Holy Bible

Aionian **Edition**®

Mambu ya Nzambi

Kituba Bible

Holy Bible Aionian Edition ®
Mambu ya Nzambi
Kituba Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 5/13/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Wycliffe Bible Translators, 2025

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 6/1/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Monokutuba at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Monokutuba at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Mbandukulu 1
Kubasika 34
Kinganga-Nzambi 63
Lutangu 85
Musiku ya zole 115
Yeswa 141
Bikuudi 158
Lute 176
1 Samwele 179
2 Samwele 201
1 Bantinu 220
2 Bantinu 242
1 Kinkulu 263
2 Kinkulu 283
Esedase 307
Neyemi 314
Esetele 324
Yobi 330
Mikunga 348
Bingana 391
Kuluntu 406
Mukunga ya Kitoko 412
Esaya 415
Yelemya 450
Manyongo 488
Ezekyele 492
Danyele 527
Oseya 538
Yowele 544
Amose 546
Abedyase 551
Yonase 552
Mika 554
Nawume 557
Abakuke 559
Sofoni 561
Aze 563
Zakali 565
Malaki 571

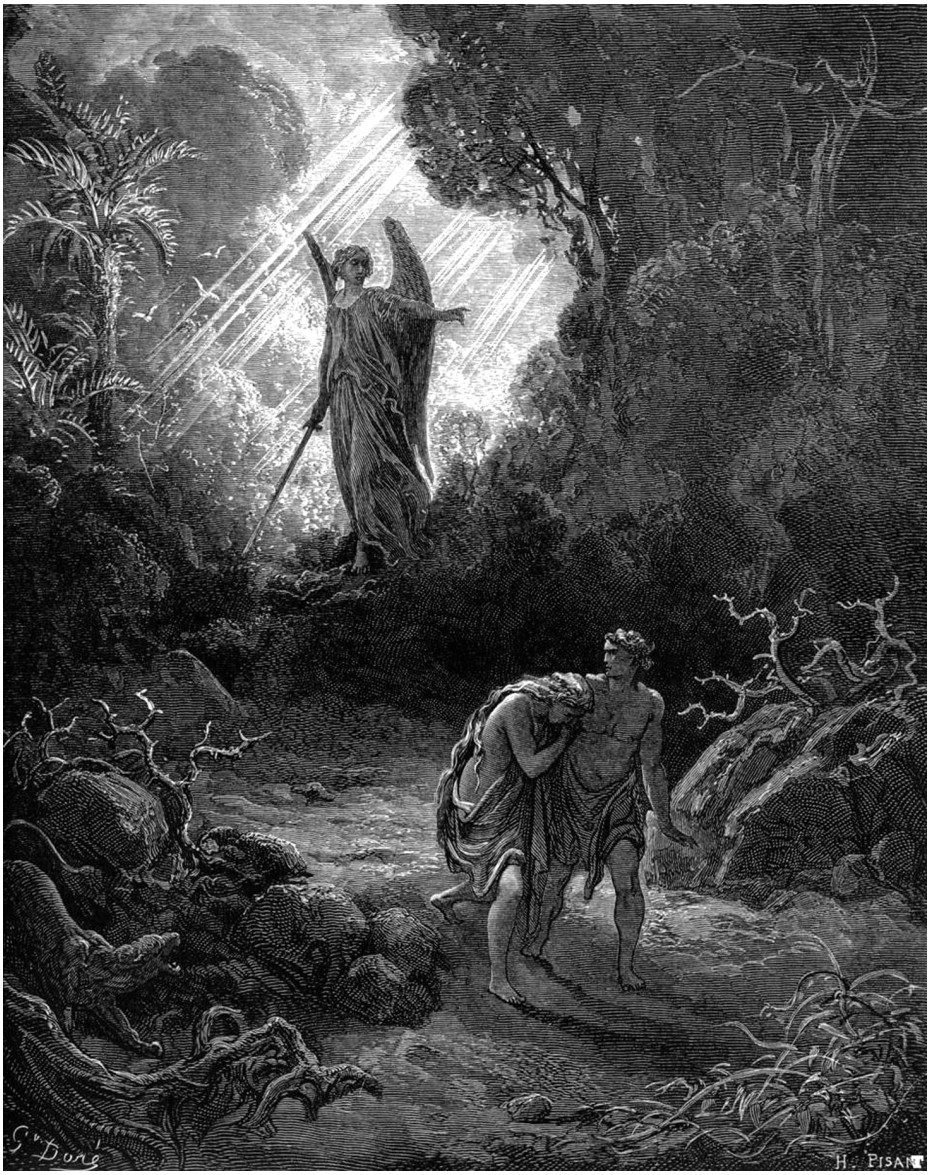
NEW TESTAMENT

Matayi 575
Make 598
Luke 612
Yowane 636
Bisalu 653
Loma 676
1 Kolinto 687
2 Kolinto 697
Ngalatiya 704
Efeso 708
Filipe 712
Kolose 715
1 Tesalonika 718
2 Tesalonika 720
1 Timote 722
2 Timote 725
Tite 727
Filemoni 729
Ba-Ebeleyo 730
Zaki 738
1 Pyele 741
2 Pyele 744
1 Yowane 746
2 Yowane 749
3 Yowane 750
Yude 751
Luzabusu 752

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Na manima ya kubingisa muntu, Yave Nzambi tulaka bakeluba ya kusimba bambele ya mvita ya tiya, na lweka ya esete ya bilanga ya Edeni, samu na kukengidila nzila yina ke kwendaka na yinti ya luzingu.
Mbandukulu 3:24

Mbandukulu

1 Na mbandukulu Nzambi yidikaka zulu na ntoto. **2** Ntoto vwandaka ya kuyilama ve, mpe yawu vwandaka ya mpamba. Maza vwandaka fuka nyonso, mpe kitombe vwandaka fuka maza ya kusunda. Mpeve ya Nzambi vwandaka pepa na zulu ya maza. **3** Na yina, Nzambi tubaka: «Bika ti nsemo kutalana», mpe nsemo talanaka. **4** Nzambi talaka ti nsemo vwandaka mbote, mpe yandi kabulaka nsemo na kitombe. **5** Nzambi bokilaka nsemo «ntangu», mpe yandi bokilaka kitombe «mpimpa». Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya ntete. **6** Nzambi tubaka: «Bika ti kisika ya mpamba kuvwanda na kati-kati ya maza mutindu muludi, samu na kukabula maza na bandambu zole.» **7** Nzambi yidikaka kisika ya mpamba mutindu muludi yina kabulaka maza: Maza ya nkaka na zulu ya muludi, maza ya nkaka na yisi. Mpe yawu salamaka mutindu yina. **8** Nzambi bokilaka muludi yango zulu. Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya zole. **9** Nzambi tubaka: «Bika ti maza yina kele na yisi ya muludi kuvwanda kisika mosi, samu ti kisika ya kuyuma kutalana.» Mpe yawu salamaka mutindu yina. **10** Nzambi bokilaka kisika ya kuyuma «ntoto», mpe yandi bokilaka maza yina vwandaka kisika mosi «mubu». **11** Nzambi tubaka: «Bika ti ntoto kumenisa matiti ya mutindu na mutindu: Matiti ya konso mutindu yina ke pesaka bambuma ya kukunda, na bayinti ya konso mutindu yina ke butaka bambutu yina ke vwandaka na mikokodi.» Mpe yawu salamaka mutindu yina. **12** Ntoto basisaka matiti ya mutindu na mutindu: Matiti ya konso mutindu yina ke pesaka bambuma ya kukunda, na bayinti ya konso mutindu yina ke butaka bambutu yina ke vwandaka na mikokodi. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote. **13** Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya tatu. **14** Nzambi tubaka: «Bika ti bima yina ke lezimaka kuvwanda na muludi ya zulu samu na kukabulaka mpimpa na ntangu. Yawu ke vwanda bidimbu samu na kuzabisaka bilumbu, bamvula, na bantangu ya mikembo. **15** Bika ti bima yina banda na kulezimaka na muludi ya zulu samu na kupesaka nsemo na ntoto.» Mpe yawu salamaka mutindu yina. **16** Ni mutindu yina Nzambi yidikaka bima zole ya nene yina ke lezimaka samu na kukyenzulaka. Mosi ya kulutila nene, samu na kukyenzulaka na ntangu, mpe ya nkaka ya fyoti, samu na kukyenzulaka na mpimpa. Yandi yidikaka mpe bambwetete. **17** Nzambi tulaka bima yina na muludi ya zulu, samu na kupesaka nsemo na ntoto, **18** samu na kuyalaka na mpimpa mpe na ntangu, mpe samu na kukabulaka mpimpa na ntangu. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote. **19** Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya yiya. **20** Nzambi tubaka: «Bika ti maza kufuluka na bima nyonso ya moyo yina ke zingaka na kati ya maza, bika mpe ti bandeke yina ke banda na kutambulaka na muludi ya zulu kuvwanda.» **21** Nzambi yidikaka bibulu ya nene ya nsisi ya mubu, na bima nyonso ya nkaka ya moyo yina ke zingaka, mpe ke tambulaka na maza, mutindu kele makanda ya bawu. Yandi yidikaka mpe bandeke nyonso mutindu kele makanda ya bawu. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote. **22** Nzambi sakumunaka bawu mutindu yayi: «Beno butana, beno kuma mingi, beno fulusa mubu. Bika mpe ti bandeke kukuma mingi na ntoto.» **23** Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya tanu. **24** Nzambi tubaka: «Bika ti ntoto kubasisa makanda ya mutindu na mutindu ya bibulu: Bibulu ya bwala, bibulu ya fyoti-fyoti, na bibulu ya mfinda mutindu kele makanda ya bawu.» Mpe yawu salamaka mutindu yina. **25** Nzambi yidikaka bibulu ya mfinda ya mutindu na mutindu, bibulu ya bwala ya mutindu na mutindu, na bibulu ya fyoti-fyoti mutindu kele makanda ya bawu. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote. **26** Nzambi tubaka: «Beto yidika muntu na kifwani ya beto, yandi kuvwanda mutindu beto, yandi kuyala bambisi ya mubu, bandeke ya zulu, bibulu ya bwala, na ntoto nyonso, mpe na banyama ya fyoti-fyoti nyonso yina ke tambulaka na ntoto.» **27** Nzambi yidikaka muntu na kifwani ya yandi. Na kifwani ya Nzambi, yandi yidikaka muntu. Yandi yidikaka bawu kento na bakala. **28** Nzambi sakumunaka bawu mpe tubaka: «Beno butana, beno kuma mingi, beno fulusa ntoto mpe beno yala yawu. Beno yala bambisi ya mubu, bandeke ya zulu, mpe bibulu nyonso yina ke tambulaka na ntoto.» **29** Nzambi tubaka: «Mu ke na kupesa beno matiti nyonso ya ntoto yina ke butaka bambuma ya kukunda, na bayinti nyonso yina ke butaka bambuma. Ni yawu ke vwanda madya ya beno. **30** Samu na bibulu nyonso yina kele na ntoto, bandeke ya zulu, mpe bima nyonso yina kele moyo mpe ke tambulaka na ntoto, mu me pesa bawu matiti nyonso mutindu madya.» Mpe yawu salamaka mutindu yina. **31** Nzambi talaka ti bima nyonso yina yandi yidikaka vwandaka mbote mingi. Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka, yawu vwandaka ni kilumbu ya sambanu.

2 Ni mutindu yina salamaka zulu na ntoto, na bima nyonso yina kele na yawu. **2** Nzambi manisaka kisalu ya yandi nyonso mpe yandi pemaka na kilumbu ya nsambwadi. **3** Nzambi sakumunaka kilumbu ya nsambwadi mpe yandi salaka ti yawu kuvwanda kilumbu ya longo, samu ti ni na kilumbu yina yandi pemaka na manima ya kumanisa kisalu ya yandi nyonso, ya kuyidika bima nyonso. **4** Tala mutindu salamaka zulu na ntoto, ntangu Nzambi yidikaka yawu. Na ntangu yina, Yave Nzambi yidikaka zulu na ntoto, **5** ata mwa yinti mosi vwandaka ntete ve na ntoto, mpe ata dititi mosi menaka, samu ti Yave Nzambi vwandaka me nokisa ntete ve mvula, mpe ata muntu vwandaka samu na kusala bilanga. **6** Kasi ya vwandaka na kisika mosi yina vwandaka basisa maza na yisi ya ntoto, mpe maza yina vwandaka mwangana na ntoto nyonso. **7** Yave Nzambi bakaka fundu-fundu ya ntoto, mpe yandi yidikaka muntu na yawu. Yandi fulaka mupepe ya luzingu na mbombo ya muntu, mpe muntu kumaka muntu ya moyo. **8** Na manima, Yave Nzambi kundaka bilanga ya bayinti, kuna na lweka ya esete, na kizunga ya Edeni, mpe yandi tulaka kuna muntu yina yandi yidikaka. **9** Yave Nzambi menisaka bayinti ya mutindu na mutindu, yina vwandaka kitoko na kutala mpe bambuma ya yawu vwandaka mbote na kudya. Yandi tulaka na kati-kati ya bilanga, yinti ya luzingu mpe yinti yina ke pesaka mayela samu na kuzaba yimbi na mbote. **10** Nzadi mosi bandaka na kizunga ya Edeni mpe vwandaka bolisa bilanga ya bayinti. Katuka kuna, nzadi yango kabukaka na bandambu yiya. **11** Nkumbu ya maza ya ntete vwandaka Pisone, ni yawu ke zungidilaka yinsi nyonso ya Avila. Yinsi yango kele na wolo, **12** wolo mosi ya mfunu mingi. Kuna vwandaka mpe na maaka ya yinti ya nsunga ya bedeliyume, na matadi ya ntalu ya onise. **13** Nkumbu ya nzadi ya zole vwandaka Ngiyone. Ni yawu ke zungidilaka yinsi nyonso ya Kuse. **14** Nkumbu ya nzadi ya tatu kele Tingele. Ni yawu ke lutaka na esete ya Asule. Nzadi ya yiya vwandaka Efalate. **15** Yave Nzambi bakaka muntu mpe yandi tulaka yandi na kati ya bilanga ya Edeni samu na kusalaka bilanga mpe na kukebaka yawu. **16** Yave Nzambi pesaka muntu Musiku yayi: «Nge lenda kudya ya nge bambuma ya bayinti nyonso yina kele na bilanga, **17** kasi nge fwana kudya ve bambuma ya yinti yina ke pesaka luzabu ya yimbi na mbote, samu ti kilumbu yina nge ke kudya yawu, kaka kufwa nge ke kufwa!» **18** Na manima, Yave Nzambi

tubaka: «Ya kele mbote ve ti muntu kuvwanda kaka yandi mosi. Mu fwana kuyidikila yandi kisadisi yina me fwanana na yandi.» **19** Yave Nzambi bakaka ntoto na kuyidika bibulu na bandeke ya mutindu na mutindu. Yandi nataka yawu na mantwala ya muntu samu na kutala wapi mutindu muntu ke bokila yawu. Mpe konso kibulu kuzwaka nkumbu yina muntu pesaka yandi. **20** Muntu pesaka bankumbu na bibulu nyonso ya bwala na ya mfinda, mpe na bandeke nyonso. Kasi yandi talaka ve kisadisi yina fwananaka na yandi mosi. **21** Na yina, Yave Nzambi lalisaka muntu pongi mosi ya ngolo, mpe yandi katulaka yandi lubanzi mosi. Na manima, yandi kangaka musuni na kisika yina. **22** Na lubanzi yina yandi bakaka na muntu, Yave Nzambi yidikaka kento mosi, mpe yandi nataka kento yango na sika ya bakala. **23** Ntangu bakala talaka kento yango, yandi lookaka: «Tala mbala yayi mukwa ya mikwa ya munu, mpe musuni ya musuni ya munu. Ba ke bokila yandi kento, samu ti yandi me katuka na bakala.» **24** Ni yawu yina, bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu ke kuma nzutu mosi. **25** Kento na bakala vwandaka ve ya kuvwata binkuti na nzutu, kasi bawu vwandaka tala nsoni ve, bawu na bawu.

3 Na kati ya bibulu nyonso ya mfinda yina Yave Nzambi yidikaka, ni nyoka lutilaka mayela ya kuvuna. Na yina, yandi yufulaka kento: «Ya kele ya tsyelika ti Nzambi zabisaka beno ti: "Beno fwana kudya ve bambuma nyonso ya bayinti ya bilanga"?» **2** Kento vutulaka na nyoka: «Ve! Beto lenda kudya ya beto bambuma yina kele na bilanga. **3** Kasi, samu na bambuma ya yinti yina kele na kati-kati ya bilanga, Nzambi tubaka: "Beno fwana kudya yawu ve, mpe beno kusimba yawu ve, kana beno sala yawu, beno ke kufwa."» **4** Nyoka vutulaka na kento: «Ve! Beno ke kufwa ve! **5** Nzambi tubaka mutindu yina samu ti yandi zaba mbote ti, kilumbu yina beno ke kudya yawu, meso ya beno ke funguka, beno ke kuma mutindu banzambi yina ke na mayela ya kuzaba yimbi na mbote.» **6** Kento talaka ti bambuma ya yinti yina vwandaka mbote na kudya, kitoko na kutala, mpe mbote na kupesa mayela ya kuswasikisa. Na yina, yandi bakaka mbuma mosi mpe yandi kudyaka yawu. Na manima ya kudya yawu, yandi pesaka yawu mpe na bakala ya yandi yina vwandaka na yandi kuna. Bakala ya yandi mpe kudyaka yawu. **7** Mbala mosi, meso ya bawu fungukaka, bawu bakulaka ti bawu nyonso zole vwandaka banzutu mpamba. Bawu bakaka makasa ya yinti ya fike mpe bawu yidikaka na yawu bilele ya kufukila. **8** Na nkokila, ntangu mwa mupepe ya madidi vwandaka fula, bawu kuwaka makelele ya Yave Nzambi yina vwandaka tambula na kati ya bilanga ya bayinti. Na yina, kento na bakala ya yandi, bawu kwendaka bumbama ntama ya Yave Nzambi, na kati-kati ya bayinti ya bilanga. **9** Yave Nzambi bokilaka bakala mpe yufulaka yandi: «Wapi sika nge kele?» **10** Bakala vutulaka: «Mu me kuwa nge na kutambula na kati ya bilanga ya bayinti, mu me kuzwa boma samu ti mu kele nzutu mpamba, ni yawu yina, mu me bumbama!» **11** Yave Nzambi yufulaka dyaka yandi: «Nani me zabisa nge ti nge kele nzutu mpamba? Nge me kudya mbuma ya yinti yina mu yiminaka nge na kudya?» **12** Bakala vutulaka: «Ni kento yina nge pesaka munu, ni yandi me pesa munu mbuma ya yinti yina, mpe mu me kudya yawu!» **13** Na yina, Yave Nzambi yufulaka kento: «Samu na yinki nge me sala mutindu yina?» Kento vutulaka: «Ni nyoka me vuna munu! Ni yawu yina, mu me kudya yawu!» **14** Yave Nzambi tubaka na nyoka: «Samu ti nge me sala mutindu yina, mu me siinga nge na kati ya bibulu nyonso. Nge ke banda na kusyelumukaka na ntoto, nge ke banda na kudyaka fundu-fundu, bilumbu nyonso ya luzingu ya nge. **15** Mu ke tula kitantu na kati ya nge na kento, na kati ya bana ya nge na bana ya yandi. Bawu ke kosona nge yintu, nge, nge ke tatika bawu na kinkoso.» **16** Yandi tubaka na kento: «Nge ke banda na kutalaka mpasi mingi, ntangu nge ke vwanda na kivumu. Ni na mpasi nge ke banda na kubutilaka. Zaba ti, nge ke banda na kuvwandaka kaka na nsatu ya bakala ya nge, kasi bakala ya nge ke banda na kuyalaka nge.» **17** Yandi tubaka na Adami: «Nge me kuwa mambu ya kento ya nge, nge me kudya mbuma yina mu yiminaka nge. Na yina, mu ke siinga ntoto samu na nge. Ni na mpasi nge ke banda na kuzwaka madya, bilumbu nyonso ya luzingu ya nge. **18** Ntoto ke menisila nge bayinti ya bansende mpe bansolokoto. Nge ke banda na kudyaka bima yina ke menaka na bilanga. **19** Nge ke banda na kuzwaka madya na mutoki ya kizizi ya nge, tii kilumbu yina nge ke vutuka na ntoto, sika ba bakaka nge. Ya tsyelika nge kele fundu-fundu, ni na fundu-fundu nge ke vutuka.» **20** Bakala pesaka kento ya yandi nkumbu Eva, samu ti ni yandi kele mama ya bantu nyonso yina kele moyo. **21** Yave Nzambi yidikilaka Adami na kento ya yandi binkuti na bampusu ya bibulu, mpe yandi lwatisaka bawu yawu. **22** Yave Nzambi tubaka: «Tala! Muntu me kuma mutindu mosi na beto, yandi me zaba yimbi na mbote. Yandi fwana kubaka ve mbuma yina ke pesaka luzingu. Samu ti kana yandi kudya yawu, yandi ke zinga bamvula na bamvula!» **23** Ni yawu yina, Yave Nzambi bingisaka muntu na bilanga ya Edeni, samu ti yandi kwenda sala bilanga, ntoto yina ba bakaka na kuyidikila yandi. **24** Na manima ya kubingisa muntu, Yave Nzambi tulaka bakeluba ya kusimba bambele ya mvita ya tiya, na lweka ya esete ya bilanga ya Edeni, samu na kukengidila nzila yina ke kwendaka na yinti ya luzingu.

4 Adami vukanaka na kento ya yandi Eva. Eva kuzwaka kivumu mpe yandi butaka Kayini. Eva tubaka: «Mu me buta muntu na lusalusu ya Yave.» **2** Na manima, yandi butaka dyaka mpangi ya yandi Abele. Ntangu bawu kulaka, Abele kumaka muvungi ya mameme, Kayini kisadi-bilanga. **3** Na manima ya bilumbu, Kayini bakaka bima yina yandi kuzwaka na bilanga ya yandi, mpe yandi kwendaka pesa yawu munkayulu na Yave. **4** Abele mpe bakaka bana ya ntete ya bibulu ya yandi mpe na mafuta ya bawu, yandi pesaka yawu munkayulu na Yave. Yave yangalalaka na Abele, mpe yandi ndimaka munkayulu ya yandi. **5** Kasi Yave yangalalaka ve na Kayini, mpe yandi ndimaka ve munkayulu ya yandi. Na yina, Kayini dasukaka mpe kangaka mbunzu. **6** Yave tubaka na Kayini: «Samu na yinki nge me dasuka? Mpe samu na yinki nge me kanga mbunzu? **7** Kana nge sala mbote, nge ke vumbula yintu. Kana nge sala ve mbote, zaba ti disumu kele ya kulala na mwelo ya nge mutindu kibulu ya nsisi. Yawu ke na nsatu ya kuyala nge, kasi nge, nge fwana kuyala yawu.» **8** Na manima, Kayini sololaka na leki ya yandi Abele. Ntangu bawu kumaka na bilanga, Kayini nwanisaka leki ya yandi Abele, mpe kufwaka yandi. **9** Yave yufulaka Kayini: «Wapi leki ya nge Abele?» Kayini vutulaka: «Mu zaba ya munu ve. Ni munu ke kebaka leki ya munu?» **10** Yave tatamanaka na kutuba: «Samu na yinki nge me sala mutindu yina? Mu ke na kuwa ndinga ya menga ya leki ya nge yina ke na kuyawula na ntoto. **11** Kubanda bubu yayi, nge ke vwanda ya kusiingwa samu na menga ya leki ya nge, menga yina ntoto me fungula yinwa samu na kumina yawu. Na yina, ba ke bingisa nge. **12** Ntangu nge ke sala bilanga, ntoto ke buta mbote ve. Nge ke banda na kwendaka tambula kidi-kidi mpe kuyenga-yenga na yinza ya muvimba.» **13** Kayini zonzaka na Yave: «Kitumbu yina nge me pesa munu me lutila dema na kunata. **14** Mutindu

bubu yayi nge me bingisa munu na ntoto yayi, mu ke vwanda ya kubumbama na meso ya nge, mu ke banda na kwendaka tambula kidi-kidi mpe kuyenga-yenga bisika nyonso. Muntu ni muntu yina ke kutana na munu ke kufwa munu.» **15** Yave zonzaka na yandi: «Kana muntu kufwa nge, lufwa ya nge ke futama bambala nsambwadi.» Na yina, Yave tulaka kidimbu na Kayini samu ti, muntu ni muntu yina ke kutana na Kayini kufwa yandi ve. **16** Na yina, Kayini kwendaka vwanda na yinsi yina ba ke bokilaka Node, na esete ya Edeni, ntama na Yave. **17** Kayini vukanaka na kento ya yandi, mpe kento ya yandi kuzwaka kivumu. Yandi butaka mwana ya bakala yina bawu pesaka nkumbu Enoke. Kayini tungaka mbanza mpe yandi pesaka yawu nkumbu ya mwana ya yandi Enoke. **18** Enoke butaka Ilade, Ilade butaka Mewuyayele, Mewuyayele butaka Metusayele, mpe Metusayele butaka Lameke. **19** Lameke kwelaka bakento zole. Ya ntete vwandaka Ada, ya zole Sila. **20** Ada butaka Yabale: Ni Yabale vwandaka nkooko ya bantu yina ke zingaka na bayinzo ya lele mpe ke yundulaka bibulu. **21** Nkumbu ya mpangi ya yandi vwandaka Yubale. Ni Yubale vwandaka nkooko ya bantu yina ke sikaka nsambi mpe dituutu. **22** Sila mpe butaka Tubale-Kayini. Tubale-Kayini vwandaka kisadi-bisengo. Yandi vwandaka yidika konso kisalulu ya kisengo na ya kisengo ya mbwaki. Nkumbu ya kibusi ya Tubale-Kayini vwandaka Naama. **23** Lameke tubaka na bakento ya yandi mutindu yayi: «Ada mpe Sila, beno kuwa munu! Bakento ya munu, beno fungula makutu na kuwa mambu ya munu. Mu me kufwa muntu samu ti yandi me lwalisa munu. Mu me kufwa ntwenya samu ti yandi me bula munu. **24** Kana lufwa ya Kayini ke futama bambala nsambwadi, lufwa ya Lameke ke futama bambala makumi nsambwadi na nsambwadi.» **25** Adami vukanaka dyaka na kento ya yandi Eva. Eva butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka yandi nkumbu Sete, samu ti yandi tubaka: «Nzambi me pesa munu mwana ya nkaka na kisika ya Abele, yina Kayini kufwaka.» **26** Sete mpe butaka mwana ya bakala, yandi pesaka yandi nkumbu Enose. Ni na ntangu yina, bantu bandaka na kusambila Nzambi na Nkumbu ya Yave.

5 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Adami. Ntangu Nzambi yidikaka muntu, yandi yidikaka muntu na kifwani ya Nzambi. **2** Yandi yidikaka kento na bakala. Yandi sakumunaka bawu mpe yandi bokilaka bawu bantu na kilumbu yina yandi yidikaka bawu. **3** Ntangu Adami lungisaka bamvula nkama na makumi tatu, yandi butaka mwana yina vwandaka mutindu yandi, na kifwani ya yandi. Yandi pesaka yandi nkumbu Sete. **4** Na manima ya mbutukulu ya Sete, Adami zingaka bamvula bankama nana. Adami butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **5** Adami zingaka bamvula bankama yivwa na makumi tatu mpe yandi kufwaka. **6** Ntangu Sete lungisaka bamvula nkama na tanu, yandi butaka Enose. **7** Na manima ya mbutukulu ya Enose, Sete zingaka bamvula bankama nana na nsambwadi. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **8** Sete zingaka bamvula bankama yivwa na kumi na zole, mpe yandi kufwaka. **9** Ntangu Enose lungisaka bamvula makumi yivwa, yandi butaka Kenane. **10** Na manima ya mbutukulu ya Kenane, Enose zingaka bamvula bankama nana na kumi na tanu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **11** Enose zingaka bamvula bankama yivwa na tanu, mpe yandi kufwaka. **12** Ntangu Kenane lungisaka bamvula makumi nsambwadi, yandi butaka Maalalele. **13** Na manima ya mbutukulu ya Maalalele, Kenane zingaka bamvula bankama nana na makumi yiya. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **14** Kenane zingaka bamvula bankama yivwa na kumi, mpe yandi kufwaka. **15** Ntangu Maalalele lungisaka bamvula makumi sambanu na tanu, yandi butaka Yelede. **16** Na manima ya mbutukulu ya Yelede, Maalalele zingaka bamvula bankama nana na makumi tatu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **17** Maalalele zingaka bamvula bankama nana na makumi yivwa na tanu, mpe yandi kufwaka. **18** Ntangu Yelede lungisaka bamvula nkama na makumi sambanu na zole, yandi butaka Enoke. **19** Na manima ya mbutukulu ya Enoke, Yelede zingaka bamvula bankama nana. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **20** Ntangu Yelede lungisaka bamvula bankama yivwa na makumi sambanu na zole, yandi kufwaka. **21** Ntangu Enoke lungisaka bamvula makumi sambanu na tanu, yandi butaka Metusela. **22** Enoke vwandaka tambula kintwadi na Nzambi. Na manima ya mbutukulu ya Metusela, yandi zingaka bamvula bankama tatu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **23** Enoke zingaka bamvula bankama tatu na makumi sambanu na tanu. **24** Enoke tambulaka kintwadi na Nzambi. Na manima, yandi zimbanaka, samu ti Nzambi bakaka yandi. **25** Ntangu Metusaleme lungisaka bamvula nkama na makumi nana na nsambwadi, yandi butaka Lameke. **26** Na manima ya mbutukulu ya Lameke, Metusaleme zingaka bamvula bankama nsambwadi na makumi nana na zole. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **27** Metusaleme zingaka bamvula bankama yivwa na makumi sambanu na yivwa, mpe yandi kufwaka. **28** Ntangu Lameke lungisaka bamvula nkama na makumi nana na zole, yandi butaka mwana ya bakala. **29** Yandi pesaka mwana yina nkumbu Nowa, samu na kutuba ti: «Yandi yayi ke bomba beto samu na bisalu ya beto, mpe mpasi yina beto fwana kutala, samu na kusala ntoto yina Yave siingaka.» **30** Na manima ya mbutukulu ya Nowa, Lameke zingaka bamvula bankama tanu na makumi yivwa na tanu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **31** Lameke zingaka bamvula bankama nsambwadi na makumi nsambwadi na nsambwadi, mpe yandi kufwaka. **32** Ntangu Nowa lungisaka bamvula bankama tanu, yandi butaka Seme, Ame na Yafete.

6 Bantu bandaka kukuma mingi na ntoto, mpe bawu butaka bana ya bakento. **2** Bana ya Nzambi yina ke zingaka na zulu talaka ti bana ya bakento ya bantu vwandaka kitoko mingi, mpe ba kwelaka bayina ba soolaka na kati ya bakento yina. **3** Na yina, Yave tubaka: «Kiwumunu yina mu pesaka na bantu, yawu ke zingila na bawu bantangu nyonso ve. Samu ti kilumbu kele yina bawu ke kufwa kwandi. Kubanda bubu yayi, luzingu ya muntu ke luta ve bamvula nkama mosi na makumi zole.» **4** Mambu yayi salamaka na ntangu ya ba-Nefilime mpe yawu zingilaka tii na bantangu yina landaka. Ba-Nefilime zingaka na ntoto ntangu bana ya Nzambi kwizaka vukana na bana ya bakento ya bantu, mpe bawu butaka bana. Bana yango yina butukaka, ni bawu vwandaka binwani ya ngolo ya ntangu ya ntama, mpe bankumbu ya bawu vwandaka nsangu. **5** Yave talaka ti konso kilumbu, yimbi vwandaka bwelama na ntoto. Konso kilumbu, mayindu ya bantu vwandaka kaka ya kukangama na kusala yimbi. **6** Yave nyongaka na yina yandi salaka muntu na ntoto. Dyambu yina talisaka yandi mpasi mingi na ntima. **7** Yave tubaka: «Mu ke katula bantu yina mu yidikaka na ntoto, ya vwanda bantu, ya vwanda bibulu ya nene to ya fyoti, ya vwanda bandeke. Mu ke na kunyonga samu na yinki mu yidikaka kwandi bawu.» **8** Kasi Yave vwandaka yangalala na Nowa. **9** Nowa vwandaka ve mutindu bantu ya ntangu ya yandi. Yandi, yandi vwandaka muntu ya kusungama, muntu ya ntima ya mbote. Yandi vwandaka tambula kintwadi na Nzambi. Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Nowa. **10** Nowa butaka

bana tatu: Seme, Ame, na Yafete. **11** Na meso ya Nzambi, yinza ya muvimba bebaka. Kaka mambu ya yimbi vwandaka talana bisika nyonso. **12** Ntangu Nzambi talaka yinza, yinza talanaka ya kubeba. Bantu nyonso vwandaka ya kufuluka na bifu ya yimbi. **13** Ni yawu yina, Nzambi tubaka na Nowa mutindu yayi: «Mu me baka nzengolo ya kufwa bantu nyonso. Ni bawu bantu me sala ti ntoto ya muvimba kufuluka na yimbi. Mu ke bebisa bawu mbala mosi na ntoto nyonso. **14** Baka bayinti ya ngolo, nge yidika ya nge nzaza. Sala bivinga mingi na kati ya yawu. Nge tula yawu guludon na kati mpe na ngaanda. **15** Nge sala yinda ya yawu ya Bakude bankama tatu, nene ya yawu Bakude makumi tanu, mpe mutela ya yawu Bakude makumi tanu. **16** Nge yidikila yawu muludi. Kasi nge fwana kubika mwasi Kude mosi na kati-kati ya muludi yina na bibaka ya nzaza. Mwelo ya nzaza ke vwanda na kibaka mosi. Nge ke sala nzaza nyonso na bibandu tatu. **17** Munu, mu ke fulusa yinza nyonso na maza. Mpe maza yina ke kufwa kima ni kima yina ke wumunaka. Nyonso na ntoto ke manisa na kufwa. **18** Kasi mu ke sala ngwisani na nge. Beno ke kota na nzaza, nge na kento ya nge, mpe bana ya nge na bakento ya bawu. **19** Nge ke baka bima ya konso mutindu yina ke wumunaka. Nge ke kotisa yawu zole-zole na nzaza, ya nkento na ya mbakala, samu ti yawu tatamana na kuzinga na nge. **20** Bandeke ya konso mutindu, mpe bibulu ya konso mutindu, ya nene na ya fyoti-fyoti, bawu ke kwiza zole-zole pene-pene ya nge, samu ti bawu kufwa ve. **21** Nge, nge fwana yonzika bima ya mutindu na mutindu, yina ba ke kudyaka. Ni yawu ke vwanda madya ya beno, na nge na bawu.» **22** Mpe Nowa salaka nyonso yina Nzambi tumisaka yandi. Ni mutindu yina yandi salaka.

7 Yave tubaka na Nowa: «Kota na nzaza, nge na dikanda ya nge. Samu ti na mbandu yayi, kaka ni nge mu me tala muntu ya kudedama na meso ya munu. **2** Nge ke baka bibulu nsambwadi ya nkento mpe bibulu nsambwadi ya mbakala na kati ya bibulu ya kuvedila ya konso mutindu. Na kati ya bibulu yina kele ya kuvedila ve, nge ke baka mosi ya nkento mpe mosi ya mbakala, ya konso mutindu. **3** Mutindu mosi mpe na kati ya bandeke: nge ke baka nsambwadi ya nkento mpe ya mbakala ya konso mutindu, samu ti yawu kuzimbana ve na ntoto. **4** Samu ti kaka bilumbu nsambwadi me bikana, munu, mu ke nokisa mvula na ntoto nyonso, mpimpa na ntangu, bilumbu makumi yiya ya muvimba. Mu ke kufwa bima nyonso yina mu salaka na ntoto yayi.» **5** Mpe Nowa salaka nyonso mutindu Yave tumisaka yandi. **6** Nowa vwandaka na bamvula bankama sambanu ntangu maza kwizaka dyamisa ntoto. **7** Nowa kotaka na nzaza, yandi na kento ya yandi, mpe bana ya yandi na bakento ya bawu, samu na kukima maza yina. **8** Na bibulu ya kuvedila, na yina kele ve ya kuvedila, na bandeke, na bibulu ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto, **9** bawu nyonso, zole-zole, ya nkento na ya mbakala, bawu kwizaka na sika ya Nowa na kati ya nzaza, mutindu Nzambi tumisaka. **10** Na manima ya bilumbu nsambwadi, maza dyamisaka ntoto. **11** Ntangu Nowa kwizaka lungisa bamvula nkama sambanu, na kilumbu yina ya kumi na nsambwadi ya ngonda ya zole, maza ya yisi ya ntoto basikaka na ngolo, banela ya mazulu mpe fungukaka. **12** Mvula bandaka na kunoka na ntoto. Yawu tatamanaka na kunoka bilumbu makumi yiya ya muvimba, mpimpa na ntangu. **13** Ni na kilumbu yina Nowa kotaka na kati ya nzaza, na kento ya yandi, mpe na bana ya yandi: Seme, Ame, na Yafete, na bakento ya bawu. **14** Nowa kotaka mpe na bibulu ya mutindu na mutindu, ya mfinda na ya bwala, bibulu ya fyoti-fyoti, bandeke ya konso mutindu, mpe bima ya moyo yina kele na mapapu. **15** Na bima ya konso mutindu yina ke wumunaka, zole-zole kwizaka na sika ya Nowa, na kati ya nzaza. **16** Bima ya konso mutindu yina ke wumunaka vwandaka kwiza kota, nkento na mbakala, mutindu Nzambi tumisaka yawu na Nowa. Na manima, Yave kangaka mwelo ya nzaza. **17** Mvula ya nene salaka bilumbu makumi yiya kaka kunoka na kunoka. Maza kumaka mingi ya kulutila, mpe yawu nangunaka nzaza na zulu ya ntoto. **18** Maza tatamanaka na kubwelama, yawu kumaka mingi na ntoto, mpe nzaza vwandaka kwenda yangama na zulu ya yawu. **19** Maza kwizaka kuma mingi ya kulutila, tii na kudyamisa myongo yina me lutila nene na ntoto. **20** Bansongi ya myongo yango kwizaka dyama na Bakude kumi na tanu na kati ya maza. **21** Ni kuna bima nyonso ya moyo, yina ke zingaka na ntoto kufwaka: bandeke, bibulu ya bwala mpe ya mfinda, bima nyonso ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto, na bantu nyonso. **22** Bima nyonso yina vwandaka wumuna, nyonso yina vwandaka na ntoto kufwaka. **23** Ni mutindu yina Nzambi katulaka nyonso yina vwandaka moyo na ntoto: kubanda na bantu tii na bibulu ya nene mpe ya fyoti-fyoti, tii na bandeke. Nzambi kufwaka bawu nyonso na ntoto. Kaka Nowa bikanaka, yandi na bayina vwandaka na yandi na kati ya nzaza. **24** Maza vwandaka ya kufuluka na ntoto tii bilumbu nkama mosi na makumi tanu.

8 Nzambi bambukilaka Nowa moyo, na bibulu nyonso ya bwala mpe ya mfinda yina vwandaka kintwadi na yandi na kati ya nzaza. Yandi fidisaka kitembo na zulu ya maza, mpe maza bandaka na kukuluka. **2** Maza ya yisi ya ntoto bikaka na kubasika. Banela ya dizulu kangamaka, mpe mvula bikaka na kunoka. **3** Na manima ya bilumbu nkama mosi na makumi tanu, maza bandaka na kuyuma malembe-malembe. **4** Na kilumbu ya kumi na nsambwadi ya ngonda ya nsambwadi, nzaza kwendaka kangama na myongo ya kizunga ya Alalate. **5** Maza tatamanaka na kukawuka tii na ngonda ya kumi. Na kilumbu ya ntete ya ngonda yina ya kumi, bansongi ya myongo kwizaka talana. **6** Na manima ya bilumbu makumi yiya, Nowa fungulaka nela yina yandi salaka na nzaza. **7** Yandi bikaka nkwankwa kukwenda. Nkwankwa basikaka, yawu kwendaka, mpe vutukaka bambala mingi tii kukawuka ya maza na ntoto. **8** Na manima, yandi bikaka dibembe kukwenda, samu na kutala kana maza kulukaka na ntoto. **9** Kasi dibembe yango kuzwaka ve kisika ya kutentama. Ni yawu yina, yawu vutukaka na sika ya Nowa, kuna na nzaza, samu ti maza vwandaka ntete na zulu ya ntoto nyonso. Nowa lambulaka diboko na kubaka yawu mpe kukotisa yawu na nzaza. **10** Yandi vingilaka dyaka bilumbu nsambwadi ya nkaka. Na manima, yandi bikaka dyaka dibembe kudumuka na ngaanda ya nzaza. **11** Na nkokila dibembe yango vutukaka na sika ya yandi. Yawu vwandaka na kintala ya yinti ya olive na yinwa. Ni mutindu yina Nowa zabaka ti maza vwandaka me kuluka na ntoto. **12** Nowa vingilaka dyaka bilumbu nsambwadi ya nkaka. Na manima, yandi bikaka dibembe kukwenda, kasi yawu vutukaka dyaka ve na nzaza. **13** Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete, na mvula yina Nowa lungisaka bamvula bankama sambanu na mosi, maza sikaka na ntoto. Nowa katulaka muludi ya nzaza, mpe yandi talaka ti ntoto vwandaka me yuma. **14** Na kilumbu ya makumi zole na nsambwadi ya ngonda ya zole, ntoto vwandaka ya kuyuma. **15** Nzambi zonzaka na Nowa mutindu yayi: **16** «Basika na nzaza, nge, na kento ya nge, na bana ya nge, na bakento ya bana ya nge. **17** Bibulu nyonso yina kele kintwadi na nge, konso mutindu ya bandeke, konso mutindu ya bibulu ya nene na ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto, basisa bawu nzila mosi na nge. Bawu fwana kutambula na ntoto, kubutana, mpe kukuma mingi.» **18** Nowa basikaka na

bana ya yandi, na kento ya yandi, mpe na bakento ya bana ya yandi. **19** Makanda na makanda ya bibulu nyonso, bibulu ya fyoti-fyoti, bandeke nyonso, mpe makanda na makanda ya nyonso yina ke tambulaka na ntoto, bawu basikaka na nzaza. **20** Nowa yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Yandi bakaka mosi-mosi na konso mutindu ya bibulu ya kuvedila, na konso mutindu ya bandeke ya kuvedila, mpe yandi yokaka yawu mutindu minkayulu ya kuyoka na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. **21** Yave kuwaka nsunga ya kitoko mpe kanisaka mutindu yayi: «Mu ke siinga dyaka ve ntoto samu na muntu. Ya tsyelika, ntima ya muntu kele ya kukangama na yimbi kubanda buntwenya ya yandi. Mu ke kufwa dyaka ve nyonso yina kele moyo mutindu mu me sala yawu. **22** «Bantangu nyonso yina ntoto ke zingila, kukunda bambuma mpe kuyonzika yawu, madidi mpe tiya, ntangu ya bamvula mpe ntangu ya madidi ya ngolo, mpimpa na ntangu, yawu ke manisa ve.»

9 Nzambi sakumunaka Nowa na bana ya yandi. Yandi tubaka na bawu: «Beno butana, beno kuma mingi, mpe beno fulusa ntoto. **2** Konso kibulu ya ntoto, konso ndeke ya dizulu, konso kima yina ke tambulaka na ntoto, bambisi nyonso ya mubu, yawu ke banda na kukimaka beno. Yawu ke banda na kutalaka beno boma. Yawu me pesama na maboko ya beno. **3** Nyonso yina ke tambulaka mpe kele moyo, yawu ke vwanda madya ya beno, mutindu beno ke kudyaka ndunda. Mu me pesa beno yawu nyonso. **4** Kasi beno fwana kudya ve musuni yina kele ntete na mwela ya yawu, yawu zola kutuba musuni yina ke ntete na menga ya yawu. **5** Mutindu mosi mpe menga ya beno, yina kele mwela ya beno, mu ke yufula yawu na konso kibulu, mu ke yufula yawu mpe na muntu. Mu ke yufula menga ya muntu na muntu yina ke kufwa mpangi ya yandi muntu. **6** «Muntu yina ke mwangisa menga ya muntu, ni muntu mpe ke mwangisa menga ya yandi. Samu ti Nzambi yidikaka muntu na kifwani ya yandi. **7** Na yina me tadila beno, beno butana, beno kuma mingi. Beno fulusa ntoto, mpe beno kuma mingi na ntoto.» **8** Nzambi tubaka na Nowa na bana ya yandi: **9** «Munu, mu ke na kusala ngwisani ya munu na beno, na bayina nyonso ke butuka na manima ya beno, **10** na bima nyonso ya moyo yina kele kintwadi na beno: ya vwanda ndeke, ya vwanda kibulu ya bwala, ya vwanda konso kibulu ya mfinda, yina kele kintwadi na beno, na bayina nyonso yina me basika na nzaza, na konso kibulu ya ntoto. **11** Mu ke sala ngwisani ya munu na beno: mu ke kufwa dyaka ve ata kima ya moyo na maza ya mingi. Bamvula ya nene yina lenda dyamisa ntoto ke noka dyaka ve.» **12** Nzambi tubaka dyaka: «Yayi ni kidimbu yina mu me tula na kati-kati ya munu na beno, mpe na konso kima ya moyo yina kele kintwadi na beno, na bambandu nyonso yina ke kwiza. Kidimbu yina ke bambula moyo na ngwisani ya munu na beno. **13** Mu me tula mukyama ya munu na matuti. Yawu ke kuma kidimbu ya ngwisani na kati ya munu na ntoto. **14** Ntangu mu ke basisa matuti na dizulu, mukyama ke talana na dituti, **15** mu ke bambuka moyo na ngwisani ya munu na beno, mpe na konso kima ya moyo. Mpe maza ke fuluka dyaka ve samu na kufwa bantu nyonso. **16** Mukyama ke vwanda na dituti, mpe mu ke tala yawu samu na kubambuka moyo na ngwisani ya mankululu na munu Nzambi na konso kima ya moyo yina kele na ntoto.» **17** Nzambi tubaka na Nowa: «Yayi ni kidimbu ya ngwisani yina mu me sala na kati ya munu na bayina nyonso kele na ntoto.» **18** Bana ya Nowa yina basikaka na nzaza vwandaka: Seme, Ame na Yafete. Seme vwandaka tata ya Kaana. **19** Ni na bana tatu yayi ya Nowa katukaka bantu yina mwanganaka na yinza. **20** Nowa, yina vwanda kisadi-bilanga, bandaka na kusala bilanga ya bayinti ya vinu. **21** Kilumbu mosi, Nowa kunwaka vinu. Yandi kolaka mpe bikanaka kipene na kati ya yinzo ya yandi ya lele. **22** Ame, tata ya Kaana talaka kimpene ya tata ya yandi, mpe yandi kwendaka zabisa yawu na bampangi ya yandi zole, yina vwandaka na ngaanda. **23** Na yina, Seme na Yafete bakaka kiyunga. Bawu tulaka yawu na zulu ya magembo ya bawu, mpe bawu bandaka na kutambula na kwendaka vutuka manima. Bawu kwendaka fuka kimpene ya tata ya bawu. Mutindu bizizi ya bawu vwandaka tala kisika ya nkaka, bawu talaka ve kimpene ya tata ya bawu. **24** Ntangu ngolo ya malafu manisaka yandi, Nowa kuwaka mambu yina mwana-nsuka ya yandi salaka. **25** Nowa tubaka: «Mu me siinga Kaana! Bika ti yandi kuvwanda muntu ya mansukina na mindongo ya bampangi ya yandi!» **26** Nowa tubaka dyaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya Seme! Bika ti Kaana kuvwanda mundongo ya Seme! **27** Bika ti Nzambi kupesa Yafete ntoto ya nene. Bika ti Yafete kuzinga na kati ya bayinzo ya lele ya Seme, mpe Kaana kuvwanda mundongo ya Yafete!» **28** Na manima ya ntangu yina maza kwizaka fulusa yinza, Nowa zingaka dyaka bamvula bankama tatu na makumi tanu. **29** Nowa zingaka bamvula bankama yivwa na makumi tanu, mpe yandi kufwaka.

10 Na manima ya ntangu yina maza kwizaka dyamisa yinza, bana ya Nowa, Seme, Ame na Yafete butaka bana. Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya bawu. **2** Bana ya Yafete ni: Ngomele, Mangonge, Mede, Yavane, Tubale, Meseke na Tilase. **3** Bana ya Ngomele ni: Asekenaze, Lifate na Tongalema. **4** Bana ya Yavane ni: Elisa, Talesise, Kitime na Lodanime. **5** Ni na bawu butukaka bantu yina mwanganaka na bayinsi yina kele pene-pene ya mubu. Bawu kabukaka na bayinsi mutindu vwandaka bandinga ya bawu, mpe bawu kabukaka makanda na makanda mutindu vwandaka bifumba ya bawu. **6** Bana ya Ame ni: Kuse, Miselayime, Pute mpe Kaana. **7** Bana ya Kuse ni: Seba, Avila, Sabeta, Layema, Sabeteka. Bana ya Layema ni: Saba na Dedane. **8** Kuse butaka mpe Nimelode. Nimelode vwandaka kinwani ya ntete ya kufuluka na ngolo awa na ntoto. **9** Yandi vwandaka kikubudi ya nene na meso ya Yave. Ni yawu yina, bantu ke tubaka: «Vwanda kikubudi ya nene na meso ya Yave mutindu Nimelode.» **10** Kimfumu ya yandi bandaka na bambanza yayi: Babele, Eleke, Akade na Kalene na yinsi ya Sineyale. **11** Na manima, yandi katukaka na yinsi yina, yandi kwendaka na Asule. Yandi tungaka mbanza Ninive, mbanza Leyobote-Ile mpe mbanza Kala, **12** mpe Lesene yina kele mbanza ya nene na kati-kati ya Ninive mpe Kala. **13** Miselayime butaka ba-Lude, ba-Eyiname, ba-Leyabe, ba-Nafetuwa, **14** ba-Patelose, ba-Kaseluwa na ba-Kafetole. Ni ba-Kaseluwa butaka ba-Filiseti. **15** Kaana butaka Sidone, mwana ya yandi ya ntete. Yandi butaka mpe Ete, **16** ba-Yebuse, ba-Amoli, ba-Ngilengazi, **17** ba-Ivi, ba-Aleki, ba-Sini, **18** ba-Alevade, ba-Semali na ba-Yamate. Na manima, bifumba ya ba-Kaanani mwanganaka bisika mingi. **19** Bandilu ya yinsi ya ba-Kaanani vwandaka banda katuka Sidone tii na Ngaza na kutalisa na Ngelale mpe na lweka ya Sodome, Ngomole, Adema mpe na lweka ya Seboyime tii na Lesa. **20** Ni bawu yina vwandaka bana ya Ame, mutindu vwandaka makanda ya bawu mpe bandinga ya bawu, bantu na bantu na yinsi ya bawu. **21** Seme mpe butaka bana. Ni yandi vwandaka nkooko ya bana nyonso ya Ebele. Seme vwandaka yaya ya Yafete. **22** Bana ya Seme ni: Elame, Asule, Alepakesade, Lude mpe Alame. **23** Bana ya Alame ni: Wuse, Wule, Ngetele mpe Mase. **24** Alepakesade butaka Sela, mpe Sela butaka Ebele. **25** Ebele butaka bana zole. Ya ntete nkumbu ya yandi Pelenge, samu ti ni na ntangu

ya Ebele bantu ya ntoto kabukaka. Nkumbu ya mwana ya yandi ya zole vwandaka Yoketane. **26** Yoketane butaka Alemodade, Selefe, Yasalemawete, Yela, **27** Yadolame, Wuzale, Dikela, **28** Obale, Abimayele, Saba, **29** Ofile, Avila, Yobabe. Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Yoketane. **30** Ntoto ya bawu bandaka na Mesa tii na Sefale, myongo yina kele na esete. **31** Ni bawu yina vwandaka bana ya Seme, mutindu vwandaka makanda ya bawu mpe bandinga ya bawu, bantu na bantu na yinsi ya bawu. **32** Yina ni bifumba ya bana ya Nowa, mutindu vwandaka makanda ya bankumbu ya bawu, mpe bayinsi ya bawu. Ni na bawu butukaka bantu nyonso yina mwanganaka na yinza, na manima ya ntangu yina maza dyamisaka yinza.

11 Bantu nyonso ya yinza vwandaka zonza kaka ndinga mosi mpe bawu vwandaka sadila bampova mosi. **2** Ntangu bawu telamaka na kukwenda na Esete, bawu talaka kizunga mosi ya yinsi ya Sineyale, mpe bawu vwandaka kuna. **3** Bawu zonzaka bawu na bawu: «Beto sala bibiliki, mpe beto yoka yawu.» Bawu bakaka bibiliki na poto-poto yina kele mutindu guludon samu na kutunga. **4** Bawu tubaka: «Beto tunga mbanza, mpe yinzo mosi ya mutela ya yinda yina fwana kukuma tii na dizulu, samu ti beto zabana na ntoto. Na mutindu yina, beto ke vwanda ve ya kumwangana na yinza nyonso, kasi beto ke vwanda kisika mosi.» **5** Yave kulumukaka na kutala mbanza na yinzo ya mutela ya yinda yina bantu vwandaka tunga. **6** Mpe Yave tubaka: «Tala mutindu bantu yayi kele muntu mosi, ba ke na kuzonza ndinga mosi! Yayi kaka mbandukulu ya mavanga ya bawu! Yina bawu me banda mutindu yayi, ata dyambu mosi ve lenda kukabikisa bawu na kuyidika nyonso yina bawu zola kuyidika. **7** Beto kwenda vwanzikisa dinga ya bawu, samu ti bawu kuwisana dyaka ve bawu na bawu.» **8** Yave bingisaka bawu kuna, mpe mwangisaka bawu na ntoto ya muvimba. Na yina, ntungulu ya mbanza yango sukaka na nzila. **9** Ni yawu yina, ba ke bokilaka mbanza yina «Babele», samu ti ni kuna Yave vwanzikisaka ndinga ya bantu samu ti bawu kuwisana dyaka ve bawu na bawu. Ni kuna mpe Yave mwangisaka bawu na yinza nyonso. **10** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Seme. Ntangu maza dyamisaka yinza, bamvula zole lutaka, mpe Seme butaka Alepakesade. Na ntangu yina, Seme lungisaka bamvula nkama. **11** Na manima ya mbutukulu ya Alepakesade, Seme zingaka dyaka bamvula bankama tanu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **12** Ntangu Alepakesade lungisaka bamvula makumi tatu na tanu, yandi butaka Sela. **13** Na manima ya mbutukulu ya Sela, Alepakesade zingaka dyaka bamvula bankama yiya na tatu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **14** Ntangu Sela lungisaka bamvula makumi tatu, yandi butaka Ebele. **15** Na manima ya mbutukulu ya Ebele, Sela zingaka dyaka bamvula bankama yiya na tatu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **16** Ntangu Ebele lungisaka bamvula makumi tatu na yiya, yandi butaka Pelenge. **17** Na manima ya mbutukulu ya Pelenge, Ebele zingaka dyaka bamvula bankama yiya na makumi tatu. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **18** Ntangu Pelenge lungisaka bamvula makumi tatu, yandi butaka Lewu. **19** Na manima ya mbutukulu ya Lewu, Pelenge zingaka dyaka bamvula bankama zole na yivwa. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **20** Ntangu Lewu lungisaka bamvula makumi tatu na zole, yandi butaka Selunge. **21** Na manima ya mbutukulu ya Selunge, Lewu zingaka dyaka bamvula bankama zole na nsambwadi. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **22** Ntangu Selunge lungisaka bamvula makumi tatu, yandi butaka Nawole. **23** Na manima ya mbutukulu ya Nawole, Selunge zingaka dyaka bamvula bankama zole. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **24** Ntangu Nawole lungisaka bamvula makumi zole na yivwa, yandi butaka Tela. **25** Na manima ya mbutukulu ya Tela, Nawole zingaka dyaka bamvula nkama na kumi na yivwa. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **26** Ntangu Tela lungisaka bamvula makumi nsambwadi, yandi butaka Abalami, Nawole mpe Alane. **27** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Tela. Tela butaka Abalami, Nawole na Alane. Alane butaka Loti. **28** Alane kufwaka tekila tata ya yandi Tela, na mbanza ya Ule na yinsi ya Kalede, yinsi ya dikanda ya yandi. **29** Abalami kwelaka Salayi, mpe Nawole kwelaka Mileka. Mileka na Yiseka vwandaka bana ya Alane. **30** Salayi vwandaka na mwana ve, yandi vwandaka kisita. **31** Tela bakaka mwana ya yandi Abalami na mutekolo ya yandi Loti, mwana ya Alane. Yandi nataka mpe Salayi, kento ya mwana ya yandi Abalami. Bawu bikaka mbanza ya Ule na yinsi ya Kalede, samu na kukwenda na yinsi ya Kaana. Bawu kumaka na mbanza Yalane, mpe zingaka kuna. **32** Tela kufwaka na bamvula bankama zole na tanu na mbanza ya Alane.

12 Yave tubaka na Abalami: «Katuka na yinsi ya nge, bika dikanda ya nge mpe yinzo ya tata ya nge. Kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge. **2** Mu ke sala ti dikanda ya nge kuvwanda nene, mu ke sakumuna nge, mpe mu ke sala ti nkumbu ya nge kuvwanda nsangu. Bantu ke kuzwa lusakumunu na nkumbu ya nge. **3** Mu ke sakumuna bayina ke sakumuna nge, mpe mu ke siinga muntu yina ke siinga nge. Na nge, makanda nyonso ya ntoto ke kuzwa lusakumunu.» **4** Mutindu Yave zabisaka yandi, Abayami kwendaka na Loti, mwana yina bikaka leki ya yandi Alane. Abalami vwandaka na bamvula makumi na tanu, ntangu yandi bikaka mbanza Alane. **5** Abalami kwendaka kintwadi na kento ya yandi Salayi, na Loti, na yinsi ya Kaana. Bawu nataka bimvwama ya bawu nyonso, na bisadi ya bawu yina ba sumbaka na mbanza Alane. Bawu kwendaka kuma na Kaana. **6** Abalami tambulaka yinsi nyonso tii na kisika yina vwandaka yinti ya telembente, kisika yina vwandaka yinti yina ba ke bokilaka Mole, na mbanza Siseme. Na ntangu yina, ni ba-Kaanani vwandaka zinga na yinsi ya Kaana. **7** Yave talanaka na Abalami mpe tubaka na yandi: «Mu ke pesa yinsi yayi na bana ya nge, mpe na bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu.» Abalami yidikaka kiyokolo ya minkayulu, samu na Yave yina monikinaka yandi. **8** Na manima, Abalami katukaka na kisika yina, mpe yandi kwendaka na mongo yina kele na esete ya Betele. Yandi tungaka difokola na kati-kati ya mbanza ya Ayi na mbanza Betele, Ayi na esete, Betele na wesete. Kuna, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Mpe yandi sambilaka Yave. **9** Na manima, Abalami tatamanaka na kwenda kisika na kisika, na lweka ya Nengeve. **10** Nsatu kotaka na yinsi. Ni yawu yina, Abalami kwendaka vwanda na Ngipiti, samu ti nsatu vwandaka ngolo mingi na yinsi. **11** Ntangu bawu kumaka pene-pene ya Ngipiti, Abalami tubaka mutindu yayi na kento ya yandi Salayi: «Tala, mu zaba ti nge ke kento mosi ya kitoko. **12** Ntangu bantu ya Ngipiti ke tala nge, bawu ke tuba ti yayi ni kento ya yandi. Na yina, bawu ke kufwa munu, mpe bawu ke bika nge. **13** Ya kele mbote ti nge tuba na bawu ti nge ke kibusi ya munu, samu ti ba sadila munu mambu ya mbote samu na nge. Na yina, bawu ke bika na kufwa munu samu na nge.» **14** Ntangu Abalami kumaka na Ngipiti, bantu ya Ngipiti talaka ti kento ya yandi vwandaka kitoko mingi. **15** Bamfumu yina ke salaka na Falawo talaka kento yango, mpe bawu kwendaka zonzila kitoko ya kento yina na sika ya Falawo. Na yina, ba bakaka kento ya Abalami, ba nataka yandi na yinzo ya Falawo, ntinu ya

Ngipiti. **16** Mpe ba sadilaka Abalami mambu ya mbote samu na Salayi. Ba pesaka Abalami bangombe, mameme, bankombo, basamo, bambuluku ya nkento na ya mbakala. Ba pesaka yandi mpe bisadi ya bakento na ya babakala. **17** Kasi Yave pesaka bimbevo ya nene na Falawo mpe na bantu ya yinzo ya yandi samu na Salayi, kento ya Abalami. **18** Na yina, Falawo bokilaka Abalami mpe yandi tubaka: «Wapi mambu nge me sala munu? Samu na yinki nge zabisaka munu ve ti Salayi ke kento ya nge? **19** Samu na yinki nge tubaka na munu ti yandi ke kibusi ya nge? Mu bakaka yandi mutindu kento ya munu. Kento ya nge yandi yayi. Baka yandi mpe beno kwenda!» **20** Mpe Falawo tumisaka bantu ya yandi na kubasisa Abalami na Ngipiti, yandi na kento ya yandi, mpe bima nyonso yina vwandaka ya yandi.

13 Abalami katukaka na yinsi ya Ngipiti, mpe kwendaka na yinsi ya Nengeve kintwadi na kento ya yandi, na Loti, mpe na bima ya yandi nyonso. **2** Abalami vwandaka na bimvwama mingi: bibulu, palata na wolo. **3** Yandi kwendaka kisika na kisika, katuka Nengeve tii na Betele, tii na kisika yina yandi vwandaka ntete, kati-kati ya Betele na Ayi, **4** na kisika yina, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu, samu na Yave. Kuna, Abalami sambilaka Yave na Nkumbu ya yandi. **5** Loti, yina vwandaka kwenda kintwadi na Abalami, yandi mpe, yandi vwandaka na mameme, bankombo, bangombe na mafokola. **6** Yinsi yina lendaka kulungisa ve bansatu ya luzingu ya bawu na kisika mosi. Samu ti bimvwama ya bawu vwandaka ya kulutila mingi, mpe bawu lendaka zinga ve kisika mosi. **7** Mindondo basikaka na kati ya mivungi ya bibulu ya Abalami na mivungi ya bibulu ya Loti. Na ntangu yina, ba-Kaanani na ba-Pelizi vwandaka zinga na yinsi. **8** Na yina, Abalami tubaka na Loti: «Bika ti mindondo kuvwanda ve na kati ya munu na nge, mpe na kati ya mivungi ya munu na ya nge. Samu ti beto kele dikanda mosi. **9** Yinsi nyonso kele na mantwala ya nge. Beto fwana kukabwana. Kana nge ke kwenda na lubakala, munu mu ke kwenda na lumoso. Kana nge ke kwenda na lumoso, munu mu ke kwenda na lubakala.» **10** Loti vumbulaka yintu mpe talaka kizunga nyonso ya Yolodani, yina vwandaka yamba maza mingi. Tekila Yave kumwangisa bambanza ya Sodome na Ngomole, kizunga nyonso yina ya Yolodani tii na mbanza ya Soyale vwandaka mutindu bilanga ya Yave, mutindu yinsi ya Ngipiti. **11** Loti soolaka ya yandi kizunga nyonso ya Yolodani, mpe yandi kwendaka na esete. Ni mutindu yina bawu kabukaka muntu-muntu na nzila ya yandi. **12** Abalami zingaka na yinsi ya Kaana, mpe Loti na bambanza ya kizunga ya Yolodani. Yandi vwandaka kwenda tunga mafokola ya yandi tii na kukuma na mbanza ya Sodome. **13** Bantu ya Sodome vwandaka na mavanga ya yimbi, mpe ya kusumuka mingi na ntwala ya Yave. **14** Na manima ya kukabuka ya Loti na Abalami, Yave tubaka na Abalami mutindu yayi: «Vumbula yintu ya nge, tala kubanda kisika yina nge kele, na node, na sude, na esete tii na wesete. **15** Yinsi nyonso yina nge ke na kutala, mu ke pesa nge yawu mankululu, na bana ya nge, mpe na bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu. **16** Mu ke funisa bana ya nge, mpe bayina ke butuka na manima ya bawu, mutindu munyenge. Kana muntu lenda na kutanga munyenge, yandi lenda tanga mpe bana ya nge, na bayina ke butuka na manima ya bawu. **17** Telama! Tambula na yinsi nyonso, na yinda ya yawu mpe na bunene ya yawu, samu ti mu ke pesa nge yawu.» **18** Abalami kwizaka tunga mafokola ya yandi, mpe yandi zingaka kuna na bayinti ya nene ya Mamele, yina kele na mbanza ya Ebelone. Mpe kuna, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave.

14 Ntangu vwandaka yala bantinu yayi: Amelafele ya Sineyale, Aleyoke ya Elasale, Kedolelawomele ya Elame, Tideyale ya Ngoyime, **2** mvita salamaka. Bantinu yina nwanisaka bantinu yayi: Bela ya Sodome, Bilesa ya Ngomole, Sinabe ya Adema, Semebele ya Seboyime mpe ntinu ya Bela, Bela yina ba ke bokilaka mpe Soyale. **3** Bawu nyonso kwendaka vukana na mudimba ya Sidime, yina ba ke bokilaka mpe mubu ya kufwa. **4** Bawu salaka bamvula kumi na zole na yisi ya lutumu ya ntinu Kedolelawomele. Kasi, na mvula ya kumi na tatu, bawu balukilaka yandi. **5** Na mvula ya kumi na yiya, Kedolelawomele kwizaka na bantinu yina vwandaka kintwadi na yandi. Bawu nungaka ba-Lefayi kuna na Asetalote-Kalenayime, ba-Zuzime kuna na Ame, ba-Emi kuna na Sawe ya Kileyatayime. **6** Bawu nungaka ba-Woli kuna na Seyile, mongo ya bawu tii na Ele-Palane, pene-pene ya yinsi ya kuyuma. **7** Bawu vutukaka na Ene-Misepate yina ba ke bokilaka mpe Kadese. Bawu nungaka ba-Amaleke. Bawu nungaka yinsi ya ba-Amaleke. Bawu nungaka mpe ba-Amoli yina vwandaka zinga kuna na Asasone-Tamale. **8** Na yina, bantinu ya Sodome, ya Ngomole, ya Adema, ya Seboyime mpe ntinu ya Bela, Bela yina ba ke bokilaka mpe Soyale, bawu yidikaka milonga ya binwani na mudimba ya Sidime, samu na kunwanisa **9** bantinu yayi: Kedolelawomele ya Elame, Tideyale ya Ngoyime, Amelafele ya Sineyale, Aleyoke ya Elasale. Bantinu yiya yayi nwanisaka bantinu nyonso tanu. **10** Mudimba ya Sidime vwandaka ya kufuluka na mabulu yina ke basikilaka guludon. Bantinu ya Sodome na ya Ngomole kimaka, bawu kwendaka kubwa na kati ya mabulu yina. Bayina vuukaka kimaka na mongo. **11** Bayina nungaka bakaka bimvwama nyonso ya bantu ya Sodome mpe Ngomole. Ba bakaka mpe madya nyonso, na manima, ba kwendaka. **12** Loti, mwana-nkazi ya Abalami vwandaka zinga na Sodome. Ba bakaka mpe yandi na bimvwama ya yandi mpe ba nataka yandi. **13** Kasi muntu mosi kimaka, yandi kwendaka pesa nsangu na sika ya Abalami. Abalami vwandaka mu-Ebeleyo. Yandi vwandaka zinga pene-pene ya bayinti ya nene ya Mamele, ya mu-Amoli. Mamele vwandaka mpangi ya Esekole na Anele. Bawu tatu vwandaka na ngwisani na Abayami. **14** Ntangu Abalami kuwaka ti ba me bwila mwana-nkazi ya yandi, mpe ba me nata yandi, yandi kutikisaka bantu bankama tatu na kumi na nana, bayina butamaka na bantu yina vwandaka na yisi ya lutumu ya yandi. Bawu landaka bambeni tii na mbanza Dane. **15** Na yina, Abalami na bisadi ya yandi kabukaka na bankonga, samu na kunwanisa bambeni na mpimpa. Yandi nwanisaka bawu mpe yandi nungaka bawu. Mpe yandi landaka bawu tii na Oba, na node ya Damase. **16** Yandi bakaka bimvwama nyonso yina bambeni botolaka. Yandi vutukaka na Loti na bimwvama ya yandi, na bakento mpe bantu ya nkaka. **17** Na manima ya kununga Kedolelawomele na bantinu yina vwandaka na yandi, Abalami vutukaka. Ntinu ya Sodome kwizaka bwabana yandi na mudimba ya Sawe, yina ba ke bokilaka mudimba ya Ntinu. **18** Melekisedeke, ntinu ya Saleme, natinaka Abalami mampa na vinu. Melekisedeke vwandaka nganga-Nzambi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **19** Yandi sakumunaka Abalami mutindu yayi: «Bika ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama yina yidikaka zulu na ntoto kusakumuna nge! **20** Nkembo na Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yina me yekula bambeni ya nge na maboko ya nge.» Abalami pesaka yandi dime ya bima nyonso. **21** Na yina, ntinu ya Sodome tubaka na Abalami: «Baka ya nge bimvwama kasi pesa munu bantu.» **22** Abalami tubaka na ntinu ya Sodome: «Mu me nanguna diboko na ntadisi ya Yave, Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yina yidikaka zulu na ntoto, samu na kudya ndefi ti, **23** mu ke baka ata kima na maboko ya

nge, ya vwanda singa ya kutungila to singa ya dipapa. Mu zola ve ti nge kwenda tuba ti: “Ni munu me mvwamisa Abalami.” **24** Munu mosi, mu ke baka ata kima. Mu me ndima kaka yina me kudya bantwenya yina me vwanda na munu na muzingu. Samu na bantu yina kwendaka na munu: Anele, Esekole mpe Mamele, bawu mosi ke baka kikunku ya bawu.»

15 Na manima, mambu ya Yave kuminaka Abalami na kati ya lumoni. Yave tubaka mutindu yayi: «Abalami! Kuvwanda ve na boma, mu kele kinwanunu yina ke kebaka nge, mpe mu ke pesa nge musendo ya kulutila.» **2** Abalami vutulaka: «Yave Mfumu ya munu, yinki nge ke pesa munu? Mu ke kufwa ata kubika mwana, muntu yina ke byadila bimvwama ya munu, ni Elyezele ya mbanza ya Damase.» **3** Abalami tubaka dyaka: «Nge pesaka munu ve bweso ya kubuta. Ni kisadi ya munu Elyezele muntu ke bikana na bimvwama ya munu.» **4** Na yina, Yave tubaka na yandi mutindu yayi: «Ni yandi ve ke vwanda kibyadi ya nge, kasi ni mwana yina nge mosi ke buta, muntu ke bikana na bimvwama ya nge.» **5** Na manima, Yave basisaka Abalami na ngaanda. Yandi tubaka na yandi: «Tala na zulu, meka ntete na kutanga bambwetete nyonso yina, kana nge ke lenda.» Mpe yandi tubaka dyaka: «Dikanda ya nge ke vwanda ya mingi mutindu bambwetete yayi.» **6** Abalami kwikilaka na Yave, mpe Yave ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama, samu na kiminu ya yandi. **7** Yave tubaka na Abalami: «Ni munu Yave, yina basisaka nge na mbaza ya Ule na yinsi ya Kalede, samu na kupesa nge yinsi yayi nge kele, samu ti yawu kukuma ya nge.» **8** Abalami vutulaka: «Yave, Mfumu ya munu, yinki ke lakisa ti yinsi yayi ke vwanda ya munu?» **9** Yave tubaka na Abalami: «Natina munu mwana ya ngombe ya nkento ya bamvula tatu, na nkombo ya nkento ya bamvula tatu, na dimeme ya mbakala ya bamvula tatu, na kiduka mosi mpe dibembe mosi ya ntwenya.» **10** Abalami nataka bibulu yina nyonso. Yandi zengaka konso kibulu na kati-kati, mpe yandi tulaka bibuku nyonso mutindu ti konso kibuku kutalasana na kibuku ya nkaka. Kasi yandi zengaka ve bandeke. **11** Bakoko-mbele kwizaka na kudya bibulu yango, kasi Abalami bingisaka bawu. **12** Na nkokila, Abalami lalaka pongi mosi ya ngolo. Mpimpa ya nene kubwaka mpe yandi kuzwaka boma ya ngolo. **13** Nzambi tubaka na Abalami: «Nge fwana kuzaba ti bana ya nge ke zinga na yinsi ya nzenza, ba ke kuma bandongo, mpe ba ke talisa bawu mpasi, bamvula bankama yiya. **14** Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo, mpe ba ke basika kuna na bimvwama mingi. **15** Samu na nge, mu ke sala ti nge nuna kununa mosi ya kyese, mpe nge kufwa na kizunu. **16** Na yina me tadila bana ya nge, kaka ni mbandu ya yiya ke vutuka kwaku, samu ti masumu ya ba-Amoli me yela ntete ve, na kubingisa bawu na yinsi yayi.» **17** Ntangu bwisi yilaka, na kati ya mpimpa, kima mosi yina vwandaka basika tiya na mulinga, lutaka na kuyoka bibuku ya bibulu. **18** Na kilumbu yina, Yave salaka ngwisani na Abalami mutindu yayi: «Mu me pesa yinsi yayi na dikanda ya nge, kubanda na nzadi ya Ngipiti tii na nzadi ya nene ya Efalate, **19** yawu kele yinsi ya ba-Keni, na ba-Kenizi, na ba-Kwademone, **20** na ba-Iti, na ba-Pelizi, na ba-Lefayi, **21** na ba-Amoli, na ba-Kaanani, na ba-Ngilengazi, na ba-Yebuse.»

16 Salayi, kento ya Abayami, butilaka ve Abalami mwana. Salayi vwandaka na mundongo mosi ya kento, muntu ya Ngipiti, nkumbu ya yandi Angale. **2** Salayi tubaka na Abalami: «Yave me sala ti mu vwanda ve na bana. Vukisa mfulu na Angale, mundongo ya munu. Ya lenda vwanda ti yandi butila munu mwana.» Abalami ndimaka mambu ya Salayi. **3** Salayi, kento ya Abalami, bakaka Angale, kisadi ya yandi ya mu-Ngipiti, mpe pesaka yandi na Abalami mutindu kento ya yandi. Abalami lutisaka bamvula kumi kuna na yinsi ya Kaana, tekila dyambu yayi kusalama. **4** Abalami vukanaka na Angale, mpe Angale kumaka na kivumu. Na manima, Angale vwandaka zitisa dyaka ve Salayi, mpe yandi bandaka tala yandi mutindu kima ya mpamba. **5** Ni yawu yina, Salayi tubaka na Abalami: «Nkadulu ya yimbi ya Angale na ntwala ya munu ke kubwa na zulu ya yintu ya nge. Ni munu mosi pesaka nge mundongo ya munu. Kasi ntangu yandi me tala ti yandi me kuma na kivumu, yandi ke na kuzitisa dyaka ve munu, mpe yandi ke na kutala munu mutindu kima ya mpamba. Bika ti Yave kuzenga dyambu yayi na kati ya nge na munu.» **6** Abalami vutulaka na Salayi: «Angale kele mundongo ya nge, yandi kele na yisi ya lutumu ya nge. Sala mutindu nge zola.» Na yina, Salayi nyokolaka Angale, mpe Angale kimaka na yinsi ya kuyuma. **7** Mbazi ya Yave kutanaka Angale pene-pene ya mukelo ya maza na yinsi ya kuyuma yina ke na nzila ya Sule. **8** Mbazi tubaka mutindu yayi: «Angale, mundongo ya Salayi, wapi sika nge me katuka, mpe wapi sika nge ke na kukwenda?» Angale vutulaka: «Mu ke na kukima Salayi, mfumu ya munu.» **9** Mbazi ya Yave tubaka na Angale: «Vutuka na sika ya mfumu ya nge, mpe vwanda ya kutumama na yandi.» **10** Mbazi ya Yave zonzaka dyaka na Angale: «Mu ke sala ti dikanda yina ke butuka na nge kuvwanda na bantu mingi. Mpe ata muntu ve ke lenda kutanga bawu.» **11** Mbazi ya Yave tatamanaka na kutuba ti: «Tala, nge ke na kivumu, mpe nge ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Isemayele, samu ti Yave me kuwa bidilu ya nge. **12** Isemayele ke vwanda mutindu mbuluku ya mfinda. Yandi ke nwanisa bantu nyonso mpe bantu nyonso ke nwanisa yandi. Isemayele ke zinga yandi mosi, yandi ke zinga ve kisika mosi na bampangi ya yandi.» **13** Angale pesaka Yave yina sololaka na yandi nkumbu yayi: «Nge kele Nzambi yina ke na kutala munu.» **14** Ni yawu yina, ba pesaka dibulu ya maza nkumbu: «Dibulu ya maza ya Layayi-loyi», yina zola kutuba: Yandi yina kele Moyo mpe ke na kutala munu. Yawu kele na kati-kati ya babwala Kadese na Belede. **15** Angale butilaka Abalami mwana ya bakala. Abalami pesaka mwana yina nkumbu Isemayele. **16** Abalami vwandaka na bamvula makumi nana na sambanu ntangu Angale butilaka yandi Isemayele.

17 Ntangu Abalami kumaka na bamvula makumi yivwa na yivwa, Yave talanaka na yandi, mpe tubaka na yandi mutindu yayi: «Mu kele Nzambi-Mpungu. Dyatila mutindu mu zola, mpe vwanda ya kusungama. **2** Mu ke na kusala ngwisani ya munu na kati ya nge na munu. Mu ke funisa dikanda ya nge, samu ti ya kukuma nene mingi.» **3** Abalami fukamaka kizizi na ntoto. Nzambi tatamanaka na kuzonza na yandi, na kutuba mutindu yayi: **4** «Ngwisani ya munu na nge ni yayi: Nge ke vwanda tata ya makanda mingi. **5** Ba ke bokila dyaka nge ve na nkumbu ya Abalami. Nkumbu ya nge me kuma Abalayami, samu ti mu ke kumisa nge tata ya makanda mingi ya bantu. **6** Mu ke sala ti nge kubuta bana mingi, yina ke kuma makanda mingi, mpe bantinu mingi ke butuka na nge. **7** Mu ke sala ngwisani ya munu na kati ya munu na nge, mpe na bayina nyonso ke butuka na manima ya nge. Ngwisani yayi ya mankululu ke sala ti munu, mu kuvwanda Nzambi ya nge, mpe Nzambi ya bayina ke butuka na manima ya nge. **8** Yinsi nyonso yayi ya Kaana, kisika nge me kwiza vwanda na bunzenza, mu ke pesa nge yawu. Yawu ke vwanda mvwilu ya nge ya bantangu nyonso. Bana yina ke butuka na manima ya nge, mu ke vwanda Nzambi ya bawu.» **9** Nzambi zonzaka dyaka na Abalayami: «Beno fwana

zitisa ngwisani ya munu, nge, bana ya nge, mpe bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu, mbandu ni mbandu. **10** Tala mutindu beno fwana kusadila ngwisani ya munu, nge na bana yina ke butuka na manima ya nge: Babakala nyonso na kati-kati ya beno fwana kuzengisa bubakala ya bawu. **11** Kuzengisa bubakala ya beno ke vwanda kidimbu ya ngwisani na kati-kati ya munu na beno. **12** Beno ke zenga bubakala ya bana nyonso ya babakala, ntangu bawu ke lungisa bilumbu nana, na konso mbandu. Ata ya vwanda bandongo yina ke butuka na yinzo ya nge, ata ya vwanda bayina beno ke sumba na banzenza, bayina kele ve bantu ya dikanda ya beno. **13** Ba fwana kuzenga bubakala ya mundongo yina me butuka na yinzo ya nge, to yina nge me sumba na mbongo ya nge. Kidimbu yina ke vwanda na banzutu ya beno, samu na kulakisa ti ngwisani ya munu ke zingila bantangu nyonso. **14** Samu na bakala yina ba me zenga bubakala ve, ba fwana kukatula yandi na dikanda ya yandi. Samu ti yandi me lungisa ve mambu yina ngwisani ya munu me tumisa na kusala. **15** «Nzambi zonzaka dyaka na Abalayami: "Kubokila dyaka ve kento ya nge na nkumbu ya Salayi. Samu ti nkumbu ya yandi me kuma Saala. **16** Mu ke sakumuna yandi, mpe yandi ke butila nge mwana ya bakala. Mu ke sakumuna yandi, mpe yandi ke buta makanda mingi, bantinu ya makanda ke butuka na yandi."» **17** Abalayami fukamaka kizizi na ntoto, mpe yandi sekaka. Yandi tubaka na yisi ya ntima yandi ti: «Muntu ya bamvula nkama lenda buta dyaka? Saala mpe yina me kuma na bamvula makumi yivwa, yandi lenda buta dyaka?» **18** Abalayami lombaka na Nzambi: «Bika ti Isemayele kuzinga na yisi ya lusakumunu ya nge.» **19** Nzambi vutulaka na Abalayami: «Ve! Saala ke butila nge mwana ya bakala. Nge ke pesa yandi nkumbu Isaaki. Mu ke sala ngwisani ya munu na yandi, mutindu ngwisani ya mankululu, samu na bana yina ke butuka na manima ya yandi. **20** Samu na Isemayele, mu me kuwa ndombolo ya nge. Mu ke sakumuna yandi. Mu ke sala ti yandi kubuta mingi mpe dikanda yina yandi ke buta kukuma ya mingi ya kulutila. Yandi ke buta bamfumu kumi na zole. Mu ke sala ti dikanda yina yandi ke buta kuvwanda ya nene. **21** Kasi ngwisani ya munu, mu ke sala yawu na Isaaki, mwana yina Saala ke buta na mvula yina ke kwiza, kaka na ntangu ya mutindu yayi.» **22** Ntangu Nzambi manisaka kuzonza na Abalayami, yandi bikaka yandi, mpe yandi kwendaka. **23** Kaka na kilumbu yina, Abalayami vukisaka Isemayele na bandongo ya yandi nyonso yina butukaka na yinzo ya yandi, na bayina yandi sumbaka na mbongo ya yandi. Yandi zengaka bubakala ya bawu mutindu Nzambi tumisaka yandi. **24** Abalayami vwandaka na bamvula makumi yivwa na yivwa, ntangu ba zengaka bubakala ya yandi. **25** Mwana ya yandi Isemayele vwandaka na bamvula kumi na tatu, ntangu ba zengaka yandi bubakala. **26** Ba zengaka Abalayami na Isemayele bubakala kilumbu mosi, **27** kintwadi na bantu nyonso ya yinzo ya Abalayami, bandongo yina butukaka na yinzo ya yandi, mpe bayina yandi sumbaka na banzenza.

18 Kilumbu mosi, na ntangu ya midi, Yave talanaka na Abalayami pene-pene ya bayinti ya nene ya Mamele. Abalayami vwandaka ya kuvwanda na mwelo ya yinzo ya yandi ya lele. **2** Mbala mosi, yandi talaka bantu tatu ya kutelama na mwa mantwala. Na nswalu-nswalu, yandi kwendaka yamba bawu. Yandi fukamaka kizizi na ntoto. **3** Mpe yandi zonzaka na mosi na bawu: «Mulemvo ya nge mfumu, sadila munu lemvo na kundima kukota na yinzo ya munu. **4** Ba ke natina beno mwa maza ya kusukudila makulu. Mpe beno pema ya beno na yisi ya yinti yayi. **5** Mu ke natina beno mwa kima ya kudya, samu na kubwela ngolo na nzutu, tekila beno tatamana na kulanda nzila ya beno. Na yina, kulutila ya beno pene-pene ya yinzo ya munu kisyelo ya beno, kuvwanda ve ya mpamba.» Bantu yango vutulaka: «Mambu ve. Sala mutindu nge me zonza.» **6** Abalayami kwendaka nswalu na yinzo na kuzabisa na Saala mutindu yayi: «Baka mbangu Baseya tatu ya faline ya kitoko, nge yidika kiputi samu ti nge sala mampa.» **7** Na manima, Abalayami kwendaka mbangu na kisika yina vwandaka bibulu ya yandi, samu na kubaka mwana ya ngombe ya mbote, mpe ya mafuta. Yandi pesaka yawu na kisadi ya yandi, samu na kulamba yawu nswalu-nswalu. **8** Ntangu mbisi kuyaka, Abalayami bakaka yawu, na folomaze mpe miliki ya kilo, yandi kwendaka tudila bawu yawu. Ba bandaka na kudya, mpe Abalayami telamaka pene-pene ya bawu na yisi ya yinti. **9** Bawu yufulaka yandi: «Wapi kento ya nge Saala?» Abalayami vutulaka: «Yandi kele na kati ya yinzo.» **10** Mosi na bawu tubaka dyaka: «Na mvula yina ke kwiza, mu ke vutuka awa kaka na ngonda yayi, mpe Saala ke buta mwana ya bakala.» Saala yango vwandaka na manima ya Abalayami, na mwelo ya yinzo, mpe yandi vwandaka kuwa. **11** Abalayami na Saala vwandaka me nuna mingi, bawu kumaka biboba. Na bamvula yina kumaka na Saala, yandi lendaka buta dyaka ve. **12** Saala sekaka na yisi ya ntima. Yandi tubaka: «Munu, mu me nuna mutindu yayi, mu ke lenda dyaka kuyangalala na bakala? Awa mfumu ya munu mpe me kuma kiboba!» **13** Yave tubaka na Abalayami: «Yinki Saala ke na kuseka? Wapi mutindu yandi lenda tuba ti: "Munu, mu me nuna mutindu yayi, mu lenda kubuta mwana"? **14** Nge ke na kubanza ti ya ke na dyambu yina Yave lenda kulembana? Ntangu mu ke vutuka awa, na mvula yina ke kwiza, kaka na ngonda yayi, Saala ke buta mwana ya bakala.» **15** Saala kumaka na boma, yandi tubaka: «Ve! Mu me seka ve.» Kasi Yave tubaka: «Ve! Nge me seka.» **16** Na manima, bantu yango telamaka, bawu bakaka nzila ya kukwenda na Sodome. Abalayami kwendaka fidisa bawu. **17** Yave vwandaka me kanisa mutindu yayi: «Mu ke bumba Abalayami mambu yina mu ke na kusala? **18** Ve. Abalayami fwana kuvwanda tata ya dikanda ya nene mpe ya ngolo. Mpe samu na yandi, mu ke sakumuna makanda nyonso ya ntoto. **19** Mu soolaka Abalayami samu ti yandi kutumisa bana ya yandi mpe bayina ke butuka na manima, na kulanda nzila ya Yave. Bawu ke sadila ludedomo na mambu ya kusungama. Ni kuna mpe, munu Yave, mu ke sadila yandi mambu yina mu sadilaka yandi nsilulu.» **20** Na yina, Yave tubaka na Abalayami: «Kuyawula yina ba ke na kuyawula samu na Sodome na Ngomole me lutila, masumu ya bawu kele ya nene mingi. **21** Ni yawu yina, mu fwana kukulumuka kuna, samu na kwenda tala munu mosi, kana mambu yina ba ke na kuyawula samu na bawu kele ya tsyelika.» **22** Bantu zole na kati ya bawu kwendaka na Sodome. Abalayami bikanaka kuna na ntadisi ya Yave. **23** Abalayami belamaka mpe tubaka: «Mfumu, ya tsyelika nge ke kufwa kwandi muntu ya kudedama kintwadi na muntu ya yimbi? **24** Kana bantu makumi tanu ya kudedama ke zingaka na mbanza yina, ya tsyelika nge ke mwangisa kwandi mbanza yango? Nge lenda lemvokila yawu ve, samu na makumi tanu ya bantu yina kele ya kudedama? **25** Ve! Nge lenda kusala mutindu yina ve. Muntu ya kudedama kufwa mutindu mosi na muntu ya yimbi? Zuzi ya yinza nyonso lenda kusala ve lufundusu na ludedomo nyonso?» **26** Yave vutulaka: «Kana mu tala bantu makumi tanu ya kudedama na Sodome, mu ke lemvokila mbanza nyonso samu na bantu yina.» **27** Abalayami tubaka dyaka: «Mfumu, mulemvo ya nge, mu zola kuzonza na nge, munu yina kele kaka ntoto, mpe bombi ya mpamba. **28** Kana bantu tanu me kondwa na kati ya makumi tanu yina, nge ke mwangisa kwandi mbanza nyonso samu na bantu tanu?»

Mfumu vutulaka: «Ve, mu ke mwangisa ve mbanza yina, kana mu me tala bantu makumi yiya na tanu ya kudedama.» **29** Abalayami tubaka dyaka: «Kana bantu kaka makumi yiya kele ya kudedama kuna.» Mfumu tubaka: «Ve, samu na makumi yiya ya bantu, mu ke mwangisa ve mbanza.» **30** Abalayami tubaka dyaka: «Mulemvo ya nge Mfumu, kudasuka ve kana mu tubaka dyaka. Ya lenda vwanda ti, kaka makumi tatu ya bantu ya kudedama kele kuna.» Mfumu tubaka: «Kana mu tala bantu makumi tatu ya kudedama kuna, mu ke sala kima ve.» **31** Abalayami tubaka: «Mulemvo ya nge Mfumu, bika ti mu tuba dyaka. Kana ba kele kaka makumi zole.» Mfumu vutulaka: «Mu ke mwangisa ve mbanza samu na makumi zole ya bantu yina.» **32** Abalayami tubaka: «Mulemvo ya nge Mfumu, kudasuka ve. Mu ke zonza ya mbala ya nsuka. Kana ba kele kaka kumi.» Mfumu vutulaka: «Mu ke mwangisa ve mbanza samu na kumi ya bantu.» **33** Na manima ya kusolola na Abalayami, Yave kwendaka, mpe Abalayami vutukaka ya yandi na yinzo.

19 Na nkokila, bambazi zole kumaka na Sodome. Loti vwandaka ya kuvwanda na mwelo ya mbanza. Ntangu Loti talaka bawu, yandi telamaka na kwenda bwabana bawu mpe yandi fukamaka kizizi na ntoto. **2** Loti tubaka: «Mulemvo ya beno bamfumu ya munu, beno kwiza na yinzo ya kisadi ya beno, beno sukula makulu, beno lutisa mpimpa kuna, mpe mbasi na suka-suka, beno ke landa nzila ya beno.» Bawu vutulaka: «Ve, beto ke lala ya beto na ngaanda, na kisika yina bantu ke yonzamaka.» **3** Kasi Loti bondilaka bawu mingi, mpe bawu kwendaka na yinzo ya yandi. Yandi salaka mukembo, yandi lambaka madya na mampa yina vwandaka ve na levule. Yandi pesaka bawu yawu mpe bawu kudyaka. **4** Ntete bawu lala, bantu ya Sodome zungaka yinzo ya Loti, kubanda na bantwenya tii na biboba. Bantu nyonso vwandaka kuna. **5** Bawu bokilaka Loti mpe bawu yufulaka yandi: «Wapi bantu yina me kwiza na sika ya nge na mpimpa yayi? Basisa bawu awa, samu ti beto vukisa mfulu na bawu.» **6** Loti basikaka na ngaanda mpe yandi kangaka mwelo ya yinzo ya yandi. **7** Yandi tubaka na bawu: «Mulemvo ya beno bampangi ya munu. Beno sala ve yimbi. **8** Beno tala, mu ke na bandumba zole yina me zaba ntete ve babakala. Mu ke natina beno bawu, mpe beno ke sala bawu mambu nyonso yina beno zola. Kasi beno sala ve yimbi na bantu yayi, samu ti bawu kele banzenza yina mu me yamba na yinzo ya munu.» **9** Bawu tubaka na Loti: «Katuka kuna! Nge ke nzenza mpe nge zola kufundisa beto? Beto ke talisa nge mpasi ya kulutila na bawu.» Bawu nungunaka Loti na ngolo, mpe bawu belamaka na mwelo samu na kumwangisa yawu. **10** Kasi bantu zole yina lambulaka maboko samu na kubenda Loti na kati ya yinzo, mpe bawu kangaka mwelo ya yinzo. **11** Mpe bawu salaka ti meso ya bantu nyonso yina vwandaka na mwelo ya yinzo kufwa, kubanda na bantwenya tii na bantu ya kukula. Bawu vwandaka lenda dyaka ve na kutala mwelo ya yinzo. **12** Babakala zole yina yufulaka Loti: «Ba nani dyaka kele bantu ya dikanda ya nge awa? Ya vwanda babokilo, ya vwanda bana ya bakento mpe ya babakala. Nyonso yina kele ya nge, nge fwana basisa yawu na mbanza yayi. **13** Beto ke mwangisa mbanza yayi, samu ti kuyawula yina ba ke na kuyawula samu na yawu me lutila nene na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave me tumisa beto samu na kwiza mwangisa yawu.» **14** Loti basikaka samu na kwenda zonza na babokilo ya yandi, bayina zolaka kwela bana ya yandi ya bakento. Mpe yandi tubaka na bawu: «Beno basika mbangu na mbanza yayi, samu ti Yave ke mwangisa yawu.» Kasi bawu vwandaka banza ti yandi vwandaka sakana. **15** Na suka-suka, bambazi tubaka na Loti: «Telama, baka kento ya nge mpe bandumba zole ya nge yina kele awa. Beno basika na mbanza samu ti beno kufwa ve na kitumbu yina ke pesama na mbanza yayi.» **16** Loti vwandaka lutisa ntangu na kubasika. Na yina, bantu zole yina simbaka yandi na maboko, na kento ya yandi na bandumba zole ya yandi, samu ti Yave vwandaka tadila bawu kyadi. Na yina, ba kwendaka bika bawu na ngaanda ya mbanza. **17** Ntangu ba vwandaka basisa bawu na mbanza, ba tubaka na Loti: «Kima samu na kuvuukisa luzingu ya nge. Kutala ve na manima, kutelama ve na kizunga yayi ya Yolodani. Kima na zulu ya mongo samu ti nge kufwa ve.» **18** Loti vutulaka: «Ve Mfumu, mulemvo ya nge!» **19** Nge me sala kisadi ya nge mambu ya mbote. Nge me lakisa munu luzolo mingi, samu ti nge me vuukisa luzingu ya munu. Kasi mongo kele ntama mingi, mu ke lenda ve na kukuma kuna tekila mpasi kubwidila munu, mpe mu lenda kufwa. **20** Tala mbanza yayi yina kele pene-pene awa, mu lenda kwenda bumbama kuna. Mbanza yango ke kaka ya fyoti. Mulemvo ya nge, bika ti mu kwenda kuna, samu ti mu vuukisa luzingu ya munu. Nge me tala ve ti mbanza yango kele ya fyoti? **21** Mbazi tubaka na Loti: «Mu me fwila dyaka nge kyadi, mu ke mwangisa ve mbanza yina nge me tuba. **22** Kima mbangu mpe nge kwenda bumbama kuna. Samu ti, mu ke sala kima ve kana nge me kuma ntete kuna ve. Ni yawu yina, ba pesaka mbanza yina nkumbu Soyale.» **23** Ntangu Loti kumaka na Soyale, ntangu basikaka. **24** Mpe Yave nokisaka mvula ya sufe mpe ya tiya na mbanza Sodome mpe Ngomole. Tiya yina katukaka na zulu na sika ya Yave. **25** Yandi mwangisaka bambanza yina mpe kizunga nyonso. Yandi mwangisaka mpe bantu nyonso ya bambanza yina na bima nyonso yina ke menaka na ntoto. **26** Kasi kento ya Loti talaka na manima, mpe yandi kumaka kiteki ya mungwa. **27** Na suka-suka, Abalayami kwendaka na kisika yina yandi vwandaka solola na Yave. **28** Yandi talaka na lweka ya Sodome mpe Ngomole mpe na kizunga nyonso ya Yolodani. Yandi talaka mulinga yina vwandaka basika kuna, mutindu mulinga ya tiya ya kulutila. **29** Ntangu Nzambi mwangisaka bambanza ya kizunga yina, yandi bambukaka moyo na Abalayami. Yandi vuukisaka Loti ntangu yandi mwangisaka bambanza yina, kisika vwandaka zinga Loti. **30** Loti katukaka na mbanza Soyale. Yandi yulukaka mongo samu na kwenda zinga kuna na bana ya yandi zole ya bakento, samu ti yandi vwandaka na boma ya kuzinga na Soyale. Ni yawu yina, yandi kwendaka zinga na kati ya ntadi ya nene na bana ya yandi zole ya bakento. **31** Kilumbu mosi, mwana ya kuluntu tubaka na leki ya yandi: «Tata ya beto me kuma kiboba mpe ata muntu lenda kwela beto na yinsi yayi, mutindu ya ke salamaka bisika nyonso. **32** Kwiza beto nwikisa tata ya beto vinu. Na manima, beto vukisa mfulu na yandi, samu ti beto pesa tata ya beto bana.» **33** Na mpimpa ya kilumbu yina, bawu nwikisa tata ya bawu vinu, mpe mwana ya kuluntu kwendaka vukisa mfulu na tata ya yandi. Mutindu tata vwandaka na yisi ya malafu, yandi zabaka ata fyoti ve ntangu mwana kwizaka lala na yandi, mpe ntangu mwana kwendaka. **34** Kilumbu yina landaka, yaya tubaka na leki ya yandi: «Mazono mu vukisaka mfulu na tata ya beto. Mpimpa yayi mpe, beto nwikisa dyaka yandi vinu. Kwenda vukisa mfulu na yandi, samu ti beto pesa tata ya beto bana.» **35** Na mpimpa yina, ba nwikisaka dyaka tata ya bawu vinu. Leki kwendaka vukisa mfulu na tata ya yandi, Tata zabaka ata fyoti ve ntangu mwana kwizaka lala na yandi, mpe ntangu mwana kwendaka. **36** Na yina, bana zole ya Loti ya bakento kuzwaka bivumu ya tata ya bawu. **37** Yaya butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka yandi nkumbu Mowabe. Ni Mowabe kele nkooko ya ba-Mowabe tii bubu yayi. **38** Leki mpe

butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka yandi nkumbu Bene-Ami. Ni Bene-Ami kele nkooko ya ba-Amone tii bubu yayi.

20 Abalayami katukaka na kisika yina samu na kukwenda na Nengeve. Yandi kwendaka zinga na kati-kati ya mbanza Kadese mpe mbanza Sule. Na manima, yandi kwendaka zinga mwa bilumbu na mbanza Ngelale. **2** Na yina me tadila Saala kento ya yandi, Abalayami vwandaka tuba ti yandi kele kibusi ya munu. Na yina, Abimeleke ntinu ya Ngelale fidisaka bantu ya yandi samu ti bawu natina yandi Saala. **3** Kasi, Nzambi kwizaka monikina Abimeleke na mpimpa, na kati ya ndosi mpe yandi zabisaka yandi: «Nge ke kufwa samu na kento yina nge me baka, samu ti yandi kele kento ya kukwela.» **4** Mutindu Abimeleke vwandaka me vukana ntete ve na Saala, yandi tubaka: «Mfumu nge ke kufwa kwandi bantu ya kusungama? **5** Abalayami yandi mosi tubaka na munu ti Saala kele kibusi ya yandi. Saala mpe tubaka ti Abalayami kele nkazi ya yandi. Mu salaka mambu nyonso na ntima ya mbote mpe mu salaka ve yimbi.» **6** Na yina, Nzambi pesaka yandi mvutu na kati ya ndosi mutindu yayi: «Munu mpe mu zaba ti nge salaka mambu nyonso na ntima ya mbote. Ni munu mosi me sala ti, nge sala ve disumu na mantwala ya munu. Ni yawu yina, mu me bika ve ti nge simba yandi. **7** Na yina, vutula kento yina na sika ya bakala ya yandi malu-malu yayi. Abalayami kele mumbikudi. Yandi ke sambidila nge samu ti nge kufwa ve. Zaba ti, kana nge vutula ve yandi, kaka kufwa nge ke kufwa, nge na bantu ya nge nyonso.» **8** Abimeleke vumbukaka na suka-suka. Yandi bokilaka bantu nyonso yina ke salaka na yandi. Yandi zabisaka bawu mambu nyonso yina, mpe bantu nyonso kumaka na boma mingi. **9** Abimeleke bokilaka Abalayami mpe yandi yufulaka yandi: «Yayi wapi mambu nge me sala beto? Wapi yimbi yina mu me sala nge, samu ti nge bwisa munu mpe yinsi ya munu na disumu ya nene yayi? Nge me sala munu mambu yina ba ke salaka ve. **10** Abimeleke tubaka na Abalayami: "Yinki kuzwaka nge na kusala mutindu yina?"» **11** Abalayami vutulaka: «Mu vwandaka banza ti bantu ya kwaku ke ve na boma ya Nzambi, mpe ba lenda kufwa munu samu na kento ya munu. **12** Ya tsyelika, Saala kele mpe kibusi ya munu. Yandi kele mwana ya tata ya munu, kasi yandi kele ve mwana ya mama ya munu. Mpe yandi kumaka kento ya munu. **13** Ntangu Nzambi vwandaka kwenda nata munu ntama na yinzo ya tata ya munu, mu tubaka na Saala mutindu yayi: "Bisika nyonso yina beto ke kwenda, lakisa munu luzolo ya nge na kutuba ti mu kele nkazi ya nge."» **14** Abimeleke bakaka bangombe, mameme, bankombo, mpe bisadi ya bakento na ya babakala, yandi pesaka yawu na sika ya Abalayami. Mpe Abimeleke vutulaka Saala na bakala ya yandi Abalayami. **15** Abimeleke tubaka: «Yinsi ya munu yawu yayi. Kwenda zinga ya nge kisika ni kisika yina nge zola.» **16** Mpe yandi tubaka na Saala: «Mu ke na kupesa funda mosi ya mbongo ya bisengo na sika ya nkazi ya nge, samu na kulakisa na bantu nyonso yina kele na nge ti nge salaka ata dyambu ya yimbi. Na yina, bantu nyonso ke zitisa nge.» **17** Abalayami sambilaka Nzambi mpe Nzambi nyakisaka Abimeleke, na kento ya yandi, mpe bisadi ya yandi ya bakento. Na yina, bawu bandaka dyaka na kubuta. **18** Samu ti, Yave kangaka mabuta ya bakento nyonso yina vwandaka zinga na yinzo ya Abimeleke samu na Saala, kento ya Abalayami.

21 Yave lakisaka bumbote ya yandi na Saala mutindu yandi zonzaka na yandi. Yandi lungisaka mambu nyonso yina yandi sadilaka Saala nsilulu. **2** Saala kuzwaka kivumu ntangu Abalayami vwandaka me kuma kiboba, mpe yandi butaka mwana ya bakala na ntangu yango yina Nzambi zabisaka yandi. **3** Mwana yina Saala butaka, Abalayami pesaka yandi nkumbu Isaaki. **4** Abalayami zengaka bubakala ya Isaaki, ntangu Isaaki lungisaka bilumbu nana, mutindu Nzambi tumisaka Abalayami na kusala. **5** Abalayami vwandaka na bamvula nkama ntangu mwana ya yandi Isaaki butukaka. **6** Saala tubaka mutindu yayi: «Nzambi me sala ti munu mpe mu seka na kyese, mpe bantu nyonso yina ke kuwa dyambu yayi, ke seka kintwadi na munu.» **7** Yandi zonzaka dyaka: «Nani lendaka tuba na Abalayami ti munu, Saala, mu ke pesa mabene na bana? Kasi awa mu me butila yandi mwana ya bakala, na buboba ya yandi.» **8** Mwana kulaka, mpe yandi bikaka mabene. Kilumbu Isaaki bikaka mabene, Abalayami salaka mukembo ya nene. **9** Saala talaka ti mwana ya Angale, yina kento ya Ngipiti butilaka Abalayami, vwandaka seka. **10** Na yina, yandi zabisaka Abalayami: «Bingisa mundongo ya kento na mwana ya yandi, samu ti mwana ya mundongo yayi fwana kubyadila ve difwa kintwadi na mwana ya munu, Isaaki.» **11** Dyambu yayi talisaka Abalayami mpasi mingi na ntima, samu ti Isemayele mpe vwandaka mwana ya yandi. **12** Kasi, Nzambi tubaka na Abalayami: «Kunyonga ve samu na mundongo ya kento na mwana ya yandi. Ndima kusala nyonso yina Saala me zabisa nge na kusala. Samu ti ni na Isaaki nge ke kuzwa bana mutindu mu pesaka nge nsilulu. **13** Kasi samu na mwana ya mundongo ya kento, mu ke pesa yandi mpe dikanda, samu ti yandi kele mwana ya nge.» **14** Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Abalayami pesaka na Angale dimpa na saki ya mpusu ya kibulu ya kufuluka na maza. Yandi pesaka mwana na Angale, mpe yandi bingisaka Angale. Angale kwendaka yenga-yenga na yinsi ya kuyuma ya Beele-Seba. **15** Ntangu maza manisaka na saki ya mpusu ya kibulu, yandi bikaka mwana na yisi ya mwa yinti. **16** Mpe yandi kwendaka vwanda mwa ntama, kisika yina sukaka dyonga yina ba kubulaka na munani, mpe yandi tubaka: «Mu zola ve kutala lufwa ya mwana ya munu na meso.» Yandi vwandaka ya kuvwanda mwa ntama, mpe yandi vwandaka dila mingi. **17** Nzambi kuwaka bidilu ya mwana, mpe katuka na dizulu, mbazi ya Nzambi bokilaka Angale. Yandi yufulaka: «Angale, samu na yinki nge ke na kudila? Kuvwanda ve na boma, samu ti Nzambi me kuwa ndinga ya mwana, katuka kisika yina mwana kele, Nzambi me kuwa bidilu ya yandi. **18** Telama, kwenda baka mwana mpe nge simba yandi mbote. Samu ti mu ke pesa yandi dikanda ya nene.» **19** Nzambi fungulaka Angale meso, mpe Angale talaka dibulu ya maza. Angale kwendaka fulusa saki ya mpusu ya kibulu na maza, mpe yandi nwikisaka mwana maza. **20** Nzambi vwandaka keba mwana. Mwana kulaka mpe kwendaka zinga na yinsi ya kuyuma. Yandi kumaka kikubudi ya nene. **21** Isemayele zingaka na yinsi ya kuyuma yina ba ke bokilaka Palane. Mama ya yandi kwelisaka yandi na kento mosi ya yinsi ya Ngipiti. **22** Kaka na ntangu yina, Abimeleke na Pikole, mfumu ya binwani ya Abimeleke, kwizaka tuba na Abalayami mutindu yayi: «Nzambi kele na nge na nyonso yina nge ke na kusala.» **23** Na yina, kudya ndefi na nkumbu ya Nzambi ti, nge ke sala munu yimbi ve, ya vwanda bana ya munu, to bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu. Mutindu mu me lakisa nge bumbote, nge mpe ke sala mutindu mosi samu na munu, mpe samu na yinsi yayi, kisika nge me zinga na bunzenza. **24** Abalayami vutulaka: «Mu ke kudya ndefi.» **25** Mpe Abalayami sembaka Abimeleke samu na mambu ya dibulu ya maza yina bisadi ya yandi botolaka. **26** Abimeleke tubaka: «Mu zaba ve nani salaka dyambu yina. Nge mosi mpe, nge zabisaka munu yawu ve. Munu mosi mpe, kaka ni bubu yayi mu me kuwa yawu.» **27** Na manima, Abalayami pesaka Abimeleke bangombe, mameme na bankombo. Mpe

bawu zole salaka ngwisani. **28** Na kati ya nkonga ya mameme ya yandi, Abalayami tulaka bana ya mameme nsambwadi na lweka. **29** Na yina, Abimeleke tubaka na Abalayami: «Samu na yinki nge me tula mameme nsambwadi yayi na lweka?» **30** Yandi vutulaka: «Mu me katula mameme nsambwadi yayi samu na kupesa nge yawu mutindu kidimbu yina ke lakisa ti, ni munu timunaka dibulu yina ya maza.» **31** Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Beele-Seba (yina zola kutuba dibulu ya maza ya mameme nsambwadi to dibulu ya ndefi). Samu ti ni kuna bawu zole kudyaka ndefi. **32** Abalayami na Abimeleke salaka ngwisani kuna na Beele-Seba. Na manima, Abimeleke na Pikole mfumu ya binwani ya Abimeleke, bawu vutukaka na yinsi ya ba-Filiseti. **33** Kuna na Beele-Seba, Abalayami kundaka yinti mosi yina ba ke bokilaka tamalise, mpe yandi sambilaka Nzambi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya bantangu nyonso. **34** Abalayami zingaka bantangu mingi na yinsi ya ba-Filiseti.

22 Na manima ya mambu yina, Nzambi mekaka Abalayami. Nzambi zonzaka na yandi: «Abalayami!» Abalayami vutulaka: «Munu yandi yayi.» **2** Nzambi tubaka: «Baka mwana ya nge Isaaki, mwana ya nge mosi kaka yina nge ke zolaka mingi. Kwenda na yandi na yinsi ya Moliya, mpe kuna nge ke pesa yandi mutindu munkayulu, na mongo yina mu ke lakisa nge.» **3** Na suka-suka, Abalayami kubikaka mbuluku ya yandi mpe yandi kwendaka na bisadi zole, na mwana ya yandi Isaaki. Yandi zengaka bankuni ya kuyokila munkayulu, mpe yandi kwendaka na kisika yina Nzambi tubaka na yandi. **4** Na kilumbu ya tatu, Abalayami talaka mongo yina na ntama. **5** Abalayami tubaka na bisadi ya yandi: «Beno vwanda awa na mbuluku. Munu na mwana, beto ke kwenda kuna na kusambila Nzambi. Na manima, beto ke vutukila beno.» **6** Abalayami bakaka bankuni ya kuyokila Munkayulu, mpe yandi tulaka yawu na yintu ya mwana ya yandi Isaaki. Yandi mosi bakaka tiya na mbele. Ntangu bawu zole vwandaka tambula, **7** Isaaki bokilaka tata ya yandi mpe tubaka: «Tata!» Abalayami vutulaka: «Ee, mwana ya munu.» Isaaki yufulaka yandi: «Beto kele awa na tiya mpe na bankuni, kasi wapi sika kele dimeme ya munkayulu?» **8** Abalayami vutulaka: «Mwana ya munu, Nzambi yandi mosi ke tala dimeme yina yandi ke pesa samu na munkayulu.» Na manima, bawu nyonso zole tatamanaka na kulanda nzila ya bawu. **9** Ntangu bawu kumaka na kisika yina Nzambi lakisaka yandi, Abalayami yidikaka kiyokolo ya munkayulu, mpe yandi tulaka bankuni na zulu ya yawu. Yandi kangaka mwana ya yandi Isaaki basinga, mpe yandi tulaka mwana na zulu ya bankuni na kiyokolo ya munkayulu. **10** Na manima, Abalayami bakaka mbele mpe nangunaka diboko samu na kufwa mwana ya yandi. **11** Kasi mbazi ya Yave bokilaka Abalayami katuka na dizulu mpe tubaka: «Abalayami, Abalayami!» Abalayami vutulaka: «Munu yandi yayi.» **12** Mbazi ya Yave tubaka: «Kufwa ve mwana, mpe kusala yandi dyambu mosi ya yimbi ve. Ntangu yayi, mu me zaba ti, nge ke zitisaka Nzambi, samu ti nge me manga ve na kupesa munu mwana ya nge kaka mosi.» **13** «Abalayami vumbulaka yintu, mpe yandi talaka dimeme mosi ya mbakala, yina vwandaka na mampoka ya kukangama na kati-kati ya mwa bayinti. Abalayami kwendaka baka dimeme yango mpe yandi pesa yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka, na kisika ya mwana ya yandi. **14** Abalayami pesaka kisika yina nkumbu: "Yave ke tala". Ni yawu yina, bantu ke tubaka bubu yayi ti: "Na zulu ya mongo Yave ke talanaka."» **15** Katuka na dizulu, mbazi ya Yave bokilaka Abalayami na mbala ya zole **16** mpe tubaka: «Mu me kudya ndefi na nkumbu ya munu mosi. Samu ti nge me sala dyambu ya mutindu yina, na kuyimina ve munu mwana ya nge kaka mosi, munu Yave, mu ke na kutuba, **17** mu ke sakumuna nge ya kulutila, mu ke funisa dikanda ya nge samu ti yawu kuma na bantu mingi mutindu bambwetete ya dizulu mpe munyenge ya kumu ya mubu. Bantu ke butuka na dikanda ya nge, bawu ke baka bambanza ya mitantu ya bawu. **18** Samu na bawu, mu ke sakumuna makanda nyonso ya ntoto, samu ti nge me tumama na munu.» **19** Abalayami vutukaka na kisika yina bikanaka bisadi ya yandi. Bawu nyonso kwendaka na bwala ya Beele-Seba, kisika yina Abalayami vwandaka zinga. **20** Na manima ya mambu yina, Abalayami kuwaka ti, Mileka mpe butaka bana na Nawole, mpangi ya Abalayami. **21** Mwana ya ntete ni Wuse. Baleki ya Wuse ni Buze mpe Kemwele, tata ya Alame, **22** Kesede, Azo, Piledase, Yidelafe, Betwele. **23** Yina ni bana nana yina Mileka butaka na Nawole, mpangi ya Abalayami. Betwele ni tata ya Lebeka. **24** Nawole vwandaka na kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Lewuma. Kento yina mpe butaka bana. Bana yina ni: Teba, Ngayame, Tayase na Maaka.

23 Saala zingaka bamvula nkama na makumi zole na nsambwadi. **2** Yandi kufwaka na yinsi ya Kaana, na Kilyate-Aleba, yina ba ke bokilaka mpe Ebelone. Abalayami dilaka Saala mpe yandi salaka kivwandu ya lufwa ya yandi. **3** Abalayami bikaka nzutu ya kento ya yandi, mpe yandi kwendaka tala ba-Iti, yandi tubaka na bawu: **4** «Mu kele nzenza, mpe mu ke kaka na mwa bilumbu na kati-kati ya beno. Beno pesa munu kisika yina ke vwanda ya munu mosi, samu na kukunda kento ya munu yina me bika munu.» **5** Ba-Iti vutulaka na Abalayami mutindu yayi: **6** «Mfumu ya beto, kuwa beto. Nge kele mfumu yina Nzambi me sakumuna na kati-kati ya beto. Kunda kento ya nge na kisika yina me lutila kitoko na kati ya bandyamu ya beto. Ata muntu na kati beto lenda yimina nge ndyamu ya yandi, samu na kukunda kento ya nge.» **7** Abalayami telamaka mpe fukama na mantwala ya ba-Iti, bantu ya yinsi. **8** Yandi tubaka na bawu mutindu yayi: «Kana ya tsyelika beno me ndima ti mu kunda kento ya munu awa, beno zonzila samu na munu na sika ya Efelone, mwana ya Sowale. **9** Beno tuba na yandi, samu ti yandi pesa munu ntadi ya yandi ya Makepela, yina kele na nsuka ya bilanga ya yandi. Yandi tekisa munu yawu na ntalu ya yawu, na meso ya beno, samu ti yawu kuvwanda kisika ya munu ya kukundaka bantu ya dikanda ya munu.» **10** Efelone, mu-Iti, vwandaka ya kuvwanda na kati-kati ya ba-Iti. Yandi vutulaka na Abalayami na meso ya ba-Iti nyonso yina kwizaka na mwelo ya mbanza, yandi tubaka: **11** «Ve, mfumu ya munu, kuwa munu. Mu me pesa nge bilanga na ntadi yina ke kuna. Mu me pesa nge yawu, na meso ya bantu ya yinsi ya munu. Kunda kento ya nge.» **12** Na yina, Abalayami fukamaka na mantwala ya bantu nyonso ya yinsi. **13** Na meso ya bantu nyonso, Abalayami zonzaka na Efelone mutindu yayi: «Mu zola ti nge kuwa munu. Mu ke pesa nge ntalu ya mbongo ya bilanga yina. Ndima ti mu pesa nge yawu, mpe na manima, mu ke kunda kento ya munu kuna.» **14** Kasi Efelone vutulaka na Abalayami mutindu yayi: **15** «Mfumu ya munu, kuwa munu! Ntoto ya Basekele bankama yiya ya palata, yawu kele yinki na meso ya nge na munu? Kunda kento ya nge!» **16** Abalayami ndimaka mpe yandi tezaka Basekele bankama yiya ya palata na meso ya ba-Iti, mutindu lombaka Efelone. Yandi tezaka mbongo yango na mutindu bantu vwandaka sadila samu na kusumba mpe kutekisa na yinsi yina. **17** Bilanga ya Efelone, yina kele na Makepela, na kisika yina ke talasanaka na Mamele, bilanga nyonso na ntadi yina kele na kati, na bayinti nyonso, **18** ya kumaka mvwilu ya Abalayami, na meso ya bana ya Ete, mpe ya bantu nyonso yina kwizaka na mwelo ya mbanza. **19** Na manima, Abalayami kundaka kento

ya yandi Saala na yinsi ya Kaana, na ntadi yina kele na kati ya bilanga ya Makepela, na kisika yina ke talasanaka na Mamele, yina ba ke bokilaka mpe Ebelone. **20** Bilanga na ntadi yina vwandaka na kati vwandaka dyaka ve ya ba-Iti. Yawu kumaka mvwilu ya Abalayami, samu na kukundaka bantu ya yandi.

24 Abalayami kumaka kiboba, mpe yandi vwandaka me nuna mingi. Yave sakumunaka yandi na mambu nyonso. **2** Kilumbu mosi, Abalayami tubaka na kuluntu ya bisadi ya yandi, yina vwandaka ntwadisi ya yinzo ya yandi: «Tula diboko ya nge na yisi ya dibunda ya munu. **3** Mpe kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya mazulu na ntoto ti, nge ke kwedila ve mwana ya munu kento ya mu-Kaanani, na kati ya bakento ya yinsi yayi, kisika mu ke na kuzingaka. **4** Kasi, ni na yinsi ya munu mpe na kati ya dikanda ya munu, nge ke kwenda baka kento samu na mwana ya munu Isaaki.» **5** Kisadi vutulaka: «Yinki mu ke sala kana kento yango ndima ve na kukwiza kwaku? Mu ke vutula mwana ya nge na yinsi yina nge katukaka?» **6** Abalayami vutulaka: «Ve, kumeka ata fyoti ve na kuvutula mwana ya munu kuna! **7** Yave, Nzambi ya mazulu yina basisaka munu na yinsi ya dikanda ya munu, na yinzo ya tata ya munu, yandi kudyaka ndefi yayi: "Mu ke pesa yinsi yayi na bana ya nge". Ni Nzambi yina mpe ke fidisa mbazi ya yandi na mantwala ya nge, samu ti nge kuzwa kento mosi kuna, samu na mwana ya munu. **8** Kana kento yina ndima ve na kukwiza na nge, nge ke vwanda ve na mambu samu na ndefi yina mu me tumisa nge na kudya. Kasi kuvutula ata fyoti ve mwana ya munu kuna.» **9** Na yina, kisadi tulaka diboko ya yandi na yisi ya dibunda ya mfumu ya yandi Abalayami. Mpe yandi kudyaka ndefi samu na dyambu yina. **10** Na manima, kisadi bakaka basamo kumi na kati ya basamo ya mfumu ya yandi. Yandi bakaka mpe bima nyonso ya ntalu ya mfumu ya yandi. Yandi telamaka mpe kwendaka na Mezopotami, na mbanza ya Nawole. **11** Ntangu kisadi kumaka na dibulu yina kele pene-pene ya mbanza, yandi vwandisaka basamo. Ya vwandaka me kuma nkokila, ntangu yina bakento ke kwendaka teka maza. **12** Kisadi sambilaka mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami, sala ti mu sala mbwabanu ya mbote. Na kusala mutindu yina, nge ke lakisa bumbote ya nge na mfumu ya munu Abalayami. **13** Tala, mu me telama pene-pene ya dibulu ya maza. Bandumba ya mbanza ke na kubasika na kwiza teka maza. **14** Bika ti ndumba yina mu ke tuba ti kulula diyuki ya nge samu ti mu kunwa maza, mpe kana yandi vutula: "Kunwa, na manima mu ke nwikisa mpe basamo ya nge", mu ke zaba ti, ni kento yina nge me soola samu na kisyelo ya nge Isaaki. Na yina, mu ke zaba ti, nge me lakisa bumbote ya nge na mfumu ya munu Abalayami.» **15** Kisadi vwandaka me manisa ntete ve na kusambila mpe Lebeka kwizaka basika na diyuki ya yandi na zulu ya digembo. Lebeka vwandaka mwana ya Betwele, mutekolo ya Mileka. Mileka vwandaka kento ya Nawole, mpangi ya Abalayami. **16** Lebeka vwandaka ndumba mosi ya kitoko mingi, mpe yandi vwandaka me zaba ntete ve babakala. Yandi kulumukaka na dibulu ya maza mpe fulusaka diyuki ya yandi. Na manima, yandi vutukaka. **17** Kisadi ya Abalayami kwendaka mbangu samu na kubwabana yandi mpe yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, pesa munu mwa maza ya kunwa na diyuki ya nge.» **18** Lebeka tubaka: «Mfumu ya munu, kunwa ya nge.» Lebeka kululaka diyuki ya yandi na nswalu nyonso samu na kupesa kisadi yina maza. **19** Ntangu yandi manisaka na kupesa kisadi yina maza, yandi tubaka: «Mu ke teka mpe maza samu na basamo ya nge tii ntangu bawu nyonso ke manisa na kunwa.» **20** Na nswalu nyonso, yandi sekulaka maza ya diyuki ya yandi na kisika yina bibulu ke kunwaka maza. Yandi kwendaka mbangu na kwenda teka dyaka maza na dibulu samu na basamo nyonso ya kisadi yina. **21** Kisadi ya Abalayami vwandaka tala Lebeka swii. Yandi vwandaka yufula yandi mosi na yisi ya ntima: «Yave ke na kusala ti mambu ya nzyetolo ya munu kubonga to yawu kubonga ve?» **22** Ntangu basamo manisaka na kunwa maza, kisadi ya Abalayami pesaka na Lebeka kinzembele ya wolo mpe milunga zole ya wolo ya maboko. Mulunga yina vwandaka ya Beka mosi. Milunga ya maboko mpe vwandaka ya Beka mosi. **23** Na manima, yandi tubaka: «Zabisa munu nge ke mwana ya nani? Mulemvo ya nge, na yinzo ya tata ya nge, beto lenda kuzwa kisika ya kulala samu na kulutisa mpimpa?» **24** Lebeka vutulaka: «Mu kele mwana ya Betwele, mpe mutekolo ya Mileka na Nawole.» **25** Yandi tubaka dyaka: «Na yinzo ya beto, matiti ya kuyuma mpe madya ya kudikisa bibulu kele mingi, kisika ya kulala mpe kele.» **26** Kisadi ya Abalayami fukamaka mpe kubwaka kizizi na ntoto na ntadisi ya Yave. **27** Yandi tubaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami. Yandi me bika ve na kulakisa bumbote mpe kukwikama ya yandi na mfumu ya munu. Yave me twadisa munu na nzila tii na yinzo ya bampangi ya mfumu ya munu.» **28** Mwana ya kento kimaka mbangu na yinzo samu na kwenda zabisa mambu yina na mama ya yandi. **29** Lebeka vwandaka na nkazi mosi, nkumbu ya yandi Labane. Labane basikaka mpe kimaka mbangu na dibulu ya maza, kisika muntu yina vwandaka. **30** Labane talaka kinzembele na milunga ya maboko na kibusi ya yandi. Yandi kuwaka mpe ntangu kibusi ya yandi Lebeka vwandaka zonza ti: «Muntu yina me tuba na munu mutindu yayi, mutindu yayi.» Na yina, Labane kwendaka na sika ya muntu yango. Muntu yango vwandaka ya kutelama na basamo ya yandi pene-pene ya dibulu ya maza. **31** Labane tubaka: «Kwiza na sika ya beto, nge ke muntu yina Yave sakumunaka. Samu na yinki nge me vwanda na ngaanda? Mu me kubika kisika na yinzo samu na nge, mpe kisika samu na basamo ya nge.» **32** Na yina, kisadi ya Abalayami kwendaka na yinzo ya Labane. Labane kululaka mifuna yina vwandaka na zulu ya basamo. Yandi pesaka basamo matiti ya kuyuma mpe madya. Yandi pesaka mpe maza ya kusukula makulu na kisadi yina mpe bantu yina vwandaka na yandi. **33** Na manima, ba pesaka bawu madya. Kasi kisadi tubaka: «Mu ke kudya ve kana mu zonza ntete ve mambu yina mu ke na yawu.» Labane vutulaka: «Zonza ya nge.» **34** Kisadi tubaka: «Mu ke kisadi ya Abalayami. **35** Yave sakumunaka mingi mfumu ya munu. Yandi me sala ti mfumu ya munu kuvwanda muntu ya nene. Yave me pesa yandi mameme, bankombo, basamo, bambuluku mpe bangombe, wolo na palata, mpe bisadi ya bakento na ya babakala. **36** Mpe Saala, kento ya mfumu ya munu, butaka mwana ya bakala na yandi, na buboba ya yandi. Ni na mwana yina, mfumu ya munu me pesa mvwilu ya yandi nyonso. **37** Na yina, mfumu ya munu tumisaka munu na kudya ndefi ti mu fwana kukwedila ve mwana ya yandi kento ya mu-Kaanani, na kati ya bakento ya yinsi, kisika yandi ke na kuzingaka. **38** Yandi tubaka na munu: "Kudya ndefi ti nge ke kwenda na sika ya dikanda ya munu, na sika ya bantu ya yinzo ya tata ya munu, mpe kuna, nge ke kuzwa kento samu na mwana ya munu." **39** Mu tubaka na mfumu ya munu: "Yinki mu ke sala kana kento yango ndima ve na kukwiza kwaku?" **40** Yandi vutulaka na munu: "Mu ke tambulaka na ntadisi ya Yave Nzambi ya munu. Yandi ke fidisa mbazi ya yandi na mantwala ya nge, samu ti nge sala nzyetolo ya mbote. Mpe nge ke kwedila mwana ya munu kento na kati ya dikanda ya munu, na kati ya bantu ya yinzo ya tata ya munu. **41** Kana nge kuma na sika ya dikanda ya munu, nge ke kuzwa ve nsiingulu

samu na ndefi yina. Kana bawu ba pesa nge ve kento, nge ke kuzwa ve nsiingulu samu na ndefi yina." **42** Bubu yayi, ntangu mu kumaka na dibulu ya maza, mu sambilaka mutindu yayi: "Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami, sala ti mambu ya nzyetolo yayi mu ke na kusala kubonga. **43** Tala, mu me telama pene-pene ya dibulu ya maza. Mu ke tuba na ndumba yina ke basika na kwiza teka maza: mulemvo ya nge, pesa munu mwa maza ya kunwa na diyuki ya nge. **44** Kana yandi vutula: Kunwa ya nge, mu ke teka mpe maza samu na basamo ya nge. Ni kuna, mu ke zaba ti, yayi ni kento yina Yave me soola samu na mwana ya mfumu ya munu." **45** Mu vwandaka me manisa ntete ve na kusambila na yisi ya ntima, Lebeka kwizaka basika na diyuki ya yandi na zulu ya digembo. Yandi kulumukaka na dibulu mpe yandi tekaka maza. Mu tubaka na yandi: "Mulemvo ya nge, pesa munu mwa maza ya kunwa." **46** Yandi kululaka diyuki ya yandi na nswalu mpe yandi tubaka: "Kunwa ya nge, mu ke pesa mpe basamo ya nge maza." Mu kunwaka mpe yandi pesaka mpe basamo maza. **47** Mu yufulaka yandi: "Nge ke mwana ya nani?" Yandi vutulaka: "Mu kele mwana ya Betwele, mpe mutekolo ya Mileka na Nawole." Na yina, mu tulaka yandi kinzembele na mbombo mpe milunga na maboko. **48** Mu fukamaka mpe mu kubwaka kizizi na ntoto, na ntadisi ya Yave. Mu tondaka Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami. Yandi me twadisa munu na nzila ya mbote na kwiza kuzwa ndumba ya mpangi ya mfumu ya munu, samu na mwana ya yandi ya bakala. **49** Ntangu yayi, beno zabisa munu kana beno zola kulakisa luzolo mpe kukwikama ya beno na mfumu ya munu. Kana beno zola ve, beno zabisa munu samu ti mu kwenda ya munu kisika ya nkaka.» **50** Labane na Betwele vutulaka: «Dyambu yayi me katuka na Yave, beto kele ve na dyambu ya kuzonza. **51** Lebeka yandi yayi na mantwala ya nge. Baka yandi mpe nata yandi, samu ti yandi kuvwanda kento ya mwana ya mfumu ya nge mutindu Yave me tuba yawu.» **52** Ntangu kisadi ya Abalayami kuwaka mambu yina, yandi kubwaka kizizi na ntoto na ntadisi ya Yave. **53** Kisadi basisaka bima ya wolo, bima ya palata mpe binkuti, yandi pesaka yawu na Lebeka. Yandi pesaka mpe bima ya ntalu na nkazi ya Lebeka mpe na mama ya yandi. **54** Na manima, kisadi ya Abalayami na bantu yina vwandaka na yandi kudyaka mpe kunwaka, bawu lalaka kuna. Na suka ntangu bawu vumbukaka, kisadi ya Abalayami tubaka: «Beno bika ti mu vutuka na sika ya mfumu ya munu.» **55** Mama mpe nkazi ya Lebeka tubaka: «Bika ti Lebeka kuvwanda dyaka na beto mwa bilumbu kumi. Na manima, yandi lenda kwenda.» **56** Kasi kisadi ya Abalayami vutulaka: «Beno lutisa munu ntangu ve, Yave me sala ti nzyetolo ya munu kuluta mbote. Beno bika ti mu vutuka na sika ya mfumu ya munu.» **57** Na yina, bawu vutulaka: «Beto bokila ndumba yandi mosi, samu na kuyufula dibanza ya yandi.» **58** Bawu bokilaka Lebeka mpe ba yufulaka yandi: «Nge zola kukwenda na bakala yayi?» Lebeka vutulaka: «Ee, mu ke kwenda na yandi.» **59** Bawu bikaka kibusi ya bawu Lebeka na kento yina vwandaka keba yandi. Bawu kwendaka kintwadi na kisadi ya Abalayami mpe bantu yina kwizaka na yandi. **60** Bawu sakumunaka Lebeka na kutuba: «Nge kibusi ya beto, bika ti nge vwanda mama ya mafunda na mafunda ya bantu. Bika ti bana ya nge kubotola bambanza ya bambeni ya bawu!» **61** Na yina, Lebeka na bandumba yina vwandaka bisadi ya yandi, bawu yulukaka na zulu ya basamo, mpe bawu landaka kisadi ya Abalayami. Ni mutindu yina, kisadi ya Abalayami kwendaka na Lebeka. **62** Ntangu mambu yayi vwandaka salama, Isaaki kwendaka zinga na kizunga ya Nengeve. Yandi katukaka na dibulu ya maza yina ba vwandaka bokila Layayi-Loyi. **63** Na nkokila, Isaaki basikaka samu na kwenda tambula na kati ya bilanga. Yandi vumbulaka yintu mpe yandi talaka basamo yina vwandaka kwiza. **64** Ntangu Lebeka talaka Isaaki, yandi kulumukaka na samo. **65** Mpe yandi yufulaka na kisadi ya Abalayami: «Muntu yina ke na kati ya bilanga mpe ke na kwizaka bwabana beto, ya ke nani?» Kisadi vutulaka: «Yandi kele mfumu ya munu. Na yina, Lebeka fukaka kizizi ya yandi na kitambala.» **66** Kisadi ya Abalayami zabisaka na Isaaki mambu nyonso yina yandi salaka. **67** Na manima, Isaaki nataka Lebeka na yinzo ya lele, yina bikaka Saala. Yandi bakaka Lebeka mpe Lebeka kumaka kento ya yandi. Isaaki zolaka Lebeka mpe yandi kuzwaka mbombolo na lufwa ya mama ya yandi Saala.

25 Abalayami kwelaka dyaka kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Ketula. **2** Ketula butaka na Abalayami bana yayi: Zimelane, Yokesane, Medane, Midyane, Yisebake mpe Suwa. **3** Yokesane butaka Saba na Dedane. Bana ya Dedane vwandaka ba-Asuli, ba-Letusi mpe ba-Lewumi. **4** Bana ya Midyane ni: Eyifa, Efele, Enoke, Abida mpe Eleda. Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Ketula. **5** Abalayami pesaka mvwilu ya yandi nyonso na Isaaki. **6** Abalayami pesaka mpe bima na bana yina yandi butaka na bakento ya yandi ya nkaka. Ntangu yandi vwandaka ntete moyo, yandi fidisaka bana yina ntama na mwana ya yandi Isaaki, na yinsi ya ntama kuna na esete. **7** Abalayami zingaka bamvula nkama mosi na makumi nsambwadi na tanu, **8** mpe yandi kufwaka. Abalayami lutisaka bamvula mingi ya kyese na buboba ya yandi, na manima yandi kufwaka. Yandi kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka. **9** Bana ya yandi Isaaki mpe Isemayele tulaka yandi na ndyamu, na kati ya ntadi ya Makepela. Ntadi yango vwandaka na bilanga ya Efelone, mwana ya Sowale, mu-Iti, na kisika yina ke talasanaka na Mamele. **10** Ba tulaka Abalayami na ndyamu na kisika yina yandi tulaka kento ya yandi Saala, na bilanga yina Abalayami sumbaka na ba-Iti. **11** Na manima ya lufwa ya Abalayami, Nzambi sakumunaka mwana ya yandi Isaaki. Isaaki vwandaka zinga pene-pene ya dibulu ya maza ya Layayi-Loyi. **12** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Isemayele, mwana yina Abalayami butaka na Angale, mu-Ngipiti, kisadi ya Saala. **13** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Isemayele, mutindu bawu butukilaka: Nebayote mwana ya ntete ya Isemayele, Kedale, Adebeyele, Mibesame, **14** Misema, Duma, Masa, **15** Adade, Tema, Yetule, Nafise mpe Kedema. **16** Yina ni bana ya Isemayele. Konso muntu na bawu vwandaka mfumu ya dikanda. Bawu pesaka bankumbu ya bawu na babwala mpe na bisika yina bawu tungaka bayinzo ya bawu ya lele. **17** Isemayele zingaka bamvula nkama na makumi tatu na nsambwadi mpe mwela ya yandi katukaka. Yandi kufwaka mpe kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka. **18** Bana ya Isemayele vwandaka zinga na kizunga yina kele na kati-kati ya mbanza Avila na mbanza Sule. Sule kele pene-pene na Ngipiti, na nzila yina ke kwendaka na Asule. Bawu vwandaka zinga ve kisika mosi na bampangi ya bawu, bana ya nkaka ya Abalayami. **19** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Isaaki, mwana ya Abalayami. Abalayami butaka Isaaki. **20** Ntangu Isaaki lungisaka bamvula makumi yiya, yandi kwelaka Lebeka, kibusi ya Labane, mwana ya Betwele, mu-Alame ya Mezopotami. **21** Isaaki sambilaka Yave samu na kento ya yandi yina vwandaka kisita. Yave kuwaka lusambulu ya Isaaki mpe kento ya yandi Lebeka kuzwaka kivumu. **22** Bana vwandaka tutana na kati ya kivumu ya Lebeka. Mpe Lebeka tubaka: «Samu na yinki dyambu ya mutindu yayi me kumina munu?» Yandi kwendaka yufula luzolo ya Yave. **23** Mpe Yave tubaka na yandi: «Bayinsi

zole ke na kati ya kivumu ya nge. Makanda zole ke basika na kivumu ya nge. Mosi na kati ya bawu ke lutila ngolo na mpangi mpe kuluntu ke sadila leki.» **24** Ntangu ya kubuta lungaka, mpe ba talaka ti Lebeka vwandaka na mapasa na kivumu ya yandi. **25** Mwana ya ntete yina basikaka vwandaka mbwaki. Nzutu ya yandi vwandaka ya kufuluka na mika mutindu mpusu ya kibulu. Ba pesaka yandi nkumbu Esawu. **26** Na manima, mpangi ya yandi mpe basikaka. Yandi vwandaka ya kusimba kinkoso ya Esawu. Ba pesaka yandi nkumbu Yakobi. Isaaki vwandaka na bamvula makumi sambanu, ntangu Lebeka butaka bana yina. **27** Bana kulaka. Esawu vwandaka kikubudi ya nene, yandi vwandaka na kifu ya kwendaka na mfinda. Yakobi vwandaka muntu ya kuzuna, yandi vwandaka vwanda mingi na yinzo. **28** Isaaki zolaka mingi Esawu, samu ti yandi vwandaka zola kudya mbisi ya mfinda. Kasi Lebeka vwandaka zola mingi Yakobi. **29** Kilumbu mosi, Yakobi vwandaka lamba supu. Kaka na ntangu yango, Esawu katukaka na bilanga, mpe yandi vwandaka me lemba. **30** Esawu tubaka na Yakobi: «Mu me lemba mingi. Pesa munu supu yayi ya mbwaki mu kudya». Ni yawu yina, ba pesaka Esawu nkumbu Edome. **31** Yakobi vutulaka: «Tekisa ntete munu bukuluntu ya nge.» **32** Esawu tubaka: «Mu ke na kufwa na nsatu, yinki mu ke sala na bukuluntu?» **33** Na yina, Yakobi tubaka: «Kudya ndefi malu-malu yayi.» Esawu kudyaka ndefi, yandi tekisaka bukuluntu ya yandi na Yakobi. **34** Na yina, Yakobi pesaka Esawu dimpa na supu ya bankasa. Esawu kudyaka mpe kunwaka. Na manima, yandi telamaka mpe yandi kwendaka. Esawu talaka ti bukuluntu ya yandi vwandaka kima ya mpamba.

26 Nsatu mosi kotaka na yinsi. Nsatu yango ni yina ve vwandaka na ntangu ya Abalayami. Isaaki kwendaka na mbanza Ngelale na sika ya Abimeleke, ntinu ya ba-Filiseti. **2** Yave monikinaka Isaaki mpe yandi tubaka: «Kukwenda ve na Ngipiti, kasi zinga na yinsi yina mu ke tuba na nge. **3** Zinga na bunzenza na yinsi yayi, mu ke vwanda na nge mpe mu ke sakumuna nge. Samu ti, ni na nge mpe na bana ya nge, mu ke pesa bayinsi nyonso yayi. Mu ke lungisa ndefi yina mu salaka na tata ya nge Abalayami. **4** Mu ke sala ti bana ya nge kukuma mingi mutindu bambwetete ya mazulu. Mu ke pesa bana ya nge bayinsi nyonso yayi. Na bana ya nge, makanda nyonso ya ntoto ke kuzwa lusakumunu, **5** samu ti Abalayami kuwaka mambu ya munu. Yandi landaka bantumunu ya munu, misiku ya munu, bansalulu ya misiku ya munu, mpe banzengolo ya munu.» **6** Isaaki bandaka na kuzinga na mbanza Ngelale. **7** Ntangu bantu ya bwala yina vwandaka pesa yandi byuvu samu na kento ya yandi, Isaaki vwandaka vutula: «Yandi kele kibusi ya munu.» Isaaki vwandaka na boma ya kutuba ti yandi kele kento ya munu. Yandi vwandaka kima ti bantu ya yinsi yina kufwa yandi, samu ti Lebeka vwandaka kitoko mingi. **8** Isaaki lutisaka bilumbu mingi kuna. Kilumbu mosi, Abimeleke, ntinu ya ba-Filiseti vwandaka tala na nela ya yandi, yandi talaka Isaaki yina vwandaka sakana na kento ya yandi Lebeka. **9** Na yina, Abimeleke bokilaka Isaaki mpe tubaka: «Ya tsyelika, kento yayi kele kento ya nge. Samu na yinki nge tubaka ti yandi kele kibusi ya nge?» Isaaki vutulaka: «Mu vwandaka na boma ti ba kufwa munu samu na yandi.» **10** Abimeleke tubaka: «Yinki nge me sala beto? Nge zolaka natina beto mambu! Samu ti fyoti kaka bikanaka, mpe mosi na kati ya bantu ya yinsi zolaka vukisa mfulu na kento ya nge!» **11** Na yina, Abimeleke pesaka Musiku yayi na bantu nyonso: «Muntu yina ke sala yimbi na bakala yayi to na kento ya yandi, ba fwana kufwa yandi.» **12** Isaaki salaka bilanga na yinsi yina. Na mvula yina, yandi yonzikaka bambuma ya kulutila bambala nkama, samu ti Yave sakumunaka yandi. **13** Yandi kumaka mvwama. Bimvwama ya yandi vwandaka tatamana na kubwelama, mpe yandi kumaka mvwama ya nene. **14** Isaaki vwandaka na bangombe, mameme, bankombo, mpe bisadi mingi. Ba-Filiseti vwandaka tala Isaaki musoki. **15** Bawu zikaka mabulu nyonso ya maza yina bisadi ya Abalayami timunaka ntangu yandi vwandaka ntete moyo. Ba-Filiseti fulusaka mabulu nyonso na ntoto. **16** Abimeleke tubaka na Isaaki: «Katuka na yinsi ya beto. Samu ti nge me kuma muntu ya ngolo kulutila beto.» **17** Isaaki katukaka kuna. Yandi kwendaka telemisa bayinzo ya yandi ya lele na mudimba ya Ngelale mpe yandi zingaka kuna. **18** Isaaki timunaka dyaka mabulu ya maza yina tata ya yandi Abalayami bikaka, samu ti ba-Filiseti zikaka yawu na manima ya lufwa ya Abalayami. Isaaki pesaka dyaka mabulu yango bankumbu yina tata ya yandi pesaka ntete. **19** Bisadi ya Isaaki kwendaka timuna dibulu na mudimba, mpe kuna bawu talaka dibulu ya maza ya mbote. **20** Mivungi ya mbanza Ngelale swanaka na mivungi ya Isaaki. Mivungi ya Ngelale vwandaka tuba: «Maza yayi kele ya beto!» Na yina, Isaaki pesaka dibulu yango nkumbu Eseke, samu ti ba swanaka samu na yawu. **21** Bisadi ya Isaaki kwendaka timuna dibulu ya nkaka ya maza. Kasi ba swanisaka dyaka bawu, samu na dibulu yina. Na yina, Isaaki pesaka yawu nkumbu Sitena. **22** Isaaki katukaka kuna, mpe yandi tumisaka ti ba timuna dibulu ya nkaka ya maza. Na mbala yayi, ba swanisaka bawu ve. Na yina, Isaaki pesaka dibulu yina nkumbu Lewobote. Samu ti Isaaki tubaka: «Ntangu yayi, Yave me pesa beto kisika ya kusadila. Na yina, beto ke butana na ntoto yayi». **23** Na manima, Isaaki katukaka kuna mpe yandi kwendaka na bwala Beele-Seba. **24** Na mpimpa yina, Yave monikinaka Isaaki mpe yandi tubaka: «Mu kele Nzambi ya tata ya nge Abalayami. Kuvwanda na boma ve samu ti, mu kele na nge. Samu na kisyelo ya munu Abalayami, mu ke sakumuna nge, mpe mu ke sala ti bana ya nge kubutana mingi.» **25** Na yina, Isaaki yidikaka kiyokolo ya minkayulu kuna. Mpe yandi sambilaka Yave na Nkumbu ya yandi. Kuna, yandi yidikaka yinzo ya yandi ya lele. Mpe bisadi ya yandi timunaka dibulu ya maza na kisika yina. **26** Abimeleke na ndiku ya yandi Awuzate, mpe Pikole mfumu ya binwani ya Abimeleke, bawu kwendaka na Ngelale samu na kwenda tala Isaaki. **27** Isaaki tubaka na bawu: «Samu na yinki beno me kwiza tala munu? Beno ke yinaka munu mpe beno bingisaka munu na yinsi ya beno.» **28** Bawu vutulaka: «Beto me tala ti Yave kele na nge. Ni yawu yina, beto me tala ti yawu kele mbote ti nge na beto, beto kudya ndefi. Beto fwana kusala ngwisani na nge. **29** Kudya ndefi ti nge ke sala ve beto yimbi, samu ti beto mpe beto salaka nge yimbi ve. Beto sadilaka nge kaka mambu ya mbote. Beto bikaka nge kwenda na kizunu. Ntangu yayi, nge kele muntu yina Yave me sakumuna.» **30** Isaaki salaka mukembo samu na bawu, bawu kudyaka mpe kunwaka. **31** Na suka-suka, bawu vumbukaka. Bawu kudyaka bandefi muntu na muntu na sika ya mpangi ya yandi. Na manima, Isaaki pesaka bawu nzila samu ti bawu kwenda, mpe bawu katukaka kuna na kizunu nyonso. **32** Kaka na kilumbu yina, bisadi ya Isaaki kwizaka pesa yandi bansangu ya dibulu ya maza yina bawu vwandaka timuna. Bawu tubaka na yandi: «Beto me kuzwa maza.» **33** Isaaki pesaka dibulu yina nkumbu Sibeya. Ni yawu yina, tii na kilumbu ya bubu yayi, nkumbu ya mbanza yina kele Beele-Seba. **34** Ntangu Esawu lungisaka bamvula makumi yiya, yandi kwelaka Yewudite, mwana ya Beeli, mu-Iti. Yandi kwelaka mpe Basemate, mwana ya Elone, mu-Iti. **35** Isaaki na Lebeka talaka mpasi mingi samu na bakento nyonso zole yayi.

27 Isaaki kumaka kiboba, yandi vwandaka tala dyaka mbote ve. Yandi bokilaka Esawu mwana ya yandi ya ntete mpe yandi tubaka na yandi mutindu yayi: «Mwana ya munu!» Esawu vutulaka: «Munu yandi yayi.» **2** Isaaki tubaka: «Nge mosi ke na kutala ti mu me kuma kiboba, mpe mu zaba ve kilumbu yina mu ke kufwa. **3** Mu zola ti, malu-malu yayi, nge baka bisalulu ya nge ya mbingu: kinatunu ya nge ya madyonga na munani ya nge. Nge kwenda na mfinda, nge kwenda kufwa kibulu samu na munu. **4** Nge kwiza lambila munu madya ya kitoko yina mu ke zolaka. Nge natina munu yawu, mu kudya yawu, samu ti mu sakumuna nge ntete mu kufwa.» **5** Ntangu Isaaki vwandaka zonza na mwana ya yandi Esawu, Lebeka kuwaka mambu nyonso. Esawu kwendaka na mfinda, samu na kufwa kibulu mpe kunata yawu. **6** Lebeka tubaka na mwana ya yandi Yakobi: «Mu me kuwa mutindu tata ya nge me zabisa na mpangi ya nge Esawu: **7** "Natina munu kibulu mpe lambila munu madya ya kitoko. Mu ke kudya yawu mpe mu ke sakumuna nge, na ntadisi ya Yave ntete mu kufwa." **8** Na yina, nge mwana ya munu, kuwa munu, mpe sala mutindu mu ke tumisa nge. **9** Kwenda bakila munu bana zole ya bankombo ya kitoko na kati ya mpaka. Mu ke lambila tata ya nge madya ya kitoko yina yandi ke zolaka. **10** Nge ke natina tata ya nge yawu. Yandi ke kudya yawu, samu ti yandi sakumuna nge ntete yandi kufwa.» **11** Yakobi tubaka na mama ya yandi Lebeka: «Nge zaba ti mpangi ya munu Esawu ke na miika mingi na nzutu, kasi munu, mu ke ve na yawu. **12** Kuzaba ve kana tata ke simba munu na nzutu, yandi ke tala ti mu ke na kuseka yandi. Na yina, mu ke kuzwa nsiingulu kasi lusakumunu ve.» **13** Mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, bika ti nsiingulu yina kubwa na munu. Kasi kuwa kaka mambu yina mu ke na kuzabisa nge. Kwenda bakila munu bana zole ya bankombo.» **14** Yakobi kwendaka baka bana yango ya bankombo mpe yandi nataka yawu na sika ya mama ya yandi. Mama lambaka madya ya kitoko yina Isaaki vwandaka zola. **15** Na manima, Lebeka bakaka binkuti ya mwana ya yandi ya ntete Esawu. Yandi soolaka na yinzo, binkuti yina lutilaka kitoko. Yandi lwatisaka yawu mwana ya yandi Yakobi, leki ya Esawu. **16** Yandi kangaka Yakobi mpusu ya mwana ya nkombo na maboko mpe na laka, bisika yina vwandaka ve na miika. **17** Lebeka pesaka mwana ya yandi Yakobi madya ya kitoko na mampa yina yandi lambaka. **18** Yakobi kwendaka na sika ya tata ya yandi mpe yandi tubaka: «Tata!» Tata vutulaka: «Ee mwana ya munu! Nge ni nani?» **19** Yakobi tubaka na tata ya yandi: «Ni munu Esawu, mwana ya nge ya ntete. Mu me sala mutindu nge tumisaka munu. Mulemvo ya nge, vumbuka, vwanda nge kudya kibulu yina mu me kufwa, samu ti nge sakumuna munu.» **20** Isaaki yufulaka mwana ya yandi: «Wapi mutindu nge me sala na kuzwa yawu malu-malu yayi?» Yakobi vutulaka: «Yave, Nzambi ya nge me tudila munu yawu na nzila.» **21** Na yina, Isaaki tubaka na Yakobi: «Mwana ya munu, belama awa mu simba nge, samu ti mu zaba kana ni nge mwana ya munu Esawu to ve.» **22** Yakobi belamaka na tata ya yandi Isaaki yina simbaka yandi mpe yandi tubaka: «Ndinga yayi mu ke na kuwa kele ya Yakobi, kasi maboko kele ya Esawu!» **23** Isaaki zabaka ve ti ya vwandaka Yakobi, samu ti maboko ya Yakobi vwandaka na miika mingi mutindu maboko ya mpangi ya yandi Esawu. Mpe Isaaki sakumunaka Yakobi. **24** Isaaki yufulaka: «Ya tsyelika yayi ni nge mwana ya munu Esawu?» Yakobi vutulaka: «Ee, ni munu.» **25** Isaaki tubaka: «Sadila munu madya, mu kudya kibulu yina mwana ya munu me kuzwa, samu ti mu sakumuna nge. Yakobi pesaka tata ya yandi madya mpe Isaaki kudyaka. Yandi pesaka mpe yandi vinu, Isaaki kunwaka.» **26** Tata ya yandi Isaaki tubaka na yandi: «Mwana ya munu, belama awa mpe nge fiba munu.» **27** Yakobi belamaka mpe fibaka tata ya yandi Isaaki. Isaaki kuwaka nsunga ya binkuti ya yandi mpe Isaaki sakumunaka yandi na kutuba: «Ya tsyelika, nsunga ya mwana ya munu kele mutindu nsunga ya bilanga yina Yave me sakumuna. **28** «"Bika ti Nzambi kupesa nge kinoko ya mazulu, ntoto kubuta bambuma mingi, bambuma mingi ya faline na vinu ya malu-malu. **29** Bika ti makanda ya bantu kusadila nge, bantu ya bayinsi ya nkaka kufukimina nge! Vwanda mfumu ya bampangi ya nge! Bika ti bana ya mama ya nge kufukimina nge! Bika ti muntu yina ke siinga nge, yandi kuzwa nsiingulu. Bika ti muntu yina ke sakumuna nge, yandi kuzwa lusakumunu!"» **30** Isaaki manisaka na kusakumuna Yakobi. Kaka na ntangu yina Yakobi bikaka tata ya yandi, mpangi ya yandi Esawu, yina katukaka na mbingu kwizaka kuma. **31** Esawu mpe lambaka madya ya kitoko. Yandi natinaka yawu tata ya yandi, mpe yandi tubaka ya yandi: «Tata ya munu, vumbuka nge kudya kibulu yina mwana ya nge me kuzwa, samu ti nge sakumuna munu.» **32** Tata ya yandi Isaaki yufulaka: «Nge ni nani?» Yandi vutulaka: «Ni munu Esawu, mwana ya nge ya ntete.» **33** Isaaki bandaka na kutekita mingi mpe yandi tubaka: «Nani me kwenda kubula kibulu mpe me natina munu yawu? Mu me kudya yawu ntete nge kwiza. Mu me sakumuna yandi, mpe yandi ke vwanda na lusakumunu.» **34** Ntangu Esawu kuwaka mambu yina tata ya yandi zonzaka, yandi lookaka na ngolo mpe ya salaka yandi mpasi mingi na ntima. Yandi tubaka na tata ya yandi: «Tata, sakumuna munu mpe.» **35** Isaaki vutulaka: «Mpangi ya nge vwandaka me kwiza vuna munu awa, mpe yandi me baka lusakumunu ya nge.» **36** Esawu tubaka: «Nkumbu ya Yakobi me bonga na yandi samu ti, yandi me vuna munu bambala zole! Ya ntete, yandi bakaka munu bukuluntu. Na mbala yayi, yandi me laba lusakumunu ya munu!» Esawu tubaka dyaka: «Tata, nge me bikana ve na lusakumunu ya nkaka samu na munu?» **37** Isaaki tubaka na Esawu: «Tala, mu me tula yandi mfumu ya nge, bampangi ya yandi nyonso ke vwanda bisadi ya yandi. Mu me pesa yandi bambuma ya faline na vinu ya malu-malu. Nge mwana ya munu, yinki dyaka mu ke sala samu na nge?» **38** Esawu tubaka na tata ya yandi: «Tata, lusakumunu nyonso vwandaka na nge kaka ni yina? Tata, sakumuna munu mpe.» Mpe Esawu bandaka na kudila na ngolo. **39** Na yina, tata ya yandi Isaaki tubaka na yandi: «Nge ke zinga ntama na ntoto yina ke pesaka madya. Kinoko ya mazulu ke kubwa ve na bilanga ya nge. **40** Nge ke banda na kuzwaka madya ya nge na mbele ya nge ya mvita. Nge ke vwanda kisadi ya leki ya nge. Ntangu nge ke banda na kwendaka tambula bisika ya mutindu na mutindu, nge ke katula kizitu ya leki ya nge na zulu ya yintu ya nge. Na yina, nge ke kuzwa kimpwanza.» **41** Esawu bandaka na kuyina Yakobi samu na lusakumunu yina Yakobi kuzwaka na sika ya tata ya bawu. Na yina, yandi tubaka na yisi ya ntima: «Kilumbu ya lufwa ya tata ya munu ke dyaka ntama ve. Mpe na manima, mu ke kufwa Yakobi.» **42** Ba zabisaka Lebeka mambu yina mwana ya yandi ya ntete Esawu vwandaka tuba. Na yina, Lebeka bokilaka Yakobi, mwana ya yandi ya zole, mpe yandi tubaka na yandi: «Yaya ya nge Esawu zola kuvutula nge yimbi, yandi ke na kusosa na kufwa nge. **43** Mwana ya munu kuwa munu! Kima malu-malu yayi na sika ya nkazi ya munu Labane, na mbanza Alane. **44** Nge ke zinga kuna tii ntangu nkele ya yaya ya nge ke manisa. **45** Ntangu nkele ya yaya ya nge ke manisa mpe yandi ke zimbana mambu yina nge me sala yandi, mu ke fidisa muntu na kwiza baka nge kuna. Mu zola ve kuwombisa bana ya munu nyonso zole na kilumbu mosi.» **46** Lebeka tubaka na Isaaki: «Mu ke dyaka ve na kilengi ya luzingu samu na babokilo ya munu yayi ya ba-Iti. Luzingu ke vwanda

dyaka ve mfunu samu na munu, kana Yakobi mpe kwela kento na kati ya bandumba ya yinsi ya ba-Iti mutindu bawu yayi.»

28 Isaaki bokilaka Yakobi, yandi sakumunaka yandi mpe pesaka yandi ntumunu yayi: «Nge ke kwela ve kento na kati ya bandumba ya yinsi ya Kaana. **2** Baka nzila, kwenda na Mezopotami na sika ya Betwele, tata ya mama ya nge. Kuna, nge ke kwela kento na kati ya bandumba ya Labane, nkazi ya mama ya nge. **3** Bika ti Nzambi-Mpungu kusakumuna nge, nge buta bana mingi mpe nge kuma nkooko ya makanda mingi. **4** Bika ti yandi kupesa lusakumunu ya Abalayami, na nge mpe na bana ya nge, samu ti yinsi yina Nzambi pesaka na Abalayami, yinsi yina nge ke na kuzinga na bunzenza, yawu kukuma ya nge.» **5** Isaaki fidisaka Yakobi na yinsi ya Mezopotami na sika ya Labane, mwana ya Betwele, mu-Alame. Labane vwandaka nkazi ya Lebeka, Lebeka mama ya Yakobi na Esawu. **6** Esawu talaka ti Isaaki sakumunaka Yakobi mpe yandi fidisaka yandi na Mezopotami samu na kwenda kuzwa kento kuna. Mpe ti, na kusakumuna Yakobi, yandi pesaka Yakobi ntumunu yayi: «Nge ke kwela ve kento na kati ya bandumba ya yinsi ya Kaana.» **7** Yandi talaka mpe ti Yakobi tumamaka na tata mpe mama ya yandi, mpe yandi kwendaka na Mezopotami. **8** Na yina, Esawu bakulaka ti tata ya yandi Isaaki ke zolaka ve bandumba ya yinsi ya Kaana. **9** Mpe Esawu kwendaka na sika ya Isemayele, mwana ya Abalayami. Kuna, Esawu kwelaka dyaka kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Mayalate. Mayalate vwandaka mwana ya Isemayele mpe kibusi ya Nebayote. **10** Yakobi katukaka na Beele-Seba samu na kukwenda na Alane. **11** Yandi kumaka na kisika mosi, mpe yandi lutisaka mpimpa kuna, samu ti bwisi vwandaka me yila yimeni. Yandi bakaka ditadi mosi na kati ya matadi yina vwandaka kuna, yandi tentikaka yintu ya yandi na zulu ya yawu mpe yandi lalaka pongi. **12** Yandi lotaka ndosi yayi: Yandi talaka kikada yina vwandaka ya kutelama kubanda na ntoto tii na zulu. Bambazi ya Nzambi vwanda yuluka mpe kulumuka na yawu. **13** Yandi talaka Yave vwandaka ya kutelama na mantwala ya yandi. Mpe Yave tubaka na yandi: «Mu kele Yave, Nzambi ya nkooko ya nge Abalayami mpe Nzambi ya Isaaki. Ntoto yayi, kisika nge kele ya kulala, mu ke pesa yawu na nge mpe na bana ya nge. **14** Bana ya nge ke kuma mingi mutindu fundu-fundu ya ntoto. Beno ke mwangana na node, na sude, na wesete mpe na esete. Na nge, mpe na bana ya nge, makanda nyonso ya ntoto ke kuzwa lusakumunu. **15** Mu kele na nge, mpe mu ke bumba nge bisika nyonso yina nge ke kwenda. Mu ke vutula nge na ntoto yayi mpe mu ke bika nge ve. Mu ke lungisa mambu nyonso yayi mu ke na kuzabisa nge.» **16** Ntangu Yakobi vumbukaka na pongi, yandi tubaka: «Ya tsyelika, Yave kele na kisika yayi, kasi munu, mu vwandaka zaba ve!» **17** Yandi kumaka na boma mpe tubaka: «Kisika yayi kele kisika ya nsisi. Kisika yayi kele kaka Yinzo ya Nzambi, mwelo ya mazulu!» **18** Na suka-suka, Yakobi vumbukaka. Yandi bakaka ditadi yina yandi tentikaka yintu ya yandi. Yandi tedimisaka yawu samu ti yawu kukuma ditadi ya kubyekwa. Yandi bulumunaka yawu mafuta. **19** Ni yawu yina, yandi pesaka kisika yina nkumbu Betele. Nkumbu ya mbanza yina vwandaka ntete Luze. **20** Yakobi salaka nsilulu yayi: «Kana Nzambi kele na munu, mpe kana yandi keba munu na nzila yayi mu ke na kukwenda, kana yandi pesa munu madya ya kudya na binkuti ya kulwata, **21** kana mu vutuka na yinzo ya tata ya munu na kizunu nyonso, Yave ke kuma Nzambi ya munu. **22** Ditadi yayi mu me telemisa mpe mu me byeka, ke kuma Yinzo ya Nzambi. Mpe mu ke pesa nge dime ya bima nyonso yina nge ke pesa munu.»

29 Yakobi telamaka samu na kukwenda na yinsi ya bantu yina ke zingaka na esete. **2** Yandi talaka dibulu mosi ya maza na kati ya matiti. Bankonga tatu ya mameme na bankombo vwandaka pema pene-pene ya dibulu yango, samu ti ni kuna ba vwandaka nwikisa bawu maza. Ba vwandaka kanga dibulu yango na ditadi ya nene. **3** Bankonga nyonso ya mameme na bankombo vwandaka vukana kuna. Na yina, ba vwandaka nengumuna ditadi samu na kunwikisa bibulu maza. Mpe na manima, ba vwandaka vutula dyaka ditadi samu na kukanga dibulu. **4** Yakobi yufulaka mivungi: «Bampangi ya munu, wapi kisika beno me katuka?» Bawu vutulaka: «Beto me katuka na Alane.» **5** Yakobi yufulaka bawu: «Beno zaba Labane, mwana ya Nawole?» Bawu vutulaka: «Ee, beto zaba yandi.» **6** Yakobi tubaka: «Yandi kele mbote?» Bawu vutulaka: «Yandi kele mbote. Tala Lasele, mwana ya yandi ya kento ke na kukwiza na mameme na bankombo.» **7** Yakobi tubaka: «Ntangu ke ntete mingi. Ntangu ya kukutikisa bibulu me lunga ntete ve. Beno nwikisa bawu maza, na manima beno vutula bawu ba kwenda kudya.» **8** Bawu vutulaka: «Beto lenda sala ve mutindu yina kana beto me kutikisa ntete ve bibulu nyonso. Na manima, beto ke nengumuna ditadi mpe beto ke nwikisa bibulu maza.» **9** Yakobi vwandaka me manisa ntete ve na kusolola na bawu mpe Lasele kwizaka na bibulu ya tata ya yandi. Lasele vwandaka muvungi. **10** Ntangu Yakobi talaka Lasele, mwana ya mama-nkazi ya yandi Labane, na mameme na bankombo ya Labane, Yakobi belamaka mpe nengumunaka ditadi yina vwandaka kanga dibulu. Yandi nwikisaka maza na bibulu ya Labane, nkazi ya mama ya yandi. **11** Yakobi fibaka Lasele, mpe yandi bandaka na kudila na ngolo. **12** Yakobi zabisaka Lasele ti yandi kele muntu ya dikanda ya tata ya yandi, yandi kele mwana ya Lebeka. Na yina, Lasele kimaka mbangu na kwenda zabisa yawu na sika ya tata ya yandi. **13** Ntangu Labane kuwaka nsangu ya Yakobi, mwana ya kibusi ya yandi, yandi kimaka mbangu na kwenda bwabana yandi. Bawu bumbasanaka mpe Labane fibaka yandi. Yandi nataka Yakobi na yinzo ya yandi. Na manima, Yakobi zabisaka Labane mambu nyonso yina kuminaka yandi. **14** Labane tubaka na Yakobi: «Ya tsyelika nge kele muntu ya dikanda ya munu, beto na nge kele menga mosi.» Mpe Yakobi lutisaka ngonda ya muvimba na sika ya Labane. **15** Labane tubaka na Yakobi: «Ata ti nge kele muntu ya dikanda ya munu, nge ke sadila munu kisalu ya mpamba? Zabisa munu yikwa mu ke futa nge.» **16** Labane vwandaka na bana zole ya bakento. Nkumbu ya kuluntu vwandaka Leya. Nkumbu ya leki vwandaka Lasele. **17** Leya vwandaka na meso ya nsoni, kasi Lasele vwandaka kitoko mingi. **18** Yakobi zolaka Lasele mpe yandi tubaka na Labane: «Mu ke sadila nge bamvula nsambwadi samu na kukwela mwana ya nge Lasele, leki ya Leya.» **19** Labane vutulaka: «Ya kele mbote ti mu pesa nge yandi, kasi na muntu ya nkaka ve. Vwanda awa na sika ya munu.» **20** Yakobi sadilaka Labane bamvula nsambwadi, samu na kukwela Lasele. Yakobi talaka bamvula yina mutindu mwa bilumbu, samu ti yandi zolaka mingi Lasele. **21** Na manima, Yakobi tubaka na Labane: «Ntangu me lunga, pesa munu kento ya munu. Mu zola kuvwanda na yandi.» **22** Na yina, Labane bokilaka bantu nyonso ya bwala mpe yandi salaka mukembo ya makwela. **23** Na nkokila, Labane bakaka mwana ya yandi Leya mpe yandi nataka yandi na sika ya Yakobi. Mpe Yakobi vukisaka mfulu na Leya. **24** Labane pesaka Zilepa, kisadi ya yandi ya kento na sika ya mwana ya yandi Leya, samu ti Zilepa kuvwanda kisadi ya Leya. **25** Kasi na suka, Yakobi pamukaka na kutala ti ya vwandaka ni Leya. Na yina, Yakobi tubaka na Labane: «Yayi wapi mambu nge me sala munu? Ya kele ve samu na Lasele mu

me sadila nge? Samu na yinki nge me vuna munu?» **26** Labane vutulaka: «Beto kele ve na kifu ya kukwelisaka leki kana yaya me kwela ntete ve. **27** Manisa lumingu nyonso ya mukembo ya makwela na Leya. Na manima, beto ke pesa dyaka nge Lasele, mpe nge ke sadila dyaka munu bamvula nsambwadi.» **28** Yakobi ndimaka na kumanisa lumingu nyonso ya mukembo ya makwela na Leya. Na manima, Labane pesaka mwana ya yandi Lasele na sika ya Yakobi. **29** Labane pesaka Bila, kisadi ya yandi ya kento, na sika ya mwana ya yandi Lasele, samu ti Bila kuvwanda kisadi ya Lasele. **30** Yakobi vukisaka mpe mfulu na Lasele, mpe yandi zolaka Lasele kulutila Leya. Yakobi sadilaka dyaka Labane bamvula nsambwadi. **31** Yave talaka ti Yakobi vwandaka zola mingi ve Leya. Na yina, yandi salaka ti Leya kuvwanda na mabuta, kasi Lasele kuvwanda kisita. **32** Leya kuzwaka kivumu, mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana nkumbu Lubene, samu ti yandi tubaka: «Yave me tala mpasi ya munu. Ntangu yayi, bakala ya munu ke zola munu.» **33** Leya kuzwaka dyaka kivumu, mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Yave me tala ti bakala ya munu ke zolaka munu mingi ve. Ni yawu yina, yandi me pesa munu mwana yayi mpe.» Leya pesaka mwana yina nkumbu Simewone. **34** Leya kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Na mbala yayi, bakala ya munu ke kangama na munu, samu ti mu me buta na yandi bana tatu ya babakala. Leya pesaka mwana nkumbu Levi.» **35** Leya kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Na mbala yayi, mu ke kembila Yave.» Ni yawu yina, yandi pesaka mwana nkumbu Yuda. Mpe yandi bikaka na kubuta.

30 Ntangu Lasele talaka ti yandi vwandaka buta ve, yandi kumaka na kimbanda na mpangi ya yandi Leya. Na yina, yandi tubaka na Yakobi: «Pesa munu bana, kana ve mu ke kufwa.» **2** Yakobi dasukilaka Lasele mpe yandi tubaka: «Ni munu Nzambi yina me yimina nge mabuta?» **3** Lasele tubaka dyaka: «Tala, kisadi ya munu Bila yandi yayi. Kwenda vukisa mfulu na yandi, samu ti yandi butila munu bana. Na mutindu yina, munu mpe mu ke vwanda na bana.» **4** Lasele pesaka kisadi ya yandi ya kento Bila, na sika ya Yakobi. Yakobi vukisaka mfulu na Bila. **5** Bila kuzwaka kivumu mpe yandi butilaka Yakobi mwana ya bakala. **6** Na yina, Lasele tubaka: «Nzambi me baka nzengolo ya mbote samu na munu. Yandi me kuwa lusambulu ya munu, mpe yandi me pesa munu mwana ya bakala.» Ni yawu yina, Lasele pesaka mwana nkumbu Dane. **7** Bila, kisadi ya kento ya Lasele kuzwaka dyaka kivumu, mpe yandi butilaka Yakobi mwana ya zole ya bakala. **8** Lasele tubaka: «Mu me nwana mvita ya ngolo na mpangi ya munu na lulendo ya Nzambi mpe mu me nunga.» Lasele pesaka mwana yina nkumbu Nafetali. **9** Ntangu Leya talaka ti yandi vwandaka buta dyaka ve, yandi bakaka kisadi ya yandi ya kento Zilepa, yandi pesaka Zilepa na sika ya Yakobi, samu ti yandi kuvwanda kento ya yandi. **10** Zilepa, kisadi ya Leya, butaka na Yakobi mwana ya bakala. **11** Leya tubaka: «Yayi kele bweso!» Mpe yandi pesaka mwana nkumbu Ngade. **12** Zilepa, kisadi ya Leya, butaka dyaka na Yakobi mwana ya zole ya bakala. **13** Leya tubaka: «Kyese mingi samu na munu! Bakento nyonso ke tuba ti mu kele kento ya kyese.» Mpe Leya pesaka mwana nkumbu Asele. **14** Kilumbu mosi, na ntangu yina ba ke lokotaka bambuma ya faline, Lubene kwendaka na bilanga mpe yandi kuzwaka bambuma yina ba ke bokilaka mandalangone. Yandi nataka yawu na sika ya mama ya yandi, Leya. Lasele tubaka na Leya: «Pesa munu mwa ndambu ya mandalangone ya mwana ya nge.» **15** Leya vutulaka: «Nge bakaka bakala ya munu, ya me lunga ve? Nge zola kubaka mpe mandalangone ya mwana ya munu?» Na yina, Lasele tubaka: «Pesa munu mwa ndambu ya bamandalangone ya mwana ya nge, mpe Yakobi ke lala na nge na mpimpa ya bubu yayi.» **16** Na nkokila, ntangu Yakobi katukaka na bilanga, Leya kwendaka bwabana yandi. Mpe Leya tubaka na Yakobi: «Bubu yayi nge ke lala na munu, samu ti mu me pesa bamandalangone ya mwana ya munu samu na kuzwa nge. Na mpimpa yina, Yakobi lalaka na Leya.» **17** Nzambi kuwaka lusambulu ya Leya. Yandi kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya tanu ya bakala na Yakobi. **18** Leya tubaka: «Nzambi me pesa munu difuta, samu ti mu pesaka bakala ya munu na sika ya kisadi ya munu ya kento.» Leya pesaka mwana nkumbu Isakale. **19** Leya kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala na Yakobi. **20** Leya tubaka: «Nzambi me pesa munu dikabu ya kitoko. Na mbala yayi, bakala ya munu ke zitisa munu, samu ti mu me buta na yandi bana sambanu ya babakala.» Na yina, yandi pesaka mwana nkumbu Zabulone. **21** Na manima, Leya butaka mwana ya kento mpe yandi pesaka yandi nkumbu Dina. **22** Nzambi bambukilaka Lasele moyo, yandi kuwaka lusambulu ya Lasele mpe yandi fungulaka yandi mabuta. **23** Lasele kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Nzambi me kuula munu na dyambu yina vwandaka talisa munu nsoni.» **24** Lasele pesaka mwana nkumbu Yosefi. Samu ti yandi tubaka: «Bika ti Yave kubwela munu mwana ya nkaka ya bakala.» **25** Ntangu Lasele butaka Yosefi, Yakobi tubaka na Labane: «Bika munu, mu vutuka na yinsi ya munu. **26** Pesa munu bakento mpe bana ya munu samu ti mu kwenda ya munu. Ni samu na bawu mu sadilaka nge. Nge mosi, nge me zaba mbote kisalu yina mu sadilaka nge.» **27** Labane vutulaka na Yakobi: «Kana nge tala yawu mbote, kukwenda ntete ve. Banzambi ya munu me zabisa munu ti, Yave me sakumuna munu samu na nge.» **28** Labane tubaka dyaka: «Zabisa munu yikwa mu ke futa nge, mpe mu ke futa nge.» **29** Yakobi vutulaka: «Nge mosi, nge zaba wapi mutindu mu me sadila nge. Nge me zaba mpe wapi mutindu me kuma bibulu ya nge samu na munu. **30** Ntete mu kuma na sika ya nge, bimvwama ya nge vwandaka ndambu. Kasi, yawu me kuma mingi samu na munu. Yave me sakumuna nge kubanda kilumbu yina mu tulaka makulu ya munu na yinzo ya nge. Kasi, wapi ntangu mu ke banda na kusala samu na dikanda ya munu mosi?» **31** Labane tubaka: «Wapi difuta mu ke pesa nge?» Yakobi vutulaka: «Nge ke pesa munu kima ve. Kasi, kana nge ndima mambu yina mu ke zabisa nge, mu ke vutukila na kudikila mpe kukeba mameme na bankombo ya nge.» **32** Bubu yayi mu ke luta na kati-kati ya bibulu ya nge nyonso, mu ke katula konso dimeme ya ndombe, yina kele na matodi-matodi mpe yina kele na banzila-nzila. Mu ke katula mpe konso nkombo ya nkento yina kele na matodi-matodi mpe yina kele na banzila-nzila. Ni yawu ke vwanda difuta ya munu. **33** Na bilumbu yina ke kwiza, nge ke kwiza tala munu samu na kuzaba kana mu me sadila ludedomo na difuta yina mu me kuzwa. Kana nge kwiza tala mameme ya ndombe yina kele ve na matodi-matodi mpe yina kele ve na banzila-nzila na sika ya munu, zaba ti mu me laba yawu. Kana nge tala mpe bankombo ya nkento yina kele ve na matodi-matodi mpe yina kele ve na banzila-nzila, zaba ti mu me laba yawu. **34** Labane tubaka: «Mambu ve! Beto ke sala mutindu nge me tuba.» **35** Kaka na kilumbu yina, Labane katulaka bankombo ya mbakala yina vwandaka na matodi-matodi mpe yina vwandaka na banzila-nzila. Yandi katulaka mpe bankombo ya nkento ya matodi-matodi mpe yina vwandaka na banzila-nzila ya mpembe. Yandi

katulaka mpe mameme nyonso ya ndombe mpe yandi pesaka yawu na bana ya yandi. **36** Na manima, Labane bikaka Yakobi, yandi kwendaka ntama na kisika yina ba lenda sala bilumbu tatu na kukuma. Yakobi vwandaka dikila bibulu ya Labane yina bikanaka. **37** Yakobi zengaka bintala ya maza ya mu-pepeli, ya mu-amande na ya pelatane. Yandi yubulaka ndambu ya bampusu ya yawu, samu ti yawu kuvwanda na banzila-nzila ya mpembe. **38** Yandi bakaka bintala yina yandi yubulaka bampusu. Yandi tulaka yawu na mantwala ya bibulu, na kati ya bima yina ba vwandaka tudila bibulu maza ya kunwa. Samu ti bibulu vwandaka sala makwela ya bawu na ntangu ya kwiza kunwa maza. **39** Bibulu vwandaka sala makwela ya bawu na mantwala ya bintala yina. Mpe bawu vwandaka buta bana yina vwandaka na banzila-nzila mpe ya matodi-matodi ya fyoti na ya nene. **40** Yakobi katulaka mameme. Yandi talisaka yawu na lweka ya bibulu yina vwandaka na banzila-nzila mpe bibulu nyonso yina vwandaka ya ndombe na kati ya bibulu ya Labane. Na kusala mutindu yina, Yakobi kumaka na bibulu ya yandi mosi. Yandi vukisaka dyaka yawu ve na bibulu ya Labane. **41** Konso ntangu yina bibulu ya nene vwandaka sala makwela ya bawu, Yakobi vwandaka tula bintala na mantwala ya bawu, na kati ya bima yina ba vwandaka tudila bawu maza. Mpe bawu vwandaka sala makwela ya bawu na mantwala ya bintala yina. **42** Kasi samu na bibulu yina vwandaka ya kukonda, Yakobi vwandaka tula ve bintala. Na yina, bibulu ya kukonda vwandaka ya Labane, mpe bibulu ya nene vwandaka ya Yakobi. **43** Yakobi kumaka na bimvwama mingi ya kulutila. Yandi kumaka na mameme mpe bankombo mingi. Yandi kumaka mpe na bisadi ya bakento na ya babakala, basamo mpe bambuluku.

31 Yakobi kuwaka mambu yina vwandaka tuba bana ya Labane. Bawu vwandaka tuba: «Yakobi me baka bima nyonso yina vwandaka ya tata ya beto. Ni na bima ya tata ya beto yandi me kuzwa bimvwama ya yandi nyonso.» **2** Yakobi talaka ti nkadulu ya Labane na sika ya yandi vwandaka dyaka ve mutindu yawu vwandaka ntete. **3** Na yina, Yave tubaka na Yakobi: «Vutuka na yinsi ya bankooko ya nge, na sika ya dikanda ya nge. Mu ke vwanda na nge.» **4** Yakobi tumisaka ba kwenda bokila Lasele mpe Leya na bilanga, kisika yina vwandaka mameme na bankombo ya Yakobi. **5** Yandi zabisaka bawu: «Mu ke na kutala ti nkadulu ya tata ya beno na sika ya munu ke dyaka ve mutindu yawu vwandaka ntete. Kasi Nzambi ya tata ya munu me vwanda na munu. **6** Beno me zaba beno mosi ti mu me sadila tata ya beno na ngolo ya munu nyonso. **7** Kasi tata ya beno vwandaka vuna munu, yandi sobaka difuta ya munu bambala kumi, kasi Nzambi bikaka ve ti yandi sala munu yimbi. **8** Ntangu yandi vwandaka tuba: “Bibulu nyonso ya matodi-matodi ke vwanda difuta ya nge”, bibulu nyonso vwandaka buta bana ya matodi-matodi. Ntangu yandi vwandaka tuba: “Bibulu nyonso ya banzila-nzila ke vwanda difuta ya nge”, bibulu nyonso vwandaka buta bana yina vwandaka na banzila-nzila. **9** Nzambi me baka bibulu ya tata ya beno mpe yandi me pesa munu yawu. **10** Ntangu bibulu vwandaka sala makwela ya bawu, mu salaka ndosi yayi: Bibulu yina vwandaka kwenda sala makwela na bibulu ya nkento ya bawu vwandaka na banzila-nzila mpe na matodi-matodi ya fyoti na ya nene. **11** Mbazi ya Nzambi bokilaka munu na kati ya ndosi: “Yakobi!” Mu vutulaka: “Munu yandi yayi!” **12** Mpe yandi tubaka: “Tala, bibulu nyonso yina ke na kusala makwela na bibulu ya nkento, ba ke na banzila-nzila mpe matodi-matodi ya fyoti na ya nene. Samu ti mu me tala mambu nyonso yina Labane me sala nge. **13** Mu kele Nzambi ya Betele, kisika yina nge bulumunaka mafuta na ditadi yina nge telemisaka mutindu kidimbu, mpe nge salaka munu nsilulu. Ntangu yayi, katuka na yinsi yayi mpe vutuka na sika ya dikanda ya nge.”» **14** Na yina, Lasele na Leya vutulaka: «Beto ke dyaka ve na ata kikunku na mvwilu ya dikanda ya tata ya beto. **15** Yandi ke na kutala beto mutindu banzenza, samu ti yandi tekisaka beto mpe yandi manisaka na kudya mbongo ya beto. **16** Bimvwama nyonso yina Nzambi katulaka na maboko ya tata ya beto, yawu kele ya beto na bana ya beto. Ntangu yayi, sala mambu nyonso yina Nzambi me zabisa nge na kusala.» **17** Yakobi telamaka mpe yulukisaka bana na bakento ya yandi na zulu ya basamo. **18** Yandi kwendaka na bibulu ya yandi nyonso mpe bimvwama nyonso yina yandi kuzwaka na Mezopotami, samu na kuvutuka na sika ya tata ya yandi Isaaki, na yinsi ya Kaana. **19** Labane kwendaka zenga miika ya mameme na bankombo ya yandi. Na manima ya yandi, Lasele labaka banzambi ya biteki ya tata ya yandi Labane. **20** Yakobi sadilaka mayela, yandi zabisaka ve Labane, mu-Alame ti, yandi ke na kukwenda ya yandi. **21** Yandi kimaka na bima nyonso yina vwandaka ya yandi. Yandi sabukaka nzadi ya Efalate mpe yandi kwendaka na kizunga ya myongo ya Ngalaade. **22** Na manima ya bilumbu zole, ba zabisaka Labane ti Yakobi kimaka. **23** Labane bakaka bantu ya yandi. Bawu landaka Yakobi mpe bawu salaka bilumbu nsambwadi na nzila. Bawu kwendaka kuzwa yandi na kizunga ya myongo ya Ngalaade. **24** Kasi na mpimpa, Nzambi kwizaka monikina Labane, mu-Alame, na kati-kati ya ndosi mpe yandi tubaka: «Sala keba, kuzonza ata dyambu ve na Yakobi.» **25** Labane kwendaka kuta Yakobi. Yakobi yidikaka yinzo ya yandi ya lele na zulu ya mongo. Labane na bantu ya yandi mpe yidikaka bayinzo ya bawu ya lele na mongo ya Ngalaade. **26** Na yina, Labane tubaka na Yakobi: «Yinki nge me sala? Nge me sala mayela ya kukwenda ata kuzabisa munu. Mpe nge me nata bana ya munu mutindu bantu yina ba me kanga na mvita! **27** Samu na yinki nge me kima na mansweki, nge me sadila mayela ya kumanga na kuzabisa munu? Kana nge zabisaka munu, mu zolaka sala ti, nge kwenda na nsayi nyonso, na kati ya mikunga mpe na muningu ya bangoma na bansambi. **28** Nge me bikila munu ve ntangu ya kufiba bana na batekolo ya munu. Na mbala yayi, nge me sala dyambu ya buzoba! **29** Mu lenda sala beno yimbi. Kasi na mpimpa, Nzambi ya tata ya beno me tuba na munu ti: “Sala keba, kuzonza ata dyambu ve na Yakobi.” **30** Mu zaba ti, nge ke na kwendaka samu ti, nge vwandaka na nsatu mingi ya kuvutuka na yinzo ya tata ya nge. Kasi, samu na yinki nge me laba banzambi ya munu?» **31** Yakobi vutulaka na Labane: «Mu vwandaka na boma. Mu vwandaka banza ti nge ke botola munu bana ya nge.» **32** Kasi, kana nge tala banzambi ya nge na sika ya muntu mosi na kati ya beto, muntu yina fwana kufwa. Na mantwala ya bampangi ya beto, tala na kati ya bima ya munu mpe baka yina kele ya nge. Yakobi vwandaka zaba ve ti ni Lasele labaka banzambi yina. **33** Labane kotaka na yinzo ya lele ya Yakobi, yandi kotaka na yinzo ya lele ya Leya, yandi kotaka mpe na yinzo ya lele ya bisadi zole ya bakento, kasi yandi talaka kima ve. Ntangu yandi basikaka na yinzo ya lele ya Leya, yandi kwendaka kota na yinzo ya lele ya Lasele. **34** Na kutala mbote, ni Lasele labaka banzambi yango ya biteki. Yandi bumbaka yawu na yisi ya kima yina ba ke vwandilaka na zulu ya samo. Yandi vwandaka ya kuvwanda na zulu ya yawu. Kasi Labane sosaka na kati ya yinzo ya lele ya Lasele, yandi talaka ve biteki ya yandi. **35** Lasele tubaka na tata ya yandi: «Mfumu ya munu, kudasuka ve kana mu me telama ve na mantwala ya nge, samu ti mu ke na menga.» Labane sosaka banzambi ya yandi ya biteki, mpe yandi talaka yawu ve. **36**

Yakobi dasukaka. Yandi bandaka na kuswanisa Labane mpe yandi tubaka: «Wapi yimbi mpe wapi disumu yina mu me sala samu ti, nge landa munu mutindu yayi? **37** Ntangu nge me sosa na kati ya bima ya munu nyonso, wapi kima ya yinzo ya nge, nge me tala kuna? Lakisa yawu na mantwala ya bantu ya nge mpe na mantwala ya bantu ya munu, samu ti bawu, ba zengila beto mambu yayi. **38** Mu me vwanda na nge bamvula makumi zole. Ata kilumbu mosi ve, kivumu ya dimeme ya mbakala to ya nkombo ya nge basikaka. Mpe mu kudyaka ve ata dimeme mosi na kati ya bibulu ya nge. **39** Mu vwandaka natina nge ve dimeme to nkombo yina bibulu ya mfinda me kufwa. Ni munu mosi vwandaka futa yawu. Nge vwandaka futisa munu mpe konso kibulu yina ba vwandaka laba na mpimpa to na ntangu. **40** Na ntangu, mu vwandaka tala mpasi mingi na tiya. Mpe na mpimpa, mu vwandaka kufwa na madidi, mpe mu vwandaka lembana na kuzwa pongi. **41** Mu me zinga na sika ya nge bamvula makumi zole. Mu me sadila nge bamvula kumi na yiya, samu na kukwela bana ya nge zole. Mpe mu me sadila nge bamvula sambanu samu na mameme na bankombo ya nge. Bambala kumi, nge sobaka difuta ya munu. **42** Kana Nzambi ya tata ya munu Isaaki, Nzambi ya Abalayami, Nzambi yina ke tekitisaka tata ya munu Isaaki, kana yandi vwandaka ve na munu, nge zolaka vutula munu maboko mpamba. Kasi, Nzambi talaka kunyokola yina nge vwandaka nyokola munu mpe mpasi ya kisalu yina mu vwandaka sala. Ni yawu yina, na mpimpa, yandi mosi me kwiza zenga mambu yayi.» **43** Labane tubaka na Yakobi: «Bakento yayi kele bana ya munu, bana ya bawu kele bana ya munu, bibulu yayi kele bibulu ya munu. Bima nyonso yayi nge ke na kutala kele ya munu. Yinki dyaka mu lenda sala bubu yayi, samu na bana ya munu to samu na bana yina bawu me buta? **44** Ntangu yayi, beto sala ngwisani nge na munu. Beto ke tula kidimbu yina ke vwanda mutindu kimbangi ya ngwisani ya nge na munu.» **45** Yakobi bakaka ditadi, mpe yandi telemisaka yawu mutindu kidimbu. **46** Na manima, Yakobi tubaka na bantu ya yandi: «Beno lokota matadi.» Bawu lokotaka matadi mpe bawu yidikaka kikunku ya matadi. Na manima, bawu kudyaka na zulu ya matadi yango. **47** Labane pesaka kisika yina nkumbu Yengale-Sayaduta, mpe Yakobi pesaka yawu nkumbu Ngalede. **48** Labane tubaka: «Kubanda bubu yayi, kikunku ya matadi yayi kele mbangi ya nge na munu.» Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Ngalede. **49** Bawu pesaka dyaka kisika yango nkumbu Misepa samu ti Labane tubaka dyaka: «Bika ti Yave kukengidila nge na munu bantangu nyonso yina beto ke talana ve. **50** Kana nge nyokola bana ya munu, mpe kana nge kwela dyaka bakento ya nkaka, ni muntu ve ke vwanda mbangi. Kasi sala ya nge keba, ni Nzambi yandi mosi ke vwanda mbangi ya nge na munu.» **51** Na manima, Labane tubaka na Yakobi: «Tala kikunku ya matadi yayi, mpe ditadi yina mu me telemisa mutindu kidimbu. Mu me tula yawu na kati-kati ya nge na munu. **52** Kikunku yayi ya matadi kele mbangi. Ditadi yayi ya kutelama mutindu kidimbu, yawu mpe kele mbangi na dyambu yayi: Mu ke luta ve kikunku yayi ya matadi, na kwiza na lweka ya nge samu na kusala nge yimbi. Nge mpe, nge ke luta ve yawu na kukwiza na lweka ya munu samu na kusala munu yimbi. **53** Bika ti Nzambi ya Abalayami, mpe Nzambi ya Nawole kuvwanda bazuzi na kati-kati ya nge na munu. Ya vwandaka Nzambi ya bankooko ya bawu.» Yakobi kudyaka ndefi na nkumbu ya Nzambi yina vwandaka tekitisa tata ya yandi Isaaki. **54** Yakobi pesaka Nzambi munkayulu kuna na mongo. Yandi bokilaka bantu ya yandi samu na kudya. Bawu kudyaka mpe bawu lutisaka mpimpa kuna na zulu ya mongo. **55** Labane vumbukaka na suka-suka. Yandi fibaka bana ya yandi na batekolo ya yandi. Yandi sakumunaka bawu mpe na manima, yandi vutukaka na bwala ya yandi.

32 Yakobi vwandaka landa nzila ya yandi, mpe bambazi ya Nzambi kwizaka bwabana yandi. **2** Ntangu Yakobi talaka bawu, yandi tubaka: «Yayi kele kisika ya nkonga ya bambazi ya Nzambi.» Mpe yandi pesaka kisika yango nkumbu Maanayime. **3** Yakobi fidisaka bantu, samu ti bawu tekila na sika ya mpangi ya yandi Esawu, kuna na kizunga ya Edome, na yinsi ya Seyile. **4** Yakobi tumisaka bawu mutindu yayi: «Beno kwenda tuba na mfumu ya munu Esawu ti, kisadi ya nge Yakobi me tuba mutindu yayi: "Mu kwendaka zinga ntangu mingi na bunzenza, na sika ya Labane. Mu me vwanda kuna tii bubu yayi. **5** Mu ke na bangombe, bambuluku, mameme na bankombo, bisadi ya bakento na ya babakala. Mu me fidisa bantu na kwiza zabisa nge yawu, samu ti nge mfumu ya munu, nge yamba munu mbote."» **6** Bantu yina vutukaka na sika ya Yakobi mpe bawu tubaka: «Beto me kwenda tala mpangi ya nge Esawu. Yandi mpe ke na kukwiza na bankama yiya ya bantu samu na kubwabana nge.» **7** Yakobi kumaka na boma mingi mpe ntima ya yandi vwandaka dyaka ve na kizunu. Na yina, yandi kabulaka na bankonga zole bantu yina vwandaka na yandi, na mameme, bankombo, bangombe mpe basamo. **8** Yakobi tubaka na yisi ya ntima: «Kana Esawu nwanisa mpe nunga nkonga mosi, nkonga ya nkaka lenda vuuka.» **9** Na manima, Yakobi sambilaka mutindu yayi: «Nzambi ya nkooko ya munu Abalayami, Nzambi ya tata ya munu Isaaki, Yave, ni nge tubaka na munu ti: "Vutuka na yinsi ya nge, na sika ya dikanda ya nge. Mu ke sadila nge mambu ya mbote." **10** Mu kele muntu ya mfunu mingi ve samu na kuzwa bumbote ya nge ya kulutila mpe kukwikama ya nge, munu kisadi ya nge. Mu vwandaka kaka na mwa yinti na maboko ntangu mu sabukaka nzadi yayi ya Yolodani. Kasi, bubu yayi, mu me kuma na bankonga zole ya muvimba. **11** Mulemvo ya nge, kuula munu na maboko ya mpangi ya munu Esawu! Mu kele na boma ti yandi kwiza kufwa munu, bamama na bana ya bawu. **12** Nge tubaka na munu mutindu yayi: "Mu ke sadila nge mambu ya mbote. Mu ke sala ti bana ya nge kukuma mingi mutindu munyenge ya mubu. Mpe ba ke lenda ve na kutanga lutangu ya bawu."» **13** Yakobi lutisaka mpimpa yina kuna. Na kati ya bima yina yandi vwandaka na yawu, yandi katulaka ndambu samu na kupesa dikabu na mpangi ya yandi Esawu: **14** Bankombo ya nkento: bankama zole, bankombo ya mbakala: makumi zole, mameme ya nkento: bankama zole, mameme ya mbakala: makumi zole, **15** basamo ya nkento na bana yina bawu vwandaka nwikisa mabene: makumi tatu, bangombe ya nkento: makumi yiya, bangombe ya mbakala: kumi, bambuluku ya kento: makumi zole, bampunda ya mbakala: kumi. **16** Yakobi pesaka nkonga mosi-mosi ya bibulu na maboko ya bisadi ya yandi. Yandi tubaka na bawu: «Beno luta na mantwala ya munu. Konso nkonga kutambula mwa ntama na bampangi. Beno vwanda ve pene-pene na bampangi.» **17** Na kisadi ya ntete, Yakobi pesaka lutumu yayi: «Ntangu mpangi ya munu, Esawu, ke kutana na nge, kana yandi yufula nge: "Nani kele mfumu ya nge? Wapi kisika nge ke na kukwenda? Nkonga yina ke na kutambula na mantwala ya nge kele ya nani?" **18** Nge ke vutula mutindu yayi: "Yawu kele ya kisyelo ya nge Yakobi. Yawu kele dikabu yina yandi me fidisa na nge mfumu ya munu, Esawu. Yandi mosi ke na kukwiza na manima ya beto."» **19** Yakobi pesaka kaka lutumu yina na kisadi ya zole, na ya tatu, mpe na bantu nyonso yina vwandaka tambula na manima ya bibulu. Yandi tubaka na bawu: «Ni mutindu yina beno ke zonza na Esawu ntangu beno

ke kutana na yandi. **20** Beno ke zabisa mpe yandi mutindu yayi: "Yandi mosi kisadi ya nge Yakobi ke na kukwiza na manima ya beto."» Yakobi vwandaka tuba na yisi ya ntima ya yandi: «Mu ke lembisa ntima ya Esawu na dikabu yina ke na kutekila. Na manima, munu mosi mu ke talana na meso ya yandi. Mu ke na kivuvu ti, yandi ke yamba munu mbote.» **21** Dikabu yina yandi kubikaka tekilaka. Yandi mosi, yandi bikanaka na mpimpa yina, kuna na kisika yina bawu kwendaka vwanda. **22** Kaka na mpimpa yina, Yakobi telamaka mpe bakaka bakento ya yandi zole, na bisadi ya yandi zole ya bakento, mpe bana ya yandi kumi na mosi. Yandi sabukaka na bawu muzumba ya Yaboke, na kisika yina maza vwandaka mingi ve. **23** Yandi bakaka bawu, yandi sabulaka bawu. Yandi sabulaka mpe bima ya yandi. **24** Yakobi bikanaka yandi mosi. Muntu mosi nwanaka na yandi mpimpa nyonso tii na suka-suka. **25** Ntangu bawu vwandaka nwana, muntu yango talaka ti yandi vwandaka lenda ve na kununga Yakobi. Na yina, yandi bulaka Yakobi na dibunda. Mpe mukwa ya dibunda ya Yakobi kwabukaka na kisika yina yawu ke vukanaka na luketo. **26** Muntu yango tubaka: «Bika mu kwenda samu ti bwisi ke na kutsya.» Yakobi vutulaka: «Mu ke bika nge ve, kana nge sakumuna munu ve.» **27** Muntu yango tubaka: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka: «Nkumbu ya munu Yakobi.» **28** Muntu yango tubaka dyaka: «Nkumbu ya nge ke vwanda dyaka ve Yakobi, kasi, ya me kuma Isayeli. Samu ti, nge me nwana na Nzambi mpe na bantu, mpe nge me nunga.» **29** Yakobi yufulaka yandi: «Mulemvo ya nge, zabisa munu nkumbu ya nge.» Muntu yina vutulaka: «Samu na yinki nge ke na kuyufula nkumbu ya munu?» Na yina, muntu yango sakumunaka Yakobi. **30** Yakobi pesaka kisika yina nkumbu Penyele, samu ti yandi tubaka: «Mu me talasana na Nzambi, kasi mu me kufwa ve.» **31** Ntangu Yakobi sabukaka muzumba ya Yaboke, na kisika ya Penwele, ntangu vwandaka me basika. Yandi vwandaka tambula mbote ve samu na dibunda ya yandi. **32** Ni yawu yina, tii bubu yayi, bantu ya Isayeli ke kudyaka ve musisa yina ke vukisaka luketo na dibunda. Samu ti, ni na kisika yina ba bulaka Yakobi.

33 Yakobi talaka Esawu yina vwanda kwiza na babakala bankama yiya. Na yina, yandi pesaka bana ya yandi na maboko ya Leya, na ya Lasele, mpe na maboko ya bisadi ya yandi zole ya bakento. **2** Yandi tulaka bisadi ya bakento na bana ya bawu na mantwala. Na manima ya bawu, yandi tulaka Leya na bana ya yandi. Na manima ya Leya, yandi tulaka Lasele na Yosefi. **3** Kasi yandi mosi, yandi lutaka na mantwala ya bawu nyonso. Yandi kubwaka kizizi na ntoto bambala nsambwadi tii ntangu yandi kumaka pene-pene ya mpangi ya yandi, Esawu. **4** Esawu kwendaka mbangu samu na kubwabana Yakobi. Bawu bumbasanaka, Esawu fibaka Yakobi mpe bawu zole bandaka na kudila. **5** Ntangu Esawu talaka bakento mpe bana, Yandi yufulaka: «Yayi ni ba nani?» Yakobi vutulaka: «Yayi ni bana yina Nzambi, na bumbote ya yandi, me pesa na kisyelo ya nge.» **6** Bisadi ya bakento belamaka na bana ya bawu mpe bawu fukamaka. **7** Leya na bana ya yandi mpe belamaka, bawu fukamaka. Na manima, Lasele na Yosefi belamaka, bawu mpe fukamaka. **8** Esawu tubaka: «Yinki nge zola sala na nkonga nyonso yina mu me bwabana?» Yakobi vutulaka: «Yawu kele samu ti, mfumu ya munu kuyamba munu mbote.» **9** Esawu tubaka dyaka: «Ve mpangi ya munu, vwanda na bima ya nge. Mu kele na bimvwama mingi.» **10** Na yina, Yakobi tubaka: «Mulemvo ya nge, kana nge me yamba munu mbote, ndima mpe dikabu yina mu ke na kupesa nge. Ya tsyelika, mu me tala kizizi ya nge mutindu muntu me tala kizizi ya Nzambi. Mpe nge me yamba munu mbote. **11** Ndima dikabu yayi mu ke na kupesa nge, samu ti ni Nzambi me pesa munu yawu na bumbote ya yandi. Mpe mu ke na bima nyonso.» Yakobi tatamanaka na kubondila Esawu, mpe Esawu ndimaka. **12** Esawu tubaka: «Beto telama, beto kwenda. Mu ke kwenda nzila mosi na nge.» **13** Yakobi vutulaka: «Mfumu ya munu, nge zaba ti bana ya munu ke na ngolo mingi ve. Mu kele mpe na mameme, bankombo na bangombe yina ke ntete na kupesaka bana mabene. Kana beto kwika bawu na kutambula ata kilumbu mosi ya muvimba, bibulu nyonso ke manisa na kufwa. **14** Mulemvo ya nge mfumu ya munu, tekila ya nge. Munu kisadi ya nge, mu ke tambula malembe-malembe. Mu ke landa ndyatulu ya nkonga yina ke vwanda na mantwala ya munu, mpe ndyatulu ya bana, tii ntangu yina mu ke kuma na sika ya nge, mfumu ya munu, kuna na Seyile.» **15** Esawu tubaka: «Mu ke bikila nge ndambu ya bantu ya munu.» Yakobi vutulaka: «Mfumu ya munu, samu na yinki? Kuyamba yina nge me yamba munu na bumbote me lunga.» **16** Kaka na kilumbu yina, Esawu bakaka nzila mpe yandi vutukaka na Seyile. **17** Kasi Yakobi kwendaka na Sukote. Yandi tungaka yinzo ya yandi na bayinzo ya mileba samu na bibulu ya yandi. Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina, nkumbu Sukote. **18** Yakobi kumaka mbote na mbanza Sekeme, yina kele na yinsi ya Kaana. Yandi vwandaka me katuka na Mezopotami. Kaka na ntangu yina yandi kwizaka kuma, yandi yidikaka yinzo ya yandi ya lele na kisika yina ke talasanaka na mbanza. **19** Yandi sumbaka ntoto yina, kisika yina yandi vwandaka me yidika yinzo ya yandi ya lele. Na yina, yandi pesaka mbongo nkama ya bisengo na sika ya bana ya Amole, tata ya Sekeme. **20** Kuna, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Yandi pesaka kisika yango nkumbu «Ele-Nzambi ya Isayeli.»

34 Kilumbu mosi, Dina, ndumba yina Leya butaka na Yakobi, basikaka samu na kwenda tala bandumba ya yinsi. **2** Sekeme, mwana ya Amole, mu-Ivi yina vwandaka mfumu ya yinsi yina, yandi nataka Dina na ngolo mpe vukisaka mfulu na yandi. **3** Ntima ya yandi kangamaka na Dina, mwana ya Yakobi. Yandi zolaka mwana ya kento, mpe yandi salaka nyonso samu ti Dina kuzola yandi. **4** Na yina, Sekeme tubaka na tata ya yandi, Amole: «Kwedila munu ndumba yayi.» **5** Yakobi kuwaka ti, Sekeme sumunaka mwana ya yandi ya kento Dina. Kasi, mutindu bana ya yandi ya babakala vwandaka na bilanga na bibulu, yandi zonzaka ata dyambu tii ntangu yina bawu vutukaka. **6** Amole, tata ya Sekeme, kwendaka tala Yakobi samu na kusolola na yandi. **7** Ntangu bana ya Yakobi katukaka na bilanga, bawu kuwaka mambu yina salamaka. Mambu yina talisaka bawu mpasi mingi na ntima, mpe bawu dasukaka mingi, samu ti, Sekeme salaka mambu ya busafu na Isayeli, na kuvukisa mfulu na ngolo na mwana ya Yakobi. Dyambu ya mutindu yayi ke salamaka ve! **8** Amole tubaka na bawu mutindu yayi: «Mwana ya munu, Sekeme, me zola mingi mwana ya beno ya kento. Mulemvo ya beno, beno pesa Sekeme mwana ya beno samu ti, yandi kwela yandi. **9** Beto tungeno kintwadi na kwendaka kwelasana beto na beno. Beno ke banda na kukwelisa beto bana ya beno, beno mpe ke banda na kukwela bana ya beto. **10** Beno ke zinga kintwadi na beto. Beto ke pesa beno kimpwanza ya kusala nyonso yina beno zola, na yinsi ya beto. Beno ke tunga ya beno, beno ke sala mumbungu, beno ke kuzwa mvwilu mutindu beno zola.» **11** Sekeme tubaka na tata mpe bampangi ya Dina ya babakala: «Kana beno tala yawu mbote, mu ke pesa beno nyonso yina beno ke lomba munu. **12** Beno lenda lomba munu ntalu mingi ya makwela mpe bima ya mutindu na mutindu. Mu ke pesa

beno nyonso yina beno ke lomba munu. Kasi, beno pesa munu mwana ya beno ya kento na makwela.» **13** Bana ya Yakobi pesaka mvutu ya luvunu na Sekeme mpe na tata ya yandi, Amole, samu ti Sekeme sumunaka kibusi ya bawu, Dina. **14** Bawu tubaka: «Beto lenda kwelisa ve kibusi ya beto na muntu yina ba me zenga ve bubakala. Ya ke dyambu ya nsoni samu na beto. **15** Kana beno zola ti beto ndima, beno fwana kuvwanda mutindu beto. Babakala nyonso fwana kuzengisa bubakala ya bawu. **16** Na manima, beto ke kwelisa beno bana ya beto, mpe beto ke kwela bana ya beno. Beto ke zinga kintwadi na beno, mpe beto ke vwanda muntu mosi. **17** Kana beno kuwa beto ve, kana beno manga na kuzengisa bubakala, beto ke baka mwana ya beto ya kento, mpe beto ke kwenda ya beto.» **18** Amole na mwana ya yandi, Sekeme, bawu talaka ti ya vwandaka dyambu ya mbote. **19** Na yina, mwana ya bakala lutisaka dyaka ve ntangu na kusadila mambu yina ba zabisaka yandi. Samu ti, yandi zolaka mingi mwana ya Yakobi. Sekeme vwandaka muntu ya kulutila mfunu na kati ya dikanda ya tata ya yandi. **20** Amole na mwana ya yandi, Sekeme, bawu kwendaka na mwelo ya mbanza ya bawu, kisika yina bantu ke yonzamaka. Mpe bawu tubaka na bantu ya mbanza ya bawu mutindu yayi: **21** «Bantu yayi ke na mabanza ya mbote na beto. Bika ti bawu kuvwanda na yinsi ya beto, mpe bawu sala mumbungu mutindu bawu zola. Yinsi kele ya yawu nene. Beto lenda kwela bana ya bawu, bawu mpe ba lenda kwela bana ya beto. **22** Kasi bawu na kundima na kuvwanda kintwadi na beto mpe kuvwanda muntu mosi, babakala nyonso ya beto fwana kuzengisa ntete bubakala ya bawu, samu na kuvwanda mutindu mosi na bawu. **23** Bibulu nyonso ya bawu mpe mvwilu ya bawu, yawu ke vwanda ya beto. Beto ndima kaka mambu yina bawu me tuba, samu ti, bawu zinga kintwadi na beto.» **24** Bantu nyonso yina vwandaka na mwelo ya mbanza, kisika yina bantu ke yonzamaka, bawu ndimaka mambu yina tubaka Amole na mwana ya yandi, Sekeme. Na yina, babakala nyonso ya mbanza zengisaka bubakala ya bawu. **25** Na manima ya bilumbu zole, babakala nyonso ya mbanza yina vwandaka ntete na kati ya mpasi. Bana zole ya Yakobi, Simewone na Levi, bampangi ya Dina ya babakala, bawu kotaka na kizunu nyonso na mbanza, muntu na muntu na mbele ya yandi ya mvita. Bawu kufwaka babakala nyonso ya mbanza yina. **26** Bawu kufwaka mpe Amole na mwana ya yandi, Sekeme. Bawu bakaka Dina na yinzo ya Sekeme mpe bawu kwenda na yandi. **27** Bana ya Yakobi kwendaka botola bima ya bantu yina kufwaka. Bawu bakaka mpe bima nyonso ya mbanza. Samu ti, ba sumunaka kibusi ya bawu, Dina. **28** Bawu bakaka mameme, bankombo, bangombe, mbuluku na bima yina vwandaka na mbanza mpe yina vwandaka na bilanga. **29** Bawu bakaka bakento, bana, na bimvwama nyonso ya bawu, mpe bima nyonso yina vwandaka na bayinzo ya bawu. **30** Na yina, Yakobi tubaka na Simewone mpe Levi: «Beno me sosila munu mambu. Mu me kuma muntu ya yimbi na meso ya ba-Kaanani, ya ba-Pelizi, bantu ya yinsi yayi. Munu, mu kele ve na bantu mingi. Bawu ke vukana samu na kwiza nwanisa munu, mpe bawu ke nunga munu. Mu ke kufwa, munu na dikanda ya munu nyonso.» **31** Simewone na Levi vutulaka: «Beto ke ndima ti ba baka kibusi ya beto mutindu kento ya ndumba?»

35 Kilumbu mosi, Nzambi tubaka na Yakobi: «Baka nzila, kwenda na Betele nge zinga kuna. Yidika kuna kiyokolo ya minkayulu na Nzambi yina kwizaka monikina nge, ntangu nge vwandaka kima mpangi ya nge, Esawu.» **2** Na yina, Yakobi tubaka na dikanda ya yandi mpe na bantu nyonso yina vwandaka na yandi: «Beno katula banzambi ya nzenza yina kele na kati-kati ya beno. Beno vedisa banzutu ya beno mpe beno soba binkuti ya beno.» **3** Beto ke telama na kukwenda na Betele. Kuna, mu ke yidika kiyokolo ya minkayulu na Nzambi yina pesaka munu mvutu ntangu yina mu vwandaka na mpasi. Yandi vwandaka na munu na bisika yina mu vwandaka tambula. **4** Na yina, bawu pesaka na Yakobi banzambi ya nzenza yina vwandaka na bawu, na binzembele yina vwandaka na makutu ya bawu. Yakobi kundaka yawu na yisi ya yinti ya telembente yina vwandaka pene-pene na Sekeme. **5** Bawu kwendaka. Mpe Nzambi salaka ti, bantu ya bambanza yina vwandaka pene-pene na bawu, kuvwanda na boma mingi. Na yina, ata muntu ve landaka bana ya Yakobi. **6** Yakobi na bantu nyonso yina vwandaka na yandi, bawu kumaka na Luze, yina ba ke bokilaka mpe Betele, kuna na yinsi ya Kaana. **7** Kuna, Yakobi yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Mpe yandi pesaka kisika yina nkumbu Ele-Betele, samu ti, ni kuna Nzambi monikinaka yandi ntangu yina yandi vwandaka kima mpangi ya yandi. **8** Debola, kento yina vwandaka keba Lebeka kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na banda ya Betele na yisi ya yinti ya nene. Ni yawu yina, ba pesaka yinti yina nkumbu «Yinti ya bidilu.» **9** Nzambi monikinaka dyaka Yakobi ntangu yandi katukaka na Mezopotami, mpe yandi sakumunaka Yakobi. **10** Nzambi tubaka na yandi: «Nkumbu ya nge kele Yakobi. Kasi ba ke bokila dyaka nge ve na nkumbu ya Yakobi, nkumbu ya nge me kuma Isayeli. Ni mutindu yina, Nzambi pesaka yandi nkumbu Isayeli.» **11** Nzambi tubaka na yandi: «Mu kele Nzambi-Mpungu. Buta bana mingi, mpe beno kuma mingi. Nge ke vwanda nkooko ya yinsi mpe ya makanda mingi. Bantinu ke butuka na dikanda ya nge. **12** Yinsi yina mu pesaka na Abalayami mpe Isaaki, mu ke pesa nge yawu. Mu ke pesa yawu mpe na bana ya nge yina ke kwiza na manima ya nge.» **13** Nzambi bikaka Yakobi na kisika yina yandi sololaka na yandi. **14** Yakobi telemisaka ditadi mutindu kidimbu na kisika yina Nzambi sololaka na yandi. Yawu vwandaka ditadi ya kutelama mutindu kidimbu. Yandi bulumunaka yawu mafuta mpe vinu mutindu munkayulu. **15** Yakobi pesaka nkumbu ya Betele na kisika yina Nzambi sololaka na yandi. **16** Yakobi na dikanda ya yandi, bawu katukaka na Betele. Ntangu bawu kumaka ntama ve na Efalata, Lasele butaka. Kubuta ya yandi vwandaka ya mpasi. **17** Mutindu mpasi lutilaka yandi ntangu yina yandi vwandaka buta, kibutisi ya yandi tubaka na yandi: «Kuvwanda ve na boma, nge me kuzwa dyaka mwana ya bakala.» **18** Lasele kumaka pene-pene ya lufwa. Ntete yandi kufwa, Lasele pesaka mwana nkumbu Bene-Oni, kasi tata ya yandi pesaka yandi nkumbu Bezame. **19** Lasele kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na nzila ya Efalata, mbanza yina ba ke na kubokilaka Betelemi. **20** Yakobi telemisaka ditadi mutindu kidimbu na ndyamu ya Lasele. Tii bubu yayi, ni yawu kele ditadi ya kutelama na ndyamu ya Lasele mutindu kidimbu. **21** Isayeli kwendaka yidika yinzo ya yandi ya lele kuluta Mingedale-Edele. **22** Ntangu yina Isayeli vwandaka zinga na yinsi yina, Lubene vukisaka mfulu na Bila, kento ya nkaka ya tata ya yandi, Yakobi. Mpe Isayeli kuwaka dyambu yina. Isayeli vwandaka na bana kumi na zole **23** Bana ya Leya ni: Lubene, mwana ya ntete ya Yakobi, Simewone, Levi, Yuda, Isakale na Zabulone. **24** Bana ya Lasele ni Yosefi na Bezame. **25** Bana ya Bila, kisadi ya Lasele ya kento ni Dane na Nafetali. **26** Bana ya Zilepa, kisadi ya Leya ya kento ni Ngade na Asele. Yina ni bana ya Yakobi yina yandi butaka na Mezopotami. **27** Yakobi kumaka na sika ya tata ya yandi Isaaki na Mamele, pene-pene ya Kilyate-Aleba, yina ba ke bokilaka Ebelone. Ni kuna, Abalayami na Isaaki zingaka na bunzenza. **28** Isaaki

zingaka bamvula nkama na makumi nana, **29** Isaaki lutisaka bamvula mingi na buboba ya yandi, na manima, yandi kufwaka. Yandi kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka. Bana ya yandi Esawu na Yakobi tulaka yandi na ndyamu.

36 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Esawu, yina ba ke bokilaka mpe Edome. **2** Esawu kwelaka bakento ya yandi na kati ya bandumba ya yinsi ya Kaana. Ya vwandaka: Ada, mwana ya Elone mu-Iti, Owolibama, mwana ya Ana, mutekolo ya Sibewone mu-Ivi. **3** Yandi kwelaka mpe Basemate, mwana ya Isemayele. Basemate vwandaka kibusi ya Nebayote. **4** Ada na Esawu butaka Elifaze. Basemate butaka Lewele. **5** Owolibama butaka Yewuse, Yayelame na Kola. Yina ni bana Esawu butaka na yinsi ya Kaana. **6** Esawu bakaka bakento ya yandi, bana ya yandi ya bakento na ya babakala mpe bantu nyonso yina vwandaka zinga na yinzo ya yandi. Yandi bakaka mpe bibulu ya yandi nyonso, na mvwilu nyonso yina yandi kuzwaka na yinsi ya Kaana. Yandi kwendaka na yinsi ya nkaka, ntama na kisika yina vwandaka mpangi ya yandi Yakobi. **7** Yandi kwendaka ya yandi samu ti, mvwilu ya bawu vwandaka me kuma ya kulutila. Bawu lendaka vwanda dyaka ve kisika mosi. Yinsi yina bawu vwandaka zinga na bunzenza vwandaka me kuma fyoti samu na bibulu ya bawu ya mingi-mingi. **8** Ni yawu yina, Esawu, yina ba ke bokilaka Edome, kwendaka zinga na mongo ya Seyile. **9** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Esawu, nkooko ya ba-Edome, bayina vwandaka zinga na mongo ya Seyile. **10** Bana ya Esawu ni: Elifaze, mwana yina yandi butaka na kento ya yandi Ada, Lewele mwana yina yandi butaka na kento ya yandi Basemate. **11** Bana ya Elifaze ni: Temane, Omale, Sefo, Ngayetame na Kenaze. **12** Timena vwandaka dikangu ya Elifaze, mwana ya Esawu. Timena butaka na yandi Amaleke. Yina ni bana ya Ada, kento ya Esawu. **13** Bana ya Lewele ni: Nayate, Zela, Sama na Miza. Yina ni bana ya Basemate, kento ya Esawu. **14** Owolibama, mwana ya Ana, mpe mutekolo ya Sibewone, vwandaka mpe kento ya Esawu. Yandi butaka na Esawu bana yayi: Yewuse, Yayelame mpe Kola. **15** Yayi ni bamfumu ya makanda yina Esawu butaka: Bana ya Elifaze mwana ya ntete ya Esawu ni: Mfumu Temane, mfumu Omale, mfumu Sefo, mfumu Kenaze, **16** mfumu Kola, mfumu Ngayetame, mfumu Amaleke. Yina ni bana ya Elifaze yina vwandaka zinga na yinsi ya Edome. Bawu ni batekolo ya Ada, kento ya Esawu. **17** Bana ya Lewele, mwana ya Esawu ni: Mfumu Nayate, mfumu Zela, mfumu Sama, mfumu Miza. Yina ni bamfumu yina butaka Lewele, bayina vwandaka zinga na Edome. Bawu ni batekolo ya Basemate, kento ya Esawu. **18** Bana ya Owolibama, kento ya Esawu ni: Mfumu Yewuse, mfumu Yayelame, mfumu Kola. Yina ni bamfumu yina Owolibama, kento ya Esawu, butaka. Owolibama vwandaka mwana ya Ana. **19** Yina ni bana ya Esawu, bayina vwandaka bamfumu ya makanda ya bawu. Esawu, ni yandi ba ke bokilaka mpe Edome. **20** Yayi ni bana ya Seyile, mu-Woli, bayina vwandaka zinga ntete na yinsi yina: Lotane, Sobale, Sibewone, Ana, **21** Disone, Esele mpe Disane. Bawu ni bamfumu ya ba-Woli, bana ya Seyile, kuna na yinsi ya Edome. **22** Bana ya Lotane ni Oli mpe Emane. Kibusi ya Lotane vwandaka Timena. **23** Bana ya Sobale ni: Alevane, Manayate, Ebale, Sefo mpe Oname. **24** Bana ya Sibewone ni Aya mpe Ana. Ni Ana bakulaka yinto ya maza ya tiya na yinsi ya kuyuma, ntangu yandi vwandaka kwenda dikila bambuluku ya tata ya yandi, Sibewone. **25** Bana ya Ana ni Disone, mwana ya yandi ya bakala na Owolibama, mwana ya yandi ya kento. **26** Bana ya Disane ni: Emedane, Esebane, Yitelane mpe Kelane. **27** Bana ya Esele ni: Bilane, Zavane mpe Akane. **28** Bana ya Disane ni: Wuse mpe Alane. **29** Yayi ni bamfumu ya makanda ya ba-Woli: Mfumu Lotane, mfumu Sobale, mfumu Sibewone, mfumu Ana, **30** mfumu Disone, mfumu Esele, mfumu Disane. Yina ni bamfumu ya makanda ya ba-Woli na yinsi ya Seyile. **31** Yayi ni bantinu yina yalaka yinsi ya Edome ntete ti bantinu kubanda na kuyala bana ya Isayeli. **32** Bela, mwana ya Bewole, kumaka ntinu ya Edome. Nkumbu ya mbanza ya yandi vwandaka Dinaba. **33** Bela kufwaka. Yobabe, mwana ya Zela, muntu ya mbanza Bosela, kumaka ntinu na kisika ya Bela. **34** Yobabe kufwaka. Usame, muntu ya yinsi ya ba-Temane, kumaka ntinu na kisika ya Yobabe. **35** Usame kufwaka. Adade, mwana ya Bedade, kumaka ntinu na kisika ya Usame. Ni Adade nungaka Midyane na yinsi ya Mowabe. Nkumbu ya mbanza ya Adade vwandaka Avite. **36** Adade kufwaka. Samela, muntu ya mbanza Maseleka, kumaka ntinu na kisika ya Adade. **37** Samela kufwaka. Sawule, muntu ya Lewobote-Naale, kumaka ntinu na kisika ya yandi. **38** Sawule kufwaka. Baale-Anane, mwana ya Akebole, kumaka ntinu na kisika ya Sawule. **39** Baale-Anane, mwana ya Akebole, kufwaka. Yadale kumaka ntinu na kisika ya Baale-Anane. Nkumbu ya mbanza ya yandi vwandaka Pawu. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Metabeele. Metabeele vwandaka mwana ya Matelede, mpe mutekolo ya Mezayabe. **40** Yayi ni bankumbu ya bamfumu ya Esawu, mutindu vwandaka bifumba ya bawu mpe bisika yina bawu vwandaka: Mfumu Timena, mfumu Aleva, mfumu Yetete, **41** mfumu Owolibama, mfumu Ela, mfumu Pinone, **42** mfumu Kenaze, mfumu Temane, mfumu Mibesale, **43** mfumu Mangedyele, mfumu Ilame. Ni bawu vwandaka bamfumu ya ba-Edome ntangu ba-Edome vwandaka zinga na yinsi yina kumaka mvwilu ya bawu. Esawu kele nkooko ya ba-Edome.

37 Yakobi zingaka na yinsi ya Kaana, yinsi yina tata ya yandi kwendaka vwanda mutindu nzenza. **2** Nongo ya bana ya Yakobi ni yayi: Yosefi vwandaka na bamvula kumi na nsambwadi. Yandi vwandaka muvungi ya mameme na bankombo kintwadi na bampangi ya yandi. Yandi vwandaka ntwenya, kintwadi na bana ya Bila mpe Zilepa, bakento ya tata ya yandi. Yandi vwandaka kumisa na tata ya yandi yimbi yina bampangi ya yandi vwandaka sala. **3** Isayeli vwandaka zola Yosefi kulutila bana ya yandi nyonso, samu ti yandi butaka Yosefi na buboba ya yandi. Isayeli yidikilaka yandi kinkuti ya kitoko mingi, ya mutindu ya yandi mosi. **4** Bampangi ya yandi talaka ti tata ya bawu vwandaka zola yandi kulutila bawu nyonso. Ni yawu yina, bawu bandaka na kuyina yandi, mpe bawu lendaka dyaka ve na kuzonzisa yandi na kizunu. **5** Kilumbu mosi Yosefi lotaka ndosi. Yandi zabisaka yawu na bampangi ya yandi, mpe bawu yinaka dyaka yandi kulutila. **6** Yandi tubaka na bawu ti: «Beno kuwa ntete ndosi yayi mu me lota. **7** Beto vwandaka kanga bifunda ya matiti ya bambuma ya faline na kati ya bilanga. Mbala mosi kifunda ya munu vumbukaka mpe telamaka. Bifunda ya beno zungidilaka mpe fukiminaka yina ya munu.» **8** Bampangi ya yandi vutulaka: «Yinki! Nge ke yala beto, mpe nge ke vwanda mfumu ya beto?» Bawu lutilaka dyaka kuyina yandi samu na bandosi ya yandi, mpe samu na mambu yina yandi vwandaka zonza. **9** Yosefi lotaka dyaka ndosi ya nkaka, mpe yandi zabisaka yawu na bampangi ya yandi mutindu yayi: «Beno tala! Mu me lota dyaka ndosi: ntangu na ngonda, na bambwetete kumi na mosi, vwandaka fukimina munu.» **10** Yandi zabisaka yawu na tata ya yandi na bampangi ya yandi. Tata ngalaka yandi mpe tubaka ti: «Yayi mpe wapi ndosi nge me lota? Munu, na mama ya nge, na bampangi ya nge, beto ke kwiza fukimina nge?» **11** Bampangi ya Yosefi fulukaka na

musoki na ntwala ya yandi, kasi tata ya yandi bumbaka dyambu yina na ntima. **12** Bampangi ya Yosefi kwendaka dikila mameme na bankombo ya tata ya bawu na kizunga ya Sekeme. **13** Isayeli tubaka na Yosefi: «Bampangi ya nge kele na kudikila mameme na bankombo na kizunga ya Sekeme. Mu ke na kufidisa nge na sika ya bawu.» Yosefi ndimaka: «Ee! Mu ke kwenda.» **14** Isayeli tubaka: «Kwenda tala kana bampangi ya nge, kele ya bawu mbote kuna, na mameme na bankombo mpe kana bawu kele mbote, mpe natina munu nsangu.» Isayeli fidisaka Yosefi katuka dibenga ya Ebelone, mpe Yosefi kwizaka kuma na kizunga ya Sekeme. **15** Muntu mosi talaka yandi na kuyenga-yenga na matiti, mpe muntu yina yufulaka yandi: «Yinki nge ke na sosaka?» **16** Yandi ti: «Mu ke na sosaka bampangi ya munu. Zabisa munu wapi sika ba ke na kudikila bibulu ya bawu.» **17** Muntu yina vutulaka: «Bawu me katuka kwaku. Samu ti mu kuwaka bawu na kuzonza ti: "Beto kwendeno na kizunga ya Dotane."» Yosefi landaka bampangi ya yandi, mpe yandi kwendaka kuta bawu na kizunga ya Dotane. **18** Bawu talaka yandi na ntama. Mpe, tekila yandi kuma pene-pene na bawu, bawu salaka mfundu samu na kufwa yandi. **19** Bawu tubaka bawu na bawu: «Tala muntu ya bandosi, yandi yayi ke na kukwiza. **20** Ntangu ni yayi! Beto kufwa yandi, mpe beto losa yandi na kati ya dibulu mosi, na mabulu yayi ba timunaka samu na kuzwaka maza ya mvula. Beto ke tuba ti kibulu mosi ya nsisi me kudya yandi. Na manima, beto ke tala yinki bandosi ya yandi ke kuma.» **21** Lubene kuwaka dyambu yina, mpe yandi sosaka na kukuula Yosefi na maboko ya bawu. Yandi tubaka ti: «Beto kufwa yandi ve.» **22** Samu na kukuula Yosefi na maboko ya bawu, mpe kuvutula yandi na sika ya tata ya yandi, Lubene tubaka ti: «Beno kufwa ve muntu. Kasi beno losa kwandi yandi na kati ya dibulu yayi kele na yinsi ya kuyuma, yina ba timunaka samu na kuzwaka maza ya mvula. Beno kufwa yandi ve.» **23** Ntangu Yosefi kwizaka kuma na sika ya bampangi ya yandi, bawu botolaka yandi kinkuti ya yandi, kinkuti yina ya kitoko mingi, ya mutindu ya yandi mosi, yina yandi vwandaka ya kuvwata. **24** Bawu bakaka yandi, mpe bawu losaka yandi na kati ya dibulu. Ata kima vwandaka na dibulu yango, maza vwandaka ve na kati ya yawu. **25** Na manima, bawu vwandaka samu na kudya. Bawu vumbulaka meso mpe bawu talaka nkonga mosi ya bantu ya mumbungu, ba-Isemayele, yina katukaka na yinsi ya Ngalaade, mpe vwandaka kwenda na yinsi ya Ngipiti. Bibulu ya bawu, yina ba ke bokilaka samo, vwandaka nata maaka ya nsunga ya mutindu na mutindu. **26** Yuda tubaka na bampangi ya yandi ti: «Wapi ndandu kele na kufwa mpangi ya beto mpe kubumba lufwa ya yandi? **27** Beto tekisa kwandi yandi na ba-Isemayele, kasi beto kusimba yandi na kusala yandi yimbi ve. Samu ti yandi kele mpangi ya beto, beto kele menga mosi.» Bampangi ya yandi kuwaka mambu yina. **28** Bantu ya mumbungu ya yinsi ya Midyane lutilaka kuna. Bawu bendaka Yosefi, mpe basisaka yandi na dibulu. Bawu tekisaka yandi na ba-Isemayele, na ntalu ya makumi zole ya bikunku ya palata. Ba-Isemayele nataka Yosefi na Ngipiti. **29** Ntangu Lubene vutukaka na dibulu yango, Yosefi vwandaka dyaka ve na kati ya yawu. Lubene pasulaka binkuti ya yandi. **30** Yandi vutukaka na sika ya bampangi ya yandi, mpe tubaka: «Mwana kele ve kuna! Munu, wapi sika mu ke kwenda?» **31** Bawu bakaka kinkuti ya Yosefi. Na manima ya kufwa nkombo mosi ya mbakala, bawu bolisaka kinkuti yango na menga ya nkombo yina. **32** Bawu fidisaka na tata ya bawu kinkuti ya Yosefi, mpe bawu tubaka: «Beto me kuzwa yayi. Tala ntete kana yawu kele ve kinkuti ya mwana ya nge.» **33** Yandi talaka mbote kinkuti yango mpe yandi tubaka ti: «Yawu kele kinkuti ya mwana ya munu. Kibulu mosi ya nsisi me kudya yandi. Ba me pasula Yosefi na bitini.» **34** Yakobi pasulaka binkuti ya yandi, mpe yandi vwataka saki na luketo. Yandi kotaka na bufwidi ya mwana ya yandi na bilumbu mingi. **35** Bana ya yandi nyonso ya babakala na ya bakento vukanaka na kubomba yandi, kasi yandi mangaka ba bomba yandi. Yandi tubaka: «Ni na kati ya kifwidi mu ke kulumuka na sika ya mwana ya munu, kuna na yinsi ya bantu ya kufwa.» Mpe yandi tatamanaka kudila mwana ya yandi. **(Sheol h7585)** **36** Ba-Midyane tekisaka Yosefi na yinsi ya Ngipiti na Potifale, yina vwandaka muntu ya mfunu na kimfumu ya Falawo, mpe mfumu ya bankebi.

38 Na ntangu yina, Yuda bikaka bampangi ya yandi, yandi kwendaka zinga na sika ya muntu mosi ya bwala Adulame, nkumbu ya yandi Ila. **2** Kuna, Yuda talaka mwana mosi ya kento, ya mu-Kaanani, nkumbu ya yandi Suwa. Yandi bakaka yandi na makwela. Mpe yandi vukisaka mfulu na yandi. **3** Na yina, Suwa kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana yina nkumbu Ele. **4** Yandi kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana yina nkumbu Onane. **5** Yandi butaka dyaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana yina nkumbu Sela. Ntangu Suwa butaka Sela, Yuda vwandaka na bwala Kezibe. **6** Yuda kwedilaka mwana ya yandi ya ntete Ele kento. Nkumbu ya kento yina vwandaka Tamale. **7** Ele, mwana ya ntete ya Yuda, salaka yimbi na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave salaka ti yandi kufwa. **8** Na yina, Yuda tubaka na Onane: «Vukisa mfulu na kento yina mpangi ya nge me bika. Sala mutindu kinkulu ke na kulomba na munzadi, samu ti, nge butila mpangi ya nge bana.» **9** Kasi, Onane zabaka ti bana yina ke vwanda ve bana ya yandi. Na yina, ntangu yina yandi vwandaka vukisa mfulu na kento yina bikaka mpangi ya yandi, yandi vwandaka losa maluma ya yandi na ntoto, samu ti yandi butila ve mpangi ya yandi bana. **10** Mambu yina yandi vwandaka sala vwandaka yimbi na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave salaka ti yandi mpe kufwa. **11** Na yina, Yuda tubaka na bokilo ya yandi Tamale: «Mutindu nge me kuma mufwidi, kwenda zinga na sika ya tata ya nge tii ntangu yina mwana ya munu, Sela, ke kula.» Yuda vwandaka tuba na yisi ya ntima: «Ya kele mbote ve ti Sela mpe kufwa mutindu bampangi ya yandi.» Tamale kwendaka zinga na sika ya tata ya yandi. **12** Bilumbu mingi lutaka mpe mwana ya Suwa, yina vwandaka kento ya Yuda, kufwaka. Ntangu bufwidi manisaka, Yuda kwendaka kuna na Timena, na sika ya bantu yina vwandaka zenga miika ya mameme ya yandi. Yandi kwendaka kintwadi na nkundi ya yandi Ila, mu-Adulame. **13** Ba zabisaka Tamale mutindu yayi: «Bokilo ya nge ke na kukwenda kuna na Timena samu na kuzenga miika ya mameme ya yandi.» **14** Tamale katulaka binkuti ya yandi ya bufwidi. Yandi fukilaka kitambala tii na nzutu mpe yandi kwendaka vwanda na mwelo ya Enayime, na nzila ya Timena. Tamale salaka mutindu yina samu ti, yandi talaka ti, Sela vwandaka me kula, mpe ba kwelisaka ve yandi na Sela. **15** Ntangu Yuda talaka Tamale, yandi banzaka ti, ya ke kento ya ndumba, samu ti, Tamale fukaka kizizi ya yandi. **16** Yuda kwendaka solola yandi ata kuzaba ti ya vwandaka ni bokilo ya yandi. Yuda tubaka: «Mu kele na nsatu ya nge.» Tamale vutulaka: «Kana mu basika na nge, yinki nge ke pesa munu?» **17** Yuda vutulaka: «Mu ke fidisa nge mwana ya nkombo». Tamale tubaka: «Simbisa munu kima yina mu ke simba tii ntangu nge ke fidisa munu mwana yango ya nkombo.» **18** Yuda yufulaka: «Yinki mu ke simbisa nge?» Tamale tubaka: «Pesa munu kinyemo ya nge na singa ya yawu mpe yinti yina ke na nge na diboko.» Yuda pesaka yandi

yawu, mpe yandi kwendaka vukisa mfulu na Tamale. Tamale kuzwaka kivumu. **19** Tamale telamaka mpe kwendaka ya yandi. Yandi katulaka kitambala yina vwandaka na yandi, mpe yandi lwataka dyaka binkuti ya yandi ya bufwidi. **20** Yuda tumisaka nkundi ya yandi, yina kele mu-Adulame, samu na kunatina kento yina mwana ya nkombo mpe ti yandi baka bima yina yandi simbisaka Tamale. Kasi muntu yina talaka yandi ve. **21** Muntu yina yufulaka bantu ya kisika yina: «Wapi kento ya kindumba yina vwandaka na nzila ya Enayime?» Bawu vutulaka: «Awa beto kele ve na kento ya kindumba.» **22** Yandi vutukaka mpe tubaka na Yuda: «Mu me tala yandi ve mpe bantu ya kisika yina me zabisa munu ti kuna, bawu kele ve na kento ya kindumba.» **23** Yuda tubaka: «Yandi bumba ya yandi bima yina, mu zola ve ti bantu safula beto, mu me fidisa yandi mwana ya nkombo, kasi nge me tala yandi ve.» **24** Na manima ya bangonda tatu, bantu kwizaka zabisa Yuda: «Bokilo ya nge, Tamale, me sala kindumba mpe yandi me kuzwa kivumu.» Yuda tubaka: «Beno basisa yandi mpe beno yoka yandi!» **25** Kaka na ntangu yina bantu vwandaka nata yandi, yandi tumisaka bantu yina na kutuba na bokilo ya yandi mutindu yayi: «Muntu ya kuzwa bima yayi, ni yandi me pesa munu kivumu. Mulemvo ya beno, beno sosa kuzaba kinyemo na singa ya yawu mpe yinti yayi kele ya nani?» **26** Yuda me tala mbote bima mpe yandi tubaka: «Yandi kele ya kusungama kulutila munu, samu ti, mu kwelisaka yandi ve na mwana ya munu Sela.» Na manima, Yuda basikaka dyaka ve na yandi. **27** Na ntangu ya kubuta, ba talaka ti yandi vwandaka na mapasa na kivumu ya yandi. **28** Mwana mosi basisaka ntete diboko ya yandi. Kibutisi simbaka diboko ya mwana mpe yandi kangaka yandi singa ya mbwaki na diboko yango mpe yandi tubaka: «Ni yandi yayi kele mwana ya ntete.» **29** Kasi mwana vutulaka diboko na kati mpe mpangi ya yandi basikaka ntete. Na yina, kibutisi tubaka: «Wapi mutindu nge me kuzwa nzila!» Mpe ba pesaka yandi nkumbu Pelese. **30** Na manima, mpangi ya yandi yina vwandaka na singa ya mbwaki na diboko basikaka mpe ba pesaka yandi nkumbu Zela.

39 Ba-Isemayele yina nataka Yosefi na yinsi ya Ngipiti, tekisaka yandi na Potifale, mosi na bantu ya Ngipiti. Potifale vwandaka muntu yina Falawo vwandaka sadila kivuvu, mpe mfumu ya bankebi ya ntinu. **2** Yave vwandaka na Yosefi, ni yawu yina mambu ya yandi nyonso vwandaka simba. Yosefi vwandaka vwanda na yinzo ya mfumu ya yandi Potifale, mu-Ngipiti. **3** Potifale bakulaka ti Yave vwandaka na Yosefi, mpe Yave vwandaka sala ti mambu nyonso yina Yosefi vwandaka sala kusimba. **4** Yosefi kuzwaka lemvo na Potifale yina tulaka yandi ntwadisi ya yinzo ya yandi, mpe na bimvwama nyonso ya yandi. **5** Ntangu Yosefi bandaka kukengidila yinzo ya Potifale mpe bima ya yandi nyonso, Yave sakumunaka yinzo ya Potifale, mu-Ngipiti samu na Yosefi. Yave sakumunaka bima nyonso ya Potifale: Na yina vwandaka na yinzo, na yina vwandaka na bilanga ya yandi. **6** Ni yawu yina, Potifale bikaka bima nyonso ya yandi na maboko ya Yosefi, mpe yandi vwandaka sala dyaka kima mosi ve, kaka madya yina yandi vwandaka kudya. Yosefi vwandaka na nzutu ya kitoko, na kizizi ya kitoko na kutala. **7** Na manima ya mwa bilumbu, kento ya mfumu ya Yosefi, bandaka kuzola yandi. Mpe yandi zonzaka na Yosefi: «Kwiza vukisa mfulu na munu.» **8** Yosefi mangaka, mpe zonzaka na kento ya mfumu ya yandi: «Mfumu ya munu tulaka munu ntwadisi ya bima ya yandi nyonso. Yandi ke salaka dyaka ata kima mosi ve na yinzo. **9** Na yinzo yayi, ya kele ve na muntu yina me lutila munu bumfumu, mpe yandi me yimina munu kima mosi ve, kaka nge kento ya yandi. Wapi mutindu mu lenda sala dyambu ya yimbi ya mutindu yayi, mpe kusala disumu na meso ya Nzambi?» **10** Konso kilumbu, Kento yango vwandaka zonza na Yosefi na kulala na yandi, mpe na kuvukisa mfulu na yandi. Kasi Yosefi vwandaka manga. **11** Kilumbu mosi, Yosefi kotaka na yinzo samu na kusala kisalu ya yandi. Bisadi ya yinzo vwandaka ve. **12** Kento ya Potifale simbaka yandi na kinkuti mpe zonzaka na yandi: «Kwiza vukisa mfulu na munu.» Kasi Yosefi bikilaka yandi kinkuti na maboko mpe kimaka na ngaanda ya yinzo. **13** Ntangu kento talaka ti Yosefi kimaka na ngaanda mpe bikilaka yandi kinkuti na maboko, **14** yandi lookaka mpe bokilaka bisadi ya yinzo na kuzonza na bawu: «Oo! Beno kwiza, beno tala: mu-Ebeleyo yayi yina bakala ya munu natinaka beto ke na zola kusakinina beto. Yandi me kwiza sosa kuvukisa mfulu na munu, kasi mu me looka na ngolo. **15** Ntangu yandi me kuwa kulooka ya munu na kubokila, yandi me bika kinkuti ya yandi na lweka ya munu, mpe yandi me kima na ngaanda ya yinzo.» **16** Kento yango bumbaka kinkuti ya Yosefi pene-pene ya yandi tii ntangu yina bakala ya yandi vutukaka na yinzo. **17** Yandi zabisaka yandi mambu kaka yina na kuzonza: «Mundongo ya mu-Ebeleyo, yina nge natinaka beto, me kwiza pene-pene ya munu, samu na kusakinina munu. **18** Kasi ntangu mu lookaka mpe bokilaka, yandi bikaka kinkuti ya yandi na lweka ya munu, mpe yandi kimaka na ngaanda ya yinzo.» **19** Mfumu ya Yosefi kuwaka mambu yina kento ya yandi zabisaka yandi, dyambu yina Yosefi zolaka sala yandi. Mpe yandi kuzwaka nkele ya kulutila. **20** Mfumu yina kangisaka Yosefi mpe tulaka yandi na kati ya boloko yina ba kangaka mpe bankole ya ntinu. Yosefi vwandaka kuna na boloko, **21** kasi Yave vwandaka na yandi. Yave lakisaka bumbote ya yandi na kusala ti Yosefi kuzwa lemvo na meso ya mfumu ya boloko. **22** Mfumu yango pesaka kimfumu ya bankole nyonso ya boloko na maboko ya Yosefi. Ni yandi vwandaka twadisa bisalu nyonso yina bankole vwandaka sala. **23** Mfumu ya boloko vwandaka tala dyaka ve bisalu yina yandi pesaka na Yosefi, samu ti Yave vwandaka na Yosefi mpe yandi vwandaka sala ti mambu ya yandi nyonso kusimba.

40 Na manima ya mambu yina, mfumu yina vwandaka na kisalu ya kutudilaka ntinu malafu, na mfumu yina vwandaka na kisalu ya kuyokilaka ntinu mampa, bawu salaka disumu na mantwala ya Mfumu ya bawu, ntinu ya Ngipiti. **2** Falawo, ntinu ya Ngipiti, dasukilaka bawu zole. **3** Yandi kangisaka bawu mpe yandi tulaka bawu na boloko yina vwandaka twadisa kuluntu ya boloko. Ni na kati ya boloko yina vwandaka mpe Yosefi. **4** Mfumu ya boloko pesaka bawu Yosefi mutindu kisadi, samu na kusadilaka bawu. Bawu zingilaka mwa mingi na boloko. **5** Kilumbu mosi na mpimpa, kuna na boloko, kuluntu yina ke tadilaka malafu ya ntinu mpe kuluntu ya bantu yina ke yokaka mampa ya ntinu ya Ngipiti, bawu zole lotaka bandosi. Ndosi na ndosi vwandaka na mbangululu ya yawu. **6** Na suka, Yosefi kwizaka tala bawu, mpe yandi kutaka bawu na kati ya manyongo. **7** Yandi yufulaka bawu: «Samu na yinki beno kele ve ya kuyangalala bubu yayi?» **8** Bawu vutulaka: «Mosi na mosi na beto me kuzwa ndosi, kasi muntu kele ve, yina ke bangudila beto yawu.» Yosefi vutulaka na bawu: «Kaka ni Nzambi lenda kubangula bandosi. Mu me lomba na beno na kuzonzila munu bandosi ya beno.» **9** Kuluntu yina ke tadilaka mambu ya malafu zabisaka ndosi ya yandi na Yosefi. Yandi tubaka mutindu yayi: «Na ndosi ya munu, mu talaka yinti ya vinu vwandaka na mantwala ya munu. **10** Yinti yina vwandaka na bintala tatu. Yina basisaka makasa ya malu-malu, bifulu ya yawu basikaka, mpe yawu butaka bambuma ya vinu ya mbwaki. **11** Mu vwandaka na mbungu ya Falawo na diboko. Mu bukaka bambuma ya vinu,

mu kamunaka yawu na kati ya mbungu, mpe mu pesaka yawu na Falawo.» **12** Yosefi vutulaka na yandi: «Bangululu ya ndosi ya nge yawu yayi: Bintala tatu ke na kulakisa bilumbu tatu. **13** Na manima ya bilumbu tatu, Falawo ke vumbula yintu ya nge. Yandi ke vutula nge na kisalu ya nge, mpe nge ke banda na kupesaka dyaka yandi mbungu na diboko, mutindu nge vwandaka sala yawu. **14** Ntangu mambu nyonso ke vwanda mbote samu na nge, bambuka moyo ti mu vwandaka na nge. Sadisa munu na kuzonzila munu na Falawo, samu ti yandi basisa munu na boloko yayi. **15** Ba katulaka munu na ngolo na yinsi ya ba-Ebeleyo, mpe awa mu me sala dyambu ya yimbi ve samu ti ba tula munu na boloko.» **16** Ntangu mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa kuwaka ti mbangululu ya ndosi yina Yosefi pesaka, vwandaka ya mbote samu na mpangi ya yandi, yandi tubaka na Yosefi: «Munu mpe mu lotaka mutindu yayi: mu vwandaka nata bitunga tatu ya mampa na zulu ya yintu. **17** Kitunga ya zulu vwandaka na mampa ya mutindu na mutindu yina Falawo ke zolaka, kasi bandeke vwandaka kwiza kudya yawu na kati ya kitunga, na zulu ya yintu ya munu.» **18** Yosefi vutulaka na yandi: «Bangululu ya ndosi ya nge yawu yayi: bitunga tatu ke na kulakisa bilumbu tatu. **19** Na manima ya bilumbu tatu, Falawo ke katula yintu ya nge na nzutu. Ba ke ledika nzutu ya nge na yinti, mpe bandeke ke kwiza doda yawu.» **20** Bilumbu tatu lutaka, Falawo sadisaka mukembo ya mbutukulu ya yandi. Yandi salaka mukembo ya nene, yandi bokilaka bantu nyonso yina ke salaka na yandi. Na mantwala ya bawu, yandi basisaka mfumu yina ke tadilaka mambu ya malafu na mfumu yina ke tadilaka mambu ya kulamba mampa. **21** Yandi vutulaka mfumu ya malafu na kisalu ya yandi, samu na kupesaka dyaka Falawo mbungu na maboko. **22** Kasi yandi ledikaka mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa. Yawu salamaka mutindu Yosefi bangulaka. **23** Kasi, mfumu ya malafu bambukilaka Yosefi moyo ve, mpe zimbanaka yandi.

41 Na manima ya bamvula zole, Falawo lotaka ndosi. Yandi vwandaka ya kutelama na lweka ya nzadi ya Nile. **2** Yandi talaka bangombe nsambwadi ya nkento ya kitoko mpe ya mafuta, vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe bandaka kudya matiti yina vwandaka pene-pene ya nzadi ya Nile. **3** Na manima, bangombe nsambwadi ya nkento ya nkaka ya yimbi mpe ya kukonda vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe yawu kwizaka vwanda pene-pene ya bangombe yina ya ntete, na lweka ya nzadi ya Nile. **4** Bangombe yina ya yimbi mpe ya kukonda kudyaka bangombe nsambwadi ya mafuta. Ni na ntangu yina Falawo vumbukaka. **5** Yandi lalaka dyaka, mpe yandi lotaka ndosi ya zole. Yandi talaka bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline, ya nene mpe ya kitoko, yina basikaka na kititi kaka mosi ya mbuma ya faline. **6** Na manima, yandi talaka mpe bayintu nsambwadi dyaka basikaka. Yawu vwandaka ya kukonda mpe ya kuyuma na mupepe yina ke katukaka na yinsi ya kuyuma. **7** Bayintu ya bambuma ya faline ya kukonda minaka bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline ya nene mpe ya mbote. Na yina, Falawo vumbukaka mpe bakulaka ti yandi lotaka ndosi. **8** Na suka, ntima ya Falawo vwandaka kwama. Yandi tumisaka ti ba bokila banganga na bantu nyonso ya ndwenga ya Ngipiti. Yandi zabisaka bawu bandosi ya yandi, kasi ata muntu mosi lendaka na kubangudila yandi yawu. **9** Na yina, mfumu yina vwandaka na kisalu ya kutudilaka ntinu malafu, zabisaka na Falawo: «Mfumu, mu zola kufungula masumu ya munu bubu yayi. **10** Kilumbu mosi, nge dasukilaka munu na mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa, mpe nge tulaka beto na boloko na yisi ya lutumu ya kuluntu ya binwani. **11** Beto lotaka bandosi na mpimpa kaka mosi. Ndosi na ndosi na mbangululu ya yawu. **12** Na kati ya boloko, ya vwandaka na ntwenya mosi ya mundongo ya mu-Ebeleyo, yandi vwandaka sadila kuluntu ya boloko. Beto zonzilaka yandi bandosi ya beto, mpe yandi pesaka na konso ndosi mbangululu ya yawu. **13** Mambu nyonso salamaka kaka mutindu yandi zonzaka. Ba vutulaka munu na kisalu ya munu, mpe ba ledikaka mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa.» **14** Falawo, ntinu ya Ngipiti, tumisaka ba bokila Yosefi. Na nswalu ba kwendaka basisa yandi na boloko. Ba katulaka yandi mandefo, mpe ba vwatisaka yandi kinkuti ya nkaka. Mpe yandi kwendaka na mantwala ya Falawo. **15** Falawo tubaka na Yosefi: «Mu me lota ndosi, kasi ya kele ve na muntu yina lenda bangudila munu yawu. Ba me zabisa munu ti nge, nge lenda bangula bandosi yina ba ke zonzilaka nge.» **16** Yosefi vutulaka na Falawo mutindu yayi: «Ni munu ve. Ni Nzambi lenda pesa nge mvutu ya mbote.» **17** Falawo, ntinu ya Ngipiti, tubaka na Yosefi: «Mu lotaka ndosi. Ya vwandaka mutindu yayi: “Mu telamaka na lweka ya nzadi ya Nile. **18** Mu talaka bangombe nsambwadi ya nkento ya kitoko mpe ya mafuta, yina vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe bandaka kudya matiti yina vwandaka pene-pene ya nzadi ya Nile. **19** Mpe bangombe nsambwadi ya nkaka ya nzutu fyoti, ya kukonda, mpe ya yimbi, vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe yawu kwizaka vwanda pene-pene ya bangombe yina ya ntete. Mu me talaka ntete ve bangombe ya mutindu yayi na yinsi nyonso ya Ngipiti. **20** Bangombe nsambwadi ya yimbi mpe ya kukonda kudyaka bangombe ya mafuta. **21** Kasi na manima ya kudya yawu, ata kima mosi lakisaka ti ba me kudya yawu. Bangombe ya nzutu fyoti vwandaka kaka ya yimbi mutindu yawu vwandaka ntete. Ni na ntangu yina mu vumbukaka. **22** Mu talaka dyaka na ndosi, bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline, ya nene mpe ya kitoko, yina basikaka na kititi kaka mosi. **23** Mpe mu talaka dyaka bayintu nsambwadi ya nkaka basikaka. Yawu vwandaka ya kukonda mpe ya kuyuma na mupepe yina ke katukaka na yinsi ya kuyuma. **24** Bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline yina ya kukonda minaka bayintu ya mbote. Mu zabisaka bandosi yango na banganga, kasi ata muntu mosi lendaka ve na kubangudila munu yawu.» **25** Yosefi tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti mutindu yayi: «Bandosi nyonso zole kele na mbangululu kaka mosi. Nzambi ke na kulakisa na Falawo mambu yandi ke salama. **26** Bangombe nsambwadi ya mbote mpe bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline ya mbote, ke na kulakisa bamvula nsambwadi. Yawu kele kwandi ndosi mosi. **27** Bangombe nsambwadi ya kukonda na ya yimbi mpe bayintu nsambwadi ya kukonda na mupepe yina ke katukaka na yinsi ya kuyuma, ke na kulakisa bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene. **28** Yawu kele mutindu mu me zonza na nge: Nzambi me zabisa nge mambu yina yandi ke sala. **29** Na bamvula nsambwadi yina ke kwiza, madya ke vwanda mingi na yinsi nyonso ya Ngipiti. **30** Na manima, ke kwiza bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene, mpe kwaku na Ngipiti, bantu ke zimbana bamvula nsambwadi yina ya madya ya mingi. Nsatu ya nene ke bebisa yinsi. **31** Bantu ke zimbana bamvula nsambwadi ya madya ya mingi, samu ti nsatu ke vwanda ya kulutila. **32** Kana ndosi yango kwizaka bambala zole na Falawo, ntinu ya Ngipiti, ya kele ti ni Nzambi bakaka nzengolo, mpe yandi ke lungisa yawu na nswalu nyonso. **33** Ntangu yayi, bika ti Falawo kusoola muntu mosi ya mayela mpe ya ndwenga, mpe yandi kupesa muntu yango luyalu ya yinsi ya Ngipiti. **34** Bika ti Falawo kutula bamfumu ya fyoti na yinsi. Bawu banda na kukatulaka kikunku mosi na kati ya bikunku tanu, ya bima nyonso yina ntoto ya Ngipiti ke pesa mutindu madya na bamvula nsambwadi ya

madya ya mingi. **35** Bika ti bawu kuyonzika madya nyonso ya bamvula ya mbote ke kwiza. Bawu kubumba bambuma ya faline, mpe bima ya kudya na bambanza yina kele na yisi ya lutumu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **36** Ya ke vwanda madya ke bumbama samu na yinsi, samu na bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene yina ke na kukwiza na yinsi ya Ngipiti. Na yina, nsatu ke bebisa ve yinsi.» **37** Malongi ya Yosefi talanaka ya mbote na Falawo, mpe na bisadi nyonso ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **38** Falawo zabisaka bawu mutindu yayi: «Muntu yayi kele ya kufuluka na mpeve ya Nzambi. Wapi kisika beto lenda kuzwa muntu ya nkaka mutindu yandi?» **39** Falawo tubaka na Yosefi: «Samu ti, ni Nzambi me lakisa nge mambu nyonso yina, ya kele ve na muntu ya nkaka yina ke na mayela mpe na ndwenga mutindu nge! **40** Ni nge ke vwanda mfumu ya yinzo ya munu, mpe bantu ya munu nyonso ke zitisa nge. Mu ke lutila nge kaka na buntinu ya munu. **41** Ntangu yayi, mu me pesa nge luyalu ya Ngipiti nyonso.» **42** Falawo katulaka nela ya kinyemo ya kintinu na musapi ya yandi, mpe yandi tulaka yawu na musapi ya Yosefi. Yandi vwatisaka Yosefi balele ya lino ya mbote, mpe yandi tulaka Yosefi musanga ya wolo na laka. **43** Yandi yulukisaka Yosefi na kipusu-pusu ya kilandi ya yandi, mpe yandi lookaka na mantwala ya Yosefi mutindu yayi: «Beno lutisa!» Ni mutindu yayi Falawo, ntinu ya Ngipiti pesaka Yosefi luyalu ya yinsi nyonso ya Ngipiti. **44** Falawo tubaka dyaka na Yosefi mutindu yayi: «Mu kele Falawo, ntinu ya Ngipiti, kasi na yinsi nyonso ya Ngipiti, ya kele ve na muntu yina lenda nanguna diboko ya yandi to dikulu ya yandi kondwa muswa ya nge.» **45** Falawo, ntinu ya Ngipiti, pesaka na Yosefi nkumbu ya Safanate-Paneya, mpe pesaka yandi kento, Asenate, mwana ya Poti-Fela, nganga-Nzambi ya mbanza One. Yosefi salaka nzyetolo ya luyalu na yinsi nyonso ya Ngipiti. **46** Yosefi vwandaka na bamvula makumi tatu ntangu ba nataka yandi na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yosefi bikaka Falawo, mpe kwendaka tambula bwala nyonso ya Ngipiti. **47** Na ntangu ya bamvula nsambwadi ya madya mingi, ntoto pesaka madya mingi. **48** Yosefi yonzikaka madya nyonso na bamvula nsambwadi yina landilaka na yinsi ya Ngipiti. Yandi bumbaka madya yango na kati ya bambanza. Na konso mbanza, yandi bumbaka madya yina katukaka na bilanga ya pene-pene. **49** Yosefi bumbaka bambuma ya faline mingi. Yawu vwandaka mingi mutindu munyenge ya mubu, mpe ba bikaka kwandi na kutanga dyaka yawu. Samu ti ba lendaka ve na kutanga yawu. **50** Tekila mvula yina nsatu bandaka, Asenate, kento ya Yosefi, butaka bana zole. Asenate vwandaka mwana ya Poti-Fela, nganga-nzambi ya mbanza One. **51** Yosefi pesaka nkumbu na mwana ya ntete Manase, mpe yandi tubaka: «Nzambi me sala ti mu zimbana bampasi ya munu nyonso na dikanda nyonso ya tata ya munu.» **52** Yandi pesaka na mwana ya zole nkumbu Efalayime, mpe yandi tubaka: «Nzambi me pesa munu bana na yinsi yina mu vwandaka tala mpasi mingi.» **53** Bamvula nsambwadi ya madya ya mingi kwizaka manisa na Ngipiti. **54** Mpe bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene kwizaka banda, mutindu Yosefi zonzaka. Nsatu ya nene vwandaka na bayinsi nyonso, kasi na Ngipiti nyonso madya vwandaka. **55** Ntangu bantu nyonso ya Ngipiti bandaka kutala nsatu, bawu lookaka na sika ya Falawo yandi pesa bawu madya. Falawo vutulaka na bantu nyonso ya Ngipiti: «Beno kwenda tala Yosefi. Beno sala mutindu yandi ke zabisa beno.» **56** Ntangu nsatu ya nene yalaka yinsi nyonso, Yosefi zibulaka bayinzo yina ba bumbaka madya, samu na kutekisa mbuma ya faline na bantu ya Ngipiti. Nsatu kumaka mingi na yinsi ya Ngipiti. **57** Bantu ya bayinsi nyonso vwandaka kwiza na Ngipiti na kusumba madya na Yosefi, samu ti nsatu vwandaka na yinza ya muvimba.

42 Yakobi kuwaka ti bambuma ya faline kele na yinsi ya Ngipiti, yandi tubaka na bana ya yandi: «Samu na yinki beno me vwandaka ya beno awa kaka na kutalasanaka? **2** Mu me kuwa ti bambuma ya faline kele na Ngipiti. Beno kwenda kuna, mpe beno sumbila beto yawu, samu ti beto zinga, beto kufwa ve na nsatu.» **3** Na yina, kumi ya bampangi ya Yosefi kwendaka sumba bambuma ya faline na Ngipiti. **4** Kasi Yakobi fidisaka ve Bezame, leki ya Yosefi samu ti yandi kwenda na bayaya ya yandi. Samu ti yandi tubaka: «Mu kele na boma ti dyambu ya yimbi kukumina yandi.» **5** Bana ya Isayeli kwizaka sumba bambuma ya faline na Ngipiti, nzila mosi na bisumbi ya nkaka yina vwandaka kwenda kuna. Samu ti nsatu ya nene vwandaka na yinsi ya Kaana. **6** Yosefi vwandaka mfumu ya nene na yinsi ya Ngipiti. Ni yandi vwandaka twadisa kisalu ya kutekisaka bambuma ya faline na bantu nyonso ya yinsi. Bampangi ya Yosefi kwizaka fukama kizizi na ntoto na mantwala ya Yosefi. **7** Yosefi talaka bampangi ya yandi, mpe zabaka bawu. Yandi salaka ti bampangi ya yandi kuzaba yandi ve. Yandi zonzila bawu na ngolo nyonso: «Wapi sika beno me katuka?» Bawu vutulaka: «Beto me katuka na yinsi ya Kaana, mpe beto me kwiza sumba bima ya kudya.» **8** Yosefi zabaka bawu, kasi bawu vwandaka zaba dyaka yandi ve. **9** Yosefi bambukaka moyo na bandosi yina yandi lotaka samu na bawu. Mpe yandi tubaka na bawu: «Beno kele bambeni yina me kwiza samu na kuzaba lebakana ya yinsi ya beto.» **10** Bawu vutulaka: «Ve mfumu ya munu! Bisadi ya nge me kwiza kaka samu na kusumba bima ya kudya. **11** Beto nyonso kele bana ya tata mosi, mpe beto kele ya kudedama. Beto bisadi ya nge, beto kele ve bambeni yina me kwiza samu na kuzaba wapi mutindu beto lenda dyata kimfumu ya yinsi ya beno.» **12** Yosefi vutulaka: «Ve! Luvunu! Beno me kwiza samu na kusosa kuzaba lembakani ya yinsi ya beto.» **13** Bawu tubaka dyaka: «Beto bisadi ya nge, beto kele kumi na zole, bana ya tata mosi na yinsi ya Kaana. Bubu yayi, leki ya beto kele na tata ya beto, mpangi ya beto mosi kufwaka.» **14** Yosefi vutulaka: «Ni yina mu zabisaka beno, ti beno kele bambeni. **15** Tala mutindu ke vwandila ntontolo ya beno: Ya tsyelika, na nkumbu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, beno ke basika ve na yinsi yayi tekila ti leki ya beno kwiza kwaku. **16** Beno fidisa mosi na kati ya beno na kwenda baka yandi mpe, ba ya nkaka, ke bikana na boloko. Ni kuna mu ke zaba kana mambu yina beno me zabisa munu kele ya tsyelika. Kana ya kele mutindu yina ve, na nkumbu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, beno kele ya tsyelika bambeni.» **17** Yosefi tulaka bawu nyonso na boloko bilumbu tatu. **18** Na kilumbu ya tatu, Yosefi tubaka na bawu: «Tala mutindu beno ke sala, samu na kuvwanda moyo. Mu ke zitisaka Nzambi. **19** Kana beno kele bantu ya kudedama, beno ndima ti mosi na beno kubikana na boloko yayi beno kele. Ba ya nkaka kunata bambuma ya faline na makanda ya beno, yina kele na kufwa nsatu. **20** Mpe beno natina munu leki ya beno. Ni kuna mu ke zaba ti yina beno me tuba kele ya tsyelika, mpe beno ke kufwa ve.» Ni mutindu yina bawu salaka. **21** Bawu tubaka bawu na bawu mutindu yayi: «Ya tsyelika! Beto me kuzwa masembo samu na mpangi ya beto. Beto talaka mpasi ya yandi ntangu yandi vwandaka lomba beto mulemvo, kasi beto wilaka yandi ve. Ni yawu yina, mpasi yayi kele na kukuminaka beto.» **22** Mpe Lubene vutulaka na bawu: «Mu zabisaka beno ti: “Beno sala ve yimbi na mwana yayi”, kasi beno wilaka munu ve. Awa beto ke na kufuta masumu ya lufwa ya yandi.» **23** Bawu zabaka ve ti Yosefi vwandaka kuwa mambu yina bawu vwandaka zonza. Samu ti, ya vwandaka na mubangudi yina vwandaka sadisa bawu na kuzonzaka na Yosefi. **24** Yosefi bikaka bawu mpe

kwendaka dila na mansweki. Ntangu Yosefi vutukilaka bawu, yandi zonzaka na bawu ti, yandi ke kanga Simewone, mpe yandi kangaka yandi na meso ya bawu. **25** Na manima, Yosefi pesaka ntumunu na bisadi ya yandi na kufulusa basaki ya bawu na bambuma ya faline, mpe na kuvutula mbongo ya mosi-mosi na saki ya yandi. Yandi pesa mpe bawu madya ya kudya na nzila. Ni mutindu yina ba salaka samu na bawu. **26** Bawu tulaka basaki ya madya ya bawu na zulu ya bambuluku ya bawu, mpe bawu kwendaka. **27** Ntangu bawu kumaka na kisika ya kulutisila mpimpa, mosi na bawu zibulaka saki ya yandi samu na kupesa madya na mbuluku ya yandi, mpe yandi talaka mbongo ya yandi na kati ya saki. **28** Yandi tubaka na bampangi ya yandi: «Ba me vutula mbongo ya munu, yawu yayi na kati ya saki ya munu!» Bawu pamukaka mpe boma kuzwaka bawu. Bawu tubaka bawu na bawu mutindu yayi: «Yayi yinki Nzambi me sala beto?» **29** Ntangu bawu kumaka na sika ya tata ya bawu Yakobi, na yinsi ya Kaana, bawu zabisaka yandi mambu nyonso yina kuminaka bawu. Bawu tubaka: **30** «Muntu yina kele mfumu ya yinsi, me zonzila beto na ngolo nyonso. Yandi me zonza ti beto kele bambeni yina me kwiza samu na kuzaba lembakani ya yinsi ya beto. **31** Beto vutulaka na yandi: "Beto kele ve bambeni, kasi bantu ya kudedama. **32** Beto vwandaka kumi na zole, bana ya tata mosi. Mpangi ya beto mosi kufwaka, bubu yayi leki ya beto kele na tata ya beto na yinsi ya Kaana." **33** Muntu yango, mfumu ya yinsi, tubaka na beto mutindu yayi: "Beno bikila munu mpangi ya beno mosi, ni kuna mu ke zaba kana beno kele ya kudedama. Mpe beno baka yina me fwanana, samu na kunatina makanda ya beno, yina kele na kufwa nsatu. **34** Na yina, beno natina munu leki ya beno, ni kuna mu ke zaba ti beno kele ve bambeni, kasi bantu ya kudedama. Na manima, mu ke vutula mpangi ya beno, mpe mu ke bika beno kusala mumbungu na yinsi ya munu mutindu beno zola."» **35** Bawu vwandaka basisa madya na basaki ya bawu. Mpe na saki ya konso muntu, bawu vwandaka kuta saki ya yandi ya mbongo. Ntangu bawu talaka mbongo yango, bawu kuzwaka boma na Yakobi tata ya bawu. **36** Mpe tata ya bawu, Yakobi, tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno me zimbisa munu bana zole: Yosefi na Simewone kele dyaka ve. Mpe beno zola baka dyaka munu Bezame! Mambu nyonso yayi ke na kubwa ni na zulu ya munu!» **37** Lubene tubaka na tata ya yandi: «Nge lenda kufwa bana ya munu zole, kana mu vutula ve Bezame. Pesa yandi na maboko ya munu, mpe mu ke vutula yandi na sika ya nge.» **38** Yakobi vutulaka: «Ve! Mwana ya munu ke kwenda na beno ve. Yaya ya yandi me kufwa, kaka ni yandi me bikana na munu. Mu me kuma kiboba, kana dyambu ya yimbi kumina yandi na nzila, mu ke kufwa na manyongo, samu na beno.» **(Sheol h7585)**

43 Nsatu ya nene vwandaka tatamana na kulutila dyaka na yinsi. **2** Ntangu bawu manisaka na kudya bambuma ya faline yina bawu sumbaka na Ngipiti, Yakobi tubaka na bana ya yandi mutindu yayi: «Beno vutuka kuna, beno kwenda sumbila beto mwa bima ya kudya.» **3** Yuda vutulaka na yandi: «Muntu yina zabisaka beto ti, mu ke yamba beno ve, kana leki ya beno kele ve na beno. **4** Kana nge ndima ti leki ya beto kukwenda na beto, kuna beto ke kwenda sumbila nge bima ya kudya. **5** Kana nge zola ve, zaba ti beto ke kwenda ve. Samu ti muntu yango zabisaka beto: "Mu ke yamba beno ve, kana beno kwiza ve na leki ya beno."» **6** Isayeli vutulaka: «Samu na yinki beno me sala munu yimbi na kuzonza na muntu yina ti, beno kele na mpangi ya nkaka?» **7** Bawu vutulaka: «Ni yandi muntu yufulaka beto byuvu na yina me tadila beto mpe dikanda ya beto. Yandi yufulaka beto mutindu yayi: "Tata ya beno kele ntete moyo? Beno kele na mpangi ya nkaka?" Beto vutulaka bamvutu na byuvu ya yandi. Beto lendaka zaba ve ti yandi zolaka tuba ti: "Beno nata leki ya beno".» **8** Yuda zonzaka na tata ya yandi Isayeli: «Bika ti mwana kukwenda na munu. Beto kwenda kana beto zola vwanda moyo mpe beto kufwa ve, beto, na nge, mpe na bana ya beto. **9** Mu me bula ntulu na kuvutula yandi, ni na munu nge ke yufula yandi. Kana mu vutula ve yandi na nge, mu ke talana muntu ya yimbi na mantwala ya nge luzingu ya munu nyonso. **10** Kana beto me lutisa ve ntangu mingi awa, beto zolaka kwenda mpe kuvutuka ata bambala zole.» **11** Tata ya bawu Isayeli tubaka na bawu: «Kana ya kele mutindu yina, beno sala mutindu yayi: "Beno tula na basaki ya beno bima ya kitoko ya yinsi ya beto, samu na kupesa dikabu na muntu yina. Beno baka mwa ndambu ya maaka ya nsunga ya mutindu na mutindu, na ndambu ya mafuta ya nyosi, mafuta yina ba ke bokilaka ladanyome, ndambu ya bankandi, na bambuma ya nkaka. **12** Beno nata mbongo ya nkaka, mpe beno zimbana ve na kuvutula mbongo yina bawu tulaka na basaki ya beno. Yawu lenda vwanda ti ba zimbanaka. **13** Beno baka mpangi ya beno, mpe beno vutuka na sika ya muntu yina. **14** Bika ti Nzambi-Mpungu kusimba ntima ya yandi, samu ti yandi tadila beno kyadi, mpe yandi bika Bezame na mpangi ya beno ya nkaka kuvutuka na beno! Na yina me tadila munu, mu ke bikana kwandi na mwana ve mutindu ti mu butaka ve." » **15** Bana ya Yakobi bakaka dikabu, bawu bakaka mpe mbongo ya nkaka mpe leki ya bawu Bezame. Bawu kwendaka na Ngipiti. Ntangu bawu kumaka, bawu kwendaka talana na mantwala ya Yosefi. **16** Ntangu Yosefi talaka Bezame na bampangi ya yandi, yandi tubaka na ntwadisi ya yinzo ya yandi mutindu yayi: «Nata bantu yayi na yinzo ya munu, kufwa kibulu mosi mpe lamba yawu. Bawu ke kudya na munu na midi.» **17** Ntwadisi yango salaka yina Yosefi tumisaka yandi, mpe yandi nataka bantu yina na yinzo ya Yosefi. **18** Bawu kuzwaka boma na kukota na yinzo ya Yosefi, mpe bawu tubaka bawu na bawu mutindu yayi: «Ni samu na mbongo yina ba tulaka na basaki ya beto, ntangu beto kwizaka na mbala ya ntete. Bawu me kotisa beto kwaku samu na kusala beto yimbi. Bawu ke baka bambuluku ya beto, mpe ke kumisa beto mindongo ya bawu.» **19** Bampangi ya Yosefi kwendaka pene-pene ya kisadi ya yandi na mwelo ya yinzo, mpe bawu zabisaka yandi mutindu yayi: **20** «Mulemvo ya nge mfumu, ntete-ntete beto kwizaka kwaku na kusumba bima ya kudya. **21** Ntangu beto vwandaka vutuka, beto kumaka na kisika ya kulutisila mpimpa. Kuna beto fungulaka basaki ya beto. Ntangu beto fungulaka yawu, beto talaka mbongo ya mosi-mosi na beto na kati ya saki, mpe yawu vwandaka ya kulunga. Ni yawu yina, beto me kwiza na yawu. **22** Beto me nata mpe mbongo ya nkaka ya kusumbila bima ya kudya. Beto zaba ve nani tulaka yawu na basaki ya beto.» **23** Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi vutulaka: «Beno vwanda swii, mpe beno vwanda ve na boma. Ni Nzambi ya beno, mpe Nzambi ya tata ya beno, ni yandi tulaka kimvwama na basaki ya beno. Kasi mbongo yina beno nataka, mu bakaka yawu.» Na manima, yandi basisaka Simewone, mpe nataka yandi na kisika yina bampangi ya yandi vwandaka. **24** Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi kotisaka bawu na kati ya yinzo ya Yosefi. Ba natinaka bawu maza ya kusukudila makulu mpe madya ya bambuluku ya bawu. **25** Bawu kubikaka dikabu na kuvingilaka ti Yosefi kukwiza na midi, samu ti ba zabisaka bawu ti, bawu ke kudya na Yosefi. **26** Ntangu Yosefi kumaka na yinzo ya yandi, bampangi ya yandi pesaka yandi dikabu yina vwandaka na bawu, mpe na manima, bawu fukamaka na mantwala ya yandi kizizi na ntoto. **27** Yosefi yufulaka bawu: «Beno kele mbote? Tata ya beno ya kiboba

yina beno zonzilaka munu, yandi kele mbote? Yandi kele ntete moyo?» **28** Bawu vutulaka: «Kisadi ya nge, tata ya beto, kele mbote, yandi kele ntete moyo.» Bawu yinamaka mpe fukamaka kizizi na ntoto. **29** Yosefi talaka Bezame mpangi ya yandi ya mama mosi mpe yandi tubaka: «Ni yandi leki ya beno yina beno zonzilaka munu?» Yandi tubaka dyaka: «Mwana ya munu, bika ti Nzambi kulakisa nge bumbote ya yandi.» **30** Yosefi talaka kyadi na ntima ntangu yandi talaka mpangi ya yandi, mpe yandi kuzwaka nsatu ya kudila. Mbala mosi yandi telamaka mpe kwendaka dila na kivinga ya yandi. **31** Ntangu yandi manisaka na kudila, yandi sukulaka kizizi ya yandi mpe yandi basikaka na kivinga ya yandi. Yandi kangaka ntima mpe tubaka: «Beno kabula madya.» **32** Ba tudilaka Yosefi madya na mesa ya yandi mosi, mpe bampangi ya yandi na mesa ya nkaka. Mutindu mosi bantu ya Ngipiti yina vwandaka na yinzo ya Yosefi, bawu mpe na mesa ya nkaka. Samu ti bantu ya Ngipiti vwandaka kudya ve madya kisika mosi na ba-Ebeleyo. Yawu kele dyambu ya nganzi samu na bantu ya Ngipiti. **33** Bampangi ya Yosefi vwandilaka na mantwala ya yandi. Ba vwandisaka bawu na mulonga, kubanda na mwana ya ntete tii na mwana ya mansukina. Samu na yawu, bawu vwandaka talasana na kupamuka nyonso. **34** Yosefi tumisaka ba tudila bawu madya yina vwandaka na mesa ya yandi. Kasi madya ya Bezame lutilaka ya bawu nyonso bambala tanu. Bawu kunwaka mpe bawu yangalalaka.

44 Na manima, Yosefi tumisaka ntwadisi ya yinzo ya yandi, yandi tubaka mutindu yayi: «Fulusa basaki ya bantu yayi na bima ya kudya yina bawu lenda nata, mpe vutula mbongo ya mosi-mosi na kati ya saki ya yandi, mpe tula yawu na zulu ya bima yina ya kudya. **2** Tula na kati ya saki ya leki ya bawu mbungu ya munu ya palata, na mbongo ya yandi ya madya.» Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi salaka mutindu Yosefi tubaka na yandi. **3** Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, ntangu bwisi kutsyaka, ba pesaka bawu luve ya kukwenda, bawu na bambuluku ya bawu. **4** Bawu basikaka na mbanza. Bawu kumaka ntete ntama ve, Yosefi tubaka na ntwadisi ya yinzo ya yandi: «Telama nge landa bantu yina, nge kwenda kuzwa bawu, mpe nge yufula bawu: "Samu na yinki beno me vutula yimbi na bumbote yina ba me sadila beno? **5** Samu na yinki beno me laba mbungu yina mfumu ya munu ke nwininaka mpe ke tadilaka mambu yina ke kwiza? Mambu beno me sala kele yimbi!"» **6** Yandi kwendaka kuzwa bawu mpe yandi zabisaka na bawu mambu nyonso yina. **7** Bawu vutulaka na yandi: «Mfumu ya beto, samu na yinki nge me tuba dyambu ya mutindu yina? Zaba ti beto bisadi ya nge, beto lenda sala dyambu ya mutindu yina ve! **8** Ntangu beto kumaka na Kaana, beto talaka mbongo na kati ya basaki ya beto. Mpe ntangu beto vutukaka kwaku, beto vutulaka nge yawu. Na yina, wapi mutindu beto lenda laba dyaka palata to wolo na yinzo ya mfumu ya nge? **9** Kana beno kuzwa mbungu yina na mosi na kati na beto, beno kufwa yandi! Mpe beto bayina ke bikana, beno ke kumisa beto bandongo ya nge mfumu ya beto.» **10** Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi vutulaka: «Bika ti yawu kusalama mutindu beno me zonza. Kasi beno zaba ti, na muntu yina beto ke kuzwa mbungu yango, yandi zaba ti, yandi ke kuma mundongo ya beto, kasi ba ya nkaka ke vwanda na kimpwanza.» **11** Na nswalu, mosi-mosi tulaka saki ya yandi na ntoto mpe fungulaka yawu. **12** Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi sosaka na basaki ya bawu nyonso, kubanda na saki ya yaya ya ntete mpe yandi sukaka na saki ya leki. Kasi mbungu talanaka na saki ya Bezame. **13** Dyambu yina salaka bampangi ya Yosefi kyadi, mpe bawu pasulaka bilele ya bawu. Mosi-mosi vutulaka saki ya yandi na zulu ya mbuluku mpe bawu vutukaka na mbanza. **14** Yuda na bampangi ya yandi kumaka na yinzo ya Yosefi. Yosefi vwandaka ntete kuna na yinzo. Bawu fukamaka kizizi na ntoto na mantwala ya yandi. **15** Yosefi tubaka na bawu: «Yayi wapi mambu beno me sala? Beno zaba ve ti muntu mutindu munu, mu kele na lulendo ya kuzaba mambu yina ke kwiza?» **16** Yuda vutulaka: «Mfumu ya munu, yinki beto lenda zonza? Wapi dyambu beto lenda tuba dyaka na kuzwa mpemba na meso ya nge? Samu ti Nzambi me talisa yimbi ya beto na pwelele. Beto bawu yayi mindongo ya nge, kintwadi na mpangi yina vwandaka na mbungu yango.» **17** Yosefi vutulaka: «Ve! Mu lenda sala mutindu yina ve. Kaka yandi yina vwandaka na mbungu muntu ke vwanda mundongo ya munu. Kasi samu na beno, beno lenda vutuka na kizunu na sika ya tata ya beno.» **18** Yuda kwendaka pene-pene ya Yosefi mpe tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge mfumu ya munu, pesa na munu kisadi ya nge, luve ya kuzabisa nge mwa dyambu mosi. Kasi kudasukila ve munu, kisadi ya nge. Mu zaba ti nge kele kwandi mutindu Falawo, ntinu ya Ngipiti. **19** Mfumu ya beto, nge yufulaka beto bisadi ya nge kana beto kele na tata to leki ya nkaka. **20** Beto vutulaka na mfumu ya munu ti: "Beto kele na tata ya kiboba, na mwana yina yandi butaka na buboba ya yandi. Tata ya beto ke zolaka yandi mingi samu ti yandi me bikana yandi mosi na kivumu ya mama ya yandi. Yaya ya yandi kufwaka." **21** Nge tubaka na beto: "Beno natina munu yandi, mu kele na nsatu ya kutala yandi." **22** Beto vutulaka na nge mfumu ti: "Mwana yina lenda bika ve tata ya yandi, samu ti tata ya yandi lenda kufwa kana mwana yina bika yandi." **23** Nge tubaka dyaka na beto: "Kana beno kwiza ve na leki ya beno, beno zaba ti mu ke yamba dyaka beno ve." **24** Mpe ntangu beto vutukaka na sika ya tata ya beto, kisadi ya nge, beto zabisaka yandi nyonso yina nge, mfumu ya beto, nge tubaka na beto. **25** Mpe ntangu yandi zabisaka na beto na kuvutuka kwaku samu na kusumba mwa ndambu ya bima ya kudya, **26** beto vutulaka na yandi ti: "Ve! Beto lenda vutuka kuna ve, kana leki ya beto kwenda na beto ve. Kuna, beto lenda vutuka. Samu ti, mfumu ke yamba beto ve, kana leki ya beto kuvwanda ve na beto." **27** Tata ya beto, kisadi ya nge, tubaka na beto: "Beno me zaba ti, kento ya munu, Lasele, butilaka munu kaka bana zole. **28** Mosi me zimbanaka, mpe mu banza ti ba kudyaka yandi na kibulu ya nsisi, samu ti mu ke talaka dyaka yandi ve. **29** Mpe beno zola baka dyaka yandi yayi me bikanaka na munu! Kana dyambu ya yimbi kumina yandi, beno zaba ti mu ke kufwa na manyongo nyonso, mpe lufwa ya munu ke kubwa na bayintu ya beno." **(Sheol h7585)** **30** Na yina, wapi mutindu mu lenda vutuka na sika ya tata ya munu kana mwana yayi kele ve na beto? Luzingu ya yandi kele ya kukangama na mwana yayi. **31** Kana yandi tala mwana yayi ve, yandi ke kufwa na manyongo nyonso. Mpe lufwa ya yandi ke kubwa na bayintu ya beto. **(Sheol h7585)** **32** Na yina, na mantwala ya tata, mu ndimaka kizitu ya mwana na yintu ya munu. Mu tubaka ti kana mu vutuka ve na yandi, mu ke futa masumu na mantwala ya tata ya munu luzingu ya munu nyonso. **33** Ntangu yayi, mulemvo ya nge, bika ti munu kisadi ya nge, mu bikana kwaku na kisika ya mwana yayi mutindu mundongo ya nge, mfumu ya munu. Samu ti, yandi kuvutuka na sika ya tata kintwadi na bayaya ya yandi. **34** Mu lenda vutuka ve na sika ya tata ya munu kana mwana yayi kele ve na munu. Samu ti, mu zola ve kutala na meso, yimbi yina ke kumina tata ya munu.»

45 Yosefi lendaka ve na kukanga ntima na mantwala ya bantu nyonso yina vwandaka pene-pene ya yandi. Na yina, yandi lookaka: «Beno basisa bantu ya munu nyonso.»

Yandi bikanaka kaka yandi mosi na bampangi ya yandi. Ni kuna yandi zabisaka bawu ti ni yandi Yosefi, mpangi ya bawu. **2** Yosefi dilaka na ngolo, bantu ya Ngipiti kuwaka, mpe nsangu kumaka tii na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **3** Yosefi tubaka na bampangi ya yandi: «Ni munu Yosefi! Tata ya munu kele ntete moyo?» Kasi bampangi ya yandi lendaka ve na kuvutula mvutu samu ti, bawu vwandaka na boma na mantwala ya yandi. **4** Yosefi tubaka na bampangi ya yandi: «Beno belama pene-pene na munu.» Bawu belamaka, mpe Yosefi tubaka: «Ni munu Yosefi, mpangi ya beno, yina beno tekisaka samu ti ba nata munu na Ngipiti. **5** Kasi beno kunyonga ve mpe beno tala ve ntima mpasi na yina beno tekisaka munu, samu ti, ba nataka munu na yinsi yayi. Ni Nzambi muntu fidisaka munu kwaku na mantwala ya beno samu ti, mu vuukisa luzingu ya beno. **6** Yayi me kuma bamvula zole yina nsatu kotaka na yinsi yayi, mpe bamvula tanu dyaka me bikana, yina beto ke lenda ve na kusaba ntoto, mpe kuyonzika madya. **7** Ni yawu yina, Nzambi me fidisa munu na mantwala ya beno samu na kukubikila beno bima ya kudya na yinsi yayi, mpe kukeba beno moyo, beno na makanda ya beno. **8** Ni beno ve bantu fidisaka munu kwaku, kasi ni Nzambi. Mpe yandi me sala ti mu vwanda muntu ya nene na kati ya luyalu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Nzambi me sala munu mfumu ya yinzo ya kimfumu ya Falawo, mpe ntwadisi ya yinsi nyonso ya Ngipiti. **9** Beno kwenda nswalu na sika ya tata ya munu, mpe beno zabisa yandi mutindu yayi: "Mwana ya nge Yosefi me tuba: Nzambi me tula munu mfumu ya Ngipiti nyonso, kwiza na sika ya munu, kuvingila dyaka ve. **10** Nge ke zinga na kizunga ya Ngosene pene-pene na munu. Kuna nge ke zinga na bana ya nge, mitekolo ya nge, mameme, bankombo, bangombe ya nge, na bimvwama ya nge nyonso. **11** Kwaku mu ke pesa nge nyonso, samu ti nge kondwa kima ve, nge na dikanda ya nge, na nyonso yina kele ya nge. Samu ti nsatu ke zingila dyaka bamvula tanu."» **12** «Beno mosi ke na kutala na meso ya beno, mpangi ya munu Bezame mpe ke na kutala ti ni munu Yosefi ke na kuzonza na beno. **13** Beno kwenda zabisa na tata ya munu, bunene ya bumfumu yina mu me kuma na yawu, kwaku na yinsi ya Ngipiti, mpe nyonso yina beno me tala awa. Beno sala mbangu na kunata yandi kwaku.» **14** Yosefi bumbasanaka na leki ya yandi Bezame, mpe bawu zole dilaka. **15** Yosefi fibaka bampangi ya yandi nyonso na kudila. Ni kuna bampangi ya yandi kuzwaka ngolo ya kusolola na yandi. **16** Nsangu wakanaka na yinzo ya Falawo ti bampangi ya Yosefi me kwiza. Falawo na bisadi ya yandi, yangalalaka na nsangu yina. **17** Mpe Falawo tubaka na Yosefi: «Tuba na bampangi ya nge na kusala mutindu yayi: "Beno fulusa bambuluku ya beno na bima ya kudya mpe beno kwenda na yinsi ya Kaana. **18** Beno baka tata ya beno na makanda ya beno, mpe beno vutuka na sika ya munu. Mu ke pesa beno kizunga yina me lutila kitoko na yinsi ya Ngipiti, mpe beno ke kudya bima yina me lutila mbote." **19** Na yina me tala nge, zabisa bawu mutindu yayi: "beno baka bapusu-pusu ya yinsi ya Ngipiti ya kunatina bakento ya beno, na bana ya beno, mpe na tata ya beno. Na manima, beno vutuka kwaku. **20** Beno kunyonga ve samu na bima ya beno yina ke bikana kuna. Samu ti, bima yina me lutila kitoko na yinsi ya Ngipiti ke vwanda ya beno.» **21** Bana ya Isayeli salaka mutindu ba zabisaka bawu. Yosefi pesaka bawu bapusu-pusu mutindu vwandaka ntumunu ya Falawo, na madya ya kudya na nzila. **22** Yandi pesaka na mosi-mosi na bawu kinkuti ya ntalu, kasi na Bezame yandi pesaka bankama tatu ya mbongo na binkuti tanu ya ntalu. **23** Yandi fidisaka mpe na tata ya yandi bambuluku ya mbakala kumi ya kufuluka na bima ya kitoko ya Ngipiti, mpe bambuluku ya nkento kumi ya kufuluka na bambuma ya faline na mampa, mpe na bima ya nkaka ya kudya na nzila samu na tata ya yandi. **24** Yandi tubaka na bawu: «Beno kuswana ve na nzila.» Yandi bikaka bawu mpe bawu kwendaka. **25** Bawu bikaka Ngipiti, bawu kumaka na yinsi ya Kaana, na sika tata ya bawu Yakobi. **26** Mpe bawu tubaka na yandi: «Yosefi ke ntete moyo, ni yandi muntu kele mfumu ya nene ya yinsi nyonso ya Ngipiti.» Yakobi vwandaka mutindu ti yandi kuwaka bawu ve, samu ti yandi vwandaka kwikila ve na mambu yina bawu vwandaka zabisa yandi. **27** Bawu zabisaka yandi mambu nyonso yina Yosefi tubaka na bawu. Na manima, yandi talaka bapusu-pusu yina Yosefi fidisaka samu na kunata yandi. Ntangu tata ya bawu Yakobi talaka nyonso yina, yandi kwikilaka mpe yandi kuzwaka ngolo. **28** Isayeli, yina ba ke bokilaka mpe Yakobi, tubaka: «Ya me lunga! Mwana ya munu Yosefi ke ntete moyo! Mu zola kwenda tala yandi tekila mu kufwa.»

46 Isayeli kwendaka na bima ya yandi nyonso, mpe yandi kwizaka kuma na Beele-Seba. Kuna, yandi pesaka minkayulu na Nzambi ya tata ya yandi, Isaaki. **2** Na mpimpa, Nzambi monikinaka Isayeli na lumoni mpe yandi tubaka: «Yakobi! Yakobi!» Yakobi vutulaka: «Munu yandi yayi.» **3** Nzambi tubaka: «Mu kele Nzambi, Nzambi ya tata ya nge. Kuvwanda ve na boma na kukwenda na yinsi ya Ngipiti, samu ti, ni kuna mu ke sala ti, nge kuma dikanda ya nene. **4** Munu, mu ke kwenda kintwadi na nge na yinsi ya Ngipiti. Ni munu mpe ke basisa nge kuna. Yosefi ke kanga nge meso ntangu nge ke kufwa.» **5** Yakobi katukaka na Beele-Seba. Bana ya Isayeli nataka tata ya bawu Yakobi, na bakento ya bawu, mpe na bana ya bawu, na bapusu-pusu yina Falawo, ntinu ya Ngipiti, fidisaka samu na kunata bawu. **6** Bawu nataka mpe bibulu ya bawu, na bimvwama nyonso yina bawu kuzwaka na yinsi ya Kaana. Yakobi kwendaka na yinsi ya Ngipiti na dikanda ya yandi nyonso: **7** bana ya yandi ya babakala, na ya bakento, na batekolo ya yandi ya babakala na ya bakento kintwadi na yandi. Yandi nataka dikanda ya yandi nyonso na yinsi ya Ngipiti. **8** Yayi ni bankumbu ya bana ya Isayeli, bayina kwendaka na Ngipiti, Yakobi na bana ya yandi. Lubene mwana ya ntete ya Yakobi. **9** Bana ya Lubene ni: Enoke, Palu, Eselone na Kalemi. **10** Bana ya Simewone ni: Yemwele, Yamine, Oyade, Yakine, Sowale na Sawule, yina vwandaka mwana ya kento ya mu-Kaanani. **11** Bana ya Levi ni: Ngelesone, Keyate mpe Melali. **12** Bana ya Yuda ni: Ele, Onane, Sela, Pelese na Zela. Ele na Onane kufwaka na yinsi ya Kaana. Pelese vwandaka na bana zole: Eselone na Amule. **13** Bana ya Isakale ni: Tola, Puwa, Yobe na Simelone. **14** Bana ya Zabulone ni: Selede, Elone na Yaleele. **15** Yina ni bana yina Leya butaka na Yakobi kuna na Mezopotami, ata kutanga mwana ya yandi ya kento, Dina. Bana nyonso ya Leya na batekolo ya yandi, bakento na babakala, bawu vwandaka na lutangu ya makumi tatu na tatu. **16** Bana ya Ngade ni: Sefone, Angi, Suni, Esebone, Eli, Alodi na Aleli. **17** Bana ya Asele ni: Yimena, Yiseva, Yisevi, Belya na kibusi ya bawu Sela. Bana ya Belya ni Ebele na Malekyele. **18** Yina ni kumi na sambanu ya bana na batekolo ya Yakobi na Zilepa. Zilepa kele kisadi ya kento yina Labane pesaka na mwana ya yandi Leya. **19** Bana ya Lasele, kento ya Yakobi, ni Yosefi na Bezame. **20** Bana yina Yosefi butaka na Ngipiti na Asenate, mwana ya Poti-fela, nganga-Nzambi ya mbanza One, ni Manase na Efalayime. **21** Bana ya Bezame ni: Bela, Bekele, Asebele, Ngela, Naamane, Eyi, Lose, Mupime, Wupime na Alede. **22** Yina ni kumi na yiya ya bana na batekolo ya Lasele na Yakobi. **23** Mwana ya Dane ni Yusime. **24** Bana ya Nafetali ni: Yaseele, Nguni, Yesele na Sileme. **25** Yina ni bana na batekolo ya Bila, kisadi ya kento yina Labane pesaka

na mwana ya yandi, Lasele. Yina ni bana nsambwadi ya Bila na Yakobi. **26** Bantu nyonso yina kwendaka na Yakobi na yinsi ya Ngipiti, bana na batekolo ya yandi, vwandaka makumi sambanu na nsambwadi, ata kutanga bakento ya bana ya yandi. **27** Na Ngipiti, Yosefi butaka bana zole. Lutangu ya bantu nyonso ya dikanda ya Yakobi, bayina kwendaka na Ngipiti, vwandaka makumi nsambwadi. **28** Yakobi fidisaka Yuda na sika ya Yosefi, samu ti Yuda lakisa Yosefi nzila ya kukwenda na Ngosene na sika ya Yakobi. Yakobi na bantu ya yandi kumaka na Ngosene. **29** Yosefi kubikaka kipusu-pusu ya yandi ya mvita. Yandi yulukaka na yawu mpe yandi kwendaka na Ngosene, samu na kubwabana tata ya yandi, Isayeli. Kaka na ntangu yina Yosefi talaka tata ya yandi, Yosefi bwidilaka tata ya yandi na nzutu, yandi zingaka maboko na laka ya tata ya yandi mpe yandi dilaka mingi. **30** Isayeli tubaka na Yosefi: «Ntangu yayi, mu lenda kufwa ya munu, samu ti mu me tala kizizi ya nge, mpe nge ke ntete moyo.» **31** Yosefi tubaka na bampangi ya yandi mpe na dikanda nyonso ya tata ya yandi: «Mu ke kwenda zonzila Falawo, mu ke tuba na yandi ti, bampangi ya munu na dikanda nyonso ya tata ya munu, bayina vwandaka na yinsi ya Kaana, bawu me kwiza na sika ya munu. **32** Bawu kele mivungi ya bibulu, bawu ke yunduluka mameme na bankombo. Bawu me kwiza na bibulu ya bawu, bangombe, mameme na bankombo. Bawu me nata bima nyonso yina kele ya bawu. **33** Ntangu Falawo ke bokila beno mpe ke yufula beno ti yinki beno ke salaka, **34** beno ke vutula ti beto bisadi ya nge, beto ke yundulaka bibulu, kubanda buntwenya ya beto tii ntangu yayi, mutindu vwandaka mpe bankooko ya beto. Na yina, beno ke zinga na kizunga yayi ya Ngosene, samu ti, bantu ya Ngipiti ke talaka nganzi mivungi nyonso ya mameme na bankombo.»

47 Yosefi kwendaka zabisa Falawo, yandi tubaka: «Tata ya munu na bampangi ya munu me katuka na yinsi ya Kaana. Ntangu yayi bawu kele na kizunga ya Ngosene. Bawu me kwiza na bangombe ya bawu, na mameme, na bankombo, na bima nyonso ya bawu.» **2** Na kati ya bampangi ya yandi, Yosefi bakaka bawu tanu, mpe yandi lakisaka bawu na sika ya Falawo. **3** Falawo yufulaka bampangi ya Yosefi: «Wapi kisalu yina beno ke salaka?» Bawu vutulaka: «Beto bisadi ya nge, beto kele mivungi ya mameme na bankombo, mutindu vwandaka bankooko ya beto.» **4** Bawu tubaka na Falawo: «Beto me kwiza zinga na bunzenza na yinsi yayi, samu ti nsatu ya nene me kuma na yinsi ya Kaana, mpe matiti ya kudikila bibulu ke dyaka ve. Mulemvo ya nge, pesa beto muswa ya kuzinga na kizunga ya Ngosene.» **5** Falawo tubaka na Yosefi: «Tata ya nge na bampangi ya nge me kwiza na sika nge.» **6** Yinsi nyonso ya Ngipiti kele na maboko ya nge. Kwenda tula tata ya nge na bampangi ya nge na kizunga yina me lutila mbote. Bawu kwenda vwanda na kizunga ya Ngosene. Kana na kati ya bawu, nge zaba bayina me zaba mbote-mbote kisalu, tula bawu bamfumu ya bibulu ya munu. **7** Yosefi nataka tata ya yandi Yakobi, mpe yandi lakisaka yandi na sika ya Falawo. Na yina, Yakobi sakumunaka Falawo. **8** Falawo yufulaka Yakobi: «Nge me kuma na bamvula yikwa?» **9** Yakobi vutulaka na Falawo mutindu yayi: «Mu me kuma na bamvula nkama na makumi tatu. Mpe konso ntangu, mu vwandaka kwenda zinga na bayinsi ya bunzenza. Luzingu ya munu me vwanda ve ya yinda, yawu me vwanda ya mpasi. Yawu me fwanana ata fyoti ve na yinda ya luzingu ya bankooko ya munu, luzingu ya kwendaka tambula na bayinsi ya bunzenza.» **10** Yakobi sakumunaka dyaka Falawo, mpe yandi basikaka na yinzo ya Falawo. **11** Yosefi pesaka tata ya yandi na bampangi ya yandi kisika ya kuzinga. Yandi pesaka bawu ntoto na kati ya kizunga yina me lutila mbote na yinsi ya Ngipiti, na ntoto yina kele pene-pene na mbanza Lamesese, mutindu Falawo tumisaka yawu. **12** Yosefi vwandaka pesa madya na tata ya yandi, na bampangi ya yandi, mpe na bantu nyonso ya dikanda ya tata yandi, mutindu vwandaka lutangu ya bawu. **13** Madya vwandaka dyaka ve na yinsi nyonso samu ti, nsatu vwandaka me kuma ya kulutila. Na yinsi ya Ngipiti mpe na yinsi ya Kaana, bantu vwandaka tala mpasi mingi na nsatu. **14** Yosefi kutikaka mbongo nyonso ya bantu ya Ngipiti mpe ya bantu ya Kaana, mbongo yina ba vwandaka sumbila bambuma ya faline. Yandi nataka yawu na yinzo ya Falawo. **15** Ntangu mbongo ya bantu ya Ngipiti mpe ya bantu ya Kaana manisaka, bantu nyonso ya Ngipiti kwendaka tala Yosefi mpe bawu tubaka: «Pesa beto madya, nge zola ti beto kufwa na mantwala ya nge samu ti mbongo ke dyaka ve?» **16** Yosefi vutulaka: «Mutindu beno ke dyaka ve na mbongo, beno pesa munu bibulu ya beno mpe mu ke pesa beno madya.» **17** Na yina, bawu nataka bibulu ya bawu na sika ya Yosefi. Yosefi pesaka bawu madya mpe bawu pesaka Yosefi bangombe, bampunda, mameme, bankombo na bambuluku. Ni mutindu yina ba salaka na mvula yina: Yosefi pesaka bawu madya, mpe bawu pesaka yandi bibulu nyonso ya bawu. **18** Mvula yina manisaka. Na mvula yina landaka, bawu kwendaka na sika ya Yosefi, mpe bawu tubaka na yandi: «Mfumu ya beto, beto ke bumba ve nge yawu: Beto ke dyaka ve na mbongo mpe bibulu ya beto nyonso me kumaka yimeni ya nge. Yina me bikana na beto na kupesa nge, kaka ni banzutu ya beto na bantoto ya beto. **19** Nge zola ti beto kufwa na mantwala ya nge, mpe ti bantoto ya beto kubikana ya mpamba? Sumba beto na bantoto ya beto na kupesa beto madya, mpe beto ke kuma bandongo ya Falawo, bantoto ya beto mpe ke kuma ya yandi. Pesa beto bambuma ya kukunda samu ti, beto kufwa ve, beto zinga. Mpe bantoto ya beto ke bikana ve ya mpamba.» **20** Na yina, Yosefi sumbilaka Falawo bantoto nyonso ya Ngipiti. Bantu nyonso ya Ngipiti tekisaka bantoto ya bawu, samu ti nsatu lutilaka. Kubanda ntangu yina, yinsi nyonso kumaka mvwilu ya Falawo. **21** Yosefi kitulaka bantu bandongo ya Falawo, na bisika nyonso ya yinsi ya Ngipiti. **22** Kasi, Yosefi sumbaka ve bantoto ya banganga-nzambi, samu ti banganga-nzambi vwandaka kuzwa kikunku ya madya ya bawu na sika ya Falawo mpe bawu vwandaka zinga na yawu. Ni yawu yina, bawu tekisaka ve bantoto ya bawu. **23** Yosefi tubaka na bantu: «Bubu yayi, mu me sumba beno na bantoto ya beno mpe beno me kuma mvwilu ya Falawo. Bambuma yawu yayi, beno lenda kunda bilanga ya beno. **24** Na ntangu ya kuyonzika bambuma, beno ke pesa kikunku ya tanu na sika ya Falawo. Na bikunku yiya yina ke bikana, beno ke kuzwa bambuma ya kukunda na ya kudya na bayinzo ya beno, beno na bana ya beno.» **25** Bawu tubaka: «Mfumu, nge me vuukisa beto mpe nge me sadila beto mambu ya mbote. Na yina, beto me ndima na kuvwanda bandongo ya Falawo.» **26** Ni yawu yina, Yosefi basisaka Musiku samu na mambu yina me tadila bantoto ya Ngipiti. Musiku yango ke ntete tii bubu yayi. Yawu ke na kutuba ti: Na ntangu ya kuyonzika bambuma, kikunku ya tanu fwana kupesama na sika ya Falawo. Kaka bantoto ya banganga-nzambi kele ve mvwilu ya Falawo. **27** Bantu ya Isayeli zingaka na yinsi ya Ngipiti na kizunga ya Ngosene. Bawu kuzwaka bamvwilu mingi. Bawu butanaka mpe bawu kumaka mingi. **28** Yakobi zingaka na Ngipiti bamvula kumi na nsambwadi. Luzingu ya yandi nyonso salaka bamvula nkama na makumi yiya na nsambwadi. **29** Ntangu bilumbu ya lufwa ya Isayeli kumaka pene-pene, yandi bokilaka mwana ya yandi Yosefi, mpe yandi tubaka na yandi: «Kana nge zola munu, tula diboko ya nge na

yisi ya dibunda ya munu mpe tuba na munu ti, nge ke lakisa munu luzolo ya nge mpe kukwikama ya nge: Mulemvo ya nge, kukunda munu ve awa na Ngipiti. **30** Ntangu mu ke kufwa, nge ke katula munu na Ngipiti mpe nge ke kwenda tula munu na ndyamu ya bankooko ya munu.» Yosefi vutulaka: «Mu ke sala mutindu nge me tuba.» **31** Yakobi tubaka dyaka: «Kudya ndefi samu na dyambu yayi.» Na yina, Yosefi kudyaka ndefi, mpe Isayeli fukamaka na lweka yina vwandaka yintu ya mfulu ya yandi.

48 Na manima ya mambu yina lutaka, ba tubaka na Yosefi ti, tata ya nge ke na kimbevo. Yosefi bakaka bana ya yandi zole Manase na Efalayime. **2** Ba zabisaka na Yakobi ti: «Mwana ya nge Yosefi ke na kwizaka samu na kutala nge.» Isayeli salaka ngolo ya kuvumbuka mpe yandi vwandaka na mfulu. **3** Yakobi tubaka na Yosefi: «Nzambi-Mpungu monikinaka munu kuna na Luze, na yinsi ya Kaana mpe yandi sakumunaka munu. **4** Yandi tubaka na munu: "Mu ke pesa nge mabuta, mu ke sala ti nge buta bana mingi, mu ke sala ti nge vwanda nkooko ya makanda ya mingi ya bantu. Mu ke pesa yinsi yayi na bana ya nge. Yawu ke vwanda mvwilu ya bawu ya bantangu nyonso."» **5** Bana zole yina nge me buta kwaku na Ngipiti ntete mu kwiza na sika ya nge, bawu ke vwanda bana ya munu. Efalayime na Manase ke vwanda bana ya munu mutindu Lubene na Simewone. **6** Kasi, bana yina nge ke buta na manima ya bawu, bawu ke vwanda bana ya nge. Bawu ke kuzwa difwa ya bawu na manima ya bampangi ya bawu. **7** Ntangu mu katukaka na Mezopotami, Lasele kufwaka na mantwala ya munu na nzila, kuna na yinsi ya Kaana, ntama mingi ve na mbanza Efalata. Ni kuna mu kundaka yandi na nzila ya Efalata, mbanza yina ba ke bokilaka mpe Betelemi. **8** Isayeli talaka bana ya Yosefi mpe yandi tubaka: «Yayi ba nani?» **9** Yosefi vutulaka na tata ya yandi: «Yayi ni bana ya munu, bana yina Nzambi me pesa munu awa na Ngipiti.» Yakobi tubaka: «Nata bawu pene-pene ya munu samu ti, mu sakumuna bawu.» **10** Meso ya Isayeli vwandaka tala dyaka mbote ve samu na buboba. Yosefi belimisaka bana ya yandi, mpe Isayeli bumbasanaka na bawu mpe yandi fibaka bawu. **11** Na manima, Isayeli tubaka na Yosefi: «Mu vwandaka banza ti mu ke tala dyaka ve kizizi ya nge, kasi Nzambi me sala ti mu tala mpe bana ya nge.» **12** Yosefi katulaka bana na nkata ya tata ya yandi. Yandi fukamaka kizizi na ntoto. **13** Yosefi simbaka bana ya yandi zole. Efalayime vwandaka na diboko ya bakala ya Yosefi, na lweka ya diboko ya kento ya Isayeli. Manase vwandaka na diboko ya kento ya Yosefi, na lweka ya diboko ya bakala ya Isayeli. Yosefi belimisaka bawu na Isayeli mutindu yina. **14** Isayeli lambulaka diboko ya yandi ya lubakala, yandi tulaka yawu na zulu ya yintu ya Efalayime yina vwandaka leki. Yandi tulaka diboko ya yandi ya lumoso na zulu ya yintu ya Manase. Na kutala mbote, ni Manase vwandaka mwana ya ntete. Kasi, Isayeli sobisaka maboko na kutula diboko ya yandi ya lumoso na zulu ya yintu ya Manase. **15** Isayeli sakumunaka Yosefi mutindu yayi: «Nzambi yina, batata ya munu Abalayami na Isaaki tambulaka na ntadisi ya yandi, Nzambi yina vwandaka Muvungi ya munu ya bantangu nyonso tii bubu yayi, **16** mbazi yina vwandaka kuula munu na bampasi nyonso, bika ti yandi kusakumuna bana yayi! Bika ti nkumbu ya munu mpe nkumbu ya batata ya munu Abalayami na Isaaki, yawu kuzimbana ve samu na bana yayi! Bika ti bawu kubutana mpe bawu kukuma mingi na kati ya yinsi!» **17** Yosefi talaka yimbi samu ti tata ya yandi tulaka diboko ya yandi ya lubakala na zulu ya yintu ya Efalayime. Na yina, yandi kukatula diboko ya lubakala ya tata ya yandi na zulu ya Efalayime, samu na kutula yawu na zulu ya yintu ya Manase. **18** Yosefi tubaka na tata ya yandi: «Tata, kusala mutindu yina ve! Ni yandi yayi kele mwana ya ntete. Tula diboko ya nge ya lubakala na zulu ya yintu ya yandi.» **19** Kasi, tata ya yandi mangaka mpe yandi kutuba: «Mwana munu, mu zaba. Mu zaba ti yandi mpe ke kuma dikanda ya nene, yandi mpe ke vwanda muntu ya nene. Kasi, leki ya yandi ke lutila yandi mpe bana ya yandi ke kuma makanda mingi.» **20** Na kilumbu yina, yandi sakumunaka bawu mutindu yayi: «Bantu ya Isayeli ke banda na kutangunaka bankumbu ya beno samu na kusakumuna bantu. Ba ke tuba: "Bika ti Nzambi kusala na nge mutindu yandi salaka na Efalayime mpe na Manase!"» Na kusala mutindu yina, Isayeli tulaka Efalayime na mantwala ya Manase. **21** Isayeli tubaka na Yosefi: «Mu ke dyaka ntama ve na lufwa, kasi Nzambi ke vwanda na beno. Yandi ke vutula beno na yinsi ya bankooko ya beno. **22** Munu, mu me pesa nge ntoto ya Sekeme. Yawu kele kikunku ya kulutila na bikunku ya bampangi ya nge. Mu nwanisaka ba-Amoli na mbele ya muzingu mpe na munani ya mvita, samu na kuzwa ntoto yina.»

49 Yakobi bokilaka bana ya yandi mpe yandi zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno vukana kisika mosi mpe mu ke zabisa beno mambu yina ke kumina beno na bilumbu yina ke kwiza. **2** Beno vukana kisika mosi mpe beno kuwa, beno bana ya Yakobi. Beno kuwa Isayeli, tata ya beno. **3** Lubene, nge ni mwana ya munu ya ntete, mbuma ya ntete ya mabuta ya munu. Ntangu mu vwandaka ntete na ngolo ya munu nyonso. Nge me lutila bampangi ya nge nyonso Nge me lutila na buzitu mpe na ngolo. **4** Nge kele mutindu maza ya mwila yina me luta ndilu, mpe nge ke lutila dyaka bampangi ya nge ve nge vukisaka mfulu na kento ya tata ya nge, na kusala mutindu yina, nge sumunaka mfulu ya munu. **5** «Simewone na Levi ke bampangi, kiwisa ya bawu kele samu na kusala yimbi. **6** Mu ke kota ve na mfundu ya bawu. Mu ke vukana ve na bawu. Na nkele ya bawu, bawu kufwaka bantu. Na kilengi ya bawu, bawu zengaka misisa ya makulu ya bangombe. **7** Nkele ya bawu kuvwanda ya kusiingwa, yawu kele ya yimbi! Kudasuka ya bawu kuvwanda ya kusiingwa! Yawu ke na kyadi ve. Mu ke tula nkabwani na bana ya bawu na yinsi ya Yakobi, mu ke mwangisa bawu na yinsi ya Isayeli. **8** «Yuda, bampangi ya nge ke kembila nge. Nge ke yala bambeni ya nge. Bampangi ya nge ke fukama na mantwala ya nge. **9** Yuda kele mutindu nkosi ya ntwenya yina me katuka na kufwa bibulu. Yandi ke fukamaka mpe ke lalaka mutindu nkosi, mutindu nkosi ya kento: nani ke lenda na kutelemisa yandi? **10** Mukawa ya kintinu ke katuka ve na dikanda ya Yuda. Yinti ya lutumu yina kele na kati-kati ya makulu yandi, ke katuka ve tii ntangu Silo ke kwiza, bantu nyonso ke tumama na yandi. **11** Yandi ke kanga mbuluku ya yandi na yinti ya vinu, yandi ke kanga mwana ya mbuluku ya yandi na yinti ya mbote ya vinu. Yandi ke sukula binkuti ya yandi na vinu, kiyunga ya yandi na maza ya bambuma ya vinu. **12** Meso ya yandi ke kuma mbwaki samu na vinu, meno ya yandi ke kuma mpembe samu na miliki. **13** «Zabulone ke zinga na kumu ya mubu. Yandi ke vwanda na kisika yina babwatu ya nene ke telamaka. Yinsi ya yandi ke yalumuka tii na mbanza Sidone. **14** «Isakale kele mbuluku yina kele na ngolo, yina ke lalaka na kati-kati ya bampaka. **15** Yandi talaka ti, kisika ya kupema vwandaka mbote yinsi yina vwandaka kitoko. Yandi betamaka samu na kutula bizitu na digembo. Yandi kotaka na kisalu ya bundongo. **16** «Dane ke fundisa bantu ya yandi mutindu kifumba mosi ya Isayeli. **17** Bika ti Dane kuvwanda nyoka yina kele na nzila, yandi kuvwanda mutindu mpidi yina ke tatikaka bikodya ya mpunda samu na kubwisa kinati ya yawu na manima. **18** «Mu me sala kivuvu ya

munu na mpulusu ya Yave. **19** «Ngade, nkonga ya binwani ke na kunwanisa yandi, kasi ni yandi me baluka na kunwanisa mpe kulanda bawu. **20** Asele, ntoto ya yandi ke buta madya mingi. Yandi ke pesa madya yina me lunga na ntinu. **21** «Nefetali kele nkabi yina ke na kimpwanza. Yawu ke na kubuta bana ya kitoko. **22** «Yosefi kele mutwikila ya yinti yina ke butaka bambuma, mutwikila ya yinti yina ke butaka pene-pene ya yinto. Bintala ya yawu ke lutila bibaka ya lupangu na yinda. **23** Ba me sombola yandi, ba me losila yandi madyonga, bambeni ya yandi, bikubudi-madyonga. **24** Kasi, yandi me simba mbote munani ya yandi ya mvita, maboko ya yandi ke kaka ngolo, na lulendo ya Nzambi ya Yakobi, Muvungi, Ditadi ya Isayeli. **25** Na Nkumbu ya Nzambi ya tata ya nge, bika ti yandi kusadisa nge! Na Nkumbu ya Nzambi-Mpungu, bika ti yandi kusakumuna nge, na balusakumunu ya mvula yina ke katukaka na zulu, na balusakumunu ya maza yina ke katukaka na yisi ya ntoto, na balusakumunu ya kubuta mingi ya bakento na bibulu. **26** Balusakumunu yina tata ya nge ke na kupesa, yawu me lutila balusakumunu ya myongo yina kele katuka ntama, yawu me lutila bimvwama ya myongo ya fyoti yina kele katuka ntama. Bika ti yawu kulumuka na zulu ya yintu ya Yosefi, na mbunzu ya muntu yina ba me byeka na kati ya bampangi ya yandi! **27** «Bezame kele yimbwa ya mfinda yina ke pasulaka musuni. Na suka, yandi ke kudyaka kibulu yina yandi me kufwa. Na nkokila, yandi ke kabulaka bibulu yina yandi me kuzwa.» **28** Yina ni bifumba kumi na zole ya Isayeli. Ni mambu yina tata ya bawu zonzaka na bawu samu na kusakumuna bawu. Yandi pesaka na konso muntu lusakumunu yina fwanakanaka na yandi. **29** Yakobi pesaka bana ya yandi ntumunu yayi: «Ntangu mu ke kwenda vukana na bankooko ya munu yina kufwaka, beno ke tula munu na ndyamu, kisika mosi na batata ya munu, na ntadi yina kele na bilanga ya Efelone, mu-Iti. **30** Ni ntadi yina kele na kati ya bilanga ya Makepela, na kisika yina ke talasanaka na Mamele, kuna na yinsi ya Kaana. Abalayami sumbaka bilanga yina na sika ya Efelone, mu-Iti, samu na kutulaka bantu ya yandi kuna. **31** Ni kuna ba tulaka Abalayami na kento ya yandi Saala. Ni kuna ba tulaka Isaaki na kento ya yandi Lebeka. Munu mpe, ni kuna mu tulaka Leya. **32** Ba sumbaka bilanga na ntadi yina kele na kati ya yawu na sika ya bana ya Ete.» **33** Ntangu Yakobi manisaka na kupesa bantumunu na bana ya yandi, yandi lalaka dyaka, mpe yandi vutulaka mwela. Yandi kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka.

50 Yosefi kwendaka kubwa na nzutu ya tata ya yandi. Yandi bandaka na kudila mpe na kufiba yandi na kizizi. **2** Yosefi tumisaka minganga ya yandi na kuyumisa nzutu ya tata ya yandi na manganga. Minganga tulaka nzutu ya Isayeli manganga. **3** Bawu salaka bilumbu makumi yiya samu na kuyumisa mvumbi. Bantu ya Ngipiti dilaka Isayeli bilumbu makumi nsambwadi. **4** Ntangu bilumbu ya kyadi manisaka, Yosefi tubaka na bantu yina vwandaka sala na yinzo ya Falawo: «Mulemvo ya beno, kana beno zola munu, beno kwenda tuba na Falawo mutindu yayi: **5** Tata ya munu tubaka na munu dyambu yayi, samu ti mu kudila yawu ndefi, yandi tubaka: "Mu me kuma pene-pene na lufwa. Tuba na munu ti, nge ke tula munu na ndyamu yina mu timunaka na yinsi ya Kaana." Ni yawu yina, mu ke na kulomba na nge na kupesa munu muswa ya kwenda tula tata ya munu kuna. Na manima mu ke vutuka.» **6** Falawo vutulaka: «Kwenda tula tata ya nge na ndyamu, mutindu yandi didisaka nge ndefi.» **7** Na yina, Yosefi kwendaka tula tata ya yandi na ndyamu. Yandi vwandaka na bisadi nyonso ya Falawo, bakuluntu ya yinzo ya Falawo na bamfumu nyonso ya yinsi ya Ngipiti, **8** dikanda nyonso ya Yosefi, bampangi ya yandi mpe dikanda nyonso ya tata ya yandi, bawu nyonso kwendaka. Kaka bakento na bana ya fyoti bikanaka kuna na kizunga ya Ngosene, na bangombe na mameme na bankombo. **9** Yosefi kwendaka na bipusu-pusu ya mvita mpe nyonso yina ke kwendaka na yawu. Nkonga ya bantu vwandaka ya nene mingi. **10** Bawu kumaka na Ngolene-Atade, kisika yina kele na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. Ni kuna bawu salaka matanga ya nene ya nzikulu. Yosefi kotaka kifwidi ya tata ya yandi bilumbu nsambwadi. **11** Ba-Kaanani yina vwandaka zinga na yinsi yina, bawu talaka matanga yango ya nzikulu kuna na Ngolene-Atade. Bawu tubaka: «Ya kele kifwidi ya nene samu na yinsi ya Ngipiti!» Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Abele-Miselayime, yina zola kutuba «Kifwidi ya Ngipiti.» Kisika yango kele na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. **12** Bana ya Yakobi salaka, samu na tata ya bawu, mambu yina yandi tumisaka bawu na kusala. **13** Bawu nataka nzutu ya tata ya bawu na yinsi ya Kaana mpe bawu tulaka yandi na ndyamu, na ntadi ya bilanga ya Makepela, bilanga yina Abalayami sumbaka na Efelone, mu-Iti, samu na kutulaka bantu ya yandi. Bilanga yango vwandaka na kisika yina ke talasanaka na Mamele. **14** Na manima ya kutula tata ya yandi na ndyamu, Yosefi vutukaka na Ngipiti na bampangi ya yandi, na bayina nyonso kwendaka na yandi, na nzikulu ya tata ya yandi. **15** Ntangu bampangi ya Yosefi talaka ti tata ya bawu me kufwa, bawu tubaka: «Kuzaba ve kana Yosefi ke baka beto mutindu bambeni ya yandi mpe kana yandi ke vutula beto yimbi nyonso yina beto salaka yandi.» **16** Na yina, bawu fidisaka muntu na kwenda zabisa Yosefi mutindu yayi: «Ntete tata ya nge kufwa, yandi pesaka ntumunu yayi: **17** "Beno ke tuba na Yosefi ti, mulemvo ya nge, lemvokila yimbi ya bampangi ya nge, na disumu ya bawu. Bawu salaka nge yimbi. Kasi ntangu yayi, mulemvo ya nge, lemvokila yimbi ya bisadi ya Nzambi ya tata ya nge."» Ntangu ba zabisaka Yosefi mambu yina, yandi bandaka na kudila. **18** Bawu mosi bampangi ya Yosefi, kwendaka na sika ya yandi. Bawu fukiminaka yandi mpe bawu tubaka: «Beto kele bandongo ya nge.» **19** Kasi Yosefi tubaka: «Beno vwanda ve na boma. Beno ke na kubanza ti mu ke baka kisika ya Nzambi? **20** Beno kanisaka na kusala munu yimbi, kasi Nzambi kanisaka na kusala mambu ya mbote, samu na kulungisa mambu yina ke na kusalama bubu yayi. Yawu me salama samu na kuvuukisa luzingu ya dikanda ya nene ya bantu. **21** Na yina, beno vwanda ve na boma. Mu ke sadisa beno, na bana ya beno na kupesaka beno, bima yina beno ke vwanda na yawu nsatu.» Yandi kindisaka bawu mpe yandi zonzilaka bawu na luzolo nyonso. **22** Yosefi zingaka na yinsi ya Ngipiti yandi na dikanda nyonso ya tata ya yandi. Yandi zingaka bamvula nkama na kumi. **23** Yosefi talaka mbutukulu ya bana na batekolo ya mwana ya yandi Efalayime. Yosefi kulisaka bana ya Makile, mwana ya Manase. **24** Yosefi tubaka na bampangi ya yandi: «Mu me kuma pene-pene ya lufwa. Ya tsyelika, Nzambi ke sadila beno mambu ya mbote. Yandi ke basisa beno na yinsi yayi, samu na kunata beno na yinsi yina yandi kudyaka ndefi na kupesa na Abalayami, na Isaaki mpe na Yakobi.» **25** Na manima, Yosefi didisaka bana ya Isayeli ndefi, yandi tubaka: «Beno kudya ndefi ti, ntangu Nzambi ke sadila beno mambu ya mbote, beno ke baka mikwa ya munu mpe beno ke nata yawu.» **26** Yosefi kufwaka na bamvula nkama na kumi. Ba yumisaka nzutu ya yandi mpe ba tulaka yawu na sanduku, kuna na Ngipiti.

Kubasika

1 Yayi ni bankumbu ya bana ya Isayeli bayina kwizaka na Ngipiti kintwadi na Yakobi. Konso muntu kwizaka na dikanda ya yandi: **2** Lubene, Simewone, Levi, Yuda, **3** Isakale, Zabulone, Bezame, **4** Dane, Nefetali, Ngade, Asele. **5** Bayina butukaka na Yakobi vwandaka makumi nsambwadi. Na ntangu yina, Yosefi tekilaka na Ngipiti. **6** Yosefi na bampangi ya yandi nyonso mpe bantu nyonso ya mbandu yina manisaka na kufwa. **7** Na manima, bana ya Isayeli butanaka, bawu kumaka mingi, bawu butanaka mingi-mingi, mpe bawu vwandaka lutila na kukuma ngolo. Bawu manisaka na kufululuka na yinsi yina. **8** Na manima, ntinu ya nkaka yina zabaka ve Yosefi bandaka na kuyala na Ngipiti. **9** Yandi tubaka na bantu ya yandi: «Beno tala, bana ya Isayeli me lutila na kukuma mingi mpe bawu me kuma na ngolo, kulutila beto. **10** Beto sadila bawu mayela, samu ti bawu tatamana ve na kukuma mingi. Samu ti, kana mvita kumina beto, bawu lenda vukana na bambeni ya beto, samu na kunwanisa beto, mpe na manima, bawu ke katuka ya bawu na yinsi yayi.» **11** Na yina, ba tudilaka bawu bamfumu ya bisalu ya ngolo, samu na kutalisa bawu mpasi, na kukwika bawu bisalu ya mpasi. Ni mutindu yina ba vwandaka tungila Falawo bambanza Pitome na Lamesese, samu na kubumbilaka madya. **12** Kasi ata ti ba vwandaka lutisa na kutalisa bana ya Isayeli mpasi, bana ya Isayeli vwandaka lutila dyaka na kubutana mpe na kukuma mingi. Bantu ya Ngipiti kumaka na boma ya bana ya Isayeli. **13** Na yina, bantu ya Ngipiti kotisaka bana ya Isayeli na bundongo ya ngolo. **14** Bawu salaka ti luzingu ya bana ya Isayeli kuvwanda luzingu mosi ya ndudi, samu na bisalu ya ngolo yina ba vwandaka kwika bawu: kulamba kibuma, kuyidika bibiliki, kusala bisalu nyonso ya bilanga. Ni bisalu nyonso yayi ya ngolo ba vwandaka kwika bawu na kusala. **15** Ya vwandaka na bakento zole ya ba-Ebeleyo yina ke butisaka. Bankumbu ya bawu vwandaka Sifela mpe ya nkaka Puwa. Ntinu ya Ngipiti zonzaka na bawu. **16** Yandi tubaka: «Ntangu beno ke butisa bakento ya ba-Ebeleyo, beno tala mwana kana yandi kele kento to bakala. Kana yandi kele mwana ya bakala, beno fwana kufwa yandi. Kana yandi kele mwana ya kento, beno bika yandi moyo.» **17** Kasi bibutisi yango vwandaka na boma ya Nzambi, mpe bawu salaka ve mutindu ntinu ya Ngipiti tubaka na bawu. Bawu vwandaka bika bana ya babakala kuzinga. **18** Na yina, ntinu ya Ngipiti bokilaka bibutisi yina, mpe yandi tubaka na bawu: «Samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina? Samu na yinki beno ke na kubika bana ya babakala kuzinga?» **19** Bibutisi vutulaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti: «Bakento ya ba-Ebeleyo kele ata fyoti ve mutindu bakento ya bantu ya Ngipiti. Mutindu bawu ke na ngolo mingi, bawu ke butaka tekila kibutisi kwiza kuma.» **20** Bantu ya Isayeli vwandaka lutila na kukuma mingi mpe na ngolo ya kulutila. Nzambi salaka mambu ya mbote na bibutisi yina. **21** Mutindu bibutisi yina vwandaka na boma ya Nzambi, Nzambi pesaka bawu bana mingi. **22** Na yina, Falawo, ntinu ya Ngipiti, pesaka ntumunu na bantu ya yandi nyonso mutindu yayi: «Bana nyonso ya ba-Ebeleyo yina ke butuka ya babakala, beno losa bawu na nzadi ya Nile. Kasi beno bika bana nyonso ya bakento kuzinga.»

2 Bakala mosi ya kifumba ya Levi kwelaka ndumba mosi ya kifumba yina. **2** Ndumba yango kuzwaka kivumu mpe butaka mwana ya bakala. Mutindu yandi talaka ti mwana vwandaka kitoko, yandi bumbaka yandi bangonda tatu. **3** Mutindu yandi talaka ti yandi lendaka tatamana ve na kubumba mwana yina, yandi bakaka kitunga yina ba yidikilaka na batwandu. Yandi lengaka yawu guludon na kole. Yandi tulaka mwana na kati ya yawu, mpe yandi tulaka kitunga yango na kati-kati ya matiti, na kumu ya nzadi ya Nile. **4** Kibusi ya mwana yina telamaka mwa ntama samu na kutala yinki ke kumina mwana. **5** Mwana ya Falawo ya kento kulumukaka na kwenda yobila na nzadi ya Nile. Bisadi ya yandi vwandaka kwenda tambula na kumu ya nzadi. Na ntangu yina, mwana ya Falawo talaka kitunga na kati-kati ya matiti, mpe yandi tumisaka mosi na bisadi ya yandi na kwenda baka yawu. **6** Yandi fungulaka yawu mpe yandi talaka mwana. Ya vwandaka mwa mwana ya bakala. Mwana yango vwandaka dila. Mwana ya Falawo talaka mwana kyadi mpe yandi tubaka: «Ya kele mwana ya ba-Ebeleyo!» **7** Na yina, kibusi ya mwana belamaka na kwiza tuba na mwana ya Falawo mutindu yayi: «Nge zola ti mu kwenda sosila nge, na kati ya bakento ya ba-Ebeleyo, kento yina ke keba mwana yayi mpe ke pesila nge yandi mabene?» **8** Mwana ya Falawo vutulaka: «Ee! Kwenda.» Na yina, ndumba kwendaka bokila mama ya mwana. **9** Mwana ya Falawo tubaka na kento yina: «Nata mwana yayi, kulisa munu yandi, mpe mu ke futa nge.» Kento yina bakaka mwana mpe kwendaka kulisa mwana. **10** Ntangu mwana kulaka, kento yina nataka mwana na sika ya mwana ya Falawo. Mwana ya Falawo bakilaka mwana yina mutindu mwana ya yandi. Mwana ya Falawo pesaka mwana nkumbu Moyize, samu ti yandi tubaka: «Mu basisaka yandi na maza.» **11** Na manima ya bamvula, Moyize kulaka. Kilumbu mosi yandi kwendaka na sika ya bampangi ya yandi ba-Ebeleyo, mpe yandi talaka bisalu ya ngolo yina ba vwandaka sadisa bawu. Kuna, yandi talaka bakala mosi ya mu-Ngipiti, yina vwandaka bula bakala mosi ya mu-Ebeleyo, mosi na bampangi ya yandi ya ba-Ebeleyo. **12** Moyize talaka na lweka mosi mpe na lweka ya nkaka. Mutindu yandi talaka ti muntu vwandaka ve, yandi kufwaka mu-Ngipiti yina, mpe yandi bumbaka yandi na yisi ya ntoto. **13** Kilumbu yina landaka, Moyize basikaka dyaka. Yandi talaka babakala zole ya ba-Ebeleyo yina vwandaka swana. Moyize tubaka na muntu yina vwandaka ve na mpemba: «Samu na yinki nge ke na kubula mpangi ya nge?» **14** Kasi muntu yina vutulaka: «Nani me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto? Yinki, nge zola kufwa munu mutindu nge me kufwa mu-Ngipiti yina?» Moyize kumaka na boma. Yandi tubaka na yisi ya ntima: «Dyambu yayi me zabana!» **15** Ntangu Falawo ntinu ya Ngipiti kuwaka mambu yina, yandi sosaka na kufwa Moyize. Kasi Moyize kimaka yinzo ya Falawo, mpe kwendaka na yinsi ya Midyane. Ntangu yandi kumaka kuna, yandi kwendaka vwanda pene-pene ya dibulu ya maza. **16** Nganga-Nzambi ya Midyane vwandaka na bana nsambwadi ya bakento. Bawu kwizaka teka maza na dibulu yina, mpe kufulusa bidikulu na maza ya kunwikisa bibulu ya tata ya bawu. **17** Kasi mivungi ya bibulu kwizaka bingisa bana yina ya bakento. Ni kuna Moyize telamaka mpe nwaninaka bana yango, mpe yandi nwikisaka bibulu ya bawu maza. **18** Bawu vutukaka na sika ya tata ya bawu Lewele. Lewele tubaka na bawu: «Samu na yinki bubu yayi beno me vutuka mbangu?» **19** Bawu vutulaka: «Bakala mosi ya mu-Ngipiti me kuula beto na maboko ya mivungi ya bibulu. Ni yandi me tekila beto maza, mpe yandi me nwikisa mpe bibulu ya beto maza.» **20** Lewele tubaka na bana ya yandi: «Wapi kisika yandi kele? Samu na yinki beno me bika bakala yina kuna? Beno kwenda bokila munu yandi, yandi kwiza kudya.» **21** Moyize ndimaka na kuvwanda na yinzo ya Lewele. Mpe Lewele kwelisaka Moyize mwana ya yandi Sipola. **22** Sipola butaka mwana ya bakala. Moyize pesaka yandi nkumbu Ngelesome, yina zola kutuba «Nzenza», samu ti yandi tubaka:

«Mu me kwiza zinga na yinsi ya bunzenza.» **23** Na manima ya bamvula mingi, ntinu ya yinsi ya Ngipiti kwizaka kufwa. Bana ya Isayeli vwandaka yawula mpe kulooka na yisi ya bundongo. Kulooka ya bawu samu na nsatu ya lusalusu na bundongo ya bawu wakanaka tii na sika ya Nzambi. **24** Nzambi kuwaka bidilu ya bawu, mpe yandi bambukaka moyo na ngwisani ya yandi na Abalayami, na Isaaki, mpe na Yakobi. **25** Nzambi talaka bana ya Isayeli, mpe yandi talaka mbote-mbote dyambu ya bawu.

3 Moyize vwandaka dikila mameme na bankombo ya bokilo ya yandi Yetelo, yina vwandaka nganga-Nzambi ya Midyane. Kilumbu mosi, yandi nataka bibulu yango kuluta yinsi ya kuyuma. Yandi kwizaka kuma na mongo ya Nzambi, mongo yina ba ke bokilaka Olebe. **2** Kuna, mbazi ya Yave talanaka na yandi na mulaka ya tiya na kati-kati ya divunda. Moyize talaka ti divunda vwandaka lema, kasi yawu vwandaka nyenga ve. **3** Moyize tubaka na yisi ya ntima: «Mu ke lutila na manima na kwenda tala dyambu yayi ya ngitukulu, samu na yinki divunda ke na kuya ve.» **4** Yave talaka ti Moyize lutilaka na manima samu na kutala. Nzambi bokilaka Moyize na kati-kati ya divunda, mpe tubaka: «Moyize! Moyize!» Moyize vutulaka: «Munu yandi yayi.» **5** Nzambi tubaka: «Kubelama awa ve. Katula mapapa na makulu ya nge, samu ti kisika yayi nge kele, ya kele ntoto ya longo.» **6** Nzambi tubaka dyaka: «Mu kele Nzambi ya tata ya nge, Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, Nzambi ya Yakobi.» Moyize fukaka kizizi ya yandi, samu ti yandi vwandaka na boma na kutalisa meso ya yandi na Nzambi. **7** Yave tubaka: «Mu me tala mbote bankwamusu ya bantu ya munu yina kele na Ngipiti. Mu me kuwa mpe bidilu yina ba ke na kudilisa bawu na bayina ke na kunyokola bawu. Mu zaba bampasi ya bawu. **8** Mu me kulumuka samu na kukuula bawu na maboko ya bantu ya Ngipiti. Mu zola basisa bawu na yinsi ya Ngipiti, na kunata bawu na yinsi ya mbote mpe ya nene, yinsi ya kufuluka na miliki, na mafuta ya nyosi. Ni yinsi ya ba-Kaanani, ya ba-Yiti, ya ba-Amoli, ya ba-Pelizi, ya ba-Yivi, na ya ba-Yebuse. **9** Awa bidilu ya bana ya Isayeli me wakana tii na sika ya munu. Mu me tala mpe mutindu ya kunyokola yina bantu ya Ngipiti ke na kunyokolaka bawu. **10** Na yina, kwenda, mu ke na kufidisa nge na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Basisa bantu ya munu, bana ya Isayeli, na Ngipiti.» **11** Moyize tubaka na Nzambi: «Nani mu kele na kukwenda na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe na kubasisa bana ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti?» **12** Nzambi pesaka yandi mvutu yayi: «Mu ke vwanda na nge. Mpe kidimbu yina ke lakisa ti ni munu me fidisa nge, ni yayi: Ntangu nge ke basisa bana ya Isayeli na Ngipiti, beno ke sadila munu, Nzambi, na mongo yayi.» **13** Moyize tubaka na Nzambi: «Kana mu kwenda na sika ya bana ya Isayeli, mpe mu tuba na bawu ti: "Nzambi ya batata ya beno me fidisa munu na sika ya beno", kana bawu yufula munu: "Nkumbu ya yandi nani?" Yinki mu ke vutula na bawu?» **14** Nzambi vutulaka na Moyize: «MU KELE YINA MU KELE.» Mpe yandi tubaka dyaka: «Nge ke zonza mutindu yayi na bana ya Isayeli: MU KELE me fidisa munu na sika ya beno.» **15** Nzambi tubaka dyaka na Moyize: «Nge ke zonza mutindu yayi na bana ya Isayeli: "Yave, Nzambi ya batata ya beno, Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, Nzambi ya Yakobi, me fidisa munu na sika ya beno." Yayi ni nkumbu ya munu ya bantangu nyonso. Ni na nkumbu yayi ba ke banda na kusambilaka munu na bambandu nyonso. **16** Kwenda, kwenda kutikisa bakuluntu ya Isayeli mpe tuba na bawu: "Yave, Nzambi ya batata ya beno, Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi, yandi me talana na munu. Yandi me tuba: Mu me telama na kusadisa beno na yina me tadila mambu ba ke na kusala beno na yinsi ya Ngipiti. **17** Mu me tuba mutindu yayi: Mu ke basisa beno na Ngipiti, kisika yina beno kele na kati ya kyadi, samu na kunata beno na yinsi ya ba-Kaanani, ya ba-Yiti, ya ba-Amoli, ya ba-Pelizi, ya ba-Yivi na ba-Yebuse, yinsi ya kufuluka na miliki na mafuta ya nyosi."» **18** «Bakuluntu ya Isayeli ke wila nge. Mpe nge ke kwenda, nge na bawu, na sika ya ntinu ya Ngipiti. Beno ke zonza na yandi ti: "Yave, Nzambi ya ba-Ebeleyo, me talana na beto. Na yina, pesa beto muswa ya kukwenda na yinsi ya kuyuma. Beto ke dyata bilumbu tatu na kwenda pesa minkayulu na Yave, Nzambi ya beto." **19** Munu, mu zaba mbote-mbote ti ntinu ya Ngipiti ke pesa ve beno muswa ya kukwenda, ata ti ba me kwika yandi yawu na ngolo. **20** Ni yawu yina, mu ke nanguna diboko ya munu samu na kubula yinsi ya Ngipiti na mambu nyonso ya ngitukulu yina mu ke sala kuna. Na manima, yandi ke bika beno kwenda. **21** Mu ke sala ti bantu ya Ngipiti kulakisa beno bumbote ya bawu. Mpe ntangu beno ke basika na yinsi ya bawu, beno ke basika maboko mpamba ve. **22** Konso mu-Isayeli ya kento ke lomba na kento ni kento ya mu-Ngipiti yina ke vwandaka na sika ya yandi, to pene-pene ya yinzo ya yandi, bima ya palata, na bima ya wolo, na binkuti. Beno ke pesa yawu na bana ya beno ya babakala mpe ya bakento. Ni mutindu yina, beno ke botola bimvwama ya yinsi ya Ngipiti.»

4 Moyize tubaka na Yave: «Kasi bawu ke kwikila munu ve, mpe bawu ke wila munu ve. Bawu ke tuba: "Yave me talana ve na nge."» **2** Yave tubaka na yandi: «Yinki ke na nge na diboko?» Moyize vutulaka: «Yinti.» **3** Yave tubaka: «Losa yawu na ntoto.» Yandi losaka yawu na ntoto, mpe yinti kitukaka nyoka. Moyize kimaka na mantwala ya yandi. **4** Yave tubaka na Moyize: «Lambula diboko ya nge, mpe simba nyoka yina na mukila.» Moyize lambulaka diboko, mpe simbaka nyoka. Nyoka kitukaka dyaka yinti na diboko ya yandi. **5** Yave tubaka: «Ni yawu ke lakisa bawu ti munu Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu, Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe Nzambi ya Yakobi me talana na nge.» **6** Yave tubaka dyaka na yandi: «Tula diboko na ntulu ya nge.» Yandi tulaka diboko na ntulu ya yandi, mpe na manima, yandi katulaka diboko. Diboko ya yandi fulukaka na bwazi ya mutindu ntinta ya mpembe ya kulutila. **7** Yave tubaka na yandi: «Vutula diboko na ntulu ya nge.» Moyize vutulaka diboko na ntulu ya yandi, mpe yandi katulaka diboko ya yandi na ntulu. Diboko ya yandi vutukaka mbote mutindu yawu ke vwandilaka. **8** Na yina, Yave tubaka: «Kana ba kwikila nge ve, kana bawu ndima nge ve na kidimbu ya ntete, bawu ke kwikila nge na kidimbu ya zole. **9** Kana ba kwikila ve na kidimbu ya zole yina, kana ba wila nge ve, nge ke baka maza ya nzadi ya Nile, nge ke mwangisa yawu na ntoto. Maza yina nge ke baka na nzadi ke kituka menga na ntoto.» **10** Moyize tubaka na Yave: «Mulemvo ya nge Mfumu, mu kele ve na kinzonzi ya mbote. Mu ke vwandaka ve na yawu tii ntangu yayi nge ke na kuzonza na kisadi ya nge, mu ke na yawu ve. Mu kele na yinwa dema, na ludimi ya dema.» **11** Yave tubaka na yandi: «Nani pesaka muntu yinwa? Nani ke salaka ti muntu kuvwanda dibaba to yandi kuwa ve? Nani ke salaka ti muntu kutala to kuvwanda mpofo? Ni munu ve Yave? **12** Ntangu yayi, kwenda, mu ke sala ti nge zonza mbote, mpe mu ke longisa nge yina nge fwana kutuba.» **13** Moyize tatamanaka na kutuba: «Mulemvo ya nge Mfumu, fidisa muntu ya nkaka yina nge zola.» **14** Yave dasukilaka Moyize, mpe tubaka: «Nge kele ve na mpangi na nkumbu Aloni, mu-Levi? Mu zaba ti yandi ke zonzaka mbote. Yandi ke na kukwiza na kubwabana nge. Ntangu yandi ke tala nge, yandi ke yangalala na ntima. **15** Nge ke zabisa yandi mambu yina yandi ke zonza. Mpe munu, mu ke vwanda na

yinwa ya nge, mpe na yinwa ya yandi. Mu ke longisa beno yina beno fwana kusala. **16** Yandi ke zonza na bantu nyonso na kisika ya nge. Yandi ke vwanda yinwa ya nge, mpe nge ke vwanda mutindu nzambi ya yandi. **17** Yinti yayi, baka yawu na diboko ya nge. Nge ke sadila bimangu na yawu.» **18** Moyize vutukaka na sika ya bokilo ya yandi Yetelo, mpe yandi tubaka na Yetelo: «Mulemvo ya nge, mu zola kwenda ya munu, mpe kuvutuka na sika ya bampangi ya munu na Ngipiti, samu na kutala kana bawu ke ntete moyo.» Yetelo tubaka na Moyize: «Kwenda na kizunu!» **19** Yave tubaka na Moyize kuna na yinsi ya Midyane: «Kwenda ya nge, vutuka ya nge na yinsi ya Ngipiti, samu ti bantu nyonso yina vwandaka sosa lufwa ya nge, bawu me manisa na kufwa.» **20** Moyize bakaka kento ya yandi na bana ya yandi. Yandi tulaka bawu na zulu ya mbuluku, mpe yandi vutukaka na yinsi ya Ngipiti. Yandi bakaka yinti ya Nzambi na diboko. **21** Yave tubaka na Moyize: «Tala, mu me pesa nge lulendo nyonso ya kusala bimangu. Mutindu nge ke na kuvutuka na yinsi ya Ngipiti, nge ke sala yawu na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Kasi munu, mu ke kanga ntima ya yandi, mpe yandi ke bika ve ti bana ya Isayeli kukwenda. **22** Nge ke tuba na Falawo: Yave me tuba mutindu yayi: "Isayeli kele mwana ya munu, mwana ya munu ya ntete. **23** Mu me tuba na nge: Bika ti mwana ya munu kwenda sadila munu. Kasi nge ke na kumanga na kubika yandi. Na yina, mu ke kufwa mwana ya nge ya ntete."» **24** Kasi na nzila, ntangu ba vwandaka na kisika ya kulutisa mpimpa, Yave kwizaka bwabana Moyize, mpe zolaka kufwa yandi. **25** Ni yawu yina, Sipola bakaka ditadi ya meno, mpe zengaka mpusu ya bubakala ya mwana ya yandi. Na mpusu ya nzutu ya bubakala yina, yandi simbaka bubakala ya Moyize mpe tubaka: «Nge kele bakala ya munu ya menga.» **26** Mpe Yave bikaka Moyize. Sipola tubaka «Bakala ya munu ya menga», samu na nzengolo ya bubakala. **27** Yave tubaka na Aloni: «Kwenda bwabana Moyize na yinsi ya kuyuma.» Aloni kwendaka kuta mpangi ya yandi na mongo ya Nzambi, mpe bawu bumbasanaka. **28** Moyize zabisaka na Aloni mambu nyonso yina Yave pesaka yandi na kuzonza, mpe bimangu nyonso yina Yave tumisaka yandi na kusala. **29** Ntangu bawu kumaka na Ngipiti, Moyize na Aloni kwendaka kutikisa bakuluntu nyonso ya bana ya Isayeli. **30** Aloni zabisaka bawu mambu nyonso yina Yave tubaka na Moyize, mpe yandi salaka bimangu na meso ya bantu nyonso ya Isayeli. **31** Bantu nyonso kwikilaka mpe ba bakulaka ti Yave vwandaka sadisa bana ya Isayeli, mpe ti yandi talaka mpasi ya bawu. Bawu fukamaka, mpe sambilaka.

5 Na manima, Moyize na Aloni kwendaka na sika ya Falawo. Bawu tubaka: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: "Bika ti bantu ya munu kwenda, samu ti bawu kusadila munu mukembo na yinsi ya kuyuma."» **2** Falawo, ntinu ya Ngipiti, tubaka: «Nani kele Yave, samu ti mu wila yandi, na kubika Isayeli kukwenda? Mu zaba ve Yave, mpe mu ke bika mpe ve ti bana ya Isayeli kukwenda.» **3** Bawu tubaka: «Nzambi ya beto ba-Ebeleyo me kwiza talana na beto. Pesa beto nzila beto kwenda, beto tambula bilumbu tatu na yinsi ya kuyuma, samu na kukwenda pesa minkayulu na Yave, Nzambi ya beto. Beto zola ve ti yandi kufwa beto na kiyoolo to na mvita.» **4** Ntinu ya Ngipiti tubaka na Moyize na Aloni: «Beno Moyize na Aloni, samu na yinki beno zola ti bana ya Isayeli kusala dyaka ve bisalu ya bawu? Beno kwenda na bisalu ya beno ya bundongo!» **5** Falawo, ntinu ya Ngipiti tubaka: «Yinki! Ni na ntangu yayi, yina bantu yayi me kuma mingi-mingi na yinsi, beno zola ti bawu kubika bisalu ya bawu ya bundongo?» **6** Kaka na kilumbu yina, Falawo, ntinu ya Ngipiti, pesaka ntumunu na bantu ya Ngipiti yina vwandaka kengidila bana ya Isayeli na bisalu ya bawu ya bundongo, mpe na bantu ya Isayeli yina vwandaka twadisa bisalu. Ntumunu yango ni yayi: **7** «Beno pesa dyaka ve matiti ya nyanga na bana ya Isayeli samu na kusala bibiliki, mutindu beno vwandaka sala na ntama. Bawu ke banda na kwendaka lokota yawu bawu mosi. **8** Na yina, beno ke kwika bawu na kusala lutangu ya bibiliki yina bawu vwandaka sala ntete, beno ke kulula yawu ve. Samu ti bawu kele na bubolo, ni yawu yina, ba ke na kulooka na kutuba ti beto kwenda pesa minkayulu na Nzambi ya beto. **9** Beno fulusa bawu na bisalu, samu ti bawu kusala mingi, mpe bawu kuwa dyaka ve mambu ya luvunu.» **10** Bantu yina vwandaka kengidila bana ya Isayeli na bisalu ya bawu ya bundongo na bantu ya Isayeli yina vwandaka twadisa bisalu, kwendaka zonza na bantu: «Falawo me tuba ti ba ke pesa dyaka ve beno matiti ya nyanga. **11** Beno kwenda sosa beno mosi matiti ya nyanga kisika yina beno lenda kuzwa yawu. Kasi ba ke kulula ata kima na bisalu ya beno.» **12** Na yina, bana ya Isayeli mwanganaka na yinsi nyonso ya Ngipiti, samu na kulokota matiti ya bilanga na kusadila yawu mutindu matiti ya nyanga. **13** Bantu yina vwandaka kengidila vwandaka kwika bawu na kusala mbangu-mbangu. Ba vwandaka tuba mutindu yayi: «Beno fwana kumanisa bisalu ya beno ya konso kilumbu mutindu beno vwandaka sala yawu, ntangu ba vwandaka pesa beno matiti ya nyanga.» **14** Bantu ya Falawo yina vwandaka kengidila bisalu vwandaka bula bantu ya Isayeli yina vwandaka twadisa bisalu, bantu yina bawu mosi soolaka. Bawu vwandaka tuba na bawu: «Samu na yinki beno me lungisa ve lutangu ya bibiliki yina beno zolaka sala mazono na bubu yayi, mutindu beno vwandaka sala ntete?» **15** Bantu ya Isayeli yina vwandaka twadisa bisalu kwendaka nyonga na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe bawu tubaka: «Samu na yinki nge ke na kusala mutindu yina na beto bisadi ya nge? **16** Ba ke na kupesaka dyaka beto ve matiti ya nyanga, kasi ba ke na kutumisa na beto na kusala bibiliki mpe ba ke na bula dyaka beto. Ni bantu ya nge ke na kusala yimbi!» **17** Falawo, ntinu ya Ngipiti tubaka: «Beno ke na bubolo! Ya tsyelika bantu ya bubolo! Ni yawu yina, beno ke na kutuba ti: "beto zola kwenda pesa minkayulu na Yave!" **18** Ntangu yayi, beno kwenda sala! Ba ke pesa beno ve matiti ya nyanga, kasi beno fwana kulungisa lutangu ya bibiliki yina beno ke salaka.» **19** Bantu ya Isayeli yina vwandaka twadisa bisalu talaka ti bawu kumaka na mpasi, samu ti ba zabisaka na bawu ti bawu ke kulula ve lutangu ya bibiliki ya konso kilumbu. **20** Ntangu bawu basikaka na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, bawu kwendaka na sika ya Moyize na Aloni yina vwandaka vingila bawu. **21** Bawu tubaka na Moyize na Aloni: «Bika ti Yave tala mambu ya yimbi yina beno me sala, mpe ti yandi kufundisa beno na mambu yayi. Samu na beno, beto me kuma bantu ya kulutila yimbi na meso ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, na bantu yina ke salaka na yandi. Beno me fungula nzila samu ti bawu kufwa beto.» **22** Na manima, Moyize tubaka dyaka na Yave: «Mfumu, samu na yinki nge ke na kutalisa bantu yayi mpasi? Mpe samu na yinki nge me fidisa kwandi munu? **23** Kubanda ntangu yina mu kwendaka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, samu na kuzonza na nkumbu ya nge, Falawo ke na kutalisa bantu yayi mpasi, mpe nge me kuula ata fyoti ve bantu ya nge.»

6 Yave tubaka na Moyize: «Nge ke tala yinki mu ke sala na Falawo, ntinu ya Ngipiti. Na lulendo ya munu yandi ke bika bawu ba kwenda. Ni lulendo ya munu ke sala ti yandi kubingisa bawu na yinsi ya yandi.» **2** Nzambi zonzaka na Moyize. Yandi tubaka na yandi: «Ni munu Yave. **3** Mu talanaka na Abalayami, na Isaaki mpe na Yakobi mutindu Nzambi-Mpungu. Kasi mu

zabanaka ve na sika ya bawu na nkumbu ya munu ya Yave. **4** Mu salaka mpe ngwisani ya munu na bawu samu na kupesa bawu yinsi ya Kaana. Bawu zingaka kuna mutindu banzenza. **5** Mu me kuwa bidilu ya bana ya Isayeli, samu na mpasi yina bantu ya Ngipiti ke na kutalisa bawu na yisi ya bundongo. Mu me bambuka mpe moyo na ngwisani ya munu. **6** Ni yawu yina, tuba na bana ya Isayeli ti: "Ni munu Yave. Mu ke katula beno na bisalu ya ngolo ya Ngipiti, mu ke kuula beno na bundongo yina bawu kotisaka beno, mu ke nwanina beno na ngolo ya munu, mpe mu ke pesa bawu bitumbu. **7** Mu ke baka beno mutindu bantu ya munu, mpe mu ke vwanda Nzambi samu na beno. Beno ke zaba ti mu kele Yave, Nzambi ya beno, yina ke katula beno na bisalu ya ngolo ya Ngipiti. **8** Mu ke kotisa beno na yinsi yina mu kudyaka ndefi na kupesa na Abalayami, na Isaaki mpe na Yakobi. Munu Yave, mu ke pesa beno yawu, mpe yawu ke vwanda ya beno."» **9** Ni mutindu yina Moyize kwendaka zonza na bana ya Isayeli, kasi bawu wilaka yandi ve. Bawu vwandaka lenda dyaka ve na kuvibidila, samu ti bampasi ya bisalu ya bawu lutilaka. **10** Yave tubaka na Moyize: **11** «Kwenda zonza na Falawo, ntinu ya Ngipiti, yandi bika bana ya Isayeli kubasika na yinsi ya yandi.» **12** Kasi Moyize tubaka na Yave mutindu yayi: «Kana bana ya Isayeli me wila munu ve, ata fyoti, wapi mutindu Falawo, ntinu ya Ngipiti ke wila munu, munu yina ke na yinwa ya dema?» **13** Yave zonzaka na Moyize na Aloni. Yandi zabisaka bawu mambu nyonso yina bawu fwana kusala samu na bana ya Isayeli, mpe samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti, samu ti bana ya Isayeli kubasika na yinsi ya Ngipiti. **14** Yayi ni bankumbu ya bamfumu ya makanda. Bana ya Lubene, mwana ya ntete ya Isayeli: Enoke mpe Palu, Eselone mpe Kaleme. Yina ni bankooko ya makanda yina butukaka na Lubene. **15** Bana ya Simewone: Yemwele, Yamine, Oyade, Yakine, Sowale mpe Sawule, mwana ya mu-Kaanani. Yina ni bankooko ya makanda yina butukaka na Simewone. **16** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Levi, mutindu bawu butamaka. Ngelesone, Keyate mpe Melali. Levi zingaka bamvula nkama na makumi tatu na nsambwadi. **17** Bana ya Ngelesone: Libeni mpe Simeyi na makanda ya bawu. **18** Bana ya Keyate: Amelame, Yiseyale, Ebelone mpe Uzyele. Keyate zingaka bamvula nkama na makumi tatu na tatu. **19** Bana ya Melali: Mayeli mpe Musi. Yina ni bankooko ya makanda yina butukaka na Levi, mutindu bawu butamaka. **20** Amelame kwelaka Yokebede kibusi ya tata ya yandi. Yokebede butilaka yandi Aloni mpe Moyize. Amelame zingaka bamvula nkama na makumi tatu na nsambwadi. **21** Bana ya Yiseyale: Kole, Nefenge mpe Zikeli. **22** Bana ya Uzyele: Misayele, Elesafane mpe Siteli. **23** Aloni kwelaka Eliseba, mwana ya Aminadabe kibusi ya Nayesone. Eliseba butilaka yandi Nadabe, Abiwu, Eleyazale mpe Itamale. **24** Bana ya Kole: Asile, Elekana mpe Abyasafe. Yina ni bankooko ya makanda yina butukaka na Kole. **25** Eleyazale mwana ya Aloni kwelaka ndumba mosi ya Putyele. Yandi butilaka yandi Pinase. Yina ni bamfumu ya makanda ya ba-Levi na makanda ya bawu. **26** Ni na Aloni mpe Moyize yina Yave tubaka: «Beno basisa bantu ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti. Bawu ke sala mutindu mukangu ya binwani.» **27** Ni Moyize na Aloni yina kwendaka zonza na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti na kubasisa bana ya Isayeli na Ngipiti. **28** Ntangu yina Yave zonzaka na Moyize kuna na Ngipiti, **29** Yave tubaka: «Ni munu Yave. Kwenda zabisa na Falawo, ntinu ya Ngipiti, mambu nyonso yina mu ke na kuzabisa nge.» **30** Kasi na mantwala ya Yave, Moyize vutulaka: «Mu ke na yinwa ya dema, wapi mutindu Falawo, ntinu ya Ngipiti ke wila munu?»

7 Kasi Yave tubaka na Moyize: «Tala, mu me kumisa nge Nzambi na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe mpangi ya nge Aloni ke vwanda mumbikudi ya nge. **2** Nge, nge ke zonza na mpangi ya nge Aloni nyonso yina mu ke tumisa nge, mpe yandi ke zonza yawu na Falawo, samu ti yandi bika bana ya Isayeli kubasika na yinsi ya yandi. **3** Kasi munu, mu ke kanga ntima ya Falawo. Mu ke lakisa bidimbu na bimangu ya munu ya mingi na yinsi ya Ngipiti. **4** Kasi Falawo, ntinu ya Ngipiti ke tumama ve na beno. Mu ke lambula diboko ya munu na yinsi ya Ngipiti, samu na kusemba Ngipiti mutindu me fwanana. Mpe mu ke basisa bantu ya munu na Ngipiti, bantu ya Isayeli na bankonga mutindu binwani. **5** Na yina, bantu ya Ngipiti ke zaba ti mu kele Yave, ntangu mu ke lambula diboko ya munu na Ngipiti, mpe mu ke basisa bana ya Isayeli na kati ya bawu.» **6** Moyize na Aloni salaka mbote-mbote mambu yina Yave tumisaka bawu. Ni mutindu yina bawu salaka. **7** Moyize vwandaka na bamvula makumi nana, mpe Aloni bamvula makumi nana na tatu, ntangu bawu kwendaka zonza na Falawo, ntinu ya Ngipiti. **8** Yave tubaka na Moyize mpe na Aloni: **9** «Kana Falawo, ntinu ya Ngipiti, tuba na beno: Beno sala kimangu! Nge Moyize, nge ke tuba na Aloni: Baka yinti ya nge, losa yawu na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yinti ke kituka nyoka.» **10** Na yina, Moyize na Aloni kwendaka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti mpe bawu salaka mutindu Yave tumisaka bawu. Aloni losaka yinti ya yandi na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe na mantwala ya bantu yina ke salaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yinti yango kitukaka nyoka. **11** Kasi Falawo, ntinu ya Ngipiti mpe bokilaka bantu ya ndwenga na banganga. Bantu ya bampandu ya Ngipiti, bawu mpe, bawu salaka mutindu mosi na bampandu ya bawu: **12** mosi na mosi na bawu losaka yinti ya yandi mpe bayinti ya bawu kitukaka banyoka. Kasi yinti ya Aloni minaka bayinti ya bawu nyonso. **13** Kasi Falawo, ntinu ya Ngipiti kangaka ntima ya yandi. Yandi mangaka na tumama na Moyize mpe na Aloni. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka. **14** Yave tubaka na Moyize: «Falawo, ntinu ya Ngipiti, ke na kusala yintu ngolo mpe yandi ke na kumanga na kubika bantu ya munu na kukwenda. **15** Na suka-suka, nge ke kwenda na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, ntangu yina yandi ke basikaka samu na kukwenda na nzadi ya Nile. Nge ke vingila yandi na kumu ya maza. Na diboko ya nge, nge ke vwanda na yinti yina kitukaka nyoka. Ntangu yandi ke kuma, **16** nge ke tuba na yandi: "Yave, Nzambi ya ba-Ebeleyo, me fidisa munu na kuzabisa nge ti bika bantu ya munu, samu ti ba kwenda sadila munu na yinsi ya kuyuma." Kasi tii ntangu yayi, nge me manga na kuwa. **17** Yave ke na kutuba: "kidimbu yayi mu ke na kusala ke lakisa nge ti mu kele Yave". Munu, mu ke bula maza ya nzadi ya Nile na yinti yayi ke na munu na maboko, mpe maza ke kituka menga. **18** Bambisi ya maza ya Nile ke kufwa. Nzadi ke banda na kubasika nsunga ya yimbi. Bantu ya yinsi ya Ngipiti ke lenda dyaka ve na kunwa maza ya Nile.» **19** Yave tubaka dyaka na Moyize: «Zonza na Aloni na kubaka yinti ya yandi, yandi kulambula yawu na kutalisa yawu na bamaza nyonso ya yinsi ya Ngipiti: bamwila, bamaza ya fyoti-fyoti, bizinga, bamaza nyonso ya Ngipiti. Maza nyonso ke kituka menga. Menga ke vwanda na yinsi nyonso ya Ngipiti tii na kati ya bitekolo yina ba yidikaka na yinti to na matadi.» **20** Moyize na Aloni salaka mutindu Yave tumisaka bawu. Yandi lambulaka yinti mpe bulaka maza ya nzadi ya Nile, na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe ya bantu yina ke salaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti. Maza nyonso ya nzadi ya Nile kitukaka menga. **21** Bambisi yina vwandaka na nzadi ya Nile kufwaka. Nzadi ya Nile kumaka na nsunga ya yimbi. Bantu ya yinsi Ngipiti

vwandaka lenda dyaka ve na kunwa maza ya nzadi. Yinsi nyonso ya Ngipiti vwandaka menga na menga. **22** Kasi bantu ya bampandu ya Ngipiti mpe salaka mutindu mosi na bampandu ya bawu. Na yina, Falawo, ntinu ya Ngipiti, kangaka ntima ya yandi. Yandi mangaka na kutumama na Moyize mpe na Aloni. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka. **23** Falawo, ntinu ya Ngipiti, pesaka bawu manima mpe yandi vutukaka na yinzo ya yandi, ata kutula ntima na mambu yina vwandaka me salama. **24** Bantu nyonso ya yinsi ya Ngipiti timunaka mabulu pene-pene ya nzadi ya Nile, samu na kuzwa maza ya kunwa, samu ti bawu vwandaka lenda dyaka ve na kunwa maza ya nzadi ya Nile. **25** Bilumbu nsambwadi ya muvimba lutaka, katuka ntangu yina Yave pesaka kitumbu yina na nzadi ya Nile.

8 Na manima ya mambu yina, Yave tubaka na Moyize: «Kwenda na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe tuba na yandi: "Yave me tuba mutindu yayi: Bika ti bantu ya munu kukwenda, samu ti bawu kusadila munu. **2** Kana nge manga na kubika ba kwenda, munu, mu ke pesa yinsi ya nge nyonso kitumbu. Mu ke nokisa mvula ya bampangu. **3** Nzadi nyonso ya Nile ke fuluka na bampangu. Bampangu ke katuka na Nile na kwiza kota na yinzo ya nge. Yawu ke kota na kivinga yina nge ke lalaka. Yawu ke fuluka na zulu ya mfulu ya nge. Yawu ke kota mpe na bayinzo ya bantu yina ke salaka na nge. Yawu ke kota na bayinzo ya bantu ya nge. Yawu ke kota na kati ya bifuule tii na kati ya banzungu yina ba ke lambilaka. **4** Bampangu ke fuluka na zulu ya nge, na zulu ya bantu yina ke salaka na nge tii na zulu ya bantu ya nge nyonso."» **5** Yave tubaka dyaka na Moyize: «Zonza na Aloni: "baka yinti ya nge, lambula na kutalisa yawu na bamaza nyonso ya yinsi ya Ngipiti: bamwila, bamaza ya fyoti-fyoti na bizinga. Basisa bampangu samu ti yawu fuluka na yinsi nyonso ya Ngipiti."» **6** Aloni lambulaka diboko ya yandi na zulu ya bamaza nyonso ya yinsi ya Ngipiti. Bampangu basikaka mpe yawu fulukaka na yinsi nyonso ya Ngipiti. **7** Kasi bantu ya bampandu mpe salaka mutindu mosi na bampandu ya bawu. Bawu basisaka bampangu na yinsi ya Ngipiti. **8** Ni na ntangu yina Falawo, ntinu ya Ngipiti, bokilaka Moyize na Aloni, mpe yandi zabisaka bawu: «Beno sambila Yave, yandi katula bampangu yayi na munu mpe na bantu ya munu. Na manima, mu ke bika bantu ya Isayeli, samu ti ba kwenda pesa Yave minkayulu.» **9** Moyize tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti: «Mutindu nge zola, zabisa munu ntangu yina nge zola ti mu sambila Yave samu na nge, samu na bantu yina ke salaka na nge, mpe samu na bantu ya nge nyonso, samu ti yandi katula bampangu na sika ya nge mpe na bayinzo ya nge. Bampangu ke bikana kaka na kati ya nzadi ya Nile.» **10** Falawo, ntinu ya Ngipiti vutulaka: «Sala yawu mbasi». Moyize tubaka: «Bika ti yawu kusalama mutindu nge me tuba, samu ti nge zaba ti ya kele ve na muntu yina me fwanana na Yave, Nzambi ya beto. **11** Bampangu ke bika nge, yawu ke bika bayinzo ya nge. Yawu ke bika bantu yina ke salaka na nge. Yawu ke bika bantu ya nge nyonso. Bampangu ke bikana kaka na kati ya nzadi ya Nile.» **12** Moyize na Aloni basikaka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Moyize zangulaka ndinga na kusambila Yave, samu na bampangu yina Yave fidisaka samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti. **13** Yave salaka mutindu Moyize lombaka. Bampangu kufwaka na bayinzo, na bangaanda mpe na bilanga. **14** Ba kutikisaka yawu na bikunku. Yinsi nyonso vwandaka basika nsunga ya yimbi. **15** Kasi ntangu Falawo, ntinu ya Ngipiti, talaka ti mambu vwandaka me yilama, yandi kangaka dyaka ntima ya yandi. Yandi mangaka ya yandi na kutumama na Moyize mpe na Aloni. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka. **16** Yave tubaka na Moyize: «Zonza na Aloni: "lambula yinti ya nge mpe bula fundu-fundu ya ntoto. Fundu-fundu ya ntoto ke kituka bangungu na yinsi nyonso ya Ngipiti".» **17** Moyize na Aloni tumamaka. Aloni lambulaka diboko ya yandi mpe bulaka fundu-fundu ya ntoto na yinti ya yandi. Fundu-fundu ya ntoto kitukaka bangungu. Bangungu yango mwanganaka na zulu ya bantu mpe na zulu ya bibulu. Na yinsi nyonso ya Ngipiti, fundu-fundu nyonso ya ntoto kitukaka bangungu. **18** Bantu ya bampandu mekaka na kubasisa bangungu na bampandu ya bawu, kasi bawu lembanaka. Mutindu bangungu vwandaka na zulu ya bantu mpe na zulu ya bibulu, **19** bantu ya bampandu tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti: «Yayi kele lulendo ya Nzambi!» Kasi Falawo, ntinu ya Ngipiti, kangaka ntima ya yandi. Yandi tumamaka ve na Moyize na Aloni. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka. **20** Yave tubaka na Moyize: «Mbasi na suka-suka, nge ke telama na kukwenda na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, ntangu yina yandi ke basikaka na kukwenda na nzadi. Nge ke zabisa yandi ti Yave ke na kutuba mutindu yayi: "Bika bantu ya munu samu ti bawu sadila munu. **21** Kana nge bika ve ti bantu ya munu kwenda, mu ke fidisa nge banzinzi yina ke tatikaka. Mu ke fidisa yawu na bantu ya nge, na bantu yina ke salaka na nge tii na bayinzo ya nge. Bayinzo ya bantu ya yinsi ya Ngipiti ke fuluka na banzinzi yina ke tatikaka, mpe ntoto ya yinsi nyonso ke fuluka na yawu. **22** Kasi na kilumbu yango, mu ke pesa ve kitumbu yina na kizunga ya Ngosene, kisika yina kele bantu ya munu. Ata nzinzi mosi yina ke tatikaka ke vwanda kuna, samu nge ndima ti, munu Yave, mu kele na kati ya yinsi. **23** Mu ke kuula bantu ya munu na bampasi yina ke kumina bantu ya nge. Kimangu yayi ke salama mbasi."» **24** Yave salaka mutindu yina. Mukangu mosi ya banzinzi yina ke tatikaka kwizaka kota na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yawu kotaka na yinzo ya bantu yina ke salaka na Falawo mpe na kati ya yinsi nyonso ya Ngipiti. Yinsi nyonso bebaka mingi na banzinzi yina ke tatikaka. **25** Falawo, ntinu ya Ngipiti, bokilaka Moyize na Aloni mpe yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda pesa Nzambi ya beno minkayulu, kasi beno sala yawu na yinsi yayi.» **26** Moyize vutulaka: «Ve, ya kele mbote ve, samu ti minkayulu yina beto ke pesa na Yave, Nzambi ya beto, kele nganzi samu na bantu ya Ngipiti. Kana beto pesa na meso ya bantu ya Ngipiti minkayulu yina bawu ke talaka ti yawu kele nganzi, bawu ke bula ve beto matadi? **27** Beto ke tambula bilumbu tatu na yinsi ya kuyuma mpe beto ke pesa minkayulu na Yave, Nzambi ya beto, na mutindu yina yandi ke zabisa beto yawu.» **28** Falawo, ntinu ya Ngipiti tubaka: «Mu ke bika ti beno kwenda na yinsi ya kuyuma, samu na kupesa Yave Nzambi ya beno minkayulu. Kasi beno kwenda ntama mingi ve. Beno sambila samu na munu.» **29** Moyize vutulaka: «Kaka na ntangu yina mu ke basika na yinzo ya nge, mu ke sambila Yave. Mbasi banzinzi yina ke tatikaka ke bika nge. Bawu ke bika bantu yina ke salaka na nge na bantu ya nge. Kasi kuvuna dyaka ve! Kumanga dyaka ve ti bantu ya Isayeli kwenda pesa Yave minkayulu.» **30** Na yina, Moyize basikaka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe yandi sambilaka Yave. **31** Yave salaka mutindu Moyize lombaka. Banzinzi yina ke tatikaka bikaka Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yawu bikaka bantu yina ke salaka na yandi. Yawu bikaka bantu ya Falawo. Ata nzinzi mosi bikanaka. **32** Na mbala yayi mpe, Falawo, ntinu ya Ngipiti, kangaka dyaka ntima ya yandi. Yandi mangaka na kubika ti bantu ya Isayeli kukwenda.

9 Yave tubaka na Moyize: «Kwenda na sika ya Falawo mpe zabisa yandi ti, Yave Nzambi ya ba-Ebeleyo, ke na kutumisa nge mutindu yayi: "Bika bantu ya munu, samu ti ba kwenda

sadila munu. **2** Kana nge manga dyaka na kubika ti bawu kwenda, kana nge tatamana na kusimbidila bawu, **3** Yave ke balukila bibulu ya nge yina ke na kati ya matiti. Yandi ke balukila bampunda, bambuluku, basamo, bangombe, mameme na bankombo. Kiyoolo ya ngolo ke kuzwa bawu. **4** Yave ke sala luswaswanu na yina me tadila bibulu ya bantu ya Isayeli, na bibulu ya bantu ya Ngipiti. Ata kibulu mosi ve ya bana nyonso ya Isayeli ke kufwa!"» **5** Yave kubikaka ntangu yina yandi ke sadila mambu yina, ntangu yandi tubaka: «Mbasi, Yave ke sala dyambu yayi na yinsi.» **6** Mpe na kilumbu yina landaka, Yave salaka dyambu yango: Bibulu nyonso ya bantu ya Ngipiti kufwaka mpe ata kibulu mosi ve ya bana ya Isayeli kufwaka. **7** Falawo, ntinu ya Ngipiti, fidisaka bantu na kwenda kuzwa bansangu. Bawu zabisaka yandi ti ata kibulu mosi ve ya bana ya Isayeli kufwaka. Kasi Falawo, ntinu ya Ngipiti, kangaka dyaka ntima ya yandi. Yandi mangaka na kubika ti bantu ya Isayeli kukwenda. **8** Yave tubaka na Moyize na Aloni: «Beno baka bombi na kati ya kifuule ya nene, beno fulusa maboko. Moyize ke losa yawu na zulu, na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **9** Bombi yango ke mwangana na yinsi nyonso ya Ngipiti mutindu fundu-fundu. Yawu ke basisa mawumbu yina ke buta bamputa ya mafinya na bantu mpe na bibulu, na yinsi nyonso ya Ngipiti.» **10** Moyize na Aloni bakaka bombi ya kifuule. Bawu kwendaka telama na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Moyize losaka bombi yango na zulu, mpe yawu basisaka mawumbu yina butaka bamputa ya mafinya na sika ya bantu mpe na bibulu. **11** Bantu ya bampandu lendaka ve na kwiza talana na mantwala ya Moyize samu na bamputa yina. Samu ti bawu mpe, bawu kuzwaka bamputa mutindu bantu nyonso ya Ngipiti. **12** Kasi Yave salaka ti Falawo, ntinu ya Ngipiti, kukanga ntima ya yandi. Falawo, ntinu ya Ngipiti, tumamaka ve na Moyize na Aloni. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka na Moyize. **13** Yave tubaka na Moyize: «Mbasi na suka-suka, nge ke telama na kukwenda na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Nge ke zabisa yandi ti, Yave Nzambi ya ba-Ebeleyo, ke na kutuba mutindu yayi: "Bika bantu ya munu kukwenda samu na kusadila munu. **14** Samu ti na mbala yayi, mu ke fidisa bimbevo na bampasi ya konso mutindu. Mu ke fidisa yawu na nge mosi, na bantu yina ke salaka na nge, mpe na bantu ya nge, samu ti, nge zaba ti, ya kele ve na muntu yina me fwanana na munu na yinza nyonso. **15** Kana mu lambulaka diboko ya munu samu na kufidisa beno kiyoolo, nge na bantu ya nge, beno zolaka zimbana na ntoto yayi. **16** Kasi kana mu me bika ti nge zinga dyaka, ya kele samu na kulakisa nge ngolo ya munu, mpe samu ti nkumbu ya munu kuzabakana na yinza nyonso. **17** Kana nge tatamana na kukanga bantu ya munu nzila, mpe nge bika ve ti bawu kwenda, **18** mbasi, kaka na ngunga yayi, mu ke nokisa mvula ya ngolo ya matadi mutindu yawu me salamaka ntete ve na yinsi yayi ya Ngipiti, katuka mbandukulu ya yawu tii ntangu yayi. **19** Ntangu yayi, baka bibulu ya nge na bima ya nge nyonso yina kele na matiti, bumbisa yawu na kisika ya mbote. Konso muntu to kibulu yina ke vwanda na bilanga, kana bawu vutuka ve na yinzo, mvula ya matadi ke bwidila bawu, mpe bawu ke kufwa."» **20** Na kati ya bantu yina vwandaka sala na Falawo, ntinu ya Ngipiti, ya vwandaka na bayina talaka ti mambu ya Yave vwandaka ya mfunu. Bawu bumbisaka bisadi ya bawu mpe bibulu ya bawu na kati ya bayinzo. **21** Kasi bayina talaka ti mambu ya Yave vwandaka kaka mambu ya mpamba, bawu bikaka bisadi ya bawu mpe bibulu ya bawu na kati ya matiti. **22** Yave tubaka na Moyize: «Nanguna diboko ya nge na zulu. Bika ti mvula ya matadi kunoka na yinsi nyonso ya Ngipiti. Bika ti yawu kunoka na zulu ya bantu, na zulu ya bibulu mpe na zulu ya bilanga nyonso ya yinsi ya Ngipiti.» **23** Moyize nangunaka yinti ya yandi na zulu. Yave wakisaka bidumu mpe yandi nokisaka mvula ya matadi. Banzasi vwandaka kubwa mingi na ntoto. Yave nokisaka mvula ya matadi na yinsi ya Ngipiti. **24** Mvula ya matadi nokaka na banzasi. Mvula ya nsisi ya mutindu yina me salamaka ntete ve na yinsi nyonso ya Ngipiti, kubanda ntangu yina Ngipiti kumaka yinsi. **25** Na yinsi nyonso ya Ngipiti, mvula ya matadi bebisaka bima nyonso yina vwandaka ve na kati ya babwala, ya vwanda bantu to bibulu. Mvula yango bebisaka bikuni mpe bayinti nyonso. **26** Kaka ni na Ngosene, kisika yina vwandaka bana ya Isayeli mvula ya matadi nokaka ve. **27** Na yina, Falawo bokilaka Moyize na Aloni, yandi tubaka na bawu: «Na mbala yayi, mu me sala disumu. Ni Yave kele ya kudedama. Munu na bantu ya munu beto me sala yimbi. **28** Beno sambila Yave samu na kusukisa bidumu ya Nzambi na mvula ya matadi. Mu ke bika beno kwenda. Mu ke simbidila dyaka beno ve.» **29** Moyize vutulaka: «Ntangu mu ke basika na mbanza, mu ke nanguna maboko na sika ya Yave. Bidumu ke dingama, mvula ya matadi ke manisa, samu ti, nge zaba ti, ntoto kele ya Yave. **30** Kasi mu zaba ti nge na bantu yina ke salaka na nge, beno ke banda ve na kuzitisaka Yave, Nzambi.» **31** Bikuni yina vwandaka me fula mpe yina vwandaka me basisa bambuma bebaka. **32** Kasi bikuni ya nkaka bebaka ve, samu ti bikuni yango vwandaka me fula ntete ve, mpe vwandaka me basisa ntete ve bambuma. **33** Moyize basikaka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe na mbanza. Yandi nangunaka maboko na sika ya Yave. Bidumu dingamaka mpe mvula ya matadi manisaka. Mvula mpe bikaka na kunoka na yinsi. **34** Ntangu Falawo, ntinu ya Ngipiti, talaka ti mvula bikaka na kunoka, bidumu dingamaka mpe mvula ya matadi manisaka, yandi tatamanaka na kusala masumu: Yandi kangaka ntima ya yandi, yandi na bantu yina ke salaka na yandi. **35** Ntima ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, vwandaka kaka ya kukangama. Yandi bikaka ve ti bana ya Isayeli kukwenda. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka yawu na Moyize.

10 Yave tubaka na Moyize: «Kwenda na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, samu ti ni munu kangaka ntima ya yandi, yandi na bantu yina ke salaka na yandi. Kwenda samu na kulakisa bimangu ya munu na kati-kati ya bawu. **2** Ya kele mpe samu ti nge zabisa na bana ya nge mpe na batekolo ya nge mutindu mu me sakinina bantu ya Ngipiti, mpe mutindu mu me lakisa bimangu ya munu na kati-kati ya bawu. Na yina, beno ke bakula ti mu kele Yave.» **3** Moyize na Aloni kwendaka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe bawu tubaka na yandi: «Yave, Nzambi ya ba-Ebeleyo, me tuba mutindu yayi: "Tii wapi ntangu nge ke manga na kukuluka na mantwala ya munu? Bika ti bantu ya munu kukwenda, samu ti ba kwenda sadila munu. **4** Kana nge manga ti bantu ya munu kukwenda, mbasi mu ke fidisa makonko na yinsi ya nge. **5** Yawu ke fuluka na yinsi tii ntoto nyonso ya yinsi ke talana dyaka ve. Yawu ke kudya nyonso yina bikanaka, nyonso yina mvula ya matadi bikaka. Yawu ke manisa na kudya makasa ya bayinti nyonso ya beno yina ke na kumena na bilanga. **6** Yawu ke fuluka na bayinzo ya nge. Yawu ke fuluka na bayinzo ya bantu nyonso yina ke salaka na nge. Yawu ke fuluka na bayinzo ya bantu nyonso ya Ngipiti. Batata ya nge na bankooko ya nge me talaka ntete ve dyambu ya mutindu yina, katuka ntangu yina ba kumaka na ntoto yayi tii na kilumbu ya bubu yayi."» Moyize basikaka na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe yandi vutukaka ya yandi. **7** Bantu yina ke salaka na Falawo tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti: «Tii wapi ntangu muntu yayi ke vwanda mutambu samu na beto? Bika ti bantu ya yandi ba kwenda. Bika ti ba kwenda sadila Yave,

Nzambi ya bawu. Nabunu nge zaba ti Ngipiti ke na kufwa?» **8** Na yina, ba tumisaka Moyize na Aloni na kuvutuka na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Falawo tubaka na bawu: «Beno kwenda! Beno sadila Yave, Nzambi ya beno. Kasi ni banani ke kwenda?» **9** Moyize vutulaka: «Beto ke kwenda na bana ya beto, mpe na biboba ya beto. Beto ke kwenda na bana ya beto ya babakala mpe ya bakento, na Bibulu ya fyoti na ya nene, samu ti na beto, yawu kele mukembo samu na Yave.» **10** Kasi Falawo, ntinu ya Ngipiti tubaka na bawu: «Kana mu bika beno kwenda na bana ya beno, bika ti Yave kuvwanda na beno! Beno ke na kutala ve beno mosi ti beno ke na mabanza ya yimbi? **11** Yawu ke salama mutindu yina ve! Kaka ni babakala ke kwenda. Beno kwenda sadila Yave, samu ti ni mutindu yina beno ke na kusosa.» Na manima, ba bingisaka bawu na ntwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **12** Yave tubaka na Moyize: «Lambula diboko ya nge na yinsi ya Ngipiti samu na kubokila makonko: Yawu kuvwanda na zulu ya yinsi ya Ngipiti! Yawu kudya matiti nyonso ya yinsi. Yawu kudya nyonso yina mvula ya matadi bikaka.» **13** Moyize lambulaka yinti ya yandi na yinsi ya Ngipiti, mpe Yave fidisaka kitembo ya esete na yinsi, na kilumbu yina nyonso mpe na mpimpa nyonso. Na suka kitembo ya esete vwandaka me nata makonko. **14** Makonko mwanganaka na yinsi nyonso ya Ngipiti, mpe yawu vwandaka na bisika nyonso. Makonko ya mingi-mingi ya mutindu yina vwandaka me talana ntete ve, mpe yawu ke talana dyaka ve. **15** Makonko fukaka yinsi nyonso, mpe ntoto kumaka ndombe. Makonko kudyaka matiti nyonso ya yinsi, mpe bambuma nyonso ya bayinti yina bikanaka na manima ya mvula ya matadi. Ata dikasa mosi ve bikanaka dyaka na bayinti, mpe na bilanga ya yinsi nyonso ya Ngipiti. **16** Na yina, Falawo, ntinu ya Ngipiti, bokilaka Moyize na Aloni na nswalu nyonso. Yandi tubaka na bawu: «Mu me sala disumu na mantwala ya Yave, Nzambi ya beno, mpe na mantwala ya beno. **17** Kasi beno lemvokila disumu ya munu mbala yayi dyaka. Beno sambila Yave, Nzambi ya beno, samu ti yandi katula kwandi munu kitembo yayi ya lufwa.» **18** Moyize basikaka na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yandi sambilaka Yave. **19** Na yina, Yave telemisaka mupepe ya ngolo ya wesete. Mupepe yango nataka makonko, mpe losaka yawu na Mubu ya Batwandu. Ata dikonko mosi ve bikanaka na yinsi nyonso ya Ngipiti. **20** Kasi, Yave salaka ti Falawo, ntinu ya Ngipiti, kukanga dyaka ntima ya yandi. Falawo, ntinu ya Ngipiti, bikaka ve ti bana ya Isayeli kukwenda. **21** Yave tubaka na Moyize: «Nanguna diboko ya nge na zulu. Bika ti kitombe kuvwanda na yinsi ya Ngipiti, kitombe mosi ya ngolo yina ba ke lenda ata fyoti ve na kutala kima!» **22** Moyize nangunaka diboko ya yandi na zulu, mpe kitombe mosi ya ngolo kotaka na yinsi nyonso ya Ngipiti, bilumbu tatu ya muvimba. **23** Na bilumbu tatu yina, muntu lendaka tala mpangi muntu ve. Konso muntu vwandaka kaka na kisika yina yandi vwandaka. Kasi bana nyonso ya Isayeli vwandaka na nsemo na bisika yina bawu vwandaka zinga. **24** Na yina, Falawo, ntinu ya Ngipiti, bokilaka Moyize mpe yandi tubaka na yandi: «Beno kwenda! Beno sadila Yave. Kaka bangombe ya beno, na mameme mpe bankombo ya beno fwana kubikana. Kasi bana ya beno lenda kwenda na beno.» **25** Moyize vutulaka: «Kana ya kele mutindu yina, ni nge ke pesa beto minkayulu ya kupesa na Yave Nzambi ya beto, na minkayulu ya kuyokila yandi? **26** Mukangu nyonso ya beto ya bibulu ke kwenda na beto, mpe ata kibulu mosi ve ke bikana! Samu ti ni na kati ya yawu beto ke baka bibulu ya kupesa minkayulu na Yave, Nzambi ya beto. Tekila beto kuma kuna, beto mosi, beto me zaba ntete ve yinki na kati ya bibulu yina, beto ke pesa na Yave, samu na kusadila yandi.» **27** Kasi, Yave salaka ti Falawo, ntinu ya Ngipiti, kukanga ntima ya yandi. Falawo, ntinu ya Ngipiti, bikaka ve ti bawu kukwenda. **28** Falawo, ntinu ya Ngipiti, tubaka na Moyize: «Basika! Kumeka dyaka ve na kwiza talana na mantwala ya munu. Kilumbu yina nge ke kwiza talana dyaka na mantwala ya munu, nge ke kufwa!» **29** Moyize vutulaka: «Kaka mutindu nge me tuba! Mu ke kwiza talana dyaka ve na mantwala ya nge!»

11 Yave tubaka na Moyize: «Mu ke fidisa mpasi mosi ya mansukina na Falawo mpe na yinsi ya Ngipiti. Na manima, yandi ke bika ti beno kwenda. Ntangu yandi ke bika ti beno kwenda, ya ke vwanda kubingisa yandi ke bingisa beno ya mankululu na yinsi yayi. **2** Zonza na bantu ya Isayeli na kulomba bima ya wolo mpe ya palata na bantu ya Ngipiti. Bakala kulomba na mpangi ya yandi bakala, mpe kento kulomba na mpangi ya yandi kento.» **3** Yave salaka ti bantu ya Isayeli kuzwa lusalusu ya bantu ya Ngipiti. Moyize yandi mosi vwandaka muntu ya nene na yinsi ya Ngipiti, na mantwala ya bantu yina vwandaka sala na Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe na mantwala ya bantu ya Ngipiti. **4** Moyize tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti: «Yave me tuba mutindu yayi: "Na kati-kati ya mpimpa, mu ke luta na kati ya yinsi ya Ngipiti. **5** Bana nyonso ya ntete ya babakala ya yinsi ya Ngipiti ke kufwa, kubanda na mwana ya ntete ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, yina ke ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu, tii na mwana ya ntete ya kento yina kele kisadi ya mpamba, yina ke salaka na kinikunu ya bambuma. Konso mwana ya ntete ya kibulu mpe ke kufwa. **6** Bidilu ya nene ke wakana na yinsi nyonso ya Ngipiti. Bidilu ya mutindu yina me wakanaka ntete ve, mpe yawu ke wakana dyaka ve. **7** Kasi na sika ya bana nyonso ya Isayeli, ata yimbwa ke lola ve samu na muntu to samu na kibulu. Na yina, beno ke zaba ti munu Yave, mu ke na kusala luswaswanu na yina me tadila Ngipiti na Isayeli."» **8** Na yina, Moyize tatamanaka na kutuba: «Bantu nyonso yina ke salaka na nge ke kwiza, mpe bawu ke fukuma na mantwala ya munu. Bawu ke tuba: "Basika, nge na bantu ya nge nyonso yina ke na kulandaka nge." Na manima kuna, mu ke basika.» Moyize basikaka na nkele nyonso na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **9** Yave tubaka na Moyize: «Falawo, ntinu ya Ngipiti, ke tumama ve na beno, samu ti bimangu ya munu kuvwanda ya mingi na yinsi ya Ngipiti.» **10** Moyize na Aloni salaka bimangu nyonso yina na mantwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Kasi Yave kangaka ntima ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Falawo, ntinu ya Ngipiti, bikaka ve ti bana ya Isayeli ba basika na yinsi ya yandi.

12 Yave tubaka na Moyize na Aloni na yinsi ya Ngipiti: **2** «Ngonda yayi ke vwanda ngonda ya ntete samu na beno. Ni yawu beno ke tula na mbandukulu ya mvula. **3** Beno zonza na mukangu nyonso ya Isayeli mutindu yayi: Na kilumbu ya kumi ya ngonda yayi, konso dikanda ke baka dimeme to nkombo mosi na konso yinzo. **4** Kana lutangu ya bantu ya dikanda kele fyoti samu na kudya kibulu mosi, bantu yango fwana kuvukana na bantu ya yinzo ya mpangi yina kele pene-pene, mutindu kele lutangu ya bantu ya kudikila. Beno ke soola kibulu ya kufwanana mutindu kele kitezo yina konso muntu lenda kudya. **5** Yawu ke vwanda kibulu ya mbakala yina kele ve na kifuma, yina kele na mvula mosi. Beno ke baka yawu na kati ya mameme to bankombo. **6** Beno ke tula yawu na lweka tii na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda yayi. Na kati ya mukangu nyonso ya Isayeli, ba ke zenga balaka ya bibulu yina, na nkokila, tekila ntangu kudyama. **7** Beno ke baka menga ya kibulu, beno ke kusa yawu na makunzi zole ya mwelo, mpe na dibaya ya zulu ya mwelo, na konso yinzo yina ba ke kudya kibulu. **8** Beno ke kudya mbisi yango na mpimpa yina. Beno ke kudya yawu ya kuyoka, na mampa yina kele ve na levule, mpe na ndunda

ya ndudi. **9** Beno ke kudya ve mbisi ya nkunzu to yina ba me lambila na maza. Kasi kaka yina ba me yoka na tiya, na yintu nyonso, na makulu, mpe na bima yina kele na kati ya kivumu. **10** Beno ke bumba ata ndambu ve samu na kilumbu yina ke landa. Mbisi yina ke kuma tii na suka, beno ke yoka yawu. **11** Beno ke kudya yawu mutindu yayi: mukaba na luketo, mapapa na makulu, mpe yinti na maboko. Beno ke kudya yawu na mbangu nyonso. Yawu kele Paki ya Yave. **12** «Mu ke tambula na yinsi ya Ngipiti na mpimpa yina, mpe mu ke kufwa konso mwana ya ntete ya bakala ya yinsi ya Ngipiti, kubanda na bantu tii na bibulu. Mu ke fundisa binzambi-nzambi nyonso ya Ngipiti. Mu kele Yave. **13** Menga yina ke vwanda na myelo ya bayinzo ya beno ke vwanda kidimbu samu na beno. Ntangu mu ke tala menga, mu ke luta na zulu ya beno. Kitembo ya lufwa ke kuzwa beno ve ntangu mu ke semba yinsi ya Ngipiti. **14** «Kilumbu yina ke vwanda samu na beno kilumbu ya kubambuka moyo. Bantangu nyonso, na kilumbu yina, beno ke sala mukembo yayi samu na Yave. Yawu kele musiku ya bantangu nyonso samu na konso mbandu: beno ke sala mukembo yayi. **15** «Mpe dyaka, na bilumbu nsambwadi, beno ke kudya mampa yina ba me funisa ve. Katuka kilumbu ya ntete, beno ke katula levule na kati ya bayinzo ya beno. Samu ti kubanda na kilumbu ya ntete tii na kilumbu ya nsambwadi, konso muntu yina ke kudya dimpa yina ke na levule, ba ke katula yandi na mukangu ya bantu ya Isayeli. **16** Na kilumbu ya ntete, beno ke sala lukutakanu ya longo. Na kilumbu ya nsambwadi mpe, beno ke sala lukutakanu ya longo. Na bilumbu zole yina, beno ke sala ata kisalu mosi ve, kasi beno ke lamba kaka madya ya kitezo ya konso muntu. **17** «Beno ke sala mukembo ya mampa yina kele ve na levule, samu na kubambuka moyo ya kilumbu yina mu basisaka mikangu ya beno na yinsi ya Ngipiti. Beno ke zitisa kilumbu yango na konso mbandu. Yawu kele musiku ya bantangu nyonso. **18** Na ngonda yango ya ntete, na nkokila ya kilumbu ya kumi na yiya, beno ke kudya mampa yina kele ve na levule tii na nkokila ya kilumbu ya makumi zole na mosi. **19** Na bilumbu nsambwadi, levule kuvwanda ve na bayinzo ya beno. Kana muntu me kudya kima yina ke na levule, ya vwanda nzenza to mu-Isayeli, ba fwana kukatula yandi na mukangu ya bantu ya Isayeli. **20** Beno kudya ata kima ve yina kele na levule. Bisika nyonso yina beno ke vwanda, beno kudya mampa yina ba me funisa ve.» **21** Na yina, Moyize bokilaka bakuluntu nyonso ya Isayeli, mpe yandi zonzaka na bawu: «Beno kwenda baka mameme to bankombo samu na makanda ya beno, mpe beno zenga bawu balaka samu na mukembo ya Paki. **22** Beno ke baka kintala ya mukwisa, mpe beno ke bondika yawu na kati ya menga ya kibulu yina kele na dibola. Beno kusa menga yango na dibaya ya zulu ya myelo, mpe na makunzi zole ya myelo ya kukotila. Ata muntu mosi ve kubasika na yinzo ya yandi tekila bwisi kutsya, **23** samu ti Yave ke tambula na yinsi ya Ngipiti samu na kusemba yinsi ya Ngipiti. Yandi ke tala menga na dibaya ya zulu ya myelo, mpe na makunzi zole ya myelo. Na yina, yandi ke luta na zulu ya beno. Yandi ke bika ve ti mbazi yina ke pesaka lufwa kukota na bayinzo ya beno, samu na kutalisa beno mpasi. **24** Beno ke zitisa nyonso yina. Yawu kele ntumunu samu na nge, mpe samu na bana ya nge, bantangu nyonso. **25** Ntangu beno ke kota na yinsi yina Yave ke pesa beno mutindu yandi zonzaka, beno fwana kusadilaka mukembo yayi. **26** Ntangu bana ya beno ke yufula beno: "Yinki zola kutuba mukembo yayi beno ke na kusala?" **27** Beno ke vutula: "Yawu kele munkayulu ya Paki samu na Yave. Yandi lutaka na zulu ya bayinzo ya bana ya Isayeli kuna na yinsi ya Ngipiti. Ntangu yandi talisaka Ngipiti mpasi, yandi kuulaka bayinzo ya beto".» Na yina, bana ya Isayeli fukamaka, mpe sambilaka. **28** Bawu telamaka mpe vutukaka. Bawu salaka mbote-mbote mutindu Yave tumisaka na Moyize mpe na Aloni. Ni mutindu yina bawu salaka. **29** Na kati-kati ya mpimpa, Yave salaka ti konso mwana ya ntete ya bakala ya yinsi ya Ngipiti kufwa, kubanda na mwana ya ntete ya bakala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, yina fwanaka vwanda na kiti ya kintinu, tii na mwana ya ntete ya bakala ya muntu yina kele ya kukangama na boloko, mpe na konso bana ya ntete ya bibulu. **30** Falawo, ntinu ya Ngipiti, telamaka na mpimpa yina, yandi na bantu yina ke salaka na yandi, na bantu nyonso ya Ngipiti. Bidilu ya nene wakanaka na yinsi ya Ngipiti samu ti ata yinzo mosi ve kondwaka mvumbi. **31** Kaka na mpimpa yina, yandi bokilaka Moyize na Aloni, mpe yandi tubaka: «Beno telama, beno basika na kati ya bantu ya munu, beno na bana ya Isayeli. Beno kwenda, beno kwenda sadila Yave mutindu beno zonzaka. **32** Beno baka mpe bangombe ya beno, mameme na bankombo ya beno mutindu beno zonzaka. Beno kwenda mpe beno lombila munu lusakumunu.» **33** Bantu ya yinsi ya Ngipiti vwandaka tumisa bantu ya Isayeli na kubasika na mbangu-mbangu, mpe na kubika yinsi ya bawu, samu ti bantu ya Ngipiti vwandaka zonza ti kana bawu basika ve, beto ke kufwa beto nyonso. **34** Ni yawu yina, bantu ya Isayeli kuzwaka mpe ve ntangu ya kuvimbisa biputi ya mampa. Bawu bakaka mpe biyunga ya bawu samu na kukanga bipaki ya bawu, mpe bawu tulaka yawu na magembo. **35** Bana ya Isayeli salaka mutindu Moyize tubaka. Bawu lombaka na bantu ya Ngipiti bima ya wolo, bima ya palata, mpe na binkuti. **36** Yave salaka ti bantu ya Isayeli kuzwa lusalusu ya bantu ya Ngipiti. Bantu ya Ngipiti pesaka bantu ya Isayeli nyonso yina ba lombaka. Ni mutindu yina bantu ya Isayeli bakaka bimvwama nyonso ya bantu ya Ngipiti. **37** Bana ya Isayeli katukaka na mbanza Lamesese na kukwenda na mbanza Sukote. Lutangu ya bantu vwandaka keba ve mafunda bankama sambanu ya babakala yina lendaka nwana na kwendaka tambula, kutanga ve bakento, na bana mpe biboba. **38** Bawu kwendaka mpe na bantu mingi ya bandinga ya nkaka. Bawu nataka bangombe, mameme na bankombo, yina salaka mukangu ya nene ya bibulu. **39** Bana ya Isayeli lambaka bagato yina vwandaka ve na levule na kiputi yina katukaka na bawu na Ngipiti, yina vwandaka ve ya kuvimba. Samu ti na ntangu ba bingisaka bawu na Ngipiti, bawu kuzwaka ve ntangu ya kukubika madya ya nzyetolo ya bawu. **40** Lutangu ya bamvula yina bana ya Isayeli lutisaka na yinsi ya Ngipiti vwandaka bankama yiya na makumi tatu. **41** Na manima ya bamvula bankama yiya na makumi tatu, na kilumbu yina, mikangu nyonso ya dikanda ya Yave basikaka na yinsi ya Ngipiti. **42** Yave salaka mpimpa ya muvimba na kubasisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. Mpimpa yina kele mpimpa ya Yave. Yawu fwana kuvwanda mpe mpimpa ya kulala ve, samu na bana nyonso ya Isayeli, na bambandu nyonso. **43** Yave tubaka na Moyize na Aloni: «Beno tala, bansalulu ya kulanda samu na mukembo ya Paki ni yayi: Ata nzenza mosi ke kudya yawu. **44** Mundongo yina ba me sumba na mbongo ke banda na kudya yawu kaka na manima ya kuzengisa bubakala ya yandi. **45** Ata nzenza mosi ve ya mwa ntangu to kisadi yina ba ke futaka lenda kudya yawu. **46** Beno kudya musuni na kati ya yinzo, mpe beno basisa yawu na ngaanda ve. Beno kubuka ve mikwa ya kibulu. **47** Mukangu nyonso ya Isayeli fwana kukembila mukembo yayi. **48** Kana nzenza yina ke vwandaka na yinzo ya nge zola kukembila Paki samu na Yave, bika ti babakala nyonso ya yinzo ya yandi kuzengisa ntete bubakala ya bawu. Na manima, yandi lenda sala mukembo yango. Yandi ke vwanda mutindu mwana ya Isayeli. Kasi ata muntu mosi ve yina ba

me zenga ve bubakala lenda kudya yawu.» **49** «Musiku ya mukembo yayi ke vwanda kaka mosi, samu na bana ya Isayeli mpe samu na banzenza yina ke zingaka na beno.» **50** Bana nyonso ya Isayeli salaka mutindu yina. Bawu salaka mbote-mbote mutindu Yave tumisaka na Moyize na Aloni na kusala. **51** Ni na kilumbu yina, Yave basisaka bana ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, mutindu mukangu ya binwani.

13 Yave tubaka dyaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Byekila munu konso mwana ya ntete, ya vwanda na bantu to na bibulu. Konso mwana ya ntete yina ke butuka na kati ya bana ya Isayeli, yandi ke vwanda ya munu.» **3** Moyize tubaka na bantu ya Isayeli: «Beno bambuka moyo na kilumbu yayi yina beno me basika na yinsi ya Ngipiti, yinsi yina beno vwandaka na bundongo. Samu ti Yave me sadila lulendo ya yandi na kubasisa beno kuna. Na kilumbu yango, beno ke kudya ve mampa yina ba me funisa. **4** Beno me basika bubu yayi, yawu kele kilumbu ya ngonda Abibe. **5** Ntangu Yave ke kotisa beno na yinsi ya ba-Kaanani, ya ba-Yiti, ya ba-Amoli, ya ba-Yivi mpe ba-Yebuse, yinsi ya kufuluka na miliki na mafuta ya nyosi, yinsi yina Yave kudyaka ndefi na kupesa yawu na bankooko ya beno, beno ke sala mukembo yayi na ngonda yayi. **6** Bilumbu nsambwadi, beno ke kudya mampa yina kele ve na levule. Na kilumbu ya nsambwadi, ya ke vwanda mukembo samu na Yave. **7** Na bilumbu nsambwadi yina, beno ke kudya mampa yina kele ve na levule. Ata kima mosi ve yina ba me funisa fwana kutalana na sika ya beno, ata levule fwana kutalana na sika ya beno, na yinsi nyonso ya beno. **8** Na kilumbu yina, beno ke tuba na bana ya beno mutindu yayi: "Beto ke na kusala yawu samu na mambu yina Yave salaka samu na beto, na ntangu yina beto basikaka na Ngipiti." **9** Kusala mukembo yayi ke vwanda mutindu kidimbu na zulu ya maboko ya beno mpe mutindu kinyemo na zulu ya bambunzu ya beno. Samu ti Musiku ya Yave kuvwanda na kati ya bayinwa ya beno. Samu ti Yave me sadila lulendo ya yandi na kubasisa beno na Ngipiti. **10** Na konso mvula, beno ke zitisa bansalulu yayi na ntangu ya yawu. **11** «Yave ke kotisa beno na yinsi ya ba-Kaanani mutindu yandi kudyaka ndefi na beno mpe na bankooko ya beno. Ntangu yandi ke pesa beno yawu, **12** beno ke pesa na sika ya Yave konso mwana ya ntete ya mbakala yina ke butuka na mama ya yandi. Beno ke pesa mpe bana nyonso ya ntete ya mbakala ya bibulu: bawu nyonso kele ya Yave. **13** Beno ke yingisa konso mwana ya ntete ya mbakala ya mbuluku na dimeme to na nkombo. Kana beno yingisa yawu ve, beno ke mwangisa yawu dikosi. Konso mwana ya ntete yina me butuka na kati ya bantu ya beno, beno ke yingisa yandi. **14** Na bilumbu yina ke kwiza, kana bana ya beno yufula beno: "samu yinki beno ke na kusala yawu?" Beno ke vutula na bawu mutindu yayi: "ni Yave sadilaka lulendo ya yandi na kubasisa beto na Ngipiti, yinsi ya bundongo. **15** Mutindu Falawo, ntinu ya Ngipiti, vwandaka sala yintu ngolo na kubika beto, Yave kufwaka konso mwana ya ntete ya yinsi ya Ngipiti, kubanda na bantu tii na bibulu. Ni yawu yina, beto ke pesaka munkayulu na Yave, konso mwana ya ntete ya mbakala ya kibulu, mpe beto ke kuulaka bana ya beto ya ntete ya babakala." **16** Bansalulu yayi ke vwanda mutindu kidimbu na zulu ya maboko ya beno. Yawu ke vwanda mutindu kinyemo na zulu ya bambunzu ya beno. Samu ti Yave me sadila lulendo ya yandi na kubasisa beno na Ngipiti.» **17** Ntangu Falawo, ntinu ya Ngipiti, bikaka bantu ya Isayeli ba kwenda, Nzambi natinaka bawu ve na nzila ya yinsi ya ba-Filiseti, ata ti ni yawu lutilaka nkufi. Nzambi tubaka: «Ya kele mbote ve ti bantu ya Isayeli kutala boma ya bamvita mpe ti bawu sosa na kuvutuka na Ngipiti!» **18** Ni yawu yina, Nzambi nataka bantu ya Isayeli na nzila ya yinsi ya kuyuma yina ke talisaka na Mubu ya batwandu. Bantu ya Isayeli basikaka na Ngipiti mutindu mukangu ya binwani. **19** Ntangu bawu basikaka, Moyize bakaka mikwa ya Yosefi, samu ti Yosefi tumisaka bana ya Isayeli na kudya ndefi, yandi tubaka na bawu: «Nzambi ke sadisa beno. Beno kudya ndefi ti beno ke katula mikwa ya munu kwaku, mpe beno ke kwenda na yawu.» **20** Bawu katukaka na mbanza Sukote, mpe bawu kwendaka vwanda na mbanza Etame, na ndilu ya yinsi ya kuyuma. **21** Yave yandi mosi vwandaka tambula na mantwala ya bawu. Na ntangu, na dituti ya nene ya kutelama, samu na kunataka bawu. Na mpimpa, na mulaka ya tiya ya kutelama, samu na kukyenzulaka bawu, samu ti bawu kutambula mpimpa na ntangu. **22** Na ntangu, dituti ya nene ya kutelama vwandaka katuka ve na mantwala ya bantu ya Isayeli, mutindu mosi mpe na mpimpa, samu na mulaka ya tiya ya kutelama.

14 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Zonza na bana ya Isayeli ba vutuka mpe ba kwiza sala kivwandu ya bawu na mantwala ya kisika ya nkumbu Pi-Ayilote, na kizunga yina kele na kati-kati, katuka bwala Mingedole tii na mubu. Ya kele na mantwala ya bwala Baale-Sefone, mbombo na mbombo na bwala yina. Ni na kisika yina beno ke sala kivwandu ya beno, pene-pene ya mubu. **3** Falawo, ntinu ya Ngipiti, ke zonza mutindu yayi samu na bana ya Isayeli: "Bantu yayi ke na kuyenga-yenga na yinsi. Yinsi ya kuyuma me zungidila bawu!" **4** Mu ke kanga ntima ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yandi ke landa bana ya Isayeli. Samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti, na binwani ya yandi nyonso, mu ke lakisa bunene ya munu. Na yina, bantu ya Ngipiti ke zaba ti mu kele Yave.» Bana ya Isayeli salaka mutindu yina. **5** Ba zabisaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti, ti bantu ya Isayeli kimaka. Na yina, Falawo na bisadi ya yandi sobaka mabanza samu na bantu ya Isayeli. Bawu tubaka: «Yayi yinki beto me sala? Beto me bika ti bantu ya Isayeli kukwenda mpe kubika bisalu yina ba vwandaka sadila beto!» **6** Falawo, ntinu ya Ngipiti, kubikaka kipusu-pusu ya yandi ya mvita, mpe yandi kwendaka kintwadi na binwani ya yandi. **7** Yandi bakaka bankama sambanu ya bapusu-pusu ya mvita ya kulutila mbote, na bapusu-pusu nyonso ya nkaka ya mvita ya yinsi ya Ngipiti. Bantu tatu-tatu vwandaka na kati ya konso kipusu-pusu ya mvita. **8** Yave kangaka ntima ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Falawo, ntinu ya Ngipiti, landaka bana ya Isayeli yina vwandaka me basika na kimpwanza nyonso na Ngipiti. **9** Bantu ya Ngipiti landaka bana ya Isayeli. Bampunda nyonso, bapusu-pusu ya mvita ya Falawo, na bayina ke kwendaka na kati ya yawu, na binwani nyonso, bawu belamaka na bana ya Isayeli. Bana ya Isayeli vwandaka pene-pene ya mubu, ntama mingi ve na kisika ya nkumbu Pi-Ayilote, mbombo na mbombo na bwala Baale-Sefone. **10** Falawo, ntinu ya Ngipiti, kumaka pene-pene. Bana ya Isayeli vumbulaka meso, mpe bawu talaka ti bantu ya Ngipiti vwandaka landa bawu na manima. Na yina, bawu kuzwaka boma mingi. Bana ya Isayeli lookaka na sika ya Yave. **11** Bawu tubaka na Moyize: «Na Ngipiti bandyamu vwandaka ve, samu ti nge nata beto na kwiza kufwa na yinsi ya kuyuma yayi? Yayi yinki nge me sala beto na kubasisa beto na yinsi ya Ngipiti? **12** Beto tubilaka nge yawu mbote-mbote na Ngipiti ti bika beto, beto sadila ya beto bantu ya Ngipiti! Samu ti na beto, kusadila bantu ya Ngipiti me lutila mbote na kukwiza kufwa na yinsi ya kuyuma.» **13** Moyize zonzaka na bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Beno vwanda na boma ve. Beno telama, beno tala mutindu Yave ke kuula beno bubu yayi, samu ti bantu ya Ngipiti yina beno ke na kutala bubu yayi, beno ke tala dyaka bawu ata fyoti

ve. **14** Yave ke nwanina beno. Beno, beno vwanda kaka swii.» **15** Yave tubaka na Moyize: «Samu na yinki nge ke na lookaka na sika ya munu? Zonza na bana ya Isayeli na kukwenda. **16** Kasi nge, nanguna yinti ya nge, lambula diboko ya nge na zulu ya mubu, mpe kabula yawu. Bana ya Isayeli ke tambula na ntoto ya kuyuma na kati-kati ya mubu. **17** Munu, mu ke kanga bantima ya bantu ya Ngipiti, samu ti bawu landa bana ya Isayeli. Samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti, na binwani ya yandi nyonso, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, na bayina ke kwendaka na kati ya yawu, mu ke lakisa bunene ya munu. **18** Na yina, ntangu mu ke lakisa bunene ya munu samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, na bayina ke kwendaka na kati ya yawu, bantu ya Ngipiti ke zaba ti mu kele Yave.» **19** Na yina, mbazi ya Nzambi yina vwandaka tambula na mantwala ya bana ya Isayeli lutaka na manima ya bawu. Dituti ya nene ya kutelama mpe katukaka na mantwala ya bawu mpe yawu lutaka na manima. **20** Yawu kwizaka telama na kati-kati ya bantu ya Ngipiti na bana ya Isayeli. Yawu tulaka kitombe na lweka ya bantu ya Ngipiti, kasi yawu vwandaka kyenzula lweka ya bana ya Isayeli. Ni yawu yina, na mpimpa nyonso, bantu ya lweka yayi lendaka belama ve na lweka ya kaka. **21** Na yina, Moyize lambulaka diboko ya yandi na zulu ya mubu. Yave fulaka mupepe ya ngolo na mubu mpimpa ya muvimba. Mupepe yango katukaka na esete. Maza kabukaka na bandambu zole, mpe mubu kumaka ya kuyuma na kati-kati. **22** Bana ya Isayeli kotaka na nzila ya kuyuma na kati-kati ya mubu. Na lubakala mpe na lumoso, maza kumaka mutindu bibaka. **23** Bantu ya Ngipiti bandaka na kulanda bana ya Isayeli. Bampunda nyonso ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, mpe bayina ke kwendaka na kati ya yawu, bawu kotaka na kati-kati ya mubu, na manima ya bana ya Isayeli. **24** Na suka-suka, ntangu mwa mpimpa vwandaka ntete, Yave talaka bantu ya Ngipiti katuka dituti ya nene, ya kutelama, mpe na mulaka ya tiya ya kutelama. Yandi tulaka mvwanzi na kati ya bawu. **25** Yave kangaka makalu ya bapusu-pusu ya bawu, mpe bapusu-pusu yango kumaka mpasi na bawu na kunata. Na yina, bantu ya Ngipiti tubaka: «Beto kima bana ya Isayeli! Ni Yave ke na kunwanisa Ngipiti samu na bawu!» **26** Yave tubaka na Moyize: «Lambula diboko ya nge na zulu ya mubu, samu ti maza kuvutukila bantu ya Ngipiti, na bapusu-pusu ya bawu ya mvita, mpe na bayina ke kwendaka na kati ya yawu.» **27** Moyize lambulaka diboko ya yandi na zulu ya mubu. Na suka-suka, mubu vutukaka na kisika yina yawu ke vwandaka. Bantu ya Ngipiti vwandaka kima na kubwabana yawu, kasi Yave dyamisaka bawu na kati ya mubu. **28** Maza vutukaka, yawu fukaka bapusu-pusu ya mvita, na bayina ke kwendaka na kati ya yawu, na binwani nyonso ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, bayina vwandaka landa bana ya Isayeli na kati ya mubu. Ata muntu mosi vuukaka. **29** Kasi bana ya Isayeli vwandaka me luta na nzila ya kuyuma na kati-kati ya mubu. Na lubakala mpe na lumoso, maza kumaka mutindu bibaka. **30** Kilumbu yina, Yave kuulaka Isayeli na maboko ya bantu ya Ngipiti. Bantu ya Isayeli talaka bantu ya Ngipiti ya kufwa na kumu ya mubu. **31** Bantu ya Isayeli talaka lulendo yina Yave lakisaka na mantwala ya yinsi ya Ngipiti, mpe bawu zitisaka Yave. Bawu tulaka kiminu ya bawu na Yave, mpe na kisadi ya yandi Moyize.

15 Moyize na bana ya Isayeli yimbilaka Yave mukunga. Mu ke yimbila samu na Yave. Yandi me lakisa bunene ya yandi. Bampunda mpe bayina ke nataka yawu, yandi me losa bawu na mubu. **2** Ngolo ya munu ni Yave, ni yandi mu ke yimbidila. Yandi me vuukisa munu. Yandi kele Nzambi ya munu, mu ke kembila yandi. Yandi kele Nzambi ya tata ya munu, mu ke zangula yandi. **3** Yave kele muntu ya bamvita, Yave ni nkumbu ya yandi. **4** Bapusu-pusu ya mvita ya Falawo, binwani ya yandi nyonso, yandi me losa bawu na mubu. Binwani ya yandi ya ngolo, yandi me dyamisa bawu na mubu, na Mubu ya Batwandu. **5** Maza ya nene me fuka bawu. Bawu me dyama mutindu matadi. Bawu me kulumuka tii na yisi. **6** Yave, diboko ya nge ya lubakala kele ya lulendo. Yave, diboko ya nge ya lubakala me nika mbeni. **7** Na bunene ya nge ya kulutila nge ke nungaka mitantu ya nge. Nge ke fungulaka tiya ya nkele ya nge, yawu ke nyengisaka bawu mutindu nyanga. **8** Na ngolo ya mupepe ya nge, maza me vukana kisika mosi. Bimpo ya maza me kuma mutindu bibaka. Maza me kuba na kati-kati ya mubu. **9** Mbeni tubaka: «Mu ke landa bawu, mu ke kuzwa bawu, mu ke kuzwa kimvwama ya bawu mu ke fuluka na yawu. Mu ke baka mbele ya mvita, mu ke bwila bawu.» **10** Nge fulaka mupepe ya nge, mubu fukaka bawu. Bawu dyamaka mutindu kisengo, mutindu kokote na kati ya maza ya nene. **11** Nani na kati ya binzambi-nzambi kele mutindu nge, Yave? Nani kele ya kulezima na bulongo mutindu nge? Nge yina kele ya nsisi, nge yina me lunga na kuzwa masiika, nge yina ke salaka mambu ya ngitukulu? **12** Nge me lambula diboko ya nge ya lubakala, ntoto me mina mitantu ya beto. **13** Na kukwikama nyonso, nge me twadisa bantu, bantu yina nge me kuula. Na lulendo ya nge, nge me twadisa bawu, tii na kisika ya nge ya longo. **14** Bantu ya bayinsi ya nkaka me kuwa. Bawu me kuwa nsangu ya dyambu yayi, bawu me tekita. Boma ya kulutila simbaka bantu yina ke zingaka na Filiseti. **15** Bamfumu ya Edome me kufwa na boma. Binwani ya Mowabe me kufwa na kutekita. Ba-Kaanani ke dyaka ve na ngolo. **16** Boma mpe nsisi me kuzwa bawu. Yave, na mantwala ya lulendo ya diboko ya nge, bawu me kuma mababa mutindu matadi, tii na ntangu yina bantu ya nge me manisa na kuluta, bayina me kuma bantu ya nge. **17** Nge ke nata bawu, nge ke tula bawu na mongo, mongo yina kele mvwilu ya nge, kisika yina nge Yave nge kubikaka na kuzinga. Yinzo ya longo yina maboko ya nge, nge Mfumu, ke yidika. **18** Yave, nge ke yalaka seko, nge ke yalaka bantangu nyonso! **19** Ntangu bampunda ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, bapusu-pusu ya yandi ya mvita na bayina ke kwendaka na kati ya yawu, bawu kotaka na mubu, Yave vutulaka maza ya mubu na zulu ya bawu. Kasi bana ya Isayeli vwandaka me tambula na ntoto ya kuyuma na kati-kati ya mubu. **20** Mumbikudi Milyame, kibusi ya Aloni bakaka ngoma ya fyoti. Yandi vwandaka sika ngoma mpe vwandaka bina. Bakento nyonso salaka mutindu yandi. **21** Na kati ya mukunga, Milyame vutulaka na bawu mutindu yayi: Beno yimbila samu na Yave. Yandi me lakisa bunene ya yandi. Bampunda mpe bayina ke nataka yawu, yandi me losa bawu na mubu. **22** Moyize twadisaka bantu ya Isayeli. Bawu katukaka na Mubu ya Batwandu mpe bawu bakaka nzila yina ke kwendaka na yinsi ya kuyuma yina ba ke bokilaka Sule. Bawu tambulaka bilumbu tatu na yinsi ya kuyuma ata kutala maza. **23** Bawu kumaka na Mala, kisika mosi yina vwandaka na maza. Kasi bawu lendaka ve na kunwa maza yango, samu ti yawu vwandaka ndudi. Ni yawu yina, ba ke bokilaka yawu Mala. Yawu zola kutuba: «Ndudi.» **24** Bantu ya Isayeli bandaka na kuvunguta. Bawu yufulaka Moyize: «Yinki kwandi beto ke kunwa?» **25** Moyize sambilaka Yave mpe Yave lakisaka yandi yinti mosi. Moyize bakaka yinti yango, yandi losaka yawu na maza mpe maza kumaka ya mbote. Ni kuna Yave pesaka bawu bandongosolo mpe bansalulu ya misiku. Ni kuna mpe yandi mekaka bawu. **26** Yandi tubaka: «Kana beno tumama na ndinga ya Yave, Nzambi ya beno, kana beno sadila ludedomo na meso ya yandi, kana beno tula dikutu ya beno na

kuwa misiku, kana beno zitisa bansalulu ya misiku ya yandi, mu ke fidisa beno ve ata kimbemvo mosi na bimbemvo yina mu fidisaka na bantu ya Ngipiti, samu ti ni munu Yave ke nyakisaka beno.» **27** Na manima, bantu ya Isayeli kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Elime. Ya vwandaka kuna na bamwila kumi na zole mpe makumi nsambwadi ya maba. Ni kuna bantu ya Isayeli salaka kivwandu ya bawu, pene-pene ya maza.

16 Mukangu nyonso ya bana ya Isayeli bikaka Elime. Bawu kwendaka na yinsi ya kuyuma yina ba ke bokilaka Sine. Sine kele na kati-kati ya Elime na Sinayi. Ya vwandaka na kilumbu ya kumi na tanu, na ngonda ya zole katuka kilumbu yina bawu basikaka na yinsi ya Ngipiti. **2** Kuna na yinsi ya kuyuma, mukangu nyonso ya bana ya Isayeli bandaka na kuvungutila Moyize na Aloni. **3** Bana ya Isayeli zonzaka na bawu: «Samu na yinki Yave kufwaka kwandi beto ve na yinsi ya Ngipiti! Kuna beto vwandaka vukana pene-pene ya banzungu ya ngombe mpe beto vwandaka yukuta na kudya mampa! Beno me basisa beto na kunata beto na yinsi ya kuyuma, samu na kufwa mukangu nyonso yayi na nsatu!» **4** Yave tubaka na Moyize: «Katuka na zulu, mu ke nokisa mvula ya mampa samu na beno. Konso kilumbu bantu ke banda na kwendaka lokota mampa yina me lunga na kudya na kilumbu. Ni mutindu yina mu ke meka bawu. Mu ke tala kana bawu ke tumama na misiku ya munu to bawu ke tumama ve? **5** Na kilumbu ya sambanu, ntangu ba ke lamba yina ba me lokota na kilumbu yina, yawu ke vwanda kikunku ya kulutila bambala zole na yina ba ke lokotaka konso kilumbu.» **6** Na yina, Moyize na Aloni tubaka na bana nyonso ya Isayeli: «Na nkokila yayi, beno ke zaba ti ni Yave me basisa beno na yinsi ya Ngipiti. **7** Mbasi na suka, beno ke tala nkembo ya Yave. Yandi me kuwa kuvunguta yina beno ke na kuvungutila Yave, samu ti beto, beto kele banani, samu ti beno vungutila beto?» **8** Moyize tubaka: «Yave ke pesa beno mbisi ya kudya na nkokila. Yandi ke pesa beno mpe mampa ya kudya mpe ya kuyukuta na suka. Samu ti Yave me kuwa kuvunguta yina beno ke na kuvungutila yandi. Beto, beto kele banani, samu ti beno kuvungutila beto? Ya tsyelika, ni beto ve beno ke na kuvungutila, kasi ni Yave beno ke na kuvungutila.» **9** Moyize tubaka na Aloni: «Zonza na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli: “Beno belama na mantwala ya Yave. Samu ti yandi me kuwa kuvunguta ya beno.”» **10** Ntangu Aloni vwandaka zonza na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli, bawu balukaka na kutala na lweka ya yinsi ya kuyuma. Na mpamukunu, nkembo ya Yave talanaka na kati ya dituti. **11** Yave zonzaka na Moyize: **12** «Mu me kuwa kuvunguta yina bana ya Isayeli ke na kuvungutila munu. Tuba na bawu: “Na nkokila yayi beno ke kudya mbisi. Mbasi na suka, beno ke yukuta na kudya mampa. Beno ke zaba ti mu kele Yave, Nzambi ya beno.”» **13** Kaka na nkokila yina, bandeke kwizaka kuna. Yawu fulusaka kisika nyonso yina bantu ya Isayeli yidikaka kivwandulu ya bawu. Na suka mpe, kinoko vwandaka na balweka nyonso ya kivwandu yina. **14** Ntangu kinoko yina katukaka, na ntoto ya yinsi ya kuyuma talanaka bima mosi yina vwandaka mutindu mwa bambuma ya fyoti-fyoti mutindu maza ya mpembe. **15** Bana ya Isayeli talaka yawu mpe bawu yufulaka bawu na bawu: «Yayi kele yinki?» Bawu yufulaka mutindu yina samu ti bawu vwandaka zaba ve yinki ya vwandaka. Moyize tubaka na bawu: «Ya kele mampa yina Yave me pesa beno na kudya. **16** Beno tala yinki Yave me tumisa: “Konso muntu kulokota yina yandi lenda kudya. Ya ke vwanda Womele mosi na muntu mosi. Konso muntu ke baka yina me fwanana, samu na lutangu ya bantu nyonso yina kele na yinzo ya yandi.”» **17** Bana ya Isayeli salaka mutindu yina. Ba ya nkaka lokotaka mingi, ba ya nkaka lokotaka ndambu. **18** Ntangu ba tezaka bikunku na Womele, ba talaka ti bayina vwandaka na mingi bakaka ve ya kulutila mpe bayina bakaka ndambu vwandaka kondwa kima ve. Konso muntu bakaka yina lungaka na kudya. **19** Moyize zabisaka bawu: «Mane yayi, ata muntu ke bumba yawu tii na suka.» **20** Bantu ya nkaka wilaka ve Moyize. Bawu bumbaka yawu tii na suka. Mpe yawu butaka bantunga, yawu bandaka na kubasika nsunga. Na yina, Moyize dasukilaka bawu. **21** Konso suka bawu vwandaka lokota yawu. Konso muntu vwandaka lokota yina yandi lendaka kudya na kilumbu. Kasi ntangu ntangu vwandaka kuma ngolo, yawu vwandaka sulumuka. **22** Na kilumbu ya sambanu, bawu lokotaka keba ve Bawomele zole na muntu, kikunku ya kulutila bambala zole na kikunku yina ba ke lokotaka konso kilumbu. Bamfumu nyonso ya mukangu kwendaka zabisa yawu na sika ya Moyize. **23** Yandi zabisaka bawu: «Ni mutindu yina Yave tumisaka na kusala. Mbasi ke vwanda saba, kilumbu yina kele ya kubyekwa samu na Yave. Beno lamba yina beno ke lamba. Beno tokisa yina beno ke tokisa. Ya nkaka yina ke bikana, beno bumba yawu tii mbasi na suka.» **24** Bawu bumbaka yina bikanaka tii na suka mutindu moyize tumisaka. Na mbala yayi, yawu basisaka ve bantunga, mpe yawu basikaka ve nsunga ya yimbi. **25** Moyize tubaka: «Beno kudya yawu bubu yayi, samu ti kilumbu ya bubu yayi kele Saba ya Yave. Bubu yayi beno ke tala ve yawu kuna na ngaanda ya kivwandu. **26** Beno ke lokota yawu na kati ya bilumbu sambanu, kasi kilumbu ya nsambwadi ya kele saba, kilumbu ya kupema. Mane ke vwanda ve.» **27** Na kilumbu yango ya nsambwadi, ya vwandaka na bantu ya nkaka na kati ya bantu ya Isayeli, bayina basikaka samu na kulokota mane, kasi bawu kuzwaka yawu ve. **28** Yave tubaka na Moyize: «Tii wapi ntangu beno ke manga na kutumama na bantumunu ya munu mpe na misiku ya munu? **29** Beno fwana zaba ti Yave me pesa beno saba. Ni yawu yina, na kilumbu ya sambanu, yandi ke na kupesa beno madya ya bilumbu zole. Na yina, beno vwanda konso muntu na kisika ya yandi. Ata muntu kubasika ve na yinzo ya yandi na kilumbu ya nsambwadi.» **30** Na yina, bantu ya Isayeli pemaka na kilumbu ya nsambwadi. **31** Bantu ya Isayeli pesaka madya yina nkumbu ya mane. Yawu vwandaka mutindu mbuma ya koleyande. Yawu vwandaka mpembe mpe kitoko na kudya mutindu bima yina ba me lamba na mafuta ya nyosi. **32** Moyize tubaka: «beno tala yinki Yave me tumisa: “ba bumba Womele mosi ya mane samu na bambandu yina ke kwiza na manima ya beno. Bawu mpe, bawu ke tala mampa yina mu me pesa beno na kudya na yinsi ya kuyuma, na ntangu yina mu me basisa beno na yinsi ya Ngipiti.”» **33** Moyize tubaka na Aloni: «Baka diyuki. Tula Womele mosi ya mane na kati, mpe tula yawu na mantwala ya Yave. Ba ke bumba yawu samu na bambandu yina ke kwiza na manima ya beto.» **34** Mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize, Aloni kwendaka tula diyuki yango na mantwala ya matadi ya ngwisani, samu na kubumba yawu. **35** Bana ya Isayeli salaka bamvula makumi yiya na kudyaka mane tii na ntangu yina bawu kumaka na yinsi yina vwandaka zinga bantu. Bawu vwandaka kudya mane tii na ntangu yina bawu kumaka na ndilu ya yinsi ya Kaana. **36** Womele kele kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa.

17 Mukangu nyonso ya bana ya Isayeli katukaka na yinsi ya kuyuma yina ba ke bokilaka Sine. Bawu vwandaka kwenda luta kisika na kisika tii bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na kisika yina ba ke bokilaka Lefidime, mutindu Yave tumisaka bawu. Kasi maza ya kunwa vwandaka ve kuna. **2** Na yina, bantu ya Isayeli bandaka na kuswanisa Moyize. Bawu

tubaka: «Pesa beto maza ya kunwa!» Moyize zonzaka na bawu: «Samu na yinki beno ke na kuswanisa munu? Samu na yinki beno ke na kusombola mpe Yave?» **3** Kuna, bantu ya Isayeli vwandaka na mpwila ya maza. Bawu vwandaka vungutila Moyize. Bawu vwandaka tuba: «Samu na yinki nge me katula beto na Ngipiti? Ya kele samu na kufwa beto na nsatu ya maza, na bana na bibulu ya beto?» **4** Na yina, Moyize lookaka na sika ya Yave: «Yinki mu ke sala samu na bantu yayi? Fyoti kaka me bikana mpe bawu ke kufwa munu na matadi!» **5** Yave tubaka na Moyize: «Kwenda, telama na mantwala ya bantu ya Isayeli. Baka ndambu ya bakuluntu ya Isayeli, baka mpe yinti yina nge sadilaka na nzadi ya Nile, mpe kwenda. **6** Mu ke vwanda na mantwala ya nge, kuna na zulu ya ditadi, na mongo ya Olebe. Nge ke bula ditadi, yawu ke basisa maza mpe bantu ke kunwa yawu.» Moyize salaka mutindu yina na mantwala ya bakuluntu ya Isayeli. **7** Mpe yandi pesaka kisika yina nkumbu ya Masa, yina zola kutuba «Kusombola», mpe Meliba, yina zola kutuba «Kuswana», samu ti bana ya Isayeli swanisaka Moyize, mpe bawu sombolaka Yave na kutuba: «Yave kele na kati-kati ya beto to yandi kele ve?» **8** Bantu ya Amaleke kwizaka nwanisa bantu ya Isayeli kuna na Lefidime. **9** Na yina, Moyize tubaka na Yeswa: «Soodila beto babakala yina lenda nwana. Mbasi beno ke kwenda nwana na bantu ya Amaleke. Munu, mu ke vwanda ya kutelama na zulu ya mongo, na yinti ya Nzambi na diboko.» **10** Yeswa salaka mutindu Moyize zonzaka, samu na kwenda nwana na bantu ya Amaleke. Kaka na ntangu yina mpe, Moyize, Aloni mpe Wule yulukaka na zulu ya mongo. **11** Ntangu Moyize vwandaka nanguna diboko na zulu, bantu ya Isayeli vwandaka lutila ngolo. Kasi ntangu yandi vwandaka kulula diboko samu na kupema, bantu ya Amaleke vwandaka lutila ngolo. **12** Ntangu mosi, maboko ya Moyize vwandaka me lemba. Na yina, ba tudilaka yandi ditadi mpe yandi vwandilaka yawu. Aloni simbaka diboko ya Moyize samu na kusyamisa yawu. Wule mpe simbaka diboko ya nkaka ya Moyize. Na yina, maboko nyonso zole ya Moyize vwandaka ya kusyama tii na ntangu yina ntangu dyamaka. **13** Yeswa nungaka Amaleke na bantu ya yandi na mvita. **14** Yave tubaka na Moyize: «Sonika mambu yayi na dibuku, samu ti ba zimbana yawu ve. Zabisa mbote-mbote na Yeswa ti mu ke manisa ba-Amaleke nyonso, mpe ata muntu na ntoto ke bambukila dyaka bawu moyo.» **15** Na yina, Moyize yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Yandi pesaka kiyokolo yango nkumbu Yave-Nisi. Yawu zola kutuba: «Yave, kidimbu ya nungunu.» **16** Yandi tubaka: «Mutindu ba-Amaleke me meka na kunanguna diboko, samu na kunwanisa kiti ya kintinu ya Yave, mvita ke tatamana na kuvwanda na kati ya Yave na ba-Amaleke bambandu na bambandu.»

18 Yetelo, yina vwandaka nganga-Nzambi ya yinsi ya Midyane mpe bokilo ya Moyize, kuwaka mambu yina Nzambi salaka, samu na Moyize mpe Isayeli, bantu ya yandi. Yandi kuwaka ti Yave basisaka bantu ya Isayeli na Ngipiti. **2** Yetelo, bokilo ya Moyize, kwendaka kintwadi na Sipola, kento ya Moyize, yina yandi vutulaka ntete na yinzo ya bibuti ya yandi. **3** Yetelo kwendaka mpe na bana zole ya Moyize. Mwana mosi vwandaka na nkumbu Ngelesome. Yawu zola kutuba «Nzenza na bisika yina». Samu ti Moyize tubaka: «Mu me kwiza zinga na yinsi ya bunzenza.» **4** Mwana ya nkaka vwandaka nkumbu Elyezele. Yawu zola kutuba «Nzambi ya munu kele kisadisi ya munu». Samu ti Moyize tubaka: «Nzambi ya tata ya munu me sadisa munu. Yandi me kuula munu na mvita ya Falawo, ntinu ya Ngipiti.» **5** Ntangu Yetelo, bokilo ya Moyize, kwendaka na sika ya Moyize, yandi kwendaka kintwadi na kento mpe bana ya Moyize, kuna na yinsi ya kuyuma, kisika yina Moyize salaka kivwandu ya yandi, na mongo ya Nzambi. **6** Yandi tumisaka ti ba kwenda zabisa na Moyize mutindu yayi: «Ni munu Yetelo bokilo ya nge, yina ke na kukwiza na sika ya nge kintwadi na kento mpe bana ya nge zole ya babakala.» **7** Moyize basikaka na kwenda bwabana bokilo ya yandi. Yandi fukamaka mpe fibaka yandi. Bawu pesanaka bansangu mpe bawu kwendaka kota na yinzo ya lele. **8** Moyize zabisaka na bokilo ya yandi mambu nyonso yina Yave salaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe na yinsi ya Ngipiti, samu na Isayeli. Moyize zabisaka yandi mpe bampasi nyonso yina bawu bwabanaka na nzila, mpe wapi mutindu Yave kuulaka bawu. **9** Yetelo yangalalaka na mambu nyonso ya mbote yina Yave salaka samu na Isayeli, na kukuula bawu na maboko ya bantu ya Ngipiti. **10** Mpe Yetelo tubaka: «Nkembo na Yave yina me kuula beno na maboko ya bantu ya Ngipiti, mpe na maboko ya Falawo, ntinu ya Ngipiti! Nkembo na yandi yina me kuula bantu ya Isayeli na maboko ya bantu ya Ngipiti! **11** Ntangu yayi, mu me zaba ti Yave kele nene kulutila banzambi nyonso: Yandi me lakisa yawu na ntangu bantu ya Ngipiti vwandaka kwamisa bantu ya Isayeli na lunangu nyonso.» **12** Na yina, Yetelo, bokilo ya Moyize, pesaka na Nzambi munkayulu ya bibulu ya kuyoka, mpe minkayulu ya nkaka. Aloni mpe bakuluntu nyonso ya Isayeli kwendaka kudya madya na mantwala ya Nzambi, kintwadi na bokilo ya Moyize. **13** Na kilumbu yina landaka, Moyize vwandaka samu na kufundisa bantu. Bantu vwandaka na mantwala ya Moyize kubanda na suka tii na nkokila. **14** Ntangu bokilo ya Moyize talaka nyonso yina Moyize vwandaka sala samu na bantu. Yandi tubaka: «Yinki nge ke na kusala samu na bantu yayi? Samu na yinki nge ke na kusala kisalu yayi nge mosi? Samu na yinki bantu nyonso me vwandaka na mantwala ya nge, kubanda na suka tii na nkokila?» **15** Moyize vutulaka na bokilo ya yandi: «Bantu yayi ke na kukwiza na sika ya munu, samu na kusosa luzolo ya Nzambi. **16** Kana bantu me kuzwa mambu, bawu ke kwiza na sika ya munu. Mu ke yidika mambu ya bawu. Mu ke zabisa bawu mpe banzengolo ya Nzambi mpe misiku ya yandi.» **17** Bokilo ya yandi vutulaka: «Nsalulu ya nge kele ya mbote ve. **18** Nge ke lemba mingi, nge na bantu yayi ke na kwizaka na sika ya nge. Kisalu yayi me lutila nene samu na nge. Nge lenda sala yawu kaka nge mosi ve. **19** Ntangu yayi, kuwa munu. Mu ke na kupesa nge malongi, bika ti Nzambi kuvwanda na nge. Vwanda kimonikisi ya bantu na mantwala ya Nzambi. Nataka nge mosi mambu ya bantu na mantwala ya Nzambi. **20** Nge ke lakisa bantu banzengolo ya Nzambi mpe misiku ya yandi. Nge ke zabisa bawu nzila yina bawu fwana kudyatila, mpe mambu yina bawu fwana kusala. **21** Na yina me tadila mambu ya nkaka, nge ke soola bantu ya buzitu yina ke zitisaka Nzambi. Nge ke soola bayina kele ya kukwikama, bayina ke ndimaka ve madeso ya bana. Tula bawu mfumu ya funda mosi ya bantu, mfumu ya nkama ya bantu, mfumu ya makumi tanu ya bantu, mpe mfumu ya kumi ya bantu. **22** Ni bawu ke fundisa bantu konso ntangu. Bawu ke natina nge mambu yina me lutila mfunu. Kasi mambu ya nkaka, ni bawu mosi ke yidika yawu. Na kusadila mutindu yina, dema ya kisalu ya nge ke kuluka. Bawu ke kabula kisalu na nge. **23** Kana nge sala mutindu yina, mpe kana Nzambi pesila nge yawu lutumu, nge ke lemba ve. Mpe bantu nyonso yayi ke vutuka mbote na bisika ya bawu.» **24** Moyize kuwaka mambu ya bokilo ya yandi. Yandi sadilaka nyonso yina bokilo ya yandi tubaka. **25** Na kati ya Isayeli nyonso, Moyize soolaka bantu ya buzitu. Yandi tulaka bawu bamfumu ya funda mosi ya bantu, bamfumu ya nkama ya bantu, bamfumu ya makumi tanu ya bantu, mpe bamfumu

ya kumi ya bantu. **26** Bawu vwandaka fundisa bantu konso ntangu. Mambu ya kulutila mfunu, ba vwandaka nata yawu na sika ya Moyize. Kasi mambu ya nkaka, bawu vwandaka yidika yawu bawu mosi. **27** Na manima, Moyize bikaka bokilo ya yandi kuvutuka na yinsi ya yandi.

19 Bana ya Isayeli kumaka na Sinayi, yinsi ya kuyuma. Ya vwandaka na ngonda ya tatu, katuka kilumbu yina bawu basikaka na yinsi ya Ngipiti. **2** Ntangu bawu katukaka na kisika yina ba ke bokilaka Lefidime, bawu kumaka na Sinayi, yinsi ya kuyuma. Bawu salaka kivwandu ya bawu kuna, na yinsi ya kuyuma, mbombo na mbombo na mongo. **3** Moyize yulukaka na mongo na kubwabana Nzambi. Yave bokilaka yandi na mongo. Yave tubaka na yandi: «Nge ke zonza mutindu yayi na dikanda ya Yakobi, mpe nge ke pesa malongi yayi na bana ya Isayeli: **4** "Beno me tala beno mosi mambu yina mu me sala na yinsi ya Ngipiti. Mu me nanguna beno na zulu ya mapapu ya mbemba, mpe mu me nata beno na sika ya munu. **5** Ntangu yayi, kana beno kuwa munu, kana beno keba ngwisani ya munu, beno ke vwanda mvwilu ya munu mosi na mantwala ya makanda nyonso, samu ti ntoto nyonso kele ya munu. **6** Beno ke vwanda samu na munu dikanda ya banganga-Nzambi ya kintinu, bantu yina mu me tula na lweka samu na munu." Ni mambu yayi nge ke tuba na bana ya Isayeli.» **7** Moyize vutukaka. Yandi bokilaka bakuluntu ya Isayeli. Yandi zabisaka bawu mambu nyonso yina Yave tumisaka yandi. **8** Bantu nyonso ya Isayeli vutulaka na kintwadi: «Mambu nyonso yina Yave me tuba, beto ke sala yawu.» Moyize kwendaka zabisaka na Yave mambu ya bantu ya Isayeli. **9** Na yina, Yave tubaka na Moyize: «Mu ke kwiza na sika ya nge ya kubumbama na kati ya dituti ya nene, samu ti bantu ya Isayeli kuwa na ntangu yina mu ke zonza na nge. Na yina, ba ke tula kiminu ya bawu na nge bantangu nyonso.» Moyize zabisaka na Yave mambu ya bantu ya Isayeli. **10** Yave tubaka na Moyize: «Kwenda na sika ya bantu ya Isayeli. Zabisa bawu na kuvwanda ya kuvedila bubu yayi mpe mbasi. Bawu kusukula mpe binkuti ya bawu. **11** Bawu kuvwanda ya kukubama na kilumbu ya tatu, samu ti na kilumbu ya tatu, Munu Yave, mu ke kulumuka na mongo ya Sinayi, na meso ya bantu nyonso ya Isayeli. **12** Tula bandilu na balweka nyonso ya mongo samu na bantu ya Isayeli. Tuba na bawu: "Beno keba na kuyuluka mongo. Beno simba yawu ve. Muntu ni muntu yina ke simba yawu, kaka kufwa ba ke kufwa yandi!" **13** Muntu yina ke simba mongo, ata muntu ke simba yandi, kasi ba ke kufwa yandi na matadi to na madionga. Ya vwanda kibulu to muntu, ba ke bika ve yandi moyo. Ntangu muningu ya mpungi ke wakana, ba ya nkaka ke yuluka na mongo.» **14** Moyize kulumukaka dyaka mongo. Yandi kwendaka na sika ya bantu ya Isayeli. Yandi zabisaka bawu na kuvwanda ya kuvedila, mpe bawu sukulaka binkuti ya bawu. **15** Moyize tubaka na bantu ya Isayeli: «Beno vwanda ya kukubama na bilumbu tatu. Ata muntu ke vukisa mfulu na kento.» **16** Na kilumbu ya tatu, na suka-suka, na zulu ya mongo, bidumu wakanaka, balusyemo talanaka, dituti ya nene talanaka, muningu ya mpungi wakanaka na ngolo mingi. Bantu nyonso yina vwandaka kuna na kivwandu, bawu vwandaka tekita na boma. **17** Na yina, Moyize basisaka bawu na kivwandu, samu na kwenda bwabana Nzambi. Bawu kwendaka telama na yisi ya mongo. **18** Mongo nyonso ya Sinayi fulukaka na mulinga, samu ti Yave kulumukaka na zulu ya yawu, na kati ya tiya. Mulinga yango vwandaka nanguka mutindu mulinga ya kifuule ya nene. Mongo nyonso vwandaka ningana na ngolo. **19** Muningu ya mpungi vwandaka lutila na kuwakana. Moyize vwandaka zonza, mpe Nzambi vwandaka vutudila yandi. **20** Ntangu Yave kulumukaka na mongo ya Sinayi, na nsongi ya mongo yina, yandi bokilaka Moyize na nsongi ya mongo, mpe Moyize yulukaka kuna. **21** Yave tubaka na Moyize: «Kulumuka, kwenda kebisa bantu na kuzabisa bawu ti bawu kubelama ve kidi-kidi na munu Yave, samu na kutala. Kana ve, mingi na kati ya bawu ke kufwa. **22** Banganga-Nzambi yina ke belama na munu Yave, bawu fwana kuvwanda ya kuvedila, samu ti mu balukila bawu ve.» **23** Moyize tubaka na Yave: «Bantu lenda yuluka mongo ya Sinayi ve. Samu ti nge mosi, nge me kebisa beto ti: "Tula bandilu na balweka nyonso ya mongo, mpe zonza ti mongo yayi kele ya longo."» **24** Yave tubaka na yandi: «Kulumuka mpe nge yuluka na Aloni. Kasi banganga-Nzambi na bantu ya nkaka, bawu kuyuluka ve na sika ya munu Yave, samu ti mu balukila bawu ve.» **25** Moyize kulumukaka na sika ya bantu ya Isayeli. Yandi zonzaka na bawu.

20 Mpe Nzambi bandaka na kuzonza mambu nyonso yayi: **2** «Mu kele Yave Nzambi ya nge, yina me basisa nge na yinsi ya Ngipiti, kisika nge vwandaka na bundongo.» **3** «Kuvwanda ve na banzambi ya nkaka na mantwala ya munu.» **4** «Kuyidika ve kiteki ya kusambila. Ata kifwani ya bima yina kele kuna na zulu, to yina kele na yisi awa na ntoto, to yina kele na maza kuna na yisi ya ntoto. **5** Kufukimina yawu ve, mpe kusambila yawu ve, samu ti munu Yave, Nzambi ya nge, mu kele Nzambi yina kele na kimbanda. Masumu ya batata, mu ke futisaka yawu na bana ya bawu tii na mbandu ya tatu, mpe na mbandu ya yiya ya bayina ke yinaka munu. **6** Kasi mu ke salaka mambu ya mbote tii na funda ya bambandu na bayina ke zolaka munu, mpe ke kebaka misiku ya munu.» **7** «Kusadila ve Nkumbu ya munu Yave, Nzambi ya nge na mutindu ya yimbi, samu ti munu Yave, mu ke sembaka bayina ke sadilaka Nkumbu ya munu na mutindu ya yimbi.» **8** «Kuzimbana ve na kuzitisa kilumbu ya Saba mutindu kilumbu ya longo. **9** Nge ke sala bilumbu sambanu. Nge ke sala bisalu ya nge nyonso. **10** Kasi kilumbu ya nsambwadi kele Saba samu na Yave, Nzambi ya nge. Kusala ve ata kisalu mosi na kilumbu yina, ya vwanda nge, ya vwanda mwana ya nge ya bakala to ya kento, ya vwanda kisadi ya nge ya kento to ya bakala, ya vwanda bibulu ya nge, ya vwanda nzenza yina ke vwandaka na bwala ya nge, **11** samu ti na bilumbu sambanu, Yave salaka zulu, ntoto, mubu, mpe nyonso yina kele na kati ya yawu. Kasi yandi pemaka na kilumbu ya nsambwadi. Ni yawu yina, Yave sakumunaka kilumbu ya saba, mpe yandi soolaka yawu, samu ti yawu kuvwanda kilumbu ya yandi mosi.» **12** «Zitisa tata na mama ya nge, samu ti luzingu ya nge kuvwanda yinda na yinsi yina munu Yave, Nzambi ya nge, ke na kupesa nge.» **13** «Kufwa muntu ve.» **14** «Kusala kinsunza ve.» **15** «Kulaba ve.» **16** «Kutuba ve kimbangi ya luvunu na mpangi ya nge.» **17** «Kuzinina ve yinzo ya mpangi ya nge. Kuzinina ve kento ya mpangi ya nge. Kuzinina ve kisadi ya yandi ya bakala to ya kento. Kuzinina ve ngombe ya yandi to mbuluku ya yandi. Kuzinina ve kima ni kima yina kele ya mpangi ya nge.» **18** Na yina, bantu nyonso vwandaka kuwa bidumu, na muningu ya mpungi. Bawu vwandaka tala mpe mongo na mulinga ya yawu, na balusyemo. Na kutala nyonso yina, bawu vwandaka tekita, mpe bawu telamaka ntama na yawu. **19** Bawu tubaka na Moyize: «Zonza na beto nge mosi, beto ke kuwa. Kasi Nzambi kuzonza na beto ve, kana ve, beto ke kufwa.» **20** Kasi Moyize tubaka na bawu: «Beno vwanda ve na boma, samu ti kana Nzambi me kwizila mutindu yayi, ya ke samu na kumeka beno, samu ti beno kuvwanda na boma ya yandi, mpe beno kusala ve masumu.» **21** Na yina, Moyize belamaka na dituti, kisika vwandaka Nzambi, kasi bantu vwandaka ya bawu mwa

ntama. **22** Yave tubaka na Moyize: «Nge ke zabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: "Beno me tala beno mosi mutindu mu me zonzila beno katuka na mazulu. **23** Na yina, beno ke yidika ve binzambi-nzambi ata ya wolo to ya palata samu na kusambila. Beno ke yidika yawu ve. **24** Na konso kisika yina mu ke talana na beno, beno ke sadila ntoto, samu na kuyidikila munu kiyokolo ya minkayulu ya kuyoka, mpe minkayulu ya kiwisa na minkayulu ya bangombe, mameme na bankombo. Ni kuna mu ke kwiza sakumuna beno. **25** Kasi, kana beno baka matadi samu na kuyidikila munu kiyokolo ya minkayulu, beno fwana kubaka ve matadi yina ba me bongisaka mbote-mbote, samu ti kana beno sadila bambele ya beno samu na kubongisa yawu, beno ke safula yawu. **26** Beno kusadila ve bikada samu na kuyuluka na kiyokolo ya minkayulu, samu ti bimpene ya beno kutalana ve."»

21 «Tala, misiku ya nkaka yina nge ke zabisa na bawu ni yayi: **2** Ntangu nge ke sumba mu-Ebeleyo samu ti yandi kuvwanda mundongo ya nge, yandi ke sadila nge bamvula sambanu. Na mvula ya nsambwadi, yandi ke kwenda ya yandi na kimpwanza. Yandi ke futa ata kima ve. **3** Kana yandi kwizaka kaka yandi mosi, yandi ke kwenda kaka yandi mosi. Kana yandi vwandaka na kento ya yandi, kento ya yandi mpe ke kwenda na yandi. **4** Kana ni mfumu ya yandi pesaka yandi kento, mpe kento yango me butila yandi bana ya bakento to ya babakala, kento na bana ke kuma mvwilu ya mfumu yina. Yandi mundongo, yandi ke kwenda kaka yandi mosi. **5** Kasi kana mundongo tuba ti mu ke zolaka mfumu ya munu, kento ya munu mpe bana ya munu, mu zola ve kuvwanda na kimpwanza, **6** mfumu ya yandi ke nata yandi na ntadisi ya Nzambi. Mfumu ke belemisa mundongo na dikunzi ya mwelo to na dibaya ya mwelo. Mfumu ke tobola yandi dikutu na muntuma. Na yina, mundongo yayi ke sadila mfumu yina seko. **7** «Ntangu muntu ke tekisa mwana ya yandi ya kento mutindu kisadi, mwana yina ke katuka ve na bundongo mutindu ke katukilaka bandongo ya nkaka ya babakala. **8** Kana mfumu ya yandi sumbaka yandi samu ti yandi kuvwanda kento ya yandi, kasi mfumu ke na kuzola dyaka kento yango ve, mfumu yina ke bika ti ba kuula kento yango. Kasi mfumu yina kele ve na muswa ya kutekisa kento yango na banzenza. Ya kele mbote ve na kuyekula yandi mutindu yina. **9** Kana yandi sumbaka ndumba yina samu na kupesa yandi na sika ya mwana ya yandi ya bakala, yandi fwana kusala na mwana yina ya kento mutindu yandi fwanaka sala samu na bana ya yandi mosi ya bakento. **10** Kana mfumu yina baka dyaka kento ya nkaka, yandi ke katula ata kima ve na kento ya ntete yina, ya vwanda na yina me tadila madya, bilele mpe luve ya yandi ya bukento ya makwela. **11** Kana yandi sadila ve mutindu yina, na yina me tadila mambu tatu yina, kento lenda kuzwa ya yandi kimpwanza ata kufuta mbongo.» **12** «Muntu yina ke bula muntu ya nkaka tii na kufwa yandi, ba fwana kufwa yandi. **13** Kana muntu yina vwandaka ve na dibanza ya kufwa yandi, kasi Nzambi me bika ti yandi kufwa na nkuba yina, mu ke lakisa nge kisika yina muntu yango ke kwenda bumbama. **14** Kasi, kana muntu, na luzolo ya yandi mosi, me kufwa muntu ya nkaka na mayela, ata ti yandi kwenda bumbama na kiyokolo ya munu ya minkayulu, nge ke kwenda katula yandi kuna, samu na kufwa yandi.» **15** «Muntu yina ke bula tata ya yandi to mama ya yandi, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi. **16** «Muntu yina ke laba muntu ya nkaka, ata ti yandi me tekisa muntu yango, to ba me kuta muntu yango na sika ya muntu yina me laba yandi, ba fwana kufwa muntu yina me laba. **17** «Muntu yina ke siinga tata to mama ya yandi, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi.» **18** «Kana bantu ke na kuswana, mosi na bawu me bula mpangi ditadi to dikofi yina ke sala ti mpangi yango kufwa ve, kasi yandi kota yinzo, **19** kana na manima, yandi kuzwa ngolo ya kutelama, kubasika na ngaanda mpe kutambula na yinti na maboko, muntu yina me bula yandi ke kuzwa ve kitumbu. Kasi yandi ke futa mpangi yina samu na kuvwandisa yina yandi me vwandisa yandi na yinzo, mpe yandi ke sadisa yandi na kubeluka.» **20** «Kana muntu baka kikoti mpe yandi bula mundongo ya yandi ya kento to ya bakala, kana mundongo yango kufwa na maboko ya yandi, ba ke futisa yandi lufwa yina. **21** Kasi, kana mundongo yina kuzinga dyaka kilumbu mosi to bilumbu zole, mfumu yina ke kuzwa ve kitumbu, samu ti mundongo yina kele mvwilu ya yandi.» **22** «Kana bantu ke na kuswana, kana bawu tutana na kento yina ke na kivumu, mpe mwana kubasika samu na kututana yina, mpe kana dikubu ya nkaka salama ve, bantu yina me tutana na kento yango ke futa kikodi. Kikodi yango ni bakala ya kento ke zenga kikodi yina ba ke futa yandi, na meso ya banzonzi. **23** Kasi, kana dikubu me salama, nge ke futisa luzingu ya muntu na luzingu ya muntu, **24** disu na disu, dinu na dinu, diboko na diboko, dikulu na dikulu, **25** kuyoka na kuyoka, kulwalisa na kulwalisa, mputa na mputa.» **26** «Kana muntu bula disu ya mundongo ya yandi ya kento to ya bakala mpe disu me kufwa, yandi ke bika ti mundongo yina kukatuka na bundongo samu na disu ya yandi. **27** Kana yandi bula mundongo ya yandi ya kento to ya bakala na kukatula yandi dinu, yandi ke bika ti mundongo yina kukatuka na bundongo samu na dinu ya yandi.» **28** «Kana ngombe, na mampoka ya yandi, bula muntu, ya vwanda kento to bakala mpe muntu yango me kufwa, ba ke kufwa ngombe yina na matadi mpe ba ke kudya ve mbisi ya yawu. Muntu ya ngombe yina ke kuzwa ve kitumbu. **29** Kana ngombe yina vwandaka na kifu ya kubulaka bantu mampoka, mpe ti ba zabisaka yawu na muntu ya yawu, kasi yandi vwandaka kengidila yawu ve, kana ngombe yango kufwa muntu ya kento to ya bakala, ba ke kufwa ngombe yina na matadi. Ba ke kufwa mpe muntu ya yawu. **30** Kasi, kana ba tumisa na muntu ya ngombe na kufuta kikodi, yandi fwana kupesa nyonso yina ba ke tumisa yandi, samu na kukuula luzingu ya yandi. **31** Kana ngombe kufwa ndumba to ditoko, ba ke sala kaka mutindu mosi. **32** Kana ngombe kufwa mundongo ya kento to ya bakala, ba ke futisa muntu ya ngombe yina Basekele makumi tatu ya mbongo ya palata mpe ba ke kufwa ngombe yango na matadi.» **33** «Kana muntu me fungula dibulu ya maza mpe me bika yawu mwasi to kana yandi me timuna dibulu ya maza mpe yandi me kanga ve yawu, kana ngombe to mbuluku kubwa na kati ya dibulu yina, **34** muntu ya dibulu ke futa ntalu ya kibulu yina na muntu ya yawu, mpe yandi ke baka kibulu yango ya kufwa.» **35** «Kana ngombe ya muntu kufwa ngombe ya muntu ya nkaka na mampoka ya yandi, bantu ya kuzwa bangombe yina ke tekisa ngombe ya moyo. Bawu ke kabula mbongo. Bawu ke kabula mpe ngombe ya kufwa. **36** Kana ya kele ya kuzabakana ti ngombe yina ke na kifu ya kubulaka bangombe ya nkaka mampoka ya yandi, kasi muntu ya yawu vwandaka kengidila yawu ve, muntu yina ke pesa ngombe ya moyo na kufuta ngombe yina me kufwa. Na yina, yandi ke baka ngombe yina me kufwa.»

22 «Kana muntu me laba ngombe, dimeme to nkombo, kana yandi zenga yawu laka to kana yandi tekisa yawu, yandi ke futa bangombe tanu kana yandi me laba ngombe. Yandi ke futa mameme yiya kana yandi me laba dimeme to yandi ke futa bankombo yiya kana yandi me laba nkombo.» **2** «Kana muntu bwila muyibi yina ke na kulaba, kana yandi bula muyibi yina mpe ti muyibi yango kufwa, lufwa ya muyibi yina ke vwanda ve na yintu ya muntu yina me kufwa yandi. **3** Kana ba bwila

muyibi yina na ntangu, lufwa ya muyibi yango ke kubwa na yintu ya muntu yina ke kufwa yandi. Kasi, kana ba kufwa ve muyibi yango, yandi ke futa kikodi. Kana yandi kele ve na kima ya kufutila kikodi, ba ke tekisa yandi samu na muyibi ya yandi.» **4** «Kana ba simba muyibi yina me laba ngombe, mbuluku, dimeme to nkombo mpe bibulu yango ke ntete moyo, muyibi yina ke futa bibulu zole-zole samu na konso kibulu.» **5** «Ntangu muntu ke kwenda dikila bibulu ya yandi na bilanga ya yandi to na bilanga ya yandi ya bayinti ya vinu, kana yandi fidisa bibulu yango na bilanga ya muntu ya nkaka, yandi ke futa kikodi. Yandi ke futila kikodi yango na madya ya kulutila kitoko ya bilanga ya yandi.» **6** «Ntangu muntu ke tula tiya, kana tiya yango kuzwa matiti ya bansende yina ke fidisa tiya na kuyoka matiti ya bambuma ya faline yina ba me zenga to yina ba me zenga ntete ve, to kana tiya yina yoka bilanga, muntu yina me tula tiya yango ke futa kikodi.» **7** «Ntangu muntu ke bumbisa mbongo to bima ya nkaka na sika ya mpangi ya yandi, kana ba laba yawu kuna na yinzo ya mpangi yina, muyibi ya yawu ke futa kikodi kana bima yango me talana. Kikodi yina ke vwanda ya bima zole-zole, samu na konso kima yina yandi me laba. **8** Kana ba kuzwa ve muyibi yina, muntu ya yinzo ke kwenda talana na ntadisi ya Nzambi, samu na kudya ndefi ti yandi me baka ve bima ya mpangi ya yandi. **9** Kana bantu zole ke na kuswana samu na ngombe, mbuluku, dimeme to nkombo, kinkuti to kima yina me zimbana, mpe bawu zole ke na kutuba: “Yayi ke kima ya munu!” Dyambu yina ke kuma tii na mantwala ya Nzambi. Muntu yina Nzambi ke tuba ti ni yandi me vuna, yandi ke futa mpangi ya yandi bima zole samu na kima yina yandi ke na kunwanina.» **10** «Ntangu muntu ke pesa kibulu na sika ya mpangi ya yandi samu na kukeba yawu, ya vwanda mbuluku, ngombe, dimeme, nkombo, to kibulu ya nkaka, kana yawu kufwa to yawu zengana kinama, to kana ba me baka yawu mpe ata muntu me zaba nani me baka yawu, **11** mpangi yina fwana kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti ni yandi ve me tula maboko na kibulu ya mpangi. Muntu ya kibulu ke ndima ndefi ya mpangi, mpe mpangi yina ke futa ve kikodi. **12** Kasi, kana ba me laba kibulu yina na sika ya yandi, yandi ke futa kikodi na sika ya muntu ya kibulu yina. **13** Kana ba pasulaka kibulu yango na kibulu ya nsisi, yandi fwana kulakisa yawu mutindu kimbangi mpe kuna yandi ke futa ve kikodi, samu na kibulu yina ba me pasula.» **14** «Ntangu muntu ke defa kibulu na sika ya mpangi ya yandi, kana kibulu yango zengana kinama to yawu kufwa na ntangu muntu ya yawu kele kuna ve, muntu yina me defa kibulu yango ke yingisa yawu. **15** Kana dyambu yina kubwa na meso ya muntu ya kibulu yina, muntu yina me defa yawu ke futa kima ve. Kana yandi ke na kufutila kibulu yina, kaka ni ntalu ya kufutila yawu yandi ke futa.» **16** «Ntangu bakala ke basika na ndumba yina me zaba ntete ve babakala mpe yina kele ve na nsilulu ya makwela, kana yandi vukisa mfulu na yandi, bakala yango ke pesa bima nyonso ya makwela, samu ti ndumba yina kuma kento ya yandi. **17** Kana tata ya ndumba yina manga na kupesa mwana ya yandi na bakala yina, bakala yina ke futa ntalu ya mbongo yina ba ke kwedilaka ndumba yina me zaba ntete ve babakala.» **18** «Nge ke bika ve ti ndoki ya kento kuzinga.» **19** «Muntu yina ke sala makwela na kibulu, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi.» **20** «Muntu yina ke pesa minkayulu na banzambi ya nkaka, kana kaka na Yave ve, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi.» **21** «Kutalisa ve nzenza mpasi mpe kunyokola yandi ve, samu ti beno mpe, beno vwandaka banzenza na yinsi ya Ngipiti. **22** Beno talisa ve mpasi na ata mufwidi ya kento to nsaana. **23** Kana nge talisa bawu mpasi mpe bawu looka na sika ya munu, mu ke kuwa mbote kulooka ya bawu. **24** Mu ke dasuka mpe mu ke kufwa beno na bamvita. Bakento ya beno ke kuma mifwidi mpe bana ya beno ke kuma bansaana.» **25** «Kana nge defisa mbongo na mosi ya bantu ya munu, mputu yina kele na sika ya beno, kusala yandi ve mutindu ke salaka bidefisi-mbongo. Kulomba yandi ve ndandu na zulu ya mfuka yina.» **26** «Kana nge baka kiyunga ya mpangi ya nge samu na mfuka, vutula yandi yawu ntete nkokila kuma, **27** samu ti divunga mosi yina ke na yandi, kaka ni kiyunga yina ke fukaka nzutu ya yandi. Kana ve, yinki yandi ke fukila? Kana yandi looka na sika ya munu, mu ke kuwa yandi mbote, samu ti mu kele Nzambi yina ke talaka kyadi.» **28** «Beno finga Nzambi ve. Beno kusiinga ve mfumu ya bantu ya beno.» **29** «Beno lutisa ve ntangu na kupesa munu madya ya beno ya ntete ya bilanga na bambuma ya beno ya ntete ya vinu.» «Beno ke pesa munu konso mwana ya ntete ya bakala na kati ya bana ya beno, samu ti bawu kuvwanda ya munu.» **30** «Beno sala mutindu mosi samu na bangombe ya beno mpe samu na mameme na bankombo ya beno. Mwana ya ntete ke vwanda bilumbu nsambwadi na mama ya yandi. Na kilumbu ya nana, beno ke pesa munu yawu.» **31** «Na ntadisi ya munu, beno vwanda bantu yina ba me tula na lweka samu na munu. Beno kudya ve mbisi ya kibulu yina kibulu ya nsisi me kufwa na kati ya matiti. Beno losa yawu na bayimbwa.»

23 «Na balufundusu, kumwangisa ve bansangu ya luvunu. Kusala ve kimbangi ya luvunu samu na kusadisa muntu ya yimbi. **2** Ata ti bantu nyonso me wisana samu na kusala yimbi, kulanda bawu ve. Na kati ya lufundusu, ata ti bantu nyonso me wisana samu na kutengimisa ludedomo, kukota ve na mfundu ya bawu. **3** Ntangu nge ke fundisa mputu, kusosa ve na kunungisa yandi na mutindu ya kufwanakana ve.» **4** «Kana nge tala ngombe to mbuluku yina mbeni ya nge me zimbisa, natina yandi yawu na nswalu. **5** Ntangu nge ke tala ti mbuluku ya muntu yina ke yinaka nge, yawu me kubwa samu na mufuna, kubika yawu ve. Sadisa muntu yango na kutelemisa mbuluku ya yandi na nswalu.» **6** «Na lufundusu ya mputu, kutengimisa ve nzengolo. **7** Kubelama ata fyoti ve na konso dyambu ya luvunu. Kuzengila ve lufwa na muntu yina me zaba ata dyambu to muntu yina kele ya kudedama, samu ti mu ke kondwa ve na kusemba muntu ya yimbi. **8** Kundima ve madeso ya bana, samu ti madeso ya bana ke kangaka meso ya bayina vwandaka tala mbote. Yawu ke bebisaka lufundusu ya bantu ya kudedama.» **9** «Kutalisa ve nzenza mpasi. Beno zaba beno mosi wapi mutindu kele luzingu ya bunzenza, samu ti beno vwandaka banzenza na yinsi ya Ngipiti.» **10** «Na bamvula sambanu, konso mvula, nge ke sala bilanga ya nge mpe nge ke yonzika bambuma. **11** Kasi na mvula ya nsambwadi, nge ke bika bilanga yango samu na kupemisa yawu. Bamputu ya yinsi ya nge ke kwiza kudya mpe bibulu ya mfinda ke kwiza kudya madya yina ke bikana. Nge ke sala mutindu mosi samu na bilanga ya nge ya bayinti ya vinu mpe ya olive.» **12** «Nge ke sala bisalu ya nge na bilumbu sambanu, kasi kilumbu ya nsambwadi nge ke pema, samu ti ngombe na mbuluku ya nge kupema, bana ya kisadi ya nge ya kento na banzenza mpe kupema, samu na kuzwa dyaka ngolo.» **13** «Beno sadila mbote mambu nyonso yina mu me tuba na beno. Beno kutanguna ve bankumbu ya banzambi ya nkaka. Bankumbu ya bawu kuwakana ata fyoti ve na bayinwa ya beno.» **14** «Na konso mvula, beno ke sadila munu mikembo tatu. **15** Beno ke sala Mukembo ya Mampa yina kele ve na Levule. Na ntangu ya yawu, na ngonda Abibe, beno ke sala bilumbu nsambwadi na kudyaka mampa yina kele ve na levule. Beno ke kudya yawu mutindu mu tumisaka beno, samu ti ni na ngonda yina beno basikaka na yinsi ya Ngipiti. Beno ke kwiza

talana ve na ntadisi ya munu maboko mpamba. **16** Beno ke sala mpe Mukembo ya Kubuka Bambuma, bambuma ya ntete ya bilanga ya beno. Na nsuka ya mvula, beno ke sala mpe Mukembo ya Kuyonzika yawu. Beno ke sala yawu na ntangu yina beno ke yonzikaka madya ya bilanga ya beno. **17** Na yina, konso mvula, babakala nyonso ke kwiza talana bambala tatu na ntadisi ya Yave, Mfumu.» **18** «Ntangu beno ke pesa munkayulu, beno kupesa ve munu menga ya kuvukana na kima yina ba me funisa. Mafuta ya bibulu ya minkayulu yina beno ke pesa na minkembo ya munu, yawu fwana kukuma ve tii na suka ya kilumbu yina ke landa.» **19** «Beno nata na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beno, madya ya ntete-ntete ya bilanga ya beno. Beno lambila ve mbisi ya mwana ya nkombo na miliki ya mama ya yandi.» **20** «Munu, mu ke fidisa beno mbazi ya munu na mantwala ya beno, samu na kwendaka kengidila beno na nzila, mpe samu na kukotisa beno na kisika yina mu kubikilaka beno. **21** Beno sala keba na ntadisi ya yandi. Beno tumama na yandi. Beno fwemisa yandi ve. Yandi ke lemvokila ve yimbi ya beno, samu ti yandi ke sala na nkumbu ya munu. **22** Kana beno tumama na yandi, kana beno sadila nyonso yina mu ke tuba na beno, mu ke vwanda mbeni ya bambeni ya beno, mutantu ya mitantu ya beno.» **23** «Mbazi ya munu ke tambula na mantwala ya beno. Yandi ke twadisa beno na kukwenda na yinsi ya ba-Amoli, ba-Yiti, ba-Pelizi, na yinsi ya ba-Kaanani, ba-Yivi, mpe na yinsi ya ba-Yebuse. Mu ke manisa na kufwa bawu. **24** Beno kufukama ve na mantwala ya banzambi ya bawu. Beno kusadila yawu ve. Beno kusala ve mutindu bawu ke salaka. Beno mwangisa biteki ya banzambi ya bawu, mpe beno kumwangisa matadi ya bawu yina bawu telemisaka mutindu bidimbu, mpe byekaka samu na kusambidilaka. **25** Beno ke sadila Yave, Nzambi ya beno. Yandi ke sakumuna madya mpe maza ya beno. Yandi ke katula bimbemvo na kati-kati ya beno. **26** Na yinsi ya beno, ata kento ke katuka kivumu mpe ata kento ke vwanda kisita. Mu ke sala ti beno kuvwanda na luzingu ya yinda.» **27** «Mikangu ya bantu ke kuma na boma ya kulutila ntangu ba ke kuwa ti beno ke na kukwiza. Bisika nyonso yina beno ke kota, mu ke sala ti bantu kukuma kidi-kidi. Mu ke sala ti bambeni nyonso ya beno kukima na mantwala ya beno. **28** Mu ke fidisa banyosi samu na kubingisa ba-Yivi, ba-Kaanani mpe ba-Yiti, tekila beno kuma kuna. **29** Mu ke bingisa bawu kaka na mvula mosi ve, samu ti yinsi kuvwanda ve kaka ntoto ya kukondwa bantu, mpe bibulu ya mfinda kukuma ve mingi, samu na kunwanisa beno. **30** Mu ke bingisa bawu ndambu-ndambu tii ntangu yina beno ke kuma mingi samu na kufulusa yinsi. **31** Mu ke pesa beno yinsi kubanda na mubu ya batwandu tii na Mubu ya ba-Filiseti, mpe kubanda na yinsi ya kuyuma tii na nzadi ya Efalate. Samu ti, mu ke yekula bantu ya yinsi na maboko ya beno, beno ke bingisa bawu na mantwala ya beno. **32** Beno kusala ve ngwisani na bawu to na banzambi ya bawu. **33** Bawu ke zinga ve na yinsi ya beno. Kana ve, bawu ke sala ti beno sumuka na ntadisi ya munu. Yawu lenda sala ti beno sadila banzambi ya bawu. Yawu ke mutambu samu na beno.»

24 Yave tubaka na Moyize: «Yuluka na mongo, kwenda na sika ya munu Yave, nge na Aloni, Nadabe na Abiwu mpe makumi nsambwadi ya bakuluntu ya Isayeli. Ntangu beno ke kuma mwa pene-pene, beno ke fukama. **2** Na manima, kaka nge mosi Moyize ke belama na munu. Ba ya nkaka ke belama ve. Bantu ya Isayeli ke yuluka ve na nge na mongo.» **3** Moyize kwendaka zabisa na bantu ya Isayeli mambu nyonso, mpe misiku yina Yave tubaka. Bantu nyonso vutulaka na Moyize mutindu yayi: «Beto ke sadila mambu nyonso yina Yave me tuba.» **4** Moyize sonikaka mambu nyonso yina Yave tubaka. Yandi telamaka na suka-suka, mpe kuna na yisi ya mongo, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Yandi bakaka matadi kumi na zole yina yandi telemisaka mutindu bidimbu, samu na bifumba kumi na zole ya bantu ya Isayeli. **5** Na manima, yandi tumisaka mwa ndambu ya bantwenya ya Isayeli na kupesa na Yave minkayulu ya kuyoka, mpe na kupesa yandi bangombe mutindu minkayulu ya kiwisa. **6** Moyize bakaka ndambu ya menga mpe yandi tulaka yawu na bandonga ya nene. Ndambu ya menga yina bikanaka, yandi mwangisaka yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. **7** Yandi bakaka dibuku ya ngwisani mpe yandi tangaka yawu na mantwala ya bantu ya Isayeli. Bawu tubaka: «Beto ke tumama na mambu nyonso yina Yave me tuba mpe beto ke sadila yawu.» **8** Moyize bakaka menga, yandi mwangaka yawu na zulu ya bantu mpe yandi tubaka: «Yayi ni menga ya ngwisani yina Yave me sala na beno mutindu kele mambu nyonso yayi.» **9** Na manima, Moyize yulukaka na mongo, yandi na Aloni, Nadabe, Abiwu na makumi nsambwadi ya bakuluntu ya Isayeli. **10** Ntangu bawu kumaka, bawu talaka Nzambi ya Isayeli. Na yisi ya makulu ya yandi, ya vwandaka mutindu matadi yina ba ke bokilaka safile, yina vwandaka lezima mutindu ke lezimaka zulu na kuvedila ya yawu nyonso. **11** Nzambi salaka ve yimbi na bakuluntu ya Isayeli yina. Bawu talaka Nzambi mpe bawu kudyaka mpe kunwaka. **12** Yave tubaka na Moyize: «Yuluka dyaka na mongo, na sika ya munu mpe vwanda kuna. Mu ke pesa nge matadi yina mu me sonika Musiku mpe bantumunu, samu ti nge longisa yawu na bantu.» **13** Na yina, Moyize telamaka na kilandi ya yandi Yeswa. Bawu yulukaka na mongo ya sika ya Nzambi. **14** Tekila Moyize kukwenda, yandi tubaka na bakuluntu ya Isayeli: «Beno vingila beto awa tii ntangu yina beto ke vutukila beno. Aloni na Wule kele na beno kintwadi, muntu yina kele na dyambu, yandi kuzabisa yawu na sika ya bawu.» **15** Ntangu Moyize yulukaka na mongo, dituti fukaka mongo. **16** Nkembo ya Yave kwizaka vwanda na zulu ya mongo ya Sinayi, mpe dituti fukaka mongo yina bilumbu sambanu. Na kilumbu ya nsambwadi, Yave bokilaka Moyize na kati-kati ya dituti. **17** Na meso ya bana ya Isayeli, nkembo yango ya Yave vwandaka talana mutindu tiya na zulu ya mongo, yina ke nyengisaka nyonso. **18** Moyize kotaka na kati ya dituti na kutatamana na kwendaka yuluka mongo. Yandi vwandaka kaka kuna na mongo, bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu.

25 Yave tubaka na Moyize: **2** «Zabisa na bana ya Isayeli ba katula munu makabu na kati ya mvwilu ya bawu. Beno ke baka dikabu ya munu na konso muntu yina ke pesa yawu na ntima ya mbote. **3** Makabu yina beno ke ndima na kubaka ke vwanda ni yayi: wolo, palata, bisengo ya mbwaki, **4** balele ya ntinta ya dizulu mpe ya mwa mbwaki to ya mbwaki ya kulutila, balele ya mbote, balele ya mpusu ya nkombo ya nkento, **5** bampusu ya mbwaki ya mameme ya mbakala, bampusu ya bambisi ya nene ya mubu, bayinti ya akasya, **6** mafuta samu na mwinda, bima yina ke pesaka nsunga samu na mafuta ya mbyekolo mpe ya mananasi ya nsunga ya mbote, **7** matadi ya onise na matadi ya nkaka ya ntalu, samu na Efode na peketolale, bikunti yina nganga-Nzambi ya ntete ke banda na kulwataka. **8** Bawu ke tungila munu Yinzo ya longo mpe mu ke kwiza zinga na kati-kati ya bawu. **9** Mu ke lakisa nge mutindu Yinzo yango ke vwandila. Mu ke lakisa nge mpe mutindu ke vwandila bima nyonso yina beno ke tula na kati. Mutindu mu ke lakisa nge, kaka ni mutindu yina beno ke sala.» **10** «Nge ke yidikila munu sanduku. Yawu ke vwanda ya mabaya ya yinti ya

akasya. Yinda ya yawu ke vwanda ya Bakude zole na ndambu. Nene ya yawu ke vwanda ya Bakude zole na ndambu. Mutela ya yawu ke vwanda ya Kude mosi na ndambu. **11** Nge ke tula yawu wolo ya mbote na kati mpe na ngaanda. Bandilu ya yawu nyonso ke vwanda ya wolo. **12** Nge ke sulumuna wolo samu na kuyidikila yawu milunga yiya ya wolo. Nge ke tula milunga yango na bansongi nyonso yiya. Zole ke vwanda na lweka mosi mpe zole dyaka na lweka ya nkaka. **13** Nge ke yidika bayinti zole na yinti ya akasya. Nge ke tula yawu wolo. **14** Nge ke kotisa bayinti yango na kati ya milunga yango yina ke na balweka ya sanduku. Ni na bayinti yina ba ke banda na kunaguninaka sanduku. **15** Bayinti yina ke banda na kuvwandaka kaka na kati ya milunga ya sanduku. Ba ke katula yawu ve. **16** Na kati ya sanduku, nge ke tula matadi ya ngwisani yina mu ke pesa nge.» **17** «Nge ke yidika kitapu ya wolo ya mbote na sanduku yina. Yinda ya yawu ke vwanda ya Bakude zole na ndambu. Nene ya yawu ke vwanda ya Kude mosi na ndambu. **18** Nge ke yidika bakeluba zole ya wolo ya ngolo. Nge ke tula yawu na bansongi nyonso zole ya kitapu. **19** Nge ke yidika keluba mosi na nsongi mosi ya kitapu. Nge ke yidika mpe keluba mosi dyaka na nsongi ya nkaka ya kitapu. Beno ke sala ti bakeluba nyonso zole na kitapu kuvwanda kaka kima mosi. **20** Bakeluba ke talisa mapapu ya bawu na zulu. Mapapu yango ke fuka kitapu, kisika ya kupesilaka minkayulu ya menga. Bakeluba ke vwanda ya kutalasana. Bizizi ya bakeluba ke talisa na kitapu. **21** Na kati ya sanduku yango, nge ke tula matadi ya ngwisani yina mu ke pesa nge. Nge ke tula kitapu na zulu ya sanduku. **22** Ni kuna mu ke bwabana nge. Mu ke solola na nge na zulu ya kitapu, na kati-kati ya bakeluba yina kele na zulu ya sanduku yango ya ngwisani. Ni kuna mpe mu ke pesa nge bantumunu ya munu nyonso, samu na bana ya Isayeli.» **23** «Nge ke yidika mesa. Nge ke yidikila yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Yinda ya yawu ke vwanda ya Bakude zole. Nene ya yawu ke vwanda ya Kude mosi. Mutela ya yawu ke vwanda ya Kude mosi na ndambu. **24** Nge ke tula yawu wolo ya mbote. Bandilu ya yawu nyonso ke vwanda ya wolo: **25** nge ke yidikila yawu ndilu ya Topale mosi. Na zulu ya ndilu yina, nge ke bongisa yawu na kutula dyaka ndilu ya nkaka ya wolo. Bandilu nyonso ke zungidila mesa. **26** Nge ke yidikila yawu milunga yiya ya wolo. Nge ke tula milunga na bansongi nyonso yiya ya makulu ya mesa. **27** Milunga yina ke vwanda pene-pene ya bandilu yango. Ni yawu ke yamba bayinti ya kunanguninaka mesa. **28** Bayinti yango, nge ke yidikila yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Nge ke tula yawu wolo. Ni na yawu ba ke banda na kunanguninaka mesa. **29** Mesa yango, nge ke yidikila yawu bandonga, bakopo, bandonga ya fyoti, bambungu, samu na minkayulu ya vinu. Nge ke yidikila yawu na wolo ya mbote. **30** Na zulu ya mesa yina, nge ke banda na kutulaka mampa yina ke pesama. Konso ntangu, mampa ke kondwa ve na mantwala ya munu.» **31** «Nge ke yidika kitentokolo ya minda, ya wolo ya mbote. Kitentokolo yango ke vwanda ya wolo ya ngolo. Dikulu ya yawu, maboko ya yawu, mwa bambungu ya yawu, makolo ya yawu na bifulu ya yawu, nyonso ke vwanda kaka kima mosi. **32** Bintala sambanu ke vwanda ya kubasika na balweka ya yawu: bintala tatu-tatu na konso lweka ya kitentokolo ya minda. **33** Konso kintala ke vwanda na mwa bambungu tatu mutindu kifulu ke na kufunguka, na makolo mpe bifulu. Ni mutindu yina ke vwandila bintala nyonso sambanu ya kitentokolo ya minda. **34** Na zulu ya yinti ya kati-kati ya kitentokolo ya minda, ya ke vwanda na mwa bandonga yiya mutindu kifulu ke na kufunguka, na makolo mpe bifulu. **35** Na yisi ya bintala zole ya ntete, ya ke vwanda na dikolo mosi. Dikolo mosi ke vwanda na bintala zole ya nkaka, dikolo mosi mpe na bintala zole ya nsuka. Bintala nyonso sambanu ya kitentokolo ya minda ke vwandila mutindu yina. **36** Makolo ya yawu na bintala ya yawu ke vwanda kaka kima mosi. Nyonso ke vwanda ya kuyilama na wolo ya ngolo, wolo ya mbote. **37** Nge ke yidika minda nsambwadi. Ba ke tula yawu na zulu ya kitentokolo samu ti yawu kukyenzulaka na mantwala. **38** Bisimbulu ya minda mpe bima ya bombi ya yawu ke vwanda ya kuyilama na wolo ya mbote. **39** Ba ke sadila Talente mosi ya wolo ya mbote, samu na kuyidika kitentokolo ya minda na bima ya yawu. **40** Tala mpe sala mutindu kele kifwani yina ba me lakisa nge awa na mongo.»

26 «Nge ke tunga Yinzo. Nge ke tungila yawu na balele kumi ya lino ya mbote. Nge ke vukisa yawu na mavunga ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Nge ke tunga bakeluba na zulu ya balele yina. Yawu ke vwanda kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. **2** Yinda ya konso lele ke vwanda ya makumi zole na nana ya Bakude, mpe nene ya yawu ke vwanda ya Bakude yiya. Balele nyonso ke vwanda yinda mosi mpe nene mosi. **3** Balele tanu ke vwanda ya kuvukana. Balele tanu ya nkaka mpe ke vwanda ya kuvukana. **4** Nge ke kanga basinga ya lino ya ntinta ya dizulu na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya ntete. Nge ke sala mpe mutindu mosi na ndilu ya ntete ya balele tanu ya nkaka. **5** Nge ke kanga basinga makumi tanu na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya ntete. Nge ke kanga mpe basinga makumi tanu na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya nkaka. Basinga nyonso ke talasana. **6** Nge ke yidika bisimbulu makumi tanu ya wolo. Ni na bisimbulu yina nge ke vukisila balele tanu ya ntete na balele tanu ya nkaka, mpe muludi nyonso ke vukana. **7** «Nge ke tunga balele na mika ya bankombo samu na kufuka dyaka Yinzo yina. Nge ke sala yawu kumi na mosi. **8** Yinda ya konso lele ke vwanda ya Bakude makumi tatu, mpe nene ya yawu ke vwanda ya Bakude yiya. Balele nyonso ke vwanda yinda mosi mpe nene mosi. **9** Nge ke vukisa ntete balele tanu. Nge ke vukisa dyaka balele sambanu yina ke bikana. Nge ke sala ti na lele ya sambanu, ndambu ya nkaka kuvwanda mutindu ti yawu kele ya kubwa na mantwala ya Yinzo. **10** Nge ke tula basinga makumi tanu ya kukangilaka na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya ntete. Nge ke tula mpe basinga makumi tanu na ndilu ya ntete ya balele sambanu yina ke bikana. **11** Nge ke yidika makumi tanu ya bisimbulu ya kisengo ya mbwaki. Ni na mwa bisengo yina nge ke kanga basinga, samu na kuvukisa balele, mpe Yinzo nyonso ke vwanda ya kuvukana. **12** Balele ya muludi ke vwanda na yinda ya kulutila Yinzo na mwa ndambu. Ndambu ya balele ke kubwa na manima ya Yinzo. **13** Na yinda ya Yinzo, balele ya muludi ke lutila na Kude mosi na konso lweka ya Yinzo samu na kufuka yawu. **14** Samu na kufuka dyaka Yinzo, nge ke sadila bampusu ya bankombo ya mbakala yina nge ke tula tinta ya mbwaki. Nge ke tula dyaka bampusu ya bambisi ya nene ya mubu na zulu ya yawu.» **15** «Nge ke yidika mabaya ya bayinti ya akasya samu na kusimba Yinzo. Mabaya yango ke vwanda ya kutelama mutindu kibaka. **16** Yinda ya dibaya mosi ke vwanda ya Bakude kumi. Nene ya yawu ke vwanda ya Kude mosi na ndambu. **17** Na yisi ya konso dibaya ke vwanda na bansongi zole ya kutelama mutindu mosi. Ni mutindu yina nge ke sala samu na mabaya nyonso ya Yinzo. **18** Na mabaya yina ya Yinzo, makumi zole ke vwanda na lweka ya sude ya Yinzo. **19** Nge ke yidika makumi yiya ya bisengo ya palata. Bisengo yina ke vwanda na yisi ya mabaya, samu na kukotisa bansongi nyonso zole ya dibaya. Ya ke vwanda bisengo zole na konso dibaya. **20** Na lweka ya nkaka ya Yinzo, lweka ya node, nge

ke tula mpe mabaya makumi na zole. **21** Nge ke yidika mpe makumi yiya ya bisengo ya palata. Ya ke vwanda bisengo zole na yisi ya konso dibaya. **22** Samu na manima ya Yinzo, na lweka ya wesete, nge ke sala mabaya sambanu. **23** Nge ke bwela mabaya zole samu na bansongi ya manima ya Yinzo. **24** Mabaya sambanu yina ke vwanda ya kuvukana na mabaya yina kele na bansongi kubanda na yisi tii na zulu. Nge ke sadila mulunga samu na kuvukisa yawu. Na bansongi nyonso zole, mabaya yango ke vwandila mutindu mosi. **25** Na yina, lutangu ya mabaya ke vwanda nana. Bisengo ya yawu ya palata ke vwanda kumi na sambanu. Bisengo zole samu na yisi ya konso dibaya.» **26** «Nge ke yidika bayinti tanu ya akasya samu na kusimba mabaya ya mbanzi, ya lweka mosi ya Yinzo. **27** Nge ke yidika bayinti tanu samu na kusimba mabaya ya mbanzi ya lweka ya nkaka ya Yinzo. Nge ke yidika bayinti tanu samu na mabaya ya manima ya Yinzo, na lweka ya wesete. **28** Yinti ya mosi ya mfunu ke kota na kati ya mabaya, kubanda na dibaya ya nsongi ya manima tii na dibaya ya nsongi ya mantwala ya Yinzo. **29** Nge ke tula wolo na mabaya. Milunga yina ke yamba bayinti ya bambanzi ke vwanda ya wolo. Nge ke tula wolo na bayinti ya balweka. **30** Nge ke yidika Yinzo mutindu kele kifwani yina ba me lakisa nge yawu awa, na zulu ya mongo.» **31** «Nge ke yidika lele. Nge yidikila yawu na basinga ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Nge ke tunga bakeluba na zulu ya yawu. Yawu ke vwanda kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. **32** Nge ke tula lele ya mwelo ya kulelama na makunzi ya akasya. Makunzi yango ke vwanda yiya mpe nge ke tula wolo na makunzi yina. Nge ke tula mwa bisimbulu ya wolo samu na kusimba lele. Makunzi ke vwanda ya kutelama na zulu ya bisengo yiya ya palata. **33** Lele yango ke vwanda ya kukangama na yisi ya mwa bisimbulu yina.» «Ni kuna na manima ya lele nge ke tula Sanduku ya Ngwisani. Ni lele yina ke kabula kisika ya longo na kisika ya kulutila longo samu na beno. **34** Nge ke tula kitapu, kisika ya kupesilaka minkayulu ya menga, na zulu ya Sanduku ya Ngwisani, na kati ya kisika ya kulutila longo. **35** Nge ke tula mesa na kisika ya longo, na lweka ya node ya Yinzo. Kitentokolo ya minda ke vwanda na mantwala ya mesa, na lweka ya sude ya Yinzo. **36** «Samu na mwelo ya Yinzo, nge ke yidika lele na basinga ya lino ya mbote. Nge ke yidikila yawu na basinga ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ya ke vwanda kisalu ya bantu yina ke tungaka na maboko. **37** Nge ke yidika makunzi tanu ya akasya samu na lele yina. Nge ke tula wolo na makunzi yango, mpe nge ke tula yawu bisimbulu ya wolo. Samu na makunzi yina, nge ke yidika bisengo tanu na kisengo ya mbwaki yina nge ke sulumuna na tiya.»

27 «Nge ke yidika kiyokolo ya minkayulu. Nge ke yidikila yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Yinda mpe nene ya yawu ke vwanda ya Bakude tanu na balweka nyonso. Mutela ya yawu ke vwanda ya Bakude tatu. **2** Na bansongi ya yawu nyonso yiya, nge ke yidika mampoka. Mampoka yango ke vwanda kaka kima mosi na yawu. Nge ke tula na zulu ya yawu kisengo ya mbwaki. **3** Nge ke yidika bandonga samu na bombi mpe mafuta, bapele, bakopo, misoma na bandonga. Nge ke yidikila bisalulu nyonso yina na kisengo ya mbwaki. **4** Nge ke yidika kitalaka ya kisengo ya mbwaki mutindu mpwasa. Nge ke tula yawu milunga yiya ya kisengo ya mbwaki na bansongi nyonso yiya. **5** Nge ke tula yawu na balweka ya kitalaka ya kiyokolo ya minkayulu, kubanda na yisi tii na kati-kati ya dibulu ya kiyokolo ya minkayulu, samu na kukotisaka bayinti. **6** Nge ke yidika bibuku ya bayinti ya akasya samu na kiyokolo ya minkayulu. Nge ke tula yawu kisengo ya mbwaki. **7** Ba ke kotisa bayinti yango na kati ya milunga. Bayinti yina ke vwanda na balweka nyonso zole ya kiyokolo ya minkayulu, samu na kunanguninaka yawu. **8** Na yina, kiyokolo yango, nge ke yidikila yawu na mabaya. Na kati-kati ya yawu ke vwanda mpamba mutindu dibulu. Ba ke yidika yawu mutindu kele kifwani yina mu me lakisa nge awa na zulu ya mongo.» **9** «Nge ke yidika ngaanda ya kati ya lupangu. Samu na kuyidika ngaanda yina, nge ke tula balele ya lino ya mbote. Yinda ya balele yango ke vwanda ya Bakude nkama samu na lweka ya ntete. **10** Yawu ke vwanda na makumi zole ya makunzi, na makumi zole ya bisengo ya yawu na yisi, ya kuyilama na bisengo ya mbwaki. Bisimbulu mpe mwa bayinti ya yawu ke vwanda ya palata. **11** Yawu ke vwandila mutindu mosi mpe samu na lweka ya node. Nge ke tula Bakude nkama. Yawu ke vwanda na makumi zole ya makunzi, na makumi zole ya bisengo ya yawu na yisi, ya kuyilama na bisengo ya mbwaki. Bisimbulu mpe mwa bayinti ya yawu ke vwanda ya palata. **12** Na yina me tadila nene ya lupangu, na lweka ya wesete, nge ke tula balele na Bakude makumi tanu. Yawu ke vwanda na makunzi kumi mpe bisengo ya yawu kumi na yisi. **13** Na nene ya lupangu, na lweka ya esete, ya ke vwanda mpe na Bakude makumi tanu. **14** Na lweka mosi ya nkotolo, ya ke vwanda na balele ya Bakude kumi na tanu. Yawu ke vwanda na makunzi tatu mpe bisengo ya yawu tatu na yisi. **15** Na lweka ya nkaka ya nkotolo, ke vwanda na balele ya Bakude kumi na tanu. Yawu ke vwanda na makunzi tatu mpe bisengo ya yawu tatu na yisi. **16** Samu na mwelo ya lupangu, nge ke tula lele ya Bakude makumi zole. Lele yango ke vwanda ya basinga ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ya ke vwanda kisalu ya bantu yina ke tungaka na maboko. Lele yina ke vwanda na makunzi yiya mpe bisengo ya yawu yiya na yisi. **17** Makunzi nyonso ya lupangu ke vwanda na bisengo ya yawu ya mbwaki na yisi, na bisimbulu ya kuyilama na palata. Yawu ke vwanda mpe na mwa bayinti ya yawu ya palata. **18** Na yina, ngaanda ya lupangu ke vwanda na yinda ya Bakude nkama. Nene ya yawu ke vwanda ya Bakude tanu. Mutela ya balele ya lino ya mbote ke vwanda ya Bakude tanu. Bisengo ya yisi ya makunzi ke vwanda ya kusalama na kisengo ya mbwaki. **19** Mpe, bima nyonso yina ba ke sadila na kati ya Yinzo ke vwanda ya kuyilama na bisengo ya mbwaki. Ya vwanda makunzi ya Yinzo, ya vwanda makunzi ya lupangu, nyonso ke vwanda ya kuyilama na bisengo ya mbwaki.» **20** «Samu na minda, nge Moyize, nge ke tumisa bana ya Isayeli na kunatinaka nge, mafuta ya olive ya kulutila kitoko, samu ti minda vwanda ya kulema bantangu nyonso. **21** Aloni na bana ya yandi ke tula kitentokolo ya minda na kati ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya lele yina ke bumbaka Sanduku ya Ngwisani. Minda ke banda na kunamaka kubanda nkokila tii na suka, na mantwala ya munu Yave. Ntumunu yayi, bana ya Isayeli ke sadila yawu bambandu na bambandu.»

28 «Na kati ya bantu ya Isayeli, baka pene-pene ya nge, mpangi ya nge Aloni na bana ya yandi Nadabe, Abiwu, Eleyazale na Itamale, samu ti bawu kusala kisalu ya bunganga-Nzambi. **2** Nge ke yidikila mpangi ya nge Aloni binkuti ya longo mutindu bidimbu ya nkembo mpe ya bumfumu. **3** Nge ke zonza na bantu nyonso ya mayela, bayina mu me fulusa na mpeve ya ndwenga. Bawu ke yidika binkuti yina Aloni ke lwata ntangu ba ke byeka yandi, samu ti yandi kusala kisalu ya bunganga-Nzambi samu na munu. **4** Binkuti yina ba ke yidika ni yayi: peketolale, efode, dizwela, kiyunga ya kutunga na maboko, yimpu ya kinganga-Nzambi mpe mukaba. Ba ke yidika binkuti

ya longo samu na mpangi ya nge Aloni mpe samu na bana ya yandi. Bawu ke banda na kulwataka yawu, samu na kusala kisalu ya bunganga-Nzambi samu na munu. **5** Bayina ke tunga yawu na maboko ke sadila basinga ya wolo, ya lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila mpe ya lino ya mbote.» **6** «Ba ke yidika efode. Ba ke yidikila yawu na basinga ya wolo, na lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila, mpe na lino ya mbote. Ya ke vwanda kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. **7** Efode yango ke vwanda na basinga zole ya magembo, ya kutungama na balweka ya yawu. Ni basinga yina ke vukisa bitini zole ya efode. **8** Mukaba yina ke vwanda na zulu ya efode ke vwanda kaka kima mosi na efode. Yawu mpe ke vwanda mutindu yayi: basinga ya wolo ya lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila, mpe ya lino ya mbote. **9** Nge ke baka matadi zole ya ntalu yina ba ke bokilaka onise mpe na zulu ya yawu, nge ke sonika bankumbu ya bana ya Yakobi. **10** Bankumbu sambanu ke vwanda na zulu ya ditadi ya ntete ya ntalu, bankumbu sambanu ya nkaka na zulu ya ditadi ya zole ya ntalu mutindu kele mbutukulu ya bawu. **11** Nge ke sonika bankumbu ya bana ya Yakobi na zulu ya matadi nyonso zole. Yawu ke vwanda kisalu ya muntu yina ke sadilaka matadi ya ntalu. Yandi ke fikula yawu mutindu ba ke yidikaka kinyemo. Nge ke tula matadi yango na kati ya bisimbulu ya wolo. **12** Nge ke tula matadi nyonso zole ya ntalu na basinga ya magembo ya efode, samu na kusala kidimbu ya bifumba kumi na zole ya bana ya Isayeli. Na yina Aloni ke nata bankumbu ya bawu na zulu ya magembo ya yandi, na mantwala ya munu Yave, samu ti mu kubambukilaka bawu moyo. **13** Ntangu nge ke yidika bisimbulu yango ya wolo, **14** nge ke yidikila yawu mwa bampanga zole ya wolo ya mbote. Nge ke yidika yawu mutindu ba ke kangaka bansuki ya maboko. Nge ke kanga mwa bampanga yina na bisimbulu yango.» **15** «Nge ke yidika peketolale ya lufundusu. Yawu ke vwanda kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. Nge ke yidika peketolale kaka mutindu mosi na efode: na basinga ya wolo ya lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila mpe ya lino ya mbote. **16** Ntangu ba ke futika yawu, balweka ya yawu nyonso ke vwanda mutindu mosi. Yinda ya yawu ke vwanda ya Epane mosi, nene ya yawu mpe ke vwanda ya Epane mosi. **17** Nge ke kotisa na kati ya peketolale, matadi ya ntalu na milonga yiya. Mulonga ya ntete: saledwane, topaze mpe emelode. **18** Mulonga ya zole: esekalebukele, lazulite mpe zasepe. **19** Mulonga ya tatu: opale, angate, mpe ametisete. **20** Mulonga ya yiya: kelizolite, onise mpe zasepe. Matadi nyonso yina ke vwanda na kati ya bisimbulu ya yawu ya wolo. **21** Nge ke sonika na zulu ya konso ditadi ya ntalu, nkumbu ya mosi na mosi ya bana kumi na zole ya Yakobi. Ya ke vwanda ya kusonama mutindu kinyemo. Konso ditadi ke vwanda na nkumbu mosi ya kifumba na kati ya bifumba kumi na zole ya Isayeli.» **22** «Nge ke yidika mwa bampanga ya wolo ya mbote samu na peketolale. Nge ke yidika yawu mutindu ba ke kangaka bansuki ya maboko. **23** Nge ke yidika milunga zole ya wolo samu na peketolale. Nge ke tula yawu na bansongi zole ya peketolale. **24** Nge ke kanga mwa bampanga zole yina ya wolo na milunga zole na bansongi ya peketolale. **25** Nge ke kanga mpe bansongi nyonso zole ya nkaka na mwa bampanga yango, na bisimbulu yina kele na basinga ya magembo ya efode, na mantwala. **26** Nge ke yidika dyaka milunga zole ya wolo. Nge ke tula yawu na bansongi zole ya nkaka ya peketolale, na lweka ya kati yina ke vukanaka na efode. **27** Nge ke yidika dyaka milunga zole ya wolo. Nge ke tula yawu na yisi ya basinga ya magembo ya efode, na mantwala, pene-pene ya kisika yina ba tungaka yawu. Milunga yango ke vwanda na zulu ya mukaba ya efode. **28** Ba ke kanga milunga ya peketolale mpe milunga ya efode na singa ya ntinta ya dizulu, samu na kukanga peketolale na mukaba ya efode. Na yina, peketolale ke katuka ve na kisika ya yawu.» **29** «Konso ntangu yina Aloni ke banda na kukotaka na kivinga ya longo, yandi ke lwata na ntulu ya yandi, bankumbu ya bana ya Yakobi yina kele ya kusonama na peketolale ya lufundusu. Yawu ke vwanda kidimbu ya kubambukilaka bawu moyo konso ntangu, na mantwala ya munu Yave. **30** Na kati ya peketolale ya lufundusu, nge ke tula bima ya longo yina ba ke bokilaka Ulime mpe Tumime. Yawu ke vwanda na ntulu ya Aloni ntangu yandi ke banda na kukwizaka na mantwala ya munu Yave. Bantangu nyonso, Aloni ke lwata na ntulu ya yandi bima yina yandi ke sadila samu na kuzaba luzolo ya munu Yave, samu na bana ya Yakobi.» **31** «Nge ke yidika dizwela. Ni na zulu ya yawu nganga-Nzambi ke lwatila efode. Dizwela nyonso ke vwanda ya ntinta ya dizulu. **32** Yawu ke vwanda na dibulu na kati-kati samu na kukotisaka yintu. Ba ke futika bandilu ya dibulu yango mpe kutunga yawu. Ya ke vwanda kisalu ya muntu yina ke yidikaka balele na singa. Yandi ke tunga yawu mbote-mbote samu ti yawu kupasuka ve. **33** Na ndilu ya yisi ya dizwela, nge ke sala bifwani ya bambuma ya ngelenadine, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Na kati-kati ya bambuma yina, nge ke tula mwa bangunga ya wolo, na ndilu nyonso ya yisi ya dizwela. **34** Mwa ngunga mosi ya wolo, kifwani ya mbuma mosi ya ngelenadine. Mwa ngunga mosi ya wolo, kifwani ya mbuma mosi ya ngelenadine. Ni mutindu yina nge ke sala na ndilu nyonso ya yisi ya dizwela. **35** Aloni ke lwata dizwela yina, samu na kusalaka kisalu ya yandi ya bunganga-Nzambi. Ba ke kuwa makelele ya bangunga ntangu yandi ke kota na kivinga ya longo, na mantwala ya munu Yave, mpe ntangu yandi ke basika. Na yina, yandi ke kufwa ve.» **36** «Nge ke yidika mwa kisengo ya wolo ya mbote. Nge ke sonika na zulu ya yawu mutindu ba ke salaka na kinyemo, mutindu yayi: "Ya kubyekwa na Yave". **37** Nge ke sadila singa ya ntinta ya dizulu na kukanga mwa kisengo yango na yimpu ya kinganga-Nzambi, na mbunzu. **38** Yawu ke vwanda na mbunzu ya Aloni. Na yina, Aloni ke nata yimbi yina bana ya Isayeli ke sala ntangu bawu ke pesa munu minkayulu, mpe na yina me tadila bima nyonso ya longo yina ba ke pesa. Mwa kisengo yina ke banda na kuvwandaka kaka na mbunzu ya yandi na mantwala ya munu, samu ti mu ndima yawu.» **39** «Nge ke yidikila Aloni kinkuti ya lino. Nge ke yidika yimpu ya kinganga-Nzambi ya lino. Nge ke yidika mpe mukaba ya lino. Ya ke vwanda kisalu ya muntu yina ke tungaka mbote na maboko.» **40** «Samu na bana ya Aloni, nge ke yidikila bawu mpe binkuti. Nge ke yidikila bawu mikaba, na bayimpu ya banganga-Nzambi, bidimbu ya nkembo mpe ya bumfumu.» **41** «Nge ke lwatisa yawu mpangi ya nge Aloni na bana ya yandi. Nge ke dukula bawu mafuta, nge ke pesa bawu luve ya kusadila munu. Ni mutindu yina nge ke byeka bawu mpe bawu ke sadila munu kisalu ya bunganga-Nzambi. **42** Nge ke yidikila bawu mibati samu na kubumba bimpene ya bawu. Mibati yango ke banda na luketo tii na mabunda. **43** Aloni na bana ya yandi ke lwata yawu ntangu bawu ke kota na Yinzo ya Mbwabanu. Bawu ke lwata yawu mpe na ntangu yina bawu ke belama na kiyokolo ya minkayulu, samu na kusala kisalu ya bawu, na kivinga ya longo. Na yina, bawu ke sala ve yimbi mpe bawu ke kufwa ve. Ya ke vwanda ntumunu ya bantangu nyonso samu na Aloni mpe samu na bambandu ya yandi yina ke kwiza.»

29 «Tala mutindu nge ke sala na kubyeka Aloni mpe bana ya yandi ya babakala, samu ti bawu kusadila munu kisalu

ya bunganga-Nzambi.» «Nge ke baka ngombe ya mbakala na mameme ya mbakala zole ya mbakala yina kele ve na bifuma. **2** Nge ke baka mampa yina kele ve na levule, na bagato ya kiputi ya faline yina ba me vukisa na mafuta, kasi ba ke funisa yawu ve. Nge ke baka mpe bagalete yina ba me funisa ve, yina ba me pakula mafuta. Nge ke sadila yawu na faline ya kitoko. **3** Nge ke tula yawu na kitunga mosi. Ni na kati ya kitunga yina nge ke pesila yawu. Nge ke nata mpe ngombe na mameme nyonso zole ya mbakala.» **4** «Nge ke nata Aloni na bana ya yandi ya babakala na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Nge ke yobisa bawu na maza. **5** Nge ke baka bikunti. Nge ke lwatisa Aloni kinkuti, dizwela, efode na peketolale. Nge ke kanga yandi yawu na mukaba ya efode. **6** Nge ke tula yandi yimpu ya kinganga-Nzambi na yintu. Nge ke tula kidimbu ya longo na zulu ya yimpu ya kinganga-Nzambi yina. **7** Nge ke baka mafuta ya mbyekolo, nge ke dukula yandi yawu na yintu mpe nge ke byeka yandi. **8** Nge ke tumisa bana ya Aloni ya babakala na kubelama. Nge ke lwatisa bawu binkuti. **9** Nge ke lwatisa Aloni na bana ya yandi mikaba. Nge ke tula bawu bayimpu ya bunganga-Nzambi na bayintu. Kisalu ya bunganga-Nzambi ke vwanda ya bawu. Ya kele ntumunu ya seko.» «Nge ke pesa Aloni mpe bana ya yandi luve ya kusadila munu. **10** Nge ke nata ngombe ya mbakala na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu. Aloni mpe bana ya yandi ke tentika maboko ya bawu na zulu ya yintu ya ngombe yango. **11** Nge ke zenga laka ya ngombe yango na mantwala ya Yave, kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **12** Nge ke baka menga ya ngombe. Na musapi ya nge, nge ke tula menga yina na zulu ya mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. Menga yina ke bikana, nge ke mwanga yawu na kivwandulu ya kiyokolo ya minkayulu. **13** Nge ke baka mafuta nyonso yina kele ya kuvukana na misopo, na mbala ya kivumu mpe na luketo. Nge ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. **14** Kasi mbisi ya ngombe, mpusu ya yawu na matufi yina kele na kati ya misopo, nge ke yoka yawu na tiya, ntama na kivwandu. Ya kele Munkayulu ya mulemvo.» **15** «Na manima, nge ke baka dimeme ya mbakala ya ntete. Aloni na bana ya yandi ke tentikaka maboko ya bawu na zulu ya yintu ya dimeme yango. **16** Nge ke zenga yawu laka. Nge ke mwanga menga ya yawu na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **17** Nge ke sasa dimeme yango. Nge ke sukula misopo na makulu. Nge ke tula yawu na zulu ya bitini ya mbisi mpe na zulu ya yintu ya dimeme yina. **18** Nge ke yoka yawu na dimeme nyonso na kiyokolo ya minkayulu. Yawu kele Munkayulu ya Kuyoka ya nsunga ya mbote yina ke yangidikaka Yave, madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave.» **19** «Na manima, nge ke baka dimeme ya zole. Aloni na bana ya yandi ke tentika maboko ya bawu na zulu ya yintu ya dimeme yango. **20** Nge ke zenga yawu laka. Nge ke baka menga ya yawu. Nge ke tula menga yina na zulu ya kitini ya banda ya dikutu ya lubakala ya Aloni, mpe ya bana ya yandi. Nge ke tula dyaka yawu na musapi ya nene ya maboko ya bawu ya lubakala, mpe na musapi ya nene ya makulu ya bawu ya lubakala. Nge ke mwanga menga na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **21** Nge ke baka menga yina kele na zulu ya kiyokolo ya minkayulu, nge ke baka mpe mafuta ya mbyekolo. Nge ke mwanga yawu na nzutu ya Aloni mpe na binkuti ya yandi. Nge ke sala mutindu mosi mpe, na bana ya yandi mpe na bikunti ya bawu. Na yina, Aloni, bana ya yandi mpe bikunti ya bawu nyonso ke vwanda ya kubyekwa. **22** Nge ke baka mafuta ya dimeme yina ya zole. Nge ke baka yawu na: mukila, misopo, mbala ya kivumu, luketo mpe na kito ya manima ya lubakala. Ya kele dimeme ya mbyekolo. **23** Na kati ya kitunga ya mampa yina kele ve na levule, kitunga yina ba tulaka na mantwala ya Yave, nge ke baka dimpa na gato yina ke na mafuta na galete. **24** Nge ke tula yawu nyonso na maboko ya Aloni mpe ya bana ya yandi. Nge ke pesa yawu na Yave mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **25** Na manima, nge ke baka dyaka yawu na maboko ya bawu. Mpe nge ke yoka yawu kintwadi na Munkayulu ya Kuyoka. Yawu kele munkayulu ya nsunga ya mbote yina ke yangidikaka Yave, madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. **26** Nge ke baka ntulu ya dimeme ya mbyekolo, yina kele samu na Aloni. Nge ke pesa yawu na Yave mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Kikunku yina ke vwanda ya nge.» **27** «Nge ke pesa ntulu ya dimeme mpe kito ya dikulu ya lubakala ya dimeme mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, yawu kele ya Aloni na bana ya yandi. **28** Kikunku yina ke vwanda ya Aloni na bana ya yandi. Ya kele ntumunu ya seko. Ba ke katula yawu na kati ya minkayulu yina bana ya Isayeli ke pesa munu. Yawu ke vwanda kikunku yina bana ya Isayeli ke katula na kati ya minkayulu ya kiwisa yina ba ke pesa. Yawu kele kikunku ya Yave.» **29** «Na manima ya lufwa ya Aloni, binkuti ya yandi ya longo ke pesama na bana ya yandi. Bawu ke lwata yawu na kilumbu ya bawu ya mbyekolo, kilumbu yina ba ke pesa bawu luve ya kusala kisalu ya bawu ya bunganga-Nzambi. **30** Na kati ya bana ya Aloni, nganga-Nzambi yina ke yingana na manima ya yandi ke lwata binkuti yango bilumbu nsambwadi, ntangu yandi ke kota na Yinzo ya Mbwabanu, samu na kusala kisalu ya yandi na kati ya kivinga ya longo.» **31** «Ntangu nge ke baka dimeme ya zole yina ya mbyekolo, nge ke lamba mbisi ya yawu na kisika mosi ya longo na kati ya ngaanda ya lupangu. **32** Aloni na bana ya yandi ke kudya mbisi ya dimeme yango na mampa yina ke bikana na kitunga. Bawu ke kudya yawu kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **33** Kaka ni bawu ke kudya minkayulu yina ke pesama, samu ti ba pesa bawu luve ya kusala kisalu ya bawu ya bunganga-Nzambi, mpe ba byeka bawu. Ata muntu ya nkaka lenda kudya yawu ve, samu ti yawu kele bima ya longo. **34** Kana mbisi yina ya munkayulu ya mbyekolo mpe mampa yina kuma tii na suka ya kilumbu yina ke landa, nge ke yoka yawu na tiya. Ba ke kudya yawu ve, samu ti yawu kele bima ya longo.» **35** «Nge ke sala nyonso samu na Aloni mpe na bana ya yandi mutindu mu me tumisa nge. Na kupesa bawu luve ya kusala kisalu ya bawu, yawu ke sala bilumbu nsambwadi.» **36** «Konso kilumbu, nge ke pesa ngombe ya mbakala mutindu Munkayulu ya mulemvo, samu na kukatula masumu. Nge ke katula masumu na kiyokolo ya minkayulu ntangu nge ke sala nyonso yina me fwanana samu na kukatula masumu. Na manima, nge ke dukula yawu mafuta samu na kubyeka yawu. **37** Na bilumbu nsambwadi ya mbyekolo, nge ke sala nyonso yina me fwanana samu na kukatula masumu na kiyokolo ya minkayulu, mpe nge ke byeka yawu. Na yina, kiyokolo ya minkayulu ke vwanda ya longo mingi mpe nyonso yina ke simba yawu ke kuma ya longo.» **38** «Konso kilumbu, nge ke banda na kupesaka na kiyokolo ya minkayulu, bana zole ya mameme ya mvula mosi, bantangu nyonso. **39** Nge ke pesa mwana mosi ya dimeme na suka, mwana ya nkaka ya dimeme na nkokila. **40** Na mwana ya ntete ya dimeme, nge ke tula kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa ya kiputi ya faline ya kitoko, yina ba me balula na bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine ya mafuta ya kitoko. Nge ke tula mpe munkayulu ya bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine ya vinu. **41** Na mwana ya nkaka ya dimeme, yina nge ke pesa na nkokila, nge ke sala mutindu mosi na munkayulu ya suka. Nge ke tula Munkayulu ya madya ya bilanga na munkayulu ya vinu. Yawu kele munkayulu ya nsunga ya mbote yina ke

yangidikaka Yave, madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. **42** Ya kele Munkayulu ya Kuyoka, ya kupesaka bilumbu nyonso, na bambandu ya beno nyonso. Beno ke banda na kupesaka yawu kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya munu Yave. Ni na kisika yina mu ke banda na kubwabanaka beno samu na kuzonza na nge.» **43** «Ni kuna mu ke banda na kubwabanaka bana ya Isayeli. Kisika yina ke vwanda ya kubyekwa na nkembo ya munu. **44** Mu ke byeka Yinzo ya Mbwabanu mpe kiyokolo ya minkayulu. Mu ke byeka Aloni na bana ya yandi, samu ti bawu kusadila munu kisalu ya bunganga-Nzambi. **45** Mu ke zinga na kati-kati ya bana ya Isayeli. Mu ke vwanda Nzambi ya bawu. **46** Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave, Nzambi ya bawu, munu yina basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti, samu ti mu zinga na kati-kati ya bawu.» «Mu kele Yave, Nzambi ya bawu.»

30 «Nge ke yidika Mesa ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Nge ke yidikila yawu na mabaya ya yinti ya akasya. **2** Yinda mpe nene ya yawu ke vwanda ya Kude mosi na balweka nyonso. Mutela ya yawu ke vwanda ya Bakude zole. Mampoka ya yawu ke vwanda kaka kima mosi na yawu. **3** Nge ke tula yawu nyonso wolo ya mbote, na balweka ya yawu mpe na mampoka ya yawu. Zulu ya yawu mpe ndilu ya yawu ke vwanda ya wolo. **4** Nge ke yidika milunga zole ya wolo na yisi ya ndilu, na lubakala mpe na lumoso. Nge ke sala yawu na balweka nyonso zole yina, samu na kukotisaka bayinti ya kunanguninaka yawu. **5** Nge ke yidika bayinti na mabaya ya akasya. Nge ke tula yawu wolo. **6** Nge ke bika mesa yina ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya lele yina ke bumbaka Sanduku ya Ngwisani na kitapu ya yawu. Ni kuna mu ke banda na kubwabanaka nge. **7** Ni kuna Aloni ke banda na kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Yandi ke banda na kuyokaka yawu konso suka ntangu yandi ke kwizaka yidika minda. **8** Na konso nkokila mpe, Aloni ke banda na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote, ntangu yandi ke kwizaka namisa minda. Bantangu nyonso, mpe na bambandu nyonso ya beno, beno ke banda na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya munu, Yave. **9** Kuna na mesa ya maaka ya nsunga ya mbote, beno fwana kuyoka ve: maaka ya nkaka yina kele ve ya kufwanakana, Munkayulu ya Kuyoka, Munkayulu ya madya ya bilanga, mpe munkayulu ya vinu. **10** Mbala mosi na mvula, Aloni ke banda na kusalaka nyonso yina me fwanana, samu na kukatula masumu na zulu ya mesa yina ya maaka ya nsunga ya mbote. Yandi ke kusa menga na zulu ya mampoka ya mesa, menga ya kibulu yina me pesama samu na mulemvo ya masumu. Yawu ke banda na kusalamaka mbala mosi na mvula, na bambandu nyonso ya beno. Mesa yayi kele kima ya longo mingi samu na munu Yave.» **11** Yave tubaka dyaka na Moyize mutindu yayi: **12** «Ntangu nge ke sala lutangusu ya bana ya Isayeli, konso muntu ya Isayeli ke futa mpaku, samu na nkudulu ya luzingu ya yandi mosi, ntangu yina ba ke tanga yandi. Na yina, kiyoolo mosi ve ke kuzwa bawu na ntangu ya lutangusu yango. **13** Konso muntu yina ke kota na lutangusu fwana kupesila mutindu yayi: ndambu ya Sekele, mutindu kele Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo, yawu kele ya Bangela makumi zole. Mpaku ya mwa kisengo yina ya palata ke pesama samu na munu Yave. **14** Konso muntu yina ke kwiza na lutangusu yina, kubanda bamvula makumi zole tii na zulu, fwana kufuta mpaku ya Yave. **15** Mvwama ke futa ve mbongo ya kulutila. Mputu mpe ke futa ve mbongo yina kele fyoti na mbongo ya bisengo. Bawu ke futa mpaku yina ya Yave, samu na nkudulu ya luzingu ya bawu mosi. **16** Na yina, ntangu nge ke lokota mbongo yango ya bisengo samu na nkudulu, na sika ya bana ya Isayeli, nge ke sadila yawu samu na bansatu ya Yinzo ya Mbwabanu. Yawu ke vwanda kidimbu yina mu ke bambukilaka bana ya Isayeli moyo, na mantwala ya munu Yave, samu na nkudulu ya luzingu ya bawu mosi.» **17** Yave tubaka na Moyize: **18** «Nge ke yidika ndonga ya nene. Nge ke yidikila yawu na kisengo ya mbwaki, na kivwandulu ya yawu ya kisengo ya mbwaki samu na kuvedisilaka nzutu. Nge ke tula yawu na kati-kati ya Yinzo ya Mbwabanu na kiyokolo ya minkayulu. Nge ke tula maza na kati. **19** Aloni na bana ya yandi ke sadila maza yina samu na kusukulaka maboko mpe makulu. **20** Tekila bawu kota na Yinzo ya Mbwabanu, bawu ke yobila maza yina, samu ti bawu kufwa ve. Bawu ke sala mutindu mosi ntangu bawu ke belama na kiyokolo ya minkayulu samu na kusala kisalu, mpe samu na kuyoka madya yina ba ke yokaka kuna samu na Yave. **21** Bawu ke sukula maboko na makulu samu ti bawu kufwa ve. Yawu kele ntumunu ya bantangu nyonso samu na Aloni mpe samu na bana ya yandi na bambandu nyonso ya bawu.» **22** Yave tubaka dyaka na Moyize: **23** «Baka mananasi ya nsunga ya mbote ya kulutila: bakilo tanu ya mananasi yina ba ke bokilaka mile, yina ke tangaka mutindu maza, bakilo zole na ndambu ya mananasi yina ba ke bokilaka sinamome, bakilo zole na ndambu ya mananasi yina ba ke bokilaka kanele, **24** bakilo tanu ya mananasi yina ba ke bokilaka kase. Nge ke fwanikisa yawu na Sikele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Nge ke baka mpe Yine mosi ya mafuta ya olive. **25** Nge ke sadila mananasi nyonso yina samu na kuyidika mafuta ya longo. Kuvukisa mananasi yina, ya kele kisalu ya bisadi-mananasi. Ni yawu ke vwanda mafuta ya mbyekolo ya longo. **26** Ni na mafuta yina nge ke sadila samu na kubyekaYinzo ya Mbwabanu, Sanduku ya Ngwisani, **27** mesa ya mampa na bisalulu ya yawu nyonso, kitentokolo ya minda na bisalulu ya yawu, mesa ya maaka ya nsunga ya mbote, **28** kiyokolo ya minkayulu na bisalulu ya yawu nyonso mpe ndonga ya nene na kivwandulu ya yawu. **29** Ni mutindu yina nge ke byeka yawu mpe yawu ke vwanda ya longo mingi. Nyonso yina ke simba yawu ke kuma ya longo. **30** Na manima, nge ke dukula Aloni mpe bana ya yandi ya babakala mafuta. Nge ke byeka bawu samu ti bawu kusadila munu kisalu ya bunganga-Nzambi.» **31** «Nge ke tuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: "Mafuta yayi ke vwanda mafuta ya longo ya mbyekolo ya bantu na sika ya munu. Yawu ke vwandila mutindu yina na bambandu nyonso ya beno. **32** Muntu ya nkaka ve ke pakula yawu na nzutu. Muntu ve ke yidika mafuta ya mutindu yina, samu ti ya kele mafuta ya longo. Yawu fwana kuvwanda ya longo samu na beno. **33** Kana muntu yidika mafuta ya mutindu yayi to yandi pakula yawu na nzutu ya muntu yina kele ve nganga-Nzambi, ba ke katula yandi na kimvuka ya bantu ya Isayeli."» **34** Yave tubaka dyaka na Moyize: «Baka maaka ya nsunga ya mwa bayinti yayi: setolakese, ambele, ngalebanume ya nsunga ya mbote mpe maaka ya nsunga ya kitoko. Nge ke tula yawu nyonso na bitezo mosi. **35** Nge ke yidika maaka ya nsunga ya mbote. Yawu kele kisalu ya bisadi-mananasi. Yawu ke vwanda ya kuvukana na mungwa. Yawu ke vwanda ya kuvedila mpe ya longo. **36** Nge ke nika ndambu ya yawu. Nge ke tula yawu na kivinga ya longo, na mantwala ya Sanduku ya Ngwisani, kisika yina mu ke banda na kwizaka bwabana nge. Yawu ke vwanda samu na beno kima ya longo mingi. **37** Beno kuyidika ve maaka ya nsunga ya mbote ya mutindu mosi na yayi samu na beno mosi. Beno bakila yawu mutindu kima ya kubyekwa kaka na munu, Yave. **38** Muntu yina ke yidika maaka ya mutindu mosi

na yayi, samu na kuwa nsunga ya yawu, ba ke katula yandi na kimvuka ya bantu ya Isayeli.»

31 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Tala, mu me bokila Besalele, mwana ya Uli, mutekolo ya Wule, muntu ya kifumba ya Yuda, na nkumbu ya yandi. **3** Mu me fulusa yandi na mpeve ya munu Nzambi, na ndwenga na mayela mpe luzabu ya kusala mbote bisalu ya mutindu na mutindu: **4** kuzaba na kuyidika bima, kusadila wolo, kusadila palata, kusadila kisengo ya mbwaki, **5** kuzaba na kupasula matadi ya ntalu mpe kusadila yawu, kusadila mabaya, mpe kuzaba na kusala bisalu ya mutindu na mutindu. **6** Mu me pesa yandi mpe kisadisi, Owolyabe, mwana ya Ayisamake ya kifumba ya Dane. Mu me pesa ndwenga mpe na bantu ya nkaka, mayela ya kusala, samu ti bawu kusala mbote na ludedomo nyonso yina mu me tumisa nge na: **7** Yinzo ya Mbwabanu, Sanduku ya Ngwisani, kitapu yina kele na zulu ya Sanduku ya Ngwisani mpe bisalulu nyonso ya Yinzo ya Mbwabanu, **8** mesa ya mampa mpe bisalulu ya yawu, kitentokolo ya wolo ya mbote ya minda mpe bisalulu ya yawu, mesa ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote, **9** kiyokolo ya minkayulu mpe bisalulu ya yawu nyonso, ndonga ya nene mpe kivwandulu ya yawu, **10** binkuti ya minkembo, binkuti ya longo ya nganga-Nzambi Aloni, binkuti yina ke lwata bana ya yandi ya babakala, samu na kusala kisalu ya bunganga-Nzambi, **11** mpe mafuta ya mbyekolo na maaka ya nsunga ya mbote samu na kivinga ya longo. Bawu ke sala mutindu kele mambu nyonso yina mu me tumisa nge.» **12** Yave tubaka dyaka na Moyize mutindu yayi: **13** «Zonza na bana ya Isayeli: "Na zulu ya nyonso yina, beno zitisa basaba ya munu. Yawu kele kidimbu na kati-kati ya beno na munu na bambandu nyonso ya beno, samu ti beno zaba ti mu kele Yave mpe ti beno kele bantu yina mu me tula na lweka, samu ti beno vwanda mvwilu ya munu. **14** Beno zitisa kilumbu ya saba. Yawu kele ya longo samu na beno. Muntu yina ke sumuna yawu, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi. Muntu ni muntu yina ke sala kisalu na kilumbu yina, ba ke katula yandi na kimvuka ya bantu ya Isayeli. **15** Beno ke sala bisalu ya beno na bilumbu sambanu. Kasi kilumbu ya nsambwadi kele kilumbu ya saba, kilumbu ya kupema, kilumbu ya kubyekwa na munu Yave. Muntu ni muntu yina ke sala na kilumbu ya saba, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi. **16** Bana ya Isayeli ke zitisa kilumbu ya saba. Bawu fwana kukembilaka Saba na bambandu nyonso ya bawu. Ya kele mutindu kidimbu ya ngwisani ya bantangu nyonso. **17** Ya ke vwanda kidimbu ya bantangu nyonso na munu na bana ya Isayeli, samu ti na bilumbu sambanu, Yave yidikaka zulu na ntoto, mpe na kilumbu ya nsambwadi, yandi bikaka kisalu, yandi pemaka.» **18** Na manima ya kumanisa na kuzonza na Moyize, kuna na mongo ya Sinayi, Nzambi pesaka Moyize matadi zole ya ngwisani. Na matadi yina, Nzambi sonikaka yandi mosi na musapi ya yandi.

32 Bantu ya Isayeli talaka ti Moyize vwandaka zingila mingi na kukulumuka mongo. Na yina, bawu kwendaka yonzama na sika ya Aloni mpe bawu tubaka na yandi: «Yidikila beto nzambi yina ke twadisa beto, samu ti Moyize, muntu yina me basisa beto na yinsi ya Ngipiti, beto zaba ve yinki me kumina yandi.» **2** Aloni vutulaka na bawu: «Kana ni mutindu yina, beno baka binzembele ya wolo yina kele na makutu ya bakento ya beno, ya bana ya beno ya babakala mpe ya bana ya beno ya bakento. Beno natina munu yawu.» **3** Bantu nyonso ya Isayeli katulaka binzembele ya wolo yina vwandaka na makutu ya bawu. Bawu nataka yawu na sika ya Aloni. **4** Aloni bakaka wolo yina. Yandi sulumunaka yawu na tiya, yandi tutaka yawu na kisengo, samu na kuyidika kiteki ya mwana ya ngombe. Na manima, bantu tubaka: «Bantu ya Isayeli, nzambi ya nge yina basisaka nge na Ngipiti yandi yayi!» **5** Ntangu Aloni talaka dyambu yina, yandi tungaka kiyokolo ya minkayulu na mantwala ya kiteki yina. Yandi lookaka mutindu yayi: «Mbasi ke vwanda kilumbu ya mukembo samu na Yave!» **6** Na kilumbu yina landaka, bawu vumbukaka na suka-suka. Bawu pesaka minkayulu ya kuyoka. Bawu pesaka mpe minkayulu ya kiwisa. Na manima, bawu vwandaka samu na kudya mpe kunwa. Mpe bawu telamaka samu na kuyangalala. **7** Kaka na ntangu yina mpe, Yave tubaka na Moyize: «Kwenda, kulumuka na nswalu, samu ti bantu ya nge yina nge basisaka na yinsi ya Ngipiti, bawu ke na kusala masumu ya nene.» **8** «Na kusala mutindu yina, bawu me bika na nswalu nzila yina mu lakisaka bawu. Bawu me yidika mwana ya ngombe na bisengo ya kusulumuka. Bawu me fukama na mantwala ya yawu. Bawu me pesa yawu minkayulu mpe bawu me tuba: "Bantu ya Isayeli, nzambi ya nge yina basisaka nge na Ngipiti yandi yayi!".» **9** Yave tubaka dyaka na Moyize: «Mu ke na kutala ti bantu yayi kele bantu ya yintu ngolo. **10** Ntangu yayi, bika ti munu mosi mu sala. Mu ke dasukila bawu. Mu ke manisa na kufwa bawu. Kasi mu ke sala ti dikanda ya nge kuvwanda nene.» **11** Moyize sosaka na kulembisa ntima ya Yave, Nzambi ya yandi. Yandi tubaka: «Yave, samu na yinki nge ke na kudasukila bantu ya nge, yina nge basisaka na yinsi ya Ngipiti, na lulendo ya nge ya nene? Nge sadilaka ve ngolo ya nge samu na bawu? **12** Kana nge sala mutindu yina, bantu ya Ngipiti ke tuba: "Ni samu na kutalisa bawu mpasi, kufwa bawu na myongo, kumanisa na kufwa bawu mpe kuzimbisa bawu na ntoto, yandi vwandaka me basisa bawu na Ngipiti"! Na yina, bika nkele ya nge ya kulutila. Bika na kutalisa bantu ya nge mpasi. **13** Bambuka moyo na bisyelo ya nge Abalayami, Isaaki mpe Yakobi, bayina nge diilaka ndefi na nkumbu ya nge mosi na kutuba: "Mu ke sala ti beno kuma mingi mutindu bambwetete ya mazulu. Mu ke pesa na makanda ya beno yinsi nyonso yina mu zonzilaka. Yawu ke vwanda mvwilu ya bawu ya bantangu nyonso."» **14** Na yina, Yave bikaka dibanza yina yandi kuzwaka ya kutalisa bantu ya yandi mpasi. **15** Na manima, Moyize kulumukaka mongo na matadi nyonso zole ya ngwisani na maboko. Konso ditadi vwandaka ya kusonama na balweka nyonso zole. **16** Matadi yina, ni Nzambi yidikaka yawu. Bisono yina, ya vwandaka bisono ya Nzambi, yina yandi sonikaka na zulu ya matadi. **17** Ntangu Yeswa vwandaka kulumuka na Moyize, yandi kuwaka makelele yina bantu vwandaka sala, yandi tubaka na Moyize: «Makelele ya mvita ke na kuwakana na kivwandu ya bantu ya beto.» **18** Moyize vutulaka: «Ve, ya kele ve makelele ya mikunga ya bantu yina me nunga. Ya kele mpe ve makelele ya mikunga ya bantu yina ba me nunga. Kasi ya kele makelele ya mikunga ya kidi-kidi mu ke na kuwa!» **19** Ntangu Moyize vwandaka belama na kivwandu, yandi talaka kiteki ya wolo ya mwana ya ngombe mpe bantu yina vwandaka bina. Na yina, Moyize dasukaka. Yandi losaka matadi yina vwandaka na yandi na maboko. Yandi mwangisaka yawu na yisi ya mongo. **20** Moyize bakaka kiteki yango yina ba yidikaka. Yandi yokaka yawu na tiya. Yandi nikaka yawu tii yawu kumaka fundu-fundu. Yandi mwangisaka yawu na zulu ya maza mpe yandi nwikisaka bana ya Isayeli maza yango. **21** Moyize yufulaka na Aloni: «Yinki bantu yayi me sala nge tii na kukotisa bawu na disumu yayi ya nene?» – **22** Aloni vutulaka: «Mfumu ya munu, kudasuka ve. Nge mosi nge zaba ti bantu yayi ke kwendaka ve ntama na kusala yimbi. **23** Bawu me kwiza zabisa munu: "Yidikila beto

nzambi yina ke twadisa beto, samu ti Moyize yina basisaka beto na yinsi ya Ngipiti, beto zaba ve yinki me kumina yandi". **24** Mu yufulaka bawu: "Na kati ya beno, banani kele na wolo?" Na mbala mosi, bawu katulaka binzembele yina vwandaka na bawu, mpe bawu pesaka munu yawu. Mu tulaka yawu na tiya. Ni kuna kiteki ya mwana ya ngombe yayi salamaka.» **25** Moyize talaka ti bantu ya Isayeli kumaka na muvusu, samu ti Aloni bikaka ti bawu kukuma na muvusu ya mutindu yina. Na yina, Moyize talaka ti mitantu ya yandi lendaka talisa yandi nsoni. **26** Moyize kwendaka telama na nkotolo ya kivwandu. Yandi tubaka: «Bayina kele bantu ya Yave, bawu kwiza na sika ya munu!» Na yina, bana nyonso ya Levi kwizaka yonzama na sika ya Moyize. **27** Moyize tubaka na bawu: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: "Konso muntu na kati ya beno kubaka mbele ya yandi ya mvita. Beno tambula na kati ya kivwandu nyonso, beno lutila na konso mwelo. Beno kufwa bampangi ya beno, bandiku ya beno, mpe bamfinangani ya beno."» **28** Na yina, bana ya Levi salaka mutindu Moyize zonzaka. Na kilumbu yina, keba ve mafunda tatu ya bantu kufwaka na kati ya bantu ya Isayeli. **29** Moyize tubaka: «Bubu yayi, beno me kuzwa luve ya kukota na kisalu ya Yave. Na kati ya dyambu yayi, konso muntu na kati ya beno me kufwa mwana to mpangi. Ni yawu yina, Yave me pesa beno lusakumunu bubu yayi.» **30** Na kilumbu yina landaka, Moyize tubaka na bantu ya Isayeli: «Beno me sala disumu ya nene. Ntangu yayi, mu ke yuluka na mongo na sika ya Yave. Mu zaba ve kana mu lenda sala nyonso yina me fwanana samu na mulemvo ya disumu ya beno.» **31** Na yina, Moyize vutukaka na sika ya Yave, mpe yandi tubaka: «Bantu yayi me sala disumu ya nene. Bawu me yidika nzambi ya bawu ya wolo. **32** Ntangu yayi, lemvokila disumu ya bawu. Kana ve, katula kwandi nkumbu ya munu na kati ya dibuku ya nge, dibuku yina nge sonikaka.» **33** Yave vutulaka na Moyize: «Muntu yina mu ke katula nkumbu na dibuku ya munu, ni muntu yina me sala disumu na ntadisi ya munu. **34** Ntangu yayi, kwenda. Nata bantu na kisika yina mu me zonzila nge. Mbazi ya munu ke tambula na mantwala ya nge. Kasi kilumbu kele, yina mu ke pesa bawu kitumbu, samu na disumu ya bawu.» **35** Na yina, Yave pesaka bantu ya Isayeli kitumbu, samu ti bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe ya wolo, mwana ya ngombe yina Aloni yidikaka.

33 Yave tubaka na Moyize: «Kwenda, nge na bantu yina nge basisaka na Ngipiti. Katuka awa samu na kukwenda na yinsi yina mu salaka nsilulu na Abalayami, na Isaaki mpe na Yakobi ntangu mu kudyaka ndefi na kutuba ti: "Mu ke pesa yawu na bana ya nge". **2** Mu ke fidisa mbazi ya munu na mantwala ya beno. Mu ke bingisa ba-Kaanani, ba-Amoli, ba-Yiti, ba-Pelizi, ba-Yivi na ba-Yebuse. **3** Beno kwenda na yinsi ya kufuluka na miliki na mafuta ya nyosi. Munu, mu ke kwenda ve na beno. Kana ve, mu lenda manisa na kufwa beno na nzila, samu ti beno kele bantu ya yintu ngolo.» **4** Ntangu bantu ya Isayeli kuwaka mambu yayi ya kyadi, bawu kotaka kifwidi. Muntu ve lwataka binzembele to bampanga ya yandi, **5** samu ti Yave tubaka na Moyize: «Zonza na bantu ya Isayeli: "Beno kele bantu ya yintu ngolo. Kana mu meka na kukwenda na beno, mu ke manisa na kufwa beno. Ntangu yayi, beno katula binzembele to bampanga ya beno. Na manima, mu ke tala yinki mu ke sala beno".» **6** Na yina, bana ya Isayeli vwandaka lwata dyaka ve binzembele na bampanga ya bawu kubanda na kilumbu yina bawu katukaka na mongo ya Olebe. **7** Moyize kwendaka baka yinzo mosi ya lele mpe yandi kwendaka tula yawu mwa ntama na kivwandu. Yandi bokilaka yawu Yinzo ya Mbwabanu. Konso muntu yina vwandaka na nsatu ya kuzaba luzolo ya Yave, yandi vwandaka kwenda kuna na Yinzo yango ya Mbwabanu. Yinzo yango vwandaka mwa ntama na kivwandu. **8** Konso ntangu yina Moyize vwandaka kwenda na Yinzo yina ya Mbwabanu, bantu nyonso ya Isayeli vwandaka telama, konso muntu na mantwala ya yinzo ya yandi. Bawu vwandaka tala Moyize tii ntangu yandi vwandaka kota na Yinzo ya Mbwabanu. **9** Ntangu Moyize vwandaka kota na kati ya Yinzo ya Mbwabanu, dituti ya tiya ya kutelama vwandaka kulumuka mpe yawu vwandaka telama na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Na yina, Yave vwandaka zonza na Moyize. **10** Bantu nyonso vwandaka tala dituti ya tiya yina vwandaka telama na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Na yina, bawu vwandaka telama. Bawu vwandaka fukama, konso muntu na mwelo ya yinzo ya yandi ya lele. **11** Yave vwandaka solola na Moyize kizizi na kizizi, mutindu muntu ke sololaka na mpangi muntu. Na manima, Moyize vwandaka vutuka na kivwandu. Kasi kilandi ya yandi, ntwenya Yeswa, mwana ya Nune, vwandaka bikana na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **12** Moyize tubaka na Yave: «Nge ke na kutuba na munu ti: "Basisa bantu yayi". Kasi nge ke na zabisa munu ve nani nge ke fidisa kintwadi na munu. Kasi nge me tuba: "Mu zabila nge na nkumbu ya nge mpe ni na sika ya nge mu ke na kulakisa bumbote ya munu". **13** Ntangu yayi, mulemvo ya nge, kana ya tsyelika ti nge ke na kulakisa munu bumbote ya nge, lakisa munu banzila ya nge. Na yina, mu ke zaba nge mbote mpe mu ke tala bumbote ya nge. Zaba ti bantu yayi kele bantu ya nge.» **14** Yave vutulaka: «Munu mosi mu ke kwenda na nge. Kutala ve ntima mpasi.» **15** Moyize tubaka na Yave: «Kana nge mosi nge kwenda ve na beto, bika na kutumisa kwandi beto na kukatuka awa. **16** Yinki ke lakisa ti nge me lakisa bumbote ya nge na munu mpe na bantu ya nge? Ya kele ve ni kukwenda yina nge ke kwenda na beto? Ya kele ve ni kuswasikisa yina nge ke swasikisa beto na bantu nyonso ya nkaka yina kele na ntoto?» **17** Yave vutulaka na Moyize: «Mambu yina nge me zonza, mu ke sala mpe yawu, samu ti mu zabila nge na nkumbu ya nge mpe mu zola kulakisa nge bumbote ya munu.» **18** Na yina, Moyize tubaka: «Mulemvo ya nge, lakisa munu nkembo ya nge.» **19** Yave vutulaka: «Mu ke lakisa nge bumbote ntangu mu ke luta na mantwala ya nge. Mu ke samuna Nkumbu ya munu Yave na mantwala ya nge. Mu ke lakisa bumbote ya munu na muntu yina mu zola kulakisa bumbote ya munu. Mu ke tala kyadi na muntu yina mu zola kutala kyadi.» **20** Kasi Yave tubaka dyaka: «Nge ke lenda ve na kutala kizizi ya munu, samu ti ya lenda salama ve ti muntu kutala kizizi ya munu mpe kuzinga dyaka. **21** Tala kisika yayi yina kele pene-pene na munu. Nge ke telama kuna, na zulu ya ditadi. **22** Ntangu nkembo ya munu ke luta, mu ke tula nge na kati ya dibulu ya ditadi. Mu ke fuka nge na diboko ya munu tii ntangu yina mu ke manisa na kuluta. **23** Na manima, mu ke katula diboko ya munu. Nge ke tadila munu na manima. Kasi kizizi ya munu ke talana ve.»

34 Yave tubaka na Moyize: «Yidika matadi zole ya mutindu mosi na ya ntete. Mu ke sonika na zulu ya matadi yango mambu yina vwandaka na matadi ya ntete yina nge mwangisaka. **2** Kubama samu na mbasi na suka. Na suka-suka, nge ke yuluka na zulu ya mongo ya Sinayi. Vwanda kuna na mantwala ya munu, na nsongi ya mongo. **3** Ata muntu ke kwenda na nge. Ata muntu ya nkaka ke vwanda na mongo. Ata kibulu mosi ve ke kwiza kudya pene-pene ya mongo yina, ya vwanda dimeme, nkombo to ngombe!» **4** «Tekila yandi kwenda, Moyize yidikaka matadi zole mutindu matadi ya ntete. Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, yandi yulukaka na mongo ya Sinayi, mutindu Yave tumisaka yandi. Yandi nataka matadi nyonso zole yango. **5**

Yave kulumukaka na dituti, yandi telamaka kuna pene-pene ya Moyize. Yandi zonzaka Nkumbu ya Yave. **6** Yave lutaka na mantwala ya Moyize na kwendaka zonza: “Yave, Yave, Nzambi yina ke talaka kyadi mpe yina ke lemvokilaka, yina ke dasukaka na mbangu ve, yina ke ya kufuluka na luzolo mpe kukwikama, **7** yina ke vwandaka ya kukwikama na funda mosi ya bambandu ya bantu, yina ke vibidilaka na kutala yimbi, kondwa kutumama, mpe masumu ya bantu. Kasi yandi ke bikaka ve na kupesa kitumbu na muntu yina me sala yimbi. Masumu ya batata, yandi ke futisaka yawu na bana ya bawu mpe na batekolo ya bawu, tii na mbandu ya tatu mpe na mbandu ya yiya.”» **8** «Na nswalu nyonso, Moyize fukamaka mpe kubwaka kizizi na ntoto. **9** Moyize tubaka: “Mfumu, kana ya tsyelika nge me lakisa munu bumbote ya nge, mulemvo ya nge Mfumu, kwenda na beto. Ya tsyelika, bantu yayi kele bantu ya yintu ngolo. Kasi lemvokila yimbi ya beto mpe masumu ya beto. Sala ti beto kuvwanda mvwilu ya nge.”» **10** Yave tubaka na Moyize: «Munu mosi mu ke sala ngwisani. Na mantwala ya bantu ya nge nyonso, mu ke sala mambu ya ngitukulu yina me salamaka ntete ve na ntoto nyonso mpe na bayinsi nyonso. Bantu nyonso yina kele na nge ke tala mavanga ya munu Yave. Mavanga ya nsisi yina mu ke sala na nge.» **11** «Beno sala keba na yina mu ke na kutumisa beno bubu yayi. Mu ke bingisa na mantwala ya beno ba-Amoli, ba-Kaanani, ba-Yiti, ba-Pelizi, ba-Yivi na ba-Yebuse. **12** Beno keba, beno sala ve ngwisani na bantu ya bayinsi, bisika yina beno ke na kukwenda. Bawu lenda vwanda mutambu samu na beno. **13** Beno ke mwangisa biyokolo ya bawu ya minkayulu. Beno ke mwangisa matadi ya bawu yina ba telemisaka mutindu bidimbu. Beno ke zenga makunzi ya bawu ya longo ya nzambi ya bawu Asela. **14** Beno kufukimina ve nzambi ya nkaka, kana kaka munu ve, samu ti nkumbu ya munu kele “Yave”, mu kele Nzambi ya Kimbanda, ni yawu yina nkumbu ya munu kele “Yave ya Kimbanda”. **15** Kusala ve ngwisani na bantu ya bayinsi yina, kana ve, ntangu bawu ke sambila banzambi ya bawu mpe bawu ke pesa bawu minkayulu, bawu lenda kubokila beno na kudya na bawu minkayulu ya bawu. **16** Kana beno sala mutindu yina, bana ya beno ya babakala lenda kukwela bana ya bawu ya bakento. Mpe ntangu bana ya bawu ya bakento ke sambila banzambi ya bawu, bawu lenda kusala ti bana ya beno mpe kusambila banzambi ya bawu.» **17** «Beno kuyidika ve banzambi na bisengo ya kusulumuka.» **18** «Konso mvula, beno ke banda na kusalaka Mukembo ya Mampa yina kele ve na levule. Mukembo yango ke vwanda ya bilumbu nsambwadi, na ntangu ya yawu, na ngonda ya ntete. Na mukembo yina, beno ke kudya mampa yina ba funisaka ve mutindu mu me tumisa beno, samu ti ni na ngonda yina beno basikaka na yinsi ya Ngipiti.» **19** «Konso mwana ya ntete yina ke butuka ya bakala, yandi kele ya munu. Mutindu mosi mpe na bana ya mbakala ya ntete ya bibulu ya beno nyonso, ya vwanda bana ya bangombe, ya vwanda bana ya bankombo to bana ya mameme. **20** Kasi mwana ya ntete ya mbuluku, beno ke kuula yawu. Na yina, beno ke tula nkombo to dimeme na kisika ya yawu. Kana beno kuula yawu ve, beno ke zenga laka ya mwana ya mbuluku yina.» «Beno fwana kukuula konso mwana ya ntete na kati ya bantu ya beno. «Ata muntu ke kwiza na mantwala ya munu maboko mpamba.» **21** «Beno ke sala bisalu ya beno na bilumbu sambanu. Kasi kilumbu ya nsambwadi beno ke pema. Ata ya vwanda na ntangu ya kuyonzika to na ntangu ya kukunda, beno ke pema.» **22** «Beno ke banda na kusalaka Mukembo ya Balumingu na ntangu ya kuyonzika bambuma ya ntete ya faline. Beno ke banda na kusalaka mpe Mukembo ya Kuyonzika, na nsuka ya mvula.» **23** «Konso mvula, babakala nyonso ke kwiza talana bambala tatu na ntadisi ya Yave Mfumu, Nzambi ya Isayeli, **24** samu ti mu ke bingisa bantu ya bayinsi yina, bisika beno ke na kukwenda. Mu ke kumisa yinsi ya beno nene. Ata muntu ke meka na kwiza botola yinsi ya beno na ntangu yina beno ke kwiza talana bambala tatu na mvula, na ntadisi ya munu Yave, Nzambi ya beno.» **25** «Beno kupesa munu ve munkayulu ya kibulu, ya kuvukana na kima yina kele na levule. Mbisi ya munkayulu ya Mukembo ya Paki fwana kukuma ve tii na suka ya kilumbu yina ke landa. **26** Beno nata na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beno, madya ya ntete-ntete ya bilanga ya beno. Beno lambila ve mbisi ya mwana ya nkombo na miliki ya mama ya yandi.» **27** Yave tubaka na Moyize: «Sonika mambu yina, samu ti ni na mambu yayi mu ke na kusala ngwisani ya munu na nge mpe na bantu ya Isayeli.» **28** Moyize vwandaka kuna na Yave bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu. Yandi kudyaka ata madya, yandi kunwaka mpe ata maza ve. Yandi sonikaka na zulu ya matadi, mambu ya ngwisani, misiku kumi. **29** Na manima, Moyize kulumukaka na mongo ya Sinayi. Ntangu yandi kulumukaka na mongo, yandi vwandaka na matadi zole ya ngwisani na maboko. Moyize vwandaka zaba ve ti kizizi ya yandi vwandaka lezima, samu na kusolola yina yandi vwandaka me solola na Yave. **30** Ntangu Aloni na bana nyonso ya Isayeli talaka Moyize, kizizi ya yandi vwandaka lezima. Na yina, bawu kumaka na boma ya kubelama na yandi. **31** Moyize bokilaka bawu. Na yina, Aloni na bamfumu nyonso ya mukangu kwizaka na sika ya Moyize, mpe Moyize zonzaka na bawu. **32** Na manima, bana nyonso ya Isayeli manisaka na kubelama. Yandi zabisaka bawu bantumunu nyonso yina Yave pesaka yandi na mongo ya Sinayi. **33** Ntangu Moyize manisaka na kuzonza na bawu, yandi fukaka kizizi ya yandi na lele. **34** Konso ntangu yina Moyize vwandaka kwenda na mantwala ya Yave, samu na kuzonza na yandi, yandi vwandaka katula lele na kizizi tii na ntangu yina yandi vwandaka basika. Ntangu yandi vwandaka me basika, yandi vwandaka zonza na bana ya Isayeli bantumunu yina yandi vwandaka me kuzwa. **35** Konso ntangu mpe, bana ya Isayeli vwandaka tala kizizi ya Moyize. Bawu vwandaka tala ti yawu ke na kulezimaka. Na yina, Moyize vwandaka fuka dyaka kizizi ya yandi tii ntangu yina yandi vwandaka vutuka na kuzonza na Yave.

35 Moyize yonzikaka mukangu nyonso ya bana ya Isayeli. Yandi zonzaka na bawu: «Mutindu ya kusadila mambu yina Yave tumisaka ni yayi: **2** “Beno ke sala bisalu ya beno na bilumbu sambanu. Kasi kilumbu ya nsambwadi ke vwanda kilumbu yina Yave tulaka na lweka samu na yandi. Ya kele saba, kilumbu ya kupema samu na Yave. Konso muntu yina ke sala kisalu na kilumbu yina, ba ke kufwa yandi. **3** Kisika ni kisika yina beno ke zinga, beno kunamisa ve tiya na bayinzo ya beno na kilumbu ya saba.”» **4** Moyize tubaka dyaka na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli: «Mutindu ya kusadila mambu yina Yave tumisaka ni yayi: **5** Beno ke katudila Yave makabu na kati ya mvwilu ya beno. Konso muntu ya ntima ya mbote ke nata dikabu na Yave, yina yandi ke katula na mvwilu ya yandi. Ya vwanda: wolo, palata, bisengo ya mbwaki, **6** lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki to ya mbwaki ya kulutila, lino ya kitoko, mika ya nkombo, **7** bampusu ya mameme ya mbakala, yina ba me sala ntinta ya mbwaki, bampusu ya bambisi ya nene ya mubu, bayinti ya akasya, **8** mafuta samu na minda, makasa ya nsunga ya mbote yina ba ke yidikilaka mafuta ya mbyekolo mpe mananasi ya kuyoka, **9** matadi yina ba ke bokilaka onise mpe matadi ya nkaka ya ntalu samu na efode mpe peketolale yina nganga-Nzambi ya ntete ke banda na kulwataka. **10** Bayina

nyonso na kati ya beno, yina kele na mayela ya kusala bisalu, bika ti bawu kwiza sala nyonso yina Yave me tumisa, **11** samu na Yinzo: muludi ya yawu ya balele, bisimbulu ya yawu, mabaya ya yawu, bayinti ya yawu, makunzi ya yawu mpe bima yina ke simba yawu na yisi, **12** sanduku na bisimbulu ya yawu, kitapu ya sanduku, lele yina ke kabulaka bivinga, **13** mesa ya mampa na bisimbulu ya yawu, bisalulu ya yawu nyonso mpe mampa yina ke pesamaka na Nzambi, **14** kitentokolo ya minda mpe bisalulu ya yawu, minda ya yawu mpe mafuta ya kunamisinaka minda. **15** Mesa ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote na bisimbulu ya yawu, mafuta ya mbyekolo, mananasi yina ba ke yokaka, lele ya mwelo ya Yinzo, **16** kiyokolo ya minkayulu na kitalaka ya yawu ya kisengo ya mbwaki, bisimbulu ya yawu mpe bisalulu ya yawu nyonso, ndonga ya nene mpe kivwandulu ya yawu, **17** balele ya lupangu na makunzi ya yawu, bisimbulu ya yawu ya yisi mpe lele ya mwelo ya lupangu, **18** binko ya basinga ya Yinzo mpe ya lupangu na basinga ya yawu, **19** binkuti ya banganga-Nzambi samu na kisalu ya Yinzo ya longo, binkuti ya longo ya Aloni, nganga-Nzambi ya ntete, mpe binkuti yina bana ya yandi ke banda na kulwataka, samu na kusalaka kisalu ya bunganga-Nzambi.» **20** Na manima, mukangu nyonso ya bana ya Isayeli katukaka na mantwala ya Moyize. **21** Na yina, bayina nyonso vwandaka na bantima ya mbote mpe mpeve ya kukabula, bawu kwizaka pesa na Yave makabu yina ba bakaka na bamvwilu ya bawu, samu na kuyidika Yinzo ya Mbwabanu, samu na bisalu ya yawu nyonso, mpe samu na binkuti ya longo. **22** Bakento mpe babakala kwizaka. Bayina nyonso vwandaka na bantima ya mbote nataka bima mutindu binzembele, milunga, bampanga, bima ya wolo ya mutindu na mutindu. Bawu kwizaka pesa yawu mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **23** Bayina nyonso yina vwandaka na basinga ya ntinta ya dizulu mpe ya mbwaki, basinga ya mbwaki ya kulutila, basinga ya lino, basinga ya mika ya bankombo, bampusu ya mameme, yina ba tulaka ntinta ya mbwaki, bampusu ya bambisi ya nene ya mubu, bawu nataka yawu. **24** Bayina nyonso bakaka na mvwilu ya bawu palata to bisengo ya mbwaki, bawu nataka makabu na Yave. Bayina vwandaka na bayinti ya akasya, bawu nataka yawu samu na bisalu nyonso ya kusala. **25** Bakento nyonso yina zabaka na kuyidika basinga, bawu yidikaka yawu na maboko ya bawu, mpe bawu nataka yawu, ya vwandaka: basinga ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila, mpe ya lino. **26** Bakento nyonso ya ntima ya mbote, yina zabaka na kuyidika basinga na mika ya bankombo, bawu yidikaka yawu mpe. **27** Bamfumu ya mikangu nataka matadi ya onise mpe matadi ya nkaka ya ntalu samu na efode mpe peketolale. **28** Bawu nataka mpe makasa ya nsunga ya mbote, mpe mafuta samu na kunamisinaka minda, samu na kuyidikila mafuta ya mbyekolo mpe mananasi ya kuyokaka. **29** Bakento na babakala yina vwandaka na bantima ya mbote, nataka bima ya kusadila bisalu nyonso yina Yave tumisaka na yinwa ya Moyize. Bana ya Isayeli nyonso nataka makabu na luzolo ya bawu mosi na Yave. **30** Moyize tubaka na bana ya Isayeli: «Beno tala! Yave me bokila Besalele mwana ya Uli, mutekolo ya Wule, muntu ya kifumba ya Yuda, na nkumbu ya yandi. **31** Yandi me fulusa yandi na mpeve ya Nzambi, samu ti yandi kuvwanda na ndwenga, mayela mpe luzabu ya kusala mbote bisalu ya mutindu na mutindu: **32** kuzaba na kuyidika bima, kusadila wolo, kusadila palata, kusadila kisengo ya mbwaki, **33** kuzaba na kupasula matadi ya ntalu mpe kusadila yawu, kusadila mabaya, mpe kuzaba na kusala bisalu ya mutindu na mutindu. **34** Yandi me pesa yandi mpe munkayulu ya kulongisa kisalu yina, mutindu yandi pesaka na Owolyabe, mwana ya Ayisamake ya kifumba ya Dane. **35** Yandi me fulusa bawu na ndwenga ya kusala bisalu ya kupasula matadi ya ntalu, kufikula mabaya, kutunga na maboko balele ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila, mpe balele ya lino. Bawu lenda sala bisalu ya maboko ya konso mutindu, mpe kuyidika kima ni kima.

36 «Na yina, Besalele, Owolyabe na bantu nyonso yina Yave pesaka ndwenga na mayela ya kusala bisalu ya Yinzo ya longo, bawu bandaka na kusala mutindu Yave tumisaka yawu.» **2** Moyize bokilaka Besalele, Owolyabe na bantu nyonso yina Yave pesaka ndwenga ya kusala bisalu mpe bayina nyonso yina ndimaka na kuyekula bantima ya bawu na kisalu. **3** Bawu bakaka na sika ya Moyize makabu nyonso yina bana ya Isayeli katulaka na bamvwilu ya bawu, samu na kupesa yawu na kisalu ya Yinzo ya longo. Konso suka, bantu vwandaka tatamana na kunata na sika ya Moyize makabu na luzolo ya bawu mosi. **4** Na yina, bantu nyonso ya ndwenga bayina vwandaka sala bisalu ya Yinzo ya longo, bawu bikaka bisalu ya bawu mosi, yina bawu vwandaka sala ntete. **5** Bawu kwizaka tuba na Moyize: «Bantu ke na kunata makabu ya kulutila lutangu ya bima yina me fwanana samu na bisalu yina Yave tumisaka.» **6** Na yina, Moyize tumisaka ti ba mwangisa nsangu yayi na kivwandu nyonso: «Beno nyonso, bakento na babakala, ata muntu ke nata dyaka makabu samu na Yinzo ya longo!» Ni mutindu yina ba yiminaka bantu na kunata dyaka makabu. **7** Bima yina ba yonzikaka lutilaka lutangu ya bima yina ba vwandaka na yawu nsatu, samu na kusala bisalu nyonso. **8** Bisadi nyonso yina vwandaka na ndwenga ya kisalu, bandaka na kutunga Yinzo ya longo na kuyidika bima yayi: balele kumi ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Bawu tungaka bakeluba na zulu ya yawu. Yawu vwandaka kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. **9** Balele nyonso vwandaka yinda mosi mpe nene mosi. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude nana mpe nene ya yawu vwandaka ya Bakude yiya. **10** Ba vukisaka balele tanu na lweka mosi mpe balele tanu na lweka ya nkaka. **11** Ba tulaka basinga ya kukangila ya ntinta ya dizulu na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya ntete. Ba salaka mpe mutindu mosi na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya nkaka. **12** Ba tulaka basinga makumi tanu ya kukangila, na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya ntete. Ba tulaka mpe basinga makumi tanu ya kukangila, na ndilu ya ntete ya balele tanu ya nkaka. Basinga nyonso vwandaka talasana. **13** Ba yidikaka bisimbulu makumi tanu ya wolo. Ni na bisimbulu yina ba vukisilaka balele tanu ya ntete na balele tanu ya nkaka, mpe muludi nyonso vukanaka. **14** Ba yidikaka balele na mika ya bankombo samu na muludi ya nkaka ya Yinzo. Ba salaka yawu kumi na mosi. **15** Yinda ya konso lele vwandaka ya Bakude makumi tatu. Nene ya konso lele vwandaka ya Bakude yiya. Balele nyonso kumi na mosi vwandaka na nene mosi mpe yinda mosi. **16** Ba vukisaka ntete balele tanu. Ba vukisaka dyaka balele sambanu ya nkaka. **17** Ba tulaka basinga makumi tanu ya kukangila, na ndilu ya nsuka ya balele tanu ya ntete. Ba tulaka mpe basinga makumi tanu ya kukangila, na ndilu ya ntete ya balele sambanu ya nkaka. **18** Ba yidikaka makumi tanu ya bisimbulu ya kisengo ya mbwaki. Ni na bisimbulu yina ba kangilaka basinga samu na kuvukisa balele, mpe muludi nyonso vukanaka. **19** Samu na kufuka dyaka Yinzo, ba sadilaka bampusu ya bankombo ya mbakala mpe bampusu ya bambisi ya nene ya mubu na zulu ya yawu. Ba tulaka tinta ya mbwaki na bampusu yina ya bankombo. **20** Samu na bibaka, ba yidikaka mabaya ya bayinti ya akasya samu na Yinzo. Mabaya yango vwandaka ya kutelama. **21** Yinda ya dibaya mosi vwandaka ya Bakude kumi.

Nene ya yawu vwandaka ya Kude mosi na ndambu. **22** Na yisi ya konso dibaya, ya vwandaka na bansongi zole ya kutelama mutindu mosi. Ni mutindu yina ba salaka samu na mabaya nyonso ya Yinzo. **23** Na yina, ba yidikaka mabaya samu na Yinzo. Mabaya makumi zole na lweka ya sude ya Yinzo. **24** Ba yidikaka makumi yiya ya bisengo ya palata. Ba tulaka bisengo yina na yisi ya mabaya. Bisengo zole na konso dibaya, samu na kukotisa bansongi nyonso zole ya dibaya. **25** Na lweka ya nkaka ya Yinzo, lweka ya node, ba tulaka mpe mabaya makumi na zole. **26** Ba tudilaka yawu makumi yiya ya bisengo ya palata. Bisengo zole na yisi ya konso dibaya. **27** Samu na manima ya Yinzo, na lweka ya wesete, ba tulaka mabaya sambanu. **28** Ba bwelaka mabaya zole samu na bansongi ya manima ya Yinzo. **29** Mabaya yango vwandaka ya kuvukana na mabaya yina kele na bansongi kubanda na yisi tii na zulu. Ba sadilaka mulunga samu na kuvukisa yawu mbote. Na bansongi nyonso zole, mabaya yango vwandaka mutindu mosi. **30** Na yina, lutangu ya mabaya vwandaka nana na kibaka ya manima. Bisengo ya yawu ya palata vwandaka kumi na sambanu. Bisengo zole na yisi samu na konso dibaya. **31** Ba yidikaka bayinti tanu ya akasya samu na kusimba mabaya ya mbanzi ya lweka mosi ya Yinzo. **32** Ba yidikaka bayinti tanu samu na kusimba mabaya ya mbanzi ya lweka ya nkaka ya Yinzo. Ba yidikaka bayinti tanu samu na mabaya ya manima ya Yinzo, na lweka ya wesete. **33** Ba tulaka yinti ya mfunu yina ke kotaka na kati ya mabaya, kubanda na dibaya ya nsongi ya manima tii na dibaya ya nsongi ya mantwala ya Yinzo. **34** Ba tulaka wolo na mabaya. Milunga yina ke yambaka bayinti ya bambanzi vwandaka mpe ya wolo. Ba tulaka wolo na bayinti ya balweka. **35** Ba yidikaka lele. Ba yidikilaka yawu na basinga ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ba tungaka bakeluba na zulu ya yawu. Yawu vwandaka kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. **36** Samu na lele, ba salaka makunzi yiya ya akasya. Ba tulaka wolo na makunzi yango. Makunzi yango vwandaka na mwa bisimbulu ya wolo, mpe ba yidikilaka yawu bisengo yiya ya palata. **37** Samu na mwelo ya Yinzo, ba yidikaka lele. Ba yidikilaka yawu na basinga ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ya vwandaka kisalu ya bantu yina ke tungaka na maboko. **38** Ba bakaka makunzi tanu ya akasya samu na lele yina. Ba tulaka wolo na makunzi yango, mpe ba tulaka yawu bisimbulu ya wolo. Ba tulaka mwa yimpu ya wolo na zulu ya konso dikunzi na mwa bayinti ya yawu. Ba yidikaka samu na yisi ya makunzi yina, bisengo tanu na kisengo ya mbwaki yina ba sulumunaka na tiya.

37 Besalele yidikaka sanduku. Yandi yidikilaka yawu na mabaya ya bayinti ya akasya. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude zole na ndambu. Nene ya yawu vwandaka ya Kude mosi na ndambu mpe mutela ya yawu vwandaka ya Kude mosi na ndambu. **2** Besalele tulaka yawu wolo ya mbote na kati tii na ngaanda. Bandilu ya yawu nyonso, yandi tulaka yawu wolo. **3** Yandi sulumunaka wolo samu na kuyidikila yawu milunga yiya ya wolo. Yandi tulaka milunga yango na bansongi nyonso yiya. Zole na lweka mosi mpe zole dyaka na lweka ya nkaka. **4** Yandi yidikaka bayinti zole na yinti ya akasya mpe yandi tulaka yawu wolo. **5** Yandi kotisaka bayinti yango na milunga yina vwandaka na balweka ya sanduku, samu na kunanguninaka sanduku. **6** Besalele yidikaka mpe kitapu ya wolo ya mbote, kisika ya kupesilaka minkayulu ya menga. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude zole na ndambu, nene ya yawu vwandaka ya Bakude zole na ndambu. **7** Yandi yidikaka bakeluba zole ya wolo ya ngolo mpe yandi tulaka yawu na bansongi nyonso zole ya kitapu. **8** Yandi tulaka keluba mosi na nsongi ya ntete, keluba ya nkaka na nsongi ya nkaka. Bakeluba nyonso zole mpe kitapu vwandaka kaka kima mosi. **9** Bakeluba vwandaka talisa mapapu ya bawu na zulu. Mapapu yango fukaka kitapu, kisika ya kupesilaka minkayulu ya menga. Bakeluba vwandaka ya kutalasana. Bizizi ya bakeluba vwandaka ya kutalisa na kitapu. **10** Besalele yidikaka mesa ya mampa. Yandi yidikilaka yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude zole. Nene ya yawu vwandaka ya Kude mosi, mpe mutela ya yawu vwandaka ya Kude mosi na ndambu. **11** Yandi tulaka yawu wolo ya mbote. Bandilu ya yawu nyonso, yandi tulaka yawu wolo. **12** Mesa yango, yandi yidikila yawu ndilu ya Topale mosi. Na zulu ya ndilu yina, yandi bongisaka yawu na kutula dyaka ndilu ya nkaka ya wolo. Bandilu nyonso zungidilaka mesa. **13** Yandi yidikilaka yawu milunga yiya ya wolo. Yandi tulaka milunga yango na bansongi nyonso yiya ya makulu ya mesa. **14** Milunga yango vwandaka pene-pene ya bandilu yango. Ni yawu yambaka bayinti ya kunanguninaka mesa. **15** Bayinti yango, yandi yidikilaka yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Yandi tulaka yawu wolo. Ni na yawu ba bandaka na kunanguninaka mesa. **16** Mesa yango, yandi yidikilaka yawu bandonga, bakopo, bandonga ya fyoti, bambungu samu na minkayulu ya vinu. Yandi yidikilaka yawu na wolo ya mbote. **17** Yandi yidikaka kitentokolo ya minda ya wolo ya mbote. Kitentokolo yango, yandi yidikilaka yawu na wolo ya ngolo. Dikulu ya yawu, maboko ya yawu, mwa bandonga ya yawu, makolo ya yawu ya nkaka na bifulu ya yawu, nyonso vwandaka kaka kima mosi. **18** Bintala sambanu vwandaka ya kubasika na balweka ya yawu: bintala tatu-tatu na konso lweka ya kitentokolo ya minda. **19** Konso kintala vwandaka na mwa bambungu tatu mutindu kifulu ke na kufunguka, na makolo mpe bifulu. Ni mutindu yina vwandaka bintala nyonso sambanu ya kitentokolo ya minda. **20** Na zulu ya yinti ya kati-kati ya kitentokolo ya minda, ya vwandaka na mwa bandonga yiya mutindu kifulu ke na kufunguka, na makolo mpe bifulu. **21** Na yisi ya bintala zole ya ntete, ya vwandaka na dikolo mosi. Dikolo mosi vwandaka na bintala zole ya nkaka, dikolo mosi mpe na bintala zole ya nsuka. Bintala nyonso sambanu ya kitentokolo ya minda vwandaka mutindu yina. **22** Makolo ya yawu na bintala ya yawu vwandaka kaka kima mosi. Nyonso vwandaka ya kuyilama na wolo ya ngolo, wolo ya mbote. **23** Yandi yidikaka minda nsambwadi ya yawu. Yandi yidikaka mpe bisimbulu ya minda mpe bima ya bombi ya yawu ke vwanda ya kuyilama na wolo ya mbote. **24** Yandi sadilaka Talente mosi ya wolo ya mbote, samu na kuyidika kitentokolo ya minda na bima ya yawu. **25** Besalele yidikaka mesa ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Yandi yidikilaka yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Yinda mpe nene ya yawu vwandaka ya Kude mosi na balweka nyonso. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude zole. Mampoka ya yawu vwandaka kaka kima mosi na yawu. **26** Yandi tulaka yawu nyonso wolo ya mbote, na balweka ya yawu, mpe na mampoka ya yawu. Zulu ya yawu mpe ndilu ya yawu vwandaka ya wolo. **27** Yandi yidikaka milunga zole ya wolo na yisi ya ndilu, na lubakala mpe na lumoso. Yandi salaka yawu na balweka nyonso zole yina, samu na kukotisaka bayinti ya kunanguninaka yawu. **28** Yandi yidikaka bayinti na mabaya ya akasya. Yandi tulaka yawu wolo. **29** Yandi yidikaka mafuta ya mbyekolo ya longo mpe mananasi ya nsunga ya mbote. Kuvukisa mananasi yina, ya vwandaka kisalu mutindu ya bisadi-mananasi.

38 Besalele yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Yandi yidikilaka yawu na mabaya ya yinti ya akasya. Bandilu ya yawu vwandaka ya Bakude zole na balweka nyonso. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude tatu. **2** Na bansongi ya yawu nyonso yiya, yandi yidikaka mampoka. Mampoka yango vwandaka kaka kima mosi na yawu. Yandi tulaka na zulu ya yawu kisengo ya mbwaki. **3** Yandi yidikaka bisalulu nyonso ya kiyokolo ya minkayulu: bapele, bambungu, misoma, bima ya bombi. Yandi salaka biteko nyonso yina na kisengo ya mbwaki. **4** Yandi yidikaka kitalaka ya kisengo ya mbwaki mutindu mpwasa. Yandi salaka yawu milunga ya mbwaki na bansongi nyonso yiya. Yandi tulaka yawu na balweka ya kitalaka ya kisengo ya mbwaki ya kiyokolo ya minkayulu kubanda na yisi tii na kati-kati ya dibulu ya kiyokolo ya minkayulu. **5** Yandi tulaka yawu milunga yiya na bansongi nyonso yiya ya kitalaka ya kisengo ya mbwaki, samu na kukotisaka bayinti. **6** Yandi yidikaka bayinti na mabaya ya akasya. Yandi tulaka yawu kisengo ya mbwaki. **7** Yandi kotisaka bayinti yango na kati ya milunga. Bayinti yina vwandaka na balweka nyonso zole ya kiyokolo ya minkayulu, samu na kunanguninaka yawu. Na yina, kiyokolo yango, yandi yidikilaka yawu na mabaya. Na kati-kati ya yawu vwandaka mpamba mutindu dibulu. **8** Yandi yidikaka ndonga ya nene. Yandi yidikilaka yawu na kisengo ya mbwaki mpe kivwandulu ya yawu na kisengo ya mbwaki. Na kuyidika yawu, yandi sadilaka bitala-tala ya bisengo ya mbwaki yina pesaka bakento yina vwandaka sala kisalu ya bawu na nkotolo ya Yinzo ya Mbwabanu. **9** Yandi yidikaka bima ya kuzungisa lupangu nyonso. Samu na kuyidika ngaanda, yandi salaka balele ya lino ya mbote. Samu na lweka ya sude, yinda ya yawu vwandaka ya Bakude nkama. **10** Yawu vwandaka na makumi zole ya makunzi mpe makumi zole ya bisengo ya yawu na yisi, ya kuyilama na bisengo ya mbwaki. Bisimbulu mpe mwa bayinti ya yawu vwandaka ya palata. **11** Samu na lweka ya node, yinda vwandaka mpe na Bakude nkama. Yawu vwandaka na makumi zole ya makunzi, na makumi zole ya bisengo ya yawu na yisi, ya kuyilama na bisengo ya mbwaki. Bisimbulu mpe mwa bayinti ya yawu vwandaka ya palata. **12** Na lweka ya wesete, ya vwandaka na balele ya Bakude makumi tanu. Yawu vwandaka na makunzi kumi mpe bisengo ya yawu kumi na yisi. Bisimbulu ya makunzi na mwa bayinti ya yawu vwandaka ya palata. **13** Na lweka ya esete, ya vwandaka na Bakude makumi tanu. **14** Na lweka mosi ya nkotolo, ya vwandaka na balele ya Bakude kumi na tanu. Yawu vwandaka na makunzi tatu mpe bisengo ya yawu tatu na yisi. **15** Na lweka ya nkaka ya nkotolo, na lumoso mpe na lubakala, ya vwandaka na balele ya Bakude kumi na tanu. Yawu vwandaka na makunzi tatu mpe bisengo ya yawu tatu na yisi. Na yina, ya vwandaka na balele na balweka nyonso zole ya nkotolo. **16** Balele nyonso yina zungaka lupangu vwandaka ya lino ya mbote. **17** Bisengo ya yisi ya makunzi vwandaka ya bisengo ya mbwaki. Bisimbulu ya makunzi na mwa bayinti ya yawu vwandaka ya kusalama na palata. Bayimpu ya makunzi vwandaka ya palata. Makunzi nyonso ya lupangu vwandaka ya kuvukana na mwa bayinti ya palata. **18** Lele ya mwelo ya ngaanda vwandaka ya basinga ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ya vwandaka kisalu ya bantu yina ke tungaka na maboko. Nene ya lele yango vwandaka ya Bakude makumi zole. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude tanu, mutindu balele nyonso ya lupangu. **19** Makunzi ya yawu yiya mpe bisimbulu ya yawu ya yisi vwandaka ya kisengo ya mbwaki. Bisimbulu ya yawu na mwa bayinti ya yawu vwandaka ya palata. Bayimpu ya yawu mpe vwandaka ya palata. **20** Binko nyonso ya basinga ya Yinzo ya longo mpe ya lupangu vwandaka ya kisengo ya mbwaki. **21** Yayi ni lutangu ya bisengo yina ba sadilaka samu na kutunga Yinzo ya longo, kisika yina ba bumbaka dibuku ya ngwisani. Na lutumu ya Moyize, ba-Levi salaka na lutwadusu ya Itamale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni, samu na kusala lutangu yayi. **22** Besalele mwana ya Uli, mutekolo ya Wule, muntu ya kifumba ya Yuda, salaka mambu nyonso yina Yave tumisaka na Moyize. **23** Yandi vwandaka kintwadi na Owolyabe, mwana ya Ayisamake, ya kifumba ya Dane, yina vwandaka kisadi-matadi ya ntalu, kifikudi, kitungi-bilele ya lino ya mbote, ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. **24** Lutangu ya wolo yina bantu ya Isayeli pesaka samu na kutunga Yinzo ya longo vwandaka Basekele bankama nsambwadi na makumi tatu mpe Batalente makumi zole na yivwa. Ba fwanikisaka yawu na Sekele yina ba vwandaka sadila na Yinzo ya longo. **25** Lutangu ya palata yina ba yonzikaka vwandaka Batalente nkama mpe Basekele funda Mosi na bankama nsambwadi na makumi nsambwadi na tanu. Ba fwanikisaka yawu na Sekele yina ba vwandaka sadila na Yinzo ya longo. Ba yonzikaka nyonso yina ntangu ba salaka lutangusu ya bantu nyonso ya kimvuka. **26** Ya zola kutuba ti bantu nyonso yina vwandaka na bamvula makumi zole to bamvula ya kulutila, bayina sonikisaka bankumbu ya bawu, ba vwandaka babakala mafunda sambanu na tatu na bankama tanu, na makumi tanu. Mosi-mosi na bawu pesaka Beka mosi ya palata, ndambu ya Sekele mosi mutindu ba vwandaka tezila na Yinzo ya longo. **27** Ba sadilaka Batalente nkama ya palata samu na kuyidika bisimbulu ya yisi ya makunzi ya Yinzo ya longo mpe ya lele yina vwandaka na kati. Bisimbulu vwandaka nkama samu na Batalente, konso kisimbulu Talente mosi. **28** Na bakilo kumi na nsambwadi na bangalame bankama nsambwadi na makumi tanu yina bikanaka, ba yidikaka bayimpu yina vwandaka na zulu ya makunzi, bisimbulu mpe mwa bayinti yina vwandaka vukisa makunzi nyonso. **29** Bisengo nyonso ya mbwaki yina bantu ya Isayeli pesaka, salaka Batalente makumi nsambwadi mpe Basekele mafunda zole na bankama yiya. **30** Na bakilo ya kisengo ya mbwaki yayi, ba yidikaka: bisimbulu ya yisi ya makunzi yina vwandaka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, kiyokolo ya kisengo ya mbwaki ya minkayulu na mutalaka ya yawu ya kisengo ya mbwaki mpe bisalulu nyonso ya kiyokolo, **31** bisimbulu ya yisi ya makunzi ya lupangu, bisimbulu ya yisi ya mwelo ya lupangu, binko ya basinga nyonso ya Yinzo mpe ya lupangu.

39 Ba bakaka lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila, ba yidikaka bikunti ya kusadilaka na kati ya Yinzo ya longo mpe ba yidikaka bikunti ya longo ya Aloni mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **2** Ba yidikaka efode. Ba yidikilaka yawu na basinga ya wolo, na lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila, mpe na lino ya mbote. **3** Samu na kuzwa basinga ya wolo, ba lengulaka bambele ya wolo mpe ba zengaka yawu mutindu basinga mpe ba kotisaka yawu na lele ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya lino ya mbote. Ya vwandaka kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. **4** Efode yango ba yidikilaka yawu basinga zole ya magembo, ya kutungama na balweka ya yawu. Ni basinga yina vwandaka vukisa bitini zole ya efode. **5** Mukaba yina vwandaka na zulu ya efode vwandaka kaka kima mosi na efode. Yawu mpe vwandaka mutindu yayi: basinga ya wolo ya lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila, mpe ya lino ya mbote, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **6** Ba kubikaka matadi ya ntalu yina ba ke bokilaka onise, ba sonikaka bankumbu ya bana ya Isayeli mutindu kinyemo mpe ba tulaka

yawu na kati ya mwa bisimbulu ya wolo. **7** Ba tulaka matadi nyonso zole ya ntalu na basinga ya magembo ya efode, samu na kubambukaka moyo ya bifumba kumi na zole ya bana ya Isayeli, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **8** Ba tungaka peketolale ya lufundusu. Yawu vwandaka kisalu ya bantu yina ke salaka yawu na bunkete nyonso. Ba tungaka peketolale kaka mutindu mosi na efode: na basinga ya wolo ya lino ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, ya mbwaki ya kulutila mpe ya lino ya mbote. **9** Ntangu ba futikaka yawu, balweka ya yawu nyonso vwandaka mutindu mosi. Yinda ya yawu vwandaka ya Epane mosi, nene ya yawu mpe vwandaka ya Epane mosi. **10** Ba kotisaka na kati ya peketolale, matadi ya ntalu na milonga yiya. Mulonga ya ntete: saledwane, topaze mpe emelode. **11** Mulonga ya zole: esekalebukele, lazulite mpe zasepe. **12** Mulonga ya tatu: opale, angate mpe ametisete. **13** Mulonga ya yiya: kelizolite, onise mpe zasepe. Matadi nyonso yina vwandaka na kati ya bisimbulu ya yawu ya wolo. **14** Ba sonikaka na zulu ya konso ditadi ya ntalu, nkumbu ya mosi na mosi ya bana kumi na zole ya Yakobi. Ya vwandaka ya kusonama mutindu kinyemo. Konso ditadi vwandaka na nkumbu mosi ya kifumba na kati ya bifumba kumi na zole ya Isayeli. **15** Ba yidikaka mwa bampanga ya wolo ya mbote samu na peketolale. Ba yidikaka yawu mutindu ba ke kangaka bansuki ya maboko. **16** Ba yidikaka bisimbulu zole mpe mwa milunga zole ya wolo samu na peketolale. Ba tulaka yawu na bansongi zole ya peketolale. **17** Ba kangaka mwa bampanga zole yina ya wolo na milunga zole na bansongi ya peketolale. **18** Ba kangaka mpe bansongi nyonso zole ya nkaka ya mwa bampanga yango na bisimbulu yina kele na basinga ya magembo ya efode, na mantwala. **19** Ba yidikaka dyaka milunga zole ya wolo. Ba tulaka yawu na bansongi zole ya nkaka ya peketolale, na lweka ya kati yina ke vukanaka na efode. **20** Ba yidikaka dyaka milunga zole ya wolo. Ba tulaka yawu na yisi ya basinga ya magembo ya efode, na mantwala, pene-pene ya kisika yina ba tungaka yawu. Milunga yango vwandaka na zulu ya mukaba ya efode. **21** Ba kangaka milunga ya peketolale mpe milunga ya efode na singa ya ntinta ya dizulu, samu na kukanga peketolale na mukaba ya efode. Na yina, peketolale vwandaka katuka ve na kisika ya yawu. Bawu salaka mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **22** Ba tungaka dizwela. Ni na zulu ya yawu nganga-Nzambi vwandaka lwatila efode. Dizwela nyonso vwandaka ya ntinta ya dizulu. Ya vwandaka kisalu ya bantu yina ke tungaka mbote. **23** Dizwela yango vwandaka na dibulu na kati-kati samu na kukotisaka yintu. Ba futikaka bandilu ya dibulu yango mpe ba tungaka yawu. Ba tungaka yawu mbote-mbote samu ti yawu kupasuka ve. **24** Ba tungaka ndilu nyonso ya yisi ya dizwela, ba tulaka bifwani ya bambuma ya ngelenadine ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ba bongisaka yawu mpe na basinga ya lino ya mbote. **25** Na kati-kati ya bambuma yina, ba tulaka mwa bangunga ya wolo, na ndilu nyonso ya yisi ya dizwela. **26** Na yisi ya ndilu ya dizwela, ba tulaka mwa ngunga mosi ya wolo, kifwani ya mbuma mosi ya ngelenadine, mwa ngunga mosi ya wolo, kifwani ya mbuma mosi ya ngelenadine, samu na kusala kisalu mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **27** Bisadi-balele yidikaka binkuti ya yinda ya lino samu na Aloni mpe samu na bana ya yandi. Ya vwandaka kisalu ya bantu yina ke tungaka mbote. **28** Ba yidikaka mpe yimpu ya lino ya mbote ya nganga-Nzambi ya ntete mpe bayimpu ya lino ya mbote ya banganga-Nzambi ya nkaka, mpe mibati ya lino. **29** Ba yidikaka basinga ya luketo mutindu nsuki ya maboko ya lino ya mbote, ba vukisaka yawu na lino ya mbote ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki mpe ya mbwaki ya kulutila. Ya vwandaka kisalu ya bantu yina ke tungaka mbote. Ba salaka mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **30** Na kumanisa, ba yidikaka mwa kisengo ya wolo ya mbote. Ba sonikaka na zulu ya yawu mutindu ba ke salaka na kinyemo, mutindu yayi: «Ya kubyekwa na Yave.» **31** Kidimbu yango ba kangaka yawu na singa ya ntinta ya dizulu na zulu ya yimpu ya kinganga-Nzambi, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **32** Ni mutindu yayi ba manisaka na kukubika bima nyonso ya ntungulu ya Yinzo, Yinzo ya Mbwabanu. Bantu ya Isayeli salaka kisalu, bawu salaka nyonso mutindu Yave tumisaka yawu na yinwa ya Moyize. **33** Bantu ya Isayeli natinaka Moyize bima nyonso ya Yinzo: Balele ya Yinzo, bima ya kutungila yawu, bisimbulu, mabaya, bayinti ya fyoti, makunzi mpe bisimbulu ya yisi ya makunzi. **34** - Bampusu ya bankombo ya mbakala ya tinta ya mbwaki samu na muludi, bampusu ya bambisi ya nene ya mubu samu na muludi, mpe lele yina ke kabulaka bivinga. **35** - Sanduku ya ngwisani na bayinti ya kunanguninaka yawu, mpe kitapu ya yawu, kisika ya kupesilaka minkayulu ya menga. **36** - Mesa ya mampa na bisalulu ya yawu mpe mampa ya yawu. **37** - Kitentokolo ya wolo ya mbote, minda ya yawu, bisalulu ya yawu mpe mafuta samu na minda. **38** - Mesa ya wolo, kisika ba ke yokilaka maaka ya nsunga ya mbote, mafuta ya mbyekolo, mpe maaka yina ba ke yokaka. - Lele ya mwelo ya Yinzo. **39** - Kiyokolo ya minkayulu ya kisengo ya mbwaki, bayinti ya kunanguninaka yawu mpe bisalulu ya yawu mpe mutalaka ya yawu ya kisengo ya mbwaki. - Ndonga ya nene mpe kivwandulu ya yawu. **40** - Balele ya lupangu na makunzi ya yawu mpe bisimbulu ya yisi ya makunzi, lele ya mwelo ya lupangu na basinga nyonso mpe binko ya basinga nyonso. - Bisalulu nyonso samu na Yinzo ya longo, Yinzo ya Mbwabanu. **41** - Binkuti ya banganga-Nzambi samu na kisalu ya Yinzo ya longo. - Binkuti ya longo ya Aloni, nganga-Nzambi ya ntete. - Binkuti yina bana ya yandi ke banda na kulwataka, samu na kusalaka kisalu ya bunganga-Nzambi. **42** Bantu ya Isayeli salaka mutindu Yave tumisaka yawu na yinwa ya Moyize. **43** Ntangu Moyize talaka ti bima nyonso vwandaka me kubama mutindu Yave tumisaka yandi yawu, yandi sakumunaka bantu ya Isayeli.

40 Yave tubaka na Moyize: **2** «Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete, nge ke tunga Yinzo ya longo, Yinzo ya Mbwabanu. **3** Ni kuna nge ke tula Sanduku ya Ngwisani. Nge ke bumba yawu na manima ya lele yina ke kabulaka bisika ya longo. **4** Na lweka ya nkaka ya lele yina, nge ke nata mesa ya mampa yina ke pesama samu na munu, nge ke kubika yawu kuna. Nge ke nata mpe kitentokolo ya minda mpe nge ke namisa minda ya yawu. **5** Nge ke tula mesa ya wolo ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya lele yina ke bumbaka Sanduku ya Ngwisani. Nge ke tula mpe lele na mwelo ya Yinzo ya longo. **6** Nge ke tula kiyokolo ya minkayulu na mantwala ya nkotolo ya Yinzo ya lele, Yinzo ya Mbwabanu, na kati ya ngaanda ya lupangu. **7** Nge ke tula ndonga ya nene. Yawu ke vwanda na kati-kati ya Yinzo ya Mbwabanu na kiyokolo ya minkayulu mpe nge ke fulusa yawu na maza. **8** Nge ke zungisa lupangu nyonso na balele mpe nge ke tula lele mosi na mwelo ya lupangu.» **9** «Nge ke baka mafuta ya mbyekolo mpe nge ke byeka Yinzo ya longo na bima ya yawu nyonso. Ntangu nge ke byeka yawu mpe bima ya yawu nyonso, yawu ke vwanda ya longo. **10** Nge ke kusa kiyokolo ya minkayulu mafuta yina, mpe nge ke byeka yawu na bisalulu ya yawu nyonso. Na yina, kiyokolo ya minkayulu ke vwanda ya longo mingi. **11** Nge ke kusa ndonga ya nene mpe kivwandulu ya yawu mafuta. Na yina yawu ke vwanda ya kubyekwa.» **12** «Nge ke nata Aloni mpe bana ya yandi na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, nge ke yobisa

bawu na maza mutindu yawu ke salamaka, **13** nge ke lwatisa Aloni binkuti ya longo, nge ke kusa yandi mafuta mpe nge ke byeka yandi, samu ti yandi sala kisalu ya bunganga-Nzambi. **14** Na manima, nge ke lwatisa bana ya Aloni binkuti ya yinda, **15** nge ke kusa bawu mpe mafuta mutindu tata ya bawu, samu ti bawu kusala kisalu ya munu. Na yina, mbyekolo ya bawu ke sala ti bawu na bana ya bawu kukuma banganga-Nzambi ya seko, bambandu na bambandu.» **16** Moyize salaka kisalu, yandi salaka nyonso mutindu Yave tumisaka yandi. **17** Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete, na mvula ya zole yina bantu ya Isayeli basikaka na Ngipiti, Yinzo ya longo telamaka. **18** Moyize salaka ti ba telemisaka yawu mutindu yayi: ba tulaka bisimbulu ya yisi, ba tulaka mabaya ya yawu, ba tulaka mwa bayinti ya yawu mpe ba telemisaka makunzi ya Yinzo. **19** Ba yalumunaka miludi ya Yinzo ya lele na zulu ya Yinzo ya longo tii na muludi ya nsuka, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **20** Yandi bakaka matadi ya Misiku kumi, yandi tulaka yawu na kati ya Sanduku ya Ngwisani. Yandi tulaka bayinti ya kunanguninaka sanduku mpe yandi kangaka kitapu, kisika ya kupesilaka minkayulu ya menga, na zulu ya sanduku. **21** Ba nataka sanduku na kisika ya kulutila longo. Ba tulaka lele yina ke kabulaka kisika ya longo na kisika ya kulutila longo, samu na kubumba Sanduku ya Ngwisani mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **22** Ba tulaka mesa ya mampa na kati ya Yinzo ya Mbwabanu na lweka ya node ya Yinzo, na mantwala ya lele yina ke kabulaka kisika ya longo na kisika ya kulutila longo, **23** mpe ni kuna ba tulaka mampa yina pesamaka na Yave, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **24** Ba tulaka kitentokolo ya minda kuna, na kati ya kisika ya longo, yawu vwandaka talasana na mesa ya mampa na lweka ya sude ya Yinzo. **25** Ba namisaka minda na mantwala ya Yave mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **26** Ba tulaka mesa ya wolo ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote na kati ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya lele yina ke kabulaka kisika ya longo na kisika ya kulutila longo. **27** Kuna, ba yokaka maaka ya nsunga ya mbote mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **28** Ba tulaka lele na nkotolo ya Yinzo ya Mbwabanu. **29** Ba tulaka kiyokolo ya minkayulu na mantwala ya nkotolo ya Yinzo ya Mbwabanu, na ngaanda, na kati ya lupangu. Ba pesaka Munkayulu ya Kuyoka mpe Munkayulu ya madya ya bilanga mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **30** Ba tulaka ndonga ya nene. Ba tulaka yawu na kati-kati ya Yinzo ya Mbwabanu na kiyokolo ya minkayulu mpe ba fulusaka yawu na maza, samu na kuvedisaka banzutu. **31** Moyize, Aloni mpe bana ya Aloni, vwandaka sukula maboko na makulu ya bawu kuna. **32** Konso ntangu, tekila bawu kukota na kisika ya longo to kukwenda na kiyokolo ya minkayulu, bawu vwandaka na kifu ya kusukula banzutu mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **33** Ba zungisaka lupangu nyonso na balele mpe ba tulaka lele mosi na mwelo ya lupangu. Na manima ya mwelo yango ya lupangu, ni kuna vwandaka kiyokolo ya minkayulu. Na yina, Moyize manisaka bisalu nyonso. **34** Na manima, dituti kwizaka fuka Yinzo ya Mbwabanu mpe nkembo ya Yave fulukaka na Yinzo nyonso. **35** Moyize lendaka ve na kukota na Yinzo ya Mbwabanu, samu ti dituti vwandaka kaka kuna, mpe nkembo ya Yave fulukaka na Yinzo nyonso. **36** Konso ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka tala ti dituti me nanguka na zulu ya Yinzo ya Mbwabanu, bawu vwandaka landa nzyetolo ya bawu na kwendaka luta kisika na kisika. **37** Kasi, kana dituti me nanguka ve, bawu mpe vwandaka kwenda ve, bawu vwandaka vingila kilumbu yina dituti ke nanguka. **38** Na ntangu, nkembo ya Yave vwandaka talana na dituti ya kutelama na zulu ya Yinzo ya Mbwabanu, mpe na mpimpa, yawu vwandaka talana na tiya ya nene ya kutelama, na meso ya bantu ya Isayeli, ntangu bawu vwandaka kwenda luta kisika na kisika.

Kinganga-Nzambi

1 Yave bokilaka Moyize katuka Yinzo ya Mbwabanu. Yandi tubaka na yandi **2** na kutuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Ntangu muntu mosi na kati ya beno ke pesa munkayulu ya kibulu na Yave, yandi fwana kubaka yawu na kati ya bangombe to mameme to bankombo.» **3** «Kana yandi baka ngombe samu na kupesa yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka, yandi ke pesa kibulu ya mbakala, kibulu yina kele ve na kifuma. Yandi ke nata yawu na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya Yave, samu ti Yave kundima yawu. **4** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya kibulu yina ba ke yoka. Mpe Yave ke ndima yawu mutindu munkayulu samu na kukatula masumu. **5** Yandi ke zenga laka ya ngombe ya mbakala na mantwala ya Yave. Bana ya Aloni, banganga-Nzambi ke lakisa menga na Yave, mpe ba ke mwanga yawu na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu, yina kele na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **6** Yandi ke katula mpusu, mpe yandi ke saasa kibulu yina ba ke yoka. **7** Bana ya Aloni, banganga-Nzambi ke namisa tiya na kiyokolo ya minkayulu, mpe ba ke tula bankuni na tiya yina. **8** Bana ya Aloni, banganga-Nzambi ke baka bitini ya mbisi, yintu na mafuta. Bawu ke tula yawu na zulu ya bankuni yina kele na tiya, na kiyokolo ya minkayulu. **9** Muntu yina nataka munkayulu ke sukula misopo mpe makulu ya yawu na maza. Na manima, nganga-Nzambi ke yoka nyonso na kiyokolo ya minkayulu. Yawu kele Munkayulu ya Kuyoka, madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave.» **10** «Kana muntu ke pesa Yave munkayulu ya kibulu ya kuyoka mutindu dimeme to nkombo, yandi fwana kupesa kibulu ya mbakala yina kele ve na kifuma. **11** Yandi ke zenga laka ya yawu pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu, na lweka ya node, na mantwala ya Yave. Bana ya Aloni, banganga-Nzambi ke mwanga menga ya kibulu yango na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **12** Yandi ke saasa kibulu nyonso, yandi ke katula yintu mpe mafuta. Nganga-Nzambi ke tula bitini nyonso ya mbisi na zulu ya bankuni yina ke na tiya, na kiyokolo ya minkayulu. **13** Yandi ke sukula misopo mpe makulu ya yawu na maza. Na manima, nganga-Nzambi ke pesa nyonso na Yave, mpe yandi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Yawu kele Munkayulu ya Kuyoka, madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave.» **14** «Kana muntu ke pesa Yave munkayulu ya bandeke ya kuyoka, yandi fwana kupesa biduka to bana ya mabembe. **15** Nganga-Nzambi ke nata yawu na kiyokolo ya minkayulu. Yandi ke dokona yawu laka. Yandi ke yoka yintu na kiyokolo ya minkayulu. Yandi ke mwanga menga na lweka mosi ya kiyokolo ya minkayulu. **16** Yandi ke katula kifundu na bansala ya yawu mpe yandi ke losa yawu pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu, na lweka ya esete, na kisika yina ba ke tulaka bombi ya mafuta. **17** Yandi ke pasula ndeke na kati-kati ya mapapu, kasi yandi ke kabula yawu ve. Nganga-Nzambi ke yoka yawu na zulu ya bankuni yina kele na zulu ya tiya, na kiyokolo ya minkayulu. Yawu kele Munkayulu ya Kuyoka, madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave.»

2 «Kana muntu ke pesa Munkayulu ya madya ya bilanga na Yave, dikabu ya yandi fwana kuvwanda faline ya kitoko. Yandi ke mwangisa mafuta na zulu ya yawu, yandi ke tula mpe maaka ya nsunga ya mbote. **2** Yandi ke nata yawu na sika ya bana ya Aloni, banganga-Nzambi. Yandi ke baka diboko ya kufuluka ya faline yango na mafuta ya yawu, na maaka nyonso ya nsunga ya mbote. Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, samu na kubambukaka moyo. Yawu kele madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **3** Ndambu ya Munkayulu ya madya ya bilanga yina ke bikana, kele ya Aloni na bana ya yandi. Yawu kele kikunku ya longo mingi, samu ti yawu me katuka na madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave.» **4** «Kana dikabu yina nge ke pesa kele Munkayulu ya madya ya bilanga yina ba me yoka na kifuule, yawu fwana kuvwanda bagato ya kusalama na kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta, kasi ba ke funisa yawu ve. Yawu lenda vwanda mpe bagalete ya kusalama na kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa ve na mafuta, kasi ba me pakula mafuta na zulu ya yawu, mpe ba me funisa yawu ve. **5** Kana dikabu yina nge ke pesa kele Munkayulu ya madya ya bilanga yina ba me kalinga na kikalungulu, yawu fwana kuvwanda ya kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta. Ba ke funisa yawu ve. **6** Nge ke zenga yawu na bandambu mingi, nge ke mwangisa mafuta na zulu ya yawu. Yawu kele Munkayulu ya madya ya bilanga. **7** Kana ya kele Munkayulu ya madya ya bilanga yina ba me kalinga na kikalungulu, yawu fwana kuvwanda ya kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta. **8** Nge ke nata dikabu yina nge me kubika samu na Yave. Nge ke pesa yawu na nganga-Nzambi. Yandi ke nata yawu na kiyokolo ya minkayulu. **9** Nganga-Nzambi ke baka na dikabu yina ndambu samu na kubambukaka moyo. Mpe yandi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Ya kele madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **10** Ndambu ya Munkayulu ya madya ya bilanga yina ke bikana kele ya Aloni na bana ya yandi. Yawu kele kikunku ya longo mingi, samu ti yawu me katuka na madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave.» **11** «Minkayulu nyonso ya madya ya bilanga yina beno ke pesa na Yave, ba ke funisa yawu ve. Beno ke yoka ve kima yina ba me funisa to yina kele na mafuta ya nyosi, na kati ya madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. **12** Beno lenda kupesa yawu na Yave mutindu munkayulu ya bambuma ya ntete ya bilanga. Kasi ba ke yoka yawu ve na kiyokolo ya minkayulu mutindu mananasi ya nsunga ya mbote.» **13** «Nge fwana kutula mungwa na konso Munkayulu ya madya ya bilanga yina nge ke pesa. Nge ke zimbana ve na kutula mungwa ya ngwisani ya Nzambi ya nge na munkayulu ya nge ya madya ya bilanga. Nge ke tula mungwa na konso dikabu ya nge.» **14** «Kana nge ke pesa na Yave munkayulu ya bambuma ya ntete ya bilanga, yawu fwana kuvwanda bambuma ya kukalinga na tiya, bambuma ya faline yina ba me yonzika malu-malu yayi mpe ba me nika. Ni yawu ke vwanda munkayulu ya ntete ya madya ya nge ya bilanga. **15** Nge ke tula mafuta na zulu ya yawu mpe maaka ya nsunga ya mbote. Yawu kele Munkayulu ya madya ya bilanga. **16** Nganga-Nzambi ke yoka ndambu ya bambuma ya kunika, mafuta mpe maaka nyonso ya nsunga ya mbote, samu na kubambukaka moyo. Yawu kele madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave.»

3 «Kana muntu ke pesa Munkayulu ya Kiwisa, kana yawu kele ngombe, yandi fwana kupesa ngombe ya nkento to ya mbakala yina kele ve na kifuma. Yandi ke nata yawu na mantwala ya Yave. **2** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya kibulu yina yandi me nata. Yandi ke zenga yawu laka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Bana ya Aloni, banganga-Nzambi, ke mwanga menga na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **3** Na munkayulu yina ya kiwisa, yandi ke katula madya yina yandi ke yoka samu na Yave. Bima yina yandi ke katula ni yayi: mafuta yina ke fukaka misopo, mafuta nyonso yina ke ya kuvukana na misopo, **4** bambuma zole yina ke

vwandaka na kati ya luketo, na mafuta yina ke ya kuvukana na yawu, mafuta yina ke ya kukangama na yisi ya mukongo, mbala ya kivumu yina yandi ke katula pene-pene ya bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo. **5** Bana ya Aloni ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, kintwadi na Munkayulu ya Kuyoka yina ke na zulu ya bankuni ya kulema. Ya kele madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **6** «Kana muntu ke pesa Yave dimeme to nkombo mutindu Munkayulu ya Kiwisa, yandi fwana kupesa kibulu ya nkento to ya mbakala yina kele ve na kifuma. **7** Kana yandi ke pesa munkayulu ya dimeme, yandi ke nata dimeme yina na mantwala ya Yave. **8** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya kibulu yina yandi me nata. Yandi ke zenga yawu laka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Bana ya Aloni, banganga-Nzambi, ke mwanga menga na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **9** Na kati ya munkayulu yina ya kiwisa, yandi ke baka bitini yayi samu na kuyokila yawu Yave: mafuta, mukila nyonso kubanda pene-pene ya mukongo, mafuta yina ke fukaka misopo, mafuta nyonso yina ke ya kuvukana na misopo, **10** bambuma zole yina ke vwandaka na kati ya luketo, na mafuta yina ke ya kuvukana na yawu, mafuta yina ke ya kukangama na yisi ya mukongo, mbala ya kivumu yina yandi ke katula pene-pene ya bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo. **11** Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Ya kele madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave. **12** «Kana muntu ke pesa munkayulu ya nkombo, yandi ke nata nkombo yina na mantwala ya Yave. **13** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya kibulu yina yandi me nata. Yandi ke zenga yawu laka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Bana ya Aloni, banganga-Nzambi, ke mwanga menga na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **14** Na kati ya munkayulu yina, bima ni yayi yandi ke baka ya kuyoka na tiya samu na Yave: mafuta yina ke fukaka misopo, mafuta nyonso yina ke ya kuvukana na misopo, **15** bambuma zole yina ke vwandaka na kati ya luketo, na mafuta yina ke ya kuvukana na yawu, mafuta yina ke ya kukangama na yisi ya mukongo, mbala ya kivumu yina yandi ke katula pene-pene ya bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo. **16** Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Ya kele madya yina ba me yoka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka. «Mafuta nyonso ya kibulu kele ya Yave. **17** Yayi ke bansalulu ya bantangu nyonso samu na beno, na bambandu nyonso, na bisika nyonso yina beno ke zinga: beno kudya ve mafuta mpe menga ya kibulu.»

4 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kana muntu me sala disumu na luzolo ya yandi mosi ve na kusala mosi na mambu nyonso yina bantumunu ya Yave yiminaka na kusala, beno ke sala mutindu yayi: **3** «Kana nganga-Nzambi yina ba byekaka, ni yandi me sala disumu, yimbi ya disumu ya yandi ke bwidila bantu nyonso. Samu na disumu yina yandi me sala, yandi ke pesa na Yave ngombe ya mbakala yina kele ve na kifuma, samu na Munkayulu ya mulemvo. **4** Yandi ke nata ngombe ya mbakala na mantwala ya Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya ngombe. Mpe yandi ke zenga yawu laka na mantwala ya Yave. **5** Nganga-Nzambi yina ba byekaka ke baka menga ya ngombe yina. Yandi ke kota na yawu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **6** Nganga-Nzambi ke tula musapi ya yandi na kati ya menga. Yandi ke mwanga menga yina bambala nsambwadi na mantwala ya Yave, na lele yina ke bumbaka kivinga ya kulutila longo, na lweka ya kivinga ya longo. **7** Menga yina, nganga-Nzambi ke kusa yawu mpe na mampoka ya kiyokolo ya mananasi yina kele na mantwala ya Yave, na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. Menga yina ya ngombe, yina ke bikana, yandi ke mwangisa yawu na kivwandulu ya kiyokolo ya minkayulu, yina kele na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **8** Yandi ke baka mafuta nyonso ya ngombe yina yandi me pesa samu Munkayulu ya mulemvo: mafuta yina ke fukaka misopo, mafuta nyonso yina kele ya kuvukana na misopo, **9** bambuma zole yina ke vwandaka na yisi ya mukongo, na mafuta yina ke ya kuvukana na yawu, mafuta yina ke ya kukangama na yisi ya mukongo, mbala ya kivumu yina yandi ke katula pene-pene ya bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo, **10** kaka mutindu mosi ba ke katulaka yawu na ngombe ya Munkayulu ya Kiwisa. Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. **11** Kasi mpusu ya ngombe na misuni ya yawu nyonso, yintu ya ngombe, makulu ya yawu, misopo na matufi, **12** nyonso yina ke bikana na kati ya ngombe yango, yandi ke basisa yawu ntama na kivwandu. Yandi ke nata yawu na kisika mosi ya Kuvedila, kisika yina ba ke kwendaka mwangisa bombi ya mafuta. Yandi ke yoka yawu na tiya ya bankuni. Ni na kisika yina ba ke mwangisaka bombi ya mafuta yandi ke yoka yawu.» **13** «Kana ni mukangu nyonso ya Isayeli me sala disumu na luzolo ya bawu mosi ve, na kusala mosi na mambu nyonso yina bantumunu ya Yave yiminaka na kusala, mpe dyambu me zabana ve na nkonga nyonso, yimbi ya disumu ya bawu ke bwidila bawu. **14** Ntangu disumu yina bawu me sala ke kwiza zabana, nkonga nyonso ke pesa na Yave ngombe ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Bawu ke nata yawu na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu. **15** Bakuluntu ya bantu ya Isayeli ke tentika maboko ya bawu na zulu ya yintu ya ngombe, na mantwala ya Yave. Mpe ba ke zenga ngombe yango laka na mantwala ya Yave. **16** Nganga-Nzambi yina ba byekaka ke nata menga ya ngombe yango na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **17** Nganga-Nzambi ke tula musapi ya yandi na kati ya menga. Yandi ke mwanga menga yina bambala nsambwadi na mantwala ya Yave, na lele yina ke bumbaka kivinga ya kulutila longo, na lweka ya Kivinga ya longo. **18** Menga yina, nganga-Nzambi ke kusa yawu mpe na mampoka ya kiyokolo ya mananasi yina kele na mantwala ya Yave, na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. Menga yina ya ngombe, yina ke bikana, yandi ke mwangisa yawu na kivwandulu ya Kiyokolo ya minkayulu, yina kele na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **19** Yandi ke baka mafuta nyonso ya ngombe, mpe yandi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. **20** Yandi ke sala na ngombe yina mutindu yandi salaka na ngombe yina yandi pesaka na Munkayulu ya mulemvo ya yandi mosi. Ni mutindu mosi yandi ke sala. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na kukatula disumu ya bantu. Mpe Yave ke lemvokila bawu. **21** Nganga-Nzambi ke nata ngombe ntama na kivwandu. Yandi ke yoka yawu mutindu yandi yokaka ngombe yina tekilaka. Ya kele Munkayulu ya mulemvo ya dikanda ya Isayeli.» **22** «Kana ni mfumu mosi ya dikanda me sala disumu na luzolo ya yandi mosi ve, na kusala mosi na mambu nyonso yina bantumunu ya Yave, Nzambi ya yandi, yiminaka na kusala, yimbi ya disumu ya yandi ke bwidila yandi. **23** Kana ba me zabisa yandi disumu yina yandi me sala, yandi ke nata munkayulu ya nkombo ya mbakala, yina kele ve na kifuma. **24** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya nkombo. Yandi ke zenga laka ya nkombo na kisika yina ba ke kufwaka bibulu yina ba ke pesaka mutindu minkayulu ya kuyoka. Yandi ke kufwa yawu kuna na mantwala ya Yave. Ya kele Munkayulu ya mulemvo. **25** Nganga-Nzambi ke baka na musapi ya yandi menga ya kibulu ya Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke kusa yawu na mampoka ya Kiyokolo ya minkayulu. Menga yina ke bikana, yandi ke mwangisa yawu na kivwandulu ya kiyokolo

ya minkayulu. **26** Mafuta nyonso ya kibulu, yandi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, mutindu mafuta ya Munkayulu ya Kiwisa. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya mfumu ya dikanda. Mpe Yave ke lemvokila yandi.» **27** «Kana muntu ni muntu ya dikanda ya Isayeli me sala disumu na luzolo ya yandi mosi ve, na kusala mosi na mambu yina bantumunu ya Yave yiminaka na kusala, yimbi ya disumu ya yandi ke bwidila yandi. **28** Kana ba me zabisa yandi disumu yina yandi me sala, yandi ke nata munkayulu ya nkombo ya nkento, yina kele ve na kifuma, samu na disumu yina yandi me sala. **29** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya kibulu ya Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke zenga yawu laka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu yina ba ke pesaka mutindu minkayulu ya kuyoka. **30** Nganga-Nzambi ke baka na musapi ya yandi menga ya kibulu ya Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke kusa yawu na mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. Menga yina ke bikana, yandi ke mwangisa yawu na kivwandulu ya kiyokolo ya minkayulu. **31** Yandi ke katula mafuta nyonso ya kibulu mutindu ba katulaka mafuta ya kibulu yina ba pesaka na Munkayulu ya Kiwisa. Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Nsunga ya yawu ke yangidika Yave. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya muntu yina. Mpe Yave ke lemvokila yandi.» **32** «Kana muntu yina kunata dimeme samu na Munkayulu ya mulemvo ya disumu ya yandi, yandi fwana kunata dimeme ya nkento, yina kele ve na kifuma. **33** Yandi ke tentika diboko ya yandi na zulu ya yintu ya kibulu ya Munkayulu ya mulemvo. Samu na kupesa yawu mutindu Munkayulu ya mulemvo, yandi ke zenga yawu laka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu yina ba ke pesaka mutindu minkayulu ya kuyoka. **34** Nganga-Nzambi ke baka na musapi ya yandi menga ya kibulu ya Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke kusa yawu na mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. Menga yina ke bikana, yandi ke mwangisa yawu na kivwandulu ya kiyokolo ya minkayulu. **35** Yandi ke katula mafuta nyonso ya kibulu mutindu ba katulaka mafuta ya dimeme ya Munkayulu ya Kiwisa. Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, kintwadi na madya yina ba me yoka samu na Yave. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya muntu yina. Mpe Yave ke lemvokila yandi.»

5 «Kana muntu me sala disumu mutindu yayi: yandi me kudya ndefi ya nsiingulu samu na bayina kele bambangi na dyambu yina me kubwa, ba me bokila bawu na kwiza tuba kimbangi, kana muntu yango talaka mambu yina kubwaka to kana yandi zaba yawu, kasi kana yandi manga ya yandi na kuzabisa yawu, disumu ya yandi ke vwanda na yintu ya yandi.» **2** «Kana na kati ya kondwa kuzaba, muntu me simba kima ni kima yina ke ya kuvedila ve: kibulu ya kufwa yina kele ya kuvedila ve, ya vwanda ya mfinda to ya bwala, ya vwanda ya fyoti-fyoti yina ke kwendaka tambula na ntoto, muntu yina ke dyaka ve ya kuvedila. Yandi me sumuka.» **3** «Kana na kati ya kondwa kuzaba, muntu me simba kima ya kuvedila ve ya muntu, yandi ke kuma ya kuvedila ve. Na ntangu yandi ke zaba yawu, yandi ke kuma ya kusumuka.» **4** «Kana na kati ya kondwa kuzaba, na kwendaka zonzaka kidi-kidi, muntu me kudya ndefi samu na kuyidika dyambu ni dyambu ya yimbi to ya mbote, na ntangu yandi ke zaba yawu, yandi ke kuma ya kusumuka.» **5** «Kana muntu me sumuka na mosi na mambu yina, yandi fwana kufungula disumu yina yandi me sala. **6** Na manima, yandi ke natina Yave dimeme ya nkento to nkombo ya nkento, samu na kikodi na disumu yina yandi me sala. Yandi ke pesa yawu mutindu Munkayulu ya mulemvo. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya yandi.» **7** «Kana muntu kele ve na lubaku samu na kuzwa dimeme to nkombo ya kupesa kikodi na disumu yina yandi me sala, yandi lenda nata na Yave biduka zole to mabembe zole. Mosi ke vwanda Munkayulu ya mulemvo, ya nkaka ke vwanda Munkayulu ya Kuyoka. **8** Yandi ke nata yawu na sika ya nganga-Nzambi. Nganga-Nzambi ke pesa ntete yina ke vwanda Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke dokona yawu laka, kasi yandi ke katula ve yintu. **9** Yandi ke mwanga menga ya yawu na lweka mosi ya kiyokolo ya minkayulu. Menga yina ke bikana, yandi ke mwangisa yawu na kivwandulu ya Kiyokolo ya minkayulu. Ya kele Munkayulu ya mulemvo. **10** Ndeke ya nkaka, yandi ke sala yawu Munkayulu ya Kuyoka mutindu kele nsalulu ya misiku. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya yandi. Yave ke lemvokila yandi.» **11** «Kana muntu me lenda ve na kuzwa biduka zole to mabembe zole, yandi ke nata kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya kitoko samu na disumu yina yandi me sala. Yandi ke pesa yawu mutindu Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke tula ve mafuta na zulu ya yawu. Yandi ke tula mpe ve Maaka ya nsunga ya mbote. Ya kele Munkayulu ya mulemvo. **12** Yandi ke nata yawu na sika ya nganga-Nzambi. Nganga-Nzambi ke baka diboko ya kufuluka ya faline yango samu na kubambuka moyo. Mpe yandi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, kintwadi na madya yina ba me yoka samu na Yave. Ya kele Munkayulu ya mulemvo. **13** Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu yina yandi me sala. Mpe Yave ke lemvokila yandi. Nyonso yina ke bikana ke vwanda madya ya nganga-Nzambi, mutindu ya ke vwandaka na yina me tadila Munkayulu ya madya ya bilanga.» **14** Yave tubaka na Moyize: **15** «Kana muntu me sala busafu, na luzolo ya yandi mosi ve, na kusala disumu na mambu yina me tadila bima ya longo ya Yave, muntu yina ke nata na Yave dimeme ya mbakala yina kele ve na kifuma samu na kikodi. Yandi ke baka dimeme yina na kati ya bibulu ya yandi. Ntalu ya yawu ke vwanda ya Sekele ya palata mutindu ba ke tezilaka na Yinzo ya longo. Yandi ke pesa yawu mutindu Munkayulu ya kikodi. **16** Yandi ke futa kima ya Yinzo ya longo yina yandi me sadila disumu. Mpe yandi ke bwela kibuku mosi na kati ya bibuku tanu ya ntalu ya kima yina. Yandi ke pesa nyonso yina na nganga-Nzambi. Na dimeme ya mbakala yina ya Munkayulu ya kikodi, nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya muntu yango. Mpe Yave ke lemvokila yandi.» **17** «Kana na kati ya kondwa kuzaba, muntu me sala disumu na kusala mosi na mambu nyonso yina bantumunu ya Yave yiminaka na kusala, yandi me sumuka. Disumu ya yandi ke vwanda na yintu ya yandi mosi. **18** Yandi ke nata na sika ya nganga-Nzambi dimeme ya mbakala yina kele ve na kifuma. Yandi ke baka dimeme yina na kati ya bibulu ya yandi. Ntalu ya yawu ke vwanda mutindu ba zengaka samu na minkayulu ya kikodi. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu yina muntu me sala kondwa kuzaba. Mpe Yave ke lemvokila yandi. **19** Ya kele Munkayulu ya kikodi. Ya tsyelika, muntu yina vwandaka me sumuka na ntadisi ya Yave.»

6 Yave tubaka na Moyize: **2** «Kana muntu me sala disumu mpe yandi me sala yimbi ya mingi na ntadisi ya Yave: ya vwanda ti yandi me vuna mpangi ya yandi yina ba kele yinsi mosi na mambu me tadila kima yina ba bumbisaka na sika ya yandi, to kima yina yandi defaka, to mpe kima yina yandi labaka, ya vwanda ti yandi bakaka na ngolo kima ya mpangi ya yandi, **3** ya vwanda mpe ti yandi lokotaka kima mosi yina zimbanaka, kasi yandi me manga kundima yawu, ya vwanda ti yandi me kudya ndefi ya luvunu na dyambu ni dyambu yina muntu lenda

sala mutindu disumu, **4** kana yandi me sala disumu ya mutindu yina, yimbi ya disumu ya yandi ke bwidila yandi. Yandi fwana kuvutula kima yina yandi labaka, to yina yandi bakaka na ngolo, to yina ba bumbisaka na yandi, to yina vwandaka ya kuzimbana mpe yandi lokotaka, **5** to nyonso yina yandi diilaka ndefi ya luvunu. Yandi ke vutula kima nyonso ya muvimba. Mpe yandi ke bwela kibuku mosi na kati ya bibuku tanu ya ntalu ya kima yina. Yandi ke pesa nyonso na muntu ya yawu, kilumbu yina yandi ke bakula ti yandi me sala yimbi. **6** Samu na kikodi na Yave, yandi ke nata na nganga-Nzambi dimeme ya mbakala, yina kele ve na kifuma. Yandi ke baka dimeme yina na kati ya bibulu ya yandi. Ntalu ya yawu ke vwanda mutindu ba zengaka samu na minkayulu ya kikodi. **7** Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na mulemvo ya disumu ya muntu yina, na mantwala ya Yave. Ata wapi mutindu vwandaka disumu yina yandi salaka, Yave ke lemvokila yandi.» **8** Yave tubaka na Moyize **9** na kupesa bantumunu yayi na Aloni mpe na bana ya yandi: «Yayi ni Musiku yina me tadila Munkayulu ya Kuyoka: Munkayulu ya kuyoka ke vwanda na tiya mpimpa nyonso tii suka, na kiyokolo ya minkayulu. Tiya yina kele na kiyokolo ya minkayulu ke tatamana na kulema. **10** Nganga-Nzambi ke lwata kinkuti ya yandi ya lino. Mpe yandi ke lwata mibati ya lino na nzutu ya yandi. Yandi ke baka bombi ya mafuta yina me bikana na manima ya kuyoka munkayulu na kiyokolo ya minkayulu. Yandi ke tula yawu pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu. **11** Yandi ke katula binkuti yina me vwanda na yandi samu na kulwata ya nkaka. Mpe yandi ke nata bombi ya mafuta ntama na kivwandu. Yandi ke nata yawu na Kisika mosi kuvedila. **12** Tiya yina kele na kiyokolo ya minkayulu ke lema kaka. Yawu fwana kufwa ve. Konso suka, nganga-Nzambi fwana tulaka bankuni na tiya yina. Yandi ke tula Munkayulu ya Kuyoka na zulu ya bankuni. Mpe na zulu ya munkayulu, yandi ke yoka mafuta ya bibulu yina ba me pesa mutindu minkayulu ya kiwisa. **13** Tiya ke lema konso ntangu na kiyokolo ya minkayulu. Yawu fwana kufwa ve.» **14** «Yayi ni Musiku yina me tadila Munkayulu ya madya ya bilanga: Ni bana ya Aloni ke banda na kupesaka yawu na Yave, na mantwala ya Kiyokolo ya minkayulu. **15** Na munkayulu yina, nganga-Nzambi ke baka diboko ya kufuluka ya faline ya kitoko na mafuta ya yawu, na maaka nyonso ya nsunga ya mbote yina kele na zulu ya munkayulu. Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, samu na kubambuka moyo. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **16** Ndambu yina ke bikana, Aloni na bana ya yandi ke kudya yawu. Ba ke kudya yawu ata levule na kati. Ni na kisika mosi ya longo, na ngaanda ya Yinzo ya Mbwabanu ba ke kudya yawu. **17** Ba ke lamba yawu ata kutula levule na kati. Yina ni kikunku mu me pesa bawu na kati ya madya yina ba me yokila munu. Yawu kele ya longo mingi, mutindu mosi na kikunku yina ke katukaka na minkayulu ya mulemvo, to na minkayulu ya kikodi. **18** Kaka bana ya babakala ya dikanda ya Aloni lenda kudya yawu. Yawu kele bansalulu ya bantangu nyonso, na bambandu nyonso. Kikunku yina me katuka na madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave, yawu kele ya bawu. Konso muntu yina ke simba yawu fwana kuvwanda ya longo.» **19** Yave tubaka na Moyize: **20** «Dikabu yina Aloni na bana ya yandi ke banda na kupesaka Yave, kubanda kilumbu yina ba ke byeka bawu ni yayi: na konso kilumbu, kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya kitoko mutindu Munkayulu ya madya ya bilanga, ndambu na suka, ndambu na nkokila. **21** Ba ke vukisa faline yina na mafuta. Ba ke kalinga yawu na kikalungulu. Nge ke nata bibuku ya yawu ya kuya samu na kupesa yawu mutindu Munkayulu ya madya ya bilanga. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave.» **22** «Na kati ya bana ya Aloni, nganga-Nzambi yina ba ke byeka samu na kuzwa kifulu ya Aloni, yandi ke sala mutindu mosi. Ba ke yoka yawu nyonso. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso samu na Yave. **23** Konso Munkayulu ya madya ya bilanga yina nganga-Nzambi ke pesa, yawu kele ya kuyoka yawu nyonso. Ba fwana kudya yawu ve.» **24** Yave tubaka na Moyize **25** na kupesa bantumunu yayi na Aloni mpe na bana ya yandi: «Yayi ni Musiku yina me tadila Munkayulu ya mulemvo: Ba ke zenga laka ya kibulu yina me pesama mutindu Munkayulu ya mulemvo, na kisika yina ba ke kufwaka bibulu ya minkayulu ya kuyoka, na mantwala ya Yave. Ya kele munkayulu ya longo mingi. **26** Nganga-Nzambi yina ke pesa munkayulu yango ya mulemvo, ni yandi ke kudya yawu. Yandi ke kudya yawu na kisika mosi ya longo, na ngaanda ya Yinzo ya Mbwabanu. **27** Konso muntu yina ke simba mbisi ya munkayulu yango fwana kuvwanda ya longo. Kana menga ya yawu me kubwa na kinkuti, nge ke sukula didoti ya menga yina na kisika mosi ya longo. **28** Ba ke pasula kinzu yina ba me lambila mbisi yango. Kana nzungu yina ba me lambila yawu kele ya kisengo ya mbwaki, ba ke sukula yawu mbote-mbote na maza. **29** Kaka babakala yina kele na kati ya makanda ya banganga-Nzambi ke kudya yawu. Yawu kele kima ya longo mingi. **30** Kasi kibulu yina ba me kufwa samu na Munkayulu ya mulemvo, kana ba me nata menga ya yawu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu kuna na kivinga ya longo, na kusala kisalu samu na mulemvo ya masumu, kibulu yango, ba fwana kudya yawu ve. Ba ke yoka yawu na tiya.»

7 «Yayi ni Musiku yina me tadila Munkayulu ya kikodi: Ya kele munkayulu mosi ya longo mingi. **2** Ba ke kufwa kibulu ya Munkayulu ya kikodi na kisika yina ba ke kufwaka bibulu ya minkayulu ya kuyoka. Na manima ba ke mwanga menga ya kibulu yango na balweka nyonso ya Kiyokolo ya minkayulu. **3** Ba ke pesa bitini ya yawu nyonso ya mafuta, mukila, mafuta yina ke fukaka misopo, **4** bambuma zole yina ke vwandaka na yisi ya mukongo, na mafuta yina ke ya kuvukana na yawu, mafuta yina ke ya kukangama na luketo, mbala ya kivumu yina yandi ke katula pene-pene ya bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo. **5** Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Ya kele madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. Yawu kele Munkayulu ya kikodi. **6** Kaka babakala yina kele na makanda ya banganga-Nzambi ke kudya yawu. Ba ke kudya yawu na kisika mosi ya longo. Yawu kele ya longo mingi. **7** Munkayulu ya kikodi kele kaka mutindu mosi na Munkayulu ya mulemvo. Musiku kele kaka mosi samu na nyonso zole. Mbisi kele ya nganga-Nzambi yina me sala kisalu samu na kukatula masumu.» **8** «Kana muntu me nata kibulu mutindu Munkayulu ya Kuyoka, mpusu ya kibulu yina kele ya nganga-Nzambi yina me sala kisalu. **9** Konso Munkayulu ya madya ya bilanga yina ba me yoka na kifuule, to yina ba me lamba na nzungu, to mpe yina ba me kalinga na kikalungulu, ya kele ya nganga-Nzambi yina me sala kisalu. **10** Konso Munkayulu ya madya ya bilanga yina ba me vukisa na mafuta, to yina ba me vukisa ve na mafuta, ya kele ya bana nyonso ya Aloni. Bawu nyonso ke kuzwa mutindu mosi.» **11** «Yayi ni Musiku yina me tadila Munkayulu ya Kiwisa, yina ba me pesa na Yave: **12** Kana muntu ke na kupesa yawu samu na kuvutula matondo, yandi ke pesa bima yayi kintwadi na munkayulu ya matondo: bagato yina ba me vukisa faline ya kitoko na mafuta, kasi ba me funisa ve, bagalete yina ba me funisa ve, yina ba me pakula mafuta, bagato yina ba me vukisa mbote-mbote faline ya kitoko na mafuta. **13** Na zulu ya bagato, yandi ke pesa mpe mampa yina ba me funisa, samu ti yawu kukwenda nzila mosi na Munkayulu

ya Kiwisa yina yandi me pesa na kuvutula matondo. **14** Yandi ke pesa na Yave kikunku mosi-mosi ya konso munkayulu. Bikunku yango ke vwanda ya nganga-Nzambi yina me mwanga menga ya Munkayulu ya Kiwisa. **15** Mbisi ya kibulu ya Munkayulu ya Kiwisa yina ba me pesa samu na kuvutula matondo, ba ke kudya yawu kaka na kilumbu yina ba me pesa yawu. Ba ke bumba ata ndambu ve samu na mbasi na suka. **16** «Kana muntu me pesa Munkayulu ya Kiwisa samu na kulungisa nsilulu to samu na luzolo ya yandi mosi, ba ke kudya mbisi ya yawu na kilumbu yina ba me pesa munkayulu yango. Ndambu yina ke bikana, ba lenda kudya yawu kilumbu yina ke landa. **17** Mbisi yina ke bikana na manima ya bilumbu zole, ba ke yoka yawu na tiya. **18** Kana ba kudya mbisi ya Munkayulu ya Kiwisa na manima ya bilumbu zole, Yave ke ndima munkayulu yina ve. Munkayulu yango ke vwanda ya mpamba. Mbisi yina ke vwanda dyaka ve ya mbote. Muntu yina ke kudya yawu, yimbi ya yandi ke vwanda na yintu ya yandi. **19** Mbisi yina me botana na konso kima ya Kuvedila ve, ba ke kudya yawu ve. Ba ke losa yawu na tiya. «Kaka bayina ke ya kuvedila lenda kudya mbisi ya munkayulu. **20** Kana muntu kele ya kuvedila ve, mpe yandi me kudya mbisi ya Munkayulu ya Kiwisa, yina me pesama na Yave, ba ke katula muntu yina na kati ya dikanda ya yandi. **21** Kana muntu me simba kima ya kuvedila ve, to kima ya kuvedila ve ya muntu, to kibulu ya kuvedila ve, to mpe konso kima ya nganzi ya kuvedila ve, mpe muntu yango me kudya mbisi ya Munkayulu ya Kiwisa, yina me pesama na Yave, ba ke katula muntu yina na kati ya dikanda ya yandi.» **22** Yave tubaka na Moyize **23** na kupesa bantumunu yayi na bana ya Isayeli: «Konso mafuta ya ngombe, to ya dimeme, to ya nkombo, beno kudya yawu ve. **24** Mafuta ya kibulu yina me kufwa yawu mosi, to yina ba me kufwa na kibulu ya nkaka, ba lenda sadila yawu kisalu ni kisalu. Kasi beno kudya yawu ve. **25** Samu ti konso muntu yina me kudya mafuta ya kibulu yina me pesama mutindu madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave, muntu yina ke kudya yawu, ba ke katula yandi na kati ya dikanda ya yandi. **26** Na konso kisika yina beno ke zinga, beno kudya ve menga. Ya vwanda menga ya ndeke to menga ya kibulu. **27** Konso muntu yina ke kudya menga ni menga, ba ke katula yandi na kati ya dikanda ya yandi.» **28** Yave tubaka na Moyize **29** na kupesa dyaka bantumunu yayi na bana ya Isayeli: «Kana muntu ke pesa Yave Munkayulu ya Kiwisa, yandi fwana kunatina Yave kikunku ya yandi, yina yandi ke katula na kati ya munkayulu yango ya kiwisa. **30** Yandi ke nata yandi mosi mafuta mutindu madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave. Yandi ke nata yawu kintwadi na ntulu ya kibulu. Ntulu yango yandi ke pesa yawu na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **31** Nganga-Nzambi ke yoka mafuta na Kiyokolo ya minkayulu. Ntulu ke vwanda ya Aloni na bana ya yandi. **32** Beno ke katula mpe kito ya manima ya lubakala ya bibulu ya minkayulu ya beno ya kiwisa. Beno ke pesa yawu na nganga-Nzambi. **33** Kito yango kele kikunku ya mwana ya Aloni yina me nata menga mpe mafuta ya kibulu ya Munkayulu ya Kiwisa na kiyokolo ya minkayulu. **34** Ntulu yina ba ke pesaka na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, mpe kito yina ba ke katulaka, mu me baka yawu na sika ya bana ya Isayeli, na kati ya minkayulu ya bawu ya kiwisa. Mpe mu me pesa yawu na nganga-Nzambi Aloni mpe na bana ya yandi. Yayi ke bansalulu ya bantangu nyonso samu na bana ya Isayeli na kupesaka na nganga-Nzambi Aloni mpe na bana ya yandi kikunku yina.» **35** Yina ni kikunku ya Aloni mpe kikunku ya bana ya yandi na kati ya madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave, kubanda kilumbu yina ba kotisaka bawu na kisalu ya bunganga-Nzambi ya Yave. **36** Ni kikunku yina Yave tumisaka bana ya Isayeli na kupesaka bawu kubanda kilumbu yina yandi ke byeka bawu. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso samu na bawu, bambandu nyonso. **37** Yina ni misiku yina me tadila Munkayulu ya Kuyoka, Munkayulu ya madya ya bilanga, Munkayulu ya mulemvo, Munkayulu ya kikodi, munkayulu ya mbyekolo na bunganga-Nzambi, Munkayulu ya Kiwisa. **38** Yave pesaka yawu na Moyize, na mongo ya Sinayi, kilumbu yina yandi tumisaka bana ya Isayeli na kupesa minkayulu ya bawu na Yave, kuna na yinsi ya kuyuma ya Sinayi.

8 Yave tubaka na Moyize: **2** «Bokila Aloni, na bana ya yandi ya babakala. Baka binkuti ya bunganga-Nzambi, na mafuta ya mbyekolo. Baka na ngombe ya mbakala ya kupesa samu na Munkayulu ya mulemvo. Baka mpe mameme zole ya mbakala, na kitunga ya mampa yina ba funisaka ve. **3** Kutikisa mukangu nyonso ya bantu ya Isayeli na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu.» **4** Moyize salaka mutindu Yave tumisaka yandi na kusala. Mukangu nyonso yonzamaka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **5** Moyize tubaka na mukangu nyonso mutindu yayi: «Yayi ni mambu yina Yave me tumisa na kusala.» **6** Moyize tubaka na Aloni na bana ya yandi na kubelama. Mpe yandi yobisaka bawu na maza. **7** Yandi lwatisaka Aloni kinkuti. Yandi tulaka yandi mukaba na luketo. Yandi lwatisaka dyaka yandi dizwela, mpe yandi lwatisaka yandi efode na zulu. Yandi kangaka yandi basinga ya efode na mukongo. **8** Yandi lwatisaka yandi peketolale na ntulu. Na kati ya peketolale yango, yandi tulaka bima ya longo yina ba ke bokilaka Ulime mpe Tumime. **9** Yandi lwatisaka yandi yimpu ya kinganga-Nzambi. Yandi tulaka kifulu ya wolo na zulu ya yimpu yango, na lweka ya mbunzu ya yandi. Kifulu yina, ni kidimbu ya mbyekolo, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **10** Moyize bakaka mafuta ya mbyekolo, yandi kusaka yawu na Yinzo ya Mbwabanu mpe na bima nyonso yina vwandaka na kati ya Yinzo yango. Ni mutindu yina yandi byekaka yawu. **11** Yandi mwangaka mafuta yango bambala nsambwadi na Kiyokolo ya minkayulu. Yandi kusaka mafuta na kiyokolo ya minkayulu, na bisalulu ya yawu nyonso, na ndonga ya nene mpe na kivwandulu ya ndonga yango, samu na kubyeka yawu. **12** Yandi mwangisaka mafuta ya mbyekolo na zulu ya yintu ya Aloni. Yandi dukulaka yandi mafuta samu na kubyeka yandi. **13** Moyize tumisaka bana ya babakala ya Aloni na kubelama. Yandi lwatisaka bawu binkuti. Yandi tulaka bawu mikaba na luketo. Yandi lwatisaka bawu bayimpu ya bunganga-Nzambi mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **14** Moyize tumisaka ba nata ngombe ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Aloni na bana ya yandi tentikaka maboko ya bawu na zulu ya yintu ya ngombe yango. **15** Moyize zengaka yawu laka. Mpe yandi bakaka menga ya yawu. Na musapi ya yandi, yandi tulaka menga yina na mampoka ya kiyokolo ya minkayulu, na balweka nyonso, samu na kuvedisa kiyokolo ya minkayulu. Yandi mwangisaka menga yina bikanaka na kivwandulu ya kiyokolo ya minkayulu. Yandi byekaka kiyokolo ya minkayulu samu na kuvedisa yawu. **16** Moyize bakaka mafuta nyonso yina kele ya kuvukana na misopo, na mbala ya kivumu, na bambuma zole yina kele na yisi ya mukongo mpe mafuta ya yawu. Moyize yokaka yawu na kiyokolo ya minkayulu. **17** Kasi nyonso yina bikanaka na ngombe yango: mpusu, misuni, na matufi yina kele na kati ya misopo, yandi yokaka yawu na tiya, ntama na kivwandu, mutindu Yave tumisaka na Moyize na kusala. **18** Yandi bakaka dimeme ya mbakala ya kupesa mutindu Munkayulu ya Kuyoka. Aloni na bana ya yandi tentikaka maboko ya bawu na zulu ya yintu ya dimeme yango. **19** Moyize zengaka laka ya yawu. Mpe yandi mwangaka menga ya yawu na balweka

nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **20** Moyize saasaka dimeme yango. Yandi yokaka bitini ya mbisi, na yintu, na mafuta. **21** Yandi sukulaka misopo na makulu na maza. Yandi yokaka yawu na dimeme nyonso na kiyokolo ya minkayulu. Yawu vwandaka Munkayulu ya Kuyoka, nsunga ya yawu yangidikaka Yave. Ni madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **22** Yandi tumisaka ba nata dimeme ya zole ya mbakala. Ya kele dimeme samu na mbyekolo na bunganga-Nzambi. Aloni na bana ya yandi tentikaka maboko ya bawu na zulu ya yintu ya dimeme. **23** Moyize kufwaka yawu. Yandi bakaka menga ya yawu, mpe yandi tulaka menga yina na zulu ya dikutu ya lubakala ya Aloni. Yandi tulaka dyaka yawu na musapi ya nene ya diboko ya yandi ya lubakala, mpe na musapi ya nene ya dikulu ya yandi ya lubakala. **24** Moyize tumisaka bana ya Aloni na kubelama. Yandi tulaka menga na zulu ya makutu ya bawu ya lubakala. Yandi tulaka dyaka menga na misapi ya nene ya maboko ya bawu ya lubakala, mpe na misapi ya nene ya makulu ya bawu ya lubakala. Yandi mwangaka mpe menga na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **25** Na manima Moyize bakaka bima yayi na dimeme yango: mafuta, mukila, na mafuta nyonso yina ke ya kuvukana na misopo, mbala ya kivumu, na bambuma zole yina ke vwandaka na yisi ya mukongo mpe mafuta ya yawu, na kito ya manima ya lubakala. **26** Na kati ya kitunga ya mampa yina kele ve na levule, yina vwandaka na mantwala ya Yave, Moyize bakaka gato mosi yina kele ve na levule, na gato mosi ya kusalama na mafuta, na galete mosi. Yandi tulaka yawu na zulu ya bitini ya mafuta mpe kito ya manima ya lubakala ya dimeme. **27** Yandi tulaka nyonso na maboko ya Aloni, mpe na maboko ya bana ya yandi. Yandi tumisaka bawu na kupesa yawu na Yave na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **28** Na manima, Moyize bakaka dyaka yawu na maboko ya bawu. Mpe yandi yokaka yawu kintwadi na Munkayulu ya Kuyoka, na kiyokolo ya minkayulu. Ya vwandaka munkayulu ya mbyekolo na bunganga-Nzambi. Nsunga ya yawu yangidikaka Yave. Ya vwandaka madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. **29** Moyize bakaka ntulu ya dimeme yango ya mbyekolo, mpe yandi pesaka yawu na Yave na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Yina ni kikunku ya Moyize mutindu Yave tumisaka yandi yawu. **30** Moyize bakaka mafuta ya mbyekolo na menga yina vwandaka na kiyokolo ya minkayulu. Yandi mwangaka yawu na zulu ya Aloni mpe na binkuti ya yandi. Moyize mwangaka yawu mpe na zulu ya bana ya Aloni mpe na binkuti ya bawu. Ni mutindu yina yandi byekaka Aloni mpe binkuti ya yandi, na bana ya Aloni na bikunti ya bawu. **31** Moyize tubaka na Aloni mpe bana ya yandi: «Beno lamba mbisi ya dimeme yina ya zole na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Ni kuna beno ke kudya yawu na mampa yina kele na kati ya kitunga ya mbyekolo, mutindu kele ntumunu yina mu pesaka na beno, ti ni Aloni na bana ya yandi ke kudya yawu. **32** Ndambu yina ke bikana na mbisi na mampa, beno ke yoka yawu na tiya. **33** Beno ke vwanda kaka kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu bilumbu nsambwadi. Beno ke katuka ve kuna tekila bilumbu nyonso ya mbyekolo ya beno na bunganga-Nzambi kumanisa. Samu ti mbyekolo na bunganga-Nzambi ke baka bilumbu nsambwadi. **34** Mambu yayi me salama bubu yayi, ya kele mambu yina Yave tumisaka na kusala samu ti Yave kukatula masumu ya beno. **35** Beno ke vwanda bilumbu nsambwadi mpimpa na ntangu na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Na manima beno ke sala kisalu ya Yave, mpe beno ke kufwa ve. Yina ni ntumunu mu kuzwaka.» **36** Aloni na bana ya yandi salaka mambu nyonso yina Yave tumisaka na yinwa ya Moyize na kusala.

9 Na kilumbu ya nana, Moyize bokilaka Aloni na bana ya yandi, na bakuluntu ya Isayeli. **2** Yandi tubaka na Aloni: «Baka mwana ya ngombe mosi ya mbakala ya kupesa samu na Munkayulu ya mulemvo. Baka mpe dimeme mosi ya mbakala ya kupesa samu na Munkayulu ya Kuyoka. Bibulu nyonso zole kuvwanda ve na bifuma. Nata yawu na mantwala ya Yave. **3** Tuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: "Beno baka nkombo mosi ya mbakala ya kupesa samu na Munkayulu ya mulemvo. Beno baka mpe mwana mosi ya ngombe na mwana mosi ya dimeme, nyonso zole ya mvula mosi, kondwa kifuma, ya kupesa samu na Munkayulu ya Kuyoka. **4** Beno baka mpe ngombe mosi ya mbakala na dimeme mosi ya mbakala ya kupesa Yave samu na Munkayulu ya Kiwisa. Beno baka mpe faline ya kuvukana na mafuta, ya kupesa samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. Samu ti bubu yayi Yave ke talana na beno."» **5** Ba bakaka mpe ba nataka na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu bima yina Moyize tumisaka na kunata. Mukangu nyonso belamaka. Bawu kwizaka telama na mantwala ya Yave. **6** Moyize tubaka: «Yayi ni mambu yina Yave me tumisa beno na kusala, samu ti nkembo ya yandi kutalana na beno.» **7** Na manima, Moyize tubaka na Aloni: «Belama na kiyokolo ya minkayulu. Pesa munkayulu ya nge ya mulemvo, na munkayulu ya nge ya kuyoka. Sala kisalu samu na kukatula masumu ya nge mpe ya bantu nyonso. Pesa mpe minkayulu yina bantu me nata. Sala kisalu samu na kukatula masumu ya bawu, mutindu Yave tumisaka na kusala.» **8** Aloni belamaka na kiyokolo ya minkayulu. Yandi zengaka laka ya mwana ya ngombe ya kupesa samu na Munkayulu ya mulemvo ya masumu ya yandi mosi. **9** Bana ya yandi pesaka yandi menga ya yawu. Yandi tulaka musapi ya yandi na menga yango mpe Aloni tulaka yawu na mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. Menga yina bikanaka, yandi mwangisaka yawu na kivwandulu ya kiyokolo ya minkayulu. **10** Yandi yokaka na kiyokolo ya minkayulu mafuta ya kibulu yango, bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo, mbala ya kivumu, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **11** Yandi yokaka mbisi na mpusu na tiya, ntama na kivwandu. **12** Aloni zengaka laka ya dimeme ya mbakala ya Munkayulu ya Kuyoka. Mpe bana ya yandi pesaka yandi menga ya dimeme yango. Yandi mwangaka yawu na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **13** Na manima, bawu pesaka yandi yintu na bitini ya kibulu ya Munkayulu ya Kuyoka yina ba saasaka. Yandi yokaka yawu na kiyokolo ya minkayulu. **14** Yandi sukulaka misopo na makulu. Yandi yokaka yawu kintwadi na Munkayulu ya Kuyoka na kiyokolo ya minkayulu. **15** Na manima, Aloni pesaka na Yave munkayulu ya mukangu nyonso. Yandi bakaka nkombo ya mbakala yina bantu nataka samu na Munkayulu ya mulemvo. Yandi zengaka yawu laka, mpe yandi pesaka yawu mutindu Munkayulu ya mulemvo, mutindu yandi salaka na kibulu ya ntete. **16** Yandi pesaka Munkayulu ya Kuyoka. Yandi salaka yawu mutindu kele nsalulu ya misiku. **17** Yandi pesaka Munkayulu ya madya ya bilanga. Yandi bakaka diboko ya kufuluka ya faline ya kitoko, mpe yandi yokaka yawu na kiyokolo ya minkayulu, kintwadi na munkayulu yina ba ke yokaka konso suka. **18** Yandi kufwaka ngombe ya mbakala mpe dimeme ya mbakala yina bantu nataka samu na Munkayulu ya Kiwisa. Bana ya Aloni pesaka yandi menga ya bibulu yango. Yandi mwangaka yawu na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. **19** Bawu pesaka yandi mpe bitini ya mafuta ya ngombe na ya dimeme: mukila, mafuta yina ke fukaka misopo, bambuma yina ke vwandaka na yisi ya mukongo, mbala ya kivumu. **20** Bawu tulaka bitini ya mafuta yina na zulu ya bantulu ya bibulu nyonso zole. Mpe Aloni yokaka bitini ya mafuta na kiyokolo ya minkayulu. **21** Aloni pesaka bantulu yina na kito

ya manima ya lubakala na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Yandi salaka yawu mutindu Moyize tumisaka yandi na kusala. **22** Aloni nangunaka maboko ya yandi samu na kusakumuna bantu nyonso. Na manima ya kupesa Minkayulu ya mulemvo, Minkayulu ya kuyoka, mpe Minkayulu ya kiwisa, Aloni kulumukaka. **23** Moyize na Aloni kotaka na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. Ntangu bawu basikaka, bawu sakumunaka bantu nyonso. Mpe nkembo ya Yave talanaka na bantu nyonso. **24** Tiya mosi basikaka na mantwala ya Yave, mpe yawu kwendaka yoka minkayulu ya kuyoka, na bitini ya mafuta yina vwandaka na kiyokolo ya minkayulu. Mukangu nyonso talaka yawu. Bawu salaka milolo ya nsayi, mpe bawu kubwaka bizizi na ntoto.

10 Nadabe na Abiwu, bawu zole bana ya Aloni, bawu bakaka konso muntu kiyokolo ya yandi ya maaka ya nsunga ya mbote. Bawu tulaka tiya na kati, mpe bawu tulaka maaka ya nsunga ya mbote. Bawu nataka na mantwala ya Yave tiya ya nzenza yina Yave tumisaka bawu ve. **2** Tiya basikaka na mantwala ya Yave, mpe ya yokaka bawu. Bawu kufwaka na mantwala ya Yave. **3** Moyize tubaka na Aloni: «Yave tubaka mbote ti: «"Bayina ke belama na munu, bawu fwana kuzitisa bulongo ya munu. Bawu fwana kupesa munu nkembo na meso ya bantu nyonso."» Aloni vwandaka swii. **4** Moyize bokilaka Misayele na Elesafane, bana ya Uzyele, mama-nkazi ya Aloni. Yandi tubaka na bawu: «Beno kwiza katula banzutu ya bampangi ya beno na mantwala ya Yinzo ya longo. Beno nata yawu ntama na kivwandu.» **5** Bawu kwizaka baka banzutu yango na binkuti yina ba vwandaka ya kuvwata, mpe ba nataka yawu ntama na kivwandu, mutindu tubaka Moyize. **6** Moyize tubaka na Aloni mpe na bana ya Aloni Eleyazale na Itamale: «Beno bika ve ti bansuki ya beno kuvwanda ya kumwangana. Beno pasula mpe ve binkuti ya beno. Samu ti beno lenda kufwa, mpe nkele ya Yave lenda bwidila mukangu nyonso. Ni bampangi ya beno, dikanda nyonso ya Isayeli ke dila bayina Yave me yoka na tiya. **7** Beno katuka ve na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, samu ti beno kufwa ve. Samu ti mafuta ya mbyekolo na Yave kele na zulu ya beno.» Aloni na bana ya yandi salaka mutindu Moyize tubaka. **8** Yave tubaka na Aloni: **9** «Nge na bana ya nge, beno kunwa ve vinu to malafu ya nkaka ya ngolo, ntangu beno ke kota na Yinzo ya Mbwabanu, samu ti beno kufwa ve. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso samu na beno, bambandu nyonso. **10** Ya ke samu ti beno kuzaba na kuswasikisa bima yina kele ya longo na bima yina kele ya longo ve, bima yina kele ya kuvedila na bima yina kele ya kuvedila ve. **11** Mpe samu ti beno kulongisa bana ya Isayeli misiku nyonso yina Yave pesaka bawu na nzila ya Moyize.» **12** Moyize tubaka na Aloni mpe na bana yina bikanaka na yandi, Eleyazale na Itamale: «Beno baka ndambu ya madya ya bilanga yina me bikana na kati ya madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave. Beno kudya yawu ata levule, pene-pene ya Kiyokolo ya minkayulu. Samu ti ya kele kima ya longo mingi. **13** Beno ke kudya yawu na kisika mosi ya longo. Samu ti ya kele kikunku ya nge mpe ya bana ya nge na kati ya madya yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. Yina ni ntumunu mu kuzwaka. **14** Ntulu yina ba ke pesaka na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, mpe kito yina ba ke katulaka, beno ke kudya yawu na kisika mosi ya kuvedila, nge mosi na bana ya nge ya babakala mpe ya bakento. Samu ti ya kele kikunku ya nge mpe ya bana ya nge, yina me pesama na beno na kati ya minkayulu ya kiwisa, yina bana ya Isayeli ke pesaka. **15** Kito yina ba ke katulaka, mpe ntulu yina ba ke pesaka na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, bawu ke nata yawu kintwadi na mafuta ya kuyoka, samu na kupesa nyonso na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Na manima, yawu me kuma ya nge mpe ya bana ya nge. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso samu na beno mutindu Yave tumisaka yawu.» **16** Moyize sosaka wapi sika kwendaka nkombo ya mbakala, yina ba pesaka samu na Munkayulu ya mulemvo. Yandi kwizaka bakula ti ba yokaka yawu. Na yina, yandi kuzwaka nkele samu na bana ya Aloni yina bikanaka, Eleyazale na Itamale. Yandi tubaka na bawu: **17** «Samu na yinki beno me kudya ve mbisi ya Munkayulu ya mulemvo na kisika ya longo? Ya kele kima ya longo mingi. Yave pesaka beno yawu samu ti beno kubaka kizitu ya masumu ya bantu nyonso, mpe beno kusala kisalu na mantwala ya Yave samu na kukatula masumu yina. **18** Ba me nata ve menga ya yawu na kati ya kivinga ya longo. Ni yawu yina ya lungaka ti beno kudya yawu na kisika mosi ya longo, mutindu mu tumisaka beno.» **19** Aloni vutulaka na Moyize: «Ni bubu yayi bawu me pesa munkayulu ya bawu ya mulemvo, na munkayulu ya bawu ya kuyoka na mantwala ya Yave. Na manima ya mambu yayi yina me kwiza bwidila munu, kana mu zolaka kudya Munkayulu ya mulemvo na kilumbu ya bubu yayi, Yave zolaka tala yawu mbote?» **20** Moyize kuwaka mvutu yina. Yandi talaka ti yawu vwandaka mvutu mosi ya mbote.

11 Yave tubaka na Moyize mpe na Aloni **2** na kuzonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Na kati ya bibulu nyonso yina kele na ntoto, beno lenda kudya **3** bibulu yina kele na bikodya ya kukabuka na bandambu zole, mpe ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu. Ni yina beno lenda kudya. **4** Kasi na kati ya bibulu yina kele na bikodya ya kukabuka na bandambu zole, to yina ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu, bibulu yina beno lenda kudya ve ni yayi: - Samo, samu ti yawu ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu, kasi yawu kele ve na bikodya ya kukabuka na bandambu zole. Samo kele kibulu yina kele ya Kuvedila ve samu na beno. **5** - Nsibisi, samu ti yawu kele ve na bikodya ya kukabuka na bandambu zole, ata ti yawu ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu. Nsibisi kele kibulu yina kele ya kuvedila ve samu na beno. **6** - Mboloko, samu ti yawu kele ve na bikodya ya kukabuka na bandambu zole, ata ti yawu ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya kudya yawu. Mboloko kele kibulu yina kele ya kuvedila ve samu na beno. **7** - Ngulu, samu ti yandi ke vutulaka ve na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu, ata ti yandi kele na bikodya ya kukabuka na bandambu zole. Ngulu kele kibulu yina kele ya kuvedila ve samu na beno. **8** Beno kudya ve mbisi ya bibulu yina. Beno simba mpe ve yawu ya kufwa. Yawu kele ya kuvedila ve samu na beno. **9** «Na kati ya bambisi nyonso yina ke zingaka na kati ya maza, bambisi yina beno lenda kudya ni yayi: konso mbisi yina kele na matolo na makalu, ya vwanda na mubu to na mizumba. Yina, beno lenda kudya yawu. **10** Kasi beno fwana kutala nganzi nyonso yina kele ve na matolo na makalu na kati ya nyonso yina ke kwendaka tambula mpe ke zingaka na mubu mpe na mizumba. **11** Yina ya kele nganzi samu na beno. Beno kudya mbisi ya yawu ve. Bambisi yango ya kufwa ke vwanda nganzi samu na beno. **12** Nyonso yina ke zingaka na kati ya maza, yina kele ve na matolo mpe na makalu, ya kele nganzi samu na beno. **13** «Na kati ya bandeke, ni yayi beno fwana kutala nganzi, beno lenda kudya yawu ve, ya kele nganzi: koko-mbele, ndeke ya nkaka yina kele mutindu

mbemba, mbemba ya mubu, **14** bimbembe, na bandeke ya nkaka mutindu kele makanda ya bawu, **15** konso mutindu ya bankwankwa, **16** bango-nuni, bimfutu, bandeke ya mubu, konso mutindu ya bakoko-mbele, **17** bimfutu ya mutindu ya nkaka, bandeke yina ke kotaka na maza, bandeke yina ke dilaka mutindu nyawu, **18** bimfutu yina ke kumaka ve nene, bimfutu ya yinsi ya kuyuma, bambemba ya mutindu ya nkaka, **19** bandeke ya madyanga, konso mutindu ya bangongo, bankusu mpe bangembo.» **20** «Konso kibulu ya fyoti-fyoti yina kele na mapapu mpe ke tambulaka na makulu yiya, ya ke nganzi samu na beno. **21** Kasi na kati ya mwa bibulu ya fyoti yina kele na mapapu mpe ke tambulaka na makulu yiya, beno lenda kudya yina kele na makulu ya kudumukina na ntoto. **22** Na kati ya bibulu yina, bibulu yina beno lenda kudya ni yayi: konso mutindu ya makonko, konso mutindu ya bambele-mbele, konso mutindu ya banzenze. **23** Kasi konso kibulu ya fyoti yina kele na mapapu mpe ke tambulaka na makulu yiya, ya kele nganzi samu na beno.» **24** «Bibulu yayi lenda sala ti beno kuvwanda ya kuvedila ve. Konso muntu yina ke simba yawu ya kufwa, yandi ke vwanda ya Kuvedila ve tii na nkokila. **25** Konso muntu yina ke nanguna yawu ya kufwa, yandi fwana kusukula binkuti ya yandi. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **26** Konso kibulu yina kele na bikodya ya kukabuka ve na bandambu zole, na yina ke vutulaka ve na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu, yawu kele ya kuvedila ve samu na beno. Konso muntu yina ke simba yawu, yandi ke vwanda ya kuvedila ve. **27** Bibulu nyonso ya makulu yiya yina kele ve na bikodya, ya kele ya kuvedila ve samu na beno. Muntu yina ke simba yawu ya kufwa, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **28** Muntu yina ke nanguna yawu ya kufwa, yandi fwana kusukula binkuti ya yandi. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. Bibulu yina kele ya kuvedila ve samu na beno.» **29** «Na kati ya bibulu ya fyoti-fyoti yina ke kwendaka tambula na ntoto, yina kele ya kuvedila ve samu na beno ni yayi: bankumbi, bampuku, konso mutindu ya bisyalala ya nene, **30** mitindu ya nkaka ya bisyalala na balungwenya. **31** Ni bibulu yina kele ya kuvedila ve samu na beno, na kati ya mwa bibulu ya fyoti-fyoti yina ke kwendaka tambula. Konso muntu yina ke simba yawu ya kufwa, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **32** Kana kibulu mosi na kati ya yawu me kufwa mpe me kubwa na zulu ya konso kima, kima yina me kuma ya kuvedila ve. Ya vwanda kima ya kusalama na yinti, ya vwanda kilele, to mpusu ya kibulu, to ngoto, to mpe kima ni kima yina ba ke sadilaka. Ba ke sukula kima yango na maza, mpe yawu ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. Na manima, yawu ke vwanda ya kuvedila. **33** Kana yawu me kubwa na kati ya kiteko ya kusalama na ntoto, kima ni kima yina kele na kati ya kiteko yina ke vwanda ya kuvedila ve. Mpe ba fwana kupasula kiteko yango. **34** Kana maza yina vwandaka na kati ya kiteko yango me kubwa na zulu ya kima ni kima yina ba ke kudyaka, kima yina me kuma ya kuvedila ve. Kana ya kele kima ni kima yina ba ke kunwaka, yina kele na kati ya kiteko ni kiteko, kima yina me kuma ya kuvedila ve. **35** Kana kibulu ya kufwa me kubwa na zulu ya konso kima, kima yina me kuma ya kuvedila ve. Kana ya kele kifuule to diziku, beno mwangisa yawu. Yawu kele ya kuvedila ve. Yawu fwana kuvwanda ya kuvedila ve samu na beno. **36** Kasi kana ya kele mukelo to dibulu ya maza, maza yina ke vwanda kaka ya kuvedila. Kasi muntu yina ke katula kibulu ya kufwa na kati, yandi ke vwanda ya kuvedila ve. **37** Kana mosi ya bibulu ya kufwa me kubwa na zulu ya bambuma ya kukuna, bambuma yango ke vwanda kaka ya kuvedila. **38** Kasi kana ba me tulaka maza na kati ya bambuma, mpe kibulu yina ya kufwa me kubwa na kati, bambuma yango ke vwanda ya kuvedila ve samu na beno.» **39** «Kana kibulu mosi na kati ya bibulu yina beno ke kudyaka me kufwa, muntu yina ke simba yawu, ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **40** Muntu yina ke kudya mbisi ya yawu fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. Muntu yina ke nanguna kibulu yina ya kufwa, yandi fwana kusukula binkuti ya yandi, mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila.» **41** «Mwa bibulu nyonso ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto, ya kele nganzi. Beno kudya yawu ve. **42** Beno kudya ve ata kibulu ya fyoti-fyoti, ya vwanda yina ke tambulaka na kivumu, to yina ke tambulaka na makulu yiya, to mpe yina kele na makulu ya mingi. Ya kele nganzi. **43** Beno kukikumisa ve nganzi samu na mwa bibulu ya fyoti-fyoti yina. Beno kukuma ve ya kuvedila ve samu na yawu. Kana ve, beno ke vwanda ya kuvedila ve samu na yawu. **44** Samu ti munu, mu kele Yave Nzambi ya beno, beno kuma bantu ya longo. Beno kuvwanda bantu ya longo, samu ti mu kele ya longo. Beno kuvwanda ve bantu ya kuvedila ve, samu na mwa bibulu ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto. **45** Samu ti munu, mu kele Yave, yina basisaka beno na yinsi ya Ngipiti samu na kuvwanda Nzambi ya beno. Beno kuvwanda bantu ya longo, samu ti mu kele ya longo.» **46** Yina ni Musiku yina me tadila bibulu, na bandeke, na bima nyonso ya moyo yina ke tambulaka na maza, na mwa bibulu ya fyoti-fyoti yina kele na ntoto. **47** Ya kele samu na kukabula bibulu ya kuvedila na yina kele ya kuvedila ve, bibulu yina ba lenda kudya na yina ba lenda kudya ve.

12 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kana kento yina ke na kivumu me buta mwana ya bakala, yandi ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi. Yandi ke vwanda ya kuvedila ve mutindu na ntangu yandi ke talaka menga. **3** Na kilumbu ya nana, ba ke zenga bubakala ya mwana. **4** Na manima, kento yango ke sala bilumbu makumi tatu na tatu na kuvedisa nzutu ya yandi na yina me tadila menga yina basikaka yandi. Yandi fwana kusimba ve ata kima mosi ya longo. Yandi lenda kwenda mpe ve na Yinzo ya longo, tii na ntangu ke manisa bilumbu nyonso ya kuvedisa nzutu ya yandi.» **5** «Kana yandi me buta mwana ya kento, yandi ke vwanda ya kuvedila ve balumingu zole, mutindu na ntangu yandi ke talaka menga. Na manima, yandi ke sala bilumbu makumi sambanu na sambanu na kuvedisa nzutu ya yandi samu na menga yina basikaka yandi.» **6** «Ntangu bilumbu ya kuvedisa nzutu ke manisa, ya vwanda samu na mwana ya bakala to samu na mwana ya kento, mama ke kwenda na sika ya nganga-Nzambi na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Yandi ke nata dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya kuyoka. Yandi ke nata mpe dibembe to kiduka samu na Munkayulu ya mulemvo. **7** Nganga-Nzambi ke nata yawu na mantwala ya Yave. Mpe yandi ke sala kisalu samu na kuvedisa kento yina. Mpe kento yango ke kuma ya kuvedila na yina me tadila menga yina basikaka yandi.» Yina ni Musiku yina me tadila kento yina me buta mwana ya bakala to ya kento. **8** «Kana kento yango me lembana na kuzwa dimeme, yandi ke nata biduka zole to mabembe zole ya fyoti. Mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, ya nkaka samu na Munkayulu ya mulemvo ya masumu. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na kuvedisa yandi. Mpe yandi ke kuma ya kuvedila.»

13 Yave tubaka na Moyize mpe Aloni: **2** «Kana muntu me kuzwa diwumbu na mpusu ya yandi, to kana yandi me kuzwa lota, to kana yandi me kuzwa mputa yina lenda kuma

kimbevo ya mpusu, ba ke nata muntu yina na sika ya nganga-Nzambi Aloni, to na sika ya mosi na bana ya yandi, banganga-Nzambi. **3** Nganga-Nzambi ke tala mbote-mbote kisika yina kele kimbevo. Kana yandi me tala ti na kisika yango mika me kuma mpembe, mpe kisika yango me sala mwa dibulu na mpusu, zaba ti ya kele kimbevo ya bwazi. Nganga-Nzambi ke tala yawu mbote-mbote, mpe yandi ke tuba ti muntu yina kele ya Kuvedila ve. **4** Kana ya ke na didoti ya mpembe na mpusu, mpe ya me sala mwa dibulu ve, mika mpe me kuma ve mpembe, nganga-Nzambi ke tula mbevo yina na kisika ya yandi mosi, bilumbu nsambwadi. **5** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke tala dyaka yandi mbote-mbote. Kana yandi tala ti mputa me soba ve, ya me mwangana na mpusu ve, yandi ke bumba dyaka muntu yango na kisika ya yandi mosi, bilumbu nsambwadi. **6** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke tala dyaka yandi mbote-mbote. Kana mputa me yuma, kasi yawu me mwangana ve na mpusu, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yango kele ya kuvedila. Ya kele kaka lota ya mpamba. Muntu yango ke sukula binkuti ya yandi. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila. **7** Kasi kana muntu yango kwendaka talana na nganga-Nzambi, mpe nganga-Nzambi tubaka ti yandi kele ya kuvedila, kana lota yango ke ntete na kumwanganaka na mpusu, muntu yina ke kwenda talana dyaka na sika ya nganga-Nzambi. **8** Nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana lota me mwangana na mpusu, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Yawu kele na bwazi.» **9** «Kana muntu me kuzwa kimbevo ya bwazi, ba ke nata yandi na sika ya nganga-Nzambi. **10** Nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana nganga-Nzambi tala diwumbu ya mpembe, kana diwumbu yina me kumisa mika mpembe, mpe kana musuni ke na kutalana, **11** ya kele kimbevo ya bwazi yina ke manisaka ve. Nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yango kele ya kuvedila ve. Nganga-Nzambi ke bika kwandi na kubumba yandi na kisika ya yandi mosi. Yandi kele ya kuvedila ve. **12** Kana ya ke na kutalana na meso ya nganga-Nzambi ti bwazi me basisa mawumbu na mpusu nyonso ya muntu yango, kubanda na makulu tii na yintu, **13** Nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana bwazi me mwangana na nzutu nyonso, yandi ke tuba ti kimbevo yina ke salaka ve ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve. Muntu yina kele ya yandi ya kuvedila samu ti nzutu ya yandi nyonso me kuma mpembe. **14** Kasi kilumbu yina mputa ke funguka, mpe musuni ya yandi ke banda na kutalana, muntu yina ke vwanda ya kuvedila ve. **15** Nganga-Nzambi ke tala bisika yina musuni ke na kutalana. Mpe yandi ke tuba ti muntu yango kele ya kuvedila ve. Musuni ya kufunguka kele ya kuvedila ve. Ya kele bwazi. **16** Kana musuni ya kufunguka yina me kuma dyaka mpembe, muntu yango ke kwenda dyaka na sika ya nganga-Nzambi. **17** Nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana nganga-Nzambi tala ti mputa me kuma mpembe, yandi ke tuba ti mputa yina ke salaka ve ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve. Muntu kele ya yandi ya kuvedila.» **18** «Kana muntu vwandaka na diwumbu, mpe diwumbu yango manisaka, **19** kasi mwa mbuma ya mpembe to didoti ya mwa mbwaki me basika na kisika yina vwandaka diwumbu, muntu yina ke kwenda talana na sika ya nganga-Nzambi. **20** Nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana mwa dibulu ke na kusalama kuna, mpe mika me kuma mpembe, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Ya kele kimbemvo ya bwazi yina ke na kubasikila na didoti ya diwumbu. **21** Kana nganga-Nzambi tala ti mika ya mpembe kele ve na kati ya didoti, mwa dibulu mpe kele ve, mputa ke na kuyuma, yandi ke bumba muntu yina na kisika ya yandi mosi, bilumbu nsambwadi. **22** Kana didoti me mwangana na mpusu, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Ya kele kimbevo ya bwazi. **23** Kasi kana didoti me soba ve, yawu me mwangana ve, yawu kele kaka didoti ya diwumbu. Nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila.» **24** «Kana muntu me kuya mpusu ya yandi na tiya, kana didoti ya mwa mbwaki to ya mpembe me basika na kisika yina kuyaka, **25** nganga-Nzambi ke tala mbote-mbote kisika yango. Kana mika me kuma mpembe na kati ya didoti yina, mpe mwa dibulu me salama na kisika yango, ya kele bwazi ke na kuyilama na kisika yina kuyaka. Nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Ya kele kimbevo ya bwazi. **26** Kasi ntangu nganga-Nzambi ke tala yawu, kana na kati ya didoti mika kele ve mpembe, mwa dibulu mpe kele ve, mputa kele ya kuyuma, nganga-Nzambi ke bumba yandi na kisika ya yandi mosi, bilumbu nsambwadi. **27** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana didoti me mwangana na mpusu ya nzutu, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Ya kele kimbevo ya bwazi. **28** Kasi kana didoti me soba ve, yawu me mwangana ve na mpusu ya nzutu, kana yawu me yuma, ya kele kaka kuvimba ya tiya. Nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yango kele ya kuvedila. Ya kele didoti yina bikaka tiya.» **29** «Kana muntu mosi ya bakala to ya kento me kuzwa kimbevo na mpusu ya yandi, na zulu ya yintu to na mubanga, **30** nganga-Nzambi ke tala mbote-mbote kimbevo yango. Kana mwa dibulu me salama na kisika yina kele kimbevo, kana mika yina kele kuna me kuma ya fyoti-fyoti, mpe mwa mbwaki, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Ya kele makoko. Ya kele bwazi ya yintu to ya mubanga. **31** Kasi ntangu nganga-Nzambi ke tala kimbevo yango ya makoko, kana yawu me sala ve mwa dibulu, kana bansuki mpe ke dyaka ndombe ve, nganga-Nzambi ke bumba muntu yango na kisika ya yandi mosi, bilumbu nsambwadi. **32** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke tala dyaka kimbevo yango mbote-mbote. Kana makoko me mwangana ve, mika me kuma ve mwa mbwaki, ya me sala mpe ve mwa dibulu, **33** muntu yango ke katula bansuki ya yandi. Kasi yandi ke katula ve bansuki na kisika yina kele makoko. Na manima, nganga-Nzambi ke bumba dyaka yandi na kisika ya yandi mosi, bilumbu nsambwadi. **34** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke tala mbote-mbote makoko yango. Kana makoko me mwangana ve na mpusu ya nzutu, kana mwa dibulu kele ve, nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yango kele ya kuvedila. Yandi ke sukula binkuti ya yandi. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila. **35** Kasi kana nganga-Nzambi tubaka ti muntu yango kele ya kuvedila, kana na manima kuna, makoko me mwangana na mpusu ya nzutu, **36** nganga-Nzambi ke tala dyaka yandi mbote-mbote. Kana makoko me mwangana na mpusu ya nzutu, nganga-Nzambi ke sosa dyaka ve mika ya mwa mbwaki. Muntu yina kele ya kuvedila ve. **37** Kana yandi tala ti na meso ya yandi, makoko me vwanda kaka mutindu mosi, mika ya ndombe mpe me mena, ya ke na kulakisa ti muntu yina me nyaka. Yandi kele ya kuvedila. Mpe nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila.» **38** «Kana muntu mosi ya bakala to ya kento kele na madoti ya mpembe na mpusu ya nzutu ya yandi, **39** nganga-Nzambi ke tala yandi mbote-mbote. Kana madoti kele mpembe ya mingi ve, ya kele kaka mwa kimbevo ya mpamba. Muntu yina kele ya yandi ya kuvedila.» **40** «Kana bakala me katuka bansuki, mpe yandi me kuma na divenda, yandi kele kaka ya kuvedila. **41** Kana ni bansuki ya lweka ya mbunzu me katuka, yandi kele na divenda ya mbunzu. Yandi kele kaka ya kuvedila. **42** Kasi kana divenda ya dikosi to ya mbunzu me kuma mwa mbwaki na bamputa, ya kele bwazi ke na kubanda na divenda ya dikosi to ya mbunzu ya yandi. **43**

Nganga-Nzambi ke tala yawu mbote-mbote. Kana yandi tala na divenda ya dikosi to ya mbunzu diwumbu ya mwa mbwaki yina kele mutindu bwazi ya mpusu, **44** muntu yango kele na kimbevo ya bwazi. Yandi kele ya kuvedila ve. Nganga-Nzambi ke tuba ti muntu yina kele ya kuvedila ve. Kimbevo kele na yintu ya yandi. **45** «Muntu yina kele na kimbevo ya bwazi fwana kulwata binkuti ya kupasuka. Yandi ke bika bansuki ya yandi ya kumwangana. Yandi ke fuka mandefo ya yandi. Mpe yandi ke banda na kwendaka looka mutindu yayi: "Ya kuvedila ve! Ya kuvedila ve!" **46** Bilumbu nyonso yina yandi ke vwanda na kimbevo yina, yandi ke vwanda ya kuvedila ve. Yandi ke zinga na kisika ya yandi mosi, ntama na kivwandu.» **47** «Kana mbungi me basika na binkuti yina ba yidikaka na mika ya mameme to na lino, **48** to kana mbungi me basika na bilele yina ba yidikaka na mika ya mameme to na lino, na mpusu ya kibulu to na kima yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu, **49** kana mbungi yango kele na ntinta ya maza ya saka-saka, to kana ya kele mwa mbwaki, ya kele mutindu ya mbungi. Mpe ba fwana kulakisa mbungi yina na nganga-Nzambi. **50** Nganga-Nzambi ke tala mbote-mbote mbungi yango. Na manima yandi ke tula kima yina kele na mbungi yango na kisika ya yawu mosi, bilumbu nsambwadi. **51** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke tala dyaka mbote-mbote mbungi yango. Kana yawu me mwangana na kima yina, mbungi yina lenda manisa dyaka ve. Yawu kele ya yimbi. Kima yina kele ya Kuvedila ve. **52** Nganga-Nzambi ke yoka kinkuti yango, to lele yina ba yidikaka na mika ya mameme to na lino, to kima yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu. Ba fwana kuyoka kima yina, samu ti mbungi yina lenda katuka ve. **53** Kasi kana nganga-Nzambi tala ti mbungi me mwangana ve na kinkuti, to na divunga yina ba yidikaka na mika ya mameme to na lino, to na kima yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu, **54** nganga-Nzambi ke tumisa ba sukula kima yina me kuma na mbungi. Na manima, yandi ke tula dyaka yawu na kisika ya yawu mosi, bilumbu nsambwadi. **55** Nganga-Nzambi ke tala dyaka mbote-mbote kima yango na manima ya kusukula yawu. Kana mbungi me soba ve, mpe yawu me mwangana ve, kima yina kele ya kuvedila ve. Ba fwana kuyoka yawu na tiya. Ata ti mbungi yango kele na zulu to na yisi. **56** Kasi kana nganga-Nzambi tala ti na manima ya kusukula kima yango, mbungi me banda na kumanisa, nganga-Nzambi ke zenga ndambu yina kele na mbungi na kinkuti, to na kilele, to na mpusu ya kibulu. **57** Kasi kana na bilumbu yina ke landa, mbungi basika dyaka na kinkuti, to na kilele, to na kima ni kima yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu, mbungi yango me banda dyaka. Ba fwana kuyoka kima yina kele na mbungi. **58** «Kana ba me sukula kima yina vwandaka na mbungi, ya vwanda kinkuti, ya vwanda kilele, ya vwanda kima yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu, ba fwana kusukula dyaka yawu na mbala ya zole, samu ti ya vwanda ya kuvedila.» **59** Yina ni Musiku yina me tadila mbungi na zulu ya binkuti yina ba yidikaka na mika ya mameme mpe na lino, to na bima yina ba yidikaka na bampusu ya bibulu. Musiku yayi ke sadisa na kuzaba kana kima kele ya kuvedila to ya kuvedila ve.

14 Yave tubaka na Moyize: **2** «Yayi ni Musiku yina me tadila muntu ya bwazi, na kilumbu yina ba ke vedisa yandi. Ba ke nata yandi na sika ya nganga-Nzambi. **3** Nganga-Nzambi ke kwenda ntama na kivwandu. Kana nganga-Nzambi tala ti muntu ya bwazi me beluka na kimbevo ya yandi ya bwazi, **4** nganga-Nzambi ke tumisa ba nata samu na muntu yango yina ba ke vedisa, bandeke zole ya moyo, ya kuvedila, kibuku ya yinti ya sedele, singa ya mbwaki na kibuku ya kintala ya mukwisa. **5** Nganga-Nzambi ke tumisa ba zenga laka ya ndeke ya ntete na zulu ya kinzu yina kele na maza ya mukelo na kati ya yawu. **6** Nganga-Nzambi ke baka ndeke yina ya zole, na kibuku ya yinti ya sedele, na singa ya mbwaki, na kibuku ya kintala ya mukwisa. Yandi ke bondika yawu na kati ya menga ya ndeke yina ba me kufwa na zulu ya maza yina kele na kati ya kinzu. **7** Nganga-Nzambi ke mwanga menga bambala nsambwadi na muntu yina ba ke na kuvedisa na kimbevo ya bwazi. Na manima, yandi ke tuba ti muntu yango kele ya kuvedila. Mpe yandi ke bika ndeke yina ya moyo kukwenda ya yawu. **8** Muntu yina ba ke na kuvedisa ke sukula binkuti ya yandi. Yandi ke katula bansuki ya yandi nyonso, yandi ke yobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila. Na manima, yandi ke vutuka na kivwandu. Kasi yandi ke zinga bilumbu nsambwadi na ngaanda ya yinzo ya yandi. **9** Na kilumbu ya nsambwadi, yandi ke katula bansuki ya yandi nyonso: bansuki ya yintu, mandefo, na bansuki yina ke vwandaka na zulu ya meso. Yandi ke bikana dyaka ve na bansuki. Yandi ke sukula binkuti ya yandi, mpe yandi ke yobila maza. Na manima, yandi ke vwanda ya kuvedila.» **10** «Na kilumbu ya nana, muntu yango ke baka mameme zole, yina kele ve na kifuma, na dimeme mosi ya nkento, ya mvula mosi, yina kele ve na kifuma. Yandi ke baka bakilo yivwa ya faline ya kitoko ya kuvukana na mafuta. Yandi ke baka mpe Longe mosi ya mafuta. Yina ni Munkayulu ya madya ya bilanga. **11** Nganga-Nzambi yina ke na kuvedisa ke baka muntu yango yina yandi ke na kuvedisa. Yandi ke tula yandi, na minkayulu ya yandi, na mantwala ya Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **12** Nganga-Nzambi ke baka dimeme mosi. Ni dimeme yina ke vwanda Munkayulu ya kikodi. Yandi ke baka mpe Longe ya mafuta. Yandi ke zungisa yawu na mantwala ya Yave. **13** Yandi ke zenga dimeme yina laka na kisika yina yandi ke kufwaka bibulu ya minkayulu ya mulemvo na bibulu ya Minkayulu ya kuyoka, na kisika ya longo. Kibulu ya Munkayulu ya kikodi, na kibulu ya Munkayulu ya mulemvo, ya kele kikunku ya nganga-Nzambi. Ya kele kima ya longo mingi. **14** Nganga-Nzambi ke baka menga ya kibulu ya Munkayulu ya kikodi. Yandi ke tula yawu na zulu ya dikutu ya lubakala ya muntu yina ba ke na kuvedisa. Yandi ke tula mpe na musapi ya yandi ya nene ya diboko ya lubakala, mpe na musapi ya nene ya dikulu ya lubakala. **15** Nganga-Nzambi ke baka Longe ya mafuta, mpe yandi ke sekula yawu na diboko ya lumoso ya yandi mosi. **16** Yandi ke tula musapi ya diboko ya yandi ya lubakala na kati ya mafuta yango yina kele na diboko ya yandi ya lumoso. Na musapi yina, yandi ke mwanga mafuta bambala nsambwadi na mantwala ya Yave. **17** Na mafuta yina ke bikana na diboko, nganga-Nzambi ke tula mwa ndambu na zulu ya dikutu ya lubakala ya muntu yina ba ke na kuvedisa. Nganga-Nzambi ke tula mwa ndambu ya mafuta mpe na musapi ya nene ya diboko ya lubakala, mpe na musapi ya nene ya dikulu ya lubakala. Yandi ke tula mpe mwa ndambu ya mafuta na zulu ya menga ya kibulu ya Munkayulu ya kikodi. **18** Nganga-Nzambi ke tula mafuta yina me bikana na diboko ya yandi na yintu ya muntu yina ba ke na kuvedisa. Yandi ke sala kisalu samu na kuvedisa muntu yina, na mantwala ya Yave. **19** Na manima, nganga-Nzambi ke pesa Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke sala kisalu samu na kuvedisa muntu yina na masumu ya yandi. Na manima, yandi ke zenga laka ya kibulu ya Munkayulu ya Kuyoka. **20** Nganga-Nzambi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu, kintwadi na Munkayulu ya madya ya bilanga. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na kuvedisa muntu yango, mpe muntu yango ke kuma ya kuvedila.» **21** «Kana muntu yina ba ke na kuvedisa kele mputu, mpe yandi lenda kuzwa ve dikabu ya mutindu yina, muntu yango ke baka kaka mwana mosi ya dimeme ya mbakala. Mwana ya dimeme

yina ni Munkayulu ya kikodi. Ba ke pesa yawu na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, samu na kuvedisa muntu yina. Yandi ke pesa bakilo tatu ya faline ya kitoko ya kuvukana na mafuta, na Longe mosi ya mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **22** Yandi ke baka mpe biduka zole to mabembe zole, mutindu kele lubaku ya yandi. Mosi ke vwanda samu na Munkayulu ya mulemvo. Ya nkaka ke vwanda samu na Munkayulu ya Kuyoka. **23** Na kilumbu ya nana, yandi ke nata minkayulu yina na sika ya nganga-Nzambi, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya Yave, samu na kuvedisa yina ba ke vedisa yandi. **24** Nganga-Nzambi ke baka mwana ya dimeme yina ya Munkayulu ya kikodi, na Longe mosi ya mafuta. Nganga-Nzambi ke pesa yawu na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **25** Nganga-Nzambi ke zenga laka ya dimeme yina ya Munkayulu ya kikodi. Yandi ke baka menga ya munkayulu yina ya kikodi, mpe yandi ke tula yawu na zulu ya dikutu ya lubakala ya muntu yina ba ke na kuvedisa. Yandi ke tula yawu mpe na musapi ya yandi ya nene ya diboko ya lubakala, mpe na musapi ya nene ya dikulu ya lubakala. **26** Nganga-Nzambi ke sekula mafuta na diboko ya yandi mosi ya lumoso. **27** Na musapi ya diboko ya yandi ya lubakala, nganga-Nzambi ke mwanga mafuta yina kele na diboko ya yandi mosi ya lumoso, bambala nsambwadi na mantwala ya Yave. **28** Nganga-Nzambi ke tula mafuta yina kele na diboko ya yandi na zulu ya dikutu ya lubakala ya muntu yina ba ke na kuvedisa. Yandi ke tula mafuta yina mpe na musapi ya yandi ya nene ya diboko ya lubakala, mpe na musapi ya yandi ya nene ya dikulu ya lubakala. Yandi ke tula mafuta yango na bisika yina yandi tulaka ntete menga ya kibulu ya Munkayulu ya kikodi. **29** Mafuta yina me bikana na diboko, nganga-Nzambi ke tula yawu na yintu ya muntu yina ba ke na kuvedisa. Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na kuvedisa muntu yina na mantwala ya Yave. **30** Nganga-Nzambi ke baka kiduka mosi na kati ya biduka nyonso zole, to dibembe mosi na kati ya mabembe nyonso zole, mutindu kele lubaku ya muntu yina. **31** Mutindu kele lubaku ya muntu yango, nganga-Nzambi ke pesa ya nkaka samu na Munkayulu ya mulemvo, ya nkaka samu na Munkayulu ya Kuyoka, kintwadi na Munkayulu ya madya ya bilanga. Nganga-Nzambi ke sala, samu na muntu yina ba ke na kuvedisa, kisalu samu na kuvedisa yandi, na mantwala ya Yave.» **32** Yina ni Musiku yina me tadila muntu me vwanda na kimbevo ya mpusu, yina kele na lubaku ya fyoti samu na kuzwa bima yina me fwanana samu na kuvedisa yandi. **33** Yave tubaka na Moyize mpe na Aloni: **34** «Mu ke pesa beno yinsi ya Kaana samu ti yawu kuvwanda ya beno. Ntangu beno ke kota na yinsi yango, kana mu me tula didoti ya mbungi na bibaka ya yinzo, **35** muntu ya kuzwa yinzo yina ke kwenda zabisa yawu na nganga-Nzambi mutindu yayi: "Didoti mosi ke na kutalana na yinzo ya munu." **36** Nganga-Nzambi ke tumisa ba basisa bima nyonso yina vwandaka na kati ya yinzo yango, ntete ti yandi nganga-Nzambi kukota na kati, samu na kutala mbote-mbote didoti yango. Yawu ke sala ti ata kima mosi ya yinzo yina kukuma ve ya kuvedila ve. Na manima, nganga-Nzambi ke kota na yinzo samu na kutala mbote-mbote yinzo. **37** Nganga-Nzambi ke tala mbote-mbote didoti yango. Kana yandi tala ti, na bibaka ya yinzo, didoti yango kele na mwa mabulu yina kele na ntinta ya maza ya saka-saka, to ntinta ya mwa mbwaki, **38** nganga-Nzambi ke basika na yinzo. Mpe ntangu yandi ke kuma na mwelo ya yinzo, yandi ke kangisa yinzo yango bilumbu nsambwadi. **39** Na kilumbu ya nsambwadi, nganga-Nzambi ke vutuka na kwiza kutala. Kana didoti me mwangana na bibaka, **40** nganga-Nzambi ke tumisa ba katula matadi yina me kuzwa didoti. Ba ke losa yawu na ngaanda ya mbanza, na kisika mosi ya kuvedila ve. **41** Yandi ke tumisa ba kwaka bibaka nyonso ya kati ya yinzo. Fundu-fundu yina ke kubwa, ba ke losa yawu na ngaanda ya mbanza, na kisika mosi ya kuvedila ve. **42** Na manima, ba ke baka matadi ya nkaka samu na kutula yawu na kisika yina vwandaka matadi ya ntete. Ba ke baka mpe ntoto ya nkaka samu na kulenga dyaka yinzo. **43** «Kana didoti me basika dyaka na yinzo na manima ya kukatula matadi, mpe ya kulenga dyaka yinzo, **44** Nganga-Nzambi ke vutuka dyaka kuna. Kana yandi tala ti didoti me mwangana na yinzo, zaba ti ya kele mbungi yina lenda manisa ve na yinzo. Yinzo yina kele ya kuvedila ve. **45** Ba ke mwangisa yinzo nyonso. Matadi, na muludi, na fundu-fundu nyonso ya yinzo, ba ke nata yawu na ngaanda ya mbanza, na kisika mosi ya kuvedila ve. **46** «Konso muntu yina ke kota na yinzo yango na ntangu yawu ke vwanda ya kukangama, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **47** Konso muntu yina ke lala na yinzo yango, yandi fwana sukula binkuti ya yandi. Konso muntu yina ke kudya na yinzo yango, yandi fwana sukula binkuti ya yandi.» **48** «Kana nganga-Nzambi me kwiza na yinzo, mpe yandi me tala ti didoti me mwangana ve kubanda ntangu yina ba lengaka dyaka yinzo yango, nganga-Nzambi ke tuba ti yinzo yina kele ya kuvedila. Yimbi manisaka ya yawu.» **49** «Samu na kuvedisa yinzo, nganga-Nzambi ke baka bandeke zole, na kibuku ya yinti ya sedele, na singa ya mbwaki, na kibuku ya kintala ya mukwisa. **50** Nganga-Nzambi ke zenga laka ya ndeke ya ntete na zulu ya kinzu yina kele na maza ya mukelo na kati ya yawu. **51** Nganga-Nzambi ke baka kibuku ya yinti ya sedele, na kibuku ya kintala ya mukwisa, na singa ya mbwaki, na ndeke yina ya zole. Yandi ke bondika yawu na kati ya menga ya ndeke yina ba me kufwa mpe na kati ya maza yina ya mukelo. Yandi ke mwanga yawu na yinzo bambala nsambwadi. **52** Yandi ke vedisa yinzo na menga ya ndeke, na maza ya mukelo, na ndeke ya moyo, na kibuku ya yinti ya sedele, na kibuku ya kintala ya mukwisa, na singa ya mbwaki. **53** Yandi ke bika ndeke ya moyo kukwenda ya yawu na ngaanda ya mbanza. Yandi ke sala kisalu samu na kuvedisa yinzo. Mpe yinzo ke kuma ya kuvedila.» **54** Yina ni Musiku yina me tadila bwazi ya mutindu na mutindu, makoko, **55** mbungi ya binkuti mpe ya bayinzo, **56** mawumbu, lota, madoti ya mpembe. **57** Musiku yina ke longisa kana muntu to kima kele ya kuvedila to ya kuvedila ve. Yawu kele Musiku yina me tadila bwazi mpe mbungi.

15 Yave tubaka na Moyize mpe na Aloni **2** na kuzonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kana bakala me kuzwa kimbevo na nzutu ya yandi ya bubakala, kana yawu me banda kubasika maza, bakala yina me kuma ya Kuvedila ve. **3** Maza yina ke na kubasika na nzutu ya yandi lenda vwanda ya maza-maza, to ya kukangama mutindu mafinya. Nyonso kele ya kuvedila ve. Mpe bima yango ke salaka ti muntu yina kuvwanda ya kuvedila ve. **4** Na yina, konso mfulu yina ke lalila bakala yina bima yango ke na kubasika, ya ke kuma ya kuvedila ve. Konso kima yina yandi ke vwandila, ya ke kuma ya kuvedila ve. **5** Konso muntu yina ke simba mfulu yina fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **6** Kana bakala yina ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala me vwandila kima, konso muntu yina ke vwanda na zulu ya kima yango fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **7** Kana bakala ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala, konso muntu yina ke simba nzutu ya yandi fwana kusukula binkuti. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya

kuvedila ve tii na nkokila. **8** Kana bakala yina ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala me lobodila muntu ya kuvedila mante, muntu yina fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **9** Kana bakala ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala, konso kyandu ya kibulu yina yandi me vwandila ke vwanda ya kuvedila ve. **10** Kana kima vwandaka na yisi ya bakala yina ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala, konso muntu yina ke simba kima yango, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. Muntu yina me nata kima ya mutindu yina fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **11** Kana bakala yina ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala me sukula maboko ya yandi ve ntete ti yandi kusimba muntu, muntu yina yandi me simba fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **12** Kana bakala yina ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala me simba kima yina ba yidikaka na ntoto, ba fwana kumwangisa kima yina. Kana kima yango ba yidikaka yawu na kibuku ya yinti, ba fwana kusukula yawu na maza. **13** «Kana kimbevo ya bakala yina vwandaka basika bima na nzutu ya yandi ya bubakala me manisa, yandi ke vingila bilumbu nsambwadi na kuvwanda ya kuvedila. Mpe yandi ke sukula binkuti ya yandi. Yandi ke yobila na maza ya mukelo. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila. **14** Na kilumbu ya nana, yandi ke baka biduka zole to mabembe zole ya ntwenya. Yandi ke kwenda na yawu na mantwala ya Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Mpe yandi ke pesa yawu na nganga-Nzambi. **15** Nganga-Nzambi ke pesa ndeke mosi na nyonso zole samu na Munkayulu ya mulemvo. Ndeke ya nkaka yandi ke pesa yawu samu na Munkayulu ya kuyoka. Nganga-Nzambi ke sala, na mantwala ya Yave, kisalu samu na kuvedisa bakala yina na kimbevo ya yandi. **16** «Kana bakala me basika maluma, yandi fwana kusukula nzutu ya yandi nyonso na maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **17** Konso kilele to mpusu ya kibulu yina me bwidila maluma, ba fwana kusukula yawu. Yawu ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **18** «Kana bakala me vukisa mfulu na kento, bawu fwana kuyobila maza. Bawu ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila.» **19** Kana kento ke na kubasika menga samu ti yandi me tala menga, yandi ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi, samu na menga. Konso muntu yina ke simba yandi ke vwanda ya Kuvedila ve tii na nkokila. **20** Kana kento ke ya kuvedila ve samu ti yandi me tala menga, konso mfulu yina yandi ke lalila, yawu ke vwanda ya kuvedila ve. Konso kima yina yandi ke vwandila, yawu ke vwanda ya kuvedila ve. **21** Konso muntu yina ke simba mfulu ya kento yina, yandi fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **22** Kana kento yina me vwandila kima, konso muntu yina ke simba kima yango, yandi fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **23** Kana kima kele na zulu ya mfulu yina kento yango me vwandila, to na zulu ya kyandu yina yandi me vwandila, muntu yina ke simba kima yango, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **24** Kana bakala me vukisa mfulu na kento yina, mpe menga ya kento yango me kuzwa yandi, bakala yina ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi. Konso mfulu yina bakala yina ke lalila, yawu ke vwanda ya kuvedila ve. **25** Kana kento ke na kubasika menga bilumbu mingi, kasi yandi me tala ve menga, to kana menga ke na kutatamana na kubasika kulutila bilumbu ya yandi ya menga, kento yina ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nyonso yina menga yango ke na kubasika yandi. Yandi ke vwanda ya kuvedila ve mutindu ntangu yandi ke vwandaka ya kuvedila ve ntangu yandi ke talaka menga. **26** Ntangu menga yango ke na kubasika yandi, konso mfulu yina yandi ke lalila ke vwanda mutindu yawu ke vwandaka ntangu yandi ke vwandaka ya kuvedila ve samu ti yandi me tala menga. Konso kima yina yandi ke vwandila, yawu ke vwanda ya kuvedila ve mutindu ntangu yandi ke talaka menga. **27** Konso muntu yina ke simba mfulu yina to kima yina, yandi ke vwanda ya kuvedila ve. Yandi fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi fwana kuyobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **28** Kana menga yina vwandaka basika na kento me manisa, kento yina ke vingila bilumbu nsambwadi. Na manima, yandi ke vwanda ya kuvedila. **29** Na kilumbu ya nana, yandi ke baka biduka zole to mabembe zole ya ntwenya. Yandi ke kwenda na yawu na sika ya nganga-Nzambi, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **30** Nganga-Nzambi ke pesa ndeke mosi na kati ya nyonso zole samu na Munkayulu ya mulemvo. Ndeke ya nkaka yandi ke pesa yawu samu na Munkayulu ya kuyoka. Nganga-Nzambi ke sala, na mantwala ya Yave, kisalu samu na kuvedisa kento yina na kimbevo ya yandi. **31** «Beno ke tuba na bana ya Isayeli na kuvwandaka ya bawu na lweka, ntangu bawu ke vwandaka ya kuvedila ve. Na yina bawu ke kufwa ve samu ti bawu kele ya kuvedila ve mpe bawu me sumuna yinzo ya munu yina mu ke vwandaka na kati-kati ya bawu.» **32** Yina ni Musiku yina me tadila bakala yina ke na kubasika bima na nzutu ya yandi ya bubakala, to bakala yina me kuma ya kuvedila ve samu ti maluma me basika yandi. **33** Yawu me tadila mpe kento yina kele ya kuvedila ve samu ti yandi me tala menga, muntu yina ke na kubasika maza na nzutu ya yandi ya bukento to ya bubakala, mpe bakala yina me vukisa mfulu na kento yina kele ya kuvedila ve.

16 Na manima ya lufwa ya bana zole ya Aloni, bayina kufwaka ntangu bawu belamaka na mantwala ya Yave, Yave zonzaka na Moyize. **2** Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: «Zabisa na mpangi ya nge Aloni, yandi kukotaka ve makota-kota na kivinga ya kulutila longo, na manima ya lele yina ke bumbaka yawu. Kuna na kivinga ya kulutila longo, kele na kitapu ya Sanduku ya Ngwisani, na zulu ya Sanduku ya Ngwisani. Kana yandi kota kuna makota-kota, yandi lenda kufwa ntangu mu ke talana na kati ya dituti, na zulu ya kitapu ya Sanduku ya Ngwisani.» **3** «Na kukota na kivinga ya kulutila longo, Aloni ke baka bima yayi: ngombe ya ntwenya ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo, mpe dimeme ya mbakala samu na Munkayulu ya kuyoka. **4** Yandi ke lwata kinkuti ya longo ya lino mpe mibati ya lino. Yandi ke lwata mukaba ya lino mpe yimpu ya lino ya bunganga-Nzambi. Yina ni binkuti ya longo yina yandi ke lwata na manima ya kusukula nzutu ya yandi na maza. **5** Mukangu ya Isayeli ke pesa yandi bankombo zole ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Bawu ke pesa yandi mpe dimeme mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya Kuyoka.» **6** «Aloni ke pesa ngombe ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo ya masumu ya yandi mosi. Yandi ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya yandi mosi mpe ya bantu ya yinzo ya yandi. **7** Yandi ke baka bankombo nyonso zole, mpe yandi ke tula yawu na mantwala ya Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **8** Aloni ke bula dzeke samu na kuzaba, na kati ya bankombo nyonso zole, wapi yina kele ya Yave, mpe wapi yina kele ya Azazele. **9** Nkombo yina dzeke ke soola samu na Yave, Aloni ke nata yawu, mpe yandi ke pesa yawu samu na Munkayulu ya mulemvo. **10** Nkombo yina dzeke ke soola samu

na Azazele, ba ke tula yawu ya moyo na mantwala ya Yave. Ba ke sala kisalu na zulu ya nkombo yina samu na kukatula masumu. Mpe ba ke fidisa yawu na sika ya Azazele, na yinsi ya kuyuma. **11** «Aloni ke pesa ngombe ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo ya masumu ya yandi mosi. Yandi ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya yandi mosi, mpe ya bantu ya yinzo ya yandi. Yandi ke zenga laka ya ngombe ya Munkayulu ya mulemvo ya masumu ya yandi mosi. **12** Yandi ke baka kiyokolo ya maaka ya nsunga ya mbote. Yandi ke fulusa yawu na makala ya tiya yina yandi ke baka na kiyokolo ya minkayulu, na mantwala ya Yave. Yandi ke baka maboko zole ya kufululuka na fundu-fundu ya maaka ya nsunga ya mbote. Yandi ke nata yawu na kivinga ya kulutila longo. **13** Yandi ke tula fundu-fundu ya maaka ya nsunga ya mbote na tiya, na mantwala ya Yave, samu ti mulinga ya yawu kufuka kitapu ya Sanduku ya ngwisani. Na kati ya sanduku yina kele na Matadi ya ngwisani. Na kusala mutindu yina, Aloni ke kufwa ve. **14** Yandi ke baka menga ya ngombe, na musapi ya yandi, yandi ke mwanga yawu na zulu ya kitapu ya Sanduku ya Ngwisani, na lweka ya esete. Yandi ke mwanga mpe menga bambala nsambwadi na mantwala ya kitapu ya Sanduku ya Ngwisani. **15** Yandi ke kufwa nkombo ya mbakala yina me pesama mutindu Munkayulu ya mulemvo ya masumu ya bantu. Yandi ke nata menga ya nkombo yina na kivinga ya kulutila longo. Yandi ke sala na menga yina mutindu yandi salaka na menga ya ngombe. Yandi ke mwanga yawu na zulu ya kitapu ya Sanduku ya ngwisani, mpe na mantwala ya Sanduku ya ngwisani. **16** Yandi ke sala kisalu samu na kuvedisa kivinga ya longo samu na kondwa Kuvedila ya bana ya Isayeli, na yimbi ya bawu, na masumu nyonso ya bana ya Isayeli. Yandi ke sala mutindu mosi samu na Yinzo ya Mbwabanu, yina ke vwandaka na sika ya bawu, na kati-kati ya kondwa kuvedila ya bawu. **17** Ntangu Aloni ke kota na kivinga ya kulutila longo samu na kusala kisalu samu na kukatula masumu, ata muntu mosi ve ke vwanda na Yinzo ya Mbwabanu, tii ntangu yina Aloni ke basika. Aloni ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya yandi mosi, na ya bantu ya yinzo ya yandi, na ya mukangu nyonso ya Isayeli. **18** Aloni ke basika na kukwiza na kivinga ya longo, mpe yandi ke kwenda na Kiyokolo ya minkayulu, yina kele na mantwala ya Yave. Yandi ke sala kisalu na Kiyokolo ya minkayulu, samu na kuvedisa yawu. Yandi ke baka ndambu ya menga ya ngombe mpe ya nkombo, yandi ke tula yawu na balweka nyonso ya mampoka ya Kiyokolo ya minkayulu. **19** Na musapi ya yandi, yandi ke mwanga menga bambala nsambwadi na Kiyokolo ya minkayulu. Yandi ke vedisa yawu na kondwa kuvedila ya bana ya Isayeli. Mpe yandi ke byeka yawu. **20** «Ntangu Aloni ke manisa na kusala kisalu samu na kuvedisa kivinga ya longo, mpe Yinzo ya Mbwabanu, mpe Kiyokolo ya minkayulu, yandi ke nata nkombo ya mbakala ya moyo. **21** Aloni ke tentika maboko ya yandi zole na zulu ya yintu ya nkombo ya moyo. Mpe yandi ke fungula masumu nyonso ya bana ya Isayeli, na bafoti nyonso ya bawu, na yimbi nyonso ya bawu. Yandi ke tula yawu na zulu ya yintu ya nkombo. Mpe yandi ke pesa nkombo yango na muntu yina ba kubikaka samu na kunata yawu na yinsi ya kuyuma. **22** Nkombo yina ke baka kizitu ya masumu nyonso ya bawu mpe yandi ke nata yawu na kisika yina bantu lenda kuma ve.» «Ba ke fidisa nkombo yango na yinsi ya kuyuma. **23** Na manima, Aloni ke kota na Yinzo ya Mbwabanu. Yandi ke katula binkuti ya lino yina yandi lwataka na kukota na kivinga ya kulutila longo. Mpe yandi ke bika yawu kuna. **24** Yandi ke sukula nzutu ya yandi na maza na kisika mosi ya longo. Mpe yandi ke lwata binkuti ya yandi ya nkaka. Na manima, yandi ke basika samu na kwenda pesa Munkayulu ya Kuyoka ya yandi mosi, mpe Munkayulu ya Kuyoka ya bantu. Yandi ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya yandi mosi mpe ya bantu. **25** Yandi ke yoka na Kiyokolo ya minkayulu mafuta ya bibulu yina me pesama samu na mulemvo ya masumu.» **26** «Muntu yina nataka nkombo ya Azazele fwana kusukula binkuti ya yandi, mpe kusukula nzutu ya yandi na maza. Na manima, yandi ke vutuka na kivwandu. **27** Ngombe na nkombo yina pesamaka samu na kukatula masumu, ba ke nata yawu ntama na kivwandu. Ni bibulu yina ba nataka menga ya yawu na kivinga ya kulutila longo samu na kusala kisalu samu na kukatula masumu. Mpusu ya bibulu yina, na mbisi ya yawu, na matufi ya yawu, ba ke losa yawu na tiya. **28** Muntu yina ke yoka yawu fwana kusukula binkuti ya yandi. Mpe yandi fwana kusukula nzutu ya yandi na maza. Na manima, yandi ke kota na kivwandu.» **29** «Yina kele bansalulu yina beno ke banda na kusadilaka bantangu nyonso. Na ngonda ya nsambwadi, na kilumbu ya kumi, beno ke mina-nsoki, beno ke sala ata kisalu, ya vwanda muntu ya yinsi, to nzenza yina ke vwandaka na sika ya beno. **30** Samu ti na kilumbu yina, ba ke sala kisalu samu na kukatula masumu nyonso ya beno, samu na kuvedisa beno. Beno ke vwanda ya kuvedila na mantwala ya Yave. **31** Ya ke vwanda kilumbu ya Saba samu na beno, kilumbu ya kupema. Beno ke mina nsoki. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso.» **32** «Nganga-Nzambi yina ba byekaka, yina yinganaka tata ya yandi na kifulu ya nganga-Nzambi ya ntete, ni yandi ke sala kisalu samu na kukatula masumu. Yandi ke lwata binkuti ya lino ya longo. **33** Yandi ke sala kisalu samu na kuvedisa kivinga ya longo, mpe Yinzo ya Mbwabanu, mpe Kiyokolo ya minkayulu. Yandi ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya banganga-Nzambi, na ya bantu nyonso ya Isayeli.» **34** «Yina kele bansalulu ya konso ntangu samu na beno. Beno fwana salaka mutindu yina mbala mosi na mvula, samu na kukatula masumu nyonso ya bana ya Isayeli.» Aloni salaka mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize.

17 Yave zabisaka na Moyize **2** na kutuba na Aloni, na bana ya yandi, mpe na bana nyonso ya Isayeli mutindu yayi: **3** «Kana muntu ya Isayeli kufwa ngombe, to dimeme, to nkombo, ya vwanda na kivwandu, to ntama na kivwandu, **4** kana yandi kunata yawu ve na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu samu na kupesa yawu na Yave, na mantwala ya Yinzo ya Yave, menga yina yandi me mwangisa kele na zulu ya yintu ya yandi. Yandi me mwangisa menga. Ba fwana kukatula muntu yina na lutangu ya bantu ya yandi. **5** Na mutindu yina, bana ya Isayeli ke bika na kufwaka bibulu ya minkayulu ya bawu kisika ni kisika. Kasi bawu ke banda na kunataka yawu na Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya nganga-Nzambi. Bawu ke banda na kupesaka yawu na Yave samu na Minkayulu ya kiwisa. **6** Nganga-Nzambi ke mwanga menga na Kiyokolo ya minkayulu ya Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Na manima, yandi ke yoka mafuta. Nsunga ya yawu ke yangidika Yave. **7** Bana ya Isayeli ke pesa dyaka ve minkayulu ya bawu na banzambi ya luvunu yina kele na bifwani ya bankombo. Bawu ke na kubikaka munu samu na kusadila banzambi yina. Bansalulu yayi ke vwanda ya bantangu nyonso samu na bawu, na bambandu nyonso.» **8** «Nge ke tuba na bawu: kana muntu ya dikanda ya Isayeli, to nzenza yina ke zingaka na sika ya bawu me pesa Munkayulu ya kuyoka, to munkayulu ya nkaka, **9** kana yandi me nata yawu ve na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu samu na kupesa yawu na Yave, muntu yina ba fwana kukatula yandi na lutangu ya bantu ya yandi.» **10** «Kana muntu ya dikanda ya

Isayeli, to nzenza yina ke zingaka na sika ya bawu me kudya menga, ya vwanda menga ni menga, mu ke balukila muntu yina me kudya menga. Mpe mu ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi. **11** Samu ti luzingu ya bima nyonso ya moyo kele na kati ya menga. Mu me pesa beno luve ya kusadila yawu na Kiyokolo ya minkayulu, samu na kukatula masumu ya beno. Menga ke salaka ti beno kuzwa mulemvo ya masumu, samu ti luzingu kele na kati ya menga. **12** Ni samu na yawu mu me tuba na bana ya Isayeli: “Ata muntu mosi na kati ya beno kudya menga ve. Nzenza yina ke na kuzinga na sika ya beno mpe fwana kudya ve menga.”» **13** «Kana muntu mosi na kati ya bana ya Isayeli, to nzenza yina ke zingaka na sika ya bawu me kwenda na mbingu, mpe yandi me kufwa kibulu to ndeke yina ba ke kudyaka, muntu yina fwana kumwangisa menga ya yawu na ntoto. Mpe yandi fwana kufuka menga yango na ntoto. **14** Samu ti luzingu ya bima nyonso ya moyo kele na kati ya menga. Ni yawu yina mu me tuba na bana ya Isayeli: “Beno kudya ve menga ya ata kibulu. Samu ti luzingu ya konso kima ya moyo, ni menga ya yawu. Konso muntu yina ke kudya menga, ba ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi.» **15** «Na kati ya bana ya Isayeli to banzenza yina ke zingaka na sika ya bawu, konso muntu yina ke kudya kibulu yina me kufwa yawu mosi, to kibulu yina mpangi kibulu me kufwa, muntu yina fwana kusukula binkuti ya yandi. Yandi ke yobila maza. Mpe yandi ke vwanda ya Kuvedila ve tii na nkokila. Na manima, yandi ke vwanda ya kuvedila. **16** Kana yandi sukula ve binkuti ya yandi, kana yandi sukula ve nzutu ya yandi, disumu ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi.»

18 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Mu kele Yave, Nzambi ya beno. **3** Beno sala ve mutindu ba ke salaka na yinsi ya Ngipiti, kisika yina beno vwandaka zinga. Beno kusala mpe ve mutindu ba ke salaka na Kaana, kisika yina mu ke na kunata beno. Beno landa ve bansalulu ya bawu. **4** Beno landa misiku ya munu. Beno sadila bansalulu ya misiku ya munu. Beno landa yawu. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **5** «Beno sadila misiku ya munu mpe bansalulu ya misiku ya munu. Muntu yina ke sadila yawu ke zinga na nzila ya yawu. Mu kele Yave.» **6** «Bakala kuvukisa ve mfulu na kento yina bawu kele dikanda mosi. Mu kele Yave.» **7** «Kuvukisa ve mfulu na mama ya nge. Ya kele kusafula tata ya nge. Yandi kele mama ya nge: kuvukisa ve mfulu na yandi.» **8** «Kuvukisa ve mfulu na kento ya nkaka ya tata ya nge. Ya kele kusafula tata ya nge.» **9** «Kuvukisa ve mfulu na kibusi ya nge: mwana ya tata ya nge to mwana ya mama ya nge, ya vwanda yina me butuka na yinzo ya makwela to yina me butuka na ngaanda.» **10** «Kuvukisa ve mfulu na mutekolo ya nge, ya vwanda yina me buta mwana ya nge ya bakala to mwana ya nge ya kento. Ya kele kusafula nzutu ya nge mosi.» **11** «Kuvukisa ve mfulu na mwana yina tata ya nge me buta na kento ya nkaka. Yandi kele mwana ya tata ya nge, yandi kele kibusi ya nge.» **12** «Kuvukisa ve mfulu na kibusi ya tata ya nge. Yandi kele muntu ya dikanda ya tata ya nge.» **13** «Kuvukisa ve mfulu na mpangi ya mama ya nge. Yandi kele muntu ya dikanda ya mama ya nge.» **14** «Kusafula ve mpangi ya tata ya nge na kuvukisa mfulu na kento ya yandi. Kento yina kele mama ya nge.» **15** «Kuvukisa ve mfulu na kento ya mwana ya nge. Yandi kele bokilo ya nge. Kuvukisa ve mfulu na yandi.» **16** «Kuvukisa ve mfulu na kento ya mpangi ya nge. Ya kele kusafula mpangi ya nge.» **17** «Kuvukisa ve mfulu na kento mpe na mwana ya yandi ya kento. Kuvukisa ve mfulu na mutekolo ya yandi, mwana ya mwana ya yandi ya bakala to ya kento. Ya kele dyambu ya nsoni mingi. Bawu kele dikanda mosi.» **18** «Kukwela ve mpangi ya kento ya nge kana kento ya nge ke ntete moyo, samu ti nge ke kotisa kimbanda ntangu nge ke vukisa mfulu na mpangi ya kento ya nge.» **19** «Kuvukisa ve mfulu na kento, kana yandi kele na menga. Yandi kele ya kuvedila ve.» **20** «Kuvukisa ve mfulu na kento ya mpangi ya nge ya yinsi mosi. Samu ti yawu ke sala ti nge vwanda ya kuvedila ve.» **21** «Kupesa ve mwana ya nge mutindu munkayulu na nzambi Moloke. Ya kele kusafula nkumbu ya Nzambi ya nge. Munu kele Yave.» **22** «Kuvukisa ve mfulu na mpangi bakala, mutindu ba ke vukisaka mfulu na kento. Ya kele nganzi.» **23** «Kuvukisa ve mfulu na kibulu. Samu ti yawu ke sala ti nge vwanda ya Kuvedila ve. Kento mpe lenda kuvukisa ve mfulu na kibulu. Ya kele vwanzi ya nsisi.» **24** «Beno kukuma ve ya kuvedila ve na kusadila ata dyambu mosi na mambu nyonso yina. Samu ti bantu ya bayinsi yina mu ke na kubingisa na mantwala ya beno, bawu kumaka ya Kuvedila ve samu na mambu nyonso yina. **25** Yinsi mpe me kuma ya kuvedila ve samu na yawu. Mu me futisa yinsi yango yimbi ya yandi, mpe yawu me luka bantu ya yandi.» **26** «Beno, beno fwana kusadila misiku mpe bansalulu ya misiku ya munu. Beno kusala ata mosi na mambu yina ya nganzi, ya vwanda beno, ya vwanda nzenza yina ke zingaka na sika ya beno. **27** Yina ni mambu nyonso ya nganzi yina vwandaka sadila bantu ya yinsi, bayina vwandaka zinga kuna tekila beno. Ni yawu yina yinsi me kuma ya Kuvedila ve. **28** Beno kusala dyaka ve ti yinsi yango kuvwanda dyaka ya Kuvedila ve, samu ti yawu kuluka beno ve, mutindu yawu me luka bantu yina vwandaka zinga kuna tekila beno. **29** Bantu nyonso yina ke sala mosi na mambu yina ya nganzi, ba ke katula bawu na lutangu ya bantu ya bawu.» **30** «Beno landa bantumunu ya munu. Beno kusadila ve bansalulu ya nganzi yina bantu vwandaka sadila tekila beno kwiza, samu ti beno kuvwanda ve ya Kuvedila ve. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.»

19 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli mutindu yayi: «Beno kuvwanda ya longo. Samu ti munu, Yave Nzambi ya beno, mu kele ya longo!» **3** «Konso muntu na kati ya beno fwana kuzitisa tata ya yandi na mama ya yandi. Yandi fwana mpe kuzitisa basaba ya munu. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **4** «Beno sambila ve banzambi ya luvunu. Beno yidika ve banzambi ya biteki na bisengo ya kusulumuka. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **5** «Ntangu beno ke pesa na Yave Minkayulu ya kiwisa, beno landa misiku, samu ti Yave kundima yawu. **6** Mbisi ya kibulu yina me pesama mutindu munkayulu, beno ke kudya yawu kaka na kilumbu yina ba me kufwa yawu to na kilumbu yina ke landa. Mbisi yina ke bikana na manima ya bilumbu zole, ba ke losa yawu na tiya. **7** Kana ba me kudya yawu na manima ya bilumbu zole, Yave ke ndima yawu ve. Mbisi yina ke dyaka ve ya mbote. **8** Muntu yina ke kudya yawu, disumu ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi, samu ti yandi me sumuna kima ya longo ya Yave. Ba ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi.» **9** «Ntangu ya kuyonzika bambuma ya bilanga na yinsi ya beno, beno kuyonzika ve bambuma yina kele na ndilu ya bilanga. Beno vutuka ve na kwenda lokota bambuma yina bikanaka na bisika yina beno vwandaka me yonzika yimeni. **10** Beno vutuka mpe ve na bilanga ya bayinti ya vinu samu na kwenda buka bambuma yina bikanaka, to na kwenda lokota bambuma yina kubwaka na ntoto. Beno bikila yawu bamputu na banzenza. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **11** «Beno kulaba ve. Muntu kuvuna to kusadila ve mayuya na mpangi ya yandi yina ba kele yinsi mosi. **12** Beno kudya ve bandefi ya luvunu na

nkumbu ya munu. Yina kele kuvweza nkumbu ya Nzambi ya nge. Mu kele Yave.» **13** «Kusalisa ve mpangi ya nge kisalu ya mpamba. Kulaba ve yandi. Difuta ya muntu yina me sadila nge kisalu fwana kulala ve na sika ya nge. **14** Kuzonza ve mambu ya nsiingulu na muntu yina kele na makutu ya kufwa. Kutula ve na mantwala ya mpofo kima yina lenda bwisa yandi. Zitisa Nzambi ya nge. Mu kele Yave.» **15** «Na kati ya balufundusu ya beno, beno sala ve mambu ya kondwa kudedama. Kunungisa ve mputu mpe kupesa ve mpemba na muntu ya mfunu. Kasi fundisa mpangi ya nge yina beno kele yinsi mosi na ludedomo nyonso. **16** Kukwenda vunina ve bampangi ya nge mambu. Kuzonza ve mambu ya luvunu na mpangi samu ti ba kufwa yandi. Mu kele Yave.» **17** «Kuyina ve mpangi ya nge na yisi ya ntima. Kasi kukima ve na kusemba yandi, samu ti nge kuzwa ve disumu samu na yandi. **18** Kuvutula ve yimbi na muntu yina me sala nge yimbi. Kukangila ve mpangi ya nge nkele. Zola mpangi ya nge mutindu nge mosi. Mu kele Yave.» **19** «Beno landa bansalulu ya munu. Kukwelisa ve bibulu ya makanda zole ya kuswaswana. Kukuna ve bambuma ya makanda zole ya kuswaswana na kati ya bilanga mosi. Kulwata ve kinkuti yina ba yidikaka na basinga ya mitindu zole ya kuswaswana.» **20** «Kana bakala me vukisa mfulu na kento yina kele mundongo, kana kento yango wisanaka ntete na muntu ya nkaka samu na kukwelana na yandi, kasi nabunu ba futila yandi mbongo samu na kukuula yandi na bundongo, to nabunu ba pesa yandi kimpwanza ya kukwenda ya yandi, ba fwana kupesa bakala yina kitumbu. Kasi ba ke kufwa bawu ve, samu ti kento yina vwandaka ntete mundongo. **21** Bakala yango ke nata dimeme ya mbakala na Yave. Yandi ke nata yawu na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, samu na Munkayulu ya kikodi na yimbi yina yandi me sala. **22** Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya bakala yina. Yandi ke sala kisalu yango na dimeme yango ya mbakala na mantwala ya Yave. Mpe bakala yango ke kuzwa mulemvo ya masumu ya yandi.» **23** «Ntangu beno ke kota na yinsi ya Kaana, mpe beno ke kuna bayinti ya bambuma ya kudya ya mutindu na mutindu, beno ke tala yawu mutindu bambuma yina ba yiminaka. Yawu ke vwanda bambuma yina ba yiminaka samu na beno, bamvula tatu. Beno ke kudya yawu ve. **24** Na mvula ya yiya, beno ke baka bambuma nyonso yina, beno ke tula yawu na lweka samu na Yave. Beno ke sala yawu na kati ya mukembo ya nene yina ba ke salaka samu na Yave. **25** Na mvula ya tanu, beno lenda banda na kudya bambuma ya bayinti yango. Na mutindu yina, bayinti ya beno ke banda na kubuta mingi. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **26** «Beno kudya ve kibulu na kisika yina beno me mwangisa menga ya yawu. Beno kusadila ve mikisi to bunganga samu na kuzaba mambu yina ke kwiza. **27** Beno kuteba ve bandilu ya bansuki ya beno. Kuteba ve balweka ya mandefo ya nge. **28** Beno kulwalisa ve banzutu samu ti muntu me kufwa. Beno kusala ve bansamba na banzutu ya beno. Mu kele Yave.» **29** «Kusumuna ve mwana ya nge ya kento na kutumisa yandi na kusala kindumba, samu ti yinsi kubeba ve na kinsuza, mpe yawu kufuluka ve na mambu ya nsoni. **30** Beno zitisa basaba ya munu mpe beno zitisa Yinzo ya munu ya longo. Mu kele Yave.» **31** «Beno kwendaka tala ve bantu yina ke sololaka na bantu ya kufwa, to bayina ke sadilaka bampeve samu na kuzaba mambu. Beno sosa bawu ve, samu ti beno kuvwanda ve ya kuvedila ve samu na bawu. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **32** «Telama na buzitu na ntadisi ya kiboba. Vumina muntu ya kununa. Zitisa Nzambi ya nge. Mu kele Yave.» **33** «Kana nzenza me kwiza zinga na yinsi ya beno, beno kutalisa yandi mpasi ve. **34** Nzenza yina me kwiza zinga na yinsi ya beno, bakila yandi mutindu muntu ya yinsi. Zola yandi mutindu nge mosi. Samu ti beno mpe beno vwandaka banzenza na yinsi ya Ngipiti. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **35** «Beno kusala mayuya ve, ya vwanda na bamfundusu, ya vwanda na kuteza yinda, ya vwanda na kuteza bakilo, ya vwanda na kuzonga bima. **36** Beno vwanda na bipezolo ya kulunga, Efa ya kulunga, bayine ya kulunga. Mu kele Yave, Nzambi ya beno. Ni munu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti.» **37** «Beno keba misiku nyonso ya munu na bansalulu nyonso ya munu. Mpe beno sadila yawu. Mu kele Yave.»

20 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kana muntu na kati ya bana ya Isayeli, to na kati ya banzenza yina ke zingaka na sika ya beno, yandi me pesa mosi na bana ya yandi mutindu munkayulu na nzambi Moloke, kaka kufwa ba fwana kufwa muntu yina. Bantu ya yinsi ke kufwa yandi na matadi. **3** Munu mpe, mu ke balukila muntu yina. Mpe mu ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi, samu ti yandi me pesa mosi na bana ya yandi mutindu munkayulu na nzambi Moloke. Yandi me sumuna Yinzo ya munu ya longo. Mpe yandi me safula nkumbu ya munu ya longo. **4** Kana bantu ya yinsi me kanga meso ya bawu na mantwala ya muntu yina me pesa mosi na bana ya yandi na nzambi Moloke, kana bawu kufwa muntu yina ve, **5** munu mosi mu ke balukila muntu yina mpe dikanda ya yandi. Mu ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi, yandi na bantu nyonso yina vukanaka na yandi na kukipesa na nzambi Moloke.» **6** «Kana muntu kwenda tala bayina ke sololaka na bantu ya kufwa to bayina ke talaka mambu, ya kele kusambila banzambi ya nkaka. Mu ke balukila muntu yina, mpe mu ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi.» **7** «Beno kuma bantu ya longo, beno vwanda bantu ya longo, samu ti mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **8** «Beno landa bansalulu ya munu, mpe beno sadila yawu. Ni munu Yave ke na kubyeka beno.» **9** «Kana muntu me siinga tata to mama ya yandi, ba fwana kufwa yandi. Yandi me siinga tata ya yandi to mama ya yandi, ni yandi mosi me sosa lufwa ya yandi.» **10** «Kana bakala me sala kinsuza na kento ya kukwela, kana yandi me sala kinsuza na kento ya mpangi ya yandi, ba fwana kufwa kento na bakala yina me sala kinsuza.» **11** «Kana bakala me vukisa mfulu na kento ya tata ya yandi, yandi me safula tata ya yandi. Ba fwana kufwa bawu nyonso zole. Ni bawu mosi me sosa lufwa ya bawu.» **12** «Kana bakala me vukisa mfulu na kento ya mwana ya yandi, ba fwana kufwa bawu nyonso zole. Bawu me sala vwanzi mosi ya nsisi. Ni bawu mosi me sosa lufwa ya bawu.» **13** «Kana bakala me vukisa mfulu na mpangi bakala mutindu ba ke salaka na kento, bawu nyonso zole me sala dyambu ya nganzi. Ba fwana kufwa bawu. Ni bawu mosi me sosa lufwa ya bawu.» **14** «Kana bakala me kwela kento na mama ya kento yina, ya kele busafu. Ba ke losa bawu na tiya, yandi na bakento nyonso zole, samu ti mambu yina ya nsoni mingi kutalana dyaka ve na kati ya beno.» **15** «Kana bakala me vukisa mfulu na kibulu, ba fwana kufwa bakala yina. Ba fwana kufwa mpe kibulu yango.» **16** «Kana kento me vukisa mfulu na kibulu, ba fwana kufwa kento yina mpe kibulu yango. Bawu fwana kufwa. Ni bawu mosi me sosa lufwa ya bawu.» **17** «Kana bakala me baka kibusi ya yandi yina kele mwana ya tata ya yandi to mwana ya mama ya yandi, kana yandi kuvukisa mfulu na yandi, ya kele dyambu ya nsoni ya kulutila. Ba fwana kukatula bawu nyonso zole na lutangu ya bantu ya bawu. Bakala yango me vukisa mfulu na kibusi ya yandi, disumu ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi.» **18** «Kana bakala me vukisa mfulu na kento yina kele na menga, ba ke katula bawu zole na lutangu ya bantu ya bawu, samu ti bawu nyonso zole me vukisa

mfulu ntangu kento ke na kutala menga.» **19** «Kuvukisa ve mfulu na kibusi ya mama ya nge, to na kibusi ya tata ya nge. Ya kele kuvukisa mfulu na kibuti ya nge. Bayina ke sala mutindu yina, disumu ya bawu ke vwanda na zulu ya bayintu ya bawu.» **20** «Kana bakala me vukisa mfulu na kento ya mpangi ya tata ya yandi, yandi me safula mpangi ya tata ya yandi. Disumu yina ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi na kento yango. Bawu ke buta ve tii lufwa ya bawu.» **21** «Kana bakala me kwela kento ya mpangi ya yandi, ya kele dyambu ya kuvedila ve. Bakala yina me safula mpangi ya yandi. Bawu zole ba ke buta bana ve.» **22** «Beno tumama na misiku ya munu nyonso na bansalulu nyonso ya munu, mpe beno sadila yawu. Na yina yinsi ke luka beno ve, yinsi yina mu ke na kunata beno, samu ti beno kuzinga kuna. **23** Beno kusadila ve bansalulu ya makanda ya bantu yina mu ke bingisa na mantwala ya beno. Bawu ba sadilaka mambu nyonso yina. Ni yawu yina mu me yina bawu.» **24** Mu me tuba na beno ti: «"Ni beno ke baka yinsi ya bawu samu ti yawu kuvwanda ya beno. Ni munu mosi ke pesa beno yawu. Ya kele yinsi ya kufuluka na miliki mpe na mafuta ya nyosi."» Mu kele Yave, Nzambi ya beno. Ni munu me kabula beno na makanda ya nkaka. **25** Beno fwana kusala luswaswanu na kati ya bibulu ya kuvedila na yina kele ya Kuvedila ve, na kati ya bandeke ya kuvedila na yina kele ya kuvedila ve. Beno kuvwanda ve nganzi na kusimbaka bima yina kele ya kuvedila ve: bibulu, bandeke, to bima nyonso ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto. Bima nyonso yina mu tulaka yawu na lweka mpe mu tubaka ti yawu kele ya kuvedila ve samu na beno. **26** «Beno vwanda ya longo samu na munu, samu ti, munu Yave, mu kele ya longo. Mu me kabula beno na makanda ya nkaka samu ti beno kuvwanda bantu ya munu.» **27** «Kana ya vwanda na muntu mosi ya kento to ya bakala yina ke sololaka na bantu ya kufwa, to yina ke talaka mambu, ba fwana kufwa yandi. Ba ke kufwa yandi na matadi. Ni yandi mosi me sosa lufwa ya yandi.»

21 Yave tubaka na Moyize na kuzabisa na banganga-Nzambi, bana ya Aloni, mutindu yayi: «Nganga-Nzambi fwana kusimba ve mvumbi ya muntu ya dikanda ya yandi. Kana ve, yandi ke kuma ya Kuvedila ve. **2** Yandi lenda simba kaka mvumbi ya mama ya yandi, ya tata ya yandi, ya mwana ya yandi ya bakala to ya kento, mpe ya mpangi ya yandi ya bakala. **3** Na yina me tadila lufwa ya kibusi ya nganga-Nzambi yina me zaba ntete ve babakala mpe kele ntete na yisi ya lutumu ya dikanda ya yandi, samu ti ba me kwela yandi ntete ve, nganga-Nzambi ke na luve ya kuma ya kuvedila ve samu na mvumbi ya kibusi yango. **4** Nganga-Nzambi kele mfumu na kati ya dikanda ya yandi. Ni yawu yina yandi fwana kuvwanda ve ya kuvedila ve samu na kusumuna ve bulongo ya yandi.» **5** «Banganga-Nzambi lenda zenga ve bansuki ya bawu. Bawu lenda katula mpe ve mandefo ya balweka, to kusala bansamba na banzutu ya bawu. **6** Bawu fwana kuvwanda ya longo samu na Nzambi ya bawu. Mpe bawu fwana kusafula ve nkumbu ya Nzambi ya bawu. Samu ti ni bawu kele na muswa ya kunataka madya ya kuyoka na tiya samu na Yave. Yawu kele madya ya Nzambi ya bawu. Bawu fwana kuvwanda bantu ya longo.» **7** «Nganga-Nzambi lenda kwela ve kento ya kindumba, to kento yina basikaka ntete na bakala ya nkaka. Nganga-Nzambi lenda kwela ve kento yina ba katulaka na makwela. Samu ti nganga-Nzambi kele muntu ya longo samu na Nzambi ya yandi. **8** Nge fwana kutalaka nganga-Nzambi mutindu muntu ya longo, samu ti ni yandi ke nataka madya na sika ya Nzambi ya nge. Yandi fwana kuvwanda muntu ya longo samu na nge, samu ti munu Yave, mu kele Nzambi ya longo. Ni munu ke na kubyeka beno.» **9** «Kana mwana ya nganga-Nzambi ya kento me sumuka na kindumba, yandi me sumuna tata ya yandi. Ba fwana kulosa mwana yina na tiya.» **10** «Nganga-Nzambi ya ntete, ni yandi kele kuluntu ya banganga-Nzambi. Ba bulumunaka mafuta ya mbyekolo na yintu ya yandi. Ba byekaka yandi samu na kulwata binkuti ya longo. Ni yawu yina yandi lenda bika ve ti bansuki ya yandi kuvwanda ya kumwangana. Yandi lenda mpe ve kupasula binkuti ya yandi. **11** Yandi fwana kubelama ve na mvumbi. Yandi fwana kukuma ve ya kuvedila ve, ya vwanda samu na tata ya yandi, ya vwanda samu na mama ya yandi. **12** Yandi fwana katuka ve na Yinzo ya longo, samu ti yandi kusumuna ve Yinzo ya longo ya Nzambi ya yandi, samu ti ba byekaka yandi na mafuta ya mbyekolo samu na Nzambi ya yandi. Mu kele Yave.» **13** «Nganga-Nzambi lenda kwela kaka kento yina me zaba ntete ve babakala. **14** Yandi lenda kwela ve mufwidi, to kento yina ba katulaka na makwela, to kento yina basikaka ntete na bakala ya nkaka, to kento ya kindumba. Yandi ke baka kento mosi ya dikanda ya yandi, yina me zaba ntete ve babakala, **15** samu ti yandi kukotisa ve menga ya kuvedila ve na kati ya dikanda ya yandi. Ni munu Yave ke na kubyeka yandi.» **16** Yave tubaka na Moyize **17** na kuzabisa na Aloni mutindu yayi: «Na bambandu nyonso, ata muntu mosi na kati ya bana ya nge ke belama samu na kupesa madya na Nzambi ya nge, kana muntu yina kele na kifuma. **18** Muntu ve yina kele na kifuma ke belama: ya vwanda kifuma ya meso, ya vwanda kifuma ya makulu, ya vwanda kifuma ya mbombo, ya vwanda ti kinama mosi ya nzutu ya yandi me lutila ya nkaka na yinda, **19** Ya vwanda ti dikulu to diboko zenganaka, **20** ya vwanda nkunki to mutela ya nkufi mingi, ya vwanda didoti na disu, ya vwanda makwanza, ya vwanda lota, ya vwanda ti bambanga ya yandi ke ya kumwangana. **21** Na kati ya bana ya nganga-Nzambi Aloni, ata muntu mosi yina kele na kifuma ke belama samu na kuyokila Yave madya. Yandi kele na kifuma, ni yawu yina yandi ke belama ve samu na kupesa madya na Nzambi ya yandi. **22** Yandi lenda ya yandi kudya madya ya Nzambi ya yandi, ya vwanda ya longo to ya longo mingi. **23** Kasi yandi fwana kuma ve na lele yina ke bumbaka kivinga ya kulutila longo. Yandi lenda mpe kubelama ve na Kiyokolo ya minkayulu, samu ti yandi kele na kifuma. Yandi fwana kusumuna ve bisika ya munu ya longo. Ni munu Yave ke na kubyeka bawu.» **24** Moyize tubaka mambu yina na Aloni, na bana ya yandi, na bana nyonso ya Isayeli.

22 Yave tubaka na Moyize: **2** «Zabisa na Aloni mpe na bana ya yandi na wapi ntangu ba fwana kusalaka keba na bima ya longo yina bana ya Isayeli ke pesaka munu, samu ti bawu kusafula ve nkumbu ya munu ya longo. Mu kele Yave. **3** Zabisa bawu mutindu yayi: «Na bambandu nyonso yina ke kwiza, kana muntu mosi na dikanda ya banganga-Nzambi kele ya kuvedila ve, mpe yandi me belama na minkayulu ya longo yina bana ya Isayeli me pesa na Yave, ba fwana kukatula muntu yina na kisalu ya munu. Mu kele Yave. **4** Konso muntu ya dikanda ya Aloni, yina kele na kimbevo ya mpusu, to konso kimbevo na nzutu ya yandi ya bubakala, yandi lenda kudya ve bima ya longo tii ntangu yandi ke vwanda ya Kuvedila. Mutindu mosi mpe samu na nganga-Nzambi yina me simba muntu yina kumaka ya kuvedila ve samu ti yandi simbaka mvumbi, to nganga-Nzambi yina basikaka maluma, **5** to nganga-Nzambi yina kumaka ya kuvedila ve samu ti yandi simbaka mwa kibulu ya fyoti-fyoti yina ke sala ti muntu kukuma ya Kuvedila ve, to samu ti yandi simbaka muntu yina kumaka ya kuvedila ve, na nzila ya mutindu na mutindu. **6** Nganga-Nzambi yina me simba bima ya mutindu yina ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. Yandi lenda kudya

ve bima ya longo tii ntangu yina yandi ke sukula nzutu ya yandi na maza. **7** Ntangu ntangu ke dyama, yandi ke vwanda ya kuvedila. Mpe yandi lenda kudya bima ya longo, samu ti yina ni madya ya yandi. **8** Yandi lenda kudya ve kibulu yina me kufwa yawu mosi, to yina mpangi kibulu me kufwa. Kana ve, yandi ke vwanda ya kuvedila ve samu na yawu. Mu kele Yave. **9** «Banganga-Nzambi fwana kulanda bantumunu ya munu samu ti bawu kuzwa ve mambu na disumu yina me tadila dyambu ya madya. Kana bawu kusumuna yawu, bawu ke kufwa. Ni munu Yave ke na kubyeka bawu. **10** «Muntu yina kele nganga-Nzambi ve, yandi lenda kudya ve madya ya longo. Muntu yina me kwiza na bunzenza na sika ya nganga-Nzambi, to mpe kisadi ya nganga-Nzambi, bawu lenda kudya ve madya longo. **11** Kasi kana nganga-Nzambi me sumba mundongo na mbongo, mundongo yina lenda kudya madya ya longo. Mundongo yina mpe me butuka na yinzo ya nganga-Nzambi lenda kudya. **12** Kana nganga-Nzambi me kwelisa mwana ya yandi ya kento na muntu yina kele ve nganga-Nzambi, mwana yango lenda kudya dyaka ve yina ba me katula na bima ya longo. **13** Kana mwana ya nganga-Nzambi kele mufwidi, to ba katulaka yandi na makwela ata kubuta bana, mpe yandi vutukaka na yinzo ya tata ya yandi samu na kuzinga kuna mutindu yandi vwandaka tekila yandi kukwela, mwana yina mpe lenda kudya madya mosi na tata ya yandi. Ata muntu mosi yina kele nganga-Nzambi ve lenda kudya madya yango. **14** «Kana muntu me kudya bima ya longo kondwa kuzaba, yandi fwana kufuta na nganga-Nzambi bima yina yandi me kudya. Mpe yandi ke bwela kikunku mosi na kati ya bikunku tanu ya yawu. **15** «Banganga-Nzambi fwana kusumuna ve bima ya longo yina bana ya Isayeli ke katulaka samu na kupesa na Yave. **16** Kana bawu kudya yawu ntangu bawu kele ve ya kukubama, bawu ke tula na yintu ya bana ya Isayeli yimbi yina ke lomba ti ba pesa munu kikodi samu na yawu. Ni munu Yave ke na kubyeka yawu.» **17** Yave tubaka na Moyize **18** na kuzonza na Aloni na bana ya yandi, mpe na bana nyonso ya Isayeli: «Kana muntu mosi ya dikanda ya Isayeli, to nzenza yina ke zingaka na Isayeli zola kupesa Yave Munkayulu ya kuyoka na luzolo ya yandi mosi, to samu na kulungisa nsilulu, **19** kana yandi zola ti Yave kundima munkayulu yina, yandi fwana kubaka kibulu ya mbakala yina kele ve na kifuma na kati ya bangombe, mameme, to bankombo. **20** Konso kibulu yina kele na kifuma, beno kupesa yawu ve, samu ti Yave ke ndima yawu ve. **21** Kana muntu zola kupesa na Yave ngombe, dimeme, to nkombo mutindu Munkayulu ya kiwisa, na luzolo ya yandi mosi to samu na kulungisa nsilulu, kibulu yina fwana kuvwanda ve na kifuma, samu ti Yave kundima yawu. Kibulu yango fwana kuvwanda na ata kifuma. **22** Beno pesa ve Yave kibulu yina kele na meso ya kufwa, to yina kele na kinama ya kubeba, to yina kele na mputa, to mpe yina kele na kimbevo na mpusu ya nzutu ya yandi. Beno kupesa yawu ve mutindu madya ya kuyoka na tiya, na Kiyokolo ya minkayulu na Yave. **23** Kibulu yina kele na kinama mosi ya kulutila yinda to nkufi, nge lenda pesa yawu mutindu munkayulu ya luzolo ya nge mosi, ya vwanda ngombe, dimeme, to nkombo. Kasi Yave lenda ndima yawu ve mutindu munkayulu samu na kulungisa nsilulu. **24** Beno pesa ve na Yave munkayulu ya kibulu yina kele na bambanga ya kukota, to ya kumwangana, to ya kukatuka, to ya kuzengana. Beno kusala mutindu yina ve na yinsi ya beno. **25** Beno kundima ve bibulu ya mutindu yina na maboko ya banzenza samu na kupesa yawu mutindu madya na Nzambi ya beno. Bibulu ya kubeba muntindu nyonso yina kele na bifuma, Yave ke ndima beno yawu ve.» **26** Yave zonzaka dyaka na Moyize: **27** «Na manima ya kubutuka ya mwana ya ngombe, to mwana ya dimeme, to mpe mwana ya nkombo, beno fwana kubika mwana yina kuvwanda na mama ya yandi bilumbu nsambwadi. Kubanda na kilumbu ya nana, Yave lenda ndima yawu mutindu munkayulu ya madya yina ba ke yokaka na tiya. **28** Beno kufwa ve kaka na kilumbu mosi ngombe na mwana ya yandi, to dimeme na mwana ya yandi, to mpe nkombo na mwana ya yandi.» **29** «Ntangu beno ke pesa na Yave munkayulu ya matondo, beno fwana kupesa yawu na mutindu yina me fwanana samu ti Yave kundima yawu. **30** Beno kudya kibulu yango kaka na kilumbu yina. Beno kubika ve mbisi ya nkaka kukuma tii na suka. Mu kele Yave.» **31** «Beno tumama na bantumunu ya munu, mpe beno sadila yawu. Mu kele Yave. **32** Beno safula ve nkumbu ya munu ya longo, samu ti mu vwanda Nzambi ya longo na kati-kati ya bana ya Isayeli. Ni munu Yave ke na kubyeka beno. **33** Ni munu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti samu na kuvwanda Nzambi ya beno. Mu kele Yave.»

23 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Yayi ni balukutakanu samu na mikembo ya Yave, balukutakanu yina ke sala ti beno kutikisa bantu, ya kele balukutakanu ya longo.» **3** «Bilumbu ya kusala bisalu kele sambanu. Kasi kilumbu ya nsambwadi kele Saba, kilumbu ya kupema, kilumbu ya lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve. Ya kele Saba samu na Yave, na bisika nyonso yina beno ke zinga.» **4** «Yayi ni balukutakanu ya mikembo ya Yave, balukutakanu ya longo yina beno ke sala na bantangu ya yawu.» **5** «Na ngonda ya ntete, na kilumbu ya kumi na yiya na nkokila, ya ke vwanda Paki samu na Yave.» **6** «Kaka na ngonda yina, na kilumbu ya kumi na tanu, ya ke vwanda mukembo ya mampa yina ba me funisa ve samu na Yave. Beno ke sala bilumbu nsambwadi na kudyaka mampa yina ba me funisa ve. **7** Kilumbu ya ntete ya lumingu yina, beno ke vwanda na lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu nyonso yina beno ke salaka bantangu nyonso. **8** Bilumbu nsambwadi, beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya. Na kilumbu yina ya nsambwadi, ya ke vwanda lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu nyonso yina beno ke salaka bantangu nyonso.» **9** Yave tubaka na Moyize **10** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Ntangu beno ke kota na yinsi yina mu ke na kupesa beno, ntangu beno ke yonzika bambuma ya ntete yina beno ke kuna na yinsi yango, beno ke nata na sika ya nganga-Nzambi madya ya ntete ya bima yina beno ke yonzika. **11** Nganga-Nzambi ke pesa yawu na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, samu ti Yave kundima beno. Yandi ke pesa yawu mutindu yina na kilumbu yina ke landa Saba. **12** Na kilumbu yina beno ke pesa madya yango, beno ke pesa Yave Munkayulu ya kuyoka ya mwana ya dimeme ya mvula mosi, yina kele ve na kifuma. **13** Beno ke pesa yawu ya kuvukana na Munkayulu ya madya ya bilanga ya bikunku zole na kati ya bikunku kumi ya Efa ya kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta. Yawu kele madya ya kuyoka na tiya samu na Yave. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Kaka na ntangu yina mpe, beno ke pesa munkayulu ya malafu ya Yine mosi ya vinu. **14** Tekila kilumbu yina beno ke nata munkayulu na Nzambi ya beno, beno kudya ve bambuma yina ya malu-malu, ya vwanda mampa, to bambuma ya kukalinga, to bambuma ya nkunzu. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso, samu na bambandu nyonso, na bisika nyonso yina beno ke zinga.» **15** «Kilumbu yina ke landa Saba, ni kilumbu yina beno ke nata madya ya kupesa mutindu ba ke salaka na mantwala ya Yave. Kubanda na kilumbu yina, beno ke tanga balumingu nsambwadi ya muvimba. **16** Beno ke tanga bilumbu makumi

tanu tii kilumbu yina ke landa Saba ya nsambwadi. Na kilumbu yango, beno ke pesa na Yave munkayulu ya malu-malu ya madya ya bilanga. **17** Na bisika nyonso yina beno ke vwanda, beno ke baka mampa zole ya kwenda pesa mutindu munkayulu mutindu ba ke salaka na mantwala ya Yave. Ba ke lambila mampa yina na bikunku zole na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya kitoko samu na konso dimpa. Ba ke funisa yawu. Ni yina ke vwanda minkayulu ya madya ya beno ya ntete samu na Yave. **18** Na zulu ya mampa yina, beno ke nata bana nsambwadi ya mameme, yina kele ve na kifuma, na ngombe mosi ya mbakala, na mameme zole ya mbakala. Bibulu yina ke vwanda minkayulu ya kuyoka samu na Yave. Munkayulu ya madya ya bilanga na munkayulu ya malafu ke vwanda madya ya kuyoka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **19** Beno ke pesa nkombo ya mbakala mutindu Munkayulu ya mulemvo, mpe bana zole ya mameme ya mvula mosi, samu na Munkayulu ya Kiwisa. **20** Nganga-Nzambi ke pesa bibulu yina mutindu ba ke salaka na mantwala ya Yave. Yandi ke sala yawu mbala mosi na mampa yina salamaka na faline ya bambuma ya ntete. Ba ke byeka yawu samu na Yave, mpe yawu ke vwanda ya nganga-Nzambi. **21** Kaka na kilumbu yina, beno ke sala lukutakanu. Ya ke vwanda lukutakanu ya longo: Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu nyonso yina beno ke salaka bantangu nyonso. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso, na bambandu nyonso ya beno, na bisika nyonso yina beno ke zinga.» **22** «Ntangu ya kuyonzika bambuma ya bilanga ya yinsi ya beno, beno kuyonzika ve bambuma yina kele na ndilu ya bilanga. Beno vutuka ve na kwenda lokota yina bikanaka na bisika yina beno vwandaka me yonzika yimeni. Beno ke bika yawu samu na bamputu mpe banzenza. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **23** Yave tubaka na Moyize **24** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Na ngonda ya nsambwadi, kilumbu ya ntete ke vwanda kilumbu ya kupema. Ya ke vwanda kilumbu yina ba ke bambuka moyo, mpe kilumbu ya kusala milolo ya nsayi. Na kilumbu yango ya nsambwadi ke vwanda lukutakanu ya longo. **25** Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu nyonso yina beno ke salaka bantangu nyonso. Mpe beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya.» **26** Yave tubaka na Moyize: **27** «Na ngonda yina ya nsambwadi, kilumbu ya kumi ke vwanda kilumbu ya nene ya kukatula masumu. Beno ke vwanda na lukutakanu ya longo. Beno ke mina-nsoki, mpe beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya. **28** Na kilumbu yina, beno ke sala ata kisalu ve, samu ti ya ke kilumbu yina ba ke katula masumu ya beno na mantwala ya Yave, Nzambi ya beno. **29** Konso muntu yina ke Mina-nsoki ve na kilumbu yina, ba ke katula yandi na lutangu ya bantu ya yandi. **30** Konso muntu yina ke sala kisalu ni kisalu na kilumbu yina, mu ke katula yandi na kati ya bantu ya yandi mpe yandi ke kufwa. **31** Beno ke sala ata kisalu mosi ve. Yina kele bansalulu ya bantangu nyonso, samu na bambandu nyonso ya beno, na bisika nyonso yina beno ke zinga. **32** Kilumbu yina ke vwanda Saba samu na beno, kilumbu ya kupema. Beno ke mina nsoki. Kubanda na nkokila ya kilumbu ya yivwa ya ngonda tii na nkokila ya kilumbu yina ke landa.» **33** Yave tubaka na Moyize **34** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kubanda na kilumbu ya kumi na tanu na ngonda ya nsambwadi, beno ke kembila mukembo ya mileba samu na Yave, bilumbu nsambwadi. **35** Na kilumbu ya ntete ke vwanda lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu nyonso yina beno ke salaka bantangu nyonso. **36** Na bilumbu nsambwadi yina, beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya. Na kilumbu ya nana, beno ke sala lukutakanu ya longo. Na kilumbu yina mpe, beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya. Ya ke kilumbu ya lukutakanu ya nene samu na Yave. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu nyonso yina beno ke salaka bantangu nyonso.» **37** «Yina ni balukutakanu ya mikembo ya Yave yina beno ke sala. Ya kele balukutakanu ya longo samu na kupesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya, na minkayulu ya kuyoka, na minkayulu ya madya ya bilanga, na minkayulu ya kiwisa, na minkayulu ya malafu. Konso munkayulu ke pesama na ntangu ya yawu. **38** Beno ke vukisa minkayulu nyonso yina na minkayulu yina ba ke pesaka na basaba ya Yave, na yina ba ke pesaka samu na kulungisa nsilulu, na nyonso yina ba ke pesaka Yave na luzolo muntu yandi mosi.» **39** «Na kilumbu ya kumi na tanu ya ngonda ya nsambwadi, na manima ya kuyonzika madya ya bilanga, beno ke sala mukembo ya Yave na bilumbu nsambwadi. Kilumbu ya ntete ke vwanda kilumbu ya kupema. Kilumbu ya nana mpe ke vwanda kilumbu ya kupema. **40** Na kilumbu ya ntete, beno ke baka bambuma ya kitoko ya bayinti, mandala, bintala ya bayinti yina kele na makasa mingi mpe yina ke menaka pene-pene ya mizumba. Mpe beno ke yangalala na mantwala ya Yave Nzambi ya beno bilumbu nsambwadi. **41** Konso mvula, beno ke sala mukembo yayi samu na Yave, bilumbu nsambwadi. Yina kele bansalulu ya bantangu nyonso, na bambandu nyonso ya beno. Beno ke sala mukembo yayi na ngonda ya nsambwadi. **42** Beno ke vwanda bilumbu nsambwadi na kati ya mileba. Bantu nyonso ya yinsi ya Isayeli ke vwanda na kati ya mileba, **43** samu ti bambandu ya beno yina ke landa, kuzaba ti mu vwandisaka bana ya Isayeli na kati ya mileba ntangu mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **44** Ni mutindu yina Moyize zabisaka na bana ya Isayeli mambu yina me tadila balukutakanu ya mikembo ya Yave.

24 Yave tubaka na Moyize: **2** «Tumisa bana ya Isayeli na kunatinaka nge mafuta ya olive ya kulutila kitoko, samu ti minda kulema ntangu nyonso. **3** Aloni ke tula minda na kati ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya lele yina ke bumbaka Sanduku ya ngwisani, samu ti minda yina kulema na mantwala ya Yave kubanda na nkokila tii na suka. Yina kele bansalulu ya bantangu nyonso samu na bambandu nyonso ya beno. **4** Aloni ke tula minda yango na mantwala ya Yave, na zulu ya kitentokolo ya minda, ya wolo ya mbote, samu ti yawu kulemaka mpimpa nyonso.» **5** «Baka faline ya kitoko nge sala mampa kumi na zole. Konso dimpa ke vwanda na bikunku zole na kati ya bikunku kumi ya Efa. **6** Tula yawu na bikunku zole. Mampa sambanu na konso kikunku. Yawu ke vwanda na mesa ya wolo ya mbote, na mantwala ya Yave. **7** Nge ke tula maaka ya nsunga ya mbote na konso kikunku. Ya ke vwanda na zulu ya mampa samu na kubambukaka moyo, mutindu madya yina ba me yoka na tiya samu na Yave.» **8** «Konso kilumbu ya Saba, ba ke tula mampa yina na mantwala ya Yave, na bantangu nyonso. Mampa yina ke katuka na maboko ya bana ya Isayeli. Yayi kele ngwisani ya bantangu nyonso. **9** Mampa yango ke vwanda ya Aloni na bana ya yandi. Bawu ke kudya yawu na kisika mosi ya longo. Yawu ke vwanda samu na bawu madya mosi ya longo, na kati ya minkayulu yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso.» **10** Kento mosi ya Isayeli butaka mwana na bakala mosi ya Ngipiti. Kilumbu mosi, na kati-kati ya bana ya Isayeli, mwana yango swanaka na muntu mosi ya Isayeli kuna na kivwandu. **11** Nkumbu ya mama ya mwana yango vwandaka Selomite, mwana ya Dibeli, ya dikanda ya Dane. Mwana yango zonzilaka Nkumbu ya Yave na mutindu ya yimbi, mpe yandi fingaka Nzambi. Na yina, ba nataka yandi

na sika ya Moyize. **12** Ba bumbaka yandi mbote-mbote na kisika mosi na kuvingilaka ti Yave pesa nzengolo samu na yandi. **13** Yave tubaka na Moyize: **14** «Muntu yina me finga Nzambi, nata yandi ntama na kivwandu. Bantu nyonso yina kuwaka yandi na kufinga, ba ke tentika maboko ya bawu na zulu ya yintu ya yandi. Mpe mukangu nyonso ya Isayeli ke kufwa yandi na matadi.» **15** Tuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kana muntu me finga Nzambi, disumu ya yandi ke kubwa na zulu ya yintu ya yandi mosi. **16** Muntu yina ke zonzila Nkumbu ya Yave na mutindu ya yimbi, ba fwana kufwa yandi. Mukangu nyonso ya Isayeli ke kufwa yandi na matadi. Ya vwanda nzenza, ya vwanda muntu ya yinsi, yandi fwana kufwa samu ti yandi me zonzila Nkumbu ya Yave na mutindu ya yimbi.» **17** «Kana muntu me kufwa mpangi muntu, yandi mpe ba fwana kufwa yandi. **18** Kana muntu me kufwa kibulu ya mpangi muntu, yandi fwana kuyingisa kibulu ya moyo na kisika ya kibulu yina yandi me kufwa.» **19** «Kana muntu me lwalisa mpangi muntu, yandi mpe ba fwana kulwalisa yandi mutindu mosi. **20** Kana muntu buka mpangi kinama, yandi mpe ba fwana kubuka yandi kinama. Kana muntu tobola mpangi disu, yandi mpe ba fwana kutobola yandi disu. Kana muntu katula mpangi dinu, yandi mpe ba fwana kukatula yandi dinu. Ba ke vutula yandi yimbi ya mutindu yandi me sala na mpangi.» **21** «Muntu yina ke kufwa kibulu, yandi fwana kuyingisa kibulu ya nkaka. Kasi muntu yina ke kufwa muntu, kaka kufwa ba fwana kufwa yandi.» **22** «Misiku ke vwanda kaka mosi: samu na banzenza mpe samu na bantu ya yinsi. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **23** Moyize zonzaka mambu yina na bana ya Isayeli. Mwana yango yina zonzilaka nkumbu ya Nzambi na mutindu ya yimbi, ba nataka yandi ntama na kivwandu. Mpe ba kufwaka yandi na matadi. Bana ya Isayeli salaka mutindu Yave tumisaka Moyize.

25 Kuna na mongo ya Sinayi, Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Ntangu beno ke kota na yinsi yina mu ke na kupesa beno, beno ke pemisa ntoto. Ya ke vwanda mvula ya Saba samu na Yave. **3** Bamvula sambanu, beno ke kuna bilanga ya beno, beno ke zenga bintala ya bayinti ya beno ya vinu samu na kubongisa yawu. Beno ke yonzika bambuma ya beno. **4** Kasi na mvula ya nsambwadi, ya ke vwanda Saba. Ba fwana kupemisa ntoto. Ya ke Saba samu na Yave. Beno ke kuna ve bilanga ya beno. Beno ke zenga mpe ve bintala ya bayinti ya bilanga ya beno ya vinu. **5** Beno ke yonzika ve bima yina me mena yawu mosi na manima ya nyonzokolo. Beno ke yonzika mpe ve bambuma ya vinu na bayinti ya vinu yina beno zengaka ve bintala, samu ti mvula yina ke vwanda mvula ya kupema samu na ntoto. **6** Kasi beno lenda kudya bima yina ntoto ke menisa na mvula yina ya kupema, nge, na mindongo ya nge ya babakala na ya bakento, na bisadi ya nge, na banzenza yina ke na kuzinga mwa bilumbu na sika ya beno, **7** na bibulu ya beno ya bwala, na bibulu yina kele na yinsi ya beno. Madya nyonso yina ntoto ke pesa ni yina beno ke kudya.» **8** «Beno ke tanga bamvula nsambwadi bambala nsambwadi. Lutangu ya bamvula nyonso yina ke sala makumi yiya na yivwa. **9** Na manima, na ngonda ya nsambwadi, na kilumbu ya kumi, beno ke wakisa muningu ya mpungi mpe kusala milolo. Ya ke vwanda kilumbu ya katula masumu. Beno ke wakisa muningu ya mpungi na yinsi nyonso. **10** Beno ke byeka longo mvula yina ya makumi tanu. Beno ke samuna na yinsi nyonso ti bantu nyonso me kuzwa kimpwanza. Yawu ke vwanda Mvula ya Kuyangalala samu na beno. Konso muntu na kati ya beno ke vutuka na ntoto ya yandi. Konso muntu ke vutuka na sika ya dikanda ya yandi. **11** Mvula yina ya makumi tanu ke vwanda Mvula ya Kuyangalala samu na beno. Beno ke kuna bilanga ve. Beno ke yonzika ve bambuma yina menaka yawu mosi. Beno ke yonzika ve bambuma ya vinu ya bayinti yina ba zengaka ve bintala. **12** Yina kele Mvula ya Kuyangalala. Yawu ke vwanda ya longo samu na beno. Na mvula yina, beno ke kudya bima yina bilanga ke pesa.» **13** «Na Mvula ya Kuyangalala yina, konso muntu ke vutuka na ntoto ya yandi. **14** Kana muntu me sumba to yandi me tekisa ntoto na mpangi muntu yina bawu kele yinsi mosi, bawu kuvunasana ve na kusalasana yimbi. **15** Ntangu nge ke sumba, nge fwana kutanga bamvula yina me luta kubanda na Mvula ya Kuyangalala. Muntu yina ke tekisila nge fwana kutala lutangu ya bamvula ya nyonzokolo yina me bikana na kukuma na Mvula ya Kuyangalala yina ke landa. **16** Kana bamvula ya nyonzokolo yina me bikana kele ya mingi, nge ke sumba na ntalu ya mingi. Kana bamvula ke mingi ve, nge ke sumba na ntalu ya fyoti. Ni lutangu ya bamvula ya nyonzokolo ba ke na kutekisila nge. **17** Kuvuna ve mpangi muntu yina beno kele yinsi mosi. Zitisa Nzambi ya nge, samu ti mu kele Yave Nzambi ya beno. **18** Beno landa bansalulu ya misiku ya munu. Beno keba mpe beno sadila misiku ya munu. Na yina beno ke zinga na kati ya ntomosono na yinsi. **19** Ntoto ke pesa bambuma ya kulunga. Beno ke kudya mpe beno ke yukuta. Mpe beno ke zinga luzingu mosi ya mbote.» **20** «Bantangu ya nkaka beno lenda yufula mutindu yayi: "Yinki beto ke kudya na mvula ya nsambwadi, samu ti beto ke kuna kima ve, beto ke yonzika mpe kima ve?" **21** Mu me sala ti lusakumunu ya munu kuvwanda ya mingi samu na beno na mvula yina ya sambanu. Mpe yawu ke sala ti beno kuzwa bambuma ya bamvula tatu. **22** Na mvula ya nana, beno ke kuna bilanga ya beno. Mpe beno ke kudya bambuma ya mvula ya ntete tii na mvula ya yivwa. Beno ke kudya bambuma ya ntama tii ntangu bambuma ya mvula ya yivwa ke kuma.» **23** «Beno lenda tekisa ve ntoto ya mankululu, samu ti ntoto ke ya munu. Mpe beno, beno kele kaka banzenza na ntoto ya munu. Beno kele bantu yina ke zinga kaka na mwa ntangu fyoti na ntoto ya munu. **24** Na yina, na yinsi nyonso ya beno, beno ke pesa na muntu yina tekisaka ntoto ya yandi muswa ya kukuula dyaka yawu.» **25** «Kana mpangi ya nge muntu yina beno kele yinsi mosi me kuma mputu, mpe yandi me tekisa ndambu ya ntoto ya yandi, mosi na bampangi ya yandi yina ke na muswa ya kukuula ntoto yango lenda kwiza. Yandi lenda kuula ntoto yina mpangi ya yandi me tekisa. **26** Kana muntu kele ve na mpangi yina ke na muswa ya kukuula ntoto yango, kasi yandi mosi yandi me kuzwa nyonso ya kulunga samu na kukuula yawu, **27** yandi ke tanga bamvula nyonso yina me luta kubanda ntangu yina yandi tekisaka yawu. Mpe yandi ke futa na muntu yina sumbaka ntoto yango ntalu ya bamvula yina me bikana na kukuma na Mvula ya Kuyangalala. Na manima, yandi lenda vutukila ntoto ya yandi. **28** Kana yandi kuzwa ve nyonso ya kulunga samu na kufuta muntu yina sumbaka ntoto ya yandi, ntoto yango ke vwanda kaka ya muntu yina sumbaka yawu tii na Mvula ya Kuyangalala. Na mvula yina ya kilengi, yandi ke vutukila ntoto ya yandi.» **29** «Na bambanza yina ba tungaka na kati ya lupangu, kana muntu me tekisa yinzo ya yandi ya kuvwandila, muswa ya kukuula yinzo yango ke zingila kaka mvula mosi, kubanda ntangu yina yandi tekisaka yawu. **30** Kana ba me kuula ve yinzo yina tii ntangu mvula ya muvimba ke lunga, yinzo yango ke vwanda ya mankululu ya muntu yina me sumba yawu, yandi na bana ya yandi. Ba ke vutula ve yawu ata na Mvula ya Kuyangalala. **31** Bayinzo yina kele na babwala yina kele ve na kati ya lupangu, beno ke bakila yawu mutindu ntoto na yina me tadila mambu ya kukuula. Ba lenda kuula yawu. Na Mvula ya Kuyangalala, konso

yinzo yina ba tekisaka ke vutuka na maboko ya muntu yina tekisaka yawu.» **32** «Kasi na yina me tadila ba-Levi, bawu kele bantangu nyonso na muswa ya kukuula bayinzo ya bawu yina kele na bambanza ya bawu. **33** Kana muntu mosi na kati ya ba-Levi me kuula yinzo ya mu-Levi ya nkaka na kati ya mbanza ya ba-Levi, muntu yango fwana kubasika na yinzo yango na Mvula ya Kuyangalala. Yinzo ke vutukila na kuvwanda ya muntu ya yawu, samu ti mvwilu ya ba-Levi na kati-kati ya bana ya Isayeli, ni bayinzo yina. **34** Kasi bilanga yina me zungidila bambanza ya ba-Levi, ba lenda kutekisa yawu ve, samu ti yawu kele mvwilu ya bantangu nyonso ya ba-Levi.» **35** «Kana mpangi ya nge muntu yina beno kele yinsi mosi me kuma mputu, mpe yandi ke dyaka ve na lubaku ya kulunga, nge fwana kusadisa yandi. Sala mutindu mosi mpe samu na konso muntu yina me kwiza zinga kaka na mwa ntangu fyoti na yinsi ya nge, samu ti yandi kulenda na kuzinga na sika ya nge. **36** Kusosa ve na kuzwa ndandu ya mutindu na mutindu na sika ya yandi. Zitisa Nzambi, mpe mpangi ya nge ke kuzwa luve ya kuzinga na sika ya nge. **37** Kana nge me defisa yandi mbongo, kulomba ve ndandu na zulu ya mbongo yina. Kana nge me pesa yandi madya, kusosa ve ti yandi vutula nge yawu na ndandu na zulu. **38** Mu kele Yave Nzambi ya beno. Ni munu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, samu na kupesa beno yinsi ya Kaana, mpe na kuvwanda Nzambi ya beno.» **39** «Kana mpangi ya nge muntu yina beno kele yinsi mosi, yandi me kuma mputu, mpe yandi me kukitekisa na sika ya nge mutindu kisadi, kupesa yandi ve kisalu ya mundongo. **40** Bakila yandi mutindu kisadi yina ba ke futaka, to mutindu nzenza yina me kwiza vwanda na sika ya nge. Yandi ke sadila nge tii na Mvula ya Kuyangalala. **41** Na mvula yango, yandi ke katuka na yinzo ya nge, yandi na bana ya yandi. Yandi ke vutuka na sika ya dikanda ya yandi mpe yandi ke vutukila ntoto ya batata ya yandi. **42** Samu ti bana ya Isayeli kele bisadi ya munu, yina mu basisaka na yinsi ya Ngipiti. Ba lenda tekisa bawu mutindu bandongo ve. **43** Kuyala bawu na ngolo ve. Nge fwana kuzitisa Nzambi ya nge.» **44** «Kana beno kele na nsatu ya bandongo ya babakala to ya bakento, beno fwana kusumba bawu na sika ya makanda ya bantu yina me zungidila beno. **45** Beno lenda sumba bawu mpe na sika ya banzenza yina ke na kuvwandaka na sika ya beno. Beno lenda sumba mpe na kati ya bana ya bawu yina me butuka na yinsi ya beno. Bawu yina ke vwanda ya beno. **46** Beno ke bika bawu mutindu difwa na maboko ya bana ya beno. Ya ke vwanda mvwilu yina beno ke bikila bawu. Beno ke keba bawu mutindu bandongo ya bantangu nyonso. Kasi na yina me tadila bampangi ya beno bana ya Isayeli, ata mosi na beno lenda yala mpangi ya yandi na ngolo.» **47** «Kana nzenza to muntu yina me kwiza zinga kaka na mwa ntangu fyoti na sika ya beno, yandi me kuma mvwama, kana mpangi ya nge yina beno kele yinsi mosi me kuma mputu, mpe ti yandi me kwenda kukitekisa na maboko ya nzenza yina ya mvwama to na maboko ya muntu mosi ya dikanda ya mvwama yango, **48** muswa kele ya kukuula yandi na manima ya kukitekisa ya yandi. Mosi na bampangi ya yandi lenda kuula yandi. **49** Kana ve, mpangi ya tata ya yandi lenda kuula yandi, to mwana ya mpangi ya tata ya yandi. Kana yandi mosi kele na nyonso ya kulunga, yandi lenda kukikuula yandi mosi. **50** Yandi na muntu yina sumbaka yandi, ba ke tanga bamvula, kubanda ntangu yina yandi kukitekisaka tii na Mvula ya Kuyangalala. Ntalu ke vwandila mutindu ke vwanda lutangu ya bamvula. Ba ke tangila yawu mutindu ba ke tangilaka difuta ya kisadi na kilumbu mosi ya kisalu. **51** Kana bamvula yina me bikana ke ntete mingi, yandi ke vutula, samu na nkuudulu ya yandi, kikunku ya nene na kati ya ntalu yina ba sumbilaka yandi. **52** Kana bamvula yina me bikana ke kaka fyoti, yandi ke sala lutangu ya yawu. Mpe yandi ke vutula, samu na nkuudulu ya yandi, ntalu yina me fwanana na bamvula yina. **53** Ntangu nyonso yina yandi ke vwanda na sika ya mfumu ya yandi, yandi ke vwanda mutindu kisadi yina ba ke futaka. Beno lenda bika ve ti mfumu yina kuyala yandi na ngolo. **54** Kana ba me kuula yandi ve na banzila yina, yandi ke kuzwa kimpwanza na Mvula ya Kuyangalala, yandi na bana ya yandi.» **55** Ya tsyelika bana ya Isayeli kele bisadi ya munu. Bawu kele bisadi ya munu samu ti mu basisaka na yinsi ya Ngipiti. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.

26 Beno kuyidika ve banzambi ya luvunu. Beno kuyidika ve biteki. Beno kutelemisa ve matadi ya kubyekwa. Beno kutula ve na yinsi ya beno matadi yina ba me bongisa samu ti beno kusambilaka yawu. Mu kele Yave, Nzambi ya beno. **2** Beno kuzitisa basaba ya munu. Beno kuzitisa Yinzo ya munu ya longo. Mu kele Yave. **3** «Kana beno landa bansalulu ya munu, kana beno keba bantumunu ya munu mpe ti beno sadila yawu, **4** mu ke nokisina beno bamvula na ntangu ya yawu. Ntoto ke pesa madya ya yawu. Mpe bayinti ke pesa bambuma ya yawu. **5** Beno ke tatamana na kututaka bambuma ya faline samu na kukabula yawu na matiti ya yawu tii ntangu yina beno ke banda na kuyonzika bambuma ya bayinti ya vinu. Beno ke tatamana na kuyonzika bambuma ya vinu tii ntangu yina beno ke banda dyaka kukuna bambuma ya faline. Beno ke kudya mpe beno ke yukuta. Mpe beno ke zinga luzingu mosi ya mbote na yinsi ya beno. **6** Mu ke tula kizunu na yinsi. Ata muntu ke kwamisa beno ntangu beno ke lala pongi. Mu ke sala ti bibulu ya nsisi kuzimbana na yinsi ya beno. Mpe bamvita ke vwanda ve na yinsi ya beno. **7** Beno ke kimisa bambeni ya beno. Mpe beno ke nunga bawu na bambele ya beno ya mvita. **8** Bantu tanu na kati ya beno ke kimisa bambeni nkama. Bantu nkama ke kimisa mafunda kumi ya bambeni. Beno ke nunga bambeni ya beno na bambele ya beno ya mvita. **9** Mu ke sadila beno bumbote, mpe mu ke sala ti beno kubutana mingi. Mu ke keba Ngwisani ya munu na beno. **10** Beno ke kudya na ntangu ya yinda, bambuma yina beno yonzikaka. Beno ke katula mpe bambuma yina ya ntama samu na kuzwa kisika ya kutula yina ya malu-malu. **11** Mu ke kwiza zinga na kati-kati ya beno. Mpe mu ke manga beno ve. **12** Mu ke tambula na kati-kati ya beno. Mu ke vwanda Nzambi ya beno, mpe beno, beno ke vwanda bantu ya munu. **13** Mu kele Yave, Nzambi ya beno. Ni munu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, samu ti beno kuvwanda dyaka ve bandongo ya bantu ya Ngipiti. Mu zengaka basinga ya bundongo ya beno. Mpe mu salaka ti beno kutambula na kimpwanza nyonso.» **14** «Kana beno tumama ve, kana beno kusadila ve bantumunu nyonso yina, **15** kana beno kutumama ve na bansalulu ya misiku ya munu, kana beno manga bantumunu ya munu, kana beno kusadila ve misiku ya munu nyonso, kana beno kufwa Ngwisani ya munu, **16** mu ke sala beno mutindu yayi: «Mu ke sala beno mambu ya nsisi, mu ke fidisa beno bimbevo yina ba ke belusaka ve, na mabawu. Yawu ke lembisa meso ya beno mpe ke bebisa luzingu ya beno. Bisalu yina beno ke sala ya kukuna bilanga ke vwanda bisalu ya mpamba. Ni bambeni ya beno ke kudya bambuma ya kisalu ya beno. **17** Mu ke balukila beno. Mpe bambeni ya beno ke nunga beno. Bayina ke yinaka beno ke yala beno. Beno ke banda na kukima kasi ata muntu ke na kulanda beno.» **18** «Na zulu ya nyonso yina, kana beno tumama ve na munu, mu ke semba beno samu na masumu ya beno, kusemba mosi ya kulutila ngolo bambala nsambwadi. **19** Mu ke sukisa ngolo ya

beno yina beno ke na kusadila mayama. Mu ke kitula zulu ya beno mutindu kisengo, mpe ntoto ya beno mutindu kisengo ya mbwaki. **20** Beno ke lembisa banzutu ya beno kaka mpamba. Ntoto ya beno ke buta ve. Bayinti ya yinsi ke pesa bambuma ve.» **21** «Kana beno manga munu, mpe ti beno kutumama ve na munu, mu ke semba beno samu na masumu ya beno, kusemba mosi ya kulutila ngolo bambala nsambwadi. **22** Mu ke fidisa beno bibulu ya mfinda. Bawu ke kufwa bana ya beno, bawu ke kufwa bibulu ya beno ya bwala, mpe bawu ke sala ti lutangu ya bantu ya beno kukuma fyoti. Bantu ke tambula dyaka ve na banzila ya beno.» **23** «Kana beno soba ve na masembo ya munu, kana beno tatamana na kumanga munu, **24** munu mpe, mu ke manga beno: mu ke semba beno samu na masumu ya beno, kusemba mosi ya kulutila ngolo bambala nsambwadi. **25** Mu ke natina beno bamvita samu na kufutisa beno yimbi yina beno me sala na ngwisani ya munu. Ntangu beno ke kima samu na kwenda bumbama na bambanza, mu ke fidisa beno biyoolo. Beno ke kubwa na lulendo ya bambeni ya beno. **26** Mu ke pesa dyaka beno ve madya. Bakento kumi ke yokila mampa ya beno na kifuule mosi kaka. Ba ke kabudila beno mampa yango na mwa bibuku ya fyoti-fyoti. Beno ke kudya, kasi beno ke yukuta ve.» **27** «Kana na nyonso yina beno tumama na munu ve, kana beno tatamana na kumanga munu, **28** munu mpe mu ke manga beno. Mpe na nkele nyonso, mu ke semba beno samu na masumu ya beno, kusemba mosi ya kulutila ngolo bambala nsambwadi. **29** Beno ke kudya bana ya beno ya babakala. Beno ke kudya mpe bana ya beno ya bakento. **30** Mu ke mwangisa bisika ya beno ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Mu ke bebisa bisika ya beno ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Mu ke tula bamvumbi ya beno na zulu ya biteki ya beno yina mu ke mwangisa. Mu ke yina beno. **31** Mu ke mwangisa bambanza ya beno. Mu ke bebisa bisika ya beno ya longo. Mu ke kuwa dyaka ve nsunga ya Minkayulu ya beno yina ke yangidikaka munu. **32** Munu mosi mu ke mwangisa yinsi ya beno. Mpe bambeni ya beno yina ke kwiza vwanda kuna, ba ke pamuka. **33** Mu ke natina beno bamvita. Mpe mu ke mwangisa beno na bayinsi ya nzenza. Yinsi ya beno ke beba. Bambanza ya beno ke mwangana.» **34** «Yinsi ya beno ke kuzwa basaba ya yandi ntangu nyonso yina yawu ke vwanda ya kumwangana, ntangu yina beno ke vwanda na bayinsi ya bambeni ya beno. Na ntangu yango, yinsi ya beno ke pema mingi, samu na kuzwa basaba ya yandi nyonso yina beno yiminaka yawu. **35** Ntangu nyonso yina yinsi ke vwanda ya kumwangana, yawu ke vwanda na Saba, Saba yina yawu vwandaka lembana na kuzwa ntangu beno vwandaka zinga kuna.» **36** «Bayina na kati ya beno ke bikana na bayinsi ya bambeni ya beno, mu ke fulusa bawu na boma. Makelele ya mpamba ya dikasa yina me kubwa, bawu ke kima yawu. Bawu ke kima mutindu ba ke kimaka mbeni yina kele na mbele ya mvita. Bawu ke kubwa ata ti ba ke na kulanda bawu ve. **37** Ata ti ba ke na kulanda bawu ve, bawu ke kwenda kubwa bawu mosi na zulu ya bampangi, mutindu ntangu ba ke kimaka na mantwala ya bambeni yina kele na bambele ya mvita. Beno ke lenda ve na kutelama na mantwala ya bambeni ya beno. **38** Beno ke manisa na kufwa na bayinsi ya nzenza. Bayinsi ya bambeni ya beno ke manisa beno. **39** Bayina na kati ya beno ke bikana na bayinsi ya bambeni ya beno, ba ke kwamuswa na kati ya masumu ya bawu. Bawu ke kwamuswa na kati ya masumu ya batata ya bawu mpe.» **40** «Na yina, bayina na kati ya beno ke bikana na bayinsi ya bambeni ya beno, bawu ke fungula masumu ya bawu na ya batata ya bawu, yimbi yina bawu salaka munu, mpe kumanga yina bawu mangaka munu. **41** Bawu ke bakula ti munu mpe mu mangaka bawu, mpe mu nataka bawu na yinsi ya bambeni ya bawu. Na yina bawu ke kuluka samu na bantima ya bawu ya yimbi. Mpe bawu ke ndima masembo ya yimbi ya bawu. **42** Na yina, mu ke bambuka moyo na Ngwisani ya munu na Yakobi, na ngwisani ya munu na Isaki, mpe na ngwisani ya munu na Abalayami. Mu ke bambukila yinsi ya bawu moyo. **43** Bawu ke bika yinsi ya bawu. Yinsi yango ke pema ntangu bawu ke vwanda ve kuna. Bawu ke futa yimbi ya bawu samu ti bawu losaka bantumunu ya munu, mpe bawu mangaka bansalulu ya misiku ya munu. **44** Kasi ntangu bawu ke vwanda na yinsi ya bambeni ya bawu, mu ke losa bawu ve. Mu ke yina bawu ve, mu ke manisa na kufwa bawu ve. Mu ke kufwa ve ngwisani ya munu na bawu. Mu kele Yave, Nzambi ya bawu. **45** Mu ke bambuka moyo na Ngwisani ya munu na bankooko ya bawu, bayina mu basisaka na yinsi ya Ngipiti, na meso ya bayinsi nyonso, samu na kuvwanda Nzambi ya bawu. Mu kele Yave.» **46** Yina ni bansalulu ya misiku, bantumunu, mpe misiku yina Yave salaka na kati ya yandi na bana ya Isayeli, kuna na mongo ya Sinayi, mpe yina yandi pesaka na Moyize.

27 Yave tubaka na Moyize **2** na kuzabisa na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Kana muntu me sala nsilulu ya kupesa muntu na Yave, muntu yina me sala nsilulu yango lenda futa mbongo samu na kulungisa nsilulu yina. Yandi ke futa ntalu yina ba zengaka na yina me tadila kupesa muntu na Yave. **3** Ya kele mutindu yayi: «Samu na muntu ya bakala ya bamvula makumi zole tii makumi sambanu, lutangu ya mbongo kele Basekele makumi tanu ya palata, mutindu ba ke tezilaka na Yinzo ya longo. **4** Kana ya ke kento, ntalu ya mbongo kele Basekele makumi tatu ya palata.» **5** «Samu na bana yina ke na bamvula kubanda na bamvula tanu tii na bamvula makumi zole, ntalu kele Basekele makumi zole ya palata samu na mwana ya bakala, Basekele kumi ya palata samu na mwana ya kento.» **6** «Samu na bana yina ke na bamvula kubanda na ngonda mosi tii na bamvula tanu, ntalu kele Basekele tanu ya palata samu na mwana ya bakala, Basekele tatu ya palata samu na mwana ya kento.» **7** «Samu na muntu yina ke na bamvula kubanda na makumi sambanu tii na zulu, ntalu kele Basekele kumi na tanu ya palata samu na bakala, Basekele kumi ya palata samu na kento.» **8** «Kana muntu yina me sala nsilulu me lutila bumputu samu na kuzwa mbongo yina, yandi ke nata muntu yina yandi me sadila nsilulu na sika ya nganga-Nzambi. Nganga-Nzambi ke zengila yandi ntalu mutindu kele lubaku ya yandi.» **9** «Kana nsilulu yina muntu me sala, ya me tadila kibulu yina ba lenda pesa mutindu Munkayulu na Yave, kibulu yango yina yandi ke pesa na Yave ke kuma ya longo. **10** Yandi lenda kusoba yawu ve. Yandi lenda kuyingisa yawu na kibulu ya nkaka ve, kibulu ya yimbi na kisika ya kibulu ya mbote, to kibulu ya mbote na kisika ya kibulu ya yimbi. Kana yandi sala mutindu yina, bibulu nyonso zole ke kuma ya longo.» **11** «Kana nsilulu yina muntu me sala, ya me tadila kibulu ya Kuvedila ve yina ba lenda pesa ve mutindu munkayulu na Yave, yandi fwana kunata kibulu yango na mantwala ya nganga-Nzambi. **12** Nganga-Nzambi ke zenga ntalu ya kibulu yango. Yandi ke tala mutindu kele kibulu yango, kana yawu kele ya mbote to ya yimbi. Ba ke landa ntalu yina nganga-Nzambi ke zenga. **13** Kana muntu ya yawu zola kuula yawu, yandi ke bwela kibuku ya tanu ya ntalu yina ba zengaka.» **14** «Kana muntu me pesa yinzo ya yandi na Yave, nganga-Nzambi ke zenga ntalu ya yinzo yango. Yandi ke tala mutindu kele yinzo yango, kana yawu kele ya mbote to ya yimbi. Ba ke landa ntalu yina nganga-Nzambi ke zenga. **15** Kana muntu ya yinzo zola kukuula yawu, yandi ke bwela na zulu ya ntalu yina nganga-Nzambi ke zenga, kikunku mosi na kati ya

bikunku tanu ya ntalu yango. Mpe yinzo yango ke kuma dyaka ya yandi.» **16** «Kana muntu me pesa ndambu ya bilanga ya yandi na Yave mutindu munkayulu, ba ke zenga ntalu ya yawu mutindu kele bima yina ba ke kuna na bilanga yango. Ya ke vwanda Basekele makumi tanu ya palata samu na Omele mosi ya bambuma ya oloze. **17** Kana muntu me pesa bilanga yango kaka na Mvula ya Kuyangalala, ntalu ya yawu ke vwanda kaka mutindu ya kele. **18** Kana yandi me pesa yawu na manima ya Mvula ya Kuyangalala, nganga-Nzambi ke kulula ntalu ya yawu. Yandi ke tala bamvula yikwa me bikana na kukuma na Mvula ya Kuyangalala yina ke kwiza.» **19** «Kana muntu yina me pesa bilanga yango zola kukuula yawu, yandi ke bwela na zulu ya ntalu yina nganga-Nzambi ke zenga kikunku mosi na kati ya bikunku tanu ya ntalu yango. Na manima, bilanga yango ke kuma dyaka ya yandi.» **20** «Kana yandi kuula ve bilanga yango, kasi ba tekisa yawu na muntu ya nkaka, yandi mosi yandi lenda kuula dyaka yawu ve. **21** Na yina, na Mvula ya Kuyangalala, bilanga yango ke kuma kima ya longo, mpe yawu ke vwanda ya mankululu kima ya Yave. Yawu ke kuma mvwilu ya nganga-Nzambi.» **22** «Kana muntu me pesa na Yave bilanga yina yandi kuzwaka ve mutindu difwa, kasi yandi mosi sumbaka yawu, **23** nganga-Nzambi ke zenga ntalu ya bilanga yina mutindu kele lutangu ya bamvula yina me bikana na kukuma na Mvula ya Kuyangalala yina ke kwiza. Muntu ya bilanga yango ke futa, kaka na kilumbu yina, ntalu yina ba me zenga. Mbongo yango ke vwanda ya longo samu na Yave. **24** Na Mvula ya Kuyangalala, bilanga yango ke vutuka na muntu yina tekisaka yawu, yina kuzwaka yawu mutindu difwa.» **25** «Bantalu nyonso, ba ke zenga yawu mutindu ba ke tezilaka na Yinzo ya longo. Sekele mosi kele Bangela makumi zole.» **26** «Muntu lenda pesa ve na Yave mwana ya ntete ya kibulu, samu ti yawu kele ya ngana ya Yave. Ya vwanda ngombe, to nkombo, to dimeme. Bana yango ya ntete ke vwandaka ya Yave. **27** Kana ya ke mwana ya kibulu ya Kuvedila ve, muntu ya yawu lenda kuula yawu na ntalu yina nganga-Nzambi zengaka. Mpe yandi ke bwela na zulu ya ntalu yina kikunku mosi na kati ya bikunku tanu ya ntalu yango. Kana yandi kuula yawu ve, ba ke tekisa yawu na ntalu yina nganga-Nzambi zengaka.» **28** «Kima ni kima yina muntu me pesa ya mankululu na Yave, ba lenda tekisa to kukuula dyaka yawu ve. Ya vwanda muntu, ya vwanda kibulu, ya vwanda bilanga ya yandi. Bima nyonso yina ba me pesa ya mankululu na Yave, ya me kuma ya longo mingi samu na Yave. **29** Muntu yina ba me pesa ya mankululu na Yave, ba lenda kuula yandi ve. Ba fwana kufwa yandi.» **30** «Badime nyonso ya bima ya bilanga, ya vwanda bambuma ya ntoto, ya vwanda bambuma ya bayinti, ya ke ya Yave. Ya ke bima ya longo samu na Yave. **31** Kana muntu zola kukuula mwa ndambu ya dime ya yandi, yandi ke bwela na zulu ya ntalu yina nganga-Nzambi zengaka kikunku mosi na kati ya bikunku tanu ya ntalu ya mwa ndambu ya kikunku mosi na kati ya kumi ya yandi. **32** Na yina me tadila bangombe, na mameme, na bankombo, muntu ya yawu ke lutisa bibulu ya yandi na mulonga. Yandi ke tuula dime. Yawu ke vwanda ya Yave. Yawu ke kituka ya longo. **33** Yandi ke sosa ve na kuzaba kana kibulu yango ke ya mbote to ya yimbi. Yandi lenda yingisa ve kibulu mosi na kisika ya kibulu ya nkaka. Kana yandi yingisa kibulu na kibulu ya nkaka, bibulu nyonso zole ke vwanda ya longo. Ba lenda kuula ata mosi na nyonso zole ve.» **34** Yina ni bantumunu yina Yave pesaka na Moyize samu na bana ya Isayeli, kuna na mongo ya Sinayi.

Lutangu

1 Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya zole, na mvula ya zole, na manima ya kubasika ya bantu ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, kuna na yinsi ya kuyuma ya Sinayi, Yave zonzaka na Moyize, na Yinzo ya Mbwabanu. Yandi tubaka mutindu yayi: **2** «Beno sala lutangusu ya mukangu nyonso ya bana ya Isayeli mutindu kele bifumba ya bawu mpe mutindu kele makanda ya bawu. Beno sonika bankumbu ya babakala nyonso mosi-mosi. **3** Nge na Aloni, beno sala lutangusu ya babakala nyonso yina lenda vwanda binwani, bayina kele na bamvula kubanda makumi zole tii na zulu. Beno tanga bawu na kati ya konso nkonga ya binwani ya Isayeli. **4** Beno ke vwanda na mfumu mosi-mosi ya konso dikanda. **5** Bankumbu ya bantu yina ke vwanda na beno ni yayi: samu na kifumba ya Lubene: Elisule, mwana ya Sedewule. **6** Samu na kifumba ya Simewone: Selumyele, mwana ya Sulisadayi. **7** Samu na kifumba ya Yuda: Nasone, mwana ya Aminadabe. **8** Samu na kifumba ya Isakale: Netanele, mwana ya Suwale. **9** Samu na kifumba ya Zabulone: Elyabe, mwana ya Elone. **10** Samu na bana ya Yosefi: Elisama, mwana ya Amiwude samu na kifumba ya Efalayime, Ngamelyele mwana ya Pedasule samu na kifumba ya Manase. **11** Samu na kifumba ya Bezame: Abidane, mwana ya Ngidewoni. **12** Samu na kifumba ya Dane: Ayezele, mwana ya Amisadayi. **13** Samu na kifumba ya Asele: Pangyele, mwana ya Okelane. **14** Samu na kifumba ya Ngade: Elyasafe, mwana ya Dewele. **15** Samu na kifumba ya Nafetali: Ayila, mwana ya Enane.» **16** Ni bawu bantu yina ba bokilaka na kati ya mukangu ya bantu ya Isayeli. Ni bawu vwandaka bamfumu ya bifumba ya bawu. Ni bawu vwandaka mpe bamfumu ya bankonga ya binwani ya Isayeli. **17** Moyize na Aloni vukanaka na bantu yina ba bakaka bankumbu. **18** Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya zole, bawu kutikisaka mukangu nyonso. Bawu sonikisaka bankumbu ya babakala nyonso ya Isayeli, bayina vwandaka na bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu. Bawu salaka yawu mutindu kele mbutukulu ya bawu, dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi. **19** Moyize salaka bawu lutangusu kuna na yinsi ya kuyuma ya Sinayi. Yandi salaka yawu mutindu Yave tumisaka yandi yawu. **20** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Lubene, mwana ya ntete ya Isayeli, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **21** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Lubene vwandaka mafunda makumi yiya na sambanu, na bankama tanu. **22** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Simewone, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **23** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Simewone vwandaka mafunda makumi tanu na yivwa, na bankama tatu. **24** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Ngade, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **25** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Ngade vwandaka mafunda makumi yiya na tanu na bankama sambanu, na makumi tanu. **26** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Yuda, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **27** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Yuda vwandaka mafunda makumi nsambwadi na yiya, na bankama sambanu. **28** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Isakale, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **29** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Isakale vwandaka mafunda makumi tanu na yiya na bankama yiya. **30** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Zabulone, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **31** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Zabulone vwandaka mafunda makumi tanu na nsambwadi na bankama yiya. **32** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Yosefi, mwana ya Efalayime, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **33** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Efalayime vwandaka mafunda makumi yiya na bankama tanu. **34** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Manase, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **35** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Manase vwandaka mafunda makumi tatu na zole, na bankama zole. **36** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Bezame, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **37** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Bezame vwandaka mafunda makumi tatu na tanu, na bankama yiya. **38** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Dane, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **39** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Dane vwandaka mafunda makumi sambanu na zole, na bankama nsambwadi. **40** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Asele, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **41** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Asele vwandaka mafunda makumi yiya na mosi na bankama tanu. **42** Na yina me tadila lutangusu ya bana ya Nafetali, ba tangaka dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi mutindu kele mbutukulu ya bawu. Ba tangaka bankumbu ya babakala ya bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani. **43** Bantu yina ba tangaka na kifumba ya Nafetali vwandaka mafunda makumi tanu na tatu na bankama yiya. **44** Yina ni bayina ba tangaka na lutangusu yina salaka Moyize na Aloni kintwadi na babakala kumi na zole, bamfumu ya bifumba ya Isayeli. Ya vwandaka muntu mosi-mosi samu na konso kifumba. **45** Bayina nyonso ba tangaka na kati na bana ya Isayeli na konso dikanda, bayina vwandaka na bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, bayina lendaka vwanda binwani, **46** bawu vwandaka mafunda bankama sambanu na tatu, na bankama tanu na makumi tanu. **47** Ba salaka ve lutangusu ya kifumba ya ba-Levi mutindu yawu salamaka samu na bifumba ya nkaka. **48** Samu ti Yave tubaka na Moyize: **49** «Kusala ve lutangusu ya kifumba ya ba-Levi. Kutanga ve bawu kintwadi na bana ya nkaka ya Isayeli. **50** Pesa bawu

kisalu ya Yinzo ya Ngwisani, na bisalulu ya yawu nyonso, mpe bima nyonso ya yawu. Ni bawu ke banda na kunataka Yinzo ya Mbwabanu mpe bisalulu ya yawu nyonso. Bawu ke banda na kusalaka kuna mpe na kuzingaka pene-pene na yawu, na balweka nyonso. **51** Na ntangu ya kukwenda, ba-Levi ke katula Yinzo ya Mbwabanu samu na kunata yawu na kivwandu ya nkaka, kisika yina ba ke kwenda tula dyaka yawu. Muntu yina kele ve muntu ya dikanda ya Levi, kana yandi belama na Yinzo yina, ba ke kufwa yandi. **52** Bana ya Isayeli ke zinga konso bantu na kivwandu ya bawu, mutindu kele bankonga ya binwani ya bawu, pene-pene ya kidimbu ya yinsi ya bawu. **53** Ba-Levi ke zinga pene-pene na Yinzo ya Ngwisani, na balweka nyonso. Na yina, nkele ya munu Nzambi ke bwidila ve mukangu ya bana ya Isayeli. Kiyeko ya Yinzo ya Ngwisani mpe lukengolo ya yawu kele na maboko ya ba-Levi.» **54** Bana ya Isayeli salaka nyonso mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. Bawu salaka mutindu yina.

2 Yave tubaka na Moyize mpe Aloni mutindu yayi: **2** Bana ya Isayeli ke sala kivwandu ya bawu konso bantu pene-pene ya kidimbu ya nkonga ya yandi ya binwani, na kidimbu ya dikanda ya yandi. Bawu ke sala kivwandu ya bawu ya kutalasana na Yinzo ya Mbwabanu, mpe na balweka nyonso ya yawu. **3** Bayina ke vwanda na lweka ya esete, bawu ke vwanda pene-pene ya kidimbu ya kivwandu ya bantu ya Yuda. Bawu ke vwandila mutindu kele bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya bana ya Yuda ni Nasone, mwana ya Aminadabe. **4** Nkonga nyonso ya binwani ya Yuda yina ba tangaka kele mafunda makumi nsambwadi na yiya, na bankama sambanu ya babakala. **5** Kifumba ya Isakale ke sala kivwandu ya bawu pene-pene ya bantu ya Yuda. Mfumu ya bana ya Isakale ni Netanele, mwana ya Suwale. **6** Nkonga nyonso ya binwani ya Isakale yina ba tangaka kele mafunda makumi tanu na yiya na bankama yiya ya babakala. **7** Yina ke landa, ni kifumba ya Zabulone. Mfumu ya bana ya Zabulone ni Elyabe, mwana ya Elone. **8** Nkonga nyonso ya binwani ya Zabulone yina ba tangaka kele mafunda makumi tanu na nsambwadi, na bankama yiya ya babakala. **9** Babakala nyonso ya kivwandu ya Yuda yina ba tangaka kele mafunda nkama mosi na makumi nana na sambanu na bankama yiya, mutindu kele bankonga ya bawu ya binwani. Ni bawu ke vwanda mukangu ya ntete na kukwenda. **10** Bayina ke vwanda na lweka ya sude, bawu ke vwanda pene-pene ya kidimbu ya bantu ya kivwandu ya Lubene. Bawu ke vwandila mutindu kele bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya bana ya Lubene ni Elisule, mwana ya Sedewule. **11** Nkonga nyonso ya binwani ya Lubene yina ba tangaka kele mafunda makumi yiya na sambanu na bankama tanu ya babakala. **12** Bantu ya kifumba ya Simewone ke sala kivwandu ya bawu pene-pene ya bantu ya Lubene. Mfumu ya bana ya Simewone ni Selumyele, mwana ya Sulisadayi. **13** Nkonga nyonso ya binwani ya Simewone yina ba tangaka kele mafunda makumi tanu na yivwa na bankama tatu ya babakala. **14** Yina ke landa, ni kifumba ya Ngade. Mfumu ya bana ya Ngade ni Elyasafe, mwana ya Dewele. **15** Nkonga nyonso ya binwani ya Ngade yina ba tangaka kele mafunda makumi yiya na tanu na bankama sambanu na makumi tanu ya babakala. **16** Babakala nyonso ya kivwandu ya Lubene yina ba tangaka kele nkama mosi na makumi tanu na mosi ya mafunda na bankama yiya na makumi tanu, mutindu kele bankonga ya bawu ya binwani. Ni bawu ke vwanda mukangu ya zole na kukwenda. **17** Na manima, ba-Levi ke baka Yinzo ya Mbwabanu na kukwenda na yawu. Ba ke vwanda na kati-kati ya bifumba ya nkaka. Bantu ke kwendila mutindu kele ndandanu ya bivwandu ya bawu. Bawu ke landasana mutindu ke vwandila bidimbu ya bankonga ya binwani ya bawu. **18** Bayina ke vwanda na lweka ya wesete, bawu ke vwanda pene-pene ya kidimbu ya bantu ya kivwandu ya Efalayime. Bawu ke vwandila mutindu kele bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya bantu ya Efalayime ni Elisama, mwana ya Amiwude. **19** Nkonga nyonso ya binwani ya Efalayime yina ba tangaka kele mafunda makumi yiya na bankama tanu ya babakala. **20** Pene-pene ya bawu ke vwanda kifumba ya Manase. Mfumu ya bana ya Manase ni Ngamelyele, mwana ya Pedasule. **21** Nkonga ya binwani ya Manase yina ba tangaka kele mafunda makumi tatu na zole na bankama zole ya babakala. **22** Yina ke landa, ni kifumba ya Bezame. Mfumu ya bana ya Bezame ni Abidane, mwana ya Ngidewoni. **23** Nkonga ya binwani ya Bezame yina ba tangaka kele mafunda makumi tatu na tanu na bankama yiya ya babakala. **24** Babakala nyonso ya kivwandu ya Efalayime yina ba tangaka kele mafunda nkama mosi na nana, na nkama mosi, mutindu kele bankonga ya bawu ya binwani. Ni bawu ke vwanda mukangu ya tatu na kukwenda. **25** Bayina ke vwanda na lweka ya node, bawu ke vwanda pene-pene ya kidimbu ya kivwandu ya bantu ya Dane. Bawu ke vwandila mutindu kele bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya bana ya Dane ni Ayezele, mwana ya Amisadayi. **26** Nkonga ya binwani ya Dane yina ba tangaka kele mafunda makumi sambanu na zole na bankama nsambwadi ya babakala. **27** Pene-pene ya bawu ke vwanda kifumba ya Asele. Mfumu ya bana ya Asele ni Pangyele, mwana ya Okelane. **28** Nkonga ya binwani ya Asele yina ba tangaka kele mafunda makumi yiya na mosi na bankama tanu ya babakala. **29** Yina ke landa, ni kifumba ya Nafetali. Mfumu ya bana ya Nafetali ni Ayila, mwana ya Eyinane. **30** Nkonga ya binwani ya Nafetali yina ba tangaka kele mafunda makumi tanu na tatu na bankama yiya ya babakala. **31** Babakala nyonso ya kivwandu ya Dane yina ba tangaka kele mafunda nkama mosi na makumi tanu na nsambwadi, na bankama sambanu, mutindu kele bankonga ya bawu ya binwani. Ni bawu ke vwanda mukangu ya mansukina na kukwenda. Bawu ke kwenda mutindu ke vwandila bidimbu ya bankonga ya binwani ya bawu. **32** Yayi ni lutangu ya bana ya Isayeli yina ba tangaka mutindu kele makanda ya bawu. Bayina nyonso ba tangaka na kati ya bivwandu, mutindu kele bankonga ya binwani ya bawu kele mafunda bankama sambanu na tatu, na bankama tanu na makumi tanu ya babakala. **33** Ba tangaka ve ba-Levi kintwadi na bana ya nkaka ya Isayeli, mutindu vwandaka ntumunu yina Yave pesaka na Moyize. **34** Bana ya Isayeli salaka nyonso mutindu Yave tumisaka na Moyize. Bawu salaka bivwandu ya bawu, konso bantu na kidimbu ya bawu ya yinsi. Bawu vwandaka kwenda tambula konso bantu mutindu kele bifumba ya bawu, mutindu kele makanda ya bawu.

3 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bantu ya dikanda ya Moyize mpe Aloni na ntangu yina Yave zonzaka na Moyize kuna na mongo ya Sinayi. **2** Bankumbu ya bana ya Aloni ni yayi: Nadabe mwana ya ntete, Abiwu, Eleyazale mpe Itamale. **3** Yina ni bankumbu ya bana ya Aloni, banganga-Nzambi yina ba byekaka, bayina kuzwaka luve ya kukota na kisalu ya bunganga-Nzambi. **4** Kasi Nadabe mpe Abiwu kufwaka na mantwala ya Yave na yinsi ya kuyuma ya Sinayi, samu ti bawu nataka tiya ya kufwanana ve na ntadisi ya Yave. Bawu vwandaka ve na bana ya babakala. Kaka Eleyazale mpe Itamale salaka kisalu ya bunganga-Nzambi na meso ya tata ya bawu Aloni. **5** Yave tubaka na Moyize: **6** «Belemisa kifumba ya Levi mpe tula bawu na lutwadusu ya nganga-Nzambi Aloni, samu ti bawu kusadisa yandi na kisalu. **7** Ba ke sala kisalu samu na yandi

mpe samu na mukangu nyonso ya Isayeli na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu. Bawu ke sala bisalu yina me tadila Yinzo. **8** Bawu ke sala bisalu yina me tadila bisalulu nyonso ya Yinzo ya Mbwabanu. Bawu ke sadila bana ya Isayeli na kusalaka bisalu yina me tadila Yinzo. **9** Na yina, nge ke pesa ba-Levi na sika ya Aloni mpe bana ya yandi. Ba-Levi ke pesama ya muvimba na yandi, na nkumbu ya bana ya Isayeli. **10** Nge ke sala ti ni Aloni mpe bana ya yandi ke sala kisalu ya bunganga-Nzambi. Muntu yina kele ve muntu ya dikanda ya Levi, kana yandi belama na Yinzo, ba ke kufwa yandi.» **11** Yave zonzaka na Moyize, yandi tubaka: **12** «Tala, munu, mu me soola ba-Levi na kati ya bana ya Isayeli na kisika ya bana nyonso ya ntete ya babakala, bana nyonso ya Isayeli yina ke butuka ya ntete na bamama ya bawu. Ba-Levi kele ya munu. **13** Samu ti konso mwana ya ntete kele ya munu. Kilumbu yina mu salaka ti bana nyonso ya ntete ya yinsi ya Ngipiti kufwa, mu bakaka bana nyonso ya ntete ya Isayeli, ya vwanda ya bantu mpe ya bibulu ya bawu. Mu kele Yave.» **14** Yave tubaka na Moyize na yinsi ya kuyuma ya Sinayi: **15** «Sala lutangusu ya bana ya Levi na konso dikanda mpe na konso kivumu. Sala lutangusu ya babakala nyonso kubanda na bayina ke na ngonda mosi tii na zulu.» **16** Na yina, Moyize salaka lutangusu ya ba-Levi mutindu Yave tumisaka yandi yawu. **17** Bana ya Levi ni yayi: Ngelesone, Keyate mpe Melali. **18** Bana ya Ngelesone mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Libeni na Simeyi. **19** Bana ya Keyate mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Amelame, Isale, Ebelone mpe Uzyele. **20** Bana ya Melali mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Mayeli mpe Musi. Yina ni makanda ya ba-Levi mutindu kele bivumu ya bawu. **21** Ngelesone vwandaka nkooko ya ba-Libeni mpe ya ba-Simeyi. Yina ni makanda ya ba-Ngelesone. **22** Bantu yina ba tangaka na kati ya ba-Ngelesone nyonso vwandaka mafunda nsambwadi na bankama tanu ya babakala kubanda na bayina vwandaka na ngonda mosi tii na zulu. **23** Makanda ya ba-Ngelesone salaka kivwandu ya bawu na manima ya Yinzo, na lweka ya wesete. **24** Mfumu ya dikanda ya ba-Ngelesone ni Elyasafe, mwana ya Layele. **25** Na yina me tadila Yinzo ya Mbwabanu, bana ya Ngelesone vwandaka na kiyeko ya Yinzo: lele yina ke fukaka muludi ya Yinzo, lele ya mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu, **26** balele ya bibaka ya lupangu, lele ya mwelo ya lupangu, balweka nyonso ya ngaanda ya Yinzo, balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu, basinga nyonso, mpe kiyeko ya kutelemisaka mpe kukatulaka Yinzo yango. **27** Keyate vwandaka nkooko ya ba-Amelame, ya ba-Isale, ba-Ebelone mpe ya ba-Uzyele. Yina ni makanda ya ba-Keyate. **28** Lutangu ya babakala nyonso salaka mafunda nana na bankama sambanu kubanda na bayina vwandaka na ngonda mosi tii na zulu. Ni bawu kuzwaka kiyeko ya Yinzo ya longo. **29** Makanda ya ba-Keyate salaka kivwandu ya bawu na lweka sude ya Yinzo. **30** Mfumu ya makanda ya ba-Keyate ni Elisafane, mwana ya Uzyele. **31** Bawu vwandaka na kiyeko ya: sanduku, mesa, kitentokolo ya minda, biyokolo, bisalulu yina ba ke sadilaka na Yinzo, lele ya kati-kati mpe kiyeko ya kutulaka mpe kukatulaka bima yina. **32** Mfumu ya ntete ya ba-Levi ni Eleyazale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni. Kisalu ya yandi ni kutwadisa bantu yina vwandaka na kiyeko ya Yinzo ya longo. **33** Melali vwandaka nkooko ya ba-Maali mpe ya ba-Musi. Yina ni makanda ya ba-Melali. **34** Bantu yina ba tangaka na kati ya ba-Melali nyonso vwandaka mafunda sambanu na bankama zole ya babakala, kubanda na bayina vwandaka na ngonda mosi tii na zulu. **35** Mfumu ya makanda ya ba-Melali ni Sulyele, mwana ya Abiyayile. Bawu salaka kivwandu ya bawu na lweka ya node ya Yinzo. **36** Bana ya Melali kuzwaka kiyeko ya: mabaya ya Yinzo, bayinti ya yawu, makunzi ya yawu, bisimbulu ya yawu ya yisi, bisalulu nyonso ya yawu. Bawu vwandaka mpe na kiyeko ya kutulaka mpe kukatulaka bima nyonso yina. **37** Ba vwandaka mpe na kiyeko ya: makunzi yina ke zungidilaka lupangu nyonso, bisimbulu ya yawu ya yisi, binko ya yawu mpe basinga ya yawu. **38** Moyize, Aloni mpe bana ya yandi salaka kivwandu ya bawu na lweka ya esete, na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu. Ba vwandaka na kiyeko ya kisalu ya bunganga-Nzambi na nkumbu ya bana ya Isayeli. Muntu yina kele ve nganga-Nzambi, kana yandi belama na Yinzo, ba ke kufwa yandi. **39** Lutangu ya ba-Levi yina Moyize na Aloni tangaka mutindu vwandaka ntumunu ya Yave, vwandaka mafunda makumi zole na zole ya babakala kubanda na bayina vwandaka na ngonda mosi tii na zulu. Ba salaka lutangusu yina mutindu kele makanda ya bawu. **40** Yave tubaka na Moyize: «Sala lutangusu ya bana nyonso ya ntete ya babakala ya bana ya Isayeli, kubanda na bayina ke na ngonda mosi tii na zulu. Sonika bankumbu ya bawu. **41** Na manima, tula na lweka ba-Levi samu ti ba kuvwanda ya munu, munu Yave, na kisika ya bana nyonso ya ntete ya bana ya Isayeli. Tula mpe na lweka samu na munu bibulu ya ba-Levi na kisika ya bibulu nyonso ya ntete ya bana ya Isayeli.» **42** Moyize salaka lutangusu ya bana nyonso ya ntete ya bana ya Isayeli mutindu Yave tumisaka yandi yawu. **43** Lutangu ya bana nyonso ya ntete ya babakala yina ba tangaka mpe sonikaka bankumbu, yawu salaka mafunda makumi zole na zole na bankama zole na makumi nsambwadi na tatu ya babakala, kubanda na bayina vwandaka na ngonda mosi tii na zulu. **44** Yave tubaka na Moyize: **45** «Baka ba-Levi na kisika ya bana nyonso ya ntete ya babakala na kati ya bana ya Isayeli. Baka mpe bibulu ya ba-Levi na kisika ya bibulu ya bawu. Ba-Levi kele ya munu. Mu kele Yave. **46** Lutangu ya bana ya ntete ya bana ya Isayeli me lutila lutangu ya ba-Levi na bankama zole na makumi nsambwadi na tatu. Na kukuula bawu yina, **47** nge ke futa Basekele tanu samu na konso muntu. Mbongo yango, ba ke teza yawu mutindu ba ke tezilaka na kitezolo ya Yinzo ya longo, yawu kele ya Bangela makumi zole. **48** Nge ke pesa mbongo yina na Aloni mpe na bana ya yandi samu na kukuula bana ya ntete yina vwandaka na zulu ya lutangu ya ba-Levi.» **49** Moyize bakaka mbongo ya nkudulu na maboko ya bayina vwandaka na zulu ya lutangu ya ba-Levi. **50** Mbongo yina yandi bakaka na maboko ya bana ya ntete ya bana ya Isayeli vwandaka Basekele funda mosi na bankama tatu na makumi sambanu na tanu ya palata, mutindu vwandaka Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. **51** Na ntumunu ya Yave, Moyize pesaka mbongo ya nkudulu na Aloni mpe na bana ya Aloni mutindu Yave tumisaka yandi yawu.

4 Yave zonzaka na Moyize mpe na Aloni, yandi tubaka: **2** «Sala lutangusu ya bana ya Keyate na kati ya bana ya Levi. Sala yawu dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi, **3** kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na makumi tanu. Tanga bayina nyonso lenda sala na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **4** Kisalu ya bana ya Keyate na kati ya Yinzo ya Mbwabanu ni yayi: bawu ke na kiyeko ya bima ya kulutila longo. **5** Ntangu bantu ya Isayeli ke telama na kukwenda, Aloni na bana ya yandi ke kwiza katula lele yina ke kabulaka kisika ya kulutila longo na kisika ya longo. Na lele yina, bawu ke fuka Sanduku ya Ngwisani. **6** Na zulu ya yawu, bawu ke tula bampusu ya mbisi ya nene ya mubu, mpe na zulu ya yawu, bawu ke yalumuna lele ya ntinta ya dizulu. Mpe ba ke tula bayinti yina ba ke nanguninaka sanduku. **7** Bawu ke yalumuna lele ya ntinta ya dizulu na zulu ya mesa ya mampa ya longo, mpe na zulu ya yawu, bawu ke tula bandonga, bakopo, bandonga ya

fyoti, bambungu samu na minkayulu ya vinu. Ba ke tula mpe mampa yina ba fwana kupesaka munu bantangu nyonso. **8** Na zulu ya nyonso yina, ba ke yalumuna lele ya mbwaki ya kulutila mpe ba ke fuka nyonso na bampusu ya mbisi ya nene ya mubu. Mpe ba ke tula bayinti ya kunanguninaka mesa. **9** Bawu ke baka lele ya ntinta ya dizulu mpe bawu ke fuka kitentokolo ya minda, minda ya yawu, bima ya bombi ya yawu mpe mwa bandonga ya yawu ya mafuta yina ba ke sadilaka. **10** Bawu ke fuka yawu na bisalulu ya yawu nyonso na bampusu ya mbisi ya nene ya mubu. Na manima, ba ke tula yawu na zulu ya kipoyi. **11** Bawu ke yalumuna lele ya ntinta ya dizulu na zulu ya mesa ya wolo, kisika ba ke yokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Ba ke fuka yawu na bampusu ya mbisi ya nene ya mubu. Mpe ba ke tula bayinti ya kunanguninaka yawu. **12** Ba ke baka bisalulu nyonso yina ba ke sadilaka na kati ya Yinzo ya longo, ba ke tula yawu na lele ya ntinta ya dizulu mpe ba ke fuka yawu na bampusu ya mbisi ya nene ya mubu. Na manima, ba ke tula yawu na zulu ya kipoyi. **13** Ba ke katula bombi ya mafuta ya kiyokolo ya minkayulu, mpe ba ke yalumuna lele ya ntinta ya dizulu na zulu ya kiyokolo. **14** Na zulu ya lele yina, ba ke tula bisalulu yina ba ke sadilaka kisalu ya longo: bima ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote, misoma, bapele, mwa bambungu ya kutudilaka bombi na mafuta, bisalulu nyonso ya kiyokolo ya minkayulu. Na zulu ya bima yina, ba ke fuka bampusu ya mbisi ya nene ya mubu. Mpe ba ke tula bayinti ya kunanguninaka kiyokolo ya minkayulu. **15** Ntangu Aloni na bana ya yandi ke manisa na kufuka Yinzo ya longo mpe bisalulu nyonso ya Yinzo ya longo, bana ya Keyate ke kwiza baka bima yina samu na kunata yawu. Kasi bawu ke simba ve Yinzo ya longo, samu ti kana ba simba yawu, ba lenda kufwa. Yina ni kisalu ya bana ya Keyate na Yinzo ya Mbwabanu. **16** Eleyazale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni ke vwanda na kiyeko ya: mafuta samu na minda, maaka ya nsunga ya mbote, munkayulu ya konso ntangu ya madya ya bilanga mpe mafuta ya mbyekolo. Eleyazale ke vwanda na kiyeko ya Yinzo nyonso ya longo na bima ya yawu nyonso, bima ya longo na bisalulu ya yawu.» **17** Yave tubaka dyaka na Moyize mpe na Aloni mutindu yayi: **18** «Beno katula ve makanda ya ba-Keyate na kati ya ba-Levi. **19** Beno sala mutindu yayi samu na bawu, samu ti bawu kufwa ve na ntangu ba ke belama na bima ya kulutila longo. Aloni na bana ya yandi ke kwiza tula bawu muntu-muntu na kisalu ya yandi, mpe yandi ke pesa muntu-muntu kiyeko ya yandi. **20** Na yina, ba ke kwiza tala ata fyoti ve bima ya longo, kana ve, ya ke vwanda lufwa ya bawu.» **21** Yave tubaka na Moyize: **22** «Sala mpe lutangusu ya bana ya Ngelesone mutindu kele makanda ya bawu mpe bivumu ya bawu. **23** Tanga bawu kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na bayina ke na bamvula makumi tanu. Tanga bayina nyonso lenda sala kisalu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **24** Kisalu yina makanda ya ba-Ngelesone ke sala, kiyeko ya bawu ni yayi: **25** Ba ke nata lele yina ke fukaka kivinga ya kulutila longo mpe kivinga ya longo. Ba ke baka mpe lele ya bampusu ya mameme ya mbakala mpe lele ya bampusu ya mbisi ya nene ya mubu, yina ke fukaka nyonso. Ba ke baka mpe lele yina kele na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **26** Balele ya lupangu mpe lele ya mwelo ya lupangu, balele yina ke zungidilaka Yinzo ya longo mpe kiyokolo ya minkayulu, basinga ya yawu mpe bisalulu ya yawu nyonso. Bawu ke sala bisalu nyonso yina me tadila bima yina. **27** Bantu ya Ngelesone ke sala bisalu ya bawu nyonso na lutwadusu ya Aloni mpe ya bana ya yandi, na yina me tadila kiyeko ya kunata bima mpe ya kusala bisalu ya bawu. Beno ke zabisa bawu bima yina ba fwana kunata. **28** Yina ni bisalu ya makanda ya ba-Ngelesone kuna na Yinzo ya Mbwabanu. Bawu ke sala bisalu ya bawu na lutwadusu ya Itamale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni.» **29** «Sala lutangusu ya bana ya Melali mutindu kele makanda ya bawu mpe bivumu ya bawu. **30** Tanga bawu kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na bayina ke na bamvula makumi tanu. Tanga bayina nyonso lenda sala kisalu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **31** Kiyeko ya bawu ya kunata bima mpe ya kusala bisalu ya bawu na Yinzo ya Mbwabanu ni yayi: mabaya ya Yinzo, bayinti ya yawu, makunzi ya Yinzo, bisimbulu ya yisi ya makunzi, **32** makunzi yina ke zungidilaka lupangu, bisimbulu ya yawu ya yisi, binko, basinga ya yawu, bisalulu ya yawu nyonso, mpe bima nyonso yina ba ke sadilaka samu na yawu. Beno ke zabisa bawu bankumbu ya bima yina ba fwana kunata. **33** Yina ni bisalu ya makanda ya ba-Melali kuna na Yinzo ya Mbwabanu. Bawu ke sala bisalu ya bawu na lutwadusu ya Itamale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni.» **34** Moyize, Aloni na bamfumu ya mukangu salaka lutangusu ya ba-Keyate. Ba salaka yawu dikanda mosi-mosi mpe kivumu mosi-mosi. **35** Ba tangaka bawu kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na bayina ke na bamvula makumi tanu. Bayina nyonso lenda sala kisalu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **36** Bantu yina ba tangaka na kati ya ba-Keyate nyonso vwandaka mafunda zole na bankama nsambwadi na makumi tanu ya babakala, mutindu kele makanda ya bawu. **37** Yina ni lutangu ya bantu ya makanda ya Keyate, bayina vwandaka sala bisalu na Yinzo ya Mbwabanu. Moyize na Aloni tangaka bawu mutindu kele ntumunu yina Yave pesaka na yinwa ya Moyize. **38** Ba tangaka bana ya Ngelesone mutindu kele makanda ya bawu mpe bivumu ya bawu. **39** Ba tangaka bawu kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na bayina ke na bamvula makumi tanu, bayina nyonso lendaka sala kisalu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **40** Babakala yina ba tangaka na kati ya bana ya Ngelesone nyonso vwandaka mafunda zole na bankama sambanu na makumi tatu, mutindu kele makanda ya bawu mpe mutindu kele bivumu ya bawu. **41** Yina ni lutangu ya bantu ya makanda ya Ngelesone, bayina vwandaka sala bisalu na Yinzo ya Mbwabanu. Moyize na Aloni tangaka bawu mutindu kele ntumunu ya Yave. **42** Ba tangaka bana ya Melali mutindu kele makanda ya bawu mpe mutindu kele bivumu ya bawu. **43** Ba tangaka bawu kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na bayina ke na bamvula makumi tanu, bayina nyonso lendaka sala kisalu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **44** Babakala yina ba tangaka na kati ya bana ya Melali vwandaka mafunda tatu na bankama zole, mutindu kele makanda ya bawu. **45** Yina ni lutangu ya bana ya makanda ya Melali, bayina vwandaka sala bisalu na Yinzo ya Mbwabanu. Moyize na Aloni tangaka bawu mutindu kele ntumunu yina Yave pesaka na yinwa ya Moyize. **46** Moyize, Aloni mpe bamfumu ya mukangu tangaka ba-Levi nyonso mutindu kele makanda ya bawu mpe mutindu kele bivumu ya bawu. **47** Ba tangaka bawu kubanda na bayina ke na bamvula makumi tatu tii na bayina ke na bamvula makumi tanu, bayina nyonso lendaka sala kisalu na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **48** Babakala nyonso yina ba tangaka na kati ya ba-Levi vwandaka mafunda nana na bankama tanu na makumi nana. **49** Ba tangaka bawu mutindu kele ntumunu yina Yave pesaka na yinwa ya Moyize. Ba zabisaka bawu bisalu yina ba fwana kusala mpe bima yina ba fwana kunata. Ba tangaka bawu mutindu kele ntumunu yina Yave pesaka na Moyize.

5 Yave tubaka na Moyize: **2** «Pesa ntumunu na bana ya Isayeli na kubingisa na kivwandu bantu nyonso yina kele na kimbevo ya mpusu, konso muntu yina ke na kimbevo ya

kwendaka basika maza na nzutu ya yandi ya bukento to ya bubakala mpe konso muntu yina kele ve ya kuvedila samu ti yandi me simba mvumbi. **3** Ya vwanda bakento to babakala, beno fwana kutula bawu na ngaanda ya kivwandu. Beno ke tula bawu na ngaanda ya kivwandu samu ti bawu kusumuna ve kivwandu ya bawu, kisika yina mu ke na kuzinga na kati-kati ya bawu. **4** Bana ya Isayeli salaka mutindu yina. Bawu tulaka bawu na ngaanda ya kivwandu. Bana ya Isayeli salaka mutindu Yave tubaka na Moyize.» **5** Yave tubaka na Moyize: **6** «Zonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: Kana muntu ya bakala to ya kento me sala yimbi na mpangi muntu, yandi me sala yimbi ya mingi na ntadisi ya Yave. Na yina, yimbi ya disumu ya yandi ke bwidila yandi. **7** Yandi ke fungula disumu yina yandi me sala. Yandi ke futa na mpangi ya yandi kima yina yandi me sadila yimbi. Kasi yandi ke bwela na zulu ya kima yango kikunku mosi na bikunku tanu ya kima yina. **8** Kana muntu yina ba me sala yimbi me kufwa, mpe ti yandi kele ve na muntu yina ba lenda futa kima yango, ba ke pesa kima yango na Yave, ba ke pesa yawu na nganga-Nzambi. Ba ke bwela nkombo ya mbakala samu na mulemvo. Ba ke sadila nkombo na kusala nyonso yina me fwanana samu na kukatula disumu ya muntu yina. **9** Bikunku nyonso yina ba ke katula na zulu ya bima ya longo yina bana ya Isayeli ke pesa na Yave, yawu kele ya nganga-Nzambi yina ba me pesa bima yango. **10** Nganga-Nzambi ke baka bima ya longo yina ba ke pesa. Yandi ke baka kima ni kima yina konso muntu ke pesa na nganga-Nzambi.» **11** Yave tubaka na Moyize: **12** «Zonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: Kana kento ya makwela ke na mavanga ya yimbi mpe yandi kele ve ya kukwikama na bakala ya yandi, **13** kana bakala ya nkaka basika na kento yina, bakala ya yandi ata kuzaba, kana yandi sumuka na mansweki ata muntu kuzaba ve mpe ba me simba yandi ve, **14** kana mpeve ya kimbanda me simba bakala ya yandi na kusadila kento ya yandi kimbanda, samu ti kento ya yandi yina me sumuka, to kana mpeve ya kimbanda me simba bakala ya yandi na kusadila kento ya yandi kimbanda, kasi kento yango me sumuka ya yandi ve, **15** bakala yina ke nata kento ya yandi na sika ya nganga-Nzambi. Yandi ke nata dikabu ya kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya oloze samu na yandi. Yandi ke tula ve mafuta na faline yina. Yandi ke tula mpe ve maaka ya nsunga ya mbote. Yawu kele Munkayulu ya madya ya bilanga samu na kimbanda. Yawu kele Munkayulu ya madya ya bilanga samu na kubambuka moyo na yimbi. **16** Nganga-Nzambi ke belemisa kento yango mpe ke telemisa yandi na mantwala ya Yave. **17** Yandi ke baka maza ya longo na kiteko ya kusalama na ntoto. Yandi ke baka fundu-fundu ya ntoto ya Yinzo ya longo mpe yandi ke tula yawu na kati ya maza yango. **18** Nganga-Nzambi ke telemisa kento yina na mantwala ya Yave. Yandi ke fungula yandi bansuki. Yandi ke tula na maboko ya kento yango Munkayulu ya madya ya bilanga samu na kubambuka moyo na yimbi, Munkayulu ya madya ya bilanga samu na kimbanda. Yandi mosi nganga-Nzambi ke simba na diboko ya yandi maza ya ndudi yina ke nataka nsiingulu. **19** Nganga-Nzambi ke diidisa kento yina ndefi. Yandi ke tuba mutindu yayi: "Kana bakala mosi ve me vukisa mfulu na nge, kana nge me sumuka ve na kubasika na bakala ya nkaka na ntangu yina nge kele na yinzo ya makwela, bika ti maza yayi ya ndudi yina ke nataka nsiingulu, bika ti yawu kulakisa ti nge me sala dyambu ve, **20** kasi kana nge me sumuka na kubasika na bakala ya nkaka na ntangu yina nge kele na yinzo ya makwela, kana bakala ya nkaka me vukisa mfulu na nge". **21** Nganga-Nzambi ke diidisa kento yina ndefi ya nsiingulu. Yandi ke tuba na kento mutindu yayi: "Bika ti Yave kupesa nge nsiingulu ya ndefi yayi na kati ya bantu ya nge. Bika ti Yave kukanga mabuta ya nge. Yandi kuvimbisa kivumu ya nge. **22** Bika ti maza yayi yina ke nataka nsiingulu kukota na nzutu ya nge, samu ti yawu kuvimbisa kivumu ya nge mpe yawu kukanga mabuta ya nge!" Kento ke ndima: "Ameni! Ameni!"» **23** «Nganga-Nzambi ke sonika bansiingulu yina na kati ya dibuku mpe yandi ke kusuna yawu na maza ya ndudi. **24** Yandi ke nwikisa kento maza ya ndudi yina ke nataka nsiingulu. Maza yina ya nsiingulu ke kota na nzutu ya kento na ndudi ya yawu nyonso. **25** Nganga-Nzambi ke baka na maboko ya kento Munkayulu ya madya ya bilanga samu na kimbanda. Nganga-Nzambi ke pesa munkayulu yango muntindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Na manima, yandi ke nata yawu na kiyokolo ya minkayulu. **26** Nganga-Nzambi ke baka na diboko mwa ndambu ya munkayulu ya kubambuka moyo, mpe yandi ke yoka yawu na kiyokolo ya minkayulu. Na manima, yandi ke nwikisa kento maza. **27** Ntangu yandi ke manisa na kunwikisa kento maza, kana kento vwandaka me sumuka mpe kana yandi vwandaka me vuna bakala ya yandi, maza yina ke nataka nsiingulu ke kota na nzutu ya yandi na ndudi ya yawu nyonso. Kivumu ya yandi ke vimba, mabuta ya yandi ke kangama. Mpe kento yina ke kuma kidimbu ya nsiingulu na kati-kati ya bantu ya yandi. **28** Kasi kana kento sumukaka ya yandi ve, kana yandi kele ya kuvedila, yandi ke talana ti yandi me sala dyambu ve. Mabuta ya yandi ke kangama ve.» **29** «Yina ni Musiku na yina me tadila kimbanda. Yawu me tadila kento yina me sumuka na kubasika na bakala ya nkaka na ntangu yina yandi kele na yinzo ya makwela. **30** Yawu me tadila mpe bakala yina me kuzwa mpeve ya kimbanda, yandi me sadila kento ya yandi kimbanda. Bakala yina ke telemisa kento ya yandi na mantwala ya Yave, mpe nganga-Nzambi ke sadila kento yango mambu nyonso ya Musiku yayi. **31** Na yina, bakala ke talana ti yandi kele ve muntu ya yimbi. Kasi yimbi nyonso ke vwanda na kento ya yandi.»

6 Yave tubaka na Moyize: **2** «Zonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: kana muntu ya bakala to ya kento me sala nsilulu ya bunazile na kukituula na lweka samu na Yave, **3** yandi kumanga vinu mpe malafu. Yandi kunwa ve vinu ya ngayi to malafu ya ngayi. Yandi kunwa ve malafu yina ba me yidikila na bambuma ya vinu. Yandi kudya ve bambuma ya vinu, ya vwanda ya maza to ya kuyuma. **4** Ntangu nyonso yina yandi ke vwanda na kati ya bunazile, yandi ke kudya ata kima yina me katuka na mbuma ya vinu, kubanda na bambuma ya kati ya mbuma ya vinu tii na mpusu ya yawu. **5** Ntangu nyonso yina yandi ke vwanda na kati ya nsilulu ya bunazile, yandi ke katula ve bansuki to mandefo ya yandi. Yandi ke vwanda ya longo tii na nsukunu ya ntangu yina yandi zengaka ya kuvwanda na lweka samu na Yave. Yandi ke bika ti bansuki ya yandi kukula ya yawu. **6** Na kati ya bilumbu nyonso yina yandi zengaka ya kuvwanda na lweka samu na Yave, yandi kubelama ve na mvumbi. **7** Ya vwanda na lufwa ya tata ya yandi, ya mama ya yandi, ya mpangi ya yandi to ya kibusi ya yandi, yandi fwana kusumuka ve na kubelama na banzutu ya bawu. Samu ti na yintu ya yandi, yandi ke na kidimbu ya muntu yina me kuma na lweka samu na Nzambi ya yandi.» **8** «Ntangu nyonso yina yandi ke vwanda na kati ya bunazile, yandi ke vwanda ya longo samu na Yave. **9** Kana na mpamukunu muntu kufwa pene-pene ya yandi, yawu ke sumuna kidimbu ya yandi ya bunazile yina kele na yintu ya yandi. Na yina, yandi ke katula bansuki ya yandi na kilumbu ya yandi ya kukivedisa, kilumbu ya nsambwadi. **10** Na kilumbu ya nana, yandi ke nata biduka zole to mabembe zole na sika ya nganga-Nzambi, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu.

11 Nganga-Nzambi ke pesa mosi na bandeke yina samu na Munkayulu ya mulemvo. Yandi ke pesa ndeke ya nkaka samu na Munkayulu ya Kuyoka. Yandi ke sala kisalu samu na kukatula disumu yina muntu yango me sala na kubotana na mvumbi. Kaka na kilumbu yina, mu-nazile ke byeka yintu ya yandi. **12** Yandi ke kukituula dyaka na lweka samu na Yave samu na ntangu yina yandi zengaka ntete. Na kusala yawu, yandi ke nata mwana ya dimeme ya mbakala ya mvula mosi samu na Munkayulu ya kikodi. Bilumbu yina yandi vwandaka me sala na bunazile me kuma ya mpamba, samu ti yawu vwandaka me sumuka.» **13** «Musiku yina me tadila bunazile kele mutindu yayi. Kilumbu yina yandi ke lungisa bilumbu yina yandi zengaka na kumanisa bunazile ya yandi, ba ke nata yandi na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **14** Mpe muntu yango ke nata na Yave minkayulu yayi: mwana ya mbakala ya dimeme ya mvula mosi yina kele ve na kifuma samu na Munkayulu ya Kuyoka, mwana ya kento ya dimeme ya mvula mosi yina kele ve na kifuma samu na Munkayulu ya mulemvo, dimeme mosi ya mbakala yina kele ve na kifuma samu na Munkayulu ya Kiwisa, **15** kitunga mosi ya mampa yina kele ve na levule, bagato ya kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta mpe bagalete yina kele ve na levule, yina ba me pakula mafuta, Munkayulu ya madya ya bilanga na munkayulu ya vinu. **16** Nganga-Nzambi ke nata nyonso yina na mantwala ya Yave. Yandi ke pesa Munkayulu ya mulemvo mpe Munkayulu ya Kuyoka. **17** Yandi ke pesa mpe na Yave dimeme yina ya mbakala samu na Munkayulu ya Kiwisa. Yandi ke pesa mpe kitunga yina ya mampa yina kele ve na levule. Nganga-Nzambi ke pesa mpe Munkayulu ya madya ya bilanga mpe munkayulu ya vinu. **18** Na ntangu yina, mu-nazile ke zenga bansuki ya yintu ya yandi ya bunazile kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Yandi ke baka bansuki ya yandi ya bunazile, yandi ke tula yawu na tiya yina ke na kulema na yisi ya Munkayulu ya Kiwisa. **19** Nganga-Nzambi ke baka digembo ya dimeme ya mbakala yina me kuya yimeni. Yandi ke baka na kati ya kitunga gato mosi yina kele ve na levule mpe galete yina kele ve na levule. Nganga-Nzambi ke tula yawu na maboko ya mu-nazile kana mu-nazile yina me manisa na kuzenga bansuki ya yandi ya bunazile. **20** Na manima, nganga-Nzambi ke pesa yawu mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Ya kele kima ya longo. Yawu kele ya nganga-Nzambi mutindu mosi mpe ntulu ya mbisi ya munkayulu yina ba me pesa muntindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, na kito yina ba ke katulaka. Na manima, mu-nazile lenda kunwa dyaka vinu.» **21** «Yina ni Musiku yina me tadila mu-nazile yina me sala nsilulu. Yina ni minkayulu yina yandi ke pesa na Yave samu na bunazile ya yandi, kutanga ve minkayulu ya nkaka yina yandi lenda pesa na luzolo ya yandi mosi. Yandi ke sadila banzengolo nyonso yina me tadila bunazile yina yandi me sadila nsilulu, mutindu kele Musiku yina me tadila bunazile.» **22** Yave tubaka na Moyize: **23** «Zonza na Aloni na bana ya yandi: Na kusakumuna bana ya Isayeli, beno ke zonza mutindu yayi: **24** «Bika ti Yave kusakumuna beno mpe yandi kukeba beno! **25** Bika ti Yave kukyenzudila beno kizizi ya yandi, mpe yandi kusadila beno bumbote ya yandi! **26** Bika ti Yave kubalula kizizi ya yandi na sika ya beno, mpe yandi kupesa beno kizunu. **27** Ni mutindu yina bawu ke tula nkumbu ya munu na kati ya bana ya Isayeli, mpe munu, mu ke sakumuna bawu.»

7 Kilumbu yina Moyize manisaka na kutelemisa Yinzo, yandi kusaka yawu mafuta. Yandi byekaka yawu, yawu na bisalulu ya yawu nyonso. Yandi salaka muntindu mosi samu na kiyokolo ya minkayulu na bisalulu ya yawu. Yandi kusaka yawu mafuta mpe yandi byekaka yawu. **2** Na yina, bamfumu ya Isayeli, bamfumu ya makanda ya Isayeli pesaka minkayulu ya bawu. Ya vwandaka bamfumu ya bifumba, bayina vwandaka na kiyeko ya kusala lutangusu. **3** Bawu nataka minkayulu ya bawu na mantwala ya Yave: bapusu-pusu sambanu yina vwandaka na mwa miludi mpe bangombe kumi na zole. Pusu-pusu mosi-mosi vwandaka samu na bamfumu zole-zole, mpe ngombe mosi-mosi samu na mfumu mosi-mosi. Bawu nataka yawu na mantwala ya Yinzo. **4** Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **5** «Baka minkayulu ya bawu, samu na kusadila yawu na bisalu yina me tadila Yinzo ya Mbwabanu. Nge ke pesa yawu na ba-Levi samu na kunata yawu.» **6** Moyize bakaka bapusu-pusu na bangombe mpe yandi pesaka yawu na ba-Levi. **7** Yandi pesaka bapusu-pusu zole na bangombe yiya na sika ya bana ya Ngelesone samu na kunata yawu. **8** Yandi pesaka bapusu-pusu yiya na bangombe nana na sika ya bana ya Melali samu na kunata yawu. Bana ya Melali vwandaka sala na lutwadusu ya Itamale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni. **9** Kasi yandi pesaka kima ve na bana ya Keyate, samu ti bawu vwandaka na kiyeko ya bima ya longo, mpe ba fwanaka nata yawu na magembo. **10** Kilumbu ya kukusa mafuta na kiyokolo ya minkayulu, bamfumu ya makanda nataka makabu samu na mukembo ya mbyekolo. Bawu nataka makabu ya bawu na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu. **11** Yave tubaka na Moyize: «Bamfumu ke kwiza, kasi bawu fwana kukwiza mosi-mosi na kilumbu, samu na kupesa makabu ya bawu samu na mbyekolo ya kiyokolo ya minkayulu.» **12** Muntu yina pesaka munkayulu ya yandi kilumbu ya ntete, ya vwandaka ni Nasone, mwana ya Aminadabe muntu ya kifumba ya Yuda. **13** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata Basekele makumi nsambwadi, na mutindu ba vwandaka tezila na Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **14** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **15** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **16** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **17** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Nasone, mwana ya Aminadabe. **18** Na kilumbu ya zole, Netanele, mwana ya Suwale, mfumu ya kifumba ya Isakale kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **19** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu kele Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **20** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **21** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **22** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **23** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Netanele, mwana ya Suwale. **24** Na kilumbu ya tatu, ni Elyabe, mwana ya Elone, mfumu ya kifumba ya Zabulone kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **25** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na

makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **26** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **27** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **28** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **29** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Elyabe, mwana ya Elone. **30** Na kilumbu ya yiya, ni Elisule, mwana ya Sedewule, mfumu ya bana ya Lubene kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **31** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu kele Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **32** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **33** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **34** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **35** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Elisule, mwana ya Sedewule. **36** Na kilumbu ya tanu, ni Selumyele, mwana ya Sulisadayi, mfumu ya bana ya Simewone kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **37** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **38** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **39** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **40** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **41** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Selumyele, mwana ya Sulisadayi. **42** Na kilumbu ya sambanu, ni Elyasafe, mwana ya Dewele, mfumu ya bana ya Ngade kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **43** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **44** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **45** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **46** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **47** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Elyasafe, mwana ya Dewele. **48** Na kilumbu ya nsambwadi, ni Elisama, mwana ya Amiwude, mfumu ya kifumba ya Efalayime kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **49** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu ba Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **50** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **51** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **52** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **53** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Elisama, mwana ya Amiwude. **54** Na kilumbu ya nana, ni Ngamelyele, mwana ya Pedasule, mfumu ya bana ya Manase kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **55** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **56** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **57** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **58** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **59** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Ngamelyele, mwana ya Pedasule. **60** Na kilumbu ya yivwa, ni Abidane, mwana ya Ngidewoni, mfumu ya bana ya Bezame kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **61** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **62** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **63** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **64** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **65** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Abidane, mwana ya Ngidewoni. **66** Na kilumbu ya kumi, ni Ayezele, mwana ya Amisadayi, mfumu ya bana ya Dane kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **67** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **68** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **69** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **70** nkombo mosi ya

mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **71** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Ayezele, mwana ya Amisadayi. **72** Na kilumbu ya kumi na mosi, ni Pangyele, mwana ya Okelane, mfumu ya bana ya Asele kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **73** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **74** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **75** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **76** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **77** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Pangyele, mwana ya Okelane. **78** Na kilumbu ya kumi na zole, ni Ayila, mwana ya Eyinane, mfumu ya bana ya Nafetali kwizaka pesa munkayulu ya yandi. **79** Yandi pesaka ndonga mosi ya palata ya Basekele nkama na makumi tatu, mwa mbungu mosi ya palata ya Basekele makumi nsambwadi, mutindu Sekele yina ba ke sadilaka na Yinzo ya longo. Bima nyonso zole yina vwandaka ya kufuluka na kiputi ya faline ya kitoko yina ba vukisaka na mafuta, samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **80** Yandi pesaka mpe kopo ya wolo ya bangalame nkama na kumi ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote, **81** ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mwana mosi ya dimeme ya mvula mosi samu na Munkayulu ya Kuyoka, **82** nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **83** Yandi pesaka samu na Munkayulu ya Kiwisa bangombe zole, mameme tanu ya mbakala, bankombo tanu ya mbakala, mpe bana tanu ya mameme yina me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni munkayulu ya Ayila, mwana ya Eyinane. **84** Nyonso yina ni minkayulu ya bamfumu ya Isayeli samu na mbyekolo ya kiyokolo ya minkayulu, kilumbu yina ba kusaka yawu mafuta. Nyonso yina ba pesaka vwandaka: bandonga kumi na zole ya palata, mwa bambungu kumi na zole ya palata mpe bakopo kumi na zole ya wolo. **85** Palata ya konso ndonga vwandaka sala Basekele nkama na makumi tatu. Palata ya konso mwa mbungu vwandaka sala Basekele makumi nsambwadi. Bisalulu nyonso yina salaka Basekele mafunda zole na bankama yiya ya palata, mutindu Sekele yina ba vwandaka tezila na Yinzo ya longo. **86** Wolo ya konso kopo vwandaka sala Basekele kumi na mutindu ba vwandaka tezila na Sekele ya Yinzo ya longo. Wolo ya bakopo nyonso kumi na zole yina vwandaka ya kufuluka na maaka ya nsunga ya mbote salaka Basekele nkama na makumi zole. **87** Bibulu nyonso samu na minkayulu ya kuyoka vwandaka: bangombe kumi na zole ya mbakala, mameme kumi na zole ya mbakala, bana ya mameme kumi na zole ya mvula mosi, mpe minkayulu ya bawu ya bilanga. Ya vwandaka mpe na bankombo ya mbakala kumi na zole samu na Munkayulu ya mulemvo. **88** Bibulu nyonso samu na Munkayulu ya Kiwisa vwandaka: bangombe makumi zole na yiya, makumi ya mameme ya mbakala, makumi ya bankombo ya mbakala, makumi ya bana ya mameme yina vwandaka me lungisa mvula mosi. Nyonso yina ni minkayulu samu na mbyekolo ya kiyokolo ya minkayulu, kilumbu yina ba kusaka yawu mafuta. **89** Ntangu Moyize kotaka na Yinzo ya Mbwabanu samu na kusolola na Yave, yandi vwandaka kuwa ndinga yina vwandaka zonzila yandi. Ndinga yango vwandaka wakana na zulu ya kitapu, na kati-kati ya bakeluba zole yina kele na zulu ya Sanduku ya Ngwisani. Yandi vwandaka zonzila yandi.

8 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Zonza na Aloni, tuba na yandi mutindu yayi: Ntangu nge ke yidika minda nsambwadi, nge ke tula yawu na zulu ya kitentokolo samu ti yawu banda na kukyenzulaka mantwala ya kitentokolo ya minda.» **3** Aloni salaka mutindu yina. Yandi kwendaka tula minda na zulu ya kitentokolo samu ti yawu kukyenzulaka mantwala ya kitentokolo ya minda mutindu Yave tumisaka na Moyize. **4** Kitentokolo yango ya minda vwandaka mutindu yayi: yawu nyonso vwandaka ya kusalama na wolo yina ba tutaka. Kubanda na dikulu tii na bifulu, yawu nyonso vwandaka ya wolo yina ba tutaka. Ba yidikaka kitentokolo ya minda mutindu kele kifwani yina Yave lakisaka na Moyize. **5** Yave tubaka na Moyize: **6** «Baka ba-Levi na kati-kati ya bana ya Isayeli mpe vedisa bawu. **7** Samu na kuvedisa bawu, nge ke sala mutindu yayi: nge ke mwanga bawu maza yina ke vedisaka. Bawu ke katula bansuki nyonso ya banzutu ya bawu. Bawu ke sukula binkuti ya bawu. Na yina, bawu ke kuma ya kuvedila. **8** Na manima, bawu ke baka ngombe mosi ya mbakala mpe munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga: kiputi ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta. Nge, nge ke baka ngombe ya nkaka ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **9** Nge ke nata ba-Levi na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu mpe nge ke kutikisa mukangu nyonso ya bana ya Isayeli. **10** Nge ke nata ba-Levi na mantwala ya Yave. Bana ya Isayeli ke tentika bawu maboko. **11** Na yina, ba-Levi yina yandi me baka na kati-kati ya bana ya Isayeli, Aloni ke pesa bawu na Yave na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, samu na kusala kisalu ya Yave. **12** Ba-Levi ke tentika maboko ya bawu na zulu ya bayintu ya bangombe zole ya mbakala. Nge ke pesa ngombe mosi samu na Munkayulu ya mulemvo mpe nge ke pesa ya nkaka mutindu Munkayulu ya Kuyoka na sika ya Yave samu na kukatula masumu ya ba-Levi. **13** Belemisa ba-Levi na mantwala ya Aloni na bana ya yandi. Nge ke pesa bawu na Yave na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **14** Ni mutindu yina nge ke baka ba-Levi na kati-kati ya bana ya Isayeli, samu na kutula bawu na lweka. Na yina, bawu ke vwanda ya munu. **15** Na manima, ba-Levi ke kwiza banda kisalu na Yinzo ya Mbwabanu. Ni mutindu yina nge ke vedisa bawu, mpe nge ke pesa bawu na Yave na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. **16** Bawu kele ya kupesama yimeni na munu na nkumbu ya bana ya Isayeli. Mu me baka bawu na kisika ya bana ya ntete, bana nyonso ya Isayeli bayina me butuka ya ntete na bivumu ya bamama ya bawu. **17** Samu ti konso mwana ya ntete yina kele bakala na kati ya bana ya Isayeli kele ya munu, ya vwanda ya bantu mpe ya bibulu. Kilumbu yina mu salaka ti bana nyonso ya ntete yina vwandaka babakala na yinsi ya Ngipiti kufwa, mu tulaka na lweka samu na munu bana nyonso ya ntete yina kele babakala na Isayeli. **18** Mu bakaka ba-Levi na kisika ya bana nyonso ya ntete yina kele babakala na kati-kati ya bana ya Isayeli. **19** Mu me pesa yimeni ba-Levi na sika ya Aloni na bana ya yandi na nkumbu ya bana ya Isayeli. Mu me pesa bawu samu ti bawu kusala kisalu na Yinzo ya Mbwabanu na nkumbu ya bana ya Isayeli. Ni bawu ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya bana ya Isayeli. Na yina, yimbi ke bwidila ve bana ya Isayeli yina ke belama na Yinzo ya longo.» **20** Moyize na Aloni na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli salaka na ba-Levi mambu nyonso yina Yave tumisaka

Moyize na kusala samu na ba-Levi. Ni mutindu yina bana ya Isayeli salaka samu na bawu. **21** Ba-Levi kukivedisaka mpe bawu sukulaka binkuti ya bawu. Aloni pesaka bawu na Yave na muntindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, mpe yandi salaka kisalu samu na kukatula masumu ya bawu mpe samu na kuvedisa bawu. **22** Na manima, ba-Levi kwizaka banda kisalu ya bawu na Yinzo ya Mbwabanu, na lutwadusu ya Aloni na bana ya yandi, mutindu Yave tumisaka na Moyize na yina me tadila ba-Levi. Ni mutindu yina yandi salaka samu na bawu. **23** Yave tubaka dyaka na Moyize: **24** «Yina me tadila ba-Levi ni yayi: ba-Levi yina kele na bamvula kubanda na makumi zole na tanu tii na zulu, bawu lenda sala na Yinzo ya Mbwabanu. **25** Kasi ntangu bawu ke lungisa bamvula makumi tanu, bawu ke sala dyaka ve. Na yina, bawu ke bika kisalu. **26** Bawu ke sadisa bampangi ya bawu na bisalu ya bawu na Yinzo ya Mbwabanu, kasi bawu mosi ke sala ata kisalu mosi ve. Ni mutindu yina nge ke sadila samu na ba-Levi, na yina me tadila kisalu ya bawu.»

9 Na ngonda ya ntete ya mvula ya zole yina landaka kubasika ya bana ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, Yave zonzaka na Moyize kuna na yinsi ya kuyuma ya Sinayi. Yandi tubaka mutindu yayi: **2** «Bana ya Isayeli fwana kusala mukembo ya Paki na ntangu ya yawu. **3** Beno sala mukembo yango na ntangu ya yawu. Yawu ke vwanda na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda yayi, na nkokila. Beno ke sala yawu mutindu kele bansalulu nyonso mpe banzengolo nyonso ya yawu. **4** Moyize zonzaka na bana ya Isayeli na kusala mukembo ya Paki. **5** Na yina, bana ya Isayeli salaka mukembo ya Paki, na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya ntete, na nkokila. Bawu salaka yawu kuna na yinsi ya kuyuma ya Sinayi. Bana ya Isayeli salaka nyonso yina Yave tumisaka na Moyize.» **6** Kasi ya vwandaka na bantu yina vwandaka ve ya kuvedila samu ti bawu simbaka mvumbi. Na kilumbu yina, bawu vwandaka ve na luve ya kembila Paki. Kaka na kilumbu yango, bawu kwendaka talana na meso ya Moyize na Aloni. **7** Bawu tubaka na Moyize: «Beto kele ya kusumuka samu ti beto me simba mvumbi. Samu na yinki beto ke kuzwa ve luve ya kupesa munkayulu ya beto na sika ya Yave, na ntangu ya yawu, kintwadi na bana ya Isayeli?» **8** Moyize tubaka na bawu: «Beno telama awa mpe beno vingila. Mu ke kwenda kuwa yinki Yave ke tumisa samu na beno.» **9** Yave tubaka na Moyize: **10** «Zonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: Kana muntu na kati ya beno kele ya kuvedila ve samu ti yandi me simba mvumbi, to kana yandi kele ntama na nzyetolo, ya vwanda bubu yayi to na bambandu yina ke kwiza, yandi lenda kembila mukembo ya Paki samu na munu Yave. **11** Ni na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya zole bawu ke sala mukembo yango, na nkokila. Bawu ke kudya mbisi ya Paki na mampa yina kele ve na levule mpe ndunda ya ndudi. **12** Bawu ke bika ata ndambu ve tii mbasi na suka. Bawu ke buka ve ata mukwa mosi ya yawu. Bawu ke sala mukembo yina mutindu kele bansalulu nyonso yina me tadila Paki. **13** Kana muntu kele ya yandi ya kuvedila mpe yandi kele ve na nzyetolo kasi yandi me manga na kukembila Paki, ba ke katula yandi na mukangu ya bantu ya yandi. Samu ti yandi me pesa ve munkayulu ya Yave na ntangu ya yawu. Na yina, disumu ya yandi ke vwanda na yintu ya yandi mosi. **14** Kana nzenza yina kele na kati ya beno kukembila mukembo ya Paki ya Yave kintwadi na beno, yandi fwana kulanda bansalulu mpe banzengolo nyonso yina me tadila Paki. Bansalulu ke vwanda kaka mosi samu na beno nyonso, ya vwanda samu na banzenza to samu na bantu ya yinsi.» **15** Kilumbu yina ba telemisaka Yinzo ya longo, dituti kwizaka fuka Yinzo, Yinzo ya Ngwisani. Kubanda na nkokila tii na suka, yawu bakaka kifwani ya tiya na zulu ya Yinzo. **16** Konso ntangu, ya vwandilaka mutindu yina. Dituti vwandaka fuka Yinzo. Na mpimpa, dituti yango vwandaka baka kifwani ya tiya. **17** Konso ntangu yina dituti vwandaka katuka na zulu ya Yinzo ya longo, bana ya Isayeli mpe vwandaka kwenda. Kisika ni kisika yina dituti vwandaka telama, bana ya Isayeli mpe vwandaka sala kivwandu ya bawu kuna. **18** Bana ya Isayeli vwandaka kwenda na ntumunu ya Yave. Bawu vwandaka sala mpe kivwandu ya bawu na ntumunu ya Yave. Bawu vwandaka zingila na kivwandu ya bawu ntangu nyonso yina dituti vwandaka na zulu ya Yinzo. **19** Kana dituti kuzingila na zulu ya Yinzo, bana ya Isayeli vwandaka sala kisalu ya Yave. Bawu vwandaka katuka ve kuna. **20** Kana dituti kusala kaka mwa bilumbu na zulu ya Yinzo, bawu vwandaka sala kivwandu ya bawu na ntumunu ya Yave. Bawu vwandaka katuka kuna mpe na ntumunu ya Yave. **21** Kana dituti kuvwanda kaka kubanda na nkokila tii na suka, mpe kana na suka yina yawu kukatuka, bawu vwandaka telama na kukwenda. Kana dituti kukatuka na manima ya kilumbu mosi, mpimpa na ntangu, bawu vwandaka telama mpe kukwenda. **22** Kana dituti kutelama na zulu ya Yinzo bilumbu zole, ngonda mosi, to mvula mosi, bana ya Isayeli vwandaka sala kivwandu ya bawu kuna. Bawu vwandaka katuka ve kuna. Kasi kana dituti kukatuka, bawu mpe vwandaka telama na kukwenda. **23** Bana ya Isayeli vwandaka sala kivwandu ya bawu na ntumunu ya Yave. Bawu vwandaka kwenda mpe na ntumunu ya Yave. Bawu vwandaka sala kisalu ya Yave mutindu vwandaka ntumunu yina Yave pesaka na yinwa ya Moyize.

10 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Yidikisa bampungi zole ya palata yina ba tutaka. Nge ke yidikisa yawu na kisengo ya kukoba. Ni yawu nge ke sadila na kubokilaka mukangu nyonso mpe na zabisaka ntangu ya kukatula kivwandu. **3** Ntangu ba ke wakisa muningu ya bakulumenta nyonso zole, mukangu nyonso ke yonzama na sika ya nge, kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **4** Kana ba wakisa kaka muningu ya kulumenta mosi, bantwadisi, bamfumu ya bifumba ya Isayeli ke kwiza yonzama pene-pene ya nge. **5** Ntangu beno ke wakisa muningu ya mvita, bayina ke na kivwandu ya lweka ya esete ke telama na kukwenda. **6** Ntangu beno ke wakisa muningu ya mvita na mbala ya zole, bayina ke na kivwandu ya lweka ya sude ke telama na kukwenda. Ba ke wakisa muningu ya mvita samu na kukwenda. **7** Beno ke wakisa mpe muningu ya bampungi samu na kuyonzika mukangu. Kasi beno ke wakisa ve muningu ya mvita samu na yawu.» **8** «Kaka ni bana ya Aloni, banganga Nzambi ke wakisa muningu ya bampungi. Ya kele ntumunu ya konso ntangu samu na beno, bambandu nyonso.» **9** «Ntangu beno ke vwanda na yinsi ya beno, kana bambeni me kwiza nwanisa beno mpe beno me kota na mvita, beno ke wakisa muningu ya bampungi samu na mvita. Yawu ke sala ti Yave, Nzambi ya beno kubambukila beno moyo, mpe beno ke vuuka na maboko ya bambeni ya beno. **10** Na bilumbu ya beno ya kyese, ya vwanda ya balukutakanu ya minkembo ya Yave, ya vwanda ya bilumbu ya ntete ya ngonda, beno ke wakisa muningu ya bampungi na kupesaka minkayulu ya beno ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. Yawu ke vwanda kidimbu ya kubambukilaka beno moyo na mantwala ya Nzambi ya beno. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.» **11** Na kilumbu ya makumi zole ya ngonda ya zole, na mvula ya zole na manima ya kubasika na yinsi ya Ngipiti, dituti katukaka na zulu ya Yinzo ya longo. **12** Bana ya Isayeli telamaka na kubika yinsi ya kuyuma ya Sinayi, bawu vwandaka kwenda kisika na kisika. Dituti kwendaka telama na yinsi ya kuyuma ya Palane. **13** Ya vwandaka na mbala ya

ntete bawu kwendaka na ntumunu yina Yave pesaka na yinwa ya Moyize. **14** Bayina vwandaka pene-pene kidimbu ya yinsi ya kivwandu ya Yuda kwendaka ba ya ntete, mutindu vwandaka bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Yuda ni Nasone, mwana ya Aminadabe. **15** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Isakale ni Netanele, mwana ya Suwale. **16** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Zabulone ni Elyabe, mwana ya Elone. **17** Ba katulaka Yinzo ya longo. Bana ya Ngelesone na bana ya Melali telamaka na kukwenda. Bawu bakaka Yinzo yango mpe bawu nataka yawu. **18** Bayina vwandaka pene-pene kidimbu ya yinsi ya kivwandu ya Lubene kwendaka, mutindu vwandaka bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Lubene ni Elisule, mwana ya Sedewule. **19** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Simewone ni Selumyele, mwana ya Sulisadayi. **20** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Ngade ni Elyasafe, mwana ya Dewele. **21** Na manima, ba-Keyate telamaka na kukwenda. Bawu bakaka bima ya longo ya Yinzo mpe bawu nataka yawu. Ba vwandaka telemisa Yinzo tekila ba-Keyate kukuma. **22** Bayina vwandaka pene-pene kidimbu ya yinsi ya kivwandu ya Efalayime kwendaka, mutindu vwandaka bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Efalayime ni Elisama, mwana ya Amiwude. **23** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Manase ni Ngamelyele, mwana ya Pedasule. **24** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Bezame ni Abidane, mwana ya Ngidewoni. **25** Bayina vwandaka pene-pene kidimbu ya yinsi ya kivwandu ya Dane kwendaka, mutindu vwandaka bankonga ya binwani ya bawu. Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Dane ni Ayezele, mwana ya Amisadayi. Ni bawu vwandaka mukangu ya mansukina na kukwenda, na manima ya bankonga nyonso. **26** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Asele ni Pangyele, mwana ya Okelane. **27** Mfumu ya nkonga ya binwani ya bana ya Nafetali ni Ayila, mwana ya Enane. **28** Ni mutindu yina bana ya Isayeli landasanaka na nkwendolo ya bawu, mutindu vwandaka bankonga ya binwani ya bawu. Ni mutindu yina bawu kwendilaka. **29** Moyize tubaka na Obabe, mwana ya bokilo ya yandi Lewele muntu ya Midyane mutindu yayi: «Beto ke na kukwenda na kisika yina Yave zonzilaka ntangu yandi tubaka ti: "Mu ke pesa beno yawu." Kwenda kintwadi na beto mpe beto ke sala nge mambu ya mbote. Samu ti Yave salaka nsilulu ya kusala mambu ya mbote na Isayeli.» **30** Obabe vutulaka: «Ve! Mu ke kwenda ve, mu ke vutuka ya munu na yinsi ya munu, na sika ya dikanda ya munu.» **31** Moyize tubaka dyaka na yandi: «Mulemvo ya nge, kubika beto ve. Samu ti nge me zaba mbote bisika yina beto lenda sala bivwandu ya beto na kati ya yinsi ya kuyuma. Ni nge ke vwanda mulakisi-nzila samu na beto. **32** Kana nge kwenda na beto, beto ke sala ti nge mpe nge kuzwa mbote yina Yave ke sadila beto.» **33** Bana ya Isayeli bikaka mongo ya Yave mpe bawu kwendaka. Bawu tambulaka bilumbu tatu. Bayina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave tekilaka na mantwala. Bawu salaka bilumbu tatu na kwendaka sosa kisika ya kupema. **34** Na ntangu, kana bawu me bika yimeni kivwandu ya bawu, dituti ya Yave vwandaka na zulu ya bawu. **35** Ntangu sanduku vwandaka kwenda, Moyize vwandaka tuba: «Yave, telama! Bika ti bambeni ya nge kumwangana! Bika ti bayina ke yinaka nge, ba kima na mantwala ya nge!» **36** Ntangu ba vwandaka telemisa sanduku, Moyize vwandaka tuba: «Yave, vutuka na sika ya makumi ya mafunda ya bankonga ya nge ya binwani ya Isayeli!»

11 Kilumbu mosi, bana ya Isayeli vwandaka yawula mingi na ntadisi ya Yave. Ntangu Yave kuwaka kuyawula yina, yandi dasukaka. Tiya ya Yave lemaka na kati ya bawu mpe yokaka mwa ndambu ya nsuka ya kivwandu. **2** Bantu lookaka na sika ya Moyize. Moyize sambilaka Yave mpe tiya kufwaka. **3** Ba pesaka kisika yina nkumbu Tabela, yina zola kutuba «tiya ya nene», samu ti tiya ya Yave lemaka na kati ya bawu. **4** Na kati ya bana ya Isayeli, ya vwandaka na nkonga ya bantu yina vwandaka zyeta na bawu. Bawu vwandaka ya kufuluka na bansatu ya mutindu na mutindu. Na yina, bawu mosi bana ya Isayeli bandaka dyaka na kudila. Bawu vwandaka tuba: «Aa! Nani ke pesa kwandi beto mbisi ya kudya? **5** Beto ke na kubambuka moyo na bambisi ya maza yina beto vwandaka kudya na Ngipiti ya pamba, na bakonkombe, bapaseteke, bapwalo, ba-onyon mpe ba-aye. **6** Kasi na ntangu yayi, beto ke na kufwa nsatu, ata kima mosi ke dyaka ve. Kaka ni mane ke na kutalana na meso ya beto.» **7** Mane kele mutindu bambuma ya yinti yina ba ke bokilaka koleyande. Yawu kele na kifwani ya mwa yinti ya bedelyume. **8** Bana ya Isayeli vwandaka mwangana na kwendaka lokota yawu. Ba vwandaka nika yawu na matadi to kututa yawu na bitutulu. Ba vwandaka lamba yawu na banzungu to kusadila yawu bagalete. Na kati ya yinwa, yawu vwandaka mutindu biskwi yina ba me lamba na mafuta. **9** Na mpimpa, ntangu kinoko vwandaka kubwa na kivwandu, mane mpe vwandaka kubwa. **10** Moyize kuwaka bantu vwandaka dila, muntu-muntu na dikanda ya yandi, na mwelo ya yinzo ya yandi. Na yina, Yave dasukaka mingi, mpe Moyize talaka yawu yimbi. **11** Yandi tubaka na Yave: «Samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi, munu kisadi ya nge? Samu na yinki mu me kuzwa ve bumbote na meso ya nge? Samu na yinki nge me pesa kwandi munu kiyeko ya bantu nyonso yayi? **12** Ni munu muntu nataka kivumu ya bantu yayi nyonso? Ni munu muntu butaka bawu samu ti nge tuba na munu ti: "Nata bawu na ntulu mutindu mama ke natinaka mwana yina ke ntete na mabene"? Mu nata bawu tii na yinsi yina nge salaka nsilulu ya kupesa na bankooko ya bawu? **13** Wapi kisika mu ke kuzwa mbisi ya kupesa na bantu nyonso yayi? Samu ti bawu ke na kwizaka dila na sika ya munu na kutubaka: "Pesa beto mbisi yina beto ke kudya!" **14** Munu mosi, mu ke lenda ve na kunata bantu nyonso yayi. Bawu me lutila dema samu na munu. **15** Samu ti nge ke na kubakila munu mutindu yayi, mulemvo ya nge, kufwa kwandi munu. Kana nge me lakisa munu bumbote ya nge, kubika ve ti mpasi ya mutindu yayi kukwamisa dyaka munu.» **16** Yave tubaka na Moyize: «Kutikisa samu na munu makumi ya babakala na kati ya bakuluntu ya Isayeli. Ya fwana kuvwanda bayina nge me zaba ti ba kele bakuluntu, mpe bisoniki. Nata bawu na Yinzo ya Mbwabanu. Bawu kutelama kuna kintwadi na nge. **17** Mu ke kulumuka kuna mpe mu ke mokana na nge. Mu ke baka mwa ndambu ya mpeve yina kele na zulu ya nge mpe mu ke tula yawu na zulu ya bawu, samu ti bawu kunata kintwadi na nge kiyeko ya bantu. Na yina, nge ke vwanda dyaka ve nge mosi na kunata yawu. **18** Zonza na bantu mutindu yayi: beno vwanda ya kuvedila samu na kilumbu ya mbasi. Beno ke kudya mbisi, samu ti beno me dila na ntadisi ya Yave ntangu beno vwandaka tuba: "Nani ke pesa beto mbisi ya kudya? Beto vwandaka ya beto mbote na Ngipiti!" Yave ke pesa beno mbisi mpe beno ke kudya yawu.» **19** «Beno ke kudya yawu kaka na kilumbu mosi ve, to na bilumbu zole, bilumbu tanu, bilumbu kumi, to bilumbu makumi zole. **20** Kasi beno ke kudya yawu ngonda ya muvimba, tii ntangu yawu ke basika beno na bambombo, tii ntangu yina beno ke yina yawu. Samu ti beno mangaka Yave yina kele na kati-kati ya beno mpe beno me dila na ntadisi ya yandi ntangu beno vwandaka tuba: "Samu na yinki beto me basika kwandi na yinsi ya Ngipiti?"» **21** Moyize vutulaka: «Bantu

yayi me zungidila munu kele mafunda bankama sambanu ya binwani yina ke nwanaka na kwendaka tambula na makulu. Mpe nge ke na kutuba ti nge ke pesa bawu mbisi yina bawu ke kudya ngonda ya muvimba! **22** Ba ke kufwa samu na bawu mameme, bankombo na bangombe samu ti yawu kulungila bawu? Ba ke kutikisa samu na bawu bambisi nyonso ya mubu samu ti yawu kulungila bawu?» **23** Yave vutulaka na Moyize: «Nge ke na kubanza ti diboko ya Yave kele nkufi? Ntangu yayi, nge ke tala kana mambu yayi mu ke na kutubila nge ke salama, to yawu ke salama ve.» **24** Moyize basikaka mpe kwendaka zonza na bantu mambu yina Yave tubaka. Yandi kutikisaka makumi ya bakuluntu ya Isayeli. Yandi telemisaka bawu na balweka nyonso ya Yinzo. **25** Yave kulumukaka na kati ya dituti mpe zonzaka na Moyize. Yandi bakaka mwa ndambu ya mpeve yina vwandaka na zulu ya Moyize, mpe yandi tulaka yawu na zulu ya makumi ya bakuluntu yango. Kaka na ntangu yina mpeve bwidilaka bawu, bawu bandaka na kututuka. Kasi bawu tatamanaka ve. **26** Ya vwandaka na bantu zole yina bikanaka na kivwandu. Mosi, nkumbu ya yandi vwandaka Eledade mpe ya nkaka, Medade. Mpeve kwendaka bwidila bawu. Samu ti bawu mpe ba vwandaka na lutangu ya bayina ba sonikaka, kasi bawu kwendaka ve na Yinzo ya longo. Bawu bandaka na kututuka kuna na kivwandu. **27** Ditoko mosi kimaka mbangu na kwenda zabisa na Moyize ti: «Eledade na Medade ke na kututuka kuna na kivwandu.» **28** Yeswa mwana ya Nune, yina vwandaka kilandi ya Moyize kubanda buntwenya, yandi lookaka: «Moyize, mfumu ya munu, kabikisa bawu!» **29** Moyize vutulaka: «Nge ke na kusala kimbanda samu na munu? Ya zolaka vwanda mbote kana bantu nyonso ya Yave vwandaka mimbikudi, kana Yave tulaka mpeve ya yandi na zulu ya bawu nyonso!» **30** Na manima, Moyize vutukaka na kivwandu, yandi na bakuluntu ya Isayeli. **31** Yave fidisaka mupepe yina nataka bandeke katuka na mubu. Yawu kwizaka bwisa yawu na kivwandu nyonso mpe na balweka nyonso ya yawu. Na balweka nyonso, nge fwana kutambula kilumbu ya muvimba samu na kukuma tii na ndilu ya kisika yina kubwaka bandeke yango. Bandeke vwandaka ya kutentasana na kitezo ya Bakude zole. **32** Na kilumbu ya muvimba yina, na mpimpa mpe na kilumbu yina landaka, bantu vwandaka lokota bandeke. Kitezo ya kulutila fyoti yina muntu lendaka lokota vwandaka ya Ba Omele kumi. Bawu tandaka bandeke yango na ngaanda ya kivwandu, na balweka nyonso. **33** Mbisi vwandaka ntete na bayinwa, bawu vwandaka nabunu ba mina yawu, Yave dasukilaka bawu. Yave pesaka bantu kiyoolo ya ngolo. **34** Ba pesaka kisika yina nkumbu Kibelote-Atava, yina zola kutuba «Mpyema ya bizola-zola». Samu ti ni na kisika yina ba kundaka bantu yina vwandaka bizola-zola mingi. **35** Bantu ya Isayeli bikaka Kibelote-Atava samu na kukwenda na Aselote. Bawu kwendaka pema na Aselote.

12 Milyame na Aloni vungutilaka Moyize na yina me tadila mu-Kuse yina yandi kwelaka. Samu ti kento yina Moyize kwelaka vwandaka mu-Kuse. **2** Bawu tubaka na Moyize: «Kaka ni na yinwa ya Moyize Yave ke zonzaka? Yandi ke zonzaka mpe ve na bayinwa ya beto?» Yave kuwaka yawu. **3** Moyize vwandaka muntu mosi ya kukuluka mingi, kulutila bantu nyonso ya ntoto. **4** Na mpamukunu, Yave tubaka na Moyize, Aloni mpe Milyame: «Beno tatu beno kwiza pene-pene ya Yinzo ya Mbwabanu.» Bawu kwendaka bawu nyonso tatu. **5** Yave kulumukaka na kati ya dituti ya kutelama. Yandi kwizaka telama na mwelo ya Yinzo ya longo. Yandi bokilaka Aloni mpe Milyame, mpe bawu nyonso zole belamaka. **6** Yave tubaka na bawu: «Beno kuwa mbote mambu yina mu ke zonza na beno! Kana na kati-kati ya beno ya kele na mumbikudi ya Yave, ni na kati ya lumoni munu mu ke kwiza talana na yandi. Ni na kati ya ndosi mu ke kwiza zonzila yandi. **7** Kasi na yina me tadila kisadi ya munu Moyize, ya kele mutindu yina ve. Yandi kele muntu ya kukwikama na kusala kisalu ya munu na yinzo nyonso ya munu. **8** Mu ke sololaka na yandi kizizi na kizizi. Mu ke talanaka na yandi mpe mu ke zonzilaka yandi na pwelele nyonso. Yandi ke talaka mutindu munu Yave mu ke talanaka. Kasi samu na yinki beno me vwanda ve na boma ya kuzonza yimbi samu na kisyelo ya munu Moyize?» **9** Yave dasukilaka bawu, mpe yandi kwendaka ya yandi. **10** Dituti katukaka na zulu ya Yinzo. Milyame kumaka ya kufuka na kimbevo ya mpusu. Yandi nyonso kumaka mpembe ya kulutila. Aloni balukaka na kutala Milyame. Milyame vwandaka me fuluka yandi nyonso na kimbevo ya mpusu. **11** Na yina, Aloni tubaka na Moyize: «Iemvokila beto mfumu ya munu, mulemvo ya nge, kufutisa ve beto disumu yina beto me sala. Beto me sadila buzoba. **12** Mulemvo ya nge, kubika ve ti Milyame kuvwanda mutindu mwana yina me butuka ya kufwa, yina vwandaka me banda na kubola na kati ya kivumu ya mama ya yandi.» **13** Moyize lookaka na sika ya Yave mutindu yayi: «Nzambi, mulemvo ya nge, nyakisa yandi!» **14** Yave tubaka na Moyize: «Kana tata ya yandi lobolaka yandi mante na kizizi, yandi zolaka vwanda ve na nsoni bilumbu nsambwadi? Ba bingisa yandi na kivwandu, yandi kuvwanda dyaka ve na kati ya kivwandu bilumbu nsambwadi! Na manima, beno ke ndima dyaka yandi na kati ya beno.» **15** Ba tulaka Milyame na ngaanda ya kivwandu, yandi salaka bilumbu nsambwadi kuna. Bana ya Isayeli kwendaka ve tekila bawu kundima dyaka Milyame na kati ya bawu. **16** Na manima, bawu katukaka na Aselote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na yinsi ya kuyuma ya Palane.

13 Yave tubaka na Moyize: **2** «Fidisa babakala na kwenda tala mbote-mbote na mansweki yinsi ya Kaana yina mu ke na kupesa na bana ya Isayeli. Beno fidisa muntu mosi-mosi ya konso kifumba. Bawu nyonso fwana kuvwanda bamfumu na kati ya bantu ya Isayeli.» **3** Moyize fidisaka babakala yango katuka yinsi ya kuyuma ya Palane mutindu vwandaka ntumunu ya Yave. Babakala yango nyonso vwandaka bamfumu ya bantu ya Isayeli. **4** Bankumbu ya bawu ni yayi: Samu na kifumba ya Lubene: Samuwa, mwana ya Zakule. **5** Samu na kifumba ya Simewone: Safate, mwana ya Oli. **6** Samu na kifumba ya Yuda: Kalebe, mwana ya Yefune. **7** Samu na kifumba ya Isakale: Ingale, mwana ya Yosefi. **8** Samu na kifumba ya Efalayime: Oseya, mwana ya Nune. **9** Samu na kifumba ya Bezame: Paleti, mwana ya Lafu. **10** Samu na kifumba ya Zabulone: Ngadyele, mwana ya Sodi. **11** Samu na kifumba ya Yosefi, kifumba ya Manase: Ngadi, mwana ya Susi. **12** Samu na kifumba ya Dane: Amyele, mwana ya Ngemali. **13** Samu na kifumba ya Asele: Setule, mwana ya Mikayele. **14** Samu na kifumba ya Nafetali: Nabi, mwana ya Vofesi. **15** Samu na kifumba ya Ngade: Ngewele, mwana ya Maki. **16** Yina ni bankumbu ya babakala yina Moyize fidisaka na kwenda tala mbote-mbote na mansweki yinsi ya Kaana. Moyize pesaka nkumbu ya Yeswa na Oseya mwana ya nune. **17** Moyize fidisaka babakala yango na kwenda tala yinsi ya Kaana. Yandi tubaka na bawu: «Beno lutila na kizunga ya Nengeve, beno ke yuluka kizunga ya myongo. **18** Beno ke tala yinsi mutindu yawu kele. Beno ke tala mutindu ya bantu yina ke zingaka kuna, kana bawu ke na ngolo to ve. Beno ke tala kana bawu kele mingi to ve. **19** Beno ke tala wapi mutindu kele yinsi yina bawu ke vwandaka. Kana yawu kele ya mbote to ya yimbi. Beno ke tala mutindu kele bambanza yina

bawu ke vwandaka. Kana yawu kele kaka bivwandu ya mpamba to yawu kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **20** Beno tala wapi mutindu kele yinsi. Kana yawu kele ntoto ya madya to ve. Kana yawu kele na bayinti to ve. Beno vwanda na ngolo. Beno nata bambuma ya yinsi. Yayi ni ntangu ya bambuma ya ntete ya vinu.» **21** Na manima, bawu kwendaka mpe bawu talaka yinsi, kubanda na yinsi ya kuyuma ya Sine tii na Leyobe, na nkotolo ya Amate. **22** Ba lutilaka na Nengeve tii na Ebelone kisika vwandaka Ayimane, Sesayi mpe Talemayi. Bawu nyonso bana ya Anake. Mbanza Ebelone kutungama bamvula nsambwadi tekila mbanza ya Sowane ya Ngipiti. **23** Bawu kumaka tii na muzumba ya Esekole. Kuna, bawu zengaka kintala mosi ya yinti ya vinu, kikanka mosi ya bambuma ya vinu mpe bawu nataka yawu. Bawu bakaka mpe bambuma ya bangelenade mpe ya fike. Bawu natinaka bambuma yina na bayinti, bantu zole-zole na yinti mosi. **24** Ba pesaka kisika yina nkumbu ya Muzumba ya Esekole, yina zola kutuba: muzumba ya kikanka, samu ti bana ya Isayeli zengaka kikanka ya bambuma ya vinu kuna. **25** Na manima ya bilumbu makumi yiya, bantu yina kwendaka tala mbote-mbote na mansweki yinsi ya kaana vutukaka. **26** Ntangu bawu vutukaka, bawu kwendaka na sika ya Moyize, Aloni mpe mukangu nyonso ya bana ya Isayeli, kuna na Kadese, yinsi ya kuyuma ya Palane. Bawu pesaka bawu bansangu yina bawu nataka. Bawu pesaka yawu mpe na mukangu nyonso ya bana Isayeli, mpe bawu lakisaka bawu bambuma ya yinsi. **27** Ba zonzaka mutindu yayi: «Beto kwendaka na yinsi yina nge fidisaka beto. Ya tsyelika, ya kele yinsi yina me fuluka na mafuta ya nyosi na miliki. Bambuma ya yawu, yawu yayi. **28** Kasi bantu yina ke vwandaka na yinsi yango kele na ngolo mingi. Bambanza ya bawu kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo mpe yawu kele nene mingi. Beto vwandaka me tala mpe bana ya Anake kuna. **29** Ba-Amaleke vwandaka zinga na Nengeve. Ba-Iti, ba-Yebuse mpe ba-Amoli vwandaka zinga na kizunga ya myongo. Ba-Kaanani vwandaka zinga pene-pene ya mubu mpe na kumu ya nzadi ya Yolodani.» **30** Kalebe kangisaka bantu yinwa na meso ya Moyize. Yandi tubaka mutindu yayi: «Beto kwendeno, beto bakeno yinsi yango. Beto ke nunga!» **31** Kasi bantu yina kwendaka tala yinsi kintwadi na Kalebe, bawu tubaka na yandi: «Beto lenda kwenda nwanisa bantu yina ve, samu ti bawu me lutila beto ngolo!» **32** Na mantwala ya bana ya Isayeli, bawu bandaka na kuzonzila yinsi mutindu bawu tadilaka yawu na mansweki. Bawu tubaka: «Yinsi yango, beto me tambula na kati ya yawu samu na kutala yawu mbote-mbote na mansweki. Yawu kele yinsi mosi yina ke kudyaka bayina ke zingaka kuna. Bantu nyonso yina beto talaka kuna, bawu kele bantu ya mitela ya yinda. **33** Beto talaka kuna ba-Nefilime, bana ya Anake yina kele mosi ya ba-Nefilime. Beto vwandaka kukitala beto mosi mutindu mwa makonko. Bawu mpe vwandaka tala beto mutindu yina.»

14 Mukangu nyonso ya Isayeli bandaka na kulooka. Bawu lutisaka mpimpa ya muvimba na kudila. **2** Bantu nyonso ya Isayeli vungutilaka Moyize mpe Aloni. Mukangu nyonso ya Isayeli vwandaka tuba na bawu: «Ya vwandaka kwandi mbote ti beto kufwa na yinsi ya Ngipiti. Ya vwandaka kwandi mbote ti beto kufwa na yinsi ya kuyuma yayi! **3** Samu na yinki Yave ke na kunata beto na yinsi yina, kisika ba ke kufwa beto na mvita? Bakento ya beto na bana ya beto, ba ke botola bawu. Ya me lutila ve kwandi mbote ti beto vutuka na yinsi ya Ngipiti?» **4** Bawu vwandaka zonza bawu na bawu: «Beto soola mfumu ya nkaka, mpe beto vutukeno ya beto na yinsi ya Ngipiti.» **5** Moyize mpe Aloni kubwaka bizizi na ntoto, na mantwala ya mukangu nyonso ya bana ya Isayeli. **6** Na kati ya bayina kwendaka tala mbote-mbote yinsi yina na mansweki, ya vwandaka na Yeswa, mwana ya Nune mpe Kalebe, mwana ya Yefune. Bawu pasulaka binkuti ya bawu. **7** Bawu tubaka na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli: «Yinsi yango, beto me tambula na kati ya yawu samu na kutala yawu mbote-mbote na mansweki. Yawu kele yinsi mosi ya mbote mingi. **8** Kana Yave me yangalala na beto, yandi ke kotisa beto na yinsi yango, mpe yandi ke pesa beto yawu. Ya kele yinsi yina me fuluka na miliki na mafuta ya nyosi. **9** Kasi beno balukila ve Yave. Beno vwanda ve na boma ya bantu ya yinsi yina. Beto ke nunga bawu kaka na mbala mosi. Samu ti banzambi yina vwandaka keba bawu me bika bawu. Kasi Yave kele na beto. Beno vwanda ve na boma.» **10** Mukangu nyonso vwandaka zonza ti ba kufwa bawu na matadi. Kasi na mbala mosi, nkembo ya Yave talanaka kuna na Yinzo ya Mbwabanu, na meso ya bana nyonso ya Isayeli. **11** Yave tubaka na Moyize: «Tii wapi ntangu bantu yayi ke safula munu? Mu ke na kulakisa bimangu mingi na kati-kati ya bawu, kasi tii wapi ntangu bawu ke tatamana na kumanga na kutula kiminu ya bawu na munu? **12** Mu ke fidisa bawu kiyoolo, mpe mu ke katula bawu mvwilu nyonso. Kasi nge, mu ke sala ti nge kubuta dikanda yina me lutila bawu nene mpe ngolo.» **13** Moyize vutulaka na Yave: «Bantu ya Ngipiti kuwaka ti nge sadilaka lulendo ya nge na kubasisa bantu yayi na yinsi ya Ngipiti. **14** Mpe ba zabisaka yawu na bantu ya yinsi yayi ya Kaana. Bantu ya Kaana kuwaka ti nge Yave, nge kele na kati-kati ya bantu yayi ya Isayeli. Bawu kuwaka ti nge Yave, nge ke talanaka na bawu kizizi-na-kizizi. Bawu kuwaka ti dituti ya nge ke vwandaka na bawu. Bawu kuwaka ti nge ke tambulaka na mantwala ya bawu, na ntangu, na dituti ya nene ya kutelama, mpe na mpimpa, na mulaka ya tiya ya kutelama. **15** Bubu yayi, kana nge kufwa bantu yayi na mbala mosi, bantu ya bayinsi ya nkaka yina me kuwa nsangu ya nge ke tuba: **16** "Yave lendaka ve na kukotisa bantu yayi na yinsi yina yandi kudyaka ndefi na kupesa bawu. Ni yawu yina, yandi me kufwa bawu nyonso na yinsi ya kuyuma." **17** Ntangu yayi, mulemvo ya nge, bika ti lulendo ya Mfumu kutalana na bunene ya yawu nyonso mutindu nge tubaka yawu ti: **18** "Yave ke na mvibudulu, mpe kukwikama ya yandi kele ya nene. Yandi ke lemvokilaka foti mpe yimbi. Yandi ke sembaka muntu yina me sala yimbi. Masumu ya batata, yandi ke futisaka yawu na bana ya bawu tii na mbandu ya tatu, mpe na mbandu ya yiya." **19** Mulemvo ya nge, lemvokila yimbi ya bantu yayi, mutindu kele kukwikama ya nge ya nene. Lemvokila bawu mutindu nge ke lemvokilaka bawu kubanda na yinsi ya Ngipiti tii kwaku.» **20** Yave vutulaka: «Mu me lemvokila bawu mutindu nge me lomba. **21** Kasi mu me kudya ndefi na nkumbu ya munu mosi, na nkembo ya munu Yave yina me fuluka na ntoto nyonso. **22** Na kati ya bantu nyonso yina me tala nkembo ya munu, na bimangu yina mu salaka na yinsi ya Ngipiti mpe na yinsi ya kuyuma, bayina me sombola munu yimeni bambala kumi, mpe me tumama ve na munu, **23** na kati ya bantu nyonso yina, ata mosi ke tala yinsi yina mu sadilaka nsilulu mpe yina mu diilaka ndefi na kupesa na bankooko ya bawu. Ata mosi na kati ya bayina me safula munu ke tala yinsi yango. **24** Kasi kisadi ya munu Kalebe, ni mpeve ya nkaka me twadisa yandi. Yandi me tumama na munu. Na yina, mu ke kotisa yandi na yinsi yina yandi vwandaka me kwenda tala. Bana ya yandi ke baka yinsi yango mutindu mvwilu ya bawu. **25** (Ba-Amaleke na ba-Kaanani ke zingaka na mudimba yayi.) Mbasi, beno ke vutuka na yinsi ya kuyuma, na nzila ya mubu ya Batwandu.» **26** Yave tubaka na Moyize mpe Aloni mutindu yayi: **27** «Tii wapi ntangu mukangu yayi ya yimbi ke tatamana na kuvungutila munu? Mu

me kuwa mutindu bantu ya Isayeli me vungutila munu. **28** Tuba na bawu: "Yave ke na kutuba: Mu me kudya ndefi na nkumbu ya munu mosi. Mu ke sadila beno mutindu beno mosi me zonza na ntadisi ya munu. **29** Beno ke kufwa na yinsi yayi ya kuyuma. Beno bayina nyonso ba tangaka mpe ba sonikaka bankumbu kubanda na bayina kele na bamvula makumi zole tii na zulu, beno bayina me vungutila munu. **30** Beno ke kota ve na yinsi yina mu diilaka ndefi, ntangu mu nangunaka diboko na kutuba ti mu ke tula beno kuna. Kaka Kalebe, mwana ya Yefune mpe Yeswa, mwana ya Nune ke kota na yinsi yina. **31** Kasi bana ya beno yina beno tubaka ti bawu ke kubwa na maboko ya bambeni ya beno, mu ke nata bawu mpe bawu ke zaba yinsi yina beno me manga. **32** Kasi beno, beno ke kufwa na yinsi yayi ya kuyuma. **33** Bana ya beno ke vwanda mivungi na yinsi ya kuyuma bamvula makumi yiya. Ba ke tala bampasi samu na kondwa kukwikama ya beno. Yawu ke vwandila mutindu yina tii ntangu beno nyonso ke manisa na kufwa na yinsi ya kuyuma. **34** Mutindu kele lutangu ya bilumbu yina beno salaka na kutala mbote-mbote yinsi na mansweki, yawu zola kutuba ti beno mpe ke lungisa bamvula makumi yiya na kutalaka mpasi. Ya ke vwanda mvula mosi samu na kilumbu mosi. Na yina, beno ke zaba kubalukila munu kele yinki. **35** Ni mutindu yina munu Yave me zonza. Ni mutindu yina mu ke sala na mukangu nyonso yayi ya yimbi yina me balukila munu. Bawu nyonso ke kufwa na yinsi yayi ya kuyuma. Bawu ke manisa na kufwa kwaku.» **36** Babakala yina Moyize fidisaka na kwenda tala mbote-mbote yinsi na mansweki, bayina na ntangu ba vutukaka, salaka ti mukangu nyonso ya bantu kuvungutila Moyize samu na mambu ya yimbi yina bawu zonzaka na yina me tadila yinsi yango, **37** babakala yango yina zonzaka mambu ya yimbi na yina me tadila yinsi, bawu kufwaka na kiyoolo na mantwala ya Yave. **38** Na kati ya bantu nyonso yina kwendaka tala mbote-mbote yinsi na mansweki, kaka ni Yeswa, mwana ya Nune mpe Kalebe, mwana ya Yefune bikanaka moyo. **39** Moyize tubaka mambu nyonso yayi na bana nyonso ya Isayeli. Na yina, bantu kotaka na kifwidi ya nene. **40** Bawu telamaka na suka-suka samu na kuyuluka na nsongi ya mongo. Bawu vwandaka zonza mutindu yayi: «Beto bawu yayi, beto ke yuluka na kisika yina Yave zonzilaka. Ya tsyelika, beto me sala disumu!» **41** Moyize tubaka na bawu: «Samu na yinki beno ke na kutumama ve na ntumunu ya Yave? Ya ke simba ve. **42** Beno yuluka kuna ve. Yave kele ve kintwadi na beno. Beno kwenda kubwa ve na maboko ya bambeni ya beno. **43** Ba-Amaleke mpe ba-Kaanani kele kuna na mantwala ya beno. Ba ke kufwa beno na mvita. Mutindu beno me bika Yave, Yave mpe ke vwanda ve kintwadi na beno.» **44** Bana ya Isayeli salaka yintu ngolo. Bawu yulukaka na nsongi ya mongo. Kasi Moyize na Sanduku ya Ngwisani ya Yave bikaka ve kivwandu. **45** Na yina, ba-Amaleke mpe ba-Kaanani yina vwandaka zinga na mongo yango, bawu kulumukaka. Bawu kufwaka bana ya Isayeli mpe bawu sasaka bawu tii na bwala Olema.

15 Yave tubaka na Moyize: **2** «Zonza na bana ya Isayeli mutindu yayi: ntangu beno ke kota na yinsi yina beno ke zinga, yinsi yina mu ke na kupesa beno, **3** beno ke pesa na Yave minkayulu. Beno ke pesa minkayulu yina ba ke yokaka na tiya, ya vwanda minkayulu ya kuyoka, ya vwanda minkayulu yina beno ke pesaka na luzolo ya beno mosi, to samu na kulungisa nsilulu, to samu na balukutakanu ya mikembo ya beno. Na yina, beno ke baka bangombe, mameme to bankombo samu ti yawu kupesa nsunga yina ke yangidikaka Yave. **4** Muntu yina ke pesa dikabu ya yandi na Yave, yandi ke pesa mpe Munkayulu ya madya ya bilanga. Yawu ke vwanda kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya kitoko yina ba me vukisa bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine ya mafuta. **5** Nge ke pesa dyaka bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine ya vinu kintwadi na Munkayulu ya Kuyoka to munkayulu ya nkaka samu na konso dimeme. **6** Samu na konso nkombo ya mbakala, nge ke pesa bakilo ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na bikunku tatu na kati ya bikunku kumi ya Yine ya mafuta, mutindu munkayulu ya bilanga. **7** Nge ke pesa mpe bikunku tatu na kati ya bikunku kumi ya Yine ya vinu samu na munkayulu ya vinu. Nge ke pesa madya yina mpe nsunga ya yawu ke yangidika Yave. **8** Kana nge me pesa na Yave mwana ya ngombe ya mbakala, ya vwanda samu na Munkayulu ya Kuyoka, to samu na munkayulu ya kulungisa nsilulu, to samu na Munkayulu ya Kiwisa, **9** nge ke pesa, kintwadi na mwana ya ngombe yina ya mbakala, Munkayulu ya madya ya bilanga ya bikunku tatu na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na ndambu ya Yine ya mafuta. **10** Nge ke pesa mpe ndambu mosi ya Yine ya vinu. Yawu kele madya yina ba me yoka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **11** Ni mutindu yina beno ke sala samu na konso ngombe ya mbakala, konso dimeme ya mbakala, konso mwana ya dimeme, mpe konso nkombo. **12** Ni mutindu yina beno ke sala samu na bibulu nyonso yina beno ke pesa, mutindu kele lutangu ya yawu. **13** Konso muntu ya Isayeli ke landa bansalulu yayi ntangu yandi ke pesa minkayulu yina ba ke yokaka na tiya, yina nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **14** Na bambandu nyonso ya beno, nzenza yina ke zingaka na kati ya beno to nzenza yina kele na kati ya beno samu na mwa ntangu, kana yandi pesa munkayulu yina ba ke yokaka na tiya, yina nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave, yandi fwana kusala yawu na mutindu beno mpe ke sadila yawu. **15** Bansalulu ke vwanda kaka mosi samu na mukangu nyonso, samu na beno, mpe samu na banzenza yina ke vwanda na kati-kati ya beno. Ya kele bansalulu ya bantangu nyonso, samu na bambandu nyonso ya beno. Ya ke vwandila kaka mutindu mosi samu na nzenza mpe samu na beno na mantwala ya Yave. **16** Musiku ke vwanda kaka mosi. Bansalulu ya misiku mpe ke vwanda kaka mosi, samu na beno mpe samu na banzenza yina ke vwanda na kati-kati ya beno.» **17** Yave tubaka na Moyize na kuzonza **18** na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Ntangu beno ke kuma na yinsi yina mu ke nata beno, **19** ntangu beno ke kudya mampa ya yinsi yina, beno ke katula kikunku ya Yave. **20** Ntangu beno ke lamba mampa ya beno, beno ke katudila munu gato na kati ya kiputi ya ntete. Beno ke katudila munu yawu mutindu ba ke katudilaka munu kikunku na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. **21** Na kusalaka mutindu yina, beno ke pesa kikunku ya ntete ya kiputi ya beno na Yave. Yawu ke vwandila mutindu yina na bambandu nyonso ya beno.» **22** Kana beno me sala yimbi yina beno me kanisa ve, na kutumama ve na bantumunu yina Yave pesaka na Moyize, **23** nyonso yina Yave tumisaka beno na yinwa ya Moyize, katuka kilumbu yina Yave pesaka bantumunu yango, mpe na bambandu nyonso ya beno, **24** kana yimbi yango me salama, mpe mukangu ya bantu me zaba ve ti bawu me sala yimbi, mukangu nyonso ke pesa ngombe ya mbakala samu na Munkayulu ya Kuyoka. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Ba ke pesa yawu kintwadi na munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga mpe munkayulu ya vinu mutindu kele ntumunu ya yawu. Bawu ke pesa mpe dimeme ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. **25** Nganga-Nzambi ke sala kisalu samu na kukatula masumu ya mukangu nyonso ya bana ya Isayeli. Mpe Yave ke lemvokila bawu. Ya tsyelika ya vwandaka yimbi ya kukanisa

ve, mpe bawu me pesa munkayulu yina ba ke yokaka na tiya samu na Yave. Bawu me pesa munkayulu samu na kukatula masumu na ntadisi ya Yave, samu na yimbi ya bawu yina bawu kanisaka ve. **26** Yave ke lemvokila mukangu nyonso ya bana ya Isayeli, mpe banzenza yina kwizaka zinga mwa ntangu fyoti na kati-kati ya bawu. Ya tsyelika, na dyambu yina, bantu nyonso salaka yimbi yina bawu kanisaka ve na kusala. **27** Kana kaka muntu mosi me sala yimbi yina yandi kanisaka ve, yandi fwana kupesa munu nkombo ya mvula mosi samu na Munkayulu ya mulemvo. **28** Nganga-Nzambi ke sala na mantwala ya Yave kisalu samu na kukatula disumu ya muntu yina me sala yimbi yina yandi kanisaka ve. Ntangu nganga-Nzambi ke sala kisalu yina, Yave ke lemvokila yandi. **29** Na yina me tadila yimbi yina muntu me kanisa ve na kusala, Musiku ke vwanda kaka mosi, ya vwanda samu na muntu ya Isayeli to samu na nzenza yina zinga mwa ntangu fyoti na kati-kati ya bawu. **30** Kasi kana muntu ya Isayeli to nzenza me sala yimbi yina yandi kanisaka yandi mosi na kusala, yandi me finga Yave. Ba fwana kukatula yandi na kati ya bantu ya yandi. **31** Yandi me zitisa ve mambu ya Yave mpe yandi me sumuna Musiku ya yandi. Ba ke katula yandi na kimvuka ya bantu ya Isayeli, mpe disumu ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi mosi. **32** Ntangu bana ya Isayeli vwandaka na yinsi ya kuyuma, ba talaka muntu mosi yina vwandaka lokota bankuni kilumbu ya Saba. **33** Bantu yina talaka yandi na ntangu yina yandi vwandaka lokota bankuni, bawu nataka yandi na mantwala ya Moyize, Aloni mpe mukangu nyonso ya Isayeli. **34** Ba bumbaka yandi ntete na mwa kisika mosi, samu ti ba vwandaka me kuzwa ntete ve ntumunu na kuzaba yinki ba ke sala yandi. **35** Yave tubaka na Moyize: «Ba fwana kufwa muntu yina. Mukangu nyonso ke kufwa yandi na kubula yandi matadi na ngaanda ya kivwandu.» **36** Mukangu nyonso nataka yandi na ngaanda ya kivwandu mpe bawu bulaka yandi matadi. Yandi kufwaka mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **37** Yave tubaka na Moyize: **38** «Zonza na bana ya Isayeli ti bawu na bana ya bawu na bambandu yina ke kwiza, bawu fwana kutula bitende na bansongi ya binkuti ya bawu. Bawu tula singa ya ntinta ya dizulu na bitende yina, na nsuka ya biyunga ya bawu. **39** Beno ke banda na kulwataka binkuti yina ke na bitende na nsuka ya yawu. Ntangu beno ke tala bitende yina, beno ke bambuka moyo na bantumunu nyonso ya Yave, samu na kusadila yawu. Beno ke landa ve bansatu ya ntima ya beno, mpe ya meso ya beno yina lenda nata beno na kusadila kindumba na banzambi ya nkaka. **40** Na yina, beno ke bambuka moyo na bantumunu nyonso ya munu mpe beno ke sadila yawu. Beno ke vwanda bantu ya longo samu na munu Nzambi ya beno. **41** Mu kele Yave, Nzambi ya beno. Ni munu basisaka beno na Ngipiti samu na kuvwanda Nzambi ya beno. Mu kele Yave, Nzambi ya beno.»

16 Mu-Levi mosi na nkumbu ya Kole, mwana ya Isale, ya dikanda ya Keyate bakaka bana tatu yayi ya Lubene: Datane, Abilame mwana ya Elyabe mpe One mwana ya Pelete. **2** Bawu kintwadi na bankama zole na makumi tanu ya bana ya Isayeli ya nkaka, bawu balukilaka Moyize. Ya vwandaka bamfumu ya mukangu, bimonikisi ya mukangu, bantu ya buzitu. **3** Bawu kwendaka zunga Moyize mpe Aloni. Bawu zonzaka na bawu: «Ya me lunga! Bantu nyonso ya mukangu ya Isayeli kele ya longo, mpe Yave kele na kati-kati ya bawu. Samu na yinki beno ke na kulakisa ti ni beno me lutila mukangu nyonso ya Yave?» **4** Ntangu Moyize kuwaka mambu yina, yandi kubwaka kizizi na ntoto. **5** Yandi tubaka na Kole mpe na nkonga ya yandi mutindu yayi: «Mbasi na suka, Yave ke lakisa nani kele ya yandi, mpe nani kele ya longo. Yandi ke bika ti muntu yango kubelama na ntadisi ya yandi. Muntu yina Yave me soola, ni muntu yina Yave ke bika ti yandi kubelama na yandi. **6** Tala, beno sala mutindu yayi: Kole, nge na nkonga ya nge, beno baka bima ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. **7** Mbasi beno ke tula tiya na kati ya yawu. Beno ke tula na tiya yina maaka ya nsunga ya mbote, na mantwala ya Yave. Muntu yina Yave ke soola, ni yandi kele ya longo. Ya me lunga mutindu yina, beno bana ya Levi!» **8** Moyize tubaka dyaka na Kole: «Beno bana ya Levi, beno kuwa! **9** Yave Nzambi ya Isayeli soolaka beno na kati ya mukangu ya Isayeli. Yandi me sala ti beno kubelamaka na yandi samu na kusalaka kisalu ya Yinzo ya Yave. Yandi me sala ti beno kusala kisalu ya beno na nkumbu ya mukangu nyonso. Beno ke na kutala ti ya me lunga ve? **10** Yave me bika ti beno kubelamaka na yandi, nge na bampangi ya nge nyonso bana ya Levi kintwadi na nge. Awa beno ke na kusosa dyaka na kuvwanda na kisalu ya bunganga-Nzambi! **11** Ni yawu yina, nge na nkonga ya nge, beno ke na kusadila Yave mfundu ya yimbi. Aloni kele nani samu ti beno kuvungutila yandi?» **12** Moyize fidisaka ba bokila Datane mpe Abilame, bana ya Elyabe. Kasi bawu vutulaka: «Beto ke kwiza ve! **13** Nge katulaka beto yimeni na yinsi yina kele ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi, samu na kwiza kufwa beto na yinsi ya kuyuma. Ya me lunga na nge ve? Nge zola mpe kuyala beto? **14** Ve! Ya kele ve yinsi ya kufuluka na miliki mpe na mafuta ya nyosi yina nge me nata beto. Ya kele ve bilanga mpe bilanga ya bayinti ya vinu nge me pesa beto samu ti yawu kuvwanda ya beto. Nge ke na kubanza ti bantu yayi ke na meso ya kufwa? Beto ke kwenda ya beto ve!» **15** Moyize dasukaka mingi. Yandi tubaka na Yave: «Kutala minkayulu ya bawu ve. Mu me baka ata kima mosi ya bawu, ata mbuluku mosi ve. Mu me sala ve ata yimbi na mosi na bawu!» **16** Moyize tubaka na Kole: «Nge na nkonga ya nge, beno ke belama mbasi na mantwala ya Yave, kintwadi na Aloni. **17** Muntu-muntu ke baka kima ya yandi ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Beno ke tula maaka ya nsunga ya mbote na kati ya yawu. Beno ke nata yawu na mantwala ya Yave. Bima yango ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote ke vwanda bankama zole na makumi tanu. Nge na Aloni mpe, beno ke vwanda muntu-muntu na kima ya yandi ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote.» **18** Kole na nkonga ya yandi bakaka muntu-muntu kima ya yandi ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Ba tulaka tiya na kati. Ba tulaka maaka ya nsunga ya mbote na tiya yango. Ba kwizaka telama na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu kintwadi na Moyize mpe Aloni. **19** Kole kutikisaka mukangu nyonso ya Isayeli kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu samu na kusukisa Moyize mpe Aloni. Na mpamukunu, nkembo ya Yave talanaka na mukangu nyonso. **20** Yave tubaka na Moyize mpe Aloni mutindu yayi: **21** «Beno kabuka na nkonga ya bantu yayi, samu ti mu ke manisa bawu nyonso kaka na mbala mosi.» **22** Kasi Moyize mpe Aloni kubwaka bizizi na ntoto. Bawu sambilaka mutindu yayi: «Nzambi, nge Nzambi yina ke simbaka kiwumunu ya nyonso yina ke zingaka, nge ke dasukila mukangu nyonso ya bantu samu ti muntu mosi me sala disumu?» **23** Yave tubaka na Moyize: **24** «Zonza na mukangu ya Isayeli mutindu yayi: Beno katuka na balweka nyonso na bayinzo ya Kole, ya Datane mpe ya Abilame. Beno vwanda ntama na bayinzo ya bawu.» **25** Moyize telamaka na kukwenda na sika ya Datane mpe Abilame. Bakuluntu ya Isayeli landaka yandi. **26** Moyize tubaka na mukangu nyonso: «Beno katuka na bayinzo ya bantu yayi ya yimbi. Beno simba ata kima mosi ve yina kele ya bawu. Kana ve, beno mpe, beno ke kufwa samu na masumu ya bawu.» **27** Bantu nyonso katukaka pene-pene ya balweka

nyonso ya bayinzo ya Kole, Datane mpe Abilame. Datane mpe Abilame basikaka na bayinzo ya bawu, mpe telamaka na mwelo ya bayinzo ya bawu, na bakento ya bawu, na bana ya bawu mpe batekolo ya bawu. **28** Moyize tubaka: «Na dyambu yina ke salama awa, beno ke zaba ti ni Yave fidisaka munu na kusala bimangu nyonso yayi. Mu ke na kusala ve na ngolo ya munu mosi. **29** Kana bantu yayi kufwa mutindu ke kufwaka bantu nyonso, kana bawu kuzwa mambu yina ke bwidilaka bantu nyonso, ya ke lakisa ti ya kele ve ni Yave fidisaka munu. **30** Kasi kana Yave sala dyambu ya ngitukulu, kana ntoto kuzibuka samu na kumina bawu mpe nyonso yina kele ya bawu, mpe ti bawu kukulumuka ya moyo na yinsi ya bantu ya kufwa, beno ke zaba ti bantu yayi me safula Yave.» **(Sheol h7585)** **31** Kaka na ntangu yina Moyize manisaka na kuzonza mambu nyonso yina, ntoto zibukaka na yisi ya makulu ya Datane mpe Abilame. **32** Ntoto zibulaka yinwa ya yandi mpe minaka bawu, bawu na makanda ya bawu nyonso. Yawu minaka bantu nyonso ya Kole mpe mvwilu nyonso ya bawu. **33** Bawu kulumukaka ya moyo na yinsi ya bantu ya kufwa. Bawu na nyonso yina kele ya bawu. Ntoto fukaka bawu, mpe bawu zimbanaka na kati ya mukangu ya Isayeli. **(Sheol h7585)** **34** Na kulooka yina bantu yango vwandaka looka, bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka pene-pene na bawu bandaka na kukima na kwendaka tuba: «Ntoto kumina beto ve!» **35** Tiya mosi katukaka na sika ya Yave. Yawu yokaka mpe nyengisaka babakala bankama zole na makumi tanu yina nataka maaka ya nsunga ya mbote. **36** Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **37** «Zonza na Eleyazale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni na kukatula bima ya kuyokilaka maaka ya nsunga. Yandi kumwangisa tiya, samu ti bima yina kele ya longo. **38** Bantu yina me sala masumu mpe me kufwa samu na yawu, beno ke baka bima ya bawu ya kuyokilaka maaka ya nsunga ya mbote mpe beno ke tuta yawu samu na kuyidika bisengo ya kubongisila kiyokolo ya minkayulu. Ya tsyelika bima yango yina, ba pesaka yawu na Yave. Mpe yawu kele ya longo. Yawu ke vwanda kidimbu samu na bana ya Isayeli.» **39** Nganga-Nzambi Eleyazale bakaka biyokolo ya kisengo ya mbwaki yina nataka bantu yina kufwaka na tiya. Ba tutaka biyokolo yango ya maaka na kuyidika bisengo samu na kubongisa kiyokolo ya minkayulu. **40** Yawu ke sala ti bana ya Isayeli kubambuka moyo ti muntu yina kele ve ya kubyekwa, muntu yina kele ve muntu ya dikanda ya Aloni, yandi lenda kwiza yoka ve maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya Yave. Kana ve mambu yina me bwidila Kole na nkonga ya yandi ke bwidila yandi, mambu yina Yave tubaka na Aloni na yinwa ya Moyize. **41** Kilumbu yina landaka, mukangu nyonso ya Isayeli bandaka dyaka na kuvungutila Moyize mpe Aloni. Bawu vwandaka tuba: «Ni beno me kufwa bantu ya Yave!» **42** Mukangu ya bantu yonzamaka samu na kutelemina Moyize mpe Aloni. Ntangu bawu balukaka na lweka ya Yinzo ya Mbwabanu, bawu talaka ti dituti fukaka Yinzo ya Mbwabanu, mpe nkembo ya Yave talanaka. **43** Moyize mpe Aloni kwendaka na mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu. **44** Yave tubaka na Moyize: **45** «Beno vwanda ntama ya mukangu ya bantu yayi, samu ti mu ke manisa bawu nyonso kaka na mbala mosi.» Moyize mpe Aloni kubwaka bizizi na ntoto. **46** Moyize tubaka na Aloni: «Baka kiyokolo ya nge ya maaka. Sadila yawu na kubaka tiya na kiyokolo ya minkayulu. Tula maaka ya nsunga ya mbote na tiya yango. Kwenda nswalu na sika ya mukangu ya bantu mpe sala nyonso yina me fwanana samu na kukatula masumu ya bawu. Samu ti nkele me basika na mantwala ya Yave. Kiyoolo me banda yimeni!» **47** Aloni bakaka kiyokolo ya yandi ya maaka mutindu Moyize zabisaka yandi. Yandi kimaka mbangu na kukwenda na kati-kati ya mukangu ya bantu. Kiyoolo vwandaka me banda na kutalana na bantu. Aloni yokaka maaka ya nsunga ya mbote mpe yandi salaka nyonso yina me fwanana samu na mulemvo ya masumu ya bawu. **48** Yandi telamaka na kati-kati ya bantu yina vwandaka me kufwa mpe bantu yina vwandaka ntete moyo mpe kiyoolo manisaka. **49** Kiyoolo yango kufwaka mafunda kumi na yiya na bankama nsambwadi ya bantu ata kutanga bayina kufwaka na kati ya dyambu ya Kole. **50** Na manima, Aloni vutukaka na sika ya Moyize, kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Kiyoolo vwandaka me manisa.

17 Yave tubaka na Moyize: **2** «Zonza na bana ya Isayeli na kupesa nge yinti mosi-mosi na konso kifumba, yawu ke vwanda bayinti kumi na zole. Nge ke sonika nkumbu ya konso kifumba na zulu ya yinti ya yawu. **3** Nge ke sonika nkumbu ya Aloni na zulu ya yinti ya kifumba ya Levi. Ya ke vwanda yinti mosi-mosi samu na konso mfumu ya kifumba. **4** Nge ke tula bayinti yango na kati ya Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya Sanduku ya Ngwisani, kisika yina mu ke bwabanaka beno. **5** Yinti ya muntu yina mu ke soola, ni yina ke mena. Mu ke sala ti bana ya Isayeli bika na kuvungutilaka dyaka beno.» **6** Moyize zonzaka mambu yina na bana ya Isayeli. Bamfumu ya bawu nyonso natinaka yandi yinti mosi-mosi samu na konso kifumba. Bayinti yango vwandaka kumi na zole. Yinti ya Aloni vwandaka na kati-kati ya bayinti ya bawu nyonso. **7** Moyize tulaka bayinti nyonso na mantwala ya Yave, na kati ya Yinzo ya Ngwisani, na kisika ya kulutila longo. **8** Kilumbu yina landaka, Moyize kotaka na kati na Yinzo, na kisika ya kulutila longo. Yandi talaka ti yinti ya Aloni, yina vwandaka samu na kifumba ya Levi, vwandaka me mena. Yawu basisaka mwa yintu, bifulu mpe bambuma ya ba-amande. **9** Moyize katulaka bayinti nyonso na mantwala ya Yave mpe yandi lakisaka yawu na sika ya bana nyonso ya Isayeli. Bawu talaka yawu mpe konso muntu bakaka yinti ya yandi. **10** Yave tubaka dyaka na Moyize: «Vutula yinti ya Aloni na mantwala ya Sanduku ya Ngwisani, samu na kubumba yawu mutindu kidimbu samu na bayina zola kutumama ve. Na yina, nge ke kabikisa bawu na kuvungutila munu Yave. Mpe bawu ke kufwa ve.» **11** Moyize salaka mutindu Yave tumisaka yandi. Yandi salaka mutindu yina. **12** Bana ya Isayeli tubaka na Moyize: «Tala, yimeni samu na beto, beto ke kufwa, beto ke kufwa beto nyonso. **13** Muntu ni muntu yina ke belama na Yinzo ya Yave, yandi ke kufwa! Beto nyonso ke manisa mutindu yayi?»

18 Yave tubaka na Aloni: «Nge na bana ya nge ya babakala mpe dikanda ya nge nyonso, yimbi nyonso yina ke salama na Yinzo ya longo ke kubwa na yintu ya beno. Nge kintwadi na bana ya nge ya babakala, yimbi yina ke salama na kisalu ya beno ya bunganga-Nzambi ke kubwa na yintu ya beno. **2** Ntangu nge ke belama na Yinzo ya longo, vwanda kintwadi na bampangi ya nge ya kifumba ya Levi, kifumba ya tata ya nge, samu ti bawu kukangama na nge mpe ti bawu kusala na nge. Nge na bana ya nge ya babakala, beno ke vwanda na mantwala ya Yinzo ya Ngwisani. **3** Bawu ke banda na kukengaka Yinzo mpe na kusalaka kisalu ya Yinzo nyonso. Kasi bawu ke belama ata fyoti ve na bisalulu ya Yinzo ya longo to na kiyokolo ya minkayulu. Na yina, beno ke kufwa ve, ya vwanda beno to bawu, ata muntu ke kufwa. **4** Bawu ke kangama na nge mpe bawu ke banda na kukengaka Yinzo ya Mbwabanu, mpe kusala bisalu nyonso ya Yinzo ya Mbwabanu. Muntu yina kele ve nganga-Nzambi ke belama ve na beno. **5** Beno, beno ke sala bisalu ya Yinzo ya longo mpe bisalu ya kiyokolo ya minkayulu. Na yina, nkele ya Yave ke bwidila dyaka ve bana ya Isayeli. **6** Munu

Yave, mu me soola bampangi ya beno ba-Levi na kati ya bana nyonso ya Isayeli. Bawu kele ya kupesama na munu. Mpe mu me pesa beno bawu samu ti bawu kusalaka bisalu ya Yinzo ya Mbwabanu. **7** Nge kintwadi na bana ya nge ya babakala, beno ke sala kisalu ya beno ya bunganga-Nzambi na nyonso yina me tadila kiyokolo ya minkayulu, mpe nyonso yina me tadila kati ya kisika ya kulutila longo, na manima ya lele. Yina ni kisalu ya beno. Kisalu ya beno ya bunganga-Nzambi ya kele kisalu yina mu me pesa beno. Muntu yina kele ve nganga-Nzambi, kana yandi belama na Yinzo, ba fwana kufwa yandi.» **8** Yave tubaka na Aloni: «Kuwa, mu me pesa nge kiyeko ya kikunku ya munu na kati ya minkayulu nyonso yina bana ya Isayeli ke pesa munu. Mu me pesa nge yawu mutindu difuta. Yawu kele kikunku yina kele ya nge mpe ya bana ya nge bantangu nyonso. **9** Na kati ya bima ya kulutila longo yina ba ke yoka ve, yina ke vwanda ya nge ni yayi: makabu nyonso ya bawu, minkayulu ya bawu nyonso ya madya ya bilanga, minkayulu ya bawu samu na mulemvo, mpe minkayulu nyonso yina bawu ke pesa munu samu na bikodi. Bima nyonso yina ya kulutila longo ke vwanda ya nge mpe ya bana ya nge ya babakala. **10** Nge ke kudya yawu na kisika mosi ya longo. Konso bakala ke kudya yawu. Yawu ke vwanda ya longo samu na nge. **11** Yina ke vwanda dyaka ya nge ni yayi: kikunku ya munu na kati ya makabu yina bana ya Isayeli ke pesa, nyonso yina ba ke pesaka na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave, mu me pesa nge yawu, nge na bana ya nge ya babakala mpe bana ya nge ya bakento. Yawu kele kikunku ya beno bantangu nyonso. Konso muntu ya dikanda ya nge yina kele ya kuvedila, yandi lenda kudya yawu. **12** Mu me pesa nge mpe bima ya ntete ya bilanga, yina bana ya Isayeli ke pesa na munu Yave: mafuta ya malu-malu ya kitoko, vinu ya malu-malu ya kitoko mpe bambuma ya faline ya malu-malu. **13** Bambuma nyonso ya ntete ya ntoto ya bawu, yina ba ke natina munu Yave, yawu ke vwanda ya nge. Konso muntu ya dikanda ya nge yina kele ya kuvedila lenda kudya yawu. **14** Na kati ya bana ya Isayeli, nyonso yina ba me pesa yimeni na Yave, yawu kele ya nge. **15** Mwana ya ntete yina ba ke pesaka na Yave, yina ke butuka ya bakala na kivumu ya mama ya yandi, ya vwanda na kati ya bantu to na kati ya bibulu, ya kele ya nge. Kasi nge fwana kusala ti ba kuula mwana yina me butuka bakala ya ntete na kivumu ya mama ya yandi, mpe mbakala yina kele mwana ya ntete ya kibulu yina kele ya kuvedila ve. **16** Ntalu samu na kukuula Mwana ya Muntu to ya kibulu, ntangu yandi ke lungisa nganda mosi, yawu kele ya Basekele tanu. Mbongo yango ba ke teza yawu mutindu ba ke tezilaka na kitezolo ya Yinzo ya longo, yawu kele Bangela makumi zole. **17** Kasi kubika ve ti ba kuula bana ya ntete ya bangombe, to bana ya ntete ya mameme, to bana ya ntete ya bankombo. Yawu tekilaka ya kubyekwa na Yave. Nge ke mwangisa menga ya yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu mpe nge ke yoka mafuta ya yawu mutindu munkayulu yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **18** Mbisi ya bibulu yina kele ya nge. Mutindu mosi mpe na ntulu yina ba ke pesaka na mutindu ba ke sadilaka na mantwala ya Yave. Kito ya manima ya lubakala mpe kele ya nge. **19** Mu me pesa beno bikunku nyonso yina bana ya Isayeli ke katulaka samu na munu Yave, na kati ya minkayulu ya bawu ya longo. Yawu kele bansalulu ya bantangu nyonso. Yawu kele ya nge, na bana ya nge ya babakala mpe bana ya nge ya bakento. Yayi kele ngwisani ya bantangu nyonso, yina mu me sala na nge na bana ya nge nyonso na bambandu yina ke kwiza. Ba lenda kukatula yawu ve.» **20** Yave tubaka dyaka na Aloni: «Nge ke kuzwa ve mvwilu na yinsi ya bawu mpe nge ke vwanda ve na ata kikunku na kati-kati ya bawu. Ni munu kele kikunku ya nge mpe mvwilu ya nge na kati-kati ya bana ya Isayeli.» **21** Yave tubaka dyaka: «Yayi kele difuta ya ba-Levi samu na bisalu ya bawu yina bawu ke salaka, bisalu ya Yinzo ya Mbwabanu. Mu me pesa bawu badime nyonso ya bana ya Isayeli. **22** Bana ya Isayeli ke banda na kubelamaka dyaka ve na Yinzo ya Mbwabanu. Kana ve kizitu ya masumu ke bwidila bawu mpe bawu ke kufwa. **23** Ba-Levi ke sala bisalu ya Yinzo ya Mbwabanu. Yimbi ya bawu ke kubwa na bayintu ya bawu. Ya kele ntumunu ya bantangu nyonso na kati ya bambandu nyonso ya beno. Bawu ke kuzwa ata mvwilu ve na kati ya bana ya Isayeli. **24** Badime nyonso ya bana ya Isayeli yina ba ke katulaka samu na munu Yave, mu me pesa yawu na ba-Levi, ya kele mvwilu ya bawu. Ni yawu yina, mu me tuba samu na bawu ti, bawu ke kuzwa ve mvwilu na kati-kati ya bana ya Isayeli.» **25** Yave tubaka dyaka na Moyize: **26** «Nge ke zonza na ba-Levi mutindu yayi: Ntangu beno ke yamba badime ya bana ya Isayeli yina mu me pesa beno mutindu mvwilu ya beno, na kati ya mvwilu ya bawu, beno ke katula dime ya munu Yave, dime ya badime ya bawu. **27** Kikunku yango yina beno ke katula, yawu kele samu na beno mutindu kikunku yina ba ke katulaka na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu, to kikunku ya vinu ya malu-malu yina ba ke katulaka ntangu ba ke kamunaka bambuma ya vinu. **28** Ni mutindu yina beno mpe, beno ke katula kikunku ya munu Yave na kati ya badime nyonso yina beno ke kuzwa na sika ya bana ya Isayeli. Kikunku yina beno ke katula samu na munu Yave, beno ke pesa yawu na sika ya nganga-Nzambi Aloni. **29** Na kati ya minkayulu nyonso yina ba ke pesa beno, beno ke katula kikunku nyonso yina kele ya munu Yave. Na kati ya nyonso yina me lutila mbote, beno ke katula kikunku ya longo. **30** Nge ke tuba na bawu: Ntangu beno ke manisa na kukatula yina me lutila mbote, yina ke bikana, beno ke baka yawu samu na beno, mutindu bana ya Isayeli ke baka yina ke bikana na sika ya bawu na kati ya bambuma ya bawu, to na vinu ya bawu. **31** Beno na makanda ya beno, beno lenda kudya yawu na konso kisika. Yawu kele difuta ya beno samu na bisalu yina beno ke salaka na Yinzo ya Mbwabanu. **32** Na yina, ata disumu mosi ve ke kubwa na bayintu ya beno na manima ya kukatula yina me lutila mbote. Na kusala mutindu yina, beno ke sumuna ve minkayulu ya longo ya bana ya Isayeli, mpe beno ke kufwa ve.»

19 Yave tubaka na Moyize mpe Aloni: **2** «Musiku yina Yave me pesa, ke na kutuba mutindu yayi: Zonza na bana ya Isayeli ti bawu kunatina nge ngombe mosi ya nkento ya mbwaki. Yawu kuvwanda ve na kifuma, yawu kuvwanda ve ya yimbi, mpe yawu kuvwanda ngombe yina me nataka ntete ve ata mufuna mosi. **3** Beno ke pesa yawu na nganga-Nzambi Eleyazale. Ni yandi ke basisa yawu na kivwandu. Ba ke zenga yawu laka na mantwala ya Eleyazale. **4** Nganga-Nzambi Eleyazale ke baka menga ya ngombe yango ya nkento na musapi ya yandi. Yandi ke mwanga menga yango bambala nsambwadi na lweka ya mantwala ya Yinzo ya Mbwabanu. **5** Ba ke yoka ngombe yango ya nkento na meso ya Eleyazale. Ba ke yoka mpusu ya yawu, musuni ya yawu, menga ya yawu, mpe matufi ya yawu. **6** Nganga-Nzambi ke baka yinti ya sedele, kintala ya mukwisa mpe singa ya mbwaki ya kulutila. Yandi ke losa yawu na kati ya tiya yina ba ke na kuyokila ngombe. **7** Nganga-Nzambi ke sukula binkuti ya yandi mpe nzutu ya yandi na maza. Na manima, yandi ke kota na kivwandu. Kasi nganga-Nzambi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **8** Muntu yina ke yoka ngombe yina, yandi mpe fwana kusukula binkuti ya yandi mpe nzutu ya yandi na maza. Yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **9**

Muntu mosi ya kuvedila ke baka bombi ya ngombe yango. Yandi ke kwenda tula yawu na kisika mosi ya kuvedila, mwa ntama na kivwandu. Mukangu ya bana ya Isayeli ke bumba yawu mbote-mbote samu na kuyidikilaka maza yina ke vedisaka. Yawu kele munkayulu samu na mulemvo ya masumu. **10** Muntu yina ke lokota bombi yina, yandi mpe fwana kusukula binkuti ya yandi mpe nzutu ya yandi na maza. Yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. Ya kele bansalulu ya konso ntangu samu na bana ya Isayeli mpe samu na banzenza yina ke zingaka na kati-kati ya bawu.» **11** Yave tubaka dyaka na Moyize: «Kana muntu me simba nzutu ya muntu ya kufwa, yandi ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi. **12** Yandi ke sadila maza yina samu na kukivedisa na kilumbu ya tatu mpe na kilumbu ya nsambwadi. Na manima, yandi ke vwanda ya kuvedila. Kasi kana yandi kukivedisa ve na bilumbu yina ya tatu mpe ya nsambwadi, yandi ke vwanda ve ya kuvedila. **13** Muntu yina me simba mvumbi, nzutu ya muntu ya kufwa, kana yandi kukivedisa ve, yandi ke sumuna Yinzo ya Yave. Ba fwana kukatula yandi na kati ya mukangu ya bantu ya Isayeli. Mutindu ba me mwanga ve yandi maza yina ke vedisaka, yandi kele ya kuvedila ve. Yandi ke vwanda kaka ya kuvedila ve.» **14** «Misiku ya nkaka ni yayi: Kana muntu me kufwa na kati ya yinzo, muntu ni muntu yina ke na kati ya yinzo yina, to muntu ni muntu yina ke kota na yinzo yina, yandi ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi. **15** Konso kiteko ya kufunguka, kana yawu kele ve na kitapu yina kele ya kukangama na yawu, yawu kele ya kuvedila ve. **16** Na kati ya bilanga, muntu ni muntu yina ke simba mvumbi ya muntu yina ba me kufwa, to ya muntu yina me kufwa lufwa ya Nzambi, yandi ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi. Mutindu mosi mpe na muntu yina me simba mikwa ya muntu ya kufwa, to yina me botana na ndyamu, yandi ke vwanda ya kuvedila ve bilumbu nsambwadi. **17** Samu na kuvedisa yandi, ba ke baka bombi ya ngombe ya nkento yina ba yokaka na munkayulu samu na mulemvo. Ba ke tula bombi yango na kati ya kiteko, mpe ba ke tula maza ya mukelo na kati. **18** Muntu mosi ya kuvedila ke baka kintala ya mukwisa, mpe yandi ke tula yawu na kati ya maza yina. Yandi ke sadila yinti yango na kumwanga maza yina na yinzo. Yandi ke mwanga yawu na bima nyonso mpe na bantu nyonso yina ke kuna. Yandi ke mwanga yawu mpe na muntu yina me simba mikwa ya muntu ya kufwa, to muntu ya kufwa, ya vwanda muntu yina ba me kufwa, ya vwanda muntu yina me kufwa lufwa ya Nzambi. Yandi ke mwanga yawu mpe na zulu ya muntu yina me botana na ndyamu. **19** Muntu ya kuvedila ke mwanga maza yina ke vedisaka na nzutu ya muntu yina kele ya kuvedila ve na kilumbu ya tatu mpe na kilumbu ya nsambwadi. Na manima, yandi ke vwanda ya kuvedila na kilumbu yina ya nsambwadi. Na yina, yandi ke sukula binkuti ya yandi mpe yandi ke sukula nzutu ya yandi na maza. Na nkokila, yandi ke vwanda ya kuvedila.» **20** «Muntu yina kele ya kuvedila ve mpe ke kukivedisa ve, ba fwana kukatula yandi na kati ya mukangu, samu ti yandi me sumuna Yinzo ya Yave. Mutindu ba me mwanga yandi ve maza yina ke vedisaka, yandi kele ya kuvedila ve.» **21** «Yawu kele bansalulu ya bantangu nyonso samu na bana ya Isayeli. Muntu yina me mwanga maza yina ke vedisaka, yandi fwana kusukula binkuti ya yandi. Muntu yina me simba maza yina ke vedisaka, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila. **22** Nyonso yina muntu ya kuvedila ve ke simba, yawu ke vwanda ya kuvedila ve. Muntu yina ke simba muntu ya kuvedila ve, yandi ke vwanda ya kuvedila ve tii na nkokila.»

20 Mukangu nyonso ya bana ya Isayeli kumaka na yinsi ya kuyuma ya Sine, na ngonda ya ntete. Bawu salaka kivwandu ya bawu kuna na Kadese. Ni kuna Milyame kufwaka, mpe ni kuna ba kundaka yandi. **2** Mukangu vwandaka dyaka ve na maza. Na yina, bawu yonzamaka samu na kutedimina Moyize mpe Aloni. **3** Bantu ya Isayeli bandaka na kuswanisa Moyize. Bawu tubaka: «Kana beto kufwaka ya beto na ntangu bampangi ya beto kufwaka na mantwala ya Yave, ya zolaka vwanda mbote! **4** Samu na yinki beno me nata mukangu ya Yave na yinsi yayi ya kuyuma? Ya kele samu na kufwa beto na bibulu ya beto? **5** Samu na yinki beno me katula beto na Ngipiti na kunata beto na kisika yayi ya yimbi? Awa, beto lenda kukunda ata kima mosi ve. Awa, bayinti ya fike kele ve, bayinti ya vinu kele ve, bayinti ya bangelenade kele ve, ata maza ya kunwa kele ve!» **6** Moyize mpe Aloni katukaka na kisika yina yonzamaka mukangu. Bawu kwendaka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Kuna, bawu kubwaka bizizi na ntoto, mpe nkembo ya Yave talanaka na bawu. **7** Yave tubaka na Moyize: **8** «Baka yinti ya nge. Nge na mpangi ya nge Aloni, beno kutikisa mukangu ya bantu. Na meso ya bawu, beno ke tumisa ditadi na kubasisa maza ya yandi. Na yina, nge ke basisila bawu maza na kati ya ditadi, mpe nge ke nwikisa mukangu ya bantu mpe bibulu ya bawu.» **9** Moyize bakaka yinti yina vwandaka na mantwala ya Yave, mutindu Yave tumisaka yandi yawu. **10** Moyize mpe Aloni kutikisaka mukangu ya bantu na mantwala ya ditadi. Moyize tubaka na bawu: «Mulemvo ya beno! Beno kuwa, beno bantu ya yintu ngolo! Beno ke na kubanza ti ni na ditadi yayi beto ke basisila beno maza?» **11** Moyize nangunaka diboko, mpe yandi bulaka yinti ya yandi na ditadi bambala zole. Maza basikaka mingi. Mukangu ya bantu kunwaka maza. Bibulu ya bawu mpe kunwaka yawu. **12** Kasi Yave tubaka na Moyize mpe Aloni: «Beno me sala ve kiminu ya mingi na munu samu na kulakisa bulongo ya munu na meso ya bana ya Isayeli. Ni beno ve ke kotisa mukangu yayi na yinsi yina mu ke na kupesa bawu.» **13** Yina ni maza ya Meliba, yawu zola kutuba «Kuswana.» Ni na kisika yina bana ya Isayeli swanisaka Yave. Mpe Yave lakisaka bulongo ya yandi na kati-kati ya bawu. **14** Kuna na Kadese, Moyize fidisaka bantumwa na sika ya ntinu ya Edome na kutuba mutindu yayi: «Mpangi ya nge Isayeli ke na kutuba mutindu yayi: nge zaba bampasi nyonso yina me kumina beto. **15** Bankooko ya beto kwendaka na Ngipiti. Beto me zingila mingi kuna na yinsi ya Ngipiti. Kasi bantu ya Ngipiti me kwamisa beto na bankooko ya beto. **16** Na yina, beto me looka na Yave, mpe yandi me kuwa beto. Yandi me fidisa mbazi samu na kubasisa beto na yinsi ya Ngipiti. Bubu yayi, beto me kuma na Kadese, mbanza yina kele ndilu ya yinsi ya nge. **17** Pesa beto muswa ya kulutila na yinsi ya nge. Beto ke luta ve na kati ya bilanga, to na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu, mpe beto ke kunwa ve maza ya mabulu ya nge. Beto ke landa nzila ya nene, mpe beto ke kwenda ve na lumoso to na lubakala, tii ntangu beto ke basika na yinsi ya nge.» **18** Kasi ntinu ya Edome vutulaka na yandi: «Beno ke lutila ve na yinsi ya munu. Kana beno meka, mu ke kwiza nwanisa beno na mbele ya mvita.» **19** Bana ya Isayeli tubaka: «Beto ke landa kaka nzila ya nene. Mpe kana beto kunwa maza ya nge, beto na bibulu ya beto, beto ke futa ntalu yawu. Ya ke dyambu ya mpasi ve, kaka ni kuluta ya mpamba beto zola kuluta. Beto ke telama ata fyoti ve.» **20** Kasi ntinu vutulaka: «Ve, beno ke luta ve!» Na yina, ntinu ya Edome kwendaka bwabana bantu ya Isayeli na mukangu ya binwani ya mingi mpe ya ngolo. **21** Edome mangaka na kulutisa bantu ya Isayeli na yinsi ya yandi. Mpe Isayeli bakaka ya yandi nzila ya nkaka. **22** Mukangu nyonso ya Isayeli bikaka Kadese. Bawu kumaka na mongo ya Ole. **23** Kuna na mongo ya Ole, na ndilu ya Edome, Yave tubaka na Moyize mpe na Aloni mutindu

yayi: **24** «Aloni me kuma pene-pene na kwenda vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka. Yandi ke kota ve na yinsi yina mu ke na kupesa na bana ya Isayeli. Samu ti kuna na maza ya Meliba, beno tumamaka ve na bantumunu ya munu. **25** Na yina, baka Aloni na mwana ya yandi Eleyazale, nata bawu na zulu ya mongo ya Ole. **26** Kuna nge ke katula Aloni binkuti ya yandi ya bunganga-Nzambi, mpe nge ke lwatisa yawu mwana ya yandi Eleyazale. Ni na kisika yina Aloni ke vukana na bankooko ya yandi. Ni kuna yandi ke kufwa.» **27** Moyize salaka mutindu Yave tumisaka. Bawu yulukaka mongo ya Ole na meso ya mukangu nyonso. **28** Moyize katulaka Aloni binkuti ya yandi ya bunganga-Nzambi, mpe yandi lwatisaka yawu Eleyazale, mwana ya Aloni. Aloni kufwaka kuna na nsongi ya mongo. Na manima, Moyize na Eleyazale kulumukaka mongo. **29** Mukangu nyonso bakulaka ti Aloni kufwaka. Dikanda nyonso ya Isayeli dilaka mpe kotaka kifwidi samu na yandi, bilumbu makumi tatu.

21 Alade ntinu ya ba-Kaanani yina vwandaka zinga na kizunga ya Nengeve, kuwaka ti bantu ya Isayeli vwandaka kwiza na nzila ya ba-Atalime. Yandi nwanisaka bantu ya Isayeli mpe yandi kumisaka ba ya nkaka na kati ya bawu bankole ya yandi. **2** Na yina, bantu ya Isayeli salaka nsilulu yayi na Yave: «Kana nge yekula bantu yayi na maboko ya beto, beto ke mwangisa bambanza nyonso ya bawu samu na nge.» **3** Yave kuwaka ndombolo ya bantu ya Isayeli. Yandi yekulaka ba-Kaanani na maboko ya bawu. Bantu ya Isayeli kufwaka ba-Kaanani nyonso, bawu mwangisaka bambanza nyonso ya bawu samu na Yave. Ba pesaka kisika yina nkumbu Olema yina zola kutuba «mwangusulu.» **4** Bantu ya Isayeli katukaka na mongo ya Ole. Bawu bakaka nzila ya mubu ya Batwandu, samu na kulutila ve na Edome. Kasi na nzila, bawu vwandaka dyaka ve na mvibudulu. **5** Na yina, bantu bandaka na kuzonza yimbi samu na Nzambi mpe samu na Moyize na kutuba: «Samu na yinki beno basisaka kwandi beto na Ngipiti? Samu na kufwa beto na yinsi ya kuyuma? Awa, dimpa kele ve, maza kele ve, mpe beto me lemba na kudya mane, madya yayi ya yimbi!» **6** Na yina, Yave fidisaka bawu banyoka ya misa ya ngolo. Ya tatikaka bantu, mpe bantu ya Isayeli mingi kufwaka. **7** Bantu ya Isayeli kwendaka na sika ya Moyize, bawu tubaka: «Beto me sala masumu, beto me zonza yimbi samu na Yave mpe samu na nge. Sambila Yave samu ti yandi nata banyoka yayi ntama na beto.» Na yina, Moyize sambilaka Yave samu na bantu ya Isayeli. **8** Yave tubaka na Moyize: «Yidika nyoka na kifwani ya nyoka ya misa ya ngolo mpe ledika yawu na yinti. Konso muntu yina ba me tatika na nyoka, kana yandi tala yawu, yandi ke kufwa ve.» **9** Moyize yidikaka nyoka ya kisengo ya mbwaki mpe yandi ledikaka yawu na yinti. Kana nyoka vwandaka me tatika muntu, kana muntu yango tala nyoka yina, yandi vwandaka zinga. **10** Bana ya Isayeli kwendaka, bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Obote. **11** Bawu katukaka na Obote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na Iye-Abalime, na yinsi ya kuyuma yina ke talasanaka na Mowabe, na lweka ya esete ya Mowabe. **12** Na manima, bawu katukaka kuna, mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na muzumba ya Zelede. **13** Bawu katukaka na muzumba ya Zelede, mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na simu ya muzumba ya Alenone. Muzumba ya Alenone lutilaka na yinsi ya kuyuma, katuka na kizunga ya ba-Amoli. Muzumba ya Alenone kele ndilu yina ke kabulaka yinsi ya Mowabe na yinsi ya ba-Amoli. **14** Ni yawu yina, ba sonikaka na kati ya dibuku ya Bamvita ya Yave mutindu yayi: Wayebe ya Sufa mpe mizumba, muzumba ya Alenone na mwa bamaza ya yawu. **15** Na mizumba ya yawu, yina ke landaka ndilu ya yinsi ya Mowabe na kukulumuka tii na mbanza Ale. **16** Bawu katukaka na mbanza Ale, mpe bawu kwendaka na dibulu ya maza yina ba ke bokilaka Beele. Ni kuna na dibulu yina, Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: «Kutikisa bantu. Mu ke pesa bawu maza.» **17** Na yina, Isayeli yimbilaka mutindu yayi: «Maza basika na dibulu! Beno yimbila samu na maza! **18** Dibulu yina bamfumu me timuna, yina bamfumu ya bantu me timuna, ba me timuna yawu na mikawa ya bawu, mikawa ya bawu ya bumfumu, na bayinti ya bawu!» Bawu katukaka na yinsi ya kuyuma, mpe bawu kwendaka na kisika yina ba ke bokilaka Matana. **19** Bawu katukaka na Matana, mpe bawu kwendaka na Nayalyele. Bawu katukaka na Nayalyele mpe bawu kwendaka na Bamote. **20** Bawu katukaka na Bamote mpe bawu kwendaka na dibenga yina kele na yinsi ya Mowabe, na nsongi ya mongo ya Pisenga. Ntoto yina ata kima ke menaka ve, yawu ke talanaka katuka zulu ya mongo yango ya Pisenga. **21** Bantu ya Isayeli fidisaka bantumwa na sika ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli, samu na kuzabisa yandi ti: **22** «Beto zola kulutila na yinsi ya nge. Beto ke luta ve na kati ya bilanga, to na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu, mpe beto ke kunwa ve maza ya mabulu ya nge. Beto ke landa nzila ya nene, tii ntangu beto ke basika na yinsi ya nge.» **23** Kasi ntinu Siwone mangaka na kupesa bawu luve ya kulutila na yinsi ya yandi. Yandi kutikisaka mukangu ya binwani ya yandi nyonso, mpe bawu kwendaka bwabana bantu ya Isayeli na yinsi ya kuyuma. Bawu kumaka na mbanza Yayase, mpe bawu nwanisaka bantu ya Isayeli kuna. **24** Bantu ya Isayeli kufwaka bawu. Na yina, bawu bakaka yinsi ya bawu, kubanda na muzumba ya Alenone tii na muzumba ya Yaboke, mpe tii na ndilu ya yinsi ya ba-Amone. Ndilu yina ya ba-Amone kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **25** Bantu ya Isayeli bakaka bambanza nyonso yina. Bawu kwendaka vwanda kuna, na bambanza ya ba-Amoli, Esebone, mpe babwala ya nkaka yina kele pene-pene ya yawu. **26** Esebone vwandaka mbanza kimfumu ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli. Ntinu Siwone nwanaka mvita na ntinu ya Mowabe yina tekilaka kuna. Siwone nungaka yandi mpe yandi bakaka yinsi ya yandi nyonso tii na muzumba ya Alenone. **27** Ni yawu yina, bisoniki-mikunga yimbilaka mutindu yayi: Beno kwiza na Esebone. Bika ti ba kutunga dyaka mbanza ya ntinu Siwone. Yawu kutungama dyaka. **28** Ya tsyelika tiya me basika na Esebone. Milaka ya tiya me basika na mbanza ya Siwone. Yawu me yoka mbanza ya Ale ya yinsi ya Mowabe. Yawu me nyengisa bamfumu ya myongo ya Alenone. **29** Kyadi samu na nge Mowabe! Beno me suka, beno bantu ya Kemose. Bana ya nge ya babakala ke na kwendaka kima. Bana ya nge ya bakento me kuma bankole ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli. **30** Beto me fulusa bawu na madyonga. Kubanda na Esebone tii na Dibone, nyonso me mwangana. Beto me mwangisa nyonso tii na Nofa. Beto me mwangisa nyonso tii na Medeba. **31** Ni mutindu yina bantu ya Isayeli kwendaka vwanda na yinsi ya ba-Amoli. **32** Moyize fidisaka bantu na kwenda tala na mansweki mbanza ya Yazele. Na manima, bantu ya Isayeli bakaka bambanza yina vwandaka pene-pene. Bawu bingisaka ba-Amoli yina vwandaka kuna. **33** Bawu sobaka nzila, mpe bawu lutilaka na nzila yina ke kwendaka na Basane. Onge, ntinu ya Basane, na bantu ya yandi nyonso kwendaka bwabana bawu samu na kunwanisa bawu kuna na Edeleyi. **34** Yave tubaka na Moyize: «Kuvwanda na boma ya yandi ve. Mu me yekula yandi na maboko ya nge, yandi na bantu ya yandi nyonso mpe yinsi ya yandi. Nge ke sala yandi mutindu nge me sala Siwone, ntinu ya ba-Amoli, yina vwandaka zinga na Esebone.» **35** Bantu ya Isayeli kufwaka Onge na bana na yandi mpe na bantu na yandi nyonso. Ba

bikaka ata muntu mosi ya moyo ve. Mpe bawu bakaka yinsi ya yandi nyonso.

22 Bana ya Isayeli kwendaka mpe bawu salaka kivwandu ya bawu na kati ya mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe, na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani, kisika yina ke talasanaka na Yeliko. **2** Balake, mwana ya Sipole kuwaka nyonso yina bantu Isayeli salaka na ba-Amoli. **3** Na yina, bantu ya Mowabe kumaka na boma mingi na mantwala ya bantu ya Isayeli, samu ti bawu vwandaka mingi. Bantu ya Mowabe vwandaka na boma ya kulutila ya bana ya Isayeli. **4** Bantu ya Mowabe tubaka na bakuluntu ya Midyane: «Mukangu ya bantu yayi ke manisa na kudya nyonso yina me zungidila beto mutindu ngombe ke kudyaka matiti ya bilanga.» Na ntangu yina, ni Balake mwana ya Sipole vwandaka ntinu ya yinsi ya Mowabe. **5** Ntinu Balake fidisaka bantumwa na sika ya Balame, mwana ya Bewole, yina vwandaka zinga na yinsi ya yandi Petole, kuna na nzadi ya Efalate. Mambu yina ntinu tumisaka na kuzonza, ni yayi: «Awa beto kele na bantu yina me katuka na Ngipiti. Ba me kwiza fuluka na yinsi nyonso, mpe bawu ke na kuzinga pene-pene na munu. **6** Ntangu yayi, mulemvo ya nge, kwiza siingila munu bantu yayi, samu ti bawu me lutila munu ngolo. Kana nge sala mutindu yina, kuzaba ve kana mu lenda nunga bawu, mpe kubingisa bawu na yinsi. Mu me zaba ti, muntu yina nge ke sakumunaka ke kuzwaka lusakumunu, mpe muntu yina nge ke siingaka ke kuzwaka nsiingulu.» **7** Bakuluntu ya ba-Mowabe mpe bakuluntu ya ba-Midyane kwendaka, mpe bawu nataka bima ya kupesa na Balame yina ke talaka mambu, samu na kufuta yandi. Bawu kumaka na sika ya yandi mpe bawu zabisaka yandi mambu yina Balake tubaka. **8** Balame vutulaka na bawu: «Beno lutisa mpimpa awa. Mbasi, mu ke pesa beno mvutu mutindu Yave ke zonza na munu.» Na yina, bakuluntu ya ba-Mowabe lalaka kuna na sika ya Balame. **9** Nzambi kwizaka na sika ya Balame mpe yandi yufulaka yandi: «Yayi ba nani ke na sika ya nge?» **10** Balame vutulaka na sika ya Nzambi: «Ni Balake, mwana ya Sipole, ntinu ya Mowabe me fidisaka bawu na sika ya munu na kuzonza mutindu yayi ti **11** bantu yina basikaka na Ngipiti me kwiza fuluka na yinsi nyonso. Ntangu yayi kwiza siingila munu bantu yayi. Kuzaba ve kana mu lenda nunga bawu, mpe kubingisa bawu.» **12** Nzambi tubaka na Balame: «Ve, nge ke kwenda ve na bawu! Nge ke siinga ve bantu yina, samu ti mu sakumunaka bawu.» **13** Balame telamaka na suka. Yandi zonzaka na bamfumu yina Balake fidisaka: «Beno vutuka na yinsi ya beno. Yave me manga mu kwenda na beno.» **14** Bamfumu ya ba-Mowabe vutukaka na sika ya Balake. Bawu zonzaka na yandi: «Balame me manga na kukwiza na beto.» **15** Balake fidisaka dyaka bamfumu ya nkaka. Bawu vwandaka ya kulutila mingi na bayina yandi fidisaka ntete. Bawu vwandaka mpe ya kulutila mfunu. **16** Bawu kwendaka tala Balame mpe bawu zabisaka yandi mutindu yayi: «Balake, mwana ya Sipole me tuba: "mulemvo ya nge, kima mosi ve kukabikisa nge na kwiza tala munu. **17** Mu ke zitisa nge, mpe mu ke sala nyonso yina nge ke zonza. Mulemvo ya nge, kwiza. Siingila munu bantu yayi."» **18** Kasi Balame vutulaka na bantu ya Balake: «Ata ti Balake pesa munu wolo nyonso mpe palata nyonso ya yinzo ya yandi, ya kele ve na kima yina lenda sala ti mu tumama ve na bantumunu ya Yave, Nzambi ya munu. **19** Ntangu yayi, mulemvo ya beno, beno mpe, beno lutisa mpimpa yayi awa, samu ti mu zaba ntete yinki Yave ke tuba dyaka na munu.» **20** Na mpimpa, Nzambi kwizaka monikina Balame. Yandi tubaka na yandi: «Mutindu bantu yayi me kwiza bokila nge, kwenda na bawu. Kasi nge ke sala yina mu ke zabisa nge.» **21** Na suka, Balame kubikaka mbuluku ya yandi ya nkento, mpe yandi kwendaka kintwadi na bamfumu ya ba-Mowabe. **22** Nzambi dasukaka samu ti Balame kwendaka na bantu yina. Mbazi ya Yave takamaka na nzila samu na kutedimina Balame. Balame vwandaka na zulu ya mbuluku ya yandi ya nkento. Bisadi ya yandi zole vwandaka na yandi. **23** Mbuluku talaka mbazi ya Yave ya kutakama na nzila na mbele ya yandi ya mvita ya kukubama. Na yina, mbuluku bikaka nzila, yandi kwendaka kota na matiti. Balame bulaka mbuluku samu na kuvutula yandi na nzila. **24** Na yina, mbazi ya Yave kwendaka telama na mwa nzila ya fyoti yina lutilaka na kati-kati ya bilanga ya bayinti ya vinu. Konso bilanga vwandaka na lupangu ya yawu, na lweka ya lumoso mpe na lweka ya lubakala. **25** Ntangu mbuluku yango talaka mbazi ya Yave, yawu kwendaka yekama na lupangu, mpe yawu nyemaka dikulu ya Balame na lupangu. Balame bandaka dyaka na kubula mbuluku. **26** Mbazi ya Yave kwendaka dyaka na mantwala ya bawu. Yandi kwendaka telama na kisika yina nzila vwandaka fyoti, kisika yina bantu zole lenda kulutasana ve. **27** Ntangu mbuluku talaka mbazi ya Yave, mbuluku lalaka na yisi ya mfumu ya yandi Balame. Balame dasukaka. Yandi bakaka yinti ya yandi, yandi bulaka yawu mbuluku. **28** Na yina, Yave fungulaka yinwa ya mbuluku. Mpe mbuluku zonzaka na Balame: «Yinki mu me sala nge samu ti nge bula munu bambala tatu?» **29** Balame vutulaka na mbuluku: «Nge me sakana na munu! Kana mu vwandaka na mbele ya mvita na diboko, mu zolaka kufwa nge malu-malu yayi.» **30** Mbuluku zonzaka na yandi: «Mu kele mbuluku ya nge ve? Ni na zulu ya munu ve nge ke yulukaka bantangu nyonso tii bubu yayi? Mu ke na kifu ya kusalaka nge mutindu yina?» Balame vutulaka: «Ve!» **31** Na yina, Yave fungulaka meso ya Balame. Balame talaka mbazi ya Yave ya kutakama na nzila, na mbele ya yandi ya mvita ya kukubama na diboko. Balame fukamaka, yandi kubwaka kizizi na ntoto. **32** Mbazi ya Yave tubaka na Balame: «Samu na yinki nge me bula mbuluku ya nge bambala tatu? Mu me basika samu na kwiza kutedimina nge. Samu ti na munu, nzyetolo yayi kele ve nzyetolo ya mbote. **33** Mbuluku ya nge vwandaka me tala munu, mpe bambala tatu yawu vwandaka me kima munu. Kana yawu salaka mutindu yina ve, ni nge mu zolaka kufwa. Kasi mbuluku, mu zolaka bika ti yawu kuzinga.» **34** Balame zonzaka na mbazi ya Yave: «Mu me sala disumu. Mu vwandaka zaba ve ti nge vwandaka vingila munu na nzila. Kana nge kele ve ya kuyangalala na dyambu yayi, mu ke vutuka ya munu!» **35** Mbazi ya Yave tubaka na Balame: «Ve! Kwenda na bantu yayi. Kasi nge ke zonza kaka mambu yina mu ke tuba na nge.» Na yina, Balame kwendaka na bamfumu yina Balake fidisaka. **36** Balake kuwaka ti Balame ke na kwizaka. Yandi basikaka na kwenda bwabana yandi. Yandi kwendaka tii na Mowabe, mbanza yina kele na ndilu ya yinsi ya yandi, kuna na muzumba ya Alenone. **37** Balake yufulaka na Balame: «Mu fidisaka ntete bantu na kwiza bokila nge, samu na yinki nge kwizaka ve? Nge vwandaka banza ti mu zolaka yamba nge ve na buzitu nyonso?» **38** Balame vutulaka na Balake: «Munu yandi yayi me kwiza na sika ya nge. Kasi na ntangu yayi, kubanza ve ti mu lenda zonza dyambu ni dyambu. Mu ke zonza kaka mambu yina Nzambi ke tula na yinwa ya munu!» **39** Balame kwendaka kintwadi na Balake. Bawu kwendaka kuma na mbanza Kileyate-Usote. **40** Balake kufwaka bangombe na mameme samu na kupesa munkayulu. Yandi pesaka bikunku na Balame mpe na bamfumu yina vwandaka na yandi. **41** Na kilumbu yina landaka, na suka, Balake bakaka Balame. Bawu yulukaka Bamote-Baale. Kuna, Balame talaka mwa ndambu ya mukangu ya bantu ya Isayeli.

23 Balame tubaka na Balake: «Tungila munu awa biyokolo nsambwadi ya minkayulu. Mpe kubikila munu bangombe nsambwadi ya mbakala mpe mameme nsambwadi ya mbakala.» **2** Balake salaka mutindu Balame zonzaka na yandi. Bawu nyonso zole, bawu pesaka mutindu minkayulu ya kuyoka ngombe ya mbakala mpe dimeme ya mbakala na zulu ya konso kiyokolo ya minkayulu. **3** Balame tubaka na Balake: «Telama awa, pene-pene ya munkayulu ya nge. Mu ke katuka mwa fyoti awa. Kuzaba ve kana Yave ke kwiza bwabana munu. Na manima, mu ke tubila nge mambu yina yandi ke zabisa munu.» Balame kwendaka na nsongi mosi ya mongo kisika yina ata kima ke menaka ve. **4** Nzambi kwizaka bwabana Balame. Balame tubaka na yandi: «Mu me yidika biyokolo nsambwadi ya minkayulu. Mpe mu me pesa ngombe ya mbakala mpe dimeme ya mbakala na zulu ya konso kiyokolo.» **5** Yave tulaka mambu ya yandi na yinwa ya Balame. Yandi tubaka na Balame: «Vutuka na sika ya Balake. Kwenda tuba na yandi mutindu yayi, mutindu yayi.» **6** Balame vutukaka na sika ya Balake. Balake vwandaka kaka ya kutelama pene-pene ya munkayulu ya yandi ya kuyoka, kintwadi na bamfumu nyonso ya ba-Mowabe. **7** Balame zonzaka mambu yayi: «Balake bokilaka munu na Alame. Ntinu ya Mowabe bokilaka munu na myongo ya esete. Yandi bokilaka munu samu ti mu kwiza. “Kwiza! Siingila munu Yakobi. Kwiza! Zonza mambu ya yimbi samu na Isayeli.”» **8** Wapi mutindu mu ke siinga muntu yina Nzambi me siinga ve? Wapi mutindu mu ke zonza mambu ya yimbi na muntu yina Yave me zonzila ve mambu ya yimbi? **9** Mu ke na kutala bantu yango katuka na zulu ya matadi. Mu ke na kutala bawu mbote katuka na zulu ya myongo. Ya kele bantu ke zingaka na lweka. Bawu kele ve mutindu mosi na bantu ya bayinsi ya nkaka. **10** Bana ya Yakobi kele mingi mutindu fundu-fundu, nani lenda tanga lutangu ya bawu? Bana ya Isayeli kele ya kufuna mutindu matuti, nani lenda zonza lutangu ya yawu? Bika ti mu kufwa lufwa ya bantu ya kusungama, bika ti nsukunu ya munu kuvwanda mutindu nsukunu ya bawu! **11** Balake tubaka na Balame: «Yayi yinki nge me sala munu? Mu me nata nge awa samu ti nge siinga mitantu ya munu. Kasi nge ke na kusakumuna dyaka bawu!» **12** Balame vutulaka: «Nge zaba ve ti mu lenda zonza kaka mambu yina Yave me tula na yinwa ya munu?» **13** Balake tubaka: «Beto kwenda na kisika ya nkaka. Kuna, nge ke tala kaka ndambu ya bantu, nge ke tala bawu nyonso ve. Kuna, nge ke siingila munu bawu.» **14** Yandi nataka Balake na kisika ya bantu yina ke kengidilaka, na nsongi ya mongo ya Pisenga. Kuna, yandi yidikaka dyaka biyokolo nsambwadi ya minkayulu. Yandi pesaka minkayulu ya kuyoka ya ngombe mosi ya mbakala mpe dimeme mosi ya mbakala na konso kiyokolo. **15** Balame zonzaka na Balake: «Telama awa, pene-pene ya munkayulu ya nge. Munu, mu ke kwenda na mbwabanu.» **16** Yave kwizaka bwabana Balame. Yandi tulaka mambu na yinwa ya yandi. Mpe yandi tubaka na yandi: «Vutuka na sika ya Balake mpe nge ke zonza na yandi mutindu yayi, mutindu yayi.» **17** Balame vutukaka na sika ya Balake. Balake vwandaka kaka ya kutelama pene-pene ya munkayulu ya yandi ya kuyoka, kintwadi na bamfumu nyonso ya ba-Mowabe. Balake yufulaka na Balame: «Yinki Yave me zonza?» **18** Balame zonzaka mambu yayi: «Balake, telama mpe kuwa! Mwana ya Sipole, fungula makutu ya nge samu na kuwa munu. **19** Nzambi kele ve muntu samu ti yandi kuvuna. Nzambi kele ve Mwana ya Muntu samu ti yandi kusoba mabanza ya yandi. Mambu yina yandi ke tubaka, yandi ke salaka yawu. Mambu yina yandi ke zonzaka, yandi ke lungisaka yawu. **20** Mu me kuzwa kiyeko ya kusakumuna. Nzambi me sakumuna, mu ke kabikisa yandi ve. **21** Yandi me tala ve yimbi na Yakobi. Yandi me tala ve kunyokola na Isayeli. Yave, Nzambi ya yandi kele na yandi. Milolo samu na ntinu ke wakanaka na sika ya yandi. **22** Nzambi basisaka bawu na Ngipiti. Yandi kele samu na bawu mutindu mampoka ya mpakasa. **23** Bunganga-nkisi kele ve na sika ya Yakobi. Bumpandu kele ve na sika ya Isayeli. Na ntangu ya kulunga, ba ke zonzaka na Yakobi mpe na Isayeli yinki Nzambi me sala. **24** Ba kele bantu yina ke telamaka mutindu nkosi ya nkento. Bawu ke telamaka mutindu nkosi ya mbakala. Bawu ke lalaka ve kana bawu me kudya ntete ve mbisi ya bawu. Bawu ke lalaka ve kana bawu me kunwa ntete ve menga ya bibulu yina ba me bwila samu na kudya.» **25** Balake zonzaka na Balame: «Kana nge zola kusiinga bawu ve, mbote ti nge bika na kusakumuna bawu!» **26** Balame vutulaka na Balake: «Mu zabisaka nge ve ti mu ke sala nyonso yina Yave ke zonza?» **27** Balake tubaka na Balame: «Mulemvo ya nge, kwiza. Beto kwenda na kisika ya nkaka. Kuzaba ve kana Nzambi ke tala yawu mbote ti kuna, nge siingila munu bantu yayi.» **28** Na yina, Balake nataka Balame na nsongi ya mongo ya Pewole. Ni kuna ke talanaka ntoto yina ata kima ke menaka ve. **29** Balame tubaka na Balake: Yidikila munu awa biyokolo nsambwadi ya minkayulu, mpe kubikila munu awa bangombe nsambwadi ya mbakala mpe mameme nsambwadi ya mbakala. **30** Balake salaka mutindu Balame zonzaka na yandi. Yandi pesaka minkayulu ya kuyoka ya ngombe mosi ya mbakala mpe dimeme mosi ya mbakala na konso kiyokolo.

24 Balame talaka ti ya vwandaka mbote na meso ya Yave na kusakumuna Isayeli. Na yina, Balame kwendaka dyaka ve mutindu bambala ya ntete, na kwenda sosa kutala mambu. Kasi yandi balukaka mbala mosi na lweka ya yinsi ya kuyuma. **2** Yandi vumbulaka yintu mpe yandi talaka bantu ya Isayeli, yina salaka kivwandu ya bawu mutindu kele bifumba ya bawu. Mpeve ya Nzambi kwizaka bwidila Balame. **3** Balame zonzaka mambu yayi: Yayi ni mambu yina Balame mwana ya Bewole ke na kuzonza. Mambu ya muntu yina kele na disu yina ke talaka. **4** Mambu ya muntu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi. Mambu ya muntu yina ke kuzwaka balumoni ya Nzambi-Mpungu. Mambu ya muntu yina ke kubwaka kizizi na ntoto. Mambu ya muntu yina meso ke fungukaka. **5** Yakobi, bayinzo ya nge ya lele kele kitoko! Isayeli, bayinzo ya nge kele kitoko! **6** Yawu me tandama mutindu mizumba. Yawu me tandama mutindu bilanga yina kele pene-pene ya nzadi. Yawu me tandama mutindu bayinti ya alowese yina Yave me kukunda. Yawu me tandama mutindu bayinti ya sedele na bakumu ya maza. **7** Maza ya yandi ke na kumwangana na biteko ya yandi. Maza ya mingi ke na kumenisa bambuma yina yandi me kunda. Ntinu ya yandi kele muntu ya nene kulutila ntinu Angange. Kimfumu ya yandi me kuma kimfumu ya lulendo. **8** Nzambi basisaka bawu na Ngipiti. Nzambi kele samu na bawu mutindu mampoka ya mpakasa. Bawu ke mwangisaka bayinsi ya mitantu ya yandi. Bawu ke bukaka mikwa ya mitantu ya bawu. Bawu ke fulusaka mitantu ya bawu na madyonga. **9** Bawu kele mutindu bankosi ya kubetama. Bawu kele mutindu bankosi ya kulala. Bawu kele mutindu bankosi ya nkento ya kulala, nani ke vumbula bawu? Muntu yina ke sakumuna beno, bika ti ba kusakumuna yandi. Muntu yina ke siinga beno, bika ti ba kusiinga yandi. **10** Balake dasukilaka Balame. Yandi lakisaka Balame musapi mpe yandi zonzaka na yandi mutindu yayi: «Mu me bokila nge awa samu na kusiinga mitantu ya munu, kasi nge, bambala tatu ya muvimba, nge me sakumuna bawu! **11** Ntangu yayi, katuka! Kwenda ya nge! Mu tubaka ti mu ke zitisa nge, kasi Yave me kakidila nge na kuzwa yawu!» **12** Balame

vutulaka na Balake: «Mu zonzaka mbote-mbote na bantumwa yina nge fidisaka munu ti **13** ata ti Balake pesa munu wolo nyonso mpe palata nyonso ya yinzo ya yandi, mu lenda bika ve na kulanda bantumunu ya Yave. Mu lenda sala ve dyambu ya mbote to ya yimbi na luzolo ya munu mosi. Mu ke zonza kaka yina Yave ke zonza. **14** Mambu ve, ntangu yayi, mu ke vutuka na sika ya bantu ya munu. Kwiza mu zabisa nge yinki bantu yayi ke sala na bantu ya nge na bantangu yina ke kwiza.» **15** Balame zonzaka mambu yayi: «Yayi ni mambu yina mwana ya Bewole ke na kuzonza. Mambu ya muntu yina kele na disu yina ke talaka. **16** Mambu ya muntu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi. Mambu ya muntu yina me zaba mambu yina Nzambi ya Kulutila Kuzangama me zaba. Mambu ya muntu yina ke kuzwaka balumoni ya Nzambi-Mpungu. Mambu ya muntu yina ke kubwaka kizizi na ntoto. Mambu ya muntu yina meso ke fungukaka.» **17** «Mu ke na kutala yawu, kasi yawu kele dyambu ya ntangu yayi ve. Mu ke na kutala yawu mbote-mbote, kasi yawu kele ntete ntama. Mbwetete ke na kubasika na Yakobi. Mukawa ya kimfumu ke na kubasika na Isayeli. Yawu ke na kumwangisa bambuzu ya ba-Mowabe, yawu ke na kupasula bayintu ya bana nyonso ya Sete. **18** Yinsi ya Edome ba ke baka yawu. Seyile, yinsi ya mitantu ya bawu, ba ke baka yawu. Isayeli ke lakisa ngolo ya yandi. **19** Mfumu yina ke basika na Yakobi ke yala. Yandi ke zimbisa bayina nyonso ke bikana moyo na bambanza.» **20** Balame talaka ba-Amaleke mpe yandi zonzaka mambu yayi: «Amaleke kele yinsi yina me lutila ngolo. Kasi nsukunu ya yawu ni kuzimbana ya mankululu.» **21** Balame talaka ba-Keni mpe yandi zonzaka mambu yayi: «Beno ba-Keni, beno ke na kizunu na yinsi ya beno. Dizanza ya beno kele na zulu ya ditadi. **22** Kasi bayinzo ya beno ba-Keni ke kuya tiya, mpe ba-Asili ke nata beno na bunkole.» **23** Balame zonzaka mambu yayi: «Kyadi, nani ke vwanda moyo ntangu Nzambi ke sala dyambu yayi? **24** Babwatu ya nene ya mubu ke katuka na Sipele. Bantu ke kwiza kwamisa ba-Asili, bawu ke kwamisa bantu ya Ebele. Bantu ya Ebele bawu mpe ke zimbana ya mankululu!» **25** Na manima, Balame vutukaka ya yandi. Balake mpe kwendaka ya yandi.

25 Bantu ya Isayeli vwandaka zinga na kisika yina ba ke bokilaka Sitime. Kuna, bawu bandaka na kusala kindumba na bakento ya ba-Mowabe. **2** Bakento yango nataka bantu ya Isayeli na kupesa minkayulu na banzambi ya bawu. Bantu ya Isayeli kudyaka madya ya banzambi ya bawu, mpe bawu sambilaka banzambi yango. **3** Bawu kangamaka na nzambi Baale-Pewole. Na yina, Yave dasukilaka bantu ya Isayeli. **4** Yave tubaka na Moyize: «Bwila bamfumu nyonso ya bantu. Ledika bawu na mantwala ya Yave, na lweka yina ke basikilaka ntangu, samu ti nkele ya Yave kukatuka na Isayeli.» **5** Moyize tubaka na bikuudi ya Isayeli: «Mosi-mosi na beno fwana kufwa bantu ya kifumba ya yandi yina vwandaka me kangama na nzambi Baale-Pewole.» **6** Na ntangu yina, muntu mosi ya Isayeli kwizaka kuna. Yandi nataka na sika ya bampangi ya yandi kento mosi ya mu-Midyane. Yandi nataka kento yango na meso ya Moyize mpe ya mukangu nyonso ya Isayeli, na ntangu yina bawu vwandaka dila na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **7** Ntangu Fineyase, mwana ya Eleyazale, mutekolo ya nganga-Nzambi Aloni talaka mutindu yina, yandi telamaka na kati-kati ya mukangu ya bantu, mpe yandi bakaka dyonga. **8** Yandi landaka muntu yina ya Isayeli na kati ya kivinga ya yinzo. Yandi sokaka bawu nyonso zole dyonga na kivumu, muntu ya Isayeli na kento yina ya mu-Midyane. Na yina, kiyoolo yina vwandaka kufwa bantu ya Isayeli manisaka. **9** Kiyoolo yango kufwaka bantu mafunda makumi zole na yiya. **10** Yave tubaka na Moyize: **11** «Fineyase, mwana ya Eleyazale, mutekolo ya Nganga-Nzambi Aloni, me sala ti mu katula nkele ya munu na bana ya Isayeli. Samu ti yandi me lakisa kimbanda ya munu na kati-kati ya bawu. Ni yawu yina, mu me kufwa ve bana nyonso ya Isayeli na kimbanda ya munu. **12** Samu na yawu, nge ke zonza na yandi ti mu me sala ngwisani ya kiwisa na yandi. **13** Yawu ke vwanda samu na yandi mpe samu na bana ya yandi yina ke kwiza na manima, ngwisani samu na kisalu ya bunganga-Nzambi ya bantangu nyonso. Samu ti yandi me lakisa kimbanda samu na Nzambi ya yandi mpe yandi me katula masumu ya bana ya Isayeli.» **14** Muntu yina ya Isayeli yina ba kufwaka kintwadi na kento ya mu-Midyane, nkumbu ya yandi vwandaka Zimeli. Zimeli vwandaka mwana ya Salu, mfumu ya dikanda mosi ya bana ya Simewone. **15** Kento yina ya mu-Midyane, yina ba kufwaka, nkumbu ya yandi vwandaka Kozebi. Kozebi vwandaka mwana ya Sule. Sule vwandaka mfumu ya makanda na kifumba mosi kuna na Midyane. **16** Yave tubaka na Moyize: **17** «Bakila ba-Midyane mutindu bambeni. Beno bula bawu tii na kufwa bawu. **18** Bawu vwandaka bakila beno mutindu bambeni ntangu bawu sadilaka beno mayela ya yimbi na mambu ya Pewole mpe na mambu ya Kozebi. Kozebi yina ba kufwaka na kilumbu ya kiyoolo, kilumbu ya mambu yina ya Pewole. Yandi vwandaka kibusi ya bawu, mwana ya mfumu mosi ya Midyane.»

26 Na manima ya kiyoolo yina, Yave tubaka na Moyize mpe na Eleyazale, mwana ya nganga-Nzambi Aloni, mutindu yayi: **2** «Beno sala lutangusu ya mukangu nyonso ya bana ya Isayeli, na konso dikanda, kubanda na bayina ke na bamvula makumi zole tii na zulu, bayina lenda vwanda binwani na Isayeli.» **3** Kuna na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe, pene-pene na nzadi ya Yolodani, na kisika yina ke talasanaka na Yeliko, Moyize na nganga-Nzambi Eleyazale zabisaka bana ya Isayeli mutindu yayi: **4** «Beto ke sala lutangusu ya babakala nyonso yina ke na bamvula kubanda na bamvula makumi zole tii na zulu, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize ntangu bana ya Isayeli basikaka na Ngipiti.» Yayi ni bana ya Isayeli yina basikaka na Ngipiti: **5** Bana ya Lubene, mwana ya ntete ya Isayeli. Bana ya Lubene ni yayi: Enoke butaka dikanda ya ba-Enoke. Palu butaka dikanda ya ba-Palu. **6** Eselone butaka dikanda ya ba-Eselone. Kalemi butaka dikanda ya ba-Kalemi. **7** Yina ni makanda ya ba-Lubene. Bantu yina ba tangaka na kati ya ba-Lubene nyonso vwandaka mafunda makumi yiya na tatu, na bankama nsambwadi na makumi tatu ya babakala. **8** Palu butaka Elyabe. **9** Bana ya Elyabe ni Nemowele, Datane mpe Abilame. Datane mpe Abilame vwandaka bantu ya mfunu ya mukangu yina tediminaka Moyize na Aloni, kintwadi na bantu ya Kole. Ya vwandaka na ntangu yina bantu ya Kole tediminaka Yave. **10** Ntoto zibulaka yinwa ya yandi mpe minaka Kole na nkonga ya yandi. Ya vwandaka kilumbu yina bantu ya Kole kufwaka ntangu tiya yokaka bawu ya moyo. Bawu vwandaka bankama zole na makumi tanu ya babakala. Ya vwandaka kidimbu samu na kulwengisa bana ya Isayeli. **11** Kasi bana ya Kole kufwaka ve na kilumbu yina. **12** Bana ya Simewone mutindu kele dikanda ya bawu ni yayi: Nemowele butaka dikanda ya ba-Nemowele. Yamine butaka dikanda ya ba-Yamine. Yakine butaka dikanda ya ba-Yakine. **13** Zela butaka dikanda ya ba-Zela. Sawule butaka dikanda ya ba-Sawule. **14** Yina ni makanda ya ba-Simewone, mafunda makumi zole na zole, na bankama zole ya babakala. **15** Bana ya Ngade mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Sefone butaka dikanda ya ba-Sefone. Angi butaka dikanda ya ba-Angi. Suni butaka dikanda

ya ba-Suni. **16** Ozeni butaka dikanda ya ba-Ozeni. Eli butaka dikanda ya ba-Eli. **17** Alode butaka dikanda ya ba-Alode. Aleli butaka dikanda ya ba-Aleli. **18** Yina ni makanda ya ba-Ngade. Bantu yina ba tangaka na kati ya ba-Ngade nyonso vwandaka mafunda makumi yiya na bankama tanu ya babakala. **19** Bana ya Yuda ni Ele na Onane. Kasi Ele na Onane kufwaka na yinsi ya Kaana. **20** Bana ya Yuda mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Sela butaka dikanda ya ba-Sela. Pelese butaka dikanda ya ba-Pelese. Zela butaka dikanda ya ba-Zela. **21** Bana ya Pelese ni yayi: Eselone butaka dikanda ya ba-Yeselone, Amule butaka dikanda ya ba-Amule. **22** Yina ni makanda ya Yuda. Bantu yina ba tangaka na kati ya Yuda nyonso vwandaka mafunda makumi nsambwadi na sambanu, na bankama tanu ya babakala. **23** Bana ya Isakale mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Tola butaka dikanda ya ba-Tolayi, Puwa butaka dikanda ya ba-Puwa, **24** Yasube butaka dikanda ya ba-Yasube, Simelone butaka dikanda ya ba-Simelone. **25** Yina ni makanda ya Isakale. Bantu yina ba tangaka na kati ya Isakale nyonso vwandaka mafunda makumi sambanu na yiya na bankama tatu ya babakala. **26** Bana ya Zabulone mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Selede butaka dikanda ya ba-Selede, Elone butaka dikanda ya ba-Elone, Yayele butaka dikanda ya ba-Yayele. **27** Yina ni makanda ya Zabulone. Bantu yina ba tangaka na kati ya Zabulone nyonso vwandaka ma funda makumi sambanu na bankama tanu ya babakala. **28** Bana ya Yosefi mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Manase mpe Efalayime. **29** Bana ya Manase ni yayi: Makile butaka dikanda ya ba-Makile. Ngalaade mwana ya Makile butaka dikanda ya ba-Ngalaade. **30** Bana ya Ngalaade ni yayi: Lezele butaka dikanda ya ba-Lezele, Eleke butaka dikanda ya ba-Eleke. **31** Aselyele butaka dikanda ya ba-Aselyele, Sekeme butaka dikanda ya ba-Sekeme, **32** Semida butaka dikanda ya ba-Semida, Efele butaka dikanda ya ba-Efele. **33** Selofeyade, mwana ya Efele vwandaka ve na mwana ya bakala. Yandi vwandaka kaka na bana ya bakento. Bana yango ya bakento ni yayi: Maala, Nowa, Ongela, Mileka mpe Tilesa. **34** Yina ni makanda ya bana ya Manase. Bantu yina ba tangaka na kati ya Manase nyonso vwandaka mafunda makumi tanu na zole, na bankama nsambwadi ya babakala. **35** Bana ya Efalayime mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Sutela butaka dikanda ya ba-Sutela, Bekele butuka dikanda ya ba-Bekele, Tayane butaka dikanda ya ba-Tayane, **36** Bana ya Sutela ni yayi: Elane butaka dikanda ya ba-Elane. **37** Yina ni makanda ya bana ya Efalayime. Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya bana ya Efalayime vwandaka mafunda makumi tatu na zole na bankama tanu ya babakala. Yina ni bana ya Yosefi mutindu kele makanda ya bawu. **38** Bana ya Bezame mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Bela butaka dikanda ya ba-Baleyi, Asebele butaka dikanda ya ba-Asebele, Ayilame butaka dikanda ya ba-Ayilame, **39** Sufame butaka dikanda ya ba-Sufame, Ufame butaka dikanda ya ba-Ufame. **40** Bana ya Bela ni yayi: Alede butaka dikanda ya ba-Alede, Naamane butaka dikanda ya ba-Naamane. **41** Yina ni bana ya Bezame mutindu kele makanda ya bawu. Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya bana ya Bezame vwandaka mafunda makumi yiya na tanu na bankama sambanu ya babakala. **42** Bana ya Dane mutindu vwandaka makanda ya bawu ni yayi: Suyame butaka dikanda ya ba-Suyame. Yina ni bana ya Dane mutindu vwandaka makanda ya bawu. **43** Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya dikanda ya ba-Suyame, ya vwandaka mafunda makumi sambanu na yiya na bankama yiya ya babakala. **44** Bana ya Asele mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Imena butaka dikanda ya ba-Imena, Isevi butaka dikanda ya ba-Isevi, Belya butaka dikanda ya ba-Belya. **45** Bana ya Belya ni yayi: Ebele butaka dikanda ya ba-Ebele, Malekyele butaka dikanda ya ba-Malekyele. **46** Asele vwandaka na mwana ya kento na nkumbu Sela. **47** Yina ni makanda ya bana ya Asele. Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya bana ya Asele vwandaka mafunda makumi tanu na tatu na bankama yiya ya babakala. **48** Bana ya Nafetali mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Yasyele butaka dikanda ya ba-Yasyele, Nguni butaka dikanda ya ba-Nguni. **49** Yesele butaka dikanda ya ba-Yesele, Sileme butaka dikanda ya ba-Sileme. **50** Yina ni bana ya Nafetali mutindu kele makanda ya bawu. Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya bana ya Nafetali vwandaka mafunda makumi yiya na tanu na bankama yiya ya babakala. **51** Lutangu nyonso ya bantu ya Isayeli yina ba salaka lutangusu vwandaka mafunda bankama sambanu na mosi, na bankama makumi nsambwadi na makumi tatu ya babakala. **52** Yave tubaka na Moyize: **53** «Beno fwana kukabula yinsi na bifumba nyonso samu ti yawu kuvwanda mvwilu ya bawu. Beno ke pesa na konso kifumba mutindu kele lutangu ya bantu ya yawu. **54** Konso kifumba ke kuzwa kikunku ya yinsi mutindu kele lutangu ya bantu yina ba salaka lutangusu. Nge ke pesa kikunku ya kulutila nene na kifumba yina me lutila bantu. Nge ke pesa kikunku ya kulutila fyoti na kifumba yina kele na bantu ndambu. Nge ke pesa na konso kifumba mutindu kele lutangu ya bantu yina ba salaka lutangusu. **55** Beno ke bula dzeke na bankumbu ya bifumba samu na kukabula yinsi. Bawu ke kuzwa bikunku ya yinsi yina bifumba ya bawu ke kuzwa. **56** Ni na kubula dzeke beno ke zaba kikunku ya kupesa na konso kifumba, kifumba yina kele na lutangu ya bantu mingi, mpe kifumba yina kele na lutangu ya bantu ndambu.» **57** Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya ba-Levi mutindu kele makanda ya bawu ni yayi: Na kifumba ya ba-Levi, ba salaka lutangusu ya bifumba yayi: Ngelesone butaka dikanda ya ba-Ngelesone, Keyate butaka dikanda ya ba-Keyate, Melali butaka dikanda ya ba-Melali. **58** Makanda ya bana ya Levi ni yayi: Dikanda ya ba-Libeni, dikanda ya ba-Ebelone, dikanda ya ba-Maali, dikanda ya ba-Musi, dikanda ya ba-Koleyi. Keyate butaka Amelame. **59** Nkumbu ya kento ya Amelame vwandaka Yokebede. Yokebede vwandaka kento ya dikanda ya Levi. Yandi butukaka na yinsi ya Ngipiti, na dikanda ya Levi. Yandi butaka na Amelame bana tatu yayi: Aloni, Moyize mpe kibusi ya bawu Milyame. **60** Aloni butaka bana yiya yayi: Nadabe, Abiwu, Eleyazale mpe Itamale. **61** Kasi Nadabe mpe Abiwu kufwaka ntangu bawu pesaka na Yave munkayulu na tiya ya kufwanana ve. **62** Bantu nyonso yina ba tangaka na kati ya ba-Levi, babakala yina vwandaka kubanda na ngonda mosi tii na zulu, bawu vwandaka mafunda makumi zole na tatu. Ba tangaka bawu ve kintwadi na bana ya nkaka ya Isayeli. Samu ti ba pesaka bawu ve kikunku ya yinsi mutindu bana ya nkaka ya Isayeli. **63** Ni mutindu yina vwandaka lutangu yina ba kuzwaka na lutangusu ya bana ya Isayeli, yina salaka Moyize mpe nganga-Nzambi Eleyazale kuna na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe, pene-pene ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina ke talasanaka na Yeliko. **64** Na kati ya bawu, ya vwandaka dyaka ve na muntu yina Moyize mpe nganga-Nzambi Aloni salaka lutangusu na yinsi ya kuyuma ya Sinayi, ntangu ba salaka lutangusu ya bana ya Isayeli. **65** Samu ti Yave zabisaka bawu ti bawu ke kufwa na yinsi ya kuyuma. Ni yawu yina, ata muntu mosi bikanaka ve, kaka Kalebe, mwana ya Yefune, mpe Yeswa, mwana ya Nune.

27 Na manima, bana ya Selofeyade ya bakento kwizaka belama. Selofeyade vwandaka muntu ya mosi na makanda ya Manase, mwana ya Yosefi. Selofeyade vwandaka

mwana ya Efele, Efele vwandaka mwana ya Ngalaade, Ngalaade vwandaka mwana ya Makile, Makile vwandaka mwana ya Manase. Bankumbu ya bana yango ya bakento ni yayi: Maala, Nowa, Ongela, Mileka mpe Tilesa. **2** Bana yina ya bakento kwizaka talana na mantwala ya Moyize, na mantwala ya nganga-Nzambi Eleyazale, na mantwala ya bamfumu ya mukangu mpe na mantwala ya mukangu nyonso, kuna na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Bawu tubaka mutindu yayi: **3** «Tata ya beto kufwaka na yinsi ya kuyuma. Yandi vwandaka ve na kati ya mukangu ya bantu yina vwandaka na manima ya Kole, mukangu yina balukilaka Yave. Yandi kufwaka samu na yimbi ya yandi mosi. Yandi vwandaka ve na mwana ya bakala. **4** Nkumbu ya tata ya beto ke zimbana kwandi na kati ya dikanda ya yandi, samu ti yandi kuzwaka ve mwana ya bakala? Ve! Beno pesa beto ntoto mutindu bampangi ya tata ya beto.» **5** Moyize nataka ndombolo ya bawu na ntadisi ya Yave. **6** Mpe Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **7** «Bana ya Selofeyade ya bakento me zonza mbote! Pesa bawu ntoto mutindu difwa, mutindu bampangi ya tata ya bawu. Pesa bawu mvwilu ya tata ya bawu. **8** Tuba dyaka na bana ya Isayeli mutindu yayi: "kana muntu me kufwa mpe ti yandi me bika ve mwana ya bakala, beno ke pesa mvwilu ya yandi mutindu difwa na mwana ya yandi ya kento. **9** Kana yandi me bika ve mwana ya kento, beno ke pesa mvwilu ya yandi mutindu difwa na bampangi ya yandi ya tata mosi. **10** Kana yandi kele ve na bampangi, beno ke pesa mvwilu ya yandi mutindu difwa na bampangi ya tata ya yandi ya tata mosi. **11** Kana tata ya yandi kele ve na bampangi, beno ke pesa mvwilu ya yandi mutindu difwa na muntu ya dikanda ya yandi. Ni yandi ke byadila difwa." Dyambu yayi ke vwanda nsalulu ya misiku na bana ya Isayeli, mutindu Yave me tumisa yawu na Moyize.» **12** Yave tubaka na Moyize: «Yuluka na mongo yayi ya ba-Abalime. Kuna, nge ke tala yinsi yina mu ke na kupesa na bana ya Isayeli. **13** Nge ke tala yawu, kasi nge ke kwenda vukana na bankooko ya nge yina kufwaka. Mutindu mpangi ya nge Aloni, nge mpe nge ke kufwa. **14** Samu ti beno tumamaka ve na bantumunu ya munu, kuna na yinsi ya kuyuma ya Sine, ntangu mukangu ya Isayeli vwandaka sosa munu mindondo. Beno lakisaka ve bulongo ya munu na meso ya bawu na yina me tadila maza, maza ya Meliba ya Kadese, kuna na yinsi ya kuyuma ya Sine.» Maza ya Meliba zola kutuba «Mindondo». **15** Moyize tubaka na Yave mutindu yayi: **16** «Yave, nge Nzambi yina ke simbaka kiwumunu ya nyonso yina ke zingaka. Soola muntu yina ke vwanda na mantwala ya mukangu, **17** muntu yina ke banda na kutwadisaka bawu, na kunataka bawu na bamvita mpe kuvutulaka bawu. Samu ti mukangu ya bantu ya Yave kuvwanda ve mutindu mameme yina kele ve na muvungi.» **18** Yave tubaka na Moyize: «Baka Yeswa mwana ya Nune, Yeswa yina kele na Mpeve na kati ya yandi. Mpe tula yandi maboko. **19** Nge ke tula yandi na mantwala ya nganga-Nzambi Eleyazale, na mantwala ya mukangu nyonso. Mpe nge ke pesa yandi kiyeko ya yandi na meso ya bawu. **20** Nge ke pesa yandi ndambu ya lutumu ya nge, samu ti mukangu nyonso ya bana ya Isayeli kutumama na yandi. **21** Yandi ke vwanda na mantwala ya nganga-Nzambi Eleyazale. Nganga-Nzambi Eleyazale ke sadila Ulime na mantwala ya Yave samu na kuyufula luzolo ya Yave. Yeswa na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli ke landa bantumunu ya Eleyazale na yina me tadila kukwenda ya bawu na bamvita mpe kuvutuka ya bawu.» **22** Moyize salaka mutindu Yave tumisaka yandi. Yandi bokilaka Yeswa, mpe yandi tulaka Yeswa na mantwala ya nganga-Nzambi Eleyazale, na mantwala ya mukangu nyonso ya Isayeli. **23** Moyize tulaka Yeswa maboko, mpe yandi pesaka yandi kiyeko mutindu Yave tubilaka yandi.

28 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Pesa ntumunu na bana ya Isayeli na kutuba ti na ntangu ya kufwanakana, beno kuzimbana ve na kupesaka munu dikabu ya munu, dimpa ya munu, madya yina ba me yoka na tiya samu na munu Yave, madya ya kuyoka yina nsunga ya yawu ke yangidikaka munu.» **3** «Tuba na bawu: Munkayulu yina ba ke yokaka na tiya, yina beno ke pesa na Yave ni yayi: Konso kilumbu, beno ke banda na kupesaka na kiyokolo ya minkayulu, bana zole ya mameme ya mvula mosi, bantangu nyonso. **4** Bana yina ya mameme, beno ke pesa munu mwana mosi na suka, mwana ya nkaka na nkokila. **5** Samu na Munkayulu ya madya ya bilanga, beno ke pesa kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Efa ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine ya mafuta ya kitoko. **6** Yawu kele Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu yina ba pesaka kuna na mongo ya Sinayi. Ya kele munkayulu ya madya ya kuyoka. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **7** Munkayulu ya malafu yina beno ke pesa kintwadi na munkayulu yango, yawu ke vwanda bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine ya malafu ya ngolo samu na konso mwana ya dimeme. Ni na kati ya Yinzo ya longo beno ke mwangisa malafu yango samu na Yave. **8** Mwana yina ya zole ya dimeme, beno ke pesa yawu na ntangu bwisi ke banda na kuyila. Beno ke sala mutindu beno me sala na munkayulu ya suka, munkayulu yina ya madya ya bilanga mpe na vinu ya yawu. Ya kele madya ba me yoka na tiya, nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave.» **9** «Na kilumbu ya Saba, beno ke nata na Yave bana zole ya mameme ya mvula mosi yina kele ve na kifuma. Beno ke pesa yawu kintwadi na Munkayulu ya madya ya bilanga, ya bikunku zole na kati ya bikunku kumi ya Efa faline ya kitoko ya kuvukana na mafuta. Beno ke pesa yawu kintwadi na vinu. **10** Yina ni munkayulu ya Saba ya kupesaka konso kilumbu ya Saba. Yawu ke bwelama na zulu ya Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu mpe vinu ya yawu.» **11** «Kilumbu ya ntete ya konso ngonda, beno ke pesa na Yave minkayulu ya kuyoka yayi: bangombe zole ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, bana nsambwadi ya mameme ya mvula mosi. Ata kibulu mosi fwana kuvwanda na kifuma. **12** Samu na konso ngombe yina, beno ke pesa bakilo yivwa ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. Samu na dimeme, beno ke pesa bakilo sambanu ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. **13** Samu na bana yina ya mameme, beno ke pesa bakilo tatu ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta samu na Munkayulu ya madya ya bilanga. Yawu kele minkayulu ya kuyoka. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **14** Vinu yina beno ke pesa na minkayulu yango, ya ke vwanda ndambu ya Yine mosi samu na konso ngombe, bikunku tatu na kati ya bikunku kumi ya Yine samu na konso dimeme ya mbakala, mpe bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Yine samu na konso mwana ya dimeme. Yina ni minkayulu ya kilumbu ya ntete ya konso ngonda. Beno ke banda na kupesaka yawu konso ngonda na bangonda nyonso ya mvula. **15** Beno ke banda na kupesaka mpe nkombo mosi ya mbakala na Yave samu na Munkayulu ya mulemvo. Munkayulu yayi ke bwelama na minkayulu ya kuyoka ya konso kilumbu na vinu ya yawu.» **16** «Na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya ntete, beno ke sala mukembo ya Paki samu na Yave. **17** Kaka na ngonda yina, na kilumbu ya kumi na tanu, mukembo ke banda. Beno ke kudya mampa yina kele ve na levule bilumbu nsambwadi. **18** Na kilumbu ya ntete ya

mukembo, ya ke vwanda na lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. **19** Beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya, Munkayulu ya Kuyoka samu na Yave: bangombe zole ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, bana nsambwadi ya mameme ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **20** Munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga ke vwanda ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta: bakilo yivwa samu na konso ngombe, bakilo sambanu samu na dimeme, **21** mpe bakilo tatu samu na konso mwana ya dimeme, samu na bana nyonso nsambwadi ya mameme. **22** Beno ke pesa mpe nkombo ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo, samu na kusala nyonso yina me fwanana samu na kukatula masumu ya beno. **23** Beno ke bwela minkayulu nyonso yina na munkayulu ya suka, Munkayulu ya Kuyoka yina ya konso kilumbu. **24** Minkayulu yina, beno ke pesa yawu konso kilumbu na bilumbu nsambwadi ya mukembo. Ya ke vwanda madya yina ba ke yokaka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu na vinu ya yawu. **25** Na kilumbu ya nsambwadi ya mukembo, beno ke sala dyaka lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. **26** «Kilumbu ya kunata bambuma ya ntete, kilumbu yina beno ke pesa na Yave munkayulu ya madya ya ntete ya bilanga na mukembo ya beno ya balumingu, beno ke sala lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. **27** Beno ke pesa na Yave minkayulu ya kuyoka yayi: bangombe zole ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, bana nsambwadi ya mameme ya mvula mosi. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. **28** Munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga ke vwanda ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta: bakilo yivwa samu na konso ngombe ya mbakala, bakilo sambanu samu na dimeme, **29** mpe bakilo tatu samu na konso mwana ya dimeme, samu na bana nyonso nsambwadi ya mameme. **30** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na kusala nyonso yina me fwanana samu na kukatula masumu ya beno. **31** Minkayulu nyonso yina ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu na munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga. Beno ke pesa mpe vinu ya yawu. Beno fwana kupesa bibulu yina kele ve na bifuma.»

29 «Na kilumbu ya ntete na ngonda ya nsambwadi, beno ke sala lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. Yawu ke vwanda kilumbu mosi ya milolo ya nsayi. **2** Beno ke pesa na Yave minkayulu ya kuyoka yayi: ngombe mosi ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, bana nsambwadi ya mameme ya mvula mosi. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **3** Munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga ke vwanda ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta: bakilo yivwa samu na ngombe, bakilo sambanu samu na dimeme ya mbakala, **4** mpe bakilo tatu samu na konso mwana ya dimeme, samu na bana nyonso nsambwadi ya mameme. **5** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo, samu na kusala nyonso yina me fwanana samu na kukatula masumu ya beno. **6** Minkayulu yina ke kwiza bwelama na munkayulu ya konso ngonda na vinu ya yawu mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. Ya kele madya ba me yoka na tiya. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave.» **7** «Na kilumbu ya kumi ya ngonda ya nsambwadi, beno ke sala lukutakanu ya longo. Beno ke mina nsoki. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. **8** Beno ke pesa na Yave minkayulu ya kuyoka yayi: ngombe mosi ya ntwenya ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, bana nsambwadi ya mameme ya mvula mosi. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Beno ke pesa bibulu yina kele ve na bifuma. **9** Munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga ke vwanda ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta: bakilo yivwa samu na ngombe, bakilo sambanu samu na dimeme, **10** mpe bakilo tatu samu na konso mwana ya dimeme, samu na bana nyonso nsambwadi ya mameme. **11** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya mulemvo yina ke pesama samu na kusala kisalu samu na kukatula masumu. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso ntangu, na Munkayulu ya madya ya bilanga mpe na munkayulu malafu.» **12** «Na kilumbu ya kumi na tanu ya ngonda ya nsambwadi, beno ke sala lukutakanu ya longo. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. Beno ke sadila Yave mukembo bilumbu nsambwadi. **13** Beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya, Munkayulu ya Kuyoka samu na Yave: kumi na tatu ya bangombe ya ntwenya ya mbakala, mameme ya mbakala zole, mpe bana kumi na yiya ya mameme ya mvula mosi. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **14** Munkayulu ya yawu ya madya ya bilanga ke vwanda ya faline ya kitoko yina ba me vukisa na mafuta: bakilo yivwa samu na konso ngombe ya mbakala, bakilo sambanu samu na konso dimeme ya mbakala, **15** mpe bakilo tatu samu na konso mwana ya dimeme, samu na bana nyonso kumi na yiya ya mameme. **16** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga mpe vinu ya yawu.» **17** «Na kilumbu ya zole ya mukembo ya mileba, beno ke pesa kumi na zole ya bangombe ya ntwenya ya mbakala, mameme zole ya mbakala, mpe bana kumi na yiya ya mameme ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **18** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **19** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu. **20** Na kilumbu ya tatu ya mukembo ya mileba, beno ke pesa bangombe kumi na mosi ya mbakala, mameme zole ya mbakala mpe bana ya mameme kumi na yiya ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **21** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya ntwenya ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **22** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu. **23** Na kilumbu ya yiya ya mukembo ya mileba, beno ke pesa bangombe kumi ya ntwenya ya mbakala, mameme zole ya mbakala mpe bana ya mameme kumi na yiya ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **24** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **25** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya

Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga mpe vinu ya yawu. **26** Na kilumbu ya tanu ya mukembo ya mileba, beno ke pesa bangombe yivwa ya ntwenya ya mbakala, mameme zole ya mbakala mpe bana kumi na yiya ya mameme ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **27** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **28** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu. **29** Na kilumbu ya sambanu ya mukembo ya mileba, beno ke pesa bangombe nana ya ntwenya ya mbakala, mameme zole ya mbakala mpe bana ya mameme kumi na yiya ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **30** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **31** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu. **32** Na kilumbu ya nsambwadi ya mukembo ya mileba, beno ke pesa bangombe nsambwadi ya ntwenya ya mbakala, mameme zole ya mbakala mpe bana ya mameme kumi na yiya ya mvula mosi. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **33** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya ntwenya ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **34** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu.» **35** «Na kilumbu ya nana ya mukembo ya mileba, beno ke sala lukutakanu ya nene samu na Yave. Beno ke sala ata kisalu mosi ve na bisalu yina beno ke salaka. **36** Beno ke pesa na Yave madya yina ba ke yokaka na tiya, Munkayulu ya Kuyoka samu na Yave: bangombe mosi ya ntwenya ya mbakala, dimeme mosi ya mbakala, mpe bana nsambwadi ya mameme ya mvula mosi. Nsunga ya yawu ke yangidikaka Yave. Ata kibulu mosi ve fwana kuvwanda na kifuma. **37** Beno ke pesa mpe minkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu samu na minkayulu yina ya bangombe ya ntwenya ya mbakala, dimeme ya mbakala mpe bana ya mameme. Nyonso ke vwanda na lutangu ya kufwanakana, mutindu kele bansalulu ya Musiku samu na yawu. **38** Beno ke pesa mpe nkombo mosi ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo. Yawu ke bwelama na Munkayulu ya Kuyoka ya konso kilumbu, na Munkayulu ya madya ya bilanga na vinu ya yawu.» **39** «Yina ni minkayulu yina beno ke pesa na Yave na ntangu ya mikembo ya beno. Yawu ke bwelama na makabu yina beno ke pesaka na luzolo ya beno mosi, na makabu yina beno ke pesaka samu na kulungisa bansilulu, na minkayulu ya kuyoka, na minkayulu ya madya ya bilanga, na minkayulu ya malafu mpe na minkayulu ya kiwisa.» **40** Moyize zabisaka na bana ya Isayeli mambu nyonso yina Yave tumisaka yandi.

30 Yayi ni mambu ya Yave yina Moyize tubaka na bamfumu ya bifumba ya Isayeli: **2** «Kana muntu me sala nsilulu na Yave ya kusala dyambu, to kana muntu me kudya ndefi ya kumanga na kusala dyambu, yandi fwana kukondwa ve na kulungisa mambu ya yandi. Yandi fwana kusala na dede mutindu yandi mosi me zonza na yinwa ya yandi.» **3** «Kento yina ke na kuzinga na yinzo ya tata ya yandi na ntangu yina yandi kele ntete ndumba, kana yandi sala nsilulu na Yave ya kusala dyambu, to kana yandi kudya ndefi ya kumanga na kusala dyambu, **4** kana tata ya yandi kuzaba dyambu ya nsilulu mpe ya ndefi yina mwana ya yandi ya kento me sala, mpe kana tata yango me zonza ya yandi ata dyambu ve, nsilulu ya mwana yina ya kento ke salama, ndefi yina yandi vwandaka me kudya mpe ke salama. **5** Kasi kana tata ya yandi me manga dyambu ya nsilulu mpe ya ndefi yina kilumbu ba ke zabisa yandi yawu, bansilulu mpe bandefi yina ndumba yango vwandaka me sala, yawu ke salama ve. Yave ke lemvokila yandi, samu ti tata ya yandi me ndima ve mambu yina mwana me sala.» **6** «Kana kento sala nsilulu ya kusala dyambu, to kana yandi kudya ndefi ya ata kuyindula, mpe na manima yandi kwenda kota yinzo ya makwela, **7** kana bakala ya yandi kuzaba dyambu ya nsilulu mpe ya ndefi yina kento ya yandi me sala, mpe kana bakala yango me zonza ya yandi ata dyambu ve, nsilulu ya kento yina ke salama, ndefi yina yandi vwandaka me kudya mpe ke salama. **8** Kasi kana bakala ya yandi me manga dyambu ya nsilulu mpe ya ndefi yina kilumbu yina ba ke zabisa yandi yawu, nsilulu mpe ndefi yina kento yango vwandaka me sala, yawu ke salama ve. Yave ke lemvokila yandi. **9** Na yina me tadila mufwidi to kento yina ke dyaka ve na makwela, bansilulu nyonso yina yandi ke sala, bandefi nyonso yina yandi ke kudya, yawu ke salama. **10** Kasi kana kento ya makwela sala nsilulu ya kusala dyambu, to kana yandi kudya ndefi ya kumanga na kusala dyambu, **11** kana bakala ya yandi kuzaba dyambu ya nsilulu mpe ya ndefi yina kento me sala, mpe kana bakala yango me zonza ya yandi ata dyambu ve, bansilulu mpe bandefi ya kento yina ke salama. **12** Kasi kana bakala ya yandi me manga dyambu ya nsilulu mpe ya ndefi yina kilumbu yina ba ke zabisa yandi yawu, nsilulu mpe ndefi yina kento yango vwandaka me sala, yawu ke salama ve, samu ti bakala ya yandi me manga yawu. Na yina, Yave ke lemvokila yandi. **13** Nsilulu ni nsilulu yina kento lenda sala, ndefi ni ndefi yina kento lenda kudya ya kumanga na kusala dyambu, bakala ya yandi lenda sala ti yawu kusalama to yawu kusalama ve. **14** Kana bakala ya yandi zabisa yandi ata dyambu mosi ve tii na kilumbu yina ke landa, yawu zola kutuba ti yandi me ndima bansilulu nyonso yina kento ya yandi me sala to bandefi nyonso yina kento ya yandi me kudya. Yandi me ndima ti yawu kusalama, samu ti yandi tubaka ata dyambu mosi ve kilumbu yina ba zabisaka yandi yawu. **15** Kana yandi kuwaka dyambu yina yimeni, kasi na manima ya kilumbu yina yandi kuwaka dyambu yango yandi me kwiza manga dyaka, disumu ya kento ke kubwa na yintu ya yandi bakala.» **16** Yina ni bansalulu ya misiku yina Yave pesaka na Moyize na yina me tadila kento ya makwela na bakala ya yandi, to tata na mwana ya yandi ya kento, kana mwana yango kele ntete ndumba mpe yandi ke na kuzinga ntete na yinzo ya tata ya yandi.

31 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Kwenda futisa ba-Midyane yimbi yina bawu salaka bana ya Isayeli. Na manima, nge ke kwenda vukana na bankooko ya nge yina kufwaka.» **3** Na yina, Moyize tubaka na bantu ya Isayeli: «Ndambu ya babakala na kati ya beno kubaka binwanunu. Bawu kusala nkonga ya binwani samu na kwenda nwanisa ba-Midyane, samu na kupesa bawu kitumbu ya Yave. **4** Samu na yawu, beno baka funda mosi-mosi ya babakala na kati ya bifumba nyonso ya Isayeli.» **5** Na yina, na kati ya mafunda na mafunda ya

bantu ya Isayeli, ba bakaka funda mosi-mosi na konso kifumba. Nyonso salaka mafunda kumi na zole ya babakala yina bakaka binwanunu. **6** Moyize fidisaka mafunda nyonso yina ya babakala ya konso kifumba na mvita. Yandi fidisaka bawu na Fineyase, mwana ya nganga-Nzambi Eleyazale. Fineyase vwandaka nata bisalulu ya longo mpe bakulumenta yina ba ke sadilaka milolo ya mvita. **7** Binwani ya Isayeli kwendaka nwanisa ba-Midyane mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. Na mvita yango, bawu manisaka na kufwa babakala nyonso. **8** Na zulu ya babakala yina bawu kufwaka na mvita yina, bawu kufwaka mpe bantinu ya Midyane: Evi, Lekeme, Sule, Wule mpe Leba. Bawu kufwaka bantinu nyonso tanu. Bawu kufwaka mpe Balame, mwana ya Bewole. **9** Bakento ya ba-Midyane na bana ya bawu, bana ya Isayeli kitulaka bawu bankole. Bawu bakaka bankombo mpe mameme nyonso, bibulu nyonso mpe bimvwama nyonso ya bawu. **10** Bawu yokaka bambanza nyonso yina vwandaka zinga ba-Midyane. Bawu yokaka mpe bivwandu nyonso ya bawu. **11** Bawu bakaka bimvwama nyonso mpe bankole. Bawu bakaka bantu mpe bibulu. **12** Bantu yina bawu bwilaka, bankole yina bawu kuzwaka, bimvwama yina bawu kuzwaka na mvita, bawu nataka yawu na sika ya Moyize, na nganga-Nzambi Eleyazale mpe na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli kuna na kivwandu ya bawu na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe, penepene ya nzadi ya Yolodani, mbombo na mbombo na Yeliko. **13** Moyize, na nganga-Nzambi Eleyazale, na bamfumu ya mukangu, bawu basikaka samu na kwenda bwabana binwani na ngaanda ya kivwandu. **14** Moyize dasukilaka bamfumu ya bankonga ya binwani yina katukaka na mvita: bamfumu ya mafunda mosi ya binwani, bamfumu ya bankama ya binwani. **15** Moyize tubaka na bawu: «Yinki! Beno me bika bakento nyonso moyo? **16** Beno me zaba mbote ti na dyambu yina kubwaka kuna na Pewole, ni bakento ya ba-Midyane salaka ti bana ya Isayeli kusala mambu ya busafu na ntadisi ya Yave. Ni yawu yina kiyoolo bwidilaka mukangu ya bantu ya Yave. Bakento yango sadilaka malongi ya Balame na kusala mutindu yina. **17** Na ntangu yayi, beno kufwa bana nyonso ya babakala. Beno kufwa kento ni kento yina me vukisaka mfulu na bakala. **18** Kasi bandumba nyonso yina me zaba ntete ve babakala, beno ke bika bawu moyo samu na beno mosi. **19** Na kati ya beno, bayina nyonso me kufwa muntu to me simba mvumbi, bawu fwana kubikana bilumbu nsambwadi ntama na kivwandu. Bawu fwana kukivedisa na kilumbu ya tatu mpe na kilumbu ya nsambwadi. Ntumunu yayi kele mpe samu na bankole ya beno. **20** Beno kuvedisa mpe binkuti ya beno, bima nyonso yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu, nyonso yina ba yidikaka na mika ya bankombo mpe bisalulu nyonso yina ba yidikaka na yinti.» **21** Na manima, nganga-Nzambi Eleyazale tubaka mutindu yayi na binwani yina katukaka na mvita: «Bansalulu ya misiku yina Yave pesaka na Moyize ke na kutuba mutindu yayi: **22** Wolo, palata, kisengo ya mbwaki, kisengo, kisengo ya mpembe, kokote, **23** kima ni kima yina lenda kwenda na tiya, beno ke lutisa yawu na tiya, mpe yawu ke kuma ya kuvedila. Kasi konso kima yina lenda kwenda ve na tiya ni na maza yina ke vedisaka beno ke vedisila yawu. Beno ke lutisa yawu na maza. **24** Beno fwana kusukula binkuti ya beno kilumbu ya nsambwadi, mpe beno ke vwanda ya kuvedila. Na manima, beno ke vutuka na kivwandu.» **25** Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **26** «Nge, na nganga-Nzambi Eleyazale, na bamfumu ya makanda ya mukangu, beno ke sala lutangusu ya bima nyonso yina ba me kuzwa na mvita, lutangusu ya nyonso yina ba me bwila, ya vwanda bantu to bibulu. **27** Kabula nyonso na bikunku zole. Ndambu samu na bayina me vwanda na mvita, ndambu samu na bantu ya mukangu nyonso. **28** Na kati ya kikunku ya bayina kwendaka na mvita, bayina kwendaka nwana, nge ke katula kikunku ya Yave. Na bantu bankama tanu yina beno me bwila, nge ke katula muntu mosi. Na bangombe bankama tanu, nge ke katula ngombe mosi. Na bambuluku bankama tanu, nge ke katula mbuluku mosi. Na bankombo bankama tanu, nge ke katula nkombo mosi. Na mameme bankama tanu, nge ke katula dimeme mosi. **29** Nge ke katula nyonso yina na kati ya kikunku ya bayina kwendaka nwana mvita. Nge ke pesa yawu na nganga-Nzambi Eleyazale. Yawu kele kikunku ya Yave. **30** Na kati ya kikunku yina nge ke pesa na bana ya Isayeli, nge ke sala mutindu yayi: Na kati ya bantu makumi tanu yina beno me bwila, nge ke katula muntu mosi. Na bangombe makumi tanu, nge ke katula ngombe mosi. Na bambuluku makumi tanu, nge ke katula mbuluku mosi. Na bankombo makumi tanu, nge ke katula nkombo mosi. Na mameme makumi tanu, nge ke katula dimeme mosi. Nge ke sala mutindu mosi na konso makumi tanu ya bibulu ya nkaka. Nyonso yina, nge ke pesa yawu na ba-Levi yina ke salaka samu na Yinzo ya Yave.» **31** Moyize na nganga-Nzambi Eleyazale, bawu salaka mutindu Yave tubaka na Moyize. **32** Na kati ya nyonso yina binwani bakaka na mvita, ya bikanaka: mafunda bankama sambanu na makumi nsambwadi na tanu ya bankombo na mameme, **33** mafunda makumi nsambwadi na zole ya bangombe, **34** mafunda makumi sambanu na mosi ya bambuluku, **35** mpe mafunda makumi tatu na zole ya bandumba yina me vukisaka ntete ve mfulu na bakala. **36** Ndambu yina ba pesaka na bayina kwendaka na mvita ni yayi: mafunda bankama tatu na makumi tatu na nsambwadi, na bankama tanu ya bankombo mpe mameme. **37** Na kati ya lutangu yina ya bankombo na mameme, ya kele na bankama sambanu na makumi nsambwadi na tanu ya Yave. **38** Mafunda makumi tatu na sambanu ya bangombe. Na kati ya lutangu yina ya bangombe, ya kele na makumi nsambwadi na zole ya bangombe ya Yave. **39** Na ndambu yina ba pesaka na bayina kwendaka na mvita, ya vwandaka mpe na mafunda makumi tatu na bankama tanu ya bambuluku. Na kati ya lutangu yina ya bambuluku, ya kele na makumi sambanu na mosi ya Yave. **40** Na ndambu yina ba pesaka na bayina kwendaka na mvita, ya vwandaka mpe na mafunda kumi na sambanu ya bantu. Na kati ya lutangu yina ya bantu, ya kele na bantu makumi tatu na zole ya Yave. **41** Moyize pesaka na nganga-Nzambi Eleyazale kikunku ya Yave, kikunku yina ba katulaka samu na Yave, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **42** Na yina me tadila ndambu yina ba pesaka na bana ya Isayeli, ndambu yina Moyize katulaka na kati ya ndambu ya nkaka ya binwani yina kwendaka na mvita, **43** ndambu yango yina ba pesaka na mukangu ya bantu, ya vwandaka mutindu yayi: mafunda bankama tatu na makumi tatu na nsambwadi, na bankama tanu ya bankombo mpe mameme, **44** mafunda makumi tatu na sambanu ya bangombe, **45** mafunda makumi tatu na bankama tanu ya bambuluku, **46** mpe mafunda kumi na sambanu ya bantu. **47** Na kati ya ndambu yina ba pesaka na bana ya Isayeli, Moyize bakaka muntu mosi-mosi na kati ya konso makumi tanu ya bantu mpe kibulu mosi-mosi na kati ya konso makumi tanu ya bibulu. Yandi pesaka yawu na ba-Levi yina vwandaka sala na Yinzo ya Mbwabanu ya Yave, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **48** Bamfumu ya bankonga ya binwani, bamfumu ya mafunda ya binwani mpe bamfumu ya bankama ya binwani, bawu kwizaka belamaka na mantwala ya Moyize. **49** Mpe bawu tubaka na Moyize mutindu yayi: «beto me sala lutangusu ya binwani yina vwandaka na lutumu ya beto. Ata muntu mosi ve ke na kukondwa beto. **50** Ni yawu yina,

konso muntu na kati ya beto me nata makabu na sika ya Yave. Ya kele bima ya wolo yina beto me kuzwa: bampanga ya laka, milunga ya maboko, milunga ya misapi, milunga ya binyemo, binzembele mpe bamedaye. Ya kele samu ti ba sala nyonso yina me fwanana na ntadisi ya Yave samu na kukatula masumu ya beto.» **51** Moyize na nganga-Nzambi Eleyazale ndimaka wolo yina, bima nyonso yina ba nataka. **52** Wolo nyonso yina bamfumu ya mafunda mpe bamfumu ya bankama ya binwani katulaka samu na Yave, yawu vwandaka keba ve Basekele mafunda kumi na sambanu, na bakama nsambwadi, na makumi tanu. **53** Na yina me tadila binwani ya nkaka, muntu-muntu bumbaka samu na yandi mosi bima nyonso yina yandi bakaka na mvita. **54** Moyize na nganga-Nzambi Eleyazale bakaka wolo yina nataka bamfumu ya mafunda mpe bamfumu ya bankama ya binwani. Bawu nataka yawu na Yinzo ya Mbwabanu, na mantwala ya Yave, samu ti Yave kubambukilaka bana ya Isayeli moyo.

32 Bana ya Lubene mpe bana ya Ngade vwandaka na mukangu ya nene ya bibulu. Bibulu ya bawu vwandaka ya mingi-mingi. Bawu talaka ti kizunga ya Yazele mpe yinsi ya Ngalaade vwandaka mbote samu na kuyundula bibulu. **2** Na yina, bana ya Ngade mpe bana ya Lubene kwizaka tala Moyize, nganga-Nzambi Eleyazale mpe bamfumu ya mukangu. Bawu tubaka mutindu yayi: **3** «Bambanza Atalote, Dibone, Yazele, Nimela, Esebone, Eleyale, Sebame, Nebo mpe Bewone, **4** nyonso yina ni yinsi yina Yave bedisaka na mantwala ya mukangu ya Isayeli. Ya kele yinsi mosi ya mbote samu na kuyundula bibulu, mpe beto bisadi ya nge beto kele na bibulu.» **5** Bawu tubaka dyaka: «Kana ya tsyelika nge me lakisa beto bumbote ya nge, pesa yinsi yayi na beto bisadi ya nge, samu ti yawu kuvwanda ya beto. Kunata beto ve na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.» **6** Moyize vutulaka na bana ya Ngade mpe na bana ya Lubene mutindu yayi: «Yinki! Bampangi ya beno ke kwenda na mvita, mpe beno, beno ke bikana ya beno kwaku? **7** Samu na yinki beno ke na kulembisa bantima ya bana ya Isayeli, samu ti bawu bika na kukwenda na yinsi yina Yave ke na kupesa bawu? **8** Ni mutindu yina salaka bankooko ya beno ntangu mu fidisaka bawu katuka na Kadese-Baleneya na kwenda tala mbote-mbote na mansweki yinsi ya Kaana. **9** Ba kwendaka tii na muzumba ya Esekole, mpe na manima ya kutala mbote-mbote yinsi na mansweki, bawu lembisaka bantima ya bana ya Isayeli, samu ti bawu kukota ve na yinsi yina Yave vwandaka pesa bawu. **10** Na kilumbu yango, Yave dasukaka mpe yandi kudyaka ndefi mutindu yayi: **11** "na babakala yina basikaka na Ngipiti, bayina vwandaka na bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu, ata mosi na bawu ke tala yinsi yina mu kudyaka ndefi na Abalayami, na Isaaki mpe na Yakobi na kupesa beno, samu ti bawu me vwanda ve ya kukwikama na munu. **12** Kasi Kalebe, mwana ya Yefune mu-Kenizi mpe Yeswa, mwana ya Nune, kaka ni bawu ke tala yinsi yango, samu ti bawu me vwanda ya kukwikama na Yave." **13** Yave dasukilaka bantu ya Isayeli. Yandi kotisaka bawu na yinsi ya kuyuma, kisika bawu lutisaka bamvula makumi yiya, tii ntangu yina kwizaka manisa mbandu ya bayina salaka mambu yina Yave ke zolaka ve. **14** Na ntangu yayi, beno, dikanda ya bantu ya masumu, beno zola kulanda nzila ya bankooko ya beno, samu na kusosa kaka ti nkele ya Yave kulutila dyaka na kubwidila Isayeli! **15** Kana beno bika na kulanda Yave, yandi ke bwela dyaka bilumbu ya bantu nyonso ya Isayeli na yinsi ya kuyuma. Beno ke sala ti mukangu nyonso yayi ya bantu kubeba kwandi.» **16** Bawu kwendaka zonza na sika ya Moyize mutindu yayi: «Ve! Beto ke tunga bampaka samu na bankombo mpe mameme ya beto awa. Beto ke tunga mpe bambanza samu na makanda ya beto awa. **17** Na manima, beto ke baka na nswalu nyonso binwanunu ya beto mpe beto ke vwanda na mantwala ya bana ya Isayeli tii beto ke kumisa bawu na ntoto ya bawu. Na ntangu yina, makanda ya beto ke bikana na kati ya bambanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, bisika yina bantu ya yinsi lenda sala bawu yimbi ve. **18** Beto lenda vutuka ve na bayinzo ya beto kana bana nyonso ya Isayeli me kuzwa ve ntoto ya bawu. **19** Kasi beto ke kuzwa kikunku ve mutindu bawu na simu ya Yolodani. Samu ti beto me kuzwa yimeni ntoto ya beto kwaku na esete ya Yolodani.» **20** Moyize vutulaka na bawu: «Kana beno sala mutindu beno ke na kutuba, kana beno baka binwanunu samu na kukwenda na mvita kintwadi na Yave, **21** kana beno nyonso beno baka binwanunu samu na kusabuka nzadi ya Yolodani kintwadi na Yave tii ntangu Yave ke bingisa bambeni ya yandi na mantwala ya yandi, **22** kana beno vutuka kaka na ntangu yina yinsi ke kuma na yisi ya lutumu ya Yave, beno ke vwanda ve na dyambu na ntadisi ya Yave mpe na sika ya bantu ya Isayeli. Yinsi yayi ke vwanda mvwilu ya beno na mantwala ya Yave. **23** Kasi kana beno sala mutindu yina ve, beno zaba ti beno ke sala disumu na ntadisi ya Yave. Mpe beno fwana kuzaba ti disumu ya beno ke landa beno. **24** Na ntangu yayi, beno tunga bambanza samu na makanda ya beno. Beno tunga bampaka samu na bankombo mpe mameme ya beno. Beno lungisa mambu yina beno me basisa na yinwa ya beno.» **25** Bana ya Ngade mpe bana ya Lubene tubaka na Moyize mutindu yayi: «Bisadi ya nge ke sala yina nge mfumu ya beto ke na kutumisa. **26** Bakento ya beto, bana ya beto, na bangombe ya beto, bankombo mpe mameme ya beto, nyonso ke bikana kwaku na bambanza ya Ngalaade. **27** Beto bisadi ya nge, muntu-muntu ke baka binwanunu samu na kukwenda na mvita kintwadi na Yave, mutindu nge mfumu ya beto ke na kuzonza.» **28** Na yina, Moyize pesaka bantumunu samu na bana ya Ngade mpe ya Lubene. Yandi pesaka bantumunu yango na nganga-Nzambi Eleyazale, na Yeswa mwana ya Nune mpe na bamfumu ya makanda ya bifumba ya bana ya Isayeli. **29** Moyize tubaka na bawu: «Kana bana ya Ngade na ya Lubene kusabuka nzadi ya Yolodani na beno, kana bawu baka binwanunu samu na kukwenda na mvita na beno kintwadi na Yave, mpe ti yinsi kukuma na yisi ya lutumu ya beno, beno ke pesa bawu yinsi ya Ngalaade mutindu mvwilu. **30** Kasi kana bawu baka ve binwanunu samu na kusabuka na beno, bawu ke kuzwa kikunku ya bawu ya ntoto na kati ya beno kuna na yinsi ya Kaana.» **31** Bana ya Ngade mpe bana ya Lubene vutulaka mutindu yayi: «Beto bisadi ya nge, beto ke sadila yina Yave me tuba! **32** Beto ke baka binwanunu samu na kukwenda na mvita kintwadi na Yave, samu na kukota na yinsi ya Kaana. Kasi ntoto ya beto yina ke vwanda mvwilu ya beto, yawu ke vwanda ni na lweka yayi ya esete ya Yolodani.» **33** Na sika ya bana ya Ngade, na bana ya Lubene, mpe na sika ya ndambu ya kifumba ya Manase, mwana ya Yosefi, Moyize pesaka yinsi ya kintinu ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli, mpe yinsi ya kintinu ya Onge, ntinu ya Basane. Yandi pesaka bawu bayinsi mpe bambanza ya yawu. Yandi pesaka bawu mpe babwala mpe bambanza yina vwandaka pene-pene. **34** Bana ya Ngade tungaka bambanza yayi: Dibone, Atalote, Alowele, **35** Atalote-Sofane, Yazele, Yongebowa, **36** Bete-Nimela mpe Bete-Alane. Bawu tungaka bambanza yina na bibaka ya lukengolo mpe bampaka samu na bankombo mpe mameme ya bawu. **37** Bana ya Lubene tungaka bambanza yayi: Esebone, Eleyale, Kileyatayime, **38** Nebo, Bale-Mewone mpe Sibema. Bawu sobaka bankumbu ya Nebo mpe ya Baale-Mewone. Bawu pesaka bankumbu ya malu-

malu na bambanza yina bawu tungaka. **39** Bana ya Makile, mwana ya Manase, kwendaka nwanisa bantu ya Ngalaade. Bawu botolaka bawu yinsi, mpe bawu bingisaka ba-Amoli yina vwandaka zinga kuna. **40** Na yina, Moyize pesaka na bana ya Makile, mwana ya Manase, yinsi yango ya Ngalaade, mpe bawu bandaka na kuzinga kuna. **41** Bana ya Yayile mwana ya nkaka ya Manase, kwendaka nwanisa babwala mingi ya ba-Amoli mpe botolaka yawu. Bawu pesaka babwala yina nkumbu «Babwala ya Yayile.» **42** Noba kwendaka nwanisa mbanza Kenate mpe botolaka yawu. Yandi botolaka mpe bambanza yina kele pene-pene ya yawu. Yandi pesaka nkumbu Noba na mbanza Kenate, Noba nkumbu ya yandi mosi.

33 Yayi ni bisika yina lutilaka bana ya Isayeli yina basikaka na Ngipiti, mutindu vwandaka bankonga ya binwani ya bawu, na lutwadusu ya Moyize mpe Aloni. **2** Na ntumunu ya Yave, Moyize sonikaka bisika yina bawu vwandaka kwenda sala biwandu mpe bisika yina bawu vwandaka kwenda lutila. Bisika yango yina bawu vwandaka kwenda lutila ni yayi: **3** Bana ya Isayeli katukaka na mbanza Lamesese na kilumbu ya kumi na tanu ya ngonda ya ntete, kilumbu yina landaka kilumbu ya Paki. Bana ya Isayeli basikaka na kimpwanza nyonso na meso ya bantu nyonso ya Ngipiti. **4** Na ntangu yina, bantu ya Ngipiti vwandaka zika bana ya bawu ya ntete yina Yave kufwaka na kati ya bawu. Ni mutindu yina Yave fundisaka binzambi-nzambi ya bantu ya Ngipiti. **5** Bana ya Isayeli katukaka na mbanza Lamesese mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Sukote. **6** Bawu katukaka na Sukote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Etame na ndilu ya yinsi ya kuyuma. **7** Bawu katukaka na Etame mpe bawu vutukaka na mbanza Pi-Ayilote, na kisika yina ke talasanaka na mbanza Baale-Sefone, mpe bawu salaka kivwandu ya bawu na mbanza Mingedole. **8** Bawu katukaka na mbanza Pi-Ayilote, bawu sabukaka mubu ya Batwandu, mpe bawu kukwendaka na yinsi ya kuyuma. Bawu salaka bilumbu tatu na kwendaka tambula na kati ya yinsi ya kuyuma ya Etame, mpe bawu salaka kivwandu ya bawu kuna na Mala. **9** Bawu katukaka kuna na Mala mpe bawu kwendaka na Elime. Kuna na Elime, ya vwandaka na kumi na zole ya ba yinto ya maza mpe makumi ya maba. Ni kuna bawu salaka kivwandu ya bawu. **10** Bawu katukaka na Elime mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu pene-pene ya mubu ya Batwandu. **11** Bawu katukaka kuna na mubu ya Batwandu mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na yinsi ya kuyuma ya Sine. **12** Bawu katukaka na yinsi ya kuyuma ya Sine mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Dofeka. **13** Bawu katukaka na Dofeka mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Aluse. **14** Bawu katukaka na Aluse mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Lefidime. Kuna na Lefidime bantu kuzwaka ve maza ya kunwa. **15** Bawu katukaka na Lefidime mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na yinsi ya kuyuma ya Sinayi. **16** Bawu katukaka na yinsi ya kuyuma ya Sinayi mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Kibelote-Tava. **17** Bawu katukaka na Kibelote-Tava mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Aselote. **18** Bawu katukaka na Aselote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Litema. **19** Bawu katukaka na Litema mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Limone-Pelese. **20** Bawu katukaka na Limone-Pelese mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Libena. **21** Bawu katukaka na Libena mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Lisa. **22** Bawu katukaka na Lisa mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Keyelata. **23** Bawu katukaka na Keyelata mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na mongo ya Sefele. **24** Bawu katukaka na mongo ya Sefele mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Yalada. **25** Bawu katukaka na Yalada mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Makeyelote. **26** Bawu katukaka na Makeyelote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Tayate. **27** Bawu katukaka na Tayate mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Tala. **28** Bawu katukaka na Tala mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Miteka. **29** Bawu katukaka na Miteka mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Yasemona. **30** Bawu katukaka na Yasemona mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Moselote. **31** Bawu katukaka na Moselote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Bene-Yakane. **32** Bawu katukaka na Bene-Yakane mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Wole-Ngindengade. **33** Bawu katukaka na Wole-Ngindengade mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Yotebata. **34** Bawu katukaka na Yotebata mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Abelona. **35** Bawu katukaka na Abelona mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Esiwone-Ngebele **36** Bawu katukaka na Esiyone-Ngebele mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na yinsi ya kuyuma ya Sine, na Kadese. **37** Bawu katukaka na Kadese mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Mongo ya Ole, pene-pene ya ndilu ya yinsi ya Edome. **38** Kuna, nganga-Nzambi Aloni yulukaka na Mongo ya Ole, mutindu vwandilaka ntumunu ya Yave. Yandi kufwaka kuna na mvula ya makumi yiya, na manima ya kubasika ya bana ya Isayeli na Ngipiti. Ya vwandaka na kilumbu ya ntete ya ngonda ya tanu. **39** Aloni vwandaka na bamvula nkama na makumi zole na tatu ntangu yandi kufwaka kuna na Mongo ya Ole. **40** Alade, ntinu ya ba-Kaanani vwandaka zinga na kizunga ya Nengeve, na yinsi ya Kaana. Yandi kuwaka ti bana ya Isayeli ke na kukwiza. **41** Bana ya Isayeli katukaka na Mongo ya Ole mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Salemona. **42** Bawu katukaka na Salemona mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Punone. **43** Bawu katukaka na Punone mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Obote. **44** Bawu katukaka na Obote mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Iye-Abalime na ndilu ya Mowabe. **45** Bawu katukaka na Iye-Abalime mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Dibone-Ngade. **46** Bawu katukaka na Dibone-Ngade mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Alemone-Dibelatayima. **47** Bawu katukaka na Alemone-Dibelatayima mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na myongo ya ba-Abalime, mbombo na mbombo na mongo ya Nebo. **48** Bawu katukaka na myongo ya ba-Abalime mpe bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe, pene-pene na nzadi ya Yolodani, mbombo na mbombo na Yeliko. **49** Bawu salaka kivwandu ya bawu pene-pene ya nzadi ya Yolodani, kubanda na Bete-Yesimote tii na Abele-Sitime, na kati ya mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe. **50** Kuna na mudimba ya Mowabe, pene-pene ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina ke talasanaka na mbanza Yeliko, Yave tubaka na Moyize: **51** «Tuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: Ntangu beno ke manisa na kusabuka nzadi ya Yolodani mpe beno ke kota yimeni na yinsi ya Kaana, **52** beno ke bingisa na mantwala ya beno bantu nyonso yina ke zingaka na yinsi yina. Beno ke zimbisa biteki nyonso ya banzambi ya bawu ya matadi to ya bisengo. Beno ke mwangisa bisika nyonso ya bawu ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **53** Beno ke baka yinsi ya bawu mpe beno ke banda na kuzingaka kuna. Mu me pesa

beno yinsi yina samu ti yawu kuvwanda ya beno. **54** Beno ke bula dzeke samu na kukabula yawu na bifumba ya beno mpe na makanda ya beno. Beno ke pesa bisika ya nene na makanda ya nene mpe bisika ya fyoti na makanda ya fyoti. Konso dikanda ke baka kikunku yina ke pesama na yandi mutindu dzeke ke lakisa yawu. **55** Kasi kana beno bingisa ve na mantwala ya beno bantu yina ke zingaka na yinsi, bantu yango yina beno ke bika moyo, ni bawu ke talisa beno mpasi mutindu mwa kititi na kati ya disu, mutindu nsende na nzutu. Bawu ke kwamisa beno na kati ya yinsi yina beno ke banda na kuzinga. **56** Mpe mambu yina mu kanisaka na kusala bawu, ni na beno mu ke sala yawu.»

34 Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Pesa na bana ya Isayeli ntumunu, zabisa bawu mutindu yayi: Ntangu beno ke kota yimeni na yinsi ya Kaana, yinsi yina beno ke baka mutindu mvwilu ya beno ni yinsi ya Kaana na bandilu ya yawu.» **3** «Na sude, ndilu ya beno ke banda na yinsi ya kuyuma ya Sine, pene-pene ya yinsi ya Edome. Na esete, ndilu ya beno ya sude ke banda na mubu ya Kufwa. **4** Yawu ke baluka na yisi ya mongo ya Bankala-Nseke. Yawu ke lutila na yinsi ya kuyuma ya Sine. Yawu ke kwenda na sude ya Kadese-Baleneya. Yawu ke basikila kuna na Yatesale-Adale mpe yawu ke lutila kuna na Asemone. **5** Katuka kuna na Asemone, ndilu yango ke baluka na kukwenda kuna na muzumba ya Ngipiti mpe yawu ke kwenda tii na mubu ya Meditelane.» **6** «Na wesete, ndilu ya beno ni mubu ya Meditelane. Ni kuna ke vwandila ndilu ya beno ya wesete.» **7** «Na node, ndilu ya beno ke vwanda ni yayi: yawu ke banda na mubu ya Meditelane mpe beno ke nata yawu tii na Mongo ya Ole. **8** Kukatuka kuna na Mongo ya Ole, beno ke nata yawu kuna na Lebo-Amate. Yawu ke kwenda tii na Sedade. **9** Yawu ke tatamana na Zifelone na kukuma na Asale-Enane. Ni yina ke vwanda ndilu ya beno na node.» **10** «Na esete, beno ke sala ndilu ya beno kubanda na Asale-Enane tii na Sefame. **11** Kuna, yawu ke kulumuka, katuka Sefame tii na Libela, na esete ya Ayine. Ndilu ya beno ke kulumuka mpe yawu ke kwenda kubwa na esete ya kumu ya dyanga ya Ngenezaleti. **12** Ndilu yango ke kulumuka dyaka na nzadi ya Yolodani tii na mubu ya Mungwa.» «Ni yina ke vwanda bandilu ya yinsi ya beno na balweka nyonso.» **13** Moyize pesaka na bana ya Isayeli ntumunu yayi: «Yina ni yinsi yina beno ke kabula. Beno ke bula dzeke na kukabula yawu. Ya kele yinsi yina Yave pesaka ntumunu ya kupesa na bifumba yivwa na ndambu. **14** Samu ti na yina me tadila kifumba ya Lubene, konso dikanda kuzwaka yimeni ntoto ya bawu. Na yina me tadila kifumba ya Ngade, konso dikanda kuzwaka yimeni ntoto ya bawu. Na yina me tadila mpe ndambu ya kifumba ya Manase, bawu kuzwaka yimeni ntoto ya bawu. **15** Bifumba nyonso zole yina na ndambu ya kifumba ya Manase, bawu kuzwaka ntoto ya bawu kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, mbombo na mbombo na Yeliko, na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani.» **16** Yave tubaka na Moyize: **17** «Bankumbu ya bantu yina ke kabula yinsi ni yayi: nganga-Nzambi Eleyazale mpe Yeswa, mwana ya Nune. **18** Beno ke bwela mfumu mosi-mosi na konso kifumba samu na kukabula yinsi. **19** Yayi ni bankumbu ya babakala yina beno ke baka. Samu na kifumba ya Yuda, beno ke baka Kalebe, mwana ya Yefune. **20** Samu na kifumba ya bana ya Simewone, beno ke baka Samwele, mwana ya Amiwude. **21** Samu na kifumba ya Bezame, beno ke baka Elidade, mwana ya Kiselone. **22** Samu na kifumba ya bana ya Dane, beno ke baka mfumu Buki, mwana ya Yongeli. **23** Na yina me tadila bana ya Yosefi, samu na kifumba ya bana ya Manase, beno ke baka mfumu Anyele, mwana ya Efode. **24** Mpe samu na kifumba ya bana ya Efalayime, beno ke baka Kemwele, mwana ya Sifetane. **25** Samu na kifumba ya bana ya Zabulone, beno ke baka mfumu Elisafane, mwana ya Palenake. **26** Samu na kifumba ya bana ya Isakale, beno ke baka mfumu Paletyele, mwana ya Azane. **27** Samu na kifumba ya bana ya Asele, beno ke baka mfumu Ayiwude, mwana ya Selomi. **28** Samu na kifumba ya bana ya Nafetali, beno ke baka mfumu Pedayele, mwana ya Amiwude.» **29** Yina ni bantu yina Yave tumisaka na kukabudila bana ya Isayeli yinsi ya Kaana.

35 Kuna na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe, pene-pene ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina ke talasanaka na mbanza Yeliko, Yave tubaka na Moyize mutindu yayi: **2** «Tumisa bana ya Isayeli na kupesa na ba-Levi bambanza na kati ya kikunku ya bawu ya ntoto, samu ti ba-Levi kuzinga kuna. Beno ke pesa mpe na ba-Levi bantoto yina ke zungaka bambanza yango. **3** Ba-Levi ke banda na kuzingaka na bambanza yina, mpe bantoto yina ke zungaka bambanza yango ke vwanda samu na bankombo na mameme ya bawu. Bantoto yango ke vwanda mpe samu na bima ya bawu mpe samu na bibulu ya bawu ya nkaka. **4** Bantoto yango yina ke zungaka bambanza yina beno ke pesa na ba-Levi, yawu ke vwanda ya funda mosi ya Bakude kubanda na bibaka ya mbanza, na balweka nyonso. **5** Na ngaanda ya mbanza, beno ke teza Bakude mafunda zole na lweka ya esete, Bakude mafunda zole na lweka ya sude, Bakude mafunda zole na lweka ya wesete mpe Bakude mafunda zole na lweka ya node. Mbanza ke vwanda na kati-kati. Ni mutindu yina ke vwandila bantoto yina ke zunga bambanza ya ba-Levi. **6** Na bambanza yina beno ke pesa na ba-Levi, ya ke vwanda na bambanza sambanu ya kubumbiminaka. Muntu yina me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi ve, yandi lenda kwenda bumbama kuna. Ya ke vwanda mpe na makumi yiya na zole ya bambanza ya nkaka. **7** Lutangu ya bambanza nyonso yina beno ke pesa na ba-Levi ke sala makumi yiya na nana, na bantoto yina ke zungaka yawu. **8** Lutangu ya bambanza yina beno ke baka na bifumba ya bana ya Isayeli yina me kuzwa bantoto mingi, bambanza yina beno ke pesa na ba-Levi, yawu ke vwanda ya mingi. Lutangu ya bambanza yina beno ke baka na bifumba yina me kuzwa bantoto ndambu, yawu ke vwanda ya fyoti. Kifumba yina me kuzwa bantoto ya mingi ke pesa bambanza mingi. Kifumba yina me kuzwa bantoto ndambu ke pesa bambanza ndambu.» **9** Yave tubaka dyaka na Moyize **10** na kutuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Ntangu beno ke sabuka nzadi ya Yolodani samu na kukota na yinsi ya Kaana, **11** beno ke soola bambanza yina ke vwanda samu na beno bambanza ya kubumbiminaka. Kana muntu me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi ve, yandi lenda kwenda bumbama kuna. **12** Bambanza yango ke vwanda bambanza ya kwenda bumbama samu na kukima kikuudi ya menga. Na yina, muntu yina me kufwa mpangi muntu, ba ke kufwa yandi ve tekila ti yandi kwiza telama na mantwala ya mukangu nyonso, samu ti ba fundisa yandi. **13** Na bambanza nyonso yina beno ke pesa, ya ke vwanda na bambanza sambanu ya kubumbiminaka. **14** Bambanza yango yina beno ke pesa, ya ke vwanda tatu na esete ya nzadi Yolodani mpe tatu na Kaana. Ya ke vwanda bambanza ya kubumbiminaka. **15** Bambanza sambanu yina ke vwanda bambanza ya kubumbiminaka samu na bana ya Isayeli, samu na banzenza mpe samu na bantu yina ke zingaka mwa ntangu fyoti na kati-kati ya beno. Muntu yina me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi ve lenda kwenda bumbama kuna.» **16** «Kana muntu bula mpangi muntu na kima ya kisengo mpe mpangi yina kwiza kufwa, yandi me kufwa muntu na luzolo

ya yandi mosi. Muntu yina, ba fwana kufwa yandi. **17** Kana muntu yango me bula mpangi muntu ditadi yina ke sala ti mpangi yina kwiza kufwa, yandi me kufwa muntu na luzolo ya yandi mosi. Muntu yina, ba fwana kufwa yandi. **18** Kana yandi me bula yandi na kima ya yinti yina ke sala ti mpangi muntu yina kufwa, mpe ti yandi kwiza kufwa, yandi me kufwa muntu na luzolo ya yandi mosi. Muntu yina, ba fwana kufwa yandi. **19** Kikuudi ya menga ke kufwa muntu yina me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi. Ntangu kikuudi ke bwila yandi, kikuudi yango ke kufwa yandi. **20** Kana muntu me nunguna mpangi muntu samu ti yandi ke yinaka muntu yango, to kana yandi losila mpangi muntu kima na dibanza ya yimbi, mpe kana mpangi muntu yango kwiza kufwa, **21** to kana yandi bula mpangi muntu dikofi na mutindu ya yimbi mpe ti mpangi yango kufwa, muntu yina ba ke kufwa yandi. Yandi me kufwa muntu na luzolo ya yandi mosi. Kikuudi ya menga ke kufwa yandi ntangu yandi ke bwila yandi.» **22** «Kasi kana muntu ke yinaka ya yandi ve mpangi muntu mpe ti yandi me nunguna mpangi muntu yango na nko ve, to kana yandi me losa kima na dibanza ya yimbi ve, mpe ti kima yango me bwidila mpangi muntu, **23** to kana yandi me losa ditadi ata kuzaba ti yawu ke bwidila muntu, mpe ti ditadi yango me sala ti mpangi yina kwiza kufwa, mpangi yina yandi vwandaka yina ve mpe yina yandi kanisaka ve na kusala yandi yimbi, **24** mukangu ke landa bansalulu yayi ya misiku samu na kuzenga mambu yina ya muntu me kufwa mpangi muntu mpe kikuudi ya menga. **25** Mukangu ke nwanina muntu yina samu ti yandi kubwa ve na maboko ya kikuudi ya menga.» «Mukangu ke fidisa yandi na kati ya mosi ya bambanza ya kubumbimina, kisika yina yandi kwendaka bumbama ntete. Yandi ke vwanda kuna tii ntangu nganga-Nzambi ya ntete, yina ba byekaka, ke kufwa. **26** Kasi muntu yina me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi ve, kana yandi kubasika, yandi kuluta bandilu ya mbanza ya kubumbimina, mbanza kisika yandi me kima, **27** kana kikuudi ya menga kukuta yandi na ngaanda ya bandilu ya mbanza ya kubumbimina, kana kikuudi yango ya menga kufwa muntu yina, lufwa ya muntu yina ke kubwa ve na yintu ya kikuudi yango ya menga. **28** Samu ti muntu yina me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi ve, yandi fwana kuvwanda na kati ya mbanza ya kubumbimina tii lufwa ya nganga-Nzambi ya ntete. Na manima ya lufwa ya nganga-Nzambi ya ntete, muntu yango lenda vutuka na ntoto ya yandi. **29** «Yina ni bansalulu ya misiku yina beno ke banda na kusadilaka bambandu na bambandu, bisika nyonso yina beno ke vwanda. **30** «Kana muntu kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi, ba fwana kufwa yandi. Kasi ba ke kufwa yandi kaka kana ba me kuwa kimbangi ya bantu mingi. Ba fwana kufwa ve muntu na kimbangi ya mbangi kaka mosi. **31** Beno kundima ve na kubaka mbongo samu na kuvuukisa muntu yina me kufwa mpangi muntu na luzolo ya yandi mosi. Samu ti muntu ya mutindu yina, ba fwana kufwa yandi. **32** Beno kundima mpe ve mbongo samu na kupesa yandi nzila ya kukima mbanza ya kubumbimina samu na kuvutuka na kwenda zinga dyaka na ntoto ya yandi tekila lufwa ya nganga-Nzambi ya ntete. **33** «Beno kusumuna ve yinsi yina beno kele. Ni menga ke sumunaka yinsi. Ya kele ve na mutindu ya kusala samu na kukatula masumu ya menga yina me tanga. Kaka ni lufwa ya muntu yina me tangisa menga yina lenda kukatula masumu yango. **34** Beno kusala ve ti yinsi yina beno ke na kuzinga kuvwanda ya kuvedila ve, yinsi kisika yina mu ke na kuzinga. Mu kele Yave, mpe mu ke zingaka na kati-kati ya bana ya Isayeli.»

36 Na manima, bamfumu ya makanda ya bana ya Ngalaade, mwana ya Makile, mutekolo ya Manase, na kati ya makanda ya Yosefi, bawu kwizaka tala Moyize mpe bamfumu ya bifumba ya Isayeli. **2** Bawu tubaka mutindu yayi: «Mfumu, Yave tumisaka nge na kubula dzeke samu na kuzaba kikunku ya yinsi ya kupesa na bana ya Isayeli mutindu mvwilu. Yave tumisaka nge mpe na kupesa ntoto ya mpangi ya beto Selofeyade na sika ya bana ya yandi ya bakento. **3** Kana bubu yayi bawu kukwelana na babakala ya bifumba ya nkaka ya Isayeli, ntoto ya bawu ke katuka na kati ya kikunku ya batata ya beto, mpe yawu ke bwelama na kikunku ya bifumba ya babakala yina ke kwela bawu. Na yina, kikunku ya beto yina beto kuzwaka na nzila ya dzeke, yawu ke kuma ya fyoti. **4** Ntangu Mvula ya Kuyangalala ke banda samu na bana ya Isayeli, kikunku ya bawu ke kuma ya mankululu ya bifumba ya bawu ya malu-malu. Yawu ke katuka yawu nyonso na kikunku ya kifumba ya beto.» **5** Na ntumunu ya Yave, Moyize pesaka ntumunu na bana ya Isayeli. Yandi tubaka mutindu yayi: «Kifumba ya bana ya Yosefi me zonza mbote. **6** Dyambu yina Yave ke na kutumisa samu na bana ya Selofeyade ya bakento ni yayi: bawu ke kwelana na muntu ni muntu yina bawu ke zola, kasi bawu fwana kukwelana kaka na mosi ya makanda ya kifumba ya tata ya bawu. **7** Na yina, ntoto ya bana ya Isayeli, yawu lenda kukatuka ve na kifumba mosi samu na kukwenda na kifumba ya nkaka. Konso mwana ya Isayeli fwana kukangama na ntoto ya kifumba ya bankooko ya yandi. **8** Konso mwana ya kento yina ke byadila ntoto na kati ya bifumba ya bana ya Isayeli, yandi fwana kukwelana na bakala ya dikanda ya kifumba mosi na yandi, samu ti konso mwana ya Isayeli kubyadila ntoto ya bankooko ya yandi. **9** Ntoto mosi ve lenda kukatuka na kifumba mosi samu na kukwenda na kifumba ya nkaka. Konso kifumba ya bana ya Isayeli fwana kukangama na ntoto ya yandi.» **10** Bana ya Selofeyade ya bakento salaka mutindu Yave tumisaka na Moyize. **11** Bana ya Selofeyade ya bakento: Maala, Tilesa, Ongela, Mileka mpe Nowa, bawu kwelanaka na babakala ya dikanda ya tata ya bawu. **12** Bawu kwelanaka na kati ya makanda ya bana ya Manase, mwana ya Yosefi. Mpe bantoto ya bawu bikanaka kaka na kati ya kifumba ya dikanda ya tata ya bawu. **13** Yina ni bantumunu mpe bansalulu ya misiku yina Yave pesaka na bana ya Isayeli na nzila ya Moyize, kuna na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mowabe pene-pene ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina ke talasanaka na mbanza Yeliko.

Musiku ya zole

1 Yayi ni mambu yina Moyize zonzaka na bantu nyonso ya Isayeli, kuna na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani, na yinsi ya kuyuma, mudimba yina ke talasanaka na Sufe, na kati-kati ya Palane mpe Tofele, na kati-kati ya Labane, Aselote mpe Di-Zayabe. **2** Na kutambula na makulu kubanda na Olebe tii na Kadese-Baleneya, ba ke salaka bilumbu kumi na mosi, na nzila yina ke lutilaka na kizunga ya myongo ya Seyile. **3** Na mvula yina ya makumi yiya ya nzyetolo ya bana ya Isayeli, na kilumbu ya ntete ya ngonda ya kumi na mosi, Moyize zabisaka bana ya Isayeli mambu nyonso yina Yave tumisaka yandi samu na bawu. **4** Ya vwandaka na ntangu yina Moyize vwandaka me nunga Siwone, ntinu ya ba-Amoli, yina vwandaka zinga kuna na Esebone. Yandi vwandaka me nunga mpe Onge, ntinu ya Basane, yina vwandaka zinga kuna na Asetalote mpe na Edeleyi. **5** Kuna na yinsi ya Mowabe, na lweka ya nkaka ya Yolodani, kuna na Esete, Moyize bandaka na kubangula Musiku. Yandi tubaka mutindu yayi: **6** «Yave, Nzambi ya beto, tubilaka beto mutindu yayi kuna na Olebe: "Beno me zingila mingi pene-pene ya mongo yayi. **7** Beno baka nzila, beno kwenda na kizunga ya myongo ya ba-Amoli, mpe na bayinsi nyonso ya bayina kele pene-pene na bawu, kuna na mudimba ya Yolodani, na kizunga ya myongo, na kizunga ya mudimba, na kizunga ya Nengeve, na kumu ya mubu, na yinsi ya ba-Kaanani, na Libane, tii na nzadi ya nene ya Efalate. **8** Beno tala: Mu me tula yinsi na mantwala ya beno. Beno kwenda kota na yinsi yango mpe beno baka yawu. Yawu kele yinsi yina Yave kudyaka ndefi na kupesa na bankooko ya beno Abalayami, Isaaki mpe Yakobi, bawu na bayina ke kwiza na manima ya bawu.» **9** Moyize tatamanaka na kuzonza: «Na ntangu yina, mu tubaka na beno ti mu ke lenda ve na kutwadisa beno munu mosi. **10** Yave, Nzambi ya beno me sala ti beno kukuma mingi. Mpe bubu yayi beno me kuma mingi mutindu bambwetete na zulu. **11** Bika ti Yave, Nzambi ya bankooko ya beno, kufunisa dyaka beno bambala funda. Bika ti yandi kusakumuna beno, mutindu yandi tubilaka beno yawu. **12** Wapi mutindu mu ke lenda na kunata munu mosi kiyeko ya kuyidikaka mambu ya beno, kuswana, to kondwa kuwisana ya beno? **13** Beno soola na kati ya beno, bantu ya ndwenga mpe ya mayela, bayina beno me zaba na bifumba ya beno. Mu ke tula bawu bamfumu ya beno. **14** Beno tubaka na munu ti dibanza yina nge me kuzwa kele dibanza ya mbote. **15** Na yina, mu bakaka bayina vwandaka bamfumu na bifumba ya beno, bantu ya ndwenga mpe ya kuzabana. Mu tulaka bawu na mantwala ya beno mutindu bamfumu ya mafunda, bamfumu ya bankama, bamfumu ya makumi tanu, bamfumu ya makumi. Ba ya nkaka mu tulaka bawu bisoniki na bifumba ya beno. **16** Kaka na ntangu yina, mu pesaka ntumunu yayi na bantwadisi yina mu tulaka na kuzengaka mambu ya beno: "Beno kuwa mambu yina bampangi ya beno ke natina beno. Beno sala balufundusu ya kudedama na kati-kati ya muntu na mpangi ya yandi, to na kati-kati ya muntu na nzenza. **17** Na balufundusu ya beno, beno kutala ve bizizi ya bantu. Beno fwana kuwa mambu ya muntu ya mfunu, mutindu mosi mpe mambu ya muntu ya mpamba. Beno kuvwanda na boma ya muntu ve, samu ti balufundusu yango, beno ke sala yawu na nkumbu ya Nzambi. Ntangu beno ke tala dyambu yina me lutila ngolo samu na beno, beno ke natina munu yawu samu ti mu tala yawu".» **18** Ni mutindu yina mu pesaka beno ntumunu na ntangu yina, na yina me tadila mambu yina beno fwana kusala. **19** «Na manima, beto katukaka kuna na Olebe. Beto tambulaka na yinsi ya kuyuma yayi ya nene-nene mpe ya nsisi, yina beno me tala. Beto bakaka nzila yina ke kwendaka na mongo ya ba-Amoli, mutindu Yave Nzambi ya beto tumisaka beto. Beto kwendaka kuma na Kadese-Baleneya. **20** Mu tubaka na beno mutindu yayi: Beno me kuma na mongo ya ba-Amoli yina Yave, Nzambi ya beto, ke na kupesa beto. **21** Beno tala, Yave Nzambi ya beno me tula yinsi na mantwala ya beno. Beno kwenda! Beno baka yawu, mutindu Yave, Nzambi ya bankooko ya beno, tubilaka beno yawu. Beno kuvwanda na boma ve. Ngolo ya beno kumanisa ve.» **22** Beno nyonso beno kwizaka tala munu na kutuba na munu ti: «Beto fidisa babakala na mantwala ya beto. Bawu ke kwenda tala mbote-mbote yinsi na mansweki. Mpe bawu ke kwiza zabisa beto nzila ya kubaka samu na kukwenda kuna, mpe bambanza yina beto ke kwenda kumina.» **23** Mu talaka ti dibanza yina vwandaka dibanza mosi ya mbote. Na yina, mu bakaka babakala kumi na zole na kati ya beno. Muntu mosi-mosi na konso kifumba. **24** Bawu kwendaka na lweka ya mongo mpe bawu yulukaka kuna. Bawu kwendaka kuma tii na muzumba ya Esekole. Bawu talaka muzumba yina mbote-mbote. **25** Bawu bakaka bambuma ya yinsi mpe bawu natinaka beto yawu. Bawu natinaka beto bansangu yayi: yinsi yina Yave Nzambi ya beto ke na kupesa beto, ya kele yinsi mosi ya mbote. **26** Kasi beno zolaka ya beno ve na kukota na yinsi yango. Beno mangaka ya beno na kutumama na ntumunu ya Yave Nzambi ya beno. **27** Beno vungutaka na kati ya bayinzo ya beno, beno tubaka mutindu yayi: «Yave ke yinaka beto. Ni yawu yina yandi me basisa beto na Ngipiti, samu na kuyekula beto na maboko ya ba-Amoli, mpe samu na kufwa beto! **28** Ni wapi kisika yina beto ke kwenda? Bampangi ya beto me manisa beto ngolo ntangu ba zonzaka na beto mambu yayi: "Bantu yango kele bantu ya ngolo, mpe bawu kele bantu ya mitela ya yinda kulutila beto. Bambanza ya bawu kele bambanza ya nene, mpe mutela ya bibaka ya lukengolo ya bambanza yango kele tii na zulu. Beto vwandaka me tala mpe bana ya Anake kuna."» **29** Na yina, mu tubaka na beno ti beno kutekita ve, beno kuvwanda na boma ya bawu ve. **30** Yave Nzambi ya beno yina ke na kutambula na mantwala ya beno, ni yandi mosi ke nwanina beno. Mutindu yandi salaka samu na beno, na meso ya beno, kuna na Ngipiti, **31** mpe na yinsi ya kuyuma. Kuna beno talaka ti na nzila nyonso yina beno vwandaka landa na kukuma awa, Yave Nzambi ya beno vwandaka nanguna beno mutindu mama ke nangunaka mwana ya yandi. **32** Kasi na nyonso yina, beno me tula ve kivuvu ya beno na Yave Nzambi ya beno, **33** Nzambi yina vwandaka tekila na mantwala ya beno na nzila samu na kusosila beno kisika ya kutula kivwandu. Na mpimpa yandi vwandaka na kati ya tiya samu na kulakisa beno nzila yina beno fwana kulanda. Na ntangu, yandi vwandaka na kati ya dituti. **34** Yave kuwaka mambu yina beno zonzaka. Na yina, yandi dasukaka mpe yandi kudyaka ndefi mutindu yayi: **35** «Ata muntu na mbandu ya yimbi yayi ke tala yinsi ya mbote yina mu kudyaka ndefi na kupesa na bankooko ya beno. **36** Kaka Kalebe mwana ya Yefune muntu ke tala yawu. Mu ke pesa na yandi mpe na bana ya yandi yinsi yina yandi vwandaka me tambula. Samu ti yandi me lungisa mambu nyonso yina me fwanana na mantwala ya munu Yave.» **37** Munu mpe, Yave dasukilaka munu samu na beno. Yandi tubilaka munu mutindu yayi: «Nge mpe, nge ke kota ve na yinsi yango! **38** Yeswa, mwana ya Nune, yina ke salaka na nge, ni yandi ke kota kuna. Syamisa yandi, samu ti ni yandi ke nata Isayeli samu na kukwenda baka yinsi yina.» **39** Yave zonzaka dyaka na beno: «Beno vwandaka zonza samu na bana ya beno mutindu yayi: "Ba ke manisa na kubwila bawu!". Bana yango yina zaba ntete ve na kuswasikisa yimbi na mbote, ni bawu ke kota na

yinsi yango. Ni na bawu mu ke pesa yawu. Bawu, ba ke baka yinsi yango samu ti yawu kuvwanda ya bawu. **40** Kasi beno, beno baluka, beno vutuka na yinsi ya kuyuma, na nzila yina ke kwendaka na Mubu ya Batwandu.» **41** Na yina, beno tubaka na munu mutindu yayi: «Beto me sala masumu na ntadisi ya Yave. Beto ke kwenda mpe beto ke nwana. Beto ke sala nyonso mutindu Yave Nzambi ya beto me tumisa beto yawu.» Beno bakaka binwanunu ya beno ya mvita. Beno vwandaka banza ti ya vwandaka mpasi ve na beno na kubotola kizunga yina ya myongo. **42** Na yina, Yave tubaka na munu na kuzonza na beno mutindu yayi: «Beno yuluka ve na mongo. Beno kwenda nwana ve, samu ti mu ke vwanda ve kintwadi na beno. Kana beno kwenda, bambeni ya beno ke nunga beno.» **43** Mu zonzaka na beno, kasi beno kuwaka ve. Beno mangaka ya beno na kutumama na ntumunu ya Yave. Beno kuzwaka lunangu ya kukwenda na kizunga yina ya myongo. **44** Na yina, ba-Amoli yina ke zingaka na kizunga yina, bawu kulumukaka na kwiza nwanisa beno. Bawu landaka beno mutindu banyosi. Bawu saasaka beno kubanda na kizunga ya Seyile tii na bwala Olema. **45** Ntangu beno vutukaka, beno dilaka na mantwala ya Yave. Kasi Yave mangaka na kuwa ndinga ya beno. Yandi kangaka makutu ya yandi samu ti yandi kuwa beno ve. **46** Ni yawu yina beno zingilaka mingi kuna na Kadese.

2 Na manima, beto balukaka samu na kukwenda na yinsi ya kuyuma, na nzila ya mubu ya Batwandu, mutindu Yave tumisaka munu. Beto salaka bilumbu mingi ntangu beto vwandaka lutila na manima ya kizunga ya myongo ya Seyile. **2** Na manima, Yave tubaka na munu: **3** «Beno me lutisa ntangu mingi na kwendaka luta na manima ya kizunga yayi ya myongo. Ntangu yayi beno kwenda na lweka ya node. **4** Pesa ntumunu yayi na bantu ya Isayeli: Beno ke lutila pene-pene ya bandilu ya yinsi ya bampangi ya beno, bana ya Esawu. Bayina ke zingaka na Seyile. Bawu ke vwanda na boma ya beno. Kasi beno fwana sala keba. **5** Beno kusombola bawu ve. Samu ti na yinsi ya bawu, mu ke pesa beno ata mwa kisika ya kutula dikulu ve. Ni na Esawu mu pesaka kizunga ya myongo ya Seyile samu ti yawu kuvwanda ya yandi. **6** Madya yina beno ke kudya na sika ya bawu, beno ke sumba yawu na mbongo. Maza yina beno ke kunwa mpe na sika ya bawu, beno ke sumba yawu na mbongo.» **7** Samu ti Yave Nzambi ya beno sakumunaka beno na bisalu nyonso ya beno. Yandi me keba beno na nzyetolo ya beno na yinsi ya kuyuma yayi ya nene-nene. Ya me kuma bamvula makumi yiya ya muvimba, yina Yave Nzambi ya beno kele na beno. Beno me kondwa ata kima ve. **8** Beto bikaka na kulutila na sika ya bampangi ya beto, bana ya Esawu, bayina ke zingaka na Seyile. Beto bikaka mpe na kulutila na nzila ya mudimba. Beto lutilaka mpe ve na mbanza Eyilate mpe na mbanza Esiyone-Ngebele. Beto balukaka samu na kubaka nzila ya ntoto ya kuyuma ya Mowabe. **9** Yave tubaka na munu: «Kunwanisa ve bantu ya Mowabe. Kusosa ve na kunwana mvita na bawu. Samu ti mu ke pesa beno ata mvwilu na yinsi ya bawu. Ni na bana ya Loti mu pesaka yinsi ya Ale, samu ti yawu kuvwanda ya bawu.» **10** Ni ba-Emi vwandaka zinga ntete kuna. Ba-Emi vwandaka bantu mosi ya ngolo, bawu vwandaka mingi mpe bawu vwandaka bantu ya mitela ya yinda mutindu bana ya Anake. **11** Ba vwandaka bakila bawu mutindu ba-Lefayi, mutindu mosi na bana ya Anake. Kasi bantu ya Mowabe vwandaka bokila bawu ba-Emi. **12** Seyile vwandaka ntete yinsi ya ba-Woli. Bana ya Esawu botolaka yinsi ya ba-Woli mpe manisaka na kufwa bawu. Bana ya Esawu bandaka na kuzinga na kisika yina vwandaka ba-Woli. Bana ya Isayeli salaka mpe mutindu mosi samu na yinsi yina ba kele na yawu, yinsi yina Yave pesaka bawu. **13** Yave tubaka: «Ntangu yayi, beno kwenda. Beno sabuka muzumba ya Zelede.» Na yina, beto sabukaka muzumba ya Zelede. **14** Beto tambulaka kubanda na Kadese-Baleneya tii na kisika ya kusabukila muzumba ya Zelede. Beto salaka bamvula makumi tatu na nana na nzyetolo nyonso. Beto vwandaka tambula tii ntangu yina mbandu nyonso ya babakala yina lendaka nwana mvita kwizaka manisa na kufwa kuna na kivwandu, mutindu Yave diilaka yawu ndefi. **15** Lulendo ya yandi mosi Yave vwandaka sala ti bawu kufwa kuna na kivwandu ya bawu, tii ntangu yina bawu nyonso kwizaka manisa. **16** Ntangu babakala nyonso yina lendaka nwana mvita kwizaka manisa na kufwa, **17** Yave tubaka na munu: **18** «Bubu yayi, beno ke sabuka ndilu ya Mowabe, kuna na mbanza Ale. **19** Beno ke kuma na mantwala na yinsi ya bantu ya Amone. Beno kunwanisa bawu ve, beno kusosa ve na kunwana mvita na bawu. Samu ti mu ke pesa beno ata mvwilu na yinsi ya bantu ya Amone. Ni na bana ya Loti mu pesaka yinsi yina samu ti yawu kuvwanda ya bawu.» **20** Kizunga yina, ba vwandaka bakila yawu mpe mutindu yinsi ya ba-Lefayi. Ni ba-Lefayi vwandaka zinga ntete kuna. Bantu ya Amone vwandaka bokila bawu ba-Zamezumi. **21** Ya vwandaka bantu mosi ya ngolo, bawu vwandaka mingi mpe bawu vwandaka bantu ya mitela ya yinda, mutindu bana ya Anake. Kasi Yave salaka ti ba-Lefayi nyonso kumanisa na kufwa ntangu bantu ya Amone kumaka. Bantu ya Amone bingisaka ba-Lefayi na yinsi yina, mpe bawu bandaka na kuzinga na kisika yina vwandaka ba-Lefayi. **22** Yave salaka mutindu mosi samu na bana ya Esawu yina ke zingaka na Seyile na ntangu yina yandi salaka ti ba-Woli kumanisa na kufwa ntangu bana ya Esawu kumaka. Bana ya Esawu bingisaka ba-Woli na yinsi yina. Mpe bana ya Esawu bandaka na kuzinga na kisika yina vwandaka ba-Woli, tii na kilumbu ya bubu yayi. **23** Na yina me tadila ba-Avi, bayina vwandaka zinga na babwala tii kuna na Ngaza, ni ba-Kafetoli, bayina katukaka na Kafetole manisaka na kufwa bawu. Mpe ba-Kafetoli bandaka na kuzinga na kisika ya ba-Avi. **24** Yave tubaka: «Beno telama, beno kwenda sabuka muzumba ya Alenone. Tala, mu me yekula Siwone mu-Amoli, ntinu ya Esebone na maboko ya beno, yandi mpe yinsi ya yandi. Beno banda na kubaka yinsi ya yandi mutindu mvwilu ya beno. Beno kwenda na kunwanisa yandi. **25** Kubanda bubu yayi, mu ke sala ti makanda nyonso ya bantu yina kele na ntoto kuvwanda na boma mingi ya beno. Mu ke fulusa bawu na boma ya kulutila samu na beno. Ba ke kuwa nsangu ya beno, mpe ba ke tekita, mpe ba ke fuluka na boma na mantwala ya beno.» **26** Kuna na yinsi ya kuyuma ya Kedemote, mu fidisaka bantumwa na sika ya Siwone, ntinu ya Esebone, na kukwenda tuba na yandi mambu ya kizunu. Mu tumisaka bawu na kuzabisa yandi mutindu yayi: **27** «Beto zola kulutila na yinsi ya nge. Beto ke landa kaka nzila, ata kukwenda na lumoso to na lubakala. **28** Madya yina beto ke kudya na sika ya beno, beto ke sumba yawu na mbongo. Maza yina beto ke kunwa mpe na sika ya beno, beto ke sumba yawu na mbongo. **29** Ni mutindu yina bana ya Esawu yina ke zingaka na Seyile salaka na beto. Ni mutindu yina mpe ba-Mowabe yina ke zingaka na Ale salaka na beto. Nge mpe sala na beto mutindu yina tii ntangu yina beto ke sabuka nzadi ya Yolodani samu na kukota na yinsi yina Yave Nzambi ya beto ke na kupesa beto.» **30** Kasi Siwone, ntinu ya Esebone mangaka na kulutisa beto na yinsi ya yandi. Ya tsyelika, Yave Nzambi ya beto salaka ti Siwone kukanga ntima ya yandi, yandi kumanga na kundima. Yave salaka mutindu yina samu na kuyekula yandi na maboko na beto, mutindu yawu ke na kutalana bubu yayi. **31** Yave tubaka na munu mutindu yayi: «Tala, mu me banda

yimeni na kuyekula Siwone mpe yinsi ya yandi na maboko ya nge. Na ntangu yayi, beno banda na kubaka yinsi ya yandi mutindu mvwilu ya beno.» **32** Siwone bakaka nzila na kwiza bwabana beto samu na kunwanisa beto kuna na Yayase, yandi na bantu ya yandi nyonso. **33** Yave Nzambi ya beto yekulaka yandi na maboko ya beto. Beto nungaka Siwone, yandi, bana ya yandi mpe bantu ya yandi nyonso. **34** Kaka na ntangu yina, beto bakaka bambanza ya yandi nyonso, beto mwangisaka yawu nyonso. Beto manisaka na kufwa bakento, babakala, mpe makanda nyonso. Beto bikaka ata muntu mosi ya moyo. **35** Na bambanza nyonso yina beto bakaka, kaka bima na bibulu beto bikaka na kumwangisa samu ti beto kubaka yawu. **36** Kubanda na Alowele, mbanza yina kele na kumu ya muzumba ya Alenone, mpe mbanza ya nkaka yina kele kuna na muzumba yango, tii na yinsi ya Ngalaade, ata mbanza mosi ve lutilaka beto ngolo. Yave Nzambi ya beto yekulaka nyonso na maboko ya beto. **37** Kasi beto belamaka ata fyoti ve na yinsi ya bana ya Amone, mpe na balweka nyonso ya muzumba ya Yaboke. Beto belamaka mpe ve na bambanza ya kizunga ya myongo, mpe na bisika nyonso yina Yave Nzambi ya beto yiminaka beto.

3 Na manima, beto lutilaka na nzila yina ke kwendaka na Basane. Onge, ntinu ya Basane, kwizaka bwabana beto samu na kunwanisa beto kuna na Edeleyi, yandi na bantu ya yandi nyonso. **2** Yave tubaka na munu: «Kuvwanda ve na boma ya yandi. Mu me yekula yandi na maboko ya nge, yandi na bantu ya yandi nyonso, mpe yinsi ya yandi. Nge ke sala yandi mutindu nge salaka Siwone, ntinu ya ba-Amoli, yina vwandaka zinga na Esebone.» **3** Yave Nzambi ya beto yekulaka na maboko ya beto Onge, ntinu ya Basane, na bantu ya yandi nyonso. Beto nungaka yandi, mpe beto bikilaka yandi ata muntu mosi ve ya moyo. **4** Na ntangu yango yina, beto bakaka bambanza ya yandi nyonso. Ya kele ve na mbanza mosi yina beto bakaka ve: bambanza makumi sambanu nyonso ya kizunga ya Alengobe, yina vwandaka yinsi ya kintinu ya Onge kuna na Basane. **5** Bambanza nyonso yina vwandaka na bibaka ya lukengolo, bibaka mosi ya kuzangama, ya kukangama na myelo mpe na bikangulu ya bisengo. Ya vwandaka mpe na bambanza yina vwandaka ve na bibaka ya lukengolo, yawu vwandaka mingi. **6** Beto mwangisaka nyonso, mutindu beto salaka na sika ya Siwone, ntinu ya Esebone. Beto kufwaka bantu nyonso na bambanza yina samu na Yave: bakento, babakala, na bana nyonso. **7** Kasi beto bakaka bibulu nyonso mpe mvwilu nyonso yina vwandaka na bambanza yina. **8** Na ntangu yina, beto bakaka yinsi ya bantinu nyonso zole ya ba-Amoli yina vwandaka na esete ya nzadi ya Yolodani, kubanda na muzumba ya Alenone tii na mongo ya Elemone. **9** Mongo yina ya Elemone, ba-Sidone ke bokilaka yawu mongo ya Elemone-Siliyone, ba-Amoli ke bokilaka yawu mongo ya Senile. **10** Beto bakaka bambanza nyonso ya mudimba, kizunga nyonso ya Ngalaade, kizunga nyonso ya Basane tii na mbanza Saleka mpe mbanza Edeleyi, bambanza ya kintinu ya Onge, kuna na Basane. **11** Na kati ya ba-Lefayi nyonso, kaka Onge, ntinu ya Basane, bikanaka moyo. Mfulu ya yandi vwandaka mfulu ya bisengo. Yawu kele ntete na Laba, mbanza ya ba-Amone. Yinda ya mfulu yango vwandaka ya Bakude yivwa mpe nene ya yawu vwandaka keba ve Bakude yiya. **12** Na ntangu yina, beto bakaka yinsi yina. Mu pesaka na ba-Lubene mpe ba-Ngade ntoto yina, kubanda na mbanza Alowele, na muzumba ya Alenone tii ndambu ya kizunga ya myongo ya Ngalaade mpe bambanza ya yawu. **13** Mu pesaka na ndambu ya kifumba ya Manase kitini ya ntoto yina bikanaka ya Ngalaade mpe ntoto ya Basane nyonso, yinsi ya kintinu ya Onge. Yawu kele kizunga nyonso ya Alengobe mpe Basane nyonso. Ba ke bokilaka yawu yinsi ya ba-Lefayi. **14** Yayile, mwana ya Manase bakaka kizunga nyonso ya Alengobe tii na ndilu ya ba-Ngesule mpe ya ba-Maakati. Yandi pesaka nkumbu ya yandi na babwala ya Basane. Mpe ba ke bokilaka yawu babwala ya Yayile tii bubu yayi. **15** Mu pesaka na Makile ntoto ya Ngalaade. **16** Mu pesaka na ba-Lubene mpe ba-Ngade ndambu ya ntoto ya Ngalaade tii na muzumba ya Alenone (yawu mosi muzumba mpe kumu ya yawu) mpe tii na muzumba ya Yaboke, ndilu ya ba-Amone. **17** Kubwela ntoto ya Alaba, kubanda na Kinelete tii na mubu ya Alaba, mubu ya Mungwa ya kulutila, kuna na banda ya mongo ya Pisenga, na lweka ya esete. **18** Na ntangu yina, mu pesaka beno ntumunu yayi: «Yave Nzambi ya beno me yekula yinsi yayi na maboko ya beno samu ti beno kubaka yawu, yawu kuvwanda mvwilu ya beno. Beno nyonso yina me kubama samu na kunwana, beno ke baka binwanunu ya beno mpe beno ke luta na mantwala ya bampangi ya beno, bana ya Isayeli. **19** Kaka bakento, bana, mpe bibulu ya beno ke bikana na bambanza yina mu me pesa beno. Mu zaba ti beno kele na bibulu mingi. **20** Beno ke sadisa bampangi ya beno tii yina Yave ke pesa bawu kizunu mutindu yandi salaka na beno. Bawu mpe ke baka yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa bawu na lweka ya wesete ya Yolodani. Na manima, beno ke vutuka ya beno muntu-muntu na kizunga ya yandi yina mu pesaka yandi.» **21** Na ntangu yina, mu pesaka bantumunu na Yeswa. Mu tubaka na yandi mutindu yayi: «Nge me tala na meso ya nge nyonso yina Yave Nzambi ya beno me sala na bantinu nyonso zole yayi. Ni mutindu yina Yave ke sala na bintinu nyonso yina nge ke lutila. **22** Beno kuvwanda ve na boma ya bawu. Yandi mosi Yave Nzambi ya beno ke nwana samu na beno.» **23** Na ntangu yina, mu bondilaka Yave mutindu yayi: **24** «Yave Nzambi, nge bandaka na kulakisa na munu kisadi ya nge ngolo mpe lulendo ya nge. Wapi nzambi, kuna na zulu to awa na ntoto, lenda sala mutindu kele mavanga ya nge mpe lulendo ya nge ya nene? **25** Mulemvo ya nge. Bika ti mu luta, samu ti mu tala yinsi ya kitoko yayi na lweka ya nkaka ya Yolodani, kizunga ya myongo yayi ya kitoko mpe Libane.» **26** Kasi Yave dasukilaka munu samu na beno, mpe yandi wilaka munu ve. Yave tubaka na munu: «Ya me lunga! Kuzonzilaka dyaka munu mambu yayi ve! **27** Yuluka na nsongi ya mongo ya Pisenga. Balula meso na wesete, na node, na sude mpe na esete. Tala mbote-mbote na meso ya nge. Kasi nge ke sabuka ve nzadi yayi ya Yolodani. **28** Pesa bantumunu na Yeswa. Pesa yandi ngolo na kibakala. Ni yandi ke luta na mantwala ya bantu yayi ya Isayeli. Ni yandi ke pesa bawu yinsi yayi nge ke tala, mutindu mvwilu ya bawu.» **29** Na yina, beto ke na kuvwandaka kaka awa na mudimba, pene-pene na Bete-Pewole.

4 Ntangu yayi, Isayeli, kuwa misiku mpe bansalulu ya misiku yina mu ke na kulongisa beno samu ti beno kusadila yawu. Yawu ke sala ti beno kuzinga mpe beno kwenda baka yinsi yina Yave Nzambi ya bankooko ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno. **2** Beno fwana kubwela ata kima mosi ve na mambu ya misiku yayi mu ke na kupesa beno. Beno fwana kukatula ata kima mosi ve. Beno fwana kusadila bantumunu ya Yave Nzambi ya beno mutindu mu ke na kupesa beno yawu. **3** Beno talaka na meso ya beno mambu yina Yave salaka na nzambi Baale-Pewole. Beno talaka mutindu Yave kufwaka na kati ya beno bayina nyonso landaka nzambi Baale-Pewole. **4** Kasi beno nyonso yina kangamaka na Yave Nzambi ya beno, beno kele beno nyonso moyo bubu yayi. **5** Beno tala, mu me lakisa beno misiku mpe bansalulu ya misiku, mutindu Yave

Nzambi ya munu me tumisa munu, samu ti beno kusadila yawu na yinsi yina beno ke na kukota samu na kubaka yawu mutindu mvwilu ya beno. **6** Beno fwana kukeba mpe kusadila yawu. Ni yawu ke vwanda ndwenga ya beno mpe mayela ya beno na meso ya bantu ya nkaka yina ke kuwa nsangu ya misiku yayi. Bawu ke tuba: «Dikanda ya nene yayi ya bantu kele dikanda mosi ya ndwenga mpe ya mayela!» **7** Na kati makanda ya nene ya bantu, wapi dikanda yina kele na banzambi ya kubelama na bawu, mutindu Yave Nzambi ya beto ke vwandaka ya kubelama na beto konso ntangu yina beto ke bokilaka yandi? **8** Na kati ya makanda ya nene ya bantu, wapi dikanda yina kele na misiku mpe bansalulu ya misiku ya kudedama mutindu Musiku nyonso yayi mu ke na kutula na mantwala ya beno bubu yayi? **9** Kasi beno fwana sala keba. Beno zaba na kukikeba beno mosi, bilumbu nyonso ya luzingu ya beno, samu ti beno kuzimbana ve mambu nyonso yayi beno me tala na meso ya beno. Yawu fwana kukatuka ve na bantima ya beno. Beno fwana kuzabisa yawu na bana ya beno mpe na batekolo ya beno. **10** Na kilumbu yina, beno telamaka na mantwala ya Yave Nzambi ya beno kuna na Olebe. Yave tubaka na munu mutindu yayi: «Kutikisa bantu nyonso pene-pene na munu. Mu ke wakisa bawu mambu ya munu, samu ti bawu kulongoka na kuzitisa munu bilumbu nyonso yina bawu ke zinga na ntoto yayi, mpe samu ti bawu kulongisa mambu yango na bana ya bawu.» **11** Beno belamaka mpe beno telamaka na yisi ya mongo. Mongo nyonso vwandaka lema. Milaka ya tiya vwandaka kuma tii na zulu, na kati mulinga ya ndombe mpe dituti ya ndombe. **12** Yave zonzaka na beno na kati-kati ya tiya. Beno vwandaka kuwa mambu yina yandi vwandaka zonza, kasi beno vwandaka tala ata kifwani mosi ve. Beno vwandaka kuwa kaka ndinga. **13** Yandi zabisaka beno ngwisani ya yandi, mambu kumi yina yandi tumisaka beno na kusadila. Yandi sonikaka yawu na zulu ya matadi zole. **14** Na ntangu yina, Yave tumisaka munu na kulongisa beno misiku mpe bansalulu ya misiku, samu ti beno kusadila yawu na yinsi yina beno ke na kwendaka baka mutindu mvwilu ya beno. **15** Beno sala mingi keba! Kilumbu yina Yave zonzaka na beno na kati-kati ya tiya kuna na Olebe, beno talaka ata kifwani ya yandi ve. **16** Na yina, beno kubwa na masumu ve na kuyidika kiteki, to kifwani ni kifwani, ya vwanda kifwani ya muntu ya kento to ya bakala, **17** ya vwanda kifwani ya kibulu ni kibulu yina kele na ntoto, ya vwanda kifwani ya ndeke ni ndeke yina ke tambulaka na zulu, **18** ya vwanda kifwani ya kibulu ni kibulu ya fyoti-fyoti yina ke kwendaka tambula na ntoto, ya vwanda kifwani ya mbisi ni mbisi yina kele na maza, na yisi ya ntoto. **19** Beno nanguna ve meso na zulu na kutala ntangu, ngonda mpe bambwetete, binwani nyonso ya mazulu, samu na kufukimina yawu mpe kusambila yawu. Bima nyonso yina, Yave Nzambi ya beno pesaka yawu na sika ya makanda ya nkaka ya bantu na ntoto nyonso. **20** Kasi beno, Yave bakaka beno mpe yandi basisaka beno na kifuule ya Ngipiti yina ke sulumunaka bisengo, samu ti beno kuvwanda bantu ya yandi, mvwilu ya yandi. Ni yawu yina bubu yayi mambu kele mutindu yayi. **21** Yave dasukilaka munu samu na beno. Yandi kudyaka ndefi ti mu ke sabuka ve nzadi ya Yolodani, mpe mu ke kota ve na yinsi ya mbote yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno. **22** Na yina, munu ke kufwa na yinsi yayi. Mu ke sabuka ve nzadi ya Yolodani. Kasi beno, beno ke sabuka yawu, mpe beno ke baka yinsi yina mutindu mvwilu ya beno. **23** Beno sala keba! Beno kuzimbana ve ngwisani yina Yave Nzambi ya beno salaka na beno. Beno kuyidika ve biteki, ata kifwani ya kima ni kima, to kifwani ya nyonso yina Yave Nzambi ya beno yiminaka beno na kusala. **24** Ya tsyelika, Yave Nzambi ya nge kele tiya yina ke nyengisaka. Yandi kele Nzambi yina kele na kimbanda. **25** Ntangu beno ke vwanda na bana na batekolo, mpe beno ke zingila mingi na yinsi, kana beno kubwa na masumu, kana beno kuyidika biteki to bifwani ya kima ni kima, kana beno kunyongisa Yave Nzambi ya beno na kusalaka mambu yina yandi ke zolaka ve, **26** bubu yayi mu ke na kubakila beno zulu na ntoto mutindu bambangi, beno ke zimbana nswalu-nswalu na yinsi yina beno ke sabukila nzadi ya Yolodani samu na kwenda baka yawu mutindu mvwilu ya beno. Beno ke zingila ve kuna. Beno ke manisa na kufwa. **27** Yave ke mwangisa beno na kati-kati ya bantu ya bayinsi ya nzenza. Beno ke bikana kaka mwa ndambu ya bantu na kati ya bayinsi yina Yave ke nata beno. **28** Kuna beno ke sambila banzambi ya biteki yina bantu me yidika, biteki ya bayinti mpe ya matadi, yina lenda tala ve, yina lenda kuwa ve, yina lenda kudya ve, yina lenda kuwa nsunga ve. **29** Ni kuna beno ke sosa Yave Nzambi ya beno. Mpe beno ke tala yandi kana beno sosa yandi na ntima nyonso mpe na mwela nyonso. **30** Na kati ya bampasi ya beno ntangu mambu nyonso yayi ke bwidila beno na bantangu yina ke kwiza, beno ke vutukila Yave Nzambi ya beno mpe ke wila yandi. **31** Ya tsyelika Yave Nzambi ya beno kele Nzambi yina ke talaka kyadi. Yandi ke bika beno ve. Yandi ke bika ve ti beno nyonso manisa na kufwa. Yandi ke zimbana ve ngwisani yina yandi diilaka ndefi, ngwisani yina yandi salaka na bankooko ya beno. **32** Beno yufula ntete bansangu ya ntangu ya ntama, bansangu ya bantangu yina tekilaka beno, kubanda kilumbu yina Nzambi yidikaka muntu na ntoto, katuka lweka mosi ya ntoto tii na lweka ya nkaka. Beno lenda kuwa ti dyambu ya nene ya mutindu yayi me salamaka? Beno me kuwaka nsangu ya dyambu ya mutindu yayi? **33** Ya kele na dikanda ya bantu yina me kuwaka ndinga ya nzambi yina ke na kuzonza na kati-kati ya tiya, mutindu beno, beno kuwaka yawu mpe beno tatamanaka na kuvwanda moyo? **34** Ya kele na nzambi ya nkaka yina mekaka na kwiza baka dikanda ya bantu na kati-kati ya bantu ya nkaka, na kusalaka mambu ya nene, bidimbu mpe bimangu, bamvita, na lulendo ya yandi mpe ngolo ya yandi nyonso, na mambu ya ngitukulu mpe ya nsisi? Ya kele na nzambi yina mekaka na kusala mutindu Yave Nzambi ya beno salaka na meso ya beno, kuna na Ngipiti, samu na beno? **35** Beno, ba me lakisa beno nyonso yina samu ti beno kuzaba ti ni Yave kaka kele Nzambi. Nzambi ya nkaka kele ve. **36** Katuka na zulu, yandi wakisaka beno ndinga ya yandi samu na kulonga beno. Na ntoto, yandi talisaka beno tiya ya yandi ya nene, mpe beno kuwaka mambu ya yandi yina vwandaka wakana na kati-kati ya tiya. **37** Ya tsyelika yandi zolaka bankooko ya beno, mpe yandi soolaka bana ya bawu na manima ya bawu. Yandi basisaka beno yandi mosi na yinsi ya Ngipiti, na lulendo ya yandi ya nene. **38** Yandi bingisaka na mantwala ya beno bantu ya kulutila mingi mpe ngolo na beno, samu na kukotisa beno na yinsi ya bawu, mpe kupesa beno yawu mutindu mvwilu ya beno. Ni yawu yina bubu yayi mambu kele mutindu yayi. **39** Beno fwana kuzaba yawu bubu yayi, mpe beno fwana kuyindula na yawu, ti ni Yave kele Nzambi kuna na zulu, mpe na yisi awa na ntoto. Nzambi ya nkaka kele ve. **40** Beno fwana kusadila misiku ya yandi mpe bantumunu ya yandi, mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi, samu ti beno kuvwanda mbote, beno, mpe na manima ya beno, bana ya beno. Na yina, beno ke vwanda na luzingu ya yinda na ntoto yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno samu na bantangu nyonso. **41** Na manima, Moyize soolaka bambanza tatu na lweka ya esete ya Yolodani, na lweka yina ke basikilaka ntangu. **42** Bambanza yango ke vwanda bambanza ya kubumbimina samu na muntu yina me kufwa mpangi ya yandi muntu na luzolo ya yandi mosi

ve. Na kutala mbote, yandi vwandaka yina muntu yina ve, kasi yandi me kufwa yandi. Na yina, yandi lenda kwenda bumbama na mosi ya bambanza tatu yina samu na kuvwanda moyo. **43** Bambanza yango ni yayi: Besele kuna na myongo ya yinsi ya kuyuma, samu na ba-Lubene, Lamote kuna na Ngalaade samu na ba-Ngade, Ngolane kuna na Basane samu na ba-Manase. **44** Yayi ni Musiku yina Moyize pesaka na bana ya Isayeli. **45** Yayi ni malongi, misiku mpe bansalulu ya misiku, yina Moyize pesaka na bana ya Isayeli na ntangu yina bawu basikaka na yinsi ya Ngipiti. **46** Ya vwandaka na lweka ya esete ya Yolodani, na mudimba yina ke talasanaka na Bete-Pewole, kuna na yinsi ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli, yina vwandaka zinga kuna na Esebone. Moyize na bana ya Isayeli nungaka Siwone ntangu bawu basikaka na yinsi ya Ngipiti. **47** Bawu bakaka yinsi ya yandi mpe yinsi ya Onge, ntinu ya Basane. Bantinu nyonso zole yina ya ba-Amoli vwandaka yala kuna na lweka ya esete ya Yolodani, na lweka yina ke basikilaka ntangu. **48** Bana ya Isayeli bakaka kizunga nyonso kubanda na mbanza Alowele yina kele na kumu ya muzumba ya Alenone, tii na mongo ya Siyone. Mongo ya Siyone ni mongo ya Elemone. **49** Na kati ya kizunga yango, ya kele na mudimba nyonso yina ata kima ke menaka ve, kuna na lweka ya esete ya Yolodani, na lweka yina ke basikilaka ntangu, tii na mubu ya Alaba, kuna na yisi ya mongo ya Pisenga.

5 Moyize bokilaka bantu nyonso ya Isayeli, mpe yandi tubaka na bawu: Isayeli! Beno kuwa misiku mpe bansalulu ya misiku yina mu ke na kuwakisa na makutu ya beno bubu yayi. Beno fwana kulongoka yawu mpe beno fwana kubumba yawu samu na kusadila yawu. **2** Yave Nzambi ya beto salaka ngwisani na beto kuna na mongo Olebe. **3** Ya kele ve na batata ya beto Yave salaka ngwisani yayi. Kasi ni na beto, beto yayi kele awa bubu yayi, beto nyonso yayi yina kele moyo. **4** Yave zonzaka na beno kizizi na kizizi kuna na zulu ya mongo na kati-kati ya tiya. **5** Munu mu vwandaka na ntangu yina na kati-kati ya Yave na beno, samu na kuzonzila beno mambu ya Yave. Samu ti beno vwandaka na boma ya tiya, mpe beno yulukaka ve mongo. Yave tubaka: **6** «Mu kele Yave Nzambi ya nge yina me basisa nge na yinsi ya Ngipiti, kisika nge vwandaka na bundongo.» **7** «Kuvwanda ve na banzambi ya nkaka na ntadisi ya munu.» **8** «Kuyidika ve kiteki ya kusambila. Ata kifwani ya bima yina kele kuna na zulu, to yina kele na yisi awa na ntoto, to yina kele na maza kuna na yisi ya ntoto. **9** Kufukimina yawu ve, mpe kusambila yawu ve, samu ti munu Yave, Nzambi ya nge, mu kele Nzambi yina kele na kimbanda. Masumu ya batata, mu ke futisaka yawu na bana ya bawu tii na mbandu ya tatu, mpe na mbandu ya yiya ya bayina ke yinaka munu. **10** Kasi mu ke salaka mambu ya mbote tii na funda ya bambandu na bayina ke zolaka munu, mpe ke kebaka misiku ya munu.» **11** «Kusadila ve nkumbu ya munu Yave Nzambi ya nge na mutindu ya yimbi. Samu ti munu Yave, mu ke sembaka bayina ke sadilaka nkumbu ya munu na mutindu ya yimbi.» **12** «Zitisa kilumbu ya Saba mutindu kilumbu ya longo, mutindu Yave Nzambi ya nge me tumisa nge. **13** Nge ke sala bilumbu sambanu. Nge ke sala bisalu ya nge nyonso. **14** Kasi kilumbu ya nsambwadi kele Saba samu na Yave, Nzambi ya nge. Kusala ve ata kisalu mosi na kilumbu yina, ya vwanda nge, ya vwanda mwana ya nge ya kento to ya bakala, ya vwanda kisadi ya nge ya kento to ya bakala, ya vwanda ngombe ya nge, ya vwanda mbuluku ya nge, ya vwanda kibulu ni kibulu yina kele ya nge, ya vwanda nzenza yina ke vwandaka na bwala ya nge. Samu ti kisadi ya nge ya kento to ya bakala kupema mutindu nge mosi. **15** Bambuka moyo ti nge vwandaka mundongo na yinsi ya Ngipiti. Ni Yave Nzambi ya nge basisaka nge kuna na lulendo ya yandi mpe na ngolo ya yandi. Ni yawu yina Yave Nzambi ya nge me pesa nge ntumunu ya kuzitisaka kilumbu ya Saba.» **16** «Zitisa tata na mama ya nge, mutindu Yave Nzambi ya nge me tumisa nge, samu ti luzingu ya nge kuvwanda yinda mpe nge kuvwanda na kyese na yinsi yina munu Yave Nzambi ya nge ke na kupesa nge.» **17** «Kufwa muntu ve.» **18** «Kusala kinsuza ve.» **19** «Kulaba ve. **20** «Kutuba ve kimbangi ya luvunu na mpangi ya nge.» **21** «Kuzinina ve kento ya mpangi ya nge. Kuzinina ve yinzo ya mpangi ya nge. Kuzinina ve bilanga ya mpangi ya nge. Kuzinina ve kisadi ya yandi ya kento to ya bakala. Kuzinina ve ngombe ya yandi to mbuluku ya yandi. Kuzinina ve ata kima ni kima yina kele ya mpangi ya nge.» **22** Mambu yayi, Yave tubaka yawu na mukangu ya beno nyonso kuna na mongo, na kati-kati ya tiya, ya matuti mpe mulinga ya ndombe mingi. Yandi zonzaka na ndinga ya ngolo, ata kubwela dyambu ya nkaka. Yandi sonikaka mambu yango na zulu ya matadi zole, mpe yandi pesaka munu yawu. **23** Ntangu beno kuwaka ndinga yina vwandaka wakana na kati-kati ya kitombe ya ngolo mpe ntangu mongo vwandaka lema tiya, beno belamaka na munu, beno na bamfumu nyonso ya bifumba ya beno mpe bakuluntu ya beno. **24** Beno tubaka mutindu yayi: «Tala mutindu Yave Nzambi ya beto me talisa beto nkembo mpe bunene ya yandi. Beto me kuwa ndinga ya yandi na kati-kati ya tiya. Bubu yayi beto me tala ti Nzambi lenda zonza na muntu, mpe muntu yango lenda tatamana na kuvwanda moyo. **25** Kasi ntangu yayi samu na yinki kufwa na tiya ya ngolo yayi? Kana beto tatamana na kuwa ndinga ya Yave Nzambi ya beto, beto ke kufwa! **26** Ya kele ve na muntu yina me kuwaka mutindu beto ndinga ya Nzambi ya moyo kuzonza na kati-kati ya tiya, mpe muntu yango me tatamanaka na kuvwanda moyo. **27** Nge Moyize, belama mpe kuwa mambu nyonso yina Yave Nzambi ya beto ke zonza. Ni nge ke zabisa beto mambu nyonso yina Yave Nzambi ya beto ke zonza na nge. Beto ke kuwa yandi mpe beto ke sadila mambu ya yandi.» **28** Yave kuwaka mambu yina beno tubaka na munu. Na yina, Yave tubaka na munu: «Mu me kuwa mambu nyonso yina bantu yayi me zonza na nge. Bawu me sala mbote na kuzonza na nge mutindu yina. **29** Ya zolaka vwanda mbote kana bawu zolaka tatamana na kuvwanda na ntima yina ya kuzitisa munu, kulanda bantumunu ya munu, samu ti bawu kuvwanda mbote bantangu nyonso, bawu na bana ya bawu! **30** Kwenda tuba na bawu: "Beno vutuka na bayinzo ya beno". **31** Kasi nge, nge ke bikana na munu awa. Mu ke zonza na nge bantumunu nyonso na misiku mpe na bansalulu ya misiku yina nge ke longisa bawu, samu ti bawu kusadila yawu na yinsi yina mu ke na kupesa bawu mutindu mvwilu ya bawu.» **32** Na yina, beno fwana kusadila mambu nyonso yina Yave Nzambi ya beno me tumisa beno. Beno bika yawu ata fyoti ve. **33** Beno fwana kutambula kaka na nzila yina Yave Nzambi ya beno me tumisa beno, samu ti beno kuvwanda moyo, beno kuvwanda mbote, mpe beno kuzingila na yinsi yina beno ke kwenda baka mutindu mvwilu ya beno.

6 Yayi ni ntumunu, misiku, mpe bansalulu ya misiku yina Yave Nzambi ya beno me tumisa munu na kulongisa beno. Beno ke sadila yawu na yinsi yina beno ke kwenda baka mutindu mvwilu ya beno. **2** Samu ti beno ke zitisa Yave Nzambi ya beno bilumbu nyonso ya luzingu ya beno, na kusadilaka misiku ya yandi nyonso mpe bantumunu ya yandi nyonso yina mu ke na kupesa beno, beno na bana ya beno, mpe batekolo ya beno, samu ti luzingu ya beno kuvwanda yinda. **3** Na yina, Isayeli,

beno fwana kuwa. Beno fwana kusadila yawu samu ti beno kuvwanda mbote, beno kubutana mpe beno kukuma mingi na yinsi yayi ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi, mutindu Yave Nzambi ya bankooko ya beno tubilaka beno yawu. **4** «Isayeli, kuwa: Yave Nzambi ya beto kele Yave kaka mosi. **5** Nge fwana kuzola Yave Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso mpe na ngolo ya nge nyonso. **6** Mambu yayi mu ke na kupesa nge bubu yayi, yawu fwana kuvwanda na ntima ya nge. **7** Nge fwana kulongisaka yawu na bana ya nge. Nge fwana kuzabisaka bawu yawu na ntangu nge ke vwanda na yinzo mpe na ntangu nge ke tambula na nzila, na ntangu nge ke lala mpe na ntangu nge ke vumbuka. **8** Nge fwana kukanga yawu na diboko ya nge mutindu kidimbu. Yawu fwana kuvwanda mutindu bidimbu na bambunzu ya beno. **9** Nge fwana kusonika yawu na makunzi ya mwelo ya yinzo ya nge mpe na myelo ya bambanza ya nge.» **10** Ntangu Yave Nzambi ya beno ke kotisa beno na yinsi yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya beno Abalayami, Isaaki mpe Yakobi na kupesa beno, beno ke kuzwa bambanza ya nene mpe ya kitoko yina beno tungaka ve, **11** bayinzo ya kufuluka na bima ya konso mutindu yina beno tulaka ve, mabulu ya maza yina beno timunaka ve, bilanga ya bayinti ya vinu mpe bilanga ya bayinti ya olive yina beno kundaka ve. Na yina, ntangu beno ke kudya mpe beno ke yukuta, **12** beno fwana kusala keba! Beno kuzimbana ve Yave yina basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, kisika yina beno vwandaka na bundongo. **13** Ni Yave Nzambi ya beno, beno fwana kuzitisa. Ni yandi beno fwana kusadila. Ni na Nkumbu ya yandi beno fwana kudyaka bandefi. **14** Beno fwana kulanda ve banzambi ya nkaka, banzambi ya bantu yina kele pene-pene na beno. **15** Samu ti Yave Nzambi ya beno, yina kele na kati-kati ya beno, yandi kele Nzambi yina ke na kimbanda. Yave Nzambi ya beno lenda kudasukila beno. Yandi lenda sala ti beno manisa na kufwa, mpe beno kuzimbana na ntoto yayi. **16** Beno fwana kusombola ve Yave Nzambi ya beno, mutindu beno sombolaka yandi kuna na Masa. **17** Beno fwana kusadila bantumunu ya Yave Nzambi ya beno, malongi mpe bansalulu ya misiku ya yandi, yina yandi me pesa beno. **18** Beno fwana kusala yina kele ya kudedama mpe yina kele mbote na meso ya Yave, samu ti beno kuvwanda mbote mpe beno kubaka yinsi yina Yave kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kupesa beno. **19** Beno ke bingisa ntama na beno bambeni nyonso ya beno mutindu Yave tubaka yawu. **20** Mbasi-mbasi, ntangu bana ya beno ke yufula beno: «Samu na yinki Yave Nzambi ya beto pesaka beno bandongosolo yayi, bansalulu yayi ya misiku mpe banzengolo yayi?» **21** Beno ke zonza na bawu mutindu yayi: «Beto vwandaka mindongo ya Falawo na yinsi ya Ngipiti. Kasi na lulendo ya yandi, Yave basisaka beto kuna. **22** Yave salaka bidimbu mpe bimangu ya nene mpe ya ngitukulu na meso ya beto, samu na kutalisa Falawo mpasi, yandi na dikanda ya yandi nyonso, mpe na yinsi nyonso ya Ngipiti. **23** Yandi basisaka beto na Ngipiti samu na kunata beto na yinsi yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya beto na kupesa beto yawu. **24** Yave pesaka beto ntumunu ya kusadila misiku nyonso yayi, mpe na kuzitisa Yave Nzambi ya beto, samu ti beto kuvwanda mbote bantangu nyonso, mpe yandi kukeba luzingu ya beto. Ni yawu yina bubu yayi mambu kele mutindu yayi. **25** Ya ke vwanda ludedomo samu na beto kana beto kusadila ntumunu yayi na ntadisi ya Yave Nzambi ya beto, mutindu yandi tumisaka beto yawu.»

7 Ntangu Yave Nzambi ya beno ke kotisa beno na yinsi yina beno ke kota, samu na kubaka yawu mutindu mvwilu ya beno, yandi ke bingisa na mantwala ya beno makanda mingi ya bantu: ba-Iti, ba-Ngilengazi, ba-Amoli, ba-Kaanani, ba-Pelizi, ba-Yivi, ba-Yebuse, makanda nsambwadi yayi ya bantu yina me lutila beno na lutangu mpe bawu me lutila beno na ngolo. **2** Ntangu Yave Nzambi ya beno ke yekula bawu na maboko ya beno, beno ke nunga bawu, beno ke kufwa bawu nyonso samu na Nzambi. Beno fwana kusala ve ngwisani na bawu. Beno fwana kutala bawu kyadi ve. **3** Beno fwana kuvukana na bantu yina ve na nzila ya makwela. Beno fwana kupesa ve bana ya beno ya bakento na makwela na bana ya bawu ya babakala. Beno fwana kukwelisa ve bana ya beno ya babakala na bana ya bawu ya bakento. **4** Samu ti bawu lendaka nata bana ya beno ntama na munu. Bana ya beno lendaka sambila banzambi ya nkaka. Yawu lendaka sala ti Yave kudasukila beno. Mpe Yave lendaka sala ti beno manisa na kufwa nswalu. **5** Kasi beno fwana kusala mutindu yayi samu na bawu: beno ke mwangisa biyokolo ya bawu ya minkayulu, beno ke mwangisa matadi ya bawu yina ba telemisaka mutindu bidimbu, beno ke zenga makunzi ya bawu ya longo ya nzambi ya bawu Asela, beno ke losa biteki ya bawu na tiya. **6** Samu ti beno kele dikanda mosi ya longo samu na Yave Nzambi ya beno. Yave Nzambi ya beno soolaka beno samu ti beno kuvwanda mvwilu ya yandi mosi na kati ya makanda nyonso ya bantu yina kele na ntoto. **7** Ya zola kutuba ve ti beno me lutila mingi na bantu nyonso ni yawu yina Yave me kangama na beno mpe yandi me soola beno. Ya kele mutindu yina ve. Na kutala mbote, beno kele dikanda ya bantu ya kulutila ndambu na bantu nyonso. **8** Ya ke samu ti Yave me zola beno. Ya ke samu ti Yave zolaka na kulungisa nsilulu yina yandi salaka na sika ya bankooko ya beno. Ni yawu yina yandi basisaka beno na lulendo ya yandi. Yave kuulaka beno na yinsi yina beno vwandaka mindongo. Yandi katulaka beno na maboko ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. **9** Na yina, beno fwana kuzaba ti ni Yave Nzambi ya beno kele Nzambi. Ni yandi kele Nzambi ya kukwikama. Yandi ke kebaka ngwisani ya yandi, mpe yandi ke vwandaka ya kukwikama tii na funda ya bambandu samu na bayina ke zolaka yandi mpe ke landaka bantumunu ya yandi. **10** Kasi bayina ke yinaka yandi, yandi ke futisaka bawu yimbi ya bawu na nswalu. Yandi ke zimbisaka bawu. Yandi ke zingilaka ve na kuyina muntu yina ke yinaka yandi. Yandi ke sembaka bawu nswalu. **11** Na yina, beno fwana kusadila bantumunu, bansalulu ya misiku mpe banzengolo yayi mu ke na kupesa beno bubu yayi samu ti beno kusadila yawu. **12** Kana beno kuwa mbote-mbote banzengolo, kana beno kulanda yawu mpe beno kusadila yawu, Yave Nzambi ya beno ke keba ngwisani ya yandi na kati ya kukwikama nyonso samu na beno. Yandi ke lungisa mambu ya mbote yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kusadila beno. **13** Yandi ke zola beno, yandi ke sakumuna beno, yandi ke funisa beno na ntoto yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kupesa beno. Yandi ke sakumuna bana ya beno. Yandi ke sakumuna bambuma yina beno ke yonzika na ntoto ya beno, bambuma ya faline, vinu, mafuta. Yandi ke sakumuna bana ya bibulu ya beno, bangombe ya beno, mameme mpe bankombo ya beno. **14** Yave ke sakumuna beno kulutila makanda ya nkaka ya bantu. Na sika ya beno, ya ke vwanda ve na kento to bakala ya kisita. Na kati ya bibulu ya beno, ya ke vwanda ve na kibulu yina ke butaka ve. **15** Yave ke losa ntama na beno konso kimbevo. Yandi ke bika ve na sika ya beno ata kiyoolo mosi na kati ya biyoolo nyonso ya ngolo ya Ngipiti yina beno me zaba. Yandi ke fidisa yawu na sika ya bayina ke yinaka beno. **16** Beno ke manisa na kufwa makanda nyonso ya bantu yina Yave Nzambi ya beno ke yekula na maboko ya beno. Beno fwana kutala bawu kyadi ve. Beno fwana kusambila banzambi ya bawu ve, samu ti yawu

ke vwanda mutambu samu na beno. **17** Beno lenda banza mutindu yayi na yisi ya ntima: «Makanda yayi ya bantu me lutila mingi na beto, wapi mutindu beto lenda bingisa bawu na yinsi ya bawu?». **18** Beno fwana kuvwanda ve na boma ya bawu! Kasi beno fwana kubambuka moyo na yina Yave Nzambi ya beno salaka na Falawo mpe na Ngipiti nyonso, **19** mambu ya nene yina beno talaka na meso ya beno, bidimbu na bimangu, lulendo ya yandi, na ngolo ya yandi nyonso, ntangu Yave Nzambi ya beno basisaka beno. Ni mutindu yina Yave Nzambi ya beno ke sala na makanda nyonso ya bantu yina beno ke tala boma. **20** Yave Nzambi ya beno ke fidisa bawu banyosi, tii ntangu yina bayina nyonso bikanaka ntete moyo na kwendaka bumbama ke manisa na kuzimbana. **21** Beno tekita ve na mantwala ya bawu. Samu ti Yave Nzambi ya beno yina kele na kati-kati ya beno, yandi kele Nzambi ya nene mpe ya nsisi. **22** Yave Nzambi ya beno ke bingisa makanda yina ya bantu na mantwala ya beno malembe-malembe. Beno lenda manisa na kufwa bawu nyonso nswalu-nswalu ve. Samu ti bibulu ya mfinda lenda butana mingi mpe bawu lenda kwamisa beno. **23** Yave Nzambi ya beno ke yekula makanda yina ya bantu na maboko ya beno. Yandi ke kotisa muvusu na kati ya bawu tii ntangu yina bawu nyonso ke manisa na kufwa. **24** Yandi ke yekudila beno bantinu ya bawu. Beno ke zimbisa bankumbu ya bawu na ntoto yayi. Ata muntu ve lenda vibidila na mantwala ya beno, tii ntangu beno ke manisa na kufwa bawu nyonso. **25** Beno fwana kuyoka biteki ya banzambi ya bawu. Beno kuzinina ve palata to wolo yina kele na biteki yango. Beno fwana kubaka yawu ve. Yawu lenda vwanda mutambu samu na beno. Samu ti yawu kele nganzi samu na Yave Nzambi ya beno. **26** Beno fwana kukotisa ve bima ya nganzi na bayinzo ya beno. Kana ve, beno ke vwanda bayina ba fwana kufwa mutindu bawu. Beno fwana kutala yawu mutindu bima ya kulutila yimbi mpe ya nganzi, samu ti bima yina kele ya kumwangisa yawu nyonso samu na Nzambi.

8 Moyize tubaka: Bantumunu nyonso mu ke na kupesa beno bubu yayi, beno fwana kusadila yawu. Na yina, beno ke zinga, beno ke butana, mpe beno ke kwenda baka yinsi yina Yave kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kupesa bawu. **2** Beno fwana kubambuka moyo na nzila nyonso yina Yave Nzambi ya beno nataka beno na bamvula makumi yiya ya muvimba na yinsi ya kuyuma. Ya vwandaka samu na kutalisa beno mpasi, samu na kumeka beno, samu na kuzaba yinki kele na kati ya bantima ya beno. Yandi sosaka na kuzaba kana beno zolaka zola to beno zolaka zola ve na kusadila bantumunu ya yandi. **3** Na yina, yandi kotisaka beno na bumputu, yandi fwisaka beno nsatu. Na manima, yandi pesaka beno mane ya kudya, bima mosi yina beno zabaka ntete ve, ya vwanda beno, ya vwanda bankooko ya beno. Nyonso yina, samu na kulongisa beno ti muntu ke zingaka kaka na mampa ve, kasi muntu ke zingaka na nyonso yina ke basikaka na yinwa ya Yave. **4** Bilele ya beno bebaka ve, mpe makulu ya beno vimbaka ve na bamvula makumi yiya nyonso yina. **5** Na yina, beno fwana kuzaba mbote-mbote ti Yave Nzambi ya beno ke na kulonga beno mutindu tata ke longaka mwana ya yandi. **6** Beno fwana kusadila bantumunu ya Yave Nzambi ya beno. Beno landa banzila ya yandi, mpe beno zitisa yandi. **7** Yave Nzambi ya beno ke na kukotisa beno na yinsi ya mbote, yinsi yina kele na mizumba ya maza. Maza ya mikelo mpe maza yina ke basikaka na yisi ya ntoto ke mwanganaka kuna na myongo mpe na midimba. **8** Ya kele yinsi ya bambuma ya faline, ya oloze, ya bayinti ya vinu, ya bayinti ya fike mpe bayinti ya ngelenade. Ya kele yinsi ya mafuta ya olive mpe mafuta ya nyosi. **9** Ya kele yinsi yina beno ke kudya mampa na ndambu-ndambu ve. Kuna beno ke kondwa ata kima mosi ve. Ya kele yinsi yina matadi kele ya kufuluka na bisengo. Beno ke basisa bisengo ya mbwaki na myongo yina kele kuna. **10** Beno ke kudya mpe kuyukuta. Beno ke tonda Yave Nzambi ya beno samu na yinsi ya mbote-mbote yina yandi me pesa beno. **11** Kasi beno fwana kusala keba! Beno fwana kuzimbana ve Yave Nzambi ya beno. Beno fwana kuzimbana ve na kusadila bantumunu ya yandi, banzengolo ya yandi mpe bansalulu ya misiku ya yandi, mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi. **12** Beno fwana kusala keba! Beno ke kudya mpe kuyukuta. Beno ke tunga bayinzo ya kitoko mpe beno ke zinga na kati ya yawu. **13** Bangombe ya beno, mameme mpe bankombo ya beno ke kuma ya mingi. Palata na wolo ke kuma ya mingi samu na beno. Nyonso yina kele ya beno ke kuma ya mingi. **14** Kasi beno fwana kusala keba na kubwa ve na lunangu, mpe kuzimbana Yave Nzambi ya beno, yina basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, kisika yina beno vwandaka na bundongo. **15** Yandi tambusaka beno na kati ya yinsi ya kuyuma yayi ya nene-nene mpe ya nsisi, yinsi ya banyoka ya tiya mpe ya bankala-nseke, yinsi ya mpwila ya maza, kisika yina ata maza kele ve. Yandi basisilaka beno maza na ditadi ya kulutila ngolo. **16** Yandi dikisaka beno, na yinsi ya kuyuma, mane yina bankooko ya beno zabaka ve, samu na kukotisa beno na bumputu, kumeka beno, mpe na manima, kusala beno mambu ya mbote. **17** Beno fwana kutuba ve na bantima ya beno mutindu yayi: «Ni na lulendo mpe na ngolo ya beto mosi beto me kuzwa bimvwama nyonso yayi.» **18** Beno fwana kubambuka moyo na Yave Nzambi ya beno. Ya tsyelika ni yandi ke na kupesa beno ngolo ya kuzwa bimvwama nyonso yayi, samu na kulungisa ngwisani ya yandi, yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kusala. Ni yawu yina bubu yayi mambu kele mutindu yayi. **19** Kasi kana beno kuzimbana Yave Nzambi ya beno, kana beno kulanda banzambi ya nkaka, kana beno kusambila banzambi yina mpe beno kufukama na mantwala ya bawu, mu ke na kukebisa beno bubu yayi: beno ke zimbana beno nyonso. **20** Beno ke zimbana mutindu makanda ya bantu yina Yave ke na kuzimbisa na mantwala ya beno, samu ti beno me wila ve Yave Nzambi ya beno.

9 Isayeli, beno kuwa! Bubu yayi beno ke sabuka nzadi ya Yolodani. Beno ke kwenda bingisa makanda ya bantu ya kulutila nene mpe ngolo na beno. Beno ke baka bambanza ya nene, ya kutungama na bibaka ya lukengolo yina me kwenda tii na zulu. **2** Ba ke bantu mosi ya ngolo mpe ya mitela ya yinda. Bawu kele bana ya Anake. Beno me zaba bawu. Beno ke kuwaka mambu yayi ba ke zonzaka samu na bawu: «Nani lenda telama na mantwala ya bana ya Anake?» **3** Kasi beno fwana kuzaba bubu yayi ti yandi mosi Yave Nzambi ya beno ke na kutambula na mantwala ya beno mutindu tiya yina ke yokaka. Ni yandi ke mwangisa bawu. Ni yandi ke kulula bawu na mantwala ya beno. Beno ke bingisa beno. Beno ke zimbisa bawu nswalu, mutindu Yave tubilaka beno yawu. **4** Ntangu Yave Nzambi ya beno ke bingisa bawu na mantwala ya beno, beno fwana kuzonza ve mutindu yayi: «Ya kele samu na ludedomo ya beto mosi Yave me pesa beto yinsi yayi mutindu mvwilu ya beto!» Ya tsyelika ya kele kaka samu na yimbi ya bawu Yave ke na kubingisa makanda ya bantu yina na mantwala ya beno. **5** Ve! Ya kele ve samu na ludedomo to kusungama ya bantima ya beno, beno ke na kubaka yinsi ya bawu mutindu mvwilu ya beno. Kasi ya kele kaka samu na yimbi ya bawu Yave Nzambi ya beno ke na kubingisa makanda ya bantu yina na mantwala ya beno. Ya kele mpe samu na kulungisa ndefi

yina Yave salaka na bankooko ya beno, Abalayami, Isaaki mpe Yakobi. **6** Na yina, beno fwana kuzaba mbote-mbote ti ya kele ve samu na ludedomo ya beno Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno yinsi ya mbote-mbote yayi samu ti yawu kuvwanda mvwilu ya beno. Na kutala mbote, beno kele bantu mosi ya yintu-ngolo. **7** Beno bambuka moyo. Beno fwana kuzimbana ve ti beno fwemisaka Yave Nzambi ya beno kuna na yinsi ya kuyuma. Kubanda kilumbu yina beno basikaka na Ngipiti tii kilumbu yina beno kumaka na kisika yayi, beno balukilaka Yave. **8** Kuna na mongo ya Olebe, beno fwemisaka Yave. Na yina, Yave dasukilaka beno. Mpe ya bikanaka kaka fyoti yandi sala ti beno nyonso manisa na kufwa. **9** Ntangu mu yulukaka na mongo samu na kwenda baka matadi, matadi ya ngwisani yina Yave salaka na beno, mu zingilaka kuna bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu, ata kudya madya, ata kunwa maza. **10** Yave pesaka munu matadi nyonso zole yina yandi mosi Nzambi sonikaka na musapi ya yandi mambu nyonso yina Yave zonzaka na mongo, na kati-kati ya tiya, na kilumbu ya lukutakanu ya nene. **11** Ni na manima ya bilumbu makumi yiya Yave pesaka munu matadi nyonso zole, matadi ya ngwisani. **12** Yave tubaka na munu: «Telama nge kulumuka nswalu. Samu ti bantu ya nge, bayina nge basisaka na Ngipiti, bawu me kubwa na disumu ya nene. Bawu me bika na nswalu nzila yina mu tumisaka bawu na kulanda. Bawu me yidika kiteki na bisengo ya kusulumuka.» **13** Yave tubaka dyaka na munu: «Mu ke na kutala ti bantu yayi kele bantu mosi ya yintu-ngolo. **14** Bika ti munu mosi mu manisa na kufwa bawu. Mu ke zimbisa nkumbu ya bawu na ntoto yayi. Na manima mu ke sala ti nge kuvwanda dikanda mosi ya bantu yina ke lutila mingi mpe yina ke lutila ngolo na bantu yayi.» **15** Mu kulumukaka dyaka mongo. Mongo yango vwandaka lema tiya. Mu vwandaka na matadi nyonso zole ya ngwisani na maboko. **16** Ni kuna mu kwizaka tala ti beno salaka disumu na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno. Beno yidikaka mwana ya ngombe na bisengo ya kusulumuka. Beno bikaka na nswalu nzila yina Yave tumisaka beno na kulanda. **17** Ni yawu yina mu losaka matadi zole yina vwandaka na munu na maboko, mu pasulaka yawu na meso ya beno. **18** Mu bikanaka kuna ya kubwa kizizi na ntoto, mutindu na mbala ya ntete, bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu, ata kudya madya, ata kunwa maza. Mu salaka mutindu yina samu na masumu nyonso yina beno salaka. Beno fwemisaka Yave, beno salaka mambu yina yandi ke zolaka ata fyoti ve. **19** Mu vwandaka na boma ya nkele mpe kudasuka ya Yave. Yandi dasukilaka mingi beno, mpe ya binaka kaka fyoti yandi sala ti beno nyonso kufwa. Kasi Yave wilaka munu dyaka na mbala yina. **20** Yave dasukilaka mingi Aloni, mpe ya bikanaka kaka fyoti yandi kufwa yandi. Kasi mu sambilaka mpe samu na Aloni na ntangu yina. **21** Mu bakaka kiteki ya mwana ya ngombe, disumu yina beno yidikaka, mu losaka yawu na tiya, mu pasulaka yawu, mu nikaka yawu, tii yina yawu kumaka fundu-fundu. Mu losaka fundu-fundu yango na muzumba yina ke kulumukaka katuka na mongo. **22** Na Tabela, na Masa mpe na Kibelote-Tava, beno fwemisaka Yave. **23** Na Kadese-Baleneya, Yave zolaka fidisa beno, yandi tubaka mutindu yayi: «Beno kwenda nwana mpe beno baka yinsi yayi mu ke na kupesa beno». Kasi beno mangaka na kutumama na ntumunu ya Yave Nzambi ya beno. Beno kwikilaka yandi ve. Beno wilaka yandi ve. **24** Kubanda ntangu yina mu zabaka beno, beno ke mangaka ya beno na kutumama na Yave. **25** Mu kubwaka na ntoto na mantwala ya Yave. Mu bikanaka mutindu yina bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu. Samu ti Yave tubaka ti yandi ke manisa na kufwa beno nyonso. **26** Mu sambilaka Yave. Mu tubaka mutindu yayi: «Mfumu Nzambi, kumanisa ve na kufwa bantu ya nge, mvwilu ya nge. Bayina nge kuulaka na bunene ya nge. Bayina nge basisaka na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya nge. **27** Bambuka moyo na bisyelo ya nge Abalayami, Isaaki mpe Yakobi. Kutala ve yintu-ngolo ya bantu yayi. Kutala ve yimbi ya bantima ya bawu. Kutala ve disumu ya bawu. **28** Kana ve, bantu ya yinsi yina nge me basisa beto, bawu ke tuba mutindu yayi: "Ya ke samu ti Yave lendaka ve na kukotisa bawu na yinsi yina yandi salaka bawu nsilulu. To yandi vwandaka yina bawu, ni yawu yina yandi basisaka bawu samu na kwenda kufwa bawu na yinsi ya kuyuma." **29** Bawu kele bantu ya nge. Bawu kele mvwilu ya nge. Bayina nge basisaka na lulendo ya nge ya nene, na ngolo ya nge nyonso.»

10 Na ntangu yina, Yave tubaka na munu: «Yidika matadi zole mutindu matadi yina ya ntete. Yidika mpe sanduku ya mabaya. Na manima, yuluka na sika ya munu na mongo. **2** Mu ke sonika na matadi yina mambu yina vwandaka na matadi ya ntete yina nge pasulaka. Na manima nge ke tula matadi yina na sanduku.» **3** Na yina, mu yidikaka sanduku ya mabaya ya akasya. Mu yidikaka matadi zole mutindu matadi ya ntete. Na manima mu yulukaka na mongo na matadi nyonso zole na maboko. **4** Yave sonikaka na matadi yango mambu yina yandi sonikaka na matadi ya ntete. Ni mambu kumi yina yandi zonzaka na beno kuna na mongo, na kati-kati ya tiya, na kilumbu ya lukutakanu. Na manima ya kusonika mambu yina, Yave pesaka munu matadi yango. **5** Mu kulumukaka dyaka mongo, mu tulaka matadi yango na sanduku yina mu yidikaka. Matadi yango ke kaka kuna mutindu Yave tumisaka munu yawu. **6** Bana ya Isayeli bikaka kisika ya mabulu ya maza ya bana ya Yakane samu na kukwenda na Mosela. Ni kuna Aloni kufwaka, mpe ba zikaka yandi kuna. Mwana ya yandi Eleyazale yinganaka na kisika ya yandi na kisalu ya bunganga-Nzambi. **7** Bawu katukaka kuna samu na kukwenda na Ngudengoda. Bawu katukaka na Ngudengoda na kukwenda na Yotebata, yinsi yina kele na mizumba ya maza. **8** Na ntangu yina, Yave tulaka kifumba ya Levi na lweka. Yandi pesaka bawu kiyeko ya kunangunaka Sanduku ya Ngwisani ya Yave. Yandi pesaka bawu mpe kiyeko ya kukwendaka na mantwala ya Yave samu na kusala kisalu ya Yave, mpe samu na kusakumunaka bantu na Nkumbu ya Yave. Ya ke mutindu yina tii bubu yayi. **9** Ni yawu yina kifumba ya Levi kuzwaka ve ntoto mutindu bampangi ya bawu. Ni Yave kele mvwilu ya bawu, mutindu Yave Nzambi ya beno tubaka na yina me tadila bawu. **10** Mu bikanaka kuna na mongo, mutindu na mbala yina ya ntete, bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu. Yave wilaka munu dyaka na mbala yina. Yave bikaka na kufwa beno. **11** Yave tubaka na munu: «Telama nge kwenda twadisa bantu ya Isayeli. Bawu fwana kwenda baka yinsi yina mu kudyaka ndefi na bankooko ya bawu na kupesa bawu.» **12** Ntangu yayi, Isayeli, yinki Yave Nzambi ya beno ke na kuvingila na sika ya beno? Yave zola ti beno kuzitisa Yave Nzambi ya beno. Beno kulanda banzila ya yandi nyonso. Beno kuzola mpe kusadila Yave Nzambi ya beno, na ntima nyonso mpe na mwela nyonso. **13** Yave zola ti beno kusadila bantumunu ya yandi mpe bansalulu ya misiku ya yandi, mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi. Ni na mutindu yina beno ke vwanda mbote. **14** Tala, zulu, zulu ya mazulu, ntoto, mpe nyonso yina kele na yawu, ya kele ya Yave Nzambi ya beno. **15** Kasi Yave kangamaka kaka na bankooko ya beno. Ni bawu yandi zolaka. Na manima ya bawu, ni bana ya bawu. Ni beno yandi soolaka na kati ya bantu nyonso. Ni yawu yina bubu yayi mambu kele mutindu yayi. **16** Na yina, beno fwana kuzenga bubakala ya beno na kati ya bantima. Mpe beno fwana

kubika na kuvwanda na yintu-ngolo. **17** Samu ti Yave Nzambi ya beno kele Nzambi ya banzambi, Mfumu ya bamfumu, Nzambi ya nene, Nzambi ya lulendo mpe ya nsisi. Yandi ke talaka ve bizizi ya bantu. Yandi ke ndimaka mpe ve madeso ya bana. **18** Yandi ke nwaninaka mifwidi mpe bansaana samu na kunungisa bawu. Yandi ke zolaka banzenza yina me kwiza zinga na sika ya beno, yandi ke pesaka bawu madya mpe bilele. **19** Beno fwana kuzola banzenza yina ke na kuzinga na kati ya beno, samu ti beno mpe beno vwandaka banzenza na yinsi ya Ngipiti. **20** Ni Yave Nzambi ya beno, beno fwana kuzitisa. Ni yandi beno fwana kusadila. Ni na yandi beno fwana kukangama. Ni na nkumbu ya yandi beno fwana kudyaka bandefi. **21** Ni na yandi beno fwana kupesa masiika. Yandi kele Nzambi ya beno. Ni yandi salaka na sika ya beno mambu nyonso ya nene mpe ya nsisi yina beno talaka na meso ya beno. **22** Bankooko ya beno kwendaka na yinsi ya Ngipiti na lutangu ya makumi nsambwadi. Kasi bubu yayi, Yave Nzambi ya beno me sala ti beno kuvwanda mingi mutindu bambwetete ya mazulu.

11 Beno fwana kuzola Yave Nzambi ya beno. Beno fwana kusadila bantangu nyonso mambu ya yandi, misiku ya yandi, bansalulu ya misiku ya yandi mpe bantumunu ya yandi. **2** Beno kele ve mutindu bana ya beno yina me tala ve mpe me zaba ve. Beno, beno me zaba bubu yayi ndongosolo ya Yave Nzambi ya beno, bunene ya yandi, lulendo ya yandi, ngolo ya yandi nyonso, **3** mavanga ya yandi mpe bimangu ya yandi yina yandi salaka na kati-kati ya Ngipiti, na Falawo ntinu ya Ngipiti mpe na yinsi ya yandi nyonso, **4** mambu yina yandi salaka na binwani ya Ngipiti, na bampunda mpe binatunu ya yandi ya mvita, mutindu yandi vutulaka na zulu ya bawu maza ya Mubu ya Batwandu, ntangu bawu vwandaka landa beno. Yave zimbisaka bawu tii bubu yayi. **5** Beno zaba mambu yina yandi salaka na yinsi ya kuyuma tii kukuma ya beno na kisika yayi. **6** Beno zaba mambu yina yandi salaka na Datane mpe na Abilame, bana ya Elyabe na kifumba ya Lubene. Ntoto fungulaka yinwa ya yandi samu na kumina bawu, bawu na bantu ya bayinzo ya bawu, bayinzo ya bawu, mpe bayina nyonso landaka bawu, na kati-kati ya Isayeli nyonso. **7** Ya tsyelika, beno talaka na meso ya beno mosi mambu nyonso ya nene yina Yave salaka. **8** Na yina, beno fwana kusadila bantumunu nyonso yina mu ke na kupesa beno bubu yayi, samu ti beno kuvwanda na ngolo ya kubaka yinsi yina beno ke kwenda baka mutindu mvwilu ya beno. **9** Beno ke vwanda mpe na luzingu ya yinda na ntoto yina Yave kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kupesa bawu, bawu na bana ya bawu, yinsi yayi ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi. **10** Ya tsyelika yinsi yina beno ke kota na kubaka yawu mutindu mvwilu ya beno, ya kele ve mutindu yinsi ya Ngipiti yina beno basikaka. Kuna na Ngipiti, beno vwandaka sala dyaka ngolo na kumwangaka maza na bambuma yina beno vwandaka kunda, mutindu ba ke salaka na bilanga ya ndunda. **11** Kasi yinsi yina beno ke na kwendaka baka mutindu mvwilu ya beno, ya ke yinsi mosi ya myongo mpe ya midimba. Yawu ke kunwaka maza ya zulu, yina ke kubwaka na bamvula. **12** Ya ke yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke bakaka bunkete. Ya ke yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke tulaka meso bantangu nyonso kubanda na mbandukulu ya mvula tii na nsukunu ya yawu. **13** Kana beno landa bantumunu ya munu mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi, kana beno zola Yave Nzambi ya beno mpe beno kusadila yandi na ntima nyonso mpe na mwela nyonso, **14** mu ke nokisa bamvula na yinsi ya beno na ntangu ya yawu, bamvula ya ntombo mpe bamvula ya ndolo. Beno ke yonzika bambuma ya faline, vinu ya malu-malu mpe mafuta ya malu-malu. **15** Mu ke menisa mpe matiti mingi samu na bibulu ya beno. Beno ke kudya mpe beno ke yukuta. **16** Na yina, beno fwana kusala keba. Beno kundima ve ti ba vuna beno na kulanda nzila ya yimbi. Beno kusambila ve banzambi ya nkaka. Beno kufukama ve na mantwala ya banzambi ya nkaka. **17** Yave lenda kudasukila beno. Na yina, yandi lenda kanga dizulu ya yandi, mpe bamvula lenda noka dyaka ve. Ntoto lenda pesa dyaka madya ya yawu ve. Mpe beno lenda zimbana nswalu na yinsi ya mbote yina Yave ke na kupesa beno. **18** Beno fwana kukeba na ntima ya beno mpe na mwela ya beno mambu nyonso yayi mu ke na kupesa beno. Beno fwana kukanga yawu na maboko ya beno mutindu bidimbu. Yawu fwana kuvwanda mutindu bidimbu na bambunzu ya beno. **19** Beno fwana kulongisa yawu na bana ya beno. Beno fwana kuzabisa bawu yawu ntangu beno ke vwanda na yinzo mpe ntangu beno ke tambula na nzila, ntangu beno ke lala mpe ntangu beno ke vumbuka. **20** Beno fwana kusonika yawu na makunzi ya myelo ya bayinzo ya beno mpe na myelo ya bambanza ya beno. **21** Ni na yina, bantangu nyonso yina zulu ke zingila na zulu ya ntoto, luzingu ya beno na luzingu ya bana ya beno ke vwanda yinda na ntoto yina Yave kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kupesa bawu. **22** Ya tsyelika kana beno kukeba bantumunu nyonso yayi mu ke na kupesa beno, kana beno kusadila yawu, kana beno kuzola Yave Nzambi ya beno, kana beno kulanda banzila ya yandi nyonso mpe beno kukangama na yandi, **23** Yave ke bingisa makanda nyonso ya nkaka ya bantu. Beno ke baka bayinsi ya makanda ya bantu ya kulutila nene mpe ngolo na beno. **24** Konso kisika yina makulu ya beno ke dyata, yawu ke vwanda ya beno. Ntoto ya beno ke banda na yinsi ya kuyuma tii na Libane, kubanda na nzadi ya Efalate tii na mubu ya wesete. **25** Ata muntu lenda telama na mantwala ya beno. Yave Nzambi ya beno ke pesa boma na bantu nyonso mutindu yandi zonzaka. Yandi ke sala ti ba tala beno nsisi na yinsi nyonso yina beno ke kwenda. **26** Tala, mu me tula na mantwala ya beno lusakumunu na nsiingulu. **27** Lusakumunu, kana beno kutumama na bantumunu ya Yave Nzambi ya beno, yina mu ke na kupesa beno bubu yayi. **28** Nsiingulu, kana beno kutumama ve na bantumunu ya Yave Nzambi ya beno, kana beno kubika nzila yina mu ke na kutumisa beno na kulanda bubu yayi, kana beno kulanda banzambi ya nkaka yina beno me zaba ve. **29** Ntangu Yave Nzambi ya beno ke kotisa beno na yinsi yina beno ke kwenda baka mutindu mvwilu ya beno, beno ke zonza mambu ya lusakumunu na mongo ya Ngalizime, mpe mambu ya nsiingulu na mongo ya Ebale. **30** Myongo nyonso zole yina kele na lweka ya wesete ya Yolodani, na lweka yina ke dyaminaka ntangu, na yinsi ya ba-Kaanani yina ke zingaka na mudimba yina ata kima ke menaka ve, na kutalasanaka na Ngilengale, pene-pene na bayinti ya nene yina ba ke bokilaka Mole. **31** Ya tsyelika, beno ke na kukwenda sabuka nzadi ya Yolodani samu na kwenda baka yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno. Beno ke baka yawu mpe beno ke zinga kuna. **32** Beno fwana kusadila misiku nyonso mpe bansalulu ya misiku yina mu ke na kutula na mantwala ya beno bubu yayi.

12 Yayi ni misiku na bansalulu ya misiku yina beno fwana kusadila bilumbu nyonso yina beno ke zinga na ntoto yina Yave, Nzambi ya bankooko ya beno, ke na kupesa beno samu ti yawu kuvwanda ya beno. **2** Beno fwana kumwangisa bisika nyonso yina makanda ya bantu ke sambilaka banzambi ya bawu, makanda ya bantu yina beno ke kwenda bingisa. Ya vwanda na zulu ya myongo, na myongo ya fyoti to na yisi ya konso

yinti yina kele na makasa ya maza. **3** Beno fwana kumwangisa biyokolo ya bawu ya minkayulu. Beno fwana kupasula matadi yina ba telemisaka mutindu bidimbu. Beno fwana kuyoka na tiya makunzi ya bawu ya longo ya nzambi ya bawu Asela. Beno fwana kubwisa biteki ya banzambi ya bawu. Beno fwana kuzimbisa nkumbu ya bawu na bisika yina. **4** Na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno, beno ke sadila ve mutindu bawu. **5** Beno fwana kusosa Yave Nzambi ya beno kaka na kisika yina yandi mosi ke soola, na kati-kati ya bizunga ya bifumba ya beno, samu na kutula Nkumbu ya yandi mpe kuvwandisa yawu kuna. Kaka ni kuna beno fwana kwendaka. **6** Ni kuna beno fwana kunataka minkayulu ya beno ya kuyoka, minkayulu ya beno ya kiwisa, badime ya beno, minkayulu ya bambuma ya bisalu ya beno, minkayulu ya beno samu na bansilulu, minkayulu ya luzolo ya beno mosi, minkayulu ya bana ya ntete ya bangombe, ya mameme mpe ya bankombo ya beno. **7** Mpe ni kuna beno fwana kudya na mantwala ya Yave Nzambi ya beno. Beno na makanda ya beno, beno ke yangalala na bima nyonso yina beno ke vwanda na yawu, yina beno ke kuzwa ntangu Yave Nzambi ya beno ke sakumuna beno. **8** Beno ke sadila ve mutindu beto ke na kusadila awa bubu yayi, muntu-muntu ke na kusala mutindu yandi zola. **9** Ya ke samu ti nabunu beno kuma na kisika ya kizunu. Nabunu beno baka mvwilu yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno. **10** Kasi beno ke sabuka nzadi ya Yolodani. Beno, beno ke zinga na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno. Yandi ke kuula beno na maboko ya mitantu ya beno yina me zungudila beno. Yandi ke pesa beno kizunu, beno ke zinga na kati ya lukengolo. **11** Na yina, kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola samu na kuvwandisa nkumbu ya yandi, ni na kisika yina beno ke nata nyonso yina mu ke na kutumisa beno, minkayulu ya beno ya kuyoka, minkayulu ya beno ya kiwisa, badime ya beno, minkayulu ya bambuma ya bisalu ya beno, minkayulu yina beno ke soola samu na bansilulu ya beno na Yave. **12** Beno ke yangalala na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, beno, na bana ya beno ya bakento, na bana ya beno ya babakala, na bisadi ya beno ya bakento, na bisadi ya beno ya babakala, na ba-Levi yina kele na bambanza ya beno, samu ti bawu ba-Levi, ba kele ve na mvwilu mutindu beno. **13** Beno fwana sala keba, beno kupesa ve minkayulu ya beno ya kuyoka na kisika ni kisika yina beno ke tala. **14** Kaka na kisika yina Yave ke soola, na kati ya bifumba ya beno, ni kuna beno ke pesa minkayulu ya beno ya kuyoka. Ni kuna beno fwana sala mambu nyonso yayi mu ke na kutumisa beno. **15** Kasi beno lenda kufwa ya beno bibulu yina beno kele na yawu, mpe kudya yawu na bambanza ya beno mutindu beno zola, mutindu kele mvwilu yina Yave Nzambi ya beno ke pesa beno na lusakumunu ya yandi. Bayina kele ya kuvedila na bayina kele ya kuvedila ve lenda kudya yawu. Kaka mutindu ba ke kudyaka nkabi to nsyesye. **16** Kasi beno fwana kudya ve menga ya yawu. Beno fwana kumwangisa menga yina na ntoto mutindu maza. **17** Kuna na bambanza ya beno, beno lenda kudya ve dime ya beno ya bambuma ya faline, dime ya vinu, ya mafuta, minkayulu ya bana ya ntete ya bangombe ya beno, ya mameme mpe ya bankombo ya beno. Kuna na bambanza ya beno, beno lenda kudya ve ata munkayulu samu na nsilulu, to munkayulu ya luzolo ya beno mosi, to munkayulu ya bambuma ya bisalu ya beno. **18** Kasi kaka ni na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, na kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola, ni kuna beno ke kudya yawu, beno na bana ya beno ya bakento mpe ya babakala, bisadi ya beno ya bakento mpe ya babakala, na ba-Levi yina ke vwanda na bambanza ya beno. Beno ke yangalala na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, na bima nyonso yina beno ke vwanda na yawu. **19** Bantangu nyonso yina beno ke zinga na ntoto ya beno, beno fwana kuzimbana ve ba-Levi. **20** Ntangu Yave Nzambi ya beno ke kumisa yinsi ya beno nene mutindu yandi salaka beno nsilulu, kana nsatu ya kudya mbisi kuzwa beno, mpe beno kutuba ti beto ke na nsatu ya kudya mbisi, beno lenda kudya ya beno mbisi mutindu beno zola. **21** Kana beno tala ti kisika yina Yave Nzambi ya beno me soola na kutula nkumbu ya yandi, ya me lutila ntama na beno, beno lenda kufwa bangombe, to mameme, to bankombo yina Yave ke pesa beno, mutindu mu me tumisa beno yawu, mpe beno lenda kudya yawu kaka kuna na bambanza ya beno mutindu beno zola. **22** Beno ke kudya yawu kaka mutindu ba ke kudyaka nkabi to nsyesye. Muntu ya kuvedila na muntu ya kuvedila ve lenda kudya yawu. **23** Kasi beno fwana kusala keba, kumeka ata fyoti ve na kudya yawu na menga ya yawu, samu ti menga ni moyo. Beno fwana kudya ve mbisi na moyo ya yawu. **24** Beno fwana kudya ve menga. Beno fwana kumwangisa menga na ntoto mutindu maza. **25** Beno fwana kudya ve menga, samu ti beno kuvwanda mbote, beno, mpe na manima ya beno, bana ya beno, samu ti beno me sala mutindu me fwanakana na ntadisi ya Yave. **26** Kaka bima yina beno ke katula na mvwilu ya beno na kupesa na Yave, mpe minkayulu ya beno samu na bansilulu, ni yina beno ke nata na kisika yina Yave ke soola. **27** Beno ke pesa minkayulu ya beno ya kuyoka, mbisi na menga, na zulu ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave Nzambi ya beno. Ba ke mwangisa menga ya minkayulu na kiyokolo ya minkayulu ya Yave Nzambi ya beno. Beno, beno ke kudya mbisi. **28** Beno kuwa mpe beno keba mambu nyonso yayi mu ke na kutumisa beno, samu ti beno kuvwanda mbote bantangu nyonso, beno, mpe na manima ya beno, bana ya beno. Beno sala mutindu me fwanakana na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno. **29** Yave Nzambi ya beno ke manisa na kukatula na mantwala ya beno makanda ya bantu yina beno ke kwenda bingisa. Beno ke bingisa bawu, mpe beno ke banda na kuzinga na yinsi ya bawu. **30** Ntangu bawu ke manisa na kufwa na mantwala ya beno, beno fwana kusala keba. Beno kubwa ve na mutambu, beno kusala ve mutindu bawu. Beno kusosa ve na kuzaba banzambi ya bawu. Beno kutuba ve mutindu yayi: «Wapi mutindu bantu yayi vwandaka sambila banzambi ya bawu? Beto mpe beto ke sala mutindu mosi!» **31** Beno fwana kusala mutindu yina ve na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno. Ya tsyelika bawu vwandaka sala mambu ya mutindu na mutindu ya nganzi samu na banzambi ya bawu, mambu yina Yave ke yinaka. Bawu kumaka tii na kuyoka bana ya bawu ya bakento mpe bana ya bawu ya babakala. Bawu vwandaka yoka bawu mutindu minkayulu samu na banzambi ya bawu. **32** Mambu nyonso yina mu ke na kutumisa beno, beno fwana kusadila yawu. Beno fwana kubwela kima ve, beno fwana kukatula kima ve.

13 Kana mumbikudi mosi to muntu mosi ya bandosi me telama na kati ya beno, mpe yandi me zonzila beno kidimbu to kimangu, **2** kana kidimbu to kimangu yango yina yandi me zonzila me talana, mpe yandi me banda na kutuba na beno ti beto landeno banzambi ya nkaka, banzambi yina beno me zaba ve, beto sadileno banzambi yina, **3** beno fwana kuwa ve mambu ya mumbikudi yina to ya muntu yina ya bandosi. Ni Yave Nzambi ya beno ke na kumeka beno samu na kuzaba kana beno zola Yave Nzambi ya beno na ntima nyonso mpe na mwela nyonso. **4** Beno fwana kulanda kaka Yave Nzambi ya beno. Beno fwana kuzitisa yandi, kusadila bantumunu ya yandi, mpe kuwila yandi. Ni yandi beno fwana kusadila, mpe ni

na yandi beno fwana kukangama. **5** Mumbikudi to muntu ya bandosi yina, ba fwana kufwa yandi. Samu ti yandi vwandaka na nsatu ya kubwisa beno na masumu na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno, Nzambi yina basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, Nzambi yina kuulaka beno na kisika yina beno vwandaka na bundongo. Muntu yina, yandi zolaka nata beno ntama na nzila yina Yave Nzambi ya beno tumisaka beno na kulanda. Beno fwana kukatula yimbi na kati-kati ya beno. **6** Kana mpangi ya nge yina kele mwana ya mama ya nge, to mwana ya nge ya kento, to mwana ya nge ya bakala, to kento yina ke lalaka na nge, to nkundi ya nge yina nge ke zolaka mutindu nge mosi, kana yandi tubila nge na mansweki ti beto kwenda sambila banzambi ya nkaka, banzambi yina nge to bankooko ya nge zabaka ve, **7** banzambi yina ke sambilaka bantu yina me zungidila beno, bayina kele pene-pene to bayina kele ntama, kubanda na lweka mosi ya ntoto tii na lweka ya nkaka, **8** nge fwana kundima ve. Nge fwana kuwila yandi ve. Na yina, nge fwana kufwila yandi kyadi ve. Nge fwana kufunda yandi, kasi kubumba yandi ve. **9** Nge fwana kufwa yandi. Ni nge ke vwanda ya ntete na kubula yandi samu na kufwa yandi. Na manima, bantu nyonso ke landa na kubula yandi. **10** Nge ke bula yandi matadi mpe yandi ke kufwa. Samu ti yandi me sosa na kunata nge ntama na Yave Nzambi ya nge yina basisaka nge na yinsi ya Ngipiti, kisika nge vwandaka na bundongo. **11** Bantu nyonso ya Isayeli ke kuwa yawu. Bawu ke vwanda na boma, mpe ata muntu ke sala dyaka mambu ya yimbi ya mutindu yina na kati-kati ya beno. **12** Kana beno kuwa mambu ya mutindu yayi na yina me tadila mosi ya bambanza yina Yave Nzambi ya beno me pesa beno samu na kuzinga: **13** «Bantu ya kidi-kidi me basika na kati-kati ya beno na kutuba: “Beto kwendeno sadila banzambi ya nkaka!”» Banzambi yina beno zaba ve, **14** beno fwana sosa na kuzaba mbote-mbote, kufyongonina, kuyufula dyambu yango, kana yawu kele ya tsyelika to ve. Kana ya tsyelika dyambu yina ya nganzi me salama na kati-kati ya beno, **15** beno fwana kufwa bantu nyonso ya mbanza yina. Beno ke mwangisa mbanza yango samu na Yave, kumwangisa nyonso yina kele kuna, kufwa bibulu nyonso. **16** Bimvwama nyonso yina beno kuzwaka na bamvita, beno ke yonzika yawu na mbanza yina, kisika mosi. Beno ke tula tiya na mbanza mpe na bima yango nyonso. Beno ke yoka nyonso samu na Yave Nzambi ya beno. Bantangu nyonso, mbanza yina ke vwanda ntoto yina bantu ke vwandaka ve. Ba ke tunga dyaka mbanza yina ata fyoti ve. **17** Beno fwana kubaka ata kima mosi ve na kati ya bima nyonso yina beno fwana kuyoka. Na yina, Yave ke manisa nkele ya yandi. Yandi ke fwila beno kyadi, mpe yandi ke funisa beno, mutindu yandi kudyaka ndefi na bankooko ya beno na kusala yawu. **18** Kasi beno fwana kuwila Yave Nzambi ya beno. Beno fwana kusadila bantumunu ya yandi mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi. Beno fwana kusala mambu yina me fwanakana na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno.

14 Beno kele bana samu na Yave Nzambi ya beno. Na yina, beno fwana kusala ve bansamba na nzutu to kuzenga bansuki ya mbunzu samu na muntu yina me kufwa. **2** Samu ti beno kele bantu ya longo samu na Yave Nzambi ya beno. Ni beno Yave Nzambi ya beno me soola samu na kuvwanda mvwilu ya yandi mosi na kati ya bantu nyonso ya ntoto. **3** Beno fwana kudya ata kima mosi ve ya nganzi. **4** Bibulu yina beno lenda kudya ni yayi: ngombe, dimeme, nkombo, **5** nkabi, nsyesye, mvudi, nkombo ya myongo, nkombo ya mfinda, mpakasa, ngombe ya mfinda. **6** Beno lenda kudya mpe konso kibulu yina kele na bikodi ya kukabuka na bandambu zole, mpe ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu. **7** Yayi ni bibulu yina beno lenda kudya ve na kati ya bibulu yina kele na bikodi ya kukabuka na bandambu zole, mpe ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu: samo, mboloko, nsibisi. Bawu ke vutulaka na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu, kasi bawu kele ve na bikodi ya kukabuka na bandambu zole. Bibulu yina kele ya kuvedila ve samu na beno. **8** Beno lenda kudya mpe ve ngulu, samu ti yandi kele na bikodya ya kukabuka na bandambu zole, kasi yandi ke vutulaka ve na yinwa madya yina vwandaka na kati ya kivumu samu na kudya dyaka yawu. Ngulu kele ya kuvedila ve samu na beno. Beno fwana kudya mbisi ya yawu ve. Beno fwana kusimba ve mvumbi ya yawu. **9** Na bibulu nyonso yina ke zingaka na maza, yina beno lenda kudya ni yayi: beno lenda kudya nyonso yina kele na matolo na makalu. **10** Kasi beno lenda kudya ve yina kele ve na matolo na makalu. Yina ya kele ya kuvedila ve samu na beno. **11** Beno lenda kudya ndeke ni ndeke yina ke ya kuvedila. **12** Kasi bandeke yina beno lenda kudya ve ni yayi: koko-mbele, ndeke ya nkaka yina kele mutindu mbemba, mbemba ya mubu, **13** malembe, lusiwuki, bimbembe na bandeke ya nkaka yina kele na dikanda ya bimbembe, **14** bankwankwa mpe bandeke nyonso ya nkaka yina kele na dikanda ya bankwankwa, **15** bango-nuni, bimfutu, bandeke ya mubu, konso mutindu ya bakoko-mbele, **16** bimfutu ya mutindu ya nkaka, bandeke yina ke dilaka mutindu nyawu, bimfutu yina ke kumaka ve nene, **17** malembe, bambemba ya mutindu ya nkaka, bandeke yina ke kotaka na maza, **18** bandeke ya madyanga, konso mutindu ya bangongo, bankusu mpe bangembo. **19** Kibulu ni kibulu ya fyoti-fyoti yina kele na mapapu, yawu ke vwanda ya kuvedila ve samu na beno. Beno fwana kudya yawu ve. **20** Kasi beno lenda kudya ndeke ni ndeke ya kuvedila. **21** Beno fwana kudya ve kibulu yina me kufwa yawu mosi. Beno ke pesa yawu na banzenza yina ke zingaka na bambanza ya beno, samu ti bawu kudya yawu. To beno ke tekisa yawu nzenza ni nzenza. Ya tsyelika beno kele bantu ya longo samu na Yave Nzambi ya beno. Beno fwana kulambila ve mbisi ya mwana ya nkombo na kati miliki ya mama ya yandi. **22** Konso mvula, beno ke baka kikunku mosi na kati ya kumi ya bima nyonso yina beno ke yonzika, nyonso yina beno ke kuzwa na bilanga ya beno. **23** Na manima beno ke kwenda na kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola samu na kuvwandisa Nkumbu ya yandi kuna. Ni kuna, na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, beno ke kudya dime ya bambuma ya beno ya faline, ya vinu ya beno, na ya mafuta ya beno. Beno ke kudya bana ya ntete ya bangombe ya beno na ya mameme na bankombo ya beno, samu ti beno kulongoka na kuzitisa Yave Nzambi ya beno bantangu nyonso. **24** Kana beno tala ti nzila me lutila yinda samu na kunata bima yango, kisika yina Yave Nzambi ya beno me soola samu na kutula Nkumbu ya yandi me lutila ntama na beno, samu ti Yave Nzambi ya beno me sakumuna beno, **25** Kana beno tala ti ya kele mutindu yina, beno ke tekisa badime ya beno, beno ke baka mbongo yina, mpe beno ke nata yawu na kisika yina Yave Nzambi ya beno me soola. **26** Kuna, beno ke sadila mbongo yina samu na kusumba kima ni kima yina beno zola, ya vwanda bangombe, mameme to bankombo, vinu to malafu ya nkaka ya ngolo, nyonso yina ke yangidika beno. Beno ke kudya yawu kuna, na mantwala ya Yave Nzambi ya beno. Beno ke yangalala, beno na makanda ya beno. **27** Beno fwana kuzimbana ve ba-Levi yina ke zingaka na bambanza ya beno, samu ti bawu kele ve na mvwilu mutindu beno. **28** Konso bamvula tatu, beno ke basisa dime nyonso ya bima nyonso

yina beno me kuzwa na mvula yina. Beno ke tula yawu kaka kuna na bambanza ya beno. **29** Mpe ba-Levi, bawu bantu kele ve na mvwilu mutindu beno, bawu ke kwiza baka, bawu, na banzenza yina ke zingaka na kati-kati ya beno, bansaana, na mifwidi yina kele na bambanza ya beno. Bawu ke kudya mpe kuyukuta, samu ti Yave Nzambi ya beno kusakumuna beno na bisalu nyonso yina beno ke sala na maboko ya beno.

15 Na nsuka ya konso mvula ya nsambwadi, beno ke katula bamfuka yina ba ke na kudefaka beno. **2** Na kubika bamfuka, beno ke sadila mutindu yayi: ntangu ba ke samuna mvula ya kubika bamfuka samu na Yave, konso muntu yina defisaka mbongo na mpangi ya yandi, yandi ke bikila yandi mfuka yina. Yandi ke bika na kulomba mfuka yina ya mpangi ya yandi to ya muntu yina ke yinsi mosi na yandi. **3** Beno lenda lomba mfuka ya muntu yina kele nzenza. Kasi beno fwana bika na kulomba nyonso yina beno defisaka na bampangi ya beno ya yinsi mosi. **4** Na kutala mbote, bamputu ke vwanda ve na kati-kati ya beno. Samu ti Yave Nzambi ya beno ke fulusa beno na lusakumunu, na kati ya yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno, samu ti yawu kuvwanda ya beno. **5** Dyambu kaka mosi: beno fwana kuwila Yave Nzambi ya beno na kusadilaka mbote-mbote bantumunu yayi mu ke na kupesa na beno bubu yayi. **6** Yave Nzambi ya beno ke sakumuna beno, mutindu yandi tubilaka beno yawu. Beno ke defisa mbongo na makanda mingi ya bantu. Kasi beno, beno ke vwanda ve na nsatu ya kudefa na sika ya bawu. Beno ke yala makanda mingi ya bantu. Kasi beno, ba ke yala beno ve. **7** Kana na sika ya beno ya kele na mputu, mosi na bampangi ya beno ya yinsi mosi, na kati ya mosi na bambanza ya beno na kati ya yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, beno fwana kukanga ve ntima ya beno. Beno kumanga ve na kusadisa mpangi ya beno ya mputu. **8** Beno fwana kusadisa yandi. Beno fwana kudefisa yandi nyonso yina me fwanana samu na bansatu ya yandi. **9** Beno sala keba! Beno kuvwanda ve na mayindu ya yimbi na bantima ya beno, na kuzwa mayindu ya yimbi mutindu yayi: «Mvula ya nsambwadi, mvula ya kukatula bamfuka ke na kubelama!» Beno kukanga ve ntima na mpangi ya beno ya mputu, na kumanga na kupesa yandi kima. Yandi lenda nyongina beno na ntadisi ya Yave. Mpe yawu ke vwanda disumu samu na beno. **10** Nge fwana kupesa yandi. Kupesa ve yandi na bantima zole. Na kusalaka mutindu yina, Yave Nzambi ya nge ke sakumuna nge na bisalu ya nge nyonso, mpe na mambu nyonso yina nge ke sala. **11** Bantangu nyonso, bamputu ke kondwa ve na yinsi. Ni yawu yina mu ke na kupesa nge ntumunu yayi: nge fwana kusadisa mpangi ya nge ya yinsi mosi, yina kele mputo to yina kele na lubaku ya kulunga ve. **12** Kana mosi na bampangi ya nge ba-Ebeleyo me kukitekisa na sika ya nge, yandi vwanda kento to bakala, yandi ke sadila nge bamvula sambanu. Kasi na mvula ya nsambwadi, nge fwana kubika yandi kwenda ya yandi na kimpwanza. **13** Ntangu nge ke bika yandi kwenda ya yandi na kimpwanza, nge ke bika ve ti yandi kukwenda maboko mpamba. **14** Nge fwana kupesa yandi makabu na kati ya mameme mpe bankombo ya nge, na bambuma ya nge ya faline, mpe na vinu ya nge. Nge fwana kupesa yandi bima na kati ya bima nyonso yina Yave Nzambi ya nge ke pesa nge na kati ya lusakumunu ya yandi. **15** Nge ke bambuka moyo ti nge vwandaka na bundongo kuna na yinsi ya Ngipiti, mpe Yave Nzambi ya nge kuulaka nge. Ni yawu yina mu ke na kupesa nge ntumunu yayi. **16** Kana mundongo kutuba na nge ti yandi zola ya yandi ve kukatuka na yinzo ya nge, samu ti yandi zola nge, nge na yinzo ya nge, kana yandi ke na kutala ti ya kele mbote na yandi na kuvwanda na sika ya nge, **17** nge ke baka muntuma, nge ke tobola yandi dikutu na mwelo ya yinzo. Mpe yandi ke vwanda ya mankululu mundongo ya nge. Nge ke sala mutindu mosi kana yandi kele mundongo ya kento. **18** Ya fwana kuvwanda ve dyambu ya mpasi na nge, na kubika mundongo ya nge kukwenda na kimpwanza. Samu ti yandi me sadila nge, bamvula sambanu ya muvimba, kisalu yina me fwanana bambala zole na kisalu ya muntu yina ke kuzwaka difuta. Na yina Yave Nzambi ya nge ke sakumuna nge na mambu nyonso yina nge ke sala. **19** Konso kibulu yina ke butuka ya ntete ya mbakala na kati ya bangombe ya nge, to na kati ya mameme to bankombo ya nge, nge ke tula yawu na lweka samu na Yave Nzambi ya nge. Nge fwana kusadisa ve bisalu na ngombe yina me butuka ya ntete ya mbakala. Nge fwana kuzenga ve mika ya dimeme to ya nkombo ya nge, yina me butuka ya ntete ya mbakala. **20** Konso mvula, nge ke kudya yawu, nge na bantu yina kele na yinzo ya nge, na mantwala ya Yave Nzambi ya nge, na kisika yina Yave ke soola. **21** Kana kibulu yango kele na kifuma, dikulu to meso ya kufwa, to konso kifuma ya nkaka ya yimbi, nge fwana kupesa yawu ve na Yave Nzambi ya nge mutindu munkayulu. **22** Nge ke kudya yawu kaka kuna na mbanza ya nge. Muntu ya kuvedila to muntu ya kuvedila ve lenda kudya yawu, mutindu ba ke kudyaka nsyesye to nkabi. **23** Kasi kudya ve menga ya yawu. Nge fwana kumwangisa menga ya yawu na ntoto mutindu maza.

16 Na ngonda yina ba ke bokilaka Abibe, beno ke kembila mukembo ya Paki samu na Yave Nzambi ya beno. Samu ti ni na ngonda yina ya Abibe Yave Nzambi ya beno basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, na mpimpa. **2** Bibulu ya Paki yina beno ke kufwa samu na Yave Nzambi ya beno, beno ke baka yawu na kati ya mameme, bankombo, to bangombe. Beno ke sala yawu na kisika yina Yave ke soola samu na kuvwandisa nkumbu ya yandi kuna. **3** Na mukembo yina, beno ke kudya ve mampa yina ba me funisa. Bilumbu nsambwadi, beno ke kudya mampa yina kele ve na levule. Ya kele mampa ya mpasi, samu ti ni na mbangu-mbangu beno basikaka na yinsi ya Ngipiti. Na kusalaka mutindu yina, beno ke bambuka moyo na kilumbu yina beno basikaka na yinsi ya Ngipiti, konso kilumbu ya luzingu ya beno. **4** Bilumbu nsambwadi, ata levule fwana kutalana na bayinzo ya beno, na yinsi nyonso ya beno. Mbisi ya kibulu yina beno ke pesa mutindu munkayulu na nkokila ya kilumbu ya ntete, ata ndambu ya yawu fwana kukuma tii na suka ya kilumbu yina ke landa. **5** Beno kele ve na luve ya kufwa bibulu ya minkayulu ya Paki na mbanza ni mbanza yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno. **6** Kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola samu na kuvwandisa Nkumbu ya yandi, ni na kisika yina beno fwana kufwa bibulu ya minkayulu ya Paki, na nkokila, na ngunga yina ntangu ke dyamaka, ngunga yina beno basikaka na yinsi ya Ngipiti. **7** Beno ke lamba mbisi ya bibulu yango mpe beno ke kudya yawu na kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola. Na suka ya kilumbu yina ke landa, beno ke vutuka na bayinzo ya beno. **8** Na bilumbu sambanu, beno ke kudya mampa yina kele ve na levule. Na kilumbu ya nsambwadi, beno ke sala lukutakanu ya nene samu na Yave Nzambi ya beno. Beno ke sala ata kisalu mosi ve. **9** Beno ke tanga balumingu nsambwadi. Beno ke tanga balumingu yango kubanda na kilumbu yina beno ke banda na kuyonzika bambuma ya faline. **10** Na manima, beno ke sala Mukembo ya Balumingu samu na Yave Nzambi ya beno. Minkayulu yina beno ke pesa na luzolo ya beno mosi, yawu ke fwanana na kitezo ya lusakumunu yina Yave Nzambi ya beno ke pesa beno. **11** Beno

ke kwenda na kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola samu na kuvwandisa Nkumbu ya yandi. Beno na bana ya beno ya bakento na ya babakala, na bisadi ya beno ya bakento na ya babakala, na ba-Levi yina ke zingaka na bambanza ya beno, na banzenza yina kwizaka zinga na sika ya beno, na bansaana mpe mifwidi yina kele na kati-kati ya beno, beno ke yangalala na mantwala ya Yave Nzambi ya beno. **12** Beno ke bambuka moyo ti beno vwandaka mindongo kuna na yinsi ya Ngipiti. Beno fwana kukeba mpe kusadila bansalulu yayi ya misiku. **13** Beno ke sala Mukembo ya Mileba bilumbu nsambwadi na ntangu yina beno ke manisa na kukotisa bambuma ya faline na bayinzo mpe kukamuna bambuma nyonso ya vinu. **14** Beno ke yangalala na kati mukembo yango, beno na bana ya beno ya bakento na ya babakala, na bisadi ya beno ya bakento na ya babakala, na ba-Levi, na banzenza, na bansaana mpe mifwidi yina kele na bambanza ya beno. **15** Beno ke sala mukembo bilumbu nsambwadi samu na Yave Nzambi ya beno, na kisika yina Yave ke soola. Beno ke yangalala ya kulutila, samu ti Yave Nzambi ya beno ke sakumuna beno na bima nyonso yina beno ke yonzika na bilanga ya beno. Yandi ke sakumuna beno mpe na konso kisalu yina beno ke sala na maboko ya beno. **16** Konso mvula, babakala nyonso ke kwiza talana bambala tatu na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno na kisika yina yandi ke soola. Ya ke vwanda na Mukembo ya Mampa yina kele ve na levule, Mukembo ya Balumingu, Mukembo ya Mileba. Beno ke kwiza talana ve na ntadisi ya Yave maboko mpamba. **17** Konso muntu ke pesila mutindu kele lubaku ya yandi, mutindu Yave Nzambi ya beno ke sakumunina yandi. **18** Na bambanza nyonso yina Yave Nzambi ya beno ke pesa beno, beno ke tula bazuzi mpe bisoniki ya bawu na konso kifumba ya beno. Bawu ke sala balufundusu na ludedomo nyonso na kati ya bantu. **19** Beno kutengimisa ve banzengolo na kati ya balufundusu. Beno kuvwanda ve na kifu ya kutalaka bizizi. Beno kundima ve madeso ya bana, samu ti madeso ya bana ke kangaka meso ya bantu ya ndwenga. Yawu ke bebisaka lufundusu ya bantu ya kudedama. **20** Beno fwana kusala nyonso samu na kusadila ludedomo. Ni yina ke sala ti beno kuzinga, mpe beno ke baka yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno. **21** Beno fwana kutula ve makunzi ya longo ya nzambi Asela, to kukunda yinti ya longo, pene-pene na kiyokolo ya minkayulu yina beno ke yidikila Yave Nzambi ya beno. **22** Beno fwana kutelemisa ve matadi mutindu bidimbu. Yave Nzambi ya beno ke yinaka mambu ya mutindu yina.

17 Beno fwana kupesa ve na Yave Nzambi ya beno munkayulu ya kibulu yina kele na kifuma to kyeta. Ya vwanda ngombe, to dimeme, to nkombo. Ya kele dyambu ya nganzi samu na Yave Nzambi ya beno. **2** Na kati ya mosi na bambanza yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, kana na kati ya beno ya kele na kento to bakala yina ke na kusala mambu yina me zola ve Yave Nzambi ya beno na kutumama ve na ngwisani ya yandi, **3** kana yandi kwenda sadila banzambi ya nkaka, yandi kufukimina bawu, yandi kufukimina ntangu, ngonda, bambwetete, binwani nyonso ya mazulu, mambu yina mu tumisaka beno ve na kusala, **4** kana ba zabisa beno yawu mpe beno me kuwa yawu, beno fwana kusosa na kuzaba mbote-mbote kana dyambu yango kele ya tsyelika, kuzaba kana ya salamaka mutindu yina, kuzaba kana dyambu ya nganzi me salama na Isayeli. **5** Na manima, kento to bakala yina me sala dyambu yina ya yimbi, beno ke nata yandi na mwelo ya mbanza samu na kubasisa yandi. Mpe beno ke kufwa kento to bakala yina na matadi. Yandi fwana kufwa. **6** Ni na kimbangi ya bambangi zole to tatu ba lenda kufwa muntu yina me fwanana na kufwa. Ba fwana kufwa ve muntu na kimbangi ya mbangi kaka mosi. **7** Ni bambangi yina ke vwanda ba ya ntete na kulosa yandi matadi samu na kufwa yandi. Na manima, bantu nyonso mpe ke losa yandi matadi. Beno fwana kukatula yimbi na kati-kati ya beno. **8** Kana ya kele na dyambu yina me lutila mpasi na kufundisa na bisika ya lufundusu yina kele na myelo ya bambanza ya beno, ya vwanda dyambu ya kufwa muntu, ya vwanda dyambu ya kunwana, to dyambu ya kulwalasana, beno ke kwenda na kisika yina Yave Nzambi ya beno ke soola. **9** Beno ke kwenda tala ba-Levi yina kele banganga-Nzambi, mpe zuzi yina ke sala na bilumbu yina. Beno ke zabisa bawu mambu yina, mpe bawu ke pesa beno nzengolo ya yawu. **10** Beno ke sadila mutindu kele nzengolo yina ba ke pesa beno na kisika yina Yave ke soola. Beno fwana kusadila nyonso mutindu bawu ke longisa beno. **11** Beno fwana kusadila mutindu kele misiku yina ba ke longisa beno mpe nzengolo yina ba ke pesa beno. Beno ke landa kaka mambu yina ba ke zonza samu na beno, kukwenda ve na lumoso to na lubakala. **12** Muntu yina ke sadila lunangu ya yandi, yina ke wila ve nganga-Nzambi yina ke salaka kisalu ya yandi na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, to ke wila ve zuzi, muntu yina fwana kufwa. Beno fwana kukatula yimbi na kati-kati ya Isayeli. **13** Bantu nyonso ke kuwa dyambu yina mpe bawu ke vwanda na boma. Na yina, bawu ke sadila dyaka ve na lunangu. **14** Ntangu beno ke kota na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, ntangu beno ke baka yawu mpe beno ke zinga kuna, ya lenda vwanda ti beno tuba mutindu yayi: «Beto zola kutula ntinu na mantwala ya beto, mutindu bayinsi nyonso yina me zungidila beto.» **15** Na yina, beno ke tula ntinu na mantwala ya beno, muntu yina Yave Nzambi ya beno ke soola. Beno fwana kutula na mantwala ya beno kaka muntu ya dikanda ya beno ya Isayeli. Beno lenda tula ve na mantwala ya beno muntu ya nzenza, yina kele ve ya dikanda ya beno ya Isayeli. **16** Kasi yandi fwana kuvwanda ve na bampunda ya mingi. Yandi fwana kufidisa ve bantu na yinsi ya Ngipiti samu na kusumba bampunda ya mingi. Samu ti Yave tubaka na beno mutindu yayi: «Beno fwana vutukila dyaka ve na nzila yina.» **17** Ntinu yango fwana kuvwanda ve na bakento ya mingi, samu ti yandi kubaluka ntima ve. Yandi fwana kuvwanda mpe ve na mbongo mpe wolo ya mingi. **18** Ntangu yandi ke vwanda na kyandu ya yandi ya kintinu, yandi ke sonikisa Musiku yayi na dibuku samu na yandi mosi. Yandi ke baka Musiku yango na sika ya ba-Levi yina kele banganga-Nzambi. **19** Yandi fwana kuvwanda na dibuku yina. Yandi fwana kutangaka yawu konso kilumbu ya luzingu ya yandi, samu na kulongoka na kuvwanda na boma ya Yave Nzambi ya yandi, mpe na kulanda mambu ya Musiku yayi mpe bansalulu nyonso ya Musiku yango na kusadilaka yawu. **20** Na yina, yandi ke vwanda ve na lunangu na mantwala ya bampangi ya yandi. Mpe yandi ke bika ve ntumunu na kukwenda na lumoso to na lubakala. Ni na mutindu yina yandi ke sala ti kintinu ya yandi na kati ya Isayeli kuzingila samu na yandi mosi mpe samu na bana ya yandi.

18 Ba-Levi yina kele banganga-Nzambi, bantu nyonso ya kifumba ya Levi, bawu ke kuzwa ve ntoto mutindu bifumba ya nkaka ya Isayeli. Na yina me tadila kudya, bawu ke banda na kubakaka minkayulu ya kuyoka samu na Yave mpe mvwilu ya yandi ya nkaka. **2** Ba-Levi ke vwanda ve na mvwilu ya ntoto mutindu bampangi ya bawu. Ni Yave kele mvwilu ya bawu, mutindu yandi zonzaka na bawu. **3** Yayi ni luve ya banganga-Nzambi na mantwala ya bantu, na mantwala ya bayina ke kwiza pesa minkayulu, ngombe, dimeme, to nkombo: ba ke pesa na

nganga-Nzambi digembo, mabundi mpe kifundu. **4** Beno ke pesa mpe na banganga-Nzambi madya ya ntete ya bilanga ya beno: bambuma ya faline, vinu, mafuta. Beno ke pesa mpe bawu mika ya ntete yina beno ke zenga na mameme ya beno. **5** Samu ti ni bawu Yave Nzambi ya beno me soola na kati ya bifumba nyonso ya beno samu na kusalaka kisalu na Nkumbu ya Yave, bawu na bana ya bawu ya babakala, bantangu nyonso. **6** Ntangu mu-Levi me katuka na mosi ya bambanza ya beno, ya vwanda mbanza ni mbanza kisika yandi ke zingaka na Isayeli, yandi lenda kwenda mutindu yandi zola na kisika yina Yave ke soola. **7** Yandi lenda sala kuna kisalu ya yandi na Nkumbu ya Yave Nzambi ya beno, mutindu bampangi ya nkaka ba-Levi yina ke salaka kuna, na mantwala ya Yave. **8** Yandi ke kuzwa kikunku ya madya mutindu mosi na bawu, kutanga ve yina yandi lenda kuzwa na kutekisa mvwilu ya batata ya yandi. **9** Ntangu beno ke kota na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, beno fwana kulongoka ve na kulanda bifu ya nganzi ya makanda ya bantu yina. **10** Ya fwana kutalana ve na sika ya beno muntu yina ke pesa mwana ya yandi ya kento to ya bakala mutindu Munkayulu ya Kuyoka. Ya fwana kutalana ve na sika ya beno muntu yina ke talaka mambu, to muntu yina ke salaka bunganga, to muntu yina ke bokilaka bampeve samu na kuzaba mambu yina ke kwiza, to muntu yina ke salaka bampandu, **11** to muntu yina ke lokaka bampangi, to muntu yina ke zonzaka na bampeve to mikisi, to muntu yina ke sololaka na bantu ya kufwa. **12** Samu ti muntu yina ke salaka mambu yina, yandi kele nganzi samu na Yave. Ya ke samu na mambu ya mutindu yina Yave Nzambi ya beno ke na kubingisa bawu na mantwala ya beno. **13** Beno fwana kuvwanda ya kusungama na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno. **14** Samu ti makanda ya bantu yina beno ke bingisa ke wilaka bantu yina ke sadilaka bunganga mpe bayina ke bokilaka bampeve samu na kuzaba mambu yina ke kwiza. Kasi beno, Yave Nzambi ya beno me tumisa beno ve mambu ya mutindu yina. **15** Yave Nzambi ya beno ke fidisa beno mumbikudi mutindu munu. Mumbikudi yango ke vwanda mosi na kati ya beno, yandi ke vwanda mpangi ya beno. Ni yandi beno ke wila. **16** Ni mutindu yina beno lombaka na Yave Nzambi ya beno kuna na mongo ya Olebe, na kilumbu ya lukutakanu ya nene. Beno tubaka mutindu yayi: «Beto bika na kutatamana na kuwa ndinga ya Yave Nzambi ya beto. Beto kutala dyaka ve tiya ya nene-nene yayi. Samu ti beto kufwa ve!» **17** Yave tubaka na munu: «Mambu yina ba me zonza kele mambu ya mbote. **18** Mu ke fidisa bawu mumbikudi mutindu nge. Mumbikudi yango ke vwanda mosi na kati ya bawu. Mu ke zabisa yandi mambu yina yandi ke zonza. Mpe yandi ke zabisa bawu mambu nyonso yina mu ke tumisa yandi. **19** Kana muntu kulanda ve mambu ya munu, mambu yina mumbikudi yina ke zonza na Nkumbu ya munu, ni munu mosi ke semba muntu yina. **20** Kasi mumbikudi yina ke sala lunangu ya kutuba na Nkumbu ya munu mambu yina mu me tumisa yandi ve na kuzonza, to yina ke zonza na nkumbu ya banzambi ya nkaka, mumbikudi yina ba fwana kufwa yandi.» **21** Ya lenda vwanda ti beno kuyindula mutindu yayi: «Wapi mutindu beto lenda zaba ti mambu yayi ni Yave ve me zonza yawu?» **22** Kana mumbikudi me zonza na Nkumbu ya Yave, kasi mambu yina yandi me zonza me talana ve, zaba ti mambu yina ni Yave ve me zonza yawu. Mumbikudi me zonza yawu na lunangu ya yandi mosi. Beno kuvwanda ve na boma ya mumbikudi ya mutindu yina.

19 Ntangu Yave Nzambi ya beno ke manisa na kukatula makanda ya bantu ya yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, ntangu beno ke bingisa bawu mpe beno ke banda na kuzinga na bambanza ya bawu mpe na bayinzo ya bawu, **2** beno ke tula na lweka bambanza tatu na kati-kati ya yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno samu ti yawu kuvwanda ya beno. **3** Beno ke kabula na bandambu tatu yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke pesa beno mutindu mvwilu ya beno, mpe beno ke yidika banzila. Na yina, konso muntu yina me kufwa mpangi muntu lenda kwenda bumbama kuna. **4** Muntu yina me kufwa mpangi muntu lenda kwenda bumbama kuna samu na kuvwanda moyo kana yandi me kufwa muntu yina na luzolo ya yandi mosi ve. Na kutala mbote, yandi vwandaka yina ntete yandi ve. **5** Kana muntu me kwenda na mfinda kintwadi na mpangi muntu samu na kwenda zenga bayinti, yandi me nanguna disoka ya yandi samu na kuzenga yinti, kasi kisengo ya disoka yango me basika na kisimbulu ya yawu mpe yawu me kwenda kubwa na mpangi muntu yina, mpe mpangi muntu yina me kufwa. Muntu yina me kuzwa mambu ya mutindu yina lenda kwenda bumbama na mosi na bambanza yina samu na kuvuukisa luzingu ya yandi. **6** Ya me fwanana ve ti kikuudi ya menga, kulanda yandi na nkele ya yandi nyonso mpe kwenda kuzwa yandi na nzila samu ti nzila yango me lutila yinda. Ya me fwanana ve ti kikuudi yina ya menga kwenda kufwa yandi kuna na nzila. Muntu yina me fwanana ve na kufwa samu ti ata kilumbu mosi ve yandi yinaka muntu yina yandi me kufwa. **7** Ni yawu yina mu ke na kutumisa beno na kutula na lweka bambanza tatu. **8** Kana Yave Nzambi ya beno me sala ti yinsi ya beno kukuma nene, mutindu yandi kudyaka ndefi na sika ya bankooko ya beno na kusala yawu, kana yandi kupesa beno yinsi nyonso yina yandi salaka nsilulu na kupesa na bankooko ya beno, **9** samu ti beno me tumama mpe me sadila bantumunu nyonso yayi mu ke na kupesa beno bubu yayi, beno me zola Yave Nzambi ya beno mpe beno me bika ve na kulanda banzila ya yandi, beno ke bwela dyaka bambanza tatu na zulu ya bambanza tatu yina. **10** Na kusalaka mutindu yina, ba ke tangisa ve menga ya muntu yina me sala yimbi ve, na kati ya yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu. Mpe lufwa ya muntu yina ke vwanda ve na bayintu ya beno. **11** Kasi kana muntu ke yinaka mpangi muntu, mpe yandi me bumbimina yandi samu na kusala yandi yimbi, yandi me nwanisa yandi, yandi me kufwa yandi, mpe mpangi muntu yina me kufwa, kana muntu yina me sala mutindu yina me kwenda bumbama na mosi ya bambanza yina, **12** bakuluntu ya mbanza ya yandi ke kangisa muntu yango. Mpe bawu ke yekula yandi na sika ya kikuudi ya menga samu ti yandi kufwa. **13** Beno fwana kutala yandi kyadi ve. Beno fwana kusala ti, na Isayeli, ba kutangisa dyaka ve menga ya muntu yina me sala ata dyambu ya yimbi ve. Na mutindu yina beno ke vwanda mbote. **14** Nge fwana kutula ve na kisika ya nkaka bandilu ya ntoto ya mpangi ya nge, yina tulaka bayina tekilaka, na ntoto yina beno ke kuzwa na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno samu ti yawu kuvwanda ya beno. **15** Kimbangi ya muntu kaka mosi me lunga ve samu na kundima ti muntu me sala yimbi to disumu ni disumu na kati ya masumu nyonso yina bantu lenda sala. Konso dyambu, ba fwana kuzenga yawu na kimbangi ya bantu zole to tatu. **16** Kana mbangi ya luvunu me telama na kufunda muntu ti muntu yina me sala dyambu ya yimbi, **17** mbangi yina na muntu yango, bawu ke kwenda na ntadisi ya Yave, na mantwala ya banganga-Nzambi na bazuzi yina ke sala na bilumbu yina. **18** Bazuzi fwana sosa na kuzaba mbote-mbote kana mbangi yango kele ya luvunu to ve. Bawu fwana sosa na kuzaba mbote-mbote kana yandi ke na kuvunina mpangi mambu to ve. **19** Beno fwana kusala yandi mutindu yandi vwandaka na nsatu ya kusala na mpangi ya yandi. Beno

fwana kukatula yimbi na kati-kati ya beno. **20** Bantu ya nkaka ke kuwa yawu, mpe bawu ke kuzwa boma. Ba ke sala dyaka ve dyambu ya yimbi ya mutindu yina na kati-kati ya beno. **21** Beno fwana kutala ata kyadi ve. Beno fwana kufutisa luzingu samu na luzingu, disu samu na disu, dinu samu na dinu, diboko samu na diboko, dikulu samu na dikulu.

20 Ntangu beno ke kwenda na muzingu samu na kunwanisa bambeni ya beno, kana beno tala bawu na bampunda, bapusu-pusu ya mvita mpe binwani ya kulutila mingi na ya beno, beno fwana kuvwanda ve na boma. Samu ti Yave Nzambi ya beno yina basisaka beno na Ngipiti kele na beno. **2** Ntangu beno ke kuma pene-pene na muzingu, nganga-Nzambi ke belama na binwani ya Isayeli mpe yandi ke zonza na bawu. **3** Yandi ke tuba na bawu mutindu yayi: «Isayeli, beno kuwa! Beno me belama bubu yayi na kunwanisa bambeni ya beno. Bika ti kibakala ya beno kumanisa ve. Beno kuvwanda ve na boma, beno kukima bawu ve, beno kutekita ve na mantwala ya bawu. **4** Samu ti Yave Nzambi ya beno ke na kutambula na mantwala ya beno, samu na kunwanisa bambeni ya beno samu na beno mpe na kuvuukisa beno.» **5** Bakuluntu ya binwani ke tuba na binwani mutindu yayi: «Nani tungaka yinzo ya malu-malu, kasi yandi me banda ntete ve na kuzinga na kati ya yawu? Yandi kwenda ya yandi, yandi vutuka na yinzo ya yandi, samu ti yandi kwenda kufwa ve na muzingu, mpe muntu ya nkaka kubanda na kwiza zinga na yinzo ya yango! **6** Nani kundaka bilanga ya bayinti ya vinu kasi yandi me banda ntete ve na kudya yawu? Yandi kwenda ya yandi, yandi vutuka na yinzo ya yandi, samu ti yandi kwenda kufwa ve na muzingu, mpe ti muntu ya nkaka kudya bilanga yango! **7** Nani me pesa nsilulu ya makwela na sika ya kento, kasi yandi me sala ntete ve makwela na kento yango? Yandi kwenda ya yandi, yandi vutuka na yinzo ya yandi, samu ti yandi kwenda kufwa ve na muzingu, mpe ti muntu ya nkaka kubaka ve kento yango!» **8** Bakuluntu ya binwani ke tatamana na kuzonza na binwani. Bawu ke tuba mutindu yayi: «Nani kele na boma? Nani ke na kutala ti yandi kele dyaka ve na kibakala? Yandi kwenda ya yandi, yandi vutuka na yinzo ya yandi, samu ti yandi kulembisa ve bantima ya bampangi ya yandi mutindu kele ntima ya yandi mosi!» **9** Ntangu bakuluntu ya binwani ke manisa na kuzonza na binwani, bawu ke soola bamfumu ya bankonga samu na kutwadisa binwani. **10** Ntangu beno ke kwenda belama na mbanza samu na kunwanisa yawu, beno lomba ntete na bantu ya mbanza yina na kukipesa na beno na kizunu nyonso. **11** Kana bawu ndima mpe bawu fungudila beno myelo ya mbanza ya bawu, bantu nyonso yina kele na mbanza yina ke banda na kusadilaka beno bisalu ya ngolo. Bawu ke vwanda mindongo ya beno. **12** Kana bawu manga na kukipesa na beno na kizunu nyonso, kana bawu nwanisa beno, beno ke kwenda zunga mbanza ya bawu. **13** Yave Nzambi ya beno ke yekula mbanza yina na maboko ya beno. Beno fwana kufwa babakala nyonso ya mbanza yina na mbele ya mvita. **14** Beno ke baka bakento, bana, bibulu, nyonso yina ke vwanda na kati ya mbanza yina. Mvwilu nyonso yina beno ke kuzwa na mvita na mbanza yina, beno ke sala yawu mutindu beno zola. Beno ke kudya bima ya bambeni ya beno, yina Yave Nzambi ya beno ke pesa beno. **15** Ni mutindu yina beno ke sala bambanza nyonso yina kele ntama mingi na beno mpe yina kele ve mosi ya bambanza ya bayinsi yayi beno ke baka. **16** Kasi na kati ya bambanza ya bantu yayi Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu, beno ke bika moyo ata kima mosi yina ke wumunaka. **17** Beno fwana kufwa bawu nyonso yayi samu na Yave: ba-Yiti, ba-Amoli, ba-Kaanani, ba-Pelizi, ba-Yivi, ba-Yebuse, mutindu Yave Nzambi ya beno tumisaka beno yawu. **18** Beno ke sala mutindu yina samu ti bawu kulakisa beno ve na kulanda mambu ya nganzi yina bawu ke salaka samu na banzambi ya bawu, mpe ti beno kusala ve masumu na ntadisi ya Yave Nzambi ya beno. **19** Kana beno kuzunga mbanza bilumbu mingi samu na kunwanisa yawu mpe kubaka yawu, beno fwana kuzenga ve bayinti na basoka. Beno ke kudya bambuma ya bayinti yina. Na yina, beno fwana kuzenga yawu ve. Bayinti kele ya yawu ve bantu samu ti beno kunwanisa yawu. **20** Kasi beno lenda zenga bayinti yina beno me zaba ti yawu ke pesaka ve bambuma ya kudya. Beno lenda sadila bayinti yango samu na kuyidika bima ya kuyulukila bibaka ya mbanza yina beno ke na kunwana na yawu, tii mbanza yango ke kubwa.

21 Kana na ntoto yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, ba tala mvumbi ya muntu yina me kufwa na matiti, kuzaba ve nani me kufwa yandi, **2** bakuluntu mpe bazuzi ya beno ke kwenda teza yinda kubanda na kisika yina kele mvumbi tii na bambanza yina kele pene-pene. **3** Ntangu ba ke zaba mbanza yina me lutila pene-pene na mvumbi, bakuluntu ya mbanza yina ke baka mwana ya ngombe ya nkento yina ba me sadila ntete kisalu ve, yina ba me lwatisa ntete ve kizitu. **4** Bakuluntu ya mbanza yango ke nata mwana yango ya ngombe na muzumba yina kele na maza. Ba ke nata yawu na kisika ya muzumba yina ba me balulaka ntete ntoto ve mpe ba me kundaka ntete ata kima ve. Kuna pene-pene ya muzumba yango, ba ke pasula dikosi ya mwana ya ngombe yina. **5** Na manima, banganga-Nzambi, bana ya Levi, ke belama. Samu ti Yave Nzambi ya beno soolaka bawu samu na kusalaka kisalu samu na yandi, mpe na kusakumunaka na Nkumbu ya Yave. Ni bawu fwana kuzenga mambu ni mambu yina me tadila kuswana mpe kulwala ya bantu. **6** Bakuluntu nyonso ya mbanza yina, bayina me lutila pene-pene na mvumbi, bawu ke sukula maboko na muzumba, na zulu ya mwana ya ngombe yina ba me pasula dikosi. **7** Bawu ke tuba mutindu yayi: «Maboko ya beto me tangisa menga yayi ve. Meso ya beto mpe me tala ve kutanga ya menga yayi. **8** Yave, katula masumu ya Isayeli, bantu ya nge yina nge me kuula. Kutula ve na bayintu ya Isayeli, bantu ya nge, menga yina me tanga, menga ya muntu yina me sala yimbi ve.» Ni mutindu yina ke salama nyonso yina me fwanana samu na mulemvo ya disumu ya menga. **9** Beno, beno fwana kusala ti lufwa ya muntu yina me sala yimbi ve kuvwanda ve na bayintu ya beno. Na yina, beno fwana kusala yina me fwanana na ntadisi ya Yave. **10** Ntangu beno ke kwenda na kunwanisa bambeni ya beno, mpe Yave Nzambi ya beno me yekula bawu na maboko ya beno, beno me bwila bantu na kati ya bawu, **11** kana nge tala kento ya kitoko na kati ya bakento yina beno me bwila, kana nge kuzola yandi mpe kubaka yandi na makwela, **12** nge ke nata yandi na yinzo ya nge. Yandi ke katula bansuki ya yandi. Yandi ke zenga mpe manzaka ya yandi. **13** Yandi ke katula kiyunga ya yandi ya bunkole. Yandi ke zinga na sika ya nge, mpe yandi ke dila tata na mama ya yandi ngonda ya muvimba. Na manima, nge ke vukana na yandi, nge ke kuma bakala ya yandi, mpe yandi ke kuma kento ya nge. **14** Kana na manima, kento yango ke na kuyangidika dyaka nge ve, nge ke bika yandi kwenda ya yandi kisika ni kisika yina yandi zola. Nge lenda tekisa yandi ve na mbongo, nge lenda kitula mpe ve yandi mundongo. Samu ti yandi vwandaka me vwanda kento ya nge. **15** Kana bakala kele na bakento zole, mpe yandi lutila kuzola mosi na bawu zole, kana yandi kubuta bana ya babakala na kento yina yandi lutila kuzola mpe na kento yina yandi zola mingi ve, kana mwana ya yandi ya ntete ya bakala kele ya

kento yina yandi zola mingi ve, **16** kilumbu yandi ke kabula mvwilu ya yandi na sika ya bana ya yandi ya babakala, yandi lenda pesa ve kikunku ya mwana ya ntete na sika ya mwana yina yandi butaka na kento yina yandi lutila kuzola. Yandi ke manga ve na kupesa kikunku yina na sika ya mwana yina yandi butaka na kento yina yandi zola mingi ve, mwana yango kele mwana ya yandi ya ntete ya bakala. **17** Na yina, yandi fwana kundima ti mwana ya yandi ya ntete ya bakala ni mwana ya kento yina yandi ke zolaka mingi ve. Mpe yandi fwana kupesa yandi bikunku zole na mvwilu nyonso ya yandi. Mwana yina kele mwana ya yandi ya ntete. Bukuluntu kele ya yandi. **18** Kana bakala kele na mwana yina ke tumamaka ve mpe yina kele na yintu-ngolo, yandi ke wilaka ve tata to mama ya yandi, kana bawu ke na kusungika yandi kasi yandi ke na kuwila bawu ve, **19** tata na mama ke baka yandi. Bawu ke nata yandi na sika ya bakuluntu ya mbanza ya yandi, na kisika ya lufundusu yina kele na mwelo ya mbanza ya yandi. **20** Bawu ke tuba na bakuluntu ya mbanza ya yandi: «Mwana ya beto yayi ke tumamaka ve. Yandi kele na yintu-ngolo. Yandi ke wilaka beto ve. Yandi kele muntu ya kinsuza mpe yandi ke kolaka malafu.» **21** Na yina, bantu nyonso ya mbanza ke kufwa yandi na matadi, yandi ke kufwa. Beno fwana kukatula yimbi na kati-kati ya beno. Bantu nyonso ya Isayeli ke kuwa yawu, mpe bawu ke vwanda na boma. **22** Muntu yina me sala disumu yina kele ti ba fwana kufwa yandi, kana ba kufwa yandi mpe ba me ledika yandi na yinti, **23** mvumbi ya yandi fwana kulala na yinti yina ve. Beno fwana kukunda yandi kaka na kilumbu yina. Samu ti muntu yina ba me ledika kele nsiingulu ya Nzambi. Nge fwana kusumuna ve ntoto yina Yave Nzambi ya nge ke na kupesa nge mutindu mvwilu.

22 Kana nge tala kibulu ya mpangi ya nge yina ke na kwendaka yima, ya vwanda ngombe, dimeme to nkombo, kubika yawu ve. Nge fwana kuvutula yawu na sika ya mpangi ya nge. **2** Kana mpangi ya nge muntu ya kibulu ke zingaka ve pene-pene na nge, mpe nge zaba yandi ve, nge fwana kunata kibulu yina na yinzo ya nge. Yawu ke vwanda na sika ya nge tii ntangu yina muntu ya yawu ke kwiza sosa yawu. Ni kuna, nge fwana kuvutula yandi yawu. **3** Nge ke sala mutindu mosi samu na mbuluku ya yandi. Nge ke sala mutindu mosi samu na kiyunga ya yandi. Nge ke sala mutindu mosi samu na konso kima yina nge ke tala, yina me zimbisa mpangi ya nge. Nge fwana kubika yawu ve. **4** Kana nge tala kibulu ya mpangi ya nge ya kubwa na nzila, ya vwanda mbuluku to ngombe, nge fwana kubika yawu ve. Nge fwana kusadisa yawu na kutelama. **5** Kento fwana kuvwata ve kinkuti ya muntu ya bakala. Bakala fwana kuvwata ve kiyunga ya muntu ya kento. Muntu yina ke sala mutindu yina kele nganzi samu na Yave Nzambi ya beno. **6** Na nzila, kana nge tala dizanza ya ndeke na yinti to na ntoto, na bana ya bandeke to meki, na mama ya kuvwanda na zulu ya bana yina ya bandeke to na zulu ya meki, nge fwana kubaka ve mama yina na bana ya yandi. **7** Nge ke bika mama yandi kwenda ya yandi. Nge ke baka kaka bana, samu ti nge vwanda mbote, mpe luzingu ya nge kuvwanda ya yinda. **8** Kana nge ke na kutunga yinzo ya malu-malu, nge fwana kutula mulonga ya bayinti na balweka ya muludi ya kuyalumuka, samu ti nge kutangisa ve menga na yinzo ya nge kana muntu me kubwa kuna na zulu ya yinzo. **9** Nge fwana kukunda ve bayinti ya nkaka na bilanga ya nge ya bayinti ya vinu. Samu ti bambuma nyonso yina nge ke kuzwa ke vwanda ya Nzambi: ya vwanda bambuma ya vinu, ya vwanda bambuma ya bayinti ya nkaka yina nge me kunda. **10** Nge fwana kusala ve kisalu ya ntoto na ngombe mpe mbuluku ya kukangama na kisalulu mosi. **11** Nge fwana kuvwata ve kinkuti yina ba yidikaka na mika ya mameme na lino. **12** Beno fwana kutula bitende ya basinga na bansongi yiya ya bilele yina beno ke fukila. **13** Kana bakala me kwela kento, bawu me vukana, kasi na manima yandi ke na kuzola dyaka kento yina ve, **14** kana yandi ke na kuzonza ti kento yina kele na bifu ya yimbi, kana yandi ke na kumwangisa nsangu ya yimbi na kento yango na kutuba mutindu yayi: «Mu me kwela kento yayi, kasi ntangu mu me belama na yandi, mu me tala ve na sika ya yandi bidimbu yina ke na kulakisa ti yandi me zaba ntete ve babakala», **15** tata na mama ya ndumba yina ke baka bidimbu yina ke lakisa ti ndumba yango me zaba ntete ve babakala, mpe bawu ke kwenda lakisa yawu na sika ya bakuluntu ya mbanza, na kisika ya lufundusu, kuna na mwelo ya mbanza. **16** Tata ya ndumba yango ke tuba na bakuluntu ya mbanza: «Mu me pesa mwana ya munu ya kento na makwela na bakala yayi, kasi yandi zola ve mwana ya munu. **17** Yandi ke na kuzonza ti mwana ya munu kele na bifu ya yimbi. Yandi ke na kuzonza na munu mutindu yayi: “Mu me tala ve bidimbu yina ke na kulakisa ti mwana ya nge me zaba ntete ve babakala.” Kasi bidimbu yina ke na kulakisa ti mwana ya munu me zaba ntete ve babakala yawu yayi.» Mpe ba ke yalumuna lele na mantwala ya bakuluntu ya mbanza. **18** Na yina, bakuluntu ya mbanza yina ke bwila bakala yango. Mpe bawu ke pesa yandi kitumbu, **19** samu ti yandi me mwangisa nsangu ya yimbi na ndumba ya Isayeli. Ba ke futisa yandi kikodi ya mbongo nkama ya bisengo. Ba ke pesa mbongo yina na tata ya ndumba yango. Ndumba yango ke tatamana na kuvwanda kento ya bakala yina. Ntangu nyonso yina bakala yango ke vwanda moyo, yandi lenda kukatula ve kento yina na makwela. **20** Kasi kana dyambu kele ya tsyelika, kana ba me kuzwa ve na sika ya ndumba yina bidimbu yina ke na kulakisa ti yandi me zaba ntete ve babakala, **21** ba ke nata ndumba yango na mwelo ya yinzo ya tata ya yandi. Bantu ya mbanza ya yandi ke kufwa yandi na matadi. Yandi fwana kufwa samu ti yandi me sala busafu na Isayeli, na kwendaka basika kidi-kidi na babakala na ntangu yandi vwandaka zinga ntete na yinzo ya tata ya yandi. Beno fwana kukatula yimbi na kati-kati ya beno. **22** Kana ba kuta bakala ke na kuvukisaka mfulu na kento ya kukwela, bawu nyonso zole fwana kufwa: na bakala yina me vukisa mfulu na kento, na kento yandi mosi. Beno fwana katula yimbi na Isayeli. **23** Kana ndumba yina me zaba ntete ve babakala me kuzwa nsilulu ya makwela na sika ya muntu, kasi bakala mosi me tala ndumba yango na mbanza, mpe yandi me vukisa mfulu na yandi, **24** beno ke basisa bawu nyonso zole na mwelo ya mbanza. Beno ke kufwa bawu na matadi. Bawu fwana kufwa. Ndumba yina ke kufwa samu ti yandi me looka ve na mbanza. Bakala yina ke kufwa samu ti yandi me vukisa mfulu na ngolo na kento ya mpangi ya yandi. Beno fwana kukatula yimbi na kati-kati ya beno. **25** Kasi kana ya kele ni na bilanga bakala yina me tala ndumba yina kuzwaka nsilulu ya makwela, mpe bakala yango me vukisa mfulu na ndumba yina na ngolo, kaka bakala yina fwana kufwa. **26** Beno ke sala ata kima na ndumba yina. Ndumba yango me sala ve yimbi yina lenda nata yandi na lufwa. Ya kele mutindu ti bakala me nwanisa mpangi muntu samu na kufwa yandi. **27** Samu ti ni na bilanga bakala yina me tala kento yango. Ndumba yina kuzwaka nsilulu ya makwela lendaka looka ya yandi, kasi ata muntu vwandaka ve samu na kwiza vuukisa yandi. **28** Kana bakala me tala ndumba yina me zaba ntete ve babakala, yina kele ve na nsilulu ya makwela, kana bakala yango vukisa mfulu na ndumba yina na ngolo, kana ba me kuta bawu, **29** bakala yina me vukisa mfulu na kento yina fwana kupesa na sika ya tata ya ndumba yina mbongo

ya bisengo makumi tanu. Samu ti yandi me vukisa mfulu na ngolo na ndumba yina. Yandi fwana kukwela ndumba yina. Ntangu nyonso yina bakala yango ke vwanda moyo, yandi lenda ve kukatula kento yango na makwela. **30** Ata muntu fwana kuvukisa mfulu na kento ya tata ya yandi. Samu ti muntu fwana kuvweza ve luve ya tata ya yandi.

23 Muntu yina bambanga kele ya kupasuka to nzutu ya babakala ya kuzengana, yandi lenda vwanda ve na lukutakanu ya bantu ya Yave. **2** Muntu yina me butuka ve na kati ya yinzo ya makwela, yandi lenda vwanda ve na lukutakanu ya bantu ya Yave. Tii na bantu ya yandi ya mbandu ya kumi, bawu lenda vwanda ve na lukutakanu ya bantu ya Yave. **3** Mu-Amone na mu-Mowabe lenda vwanda ve na lukutakanu ya bantu ya Yave. Tii na bantu ya bawu ya mbandu ya kumi, bawu lenda vwanda ve na lukutakanu ya bantu ya Yave. Ya ke vwandila mutindu yina bantangu nyonso. **4** Samu ti bawu kwizaka bwabana beno ve na nzila, na mampa mpe maza, na ntangu beno basikaka na yinsi ya Ngipiti. Mpe samu ti bawu futaka Balame, mwana ya Bewole. Bawu bokilaka yandi katuka na Petole kuna na Mezopotami, samu na kwiza siinga beno. **5** Kasi Yave Nzambi ya beno zolaka ya yandi ve na kuwila Balame. Yave Nzambi ya beno kitulaka nsiingulu na lusakumunu. Samu ti Yave Nzambi ya beno zola beno. **6** Ntangu nyonso yina beno ke zinga, beno fwana kusosa ata fyoti ve kizunu ya bawu to kubonga ya bawu. **7** Beno fwana kutala ve ba-Edome nganzi. Samu ti bawu kele bampangi ya beno. Beno fwana kutala ve bantu ya yinsi ya Ngipiti nganzi. Samu ti beno vwandaka banzenza na yinsi ya bawu. **8** Bana ya bawu yina ke butuka, kubanda na mbandu ya tatu, bawu lenda vwanda na lukutakanu ya bantu ya Yave. **9** Kana beno me kwenda na kunwana muzingu na bambeni ya beno, beno fwana sala keba na konso dyambu ya yimbi. **10** Kana na kati ya beno kele na bakala yina kele ya kuvedila ve samu ti na mpimpa yandi me basika maluma, bakala yina fwana kubasika na kivwandu. Yandi lenda vutuka ve na kati ya kivwandu. **11** Na nkokila, yandi ke yobila maza. Na ntangu yina ntangu ke dyama, yandi lenda vutuka ya yandi na kati ya kivwandu. **12** Beno fwana kukubika mwa kisika mosi na ngaanda ya kivwandu. Ni kuna beno lenda kwenda samu na kunena. **13** Konso muntu fwana kuvwanda na kisalulu na kati ya nkutu ya yandi. Ntangu yandi ke kwenda na kunena na ngaanda ya kivwandu, yandi ke sadila kisalulu yina samu na kutimuna dibulu. Mpe yandi ke vutula ntoto samu na kufuka matufi ya yandi. **14** Samu ti Yave Nzambi ya beno ke tambula na kati-kati ya kivwandu ya beno samu na kuvuukisa beno mpe samu na kuyekula bambeni ya beno na mantwala ya beno. Na yina kivwandu ya beno fwana kuvwanda ya longo. Samu ti Yave kutala ve na sika ya beno ata dyambu yina me fwanakana ve yina lenda sala ti yandi kubika beno. **15** Kana mundongo me kima yinzo ya mfumu ya yandi mpe yandi me kwiza bumbama na yinsi ya beno, beno fwana kuyekula yandi ve na mfumu ya yandi. **16** Yandi ke zinga na yinsi ya beno, na kati-kati ya beno, na kisika yina yandi ke soola, na mosi ya bambanza ya beno, yina ni yina yandi ke zola. Beno fwana kunyokola yandi ve. **17** Ya fwana kuvwanda ve na bakento yina ke sadila kindumba ya longo na kati-kati ya bana ya Isayeli ya bakento. Ya fwana kuvwanda ve na babakala yina ke sadila kindumba ya longo na kati-kati ya bana ya Isayeli ya babakala. **18** Nge lenda nata ve na yinzo ya Yave Nzambi ya nge, samu na kulungisa nsilulu, difuta ya kento yina ke sadilaka kindumba to difuta ya yimbwa. Nyonso zole kele nganzi samu na Yave Nzambi ya nge. **19** Nge fwana kudefisa ve mpangi ya nge kima na ndandu. Ya vwanda mbongo, ya vwanda bima ya kudya, ya vwanda kima ni kima yina ba lenda defisa. **20** Nge lenda lomba ndandu kana nge me defisa kima na nzenza. Kasi nge lenda lomba ndandu ve na mpangi ya nge, samu ti Yave Nzambi ya nge kusakumuna nge na mambu nyonso yina nge ke sala, na ntoto yina nge ke na kukota samu na kubaka yawu mutindu mvwilu ya nge. **21** Kana nge me sala nsilulu na Yave Nzambi ya nge, kuzingila ve na kulungisa yawu. Samu ti Yave Nzambi ya nge lenda yufula nge na dyambu yina, mpe ya ke vwanda disumu samu na nge. **22** Kana nge manga na kusala nsilulu, ya kele ve disumu samu na nge. **23** Kasi mambu yina me basika na yinwa ya nge, kanisa na kusadila yawu. Nge fwana kusala mutindu kele bansilulu yina nge me sala na Yave Nzambi ya nge na luzolo ya nge mosi, yina nge me zonza na yinwa ya nge mosi. **24** Kana nge me kota na bilanga ya bayinti ya vinu ya mpangi ya nge, nge lenda kudya bambuma ya vinu mpe kuyukuta yawu mutindu nge zola. Kasi nge fwana kutula yawu ve na nkutu ya nge. **25** Kana nge me kota na bilanga ya bambuma ya faline ya mpangi ya nge, nge lenda buka na maboko bambuma ya kudya. Kasi nge lenda sadila ve munkwati ya kuyonzikila bambuma na bilanga ya bambuma ya faline ya mpangi ya nge.

24 Kana bakala me baka kento na makwela, kasi kento yango ke na kuyangidika dyaka yandi ve samu ti yandi me tala na kento yango dyambu yina me fwanakana ve, bakala yina fwana kusonikina yandi mukanda ya kufwa makwela. Yandi ke pesa yandi yawu. Mpe na manima yandi ke bingisa kento yina na yinzo ya yandi. **2** Kento yina ke basika na yinzo ya yandi mpe yandi ke kwenda ya yandi. Na manima yandi lenda kwelana ya yandi na bakala ya nkaka. **3** Kana bakala yina ya malu-malu zola dyaka yandi ve, yandi fwana kusonikina yandi mukanda ya kufwa makwela. Yandi ke pesa yawu na kento yango, mpe yandi ke bingisa yandi na yinzo ya yandi. To kana bakala yina ya malu-malu yina me kwela yandi me kwiza kufwa, **4** bakala ya ntete yina katulaka yandi na makwela, yandi lenda baka dyaka yandi ve na makwela. Samu ti kento yina me kuma ya kuvedila ve samu na yandi. Ya zolaka vwanda dyambu ya nganzi na ntadisi ya Yave. Beno fwana kusumuna ve yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno. **5** Kana bakala me kwela kento ntama mingi ve, yandi lenda kota ve na kisalu ya busoda. Ba ke tumisa yandi ata dyambu ve. Yandi ke vwanda na kimpwanza mvula ya muvimba samu na mambu yina me tadila yinzo ya yandi. Yandi fwana kuyangidika kento ya yandi yina yandi me kwela. **6** Ba lenda baka ve kinikunu ya mpangi to ditadi ya yandi ya kunikina samu na mfuka. Ya kele ni kubaka luzingu ya yandi nyonso samu na mfuka. **7** Kana ba tala muntu yina me laba muntu ya nkaka na kati ya bampangi ya yandi bana ya Isayeli, mpe yandi me kotisa muntu yango na bundongo to yandi me tekisa yandi, muntu yina me laba mpangi ya yandi fwana kufwa. Beno fwana kukatula yimbi na kati ya beno. **8** Beno sala keba na kimbevo ya mpusu. Beno fwana kulanda mpe kusadila mbote-mbote mambu yina ke lakisa beno ba-Levi yina kele banganga-Nzambi. Beno fwana kusadila mutindu mu me tumisa bawu. **9** Beno bambuka moyo na mambu yina Yave Nzambi ya beno salaka Milyame na nzila, ntangu beno basikaka na Ngipiti. **10** Kana nge me defisa mpangi kima, nge fwana kukota ve na yinzo ya yandi samu na kubaka yandi kima yina yandi ke simbisa nge samu na mfuka yina. **11** Nge fwana kuvwanda na ngaanda. Muntu yina nge defisaka ke natina nge kima ya kusimbisa kuna na ngaanda. **12** Kana muntu yango kele mputu, nge fwana kulala ve na kiyunga ya yandi yina nge me baka samu

na mfuka. **13** Nge fwana kuvutula yandi kiyunga ya yandi na nkokila, samu ti yandi kufukila kiyunga ya yandi na kulala. Na yina, yandi ke sakumuna nge. Mpe yawu ke vwanda dyambu ya kudedama na ntadisi ya Yave Nzambi ya nge. **14** Nge fwana kunyokola ve bisadi yina ba ke futaka, ya vwanda mputo to yina kele ve na mvwilu, ya vwanda mpangi ya nge ya yinsi mosi to mosi na banzenza yina ke zingaka na bambanza ya beno, na kati ya yinsi ya beno. **15** Nge fwana kupesa yandi difuta ya yandi ya kilumbu tekila bwisi kuyila. Samu ti yandi kele mputu, mpe yandi kele na nsatu mingi ya kuzwa na mbangu difuta ya yandi. Kana ve, yandi lenda funda nge na Yave, mpe yawu ke vwanda disumu samu na nge. **16** Ba fwana kufwa ve batata samu na masumu yina bana ya bawu salaka. Mpe ba fwana kufwa ve bana samu na masumu yina batata ya bawu salaka. Konso muntu ke kufwa samu na masumu yina yandi mosi me sala. **17** Nge fwana kuzitisa luve ya nzenza yina kele nsaana. Nge fwana kubaka ve kinkuti ya mufwidi samu na mfuka. **18** Beno fwana kubambuka moyo ti beno vwandaka mindongo na Ngipiti, mpe Yave Nzambi ya beno kuulaka beno. Ni yawu yina mu ke na kutumisa beno na kusadila mutindu yina. **19** Ntangu beno ke yonzika bambuma ya bilanga ya beno, mpe ti beno zimbana na kubaka matiti ya bambuma na bilanga ya beno, beno fwana kuvutuka ve samu na kwenda baka yawu. Yawu ke vwanda ya banzenza, bansaana, mpe mifwidi, samu ti Yave Nzambi ya beno kusakumuna beno na bisalu nyonso ya maboko ya beno. **20** Ntangu beno ke manisa na kuyonzika bambuma ya beno ya olive, beno fwana kuvutuka ve na kwenda buka bambuma yina ke bikana na bintala. Yawu ke vwanda ya banzenza, bansaana, mpe mifwidi. **21** Ntangu beno ke manisa na kuyonzika bambuma ya beno ya vinu, beno fwana kuvutuka ve na kwenda buka bikanka ya bambuma yina ke bikana. Yawu ke vwanda ya banzenza, bansaana, mpe mifwidi. **22** Beno fwana kubambuka moyo ti beno vwandaka mindongo na Ngipiti. Ni yawu yina mu ke na kutumisa beno na kusadila mutindu yina.

25 Kana bantu me swana, mpe bawu me kwiza samu ti ba fundisa bawu, ba fwana kunungisa muntu yina kele ya kudedama, mpe kubedisa muntu yina me sala yimbi. **2** Kana ba fwana bula muntu yina me sala yimbi, zuzi ke lalisa muntu yango na ntoto. Ba ke bula yandi na mantwala ya zuzi yina lutangu ya bikoti yina me fwanana na bunene ya yimbi yina yandi me sala. **3** Ba fwana kubula yandi ve kulutila makumi yiya ya bikoti. Samu ti kana ba bula yandi bikoti ya kulutila, buzitu ya mpangi ke manisa na meso ya nge. **4** Beno fwana kukanga ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala kisalu ya kukabula bambuma na matiti ya yawu. **5** Ntangu bampangi ke zingaka kisika mosi, kana mosi na bawu me kufwa ata kubuta mwana, kento yina yandi me bika fwana kwenda kwela ve muntu ya ngaanda. Munzadi ya yandi ke vukana na yandi. Yandi fwana kubaka yandi mutindu kento ya yandi, mpe yandi fwana kusala nyonso yina me fwanana na kusala na kento. **6** Mwana ya ntete ya bakala yina kento yango ke buta, ba ke pesa yandi nkumbu ya mpangi yina kufwaka, samu ti nkumbu ya yandi kuzimbana ve na Isayeli. **7** Kana mpangi yina me bikana zola ya yandi ve kubaka munzadi ya yandi mutindu kento ya yandi, munzadi ya yandi ke kwenda na kisika ya lufundusu, kuna na mwelo ya mbanza, na sika ya bakuluntu ya mbanza. Yandi ke kwenda tuba: «Munzadi ya munu ke na kumanga na kuvutula nkumbu ya mpangi ya yandi na Isayeli. Yandi zola ve kusala na munu nyonso yina me fwanana na munzadi na kusala.» **8** Bakuluntu ya mbanza ke bokila munzadi yango ya kento yina, mpe bawu ke zonza na yandi. Kana yandi tatamana na kumanga, mpe yandi tuba: «Mu zola kubaka yandi ve mutindu kento», **9** kento yango ke belama na munzadi yina na meso ya bakuluntu ya mbanza, yandi ke katula dipapa na dikulu ya munzadi yango, mpe yandi ke lobola yandi mante na kizizi. Yandi ke tuba: «Ni mutindu yayi ba ke salaka na bakala yina zola ve kutunga dikanda ya mpangi ya yandi.» **10** Na yina, kuna na Isayeli, dikanda ya bakala yina, ba ke banda na kubokilaka yawu «Dikanda ya muntu yina ba katulaka dipapa». **11** Kana babakala ke na kunwana bawu na bawu, mpe kento ya mosi na bawu kubelama samu na kukuula bakala ya yandi na maboko ya bakala yina ke na kubula bakala ya yandi, kana kento yango kulambula diboko samu na kubweta yisi ya nzutu ya bubakala ya bakala yina, **12** beno fwana kuzenga kento yina diboko. Beno fwana kutala yandi kyadi ve. **13** Na nkutu ya nge, nge fwana kuvwanda ve na bipezolo zole ya kuswaswana, ya nene na ya fyoti. **14** Na yinzo ya nge, nge fwana kuvwanda ve na bitezolo zole ya kuswaswana, Efa ya nene na ya fyoti. **15** Nge fwana kuvwanda na kipezolo mosi ya kulunga mpe ya kudedama. Nge fwana kuvwanda na kitezolo ya Efa, ya kulunga mpe ya kudedama, samu ti luzingu ya nge kuvwanda yinda na ntoto yina Yave Nzambi ya nge ke na kupesa nge. **16** Samu ti muntu yina ke sala yimbi na yina me tadila mambu yina, muntu yina ke sadila na ludedomo ve, yandi kele nganzi na ntadisi ya Yave Nzambi ya nge. **17** Beno bambuka moyo na mambu yina ba-Amaleke salaka beno na nzila ntangu beno basikaka na Ngipiti. **18** Bawu kwendaka bwabana beno na nzila samu na kunwanisa bantu ya beno yina vwandaka kwiza na manima ya beno, ntangu beno vwandaka me lemba, ngolo vwandaka me manisa beno. Ba-Amaleke vwandaka ata fyoti ve na boma ya Nzambi. **19** Ntangu Yave Nzambi ya beno ke pesa beno kizunu na kumanisa na kukuula beno na bambeni nyonso ya beno yina me zungudila yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno, samu ti yawu kuvwanda ya beno, beno fwana kufwa ba-Amaleke nyonso, mpe ata muntu ke bambukila dyaka bawu moyo na ntoto. Beno kuzimbana ve dyambu yina.

26 Ntangu beno ke kota na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno mutindu mvwilu ya beno, ntangu beno ke baka yawu mpe beno ke banda na kuzinga kuna, **2** nge fwana kukatula kikunku na kati ya bambuma nyonso ya ntete yina nge ke yonzika na ntoto, na yinsi ya nge, yinsi yina Yave Nzambi ya nge ke na kupesa nge. Nge ke tula yawu na kitunga, mpe nge ke kwenda na yawu na kisika yina Yave Nzambi ya nge ke soola samu na kuvwandisa Nkumbu ya yandi. **3** Nge ke kwenda na sika ya nganga-Nzambi yina ke sala na bilumbu yina. Nge ke tuba na yandi: «Mu ke na kutuba bubu yayi na Yave Nzambi ya nge ti mu me kota na yinsi yina Yave kudyaka ndefi na sika ya bankooko ya beto na kupesa beto.» **4** Nganga-Nzambi ke baka kitunga na maboko ya nge. Yandi ke tula yawu na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave Nzambi ya nge. **5** Nge, nge ke zonza na mantwala ya Yave Nzambi ya nge. Nge ke tuba mutindu yayi: «Nkooko ya munu vwandaka mu-Alame yina vwandaka kwenda tambula kisika na kisika. Yandi kwendaka na Ngipiti na mwa ndambu ya bantu samu na kuzinga kuna mwa ntangu fyoti mutindu nzenza. Kuna, yandi kumaka dikanda ya nene ya bantu, ya ngolo, mpe ya lutangu mingi. **6** Bantu ya Ngipiti kwamisaka beto, bawu nyokolaka beto, bawu kotisaka beto na bundongo ya ngolo. **7** Beto lookaka na sika ya Yave, Nzambi ya bankooko ya beto. Yave wilaka beto, yandi talaka bankwamusu ya beto, mpe mpasi ya beto, mpe kunyokola yina ba vwandaka nyokola beto. **8** Na ngolo ya

yandi, na lulendo ya yandi, na nsisi nyonso, na bidimbu mpe bimangu, Yave basisaka beto na Ngipiti. **9** Yandi nataka beto na kisika yayi. Yandi pesaka beto yinsi yayi. Yinsi mosi yina kele ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi. **10** Ntangu yayi, mu me nata bambuma ya ntete yina mu me kuzwa na ntoto yina nge Yave me pesa munu!» Nge ke tula yawu na mantwala ya Yave Nzambi ya nge. Nge ke fukama na ntadisi ya Yave Nzambi ya nge. **11** Nge ke yangalala, kintwadi na ba-Levi mpe banzenza yina kele na kati-kati ya beno, samu na bima nyonso ya mbote yina Yave Nzambi ya nge me pesa nge, nge na dikanda ya nge. **12** Konso mvula ya tatu ke vwanda mvula ya dime. Na yina, ntangu nge ke manisa na kukatula dime ya bima nyonso yina nge ke kuzwa, nge ke pesa yawu na ba-Levi, banzenza, bansaana na mifwidi. Bawu ke kudya yawu mpe bawu ke yukuta na bambanza ya beno. **13** Nge ke zonza mutindu yayi na mantwala ya Yave Nzambi ya nge: «Mu me katula na yinzo ya munu nyonso yina kele ya kubyekwa. Mu me pesa yawu na ba-Levi, banzenza, bansaana mpe mifwidi, mutindu kele bantumunu nyonso yina nge pesaka samu na munu. Mu me bika ata dyambu mosi ve na mambu nyonso yina nge tumisaka beto. Mu me zimbana ata mosi ve. **14** Mu me kudya ata ndambu ve na ntangu mu vwandaka na kifwidi. Mu me katula ata ndambu ve na ntangu mu vwandaka ya kuvedila ve. Mu me pesa ata ndambu ve samu na mafwa. Mu me wila Yave Nzambi ya munu. Mu me sala mbote-mbote mambu yina yandi tumisaka munu. **15** Kuna na zulu, na kisika ya longo yina nge ke vwandaka, tala beto. Sakumuna Isayeli, bantu ya nge, mpe ntoto yina nge me pesa beto, mutindu nge kudyaka ndefi na sika ya bankooko ya beto. Yinsi yayi, yina kele ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi.» **16** Na kilumbu ya bubu yayi, Yave Nzambi ya beno ke na kutumisa beno na kusadila misiku mpe bansalulu ya misiku yayi. Beno fwana kukeba yawu, mpe beno fwana kusadila yawu na ntima nyonso mpe na mwela nyonso. **17** Bubu yayi, beno me sala ti Yave kusadila beno nsilulu ya kuvwanda Nzambi ya beno, samu ti beno kulanda banzila ya yandi, beno kusadila misiku ya yandi, bantumunu ya yandi, na bansalulu ya misiku ya yandi, mpe beno wila yandi. **18** Bubu yayi, Yave me sala ti beno kusadila yandi nsilulu ya kuvwanda mvwilu ya yandi, mutindu yandi tubilaka beno, nsilulu ya kusadila bantumunu nyonso ya yandi, **19** samu ti yandi kuzangula beno na zulu ya makanda nyonso ya bantu yina yandi yidikaka, na yina me tadila nzitusu, nsangu, mpe nkembo. Mpe beno ke vwanda bantu ya longo samu na Yave Nzambi ya beno, mutindu yandi tubilaka beno yawu.

27 Moyize na bakuluntu ya Isayeli pesaka ntumunu yayi na bantu: «Beno fwana kusadila bantumunu nyonso yayi mu ke na kupesa beno bubu yayi. **2** Kilumbu yina beno ke sabuka nzadi ya Yolodani samu na kukota na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno, beno ke telemisa matadi ya nene. Beno ke kusa yawu mpemba. **3** Beno ke sonika na zulu ya yawu mambu nyonso ya Musiku yayi, ntangu beno ke sabuka samu na kwenda kota na yinsi yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno. Yinsi mosi ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi, mutindu Yave tubilaka beno yawu, yandi Nzambi ya bankooko ya beno. **4** Ntangu beno ke sabuka nzadi ya Yolodani, beno ke telemisa na mongo Ebale matadi yayi mu ke na kutumisa beno na kutelemisa. Beno ke kusa yawu mpemba. **5** Na manima beno ke tunga kuna kiyokolo ya minkayulu samu na Yave Nzambi ya beno. Beno ke tungila yawu na matadi yina me bwidila ntete ata kisengo mosi ve. **6** Beno ke tunga kiyokolo ya minkayulu ya Yave Nzambi ya beno na matadi yina ba me zenga ve. Ni na kiyokolo yina beno ke pesa minkayulu ya kuyoka na Yave Nzambi ya beno. **7** Beno ke pesa mpe minkayulu ya kiwisa. Beno ke kudya yawu kuna. Beno ke yangalala na mantwala ya Yave Nzambi ya beno. **8** Beno ke sonika na zulu ya matadi yina mambu nyonso ya Musiku yayi. Beno ke sonika yawu mbote-mbote.» **9** Moyize na ba-Levi yina kele banganga-Nzambi zonzaka na bantu nyonso ya Isayeli: «Isayeli, beno dingama, beno kuwa! Bubu yayi beno me kuma bantu ya Yave Nzambi ya beno. **10** Beno fwana kuwila Yave Nzambi ya beno. Beno fwana kusadila bantumunu ya yandi mpe misiku ya yandi mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi.» **11** Kaka na kilumbu yina, Moyize pesaka ntumunu yayi na bantu: **12** «Ntangu beno ke sabuka nzadi ya Yolodani, bifumba ya Simewone, ya Levi, ya Yuda, ya Isakale, ya Yosefi, ya Bezame, bawu ke vwanda na zulu ya mongo ya Ngalizime samu na kusakumuna bantu. **13** Kaka na ntangu yina mpe, bifumba ya Lubene, ya Ngade, ya Asele, ya Zabulone, ya Dane, ya Nefetali, bawu ke vwanda na zulu ya mongo ya Ebale samu na kusiinga.» **14** Na mantwala ya bantu nyonso ya Isayeli, ba-Levi ke tuba mutindu yayi na ndinga ya ngolo: **15** «Muntu yina ke yidika kiteki ya yinti to ya kisengo ya kusulumuka samu na kusambila yawu na mansweki, bika ti yandi kusiingwa. Bima ya mutindu yina, yina muntu me yidika na maboko ya yandi, ya kele nganzi samu na Yave.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **16** «Muntu yina ke zitisa ve tata na mama ya yandi, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **17** «Muntu yina ke soba ndilu ya ntoto ya mpangi, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **18** «Muntu yina ke nata mpofo na nzila ya yimbi, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **19** «Muntu yina ke zitisa ve luve ya nzenza, ya nsaana, mpe ya mufwidi, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **20** «Muntu yina ke vukisa mfulu na kento ya tata ya yandi, yandi kusiingwa. Samu ti yandi ke na kuzitisa ve luve ya tata ya yandi.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **21** «Muntu yina ke vukisa mfulu na kibulu, ya vwanda kibulu ni kibulu, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **22** «Muntu yina ke vukisa mfulu na kibusi ya yandi, mwana ya tata ya yandi to ya mama ya yandi, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **23** «Muntu yina ke vukisa mfulu na mama ya kento ya yandi, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **24** «Muntu yina ke kufwa mpangi na mansweki, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **25** «Muntu yina ke ndima mbongo samu na kufwa mpangi muntu yina me sala dyambu ya yimbi ve, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!». **26** «Muntu yina ke zitisa ve mambu ya Musiku yayi na kusadilaka yawu, yandi kusiingwa.» Bantu nyonso ke ndima: «Ameni!».

28 Kana beno kuwila Yave Nzambi ya beno, kana beno kutumama mpe kusadila misiku ya yandi nyonso, mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi, Yave Nzambi ya beno ke zangula beno na zulu ya makanda nyonso ya bantu ya ntoto. **2** Yayi ni balusakumunu yina ke kwizila beno, mpe yina beno ke kuzwa, samu ti beno me wila Yave Nzambi ya beno: **3** Yave ke sakumuna beno na mbanza, Yave ke sakumuna beno na bilanga. **4** Yave ke sakumuna bana ya beno. Yandi ke sakumuna bambuma yina beno ke yonzika na ntoto ya beno. Yandi ke sakumuna bana ya bibulu ya beno, bangombe ya beno, mameme mpe bankombo ya beno. **5** Yave ke sakumuna bitunga ya beno na bipaki ya beno. **6** Yave ke sakumuna beno ntangu beno ke kwenda. Yandi ke sakumuna beno mpe ntangu beno ke vutuka. **7** Yave ke sala ti beno kununga bambeni yina

ke nwanisa beno. Bawu ke kwizila na nzila mosi samu na kwiza nwanisa beno, kasi bawu ke kimina na banzila nsambwadi na mantwala ya beno. **8** Yave ke tumisa ti lusakumunu kuvwanda na beno na bibumbulu ya beno ya bambuma, mpe na nyonso yina beno ke sala. Yandi ke sakumuna beno na kati ya yinsi yina yandi Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno. **9** Yave ke sala ti beno kuvwanda bantu ya yandi ya longo, mutindu yandi dilaka beno yawu ndefi, samu ti beno ke sadila misiku ya Yave Nzambi ya beno, mpe beno ke landa banzila ya yandi. **10** Bantu nyonso ya ntoto ke tala ti beno ke tangunaka Nkumbu ya Yave. Mpe bawu ke vwanda na boma ya beno. **11** Yave ke fulusa beno na mambu ya mbote na ntoto yina yandi Yave kudyaka ndefi na kupesa na bankooko ya beno. Yandi ke funisa bana ya beno, yandi ke funisa bana ya bibulu ya beno, yandi ke funisa bambuma yina beno ke yonzika na ntoto ya beno. **12** Yave ke fungudila beno kibumbulu ya yandi ya kitoko, zulu ya yandi, samu na kupesa mvula na yinsi ya beno na ntangu ya kufwanakana. Yandi ke sakumuna bisalu nyonso yina beno ke sala na maboko ya beno. Beno ke defisa na makanda mingi ya bantu, kasi beno, beno ke defa ve. **13** Yave ke sala ti beno kuvwanda na mantwala, kasi na manima ve. Beno ke vwanda kaka na zulu ya ba ya nkaka, kasi na yisi ve. Kasi beno fwana kulanda bantumunu ya Yave Nzambi ya beno, yina mu ke na kupesa beno bubu yayi. Beno fwana kuzitisa mpe kusadila yawu. **14** Beno fwana kubika ata fyoti ve bantumunu nyonso yina mu ke na kupesa beno bubu yayi. Beno fwana kulanda ve banzambi ya nkaka samu na kusadila yawu. **15** Kasi kana beno kuwila ve Yave Nzambi ya beno, kana beno kusadila ve misiku ya yandi nyonso mpe bantumunu ya yandi nyonso, mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi, bansiingulu yina ke kwizila beno, bansiingulu yina ke bwidila beno ni yayi: **16** Yave ke siinga beno na mbanza, Yave ke siinga beno na bilanga. **17** Yave ke siinga bitunga ya beno na bipaki ya beno. **18** Yave ke siinga bana ya beno. Yandi ke siinga bambuma yina beno ke yonzika na ntoto ya beno, bana ya bibulu ya beno, bangombe ya beno, mameme ya beno mpe bankombo ya beno. **19** Yave ke siinga beno ntangu beno ke kwenda. Yandi ke siinga beno ntangu beno ke vutuka. **20** Yave ke fidisa beno ndoko. Yandi ke fidisa beno kizungu-zungu. Yandi ke sala ti mambu nyonso yina beno ke sala kusimba ve. Yandi ke sala mutindu yina tii ntangu yina beno ke manisa na kubeba. Beno ke kufwa na mbangu-mbangu, samu na ndyatulu ya beno ya yimbi, na kumanga yina beno me manga yandi Yave. **21** Yave ke losila beno kiyoolo, tii yina kiyoolo yango ke manisa na kufwa beno. Beno nyonso ke zimbana na ntoto yina beno ke na kwenda kota samu na kubaka yawu. **22** Yave ke losila beno bimbevo yina ke kondisaka, mabawu, bimbevo ya kuvimba nzutu. Yandi ke fidisa beno tiya ya ngolo, mpe yandi ke sala ti ntoto ya beno kuyuma. Bima yina beno ke kunda, yawu ke yuma to yawu ke bola. Nyonso yina ke kwamisa beno tii ntangu yina beno ke zimbana. **23** Zulu na zulu ya bayintu ya beno ke vwanda mutindu kisengo ya mbwaki. Ntoto na yisi ya makulu ya beno ke vwanda mutindu kisengo. **24** Yave ke fidisa beno fundu-fundu mpe munyenge na kisika ya bamvula. Yawu ke katuka na zulu samu na kubwidila beno, tii yina beno nyonso ke manisa na kubeba. **25** Yave ke sala ti bambeni ya beno kununga beno. Beno ke kwendila na nzila mosi samu na kwenda nwanisa bawu, kasi beno ke kimina na banzila nsambwadi na mantwala ya bawu. Bimfumu nyonso ya ntoto ke tekita na boma samu na mambu yina ke bwidila beno. **26** Bamvumbi ya beno ke vwanda madya ya bandeke nyonso ya zulu mpe ya bibulu nyonso ya ntoto. Ata muntu ke vwanda na kubingisa bawu. **27** Yave ke fidisa beno mawumbu ya Ngipiti, bamputa ya kivumu, makwanza, bimbevo ya bapata. Beno ke lenda ve na kunyakisa yawu. **28** Yave ke fidisa beno bulawu, bumpofo, buzengi. **29** Na kati-kati ya ntangu ya midi, beno ke tambula mutindu na mpimpa, na kwendaka sosa nzila mutindu bampofo. Beno ke lenda ata kima mosi ve na mambu nyonso yina beno ke sala. Bantangu nyonso ba ke nyokola beno, ba ke botola beno bima. Ya ke vwanda ve na muntu yina ke kwiza vuukisa beno. **30** Kana mosi na beno me sala nsilulu ya makwela na kento, ni bakala ya nkaka ke vukisa mfulu na kento yango. Kana mosi na beno me tunga yinzo, yandi ke zinga ve na kati ya yinzo yango. Beno ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu, kasi beno ke kudya yawu ve. **31** Ba ke kufwa bangombe ya beno na meso ya beno, kasi beno ke kudya yawu ve. Ba ke baka bambuluku ya beno na meso ya beno, kasi ba ke vutudila beno yawu ve. Ba ke pesa mameme mpe bankombo ya beno na bambeni ya beno. Ya ke vwanda ve na muntu yina ke kwiza vuukisa beno. **32** Ba ke yekula bana ya beno ya bakento na ya babakala na sika ya bantu ya bayinsi ya nkaka. Meso ya beno ke tala yawu, beno ke lemba na kuvingilaka bawu konso kilumbu. Kasi beno ke lenda ve na kusala ata dyambu. **33** Dikanda ya bantu yina beno me zaba ve ke kudya bambuma ya ntoto ya beno. Bawu ke kudya bima nyonso yina beno lendaka kuzwa na bisalu ya beno. Ba ke nyokola beno bantangu nyonso, ba ke kwamisa beno. **34** Mambu yina beno ke tala na meso ya beno ke kotisa beno na bulawu. **35** Yave ke basisa beno mawumbu na makoto mpe na mabunda. Beno ke lenda ve na kunyakisa yawu. Yandi ke fidisa beno yawu kubanda na makulu tii na yintu. **36** Yave ke sala ti beno kwenda, beno na ntinu yina beno ke tula na mantwala ya beno, na yinsi yina beno zabaka ntete ve, ya vwanda beno to bankooko ya beno. Kuna, beno ke sadila banzambi ya nkaka, banzambi ya bayinti mpe ya matadi. **37** Beno ke kuma bantu ya nsisi. Ba ke zonzila beno, ba ke seka beno na sika ya bantu nyonso yina Yave ke nata beno. **38** Beno ke kunda bambuma mingi na bilanga, kasi beno ke yonzika kaka mwa ndambu. Samu ti makonko ke manisa nyonso na kudya. **39** Beno ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu, beno ke bongisa yawu. Kasi beno ke kunwa ve vinu ya yawu. Beno ke yonzika ve bambuma ya yawu. Samu ti bidongolo ke manisa na kudya yawu. **40** Beno ke vwanda na bayinti ya olive na yinsi nyonso ya beno, kasi beno ke pakula ve mafuta ya yawu. Samu ti bambuma ya beno ya olive ke manisa na kubwa tekila yawu kuyela. **41** Beno ke buta bana ya bakento na ya babakala. Kasi bawu ke vwanda ve ya beno, samu ti bawu ke kwenda na bunkole. **42** Makonko ke manisa na kudya bayinti nyonso ya beno mpe bawu ke kubebisa bambuma nyonso ya ntoto ya beno. **43** Banzenza yina ke zinga na kati-kati ya beno ke vwanda bantangu nyonso na zulu ya beno. Beno, beno ke kuluka bantangu nyonso na yisi. **44** Bawu ba ke defisa beno. Kasi beno, beno ke kuzwa ve kima ya kudefisa bawu. Bawu, bawu ke vwanda na mantwala. Kasi beno, beno ke vwanda na manima. **45** Bansiingulu nyonso yina ke kumina beno. Yawu ke landa beno mpe yawu ke bwidila beno tii ntangu yina beno ke manisa na kufwa. Samu ti beno me wila ve Yave Nzambi ya beno, beno me sadila ve misiku ya yandi mpe bantumunu ya yandi, mutindu yandi tumisaka beno yawu. **46** Bansiingulu yango ke vwanda bantangu nyonso mutindu bidimbu na bimangu na zulu ya beno mpe bana ya beno. **47** Na ntangu yina beno kele na bima nyonso ya mingi, kana beno kusadila ve Yave Nzambi ya beno na kyese na ntima mpe na kuyangalala nyonso, **48** beno ke sadila bambeni yina Yave ke fidisa beno. Mpe na ntangu yango, beno ke kufwa nsatu ya madya, beno ke kufwa mpwila ya maza, beno ke kondwa bilele.

Beno ke kondwa bima nyonso. Yave ke tula kizitu ya kulutila dema na magembo ya beno tii ntangu yina yandi ke manisa na kufwa beno. **49** Yave ke fidisa beno dikanda mosi ya bantu, yina ke katuka ntama, kuna na nsukunu ya ntoto, bantu yina beno ke kuwa ata fyoti ndinga ya bawu ve. Bawu ke kwiza bwidila beno mutindu ke mbemba ke bwidilaka mbisi. **50** Ya ke vwanda bantu mosi ya bizizi ya nsisi, bayina ke vwanda ve na buzitu ya binunu, bayina ke vwanda ve na kyadi ya bana. **51** Bawu ke kudya bibulu ya beno mpe bambuma ya ntoto ya beno tii yina beno ke manisa na kufwa. Bawu ke bikila beno ata mbuma mosi ya faline, ata vinu ya malu-malu, to mafuta, ata mwana ya bangombe ya beno, ata mwana ya mameme to bankombo ya beno, tii ntangu yina bawu ke manisa na kuzimbisa beno. **52** Bawu ke kwiza zunga bambanza nyonso ya beno samu na kunwanisa yawu, tii yina bibaka ya lukengolo ya yinda mpe ya ngolo yina beno ke sadilaka kivuvu, ya ke manisa na kubwa na yinsi nyonso ya beno. Bawu ke kwiza zunga bambanza ya beno samu na kunwanisa yawu, na yinsi nyonso yina Yave Nzambi ya beno ke na kupesa beno. **53** Na ntangu bambeni ya beno ke kwiza zunga beno, na kati ya bampasi ya kulutila yina bawu ke talisa beno, beno ke banda na kudya bana yina beno me buta. Beno ke kudya misuni ya bana ya beno ya bakento na ya babakala yina Yave Nzambi ya beno ke pesa beno. **54** Bakala yina me lutila ngolo, yina me lutila ntima mbote na sika ya beno ke tala na disu ya yimbi mpangi ya yandi, to kento yina me lala na yandi, to mpe bana ya yandi yina ke bikana na yandi. **55** Yandi ke zola ve na kupesa na ata mosi na bawu misuni ya bana yina yandi ke kudya. Samu ti kima ya nkaka ya kudya ke vwanda ve, na kati ya bampasi ya kulutila yina bambeni ya beno ke talisa beno na bambanza nyonso ya beno, ntangu bawu ke kwiza zunga beno samu na kunwanisa beno. **56** Kento ya kulutila ngolo, yina me lutila ntima mbote na kati ya beno, yina ke zolaka ata fyoti ve na kutula dikulu ya yandi na ntoto samu ti yandi kele kitoko mpe yandi kele na kimvwama, yandi ke tala na disu ya yimbi bakala yina me lala na yandi, mpe mwana ya yandi ya bakala mpe mwana ya yandi ya kento. **57** Yandi ke zola ata fyoti ve kukabula na bawu bebe yina yandi me buta, mpe kibutulu yina me basika na kivumu ya yandi. Samu ti yandi ke kondwa nyonso, yandi ke vwanda na nsatu ya kudya mwana na kibutulu nyonso na mansweki, na kati ya bampasi ya kulutila yina bambeni ya beno ke talisa beno na bambanza nyonso ya beno, ntangu bawu ke kwiza zunga beno samu na kunwanisa beno. **58** Kana beno kusadila ve mambu nyonso ya Musiku yayi ya kusonama na dibuku yayi, kana beno kuzitisa ve Nkumbu yayi ya nzitusu mpe ya nsisi ya Yave Nzambi ya beno, **59** Yave ke fidisa beno bimbevo na mutindu mosi ya ngitukulu, beno na bana ya beno. Yandi ke fidisa beno bimbevo mosi ya yimbi yina ke zingila. Yandi ke fidisa beno bimbevo ya mpasi yina ke manisaka ve. **60** Yandi ke fidisa beno biyoolo nyonso ya Ngipiti, biyoolo yina vwandaka pesa beno boma. Yawu ke kangama na beno. **61** Yave ke fidisa beno mpe bimbevo nyonso ya mutindu na mutindu, bampasi yina kele ya kusonama ve na dibuku yayi ya Musiku, tii yina beno ke manisa na kufwa. **62** Na manima ya kuvwanda mingi mutindu bambwetete ya zulu, beno ke bikana kaka mwa ndambu ya bantu, samu ti beno me wila ve Yave Nzambi ya beno. **63** Mutindu Yave vwandaka na kilengi na kusala beno mambu ya mbote mpe na kufunisa beno, mutindu mosi mpe yandi ke vwanda na kilengi na kubebisa beno mpe kuzimbisa beno. Na yina, ba ke katula beno na ntoto yina beno ke na kukwenda baka. **64** Yave ke mwangisa beno na kati-kati ya makanda nyonso ya bantu, kubanda na nsuka mosi ya ntoto tii na nsuka ya nkaka ya ntoto. Kuna, beno ke sadila banzambi ya nkaka yina beno zabaka ntete ve, ya vwanda beno, ya vwanda bankooko ya beno, banzambi ya biteki ya bayinti mpe ya matadi. **65** Na kati-kati ya makanda yina ya bantu, beno ke vwanda ve na kizunu. Beno ke kuzwa ve kisika ya kuvwanda na kizunu. Yave ke sala ti bantima ya beno kuvwanda ve na kizunu. Ntalulu ya beno ke vwanda ya kyadi, luzingu ya beno ke vwanda ya kubeba. **66** Luzingu ya beno ke vwanda ya kukangama na mantwala ya beno. Beno ke vwanda na boma mpimpa na ntangu. Beno ke vwanda dyaka ve na kivuvu samu na luzingu ya beno. **67** Na suka, beno ke tuba mutindu yayi: «Aa, kana ya me kuma nkokila nga mbote mingi!» Na nkokila beno ke tuba mutindu yayi: «Aa, kana ya me kuma suka nga mbote mingi!» Nyonso yina samu na boma ya kulutila, yina beno ke tala na ntima, mpe samu na mambu nyonso yina beno ke tala na meso ya beno. **68** Yave ke vutula beno na Ngipiti na kati ya bamasuwa. Beno ke kwenda dyaka na nzila yina mu tubaka na beno ti: «Beno ke tala dyaka yawu ve.» Kuna, beno ke sosa na kutekisa banzutu ya beno na sika ya bambeni ya beno, mutindu mindongo ya bakento mpe ya babakala. Kasi muntu ya kusumba beno ke vwanda ve.

29 Yayi ni mambu ya ngwisani yina Yave tumisaka na Moyize na kusala na bana ya Isayeli kuna na yinsi ya Mowabe. Ngwisani yayi me bwelama na zulu ya ngwisani yina ba salaka kuna na Olebe. **2** Moyize bokilaka Isayeli nyonso, yandi tubaka na bawu: «Beno me tala mambu nyonso yina Yave me sala na meso ya beno kuna na Ngipiti, na sika ya Falawo, na bantu nyonso yina ke salaka na yandi, mpe na yinsi nyonso ya yandi. **3** Beno me tala mambu nyonso ya mpasi yina yandi me natina bawu, mambu nyonso yina beno me tala na meso ya beno, bidimbu yina na bimangu yina ya nene-nene. **4** Kasi tii bubu yayi, Yave vwandaka me pesa beno ve ntima samu na kuzaba, meso samu na kutala, makutu samu na kuwa. **5** Mu me nata beno na yinsi ya kuyuma bamvula makumi yiya. Bilele ya beno me beba ve na banzutu ya beno. Mapapa ya beno me beba ve na makulu ya beno. **6** Beno me kudya mampa ve, beno me kunwa vinu ve to malafu ya ngolo, samu ti beno kuzaba ti mu kele Yave Nzambi ya beno. **7** Beno kwizaka kuma na kisika yayi. Siwone, ntinu ya Esebone, mpe Onge, ntinu ya Basane, bawu kwizaka bwabana beto samu na kunwanisa beto. Kasi beto nungaka bawu. **8** Beto bakaka yinsi ya bawu mpe beto pesaka yawu na bana ya Lubene, na bana ya Ngade, mpe na ndambu ya kifumba ya Manase, mutindu mvwilu ya bawu. **9** Ni yawu yina beno fwana kulanda mambu ya ngwisani yayi mpe beno fwana kusadila yawu, samu ti beno kulenda na mambu nyonso yina beno ke sala.» **10** Beno me yonzama bubu yayi na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, beno nyonso, bamfumu ya beno, bifumba ya beno, bakuluntu ya beno, bisoniki ya beno, babakala nyonso ya Isayeli, **11** bakento ya beno, bana nyonso ya beno, banzenza nyonso yina kele na bivwandu ya beno, bayina ke zengilaka beno bankuni, mpe bayina ke tekilaka beno maza. **12** Beno me yonzama samu na kukota na ngwisani ya Yave Nzambi ya beno, mpe na kati ya ndefi ya yandi. Ya kele ngwisani yina Yave Nzambi ya beno ke na kusala na beno bubu yayi. **13** Na yina, bubu yayi, beno ke vwanda bantu ya yandi, mpe yandi, yandi ke vwanda Nzambi ya beno, mutindu yandi tubilaka beno yawu, mpe yandi diilaka yawu ndefi na sika ya bankooko ya beno Abalayami, Isaaki mpe Yakobi. **14** Ya ke kaka na beno ve mu ke na kusala ngwisani yayi, mpe kudya ndefi yayi. **15** Kasi ya kele na bayina kele na beto awa ya kuyonzama na mantwala ya Yave Nzambi ya beto, mpe na bayina kele ntete ve na beto awa bubu yayi. **16** Beno mosi

beno me zaba wapi mutindu beto zingaka na yinsi ya Ngipiti, mpe wapi mutindu beto me luta na kati-kati ya bayinsi yina beto vwandaka me kwenda luta. **17** Beno me tala banzambi ya bawu ya busafu, biteki ya bawu ya kusambila, yina ba ke na yawu: ya ke bayinti, matadi, palata, mpe wolo. **18** Na yina, na kati ya beno ya fwana kuvwanda ve na kento, to bakala, to dikanda, to kifumba yina ke pesa mukongo na Yave Nzambi ya beto bubu yayi, samu na kwenda sadila banzambi ya makanda yina ya bantu. Ya fwana kuvwanda ve na kati ya beno na mwanzi yina ke buta bima ya kulutila ndudi mpe ke kufwaka bantu. **19** Na manima ya kuwa mambu ya ndefi yayi, ata muntu fwana kubanza ti mutindu yandi kele ya kusakumunwa, yandi lenda tuba ti: «Mambu nyonso ke vwanda ya yawu mbote samu na munu, ata ti mu landa kaka mabanza ya ntima ya munu mosi.» Yawu lendaka nata ba ya nkaka na yimbi. **20** Yave ke zola ve na kulemvokila muntu ya mutindu yina. Ya tsyelika nkele na kimbanda ya Yave ke bwidila yandi. Bansiingulu nyonso yina ke ya kusonama na dibuku yayi ke vwanda na zulu ya yandi. Mpe Yave ke katula nkumbu ya yandi na ntoto yayi. **21** Yave ke yekula yandi na bampasi, yandi ke tula yandi na lweka ya bifumba nyonso ya Isayeli, mutindu kele bansiingulu nyonso yina kele na kati ya ngwisani yayi, ngwisani ya kusonama na dibuku ya Musiku yayi. **22** Bambandu yina ke kwiza, bana ya beno yina ke kwiza na manima ya beno, mpe banzenza yina ke katuka na bayinsi yina kele ntama, ntangu bawu ke tala bampasi ya yinsi yayi mpe bimbevo yina Yave ke fidisa yinsi yango, bawu ke tuba mutindu yayi: **23** «Yinsi nyonso me kuma kaka sufe na sufe, mungwa na mungwa, tiya na tiya. Ba lenda kunda ata kima ve kwaku. Ata kima ke na kumena, ata yinti ke na kumena. Ya kele mutindu na Sodome, na Ngomole, na Adema mpe na Seboyime, bambanza yina Yave mwangisaka na nkele ya yandi mpe na kudasuka ya yandi ya mingi-mingi.» **24** Na yina, makanda nyonso ya bantu ke tuba: «Samu na yinki Yave me sala yinsi yayi mutindu yayi? Samu na yinki nkele ya mingi-mingi ya mutindu yayi?» **25** Ba ke vutula mutindu yayi: «Ya ke samu ti bawu losaka ngwisani ya Yave Nzambi ya bankooko ya bawu, ngwisani yina yandi salaka na bawu ntangu yandi basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. **26** Bawu me kwenda sadila banzambi ya nkaka. Bawu me kwenda fukimina banzambi yina. Ya kele banzambi yina bawu zabaka ntete ve, banzambi yina Yave pesaka ve bawu luve ya kusambila. **27** Ni yawu yina Yave me dasukila yinsi yayi. Yandi me bwisila bawu bansiingulu nyonso yina ke ya kusonama na dibuku yayi. **28** Na nkele nyonso mpe na kudasuka nyonso, yandi me timuna bawu na ntoto ya bawu. Na nkele ya yandi ya kulutila, yandi me kwenda losa bawu na yinsi ya nzenza. Ni yawu yina, bubu yayi, yinsi yayi me kuma mutindu yayi.» **29** Mambu ya kubumbama kele ya Yave Nzambi ya beto. Mambu ya kuzabakana kele ya beto, beto na bana ya beto bantangu nyonso, samu ti beto kusadila mambu nyonso ya Musiku yayi.

30 Mambu nyonso yayi ke kumina beno, mambu ya lusakumunu mpe mambu ya nsiingulu yina mu me tula na mantwala ya beno. Na yina, na kati ya bayinsi yina Yave Nzambi ya beno ke kwenda losa beno, beno ke yindula. **2** Beno ke vutuka na sika ya Yave Nzambi ya beno. Beno ke wila yandi na ntima nyonso mpe na mwela nyonso, beno na bana ya beno nyonso, mutindu mu ke na kutumisa beno yawu bubu yayi. **3** Na yina, Yave Nzambi ya beno ke vutula beno mutindu beno vwandaka. Yandi ke fwila beno kyadi. Yandi ke katula beno na bayinsi yina yandi ke mwangisa beno, samu na kuyonzika dyaka beno. **4** Ata ti yandi vwandaka me kwenda losa beno na nsuka ya ntoto, Yave Nzambi ya beno ke yonzika beno katuka kuna. Yandi ke kwiza baka beno kuna. **5** Yave Nzambi ya beno ke vutula beno na yinsi yina bankooko ya beno bakaka mutindu mvwilu ya bawu. Beno ke baka dyaka yawu mutindu mvwilu ya beno. Yave ke sadila beno mambu ya mbote. Yandi ke funisa beno kulutila bankooko ya beno. **6** Yave Nzambi ya beno ke zenga bubakala ya beno na kati ya bantima ya beno mpe na kati ya bantima ya bana ya beno, samu ti beno kuzola Yave Nzambi ya beno na ntima nyonso mpe na mwela nyonso, samu ti beno kuzinga. **7** Yave Nzambi ya beno ke bwisila bansiingulu nyonso yina na bambeni ya beno, bayina ke yinaka beno mpe ke kwamisaka beno. **8** Beno, beno ke vutukila na kuwilaka Yave. Beno ke sadila bantumunu ya yandi nyonso mutindu mu ke na kupesa beno yawu bubu yayi. **9** Yave Nzambi ya beno ke sala beno mambu ya mbote na kubongisaka bisalu nyonso yina beno ke sala na maboko ya beno. Yandi ke bongisa bana ya beno, bana ya mameme na bankombo ya beno, bambuma ya ntoto ya beno. Ya tsyelika Yave ke vutukila dyaka na kuvwanda na kilengi na ntomosono ya beno, mutindu yandi vwandaka na kilengi na ntomosono ya bankooko ya beno. **10** Yandi ke sala mutindu yina kana beno kuwila Yave Nzambi ya beno, kana beno kusadila bantumunu ya yandi mpe misiku ya yandi yina ke ya kusonama na kati ya dibuku yayi ya Musiku, mpe kana beno kuvutuka na sika ya Yave Nzambi ya beno, na ntima nyonso mpe na mwela nyonso. **11** Ya tsyelika ntumunu yayi mu ke na kupesa beno bubu yayi, ya me lutila ve mpasi samu na beno. Yawu kele ve ntama ya kulutila samu na beno. **12** Yawu kele ve na zulu samu ti beno kutuba mutindu yayi: «Nani ke kwenda na zulu samu na kwenda bakila beto yawu mpe na kwiza wakisa beto yawu, samu ti beto kusadila yawu?» **13** Yawu kele ve na lweka ya nkaka ya mubu samu ti beno kutuba mutindu yayi: «Nani ke kwenda na lweka ya nkaka ya mubu samu na kwenda bakila beto yawu mpe na kwiza wakisa beto yawu, samu ti beto kusadila yawu?» **14** Na kutala mbote, mambu yango kele kwandi pene-pene na beno, na bayinwa ya beno mpe na bantima ya beno, samu ti beno kusadila yawu. **15** Beno tala, mu me tula na mantwala ya beno luzingu mpe ntomosono, lufwa mpe mpasi. **16** Dyambu mu ke na kutumisa beno bubu yayi, ni kuzola Yave Nzambi ya beno. Ni kulanda bantumunu ya yandi, misiku ya yandi mpe bansalulu ya misiku ya yandi, samu ti beno kuzinga mpe beno kufunana, mpe Yave Nzambi ya beno kusakumuna beno na yinsi yina beno ke na kukota samu na kubaka yawu mutindu mvwilu ya beno. **17** Kasi kana bantima ya beno kubaluka, kana beno kuwa ve mpe beno kundima na kwenda fukimina banzambi ya nkaka mpe kusadila yawu, **18** mu ke na kutubila beno yawu bubu yayi, ya tsyelika beno ke zimbana. Beno ke zingila ve na ntoto yina beno ke na kusabuka nzadi ya Yolodani samu na kwenda baka yawu mutindu mvwilu ya beno. **19** Mu ke na kubakila beno zulu na ntoto mutindu bambangi. Mu me tula na mantwala ya beno luzingu mpe lufwa, lusakumunu mpe nsiingulu. Beno soola luzingu, samu ti beno kuzinga, beno na bana ya beno. **20** Beno zola Yave Nzambi ya beno na kuwilaka yandi mpe na kukangamaka na yandi. Ni yandi kele luzingu ya beno, ni yandi kele yinda ya luzingu ya beno. Ni Yave lenda sala ti beno kuzinga na ntoto yina yandi kudyaka ndefi na kupesa na bankooko ya beno Abalayami, Isaaki mpe Yakobi.

31 Moyize kwendaka zonza mambu yayi na sika ya bantu nyonso ya Isayeli. **2** Yandi tubaka na bawu: «Mu me kuma na bamvula nkama na makumi zole. Mu lenda sala dyaka ata kima mosi ve. Na yina Yave me tuba na munu mutindu

yayi: “Nge ke sabuka ve nzadi yayi ya Yolodani.” **3** Yandi mosi Yave Nzambi ya beno ke luta na mantwala ya beno. Ni yandi ke manisa na kufwa makanda nyonso ya bantu yina kele na mantwala ya beno, mpe beno ke baka yinsi ya bawu. Yeswa ke vwanda ntwadisi ya beno, mutindu Yave tubaka yawu. **4** Yave ke sala bayinsi yina mutindu yandi salaka Siwone mpe Onge, bawu nyonso zole bantinu ya ba-Amoli, mpe bayinsi ya bawu. Yave kufwaka bawu mpe mwangisaka bayinsi ya bawu. **5** Yave ke yekula na maboko ya beno makanda nyonso ya bantu yina kele na mantwala ya beno. Beno ke sala bawu mutindu kele ntumunu nyonso yina mu me pesa beno. **6** Beno vwanda na ngolo mpe na kibakala. Beno kuvwanda ve na boma. Beno kubika ve ti bawu kutalisa beno boma. Yandi mosi Yave Nzambi ya beno ke tambula na mantwala ya beno. Yandi ke bika beno ve, yandi ke yambula beno ve.» **7** Na manima, Moyize bokilaka Yeswa. Na meso ya bantu nyonso ya Isayeli, yandi tubilaka yandi mutindu yayi: «Vwanda na ngolo mpe na kibakala. Samu ti ni nge ke kotisa bantu yayi na yinsi yina Yave kudyaka ndefi na sika ya bankooko ya bawu na kupesa bawu yawu. Ni nge ke pesa bawu yawu mutindu mvwilu ya bawu. **8** Yandi mosi Yave ke tambula na mantwala ya beno. Yandi mosi yandi ke vwanda na beno. Yandi ke bika beno ve, yandi ke yambula beno ve. Beno vwanda ve na boma. Beno kukima ve.» **9** Moyize sonikaka Musiku yayi mpe yandi pesaka yawu na bakuluntu nyonso ya Isayeli mpe na ba-Levi yina kele banganga-Nzambi, bayina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave. **10** Moyize pesaka bawu ntumunu yayi: «Na nsukunu ya konso mvula ya nsambwadi, na ntangu yina ke bandaka mvula ya kukatula bamfuka, na Mukembo ya Mileba, **11** beno ke tanga Musiku yayi na mantwala ya bantu nyonso ya Isayeli, ntangu bawu ke kwiza talana na mantwala ya Yave Nzambi ya beno, na kisika yina Yave ke soola. **12** Beno ke kutikisa bantu nyonso: bakento, babakala, bana, banzenza yina ke zingaka na kati ya bambanza ya beno, samu ti bawu kuwa mpe bawu kulongoka. Na yina, bawu ke zitisa Yave Nzambi ya beno mpe bawu ke sadila mambu nyonso ya Musiku yayi. **13** Na yina, bana ya bawu, bayina me zaba yawu ve, bawu ke kuwa yawu, mpe bawu ke longoka na kuzitisa Yave Nzambi ya beno, ntangu nyonso yina beno ke zinga na ntoto yina beno ke sabukila nzadi ya Yolodani samu na kwenda baka yawu mutindu mvwilu ya beno.» **14** Yave tubaka na Moyize: «Ntangu ya lufwa ya nge ke na kubelama. Bokila Yeswa, beno telama na Yinzo ya Mbwabanu. Mu ke pesa yandi bantumunu ya munu.» Moyize na Yeswa kwendaka telama na kati ya Yinzo ya Mbwabanu. **15** Yave talanaka na kati ya Yinzo ya Mbwabanu, na kati ya dituti ya kutelama. Dituti yango telamaka na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **16** Yave tubaka na Moyize: «Na mwa ntangu fyoti, nge ke kwenda vukana na bankooko ya nge yina kufwaka. Na manima, bantu yayi ke banda na kusambila banzambi ya nzenza, banzambi ya yinsi yina bawu ke kwenda kota. Bawu ke bika munu. Bawu ke zenga ngwisani ya munu, yina mu me sala na bawu. **17** Samu na yawu, mu ke dasukila bawu. Mu ke bika bawu, mpe mu ke pesa bawu mukongo. Ba ke kudya bawu. Bampasi mingi mpe bankwamusu ke bwidila bawu. Ni kuna bawu ke tuba mutindu yayi: “Bampasi yayi ke na kubwidila beto samu ti Nzambi ya beto kele dyaka ve na kati-kati ya beto”. **18** Kasi munu, mu ke pesa bawu mukongo na ntangu yina, samu na yimbi nyonso yina bawu ke sala munu, na kubaluka yina bawu ke baluka na banzambi ya nkaka. **19** Ntangu yayi, beno sonika nzimbu yayi. Nge Moyize, nge ke longisa yawu na bana ya Isayeli. Yimbisa bawu yawu. Nzimbu yayi ke vwanda mbangi ya munu samu na bana ya Isayeli. **20** Samu ti mu ke nata bawu na ntoto yina mu kudyaka ndefi na kupesa na bankooko ya bawu. Ntoto yina kele ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi. Bawu ke kudya, bawu ke yukuta, bawu ke kuma nene. Na manima, bawu ke baluka na banzambi ya nkaka mpe bawu ke sadila banzambi yina. Bawu ke yina munu mpe bawu ke zenga ngwisani ya munu. **21** Bampasi mingi mpe bankwamusu ke bwidila bawu. Na yina, nzimbu yayi ke tubila bawu kimbangi, samu ti bana ya bawu ke zimbana yawu ve. Mu zaba wapi mutindu kele bantima ya bawu. Yawu ke na kutalana bubu yayi, tekila mu kukotisa bawu na yinsi yina mu kudyaka ndefi na kupesa.» **22** Na kilumbu yina, Moyize sonikaka zimbu yango, mpe yandi longisaka yawu na bana ya Isayeli. **23** Na manima, Yave pesaka bantumunu ya yandi na Yeswa, mwana ya Nune. Yandi tubaka: «Vwanda na ngolo mpe na kibakala. Samu ti ni nge ke kotisa bana ya Isayeli na yinsi yina mu diilaka bawu ndefi. Munu mosi mu ke vwanda na nge.» **24** Moyize manisaka na kusonika mambu ya Musiku yina na dibuku. Yandi sonikaka nyonso. **25** Na manima, yandi pesaka ntumunu yayi na ba-Levi yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave: **26** «Beno baka dibuku yayi ya Musiku. Beno tula yawu pene-pene ya Sanduku ya Ngwisani ya Yave Nzambi ya beno. Yawu ke vwanda kuna mutindu mbangi samu na beno. **27** Ya tsyelika munu mu zaba ti beno ke na yintu-ngolo mpe beno ke tumamaka ve. Yayi mu ke ntete moyo na kati-kati ya beno, beno ke na kubalukila Yave. Wapi mutindu ya ke vwandila na manima ya lufwa ya munu! **28** Na ntangu yayi, beno kutikisa pene-pene ya munu bakuluntu nyonso ya bifumba ya beno mpe bisoniki ya beno. Mu ke zonza mambu yayi na mantwala ya bawu. Mu ke bakila bawu zulu na ntoto mutindu bambangi. **29** Ya tsyelika mu zaba ti na manima ya lufwa ya munu, beno ke kota ya muvimba na masumu. Beno ke bika nzila yina mu me lakisa beno. Na yina, bampasi ke kumina beno na bantangu yina ke kwiza. Samu ti beno ke nyongisa Yave na mavanga ya beno, beno ke sala mambu yina yandi ke zolaka ve.» **30** Moyize wakisaka na mukangu nyonso ya Isayeli mambu ya nzimbu nyonso yayi:

32 «Zulu, fungula makutu, mu ke zonza! Ntoto, kuwa mambu ya yinwa ya munu!» **2** Bika ti bandongosolo ya munu kunoka mutindu mvula, bika ti mambu ya munu kubwa mutindu kinoko, mutindu mvula na zulu ya gazon, mutindu mabete ya maza na zulu ya matiti! **3** Samu ti mu mase samuna Nkumbu ya Yave. Beno pesa nkembo na Nzambi ya beto! **4** Yandi kele Ditadi ya ngolo. Mambu nyonso ya yandi kele ya kusungama, samu ti banzila ya yandi nyonso kele ya kudedama. Yandi kele Nzambi ya kukwikama: kondwa ya ludedomo kele ve na yandi, yandi kele ya kudedama mpe ya kusungama. **5** Kana bawu kele ya kutengama, ni yandi ya ngana ve, kasi ni bana ya yandi ba fwana kusemba: mbandu ya kutengama mpe ya kukondama! **6** Ni yina beno ke na kuvutula na Yave? Beno bilawu, bantu yina kele ve na ndwenga! Yandi kele ve tata ya beno, muntu yina yidikaka beno? Ni yandi ve yidikaka beno mpe salaka beno? **7** Beno bambuka moyo na bantangu yina lutaka. Beno tala bamvula yina lutaka, bambandu na bambandu. Beno yufula bankooko ya beno, bawu ke tubila beno yawu. Beno yufula bakuluntu ya beno, bawu ke zabisa beno yawu. **8** Ntangu Nzambi ya Kulutila Kuzangama pesaka mvwilu na makanda ya bantu, ntangu yandi kabulaka bantu, yandi tulaka bandilu na kati ya bantu, mutindu kele lutangu ya bana ya Isayeli. **9** Samu ti kikunku ya Yave, ni bantu ya yandi, Yakobi kele mvwilu ya yandi. **10** Yandi kuzwaka bawu na ntoto yina ata kima ke menaka, na yinsi ya kuyuma yina vwandaka na ata kima. Yandi bakaka bawu, yandi bongisaka bawu. Yandi

vwandaka kengidila bawu mutindu yingo ya disu ya yandi, **11** mutindu mbemba ke lakisaka bana ya yandi na kudumuka, yandi ke pepaka na zulu ya bana ya yandi, yandi ke yalumunaka mapapu ya yandi, yandi ke bakaka bawu, mpe ke nangunaka bawu na zulu ya mapapu ya yandi. **12** Yave vwandaka kaka yandi mosi na kunata bawu. Ya vwandaka ve na nzambi ya nkaka kintwadi na yandi. **13** Yandi vwandaka nata bawu na myongo ya yinsi, yandi vwandaka pesa bawu madya ya bilanga. Yandi vwandaka nwikisa bawu miliki yina vwandaka basika na matadi, mpe mafuta yina vwandaka basika na ntoto ya matadi. **14** Yandi vwandaka nwikisa bawu miliki ya kilo ya bangombe ya nkento, mpe miliki ya mameme mpe bankombo ya nkento, yandi vwandaka pesa bawu mbisi ya mafuta ya mameme ya ntwenya ya mbakala, mameme ya mbakala ya Basane mpe bankombo ya mbakala. Yandi vwandaka dikisa bawu faline ya kitoko. Yandi vwandaka nwikisa bawu menga ya ngolo ya bambuma ya vinu. **15** Yesulune vimbaka na mafuta, na manima yandi balukaka. - Beno me kuma na mafuta, beno me vimba, na nene ya kulutila! - Bawu me bika Nzambi yina yidikaka bawu. Bawu me safula Ditadi ya mpulusu ya bawu. **16** Bawu ke na kusombola kimbanda ya yandi na kusadilaka banzambi ya nzenza. Bawu ke na kunyongisa yandi na mambu ya bawu ya nganzi. **17** Bawu ke na kupesa minkayulu na bampeve ya yimbi yina kele ve Nzambi, na banzambi yina bawu zabaka ntete ve, - bayina me kwiza ya malu-malu, bayina me kwiza ntama ve, bayina bankooko ya beno vwandaka zitisa ve. **18** Beno me yina Ditadi yina butaka beno, Beno me manga Nzambi yina pesaka beno luzingu. **19** Yave talaka yawu, yandi me tala kuyina ya beno. Samu ti bana ya yandi ya bakento na ya babakala vwandaka nyongisa yandi. **20** Na yina, yandi me tuba: «Mu ke teka bawu manima. Mpe mu ke tala wapi mambu ke kwizila bawu na mantwala. Samu ti ya kele mbandu mosi ya mabaluka-ntangu. Ya kele bana mosi yina ke sobaka ntangu nyonso mabanza. **21** Bawu me sombola kimbanda ya munu na bima yina kele ve Nzambi. Bawu me nyongisa munu na bima ya bawu ya buzoba. Munu mpe, mu ke sombola kimbanda ya bawu na bayina kele ve bana ya tsyelika ya dikanda ya munu. Mu ke nyongisa bawu na dikanda ya bantu yina kele ve na mayela. **22** Samu ti nkele ya munu me lema mutindu tiya. Yawu ke na kubaka tii na yinsi ya bantu ya kufwa. Yawu ke na kuyoka ntoto mpe bambuma ya yawu. Yawu ke na kunyengisa balufulu ya myongo. **(Sheol h7585)** **23** Mu ke fulusila bawu bampasi. Mu ke manisa madyonga ya munu nyonso na zulu ya bawu. **24** Bawu ke lemba na nsatu. Bawu ke beba na mabawu, mpe na biyoolo ya nsisi. Mu ke fidisa bawu bibulu yina ke kudya bawu mpe banyoka yina ke tatika bawu! **25** Na ngaanda, mbele ya mvita ke kufwa bana ya bawu. Na kati, bawu nyonso ke kufwa na boma. Ya ke vwanda mutindu mosi samu na ditoko mpe samu na ndumba, samu na mwana ya fyoti mpe samu na kiboba.» **26** Mu me tuba: «Mu ke nata bawu na mupepe. Mu ke sala bantu kubambukila dyaka bawu moyo ve. **27** Kasi mu me manga ti bambeni kuseka munu. Mu zola ve ti bawu kukivuna, na kutuba mutindu yayi: “Beto kele na lulendo. Ni Yave ve me sala mambu nyonso yina!”» **28** Samu ti Isayeli kele dikanda mosi ya bantu yina mambu lenda bonga ve. Mayela kele ve na bawu. **29** Kana bawu vwandaka na ndwenga nga bawu zolaka bakula yawu, bawu zolaka kubanzila mambu yina ke kwizila bawu na mantwala. **30** Wapi mutindu kaka muntu mosi lenda kulanda funda mosi ya bantu? Wapi mutindu bantu zole lenda kukimisa mafunda kumi ya bantu, kana Ditadi ya bawu me tekisa bawu ve, to kana Yave me yekula bawu ve? **31** Ya tsyelika Ditadi ya bawu kele ve mutindu mosi na Ditadi ya beto. Bambeni ya beto bawu mosi ba me zaba yawu. **32** Bawu, ba kele mutindu bilanga ya vinu yina me katuka na Sodome mpe na ntoto ya Ngomole. Bambuma ya yawu ya vinu kele bambuma ya pwazon. Bikanka ya yawu ya bambuma kele ndudi. **33** Malafu ya bawu kele misa ya badalango. Yawu kele pwazon ya nsisi ya bampidi. **34** Yina ni mambu yina munu Yave mu me kubika na mansweki ya munu, mambu yina mu me bumba ya kukangama na kati ya kibumbulu ya bimvwama ya munu. **35** Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu ke pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na yandi ntangu kubwa ya bawu ke kuma! Samu ti kilumbu yango ya mpasi me belama na kukumina bawu. Mambu yina ke kumina bawu ke na kukwiza na mbangu nyonso. **36** Ya tsyelika, Yave ke fundisa bantu ya yandi. Kasi yandi ke fwila bisadi ya yandi kyadi ntangu yandi ke tala ti ngolo ya bawu me manisa, mpe ti ata mundongo to muntu ya kimpwanza kele dyaka ve. **37** Na yina, Yave ke yufula bawu wapi sika kele banzambi ya bawu, wapi sika kele Ditadi yina bawu vwandaka bumbimina. **38** «Banzambi yina vwandaka kudya mafuta ya mbisi ya minkayulu ya beno, bayina vwandaka kunwa malafu ya minkayulu ya beno, bika ti bawu kutelama samu na kusadisa beno! Bika ti bawu kukeba beno!» **39** «Awa beno tala beno mosi, kaka ni munu, kaka munu mosi. Ya kele ve na nzambi ya nkaka kintwadi na munu. Ni munu ke pesaka lufwa, ni munu mpe ke pesaka moyo. Ni munu ke lwalisaka, ni munu mpe ke belusaka. Muntu kele ve yina lenda kuula mpangi muntu na maboko ya munu. **40** Samu ti mu me nanguna diboko ya munu na zulu mpe mu me tuba mutindu yayi: “mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu mosi, munu yina kele moyo bantangu nyonso, **41** mu ke na kulengola mbele ya munu ya mvita. Diboko ya munu me nanguna yimeni nsembolo. Mu ke vutula yimbi na mitantu ya munu. Mu ke futisa bayina ke yinaka munu yimbi ya bawu! **42** Madyonga ya munu ke kola menga ya bawu. Mbele ya munu ya mvita ke yukuta misuni ya bawu. Yawu ke yukuta menga ya bayina ke lwala mpe menga ya bankole. Yawu ke yukuta bayintu ya bamfumu ya bambeni.”» **43** «Beno makanda nyonso ya bantu, beno bula maboko samu bantu ya Yave! Samu ti yandi ke futisa menga ya bisadi ya yandi. Yandi ke pesa nsembolo na mitantu ya yandi. Yandi ke katula masumu ya ntoto ya yandi mpe ya bantu ya yandi.» **44** Moyize kwizaka zonza mambu nyonso ya nzimbu yina, yandi na Oseya, mwana ya Nune, na mantwala ya bantu nyonso. **45** Ntangu Moyize manisaka na kuzonza mambu nyonso yina na mantwala ya bantu nyonso ya Isayeli, **46** yandi tubaka na bawu: «Beno yindula mbote-mbote mambu nyonso yayi mu ke na kulomba beno na kuzonzila na bana ya beno, samu ti bawu kusadila mambu nyonso ya Musiku yayi. **47** Samu ti yawu kele ve mambu ya mpamba na beno, yawu kele luzingu ya beno. Ni na mambu yayi beno ke sala ti luzingu ya beno kuvwanda yinda na ntoto yina beno ke sabukila nzadi ya Yolodani samu na kwenda baka yawu mutindu mvwilu ya beno.» **48** Kaka na kilumbu yina, Yave tubaka na Moyize: **49** «Kwenda na myongo ya Abalime, kuna na yinsi ya Mowabe, na kisika yina ke talasanaka na Yeliko. Mpe yuluka na mongo Nebo, nge tala Kaana, yinsi yina mu ke na kupesa mutindu mvwilu na bana ya Isayeli. **50** Nge ke kufwa na mongo yina nge ke yuluka. Nge ke vukana na bankooko ya nge yina kufwaka yimeni, mutindu yaya ya nge Aloni kufwaka mpe yandi vukanaka na bankooko ya yandi kuna na mongo ya Ole. **51** Samu ti beno salaka dyambu mosi ya busafu na ntadisi ya munu, na kati-kati ya bana ya Isayeli, kuna na maza ya Meliba, pene-pene ya mbanza Kadese, na yinsi ya kuyuma ya Sine. Beno lakisaka ve bulongo ya munu na kati-kati ya bana ya Isayeli. **52** Ni yawu

yina, nge ke tala yinsi yango na mantwala ya nge, kasi nge ke kota ve na yinsi yina mu ke na kupesa na bana ya Isayeli.»

33 Yayi ni mambu ya lusakumunu yina Moyize, muntu ya Nzambi, zonzaka samu na kusakumuna bana ya Isayeli tekila lufwa ya yandi. **2** Yandi tubaka: «Yave me kwiza, katuka kuna na mongo ya Sinayi. Yandi me katuka kuna na mongo ya Seyile samu na bawu. Katuka mongo ya Palane, yandi me talana na kulezima nyonso. Yandi me basika na makumi ya mafunda ya balongo. Na diboko ya yandi ya lubakala, yandi me fidisa bawu tiya ya Musiku. **3** Yave, nge yina zola makanda ya Isayeli, balongo nyonso kele na maboko ya nge. Bawu yayi na makulu ya nge, bawu ke na kuwaka mambu ya nge. **4** Moyize me pesa beto Musiku, mvwilu ya mukangu ya Yakobi. **5** Ba ndimaka yandi mutindu ntinu na Yesulune, ntangu bakuluntu ya mukangu yonzamaka kintwadi na bifumba nyonso ya Isayeli.» **6** Moyize tubaka dyaka: «Bika ti Lubene kuzinga, bika ti yandi kufwa ve. Ata ti bawu kele na lutangu ya fyoti!» **7** Na yina me tadila Yuda, Moyize tubaka mutindu yayi: «Yave, kuwa ndinga ya Yuda. Vutula bantu ya Yuda na kintwadi na bampangi ya bawu. Bika ti maboko ya bawu kunwanina bawu. Bika ti nge mosi nge sadisa bawu samu na kukuula bawu na maboko ya mitantu ya bawu!» **8** Na yina me tadila Levi, Moyize tubaka: «Yave, ba pesaka Tumime ya nge na Levi. Ba pesaka Ulime ya nge na muntu ya nge yina ke ya kukwikama na nge. Yandi yina nge mekaka kuna na Masa, yandi yina sombolaka nge kuna na maza ya Meliba. **9** Yandi yina tubaka samu na tata na mama ya yandi ti: “Mu me tala bawu ve”. Yandi yina mangaka na kutala ti yayi ni bampangi ya munu mosi. Yandi yina mangaka na kutuba ti yayi kele bana ya munu mosi. Samu ti bawu landaka kaka mambu ya nge. Bawu kebaka ngwisani ya nge. **10** Bika ti bawu kulongisa bansalulu ya misiku ya nge na Yakobi! Bika ti bawu kulongisa Musiku ya nge na Isayeli! Bika ti bawu kutula maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya bambombo ya nge! Bika ti bawu kutula Munkayulu ya Kuyoka na kiyokolo ya nge ya minkayulu! **11** Yave, pesa bawu ngolo! Sakumuna mambu nyonso yina bawu ke sala! Mwangisa bambanzi ya bayina ke tediminaka bawu, mpe ya bayina ke yinaka bawu: bawu fwana kutelama ata fyoti ve!» **12** Na yina me tadila Bezame, Moyize tubaka mutindu yayi: «Yandi kele kifumba ya kuzolakana na Yave. Yandi ke vwandaka na yisi ya lukengolo na sika ya Yave. Yave ke kebaka yandi ntangu nyonso. Yandi ke vwandaka na magembo ya Yave.» **13** Na yina me tadila Yosefi, Moyize tubaka mutindu yayi: «Yave sakumunaka ntoto ya bawu na kupesaka bawu makabu ya zulu, kinoko. Yave sakumunaka bawu na kupesaka bawu maza yina ke basikaka na yisi ya ntoto, **14** bambuma ya kulutila kitoko yina ntangu ke pesaka, na bima ya kulutila kitoko yina ke yelaka konso ngonda, **15** na bambuma ya kulutila kitoko ya myongo ya ntangu ya ntama, na makabu ya myongo ya ntangu ya ntama, **16** na makabu ya kulutila kitoko yina ntoto ke pesaka, mpe nyonso ya kulutila kitoko yina kele kuna. Bika ti bumbote ya Nzambi yina ke vwandaka na divunda kuvwanda na zulu ya yintu ya Yosefi. Yawu kuvwanda na zulu ya yintu ya yandi yina ba byekaka na kati ya bampangi ya yandi mutindu mu-nazile! **17** Yandi kele mwana ya ntete ya mbakala ya ngombe ya yandi. Buzitu kuvwanda ya yandi! Mampoka ya yandi kele mampoka ya mpakasa. Yandi ke sadila yawu na kununga makanda ya bantu, na balweka nyonso ya ntoto. Ni mutindu yina kele makumi ya mafunda ya Efalayime. Ni mutindu yina kele mafunda ya Manase.» **18** Na yina me tadila Zabulone, Moyize tubaka mutindu yayi: «Nge Zabulone, yangalala ntangu nge ke kwendaka na mumbungu! Nge Isakale, yangalala samu na kizunu na bayinzo ya nge! **19** Bawu ke bokila bantu na mongo. Ba ke pesa kuna minkayulu ya ludedomo. Samu ti bawu ke yukuta kimvwama ya mubu, mpe bima ya ntalu ya kubumbama na munyenge.» **20** Na yina me tadila Ngade, Moyize tubaka mutindu yayi: «Nkembo na Yave, yina me pesa kizunga ya nene na Ngade! Ngade ke lalaka mutindu nkosi ya nkento. Yandi ke pasulaka maboko mpe yintu. **21** Ngade me soola kikunku ya ntete ya yinsi. Samu ti kuna kele ya kubumbama kikunku ya mfumu. Yandi me luta na mantwala ya bantu. Yandi me sadila mutindu kele ludedomo ya Yave. Yandi me sadila mutindu kele luve ya Yave samu na Isayeli.» **22** Na yina me tadila Dane, Moyize tubaka mutindu yayi: «Dane kele nkosi ya ntwenya. Yandi ke dumukaka katuka kuna na Basane.» **23** Na yina me tadila Nafetali, Moyize tubaka mutindu yayi: «Nafetali ke ya kufuluka na bumbote ya Yave. Yandi ke ya kufuluka na lusakumunu ya Yave. Bika ti yandi kubaka wesete na sude mutindu mvwilu ya yandi!» **24** Na yina me tadila Asele, Moyize tubaka mutindu yayi: «Bika ti Asele kuvwanda ya kusakumunwa na kati ya bana ya Yakobi! Bika ti yandi kuzwa bumbote ya bampangi ya yandi! Bika ti makulu ya yandi kudyama na kati ya mafuta! **25** Bika ti bikangulu ya myelo ya nge kuvwanda ya bisengo mpe ya bisengo ya mbwaki. Bika ti ntomosono ya nge kuzingila mutindu ke zingila luzingu ya nge!» **26** Moyize tubaka dyaka mutindu yayi: «Yesulune, ya kele ve na nzambi ya nkaka yina kele mutindu Nzambi ya nge! Yandi ke sabuka mazulu na zulu ya mpunda samu na kwiza sadisa nge. Yandi ke sabuka matuti na zulu ya mpunda na bunene ya yandi nyonso. **27** Nzambi ya bantangu nyonso kele kiswamunu. Kubanda seko, yandi kele Muvuukisi awa na ntoto. Na mantwala ya nge, yandi me bingisa bambeni. Yandi tubaka: “Manisa na kufwa bawu!”» **28** «Isayeli ke na kuzinga na kati ya lukengolo. Yinto ya Yakobi kele na lweka, na kati ya yinsi ya bambuma ya faline mpe vinu ya malu-malu. Dizulu ya yawu ke basisaka kinoko.» **29** «Kyese na nge, Isayeli! Nani kele mutindu nge? Nge kele dikanda yina Yave me vuukisa. Yave kele kinwanunu yina ke kebaka ntulu ya nge, yawu ke sadisaka nge. Yandi kele mbele ya nge ya mvita yina ke nungisaka nge. Bambeni ya nge ke kwiza leba nge. Kasi nge, nge ke dyata bisika ya bawu ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo.»

34 Moyize katukaka na mudimba ya Mowabe samu na kukwenda na mongo ya Nebo, na nsongi ya mongo ya Pisenga, yina ke talasanaka na Yeliko. Yave talisaka yandi yinsi nyonso: kizunga ya Ngalaade tii na Dane, **2** kizunga nyonso ya Nafetali, kizunga ya Efalayime mpe ya Manase, yinsi nyonso ya Yuda tii na mubu ya Meditelane, **3** kizunga ya Nengeve, mudimba ya Yolodani, kizunga ya Yeliko, mbanza ya Maba tii na mbanza Soyale. **4** Yave tubaka na Moyize: «Yayi ni yinsi yina mu kudyaka ndefi na Abalayami, na Isaaki, mpe na Yakobi mutindu yayi: “Mu ke pesa yawu na bana ya nge.” Mu me talisa nge yawu na meso ya nge. Kasi nge ke kota yawu ve.» **5** Moyize, kisyelo ya Yave, kufwaka kuna, na yinsi ya Mowabe, na ntumunu ya Yave. **6** Yave yandi mosi kundaka yandi na mudimba, kuna na yinsi ya Mowabe, na kisika yina ke talasanaka na Bete-Pewole. Tii bubu yayi, ata muntu zaba ve kisika kele ndyamu ya Moyize. **7** Moyize vwandaka na bamvula nkama na makumi zole na ntangu yandi kufwaka. Meso ya yandi vwandaka ntete mbote, ngolo ya yandi vwandaka me manisa ntete ve. **8** Bana ya Isayeli dilaka Moyize bilumbu makumi tatu, kuna na mudimba ya Mowabe. Na manima, bilumbu ya kudila Moyize mpe ya kusala kifwidi kwizaka suka. **9** Yeswa mwana ya Nune vwandaka ya kufuluka na mpeve ya ndwenga, samu ti

Moyize tentikaka yandi maboko. Bana ya Isayeli vwandaka wila yandi. Bawu salaka mambu yina Yave tumisaka na Moyize. **10** Ya vwandaka dyaka ve na mumbikudi mutindu Moyize na Isayeli. Moyize yayi, Yave vwandaka na kifu ya kusololaka na yandi kizizi-na-kizizi. **11** Ata mumbikudi mosi fwananaka ve na yandi na yina me tadila bidimbu na bimangu yina Yave fidisaka yandi na kwenda sala na Ngipiti samu na Falawo, na bantu yina ke salaka na yandi mpe yinsi nyonso ya yandi. **12** Ata mumbikudi mosi fwananaka ve na Moyize na yina me tadila mambu nyonso ya nene na ya nsisi yina yandi salaka na lulendo nyonso na meso ya Isayeli nyonso.

Yeswa

1 Na manima ya lufwa ya Moyize, kisyelo ya Yave, Yave tubaka mutindu yayi na Yeswa, mwana ya Nune, kilandi ya Moyize: **2** «Kisyelo ya munu Moyize me kufwa. Ntangu yayi, nge na bana ya Isayeli, beno sabuka nzadi ya Yolodani samu na kukota na yinsi yina mu ke na kupesa na beno bana ya Isayeli. **3** Konso kisika yina beno ke tula makulu ya beno, mu me pesa beno yawu, mutindu mu tubaka yawu na Moyize. **4** Ntoto ya beno ke vwanda na bandilu yayi: kubanda na yinsi ya kuyuma kuna na sude tii na myongo ya Libane kuna na node. Na esete, yawu ke banda na nzadi ya nene ya Efalate, kubaka yinsi nyonso ya ba-Iti tii na mubu ya Meditelane kuna na wesete. **5** Na luzingu ya nge nyonso, ata muntu ve ke lenda na kutelama na mantwala ya nge. Mutindu mu vwandaka kintwadi na Moyize, mu ke vwanda mpe kintwadi na nge. Mu ke bika nge ve, mu ke kabuka ve na nge. **6** Vwanda na ngolo na kibakala, samu ti ni nge ke pesa na bantu yayi, yinsi yina mu diilaka bankooko ya bawu ndefi na kupesa bawu yawu mutindu mvwilu. **7** Vwanda kaka na ngolo na kibakala mingi na kusadila mbote-mbote Musiku nyonso yina kisyelo ya munu Moyize me pesa nge. Kubika yawu ata fyoti ve, samu ti nge kununga bisika nyonso yina nge ke kwenda. **8** Mpimpa na ntangu, vwanda na kifu ya kutangaka dibuku yayi ya Musiku, mpe kwendaka fyongonina yawu samu na kusadila yawu. Ni mutindu yina nge ke lenda na mambu nyonso, mpe nyonso yina nge ke sala, yawu ke bonga. **9** Ntumunu mu me pesa nge ni yayi: vwanda na ngolo na kibakala. Kutekita ve, kundima ve ti ba nunga nge, samu ti munu Yave, Nzambi ya nge, mu ke vwanda na nge bisika nyonso yina nge ke kwenda.» **10** Na yina, Yeswa tumisaka bisoniki ya bantu ya Isayeli **11** na kutambula na kivwandu nyonso ya bantu ya Isayeli samu na kutuba na bawu mutindu yayi: «Beno kubika bima ya kudya samu ti na manima ya bilumbu tatu, beno ke sabuka nzadi yayi ya Yolodani samu na kwenda baka yinsi yina Yave, Nzambi ya beno, me pesa beno, samu ti yawu kuvwanda ya beno.» **12** Na manima, Yeswa tubaka mutindu yayi na bantu ya kifumba ya Lubene, na bantu ya kifumba ya Ngade mpe na ndambu ya bantu ya kifumba ya Manase: **13** «Beno bambuka moyo na lutumu yina Moyize, kisyelo ya Yave, pesaka beno ntangu yandi tubaka ti: "Yave, Nzambi ya beno me pesa beno kizunu. Yandi me pesa beno kizunga yayi ya esete ya nzadi ya Yolodani." **14** Bakento ya beno, bana ya beno mpe bibulu ya beno ke bikana na kizunga yina Moyize me pesa beno na lweka yayi ya nzadi ya Yolodani. Kasi beno babakala nyonso yina kele na ngolo ya kunwana, beno ke sabuka nzadi na binwanunu ya beno na mantwala ya bampangi ya beno. Beno ke sadisa bawu, **15** tii ntangu yina Yave ke pesa bawu kizunu mutindu yandi me sala na beno, mpe bawu mpe ke baka yinsi ya bawu yina Yave, Nzambi ya beno, me pesa bawu. Na manima, beno ke vutuka kwaku samu na kubaka mvwilu ya beno. Moyize, kisyelo ya Yave, pesaka beno yawu kwaku na esete ya nzadi ya Yolodani.» **16** Bantu ya kifumba ya Lubene, na bantu ya kifumba ya Ngade mpe na ndambu ya bantu ya kifumba ya Manase, bawu vutulaka na Yeswa mutindu yayi: «Mambu nyonso yina nge me tumisa beto na kusala, beto ke sala yawu. Kisika ni kisika yina nge ke tumisa beto na kukwenda, beto ke kwenda. **17** Beto ke tumama na nge na mambu nyonso mutindu beto tumamaka na Moyize. Bika ti Yave, Nzambi ya nge, kuvwanda na nge mutindu yandi vwandaka na Moyize. **18** Konso muntu yina ke tumama ve na nge, konso muntu yina ke ndima ve mambu ya nge, ba ke kufwa yandi. Vwanda kaka na ngolo na kibakala!»

2 Kuna na Sitime, Yeswa mwana ya Nune fidisaka na mansweki babakala zole na kwenda tala yinsi na mayela. Yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda tala yinsi mpe mbanza Yeliko!» Ntangu babakala yina kumaka na Yeliko, bawu lutisaka mpimpa na yinzo ya kento mosi ya ndumba. Nkumbu ya kento yango Layabe. **2** Bantu kwendaka zabisa ntinu ya Yeliko ti: «Na mpimpa yayi, babakala zole ya Isayeli me kwiza kwaku samu na kuzaba mutindu yinsi kele!» **3** Na yina, ntinu ya Yeliko tumisaka bantu na kwenda zonza na Layabe mutindu yayi: «Basisa babakala yina me kwiza na yinzo ya nge! Samu ti bawu me kwiza samu na kuzaba mutindu kele yinsi nyonso!» **4** Kasi Layabe kwendaka bumba babakala yango. Na manima, yandi kwizaka tuba: «Ya tsyelika, babakala zole kwizaka na yinzo ya munu, kasi mu zabaka ve wapi kisika bawu katukaka. **5** Ba kwendaka ya bawu ntangu bwisi bandaka na kuyila, ntangu yina ba ke kangaka mwelo ya mbanza. Mu zaba ve wapi kisika bawu kwendaka. Beno landa bawu mbangu, beno ke kuzwa kwandi bawu.» **6** Na kutala mbote, Layabe bumbaka babakala yango na kati ya matiti ya lino, yina yandi tulaka na zulu ya muludi ya kuyalumuka. Ni kuna, na zulu ya muludi ya yinzo yandi nataka bawu. **7** Bantu yina ntinu fidisaka basikaka na mbanza samu na kulanda babakala yango na nzila yina ke kwendaka tii na nzadi ya Yolodani, na kisika yina ba ke sabukilaka nzadi na makulu. Na manima ya kubasika ya bawu, ba kangaka mwelo ya mbanza. **8** Na yina me tadila babakala yango zole, Layabe yulukaka na sika ya bawu na zulu ya muludi ya yinzo ya yandi, tekila bawu kulala. **9** Yandi zabisaka bawu: «Mu zaba ti Yave me pesa beno yinsi yayi, mpe bantima ya beto me kuma na zulu samu na beno. Bantu nyonso ya yinsi ke na kutekita samu na beno. **10** Ya tsyelika, beto kuwaka ti, ntangu yina beno basikaka na Ngipiti, Yave yumisaka maza ya mubu ya batwandu na mantwala ya beno. Beto kuwaka mpe mutindu beno kufwaka bantinu zole ya ba-Amoli yina ba vwandaka bokila Siyone mpe Onge kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, mpe mutindu beno mwangisaka nyonso yina vwandaka ya bawu. **11** Ya tsyelika, katuka ntangu yina beto kuwaka mambu yina tii bubu yayi, bantima ya beto lembaka ya kulutila mpe samu na yawu, ata muntu mosi na kati ya beto lenda kutelama ve na mantwala ya beno. Samu ti Yave Nzambi ya beno, ni yandi kele Nzambi kuna na zulu, ni yandi mpe kele Nzambi awa na ntoto. **12** Mulemvo ya beno, mutindu mu me lakisa beno bumbote ya munu, malu-malu yayi, beno kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti beno mpe beno ke lakisa bumbote ya beno na sika ya dikanda ya munu. Beno pesa munu kidimbu yina ke lakisa ti ya tsyelika beno ke sala yawu samu na munu. **13** Beno ke bika ve ti ba kufwa tata ya munu, mama ya munu, bampangi ya munu ya bakento to bampangi ya munu ya babakala mpe nyonso yina kele ya bawu. Beno ke vuukisa bawu na lufwa.» **14** Babakala yango vutulaka: «Beto me kudya ndefi: kana beto kusala yawu ve, bika ti beto kufwa kwandi na kisika ya beno! Dyambu kaka mosi: kuzabisa ata dyambu mosi ve na yina me tadila kukwiza ya beto yayi. Ntangu Yave ke pesa beto yinsi yayi, beto ke lakisa nge bumbote mpe kukwikama ya beto.» **15** Layabe vwandaka zinga na kibaka ya mbanza. Yinzo ya yandi vwandaka ya kunamatana na kibaka ya mbanza. Na yina, yandi bakaka singa mpe yandi kulumunaka babakala yango zole na nela ya yinzo ya yandi. **16** Yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda bumbama na mongo, samu ti bayina me kwenda sosa beno kutala beno ve. Beno bumbama kuna bilumbu tatu tii ntangu yina bawu ke vutuka.

Na manima, beno ke tatamana na kulanda nzila ya beno.» **17** Babakala yango tubaka: «Ya tsyelika, beto ke sadila ndefi yina beto me kudya samu na nge. Beto ke sadila yawu mutindu yayi: **18** Ntangu beto ke kwiza kota na yinsi yayi, nge fwana kukanga singa ya mbwaki yayi na nela yina nge me basisila beto. Nge ke bokila tata ya nge, mama ya nge, bampangi ya nge, dikanda ya nge nyonso. Nge ke vukisa bawu kisika mosi na kati ya yinzo ya nge. **19** Kana mosi na kati ya bawu kubasika na ngaanda, lufwa ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi. Ya me tala beto ve. Kasi konso muntu yina ke vwanda na nge na kati ya yinzo, kana ba kufwa yandi, lufwa ya yandi ke vwanda na bayintu ya beto. **20** Kasi, kana nge zabisa mambu ya beto na sika ya bantu ya nkaka, ndefi yina beto me kudya samu na nge ke vwanda dyaka ve mfunu.» **21** Layabe vutulaka: «Ee! Bika ti mambu ya beno kusalama.» Layabe bikaka bawu kwenda, mpe bawu kwendaka ya bawu. Na manima, yandi kangaka singa ya mbwaki na zulu ya nela. **22** Babakala yango zole kwendaka na zulu ya mongo mpe bawu bumbamaka kuna bilumbu tatu tii ntangu bayina vwandaka landa bawu vutukaka. Ba sosaka babakala yango zole na banzila nyonso, kasi ba talaka bawu ve. **23** Na manima, babakala yango zole kulumukaka mongo. Bawu sabukaka nzadi ya Yolodani mpe bawu vutukaka na sika ya Yeswa mwana ya Nune. Bawu zabisaka yandi mambu nyonso yina bawu bwabanaka. **24** Bawu tubaka: «Ya tsyelika, Yave me pesa yinsi nyonso yina na maboko ya beto. Bantu nyonso ke na kutekita samu na beto!»

3 Na kilumbu yina landaka, Yeswa telamaka na suka-suka. Yandi, na bantu nyonso ya Isayeli, bawu katukaka na Sitime mpe bawu kwendaka. Bawu kumaka na nzadi ya Yolodani, mpe bawu bandaka na kulutisa bampimpa kuna tekila ti bawu kusabuka nzadi. **2** Ntangu bilumbu tatu lungaka, bisoniki ya bantu ya Isayeli tambulaka kivwandu nyonso, **3** samu na kutumisa bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Ntangu beno ke tala ti ba-Levi yina kele banganga-Nzambi me nanguna Sanduku ya Ngwisani ya Yave Nzambi ya beno samu na kukwenda na yawu, beno ke bika kisika yayi mpe beno ke landa bawu. **4** Beno ke landa bawu samu na kuzaba nzila ya kukwendila. Samu ti ya ke vwanda mbala ya beno ya ntete na kulutila na nzila yina. Kasi beno kubelama mingi ve na Sanduku ya Ngwisani. Beno vwanda mwa ntama na yawu, beno vwanda keba ve na Bakude mafunda zole.» **5** Yeswa tubaka na bantu ya Isayeli: «Beno kukivedisa, samu ti mbasi, Yave ke sala mambu ya ngitukulu na kati-kati ya beno.» **6** Na manima, Yeswa tubaka na banganga-Nzambi: «Beno nanguna Sanduku ya Ngwisani mpe beno luta na yawu na mantwala ya bantu ya Isayeli samu na kukwenda.» Banganga-Nzambi nangunaka Sanduku ya Ngwisani mpe bawu bandaka na kutambula na mantwala ya bantu ya Isayeli. **7** Yave tubaka na Yeswa: «Kubanda bubu yayi, mu ke sala ti nge kuvwanda muntu ya nene na meso ya bantu nyonso ya Isayeli. Bawu nyonso ke zaba ti mu kele kintwadi na nge mutindu mu vwandaka kintwadi na Moyize. **8** Kasi nge, nge fwana kupesa ntumunu yayi na banganga-Nzambi yina ke nataka Sanduku ya Ngwisani: Ntangu beno ke kuma na nzadi ya Yolodani, beno ke telama na kati ya maza.» **9** Na yina, Yeswa tubaka na bana ya Isayeli: «Beno kwiza pene-pene ya munu mpe beno kuwa mambu ya Yave, Nzambi ya beno. **10** Beno ke zaba ti Nzambi ya moyo kele na kati-kati ya beno, mpe yandi ke bingisa na mantwala ya beno ba-Kaanani, ba-Iti, ba-Yivi, ba-Pelizi, ba-Ngilengazi, ba-Amoli mpe ba-Yebuse, samu ti **11** Sanduku ya Ngwisani ya Mfumu ya ntoto nyonso ke sabuka nzadi ya Yolodani na mantwala ya beno. **12** Ntangu yayi, beno soola babakala kumi na zole na kati ya bifumba ya Isayeli, bakala mosi-mosi na konso kifumba. **13** Banganga-Nzambi yina ke na kunata Sanduku ya Ngwisani ya Yave, Mfumu ya ntoto nyonso, kaka na ntangu yina bawu ke kotisa makulu ya bawu na kati ya maza ya Yolodani, maza yango ke zengana na londe, mpe yawu ke kangama na kisika mosi mutindu kibaka.» **14** Ntangu bana ya Isayeli katukaka na bayinzo ya bawu ya lele samu na kusabuka nzadi ya Yolodani, banganga-Nzambi yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani vwandaka tambula na mantwala ya bawu. **15** Ya vwandaka ntangu yina ba ke yonzikaka bambuma, mpe maza ya Yolodani vwandaka ya kufululuka tii na bakumu nyonso. Ntangu bayina vwandaka nata sanduku kumaka na Yolodani, mpe makulu ya bawu kotaka na maza, **16** maza ya londe ya Yolodani kangamaka mpe telamaka kisika mosi mutindu kibaka, ntama mingi na mbanza Adami, mbanza yina kele pene-pene ya mbanza Saletane. Mpe maza nyonso ya banda yina ke kulumukaka na mubu ya Alaba, mubu ya Mungwa vwandaka luta dyaka ve. Na yina, bana ya Isayeli sabukaka na kisika yina ke talasanaka na mbanza Yeliko. **17** Banganga-Nzambi yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave kwendaka telama na kati-kati ya nzadi yina vwandaka me yuma, mpe bana ya Isayeli vwandaka sabuka nzadi yango ya kuyuma na makulu. Banganga-Nzambi vwandaka kaka ya kutelama mutindu yina tii ntangu yina bantu nyonso manisaka na kusabuka nzadi.

4 Ntangu bantu nyonso ya Isayeli manisaka na kusabuka nzadi, Yave tubaka na Yeswa: **2** «Beno soola babakala kumi na zole na kati ya beno, bakala mosi-mosi na konso kifumba. **3** Beno tumisa bawu na kubaka matadi kumi na zole na kati ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina banganga-Nzambi tulaka makulu ya bawu ntangu bawu vwandaka ya kutelama na kati-kati ya nzadi. Ba ke nata matadi yango, mpe ba ke kwenda tula yawu na kisika yina beno ke lutisa mpimpa.» **4** Na yina, Yeswa bokilaka babakala kumi na zole yina yandi soolaka na kati ya bantu ya Isayeli, bakala mosi-mosi na konso kifumba. **5** Yandi tubaka na bawu: «Beno luta na mantwala ya Sanduku ya Ngwisani ya Yave, Nzambi ya beno, beno kwenda na kati-kati ya nzadi ya Yolodani. Mpe kuna, konso muntu na beno ke baka ditadi mpe ke tula yawu na digembo ya yandi, ditadi mosi-mosi samu na konso kifumba ya Isayeli. **6** Matadi yango ke vwanda kidimbu na kati-kati ya beno. Mpe, na bantangu yina ke kwiza, ntangu bana ya beno ke yufula beno ti yinki matadi yayi zola kutuba, **7** beno ke zabisa bawu mutindu yayi: "Maza ya Yolodani bikaka na kuluta ntangu ba vwandaka sabula Sanduku ya Ngwisani ya Yave. Ntangu sanduku vwandaka sabuka Yolodani, maza ya Yolodani zenganaka. Na yina, matadi yayi kele kidimbu samu na bana ya Isayeli, samu na kubambukaka moyo na dyambu yina bantangu nyonso."» **8** Bana ya Isayeli salaka mutindu Yeswa tumisaka bawu na kusala. Bawu bakaka matadi kumi na zole na kati-kati ya nzadi ya Yolodani mutindu Yave tubaka yawu na Yeswa, ditadi mosi-mosi samu na konso kifumba ya Isayeli. Bawu nataka yawu mpe bawu tulaka yawu na kisika yina bawu lutisaka mpimpa. **9** Yeswa tungisaka matadi kumi na zole na kati-kati ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina banganga-nzambi tulaka makulu ya bawu, ntangu yina bawu vwandaka ya kutelama na Sanduku ya Ngwisani. Matadi yango kele kuna tii bubu yayi. **10** Banganga-Nzambi yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani vwandaka kaka ya kutelama na kati-kati ya nzadi ya Yolodani, tii ntangu yina bantu manisaka na kulungisa mambu yina Yave tumisaka Yeswa na kuzonza na bawu. Yeswa salaka mambu nyonso mutindu Moyize tumisaka

yandi. Bantu ya Isayeli sabukaka nzadi na mbangu nyonso. **11** Ntangu bantu nyonso manisaka na kusabuka, sanduku ya Yave na banganga-nzambi lutaka na mantwala ya bawu. **12** Bana ya Lubene, bana ya Ngade mpe ndambu ya kifumba ya Manase sabukaka nzadi na binwanunu ya bawu na mantwala ya bantu ya Isayeli, mutindu Moyize tubaka na bawu. **13** Bawu vwandaka keba ve mafunda makumi yiya, bayina lutaka na binwanunu ya bawu na mantwala ya Yave, samu na kukwenda na mudimba ya Yeliko. **14** Na kilumbu yina, Yave salaka ti Yeswa kuvwanda muntu ya nene na meso ya bantu nyonso ya Isayeli. Na luzingu ya yandi nyonso, ba vwandaka zitisa yandi mutindu ba vwandaka zitisa Moyize. **15** Yave tubaka na Yeswa: **16** «Tumisa banganga-Nzambi yina ke na kunataka Sanduku ya Ngwisani na kubasika na nzadi ya Yolodani.» **17** Na yina, Yeswa tumisaka banganga-Nzambi mutindu yayi: «Beno basika na nzadi.» **18** Ntangu banganga-Nzambi yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave basikaka na nzadi ya Yolodani, kaka na ntangu yina bawu nangunaka makulu ya bawu samu na kutula yawu na kumu ya nzadi, maza ya Yolodani vutukaka na kisika ya yawu mpe yawu bandaka dyaka na kuluta mutindu yawu vwandaka sala ntete na bakumu nyonso. **19** Bantu ya Isayeli sabukaka nzadi ya Yolodani na kilumbu ya kumi ya ngonda ya ntete. Bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu kuna na Ngilengale, na lweka ya esete ya mbanza Yeliko. **20** Matadi kumi na zole yina ba bakaka na nzadi ya Yolodani, Yeswa tungaka yawu kuna na Ngilengale. **21** Mpe yandi tubaka na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Na bantangu yina ke kwiza, ntangu bana ya beno ke yufula na batata ya bawu, yinki matadi yayi zola kutuba? **22** Beno ke bangudila bawu dyambu yayi. Beno ke tuba: "Ni na ntoto ya kuyuma bantu ya Isayeli sabukaka nzadi yayi ya Yolodani." **23** Samu ti, Yave Nzambi ya beno me yumisa nzadi ya Yolodani na mantwala ya beno, tii ntangu beno me manisa na kusabuka. Yandi me sala mutindu yandi salaka na mubu ya batwandu. Kuna mpe, yandi yumisaka mubu na mantwala ya beto tii ntangu beto manisaka na kuluta. **24** Ya ke samu ti bantu nyonso ya ntoto yayi kuzaba ti lulendo ya Yave kele ya nene, mpe samu ti konso ntangu, beno kuzitisa Yave, Nzambi ya beno.»

5 Ntangu bantinu ya ba-Amoli yina vwandaka zinga na lweka ya wesete ya nzadi ya Yolodani mpe bantinu nyonso ya ba-Kaanani yina vwandaka zinga pene-pene ya mubu ya Meditelane kuwaka ti, Yave yumisaka maza ya Yolodani na mantwala ya bantu ya Isayeli tii ntangu bawu manisaka na kusabuka, bantima ya bawu lembaka mpe bawu vwandaka dyaka ve na ngolo na mantwala ya bantu ya Isayeli. **2** Kaka na bantangu yina, Yave tubaka na Yeswa: «Yidika bambele ya matadi mpe zenga bubakala ya mbandu yayi ya malu-malu ya bana ya Isayeli.» **3** Yeswa yidikaka bambele ya matadi mpe yandi zengaka bana ya Isayeli bubakala, kuna na mongo yina ba ke bokilaka mongo ya Bampusu ya Bubakala. **4** Dyambu yina salaka ti Yeswa kuzenga dyaka bubakala ya bana ya Isayeli ni yayi: bantu nyonso yina basikaka na yinsi ya Ngipiti, babakala nyonso, bayina vwandaka binwani, bawu manisaka na kufwa na nzila, kuna na yinsi ya kuyuma, ntangu bawu katukaka na Ngipiti. **5** Na kutala mbote, babakala nyonso yina basikaka na yinsi ya Ngipiti, ba zengaka bawu bubakala. Kasi bayina nyonso kwizaka butuka na nzila, kuna na yinsi ya kuyuma, ntangu bantu ya Isayeli katukaka na Ngipiti, ba vwandaka nabunu bazenga bawu bubakala. **6** Bana ya Isayeli tambulaka na yinsi ya kuyuma bamvula makumi yiya. Babakala nyonso yina basikaka na Ngipiti, bayina vwandaka binwani, ba manisaka na kufwa kuna. Bawu mangaka na kuwila Yave. Mpe Yave kudyaka ndefi ti yandi ke bika ata fyoti ve ti bawu kutala yinsi yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya bawu na kupesa beto. Ya ke yinsi yina ke ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi. **7** Yave yingisaka bana ya bawu na kisika ya bawu. Mpe ni bana yina, Yeswa zengaka bubakala. Bana yango vwandaka nabunu bazenga bawu bubakala, samu ti na nzila ba salaka yawu ve. **8** Ntangu ba manisaka na kuzenga bubakala ya babakala nyonso, bawu zingaka kuna na kivwandu ya bawu tii ntangu yina bawu belukaka. **9** Na manima, Yave tubaka na Yeswa: «Bubu yayi, mu me katula nsoni yina katukaka na beno na Ngipiti.» Ni yawu yina, kubanda na kilumbu yina tii bubu yayi, ba ke bokilaka kisika yina Ngilengale. **10** Bana ya Isayeli salaka kivwandu ya bawu kuna na Ngilengale. Bawu salaka Mukembo ya Paki na nkokila ya kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda kuna na mudimba ya Yeliko. **11** Na kilumbu yina landaka Mukembo ya Paki, bawu kudyaka madya ya yinsi yina, mampa yina kele ve na levule, mpe bambuma ya kukalinga. Bawu kudyaka yawu na kilumbu yango. **12** Na manima ya kilumbu yina bawu kudyaka madya ya yinsi, mane manisaka. Mane vwandaka dyaka ve samu na bana ya Isayeli. Na mvula yina, bawu kudyaka madya ya Kaana. **13** Kilumbu mosi, Yeswa vwandaka pene-pene ya mbanza Yeliko. Yandi nangunaka meso mpe yandi talaka bakala mosi ya kutelama na mantwala ya yandi. Bakala yango vwandaka na mbele ya mvita na diboko. Yeswa belamaka na yandi, mpe yandi yufulaka yandi: «Nge ke na lweka ya beto to na lweka ya bambeni ya beto?» **14** Bakala yango vutulaka: «Ve, mu kele mfumu ya binwani ya Yave. Mu me kwiza kaka malu-malu yayi.» Na yina, Yeswa fukamaka, yandi kubwaka kizizi na ntoto mpe yandi tubaka: «Yinki mfumu ya munu ke na kutuba na kisyelo ya yandi?» **15** Mfumu ya binwani ya Yave tubaka: «Katula mapapa na makulu ya nge, samu ti kisika yina nge kele ya kutelama kele ya longo.» Yeswa salaka mutindu yina.

6 Myelo ya mbanza Yeliko vwandaka nyonso ya kukangama mbote-mbote samu na bana ya Isayeli. Ata muntu vwandaka kota, mpe ata muntu vwandaka basika. **2** Na yina, Yave tubaka na Yeswa mutindu yayi: «Tala, mu me yekudila nge mbanza Yeliko na ntinu ya yawu, mpe binwani ya yawu ya ngolo. **3** Nge, na binwani ya nge nyonso beno ke zunga mbanza. Beno ke zunga mbanza mbala mosi na kilumbu. Nge ke sala ti yawu salama mutindu yina bilumbu sambanu. **4** Ntangu beno ke zunga mbanza, banganga-Nzambi nsambwadi ke tambula na mantwala ya sanduku. Nganga-Nzambi mosi-mosi ke vwanda na mpungi yina ba yidikilaka na dimpoka ya dimeme ya mbakala. Na kilumbu ya nsambwadi, beno ke zunga mbanza bambala nsambwadi. Kaka ntangu yina mpe banganga-Nzambi ke tambula na kwendaka wakisa muningu ya bampungi. **5** Ntangu ba ke wakisa muningu ya dimpoka ya dimeme ya mbakala, ntangu beno ke kuwa muningu ya yawu, bantu nyonso ke sala milolo ya mvita. Bibaka ya mbanza ke mwangana kaka yawu mosi. Bantu ya Isayeli ke kota na muzingu, konso muntu kutala na mantwala ya yandi.» **6** Yeswa, mwana ya Nune, bokilaka banganga-Nzambi mpe yandi tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno nanguna Sanduku ya Ngwisani. Banganga-Nzambi nsambwadi kubaka bampungi yina ba yidikilaka na mampoka ya dimeme ya mbakala. Mpe bawu kutekila na mantwala ya sanduku ya Yave.» **7** Na manima, Yeswa tubaka na bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Beno luta na mantwala! Beno zunga mbanza. Mpe ti binwani yina ke tekilaka na mantwala, bawu kuluta na mantwala ya sanduku ya Yave.» **8** Mambu nyonso salamaka mutindu Yeswa tubaka na bantu ya Isayeli. Banganga-

Nzambi nsambwadi yina vwandaka nata na mantwala ya Yave bampungi nsambwadi yina ba yidikilaka na mampoka ya dimeme ya mbakala, bawu lutaka, mpe bawu wakisaka muningu ya bampungi. Sanduku ya ngwisani ya Yave vwandaka landa bawu na manima. **9** Binwani yina ke tekilaka na mantwala vwandaka tambula na mantwala ya banganga-Nzambi yina vwandaka wakisa muningu ya bampungi. Mpe binwani yina ke bikanaka na manima vwandaka landa sanduku. Ba vwandaka tambula na kwendaka landa muningu ya bampungi. **10** Yeswa tumisaka bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Beno ke sala ve milolo ya mvita, beno ke wakisa ve bandinga ya beno, mpe ata dyambu ve ke basika na bayinwa ya beno, tii kilumbu yina mu ke zabisa beno ti beno sala milolo ya mvita. Ni kuna beno ke sala yawu.» **11** Sanduku ya Yave zungidilaka mbanza, yawu zungidilaka mbanza mbala mosi. Na manima, bawu vutukaka na kivwandu ya bawu samu na kulutisa mpimpa kuna. **12** Na suka-suka, Yeswa telamaka mpe banganga-Nzambi bandaka dyaka na kunata sanduku ya Yave. **13** Banganga-Nzambi nsambwadi yina vwandaka nata na mantwala ya sanduku ya Yave bampungi nsambwadi yina ba yidikilaka na mampoka ya dimeme ya mbakala, bawu bandaka na kutambula mpe vwandaka wakisa muningu ya bampungi. Binwani yina ke tekilaka na mantwala vwandaka tambula na mantwala, mpe binwani yina ke tambulaka na mamina vwandaka landa sanduku ya Yave. Ba vwandaka tambula na kwendaka landa muningu ya bampungi. **14** Na kilumbu ya zole, ba zungidilaka dyaka mbanza mpe bawu vutukaka na kivwandu ya bawu. Ba salaka mutindu yina bilumbu sambanu. **15** Na kilumbu ya nsambwadi, bawu vumbukaka na suka-suka, bawu zungidilaka mbanza mutindu bawu vwandaka sala ntete. Kaka ni kilumbu yina bawu zungidilaka mbanza bambala nsambwadi. **16** Na mbala ya nsambwadi, banganga-Nzambi wakisaka muningu ya bampungi. Mpe Yeswa tubaka na bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Beno sala milolo ya mvita samu ti Yave me yekudila beno mbanza. **17** Mbanza yayi na bima nyonso yina kele na kati ya yawu ke mwangana samu na Yave. Kaka ni Layabe kento ya kindumba ke vuuka, yandi na dikanda ya yandi. Samu ti yandi bumbaka bantumwa yina beto fidisaka. **18** Kasi beno sala keba, beno sala mbote-mbote keba na yina ba yiminaka samu na Yave, samu ti beno kuzinina ve mpe ti beno baka ve yina ba yiminaka samu na Yave. Samu ti, beno kotisa ve nsingulu na kivwandu ya Isayeli. **19** Palata nyonso, wolo mpe bima ya kisengo ya mbwaki mpe ya bisengo, yawu kele ya longo samu na Yave. Yawu ke kota na kibumbulu ya Yave.» **20** Bantu ya Isayeli salaka milolo ya mvita mpe banganga-Nzambi wakisaka muningu ya bampungi. Ntangu bantu kuwaka muningu ya bampungi, bawu salaka milolo ya ngolo. Bibaka kubwaka yawu mosi. Mpe bantu ya Isayeli kotaka na mbanza samu na kubotola yawu. Muntu-muntu vwandaka tala na mantwala ya yandi. Bawu botolaka mbanza. **21** Bawu kufwaka nyonso yina vwandaka na mbanza samu na Yave: Bakento na babakala, bana ya fyoti mpe biboba, bangombe, mameme, na bambuluku. Bawu kufwaka nyonso yina na mbele ya mvita. **22** Na yina me tadila bantu zole yina kwendaka tala mbanza Yeliko na mansweki, Yeswa tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno kwenda na yinzo ya Layabe, kento yina ya kindumba. Beno baka yandi na bima ya yandi nyonso mutindu beno diilaka yandi ndefi.» **23** Bantu yango yina kwendaka tala mbanza Yeliko na mansweki, bawu kotaka mpe bawu basisaka Layabe, tata ya yandi, mama ya yandi, bampangi ya yandi, na nyonso yina vwandaka ya yandi. Bawu basisaka dikanda ya yandi nyonso. Ba basisaka bawu ntama na kivwandu ya Isayeli. **24** Bawu yokaka mbanza na bima nyonso yina vwandaka kuna. Kasi bawu yokaka ve palata, wolo, mpe bima yina vwandaka ya kuyilama na kisengo ya mbwaki mpe bima yina ba yidikaka na kisengo. Bawu kwendaka tula yawu na kibumbulu ya Yinzo ya Yave. **25** Yeswa bikaka ti Layabe, kento ya kindumba, kuzinga yandi na dikanda ya yandi, na nyonso yina vwandaka ya yandi. Tii bubu yayi, yandi ke zingaka na kati-kati ya bantu ya Isayeli, samu ti yandi bumbaka bantumwa yina Yeswa fidisaka na kwenda tala mbanza Yeliko na mansweki. **26** Na ntangu yina, Yeswa kudyaka ndefi yayi: «Bika ti Yave kusiinga muntu yina ke telama na kutunga dyaka mbanza yayi ya Yeliko. Ntangu yandi ke tunga lufulu ya mbanza yayi, mwana ya yandi ya ntete ke kufwa. Mpe ntangu yandi ke tula myelo ya yawu, mwana ya yandi ya mansukina fwana kufwa.» **27** Yave vwandaka na Yeswa, mpe nsangu ya Yeswa wakanaka na yinsi nyonso.

7 Bana ya Isayeli salaka dyambu ya busafu na yina me tadila bima yina ba yiminaka samu na Yave. Akane, mwana ya Kaami, Kaami mwana ya Zabedi, mutekolo ya Zela muntu ya kifumba ya Yuda. Akane bakaka bima yina ba yiminaka samu na Yave mpe ni yawu yina Yave dasukilaka bana ya Isayeli. **2** Kuna na Yeliko, Yeswa tumisaka bantu na mbanza Ayi, yina kele na esete ya Betele, pene-pene ya Bete-Avene. Yandi tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno kwenda tala yinsi na mansweki.» Bantu yango kwendaka tala yinsi ya Ayi na mansweki. **3** Bawu vutukaka na sika ya Yeswa mpe zabisaka yandi mutindu yayi: «Kufidisa kwandi ve bantu nyonso samu na kunwanisa bantu ya Ayi, fidisa kaka ata mafunda zole to mafunda tatu. Bantu ya mbanza Ayi kele mingi ve, kulembisa kwandi ve bantu nyonso.» **4** Na yina, babakala keba ve mafunda tatu telamaka, samu na kwenda nwanisa bantu ya Ayi. Bawu lendaka ve kasi bawu kimaka. **5** Bantu ya Ayi kufwaka keba ve makumi tatu na sambanu ya bantu ya Isayeli. Bawu landaka bantu ya Isayeli kubanda na mwelo ya mbanza tii na kisika yina ba ke bokilaka Sebalime. Bawu kufwaka bantu ya Isayeli na kisika ya kukulumuka. Bantu nyonso lembaka, mpe bawu vwandaka dyaka ve na ngolo. **6** Yeswa pasulaka binkuti ya yandi mpe yandi kubwaka kizizi na ntoto na mantwala ya sanduku ya Yave tii na nkokila mutindu mosi mpe bakuluntu ya Isayeli. Ba vwandaka fulusa bayintu ya bawu na fundu-fundu ya ntoto. **7** Yeswa tubaka mutindu yayi: «Aa, Yave Mfumu! Kana ya vwandaka samu na kuyekula beto na maboko ya ba-Amoli mpe samu na kufwa beto, samu na yinki nge me lutisa bantu yayi na nzadi ya Yolodani? Ya zolaka vwanda kwandi mbote kana beto vwandaka ya beto kuna na lweka ya nkaka ya nzadi! **8** Mulemvo ya nge Mfumu, mutindu bantu ya Isayeli me banda na kukima bambeni ya bawu yinki mu ke tuba dyaka? **9** Ntangu ba-Kaanani mpe bantu ya nkaka ya yinsi ke kuwa mambu yayi, bawu ke zunga beto mpe ke katula nkumbu ya beto na yinsi yayi. Na yina, yinki nge ke sala samu na kulakisa bunene ya nkumbu ya nge?» **10** Yave vutulaka na Yeswa mutindu yayi: «Telama! Samu na yinki nge me fukama, mpe me kubwa kizizi na ntoto? **11** Bantu ya Isayeli me sumuka. Bawu me zitisa ve mambu ya ngwisani yina mu salaka na bawu, bawu bakaka bima yina mu yiminaka bawu. Bawu labaka bima yango mpe bawu bumbaka yawu na kati ya bima ya bawu. **12** Ni yawu yina, bana ya Isayeli ke lenda ve na kuvibidila na mantwala ya bambeni ya bawu. Bawu ke kima bambeni ya bawu samu ti bawu mosi, bawu kele mutindu bima yina ba yiminaka samu na Yave. Mu ke tatamana dyaka ve na kuvwanda na beno kana beno katula ve na kati-kati ya beno bima yina mu yiminaka beno. **13** Ntangu yayi, telama, kwenda byeka bantu ya Isayeli. Tuba na bawu mutindu yayi:

“Beno kubama samu na mbasi, samu ti Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Beno bantu ya Isayeli, bima yina mu yiminaka beno na kusimba kele na kati-kati ya beno. Beno ke lenda ve na kuvibidila na mantwala ya bambeni ya beno tii ntangu beno ke katula na kati-kati ya beno bima yina mu yiminaka beno. **14** Mbasi na suka, beno ke belama na mantwala ya Yave kifumba na kifumba. Na kifumba yina Yave ke soola ni makanda na makanda ke belama. Dikanda yina Yave ke soola ni bivumu na bivumu ke belama. Na bivumu yina Yave ke soola ni muntu mosi na mosi ke belama. **15** Muntu yina ke talana na bima yina ba yiminaka samu na Yave ba ke yoka yandi na tiya, yandi na bima ya yandi nyonso, samu ti yandi me zitisa ve ngwisani ya Yave. Yandi me sala busafu na Isayeli.”» **16** Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Yeswa belemisaka bantu ya Isayeli kifumba mosi-mosi mpe ni kifumba ya Yuda ba soolaka. **17** Yandi belemisaka makanda nyonso ya kifumba ya Yuda mpe ba soolaka dikanda ya Zela. Na dikanda ya Zela, yandi bokilaka bakala mosi-mosi mpe ni Zabedi ba soolaka. **18** Yeswa belemisaka babakala ya kivumu ya Zabedi mosi-mosi mpe muntu yina ba soolaka ni Akane, mwana ya Kaami, mutekolo ya Zabedi, mutekololo ya Zela, muntu ya kifumba ya Yuda. **19** Yeswa tubaka na Akane mutindu yayi: «Mwana ya munu, kembisa Yave, Nzambi ya Isayeli. Ndima yimbi ya nge na mantwala ya yandi. Zabisa munu yinki nge me sala, kubumbila munu ata dyambu ve.» **20** Akane vutulaka na Yeswa mutindu yayi: «Ya tsyelika, ni munu me sumuka na ntadisi ya Yave, Nzambi ya Isayeli, mpe mambu yina mu salaka ni yayi: **21** Na kati ya bimvwama yina beto kuzwaka na manima ya kununga bambeni, mu talaka kinkuti ya kitoko mingi ya bantu ya yinsi ya Mezopotami, Basekele bankama zole ya palata mpe Basekele makumi tanu ya wolo. Mutindu mu vwandaka na nsatu ya yawu, mu bakaka yawu. Ntangu yayi, yawu kele ya kubumbama na yisi ya ntoto na kati ya yinzo ya beto ya lele mpe mbongo kele na zulu ya yawu.» **22** Na yina, Yeswa fidisaka bantu na yinzo ya Akane. Ba kwendaka na nswalu mpe ba talaka bima yina ba zikaka na kati ya yinzo mpe mbongo na zulu ya yawu. **23** Ba bakaka bima yina ba kundaka na kati-kati ya yinzo mpe ba nataka yawu na sika ya Yeswa mpe na mantwala ya bana nyonso ya Isayeli. Ba tulaka yawu na mantwala ya Yave. **24** Yeswa bakaka Akane, mwana ya Zela, na mbongo, na kiyunga mpe wolo na bana ya babakala, bana ya bakento, bangombe, bambuluku, bankombo na mameme, yinzo na nyonso yina kele ya yandi. Bantu nyonso ya Isayeli vwandaka na Yeswa mpe bawu nataka Akane na nyonso ya yandi kuna na mudimba ya Akole. **25** Yeswa tubaka na Akane: «Samu na yinki nge me natina beto mpasi yayi? Ntangu yayi, Yave me siinga nge.» Na yina, bantu nyonso ya Isayeli kufwaka Akane na matadi. Ba kufwaka mpe bantu ya yinzo ya yandi na matadi mpe bawu yokaka bima ya yandi nyonso. **26** Na manima, ba tulaka kikunku ya matadi na zulu ya mvumbi ya Akane mpe kikunku yango ya matadi kele kaka tii bubu yayi. Na yina, nkele ya Yave manisaka mpe ni samu na yawu ba pesaka kisika yina nkumbu ya mudimba ya Akole. Nkumbu yango kele tii bubu yayi.

8 Yave tubaka na Yeswa mutindu yayi: «Kuvwanda ve na boma mpe kutekita ve. Baka babakala nyonso yina ke nwanaka bamvita. Beno kwenda nwanisa mbanza Ayi. Tala, mu me yekula na maboko nge, ntinu ya mbanza Ayi, bantu ya yandi, mbanza ya yandi mpe yinsi ya yandi. **2** Nge ke sala mbanza Ayi mpe ntinu ya yawu mutindu nge salaka mbanza Yeliko mpe ntinu ya yawu. Kasi beno baka kaka bima ya bawu mpe bibulu ya bawu. Nge fwana kutula mpe binwani ya nkaka na manima ya mbanza samu na kubasikila bawu na mpamukunu.» **3** Yeswa na babakala nyonso yina ke nwanaka bamvita kubamaka samu na kunwanisa mbanza Ayi. Yeswa soolaka mafunda makumi tatu ya binwani ya lulendo mpe yandi fidisaka bawu na mpimpa. **4** Yeswa pesaka bawu ntumunu yayi: «Beno tala! Beno kwenda bumbimina bawu na manima ya mbanza. Beno kwenda ve ntama mingi na mbanza, beno vwanda beno nyonso ya kukubama. **5** Munu na bantu nyonso yina kele kintwadi na munu beto ke belama na mbanza. Mpe ntangu bawu ke basika na kwiza bwabana beto mutindu ba salaka yawu na mbala ya ntete, beto ke kima. **6** Bawu ke basika samu na kulanda beto tii ntangu beto ke basisa bawu na mbanza. Bawu ke banza ti beto ke na kukima bawu mutindu beto kimaka bawu na mbala ya ntete. **7** Na yina, beno ke basika na kisika yina beno ke vwanda ya kubumbama mpe beno ke kwiza botola mbanza. Samu ti Yave, Nzambi ya beno, me yekula bawu na maboko ya beno. **8** Ntangu beno ke baka mbanza, beno ke yoka yawu tiya. Beno ke sala mutindu Yave me tuba. Yina ni ntumunu mu me pesa beno. **9** Na manima, Yeswa fidisaka binwani yina, bawu kwendaka bumbama na kati-kati ya mbanza Betele mpe Ayi, na wesete ya mbanza Ayi, samu na kubasikila bambeni ya bawu na mpamukunu mpe kunwanisa bawu. Kasi Yeswa lutisaka mpimpa ya muvimba kintwadi na binwani ya nkaka yina bikanaka.» **10** Na suka-suka, Yeswa telamaka. Yandi vwandaka tala mbote-mbote bankonga ya binwani ya yandi. Yeswa, kintwadi na bakuluntu ya Isayeli, bawu vwandaka na mantwala ya bantu ya Isayeli samu na kukwenda nwanisa mbanza Ayi. **11** Binwani nyonso yina vwandaka na Yeswa, kwendaka mpe belamaka. Ntangu bawu kumaka na kisika yina ke talasanaka na mbanza, bawu salaka kivwandu ya bawu kuna na node ya mbanza Ayi. Mudimba vwandaka na kati-kati ya bawu na mbanza Ayi. **12** Yeswa bakaka babakala keba ve mafunda tanu mpe yandi tulaka bawu kuna na kati-kati ya mbanza Betele mpe Ayi, kuna na wesete ya mbanza Ayi. Samu ti bawu kubasikila bambeni ya bawu na mpamukunu. **13** Babakala yango kwendaka sala kivwandu ya bawu na node ya mbanza mpe bayina bikanaka na manima kwendaka takama na wesete ya mbanza. Na yina, Yeswa lutisaka mpimpa yina na kati ya mudimba. **14** Ntangu ntinu ya Ayi talaka mutindu yina, yandi na babakala ya mbanza, bawu basikaka na nswalu samu na kukwenda bwabana mpe kunwanisa bantu ya Isayeli na kisika ya mvita, kisika yina ke talasanaka na mudimba ya Yolodani. Kasi yandi zabaka ve ti ya vwandaka na bantu ya nkaka yina bumbiminaka bawu na manima ya mbanza. **15** Yeswa, na bantu nyonso ya Isayeli, lakisaka mutindu ti bawu me lenda ve mpe bawu kimaka bantu ya mbanza Ayi. Bawu kiminaka na nzila yina ke kwendaka na yinsi ya kuyuma. **16** Ba tumisaka bantu nyonso ya mbanza Ayi na kulanda bantu ya Isayeli. Bantu ya mbanza Ayi landaka Yeswa mpe Yeswa bendaka bawu ntama na mbanza. **17** Na mbanza Ayi mpe mbanza Betele, ata muntu bikanaka, samu ti bantu nyonso basikaka. Bawu bikaka bambanza ya bawu mwasi samu na kulanda bantu ya Isayeli. **18** Na yina, Yave tubaka na Yeswa mutindu yayi: «Talisa dyonga yina kele na diboko ya nge na lweka ya mbanza Ayi, samu ti mu ke yekula mbanza yango na maboko ya nge.» Yeswa talisa dyonga yina vwandaka na diboko ya yandi na lweka ya mbanza Ayi. **19** Ntangu Yeswa nangunaka diboko ya yandi, binwani yina vwandaka ya kubumbama basikaka na nswalu. Bawu kwendaka mpe bawu kumaka na mbanza. Bawu kotaka na mbanza, mpe na nswalu nyonso, bawu yokaka yawu. **20** Bantu ya mbanza Ayi balukaka na manima. Bawu talaka mulinga yina vwandaka basika na mbanza ya bawu mpe vwandaka kwenda na zulu. Ba

vwandaka dyaka ve na kisika ya kukima. Na yina, bantu ya Isayeli, yina vwandaka kima na yinsi ya kuyuma, bawu balukaka samu na kunwanisa bantu ya mbanza Ayi yina vwandaka landa bawu. **21** Ntangu Yeswa, mpe bantu nyonso ya Isayeli, talaka ti binwani ya bawu yina vwandaka ya kubumbama vwandaka me botola mbanza mpe ti mulinga vwandaka basika na mbanza, bawu vutukaka samu na kunwanisa bantu ya mbanza Ayi. **22** Binwani ya nkaka ya Isayeli basikaka na mbanza samu na kwiza bwabana bampangi ya bawu mpe bantu ya mbanza Ayi kumaka na kati-kati ya bana ya Isayeli yina vwandaka bula bawu mpe kufwaka bawu nyonso ata kubika muntu mosi ya moyo. **23** Na yina me tadila ntinu ya mbanza Ayi, ba bwilaka yandi ya moyo mpe ba nataka yandi na mantwala ya Yeswa. **24** Bantu ya Isayeli manisaka na kufwa bantu nyonso ya mbanza Ayi, bayina vwandaka landa bawu na bilanga mpe na yinsi ya kuyuma. Ba kufwaka bantu nyonso na mbele ya mvita. Bantu nyonso ya Isayeli vutukaka na mbanza Ayi mpe bawu manisaka na kufwa bantu nyonso. **25** Bantu nyonso yina kufwaka na kilumbu yina, bakento mpe babakala, bawu vwandaka na lutangu ya mafunda kumi na zole. Bawu nyonso vwandaka bantu ya mbanza Ayi. **26** Yeswa vwandaka kaka ya kusimba dyonga na diboko yina yandi lambulaka tii ntangu yina ba manisaka na kufwa bantu nyonso ya mbanza Ayi samu na Yave. **27** Kasi bantu ya Isayeli bakaka samu na bawu mosi bimvwama ya bambeni yina bawu nungaka. Bawu bakaka bima mpe bibulu yina vwandaka na kati ya mbanza yina mutindu vwandaka ntumunu yina Yave pesaka na Yeswa. **28** Yeswa yokaka mbanza Ayi mpe yandi kitulaka yawu kisika ya kumwangana, kisika ya kuyuma. Yawu kele mutindu yina tii bubu yayi. **29** Na yina me tadila ntinu ya mbanza Ayi, ba ledikaka yandi na yinti mpe yandi vwandaka kuna tii nkokila. Ntangu nkokila kumaka, Yeswa tumisaka ti ba kulula nzutu ya ntinu. Ba kwenda losa nzutu yango na nkotolo ya mbanza mpe ba tulaka na zulu ya nzutu ya yandi kikunku ya matadi yina ke kaka kuna tii bubu yayi. **30** Kuna na mongo yina ba ke bokilaka Ebale, Yeswa yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave, Nzambi ya Isayeli. **31** Ba yidikaka kiyokolo yango mutindu Moyize, kisyelo ya Yave, tumisaka na bana ya Isayeli, mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Musiku ya Moyize. Kiyokolo ya minkayulu yina ba yidikaka yawu na matadi yina ba me bongisa ntete ve, matadi yina ba me bula ve kisengo. Bawu pesaka minkayulu ya kuyoka na Yave, bawu pesaka mpe minkayulu ya kiwisa. **32** Kuna, na mantwala ya bana ya Isayeli, Yeswa sonikaka na zulu ya matadi, Musiku yina Moyize sonikaka ntete. **33** Bantu nyonso ya Isayeli, bakuluntu ya bawu, bisoniki ya bawu mpe bazuzi ya bawu, bawu vwandaka ya kutelama na balweka nyonso ya Sanduku ya Ngwisani, na mantwala ya banganga-Nzambi ya ba-Levi, yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave. Banzenza na bantu ya yinsi vwandaka kuna. Ndambu ya bantu vwandaka na lweka ya mongo yina ba ke bokilaka Ngalizime. Ndambu ya nkaka vwandaka na lweka ya mongo yina ba ke bokilaka Ebale. Yawu salamaka mutindu vwandaka ntumunu yina Moyize, kisyelo ya Nzambi, tumisaka samu na kusakumuna bantu ya Isayeli na mbala ya ntete. **34** Na manima, Yeswa tangaka mambu nyonso ya Musiku, lusakumunu mpe nsingulu. Yandi tangaka yawu na dede mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Musiku. **35** Na mambu nyonso yina Moyize tumisaka ya kele ve na dyambu ata mosi ve yina Yeswa zabisaka ve na mantwala ya mukangu nyonso ya bantu ya Isayeli, bakento, bana mpe banzenza yina vwandaka tambula na kati ya bawu.

9 Ntangu nsangu ya mambu yina lutaka na mbanza Ayi kumaka na sika ya bantinu nyonso yina vwandaka na wesete ya nzadi ya Yolodani na bizunga yina kele na zulu ya myongo, na Sefela mpe na mudimba yina kele pene-pene ya mubu ya Meditelane tii na Libane. Ba-Iti, ba-Amoli, ba-Kaanani, ba-Pelizi, ba-Ivi mpe ba-Yebuse, **2** bawu vukanaka samu na kunwanisa Yeswa mpe bantu ya Isayeli. **3** Ba-Ngabawone kuwaka mambu yina Yeswa salaka na bantu ya mbanza Yeliko mpe mbanza Ayi. **4** Bawu mpe sadilaka mayela, ba kitukaka na kulwata basaki ya ntama. Ba kwendaka baka basaki ya ntama samu na bambuluku ya bawu, samu na mayuki ya bawu ya ntama ya vinu yina vwandaka ya kumwangana mpe ba tungaka dyaka yawu. **5** Ba lwataka mapapa ya ntama yina vwandaka me beba mpe ba tungaka dyaka yawu. Ba lwataka mpe binkuti ya ntama ya kubeba. Mampa nyonso yina ba kubikaka vwandaka ya kuyuma mpe ya bibuku na bibuku. **6** Ba kwendaka tala Yeswa kuna na kivwandu ya Ngilengale mpe ba zabisaka yandi mpe na bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Beto me katuka ntama samu na kwiza kulomba na nge na kusala ngwisani na beto.» **7** Kasi bantu ya Isayeli tubaka na ba-Ivi mutindu yayi: «Ya lenda vwanda ti beno ke zingaka pene-pene na beto. Wapi mutindu beto lenda sala ngwisani na beno?» **8** Ba tubaka na Yeswa mutindu yayi: «Beto kele bisyelo ya nge.» Mpe Yeswa yufulaka bawu: «Beno kele ba nani mpe wapi kisika beno me katuka?» **9** Bawu vutulaka: «Beto bisyelo ya nge, beto me katuka na yinsi ya ntama mingi, beto me kuwa nsangu ya Yave, Nzambi ya nge, samu ti beto me kuwa bansangu ya bimangu ya yandi mpe mambu nyonso yina yandi me sala na Ngipiti **10** mpe na bantinu zole ya ba-Amoli yina vwandaka na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na Siwone, na ntinu ya Esebone mpe Onge ntinu ya Basane yina vwandaka zinga na Asetalote. **11** Bakuluntu ya beto mpe bantu nyonso ya yinsi ya beto me zabisa beto na kubaka madya ya nzyetolo mpe na kwiza kutala beno. Bawu me zabisa beto na kutuba na nge ti beto kele bisyelo ya beno. Ntangu yayi, beno sala ngwisani na beto. **12** Beno tala mampa ya beto, yawu vwandaka ntete ya tiya ntangu yina beto bakaka yawu na bayinzo ya beto na kilumbu yina beto telamaka samu na kukwiza na sika ya beno, kasi ntangu yayi, ya me kuma ya kuyuma mpe bibuku na bibuku. **13** Mayuki yayi yina beto fulusaka vinu vwandaka ntete ya malu-malu, kasi yawu me banda na kupasuka, binkuti mpe mapapa ya beto me beba, samu ti beto me sala nzyetolo ya yinda.» **14** Bana ya Isayeli ndimaka na kudya bima ya bantu yina ata kuyufula ntete ve Yave. **15** Na yina, Yeswa salaka ngwisani ya kizunu na bawu. Yawu salaka ti ba zinga mbote mpe bamfumu ya mukangu kudyaka ndefi samu na yawu. **16** Na manima ya bilumbu tatu yina ba salaka ngwisani yina, bantu ya Isayeli kwizaka bakula ti bantu yina vwandaka bamfinangani ya bawu yina vwandaka zinga na kati-kati ya bawu. **17** Na kutala mbote, ni na kilumbu ya tatu, bana ya Isayeli kwendaka mpe kotaka na bambanza Ngabawone, Kefila, Beelote mpe Kiliyate-Yeyalime, bambanza ya bantu yina. **18** Bana ya Isayeli kufwaka bawu ve, samu ti bamfumu ya mukangu kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli, kasi bantu nyonso nyungutaka samu na bamfumu ya mukangu. **19** Bamfumu nyonso tubaka na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli: «Beto me kudya ndefi samu na bawu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli, ti beto lenda sala dyaka bawu yimbi ve. **20** Kasi, tala yinki beto ke sala bawu: "beto ke bika ti ba zinga mbote, samu ti nkele ya Nzambi kubwidila beto ve, samu na ndefi yina beto me sadila bawu."» **21** Samu na bawu, bamfumu ya mukangu tubaka mutindu yayi: «Bawu kuzinga!» Ba kumaka bantu yina ke pasulaka bankuni mpe bayina ke tekaka maza

samu na mukangu nyonso ya bana ya Isayeli. Ni mutindu yina bamfumu ya makanda zabisaka bawu. **22** Yeswa bokilaka bawu mpe tubaka na bawu mutindu yayi: «Samu na yinki beno vunaka beto na kutuba ti beno katukaka ntama, kasi beno ke zinga kaka na kati-kati ya beto? **23** Kubanda bubu yayi, beno ke vwanda ya kusiingwa mpe ata mosi na beno ke bika ve na kuvwanda mundongo, muntu yina ke pasulaka bankuni mpe yina ke tekaka maza samu na Yinzo ya Nzambi ya munu.» **24** Ba-Ngabawone vutulaka na Yeswa mutindu yayi: «Ba zabisaka na beto bisyelo ya nge mambu yina Yave, Nzambi ya nge tumisaka na kisyelo ya yandi Moyize, ntangu yandi tubaka ti yandi ke pesa beno yinsi nyonso mpe na mantwala ya beno yandi ke manisa na kufwa bantu nyonso yina ke zingaka kuna. Beto bandaka na kutala beno boma mingi mpe ni samu na yawu beto me sala mutindu yayi. **25** Kasi ntangu yayi, beto bawu yayi na yisi ya lutumu ya nge, sala beto yina nge ke tala ti yawu kele ya mbote mpe ya kudedama.» **26** Tala wapi mutindu Yeswa salaka bawu: Na manima ya kuyimina bantu ya Isayeli na kufwa bawu. **27** Na kilumbu yina, Yeswa kwikaka bawu kiyeko ya kupasulaka bankuni mpe ya kutekaka maza, samu na mukangu nyonso ya Isayeli, mpe samu na kiyokolo ya minkayulu ya Yave tii bubu yayi na kisika yina Nzambi ke soola.

10 Adoni-Sedeke, ntinu ya Yelusalemi, kuwaka ti Yeswa botolaka mbanza Ayi, ti yandi mwangisaka yawu samu na Yave. Mpe ti Yeswa salaka mbanza Ayi mpe ntinu ya yawu mutindu yandi salaka mbanza Yeliko mpe ntinu ya yawu. Adoni-Sedeke kuwaka mpe ti ba-Ngabawone salaka kiwisa na bantu ya Isayeli mpe ti bawu bandaka na kuzinga na kati-kati ya bantu ya Isayeli. **2** Na manima ya kuwa bansangu yina, bantu ya Yelusalemi kumaka na boma mingi. Samu ti Ngabawone vwandaka mbanza mosi ya nene kulutila nene na mbanza Ayi. Yawu vwandaka mfunu mingi mutindu bambanza ya bantinu mpe binwani ya yawu vwandaka binwani ya lulendo. **3** Adoni-Sedeke, ntinu ya Yelusalemi, tumisaka ba kwenda zabisa na sika ya ntinu ya Ebelone, kuna na Pileyame, na ntinu ya Yalemute, kuna na Yafya, na ntinu ya Lakise mpe na sika ya Debile, ntinu ya Engelone mambu yayi: **4** «Beno kwiza na sika ya munu, beno kwiza pesa munu maboko samu ti beto nwaniseno mbanza Ngabawone samu ti bantu ya yawu me sala kiwisa na Yeswa mpe bana ya Isayeli.» **5** Na yina, bantinu nyonso tanu yayi ya ba-Amoli: ntinu ya Yelusalemi, ntinu ya Ebelone, ntinu ya Yalemute, ntinu ya Lakise mpe ntinu ya Engelone, bawu nyonso vukanaka. Bantinu yango, kintwadi na binwani ya bawu, bawu salaka kivwandu ya bawu na mantwala ya mbanza Ngabawone, mpe bawu bandaka na kunwanisa yawu. **6** Yeswa vwandaka na kivwandu yina vwandaka na Ngilengale. Ba-Ngabawone fidisaka bantumwa na sika ya Yeswa na kwenda tuba mutindu yayi: «Kumanga ve na kusadisa beto, beto bisadi ya nge! Samu ti bantinu nyonso ya ba-Amoli yina ke zingaka na mongo, bawu me vukana samu na kunwanisa beto.» **7** Na yina, Yeswa katukaka na Ngilengale yandi na binwani nyonso, binwani nyonso ya lulendo. **8** Yave tubaka na Yeswa: «Kutala boma ve, samu ti mu ke yekula bawu na maboko ya nge mpe ata mosi na kati ya bawu ke lenda na kutelama na mantwala ya nge.» **9** Katuka na Ngilengale, Yeswa tambulaka mpimpa nyonso. Yandi kwizaka basikila bawu na mpamukunu. **10** Yave kotisaka mvwanzi na kati ya ba-Amoli na mantwala ya bantu ya Isayeli. Bantu ya Isayeli nungaka ba-Amoli, kununga mosi ya kusakana ve kuna na Ngabawone. Bawu landaka ba-Amoli na nzila yina ke yulukaka na kukwenda na Bete-Wolone mpe ba vwandaka kwenda bula bawu tii na Azeka, tii na Makeda. **11** Ntangu ba-Amoli vwandaka kwenda kima bantu ya Isayeli na nzila yina ke kulumukaka na Bete-Wolone, katuka na zulu, Yave nokisaka mvula ya matadi ya nene tii na Azeka mpe bawu kufwaka. Bayina kufwaka na mvula yango ya matadi lutilaka mingi na bayina bantu ya Isayeli kufwaka na bambele ya mvita. **12** Na kilumbu yina, Yave yekulaka ba-Amoli na maboko ya bantu ya Isayeli. Na mantwala ya bantu ya Isayeli, Yeswa tubaka na Yave mutindu yayi: «Nge ntangu, telama na Ngabawone kuningana ve! Nge ngonda, telama na mudimba ya Ayalone!» **13** Na yina, ntangu ninganaka ve, ngonda vwandaka kaka ya kutelama tii ntangu yina bantu ya Isayeli nungaka bambeni ya bawu. Na kati ya dibuku ya Muntu ya Kudedama ya kele ya kusonama mutindu yayi: Ntangu ninganaka ve na kati-kati ya dizulu kilumbu ya muvimba. Yawu vwandaka sosa ve na kukota na nswalu. **14** Ya tsyelika, nabunu kilumbu ya mutindu yayi kusalama mpe yawu ke salama dyaka ve. Kilumbu yayi yina Yave me sadila mambu yina muntu me lomba, samu ti, Yave me nwana samu na bantu ya Isayeli. **15** Na manima, Yeswa mpe bantu nyonso ya Isayeli vutukaka na kivwandu ya bawu kuna na Ngilengale. **16** Bantinu tanu kimaka mpe kwendaka bumbama na kati ya ntadi yina vwandaka kuna na Makeda. **17** Ba kwizaka zabisa na Yeswa mutindu yayi: «Ba me kuta bantinu tanu ya kubumbama na kati ya ntadi kuna na Makeda.» **18** Yeswa tubaka: «Beno tula ditadi ya nene na nkotolo ya ntadi mpe beno tula babakala samu na kungengidila bantinu. **19** Kasi beno, beno lemba ve na kwendaka landa bambeni ya beno. Beno nwanisa binwani yina ke bikanaka na manima. Beno bikila ve bawu ntangu ya kukota na bambanza ya bawu, samu ti Yave, Nzambi ya beno me yekula bawu na maboko ya beno.» **20** Ntangu Yeswa na bantu ya Isayeli manisaka na kutalisa ba-Amoli mpasi mingi mpe manisaka na kufwa bawu, bayina vuukaka kwendaka bumbama na bambanza ya bawu ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **21** Bantu nyonso ya Isayeli vutukaka mbote na kivwandu kuna na Makeda, na sika ya Yeswa. Ata muntu vwandaka meka na kuzonzila yimbi na bana ya Isayeli. **22** Na manima, Yeswa tubaka mutindu yayi: «Beno fungula ntadi beno basisila munu bantinu tanu yina mpe beno natina munu bawu.» **23** Ni mutindu yina ba salaka. Bawu basisaka bantinu tanu yina na ntadi mpe bawu nataka bawu na sika ya Yeswa. Bantinu yango vwandaka ni: ntinu ya Yelusalemi, ntinu ya Ebelone, ntinu ya Yalemute, ntinu ya Lakise mpe ntinu ya Engelone. **24** Ntangu ba natinaka Yeswa bantinu tanu yina, yandi bokilaka babakala nyonso ya Isayeli yina vwandaka kwenda tambula na yandi. Yeswa zabisaka na bamfumu ya binwani yina vwandaka na yandi mutindu yayi: «Beno kwiza tula makulu ya beno na zulu ya balaka ya bantinu yayi.» Bamfumu ya binwani belamaka mpe tulaka makulu ya bawu na zulu ya balaka ya bantinu yina. **25** Na yina, Yeswa zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno tala boma ve beno kutekita ve. Beno vwanda na ngolo mpe beno vwanda na kibakala, samu ti ni mutindu yayi Yave ke sala na bambeni nyonso yina beno ke nwanisa.» **26** Na manima, Yeswa kufwaka bantinu nyonso tanu. Yandi ledikaka bawu na bayinti. Bawu vwandaka kaka ya kulelama na zulu ya bayinti tii na nkokila. **27** Ntangu bwisi bandaka na kuyila, Yeswa tumisaka ti ba kulula bawu na bayinti. Yandi tumisaka ti ba losa bawu na kati ya ntadi kisika yina bawu vwandaka ntete ya kubumbama. Ba tulaka matadi ya nene na nkotolo ya ntadi yango. Yawu kele kuna tii bubu yayi. **28** Kaka na kilumbu yina, Yeswa botolaka mbanza Makeda. Yandi kufwaka ntinu mpe bantu nyonso yina ke zingaka kuna. Yandi manisaka na kufwa samu na Yave nyonso yina vwandaka ya moyo kuna. Yandi bikaka ve ata muntu mosi ya moyo na kati ya

mbanza. Yandi salaka ntinu ya mbanza Makeda mutindu yandi salaka na ntinu ya mbanza Yeliko. **29** Yeswa bikaka mbanza Makeda kintwadi na bantu nyonso ya Isayeli. Bawu kwendaka nwanisa mbanza Libena. **30** Yave yekulaka mpe mbanza Libena mpe ntinu ya yawu na maboko ya bantu ya Isayeli. Nyonso yina vwandaka moyo kuna na Libena, bantu ya Isayeli kufwaka nyonso na mbele ya mvita. Bawu bikaka ata muntu mosi ve ya moyo. Mpe ba salaka ntinu ya Libena mutindu ba salaka na ntinu ya Yeliko. **31** Yeswa katukaka kuna na Libena kintwadi na bantu nyonso ya Isayeli. Bawu kwendaka na mbanza Lakise. Bawu salaka kivwandu ya bawu pene-pene ya mbanza mpe bawu nwanisaka mbanza Lakise. **32** Yave yekulaka bantu ya Lakise na maboko ya bantu ya Isayeli na kilumbu ya zole ya mvita. Ba kufwaka bantu ya Lakise na mbele ya mvita. Ba kufwaka mpe nyonso yina vwandaka moyo na mbanza mutindu ba salaka kuna na mbanza Libena. **33** Na yina, Wolame ntinu ya Ngezele kwendaka samu na kusadisa mbanza Lakise. Kasi Yeswa kufwaka ntinu Wolame na bantu ya yandi. Yeswa bikaka ata muntu mosi ve ya moyo. **34** Yeswa bikaka mbanza Lakise kintwadi na bantu ya Isayeli, samu na kukwenda na mbanza Engelone. Bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu pene-pene na mbanza mpe bawu nwanisaka yawu. **35** Kaka na kilumbu yina, ba botolaka mbanza Engelone ba kufwaka bantu nyonso na bambele ya mvita. Ba kufwaka nyonso yina vwandaka moyo kuna. Na kilumbu yina, ba mwangisaka nyonso yina vwandaka kuna samu na Yave mutindu ba salaka na mbanza Lakise. **36** Yeswa bikaka mbanza Engelone kintwadi na bantu nyonso ya Isayeli. Bawu kwendaka na mbanza Ebelone mpe bawu nwanisaka yawu. **37** Ba bakaka mpe kufwaka bantu ya mbanza Ebelone na ntinu ya bawu na mbele ya mvita. Ba mwangisaka bambanza ya bawu nyonso mpe bawu kufwaka bantu nyonso ata kubika mosi mutindu ba salaka mbanza Engelone. Ba mwangisaka mbanza Ebelone na bantu nyonso yina vwandaka kuna, samu na Yave. **38** Yeswa mpe bantu nyonso ya Isayeli kwendaka na mbanza Debile mpe bawu nwanisaka yawu. **39** Ba bakaka mbanza Debile na ntinu ya yawu na bambanza yina kele pene-pene ya yawu. Ba kufwaka bawu nyonso na mbele ya mvita. Ba mwangisaka nyonso yina vwandaka kuna ya moyo, samu na Yave. Ba bikaka ata muntu mosi ve ya moyo. Yeswa salaka mbanza Debile, na ntinu ya yawu, mutindu yandi salaka mbanza Ebelone, mutindu yandi salaka mpe mbanza Libena na ntinu ya yawu. **40** Yeswa nwanisaka yinsi nyonso: Yandi nwanisaka bantinu nyonso ya kizunga ya myongo, na Sefela, kizunga ya mabenga. Samu na Yave, yandi bikaka ata muntu mosi ve ya moyo. Yandi mwangisaka nyonso yina vwandaka moyo mutindu Yave, Nzambi ya Isayeli, tumisaka yawu. **41** Yeswa nwanisaka bawu katuka Kadese-Baleneya tii na Ngaza mpe kubanda na yinsi nyonso ya Ngosene tii na Ngabawone. **42** Yeswa bwilaka bantinu nyonso yina mpe yinsi ya bawu kaka na mbala mosi, samu ti Yave, Nzambi ya Isayeli, vwandaka nwanina Isayeli. **43** Mpe na manima, Yeswa mpe bantu nyonso ya Isayeli vutukaka na kivwandu ya bawu kuna na Ngilengale.

11 Ntangu Yabine, yina vwandaka ntinu ya Asole, kuwaka mambu yina lutaka, yandi fidisaka bantumwa na sika ya Yobabe, ntinu ya Madone, na sika ya ntinu ya Simelone, na sika ya ntinu ya Akesafe, **2** mpe na sika ya bantinu yina vwandaka na kizunga ya myongo kuna na node, na mudimba ya Yolodani na ya sude ya dyanga ya Ngenezaleti, na Sefela mpe na mudimba ya Dole, kuna na wesete. **3** Ba-Kaanani vwandaka na Esete mpe na wesete. Ba-Amoli, ba-Iti, ba-Pelizi mpe ba-Yebuse, vwandaka na kizunga ya myongo. Ba-Ivi, yina vwandaka zinga na yisi ya mongo ya Elemone, vwandaka na kizunga ya Misepa. **4** Bantu nyonso yayi telamaka samu na kukwenda na mvita, bawu na binwani ya bawu nyonso. Bankonga ya binwani ya bawu vwandaka mingi mutindu munyenge ya mubu na bampunda mpe bapusu-pusu ya bawu ya mvita vwandaka mingi ya kulutila. **5** Bantinu nyonso yina vukanaka mpe kwendaka sala kivwandu ya bawu pene-pene ya maza yina ba ke bokilaka Melome, samu na kunwanisa bantu ya Isayeli. **6** Yave tubaka na Yeswa: «Kutala boma ve, samu ti mbasi, kaka na ngunga yayi, mu ke yekula bawu nyonso na maboko ya Isayeli, samu ti ba kufwa bawu. Nge ke zenga misisa ya makulu ya bampunda ya bawu mpe nge ke yoka bapusu-pusu ya bawu ya mvita.» **7** Yeswa na binwani ya yandi nyonso, bawu kwendaka nwanisa bambeni ya bawu na mpamukunu, pene-pene ya maza yina ba ke bokilaka Melome mpe bawu kufwaka bambeni ya bawu. **8** Yave yekulaka bawu na maboko ya bantu ya Isayeli bayina bulaka bawu mpe landaka bawu tii na Sidone mbanza ya nene, tii na Miselefote-Mayime, tii na mudimba ya Misepa yina kele na esete. Ba bulaka bawu mpe ba bikaka ata muntu mosi ya moyo. **9** Yeswa salaka bawu mutindu Yave tumisaka yandi na kusala. Yandi zengaka misisa ya makulu ya bampunda ya bawu mpe yandi yokaka bapusu-pusu ya bawu ya mvita. **10** Na ntangu yina, Yeswa vutukaka mpe yandi kwizaka botola mbanza Asole. Yandi kufwaka ntinu ya mbanza Asole na mbele ya mvita. Na kutala mbote, Asole vwandaka mbanza ya bimfumu ya bayinsi nyonso ya kintinu ya node. **11** Ba kufwaka nyonso ya moyo yina vwandaka kuna. Yeswa mwangisaka bawu nyonso, samu na Yave. Yandi bikaka ata muntu mosi ve ya moyo. Na manima, yandi yokaka mbanza Asole. **12** Yeswa botolaka bambanza nyonso ya bantinu yango yina vukanaka mpe yandi bwilaka bantinu nyonso. Yandi kufwaka bawu. Yandi mwangisaka bawu, samu na Yave, mutindu Moyize kisyelo ya Yave tumisaka yawu. **13** Kasi bantu ya Isayeli yokaka ve bambanza yina vwandaka ya kutungama na zulu ya myongo ya fyoti. Bawu yokaka kaka mbanza Asole. **14** Bantu ya Isayeli bakaka, samu na bawu mosi, bimvwama ya bambeni yina bawu nungaka. Bawu bakaka bibulu ya bambanza yina. Kasi, bawu manisaka na kufwa bantu nyonso na mbele ya mvita. Bawu manisaka na kufwa bantu nyonso. Bawu bikaka ata muntu mosi ve ya moyo. **15** Mambu yina Yave tumisaka na Moyize, kisyelo ya yandi, Moyize tumisaka yawu na Yeswa mpe Yeswa salaka yawu. Yandi salaka nyonso yina Yave tumisaka na Moyize na kusala. **16** Yeswa bakaka yinsi nyonso: kizunga ya myongo, Sefela nyonso, kizunga nyonso ya Ngosene, mudimba ya Yolodani, mpe kizunga ya myongo ya Isayeli mpe midimba ya yawu ya node. **17** Yeswa bwilaka bantinu nyonso. Yandi bulaka bawu mpe kufwaka bawu. Ya vwandaka bantinu ya bisika yayi: mongo ya Alake, yina kele ntama ve na mbanza Seyile, lweka ya sude tii na mbanza Baale-Ngade na kukulumuka samu na kukwenda na mbanza Libane, yisi ya mongo Elemone, na lweka ya node. **18** Mvita yina Yeswa vwandaka nwana na bantinu nyonso yayi zingilaka mingi. **19** Ata mbanza mosi ve salaka kiwisa na bantu ya Isayeli, kaka ba-Ivi yina ke zingaka na mbanza Ngabawone salaka yawu. Kasi bambanza ya nkaka, Isayeli botolaka yawu na mvita. **20** Na kutala mbote, Yave salaka ti bantu ya yinsi kuvwanda na yintu ngolo, samu ti bawu kunwanisa bantu ya Isayeli. Samu ti bantu ya Isayeli kufwa bawu, samu na Yave, ata kutala bawu kyadi, mpe ti ba manisa na kufwa bawu nyonso, mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. **21** Na ntangu yina, Yeswa kwendaka nwanisa ba-Anake, yina vwandaka zinga na myongo, na Ebelone, na Debile, na Anabe mpe na bizunga nyonso ya myongo ya Yuda mpe ya Isayeli. Ba manisaka na kufwa bawu

samu na Yave mpe Yeswa mwangisaka bambanza nyonso ya bawu. **22** Ata mu-Anake mosi ve bikanaka na kati ya yinsi ya bantu ya Isayeli. Kasi ba bikanaka kaka na Ngaza, na Ngate mpe na Asedode. **23** Na yina, Yeswa botolaka yinsi nyonso mutindu Yave tumisaka yawu na Moyize. Yeswa kabulaka yawu mutindu mvwilu na bantu ya Isayeli mutindu kele bifumba ya bawu. Na yina, yinsi vwandaka zinga na kizunu, ata mvita.

12 Bantu ya Isayeli nungaka bantinu zole na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani mpe ba bakaka bantoto ya bawu. Bawu bakaka bantoto kubanda na muzumba ya Alenone tii na mongo ya Elemone mpe esete nyonso ya Alaba. **2** Bantinu yina ba nungaka ni yayi: Siwone ntinu ya ba-Amoli yina vwandaka zinga na mbanza Esebone. Yandi vwandaka yala katuka na mudimba ya Alowele yina kele na ndilu ya muzumba ya Alenone, kubanda na kati-kati ya muzumba, na ndambu ya Ngalaade tii na muzumba ya Yaboke, kisika kele ndilu ya ba-Amoni. **3** Ntinu Siwone vwandaka yala mpe lweka ya esete ya mudimba ya Yolodani, kizunga ya dyanga ya Ngenezaleti kuna na node tii na mubu ya Alaba, mubu ya Mungwa na esete pene-pene ya Bete-Yesimote. Na lweka ya sude, yandi vwandaka yala kizunga yina kele na yisi ya mongo ya Pisenga. **4** Ya nkaka ni Onge, ntinu ya Basane, mosi na ba-Lefayi yina bikanaka. Yandi vwandaka zinga na Asetalote mpe na Edeleyi. **5** Yandi vwandaka yala mongo ya Elemone, Saleka mpe Basane nyonso tii na bandilu ya ba-Ngesule mpe ba-Maakati na ndambu ya Ngalaade tii na ndilu ya Siwone ntinu ya Esebone. **6** Moyize kisyelo ya Yave mpe bantu ya Isayeli nungaka bantinu zole yayi mpe Moyize pesaka bantoto ya bawu na bifumba ya Lubene mpe ya Ngade mpe na sika ya ndambu ya kifumba ya Manase. **7** Yayi ni bantinu ya yinsi yina Yeswa mpe bantu ya Isayeli nungaka na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, kuna na wesete, katuka Baale-Ngade na kati ya mudimba ya Libane, tii na mongo ya Alake yina ke talasanaka na mbanza Seyile. Yeswa pesaka yinsi ya bantinu yayi na bana ya Isayeli mutindu kele bifumba ya bawu. **8** Bayina vwandaka na kizunga ya myongo, na Sefela, na mudimba ya Yolodani, na bisika ya kuyuma mpe na Nengeve. Ya vwandaka bantoto kisika yina vwandaka zinga ba-Iti, ba-Amoli, ba-Kaanani, ba-Pelizi, ba-Ivi mpe ba-Yebuse. **9** Bantinu yina ba nungaka vwandaka bantinu ya bambanza yayi: Ntinu ya Yeliko, ntinu ya Ayi, ntinu ya Betele, **10** ntinu ya Yelusalemi, ntinu ya Ebelone, **11** ntinu ya Yalemute, ntinu ya Lakise **12** ntinu ya Engelone, ntinu ya Ngezele **13** ntinu ya Debile, ntinu ya Ngedele, **14** ntinu ya Olema, ntinu ya Alade, **15** ntinu ya Libena, ntinu ya Adulame, **16** ntinu ya Makeda, ntinu ya Betele, **17** ntinu ya Tapuwa, ntinu ya Yefele, **18** ntinu ya Afeke, ntinu ya Lasalone **19** ntinu ya Madone, ntinu ya Asole, **20** ntinu ya Simelone-Melone, ntinu ya Akesafe, **21** ntinu ya Taanake, ntinu ya Mengido, **22** ntinu ya Kedese, ntinu ya Yokeneyame, kuna na Kaamele, **23** ntinu ya Dole, kuna na mudimba ya Dole. Ntinu ya Ngoyime, kuna na Ngalili, **24** ntinu ya Tilesa. Lutangu ya bantinu nyonso kele makumi tatu na mosi.

13 Yeswa kumaka kiboba mpe yandi vwandaka me nuna mingi. Yave tubaka na yandi mutindu yayi: «Nge me nuna, nge me kuma na bamvula mingi, mpe yinsi yina me bikana na kubotola kele nene mingi. **2** Tala, bisika yina me bikana ni yayi: Kizunga ya ba-Filiseti mpe ntoto nyonso ya ba-Ngesule, **3** kubanda na maza ya Siyole, yina ke lutaka na mantwala ya Ngipiti, tii na ndilu ya Ekelone kuna na node. Ba ke talaka yawu mutindu kizunga ya ba-Kaanani mpe yawu kele na bamfumu tanu ya kimvuka ya ba-Filiseti. Bamfumu tatu yina ke yalaka Ngaza, Asedode, Asekelone, Ngate, Ekelone mpe ba-Avi. **4** Na sude ba ke botola yinsi ya ba-Kaanani mpe ya Meyala, kubanda na Ala yina kele ya bantu ya Sidone, na Afeke, tii na kisika yina kele na ndilu ya yinsi ya ba-Amoli. **5** Ba ke botola mpe yinsi ya ba-Ngibeli mpe Libane nyonso, na lweka yina ke basikilaka ntangu kubanda na Baale-Ngade, kuna na yisi ya mongo ya Elemone, tii na Lebo-Yamate. **6** Bayina ke zingaka na zulu ya mongo, kubanda na Libane, tii na Miselefote-Mayime mpe bantu nyonso ya Sidone. Mu ke bingisa bawu na mantwala ya bantu ya Isayeli. Nge ke bula dzeke samu na kukabula bisika yina na bantu ya Isayeli, mutindu mu tumisaka nge yawu. **7** Ntangu yayi, kabula bantoto yayi. Pesa yawu mutindu mvwilu na bifumba yivwa mpe na ndambu ya kifumba ya Manase.» **8** Bifumba ya Lubene, ya Ngade mpe ndambu ya ntete ya kifumba ya Manase, bawu kuzwaka mvwilu ya bawu yina Moyize pesaka bawu na esete ya Yolodani. Ni Moyize kisadi ya Yave pesaka bawu yawu. **9** Kubanda na Alowele, yina kele na ndilu ya muzumba ya Alenone, na mbanza yina kele na yisi ya muzumba, na mudimba ya Medeba tii na Dibone, **10** bambanza nyonso ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli yina vwandaka yala na Esebone, tii na ndilu ya yinsi ya ba-Amoli, **11** kizunga ya Ngalaade mpe ntoto ya ba-Ngesule mpe ya ba-Maakati, mongo nyonso ya Elemone mpe Basane nyonso tii na Saleka. **12** Na kati ya basane kimfumu ya Onge mosi na bayina vwandaka yala na Asetalote mpe na Edeleyi kisika yina bikanaka ba-Lefayi ya suka. Ni bawu Moyize bulaka mpe botolaka mvwilu. **13** Kasi bana ya Isayeli botolaka ve mvwilu ya ba-Ngesule na ya ba-Maakati. Na kutala mbote, ba-Ngesule na ba-Maakati ke zingaka na kati-kati ya bantu ya Isayeli tii bubu yayi. **14** Na yina me tadila kifumba ya ba-Levi, Moyize pesaka bawu ata mvwilu mosi ve, samu ti minkayulu ya kuyoka, yina ba vwandaka pesa samu na Yave, Nzambi ya Isayeli, ni yawu vwandaka mvwilu ya bawu mutindu Yave tubaka yawu. **15** Moyize pesaka kikunku ya kifumba ya bana ya Lubene mutindu kele makanda ya bawu. **16** Bawu kuzwaka bantoto kubanda na mbanza Alowele, yina kele na ndilu ya muzumba ya Alenone, mpe mbanza yina kele na kati ya muzumba, mudimba nyonso tii na Medeba, **17** mbanza Esebone na bambanza nyonso ya mudimba: Dibone, Bamote-Baale, Bete-Bale-Mewone, **18** Yasa, Kedemote, Mefaate, **19** Kileyatayime, Sibema, Selete-Sayale yina kele na mongo ya mudimba, **20** Bete-Pewole, mwa myongo ya Pisenga, Bete-Yesimote, **21** bambanza nyonso ya mudimba, yinsi nyonso ya kintinu ya Siwone, ntinu ya ba-Amoli, yina vwandaka yala na Esebone. Moyize nungaka yandi, yandi na bamfumu yayi ya Midyane: Evi, Lekeme, Sule, Wule mpe Leba. Bamfumu nyonso yayi vwandaka na yisi ya lutumu ya ntinu Siwone mpe bawu vwandaka zinga na yinsi yina. **22** Na kati ya bayina bantu ya Isayeli kufwaka, ya vwandaka na Balame, mwana ya Bewole yina ba kufwaka na mbele ya mvita. Balame yango vwandaka nganga. **23** Ndilu ya bana ya Lubene vwandaka ni nzadi ya Yolodani. Ni yawu vwandaka mvwilu ya bana ya Lubene mutindu kele makanda ya bawu. Bambanza mpe babwala yina vwandaka pene-pene vwandaka mpe ya bawu. **24** Na yina me tadila kifumba ya Ngade, Moyize pesaka na bana ya Ngade kikunku mutindu kele makanda ya bawu. **25** Kikunku yina bawu kuzwaka ni ntoto ya Yazele, bambanza nyonso ya Ngalaade na ndambu ya yinsi ya ba-Amone tii kuna na Alowele na kisika yina ke talasanaka na Laba. **26** Mpe kukatuka na Esebone tii na Lamate-Misepa mpe Betonime mpe kukatuka na Maanayime tii na ndilu ya Debile, **27** mpe na kati ya mudimba ya nzadi ya Yolodani, Bete-Alame, Bete-Nimela, Sukote, Safone, bantoto yina bikanaka na yinsi ya kintinu ya Siwone, ntinu ya Esebone mpe lweka nyonso ya esete ya nzadi

ya Yolodani tii na ndilu ya dyanga ya Ngenezaleti. **28** Yina ni mvwilu ya bana ya Ngade mutindu kele makanda ya bawu, bambanza mpe babwala yina vwandaka pene-pene vwandaka mpe ya bawu. **29** Na yina me tadila ndambu ya kifumba ya Manase, Moyize pesaka na bana ya ndambu ya kifumba ya bana ya Manase kikunku mutindu kele makanda ya bawu. **30** Bantoto yina ba pesaka bawu bandaka na Maanayime, Basane nyonso, yinsi ya kintinu nyonso ya Onge, ntinu ya Basane, babwala nyonso ya Yayile yina kele na kati ya Basane mpe bambanza makumi sambanu. **31** Na yina me tadila bana ya Manase yina zola kutuba ndambu ya bana ya Makile na makanda ya bawu, ba pesaka bawu ndambu ya Ngalaade, Asetalote mpe Edeleyi, bambanza ya yinsi ya kintinu ya Onge yina kele na kati ya Basane. **32** Yina ni bikunku yina Moyize pesaka mutindu mvwilu kuna na mudimba ya Mowabe na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani na kisika yina ke talasanaka na mbanza Yeliko. **33** Kasi na kifumba ya Levi, Moyize pesaka ata mvwilu mosi ve samu ti Yave, Nzambi ya Isayeli, kele mvwilu ya bawu mutindu yandi zabisaka bawu yawu.

14 Tala bantoto yina bana ya Isayeli kuzwaka mutindu mvwilu kuna na Kaana. Ni nganga-Nzambi Eleyazale na Yeswa, mwana ya Nune, mpe bamfumu ya makanda ya bifumba ya Isayeli kabulaka bawu yawu. **2** Samu na kukabula mvwilu yango na bifumba yivwa mpe na ndambu ya kifumba, ba bulaka dzeke. Ba salaka mutindu Yave tumisaka yawu na yinwa ya Moyize. **3** Moyize kabulaka yimeni bantoto yina kele na esete ya nzadi ya Yolodani na bifumba zole mpe na ndambu ya kifumba kuna na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani. Kasi yandi pesaka ata mvwilu mosi ve na ba-Levi na kati ya bantoto yina. **4** Bana ya Yosefi vwandaka bifumba zole, Manase mpe Efalayime. Ba pesaka ve ata kikunku na ba-Levi na yinsi. Na yina me tadila ba-Levi, ba pesaka bawu kaka mwa bambanza ya kuzingila mpe bisika samu na bibulu mpe bima ya bawu ya nkaka. **5** Na yina, bana ya Isayeli salaka mutindu Yave tumisaka na Moyize. Bawu kabulaka yinsi. **6** Kilumbu mosi, bana ya Yuda kwizaka tala Yeswa na mbanza Ngilengale. Kalebe, mwana ya Yefune mu-Kenizi, tubaka na Yeswa mutindu yayi: «Nge zaba ti kuna na Kadese-baleneya, Yave tubaka na Moyize, muntu ya Nzambi, mambu yina me tadila nge na munu. **7** Mu vwandaka na bamvula makumi yiya, ntangu yina Moyize, kisyelo ya Yave, fidisaka munu na Kadese-Baleneya, samu na kwenda tala yinsi yina na mansweki. Ntangu mu vutukaka, mu zabisa yandi mambu nyonso mutindu mu tadilaka yawu. **8** Bampangi yina kwendaka na munu lembisaka bantu. Kasi munu, mu pesaka ntima ya munu na kusadila Yave, Nzambi ya munu. **9** Na kilumbu yina, Moyize kudyaka ndefi yayi: "Ya tsyelika, ntoto yina makulu ya nge me dyata ke vwanda mvwilu ya nge mpe ya bana ya nge bantangu nyonso, samu ti nge me pesa ntima ya nge na kusadila Yave, Nzambi ya nge." **10** Yawu me kuma bamvula makumi yiya na tanu katuka ntangu yina Yave zonzilaka mambu yayi na Moyize. Ya vwandaka ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka kwenda tambula na yinsi ya kuyuma. Katuka ntangu yina, Yave me sala ti mu vwanda moyo tii bubu yayi mutindu yandi tubaka yawu. Awa mu me kuma na bamvula makumi nana na tanu. **11** Ngolo yina kele na munu na ntangu yayi ke kaka mutindu mosi na ngolo yina vwandaka na munu ntangu yina Moyize fidisaka munu. Na ngolo yina mu kele na yawu na ntangu yayi mu lenda kwenda nwana mvita mpe kuvutuka. **12** Ntangu yayi, pesa munu mongo yango yina Yave zonzilaka kilumbu yina. Na kilumbu yango, nge kuwaka ti kuna, ya kele na ba-Anake mpe bambanza ya nene ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Bika kaka ti Yave kuvwanda na munu mpe mu ke botola bawu yawu mutindu Yave tubaka yawu.» **13** Yeswa sakumunaka Kalebe, mwana ya Yefune, mpe yandi pesaka yandi mbanza Ebelone, mutindu mvwilu. **14** Ni yawu yina Kalebe, mwana ya Yefune mu-Kenizi, kuzwaka Ebelone mutindu mvwilu tii bubu yayi, samu ti yandi pesaka ntima ya yandi na kusadila Yave, Nzambi ya Isayeli. **15** Na ntangu ya ntama nkumbu ya mbanza Ebelone vwandaka Kilyate-Aleba. Aleba vwandaka muntu yina lutilaka yinda na kati ya ba-Anake. Kubanda na kilumbu yina, yinsi kumaka na kizunu, ata mvita.

15 Kikunku yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke samu na bana ya kifumba ya Yuda mutindu kele makanda ya bawu, yawu bandaka na ndilu ya yinsi ya Edome, yawu lutaka na nsuka ya yinsi ya kuyuma ya Sine na sude. **2** Na lweka ya sude, ndilu ya bawu vwandaka na nsuka ya Mubu ya Mungwa yawu bandaka na kisika yina maza ya mubu ke talasanaka na Nengeve. **3** Ndilu yango vwandaka kwenda na sude ya mongo ya Bankala-Nseke. Yawu vwandaka lutila na Sine mpe yawu vwandaka luta mpe na sude ya kisika yina ba ke bokilaka Kadese-Baleneya. Yawu vwandaka luta mpe na Eselone. Ya vwandaka luta mpe pene-pene ya Adale mpe kwendaka baluka na lweka ya Kaleka. **4** Ya vwandaka luta mpe na Asemone, ya vwandaka luta tii na muzumba ya Ngipiti mpe vwandaka suka ya mubu ya Meditelane. Ni yina ke vwanda ndilu ya beno kuna na sude. **5** Na esete, ndilu yango vwandaka katuka na Mubu ya Mungwa tii na kisika yina mubu ke vukanaka na nzadi ya Yolodani. Na node, yawu vwandaka katuka na kisika yina mubu ke vukanaka na nzadi ya Yolodani. **6** Mpe yawu vwandaka luta na Bete-Wongela, na node ya Bete-Alaba mpe yawu lutaka tii na ditadi yina ba ke bokilaka Bowane, mwana ya Lubene. **7** Ndilu yango vwandaka luta pene-pene ya Debile na nzila ya mudimba ya Akole. Na node pene-pene ya Ngilengale, yina ke talasanaka na mongo ya Adumime, kuna na lweka ya sude ya muzumba. Yawu vwandaka luta pene-pene ya maza ya Eyine-Semese mpe yawu kwendaka suka na Eyine-Longele. **8** Kuna, ndilu yango vwandaka luta na mudimba ya Bene-Yinome na sude ya mbanzi ya mongo ya ba-Yebuse kisika yina kele Yelusalemi. Ndilu yango vwandaka kwenda tii na nsongi ya mongo, yina kele na mantwala ya mudimba ya Yinome, kuna na wesete na kisika yina ke talasanaka na nsuka ya mudimba ya ba-Lefayi, na node. **9** Katuka na nsongi ya mongo, ndilu yango zungidilaka tii yinto ya Nefetowa mpe yawu lutaka pene-pene ya bambanza ya mongo ya Efelone mpe yawu lutaka mpe pene-pene ya Baala, yina ba ke na kubokila mpe Kilyate-Yeyalime. **10** Katuka na Baala, ndilu vwandaka zungidila lweka ya wesete pene-pene ya mongo ya Seyile, yawu lutaka na node ya mbanzi ya mongo ya Yeyalime yina ba ke bokilaka mpe Kesalone. Yawu kulumukaka mpe na Bete-Semese na nzila ya Timena. **11** Ndilu vwandaka luta na yisi ya node ya mbanza Ekelone, mpe yawu kwendaka kubwa na Sikalone na nzila ya mongo ya Baala tii na Yabenele mpe ya kwendaka kubwa na mubu ya Meditelane. **12** Na wesete, ndilu vwandaka na mubu ya Meditelane. Ni mutindu yayi salamaka bandilu ya balweka nyonso ya ntoto ya bana ya Yuda mutindu kele makanda ya bawu. **13** Kalebe, mwana ya Yefune, kuzwaka mwa ndambu ya ntoto ya Yuda mutindu Yave tumisaka yawu na Yeswa. Ba pesaka Kalebe ntoto ya Ebelone, Ebelone yina ba vwandaka bokila ntete Kilyate-Aleba. Aleba kele nkooko ya ba-Anake. **14** Kalebe bingisaka makanda tatu ya ba-Anake: Dikanda ya Sesayi, dikanda ya Ayimane mpe dikanda ya Talemayi. **15** Kalebe katukaka na Ebelone mpe yandi kwendaka nwanisa bantu yina ke zingaka na Debile.

Mbanza ya Debile ba vwandaka bokila yawu ntete Kilyate-Sefele. **16** Kalebe tubaka mutindu yayi: «Mu ke pesa Akesa, mwana ya munu ya kento na makwela, na sika ya muntu yina ke nunga mpe ke botola mbanza Kilyate-Sefele.» **17** Otenyele, mwana ya Kenaze mpe leki ya Kalebe botolaka mbanza yango. Na yina, Kalebe pesaka yandi Akesa, mwana ya yandi ya kento na makwela. **18** Ntangu Akesa kwizaka kuma na sika ya bakala ya yandi Otenyele, Akesa salaka ti Otenyele kulomba, na tata ya yandi Kalebe, bilanga. Akesa kulukaka na mbuluku ya yandi mpe tata ya yandi Kalebe yufulaka yandi: «Wapi dyambu ke na nge?» **19** Akesa vutulaka: «Lakisa munu bumbote ya nge. Nge me pesa munu ntoto ya sude, pesa munu mpe mabulu ya maza. Na yina, Kalebe pesaka yandi mabulu ya maza yina vwandaka na zulu mpe yina vwandaka na yisi.» Na yina, Kalebe pesaka yandi bizinga yina kele na zulu mpe yina kele na yisi. **20** Ni yina vwandaka mvwilu ya kifumba ya bana ya Yuda mutindu kele makanda ya bawu. **21** Bambanza yina kele na nsuka ya sude ya ntoto ya bana ya Yuda, pene-pene ya ndilu ya yinsi ya Edome, na kati ya Nengeve, ni yayi: Kabesele, Edele, Yangule, **22** Kina, Dimona, Adeyada, **23** Kedese, Asole ya Yitenane, **24** Zife, Teleme, Beyalote, **25** Asole-Adata, Kelyote-Eselone yina ba ke bokilaka mpe Asole, **26** Amame, Sema, Molada, **27** Asale-Ngada, Esemone, Bete-Pelete, **28** Asale-Suwale, Beele-Seba, Biziyotya **29** Baala, Iyime, Eseme, **30** Eletolade, Kesile, Olema, **31** Sikelange, Mademana, Sansana, **32** Lebawote, Sileyime, Eyine-Limone. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka makumi zole na yivwa na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **33** Bambanza ya Sefela vwandaka Esetawole, Soleya, Asena, **34** Zanowa, Eyine-Nganime, Tapuwa, Eyiname, **35** Yalemute, Adulame, Soko, Azeka, **36** Saalayime, Aditayime, Ngedela, Ngedelotayime. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka kumi na yiya na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **37** Ya vwandaka mpe na Senane, Adasa, Mingedale-Ngade, **38** Dileyane, Misepe, Yoketele, **39** Lakise, Bosekate, Engelone, **40** Kabone, Lamase, Kitelise, **41** Ngedelote, Bete-Dangone, Naama, Makeda. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka kumi na sambanu na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **42** Ya vwandaka mpe na Libena, Etele, Asane, **43** Ifeta, Asena, Nesibe, **44** Keyila, Akezibe, Malesa. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka yivwa na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **45** Mbanza Ekelone mpe babwala yina vwandaka pene-pene na yawu, **46** kubanda na Ekelone mpe na wesete, bambanza nyonso yina kele pene-pene ya Asedode mpe babwala ya bawu, **47** Asedode mpe babwala yina vwandaka pene-pene na yawu, Ngaza mpe babwala yina vwandaka pene-pene na yawu tii na muzumba ya Ngipiti, Mubu ya Meditelane mpe babwala yina kele pene-pene ya yawu. **48** Bambanza yina vwandaka na zulu ya myongo ni yayi: Samile, Yatile, Soko, **49** Dana, Kilyate-Sana yina ba ke bokilaka mpe Debile, **50** Anabe, Esetemowa, Anime, **51** Ngosene, Wolone, Ngilo. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka kumi na mosi na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **52** Alabe, Luma, Eseyane, **53** Yanume, Bete-Tapuwa, Afeka, **54** Wumeta, Kilyate-Aleba yina ba ke bokilaka mpe Ebelone, Siyole. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka yivwa na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **55** Mawone, Kaamele, Zife, Yuta, **56** Yizeleele, Yolekeyame, Zanowa, **57** Kayine, Ngibeya, Timena. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka kumi na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **58** Alewule, Bete-Sule, Ngedole, **59** Maalate, Bete-Anote, Eletekone. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka sambanu na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **60** Kilyate-Baale yina ba ke bokilaka mpe Kilyate-Yeyalime, Laba. Lutangu ya bambanza vwandaka zole na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **61** Na yinsi ya kuyuma, ya vwandaka na mbanza: Bete-Alaba, Midine, Sekaka, **62** Nibesane, Ile-Mela mpe Ene-Ngedi. Lutangu ya bambanza nyonso vwandaka sambanu na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **63** Bana ya Yuda lendaka ve na kubingisa ba-Yebuse, yina vwandaka zinga na Yelusalemi. Ba-Yebuzi ke zingaka na bana ya Yuda na Yelusalemi tii bubu yayi.

16 Kikunku yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke samu na bana ya Yosefi, ndilu ya yawu bandaka na nzadi ya Yolodani pene-pene ya mbanza Yeliko, na esete ya mukelo ya Yeliko. Yawu lutilaka na mongo ya yinsi ya kuyuma yina bandaka kuna na Yeliko tii na Betele. **2** Katuka na Betele, yawu lutaka pene-pene ya ndilu ya ba-Aleke kuna na Atalote, mpe yawu kwendaka tii na Luze. **3** Yawu kulumukaka na wesete, pene-pene ya ndilu ya ba-Yafelete. Yawu lutaka na kizunga ya Bete-Wolone ya Yisi tii na Ngezele na kwenda kubwa na mubu ya Meditelane. **4** Yina ni mvwilu yina kuzwaka Manase mpe Efalayime, bana ya Yosefi. **5** Yayi ni ndilu ya bana ya Efalayime mutindu kele makanda ya bawu: ndilu ya mvwilu ya bawu na esete vwandaka kubanda na Atelote-Adale tii na Bete-Wolone ya Zulu. **6** Lweka ya wesete ya ndilu yango kwendaka pene-pene ya Mikemetate na node. Na esete ya Mikemetate, yawu balukaka na mbanza Taanate-Silo. Yawu lutilaka na mbanza yina, na lweka ya esete, na kukwenda na Yanowa. **7** Katuka Yanowa, yawu lutaka na Atalote mpe na Naala. Yawu kumaka na Yeliko mpe kwendaka tii na nzadi ya Yolodani. **8** Katuka na Tapuwa, ndilu yango lutilaka na muzumba ya Kana na kwenda kubwa na mubu ya Meditelane. Yina ni mvwilu ya kifumba ya bana ya Efalayime, mutindu kele makanda ya bawu. **9** Ya vwandaka mpe na bambanza yina ba kubikaka samu na bana ya Efalayime na kati ya mvwilu ya bana ya Manase na bambanza mpe babwala yina vwandaka pene-pene ya yawu. **10** Kasi bana ya Efalayime bingisaka ve ba-Kaanani yina vwandaka zinga na mbanza Ngezele. Bantu yango tatamanaka na kuzinga kuna tii bubu yayi. Kasi bana ya Efalayime kwikaka bawu bisalu ya ngolo.

17 Ya vwandaka mpe na kikunku yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke samu na kifumba ya Manase, mwana ya ntete ya Yosefi. Makile, mwana ya ntete ya Manase, tata ya Ngalaade, kuzwaka ntoto ya Ngalaade mpe ya Basane, samu ti yandi vwandaka muntu ya bamvita. **2** Ya vwandaka mpe na kikunku yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke samu na bana ya nkaka ya Manase, mutindu vwandaka makanda ya bawu. Bana ya Abyezele, bana ya Eleke, bana ya Aselyele, bana ya Sekeme, bana ya Efele mpe bana ya Semida: yina ni bana ya Manase, mwana ya Yosefi, bana yina ya babakala, mutindu vwandaka makanda ya bawu. **3** Selofeyade vwandaka mwana ya Efele mpe mutekolo ya Ngalaade. Ngalaade vwandaka mwana ya Makile mpe mutekolo ya Manase. Selofeyade kuzwaka ve bana ya babakala kasi kaka bana ya bakento. Bana yango bankumbu ya bawu ni yayi: Maala, Nowa, Ongela, Mileka mpe Tilesa. **4** Bana yina ya bakento kwizaka talana na mantwala ya nganga-Nzambi Eleyazale, na mantwala ya Yeswa, mwana ya Nune, mpe na mantwala ya bamfumu ya mukangu. Bawu tubaka mutindu yayi: «Yave tumisaka Moyize na kupesa beto mvwilu mutindu bampangi ya beto ya babakala.» Na yina, mutindu vwandaka ntumunu ya Yave, ba pesaka bawu mvwilu mutindu bampangi ya tata ya bawu. **5** Na yina, kifumba ya Manase kuzwaka dyaka bitini kumi ya ntoto, kutanga ve ntoto

ya Ngalaade mpe ya Basane yina kele na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. **6** Samu ti na kifumba ya Manase, bakento kuzwaka mvwilu mutindu bampangi ya bawu ya babakala, mpe ntoto ya Ngalaade vwandaka ya bana ya nkaka ya babakala ya Manase. **7** Ndilu ya Manase katukaka na mbanza Asele tii na Mikemetate, kuna na esete ya Siseme. Katuka na Mikemetate, ndilu yango kwendaka na lweka ya sude, na sika ya bantu ya Ene-Tapuwa. **8** Yinsi yina ya Tapuwa, ya vwandaka ya bana ya Manase. Kasi mbanza Tapuwa yawu mosi, kuna na ndilu ya Manase, ya vwandaka ya bana ya Efalayime. **9** Ndilu yango kulumukaka na lweka ya sude ya muzumba ya Kana. Kasi bambanza yina vwandaka na lweka ya sude ya muzumba kumaka ya bana ya Efalayime ata ti yawu vwandaka na kati ya ntoto ya Manase. Ndilu ya Manase lutaka na lweka ya node ya muzumba na kwenda kubwa na mubu ya Meditelane. **10** Lweka ya sude vwandaka ya Efalayime, lweka ya node vwandaka ya Manase. Mubu ya Meditelane vwandaka ndilu ya bawu kuna na wesete. Na node, bandilu ya bawu vwandaka vukana na ya Asele na wesete, yawu vwandaka vukana mpe na ya Isakale na esete. **11** Na ntoto ya Isakale mpe na ntoto ya Asele, Manase kuzwaka mbanza Bete-Seyane mpe babwala ya pene-pene, mbanza Yibeleyame mpe babwala ya pene-pene, bantu ya mbanza Dole mpe ya babwala ya pene-pene, bantu ya mbanza Ene-Dole mpe ya babwala ya pene-pene, bantu ya mbanza Taanake mpe ya babwala ya pene-pene, bantu ya mbanza Mengido mpe ya babwala ya pene-pene, babwala tatu. **12** Kasi bana ya Manase lembanaka na kubotola bambanza yina. Ni yawu yina, ba-Kaanani tatamanaka na kuzinga na yinsi yina. **13** Ntangu yina bana ya Isayeli kumaka na ngolo mingi, bawu bandaka na kukwika ba-Kaanani bisalu ya ngolo, kasi bawu lendaka ve na kubingisa bawu. **14** Bana ya Yosefi tubaka na Yeswa: «Samu na yinki nge me pesa beto kaka mwa kitini mosi ya ntoto mutindu mvwilu na kikunku yina nge pesaka beto na manima ya kubula dzeke? Beto, beto kele mingi samu ti Yave me sakumuna beto!» **15** Yeswa vutulaka na bawu: «Kana ya tsyelika beno kele mingi, mpe mongo ya Efalayime me lutila fyoti samu na beno, beno yuluka na bamfinda yina kele na kizunga ya ba-Pelizi mpe ba-Lefayi, beno sola yawu samu na kuyidika bisika ya kuzinga.» **16** Bana ya Yosefi tubaka: «Ya tsyelika mongo ke lunga ve samu na beto. Kasi kuna na mudimba, ya kele na bapusu-pusu ya mvita ya bisengo na sika ya ba-Kaanani nyonso yina ke zingaka kuna na Bete-Seyane mpe na bambanza ya pene-pene, mpe na sika ya bayina ke zingaka na mudimba ya Yizelele.» **17** Yeswa tubaka na bana ya Yosefi, bantu ya bifumba ya Efalayime mpe Manase: «Beno kele mingi mpe beno kele na ngolo mingi. Ni yawu yina, beno ke kuzwa ve kaka mwa kitini mosi ya ntoto. **18** Kasi beno ke kuzwa mpe mongo nyonso yina kele ya kufuluka na bamfinda. Beno ke sola yawu mpe ntoto nyonso yina ke vwanda ya beno. Ya tsyelika ba-Kaanani kele na bapusu-pusu ya mvita ya bisengo mpe bawu ke na ngolo. Kasi beno ke lenda na kubingisa bawu.»

18 Mukangu nyonso ya bana ya Isayeli yonzamaka na Silo. Ni kuna ba tungaka Yinzo ya Mbwabanu. Yinsi nyonso vwandaka na lutumu ya bawu. **2** Ya vwandaka na bifumba nsambwadi ya bana ya Isayeli, yina kuzwaka ntete ve mvwilu. **3** Na yina, Yeswa tubaka na bantu ya Isayeli: «Tii wapi ntangu beno ke vingila na kwenda baka yinsi yina Yave, Nzambi ya bankooko ya beno pesaka beno? **4** Beno soola babakala tatu-tatu na konso kifumba. Mu ke fidisa bawu na kwenda tambula na yinsi nyonso. Bawu ke kwenda tala wapi mutindu ke vwandila bitini ya mvwilu samu na bifumba ya bawu. Na manima, bawu ke vutuka na sika ya munu. **5** Bawu ke kabula yinsi na bikunku nsambwadi. Bantu ya Yuda ke vwanda kaka kuna na mvwilu ya bawu ya sude. Dikanda ya Yosefi ke vwanda kaka kuna na ntoto ya bawu ya node. **6** Beno, beno ke kabula yinsi na bitini nsambwadi, mpe beno ke kwiza awa na kuzabisa munu mutindu beno ke kabudila yawu. Mu ke bula dzeke samu na beno, kaka awa na mantwala ya Yave, Nzambi ya beto, samu na kuzaba kitini ya yinsi yina konso kifumba ke baka. **7** Ba-Levi ke kuzwa ve mvwilu na kati ya beno, samu ti mvwilu ya bawu ni kuvwanda banganga-nzambi ya Yave. Na yina me tadila kifumba ya Ngade, na kifumba ya Lubene, na ndambu ya kifumba ya Manase, bawu, ba me kuzwaka yimeni kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na esete, mvwilu ya bawu yina Moyize, kisyelo ya Yave, pesaka bawu.» **8** Ba bakala yina ba soolaka telamaka mpe kwendaka. Tekila bawu kwenda, Yeswa pesaka bawu ntumunu yayi: «Beno kwenda tambula na yinsi. Beno tala mutindu yawu kele, mpe beno kwiza awa na kuzabisa munu mutindu beno me tala yawu. Munu, mu ke bula dzeke na mantwala ya Yave, awa na Silo, samu na kuzaba kitini ya yinsi yina konso kifumba ke baka.» **9** Babakala yango kwendaka mpe bawu tambulaka na yinsi nyonso. Bawu sonikaka bitini nsambwadi ya yinsi yango na dibuku, mutindu vwandaka bambanza ya yawu. Na manima, bawu vutukaka na sika ya Yeswa na kivwandu, kuna na Silo. **10** Kuna na Silo, Yeswa bulaka dzeke na mantwala ya Yave, samu na kuzaba kitini ya yinsi yina konso kifumba ke baka. Mpe yandi kabulaka yinsi na bana ya Isayeli, konso kifumba na kitini ya yandi ya yinsi. **11** Mvwilu ya ntete yina ba kuzwaka na manima ya bulaka dzeke, ya vwandaka ya makanda ya kifumba ya bana ya Bezame. Ntoto ya bawu vwandaka na kati-kati ya ntoto ya bana ya Yuda mpe ntoto ya bana ya Yosefi. **12** Na lweka ya node, ndilu ya bawu bandaka na nzadi ya Yolodani. Yawu lutaka na mbazi ya mongo ya Yeliko, na node, mpe yawu kwendaka na mongo na lweka ya wesete. Yawu kwendaka tii na yinsi ya kuyuma ya Bete-Avene. **13** Katuka kuna, ndilu yango kwendaka na Luze. Yawu lutaka na mbanzi ya sude ya mongo ya Luze, yina ba ke bokilaka mpe Betele. Ndilu yango kulumukaka na Atelote-Adale, na zulu ya mongo yina kele na sude ya Bete-Wolone ya Yisi. **14** Na lweka ya wesete, ndilu yango bakaka nzila ya nkaka. Yawu balukaka na lweka ya mubu kuna na sude, kubanda na mongo yina ke talasanaka na Bete-Wolone, na sude, na kukwenda na Kilyate-Baale yina ba ke bokilaka mpe Kilyate-Yeyalime. Kilyate-Yeyalime kele mbanza ya bana ya Yuda. Yina ni ndilu ya lweka ya wesete. **15** Ndilu ya lweka ya sude bandaka na ndilu ya Kilyate-Yeyalime. Yawu kwendaka na wesete, mpe yawu kumaka tii na yinto ya maza ya Nefetowa. **16** Kukatuka kuna, yawu kwendaka na baanda ya mongo yina ke talasanaka na mudimba ya Bene-Yinome, na node ya mudimba ya ba-Lefayi. Ndilu yango lutilaka na mudimba ya Yinome, kuna na sude ya mbanzi ya mongo ya yinsi ya ba-Yebuse, mpe yawu kulumukaka na Eyine-Longele. **17** Yawu balukaka na node mpe kulumukaka tii na Eyine-Semese mpe na Ngedelote yina ke talasanaka na mongo ya Adumime. Yawu kulumukaka na ditadi ya Bowane, mwana ya Lubene. **18** Ndilu yango lutaka na mbanzi ya node ya mongo yina kele na mantwala ya mudimba ya Yolodani, mpe yawu kulumukaka na mudimba ya Yolodani. **19** Ndilu yango lutaka na mbanzi ya node ya mongo ya Bete-Wongela mpe kwendaka kubwa na node ya Mubu ya Mungwa, na kisika yina nzadi ya Yolodani kwizaka kubwa na Mubu ya Mungwa. Yina ni ndilu ya sude. **20** Na lweka ya esete, ndilu vwandaka ni nzadi ya Yolodani. Yina ni mvwilu ya bana ya Bezame, na bandilu ya yawu na

ba lweka nyonso. **21** Bambanza ya makanda ya kifumba ya bana ya Bezame ni yayi: Yeliko, Bete-Wongela, Emeke-Kesise, **22** Bete-Alaba, Semalayime, Betele, **23** Avime, Pala, Ofela, **24** Kefale-Amona, Ofeni, Ngeba: bambanza kumi na zole na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. **25** Ya vwandaka mpe na Ngabawone, Lama, Beelote, **26** Misepe, Kefila, Mosa, **27** Lekeme, Yilepele, Taleyala, **28** Sela, Elefe, mbanza ya ba-Yebuse to Yelusalemi, Ngibeya, Kilyate: bambanza kumi na yiya na babwala yina vwandaka pene-pene na yawu. Yina ni mvwilu ya bana ya Bezame, mutindu kele makanda ya bawu.

19 Mvwilu ya zole yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke, ya vwandaka ya Simewone, makanda ya kifumba ya bana ya Simewone. Mvwilu ya bawu vwandaka na kati-kati ya mvwilu ya bana ya Yuda. **2** Mvwilu yango vwandaka na bambanza yayi: Beele-Seba, Seba, Molada, **3** Asale-Suwale, Bala, Eseme, **4** Eletolade, Betule, Olema, **5** Sikelange, Bete-Malekabote, Asale-Susa, **6** Bete-Lebawote, Saluyeme. Bambanza kumi na tatu na babwala nyonso yina kele pene-pene ya yawu. **7** Ya vwandaka mpe na bambanza Eyine-Limone, Etele mpe Asane, bambanza yiya na babwala nyonso yina kele pene-pene na yawu. **8** Ya vwandaka mpe na babwala nyonso yina vwandaka pene-pene ya bambanza yina, tii na Baalate-Bele yina ba ke bokilaka mpe Lamate-Nengeve. Nyonso yina ni mvwilu ya bana ya Simewone mutindu kele makanda ya bawu. **9** Ba bakaka mvwilu ya bana ya Simewone na kati ya kikunku ya bana ya Yuda, samu ti mvwilu ya bana ya Yuda vwandaka nene mingi samu na bawu, ni yawu yina bana ya Simewone kuzwaka mvwilu ya bawu na kati-kati ya mvwilu ya bana ya Yuda. **10** Mvwilu ya tatu yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke, yawu soolaka bana ya Zabulone mutindu kele makanda ya bawu. Ndilu ya mvwilu ya bawu vwandaka kwenda tii na Salide. **11** Yawu vwandaka kwenda na wesete mpe na Maleyala, yawu vwandaka kuma na Dabesete mpe na muzumba yina kele na mantwala ya Yokeneyame. **12** Kukatuka na Salide, ndilu vwandaka zunga pene-pene ya esete na lweka yina ntangu ke basikilaka na ndilu ya Kiselote-Tabole mpe yawu vwandaka kwenda na Dabelate mpe vwandaka luta na Yafya. **13** Katuka kuna, ndilu yango vwandaka luta na esete kuna na Ngate-Efele, na Ita-Kasine mpe vwandaka basika na nzila ya Limona yina kele ntama ve na manima ya Neya. **14** Ndilu vwandaka luta na manima ya lweka ya node ya Limona pene-pene ya Anatone mpe vwandaka kuma tii ya mudimba ya Yifeta-Ele, **15** na Katate, Nayalale, Simelone, Yideyala mpe Betelemi. Lutangu ya bambanza vwandaka kumi na zole na babwala yina kele pene-pene na yawu. **16** Yayi ni mvwilu ya bana ya Zabulone mutindu kele makanda ya bawu. Bambanza yayi na babwala yina kele pene-pene vwandaka ya bawu. **17** Mvwilu ya yiya yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke, ya vwandaka ya kifumba ya Isakale, bana ya Isakale mutindu kele makanda ya bawu. **18** Ndilu ya bawu vwandaka kwenda na Izelele, Kesulote, Suneme, **19** Afalayime, Syone, Anaalate, **20** Labite, Kisyone, Ebese, **21** Lemete, Eyine-Nganime, Eyine-Ada, Bete-Pasese. **22** Ndilu yango vwandaka kuma tii na Tabole, na Saasima, na Bete-Semese mpe vwandaka suka na nzadi ya Yolodani. Lutangu ya bambanza ya bawu vwandaka kumi na sambanu na babwala yina kele pene-pene na yawu. **23** Yayi ni mvwilu ya kifumba ya bana ya Isakale. Bambanza yayi na babwala yina kele pene-pene vwandaka ya bawu. **24** Mvwilu ya tanu yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke ya vwandaka ya kifumba ya bana ya Asele, mutindu kele makanda ya bawu. **25** Ndilu ya bawu vwandaka Yelekate, Ali, Betene, Akesafe, **26** Alameleke, Ameyade, Miseyale. Ndilu yango vwandaka kuma na mongo ya Kaamele na lweka ya wesete ya Siwole-Libenate. **27** Yawu vwandaka lutila na lweka yina ke basikilaka ntangu, na Bete-Dagone. Yawu vwandaka kuma na Zabulone mpe na mudimba ya Yifeta-Ele na node ya Bete-Emeke mpe na Neyiyele. Na lumoso, yawu vwandaka kwenda na nzila ya Kabule, **28** mpe na nzila ya Abedone, Leyobe, Amone mpe kuna na Kana tii na Sidone ya nene. **29** Ndilu yango vwandaka luta pene-pene ya Lama tii na Tile, mbanza yina vwandaka na bibaka ya lukengolo mpe ndilu kwendaka baluka pene-pene ya Wosa mpe pene-pene ya mubu ya Meditelane, yawu vwandaka kuma na Mayalebe, Akezibe, **30** Uma, Afeke, Leyobe. Lutangu ya bambanza vwandaka makumi zole na zole na babwala yina kele pene-pene na bawu. **31** Yayi ni mvwilu ya kifumba ya bana ya Asele, mutindu kele makanda ya bawu. Bambanza na babwala yina kele pene-pene vwandaka ya bawu. **32** Mvwilu ya sambanu yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke, ya vwandaka ya bana ya Nefetali, mutindu kele makanda ya bawu. **33** Ndilu ya bawu vwandaka banda katuka na Elefe, na yinti ya telembente yina kele kuna na Saananime, Adami-Nengeve, Yabenele tii kuna na Lakume mpe yawu vwandaka luta na nzadi ya Yolodani. **34** Na lweka ya wesete, ndilu vwandaka luta na Azenote-Tabole mpe katuka kuna, yawu vwandaka luta pene-pene ya Wukoke. Yawu vwandaka kuma fyoti na sude ya Zabulone mpe na wesete ya Asele mpe Yuda. Na wesete ndilu vwandaka ni nzadi ya Yolodani. **35** Bambanza yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo vwandaka Sidime, Sele, Amate, Lakate, Kinelete, **36** Adama, Lama, Asole, **37** Kedese, Edeleyi, Ene-Asole, **38** Yileyone, Mingedale-Ele, Woleme, Bete-Anate, Bete-Semese. Lutangu ya bambanza vwandaka kumi na yivwa na babwala yina kele pene-pene na yawu. **39** Yayi ni mvwilu ya kifumba ya bana ya Nefetali, mutindu kele makanda ya bawu. Bambanza na babwala yina kele pene-pene vwandaka ya bawu. **40** Mvwilu ya nsambwadi yina ba kuzwaka na manima ya kubula dzeke, ya vwandaka ya kifumba ya bana ya Dane, mutindu kele makanda ya bawu. **41** Ndilu ya mvwilu ya bawu vwandaka Soleya, Esetawole, Ile-Semese, **42** Saalabine, Ayalone, Yitela, **43** Elone, Timena, Ekelone, **44** Eleteke, Ngibetone, Baalate, **45** Yewude, Bene-Belake, Ngate-Limone, **46** maza ya Yalekone, Lakone na ntoto yina ke talasanaka na Zafa. **47** Ntangu bana ya Dane wombisaka mvwilu ya bawu, bawu kwendaka nwanisa bantu ya Leseme, ba botolaka mvwilu ya bawu mpe ba manisaka na kufwa bantu yina vwandaka kuna na mbele ya mvita. Bana ya Dane zingaka na Leseme mpe ba pesaka yawu nkumbu ya nkooko ya bawu Dane. **48** Yayi ni mvwilu ya kifumba ya bana ya Dane, mutindu kele makanda ya bawu. Bambanza na babwala yina kele pene-pene vwandaka ya bawu. **49** Ntangu bantu ya Isayeli manisaka na kuzwa yinsi mutindu mvwilu ya bawu na bandilu ya yawu, bawu pesaka kikunku mosi na kati ya bamvwilu ya bawu na sika ya Yeswa mwana ya Nune. **50** Na kusadila lutumu ya Yave, ba pesaka yandi mbanza yina yandi lombaka, mbanza Timenate-Selaye yina kele na zulu ya mongo ya Efalayime. Yeswa tungisaka dyaka mbanza yina mpe yandi kwendaka zinga kuna. **51** Yina ni mvwilu yina Nganga-Nzambi Eleyazale, na Yeswa, mwana ya Nune, mpe bamfumu ya makanda ya Isayeli kabulaka na manima ya bulaka dzeke kuna na Silo na mantwala ya Yave, na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Ni mutindu yayi ba manisaka na kukabula yinsi.

20 Yave tumisaka Yeswa **2** na kutuba na bana ya Isayeli mutindu yayi: «Beno soola bambanza ya kubumbimina

yina mu zonzilaka beno na yinwa ya Moyize. **3** Kana mosi na kati ya beno kufwa muntu ata kubanza, ata kukanisa, yandi lenda kwenda bumbama kuna. Na kusala mutindu yina, yandi ke kima kikuudi ya menga. **4** Yandi ke kima na mosi ya bambanza yina. Ntangu yandi ke kuma na nkotolo ya mbanza, yandi ke telama kuna, yandi ke zabisa dyambu ya yandi na sika ya bakuluntu ya mbanza yina mpe bawu ke yamba yandi na kati ya mbanza mpe ba ke pesa yandi kisika samu ti yandi kuzinga kuna. **5** Kana kikuudi ya menga landa muvondi, ba ke ndima ve na kuyekuladila yandi muvondi, samu ti yandi me kanisa ve na kufwa mpangi muntu. Na kutala mbote, yandi vwandaka yina yandi ve. **6** Yandi ke zinga na mbanza yina tii ntangu yina yandi ke talana na mukangu samu na lufundusu. Yandi ke zinga kuna tii na lufwa na nganga-Nzambi ya ntete ya ntangu yina. Na manima, muvondi ke lenda na kuvutuka na mbanza ya yandi yina yandi kimaka.» **7** Bambanza yina bantu ya Isayeli soolaka ni yayi: Kedese, yina kele na Ngalili na mongo ya Nefetali. Na Sekeme ba soolaka mongo ya Efalayime mpe na Kilyate-Aleba ba soolaka Ebelone, yina kele na mongo ya Yuda. **8** Na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani na esete ya Yeliko, ba soolaka Besele na yinsi ya kuyuma, na mudimba ya kifumba ya Lubene. Ba soolaka mpe Lamote na kati ya Ngalaade ya kifumba ya Ngade mpe Ngolane ya Basane ya kifumba ya Manase. **9** Samu na bantu nyonso ya Isayeli mpe banzenza vwandaka zinga na kati ya bawu, ni bambanza yayi ba soolaka samu na muntu yina ke kufwa mpangi muntu ata kukanisa samu ti yandi lenda kwenda kubumbama kuna. Na yina, yandi lenda kufwa ve na maboko ya kikuudi ya menga kana yandi me talana ntete ve na mantwala ya mukangu.

21 Bamfumu ya makanda ya ba-Levi kwendaka tala nganga-Nzambi Eleyazale, Yeswa, mwana ya Nune, mpe bamfumu ya bifumba ya bantu ya Isayeli. **2** Kuna na Silo na yinsi ya Kaana, bawu tubaka: «Na yinwa ya Moyize, Yave tumisaka ti ba pesa beto bambanza ya kuzingila, na bisika yina kele pene-pene ya yawu samu na kudikilaka bibulu ya beto.» **3** Na yina, na kati ya bamvwilu ya bantu ya Isayeli, bantu ya Isayeli soolaka bambanza na bantoto yina ke zungaka yawu. Bawu pesaka yawu na ba-Levi mutindu Yave tumisaka yawu. **4** Ba bulaka dzeke mpe yawu soolaka dikanda ya ba-Keyate. Na kati ya ba-Levi, bana ya nganga-Nzambi Aloni kuzwaka bambanza kumi na tatu yina kele na ntoto ya bifumba ya Yuda, ya Simewone mpe ya Bezame. **5** Ba bulaka dzeke mpe ba-Keyate ya nkaka kuzwaka bambanza kumi yina kele na ntoto ya bifumba ya Efalayime, ya Dane mpe ya ndambu ya kifumba ya Manase. **6** Ba bulaka dzeke mpe bana ya Ngelesone kuzwaka bambanza kumi na tatu na ntoto ya Basane ya bifumba ya Isakale, ya Asele, ya Nefetali mpe ya ndambu ya kifumba ya Manase, kuna na Basane. **7** Bana ya Melali na makanda ya bawu kuzwaka bambanza kumi na zole ya kifumba ya Lubene, ya kifumba ya Ngade mpe ya kifumba ya Zabulone. **8** Na kubulaka dzeke, ni bambanza yayi mpe bantoto yina ke zungaka yawu bantu ya Isayeli pesaka na ba-Levi, mutindu Yave tumisaka yawu na yinwa ya Moyize. **9** Na sika ya bantu ya kifumba ya Yuda mpe ya kifumba ya Simewone, ba pesaka bambanza. Bankumbu ya bambanza yango ni yayi: **10** Ba bulaka dzeke mpe yawu soolaka ntete bana ya Aloni, bayina kele na dikanda ya ba-Keyate na kati ya bana ya Levi. **11** Ba pesaka bawu Kilyate-Aleba, yina ba ke bokilaka Ebelone, kuna na mongo ya Yuda mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Aleba vwandaka tata ya Anake. **12** Kasi bilanga yina kele na mbanza mpe babwala ya yawu, ba pesaka yawu na Kalebe, mwana ya Yefune. **13** Ba pesaka na bana ya nganga-Nzambi Aloni mbanza Ebelone mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Mbanza Libena mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Yawu vwandaka bambanza ya kubumbimina. **14** Ba pesaka mpe mbanza Yatile na bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Esetemowa na bantoto yina ke zungaka yawu, **15** mbanza Wolone mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Debile mpe bantoto yina ke zungaka yawu, **16** mbanza Eyine mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Yuta mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Bete-Semese mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Lutangu ya bambanza yina bifumba zole yayi bakaka kele yivwa. **17** Na kifumba ya Bezame, ba-Levi bakaka mbanza Ngabawone mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Ngeba mpe bantoto yina ke zungaka yawu, **18** mbanza Anatote mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Alemone mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **19** Lutangu ya bambanza ya bana ya nganga-Nzambi Aloni vwandaka kumi na tatu na bantoto yina ke zungaka bambanza yango. **20** Ba bulaka dzeke mpe bana ya nkaka ya Keyate, ya makanda ya ba-Levi, kuzwaka bambanza ya kifumba ya Efalayime. **21** Bambanza ya kubumbiminaka yina ba pesaka bawu samu na mivondi ni yayi: Sekeme mpe bantoto yina ke zungaka yawu, kuna na mongo ya Efalayime, mbanza Ngezele mpe bantoto yina ke zungaka yawu, **22** mbanza Kibesayime mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Bete-Wolone mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **23** Na kifumba ya Dane, ba-Levi bakaka mbanza Eleteke mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Ngibetone mpe bantoto yina ke zungaka yawu, **24** mbanza Ayalone mpe bantoto yina ke zungaka yawu, Ngate-Limone mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Lutangu bambanza vwandaka yiya. **25** Na ndambu ya kifumba ya Manase, ba bakaka mbanza Taanake mpe bantoto yina ke zungaka yawu, mbanza Yibeleyame mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka zole. **26** Lutangu ya bambanza mpe bantoto yina ke zungaka yawu samu na makanda ya nkaka ya bana ya Keyate vwandaka kumi. **27** Ba pesaka na makanda ya ba-Levi yina kele ya Ngelesone, ndambu ya kifumba ya Manase, mbanza ya kubumbimina ya mivondi: Ngolane yina kele na kati ya Basane mpe bantoto yina ke zungaka yawu, Beesetela mpe bantoto yina ke zungaka yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka zole. **28** Na ntoto ya kifumba ya Isakale, ba bakaka: Kisyone mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Dabelate mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, **29** Yalemute mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Eyine-Nganime mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **30** Na ntoto ya kifumba ya Asele ba bakaka: Miseyale mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Abedone mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, **31** Yelekate mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Leyobe mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **32** Na kifumba ya Nefetali, ba-Levi bakaka bambanza tatu ya kubumbimina mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu: Kedese na kati ya Ngalili, Yamote-Dole mpe Kaletane. **33** Lutangu ya bambanza ya bantu ya Ngelesone na makanda ya bawu vwandaka kumi na tatu mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu. **34** Na ba-Levi ya nkaka ya makanda ya bana ya Melali, ba pesaka, na kati ya mwvilu ya Zabulone: Yokeneyame mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Kaleta mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, **35** Dimena mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Nayalale mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **36** Na kifumba ya Lubene ba-Levi bakaka: Besele mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu,

Yasa mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, **37** Kedemote mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Mefaate mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **38** Na kifumba ya Ngade bambanza ya kubumbimina yina ba pesaka samu na mivondi ni yayi: Lamote ya Ngalaade mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Maanayime mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, **39** Esebone mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu, Yazele mpe bantoto yina ke zungaka ya yawu. Lutangu ya bambanza vwandaka yiya. **40** Lutangu ya bambanza yina ba soolaka na manima ya kubula dzeke, samu na bana ya nkaka ya Melali mutindu kele makanda ya ba-Levi, vwandaka kumi na zole. **41** Lutangu ya bambanza ya ba-Levi na kati-kati ya bamvwilu ya bantu ya Isayeli, vwandaka makumi yiya na nana mpe bantoto yina ke zungaka bambanza yina. **42** Bambanza nyonso yayi vwandaka na bantoto yina ke zungaka ya yawu. Ya vwandaka mutindu mosi samu na bambanza nyonso yayi. **43** Yave pesaka na bantu ya Isayeli yinsi nyonso yina yandi kudyaka ndefi ya kupesa na bankooko ya bawu. Bawu bakaka yinsi yina mpe bawu zingaka kuna. **44** Yave pesaka bawu kizunu ya balweka nyonso. Yandi sadilaka mambu nyonso yina yandi kudyaka ndefi na bankooko ya bawu. Ata mbeni mosi lendaka na kutelama na mantwala ya bawu. Yave yekula bawu bambeni nyonso ya bawu. **45** Na kati ya mambu nyonso ya mbote yina Yave tubaka na bantu ya Isayeli, ata dyambu mosi bikanaka na kusalama, nyonso yilamaka.

22 Na yina, Yeswa bokilaka bantu ya Lubene, bantu ya Ngade mpe bantu ya ndambu ya kifumba ya Manase. **2** Yandi zabisaka bawu: «Beno me sadila mambu nyonso yina tumisaka Moyize, kisyelo ya Yave, mpe beno me kuwa dinga ya munu mpe nyonso yina mu me tumisa beno. **3** Katuka ntama na bamvula yina lutaka tii bubu yayi, beno me bika ve bampangi ya beno mpe beno me vwanda kaka na meso ya kufunguka na kusadila ntumunu ya Yave, Nzambi ya beno. **4** Ntangu yayi, mutindu Yave, Nzambi ya beno, me pesa kizunu yina yandi salaka nsilulu na kupesa na bampangi ya beno, beno lenda kukwenda na bayinzo ya beno, na yinsi yina Moyize, kisyelo ya Yave, pesaka beno mutindu mvwilu kuna na esete ya nzadi ya Yolodani. **5** Kasi, beno sala keba samu na kusadilaka ntumunu mpe Musiku yina ba pesaka beno na Moyize, kisyelo ya Yave, Nzambi ya beno, ntangu yandi tubaka: Beno zola Yave, Nzambi ya beno, beno tambula na luzolo ya yandi, beno sadila bantumunu ya yandi, beno kangama na yandi, beno sadila yandi na ntima nyonso mpe na nzutu nyonso.» **6** Yeswa sakumunaka bawu mpe yandi vutulaka bawu. Bawu kwendaka mpe vutukaka na bayinzo ya bawu. **7** Na ndambu ya kifumba ya Manase, Moyize pesaka bawu mvwilu na kati ya Basane. Na sika ya ndambu ya nkaka ya kifumba ya manase, Yeswa pesaka bawu mvwilu, pene-pene ya bampangi ya bawu, na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na wesete. Ntangu Yeswa vutulaka bawu na bayinzo ya bawu, yandi sakumunaka bawu mutindu yayi: **8** «Beno vutuka na bayinzo ya beno na bimvwama mingi, bibulu mingi, palata, wolo, bisengo ya mbwaki, bisengo ya nkaka, binkuti mingi. Beno mpe bampangi ya beno, beno kabula bimvwama ya bambeni ya beno yina beno kuzwaka ntangu beno nungaka bawu.» **9** Bana ya Lubene, bana ya Ngade mpe bana ya ndambu ya kifumba ya Manase vutukaka. Na manima ya kubika bantu ya Isayeli na Silo, kuna na yinsi ya Kaana, samu na kukwenda na yinsi ya Ngalaade, yinsi yina ba kuzwaka mutindu mvwilu na lutumu ya Yave na nzila ya Moyize. **10** Ntangu bawu kumaka na Ngelilote, na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, yina kele na yinsi ya Kaana, bana ya Lubene, bana ya Ngade mpe ndambu ya kifumba ya Manase, yidikaka kiyokolo ya minkayulu, pene-pene ya nzadi ya Yolodani. Ya vwandaka kiyokolo mosi ya nene ya minkayulu. **11** Ba kwizaka zabisa na bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Bana ya kifumba ya Lubene, ya Ngade mpe ndambu ya kifumba ya Manase me yidika kiyokolo ya minkayulu, kuna na Ngelilote, na kisika yina ke talasanaka na yinsi ya Kaana pene-pene ya nzadi ya Yolodani, na lweka ya bantu ya Isayeli.» **12** Ntangu bantu ya Isayeli kuwaka mambu yina, mukangu nyonso yonzamaka na Silo samu na kwenda nwanisa bifumba yina vwandaka na esete ya nzadi ya Yolodani. **13** Bantu ya Isayeli fidisaka Fineyase, mwana ya nganga-Nzambi Eleyazale, na sika ya bantu ya Lubene, na sika ya bantu ya Ngade, na sika ya ndambu ya kifumba ya Manase, na yinsi ya Ngalaade, **14** mpe bantwadisi kumi, ntwadisi mosi na konso kifumba, samu na bifumba nyonso ya bantu ya Isayeli. Konso ntwadisi vwandaka mfumu ya kifumba ya yandi, na kati ya bamfumu ya bankonga ya binwani ya bantu ya Isayeli. **15** Bawu kwendaka na sika ya bana ya Lubene, na bana ya Ngade mpe na sika ya ndambu ya kifumba ya Manase, kuna na yinsi ya Ngalaade mpe bawu zabisaka na bawu: **16** «Mukangu ya bantu ya Yave me tuba mutindu yayi: "Yayi wapi mutindu ya dyambu yayi ya busafu yina beno me sala na ntadisi ya Nzambi ya Isayeli? Bubu yayi beno me teka manima na Yave, ntangu beno me yidika kiyokolo ya minkayulu. Bubu yayi beno me balukila Yave? **17** Yimbi yina Pewole salaka, yawu lungaka beto ve? Beto ke ntete na kutala bampasi, samu na yimbi yina, ata ti Yave pesaka mukangu ya yandi nyonso kitumbu! **18** Bubu yayi, ni beno ke na kuteka Yave manima. Bubu yayi, ni beno ke na kubalukila Yave, kasi mbasi-mbasi, ni yandi ke dasukila mukangu nyonso ya Isayeli. **19** Kasi, kana yinsi ya beno kele ve ya kuvedila, beno kwenda na yinsi ya Yave, kisika kele Yinzo ya Yave. Beno vwanda bamfumu-ntoto na kati-kati ya beto, kasi beno kubalukila ve Yave. Beno kubalukila beto ve na kuyidika kiyokolo ya minkayulu pene-pene ya kisika yina ba ke yokaka minkayulu ya Yave, Nzambi ya beto. **20** Ntangu yina Akane, mwana ya Zela, salaka busafu na yina me tadila bima yina ba yiminaka, ni mukangu nyonso ve ya Isayeli yobilaka nkele ya Yave? Kasi ya kele kaka yandi mosi ve muntu kufwaka, samu na yimbi yina yandi salaka!» **21** Bana ya Lubene, bana ya Ngade mpe ya ndambu ya kifumba ya Manase vutulaka: **22** «Nzambi ya banzambi, Yave, Nzambi ya banzambi, Yave me zaba yawu mbote mpe bantu ya Isayeli fwana kuzaba ti, kana beto me balukila Yave, kana beto me sala busafu, bubu yayi, yandi ke vuukisa ve beto. **23** Mpe kana beto me tunga kisika ya kuyokilaka minkayulu, samu na kupesa Yave manima mpe samu na kupesaka minkayulu ya bibulu ya kuyoka to samu na kupesaka minkayulu ya madya ya bilanga, to minkayulu ya kiwisa, bika ti Yave yandi mosi kupesa beto kitumbu. **24** Ve! Beto me sala mutindu yayi, samu ti beto me tala boma samu ti, mbasi-mbasi, bana ya beno ke tuba na sika ya bana ya beto: "Wapi kiwisa yina kele na beno mpe Yave, Nzambi ya Isayeli? **25** Na kati-kati ya beto na beno, bana ya Lubene mpe bana ya Ngade, ni Yave ve muntu tulaka ndilu kuna na nzadi ya Yolodani? Ve, beno kele ve na muswa ya kusadila Yave!" Bana ya beno ke sala ti bana ya beto kubika na kuzitisa Yave. **26** Ni yawu yina, beto me yidika kiyokolo ya minkayulu mpe yawu kele ve samu na kuyokilaka bibulu to minkayulu ya nkaka. **27** Beto ke na kuzola kaka ti, samu na beto na beno mpe samu na bambandu yina ke kwiza, kiyokolo ya minkayulu kuvwanda kimbangi ya kulakisa ti, beto kele na muswa ya kusadila Yave, na kupesaka yandi minkayulu ya kuyoka, minkayulu, mpe minkayulu ya kiwisa. Na kusala mutindu

yayi, bana ya beno ke zabisa ve na bana ya beto ti bawu kele ve na muswa ya kusadila Yave. **28** Beto me tuba beto mosi ti, kana na bilumbu yina ke kwiza, ba zabisa yawu na beto mpe na bana ya beto, beto ke vutula: “beno tala mutindu bankooko ya beto yidikaka kiyokolo ya minkayulu ya Yave. Bawu yidikaka yawu ve samu na minkayulu ya kuyoka to samu na minkayulu, kasi bawu yidikaka yawu samu ti, yawu kuvwanda mutindu kimbangi na kati-kati ya beto na beno!” **29** Bubu yayi, kana beto me yidika kiyokolo ya minkayulu, samu na minkayulu ya kuyoka, to samu na makabu, to samu na minkayulu ya nkaka, beto kele ve na dibanza ya kubalukila Yave mpe ya kupesa Yave manima. Kasi beto ke pesa minkayulu na kiyokolo, yina kele na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beto.» **30** Ntangu nganga-Nzambi Fineyase na bamfumu ya mukangu, mpe bamfumu ya binwani ya Isayeli, kuwaka mambu yina zabisaka bawu bana ya Lubene, bana ya Ngade mpe bana ya Manase, bawu ndimaka yawu. **31** Fineyase, mwana ya nganga-Nzambi Eleyazale, tubaka na bana ya Lubene, na bana ya Ngade mpe na bana ya Manase mutindu yayi: «Bubu yayi, beto me zaba ti Yave kele na kati-kati ya beto, samu ti beno me safula ve Yave. Beno me sala ti, Yave kusemba ve bantu ya Isayeli.» **32** Fineyase, mwana ya nganga-Nzambi Eleyazale, mpe bantwadisi bikaka bana ya Lubene mpe bana ya Ngade. Bawu katukaka na yinsi ya Ngalaade, bawu kwendaka na yinsi ya Kaana, pene-pene ya bantu ya Isayeli, samu na kwenda zabisa bawu mutindu mambu yina lutilaka. **33** Bantu ya Isayeli kumaka na kilengi mpe bawu tondaka Nzambi. Bawu bikaka na kumwangisa yinsi yina vwandaka zinga bana ya Lubene na bana ya Ngade. **34** Bana ya Lubene na bana ya Ngade pesaka kiyokolo ya minkayulu nkumbu «Ede», samu ti, bawu tubaka ti yawu kele mbangi na kati-kati ya beto mpe ti «Yave, kele Nzambi!»

23 Bantangu mingi lutaka katuka ntangu yina Yave pesaka kizunu na bantu ya Isayeli na kukuula bawu na bambeni nyonso ya bawu. Yeswa vwandaka me kuma kiboba. **2** Yeswa bokilaka bantu nyonso ya Isayeli, bakuluntu, bamfumu, bazuzi mpe bisoniki. Yandi zabisaka bawu: «Beno tala, mu me nuna mingi. **3** Beno, beno talaka beno mosi mutindu Yave, Nzambi ya beno, salaka na bayinsi nyonso samu na beno, samu ti ni Yave, Nzambi ya beno, nwaninaka beno. **4** Beno tala, na manima ya kubula dzeke, mu pesaka na bifumba ya beno bantoto mutindu mvwilu. Ya kele bantoto ya bayinsi yina me bikana na kunwanisa mpe ya bayinsi yina mu me nunga, katuka na nzadi ya Yolodani tii na mubu ya Meditelane, kisika ntangu ke lalaka. **5** Yandi mosi Yave, Nzambi ya beno, me bingisa bawu ntama na beno mpe me botola bimvwama ya bawu, samu ti beno byadila yinsi ya bawu mutindu Yave, Nzambi ya beno, salaka beno nsilulu. **6** Na yina, beno vwanda na kibakala mpe beno sadila mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Musiku ya Moyize ata kukwenda na lumoso to na lubakala. **7** Beno kukota ve na kati ya bantu ya bayinsi yina kele na beno, beno kutanguna ve bankumbu ya banzambi ya bawu, beno kudya ve bandefi na bankumbu ya bawu, beno kusadila bawu ve mpe beno kufinama ve na mantwala ya bawu. **8** Beno vwanda kaka ya kukangama na Yave, Nzambi ya beno mutindu beno ke salaka yawu ti bubu yayi. **9** Na meso ya beno, Yave kimisaka bantu ya bayinsi ya nene mpe ya lulendo. Ata yinsi mosi ve me telamaka na mantwala ya beno tii bubu yayi. **10** Muntu mosi na kati ya beno landaka funda mosi ya bantu samu ti ni Yave, Nzambi ya beno, vwandaka nwanina beno mutindu yandi sadilaka beno yawu nsilulu. **11** Beno sala keba samu na beno mosi. Beno zola Yave, Nzambi ya beno. **12** Kasi, kana beno kubalukila yandi mpe kana beno kukangama na bantu yayi ya bayinsi yina ke ntete na beto, kana beno sala bangwisani na bawu na makwela, kana beno kwenda na sika ya bawu, mpe bawu kwiza na sika ya beno, **13** beno zaba mbote ti Yave, Nzambi ya beno, ke tatamana ve na kukimisaka bantu ya bayinsi yayi na mantwala ya beno. Bawu ke vwanda mutindu bampwasa mpe mitambu samu na beno. Bawu ke vwanda mutindu bikoti samu na bambanzi ya beno mpe mutindu bansende samu na meso ya beno, tii ntangu yina beno ke zimbana na ntoto ya kitoko yayi yina Yave, Nzambi ya beno, me pesaka beno. **14** Ntangu ke dyaka mingi ve, mu me kuma pene-pene na kukwenda mutindu konso kima ya ntoto ke vutukaka na ntoto, kasi beno, beno zaba yawu na ntima ya beno nyonso mpe na kimuntu ya beno nyonso ti, ata dyambu mosi ve ya mbote yina Yave, Nzambi ya beno, tubaka samu na beno me salama ve. Nyonso salamaka samu na beno. Ata dyambu mosi salamaka ve. **15** Ya tsyelika, mutindu salamaka mambu ya mbote yina Yave, Nzambi ya beno, tubaka samu na beno, ni mutindu mosi mpe Yave ke sala na kuvutula beno yimbi tii na kumanisa na kuzimbisa beno na zulu ya ntoto ya kitoko yayi yina yandi Yave, Nzambi ya beno, pesaka beno. **16** Kana beno bebisa ngwisani ya Yave, Nzambi ya beno, ngwisani yina yandi salaka na beno mpe kana beno sadila banzambi ya nkaka mpe beno fukimina yawu, Yave na nkele ya yandi, yandi ke manisa na kuzimbisa beno na nswalu nyonso na kati ya yinsi ya kitoko yayi yina yandi pesaka beno.»

24 Yeswa vukisaka bifumba nyonso ya Isayeli kuna na Sekeme mpe yandi bokilaka bakuluntu ya Isayeli, bamfumu ya bawu, bazuzi ya bawu mpe bisoniki ya bawu. Bawu kwendaka yonzama na mantwala ya Nzambi. **2** Yeswa tubaka na bantu nyonso: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: “Na ntangu ya ntama, bankooko ya beno, Tela tata ya Abalayami mpe tata ya Nawole zingaka na lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate mpe bawu vwandaka sadila banzambi ya nkaka. **3** Mu katulaka tata ya beno Abalayami na lweka ya nkaka ya nzadi Efalate mpe mu tambusaka yandi yinsi nyonso ya Kaana. Mu funisaka dikanda ya yandi. Mu pesaka yandi Isaaki. **4** Isaaki mu pesaka yandi Yakobi mpe Ezawu. Ezawu mu pesaka yandi mongo ya Seyile, kasi Yakobi mpe bana ya yandi kwendaka na Ngipiti. **5** Mu fidisaka Moyize mpe Aloni mpe mu pesaka yinsi ya Ngipiti biyoolo mpe mu basisaka beno. **6** Mu basisaka bankooko ya beno na Ngipiti mpe beno kumaka na mubu ya Batwandu. Kasi bantu ya Ngipiti landaka bankooko ya beno na mubu ya Batwandu na bapusu-pusu ya mvita mpe bayina ke nataka bampunda. **7** Bankooko ya beno lookaka na sika ya Yave. Na yina, yandi tulaka kitombe na kati-kati ya beno mpe bantu ya Ngipiti mpe mubu fukaka bawu. Meso ya beno talaka yinki mu salaka na Ngipiti mpe beno zingaka na yinsi ya kuyuma bantangu mingi. **8** Na manima, mu nataka beno na yinsi ya ba-Amoli, bayina vwandaka zinga na esete ya nzadi ya Yolodani mpe bawu nwanisaka beno. Mu yekulaka bawu na maboko ya beno. Mu manisaka na kufwa bawu na meso ya beno, mpe beno bakaka yinsi ya bawu. **9** Balake mwana ya Sipole, ntinu ya Mowabe, telamaka mpe nwanisaka bantu ya Isayeli. Yandi bokilaka Balame, mwana ya Bewole, samu na kusiinga beno. **10** Kasi mu kuwaka ve mambu ya Balame, ni yawu yina yandi sakumunaka beno mpe mu kuulaka beno na maboko ya Balake. **11** Beno lutaka nzadi ya Yolodani mpe beno kumaka na Yeliko. Bamfumu ya Yeliko nwanisaka beno na ba-Amoli, ba-Pelizi, ba-Kaanani, ba-Iti, ba-Ngilengazi, ba-Ivi mpe ba-Yebuse. Bantu nyonso yayi mu yekulaka bawu na maboko ya beno **12** mpe mu fidisaka banyosi yina bingisaka bantinu

zole yayi ya ba-Amoli. Ya vwanda ata na mbele ya mvita to na munani. **13** Mu pesaka beno yinsi yina beno tadilaka ata mpasi na kuzwa, bambanza yina bantu ya nkaka tungaka mpe yina beno zingaka kuna, bilanga ya bayinti ya vinu mpe ya ba-olive yina bantu ya nkaka kundaka mpe yina beno vwandaka kudya.”» **14** «Ntangu yayi, beno zitisa Yave mpe beno sadila yandi na kati ya kusungama mpe kukwikama. Beno katula banzambi yina bankooko ya beno vwandaka sadila na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani mpe na Ngipiti. Beno sadila Yave. **15** Kana beno pesa ve ntima na kusadila Yave, beno soola bubu yayi nani beno ke sadila. Beno ke sadila banzambi yina sadilaka bankooko ya beno kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate to banzambi ya ba-Amoli ya yinsi yina beno vwandaka zinga? Munu mpe dikanda ya munu, beto ke sadila Yave.» **16** Bantu ya Isayeli vutulaka: «Ya kele busafu mingi samu na beto na kubika Yave mpe na kwenda kusadila banzambi ya nkaka! **17** Samu ti ni Yave, Nzambi ya beto basisaka beto na bankooko ya beto na Ngipiti yinsi ya bundongo. Na meso ya beto yandi lakisaka bidimbu yayi: Yandi kebaka beto na kati ya banzila nyonso na kati-kati ya bantu yina beto lutilaka. **18** Na mantwala ya beto, Yave me bingisa bantu nyonso, ata ba-Amoli yina ke zingaka na yinsi. Beto mpe ke sadila Yave samu ti ni yandi Nzambi ya beto.» **19** Na yina, Yeswa tubaka: «Beno ke lenda ve na kusadila Yave samu ti, yandi kele Nzambi ya longo, Nzambi ya kimbanda. Yandi ke lemvokila ve yimbi ya beno mpe masumu ya beno. **20** Na ntangu yina beno ke bika Yave samu na kwenda kusadila banzambi ya banzenza, yandi ke dasukila beno samu na kutalisa beno mpasi, yandi ke manisa beno na manima ya kusala beno mambu ya mbote.» **21** «Bantu ya Isayeli vutulaka na Yeswa, ve beto ke sadila Yave.» **22** Yeswa zabisaka bawu: «Beno kele bambangi ya beno mosi, ni beno me soola Yave, samu na kusadila yandi. **23** Ntangu yayi, beno katula banzambi ya banzenza yina kele na kati ya beno mpe beno pesa bantima ya beno na sika ya Yave, Nzambi ya Isayeli.» **24** Bantu ya Isayeli vutulaka na Yeswa: «Beto ke sadila Yave, Nzambi ya beto, mpe beto ke tumama na yandi.» **25** Na kilumbu yina, Yeswa salaka ngwisani na bantu ya Isayeli, yandi tulaka misiku mpe bansalulu ya misiku kuna na Sekeme. **26** Yeswa sonikaka mambu na kati ya dibuku ya Musiku ya Nzambi. Yandi bakaka ditadi ya nene yandi tulaka yawu pene-pene ya yinti ya telembente yina vwandaka na kati ya Yinzo ya longo ya Yave. **27** Yeswa tubaka ba bantu ya Isayeli: «Beno tala, ditadi yayi ke vwanda mbangi na kati-kati ya beto samu ti yawu me kuwa mambu nyonso yina Yave vwandaka zonzila beto. Yawu ke vwanda mbangi na kati-kati ya beto samu ti beno kumanga ve Nzambi ya beno.» **28** Na yina, Yeswa vutulaka bantu nyonso, konso bantu na mvwilu ya bawu. **29** Na manima ya mambu nyonso yayi, Yeswa mwana ya Nune, kisyelo ya Yave, kufwaka na bamvula nkama na kumi. **30** Ba tulaka yandi na ndyamu, na mvwilu ya yandi kuna na Timenate-Selaye na mongo ya Efalayime na node ya mongo ya Ngaase. **31** Bantu ya Isayeli vwandaka sadila Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya Yeswa, mpe bilumbu nyonso ya luzingu ya bakuluntu yina zingaka na manima ya lufwa ya Yeswa, bayina talaka mambu nyonso ya nene yina Yave salaka samu na Isayeli. **32** Na yina me tadila mikwa ya Yosefi yina bantu ya Isayeli nataka ntangu bawu katukaka na Ngipiti, bawu tulaka yawu na ndyamu, kuna na Sekeme, na kati ya ndambu ya bilanga yina Yakobi sumbaka na nkama ya mbongo ya bisengo, na sika ya bana ya Amole, tata ya Sekeme. Bawu vwandaka bantu ya mvwilu ya bana ya Yosefi. **33** Eleyazale, mwana ya Aloni, kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na mongo ya mwana ya yandi Fineyase, yina ba pesaka yandi na mongo ya Efalayime.

Bikuudi

1 Na manima ya lufwa ya Yeswa, bana ya Isayeli yufulaka Yave: «Banani na kati ya beto ke vwanda ba ya ntete na kwenda nwanisa bantu ya Kaana?» **2** Yave vutulaka: «Ni bantu ya Yuda ke vwanda ba ya ntete na kukwenda. Mu me yekula yinsi na maboko ya bawu.» **3** Bantu ya Yuda tubaka na bampangi ya bawu bantu ya Simewone mutindu yayi: «Beno kwiza kintwadi na beto samu na kwenda baka mwvilu yina Yave me pesa beto na manima ya kubula dzeke. Beto kwenda nwanisa bantu ya Kaana. Beto mpe, beto ke kwenda kintwadi na beno samu na kwenda baka mwvilu yina Yave me pesa beno.» Na yina, bantu ya Simewone kwendaka kintwadi na bantu ya Yuda. **4** Bantu ya Yuda kwendaka nwana mvita. Yave yekudilaka bawu ba-Kaanani mpe ba-Pelizi. Bawu kufwaka kumi ya mafunda ya bantu kuna na Bezeke. **5** Bawu kutaka ntinu Adoni-Bezeke kuna na Bezeke mpe bawu nwanisaka yandi. Bawu nungaka ba-Kaanani na ba-Pelizi. **6** Ntinu Adoni-Bezeke kimaka, kasi ba landaka mpe ba simbaka yandi. Bawu zengaka yandi misapi ya nene ya maboko mpe ya makulu. **7** Ntinu Adoni-Bezeke tubaka: «Makumi nsambwadi ya bantinu yina mu zengaka misapi ya nene ya maboko mpe ya makulu vwandaka lokota madya yina vwandaka kubwa na yisi ya mesa ya munu. Nzambi me vutula munu mambu yina mu salaka!» Na manima, ba nataka ntinu Adoni-Bezeke na Yelusalemi mpe ni kuna yandi kufwaka. **8** Bana ya Yuda nwanisaka mbanza Yelusalemi, mpe bawu botolaka yawu. Bawu kufwaka bantu nyonso na mbele ya mvita, mpe bawu yokaka mbanza yango na tiya. **9** Na manima, bantu ya Yuda kwendaka nwanisa bantu ya Kaana yina vwandaka zinga na kizunga ya myongo, na Nengeve mpe na Sefela. **10** Bantu ya Yuda kwendaka nwanisa bantu ya Kaana yina vwandaka zinga na Ebelone. Nkumbu ya ntama ya mbanza Ebelone vwandaka Kilyate-Aleba. Bawu kufwaka bantu ya Sesayi, bantu ya Ayimane mpe bantu ya Talemayi. **11** Bantu ya Yuda katukaka kuna, mpe bawu kwendaka nwanisa bantu yina vwandaka zinga na Debile. Nkumbu ya ntama ya mbanza Debile vwandaka Kilyate-Sefele. **12** Kalebe tubaka: «Mu ke pesa Akesa, mwana ya munu ya kento na makwela, na sika ya muntu yina ke nunga mpe ke botola mbanza Kilyate-Sefele.» **13** Otenyele, mwana ya Kenaze mpe leki ya Kalebe, botolaka mbanza yango. Na yina, Kalebe pesaka yandi Akesa, mwana ya yandi ya kento na makwela. **14** Ntangu Akesa kwizaka kuma na sika ya bakala ya yandi Otenyele, Akesa salaka ti Otenyele kulomba na tata ya yandi Kalebe bilanga. Akesa kulukaka na mbuluku ya yandi mpe tata ya yandi, Kalebe, yufulaka yandi: «Wapi dyambu ke na nge?» **15** Akesa vutulaka: «Lakisa munu bumbote ya nge. Nge me pesa munu ntoto ya sude, pesa munu mpe mabulu ya maza. Na yina, Kalebe pesaka yandi mabulu ya maza yina vwandaka na zulu mpe yina vwandaka na yisi.» **16** Bokilo ya Moyize vwandaka mu-Keni. Bana ya yandi katukaka na Mbanza ya Maba mpe bawu kwendaka kintwadi na bana ya Yuda kuna na yinsi ya kuyuma ya Yuda, na sude ya Alade. Bawu kwendaka zinga kuna na kati-kati ya ba-Amaleke. **17** Bantu ya Yuda kwendaka na mvita kintwadi na bampangi ya bawu bantu ya Simewone. Bawu nungaka bantu ya Kaana bayina vwandaka zinga na mbanza Sefate. Bawu mwangisaka mbanza nyonso samu na Yave. Mpe ba pesaka mbanza yango nkumbu Olema. **18** Bantu ya Yuda botolaka mpe mbanza Ngaza, Asekelone, Ekelone, mpe bizunga yina vwandaka pene-pene ya bambanza yina. **19** Yave vwandaka na bantu ya Yuda. Bawu botolaka kizunga ya myongo. Kasi bawu lendaka ve na kubotola yinsi ya bantu yina vwandaka zinga na mudimba. Samu ti bantu yina vwandaka na bipusu-pusu ya mvita ya kuyilama na bisengo. **20** Ba pesaka mbanza Ebelone na sika ya Kalebe mutindu Moyize zonzaka. Kalebe bingisaka makanda tatu ya ba-Anake. **21** Kasi bana ya Bezame bingisaka ve ba-Yebuse yina vwandaka zinga na Yelusalemi. Ba-Yebuse ke zingaka na Yelusalemi na bana ya Bezame tii bubu yayi. **22** Bana ya Yosefi mpe kwendaka nwanisa mbanza Betele. Yave vwandaka na bawu. **23** Bana ya Yosefi fidisaka bantu samu na kwenda tala mbanza Betele na mansweki. Nkumbu ya ntama ya mbanza Betele vwandaka Luze. **24** Bantu yina ba fidisaka talaka bakala mosi yina vwandaka basika na mbanza. Bawu tubaka na yandi mutindu yayi: «Mulemvo ya nge, lakisa beto kisika ya kukotila na mbanza mpe beto ke sadila nge mambu ya mbote.» **25** Bakala yango lakisaka bawu kisika ya kukotila na mbanza. Bawu manisaka na kufwa bantu nyonso ya mbanza na mbele ya mvita. Kasi ba bikaka muntu yina na dikanda ya yandi nyonso. **26** Muntu yango kwendaka na yinsi ya ba-Yiti. Kuna, yandi tungaka mbanza mosi yina yandi pesaka nkumbu Luze. Nkumbu ya mbanza yina ke ntete tii bubu yayi. **27** Bantu ya Manase bakaka ve mbanza Bete-Seyane, Taanake, Dole, Yibeleyame, Mengido, na babwala ya bawu. Ba-Kaanani tatamanaka na kuzinga na yinsi yina. **28** Ntangu bantu ya Isayeli kumaka na ngolo ya kulutila, bawu kwikaka ba-Kaanani ya bambanza yina bisalu ya ngolo. Kasi bawu bingisaka bawu ve. **29** Bantu ya Efalayime bingisaka ve ba-Kaanani yina vwandaka zinga na mbanza Ngezele. Ba-Kaanani tatamanaka na kuzinga na kati-kati ya bantu ya Efalayime, kuna na Ngezele. **30** Bantu ya Zabulone bingisa ve bantu yina vwandaka zinga na Kitelone mpe bayina vwandaka zinga na Nayalale. Na yina, ba-Kaanani vwandaka zinga na kati-kati ya bantu ya Zabulone. Kasi bantu ya Zabulone kwikaka bawu bisalu ya ngolo. **31** Bantu ya Asele bingisaka ve bantu yina vwandaka zinga na Ako. Bawu bingisa mpe ve bayina vwandaka zinga na Sidone, mpe bayina vwandaka zinga na Alabe, na Akezibe, na Eleba, na Afike, mpe na Leyobe. **32** Bantu ya Asele bandaka na kuzinga na kati-kati ya ba-Kaanani yina vwandaka na yinsi yina. Bantu ya Isayeli bingisaka bawu ve. **33** Bantu ya Nefetali bingisaka ve bantu yina vwandaka zinga na Bete-Semese. Ba bingisaka mpe ve bantu yina vwandaka zinga na Bete-Anate. Bantu ya Nefetali bandaka na kuzinga na kati-kati ya ba-Kaanani yina vwandaka na yinsi yina. Kasi ba kwikaka bisalu ya ngolo na bantu yina vwandaka zinga na Bete-Semese mpe Bete-Anate. **34** Ba-Amoli bingisaka bantu ya dikanda ya Dane tii na zulu ya myongo. Bawu bikaka ve ti bantu ya Dane kukulumuka na mudimba. **35** Ba-Amoli tatamanaka na kuzinga na Ale-Elese, na Ayalone mpe na Saalebime. Kasi ntangu bana ya Yosefi kumaka na ngolo ya kulutila, bawu kwikaka ba-Amoli bisalu ya ngolo. **36** Bandilu ya ntoto ya ba-Amoli bandaka na mwa mongo ya Bankala-Nseke, kubanda na Ditadi ya nene kuna na Sela tii na zulu.

2 Mbazi ya Yave katukaka na Ngilengale, yandi kwendaka na Bokime. Yandi tubaka na bantu ya Isayeli: «Mu basisaka beno na Ngipiti mpe mu nataka beno na yinsi yina mu sadilaka nsilulu mpe yina mu diilaka ndefi na bankooko ya beno. Mu tubaka mutindu yayi: “Ata kilumbu mosi ve mu ke zenga ngwisani ya munu na beno. **2** Mpe beno, beno sala ve ngwisani na bantu ya yinsi yayi. Beno mwangisa biyokolo ya bawu ya minkayulu”. Kasi beno me wila munu ve. Samu na yinki beno me sala mutindu yina? **3** Ni yawu yina, mu me tuba ti mu ke bingisa ve bantu ya yinsi yina na mantwala ya beno. Bawu ke zinga pene-pene na beno, mpe banzambi ya bawu ke vwanda mutambu

samu na beno.» **4** Ntangu mbazi ya Yave tubaka mambu yina na bana nyonso ya Isayeli, bantu bandaka na kudila na ngolo. **5** Ba pesaka kisika yina nkumbu Bokime, yawu zola kutuba «Bayina ke na kudila.» Kuna, bawu pesaka minkayulu na Yave. **6** Na manima, Yeswa vutulaka bantu nyonso. Bana ya Isayeli vutukaka, konso muntu na mvwilu ya yandi samu na kubaka yinsi. **7** Bantu ya Isayeli vwandaka sadila Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya Yeswa, mpe bilumbu nyonso ya luzingu ya bakuluntu yina zingaka na manima ya lufwa ya Yeswa, bayina talaka mambu nyonso ya nene yina Yave salaka samu na Isayeli. **8** Yeswa, mwana ya Nune, kisyelo ya Yave kufwaka na bamvula nkama na kumi. **9** Ba tulaka yandi na ndyamu na mvwilu yina yandi kuzwaka kuna na Timenate-Elese, na kizunga ya myongo ya Efalayime, na node ya mongo ya Ngaase. **10** Bantu nyonso ya ntangu ya Yeswa, bawu mpe, bawu kwendaka vukana na bankooko ya bawu yina kufwaka. Mbandu ya nkaka kwizaka na manima ya bawu, bawu zabaka ve Yave, bawu zabaka mpe ve mambu nyonso yina Yave salaka samu na Isayeli. **11** Bana ya Isayeli salaka yimbi na mantwala ya Yave. Bawu bandaka na kusadila banzambi Baale. **12** Bawu mangaka na kusadila Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu, Nzambi yina basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. Bawu bandaka na kusadila banzambi ya nkaka, banzambi ya bantu ya bayinsi yina vwandaka pene-pene na bawu. Bawu bandaka na kufukama na mantwala ya banzambi yango. Bawu salaka ti Yave kudasukila bawu. **13** Bawu mangaka Yave mpe bawu bandaka na kusambila banzambi Baale na banzambi Asetalete. **14** Yave dasukilaka bantu ya Isayeli. Yandi yekulaka bawu na maboko ya bantu yina vwandaka botola bima ya bawu. Nzambi yekulaka bawu na maboko ya bambeni yina vwandaka zunga bawu mpe bawu vwandaka lenda dyaka ve na kutelama na mantwala ya bambeni ya bawu. **15** Konso ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka kwenda na mvita, Yave vwandaka na bawu samu na kutalisa bawu mpasi, mutindu yandi tubaka yawu, mpe mutindu yandi diilaka yawu ndefi. Bawu kumaka na mpasi ya kulutila. **16** Na yina, Yave pesaka bantu ya Isayeli bikuudi samu na kukuula bawu na maboko ya bantu yina vwandaka botola bima ya bawu. **17** Kasi, ata bikuudi ya bawu, bantu ya Isayeli vwandaka wila bawu ve. Bawu vwandaka sambila banzambi ya nkaka mpe bawu vwandaka fukama na mantwala ya banzambi yango. Bawu bikaka na nswalu nyonso na kulanda nzila yina bankooko ya bawu vwandaka landa, bankooko ya bawu yina vwandaka sadila bantumunu ya Yave. Bantu ya Isayeli salaka ve mutindu vwandaka sala bankooko ya bawu. **18** Konso ntangu yina Yave vwandaka pesa bawu kikuudi, Yave vwandaka na kikuudi yango. Yandi vwandaka kuula bantu ya Isayeli na maboko ya bambeni ya bawu na bilumbu nyonso ya luzingu ya kikuudi yina. Samu ti Yave vwandaka tala bawu kyadi, samu na bampasi yina ba vwandaka talisa bawu na bantu yina vwandaka kwamisa mpe kunyokola bawu. **19** Kana kikuudi me kufwa, bawu vwandaka vutukila na kusala yimbi kulutila bankooko ya bawu. Bawu vwandaka sambila banzambi ya nkaka, bawu vwandaka sadila banzambi yina mpe kufukama na mantwala ya bawu. Bawu vwandaka bika ata fyoti ve mavanga ya bawu. Bawu vwandaka kaka ya kukangama na yawu. **20** Yave kumaka na nkele samu na Isayeli. Yandi tubaka: «Mutindu bantu yayi me tumama ve na ngwisani ya munu, ngwisani yina mu salaka na bankooko ya bawu, mpe bawu me wila munu ve, **21** munu mpe, mu ke bingisa ve ata mosi na bantu ya bayinsi yina Yeswa bikaka tekila yandi kufwa. **22** Nyonso yina, samu na kumeka bantu ya Isayeli. Mu ke tala kana bawu ke landa to bawu ke landa ve nzila ya Yave mutindu bankooko ya bawu landaka yawu.» **23** Na yina, Yave bikaka bantu ya bayinsi yina kuvwanda na kizunu. Yandi bingisaka ve bawu na nswalu. Yandi yekulaka ve bawu na maboko ya Yeswa.

3 Ya vwandaka na bayinsi yina Yave bikaka samu na kumeka bantu ya Isayeli, bayina nwanaka ata mvita mosi ve na kati ya bamvita nyonso yina salamaka na kubaka yinsi ya Kaana. **2** Ya vwandaka samu na kulongisa bambandu ya bana ya Isayeli yina zabaka ve kunwana mvita, samu ti bawu kuzaba na kunwana mvita. **3** Yayi ni bantu ya bayinsi yango: Bamfumu tanu yina vwandaka yala ba-Filiseti, ba-Kaanani nyonso, ba-Sidone mpe ba-Ivi yina vwandaka zinga na kizunga ya myongo ya Libane, katuka mongo ya Baale-Elemone tii na Lebo-Amate. **4** Ni bayinsi yina Yave sadilaka na kumeka bantu ya Isayeli, na kutala kana bawu ke tumama na bantumunu ya yandi, yina yandi pesaka na bankooko ya bawu na yinwa ya Moyize. **5** Bana ya Isayeli vwandaka zinga na kati-kati ya ba-Kaanani, ba-Iti, ba-Amoli, ba-Pelizi, ba-Ivi mpe ba-Yebuse. **6** Bawu kwelaka bakento ya bayinsi yina, bawu kwelisaka bana ya bawu ya bakento na babakala ya bayinsi yina. Bawu sambilaka banzambi ya bayinsi yina. **7** Bana ya Isayeli salaka yimbi na mantwala ya Yave, bawu zimbanaka Yave, Nzambi ya bawu. Bawu sadilaka banzambi Baale mpe Asela, nzambi ya kento. **8** Yave kumaka na nkele samu na Isayeli. Yandi yekulaka bawu na maboko ya Kusane-Liseyatayime, ntinu ya Mezopotami. Bamvula nana, bawu vwandaka na yisi ya lutumu ya ntinu yina. **9** Bana ya Isayeli lookaka na sika ya Yave mpe Yave fidisaka bawu muvuukisi yina kuulaka bawu. Ya vwandaka Otenyele, mwana ya Kenaze, Kenaze leki ya Kalebe. **10** Mpeve ya Yave vwandaka na zulu ya Otenyele, yandi kumaka kikuudi na Isayeli mpe yandi kwendaka na mvita. Yave yekulaka na maboko ya yandi Kusane-Liseyatayime, ntinu ya Alame. Yave nungisaka yandi. **11** Yinsi vwandaka na kizunu bamvula makumi yiya. Na manima, Otenyele, mwana ya Kenaze kufwaka. **12** Bana ya Isayeli bandaka dyaka na kusala yimbi na mantwala ya Yave. Na yina, Yave salaka ti Engelone, ntinu ya Mowabe, kuvwanda na ngolo mpe yandi kwamisaka Isayeli, samu ti Isayeli salaka yimbi na mantwala ya Yave. **13** Engelone vukanaka na ba-Amoni mpe ba-Amalesi mpe bawu kwendaka nwanisa Isayeli. Bawu nungaka Isayeli mpe bawu bakaka Mbanza ya Maba. **14** Bana ya Isayeli vwandaka na yisi ya lutumu ya Engelone, ntinu ya Mowabe, bamvula kumi na nana. **15** Bawu lookaka ya sika ya Yave mpe Yave fidisaka bawu muvuukisi mosi, nkumbu ya yandi Ewude, mwana ya Ngela, muntu ya kifumba ya Bezame. Yandi vwandaka sadila na diboko ya lumoso. Bana ya Isayeli fidisaka Ewude na kwenda pesa dikabu ya bawu na sika ya Engelone, ntinu ya Mowabe. **16** Ewude yidikaka mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole. Yinda ya yawu vwandaka basentimetele makumi tanu. Yandi tulaka yawu na yisi ya binkuti ya yandi na luketo, na zulu ya dibunda ya yandi ya lubakala. **17** Yandi pesaka dikabu na sika ya Engelone, ntinu ya Mowabe. Engelone vwandaka muntu ya nene mingi. **18** Ntangu yandi manisaka na kupesa dikabu, Ewude kwendaka na bantu yina nataka mpaku yango. **19** Kasi ntangu bawu kumaka na biteki ya matadi yina vwandaka pene-pene na Ngilengale, Ewude vutukaka na sika ya ntinu mpe yandi tubaka: «Ntinu, mu ke na mwa dyambu ya mansweki ya kuzabisa nge.» Ntinu tubaka: «Beno vwanda swii! Mpe bantu nyonso yina vwandaka pene-pene ya ntinu basikaka.» **20** Ewude kumaka na kisika yina Engelone vwandaka ya kuvwanda, kuna na kati ya kivinga ya yandi ya kibandu, kivinga ya madidi ya mbote, yina ba kubikaka samu na yandi. Ewude tubaka: «Mu ke na dyambu me katuka

na Nzambi ya kuzonza na nge. Ntinu telamaka kisika yina yandi vwandaka ya kuvwanda.» **21** Ewude lambulaka diboko ya yandi ya lumoso, samu na kubaka mbele ya mvita yina vwandaka na zulu ya dibunda ya yandi ya lubakala. Yandi kotisaka yawu na kivumu ya Engelone. **22** Ntangu Ewude kotisaka yandi mbele ya mvita, diboko ya yandi mpe kotaka tii na kivumu. Yandi bikaka mbele yango na kati ya kivumu, mpe mafuta ya nzutu kangaka yawu kuna. Mbele yango basikaka tii na manima. **23** Na manima, Ewude kangaka myelo ya kivinga ya kibandu na kikangulu ya yawu mpe yandi basikilaka na manima ya yinzo. **24** Ntangu yandi kwendaka, bisadi ya ntinu kwizaka tala ti myelo ya kivinga ya kibandu vwandaka ya kukangama mpe bawu tubaka: «Keba ve ntinu ke na kuyukutisa nsatu ya nzutu na kati ya kivinga ya madidi.» **25** Bawu vingilaka tii ntangu yina bawu bandaka na kulemba. Ntinu vwandaka fungula ve myelo ya kivinga ya kibandu. Na yina, bawu bakaka fungula mpe bawu fungulaka kivinga yango. Ni kuna bawu talaka ti mfumu ya bawu vwandaka ya kulala na yisi mpe yandi vwandaka ya kufwa. **26** Na ntangu yina bawu vwandaka vingila, Ewude vwandaka me kima yimeni. Yandi lutaka biteki ya matadi, mpe yandi kimaka na kizunga ya Seyila. **27** Kaka na ntangu yina yandi kumaka kuna, Ewude wakisaka muningu ya mpungi kuna na kizunga ya myongo ya Efalayime, samu na kukutikisa bana ya Isayeli. Na manima, bana ya Isayeli kulumukaka mongo yango kintwadi na yandi mpe Ewude kumaka mfumu ya bawu. **28** Yandi tubaka na bawu: «Beno landa munu, samu ti Yave me Yekula bambeni ya beno, bantu ya Mowabe na maboko ya beno. Bawu landaka yandi na manima. Bawu bakaka bisika yina bantu ke sabukilaka nzadi ya Yolodani, bisika yina ke talasanaka na Mowabe. Bawu bikaka ve ti bantu kulutila kuna.» **29** Na ntangu yina, bawu kufwaka bantu ya Mowabe keba ve kumi ya mafunda. Bawu vwandaka bantu ya nene mpe ya ngolo. Ata mosi na bawu vuukaka. **30** Na kilumbu yina, bantu ya Mowabe kubwaka na yisi ya lutumu ya bantu ya Isayeli. Mpe yinsi vwandaka na kizunu bamvula makumi nana. **31** Na manima ya Ewude, ni Samengale, mwana ya Anate, yinganaka. Yandi kufwaka ba-Filiseti bankama sambanu na yinti yina ba ke twadisilaka bangombe. Yandi mpe yandi kuulaka Isayeli.

4 Na manima ya lufwa ya Ewude, bana ya Isayeli bandaka dyaka na kusala yimbi na mantwala ya Yave. **2** Na yina, Yave yekulaka bawu na maboko ya Yabine, ntinu ya Kaana. Yabine vwandaka yala kuna na mbanza Asole. Mfumu ya binwani ya yandi vwandaka Sisela. Sisela vwandaka zinga kuna na Alosete-Ngoyime. **3** Yabine vwandaka na bankama yivwa ya bapusu-pusu ya mvita ya kuyilama na bisengo. Yandi nyokolaka mingi bana ya Isayeli na ngolo nyonso bamvula makumi zole. Na yina, bana ya Isayeli lookaka na sika ya Yave. **4** Na ntangu yina, Debola, kento ya Lapidote, vwandaka zuzi na Isayeli. Debola vwandaka mumbikudi. **5** Debola vwandaka na kivwandu ya yandi na yisi ya diba mosi, yina ba vwandaka bokila diba ya Debola. Yawu vwandaka na kati-kati ya mbanza Lama, na mbanza Betele, kuna na kizunga ya myongo ya Efalayime. Ni kuna bantu ya Isayeli vwandaka kwiza tala Debola, samu na kuzenga mambu ya bawu. **6** Kilumbu mosi, Debola tumisaka ba bokila Balake, mwana ya Abinowame, katuka na mbanza Kedese, na kizunga ya Nefetali. Debola tubaka na Balake: «Yave, Nzambi ya Isayeli, me pesa nge ntumunu yayi: "Kwenda baka kumi ya mafunda ya babakala na kati ya makanda ya Nefetali na ya Zabulone, nge nata bawu na mongo yina ba ke bokilaka Tabole. **7** Mu ke nata Sisela na sika ya nge, kuna na muzumba ya Kisone. Sisela, mfumu ya binwani ya Yabine, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, na binwani ya yandi. Mpe mu ke yekula yandi na maboko ya nge."» **8** Balake vutulaka na Debola: «Kana nge ndima kukwenda na munu, beto ke kwenda. Kana nge manga, mu ke kwenda ve.» **9** Debola tubaka: «Mu ke kwenda kintwadi na nge. Kasi zaba ti nkembo ke vwanda ve ya nge na muzingu yayi. Samu ti ni na maboko ya kento Yave ke yekula Sisela.» Mpe Debola kwendaka na mbanza Kedese kintwadi na Balake. **10** Balake kutikisaka makanda ya Zabulone na Nefetali kuna na Kedese. Mafunda kumi ya babakala landaka yandi. Debola mpe kwendaka na yandi. **11** Ebele, mu-Keni, kabukaka na ba-Keni ya nkaka, yina vwandaka bana ya Obabe, bokilo ya Moyize. Yandi kwendaka tii na telembente yina kele na Saanayime pene-pene na Kedese. Ni kuna yandi tulaka yinzo ya yandi ya lele. **12** Ba zabisaka na Sisela ti Balake, mwana ya Abinowame, kwendaka na mongo ya Tabole. **13** Kuna na mbanza Alosete-Ngoyime, Sisela kutikisaka bankama yivwa ya bapusu-pusu ya yandi ya mvita ya kuyilama na bisengo, na bantu nyonso yina vwandaka na yandi. Katuka kuna, bawu kwendaka na muzumba ya Kisone. **14** Na yina, Debola tubaka na Balake: «Telama, samu ti ni bubu yayi, Yave ke yekula Sisela na maboko ya nge. Yave yandi mosi ke na kukwenda na mantwala ya nge.» Balake katukaka na mongo ya Tabole, yandi vwandaka na mantwala ya mafunda kumi ya babakala. **15** Yave kotisaka vwanzi na kati ya Sisela na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, na binwani nyonso ya yandi. Balake kufwaka bawu na mbele ya mvita. Sisela bikaka pusu-pusu ya yandi ya mvita mpe yandi kimaka na makulu. **16** Balake landaka bapusu-pusu ya mvita ya bambeni, na binwani ya bambeni tii na Alosete-Ngoyime. Bankonga nyonso ya binwani ya Sisela manisaka na kufwa na mbele ya mvita. Ata muntu bikanaka. **17** Sisela kimaka na makulu tii na kisika yina vwandaka yinzo ya lele ya Yayele, kento ya Ebele, mu-Keni. Samu ti Yabine, ntinu ya Asole, vwandaka na kiwisa ya mbote na dikanda ya Ebele, mu-Keni. **18** Yayele kwendaka bwabana Sisela mpe yandi tubaka na yandi: «Mfumu ya munu, kota na yinzo ya munu. Kuvwanda ve na boma.» Sisela kotaka na sika ya Yayele, na kati ya yinzo ya yandi. Yayele bumbaka yandi na yisi ya divunga. **19** Sisela tubaka na Yayele: «Mulemvo ya nge, pesa munu mwa ndambu ya maza mu kunwa. Mu ke na mpwila ya maza.» Yayele fungulaka saki ya yandi ya mpusu ya kibulu, yina vwandaka na miliki, yandi pesaka Sisela yandi kunwa. Na manima, yandi fukilaka dyaka Sisela divunga. **20** Sisela tubaka na Yayele: «Telama kuna na mwelo ya yinzo. Kana ba kwiza yufula nge: Ya ke na muntu kwaku? Nge ke vutula: Ve, muntu kele ve.» **21** Sisela lalaka pongi ya ngolo samu ti yandi vwandaka me lemba. Yayele, kento ya Ebele, bakaka kikonkoto na kinko mosi ya yinzo. Yandi belamaka na mansweki mpe yandi komaka kinko yina na yintu ya Sisela. Kinko yango kotaka tii na ntoto, mpe Sisela kufwaka. **22** Mutindu Balake vwandaka landa Sisela, Yayele basikaka na kwenda bwabana yandi. Yayele tubaka na yandi: «Kwiza, mu ke lakisa nge muntu yina nge ke na kusosa.» Balake kotaka na yinzo ya Yayele. Sisela vwandaka kuna ya kufwa, na kinko na yintu. **23** Ni kilumbu yina, Nzambi salaka ti Yabine, ntinu ya Kaana kubwa na yisi ya lutumu ya bana ya Isayeli. **24** Bana ya Isayeli lutilaka na kukwamisa Yabine, ntinu ya Kaana tii bawu lendaka na kufwa yandi.

5 Ni kilumbu yina, Debola na Balake, mwana ya Abinowame, bawu yimbilaka mutindu yayi: **2** «Na Isayeli, bantu me bika bansuki ya kumwangana, bantu me kukipesa bawu mosi samu na mvita. Nkembo na Yave! **3** Beno bantinu, beno kuwa! Beno bamfumu, beno fungula makutu! Mu ke yimbila samu na Yave.

Ya tsyelika, mu ke yimbila mukunga samu na Yave, Nzambi ya Isayeli. **4** Yave, ntangu nge katukaka na Seyile, ntangu nge kwizaka katuka yinsi ya Edome, ntoto ninganaka, mazulu basisaka maza, matuti nokisaka mvula. **5** Myongo pasukaka na mantwala ya Yave, Mongo yina ya Sinayi pasukaka na mantwala ya Yave, Nzambi ya Isayeli.» **6** «Na ntangu ya Samengale, mwana ya Anate, na ntangu ya Yayele, na banzila, bantu vwandaka dyaka ve, bizyeti vwandaka lutila na banzila ya nkaka. **7** Babwala ya kuzinga vwandaka dyaka ve na Isayeli. Babwala zimbanaka tii na ntangu yina nge Debola, nge me telama. Nge me telama mutindu mama samu na Isayeli. **8** Isayeli vwandaka soola banzambi ya malu-malu. Mpe mvita kumaka na myelo ya bambanza. Ata dyonga mosi to kikebolo mosi ya nzutu na sika ya makumi yiya ya mafunda ya binwani ya Isayeli. **9** Mu ke na kusuka ntima samu na bamfumu ya Isayeli, samu na bayina ke na kukipesa bawu mosi samu na mvita. Nkembo na Yave! **10** Beno bantu yina ke tambulaka na bambuluku ya mpembe, beno yina ke vwandilaka bankwala ya ntalu, beno yina ke tambulaka na makulu, beno yimbila! **11** Bika ti bayina ke tulaka maza na binwikunu, bawu kusiika Yave, samu na mambu ya ludedomo yina yandi me sala. Mambu ya ludedomo yina yandi me sala, samu na bamfumu ya Isayeli. Bantu ya Yave me kwiza na myelo ya bambanza.» **12** Vumbuka! Vumbuka nge Debola! Vumbuka! Vumbuka! Yimbila mukunga! Balake, Telama! Mwana ya Abinowame, nata bankole ya nge! **13** Na yina, bayina bikanaka moyo, ba me kwenda na sika ya bayina ke na kibakala. Bantu ya Yave me kwenda bwabana binwani ya ngolo, samu na munu. **14** Bayina nungaka Amaleke katukaka na Efalayime. Bantu ya Bezame kwendaka vukana na bawu. Bantwadisi ya binwani katukaka na Makile. Bamfumu katukaka na Zabulone. **15** Bamfumu ya Isakale vwandaka na manima ya Debola. Bantu ya Isakale vwandaka na manima ya Balake. Ba fidisaka bawu na manima ya yandi kuna na mudimba, kuna pene-pene ya mizumba ya Lubene. Ba zonzilaka yawu ntangu mingi. **16** Samu na yinki beno vwandaka ya beno na kati-kati ya bampaka, samu na kuwaka mutindu mivungi ke na ke kubokilaka mameme ya bawu? Na makanda ya Lubene, ba zonzilaka yawu ntangu mingi. **17** Ngalaade me vwandaka ya yandi na lweka ya esete ya Yolodani. Samu na yinki Dane me vwandaka ya yandi pene-pene ya babwatu ya yandi? Asele me vwandaka ya yandi ya kuvwanda na kumu ya mubu. Yandi me vwandaka ya yandi na bisika ke kuminaka babwatu. **18** Bantu ya Zabulone ndimaka na kufwa, Bantu ya Nefetali mpe mutindu mosi, kuna zulu ya myongo ya mvita. **19** Bantinu kwizaka, bawu nwanaka. Bantinu ya Kaana nwanaka kuna na Taanake, pene-pene ya maza ya Mengido. Kasi bawu kuzwaka kima ve, ata palata. **20** Katuka na zulu, bambwetete nwanaka. Na nzila yina bambwetete ke lutilaka, bawu nwanisaka Sisela. **21** Maza ya Kisone nataka bawu. Kisone, muzumba yina ya bantangu ya ntama. Mu ke nika bawu na ngolo nyonso! **22** Na yina, makulu ya bampunda me bula ntoto, bampunda ya binwani ya bawu ya ngolo ke na kwendaka dunzumuka na kukima. **23** Beno siinga mbanza Meloze, ni mutindu yina me tuba mbazi ya Yave. Beno siinga, beno siinga bantu ya Meloze! Bawu kwizaka sadisa ve Yave. Bawu kwizaka sadisa ve Yave na kati ya binwani ya ngolo. **24** Bika ti Yayele kuvwanda kento ya kusakumunwa na kati ya bakento nyonso. Yayele, kento ya Ebele, mu-Keni! Bika ti yandi kuvwanda ya kusakumunwa na kati ya bakento yina ke zingaka na bayinzo ya lele! **25** Yandi lombaka maza, Yayele pesaka yandi miliki. Na kati ya mbungu yina ke nwininaka binwani ya ngolo, Yayele me tula miliki ya kilo. **26** Na diboko mosi, yandi simbaka kinko. Na diboko ya nkaka ya lubakala yandi simbaka kikonkoto ya bisadi. Yandi bulaka Sisela, yandi tobolaka yandi yintu. Yandi tobolaka mpe mwangisaka yandi yintu. **27** Yandi syelumukaka na makulu ya Yayele, yandi kubwaka na yisi, yandi lalaka. Yandi syelumukaka na makulu ya Yayele, yandi kubwaka na yisi. Kisika yina yandi syelumukaka, ni kuna yandi kubwaka ya kufwa. **28** Na manima ya nela, na mabulu ya nela, mama ya Sisela vwandaka tadikila. Yandi vwandaka yawula: «Samu na yinki pusu-pusu ya yandi ke na kukuma na nswalu ve? Samu na yinki bapusu-pusu ya yandi ke na kutambula malembe-malembe?» **29** Bakento ya ndwenga na kati ya bakento ya mfunu vwandaka vutula. Mama vwandaka tuba na yandi mosi: **30** «Ya lenda vwanda ti, bawu me kuzwa bimvwama na manima ya mvita, bawu ke na kukabula yawu bawu na bawu. Ndumba mosi to zole samu na konso kinwani, bilele ya tinta ya kitoko samu na Sisela, bilele ya tinta ya kitoko ya kutungama na maboko, Kinkuti mosi to zole ya tinta ya kitoko, ya kutungama na maboko samu na kutula yawu na laka ya kinungi.» **31** «Yave, bika ti bambeni ya nge nyonso kufwa mutindu yina! Bayina ke zolaka yandi kele mutindu ntangu, na ntangu yawu ke lezimaka na ngolo ya yawu nyonso.» Mpe yinsi vwandaka na kizunu bamvula makumi yiya.

6 Bana ya Isayeli salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yave yekulaka bawu na maboko ya ba-Midyane bamvula nsambwadi. **2** Ba-Midyane nyokolaka bantu ya Isayeli. Na yina, bana ya Isayeli kwendaka bumbama na bisika yina kele na kati-kati ya myongo, na mabulu, na bantadi mpe na bisika yina kele mpasi na kukuma. **3** Konso ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka kunda bambuma na bilanga, bantu ya Midyane, ya Amaleke mpe bantu yina vwandaka zinga na esete, bawu vwandaka kwiza nwanisa bantu ya Isayeli. **4** Bantu yango vwandaka sala kivwandu ya bawu pene-pene ya bantu ya Isayeli. Bawu vwandaka bebisa bambuma ya bilanga tii pene-pene ya Ngaza. Bawu vwandaka bika ata kima mosi ve ya kudya, kuna na Isayeli, ya vwanda mameme, bangombe mpe bambuluku. **5** Ntangu bantu yango vwandaka kwenda na mvita, bawu vwandaka nata bibulu ya bawu mpe bayinzo ya bawu ya lele. Bawu vwandaka mingi mutindu makonko. Bawu na basamo ya bawu vwandaka lutangu yina ba lendaka tanga ve. Bawu vwandaka kwiza na yinsi samu na kubebisa yawu. **6** Isayeli vwandaka lenda dyaka ve na mantwala ya Midyane. Na yina, bana ya Isayeli lookaka na sika ya Yave. **7** Ntangu bana ya Isayeli yawulaka na sika ya Yave samu na ba-Midyane, **8** Yave fidisaka mumbikudi na sika ya bantu ya Isayeli. Yandi tubaka na bawu: «Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Mu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti. Mu katulaka beno na yinsi yina beno vwandaka na bundongo. **9** Mu kuulaka beno na maboko ya bantu ya Ngipiti mpe na maboko ya bantu yina vwandaka nyokola beno. Mu bingisaka bawu na mantwala ya beno mpe mu pesaka beno yinsi ya bawu. **10** Mu tubaka na beno ti mu kele Yave, Nzambi ya beno. Beno kusadila ve banzambi ya ba-Amoli, bantu ya yinsi yina beno ke na kuzinga! Kasi beno wilaka munu ve!"» **11** Na manima, mbazi ya Yave kwizaka vwanda na yisi ya telembente, kuna na bwala ya Ofela. Telembente yango vwandaka ya Yowase, muntu ya dikanda ya Abyezele. Zedewone, mwana ya Yowase, vwandaka bula bambuma ya faline na kisika yina ba ke kamunaka bambuma ya vinu, samu ti ba-Midyane kutala yawu ve. **12** Mbazi ya Yave monikinaka Zedewone mpe tubaka na yandi: «Yave kele na nge, nge kinwani ya ngolo!» **13** Zedewone tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge, mfumu ya munu, kana Yave kele na beto, samu na yinki mambu nyonso yayi me kumina beto? Wapi

mambu yango ya ngitukulu yina bankooko ya beto vwandaka zonza na ntangu bawu vwandaka tuba: “Yave basisaka beto na yinsi ya Ngipiti.” Kasi na ntangu yayi, Yave me bika beto. Yandi me yekula beto na maboko ya bantu ya Midyane.» **14** Yave balukaka na sika ya Zedewone mpe tubaka: «Kwenda na ngolo yina ke na nge. Nge ke kuula Isayeli na maboko ya bantu ya Midyane. Ni munu ke na kufidisa nge.» **15** Kasi Zedewone tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge mfumu ya munu, wapi mutindu mu ke vuukisa Isayeli? Dikanda ya munu kele dikanda mosi ya mpamba na kati ya kifumba nyonso ya Manase. Ni munu me lutila mpe buntwenya na yinzo ya tata ya munu.» **16** Yave tubaka na yandi: «Mu ke vwanda na nge, mpe nge ke nunga ba-Midyane. Yawu ke vwanda mutindu ti nge me nwana kaka na muntu mosi.» **17** Zedewone tubaka: «Mulemvo ya nge, kana nge me lakisa munu bumbote ya nge, lakisa munu kidimbu yina ke talisa ti ya tsyelika ni nge ke na kuzonza na munu. **18** Mulemvo ya nge, kukwenda ntama ve tii na ntangu mu ke vutuka na sika ya nge. Mu ke natina nge munkayulu ya munu samu na kwiza tula yawu na mantwala ya nge.» Mbazi ya Yave vutulaka: «Mu ke vingila awa tii nge ke vutuka.» **19** Zedewone kwendaka mpe lambaka mwana ya nkombo. Yandi bakaka Efa mosi ya faline mpe yandi lambaka mampa yina kele ve na levule. Yandi tulaka mbisi na kati ya kitunga mpe tulaka supu na kati ya mbungu. Yandi nataka bima nyonso yina na mantwala ya mbazi ya Yave, kuna na yisi ya telembente. **20** Mbazi ya Nzambi tubaka na yandi: «Baka mbisi na mampa yina kele ve na levule, tula yawu na zulu ya ditadi ya nene mpe mwangisa supu na zulu ya yawu.» Zedewone salaka mutindu yina. **21** Mbazi ya Yave lambulaka yinti yina vwandaka na diboko ya yandi mpe nsongi ya yawu kwizaka botana na mbisi mpe mampa yina kele ve na levule. Tiya basikaka na zulu ya ditadi ya nene mpe yawu nyengisaka mbisi na mampa yina kele ve na levule. Na manima, mbazi zimbanaka na mantwala ya yandi. **22** Na yina, Zedewone bakulaka ti muntu yina vwandaka mbazi ya Yave mpe yandi tubaka: «Yave, Mfumu, mu me tala mbazi ya Yave, kizizi na kizizi!» **23** Kasi Yave tubaka na yandi: «Vwanda na kizunu! Kuvwanda ve na boma, nge ke kufwa ve.» **24** Zedewone yidikaka kiyokolo ya minkayulu ya Yave na kisika yina. Yandi pesaka kisika yango nkumbu «Yave ke pesaka kizunu.» Kiyokolo yina ya minkayulu ke ntete kuna na Ofela, bwala ya dikanda ya Abyezele tii bubu yayi. **25** Na mpimpa ya kilumbu yina, Yave tubaka na Zedewone: «Baka ngombe ya tata ya nge, baka mpe ngombe ya nkaka ya bamvula nsambwadi. Na manima, nge ke mwangisa kiyokolo ya minkayulu ya nzambi Baale, kiyokolo yina tata ya nge yidikaka. Mpe nge ke zenga dikunzi ya longo ya nzambi ya kento Asela, yina kele pene-pene. **26** Na manima, nge ke yidika na mbote nyonso kiyokolo ya minkayulu samu na Yave, Nzambi ya nge. Nge ke yidika yawu na zulu ya mwa mongo yayi. Nge ke baka ngombe ya zole mpe nge ke pesa yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka na zulu ya bankuni ya dikunzi ya longo ya nzambi ya kento Asela yina nge ke zenga.» **27** Zedewone soolaka bantu kumi na kati ya bisadi ya yandi, mpe yandi salaka mutindu Yave tubaka. Yandi salaka yawu na ntangu ve kasi na mpimpa, samu ti yandi vwandaka na boma ya bantu ya dikanda ya yandi mpe ya bantu ya mbanza. **28** Ntangu bantu ya mbanza vumbukaka na suka-suka, bawu talaka ti kiyokolo ya minkayulu ya nzambi Baale vwandaka ya kumwangana mpe dikunzi ya longo ya nzambi ya kento Asela, yina vwandaka pene-pene, vwandaka ya kuzengana. Ba talaka mpe ti ba vwandaka me yoka ngombe ya zole mutindu munkayulu na zulu ya kiyokolo ya nkaka ya minkayulu, yina ba vwandaka me yidika. **29** Bawu bandaka na kuyufula bawu na bawu mutindu yayi: «Nani me sala mambu yayi?» Bawu yufulaka, bawu sosaka na kuzaba, mpe bawu kwizaka bakula ti ni Zedewone, mwana ya Yowase salaka yawu. **30** Na yina, bantu ya mbanza tubaka na Yowase: «Basisa mwana ya nge, yandi fwana kufwa, samu ti yandi me mwangisa kiyokolo ya minkayulu ya nzambi Baale mpe yandi me zenga dikunzi ya longo ya nzambi ya kento Asela yina vwandaka pene-pene!» **31** Yowase tubaka na bantu nyonso yina vwandaka pene-pene ya yandi mutindu yayi: «Ya kele ni beno ke nwanina Baale? Ya kele ni beno ke vuukisa yandi? Konso muntu yina ke nwanina nzambi Baale, ba ke kufwa yandi ntete beto kuma mbasi na suka! Kana Baale kele Nzambi, yandi kukinwanina yandi mosi, samu ti ni kiyokolo ya minkayulu ya yandi ba me mwangisa!» **32** Kubanda kilumbu yina, ba pesaka Zedewone nkumbu Yelubaale, yawu zola kutuba «Baale kukinwanina yandi mosi», samu ti ni kiyokolo ya yandi ya minkayulu Zedewone me mwangisa. **33** Bantu nyonso ya Midyane, ya Amaleke mpe bantu yina ke zingaka na Esete, bawu vukanaka kisika mosi. Bawu sabukaka nzadi ya Yolodani mpe bawu salaka kivwandu ya bawu na mudimba ya Izeleele. **34** Mpeve ya Yave simbaka Zedewone. Yandi wakisaka muningu ya mpungi, samu na kubokila dikanda ya Abyezele na kwiza vwanda na manima ya yandi. **35** Yandi fidisaka bantumwa na ntoto nyonso ya Manase na kwenda bokila bantu ya Manase, samu ti bawu kwiza vwanda na manima ya yandi. Yandi fidisaka mpe bantumwa na ntoto ya Asele, ya Zabulone mpe ya Nefetali. Bawu mpe kwendaka bwabana bawu. **36** Zedewone tubaka na Nzambi: «Kana ni munu nge ke sadila, samu na kukuula Isayeli, **37** na yina, mu ke tanda mpusu ya kibulu yina ke ntete na mika ya yawu na kisika yina ba ke bulaka bambuma ya faline. Kana mu tala ti kaka ni mpusu me kuzwa kinoko, kasi bisika nyonso ya nkaka ke kaka ya kuyuma, mu ke zaba ti ni munu nge ke sadila, samu na kukuula Isayeli, mutindu nge tubaka yawu.» **38** Yawu salamaka mutindu yina. Kilumbu yina landaka, Zedewone vumbukaka na suka-suka. Yandi bakaka mpusu yango. Yandi kamunaka yawu mpe kopo ya muvimba fulukaka na maza. **39** Zedewone tubaka dyaka na Nzambi: «Mulemvo ya nge, kudasukila munu ve. Yayi ni mbala ya mansukina mu ke zonza. Mu zola kumeka dyaka na mpusu ya kibulu, mu zola ti kaka mpusu kuvwanda ya kuyuma, kasi ntoto vwanda ya kufuluka na kinoko bisika nyonso.» **40** Nzambi salaka mutindu yina na mpimpa yina. Kaka mpusu yina ya kibulu vwandaka ya kuyuma. Kasi ntoto fulukaka na kinoko bisika nyonso.

7 Na suka-suka, Yelu-Baale, yina ba ke bokilaka Zedewone, kintwadi na bantu nyonso yina vwandaka na yandi, bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu pene-pene ya mukelo ya Alode. Bantu ya Midyane salaka kivwandu ya bawu na node ya kivwandu ya Zedewone. Bawu salaka kivwandu ya bawu kubanda na mongo ya fyoti ya Mole tii na mudimba. **2** Yave tubaka na Zedewone: «Nkonga ya binwani yina kele na nge me lutila mingi. Mu ke yekula ve Midyane na maboko ya beno. Bantu ya Isayeli ke sala yinwa na kutuba ti beto me nunga na ngolo ya beto mosi. **3** Na ntangu yayi, zonza na nkonga ya binwani mutindu yayi: “Konso muntu yiya ke na boma mpe ke na kutekita, yandi katuka na kizunga ya myongo ya Ngalaade mpe yandi kwenda na yinzo ya yandi.”» Makumi zole na zole ya mafunda ya babakala vutukaka. Bayina bikanaka vwandaka na lutangu ya mafunda kumi. **4** Yave tubaka na Zedewone: «Nkonga ya binwani yayi kele kaka ya kulutila mingi! Nata bawu pene-pene ya maza mpe kuna mu ke soodila nge bayina ke kwenda na nge. Muntu yina mu ke tuba ti “yandi ke kwenda na nge”, ni yandi ke kwenda na nge. Muntu yina mu ke tuba

ti “yandi ke kwenda ve na nge”, yandi ke kwenda ve.» **5** Na yina, Zedewone nataka nkonga ya binwani pene-pene ya maza. Yave tubaka na Zedewone mutindu yayi: «Konso muntu yina ke kunwa maza na ludimi mutindu yimbwa, nge ke tula yandi na lweka. Konso muntu yina ke fukama samu na kunwa maza, nge ke tula yandi na lweka ya nkaka.» **6** Bayina vwandaka baka maza na maboko ya bawu samu na kunwa yawu, bawu vwandaka na lutangu ya bankama tatu. Ba ya nkaka nyonso vwandaka fukama samu na kunwa maza. **7** Yave tubaka na Zedewone: «Mu ke sadila bantu bankama tatu yayi yina me kunwa maza na ludimi, samu na kukuula beno. Mu ke sadila bawu samu na kuyekula bantu ya Midyane na maboko ya nge. Ba ya nkaka nyonso, bawu kuvutuka konso muntu na yinzo ya yandi.» **8** Nkama tatu ya babakala yina bikanaka na Zedewone bakaka bampungi mpe bima nyonso yina vwandaka na maboko ya bantu ya nkaka yina. Na manima, Zedewone vutulaka babakala nyonso ya Isayeli, konso muntu na yinzo ya yandi. Zedewone bikanaka kaka na babakala nkama tatu yina. Kivwandu ya bantu ya Midyane vwandaka na mudimba, na yisi ya kivwandu ya ba Zedewone. **9** Na mpimpa yina, Yave tubaka na Zedewone: «Vumbuka, kulumuka na kivwandu ya bantu ya Midyane. Mu me yekula bawu na maboko ya nge. **10** Kana nge ke na boma na kukwenda kuna na kivwandu, kwenda ntete na kisadi ya nge Pula. **11** Kuna, nge ke kuwa mambu yina bawu ke tuba mpe nge ke vwanda na kibakala. Kulumuka na kivwandu ya bawu.» Zedewone kwendaka na Pula, kisadi ya yandi. Bawu kumaka pene-pene ya kisika yina bantu ya Midyane vwandaka ya kukubama na mvita. **12** Bantu ya Midyane, bantu ya Amaleke mpe bantu yina ke zingaka na esete, bawu vwandaka mingi na kati ya mudimba. Bawu vwandaka mingi mutindu makonko. Lutangu ya basamo ya bawu vwandaka ya kulutila mutindu munyenge ya kumu ya mubu. **13** Ntangu Zedewone kumaka kuna, bakala mosi ya Midyane vwandaka zabisa mpangi ya yandi ndosi yina yandi lotaka. Bakala yango vwandaka tuba: «Mu me lota ndosi. Na kati ya ndosi, mu me tala dimpa mosi ya oloze ya kuyoka, yina vwandaka kwenda baluka-baluka na kivwandu ya bantu ya Midyane. Yawu me kuma tii na yinzo ya lele mpe yawu me tutana na yinzo. Yinzo me kubwa. Dimpa yango me mwangisa yinzo, mpe yinzo me mwangana.» **14** Mpangi ya yandi zabisaka yandi mutindu yayi: «Ya kele ni mbele ya mvita ya Zedewone, mwana ya Yowase, muntu ya Isayeli. Nzambi me yekula bantu ya Midyane mpe kivwandu ya bawu nyonso na maboko ya yandi.» **15** Na ntangu Zedewone kuwaka ndosi yina mpe mbangululu ya yawu, yandi fukamaka samu na kutonda Nzambi. Na manima, yandi vutukaka na kivwandu ya bantu ya Isayeli. Yandi tubaka: «Beno telama! Yave me yekula kivwandu nyonso ya Midyane na maboko ya beno!» **16** Zedewone kabulaka babakala bankama tatu na bankonga tatu. Yandi pesaka bawu nyonso bampungi na mayuki ya mpamba, na minda na kati ya mayuki yango. **17** Yandi tubaka na bawu: «Beno ke tala munu mpe beno ke sala mutindu munu. Na ntangu yina mu ke kuma pene-pene ya kivwandu ya bantu ya Midyane, beno ke sala mutindu mu ke sala. **18** Ntangu mu ke wakisa muningu ya mpungi, munu na bayina nyonso ke vwanda na munu, beno mpe ke wakisa muningu ya mpungi na balweka nyonso ya kivwandu ya bantu ya Midyane mpe beno ke tuba: “Samu na Yave mpe samu na Zedewone!”» **19** Zedewone, na nkama ya babakala yina vwandaka na yandi, kumaka pene-pene ya kivwandu ya bantu ya Midyane na kati-kati ya mpimpa. Bantu ya Midyane vwandaka me yingisa bantu ya nkaka samu na kukenga kivwandu. Zedewone, na bantu yina vwandaka na yandi, wakisaka muningu ya mpungi. Bawu pasulaka mayuki yina vwandaka na maboko ya bawu. **20** Na yina, bankonga nyonso tatu bandaka na kuwakisa muningu ya bampungi ya bawu, bawu pasulaka mpe mayuki ya bawu. Bawu simbaka minda na maboko ya lumoso mpe bampungi na maboko ya lubakala, samu na kuwakisa muningu ya bampungi. Na manima, bawu bandaka na kulooka: «Beto nwana samu na Yave mpe samu na Zedewone!» **21** Bawu vwandaka ya kutelama na balweka nyonso ya kivwandu ya bantu ya Midyane, konso muntu na kisika ya yandi. Bantu nyonso ya kivwandu ya Midyane bandaka na kukima mbangu. Bawu vwandaka looka na ngolo mpe bawu kimaka. **22** Ntangu bankama tatu ya babakala vwandaka wakisa muningu ya bampungi, Yave salaka ti, kuna na kivwandu nyonso ya bantu ya Midyane, bantu banda na kufwa bampangi bawu na bawu, na bambele ya mvita. Bantu nyonso kimaka tii na Bete-Sita, na lweka ya Selela tii na bandilu ya mbanza Abele-Mewola, pene-pene ya mbanza Tabate. **23** Bantu ya Isayeli vukanaka na bantu ya Nefetali, ya Asele, mpe na bantu nyonso ya Manase. Bawu landaka bantu ya Midyane. **24** Zedewone fidisaka bantumwa na kizunga nyonso ya myongo ya Efalayime, samu na kwenda tuba: «Beno kwenda bwabana bantu ya Midyane. Beno tekila na kubaka bisika nyonso yina ke na maza tii na kisika yina ba ke bokilaka Bete-Bala mpe bisika yina bantu ke sabukilaka nzadi ya Yolodani.» Babakala nyonso ya Efalayime vukanaka mpe bawu bakaka bisika nyonso yina ke na maza mpe bisika yina bantu ke sabukilaka nzadi ya Yolodani tii na Bate-Bala. **25** Bawu bwilaka Olebe mpe Zebe, bamfumu zole ya Midyane. Ba kufwaka Olebe, kuna na ditadi ya nene yina ba ke bokilaka Olebe. Ba kufwaka mpe Zebe na kisika ya Zebe, kisika yina ba ke kamunaka bambuma ya vinu. Bawu landaka bantu ya Midyane. Bawu nataka na sika ya Zedewone, yintu ya Olebe mpe yintu ya Zebe, kuna na lweka ya nkaka ya Yolodani.

8 Bantu ya Efalayime tubaka na Zedewone: «Samu na yinki nge me sala beto mambu ya mutindu yayi mpe samu na yinki nge bokilaka beto ve ntangu, nge kwendaka nwanisa bantu ya Midyane?» Bawu swanaka mingi na yandi. **2** Zedewone tubaka na bawu: «Wapi dyambu ya ngitukulu yina mu me sala, yina ba lenda fwanikisa na yina beno me sala? Dyambu yina beno bantu ya Efalayime me sala, ata ti yawu kele fyoti, yawu me lutila mingi na dyambu yina dikanda ya Abyezele me sala. **3** Ni na maboko ya beno Nzambi me yekula Olebe mpe Zebe, bamfumu ya Midyane. Wapi dyambu yina mu me sala, yina ba lenda fwanikisa na yina beno me sala?» Ntangu Zedewone tubaka mutindu yina, nkele yina ba vwandaka na yawu, samu na Zedewone manisaka. **4** Zedewone kumaka na nzadi ya Yolodani, yandi na babakala bankama tatu yina vwandaka na yandi. Bawu sabukaka nzadi. Bawu vwandaka ya kulemba, kasi bawu tatamanaka na kwendaka landa bambeni ya bawu. **5** Zedewone kumaka na mbanza Sukote, yandi tubaka na bantu ya Sukote mutindu yayi: «Mulemvo ya beno, beno pesa bantu yina kele na munu mwa mampa, samu ti bawu me lemba. Mu ke na kulanda Zeba mpe Salemuna, bantinu ya Midyane.» **6** Bamfumu ya Sukote vutulaka: «Nge me bwila yimeni Zeba mpe Salemuna, samu ti beto pesa binwani ya nge mampa?» **7** Na yina, Zedewone tubaka: «Ntangu Yave ke yekula Zeba mpe Salemuna na maboko ya munu, mu ke kwiza bula beno na bayinti ya basende yina ke vwandaka na yinsi ya kuyuma. Mu ke kwiza bula beno bikoti ya bansende.» **8** Zedewone katukaka kuna, yandi kwendaka na mbanza Penwele. Yandi salaka na bantu ya Penwele ndombolo mosi, yina yandi salaka na bantu ya mbanza Sukote. Bantu ya Penwele pesaka yandi mvutu, mutindu mvutu yina pesaka yandi bantu ya Sukote. **9**

Yandi tubaka mpe na bantu ya mbanza Penwele mutindu yayi: «Ntangu mu ke vutuka awa, na manima ya kununga mvita, mu ke mwangisa yinzo ya beno yayi, ya mutela ya yinda.» **10** Zeba mpe Salemuna vwandaka kuna na Kalekole, na bankonga ya bawu ya binwani. Bawu vwandaka keba ve mafunda kumi na tanu ya babakala, bayina bikanaka na kati ya binwani nyonso ya bantu ya esete. Binwani yina kufwaka vwandaka nkama na makumi zole ya mafunda ya babakala, bayina zabaka na kunwana na mbele ya mvita. **11** Zedewone lutilaka na nzila ya bantu yina ke zingaka na bayinzo ya lele, na esete ya Noba mpe Yongebowa. Yandi nungaka bankonga yango ya binwani, bayina vwandaka banza ti bawu kele na kati ya lukengolo ya mbote. **12** Zeba mpe Salemuna kimaka. Zedewone landaka bawu. Yandi bwilaka Zeba mpe Salemuna, bantinu zole ya Midyane. Yandi salaka ti, mvwanzi kukota na kati ya binwani nyonso ya bawu. **13** Na manima ya mvita, Zedewone, mwana ya Yowase vutukaka ya yandi. Yandi vutukilaka na nzila yina ke kwendaka na Elese. **14** Zedewone bwilaka ntwenya mosi ya mbanza Sukote. Zedewone pesaka yandi byuvu mpe ntwenya yango sonikinaka yandi bankumbu ya bamfumu mpe ya bakuluntu ya mbanza Sukote. Bawu vwandaka babakala makumi nsambwadi na nsambwadi. **15** Na manima, Zedewone kwendaka tala bantu ya mbaza Sukote mpe yandi tubaka na bawu: «Beno tala Zeba na Salemuna! Ni samu na bawu beno vwandaka finga munu na kutuba ti “Nge me bwila yimeni Zeba na Salemuna, samu ti beto pesa mampa na bantu ya nge yina me lemba?”» **16** Yandi bakaka bakuluntu ya mbanza mpe yandi bulaka bawu na bayinti ya basende yina ke vwandaka na yinsi ya kuyuma mpe na bikoti ya bansende, samu na kusemba bantu ya Sukote. **17** Zedewone mwangisaka mpe yinzo ya mutela ya yinda ya mbanza Penwele. Yandi kufwaka bantu ya mbanza yina. **18** Yandi yufulaka Zeba mpe Salemuna: «Babakala yina beno kufwaka kuna na Tabole, bawu vwandaka wapi mutindu?» Bawu vutulaka: «Bawu vwandaka mutindu nge, bawu vwandaka mutindu bana ya bantinu!» **19** Zedewone tubaka: «Ya vwandaka bampangi ya munu, munu na bawu kele mama mosi! Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, kana beno bikaka bawu moyo, mu zolaka kufwa beno ve!» **20** Na manima, Zedewone tubaka na Yetele, mwana ya yandi ya ntete: «Telama, kufwa bawu!» Kasi ntwenya basisaka ve mbele ya yandi ya mvita. Yandi vwandaka na boma, samu ti yandi vwandaka ntete mwana ya fyoti. **21** Zeba mpe Salemuna tubaka na Zedewone: «Kufwa beto nge mosi, samu ti kaka muntu ya ngolo lenda kusala yawu.» Na yina, Zedewone kufwaka Zeba na Salemuna. Yandi bakaka bampanga yina vwandaka na balaka ya basamo ya bawu. Bampanga yango vwandaka na kidimbu ya ngonda ya kuzengana. **22** Na manima ya mambu yina lutaka, bantu ya Isayeli tubaka na Zedewone: «Yala beto, na manima ya nge mwana ya nge ke yala beto, mutekolo ya nge mpe ke yala beto, samu ti nge me kuula beto na maboko ya bantu ya Midyane.» **23** Zedewone tubaka na bawu: «Munu ve ke yala beno, ya vwanda munu to mwana ya munu. Ni Yave ke yala beno.» **24** Zedewone tubaka dyaka na bawu: «Mu ke lomba beno kima mosi: Konso muntu kupesa munu mulunga mosi ya wolo, yina yandi me baka na kati ya kimvwama, yina yandi me kuzwa na sika ya bambeni.» Na kutala mbote, bantu ya Midyane vwandaka na milunga ya wolo, samu ti, bawu vwandaka bantu ya dikanda ya Isemayele. **25** Bawu vutulaka: «Beto ke pesa nge yawu na kyese nyonso!» Mpe kuna, bawu tandaka kiyunga. Konso muntu na kati ya bawu losaka mulunga ya yandi na zulu ya yawu. **26** Milunga ya wolo yina Zedewone lombaka salaka bakilo makumi zole. Ba bwelaka mpe bampanga, binzembele, mpe binkuti ya mbwaki, yina vwandaka lwata bantinu ya Midyane, kubwela bampanga yina vwandaka na balaka ya basamo ya bawu. **27** Na wolo yina, Zedewone yidikaka Efode mosi. Yandi tulaka yawu na kati ya mbanza ya yandi, kuna na Ofela. Kuna, bantu nyonso ya Isayeli bandaka na kusambila yawu. Efode yango kumaka mutambu samu na Zedewone mpe samu na dikanda ya yandi. **28** Bantu ya Midyane kubwaka na yisi ya lutumu ya bantu ya Isayeli. Bawu lendaka dyaka ve na kununga bantu ya Isayeli. Yinsi vwandaka na kizunu bamvula makumi yiya, na ntangu ya Zedewone. **29** Yelubaale, mwana ya Yowase vutukaka na yinzo ya yandi. **30** Zedewone vwandaka na bana makumi nsambwadi, bana yina yandi butaka, samu ti yandi vwandaka na bakento mingi. **31** Kento ya yandi ya nkaka yina vwandaka zinga na Sekeme butilaka yandi mwana mosi ya bakala, yina ba pesaka nkumbu Abimeleke. **32** Zedewone, mwana ya Yowase kufwaka. Yandi lutisaka bamvula mingi ya kyese na buboba ya yandi. Ba tulaka yandi na ndyamu ya tata ya yandi Yowase, kuna na Ofela, bwala ya bantu ya dikanda ya Abyezele. **33** Na manima ya lufwa ya Zedewone, bana ya Isayeli bandaka dyaka na kusambila banzambi Baale. Bawu bakilaka Baale-Belite mutindu nzambi ya bawu. **34** Bana ya Isayeli bambukila ve moyo na Yave, Nzambi ya bawu. Nzambi yina kuulaka bawu na maboko ya bambeni ya bawu nyonso, yina vwandaka zunga bawu. **35** Bawu vwandaka ve ya kukwikama na dikanda ya Zedewone, Zedewone yina ba ke bokilaka Yelubaale, ata ti yandi salaka mambu ya mbote na Isayeli.

9 Abimeleke, mwana ya Yelubaale kwendaka na mbanza Sekeme, na sika ya bamama-nkazi ya yandi mpe na bantu nyonso ya dikanda ya mama ya yandi, samu na kusolola na bawu. Yandi tubaka na bawu: **2** «Mulemvo ya beno, beno kwenda yufula bamfumu nyonso ya mbanza Sekeme: “Yinki kele mbote samu na beno, beno ke na kutala ti, yawu kele mbote ti, babakala makumi nsambwadi, bayina kele bawu nyonso bana ya Yelubaale, bawu kuyala beno, to kaka muntu mosi kuyala beno? Beno zimbana ve ti, mu kele muntu ya beno.”» **3** Bamama-nkazi ya Abimeleke kwendaka tuba mambu nyonso, yina yandi zonzaka na sika ya bamfumu nyonso ya mbanza Sekeme. Bawu tulaka ntima na yandi mpe bawu vwandaka tuba: «Yandi kele mpangi ya beto.» **4** Ba pesaka yandi makumi nsambwadi ya mbongo ya bisengo, yina katukaka na yinzo ya nzambi, Baale-Belite. Na mbongo yina, Abimeleke futaka bantu ya mpamba mpe bantu ya muvusu samu ti, ba kwenda na yandi. **5** Na manima, yandi kwendaka na yinzo ya tata ya yandi, kuna na Ofela. Yandi kufwaka bampangi ya yandi, bana ya Yelubaale kaka na kisika mosi, na zulu ya ditadi ya nene. Bawu vwandaka makumi nsambwadi. Kaka ni Yotame vuukaka, Yotame mwana ya Yelubaale ya kulutila ntwenya, samu ti yandi kwendaka bumbama. **6** Bamfumu nyonso ya mbanza Sekeme mpe bantu nyonso ya Bete-Milo, bawu vukanaka, samu na kwenda byeka Abimeleke mutindu ntinu, kuna na kisika yina kele pene-pene ya telembente ya Sekeme, pene-pene ya ditadi yina ba telemisaka mutindu kidimbu. **7** Ba zabisaka mambu yina na Yotame. Na yina, yandi kwendaka telama na nsongi ya mongo ya Ngalizime. Yandi bandaka na kulooka na sika ya bawu na ngolo nyonso, mutindu yayi: «Beno bamfumu ya mbanza Sekeme, beno kuwa munu, Nzambi mpe ke kuwa beno! **8** «Kilumbu mosi, bayinti kwendaka byeka ntinu ya bawu. Bawu tubaka na yinti ya Olive: “Vwanda ntinu ya beto!”» **9** Kasi yinti ya Olive vutulaka: «Beno zola ti mu bika na kupesaka mafuta, yina banzambi mpe bantu ke pesilaka munu masiika? Beno zola ti mu bika yawu, samu na kwendaka yala bayinti ya nkaka?» **10** Na yina, bayinti tubaka na

yinti ya fike: «Nge, kwiza, nge vwanda ntinu ya beto!» **11** Yinti ya fike vutulaka: «Beno zola ti mu bika na kubutaka bambuma ya munu ya kitoko mpe ya mbote, samu na kwendaka yala bayinti ya nkaka?» **12** Na manima, bayinti tubaka na yinti ya vinu: «Nge, kwiza, nge vwanda ntinu ya beto!» **13** Kasi yinti ya vinu vutulaka: «Beno zola ti mu bika na kupesaka malafu yina ke yangidikaka banzambi mpe bantu, samu na kwendaka yala bayinti ya nkaka?» **14** Na yina, bayinti nyonso tubaka na divunda ya bansende: «Nge, kwiza, nge vwanda ntinu ya beto!» **15** Kasi divunda ya bansende vutulaka na bawu: «Kana ya kele ya tsyelika ti, beno zola kubyeka munu, samu ti mu vwanda ntinu ya beno, beno kwiza bumbama na yisi ya mpewo ya munu. Kana ve, tiya ke basika na divunda ya bansende mpe yawu ke yoka bayinti ya sedele ya Libane!» **16** Yotame tubaka dyaka: «Beno me sala ti, Abimeleke kuvwanda ntinu ya beno. Beno me sala yawu na ntima mosi mpe na butsyelika nyonso? Ya kele dyambu ya mbote beno me sala na Yelubaale mpe na dikanda ya yandi? Beno me sala yandi dyambu ya mbote mutindu ya me lunga na yandi? **17** Tata ya munu nwanaka samu na beno. Yandi yekulaka luzinga ya yandi na mvita. Yandi kuulaka beno na maboko ya bantu ya Midyane. **18** Kasi bubu yayi, beno me telemina dikanda ya tata ya munu. Beno me kufwa makumi nsambwadi ya bana na yandi na kisika mosi, na zulu ya ditadi ya nene. Mpe Abimeleke, mwana yina yandi butaka na kisadi ya yandi ya kento, beno me byeka yandi ntinu, samu ti yandi kuyala bamfumu ya mbanza Sekeme, samu ti yandi kele mpangi ya beno. **19** Dyambu yina beno me yidika na Yelubaale mpe dikanda ya yandi bubu yayi, kana beno me sala yawu na ntima mosi mpe na butsyelika nyonso, bika ti Abimeleke kuyangidika beno, beno mpe kuyangidika yandi. **20** Kana ve, tiya ke basika na Abimeleke mpe yawu ke yoka bamfumu ya mbanza Sekeme na bantu ya Bete-Milo. Mpe tiya ke basika na bamfumu ya mbanza Sekeme na bantu ya Bete-Milo mpe yawu ke yoka Abimeleke.» **21** Yotame katukaka kuna mpe yandi kimaka ya yandi. Yandi kwendaka zinga na kisika yina ba ke bokilaka Beela, ntama na Abimeleke, mpangi ya yandi. **22** Abimeleke yalaka Isayeli bamvula tatu. **23** Na manima, Nzambi fidisaka mpeve ya yimbi na kati-kati ya Abimeleke na bamfumu ya mbanza Sekeme, mpe bamfumu ya Sekeme balukilaka Abimeleke. **24** Na yina, bawu futaka yimbi yina bawu salaka na lufwa ya makumi nsambwadi ya bana ya Yelubaale. Abimeleke mpangi ya bawu futaka, samu na kufwa yina yandi kufwaka bawu. Bamfumu ya mbanza Sekeme futaka samu na lusalusu yina bawu pesaka Abimeleke na kufwa bampangi ya yandi. **25** Samu na kukwamisa Abimeleke, bamfumu ya mbanza Sekeme tulaka bantu na bansongi ya myongo. Bantu yango vwandaka botola bima ya bayina nyonso vwandaka luta pene-pene ya bawu na nzila yina. Ba zabisaka mambu yina na Abimeleke. **26** Kilumbu mosi, Ngaale, mwana ya Ebede kwizaka na bampangi ya yandi. Bawu kwizaka vwanda na Sekeme. Bamfumu ya mbanza Sekeme tulaka kivuvu ya yandi na bawu. **27** Bawu vwandaka kwenda na bilanga ya bawu, kubukaka bambuma ya bawu ya vinu mpe kukamunaka yawu. Bawu vwandaka sala bafeti na yinzo ya Nzambi ya bawu. Bawu vwandaka kudya mpe kunwa. Bawu bandaka na kusiinga Abimeleke. **28** Ngaale, mwana ya Ebede tubaka: «Abimeleke ni nani? Beto kele ba nani awa na Sekeme? Yandi Abimeleke, yandi kele ve mwana ya Yelubaale? Zebule kele ve kilandi ya yandi? Beno sadila bantu ya Amole, Amole, muntu yina vwandaka ya ntete na kutunga na mbanza yayi. Samu na yinki beto fwana kuvwanda na yisi ya lutumu ya Abimeleke? **29** Kana ni mu vwandaka mfumu ya bantu yayi, mu zolaka katula Abimeleke.» Mpe yandi vwandaka tuba, samu na Abimeleke: «Bongisa binwani ya nge, kwiza nwana mvita!» **30** Zebule, mfumu ya mbanza Sekeme kuwaka mambu yina Ngaale, mwana ya Ebede tubaka. Na yina, yandi dasukaka. **31** Yandi fidisaka bantumwa na mansweki na sika ya Abimeleke, samu na kutuba na yandi mutindu yayi: «Ngaale, mwana ya Ebede na bampangi ya yandi, bawu kwizaka vwanda na mbanza Sekeme. Mpe bawu ke na kusala ti, bantu ya mbanza kubalukila nge. **32** Na yina, nge fwana kwenda na mpimpa ya bubu yayi, nge na nkonga ya bantu yina kele na nge, beno kwenda bumbama na matiti. **33** Mbasi, ntangu bwisi ke kutsya, beno ke telama na suka-suka mpe beno kotila bawu na mbanza. Ntangu Ngaale na nkonga ya bantu ya yandi ke kwiza bwabana beno, nge ke sala bawu mutindu nge zola.» **34** Abimeleke na nkonga nyonso ya binwani yina vwandaka na yandi telamaka na mpimpa mpe bawu kwendaka bumbama na matiti, pene-pene ya mbanza Sekeme. Bawu kabukaka na bankonga yiya. **35** Ngaale, mwana ya Ebede kwendaka takama na nkotolo ya mwelo ya mbanza. Na mbala mosi, Abimeleke na nkonga nyonso ya bantu ya yandi basikaka na kisika, yina bawu vwandaka ya kubumbama. **36** Ntangu Ngaale talaka nkonga ya bantu, yandi tubaka na Zebule: «Ya kele na nkonga ya bantu ke na kukulumuka na zulu ya myongo.» Zebule tubaka na yandi: «Ve, ya kele mpewo ya myongo yina nge ke na kutala mutindu bantu.» **37** Ngaale tubaka dyaka: «Tala, ya kele nkonga ya bantu yina ke na kukulumuka na mongo ya kati-kati. Mukangu ya nkaka ke na kukwizila na nzila ya telembente ya Bantu ya Bampandu.» **38** Zebule vutulaka na yandi: «Wapi sika beto me kuma na mambu ya mbote yina nge vwandaka zonza? Nge vwandaka tuba mutindu yayi: “Abimeleke ni nani, samu ti beto vwanda na yisi ya lutumu ya yandi?” Bantu yango yina nge vwandaka safula, ni bawu yayi ve? Ntangu yayi, kwenda! Ntangu me lunga ya kwenda nwana na yandi!» **39** Na yina, Ngaale kwendaka, yandi vwandaka na mantwala ya bamfumu ya mbanza Sekeme. Yandi nwanaka muzingu na Abimeleke. **40** Abimeleke landaka Ngaale mpe Ngaale kimaka yandi. Bantu mingi vwandaka kwenda kufwa tii na nkotolo ya mwelo ya mbanza. **41** Abimeleke kwendaka zinga kuna na Aluma. Mpe Zebule bingisaka Ngaale na bampangi ya yandi na mbanza Sekeme. Bawu lendaka dyaka ve na kuzinga na Sekeme. **42** Kilumbu yina landaka, bantu ya mbanza Sekeme kubamaka na kukwenda na bilanga. Ba zabisaka yawu na Abimeleke. **43** Na yina, yandi bakaka nkonga ya bantu ya yandi. Yandi kabulaka yawu na bandambu tatu mpe bawu kwendaka bumbama na matiti. Ntangu bawu talaka bantu vwandaka basika na mbanza, bawu nwanisaka bantu ya mbanza mpe bawu kufwaka bawu. **44** Abimeleke na ndambu ya bantu yina vwandaka na yandi kwendaka vwanda na nkotolo ya mwelo ya mbanza. Bandambu zole ya nkaka kwendaka nwanisa bantu nyonso yina vwandaka na bilanga mpe bawu kufwaka bawu. **45** Abimeleke nwanisaka mbanza yina kilumbu ya muvimba. Yandi bakaka mbanza yango mpe yandi kufwaka bantu yina vwandaka zinga kuna. Na manima, yandi mwangisaka mbanza mpe yandi mwangisaka yawu mungwa. **46** Ya vwandaka na yinzo mosi ya mutela ya yinda, ya kutungama na bibaka ya lukengolo, pene-pene ya mbanza Sekeme. Ntangu bamfumu nyonso ya yinzo yango kuwaka bansangu yina, bawu kwendaka bumbama na kati ya ntadi ya yinzo ya nzambi Baale-Belite. **47** Ba zabisaka na Abimeleke ti, bamfumu nyonso ya yinzo ya mutela ya yinda ya mbanza Sekeme kwendaka yonzama kuna. **48** Na yina, Abimeleke na nkonga nyonso ya bantu ya yandi, kwendaka na mongo Salemone. Yandi bakaka soka, yandi zengaka kintala ya yinti, mpe yandi tulaka yawu na digembo ya yandi. Yandi tubaka

na nkonga ya bantu yina vwandaka na yandi: «Beno me tala mutindu munu me sala? Beno mpe beno sala mutindu mosi. Beno sala mbangu!» **49** Konso muntu ya nkonga kwendaka zenga kintala mosi ya yinti mpe bawu landaka Abimeleke. Bawu kwendaka tula bintala yango na ntadi yina mpe bawu tulaka yawu tiya. Bawu yokaka ntadi na bantu yina vwandaka na kati. Ni mutindu yina bantu nyonso ya yinzo ya mutela ya yinda ya mbanza Sekeme kufwaka. Bawu vwandaka keba ve funda ya bantu, bakento na babakala. **50** Na manima, Abimeleke kwendaka nwanisa bantu ya mbanza Tebese. Yandi kwendaka zunga mbanza, samu na kubotola yawu. Mpe yandi bakaka yawu. **51** Na kati-kati ya mbanza yina, ya vwandaka na yinzo ya mutela ya yinda ya kutungama na bibaka ya lukengolo, bawu nyonso kimaka kuna, bakento na babakala mpe bamfumu ya mbanza. Bawu kangaka myelo nyonso. Bawu kwendaka vwanda na zulu ya muludi ya kuyalumuka. **52** Abimeleke kwendaka tii na yinzo yango ya mutela ya yinda, samu na kunwanisa bawu. Yandi belamaka tii na mwelo, samu na kutula yawu tiya. **53** Kasi kento mosi losilaka Abimeleke ditadi yina ba ke nikinaka bambuma. Mpe yandi lwalaka mputa ya nene na yintu. **54** Abimeleke bokilaka na nswalu nyonso ntwenya yina ke nataka binwanunu ya yandi mpe yandi tubaka na yandi: «Baka mbele ya nge ya mvita mpe kufwa munu, samu ti ba tuba ve mutindu yayi: “Ni kento kufwaka yandi.”» Ntwenya yango kotisaka yandi mbele ya mvita mpe Abimeleke kufwaka. **55** Ntangu bantu ya Isayeli talaka ti, Abimeleke me kufwa, konso muntu vutukaka na yinzo ya yandi. **56** Ni mutindu yina, Nzambi futisaka Abimeleke yimbi yina yandi salaka na tata ya yandi, na kufwa yina yandi kufwaka bampangi makumi nsambwadi. **57** Nzambi futisaka mpe bantu ya mbanza Sekeme, yimbi nyonso yina bawu salaka. Ni mutindu yina salamaka bansiingulu yina zonzaka Yotame, mwana ya Yelubaale.

10 Na manima ya Abimeleke, ni Tola telamaka na kukuula Isayeli. Tola vwandaka mwana ya Puwa mpe mutekolo ya Dodo. Tola vwandaka muntu ya kifumba ya Isakale. Yandi vwandaka zinga na Samile, na kizunga ya myongo ya Efalayime. **2** Yandi vwandaka kikuudi na Isayeli bamvula makumi zole na tatu. Na manima, yandi kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na Samile. **3** Na manima ya Tola, ni Yayile muntu ya Ngalaade yinganaka. Yandi vwandaka kikuudi na Isayeli, bamvula makumi zole na zole. **4** Yayile vwandaka na bana makumi tatu ya babakala, bawu vwandaka tambula na zulu ya bana ya bambuluku makumi tatu. Bawu vwandaka mpe na bambanza makumi tatu kuna na kizunga ya Ngalaade. Tii bubu yayi, bambanza yina ba ke bokilaka yawu bambanza ya Yayile. **5** Na manima, Yayile kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na Kamone. **6** Bantu ya Isayeli vutukilaka dyaka na kusala yimbi na mantwala ya Yave. Bawu bandaka na kusambila banzambi Baale mpe banzambi ya kento Asetalete, banzambi ya Alame, banzambi ya Sidone, banzambi ya Mowabe, banzambi ya ba-Amoni mpe banzambi ya ba-Filiseti. Bawu mangaka Yave mpe bawu bikaka na kusadila yandi. **7** Na yina, Yave dasukilaka Isayeli. Yandi yekulaka bawu na maboko ya ba-Filiseti mpe ba-Amoni. **8** Ba-Filiseti na Ba-Amoni nyokolaka mpe kwamisaka bana ya Isayeli na mvula yina. Bamvula kumi na nana, bawu nyokolaka mpe kwamisaka bana nyonso ya Isayeli, yina vwandaka zinga na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na yinsi ya ba-Amoli, kuna na kizunga ya Ngalaade. **9** Ba-Amoni sabukaka nzadi ya Yolodani, samu na kunwanisa bantu ya Yuda, bantu ya Bezame mpe dikanda ya Efalayime. Isayeli talaka mpasi ya kulutila. **10** Bana ya Isayeli lookaka na sika ya Yave na kutuba: «Beto me sala masumu na ntadisi ya nge. Beto me manga Nzambi ya beto mpe beto me sadila banzambi Baale.» **11** Yave tubaka na bana ya Isayeli: «Ntangu bantu ya Ngipiti, Ba-Amoli, Ba-Amoni, Ba-Filiseti, **12** Ba-Sidone, Ba-Amaleke, Ba-Mawone vwandaka nyokola beno, beno lookaka na sika ya munu. Mu kuulaka beno ve na maboko ya bawu? **13** Kasi beno, beno me manga munu. Beno me sadila ya beno banzambi ya nkaka. Ni yawu yina, mu ke kuula dyaka ve beno! **14** Beno kwenda yawula na sika ya banzambi yina beno me soola! Bawu, ba kwiza vuukisa beno na kati ya bampasi ya beno!» **15** Na yina, bantu ya Isayeli tubaka na Yave: «Beto me sala masumu. Sala beto mutindu nge zola, kasi mulemvo ya nge, kuula beto bubu yayi.» **16** Bawu katulaka banzambi ya nzenza na kati-kati ya bawu mpe bawu bandaka dyaka na kusadila Yave. Yave talaka bawu kyadi, samu na kunyokola yina ba vwandaka nyokola Isayeli. **17** Ba-Amoni vukanaka samu na mvita. Bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu, kuna na Ngalaade. Bana ya Isayeli mpe yonzamaka samu na mvita. Bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu, kuna na Misepa. **18** Na yina, bantu ya Ngalaade na bamfumu ya bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani ke banda na kunwanisa ba-Amoni? Muntu yina ke sala yawu, ni yandi ke vwanda mfumu ya bantu nyonso ya Ngalaade.»

11 Zefete mu-Ngalaade vwandaka kinwani mosi ya ngolo. Yandi vwandaka mwana ya kento mosi, yina vwandaka sala kindumba. Tata yina butaka yandi ni Ngalaade. **2** Kento ya Ngalaade butilaka yandi bana ya babakala. Ntangu bana yango kulaka, bawu bingisaka Zefete. Bawu tubaka na yandi: «Nge ke kuzwa ve kikunku na kati ya mvwilu ya tata ya beto, samu ti yandi butaka nge na kento ya nkaka.» **3** Zefete katukaka kuna samu na kukima bampangi ya yandi. Yandi kwendaka zinga na yinsi yina ba ke bokilaka Tobe. Bantu ya mpamba-mpamba kwizaka vukana na Zefete. Bawu vwandaka kwenda nwana na yandi. **4** Na manima ya mwa ntangu, Ba-Amoni kwizaka nwanisa Isayeli. **5** Ntangu Ba-Amoni vwandaka nwanisa Isayeli, bakuluntu ya Ngalaade kwendaka na yinsi ya Tobe, samu na kwenda bokila Zefete. **6** Bawu tubaka na Zefete: «Kwiza vwanda mfumu ya binwani ya beto. Beto ke nwana mvita na Ba-Amoni.» **7** Kasi Zefete vutulaka na bakuluntu ya Ngalaade mutindu yayi: «Ni beno ve yinaka munu mpe bingisaka munu na yinzo ya tata ya munu? Samu na yinki beno me kwiza na sika ya munu, na ntangu yayi, yina beno me kuma na mpasi?» **8** Bakuluntu ya Ngalaade tubaka na Zefete: «Ni samu na yawu beto me kwiza na sika ya nge bubu yayi. Beto zola ti, nge vwanda na beto, nge nwanisa Ba-Amoni, nge vwanda mfumu ya beto mpe mfumu ya bantu nyonso ya Ngalaade.» **9** Zefete tubaka na bakuluntu ya Ngalaade: «Kana beno vutula munu, samu ti mu kwenda nwanisa Ba-Amoni, mpe kana Yave sala ti, mu nunga bawu, ni munu ke vwanda mfumu ya beno.» **10** Bakuluntu ya Ngalaade vutulaka na Zefete: «Kana beto sala ve mutindu nge me tuba, bika ti Yave kuvwanda mbangi ya beto na nge.» **11** Na manima, Zefete kwendaka na bakuluntu ya Ngalaade. Bantu ya Ngalaade tulaka yandi mfumu ya bawu mpe mfumu ya binwani ya bawu. Kuna na Misepa, Zefete tubaka na mantwala ya Yave mambu nyonso yina bawu wisanaka. **12** Zefete fidisaka bantumwa na sika ya ntinu ya Ba-Amoni na kwenda tuba na yandi mutindu yayi: «Wapi mambu beto na nge, samu ti nge kwiza na sika ya munu, samu na kwiza nwanisa yinsi ya munu?» **13** Ntinu ya Ba-Amoni vutula na bantumwa ya Zefete mutindu yayi: «Ntangu yina Isayeli katukaka na Ngipiti, yandi kwizaka baka yinsi ya munu, kubanda na mudimba ya Alenone tii na muzumba ya

Yaboke, tii na nzadi ya Yolodani. Ntangu yayi, vutula munu yawu na kizunu nyonso.» **14** Zefete fidisaka dyaka bantumwa na sika ya ntinu ya Ba-Amoni. **15** Bawu kwendaka zonza na yandi: «Zefete me tuba mutindu yayi: "Bantu ya Isayeli bakaka ve yinsi ya Mowabe to yinsi ya ba-Amoni". **16** Ya tsyelika, ntangu bantu ya Isayeli basikaka na Ngipiti, bawu tambulaka na yinsi ya kuyuma tii na mubu ya batwandu, mpe yandi kumaka kuna na Kadese. **17** Kuna, bantu ya Isayeli fidisaka bantumwa na sika ya ntinu ya Edome na kutuba ti mulemvo ya nge, pesa beto muswa ya kulutila na yinsi ya nge. Kasi ntinu ya Edome mangaka. Bantu ya Isayeli fidisaka mpe bantumwa na sika ya ntinu ya Mowabe, yandi mpe yandi mangaka. Na yina, bantu ya Isayeli vwandaka kaka kuna na Kadese. **18** Na manima, bantu ya Isayeli bandaka dyaka na kutambula na yinsi ya kuyuma. Bawu lutilaka na manima ya Edome mpe Mowabe. Bawu kumaka na esete ya yinsi ya Mowabe. Bawu salaka kivwandu ya bawu na lweka ya nkaka ya muzumba ya Alenone, kasi bawu kotaka ve na yinsi ya Mowabe. Samu ti ni muzumba ya Alenone kele ndilu ya Mowabe. **19** Bantu ya Isayeli fidisaka bantumwa na sika ya Siwone, ntinu ya Ba-Amoli, yina vwanda yala kuna na Esebone, bantu ya Isayeli tubaka na yandi: "Mulemvo ya nge, pesa beto muswa ya kulutila na yinsi ya nge, samu ti beto kwenda na kisika yina beto ke na kukwenda." **20** Kasi Siwone talaka ti ya kele mbote ve ti, bantu ya Isayeli kulutila na yinsi ya yandi. Yandi kutikisaka binwani ya yandi nyonso. Bawu salaka kivwandu ya bawu kuna na Yasa, mpe bawu nwanisaka bantu ya Isayeli. **21** Yave, Nzambi ya Isayeli yekulaka Siwone na binwani ya yandi nyonso na maboko ya bantu ya Isayeli mpe bantu ya Isayeli nungaka bawu. Bantu ya Isayeli bakaka yinsi nyonso, kisika vwandaka zinga Ba-Amoli. **22** Isayeli bakaka kizunga nyonso ya ba-Amoli kubanda na mudimba ya Alenone tii na muzumba ya Yaboke, mpe kubanda na yinsi ya kuyuma tii na nzadi ya Yolodani. **23** Ni Yave, Nzambi ya Isayeli salaka ti bantu ya Isayeli, yina kele bantu ya yandi kubaka yinsi ya Ba-Amoli. Nge zola kubaka dyaka yawu na maboko ya bantu ya Isayeli? **24** Kemose, nzambi ya nge me pesa nge mvwilu, mpe nge me baka yawu samu ti, yawu kuvwanda mvwilu ya nge. Kasi beto, samu na yinki beto lenda baka ve nyonso yina Yave, Nzambi ya beto me pesa beto mutindu mvwilu? **25** Nge me lutila Balake, mwana ya Sipole, ntinu ya Mowabe? Yandi, yandi sosilaka ve bantu ya Isayeli mindondo. Yandi nwanisaka bawu ve. **26** Ya me kuma bamvula bankama tatu katuka ntangu yina Isayeli bandaka na kuzinga na Esebone, mpe na babwala ya yawu, na Alenone mpe na babwala ya yawu, mpe na bambanza nyonso yina kele na kumu ya mudimba ya Alenone. Samu na yinki ntama-ntama yina beno bingisaka bawu ve? **27** Mu salaka nge yimbi ve, kasi ni nge me sala munu yimbi, na kunwanisa munu. Bika ti bubu yayi, Yave yina kele zuzi, yandi kuvwanda zuzi na kati-kati ya bantu ya Isayeli na Ba-Amoni!» **28** Kasi ntinu ya ba-Amoni mangaka na kuwa mambu yina Zefete tumisaka na bantu yina yandi tumisaka na kwenda zabisa yandi. **29** Mpeve ya Yave vwandaka na zulu ya Zefete. Yandi tambulaka na kizunga nyonso ya Ngalaade mpe na kizunga nyonso ya Manase. Na manima, yandi kwendaka na Misepa, kuna na Ngalaade. Yandi katukaka na Misepa, kuna na Ngalaade, mpe yandi kwendaka na kizunga ya Ba-Amoni. **30** Zefete salaka nsilulu na Yave, yandi tubaka: «Kana nge yekula Ba-Amoni na maboko ya munu, **31** muntu ni muntu yina ke basika na mwelo ya yinzo ya munu na kwiza bwabana munu ntangu mu ke vutuka na manima ya kununga mvita na Ba-Amoni, yandi ke vwanda ya Yave. Mu ke pesa yandi mutindu Munkayulu ya Kuyoka.» **32** Zefete kotaka na kizunga ya Ba-Amoni, samu na kunwanisa bawu. Yave yekulaka Ba-Amoni na maboko ya yandi. **33** Na yina, Zefete nungaka Ba-Amoni. Yandi nungaka bawu, kununga mosi ya kusakana ve. Kubanda na Alenone, tii na Minite, bambanza makumi zole yina kele kuna, tii na Abele-Kelamime. Ba-Amoni kubwaka na yisi ya lutumu ya bana ya Isayeli. **34** Zefete vutukaka na yinzo ya yandi, kuna na Misepa. Ntangu yandi kumaka na yinzo, mwana ya yandi ya kento basikaka na yinzo, samu na kwiza bwabana yandi. Yandi vwandaka sika ngoma mpe vwandaka bina. Zefete vwandaka kaka na mwana mosi yina. Yandi vwandaka ve na mwana ya nkaka, ya vwanda ya kento to ya bakala. **35** Kaka na ntangu yina yandi talaka mwana ya yandi ya kento, yandi pasulaka binkuti ya yandi mpe yandi tubaka: «A! Mwana ya munu, ngolo me manisa munu! Nge mpe me kotisa munu na mpasi! Mu vwandaka me sala nsilulu na Yave, mu lenda vutuka manima ve.» **36** Kasi mwana tubaka na yandi: «Tata, nge salaka nsilulu na Yave. Yave me nwanina nge na mantwala ya bambeni ya nge, ba-Amoni, nge mpe sala na munu muntindu nge me zonza na yandi.» **37** Mwana tubaka dyaka na tata ya yandi: «Sadila munu dyambu yayi: Pesa munu bangonda zole. Mu ke kwenda na myongo na bampangi ya munu. Mu ke kwenda dila kuna, samu ti mu ke kufwa ata kukwela.» **38** Tata vutulaka: «Kwenda.» Tata bikaka ti mwana kwenda lutisa bangonda zole. Mwana kwendaka na myongo na bambangi ya yandi. Yandi kwendaka dila kuna, samu ti yandi ke kufwa ata kukwela. **39** Na manima ya bangonda zole, mwana vutukaka na sika ya tata ya yandi. Zefete salaka na sika ya mwana ya yandi mutindu kele nsilulu yina yandi salaka. Mwana vwandaka me zaba ntete ve babakala. Mpe dyambu yayi kumaka mutindu Musiku na Isayeli: **40** konso mvula, bandumba ya Isayeli ke sala bilumbu yiya ya mukembo, samu na dyambu yina ya mwana ya Zefete, mu-Ngalaade.

12 Bantu ya Efalayime yonzamaka mpe bawu lutaka na Safone. Bawu kwendaka tuba na Zefete mutindu yayi: «Samu na yinki nge kotaka na kizunga ya ba-Amoni, samu na kwenda nwanisa bawu, ata kubokila beto samu ti, beto kwenda na nge? Beto ke yoka yinzo ya nge, na nge mosi na kati.» **2** Zefete vutulaka na bawu: «Munu na bantu ya munu, beto swanaka kuswana mosi ya ngolo na Ba-Amoni. Ntangu mu bokilaka beno, beno kwizaka ve na kwiza pesa munu maboko. **3** Ntangu mu talaka ti beno kwizaka ya beno ve na kupesa munu maboko, munu mosi, mu yekulaka luzingu ya munu. Mu kotaka na kizunga ya Ba-Amoni. Mpe Yave yekulaka bawu na maboko ya munu. Kasi samu na yinki bubu yayi, beno me kwiza na sika ya munu na kwiza nwanisa munu?» **4** Na manima, Zefete kutikisaka babakala nyonso ya Ngalaade, samu na kunwanisa Efalayime. Bantu ya Ngalaade nungaka bantu ya Efalayime. Bantu ya Efalayime ni bawu tubaka na bantu ya Ngalaade mutindu yayi: «Beno bantu ya Ngalaade, beno kimaka Efalayime. Beno bikaka Efalayime na kukwenda na Manase.» **5** Bantu ya Ngalaade kwendaka baka bisika yina bantu ke sabukilaka nzadi ya Yolodani na makulu na kukwenda na Efalayime. Ntangu muntu ya Efalayime yina me kima ke tuba ti «mu zola luta», ba vwandaka yufula yandi: «Nge kele muntu ya Efalayime?» Yandi vwandaka vutula: «ve.» **6** Na yina, ba vwandaka tuba na yandi: «Zonza "Tibolete"» mpe muntu yango vwandaka tuba «Sibolete.» Samu ti muntu ya Efalayime vwandaka lenda ve na kuzonza yawu mbote-mbote. Na manima, ba vwandaka baka muntu yango mpe ba vwandaka kufwa yandi, pene-pene ya bisika yina, ba ke sabukilaka nzadi Yolodani na makulu. Na yina, mafunda makumi yiya na zole ya bantu ya Efalayime kufwaka. **7** Zefete vwandaka kikuudi na Isayeli

bamvula sambanu. Zefete mu-Ngalaade kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu, na mbanza ya yandi kuna na Ngalaade. **8** Na manima ya Zefete, ni Ibesane mu-Betelemi kumaka kikuudi na Isayeli. **9** Yandi vwandaka na makumi tatu ya bana ya babakala mpe makumi tatu ya bana ya bakento. Yandi kwelisaka bana ya bakento yina na bantu ya bifumba ya nkaka. Yandi kwedilaka bana ya yandi ya babakala, bakento ya bifumba ya nkaka. Yandi vwandaka kikuudi na Isayeli bamvula nsambwadi. **10** Ibesane kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na Betelemi. **11** Na manima ya Ibesane, ni Elone mu-Zabulone kumaka kikuudi na Isayeli. Yandi vwandaka kikuudi na Isayeli bamvula kumi. **12** Na manima, Elone mu-Zabulone kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Ayalone, kuna na ntoto ya Zabulone. **13** Na manima ya Elone, ni Abedone, mwana ya Ilele muntu ya mbanza Pileyatone, kumaka kikuudi na Isayeli. **14** Yandi vwandaka na makumi yiya ya bana ya babakala mpe makumi tatu ya mitekolo. Bawu vwandaka tambula na zulu ya bana ya bambuluku makumi nsambwadi. Yandi vwandaka kikuudi na Isayeli bamvula nana. **15** Na manima, Abedone, mwana ya Ilele, muntu ya mbanza Pileyatone kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na Pileyatone, na kizunga ya Efalayime, na mongo ya Ba-Amaleke.

13 Bana ya Isayeli bandaka dyaka na kusala yimbi na mantwala ya Yave. Mpe Yave yekulaka bawu na maboko ya Ba-Filiseti bamvula makumi yiya. **2** Ya vwandaka na muntu mosi ya mbanza Soleya, muntu ya dikanda ya Dane, nkumbu ya yandi Manowa. Kento ya yandi vwandaka kisita. Yandi vwandaka buta ve. **3** Kilumbu mosi, mbazi ya Yave kwizaka monikina kento yina mpe yandi tubaka na yandi: «Nge kele kisita, nge ke butaka ve. Kasi nge ke kuzwa kivumu, mpe nge ke buta mwana ya bakala. **4** Kubanda bubu yayi, sala keba: kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Kudya mpe ve ata kima mosi yina kele ya kuvedila ve. **5** Samu ti nge ke kuzwa kivumu mpe nge ke buta mwana ya bakala. Ba fwana kuzenga ve bansuki ya yandi, samu ti yandi ke vwanda mu-nazile ya Nzambi katuka kivumu ya mama ya yandi. Ni yandi ke banda na kukuulaka bantu ya Isayeli na maboko ya Ba-Filiseti.» **6** Na manima, kento yango kwendaka tuba na bakala ya yandi: «Muntu mosi ya Nzambi me kwiza monikina munu. Yandi vwandaka mutindu mbazi ya Nzambi. Mu vwandaka na boma na kutala yandi. Mu me yufula yandi ve wapi kisika yandi me katuka mpe yandi me zabisa munu ve nkumbu ya yandi. **7** Kasi yandi me tuba na munu: "Nge ke kuzwa kivumu mpe nge ke buta mwana ya bakala. Kubanda bubu yayi, kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Kudya mpe ve ata kima mosi yina kele ya kuvedila ve. Samu ti yandi ke vwanda mu-nazile ya Nzambi katuka kivumu ya mama ya yandi tii lufwa ya yandi.» **8** Manowa sambilaka Yave mutindu yayi: «Mulemvo ya nge Mfumu! Bika ti muntu ya Nzambi yina nge me fidisa kuvutuka dyaka na sika ya beto samu ti, yandi kwiza longisa beto nyonso yina beto fwana kusala, samu na mwana yina ke butuka.» **9** Nzambi kuwaka lusambulu ya Manowa mpe mbazi ya Nzambi kwizaka dyaka na sika ya kento. Kento vwandaka ya kuvwanda na bilanga. Bakala ya yandi Manowa vwandaka ve na Yandi. **10** Na yina, kento kimaka mbangu na kwenda zabiza na bakala ya yandi mutindu yayi: «Muntu yina monikinaka munu kilumbu yina, yandi me kwiza monikina dyaka munu.» **11** Manowa telamaka mpe landaka kento ya yandi. Yandi kwendaka tala muntu yango, mpe yandi tubaka na yandi: «Ni nge vwandaka me solola na kento ya munu?» Muntu yina vutulaka: «Ee, ya kele ni munu.» **12** Manowa tubaka: «Ntangu mambu yango ke salama, wapi mutindu beto ke sadila? Yinki beto ke sala samu na mwana?» **13** Mbazi ya Yave tubaka na Manowa: «Mambu nyonso yina mu me yimina kento ya nge na kusala, yandi fwana kusala yawu ve. **14** Yandi ke kudya ve ata mbuma mosi ya yinti ya vinu. Yandi ke kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Yandi ke kudya ve ata kima mosi yina kele ya kuvedila ve. Yandi ke sadila nyonso yina mu me tumisa yandi.» **15** Manowa tubaka na mbazi ya Yave: «Mulemvo ya nge, vwanda dyaka mwa ntangu fyoti na beto, samu ti beto lambila nge mwana ya nkombo.» **16** Mbazi ya Yave tubaka na Manowa: «Ata ti mu vwanda na beno, mu ke kudya ve madya ya nge. Kasi, kana nge zola, pesa Munkayulu ya Kuyoka na Yave!» Manowa vwandaka zaba ya yandi ve ti muntu yango vwandaka mbazi ya Yave. **17** Na yina, Manowa yufulaka mbazi ya Yave: «Nkumbu ya nge nani? Beto zola ti ntangu mambu ya nge ke salama, beto kuzitisa nge.» **18** Mbazi ya Yave vutulaka: «Samu na yinki nge na kuyufula nkumbu ya munu? Yawu kele nkumbu ya ngitukulu!» **19** Manowa bakaka mwana ya nkombo mpe Munkayulu ya madya ya bilanga. Yandi tulaka yawu na zulu ya ditadi ya nene. Yandi pesaka yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka na Yave, Yave yina ke salaka mambu ya ngitukulu. Manowa na kento ya yandi vwandaka tala. **20** Ntangu mulinga yina vwandaka katuka na kiyokolo ya minkayulu vwandaka kwenda na zulu, mbazi ya Yave kwendaka na zulu na kati ya mulinga yina. Na kutala mutindu yina, Manowa na kento ya yandi kubwaka bizizi na ntoto. **21** Mbazi ya Yave bikaka na kwizaka monikina Manowa na kento ya yandi. Ni kuna, Manowa bakulaka ti ya vwandaka mbazi ya Yave. **22** Manowa tubaka na kento ya yandi: «Kaka kufwa beto ke kufwa, samu ti beto me tala Nzambi!» **23** Kasi kento ya yandi vutulaka: «Kana Yave zolaka na kufwa beto, yandi zolaka ndima ve munkayulu ya beto ya kuyoka na munkayulu ya beto ya madya ya bilanga. Yandi zolaka lakisa beto ve mambu nyonso yayi mpe yandi zolaka sala ve ti beto kuwa mambu ya mutindu yayi.» **24** Na manima, kento kwizaka buta mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana nkumbu Samisoni. Mwana kulaka mpe Yave sakumunaka yandi. **25** Mpeve ya Yave bandaka na kusala na yandi ntangu yandi vwandaka na Maane-Dane, yina kele na kati-kati ya mbanza Soleya na mbanza Esetawole.

14 Kilumbu mosi, Samisoni kwendaka na bwala Timena mpe kuna na Timena, yandi talaka kento mosi na kati ya bandumba ya Ba-Filiseti. **2** Ntangu yandi vutukaka, yandi tubaka na tata mpe mama ya yandi mutindu yayi: «Mu me tala na Timena kento mosi na kati ya bandumba ya ba-Filiseti. Beno kwedila munu yandi.» **3** Tata mpe mama ya yandi tubaka: «Ya kele ve na kento na kati ya bandumba ya bampangi ya nge to na bantu nyonso ya yinsi ya beto, samu ti nge kwenda kwela kento na sika ya ba-Filiseti, bantu yina ba zengaka ve bubakala?» Kasi Samisoni vutulaka na tata ya yandi: «Kwedila munu yandi, samu ti ni yandi me bonga na munu.» **4** Tata na mama ya yandi vwandaka zaba ve ti dyambu yina katukaka na Yave. Samu ti, yandi vwandaka sosa mutinu ya kusombola ba-Filiseti. Na ntangu yina, ba-Filiseti vwandaka yala bantu ya Isayeli. **5** Na yina, Samisoni kwendaka na Timena kintwadi na tata mpe mama ya yandi. Ntangu bawu kumaka na bilanga ya bayinti ya vinu ya bwala Timena, nkosi mosi ya ntwenya basikilaka Samisoni na kwendaka looka. **6** Mpeve ya Yave simbaka yandi. Samisoni vwanda ve na kima na maboko, kasi yandi pasulaka nkosi na kati-kati mutindu ba ke pasulaka mwana ya nkombo. Yandi zabisaka ve tata mpe mama ya yandi mambu yina yandi salaka. **7** Ntangu Samisoni kumaka kuna na Timena, yandi sololaka na kento yango. Yandi talaka ti kento yango me bonga

na yandi. **8** Na manima ya mwa bilumbu, yandi vutukaka dyaka na Timena, samu na kukwela kento yango. Samisoni bakaka nzila, samu na kwenda tala nkosi yina kufwaka. Yandi talaka ti nkosi yango vwandaka me kuma na yinzo ya banyosi na kati, na mafuta ya nyosi. **9** Samisoni bakaka ndambu ya mafuta ya nyosi na diboko ya yandi. Mpe yandi vwandaka kudya yawu na kwendaka tambula. Ntangu yandi kumaka na sika ya tata mpe mama ya yandi, yandi pesaka bawu yawu, bawu kudyaka yawu. Kasi yandi zabisaka ve bawu ti yandi kuzwaka yawu na kati ya nkosi ya kufwa. **10** Na manima, tata ya Samisoni kwendaka na sika ya kento yina. Kuna, Samisoni salaka mukembo ya makwela, samu ti ni mutindu yina bantwenya vwandaka sala. **11** Ntangu ba-Filiseti talaka Samisoni, bawu soolaka makumi tatu ya bantwenya samu na kuvwandaka na yandi. **12** Samisoni tubaka na bawu: «Mu ke zabisa beno kingana mosi kana beno bangudila munu yawu na bilumbu nsambwadi yayi ya mukembo, kana beno zaba mbangululu ya yawu, mu ke pesa beno makumi tatu ya binkuti ya kitoko mpe makumi tatu ya biyunga ya mikembo. **13** Kana beno bangudila munu yawu ve, ni beno ke pesa munu makumi tatu ya binkuti ya kitoko mpe makumi tatu ya biyunga ya mikembo.» Bawu tubaka: «Zabisa beto kingana ya nge, beto ke na kuwa!» **14** Samisoni tubaka na bawu: «Na kima yina ke kudyaka, me basika kima yina ba ke kudyaka, na kima yina ke na ngolo, me basika kima yina ke kitoko na yinwa.» Na bilumbu tatu, bantu vwandaka lenda ve na kubangula kingana yina. **15** Na kilumbu ya nsambwadi, bawu tubaka na kento ya Samisoni: «Leba bakala ya nge samu ti, yandi zabisa beto yinki zola kutuba kingana yina. Kana ve beto ke yoka nge na tiya, nge na dikanda ya tata ya nge. Beno bokilaka beto, samu na kubotola nyonso yina beto kele na yawu?» **16** Kento ya Samisoni landaka Samisoni na kwendaka dila na kutuba: «Nge ke zolaka munu ve, nge ke yinaka munu. Nge me pesa kingana na bantu ya yinsi ya munu, kasi nge me zabisa munu ve yinki yawu zola kutuba.» Samisoni vutulaka: «Mu me zabisa ve yawu, ata na tata ya munu mpe mama ya munu, nge ke na kubanza ti, ni na nge mu ke zabisa yawu?» **17** Kento ya Samisoni tatamanaka na kwendaka landa Samisoni na kudila, na kati ya bilumbu nsambwadi ya mukembo yina ya makwela. Na kilumbu ya nsambwadi, Samisoni zabisaka yandi yinki kingana yina zola kutuba, samu ti, yandi kwamisaka Samisoni. Na manima, yandi kwendaka zabisa na bantu ya yinsi ya yandi yinki kingana yango zola kutuba. **18** Na kilumbu ya nsambwadi, ntete ntangu kukota, bantu ya mbanza tubaka na Samisoni: «Wapi kima me lutila kitoko na mafuta ya nyosi? Wapi kima me lutila nkosi na ngolo?» Samisoni vutulaka na bawu: «Kana kento ya munu vwandaka me sadisa beno ve, beno zolaka zaba ve mbangululu ya kingana.» **19** Na yina, mpeve ya Yave simbaka Samisoni mpe yandi kwendaka kuna na Asekelone. Kuna, yandi kufwaka makumi tatu ya babakala. Yandi katulaka bawu binkuti ya bawu mpe yandi kwendaka pesa yawu na bantu yina bangulaka kingana binkuti ya mikembo. Yandi vwandaka ya kudasuka mingi. Mpe yandi kwendaka na yinzo ya tata ya yandi. **20** Kasi kento ya Samisoni, ba kwelisaka yandi na ntwenya mosi na kati ya bantwenya yina vwandaka sala na mukembo ya makwela.

15 Bilumbu lutaka, ya vwandaka me kuma ntangu yina ba ke yonzikaka bambuma ya faline. Samisoni kwendaka tala kento ya yandi. Yandi natinaka yandi mwana ya nkombo mpe yandi tubaka: «Mu zola kukota na kivinga ya kento ya munu. Kasi tata ya kento ya yandi pesaka ve yandi muswa.» **2** Tata ya kento tubaka na Samisoni: «Mu vwandaka banza ti nge yinaka yandi, ni yawu yina mu kwelisaka yandi na ntwenya mosi ya nge, na kati ya bantwenya yina vwandaka sala na mukembo ya makwela. Leki ya yandi me lutila yandi ve na kitoko? Mulemvo ya nge, baka kwandi leki na kisika ya yandi.» **3** Samisoni vutulaka: «Na mbala yayi, kana mu talisa ba-Filiseti mpasi, muntu ve ke semba munu.» **4** Na manima, Samisoni kwendaka bwila mibaku bankama tatu. Yandi kangaka bawu zole-zole na mikila ya bawu. Yandi tulaka mwa yinti yina kele na mafuta na kati-kati ya mikila ya mibaku yango. **5** Na manima, yandi tulaka tiya na bayinti yango mpe yandi bikaka mibaku kukota na kati ya bilanga ya bambuma ya faline ya ba-Filiseti. Yawu nyengisaka matiti ya bambuma ya faline, yina ba zengaka, na yina ba zengaka ntete ve. Yawu nyengisaka mpe bilanga ya bayinti ya olive. **6** Ba-Filiseti yufulaka: «Nani me sala mambu yayi?» Ba vutulaka: «Ni Samisoni, bokilo ya mu-Timena. Yandi me sala yawu, samu ti bokilo kwelisaka kento ya yandi na ntwenya ya yandi mosi, na kati ya bantwenya yina vwandaka sala na mukembo ya makwela.» Na yina, ba-Filiseti kwendaka yoka kento yina na tata ya yandi. **7** Samisoni tubaka: «Samu ti beno me sala mutindu yina, mu ke pema kaka, kana mu vutula yimbi yina beno me sala.» **8** Yandi bulaka bawu nkuba ya kulutila, mpe yandi nungaka bawu kununga mosi ya kusakana ve. Na manima, yandi kulumukaka, samu na kwenda vwanda na kati ya dibulu ya ntadi ya Etame. **9** Na manima, ba-Filiseti bakaka nzila mpe bawu kwendaka. Bawu salaka kivwandu ya bawu na Yuda mpe bawu mwanganaka tii na kizunga ya Leyi. **10** Bantu ya Yuda tubaka: «Samu na yinki beno me kwiza nwanisa beto?» Ba-Filiseti vutulaka: «Beto me kwiza samu na kukanga Samisoni, mpe beto ke sala yandi mutindu yandi salaka beto.» **11** Na yina, mafunda tatu ya babakala ya Yuda kulumukaka na dibulu ya ntadi ya Etame. Bawu kwendaka tuba na Samisoni: «Nge zaba ve ti ba-Filiseti ke na kuyala beto?» Yayi yinki nge me sala beto? Samisoni vutulaka: «Mu me sala bawu, mutindu bawu salaka munu.» **12** Bantu ya Yuda tubaka na yandi: «Beto me kulumuka awa na kwiza kanga nge basinga, samu ti beto yekula nge na maboko ya ba-Filiseti.» Samisoni vutulaka: «Beno kudya ndefi ti beno ke kufwa munu ve.» **13** Bawu vutulaka: «Ve! Beto zola kaka kukanga nge basinga mpe kuyekula nge na maboko ya bawu. Beto ke kufwa nge ve.» Na yina, ba kangaka Samisoni basinga zole ya malu-malu mpe ba basisaka yandi na ntadi. **14** Ntangu yandi kumaka na kizunga ya Leyi, ba-Filiseti kwizaka bwabana yandi na kwenda sala milolo ya nsayi. Mpeve ya Yave simbaka yandi, mpe basinga yina vwandaka ya kukangama na maboko ya yandi kumaka mutindu lino yina me kuya na tiya. Yawu zenganaka yawu mosi mpe kubwaka. **15** Na manima, Samisoni talaka mukwa ya yinwa ya mbuluku yina vwandaka me kufwa ntama mingi ve. Yandi lambulaka diboko mpe bakaka yawu. Na mukwa yango, yandi kufwaka funda mosi ya babakala. **16** Samisoni tubaka: «Na mukwa ya yinwa ya mbuluku, mbuluku mosi na kati ya bambuluku, kaka na mukwa ya yinwa ya mbuluku, mu me kufwa funda mosi ya babakala.» **17** Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi losaka mukwa yango. Ba pesaka kisika yina nkumbu Lamate-Leyi. **18** Samisoni kumaka na nsatu ya maza mpe yandi sambilaka Yave na kutuba: «Ni nge me sala ti munu kisadi ya nge mu nunga, kununga ya nene yayi. Nge ke bika ti mu kufwa na nsatu ya maza mpe na manima mu kubwa na maboko ya bantu yayi ba zengaka ve bubakala?» **19** Nzambi pasulaka ditadi yina kele kuna na Leyi mpe maza basikaka. Samisoni kunwaka maza, yandi kuzwaka dyaka ngolo mpe yandi bandaka dyaka na kuzinga. Ni yawu yina, ba pesaka yinto yina nkumbu Eyine-Kole yawu kele ntete tii bubu yayi kuna na Leyi. **20** Samisoni

vwandaka kikuudi na Isayeli bamvula makumi zole, na ntangu ya ba-Filiseti.

16 Kilumbu mosi, Samisoni kwendaka na mbanza Ngaza. Kuna, yandi talaka kento mosi yina ke salaka kindumba mpe yandi basikaka na yandi. **2** Ba tubaka na bantu ya mbanza Ngaza ti, Samisoni me kwiza awa. Bawu zungaka kisika yina yandi vwandaka, bawu bumbamaka yandi mpimpa nyonso, kuna na mwelo ya mbanza. Bawu vwandaka swii mpimpa nyonso, bawu tubaka: «Ntangu bwisi ke kutsya, beto ke kufwa yandi.» **3** Kasi Samisoni lalaka kaka tii na kati-kati ya mpimpa. Na kati-kati ya mpimpa yina, yandi vumbukaka mpe kwendaka nanguna mabaya, yina ke kangaka mwelo ya mbanza na makunzi ya yawu nyonso zole, na bikangulu ya yawu. Yandi tulaka yawu na zulu ya magembo ya yandi. Yandi nataka yawu na zulu ya mongo, yina ke talasanaka na mbanza Ebelone. **4** Na manima ya mambu yina, Samisoni zolaka kento mosi yina vwandaka zinga na muzumba ya Soleke, nkumbu ya yandi Delila. **5** Bamfumu ya ba-Filiseti kwendaka tala kento yina mpe bawu tubaka na yandi: «Leba yandi samu na kuzaba wapi sika ke katukaka ngolo ya yandi ya mingi-mingi yina, mpe wapi mutindu beto lenda kusukisa yandi. Beto ke kanga yandi ba singa, samu na kulembisa yandi. Mpe mosi-mosi na beto ke pesa nge funda mosi na nkama ya mbongo ya bisengo.» **6** Na yina, Delila yufulaka Samisoni: «Mulemvo ya nge, Zabisa munu wapi sika ke katukaka ngolo ya nge ya mingi-mingi yina? Na yinki ba lenda kukangila nge, samu na kulembisa nge?» **7** Samisoni vutulaka: «Kana ba kanga munu basinga nsambwadi yina ke ntete ya maza, basinga yina me kawuka ntete ve, mu ke vwanda dyaka ve na ngolo. Mu ke kuma mutindu muntu ni muntu.» **8** Bamfumu ya ba-Filiseti natinaka Delila basinga nsambwadi ya maza, yina me kawuka ntete ve. Yandi kangaka Samisoni na basinga yina. **9** Ya vwandaka na bantu ya kubumbama na kati ya kivinga pene-pene na Delila. Yandi tubaka na Samisoni: «Samisoni, ba-Filiseti bawu yina!» Na yina, Samisoni zengaka basinga yina mutindu singa yina me kuzwa tiya. Ba zabaka ve wapi sika vwandaka katuka ngolo ya yandi. **10** Na yina, Delila tubaka na Samisoni: «Nge ke na kuvuna munu, nge me zabisa munu mambu ya luvunu. Mulemvo ya nge, zabisa munu awa, na yinki ba lenda kangila nge?» **11** Samisoni vutulaka: «Kana ba kanga munu na basinga ya malu-malu yina ba me sadilaka ntete ve, mu ke vwanda dyaka ve na ngolo. Mu ke kuma mutindu muntu ni muntu.» **12** Na yina, Delila bakaka basinga ya malu-malu. Yandi kangaka yawu Samisoni. Na manima, yandi lookaka na sika ya Samisoni: «Samisoni, ba-Filiseti bawu yina!» Mutindu na mbala ya ntete, ya vwandaka na bantu ya kubumbama na kati ya kivinga. Kasi Samisoni zengaka basinga yina ba kangaka yandi na maboko, mutindu mwa basinga ya mpamba. **13** Delila tubaka na Samisoni: «Tii ntangu yayi, nge ke na kuvunaka munu, nge ke na kuzabisaka munu kaka mambu ya luvunu. Zabisa munu na yinki ba lenda kangila nge!» Samisoni vutulaka na yandi: «Kanga bibata nsambwadi ya bansuki ya munu yayi na singa yina ba ke yidikilaka balele.» **14** Delila lalisaka Samisoni mpongi mpe yandi kangaka yandi bibata nsambwadi ya bansuki na yinti ya bisadi-balele. Na manima, Delila tubaka na yandi: «Samisoni, ba-Filiseti bawu yina!» Na mbala mosi, Samisoni vumbukaka. Yandi katulaka na ngolo nyonso yinti, yina bisadi-balele ke sadilaka ya kukangama na mpanga. **15** Delila tubaka na Samisoni: Wapi mutindu nge lenda tuba na munu: «Mu zola nge!» Na kutala mbote, nge ke zolaka munu ve! Yayi ni mbala ya tatu nge ke na kuvuna munu mpe nge me zabisa munu ve wapi sika ke katukaka ngolo ya nge ya mingi-mingi yina. **16** Konso kilumbu Delila vwandaka kwamisa Samisoni na kuyufulaka yandi. Yandi vwandaka bika ve na kuzonzilaka mambu kaka mosi yina. Mpe Samisoni vwandaka lenda dyaka ve. **17** Na yina, Samisoni zabisaka yandi mansweki nyonso, yandi kutuba: «Ba me zengaka ntete bansuki ya munu ve. Samu ti mu kele mu-nazile ya Nzambi katuka kivumu ya mama ya munu. Kana ba zenga munu bansuki, ngolo ya munu ke manisa, mu ke vwanda dyaka ve na ngolo mpe mu ke kuma mutindu bantu nyonso.» **18** Ntangu Delila talaka ti Samisoni zabisaka yandi mansweki nyonso, yandi tumisaka ba kwenda bokila bamfumu ya ba-Filiseti na kutuba: «Ya mbala yayi beno kwiza, samu ti yandi me zabisa munu mansweki nyonso.» Bamfumu ya ba-Filiseti kwendaka na sika ya Delila mpe bawu natinaka yandi mbongo. **19** Delila lalisaka Samisoni mpongi na zulu ya makoto ya yandi. Mpe yandi bokilaka bakala mosi samu na kuzenga yandi bibata nyonso nsambwadi ya bansuki, yina vwandaka na yintu ya yandi. Delila bandaka na kukutika yandi. Ngolo nyonso ya Samisoni katukaka. **20** Delila lookaka na kutuba: «Samisoni, ba-Filiseti bawu yina!» Na mbala mosi, yandi vumbukaka. Yandi vwandaka banza mutindu yayi: «Mu ke sala mutindu mu ke salaka. Mu ke kukikuula.» Yandi vwandaka zaba ve ti Yave vwandaka me bika yandi. **21** Ba-Filiseti simbaka yandi mpe bawu tobolaka yandi meso. Bawu nataka yandi na mbanza Ngaza. Ba kangaka yandi na bampanga ya bisengo ya mbwaki. Na kati ya boloko, yandi vwandaka balula ditadi ya nene yina ba ke nikinaka bambuma ya faline. **22** Bansuki ya Samisoni bandaka na kumena dyaka, katuka ntangu yina ba zengaka yawu. **23** Kilumbu mosi, bamfumu ya ba-Filiseti vukanaka na yinzo ya nzambi ya bawu, samu na kupesa munkayulu ya nene na Dangone, nzambi ya bawu, mpe samu na kuyangalala. Bawu vwandaka tuba: «Nzambi ya beto me yekula Samisoni, mbeni ya beto, na maboko ya beto.» **24** Ntangu bantu talaka Samisoni, bawu kembilaka nzambi ya bawu na kutuba: «Nzambi ya beto me yekula mbeni ya beto, na maboko ya beto. Muntu yina vwandaka mwangisa yinsi ya beto, muntu yina vwandaka kufwa bantu ya mingi-mingi na kati ya beto!» **25** Mutindu bawu kumaka na kyese ya kulutila, bawu tubaka: «Beno bokila Samisoni yandi kwiza sekisa beto.» Ba bokilaka Samisoni. Na yina, ba kwendaka basisa yandi na boloko. Samisoni bandaka na kuseka bawu. Bawu tulaka yandi na kati-kati ya makunzi ya yinzo yina. **26** Samisoni tubaka na ntwenya yina vwandaka nata yandi: «Sadisa munu na kusimba makunzi yina ke na kusimba yinzo yayi, samu ti mu yekama na yawu.» **27** Yinzo yango vwandaka ya kufuluka na bakento na babakala. Bamfumu nyonso ya ba-Filiseti vwandaka kuna. Na zulu ya muludi ya kuyalumuka, ya vwandaka na bantu keba ve mafunda tatu, bakento na babakala. Kuna, bawu mpe vwandaka tala Samisoni yina vwandaka sekisa. **28** Na yina, Samisoni sambilaka Yave, yandi tubaka: «Yave Mfumu, mulemvo ya nge, bambukila munu moyo. Aa, Nzambi, pesa munu ngolo kaka samu na mbala yayi. Sala ti, na mbala mosi, mu vutula na ba-Filiseti, yimbi yina bawu me sala munu na meso nyonso zole.» **29** Samisoni simbaka makunzi nyonso zole ya kati-kati, yina vwandaka simba yinzo. Yandi yekamaka na yawu. Yandi simbaka dikunzi mosi na diboko ya bakala mpe yandi simbaka dikunzi ya nkaka na diboko ya lumoso. **30** Mpe yandi tubaka: «Mu kufwa kwandi mbala mosi, munu na ba-Filiseti.» Yandi yekamaka na makunzi yango, na ngolo nyonso. Mpe yinzo kubwaka na zulu ya bamfumu ya ba-Filiseti mpe bantu nyonso yina vwandaka kuna. Bantu yina yandi nataka na lufwa ya yandi lutilaka mingi, na bayina yandi kufwaka ntangu yandi vwandaka ntete moyo. **31** Bampangi ya yandi mpe bantu nyonso ya dikanda ya yandi kwizaka baka nzutu ya yandi.

Bawu kwendaka tula yawu na ndyamu ya tata ya yandi Manowa, kuna na kati-kati ya mbanza Soleya mpe mbanza Esetawole. Samisoni vwandaka kikuudi na Isayeli bamvula makumi zole.

17 Kuna na kizunga ya myongo ya Efalayime, ya vwandaka na bakala mosi, nkumbu ya yandi Mika. **2** Yandi tubaka na mama ya yandi: «Nge ke na kuzabaka funda mosi na nkama ya mbongo ya bisengo yina ba labaka nge? Na meso ya munu, nge vwandaka siinga muntu yina bakaka nge yawu. Mbongo yango ni munu ke na yawu, ni munu bakaka yawu.» Na yina, mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, bika ti Yave kusakumuna nge!» **3** Yandi vutulaka funda nyonso na nkama ya mbongo ya bisengo na sika ya mama ya yandi. Mama ya yandi tubaka: «Mu ke pesa mbongo yayi na Yave, samu na mwana ya munu. Ba ke sulumuna yawu samu na kuyidika kifwiti mpe kiteki ya kisengo. Ni mutindu yina mu ke vutula nge yawu.» **4** Mwana vutulaka mbongo na sika ya mama ya yandi. Mama bakaka bankama zole ya mbongo ya bisengo mpe yandi pesaka yawu na sika ya kisadi-bisengo. Yandi yidikaka kifwiti mpe kiteki ya kisengo. Ba kwendaka tula yawu na kati ya yinzo ya Mika. **5** Mika kumaka na kisika ya lusambulu na kati ya yinzo ya yandi. Yandi yidikaka efode mpe banzambi ya biteki. Yandi byekaka mwana mosi na kati ya bana ya yandi ya babakala, samu ti mwana yina kusala kisalu ya bunganga-Nzambi. **6** Na bantangu yina, ya vwandaka ve na ntinu na Isayeli. Konso muntu vwandaka sala mutindu yandi vwandaka zola. **7** Ya vwandaka na ntwenya mosi na mbanza Betelemi ya kizunga ya Yuda, na kifumba ya Yuda. Yandi vwandaka mu-Levi. Yandi vwandaka zinga kuna na bunzenza. **8** Bakala yango katukaka na mbanza Betelemi na kizunga ya Yuda. Yandi kwendaka samu na kuzinga na bunzenza, kisika ni kisika yina yandi lendaka kuzwa. Ntangu yandi vwandaka kwenda tambula na kizunga ya myongo ya Efalayime, yandi kumaka na yinzo ya Mika. **9** Mika yufulaka yandi: «Wapi sika nge me katuka?» Yandi vutulaka: «Mu kele mu-Levi ya mbanza Betelemi ya kizunga ya Yuda. Mu ke na kutambula samu na kwenda zinga na bunzenza, kisika ni kisika yina mu lenda kuzwa.» **10** Na yina, Mika tubaka na yandi: «Vwanda awa na munu, nge ke vwanda tata mpe nganga-Nzambi ya munu. Mu ke banda na kufutaka nge kumi ya mbongo ya bisengo na mvula, kubwela binkuti mpe nyonso nge ke vwandaka na yawu nsatu.» Mu-Levi yina yindulaka ntete. **11** Na manima, yandi ndimaka na kuvwanda na Mika, Mika bakilaka ntwenya yango mutindu mosi na bana ya yandi. **12** Mika kotisaka mu-Levi yango na kisalu. Ntwenya yina kumaka nganga-Nzambi ya yandi. Yandi vwandaka zinga kuna na sika ya Mika. **13** Mika tubaka: «Na ntangu yayi mu zaba ti Yave ke sadila munu mambu ya mbote, samu ti mu me kuzwa mu-Levi yayi na kisalu ya bunganga-Nzambi.»

18 Na bantangu yina, ya vwandaka ve na ntinu na Isayeli. Na bantangu yango, bantu ya Dane vwandaka sosa ntoto ya kwenda vwanda. Samu ti na kati ya bifumba ya Isayeli, bawu vwandaka me kuzwa ntete mvwilu ve tii na ntangu yina. **2** Bantu ya dikanda ya Dane fidisaka babakala tanu ya ngolo na kwenda tambula na yinsi nyonso mpe na kwendaka tala yawu mbote-mbote. Babakala yina katukaka na mbanza Soleya mpe na mbanza Esetawole. Bantu ya Dane tubaka na bawu: «Beno kwenda tala yinsi mbote-mbote.» Na yina, bawu kwendaka kuma na kizunga ya myongo ya Efalayime, na yinzo ya Mika. Bawu lutisaka mpimpa kuna. **3** Ntangu bawu kumaka pene-pene na yinzo ya Mika, bawu zabilaka ntwenya ya mu-Levi na ndinga. Bawu kwendaka pene-pene ya yandi mpe bawu yufulaka yandi: «Nani nataka nge kwaku? Yinki nge ke na kusalaka awa? Yinki me kangaka nge kwaku?» **4** Yandi vutulaka na bawu: «Mika salaka munu mutindu yayi, mutindu yayi. Yandi sadilaka munu difuta. Mu me kumaka nganga-Nzambi ya yandi.» **5** Bawu tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge, yufula Nzambi, samu ti beto zaba kana nzyetolo yina beto ke na kusala ke luta mbote.» **6** Nganga-nzambi zabisaka bawu: «Beno kwenda na kizunu, nzila ya beno kele ya kufunguka mpe Yave kele na beno.» **7** Babakala tanu yina kwendaka mpe bawu kumaka kuna na Layise. Bawu talaka ti bantu yina vwandaka kuna vwandaka zinga na kati ya lukengolo ya mbote mutindu bantu ya Sidone. Bawu vwandaka zinga na kizunu nyonso mpe bawu vwandaka ya bawu mbote. Ata muntu vwandaka tala dyambu ya yimbi na sika ya mfumu yina vwandaka yala kizunga ya bawu. Bawu vwandaka ya bawu ntama na bantu ya Sidone mpe bawu vwandaka ve na bunkundi na bantu ya nkaka. **8** Bantu tanu yina vutukaka na sika ya bampangi ya bawu, kuna na Soleya mpe na Esetawole. Bampangi ya bawu yufulaka bawu: «Wapi mambu beno me tala kuna?» **9** Bawu vutulaka: «Beno telama, beto kwendeno nwanisa bawu! Beto vwandaka me tala yinsi, ya kele yinsi mosi ya mbote. Beno kuvwanda ve na bubolo, beto kwendeno baka yinsi yina, samu ti yawu kuvwanda ya beto! **10** Ntangu beno ke kuma kuna na yinsi yango, beno ke tala ti bantu ya kuna kele ya bawu mbote. Yinsi kele ya nene mingi, mpe Nzambi me pesa beno yawu. Ya kele kisika mosi yina, kima ni kima yina nge ke sosa na ntoto yayi, nge ke kuzwa yawu kuna.» **11** Na yina, bankama sambanu ya babakala ya kifumba ya Dane katukaka na Soleya mpe Esetawole. Bawu kwendaka na binwanunu ya bawu ya mvita. **12** Bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu na mbanza Kilyate-Yeyalime, na kizunga ya Yuda. Ni yawu yina, tii bubu yayi, kisika yina ke na manima ya Kilyate-Yeyalime, ba ke bokilaka yawu Maane-Dane. **13** Katuka kisika yina, bawu lutilaka na kizunga ya myongo ya Efalayime mpe bawu kumaka na yinzo ya Mika. **14** Babakala tanu yina kwendaka, samu na kutala mbote-mbote yinsi ya Layise, bawu tubaka na bampangi ya bawu: «Beno zaba ti na kati ya bayinzo yayi kele na efode, banzambi ya biteki, kifwiti mpe na kiteki ya kisengo? Ntangu yayi, beno zaba yinki beno fwana kusala!» **15** Babakala tanu yango kwendaka kuna, na yinzo ya ntwenya ya mu-Levi, yinzo ya Mika. Ba pesaka yandi mbote. **16** Na ntangu yina, bankama sambanu nyonso ya babakala ya dikanda ya Dane vwandaka ya kutakama na mwelo ya yinzo na binwanunu ya bawu. **17** Babakala tanu yina kwendaka tala mbote-mbote yinsi, bawu kwendaka kota na yinzo. Bawu bakaka kifwiti, na efode, banzambi ya biteki, na kiteki ya kisengo. Na ntangu yina, nganga-Nzambi vwandaka ya kutelama na mwelo ya yinzo na bankama sambanu ya babakala na binwanunu ya bawu na luketo. **18** Nganga-Nzambi talaka ti ba kotaka na yinzo ya Mika, samu na kubaka kifwiti, na efode, na banzambi ya biteki, na kiteki ya kisengo. Na yina, yandi yufulaka bawu: «Yinki beno ke na salaka kuna?» **19** Mpe bawu tubaka na yandi: «Kanga yinwa ya nge, vwanda swii mpe kwiza na beto! Vwanda tata mpe nganga-Nzambi ya beto. Yinki me lutila mbote na nge: Kuvwanda nganga-Nzambi ya yinzo ya muntu mosi to kuvwanda nganga-Nzambi ya kifumba to dikanda ya muvimba na Isayeli?» **20** Nganga-Nzambi kumaka na nsayi mingi mpe yandi bakaka efode, banzambi ya biteki, na kifwiti mpe yandi kwendaka kintwadi na bantu yina. **21** Bawu bakaka nzila samu na kukwenda. Bawu tulaka na mantwala ya bawu makanda ya bawu, bibulu mpe bima ya bawu. **22** Ntangu bawu vwandaka me kuma ntama na yinzo ya Mika, bantu yina vwandaka zinga pene-pene na yinzo ya Mika vukanaka samu na kulanda bantu

ya dikanda ya Dane. **23** Bawu vwandaka landa dikanda ya Dane na kwendaka looka. Bantu ya dikanda ya Dane balukaka mpe yufulaka na Mika: Yinki kwandi ya kwendaka looka mutindu yina? **24** Yandi vutulaka: «Banzambi ya munu yina mu yidikaka, beno me baka yawu. Beno me baka mpe nganga-nzambi ya munu mpe beno me kwenda ya beno. Yinki me bikana na munu? Beno ke na yufulaka dyaka munu ti yinki kwandi!» **25** Bantu ya dikanda ya Dane tubaka na yandi: «Bika makelele ya nge! Bantu ya beto lenda fwema mpe kusala nge yimbi. Nge lenda bebisa luzingu ya nge mpe ya dikanda ya nge.» **26** Na manima, bantu ya dikanda ya Dane landaka nzila ya bawu. Mika talaka ti bawu lutilaka yandi ngolo, mpe yandi vutukaka na yinzo ya yandi. **27** Bantu ya dikanda ya Dane bakaka bima nyonso yina Mika yidikaka mpe bawu nataka nganga-nzambi ya yandi. Bawu kwendaka nwanisa bantu ya Layise, bantu mosi ya kizunu yina vwandaka ya bawu mbote. Bantu ya dikanda ya Dane kufwaka bawu nyonso na mbele ya mvita. Mbanza ya bawu, bantu ya dikanda ya Dane tulaka yawu tiya. **28** Ata muntu kwizaka samu na kukuula mbanza, samu ti bawu vwandaka ya bawu ntama na bantu ya Sidone mpe bawu vwandaka ve na bunkundi na bantu ya nkaka. Mbanza yango vwandaka kuna na mudimba yina kwendaka tii na Bete-Leyobe. Bantu ya dikanda ya Dane tungaka dyaka mbanza yina mpe bawu bandaka na kuvwanda kuna. **29** Bawu pesaka mbanza yango nkumbu Dane. Dane nkumbu ya nkooko ya bawu, yina butukaka na kivumu ya Isayeli. Kasi nkumbu ya mbanza yina vwandaka ntete Layise. **30** Bantu ya dikanda ya Dane telemisaka kifwiti samu na bawu mosi. Yonatane, mwana ya Ngelesome, mutekolo ya Moyize, yandi na bana ya yandi vwandaka banganga-nzambi ya dikanda ya Dane tii na ntangu yina ba katulaka bawu na yinsi ya bawu, samu na kunata bawu na ngolo na yinsi ya bunzenza. **31** Bawu telemisaka samu na bawu mosi, kifwiti yina Mika yidikaka. Yawu vwandaka kaka kuna ntangu nyonso yina Yinzo ya Nzambi vwandaka kuna na Silo.

19 Na bantangu yina, ya vwandaka ve na ntinu na Isayeli, mu-Levi mosi vwandaka zinga na bunzenza kuna na nsuka ya kizunga ya myongo ya Efalayime. Yandi kwelaka kento ya nkaka, kento yango vwandaka muntu ya mbanza Betelemi na kizunga ya Yuda. **2** Kento yango dasukilaka yandi. Yandi mangaka bakala ya yandi mpe yandi vutukaka na yinzo ya tata ya yandi na mbanza Betelemi na kizunga ya Yuda. Yandi lutisaka bangonda yiya kuna. **3** Na yina, bakala landaka kento ya yandi. Yandi kwendaka bondila yandi samu ti, kento kuvutuka. Bakala yango vwandaka na kisadi ya yandi mpe bambuluku zole. Kento kotisaka bakala na kati ya yinzo ya tata ya yandi. Ntangu tata ya kento yina talaka bakala, yandi yambaka yandi na nsayi nyonso. **4** Tata ya kento yina simbaka bakala kuna mpe bakala yina lutisaka bilumbu tatu na yinzo ya bokilo ya yandi. Bawu kudyaka mpe kunwaka. Bawu lutisaka bampimpa ya bawu kuna. **5** Na kilumbu ya yiya, ba vumbukaka na suka-suka. Ntangu bakala yina kubamaka samu na kukwenda, bokilo ya yandi tubaka na yandi: «Kudya ntete, nge kuzwa ngolo, na manima, beno ke kwenda.» **6** Na yina, bawu vwandaka. Bawu kudyaka mpe kunwaka bawu nyonso zole. Na manima, tata ya kento yina tubaka na bakala: «Mulemvo ya nge, lutisa dyaka mpimpa yayi awa. Lutisa ntangu ya mbote.» **7** Bakala telamaka samu na kukwenda ya yandi, kasi bokilo ya yandi tatamanaka na kumanga na kubika yandi. Mpe bakala yina lutisaka dyaka mpimpa kuna. **8** Na kilumbu ya tanu, bakala yina vumbukaka na suka-suka samu na kukwenda. Kasi bokilo ya yandi tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge, kuzwa ntete ngolo. Beno vwanda ntete tii na manima ya midi.» Na yina, bawu kudyaka bawu nyonso zole. **9** Ntangu bakala telamaka, samu na kukwenda na kento mpe na kisadi ya yandi, bokilo ya yandi tubaka na yandi: «Tala! Ntangu me kwenda mpe bwisi ke na kuyila. Mulemvo ya beno, mpimpa ke na kukuma, beno lutisa mpimpa awa. Lutisa ntangu ya mbote! Mbasi beno ke vumbuka na suka-suka, beno ke baka nzila, beno ke kwenda. Nge vutuka na yinzo ya nge» **10** Kasi bakala yina mangaka na kulutisa mpimpa kuna. Yandi telamaka na kukwenda, yandi na kento ya yandi na bambuluku ya yandi zole na bima ya bawu. Bawu kwendaka kuma na mantwala ya mbanza Yebuse, Yebuse yina kele Yelusalemi. **11** Ntangu bawu kumaka pene-pene na mbanza Yebuse, ntangu vwandaka me kwenda. Na yina, kisadi tubaka na mfumu ya yandi: «Mulemvo ya nge, beto kota na mbanza yayi ya bantu ya Yebuse mpe beto lutisa mpimpa kuna.» **12** Mfumu ya yandi vutulaka na yandi: «Ve! Beto ke kota ve na mbanza ya nzenza, kisika yina kele ve na bantu ya Isayeli. Beto kwendeno tii na Ngibeya.» **13** Yandi tuba dyaka na kisadi ya yandi: «Beto kwendeno, beto belama na Ngibeya to na Lama. Ni na mosi ya babwala yina beto ke lutisa mpimpa.» **14** Bawu landaka nzila ya bawu. Ntangu yina bawu kwendaka kuma pene-pene ya Ngibeya, kuna na kizunga ya Bezame, ntangu kotaka yimeni. **15** Bawu kotaka na mbanza Ngibeya, samu na kulutisa mpimpa kuna. Bawu kwendaka vwanda na kisika yina bantu ke yonzamaka kuna na mbanza. Kasi ata muntu kwizaka yamba bawu, samu na kunata bawu na yinzo ya yandi. **16** Kaka na nkokila yina, kiboba mosi katukaka na bilanga. Yandi vwandaka muntu ya kizunga ya myongo ya Efalayime. Yandi vwandaka zinga na bunzenza kuna na Ngibeya. Ngibeya vwandaka mbanza ya bantu ya kifumba ya Bezame. **17** Yandi talaka kizyeti ya kuvwanda na kisika yina bantu ke yonzamaka na mbanza. Kiboba yina tubaka na yandi: «Wapi sika nge me katuka mpe wapi sika nge ke na kwendaka?» **18** Yandi vutulaka: «Beto me katuka na Betelemi na kizunga ya Yuda, samu na kukwenda tii na nsuka ya kizunga ya myongo ya Efalayime. Mu kele muntu ya kuna. Mu vwandaka me kwenda na Betelemi na kizunga ya Yuda. Mu ke kwendaka na Yinzo ya Yave. Kasi ata muntu me kwiza yamba munu, samu na kunata munu na yinzo ya yandi. **19** Beto kele na madya samu na bambuluku ya beto. Beto kele na madya na vinu samu na munu, samu na kento ya munu, mpe samu na kisadi yina kele na beto. Beto me kondwa kima mosi ve.» **20** Kiboba yina tubaka: «Vwanda ya nge! Kima ni kima yina nge ke vwanda na yawu nsatu, ya me tala munu. Nge ke lutisa ve mpimpa awa!» **21** Yandi nataka bawu na yinzo ya yandi. Yandi pesaka bambuluku madya. Bizyeti sukulaka makulu ya bawu. Na manima bawu kudyaka mpe kunwaka. **22** Na kati ya mbanza yina vwandaka na bantu ya muvusu. Bawu kwizaka zunga yinzo ya kiboba yina na ntangu yandi vwandaka yangalala na banzenza ya yandi. Bantu yina ya muvusu bandaka na kubula na mwelo. Bawu tubaka na kiboba ya kuzwa yinzo: «Basisa beto bakala yina me kwiza na yinzo ya nge! Beto ke vukisa mfulu na yandi!» **23** Muntu ya kuzwa yinzo basikaka mpe tubaka na bawu: «Ve, bampangi ya munu! Mulemvo ya beno, beno sala ve yimbi. Muntu yayi me kwiza na sika ya munu, beno kusala ve busafu ya mutindu yina! **24** Mu kele na mwana ya kento yina me zaba ntete ve babakala. Kento ya nkaka ya bakala yayi mpe kele awa. Mulemvo ya beno, beno vingila mu basisa bawu. Beno safula bawu mpe beno sala bawu mutindu beno zola. Kasi beno sala ve busafu ya mutindu yina na bakala yayi.» **25** Bantu yina mangaka na kuwila yandi. Na yina, bakala yina basisaka kento ya yandi na ngaanda mpe bantu yina vukisaka mfulu na yandi. Bawu salaka yandi mambu ya yimbi mpimpa nyonso

tii na suka. Ba bikaka yandi ntangu bwisi bandaka kutsyaka. **26** Na ntangu bwisi kutsyaka, kento yina kwizaka kubwa na mwelo ya yinzo ya kiboba yina, kisika vwandaka bakala ya yandi. Kento vwandaka kuna tii ntangu yina bwisi kutsyaka. **27** Na suka, bakala ya yandi vumbukaka, yandi fungulaka mwelo mpe basikaka, samu na kulanda nzila ya yandi. Yandi talaka kento ya yandi ya nkaka, ya kulala na mwelo ya yinzo, maboko na kisika yina ba ke kotilaka. **28** Bakala tubaka na kento yango: «Telama, beto kwenda ya beto.» Kasi kento pesaka ata mvutu. Na yina, bakala nangunaka yandi, yandi tulaka yandi na zulu ya mbuluku ya yandi mpe yandi kwendaka na bwala ya yandi. **29** Ntangu yandi kumaka na yinzo ya yandi, yandi bakaka mbele, yandi zengaka nzutu ya kento ya yango, kinama na kinama, na bitini kumi na zole mpe yandi fidisaka yawu na bizunga nyonso ya Isayeli. **30** Bantu nyonso yina talaka mambu yina vwandaka tuba: «Mambu ya mutindu yayi me salamaka ntete ve mpe yawu me talanaka ntete ve, katuka ntangu yina bana ya Isayeli basikaka na Ngipiti, tii bubu yayi. Beto yindula, beno tadila mambu yayi, beno tuba dyambu!»

20 Bana nyonso ya Isayeli kwendaka na mvita. Kubanda na Dane tii na Beele-Seba, mpe tii na Ngalaade, mukangu nyonso vukanaka mutindu muntu mosi. Bawu yonzamaka kuna na Misepa, na ntadisi ya Yave. **2** Bamfumu ya bantu nyonso, bamfumu ya bifumba nyonso ya Isayeli, bawu vukanaka, kuna na lukutakanu ya nene ya bantu ya Nzambi. Ya vwandaka mafunda bankama yiya ya binwani yina ke tambulaka na makulu, bayina zaba kunwana na mbele ya mvita. **3** Bantu ya Bezame kuwaka ti, bana ya Isayeli vwandaka me kwenda na Misepa. Bana ya Isayeli tubaka: «Beno zabisa beto wapi mutindu dyambu yayi ya kyadi me salama.» **4** Na yina, mu-Levi yina, bakala ya kento yina ba kufwaka tubaka: «Mu kwendaka kuma na kento ya munu ya nkaka na mbanza Ngibeya na kizunga ya Bezame, samu na kulutisa mpimpa kuna. **5** Bantu ya kuzwa mbanza Ngibeya kwizaka tedimina munu. Na mpimpa, bawu zungaka yinzo yina mu vwandaka. Ni munu ba vwandaka sosa na kufwa, kasi bawu bakaka kento ya munu ya nkaka yina. Bawu salaka yandi mambu ya yimbi mpe kuna, yandi kufwaka. **6** Na yina, mu bakaka nzutu ya kento ya munu mpe mu zengaka yawu na bitini mpe mu fidisaka yawu na bizunga nyonso yina kele na mvwilu ya Isayeli. Samu ti bawu salaka mambu mosi ya busafu mpe ya nsoni mingi na Isayeli. **7** Beno nyonso bana ya Isayeli, beno kele awa. Beto tadila mambu yayi mpe beno tuba dyambu!» **8** Bantu nyonso telamaka mutindu muntu mosi. Bawu tubaka: «Ata muntu mosi ve ke vutuka na yinzo ya yandi. Ata muntu ke kwenda ya yandi. **9** Awa beto ke sala mutindu yayi, samu na bantu ya Ngibeya: Beto ke bula ntete dzeke, na manima beto ke kwenda nwanisa bawu. **10** Na kati ya bifumba nyonso ya Isayeli, beto ke baka babakala kumi na kati ya babakala nkama, babakala nkama na kati ya funda mosi ya babakala, funda mosi ya babakala na kati ya mafunda kumi ya babakala. Bawu ke kwenda sosa madya, samu na bayina ke kwenda nwanisa bantu ya mbanza Ngeba, na kizunga ya Bezame. Bawu ke kwenda semba bantu yina samu na dyambu ya nsoni mingi, yina me salama na Isayeli.» **11** Ni mutindu yina, babakala nyonso ya Isayeli vukanaka mutindu muntu mosi samu na kwenda nwanisa mbanza ya Ngibeya. **12** Bifumba nyonso ya Isayeli fidisaka bantu na sika ya makanda nyonso ya Bezame, samu na kutuba na bawu mutindu yayi: «Yayi wapi mambu ya busafu me salama na sika ya beno? **13** Ntangu yayi, beno yekudila beto bantu ya muvusu yina kele na Ngibeya. Beto ke kufwa bawu, samu ti beto kukatula yimbi na Isayeli.» Kasi bantu ya Bezame mangaka na kuwila bampangi ya bawu, bana ya Isayeli. **14** Bantu ya Bezame bikaka bambanza ya bawu mpe bawu kwendaka vukana kuna na Ngibeya, samu na kunwana mvita na bana ya Isayeli. **15** Kilumbu yina, ba salaka lutangusu ya bantu ya Bezame yina katukaka na bambanza ya bawu. Bawu vwandaka mafunda makumi zole na sambanu ya babakala yina zaba kunwana na mbele ya mvita. Kubwela mpe bantu ya Ngibeya yina ba tangaka. Bawu vwandaka bankama nsambwadi ya binwani ya kulutila ngolo. **16** Na kati ya bantu nyonso yina, ya vwandaka na bankama nsambwadi ya binwani ya kulutila ngolo, bayina vwandaka sadila na diboko ya lumoso. Kana mosi na mosi na bawu me losa ditadi na kizukumununu, samu ti yawu kwenda kubwa na nsuki mosi, ditadi yango fwana kwenda kubwa kaka na nsuki yango. **17** Ba tangaka bantu ya Isayeli, bayina vwandaka ve bantu ya Bezame. Bawu vwandaka mafunda bankama yiya ya babakala yina zaba kunwana na mbele ya mvita. Bawu nyonso vwandaka binwani. **18** Bantu ya Isayeli kwendaka na Betele, samu na kuyufula Nzambi. Bawu tubaka mutindu yayi: «Banani na kati ya beto, ke vwanda ba ya ntete na kwenda nwanisa bantu ya Bezame?» Yave vutulaka: «Ni bantu ya Yuda ke vwanda ba ya ntete na kukwenda.» **19** Na suka, bana ya Isayeli telamaka, bawu kwendaka sala kivwandu ya bawu, na kisika yina ke talasanaka na mbanza Ngibeya. **20** Na manima, binwani ya Isayeli kwendaka nwanisa bantu ya Bezame. Binwani ya Isayeli tandamaka na mulonga, samu na kunwanisa bantu ya Bezame, na kisika yina ke talasanaka na Ngibeya. **21** Bantu ya Bezame basikaka na mbanza Ngibeya mpe kaka na kilumbu yina, bawu kufwaka makumi zole na zole ya mafunda ya binwani ya Isayeli kuna. **22** Binwani ya Isayeli kuzwaka dyaka kibakala. Na yina, bawu tandamaka dyaka na mulonga, samu na kunwana na kisika yina bawu nwanaka mvita na kilumbu ya ntete. **23** Bana ya Isayeli kwendaka dila na mantwala ya Yave tii na nkokila. Bawu yufulaka Yave mutindu yayi: «Beto fwana kwenda nwana dyaka mvita na bampangi ya beto, bantu ya Bezame?» Yave vutulaka: «Beno kwenda nwana.» **24** Na yina, bana ya Isayeli kwendaka nwanisa bantu ya Bezame na kilumbu yina landaka. **25** Kaka na kilumbu yango, bantu ya Bezame basikaka na mbanza Ngibeya, samu na kwenda nwanisa binwani ya Isayeli. Bawu kufwaka dyaka mafunda kumi na nana ya binwani ya Isayeli, bayina zabaka kunwana na mbele ya mvita. **26** Bana nyonso ya Isayeli, bantu nyonso kwendaka na Betele. Mpe kuna, bawu vwandaka ya kuvwanda mpe bawu vwandaka dila na ntadisi ya Yave. Bawu minaka nsoki na kilumbu yina tii na nkokila. Bawu pesaka minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya kiwisa na mantwala ya Yave. **27** Bana ya Isayeli yufulaka dyaka Yave. Sanduku ya ngwisani ya Nzambi vwandaka kuna na Betele na ntangu yina. **28** Pinase kele mwana ya Eleyazale mpe mutekolo ya Aloni. Ni yandi vwandaka nganga-Nzambi na ntangu yango. Bantu ya Isayeli tubaka: «Beto kwenda to beto kwenda ve na kunwanisa bampangi ya beto, bantu ya Bezame?» Yave vutulaka: «Beno kwenda, samu ti mbasi mu ke yekula bawu na maboko ya beno.» **29** Na yina, bantu ya Isayeli kwendaka tula binwani ya bawu na bisika ya kubumbama na balweka nyonso ya mbanza Ngibeya. **30** Bana ya Isayeli kwendaka nwanisa bantu ya Bezame na kilumbu ya tatu. Mutindu na bambala ya ntete, binwani ya Isayeli tandamaka na mulonga na kisika yina ke talasanaka na Ngibeya, samu na kunwana. **31** Bantu ya Bezame basikaka dyaka na mbanza, samu na kunwanisa binwani ya Isayeli. Na yina, binwani ya Isayeli salaka ti bantu ya Bezame kulanda bawu ntama na mbanza. Mutindu na bambala ya nkaka, bantu ya Bezame bandaka dyaka na kufwa

binwani ya Isayeli na nzila yina ke kwendaka na Betele mpe na nzila yina ke kwendaka na Ngibeya kuna na matiti. Bawu kufwaka keba ve makumi tatu ya binwani ya Isayeli. **32** Bantu ya Bezame vwandaka tuba mutindu yayi: «Beto ke nunga bawu mutindu mbala ya ntete!» Kasi bantu ya Isayeli vwandaka tuba: «Beto kima, beto sala ti bawu kulanda beto ntama na mbanza, kuna na banzila!» **33** Binwani nyonso ya Isayeli bikaka kisika yina bawu vwandaka. Bawu kwendaka vukana kuna na Baale-Tamale. Binwani ya Isayeli yina vwandaka ya kubumbama, bawu basikaka na bisika yina bawu vwandaka ya kubumbama mpe bawu kwendaka kuna na Maale-Ngeba. **34** Mafunda kumi ya binwani ya kulutila ngolo na Isayeli nyonso kumaka na kisika yina ke talasanaka na Ngibeya. Mvita vwandaka ngolo mpe bantu ya Bezame vwandaka zaba ve ti mpasi ke bwidila bawu. **35** Kilumbu yina, Yave salaka ti bantu ya Bezame kubwa na mantwala ya bantu ya Isayeli. Bantu ya Isayeli kufwaka mafunda makumi zole na tanu na nkama mosi ya binwani ya Bezame yina zabaka kunwana na mbele ya mvita. **36** Bantu ya Bezame talaka ti, bawu kubwaka na mantwala ya binwani ya Isayeli. Binwani ya Isayeli bikilaka bantu ya Bezame kisika yina bawu vwandaka, samu ti bawu tulaka kivuvu ya bawu na binwani ya bawu yina bumbamaka na balweka nyonso ya mbanza Ngibeya. **37** Bantu yina bumbamaka kwendaka na mbangu nyonso kuna na Ngibeya. Bawu mwanganaka na mbanza mpe bawu manisaka na kufwaka bantu nyonso ya mbanza yina na mbele ya mvita. **38** Binwani ya Isayeli wisanaka na binwani ya nkaka yina bumbamaka. Binwani ya Isayeli zonzaka na bayina bumbamaka na kusala ti mulinga ya mingi kubasika na kati ya mbanza. **39** Na yina, binwani ya Isayeli vutukaka manima na ntangu ya mvita. Mpe bantu ya Bezame kufwaka keba ve makumi tatu ya binwani ya Isayeli. Bantu ya Bezame vwandaka tuba: «Ya tsyelika, beto ke nunga bawu mutindu beto nungaka bawu na mvita ya ntete!» **40** Kasi, mulinga ya mingi bandaka na kubasika na mbanza. Ntangu bantu ya Bezame talaka na manima, bawu talaka ti na mbanza nyonso, milaka ya tiya vwandaka tomboka na zulu. **41** Na yina, binwani ya Isayeli vutukaka na kunwanisa bantu ya Bezame. Bantu ya Bezame kumaka na boma mingi ntangu bawu talaka ti mpasi ke na kubwidila bawu. **42** Bantu ya Bezame kimaka na mantwala ya binwani ya Isayeli. Bawu lutilaka na nzila ya yinsi ya kuyuma. Kasi mvita vwandaka tatamana kaka. Binwani ya Isayeli yina vwandaka katuka na bambanza vwandaka kufwa bantu ya Bezame. Samu ti bantu ya Bezame vwandaka na kati-kati ya binwani ya Isayeli. **43** Binwani ya Isayeli zungaka bantu ya Bezame na balweka nyonso. Bawu bikaka ve na kulanda bantu ya Bezame. Bawu vwandaka kwenda kufwa bantu ya Bezame tii na kisika yina ke talasanaka na Ngibeya, na lweka ya esete. **44** Mafunda kumi na nana ya bantu ya Bezame kufwaka. Bawu nyonso vwandaka binwani ya ngolo. **45** Bantu ya nkaka ya Bezame kimaka na lweka ya yinsi ya kuyuma, kuna na ditadi ya nene ya Limone. Binwani ya Isayeli bwilaka mafunda tanu ya bantu na banzila. Binwani ya Isayeli landaka bawu tii na Ngidewome. Bawu kufwaka mafunda zole ya bantu ya Bezame. **46** Lutangu ya bantu nyonso ya Bezame yina kufwaka na kilumbu yina, vwandaka mafunda makumi zole na tanu ya bantu yina zabaka kunwana na mbele ya mvita. Bawu nyonso vwandaka binwani ya ngolo. **47** Bankama sambanu ya bantu kimaka na yinsi ya kuyuma, kuna na ditadi ya nene ya Limone. Bawu vwandaka kaka kuna bangonda yiya. **48** Binwani ya Isayeli vutukaka na sika ya bantu ya Bezame yina bikanaka. Bawu manisaka na kufwa bawu nyonso na mbele ya mvita, kubanda na bantu nyonso, tii na bibulu, mpe nyonso yina vwandaka kuna. Bawu yokaka mpe bambanza nyonso ya kizunga yina.

21 Kuna na Misepa, binwani ya Isayeli kudyaka ndefi na kutuba mutindu yayi: «Muntu mosi ve na kati ya beto ke kwelisa mwana ya yandi ya kento, na muntu ya kifumba ya Bezame.» **2** Bantu ya Isayeli kwendaka na Betele. Bawu vwandaka kuna na ntadisi ya Yave tii na nkokila. Bawu vwandaka looka mpe vwandaka dila mingi na ntadisi ya Nzambi. **3** Bawu vwandaka tuba mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya Isayeli, samu na yinki dyambu ya mutindu yayi me kumina beto na Isayeli? Kifumba mosi ya muvimba ke na kukondwa bubu yayi na Isayeli. Samu na yinki dyambu ya mutindu yayi?» **4** Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, bawu telamaka, mpe bawu tungaka kiyokolo ya minkayulu kuna. Bawu pesaka minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. **5** Bana ya Isayeli vwandaka yufula bawu na bawu: «Na bifumba nyonso ya Isayeli, wapi kifumba yina kwendaka ve na lukutakanu na ntadisi ya Yave? Samu ti beto kudyaka ndefi ya nene, samu na konso muntu yina ke kwenda talana ve na sika ya Yave, kuna na Misepa. Beto tubaka ti, muntu ya mutindu yina ba fwana kufwa yandi.» **6** Na kutala mbote, bana ya Isayeli vwandaka na kyadi ya bampangi ya bawu, bantu ya Bezame. Bawu vwandaka tuba mutindu yayi: «Bubu yayi, kifumba mosi ke na kumanisa na Isayeli! **7** Wapi mutindu beto ke sala, samu na kupesa bakento na bantu ya Bezame yina me bikana? Beto vwandaka me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti, beto ke kwelisa ve bawu bana ya beto ya bakento!» **8** Na yina, bawu tubaka mutindu yayi: «Na kati ya bifumba ya Isayeli, ya kele na muntu yina kwendaka ve na lukutakanu, na ntadisi ya Yave kuna na Misepa?» Bawu talaka ti ata muntu ya bwala Yabese ya kizunga ya Ngalaade kwizaka kuna na kivwandu, na kisika yina bawu vwandaka ya kuyonzama. **9** Ntangu ba salaka lutangusu ya bantu, bawu talaka ti ata muntu mosi ya bwala Yabese ya kizunga ya Ngalaade vwandaka kuna. **10** Na yina, mukangu ya bantu ya Isayeli fidisaka mafunda kumi na zole ya binwani ya ngolo. Ba pesaka bawu ntumunu yayi: «Beno kwenda, beno kufwa bantu nyonso ya Yabese ya kizunga ya Ngalaade. Beno kufwa bakento ya bawu na bana ya bawu. **11** Beno ke sala muntindu yayi: Beno ke manisa na kufwa samu na Yave, babakala nyonso mpe bakento nyonso yina me zaba babakala.» **12** Na kati ya bantu ya Yabese ya kuzunga ya Ngalaade, bawu kutaka bankama yiya ya bandumba yina vwandaka me zaba ntete ve babakala. Bawu vwandaka me vukanaka ntete ve na babakala. Ata kilumbu mosi ve bawu vwandaka me vukisaka mfulu na bakala. Ba nataka bandumba yango na kivwandu kuna na Silo na ntoto ya Kaana. **13** Mukangu nyonso ya bantu ya Isayeli fidisaka bantumwa na sika ya bantu ya Bezame yina kwendaka bumbama na ditadi ya nene ya Limone, samu na kuzonzila bawu dyambu ya kizunu. **14** Na ntangu yina, bantu ya Bezame vutukaka na bisika ya bawu. Ba pesaka bawu bakento yina ba kufwaka ve na Yabese ya kizunga ya Ngalaade. Kasi lutangu ya bakento yango lungaka ve, samu na bawu nyonso. **15** Bantu ya Isayeli vwandaka na manyongo na yina me tadila bantu ya Bezame. Samu ti, Yave salaka ti dibulu kuvwanda na kati ya bifumba ya Isayeli. **16** Bakuluntu ya bantu ya Isayeli tubaka: «Bakento nyonso ya Bezame ti ba me manisa na kufwa bawu. Bantu ya Bezame yina me bikana, wapi mutindu beto ke sala na kuzwila bawu bakento?» **17** Bawu tubaka dyaka mutindu yayi: «Bantu ya Bezame yina me bikana, ba fwana kuzwa bana mingi, samu ti kifumba yayi kukatuka ve na Isayeli. **18** Kasi beto, beto lenda kwelisa bawu ve bana ya beto ya bakento.

Samu ti bana ya Isayeli kudyaka ndefi na kutuba ti konso muntu yina ke kwelisa mwana ya yandi ya kento na muntu ya Bezame, yandi ke vwanda ya kusiingwa!» **19** Na yina, bawu tubaka: «Konso mvula ya ke vwandaka na feti ya Yave kuna na Silo, mbanza yina kele na node ya Betele, na esete ya nzila yina ke katukaka na Betele tii na Sekeme, na sude ya Lebona.» **20** Mpe bawu pesaka ntumunu yayi na bantu ya Bezame: «Beno kwenda bumbama na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu! **21** Ntangu beno ke tala ti bandumba ya Silo ke na basika, samu na kubina mabina ya bawu, beno ke basika na bilanga ya bayinti ya vinu. Mosi na mosi na beno ke bwila ndumba mosi ya Silo. Beno ke vutuka na bawu na ntoto ya Bezame. **22** Kana batata to bampangi ya bawu kwiza yawula na sika ya beto, beto ke zabisa bawu mutindu yayi: “Beno lemvokila bawu samu na beto. Beto lembanaka na kuzwa lutangu ya kulunga ya bakento, samu na bawu nyonso na muzingu ya Yabese. Ni beno ve me pesa bawu bana ya beno ya bakento. Na yina, ata muntu lenda zonza ti beno me sala yimbi.”» **23** Bantu ya Bezame salaka mutindu yina. Bawu bakaka bakento na lutangu ya kulunga, na kati ya bayina vwandaka bina. Bawu botolaka bakento yina mpe bawu vutukaka na mvwilu ya bawu. Bawu tungaka dyaka bambanza ya bawu mpe bawu bandaka na kizinga kuna. **24** Na ntangu yina, bana ya Isayeli katukaka kuna mpe konso muntu vutukaka na kati ya kifumba ya yandi, na kati ya dikanda ya yandi. Bawu vutukaka, konso muntu na mvwilu ya yandi. **25** Na bantangu yina, ya vwandaka ve na ntinu na Isayeli. Konso muntu vwandaka sala mutindu yandi vwandaka zola.

Lute

1 Ntangu bikuudi vwandaka twadisa yinsi ya Isayeli, nsatu ya nene kumaka na yinsi yina. Na yina, bakala mosi, ya mbanza Betelemi na kizunga ya Yuda, kwendaka kintwadi na kento ya yandi mpe bana zole ya bawu ya babakala na yinsi yina ba ke bokilaka Mowabe, samu na kuzinga kuna mwa bilumbu. **2** Nkumbu ya bakala yina vwandaka Elimeleke. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Nawomi mpe bana zole ya bawu: Malone mpe Kilyone. Bawu vwandaka bantu ya dikanda ya Efalata, yina vwandaka zinga na mbanza ya Betelemi, na kizunga ya Yuda. Bawu kumaka na yinsi ya Mowabe mpe bawu zingaka kuna. **3** Na manima, Elimeleke, bakala ya Nawomi, kufwaka. Na yina, Nawomi bikanaka yandi mosi na bana ya yandi zole ya babakala. **4** Bana yango kwelaka ba kento ya yinsi ya Mowabe. Bankumbu ya bawu vwandaka, Olopa mpe Lute. Na manima ya bamvula kumi, **5** Malone na Kilyone kufwaka. Nawomi bikanaka kaka yandi mosi, ata mwana ata bakala. **6** Kuna na yinsi ya Mowabe, Nawomi kuwaka ti Yave lakisaka bumbote ya yandi na bantu ya Isayeli mpe bilanga butaka mbote. Na yina, yandi kubamaka na kubika yinsi ya Mowabe kintwadi na babokilo ya yandi zole. **7** Bawu bakaka nzila samu na kuvutuka na kizunga ya Yuda, kasi na nzila, **8** Nawomi tubaka na bawu: «Ntangu yayi, konso muntu na kati ya beno vutuka na sika ya dikanda ya mama ya yandi. Bika ti Yave lakisa beno bumbote ya yandi mutindu beno lakisaka yawu na bana ya munu yina manisaka na kufwa mpe na munu mosi. **9** Yave sala ti konso muntu na beno kuzwa dikwela ya mbote.» Na manima ya kutuba mutindu yina, Nawomi bumbasanaka na babokilo ya yandi samu na kukabuka na bawu. Na yina, babokilo yango dilaka mingi, **10** mpe bawu tubaka: «Ve, beto ke kwenda na nge na sika ya dikanda ya nge.» **11** Kasi Nawomi vutulaka: «Aa bana ya munu! Beno vutuka, samu na yinki beno zola kukwenda na munu? Mu lenda dyaka ve kubuta bana yina ke kwela beno. **12** Bana ya munu, beno vutuka ya beno. Mu me kuma kiboba, mu lenda kukwela dyaka ve. Ata mu tuba ti mu ke ntete na kivuvu mpe na mpimpa yayi mu ke vukisa mfulu na bakala yina ke pesa munu bana, **13** beno ke vingila tii bawu ke kula? Beno ke manga na kukwela babakala ya nkaka? Ve, bana ya munu! Mu ke na kati ya kyadi ya kulutila samu na beno. Ni na munu Yave me talisa mpasi yayi.» **14** Babokilo nyonso zole bandaka dyaka na kudila mingi. Na manima, Olopa bumbasanaka na Nawomi samu na kubika yandi, kasi Lute mangaka na kukabuka na bokilo ya yandi. **15** Nawomi tubaka na Lute: «Tala mbanda ya nge me vutuka na sika ya banzambi ya yandi mpe na sika ya dikanda ya yandi. Nge mpe, sala mutindu yandi, vutuka na sika ya dikanda ya nge.» **16** Kasi Lute vutulaka: «Kutatamana ve na kutumisa munu na kubika nge mpe mu vutuka na sika ya dikanda ya munu. Kisika yina nge ke kwenda, ni kuna munu mpe ke kwenda. Kisika yina nge ke vwanda, ni kuna mpe mu ke vwanda. Dikanda ya nge ke vwanda dikanda ya munu, mpe Nzambi ya nge ke vwanda Nzambi ya munu. **17** Kisika yina nge ke kufwa, ni kisika yina mpe mu ke kufwa, mpe ni kuna ba ke zika munu. Kana kaka ni lufwa ve ke kabula nge na munu, bika ti Yave pesa munu kitumbu ya ngolo». **18** Ntangu Nawomi talaka ti Lute vwandaka bika ve na kulanda yandi, yandi bikaka na kutatamana na kuvutula yandi. **19** Bawu zole kwendaka tii na Betelemi. Ntangu bawu kumaka na Betelemi, bantu nyonso vwandaka yituka samu na bawu. Bakento ya mbanza vwandaka tuba: «Yayi ni Nawomi ve?» **20** Kasi Nawomi tubaka: «Beno bokila dyaka munu ve na nkumbu ya Nawomi. Beno bokila munu na nkumbu ya Mala, samu ti, Nzambi-Mpungu, me sala ti luzingu ya munu kuma ya kyadi mingi. **21** Mu katukaka awa na maboko ya kufuluka, mpe Yave me vutula munu awa maboko mpamba. Na yina, beno bokila dyaka munu ve na nkumbu ya Nawomi, samu ti, Nzambi-Mpungu, me sala munu yimbi mingi, mpe me sala ti luzingu ya munu vwanda luzingu ya mpasi.» **22** Ni mutindu yayi Nawomi bikaka yinsi ya Mowabe, kintwadi na bokilo ya yandi Lute yina vwandaka muntu ya yinsi ya Mowabe. Bawu kumaka na Betelemi na ntangu yina ba vwandaka me banda na kuyonzika bambuma ya oloze.

2 Na dikanda ya Elimeleke, bakala ya Nawomi, ya vwandaka na bakala mosi ya mvwama mpe ya mfunu mingi. Nkumbu ya yandi vwandaka Bowaze. **2** Kilumbu mosi, Lute kento ya yinsi ya Mowabe tubaka na Nawomi: «Mu zola kukwenda na bilanga samu na kulokota bambuma yina bilokoti ke kwendaka bika. Mu lenda kuzwa muntu ya ntima ya mbote yina ke ndima ti mu lokota bambuma yina ke kwendaka bikana.» Nawomi vutulaka: «Ee, kwenda.» **3** Lute kwendaka na bilanga mosi samu na kulokota bambuma yina biyonziki vwandaka kwenda bika, kasi, bilanga yango vwandaka ya Bowaze, muntu ya dikanda ya Elimeleke. **4** Ntangu lutaka mpe Bowaze, yina katukaka na Betelemi, kwizaka na bilanga. Yandi pesaka mbote na biyonziki mutindu yayi: «Yave kuvwanda na beno!» Bawu vutulaka: «Yave kusakumuna nge.» **5** Bowaze yufulaka na mfumu ya biyonziki: «Nani kele ndumba yayi?» **6** Mfumu ya biyonziki vutulaka: «Ni ndumba ya yinsi ya Mowabe yina kwizaka na Nawomi ntangu yandi katukaka na yinsi ya Mowabe. **7** Yandi me lomba munu muswa ya kulokota bambuma yina biyonziki ke na kwendaka bika na manima ya bawu. Kubanda na suka, yandi me bika ve na kusala tii ntangu yayi mpe yandi vwandaka me pema kaka fyoti.» **8** Na yina, Bowaze tubaka na Lute: «Mwana ya munu, kuwa munu mbote. Kukwenda kulokota ve bambuma na bilanga ya muntu ya nkaka, kukwenda ntama ve kasi vwanda awa na bisadi ya munu ya bakento. **9** Tala mbote kisika yina ba ke na kuyonzikaka bikunku ya bayinti yina kele na oloze mpe landa mbote bakento yina ke na kulokota bambuma. Mu me pesa muswa na bisadi ya munu ti bawu kwamisa nge ve. Kana nge ke na mpwila ya maza, kwenda kunwa maza na mayuki yina bisadi ya munu fulusaka.» **10** Lute fukamaka, tulaka kizizi na ntoto mpe yufulaka na Bowaze: «Samu na yinki nge ke na kulakisa munu bumbote ya nge na kusadisa munu, munu muntu kele nzenza?» **11** Bowaze vutulaka: «Ba vwandaka me zabisa munu mambu nyonso yina nge salaka na bokilo ya nge katuka ntangu yina bakala ya nge kufwaka. Mu zaba ti nge me bika tata, mama mpe yinsi ya nge ya mbutukulu mpe nge me kwiza kuzinga na bantu yina nge zabaka ntete ve. **12** Bika ti Yave kupesa nge musendo na nyonso yina nge me sala. Yave, Nzambi ya Isayeli, na sika ya yandi yina nge me kwiza kubumbama, kupesa nge musendo ya kulutila.» **13** Lute vutulaka: «Mfumu, nge ke na kulakisa bumbote mingi na munu! Mambu ya nge yina nge me zonza me kindisa munu mpe me kota munu na ntima, ata ti mu kele ve mosi ya bisadi ya nge.» **14** Na ntangu ya kudya, Bowaze zabisaka na Lute: «Kwiza kudya kintwadi na beto, baka kibuku ya dimpa mpe bondika yawu na kati ya supu.» Lute kwendaka vwanda pene-pene ya biyonziki mpe Bowaze pesaka yandi bambuma ya kukalinga. Yandi kudyaka, yukutaka mpe yandi bumbaka madya yina bikanaka. **15** Ntangu yandi vutukaka na kulokota bambuma, Bowaze tumisaka bisadi ya yandi: «Beno bika yandi lokota na bisika yina ke na bikunku ya bayinti yina kele ntete na oloze. Beno yimina yandi ve. **16** Samu na yandi, beno kwendaka katula mpe kubwisa bambuma ya

nkaka na bayinti ya yawu na ntoto samu ti yandi kwendaka lokota yawu. Beno yimina yandi ve.» **17** Ni mutindu yayi Lute lokotaka bambuma na kati ya bilanga ya Bowaze tii na nkokila. Yandi tutaka bayinti samu na kukatula bambuma mpe yandi kuzwaka keba ve Efa mosi ya bambuma. **18** Yandi nataka saki yango na bwala mpe lakisaka yawu na bokilo ya yandi. Yandi basisaka mpe madya yina yandi lembanaka mpe yandi pesaka yandi yawu. **19** Nawomi me yufula Lute: «Yaa! Wapi kisika nge me lokota bambuma nyonso yayi bubu yayi? Na wapi bilanga nge me katuka kusala? Bika ti Yave kusakumuna muntu yina me sadisa nge.» Na yina Lute zabisaka na bokilo ya yandi na sika ya nani yandi kwendaka sala, yandi tubaka: «Mu kwendaka sala na bilanga ya muntu yina ba ke bokilaka Bowaze.» **20** Na yina, Nawomi tubaka: «Bika ti Yave kusakumuna yandi. Mu me tala ti Yave ke bikaka ve na kulakisa bumbote ya yandi na bantu ya moyo mpe ya kufwa!» Nawomi tubaka dyaka: «Bowaze kele muntu ya dikanda ya beto. Ya tsyelika, yandi kele mosi na bayina kele na kiyeko ya kusadisa beto mutindu kele kinkulu.» **21** Lute, kento ya yinsi ya Mowabe, tubaka dyaka: «Yandi me zabisa munu na kutatamana na kulokota na manima ya bisadi ya yandi tii ntangu bawu ke manisa na kuyonzika bambuma.» **22** Nawomi tubaka na Lute: «Yawu kele mbote mwana ya munu, tatamana na kulokota bambuma na bisadi ya Bowaze ya bakento. Kana nge kwenda na bilanga ya muntu ya nkaka, ba lenda kutalisa nge mpasi.» **23** Na yina, Lute kangamaka na bisadi ya Bowaze ya bakento na kwendaka lokota bambuma tii ntangu bawu manisaka na kuyonzika bambuma nyonso ya oloze mpe ya faline. Yandi tatamanaka na kuzinga na bokilo ya yandi.

3 Kilumbu mosi, Nawomi tubaka na Lute: «Mwana ya munu, mu fwana kusosa yinki mu lenda kusala samu ti nge vwanda na luzingu ya mbote na bilumbu yina ke kwiza. **2** Mutindu nge zaba yawu, Bowaze, yina bikaka ti nge sala na bisadi ya yandi ya bakento, kele muntu ya dikanda ya beto. Na nkokila yayi, yandi ke na kunyengisa bambuma na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. **3** Yobila, pakula mananasi mpe lwata bilele ya nge ya kitoko mpe kwenda na bilanga, na kisika yina Bowaze ke na kukabulaka bambuma na matiti ya yawu. Kasi kutalana ntete ve kana yandi me manisa ve na kudya mpe kunwa. **4** Ntangu yandi ke lala, tala mbote kisika yina yandi ke lala. Kwenda kisika yina yandi me lala, katula yandi fyoti divunga na makulu mpe lala pene-pene ya makulu ya yandi. Na manima, yandi mosi ke zabisa nge yinki nge fwana kusala.» **5** Lute vutulaka: «Mu ke sala nyonso yina nge me zabisa munu.» **6** Lute kwendaka na bilanga, na kisika yina ba vwandaka kabula bambuma na matiti ya yawu. Yandi salaka nyonso mutindu Nawomi tumisaka yandi. **7** Na manima ya kudya mpe kunwa, Bowaze kumaka na kilengi mpe yandi kwendaka lala pene-pene ya kikunku ya bambuma. Ntangu yandi vwandaka lala, Lute kwendaka na malembe nyonso, yandi katulaka yandi fyoti divunga na makulu mpe lalaka pene-pene ya makulu ya yandi. **8** Na kati-kati ya mpimpa, Bowaze vumbukaka na kupamuka. Yandi vumbulaka yintu mpe yitukaka na kutala kento ya kulala pene-pene ya makulu ya yandi. **9** Bowaze yufulaka kento: «Yayi nani?» Kento vutulaka: «Ni munu Lute, kisadi ya nge. Keba munu samu ti, nge kele muntu yina kele na kiyeko ya kusadisa munu.» **10** Bowaze tubaka: «Mwana ya munu, bika ti Yave kusakumuna nge! Katuka ntama, nge ke na kubika ve na kulakisa bumbote ya nge na sika ya dikanda ya bokilo ya nge, kasi yayi nge me sala ntangu yayi, me lutila dyaka mbote na ya ntete. Nge me sosa ve luzolo na sika ya bantwenya, bawu vwanda bamvwama to bamputu. **11** Ntangu yayi mwana ya munu, kutala boma ve! Samu na nge, mu ke sala mambu nyonso yina nge ke lomba, samu ti bantu nyonso me zaba ti nge kele kento ya mfunu. **12** Ya tsyelika, mu ke na kiyeko ya kusadisa nge. Kasi ya kele na muntu ya nkaka na mantwala ya munu. Ni yandi kele muntu ya ntete yina kele na kiyeko ya kusadisa nge. **13** Lutisa mpimpa awa mpe mbasi na suka beto ke tala kana yandi ke ndima kiyeko ya kusadisa nge. Kana yandi ndima, ya kele mambu ya mbote, yandi sala yawu. Kana yandi ndima ve, ya tsyelika, munu mosi, na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mu ke sala yawu. Kasi lala ntete awa tii mbasi na suka!» **14** Na yina, Lute lalaka pene-pene ya makulu ya Bowaze, kasi na suka-suka ntete bwisi kutsya, yandi vumbukaka samu ti bantu kutala yandi ve. Bowaze mpe zolaka ve ti bantu zaba ti kento yina kwizaka lala na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. **15** Bowaze tubaka na Lute: «Baka lele ya nge ya zulu, fungula mpe simba yawu mbote.» Lute simbaka yawu mbote mpe Bowaze tudilaka yandi bambuma ya oloze yina lendaka vwanda na kitezo ya bakilo kumi na tanu mpe yandi tulaka yandi yawu na yintu. Na manima, Bowaze vutukaka na mbanza. **16** Ntangu Lute vutukaka na yinzo, bokilo ya yandi yufulaka yandi: «Mwana ya munu, wapi mutindu yawu me lutila?» Lute zabisaka na Nawomi mambu nyonso yina Bowaze salaka samu na yandi. **17** Yandi tubaka dyaka: «Bowaze me pesa munu bambuma nyonso yayi ya oloze mpe yandi me tuba: "Mu zola ve ti nge vutuka na sika ya bokilo ya nge maboko mpamba."» **18** Nawomi tubaka: «Mwana ya munu, vwanda awa mpe vingila samu nge tala wapi mutindu mambu yayi ke suka. Ya tsyelika, bakala yayi ke pema ve, kana yandi yidika ve dyambu yayi bubu yayi.»

4 Bowaze kwendaka vwanda na nkotolo ya mbanza na kisika yina ba ke yidikaka mambu. Ntangu muntu ya dikanda ya Elimeleke, yina Bowaze tubaka na Lute ti ni yandi muntu ya ntete yina kele na kiyeko ya kusadisa yandi, vwandaka luta mpe kuna, Bowaze bokilaka yandi: «Ee! Kwiza vwanda awa.» Bakala yango kwizaka mpe vwandaka. **2** Na yina, Bowaze bokilaka bakuluntu kumi ya mbanza mpe bawu kwizaka vwanda kuna. **3** Na manima, Bowaze tubaka na muntu yina ya dikanda ya Elimeleke: «Nge me zaba ti, Nawomi, yina kwendaka zinga na yinsi ya Mowabe vwandaka me vutuka awa. Yandi ke na kutekisa bilanga yina vwandaka ya mpangi ya beto Elimeleke. **4** Mu me tala ti yawu kele mbote na kuzabisa nge mambu yayi na mantwala ya bakuluntu mpe ya bantu nyonso yina kele awa. Kana nge zola kusumba yawu, sumba. Kana nge zola ve, tubila munu samu ti ni nge muntu ya ntete yina kele na muswa ya kusumba yawu, mpe munu, mu kele muntu ya zole.» Muntu yango vutulaka: «Mu ke sumba yawu.» **5** Bowaze tubaka dyaka: «Kana nge sumba bilanga yina Nawomi ke na kutekisa, nge ke kwela mpe Lute kento ya yinsi ya Mowabe samu ti nkumbu ya muntu yina kufwaka, kuzimbana ve mpe ntoto ya yandi bikana kaka na kati ya dikanda ya yandi.» **6** Muntu ya dikanda ya Elimeleke vutulaka: «Kana ni mutindu yina, mu lenda ve kubaka kiyeko ya kusadisa dikanda ya Elimeleke. Mu zola ve kubebisa difwa yina ke bikana na bana ya munu. Baka ya nge kiyeko ya munu ya kusadisa dikanda yayi samu ti munu, mu lenda kusala yawu ve.» **7** Na ntangu ya ntama na Isayeli, samu na kuyidika mambu yina me tadila kiyeko ya kusadisa dikanda to ya kusobasana bima, bantu vwandaka sala mutindu yayi: muntu mosi vwandaka katula dipapa ya yandi mpe vwandaka pesa yawu na mpangi. Yawu vwandaka lakisa ti dyambu me yilama. **8** Muntu yango yina vwandaka na kiyeko ya kusadisa dikanda ya Elimeleke tubaka na Bowaze: «Sumba ya

nge yawu.» Mpe yandi katulaka dipapa ya yandi. **9** Ni yawu yina Bowaze tubaka na bakuluntu mpe na bantu nyonso yina vwandaka kuna: «Beno nyonso kele bambangi ti bubu yayi, mu me kuzwa na sika ya Nawomi bima nyonso yina vwandaka ya Elimeleke, bakala ya yandi na ya bana ya yandi, Kilyone mpe Malone. **10** Mu me baka mpe Lute, kento ya yinsi ya Mowabe, yina bikaka Malone, yandi me kuma kento ya munu. Yawu ke sala ti nkumbu ya muntu yina kufwaka, kuzimbana ve na kati ya bampangi ya yandi mpe ntoto ya yandi bikana kaka na kati ya dikanda ya yandi. Mpe na ntangu ya kuyidika mambu ya mbanza, dikanda ya yandi ke kondwa ve na kisika yina. Bubu yayi, beno kele mpe bambangi ya mambu yayi.» **11** Bakuluntu mpe bantu nyonso yina vwandaka kuna vutulaka: «Ee! Beto kele bambangi! Bika ti Yave kusakumuna kento yina me kuma kento ya nge. Yandi kuvwanda mutindu Lasele mpe Leya, bakento zole yina, butaka dikanda nyonso ya Isayeli! Bika ti bimvwama ya nge kukuma mingi na dikanda ya Efalata mpe nkumbu ya nge kuvwanda nsangu na Betelemi! **12** Bika ti Yave kupesa nge bana mingi na kento yayi yina kele ntete ntwenya, mpe bawu vwanda mingi mutindu dikanda ya Pelese, mwana ya Yuda mpe Tamale!» **13** Bowaze kwelaka Lute. Na ntangu bawu vukanaka, Yave salaka ti Lute kuzwa kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. **14** Na yina, bakento ya Betelemi tubaka na Nawomi: «Nkembo na Yave yina me sala ti bubu yayi nge kuzwa muntu yina ke vwanda na kiyeko ya kusadisa nge. Nkumbu ya mutekolo ya nge kuvwanda nsangu na Isayeli! **15** Yandi ke pesa nge dyaka kilengi ya kuzinga mpe yandi ke sadisa nge na buboba ya nge. Bokilo ya nge, yina me butila nge mwana ya bakala, me zola nge mingi, mpe yandi me lutila mfunu na bana nsambwadi ya babakala.» **16** Nawomi bakaka mwana, yandi tulaka yandi na ntulu mpe ni yandi kulisaka yandi. **17** Bakento yina vwandaka zinga pene-pene ya Nawomi tubaka: «Nawomi me kuzwa mwana ya bakala.» Bawu pesaka mwana yango nkumbu Obede. Ni Obede vwandaka tata ya Yisayi mpe nkooko ya Davidi. **18** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Davidi kubanda na Pelese. Pelese kele tata ya Eselone, **19** Eselone kele tata ya Lame mpe Lame kele tata ya Aminadabe. **20** Aminadabe kele tata ya Nakone, Nakone kele tata ya Salema. **21** Salema kele tata ya Bowaze, Bowaze kele tata ya Obede. **22** Obede kele tata ya Yisayi mpe Yisayi kele tata ya Davidi.

1 Samwele

1 Ya vwandaka na muntu mosi yina vwandaka zinga na mbanza Lamatayime-Sofime, kuna na kizunga ya myongo ya Efalayime. Nkumbu ya yandi vwandaka Elekana. Yandi vwandaka mwana ya Yeloyame, mpe mutekolo ya Eliwu. Eliwu vwandaka mwana ya Towu, mpe mutekolo ya Sufe, mu-Efalayime. **2** Elekana vwandaka na bakento zole. Ane, kento ya ntete, mpe Penina, kento ya zole. Penina vwandaka na bana, kasi Ane vwandaka na bana ve. **3** Konso mvula, Elekana vwandaka na kifu ya katuka na mbanza ya yandi samu na kukwenda na bwala Silo, na kwenda kusambila na ntadisi ya Yave, Nzambi ya binwani, mpe samu na kupesa yandi minkayulu. Bana zole ya Eli, Wofeni na Fineyase, vwandaka banganga-Nzambi ya Yave kuna na Silo. **4** Na kilumbu yina Elekana vwandaka pesa munkayulu, yandi vwandaka na kifu ya kupesaka bikunku ya mbisi na kento ya yandi Penina, mpe na bana ya yandi ya babakala na ya bakento. **5** Kasi yandi vwandaka na kifu ya kupesaka na Ane kikunku ya kulutila mfunu. Samu ti yandi vwandaka zola mingi Ane, ata ti Yave kangaka Ane mabuta. **6** Mbanda ya yandi, Penina, vwandaka bika ve na kusombola yandi samu na kupesa yandi nkele, samu ti Yave kangaka yandi mabuta. **7** Konso mvula, ya vwandaka mutindu yina: ntangu Ane vwandaka kwenda na yinzo ya Yave, Penina vwandaka sombola yandi mutindu mosi. Na yina, Ane vwandaka dila, mpe yandi vwandaka manga na kudya. **8** Bakala ya yandi, Elekana, yufulaka yandi: «Ane, samu na yinki nge ke na kudila? Samu na yinki nge me manga na kudya? Samu na yinki nge ke na kyadi? Mu me lutila ve mfunu na bana kumi?» **9** Na manima ya kudya mpe ya kunwa kuna na Silo, Ane telamaka. Nganga-Nzambi Eli vwandaka ya kuvwanda na kyandu ya yandi pene-pene na mwelo ya yinzo ya Yave. **10** Ane vwandaka na kyadi, yandi vwandaka sambila mpe kudila mingi. **11** Yandi salaka nsilulu yayi: «Yave, Nzambi ya binwani, kana nge tala bampasi ya ntima ya munu, kana nge bambukila munu moyo mpe nge zimbana ve munu, kana nge pesa na munu, kisadi ya nge, mwana ya bakala, mu ke pesa mwana yina na nge Yave samu na bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi. Ata kilumbu mosi, ba ke katula bansuki ya yintu ya yandi». **12** Mutindu yandi vwandaka sala lusambulu ya yinda na mantwala ya Yave, Eli vwandaka tala yinwa ya yandi. **13** Ane vwandaka zonza na yisi ya ntima ya yandi. Kaka bikoba ya yandi vwandaka ningana, kasi ndinga vwandaka wakana ve. Eli vwandaka banza ti Ane vwandaka na yisi ya malafu. **14** Eli tubaka na yandi: «Tii wapi ntangu nge ke vwanda na yisi ya malafu? Kwenda kola malafu ya nge na kisika ya nkaka.» **15** Ane vutulaka: «Ve, mfumu ya munu. Mu me kola ve malafu. Mu me kunwa vinu to malafu ya nkaka ve. Mu kele kento yina ke na kati ya manyongo. Mu vwandaka lakisa bampasi ya munu na Yave. **16** Kutala ve kisadi ya nge mutindu kimpumbulu, samu ti ni kyadi na manyongo ya ntima ya munu me sala ti mu sambila mingi mutindu yina.» **17** Eli vutulaka: «Kwenda na kizunu. Bika ti Nzambi ya Isayeli kupesa nge yina nge me lomba na yandi.» **18** Ane tubaka: «Bika ti nge tatamana na kulakisaka munu bumbote ya nge, munu kisadi ya nge.» Ane kwendaka, yandi kudyaka, mpe kizizi ya yandi vwandaka dyaka ve na kyadi. **19** Elekana na dikanda ya yandi vumbukaka na suka-suka. Bawu kwendaka fukama na mantwala ya Yave, samu na kusambila yandi. Na manima, bawu vutukaka na bwala ya bawu, na Lama. Elekana vukisaka mfulu na kento ya yandi Ane, mpe Yave bambukilaka Ane moyo. **20** Na yina, Ane kuzwaka kivumu, mpe na manima, yandi butaka mwana ya bakala. Ane pesaka yandi nkumbu Samwele, samu ti yandi tubaka: «Mu lombaka yandi na Yave.» **21** Bakala ya yandi, Elekana kwendaka na dikanda ya yandi nyonso na kupesa na Yave munkayulu yina ba ke pesaka na konso mvula. Yandi kwendaka pesa mpe munkayulu samu na nsilulu yina yandi salaka. **22** Kasi Ane kwendaka ve, samu ti yandi tubaka na bakala ya yandi mutindu yayi: «Mu ke vingila tii ntangu yina mu ke zenga mwana mabene. Na manima, mu ke kwenda lakisa yandi na mantwala ya Yave. Mpe yandi ke zinga kuna bantangu nyonso.» **23** Bakala ya yandi, Elekana, tubaka na yandi: «Sala mutindu nge zola. Bikana awa tii ntangu yina nge ke zenga yandi mabene. Bika ti yandi mosi Yave kulungisa mambu ya yandi.» Kento bikanaka na kupesaka mwana mabene, tii ntangu yina yandi zengaka mwana mabene. **24** Na manima ya kuzenga mwana mabene, Ane nataka mwana na Silo. Yandi nataka mpe mwana ya ngombe ya mbakala ya bamvula tatu, Efa mosi ya faline, na saki ya mpusu ya kibulu ya kufuluka na vinu. Yandi nataka mwana na Yinzo ya Yave, kuna na Silo. Mwana vwandaka ntete fyoti. **25** Bawu kufwaka ngombe, mpe bawu pesaka yawu mutindu munkayulu. Bawu nataka mpe mwana na sika ya Eli. **26** Ane tubaka: «Lemvokila munu, mfumu ya munu. Ya tsyelika, mu ke na kudya ndefi ti ni munu kento yina vwandaka awa pene-pene ya nge na kusambila Yave. **27** Ni samu na mwana yayi mu vwandaka sambila. Mpe Yave me pesa munu yina mu vwandaka lomba na yandi. **28** Ni yawu yina, munu mpe mu me kwiza pesa yandi na Yave. Yandi ke vwanda muntu ya Yave luzingu ya yandi nyonso.» Mpe bawu fukamaka na mantwala ya Yave.

2 Na yina, Ane sambilaka mutindu yayi: «Na Yave, mu ke na kilengi ya kulutila. Na Yave, mu me kuma na ngolo. Mu lenda kufungula yinwa na mantwala ya bambeni ya munu. Mu ke na kuyangalala samu ti, nge me sadisa munu. **2** Ata muntu kele ya longo mutindu Yave, Nzambi ya nkaka kele ve, kaka ni nge. Ya kele ve na ditadi ya ngolo yina ke tabilaka mutindu Nzambi ya beto. **3** Beno bika na kuzonza konso ntangu na lunangu. Beno zonza ve mambu yina kele ya buzitu ve. Samu ti Yave kele Nzambi yina zaba mambu nyonso. Mpe ni yandi ke fyongoninaka mavanga. **4** Munani ya binwani ya ngolo me zengana. Kasi bayina vwandaka ya kulemba me kuma na ngolo. **5** Bayina vwandaka kudya mbote, bawu ke na kusadila bantu ya nkaka samu na kuzwa kima ya kudya. Kasi bayina vwandaka kufwa nsatu ke dyaka ve na nsatu. Kento yina vwandaka kisita me buta bambala nsambwadi. Kasi kento yina vwandaka na bana mingi ke na kubuta dyaka ve. **6** Yave ke salaka ti muntu kufwa, mpe yandi ke salaka ti muntu kuzinga. Yandi ke kulumunaka muntu na yinsi ya bantu ya kufwa, mpe yandi ke basisaka muntu kuna. **(Sheol h7585)** **7** Ni Yave ke kumisaka muntu mputu, mpe ni yandi ke vwamisaka. Yandi ke kululaka mpe yandi ke zangulaka. **8** Yandi ke telemisaka muntu ya mpamba, yina ke ya kubwa na ntoto. Mpe yandi ke telemisaka mputu yina kele na mboloso. Samu na kuvwandisa bawu kintwadi na bantu ya mfunu. Yandi ke pesaka bawu kyandu ya nkembo mutindu difwa. Samu ti, makunzi yina ke simbaka ntoto kele ya Yave. Ni na zulu ya yawu, yandi tentikaka yinza. **9** Yandi ke kebaka bantu ya kukwikama. Kasi bantu ya yimbi ke zimbanaka na kati ya kitombe. Samu ti muntu lenda kununga ve na ngolo ya yandi mosi. **10** Yave ke nikaka bayina ke tediminaka yandi. Yandi ke dumaka kuna na dizulu samu na kunika bawu. Yave ke fundisa yinza nyonso. Yandi ke pesa lulendo na ntinu yina yandi ke byeka. Yandi ke bwela lulendo na ntinu yina yandi me soola.» **11** Na manima, Elekana vutukaka na yinzo ya yandi,

na bwala Lama. Kasi mwana ya yandi, Samwele, bikanaka kuna na Silo samu na kusadila Yave, na lutwadusu ya nganga-Nzambi Eli. **12** Bana ya Eli vwandaka bimpumbulu. Bawu vwandaka zitisa ve Yave. **13** Tala mutindu banganga-Nzambi yayi vwandaka sadila na mantwala ya bantu: Konso ntangu yina muntu vwandaka pesa munkayulu, kisadi ya nganga-Nzambi vwandaka kwiza ntangu ba vwandaka me manisa na kulamba mbisi. Yandi vwandaka kwiza na musoma ya bansongi tatu. **14** Yandi vwandaka tula yawu na kati ya nzungu ya kulambila: ya vwanda nzungu ya nene, to nzungu ya fyoti, to nzungu ya ntoto. Nyonso yina musoma vwandaka basisa na nzungu, nganga-Nzambi vwandaka baka yawu. Ni mutindu yina bawu vwandaka sadila na mantwala ya bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka kwiza kuna na Silo. **15** Ntete ti ba yoka mafuta ya kibulu, kisadi ya nganga-Nzambi vwandaka kwiza tuba na muntu yina vwandaka pesa munkayulu ti: «Pesa na nganga-Nzambi mbisi yina yandi ke yoka na tiya ya makala. Yandi ke ndima ve ti nge pesa yandi mbisi ya kulamba. Yandi ke ndima kaka mbisi ya nkunzu.» **16** Kana muntu yango tuba na yandi ti: «Beto yoka ntete mafuta.» Na manima, nge ke baka yina nge zola, kisadi vwandaka vutula na yandi: «Ve, pesa yawu malu-malu yayi. Kana ve, mu ke baka yawu na ngolo.» **17** Masumu ya bana yina ya Eli kumaka nene mingi na ntadisi ya Yave. Samu ti bawu vwandaka safula minkayulu yina bantu vwandaka pesa na Yave. **18** Samwele vwandaka sala kisalu ya yandi na mantwala ya Yave. Yandi vwandaka ntwenya mpe yandi vwandaka na kifu ya kulwataka efode ya lino. **19** Konso mvula, mama ya Samwele vwandaka tungila Samwele kiyunga ya fyoti. Yandi vwandaka natina yandi yawu ntangu yandi vwandaka kwenda kintwadi na bakala ya yandi na Silo, samu na kupesa munkayulu ya konso mvula. **20** Eli vwandaka sakumuna Elekana na kento ya yandi na kutuba: «Bika ti Yave kupesa dyaka nge bana na kento yayi, samu na kuyingana na kisika ya mwana yina Ane pesaka na Yave.» Na manima, ba vutukaka na yinzo ya bawu. **21** Yave lakisaka bumbote ya yandi na Ane. Ane kuzwaka dyaka bivumu ya nkaka, mpe yandi butaka dyaka bana tatu ya babakala na bana zole ya bakento. Ntwenya Samwele vwandaka kula na mantwala ya Yave. **22** Eli vwandaka me nuna mingi. Yandi kuwaka mambu yina bana ya yandi vwandaka sala na sika ya bantu nyonso ya Isayeli. Yandi kuwaka mpe ti ba vwandaka vukisa mfulu na bakento yina vwandaka sala na mwelo ya Yinzo ya Mbwabanu. **23** Yandi tubaka na bawu: «Samu na yinki beno ke na kusala mambu ya mutindu yina? Mu ke na kuwa na bantu nyonso mambu ya beno ya yimbi, yina beno ke na kusalaka. **24** Ve, bana ya munu. Mambu yina mu ke na kuwa kele mbote ve. Beno ke na kusala ti bantu kusala masumu na ntadisi ya Yave. **25** Kana muntu me sala disumu na muntu ya nkaka, Nzambi ke vwanda nzonzi. Kasi, kana muntu me sala disumu na Yave, nani ke vwanda nzonzi ya yandi?» Bawu kuwaka ve mambu yina tata ya bawu zonzaka. Samu ti Yave kanisaka na kufwa bawu. **26** Ntwenya Samwele vwandaka tatamana na kukula. Yandi vwandaka ya kuzolakana na meso ya Yave mpe na meso ya bantu. **27** Muntu mosi ya Nzambi kwizaka tala Eli mpe tubaka na yandi: «Yave ke na kutuba: Ni munu ve salaka ti dikanda ya tata ya nge kuzaba munu na ntangu yina bawu vwandaka sadila Falawo kuna na yinsi ya Ngipiti? **28** Mu soolaka dikanda ya tata ya nge na kati ya makanda nyonso ya Isayeli samu na kuvwanda nganga-Nzambi ya munu. Yandi fwana kukwenda na mesa ya maaka, samu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote. Yandi fwana kulwata efode na mantwala ya munu. Mu pesaka na dikanda ya tata ya nge kikunku na kati ya minkayulu nyonso yina bana ya Isayeli ke pesaka munu. **29** Samu na yinki beno ke na kusafula minkayulu mpe makabu ya munu yina mu tumisaka na kupesaka na yinzo ya munu? Samu na yinki nge ke na kuzitisa bana ya nge kulutila munu? Beno ke na kukuma nene na kudyaka bikunku yina me lutila mbote na kati ya minkayulu nyonso ya bantu ya munu ya Isayeli. **30** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Mu tubaka ti dikanda ya nge na dikanda ya tata ya nge ke vwanda bantu ya munu ya seko. Kasi na ntangu yayi, Yave ke na kutuba, ya ke vwanda dyaka ve mutindu yina! Samu ti mu ke zitisa bayina ke zitisaka munu. Kasi bayina ke zitisaka munu ve, ba ke vwanda bantu ya mpamba. **31** Ntangu ke na kukwiza yina mu ke kufwa bantwenya nyonso ya dikanda ya nge, na ya dikanda ya tata ya nge. Ata muntu na dikanda ya nge ke nuna dyaka. **32** Ntangu mambu nyonso ke vwanda mbote samu na Isayeli, nge ke tala mpasi yina ke bwidila yinzo ya munu. Mpe ata muntu na dikanda ya nge ke kuma dyaka kiboba. **33** Mu ke sala ti muntu mosi ya dikanda ya nge kuvwandaka bantangu nyonso pene-pene ya kiyokolo ya munu ya minkayulu samu na kusukisa nge ntima, mpe samu ti kyese ya nge kumanisa. Bantu nyonso ya nkaka ya dikanda ya nge ke kufwa na buntwenya nyonso.» **34** «Mambu yina ke kumina Wofeni na Fineyase, bana zole ya nge, ke vwanda kidimbu samu na nge. Bawu nyonso zole ke kufwa kilumbu mosi. **35** Na manima, mu ke soola nganga-Nzambi mosi ya kivuvu. Yandi ke sadila mutindu kele luzolo ya munu. Mu ke pesa yandi dikanda yina ke zingila. Bantangu nyonso, yandi ke sadila munu na ntadisi ya muntu yina mu ke byeka. **36** Konso muntu yina ke bikana na dikanda ya nge ke kwiza fukimina yandi, samu na kusosa mwa ndambu ya mbongo na mwa kibuku ya dimpa. Muntu yina ke tuba: "Mulemvo ya nge. Pesa munu mwa kisalu na bisalu ya bunganga-Nzambi, samu ti mu banda na kuzwaka mwa kima ya kudya."»

3 Ntwenya Samwele vwandaka sadila Yave na lutwadusu ya Eli. Na bantangu yina, ya vwandaka mpasi na kuwa ti «Yave me tuba». Balumoni mpe vwandaka mpasi. **2** Kilumbu mosi, na mpimpa, Eli vwandaka ya kulala na kisika ya yandi. Meso ya yandi bandaka na kutala dyaka mbote ve. Yandi kumaka mutindu mpofo. **3** Mwinda ya yinzo ya Yave vwandaka me kufwa ntete ve. Samwele vwandaka ya kulala na Yinzo ya Yave, na kisika yina vwandaka sanduku ya Nzambi. **4** Yave bokilaka Samwele mpe Samwele vutulaka: «Munu yandi yayi.» **5** Yandi kwendaka mbangu na sika ya Eli, mpe yandi tubaka: «Munu yandi yayi. Nge me bokila munu?» Eli vutulaka: «Mu me bokila nge ve. Vutuka ya nge, kwenda lala.» Na yina, Samwele kwendaka lala. **6** Yave bokilaka Samwele na mbala ya zole. Samwele telamaka, mpe yandi kwendaka na sika ya Eli. Yandi tubaka na Eli: «Munu yandi yayi. Nge me bokila munu?» Eli vutulaka: «Mwana ya munu, mu me bokila nge ve. Vutuka ya nge, kwenda lala.» **7** Samwele vwandaka me zaba ntete mbote ve Yave, samu ti Yave vwandaka me zonza ntete na yandi ve. **8** Yave bokilaka dyaka Samwele na mbala ya tatu. Samwele telamaka mpe kwendaka tala Eli. Yandi tubaka na Eli: «Munu yandi yayi. Nge me bokila munu?» Eli bakulaka ti ni Yave vwandaka bokila mwana. **9** Eli tubaka na Samwele: «Vutuka, kwenda lala ya nge. Kana yandi bokila nge, tuba mutindu yayi: Yave, zonza ya nge, kisadi ya nge ke na kuwa.» Mpe Samwele kwendaka lala na kisika ya yandi. **10** Yave kwizaka dyaka mpe telamaka kuna. Yandi bokilaka Samwele mutindu bambala ya nkaka: «Samwele! Samwele!» Samwele vutulaka: «Zonza ya nge, kisadi ya nge ke na kuwa.» **11** Yave tubaka na Samwele: «Tala, mu ke yidika dyambu na Isayeli. Konso muntu yina ke kuwa yawu ke yituka. **12** Na kilumbu yina, mu ke lungisa mambu

nyonso ya mpasi yina mu tubaka samu na Eli mpe dikanda ya yandi, mu ke bika ata mpasi mosi ve. **13** Mu zabisaka yandi ti mu ke fundisa dikanda ya yandi seko, samu na yimbi yina yandi salaka. Yandi zabaka ti bana ya yandi vwandaka vweza munu, kasi yandi sembaka bawu ve. **14** Ni yawu yina, na yina me tadila dikanda ya Eli, mu me kudya ndefi: Mu ke katula ata fyoti ve masumu ya dikanda ya Eli, ata ti ba pesa minkayulu to makabu samu na yawu.» **15** Samwele vwandaka ya kulala tii na suka. Na manima, yandi fungulaka myelo ya yinzo ya Yave. Yandi vwandaka na boma na kuzabisa Eli lumoni yina. **16** Kasi Eli bokilaka Samwele mpe tubaka na yandi: «Samwele, mwana ya munu!» Samwele vutulaka: «Munu yandi yayi.» **17** Eli yufulaka Samwele: «Yinki yandi me zabisa nge? Mulemvo ya nge, kubumbila munu yawu ve. Bika ti Nzambi kupesa nge kitumbu ya ngolo kana nge bumba munu ata mwa dyambu mosi na mambu nyonso yina yandi me zabisa nge.» **18** Na yina, Samwele zabisaka yandi mambu nyonso. Yandi bumbaka ata dyambu. Eli tubaka: «Yandi kele Yave! Bika ti yandi kusala yina yandi zola.» **19** Samwele kulaka. Yave vwandaka na yandi. Mambu nyonso yina Yave vwandaka pesa Samwele na kuzonza, yawu vwandaka salama. **20** Na yina, kubanda na kizunga ya Dane na node tii na kizunga ya Beele-Seba na sude, bantu nyonso ya Isayeli zabaka ti ya tsyelika Samwele vwandaka mumbikudi ya Yave. **21** Yave tatamanaka na kumonikaka kuna na Silo. Yave vwandaka monikina Samwele kuna na Silo na nzila ya mambu ya yandi.

4 Samwele vwandaka kumisa mambu ya Yave na bantu nyonso ya Isayeli. Kilumbu mosi, bantu ya Isayeli kwendaka bwabana ba-Filiseti samu na kunwana. Bawu kwendaka yidika kisika ya bawu pene-pene na kisika yina ba ke bokilaka Ebene-Ezele. Ba-Filiseti yidikaka kisika ya bawu na kizunga ya Afeke. **2** Ba-Filiseti tandamaka na mulonga samu na kunwanisa bantu ya Isayeli. Muzingu kumaka ngolo, mpe ba-Filiseti nungaka bantu ya Isayeli. Na muzingu yina, ba-Filiseti kufwaka keba ve mafunda yiya ya bantu na mulonga ya Isayeli. **3** Bantu ya Isayeli vutukaka na kisika ya bawu. Bakuluntu ya Isayeli tubaka: «Samu na yinki Yave me sala ti bubu yayi ba-Filiseti kununga beto? Beto kwenda baka Sanduku ya Ngwisani ya Yave na Silo. Yawu kwiza na kati-kati ya beto, mpe yawu vuukisa beto na maboko ya mitantu ya beto.» **4** Bawu fidisaka bantu na Silo. Bantu yango vutukaka na Sanduku ya Ngwisani ya Yave, Yave Nzambi ya binwani, yina kele ya kuvwanda na kati-kati ya bakeluba. Bana zole ya Eli, Wofeni na Fineyase, kwizaka kintwadi na Sanduku ya Ngwisani ya Nzambi. **5** Ntangu sanduku ya Yave kumaka na kisika ya bantu ya Isayeli, bawu nyonso salaka milolo. Mpe ntoto ninganaka. **6** Ba-Filiseti kuwaka milolo yina. Bawu tubaka: «Yina milolo ya yinki ba-Ebeleyo ke na kusala na kisika ya bawu?» Ba-Filiseti zabaka ti sanduku ya Yave kwizaka na kisika ya ba-Ebeleyo. **7** Na yina, ba-Filiseti kumaka na boma. Bawu vwandaka tuba: «Nzambi me kwiza na kisika ya bawu. Aa kyadi na beto! Ya ke vwanda dyaka ve mutindu ya vwandaka ntete. **8** Aa Kyadi! Nani ke kuula beto na maboko ya banzambi yayi ya ngitukulu? Ni banzambi yayi salaka ti bampasi ya mutindu na mutindu kukumina bantu ya Ngipiti na yinsi ya kuyuma. **9** Ba-Filiseti, beno vwanda na kibakala. Beno vwanda na ngolo. Kana ve, beno ke vwanda mindongo ya ba-Ebeleyo, mutindu bawu vwandaka mindongo ya beno. Beno vwanda na kibakala, beno nwana!» **10** Ba-Filiseti bandaka na kunwana, mpe bawu nungaka Isayeli. Bantu ya Isayeli kimaka, konso muntu na yinzo ya yandi. Ba nungaka bawu na mutindu mosi ya yimbi. Mafunda makumi tatu ya bantu kufwaka na kati ya binwani ya Isayeli yina ke tambulaka na makulu. **11** Ba-Filiseti bakaka sanduku ya Nzambi. Bana nyonso zole ya Eli, Wofeni na Fineyase kufwaka. **12** Muntu mosi ya kifumba ya Bezame katukaka na kisika ya mvita na kukwenda mbangu na Silo. Yandi kumaka na Silo kaka na kilumbu yina. Binkuti ya yandi vwandaka ya kupasuka. Mpe yandi vwandaka na ntoto na yintu. **13** Ntangu yandi kumaka, Eli vwandaka pene-pene na nzila. Yandi vwandaka ya kuvwanda na kyandu ya yandi na kuvingilaka, samu ti yandi vwandaka na boma samu na sanduku ya ngana ya Nzambi. Muntu yango kwizaka pesa nsangu na mbanza, mpe bantu nyonso ya mbanza bandaka na kulooka na kyadi. **14** Ntangu Eli kuwaka makelele yina, yandi tubaka: «Yina makelele ya yinki?» Muntu yango kwizaka pesa nswalu-nswalu nsangu na Eli. **15** Eli vwandaka na bamvula makumi yivwa na nana. Yandi vwandaka tala dyaka ve. **16** Muntu yango tubaka na Eli: «Mu me katuka na mvita. Kaka bubu yayi mu me kima kuna.» Eli tubaka: «Mwana ya munu, yinki me luta kuna?» **17** Muntu yina nataka nsangu vutulaka: «Ba-Filiseti me nunga Isayeli, mpe Isayeli me kima. Ba me nunga Isayeli na mutindu mosi ya yimbi. Bana ya nge nyonso zole, Wofeni na Fineyase, me kufwa. Ba-Filiseti me baka sanduku ya Nzambi.» **18** Kaka na ntangu yina yandi zonzilaka dyambu ya sanduku ya Nzambi, Eli yina vwandaka ya kuvwanda na kyandu ya yandi bwidilaka na dikosi, na lweka ya mwelo ya mbanza. Dikosi ya yandi pasukaka, mpe yandi kufwaka, samu ti yandi vwandaka me nuna, mpe yandi vwandaka dema. Yandi twadisaka Isayeli bamvula makumi yiya. **19** Bokilo ya Eli, kento ya Fineyase, vwandaka na kivumu. Yandi vwandaka me kuma pene-pene ya kubuta. Yandi kuwaka ti ba bakaka sanduku ya Nzambi, mpe ti bokilo ya yandi na bakala ya yandi kufwaka. Mbala mosi, yandi betamaka mpe butaka, samu ti misongo simbaka yandi. **20** Mutindu yandi vwandaka pene-pene na lufwa, ba kento yina vwandaka pene-pene na yandi zabisaka yandi: «Kutala boma ve. Nge me buta mwana ya bakala.» Kasi yandi zonzaka ata dyambu. Yandi landaka ve mambu ya bawu. **21** Yandi pesaka na mwana nkumbu Ikabode (yina zola kutuba: nkembo me manisa). Yandi tubaka: «Nkembo me basika na Isayeli», samu ti ba bakaka sanduku ya Nzambi, mpe samu ti bokilo ya yandi na bakala ya yandi kufwaka. **22** Yandi tubaka: «Nkembo me basika na Isayeli, samu ti ba bakaka sanduku ya Nzambi.»

5 Ba-Filiseti bakaka sanduku ya Nzambi kuna na Ebene-Ezele, mpe ba nataka yawu na Asedode. **2** Ba-Filiseti bakaka sanduku ya Nzambi, bawu nataka yawu na yinzo ya nzambi ya bawu Dangone. Bawu tulaka yawu pene-pene ya Dangone. **3** Na kilumbu yina landaka, ba-Asedode vumbukaka na suka-suka. Ba kwendaka tala Dangone ya kubwa kizizi na ntoto na mantwala ya sanduku ya Yave. Ba bakaka Dangone mpe ba vutulaka yawu na kisika ya yawu. **4** Na kilumbu yina landaka, bawu vumbukaka na suka-suka. Bawu kwendaka tala Dangone ya kubwa kizizi na ntoto na mantwala ya sanduku ya Yave. Yintu ya Dangone na maboko ya yandi nyonso zole ya kuzengana, mpe ya kubwa na mwelo. Kaka kitini ya nzutu ya Dangone bikanaka. **5** Ni yawu yina, tii na kilumbu ya bubu yayi, banganga-nzambi ya Dangone na bayina nyonso ke kotaka na kati ya yinzo ya Dangone kuna na Asedode, ba ke dyataka dyaka ve mwelo ya Dangone samu na kutoka mpe kubasika. **6** Yave lakisaka lulendo ya yandi na ba-Asedode. Yandi talisaka bawu mpasi mingi. Yandi pesaka bamputa na bimbevo ya mawumbu na bantu ya Asedode, na bantu ya babwala yina vwandaka pene-pene. **7** Ntangu bantu ya Asedode talaka mutindu yina, bawu tubaka: «Sanduku ya Nzambi ya Isayeli

fwana kuvwanda dyaka ve na sika ya beto. Samu ti yawu ke na kutalisa beto mpasi, beto na nzambi ya beto Dangone.» **8** Bawu fidisaka bantu na kwenda bokila bamfumu nyonso ya ba-Filiseti. Bawu tubaka na bawu: «Yinki beto ke sala na sanduku ya Nzambi ya Isayeli?» Bawu vutulaka: «Sanduku ya Nzambi ya Isayeli fwana kwenda na mbanza Ngate.» Na yina, bawu fidisaka sanduku ya Nzambi ya Isayeli kuna na Ngate. **9** Na manima ya kunata yawu kuna, Yave lakisaka lulendo ya yandi na bantu ya mbanza yina. Yandi kotisaka vwanzi ya nene mingi na kati ya bawu. Yandi pesaka bimbevo na bantu ya mbanza yango. Mpe bawu kuzwaka bamputa na bimbevo ya mawumbu, kubanda na bana ya fyoti tii bantu ya kukula. **10** Na yina, bawu fidisaka sanduku ya Nzambi na mbanza Ekelone. Kasi ntangu sanduku ya Nzambi kumaka na Ekelone, ba-Ekelone lookaka: «Bawu me nata sanduku ya Nzambi ya Isayeli na sika ya beto samu na kufwa beto na bantu ya beto.» **11** Bawu fidisaka bantu na kwenda bokila bamfumu nyonso ya ba-Filiseti. Bawu tubaka: «Beno vutula sanduku ya Nzambi ya Isayeli. Yawu fwana vutuka na kisika yina yawu vwandaka. Samu ti yawu kufwa ve beto na bantu ya beto.» Nsisi ya lufwa kotaka na mbanza nyonso, samu ti na ngolo nyonso, Nzambi lakisaka lulendo ya yandi kuna. **12** Bantu yina kufwaka ve kuzwaka bamputa na bimbevo ya mawumbu. Kuyawula ya bantu ya mbanza yina wakanaka tii na zulu.

6 Sanduku ya Yave salaka bangonda nsambwadi na ntoto ya ba-Filiseti. **2** Ba-Filiseti bokilaka banganga-nzambi ya bawu na bantu yina ke talaka mambu. Ba yufulaka bawu: «Yinki beto ke sala na sanduku ya Yave? Beno zabisa beto wapi mutindu beto ke sala na kuvutula yawu na kisika yina yawu vwandaka.» **3** Banganga-nzambi ya bawu na bantu yina ke talaka mambu tubaka: «Kana beno ke vutula sanduku ya Nzambi ya Isayeli, beno vutula ve yawu mpamba. Kasi, beno vutula yawu na kikodi. Na yina, beno ke beluka. Mpe beno ke zaba samu na yinki Nzambi yina vwandaka bika ve na kutalisa beno mpasi na lulendo ya yandi.» **4** Ba-Filiseti yufulaka: «Wapi mutindu ya kikodi beto ke pesa yandi?» Banganga-nzambi ya bawu na bantu yina ke talaka mambu vutulaka: «Beno pesa bifwani tanu ya mawumbu ya wolo, na bampuku tanu ya wolo, mutindu kele lutangu ya bamfumu ya ba-Filiseti. Samu ti beno nyonso na bamfumu ya beno, beno kuzwaka bimbevo ya mutindu mosi.» **5** Beno yidika bifwani ya mawumbu ya beno, na bifwani ya bampuku yina ke na kumwangisa yinsi. Beno pesa nkembo na Nzambi ya Isayeli. Kuzaba ve kana yandi ke lembika lulendo ya yandi yina ke na kukwamisa beno, na banzambi ya beno, mpe yinsi ya beno. **6** Beno kanga ve bantima ya beno mutindu salaka bantu ya Ngipiti na ntinu ya bawu Falawo. Ntangu Nzambi talisaka bawu mpasi, bawu bikaka bantu ya Isayeli ba kwenda ya bawu. **7** Beno yidika pusu-pusu ya malu-malu. Beno baka bangombe zole yina ke na kupesa ntete bana mabene. Beno ke baka yina ba me sadila ntete kisalu ve. Beno kanga bangombe yango na pusu-pusu. Mpe beno vutula bana ya bawu na mpaka. **8** Beno baka sanduku ya Yave, mpe beno tula yawu na pusu-pusu. Beno tula na kati ya mwa sanduku ya fyoti bima ya wolo yina beno ke pesa samu na kikodi. Beno tula mwa sanduku yango pene-pene ya sanduku ya Yave. Na manima, beno fidisa pusu-pusu ya kwenda. **9** Beno ke tala: kana yandi baka nzila yina ke kwendaka na mbanza Bete-Semese kuna na Isayeli, beto ke zaba ti ni Nzambi ya Isayeli vwandaka talisa beto mpasi ya nene. Kana ve, beto ke zaba mpe ti ni lulendo ya yandi ve vwandaka kwamisa beto. Mpe bampasi ya beto kwizaka kaka mutindu yina. **10** Ba-Filiseti salaka mutindu yina. Bawu bakaka bangombe zole yina vwandaka pesa ntete bana mabene. Bawu kangaka bangombe yango na pusu-pusu. Bawu kangilaka bana ya bangombe yina na mpaka. **11** Bawu tulaka na pusu-pusu sanduku ya Yave, na mwa sanduku ya fyoti yina vwandaka bampuku ya wolo na bifwani ya mawumbu ya bawu. **12** Bangombe kwendaka mbala mosi na nzila ya Bete-Semese. Ba landaka kaka nzila yina. Ba vwandaka tambula na kwendaka wakisa bandinga ya bawu. Ba vwandaka kwenda ve na lumoso to na lubakala. Bamfumu ya ba-Filiseti vwandaka landa bawu na manima tii na ndilu ya Bete-Semese. **13** Bantu ya Bete-Semese vwandaka yonzika bambuma ya faline na mudimba. Ntangu ba vumbulaka yintu na kutala, bawu talaka sanduku. Mpe bawu yangalalaka na kutala yawu. **14** Pusu-pusu kumaka na bilanga ya Yeswa, muntu ya Bete-Semese, mpe yawu telamaka kuna. Ditadi ya nene vwandaka kuna. Ba pasulaka bayinti yina ba yidikilaka pusu-pusu yina. Mpe ba pesaka bangombe mutindu Munkayulu ya Kuyoka na Yave. **15** Ba-Levi kulumunaka sanduku ya Yave, mpe mwa sanduku yina vwandaka kuna na bima ya wolo. Ba tulaka yawu na zulu ya ditadi yina. Na kilumbu yina, bantu ya Bete-Semese pesaka Yave minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya nkaka. **16** Na manima ya kutala mambu yina, bamfumu nyonso tanu ya ba-Filiseti vutukaka ya bawu na Ekelone kaka na kilumbu yina. **17** Bifwani ya mawumbu ya wolo yina ba-Filiseti pesaka na Yave mutindu kikodi vwandaka: mosi samu na Asedode, mosi samu na Ngaza, mosi samu na Asekelone, mosi samu na Ngate, mosi samu na Ekelone. **18** Ya vwandaka mpe na bampuku ya wolo, mutindu kele lutangu ya bambanza yina bamfumu tanu ya ba-Filiseti vwandaka twadisa, ya vwanda babwala ya fyoti to bambanza yina vwandaka na bibaka ya lukengolo. Tii bubu yayi, ditadi ya nene yina ba tulaka sanduku ya Yave kele na bilanga ya Yeswa, kuna na Bete-Semese. **19** Yave pesaka kitumbu na bantu ya Bete-Semese samu ti bawu talaka na kati ya sanduku ya Yave. Yandi kufwaka bantu makumi nsambwadi na kati ya mafunda makumi tanu ya bantu. Bantu nyonso ya nkaka kotaka na kyadi, samu ti Yave pesaka bawu kitumbu ya nene mingi. **20** Bantu ya Bete-Semese tubaka: «Nani lenda telama na mantwala ya Yave, Nzambi yayi ya longo? Ntangu yandi ke katuka na beto kwaku, na sika ya banani yandi ke kwenda?» **21** Bawu fidisaka bantumwa na sika ya bantu yina ke zingaka na mbanza Kilyate-Yeyalime, samu na kuzabisa bawu mutindu yayi: «Ba-Filiseti vutulaka sanduku ya Yave. Beno kwiza baka yawu mpe beno nata yawu na sika ya beno.»

7 Bantu ya Kilyate-Yeyalime kwizaka mpe nataka sanduku ya Yave. Bawu kwendaka na yawu na yinzo ya Abinadabe, na zulu ya mongo. Bawu byekaka mwana ya yandi Eleyazale samu na kukengaka sanduku ya Yave. **2** Kubanda kilumbu yina ba kwendaka tula sanduku na mbanza Kilyate-Yeyalime, bamvula mingi lutaka. Ya salaka bamvula makumi zole. Bantu nyonso ya Isayeli vwandaka yawula na ntadisi ya Yave. **3** Samwele tubaka na bantu nyonso ya Isayeli: «Kana beno me vutuka na Yave na ntima ya beno nyonso, beno katula banzambi ya nzenza mpe biteki ya Asetalete na kati-kati ya beno. Beno pesa bantima ya beno na Yave, mpe beno sadila kaka yandi. Na yina, yandi ke kuula beno na maboko ya ba-Filiseti.» **4** Bana ya Isayeli katulaka biteki ya Baale mpe biteki ya Asetalete. Bawu sadilaka kaka Yave. **5** Samwele tubaka: «Beno kutikisa bantu nyonso ya Isayeli na bwala Misepa. Mu ke sambila Yave samu na beno.» **6** Bawu yonzamaka na Misepa. Bawu tekaka maza, bawu mwangisaka yawu na ntadisi ya Yave. Bawu minaka nsoki na kilumbu yina. Na kisika yina, bawu tubaka: «Beto

me sumuka na ntadisi ya Yave.» Samwele kumaka zuzi ya bana ya Isayeli, kuna na Misepa. **7** Ba-Filiseti kuwaka ti bana ya Isayeli yonzamaka na Misepa. Na yina, bamfumu ya ba-Filiseti kwendaka na kunwanisa Isayeli. Bana ya Isayeli kuwaka yawu, mpe bawu kumaka na boma ya ba-Filiseti. **8** Bana ya Isayeli tubaka na Samwele: «Kuvwanda ve swii! Kubika beto ve! Yawula na Yave, Nzambi ya beto, samu ti yandi kuula beto na maboko ya ba-Filiseti.» **9** Samwele bakaka mwana ya dimeme yina vwandaka kunwa ntete mabene. Yandi pesaka yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka na Yave. Yandi yawulaka na sika ya Yave samu na Isayeli, mpe Yave pesaka yandi mvutu. **10** Ntangu yina Samwele vwandaka pesa munkayulu, ba-Filiseti kwendaka nwanisa Isayeli. Kasi na kilumbu yina, Yave wakisaka makelele ya nzasi ya nene na sika ya ba-Filiseti. Yandi kotisaka vwanzi na kati ya bawu. Mpe Isayeli nungaka bawu. **11** Bantu ya Isayeli landaka ba-Filiseti kukatuka na Misepa tii kuluta bwala ya Bete-Kale. Bantu ya Isayeli nungaka ba-Filiseti. **12** Na yina, Samwele bakaka ditadi mosi, mpe yandi telemisaka yawu na kati-kati ya Misepa mpe kisika yina ba ke bokilaka Sene. Yandi pesaka yawu nkumbu Ebene-Ezele mpe yandi tubaka: «Yave me sadisa beto tii na kisika yayi.» **13** Ba-Filiseti kufwaka nsoni. Bawu vwandaka tula dyaka ve dikulu na ntoto ya Isayeli. Yave vwandaka lakisa bawu lulendo ya yandi bantangu nyonso yina Samwele vwandaka zuzi ya Isayeli. **14** Bambanza yina ba-Filiseti botolaka na Isayeli vutukaka na maboko ya Isayeli. Kubanda Ekelone tii Ngate, Isayeli katulaka kizunga yina na lutumu ya ba-Filiseti. Kizunu kotaka na kati ya Isayeli na ba-Amoli. **15** Samwele vwandaka zuzi ya Isayeli luzingu ya yandi nyonso. **16** Konso mvula, yandi vwandaka zungana na bambanza Betele, na Ngilengale, na Misepa. Yandi vwandaka zuzi ya Isayeli na bisika nyonso yina. **17** Na manima, yandi vwandaka vutuka na mbanza Lama, kisika vwandaka yinzo ya yandi. Kuna mpe, yandi vwandaka zuzi ya Isayeli. Yandi yidikaka kuna kiyokolo ya minkayulu samu na Yave.

8 Ntangu Samwele nunaka, yandi soolaka bana ya yandi mutindu bazuzi na Isayeli. **2** Nkumbu ya mwana ya yandi ya ntete vwandaka Yowele. Nkumbu ya mwana ya yandi ya zole vwandaka Abya. Bawu vwandaka bazuzi na mbanza Beele-Seba. **3** Kasi bana ya yandi landaka ve bansalulu ya yandi. Bawu vwandaka landa ndandu. Na yina, bawu vwandaka na kifu ya kundimaka madeso ya bana. Mpe banzengolo ya bawu vwandaka ya kusungama ve. **4** Bakuluntu nyonso ya Isayeli vukanaka mpe bawu kwendaka tala Samwele kuna na Lama. **5** Bawu tubaka na yandi: «Nge, nge me nuna yimeni. Bana ya nge ke na kulandaka ve bansalulu ya nge. Na yina, pesa beto ntinu yina ke yala beto, mutindu ya ke salamaka na bayinsi ya nkaka nyonso.» **6** Samwele yangalalaka ve na mambu yina bawu zonzaka ntangu ba tubaka ti: «Pesa beto ntinu yina ke yala beto.» Na yina, Samwele sambilaka Yave. **7** Yave tubaka na Samwele: «Kuwa mambu nyonso yina bantu ya Isayeli ke zonza na nge. Ni nge ve bawu ke na kumanga, kasi ni munu bawu ke na kumanga. Bawu ke na kuzola dyaka ve ti mu yala bawu. **8** Mutindu bawu vwandaka sala kubanda kilumbu yina mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti tii bubu yayi, ni mutindu yina kaka bawu ke na kusala nge. Bawu mangaka munu na kusadila banzambi ya nkaka. **9** Ntangu yayi, sala mutindu ba zola. Kasi kebisa bawu mpe zabisa bawu luve yina ntinu yina ke yala bawu ke vwanda na yawu.» **10** Samwele zabisaka mambu nyonso ya Yave na bantu ya Isayeli yina vwandaka lomba yandi ntinu. **11** Yandi tubaka: «Yayi ni mambu yina ntinu yina ke yala beno kele na luve ya kusala: yandi ke baka bana ya beno ya babakala samu ti bawu kunata bapusu-pusu na bampunda ya yandi. Bawu ke banda na kwendaka tekila na mantwala ya kipusu-pusu ya yandi. **12** Yandi ke tula bawu bamfumu yina ke twadisa mafunda ya bantu, to bamfumu yina ke twadisa makumi tanu ya bantu. Yandi ke tula ba ya nkaka na kisalu ya kusalaka bilanga ya yandi mpe kuyonzikaka bambuma ya yandi. Ba ya nkaka na kisalu ya kuyidikaka binwanunu ya yandi, to bima ya bapusu-pusu ya yandi. **13** Yandi ke tula bana ya beno ya bakento na kisalu ya kuyidikaka mananasi. Ba ya nkaka na kisalu ya kulambaka madya. Ba ya nkaka na kisalu ya kulambaka mampa. **14** Yandi ke baka bilanga ya beno ya kulutila mbote: ya vwanda bilanga ya bayinti ya vinu, to bilanga ya bayinti ya olive. Yandi ke pesa yawu na bisadi ya yandi. **15** Yandi ke tumisa beno na kupesa yandi dime ya madya ya bilanga ya beno, na ya bilanga ya beno ya bayinti ya vinu. Yandi ke pesa yawu na bantu ya yandi ya luyalu mpe na bisadi ya yinzo ya yandi. **16** Yandi ke baka bisadi ya beno ya kulutila mbote, ya babakala na ya bakento, na bantwenya ya beno, na bambuluku ya beno. Yandi ke sadisa bawu bisalu ya yandi. **17** Yandi ke tumisa beno na kupesa yandi dime ya mameme na bankombo ya beno. Mpe beno, beno ke kuma bandongo ya yandi. **18** Ntangu yina, beno ke yawula samu na ntinu ya beno yina beno ke soola. Kasi na ntangu yango, Yave ke pesa beno mvutu ve.» **19** Kasi bantu ya Isayeli mangaka na kuwila Samwele. Bawu tubaka: «Mambu ve! Beto zola ti ntinu mosi kuyala beto! **20** Beto mpe, beto ke vwanda mutindu bayinsi nyonso ya nkaka. Ntinu ya beto ke twadisa beto. Yandi ke vwanda mfumu ya binwani ya beto. Yandi ke vwanda na mantwala ya binwani ya beto na mizingu.» **21** Samwele kuwaka mambu nyonso yina bantu ya Isayeli tubaka. Mpe yandi zonzaka yawu na Yave. **22** Yave tubaka na Samwele: «Sala mutindu ba zola. Pesa bawu ntinu.» Na manima, Samwele zonzaka na bantu ya Isayeli: «Beno kwenda ya beno, muntu-muntu na mbanza ya yandi.»

9 Ya vwandaka na muntu mosi na yinsi ya Bezame, nkumbu ya yandi Kise, mwana ya Abiyele. Abiyele vwandaka mwana ya Selole. Selole vwandaka mwana ya Bekolate. Bekolate vwandaka mwana ya Afya. Afya vwandaka Mwana ya Muntu mosi ya kifumba ya Bezame. Kise vwandaka kinwani ya ngolo. **2** Yandi vwandaka na mwana na nkumbu Sawule. Sawule vwandaka ntwenya ya kitoko. Ata muntu mosi na kati ya bantu ya Isayeli lutilaka yandi na kitoko. Yandi lutilaka mpe bawu nyonso na yinda. Mitela ya bantu nyonso vwandaka suka na magembo ya yandi. **3** Kilumbu mosi, bambuluku ya Kise, tata ya Sawule, zimbanaka. Kise tubaka na mwana ya yandi Sawule: «Baka ntwenya mosi na kati ya bisadi ya munu. Beno kwenda sosa bambuluku yina.» **4** Sawule na kisadi tambulaka na kizunga nyonso ya myongo ya Efalayime, tii na yinsi nyonso ya Salisa. Kasi, bawu talaka ve bambuluku. Bawu tambulaka mpe na yinsi nyonso ya Salime. Kasi, bawu talaka ata kima. Bawu tambulaka tii na kati ya yinsi nyonso ya Bezame. Kuna mpe, bawu talaka kima ve. **5** Ntangu bawu kumaka na yinsi ya Sufe, Sawule tubaka na kisadi ya yandi, yina vwandaka na yandi: «Beto vutuka ya beto. Kana ve, tata ke zimbana mambu ya bambuluku mpe yandi ke vwanda na boma samu na beto.» **6** Kisadi yango tubaka na yandi: «Na kati ya mbanza yayi, ya kele na muntu mosi ya Nzambi, yandi ke muntu ya nsangu. Mambu nyonso yina yandi ke zonzaka, yawu ke salamaka. Beto kwenda tala yandi. Kuzaba ve kana yandi ke zabisa beto wapi nzila beto ke baka.» **7** Sawule tubaka na kisadi ya yandi: «Kana beto kwenda kuna, yinki beto ke natina muntu ya Nzambi

yina? Beto ke dyaka ve na mampa na bankutu ya beto. Beto kele ve na dikabu ya kupesa yandi. Yinki beto ke nata?» **8** Kisadi vutulaka na Sawule: «Awa, mu kele na bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Basekele. Mu ke pesa yandi yawu. Yandi ke zabisa beto wapi nzila beto ke baka.» **9** Na ntangu ya ntama, na yinsi ya Isayeli, kana muntu me kwenda yufula luzolo ya Nzambi, yandi vwandaka tuba ti: «Mu me kwenda na sika ya muntu yina ke talaka mambu.» Samu ti mumbikudi ya bubu yayi, ba vwandaka bokila yandi: «Muntu yina ke talaka mambu.» **10** Sawule tubaka na kisadi ya yandi: «Ya ke dibanza ya mbote. Beto kwenda kuna.» Bawu kwendaka na mbanza yina vwandaka muntu ya Nzambi. **11** Ntangu bawu vwandaka yuluka mongo samu na kukuma na mbanza, bawu talaka bandumba yina vwandaka basika na mbanza na kwenda teka maza. Bawu yufulaka bandumba yina: «Muntu yina ke talaka mambu, yandi ke kwaku?» **12** Bandumba yina vutulaka na bawu: «Ee, yandi ke na mantwala kuna. Kasi beno sala mbangu. Yandi me kwiza bubu yayi na mbanza, samu ti ni bubu yayi makanda ya bantu ke kwenda pesa minkayulu na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo. **13** Ntangu beno ke kuma na mbanza, beno ke kuta yandi ntete ti yandi yuluka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo samu na kudya. Bantu ke kudya ve kana yandi me kuma ve. Samu ti ni yandi ke sakumuna ntete minkayulu. Na manima, bantu yina ba bokilaka ke kudya. Beno kwenda malu-malu yayi. Beno ke kuta yandi.» **14** Bawu kwendaka na mbanza. Ntangu ba vwandaka kota na mbanza, Samwele mpe vwandaka basika na mantwala ya bawu, samu na kuyuluka na kisika ya lusambulu, yina kele na zulu ya mongo. **15** Na kilumbu yina tekilaka nkwizulu ya Sawule, Yave tubaka na Samwele: **16** Mbasi, na ngunga yayi kaka, mu ke fidisa nge muntu ya yinsi ya Bezame. Nge ke byeka yandi samu ti yandi kuvwanda mfumu ya Isayeli, bantu ya munu. Yandi ke kuula bantu ya munu na maboko ya ba-Filiseti, samu ti mu me tala bampasi ya bantu ya munu. Mpe mu me kuwa biyawula ya bawu. **17** Ntangu Samwele talaka Sawule, Yave tubaka na yandi: «Tala muntu yina mu zabisaka nge. Ni yandi ke yala bantu ya munu.» **18** Sawule belamaka na kisika yina vwandaka Samwele, na mwelo ya mbanza. Yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, zabisa munu wapi sika kele yinzo ya muntu yina ke talaka mambu.» **19** Samwele vutulaka na Sawule: «Ni munu muntu ke talaka mambu. Luta na mantwala ya munu mpe beto yuluka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo. Bubu yayi, beno ke kudya kintwadi na munu. Mbasi na suka, mu ke zabisa nge mambu nyonso yina ke na kukwamisa nge. Na manima, mu ke pesa nge nzila ya kukwenda. **20** Kutala ve ntima mpasi samu na bambuluku yina zimbanaka ya me kuma bubu yayi bilumbu tatu. Yawu talanaka yimeni. Bima nyonso ya ntalu ya Isayeli ya kele ya nani? Ya kele ve ya nge na dikanda nyonso ya tata ya nge?» **21** Sawule vutulaka: «Mu kele muntu ya kifumba ya Benzame, kifumba yina me lutila fyoti na bifumba ya Isayeli. Dikanda ya munu mpe me lutila fyoti na makanda nyonso ya kifumba ya Bezame. Samu na yinki nge ke na kuzonzila munu mutindu yina?» **22** Samwele nataka Sawule mpe kisadi ya yandi na kisika ya kuzangama. Yandi kwendaka kotisa bawu na kivinga yina ba ke diilaka. Mpe yandi vwandisaka bawu na kisika ya mfunu yina ba kubikaka samu na bantu yina ba bokilaka. Lutangu ya bantu yina ba bokilaka vwandaka keba ve makumi tatu. **23** Samwele zabisaka na kilambi-madya: «Pesa kikunku yina mu zabisaka nge na kubumba.» **24** Kilambi-madya bakaka kito na mukila ya kibulu. Yandi nataka yawu na mantwala ya Sawule. Samwele tubaka na Sawule: «Yayi ni mbisi yina ba bumbilaka nge, baka nge kudya. Mu bumbilaka nge yawu ntangu mu bokilaka bantu na mukembo yayi.» Sawule kudyaka kintwadi na Samwele na kilumbu yina. **25** Na manima, bawu katukaka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo samu na kuvutuka na mbanza. Na yinzo, Samwele mokanaka na Sawule na zulu ya muludi ya kuyalumuka. **26** Kilumbu yina landaka, Samwele na Sawule vumbukaka na suka-suka. Ntangu bwisi kutsyaka, Samwele bokilaka Sawule na muludi ya kuyalumuka. Yandi tubaka: «Telama, beto kwenda mu bika nge na nzila.» Sawule telamaka, mpe bawu basikaka bawu nyonso zole na Samwele. **27** Ntangu bawu kulumukaka na nsuka ya mbanza, Samwele tubaka na Sawule: «Tuba na kisadi ya nge na kutekila na mantwala.» Kisadi lutaka na mantwala. Samwele zonzaka na Sawule: «Telama ntete mwa fyoti. Mu ke zabisa nge mambu yina Nzambi me zonza.»

10 Samwele bakaka kitutu ya mafuta. Yandi mwangisaka yawu na yintu ya Sawule. Yandi fibaka yandi mpe tubaka: «Yave me byeka nge samu ti nge vwanda mfumu ya mvwilu ya yandi. **2** Bubu yayi, ntangu nge ke bika munu, nge ke bwabana babakala zole kuna na Selesa, pene-pene ya ndyamu ya Lakele, na ndilu ya kizunga ya Bezame. Bawu ke tuba na nge: "Bambuluku yina nge kwendaka sosa me talana. Tata ya nge me bika mambu ya bambuluku, mpe yandi me banda na kutala ntima mpasi samu na beno. Yandi ke na kutuba: Yinki mu ke sala samu na mwana ya munu?" **3** Na manima, nge ke tatamana na kulanda nzila ya nge. Nge ke kuma na yinti ya telembente ya Tabole. Na kisika yina, nge ke bwabana bantu tatu, yina ke na kwendaka na Yinzo ya Nzambi, yina kele na Betele. Mosi na bawu ke vwanda na bana tatu ya bankombo. Ya nkaka ke vwanda na mampa tatu. Ya nkaka ke vwanda na saki ya mpusu ya kibulu ya kufuluka na vinu. **4** Bawu ke pesa nge mbote. Mpe bawu ke pesa nge mampa zole. Nge ke baka yawu. **5** Na manima, nge ke kuma na mbanza Ngibeya-Eloyime, na kisika yina ba-Filiseti tulaka nkonga ya binwani. Ntangu nge ke kota na mbanza, nge ke kutana nkonga mosi ya mimbikudi, yina me katuka na kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo. Bawu ke tutuka. Na mantwala ya bawu ke vwanda bantu yina ke sika bisikulu: bangoma ya fyoti, matutu, bansambi. **6** Mpeve ya Yave ke kuzwa nge. Nge ke tutuka kintwadi na bawu. Mpe nge ke kituka muntu ya nkaka. **7** Ntangu bidimbu yayi ke salama, sala yina nge fwana kusala. Samu ti Nzambi kele na nge. **8** Na manima, nge ke tekila munu na Ngilengale. Munu, mu ke kwiza kutana nge kuna, samu na kupesa minkayulu ya kuyoka, na minkayulu ya kiwisa. Nge vingila munu bilumbu nsambwadi, tii ntangu yina mu ke kwiza kuta nge. Mu ke zabisa nge mambu yina nge fwana kusala.» **9** Ntangu Sawule tekaka Samwele manima na kubika yandi, Nzambi kitulaka ntima ya Sawule. Mpe bidimbu nyonso yina salamaka kaka na kilumbu yina. **10** Ntangu Sawule, na kisadi ya yandi, kumaka na Ngibeya, nkonga mosi ya mimbikudi kwizaka bwabana yandi. Mpeve ya Nzambi kuzwaka Sawule. Mpe yandi bandaka na kututuka na kati-kati ya bawu. **11** Bayina nyonso zabaka Sawule talaka ti yandi vwandaka sala mutindu vwandaka sala mimbikudi. Bantu vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki me kumina mwana ya Kise? Sawule mpe me kuma mumbikudi?» **12** Muntu mosi yina vwandaka kuna vutulaka: «Nani ke mfumu ya bawu?» Ni yawu yina ba ke zonzaka kingana yayi: «Sawule mpe me kuma mumbikudi?» **13** Ntangu Sawule manisaka na kututuka, yandi yulukaka na kisika ya lusambulu, yina kele na zulu ya mongo. **14** Mpangi ya tata ya Sawule yufulaka Sawule na kisadi ya yandi: «Wapi sika beno vwandaka?» Sawule vutulaka: «Beto kwendaka sosa bambuluku. Kasi beto me tala yawu ve.

Ni yawu yina, beto me kwenda tala Samwele.» **15** Mpangi ya tata ya Sawule tubaka: «Zabisa munu yinki Samwele me tuba na beno.» **16** Sawule vutulaka: «Yandi me zabisa na beto ti bambuluku talanaka.» Sawule zabisaka ve mpangi ya tata ya yandi mambu yina Samwele zonzaka na yina me tadila kintinu. **17** Samwele bokilaka bantu ya Isayeli na bwala Misepa, na mantwala ya Yave. **18** Yandi tubaka na bana ya Isayeli: «Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Ni munu basisaka Isayeli na yinsi ya Ngipiti. Mu kuulaka beno na maboko ya bantu ya Ngipiti mpe na maboko ya bimfumu nyonso yina vwandaka nyokola beno. **19** Kasi bubu yayi, ni beno ke na kumanga Nzambi ya beno. Nzambi yina me vuukisa beno na bampasi ya beno mpe na byadi ya beno. Beno me tuba: "Pesa beto ntinu yina ke yala beto!" Ntangu yayi, beno luta na mantwala ya Yave, mutindu kele bifumba ya beno mpe makanda ya beno.» **20** Samwele bokilaka mosi-mosi na bifumba nyonso ya Isayeli na kubelama. Kifumba ya Bezame soolamaka. **21** Yandi bokilaka dikanda mosi-mosi ya kifumba ya Bezame. Dikanda ya Mateli soolamaka. Mpe Sawule, mwana ya Kise, soolamaka. Ba sosaka Sawule, kasi ba talaka yandi ve. **22** Ba yufulaka dyaka Yave: «Ya ke dyaka na muntu ya nkaka yina me kwiza awa?» Yave vutulaka: «Yandi ke ya kubumbama na kati-kati ya bifunda.» **23** Ba kwendaka na mbangu nyonso kuna na kubaka yandi. Yandi telamaka na kati-kati ya bantu nyonso. Yandi vwandaka yinda, kulutila bawu nyonso. Mitela ya bantu nyonso vwandaka suka na magembo ya yandi. **24** Samwele tubaka na bantu nyonso: «Beno me tala muntu yina Yave me soola? Na beno nyonso, ya kele ve na muntu mutindu yandi.» Bantu nyonso salaka milolo ya nsayi mpe bawu tubaka: «Nkembo na ntinu!» **25** Samwele zabisaka na bantu ya Isayeli wapi mutindu ke vwandila luve ya ntinu. Yandi sonikaka mambu yina na dibuku. Mpe yandi tulaka dibuku yina na mantwala ya Yave. Na manima, yandi vutulaka bantu, konso muntu na yinzo ya yandi. **26** Sawule mpe kwendaka na bwala ya yandi na Ngibeya. Bantu ya ngolo, yina Nzambi kotilaka na ntima, kwendaka kintwadi na yandi. **27** Ya vwandaka mpe na bimpumbulu yina vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ke vuukisa beto?» Bawu vwezaka yandi. Mpe bawu natinaka yandi ata dikabu. Kasi Sawule zonzaka ata dyambu ve.

11 Nayase, ntinu ya ba-Amone, kwendaka nwanisa mbanza Yabese, na kizunga ya Ngalaade, kuna na Isayeli. Bantu nyonso ya Yabese tubaka na Nayase: «Sala ngwisani na beto samu ti beto kusadila nge.» **2** Nayase, ntinu ya ba-Amone, vutulaka na bawu: Mu ke ndima kusala ngwisani na beno. Kasi dyambu ni yayi: Mu ke tobola disu ya lubakala ya mosi na mosi na beno samu na kutalisa bantu nyonso ya Isayeli nsoni. **3** Bakuluntu ya mbanza Yabese tubaka na yandi: «Pesa beto bilumbu nsambwadi. Beto ke fidisa bantumwa na ntoto nyonso ya Isayeli. Kana ya kele ve na muntu yina lenda vuukisa beto, beto ke tumama na nge.» **4** Bantumwa kumaka na Ngibeya, mbanza ya Sawule. Bawu zabisaka na bantu ya mbanza mambu yina. Bantu nyonso bandaka na kulooka mpe kudila. **5** Ntangu Sawule katukaka na bilanga na bangombe ya yandi, yandi yufulaka: «Samu na yinki bantu nyonso ke na kudila?» Ba zabisaka yandi mambu yina bantu ya Yabese tubaka. **6** Ntangu Sawule kuwaka mambu yina, mpeve ya Nzambi kuzwaka yandi. Yandi kuzwaka nkele ya kulutila. **7** Yandi bakaka bangombe zole. Yandi zengaka bawu bitini-bitini. Mpe yandi fidisaka bantumwa na kunata yawu na sika ya bantu nyonso ya ntoto ya Isayeli. Yandi tubaka: «Muntu yina ke vwanda ve na manima ya Sawule mpe Samwele samu na kukwenda na muzingu, ni mutindu yayi ba ke sala na bangombe ya yandi.» Samu na mambu yina, Yave salaka ti bantu nyonso kuzwa boma. Mpe bawu kwendaka mutindu muntu mosi. **8** Kuna na bwala Bezeke, Sawule talaka mbote-mbote bankonga ya binwani. Bawu vwandaka bankama tatu ya mafunda ya bana ya Isayeli mpe mafunda makumi tatu ya babakala ya Yuda. **9** Bawu zonzaka na bantumwa yina kwizaka na kwenda tuba na bantu ya Yabese ya Ngalaade ti: «Mbasi, na ngunga ya midi, beno ke kuzwa lusalusu.» Bantumwa kwendaka zabisa nsangu yina na bantu yina ke vwandaka na Yabese. Mpe bantu yina ya Yabese yangalalaka. **10** Bantu ya Yabese tubaka na ba-Amone: «Mbasi, beto ke banda na kutumama na beno, mpe beno ke sala beto mutindu beno zola.» **11** Na kilumbu yina landaka, Sawule kabulaka bantu ya yandi na bankonga tatu. Bawu kotaka na kisika ya bambeni, ntete bwisi kutsya. Bawu kufwaka ba-Amone tii na ngunga ya midi. Bayina vuukaka na lufwa, mwanganaka. Nge lendaka tala dyaka ve bantu zole na kisika mosi. **12** Bantu ya Isayeli tubaka na Samwele: «Banani vwandaka zonza ti "Ni Sawule ke vwanda ntinu ya beto?" Beno pesa beto bawu samu ti beto kufwa bawu!» **13** Kasi Sawule tubaka: «Ba ke kufwa ata muntu na kilumbu yayi. Samu ti bubu yayi, Yave me nungisa Isayeli.» **14** Na manima, Samwele tubaka na bantu ya Isayeli: «Beno kwiza, beto kwendeno na Ngilengale, samu na kusingisa kintinu ya Sawule.» **15** Bantu nyonso kwendaka na Ngilengale. Bawu pesaka kimfumu na Sawule na mantwala ya Yave, kuna na Ngilengale. Na kisika yina, bawu pesaka Yave minkayulu ya kiwisa. Sawule, na bantu nyonso ya Isayeli, yangalalaka mingi na kisika yina.

12 Samwele zonzaka na bantu nyonso ya Isayeli: «Mu me sala nyonso yina beno lombaka na munu. Mu me tula ntinu yina ke yala beno. **2** Kubanda bubu yayi, ni yandi ke twadisa beno. Munu, mu me nuna yimeni. Bansuki ya munu me kuma mpembe. Bana ya munu mpe kele na kati-kati ya beno. Munu, mu me twadisa beno kubanda buntwenya ya munu tii bubu yayi. **3** Munu yandi yayi. Kana muntu me tala dyambu na munu, bika ti yandi zonza na mantwala ya Yave mpe na mantwala ya muntu yina yandi me byeka. Mu me botola ngombe ya nani? Mu me botola mbuluku ya nani? Nani mu me nyokola? Nani mu me talisa mpasi? Mu me baka madeso ya bana na nani samu na kubumba yimbi ya yandi? Beno zabisa munu, mu ke vutula beno yawu!» **4** Bawu vutulaka: «Nge me nyokola beto ve. Nge me talisa beto ve mpasi. Nge ndimaka ve madeso ya bana na muntu.» **5** Samwele tubaka na bawu: «Bubu yayi, Yave kele mbangi ya munu. Muntu yina yandi me byeka mpe kele mbangi ti beno me kuzwa ve dyambu na munu.» Bawu vutulaka: «Ee, bambangi!» **6** Na yina, Samwele tubaka: «Ni Yave salaka kintwadi na Moyize mpe Aloni. Ni yandi mpe basisaka bankooko ya beno na Ngipiti. **7** Ntangu yayi, beno telama kisika beno kele. Mu ke fundisa beno na mantwala ya Yave samu na mambu nyonso ya ludedomo yina yandi me sadila beno, na mambu yina yandi sadilaka bankooko ya beno. **8** Ntangu Yakobi kwendaka na Ngipiti, bankooko ya beno yawulaka na Yave. Yave fidisaka Moyize na Aloni. Bawu basisaka bankooko ya beno na Ngipiti. Bawu nataka bawu na kwiza zinga na kisika yayi. **9** Kasi, bankooko ya beno zimbanaka Yave, Nzambi ya bawu. Ni yawu yina, Yave yekulaka bawu na maboko ya Sisela, mfumu ya binwani ya mbanza Asole. Yandi yekulaka bawu mpe na maboko ya ba-Filiseti mpe na maboko ya ntinu ya yinsi ya Mowabe, bayina nwanisaka bawu. **10** Bawu yawulaka na Yave na kutuba: "Beto me sala masumu samu ti, beto me bika Yave. Beto me sadila banzambi Baale na banzambi Asetalete. Ntangu yayi, kuula beto na maboko ya bambeni ya beto mpe beto ke

sadila nge”. **11** Na yina, Yave fidisaka Yelubaale. Yandi fidisaka Bedane, yandi fidisaka Zefete, yandi fidisaka Samwele. Yandi kuulaka beno na maboko ya bambeni yina vwandaka pene-pene na beno. Ni yawu yina, beno me zinga na kizunu. **12** Kasi, ntangu beno talaka ti Nayase, ntinu ya ba-Amone, kwizaka nwanisa beno, beno tubaka na munu ti: “Ve! Beto zola ti ntinu mosi kuyala beto”, ata ti Yave, Nzambi ya beno, ni yandi kele ntinu ya beno. **13** Ntangu yayi, ntinu yina beno me soola, yandi yayi. Beno me lomba ntinu, Yave me pesa beno ntinu, yina ke yala beno. **14** Kana beno zitisa Yave, kana beno sadila yandi, kana beno kuwa ndinga ya yandi, kana beno manga ve na kutumama na mambu ya Yave, beno, na ntinu yina ke yala beno, ke tatamana na kulanda Yave, Nzambi ya beno. **15** Kasi, kana beno kuwa ve ndinga ya Yave, kana beno manga na kutumama na mambu ya Yave, Yave ke semba beno na ngolo nyonso, mutindu yandi sembaka bankooko ya beno. **16** Ntangu yayi, beno kubama na kutala kimangu ya nene yina Yave ke lakisa na meso ya beno. **17** Ntangu yayi kele ntangu ya kuyonzika bambuma ya faline. Kasi, mu ke lomba na Yave mpe yandi ke wakisa bidumu mpe yandi ke nokisa mvula. Na yina, beno ke bakula mbote-mbote ti beno me sala yimbi ya nene na meso ya Yave na kulomba ntinu.» **18** Samwele lombaka na Yave. Mpe kaka na kilumbu yina, Yave wakisaka bidumu mpe yandi nokisaka mvula. Bantu nyonso kumaka na boma mingi ya Yave mpe ya Samwele. **19** Bantu nyonso tubaka na Samwele: «Lomba na Yave, Nzambi ya nge, samu na beto bisadi ya nge, samu ti beto kufwa ve. Samu ti, na kulomba ntinu, beto me bwela yimbi na zulu ya masumu nyonso ya beto.» **20** Samwele tubaka na bawu: «Beno tala boma ve. Ni beno me sala yimbi nyonso yayi. Kasi beno tatukila ve Yave. Beno sadila yandi na ntima nyonso ya beno. **21** Beno tatukila ve Yave na kusadila banzambi yina kele kaka ya mpamba. Bawu kele na ndandu ve, mpe bawu lenda kuula muntu ve, samu ti bawu kele bima ya mpamba. **22** Yave ke bika ve bantu ya yandi samu na nkumbu ya yandi ya nene. Yandi bakaka lukanu ya kusala ti beno vwanda bantu ya yandi. **23** Munu mpe, mu lenda ata fyoti ve kusala disumu yayi na Yave, ya kubika na kusambidila beno. Mu ke lakisa beno nzila ya mbote mpe ya kusungama. **24** Kasi beno zitisa Yave. Beno sadila yandi na kukwikama nyonso mpe na bantima nyonso ya beno. Beno tala mambu nyonso ya nene yina yandi me sala samu na beno. **25** Kasi, kana beno sala yimbi, beno ke kufwa, beno na ntinu ya beno.»

13 Ntangu Sawule kumaka ntinu, yandi vwandaka na bamvula [makumi tatu]. Yandi yalaka Isayeli bamvula [makumi yiya] - zole. **2** Sawule soolaka babakala mafunda tatu ya Isayeli mutindu binwani. Mafunda zole vwandaka na yandi na mbanza Mikemase mpe na mongo ya Betele. Funda mosi vwandaka na Yonatane, kuna na mbanza Ngibeya, na kizunga ya Bezame. Sawule vutulaka bantu ya nkaka ya Isayeli, konso muntu na yinzo ya yandi. **3** Kilumbu mosi, Yonatane nungaka nkonga ya binwani ya ba-Filiseti, yina vwandaka na mbanza Ngeba. Ba-Filiseti kuwaka yawu. Sawule sikaka mpungi na yinsi nyonso. Yandi tubaka: «Bika ba-Ebeleyo kuwa!» **4** Bantu ya Isayeli kuwaka ti Sawule nungaka nkonga ya binwani ya ba-Filiseti. Bawu kuwaka mpe ti ba-Filiseti vwandaka tala Isayeli nganzi. Na yina, bantu nyonso ya Isayeli vukanaka na Ngilengale, na manima ya Sawule, samu na mvita. **5** Ba-Filiseti mpe yonzamaka samu na kunwanisa Isayeli. Bawu vwandaka na lutangu ya mafunda makumi tatu ya bapusu-pusu ya mvita, mafunda sambanu ya binati-bampunda mpe bankonga mingi ya binwani mutindu munyenge yina kele pene-pene ya mubu. Bawu kwendaka yidika kisika ya bawu na mbanza Mikemase, na esete ya Bete-Avene. **6** Bantu ya Isayeli talaka ti mpasi kuminaka bawu, samu ti ba-Filiseti kwizaka fyetikisa bawu. Na yina, bawu bumbamaka na bantadi, ba ya nkaka na mabulu, ba ya nkaka na myelo yina vwandaka na kati ya matadi ya nene, ba ya nkaka na mabulu yina kele na yisi ya ntoto, ba ya nkaka na mabulu ya maza. **7** Ba-Ebeleyo ya nkaka sabukaka maza ya Yolodani, samu na kukwenda na yinsi ya Ngade mpe na yinsi ya Ngalaade. Sawule vwandaka ntete na Ngilengale. Mpe nkonga nyonso yina vwandaka na manima ya yandi vwandaka tekita na boma. **8** Sawule vingilaka bilumbu nsambwadi yina Samwele zengaka. Kasi Samwele kwizaka ve na Ngilengale. Bantu ya Isayeli vwandaka bika Sawule mpe vwandaka mwangana. **9** Na yina, Sawule tubaka: «Beno natina munu kibulu samu na Munkayulu ya Kuyoka, na bibulu samu na minkayulu ya kiwisa.» Sawule yandi mosi pesaka Munkayulu ya Kuyoka. **10** Ntangu yandi manisaka na kupesa munkayulu yango ya kuyoka, Samwele kwizaka kuma. Sawule kwendaka bwabana yandi samu na kusakumuna yandi. **11** Samwele tubaka na yandi: «Yinki nge me sala?» Sawule vutulaka: «Mu me tala ti bantu ya Isayeli vwandaka bika munu mpe vwandaka mwangana. Nge kwizaka ve na ntangu yina nge zabisaka munu. Awa, ba-Filiseti yonzamaka na Mikemase. **12** Mu vwandaka me banza ti ba-Filiseti ke kwizila munu kwaku na Ngilengale. Kasi mu vwandaka me lomba ntete ve lusalusu na Yave. Ni yawu yina, munu mosi mu me baka lukanu ya kupesa Munkayulu ya Kuyoka.» **13** Samwele tubaka na Sawule: «Nge me sala buzoba. Nge me sadila ve ntumunu yina Yave, Nzambi ya nge, pesaka nge. Yave zolaka sala ti nge yala Isayeli bantangu nyonso. **14** Kasi ntangu yayi, kimfumu ya nge ke zingila ve. Yave me sosa muntu ya nkaka yina ke yangidika ntima ya yandi. Yandi me sala yandi mfumu ya bantu ya yandi, samu ti nge me sadila ve ntumunu yina Yave pesaka nge.» **15** Samwele bikaka Ngilengale na kukwenda na Ngibeya, na kizunga ya Bezame. Sawule talaka mbote-mbote bankonga ya binwani yina vwandaka na yandi. Lutangu ya bawu vwandaka, keba ve, babakala bankama sambanu. **16** Sawule, na mwana ya yandi Yonatane, na bantu yina vwandaka na bawu, kwendaka takama na Ngeba, na kizunga ya Bezame. Ba-Filiseti yidikaka kisika ya bawu na Mikemase. **17** Nkonga mosi ya ba-Filiseti, yina ke na kisalu ya kumwangisaka, basikaka na kisika ya ba-Filiseti. Bawu kabukaka na bankonga tatu. Nkonga ya ntete landaka nzila yina ke kwendaka na mbanza Ofela, na yinsi ya Suwale. **18** Nkonga ya zole landaka nzila ya Bete-Wolone. Nkonga ya tatu landaka nzila yina ke kwendaka na ndilu ya kizunga yina kele na zulu ya mudimba ya Seboyime, na lweka ya yinsi ya kuyuma. **19** Na ntangu yina, bisadi-bisengo vwandaka ve na ntoto nyonso ya Isayeli. Samu ti ba-Filiseti tubaka mutindu yayi: «Ya kele mbote ve ti ba-Ebeleyo kuyidika bambele ya mvita to madyonga.» **20** Bantu nyonso ya Isayeli vwandaka kwenda muntu-muntu na sika ya ba-Filiseti samu na kulengula mpiosi, nsengo ya kipusu-pusu, soka to peele. **21** Bawu vwandaka futa Pime mosi samu na kulengula mpiosi, nsengo ya kipusu-pusu, soka to peele. **22** Kilumbu ya muzingu, bambele ya mvita na madyonga vwandaka ve samu na bantu nyonso yina vwandaka na Sawule mpe Yonatane. Yawu vwandaka kaka samu na Sawule na mwana ya yandi Yonatane. **23** Nkonga mosi ya binwani ya ba-Filiseti kwendaka takama na nzila yina ke kwendaka na mbanza Mikemase.

14 Kilumbu mosi, Yonatane, mwana ya Sawule, tubaka na kisadi ya ntwenya, yina vwandaka kinati-binwanunu ya

yandi: «Kwiza, beto kwenda tii na kisika yina kele ba-Filiseti, na lweka ya nkaka.» Kasi yandi zabisaka ve tata ya yandi. **2** Sawule vwandaka na ndilu ya Ngibeya, na yisi ya yinti ya bangelenade, kuna na Mingelone. Sawule vwandaka na binwani. Lutangu ya binwani yango vwandaka, keba ve, bankama sambanu. **3** Nganga-Nzambi Ayiya vwandaka mpe kuna. Yandi vwandaka na efode samu na kuyufula luzolo ya Nzambi. Yandi vwandaka mwana ya Ayitube, mpangi ya Ikabode. Ikabode vwandaka mwana ya Fineyase. Fineyase vwandaka mwana ya Eli, yina vwandaka nganga-Nzambi ya Yave, kuna na Silo. Bantu zabaka ve ti Yonatane kwendaka. **4** Na banzila nyonso yina Yonatane vwandaka sosa na kulutila samu na kukuma na kisika yina vwandaka ba-Filiseti, ya vwandaka na nzila yina lutilaka na kati-kati ya bansongi zole ya matadi. Nkumbu ya nsongi ya ntete, Bosese. Nkumbu ya nsongi ya zole, Sene. **5** Nsongi ya ntete ya ditadi vwandaka tala na node, na mantwala ya Mikemase. Nsongi ya ditadi ya nkaka vwandaka tala na sude, na mantwala ya Ngeba. **6** Yonatane tubaka na kinati-binwanunu ya yandi: «Kwiza, beto kwenda na kisika yina kele bantu yayi ba zengaka ve bubakala. Kuzaba ve kana Yave ke yidika dyambu ya mbote samu na beto. Ata kima lenda kukabikisa Yave na kuvuukisa bantu. Yandi lenda sala na bantu mingi to na bantu ndambu.» **7** Kinati-binwanunu ya yandi vutulaka: «Sala mambu nyonso yina ke na nge na ntima. Kuvutuka manima ve. Mu ke kintwadi na nge, mu ke bika nge ve.» **8** Yonatane tubaka: «Beto kwenda tii na kisika yina bawu kele. Beto kwenda talana na meso ya bawu. **9** Kana bawu tuba na beto: “Beno telama kuna! Beno vingila beto kuna.” Beto ke telama. Beto ke yuluka ve na kisika yina bawu kele. **10** Kana bawu tuba: “Beno yuluka kwaku.” Beto ke yuluka, samu ti ya ke vwanda kidimbu yina ke lakisa ti Yave me yekula bawu na maboko ya beto.» **11** Bawu nyonso zole basisaka bayintu ya bawu na meso ya binwani ya ba-Filiseti. Ba-Filiseti tubaka: «Beno tala! Ba-Ebeleyo ke na kubasika na mabulu yina bawu bumbamaka.» **12** Binwani ya ba-Filiseti bokilaka Yonatane na kinati-binwanunu ya yandi. Bawu tubaka: «Beno kwiza kwaku, beto ke zabisa beno dyambu mosi.» Yonatane tubaka na kinati-binwanunu ya yandi: «Landa munu. Yave me yekula bawu na maboko ya Isayeli.» **13** Yonatane sadilaka makulu na maboko na kuyuluka. Kinati-binwanunu ya yandi vwandaka landa yandi na manima. Yonatane vwandaka bula mpe kubwisa ba-Filiseti. Kinati-binwanunu ya yandi vwandaka na manima na kwendaka kufwa bawu. **14** Na mvita yayi ya ntete yina Yonatane na kinati-binwanunu ya yandi nwanaka, bawu kufwaka, keba ve, makumi zole ya ba-Filiseti. Kisika yina ba kufwaka ba-Filiseti yango vwandaka, keba ve, ndambu ya Semede mosi. **15** Boma kotilaka ba-Filiseti yina bikanaka na kisika ya bawu mpe na bantu nyonso yina vwandaka pene-pene. Bantu yina vwandaka kenga, na binwani yina ke mwangisaka, bawu nyonso mpe kumaka na boma. Ntoto ninganaka. Nzambi kotisaka muvusu ya nene. **16** Kuna na Ngibeya, na kizunga ya Bezame, bantu ya Sawule, yina vwandaka kenga, talaka ti ba-Filiseti mingi vwandaka kwenda kima bisika nyonso. **17** Sawule tubaka na bantu yina vwandaka na yandi: «Beno bokila bankumbu samu na kuzaba nani me katuka na beto kwaku.» Ba bokilaka bankumbu mpe ba talaka ti Yonatane na kinati-binwanunu ya yandi vwandaka ve. **18** Sawule tubaka na nganga-Nzambi Ayiya: «Nata sanduku ya Nzambi awa.» Na kilumbu yina, sanduku ya Nzambi vwandaka na sika ya bana ya Isayeli. **19** Ntangu Sawule vwandaka zonza na nganga-Nzambi, muvusu vwandaka lutila na kisika yina vwandaka ba-Filiseti. Sawule tubaka na nganga-Nzambi: «Bika kaka na kuyufula dyaka luzolo ya Nzambi.» **20** Sawule na bantu nyonso yina vwandaka na yandi yonzamaka. Bawu kwendaka tii na kisika ya mvita. Na kisika yango, ba-Filiseti vwandaka kufwa bampangi, bawu na bawu. Vwanzi ya nene vwandaka kuna. **21** Ya vwandaka na ba-Ebeleyo yina vwandaka kintwadi na ba-Filiseti katuka ntama. Bawu vwandaka kintwadi na ba-Filiseti samu na kunwanina bawu. Kasi bawu nyonso kimaka. Bawu kwendaka vukana dyaka kintwadi na bantu ya Isayeli yina vwandaka na Sawule mpe Yonatane. **22** Bantu nyonso ya Isayeli, yina bumbamaka na myongo ya Efalayime, kuwaka ti ba-Filiseti vwandaka kima. Bawu mpe bandaka na kulanda ba-Filiseti mpe na kunwanisa bawu. **23** Na kilumbu yina, Yave nungisaka Isayeli. Muzingu kumaka tii kuluta mbanza Bete-Avene. **24** Na kilumbu yina, bantu ya Isayeli vwandaka na mpasi samu ti, Sawule didisaka bawu ndefi. Yandi tubaka: «Ata muntu ke kudya tekila nkokila kukuma, tii mu ke nunga bambeni ya munu. Kana muntu kudya ntete nkokila kukuma, bika ti yandi kusiingwa.» Na yina, ata muntu na bawu mekaka na kudya. **25** Bantu nyonso ya yinsi kwendaka na kati ya mfinda mosi. Na kati ya mfinda yina, mafuta ya nyosi vwandaka tii na ntoto. **26** Ntangu bantu ya Isayeli kumaka na kati ya mfinda, mafuta ya nyosi vwandaka basika. Kasi ata muntu tulaka yawu na yinwa samu ti, bawu vwandaka na boma ya ndefi. **27** Yonatane zabaka ve ti tata ya yandi tumisaka bantu ya Isayeli na kudya ndefi. Yandi tulaka na kati ya mafuta ya nyosi nsongi ya yinti yina vwandaka na yandi na diboko mpe yandi tulaka yawu na yinwa. Na yina yandi kuzwaka ngolo. **28** Mosi na bantu ya Isayeli tubaka na yandi: «Tata ya nge tumisaka bantu nyonso na kudya ndefi ti: “Muntu yina ke kudya bubu yayi, bika ti yandi kusiingwa.” Ni yawu yina, bantu nyonso ngolo me manisa.» **29** Yonatane vutulaka: «Tata ya munu ke na kusosila yinsi mambu ya kyadi. Beno tala mutindu mu me kuzwa ngolo ntangu mu me meka ndambu ya mafuta ya nyosi yayi. **30** Kana bubu yayi bantu nyonso me kudya bima yina bawu me kuzwa na sika ya bambeni ya bawu, kununga yayi beto me nunga ba-Filiseti zolaka lutila nene.» **31** Na kilumbu yina, bantu ya Isayeli nungaka ba-Filiseti. Bawu landaka ba-Filiseti kubanda na mbanza Mikemase tii na mbanza Ayalone. Bantu ya Isayeli lembaka mingi. **32** Na yina, bawu bakaka bima yina bawu kuzwaka na sika ya ba-Filiseti. Bawu bakaka mameme, bankombo, bangombe na bana ya bangombe. Bawu kufwaka yawu kaka na ntoto kuna mpe bawu kudyaka yawu kaka na kisika yina menga ya yawu mwanganaka. **33** Ba zabisaka na Sawule: «Bantu ke na kusumuka na ntadisi ya Yave na kudya mbisi kaka na kisika yina menga ya yawu me mwangana.» Sawule tubaka: «Beno me zitisa ve Musiku! Beno nengumuna malu-malu yayi ditadi ya nene tii awa. **34** Beno kwenda na sika ya bantu nyonso, beno tuba na bawu: “Konso muntu kunata ngombe ya yandi, to dimeme ya yandi. Beno ke kufwa yawu awa mpe beno ke kudya yawu. Na yina, beno ke sumuka ve na ntadisi ya Yave na kudya mbisi na kisika yina menga ya yawu me mwangana.”» Na mpimpa yina, konso muntu nataka ngombe ya yandi mpe kufwaka yawu kuna. **35** Sawule yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Ya vwandaka kisika ya ntete ya kupesila minkayulu yina yandi tungaka. **36** Sawule tubaka: «Beto landeno ba-Filiseti na mpimpa yayi. Beto baka bima ya bawu na ngolo tii bwisi ke kutsya. Beto bika ata muntu ya moyo na kati ya bawu.» Bawu tubaka: «Sala nyonso yina nge zola.» Kasi nganga-Nzambi tubaka: «Beto yufula luzolo ya Nzambi awa.» **37** Sawule yufulaka Nzambi: «Mu kwenda nwanisa ba-Filiseti? Nge ke yekula bawu na maboko ya Isayeli?» Kasi na kilumbu yina, Nzambi pesaka yandi ve mvutu. **38** Sawule tubaka: «Beno kwiza awa, beno nyonso bakuluntu ya bantu ya Isayeli. Beno sosa na kuzaba wapi disumu me

salama bubu yayi. **39** Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, Muvuukisi ya Isayeli. Muntu yina me sala disumu yango, ba fwana kufwa yandi, ata ya vwanda mwana ya munu, Yonatane.» Kasi na bawu nyonso, ata muntu pesaka yandi mvutu. **40** Sawule tubaka na Isayeli nyonso: «Beno, beno vwanda kisika mosi. Munu, na mwana ya munu Yonatane, beto ke vwanda kisika ya nkaka.» Bantu ya Isayeli tubaka na Sawule: «Sala mutindu nge zola.» **41** Sawule tubaka na Yave: «Nzambi ya Isayeli, pesa beto mvutu yina me fwanana.» Nzambi lakisaka ti disumu vwandaka na sika ya Yonatane na Sawule, mpe bantu katukaka na mambu. **42** Sawule tubaka: «Beno bula dzeke samu na munu na mwana ya munu, Yonatane.» Dzeke soolaka Yonatane. **43** Sawule tubaka na Yonatane: «Zabisa munu, yinki nge me sala.» Yonatane zabisaka yandi: «Mu me meka ndambu ya mafuta ya nyosi na yinti yina vwandaka na munu na diboko. Munu yandi yayi, mu me ndima na kufwa.» **44** Sawule tubaka: «Kana nge Yonatane kufwa ve, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu ya ngolo.» **45** Bantu ya Isayeli tubaka na Sawule: «Yinki? Yonatane ke kufwa! Yonatane yina me vuukisa Isayeli na mvita yayi ya nene! Ya ke salama ve! Beto me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Ata disuki mosi ya yintu ya yandi ke kubwa na ntoto, samu ti mambu yina yandi me sala bubu yayi, yandi me sala yawu na lulendo ya Nzambi.» Na yina, bawu vuukisaka Yonatane na lufwa. **46** Na manima, Sawule bikaka na kulanda ba-Filiseti, mpe ba-Filiseti vutukaka na bayinzo ya bawu. **47** Ntangu Sawule kumaka ntinu ya Isayeli, yandi nwanisaka bambeni ya yandi nyonso yina vwandaka pene-pene. Yandi nwanisaka ba-Mowabe, ba-Amone, ba-Edome, bantinu ya yinsi ya Soba, ba-Filiseti. Yandi vwandaka nunga bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda nwana. **48** Yandi sadilaka ngolo ya yandi na kununga Amaleke. Yandi kuulaka Isayeli na maboko ya bayina nyonso vwandaka botola bima ya bawu. **49** Bana ya Sawule ya babakala vwandaka: Yonatane, Yisevi mpe Malekiswa. Bankumbu ya bana ya yandi ya bakento ni yayi: Melabe, nkumbu ya kuluntu, mpe Mikale, nkumbu ya leki. **50** Nkumbu ya kento ya Sawule vwandaka Ayinowame, mwana ya Ayimaase. Nkumbu ya mfumu ya yandi ya binwani vwandaka Abinele, mwana ya Nele, mpangi ya tata ya Sawule. **51** Kise vwandaka tata ya Sawule. Nele vwandaka tata ya Abinele. Kise na Nele vwandaka bana ya Abiyele. **52** Mvita ya nene vwandaka na kati ya bantu ya Isayeli na ba-Filiseti ntangu nyonso yina Sawule vwandaka ntinu. Na yina, konso ntangu yina yandi vwandaka tala muntu yina vwandaka na ngolo mpe na kibakala, yandi vwandaka tula yandi na nkonga ya binwani ya yandi.

15 Samwele tubaka na Sawule: «Ni munu Yave fidisaka samu na kubyeka nge ntinu ya Isayeli, bantu ya yandi. Ntangu yayi, kuwa mambu yina Yave ke na kuzonza. **2** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: "Mu me baka lukanu ya kufutisa Amaleke mambu yina ba salaka na Isayeli. Bawu mangaka na kulutisa bana ya Isayeli na ntoto ya bawu, ntangu bana ya Isayeli basikaka na Ngipiti. **3** Ntangu yayi, kwenda nwanisa Amaleke. Mwangisa bima ya bawu nyonso. Kubika ata kima mosi ve. Kufwa bawu nyonso, ya vwanda babakala, ya vwanda bakento, ya vwanda bana, ya vwanda bana yina ke ntete na kunwa mabene, ya vwanda bangombe, mameme na bankombo, basamo na bambuluku."» **4** Sawule yonzikaka bantu ya yandi na mbanza Telayime. Yandi talaka bawu mbote-mbote. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda bankama zole ya binwani yina ke tambulaka na makulu, mpe mafunda kumi ya binwani yina katukaka na Yuda. **5** Sawule kwendaka tii na mbanza Amaleke, mpe yandi bumbiminaka ba-Amaleke kuna na mudimba. **6** Sawule tubaka na ba-Keni: «Beno kwenda ya beno. Beno katuka na kisika yina kele ba-Amaleke, samu ti mu sala beno ve mutindu mu ke sala bawu. Beno, beno salaka mambu ya mbote na bana nyonso ya Isayeli, ntangu bawu basikaka na Ngipiti.» Na yina, ba-Keni katukaka ya bawu na kati-kati ya ba-Amaleke. **7** Sawule nwanisaka ba-Amaleke kubanda na kizunga ya Avila tii pene-pene ya Sule, na mantwala ya Ngipiti. **8** Sawule bwilaka Angange, ntinu ya Amaleke, mpe yandi bikaka yandi moyo. Kasi yandi kufwaka bantu nyonso ya Amaleke. **9** Sawule, na bantu ya yandi, bikaka Angange moyo. Bawu bikaka bibulu yina lutilaka kitoko na kati ya mameme, bankombo, bangombe, na bana ya mameme. Bawu bikaka mpe bibulu ya nkaka ya kitoko. Bawu mangaka na kufwa yawu. Bawu kufwaka kaka bibulu yina vwandaka mfunu mingi ve, na bibulu yina vwandaka ya yimbi mpe ya kukonda. **10** Yave tubaka na Samwele mutindu yayi: **11** «Mu ke na kunyonga na yina mu salaka Sawule ntinu, samu ti yandi me pesa munu mukongo mpe yandi me sadila ve mambu ya munu.» Samwele kuzwaka nkele mpe yandi yawulaka na Yave mpimpa nyonso. **12** Samwele vumbukaka na suka-suka samu na kwenda tala Sawule. Kasi ba zabisaka yandi ti: «Sawule kwendaka na mbanza Kaamele. Yandi tungaka kidimbu kuna. Na manima, yandi katukaka kuna mpe yandi kwendaka na Ngilengale.» **13** Samwele kwendaka na sika ya Sawule. Sawule tubaka na yandi: «Bika ti Yave kusakumuna nge. Mu me lungisa mambu yina Yave tumisaka munu na kusala.» **14** Samwele tubaka: «Mu ke na kuwa makelele ya mameme, ya bankombo na ya bangombe. Wapi sika ya ke na kukatuka?» **15** Sawule vutulaka: «Ba me katuka na yawu na sika ya ba-Amaleke. Binwani me bika na kufwa bibulu yina lutilaka mbote na kati ya mameme, bankombo na bangombe. Beto ke pesa yawu mutindu minkayulu na Yave, Nzambi ya nge. Bima nyonso ya nkaka, beto me fuukisa yawu.» **16** Samwele tubaka: «Bika kaka, mu ke zabisa nge mambu yina Yave vwandaka me tuba na munu na mpimpa yayi.» Sawule vutulaka: «Zonza ya nge.» **17** Samwele tubaka: «Nge mosi nge vwandaka tala ti nge vwandaka kwandi muntu ya mpamba. Kasi bubu yayi, nge me kuma mfumu ya bifumba ya Isayeli. Ni Yave me byeka nge ntinu ya Isayeli. **18** Yave pesaka nge lutumu yayi: "Kwenda! Fuukisa ba-Amaleke, bantu ya masumu. Nge nwanisa bawu tii bawu nyonso ke manisa na kufwa." **19** Samu na yinki nge me tumama ve na mambu ya Yave? Samu na yinki nge me nwanina mbangu na kubaka bima ya ba-Amaleke? Nge me sala yimbi na ntadisi ya Yave.» **20** Sawule vutulaka na Samwele: «Mu me tumama na mambu ya Yave. Mu me kwenda kisika yandi fidisaka munu. Mu me kwiza na Angange, ntinu ya Amaleke. Mu me fuukisa bantu nyonso ya Amaleke. **21** Binwani me baka bibulu ya ba-Amaleke yina me lutila kitoko na kati ya mameme, bankombo, na bangombe. Ya ke samu na kupesa minkayulu na Yave, Nzambi ya nge, awa na Ngilengale.» **22** Samwele tubaka: «Yinki Yave me lutila kuzola? Minkayulu ya kuyoka, minkayulu ya nkaka to kutumama na mambu ya Yave? Kutumama me lutila minkayulu. Kutumama me lutila mafuta ya mameme. **23** Samu ti kumanga kutumama kele mutindu mosi na disumu ya kukwenda na banganga. Kusala yintu ngolo kele mutindu mosi na kusambila biteki. Mutindu nge me tumama ve na mambu ya Yave, yandi mpe me manga nge. Nge ke vwanda dyaka ve ntinu.» **24** Sawule tubaka na Samwele: «Mu me sala disumu. Samu ti mu me manga na kusadila ntumunu ya Yave mpe mambu ya nge. Mu me vwanda na boma ya binwani, ni yawu yina mu me sala mutindu bawu me zonza. **25** Ntangu yayi, lemvokila munu disumu yina. Beto vutuka nzila mosi, mu

kwenda fukama na ntadisi ya Yave.» **26** Samwele vutulaka na Sawule: «Mu ke kwenda ve na nge. Nge me tumama ve na mambu ya Yave. Nge ke vwanda dyaka ve ntinu ya Isayeli!» **27** Ntangu Samwele balukaka na kukwenda ya yandi, Sawule simbaka nsongi ya kiyunga ya yandi mpe kiyunga ya Samwele pasukaka. **28** Samwele tubaka na yandi: «Bubu yayi, Yave me pasula kintinu ya Isayeli samu na kukatula yawu na maboko ya nge. Yandi me pesa yawu na muntu ya nkaka yina me lutila mbote na nge. **29** Yave, yina kele nkembo ya Isayeli, ke vunaka ve mpe yandi ke sobaka ve mabanza. Yandi kele ve muntu yina kele mabaluka-ntangu.» **30** Sawule tubaka: «Mu me sala disumu, kasi mu ke na kulomba na nge: Kutalisa munu ve nsoni na meso ya bakuluntu ya yinsi ya munu mpe na meso ya bantu ya Isayeli. Beto vutuka nzila mosi. Mu ke kwenda fukama na ntadisi ya Yave, Nzambi ya nge.» **31** Samwele vutukaka, mpe Sawule landaka. Sawule kwendaka fukama na ntadisi ya Yave. **32** Na manima, Samwele tubaka: «Beno natina munu Angange, ntinu ya Amaleke.» Angange kwendaka na sika ya Samwele na kivuvu nyonso na ntima. Yandi vwandaka tuba na yisi ya ntima: «Ba ke kufwa dyaka munu ve.» **33** Samwele tubaka: «Mbele ya nge ya mvita me sala ti bakento kukondwa bana ya bawu. Mutindu mosi mpe, mama ya nge ke kondwa mwana ya yandi!» Samwele zengaka Angange bitini-bitini na mantwala ya Yave, kuna na Ngilengale. **34** Samwele kwendaka na mbanza Lama. Sawule kwendaka na bwala ya yandi na Ngibeya. **35** Samwele talaka dyaka ve Sawule tii lufwa ya yandi, samu ti yandi kotaka bufwidi samu na Sawule. Yave vwandaka nyonga samu ti yandi salaka Sawule ntinu ya Isayeli.

16 Yave tubaka na Samwele: «Tii wapi ntangu nge ke dila samu na Sawule? Munu, mu me katula yandi na kintinu ya Isayeli. Fulusa dimpoka ya nge ya mafuta mpe nge kwenda. Mu ke na kufidisa nge na sika ya Yisayi, mu-Betelemi. Na kati ya bana ya yandi, mu me tala ntinu yina mu zola.» **2** Samwele tubaka: «Wapi mutindu mu ke sala na kukwenda kuna? Kana Sawule kuwa yawu, yandi ke kufwa munu.» Yave tubaka: «Nge ke nata mwana ya ngombe mpe nge ke tuba: "Mu me kwiza samu na kupesa munkayulu na Yave." **3** Nge ke bokila Yisayi na kisika yina nge ke pesa munkayulu. Munu mosi mu ke zabisa nge yinki nge fwana kusala. Nge ke byekila munu muntu yina mu ke lakisa nge.» **4** Samwele salaka mutindu Yave zonzaka. Yandi kwendaka na mbanza Betelemi. Bakuluntu ya mbanza kwendaka bwabana yandi na kutekita nyonso. Bawu yufulaka yandi: «Nge me kwiza na bansangu ya mbote?» **5** Samwele vutulaka: «Mbote ya beno. Mu me kwiza samu na kupesa munkayulu na Yave. Beno vedisa banzutu ya beno. Na manima, beto ke kwenda na kisika yina mu ke pesa munkayulu.» Samwele vedisaka mpe Yisayi na bana ya yandi. Yandi bokilaka bawu na kukwenda na kisika ya kupesa munkayulu. **6** Ntangu Yisayi na bana ya yandi kumaka, Samwele talaka Elyabe mpe yandi tubaka: «Ya tsyelika, yayi ni muntu yina Yave me soola.» **7** Kasi Yave tubaka na Samwele: «Kutala ve mutindu yandi kele, kutala mpe ve mutela ya yandi ya yinda, samu ti mu me soola yandi ve. Yave ke talaka ve mutindu bantu ke talaka. Bantu ke talaka yina ke talanaka na meso, kasi Yave ke talaka ntima.» **8** Yisayi bokilaka Abinadabe. Yandi lutisaka yandi na mantwala ya Samwele. Kasi Samwele tubaka: «Yandi yayi mpe, Yave me soola ve yandi.» **9** Yisayi lutisaka Sama. Kasi Samwele tubaka: «Yandi yayi mpe, Yave me soola ve yandi.» **10** Yisayi lutisaka bana ya yandi nsambwadi na mantwala ya Samwele. Samwele tubaka na Yisayi: «Yave me soola ata mosi na bawu.» **11** Na manima, Samwele tubaka na Yisayi: «Matoko ya nge nyonso ke ya kulunga awa?» Yisayi vutulaka: «Ve, ya me bikana mwana-nsuka. Yandi ke na kudikilaka bibulu.» Samwele tubaka na Yisayi: «Fidisa muntu samu na kwenda bokila yandi, samu ti beto ke banda ve na kudya kana yandi me kuma ntete ve awa.» **12** Yisayi tumisaka ba kwenda bokila ditoko. Ditoko yango vwandaka mbwaki, meso ya yandi mpe kizizi ya yandi vwandaka kitoko. Yave tubaka na Samwele: «Ni yandi mu me soola, byeka yandi.» **13** Samwele bakaka dimpoka ya mafuta. Yandi bulumunaka yawu na zulu ya yintu ya Davidi, samu na kubyeka yandi na kati-kati ya bampangi ya yandi. Kubanda na kilumbu yina, mpeve ya Yave kuzwaka Davidi. Na manima, Samwele kwendaka na mbanza Lama. **14** Mpeve ya Yave, yina vwandaka na Sawule, katukaka. Yave fidisaka mpeve mosi ya yimbi yina vwandaka kwamisa yandi. **15** Bisadi ya Sawule tubaka na yandi: «Beto me zaba ti Nzambi me fidisa mpeve ya yimbi yina ke na kukwamisa nge. **16** Na yina, zonza ya nge, mfumu ya beto. Bisadi ya nge kele ya kukubama. Beto ke sosa muntu yina zaba kusika nsambi. Ntangu mpeve ya yimbi yina me katuka na Nzambi ke kuzwa nge, muntu yina ke sika nsambi mpe nge ke vwanda mbote.» **17** Sawule vutulaka na bisadi ya yandi: «Beno sosila munu muntu yina ke sikaka mbote nsambi mpe beno natina munu yandi.» **18** Mosi na bisadi ya yandi tubaka: «Mu talaka mwana mosi ya Yisayi, mu-Betelemi. Yandi zaba kusika yawu mbote. Yandi kele mpe muntu yina ke na kibakala, kinwani ya mbote. Yandi ke na mayela ya kuzonza. Yandi ke kitoko mpe Yave kele na yandi.» **19** Sawule fidisaka bantumwa na kwenda zabisa na Yisayi: «Fidisa munu mwana ya nge Davidi, yina ke kebaka mameme.» **20** Yisayi bakaka mbuluku. Yandi tulaka mampa, na saki ya mpusu ya kibulu ya vinu, na mwana ya nkombo na zulu ya mbuluku. Yandi pesaka yawu na Davidi, samu na kwenda pesa yawu na Sawule. **21** Ntangu Davidi kumaka na sika ya Sawule, yandi bandaka na kusadila yandi. Sawule zolaka mingi Davidi mpe Sawule salaka yandi kinati-binwanunu ya yandi. **22** Sawule fidisaka mambu yayi na sika ya Yisayi: «Mu zola ti Davidi kuvwanda na sika ya munu samu na kusadilaka munu. Samu ti mu ke na kuyangalala mingi na yandi.» **23** Kubanda na kilumbu yina, ntangu Nzambi vwandaka sala ti mpeve ya yimbi kuzwa Sawule, Davidi vwandaka baka nsambi mpe vwandaka sika yawu. Yawu vwandaka sadisa Sawule mpe Sawule vwandaka tala mbote. Mpeve ya yimbi vwandaka bika Sawule.

17 Ba-Filiseti yonzikaka binwani ya bawu samu na kukwenda na muzingu. Bawu yonzamaka na mbanza Soko, na yinsi ya Yuda. Bawu yidikaka kivwandu ya bawu na Efese-Damime, na kati-kati ya mbanza Soko na mbanza Azeka. **2** Sawule na bantu ya Isayeli yonzamaka. Bawu salaka kivwandu ya bawu na mudimba ya Telembente. Bawu yilamaka na mulonga samu na kunwanisa ba-Filiseti. **3** Ba-Filiseti vwandaka na mongo mosi mpe bantu ya Isayeli vwandaka na mongo ya nkaka. Mudimba vwandaka na kati-kati ya bawu. **4** Muntu mosi ya ngolo basikaka na mukangu ya ba-Filiseti. Nkumbu ya yandi vwandaka Ngolyate. Yandi vwandaka muntu ya mbanza Ngate. Mutela ya yandi vwandaka keba ve Bakude sambanu mpe Epane mosi. **5** Yandi vwandaka na yimpu ya kisengo ya mbwaki na yintu. Yandi lwataka kinkuti ya makalu ya kisengo ya mbwaki, yina ke kebaka nzutu. Yawu vwandaka ya Basekele mafunda tanu. **6** Na makulu, yandi lwataka bima ya bisengo ya mbwaki, yina ke kebaka makulu. Yandi vwandaka na dyonga ya kisengo ya mbwaki na mukongo. **7** Yinti ya dyonga ya yandi vwandaka nene mutindu yinti yina bisadi-balele ke sadilaka. Nsongi ya dyonga ya yandi ya kisengo vwandaka na dema ya Basekele

bankama sambanu. Kinati ya kinwanunu ya nene, yina ke kebaka ntulu, vwandaka tambula na mantwala ya yandi. **8** Ngolyate telamaka yandi mpe lookaka na sika ya binwani ya Isayeli. Yandi tubaka na bawu: «Beno me telama samu na kunwana! Munu, mu kele ve mu-Filiseti? Mpe beno, beno kele ve bandongo ya Sawule? Beno soola muntu mosi na kati ya beno mpe yandi kwiza na mantwala ya munu! **9** Kana yandi me lutila munu ngolo ya kunwana mpe kana yandi me nunga munu, beto ke vwanda bandongo ya beno. Kasi, kana mu me lutila yandi ngolo mpe mu me nunga yandi, beno ke kuma bandongo ya beto, mpe beno ke sadila beto.» **10** Mu-Filiseti yango tubaka dyaka: «Munu, bubu yayi, mu me sala ntembe na mikangu ya Isayeli: beno pesa munu muntu mosi, mu ke nwana na yandi!». **11** Ntangu Sawule mpe Isayeli nyonso kuwaka mambu yina tubaka mu-Filiseti, ngolo manisaka bawu mpe bawu kumaka na boma mingi. **12** Davidi vwandaka mwana ya Yisayi, muntu ya dikanda ya Efalata, na mbanza Betelemi, na ntoto ya Yuda. Yisayi vwandaka na bana nana ya babakala. Na ntangu ya Sawule, yandi vwandaka me nuna. **13** Bana tatu ya ntete ya Yisayi kwendaka nwana mvita na Sawule. Nkumbu ya mwana ya ntete Elyabe, nkumbu ya mwana ya zole Abinadabe mpe nkumbu ya mwana ya tatu Sama. **14** Ni Davidi vwandaka mwana-nsuka ya bawu. Bayaya ya yandi tatu kwendaka nwana na Sawule. **15** Davidi vwandaka kwenda na sika ya Sawule mpe yandi vwandaka vutuka kuna na Betelemi, samu na kudikila mameme ya tata ya yandi. **16** Ngolyate vwandaka na kifu ya kwendaka talana, suka na nkokila, na mantwala ya binwani ya Isayeli. Yandi salaka mutindu yina bilumbu makumi yiya. **17** Yisayi tubaka na mwana ya yandi Davidi: «Baka Efa yayi ya bambuma ya kukalinga samu na bayaya ya nge mpe mampa kumi yayi. Kwenda pesa yawu na mbangu nyonso na bayaya ya nge, na kisika ya binwani ya Isayeli. **18** Nata mpe ba folomaze kumi yayi na mfumu ya kikunku ya bawu. Tala kana bayaya ya nge kele mbote mpe natina munu kidimbu yina ke lakisa ti bawu kele mbote. **19** Bawu kele na Sawule mpe na bantu nyonso ya Isayeli, kuna na mudimba ya Telembente, samu na kunwanisa ba-Filiseti.» **20** Na suka-suka, Davidi vumbukaka. Yandi bikaka mameme na sika ya mukengi mosi. Yandi bakaka mufuna ya yandi mpe yandi kwendaka mutindu Yisayi pesaka yandi ntumunu. Ntangu yandi kumaka na kisika yina bawu vwandaka, nkonga ya binwani bandaka na kukwenda na kunwana, mpe bawu vwandaka sala milolo ya mvita. **21** Binwani ya Isayeli na binwani ya ba-Filiseti salaka milonga yina vwandaka talasana. **22** Davidi bikaka mufuna ya yandi na maboko ya muntu yina vwandaka keba bima ya binwani. Yandi kwendaka na mbangu nyonso na kisika yina vwandaka muzingu. Kaka na ntangu yina yandi kumaka, yandi yufulaka bayaya ya yandi kana bawu vwandaka mbote. **23** Ntangu yandi vwandaka zonza na bawu, kinwani ya ngolo, na nkumbu Ngolyate, basikaka na mulonga ya ba-Filiseti. Ya vwandaka mu-Filiseti ya mbanza Ngate. Ngolyate zonzaka dyaka mambu yina yandi vwandaka zonza bantangu nyonso mpe Davidi kuwaka yandi. **24** Ntangu bantu nyonso ya Isayeli talaka Ngolyate, bawu kumaka na boma mingi mpe bawu vutukaka manima. **25** Bantu ya Isayeli vwandaka zonza: «Beno me tala muntu yayi ke na kukwiza? Yandi ke na kukwiza samu na kusala ntembe na Isayeli. Muntu yina ke kufwa yandi, ntinu ke pesa yandi bimvwama mingi. Yandi ke kwelisa yandi mwana ya yandi ya kento mpe dikanda ya yandi ke futa dyaka mpaku ve.» **26** Davidi yufulaka bantu yina vwandaka pene-pene na yandi: «Yinki ba ke sala na muntu yina ke kufwa mu-Filiseti yayi mpe ke katula Isayeli na nsoni? Mu-Filiseti yayi yina ba zengaka ve bubakala, nani yandi kele, na kusala ntembe na binwani ya Nzambi ya moyo?» **27** Binwani zonzaka na Davidi mambu kaka mosi yina: «Tala mutindu ba ke sala samu na muntu yina ke kufwa yandi.» **28** Elyabe, yaya ya Davidi, kuwaka mutindu Davidi vwandaka zonza na binwani. Elyabe dasukaka mpe tubaka: «Samu na yinki nge me kwiza kwaku? Na nani nge me bika mwa nkonga ya mameme yina na yinsi ya kuyuma? Munu mu zaba lunangu ya nge, na ntima ya nge ya yimbi. Nge me kwiza kaka samu nge tala mvita.» **29** Davidi vutulaka: «Yinki mu me sala? Kaka kuzonza mu me zonza.» **30** Yandi bikaka yaya ya yandi kuna na kwenda zonza na kinwani ya nkaka. Yandi yufulaka mambu kaka mosi yina. Ba vutulaka na yandi mutindu na mbala ya ntete. **31** Binwani kuwaka mambu yina tubaka Davidi mpe bawu kumisaka yawu na Sawule. Na yina, Sawule tumisaka ba bokila yandi. **32** Davidi tubaka na Sawule: «Ata muntu kulemba ve samu na mu-Filiseti yayi. Munu kisadi ya nge, mu ke kwenda nwanisa yandi.» **33** Sawule vutulaka na Davidi: «Ve! Nge ke lenda ve na kwenda telama na mantwala ya mu-Filiseti yayi, samu na kunwana na yandi. Nge kele kaka ntwenya. Kasi yandi kele muntu ya bamvita kubanda buntwenya ya yandi.» **34** Davidi tubaka na Sawule: «Kisadi ya nge vwandaka muvungi ya mameme na sika ya tata ya yandi. Ntangu nkosi to uluse vwandaka kwiza bwila dimeme na kunata yawu ntama na nkonga ya mameme, **35** mu vwandaka landa yawu, kubula yawu mpe kubotola dimeme yango na yinwa ya yawu. Ntangu yawu vwandaka nwanisa munu, mu vwandaka simba yawu na mika ya laka. Mu vwandaka bula yawu mpe kufwa yawu. **36** Ni mutindu yina mu vwandaka kufwa nkosi mpe uluse. Mu-Filiseti yayi, yina ba zengaka ve bubakala, ke vwanda mutindu mosi na bibulu yina, samu ti yandi me sala ntembe na binwani ya Nzambi ya moyo.» **37** Davidi tubaka: «Yave, yina kuulaka munu na maboko ya nkosi mpe na maboko ya uluse, ni yandi ke kuula munu na maboko ya mu-Filiseti yayi.» Sawule tubaka na Davidi: «Kwenda mpe bika ti Yave kuvwanda na nge.» **38** Sawule lwatisaka Davidi bikunti ya yandi ya mvita. Yandi tulaka na yintu ya yandi yimpu ya kisengo ya mbwaki mpe yandi lwatisaka yandi kinkuti ya kisengo yina ke kebaka ntulu. **39** Davidi tulaka mbele ya mvita ya Sawule na singa ya luketo, na zulu ya bilele ya yandi. Yandi mekaka na kutambula, kasi yandi lendaka ve, samu ti yandi mesanaka ve. Davidi tubaka na Sawule: «Mu ke lenda ve na kutambula na bima nyonso yayi, samu ti mu me mesana ve.» Davidi katulaka yawu. **40** Yandi bakaka yinti ya yandi, mpe yandi soolaka na kisika yina ke lutilaka maza matadi tanu yina vwandaka na lengo-lengo. Yandi tulaka matadi yango na nkutu ya yandi ya muvungi. Yandi simbaka kizukumununu ya matadi na diboko mpe yandi kwendaka na mantwala ya Ngolyate. **41** Mu-Filiseti belamaka fyoti-fyoti na sika ya Davidi. Kinati ya kinwanunu ya nene, yina ke kebaka ntulu, vwandaka na mantwala ya yandi. **42** Ntangu mu-Filiseti talaka Davidi, yandi talaka yandi mutindu kima ya mpamba, kaka mwa mwana ya mbwaki, na kizizi ya kitoko. **43** Mu-Filiseti tubaka na Davidi: «Mu kele yimbwa samu ti nge kwiza nwanisa munu na bayinti?» Mu-Filiseti singaka Davidi na nkumbu ya banzambi ya yandi. **44** Yandi tubaka na Davidi: «Kwiza awa, mu pesa nzutu ya nge na bandeke ya mazulu mpe na bibulu ya musitu.» **45** Davidi vutulaka na mu-Filiseti: «Nge me kwiza na mbele ya mvita, na madyonga samu na kunwanisa munu. Kasi munu, mu me kwiza nwanisa nge na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya bankonga ya binwani ya Isayeli, yina nge me sadila ntembe. **46** Bubu yayi, Yave ke yekula nge na maboko ya munu. Mu ke kufwa nge mpe mu ke zenga nge yintu. Bubu yayi, mu ke pesa bamvumbi ya binwani ya ba-Filiseti na bandeke ya mazulu mpe na bibulu

ya ntoto. Ntoto nyonso ke bakula ti Isayeli kele na Nzambi. **47** Bantu nyonso yayi ke bakula ti Yave ke nungisaka ve na bambele ya mvita mpe na madyonga. Kasi Yave, kele mfumu ya mvita, mpe yandi ke yekula beno na maboko ya beto.» **48** Ntangu mu-Filiseti vwandaka kwenda pene-pene na Davidi, Davidi mpe kimaka na mbangu nyonso na kwenda bwabana yandi. **49** Davidi kotisaka diboko na nkutu ya yandi na kubaka ditadi. Yandi zukumunaka yawu na kizukumununu ya yandi ya matadi. Ditadi yango kuzwaka mu-Filiseti na mbunzu mpe kotaka yandi. Mu-Filiseti kubwaka kizizi na ntoto. **50** Na yina, kaka na kizukumununu mpe ditadi, Davidi lutilaka mu-Filiseti na ngolo. Yandi kufwaka mu-Filiseti ata mbele ya mvita na maboko. **51** Davidi kimaka mpe kwendaka telama pene-pene ya mu-Filiseti. Yandi bakaka mbele ya mvita ya mu-Filiseti. Yandi basisaka yawu na nkutu ya yawu. Yandi kufwaka mu-Filiseti mpe zengaka yintu ya yandi na mbele yango ya mvita. Ntangu ba-Filiseti talaka ti kinwani ya bawu ya ngolo me kufwa, bawu kimaka ya bawu. **52** Binwani ya Isayeli na bantu ya Yuda telamaka na kusala milolo. Bawu landaka ba-Filiseti tii na nkotolo ya mudimba mpe tii na myelo ya mbanza Ekelone. Bamvumbi ya ba-Filiseti fulukaka na nzila ya Saalayime tii na mbanza Ngate mpe tii na mbanza Ekelone. **53** Na manima ya kulanda ba-Filiseti na kibakala nyonso, bana ya Isayeli vutukaka. Bawu botolaka bima nyonso yina vwandaka na kisika ya binwani ya ba-Filiseti. **54** Davidi bakaka yintu ya mu-Filiseti mpe yandi nataka yawu na Yelusalemi. Yandi tulaka binwanunu ya mu-Filiseti na yinzo ya lele ya yandi mosi Davidi. **55** Ntangu Sawule talaka Davidi na kwenda kunwanisa mu-Filiseti, Sawule yufulaka Abinele, kuluntu ya binwani: «Abinele, yayi mwana ya nani?» Abenele vutulaka: «Ya tsyelika, ntinu, mu zaba ve.» **56** Ntinu tubaka: «Kwenda yufula na kuzaba, ditoko yayi kele mwana ya nani.» **57** Ntangu Davidi vutukaka na manima ya kufwa mu-Filiseti, Abinele bakaka yandi samu na kunata yandi na mantwala ya Sawule. Davidi vwandaka na yintu ya mu-Filiseti na maboko. **58** Sawule tubaka na yandi: «Mwana ya munu, nge ke mwana ya nani?» Davidi vutulaka: «Mu kele mwana ya kisadi ya nge Yisayi, muntu ya Betelemi.»

18 Ntangu Davidi manisaka na kuzonza na Sawule, Yonatane kangamaka mingi na Davidi. Yandi zolaka Davidi mutindu yandi mosi. **2** Na kilumbu yina, Sawule bakaka Davidi na yinzo ya yandi. Sawule bikaka ve ti Davidi vutuka na yinzo ya tata ya yandi. **3** Yonatane salaka ngwisani na Davidi, samu ti yandi zolaka Davidi mutindu yandi mosi. **4** Yonatane katulaka kiyunga yina yandi vwataka mpe yandi pesaka yawu na Davidi. Yandi pesaka yandi mpe bilele ya yandi, mbele ya yandi ya mvita, munani na singa ya luketo. **5** Davidi vwandaka kwenda nwana bisika nyonso yina Sawule vwandaka fidisa yandi. Yandi vwandaka nunga bantangu nyonso. Na yina, Sawule tulaka yandi na mantwala ya nkonga ya binwani ya yandi ya ngolo. Bantu nyonso, na bakuluntu ya binwani ya Sawule, talaka yawu mbote. **6** Ntangu yina binwani vwandaka vutuka, Davidi mpe vutukaka, na manima ya kufwa mu-Filiseti. Ni na ntangu yina bakento ya bambanza nyonso ya Isayeli basikaka na kwenda bwabana ntinu Sawule. Bawu vwandaka yimbila mpe kubina na kyese nyonso. Bawu vwandaka sika bangoma ya fyoti na bisikulu ya nkaka. **7** Bakento vwandaka yimbila: ba ya nkaka ke banda, ba ya nkaka ke vutula: «Sawule me kufwa mafunda ya yandi ya bambeni, Davidi me kufwa mafunda kumi ya bambeni ya yandi.» **8** Sawule kuzwaka nkele ya mingi. Yandi yangalalaka ve na mambu yina ba vwandaka tuba na nzimbu. Yandi tubaka: «Ba me pesa na Davidi mafunda kumi. Kasi na munu, ba me pesa mafunda! Ya me bikana kaka ba pesa yandi kimfumu!» **9** Kubanda na kilumbu yina, Sawule bandaka na kutala Davidi na disu ya yimbi. **10** Na kilumbu yina landaka, mpeve ya yimbi yina Nzambi fidisaka kuzwaka Sawule. Yandi bandaka na kututuka na kati-kati ya yinzo. Davidi vwandaka sika nsambi mutindu bilumbu ya nkaka. Sawule vwandaka na dyonga na maboko. **11** Sawule losaka dikonga na sika ya Davidi na kutuba: «Mu ke koma yandi na kibaka!» Kasi bambala zole, Davidi lutisaka yawu. **12** Sawule kumaka na boma ya Davidi, samu ti Yave vwandaka na Davidi, kasi yandi vwandaka dyaka ve na yandi Sawule. **13** Na yina, Sawule salaka ti Davidi kuvwanda dyaka ve pene-pene na yandi. Sawule tulaka Davidi mfumu ya nkonga mosi ya funda ya binwani. Davidi bandaka na kutwadisa bawu na mizingu. **14** Davidi vwandaka nunga na bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda nwana, samu ti Yave vwandaka na yandi. **15** Sawule talaka ti Davidi vwandaka nunga bantangu nyonso. Na yina, Sawule kumaka na boma na mantwala ya Davidi. **16** Kasi Isayeli nyonso mpe Yuda vwandaka zola Davidi, samu ti ni yandi vwandaka nata bawu na muzingu, mpe ni yandi vwandaka vutula bawu. **17** Sawule tubaka na Davidi: «Yayi ni Melabe, mwana ya munu ya ntete ya kento. Mu ke kwelisa nge yandi. Kasi nge fwana kusadila munu na kibakala nyonso. Nge fwana kunwana mpe bamvita ya Yave.» Sawule vwandaka zonza yandi mosi: «Ni munu mosi ve ke kufwa yandi. Ni ba-Filiseti ke kufwa yandi.» **18** Davidi vutulaka na Sawule: «Nani mu kele? Wapi mfunu ke dikanda ya munu na dikanda ya tata ya munu kwaku na Isayeli, samu ti mu vwanda bokilo ya ntinu?» **19** Ntangu Sawule zolaka kwelisa mwana ya yandi Melabe na Davidi, yandi kwelisaka yandi na Adelyele, muntu ya Mewolate. **20** Mikale, mwana ya nkaka ya Sawule, zolaka Davidi. Ba zabisaka yawu na Sawule mpe Sawule talaka ti ya kele dyambu ya mbote. **21** Sawule vwandaka zonza yandi mosi: «Mu ke kwelisa yandi Mikale. Mikale ke vwanda mutambu samu na yandi. Ba-Filiseti ke kufwa yandi.» Na mbala ya zole, Sawule tubaka na Davidi: «Bubu yayi, nge ke kuma bokilo ya munu.» **22** Sawule pesaka lutumu na bisadi ya yandi: «Beno kwenda zonza na Davidi na mansweki. Beno tuba na yandi: "Ntinu ke na kuyangalala na nge. Bisadi ya yandi nyonso mpe ke na kuzola nge. Na yina, ndima na kuvwanda bokilo ya ntinu."» **23** Bisadi ya Sawule zonzaka mambu yina na Davidi. Davidi tubaka: «Beno me banza ti kuvwanda bokilo ya ntinu kele dyambu ya fyoti? Munu, mu kele ya munu mputu mpe muntu ya mpamba.» **24** Bisadi ya Sawule kwendaka zabisa na Sawule mambu yina Davidi zonzaka. **25** Sawule tubaka: «Beno zonza na Davidi mutindu yayi: "Ntinu ke ve na nsatu ya mbongo ya makwela. Yandi ke kaka na nsatu ti nge natina yandi bampusu nkama ya bubakala ya ba-Filiseti. Yandi zola kufutisa bambeni ya yandi yimbi ya bawu."» Sawule vwandaka sosa ti Davidi kufwa na maboko ya ba-Filiseti. **26** Bisadi ya Sawule kumisaka mambu yina na Davidi. Davidi talaka ti yawu vwandaka mbote na kusadila mutindu yina samu na kukuma bokilo ya ntinu. Ntete ti bilumbu yina zengaka ntinu kumanisa, **27** Davidi, na binwani ya yandi, kwendaka na muzingu. Bawu kufwaka babakala bankama zole ya ba-Filiseti. Na manima, Davidi nataka bampusu ya bubakala ya bawu. Yandi pesaka yawu nyonso na Sawule, samu ti yandi kukuma bokilo ya yandi. Na yina, Sawule kwelisaka Davidi mwana ya yandi Mikale. **28** Sawule talaka mpe bakulaka ti Yave vwandaka na Davidi. Mwana ya yandi Mikale mpe vwandaka zola Davidi. **29** Na yina, Sawule lutilaka kuvwanda na boma ya Davidi. Kubanda ntangu yina, bilumbu nyonso ya luzingu ya Sawule, yandi yinaka Davidi. **30** Bamfumu ya ba-Filiseti vwandaka na kifu ya kwizaka nwanisa

bantu ya Isayeli. Kasi na konso mvita, Davidi vwandaka lutila bamfumu ya nkaka ya binwani ya Sawule na kununga. Mpe Davidi kumaka muntu ya nsangu.

19 Sawule zabisaka na mwana ya yandi Yonatane mpe na bisadi ya yandi nyonso mabanza yina vwandaka na yandi samu na kufwa Davidi. Kasi Yonatane, mwana ya Sawule, zolaka mingi Davidi. **2** Yonatane zabisaka yawu na Davidi. Yandi tubaka: «Tata ya munu, Sawule, ke na sosaka na kufwa nge. Sala keba! Mbasi na suka, sosa kisika ya mbote, nge bumbama kuna. **3** Munu, mu ke basika nzila mosi na tata ya munu. Mu ke kwenda na yandi na bilanga yina nge ke vwanda. Mu ke solola na yandi na mambu yina me tadila nge. Mu ke tala yinki yandi ke zonza mpe mu ke zabisa nge yawu.» **4** Yonatane zonzaka na tata ya yandi, Sawule, mambu ya mbote yina me tadila Davidi. Yonatane tubaka: «Ntinu, kusala ve yimbi na kisadi ya nge Davidi, samu ti yandi me sala nge dyambu ya yimbi ve. Yandi ke salaka mambu ya mbote mingi samu na nge. **5** Yandi yekulaka luzingu ya yandi samu na kufwa mu-Filiseti, mpe na kilumbu yina, Yave pesaka nkudulu ya nene na Isayeli. Nge talaka yawu mpe nge yangalalaka. Samu na yinki nge ke sala disumu ya mpamba na kuzola kufwa Davidi yina me sala ata dyambu? Yandi salaka mambu ya mbote na ntadisi ya nge.» **6** Sawule kuwaka mambu yina Yonatane tubaka. Sawule vutulaka: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Ba ke kufwa ve Davidi.» **7** Yonatane bokilaka Davidi mpe yandi zabisaka yandi mambu nyonso yina. Na manima, Yonatane nataka Davidi na sika ya Sawule. Davidi vutukilaka na kusadila Sawule, mutindu yandi vwandaka sala ntete. **8** Muzingu bandaka dyaka. Davidi kwendaka nwanisa ba-Filiseti. Yandi nungaka bawu mpe yandi kimisaka bawu. **9** Kilumbu mosi, Yave fidisaka Sawule mpeve ya yimbi. Sawule vwandaka ya kuvwanda na kati ya yinzo ya yandi. Yandi vwandaka na dyonga ya yandi na diboko. Davidi vwandaka sika nsambi. **10** Sawule losaka dyonga ya yandi na sika ya Davidi. Yandi zolaka koma Davidi na kibaka. Kasi, Davidi lutisaka yawu. Dyonga yango kwendaka kota na kibaka. Davidi kimaka ya yandi mpe yandi vuukaka na mpimpa yina. **11** Sawule fidisaka bantu na yinzo ya Davidi samu na kukenga yandi mpe samu na kufwa yandi na suka. Kasi Mikale, kento ya Davidi, zabisaka yandi yawu. Yandi tubaka na Davidi: «Kana nge kima ya nge ve na mpimpa yayi, mbasi ba ke kufwa nge.» **12** Mikale basisaka Davidi na nela. Davidi kwendaka ya yandi. Yandi kimaka mpe yandi vuukaka. **13** Mikale bakaka kiteki, yandi tulaka yawu na zulu ya mfulu ya Davidi. Yandi tulaka na yintu ya kiteki ndambu ya mpusu ya nkombo yina vwandaka na mika. Yandi fukilaka kiteki yango divunga. **14** Ntangu bantumwa ya Sawule kwizaka samu na kusimba Davidi, Mikale tubaka na bawu: «Yandi ke na kimbevo.» **15** Sawule vutulaka bantumwa na sika ya Davidi. Yandi tubaka: «Beno kwenda baka Davidi na mfulu mpe beno natina munu yandi awa, mu kufwa yandi.» **16** Bantumwa ya ntinu vutukaka na yinzo ya Davidi. Kasi bawu talaka kaka kiteki na mfulu, na ndambu ya mpusu ya nkombo na yintu. **17** Sawule tubaka na Mikale: «Samu na yinki nge me vuna munu? Samu na yinki nge me kimisa mbeni ya munu?» Mikale vutulaka na Sawule: «Yandi me tuba na munu: "Bika mu kwenda ya munu, kana ve mu ke kufwa nge."» **18** Ntangu Davidi kimaka, yandi kwendaka na sika ya Samwele, na bwala Lama. Yandi zabisaka Samwele mambu nyonso yina Sawule salaka yandi. Na manima, Davidi na Samwele kwendaka zinga na kisika yina ba ke bokilaka Nayote. **19** Ba zabisaka na Sawule ti Davidi me kuma na Nayote, na Lama. **20** Sawule fidisaka bantumwa samu na kusimba Davidi. Bawu talaka nkonga ya mimbikudi yina vwandaka tutuka. Samwele vwandaka twadisa bawu. Mpeve ya Nzambi kuzwaka bantumwa ya Sawule. Bawu mpe bandaka na kututuka. **21** Ba zabisaka mambu yina na Sawule. Sawule fidisaka bantumwa ya nkaka. Bawu mpe bandaka na kututuka. Sawule fidisaka dyaka bantumwa na mbala ya tatu, bawu mpe tutukaka. **22** Na yina, yandi mosi Sawule kwendaka na bwala Lama. Yandi kumaka tii na dibulu ya nene ya maza yina kele na Seku. Yandi yufulaka: «Wapi sika kele Samwele na Davidi?» Ba tubaka na yandi: «Bawu kele na Nayote, na Lama.» **23** Sawule kwendaka kuna, na Nayote ya Lama. Mpeve ya Nzambi kuzwaka yandi mpe yandi landaka nzila ya yandi na kwendaka tutuka tii yandi kumaka na Nayote. **24** Yandi mpe, yandi katulaka binkuti. Yandi vwandaka tutuka na mantwala ya Samwele. Yandi lalaka na ntoto ata binkuti, kilumbu nyonso yina mpe mpimpa nyonso. Ni yawu yina, bantu vwandaka tuba: «Sawule mpe me kuma mumbikudi?»

20 Davidi kimaka na Nayote ya Lama. Yandi kwendaka na sika ya Yonatane. Yandi yufulaka Yonatane: «Yinki mu me sala? Wapi yimbi yina mu me sala? Wapi disumu mu me sala na tata ya nge samu ti yandi sosa na kufwa munu?» **2** Yonatane vutulaka na yandi: «Yawu lenda salama ve! Nge ke kufwa ve. Tata ya munu ke salaka ve dyambu ya nene to ya fyoti kana yandi me zabisa ntete munu ve. Samu na yinki tata ya munu zolaka bumba munu dyambu yayi? Yawu lenda salama ve.» **3** Davidi tubaka dyaka: «Tata ya nge me zaba ti mu kele nkundi ya nge. Yandi banzaka mutindu yayi: "Yonatane fwana kuzaba ve mambu yayi, samu ti ya lenda talisa yandi mpasi na ntima." Kasi mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mpe na Nkumbu ya nge. Fyoti kaka me bikana samu ti mu kufwa.» **4** Yonatane tubaka na Davidi: «Mu ke sala nyonso yina nge zola ti mu sala.» **5** Davidi tubaka na Yonatane: «Mbasi ke vwanda mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda. Mu fwanaka kudya na mesa mosi na ntinu. Kasi bika munu, mu kwenda bumbama na matiti tii na nkokila ya kilumbu ya tatu. **6** Kana tata ya nge tala ti mu kele ve, mpe yandi yufula, nge tuba na yandi ti: "Davidi lombaka munu muswa na kukwenda nswalu na mbanza ya yandi na Betelemi. Yandi kwendaka kuna, samu ti na dikanda ya tata ya yandi, ba ke pesa minkayulu ya konso mvula." **7** Kana yandi tuba: "Mambu ve", ya zola kutuba ti dyambu ya mpasi kele ve samu na munu kisadi ya nge. Kasi, kana yandi dasuka, zaba ti yandi me kuzwa lukanu ya kusala munu yimbi. **8** Nge ke lakisa luzolo ya kukwikama na munu kisadi ya nge, samu ti nge salaka ngwisani na munu na Nkumbu ya Yave. Kana nge me tala dyambu ya yimbi na munu, kufwa munu nge mosi. Samu na yinki nge ke nata munu tii na sika ya tata ya nge?» **9** Yonatane vutulaka: «Yawu lenda salama ve! Mu me kudya ndefi! Kana mu zaba ti ya tsyelika tata ya munu ke na mabanza ya kusala nge yimbi, mu ke zabisa nge yawu.» **10** Davidi tubaka na Yonatane: «Kana tata ya nge kupesa nge mvutu ya yimbi, nani ke zabisa munu?» **11** Yonatane tubaka na Davidi: «Kwiza beto kwenda na matiti.» Bawu nyonso zole kwendaka na matiti. **12** Yonatane tubaka na Davidi: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. Mbasi to mbasi-mbasi, na ngunga ya mutindu yayi, mu ke sosa kuzaba mabanza ya tata ya munu. Kana yandi me banzila ve Davidi yimbi, mu ke fidisa ve muntu na kwiza zabisa nge. **13** Kana tata ya munu ke na kubanzila nge mambu ya yimbi, mu ke zabisa nge yawu mpe mu ke bika nge samu ti nge kwenda ya nge na kizunu. Bika ti Yave kuvwanda na nge, mutindu yandi vwandaka na tata ya munu. Kana mu sala mutindu yina ve, bika ti Yave

kupesa munu kitumbu ya ngolo. **14** Bantangu nyonso yina mu ke vwanda moyo, lakisa munu bumbote ya Yave, samu ti mu kufwa ve. **15** Kubika ve na kulakisa bumbote ya nge na dikanda ya munu. Sala mutindu yina ata na ntangu yina Yave ke manisa mitantu ya Davidi, mosi-mosi, awa na ntoto.» **16** Yonatane salaka ngwisani na dikanda ya Davidi. Yandi tubaka: «Bika Yave kufutisa bambeni ya Davidi yimbi ya bawu.» **17** Yonatane tubaka dyaka na Davidi na kudya ndefi, samu na luzolo ya yandi na Yonatane, samu ti Davidi vwandaka zola Yonatane mutindu yandi mosi. **18** Yonatane tubaka na Davidi: «Ni mbasi ke vwanda mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda. Bantu nyonso ke zaba ti nge kele ve awa, samu ti ata muntu ke vwanda na kiti ya nge. **19** Mbasi-mbasi, nge ke kulumuka tii na kisika yina nge bumbamaka kilumbu ya nkaka yina. Nge ke vwanda pene-pene ya ditadi yina ba ke bokilaka Ezele. **20** Munu, mu ke losa makonga tatu na kisika yina. Mu ke sala mutindu mu ke na kukubula kima. **21** Na manima, mu ke tumisa mwana na kwenda sosa makonga yango. Kana mu tuba na yandi: "Makonga kele ve ntama na nge, baka yawu." Ya zola kutuba: "kwiza ya nge, mambu nyonso kele mbote". Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Ata dyambu ya yimbi ke kumina nge. **22** Kasi, kana mu tuba na mwana ti: "Makonga ke ntete ntama". Ya zola kutuba: kwenda ya nge samu ti Yave ke na kutuba na nge na kukwenda. **23** Na yina me tadila mambu yina beto me wisana, nge na munu, Yave kele na kati ya beto bantangu nyonso.» **24** Davidi kwendaka bumbama na matiti. Na mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda, ntinu kwendaka vwanda na mesa samu na kudya. **25** Mutindu vwandaka kifu ya yandi, ntinu vwandaka na kyandu ya yandi yina vwandaka na kibaka ya yinzo. Yonatane vwandaka na mantwala ya yandi. Abinele vwandaka na lweka ya Sawule. Kiti ya Davidi bikanaka ya mpamba. **26** Kilumbu yina, Sawule tubaka dyambu ve, samu ti yandi banzaka ti: «Kana Davidi me kwiza ve, dyambu me kumina yandi. Ya lenda vwanda ti yandi kele ve ya kuvedila.» **27** Kasi na kilumbu ya zole ya mukembo yina, kiti ya Davidi vwandaka dyaka ya mpamba. Na yina, Sawule yufulaka mwana ya yandi Yonatane: «Samu na yinki mwana ya Yisayi me kwiza ve na mesa? Mazono yandi vwandaka ve, bubu yayi mpe yandi kele ve.» **28** Yonatane vutulaka na Sawule: «Davidi bikaka ve na kulomba munu muswa ya kukwenda na Betelemi. **29** Yandi tubaka na munu: "Bika munu mu kwenda samu ti dikanda ya beto ke pesa munkayulu na Yave kuna na mbanza. Yaya ya munu me bokila munu na kukwenda kuna. Kana ya tsyelika nge zola kusala munu mbote, pesa munu muswa ya kukwenda tala bampangi ya munu." Ni yawu yina yandi me kwiza ve na mesa ya ntinu.» **30** Sawule dasukilaka Yonatane. Yandi tubaka na yandi: «Mwana ya kiyala! Nge me yekula tata ya nge na kwenda sala kindiku na mwana ya Yisayi! Nsoni na nge! Kimpene ya mama ya nge! **31** Bilumbu nyonso yina mwana ya Yisayi ke vwanda moyo na ntoto yayi, nge ke vwanda ve na kizunu. Kintinu ya nge mpe ke telama ve. Na yina, kangisa yandi mpe nata yandi awa, samu ti yandi fwana kufwa.» **32** Yonatane vutulaka na tata ya yandi Sawule mpe tubaka: «Samu na yinki ba ke kufwa yandi? Yinki yandi me sala?» **33** Sawule losilaka Yonatane dyonga samu na kufwa yandi. Ni kuna Yonatane bakulaka ti tata ya yandi vwandaka na mabanza ya kufwa Davidi. **34** Yonatane katukaka na mesa na nkele nyonso. Yandi kudyaka ve na kilumbu yina ya zole ya mukembo. Yandi vwandaka tala ntima mpasi samu na Davidi, samu ti tata ya yandi fingaka yandi. **35** Na suka ya kilumbu yina landaka, Yonatane kwendaka na matiti, na kisika yina ba wisanaka na Davidi. Mwa mwana mosi kwendaka kintwadi na yandi. **36** Yonatane tubaka na mwana yango: «Kima nge kwenda sosa makonga yina mu ke losa.» Mwana yango kimaka. Yonatane losaka dikonga mpe dikonga lutaka mwana yina. **37** Mwana kumaka na kisika yina vwandaka dikonga yina Yonatane losaka. Yonatane zonzaka na ngolo na Mwana: «Dikonga me lutila ntama na nge!» **38** Yonatane zonzaka dyaka na ngolo: «Kima, sala mbangu. Kutelama ve!» Mwana lokotaka makonga mpe yandi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi. **39** Mwana zabaka ata dyambu. Kaka Yonatane na Davidi zabaka mambu yina vwandaka luta. **40** Yonatane pesaka binwanunu ya yandi na mwana yina. Yandi tubaka na yandi: «Kwenda na yawu na mbanza.» **41** Kisadi kwendaka mpe Davidi basikaka na manima ya ditadi yina yandi bumbamaka. Yandi kubwaka kizizi na ntoto bambala tatu. Bawu bumbasanaka, bawu dilaka bawu nyonso zole. Mpe Davidi lutilaka dyaka na kudila. **42** Yonatane tubaka na Davidi: «Kwenda na kizunu, samu ti beto kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave. Beto tubaka: "Bika Yave kuvwanda bantangu nyonso na kati ya munu na nge. Yandi kuvwanda na kati ya dikanda ya nge mpe dikanda ya munu."» Davidi kwendaka ya yandi mpe Yonatane vutukaka na mbanza.

21 Davidi kwendaka na mbanza Nobe na sika ya nganga-Nzambi Ayimeleke. Ayimeleke kwizaka bwabana yandi na kutekita nyonso. Yandi tubaka na Davidi: «Samu na yinki nge ke kaka nge mosi? Ata muntu me kwiza na nge?» **2** Davidi tubaka na nganga-Nzambi, Ayimeleke: «Ntinu me tumisa munu. Yandi me tuba: "Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi mu me tumisa nge mpe ntumunu yayi mu me pesa nge." Na yina me tadila bisadi ya munu, mu me tubila bawu kisika yina beto ke bwabana. **3** Malu-malu yayi yinki ke na nge? Pesa munu mampa tanu to kima ni kima yina nge ke kuzwa.» **4** Nganga-Nzambi vutulaka na Davidi: «Mu ke ve na mampa yina kele ve ya longo, Kasi mu ke kaka na mampa ya longo. Mu lenda pesa nge yawu kana bantu yina ke na nge me vukisa ve mfulu na bakento.» **5** Davidi vutulaka na nganga-Nzambi: «Beto ke vwandaka ve na muswa ya kusimba bakento ntangu yina mu ke kwendaka na mvita. Kana binwanunu ya bantu ya munu ke vwandaka ya longo samu na kukwenda na mvita yina kele ve ya longo, binwanunu ya bawu ke vwanda mpe ya longo samu na kukwenda na mvita ya bubu yayi.» **6** Na yina, nganga-Nzambi pesaka Davidi mampa ya longo, samu ti mampa yina kele ve ya longo vwandaka ve. Mampa yina vwandaka kuna vwandaka kaka mampa yina ba tudilaka Yave. Ba katulaka yawu na mantwala ya Yave, samu na kuyingisa mampa ya tiya. **7** Na kilumbu yina, muntu mosi na kati ya bisadi ya Sawule, vwandaka kuna. Yandi vwandaka mu-Edome. Nkumbu ya yandi Dowenge. Dowenge vwandaka mfumu ya mivungi ya Sawule. Yandi vwandaka na kima ya kusala kuna na mantwala ya Yave. **8** Davidi yufulaka na Ayimeleke: «Nge kele ve na dyonga to mbele ya mvita kwaku? Mu me nata ve mbele ya mvita na binwanunu ya munu, samu ti mambu ya ntinu vwandaka ya nswalu-nswalu.» **9** Nganga-Nzambi vutulaka: «Mbele ya mvita ya Ngolyate, mu-Filiseti yina nge kufwaka na mudimba ya Telembente, ya ke na beto. Mbele yango ya mvita ke ya kuzingama na kati ya kiyunga mosi kuna na manima ya efode. Kana nge zola kubaka yawu, baka yawu! Samu ti kinwanunu ya nkaka kele ve, kaka ni yina ke kwaku.» Davidi tubaka: «Ni yawu me lutila mbote, pesa munu yawu.» **10** Kilumbu yina, Davidi kimaka ntama na Sawule. Yandi kumaka na sika ya Akise, ntinu ya mbanza Ngate. **11** Bisadi ya Akise tubaka na Akise: «Yayi ni Davidi, ntinu ya yinsi ve? Ni yandi ve ba vwandaka yimbidila nzimbu mpe kubina?» Ba vwandaka tuba: «Sawule me kufwa

mafunda ya yandi ya bambeni, Davidi me kufwa mafunda kumi ya bambeni ya yandi.» **12** Davidi talaka bunene ya mambu yina, mpe yandi kumaka na boma mingi ya Akise, ntinu ya Ngate. **13** Yandi vunaka kulawuka na mantwala ya bawu. Yandi bandaka nkadulu ya kidi-kidi. Yandi vwandaka sonika na mabaya ya myelo ya bayinzo. Yandi vwandaka basisa mante mpe mante vwandaka kubwa na mandefo ya yandi. **14** Akise tubaka na bisadi ya yandi: «Beno me tala ti muntu yayi ke kilawu. Samu na yinki beno me natina munu yandi? **15** Beno me banza ti mu kele ve na bilawu kwaku? Ni yawu yina beno me natina munu muntu yayi samu na kwiza sala bulawu na sika ya munu? Muntu ya mutindu yayi ke kota na yinzo ya munu?»

22 Davidi katukaka na kisika yina yandi vwandaka. Yandi kwendaka bumbama na kati ya ntadi ya mbanza Adulame. Bampangi ya yandi na dikanda nyonso ya tata ya yandi kuwaka yawu. Bawu kwendaka na sika ya yandi kuna. **2** Bantu yina vwandaka na mpasi, na bayina vwandaka na bamfuka, na bayina vwandaka ve na kilengi, bawu nyonso kwizaka na sika ya Davidi. Davidi kumaka mfumu ya bawu. Lutangu ya bawu vwandaka keba ve bankama yiya. **3** Davidi katukaka kuna mpe yandi kwendaka na mbanza Misepa na yinsi ya Mowabe. Yandi tubaka na ntinu ya Mowabe: «Pesa muswa na tata mpe mama ya munu na kwiza na sika ya beno. Bawu zinga kwaku tii mu ke zaba yinki Nzambi ke sala na munu.» **4** Davidi nataka bawu na sika ya ntinu ya Mowabe. Bawu zingaka kuna ntangu nyonso yina Davidi vwandaka ya kubumbama na kati ya ntadi. **5** Kilumbu mosi, mumbikudi Ngade tubaka na Davidi: «Kuvwanda dyaka ve na kisika yina. Kwenda na yinsi ya Yuda.» Davidi kwendaka mpe yandi kumaka na mfinda yina ba vwandaka bokila Elete. **6** Sawule kuwaka ti ba talaka Davidi na bantu yina vwandaka na yandi. Sawule vwandaka na mbanza Ngibeya. Yandi vwandaka ya kuvwanda na yisi ya yinti yina ba ke bokilaka tamalise, yina vwandaka na kisika ya kuzangama ya mongo. Yandi vwandaka na dyonga na diboko. Bisadi ya yandi nyonso vwandaka na yandi. **7** Sawule tubaka na bisadi yina vwandaka kuna: «Bantu ya Bezame, beno kuwa! Beno ke na kubanza ti mwana ya Yisayi ke pesa na beno nyonso bilanga mpe bilanga ya bayinti ya vinu? Yandi ke sala ti beno nyonso kuvwanda bamfumu ya bankonga ya funda to ya bankama ya binwani? **8** Beno nyonso beno me sadila munu mfundu ya yimbi. Ata muntu zabisaka munu, ntangu mwana ya munu salaka ngwisani na mwana ya Yisayi. Ntangu mwana ya munu wisanaka na kisadi ya munu, samu na kunwanisa munu na kutudila munu mitambu, mutindu yandi ke na kusala bubu yayi. Ata mosi na beno sukaka ntima na kuzabisa munu yawu.» **9** Dowenge, mu-Edome, vwandaka kisika mosi na bisadi ya Sawule. Yandi tubaka: «Mu talaka mwana ya Yisayi ntangu yandi kwizaka na mbanza Nobe, na sika ya Ayimeleke, mwana ya Ayitube. **10** Ayimeleke yufulaka luzolo ya Yave samu na Davidi. Ayimeleke pesaka Davidi madya. Yandi pesaka yandi mpe mbele ya mvita ya Ngolyate, mu-Filiseti.» **11** Ntinu fidisaka bantu na kwenda bokila nganga-Nzambi Ayimeleke, mwana ya Ayitube, na dikanda ya yandi nyonso, samu ti ni bawu vwandaka banganga-Nzambi na Nobe. Bawu nyonso kwizaka na sika ya ntinu. **12** Sawule tubaka: «Mwana ya Ayitube, kuwa!» Nganga-Nzambi vutulaka: «Mfumu ya munu, zonza ya nge.» **13** Sawule tubaka na yandi: «Samu na yinki beno sadilaka munu mfundu ya yimbi, nge na mwana ya Yisayi? Nge pesaka yandi madya na mbele ya mvita. Nge yufulaka luzolo ya Nzambi samu na yandi, samu ti yandi nwanisa munu na kutudila munu mitambu, mutindu yandi ke na kusala bubu yayi.» **14** Ayimeleke vutulaka na ntinu: «Na kati ya bisadi ya nge nyonso, nani kele ya kukwikama mutindu Davidi? Yandi kele bokilo ya ntinu. Yandi kele mfumu ya binwani yina ke kebaka nge. Na yinzo ya nge, ba ke pesaka yandi buzitu. **15** Yina ni mbala ya munu ya ntete ya kuyufula luzolo ya Nzambi samu na yandi? Ya kele mutindu yina ve. Bika ti ntinu kuvwanda ve na mayindu ya yimbi samu na munu kisadi ya yandi, mpe samu na dikanda ya munu, samu ti kisadi ya nge zaba ata dyambu mosi ve na mambu nyonso yayi.» **16** Ntinu tubaka: «Ayimeleke, kaka kufwa nge ke kufwa, nge na dikanda ya nge nyonso.» **17** Ntinu tubaka na bankebi ya yandi yina vwandaka pene-pene na yandi: «Beno kufwa banganga-Nzambi ya Yave, samu ti bawu mpe sadisaka Davidi. Bawu zabaka ya bawu ti Davidi kimaka. Kasi bawu zabisaka munu ve.» Bisadi ya ntinu mangaka ya bawu na kufwa banganga-Nzambi ya Yave. **18** Ntinu tubaka na Dowenge: «Nge! Kufwa banganga-Nzambi!» Dowenge, mu-Edome, kufwaka banganga-Nzambi. Kilumbu yina, yandi kufwaka makumi nana na tanu ya banganga-Nzambi, bayina vwandaka na muswa ya kulwata efode ya lino. **19** Na yina me tadila mbanza Nobe, mbanza ya banganga-Nzambi, Sawule kufwaka bantu nyonso na mbele ya mvita. Ya vwanda babakala, ya vwanda bakento, ya vwanda bana, ya vwanda bana yina ke ntete na kunwa mabene, ya vwanda bangombe, ya vwanda bambuluku, mameme na bankombo. **20** Kaka muntu mosi vuukaka, nkumbu ya yandi Abyatale. Yandi vwandaka mwana ya Ayimeleke mpe mutekolo ya Ayitube. Yandi kimaka mpe kwendaka na sika ya Davidi. **21** Abyatale zabisaka na Davidi ti Sawule kufwaka banganga-Nzambi ya Yave. **22** Davidi tubaka na Abyatale: «Na kilumbu yina, mu zabaka ti Dowenge, mu-Edome, yina vwandaka kuna, zolaka zabisa yawu na Sawule. Ni munu me sala ti bantu nyonso ya dikanda ya nge kufwa. **23** Vwanda kintwadi na munu. Kuvwanda na boma ve, samu ti muntu yina ke na sosaka na kufwa munu, ni yandi mpe ke na sosaka na kufwa nge. Kasi, kana nge vwanda pene-pene ya munu, nge ke vwanda na yisi ya lukengolo ya mbote.»

23 Kilumbu mosi, ba tubaka na Davidi: «Ba-Filiseti ke na kunwanisa mbanza Keyila. Bawu ke na kubotola bambuma yina kele na bisika yina ba ke bulaka bambuma.» **2** Davidi yufulaka luzolo ya Yave: «Mu kwenda na kunwanisa ba-Filiseti yayi?» Yave vutulaka na Davidi: «Kwenda nwanisa ba-Filiseti mpe vuukisa mbanza Keyila.» **3** Bantu ya Davidi tubaka na yandi: «Kwaku, na kizunga ya Yuda, beto kele na boma. Wapi mutindu ya ke vwandila ntangu beto ke kwenda na mbanza Keyila na kwenda nwanisa binwani ya ba-Filiseti?» **4** Davidi yufulaka dyaka luzolo ya Yave. Yave vutulaka na yandi: «Telama, kwenda na Keyila, samu ti mu ke yekula ba-Filiseti na maboko ya nge.» **5** Davidi kwendaka na bantu ya yandi na Keyila. Yandi nwanisaka ba-Filiseti. Yandi bakaka bibulu ya bawu mpe yandi nungaka bawu kununga mosi ya kusakana ve. Davidi vuukisaka bantu yina vwandaka zinga na Keyila. **6** Ntangu Abyatale, mwana ya Ayimeleke, kimaka na kukwiza na sika ya Davidi na mbanza Keyila, yandi nataka efode mosi. **7** Ba zabisaka Sawule ti Davidi kwizaka na mbanza Keyila. Na yina, Sawule tubaka: «Nzambi me yekudila munu Davidi, samu ti yandi me kwiza kangama na kati ya mbanza yina kele na myelo na bikangulu.» **8** Sawule tumisaka ba bokila bantu nyonso na muzingu, samu ti ba kwenda na Keyila, na kwenda zungidila Davidi na bantu ya yandi. **9** Davidi zabaka ti Sawule vwandaka na mabanza ya kusala yandi yimbi. Na yina, yandi tubaka na nganga-Nzambi Abyatale: «Nata efode awa.» **10** Na manima, Davidi tubaka: «Yave, Nzambi ya Isayeli, munu kisadi ya nge, me kuwa ti Sawule ke na sosaka na kukwiza na Keyila. Yandi

zola kumwangisa mbanza yayi samu na munu. **11** Bamfumu ya mbanza Keyila ke yekula munu na maboko ya Sawule? Ya tsyelika ti Sawule ke kwiza mutindu kisadi ya nge me kuwa? Yave, Nzambi ya Isayeli, mulemvo ya nge, zabisa munu kisadi ya nge.» Yave tubaka: «Ee, yandi ke kwiza.» **12** Davidi yufulaka dyaka: «Bamfumu ya mbanza Keyila ke yekula munu mpe bantu ya munu na maboko ya Sawule?» Yave vutulaka: «Ee, bawu ke yekula beno.» **13** Na yina, Davidi mpe bantu ya yandi katukaka na mbanza Keyila. Lutangu ya bawu vwandaka, keba ve, bankama sambanu. Bawu vwandaka kwenda tambula kisika ni kisika. Ba zabisaka Sawule ti Davidi kimaka mbanza Keyila mpe Sawule bikaka mabanza ya kukwenda kuna. **14** Davidi kwendaka zinga na yinsi ya kuyuma, yina ba vwandaka bokila Zife. Yandi vwandaka na bisika ya myongo, yina vwandaka mpasi na kukuma. Sawule vwandaka sosa yandi ntangu nyonso. Kasi yandi kuzwaka ve Davidi, samu ti Nzambi yekulaka ve Davidi na maboko ya yandi. **15** Davidi zabaka ti Sawule bakaka nzila na kwenda kufwa yandi. Davidi vwandaka na kisika yina ba vwandaka bokila Yolesa, na yinsi ya kuyuma ya Zife. **16** Kilumbu mosi, Yonatane, mwana ya Sawule, kwendaka na sika ya Davidi kuna na Yolesa. Yonatane kindisaka Davidi na nkumbu ya Nzambi. **17** Yonatane tubaka na Davidi: «Kutala boma ve. Tata ya munu, Sawule, ke lenda ve na kuzwa nge. Ni nge ke vwanda ntinu ya Isayeli, mpe munu, mu ke vwanda kilandi ya nge. Yandi mosi tata ya munu, Sawule, me zaba yawu.» **18** Bawu zole salaka ngwisani na mantwala ya Yave. Yonatane vutukaka na yinzo ya yandi mpe Davidi bikanaka na Yolesa. **19** Bantu yina ke zingaka na Zife kwendaka na sika ya Sawule, na Ngibeya. Bawu tubaka: «Davidi kele ya kubumbama na sika ya beto, na bisika ya myongo yina kele mpasi na kukuma, kuna na Yolesa, na mongo ya Akila, yina kele na sude ya ntoto yina ata kima ke menaka ve.» **20** Ntinu ya beto, kana nge zola kukwiza, kwiza. Ni beto ke yekula yandi na maboko ya ntinu. **21** Sawule tubaka: «Bika ti Yave kusakumuna beno, samu ti beno me fwila munu kyadi.» **22** Beno kwenda tala dyaka mpe beno zaba mbote-mbote kisika yina yandi kele. Beno yufula nani me tala yandi kuna, samu ti ba zabisaka munu ti yandi ke na mayela mingi. **23** Beno sosa na kuzaba bisika nyonso yina yandi lenda bumbama. Na manima, beno kwiza zabisa munu mbote-mbote. Mu ke kwenda na beno. Kana yandi kele na yinsi yayi, mu ke sosa yandi na bisika nyonso ya yinsi ya Yuda. **24** Bantu yango kwendaka na Zife tekila Sawule. Davidi na bantu ya yandi vwandaka na mudimba ya yinsi ya kuyuma ya Mawone, na sude ya ntoto yina ata kima ke menaka ve. **25** Sawule na bantu ya yandi, kwendaka sosa Davidi. Ba zabisaka yawu na Davidi. Na yina, Davidi kulumukaka dyaka na yisi, na Ditadi ya nene yina vwandaka na yinsi ya kuyuma ya Mawone. Yandi zingaka ya yandi kuna. Ntangu Sawule kuwaka yawu, yandi landaka Davidi na yinsi ya kuyuma ya Mawone. **26** Sawule vwandaka tambula na lweka ya mongo. Davidi na bantu ya yandi vwandaka tambula na lweka ya nkaka ya mongo yango. Davidi vwandaka tambula mbangu samu na kukima Sawule. Kasi Sawule na bantu ya yandi vwandaka zungidila Davidi na bantu ya yandi samu na kubwila bawu. **27** Kasi ntumwa mosi kwizaka na sika ya Sawule mpe yandi tubaka: «Kwiza na mbangu, samu ti ba-Filiseti me kwiza nwanisa yinsi.» **28** Sawule bikaka na kulanda Davidi. Yandi vutukaka samu na kubwabana ba-Filiseti. Ni yawu yina ba bokilaka kisika yina: «Ditadi ya nkabwani.» **29** Davidi katukaka kuna. Yandi kwendaka vwanda na bisika ya myongo ya Ene-Ngedi, yina kele mpasi na kukuma.

24 Ntangu Sawule katukaka na kulanda ba-Filiseti samu na kunwanisa bawu, ba zabisaka yandi ti Davidi kele na yinsi ya kuyuma ya Ene-Ngedi. **2** Sawule yonzikaka mafunda tatu ya binwani ya kulutila ngolo, yina yandi soolaka na Isayeli nyonso. Yandi kwendaka sosa Davidi na bantu ya yandi. Bawu vwandaka na kisika yina ke talasanaka na matadi yina ba ke bokilaka matadi ya bankombo ya mfinda. **3** Sawule lutaka pene-pene ya mpaka ya mameme yina kele ntama ve na nzila. Ntadi mosi vwandaka kuna. Sawule kotaka na ntadi yango samu na nsatu ya nzutu. Davidi na bantu yandi vwandaka ya kuvwanda na nsuka ya ntadi. **4** Bantu ya Davidi tubaka na yandi: «Yayi ni kilumbu yina Yave zabisaka nge ntangu yina yandi tubaka: “Munu, mu ke yekula bambeni ya nge na maboko ya nge. Nge ke sala bawu mutindu nge zola.”» Davidi telamaka na mansweki mpe yandi kwendaka zenga nsongi ya kiyunga ya Sawule. **5** Na manima ya kusala mutindu yina, Davidi kumaka na boma ya kulutila, samu ti yandi zengaka nsongi ya kiyunga ya Sawule. **6** Davidi tubaka na bantu ya yandi: «Ve! Bika ti Yave kubika munu ve ti mu sala dyambu ya mutindu yina. Yandi kubika ve ti mu kufwa mfumu ya munu, muntu yina kuzwaka mbyekolo ya Yave! Samu ti ni yandi kuzwaka mbyekolo ya Yave.» **7** Na mambu yina, Davidi yiminaka bantu ya yandi na kunwanisa Sawule. Sawule basikaka na ntadi mpe yandi tatamanaka na kulanda nzila ya yandi. **8** Na manima, Davidi telamaka mpe basikaka na ntadi. Yandi bandaka na kubokila Sawule. Yandi tubaka: «Ntinu, mfumu ya munu.» Sawule talaka na manima. Davidi fukamaka kizizi na ntoto. **9** Davidi tubaka na Sawule: «Samu na yinki nge ke na kuwa bantu yina ke na kuzonza ti Davidi zola kusala nge yimbi? **10** Bubu yayi, nge mosi nge me tala ti, Yave me yekula nge na maboko ya munu. Na kati ya ntadi, ba me tuba na munu na kufwa nge. Kasi mu me fwila nge kyadi. Mu me tuba: Mu ke kufwa ve mfumu ya munu, samu ti ni yandi kuzwaka mbyekolo ya Yave. **11** Tata ya munu, tala. Mu kele na kitende ya kiyunga ya nge. Mu me zenga kaka kitende yayi na kiyunga ya nge. Kasi mu me kufwa nge ve. Zaba ti mu kele ve na mayindu ya kusala nge yimbi, to ya kunwanisa nge. Mu me sala ve yimbi na mantwala ya nge. Kasi nge, nge ke na kulandaka munu samu na kufwa munu. **12** Bika ti Yave kuvwanda zuzi na kati-kati ya nge na munu. Ni yandi ke vutula nge yimbi yina nge ke na kusala munu. Kasi munu mosi, mu ke sala nge yimbi ve. **13** Bankooko tubaka kingana yayi: “Yimbi ke katukaka na bayina ke salaka mambu ya yimbi.” Ni yawu yina, mu ke sala nge yimbi ve. **14** Nani ntinu ya Isayeli ke na kukwenda nwanisa? Nani nge ke na kulanda? Munu, yina kele yimbwa yina me kufwaka yimeni to dikasa ya mpamba ya kibulu! **15** Ni Yave ke tala mambu ya beto. Ni yandi ke sala bunzonzi na kati-kati ya nge na munu. Ni yandi ke tala mambu ya beto mpe yandi ke nwanina munu. Yandi ke kuula munu na maboko ya nge.» **16** Ntangu Davidi manisaka na kutuba mambu yina na Sawule, Sawule tubaka: «Mwana ya munu Davidi, yina ni ndinga ya nge?» Sawule kufwaka na kudila. **17** Sawule tubaka na Davidi: «Nge ke muntu ya kudedama kulutila munu, samu ti nge, nge me sala munu mbote. Kasi munu, mu me sala nge yimbi. **18** Bubu yayi, nge me lakisa ti nge kele muntu ya mbote, samu na munu. Yave me yekula munu na maboko ya nge, kasi nge me kufwa munu ve. **19** Kana muntu me bwabana mbeni ya yandi, yandi lenda bika ti mbeni yango kukwenda ya yandi na kizunu nyonso? Bika ti Yave kusenda nge samu na mambu yina nge me sala na munu bubu yayi. **20** Ntangu yayi, mu me zaba ti nge ke vwanda ntinu. Kimfumu ya Isayeli ke vwanda na maboko ya nge. **21** Na yina, kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti ntangu mu ke kufwa, nge ke manisa ve na kufwa dikanda ya munu nyonso, mpe nge ke sala

ve ti nkumbu ya munu kuzimbana.» **22** Davidi kudyaka ndefi yina na sika ya Sawule. Na manima, Sawule vutukaka na yinzo ya yandi. Davidi na bantu ya yandi yulukaka samu na vutuka na kisika ya mongo yina kele mpasi na kukuma.

25 Samwele kufwaka. Bantu nyonso ya Isayeli yonzamaka samu na kudila yandi. Ba tulaka yandi na ndyamu yina ke na lupangu ya yandi, na mbanza Lama. Na manima, Davidi kwendaka na yinsi ya kuyuma, yina ba ke bokilaka Palane. **2** Kuna na bwala Mawone, ya vwandaka na mvwama mosi. Mvwilu ya yandi vwandaka na bwala Kaamele. Yandi vwandaka na mafunda tatu ya mameme, na funda mosi ya bankombo. Na ntangu yina, yandi vwandaka kuna na Kaamele samu na kuzenga mika ya bankombo na ya mameme ya yandi. **3** Nkumbu ya yandi vwandaka Nabale. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Abingayile. Kento vwandaka na mayela mpe yandi vwandaka kitoko. Kasi bakala vwandaka na ntima ya ngolo mpe na bifu ya yimbi. Yandi vwandaka muntu ya dikanda ya Kalebe. **4** Kuna na yinsi ya kuyuma, Davidi kuwaka ti Nabale vwandaka zenga mika ya bankombo na ya mameme ya yandi. **5** Davidi fidisaka bisadi kumi na sika ya Nabale. Yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda na sika ya Nabale, kuna na Kaamele. Beno pesa yandi mbote na nkumbu ya munu. **6** Beno tuba na yandi: "Bika ti mvula yayi kuvwanda mbote samu na nge, samu na dikanda ya nge mpe samu na mvwilu ya nge nyonso. **7** Mu me kuwa ti ba ke na kuzenga mika ya bankombo na ya mameme ya nge. Kasi, zaba ti ntangu nyonso yina mivungi ya nge vwandaka na beto kuna na Kaamele, beto salaka bawu yimbi ve. Bawu mpe ba zimbisaka ata kima ve. **8** Yufula bisadi ya nge, ba ke zabisa nge yawu. Na yina, yamba bisadi ya munu yayi mbote, samu ti beto me kwiza na kilumbu ya mukembo. Pesa beto kima ni kima yina nge ke kuzwa, samu na beto bisadi ya nge mpe samu na mwana ya nge Davidi."» **9** Bisadi ya Davidi kwendaka kuma. Bawu zonzaka mambu nyonso yina na Nabale, na nkumbu ya Davidi, mpe bawu vingilaka. **10** Kasi Nabale vutulaka na bisadi ya Davidi: «Davidi ni nani? Mwana ya Yisayi, ni nani? Bantangu yayi, mindongo mingi ke na kukimaka bayinzo ya bamfumu ya bawu. **11** Mu kubikaka mampa ya munu, na maza ya munu, na mbisi ya munu samu na bayina ke na kuzenga mika ya mameme ya munu. Beno zola ti mu pesa yawu na bantu yina mu me zaba ve wapi kisika bawu me katuka?» **12** Bisadi ya Davidi vutukaka ya bawu. Bawu kumaka na sika ya Davidi mpe bawu zonzilaka yandi mambu nyonso yina. **13** Davidi tubaka na bantu ya yandi: «Bika ti konso muntu kutula mbele ya yandi ya mvita na luketo.» Konso muntu tulaka mbele ya yandi ya mvita na luketo. Davidi mpe tulaka mbele ya yandi ya mvita na luketo. Bawu vwandaka keba ve bankama yiya ya babakala bayina landaka Davidi. Bankama zole bikanaka pene-pene ya bifunda ya bawu. **14** Kisadi mosi na kati ya bisadi ya Nabale zabisaka Abingayile, kento ya Nabale: «Na yinsi ya kuyuma, Davidi me fidisa bantumwa samu na kwiza sakumuna mfumu ya beto. Kasi yandi me yamba bawu mbote ve. **15** Bantu yina salaka beto mambu ya mbote mingi. Bawu salaka beto yimbi ve. Ntangu nyonso yina beto vwandaka tambula na bawu kuna na matiti, beto zimbisaka ata kima ve. **16** Mpimpa na ntangu, bawu vwandaka mutindu kibaka ya lukengolo samu na beto, bilumbu nyonso yina beto vwandaka na bawu samu na kudikila mameme na bankombo. **17** Ntangu yayi, yindula mbote yina nge lenda sala, samu ti ya ke vwanda mpasi samu na mfumu ya beto mpe samu na dikanda ya yandi nyonso. Yandi ke muntu ya yimbi mpe yandi ke wilaka ata muntu ve.» **18** Abingayile bakaka nswalu-nswalu bankama zole ya mampa, basaki zole ya mpusu ya kibulu ya kufuluka na vinu, mameme tanu ya kuya, Baseya tanu ya bambuma ya kukalinga, nkama mosi ya maboke ya bambuma ya vinu ya kuyuma, bankama zole ya maboke ya bambuma ya fike. Yandi tulaka nyonso na zulu ya bambuluku. **19** Abingayile tubaka na bisadi ya yandi: «Beno luta na mantwala, mu ke landa beno na manima.» Abingayile zabisaka ata dyambu na bakala ya yandi Nabale. **20** Abingayile vwandaka na zulu ya mbuluku mpe yandi vwandaka kulumuka na lweka mosi ya mongo. Davidi na bantu ya yandi mpe vwandaka kulumuka na lweka ya nkaka, na mantwala ya Abingayile. Na mbala mosi, bawu bwabanaka. **21** Davidi kuzwaka mayindu yayi: «Mu salaka kisalu ya mpamba na kukenga bima nyonso ya muntu yayi na yinsi ya kuyuma. Na bima ya yandi nyonso, ata kima mosi zimbanaka. Mu me sala yandi mbote, kasi yandi me vutula munu yimbi. **22** Munu Davidi, ntete ti suka kukuma, mu ke bika ata bakala mosi ya moyo na dikanda ya Nabale. Bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu yina me lutila nene kana mu sala mutindu yina ve.» **23** Abingayile talaka Davidi. Nswalu-nswalu yandi kulumukaka na mbuluku ya yandi mpe yandi kubwaka kizizi na ntoto, na mantwala ya Davidi. **24** Abingayile fukamaka pene-pene ya makulu ya Davidi mpe yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, mfumu ya munu. Ni munu me sala yimbi. Bika ti munu kisadi ya nge mu zonzila nge. Kuwa mambu ya kisadi ya nge. **25** Mulemvo ya nge, kulanda ve mambu ya kimpumbulu ya Nabale yayi. Yandi me fwanana na nkumbu ya yandi. Nkumbu ya yandi Nabale zola kutuba: kilawu mpe bulawu me lwataka yandi. Munu kisadi ya nge, mu talaka ve bisadi yina nge mfumu ya munu fidisaka. **26** Na Nkumbu ya Yave, yina kele moyo, mpe na nkumbu ya nge mosi, ni yandi mosi Yave me kabikisa nge na kufwa bantu. Yandi me kabikisa nge na kuvutula yimbi. Bika ti bambeni ya nge, na bayina ke na kusosa na kusala nge yimbi, bawu kuvwanda mutindu Nabale. **27** Mfumu ya munu, bika ti makabu yayi, kisadi ya nge, me natina nge, ba kabula yawu na bantu yina ke na kwendaka tambula na nge, mfumu ya munu. **28** Lemvokila yimbi ya kisadi ya nge. Yave ke sala ti dikanda ya nge kuvwanda na kimfumu bantangu nyonso, samu ti nge ke na kunwanaka bamvita ya Yave. Mpe na luzingu ya nge nyonso, ata dyambu ya yimbi ke talana na sika ya nge. **29** Ntangu muntu ke landa nge samu na kufwa nge, luzingu ya nge ke vwanda ya kubumbama mbote na sika ya Yave, Nzambi ya nge. Kasi bambeni ya nge, Yave ke tula bawu na kizukumununu samu na kulosa bawu ntama. **30** Yave ke lungisa mambu nyonso ya mbote yina yandi zonzaka samu na nge. Yandi ke tula nge mfumu ya Isayeli. **31** Na ntangu yina, nge ke tala ve mpasi na ntima mpe nge ke vwanda ve na kyadi, samu ti nge vwandaka me kufwa bantu ya ngana ya mpamba, mpe samu ti nge sosaka na kuvutula nge mosi yimbi. Mfumu ya munu, ntangu Yave ke sala nge mambu ya mbote, bambukila munu moyo, munu kisadi ya nge.» **32** Davidi vutulaka na Abingayile: «Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli. Ni yandi me fidisa nge na kubwabana munu bubu yayi. **33** Mu ke na kutonda nge samu na mayindu ya nge ya mbote. Bika ti Nzambi kusakumuna nge samu ti nge me kabikisa munu na kufwa bantu. Nge me kabikisa munu na kuvutula munu mosi yimbi. **34** Yave, Nzambi ya Isayeli, me kabikisa munu na kusala nge yimbi. Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Kana nge kwizaka ve nswalu na kubwabana munu, ata muntu mosi ya bakala, na kati ya dikanda ya Nabale, zolaka vwanda moyo tii na suka.» **35** Davidi bakaka makabu yina Abingayile natinaka yandi. Davidi tubaka na yandi: «Vutuka na kizunu na yinzo ya nge. Nge me tala, mu me wila nge mpe mu me ndima mambu ya nge.» **36** Abingayile vutukaka na yinzo. Nabale vwandaka salisa mukembo mosi ya nene kuna

na yinzo. Ya vwandaka mutindu mukembo ya ntinu. Nabale vwandaka ya kufuluka na nsayi. Yandi vwandaka ya kukola mingi. Na yina, Abingayile zabisaka yandi ata dyambu tii ntangu yina bwisi kutsyaka. **37** Na suka, Nabale vwandaka dyaka ve ya kukola. Kento ya yandi zabisaka yandi mambu nyonso yina lutaka. Ntima ya Nabale salaka mpasi mpe yandi tabukaka ngambu. **38** Na manima keba ve ya bilumbu kumi, Yave bulaka dyaka Nabale mpe Nabale kufwaka. **39** Ntangu Davidi kuwaka ti Nabale me kufwa, yandi tubaka: «Nkembo na Yave! Yandi me nwanina munu na kifingu yina Nabale pesaka munu. Yave kabikisaka munu na kusala yimbi. Yandi me vutula Nabale yimbi ya yandi mosi.» Na manima, Davidi fidisaka bisadi na kwenda zonza na Abingayile na kuvwanda kento ya yandi. **40** Bisadi ya Davidi kwendaka na sika ya Abingayile, kuna na Kaamele. Bawu tubaka na yandi: «Davidi me fidisa beto na sika ya nge. Beto me kwiza baka nge, samu ti nge vwanda kento ya yandi.» **41** Abingayile telamaka mpe yandi kubwaka kizizi na ntoto. Yandi tubaka: «Mu me ndima. Mu kele kisadi ya yandi. Mu ke vwanda mundongo ya yandi samu na kusukulaka makulu ya bisadi ya mfumu ya munu.» **42** Abingayile telamaka nswalu mpe yandi bakaka mbuluku. Yandi na bisadi ya yandi tanu ya bakento, bawu landaka bantu ya Davidi mpe Abingayile kumaka kento ya Davidi. **43** Davidi kwelaka Ayinowame, muntu ya mbanza Yizeleele. Ayinowame na Abingayile vwandaka bawu nyonso zole bakento ya Davidi. **44** Sawule kwelisaka mwana ya yandi Mikale na sika ya Paleti. Mikale yina vwandaka kento ya Davidi. Paleti vwandaka mwana ya Layise, muntu ya bwala Ngalime.

26 Bantu yina ke zingaka kuna na Zife kwendaka tala Sawule na Ngibeya. Bawu tubaka na yandi: «Nge zaba ti Davidi ke ya kubumbama kuna na mongo ya Akila, yina ke talasanaka na ntoto yina ata kima ke menaka?» **2** Na yina, Sawule telamaka mpe yandi kwendaka na yinsi ya kuyuma ya Zife. Yandi kwendaka na mafunda tatu ya binwani yina me lutila ngolo na Isayeli. Bawu kwendaka sosa Davidi kuna na yinsi ya kuyuma ya Zife. **3** Sawule yidikaka kivwandu ya yandi pene-pene na nzila, kuna na mongo ya Akila, yina ke talasanaka na ntoto yina ata kima ke menaka ve. Davidi vwandaka zinga na yinsi ya kuyuma. Mpe yandi zabaka ti Sawule vwandaka landa yandi kuna na yinsi ya kuyuma. **4** Davidi fidisaka bantu na kusosa kuzaba na mansweki. Mpe yandi zabaka ti, ya tsyelika, Sawule kumaka kuna. **5** Davidi telamaka na kukwenda mpe yandi kumaka na kivwandu yina Sawule yidikaka. Yandi talaka kisika yina vwandaka lala Sawule, na Abinele, mwana ya Nele, mfumu ya binwani ya yandi. Sawule vwandaka ya kulala na kati-kati ya kivwandu yango. Bantu ya yandi vwandaka ya kuzungidila yandi. **6** Davidi zonzaka na Ayimeleke, mu-Iti, mpe na Abisayi, mwana ya Seluya, mpangi ya Yowabe. Yandi yufulaka bawu: «Nani ke kwenda na munu kuna na kivwandu ya Sawule?» Abisayi vutulaka: «Munu, mu ke kwenda na nge.» **7** Na mpimpa, Davidi na Abisayi kwendaka na kivwandu yina vwandaka bantu ya Sawule. Sawule vwandaka ya kulala na kati-kati ya kivwandu yango. Yandi vwandaka na yisi ya pongi. Dyonga ya yandi vwandaka ya kutelama na ntoto, pene-pene na yintu ya Sawule. Abinele na bantu nyonso vwandaka ya kulala ya kuzungidila Sawule. **8** Abisayi tubaka na Davidi: «Bubu yayi, Nzambi me yekula mbeni ya nge na maboko ya nge. Bika ti mu kotisa yandi dyonga mbala mosi kaka, tii na ntoto. Mu ke bula ve yandi bambala zole.» **9** Davidi vutulaka na Abisayi: «Ve, kufwa yandi ve! Kubanza ve ti Yave ke pesa ve kitumbu na muntu yina me kufwa ntinu yina yandi byekaka. **10** Davidi tubaka: Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, ni Yave yandi mosi ke sukisa luzingu ya yandi. Kilumbu ya yandi lenda kuma, mpe yandi me kufwa. Yandi lenda kwenda na mvita, mpe yandi me kufwa kuna. **11** Kasi, bika ti Yave kukabikisa munu na kufwa ntinu yina yandi byekaka. Baka dyonga yina kele pene-pene na yintu ya yandi, na diyuki ya yandi ya maza. Mpe beto kwenda ya beto.» **12** Davidi bakaka dyonga na diyuki ya maza yina vwandaka pene-pene na yintu ya Sawule mpe bawu kwendaka ya bawu. Ata muntu talaka, ata muntu zabaka, ata muntu vumbukaka. Bawu nyonso vwandaka ya kulala, samu ti Yave pesaka bawu pongi mosi ya ngolo. **13** Davidi kwendaka na lweka ya nkaka. Yandi kwendaka telama ntama na zulu ya mongo ya nkaka. Kisika yina vwandaka Davidi vwandaka ntama na kisika yina vwandaka Sawule. **14** Davidi lookaka na sika ya bantu ya Sawule samu na kubokila Abinele, mwana ya Nele: «Abinele, nge ke ndima ve?» Abinele vutulaka: «Yina nani ke na kusadila ntinu makelele?» **15** Davidi tubaka na Abinele: «Nge ke ve bakala? Nani na Isayeli me fwanana na nge? Kasi samu na yinki nge me keba ve ntinu, mfumu ya nge? Muntu mosi vwandaka me kwiza samu na kufwa ntinu! **16** Mambu yina nge me sala ke mbote ve. Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, beno fwana kufwa, samu ti beno me keba ve mfumu ya beno, ntinu yina Yave byekaka. Tala! Wapi sika kele dyonga ya ntinu? Tala! Wapi sika kele diyuki ya maza yina vwandaka pene-pene ya yintu ya yandi?» **17** Sawule zabaka ndinga ya Davidi. Yandi tubaka: «Yina ni nge Davidi, mwana ya munu?» Davidi vutulaka: «Ntinu, mfumu ya munu, ya ke ni munu.» **18** Davidi tubaka dyaka: «Mfumu ya munu, samu na yinki nge ke na kulandaka kisadi ya nge? Yinki mu salaka? Wapi dyambu ya yimbi mu salaka? **19** Ntinu, mfumu ya munu, mulemvo ya nge, kuwa mambu yina munu, kisadi ya nge, ke zonza na nge. Kana ni Yave tumisaka nge na kukwamisa munu, bika ti yandi kundima munkayulu. Kasi, kana ni bantu ke na kutumisa nge, bika ti Yave kusiinga bawu. Samu ti bubu yayi, bawu ke na kubingisa munu. Bawu ke na kuyimina munu na kuvwanda na yinsi yina Yave pesaka na bantu ya yandi. Bawu ke na kutuba na munu: "Kwenda sadila banzambi ya nkaka!" **20** Mu zola ve kufwa ntama na Yave. Samu ti ntinu ya Isayeli me kwenda na muzingu ya kwendaka sosa mwa dikasa ya mpamba ya kibulu. Yandi ke na kulanda munu mutindu ba ke landaka ngwadi na myongo.» **21** Sawule tubaka: «Davidi, mwana ya munu, mu me sala yimbi. Vutuka, mu ke sala dyaka nge yimbi ve, samu ti bubu yayi, luzingu ya munu me vwanda ntalu na meso ya nge. Mu me sala mutindu kilawu, mu me sala yimbi ya nene mingi.» **22** Davidi vutulaka: «Dyonga ya ntinu, yawu yayi. Bika ti mosi na bisadi kusabuka na kwiza baka yawu. **23** Yave ke vutula na muntu ni muntu mutindu kele kusungama mpe kukwikama ya yandi. Bubu yayi, Yave me yekula nge na maboko ya munu. Kasi mu me zola ve na kufwa nge, samu ti nge kele ntinu yina Yave byekaka. **24** Luzingu ya nge me vwanda ntalu na meso ya munu. Bika ti luzingu ya munu mpe kuvwanda ntalu na meso ya Yave. Yandi kuula munu na bampasi ya munu nyonso.» **25** Sawule tubaka na Davidi: «Davidi, mwana ya munu, bika ti Nzambi kusakumuna nge. Nge ke nunga na mambu nyonso yina nge ke sala.» Na manima, Davidi kwendaka ya yandi mpe Sawule vutukaka na yinzo ya yandi.

27 Davidi tubaka na yisi ya ntima: «Kilumbu kele yina Sawule ke lenda na kufwa munu. Ya kele mbote ti mu kima ya munu na yinsi ya ba-Filiseti. Sawule ke bika na kwendaka sosa dyaka munu na yinsi nyonso ya Isayeli. Na yina, mu ke vuuka.» **2** Davidi telamaka na bankama sambanu ya babakala yina vwandaka na yandi. Bawu kwendaka na sika ya Akise, mwana

ya Mawoke. Akise vwandaka ntinu ya mbanza Ngate. **3** Davidi zingaka na sika ya Akise, kuna na Ngate, yandi na bantu ya yandi. Konso muntu vwandaka na dikanda ya yandi. Davidi vwandaka na bakento ya yandi zole: Ayinowame, mu-Yizeleele, mpe Abingayile, yina vwandaka kento ya Nabale, muntu ya mbanza Kaamele. **4** Ba zabisaka Sawule ti Davidi kimaka ya yandi na Ngate. Na yina, Sawule bikaka na kusosa dyaka yandi. **5** Kilumbu mosi, Davidi tubaka na Akise: «Kana nge lakisa munu bumbote ya nge, bika ti ba pesa munu kisika mosi ya kuvwanda kuna na kati ya babwala. Samu na yinki kisadi ya nge ke vwanda kisika mosi na nge na mbanza ya kintinu?» **6** Kaka na kilumbu yina, Akise pesaka yandi mbanza Sikelange. Ni yawu yina, Sikelange kele mbanza ya bantinu ya Yuda tii bubu yayi. **7** Davidi zingaka mvula mosi na bangonda yiya na yinsi ya ba-Filiseti. **8** Davidi na bantu ya yandi vwandaka kwenda nwanisa ba-Ngesule, ba-Ngilezi na ba-Amaleke. Bantangu nyonso, ni bantu yina vwandaka zinga na kizunga yina, kubanda na Sule tii na Ngipiti. **9** Davidi vwandaka mwangisa bayinsi yango. Yandi vwandaka bika ata kento to bakala ya moyo. Yandi vwandaka baka mameme, bankombo, bangombe, bambuluku, basamo na bilele. Yandi vwandaka vutuka na sika ya Akise. **10** Akise vwandaka na kifu ya kuyufulaka Davidi: «Ba nani beno me kwenda nwanisa bubu yayi?» Davidi vwandaka vutula: «Beto me kwenda nwanisa bantu ya Nengeve ya yisi ya Yuda.» To: «Beto me kwenda nwanisa bantu ya sude ya kizunga ya ba-Yelameele.» To: «Beto me kwenda nwanisa bantu ya sude ya kizunga ya ba-Keni.» **11** Davidi vwandaka bika ve ata kento to bakala ya moyo samu na kunata bawu na Ngate. Yandi vwandaka banza mutindu yayi: «Bawu lenda kwenda funda munu ti "Davidi me sala mambu yayi."» Ni mutindu yina yandi vwandaka sala ntangu nyonso yina yandi vwandaka na yinsi ya ba-Filiseti. **12** Akise tulaka kivuvu ya yandi na Davidi. Akise vwandaka banza mutindu yayi: «Davidi me kuma muntu ya yimbi na meso ya Isayeli, bantu ya yandi mosi. Na yina, yandi ke vwanda kisadi ya munu ya bantangu nyonso.»

28 Na ntangu yina, ba-Filiseti yonzikaka binwani ya bawu samu na kukwenda nwanisa Isayeli. Akise tubaka na Davidi: «Nge fwana kuzaba ti, nge na bantu ya nge, beno ke kwenda kintwadi na munu na muzingu.» **2** Davidi vutulaka na Akise: «Mambu ve, ni nge ke zaba yinki kisadi ya nge ke sala.» Akise tubaka na Davidi: «Mu ke tula nge nkebi ya munu ya seko.» **3** Samwele kufwaka yimeni. Isayeli nyonso dilaka yandi. Bawu tulaka yandi na ndyamu na mbanza ya yandi, Lama. Sawule bingisaka na yinsi ya yandi bantu nyonso yina ke sololaka na bantu ya kufwa mpe bantu yina ke talaka mambu. **4** Kilumbu mosi, ba-Filiseti yonzamaka samu na muzingu. Bawu kwizaka yidika kivwandu ya bawu na bwala Suneme. Sawule mpe yonzikaka Isayeli nyonso. Bawu kwendaka yidika kivwandu ya bawu na Ngilebowa. **5** Ntangu Sawule talaka kivwandu ya ba-Filiseti, yandi kumaka na boma mpe yandi tekitaka mingi. **6** Yandi yufulaka luzolo ya Yave. Kasi, Yave pesaka yandi mvutu ve, ata na bandosi, ata na Ulime, ata na mimbikudi. **7** Sawule tubaka na bisadi ya yandi: «Beno sosila munu kento yina ke sololaka na bantu ya kufwa, mu ke kwenda tala yandi.» Bisadi vutulaka na Sawule: «Na Ene-Dole ya kele na kento mosi yina ke sololaka na bantu ya kufwa.» **8** Sawule lwataka bilele ya nkaka, samu ti ba zaba yandi ve. Yandi kwendaka kintwadi na bantu zole. Bawu kwendaka kuma na yinzo ya kento yango na mpimpa. Sawule tubaka: «Mu zola ti nge sala bunganga samu na kubokila munu muntu ya kufwa, yina mu ke zabisa nge.» **9** Kento vutulaka na Sawule: «Nge mosi nge zaba mambu yina Sawule salaka. Yandi bingisaka na yinsi yayi bantu nyonso yina ke sololaka na bantu ya kufwa mpe bantu yina ke talaka mambu. Samu na yinki nge me kwiza tambila munu mutambu ya kufwa munu?» **10** Sawule kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave. Yandi tubaka: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Nge ke kuzwa ve ata mambu na dyambu yayi.» **11** Kento yango yufulaka yandi: «Wapi muntu ya kufwa mu ke bokila samu na nge?» Sawule tubaka: «Bokila munu Samwele.» **12** Ntangu kento yina talaka Samwele, yandi lookaka na ngolo, mpe yandi tubaka na Sawule: «Samu na yinki nge me vuna munu? Nge kele Sawule!» **13** Ntinu tubaka na yandi: «Kuvwanda ve na boma. Yinki nge me tala?» Kento tubaka na Sawule: «Mu me tala nzambi mosi ke na kubasika na yisi ya ntoto.» **14** Sawule yufulaka kento: «Wapi mutindu yandi kele?» Kento vutulaka: «Bakala mosi ya kiboba, yina me vwata kiyunga. Yandi ke na kwizaka yuluka.» Sawule zabaka ti yina ni Samwele. Yandi kubwaka kizizi na ntoto. **15** Samwele tubaka na Sawule: «Samu na yinki nge me zenga mvundulu ya munu? Nge me bokila munu samu na yinki?» Sawule tubaka: «Mu ke na kutalaka boma mingi. Ba-Filiseti ke na kunwanisa munu. Nzambi me losa munu. Yandi ke na kupesa munu mvutu ve. Ata na mimbikudi, ata na bandosi. Ni yawu yina, mu me bokila nge samu na kuzaba yinki mu ke sala.» **16** Samwele tubaka: «Samu na yinki nge ke na kuyufula munu? Awa ti Yave me losa nge, mpe yandi me kuma mbeni ya nge. **17** Yave me sala mutindu yandi zabisaka nge na yinwa ya munu. Yave me botola kintinu na maboko ya nge. Yandi me pesa yawu na nkundi ya nge Davidi. **18** Nge tumamaka ve na mambu ya Yave. Nge salaka ve na ba-Amaleke mutindu vwandaka zola Yave na kati ya nkele ya yandi. Ni yawu yina, bubu yayi, Yave ke na kusala nge mambu ya mutindu yayi. **19** Yandi ke yekula mpe Isayeli na maboko ya ba-Filiseti, kintwadi na nge. Mbasi, nge na bana ya nge ya babakala, beno ke vwanda na munu na yinsi ya bantu ya kufwa. Yave ke yekula mpe binwani ya Isayeli na maboko ya ba-Filiseti.» **20** Kaka na ntangu yina, Sawule kubwaka, nzutu ya yandi nyonso na ntoto. Yandi vwandaka na boma mingi samu na mambu yina Samwele tubaka. Ngolo mpe manisaka yandi na nzutu, samu ti kilumbu ya muvimba tii mpimpa nyonso, yandi kudyaka ata kima. **21** Kento yina kwizaka pene-pene ya Sawule. Yandi talaka ti Sawule vwandaka na boma mingi. Yandi tubaka na Sawule: «Kisadi ya nge me sala mutindu nge me zonza. Mu me yekula luzingu ya munu na kusala mutindu nge me tumisa munu. **22** Mulemvo ya nge, na ntangu yayi, nge mpe, wila kisadi ya nge. Bika ti mu pesa nge mwa ndambu ya madya nge kudya, samu ti nge kuzwa ngolo ya kukwenda.» **23** Sawule mangaka ya yandi mpe yandi tubaka: «Mu ke kudya ve.» Kasi bisadi ya yandi na kento yango bikaka ve na kulomba yandi na kudya, mpe yandi wilaka bawu. Na yina, yandi vumbukaka na ntoto mpe yandi vwandaka na mfulu. **24** Kento yango vwandaka na mwana ya ngombe ya mafuta na yinzo. Yandi kufwaka yawu na nswalu. Na manima, yandi bakaka faline. Yandi yidikaka kiputi ya mampa yina vwandaka ve na levule mpe yandi lambaka mampa. **25** Yandi pesaka madya yina na Sawule mpe na bisadi ya yandi. Bawu kudyaka mpe bawu vutukaka ya bawu, kaka na mpimpa yina.

29 Ba-Filiseti yonzikaka binwani nyonso ya bawu kuna na Afeke. Bantu ya Isayeli mpe yidikaka kivwandu ya bawu pene-pene na yinto ya maza yina kele na Yizeleele. **2** Bamfumu ya ba-Filiseti vwandaka tambula na mantwala ya bankonga ya nkama ya binwani mpe bankonga ya funda ya binwani. Davidi na bantu ya yandi vwandaka landa na manima kintwadi na

Akise. **3** Bamfumu ya ba-Filiseti yufulaka: «Ba-Ebeleyo yayi kele ba nani?» Akise vutulaka na bamfumu ya ba-Filiseti: «Beno zaba ve ti yayi ni Davidi, yina vwandaka kisadi ya Sawule, ntinu ya Isayeli? Yandi me sala mvula mosi to zole na sika ya munu kwaku. Kasi kubanda kilumbu yina yandi bikaka mfumu ya yandi tii bubu yayi, mu me tala ve dyambu mosi ya yimbi na yandi.» **4** Bamfumu ya ba-Filiseti dasukilaka Akise. Bawu tubaka na yandi: «Vutula muntu yayi na mbanza yina nge pesaka yandi na kuzinga! Yandi ke kwenda ve na muzingu nzila mosi na beto, samu ti yandi lenda balukila beto. Yinki yandi lenda sala samu ti mfumu ya yandi kundima dyaka yandi? Ni kufwa ve binwani ya beto yayi?» **5** Yayi ni Davidi yango ve, yina ba vwandaka yimbidila na kubina? Ba vwandaka tuba ti: «Sawule me kufwa mafunda ya yandi, kasi Davidi me kufwa mafunda kumi ya bambeni ya yandi!» **6** Akise bokilaka Davidi mpe yandi tubaka na yandi: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo. Nge kele muntu ya kusungama. Munu mosi, mu ke na kutala ti ya ke dyambu ya mbote ti nge vwanda na munu ntangu beto ke kwenda na mvita mpe ntangu beto ke vutuka na kivwandu, samu ti kubanda kilumbu yina nge kwizaka na sika ya munu tii bubu yayi, mu me tala ve dyambu ya yimbi na nge. Kasi, na meso ya bamfumu ya ba-Filiseti, nge kele ve muntu ya mbote. **7** Vutuka ya nge na kizunu, samu ti nge fwemisa ve bamfumu ya ba-Filiseti.» **8** Davidi tubaka na Akise: «Yinki mu me sala? Kubanda kilumbu yina munu, kisadi ya nge, mu kwizaka na sika ya nge tii bubu yayi, wapi dyambu ya yimbi nge me tala na munu? Samu na yinki mu lenda kwenda nwanisa ve bambeni ya ntinu, mfumu ya munu?» **9** Akise vutulaka na Davidi: «Mu zaba ti nge ke muntu ya mbote. Mu ke na kutala nge mutindu mbazi ya Nzambi. Kasi bamfumu ya ba-Filiseti me tuba: "Yandi ke kwenda ve na beto na mvita!" **10** Na yina, mbasi nge vumbuka na suka-suka. Nge na bisadi ya mfumu ya nge yina kwizaka na nge. Beno vumbuka na suka-suka. Beno kwenda ntangu bwisi ke kutsya.» **11** Davidi na bantu ya yandi vumbukaka na suka-suka samu na kuvutuka na yinsi ya ba-Filiseti. Na manima, ba-Filiseti kwendaka na Yizeleele.

30 Na kilumbu ya tatu, Davidi na bantu ya yandi kumaka na mbanza Sikelange. Ba-Amaleke vwandaka me kwiza nwanisa Sikelange mpe bantu ya Nengeve. Bawu mwangisaka mbanza Sikelange mpe bawu yokaka yawu. **2** Bawu bwilaka bakento na bayina nyonso vwandaka kuna, kubanda bana ya fyoti tii bantu ya kukula. Bawu kufwaka muntu ve. Kasi bawu nataka bawu mpe bawu landaka nzila ya bawu. **3** Ntangu Davidi na bantu ya yandi kumaka na mbanza, bawu talaka ti ba yokaka mbanza yango. Ba bwilaka bakento ya bawu, bana ya bawu ya babakala na ya bakento mpe ba nataka bawu na bunkole. **4** Davidi na bantu yina vwandaka na yandi kufwaka na kudila. Bawu dilaka tii ntangu ngolo ya kudila manisaka bawu. **5** Ba nataka bakento nyonso zole ya Davidi na bunkole: Ayinowame, muntu ya mbanza Yizeleele, na Abingayile yina vwandaka kento ya Nabale, muntu ya mbanza Kaamele. **6** Davidi vwandaka zaba dyaka ve yinki ya kusala, samu ti bantu vwandaka zola kufwa yandi na matadi. Bantu nyonso vwandaka na nkele ya kulutila mpe konso muntu vwandaka banza bana ya yandi ya babakala to bana ya yandi ya bakento. Kasi, Davidi kuzwaka nkindusulu na Yave, Nzambi ya yandi. **7** Davidi tubaka na nganga-Nzambi Abyatale, mwana ya Ayimeleke: «Natina munu ntete efode awa.» Abyatale natinaka Davidi yawu. **8** Davidi yufulaka Yave: «Kana mu landa nkonga yina, mu ke kuzwa bawu?» Yave vutulaka na Davidi: «Landa bawu, nge ke kuzwa bawu. Nge ke kuula bantu yina ba me nata.» **9** Davidi kwendaka na babakala bankama sambanu yina vwandaka na yandi. Bawu kumaka na mudimba ya Besole. Bayina bikanaka na manima telamaka kuna. **10** Davidi tatamanaka na kukwenda na bankama yiya ya babakala. Bankama zole ya nkaka bikanaka. Bawu vwandaka ya kulemba mpe bawu lendaka dyaka ve na kusabuka muzumba ya Besole. **11** Kuna na matiti, ba talaka muntu mosi ya yinsi ya Ngipiti. Ba bakaka yandi mpe ba nataka yandi na sika ya Davidi. Ba pesaka yandi madya na maza ya kunwa. **12** Bawu pesaka yandi mpe ndambu ya bambuma ya fike ya kuyuma, na maboke zole ya bambuma ya vinu ya kuyuma. Yandi kudyaka mpe yandi kuzwaka dyaka ngolo, samu ti yandi salaka bilumbu tatu ya muvimba, mpimpa na ntangu, kudya ve, kunwa ve. **13** Davidi yufulaka yandi: «Nge ke mundongo ya nani? Wapi sika nge me katuka?» Yandi vutulaka: «Mu ke mu-Ngipiti, mundongo ya mu-Amaleke mosi. Mfumu ya munu bikaka munu ya me kuma bilumbu tatu, samu ti mu vwandaka na kimbevo. **14** Ni beto kwendaka nwanisa bantu ya Nengeve ya ba-Kelete, na bantu ya kizunga Yuda, na bantu ya Nengeve ya Kalebe. Beto yokaka mpe mbanza Sikelange.» **15** Davidi tubaka na yandi: «Nge lenda nata munu na sika ya nkonga yina?» Muntu yango tubaka: «Kudya ndefi na nkumbu ya Nzambi ti nge ke kufwa munu ve, mpe nge ke yekula munu na maboko ya mfumu ya munu ve. Na manima, mu ke nata nge na sika ya nkonga yina.» **16** Muntu yango nataka Davidi. Ba-Amaleke vwandaka ya kumwangana na yinsi nyonso. Bawu vwandaka kudya ya bawu mpe kunwa. Bawu vwandaka sala mukembo na bima nyonso ya mingi-mingi yina bawu bakaka na yinsi ya ba-Filiseti mpe na yinsi ya Yuda. **17** Davidi nwanisaka bawu kubanda na suka tii na nkokila ya kilumbu yina landaka. Ata muntu vuukaka. Kaka bankama yiya ya bantwenya yina yulukaka na zulu ya basamo mpe kimaka. **18** Davidi kuulaka nyonso yina ba-Amaleke bakaka. Yandi kuulaka mpe bakento ya yandi nyonso zole. **19** Ata muntu mosi vwandaka kondwa, kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula, bana ya bakento na bana ya babakala. Bima nyonso yina ba bakaka, ya vwandaka ya kulunga. Davidi vutukaka na nyonso. **20** Davidi bakaka bibulu nyonso: mameme, bankombo na bangombe. Bayina vwandaka nata bibulu yango vwandaka tuba: «Yayi ni bibulu yina Davidi me baka.» **21** Davidi kumaka na sika ya bankama zole ya babakala yina bikanaka na Besole, bayina lendaka dyaka ve na kulanda yandi, samu ti bawu vwandaka ya kulemba. Davidi tubaka na bawu na kubikana na muzumba ya Besole. Bantu yango kwizaka bwabana Davidi na bantu yina vwandaka na yandi. Davidi belamaka pene-pene na bawu mpe yandi yufulaka bawu wapi mutindu vwandaka mavimpi ya bawu. **22** Kasi na kati ya babakala yina kwendaka na Davidi, ya vwandaka na bantu ya ntima yimbi, bantu ya ntima-ngolo. Bawu tubaka: «Bantu yayi kwendaka ve na beto. Beto ke pesa bawu ata kima na kati ya bima yina beto me kuzwa. Konso muntu ke baka kaka kento ya yandi na bana ya yandi. Ba baka mpe ba kwenda ya bawu!» **23** Davidi tubaka: «Bampangi ya munu, beno sala ve mutindu yina na bima yina Yave me pesa beto. Yandi me keba beto, mpe yandi me yekudila beto nkonga ya binwani yina kwizaka nwanisa beto.» **24** Nani ke ndima mambu ya beno? «Kikunku ya muntu yina me kwenda na kunwana fwana kuvwanda mutindu mosi na kikunku ya muntu yina me bikana samu na kukenga bifunda. Bawu fwana kuzwa mutindu mosi.» **25** Kubanda na kilumbu yina, ba bandaka na kusalaka mutindu yina tii na bantangu yina landaka. Davidi salaka ti lukanu yina kuvwanda Musiku na Isayeli tii bubu yayi. **26** Ntangu Davidi kumaka na Sikelange, yandi bakaka ndambu ya bima yina ba nataka samu na kufidisa yawu na sika ya bakuluntu ya Yuda,

bayina vwandaka bankundi ya yandi. Yandi tubaka na bawu:
«Yayi ni makabu ya beno na kati ya bima yina beto me baka na
sika ya mitantu ya Yave.» **27** Yandi fidisaka yawu na sika ya
bayina vwandaka na Betele, na bayina vwandaka na Lamote
ya Nengeve, na bayina vwandaka na Yatile, **28** na bayina
vwandaka na Alowele, na bayina vwandaka na Sifemote, na
bayina vwandaka na Esetemowa, **29** na bayina vwandaka na
Lakale, na bayina vwandaka na bambanza ya ba-Yelamele mpe
na bambanza ya ba-Keni, **30** na bayina vwandaka na Olema,
na bayina vwandaka na Bole-Asane, na bayina vwandaka na
Atake, **31** na bayina vwandaka na Ebelone mpe na bayina
vwandaka na bisika nyonso yina Davidi lutilaka na bantu ya
yandi.

31 Ba-Filiseti vwandaka nwana na bantu ya Isayeli. Binwani
ya Isayeli kimaka ba-Filiseti. Bantu ya Isayeli mingi
kufwaka na mongo ya Ngilebowa. **2** Ba-Filiseti landaka mpe
fyetikisaka Sawule na bana ya yandi. Bawu kufwaka bana ya
Sawule: Yonatane, Abinadabe mpe Malekiswa. **3** Muzingu
lutilaka ngolo samu na yandi mosi Sawule. Binwani yina
vwandaka na minani mpe talaka yandi, mpe Sawule tekitaka
mingi na mantwala ya bawu. **4** Sawule tubaka na kinati-
binwanunu ya yandi: «Basisa mbele ya nge ya mvita mpe
kufwa munu. Mu zola ve ti bantu yayi, yina ba zengaka ve
bubakala, kwiza kufwa munu. Mu zola ve ti ba sakinina munu.
Kasi kinati-binwanunu ya yandi mangaka ya yandi, samu ti yandi
vwandaka na boma mingi. Na yina, Sawule bakaka mbele ya
mvita ya yandi mosi mpe yandi kubwaka na zulu ya yawu. **5**
Ntangu kinati-binwanunu ya Sawule talaka ti Sawule me kufwa,
yandi mpe kubwaka na zulu ya mbele ya yandi ya mvita mpe
yandi kufwaka. **6** Na kilumbu yina, Sawule, na bana ya yandi
tatu ya babakala, na kinati-binwanunu ya yandi, na bantu ya
yandi nyonso, bawu nyonso kufwaka.» **7** Bantu ya Isayeli
yina vwandaka na simu ya nkaka ya mudimba mpe bayina
vwandaka na simu ya nkaka ya Yolodani, bawu talaka ti bantu
ya Isayeli vwandaka kima. Bawu talaka mpe ti Sawule na bana
ya yandi kufwaka. Na yina, bawu bikaka bambanza ya bawu
mpe bawu kimaka ya bawu. Na manima, ba-Filiseti kwizaka
zinga na bambanza yango. **8** Na kilumbu yina landaka, ba-
Filiseti kwizaka samu na kubaka bima ya bantu yina kufwaka
na mvita. Bawu talaka bamvumbi ya Sawule na ya bana ya
yandi nyonso tatu, yina kufwaka na mongo ya Ngilebowa. **9**
Bawu zengaka yintu ya Sawule mpe bawu bakaka binwanunu
ya yandi. Bawu fidisaka bantu na kwenda mwangisa nsangu
yango na yinsi nyonso ya ba-Filiseti, na bayinzo ya banzambi ya
bawu mpe na sika ya bantu nyonso. **10** Bawu tulaka binwanunu
ya Sawule na yinzo ya banzambi Asetalete, mpe bawu komaka
nzutu ya Sawule na kibaka ya lupangu ya mbanza Bete-Seyane.
11 Bantu ya Yabese, na kizunga ya Ngalaade, kuwaka mambu
yina ba-Filiseti salaka na Sawule. **12** Babakala nyonso yina
vwandaka na ngolo telamaka na kukwenda na Bete-Seyane.
Bawu tambulaka mpimpa nyonso. Bawu kwendaka baka nzutu
ya Sawule na banzutu ya bana ya yandi, yina vwandaka na
kibaka ya lupangu. Na manima, bawu vutukaka na yawu na
Yabese. Bawu yokaka yawu kuna. **13** Bawu bakaka mikwa ya
bawu mpe bawu zikaka yawu kuna na Yabese, na yisi ya yinti
mosi yina ba ke bokilaka tamalise. Na manima, bawu minaka
nsoki bilumbu nsambwadi.

2 Samwele

1 10 Na manima ya lufwa ya ntinu Sawule, Davidi kwizaka na Sikelange na manima ya kununga ba-Amaleke. Yandi vwandaka kuna bilumbu zole. **2** Na manima ya bilumbu zole, bakala mosi katukaka na kivwandu ya binwani ya Sawule. Yandi vwandaka na binkuti ya kupasuka mpe yintu ya yandi vwandaka ya kufuluka na ntoto. Ntangu yina yandi kumaka na sika ya Davidi, yandi kubwaka kizizi na ntoto, yandi fukamaka. **3** Davidi yufulaka yandi: «Wapi kisika nge me katuka?» Yandi vutulaka: «Mu me kima kivwandu ya binwani ya Isayeli.» **4** Davidi tubaka: «Zabisa munu yinki me salama kuna». Bakala yina tubaka: «Binwani ya Isayeli me kima mvita. Binwani mingi na kati ya bawu me kufwa. Sawule mpe na mwana ya yandi Yonatane me kufwa.» **5** Davidi yufulaka dyaka ntwenya yina natinaka yandi bansangu: «Wapi mutindu nge me zaba ti Sawule na mwana ya yandi Yonatane me kufwa?» **6** Ntwenya yina zabisaka yandi: «Mu vwandaka na zulu ya mongo ya Ngilebowa mpe mu me tala Sawule ya kuyekama na dyonga ya yandi. Binati bipusu-pusu ya mvita vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso. **7** Yandi me baluka mpe yandi me tala munu. Yandi me bokila munu mpe mu me ndima: "Mfumu, munu yandi yayi."» **8** Yandi me yufula munu: «Nge ke nani?» Mu me vutula: «Mu kele mu-Amaleke.» **9** Yandi me tuba na munu: «Mulemvo ya nge, belama na sika ya munu mpe kufwa munu, samu ti mu ke ntete moyo, kasi mu ke na kulenda dyaka ve. **10** Na yina, mu me belama na yandi mpe mu me kufwa yandi. Samu ti mu vwandaka me zaba ti na manima ya kubwa, yandi ke vuuka dyaka ve. Mfumu ya munu, mu me baka yimpu ya kintinu yina vwandaka na yintu ya yandi mpe mulunga yina vwandaka na diboko ya yandi. Mu me natina nge yawu.» **11** Na yina, Davidi pasulaka binkuti ya yandi mpe bayina nyonso vwandaka na yandi salaka mutindu mosi. **12** Bawu dilaka mpe Bawu minaka nsoki tii na nkokila. Bawu kotaka bufwidi samu na Sawule, samu na mwana ya yandi Yonatane mpe samu na bantu ya Yave, bantu ya Isayeli yina kufwaka na mvita. **13** Na manima, Davidi yufulaka na ntwenya yina natinaka yandi bansangu: «Nge ke muntu ya wapi kisika?» Yandi vutulaka: «Mu ke mwana ya mu-Amaleke, nzenza mosi yina kwizaka zinga na yinsi yayi.» **14** Davidi zabisaka yandi: «Wapi mutindu nge me tala ve boma na kulambula diboko ya nge, samu na kufwa ntinu yina Yave byekaka?» **15** Davidi bokilaka mosi na bisadi ya yandi mpe yandi tubaka na yandi: «Kwiza kufwa yandi!» Kisadi yina bulaka mu-Amaleke. Mpe mu-Amaleke yango kufwaka. **16** Davidi zabisaka yandi: «Nge ke na kufwa samu na yimbi ya nge mosi. Nge me funda nzutu ya nge, nge mosi na kutuba: "Ni munu me kufwa ntinu yina Yave byekaka."» **17** Na yina, Davidi yimbilaka mukunga yayi ya kyadi samu na lufwa ya Sawule mpe ya mwana ya yandi Yonatane. **18** Yandi tumisaka ti ba longisa yawu na bantu ya Yuda. Ya kele «Mukunga ya kyadi ya munani». Ya ke ya kusonama na Dibuku ya muntu ya kudedama. **19** Isayeli, bayina vwandaka sala nkembo ya nge me kufwa na zulu ya myongo! Wapi mutindu binwani ya nge ya ngolo me kubwa? **20** Beno mwangisa ve nsangu yayi na mbanza Ngate. Beno mwangisa yawu ve na banzila ya Asekelone. Samu ti bakento ya ba-Filiseti kuyangalala ve. Mpe samu ti bandumba ya bantu yina ba zengaka ve bubakala kudumuka ve na kilengi. **21** Beno, myongo ya Ngilebowa, bika ti mvula mpe kinoko kubwidila dyaka beno ve. Bika ti bilanga ya beno kupesa dyaka ve madya. Samu ti ni kuna binwanunu ya beno yina ke kebaka ntulu talaka nsoni. Ba ke banda na kupakulaka dyaka ve mafuta na kinwanunu ya Sawule yina ke kebaka ntulu. **22** Na kutangisa menga ya bambeni, na kubasisa mafuta ya banzutu ya binwani ya ngolo, munani ya Yonatane vwandaka vutuka manima ve. Mbele ya Sawule mpe vwandaka basika ya mpamba ve. **23** Na luzingu nyonso ya bawu, Sawule na Yonatane vwandaka ya kuzolakana, mpe tii na lufwa ya bawu, bawu kabukaka ve. Bawu vwandaka na mbangu kulutila bambemba. Bawu vwandaka na ngolo kulutila bankosi. **24** Beno bakento ya Isayeli, beno dila Sawule! Yandi vwandaka lwatisa beno binkuti ya kitoko mpe ya ntalu. Yandi vwandaka bongisa binkuti ya beno na bima ya wolo. **25** Wapi mutindu binwani ya ngolo me kubwa na kati ya mvita? Wapi mutindu Yonatane me kufwa na zulu ya myongo? **26** Ntima ya munu ke na kutala mpasi samu na nge, Yonatane, mpangi ya munu, nkundi ya munu ya ntima. Luzolo ya nge samu na munu vwandaka mbote mingi kulutila luzolo ya bakento. **27** Wapi mutindu binwani ya ngolo me kufwa? Wapi mutindu binwanunu ya mvita me bebana?

2 Na manima ya mambu yina, Davidi yufulaka Yave: «Mu lenda kwenda na mosi ya bambanza ya Yuda?» Yave vutulaka: «Kwenda». Davidi yufulaka dyaka: «Na wapi mbanza?» Yave vutulaka: «Mbanza Ebelone.» **2** Davidi kwendaka kintwadi na bakento ya yandi zole, Ayinowame ya mbanza Yizeleele mpe Abingayile yina vwandaka kento ya Nabale, muntu ya mbanza Kaamele. **3** Davidi nataka mpe bantu yina vwandaka na yandi, konso muntu na dikanda ya yandi. Bawu kwendaka zinga na bambanza yina vwandaka pene-pene na Ebelone. **4** Bantu ya Yuda kwizaka na Ebelone, samu na mukembo ya mbyekolo ya Davidi mutindu ntinu ya bantu ya kifumba ya Yuda. Ntangu ba zabisaka na Davidi ti bantu ya Yabese ya Ngalaade kundaka Sawule, **5** Davidi tumisaka bantumwa na sika ya bantu ya Yabese, kuna na Ngalaade, samu na kuzabisa bawu ti: «Bika ti Yave kusakumuna beno, samu ti beno lakisaka kukwikama ya beno na mfumu ya beno Sawule mpe beno kundaka yandi. **6** Bika ti Yave kulakisa beno bumbote mpe kukwikama ya yandi. Mutindu beno me sala mbote, munu mpe, mu ke sadila beno bumbote. **7** Ntangu yayi, beno vwanda na kibakala. Beno vwanda na ngolo. Mfumu ya beno Sawule me kufwa mpe ni munu bantu ya kifumba ya Yuda me byeka samu na kuvwanda ntinu ya bawu.» **8** Abinele, mwana ya Nele, yina vwandaka mfumu ya binwani ya Sawule, nataka Isebosete, mwana ya Sawule. Yandi nataka yandi na mbanza Maanayime. **9** Kuna, Abinele tulaka yandi ntinu ya bizunga ya Ngalaade, ya ba-Asuli, ya Yizeleele, ya Efalayime, ya Bezame mpe ntinu ya Isayeli nyonso. **10** Isebosete mwana ya Sawule, vwandaka na bamvula makumi yiya, ntangu yina yandi kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula zole. Kaka bantu ya kifumba ya Yuda ndimaka lutumu ya Davidi. **11** Kuna na Ebelone, Davidi vwandaka ntinu ya kifumba ya Yuda bamvula nsambwadi na bangonda sambanu. **12** Kilumbu mosi, Abinele, mwana ya Nele na bisadi ya Isebosete, mwana ya Sawule, bawu katukaka na Maanayime samu na kukwenda na Ngabawone. **13** Yowabe, mwana ya Seluya na bisadi ya Davidi kwendaka mpe. Bankonga nyonso zole bwabanaka pene-pene ya kizinga ya Ngabawone. Kuna, bawu telamaka konso nkonga na lweka mosi ya kizinga. **14** Abinele tubaka na Yowabe: «Bika ti binwani ya ntwenya kunwana na mantwala ya beto.» Yowabe ndimaka. **15** Ba tangaka lutangu ya mutindu mosi ya binwani yina basikaka na konso nkonga. Samu na Bezame mpe samu na Isebosete, mwana ya Sawule, ba tangaka kumi na zole. Na kati ya bantu ya Davidi, ba tangaka kumi na zole. **16** Konso kinwani simbaka mbeni ya yandi na yintu mpe tulaka yandi mbele ya mvita na

mbanzi. Bawu kufwaka bawu nyonso mbala mosi. Na yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Bilanga ya Matadi. Kisika yango kele na Ngabawone. **17** Kaka na kilumbu yina, muzingu ya nene salamaka. Binwani ya Davidi nungaka Abinele mpe bantu ya Isayeli. **18** Bana tatu ya Seluya vwandaka kuna: Yowabe, Abisayi mpe Asayele. Asayele vwandaka na mbangu mutindu nsyesye. **19** Asayele landaka Abinele ata kutala na lweka ya nkaka. **20** Abinele balukaka mpe yandi yufulaka: «Yayi ni nge Asayele?», Asayele vutulaka: «Ee, ni munu.» **21** Abinele tubaka na yandi: «Tala na balweka nyonso. Kanga ntwenya ya kinwani yina ke kuna, botola binwanunu ya yandi.» Kasi Asayele zolaka ve na kubika na kulanda Abenele. **22** Abinele tubaka dyaka na Asayele: «Bika na kwendaka landa munu. Samu na yinki nge ke na kusosa ti mu kufwa nge? Kana mu kufwa nge, wapi mutindu mu ke lenda dyaka na kutala mpangi ya nge Yowabe na kizizi?» **23** Kasi, Asayele mangaka na kubika na kulanda Abinele. Na yina, Abinele bulaka yandi ditaku ya dyonga na kivumu, mpe yawu basikaka na mukongo. Yandi kubwaka mpe yandi kufwaka kaka na kisika yina. Bayina vwandaka luta na kisika yina Asayele kufwaka, vwandaka telama na kutala. **24** Na yina, Yowabe na Abisayi landaka Abinele. Na nkokila, bawu kumaka na Ama, kisika mosi ya kuzangama ya mongo. Yawu ke talasanaka na Ngiya, na nzila ya yinsi ya kuyuma ya Ngabawone. **25** Bantu ya Bezame vukanaka na kuvwanda na manima ya Abinele. Bawu kumaka kaka nkonga mosi mpe bawu telamaka na nsongi ya mongo. **26** Abinele bokilaka Yowabe mpe yandi tubaka na yandi: «Mvita yayi ke manisa ve? Nge zaba ve ti dyambu ya mutindu yayi lenda manisa yimbi? Wapi ntangu nge ke tuba na bantu ya nge na kubika na kulanda bampangi ya bawu?» **27** Yowabe vutulaka: «Na nkumbu ya Nzambi ya moyo, mu ke na kutuba na nge, kana nge vwandaka me zonza ve, bantu ya munu zolaka bika ve na kulanda beno ntete beto kuma mbasi na suka.» **28** Na yina, Yowabe wakisaka muningu ya kulumenta. Bantu ya yandi nyonso bikaka na kulanda bantu ya Isayeli mpe mvita manisaka. **29** Abinele na bantu ya yandi tambulaka mpimpa nyonso na mudimba ya Yolodani. Bawu sabukaka Yolodani. Bawu lutaka yinsi nyonso ya Bitelone mpe bawu kumaka na Maanayime. **30** Ntangu Yowabe bikaka na kulanda Abinele, yandi kutikisaka bantu nyonso. Na lutangu ya bantu nyonso, kaka Asayele na bantu kumi na yivwa ya Davidi, kondwaka kuna. **31** Kasi bantu ya Davidi kufwaka bankama tatu na makumi sambanu ya bantu ya Bezame mpe ya Abinele. **32** Ba nataka mvumbi ya Asayele mpe ba tulaka yandi na ndyamu ya tata ya yandi, na Betelemi. Yowabe na bantu ya yandi tambulaka mpimpa nyonso. Na suka-suka, bawu kumaka na Ebelone.

3 Mvita ya bantu ya Sawule na bantu ya Davidi zingilaka mingi. Kasi bantu ya Davidi vwandaka kuma na ngolo mpe bantu ya Sawule vwandaka lemba. **2** Kuna na Ebelone, Davidi butaka bana ya babakala. Ya ntete vwandaka Amenone yina yandi butaka na Ayinowame, mu-Izeleele. **3** Ya zole vwandaka Kileyabe, yina yandi butaka na Abingayile, yina vwandaka kento ya Nabale ya muntu ya mbanza Kaamele. Ya tatu vwandaka Abesalome, yina yandi butaka na Maaka, mwana ya Talemayi. Talemayi vwandaka ntinu ya Ngesule. **4** Mwana ya yiya vwandaka Adonya, mwana ya Angite. Mwana ya tanu vwandaka Sefatya, mwana ya Abitale. **5** Ya sambanu vwandaka Yiteleyame, yina Davidi butaka na Engela, kento ya yandi. Yina ni bana yina Davidi butaka kuna na Ebelone. **6** Ntangu yina mvita vwandaka salama na bantu ya Sawule na bantu ya Davidi, Abinele vwandaka kuma dyaka muntu ya nene na kati ya bantu ya Sawule. **7** Sawule kuzwaka kento. Kento yango vwandaka mwana ya Aya. Nkumbu ya yandi vwandaka Lisepa. Kilumbu mosi, Isebosete tubaka na Abinele: «Samu na yinki nge basikaka na kento ya nkaka ya tata ya munu?» **8** Ntangu Abinele kuwaka mambu yina, yandi dasukaka mpe tubaka: «Nge ke na kutala munu mutindu kisakununu ya mpamba-mpamba ya bantu ya Yuda? Tii bubu yayi, mu ke na kulakisaka kukwikama ya munu na dikanda ya Sawule tata ya nge, na bampangi ya yandi mpe na bandiku ya yandi. Mu salaka nyonso samu ti nge kubwa ve na maboko ya Davidi, mpe bubu yayi nge ke na kufundisa munu na kutuba ti mu salaka mambu ya yimbi na kento yina? **9** Bika ti Nzambi kupesa kitumbu ya ngolo na Abinele kana mu sadila ve nsilulu yina Yave salaka na Davidi. **10** Yave kudyaka ndefi na kukatula kimfumu na dikanda ya Sawule, samu na kutula Davidi ntinu na Isayeli mpe ya Yuda, kubanda kuna na Dane tii na Beele-Seba.» **11** Isebosete vutulaka ata dyambu na sika ya Abinele, samu ti yandi vwandaka na boma ya yandi. **12** Abinele fidisaka bantumwa na sika ya Davidi samu na kuzabisa yandi ti: «Yinsi yayi kele ya nani? Sala ngwisani na munu, mpe mu ke sala ti bantu nyonso ya Isayeli kuvwanda na manima ya nge.» **13** Davidi vutulaka: «Ee, mu me ndima na kusala ngwisani na nge, kasi mu ke na kulomba nge kaka dyambu mosi: Ntangu yina nge ke kwiza na sika ya munu, kukwiza ve nge mosi, kasi natina munu kento ya munu Mikale, mwana ya Sawule.» **14** Na manima, Davidi fidisaka bantumwa na sika ya Isebosete, mwana ya Sawule, samu na kuzabisa yandi ti: «Vutula munu kento ya munu Mikale, yina mu kwedilaka na misutu nkama ya ba-Filiseti.» **15** Na yina, Isebosete tumisaka ti ba kwenda baka Mikale na yinzo ya bakala ya yandi Paletyele, mwana ya Layise. **16** Paletyele landaka kento ya yandi na kudila nyonso tii na Bawulime. Na yina, Abinele tubaka na yandi: «Vutuka na yinzo ya nge!» Paletyele vutukaka. **17** Abinele tubaka na Bakuluntu Isayeli mpe yandi zabisaka bawu: «Katuka ntama, beno ke vwandaka na nsatu ti Davidi kuvwanda ntinu ya beno. **18** Ntangu ni yayi! Samu ti na yina me tadila Davidi, Yave tubaka: "Ni na lutumu ya kisadi ya munu Davidi, mu ke vuukisa Isayeli, bantu ya munu, na maboko ya ba-Filiseti mpe na maboko ya bambeni ya bawu nyonso."» **19** Abinele sololaka mpe na bantu ya Bezame. Na manima, yandi kwendaka na Ebelone samu na kuzabisa na Davidi mambu yina bantu ya Isayeli mpe bantu ya Bezame ndimaka na kusadila. **20** Abinele, na makumi zole ya bantu ya yandi, kumaka na Ebelone, na sika ya Davidi. Davidi salaka mukembo samu na Abinele mpe samu na bantu yina vwandaka na yandi. **21** Abinele tubaka na Davidi: «Mfumu, ntinu ya munu, mu zola kwenda samu na kukutikisa bantu nyonso ya Isayeli na mantwala ya nge. Bawu ke sala ngwisani na nge, mpe nge ke yala bisika nyonso mutindu nge ke zola.» Davidi pesaka Abenele muswa ya kukwenda mpe Abenele kwendaka na kizunu. **22** Na manima, bantu ya Davidi na Yowabe katukaka na kunwana mvita. Bawu kwizaka na kimvwama ya nene yina ba botolaka na maboko ya bambeni ya bawu. Abinele vwandaka dyaka ve na sika ya Davidi, kuna na Ebelone, samu ti Davidi pesaka yandi muswa ya kukwenda na kizunu. **23** Ntangu yina Yowabe na binwani nyonso ya yandi kumaka, ba zabisaka na Yowabe ti Abinele, mwana ya Nele, vwandaka me kwiza tala ntinu, mpe ti ntinu vwandaka me pesa yandi muswa ya kukwenda na kizunu. **24** Yowabe kwendaka tala ntinu mpe yandi tubaka: «Yinki nge me sala? Abinele me kwiza na sika ya nge, mpe nge me bika yandi kwenda ya yandi! **25** Nge zaba mbote Abinele, mwana ya Nele! Kana yandi me kwiza awa, ya kele samu na kuvuna nge, mpe samu na kuzaba banzila yina nge ke lutilaka, mpe nyonso yina nge

ke salaka.» **26** Ntangu Yowabe katukaka na sika ya Davidi, yandi fidisaka bantu samu na kulanda Abinele. Ba kwendaka baka Abenele kuna na dibulu ya maza ya Sila, ata kuzabisa Davidi. **27** Ntangu Abinele vutukaka na Ebelone, Yowabe nataka yandi na mwelo ya mbanza, mutindu ti yandi zolaka zabisa yandi mambu na mansweki. Ni kuna Yowabe kufwaka Abinele, na kubula yandi na kivumu, samu na kufutisa yandi lufwa ya mpangi ya yandi Asayele. **28** Ntangu Davidi kuwaka dyambu yina, yandi tubaka: «Mu zaba dyambu ve na mantwala ya Yave na yina me tadila lufwa ya Abinele, mwana ya Nele. Ya ke vwandila mutindu yina bantangu nyonso. Kimfumu ya munu mpe ke na dyambu ve. **29** Bika ti Yowabe na dikanda ya yandi nyonso kuzwa kitumbu, samu na lufwa ya Abenele! Bika ti konso ntangu, na kati ya dikanda ya Yowabe, ya vwanda na muntu yina ke vwanda na kimbevo ya kwendaka basika maza na nzutu ya yandi ya bubakala, to kimbevo ya bwazi, to kimbevo ya kwendaka tambula na yinti. Ya vwanda konso ntangu na muntu yina ke kufwa na mbele ya mvita, to muntu yina ke kondwa madya!» **30** Ni mutindu yina Yowabe na mpangi ya yandi Abisayi kufwaka Abinele, samu ti yandi kufwaka mpangi ya bawu Asayele na mvita yina salamaka na Ngabawone. **31** Davidi tubaka na Yowabe mpe na bantu nyonso yina vwandaka na Yowabe: «Beno pasula binkuti ya beno, beno lwata bangoto mpe beno dila Abinele.» Na manima, bayina vwandaka nata mvumbi vwandaka kwenda tekila na mantwala, mpe yandi mosi ntinu Davidi vwandaka tambula na manima ya bawu. **32** Ba kundaka Abinele kuna na Ebelone. Kuna na ndyamu ya Abinele, ntinu zangulaka ndinga na kudila, bantu nyonso mpe dilaka. **33** Na manima, ntinu yimbilaka mukunga ya kyadi samu na Abinele mutindu yayi: Abinele, samu na yinki nge me kufwa mutindu muntu ya kimpumbulu? **34** Maboko ya nge vwandaka ve ya kukangama, makulu ya nge vwandaka ve ya kukangama na bampanga. Kasi nge me kufwa mutindu muntu yina me kufwa na maboko ya bantu ya yimbi. Bantu nyonso vwandaka tatamana na kudila Abenele. **35** Na manima, bantu nyonso vwandaka bika ve na kulomba na Davidi na kudya ntete bwisi kuyila. Kasi Davidi kudyaka ndefi yayi: «Bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu ya ngolo kana mu kudya dimpa to konso kima ntete bwisi kuyila!» **36** Bantu nyonso talaka ti dyambu yina vwandaka mbote. Na kutala mbote, nyonso yina ntinu vwandaka sala, bantu nyonso vwandaka tala yawu mbote. **37** Na kilumbu yina, bantu nyonso mpe Isayeli nyonso zabaka ti lutumu ya kufwa Abinele, mwana ya Nele, katukaka ve na ntinu. **38** Ntinu tubaka na bantu ya yandi: «Beno me zaba ve ti bubu yayi mfumu mosi me kufwa na Isayeli, mfumu mosi ya nene? **39** Bubu yayi, munu ntinu yina ba byekaka, mu kele ntete ve na ngolo nyonso. Kasi bantu yayi, bana ya Seluya, bawu kele bantu ya kulutila ntima ngolo. Bika ti Yave kusemba muntu ya yimbi, samu na yimbi yina yandi me sala.»

4 Mwana ya Sawule kuwaka ti Abinele kufwaka kuna na Ebelone. Na yina, yandi lembaka mpe bantu nyonso ya Isayeli kumaka na boma. **2** Ya vwandaka na babakala zole, bawu vwandaka bamfumu ya bankonga ya binwani. Bawu vwandaka na yisi ya lutumu ya Isebosete, mwana ya Sawule. Nkumbu ya mosi na bawu vwandaka Baana mpe ya nkaka Lekabe. Ba vwandaka bana ya Limone, muntu ya mbanza Beelote, mosi na bana ya Bezame. Samu ti ba vwandaka tala Beelote mutindu ntoto ya kizunga ya Bezame. **3** Bantu ya Beelote kimaka samu na kukwenda bumbama na mbanza Ngitayime. Bawu ke zingaka kuna na bunzenza tii bubu yayi. **4** Yonatane, mwana ya Sawule, vwandaka na mwana mosi ya kikata. Mwana yina vwandaka na bamvula tanu ntangu nsangu ya lufwa ya Sawule mpe Yonatane katukaka na Yizeleele mpe kuminaka bawu. Kento yina vwandaka keba yandi bakaka yandi samu na kukima na yandi. Mutindu yandi vwandaka kima na mbangu-mbangu, mwana yina kubwaka mpe yandi kumaka na kifuma na makulu. Nkumbu ya mwana yango vwandaka Mefibosete. **5** Lekabe na Baana, bana ya Limone, muntu ya mbanza Beelote, bawu kwendaka na ngunga yina me lutila tiya na ntangu. Bawu kumaka na yinzo ya Isebosete, ntangu yina Isebosete vwandaka ya kulala, samu na kupema ya midi. **6** Bawu kotaka na kati ya yinzo, na mifuna ya bawu bambuma ya faline. Mpe bawu bulaka Isebosete na kivumu samu na kufwa yandi. Na manima, Lekabe na mpangi ya yandi Baana kimaka. **7** Ntangu yina bawu kotaka na yinzo, bawu kutaka Isebosete ya kulala na mfulu ya yandi, na kati ya kivinga yina yandi ke lalilaka. Bawu bulaka yandi mpe yandi kufwaka. Bawu zengaka yandi yintu. Bawu bakaka yintu yina mpe bawu kwendaka na yawu. Bawu tambulaka mpimpa nyonso na nzila ya mudimba ya Yolodani. **8** Bawu nataka yintu ya Isebosete na sika ya ntinu Davidi kuna na Ebelone mpe bawu tubaka: «Mfumu, tala yintu ya Isebosete, mwana ya Sawule, mbeni ya nge, yina vwandaka sosa na kufwa nge. Bubu yayi, Yave ke na kufutisa na Sawule mpe bana ya yandi yimbi yina ba salaka nge ntinu, mfumu ya munu.» - **9** Davidi vutulaka na bana ya Limone, muntu ya mbanza Beelote, Lekabe na mpangi ya yandi Baana: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo yina me kuula munu na mpasi! **10** Muntu yina kwizaka pesa munu nsangu ya lufwa ya Sawule vwandaka banza ti yandi natinaka munu nsangu ya mbote. Kasi mu tumisaka ti ba bwila yandi mpe ba kufwa yandi kuna na Sikelange. Ni yina vwandaka difuta ya nsangu ya yandi ya mbote. **11** Kana mu salaka mutindu yina na yandi, yinki mu lenda sala samu na bantu ya yimbi yina me kufwa muntu ya kudedama yina vwandaka na yinzo ya yandi, ya kulala na mfulu ya yandi? Mu ke futisa beno lufwa ya muntu yina beno me kufwa! Mu ke zimbisa beno na ntoto.» **12** Davidi tumisaka bantwenya ya binwani na kufwa bawu. Ba zengaka bawu maboko na makulu mpe ba kwendaka ledika bawu pene-pene ya kizinga ya Ebelone. Ba bakaka yintu ya Isebosete mpe ba kundaka yawu na kati ya ndyamu ya Abinele kuna na Ebelone.

5 Bifumba nyonso ya Isayeli kwizaka vukana na sika ya Davidi kuna na Ebelone, mpe bawu tubaka na yandi: «Beto kele menga mosi na nge. **2** Ntangu yina Sawule vwandaka ntinu ya beto, ni nge vwandaka nata Isayeli na bamvita mpe ni nge vwandaka vutula bawu. Kasi Yave tubaka na nge: "Ni nge ke vwanda muvungi ya Isayeli, bantu ya munu. Mpe ni nge ke vwanda mfumu na Isayeli."» **3** Na yina, bakuluntu nyonso ya Isayeli kwendaka na sika ya ntinu Davidi kuna na Ebelone. Kuna na Ebelone, Davidi salaka ngwisani na bawu na ntadisi ya Yave. Na yina, ba bulumunaka yandi mafuta na yintu, samu na kubyeka yandi ntinu ya Isayeli. **4** Davidi vwandaka na bamvula makumi tatu na ntangu yina yandi kumaka ntinu mpe yandi salaka bamvula makumi yiya na kimfumu. **5** Kuna na Ebelone, yandi yalaka Yuda bamvula nsambwadi na bangonda sambanu. Na Yelusalemi, yandi yalaka Isayeli nyonso na Yuda bamvula makumi tatu na tatu. **6** Ntinu, na bantu ya yandi, kwendaka na Yelusalemi samu na kunwanisa ba-Yebuse yina vwandaka zinga kuna. Ba-Yebuse tubaka na Davidi: «Nge ke kota awa ve, kana nge meka, ni bampofo na bantu yina kele na bifuma na makulu ke kanga nge nzila.» Yawu vwandaka mutindu ya kutuba ti: «Davidi ke kota ve kwaku.» **7** Na manima,

Davidi botolaka mbanza Siyone yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Ba pesaka mbanza yina nkumbu: «Mbanza ya Davidi.» **8** Na kilumbu yina, Davidi tubaka na bantu ya yandi: «Konso muntu yina zola kununga ba-Yebuse, yandi kotila na nzila yina kele na yisi ya ntoto, samu na kuzwa bawu. Kasi bampofo na bantu yina kele na bifuma na makulu, mu zola ve bawu.» Ni kuna katukaka kingana yayi: «Bantu ya bifuma na bampofo ke kota ve na Yinzo ya munu.» **9** Davidi kwendaka zinga na mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Yandi pesaka kisika yango nkumbu Mbanza ya Davidi. Yandi tungisaka kibaka yina zungaka mbanza, kubanda na kisika yina ba ke bokilaka Milo tii na yinzo ya yandi. **10** Davidi vwandaka lutila na kukuma dyaka muntu ya nene mpe Yave, Nzambi ya binwani, vwandaka na yandi. **11** Yilame, ntinu ya Tile, fidisaka bantumwa na sika ya Davidi. Yandi fidisaka Davidi bayinti ya sedele mpe yandi pesaka yandi bisadi-matadi na bisadi-mabaya, samu na kutungila yandi yinzo. **12** Davidi bakulaka ti ni yandi mosi Yave vwandaka simba kintinu ya yandi na Isayeli, mpe ni yandi vwandaka sala ti kimfumu ya Davidi kuzanguka samu na Isayeli, bantu ya Yave. **13** Ntangu Davidi katukaka na Ebelone, yandi kwendaka kwela bakento mpe kuzwaka bakento ya nkaka na Yelusalemi. Kuna, yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **14** Bankumbu ya bana yina yandi butaka na Yelusalemi ni yayi: Samuwa, Sobabe, Natane, Salomoni, **15** Ibale, Elisuwa, Nefenge, Yafya, **16** Elisama, Eliyada mpe Elifelete. **17** Ntangu ba-Filiseti zabaka ti ba bulumunaka Davidi mafuta na yintu samu ti yandi kuma ntinu ya Isayeli nyonso, bawu nyonso bandaka na kwenda sosa yandi. Ntangu Davidi kuwaka yawu, yandi kwendaka bumbama na kiswamunu. **18** Ba-Filiseti kumaka, mpe bawu mwanganaka na mudimba ya ba-Lefayi. **19** Davidi yufulaka Yave: «Mu lenda kwenda nwanisa ba-Filiseti? Nge ke yekula bawu na maboko ya munu?» Yave vutulaka: «Kwenda, mu ke yekula ba-Filiseti na maboko ya nge.» **20** Davidi kumaka na Baale-Pelasime mpe kuna yandi nungaka ba-Filiseti. Yandi tubaka: «Yave me mwangisa mitantu ya munu mutindu maza ke mwangisaka mukama.» Ni yawu yina ba pesaka kisika yina nkumbu Baale-Pelasime. Yawu zola kutuba: «Mfumu ya kutobola bibaka.» **21** Ba-Filiseti bikaka banzambi ya bawu ya biteki kuna. Davidi, na bantu ya yandi bakaka yawu mpe kwendaka na yawu. **22** Kasi, ba-Filiseti kwendaka dyaka na mvita, mpe bawu mwanganaka na mudimba ya ba-Lefayi. **23** Davidi yufulaka dyaka Yave, mpe Yave tubaka na yandi: «Kunwanisa ve bawu na mantwala, kasi bakila bawu na manima. Kwenda belama na bawu na kisika yina ke talasanaka na bayinti. **24** Ntangu nge ke kuwa makelele ya makulu ya bantu na zulu ya bayinti, nge fwana kusala mbangu, samu ti munu Yave, mu ke vwanda na mantwala ya nge samu na kunwanisa ba-Filiseti.» **25** Davidi salaka nyonso yina Yave tumisaka yandi. Yandi nungaka ba-Filiseti na kwendaka nwanisa bawu kubanda na Ngeba tii na Ngezele.

6 Davidi kutikisaka dyaka binwani nyonso ya kulutila ngolo ya Isayeli. Bawu vwandaka mafunda makumi tatu. **2** Davidi, kintwadi na binwani nyonso yina vwandaka na yandi, bawu kwendaka na mbanza Baale-Yuda, samu na kubaka sanduku ya Nzambi Sanduku yango, ba pesaka yawu nkumbu ya «sanduku ya Yave», Nzambi ya binwani, yina kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba, yina kele na zulu ya sanduku. **3** Ba nangunaka sanduku ya Nzambi mpe ba tulaka yawu na zulu ya pusu-pusu ya malu-malu. Ni Uza na Ayiyo, bana ya Abinadabe, bakaka yawu na yinzo ya Abinadabe, na kisika ya kuzangama ya mongo. **4** Ba katulaka pusu-pusu yango na yinzo ya Abinadabe, na kisika ya kuzangama ya mongo, samu na kunata sanduku ya Nzambi. Ayiyo vwandaka tambula na mantwala ya sanduku. **5** Davidi na bantu nyonso ya Isayeli vwandaka bina na ntadisi ya Yave. Bawu vwandaka yimbila mikunga, kusika bangoma ya fyoti, bankonko, bansambi, bisasala na bangongi. **6** Ntangu bawu kumaka na kisika ya Nakone, yina ba ke kabulaka matiti na bambuma ya yawu, Uza lambulaka diboko samu na kusimba sanduku ya Nzambi, samu ti bangombe zolaka bwisa yawu. **7** Yave dasukilaka Uza mpe bulaka yandi, samu ti yandi lambulaka diboko na kusimba sanduku. Uza kufwaka kuna, pene-pene ya sanduku ya Nzambi. **8** Davidi dasukaka samu ti Yave pesaka Uza lufwa ya mutindu yina. Ni yawu yina tii bubu yayi, ba ke bokilaka kisika yina «Pelese-Uza.» **9** Na kilumbu yina, Davidi kumaka na boma ya Yave. Yandi tubaka: «Wapi mutindu sanduku ya Nzambi lenda kwiza na sika ya munu?» **10** Davidi zolaka dyaka ve ti sanduku ya Yave kukwiza na sika ya yandi, kuna na mbanza ya Davidi. Yandi tumisaka ba nata yawu na yinzo ya Obede-Edome, mu-Ngate. **11** Sanduku yango salaka bangonda tatu na yinzo ya Obede-Edome, mu-Ngate. Mpe Yave sakumunaka Obede-Edome mpe yinzo ya yandi nyonso. **12** Ba kwizaka zabisa na ntinu Davidi ti Yave sakumunaka dikanda ya Obede-Edome mpe bima ya yandi nyonso, samu na sanduku ya Nzambi. Na yina, Davidi kwendaka na kyese nyonso na sika ya Obede-Edome na kubaka sanduku ya Nzambi, samu na kunata yawu na mbanza ya Davidi. **13** Ntangu bayina vwandaka nata sanduku ya Yave salaka bametele tanu, Davidi pesaka munkayulu ya ngombe mosi ya mbakala mpe ya mwana mosi ya ngombe ya mafuta. **14** Davidi vwandaka bina na ngolo ya yandi nyonso na mantwala ya Yave. Yandi vwandaka ya kulwata efode ya lino. **15** Davidi na bantu nyonso ya Isayeli nataka sanduku ya Yave na kati ya milolo ya nsayi, mpe na muningu ya mpungi. **16** Ntangu sanduku ya Yave kumaka na kati ya mbanza ya Davidi, Mikale, mwana ya Sawule ya kento, vwandaka tala na nela. Yandi talaka mutindu ntinu Davidi vwandaka dumuka na kubina na mantwala ya Yave. Mpe Mikale bandaka na kuyina yandi. **17** Ntangu ba nataka sanduku ya Yave, ba kwendaka tula yawu na kati-kati ya yinzo ya lele, yina Davidi yidikisaka samu na yawu. Na manima, Davidi pesaka Yave minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. **18** Ntangu Davidi manisaka na kupesa minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya kiwisa, yandi sakumunaka bantu nyonso na Nkumbu ya Yave, Mfumu ya binwani. **19** Yandi kabulaka na bantu nyonso ya Isayeli, bakento na babakala, kikunku ya madya. Ya vwandaka maboke ya bambuma ya faline, maboke ya bambuma ya date, maboke ya bambuma ya vinu ya kuyuma. Na manima, bantu nyonso kwendaka ya bawu, konso muntu na yinzo ya yandi. **20** Davidi vutukaka na yinzo samu na kusakumuna bantu ya yinzo ya yandi. Mikale, mwana ya Sawule ya kento, kwizaka bwabana Davidi. Yandi tubaka: «Bubu yayi, wapi nkembo samu na ntinu ya Isayeli! Yandi me sala ti nzutu ya yandi kutalana na mantwala ya bisadi ya bakento ya bantu ya yandi mutindu muntu ya mpamba!» **21** Davidi vutulaka na Mikale: «Mu me sala mutindu yina na mantwala ya Yave, yina soolaka munu na kisika ya tata ya nge mpe ya bantu nyonso ya yandi, samu na kusala ti mu vwanda mfumu ya Isayeli, bantu ya Yave. Mpe mu ke tatamana na kusala mutindu yina samu na yandi. **22** Mu ke lutila dyaka na kukikulula. Na munu mosi, mu ke talana muntu ya mpamba. Kasi bisadi yina nge ke na kuzonzila ya bakento, bawu ke siika munu.» **23** Mikale, mwana ya Sawule, butaka ve tii na lufwa ya yandi.

7 Davidi vwandaka zinga na yinzo ya yandi, mpe Yave vwandaka kengidila yandi, samu na bambeni nyonso ya

bayinsi yina vwandaka pene-pene. **2** Kilumbu mosi, ntinu tubaka na Mumbikudi Natane: «Tala, mu ke na kuzinga na yinzo ya mabaya ya sedele, kasi sanduku ya Nzambi kele na kati ya yinzo ya lele. Yinki nge ke na kubanza?» **3** Natane vutulaka na ntinu: «Sala nyonso yina ntima ya nge ke na kutumisa nge, samu ti Yave kele na nge.» **4** Kasi na mpimpa yina, Yave tubaka na Natane mambu yayi: **5** «Kwenda tuba na kisyelo ya munu Davidi ti: "Yave ke na kutuba, nge ke na kubanza ti ni nge ke tungila munu yinzo yina mu ke vwanda? **6** Kubanda na kilumbu yina mu basisaka bantu ya Isayeli na Ngipiti, tii bubu yayi, nabunu mu vwanda na yinzo ya kutunga, kasi bisika nyonso yina mu vwandaka kwenda, mu vwandaka vwanda kaka na kati ya yinzo ya lele. **7** Bisika nyonso yina mu vwandaka kwenda tambula na bantu ya Isayeli, mu pesaka kiyeko na bantwadisi, na kutwadisa Isayeli? Bantu ya munu. Nge kuwaka ata fyoti ve ti mu tubaka na mosi ya bazuzi yina ti samu na yinki beno ke na kutungila ve munu yinzo ya mabaya ya sedele? **8** Ntangu yayi, nge ke tuba mutindu yayi na kisyelo ya munu Davidi: Yave, Mfumu ya Binwani ke na kutuba: Ni munu bakaka nge na kisika yina nge vwandaka muvungi ya mameme, samu ti nge kuma mfumu ya bantu ya munu Isayeli. **9** Mu vwandaka na nge bisika nyonso yina nge vwandaka kwenda. Mu kufwaka bambeni ya nge nyonso na mantwala ya nge. Mu ke sala ti nkumbu ya nge kuvwanda nsangu mutindu bankumbu ya bantu ya nene ya ntoto. **10** Mu ke pesa kisika na Isayeli, bantu ya munu. Mu ke tula bawu kuna samu ti bawu kuzinga na kizunu. Bawu ke vwanda dyaka ve na boma, mpe bantu yina kele ve ya kudedama ke nyokola dyaka bawu ve mutindu na ntangu ya ntama, **11** kubanda bilumbu yina mu tulaka bikuudi, samu na kuyala Isayeli, bantu ya munu. Mu me pesa nge luzingu ya kuzuna na kukuula nge na bambeni ya nge nyonso. Mpe Yave tubaka na nge ti ni Yave ke pesa nge dikanda. **12** Ntangu bilumbu ya nge ya lufwa ke lunga ya kwenda vukana na batata ya nge yina kufwaka, mu ke soola mwana mosi na kati ya bana yina nge me buta mpe mu ke simba kimfumu ya yandi. **13** Ni yandi ke tungila munu yinzo, mpe mu ke kindisa kyandu ya kintinu ya yandi, samu ti yawu kuvwanda bantangu nyonso. **14** Mu ke vwanda tata ya yandi mpe yandi ke vwanda mwana ya munu. Kana yandi sala yimbi, mu ke semba yandi mutindu tata ke sembaka mwana ya yandi. **15** Kasi mu ke bika ve na kulakisa yandi bumbote ya munu mutindu mu bikaka na kulakisa yawu na Sawule ntangu mu katulaka yandi, na kuyingisa nge na kisika ya yandi. **16** Dikanda ya nge na kintinu ya nge ke vwanda ya kutelama bantangu nyonso. Kyandu ya kintinu ya nge ke zingila bantangu nyonso".» **17** Natane kwendaka zabisa na Davidi, mambu nyonso yina Yave lakisaka yandi na lumoni. **18** Ntinu Davidi kwendaka talana na mantwala ya Yave mpe yandi tubaka: «Yave Mfumu, nani mu kele mpe yinki kele dikanda ya munu samu ti nge kumisa munu tii na kisika yayi? **19** Kasi na meso ya nge Yave Mfumu, dyambu yayi kele ya fyoti. Nge ke na kutuba dyaka ti nge ke sadila dikanda ya kisyelo ya nge mambu ya mbote mingi na bantangu yina ke kwiza. Ni mutindu yina kele nzengolo ya nge samu na muntu. **20** Yinki munu Davidi mu lenda tuba dyaka? Nge Yave Mfumu, nge zaba mbote kisyelo ya nge. **21** Samu na mambu yina nge me zonza mpe mutindu kele luzolo ya nge, nge me sala bima nyonso ya nene yayi mpe nge me lakisa munu yawu. **22** Yave, Mfumu, nge kele Nzambi ya nene. Mosi ve me fwanana na nge. Mambu nyonso yina beto me kuwa na makutu ya beto ke na kulakisa ti kaka ni nge, Nzambi ya nkaka kele ve. **23** Awa na ntoto, ya kele ve na dikanda yina me fwanana na Isayeli, bantu ya nge, yina nge kwendaka kuula, samu ti bawu kuvwanda bantu ya nge. Nge me sala ti bawu kuvwanda nsangu. Nge me sadila bawu mambu ya nene. Nge salaka mambu ya nsisi samu na yinsi ya nge. Nge salaka yawu na mantwala ya bantu ya nge yina nge kuulaka na Ngipiti, na bantu yina mpe na banzambi ya bawu. Nge salaka yawu samu ti bawu kuvwanda bantu ya nge. **24** Nge syamisaka Isayeli bantu ya nge, samu ti bawu kuvwanda bantangu nyonso bantu ya nge, mpe nge Yave, nge kumaka Nzambi ya bawu. **25** Na yina, Yave Nzambi, bika ti mambu yina nge tubaka na munu kisyelo ya nge, mpe samu na dikanda ya munu, yawu kusalama. Lungisa nsilulu ya nge. **26** Bika ti nkumbu ya nge kuzituswa bantangu nyonso mpe bantu kutuba ti: "Yave Nzambi ya Binwani, kele Nzambi ya Isayeli!" Bika ti dikanda ya munu Davidi, kisyelo ya nge, kuvwanda ya kusyama na ntadisi ya nge. **27** Ni nge mosi Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli zabisaka munu kisyelo ya nge mutindu yayi: "mu ke pesa nge dikanda". Ni yawu yina, mu me kuzwa ngolo ya kusala lusambulu yayi. **28** Yave Nzambi, ntangu yayi, ni nge kele Mfumu. Mambu ya nge kele butsyelika, mpe nge me zabisa na munu kisyelo ya nge dyambu yayi ya mbote. **29** Bika ti nge sakumuna dikanda ya kisyelo ya nge, samu ti yawu kuvwanda ya kutelama bantangu nyonso na ntadisi ya nge. Samu ti ni nge Yave Mfumu tubaka yawu, mpe na lusakumunu ya nge, dikanda ya kisyelo ya nge ke vwanda na lusakumunu bantangu nyonso!»

8 Na manima, Davidi nungaka ba-Filiseti mpe yandi fwisaka bawu nsoni. Yandi katulaka bawu lutumu yina vwandaka na bawu samu na kizunga. **2** Davidi nungaka ba-Mowabe. Yandi lalisaka bawu na ntoto na milonga tatu, yandi kufwaka milonga zola mpe yandi bikaka mulonga mosi. Bantu ya Mowabe kumaka na yisi ya lutumu ya Davidi mpe bawu bandaka na kufuta mpaku. **3** Davidi nungaka Yadadezele, mwana ya Leyobe, ntinu ya Soba. Davidi nungaka Adadezele ntangu yina Adadezele vwandaka sosa na kubaka dyaka kimfumu ya kizunga yina kele na nzadi ya Efalate. **4** Davidi botolaka yandi funda mosi na bankama nsambwadi ya bantu yina ke nataka bampunda mpe mafunda makumi zole ya binwani yina ke nwanaka na ntoto. Yandi zengaka myanzi ya makulu ya bampunda nyonso mpe yandi kebaka kaka bampunda nkama. **5** Ba-Alame yina katukaka na Damase kwizaka sadisa Adadezele, ntinu ya Soba. Kasi Davidi kufwaka bantu mafunda makumi zole na zole na kati ya binwani ya ba-Alame. **6** Davidi tulaka bankonga ya binwani samu na kutwadisa bizunga yina ya Alame, kuna na Damase. Ba-Alame kumaka na yisi ya lutumu ya Davidi mpe bawu bandaka na kufuta mpaku. Yave vwandaka nungisa Davidi bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda. **7** Davidi bakaka binwanunu ya wolo yina ke kebaka nzutu yina binwani ya Adadezele vwandaka vwata mpe yandi nataka yawu na Yelusalemi. **8** Ntinu Davidi bakaka dyaka bisengo mingi ya mbwaki yina vwandaka kuna na Beta mpe na Belotayi. Bambanza nyonso zole yina vwandaka na lutumu ya Adadezele. **9** Toyi, ntinu ya Amate, kuwaka ti Davidi nungaka binwani nyonso ya Adadezele. **10** Na yina, yandi fidisaka mwana ya yandi Yolame na sika ya ntinu Davidi, samu na kusakumuna yandi mpe kusiika yandi, samu ti Davidi me nwanisa Adadezele mpe yandi me nunga yandi. Toyi salaka mutindu yina samu ti yandi mpe vwandaka nwanisa Adadezele. Yolame natinaka Davidi bima ya wolo, ya palata na ya kisengo ya mbwaki. **11** Ntinu Davidi pesaka bima nyonso yina na Yave, mutindu yandi pesaka ntete palata na wolo yina yandi bakaka ntete na bayinsi nyonso yina yandi nungaka. **12** Ni bayinsi ya ba-Alame, ya ba-Mowabe, ya ba-Amone, ya ba-Filiseti, na ya ba-Amaleke. Bima ya nkaka, Davidi botolaka yawu na sika ya Adadezele, mwana ya Leyobe, ntinu

ya Soba. **13** Davidi kumaka na nsangu ntangu yandi katukaka na mudimba ya Mungwa, kisika yandi nungaka ba-Alame. Yandi kufwaka mafunda kumi na nana ya bantu. **14** Davidi tulaka bamfumu ya bankonga ya binwani samu na kutwadisa Edome mpe ba-Edome kumaka na yisi ya lutumu ya Davidi. Yave vwandaka nungisa Davidi bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda. **15** Davidi yalaka Isayeli nyonso. Yandi vwandaka twadisa bantu nyonso na kati ya ludedomo mpe na kusungama nyonso. **16** Yowabe, mwana ya Seluya, vwandaka mfumu ya binwani nyonso. Yewosafate, mwana ya Ayilude, vwandaka keba mabuku ya kinkulu. **17** Sadoke, mwana ya Ayitube, mpe Ayimeleke, mwana ya Abyatale, bawu vwandaka banganga-Nzambi. Selaya vwandaka kisoniki. **18** Benaya, mwana ya Yewoyada, vwandaka mfumu ya ba-Kelete mpe ya ba-Pelete. Bana ya Davidi mpe vwandaka bamfumu na luyalu.

9 Kilumbu mosi, Davidi tubaka: «Ya ke na muntu yina kele ntete moyo na dikanda ya Sawule? Mu zola kulakisa yandi bumbote ya munu samu na Yonatane.» **2** Na dikanda ya Sawule, ya vwandaka na kisadi mosi na nkumbu Siba. Ba nataka yandi na sika ya ntinu Davidi mpe ntinu yufulaka yandi: «Ni nge Siba?» Yandi vutulaka: «Ee, mfumu, ni munu kisadi ya nge.» **3** Ntinu tubaka: «Ya ke dyaka ve na muntu ya nkaka na dikanda ya Sawule, samu ti mu lakisa yandi bumbote ya munu, mutindu Nzambi me zola?» Siba tubaka na ntinu: «Ya me bikana mwana mosi ya Yonatane ya kikata.» **4** Ntinu yufulaka yandi: «Wapi sika yandi kele?» Siba tubaka na ntinu: «Yandi ke na yinzo ya Makile, mwana ya Amyele, kuna na mbanza Lodebale.» **5** Ntinu Davidi tumisaka ba kwenda baka mwana yango na yinzo ya Makile, mwana ya Amyele kuna na mbanza Lodebale. **6** Mefibosete, mwana ya Yonatane, mutekolo ya Sawule, kwizaka na sika ya Davidi. Yandi kubwaka kizizi na ntoto, yandi fukamaka. Davidi yufulaka yandi: «Yayi ni Mefibosete?» Yandi vutulaka: «Ee, mfumu, kisadi ya nge yandi yayi.» **7** Davidi zabisaka yandi: «Kutala boma ve. Mu ke lakisa nge bumbote ya munu, samu na tata ya nge Yonatane. Mu ke vutula nge bantoto nyonso ya nkooko ya nge Sawule, mpe nge ke banda na kudyaka konso ntangu na mesa ya munu.» **8** Mefibosete yinamaka mpe yandi tubaka: «Nani mu kele, samu ti ntinu kutala ntima mpasi samu na munu, yina kele kisadi ya mpamba mutindu yimbwa ya kufwa?» **9** Ntinu tumisaka ba bokila Siba, kisadi ya Sawule, mpe ntinu zabisaka yandi: «Bima nyonso yina vwandaka ya Sawule mpe ya dikanda ya yandi nyonso, mu ke pesa yawu na mutekolo ya mfumu ya nge. **10** Nge na bana ya nge mpe bisadi ya nge, beno ke banda na kusadilaka Mefibosete bilanga, samu na kudikilaka dikanda ya yandi. Na yina me tadila Mefibosete, mutekolo ya mfumu ya nge, bilumbu nyonso, yandi ke banda na kudyaka na mesa ya munu.» Siba vwandaka na bana kumi na tanu ya babakala mpe bisadi makumi zole. **11** Siba tubaka na ntinu: «Kisadi ya nge ke sala mutindu mfumu, ntinu ya yandi, me tumisa.» Kasi Mefibosete ke banda na kudyaka na mesa ya ntinu mutindu, mosi na kati ya bana ya ntinu. **12** Mefibosete vwandaka na mwana mosi ya fyoti na nkumbu Mika. Bayina nyonso vwandaka zinga na yinzo ya Siba vwandaka sadila Mefibosete. **13** Mefibosete vwandaka zinga na Yelusalemi, samu ti yandi vwandaka kudya konso ntangu na mesa ya ntinu. Yandi vwandaka kikata.

10 Na manima ya mambu yina, ntinu ya ba-Amone kufwaka. Mwana ya yandi Anune, kumaka ntinu na kisika ya yandi. **2** Davidi tubaka: «Mu ke lakisa bumbote ya munu na sika ya Anune, mwana ya Nayase, mutindu tata ya yandi lakisaka munu bumbote ya yandi.» Na yina, Davidi fidisaka bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi, na kwenda kindisa Anune samu na lufwa ya tata ya yandi. Ntangu bantu ya Davidi kumaka na yinsi ya ba-Amone, **3** bamfumu ya ba-Amone tubaka na mfumu ya bawu Anune: «Nge ke na kubanza ti Davidi me fidisa bantu ya yandi na kukindisa nge samu na kuzitisa tata ya nge yina me kufwa? Nge ke na kutala ve ti ba me kwiza samu na kutala mbote-mbote mbanza ya beto na mayela, samu na kumwangisa yawu?» **4** Anune kangisaka bantumwa ya Davidi. Yandi tumisaka ba zenga bawu ndambu ya mandefo ya bawu, mpe ba zenga binkuti ya bawu na kati-kati, kubanda na yisi tii na mataku. Na manima, yandi vutulaka bawu. **5** Ntangu bantu kwendaka zabisa dyambu yina na Davidi, Davidi fidisaka bantu na kwenda bwabana bantumwa yango, samu ti bawu vwandaka na nsoni ya kulutila. Ntinu tumisaka ti ba tuba na bawu: «Beno vwanda kuna na Yeliko tii ntangu mandefo ya beno ke mena dyaka. Na manima, beno ke kwiza.» **6** Ba-Amone talaka ti bawu kumaka bantu ya yimbi ya meso ya Davidi. Na yina, ba-Amone futaka mafunda makumi zole ya binwani yina ke nwanaka na kwendaka tambula na makulu, na sika ya ba-Alame ya Bete-Lewobe, mpe na sika ya ba-Alame ya Soba. Bawu futaka mpe funda mosi ya binwani na sika ya ntinu Maaka, bawu futaka mpe mafunda kumi na zole na sika ya bantu ya Tobe. **7** Ntangu Davidi kuwaka mambu yina, yandi fidisaka Yowabe na binwani nyonso ya ngolo samu na kunwanisa bawu. **8** Ba-Amone basikaka, ba salaka mulonga na nkotolo ya mbanza. Ba-Alame ya Soba, na ya Lewobe, na bantu ya Tobe na ya Maaka, bawu vwandaka na lweka ya nkaka na matiti. **9** Ntangu Yowabe talaka ti bankonga zole telamaka na kunwanisa yandi, nkonga mosi na mantwala mpe nkonga mosi na manima, yandi soolaka binwani yina me lutila ngolo na Isayeli, mpe yandi tulaka bawu na kisika yina ba vwandaka talasana na ba-Alame. **10** Yandi tulaka nkonga ya binwani ya nkaka na yisi ya lutumu ya mpangi ya yandi Abisayi. Yandi tulaka bawu na kisika yina ba ke talasana na ba-Amone. **11** Yowabe tubaka na Abisayi: «Kana ba-Alame me lutila ngolo na munu, nge ke kwiza sadisa munu. Kana ba-Amone me lutila ngolo na nge, mu ke kwiza sadisa nge. **12** Vwanda na ngolo, beto sala ngolo samu na kunwanina bantu ya beto mpe bambanza ya Nzambi ya beto. Mpe bika ti luzolo ya Yave kusalama.» **13** Yowabe na bantu ya yandi kwendaka nwanisa ba-Alame, kasi ba-Alame kimaka. **14** Ntangu ba-Amone talaka ti ba-Alame me kima, bawu mpe kimaka Abisayi na bantu ya yandi, mpe bawu kwendaka na mbanza ya bawu. Yowabe manisaka na kunwanisa ba-Amone mpe yandi vutukaka na Yelusalemi. **15** Ntangu ba-Alame talaka ti bantu ya Isayeli nungaka bawu, bawu kutikisaka binwani ya bawu nyonso kisika mosi. **16** Adadezele tumisaka ba kwenda kutikisa ba-Alame na lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate, mpe bawu kumaka na Elame. Sobake, mfumu ya binwani ya Adadezele, vwandaka na mantwala ya bawu. **17** Ba zabisaka mambu yina na Davidi. Na yina, Davidi kutikisaka binwani nyonso ya Isayeli. Bawu sabukaka nzadi ya Yolodani mpe bawu kumaka na Elame. Ba-Alame salaka milonga ya mvita samu na kutalasana na Davidi mpe bawu bandaka na kunwana. **18** Ba-Alame kimaka Isayeli. Davidi kufwaka bankama nsambwadi ya binwani yina ke nataka bapusu-pusu ya mvita mpe mafunda makumi yiya ya binwani yina ke nwanaka na zulu ya bampunda. Kuna, yandi kufwaka mpe Sobake, mfumu ya binwani ya ba-Alame. **19** Ntangu bantinu nyonso yina vwandaka na yisi ya lutumu ya Adadezele talaka ti Isayeli nungaka bawu, bawu salaka kiwisa na Isayeli, mpe bawu kumaka na yisi ya lutumu ya Isayeli. Na

yina, ba-Alame kumaka na boma ya kumeka na kusadisa dyaka ba-Amone.

11 Na mvula ya malu-malu, ntangu yina bantinu ke kwendaka na mvita, Davidi fidisaka Yowabe na binwani nyonso ya yandi mpe bantu nyonso ya Isayeli. Bawu kwendaka manisa na kufwa ba-Amone mpe bawu zungaka mbanza Laba. Kasi Davidi bikanaka na Yelusalemi. **2** Kilumbu mosi na nkokila, Davidi vumbukaka na pongi. Yandi yulukaka na kibandu ya yinzo ya kintinu, mpe yandi vwandaka tambula kuna. Kuna, yandi talaka kento mosi yina vwandaka yobila. Kento yango vwandaka kitoko mingi. **3** Davidi tumisaka bantu samu na kuzaba kento yango vwandaka nani. Ba zabisaka yandi: «Ya kele ni Bateseba, mwana ya Elyame, kento ya Uli, mu-Iti.» **4** Na yina, Davidi tumisaka bantu na kwenda baka kento yango. Kento yango kwizaka na sika ya Davidi mpe Davidi vukisaka mfulu na yandi. Na manima, kento yango vutukaka na yinzo ya yandi. Yawu salamaka na ntangu yina kento yango Vwandaka me manisa na kuvedisa nzutu ya yandi, na manima ya kutala menga. **5** Bateseba kumaka na kivumu. Yandi tumisaka ba zabisa na Davidi ti: «Mu ke na kivumu.» **6** Davidi tumisaka ba kwenda zabisa na Yowabe, yina vwandaka na Laba ti: «Fidisa munu Uli, mu-Iti.» Yowabe fidisaka Uli na sika ya Davidi. **7** Uli kwendaka na sika ya Davidi mpe Davidi yufulaka yandi bansangu ya Yowabe na ya bantu ya yandi, na bansangu ya mvita. **8** Na manima, Davidi zabisaka na Uli: «Kwenda na yinzo ya nge, nge pema.» Uli katukaka na yinzo ya ntinu, mpe ntinu fidisaka yandi makabu. **9** Kasi Uli vutukaka ve na yinzo ya yandi. Yandi kwendaka lala na mwelo ya yinzo ya ntinu, kintwadi na binwani nyonso yina ke kengidilaka yinzo ya ntinu. **10** Ba kwendaka zabisa Davidi ti Uli vutukaka ve na yinzo ya yandi. Na yina, Davidi tubaka na Uli: «Nge me sala nzyetolo ya yinda, samu na yinki nge zola ve kukwenda na yinzo ya nge?» **11** Uli vutulaka na Davidi: «Sanduku ya Nzambi mpe bantu ya Isayeli na bantu ya Yuda ke na kuzinga na kati ya bayinzo ya mileba. Mfumu ya munu Yowabe mpe binwani ya mfumu ya munu ke na kulala na ntoto. Munu, mu kwenda na yinzo ya munu samu na kwenda kudya, kunwa mpe kulala na kento ya munu? Mu ke na kudya ndefi na nkumbu ya nge, mu lenda sala ve dyambu ya mutindu yayi!» **12** Davidi tubaka na Uli: «Vwanda dyaka awa bubu yayi, mpe mbasi mu ke vutula nge.» Na yina, Uli vwandaka na Yelusalemi kilumbu yina mpe kilumbu yina landaka. **13** Davidi bokilaka Uli na kudya mpe kunwa na mesa ya yandi, mpe Davidi kolisaka Uli malafu. Na nkokila, Uli kwendaka lala dyaka na binwani yina ke kengidilaka yinzo ya ntinu. Yandi kwendaka ve na yinzo ya yandi. **14** Na suka ya kilumbu yina landaka, Davidi sonikaka mukanda. Yandi pesaka yawu na Uli samu na kwenda pesa yawu na Yowabe. **15** Na kati ya mukanda yango, yandi sonikaka mutindu yayi: «Beno tula Uli na mulonga ya ntete, kisika yina mvita ke vwandaka ngolo. Beno bika yandi mosi na mantwala, mpe beno vwanda ya beno na manima ya yandi. Yawu ke sala ti ba bula yandi mpe yandi kufwa.» **16** Yowabe, yina vwandaka kengidila mbanza Laba yina ba zungaka, yandi tulaka Uli na kisika yina vwandaka binwani ya ngolo ya bambeni. **17** Bantu ya mbanza basikaka samu na kunwanisa Yowabe. Ba kufwaka binwani ya nkaka mpe bamfumu ya nkaka na kati ya binwani ya Davidi. Uli, mu-Iti, mpe kufwaka. **18** Yowabe fidisaka muntu na sika ya Davidi kuna na Yelusalemi, samu na kwenda pesa yandi bansangu ya mambu yina lutaka kuna na mvita. **19** Yandi pesaka ntumwa lutumu yayi: «Ntangu nge ke manisa na kupesa ntinu bansangu ya mvita, **20** kana ntinu dasuka mpe kana yandi yufula nge mutindu yayi: "Samu na yinki beno belamaka pene-pene ya mbanza samu na kunwana? Beno zabaka ve ti ba ke kubulaka na zulu ya kibaka ya lukengolo? **21** Beno ke na kubambuka ve moyo na muntu yina kufwaka Abimeleke, mwana ya Yelubesete? Ya vwandaka kento mosi yina losilaka yandi ditadi yina ba ke nikinaka bambuma. Yandi losilaka yandi yawu katuka na zulu ya kibaka ya lukengolo. Ni mutindu yina Abimeleke kufwaka kuna na Tebese? Samu na yinki beno belamaka na kibaka ya lukengolo?" Kana ntinu yufula nge mutindu yina, nge ke zabisa yandi ti: "Kinwani ya nge Uli, mu-Iti, yandi mpe me kufwa".» **22** Ntumwa kwendaka mpe yandi zabisaka na Davidi mambu nyonso yina Yowabe zabisaka yandi: **23** Ntumwa zabisaka na Davidi: «Bantu yina lutilaka beto na ngolo. Bawu basikaka na ngaanda ya mbanza samu na kwiza nwanisa beto. Kasi beto nwanisaka bawu mpe beto vutulaka bawu tii na mwelo ya mbanza. **24** Kasi bayina ke sadilaka minani kubulaka binwani ya nge katuka na zulu ya kibaka ya lukengolo. Binwani ya ntinu me kufwa. Kinwani ya nge Uli, mu-Iti, mpe me kufwa.» **25** Davidi tubaka na ntumwa: «Kwenda tuba na Yowabe mutindu yayi: Kutala ve ntima mpasi samu na dyambu yayi. Na kati ya mvita, mbele ya mvita ke soolaka ve nani yawu ke kufwa. Nwanisa mbanza yina na kibakala nyonso mpe mwangisa yawu. Kwenda kindisa yandi mutindu yina.» **26** Ntangu kento ya Uli kuwaka ti bakala ya yandi kufwaka, yandi dilaka bakala ya yandi. **27** Kasi ntangu bufwidi manisaka, Davidi tumisaka ba kwenda baka kento yina mpe yandi tulaka yandi na yinzo ya yandi. Yandi kumaka kento ya yandi mpe yandi butaka na Davidi mwana ya bakala. Kasi dyambu yina Davidi salaka yangidikaka ve Yave.

12 Yave fidisaka mumbikudi Natane na sika ya ntinu Davidi. Natane kwendaka tala Davidi mpe zabisaka yandi: «Na kati ya mbanza mosi, ya vwandaka na bantu zole. Mosi vwandaka mvwama mpe ya nkaka vwandaka mputu. **2** Mvwama vwandaka na bibulu mingi: mameme, bankombo na bangombe. **3** Mputu vwandaka na kima ve, kaka mwa mwana mosi ya dimeme ya kento, yina yandi sumbaka. Yandi vwandaka dikila yawu. Mwana yango ya dimeme vwandaka kula kuna na sika ya mputu yina, kintwadi na bana ya mputu yina. Mwana yango ya dimeme vwandaka kudya madya ya mputu. Yandi vwandaka kunwa maza na kopo ya yandi, mpe yandi vwandaka lala na nkata ya yandi. Mputu yina vwandaka baka mwana yango ya dimeme mutindu mwana ya yandi ya kento. **4** Kilumbu mosi, nzenza kwizaka na yinzo ya mvwama. Mvwama zolaka ve na kubaka ata dimeme to ngombe ya yandi mosi, samu na kulambila nzenza yina kwizilaka yandi. Kasi yandi kwendaka baka mwana ya dimeme ya ngana ya mputu yina. Mpe yandi lambaka yawu samu na nzenza yina kwizilaka yandi.» **5** Davidi dasukaka mingi samu na muntu yina. Yandi tubaka na Natane: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, muntu yina salaka mutindu yina fwana kufwa! **6** Samu ti yandi salaka mutindu yina, yandi ke futa mameme yiya na kisika ya mwana ya dimeme, yina yandi kufwaka ata kutala kyadi.» **7** Natane tubaka na Davidi: «Muntu yango ni nge! Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: "Ni munu byekaka nge ntinu ya Isayeli mpe ni munu kuulaka nge na maboko ya Sawule. **8** Mu tulaka dikanda ya mfumu ya nge Sawule na yisi ya lutumu ya nge. Mu pesaka nge bakento ya mfumu ya nge. Mu tulaka bantu ya Isayeli mpe ya Yuda na yisi ya lutumu ya nge. Kana nyonso yina kele fyoti, mu lenda sala dyaka ya kulutila samu na nge. **9** Samu na yinki nge me safula mambu ya Yave, na kusala dyambu yina me nyongisa yandi? Nge me kufwa Uli, mu-Iti, na mbele ya mvita. Nge me baka kento ya yandi, samu ti yandi kukuma kento

ya nge. Yandi mosi Uli, nge me sala ti ba kufwa yandi na ba-Amone. **10** Ni yawu yina, kubanda ntangu yayi, bamvita ke manisa ve na kati ya dikanda ya nge, samu ti nge me safula munu, mpe samu ti nge me baka kento ya Uli, mu-lti, na kukitula yandi kento ya nge. **11** Yave ke na kutuba: Munu, mu ke sala ti bampasi ya nge kukatuka na dikanda ya nge mosi. Na meso ya nge mosi, mu ke baka bakento ya nge mpe mu ke pesa bawu na mosi ya bantu ya nge. Yandi ke vukisa mfulu na bawu na meso ya bantu nyonso. **12** Nge, nge me sala yawu na mansweki, kasi munu, mu ke sala ti yawu kusalama na ntangu mpe na mantwala ya bantu nyonso ya Isayeli.”» **13** Davidi vutulaka na Natane: «Mu me ndima ti mu me sala disumu na ntadisi ya Yave.» Natane tubaka na Davidi: «Yave mpe me lemvokila disumu ya nge, nge ke kufwa ve. **14** Kasi mutindu nge me safula mingi Yave na dyambu yayi, mwana yina nge me buta ke kufwa.» **15** Na manima, Natane vutukaka na yinzo ya yandi. Yave pesaka kimbevo na mwana yina kento ya Uli butaka na Davidi. Mwana yango kuzwaka kimbevo. **16** Davidi bondilaka Nzambi samu na mwana. Yandi minaka nsoki, mpe na mpimpa ntangu yandi vwandaka vutuka na yinzo ya yandi, yandi vwandaka lala na ntoto. **17** Bakuluntu ya yinzo ya yandi vwandaka bondila yandi samu ti yandi katuka na ntoto, kasi yandi vwandaka manga. Yandi vwandaka manga mpe na kudya na bawu. **18** Na kilumbu ya nsambwadi, mwana kufwaka. Bisadi ya Davidi vwandaka na boma na kuzabisa yandi ti mwana me kufwa. Bawu tubaka bawu na bawu: «Ntangu mwana vwandaka ntete moyo, ntinu vwandaka zola kuwa beto ata fyoti ve. Ntangu yayi, wapi mutindu beto ke lenda na kuzabisa yandi ti mwana me kufwa? Yandi lenda sala dyambu ya yimbi!» **19** Ntangu Davidi tala ti ba vwandaka nyunguta bawu na bawu, yandi zabaka ti mwana me kufwa. Na yina, yandi yufulaka bisadi ya yandi: «Mwana me kufwa?» Bawu vutulaka: «Ee, yandi me kufwa.» **20** Na yina, Davidi vumbukaka na ntoto. Yandi kwendaka yobila. Yandi tulaka mananasi na nzutu mpe yandi sobaka binkuti ya yandi. Na manima, yandi kwendaka na Yinzo ya Yave samu na kusambila. Ntangu yandi vutukaka na yinzo ya yandi, yandi lombaka ti ba sadila yandi madya mpe yandi kudyaka. **21** Bisadi ya yandi yufulaka yandi: «Yayi wapi mambu nge ke na kusala? Ntangu mwana vwandaka ntete moyo, nge vwandaka mina nsoki, mpe nge vwandaka dila samu na yandi. Awa, mutindu mwana me kufwa, nge me telama mpe nge me banda na kudya!» **22** Davidi vutulaka: «Ee, ntangu mwana vwandaka ntete moyo, mu vwandaka mina nsoki mpe mu vwandaka dila, samu ti mu vwandaka tuba na yisi ya ntima: “Kuzaba ve kana Yave ke fwila munu kyadi, samu ti mwana kufwa ve!” **23** Kasi awa, mwana me kufwa. Samu na yinki mu ke mina dyaka nsoki? Mu ke lenda na kuvumbula yandi na lufwa? Ni munu ke landa yandi, kasi yandi, yandi ke vutuka dyaka ve na sika ya munu.» **24** Davidi kindisaka kento ya yandi Bateseba samu na lufwa ya mwana. Davidi vukisaka mfulu na yandi, mpe Bateseba butaka mwana ya bakala. Davidi pesaka mwana nkumbu Salomo. Yave zolaka mwana yango, **25** mpe yandi zabisaka yawu na Davidi, na yinwa ya mumbikudi Natane. Samu na Yave, Natane pesaka mwana yina nkumbu Yedidya, yina zola kutuba «Yave me zola.» **26** Yowabe nwanisaka Laba, mbanza ya ba-Amone. Yandi botolaka mbanza yina ntinu vwandaka zinga. **27** Yowabe fidisaka bantumwa na sika ya Davidi samu na kuzabisa yandi ti: «Mu me nwanisa mbanza Laba, mu me botola mpe mbanza yina ba ke bumbilaka maza. **28** Ntangu yayi, kutikisa binwani yina me bikana, kwiza nwanisa mbanza, samu na kubotola yawu nge mosi. Mu zola ve kubotola mbanza yayi munu mosi, samu ti nkumbu ya munu kukembuswa ve na manima ya kununga yawu.» **29** Na yina, Davidi kutikisaka binwani nyonso, bawu kwendaka na mbanza Laba. Bawu nwanisaka mbanza yina mpe bawu botolaka yawu. **30** Davidi katulaka yimpu ya kintinu yina vwandaka na zulu ya yintu ya ntinu ya ba-Amone. Yimpu yango vwandaka ya wolo, mpe yawu vwandaka ya dema ya Talente mosi. Yawu vwandaka mpe na ditadi mosi ya ntalu. Ba bakaka ditadi yango, mpe ba tulaka yawu na yimpu ya kintinu ya Davidi. Ba bakaka bimvwama mingi na kati ya mbanza yina. **31** Na yina me tadila bantu yina vwandaka zinga kuna, Davidi bakaka bawu. Yandi pesaka bawu bisalu ya ngolo mutindu: Kuzenga mabaya, kuzenga bayinti na basoka, kupasula matadi mpe kuyoka bibiliki. Yandi salaka mutindu yina mpe na bambanza ya nkaka ya ba-Amone. Na manima, Davidi na binwani ya yandi nyonso vutukaka na Yelusalemi.

13 Na manima ya mambu yina lutaka, ni yayi landaka. Abesalome, mwana ya Davidi ya bakala, vwandaka na kibusi ya kitoko mingi, nkumbu ya yandi vwandaka Tamale. Amenone, mwana ya nkaka ya Davidi ya bakala, kumaka na luzolo ya kulutila na Tamale. **2** Samu na kuzola yina Amenone zolaka kibusi ya yandi Tamale, Amenone kwamuswaka mingi mpe yandi kuzwaka kimbevo. Amenone talaka ti ya vwandaka mpasi mingi na kusala mwa dyambu na Tamale, samu ti Tamale vwandaka me zaba ntete ve babakala. **3** Amenone vwandaka na ndiku mosi na nkumbu Yonadabe, mwana ya Simeya. Simeya vwandaka mpangi ya Davidi. Yonadabe vwandaka muntu ya mayela mingi. **4** Yonadabe yufulaka Amenone: «Samu na yinki nge ke na kuvwandaka kyadi na kyadi bantangu nyonso, nge mwana ya ntinu? Nge lenda zabisa munu yawu ve?» Amenone vutulaka: «Ni Tamale, kibusi ya Abesalome. Mu zola yandi ya kulutila.» **5** Yonadabe zabisaka na Amenone: «Kwenda lala na mfulu ya nge mpe vuna ti nge ke na kimbevo. Ntangu tata ya nge ke kwiza tala nge, nge ke tuba na yandi: “tata, mulemvo ya nge, pesa muswa na kibusi ya munu Tamale na kwiza pesa munu madya. Yandi lambila munu madya na meso ya munu, mpe mu tala mutindu yandi ke lambila yawu. Ni yandi mosi mpe ke dikisa munu.”» **6** Amenone kwendaka lala na mfulu ya yandi mpe yandi vunaka kimbevo. Ntinu kwizaka tala yandi mpe Amenone tubaka na ntinu: «Mulemvo ya nge, pesa kibusi ya munu Tamale muswa ya kwiza lambila munu mwa bagato zole awa. Yandi dikisa munu yawu.» **7** Davidi fidisaka muntu na kwenda zabisa Tamale ti: «Kwenda na yinzo ya nkazi ya nge Amenone, nge lambila yandi madya.» **8** Tamale kwendaka na sika ya nkazi ya yandi Amenone. Amenone vwandaka ya kulala. Tamale salaka kiputi mpe yandi lambaka bagato na meso ya Amenone. **9** Tamale bakaka bagato yina vwandaka na kikalungulu mpe yandi pesaka yawu Amenone. Kasi Amenone mangaka na kudya. Yandi tubaka: «Beno basisa bantu nyonso na yinzo ya munu.» Bantu nyonso basikaka na yinzo. **10** Na manima, Amenone tubaka na Tamale: «Natina munu madya na kati ya kivinga, mpe dikisa munu yawu.» Tamale bakaka bagato yina yandi lambaka, mpe yandi natinaka yawu nkazi ya yandi Amenone, na kati ya kivinga. **11** Ntangu yandi zolaka banda na kudikisa yandi, Amenone bwilaka yandi mpe yandi tubaka: «Kibusi ya munu, kwiza vukisa mfulu na munu.» **12** Tamale vutulaka: «Ve nkazi ya munu, kubaka ve munu na ngolo, samu ti na Isayeli, dyambu ya mutindu yayi ke salamaka ve. Kusala ve busafu ya mutindu yayi! **13** Wapi sika mu ke kwenda na nsoni ya mutindu yayi? Mpe nge, ba ke tala nge mutindu muntu ya busafu na Isayeli. Mulemvo ya nge, zabisa yawu na ntinu, yandi ke yimina nge ve na kukwela munu.» **14** Kasi Amenone mangaka na kuwila Tamale. Mutindu Amenone lutilaka yandi

ngolo, yandi simbaka Tamale mpe yandi vukisaka mfulu na Tamale na ngolo. **15** Na manima, Amenone bandaka na kuyina Tamale na ntima ya yandi nyonso. Ya tsyelika, kuyina yina yandi yinaka yandi lutilaka yimbi na luzolo yina yandi vwandaka ntete na yawu samu na Tamale. Amenone tubaka na Tamale: «Telama! Kwenda ya nge!» **16** Tamale vutulaka: «Ve, kana nge bingisa munu, nge ke lutila na kusala yimbi.» Kasi Amenone mangaka na kuwila Tamale. **17** Yandi bokilaka kisadi ya yandi mpe yandi tubaka na yandi: «Beno basisa munu ndumba yayi na ngaanda mpe beno kanga mwelo.» **18** Kisadi basisaka Tamale mpe yandi kangaka mwelo. Tamale vwandaka ya kulwata kinkuti ya yinda yina vwandaka na bantinta mingi, samu ti ni mutindu yina vwandaka lwatila bana ya ntinu, bayina vwandaka me zaba ntete ve babakala. **19** Tamale mwangisaka bombi na yintu. Yandi Pasulaka kinkuti ya yandi ya yinda. Yandi tulaka maboko na yintu mpe yandi kwendaka na kulooka nyonso. **20** Nkazi ya yandi Abesalome yufulaka yandi: «Nkazi ya nge Amenone me vukisa mfulu na nge? Mambu ve, vwanda swii, kibusi ya munu. Yandi kele nkazi ya nge. Kubanza dyaka na yawu ve.» Tamale bandaka na kuzinga na yinzo ya nkazi ya yandi Abesalome. Yandi kumaka kento ya kunyafunwa. **21** Ntinu Davidi kuwaka mambu nyonso yina, mpe yandi dasukaka mingi. **22** Abesalome zonzaka ata dyambu na mpangi ya yandi Amenone. Kasi na yisi ya ntima, yandi vwandaka yina Amenone, samu ti yandi vukisaka mfulu na ngolo na kibusi ya yandi Tamale. **23** Na manima ya bamvula zole, bayina ke zengaka miika ya mameme vwandaka na yinzo ya Abesalome, kuna na Baale-Asole penepene ya Efalayime. Abesalome bokilaka bana nyonso ya ntinu. **24** Abesalome kwendaka tala ntinu Davidi mpe yandi zabisaka yandi: «Ntinu, bayina ke zengaka miika ya mameme, bawu ke na yinzo ya kisadi ya nge. Mulemvo ya nge, bika ti ntinu kukwiza na mukembo yina na bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi.» **25** Ntinu tubaka na Abesalome: «Ve mwana ya munu, ya kele mbote ve ti beto nyonso kwenda kuna. Yawu ke vwanda kiyeko ya nene samu na nge.» Abesalome bikaka ve na kulomba na ntinu, kasi ntinu ndimaka ve na kukwenda. Ntinu sakumunaka Abesalome. **26** Abesalome vutulaka: «Mulemvo ya nge, mutindu nge me manga na kukwiza, bika ti mpangi ya munu Amenone kuvwanda na beto kintwadi.» Ntinu yufulaka: «Samu na yinki nge zola ti yandi kwiza na mukembo?» **27** Abesalome bikaka ve na kulomba na ntinu, mpe ntinu bikaka ti Amenone mpe bana nyonso ya ntinu ya babakala kukwenda na Abesalome. **28** Abesalome tumisaka bisadi ya yandi mutindu yayi: «Beno tala mbote, ntangu Amenone ke kola malafu. Kana mu tuba na beno ti: "Beno bula Amenone!" Beno kufwa yandi. Beno tala boma ve, samu ti ni munu ke na kutumisa beno. Beno vwanda na ngolo na kibakala!» **29** Bisadi ya Abesalome salaka na Amenone mutindu Abesalome tumisaka bawu. Na yina, bana nyonso ya ntinu yulukaka konso muntu na zulu ya mpunda ya yandi ya mutela ya nkufi, mpe bawu kimaka. **30** Bawu vwandaka ntete na nzila ntangu Davidi kuwaka nsangu ti Abesalome me kufwa bana nyonso ya ntinu ya babakala, ata mosi me bikana. **31** Na yina, ntinu pasulaka binkuti ya yandi mpe yandi lalaka na ntoto. Bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi mpe vwandaka kuna na binkuti ya kupasuka. **32** Kasi, mwana nkazi ya Davidi, Yonadabe, mwana ya Simeya, tubaka: «Mfumu ya munu, kubanza ve ti ba me kufwa bana nyonso ya ntinu ya babakala. Kaka ni Amenone me kufwa. Na kutala mbote, Abesalome bakaka lukanu yina, katuka kilumbu yina Amenone vukisaka mfulu na ngolo na kibusi ya yandi Tamale. **33** Ntinu, mfumu ya munu, kuwa ve mambu yina ba me zabisa nge ti bana nyonso ya ntinu ya babakala me kufwa. Kaka ni Amenone me kufwa, **34** mpe Abesalome me kima.» Muntu yina ke kengidilaka talaka nkonga ya bantu yina vwandaka kwiza na nzila yina ke na manima ya yandi, na lweka ya mongo. **35** Yonadabe tubaka na ntinu: «Yina ni bana ya ntinu ya babakala ke na kukwiza. Ni mutindu yayi kisadi ya nge vwandaka me zonza.» **36** Kaka na ntangu yina Yonadabe manisaka na kuzonza, bana ya ntinu ya babakala mpe kumaka. Bawu bandaka na kudila na ngolo. Ntinu, na bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi, mpe dilaka mingi. **37** Abesalome kimaka, yandi kwendaka na sika ya nkooko ya yandi Talemayi, ntinu ya Ngesule. Talemayi vwandaka mwana ya Amiwule. Bilumbu nyonso, Davidi vwandaka na bufwidi ya mwana ya yandi. **38** Abesalome yina kimaka na Ngesule, zingaka kuna bamvula tatu. **39** Ntinu Davidi bikaka na kusosa dyaka Abesalome, samu ti yandi kuzwaka mbombolo na yina me tadila lufwa ya Amenone.

14 Yowabe, mwana ya Seluya, bakulaka ti ntinu vwandaka banza na Abesalome. **2** Na yina, yandi tumisaka ti ba kwenda sosa kento mosi ya ndwenga kuna na Tekowa. Yowabe tubaka na kento: «Sala mutindu muntu ke na bufwidi. Lwata binkuti ya kyadi, kutula ve mananasi mpe vwanda na mvwandulu ya kento yina kotaka bufwidi katuka ntama. **3** Na manima, kwenda na sika ya ntinu mpe zabisa yandi mutindu mu ke tuba na nge.» Mpe Yowabe zabisaka yandi nyonso yina yandi zolaka kwenda tuba na ntinu. **4** Kento yina katukaka na Tekowa kwendaka tala ntinu. Yandi kubwaka kizizi na ntoto, yandi fukamaka mpe yandi tubaka: «Ntinu, sadisa munu!» **5** Ntinu yufulaka yandi: «Wapi dyambu ke na nge?» Yandi vutulaka: «Aa mfumu, mu kele mufwidi, bakala ya munu kufwaka. **6** Mu vwandaka na bana zole, bawu vwandaka me swana na kati ya bilanga mpe mosi me kufwa mpangi, samu ti ata muntu vwandaka kuna samu na kabula bawu. **7** Na yina, bantu nyonso ya dikanda me dasukila munu mpe bawu me tuba: "Yekola beto mwana yina me kufwa mpangi ya yandi. Beto ke kufwa yandi, samu na kufutisa yandi lufwa ya mpangi ya yandi yina yandi me kufwa - na yina, kibyadi ke vwanda dyaka ve". - Kana ba sala mutindu yina, bawu ke manisa kivuvu yina me bikana na munu, mpe nkumbu ya bakala ya munu ke zimbana. Ata mwana mosi ya yandi ke bikana na ntoto.» **8** Ntinu zabisaka na kento: «Vutuka na yinzo ya nge. Mu ke pesa bantumunu samu na dyambu ya nge.» **9** Kento yina katukaka na Tekowa vutulaka: «Ntinu, mfumu ya munu, munu na dikanda ya munu, beto me ndima na kubaka kiyeko ya mambu yina ke kwiza. Bika ti yawu kubwa ve na nge ntinu to na kimfumu ya nge.» **10** Ntinu tubaka: «Kana muntu zonzila nge yimbi samu na dyambu yina, nge natina munu yandi awa. Na yina, yandi ke meka dyaka ve na kukwamisa nge.» **11** Kento tubaka dyaka: «Bika ti ntinu kusala nsilulu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya yandi, ti muntu yina ke na kusosa na kufutisa lufwa ya mwana ya munu, yandi kusala ve vwanzi na kufwa mwana yina me bikana na munu.» Ntinu tubaka: «Mu ke na kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti ata nsuki mosi ya mwana ya nge ke kubwa na ntoto.» **12** Kento tubaka: «Ntinu, mfumu ya munu, mulemvo ya nge, pesa munu kisadi ya nge, muswa ya kuzabisa nge mwa dyambu.» Ntinu tubaka: «Zonza ya nge.» **13** Kento tubaka: «Samu na yinki nge me kuzwa dibanza ya kusala yimbi na bantu ya Nzambi? Mambu yina ntinu me tuba ke na kulakisa ti ntinu ke na kusala yimbi, na kumanga na kuvutula muntu yina yandi yiminaka na kuvutuka na yinsi. **14** Beto nyonso, kaka kufwa beto ke kufwa. Lufwa ya muntu kele mutindu maza yina me mwangana na ntoto mpe yina ba lenda baka dyaka ve. Nzambi ke zolaka ve kubebisa luzingu ya muntu. Yandi ke salaka ti muntu yina ba me yimina na kuvutuka na yinsi, yandi kuzwa muswa ya kuvutuka dyaka.

15 Kana munu, mu me kwiza zonza dyambu yayi na sika ya mfumu, ntinu ya munu, ya kele samu ti bantu me pesa munu boma. Ni yawu yina, mu me banza ti ntinu lenda sala mambu yina munu kisadi ya yandi ke zabisa yandi. **16** Ntinu ke kuwa munu mpe yandi ke kuula munu na maboko ya muntu yina ke na kusosa na kukatula munu mpe mwana ya munu na kati ya bantu yina kele mvwilu ya Nzambi. **17** Mfumu, kisadi ya nge me banza ti mambu yina ntinu ke tuba ke sala ti bayina ke na nkele kudingama. Samu ti nge ntinu, mfumu ya munu, nge kele mutindu mbazi ya Nzambi. Nge zaba kuswasikisa mbote na yimbi. Bika ti Yave, Nzambi ya nge kuvwanda na nge!» **18** Ntinu tubaka na kento: «Mu ke yufula nge dyambu mosi, kubumbila munu ata dyambu ve.» Kento vutulaka: «Ntinu, mfumu ya munu, zonza ya nge.» **19** Ntinu yufulaka yandi: «Ya kele ni Yowabe ve ke na kutwadisa nge na dyambu yayi?» Kento vutulaka: «Ntinu, mfumu ya munu, mu me kudya ndefi na nkumbu ya nge ti mu lenda vuna nge ve. Ya kele ya tsyelika! Ni kisadi ya nge Yowabe me tumisa munu. Ni yandi me zabisa munu mambu nyonso yayi, munu kisadi ya nge, ke na kuzonza. **20** Kana kisadi ya nge Yowabe me sala mutindu yina, ya kele samu na kubalula mambu. Kasi nge, mfumu ya munu, nge ke na ndwenga mutindu mbazi ya Nzambi. Nge lenda zaba mambu nyonso yina ke na kusalama awa na ntoto.» **21** Ntinu tubaka na Yowabe: «Mu me ndima na kuyidika dyambu yayi. Kwenda baka ntwenya Abesalome mpe vutula yandi awa.» **22** Yowabe kubwaka kizizi na ntoto, yandi fukamaka. Yandi sakumunaka ntinu mpe yandi tubaka: «Ntinu, mfumu ya munu, munu kisadi ya nge, mu me zaba bubu yayi ti nge me lakisa munu bumbote ya nge, samu ti nge me sala mambu yina munu kisadi ya nge me zabisa nge.» **23** Yowabe telamaka mpe kwendaka na Ngesule. Yandi vutulaka Abesalome na Yelusalemi. **24** Ntinu tubaka: «Yandi kwenda vwanda na yinzo ya yandi! Yandi kwiza talana ve na mantwala ya munu!» Na yina, Abesalome kwendaka na yinzo ya yandi ata kutalana na ntinu. **25** Na Isayeli nyonso, ata muntu vwandaka kitoko kulutila Abesalome. Na Isayeli nyonso, ya vwandaka ve na muntu yina ba vwandaka siika mutindu Abesalome. Yandi vwandaka kitoko kubanda na makulu tii na yintu. **26** Na nsuka ya konso mvula, yandi vwandaka zenga bansuki ya yandi, samu ti yawu vwandaka kuma dema mingi. Ba vwandaka teza bansuki ya yandi: dema ya yawu vwandaka sala Basekele bankama zole mutindu ba vwandaka tezila na kipezolo ya ntinu. **27** Abesalome butaka bana tatu ya babakala mpe mwana mosi ya kento yina yandi pesaka nkumbu Tamale. Mwana yango ya kento vwandaka na kitoko mosi ya kusakana ve. **28** Abesalome salaka bamvula zole na Yelusalemi ata kutalana na ntinu. **29** Abesalome tumisaka ba kwenda bokila Yowabe, samu ti yandi fidisa Yowabe na kwenda tala ntinu. Kasi Yowabe mangaka na kukwenda. Abesalome fidisaka dyaka muntu na mbala ya zole, kasi Yowabe mangaka na kukwenda. **30** Na yina, Abesalome tubaka na bisadi ya yandi: «Beno me tala bilanga ya Yowabe yina kele pene-pene na bilanga ya munu. Yawu kele na oloze, beno kwenda yoka yawu tiya!» Bisadi ya Abesalome kwendaka tula tiya na bilanga ya Yowabe. **31** Na yina, Yowabe kwendaka na sika ya Abesalome mpe yandi yufulaka yandi: «Samu na yinki bisadi ya nge me tula tiya na bilanga ya munu?» **32** Abesalome vutulaka na Yowabe: «Mu tumisaka muntu na kuzabisa nge ti nge kwiza awa, samu ti mu fidisa nge na sika ya ntinu, samu na kuyufula yandi: "Samu na yinki mu katukaka na Ngesule mpe mu vutukaka awa? Ya lutilaka mbote na munu na kuvwanda kwandi kuna!" Ntangu yayi, mu zola ti ntinu kuyamba munu, mpe kana mu salaka yimbi, bika ti yandi tumisa ti ba kufwa munu!» **33** Na yina, Yowabe kwendaka na sika ya ntinu samu na kuzabisa yandi mambu yina. Mpe ntinu tumisaka ba bokila Abesalome. Abesalome kwendaka mbangu na sika ya ntinu. Yandi kubwaka kizizi na ntoto na mantwala ya ntinu, yandi fukamaka. Bawu bumbasanaka.

15 Na manima, Abesalome kuzwaka kipusu-pusu ya mvita, bampunda mpe makumi tanu ya babakala yina vwandaka keba yandi, na kwendaka tekila na mantwala ya yandi. **2** Konso kilumbu, na suka-suka, Abesalome vwandaka na kifu ya kwendaka telama pene-pene ya nzila ya mwelo ya mbanza. Konso ntangu, kana yandi tala muntu yina kele na dyambu, mpe ke na kusosa lufundusu na sika ya ntinu, Abesalome vwandaka yufula yandi: «Nge kele muntu ya wapi mbanza?» Yandi vwandaka vutula: «Kisadi ya nge kele muntu ya kifumba kingandi ya Isayeli.» **3** Na yina, Abesalome vwandaka tuba: «Nge me tala, dyambu ya nge kele ya mbote mpe ya kulunga. Kasi, kuna na sika ya ntinu, ata muntu ke kuwa nge.» **4** Abesalome vwandaka tuba: «Kana mu vwandaka zuzi na yinsi yayi, ni na sika ya munu zolaka kwiza bayina nyonso ke na mambu to nsatu ti ba sadila bawu lufundusu ya mbote. Mu zolaka fundisa bawu na ludedomo.» **5** Mpe ntangu muntu vwandaka zola na kufukama na mantwala ya yandi, yandi vwandaka lambula diboko, kusimba yandi, mpe yandi vwandaka fiba yandi. **6** Abesalome vwandaka sala mutindu yina, na sika ya bantu nyonso ya Isayeli bayina vwandaka kwenda na sika ya ntinu samu na kuzwa lusambusu. Ni mutindu yina Abesalome vwandaka leba bantima ya bantu ya Isayeli. **7** Na manima ya bamvula yiya, Abesalome tubaka na ntinu: «Mulemvo ya nge, pesa munu muswa ya kukwenda na Ebelone, samu na kulungisa nsilulu yina mu salaka na Yave. **8** Samu ti, ntangu munu kisadi ya nge, vwandaka na Ngesule, kuna na Alame, mu salaka nsilulu ti kana Yave vutula munu na Yelusalemi, mu ke sadila Yave.» **9** Ntinu tubaka na yandi: «Kwenda na kizunu.» Na yina, Abesalome kwendaka na Ebelone. **10** Abesalome fidisaka bantu na sika ya bifumba nyonso ya Isayeli na kutuba: «Ntangu beno ke kuwa muningu ya kulumenta, beno ke tuba: "Abesalome me kuma ntinu kuna na Ebelone."» **11** Babakala bankama zole ya Yelusalemi yina ba bokilaka, kwendaka kintwadi na Abesalome. Bawu salaka mutindu yina na ntima ya mbote, ata kuzaba dibanza ya Abesalome. **12** Ntangu Abesalome vwandaka pesa minkayulu, yandi tumisaka ti ba kwenda bokila kuna na mbanza Ngilo, Ayitofele, muntu ya mbanza Ngiyone. Ayitofele vwandaka mupesi-malongi ya Davidi. Bantu ya Abesalome vwandaka kuma mingi mpe mfundu ya bawu vwandaka kuma ngolo. **13** Muntu mosi kwizaka zabisa na Davidi ti: «Bantu ya Isayeli me kuma na manima ya Abesalome.» **14** Na yina, Davidi tubaka na bantu nyonso ya mfunu yina vwandaka na yandi na Yelusalemi: «Beto kima, kana ve, Abesalome ke kufwa beto. Beto sala mbangu, kana ve, yandi ke kwiza nwanisa beto mpe yandi ke kotisa kyadi na mbanza yayi, na kumanisa na kufwa bantu nyonso.» **15** Bantu ya mfunu yina vwandaka na ntinu tubaka na ntinu: «Ntinu, mambu ni mambu yina nge ke tuba, bisadi ya nge ke sala yawu.» **16** Na yina, ntinu basikaka na mbanza na dikanda ya yandi nyonso. Ntinu bikaka kumi ya bakento ya yandi ya nkaka samu na kukeba yinzo. **17** Ntinu basikaka, mpe bantu nyonso vwandaka landa yandi. Bawu kwendaka telama na yinzo ya nsuka ya mbanza. **18** Bantu nyonso ya mfunu yina ke salaka na Davidi lutaka na mantwala ya yandi. Ba-Kelete nyonso, ba-Pelete nyonso mpe bantu ya mbanza Ngate na lutangu ya bankama sambanu, yina landaka Davidi katuka na mbanza Ngate, bawu lutaka na mantwala ya ntinu. **19** Ntinu tubaka na Itayi, muntu ya mbanza Ngate: «Samu na

yinki nge ke na kwendaka na beto? Vutuka na mbanza, kwenda vwanda na ntinu ya malu-malu. Nge kele ya nge nzenza, mpe nge vwandaka me kima yinsi ya nge. **20** Nge me kwiza na sika ya munu ntama mingi ve. Nge zola ti mu kwendaka nata nge na beto? Munu mosi, mu zaba ata fyoti ve wapi kisika beto ke na kwendaka! Vutuka, mpe nata bampangi ya nge. Bika ti luzolo mpe bumbote ya Nzambi kuvwanda na beno!» **21** Kasi Itayi vutulaka: «Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mpe na nkumbu ya nge ntinu, mfumu ya munu: Kisika ni kisika yina nge ke kwenda, ya vwanda lufwa, ya vwanda luzingu, munu kisadi ya nge, mu ke vwanda na nge.» **22** Na yina, Davidi tubaka na Itayi: «Mambu ve, luta na mantwala.» Itayi, muntu ya mbanza Ngate, lutaka na mantwala, kintwadi na bantu nyonso yina vwandaka na yandi mpe makanda ya bawu. **23** Yinsi nyonso vwandaka dila mingi ntangu bantu nyonso ya Davidi vwandaka luta. Ntinu sabukaka muzumba ya Sedelone na bantu nyonso. Bawu nyonso lutilaka na nzila yina ke kwendaka na yinsi ya kuyuma. **24** Sadoke mpe vwandaka kuna na ba-Levi yina vwandaka nata Sanduku ya Ngwisani ya Nzambi. Ba tulaka sanduku ya Nzambi na yisi. Nganga-Nzambi Abyatale vwandaka pesa minkayulu tii ntangu yina bantu nyonso yina katukaka na mbanza manisaka na kuluta. **25** Na manima, ntinu tubaka na Sadoke: «Vutula sanduku ya Nzambi na mbanza. Kana Yave lakisa munu bumbote ya yandi, yandi ke vutula munu na mbanza, mpe mu ke tala dyaka sanduku ya Nzambi mpe yinzo ya yawu. **26** Kasi, kana yandi tuba ti mu zola nge ve, bika ti yandi sala munu yina yandi zola.» **27** Ntinu tubaka na nganga-Nzambi Sadoke: «Kuwa, vutuka na mbanza na kizunu nyonso. Vutuka kintwadi na mwana ya nge Ayimaase mpe Abyatale na mwana ya yandi Yonatane. **28** Munu, mu ke vingila na kizunga ya yinsi ya kuyuma yina kele pene-pene ya kisika yina ba ke sabukilaka nzadi ya Yolodani, tii ntangu yina ba ke natina munu bansangu ya beno.» **29** Na yina, Sadoke na Abyatale vutulaka sanduku ya Nzambi na Yelusalemi. Mpe bawu bikanaka kuna. **30** Davidi vwandaka yuluka mongo ya ba-Olive. Yandi vwandaka yuluka yawu na kudila. Yandi fukaka lele na yintu mpe yandi vwandaka tambula makulu-ngulu. Bantu nyonso yina vwandaka na yandi fukaka balele na yintu. Bawu vwandaka yuluka na kudila nyonso. **31** Ba zabisaka na Davidi ti Ayitofele kele mfundu mosi na Abesalome. Davidi sambilaka mutindu yayi: «Yave, mulemvo ya nge, sala ti malongi ya Ayitofele kuvwanda ya buzoba!» **32** Ntangu Davidi kumaka na nsongi ya mongo, kisika yina ba ke sambilaka Nzambi, Wusayi mu-Aleke, kwizaka bwabana yandi. Kinkuti yina Wusayi vwandaka ya kulwata, vwandaka ya kupasuka. Yandi vwandaka na ntoto na yintu. **33** Davidi zabisaka yandi: «Kana nge kwiza na munu, nge ke bwela munu mufuna ya mpamba. **34** Kasi, kana nge vutuka na mbanza mpe nge tuba na Abesalome ti: "Ntinu, mu ke vwanda kisadi ya nge. Mu vwandaka kisadi ya tata ya nge, kasi ntangu yayi, mu me kuma kisadi ya nge". Nge ke lenda na kusadisa munu, samu na kukabikisaka malongi ya Ayitofele. **35** Nge ke kuzwa mpe lusalusu ya banganga-Nzambi Sadoke mpe Abyatale. Nyonso yina nge ke kuwa na yinzo ya ntinu, nge ke kwenda zabisa yawu na banganga-Nzambi Sadoke mpe Abyatale. **36** Ayimaase, mwana ya Sadoke mpe Yonatane, mwana ya Abyatale, bawu ke ya bawu kuna. Ni bawu ke natina munu bansangu nyonso yina beno ke kuzwa.» **37** Wusayi, nkundi ya Davidi, kotaka na mbanza na ntangu yina Abesalome vwandaka kota na Yelusalemi.

16 Davidi vwandaka me luta nsongi ya mongo, ntangu yina Siba, kisadi ya Mefibosete, kwizaka bwabana yandi. Yandi nataka bambuluku zole yina vwandaka nata bankama zole ya mampa, nkama ya maboke ya bambuma ya vinu ya kuyuma, bambuma nkama ya bafike mpe saki mosi ya mpusu ya kibulu yina vwandaka na vinu. **2** Ntinu yufulaka Siba: «Yinki nge ke sala na bima yayi?» Siba vutulaka: «Bantu ya dikanda ya nge ke yuluka na bambuluku yayi, binwani ya nge ke kudya mampa mpe bambuma ya fike. Vinu ke vwanda samu na bantu yina ke lemba na nzila ya yinsi ya kuyuma.» **3** Ntinu yufulaka: «Kasi wapi mwana ya mfumu ya nge?» Siba vutulaka: «Yandi me bikana na Yelusalemi, samu ti yandi me banza ti ntangu yayi, bantu ya Isayeli zolaka vutula yandi kimfumu ya nkooko ya yandi.» **4** Ntinu tubaka na Siba: «Kubanda bubu yayi, bimvwama nyonso ya Mefibosete me kuma ya nge.» Na yina, Siba tubaka: «Ntinu, mfumu ya munu, mu me fukama na mantwala ya nge! Bika ti bantangu nyonso, nge banda na kulakisaka munu bumbote ya nge.» **5** Ntinu Davidi kumaka pene-pene ya bwala Bawulime. Muntu mosi, na nkumbu Simeyi, mwana ya Ngela, yina vwandaka kifumba mosi na Sawule, basikaka kuna. Yandi vwandaka basika na kwendaka siinga Davidi. **6** Yandi vwandaka losa matadi na Davidi mpe na bantu yina ke salaka na ntinu Davidi, ata ti bantu nyonso mpe binwani nyonso ya ngolo vwandaka na lumoso mpe na lubakala ya Davidi. **7** Simeyi vwandaka siinga Davidi na kutuba mutindu yayi: «Katuka awa, katuka awa, muntu ya mpamba-mpamba! Nge yina zaba kaka na kwendaka tangisa menga ya bantu! **8** Yave me pesa nge kitumbu samu na lufwa ya bantu ya dikanda ya Sawule, muntu ya kimfumu yina nge bakaka. Nge bakaka kimfumu ya ngana ya Sawule, ni yawu yina, Yave me pesa kimfumu yango na mwana ya nge Abesalome. Nge me kuma na kati ya kyadi samu ti kisalu ya nge ni kwendaka tangisa menga ya bantu!» **9** Abisayi, mwana ya Seluya, tubaka na ntinu: «Samu na yinki yimbwa ya kufwa yayi, ke na kubika ve na kusiinga ntinu, mfumu ya munu? Mulemvo ya nge, pesa munu muswa ya kwenda zenga yandi yintu.» **10** Kasi ntinu Davidi tubaka: «Samu na yinki beno ke na kukota na mambu ya munu, beno bana ya Seluya? Kana muntu yayi ke na kusiinga munu, ya kele samu ti Yave, yandi mosi me tumisa yandi na kusiinga munu, ata muntu lenda yimina yandi. **11** Davidi tubaka dyaka mutindu yayi, na Abisayi mpe na bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi: Kana mwana ya munu mosi yina mu butaka ke na kusosa na kufwa munu, ya kele ve dyambu ya ngitukulu na kutala ti muntu yayi ya Bezame ke na kusala mutindu yayi. Beno bika yandi siinga munu, samu ti ni Yave, yandi mosi, me tumisa yandi na kusala mutindu yina. **12** Kuzaba ve kana Yave ke tala munu kyadi mpe kana bubu yayi, nsiingulu yina yandi ke na kulosila munu ke kituka lusakumunu.» **13** Davidi na bantu ya yandi vwandaka tatamana na kutambula. Simeyi mpe vwandaka tambula na lweka ya mongo. Yandi vwandaka tatamana na kusiinga mpe kulosila bawu matadi mpe ntoto. **14** Ntinu na bantu nyonso yina vwandaka na yandi kumaka na ndilu ya Yolodani. Bawu vwandaka me lemba mpe bawu pemaka kuna. **15** Abesalome na bantu nyonso mpe binwani ya Isayeli kumaka na Yelusalemi. Ayitofele mpe vwandaka na Abesalome. **16** Ntangu Wusayi, mu-Aleke, ndiku ya Davidi, kumaka na sika ya Abesalome, yandi lookaka: «Nkembo na ntinu! Nkembo na ntinu!» **17** Abesalome yufulaka Wusayi: «Ni mutindu yayi nge ke na kulakisa kukwikama ya nge na ndiku ya nge? Samu na yinki nge me kwenda ve na ndiku ya nge?» **18** Wusayi vutulaka na Abesalome: «Ve, mu ke landa muntu yina Yave, bantu mpe binwani nyonso ya Isayeli me soola. Ni na lweka ya yandi mu ke vwanda. **19** Kana mu sadila nge ve, nge yina kele mwana ya yandi, nani dyaka mu lenda sadila? Mutindu

mu sadilaka tata ya nge, ni mutindu yina mpe mu ke sadila nge.» **20** Abesalome tubaka na Ayitofele: «Beno kwenda na mfundu, samu na kuzaba yinki beto fwana kusala.» **21** Ayitofele tubaka na Abesalome: «Kwenda vukisa mfulu na bakento ya nkaka yina tata ya nge bikaka, samu na kukebaka yinzo. Na yina, Isayeli nyonso ke zaba ti nge me safula tata ya nge. Mpe bayina nyonso kele na nge ke kuzwa ngolo.» **22** Ba yidikilaka Abesalome yinzo ya lele na kibandu ya yinzo ya ntinu. Ni kuna Abesalome vwandaka vukisa mfulu na bakento ya nkaka ya tata ya yandi, na meso ya bantu nyonso ya Isayeli. **23** Na ntangu yina, malongi ya Ayitofele vwandaka mfunu mutindu mambu ya Nzambi. Ni mutindu yina vwandaka malongi nyonso ya Ayitofele, ya vwanda samu na Davidi, ya vwanda samu na Abesalome.

17 Ayitofele tubaka na Abesalome: «Mulemvo ya nge, pesa munu muswa ya kusoola mafunda kumi na zole ya binwani samu ti mu landa Davidi na mpimpa yayi. **2** Mu ke basikila yandi ntangu yina yandi ke vwanda dyaka ve na ngolo mpe yandi ke vwanda ya kulemba. Mu ke talisa yandi boma ya kulutila. Binwani nyonso ya yandi ke kima mpe mu ke kufwa ntinu ntangu yina yandi ke bikana kaka yandi mosi. **3** Mu ke sala ti bantu nyonso kuvutuka na sika ya nge. Ntangu muntu yina nge ke na kuyina ke kufwa, bantu nyonso ke vutuka na sika ya nge mpe bawu ke zinga na kizunu.» **4** Abesalome mpe bakuluntu nyonso ya Isayeli talaka ti dyambu yina vwandaka mbote. **5** Kasi Abesalome tubaka: «Beno kwenda bokila mpe Wusayi mu-Aleke, samu ti beto kuwa yinki yandi ke zonza.» **6** Wusayi kwendaka na sika ya Abesalome mpe Abesalome tubaka na yandi: «Kuwa mutindu Ayitofele me tuba. Beto ke sadila mambu yina yandi me zonza to ve? Pesa beto dibanza ya nge.» **7** Wusayi vutulaka na Abesalome: «Na mbala yayi, dibanza yina Ayitofele me pesa kele mbote ve.» **8** Wusayi tubaka dyaka: «Nge zaba mbote tata ya nge na bantu ya yandi. Bawu kele binwani ya ngolo. Bawu ke na myangu mutindu yingo ya kento yina ba me botola bana na kati ya mfinda. Tata ya nge kele muntu ya bamvita. Yandi ke lutisa ve mpimpa kisika mosi na bantu nyonso. **9** Ntangu yayi, mu banza ti yandi kele ya kubumbama na mwa kisika to na mwa dibulu. Kasi kana na mbandukulu ba banda na kufwa bantu ya beto, nsangu ke mwangana na kutuba ti ba me nunga binwani ya Abesalome. **10** Na yina, ata kinwani yina me lutila ngolo, ata ti yandi vwanda na myangu mutindu nkosi, yandi ke lemba, samu ti bantu nyonso ya Isayeli zaba ti tata ya nge kele kinwani ya ngolo, mpe ti yandi kele na binwani ya ngolo. **11** Mu ke na kubanza mutindu yayi: Vukisa binwani nyonso ya Isayeli pene-pene ya nge, kubanda na Dane tii na Beele-Seba. Bawu kuvwanda mingi mutindu munyenge ya mubu. Mpe, nge mosi, nge vwanda na mantwala ya bawu na kwenda nwana mvita. **12** Na kusala mutindu yina, beto ke kuzwa Davidi kisika ni kisika yina yandi kele. Beto ke bwidila yandi mutindu kinoko ke kubwaka na ntoto. Ya vwanda yandi, ya vwanda bantu yina kele na yandi, ata muntu ke vuuka. **13** Kana ba kwenda bumbama na mbanza ni mbanza, Isayeli nyonso ke nata basinga na mbanza yina, samu na kwenda kanga yawu. Beto ke koka yawu na muzumba yina kele pene-pene, mpe ata mwa ditadi ke bikana kuna.» **14** Abesalome na bantu nyonso ya Isayeli tubaka: «Dibanza yayi ya Wusayi, mu-Aleke, me lutila mbote na dibanza ya Ayitofele!» Na kutala mbote, Yave bakaka lukanu ya kusala ti malongi ya Ayitofele yina vwandaka mbote kukuma yimbi. Ni mutindu yina Yave tulaka Abesalome na mpasi. **15** Wusayi kwendaka tuba na banganga-Nzambi Sadoke na Abyatale: «Ayitofele me pesa dibanza yayi na Abesalome mpe na bakuluntu ya Isayeli, kasi munu, mu me pesa dibanza yayi. **16** Ntangu yayi, beno sala nswalu na kufidisa bansangu na sika ya Davidi. Ba kwenda zabisa yandi ti: "kulutisa ve mpimpa yayi kuna na kizunga ya mudimba ya Yolodani. Sabuka nzadi, samu ti nge ntinu na bantu nyonso yina kele na nge, beno kufwa ve."» **17** Yonatane, mwana ya Abyatale kintwadi na Ayimaase, mwana ya Sadoke, bawu vwandaka pene-pene ya maza yina ba ke bokilaka Eyine-Longele. Konso ntangu, kisadi mosi ya kento vwandaka natina bawu bansangu. Bawu, ba vwandaka kumisa bansangu yango na sika ya ntinu Davidi. Bawu vwandaka kima na kukota na mbanza, samu ti bantu kutala bawu ve. **18** Kasi ntwenya mosi ya bakala talaka bawu mpe yandi kwendaka zabisa yawu na sika ya Abesalome. Na yina, Yonatane na Ayimaase kimaka mbangu na Bawulime, na sika ya muntu mosi yina vwandaka na dibulu ya maza na kati ya lupangu ya yandi. Bawu nyonso zole kulumukaka na kati ya dibulu yina. **19** Kento ya muntu yina fukaka dibulu yango. Yandi tulaka bambuma na zulu ya yawu, samu ti bantu kuzaba ve ti dibulu ke kuna. **20** Bisadi ya Abesalome kwendaka kota na yinzo ya kento yina mpe bawu yufulaka yandi: «Wapi Ayimaase na Yonatane?» Kento vutulaka: «Bawu me sabuka mwila yimeni.» Ba sosaka bawu, kasi ba talaka bawu ve. Na manima, ba vutukaka na Yelusalemi. **21** Ntangu bantu yina vutukaka, Ayimaase na Yonatane basikaka na dibulu. Bawu kwendaka pesa bansangu na sika ya ntinu Davidi. Bawu tubaka na Davidi: «Beno sabuka nzadi ya Yolodani nswalu-nswalu, samu ti mabanza yina Ayitofele me pesa ni yayi na yayi.» **22** Davidi, na bantu nyonso yina vwandaka na yandi, sabukaka nzadi ya Yolodani. Na suka-suka, bawu nyonso manisaka na kusabuka Yolodani mpe ata mosi na bawu bikanaka. **23** Ntangu Ayitofele talaka ti ba sadilaka ve dibanza yina yandi pesaka, yandi yulukaka na mbuluku ya yandi mpe yandi vutukaka na yinzo ya yandi, na mbanza ya yandi. Yandi pesaka bantumunu na dikanda ya yandi, mpe yandi kwendaka lelama. Na manima ya lufwa ya yandi, ba tulaka yandi na ndyamu ya tata ya yandi. **24** Ntangu Davidi kumaka na Maanayime, Abesalome vwandaka sabuka nzadi ya Yolodani. Binwani nyonso ya Isayeli vwandaka na Abesalome. **25** Abesalome tulaka Amasa mfumu ya binwani nyonso na kisika ya Yowabe. Amasa vwandaka Mwana ya Muntu mosi ya Isayeli na nkumbu Yitela. Yitela basikaka na Abingayile, mwana ya Nayase. Abingayile vwandaka kibusi ya Seluya. Seluya vwandaka mama ya Yowabe. **26** Abesalome, mpe bantu ya Isayeli, yidikaka kivwandu ya bawu na yinsi ya Ngalaade. **27** Ntangu Davidi kumaka na Maanayime, Sobi, mwana ya Nayase, Makile, mwana ya Amyele, Balezilayi muntu ya mbanza Ngalaade, bawu bwabanaka yandi. Sobi kele muntu ya Laba, mbanza ya kimfumu ya ba-Amone. Makile kele muntu ya mbanza Lodebale. Balezilayi kele muntu ya Longelime. **28** Bawu nataka bamfulu, bandonga ya nene, mayuki, bambuma ya faline, bambuma ya oloze, faline, bambuma ya kukalinga, bankasa, madeso, **29** mafuta ya nyosi, folomaze, miliki ya bankombo na mameme, miliki ya bangombe. Bawu nataka bima nyonso yina na sika ya Davidi na bantu ya yandi, samu ti bawu kudya. Bantu yina banzaka mutindu yayi: «Bantu yayi kele ya kulemba, bawu ke na nsatu mpe mpwila, samu ti bawu me tambula na yinsi ya kuyuma.»

18 Davidi talaka mbote-mbote bankonga ya binwani yina vwandaka na yandi. Yandi tulaka bamfumu yina ke twadisa bankonga ya binwani, ya vwanda ya mafunda to ya bankama. **2** Davidi kabulaka bantu nyonso na bandambu tatu. Yandi tulaka ndambu ya ntete na yisi ya lutumu ya Yowabe. Ndambu ya zole na yisi ya lutumu ya Abisayi, mwana ya Seluya,

mpangi ya Yowabe. Davidi tulaka ndambu ya tatu na yisi ya lutumu ya Itayi, muntu ya mbanza Ngate. Ntinu tubaka na binwani: «Munu mpe, mu zola kwenda kintwadi na beno na mvita.» **3** Kasi bantu nyonso tubaka: «Ve, nge ke kwenda ve na beto, samu ti kana beto kima, bambeni ya beto ke tala yawu dyambu ya mpamba. Ata ti ndambu ya bantu na kati ya beto kufwa, ya ke sala kima ve na meso ya bawu. Kasi nge, nge kele mutindu mafunda kumi ya bantu yayi beto kele. Ya kele mpe mbote ti nge bikana na mbanza, samu na kufidisaka beto lusalusu.» **4** Ntinu zabisaka bawu: «Mu ke sala mutindu beno me zola.» Ntinu vwandaka ya kutelama pene-pene ya mwelo ya mbanza ntangu bantu ya yandi vwandaka basika na milonga ya bankama mpe ya mafunda. **5** Ntinu pesaka ntumunu yayi na Yowabe, Abisayi mpe na Itayi: «Samu na buzitu yina beno kele na yawu na munu, beno sala ve ntwenya Abesalome yimbi!» Bantu nyonso kuwaka mutindu ntinu pesaka ntumunu yina na bamfumu ya binwani na yina me tadila Abesalome. **6** Bantu ya Davidi kwendaka samu na kunwanisa bantu ya Isayeli. Mvita yango salamaka na kati ya mfinda ya Efalayime. **7** Bantu ya Davidi nungaka bantu ya Isayeli. Na kilumbu yina, mafunda makumi zole ya bantu ya Isayeli kufwaka. Ya vwandaka lunungunu ya nene samu na bantu ya Davidi. **8** Mvita mwanganaka na yinsi nyonso. Na kilumbu yina, lutangu ya binwani yina kufwaka samu na mfinda, lutilaka lutangu ya binwani yina kufwaka na mvita. **9** Abesalome vwandaka na mantwala ya bantu ya Davidi. Abesalome vwandaka na zulu ya mpunda ya mutela ya nkufi. Mpunda yango lutaka na kati ya bintala yina vwandaka ya kuvukana na yinti ya telembente ya nene. Yintu ya Abesalome kangamaka na bintala. Mpunda tatamanaka na kukima, kasi Abesalome bikanaka ya kulelama kuna. **10** Muntu mosi talaka Abesalome mpe yandi kwendaka zabisa na Yowabe: «Mu me tala Abesalome ya kulelama na yinti ya telembente.» **11** Yowabe tubaka na muntu yina: «Nge me tala yandi! Samu na yinki nge me kufwa ve yandi mbala mosi? Mu zolaka pesa nge mbongo kumi ya bisengo na mukaba!» **12** Kasi muntu yina vutulaka na Yowabe: «Ata ti nge pesa munu funda mosi ya mbongo ya bisengo, mu lenda sala ve mwana ya ntinu yimbi. Beto nyonso kuwaka mutindu ntinu pesaka beno na Abisayi mpe Itayi ntumunu yayi: "Ata muntu kusala yimbi na ntwenya Abesalome." **13** Kana mu kufwaka yandi mpe mu vuna ti mu kuwaka ve mambu yina ntinu tubaka, ntinu zolaka zaba yawu, samu ti, ntinu ke zabaka mambu nyonso. Nge mosi mpe, nge zolaka nwanina munu ve.» **14** Yowabe tubaka: «Mu ke bebisa ve ntangu ya munu na nge!» Yowabe bakaka madyonga tatu mpe yandi kwendaka kotisa yawu na ntima ya Abesalome. Na ntangu yina, Abesalome vwandaka ntete moyo, ya kulelama na yinti ya telembente. **15** Bantwenya ya binwani kumi yina vwandaka nata binwanunu ya Yowabe zungaka Abesalome mpe bawu bulaka yandi mpe kufwaka yandi. **16** Yowabe wakisaka muningu ya mpungi samu na kusukisa mvita. Na yina, binwani ya Davidi bikaka na kunwanisa binwani ya Isayeli. **17** Ba bakaka nzutu ya Abesalome ba losaka yawu na mfinda, na kati ya dibulu ya nene. Ba tulaka kikunku ya nene ya matadi na zulu. Bantu nyonso ya Isayeli kimaka, muntu na muntu na nzila ya yinzo ya yandi. **18** Ntangu Abesalome vwandaka ntete moyo, yandi telemisaka ditadi mutindu kidimbu na kisika yina ba ke bokilaka Mudimba ya Ntinu. Yandi pesaka nkumbu ya yandi mosi na kidimbu yango, samu ti yandi tubaka: «Mu kele ve na mwana yina ke sala ti nkumbu ya munu kuzingila.» Ni yawu yina, tii bubu yayi, ba ke bokilaka ditadi yango «Kidimbu ya Abesalome.» **19** Ayimaase, mwana ya Sadoke, tubaka na Yowabe: «Pesa munu muswa samu ti mu kwenda mbangu na sika ya ntinu, na kwenda zabisa yandi ti Yave me nungisa ntinu, samu na kukuula yandi na maboko ya bambeni ya yandi.» **20** Yowabe vutulaka: «Ve, bubu yayi nge ke nata ve nsangu ya mbote. Nge ke nata bansangu ya mbote kilumbu ya nkaka. Kasi bubu yayi, nge ke nata ve nsangu ya mbote, samu ti mwana ya ntinu me kufwa.» **21** Mpe Yowabe zabisaka na muntu mosi ya Etyopi mutindu yayi: «Kwenda zabisa ntinu mambu yina nge me tala!» Muntu ya Etyopi yinamaka na mantwala ya Yowabe mpe yandi kwendaka mbangu. **22** Ayimaase, mwana ya Sadoke, tubaka dyaka na Yowabe: «Mambu nyonso yina ke salama, bika ti yawu kusalama ya yawu. Pesa munu mpe muswa mu landa mbangu muntu ya Etyopi.» Yowabe tubaka: «Mwana ya munu, mbangu ya yinki? Nsangu ya mutindu yayi ke na ndandu ve samu nge!» **23** Ayimaase tubaka dyaka: «Mambu nyonso yina ke salama, bika ti yawu kusalama ya yawu.» Yowabe tubaka: «Kwenda.» Ayimaase kwendaka mbangu na nzila ya mudimba ya nzadi ya Yolodani mpe yandi lutaka muntu ya Etyopi. **24** Davidi vwandaka ya kuvwanda na kati-kati ya myelo zole ya mbanza. Muntu yina ke kengidilaka kwendaka na kibandu ya mwelo ya mbanza, na zulu ya kibaka. Yandi talaka muntu mosi yina vwandaka kima mbangu yandi mosi. **25** Muntu yina ke kengidilaka lookaka, samu na kuzabisa yawu na ntinu. Ntinu tubaka: «Kana yandi kele kaka yandi mosi, yawu zola kutuba ti yandi ke na kunata bansangu ya mbote.» Muntu yango vwandaka belama. **26** Muntu yina ke kengidilaka talaka dyaka muntu ya nkaka yina vwandaka kima mbangu. Muntu yina ke kengidilaka lookaka samu na kuzabisa yawu na nkebi ya mwelo, yandi tubaka: «Muntu ya nkaka dyaka ke na kukima mbangu kaka yandi mosi.» Ntinu tubaka: «Yandi yayi mpe ke na kunata bansangu ya mbote.» **27** Muntu yina ke kengidilaka tubaka dyaka: «Muntu ya ntete, mu me zabila yandi na mutindu ya yandi ya kukima mbangu. Ya kele ni Ayimaase, mwana ya Sadoke.» Ntinu tubaka: «Yandi kele muntu ya mbote, mu banza ti yandi ke na kukwiza na bansangu ya mbote mingi.» **28** Ntangu Ayimaase kumaka, yandi lookaka mpe tubaka na ntinu: «Nyonso kele mbote!» Yandi fukamaka, kizizi na ntoto na mantwala ya ntinu, yandi tubaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya nge, yina me sala ti nge nunga bantu yina me balukila ntinu, mfumu ya munu.» **29** Ntinu yufulaka: «Ntwenya Abesalome kele mbote?» Ayimaase vutulaka: «Ntangu Yowabe fidisaka munu, kintwadi na kisadi ya nkaka, mu talaka muvusu ya nene vwandaka salama, kasi mu zabaka ve yinki vwandaka luta.» **30** Ntinu tubaka: «Katuka na mantwala ya munu, kwenda vwanda na lweka!» Ayimaase katukaka na mantwala ya ntinu mpe yandi telamaka na lweka. **31** Muntu ya Etyopi mpe kumaka, yandi tubaka na ntinu: «Ntinu, mu me natina nge nsangu ya mbote. Yave me nungisa ntinu, samu na kukuula yandi na maboko ya bambeni ya yandi nyonso bubu yayi!» **32** Ntinu yufulaka na muntu ya Etyopi: «Ntwenya Abesalome kele mbote?» Muntu ya Etyopi vutulaka: «Ntinu, bika ti mambu yina me kumina ntwenya yina, yawu kukumina bambeni ya nge nyonso, mpe bayina nyonso ke balukila nge samu na kusala nge yimbi.» **33** Ntinu Davidi nyongaka mingi. Yandi yulukaka na kivinga ya kibandu yina kele na zulu ya mwelo ya kibaka ya mbanza. Yandi vwandaka dila. Yandi vwandaka tambula na kudila mingi, mpe yandi vwandaka tuba: «Mwana ya munu Abesalome! Mwana ya munu, mwana ya munu Abesalome, kana mu kufwaka kwandi na kisika ya nge! Abesalome mwana ya munu, mwana ya munu!»

19 Ba kwendaka zabisa na Yowabe ti ntinu ke na kudila, mpe yandi me kota bufwidi samu na Abesalome. **2** Na kilumbu yina, lunungunu kitukaka kyadi samu na bantu

nyonso. Samu ti bantu nyonso kuwaka ti ntinu ke na manyongo mingi, samu na lufwa ya mwana ya yandi. **3** Na kilumbu yina, bantu nyonso kotaka ya kubumbama na mbanza, mutindu binwani yina me kufwa nsoni na mvita. **4** Ntinu fukaka kizizi ya yandi. Yandi vwandaka looka: «Mwana ya munu Abesalome! Abesalome, mwana ya munu, mwana ya munu!» **5** Na yina, Yowabe kwendaka na sika ya ntinu, mpe yandi tubaka na ntinu: «Mambu yina nge ke na kusala bubu yayi, yawu ke na kutalisa binwani nyonso nsoni. Yawu ke na kusala nsoni na binwani yina me vuukisa nge bubu yayi, nge na bana ya nge ya babakala na bana ya nge ya bakento mpe na bakento ya nge nyonso. **6** Samu ti nge ke zolaka bayina ke yinaka nge, mpe nge ke yinaka bayina ke zolaka nge. Bubu yayi nge me lakisa ti bamfumu yina ke salaka na nge, na bantu ya nge, bawu kele mpamba na meso ya nge. Bubu yayi mu me zaba yawu. Kana Abesalome vwandaka ntete moyo, mpe kana beto nyonso kufwaka, nge zolaka tala yawu mbote. **7** Ntangu yayi, basika mpe kwenda yangidika bantima ya binwani ya nge. Samu ti kana nge kwenda ve, mu me kudya ndefi na Nkumbu ya Yave ti ata kinwani mosi ve ke lutisa mpimpa kintwadi na nge. Mpe yawu ke vwanda mpasi ya kulutila na yina kuminaka nge kubanda buntwenya ya nge tii bubu yayi.» **8** Na yina, ntinu telamaka mpe kwenda vwanda na mwelo ya mbanza. Ba tubaka na binwani nyonso ti ntinu me kwiza vwanda na mwelo ya mbanza. Mpe bantu nyonso kwendaka na mantwala ya ntinu. Kasi binwani nyonso ya Abesalome kimaka, mpe konso muntu kwendaka na yinzo ya yandi. **9** Na kati ya bifumba nyonso ya Isayeli, bantu nyonso vwandaka wisana ve samu na dyambu yayi. Bawu vwandaka tuba: «Ntinu kuulaka beto na maboko ya bambeni ya beto. Ni yandi kuulaka beto na maboko ya ba-Filiseti, mpe ntangu yayi, yandi me kima yinsi samu na Abesalome. **10** Kasi samu na Abesalome yina beto byekaka ntinu, yandi me kufwa na mvita. Yinki beto ke na kuvingila samu na kuvutula ntinu Davidi?» **11** Mambu yina bantu nyonso ya Isayeli vwandaka tuba wakanaka na sika ya ntinu. Na yina, Davidi fidisaka bantu samu na kwenda zabisa na banganga-Nzambi Sadoke mpe Abyatale ti: «Beno zabisa na Bakuluntu ya Yuda ti: “Samu na yinki beno ke vwanda bantu ya mansukina na kuvutula ntinu na yinzo ya yandi? **12** Beno kele bampangi ya munu, munu na beno, beto kele kaka menga mosi. Samu na yinki beno ke vwanda bantu ya mansukina na kuvutula ntinu?” **13** Beno ke kwenda zabisa mpe na Amasa ti: “Nge na munu, beto kele ve menga mosi? Kana mu tula nge ve mfumu ya bantangu nyonso ya binwani ya munu, na kisika ya Yowabe, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu ya ngolo!”» **14** Mambu ya Davidi kotilaka bantu ya Yuda na bantima. Bawu nyonso kintwadi, ba fidisaka muntu na kwenda zabisa na ntinu ti: «Vutuka awa, nge na bantu ya nge nyonso.» **15** Na yina, ntinu vutukaka mpe yandi kumaka na nzadi ya Yolodani. Bantu ya Yuda kwendaka na Ngilengale samu na kuyamba ntinu, mpe samu na kusadisa yandi na kusabuka nzadi ya Yolodani. **16** Simeyi, mwana ya Ngela, mu-Bezame ya bwala Bawulime kwendaka mbangu na bantu ya Yuda, samu na kuyamba ntinu Davidi. **17** Yandi vwandaka kintwadi na funda mosi ya babakala ya kifumba ya Bezame. Yandi vwandaka mpe na Siba, yina vwandaka kisadi ya dikanda ya Sawule. Siba vwandaka kuna na bana ya yandi kumi na tanu, na makumi zole ya bisadi ya yandi. Bawu nyonso kwendaka mbangu na nzadi ya Yolodani, samu na kuyamba ntinu. **18** Bayina ke sabulaka bantu lutaka samu na kusabula dikanda ya ntinu mutindu yandi vwandaka zola. Ntangu ntinu manisaka na kusabuka nzadi ya Yolodani, Simeyi, mwana ya Ngela, kubwaka na mantwala ya ntinu. **19** Mpe yandi tubaka na ntinu: «Mfumu ya munu, kutala ve yimbi yina mu salaka. Kubambuka ve moyo na yimbi yina, munu kisadi ya nge, mu salaka kilumbu yina nge basikaka na Yelusalemi. Kukangila ve munu nkele. **20** Kisadi ya nge me ndima ti yandi salaka disumu. Kasi bubu yayi, na kati ya bana nyonso ya Yosefi, mu kele muntu ya ntete yina me kwiza yamba ntinu, mfumu ya munu.» **21** Abisayi, mwana ya Seluya, tubaka: «Ata ti Simeyi me zonza mutindu yina, yawu ke sala ti ba kufwa yandi ve? Ni yandi singaka ntinu yina Yave byekaka!» **22** Kasi Davidi tubaka: «Beno bana ya Seluya, samu na yinki beno ke na kukota na mambu ya munu? Samu na yinki bubu yayi beno me kuma mutindu bambeni ya munu? Bubu yayi kele ve kilumbu ya kufwa muntu na Isayeli. Samu ti na ntangu yayi, mu me zaba ti mu kele ntinu ya Isayeli.» **23** Ntinu tubaka na Simeyi: «Nge ke kufwa ve. Ntinu kudyaka ndefi samu na yawu.» **24** Mefibosete mutekolo ya Sawule, yandi mpe kwendaka yamba ntinu. Kubanda na kilumbu yina ntinu kwendaka tii na kilumbu yina yandi vutukaka na Yelusalemi na kizunu, Mefibosete bongisaka ve mandefo ya yandi. Yandi sukulaka ve makulu ya yandi mpe yandi sobaka ve bikunti ya yandi. **25** Ntangu Mefibosete kumaka na Yelusalemi na mantwala ya ntinu, ntinu yufulaka yandi: «Mefibosete, samu na yinki nge kwendaka ve na munu?» **26** Mefibosete vutulaka: «Ntinu, kisadi ya munu vunaka munu! Mutindu mu kele kikata, mu yindulaka mutindu yayi: “mu ke kubika mbuluku ya munu, mu ke yuluka na zulu ya yawu, samu na kukwenda kintwadi na ntinu.” **27** Kasi, kisadi ya munu kwizaka tuba mambu ya luvunu na nkumbu ya munu na sika ya nge ntinu, mfumu ya munu. Kasi ntinu, mfumu ya munu, nge kele mutindu Mbazi Nzambi, sala mutindu nge zola. **28** Samu ti bantu ya dikanda ya nkooko ya munu, Sawule, me lunga na kufwa, samu na mambu yina bawu salaka na ntinu, mfumu ya munu. Kasi nge, nge me tula munu yimeni na lutangu ya bayina ke kudyaka na mesa ya nge. Mu ke dyaka ve na luve ya kulomba kima ya nkaka na sika ya nge, ntinu ya munu.» **29** Ntinu tubaka na Mefibosete: «Samu na yinki nge ke na kuzonza dyaka? Mu me baka lukanu ti nge na Siba, beno ke kabula bantoto yina bikaka Sawule.» **30** Mefibosete tubaka na ntinu: «Mutindu ntinu, mfumu ya munu, me vutuka na kizunu, Siba lenda baka ya yandi bima nyonso.» **31** Balezilayi muntu ya kizunga Ngalaade, katukaka na Longelime. Yandi sabukaka Yolodani kintwadi na ntinu. Ntangu bawu kumaka na simu ya nkaka ya nzadi, yandi bikaka ntinu. **32** Balezilayi vwandaka kiboba. Yandi vwandaka na bamvula makumi nana. Yandi vwandaka mvwama, mpe ni yandi sadisaka ntinu na nyonso yina ntinu vwandaka na yawu nsatu, na ntangu yina ntinu vwandaka na mbanza Mayanayime. **33** Ntinu tubaka na Balezilayi: «Kwiza na munu na Yelusalemi. Mu ke pesa nge nyonso yina nge ke vwanda na yawu nsatu.» **34** Kasi Balezilayi vutulaka na ntinu: «Bamvula yikwa me bikana na munu na kuzinga, samu ti mu kwenda kintwadi na ntinu na Yelusalemi? **35** Mu me kuma na makumi nana ya bamvula. Mu ke lenda dyaka na kuswasikisa mambu ya mbote na ya yimbi? Munu kisadi ya nge, mu ke lenda na kuswasikisa kitoko ya bima yina mu ke kudya, na ya bima yina mu ke kunwa? Mu ke lenda dyaka na kuwa mbote-mbote bandinga ya miyimbidi ya bakento na ya babakala? Samu na yinki mu ke vwanda kiyeko samu na ntinu, mfumu ya munu? **36** Kisadi ya nge vwandaka me sabuka nzadi kintwadi na nge kaka samu na kutambula mwa fyoti na nge ntinu. Na kutala mbote, samu na yinki ntinu ke pesa munu musendo ya mutindu yina? **37** Mulemvo ya nge, pesa kisadi ya nge muswa ya kuvutuka. Bika ti mu kwenda kufwa na mbanza ya munu, pene-pene ya ndyamu ya tata mpe ya mama ya munu. Kasi kisadi ya nge Kimeyame yandi yayi. Bika ti yandi kwenda

na nge, ntinu, mfumu ya munu. Sala mutindu nge ke zola samu na yandi.» **38** Ntinu tubaka: «Bika ti Kimeyame kukwenda na munu. Mu ke sadila yandi nyonso yina nge ke tala ti ya kele mbote. Nyonso yina nge ke lomba na munu, mu ke sadila nge yawu.» **39** Bantu nyonso sabukaka Yolodani. Na manima, ntangu ntinu mpe manisaka na kusabuka Yolodani, yandi fibaka Balezilayi mpe ntinu sakumunaka yandi. Balezilayi vutukaka na yinzo yandi. **40** Ntinu lutilaka na nzila yina ke kwendaka na Ngilengale. Kimeyame mpe kwendaka kintwadi na yandi. Bantu nyonso ya Yuda na ndambu ya bantu ya Isayeli sabukaka kintwadi na ntinu. **41** Bantu nyonso ya Isayeli kwizaka tala ntinu, mpe bawu yufulaka yandi: «Samu na yinki bampangi ya beto, bantu ya Yuda me laba ntinu? Samu na yinki bawu me sabula ntinu Davidi nzadi ya Yolodani na dikanda ya yandi, na bantu ya yandi nyonso, ata kuzabisa beto?» **42** Bantu nyonso ya Yuda vutulaka mutindu yayi na bantu ya Isayeli: «Ya ke samu ti beto kele dikanda mosi na ntinu. Ni yawu ke sala ti beno kudasuka? Madya yina beto kudyaka, ya katukaka na ntinu? Ntinu pesaka beto makabu?» **43** Bantu ya Isayeli vutulaka mutindu yayi na bantu ya Yuda: «Kintinu kele ya beto kulutila beno bambala kumi. Davidi mpe kele ya beto kulutila beno. Samu na yinki beno me tala beto mutindu bantu ya mpamba? Beto vwandaka ve bantu ya ntete na kupesa dibanza ya kuvutula ntinu ya beto?» Kasi na kati ya kuswana yina, banzonzolo ya bantu ya Yuda kumaka ya nkele ya kulutila na ya bantu ya Isayeli.

20 Kuna na Ngilengale, ya vwandaka na muntu mosi ya mpamba-mpamba. Nkumbu ya yandi Seba. Seba vwandaka mwana ya Bikeli, muntu ya kifumba ya Bezame. Yandi wakisaka muningu ya mpungi mpe yandi tubaka na ngolo: «Beto kele ve na kima na sika ya Davidi. Beto kele ve na mvwilu na sika ya mwana ya Yisayi! Beno bantu ya Isayeli, bika ti konso muntu kuvutuka na yinzo ya yandi!» **2** Na yina, bantu nyonso ya Isayeli bikaka Davidi samu na kulanda Seba, mwana ya Bikeli. Kasi bantu ya Yuda vwandaka kaka kintwadi na ntinu ya bawu, kubanda na nzadi ya Yolodani tii na Yelusalemi. **3** Ntinu Davidi kumaka na yinzo ya yandi na Yelusalemi. Yandi bakaka bakento ya yandi ya nkaka kumi yina yandi bikaka samu na kukebaka yinzo. Yandi kwendaka tula bawu na yinzo yina ba ke kebaka ya kulutila. Yandi vwandaka pesa bawu nyonso yina bawu vwandaka na yawu nsatu. Kasi yandi vukisaka ve mfulu na bawu. Bawu vwandaka ya kukangama na kati ya yinzo yina mutindu mifwidi tii lufwa ya bawu. **4** Na manima, ntinu tubaka na Amasa: «Na kati ya bilumbu tatu yina ke na kukwiza, bokila munu bantu ya Yuda. Nge mpe, nge vwanda awa kilumbu yango.» **5** Amasa kwendaka bokila bantu ya Yuda, kasi yandi lutisaka ndilu ya ntangu yina ntinu pesaka yandi. **6** Davidi tubaka na Abisayi: «Seba mwana ya Bikeli ke banda na kutalisa beto mpasi kulutila Abesalome. Baka nge mosi lutwadusu ya binwani ya munu. Kubikila ve yandi ntangu ya kwenda kubumbana na bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kisika ba ke tala dyaka yandi ve.» **7** Bantu yina vwandaka na lutwadusu ya Yowabe, ba-Kelete, ba-Pelete na binwani nyonso, bawu basikaka na Yelusalemi samu na kulanda Seba, mwana ya Bikeli. **8** Ntangu bawu kumaka pene-pene ya ditadi ya nene yina kele na Ngabawone, Amasa kwizaka kuta bawu. Yowabe vwandaka ya kulwata bikunti ya yandi ya binwani. Na zulu ya yawu, yandi kangaka mukaba yina vwandaka na mbele ya yandi ya mvita. Yandi tulaka mbele yango na kati ya nkutu yina yandi kangaka na luketo. Ntangu yandi vwandaka belama na sika ya Amasa, mbele kubwaka. **9** Yowabe tubaka na Amasa: «Mpangi ya munu, nge kele mbote?» Na diboko ya yandi ya lubakala, Yowabe simbaka mandefo ya Amasa samu na kufiba yandi. **10** Amasa salaka ve keba na mbele ya mvita yina vwandaka na diboko ya Yowabe. Yowabe kotisaka yandi yawu na kivumu mpe misopo nyonso kubwaka na ntoto. Kaka na mbala mosi yina, Amasa kufwaka. Yowabe, na mpangi ya yandi Abisayi, landaka Seba mwana ya Bikeli. **11** Mosi na binwani ya Yowabe bikanaka pene-pene ya Amasa mpe yandi tubaka: «Bika ti bayina ke na kusadila Davidi na manima ya Yowabe, bawu kulanda Yowabe!» **12** Amasa kumaka yandi nyonso menga na menga, kuna na kati-kati ya nzila. Ntangu kinwani yina talaka ti bantu nyonso vwandaka me telama, yandi nungunaka mvumbi na matiti samu na kukatula yawu na nzila. Yandi losilaka mvumbi yango kinkuti, samu ti yandi talaka ti bayina nyonso vwandaka luta kuna vwandaka telama. **13** Na manima ya kukatula mvumbi na nzila, bantu nyonso lutaka. Bawu nyonso vwandaka na manima ya Yowabe, samu na kulanda Seba, mwana ya Bikeli. **14** Yowabe lutaka bifumba nyonso ya Isayeli mpe yandi kumaka na bwala Abele-Bete-Maaka. Ba-Beli nyonso yonzamaka samu na kuvwanda na manima ya Yowabe. **15** Yowabe na bantu ya yandi, kwizaka zunga mbanza Abele-Bete-Maaka kisika vwandaka Seba. Bawu fulusaka ntoto na ngaanda ya kibaka ya mbanza samu na kuyuluka. Bantu nyonso yina vwandaka na Yowabe vwandaka timuna lufulu ya kibaka samu na kubwisa yawu. **16** Kuna na kati ya mbanza, kento mosi ya mayela lookaka: «Beno kuwa! Beno kuwa! Mulemvo ya beno, beno zabisa na Yowabe yandi kwiza awa. Mu ke na dyambu ya kuzabisa yandi.» **17** Yowabe belamaka na kento yina mpe kento yufulaka Yowabe: «Ni nge ba ke bokilaka Yowabe?» Yandi vutulaka: «Ee, ni munu!» Yandi zabisaka na Yowabe: «Kuwa kisadi ya nge ya kento.» Yowabe tubaka: «Zonza ya nge.» **18** Kento tatamanaka na kuzonza mutindu yayi: «Na ntangu ya ntama: "Beto vwandaka na kifu ya kutubaka: beto yufula Abele, mpe dyambu vwandaka yilama!" **19** Beto kele mosi na bambanza yina me lutila kizunu mpe kutumama na Isayeli. Kasi nge, nge ke na kusosa na kufwa mbanza yayi yina kele mosi na bambanza ya nene na Isayeli! Samu na yinki nge ke na kusosa na kumwangisa mvwilu ya Yave?» **20** Yowabe vutulaka: «Ve, ve, ata fyoti ve! Mu kele ve na dibanza ya kumwangisa to ya kubebisa! **21** Ya ke ni yawu ve. Kasi ni muntu ya kizunga ya myongo ya Efalayime, yina ba ke bokilaka Seba, mwana ya Bikeli. Ni yandi me balukila ntinu Davidi. Yekola munu yandi, kaka yandi mosi mpe mu ke bika mbanza.» Kento tubaka na Yowabe: «Ya kele mbote. Ba ke losila nge yintu ya yandi na zulu ya kibaka.» **22** Kento kwendaka zabisa dibanza ya yandi na ndwenga nyonso, na sika ya bantu nyonso. Ba zengaka yintu ya Seba, mwana ya Bikeli, mpe ba losilaka yawu Yowabe. Yowabe wakisaka muningu ya mpungi, ba mwanganaka ntama na mbanza. Konso muntu kwendaka na yinzo ya yandi. Na manima, Yowabe vutukaka na Yelusalemi, na sika ya ntinu. **23** Yowabe vwandaka mfumu ya binwani nyonso ya Isayeli. Benaya, mwana ya Yewoyada, vwandaka mfumu ya ba-Kelete na ba-Pelete. **24** Adolame vwandaka mfumu ya bayina ba vwandaka sadisa bisalu ya ngolo. Yewosafate, mwana ya Ayilude, vwandaka keba mabuku ya kinkulu. **25** Seya vwandaka kisoniki. Sadoke na Abyatale vwandaka banganga-Nzambi. **26** Ya vwandaka mpe na Ila, mu-Yayile. Yandi vwandaka nganga-Nzambi ya Davidi.

21 Ntangu Davidi vwandaka ntinu, nsatu ya nene kotaka na yinsi. Nsatu yango salaka bamvula tatu. Davidi sambilaka samu na kuzaba luzolo ya Yave, mpe Yave tubaka: «Ya kele samu na Sawule na bantu ya dikanda ya yandi. Yandi me

tangisa menga na kufwa ba-Ngabawone.» **2** Ntinu bokilaka ba-Ngabawone yina vwandaka ntete moyo samu na kuzonzila bawu. Ba-Ngabawone vwandaka ve bantu ya Isayeli, kasi bawu vwandaka ba-Amoli yina bikanaka. Bantu ya Isayeli bakaka lukanu ya kudya ndefi, ndefi ya kutuba ti bawu ke kufwa ve ba-Ngabawone. Kasi Sawule, na kati ya kimbanda ya yandi, yandi sosaka na kufwa ba-Ngabawone, samu ti yandi zolaka mingi bantu ya Isayeli na ya Yuda. **3** Davidi yufulaka ba-Ngabawone: «Yinki mu lenda sala samu na beno? Mpe wapi mutindu mu ke sala samu na kukatula yimbi yina ba salaka beno, samu ti beno Kusakumuna bantu yina kele mvwilu ya Yave?» **4** Ba-Ngabawone vutulaka: «Dyambu yina ke na beto na Sawule mpe bantu ya dikanda ya yandi, ya kele ve dyambu ya wolo mpe ya palata. Beto kele ve na luve ya kufwa muntu na Isayeli.» Ntinu tubaka: «Nyonso yina beno ke lomba, mu ke sala yawu samu na beno.» **5** Ba-Ngabawone tubaka na ntinu: «Bakala yayi vwandaka na nsatu ya kumanisa na kufwa beto, mpe mutindu yandi vwandaka na dibanza ya kuzimbisa beto na ntoto nyonso ya Isayeli, **6** bika ti ba yekula beto babakala nsambwadi ya dikanda ya yandi. Beto ke soma bawu na bayinti, na mantwala ya Yave, kuna na Ngibeya, kisika yina vwandaka zinga Sawule, ntinu yina Yave soolaka.» Ntinu tubaka: «Mu ke yekula beno bawu.» **7** Kasi ntinu vuukisaka Mefibosete, mwana ya Yonatane, mutekolo ya Sawule, samu na ndefi yina Davidi na Yonatane kudyaka na kusala kiwisa na Nkumbu ya Yave. **8** Ntinu bakaka Alemone na Mefibosete, bana zole ya Lisepa, mwana ya Aya, yina yandi butaka na Sawule. Yandi bakaka mpe na bana tanu ya Melabe, mwana ya Sawule, yina yandi butaka na Adelyele, muntu ya bwala Mewola, mwana ya Balezilayi. **9** Yandi yekulaka bawu na ba-Ngabawone. Ba-Ngabawone somaka bantu ya dikanda ya Sawule na bayinti, kuna na zulu ya mongo, na mantwala ya Yave. Bawu nyonso nsambwadi kufwaka. Ba kufwaka bawu na bilumbu ya ntete yina ba ke yonzikaka bambuma, na ntangu yina ba ke bandaka na kuyonzika bambuma ya oloze. **10** Lisepa, mwana ya Aya ya kento, bakaka ngoto. Yandi tandaka yawu na zulu ya ditadi ya nene, samu na kuvwandilaka. Yandi vwandaka ya kuvwanda kuna katuka ntangu yina ba ke bandaka na kuyonzika bambuma ya oloze tii na ntangu yina bamvula ya ntete ke kubwaka. Na ntangu, yandi vwandaka bingisa bandeke, samu ti yawu kudya ve bamvumbi. Mpe na mpimpa, yandi vwandaka bingisa bibulu ya mfinda. **11** Ba kwizaka zabisa Davidi mambu yina salaka Lisepa, mwana ya Aya, kento ya nkaka ya Sawule. **12** Na yina, Davidi kwendaka baka mikwa ya Sawule na mikwa ya Yonatane, mwana ya Sawule. Yandi kwendaka baka yawu na sika ya bantu yina ke zingaka na Yabese ya Ngalaade, bayina katulaka mikwa yango kuna na Bete-Seyane, kisika yina ba-Filiseti ledikaka bawu, ntangu bawu kufwaka Sawule na Ngilebowa. **13** Davidi nataka mikwa ya Sawule na mikwa ya Yonatane, mwana ya Sawule. Yandi nataka mpe mikwa ya bantu nsambwadi yina ba somaka na bayinti. **14** Ba kundaka mikwa ya Sawule na mikwa ya Yonatane, mwana ya Sawule, na yinsi ya Bezame, kuna na Sela, na ndyamu ya Kise, tata ya Sawule. Ba salaka nyonso yina ntinu tumisaka. Na manima, Nzambi fwilaka yinsi kyadi. **15** Mvita salamaka dyaka na ba-Filiseti na bantu ya Isayeli. Davidi na binwani ya yandi kwendaka na kunwanisa ba-Filiseti. Davidi lembaka. **16** Yisebi-Benobe, yina vwandaka mosi na bana ya Lafa, kuzwaka dibanza ya kufwa Davidi. Yandi vwandaka na mbele ya malu-malu ya mvita yina yandi kangaka na luketo. Yandi vwandaka mpe na dyonga, mpe yintu ya dyonga yango vwandaka ya kisengo ya mbwaki. Dyonga yango vwandaka na bakilo tatu. **17** Kasi Abisayi, mwana ya Seluya, kwizaka sadisa yandi mpe kufwaka mu-Filiseti. Na yina, binwani ya Davidi lombaka na Davidi na kudya ndefi yayi: Nge ke banda na kukwendaka dyaka ve kintwadi na beto na bamvita, samu ti mwinda tatamana na kulezimaka na Isayeli. **18** Na manima, mvita ya nkaka salamaka kuna na Ngobe na ba-Filiseti. Sibekayi, mu-Wusa, kufwaka Safe, muntu ya dikanda ya Lafa. **19** Mvita ya nkaka salamaka dyaka na ba-Filiseti kuna na Ngobe. Elanane, mwana ya Yale-Olengime, mu-Betelemi, kufwaka Ngolyate, mu-Ngate. Yinti ya dyonga ya Ngolyate, mu-Ngate, vwandaka nene mutindu yinti yina ke sadilaka bisadi-balele. **20** Mvita ya nkaka salamaka kuna na Ngate. Kuna ya vwandaka na bakala mosi ya mutela ya yinda. Na konso diboko, yandi vwandaka na misapi sambanu, na konso dikulu yandi vwandaka mpe na misapi sambanu. Lutangu nyonso ya misapi ya yandi ya makulu na maboko vwandaka makumi zole na yiya. Yandi mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Lafa. **21** Yandi fingaka bantu ya Isayeli. Mpe Yonatane, mwana ya Simeya, kufwaka yandi. Simeya vwandaka mpangi ya Davidi. **22** Bantu yiya yayi ya mbanza Ngate kele bana ya Lafa. Davidi na binwani ya yandi kufwaka bawu.

22 Davidi yimbidilaka Yave mukunga bantangu yina Yave kuulaka yandi na maboko ya bambeni, mpe ya Sawule. **2** Yandi tubaka: Yave kele ditadi ya munu ya nene. Yandi kele kiswamunu ya munu. Yandi ke kuulaka munu. **3** Nzambi kele Ditadi ya munu ya nene, kisika yina mu ke bumbamaka. Yandi kele Kinwanunu yina ke kebaka munu. Yandi kele Ngolo yina ke vuukisaka munu. Kibumbamanu ya munu kele na kati ya yandi. Nge Muvuukisi ya munu, nge ke vuukisaka munu na maboko ya bantu ya yimbi. **4** Nkembo na Yave! Ntangu mu ke bokilaka yandi, yandi ke kuulaka munu na maboko ya bambeni ya munu. **5** Bimpo ya lufwa kangaka munu. Nyamba ya lufwa fulusaka munu na boma. **6** Basinga ya yinsi ya bantu ya kufwa kangaka munu. Mitambu ya lufwa vwandaka na mantwala ya munu. **(Sheol h7585)** **7** Na kati ya bampasi ya munu, mu bokilaka Yave. Mu bokilaka Nzambi ya munu. Katuka kuna na yinzo ya yandi, yandi kuwaka munu. Bidilu ya munu kumaka tii na makutu ya yandi. **8** Ntoto ninganaka, yawu mwanganaka. Balufulu ya mazulu tekitaka, yawu ninganaka samu ti Nzambi kumaka na nkele. **9** Mulinga vwandaka basika na mbombo ya yandi. Tiya ya nene vwandaka basika na yinwa ya yandi. Milaka ya tiya vwandaka basika na yinwa ya yandi. **10** Yandi fungulaka mazulu, yandi kulumukaka. Yandi kulumukaka na dituti ya ndombe na yisi ya makulu ya yandi. **11** Yandi yulukaka na zulu ya keluba mpe yandi dumukaka. Yandi talanaka na kati ya mupepe. **12** Yandi fukilaka kitombe mutindu divunga, yandi bumbamaka na kati ya matuti ya nene. Yandi bumbamaka na kati ya matuti ya kufuluka na maza. **13** Nsemo ya nene tekilaka na mantwala ya yandi, nsemo yango vwandaka basisa milaka ya tiya. **14** Kuna na zulu, Yave dumaka, Nzambi ya Kulutila Kuzangama wakisaka ndinga ya yandi. **15** Yandi mwangisaka madyonga na balweka nyonso, yandi fidisaka balusyemo na balweka nyonso. **16** Na kuduma yina Yave dumaka, ntoto ya yisi ya maza ya mubu talanaka. Na mupepe yina basikaka na mbombo ya yandi, balufulu ya yinza talanaka. **17** Katuka kuna na mazulu, yandi me lambula diboko mpe yandi me simba munu. Yandi me basisa munu na kati ya maza ya nene. **18** Yandi kuulaka munu na maboko ya mbeni yina me lutilaka munu na lulendo. Yandi kuulaka munu na maboko ya bayina ke yinaka munu mpe me lutila munu ngolo. **19** Bambeni vwandaka na mantwala ya munu kilumbu yina mpasi ya nene kuminaka munu, kasi Yave vwandaka kiyekamanu ya munu. **20** Yandi katulaka

munu na mpasi ya lufwa. Yandi kuulaka munu, samu ti yandi ke zolaka munu. **21** Yave me sadila munu mutindu kele kudedama ya munu. Mutindu maboko ya munu kele ya kuvedila, ni mutindu yina mpe yandi me sadila munu, **22** samu ti mu landaka banzila ya Yave, mu mangaka ve Nzambi ya munu, mutindu ke salaka bantu ya mavanga ya yimbi. **23** Misiku ya yandi nyonso kele na mantwala ya munu. Mu ke bikaka ve na kusadila bansalulu ya misiku ya yandi. **24** Mu vwandaka ya kusungama na mantwala ya yandi. Mu mangaka na kusala nyonso ya yimbi. **25** Ni yawu yina, Yave me sadila munu mutindu kele kudedama ya munu. Yandi me sadila munu mutindu kele kuvedila ya munu na ntadisi ya yandi. **26** Yave, na muntu ya kukwikama, nge ke talanaka ya kukwikama. Na muntu ya kusungama, yina ke na kibakala, nge ke talanaka ya kusungama. **27** Na muntu yina kele ya kuvedila, nge ke lakisaka kuvedila ya nge. Na muntu yina kele ve ya kusungama, nge ke sadilaka yandi ve na kusungama nyonso. **28** Ni nge ke vuukisaka bantu ya kukuluka, nge ke talaka bantu ya lunangu mpe nge ke kululaka bawu. **29** Yave, nge kele mwinda ya munu. Yave, nge ke kyenzulaka munu na kati ya kitombe. **30** Kintwadi na nge, mu ke nwanisaka na nswalu nkonga ya binwani ya bambeni. Kintwadi na nge Nzambi ya munu, mu ke yulukaka bibaka. **31** Nzila ya Nzambi kele ya kulunga. Mambu ya Yave kele ya tsyelika. Yandi kele mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu, samu na bayina ke bumbamaka na sika ya yandi. **32** Ya kele ve na Nzambi ya nkaka, kaka ni nge Yave. Ya kele ve na ditadi ya nkaka ya nene, kaka ni Nzambi ya beto. **33** Nzambi kele kiswamunu ya munu ya ngolo. Yandi ke kubikaka mbote-mbote nzila ya munu. **34** Yandi ke salaka ti makulu ya munu kuvwanda mutindu makulu ya nsyesye. Yandi ke salaka ti mu vwanda ya kutelama na zulu ya myongo. **35** Yandi ke lakisaka munu mutindu ya kunwana mvita. Yandi ke pesaka munu ngolo ya kusadila munani ya kisengo ya mbwaki. **36** Kukuula yina nge ke kuulaka munu kele kinwanunu yina ke kebaka nzutu. Bamvutu ya nge ke pesaka munu ngolo. **37** Nge ke salaka ti mu kima mbangu ata kubula mabaku. **38** Mu ke landaka bambeni ya munu, mpe mu ke kufwaka bawu. Mu ke vutukaka ve manima kana mu me manisa ve na kufwa bawu. **39** Mu ke manisaka na kufwa bawu. Mu ke sasaka bawu. Bawu ke lendaka dyaka ve na kutelama. Ba ke kubwaka na makulu ya munu. **40** Nge ke pesaka munu ngolo na ntangu ya mvita, nge ke tulaka mitantu ya munu na yisi ya makulu ya munu. **41** Nge ke kimisaka mitantu ya munu na meso ya munu. Mu ke manisa na kufwa bayina ke yinaka munu. **42** Bawu ke na kusosa, kasi ata muntu ke na kusadisa bawu. Bawu ke na kubokila Yave, kasi yandi ke na kupesa bawu ve mvutu. **43** Mu ke mwangisa bawu mutindu fundu-fundu ya ntoto. Mu ke kosunaka bawu. Mu ke dyataka bawu mutindu poto-poto ya banzila. **44** Nge ke kuulaka munu na banwanusunu ya bantu ya munu. Nge ke na kusala ti munu, mu vwanda mfumu ya bayinsi. Bantu yina mu zaba ve, bawu ke na kutumama na munu. **45** Banzenza ke lebaka bumbote ya munu. Kana mu tuba kaka dyambu mosi, bawu ke tumamaka. **46** Banzenza ke dyaka ve na ngolo. Bawu ke na kubasika na biswamunu ya bawu na kutekita nyonso. **47** Yave kele moyo! Nkembo na Yave ditadi ya munu ya nene! Bika ti Nzambi, ditadi ya nene ya mpulusu ya munu kukembuswa! **48** Nge Nzambi yina ke futisaka yimbi na bantu yina ke salaka munu yimbi, nge yina ke salaka ti bantu kutumama na munu, **49** Yandi ke katulaka munu na kati ya bambeni ya munu. Nge ke zangulaka munu na zulu ya mitantu ya munu. Nge ke kuulaka munu na maboko ya bantu ya muvusu. **50** Ni yawu yina, mu ke kembila Yave na kati ya bantu ya bayinsi. Mu ke yimbila nkumbu ya nge. **51** Yave ke salaka mambu ya nene samu na kukuula ntinu ya yandi. Yandi ke lakisaka kukwikama ya yandi na muntu yina yandi me byeka. Yandi ke lakisaka kukwikama ya yandi na Davidi mpe na bana ya Davidi bantangu nyonso.

23 Bampova ya mansukina ya Davidi ni yayi: Mambu ya Davidi, mwana ya Yisayi. Mambu ya muntu ya nene, muntu yina Nzambi ya Yakobi byekaka, muyimbidi ya mbote ya Isayeli. **2** Mpeve ya Yave ke zonzaka na kati ya munu. Mambu ya Yave kele na yinwa ya munu. **3** Nzambi ya Isayeli me tuba, ditadi ya nene ya Isayeli me tuba na munu: «Ntinu yina ke twadisaka bantu na ludedomo, yina ke zitisaka Nzambi na kutwadisa bawu, **4** yandi kele mutindu nsemo ya suka na ntangu yina ntangu ke basikaka ata matuti. Nsemo ya yawu mpe bamvula yina ke nokaka, yawu ke salaka ti matiti kumena na ntoto.» **5** Tala mutindu Nzambi ke salaka na dikanda ya munu: Yandi salaka ngwisani ya bantangu nyonso na munu. Ngwisani yango ke na bantumunu yina ke kebaka yawu. Konso ntangu, yandi ke salaka ti mu nunga mpe yandi ke lungisaka bansatu ya munu. **6** Kasi bayina ke na buzoba, bawu kele bawu nyonso mutindu bintala ya yinti ya bansende yina ba me zenga. Ba ke simbaka ve yawu maboko mpamba. **7** Muntu yina ke zola kusimba yawu, yandi fwana kusadila kima ya kisengo to yinti ya dyonga, samu na kulosa yawu na tiya, kaka kuna. **8** Bankumbu yango ya binwani ya ngolo ya Davidi ni yayi: Yosebe-Basebete, mu-Takemone, yina vwandaka mfumu ya nkonga ya bantu tatu. Ni yandi kufwaka bankama nana ya babakala na dyonga ya yandi kaka na mvita mosi. **9** Na manima ya yandi, ya vwandaka na Eleyazale, mwana ya Dodo, mutekolo ya Awoyi. Yandi vwandaka mosi na binwani tatu ya ngolo yina vwandaka kintwadi na Davidi, samu na kunwanisa ba-Filiseti yina vukanaka samu na mvita, ntangu bantu ya Isayeli bandaka na kuvutuka manima. **10** Kasi ni yandi tatamanaka na kunwanisa ba-Filiseti. Yandi nwanisaka bawu tii na ntangu yina diboko ya yandi lembaka, mpe diboko ya yandi vwandaka kaka ya kukangama na mbele ya mvita. Na kilumbu yina, Yave nungisaka bantu ya Isayeli. Bantu ya Isayeli kwizaka na manima ya Eleyazale, na kubaka bima ya bamvumbi. **11** Na manima, ya vwandaka na Sama, mwana ya Ange, mu-Alale. Ba-Filiseti vukanaka kuna na Leyi, kisika vwandaka bilanga mosi ya madeso. Bantu ya Isayeli kimaka ba-Filiseti. **12** Kasi Sama kwendaka telama na kati-kati ya bilanga. Yandi kuulaka yawu na maboko ya ba-Filiseti, yandi kufwaka bawu nyonso. Yave pesaka bantu ya Isayeli kununga mosi ya nene. **13** Na mbala ya nkaka, na ntangu yina ba ke yonzikaka bambuma, binwani tatu na kati ya nkonga ya makumi tatu ya bamfumu ya binwani kwendaka na sika ya Davidi, kuna na ntadi ya Adulame. Nkonga mosi ya binwani ya ba-Filiseti kwendaka sala kivwandu ya bawu na mudimba ya ba-Lefayi. **14** Davidi vwandaka ya kubumbama na kati ya ntadi. Nkonga mosi ya binwani ya ba-Filiseti vwandaka na Betelemi. **15** Davidi kumaka na mpwila ya maza, yandi tubaka: «Nani ke kwenda bakila munu maza na dibulu yina kele na mwelo ya Betelemi?» **16** Na yina, binwani tatu ya ngolo kwendaka kota na kivwandu ya ba-Filiseti. Bawu tekaka maza na dibulu yina kele na mwelo ya Betelemi. Bawu nataka yawu mpe bawu kwizaka lakisa yawu na Davidi. Kasi Davidi zolaka ve na kunwa yawu. Yandi dukulaka maza yango na yisi, samu na kupesa yawu na Yave mutindu munkayulu. **17** Mpe yandi tubaka: «Ve, ve Yave, ata fyoti ve! Mu ke kunwa ve maza yayi! Maza yayi kele menga ya bantu yina ndimaka na kwenda yekula luzingu ya bawu, kuna na Betelemi.» Na yina, Davidi mangaka na kunwa maza yango. Ni mambu yina salaka binwani tatu ya ngolo. **18** Abisayi, mpangi ya Yowabe, vwandaka mwana ya

Seluya. Abisayi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani tatu. Ni yandi kufwaka binwani bankama tatu na dikonga ya yandi, mpe nkumbu ya yandi kumaka nsangu na «nkonga ya bawu tatu». **19** Na bawu nyonso tatu, ni yandi lutilaka nsangu. Ni yawu yina, yandi kumaka mfumu ya bawu. Kasi yandi vwandaka ve mutindu mosi na binwani ya «nkonga ya bantu tatu.» **20** Benaya, mwana ya Yewoyada, vwandaka muntu ya ngolo mpe muntu ya bwala Kabeseele. Yandi salaka mambu ya ngitukulu. Ni yandi kufwaka binwani zole ya ngolo na Mowabe, ni yandi kulumukaka na yisi ya dibulu samu na kufwa nkosi. Ya vwandaka na kilumbu mosi yina neze vwandaka kubwa na ntoto. **21** Ni yandi mpe kufwaka mu-Ngipiti mosi ya nsisi. Mu-Ngipiti yango vwandaka na dyonga ya yandi na diboko. Benayawu vwandaka na yinti na diboko. Yandi nwanisaka mu-Ngipiti na yinti yango, mpe yandi botolaka mu-Ngipiti dyonga ya yandi. Yandi kufwaka mu-Ngipiti na dyonga ya yandi. **22** Ni mambu yina salaka Benaya, mwana ya Yewoyada. Ni yawu salaka ti nkumbu ya yandi kukuma nsangu na kati ya nkonga ya zole ya binwani tatu ya ngolo. **23** Yandi lutilaka nsangu na bamfumu makumi tatu ya bankonga ya makumi tatu ya binwani. Kasi yandi vwandaka ve mutindu mosi na binwani tatu ya nkonga ya ntete. Davidi tulaka yandi mfumu ya bankebi ya yandi. **24** Na «nkonga ya makumi tatu» ya vwandaka mpe na: Asayele mpangi ya Yowabe, Elanane mwana ya Dodo, mu-Betelemi, **25** Sama mu-Alode, Elika ya Alode, **26** Elese mu-Palete, Ila mwana ya Ikese, mu-Tekowa, **27** Abyezele mu-Anatote, Mebunayi mu-Wusa, **28** Salemone mu-Awoyi, Maalayi mu-Netofate, **29** Yelebe, mwana ya Baana, mu-Netofate, Itayi, mwana ya Libayi, mu-Ngibeya ya dikanda ya Bezame, **30** Benaya mu-Pileyatone, Yidayi muntu ya mizumba ya Ngaase, **31** Abi-Alebone muntu ya mudimba ya nzadi ya Yolodani, Azemawete, mu-Balewume, **32** Elyaba mu-Saalebone, Yewonatane mosi na bana ya Yasene, **33** Sama mu-Yalale, Ayame, mwana ya Salale mu-Alali, **34** Elifelete mwana ya Ayasebayi, mutekolo ya muntu ya Maakate, Elyame, mwana ya Ayitofele, mu-Ngilone, **35** Yeselayi, mu-Kaamele, Paalayi mu-Alabe, **36** Yingeyale; mwana ya Natane ya kizunga Soba, Bani mu-Ngade, **37** Seleke, mu-Amone, Nayelayi, mu-Beelote yina vwandaka nata binwanunu ya Yowabe, mwana ya Seluya, **38** Ila, mu-Yitele, Ngalebe, mu-Yitele, **39** Uli, mu-Iti. Bawu nyonso vwandaka na lutangu ya makumi tatu na nsambwadi.

24 Kilumbu mosi, Yave dasukilaka dyaka bantu ya Isayeli. Na yina, yandi salaka ti Davidi kusala bawu yimbi na kutuba na yandi: «kwenda sala lutangusu ya bantu ya Isayeli mpe ya Yuda.» **2** Ntinu tubaka na Yowabe mfumu ya binwani yina vwandaka na yandi: «Tambula na kati ya bifumba nyonso ya Isayeli kubanda na Dane tii na Beele-Seba. Sala lutangusu ya bantu samu ti mu kuzaba lutangu ya bawu.» **3** Yowabe tubaka na ntinu: «Samu na yinki ntinu ke na kusosa na kusala dyambu ya mutindu yayi? Ntinu, bika ti Yave, Nzambi ya nge, kusala ti bantu kukuma mingi kulutila bambala nkama. Bika ti ntinu, mfumu ya munu, kutala yawu na meso ya yandi mosi.» **4** Ata ti Yowabe zonzaka mutindu yina, ntumunu ya ntinu pesamaka na Yowabe mpe na bamfumu ya binwani. Yowabe, kintwadi na bamfumu ya binwani ya ntinu bakaka nzila, mpe kwendaka sala lutangusu ya bantu ya Isayeli. **5** Bawu katukaka na Yelusalemi mpe bawu sabukaka nzadi ya Yolodani. Bawu bandaka kisalu kuna na Alowele, na sude ya mbanza yina kele na kati-kati ya muzumba ya Ngade, na nzila yina ke kwendaka na Yazele. **6** Bawu lutilaka na Ngalaade mpe na yinsi ya ba-Iti, kuna na Kadese. Bawu lutilaka na Dane-Yaane mpe na bizunga yina kele pene-pene na yawu, mpe bawu kumaka na Sidone. **7** Bawu lutilaka na Tile, mbanza yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Bawu lutilaka mpe na bambanza nyonso ya ba-Ivi na ya ba-Kaanani. Bawu manisaka na kizunga ya Nengeve yina kele na Yuda, kuna na Beele-Seba. **8** Ni mutindu yina bawu tambulaka na yinsi nyonso, na kwendaka sala lutangusu ya bantu. Na manima, bawu vutukaka na Yelusalemi, na nsuka ya bangonda yivwa na bilumbu makumi zole. **9** Yowabe pesaka mvutu ya lutangusu na ntinu. Yawu vwandaka: Na Isayeli, bankama nana ya mafunda ya binwani yina vwandaka ya kukubama na kunwana. Na Yuda, bankama tanu ya mafunda ya binwani. **10** Davidi talaka mpasi na ntima samu na lutangusu ya bantu yina yandi salaka. Davidi tubaka na Yave: «Mu me sala disumu ya nene na kusala lutangusu yayi. Mulemvo ya nge Yave, lemvokila munu yimbi yina mu me sala, munu kisyelo ya nge, samu ti mu me sala dyambu ya buzoba.» **11** Na suka ya kilumbu yina landaka, mambu ya Yave wakanaka na mumbikudi Ngade. Ngade vwanda muntu ya Davidi yina vwandaka kuzwa balumoni. Yave tubaka mutindu yayi: **12** «Kwenda zabisa Davidi: Yave ke na kutuba: "Mu ke na kutumisa nge na kusoola mosi na kati ya bitumbu tatu. Soola mosi na kati ya yawu mpe mu ke sala yawu samu na nge."» **13** Ngade kwendaka tala Davidi mpe zabisaka yandi: «Yinki nge zola ti mu lomba yawu kumina nge? Nge zola ti nsatu kota na yinsi ya nge mpe yawu zingila bamvula nsambwadi? Nge zola ti nge sala bangonda tatu na kwendaka kima bambeni ya nge yina ke landaka nge, to nge zola ti kiyoolo ya ngolo kota na yinsi ya nge mpe yawu zingila bilumbu tatu? Ntangu yayi, yindula mpe pesa munu mvutu yina mu ke kwenda zabisa na muntu yina me fidisa munu.» **14** Davidi tubaka na Ngade: «Mu kele na kati mpasi ya kulutila, bika kwandi beto kubwa na maboko ya Yave, kasi na maboko ya bantu ve. Samu ti Yave ke talaka bantu kyadi mingi.» **15** Yave fidisaka kiyoolo na Isayeli kubanda na suka yina tii ntangu yina yandi kubikaka na kusukisa yawu. Kubanda na Dane tii na Beele-Seba, babakala mafunda makumi nsambwadi kufwaka. **16** Ntangu mbazi ya Yave lambulaka diboko samu na kumwangisa Yelusalemi, Yave nyongaka na yimbi yina, mpe yandi tubaka na mbanzi yina vwandaka kufwa bantu: «Ya me lunga, katula diboko ya nge!» Mbazi ya Yave vwandaka pene-pene ya kisika ya Alabena mu-Yebuse, kisika yina ba ke bulaka bambuma samu na kabula yawu na matiti ya yawu. **17** Ntangu Davidi talaka mbazi yina vwandaka kufwa bantu, yandi tubaka: «Yave ni munu me sala disumu, ni munu me sala yimbi, kasi mameme yayi, yinki bawu me sala? Mulemvo ya nge, pesa kitumbu na munu mpe dikanda ya munu.» **18** Kaka na kilumbu yina, mumbikudi Ngade kwizaka tala Davidi mpe yandi zabisaka yandi: «Yuluka na mongo, kwenda yidikila Yave kiyokolo ya minkayulu, na kisika ya Alabena mu-Yebuse, kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu.» **19** Davidi yulukaka mongo na kwenda sala mutindu Yave tumisaka yandi yawu, na yinwa ya Ngade. **20** Kuna na zulu ya mongo, Alabena talaka ntinu na yisi na bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu. Bawu vwandaka belama na sika ya Alabena. Alabena basikaka mpe yandi kwendaka fukama na mantwala ya ntinu. Yandi kubwaka kizizi na ntoto. **21** Alabena yufulaka: «Ntinu, samu na yinki nge me kwiza na sika ya munu kisadi ya nge?» Davidi vutulaka: «Mu me kwiza samu na kusumba kisika ya nge yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Mu ke yidika kiyokolo ya minkayulu samu na Yave, samu ti kiyoolo yina me kumina bantu, yawu kumanisa.» **22** Na yina, Alabena tubaka na Davidi: «Bika ti ntinu, mfumu ya munu, kubaka ya yandi kisika ya yango, mpe ti yandi kupesa munkayulu yina yandi zola. Bangombe samu na munkayulu yawu yayi. Kikokolo na bisalulu nyonso, ni yawu ke

vwanda bankuni.» **23** Alabena tubaka dyaka na ntinu: «Ntinu mu me pesa nge nyonso yayi. Bika ti Yave, Nzambi ya nge, kundima munkayulu ya nge.» **24** Kasi ntinu tubaka na Alabena: «Ve, mu zola kusumba yawu na ntalu ya yawu. Mu ke kupesa ve na Yave, Nzambi ya munu, minkayulu ya kuyoka yina kele ve ntalu.» Na yina, Davidi sumbaka kisika yango na bangombe, na ntalu ya Basekele makumi tanu ya palata. **25** Kuna, Davidi yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Yandi pesaka minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. Na manima, Yave lakisaka bumbote ya yandi na yinsi mpe kiyoolo manisaka na Isayeli.

1 Bantinu

1 Ntinu Davidi vwandaka me nuna mingi. Ba vwandaka
fukila yandi bilele, kasi yandi vwandaka kuzwa tiya ve. **2**
Bisadi ya yinzo ya ntinu tubaka na ntinu: «Bika ti ba sosila
nge ndumba yina me zaba ntete ve babakala, samu ti yandi
kuvwandaka pene-pene ya nge, samu na kusadisaka nge. Mpe
na kulalaka mfulu mosi na nge, samu na kupesaka nge tiya.»
3 Ba kwendaka sosa ndumba ya kitoko na ntoto nyonso ya
Isayeli. Ba kuzwaka Abisange ya mu-Suneme mpe ba nataka
yandi na sika ya ntinu. **4** Ndumba yango vwandaka kitoko mingi.
Yandi vwandaka sadisa mpe kusadila ntinu. Kasi, ntinu vukisaka
ve mfulu na yandi. **5** Adonya mwana ya Angite vwandaka
tuba na yisi ya ntima: «Ni munu ke kuma ntinu.» Yandi bakaka
pusu-pusu ya mvita na binati-bampunda mpe bantu makumi
tanu yina vwandaka kwenda tekila na mantwala ya yandi. **6**
Ata kilumbu mosi ve tata ya yandi Davidi ngalaka yandi na
kutuba: «Samu na yinki nge ke na kusala mutindu yina?» Na
kutala mbote, Adonya vwandaka kitoko mingi mpe ni yandi
butukaka na manima ya Abesalome. **7** Adonya sololaka na
Yowabe, mwana ya Seluya mpe na nganga-Nzambi Abyatale.
Bawu vukanaka na manima ya Adonya. **8** Kasi nganga-Nzambi
Sadoke, Benaya yina kele mwana ya Yewoyada, mumbikudi
Natane, Simeyi, Leyi, na binwani ya ngolo ya Davidi vukanaka
ve na manima ya Adonya. **9** Adonya pesaka ya munkayulu
ya mameme, bankombo na bangombe na bibulu yina kele na
mafuta mingi. Yandi pesaka yawu pene-pene ya ditadi yina ba
ke bokilaka «Ditadi yina ke syelumukaka», pene-pene ya mukelo
yina ba ke bokilaka Eyine-Longele. Yandi bokilaka bampangi ya
yandi nyonso, bana ya ntinu na bantu nyonso ya Yuda yina
vwandaka sadila ntinu. **10** Kasi yandi bokilaka ve mumbikudi
Natane. Yandi bokilaka ve Benaya, Yandi bokilaka ve binwani
ya ngolo. Yandi bokilaka ve mpangi ya yandi Salomoni. **11** Na
yina, Natane kwizaka tuba na Bateseba, mama ya Salomoni:
«Nge me kuwa ti Adonya, mwana ya Angite me kuma ntinu?
Kasi mfumu ya beto Davidi me zaba yawu ve? **12** Malu-malu
yayi, malongi mu ke na kupesa nge ni yayi samu ti nge vuukisa
luzingu ya nge mpe vuukisa luzingu ya mwana ya nge Salomoni.
13 Kwenda na sika ya ntinu Davidi, zabisa yandi mutindu yayi:
“ntinu, mfumu ya munu, ni nge mosi kudyaka ndefi na kuzabisa
na munu kisadi ya nge ti: Na manima ya munu, ni mwana ya
nge Salomoni ke kuma ntinu. Ni yandi ke vwanda na kiti ya
munu ya kintinu! Samu na yinki ni Adonya me kuma ntinu?”» **14**
Ntangu nge ke solola na ntinu, munu mosi, mu ke landa nge
samu na kwiza singisa mambu yina nge ke tuba. **15** Bateseba
kwendaka kota na kivinga ya ntinu. Ntinu vwandaka me nuna
mingi mpe ni Abisange ya mu-Suneme vwandaka sadisa yandi.
16 Bateseba fukamaka mpe yandi yinamaka na mantwala ya
ntinu mpe ntinu tubaka: «Wapi mambu ke na nge?» **17** Yandi
vutulaka: «Mfumu ya munu, ni nge mosi kudyaka ndefi samu
na munu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya nge na kutuba:
“na manima ya munu, ni mwana ya nge Salomoni ke kuma
ntinu. Ni yandi ke vwanda na kiti ya munu ya kintinu.”» **18**
Kasi, mu me kuwa ti Adonya me kuma ntinu, mpe nge ntinu,
mfumu ya munu, nge me zaba yawu ve. **19** Yandi me pesa
minkayulu ya bangombe ya mbakala, ya mameme na bankombo
mingi, ya bibulu yina ke na mafuta mingi. Yandi bokilaka bana
nyonso ya ntinu, yandi bokilaka nganga-Nzambi Abyatale. Yandi
bokilaka Yowabe, mfumu ya binwani, kasi, yandi bokilaka ve
Salomoni, kisyelo ya nge. **20** Ntinu, mfumu ya munu, bantu
nyonso ya Isayeli ke na kutala kaka ni nge, samu ti nge zabisa
bawu nani ke vwanda na kiti ya nge ya kintinu na manima ya
nge. **21** Kana nge sala ve mutindu yina, ntangu nge ke kufwa,
munu na mwana ya munu Salomoni, beto ke vwanda mutindu
misumuki. **22** Ntangu yina Bateseba vwandaka solola ntete na
ntinu, mumbikudi Natane kwizaka kuma. **23** Bantu zabisaka
ntinu ti: «Mumbikudi Natane me kwiza.» Mpe Natane kwizaka
yinama na mantwala ya ntinu, kizizi na ntoto. **24** Na manima,
Natane yufulaka ntinu: «Ntinu, mfumu ya munu, ni nge tubaka ti
na manima ya munu, Adonya ke vwanda ntinu mpe ni yandi
ke vwanda na kiti ya munu ya kintinu? **25** Bubu yayi, Adonya
me kulumuka na kukwenda pesa minkayulu ya bangombe ya
mbakala, ya mameme, ya bankombo mingi na ya bibulu yina ke
na mafuta mingi. Yandi me bokila bana nyonso ya ntinu. Yandi
me bokila mfumu ya binwani, yandi me bokila nganga-Nzambi
Abyatale. Bawu ke na kudya mpe kunwa na mantwala ya yandi
mpe bawu ke na kutuba: “Nkembo na ntinu Adonya!” **26** Kasi
yandi me bokila ve munu yina kele kisadi ya nge. Yandi me
bokila ve nganga-Nzambi Sadoke. Yandi me bokila ve Benaya,
mwana ya Yewoyada na Salomoni, kisyelo ya nge. **27** Ntinu,
mfumu ya munu, ni nge me zola ti ya vwandila mutindu yina?
Samu na yinki nge zabisaka ve na munu kisyelo ya nge, nani
ke vwanda na kiti ya nge ya kintinu na manima ya nge?» **28**
Ntinu Davidi tubaka: «Beno bokila munu Bateseba!» Bateseba
kwizaka mpe yandi telamaka na mantwala ya ntinu. **29** Na yina,
ntinu kudyaka ndefi na kutuba: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi
ya moyo yina me kuula munu na bampasi nyonso, **30** ndefi yina
mu kudyaka na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli na kutuba:
“Na manima ya munu, ni mwana ya nge Salomoni ke vwanda
ntinu, ni yandi ke vwanda na kiti ya munu ya kintinu na kisika ya
munu.” Bubu yayi mu ke sala yawu.» **31** Bateseba yinamaka na
mantwala ya ntinu, yandi kubwaka kizizi na ntoto mpe tubaka:
«Bika ti mfumu ya munu, ntinu Davidi kuzinga seko.» **32** Ntinu
Davidi tubaka: «Beno bokila munu nganga-Nzambi Sadoke na
mumbikudi Natane mpe Benaya, mwana ya Yewoyada.» Ba
bokilaka bawu mpe bawu kwizaka na mantwala ya ntinu. **33**
Ntinu zabisaka bawu: «Beno baka bantu yina ke salaka na
munu, beno yulukisa mwana ya munu Salomoni na zulu ya
mpunda ya munu ya mutela ya nkufi mpe beno kulumuka kuna
na mudimba ya Ngiwone. **34** Kuna, nganga-Nzambi Sadoke na
mumbikudi Natane ke tula yandi mafuta samu na kubyeka yandi
ntinu ya Isayeli. Beno ke sika kulumenta mpe beno ke tuba:
Nkembo na ntinu Salomoni!» **35** Ntangu beno ke vutuka na
mbanza, beno ke vwanda na manima ya yandi. Yandi ke kwiza
vwanda na kiti ya munu ya kintinu mpe ni yandi ke vwanda
ntinu na kisika ya munu. Mu me pesa lutumu ti yandi kuvwanda
mfumu ya Isayeli mpe ya Yuda. **36** Na yina, Benaya, mwana ya
Yewoyada vutulaka na ntinu: «Ameni, ni Yave, Nzambi me tuba
yawu na yinwa ya ntinu, mfumu ya munu. **37** Mutindu Yave
me vwanda na mfumu, ntinu ya munu, bika ti yandi kuvwanda
mpe na Salomoni. Yandi sala ti luyalu ya yandi kuvwanda ya
nkembo kulutila luyalu ya mfumu ya munu, ntinu Davidi!» **38**
Nganga-Nzambi Sadoke, mumbikudi Natane, Benaya, mwana
ya Yewoyada mpe ba-Kelete na ba-Pelete, bawu kulumukaka
mpe bawu yulukisaka Salomoni na zulu ya mpunda ya mutela
ya nkufi, ya ntinu Davidi. Mpe bawu nataka yandi na Ngiwone.
39 Nganga-Nzambi Sadoke bakaka dimpoka ya mafuta yina
vwandaka na kati ya yinzo ya lele. Yandi byekaka Salomoni.
Ba sikaka kulumenta mpe bantu nyonso tubaka: «Nkembo na
ntinu Salomoni!» **40** Na kuvutuka na mbanza, bantu nyonso
vwandaka kwenda tambula na manima ya Salomoni. Bawu
vwandaka sika matuutu mpe vwandaka yangalala na kyese ya
kulutila. Na makelele yina bawu vwandaka sala, ntoto vwandaka

ningana. **41** Kaka na ntangu yina bawu vwandaka me manisa na kudya, Adonya na bantu yina yandi bokilaka, bawu kuwaka makelele yina. Yowabe kuwaka muningu ya kulumenta mpe yandi tubaka: «Samu na yinki makelele yayi ke na kuwakana na kati ya mbanza?» **42** Yowabe manisaka ntete ve na kuzonza mpe Yonatane mwana ya nganga-Nzambi Abyatale kwizaka kuma. Adonya tubaka: «Kwiza awa samu ti nge kele muntu ya mfunu mpe nge me kwiza na bansangu ya mbote.» **43** Yonatane vutulaka na Adonya: «Ve! Mu me kwiza samu na kuzabisa beno ti, mfumu ya beto, ntinu Davidi me byeka Salomoni ntinu.» **44** Ntinu fidisaka nganga-Nzambi Sadoke na mumbikudi Natane na Benaya, mwana ya Yewoyada kintwadi na ba-Kelete na ba-Pelete. Bawu yulukisaka Salomoni na zulu ya mpunda ya mutela ya nkufi, ya ntinu. **45** Kuna na Ngiwone, nganga-Nzambi Sadoke mpe mumbikudi Natane tulaka yandi mafuta samu na kubyeka yandi ntinu. Na manima, bantu nyonso vwandaka vutuka na nsayi mpe makelele vwandaka wakana na mbanza nyonso, ni yawu yina, beno kuwaka makelele. **46** Salomoni me vwanda mpe na kiti ya kintinu. **47** Bantu yina ke salaka na ntinu kwizaka sakumuna mfumu ya beto, ntinu Davidi na kutuba: «Bika ti Nzambi ya nge kusala ti nkumbu ya Salomoni kuvwanda nsangu kulutila nkumbu ya nge. Bika ti nkembo ya luyalu ya yandi kulutila nkembo ya luyalu ya nge.» Ntinu fukamaka na zulu ya mfulu ya yandi. **48** Yandi tubaka dyaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli yina me tula muntu na kiti ya munu ya kintinu mpe yandi me sala ti mu tala muntu yango.» **49** Bantu nyonso yina Adonya bokilaka bandaka na kutekita, bawu telamaka mpe kimaka konso muntu na nzila ya yandi. **50** Adonya kumaka na boma ya Salomoni, yandi kwendaka simba mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. **51** Ba kwendaka tuba na Salomoni ti: «Samu na boma ya nge ntinu, Adonya me kwenda simba mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. Yandi me tuba: "Bika ti ntinu Salomoni kudya ntete ndefi ti yandi ke kufwa munu ve na mbele ya mvita, munu kisadi ya yandi."» **52** Salomoni tubaka: «Kana yandi talana muntu ya mbote, ata dyambu ya yimbi ke kumina yandi, kasi kana yandi sala mwa dyambu ya yimbi, yandi ke kufwa.» **53** Na yina, Salomoni fidisaka bantu na kwenda katula Adonya na kiyokolo ya minkayulu. Yandi kwizaka fukama na mantwala ya ntinu Salomoni mpe ntinu tubaka na yandi: «Kwenda na yinzo ya nge!»

2 Davidi vwandaka me kuma pene-pene na lufwa. Yandi pesaka bantumunu na mwana ya yandi Salomoni mutindu yayi: **2** «Mu ke dyaka ntama ve na lufwa. Vwanda na ngolo mpe lakisa ti nge kele bakala. **3** Sadila mambu ya Yave, Nzambi ya nge. Landa banzila ya yandi. Sadila bansalulu ya misiku ya yandi, bantumunu ya yandi mpe banzengolo ya yandi mutindu ya kele ya kusonama na kati ya Musiku ya Moyize. Na yina, nge ke nunga na mambu nyonso yina nge ke sala, bisika nyonso yina nge ke kwenda. **4** Yawu ke sala ti Yave lungisa mambu yina yandi tubaka na munu: "Kana bana ya nge sala keba na banzila yina bawu ke na kulanda, kana bawu tambula na butsyelika na ntadisi ya munu, na ntima nyonso ya bawu mpe na mwela ya bawu nyonso, nge ke kondwa ve mwana yina ke vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli bantangu nyonso."» **5** Davidi tubaka dyaka na Salomoni: «Nge zaba mbote mambu yina Yowabe, mwana ya Seluya salaka munu. Nge zaba mambu yina yandi salaka na bamfumu zole ya binwani ya Isayeli, Abinele, mwana ya Nele na Amasa, mwana ya Yetele. Yandi kufwaka bawu. Yandi kufwaka bawu na ntangu ya kizunu mutindu yawu ke salamaka na ntangu ya mvita. Kizitu ya lufwa yina kele na yintu ya yandi. **6** Ni yawu yina, nge ke sala yawu na ndwenga nyonso. Kubika ve ti yandi kufwa na buboba. **(Sheol h7585)** **7** Na yina me tadila bana ya Balezilayi muntu ya Ngalaade, nge ke lakisa bawu bumbote ya nge. Bawu ke vwanda na lutangu ya bayina ke banda na kudyaka na mesa ya nge, samu ti bawu lakisaka munu bumbote ya bawu ntangu yina mu vwandaka kima mpangi ya nge Abesalome. **8** Kasi, kuzimbana ve Simeyi, mwana ya Ngela, muntu ya bwala Bawulime ya yinsi ya Bezame. Yandi siingaka munu na nsiingulu mosi ya yimbi ya kulutila, kilumbu yina mu vwandaka kwenda na Maanayime. Kasi na mvutukulu ya munu, yandi kwizaka bwabana munu pene-pene ya nzadi ya Yolodani mpe mu kudyaka ndefi samu na yandi, na Nkumbu ya Yave ti: Mu ke kufwa nge ve na mbele ya mvita. **9** Ntangu yayi, kubika ve na kupesa yandi kitumbu, samu ti nge kele muntu ya ndwenga, nge zaba yinki nge fwana kusala yandi. Ata buboba ya yandi, nge ke sala nyonso, samu ti ba kufwa yandi.» **(Sheol h7585)** **10** Davidi kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu na Yelusalemi, kuna na Mbanza ya Davidi. **11** Davidi yalaka Isayeli bamvula makumi yiya. Na Ebelone, yandi yalaka bamvula nsambwadi mpe na Yelusalemi yandi yalaka bamvula makumi tatu na tatu. **12** Salomoni kwizaka vwanda na kiti ya kintinu ya tata ya yandi Davidi mpe kintinu ya yandi vwandaka ngolo. **13** Kilumbu mosi, Adonya, mwana ya Angite kwizaka tala Bateseba, mama ya Salomoni. Bateseba yufulaka yandi: «Nkwizulu ya nge kele nkwizulu ya kizunu?» Adonya vutulaka: «Ee!» **14** Adonya tubaka dyaka: «Mu ke na dyambu ya kuzabisa nge.» Bateseba vutulaka: «Zonza ya nge!» **15** Adonya tubaka: «Nge zaba mbote ti kintinu vwandaka ya munu mpe bantu nyonso ya Isayeli vwandaka vingila ti mu kuma ntinu. Kintinu me katuka na munu mpe yawu me kwenda na mpangi ya munu. Ni Yave me zola ti yawu salama mutindu yina. **16** Kasi malu-malu yayi, mu ke lomba na nge dyambu mosi, kuyimina munu yawu ve.» Bateseba vutulaka: «Zonza ya nge!» **17** Adonya tubaka: «Mulemvo ya nge, kwenda tuba na ntinu Salomoni, yandi pesa munu Abisange, mu-Suneme, samu ti yandi kuma kento ya munu. Samu na nge, Salomoni ke manga ve.» **18** Bateseba vutulaka: «Mu me kuwa, munu mosi ke zonzila yawu na ntinu samu na nge.» **19** Bateseba kwendaka na sika ya ntinu Salomoni samu na kuzonzila yandi mambu ya Adonya. Ntinu telamaka samu na kwenda bwabana yandi mpe yandi yinamaka na mantwala ya mama ya yandi. Ntinu vutukaka, yandi kwizaka vwanda na kiti ya yandi ya kintinu. Yandi tumisaka ti ba natina yandi kiti ya nkaka ya kintinu mpe mama ya yandi vwandaka na kiti yina, na lubakala ya ntinu. **20** Bateseba tubaka: «Mu ke na mwa dyambu ya kulomba na nge, kasi kumanga ve.» Ntinu Salomoni vutulaka: «Mama ya munu, lomba munu yina nge ke na yawu nsatu mpe mu ke manga ve.» **21** Bateseba tubaka: «Bika ti ba pesa Abisange, mu-Suneme na sika ya mpangi ya nge Adonya, samu ti yandi vwanda kento ya yandi.» **22** Ntinu Salomoni vutulaka na mama ya yandi: «Samu na yinki nge ke na kulomba ba pesa Abisange, mu-Suneme na sika ya mpangi ya munu Adonya? Kana ya ke ni mutindu yina, lombila yandi mpe kintinu, samu ti yandi kele yaya ya munu! Lomba yawu mpe samu na bampangi ya yandi, nganga-Nzambi Abyatale, mpe Yowabe, mwana ya Seluya!» **23** Na yina, ntinu Salomoni kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave na kutuba: «Bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu ya ngolo kana mu kufwa ve Adonya, samu na mambu yina yandi me tuba! **24** Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, yina me vwandisa munu na kiti ya kintinu ya tata ya munu Davidi mpe me sala ti kintinu ya munu kuvwanda ngolo, yandi me tula munu na kati ya lutangu ya bantinu mutindu yandi tubaka yawu. Bubu yayi mu me kudya ndefi ti Adonya fwana kufwa!» **25** Ntinu Salomoni tumisaka Benaya, mwana

ya Yewoyada samu na kufwa Adonya. Adonya kufwaka. **26** Ntinu tubaka na nganga-Nzambi Abyatale: «Kwenda na Anatote, mbanza ya nge. Nge kele muntu yina fwana kufwa, kasi mu ke kufwa nge ve bubu yayi, samu ti nge nataka sanduku ya Yave Mfumu, na mantwala ya tata ya munu Davidi mpe samu na bampasi nyonso yina nge talaka kintwadi na yandi.» **27** Na yina, Salomoni katulaka nganga-Nzambi Abyatale na kisalu ya bunganga-Nzambi ya Yave, samu na kulungisa mambu yina Yave tubaka kuna na Silo na yina me tadila dikanda ya Eli. **28** Yowabe kuwaka mambu yina kuminaka Adonya na Abyatale. Yowabe vwandaka na lweka ya Adonya kasi yandi vwandaka ve na lweka ya Abesalome. Ni yawu yina, yandi kimaka na Yinzo ya Yave mpe yandi kwendaka simba mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. **29** Ba zabisaka ntinu Salomoni ti: «Yowabe me kwenda bumbama na kati ya Yinzo ya Yave mpe yandi kele pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu.» Salomoni tumisaka Benaya, mwana ya Yewoyada, mutindu yayi: «Kwenda kufwa yandi.» **30** Benaya kotaka na Yinzo ya Yave mpe yandi tubaka na Yowabe: «Ntinu me tuba: Basika!» Kasi Yowabe vutulaka: «Mu ke basika ve, mu ke kufwa awa.» «Benayawu kwendaka zabisa ntinu mutindu Yowabe tubaka.» **31** Ntinu tubaka na yandi: «Kwenda mpe nge sala mutindu yandi me tuba. Kufwa yandi mpe nge kunda yandi. Na yina, kizitu ya menga yina Yowabe tangisaka, na kufwa bantu yina salaka ata kima, yawu ke vwanda ve na munu na dikanda ya munu. **32** Yave ke futisa yandi yimbi ya yandi, samu ti yandi kufwaka bantu zole ya kudedama mpe ya mbote kulutila yandi: Abinele, mwana ya Nele, mfumu ya binwani ya Isayeli na Amasa, mwana ya Yetele, mfumu ya binwani ya Yuda. Yandi kufwaka bawu na mbele ya mvita, tata ya munu Davidi ata kuzaba. **33** Bika ti lufwa ya bantu yina kuvwanda na yintu ya Yowabe mpe na yintu ya bana ya yandi bantangu nyonso. Kasi samu na Davidi, samu na bana ya yandi, samu na dikanda ya yandi mpe samu na kintinu ya yandi, Yave ke sala ti bawu zinga mbote bantangu nyonso.» **34** Benaya mwana ya Yewoyada, kwendaka bula Yowabe mpe yandi kufwaka Yowabe. Na manima, yandi kundaka Yowabe na kati ya yinzo ya yandi kuna na yinsi ya kuyuma. **35** Na manima, ntinu tulaka Benaya, mwana ya Yewoyada mfumu ya binwani na kisika ya Yowabe mpe yandi tulaka Sadoke mfumu ya banganga-Nzambi na kisika ya Abyatale. **36** Ntinu fidisaka bantu na kwenda bokila Simeyi mpe ntinu tubaka na yandi: «Tunga yinzo ya nge awa na Yelusalemi, samu ti nge banda na kuzingaka awa mpe nge basika ve samu na kukwenda kisika ya nkaka. **37** Zaba mbote ti kilumbu yina nge ke basika na mbanza samu na kusabuka mudimba ya Sedelone, kaka kufwa nge ke kufwa, mpe lufwa ya nge ke vwanda na yintu ya nge mosi.» **38** Simeyi vutulaka na ntinu: «Ya kele mbote, kisadi ya nge ke sala mambu yina me tuba ntinu, mfumu ya munu.» Mpe Simeyi zingaka bantangu mingi na Yelusalemi. **39** Na manima ya bamvula tatu, bisadi zole ya Simeyi kimaka na sika ya Akise, mwana ya Maaka, ntinu ya Ngate. Ba kwendaka tuba na Simeyi ti: «Bisadi ya nge kele kuna na Ngate.» **40** Simeyi kubikaka mbuluku ya yandi mpe yandi kwendaka na Ngate na sika ya Akise samu na kusosa bisadi ya yandi. Na manima, yandi katukaka na Ngate mpe yandi vutukaka na bisadi ya yandi. **41** Ba tubaka na Salomoni ti Simeyi katukaka na Yelusalemi samu na kukwenda na Ngate mpe ti yandi vutukaka. **42** Ntinu fidisaka bantu na kwenda bokila Simeyi mpe ntinu tubaka na yandi: «Mu kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave mpe mu kebisaka nge mutindu yayi: “Zaba mbote ti kilumbu yina nge ke basika samu na kukwenda na kisika ya nkaka nge ke kufwa. Nge tubaka ti: Ya kele mbote mpe mu me kuwa.”» **43** Samu na yinki nge me sadila ve ndefi yina mu kudyaka na ntadisi ya Yave mpe ntumunu yina mu pesaka nge? **44** Ntinu tubaka dyaka na Simeyi: «Nge mosi, nge me zaba mbote, yimbi nyonso yina nge salaka na tata ya munu Davidi. Yave ke sala ti yimbi yina vutukila nge. **45** Kasi munu, ntinu Salomoni, mu kele muntu yina Nzambi me sakumuna mpe kiti ya kintinu ya Davidi ke vwanda ngolo bantangu nyonso na ntadisi ya Yave.» **46** Ntinu tumisaka Benaya, mwana ya Yewoyada na kwenda kufwa Simeyi. Benaya basikaka, yandi kwendaka bula Simeyi mpe Simeyi kufwaka. Na yina, kintinu ya Salomoni kumaka ngolo.

3 Salomoni kumaka bokilo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yandi kwelaka mwana ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mpe yandi nataka yandi na mbanza yina ba ke bokilaka Mbanza ya Davidi. Bawu zingaka kuna tii ntangu yina yandi manisaka na kutungisa yinzo ya yandi mosi, Yinzo ya Yave mpe bibaka ya lupangu yina ke zungaka Yelusalemi. **2** Ntangu yina, bantu vwandaka tatamana na kupesa minkayulu na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, samu ti ba vwandaka me tunga ntete ve Yinzo samu na Yave. **3** Salomoni zolaka Yave mpe yandi vwandaka sala mutindu tata ya yandi Davidi zabisa yandi. Ntangu yina, bantu vwandaka pesa Yave minkayulu mpe vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **4** Kilumbu mosi, ntinu Salomoni kwendaka na Ngabawone samu na kupesa minkayulu, samu ti ni kuna vwandaka kisika ya lusambulu ya kulutila mfunu na kati ya bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Salomoni pesaka funda mosi ya minkayulu ya kuyoka kuna na kiyokolo ya minkayulu. **5** Ntangu Salomoni vwandaka ntete na Ngabawone, na mpimpa, Yave monikinaka yandi na ndosi mpe yandi tubaka na Salomoni: «Lomba munu nyonso yina nge zola mpe mu ke pesa nge yawu.» **6** Salomoni vutulaka: «Mfumu, nge lakisaka kukwikama ya nge ya kulutila na kisadi ya nge Davidi, tata ya munu, samu ti yandi landaka banzila ya nge na butsyelika, na ludedomo na ntima ya kusungama na ntadisi ya nge. Nge me tatamana na kulakisa yandi kukwikama ya nge mpe nge me pesa yandi mwana yina me vwanda bubu yayi na kiti ya yandi ya kintinu. **7** Ntangu yayi, Yave Nzambi ya munu, ni nge me sala ti, munu kisadi ya nge, mu yala na kisika ya tata ya munu Davidi. Mu ke kaka mwa ntwenya mpe mu zaba kima ve. **8** Kisadi ya nge kele na kati-kati ya bantu ya nge yina nge soolaka, bawu kele mingi. Ba lenda kutanga bawu ve to kuzaba lutangu ya bawu, samu ti bawu kele mingi ya kulutila. **9** Pesa munu mayela ya kuyala bantu ya nge, samu na kuswasikisa yimbi na mbote. Nani lenda kuyala bantu ya nge, bantu ya mingi-mingi yayi?» **10** Ndombolo ya Salomoni yangidikaka Mfumu. **11** Na yina, Nzambi tubaka na yandi: «Mutindu kele ndombolo ya nge, nge me lomba ve luzingu ya yinda, nge me lomba ve kimvwama, nge me lomba ve lufwa ya bambeni ya nge. Nge me lomba mayela samu na kuyala na kusungama nyonso. **12** Mu ke sala mutindu nge me lomba, mu ke pesa nge ndwenga mpe mayela yina ya kulutila mpe ata muntu ke vwanda mutindu nge, ya vwanda bayina tekilaka nge mpe bayina ke kwiza na manima ya nge. Ata muntu ke vwanda mutindu nge. **13** Mu ke pesa nge mpe yina nge me lomba ve. Mu ke pesa nge kimvwama na nkembo. Bilumbu nyonso ya luzingu ya nge, ata muntu na kati ya bantinu ke vwanda mutindu nge. **14** Kana nge landa banzila ya munu, kana nge sadila bansalulu ya misiku ya munu mpe bantumunu ya munu mutindu salaka tata ya nge Davidi, mu ke sala ti luzingu ya nge kuvwanda ya yinda.» **15** Ntangu Salomoni vumbukaka, yandi talaka ti ya vwandaka ndosi. Yandi vutukaka na Yelusalemi mpe yandi telamaka na mantwala ya

Sanduku ya Ngwisani ya Mfumu. Yandi pesaka minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa, Salomoni salaka feti ya nene mpe yandi bokilaka bantu nyonso yina ke salaka na yandi. **16** Kilumbu mosi, bakento zole ya kindumba kwizaka na sika ya ntinu Salomoni. Bawu kwizaka telama na mantwala ya ntinu. **17** Mosi na kati na bawu tubaka: «Mulemvo ya nge mfumu ya munu, munu na kento yayi beto ke vwandaka yinzo mosi. Mu butaka na kati ya yinzo, mpe yandi vwandaka kuna. **18** Bilumbu tatu na manima ya kubuta ya munu, yandi mpe butaka. Beto vwandaka beto zole, kaka beto zole vwandaka na kati ya yinzo mpe muntu ya nkaka vwandaka ve. **19** Mwana ya kento yayi kufwaka na mpimpa samu ti yandi lalilaka mwana ya yandi. **20** Na kati-kati ya mpimpa, ntangu munu, kisadi ya nge vwandaka ya kulala, yandi telamaka mpe bakaka mwana ya munu pene-pene ya munu. Yandi tulaka mwana ya munu na nzutu ya yandi mpe yandi tulaka mwana ya yandi ya kufwa na nzutu ya munu. **21** Ntangu mu vumbukaka na suka samu na kupesa mwana mabene, mu talaka ti mwana vwandaka ya kufwa. Kasi na nsemo ya kilumbu, mu talaka ti ya vwandaka ve mwana ya munu yina mu butaka.» **22** Kento ya nkaka tubaka: «Ve! Mwana ya munu ni yina kele moyo mpe mwana ya nge ni yina kele ya kufwa.» Kento ya ntete yina tubaka dyaka: «Ve! Mwana ya yandi ni yina kele ya kufwa mpe mwana ya munu ni yina kele moyo!» Ni mutindu yina bawu vwandaka tuba na mantwala ya ntinu. **23** Ntinu tubaka: «Yandi yayi ke na kutuba ti: “Mwana yayi ya moyo kele mwana ya munu! Mpe mwana ya kufwa kele ya munu ve!” Yandi yayi mpe ke na kutuba ti: “ve! Mwana ya kufwa kele ya yandi mpe mwana ya moyo kele ya munu.”» **24** Na yina, ntinu tubaka: «Beno natina munu mbele ya mvita. Ba natinaka yandi yawu.» **25** Mpe ntinu tubaka: «Beno zenga mwana yayi ya moyo na kati-kati mpe beno pesa bawu kitini mosi-mosi!» **26** Kento ya kuzwa mwana yina vwandaka moyo talaka mpasi na ntima mpe yandi tubaka na ntinu: «Mulemvo ya nge mfumu beno pesa yandi mwana yina kele moyo, beno kufwa yandi ve!» Kasi kento ya nkaka yina vwandaka tuba: «Ba pesa mwana na muntu ve, kasi ba zenga yandi na kati-kati!» **27** Na yina, ntinu tubaka: «Beno pesa mwana ya moyo na kento ya ntete, beno kufwa yandi ve samu ti ni yandi mama ya mwana yina kele moyo.» **28** Bantu nyonso ya Isayeli kuwaka nzengolo ya lufundusu yina ntinu salaka. Bawu bandaka na kuzitisa ntinu, samu ti bawu bakulaka ti ndwenga ya Nzambi vwandaka na yandi samu na kusadila mambu ya kusungama.

4 Salomoni vwandaka ntinu ya yinsi nyonso ya Isayeli. **2** Bankumbu ya bamfumu yina vwandaka sala na yandi ni: Azalyawu, mwana ya nganga-Nzambi Sadoke. **3** Bana ya Sisa, Eliwolefe na Ayiya, vwandaka bisoniki. Yewosafate, mwana ya Ayilude, vwandaka kibumbi-mikanda. **4** Benayawu, mwana ya Yewoyada, vwandaka mfumu ya binwani. Sadoke mpe Abyatale vwandaka banganga-Nzambi. **5** Azalyawu, mwana ya Natane vwandaka mfumu ya bamfumu ya bizunga. Zabude, mwana ya Natane, vwandaka nganga-Nzambi mpe ndiku ya ntinu. **6** Ayisale vwandaka mfumu ya yinzo ya ntinu. Adonilame, mwana ya Abeda, vwandaka mfumu ya bayina ke salaka bisalu ya ngolo. **7** Na yinsi nyonso ya Isayeli, Salomoni vwandaka na bamfumu ya bizunga kumi na zole, mpe konso mfumu ya kizunga vwandaka fidisa madya samu na ntinu mpe samu na bantu nyonso yina kele na yinzo ya ntinu. Na mvula mosi, konso mfumu ya kizunga vwandaka na ngonda ya yandi. **8** Yayi ni bankumbu ya bawu: Mwana ya Wule vwandaka na kizunga ya myongo ya Efalayime. **9** Mwana ya Dekele vwandaka na bizunga ya Makase, ya Saalebime, ya Bete-Semese, ya Elone-Bete-Anane. **10** Mwana ya Esede vwandaka na kizunga ya Alubote. Yandi vwandaka mpe na kizunga ya Soko mpe yinsi nyonso ya Yefele. **11** Mwana ya Abinadabe vwandaka mfumu ya kizunga nyonso ya Dole. Kento ya yandi vwandaka ni Tafate, mwana ya Salomoni. **12** Baana, mwana ya Ayilude, vwandaka mfumu ya bizunga ya Taanake na Mengido mpe kizunga nyonso ya Bete-Seyane pene-pene ya Saletane, kuna na baanda ya Yizeleele, kubanda na Bete-Seyane tii na Abele-Mewola, mpe kuluta Yokemeyame. **13** Mwana ya Ngebele vwandaka mfumu ya kizunga ya Lamote, na bwala Ngalade. Yandi vwandaka mpe mfumu ya babwala ya Yayile, mwana ya Manase, kuna na Ngalaade. Yandi vwandaka mpe mfumu ya kizunga ya Alengobe yina kele na Basane. Kizunga yango vwandaka na bambanza ya nene makumi sambanu. Yawu vwandaka na bibaka mpe myelo ya yawu vwandaka na bikangulu ya bisengo ya mbwaki. **14** Ayinadabe, mwana ya Ido, vwandaka mfumu ya kizunga ya Maanayime. **15** Ayimaase vwandaka mfumu ya kizunga ya Nefetali. Yandi mpe kwelaka mwana ya Salomoni, nkumbu ya yandi Basemate. **16** Baana, mwana ya Wusayi, vwandaka mfumu ya kizunga ya Asele mpe ya Beyalote. **17** Yewosafate, mwana ya Paluya, vwandaka mfumu ya kizunga ya Isakale. **18** Simeyi, mwana ya Ela, vwandaka mfumu ya kizunga ya Bezame. **19** Ngebele, mwana ya Uli, vwandaka mfumu ya yinsi ya Ngalaade: Kizunga ya Siyone, ntinu ya ba-Amoli, mpe kizunga ya Onge, ntinu ya Basane. Yinsi nyonso vwandaka kaka na mfumu mosi. **20** Bantu ya Yuda mpe bantu ya Isayeli vwandaka mingi mutindu munyenge ya mubu. Bawu vwandaka kudya, kunwa mpe bawu vwandaka na nsayi mingi. **21** Salomoni vwandaka yala mpe bayinsi nyonso ya kintinu, kubanda na nzadi ya Efalate tii yinsi ya ba-Filisiti, mpe tii na ndilu ya Ngipiti. Bantu nyonso ya bayinsi ya kintinu yina vwandaka kwiza futa mpaku na sika ya Salomoni. Na bilumbu nyonso ya luzingu ya Salomoni, bawu vwandaka na yisi ya lutumu ya yandi. **22** Madya ya Salomoni ya konso kilumbu vwandaka Bakole makumi tatu ya bambuma ya faline mpe Bakole makumi sambanu ya bambuma ya faline ya kitoko, **23** bangombe kumi yina kele na mafuta mingi, makumi zole ya bangombe ya mpaka mpe mameme na bankombo nkama, bankabi, bansyesye, na bibulu yina kele mutindu bankabi mpe bansusu yina kele na mafuta mingi. **24** Salomoni vwandaka yala kizunga nyonso yina kele na lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate, kubanda na Tifesa tii na Ngaza. Yandi vwandaka yala bantinu nyonso ya lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate. Salomoni vwandaka zinga na kizunu na bayinsi nyonso yina vwandaka pene-pene. **25** Na bilumbu nyonso ya luzingu ya Salomoni, bantu ya Yuda mpe bantu ya Isayeli vwandaka zinga na kizunu, konso muntu na yisi ya yinti ya yandi ya vinu to na yisi ya yinti ya yandi ya fike, kubanda na kizunga ya Dane na node tii na kizunga ya Beele-Seba na sude. **26** Salomoni vwandaka na mafunda makumi yiya ya bivinga ya bampunda, mafunda kumi na zole ya bampunda ya bapusu-pusu ya mvita. **27** Bamfumu ya bizunga vwandaka fidisa madya samu na ntinu Salomoni mpe bayina nyonso vwandaka kudya na yandi. Bawu vwandaka sala mutindu yina, konso mfumu ya kizunga na ngonda ya yandi. Mpe bawu vwandaka sala nyonso samu ti kima mosi kukondwa ve. **28** Bawu vwandaka nata bambuma ya oloze mpe matiti samu na kudikila bampunda ya bapusu-pusu ya mvita mpe bampunda ya nkaka. Bawu vwandaka nata yawu na sika ya ntinu, na kisika yina yandi vwandaka zabisa bawu. **29** Nzambi pesaka Salomoni ndwenga mpe mayela mingi ya kulutila. Mpe yandi pesaka yandi luzabu ya mambu mingi mutindu munyenge ya mubu. **30** Ndwenga ya Salomoni vwandaka lutila ndwenga ya bantu nyonso yina

vwandaka zinga na esete. Yawu lutilaka mpe ndwenga nyonso ya bantu ya Ngipiti. **31** Yandi lutilaka bantu nyonso na ndwenga. Yandi lutilaka Etane, mu-Ezelayi. Yandi lutilaka Yemane. Yandi lutilaka Kalekole mpe Daleda, bana ya Mawole. Nkumbu ya Salomoni vwandaka na nsangu mingi na kati ya bayinsi nyonso yina vwandaka pene-pene. **32** Yandi samunaka mafunda tatu ya bingana. Yandi basisaka mikunga funda mosi na tanu. **33** Salomoni zonzilaka mambu yina me tadila bayinti, kubanda na bayinti ya sedele ya Libane tii na mwa mikwisa ya fyoti yina ke menaka na bibaka ya lupangu. Yandi zonzilaka mpe mambu yina me tadila bibulu, bandeke, bibulu ya fyoti-fyoti na bambisi. **34** Bantu ya bayinsi nyonso vwandaka kwenda kuwa mambu ya ndwenga yina Salomoni vwandaka zonza. Bantinu ya bayinsi nyonso yina kuwaka nsangu ya ndwenga ya Salomoni, bawu vwandaka fidisa bantu na kwenda kuwa mambu ya yandi ya ndwenga.

5 Yilame, ntinu ya Tile vwandaka zola mingi Davidi. Ni yawu yina, ntangu yandi kuwaka ti ba byekaka Salomoni ntinu na kisika ya tata ya yandi Davidi, yandi fidisaka bantu yina ke salaka na yandi na sika ya Salomoni. **2** Salomoni mpe fidisaka ti ba kwenda zabisa na Yilame mutindu yayi: **3** «Nge mosi, nge me zaba ti tata ya munu Davidi lendaka ve na kutunga Yinzo samu na Yave, Nzambi ya yandi, samu ti bambeni ya yandi vwandaka nwanisa yandi na balweka nyonso tii ntangu yina Yave tulaka bambeni ya yandi nyonso na yisi ya lutumu ya yandi. **4** Ntangu yayi, Yave, Nzambi ya munu me pesa munu kizunu na balweka nyonso, bambeni ke dyaka ve mpe mambu ya mpasi ke dyaka ve. **5** Mu me kuzwa dibanza ya kutunga Yinzo samu na Yave, Nzambi ya munu, mutindu Yave zabisaka na tata ya munu Davidi: "Mwana ya nge yina mu ke vwandisa na kiti ya nge ya kintinu, ni yandi ke tunga Yinzo yina samu na Nkumbu ya munu." **6** Ntangu yayi, tumisa bantu samu ti ba zenga bayinti ya sedele ya Libane samu na munu. Bisadi ya munu ke sala na bisadi ya nge. Mu ke pesa nge difuta ya bisadi ya nge mutindu nge ke zola. Nge me zaba mbote ti, beto kele ve na bantu yina me zaba kuzenga bayinti mutindu bantu ya Sidone.» **7** Ntangu Yilame kuwaka mambu yina Salomoni tubaka, yandi kumaka na nsayi mingi mpe yandi tubaka: «Nkembo na Yave, yandi yina me pesa Davidi mwana yina kele na ndwenga, samu ti yandi vwanda mfumu ya bantu yayi ya mingi-mingi!» **8** Yilame fidisaka bantu na kwenda zabisa Salomoni ti: «Mu kuwaka nsangu yina nge fidisaka munu. Mu ke pesa nge bayinti nyonso ya sedele mpe bayinti ya sipelese yina nge ke vwanda na yawu nsatu. **9** Bisadi ya munu ke kulumuna yawu katuka myongo ya Libane tii na mubu. Kuna ba ke kanga yawu samu na kunatina nge yawu na nzila ya mubu tii na kisika yina nge ke tuba na kutula yawu. Na manima, ba ke fungula yawu kuna, mpe nge, nge ke baka yawu. Na yina me tadila nge, nge ke pesa munu madya nyonso yina mu ke vwanda na yawu nsatu samu na yinzo ya munu.» **10** Na yina, Yilame pesaka Salomoni bayinti nyonso ya sedele mpe bayinti ya sipelese yina yandi vwandaka na yawu nsatu. **11** Konso mvula, Salomoni vwandaka fidisa Yilame Bakole mafunda makumi zole ya bambuma ya faline, mpe Bakole makumi zole ya mafuta ya olive yina ya kitoko, samu na yinzo ya Yilame. **12** Yave pesaka Salomoni ndwenga mutindu yandi tubaka na yandi. Salomoni na Yilame vwandaka zinga na kati ya kiwisa mpe bawu zole salaka ngwisani. **13** Na yinsi nyonso ya Isayeli, Salomoni bakaka bantu na ngolo samu na kusala bisalu. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda makumi tatu. **14** Konso ngonda, yandi vwandaka fidisa bantu mafunda kumi, konso bantu na ntangu ya bawu. Bawu vwandaka lutisa ngonda mosi kuna na Libane mpe bangonda zole na bayinzo ya bawu na Isayeli. Ni Adonilame vwandaka mfumu ya bayina ke salaka bisalu ya ngolo. **15** Salomoni vwandaka mpe na mafunda makumi nsambwadi ya bantu, bayina vwandaka nanguna bima. Yandi vwandaka mpe na mafunda makumi nana ya bantu yina ke pasulaka matadi na zulu ya mongo. **16** Yandi vwandaka mpe na mafunda tatu na bankama tatu ya bayina vwandaka twadisa bisalu. Bawu mpe vwandaka na lutwadusu ya bamfumu ya bizunga ya Salomoni. **17** Ntinu tumisaka bantu na kusosa mpe kupasula matadi ya nene mpe ya mbote, samu na kutungila yawu lufulu ya Yinzo ya Nzambi. **18** Bisadi ya Salomoni, bisadi ya Yilame na ba-Ngibeli, bawu bandaka na kupasula matadi mpe kukubika bayinti na matadi, samu na kutunga Yinzo.

6 Na ngonda ya zole, ngonda yina ba ke bokilaka Zive, na mvula ya yiya ya kintinu ya Salomoni na yinsi ya Isayeli, Salomoni bandaka na kutunga Yinzo samu na Yave. Yawu vwandaka mvula ya nkama yiya na makumi nana, na manima ya kubasika ya bana ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti. **2** Yinzo yina ntinu Salomoni tungaka samu na Yave vwandaka ya Bakude makumi sambanu na yinda, nene ya yawu mpe vwandaka ya Bakude makumi zole. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude makumi tatu. **3** Mwa kivinga ya fyoti vwandaka na mantwala ya Yinzo, kisika yina ba ke lutilaka samu na kukota na kisika ya longo. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude makumi zole mutindu vwandaka nene ya Yinzo. Nene ya yawu vwandaka ya Bakude kumi na lweka ya yinda ya Yinzo. **4** Yinzo yango, yandi sadilaka yawu banela mpe yandi tulaka bisengo na banela yina. **5** Na bibaka ya Yinzo, yandi tungaka bayinzo ya bibandu. Bayinzo yina vwandaka ya kuvukana na bibaka ya kisika ya longo mpe bibaka ya kisika ya kulutila longo. **6** Na yisi ya kibandu ya ntete, yinzo yina vwandaka ya Bakude tanu. Kibandu ya kati-kati vwandaka ya Bakude sambanu na nene. Kibandu ya zulu vwandaka ya Bakude nsambwadi. Bibaka ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi vwandaka ve nene mutindu mosi kubanda na yisi tii na zulu. Na mutindu yina, makunzi ya bibandu lendaka kota ve na bibaka ya Yinzo. **7** Ba tungaka Yinzo na matadi yina ba vwandaka me bongisa na kisika yina ba ke timunaka matadi. Na yina, ntangu ba vwandaka tunga Yinzo, makelele vwandaka wakana ve, ya vwanda makelele ya kikonkoto, ya soka to ya konso mutindu ya kisalulu ya kisengo. **8** Mwelo ya bivinga ya kibandu ya kati-kati vwandaka na lweka ya sude ya Yinzo. Ya vwandaka na bikada samu na kuyulukaka na kibandu ya kati-kati, mpe na kukatuka na kibandu ya kati-kati samu na kuyulukaka na kibandu ya zulu. **9** Salomoni tungaka Yinzo mpe yandi manisaka yawu. Yandi tulaka yawu muludi mpe makunzi ya bayinti ya sedele. **10** Yandi tungaka mwa bayinzo ya bibandu ya kuvukana na bibaka ya Yinzo. Mutela ya konso kibandu vwandaka ya Bakude tanu. Makunzi ya yawu ya bayinti ya sedele vwandaka na zulu ya bibaka ya Yinzo. **11** Yave tubaka na Salomoni mutindu yayi: **12** «Na yina me tadila Yinzo yayi nge ke na kutunga, kana nge sadila bansalulu ya misiku ya munu, kana nge sadila malongi ya munu, kana nge tumama mpe sadila bantumunu ya munu nyonso, mu ke lungisa mambu ya munu yina mu zabisaka na tata nge Davidi samu na nge. **13** Mu ke zinga na kati-kati ya bana ya Isayeli. Mu ke bika ve Isayeli, bantu ya munu.» **14** Salomoni tungaka Yinzo mpe yandi manisaka yawu. **15** Ba kangaka bibaka ya kati ya Yinzo na mabaya ya sedele kubanda na yisi tii na muludi. Ba tulaka bayinti na bibaka ya kati, mpe na ntoto, ba tulaka mabaya ya sipelese. **16** Na bibaka ya kivinga ya suka ya Yinzo, yandi tulaka mabaya ya sedele, kubanda na yisi tii na zulu, yawu

salaka Bakude makumi zole. Yandi bongisaka kivinga yina samu ti yawu vwanda kisika ya kulutila longo. **17** Kivinga ya nene yina vwandaka na mantwala ya kisika ya longo, vwandaka makumi yiya ya Bakude. **18** Mabaya ya sedele yina ba tulaka na bibaka ya kati ya Yinzo, vwandaka na bizizi mutindu bambinda na bifulu ya kitoko. Kaka sedele vwandaka talana na bibaka nyonso. Ata ditadi mosi ve vwandaka talana. **19** Na suka ya Yinzo mpe na kati ya kisika ya kulutila longo, yandi yidikaka kisika samu na kutula Sanduku ya Ngwisani ya Yave. **20** Kivinga ya kulutila longo vwandaka na yinda ya Bakude makumi zole, nene ya yawu vwandaka ya Bakude makumi zole mpe mutela ya yawu vwandaka ya Bakude makumi zole. Salomoni tulaka yawu wolo ya kitoko. Na mantwala ya yawu, ya vwandaka na kiyokolo ya minkayulu yina ba yidikilaka na mabaya ya sedele. **21** Salomoni tulaka wolo ya kitoko na bibaka ya kati ya Yinzo. Yandi tulaka bampanga ya wolo na nkotolo ya kisika ya kulutila longo. **22** Na yina, bibaka nyonso ya kati ya Yinzo vwandaka na wolo, mutindu mosi mpe kiyokolo ya minkayulu yina vwandaka na nkotolo ya kisika ya kulutila longo. **23** Na kati ya kisika ya kulutila longo, ba tulaka bakeluba zole yina ba yidikaka na yinti ya olive. Mutela ya konso keluba vwandaka ya Bakude kumi. **24** Dipapu ya ntete ya keluba mosi vwandaka ya Bakude tanu. Dipapu ya zole vwandaka ya Bakude tanu. Kubanda nsongi ya dipapu ya ntete tii nsongi ya dipapu ya zole, ya vwandaka ya Bakude kumi. **25** Keluba ya zole vwandaka mpe ya Bakude kumi. Bakeluba nyonso zole vwandaka mutindu mosi mpe nene mosi. **26** Mutela ya keluba ya ntete vwandaka ya Bakude kumi, mutindu mosi mpe mutela ya keluba ya zole. **27** Salomoni tulaka bakeluba yina na kati-kati ya kisika ya kulutila longo. Ba fungulaka mapapu ya bawu. Dipapu ya keluba ya ntete vwandaka kuma tii na kibaka, dipapu ya keluba ya zole vwandaka kuma tii na kibaka ya zole. Mapapu zole ya nkaka vwandaka vukana yawu na yawu, na kati-kati ya Yinzo. **28** Ba tulaka bakeluba nyonso zole wolo. **29** Na bibaka nyonso ya Yinzo, ya kati mpe ya ngaanda, yandi fikulaka bakeluba, mandala mpe bifulu ya kitoko. **30** Na ntoto, na kati ya bivinga nyonso zole ya Yinzo, ba tulaka wolo. **31** Na nkotolo ya kisika ya kulutila longo, yandi tulaka myelo zole ya mabaya ya olive ya mfinda. Dikunzi ya yawu ya zulu na mabaya ya yawu vwandaka ndambu ya tanu ya mutela ya kibaka. **32** Na zulu ya myelo nyonso zole ya mabaya ya olive ya mfinda, yandi fikulaka bakeluba, mandala na bifulu ya kitoko mpe yandi pakulaka yawu wolo. Yandi tulaka mpe wolo na bakeluba mpe na mandala. **33** Yandi salaka mpe mutindu mosi na nkotolo ya Yinzo. Yandi yidikaka mwelo na mabaya ya olive ya mfinda. Mutela ya yawu vwandaka ndambu ya yiya ya mutela ya kibaka. **34** Yandi yidikaka mabaya yina ke kangaka mwelo na yinti ya sipelese. Yawu vwandaka ya kukabuka na bandambu zole mpe yawu vwandaka na balele yina ke kangaka yawu. Yandi tulaka mpe milunga na zulu ya konso ndambu. **35** Na zulu ya mabaya ya mwelo, yandi fikulaka bakeluba, mandala na bifulu ya kitoko. Mpe yandi tulaka wolo na bisika yina yandi fikulaka. **36** Samu na ngaanda ya kati, yandi tungaka milonga tatu ya matadi yina ba bongisaka, mpe mulonga mosi ya mabaya ya sedele. **37** Na mvula ya yiya, ya kintinu ya Salomoni, na ngonda ya Zive, ba tungaka lufulu ya Yinzo ya Yave. **38** Na mvula ya kumi na mosi, na ngonda ya nana yina ba ke bokilaka ngonda ya Bule, ba manisaka na kutunga Yinzo nyonso mutindu yawu zolaka vwandila. Bawu tungaka yawu na bamvula nsambwadi.

7 Na yina me tadila yinzo ya yandi mosi, Salomoni tungaka yawu. Yandi salaka bamvula kumi na tatu na kumanisa na kutunga yinzo nyonso. **2** Yandi tungaka ntete yinzo yina ba ke bokilaka «Mfinda ya Libane.» Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude nkama. Nene ya yawu vwandaka ya Bakude makumi tanu. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude makumi tatu. Yinzo yango vwandaka na milonga yiya ya makunzi ya bayinti ya sedele. Na zulu ya makunzi yina, vwandaka na mabaya ya sedele samu na muludi ya kati ya yinzo. **3** Na zulu ya mabaya yina vwandaka na zulu ya makunzi, ba tulaka bayinti ya sedele makumi yiya na tanu na milonga. Konso mulonga vwandaka na bayinti kumi na tanu. **4** Na konso kibaka ya yinzo yina, ya vwandaka mpe na milonga tatu ya banela. Milonga nyonso tatu ya banela vwandaka talasana. **5** Balweka yiya ya myelo nyonso vwandaka yinda mosi. Balweka yiya ya banela nyonso mpe vwandaka yinda mosi. Banela nyonso vwandaka talasana na milonga tatu. **6** Salomoni tungaka mpe yinzo yina ba ke bokilaka «Kivinga ya Makunzi». Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude makumi tanu. Nene ya yawu vwandaka ya Bakude makumi tatu. Yawu vwandaka na makunzi mpe na muludi. Yinzo yango vwandaka na mantwala ya yinzo yina ba ke bokilaka «Mfinda ya Libane». **7** Yandi tungaka mpe kivinga ya kiti ya kintinu yina ba ke bokilaka mpe «Kivinga ya Lufundusu», samu ti ni kuna Salomoni vwandaka sala lufundusu. Na bibaka ya yawu, ba tulaka bayinti ya sedele kubanda na ntoto tii na muludi ya kati ya yinzo. **8** Yinzo, kisika yina ntinu vwandaka zinga vwandaka ya kutungama mutindu mosi. Ba tungaka yawu na kisika ya nkaka, na manima ya yinzo yina ba ke bokilaka «Mfinda ya Libane.» Salomoni tungisaka dyaka yinzo ya mutindu mosi na yinzo yina ba ke bokilaka «Mfinda ya Libane», samu na mwana ya Falawo yina yandi kwelaka. **9** Ba tungaka bayinzo nyonso na matadi ya kitoko yina ba bongisaka, ba vwandaka pasula yawu mbote-mbote na balweka nyonso. Ba tulaka yawu kubanda na lufulu tii na bandilu ya muludi ya kati ya yinzo mpe samu na bibaka ya ngaanda ya nene na kati ya lupangu. **10** Na yina me tadila lufulu, ba tulaka matadi ya nene mpe ya kitoko. Matadi yango vwandaka ya Bakude kumi, ya nkaka vwandaka ya Bakude nana. **11** Na zulu ya matadi yina, ba tulaka dyaka matadi ya kitoko yina ba bongisaka. Ba tulaka mpe mabaya ya sedele. **12** Na balweka nyonso ya lupangu, ba tulaka milonga tatu ya matadi yina ba bongisaka mpe mulonga mosi ya mabaya ya sedele, mutindu mosi mpe na kati ya lupangu, na ngaanda ya nene ya kati ya lupangu ya Yinzo ya Yave mpe na kivinga yina kele na nkotolo ya yawu. **13** Ntinu Salomoni fidisaka bantu na Tile samu na kwenda baka Yilame. **14** Mama ya yandi vwandaka mufwidi mpe muntu ya dikanda ya Nefetali. Tata ya yandi vwandaka muntu ya Tile. Yilame vwandaka kisadi-bisengo ya mbwaki. Yandi vwandaka ya kufuluka na ndwenga, luzabu mpe mayela ya kuyidika bima ya konso mutindu ya bisengo ya mbwaki. Yandi kumaka na sika ya Salomoni, mpe yandi salaka bisalu nyonso ya Salomoni. **15** Yilame yidikaka makunzi zole ya bisengo ya mbwaki. Mutela ya dikunzi ya ntete vwandaka ya Bakude kumi na nana. Samu na kuzunga dikunzi ya zole, ba fwana kusadila singa ya Bakude kumi na zole. **16** Yandi yidikaka mwa bayintu zole ya bisengo ya mbwaki samu na kutula na zulu ya makunzi yango. Mutela ya bayintu nyonso zole vwandaka ya Bakude tanu na konso yintu. **17** Na bayintu yina vwandaka na zulu ya makunzi, ba tulaka bima ya mutindu bampwasa ya bisengo mpe ya bampanga ya fyoti. Bima yango vwandaka nsambwadi na konso yintu. **18** Yandi tulaka mpe bima ya mutindu bambuma ya ngelenadine. Yandi salaka yawu na milonga zole yina zungaka kifwani mosi ya bampwasa ya bisengo samu na kufuka yintu yina vwandaka na dikunzi ya ntete. Yandi salaka mutindu mosi mpe samu na yintu ya zole. **19** Bayintu yina ba tulaka na zulu ya kivinga ya nkotolo, yawu

vwandaka mutindu bifulu yina ba ke bokilaka lise. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude yiya. **20** Bayintu yina ba tulaka na zulu ya makunzi zole, vwandaka na bifwani ya bankama zole ya bambuma ya ngelenadine, pene-pene ya kisika yina vwandaka ya kuvimba, yina vwandaka luta bifwani mutindu mwa bampwasa ya bisengo. Ya vwandaka mpe na bifwani bankama zole ya bambuma ya ngelenadine yina vwandaka zunga yintu ya zole. **21** Ba tulaka makunzi samu na kivinga ya nkotolo ya Yinzo ya Nzambi. Mosi na lubakala, ba pesaka nkumbu Yakine. Ya nkaka na lumoso, ba pesaka yawu nkumbu Bowaze. **22** Na zulu ya makunzi yina, ba tulaka bifwani ya bifulu yina ba ke bokilaka lise. Ni mutindu yina sukaka kisalu ya kuyidika makunzi. **23** Yilame yidikaka nzungu ya nene ya kisengo ya mbwaki. Nzungu yango vwandaka ya kuzungana, yawu vwandaka ya Bakude kumi kubanda na lweka mosi tii na lweka ya nkaka. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude tanu. Samu na kuteza nene ya yawu, ba fwana kusadila singa ya Bakude makumi tatu. **24** Na balweka ya zulu ya nzungu yango, ya vwandaka na bifwani ya bambinda. Ya vwandaka milonga zole mpe konso mulonga vwandaka na bifwani kumi ya bambinda na konso Kude. Ba yidikaka bifwani yina mbala mosi na nzungu mpe nyonso vwandaka kaka kima mosi. **25** Nzungu vwandaka na zulu ya bangombe kumi na zole ya bisengo ya mbwaki. Bangombe tatu vwandaka tala na node, tatu vwandaka tala na sude, tatu vwandaka tala na esete mpe tatu vwandaka tala na wesete. Mpe manima ya bawu vwandaka na yisi ya nzungu. **26** Nene ya kisengo ya nzungu yina vwandaka basentimetele nana. Zulu ya nzungu vwandaka mutindu kopo yina ba yidikaka na kifwani ya kifulu yina ba ke bokilaka lise. Nzungu yina vwandaka kota Babate mafunda zole. **27** Na manima, Yilame yidikaka bapusu-pusu kumi ya bisengo ya mbwaki, konso pusu-pusu vwandaka ya Bakude yiya na yinda ya yawu, Bakude yiya na nene ya yawu, mutela ya yawu vwandaka ya Bakude tatu. **28** Ba yidikaka yawu mutindu yayi: Nzutu ya yawu nyonso vwandaka ya kuyilama na batole ya bisengo ya mbwaki. Bisengo ya nkaka vwandaka ya kukambakana. **29** Na bisengo yina ya kukambakana, ba fikulaka bankosi, bangombe, bakeluba. Mutindu mosi mpe na batole yina ya bisengo ya mbwaki, ba fikulaka na zulu mpe na yisi ya yawu bankosi na bangombe. Ya vwandaka mpe na bifwani ya bifulu ya kuyilama. **30** Konso pusu-pusu vwandaka na makaalu yiya ya bisengo ya mbwaki. Makaalu yina vwandaka ya kukangama mpe na bisengo ya mbwaki. Na bansongi yiya, ya vwandaka na makulu yiya yina vwandaka kanga yawu. Makulu yango vwandaka ya kusalama na bisengo ya kusulumuka. Yawu vwandaka na yisi ya nzungu mpe na yisi ya bifulu ya kuyilama yina. **31** Na ndilu ya zulu ya konso pusu-pusu vwandaka na tiyo ya Kude mosi na yinda. Nene ya yawu vwandaka ya Kude mosi na ndambu. Ni yawu vwandaka simba nzungu. Ba fikulaka mpe batiyo yina. Konso tiyo vwandaka na balweka yiya ya yinda mosi, yawu vwandaka na bansongi yiya. **32** Makalu nyonso yiya vwandaka na yisi ya bisengo ya pusu-pusu. Bisengo yina kangaka makalu yango vwandaka ya kukangama na nzutu ya pusu-pusu. Makalu yango vwandaka ya Kude mosi na ndambu, kubanda na lweka mosi tii na lweka ya nkaka. **33** Ba yidikaka makalu yina mutindu makaalu ya bapusu-pusu ya mvita. Bisengo yina ke balulaka makaalu, bisengo ya kati-kati ya makalu na bisengo yina ke simbaka yawu mpe bima ya yawu nyonso, nyonso ba yidikaka yawu na bisengo ya mbwaki yina ba sulumunaka. **34** Bisengo yiya yina vwandaka mutindu makulu, yawu vwandaka kaka kima mosi na basongi yina vwandaka na konso pusu-pusu. **35** Na balweka ya zulu ya konso pusu-pusu, ba salaka balukongolo ya ndambu ya Kude mosi na nene. Yawu zungidilaka batiyo nyonso. Ya vwandaka mpe na bisimbulu mpe batole ya bisengo ya mbwaki yina vwandaka ya kuvukana na nzutu nyonso ya pusu-pusu. **36** Na balweka ya mpamba ya bisimbulu mpe ya batole yina, ba fikulaka bakeluba, bankosi, mandala, mpe bifulu ya kuzungidila yawu. **37** Yilame yidikaka bapusu-pusu nyonso kumi mutindu yayi: Kisengo mosi yina ba sulumunaka samu na kuyidika yawu, nene mosi, mpe kifwani mosi samu na bapusu-pusu nyonso. **38** Yandi yidikaka dyaka banzungu kumi ya bisengo ya mbwaki. Mutela ya konso nzungu vwandaka ya Bakude yiya. Yawu vwandaka kota Babate makumi yiya. Konso nzungu vwandaka na zulu ya mosi ya bapusu-pusu kumi. **39** Ba tulaka bapusu-pusu tanu na banzungu ya yawu na lubakala ya Yinzo ya Nzambi. Ba tulaka mpe bapusu-pusu tanu ya nkaka na lumoso ya Yinzo. Ba tulaka nzungu ya nene na lubakala ya Yinzo ya Nzambi, na sude ya esete. **40** Wulame yidikaka banzungu ya nene, bapele na bandonga ya fyoti. Yilame manisaka bisalu nyonso yina ntinu Salomoni tumisaka yandi na kusala na Yinzo ya Yave: **41** Makunzi zole na bayintu ya kuyalumuka na zulu ya yawu. Mpe bifwani zole ya bampwasa ya bisengo samu na kufuka bayintu zole ya kuyalumuka, yina vwandaka na zulu ya makunzi. **42** Yandi fikulaka bankama yiya ya bifwani ya bangelenade. Bangelenade yango vwandaka na milonga zole samu na konso kifwani ya mpwasa ya kisengo. Yawu vwandaka fuka bayintu nyonso zole ya kuyalumuka na zulu ya makunzi. **43** Yandi yidikaka bapusu-pusu kumi na banzungu kumi ya kutula na zulu ya bapusu-pusu. **44** Yandi yidikaka mpe nzungu ya nene yina vwandaka kaka mosi, mpe bangombe kumi na zole yina nangunaka nzungu yina. **45** Yandi yidikaka banzungu, bapele, na bandonga ya fyoti. Bima nyonso yina ntinu Salomoni tumisaka Yilame na kuyidika samu na Yinzo ya Yave, yawu vwandaka ya bisengo ya mbwaki yina ba bongisaka mbote-mbote. **46** Ni na kizunga ya Yolodani, ntinu tumisaka na kusulumuna bisengo yango na ntoto yina ba ke sadilaka bambinda, kuna na kati-kati ya babwala Sukote na Saletane. **47** Salomoni tulaka konso kima na kisika ya yawu. Bima yango vwandaka mingi ya kulutila, mpe ba zabaka ve lutangu ya bakilo ya bisengo ya mbwaki yina ba sadilaka na kuyidika yawu. **48** Salomoni sadisaka mpe bima nyonso ya nkaka ya Yinzo ya Yave: kiyokolo ya wolo ya minkayulu, mesa ya wolo samu na kutulaka mampa yina ba me pesa na Yave, **49** kitentokolo ya wolo ya minda, tanu na lubakala, tanu na lumoso, kuna na mantwala ya kisika ya kulutila longo, bifulu, minda mpe bisimbulu ya wolo ya kitentokolo ya minda, **50** bandonga ya nene, bambele, bandonga ya fyoti, bambungu, mwa bapele ya kutulaka makala na tiya, nyonso vwandaka ya wolo. Ya vwandaka mpe na bikangulu ya wolo samu na myelo ya kisika ya kulutila longo na kati ya Yinzo, mpe bikangulu ya wolo samu na myelo ya kivinga ya nene, na nkotolo ya Yinzo ya Nzambi. **51** Ni mutindu yina ntinu Salomoni manisaka bisalu nyonso ya Yinzo ya Nzambi. Na manima, yandi nataka bima yina tata ya yandi Davidi byekaka: palata, wolo mpe bima ya nkaka. Yandi tulaka yawu na kati ya kibumbulu ya bimvwama ya Yinzo ya Yave.

8 Na manima, Salomoni kutikaka na sika ya yandi kuna na Yelusalemi bakuluntu ya Isayeli, bamfumu ya makanda nyonso mpe bimonikisi ya bifumba ya bantu ya Isayeli, samu na kunata Sanduku ya Ngwisani ya Yave na Siyone, mbanza ya Davidi. **2** Bantu nyonso ya Isayeli kwizaka vukana na sika ya ntinu, samu na kusala mukembo ya ngonda ya nsambwadi, ngonda yina ba ke bokilaka Etanime. **3** Bakuluntu nyonso ya

Isayeli kwizaka kuma mpe banganga-Nzambi bakaka Sanduku ya Ngwisani. **4** Bawu nataka Sanduku ya Ngwisani ya Yave. Bawu nataka mpe Yinzo ya Mbwabanu na bima nyonso ya longo yina vwandaka na kati ya yawu. Ni banganga-Nzambi na ba-Levi nataka bima nyonso yina. **5** Ntinu Salomoni na bantu nyonso ya Isayeli yina yonzamaka na sika ya yandi, bawu nyonso telamaka na mantwala ya sanduku. Bawu pesaka minkayulu ya mameme, bankombo na bangombe. Yawu vwandaka mingi ya kulutila mpe ba lendaka ve na kuzaba lutangu ya yawu. **6** Na manima, banganga-Nzambi kwendaka tula Sanduku ya Ngwisani ya Yave na kisika ya kubumbama, kisika ya kulutila longo. Ba tulaka yawu na yisi ya mapapu ya bakeluba. **7** Samu ti mapapu ya bakeluba yina vwandaka ya kufunguka na zulu ya kisika yina ba kubikaka samu na kutula sanduku. Bakeluba vwandaka fuka sanduku na bisimbulu ya yawu. **8** Bisimbulu ya sanduku yina vwandaka yinda, na yina, bantu vwandaka lenda na kutala bansongi ya bisimbulu yango katuka kisika yina kele na mantwala ya kivinga ya kulutila longo. Kasi bantu vwandaka lenda ve na kutala yawu katuka na ngaanda. Yawu kele kuna tii bubu yayi. **9** Kima ya nkaka ve vwandaka na kati ya sanduku yina, kaka ni matadi zole yina tulaka Moyize, yina yandi kuzwaka na mongo ya Olebe, ntangu Yave salaka ngwisani na bana ya Isayeli, na manima ya kubasisa bawu na yinsi ya Ngipiti. **10** Ntangu banganga-Nzambi basikaka na kisika ya kulutila longo, dituti kwizaka fulusa Yinzo ya Yave. **11** Samu na dituti yina, banganga-Nzambi lendaka dyaka ve na kuvwanda kuna samu na kusala kisalu, samu ti nkembo ya Yave fulusaka Yinzo ya Yave. **12** Na yina, Salomoni tubaka: «Yave, nge me tuba ti nge ke vwanda na kati ya kitombe ya kulutila. **13** Na yina, mu me tungila nge Yinzo ya nkembo, kisika yina nge ke zinga bantangu nyonso.» **14** Ntinu Salomoni balukaka na sika ya mukangu ya bantu nyonso ya Isayeli mpe yandi sakumunaka bawu. Bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka kuna vwandaka ya kutelama. **15** Salomoni tubaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli! Yandi zonzaka na yinwa ya yandi mosi na sika ya tata ya munu Davidi, mpe yandi lungisaka na lulendo ya yandi mambu nyonso yina yandi tubaka: **16** "katuka kilumbu yina mu basisaka Isayeli na yinsi ya Ngipiti, mu me soola ntete ve mbanza mosi na kati ya bambanza ya bifumba nyonso ya Isayeli, samu ti ba tungila munu Yinzo, kisika ke vwanda Nkumbu ya munu. Kasi mu soolaka Davidi, samu ti yandi kuvwanda mfumu ya Isayeli, bantu ya munu." **17** Tata ya munu Davidi vwandaka na dibanza ya kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **18** Yave tubaka na tata ya munu Davidi: "mutindu nge ke na dibanza ya kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya munu, nge me sala mbote na kuzwa dibanza ya mutindu yina. **19** Kasi ni nge ve ke tunga Yinzo yina, ni mwana yina nge ke buta. Ni yandi ke tunga Yinzo samu na Nkumbu ya munu." **20** Yave me lungisa mambu yina yandi tubaka. Mu me yingana na kisika ya tata ya munu Davidi, mu me vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli mutindu Yave tubaka yawu. Mu me tunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **21** Na kati ya Yinzo yina, mu me kubika kisika samu na sanduku yina ke na mambu ya ngwisani ya Yave. Ngwisani yina yandi salaka na bankooko ya beto, ntangu yandi basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti.» **22** Salomoni telamaka na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave, na mantwala ya mukangu ya bantu nyonso ya Isayeli. Yandi nangunaka maboko na zulu. **23** Yandi sambilaka mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya Isayeli, ya kele ve na nzambi mutindu nge, ya vwanda kuna na mazulu to awa na ntoto. Nge ke kebaka ngwisani ya nge mpe nge ke lakisaka kukwikama ya nge na bisadi ya nge, yina ke tambulaka na ntadisi ya nge na ntima ya bawu nyonso. **24** Nge me lungisa mambu yina nge tubaka na kisyelo ya nge Davidi, tata ya munu. Mambu yina nge zonzaka na yinwa ya nge mosi, nge me lungisa yawu bubu yayi. **25** Ntangu yayi, Yave, Nzambi ya Isayeli, lungisa mambu yina nge tubaka samu na kisyelo ya nge Davidi, tata ya munu. Nge tubaka na yandi: "Kana bana ya nge landa nzila ya munu, mpe kana bawu dyata na ntadisi ya munu mutindu nge dyatilaka na mantwala ya munu, ntangu nyonso nge ke kondwa ve muntu ya dikanda ya nge yina ke vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli." **26** Nzambi ya Isayeli, mulemvo ya nge, ntangu yayi, lungisa mambu yina nge zonzaka na kisyelo ya nge Davidi, tata ya munu.» **27** «Ya tsyelika, Nzambi lenda zinga awa na ntoto? Mazulu na bunene ya yawu nyonso lenda lunga ve samu na yandi! Yinzo yina mu me tunga, ni yawu ke lunga samu na yandi? **28** Ni yawu yina, Yave Nzambi ya munu, kuwa lusambulu mpe kuyawula ya kisyelo ya nge. Kuwa kulooka yayi mpe kubondila yina mu ke na kubondila nge, munu kisyelo ya nge, bubu yayi. **29** Bika ti meso ya nge kuvwanda ya kufunguka na kutalaka Yinzo yayi mpimpa na ntangu. Ni samu na kisika yayi nge tubaka ti: "Nkumbu ya munu ke vwanda awa." Kuwa lusambulu yina munu kisyelo ya nge ke na kusala na kisika yayi. **30** Kuwa kubondila yina mu ke na kubondila nge, munu kisyelo ya nge. Kuwa mpe kubondila ya Isayeli, bantu ya nge, ntangu beto ke kwiza sambila awa. Katuka kisika yina nge ke zingaka kuna na zulu, bika ti nge, nge kuwa. Kuwa beto mpe lemvokila beto.» **31** «Kana muntu me sala disumu na ntadisi ya mpangi ya yandi mpe ti ba kwika yandi na kudya ndefi ya nsiingulu, mpe kana muntu yina kwiza kudya ndefi na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu yina kele na kati ya Yinzo yayi, **32** bika ti nge, nge kuwa yawu katuka na zulu. Fundisa bisadi ya nge, pesa kitumbu na muntu yina me sala yimbi mpe yimbi ya yandi kuvutukila yandi mosi. Nungisa muntu yina me sala ata dyambu ya yimbi mpe sadila yandi mutindu kele kudedama ya yandi.» **33** «Ntangu Isayeli, bantu ya nge ke kubwa na mantwala ya bambeni ya bawu, samu ti bawu me sala masumu na ntadisi ya nge, kana bawu vutuka na sika ya nge, bawu kukembila Nkumbu ya nge mpe ti bawu kusala balusambulu mpe kubondila nge kati ya Yinzo yayi, **34** bika ti nge, nge kuwila bawu katuka na zulu. Lemvokila masumu ya Isayeli, bantu ya nge. Vutula bawu na ntoto yina nge pesaka na bankooko ya bawu.» **35** «Ntangu zulu ke kangama mpe mvula ke noka dyaka ve samu ti bawu me sala masumu na ntadisi ya nge, kana bawu kwiza na kisika yayi samu na kusambila nge, kana bawu kembila Nkumbu ya nge, kana bawu bika masumu ya bawu, samu ti nge me semba bawu, **36** bika ti nge, nge kuwa yawu katuka na zulu. Lemvokila masumu ya bisadi ya nge mpe ya Isayeli, bantu ya nge. Samu ti nge ke lakisa bawu nzila ya mbote yina ba fwana kulanda. Mpe nge ke sala ti mvula kunoka na yinsi ya nge, yinsi yina nge pesaka na bantu ya nge mutindu mvwilu.» **37** «Kana nsatu me kota na yinsi, ya vwanda kiyoolo, ya vwanda ti madya ya bilanga me beba, ya vwanda ti madya ya bilanga me kuzwa bimbevo, ya vwanda ti makonko na bambele-mbele me kwiza, kana na yinsi ya bantu ya nge, bambeni kwiza zunga bawu samu na kunwanisa bawu, na myelo ya bambanza ya bawu, kana bampasi na biyoolo ya mutindu na mutindu me kwiza, **38** ya vwanda lusambulu, to mbombodolo ya konso muntu to ya Isayeli nyonso, bantu ya nge, kana bawu bakula bampasi yina me simba bantima ya bawu mpe kana bawu lambula maboko ya bawu na Yinzo yayi, **39** nge Yave katuka na zulu kisika yina nge kele, kuwa, mpe lemvokila bawu. Pesa konso muntu kitumbu na mutindu kele mavanga ya yandi, samu ti nge zaba ntima ya konso muntu, samu ti kaka nge zaba bantima ya bantu nyonso.

40 Na yina, bawu ke zitisa nge bilumbu nyonso ya luzingu ya bawu na ntoto yayi. Ntoto yina nge pesaka na bankooko ya beto.» **41** «Mutindu mosi mpe samu na nzenza, yina kele ve mosi na kati bantu ya Isayeli, bantu ya nge. Yandi ke katuka na yinsi ya ntama mpe yandi ke kwiza samu na Nkumbu ya nge, **42** samu ti ba ke kuwa nsangu ya Nkumbu ya nge ya nene, nsangu ya ngolo ya nge mpe ya lulendo ya nge. Ntangu nzenza ke kwiza sambila na Yinzo yayi, **43** nge Yave, katuka na zulu kisika yina nge ke zingaka, nge ke kuwa mpe nge ke pesa na nzenza nyonso yina yandi ke lomba nge. Samu ti makanda nyonso ya ntoto kuzaba Nkumbu ya nge mpe ti bawu kuzitisa nge mutindu Isayeli, bantu ya nge. Bawu kuzaba mpe ti ba ke na kusambilaka Nkumbu ya nge na Yinzo yayi yina mu me tunga.» **44** «Ntangu bantu ya nge ke kwenda na mvita samu na kunwana na bambeni ya bawu, mpe ti ba lutila na nzila yina nge ke fidisa bawu, mpe kana bawu kusambila Yave na kutalaka na lweka ya mbanza yina nge me soola mpe na lweka ya Yinzo yina mu me tunga samu na Nkumbu ya nge, **45** katuka kuna na mazulu, nge ke kuwa balusambulu ya bawu, bambombodolo ya bawu mpe nge ke nwanina bawu.» **46** «Ntangu bawu ke sumuka na ntadisi ya nge, samu ti ya kele ve na muntu yina ke sumukaka ve, ntangu nge ke dasukila bawu mpe nge ke yekula bawu na mantwala ya bambeni mpe bayina ke bwila bawu na kunata bawu na ngolo na yinsi ya bambeni, ya vwanda ntama to pene-pene, **47** kana kuna na yinsi ya bunzenza, na yinsi yina ba ke nata bawu mutindu bankole, kana bawu yindula mpe bawu banda na kubondila nge na kutuba ti: “beto me sumuka, beto me sala yimbi, beto me ndima ti beto me sala yimbi!” **48** Katuka yinsi ya bambeni kisika yina ba ke nata bawu mutindu bankole, kana bawu vutuka na sika ya nge na ntima ya bawu nyonso, mpe na mwela ya bawu nyonso, kana bawu sambila nge na kutalaka na lweka ya yinsi yina nge pesaka na bankooko ya bawu, mpe kana bawu tala na lweka ya mbanza yina nge soolaka mpe ya Yinzo yina mu me tunga samu na Nkumbu ya nge, **49** katuka kuna na mazulu, kisika yina nge ke zingaka, nge ke kuwa balusambulu ya bawu, bambombodolo ya bawu mpe nge ke nwanina bawu.» **50** «Lemvokila bantu ya nge, yina me sumuka na ntadisi ya nge, lemvokila yimbi nyonso yina ba me sala na ntadisi ya nge. Sala ti bayina nataka bawu na bunkole tala bawu kyadi mpe bawu ke tala bawu kyadi. **51** Samu ti bawu kele bantu ya nge mpe mvwilu ya nge, bantu yina nge basisaka na Ngipiti, na kati ya kifule ya tiya ya nene.» **52** «Bika ti nge fungula makutu mpe nge kuwa mbombodolo ya munu mpe mbombodolo ya Isayeli, bantu ya nge. Kuwa beto ntangu nyonso yina beto ke na kulooka na sika ya nge. **53** Ni nge Yave Mfumu katulaka beto na kati ya makanda nyonso ya ntoto samu na kusala ti beto kuvwanda mvwilu ya nge. Mutindu nge tubaka yawu na yinwa ya kisyelo ya nge Moyize, ntangu yina nge basisaka bankooko ya beto na yinsi ya Ngipiti.» **54** Ntangu Salomoni manisaka na kusala lusambulu mpe mbombodolo yayi na sika Yave, yandi telamaka na mantwala ya kiyokolo ya Yave ya minkayulu, kisika yina yandi vwandaka ya kufukama. Yandi nangunaka maboko na zulu. **55** Yandi telamaka mpe yandi sakumunaka mukangu nyonso ya Isayeli, yandi tubaka na ngolo nyonso: **56** «Nkembo na Yave! Yandi me pesa luvundulu na Isayeli, bantu ya yandi mutindu yandi zonzaka yawu. Yandi me lungisa mambu nyonso ya mbote yina yandi tubaka na yinwa ya kisyelo ya yandi Moyize. Ya kele ve na dyambu yina me salama ve. **57** Bika ti Yave, Nzambi ya beto kuvwanda na beto, mutindu yandi vwandaka na bankooko ya beto. Yandi kubika beto ve mpe ti yandi kulosa beto ve. **58** Kasi yandi sala ti mabanza ya beto kuvwanda kaka na yandi, samu ti beto landa banzila ya yandi nyonso mpe beto sadila bantumunu ya yandi, bansalulu ya misiku ya yandi, na ndongosolo ya yandi. Mutindu yandi tumisaka yawu na bankooko ya beto. **59** Bika ti mambu yina mu me talisa na mantwala ya Yave mutindu mbombodolo, yawu kuvwanda mpimpa na ntangu na ntadisi ya Yave, Nzambi ya beto. Mpe konso kilumbu, yandi kunwanina munu mpe yandi kunwanina Isayeli, bantu ya yandi. **60** Na yina, bantu ya makanda nyonso ya ntoto ke zaba ti ni Yave kele Nzambi, ya nkaka kele ve. **61** Bika ti beno kukipesa na Yave, Nzambi ya beto na ntima ya beno nyonso, samu na kusadila bansalulu ya misiku ya yandi mpe samu na kusadila bantumunu ya yandi mutindu yawu ke na kusalama bubu yayi.» **62** Ntinu na bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka na yandi, bawu vwandaka pesa minkayulu na ntadisi ya Yave. **63** Salomoni pesaka munkayulu ya kintwadi. Na munkayulu yango, yandi pesaka na Yave mafunda makumi zole na zole ya bangombe mpe mafunda nkama mosi na makumi zole ya mameme na bankombo. Ni mutindu yina ntinu na bana ya Isayeli salaka samu na mukembo ya mbyekolo ya Yinzo ya Yave. **64** Na kilumbu yina, ntinu byekaka ngaanda ya mantwala ya Yinzo ya Yave. Kuna na kiyokolo ya minkayulu, yandi pesaka Munkayulu ya Kuyoka, Munkayulu ya madya ya bilanga mpe mafuta ya Munkayulu ya Kiwisa. Samu ti kiyokolo ya minkayulu yina vwandaka ya kisengo ya mbwaki, yawu vwandaka na nkotolo ya Yinzo ya Yave, yawu vwandaka fyoti samu na minkayulu ya kuyoka, samu na minkayulu ya madya ya bilanga mpe samu na mafuta ya minkayulu ya kiwisa. **65** Kaka na bilumbu yina mpe, Salomoni kembilaka mukembo ya bayinzo ya mileba mpe bantu nyonso ya Isayeli vwandaka na yandi. Ya vwandaka lukutakanu ya bantu mingi. Ba katukaka na Amate tii na nzadi ya Ngipiti, ba kwizaka telama na ntadisi ya Yave, Nzambi ya beto. Mukembo yango salaka bilumbu nsambwadi, kubwela dyaka bilumbu nsambwadi. Mukembo nyonso salaka bilumbu kumi na yiya. **66** Na kilumbu ya nana, ntinu Salomoni vutulaka bantu ya Isayeli nyonso na bayinzo ya bawu. Bawu sakumunaka ntinu mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu na kyese, na bantima ya kuyangalala, samu na mambu nyonso ya mbote yina Yave salaka na kisyelo ya yandi Davidi mpe na Isayeli, bantu ya yandi.

9 Ntangu ntinu Salomoni manisaka na kutunga Yinzo ya Yave, yinzo ya yandi mosi ntinu mpe nyonso yina yandi vwandaka na nsatu ya kusala, **2** Yave kwizaka monikina Salomoni na mbala ya zole mutindu yandi monikinaka yandi na Ngabawone. **3** Yave tubaka na yandi: «Mu me kuwa lusambulu ya nge mpe kubondila yina nge me bondila munu. Mu me byeka Yinzo yayi nge me tunga, samu ti mu vwandisa Nkumbu ya munu kuna. Bantangu nyonso, meso ya munu mpe ntima ya munu ke banda na kuvwandaka na Yinzo yayi. **4** Na yina me tadila nge, kana nge tambula na ntadisi ya munu mutindu tata ya nge Davidi, na ntima ya kulunga mpe nge vwanda ya kusungama, kana nge sala nyonso yina mu ke tumisa nge, mpe kana nge sadila bansalulu ya misiku ya munu mpe bandongosolo ya munu, **5** mu ke sala ti kiti ya nge ya kintinu kuzingila bantangu nyonso na Isayeli mutindu mu tubaka yawu na tata ya nge Davidi mutindu yayi: “Nge ke kondwa ve muntu ya dikanda ya nge, yina ke vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli bantangu nyonso”. **6** Kasi, kana beno na bana ya beno pesa munu mukongo, kana beno tumama ve na bantumunu ya munu mpe na bansalulu ya misiku ya munu yina mu tulaka na mantwala ya beno, mpe kana beno sambila banzambi ya nkaka mpe beno kufukama na mantwala ya bawu, **7** mu ke katula bantu ya Isayeli na ntoto

yina mu pesaka bawu. Meso ya munu ke vwanda dyaka ve na kutalaka Yinzo yina mu byekaka samu na kubokilaka Nkumbu ya munu. Bantu ya makanda nyonso ya ntoto ke finga mpe ke seka Isayeli. **8** Yinzo yina vwandaka ya kuzangama mingi, konso muntu yina ke banda na kulutaka pene-pene ya yawu ke yituka mpe ke vwanda na boma. Ba ke banda na kuyufulaka: “samu na yinki Yave me sala mutindu yina na yinsi yayi mpe na Yinzo yayi?”» **9** Ba ke pesa bawu mvutu mutindu yayi: «ya me salama mutindu yina, samu ti bawu me bika Yave, Nzambi ya bawu yina basisaka bankooko ya bawu na yinsi ya Ngipiti. Mpe samu ti bawu me kangama na banzambi ya nkaka, bawu me fukimina mpe me sadila yawu. Ni yawu yina, Yave me sala ti bampasi nyonso yayi kukumina bawu.» **10** Salomoni salaka bamvula makumi zole na kutunga bayinzo zole, Yinzo ya Yave mpe yinzo ya yandi mosi ntinu. **11** Yilame, ntinu ya Tile pesaka Salomoni bayinti ya sedele, bayinti ya sipelese, wolo mingi na mutindu yandi vwandaka na yawu nsatu. Ntinu Salomoni pesaka Yilame bambanza makumi zole na kizunga ya Ngalili. **12** Na yina, Yilame basikaka na Tile samu na kutala bambanza yina Salomoni pesaka yandi, kasi yandi yangalalaka ve na yawu. **13** Yilame tubaka: «Mpangi ya munu, yayi wapi mutindu ya bambanza yina nge me pesa munu?» Mpe yandi bokilaka yawu yinsi ya Kabule, nkumbu yango kele tii bubu yayi. **14** Yilame pesaka Salomoni Batalente nkama na makumi zole ya wolo. **15** Yayi ni mambu yina me tadila bisalu ya ngolo yina Salomoni kwikaka bantu samu na kutunga Yinzo ya Yave, yinzo ya yandi mosi, velanda yina ba ke bokilaka Milo, bibaka ya Yelusalemi mpe bambanza Asole, Mengido na Ngezele. **16** Falawo, ntinu ya Ngipiti, nwanisaka mbanza ya Ngezele samu na kubotola yawu. Na manima ya kufwa ba-Kaanani yina vwandaka zinga kuna, yandi tulaka tiya na mbanza. Yandi pesaka yawu mutindu dikabu ya makwela na sika ya mwana ya yandi ya kento, yina Salomoni kwelaka. **17** Salomoni tungaka dyaka mbanza Ngezele mpe bambanza ya Bete-Wolone ya banda, **18** Baalate, Tamale yina kele na kizunga ya ntoto ya kuyuma. **19** Yandi salaka mutindu mosi samu na bambanza yina vwandaka na bibumbulu yina vwandaka mvwilu ya Salomoni, bambanza samu na bapusu-pusu ya mvita, bambanza samu na bampunda mpe samu na nyonso yina Salomoni vwandaka na yawu nsatu samu na ntungulu ya Yelusalemi, na Libane mpe na yinsi nyonso yina vwandaka na yisi ya lutumu ya yandi. **20** Na kati ya bantu yina vwandaka ve bantu ya Isayeli, ya vwandaka na bantu mingi yina bikanaka. Ya vwandaka: ba-Amoli, ba-Iti, ba-Pelizi, ba-Ivi mpe ba-Yebuse. **21** Bana ya bawu yina bikanaka na kati ya yinsi, bayina bantu ya Isayeli kufwa ve samu na Nzambi, Salomoni bakaka bawu samu na kusalaka bisalu ya ngolo mutindu bandongo tii bubu yayi. **22** Kasi Salomoni sadisaka ve bisalu ya ngolo yina ba ke kwikaka bandongo na ata mwana mosi ya Isayeli, samu ti bawu vwandaka binwani, bantu yina ke salaka na ntinu, bamfumu ya binwani, bamfumu ya bankonga ya binwani, bamfumu ya binati bapusu-pusu ya yandi ya mvita. **23** Bamfumu yina ba tulaka samu na kutwadisa bisalu ya Salomoni, bawu vwandaka bankama tanu na makumi tanu. Bawu vwandaka bamfumu ya bantu yina vwandaka sala bisalu ya ngolo. **24** Mwana ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, mwana ya yandi ya kento katukaka na mbanza yina ba ke bokilaka mbanza ya Davidi, yandi kwendaka zinga na yinzo ya kintinu yina Salomoni tungilaka yandi. Na manima, Salomoni tungaka mpe kisika yina ba ke bokilaka Milo. **25** Salomoni vwandaka pesa minkayulu bambala tatu na mvula, minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. Yandi vwandaka pesa yawu na kiyokolo ya minkayulu, yina yandi yidikaka samu na Yave. Yandi vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote na kisika yina vwandaka na mantwala ya Yave. Yandi salaka ti Yinzo kuvwanda mutindu yawu fwanaka vwandila. **26** Ntinu Salomoni yidikaka babwatu na Esiwone-Ngebele, pene-pene ya Eyilate, na kumu ya mubu ya batwandu, kuna na yinsi ya Edome. **27** Yilame fidisaka bantu ya yandi, bayina zaba mbote-mbote kunata babwatu, samu na kusadisa bisadi ya Salomoni. **28** Bawu kumaka na Ofile mpe kuna ba bakaka Batalente bankama yiya na makumi zole ya wolo mpe bawu nataka yawu na sika ya ntinu Salomoni.

10 Ntinu ya kento ya yinsi ya Saba kuwaka nsangu ya mambu yina Yave salaka na Salomoni. Na yina, yandi kwendaka na sika ya Salomoni samu na kumeka yandi na bingana. **2** Yandi kumaka na Yelusalemi na nkonga ya bantu mingi, na basamo yina vwandaka nata mananasi, wolo mingi mpe matadi ya ntalu. Ntangu yandi kumaka na sika ya Salomoni, yandi yufulaka Salomoni byuvu nyonso yina yandi vwandaka na yawu na kati ya ntima ya yandi. **3** Salomoni pesaka yandi bamvutu na byuvu ya yandi nyonso. Ya vwandaka ve na dyambu mosi ya kubumbama yina ntinu lembanaka na kupesila mvutu. **4** Ntinu ya kento ya yinsi ya Saba talaka ndwenga nyonso ya Salomoni, mpe yinzo yina Salomoni tungaka. **5** Yandi talaka madya yina bantu vwandaka tula na mesa ya ntinu. Yandi talaka mpe bayinzo ya bantu yina vwandaka sala na ntinu, mutindu bawu vwandaka sala bisalu ya bawu mpe mutindu ya binkuti yina bawu vwandaka lwata. Yandi talaka bisadi yina vwandaka natina ntinu malafu. Yandi talaka mpe minkayulu ya kuyoka yina Salomoni vwandaka pesa na Yinzo ya Yave. Yandi yitukaka na kutala nyonso yina. **6** Na yina, yandi tubaka na ntinu Salomoni: «Bansangu nyonso yina mu kuwaka na yinsi ya munu na yina me tadila mambu yina nge ke zonzaka na ndwenga ya nge, ya kele ya tsyelika! **7** Tekila mu kwiza tala yawu na meso ya munu mosi, mu vwandaka kwikila ve. Mpe mu me tala ti nyonso yina ba zabisaka munu kele ve ndambu ya mambu yina mu me tala. Nge kele na ndwenga ya kulutila mpe kimvwama, kulutila mutindu mu kuwaka yawu. **8** Kyese na bantu ya nge, kyese na bantu yina ke sadilaka nge konso ntangu mpe ke kuwaka mambu ya ndwenga ya nge! **9** Nkembo na Yave, Nzambi ya nge, yina me yangalala na nge mpe me tula nge na kiti ya kintinu ya Isayeli! Samu ti Yave me zola Isayeli samu na bantangu nyonso. Ni yawu yina, yandi me sala ti nge vwanda ntinu, samu ti nge sala na mutindu ya kusungama mpe ya kudedama.» **10** Na manima, ntinu ya kento ya yinsi ya Saba pesaka na ntinu Salomoni keba ve Batalente nkama na makumi zole ya wolo. Yandi pesaka na Salomoni mananasi ya kulutila, ya nsunga ya mbote, na matadi ya ntalu. Ata muntu pesaka na ntinu Salomoni mananasi ya mingi mutindu yina ntinu ya kento ya yinsi ya Saba pesaka na Salomoni. **11** Babwatu ya ntinu Yilame yina nataka wolo katuka na Ofile, yawu nataka mpe bayinti mingi-mingi ya santale mpe matadi ya ntalu. **12** Na bayinti yina ya santale, ntinu Salomoni sadisaka mulonga ya makunzi samu na Yinzo ya Yave mpe samu na yinzo ya yandi mosi ntinu. Na bayinti yango, yandi sadisaka bansambi mpe matuutu samu na miyimbidi. Ba me talaka ntete ve lutangu ya bayinti ya santale ya mutindu yina na Isayeli. Tii bubu yayi, nabunu ba tala dyaka yawu. **13** Ntinu Salomoni pesaka ntinu ya kento ya yinsi ya Saba, bima nyonso yina yandi zolaka mpe yina yandi lombaka. Yandi pesaka dyaka yandi makabu ya nkaka, yina kaka ntinu Salomoni lendaka sala yawu. Na manima, ntinu ya kento vutukaka na yinsi ya yandi, yandi na bantu ya yandi. **14** Na konso mvula mosi, ntinu Salomoni vwandaka yamba Batalente bankama sambanu na makumi sambanu na sambanu ya wolo. **15** Kubwela dyaka

mpaku yina bizyeti na bantu ya mumbungu vwandaka futa, mpe mpaku yina vwandaka katuka na bantinu nyonso ya nzenza mpe na bamfumu ya bizunga ya yinsi. **16** Ntinu Salomoni sadisaka bankama zole ya binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu, yawu vwandaka ya wolo ya mbote. Konso kinwanunu vwandaka baka bakilo ya wolo. **17** Yandi sadisaka mpe bankama tatu ya binwanunu ya fyoti yina ke kebaka ntulu, yawu vwandaka ya wolo ya mbote. Konso kinwanunu vwandaka baka Bamine tatu ya wolo. Ntinu tulaka yawu na kati ya yinzo yina ba ke bokilaka Mfinda ya Libane. **18** Ntinu sadisaka kiti ya kintinu ya nene na meno ya nzawu, mpe ba pakulaka yawu wolo ya kitoko. **19** Kiti yango vwandaka na kikada ya bitezo sambanu, manima ya yawu vwandaka ya kukondama. Kiti yango vwandaka na bima zole ya kutentikaka maboko na konso lweka. Ba fikulaka bankosi zole na konso lweka yina ba ke tentikaka maboko. **20** Ba fikulaka mpe bankosi kumi na zole ya kutelama na balweka nyonso zole ya kikada: sambanu na konso lweka. Kiti ya kintinu ya mutindu yina, ba me yidikaka ntete yawu ve na ata yinsi mosi ya kintinu. **21** Bakopo nyonso ya ntinu Salomoni vwandaka ya wolo. Bandonga nyonso ya yinzo yina ba ke bokilaka Mfinda ya Libane vwandaka ya wolo ya kitoko. Ata kima mosi vwandaka ya palata, samu ti na ntangu ya Salomoni, ba vwandaka tala palata mutindu kima ya mpamba. **22** Na mubu, ntinu vwandaka na babwatu ya nene yina vwandaka lenda na kukwenda ntama kintwadi na babwatu ya ntinu Yilame. Konso bamvula tatu, babwatu yina ya nene vwandaka nata wolo, mbongo, meno ya nzawu, makaku, mpe bandeke ya nene ya kitoko. **23** Ntinu Salomoni lutilaka bantinu nyonso ya ntoto na bimvwama mpe na ndwenga. **24** Bantu ya ntoto nyonso vwandaka sosa kutalana na Salomoni samu na kuwa ndwenga yina Nzambi pesaka yandi. **25** Konso mvula, bawu vwandaka natina Salomoni makabu, ya vwandaka: Bima ya palata, bima ya wolo, binkuti, binwanunu, mananasi ya nsunga ya mbote, bampunda, na bampunda ya mutela ya nkufi. **26** Ntinu Salomoni kutikisaka bapusu-pusu ya mvita mpe bampunda. Yandi vwandaka na funda mosi na bankama yiya ya bapusu-pusu ya mvita mpe mafunda kumi na zole ya bampunda. Yandi kabulaka yawu na bambanza nyonso yina yandi kubikaka samu na yawu. Mpe yandi bikaka ndambu ya nkaka pene-pene ya yandi na Yelusalemi. **27** Ntinu Salomoni salaka ti palata kukuma mingi ya Yelusalemi mutindu mosi na matadi. Bayinti ya sedele mpe kumaka mingi kulutila bayinti ya sikomole yina ke menaka na kizunga ya Sefela. **28** Bampunda ya Salomoni vwandaka katuka na Ngipiti mpe na Kewe. Bantu ya mumbungu ya ntinu vwandaka kwenda sumba yawu na Kewe. **29** Konso pusu-pusu ya mvita yina vwandaka katuka na Ngipiti vwandaka na ntalu ya bankama sambanu ya mbongo ya bisengo. Konso mpunda vwandaka na ntalu ya nkama mosi na makumi tanu ya mbongo ya bisengo. Yawu vwandaka salama mutindu yina, bantu ya mumbungu ya ntinu vwandaka kwenda sumba mpe samu na bantinu nyonso ya ba-Iti mpe bantinu ya Alame.

11 Ntinu Salomoni zolaka bakento mingi ya nzenza. Na manima ya kukwela mwana ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, yandi kwelaka dyaka bakento ya yinsi ya Mowabe, ya yinsi ya Amone, ya yinsi ya Edome, ya yinsi ya Sidone, na ya yinsi ya ba-Iti. **2** Bakento yina vwandaka bakento ya bayinsi yina Yave tubaka na bantu ya Isayeli mutindu yayi: «Beno ke kwenda ve na sika ya bawu, bawu mpe ke kwiza ve na sika ya beno. Kana ve, bawu ke balula bantima ya beno mpe beno ke banda na kusambilaka banzambi ya bawu.» Kasi samu na luzolo, Salomoni kangamaka na bakento yina ya bayinsi ya nzenza. **3** Salomoni vwandaka na bakento bankama nsambwadi, bayina vwandaka bana ya bantinu mpe makangu bankama tatu. Bakento nyonso yayi balulaka ntima ya yandi. **4** Ntangu Salomoni kumaka kiboba, bakento ya yandi salaka ti, yandi banda na kusambila banzambi ya nkaka. Na yina, yandi bikaka ve ti ntima ya yandi nyonso vwandaka na Yave, Nzambi ya yandi, mutindu vwandaka ntima ya tata ya yandi Davidi. **5** Salomoni bandaka na kusambila Asetalete, nzambi ya kento ya yinsi ya Sidone, mpe Milekome, nzambi ya busafu ya ba-Amone. **6** Salomoni salaka yimbi na mantwala ya Yave mpe yandi salaka ve mutindu tata ya yandi Davidi yina landaka mbote banzila ya Yave. **7** Na zulu ya mongo yina ke talasanaka na Yelusalemi, Salomoni tungaka kuna kisika ya lusambulu samu na Kemose, nzambi ya busafu ya ba-Mowabe mpe kisika ya nkaka samu na Milekome, nzambi ya busafu ya ba-Amone. **8** Yandi salaka mutindu mosi samu na banzambi ya bakento ya yandi nyonso ya nzenza. Bawu vwandaka pesa makabu ya maaka ya nsunga ya mbote mpe bawu vwandaka pesa minkayulu na banzambi ya bawu. **9** Yave kumaka na nkele samu na Salomoni, samu ti ntima ya yandi vwandaka dyaka ve na Yave, Nzambi ya Isayeli, Nzambi yina monikinaka yandi bambala zole. **10** Yandi yiminaka Salomoni na kulanda banzambi ya nkaka, kasi Salomoni tumamaka ve na ntumunu ya Yave. **11** Na yina, Yave tubaka na yandi: «Mutindu nge me sala yimbi, mutindu nge me sadila ve mambu ya ngwisani ya munu mpe nge me tumama ve na bansalulu ya misiku ya munu na mutindu mu pesilaka nge yawu, mu ke kabula yinsi ya kintinu samu na kukatula nge yawu mpe mu ke pesa yawu na kisadi ya nge. **12** Mu ke sala yawu ve ntangu nge ke ntete moyo, samu na tata ya nge Davidi, kasi mu ke katula kintinu na maboko ya mwana ya nge. **13** Mu ke katula yandi ve kintinu nyonso. Mu ke bikila mwana ya nge kifumba mosi samu na Davidi, kisyelo ya munu mpe samu na Yelusalemi mbanza yina mu soolaka.» **14** Yave salaka ti Salomoni kuvwanda na mbeni. Nkumbu ya yandi Adade, mu-Edome. Yandi vwandaka muntu ya dikanda ya ntinu ya Edome. **15** Ntangu yina Davidi vwandaka na Edome, Yowabe, mfumu ya binwani kwendaka samu na kukunda bantu yina kufwaka na mvita. Mpe kuna, yandi kufwaka babakala nyonso ya yinsi ya Edome. **16** Yowabe na bantu nyonso ya Isayeli salaka bangonda sambanu kuna tii ntangu yina bawu manisaka na kufwa babakala nyonso ya yinsi ya Edome. **17** Adade kimaka samu na kukwenda na Ngipiti na bantu ya nkaka ya Edome bayina vwandaka bisadi ya tata ya yandi. Adade vwandaka ntete ntwenya. **18** Bawu katukaka na Midyane mpe bawu kumaka na Palane. Bawu bakaka babakala yina katukaka na bawu na Palane tii na Ngipiti, na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Ntinu ya Ngipiti pesaka bawu yinzo, madya mpe ntoto. **19** Falawo, ntinu ya Ngipiti, zolaka mingi Adade. Na yina, yandi pesaka Adade kento yina vwandaka mpangi ya kento ya yandi, Tapanese, kento ya ntinu. **20** Mpangi ya Tapanese, butaka mwana ya bakala na Adade, nkumbu ya yandi Ngenubate. Tapanese zengaka mwana mabene na kati ya yinzo ya Falawo. Ngenubate vwandaka zinga na yinzo ya Falawo, na kati-kati ya bana ya Falawo. **21** Kuna na Ngipiti, Adade kuwaka ti Davidi kufwa. Yandi kuwaka ti Yowabe mfumu ya binwani mpe kufwaka. Na yina, yandi tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti: «Bika mu vutuka na yinsi ya munu.» **22** Falawo, ntinu ya Ngipiti, tubaka na yandi: «Awa na sika ya munu, wapi kima me kondwa nge yina me sala ti nge sosa na kuvutuka na yinsi ya nge?» Adade vutulaka: «Mu me kondwa kima mosi ve, kasi bika mu vutuka na yinsi ya munu.» **23** Nzambi salaka ti Salomoni kuvwanda na mbeni ya nkaka, nkumbu ya yandi: Lezone, mwana ya Elyada.

Yandi kimaka yinzo ya mfumu ya yandi Adadezele, ntinu ya Soba. **24** Ntangu Davidi manisaka na kufwa binwani ya mfumu ya yandi, Lezone kutikisaka bantu mingi na sika ya yandi, yandi kumaka mfumu ya nkonga ya binwani. Bawu kwendaka na Damase, bawu zingaka kuna mpe bawu yalaka Damase. **25** Lezone vwandaka mbeni ya Isayeli ntangu nyonso ya luzingu ya Salomoni. Mutindu Adade vwandaka sala yimbi na Isayeli, Lezone mpe vwandaka yina Isayeli. Yandi vwandaka yala yinsi ya Alame. **26** Yelobowame, mwana ya Nebate, vwandaka mu-Efalayime ya Sedela. Mama ya yandi vwandaka mufwidi, nkumbu ya yandi Seluwa. Yelobowame vwandaka kisadi ya Salomoni, kasi yandi vwandaka tumama dyaka ve na ntinu. **27** Tala mambu yina salaka ti Yelobowame manga na kutumama na ntinu: Salomoni vwandaka tungisa kisika yina ba ke bokilaka Milo, yandi vwandaka kanga dibulu yina vwandaka na kibaka ya lupangu ya Mbanza ya Davidi, tata ya yandi. **28** Yelobowame vwandaka ntwenya mosi yina vwandaka na ngolo mpe kibakala. Salomoni talaka ti ntwenya vwandaka sala mbote kisalu ya yandi, yandi tulaka yandi mfumu ya bantu yina vwandaka sala bisalu ya ngolo samu na bantu ya dikanda nyonso ya Yosefi. **29** Kilumbu mosi, Yelobowame basikaka na Yelusalemi mpe na nzila, yandi bwabanaka mumbikudi Ayiya, muntu ya mbanza ya Silo. Bawu vwandaka kaka bawu zole mpe mumbikudi vwandaka ya kulwata kiyunga ya malu-malu. Bawu vwandaka kaka bawu zole na bilanga. **30** Ayiya simbaka kiyunga ya malu-malu yina vwandaka na yandi mpe yandi pasulaka yawu na bandambu kumi na zole. **31** Na manima, yandi tubaka na Yelobowame: «Baka bandambu kumi ya kiyunga yayi, samu ti Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: "mu ke katula kintinu na maboko ya Salomoni mpe mu ke pesa nge bifumba kumi. **32** Mu ke bikila yandi kifumba mosi samu na kisyelo ya munu Davidi mpe samu na Yelusalemi mbanza yina mu soolaka na kati ya bifumba nyonso ya Isayeli. **33** Mu ke sala mutindu yina samu ti bawu me bika munu, bawu ke na kusambila Asetalete, nzambi ya kento ya yinsi ya Sidone. Bawu ke na kusambila Kemose, nzambi ya Mowabe na Milekome nzambi ya Amone. Bawu me landa ve banzila ya munu na kusala mambu yina me fwanana samu na munu, bawu me sadila ve bansalulu ya misiku ya munu mpe ndongosolo ya munu. Bawu salaka ve mutindu salaka Davidi, tata ya Salomoni. **34** Mu ke katula ve Salomoni kintinu nyonso. Mu ke bika ti yandi yala bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi, samu na kisyelo ya munu Davidi yina mu soolaka. Davidi tumamaka na bantumunu ya munu mpe yandi sadilaka bansalulu ya misiku ya munu. **35** Kasi mu ke katula kintinu na maboko ya mwana ya Salomoni mpe mu ke pesa nge bifumba kumi. **36** Mu ke bikila mwana ya yandi kifumba mosi, samu ti kisyelo ya munu Davidi, kondwa ve mwana yina ke yala na Yelusalemi, mbanza yina mu soolaka, samu na kuvwandisa Nkumbu ya munu kuna. **37** Nge Yelobowame, mu ke baka nge, mpe nge ke yala bisika nyonso yina nge zola, mpe nge ke vwanda ntinu ya Isayeli. **38** Kana nge kuwa mambu nyonso yina mu ke tumisa nge, kana nge landa banzila ya munu, mpe kana nge sala mambu ya kulunga samu na munu. Kana nge sadila bansalulu ya misiku ya munu mpe nge tumama na bantumunu ya munu, mutindu kisyelo ya munu Davidi salaka yawu, mu ke vwanda na nge. Mu ke sala ti bantangu nyonso, nge vwanda na muntu ya dikanda ya nge yina ke yala, mutindu mu salaka yawu na Davidi, mpe mu ke pesa nge Isayeli. **39** Ni mutindu yayi mu ke talisa dikanda ya Davidi nsoni, kasi yawu ke vwanda ve ya bantangu nyonso."» **40** Salomoni vwandaka sosa kufwa Yelobowame. Na yina, Yelobowame kimaka na Ngipiti, na sika ya Sisake, ntinu ya yinsi ya Ngipiti. Yandi zingaka na Ngipiti tii na lufwa ya Salomoni. **41** Mambu ya nkaka ya luzingu ya ntinu Salomoni, nyonso yina yandi salaka mpe mambu yina me tadila ndwenga ya yandi, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku yina ba ke bokilaka, dibuku ya bisalu ya Salomoni. **42** Salomoni yalaka kuna na Yelusalemi, na yinsi nyonso ya Isayeli bamvula makumi yiya. **43** Salomoni kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza ya Davidi, tata ya yandi. Mwana ya yandi Lobowame kumaka ntinu na kisika ya yandi.

12 Lobowame kwendaka na Siseme samu ti bantu nyonso ya Isayeli kwizaka yonzama na Siseme samu na kubyeka yandi ntinu. **2** Kasi ntangu Yelobowame, mwana ya Nebate kuwaka mambu yina, yandi vwandaka ntete na Ngipiti samu ti yandi kimaka ntama na kubumbama ntinu Salomoni. Yandi vwandaka zinga kuna na Ngipiti. **3** Ba fidisaka bantu samu na kwenda bokila Yelobowame. Na yina, Yelobowame na mukangu nyonso ya Isayeli kwizaka mpe bawu tubaka na Lobowame: **4** «Tata ya nge vwandaka talisa beto mpasi ya kulutila. Kasi nge, ntangu yayi, lembisa mpasi ya bundongo yina tata ya nge me talisa beto. Lembisa dema ya kizitu yina tata ya nge kwikaka beto. Na yina, beto ke sadila nge.» **5** Lobowame vutulaka: «Beno kwenda mpe beno kwiza tala munu na bilumbu tatu.» Mpe bawu kwendaka. **6** Ntinu Lobowame yufulaka dibanza ya bakuluntu yina vwandaka sala na tata ya yandi Salomoni, ntangu yandi vwandaka ntete moyo. Yandi yufulaka bawu: «Samu na beno, wapi mvutu beno ke na kubanza ya kuvutula na bantu yina?» **7** Bawu zabisaka yandi: «Bubu yayi, kana nge ndima na kuvwanda kisadi ya bantu yayi, kana nge sadila bawu, kana nge banda na kupesaka bawu bamvutu ya mbote, bawu ke vwanda bisadi nge bantangu nyonso.» **8** Kasi Lobowame mangaka na kuwa malongi yina bakuluntu pesaka yandi. Yandi yufulaka dibanza ya bantwenya yina kulaka na yandi mpe vwandaka sadila yandi. **9** Lobowame tubaka: «Bantu yayi me lomba munu na kulembisa dema ya kizitu yina tata ya munu kwikaka bawu. Samu na beno, wapi mvutu beno ke na kubanza ya kuvutula na bantu yina?» **10** Bantwenya yina kulaka na yandi zabisaka yandi na kutuba mutindu yayi na bantu yina: «Tata ya nge talisaka beto mpasi ya kulutila. Kasi nge, lembisa dema ya kizitu yina tata ya nge kwikaka beto. Na yina, nge ke zabisa bawu mutindu yayi: "musapi ya munu ya fyoti me lutila nene na diboko ya tata ya munu. **11** Tata ya munu kwikaka beno kizitu ya dema, kasi munu, mu ke bwela dyaka dema ya kizitu ya beno. Tata ya munu vwandaka bula beno na bikoti ya mpamba, kasi munu, mu ke bula beno na bikoti ya bisengo."» **12** Na kilumbu ya tatu, Yelobowame na bantu nyonso yina vwandaka na yandi kwendaka tala ntinu Lobowame mutindu yandi zabisaka bawu: «Beno vutuka mpe beno kwiza tala munu na bilumbu tatu.» **13** Ntinu pesaka bantu yina mvutu ya ngolo. Yandi mangaka na kuwa malongi yina bakuluntu zabisaka yandi. **14** Kasi yandi landaka malongi ya bantwenya na kutuba: «Tata ya munu talisaka beno mpasi ya kulutila. Kasi munu, mu ke bwela dema ya kizitu ya beno. Tata ya munu vwandaka bula beno na bikoti ya mpamba, kasi munu, mu ke bula beno na bikoti ya bisengo.» **15** Ntinu mangaka na kuwa mambu yina bantu tubaka. Yave salaka ti yawu kusalama mutindu yina, samu na kulungisa mambu yina Yave tubaka na yinwa ya Ayiya, muntu ya Silo na yina me tadila Yelobowame, mwana ya Nebate. **16** Ntangu bantu nyonso ya Isayeli talaka ti ntinu wilaka bawu ve, bawu tubaka na yandi: «Wapi mambu ke na beto na Davidi? Beto kele ve na mvwilu na mwana ya Isayi! Bantu ya Isayeli, beto vutuka na bayinzo ya beto. Nge Davidi, sadisa bansatu ya dikanda ya nge!» Bantu ya Isayeli vutukaka na bayinzo ya bawu. **17** Lobowame vwandaka

yala kaka bantu ya Isayeli, bayina vwandaka zinga na bambanza ya Yuda. **18** Ntinu Lobowame fidisaka Adolame, mfumu ya bayina ke salaka bisalu ya ngolo. Kasi bantu nyonso ya Isayeli kufwaka yandi na matadi. Ntinu Lobowame lendaka na kuyuluka na zulu ya pusu-pusu ya yandi ya mvita samu na kukima na Yelusalemi. **19** Ni mutindu yina bantu ya Isayeli mangaka lutumu ya bantu ya dikanda ya Davidi tii bubu yayi. **20** Ntangu bantu nyonso ya Isayeli kuwaka ti Yelobowame vutukaka, bawu bokilaka yandi na mantwala ya makanda nyonso ya Isayeli mpe ba tulaka yandi ntinu ya Isayeli nyonso. Kaka ni kifumba ya Yuda yawu mosi ndimaka na kusadila bantu ya dikanda ya Davidi. **21** Lobowame kumaka na Yelusalemi. Yandi kutikisaka bantu nyonso ya dikanda ya Yuda na bantu ya kifumba ya Bezame. Bawu vwandaka na lutangu ya mafunda nkama na makumi nana ya binwani ya ngolo. Yandi soolaka bawu samu ti bawu kwenda nwanisa bantu ya Isayeli, samu na kuvutula yinsi ya kintinu na yisi ya lutumu ya Lobowame, mwana ya Salomoni. **22** Kasi mambu ya Yave kuminaka Semaya, muntu ya Nzambi mutindu yayi: **23** «Tuba na Lobowame, mwana ya Salomoni ntinu ya Yuda, na bantu nyonso ya dikanda ya Yuda, na bantu ya Bezame mpe na bantu nyonso ya nkaka: **24** Yave ke na kutuba: "beno fwana kwenda nwanisa ve bampangi ya beno, bana ya Isayeli. Bika ti konso muntu kuvutuka na yinzo ya yandi, samu ti ni munu me yidika mambu yina."» Bawu kuwaka mambu ya Yave mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu mutindu Yave tubaka na bawu. **25** Yelobowame tungisaka bibaka ya lukengolo na mbanza Siseme na kizunga ya myongo ya Efalayime mpe yandi zingaka kuna. Na manima, yandi katukaka na Siseme mpe yandi tungisaka bibaka ya lukengolo na mbanza Penwele. **26** Yelobowame tubaka na kati ya ntima ya yandi: «Ntangu yayi, keba ve kintinu lenda vutuka na dikanda ya Davidi. **27** Kana bantu yayi kwenda na Yelusalemi samu na kupesa minkayulu na Yinzo ya Yave na Yelusalemi, bantima ya bawu ke vutuka na mfumu ya bawu, Lobowame, ntinu ya Yuda. Munu, ba ke kufwa munu mpe bawu ke vutuka na Lobowame, ntinu ya Yuda.» **28** Na yina, Lobowame kuzwaka dibanza ya kuyidika biteki zole ya ngombe ya wolo mpe yandi tubaka na bantu: «Bambala mingi beno ke kwendaka na Yelusalemi. Beno bantu ya Isayeli, beno tala banzambi ya beno yina basisaka beno na yinsi ya Ngipiti.» **29** Lobowame tulaka kiteki mosi na Betele mpe ya nkaka na Dane. **30** Dyambu yina ba salaka, ya vwandaka disumu. Bantu vwandaka kwenda tii na Dane samu na kusambila kiteki ya nkaka yina. **31** Yelobowame tungisaka bayinzo ya lusambulu na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Yandi tulaka muntu ni muntu nganga-Nzambi ata bayina vwandaka ve bantu ya dikanda ya Levi. **32** Na ngonda na nana, na kilumbu ya kumi na tanu, Yelobowame salaka feti mutindu feti yina vwandaka salama na Yuda mpe yandi pesaka minkayulu na kiyokolo ya minkayulu. Yandi salaka mpe mutindu mosi na Betele. Yandi pesaka minkayulu na biteki ya bangombe yina yandi yidikaka. Yandi byekaka banganga-nzambi na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo yina yandi tungisaka kuna na Betele. **33** Na ngonda ya nana, kilumbu ya kumi na tanu, Yelobowame kwendaka na Betele, samu na kupesa minkayulu. Ni ngonda yina yandi soolaka na dibanza ya yandi mosi. Yandi salaka feti samu na bana ya Isayeli. Yandi kwendaka kuna na kiyokolo ya minkayulu samu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote.

13 Na ntumunu ya Yave, muntu mosi ya Nzambi katukaka na Yuda samu na kukwenda na Betele. Yandi kumaka na Betele ntangu Yelobowame vwandaka ya kutelama na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu, samu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote. **2** Na ntumunu ya Yave, muntu yango zonzaka mambu ya ngolo na kuzonzila kiyokolo ya minkayulu, yandi tubaka: «Kiyokolo ya minkayulu, kiyokolo ya minkayulu, Yave ke na kutuba: "mwana ya bakala ke butuka na dikanda ya Davidi, nkumbu ya yandi ke vwanda Yosiya. Na zulu ya nge, nge kiyokolo ya minkayulu, yandi ke pesa mutindu minkayulu banganga-nzambi yina ke pesaka minkayulu na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, bayina ke yokaka maaka ya nsunga ya mbote na zulu ya nge, mpe na zulu ya nge, ba ke yoka mikwa ya bantu!"» **3** Kaka na kilumbu yina, muntu ya Nzambi pesaka kidimbu na kutuba: «Yayi kele kidimbu ke lakisa ti Yave ke na kutuba: "kiyokolo ya minkayulu ke mwangana mpe bombi yina kele na zulu ke mwangana na yisi."» **4** Ntangu ntinu Yelobowame kuwaka mambu ya ngolo yina muntu ya Nzambi tubaka samu na kiyokolo ya minkayulu ya Betele, yandi nangunaka diboko ya yandi na zulu ya kiyokolo ya minkayulu mpe yandi tubaka: «Beno simba yandi!» Kasi diboko yina yandi nangunaka na muntu ya Nzambi, yawu kangamaka mpe yandi lendaka dyaka ve na kuvutula yawu. **5** Kaka na ntangu yina, kiyokolo ya minkayulu mwanganaka mpe bombi yina vwandaka na zulu ya yawu mwanganaka. Yawu salamaka mutindu vwandaka kidimbu yina muntu ya Nzambi tubaka na ntumunu ya Yave. **6** Na yina, ntinu tubaka na muntu ya Nzambi: «Mulemvo ya nge, bondila Yave, Nzambi ya nge, sambila samu na munu, samu ti diboko ya munu vutuka.» Muntu ya Nzambi bondilaka Yave mpe diboko ya ntinu vutukaka. Yawu vutukaka mutindu yawu vwandilaka ntete. **7** Ntinu tubaka na muntu ya Nzambi: «Beto kwenda na yinzo ya munu, samu ti nge kudya mpe mu ke pesa nge dikabu.» **8** Kasi muntu ya Nzambi tubaka na ntinu: «Ata ti nge pesa munu ndambu ya bimvwama ya nge mu ke kwiza ve na yinzo ya nge. Mu ke kudya ata kima mpe mu ke kunwa ata kima na kisika yayi. **9** Samu ti ni mutindu yayi Yave tumisaka munu: "Nge ke kudya ata kima, nge ke kunwa ata kima mpe na kuvutuka nge ke baka ve nzila yina nge ke kwendila."» **10** Yandi vutukaka na nzila ya nkaka, yandi vutukilaka ve na nzila yina yandi kwizilaka na Betele. **11** Na bwala yina mpe vwandaka na mumbikudi mosi ya kiboba yina vwandaka zinga na Betele. Mosi na bana ya yandi zabisaka yandi mambu nyonso yina muntu ya Nzambi salaka kilumbu yina na Betele. Yandi zabisaka na tata ya bawu mambu nyonso yina muntu yango tubaka na ntinu. **12** Na yina, tata yufulaka bana ya yandi: «Wapi nzila yina yandi me baka? Bana talaka nzila yina bakaka muntu ya Nzambi yina katukaka na Yuda.» **13** Mpe tata ya bawu tubaka: «Beno kubika mbuluku ya munu, bawu kubikaka mbuluku mpe yandi yulukaka na zulu ya yawu.» **14** Yandi landaka muntu ya Nzambi mpe yandi kwendaka kuta yandi ya kuvwanda na yisi ya yinti yina ba ke bokilaka telembente. Yandi yufulaka yandi: «Ni nge muntu ya Nzambi yina me katuka na Yuda?» Muntu yango vutulaka: «Ee! Ni munu.» **15** Yandi tubaka dyaka: «Beto kwenda na yinzo samu na kudya mwa dimpa.» **16** Kasi muntu ya Nzambi vutulaka: «Mu lenda vutuka ve na nge to kukwenda na yinzo ya nge. Mu ke kudya ata kima, mu ke kunwa ata kima na nge na kisika yayi. **17** Samu ti ntumunu ya Yave samu na munu kele mutindu yayi: "kuna nge ke kudya ata kima mpe nge ke kunwa ata kima, mpe nge vutukila ve na nzila yina nge ke kwendila."» **18** Kasi mumbikudi ya kiboba tubaka: «Munu mpe, mu kele mumbikudi mutindu nge. Na ntumunu ya Yave, ni mbazi mosi me zabisa munu: "vutula yandi na yinzo ya nge, bika ti yandi kudya mpe yandi kunwa."» Kasi na kutuba mutindu yina, yandi vwandaka vuna. **19** Na yina, muntu ya Nzambi vutukaka na mumbikudi ya kiboba yina. Yandi kudya mpe kunwa na yinzo ya yandi.

20 Ntangu bawu vwandaka ya kuvwanda na mesa, mambu ya Yave wakanaka na mumbikudi ya kiboba yina vutulaka muntu ya Nzambi. **21** Mumbikudi ya kiboba tubaka na muntu ya Nzambi yina katukaka na Yuda: «Yave ke na kutuba: "nge me tumama ve na mambu ya Yave, nge me zitisa ve ntumunu yina Yave, Nzambi ya nge pesaka nge. **22** Mutindu nge me vutuka, nge me kudya mpe nge me kunwa, na kisika yina ba tubaka na nge ti nge ke kudya ata kima mpe kunwa ata kima, nge ke kufwa mpe ba ke tula nge ve na ndyamu ya bankooko ya nge."» **23** Ntangu muntu ya Nzambi manisaka na kudya mpe kunwa, mumbikudi ya kiboba kubikaka mbuluku samu na mumbikudi yina yandi vutulaka, **24** mpe muntu ya Nzambi kwendaka. Na nzila, yandi bwabanaka na nkosi mpe nkosi kufwaka yandi. Mvumbi ya yandi vwandaka na nzila. Mbuluku vwandaka na lweka mosi ya mvumbi mpe nkosi vwandaka na lweka ya nkaka ya mvumbi. **25** Bantu yina vwandaka luta kuna talaka mvumbi ya kulala na yisi mpe nkosi vwandaka pene-pene ya mvumbi. Bawu kwendaka zonzila yawu na kati ya mbanza, kisika vwandaka zinga mumbikudi ya kiboba. **26** Ntangu mumbikudi yina vutulaka yandi manima kuwaka mambu yina, yandi tubaka: «Ya kele ni muntu ya Nzambi yina tumamaka ve na mambu ya Yave. Yave me yekula yandi na nkosi yina me kufwa yandi mpe me bukuna yandi mikwa, mutindu kele mambu yina Yave tubaka na yandi.» **27** Na manima, yandi tubaka na bana ya yandi: «Beno kubikila munu mbuluku!» Bawu kubikilaka yandi mbuluku! **28** Mumbikudi ya kiboba kwendaka mpe kutaka mvumbi na nzila mpe mbuluku na nkosi vwandaka pene-pene ya mvumbi. Nkosi kudyaka ve mvumbi mpe yawu bukunaka ve mikwa ya mbuluku. **29** Mumbikudi ya kiboba nangunaka mvumbi ya muntu ya Nzambi, yandi tulaka yawu na zulu ya mbuluku mpe yandi vutulaka yawu na mbanza samu na kusala matanga mpe samu na kukunda yawu. **30** Mumbikudi tulaka mvumbi na kati ya ndyamu ya yandi mpe bantu vwandaka yimbila yandi nzimbu yayi ya manyongo: «Kyadi, mpangi ya munu me kufwa!» **31** Na manima ya kukunda muntu yina, mumbikudi ya kiboba tubaka na bana ya yandi: «Ntangu mu ke kufwa, beno ke kunda munu na ndyamu, kisika ba me kunda muntu ya Nzambi. Beno ke tula mikwa ya munu pene-pene ya mikwa ya yandi. **32** Samu ti ya kele ni na lutumu ya Yave yandi zonzilaka mambu yina me tadila kiyokolo ya minkayulu na Betele, na bayinzo ya lusambulu yina kele na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo na kati ya bambanza ya Samaliya.» **33** Na manima ya mambu yina salamaka, Yelobowame bikaka ve na kusadila mavanga ya yandi ya yimbi. Yandi tatamanaka na kutula muntu ni muntu nganga-Nzambi na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Bayina nyonso vwandaka zola kuma nganga-Nzambi, yandi vwandaka tula bawu banganga-nzambi ya bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **34** Ni yawu disumu ya dikanda ya Yelobowame. Ni samu na yawu dikanda nyonso manisaka na kufwa mpe yawu zimbanaka na ntoto.

14 Na bantangu yina, Abya mwana ya Yelobowame kuzwaka kimbevo. **2** Yelobowame tubaka na kento ya yandi: «Telama, mulemvo ya nge, soba mvwatulu ya nge samu ti bantu zaba ve ti nge kele kento ya Yelobowame, mpe kwenda na Silo. Kuna, ya ke na mumbikudi Ayiya, ni yandi zabisaka munu ti mu ke kuma ntinu ya bantu yayi. **3** Natina yandi mampa kumi, na bagato, na kopo ya mafuta ya nyosi. Nge ke kwenda tala yandi mpe mu banza ti yandi ke zabisa nge mambu yina ke kumina mwana ya beto.» **4** Kento ya Yelobowame salaka mutindu yina: yandi kwendaka na Silo, yandi kwendaka kota na yinzo ya Ayiya. Ayiya vwandaka tala dyaka ve, meso ya yandi vwandaka baluka dyaka ve, samu ti yandi vwandaka me nuna mingi. **5** Yave tubaka na Ayiya: «Tala, kento ya Yelobowame ke na kwiza tala nge samu ti mwana ya yandi ke na kimbevo. Nge ke zabisa yandi mutindu yayi to mutindu yayi. Ntangu yandi ke kwiza, yandi ke sala nyonso samu ti nge zaba yandi ve.» **6** Ntangu Ayiya kuwaka makelele ya makulu ya kento ya Yelobowame na mantwala ya mwelo ya yandi, Ayiya tubaka: «Nge kento ya Yelobowame kota, samu na yinki nge me sala nyonso samu ti ba zaba nge ve? Mu ke na nsangu ya mpasi samu na nge. **7** Kwenda tuba na Yelobowame ti Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: "mu zangulaka nge na kati ya bantu, mu me sala nge mfumu ya Isayeli, bantu ya munu. **8** Mu botolaka kintinu na dikanda ya Davidi mpe mu pesaka nge yawu, kasi nge me sala ve mutindu salaka kisyelo ya munu Davidi, yina tumamaka na bantumunu ya munu. Yandi sadilaka munu na ntima ya yandi nyonso. Yandi salaka kaka mambu ya kusungama na ntadisi ya munu. **9** Nge me sala yimbi kulutila bayina nyonso tekilaka nge. Nge me pesa munu nkele na kuyidika banzambi ya nkaka mpe kusulumuna bisengo samu na kuyidika biteki mpe nge me pesa munu manima. **10** Ni yawu yina, mu ke kotisa mpasi na kati ya dikanda ya Yelobowame. Mu ke kufwa konso bakala ya dikanda ya Yelobowame, ya vwanda mundongo, to muntu ya kimpwanza na Isayeli. Mu ke kombola bantu ya dikanda ya Yelobowame, mutindu ba ke kombolaka dizala tii nyonso ke manisa. **11** Konso muntu ya dikanda ya Yelobowame yina ke kufwa na mbanza, bayimbwa ke kudya mvumbi ya yandi. Bayina ke kufwa na kati ya bilanga, bandeke ya mazulu ke kudya bamvumbi ya bawu." Ni Yave me tuba yawu.» **12** Ayiya tatamanaka na kutuba mutindu yayi: «Kasi nge, kwenda na yinzo ya nge. Kaka na ntangu yina nge ke tula dikulu na mbanza, mwana ya nge ke kufwa. **13** Bantu nyonso ya Isayeli ke dila mwana yina mpe ba ke kunda yandi. Na kati ya dikanda ya Yelobowame, kaka ni yandi ba ke kunda na kati ya ndyamu, samu ti na kati ya dikanda ya Yelobowame, kaka ni yandi me talana muntu ya mbote na mantwala ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **14** Na manima, Yave ke soola ntinu ya nkaka samu na Isayeli, yandi ke manisa na kufwa dikanda ya Yelobowame. Yawu ke salama bubu yayi mpe na ntangu yayi. **15** Yave ke pesa kitumbu na bantu ya Isayeli, bawu ke banda na kutekita mutindu matiti ke ninganaka na kati ya maza. Yave ke katula bantu ya Isayeli na ntoto ya mbote yina yandi pesaka na bankooko ya bawu, mpe yandi ke mwangisa bawu na lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate. Bawu pesaka Yave nkele samu ti bawu yidikaka makunzi samu na kusambila nzambi Asela. **16** Yandi ke yekula Isayeli samu na masumu ya Yelobowame mpe samu ti Yelobowame salaka ti Isayeli mpe kusala masumu.» **17** Kento ya Yelobowame kwendaka. Yandi kumaka na Tilesa, mpe kaka na ntangu yina yandi kumaka na mwelo ya yinzo, mwana kufwaka. **18** Bantu nyonso ya Isayeli dilaka mwana mpe ba kundaka yandi. Yawu salamaka mutindu vwandaka mambu ya Yave yina yandi tubaka na yinwa ya kisyelo ya yandi mumbikudi Ayiya. **19** Mambu ya nkaka ya Yelobowame, bamvita yina yandi nwanaka mpe mutindu yandi yalaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **20** Kintinu ya Yelobowame zingilaka bamvula makumi zole na zole mpe yandi kufwaka. Na manima, ni mwana ya yandi Nadabe kwizaka yala na kisika ya yandi. **21** Ntangu Lobowame, mwana ya Salomoni kumaka ntinu ya Yuda, yandi vwandaka na bamvula makumi yiya na mosi. Yandi yalaka bamvula kumi na nsambwadi na Yelusalemi, mbanza yina Yave soolaka na kati ya bambanza ya bifumba nyonso ya Isayeli, samu na kuvwandisa Nkumbu ya yandi kuna. Nkumbu ya mama ya Lobowame vwandaka Naama, mu-Amone.

22 Bantu ya kifumba ya Yuda salaka mambu ya yimbi na ntadisi ya Yave. Bawu sombolaka kimbanda ya Yave kulutila bankooko ya bawu, na masumu yina bawu vwandaka sala. **23** Bawu mpe, bawu yidikaka bisika ya lusambulu na zulu ya myongo, bawu yidikilaka yawu na matadi yina ba telemisaka mutindu bidimbu. Bawu yidikaka mpe makunzi samu na banzambi Asela. Bawu salaka yawu na zulu ya myongo nyonso ya fyoti yina vwandaka na bayinti yina vwandaka ntete na makasa ya maza. **24** Na kati ya yinsi, ya vwandaka mpe na bantu yina vwandaka sala kindumba ya longo. Bawu vwandaka landa nyonso ya ngazi ya bantu ya bayinsi yina Yave bingisaka na mantwala ya bantu ya Isayeli. **25** Ntangu Lobowame lungisaka bamvula tanu na kintinu, Sisake, ntinu ya Ngipiti kwizaka nwanisa Yelusalemi. **26** Yandi bakaka bimvwama yina vwandaka na Yinzo ya Yave, na bimvwama yina vwandaka na yinzo ya ntinu, yandi bakaka nyonso. Yandi bakaka binwanunu ya wolo yina ke kebaka ntulu, yina Salomoni yidikaka. **27** Ntinu Lobowame sadisaka binwanunu ya nkaka yina ke kebaka ntulu, yawu vwandaka ya kisengo ya mbwaki. Yandi pesaka yawu na mfumu ya bankebi yina vwandaka keba mwelo ya yinzo ya ntinu. **28** Konso ntangu yina ntinu vwandaka kwenda na Yinzo ya Yave, bankebi yina ke kebaka ntinu vwandaka na binwanunu yina mpe na manima bawu vwandaka vutula yawu na kivinga ya bankebi. **29** Mambu ya nkaka ya Lobowame, nyonso yina yandi salaka kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **30** Lobowame na Yelobowame vwandaka nwana bamvita konso ntangu. **31** Lobowame kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Naama, mu-Amone. Ni mwana ya yandi Abyame kumaka ntinu na kisika ya yandi.

15 Na mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Yelobowame, mwana ya Nebate, Abyame kumaka ntinu ya Yuda. **2** Yandi yalaka bamvula tatu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Maaka, mwana ya Abesalome. **3** Abiya salaka masumu nyonso ya mutindu mosi yina tata ya yandi salaka, tekila yandi. Yandi pesaka ve ntima ya yandi nyonso na Yave, Nzambi ya yandi, mutindu vwandila ntima ya Davidi, tata ya yandi. **4** Kasi samu na Davidi, Yave, Nzambi ya yandi salaka ti yandi kuzwa mwana yina ke yala Yelusalemi na manima ya yandi mpe samu ti dikanda ya kintinu kumanisa ve. Mpe ti Yelusalemi tatamana na kuvwanda mbanza ya kintinu. **5** Na kutala mbote, Davidi salaka mambu ya kusungama na ntadisi ya Yave. Bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi, yandi tumamaka na nyonso yina Yave tumisaka yandi, yimbi yina yandi salaka kaka ni dyambu ya Uli, mu-Yiti. **6** Bilumbu nyonso ya luzingu ya Lobowame, yandi vwandaka nwana bamvita na Yelobowame. **7** Mambu ya nkaka ya Abyame, nyonso yina yandi salaka kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. Abya na Yelobowame vwandaka nwana bamvita. **8** Abyame kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi. Ni mwana ya yandi Asa kumaka ntinu na kisika ya yandi. **9** Na mvula ya makumi zole ya kintinu ya Yelobowame, ntinu ya Isayeli, Asa kumaka ntinu ya Yuda. **10** Yandi yalaka bamvula makumi yiya na mosi na Yelusalemi, mpe nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Maaka, mwana ya Abesalome. **11** Asa salaka mambu ya kusungama na ntadisi ya Yave mutindu Davidi, tata ya yandi. **12** Yandi bingisaka na yinsi, bantu yina vwandaka sala kindumba ya longo mpe yandi katulaka biteki nyonso yina bankooko ya yandi yidikaka. **13** Na yina me tadila Maaka, mama ya ntinu Asa, ntinu Asa katulaka yandi luve ya kuvwanda mama ya ntinu samu ti yandi yidikaka kiteki ya nzambi ya kento Asela. Asa mwangisaka kiteki yango mpe yandi yokaka yawu na muzumba ya Sedelone. **14** Ata ti ntinu Asa kukipesaka yandi nyonso na Yave na bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi, bisika nyonso ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo, yawu zimbanaka ve. **15** Yandi tumisaka ba nata na Yinzo ya Nzambi, bima yina tata ya yandi byekaka na bima yina yandi mosi mpe byekaka: wolo, palata mpe bima ya nkaka ya mutindu na mutindu. **16** Asa vwandaka nwana bamvita na Basa, ntinu ya Isayeli, bilumbu nyonso. **17** Basa, ntinu ya Isayeli kwendaka nwanisa bantu ya Yuda. Yandi tungisaka bibaka ya lukengolo na mbanza Lama samu na kukanga nzila na Asa, ntinu ya Yuda. **18** Asa bakaka palata nyonso na wolo yina bikanaka na kati ya bibumbulu ya Yinzo ya Yave mpe yina vwandaka na kati ya bibumbulu ya yinzo ya ntinu. Yandi pesaka yawu na bisadi ya yandi mpe ntinu Asa fidisaka bawu na sika ya Bene-Adade. Bene-Adade vwandaka mwana ya Tabelimone, mutekolo ya Yezyone, ntinu ya Alame yina vwandaka zinga na Damase. Asa fidisaka bawu na kwenda tuba: **19** «Beto sala ngwisani nge na munu mutindu salaka tata ya nge na tata ya munu. Mu me fidisa nge wolo na palata mutindu makabu. Na yina, kwenda kufwa ngwisani ya nge na Basa, ntinu ya Isayeli samu ti yandi vwanda ntama na munu.» **20** Bene-Adade ndimaka mambu yina ntinu Asa tubaka na yandi. Yandi tumisaka bamfumu ya binwani ya yandi samu ti bawu kwenda nwanisa bantu ya bambanza ya Isayeli. Bawu nwanisaka bantu ya Yiyone, ya Dane, ya Abele-Bete-Maaka, kizunga nyonso ya Kinelote mpe yinsi nyonso ya Nefetali. **21** Ntangu ntinu Basa kuwaka mambu yina, yandi bikaka na kutungisa dyaka bibaka ya lukengolo na mbanza Lama, mpe yandi vutukaka na kwenda zinga na Tilesa. **22** Na yina, ntinu Asa bokilaka bantu nyonso ya Yuda mpe muntu ve kondwaka kuna. Yandi tumisaka bawu samu na kubaka matadi na bayinti yina Basa kutikisaka samu na kutungisa bibaka ya lukengolo na mbanza Lama. Ntinu Asa sadilaka matadi mpe bayinti yina samu na kutunga bibaka ya mbanza Ngeba ya Bezame mpe ya Misepa. **23** Mambu ya nkaka ya Asa, ya vwanda mambu ya kibakala ya yandi nyonso, nyonso yina yandi salaka mpe bambanza yina yandi tungisaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. Kasi na buboba ya yandi, yandi belaka kimbevo ya makulu. **24** Ntinu Asa kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na Mbanza ya Davidi, tata ya yandi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Mwana ya yandi Yosafate kumaka ntinu na kisika ya yandi. **25** Nadabe, mwana ya Yelobowame kumaka ntinu ya Isayeli na mvula ya zole ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda. Nadabe yalaka Isayeli bamvula zole. **26** Yandi salaka yimbi na ntadisi ya Yave. Yandi landaka mavanga ya tata ya yandi, yandi salaka ti Isayeli kusala masumu. **27** Basa, mwana ya Ayiya, muntu ya dikanda ya Isakale, salaka mfundu samu na kufwa Nadabe mpe Basa kufwaka ntinu Nadabe kuna na Ngibetone, mbanza ya ba-Filisiti. Yawu salamaka ntangu yina Nadabe na bantu nyonso ya Isayeli zungidilaka mbanza Ngibetone samu na kunwanisa yawu. **28** Basa kufwaka Nadabe, na mvula ya tatu ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda mpe Basa yalaka na kisika ya Asa. **29** Ntangu Basa kumaka ntinu, yandi bulaka bantu nyonso ya dikanda ya Yelobowame. Yandi bikilaka Yelobowame ata muntu mosi ve ya moyo, yandi zimbisaka bantu nyonso mutindu vwandilaka mambu ya Yave yina yandi tubaka na yinwa ya kisyelo ya yandi, Ayiya, kuna na Silo. **30** Mambu nyonso yayi salamaka samu na masumu yina Yelobowame salaka, mpe samu ti yandi kotisaka Isayeli na masumu, ni yawu salaka mpe ti Yave, Nzambi ya Isayeli kudasukila Yelobowame. **31** Mambu

ya nkaka ya Nadabe, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **32** Asa vwandaka nwana bamvita na Basa, ntinu ya Isayeli, bilumbu nyonso. **33** Na mvula ya tatu ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda, Basa, mwana ya Ayiya kumaka ntinu ya Isayeli nyonso. Yandi yalaka bamvula makumi zole na yiya kuna na Tilesa. **34** Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yandi landaka mavanga ya Yelobowame, yina kotisaka Isayeli na masumu.

16 Mambu ya Yave wakanaka na sika ya Yewu, mwana ya Anani, na yina me tadila Basa, mutindu yayi: **2** «Nge vwandaka fundu-fundu ya mpamba mpe mu me byeka nge mfumu ya Isayeli, bantu ya munu. Kasi nge me sala mutindu salaka Yelobowame, mpe nge me kotisa Isayeli, bantu ya munu na masumu. Ni yawu yina, mu me kuma na nkele samu na masumu ya bawu. **3** Nge Basa, mu ke zimbisa nge na dikanda ya nge. Mu ke sala beno mutindu mu salaka na Yelobowame, mwana ya Nebate. **4** Muntu ya dikanda ya Basa yina ke kufwa na mbanza, bayimbwa ke kudya yandi. Mpe Muntu ya dikanda ya Basa yina ke kufwa na bilanga, bandeke ya mazulu ke kudya yandi.» **5** Mambu ya nkaka ya Basa, nyonso yina yandi salaka, ya vwanda mambu yina me tadila kibakala ya yandi, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **6** Basa kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Tilesa. Ni mwana ya yandi Ela yalaka na kisika ya yandi. **7** Mambu ya Yave wakanaka na yinwa ya mumbikudi Yewu, mwana ya Anani na yina me tadila Basa, samu na mambu zole: Ya ntete, samu na yimbi nyonso yina Basa na bantu ya dikanda ya yandi salaka na ntadisi ya Yave mpe samu na mavanga ya yandi yina pesaka Yave nkele mutindu salaka dikanda ya Yelobowame. Ya zole, samu ti Bayesa manisaka na kufwa bantu nyonso ya dikanda ya Yelobowame. **8** Na mvula ya makumi zole ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda, Ela, mwana ya Basa kumaka ntinu ya Isayeli, kuna na Tilesa. Ela yalaka bamvula zole. **9** Zimeli, kisadi ya Ela vwandaka mfumu ya ndambu ya binwani yina ke nataka bapusu-pusu ya mvita. Yandi salaka mfundu samu na kufwa Ela. Kilumbu mosi, Ela vwandaka na Tilesa. Yandi vwandaka kunwa mpe kolaka malafu na kati ya yinzo ya Alesa. Alesa vwandaka mfumu ya yinzo ya kintinu kuna na Tilesa. **10** Zimeli kwizaka kota kuna. Yandi bulaka mpe kufwaka yandi. Mambu yayi salamaka na mvula ya makumi zole na nsambwadi ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda. Zimeli yalaka na kisika ya Ela. **11** Kaka na ntangu yina Zimeli kumaka ntinu mpe yandi vwandaka na kiti ya kintinu, yandi manisaka na kufwa bantu nyonso ya dikanda ya Basa. Yandi bikaka ata bakala mosi ve, ya vwanda mwana ya fyoti to kuluntu, ya vwanda bantu yina vwandaka menga mosi na yandi to bandiku ya yandi. **12** Zimeli manisaka na kufwa bantu nyonso ya dikanda ya Basa mutindu vwandaka mambu ya Yave yina yandi tubaka na yinwa ya mumbikudi Yewu, na yina me tadila Basa. **13** Mambu yayi salamaka samu na masumu yina salaka Basa mpe mwana ya yandi Ela. Yawu salamaka mpe samu ti bawu salaka ti Isayeli kusumuka. Yawu salaka ti Yave, Nzambi ya Isayeli kukuma na nkele, samu na biteki ya bawu ya mpamba-mpamba. **14** Mambu ya nkaka ya Ela, nyonso yina yandi salaka kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **15** Na mvula ya makumi zole na nsambwadi ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda, Zimeli kumaka ntinu ya Isayeli. Zimeli yalaka bilumbu nsambwadi kuna na Tilesa. Kaka na ntangu yina mpe, binwani ya Isayeli yidikaka kisika ya bawu na Ngibetone, mbanza ya ba-Filisiti, samu na kunwanisa ba-Filiseti. **16** Binwani yango kuwaka ti Zimeli salaka mfundu ya yimbi mpe ti yandi kufwaka ntinu. Na kilumbu yina, kuna na kisika ya binwani ya Isayeli, bantu nyonso ya Isayeli soolaka Omeli, mfumu ya binwani mpe ba tulaka yandi ntinu ya Isayeli. **17** Na yina, Omeli kintwadi na bantu nyonso ya Isayeli katukaka na Ngibetone mpe bawu kwenda zunga mbanza Tilesa, samu na kunwanisa yawu. **18** Ntangu Zimeli talaka ti ba me botola mbanza, yandi kotaka na kati ya yinzo ya kintinu. Yandi namisaka tiya mpe yandi kufwaka na kati ya tiya yango. **19** Mambu nyonso yayi salamaka samu masumu yina Zimeli salaka. Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yandi landaka banzila ya Yelobowame. Yandi salaka masumu yina Yelobowame salaka na kukotisa bantu ya Isayeli na masumu. **20** Mambu ya nkaka ya Zimeli mpe mfundu yina yandi kotilaka ntinu, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **21** Na yina, bantu ya Isayeli kabukaka na bandambu zole: ndambu mosi ya bantu landaka Tibeni, mwana ya Nginate, samu na kutula yandi ntinu. Ndambu ya nkaka landaka Omeli. **22** Bayina landaka Omeli lutilaka ngolo na bayina landaka Tibeni, mwana ya Nginate. Tibeni kufwaka mpe Omeli kumaka ntinu. **23** Na mvula ya makumi tatu na mosi ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda, Omeli kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula kumi na zole na manima ya kuyala bamvula sambanu kuna na Tilesa. **24** Na manima, yandi kwendaka na sika ya Semele samu na kusumba mongo ya Samaliya. Yandi pesaka Semele Batalente zole ya palata. Yandi tungaka mbanza na zulu ya mongo yina mpe yandi pesaka yawu nkumbu Samaliya. Nkumbu yayi kele nkumbu ya Semele yina vwandaka mfumu ya mongo yina. **25** Omeli salaka yimbi na ntadisi ya Yave, yandi salaka yimbi kulutila bantinu yina tekilaka yandi. **26** Na mambu nyonso, yandi vwandaka landa nzila ya Yelobowame, mwana ya Nebate. Yandi salaka masumu yina Yelobowame salaka na kukotisa bantu ya Isayeli na masumu. Yawu salaka ti Yave, Nzambi ya Isayeli kukuma na nkele, samu na biteki ya bawu ya mpamba-mpamba. **27** Mambu ya nkaka ya Omeli, mambu nyonso yina yandi salaka mpe mambu yina me tadila kibakala ya yandi, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **28** Omeli kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Samaliya. Mwana ya yandi Akabe kumaka ntinu na kisika ya yandi. **29** Na mvula ya makumi tatu na nana ya kintinu ya Asa, ntinu ya Yuda, Akabe, mwana ya Omeli kumaka ntinu ya Isayeli. Akabe, mwana ya Omeli yalaka bamvula makumi zole na zole na Isayeli kuna na Samaliya. **30** Akabe, mwana ya Omeli salaka yimbi na ntadisi ya Yave, yandi salaka yimbi kulutila bantinu nyonso yina tekilaka yandi. **31** Mutindu yandi talaka ti ya vwandaka fyoti na yandi na kulanda masumu ya Yelobowame, mwana ya Nebate, Akabe kwendaka kwela Yezabele, mwana ya Etebaale, ntinu ya Sidone. Yandi vwandaka sadila nzambi Baale mpe vwandaka yinama na mantwala ya nzambi Baale. **32** Akabe tungilaka nzambi Baale kisika ya kupesilaka minkayulu, na kati ya yinzo ya nzambi Baale yina yandi tungaka kuna na Samaliya. **33** Akabe telemisaka mpe dikunzi yina yandi byekaka samu na Asela, nzambi ya kento. Akabe tatamanaka na kubwela nkele ya Yave, Nzambi ya Isayeli, kulutila bantinu nyonso ya Isayeli yina tekilaka yandi. **34** Kaka na bilumbu yina mpe, Yele, muntu ya Betele, tungaka dyaka mbanza Yeliko. Ntangu ba tungaka lufulu, Abilame, mwana ya ntete ya Yele kufwaka. Ntangu ba tulaka myelo, Sengube, leki ya Abilame kufwaka. Yawu salamaka mutindu kele mambu ya Yave yina yandi tubaka na yinwa ya Yeswa, mwana ya Nune.

17 Eliya, muntu ya bwala Tisebi, vwandaka mosi na bantu yina vwandaka zinga na Ngalaade, yandi tubaka na ntinu

Akabe: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, Nzambi yina mu ke sadilaka, na bamvula yina ke na kukwiza, mvula mpe kinoko ke vwanda ve. Mvula mpe kinoko ke noka kaka kana mu tuba yawu.» **2** Yayi ni mambu ya Yave yina yandi tubaka na Eliya: **3** «Katuka awa mpe kwenda na lweka ya esete, nge kwenda bumbama pene-pene ya mudimba ya Kelite, yina ke talasanaka na Yolodani. **4** Nge ke kuzwa maza ya kunwa. Mu ke tumisa bankwankwa samu na kunatinaka nge madya kuna.» **5** Eliya kwendaka mpe yandi salaka mutindu vwandilaka mambu ya Yave. Yandi kwendaka zinga pene-pene ya mudimba ya Kelite, yina ke talasanaka na Yodani. **6** Na suka mpe na nkokila, bankwankwa vwandaka natina yandi dimpa na mbisi mpe yandi vwandaka kunwa maza ya mudimba ya Kelite. **7** Na manima ya mwa ntangu, mudimba yumaka, samu ti mvula vwandaka noka dyaka ve na yinsi. **8** Na yina, Yave tubaka na Eliya: **9** «Telama, kwenda na Salepeta, mbanza ya ntoto ya Sidone mpe nge zinga kuna. Kuna, mu me tumisa mufwidi mosi ya kento na kupesaka nge nyonso yina nge ke vwanda na yawu nsatu.» **10** Eliya telamaka, yandi bakaka nzila yandi kwendaka na Salepeta. Ntangu yandi kumaka na nkotolo ya mbanza, yandi talaka mufwidi mosi ya kento, yina vwandaka lokota bankuni. Yandi bokilaka yandi mpe tubaka: «Mulemvo ya nge, kwenda bakila munu mwa maza ya kunwa na diyuki, samu ti mu kunwa.» **11** Kasi ntangu yina kento vwandaka kwenda, Eliya bokilaka dyaka yandi mpe tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge, natina munu mwa kibuku ya dimpa yina ke na nge.» **12** Kento yango vutulaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya nge ya moyo. Mu kele na dimpa ve, mu ke kaka na mwa ndambu ya faline na kati ya ndonga mpe mwa ndambu ya mafuta na kati ya diyuki. Mu ke na kulokota mwa bankuni zole, mu ke vutuka na yinzo, mu ke lamba yawu samu na munu mpe mwana ya munu. Beto ke kudya mpe beto ke vingila lufwa.» **13** Eliya tubaka na kento yina: «Kuvwanda ve na boma, kwenda mpe nge sala mutindu nge me zabisa munu. Kasi lambila ntete munu mwa dimpa mpe natina munu yawu. Na manima, nge ke lamba ya nge na mwana ya nge. **14** Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: “faline yina kele na kati ya ndonga ke manisa ve mpe mafuta yina kele na kati ya diyuki ke kondwa ve kubanda bubu yayi tii kilumbu yina Yave ke nokisa mvula na ntoto.”» **15** Kento kwendaka mpe yandi salaka mutindu Eliya tubaka. Bilumbu mingi, kento, bantu ya yinzo ya yandi na Eliya vwandaka na madya. **16** Faline yina vwandaka na kati ya ndonga manisaka ve mpe mafuta yina vwandaka na kati ya diyuki kondwaka ve. Yawu salamaka mutindu Yave tubaka yawu na yinwa ya Eliya. **17** Na manima ya mambu yina lutaka, mwana ya mufwidi yina ya kuzwa yinzo, kuzwaka kimbevo. Kimbevo lutilaka ngolo mpe mwela ya yandi katukaka. **18** Mama ya mwana yina tubaka na Eliya: «Muntu ya Nzambi, wapi dyambu ke na nge na munu? Nge kwizaka samu na kubambula munu moyo ya yimbi ya munu mpe samu na kusala ti mwana ya munu kufwa?» **19** Eliya vutulaka: «Pesa munu mwana ya nge!» Eliya bakaka mwana na maboko ya mama ya yandi. Eliya nataka mwana na kivinga ya kibandu, kisika Eliya vwandaka lala mpe yandi tulaka mwana na zulu ya mfulu ya yandi. **20** Na manima, yandi sambilaka Yave na kutuba: «Yave, Nzambi ya munu, mufwidi yayi me yamba munu na yinzo ya yandi. Nge ke talisa yandi mpasi na kubika ti mwana ya yandi kufwa?» **21** Eliya lalilaka mwana bambala tatu, mpe yandi sambilaka Yave na kutuba: «Yave, Nzambi ya munu, mulemvo ya nge, vutula mwela ya mwana yayi!» **22** Yave kuwaka lusambulu ya Eliya. Mwela ya mwana vutukaka mpe mwana bandaka na kuwumuna dyaka. **23** Eliya bakaka mwana mpe kulumukaka na yandi na kivinga yina vwandaka na yisi, mpe yandi pesaka mwana na mama ya yandi. Eliya kutuba: «Tala, mwana ya nge kele moyo.» **24** Kento tubaka na Eliya: «Ntangu yayi, mu me ndima ti nge kele muntu ya Nzambi mpe ti mambu ya Yave yina ke basikaka na yinwa ya nge kele ya tsyelika.»

18 Bilumbu mingi lutaka mpe na mvula ya tatu, Yave tubaka na Eliya: «Kwenda mpe nge talana na Akabe, samu ti mu ke nokisa mvula na ntoto.» **2** Eliya kwendaka samu na kutalana na mantwala ya Akabe. Na mbanza Samaliya, nsatu vwandaka lutila dyaka. **3** Akabe bokilaka Obadyawu, mfumu ya yinzo ya ntinu. Obadyawu vwandaka zitisa mingi Yave. **4** Ntangu Yezabele vwandaka manisa na kufwa mimbikudi ya Yave, Obadyawu bakaka mimbikudi nkama mpe yandi bumbaka bawu na bantadi zole. Yandi tulaka mimbikudi makumi tanu, makumi tanu na konso ntadi mpe yandi vwandaka dikila bawu na mampa mpe maza. **5** Akabe tubaka na Obadyawu: «Beto kwenda tambula na yinsi nyonso, na bisika ke na bayinto mpe midimba. Kuzaba ve kana beto ke kuzwa matiti, samu na kudikila bampunda ya beto, na bampunda ya beto ya mutela ya nkufi. Yawu ke sala ti beto bika na kufwa bibulu ya beto.» **6** Bawu kabulaka yinsi yina samu na kwenda tambula na kati ya yawu. Akabe bakaka nzila ya yandi, yandi mosi. Obadyawu mpe bakaka nzila ya yandi, yandi mosi. **7** Ntangu Obadyawu vwandaka tambula na nzila, yandi yitukaka na kutala ti Eliya me bwabana yandi. Obadyawu zabaka Eliya, yandi kubwaka kisisi na ntoto mpe yandi tubaka: «Yayi ni nge mfumu ya munu Eliya?» **8** Eliya vutulaka: «Ya kele ni munu. Kwenda zabisa na mfumu ya nge ti “mu me tala Eliya!”» **9** Na yina, Obadyawu tubaka: «Wapi disumu yina mu me sala, munu kisadi ya nge, samu ti nge yekula munu na maboko ya Akabe, samu ti yandi tumisa ti ba kufwa kwandi munu? **10** Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya nge ya moyo, mfumu ya munu Akabe fidisaka bantu na bayinsi mpe na bayinsi ya kintinu nyonso samu na kusosa nge. Ntangu bantu ya bayinsi yina mpe bantu ya bayinsi ya kintinu yina vwandaka tuba ti Eliya kele ve awa, Akabe vwandaka tumisa bawu na kudya ndefi mutindu yayi: “Ya tsyelika beto me tala yandi ve.” **11** Mpe ntangu yayi, nge ke na kutumisa munu, mu kwenda tuba na mfumu ya munu ti mu me tala Eliya! **12** Ntangu mu ke kuma ntama na nge, mu zaba ve wapi kisika mpeve ya Yave ke nata nge. Mpe ntangu mu ke zabisa Akabe, yandi ke sosa nge, yandi ke tala nge ve, mpe yandi ke kufwa munu. Nge zaba mbote ti munu kisadi ya nge, mu ke zitisaka Yave katuka buntwenya ya munu. **13** Mfumu ya munu, ba zabisaka nge ve mambu yina mu salaka ntangu yina Yezabele vwandaka kufwa mimbikudi ya Yave? Mu bumbaka mimbikudi nkama ya Yave. Mu bumbaka bawu na kati ya bantadi zole, mu kabulaka bawu makumi tanu, makumi tanu na konso ntadi. Mu vwandaka dikila bawu na mampa mpe maza. **14** Mpe ntangu yayi, nge ke na kutumisa munu na kwenda tuba na mfumu ya munu ti mu me tala Eliya! Yandi ke kufwa munu!» **15** Kasi Eliya tubaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya binwani, Nzambi ya moyo yina mu ke sadilaka, bubu yayi, mu ke kwenda talana na mantwala ya Akabe.» **16** Obadya kwendaka bwabana Akabe mpe yandi pesaka nsangu yina na sika ya Akabe mpe Akabe kwendaka samu na kubwabana Eliya. **17** Ntangu Akabe talaka Eliya, yandi tubaka: «Ni nge me kotisa mpasi na kati ya Isayeli?» **18** Eliya vutulaka: «Ni munu ve me kotisa mpasi na kati ya Isayeli. Kasi ni nge na dikanda ya tata ya nge, samu ti beno me tumama ve na bantumunu ya Yave mpe beno ke na kusambila banzambi Baale. **19** Ntangu yayi, kutikisa bantu nyonso ya Isayeli pene-pene ya munu, kuna na mongo ya Kaamele. Kutikisa mpe

bankama yiya na makumi tanu ya mimbikudi ya nzambi Baale na bankama yiya ya mimbikudi ya Asela, nzambi ya kento, bayina ke kudyaka na mesa ya Yezabele.» **20** Akabe fidisaka bantumwa na kwenda bokila bantu nyonso ya Isayeli mpe yandi kutikisaka mimbikudi na mongo ya Kaamele. **21** Eliya belamaka na mantwala ya bantu nyonso mpe yandi tubaka: «Tii wapi ntangu beno ke tatamana na kulanda banzila zole? Kana ni Yave kele Nzambi, beno sadila yandi! Kana ni Baale, beno sadila yandi!» Mpe ata muntu pesaka yandi mvutu. **22** Eliya tubaka dyaka: «Mumbikudi ya Yave yina me bikana awa kaka ni munu, kasi mimbikudi ya nzambi Baale kele bankama yiya na makumi tanu. **23** Bika ti na natina beto bangombe zole ya mbakala. Mimbikudi ya nzambi Baale ke soola ngombe mosi, bawu ke zenga yawu na bandambu mingi mpe bawu ke tula yawu na zulu ya bankuni ata kutula tiya. Mpe munu, mu ke baka ngombe ya nkaka ya mbakala, mu ke tula yawu na zulu ya bankuni mpe mu ke tula ve tiya. **24** Na manima, bawu ke sambila na nkumbu ya nzambi ya bawu, munu mpe, mu ke sambila na Nkumbu ya Yave. Nzambi yina ke fidisa tiya, ni yandi kele Nzambi.» Bantu nyonso vutulaka: «Ya ke dyambu ya mbote.» **25** Eliya tubaka na mimbikudi ya nzambi Baale: «Beno soola ngombe mosi samu na beno. Beno kubika yawu, ni beno kubanda, samu ti beno kele mingi. Beno sambila na nkumbu ya nzambi ya beno, kasi beno kutula ve tiya.» **26** Bawu bakaka ngombe yina ba pesaka bawu mpe ba kubikaka yawu. Bawu sambilaka na nkumbu ya nzambi Baale, kubanda na suka tii na midi, bawu vwandaka tuba: «Baale pesa beto mvutu!» Kasi bawu kuzwaka ata mvutu mpe ata ndinga wakanaka ve. Bawu vwandaka duzumuka na kubina na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu yina ba yidikaka. **27** Na midi, Eliya bandaka na kuseka bawu, yandi tubaka: «Beno looka dyaka ngolo, samu ti yandi kele nzambi, kuzaba ve kana yandi ke na kubanza na mwa dyambu, to yandi ke na bisalu mingi ya kusala to yandi ke na nzyetolo. Kuzaba ve kana yandi kele ya kulala, mpe kana yandi ke vumbuka.» **28** Bawu lookaka dyaka na ngolo mingi mpe bawu vwandaka lwalisa banzutu ya bawu na bambele ya mvita mpe na madyonga, mutindu vwandaka kinkulu ya bawu. Bawu salaka mutindu yina tii ntangu menga bandaka na kubasika bawu na banzutu. **29** Na manima ya midi, bawu vwandaka tutuka tii na ntangu ya kupesa munkayulu ya nkokila. Kasi bawu kuzwaka ata mvutu, ata ndinga wakanaka ve mpe ata kidimbu mosi salamaka ve. **30** Na yina, Eliya bokilaka bantu nyonso: «Beno belama na sika ya munu.» Bantu nyonso belamaka na sika ya Eliya, Eliya bongisaka kiyokolo ya minkayulu ya Yave samu ti yawu vwandaka ya kumwangana. **31** Eliya bakaka matadi kumi na zole mutindu kele lutangu ya bifumba ya bana ya Yakobi, ni na yandi Yave tubaka mutindu yayi: «Nkumbu ya nge ke kuma Isayeli.» **32** Na matadi yina, Eliya yidikaka kiyokolo ya minkayulu na Nkumbu ya Yave. Yandi timunaka dibulu yina vwandaka zunga kisika yina. Dibulu yango lenda kota keba ve Baseya zole ya bambuma. **33** Eliya yidikaka bankuni, yandi zengaka ngombe ya mbakala mpe yandi tulaka yawu na zulu ya bankuni. **34** Eliya tubaka na bantu yina vwandaka kuna: «Beno fulusa mayuki yiya na maza mpe beno kwiza dukula maza na zulu ya Munkayulu ya Kuyoka mpe na zulu ya bankuni.» Bawu salaka yawu, Eliya tubaka dyaka: «Beno sala dyaka yawu na mbala ya zole.» Bawu salaka dyaka yawu. Eliya tubaka dyaka: «Beno sala dyaka yawu na mbala ya tatu.» Bawu salaka dyaka yawu na mbala ya tatu. **35** Maza mwanganaka na balweka nyonso ya kiyokolo ya minkayulu mpe ba fulusaka dibulu na maza. **36** Ntangu ya kupesa munkayulu, mumbikudi Eliya belamaka mpe yandi tubaka: «Yave, Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki mpe ya Isayeli, lakisa bubu yayi ti, ni nge kele Nzambi na Isayeli. Mpe ti mu kele kisyelo ya nge mpe ti ni nge me tumisa munu na kusala mambu nyonso yayi. **37** Yave pesa munu mvutu. Pesa munu mvutu, samu ti bantu yayi ndima ti nge Yave, nge kele Nzambi mpe ni nge ke vutulaka bantima ya bawu na sika ya nge.» **38** Na yina, tiya ya Yave kulumukaka, yawu yokaka munkayulu, bankuni, matadi, na ntoto mpe yawu yumisaka maza yina vwandaka na kati ya dibulu. **39** Ntangu bantu nyonso ya Isayeli talaka mambu yina, bawu kubwaka bizizi na ntoto mpe bawu tubaka: «Ya tsyelika, ni Yave kele Nzambi, ni Yave kele Nzambi!» **40** Eliya tubaka na bawu: «Beno bwila mimbikudi ya nzambi Baale mpe ata mosi ke kima. Ba bwilaka bawu, Eliya nataka bawu na mudimba ya Kisone mpe ni kuna yandi zengaka bawu balaka.» **41** Eliya tubaka na Akabe: «Kwenda nge kudya mpe nge kuwa! Samu ti mu ke na kuwa bidumu ya mvula.» **42** Akabe kwendaka samu na kudya mpe kunwa. Kasi Eliya kwendaka na nsongi ya mongo ya Kaamele, yandi fukamaka mpe tulaka kizizi ya yandi na kati-kati ya makoto ya yandi. **43** Na manima, yandi tubaka na kisadi ya yandi: «Mulemvo ya nge! Yuluka dyaka mpe nge tala na lweka ya mubu.» Kisadi yulukaka, yandi talaka mpe yandi vutukaka. Na yina, yandi tubaka: «Mu me tala kima ve, Eliya vutulaka yandi bambala nsambwadi na kwendaka tala.» **44** Ntangu kisadi yina vutukaka na mbala ya nsambwadi, yandi tubaka: «Mu me tala dituti ya fyoti mutindu dikofi ya diboko ya muntu, yawu ke na kwiza na lweka ya mubu.» Eliya tumisaka yandi mutindu yayi: «Kwenda zabisa na Akabe yandi kubika pusu-pusu ya mvita mpe yandi kwenda, samu ti mvula kukabikisa yandi ve.» **45** Matuti nyonso ya zulu kumaka ndombe. Mupepe fulaka mpe mvula ya nene bandaka na kunoka. Akabe yulukaka na zulu ya pusu-pusu ya yandi ya mvita mpe yandi kwendaka na Yizelele. **46** Lulendo ya Yave vwandaka na Eliya. Eliya kangaka singa ya yandi ya luketo mpe yandi kimaka mbangu na mantwala ya Akabe tii na nkotolo ya Yizelele.

19 Akabe zabisaka Yezabele mambu nyonso yina Eliya salaka mpe mutindu yandi kufwaka mimbikudi nyonso ya nzambi Baale na mbele ya mvita. **2** Na yina, Yezabele fidisaka ntumwa na kwenda zabisa Eliya: «Kilumbu ya mbasi, na ngunga yayi, kana mu sala nge ve mutindu nge salaka mimbikudi ya nzambi Baale, bika ti banzambi kupesa munu kitumbu!» **3** Ntangu Eliya kuwaka mambu yina, yandi kumaka na boma mpe yandi kimaka samu na kuvuukisa luzingu ya yandi. Yandi kumaka na Beele-Seba ya Yuda. Yandi bikaka kisadi ya yandi kuna. **4** Kasi yandi Eliya, yandi tambulaka kilumbu ya muvimba na kati ya yinsi ya kuyuma. Yandi kwendaka vwanda na yisi ya mwa yinti mosi. Kuna, yandi lombaka lufwa na kutuba: «Yave, mu ke na kulenda dyaka ve! Ntangu yayi, baka luzingu ya munu, samu ti mu me lutila ve bankooko ya munu!» **5** Na manima, yandi lalaka pongi na yisi ya mwa yinti yina mpe mbazi ya Yave kwizaka simba yandi mpe tubaka: «Vumbuka mpe kudya!» **6** Pene-pene ya yandi, Eliya talaka dimpa yina kuyaka na zulu ya matadi ya tiya mpe na diyuki ya maza. Yandi kudyaka mpe kunwaka maza. Na manima, yandi lalaka dyaka. **7** Mbazi ya Yave kwizaka dyaka na mbala ya zole, yandi simbaka Eliya mpe tubaka: «Vumbuka mpe kudya, samu ti nzila kele yinda mingi samu na nge.» **8** Na yina, Eliya telamaka, yandi kudyaka mpe kunwaka. Na manima, yandi kuzwaka ngolo na madya yina. Eliya tambulaka bilumbu makumi yiya, mpimpa na ntangu tii na Olebe, mongo ya Nzambi. **9** Kuna na mongo ya Wolebe, Eliya kotaka na kati ya ntadi mpe yandi lalaka kuna. Na mbala mosi, mambu ya Yave wakanaka na Eliya. Yawu tubaka: «Eliya,

yinki nge ke na kusala awa?» **10** Eliya vutulaka: «Mu me lakisa kimbanda samu na luzolo ya munu ya kulutila na Yave, Nzambi ya Binwani. Ya tsyelika, bantu ya Isayeli me bika ngwisani ya nge. Bawu me mwangisa biyokolo ya nge ya minkayulu. Bawu me kufwa mimbikudi ya nge na mbele ya mvita. Munu, mu me bikana kaka munu mosi mpe bawu ke na kusosa na kufwa munu.» **11** Yave tubaka: «Basika mpe telama na mongo, na ntadisi ya Yave. Yave ke luta.» Kitembo ya nene mpe ya ngolo salamaka. Yawu vwandaka pasula myongo na matadi ya nene na ntadisi ya Yave, kasi Yave vwandaka ve na kati ya mupepe yina. Ntangu mupepe yina lutaka, ntoto ninganaka, kasi Yave vwandaka ve na kati ya kuningana yina. **12** Ntangu ntoto manisaka na kuningana, ya kumaka ni tiya, kasi Yave vwandaka ve na kati ya tiya yina. Na manima ya tiya, mwa ndinga wakanaka na malembe. **13** Ntangu Eliya kuwaka mwa ndinga yina, yandi kangaka kizizi ya yandi na kiyunga ya yandi. Eliya basikaka mpe kwizaka telama na nkotolo ya ntadi. Na mbala mosi, ndinga mosi zabisaka yandi: «Eliya, yinki nge ke na kusala awa?» **14** Eliya vutulaka: «Mu me lakisa kimbanda samu na luzolo ya munu ya kulutila na Yave, Nzambi ya Binwani. Ya tsyelika, bantu ya Isayeli me bika ngwisani ya nge. Bawu me mwangisa biyokolo ya nge ya minkayulu. Bawu me kufwa mimbikudi ya nge na mbele ya mvita. Munu, mu me bikana kaka munu mosi mpe bawu ke na kusosa na kufwa munu.» **15** Yave tubaka na Eliya: «Vutuka nge baka nzila yina ya yinsi ya kuyuma tii na Damase. Ntangu nge ke kuma kuna, nge ke byeka Azayele, samu ti yandi kuma ntinu ya Alame. **16** Mpe nge ke kwenda byeka Yewu, mwana ya Nimesi, samu ti yandi kuma ntinu ya Isayeli. Nge ke byeka mpe Elize, mwana ya Safate, muntu ya bwala ya Abele-Mewola, samu ti yandi kuma mumbikudi na kisika ya nge. **17** Na yina, muntu yina ke vuuka na mbele ya mvita ya Azayele, Yewu ke kufwa yandi. Muntu yina ke vuuka na mbele ya mvita ya Yewu, Elize ke kufwa yandi. **18** Kasi na Isayeli, mu ke bika mafunda nsambwadi ya bantu, bayina fukamaka ve na mantwala ya kiteki ya nzambi Baale mpe bayina nyonso fibaka ve yawu.» **19** Eliya katukaka kuna mpe yandi kwendaka kuta Elize, mwana ya Safate. Elize vwandaka sala bilanga. Na mantwala ya yandi, yandi vwandaka na bangombe makumi zole na yiya yina vwandaka sala zole-zole mpe yandi vwandaka sala na bangombe zole ya nsuka. Eliya lutaka pene-pene ya Elize mpe yandi losilaka Elize kiyunga ya yandi. **20** Elize bikaka bangombe, yandi landaka Eliya mbangu mpe yandi tubaka: «Mulemvo ya nge! Bika ti mu kwenda kanina ntete tata na mama ya munu mpe mu ke landa nge.» Eliya tubaka: «Kwenda mpe na manima nge landa munu, samu na dyambu yina mu me sala nge.» **21** Elize kwendaka ntama ya Eliya. Yandi bakaka bangombe zole yina yandi pesaka mutindu munkayulu. Yandi yokaka misuni ya bangombe na bayinti yina ba vwandaka kanga yawu. Mpe Elize pesaka bantu misuni yina mpe bawu kudyaka. Na manima, yandi landaka Eliya mpe yandi kumaka kisadi ya Eliya.

20 Bene-Adade, ntinu ya Alame kutikisaka binwani ya yandi nyonso mpe bantinu makumi tatu na zole yina vwandaka na yisi ya lutumu ya yandi. Yandi vwandaka na bampunda na bapusu-pusu ya mvita. Yandi kwendaka zunga mbanza Samaliya mpe yandi nwanisaka yawu. **2** Bene-Adade fidisaka bantumwa na sika ya Akabe, ntinu ya Isayeli, **3** na kutuba ti Bene-Adade me tuba mutindu yayi: «Palata ya nge mpe wolo ya nge kele ya munu. Bakento ya nge na bana ya nge ya babakala ya kulutila kitoko kele ya munu!» **4** Ntinu ya Isayeli vutulaka: «Ntinu, mfumu ya munu, mu ke sala mutindu nge me tuba, mu me kukipesa na nge, munu na bima ya munu nyonso.» **5** Bantumwa kwizaka, bawu tubaka dyaka: «Bene-Adade me tuba mutindu yayi: “mu me fidisa bantumwa na kwiza zabisa nge ti nge fwana kupesa munu palata mpe wolo ya nge, bakento ya nge na bana ya nge ya babakala. **6** Mbasi, na ngunga yayi, mu ke fidisa nge bisadi ya munu, bawu ke kwiza sosa na kati ya yinzo ya nge mpe na kati ya bayinzo ya bantu yina ke salaka na yinzo ya nge ya kintinu. Bawu ke baka bima nyonso ya ntalu yina nge ke zolaka mingi mpe bawu ke nata yawu.» **7** Ntinu ya Isayeli bokilaka bakuluntu nyonso ya yinsi mpe yandi tubaka na bawu: «Beno tala beno mosi mutindu muntu yayi ke na kusosila beto mambu. Yandi vwandaka me fidisa bantumwa samu na kulomba munu bakento ya munu, bana ya munu ya babakala, palata ya munu mpe wolo ya munu. Mu me manga ve.» **8** Bakuluntu nyonso mpe bantu nyonso tubaka na Akabe: «Kuwila yandi ve mpe kundima ve.» **9** Akabe tubaka na bantumwa ya Bene-Adade mutindu yayi: «Beno kwenda tuba na ntinu, mfumu ya munu: “mu ke sala mambu nyonso yina nge lombaka munu na mbala ya ntete, kasi yayi, mu lenda sala yawu ve.”» Bantumwa kwendaka mpe ba natinaka Bene-Adade mvutu. **10** Na yina, Bene-Adade vutulaka bantumwa ya yandi na kwenda tuba na Akabe: «Kana mu mwangisa ve mbanza nyonso ya Samaliya, mpe ti ata fundu-fundu kubikana samu na kufulusa maboko ya binwani nyonso ya munu, bika ti banzambi kupesa munu kitumbu ya ngolo!» **11** Kasi ntinu ya Isayeli vutulaka: «Beno kwenda tuba na Bene-Adade mutindu yayi: “muntu yina ke na kukubama samu na mvita, yandi vwanda ve na lunangu mutindu muntu yina me katuka na kunwana mvita.”» **12** Bene-Adade vwandaka kunwa malafu na bantinu ya nkaka na kati ya bayinzo ya lele. Ntangu yandi kuwaka mambu yina, yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Beno kubama samu na mvita mpe bawu kwendaka vwanda na kisika yina ke talasanaka na mbanza.» **13** Na ntangu yina, mumbikudi mosi kwendaka na sika ya Akabe, ntinu ya Isayeli mpe yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: “Nge me tala nkonga ya nene yayi ya binwani? Bubu yayi, mu ke yekula bawu na maboko ya nge mpe nge ke zaba ti mu kele Yave.”» **14** Akabe Yufulaka: «Na lusalusu ya nani?» Mumbikudi vutulaka: «Yave ke na kutuba: “mu ke yekula bawu na lusalusu ya bantwenya yina bamfumu ya bizunga bakaka.”» Akabe yufulaka dyaka: «Nani ke banda mvita yina?» Mumbikudi vutulaka: «Ni nge.» **15** Akabe vwandaka tala mbote-mbote bantwenya yina bamfumu ya bizunga bakaka. Ba vwandaka bankama zole na makumi tatu na zole. Na manima ya bawu, yandi talaka mpe mbote-mbote binwani nyonso ya Isayeli. Bawu vwandaka mafunda nsambwadi. **16** Binwani ya Isayeli basikaka na midi ntangu yina, Bene-Adade vwandaka kunwa mpe kukola malafu na kati ya bayinzo ya lele kintwadi na bantinu makumi tatu na zole, yina kwizaka sadisa yandi. **17** Bantwenya yina bamfumu ya bizunga bakaka, basikaka ntete. Bene-Adade yufulaka samu na kuzaba mambu yina vwandaka salama. Ba zabisaka yandi ti ya kele na bantu me katuka na Samaliya. **18** Bene-Adade tubaka: «Kana bawu ke na kwiza samu na kizunu, beno bwila bawu ya moyo. Kana bawu ke na kwiza samu na kunwana mvita, beno bwila bawu ya moyo.» **19** Bantwenya yina bamfumu ya bizunga bakaka mpe binwani yina vwandaka landa bawu, basikaka na mbanza. **20** Konso muntu na bawu vwandaka kufwa muntu mosi mpe bantu ya Alame kimaka. Bantu ya Isayeli landaka bawu. Bene-Adade, ntinu ya Alame yulukaka na zulu ya mpunda mpe yandi kimaka na bapusu-pusu ya nkaka ya mvita. **21** Ntinu ya Isayeli basikaka, yandi kufwaka bampunda mpe yandi mwangisaka bapusu-pusu ya mvita. Yandi nungaka bantu ya Alame, kununga mosi ya

kusakana ve. **22** Na yina, mumbikudi kwizaka tala ntinu ya Isayeli mpe yandi tubaka: «Kwenda, vwanda na kibakala mpe zaba yinki nge fwana kusala, samu ti na mvula yina ke kwiza, ntinu ya Alame ke kwiza samu na kunwanisa nge.» **23** Bisadi ya ntinu Alame tubaka na ntinu ya bawu: «Nzambi ya bawu kele Nzambi ya myongo. Ni yawu yina, bawu lutilaka beto ngolo, kasi beto nwanisa bawu na mudimba, beto ke tala kana beto me lutila bawu ve ngolo. **24** Sala dyambu yayi: "katula bantinu nyonso na bisika ya bawu, nge tula bamfumu ya bizunga na bisika ya bantinu yina. **25** Kasi nge, nge mosi baka binwani mingi mutindu mosi na lutangu ya binwani yina me kufwa. Baka mpe bampunda na bapusu-pusu ya mvita mingi mutindu mosi na ya ntete. Beto ke nwanisa bawu na mudimba. Beto ke tala kana beto lutila ve bawu ngolo."» Bene-Adade kuwaka mpe sadilaka mambu yina. **26** Na mvula yina landaka, Bene-Adade talaka mbote-mbote lutangu ya binwani ya yandi ya ba-Alame. Yandi kwendaka tii na mbanza Afeke samu na kunwanisa Isayeli. **27** Akabe mpe vwandaka tala mbote-mbote lutangu ya binwani ya Isayeli. Bawu kuzwaka madya mpe bawu vwandaka kwenda samu na kubwabana binwani ya Alame. Binwani ya Isayeli kwendaka sala kivwandu ya bawu na kisika yina vwandaka talasana na binwani ya Alame. Binwani ya Isayeli vwandaka mutindu mwa bankonga zole ya bankombo. Kasi binwani ya Alame fulukaka na yinsi nyonso. **28** Muntu ya Nzambi belamaka mpe tubaka na ntinu ya Isayeli: «Yave ke na kutuba: "mutindu bantu ya Alame ke na kutuba ti Yave kele Nzambi ya myongo, kasi yandi kele ve Nzambi ya midimba, na yina, mu ke yekula nkonga nyonso ya binwani ya mingi-mingi yayi na maboko ya nge mpe beno ke ndima ti mu kele Yave."» **29** Bilumbu nsambwadi, binwani ya Isayeli mpe ya Alame salaka bivwandu ya bawu yina vwandaka talasana yawu na yawu. Na kilumbu ya nsambwadi, bawu bandaka na kunwana. Kaka na kilumbu mosi, binwani ya Isayeli kufwaka mafunda nkama ya binwani ya Alame, binwani yina ke nwanaka na kwendaka tambula na makulu. **30** Bayina vuukaka, kimaka na mbanza ya Afeke. Ba vwandaka mafunda makumi zole na nsambwadi. Kasi ntangu bawu vwandaka kima, kibaka ya mbanza bwidilaka bawu. Bene-Adade kimaka, yandi kumaka na mbanza mpe yandi bumbamaka kuna na kwendaka kota kivinga ni kivinga. **31** Bisadi ya ntinu ya Alame tubaka na ntinu ya bawu: «Beto kuwaka ti bantinu ya Isayeli kele bantinu ya kufululuka na bumbote. Beto lwata bangoto na luketo mutindu lele. Beto kanga basinga na laka. Na manima, beto kwenda na sika ya ntinu ya Isayeli, kuzaba ve kana yandi ke bika nge moyo.» **32** Bawu lwataka bangoto na luketo mutindu lele mpe bawu kangaka basinga na laka. Bawu kwendaka na sika ya Akabe, ntinu ya Isayeli mpe bawu tubaka na yandi: «kisadi ya nge Bene-Adade me tuba: "mulemvo ya nge, bika munu moyo."» Akabe tubaka: «Yandi kele mpangi ya munu, yandi ke ntete ya moyo?» **33** Bantu yina talaka ti yawu vwandaka kidimbu ya mbote mpe bawu landaka mambu ya Akabe na kutuba na yandi ti Bene-Adade kele mpangi ya nge. Akabe tubaka na bawu: «Beno kwenda bokila yandi.» Bene-Adade basikaka kisika yina Akabe vwandaka mpe yandi kwendaka na sika ya Akabe mpe Akabe yulukisaka yandi na zulu ya pusu-pusu ya yandi ya mvita. **34** Bene-Adade tubaka na Akabe: «Mu ke vutula nge bambanza yina tata ya munu botolaka na tata ya nge. Nge ke banda na kutekisa bima ya nge na Damase mutindu tata ya munu vwandaka tekisa bima na Samaliya.» Akabe tubaka: «Beto ke sala ngwisani mpe mu ke bika ti nge kwenda.» Bawu salaka ngwisani mpe Akabe bikaka Bene-Adade kwenda. **35** Na ntumunu ya Yave, mosi na kati ya kimvuka ya mimbikudi tubaka na mpangi ya yandi: «Bula munu!» Kasi mpangi ya yandi mangaka na kubula yandi. **36** Na yina, mumbikudi yango tubaka na mpangi ya yandi: «Mutindu nge me tumama ve na ndinga ya Yave, ntangu nge ke kwenda, nkosi ke kufwa nge. Yandi kwendaka mpe yandi bwabanaka nkosi mpe nkosi kufwaka yandi.» **37** Mumbikudi yina kwendaka tala muntu ya nkaka mpe yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, bula munu!» Muntu yina bulaka yandi mpe yandi lwalaka. **38** Na yina, mumbikudi kangaka kizizi ya yandi na mwa lele, samu ti bantu kuzaba yandi ve, mpe yandi kwendaka vingila ntinu na nzila yina ntinu fwanaka lutila. **39** Ntangu ntinu vwandaka luta, mumbikudi lookaka mutindu yayi: «Ntinu, kisadi ya nge vwandaka nwana mvita, muntu mosi natinaka munu muntu yina ba bwilaka mpe yandi tubaka na munu: "keba muntu yayi, kana yandi kima, nge ke baka kisika ya yandi to nge ke futa Talente mosi ya palata." **40** Ntangu munu, kisadi nge, mu vwandaka sala kisalu ya nkaka, muntu yina kimaka!» Na yina, ntinu ya Isayeli tubaka na yandi: «Nge mosi me sala lufundusu ya nge. Ni nge mosi me zenga mambu.» **41** Na mbala mosi, mumbikudi yina katulaka mwa lele yina vwandaka kanga kizizi ya yandi mpe ntinu ya Isayeli zabaka ti yandi kele mosi na kati ya kimvuka ya mimbikudi. **42** Na yina, mumbikudi tubaka na ntinu: «Yave ke na kutuba: "mutindu nge me kimisa muntu yina mu zengilaka lufwa, nge ke kufwa na kisika ya yandi mpe bantu ya nge ke kufwa na kisika ya bantu ya yandi."» **43** Ntinu ya Isayeli vutukaka na Samaliya na kati ya nkele mpe manyongo.

21 Na manima ya mambu yina, Nabote, mu-Yizelele, vwandaka na bilanga ya bayinti ya vinu kuna na Yizelele, pene-pene ya yinzo ya kintinu ya Akabe, ntinu ya Samaliya. **2** Kilumbu mosi, Akabe tubaka na Nabote muntindu yayi: «Pesa munu bilanga ya nge ya bayinti ya vinu, samu ti mu sala yawu bilanga ya munu ya bandunda, samu ti yawu kele pene-pene ya yinzo ya munu. Na kisika ya yawu, mu ke yingisa nge bilanga ya nkaka ya bayinti ya vinu ya kulutila mbote. Kana nge zola, mu ke sumba yawu na ntalu ya kufwanakana.» **3** Kasi Nabote tubaka na Akabe: «Bika ti Yave kupesa munu kitumbu kana mu pesa nge mvwilu ya bankooko ya munu!» **4** Akabe vutukaka na yinzo ya yandi na nkele na manyongo samu na dyambu yina Nabote, mu-Yizelele zabisaka yandi na kutuba: «Mu ke pesa nge ve mvwilu ya bankooko ya munu.» Akabe kwendaka tandama na mfulu ya yandi. Yandi balulaka kizizi na kibaka mpe yandi mangaka na kudya ata kima. **5** Kento ya yandi Yezabele kwizaka tala yandi mpe tubaka na yandi: «Samu na yinki nge ke na nkele mpe nge me manga na kudya?» **6** Akabe vutulaka: «mu me meka na kusolola na Nabote, mu-Yizelele, mu me tuba na yandi: "tekisa munu bilanga ya nge ya bayinti ya vinu to kana nge zola, mu ke yingisa nge bilanga ya nkaka ya bayinti ya vinu." Kasi yandi me tuba: "mu ke pesa nge ve bilanga ya munu ya bayinti ya vinu!"» **7** Na yina, kento ya yandi Yezabele tubaka na yandi: «Ni nge ke na kuyala Isayeli! Telama, kwiza kudya mpe vwanda na kyese. Mu ke pesa nge bilanga ya bayinti ya vinu ya Nabote, mu-Yizelele!» **8** Yezabele sonikaka mikanda na nkumbu ya Akabe mpe yandi tulaka yawu kinyemo ya Akabe. Yandi fidisaka mikanda yina na sika ya bakuluntu mpe na bantu ya mfunu yina vwandaka zinga mbanza mosi na Nabote. **9** Na mikanda yango, yandi sonikaka mutindu yayi: «Beno bokila bantu nyonso na kuvukana kisika mosi mpe beno lomba bantu na kumina nsoki. Beno tula Nabote na mantwala ya bantu nyonso. **10** Mpe beno tula bimpumbulu zole na mantwala ya yandi mpe bantu yina ke tuba kimbangi ya luvunu ti yandi me vweza Nzambi mpe ntinu. Na manima, beno basisa yandi na mbanza, ba bula yandi matadi, samu ti yandi kufwa.» **11** Bantu

ya mbanza ya Nabote, bakuluntu mpe bantu ya mfunu yina vwandaka zinga na mbanza, bawu salaka mutindu vwandaka tuba mambu yina Yezabele sonikinaka bawu na mikanda yina yandi fidisaka bawu. **12** Bawu bokilaka bantu nyonso samu na kumina nsoki mpe bawu tulaka Nabote na mantwala ya bantu nyonso. **13** Bimpumbulu zole yina kwizaka vwanda mpe vwandaka talasana na Nabote. Bimpumbulu yango tubaka kimbangi ya yimbi na mantwala ya bantu nyonso, samu na Nabote na kutuba: «Nabote me vweza Nzambi mpe ntinu!» Bawu basisaka yandi na mbanza. Ba bulaka yandi matadi mpe yandi kufwaka. **14** Na manima, ba fidisaka bantu na sika ya Yezabele samu na kuzabisa yandi ti ba me bula Nabote matadi mpe yandi me kufwa. **15** Ntangu Yezabele kuwaka ti ba bulaka Nabote matadi mpe ti yandi kufwaka, yandi tuba na Akabe: «Telama, baka bilanga ya bayinti ya vinu yina Nabote, mu-Yizelele vwandaka manga na kutekisila nge, yawu me kuma mvwilu ya nge, samu ti Nabote ke dyaka ve, yandi me kufwa.» **16** Na manima ya kuwa nsangu ya lufwa ya Nabote, Akabe kwendaka na bilanga ya bayinti ya vinu ya Nabote, mu-Yizelele samu na kubaka yawu. **17** Mambu ya Yave wakanaka na mumbikudi Eliya, mu-Tisebi: **18** «Telama, kwenda bwabana Akabe, ntinu ya Isayeli yina ke zingaka na Samaliya. Yandi ke na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu ya Nabote. Yandi me kwenda kuna samu na kubaka bilanga yina. **19** Nge ke tuba na yandi ti Yave ke na kutuba: "nge me kufwa muntu, nge zola kubaka mvwilu ya yandi?" Nge ke tuba na yandi: Yave ke na kutuba: "kaka na kisika yina bayimbwa pelaka menga ya Nabote, ni kuna mpe bayimbwa ke pela menga ya nge."» **20** Akabe tubaka na Eliya: «Nge mbeni ya munu, nge me bwabana munu?» Eliya vutulaka: «Ya tsyelika, mu me bwabana nge, samu ti nge me kukiyekula na kusala yimbi na ntadisi ya Yave. **21** Kuwa mambu yina Yave ke na kutuba: "mu ke fidisa nge mambu ya yimbi. Mu ke kombola nge, mu ke manisa na kufwa bantu nyonso ya yinzo ya Akabe: babakala nyonso, mindongo nyonso mpe bantu ya kimpwanza. **22** Mu ke sala na dikanda ya nge mambu yina mu salaka na dikanda ya Yelobowame, mwana ya Nebate, mutindu mu salaka mpe na dikanda ya Basa, mwana ya Ayiya. Mu ke sala mutindu yina samu na yimbi yina nge me sala mpe samu ti nge me kotisa Isayeli na masumu." **23** Na yina me tadila Yezabele, Yave ke na kutuba: "bayimbwa ke kudya nzutu ya Yezabele pene-pene ya bibaka ya lupangu ya mbanza Yizeleele." **24** Konso muntu ya dikanda ya Akabe yina ke kufwa na mbanza, bayimbwa ke kudya yandi mpe bayina ke kufwa na bilanga, bandeke ya mazulu ke kudya bawu.» **25** Ya tsyelika, Akabe kukiyekulaka na kusala yimbi na ntadisi ya Yave kulutila bantu nyonso, samu ti kento ya yandi Yezabele vwandaka tumisa yandi na kusala yawu. **26** Yandi salaka busafu ya kulutila na kusambila biteki, mutindu vwandaka sala ba-Amoli, ata kuzimbana kima mosi. Ba-Amoli, bantu yina Yave bingisaka na ntoto ya bawu, samu na kupesa yawu na bana ya Isayeli. **27** Ntangu Akabe kuwaka mambu yina Eliya zabisaka yandi, yandi pasulaka binkuti ya yandi, yandi lwataka ngoto mpe yandi minaka nsoki. Yandi vwandaka lala na zulu ya ngoto mpe yandi vwandaka tambula malembe-malembe. **28** Mambu ya Yave wakanaka na mumbikudi Eliya ya mu-Tisebi mutindu yayi: **29** «Nge me tala mutindu Akabe me kuluka na ntadisi ya munu? Mutindu yandi me kuluta na ntadisi ya munu, mu ke fidisa dyaka ve mambu ya yimbi na luzingu ya yandi. Kasi mu ke fidisa mambu ya yimbi na kati ya dikanda ya yandi ntangu mwana ya yandi ke yala na manima ya yandi.»

22 Na manima ya mambu yina lutaka, Isayeli na Alame nwanaka ve mvita, bamvula tatu. **2** Na mvula ya tatu, Yosafate, ntinu ya Yuda kwendaka tala Akabe, ntinu ya Isayeli. **3** Ntinu ya Isayeli tubaka na bisadi ya yandi: «Beno zaba ti mbanza Lamote yina kele na Ngalaade kele ya beto. Samu na yinki beto ke na kukekama na kubotola yawu na maboko ya ntinu ya Alame?» **4** Na yina, Akabe tubaka na Yosafate: «Nge me ndima na kukwenda na munu na kwenda nwana mvita samu na kubotola mbanza Lamote ya Ngalaade?» Yosafate vutulaka na ntinu ya Isayeli: «Beto na nge kele muntu mosi, bantu ya munu kele mpe bantu ya nge, bampunda ya munu kele mpe ya nge.» **5** Yosafate tubaka dyaka na ntinu ya Isayeli: «Mulemvo ya nge, yufula ntete yinki Yave ke na kutuba.» **6** Na manima, ntinu ya Isayeli kutikisaka keba ve mimbikudi bankama yiya mpe yandi yufulaka bawu: «Mu lenda kwenda nwanisa mbanza Lamote ya Ngalaade to mu bika?» Mimbikudi yina vutulaka: «Nge lenda kwenda samu ti Yave ke yekula mbanza yina na maboko ya nge.» **7** Kasi Yosafate yufulaka: «Awa kele dyaka ve na mumbikudi ya Yave yina beto lenda yufula luzolo ya Yave?» **8** Ntinu ya Isayeli vutulaka na Yosafate: «Mumbikudi ya nkaka kele samu na kuyufula Yave. Nkumbu ya yandi Mika, mwana ya Yimela, kasi mu ke zolaka yandi ve, samu ti yandi ke tubaka kaka mambu ya yimbi samu na munu, kasi ya mbote ve.» Yosafate tubaka: «Ntinu, kutuba ve mutindu yina.» **9** Ntinu ya Isayeli tumisaka muntu mosi ya mfunu yina ke salaka ya yandi na kutuba: «Kwenda bokila na nswalu Mika, mwana ya Yimela.» **10** Ntinu ya Isayeli mpe Yosafate, ntinu ya Yuda vwandaka ya kuvwanda na bakiti ya bawu ya kintinu na binkuti ya bawu ya kintinu. Bawu vwandaka na nkotolo ya mbanza Samaliya mpe mimbikudi nyonso vwandaka tutuka na mantwala ya bawu. **11** Sidekya, mwana ya Kenaana yidikaka mampoka ya bisengo mpe yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: "Na mampoka yayi, nge ke nunga bantu ya Alame mpe nge ke manisa na kufwa bawu nyonso."» **12** Mimbikudi nyonso vwandaka tuba mutindu mosi: «Nge lenda kwenda nwanisa bantu ya mbanza Lamote ya Ngalaade. Nge ke nunga, samu ti Yave ke yekula mbanza yina na maboko ya ntinu.» **13** Ntumwa yina kwendaka bokila Mika tubaka na yandi: «Mimbikudi nyonso ke na kutuba mambu ya mbote samu na ntinu. Mulemvo ya nge, mambu yina nge ke tuba vwanda mutindu mosi na ya mimbikudi yina, nge fwana tuba mambu ya mbote.» **14** Mika vutulaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mu ke tuba kaka mambu yina Yave ke zabisa munu na kutuba!» **15** Ntangu Mika kumaka na sika ya ntinu, ntinu yufulaka yandi: «Mika, beto lenda kwenda nwanisa mbanza Lamote ya Ngalaade to beto bika?» Mika vutulaka: «Kwenda, nge ke nunga samu ti Yave ke yekula mbanza yina na maboko ya ntinu.» **16** Kasi ntinu tubaka na yandi: «Bambala yikwa mu ke tuba na nge na kudya ndefi, samu na kuzabisa munu kaka butsyelika na Nkumbu ya Yave?» **17** Na yina, Mika vutulaka: «Mu me tala bantu nyonso ya Isayeli me mwangana na zulu ya myongo, mutindu mameme yina kele ve na muvungi.» Mpe Yave tubaka: «Bantu yayi ke dyaka ve na mfumu, bika ti konso muntu kuvutuka na yinzo ya yandi na kizunu nyonso.» **18** Ntinu ya Isayeli tubaka na Yosafate: «Mu zabisaka nge ve ti yandi ke bikulaka kaka mambu ya yimbi samu na munu? Yandi ke bikulaka ve mambu ya mbote.» **19** Kasi Mika tubaka dyaka: «Kuwa mambu ya Yave: "mu talaka Yave ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu mpe binwani nyonso ya mazulu vwandaka ya kutelama pene-pene ya yandi, ba ya nkaka na lweka ya lubakala, ba ya nkaka na lumoso."» **20** Mpe Yave tubaka: «nani lenda kwenda vuna Akabe, samu ti yandi kwenda na mvita ya Lamote ya Ngalaade, samu ti yandi kufwa na mvita? Mbazi mosi

tubaka mutindu yayi, ya nkaka tubaka mutindu ya nkaka.» **21** Na yina, mpeve mosi basikaka, mpe yawu kwizaka talana na mantwala ya Yave, mpe yawu tubaka: «ni munu ke kwenda vuna yandi.» Mpe Yave tubaka: «na wapi mutindu?» **22** Mpe mpeve yango vutulaka: «Mu ke kwenda mpe mu ke vwanda munu mosi mpeve ya luvunu na bayinwa ya mimbikudi nyonso ya Akabe.» Yave tubaka: «Nge ke vuna yandi, nge ke lenda. Kwenda mpe nge sala yawu.» **23** Mika tubaka dyaka: «Ntangu yayi, Yave me tula mpeve ya luvunu na bayinwa ya mimbikudi ya nge nyonso. Ya tsyelika, Yave me baka lukanu ya kufidisa nge mambu ya yimbi.» **24** Sidekya, mwana ya Kenaana belamaka na Mika mpe bulaka yandi mbata na dibundi na kutuba: «Wapi mutindu mpeve ya Yave me basika na munu samu na kwiza tuba na nge?» **25** Mika vutulaka: «Ee! Nge ke zaba yawu kilumbu yina nge ke banda na kwendaka kota kivinga ni kivinga samu na kubumbama.» **26** Kaka na ntangu yina, ntinu ya Isayeli tubaka: «Beno kanga Mika samu na kunata yandi na sika ya Amone, mfumu ya mbanza mpe na sika Yowase, mwana ya ntinu.» **27** Nge ke tuba na bawu ntinu me tuba mutindu yayi: «Beno tula muntu yayi na boloko, beno ke pesa yandi kaka mwa dimpa ya kuyuma na mwa maza ya kunwa tii ntangu yina mu ke vutuka na manima ya kununga mvita.» **28** Mika tubaka: «Beto ke tala, kana nge vutuka na kati ya kununga, yawu zola kutuba ti Yave tubaka ve na yinwa ya munu.» Yandi tubaka dyaka: «Bantu nyonso, beno kuwa munu.» **29** Ntinu ya Isayeli mpe Yosafate, ntinu ya Yuda, bawu kwendaka nwanisa bantu ya mbanza Lamote ya Ngalaade **30** Ntinu ya Isayeli tubaka na Yosafate: «Mu ke soba mvwatulu samu ti bantu kuzaba munu ve, samu na kukwenda na mvita. Kasi nge, lwata kinkuti ya nge ya kintinu. Akabe sobaka mvwatulu samu ti bantu kuzaba yandi ve mpe yandi kwendaka na mvita.» **31** Ntinu ya Alame pesaka ntumunu yayi na makumi tatu na zole ya bamfumu ya binwani, bayina ke nataka bapusu-pusu ya mvita, yandi tubaka: «Beno nwanisa ata muntu ya nkaka ve, kaka ntinu ya Isayeli.» **32** Ntangu bamfumu ya binwani, bayina ke nataka bapusu-pusu ya mvita talaka Yosafate, bawu tubaka: «Ya tsyelika, yandi yayi, ni ntinu ya Isayeli.» Bawu landaka yandi samu na kunwanisa yandi, kasi Yosafate bandaka na kulooka. **33** Na yina, bamfumu yango ya binwani bakulaka ti ya vwandaka ve ntinu ya Isayeli mpe bawu bikaka na kulanda yandi. **34** Na manima, kinwani mosi ya yinsi ya Alame kubulaka na munani ya yandi kaka mutindu yina. Dyonga ya yandi kwendaka kota ntinu ya Isayeli na kati-kati ya mwa bima ya kinwanunu yina ke kebaka ntulu. Na yina, ntinu tubaka na kinati pusu-pusu ya yandi ya mvita: «Baluka mpe basisa munu na kisika yayi ya mvita samu ti mu me lwala.» **35** Kasi kilumbu yina, mvita vwandaka ngolo mingi mpe ntinu vwandaka kaka na kati ya pusu-pusu ya yandi ya mvita na kisika yina vwandaka talasana na binwani ya Alame. Na nkokila ya kilumbu yina, ntinu kufwaka mpe menga ya yandi vwandaka tanga na kati ya pusu-pusu ya yandi ya mvita. **36** Ntangu kotaka mpe bantu vwandaka looka mutindu yayi: «Konso muntu vutuka na mbanza yandi! Konso muntu vutuka na yinsi ya yandi!» **37** Ni mutindu yina ntinu kufwaka, ba nataka nzutu ya yandi na Samaliya, mpe ba kundaka yandi kuna. **38** Ntangu bantu vwandaka sukula pusu-pusu ya mvita ya Akabe na kizinga yina kele na Samaliya, bayimbwa vwandaka pela menga ya Akabe mpe bakento ya kindumba vwandaka yobila kuna, yawu salamaka mutindu vwandilaka mambu ya Yave. **39** Mambu ya nkaka ya Akabe, nyonso yina yandi salaka, yinzo yina yandi tungaka yina ba bongisaka na meno ya nzawu mpe bambanza nyonso yina yandi tungaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **40** Akabe kufwaka mpe ni mwana ya yandi Akazya yalaka na kisika ya yandi. **41** Na mvula ya yiya ya kintinu ya Akabe, ntinu ya Isayeli, Yosafate mwana ya Asa kumaka ntinu ya Yuda. **42** Yosafate vwandaka na bamvula makumi tatu na tanu ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka na Yelusalemi bamvula makumi zole na tanu. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Azuba, mwana ya Sili. **43** Na mambu nyonso, Yosafate vwandaka landa nzila ya tata ya yandi Asa. Yandi bikaka yawu ve mpe vwandaka sadila mambu ya kudedama na mantwala ya Yave. Kasi bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo vwandaka kaka. Bantu vwandaka tatamana na kupesaka minkayulu mpe na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya kuzangama. **44** Yosafate vwandaka zinga na kizunu na ntinu ya Isayeli. **45** Mambu ya nkaka ya Yosafate, mambu yina me tadila kibakala ya yandi, bamvita yina yandi vwandaka nwana, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **46** Yandi manisaka na kufwa bantu nyonso yina vwandaka sadila kindumba ya longo yina tatamanaka na ntangu ya tata ya yandi Asa. **47** Bantu ya Edome vwandaka ve na ntinu na ntangu yina. Bawu vwandaka kaka na mfumu ya kizunga. **48** Yosafate sadisaka babwatu ya nene na Talesise samu na kwenda baka wolo na Ofile. Kasi yandi kwendaka ve samu ti babwatu ya nene yina mwanganaka na Esiwone-Ngebele. **49** Na yina, Akazya, mwana ya Akabe tubaka na Yosafate: «bika ti bisadi ya munu kwenda na kati ya babwatu ya nene na bisadi ya nge, kasi Yosafate mangaka.» **50** Ntangu Yosafate kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na Mbanza ya Davidi, tata ya yandi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Ni mwana ya yandi Yolame kumaka ntinu na kisika ya yandi. **51** Akazya, mwana ya Akabe kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka na Samaliya na mvula ya kumi na nsambwadi ya kintinu ya Yosafate, ntinu ya Yuda. Akazya yalaka Isayeli bamvula zole. **52** Yandi salaka mambu ya yimbi na ntadisi ya Yave. Akazya landaka nzila ya tata ya yandi, ya mama ya yandi, mpe ya nkooko ya yandi Yelobowame, mwana ya Nebate yina kotisaka Isayeli na masumu. **53** Yandi vwandaka sadila mpe vwandaka sambila nzambi Baale. Yandi salaka ti Yave, Nzambi ya Isayeli kuzwa nkele mutindu salaka tata ya yandi.

2 Bantinu

1 Na manima ya lufwa ya Akabe, bantu ya Mowabe balukilaka
bantu ya Isayeli. **2** Kilumbu mosi, ntinu Akazya kubwaka na
yisi, katuka na nela ya kivinga ya yandi ya kibandu, kuna na
Samaliya. Yandi lwalaka mputa ya nene. Na yina, yandi fidisaka
bantumwa, yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda yufula Baale-
Zebube, nzambi ya bantu ya Ekelone, samu na kuzaba kana
mu ke vuuka na mpasi yayi.» **3** Kasi mbazi ya Yave tubaka
na Eliya, mu-Tisebi: «Telama, kwenda bwabana bantumwa ya
ntinu ya Samaliya, nge zabisa bawu: Na Isayeli, ya kele ve na
Nzambi, samu ti beno kwenda yufula Baale-Zebube, nzambi ya
bantu ya Ekelone? **4** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: Nge ke
katuka ve na mfulu, kisika yina nge kele, kaka kufwa nge ke
kufwa.» Na manima, Eliya kwendaka. **5** Bantumwa vutukaka na
sika ya Akazya mpe yandi yufulaka bawu: «Samu na yinki beno
me vutuka?» **6** Bawu tubaka na ntinu: «Muntu mosi me kwiza
bwabana beto mpe yandi me zabisa beto ti beno vutuka na sika
ya ntinu yina me fidisa beno mpe beno zabisa yandi: "Yave ke
na kutuba: na Isayeli, ya kele ve na Nzambi, samu ti nge fidisa
bantumwa na kwenda yufula Baale-Zebube, nzambi ya bantu
ya Ekelone? Ni yawu yina, nge ke katuka ve na mfulu, kisika
yina nge kele, kaka kufwa nge ke kufwa!"» **7** Akazya yufulaka
bawu: «muntu yina kwizaka bwabana beno mpe me zabisa beno
mambu yayi, wapi mutindu yandi vwandaka?» **8** Bantumwa
vutulaka na ntinu: «muntu yango vwandaka ya kulwata kinkuti
ya mpusu ya kibulu mpe yandi vwandaka na mukaba ya mpusu
ya kibulu na luketo.» Na yina, Akazya tubaka: «ya kele ni Eliya,
mu-Tisebi!» **9** Ntinu fidisaka mfumu ya binwani makumi tanu na
binwani makumi tanu ya yandi. Mfumu ya binwani kwendaka
kintwadi na binwani ya yandi na sika ya Eliya. Eliya vwandaka
ya kuvwanda na nsongi ya mongo. Mfumu ya binwani tubaka na
Eliya: «Muntu ya Nzambi, ntinu me tuba: Kulumuka!» **10** Eliya
vutulaka na mfumu yina: «Kana ya tsyelika mu kele muntu ya
Nzambi, bika ti tiya kukatuka na zulu, yawu kulumuka na kwiza
yoka nge, nge na makumi tanu ya binwani ya nge.» Na yina,
tiya katukaka na zulu mpe yawu yokaka mfumu yina na binwani
ya yandi. **11** Ntinu fidisaka dyaka mfumu ya nkaka ya binwani
makumi tanu na makumi tanu ya binwani ya yandi. Mfumu yango
tubaka na Eliya: «Muntu ya Nzambi, ntinu me tuba: Kulumuka
na nswalu!» **12** Eliya vutulaka: «Kana ya tsyelika mu kele muntu
ya Nzambi, bika ti tiya kukatuka na zulu, yawu kulumuka na
kwiza yoka nge, nge na makumi tanu ya binwani ya nge.» Na
yina, tiya katukaka na zulu mpe yawu yokaka mfumu yina na
binwani ya yandi. **13** Na mbala ya tatu, Akazya fidisaka dyaka
mfumu ya nkaka ya binwani makumi tanu na binwani ya yandi.
Mfumu yango ya tatu kwendaka na mongo na kisika yina Eliya
vwandaka. Ntangu yandi kumaka kuna, yandi fukamaka na
mantwala ya Eliya mpe yandi bondilaka yandi mutindu yayi:
«Muntu ya Nzambi, mulemvo ya nge, kufwa beto ve, tala beto
kyadi, munu na bisadi ya nge makumi tanu yayi. **14** Mu zaba ti
tiya katukaka na zulu mpe yawu kulumukaka na kwiza yoka
bamfumu zole ya ntete ya binwani na binwani ya bawu. Kasi
ntangu yayi, kufwa munu ve, tala munu kyadi!» **15** Mbazi ya
Yave tubaka na Eliya: «Kwenda na yandi mpe kuvwanda ve na
boma ya yandi.» «Eliya telamaka mpe kwendaka na mfumu
ya binwani na sika ya ntinu.» **16** Na manima, Eliya tubaka na
ntinu: «Yave ke na kutuba: "ya kele ve na Nzambi na Isayeli
yina ba lenda kwenda yufula? Nge ti, nge me fidisa bantumwa
na kwenda yufula Baale-Zebube, nzambi ya bantu ya Ekelone.
Ni yawu yina, nge ke katuka ve na mfulu, kisika yina nge kele,
kaka kufwa nge ke kufwa!"» **17** Akazya kufwaka, mutindu
Yave tubaka yawu na yinwa ya Eliya. Akazya vwandaka ve na
mwana. Ni mpangi ya yandi, Yolame, yalaka na kisika ya yandi.
Yawu salamaka na mvula ya zole ya kintinu ya Yolame, mwana
ya Yosafate, ntinu ya Yuda. **18** Mambu ya nkaka yina Akazya
salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya
bantinu ya Isayeli.

2 Yave salaka ti Eliya kukwenda na zulu na kati ya kimbongila
ya ngolo, ya vwandaka kilumbu yina Eliya na Elize katukaka
na Ngilengale. **2** Eliya tubaka na Elize: «Bikana awa, samu ti
Yave me tumisa munu na kukwenda tii na Betele.» Kasi Elize
vutulaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mpe na
Nkumbu ya nge, mu ke bika nge ve. Na yina, bawu nyonso zole
kwendaka na Betele.» **3** Kimvuka ya mimbikudi yina vwandaka
zinga kuna na Betele kwizaka na mantwala ya Elize mpe bawu
tubaka na yandi: «Nge zaba ti bubu yayi Yave ke sala ti mfumu
ya nge kukwenda na zulu?» Elize vutulaka: «Ee! Munu mpe
mu zaba yawu, beno vwanda swii!» **4** Eliya tubaka na Elize:
«Bikana awa, samu ti Yave me tumisa munu na kukwenda na
Yeliko.» Kasi Elize vutulaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi
ya moyo mpe na Nkumbu ya nge, mu ke bika nge ve. Na
yina, bawu kwendaka kintwadi kuna na Yeliko.» **5** Kimvuka
ya mimbikudi yina vwandaka zinga na Yeliko kwizaka tuba
na Elize: «Nge zaba ti bubu yayi Yave ke sala ti mfumu ya
nge Eliya kukwenda na zulu?» Elize vutulaka: «Ee! Munu mpe
mu zaba yawu, beno vwanda swii!» **6** Eliya tubaka na Elize:
«Bikana awa, samu ti Yave me tumisa munu na kukwenda na
Yolodani.» Kasi Elize vutulaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi
ya moyo mpe na nkumbu ya nge, mu ke bika nge ve.» Na
yina, bawu kwendaka bawu nyonso zole. **7** Makumi tanu ya
bantu na kati ya kimvuka ya mimbikudi kumaka mpe bawu
kwendaka telama na kisika yina ke talasanaka na Yolodani.
Bawu vwandaka mwa ntama na Eliya mpe Elize. Bawu zole
telamaka na kumu ya Yolodani. **8** Eliya katulaka kiyunga ya
yandi mpe yandi futikaka yawu. Na manima, yandi bulaka yawu
na maza. Maza ya nzadi kabukaka na bandambu zole. Bawu
zole sabukaka nzadi na makulu. **9** Ntangu bawu vwandaka
sabuka nzadi, Eliya tubaka na Elize: «Lomba munu kima ni
kima yina nge zola mu pesa nge tekila Nzambi katula munu
ntama na nge.» Elize vutulaka: «Mu zola kuzwa bikunku zole ya
mpeve yina ke na nge.» **10** Eliya tubaka: «Dyambu yina nge ke
na kulomba munu ke dyambu mosi ya mpasi. Kasi kana nge
tala munu ntangu yina Nzambi ke katula munu ntama na nge,
dyambu yina nge ke na kulomba ke salama. Kana ve, yawu ke
salama ve.» **11** Ntangu bawu vwandaka tatamana na kutambula
mpe kusolola, pusu-pusu ya mvita ya tiya mpe bampunda ya
tiya kwizaka kabula bawu, muntu na muntu na lweka ya yandi.
Na manima, Eliya kwendaka na zulu na kati ya kimbongila.
12 Elize talaka yawu mpe yandi lookaka: «Tata ya munu, tata
ya munu nge kele mutindu bapusu-pusu nyonso ya mvita na
bantu nyonso yina ke nataka bampunda ya Isayeli.» Elize talaka
dyaka ve Eliya. Na yina, yandi pasulaka binkuti ya yandi na
bandambu zole. **13** Na manima, Elize lokotaka kiyunga yina
Eliya bwisaka. Yandi vutukaka na Yolodani mpe yandi kwendaka
telama na kumu ya nzadi. **14** Elize bakaka kiyunga yina Eliya
bwisaka. Yandi bulaka yawu na maza mpe yandi tubaka: «Wapi
Yave, Nzambi ya Eliya?» Na yina, yandi mpe, yandi bulaka
kiyunga yina na maza, mpe maza kabukaka na balweka zole.
Elize sabukaka nzadi na makulu. **15** Kimvuka ya mimbikudi
ya Yeliko talaka Elize na mwa ntama. Bawu tubaka: «Mpeve
yina vwandaka na Eliya me kuma na Elize.» Bawu kwizaka

bwabana yandi. Bawu fukamaka mpe tulaka bizizi ya bawu na ntoto na mantwala ya Elize. **16** Bawu tubaka na Elize: «Na kati ya beto bisadi ya nge, ya ke na babakala makumi tanu yina ke na ngolo. Pesa muswa samu ti bawu kwenda sosa mfumu ya nge. Kuzaba ve kana Mpeve ya Yave me nata yandi mpe me kwenda losa yandi na mwa kisika, na zulu ya mongo to na kati ya mudimba.» Eliya vutulaka: «Beno fidisa bawu ve.» **17** Kasi bawu vwandaka tatamana na kulomba muswa na Elize. Na yina, yandi tubaka na bawu: «Beno fidisa bawu!» Ba fidisaka bantu makumi tanu samu na kwenda sosa Eliya. Bawu sosaka Eliya bilumbu tatu, kasi bawu talaka yandi ve. **18** Bawu vutukaka na sika ya Elize, kuna na Yeliko. Elize tubaka na bawu: «Mu zabisaka beno mbote ti beno kwenda ve!» **19** Bantu ya mbanza Yeliko tubaka na Elize: «Mutindu nge ke na kutala yawu, mfumu ya beto, kuzinga na mbanza yayi kele mbote. Kasi maza ke ya yimbi, mpe ntoto ke pesaka ve madya.» **20** Elize tubaka: «Beno natina munu ndonga ya malu-malu. Beno tula mungwa na kati.» Bawu natinaka yandi yawu. **21** Elize kwendaka na yinto ya maza. Kuna, yandi losaka mungwa na yinto yango mpe yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: “mu me vedisa maza yayi. Yawu ke nata dyaka ve lufwa mpe yawu ke sala ti ntoto kubuta.”» **22** Maza yango kumaka kitoko tii bubu yayi. Yawu salamaka mutindu Elize tubaka. **23** Elize katukaka na Yeliko samu na kwenda na Betele. Ntangu yandi vwandaka kwenda, mwa bana mosi basikaka na mbanza mpe bawu bandaka na kuseka yandi na kutuba: «Nge, muntu ya dibasi, kwenda! Muntu ya dibasi, kwenda!» **24** Elize balukaka, yandi talaka bawu mpe yandi siingaka bawu na Nkumbu ya Yave. Na yina, bibulu zole yina ba ke bokilaka uluse, basikaka na mfinda mpe pasulaka bana yango makumi yiya na zole. **25** Eliya kwendaka na mongo ya Kaamele. Na manima, yandi vutukaka na Samaliya.

3 Na mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Yosafate, ntinu ya Yuda, Yolame, mwana ya Akabe kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi vwandaka yala kuna na Samaliya mpe yandi yalaka bamvula kumi na zole. **2** Yolame salaka yimbi na mantwala ya Yave. Kasi yawu kumaka ve na kitezo ya yimbi yina tata mpe mama ya yandi salaka. Yandi mwangisaka ditadi yina tata ya yandi telemisaka mutindu kidimbu samu na nzambi Baale. **3** Kasi Yolame kangamaka na kusadila masumu ya Yelobowame, mwana ya Nebate. Yelobowame yina kotisaka Isayeli na masumu. Yolame bikaka ve na kusadila mavanga yina. **4** Mesa, ntinu ya Mowabe vwandaka yundula mameme. Konso mvula yandi vwandaka futa mpaku na ntinu ya Isayeli. Na kufuta mpaku yango, yandi vwandaka pesa bana ya mameme ya mbakala mafunda nkama mpe mameme ya mbakala na mika ya yawu mafunda nkama. **5** Kasi ntangu Akabe kufwaka, Mesa, ntinu ya Mowabe mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya ntinu ya Isayeli. **6** Na yina, ntinu Yolame katukaka na Samaliya mpe yandi kwendaka tala mbote-mbote binwani nyonso ya Isayeli. **7** Yolame fidisaka bantumwa na sika ya Yosafate, ntinu ya Yuda samu na kwenda tuba: «Ntinu ya Mowabe me manga na kuvwanda na yisi ya lutumu ya munu. Nge lenda kwenda na munu samu na kunwanisa ntinu ya Mowabe?» Yosafate vutulaka: «Mu ke kwenda. Nge ni munu, binwani ya munu ni binwani ya nge, bampunda ya munu ni bampunda ya nge.» **8** Yosafate tubaka dyaka: «Beto ke baka wapi nzila?» Yolame vutulaka: «Beto ke baka nzila ya yinsi ya kuyuma ya Edome.» **9** Ntinu ya Isayeli na ntinu ya Yuda mpe na ntinu ya Edome, bawu kwendaka. Bawu tambulaka bilumbu nsambwadi mpe maza ya kunwa vwandaka dyaka ve samu na binwani mpe samu na bibulu yina vwandaka kwenda na bawu. **10** Na yina, ntinu ya Isayeli tubaka: «Aa kyadi! Yave me bokila beto, bantinu tatu yayi, samu na kuyekula beto na maboko ya ntinu ya Mowabe!» **11** Kasi Yosafate tubaka: «Ya kele ve na mumbikudi mosi ya Yave awa, samu ti beto yufula yandi luzolo ya Yave?» Mosi na bayina ke salaka na ntinu ya Isayeli tubaka: «Awa, ya kele na Elize, mwana ya Safate, yina vwandaka kilandi ya ntima ya Eliya.» **12** Yosafate tubaka: «Yandi ke zabisa beto mambu ya Yave.» Na yina, ntinu ya Isayeli, na Yosafate na ntinu ya Edome, bawu kwendaka na sika ya Elize. **13** Elize tubaka na ntinu ya Isayeli: «Wapi mambu nge na munu? Kwenda yufula mimbikudi ya tata ya nge mpe mimbikudi ya mama ya nge.» Ntinu ya Isayeli vutulaka: «Ve, samu ti ni Yave me bokila beto bantinu tatu yayi, samu na kuyekula beto na maboko ya ntinu ya Mowabe.» **14** Elize tubaka: «Na Nkumbu ya Yave Nzambi ya moyo, Nzambi ya Binwani, yina mu ke sadilaka, mu ke na kupesa mvutu kaka samu na Yosafate, ntinu ya Yuda yina mu me zitisa. Kana kaka samu na nge, mu zolaka sala kima ve mpe mu zolaka tala nge ata fyoti ve. **15** Malu-malu yayi, beno natina munu muntu yina ke sikaka nsambi.» Ntangu muntu yina bandaka na kusika nsambi, lulendo ya Yave simbaka Elize. **16** Elize tubaka: «Yave ke na kutuba: “beno timuna mabulu mingi na kati ya muzumba yayi ya kuyuma. **17** Samu ti Yave ke na kutuba ti beno ke tala ve mupepe, beno ke tala ve mvula, kasi muzumba yayi ke fuluka na maza. Beno ke kunwa yawu, beno na bampunda ya beno na bibulu ya beno ya nkaka”. **18** Yayi ke kaka mambu ya fyoti na mantwala ya Yave. Yandi ke yekula bantu ya Mowabe na maboko ya beno. **19** Beno ke mwangisa bambanza ya bawu nyonso yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo, na bambanza ya bawu nyonso ya nene. Beno ke zenga bayinti nyonso yina ke butaka bambuma. Beno ke zika mikelo nyonso. Beno ke losa matadi na bilanga ya bawu ya kulutila kitoko samu na kumwangisa yawu.» **20** Na suka, na ntangu ya kupesa munkayulu, maza katukaka na Edome mpe yawu kwizaka fulusa yinsi nyonso. **21** Bantu nyonso ya yinsi ya Mowabe kuwaka ti bantinu tatu yina ke na kwizaka samu na kunwanisa bawu. Na yina, ba bokilaka babakala nyonso ya Mowabe, bayina vwandaka na ngolo ya kubaka binwanunu samu na kunwana mvita. Babakala yango kwendaka telama na ndilu ya yinsi. **22** Na suka-suka, bantu ya Mowabe vumbukaka mpe bawu talaka na ntama mutindu ntangu vwandaka lezima na maza. Maza yango vwandaka mbwaki mutindu menga. **23** Bantu ya Mowabe tubaka: «Ya kele menga! Bantinu me nwana bawu na bawu na mbele ya mvita. Bawu me kufwa bampangi bawu na bawu. Beno bantu ya Mowabe, beto kwendeno baka bima ya bawu malu-malu yayi!» **24** Kasi ntangu bawu kumaka pene-pene ya kivwandu ya bantu ya Isayeli, bantu ya Isayeli basikaka mpe nwanisaka bawu. Bantu ya Mowabe kimaka mpe bantu ya Isayeli landaka bawu tii na Mowabe. Mpe bantu ya Isayeli nungaka bawu. **25** Bantu ya Isayeli mwangisaka bambanza. Konso muntu vwandaka losa ditadi na bilanga ya kitoko yina bantu kundaka madya mpe bilanga yango fulukaka na matadi. Bawu zikaka mabulu ya maza mpe bawu zengaka bayinti yina ke butaka bambuma. Kaka ni mbanza ya Kile-Yalesete bawu mwangisaka ve. Kasi bantu yina vwandaka na bizukumununu ya matadi kwizaka zunga mbanza yango mpe bawu talisaka yawu mpasi. **26** Ntangu ntinu ya Mowabe talaka ti yandi vwandaka lenda dyaka ve na mvita yina, yandi kutikisaka bankama nsambwadi ya binwani yina vwandaka na bambele ya mvita. Yandi kutikisaka bawu samu ti bawu kufungula nzila, samu na kukwenda tii na sika ya ntinu ya Edome. Kasi bawu lendaka ve. **27** Na yina, ntinu ya Mowabe bakaka mwana ya yandi ya ntete yina zolaka yala na manima ya yandi. Ntinu

ya Mowabe pesaka mwana ya yandi mutindu Munkayulu ya Kuyoka na nzambi ya yandi kuna na kibaka ya lupangu ya mbanza. Na yina, bantu ya Isayeli kumaka na nkele ya kulutila. Bawu katukaka kuna mpe bawu vutukaka na yinsi ya bawu.

4 Kento mosi vwandaka mufwidi ya mumbikudi mosi na kati ya kimvuka ya mimbikudi. Kento yango kwendaka tala Elize mpe tubaka na yandi: «Kisadi ya nge yina vwandaka bakala ya munu kufwaka. Nge zaba ti yandi vwandaka zitisa Yave. Beto ke na kudefa muntu mosi. Muntu yango me kwiza samu na kubaka munu bana zole, samu ti bawu kukuma mindongo ya yandi samu na mfuka yina.» **2** Elize yufulaka yandi: «Yinki mu lenda sala samu na nge? Zabisa munu, na yinzo ya nge wapi kima ke na nge?» Kento vutulaka: «Munu kisadi ya nge, mu ke na kima ve. Kaka kitutu ya mafuta ke na munu.» **3** Elize tubaka: «Kwenda lomba biteko na sika ya bafinangani ya nge. Kasi lomba lutangu ya mingi yina nge lenda kuzwa. Yawu fwana kuvwanda ve na kima na kati.» **4** Na manima, kwenda na yinzo ya nge. Nge na bana ya nge, beno kota na yinzo mpe beno kanga mwelo. Nge ke tula mafuta na kati ya konso kiteko. Konso kiteko yina ke fuluka, nge ke baka yawu mpe nge ke tula yawu na lweka. **5** Kento bikaka Elize mpe vutukaka na yinzo ya yandi. Yandi na bana ya yandi bawu kangaka mwelo. Bana vwandaka pesa yandi biteko samu na kutula mafuta. **6** Ntangu biteko nyonso fulukaka, yandi tubaka na mwana ya yandi: «Beno pesa dyaka munu kiteko!» Kasi mwana tubaka: «Biteko ya nkaka ke dyaka ve.» Na yina, mafuta vwandaka basika dyaka ve. **7** Kento kwendaka tuba na muntu ya Nzambi mambu yina salamaka. Muntu ya Nzambi tubaka na yandi: «Kwenda tekisa mafuta yina, nge futa mfuka ya ngana. Mbongo yina ke bikana, yawu ke sadisa nge na bana ya nge.» **8** Kilumbu mosi, Elize vwandaka luta na bwala Suneme. Na bwala yango, ya vwandaka na kento mosi ya mvwama. Yandi lombaka Elize na kwiza kudya na yinzo ya yandi. Elize zolaka ya yandi ve kasi kento yango tatamanaka na kulomba. Na yina, Elize bandaka na kwizaka kudya kuna, ntangu nyonso yina yandi vwandaka lutila na bwala yango. **9** Kento tubaka na bakala ya yandi: «Mu zaba ti bakala yina ke kwizaka na yinzo ya beto, yandi kele muntu ya longo ya Nzambi. **10** Mulemvo ya nge, beto tungila yandi mwa kivinga na kibandu. Beto ke tudila yandi mfulu, mesa, kiti mpe mwinda. Samu ti konso ntangu yina yandi ke banda kwizaka awa, yandi kuzingaka kuna.» **11** Kilumbu mosi, Elize kwizaka kuna. Yandi kwendaka na kivinga yina ya kibandu mpe yandi lalaka kuna. **12** Na manima, Elize tubaka na kisadi ya yandi Ngeyazi: «Bokila kento ya mu-Suneme.» Ngeyazi bokilaka kento, mpe kento kwizaka na mantwala ya Ngeyazi. **13** Elize tumisaka Ngeyazi na kwenda tuba na kento yina mutindu yayi: «Nge me sala beto mambu mingi ya mbote, yinki beto lenda sala samu na nge? Nge zola ti beto kwenda zonzila nge na sika ya ntinu to na sika ya mfumu ya binwani?» Kento vutulaka: «Ve! Mu ke na kuzinga ya munu na kizunu nyonso na kati ya bantu ya munu.» **14** Elize yufulaka Ngeyazi: «Yinki beto lenda sala samu na yandi?» Ngeyazi vutulaka: «Yandi kele ve na mwana mpe bakala ya yandi me kuma kiboba!» **15** Elize tubaka na Ngeyazi: «Kwenda bokila yandi.» Ngeyazi kwendaka bokila kento. Kento kwizaka telama na mwelo. **16** Elize tubaka na yandi: «Na ngonda yayi beto kele ya mvula yina ke kwiza, nge ke buta mwana ya bakala.» Kento vutulaka: «Ve, ve, mfumu ya munu, muntu ya Nzambi! Bika kuvuna kisadi ya nge!» **17** Na manima, kento kuzwaka kivumu. Na mvula yina landaka, na ngonda yango, yandi butaka mwana ya bakala mutindu Elize tubaka yawu. **18** Mwana yina kulaka. Kilumbu mosi, mwana landaka tata ya yandi yina vwandaka na bilanga na bisadi ya yandi yina vwandaka yonzika bambuma. **19** Mwana tubaka na tata ya yandi: «Tata, yintu mpasi! Yintu mpasi!» Tata tubaka na kisadi ya yandi: «Nata mwana yayi na sika ya mama ya yandi.» **20** Kisadi yina nataka mwana na sika ya mama ya yandi. Mwana vwandaka na nkata ya mama ya yandi tii na midi. Na manima, mwana yango kufwaka. **21** Kento yulukaka na kibandu. Yandi kwendaka lalisa mwana na mfulu ya muntu ya Nzambi. Yandi kangaka mwelo mpe yandi basikaka. **22** Kento bokilaka bakala ya yandi mpe tubaka: «Mulemvo ya nge, pesa munu kisadi mosi na mbuluku mosi ya nkento. Mu ke kima mbangu na kwenda tala muntu ya Nzambi mpe mu ke vutuka.» **23** Bakala ya yandi tubaka: «Samu na yinki nge ke kwenda tala yandi bubu yayi? Ya kele ve bilumbu ya ntete ya nganda to kilumbu ya Saba.» Kento vutulaka: «Ve! Mambu nyonso ke ya yawu mbote.» **24** Na manima, kento kubikaka mbuluku mpe yandi tubaka na kisadi ya yandi: «Nata munu, beto kwenda, kasi kutelama ve na nzila, kana mu me zabisa nge ve yawu.» **25** Kento kwendaka mpe kumaka na kisika yina vwandaka muntu ya Nzambi, kuna na mongo ya Kaamele. Ntangu muntu ya Nzambi talaka yandi na ntama, yandi tubaka na kisadi ya yandi Ngeyazi: «Ya ke ni kento yina ya mu-Suneme!» **26** Malu-malu yayi, kima mbangu nge kwenda bwabana yandi mpe nge yufula yandi: «Nge ke mbote? Bakala ya nge ke mbote? Mwana ya nge ke mbote?» Kento vutulaka: «Mambu nyonso kele ya yawu mbote.» **27** Ntangu kento kumaka na kisika yina vwandaka muntu ya Nzambi, kuna na mongo, yandi simbaka makulu ya muntu ya Nzambi. Ngeyazi belamaka samu na kukatula yandi, kasi muntu ya Nzambi tubaka: «Bika yandi, yandi kele na mpasi na ntima. Yave me bumba munu yawu. Yandi me zabisa munu yawu ve.» **28** Kento tubaka: «Mfumu ya munu, mu lombaka nge mwana? Mu tubaka na nge ve ti kuvuna munu ve?» **29** Elize tubaka na Ngeyazi: «Kubama na kukwenda. Baka mukawa ya munu mpe kwenda na Suneme. Na nzila, kana nge bwabana muntu, kusakumuna yandi ve. Kana muntu kusakumuna nge, kundima yawu ve. Nge ke tula mukawa ya munu na kizizi ya mwana.» **30** Kasi mama ya mwana tubaka na Elize: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mpe na Nkumbu ya nge, mu ke bika nge ve!» Na yina, Elize telamaka mpe kwendaka na yandi. **31** Ngeyazi tekilaka mpe kumaka. Yandi tulaka mukawa na kizizi ya mwana. Kasi ata kima salamaka. Mwana zonzaka ve, yandi ninganaka ve. Na yina, Ngeyazi vutukaka na kwenda bwabana Elize mpe yandi tubaka: «Mwana me vumbuka ve.» **32** Ntangu Elize kumaka na yinzo, yandi talaka mwana ya kufwa mpe ya kulala na mfulu ya Elize. **33** Yandi kotaka na kivinga, yandi kangaka mwelo mpe yandi sambilaka Yave. **34** Na manima, Elize lalilaka mwana. Yandi tulaka yinwa ya yandi na yinwa ya mwana, meso ya yandi na meso ya mwana, maboko ya yandi na maboko ya mwana. Yandi vwandaka kaka ya kulala na zulu ya mwana mpe nzutu ya mwana kuzwaka tiya. **35** Elize telamaka mpe bandaka na kutambula na balweka nyonso na kati ya kivinga. Na manima, yandi lalilaka dyaka mwana. Na mbala mosi, mwana salaka ntsye bambala nsambwadi mpe yandi fungulaka meso. **36** Elize bokilaka Ngeyazi mpe yandi tubaka na yandi: «Bokila kento ya mu-Suneme yina.» Ngeyazi bokilaka kento yina mpe kento yango kwizaka na sika ya Elize. Elize tubaka na yandi: «Baka mwana ya nge!» **37** Kento belamaka, yandi kubwaka na makulu ya Elize, yandi fukamaka, kizizi na ntoto. Na manima, yandi bakaka mwana mpe yandi basikaka. **38** Elize vutukaka na Ngilengale. Nsatu vwandaka me kota na yinsi. Mutindu kimvuka ya mimbikudi vwandaka ya kuvwanda na mantwala ya yandi, yandi tubaka na kisadi ya yandi: «Kubika nzungu ya nene nge

lambila kimvuka ya mimbikudi supu.» **39** Na yina, mosi na kati ya kimvuka ya mimbikudi kwendaka na bilanga, samu na kusosa ndunda. Yandi talaka yinti yina vwandaka na bambuma mosi yina kele mutindu banteete. Yandi fulusaka bambuma yina na kinkuti ya yandi. Ntangu yandi vutukaka, yandi zengaka yawu bitini-bitini mpe yandi tulaka yawu na nzungu. Kasi ata muntu zabaka yinki yawu vwandaka. **40** Ba sadilaka babakala yina madya, kasi ntangu ba mekaka supu, bawu lookaka na kutuba: «Muntu ya Nzambi, madya yayi ke kufwaka.» Mpe ba lendaka ve na kudya yawu. **41** Na yina, Elize tubaka: «Beno natina munu faline.» Yandi tulaka yawu na kati ya nzungu, mpe na manima yandi tubaka: «Beno sadila bantu yayi madya samu ti bawu kudya.» Kima ya yimbi vwandaka dyaka ve na madya yango. **42** Muntu mosi katukaka na kizunga Baale-Salisa. Na kati ya saki ya yandi, yandi natinaka muntu ya Nzambi mampa: makumi zole ya mampa ya oloze na mampa yina ba sadilaka na faline ya malu-malu. Ya vwandaka bambuma ya ntete ya bilanga ya yandi. Elize tubaka: «beno kabula yawu mpe beno kudya.» **43** Kasi kisadi ya yandi tubaka: «wapi mutindu mu ke kabula yawu na bantu nkama?» Elize tubaka: «kabula yawu na bantu. Yave ke na kutuba: "ba ke kudya mpe ya nkaka ke bikana."» **44** Kisadi kabulaka mampa yango. Bawu kudyaka mpe ya nkaka bikanaka, mutindu Yave tubaka yawu.

5 Namane, mfumu ya binwani ya ntinu ya Alame, vwandaka muntu ya mfunu na mantwala ya mfumu ya yandi. Bantu vwandaka zitisa yandi mingi, samu ti ni na yandi Yave nungisaka yinsi ya Alame. Kasi Namane, kinwani yayi ya kibakala, vwandaka bela kimbevo ya mpusu. **2** Binwani ya yinsi ya Alame kwendaka nwana. Kuna na Isayeli, ba bwilaka ndumba mosi mpe ba nataka yandi na yinsi ya Alame. Ndumba yango kumaka kisadi ya kento ya Namane. **3** Kilumbu mosi, ndumba yango tubaka: «Aa! Kana mfumu ya munu kwenda tala kaka mumbikudi yina kele na Samaliya, mumbikudi yina ke nyakisa yandi na kimbevo ya mpusu yina kele na yandi.» **4** Namane kwendaka tuba na ntinu: «Ndumba ya Isayeli me zabisa munu mutindu yayi mpe mutindu yayi.» **5** Na yina, ntinu ya Alame tubaka: «Kwenda, mu ke fidisa mukanda na ntinu ya Isayeli.» Namane nataka Batalente kumi mpe mafunda makumi sambanu ya mbongo ya wolo mpe binkuti kumi ya feti. **6** Yandi pesaka mukanda na ntinu ya Isayeli. Na mukanda yango ba sonikaka mutindu yayi: «Mu me fidisaka kisadi ya munu, Namane, samu ti nge nyakisa yandi na kimbevo ya yandi ya mpusu.» **7** Na manima ya kutanga mukanda yina, ntinu ya Isayeli pasulaka binkuti ya yandi mpe yandi tubaka: «Mu me kuma Nzambi, yina ke pesaka luzingu to ke pesaka lufwa, samu ti yandi kutuba na munu ti mu nyakisa muntu na kimbevo ya yandi ya mpusu? Beno tala beno mosi, yandi ke na kusosila munu mambu.» **8** Ntangu Elize, muntu ya Nzambi, kuwaka ti ntinu ya Isayeli pasulaka binkuti ya yandi, yandi tumisaka bantu na kwenda tuba na ntinu: «Samu na yinki nge me pasula binkuti ya nge? Mulemvo ya nge, bika ti yandi kwiza na sika ya munu, mpe yandi ke zaba ti ya kele na mumbikudi na Isayeli.» **9** Namane kwizaka na bampunda ya yandi, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita mpe yandi telamaka na mantwala ya yinzo ya Elize. **10** Elize fidisaka ntumwa na kwenda tuba na Namane: «Kwenda, nge yobila bambala nsambwadi na nzadi ya Yolodani. Nge ke beluka mpe nge ke kuma ya kuvedila.» **11** Namane kumaka na nkele mpe yandi kwendaka ya yandi. Yandi vwandaka tuba: «Mu vwandaka banza ti yandi ke basika mpe yandi ke telama na mantwala ya munu. Yandi ke bokila Nkumbu ya Yave, Nzambi ya yandi. Yandi ke tula diboko na kisika yina ke na mpasi mpe yandi ke nyakisa munu na kimbevo ya munu ya mpusu. **12** Banzadi ya Damase, Abana mpe Palepale, yawu me lutila ve maza nyonso ya Isayeli? Mu lenda yobila kuna ve samu ti mu kuma ya kuvedila?» Na manima, Namane balukaka mpe yandi kwendaka na nkele nyonso. **13** Kasi bisadi ya yandi kwizaka tuba na yandi: «Mfumu, kana mumbikudi tubaka na nge na kusala dyambu ya mpasi, nge zolaka sala yawu ve? Samu na yinki nge ke manga na kusala mambu yina yandi me tumisa nge? Yandi me tuba kaka ti: "yobila na Yolodani mpe nge ke kuma ya kuvedila."» **14** Namane kulumukaka mpe yandi kotaka bambala nsambwadi na kati ya nzadi ya Yolodani. Yawu salamaka mutindu muntu ya Nzambi tubaka. Nzutu ya yandi kumaka mutindu nzutu ya mwana ya fyoti. Yandi kumaka ya kuvedila. **15** Namane, na bantu ya yandi nyonso, vutukaka na sika ya muntu ya Nzambi. Namane telamaka na mantwala ya Elize mpe yandi tubaka: «ya tsyelika, mu me ndima ti na ntoto nyonso, Nzambi ya nkaka kele ve, kaka ni Nzambi ya Isayeli. Mulemvo ya nge, ndima dikabu yayi munu kisadi ya nge me natina nge.» **16** Elize vutulaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, Nzambi yina mu ke na kusadila, mu ke ndima yawu ve.» Namane tatamanaka samu ti Elize kundima, kasi yandi mangaka. **17** Namane tubaka: «Mutindu nge me manga, mulemvo ya nge, pesa na munu kisadi ya nge muswa ya kubaka ata mwa ndambu ya ntoto yina bampunda ya munu zole ya mutela ya nkufi lenda nata. Samu ti mu ke pesa dyaka ve minkayulu ya kuyoka to minkayulu ya nkaka na banzambi ya nkaka. Mu ke pesa yawu kaka na Yave. **18** Bika ti Yave kulemvokila kisadi ya nge, samu na mambu yayi: Ntangu mfumu ya munu ntinu ya Alame ke kwendaka na yinzo ya lusambulu ya nzambi Limone samu na kufukama, yandi ke yekamaka na diboko ya munu. Munu mpe mu ke fukamaka na yinzo ya lusambulu ya nzambi Limone. Bika ti Yave kulemvokila munu ntangu mu ke fukamaka na yinzo ya lusambulu ya nzambi Limone.» **19** Elize tubaka na yandi: «Kwenda na kizunu!» Na manima, Namane kwendaka. Namane vwandaka me kuma ntete ntama ve, **20** Ngeyazi, kisadi ya Elize muntu ya Nzambi, tubaka na yisi ya ntima ya yandi: «Mfumu ya munu me manga makabu ya Namane, mu-Alame. Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mu ke kima mbangu na kulanda yandi, samu ti yandi kupesa munu mwa kima!» **21** Na yina, Ngeyazi landaka Namane na nswalu mpe ntangu Namane talaka yandi, Namane kulumukaka na nswalu na pusu-pusu ya yandi ya mvita samu na kwenda bwabana Ngeyazi. Namane yufulaka Ngeyazi: «Mambu nyonso kele kwandi mbote?» **22** Ngeyazi vutulaka: «Mambu nyonso kele mbote! Mfumu ya munu me fidisa munu na kuzabisa nge mutindu yayi: "bantwenya zole na kati ya kimvuka ya mimbikudi me kwiza na yinzo ya munu. Bawu me katuka na kizunga ya myongo ya Efalayime. Mulemvo ya nge, pesa samu na bawu Talente mosi ya palata mpe binkuti zole ya feti."» **23** Namane tubaka na yandi: «ndima na kubaka Batalente zole.» Namane tatamanaka na kulomba na Ngeyazi na kundima yawu. Na yina, Namane tulaka makumi sambanu ya bakilo ya palata na basaki zole, yandi bakaka mpe binkuti zole ya feti. Yandi pesaka yawu na bisadi zole ya yandi, mpe bisadi yina nataka yawu na sika ya Ngeyazi. **24** Ntangu bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ofele, Ngeyazi bakaka dikabu, yandi kwendaka tula yawu na kati ya yinzo ya yandi. Yandi vutulaka bisadi zole yina, mpe bawu kwendaka. **25** Na manima, Ngeyazi yandi mosi kwizaka talana na mantwala ya mfumu ya yandi. Elize yufulaka yandi: «Ngeyazi, wapi kisika nge me katuka?» Ngeyazi vutulaka: «Mu me kwenda ata kisika.» **26** Kasi Elize tubaka: «Mu vwandaka kuna na kimpeve ntangu muntu yina vwandaka kulumuka na nswalu nyonso na pusu-pusu ya yandi ya mvita

samu na kubwabana nge. Nge me banza ti yayi kele ntangu ya kuzwa palata, binkuti, bilanga ya bayinti ya olive, bilanga ya bayinti ya vinu, mameme, bankombo, bangombe, bisadi ya babakala mpe ya bakento?» **27** Kimbevo ya mpusu ya Namane ke kuzwa nge, na bana ya nge, bantangu nyonso. Ngeyazi katukaka kisika vwandaka Elize. Yandi kumaka ya kufuluka na kimbevo ya mpusu. Yandi nyonso kumaka mpembe ya kulutila!

6 Kilumbu mosi, muntu mosi na kati ya kimvuka ya mimbikudi tubaka na Elize: «Mfumu, tala kisika yayi beto ke vukanaka me lutila fyoti samu na beto nyonso. **2** Pesa beto muswa, beto kwenda pene-pene ya nzadi ya Yolodani samu na kuzenga bayinti. Kana konso muntu kunata yinti mosi-mosi, beto ke tunga yinzo mpe yawu ke vwanda kisika yina beto ke banda na kuvukanaka.» Elize vutulaka: «Beno lenda kwenda.» **3** Mosi na kati ya bawu tubaka: «Mfumu, mulemvo ya nge, yawu kele mbote ti nge kwenda na beto.» Elize vutulaka: «Ya kele mbote. Mu ke kwenda na beno.» **4** Elize kwendaka na bawu. Bawu kumaka pene-pene ya nzadi ya Yolodani mpe bawu zengaka bayinti. **5** Ntangu muntu mosi na kati ya bawu vwandaka zenga yinti, kisengo ya soka katukaka na yinti ya yawu mpe yawu kwendaka kubwa na maza. Muntu yango lookaka: «Aa! Mfumu ya munu, yawu kele soka ya ngana mu kwendaka baka!» **6** Muntu ya Nzambi yufulaka yandi: «Wapi kisika yawu me kubwa?» Muntu yango lakisaka Elize kisika yina kisengo ya soka kubwaka. Elize zengaka kibuku ya yinti. Yandi losaka yawu kisika yina kisengo ya soka kubwaka. Mpe kisengo ya soka yulukaka na zulu ya maza. **7** Elize tubaka na yandi: «Baka yawu!» **8** Ntangu ntinu ya Alame vwandaka na mvita na bantu ya Isayeli, yandi salaka lukutakanu na bantu yina ke salaka na yandi mpe yandi tubaka: «Binwani ya munu ke sala kivwandu ya bawu na kisika yayi.» **9** Kasi muntu ya Nzambi fidisaka muntu samu na kuzabisa ntinu ya Isayeli: «Sala keba na kulutila na nzila yina, samu ti binwani ya yinsi ya Alame kele kuna.» **10** Na yina, ntinu ya Isayeli fidisaka binwani ya yandi na kukeba kisika yina muntu ya Nzambi zabisaka bawu. Bambala mingi mambu yina salamaka mpe Elize vwandaka kebisa ntinu. Ntinu mpe vwandaka sala keba na bisika yina. **11** Ntinu ya Alame kumaka na boma. Yandi bokilaka bamfumu ya binwani ya yandi mpe yandi tubaka na bawu: «Ya kele na muntu mosi na kati ya beto ke na kuteka beto na ntinu ya Isayeli. Beno zabisa munu ya kele nani?» **12** Mfumu mosi ya binwani tubaka: «Ntinu, awa muntu ve me tekisa beto na ntinu ya Isayeli. Kasi ni mumbikudi Elize yina kele na Isayeli. Ni yandi kele na lulendo ya kuzabisa na ntinu ya Isayeli mambu nyonso yina nge ke tubaka na mansweki na kati ya kivinga ya nge.» **13** Ntinu ya Alame tubaka: «Beno kwenda tala kisika yina yandi kele, samu ti mu kanga yandi.» Ba zabisaka yandi: «Elize kele na mbanza Dotane.» **14** Ntinu fidisaka nkonga ya binwani mingi na bapusu-pusu ya mvita na bampunda. Bawu kumaka kuna na mpimpa mpe bawu zungaka mbanza yina. **15** Na suka-suka, kisadi ya muntu ya Nzambi basikaka na ngaanda mpe yandi talaka binwani, na bapusu-pusu ya mvita, na bampunda. Bawu vwandaka me zunga mbanza. Yandi tubaka na Elize: «Mfumu ya munu, wapi mutindu beto ke sala?» **16** Elize vutulaka: «Kutala boma ve! Binwani yina kele na beto me lutila mingi na binwani yina kele na bawu.» **17** Elize sambilaka mutindu yayi: «Yave, fungula meso ya kisadi ya munu, samu ti yandi kutala!» Yave fungulaka meso ya kisadi ya Elize mpe yandi talaka na zulu ya mongo bapusu-pusu ya mvita mpe bampunda ya tiya vwandaka ya kuzunga Elize. **18** Binwani ya yinsi ya Alame vwandaka belama na kisika yina vwandaka Elize. Na yina, Elize sambilaka mutindu yayi: «Yave, kufwa meso ya binwani yayi!» Mpe Yave kufwaka meso ya bawu mutindu Elize lombaka yawu. **19** Elize tubaka na binwani yina: «Beno me zimbana nzila. Beno landa munu, mu lakisa beno nzila. Mu ke nata beno na sika ya muntu yina beno ke na kusosa.» Mpe Elize nataka bawu na Samaliya. **20** Ntangu bawu kotaka na Samaliya, Elize sambilaka mutindu yayi: «Yave, fungula meso ya bawu samu ti bawu kutala!» Yave fungulaka meso ya bawu, mpe bawu talaka ti bawu vwandaka na kati ya mbanza Samaliya. **21** Na kutala bantu yina, ntinu ya Isayeli yufulaka Elize mutindu yayi: «Tata ya munu, mu kufwa bantu yayi? Mu kufwa bawu?» **22** Elize vutulaka: «Kufwa bawu ve! Nge ke na kifu ya kufwaka bantu yina nge ke bwilaka na mvita? Pesa bawu madya, bawu kudya mpe kunwa. Na manima, nge ke vutula bawu na sika ya ntinu ya bawu.» **23** Ntinu ya Isayeli salaka feti ya nene, yandi pesaka bawu madya mpe bawu kudyaka mpe kunwaka. Na manima yandi bikaka ba vutuka na sika ya ntinu ya bawu. Kubanda ntangu yina, binwani ya yinsi ya Alame bikaka na kukota dyaka na yinsi ya Isayeli. **24** Na manima ya mwa bilumbu, Bene-Adade, ntinu ya Alame, kutikisaka binwani ya yandi mpe bawu kwendaka zunga mbanza Samaliya samu na kunwanisa yawu. **25** Nsatu ya nene kotaka na Samaliya. Bambeni zungaka mbanza. Na yina, yintu ya mbuluku kumaka na ntalu ya makumi nana ya mbongo ya bisengo mpe bikunku yiya na kati ya bikunku kumi ya Kabe ya matufi ya dibembe kumaka na ntalu ya bambongo tanu ya bisengo. **26** Kilumbu mosi, ntinu ya Isayeli vwandaka tambula na zulu ya bibaka ya lupangu ya mbanza mpe kento mosi vwandaka looka mutindu yayi: «Mfumu ya munu, ntinu sadisa munu!» **27** Ntinu tubaka: «Kana Yave sadisa nge ve, na yinki mu ke sadisa nge? Mu kele na bambuma ya faline to ya vinu ya kusadisa nge?» **28** Na manima, ntinu yufulaka yandi: «yinki nge zola?» Yandi vutulaka: «kento yayi zabisaka munu mutindu yayi: “pesa mwana ya nge samu ti beto kudya yandi bubu yayi, mpe mbasi, beto ke kudya mwana ya munu.” **29** Beto lambaka mwana ya munu mpe beto kudyaka yandi. Kilumbu yina vwandaka landa, mu tubaka na yandi: “pesa mwana ya nge samu ti beto kudya yandi.” Kasi yandi bumbaka mwana ya yandi.» **30** Ntangu ntinu kuwaka mambu yina, yandi pasulaka binkuti ya yandi. Mutindu ntinu vwandaka tambula na zulu ya bibaka ya lupangu ya mbanza, bantu talaka ti ntinu lwataka ngoto na yisi ya binkuti ya yandi. **31** Ntinu tubaka: «Bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu ya kulutila kana bubu yayi mu zenga ve yintu ya Elize, mwana ya Safate.» **32** Kaka na ntangu yina mpe, Elize vwandaka na lukutakanu na bakuluntu nyonso ya mbanza na kati ya yinzo ya yandi. Ntinu fidisaka kisadi mosi ya yandi na sika ya Elize. Tekila kisadi yina kuma na sika ya Elize, Elize tubaka na bakuluntu yina: «Beno tala! Mwana ya muvondi yayi me fidisa muntu samu na kuzenga munu yintu. Ntangu yandi ke kuma, beno kanga mwelo mpe beno kotisa yandi ve. Mu ke na kuwa makelele ya makulu ya mfumu ya yandi, yina ke na kulanda yandi.» **33** Elize vwandaka me manisa ntete ve na kuzonza, muntu yango kumaka mpe yandi tubaka: «Mpasi yayi me katuka na Yave! Yinki mu lenda kuzwa dyaka na sika ya Yave?»

7 Elize vutulaka: «kuwa mambu ya Yave! Yave ke na kutuba: “kilumbu ya mbasi na ngunga yayi, kuna na nkotolo ya mbanza yayi ya Samaliya, bantu ke banda na kusumba Seya mosi ya faline ya kitoko na Sekele mosi mpe Baseya zole ya oloze na Sekele mosi.”» **2** Kisadisi ya ntinu tubaka na muntu ya Nzambi: «ata ti Yave fungula banela ya mazulu, mambu yina nge me tuba lenda kusalama?» Na yina, Elize vutulaka: «nge ke tala yawu na meso ya nge, kasi nge ke kudya yawu

ve.» **3** Na nkotolo ya mbanza, ya vwandaka na bantu yiya yina vwandaka na kimbevo ya mpusu. Bawu tubaka bawu na bawu: «Samu na yinki beto me vwandaka awa na kuvingilaka lufwa? **4** Kana beto tuba ti beto kota na mbanza, beto ke kufwa samu ti nsatu ya nene ke kuna. Kana beto vwanda kaka awa, beto ke kufwa kaka. Mbote beto kwenda na kivwandu ya bantu ya Alame. Kana bawu kufwa beto ve, beto ke zinga. Kana bawu kufwa beto, beto ke kufwa.» **5** Na nkokila, bawu telamaka mpe bawu kwendaka na kivwandu ya bantu ya Alame. Ntangu bawu kumaka na ndilu ya kivwandu ya bantu ya Alame, bawu talaka ata muntu kuna. **6** Yave salaka ti makelele ya bapusu-pusu ya mvita, makelele ya bampunda, na makelele ya nkonga ya nene ya binwani kuwakana na kivwandu ya bantu ya Alame. Na yina, bawu tubaka bawu na bawu: «Ntinu ya Isayeli me futa ntinu ya ba-Iti na ntinu ya Ngipiti samu na kunwanisa beto.» **7** Bawu telamaka mpe bawu kimaka kivwandu ya bawu na nkokila. Bawu bikaka bayinzo ya bawu ya lele, bampunda, bambuluku mpe bima ya bawu nyonso. Bawu kimaka samu na kuvuukisa luzingu ya bawu. **8** Bantu yiya yina ya kimbevo ya mpusu kumaka na ndilu ya kivwandu ya bantu ya Alame. Bawu kotaka na yinzo mosi ya lele, bawu kudyaka mpe kunwaka. Na manima, bawu bakaka palata na wolo na binkuti. Bawu kwendaka bumba yawu. Bawu vutukaka mpe bawu kotaka na kati ya yinzo ya nkaka ya lele. Bawu bakaka bima ya nkaka yina vwandaka kuna mpe bawu kwendaka bumba yawu. **9** Bantu ya kimbevo ya mpusu tubaka bawu na bawu: «Beto ke na kusala yimbi. Bubu yayi kele kilumbu ya nsangu ya mbote. Kana beto vwanda swii mpe kana beto vingila tii bwisi kutsya, beto ke kuzwa kitumbu. Beto kwendeno na yinzo ya ntinu samu na kuzabisa mambu yayi.» **10** Bawu kwendaka bokila bankebi ya mwelo ya mbanza mpe bawu tubaka: «Beto vwandaka me kota na kivwandu ya bantu ya Alame, kasi ata muntu ke kuna. Beto vwandaka me kuwa ata ndinga ya muntu ve. Beto vwandaka me tala kaka bampunda na bambuluku ya kukangama mpe bayinzo ya lele yina bawu bikaka.» **11** Ba bokilaka bankebi ya mwelo mpe bankebi ya mwelo kwendaka pesa nsangu yina na sika ya bantu yina ke salaka na ntinu. **12** Ntinu telamaka na kati-kati ya mpimpa, yandi tubaka na bantu yina ke salaka na yandi: «Mu ke zabisa beno mambu yina bantu ya Alame ke na kukubika samu na beto. Bawu zaba ti beto ke na nsatu ya nene, ni yawu yina bawu me bika kivwandu ya bawu samu na kwenda bumbama na kati ya bilanga mpe bawu ke na kutuba: "ntangu bawu ke basika na mbanza, beto ke bwila bawu ya moyo."» **13** Mosi na kati ya bayina ke salaka na ntinu tubaka: «beto baka bampunda tanu yina me bikana na beto na mbanza. Yawu kele mutindu nkonga nyonso ya Isayeli yina me bikana, yawu kele mpe mutindu nkonga nyonso ya Isayeli yina me kufwa. Beto fidisa bawu mpe beto ke tala.» **14** Na yina, ntinu fidisaka bantumwa na kulanda binwani ya yinsi ya Alame. Yandi tubaka: «beno kwenda tala yinki ke na kusalama kuna!» Bawu bakaka bapusu-pusu zole ya mvita na bampunda ya yawu zole. **15** Bawu kwendaka mpe vwandaka landa makulu ya bantu ya Alame tii na nzadi ya Yolodani. Nzila nyonso vwandaka ya kufuluka na binkuti mpe bima yina bantu ya Alame vwandaka kwenda losa na kukima ya bawu ya mbangu-mbangu. Bantumwa vutukaka mpe bawu zabisaka mambu yina na sika ya ntinu. **16** Kaka na ntangu yina, bantu ya Samaliya kwendaka na nswalu nyonso na kivwandu ya bantu ya Alame samu na kubaka bima yina vwandaka kuna. Bantu vwandaka sumba Seya mosi ya faline ya kitoko na Sekele mosi mpe bakilo Baseya zole ya oloze na Sekele mosi, mutindu Yave tubaka yawu. **17** Ntinu fidisaka kisadisi ya yandi, samu ti yandi kwenda kenga nkotolo ya mbanza. Kasi bantu dyataka yandi na nkotolo ya mbanza mpe yandi kufwaka, mutindu muntu ya Nzambi tubaka ntangu yina ntinu kwizaka na sika ya yandi. **18** Muntu ya Nzambi tubaka na ntinu: «Kilumbu ya mbasi na ngunga yayi kuna na nkotolo ya mbanza yayi ya Samaliya, bantu ke banda na kusumba Seya mosi ya faline ya kitoko na Sekele mosi mpe Baseya zole ya Oloze na Sekele mosi.» **19** Kisadisi ya ntinu tubaka na muntu ya Nzambi: «Ata ti Yave fungula banela ya mazulu, mambu yina nge me tuba lenda kusalama?» Na yina, Elize vutulaka: «Nge ke tala yawu na meso ya nge, kasi nge ke kudya yawu ve.» **20** Ni mambu yayi kuminaka mfumu ya binwani yina ntinu ke zolaka mingi. Bantu fyetikisaka yandi mpe bawu dyataka yandi na mwelo ya mbanza mpe yandi kufwaka.

8 Elize tubaka mutindu yayi na kento yina yandi vumbulaka mwana na lufwa: «Katuka na yinsi yayi nge na dikanda ya nge mpe beno kwenda zinga na kisika yina beno lenda zinga, samu ti Yave ke fidisa nsatu ya nene mpe yawu ke zingila bamvula nsambwadi na yinsi yayi.» **2** Kento yango salaka mutindu muntu ya Nzambi zabisaka yandi. Yandi na dikanda ya yandi, bawu kwendaka. Yandi kwendaka zinga na bunzenza, na yinsi ya ba-Filiseti, bamvula nsambwadi. **3** Na nsuka ya bamvula nsambwadi, kento yango katukaka yinsi ya ba-Filiseti mpe yandi vutukaka na yinsi ya yandi. Yandi kwendaka yawula na sika ya ntinu samu na mambu yina me tadila yinzo mpe bilanga ya yandi. **4** Na ntangu yina, ntinu vwandaka solola na Ngeyazi, kisadi ya muntu ya Nzambi. Ntinu tubaka na yandi: «Zabisa munu mambu nyonso ya ngitukulu yina Elize salaka.» **5** Kaka na ntangu yina Ngeyazi vwandaka zabisa ntinu mutindu Elize vumbulaka muntu ya kufwa, mama ya mwana yina vumbukaka na lufwa, kwizaka yawula na sika ya ntinu, samu na mambu yina me tadila yinzo mpe bilanga ya yandi. Ngeyazi tubaka: «Mfumu, ntinu ya munu, tala kento mpe tala mwana yina Elize vumbulaka na lufwa.» **6** Ntinu yufulaka kento yango mpe kento zabisaka ntinu mambu nyonso. Ntinu soolaka muntu mosi ya mfunu yina ke salaka na yandi, yandi tubaka na yandi: «Sala ti ba vutula na kento yayi bima ya yandi nyonso. Ba vutula mpe madya yina bilanga ya yandi butaka, kubanda kilumbu yina yandi kwendaka tii bubu yayi.» **7** Elize kwendaka na Damase. Bene-Adade, ntinu ya Alame, vwandaka na kimbevo. Bantu tubaka na ntinu: «Muntu ya Nzambi me kwiza awa.» **8** Ntinu tubaka na Azayele: «Baka dikabu mpe kwenda tala muntu ya Nzambi. Yandi yufula Yave na yina me tadila munu, na kuzaba kana mu ke nyaka na kimbevo yayi.» **9** Azayele kwendaka tala Elize. Yandi nataka dikabu na bima nyonso ya kulutila kitoko yina kele na Damase. Bima yango nyonso, ni basamo makumi yiya nataka yawu. Ntangu yandi kumaka, yandi kwendaka na mantwala ya Elize mpe yandi tubaka: «Mwana ya nge, Bene-Adade ntinu ya Alame, me tumisa munu na sika ya nge na kuyufula nge: "mu ke nyaka na kimbevo yayi?"» **10** Elize vutulaka: «kwenda zabisa yandi: "nge ke nyaka!". Kasi ya tsyelika, Yave me lakisa munu ti yandi ke kufwa.» **11** Kizizi ya muntu ya Nzambi sobaka. Yandi vwandaka ntete swii, mpe yandi bandaka na kudila. **12** Azayele yufulaka: «mfumu ya munu, samu na yinki nge ke na kudila?» Elize vutulaka: «mu ke na kudila samu ti mu me zaba mpasi yina nge ke talisa bantu ya Isayeli. Nge ke nyengisa bambanza yina ba tungaka na bibaka ya lukengolo. Nge ke kufwa bantwenya na mbele ya mvita. Nge ke nika bana ya fyoti mpe nge ke pasula bivumu ya bakento ya bivumu.» **13** Azayele tubaka: «Nani mu kele, munu kisadi ya nge, na kusala mambu ya mutindu yina, munu muntu ya mpamba-mpamba?» Elize vutulaka: «Yave me lakisa munu ti

nge ke kuma ntinu ya Alame.» **14** Na manima, Azayele bikaka Elize mpe yandi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi. Ntinu yufulaka yandi: «Yinki Elize me zabisa nge?» Azayele vutulaka: «Yandi me zabisa munu ti nge ke nyaka.» **15** Na kilumbu yina landaka, Azayele bakaka divunga, yandi tulaka yawu na kati ya maza. Na manima, yandi fukaka kizizi ya ntinu na divunga yango, mpe ntinu kufwaka. Azayele yalaka na kisika ya ntinu. **16** Na mvula ya tanu ya kintinu ya Yolame mwana ya Akabe ntinu ya Isayeli, Yosafate vwandaka ntete ntinu ya Yuda. Na ntangu yina mpe, Yolame mwana ya Yosafate kumaka ntinu ya Yuda. **17** Yolame vwandaka na bamvula makumi tatu na zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula nana na Yelusalemi. **18** Yandi landaka mavanga ya bantinu ya Isayeli, mutindu dikanda ya Akabe, samu ti yandi kwelaka mwana ya Akabe. Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave. **19** Kasi Yave zolaka ve na kumwangisa yinsi ya kintinu ya Yuda samu na Davidi, kisyelo ya yandi. Yandi tubaka na Davidi ti bantangu nyonso, Davidi ke kondwa ve muntu ya dikanda ya yandi yina ke yala. **20** Na ntangu ya kintinu ya Yolame, bantu ya Edome mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya Yuda mpe bawu soolaka ntinu ya bawu, bawu mosi. **21** Yolame, ntinu ya Yuda kwendaka kuna na Sayile na bapusu-pusu ya yandi nyonso ya mvita. Yandi telamaka na mpimpa, yandi kufwaka bantu ya Edome yina vwandaka zunga bawu na bamfumu yina ke nataka bapusu-pusu ya mvita. Mpe bawu kimaka, konso muntu na yinzo ya yandi. **22** Bantu ya Edome mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya Yuda tii bubu yayi. Kaka na bantangu yina mpe, bantu ya mbanza Libena salaka mutindu mosi. **23** Mambu ya nkaka ya Yolame, nyonso yina yandi salaka kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **24** Yolame kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Mwana ya yandi Akazya yalaka na kisika ya yandi. **25** Na mvula ya kumi na zole ya kintinu ya Yolame, mwana ya Akabe ntinu ya Isayeli, Akazya, mwana ya Yolame kumaka ntinu ya Yuda. **26** Akazya vwandaka na bamvula makumi zole na zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka mvula mosi na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi Atali. Atali vwandaka mwana ya Omeli, ntinu ya Isayeli. **27** Yandi mpe landaka mavanga ya dikanda ya Akabe. Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave, mutindu salaka dikanda ya Akabe samu ti yandi kwelaka kento mosi na kati ya dikanda ya Akabe. **28** Akazya kintwadi na Yolame, mwana ya Akabe kwendaka nwanisa Azayele, ntinu ya Alame, na mbanza Lamote ya Ngalaade. Kasi na kati ya mvita yina, bantu ya Alame lwalisaka Yolame. **29** Ntinu Yolame vutukaka na Izelele samu na kubuka bamputa yina bantu ya Alame lwalisaka yandi, kuna na Lama, ntangu yandi vwandaka nwanisa Azayele, ntinu ya Alame. Akazya, mwana ya Yolame, ntinu ya Yuda, kwendaka tala Yolame, mwana ya Akabe, kuna na Izelele, samu ti yandi vwandaka na kati ya mpasi ya kulutila.

9 Mumbikudi Elize bokilaka muntu mosi na kati ya kimvuka ya mimbikudi mpe yandi tubaka na yandi: «Kubama mpe baka mbwata ya mafuta samu na kukwenda na mbanza Lamote ya Ngalaade. **2** Ntangu nge ke kuma kuna, nge ke talana na Yewu, mwana ya Yosafate, mutekolo ya Nimesi. Nge ke bokila yandi samu na kukatula yandi na kati-kati ya bampangi ya yandi, mpe nge ke nata yandi na kivinga, kisika ya beno zole. **3** Nge ke baka mbwata ya mafuta, nge ke mwangisa mafuta na zulu ya yintu ya yandi na kutuba: "Yave ke na kutuba: Mu ke na kubyeka nge samu ti nge vwanda ntinu ya Isayeli." Na manima, nge ke fungula mwelo mpe nge ke kima, ata kuvingila.» **4** Na yina, mumbikudi ya ntwenya kwendaka na Lamote ya Ngalaade. **5** Ntangu yandi kumaka kuna, bamfumu ya binwani ya Isayeli vwandaka na lukutakanu, mpe yandi tubaka: «mfumu, mu ke na dyambu ya kuzabisa nge.» Yewu yufulaka: «na kati ya beto nyonso yayi, nge ke na dyambu ya kuzabisa na nani?» Yandi vutulaka: «na nge, mfumu!» **6** Yewu telamaka mpe kotaka na yinzo. Mumbikudi dukulaka yandi mafuta na zulu ya yintu mpe yandi tubaka: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: "Mu ke na kubyeka nge samu ti nge vwanda ntinu ya Isayeli, bantu ya Yave. **7** Nge ke kufwa bantu ya dikanda ya Akabe, mfumu ya nge. Mu ke futisa menga ya bisyelo ya munu yina ba tangisaka, menga ya mimbikudi mpe ya bisyelo nyonso ya Yave. Mu ke futisa yawu na Yezabele. **8** Bantu nyonso ya dikanda ya Akabe ke kufwa. Mu ke manisa na kufwa babakala nyonso ya dikanda ya Akabe na Isayeli, ya vwanda mindongo to bantu ya kimpwanza. **9** Mu ke sala na bantu ya dikanda ya Akabe mutindu mu salaka na bantu ya dikanda ya Yelobowame, mwana ya Nebate. Mu ke sala mpe mutindu mosi na bantu ya dikanda ya Basa, mwana ya Ayiya. **10** Na yina me tadila Yezabele, bayimbwa ke kudya yandi na kati ya bilanga ya Yizelele mpe ata muntu ke kunda yandi."» Na manima ya kutuba mambu yina, mumbikudi fungulaka mwelo mpe yandi kimaka. **11** Ntangu Yewu basikaka mpe kwendaka vwanda kisika yina vwandaka bisadi ya mfumu ya yandi, ba yufulaka yandi: «Mambu nyonso kele mbote? Samu na yinki kilawu yina me kwiza tala nge?» Yewu vutulaka: «Beno me zaba mbote muntu mpe mambu ya yandi ya buzoba.» **12** Kasi bawu tubaka: «Nge ke na kuvuna beto. Zabisa beto mambu yina yandi me zabisa nge.» Yewu tubaka: «Yandi me zabisa munu mutindu yayi mpe mutindu yayi. Yandi me zonza na munu: "Yave ke na kutuba: Mu me byeka nge samu ti nge vwanda ntinu ya Isayeli."» **13** Na yina, bawu katulaka binkuti ya bawu mpe konso muntu na bawu tandaka yawu na yisi ya makulu ya Yewu, na zulu ya bikada. Bawu bandaka na kuwakisa muningu ya mpungi mpe bawu vwandaka tuba: «Yewu kele ntinu!» **14** Yewu, mwana ya Yosafate, mutekolo ya Nimesi, salaka mfundu samu na kufwa Yolame. Kaka na ntangu yina, Yolame na bantu nyonso ya Isayeli vwandaka keba mbanza Lamote ya Ngalaade yina Azayele, ntinu ya Alame, vwandaka sosa na kubotola. **15** Ntinu Yolame vutukaka na Yizelele samu na kubuka bamputa yina bantu ya Alame lwalisaka yandi ntangu yandi nwanaka na Azayele, ntinu ya Alame. Yewu tubaka: «Kana ya tsyelika beno kele kintwadi na munu, muntu ve ke basika na mbanza samu na kwenda pesa nsangu na Yizelele.» **16** Na manima, Yewu yulukaka na pusu-pusu ya yandi ya mvita samu na kukwenda na Yizelele, samu ti Yolame vwandaka ya kulala na zulu ya mfulu na kati ya mpasi. Mpe Akazya, ntinu ya Yuda kwizaka tala Yolame. **17** Nkebi yina vwandaka na zulu ya yinzo ya mutela ya yinda ya Yizelele, talaka nkonga ya bantu yina vwandaka kwiza na Yewu mpe yandi tubaka: «Mu ke na kutala nkonga ya bantu ke na kukwiza.» Yolame tubaka: «Baka kinati-mpunda mpe fidisa yandi na kwenda bwabana bawu, mpe yandi yufula bawu, kana bawu ke na kukwiza na kizunu.» **18** Kinati-mpunda kwendaka bwabana Yewu mpe yandi tubaka: «Ntinu me tuba: "nge ke na kukwiza na kizunu?"» Yewu vutulaka: «kizunu ke na mambu na nge?» Baluka, vwanda na manima ya munu mpe landa munu. Nkebi tubaka: «ntumwa me kuma tii na sika ya bawu, kasi yandi me vutuka ve.» **19** Ntinu fidisaka kinati-mpunda ya zole. Yandi kumaka na sika ya bawu mpe yandi tubaka: «ntinu me tuba: "nge ke na kukwiza na kizunu?"» Yewu vutulaka: «kizunu ke na mambu na nge? Baluka, vwanda na manima ya munu mpe landa munu.» **20** Nkebi tubaka: «ntumwa me kwenda tii na sika ya bawu kasi yandi me vutuka ve. Mpe mutindu ya yandi ya

kunata pusu-pusu ya mvita kele mutindu ya Yewu, mutekolo ya Nimesi, samu ti yandi ke nataka mutindu kilawu.» **21** Na yina, Yolame tubaka: «Beno kubika pusu-pusu ya munu ya mvita.» Ba kubikaka pusu-pusu ya yandi ya mvita. Yolame, ntinu ya Isayeli mpe Akazya, ntinu ya Yuda, bawu basikaka, konso muntu na pusu-pusu ya yandi, samu na kwenda bwabana Yewu. Mpe bawu kutaka yandi na bilanga ya Nabote, mu-Yizelele. **22** Ntangu Yolame kutanaka na Yewu, yandi yufulaka yandi: «Yewu, nge ke na kukwiza na kizunu?» Yewu vutulaka: «Wapi mutindu kizunu lenda vwanda kana mama ya nge Yezabele ke na kutatamana na kusambilaka banzambi ya nkaka mpe yandi ke na kusadila bampandu?» **23** Yolame balukaka mpe yandi kimaka. Yandi tubaka na Akazya: «Sala keba! Yewu me tambila beto mutambu.» **24** Yewu bakaka munani ya yandi ya mvita. Yandi kubulaka Yolame. Dyonga kotaka Yolame na mukongo. Yawu tobolaka yandi ntima mpe yawu basikaka na mantwala. Yolame kubwaka ya kufwa na kati ya pusu-pusu ya yandi ya mvita. **25** Yewu tubaka na Bidekale, kinati-binwanunu ya yandi: «Baka nzutu ya Yolame mpe losa yawu na kati ya bilanga ya Nabote, mu-Yizelele. Bambuka moyo, ntangu yina beto vwandaka landa tata ya yandi Akabe na zulu ya pusu-pusu ya mvita, Yave tubaka mutindu yayi samu na kupesa yandi kitumbu: **26** "mu talaka mutindu nge kufwaka Nabote na bana ya yandi, ni Yave me tuba yawu. Mu ke futisa nge yawu kaka na bilanga yayi nge kele! Ni Yave me tuba yawu." Ntangu yayi, baka nzutu ya Yolame mpe losa yawu na kati ya bilanga yayi mutindu Yave tubaka yawu.» **27** Ntangu Akazya, ntinu ya Yuda talaka mambu yina, yandi kimaka na nzila ya Bene-Ngane. Na yina, Yewu landaka yandi mpe yandi tubaka: «yandi mpe beno kufwa yandi na kati ya pusu-pusu ya yandi ya mvita.» Akazya lwalaka kuna na Ngule, pene-pene ya Yibeleyame. Yandi kimaka na Mengido mpe kuna, yandi kufwaka. **28** Bisadi ya yandi nataka yandi na Yelusalemi na kati ya pusu-pusu ya yandi ya mvita. Ba tulaka yandi na ndyamu ya yandi, kisika ba tulaka bankooko ya yandi, na mbanza yina ba ke bokilaka Mbanza ya Davidi. **29** Na mvula ya kumi na mosi ya kintinu ya Yolame, mwana ya Akabe, Akazya kumaka ntinu ya Yuda. **30** Yewu vwandaka me belama na nkotolo ya mbanza Yizelele. Ntangu Yezabele kuwaka yawu, yandi bongisaka meso ya yandi, yandi yidikaka bansuki ya yandi mpe yandi kwendaka tadikila na nela. **31** Kaka na ntangu yina Yewu kumaka na mwelo ya mbanza, Yezabele tubaka: «Nge Zimeli, nge me kwiza sala kizunu, nge yina kufwaka mfumu ya nge?» **32** Yewu talaka na zulu kuna na nela, mpe yandi tubaka na ngolo: «Nani kele na lweka ya munu? Nani?» Babakala zole to tatu ya mfunu yina ke salaka na ntinu tadikilaka yandi na nela. **33** Yewu tumisaka mutindu yayi: «Beno losa yandi na yisi.» Ba losaka Yezabele na yisi. Menga ya yandi mwanganaka na bibaka ya lupangu mpe na bampunda. Yewu dyataka Yezabele. **34** Na manima, Yewu kotaka na yinzo ya ntinu. Yandi kudyaka mpe kunwaka. Yandi tubaka: «beno baka kento yayi ya kusiingwa mpe beno kwenda kunda yandi. Samu ti yandi vwandaka mwana ya ntinu.» **35** Bawu basikaka samu na kwenda kunda yandi, kasi bawu kutaka kaka yintu, makulu na maboko. **36** Bawu vutukaka samu na kuzabisa Yewu dyambu yina. Yewu tubaka: «ya kele ni mutindu yina Yave tubaka na yinwa ya kisyelo ya yandi Eliya mu-Tisebi: "bayimbwa ke kudya nzutu ya Yezabele na kati ya bilanga ya Yizelele." **37** Mvumbi ya Yezabele ke kuma mutindu mboloso na kati ya bilanga ya Yizelele mpe bantu ke lenda ve na kuzaba ti, yayi ni nzutu ya Yezabele.»

10 Akabe vwandaka na bana makumi na Samaliya. Yewu sonikaka mikanda yina yandi fidisaka na Samaliya, na sika ya bakuluntu, na sika ya bamfumu ya luyalu ya Yizelele mpe na sika ya bayina vwandaka na kiyeko ya bana ya Akabe. Na kati ya mikanda yango, yandi sonikaka: **2** «Mutindu bana ya mfumu ya beno kele na beno, na bapusu-pusu ya mvita, na bampunda, mpe beno ke na kuzinga na kati ya mbanza yina ke na bibaka ya lukengolo, mpe beno kele na binwanunu, ntangu beno ke yamba mukanda yayi, **3** beno tala mbote nani na kati ya na bana ya mfumu ya beno kele ya kulunga. Beno ke vwandisa yandi na kiti ya kintinu ya tata ya yandi. Na manima, beno ke nwana samu na dikanda ya mfumu ya beno.» **4** Bayina yambaka mukanda yina kumaka na boma ya kulutila mpe bawu tubaka: «Bantinu zole ya muvimba lendaka ve na kuvibidila na mantwala ya Yewu. Wapi mutindu beto ke lenda na kuvibidila na mantwala ya yandi beto mosi?» **5** Na yina, mfumu ya yinzo ya kintinu, mfumu ya mbanza, bakuluntu mpe bayina ke na kiyeko ya bana, bawu tumisaka bantu na kwenda tuba na Yewu: «Beto kele bisadi ya nge. Nyonso yina nge ke tumisa beto, beto ke sala yawu. Beto ke byeka ata muntu samu na kuvwanda ntinu. Sala mutindu nge zola.» **6** Yewu sonikaka dyaka mukanda ya nkaka. Na kati ya mukanda yango, yandi sonikaka: «Kana beno kele na lweka ya munu, kana beno wila munu, beno zenga bayintu ya bana ya mfumu ya beno, mpe mbasi, beno natina munu yawu na Yizelele na ngunga yayi.» Bana makumi ya ntinu vwandaka zinga na sika ya bakuluntu ya mbanza Samaliya yina vwandaka kulisa bawu. **7** Ntangu bamfumu yina yambaka mukanda yina, bawu bokilaka makumi ya bana ya Akabe. Ba kufwaka bana yango, ba tulaka bayintu ya bawu na kati ya bitunga mpe ba fidisaka yawu na Yewu, kuna na Yizelele. **8** Ntumwa mosi kwizaka zabisa Yewu: «Bawu me natina nge bayintu ya bana ya ntinu.» Na yina, Yewu tubaka: «Beno kabula yawu na bikunku zole mpe beno tula yawu na nkotolo ya mbanza. Yawu kuvwanda kuna tii mbasi na suka.» **9** Na suka, Yewu basika mpe kwendaka telama na mantwala ya bantu nyonso mpe yandi tubaka: «Beno me sala yimbi ve! Ni munu salaka mfundu ya kufwa mfumu ya munu, ntinu Yolame mpe mu kufwaka yandi. Kasi bawu nyonso yayi, nani me kufwa bawu? **10** Beno fwana kuzaba ti ya kele ve na dyambu yina ke salama ve na kati na mambu nyonso ya Yave, yina Yave tubaka samu na bantu ya dikanda ya Akabe. Yave me lungisa mambu nyonso yina yandi tubaka na yinwa ya kisyelo ya yandi, Eliya.» **11** Na manima, Yewu manisaka na kufwa bantu nyonso yina bikanaka na dikanda ya Akabe na mbanza Yizelele. Yandi kufwaka mpe bantu ya yandi ya mfunu, bantu yina yandi vwandaka zola mingi, mpe banganga-nzambi ya yandi. Yandi bikaka ata muntu mosi ve. **12** Na manima, Yewu kwendaka na Samaliya. Na nzila ya Bete-Ekede-ya-mivungi, **13** Yewu bwabanaka bampangi ya Akazya, ntinu ya Yuda, mpe yandi yufulaka bawu: «Beno kele banani?» Bawu vutulaka: «Beto kele bampangi ya Akazya. Beto ke na kukwenda pesa mbote na bana ya ntinu mpe bana ya Yezabele, kento ya ntinu.» **14** Yewu tubaka: «Beno bwila bawu ya moyo! Ba bwilaka bawu ya moyo mpe ba zengaka bawu balaka samu na kulosa bawu na kati ya dibulu ya Bete-Ekede.» Bawu vwandaka babakala makumi yiya na zole, mpe Yewu bikaka ve ti mosi na kati ya bawu kuvuuka. **15** Yewu katukaka kuna mpe yandi kwendaka bwabana Yonadabe, mwana ya Lekabe. Yonadabe vwandaka kwiza bwabana Yewu. Yewu sakumunaka yandi mpe tubaka: «Ntima ya nge kele ya kufunguka na munu mutindu ntima ya munu kele ya kufunguka na nge?» Yonadabe vutulaka: «Ntima ya munu kele ya kufunguka na nge.» Yewu vutulaka:

«Kana yawu kele ya kufunguka, pesa munu diboko ya nge.» Yonadabe pesaka yandi diboko. Na yina, bawu yulukaka na pusu-pusu ya mvita ya Yewu. **16** Na manima, Yewu tubaka: «Kwiza na munu mpe nge ke tala mutindu ya luzolo ya kulutila yina mu ke na yawu samu na Yave.» Yewu nataka Yonadabe na pusu-pusu ya yandi ya mvita. **17** Ntangu bawu kumaka na Samaliya, Yewu manisaka na kufwa bantu nyonso yina bikanaka na dikanda ya Akabe, bayina vwandaka zinga na Samaliya. Yandi kufwaka bawu nyonso mutindu Yave tubaka yawu na yinwa ya mumbikudi Eliya. **18** Na manima, Yewu kutikisaka bantu nyonso ya Samaliya mpe yandi tubaka na bawu: «Akabe vwandaka sadila mingi ve nzambi Baale. Kasi munu Yewu, mu ke sadila yandi ya kulutila. **19** Malu-malu yayi, beno kutikisa mimbikudi nyonso ya nzambi Baale pene-pene ya munu. Beno kutikisa bayina nyonso ke sadilaka yandi na banganga-nzambi ya yandi nyonso mpe ata muntu kukondwa ve, samu ti mu ke pesa munkayulu ya nene na nzambi Baale. Konso muntu yina ke kondwa, yandi ke zinga ve.» Yewu sadilaka mayela yina samu na kumanisa na kufwa bantu nyonso yina ke sadilaka nzambi Baale. **20** Yewu tubaka: «Beno sala lukutakanu ya nene samu na nzambi Baale.» Mpe bawu salaka mutindu yina. **21** Yewu fidisaka bantumwa na yinsi nyonso ya Isayeli. Bantu nyonso yina ke sadilaka nzambi Baale kumaka mpe ata muntu kondwaka. Bawu kotaka na yinzo ya nzambi Baale mpe yinzo nyonso ya nzambi Baale fulukaka. **22** Yewu tubaka na muntu yina ke kebaka kivinga ya binkuti ya longo: «Basisa binkuti ya bayina nyonso ke sadilaka nzambi Baale.» Mpe yandi basisaka binkuti yango. **23** Na manima, Yewu kwizaka na yinzo ya nzambi Baale kintwadi na Yonadabe, mwana ya Lekabe, mpe yandi tubaka na bayina ke sambilaka nzambi Baale: «Beno sosa mpe beno tala mbote-mbote kana awa ya kele ve na bantu yina ke sadilaka Yave. Awa ya fwana vwanda kaka bantu yina ke sadilaka nzambi Baale.» **24** Na manima, Yewu mpe Yonadabe kotaka na kati ya yinzo ya nzambi Baale samu na kupesa minkayulu mpe minkayulu ya kuyoka. Yewu tulaka binwani makumi nana na ngaanda mpe yandi tubaka na bawu: «Kana mosi na kati ya bantu yina mu ke yekula na maboko ya beno kukima, muntu mosi na kati ya beno ke kufwa na kisika ya muntu yina ke kima.» **25** Ntangu Yewu manisaka na kupesa minkayulu ya kuyoka, yandi tubaka na binwani yina ke kimaka mbangu, mpe na binwani yina ntinu ke zolaka mingi: «Beno kota mpe beno kufwa bawu, mpe ata muntu ke basika ya moyo.» Bawu kufwaka bantu yango na mbele ya mvita. Na manima, binwani yina ke kimaka mbangu mpe binwani yina ntinu ke zolaka mingi losaka bamvumbi na ngaanda ya mbanza. Na manima, bawu vutukaka na mbanza, na kisika yina kele yinzo ya nzambi Baale. **26** Bawu basisaka matadi yina ba telemisaka mutindu bidimbu na kati ya yinzo ya nzambi Baale mpe bawu yokaka yawu. **27** Na manima, bawu mwangisa ditadi yina ba telemisaka mutindu kidimbu samu na nzambi Baale. Bawu mwangisaka mpe yinzo ya nzambi Baale. Bawu kitulaka yawu kisika ya kulosilaka matufi. Kisika yango ke ntete tii bubu yayi. **28** Yewu mwangisaka nzambi Baale. Yandi zimbisaka nzambi Baale na yinsi ya Isayeli. **29** Kasi Yewu bikaka ve na kusadila masumu yina Yelobowame mwana ya Nebate salaka. Yewu bikaka ve na kotisaka bantu ya Isayeli na masumu mutindu Yelobowame. Yandi salaka ti bantu ya Isayeli kusumuka na kusambila biteki ya bangombe ya wolo yina vwandaka na Betele mpe na Dane. **30** Na yina, Yave tubaka na Yewu: «Nge me sala mbote na kusala mambu ya kusungama na mantwala ya munu. Nge me sala na dikanda ya Akabe mutindu mu zolaka. Ni yawu yina, bana ya nge ke vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli tii na mbandu ya yiya.» **31** Kasi Yewu pesaka ve ntima ya yandi nyonso na Musiku ya Yave, Nzambi ya Isayeli. Yandi bikaka ve na kusadila masumu yina Yelobowame salaka. Mpe yandi bikaka ve na kukotisa bantu ya Isayeli na masumu. **32** Ni na bantangu yina mpe Yave bandaka na kukatula mwa ndambu ya ntoto na bandilu ya yinsi ya Isayeli. Yandi salaka ti Azayele, ntinu ya Alame kununga bantu ya Isayeli na bandilu nyonso ya yinsi ya Isayeli. **33** Yandi bakaka yinsi na esete ya Yolodani, kubanda na mbanza ya Alowele yina kele kuna na muzumba ya Alenone tii na Ngade, mpe na Basane yina kele kizunga ya Ngalaade, ntoto ya bantu ya Ngade, ya Lubene mpe ya Manase. **34** Mambu ya nkaka ya Yewu, nyonso yina yandi salaka, nyonso yina me tadila kibakala ya yandi, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **35** Yewu kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Samaliya. Ni mwana ya yandi Yowakaze yalaka na kisika ya yandi. **36** Yewu yalaka Isayeli bamvula makumi zole na nana, kuna na Samaliya.

11 Ntangu Atali, mama ya ntinu Akazya talaka ti mwana ya yandi kufwaka, yandi telamaka mpe yandi kwendaka kufwa bantu nyonso ya dikanda ya kintinu ya Yuda. **2** Kasi Yewoseba, mwana ya ntinu Yolame, kibusi ya ntinu Akazya, bakaka Yowase, mwana ya Akazya samu na kukatula yandi na kati ya lutangu ya bana ya ntinu yina ba zolaka kufwa. Yandi kwendaka tula mwana mpe kento yina ke vingilaka mwana yango na kati ya kisika yina ba ke tulaka bamfulu. Ba bumbisaka yandi samu ti Atali kutala yandi ve, mpe ba kufwaka ve yandi. **3** Ni kuna na kati ya Yinzo ya Yave yandi bumbamaka kintwadi na Yewoseba, bamvula sambanu. Na ntangu yina, Atali vwandaka yala yinsi ya Yuda. **4** Na mvula ya nsambwadi, nganga-Nzambi Yoyada tumisaka ba kwenda bokila bamfumu ya binwani nkama na kati ya ba-Kelete mpe binwani yina ke kimaka mbangu. Yandi bokilaka bawu na kati ya Yinzo ya Yave. Yandi salaka ngwisani samu na bawu mpe yandi didisaka bawu ndefi na kati ya Yinzo ya Yave. Na manima, yandi lakisaka bawu mwana ya ntinu. **5** Yandi pesaka bantumunu yayi: «Beno ke sala mutindu yayi: Na kati ya bankonga tatu ya beno, nkonga mosi ke sala na kilumbu ya saba. Na kati ya bawu, dikabu mosi ke kengidila yinzo ya ntinu. **6** Dikabu ya zole ke vwanda na mwelo ya Suule, mpe dikabu ya tatu ke vwanda na mwelo yina ke na manima ya binwani yina ke kimaka mbangu. Bawu ke vwanda kuna samu na kengidilaka yinzo ya ntinu, konso dikabu na ntangu ya yawu. **7** Bankonga ya beno zole ya nkaka, yina ke manisa kisalu ya bawu na kilumbu ya Saba, bawu ke vwanda na kukebaka Yinzo ya Yave, kisika yina kele ntinu. **8** Beno ke zunga ntinu na balweka nyonso, konso muntu na binwanunu ya yandi na maboko mpe muntu ni muntu yina ke sosa na kubelama, ba fwana kufwa yandi, kisika ni kisika yina ntinu ke kwenda, beno mpe ke kwenda na yandi.» **9** Bamfumu ya binwani nkama salaka mutindu nganga-Nzambi Yoyada tumisaka bawu. Konso mfumu bakaka binwani ya yandi, ya vwanda bayina salaka na kilumbu ya Saba to bayina manisaka kisalu na kilumbu ya Saba. Bawu nyonso kwendaka na sika ya nganga-Nzambi Yoyada. **10** Na manima, nganga-Nzambi pesaka bamfumu ya binwani nkama madyonga na binwanunu yina ke kebaka ntulu. Yawu vwandaka ya ntinu Davidi mpe yawu vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave. **11** Binwani yina ke kimaka mbangu vwandaka na binwanunu ya bawu na maboko. Bawu telamaka kubanda na lweka ya lubakala ya Yinzo tii na lweka ya lumoso ya Yinzo, pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu mpe pene-pene ya Yinzo, samu na kuzunga ntinu. **12** Na yina, nganga-Nzambi basisaka mwana ya ntinu, yandi lwatisaka yandi

yimpu ya kintinu. Yandi pesaka yandi mpe dibuku ya ngwisani ya buntinu. Ba dukulaka yandi mafuta na zulu ya yintu samu na kubyeka yandi ntinu. Bantu vwandaka bula maboko mpe bawu tubaka: «Masiika na ntinu!» **13** Atali kuwaka makelele ya bantu yina vwandaka kima mbangu. Yandi kwendaka pene-pene ya bantu, na Yinzo ya Yave. **14** Yandi talaka ntinu ya kutelama pene-pene ya dikunzi, mutindu kele kifu ya bawu. Bamfumu ya binwani na bayina ke sikaka bakulumenta vwandaka pene-pene ya ntinu. Bantu nyonso ya yinsi vwandaka na kyese mpe bawu vwandaka sika bakulumenta. Na yina, Atali pasulaka binkuti ya yandi mpe yandi lookaka: «Ba me sadila munu mfundu! Ba me sadila munu mfundu!» **15** Na yina, nganga-Nzambi Yewoyada pesaka ntumunu na bamfumu ya binwani nkama, bayina vwandaka twadisa binwani, yandi tubaka: «Beno basisa yandi na ngaanda mpe konso muntu yina ke landa yandi, beno kufwa yandi na mbele ya mvita!» Nganga-Nzambi tubaka: «Ba kufwa ve yandi na kati ya Yinzo ya Yave!» **16** Ba bwilaka Atali, ba nataka yandi na yinzo ya ntinu. Ba lutilaka na mwelo yina ba ke bokilaka Mwelo ya Bampunda. Ni kuna ba kufwaka yandi. **17** Yewoyada salaka ngwisani na kati ya Yave na ntinu mpe na bantu samu ti bawu kukuma bantu ya Yave. Yandi salaka mpe ngwisani na kati ya ntinu na bantu. **18** Bantu nyonso kwendaka na yinzo ya lusambulu ya nzambi Baale. Bawu mwangisaka yinzo. Bawu mwangisaka biyokolo ya minkayulu mpe biteki ya nzambi Baale. Ba kufwaka Matane, nganga-nzambi ya nzambi Baale na mantwala ya biyokolo ya minkayulu. Nganga-Nzambi, Yewoyada tulaka bankebi, samu na kukengaka Yinzo ya Yave. **19** Yewoyada kutikisaka bamfumu ya binwani nkama, ba-Kelete, binwani yina ke kimaka mbangu mpe bantu nyonso ya yinsi. Bawu basisaka ntinu na Yinzo ya Yave mpe bawu nataka yandi na yinzo ya ntinu. Bawu lutilaka na nzila ya mwelo yina ba ke bokilaka Mwelo ya Binwani yina ke kimaka mbangu. Mpe Yowase kwendaka vwanda na kiti ya kintinu. **20** Bantu nyonso ya yinsi vwandaka yangalala. Mbanza vwandaka na kizunu. Kasi Atali, ba kufwaka yandi na mbele ya mvita, na kati ya yinzo ya ntinu. **21** Yowase vwandaka na bamvula nsambwadi ntangu yandi kumaka ntinu.

12 Na mvula ya nsambwadi ya kintinu ya Yewu, Yowase kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi yiya na Yelusalemi. Mama ya Yowase vwandaka muntu ya mbanza Beele-Seba. Nkumbu ya mama ya yango vwandaka Sibeya. **2** Na luzingu ya yandi nyonso, Yowase salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Samu ti nganga-Nzambi Yewoyada vwandaka longa yandi mbote. **3** Kasi bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo vwandaka kaka. Bantu vwandaka tatamana na kupesaka minkayulu mpe na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **4** Yowase tubaka na banganga-Nzambi: «Mbongo nyonso ya kubyekwa yina ba ke nataka na Yinzo ya Yave, mbongo ya bampaku, mbongo ya mpaku ya konso muntu, mbongo yina bantu ke pesaka na Yinzo ya Yave na luzolo ya bawu mosi, **5** bika ti banganga-Nzambi kubaka mbongo yina na sika ya bantu ya yandi, samu na kuyidika bisika nyonso yina ba ke tala ya kubeba na Yinzo.» **6** Kasi na mvula ya makumi zole na tatu ya kintinu ya Yowase, banganga-Nzambi yidikaka ve bisika ya kubeba ya Yinzo. **7** Na yina, Yowase bokilaka nganga-Nzambi Yewoyada mpe banganga-Nzambi ya nkaka. Yandi tubaka na bawu: «Samu na yinki beno me yidika ve bisika ya kubeba ya Yinzo? Kubanda ntangu yayi, beno ke baka dyaka ve mbongo na sika ya bantu ya beno, kasi beno ke pesa yawu samu na bisalu ya kuyidika bisika ya kubeba ya Yinzo.» **8** Banganga-Nzambi ndimaka na kubika na kubakaka dyaka mbongo na sika ya bantu mpe bawu bikaka na kubaka dyaka kiyeko ya kuyidika bisika ya kubeba ya Yinzo. **9** Nganga-Nzambi Yewoyada bakaka sanduku. Yandi tobolaka kitapu ya yawu mpe yandi tulaka yawu pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu. Yandi tulaka yawu na lweka ya lubakala ya nkotolo ya Yinzo ya Yave. Banganga-Nzambi yina ke kebaka mwelo vwandaka baka mbongo nyonso yina bantu vwandaka nata na Yinzo ya Yave. Bawu vwandaka tula yawu na kati ya sanduku. **10** Ntangu bawu vwandaka tala ti mbongo me kuma mingi na kati ya sanduku, kisoniki ya ntinu na mfumu ya banganga-Nzambi vwandaka kwenda baka mbongo yango yina vwandaka na Yinzo ya Yave. Bawu vwandaka tanga yawu mpe bawu vwandaka tula yawu na basaki. **11** Na manima ya kutanga mbongo, bawu vwandaka pesa yawu na bantu yina vwandaka twadisa bisalu ya Yinzo ya Yave. Na mbongo yina, ba vwandaka futa bisadi-miludi mpe bisadi ya nkaka yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave. **12** Mbongo yina vwandaka mpe samu na kufuta bitungi-bayinzo mpe bantu yina ke pasulaka matadi. Yawu vwandaka mpe samu na kusumba bayinti na matadi ya kufwanakana, samu na kuyidika bisika ya kubeba ya Yinzo ya Yave. Mbongo yango vwandaka mpe samu na kufuta bisalu nyonso ya Yinzo. **13** Kasi na mbongo yina bantu vwandaka nata na Yinzo ya Yave, ba yidikaka ve bima yayi samu na Yinzo ya Yave: bandonga ya nene ya palata, bambele, bandonga ya fyoti, bakulumenta, ata kima mosi ve ya wolo to ya palata. **14** Ba vwandaka pesa mbongo nyonso na bayina vwandaka sala bisalu, samu ti bawu kusadila yawu na kuyidika bisika ya kubeba ya Yinzo ya Yave. **15** Na bantu yina ba vwandaka pesa mbongo samu na kufuta bayina vwandaka sala bisalu, ba vwandaka yufula bawu ve wapi mutindu bawu vwandaka sadila, samu ti bawu vwandaka sala na kusungama nyonso. **16** Mbongo yina bantu vwandaka pesa samu na Munkayulu ya kikodi mpe yina ba vwandaka pesa samu na Munkayulu ya mulemvo, ba vwandaka nata yawu ve na Yinzo ya Yave. Yawu vwandaka samu na banganga-Nzambi. **17** Kilumbu mosi, Azayele ntinu ya Alame, kwendaka samu na kunwanisa mbanza Ngate mpe yandi botolaka yawu. Na manima, yandi bakaka lukanu ya kukwenda nwanisa mbanza Yelusalemi. **18** Yowase, ntinu ya Yuda bakaka bima nyonso yina batata ya yandi Yosafate, Yolame mpe Akazya yina vwandaka bantinu ya Yuda byekaka samu na Yave. Yandi bakaka mpe bima yina yandi byekaka yandi mosi, wolo nyonso yina vwandaka na kati ya kibumbulu ya Yinzo ya Yave mpe yina vwandaka na yinzo ya ntinu. Yowase fidisaka bima nyonso na sika ya Azayele, ntinu ya Alame. Na yina, Azayele bikaka na kwenda nwanisa Yelusalemi. **19** Mambu ya nkaka yina Yowase salaka, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **20** Bamfumu yina ke salaka na Yowase balukilaka yandi mpe bawu sadilaka yandi mfundu. Bawu kufwaka Yowase kuna na Bete-Milo, na nzila yina ke kulumukaka na Sila. **21** Bisadi yina vwandaka sala na yandi: Yozabade, mwana ya Simeyate mpe Yozabade, mwana ya Somele, ni bawu bulaka yandi mpe yandi kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu, kisika mosi na bankooko ya yandi, na mbanza yina ba ke bokilaka Mbanza ya Davidi. Amasya, mwana ya yandi, yalaka na kisika ya yandi.

13 Na mvula ya makumi zole na tatu ya kintinu ya Yowase, mwana ya Akazya, ntinu ya Yuda, Yowakaze, mwana ya Yewu kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula kumi na nsambwadi kuna na Samaliya. **2** Yandi salaka yimbi ne mantwala ya Yave. Yandi salaka masumu yina Yelobowame,

mwana ya Nebate salaka. Yandi kotisaka bantu ya Isayeli na masumu. Yandi bikaka ve na kusadila masumu. **3** Yave kumaka na nkele ya kulutila samu na Isayeli. Bambala mingi, yandi vwandaka yekula bawu na maboko ya Azayele, ntinu ya Alame, mpe na manima, na maboko ya Bene-Adade, mwana ya Azayele. **4** Na yina, Yowakaze bondilaka Yave mpe Yave wilaka yandi, samu ti Yave talaka bampasi yina ntinu ya Alame vwandaka talisa bantu ya Isayeli. **5** Yave pesaka bantu ya Isayeli muvuukisi. Bantu ya Isayeli vwandaka dyaka ve na yisi ya lutumu ya bantu ya Alame. Bawu vwandaka zinga na kizunu mutindu bawu vwandaka zinga ntete. **6** Kasi bawu bikaka ve na kusala masumu yina dikanda ya Yelobowame salaka na kukotisa Isayeli na masumu. Bawu tatamanaka na kulanda nzila yina. Dikunzi yina ba byekaka samu na Asela, nzambi ya kento, vwandaka kaka ya kutelama kuna na Samaliya. **7** Yowakaze bikanaka kaka na makumi tanu ya binwani yina ke nwanaka na zulu ya bampunda, kumi ya bapusu-pusu ya mvita mpe mafunda kumi ya binwani yina ke tambulaka na makulu, samu ti ntinu ya Alame kufwaka binwani ya nkaka mpe yandi dyataka bawu mutindu ba ke dyataka mfundu-mfundu ya ntoto. **8** Mambu ya nkaka ya Yowakaze, nyonso yina yandi salaka, mambu yina me tadila kibakala ya yandi, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **9** Yowakaze kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Samaliya. Mwana ya yandi Yowase yalaka na kisika ya yandi. **10** Na mvula ya makumi tatu na nsambwadi ya kintinu ya Yowase, ntinu ya Yuda, Yowase, mwana ya Yowakaze kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula kumi na sambanu kuna na Samaliya. **11** Yowakaze salaka yimbi na ntadisi ya Yave. Yandi salaka masumu yina Yelobowame, mwana ya Nebate salaka. Yandi kotisaka bantu ya Isayeli na masumu. Yandi bikaka ve na kusadila masumu. **12** Mambu ya nkaka ya Yowase, nyonso yina yandi salaka, mambu yina me tadila kibakala ya yandi mpe mvita yina yandi nwanaka na Amasya, ntinu ya Yuda, yawu kele ya kusonama na dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **13** Yowase kufwaka mpe Yelobowame yalaka na kisika ya yandi. Ba tulaka Yowase na ndyamu kuna na Samaliya, kisika mosi na bantinu ya Isayeli. **14** Elize kuzwaka kimbevo yina nataka yandi na lufwa. Kasi tekila yandi kufwa, Yowase, ntinu ya Isayeli kwendaka na sika ya yandi mpe yandi dilaka na kutuba: «Tata ya munu, tata ya munu, nge me lutila mfunu na bapusu-pusu ya mvita mpe bantu yina ke nataka bampunda nyonso ya Isayeli!» **15** Elize tubaka na ntinu: «Baka munani ya mvita na madyonga.» Yowase bakaka munani na madyonga. **16** Elize tubaka na ntinu ya Isayeli: «Kubika munani.» Ntinu kubikaka munani. Elize tulaka maboko ya yandi na zulu ya maboko ya ntinu. **17** Elize tubaka: «Fungula nela na lweka ya esete.» Yowase fungulaka nela. Elize tubaka na yandi: «Kubula.» Yowase kubulaka. Elize tubaka: «Yawu kele dyonga ya nungunu ya Yave. Ya kele dyonga yina ke nunga bantu ya Alame. Nge ke manisa na kufwa bantu ya Alame kuna na Afeke.» **18** Elize tubaka: «Baka madyonga!» Ntinu bakaka madyonga. Elize tubaka na ntinu ya Isayeli: «Kubula na ntoto.» Ntinu kubulaka bambala tatu na ntoto mpe yandi bikaka. **19** Muntu ya Nzambi dasukilaka ntinu mpe yandi tubaka: «Kana nge kubulaka bambala tanu to sambanu, nge zolaka nunga bantu ya Alame tii na kufwa bawu nyonso. Kasi ntangu yayi, nge ke nunga bawu kaka bambala tatu.» **20** Elize kufwaka mpe ba tulaka yandi ndyamu. Na mvula yina landaka, bankonga ya bantu ya Mowabe kotaka na yinsi ya Isayeli. **21** Kilumbu mosi, bantu vwandaka kunda muntu. Na mpamukunu, bawu talaka nkonga mosi ya bantu yina. Na yina, bawu losaka mvumbi na ndyamu ya Elize. Mvumbi yango kwendaka botana na mikwa ya Elize. Mpe muntu yina vwandaka ya kufwa vumbukaka na lufwa mpe yandi telamaka ya yandi. **22** Azayele, ntinu ya Alame, kwamisaka bantu ya Isayeli bilumbu nyonso ya kintinu ya Yowakaze. **23** Kasi Yave sadilaka bawu lemvo. Yandi fwilaka bawu kyadi. Yandi sadisaka bawu samu na ngwisani yina yandi salaka na Abalayami, Isaaki mpe Yakobi. Yandi zolaka ve na kumanisa na kufwa bawu samu na bumbote ya yandi. Yandi zolaka ve na kufwa bawu mpe yandi zolaka ve ti bawu kukwenda na bayinsi ya nzenza, ntama na yandi, tii ntangu yayi. **24** Azayele ntinu ya Alame kufwaka. Ni mwana ya yandi Bene-Adade yalaka na kisika ya yandi. **25** Yowase, mwana ya Yowakaze bakaka dyaka na Bene-Adade, mwana ya Azayele, bambanza yina Azayele botolaka na tata ya yandi Yowakaze. Bambala tatu, Yowase nungaka bantu ya Bene-Adade. Yandi bakaka dyaka bambanza ya Isayeli.

14 Na mvula ya zole ya kintinu ya Yowase, mwana ya Yowakaze, ntinu ya Isayeli, Amasya, mwana ya Yowase, kumaka ntinu ya Yuda. **2** Yandi vwandaka na bamvula makumi zole na tanu, ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi zole na yivwa na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi ni Yoyadane. Mama yango vwandaka muntu ya Yelusalemi. **3** Amasya salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Yandi salaka ve mutindu Davidi salaka. Kasi yandi salaka kaka mutindu tata ya yandi Yowase salaka. **4** Kasi bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo vwandaka kaka. Bantu vwandaka tatamana na kupesaka minkayulu mpe na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **5** Ntangu kintinu ya Amasya kumaka ngolo, yandi kufwaka bantu yina vwandaka sala na yandi, bayina kufwaka tata ya yandi, ntinu Yowase. **6** Kasi yandi kufwaka ve bana ya mivondi yina, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Musiku ya Moyize. Ni na kati ya dibuku yina Yave pesaka ntumunu yayi: «Ba fwana kufwa ve batata samu na masumu yina bana ya bawu salaka. Mpe ba fwana kufwa ve bana samu na masumu yina batata ya bawu salaka. Konso muntu ke kufwa samu na masumu yina yandi mosi me sala.» **7** Amasya kufwaka mafunda kumi ya binwani ya Edome na mudimba yina ba ke bokilaka Mudimba ya Mungwa. Yandi botolaka mbanza Sela mpe yandi pesaka yawu nkumbu Yoketele. Nkumbu yina kele ntete tii bubu yayi. **8** Na manima, Amasya fidisaka bantumwa na sika ya Yowase, mwana ya Yowakaze, mutekolo ya Yewu, ntinu ya Isayeli, na kwenda tuba na yandi mutindu yayi: «Kwiza samu ti beto nwana mvita!» **9** Yowase, ntinu ya Isayeli, fidisaka bantumwa na sika ya Amasya, ntinu ya Yuda. Yandi tubaka: «Kilumbu mosi, mwa yinti ya basende ya Libane tubaka na yinti ya sedele ya Libane ti kwelisa mwana ya nge ya kento na mwana ya munu ya bakala. Kasi bibulu ya mfinda ya Libane lutaka kuna mpe dyataka mwa yinti yango ya basende.» **10** Nge nungaka bantu ya Edome mpe nge me kuma na lunangu. Yangalala samu na nkembo ya nge mpe vwanda kaka na yinsi ya nge. Samu na yinki nge zola kunwana mvita yina ke suka yimbi? Ba ke nunga nge, nge na bantu ya Yuda. **11** Kasi Amasya wilaka yandi ve. Na yina, Yowase, ntinu ya Isayeli, kwendaka samu na kunwana na Amasya, ntinu ya Yuda, kuna na Bete-Semese, na yinsi ya Yuda. **12** Binwani ya Isayeli nungaka binwani ya Yuda, mpe binwani ya Yuda kimaka, konso muntu na yinzo ya yandi. **13** Kuna na Bete-Semese, Yowase, ntinu ya Isayeli, kangaka Amasya ntinu ya Yuda. Amasya vwandaka mwana ya Yowase, mutekolo ya Akazya. Yowase vutukaka na Yelusalemi, mpe yandi tobolaka dibulu ya Bakude bankama yiya na kibaka ya lupangu ya Yelusalemi, kubanda na Mwelo ya

Efalayime tii na Mwelo ya Nsongi. **14** Yowase bakaka wolo na palata nyonso, na bima nyonso yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave. Yandi bakaka mpe bima nyonso yina vwandaka na kati ya kibumbulu ya yinzo ya ntinu. Yandi bwilaka mpe bantu, mpe yandi kwendaka na bawu na Samaliya. **15** Mambu ya nkaka ya Yowase, nyonso yina yandi salaka, mambu yina me tadila kibakala ya yandi mpe mvita yina yandi nwanaka na Amasya, ntinu ya Yuda, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **16** Yowase kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Samaliya, kisika mosi na bantinu ya Isayeli. Mwana ya yandi, Yelobowame, kumaka ntinu na kisika ya yandi. **17** Amasya, mwana ya Yowase, ntinu ya Yuda, zingaka dyaka bamvula kumi na tanu na manima ya lufwa ya Yowase, mwana ya Yowakaze, ntinu ya Isayeli. **18** Mambu ya nkaka ya Amasya kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **19** Ba sadilaka Amasya mfundu ya yimbi kuna na Yelusalemi. Na yina, Amasya kimaka kuna na Lakise. Ba landaka yandi na Lakise mpe ni kuna ba kufwaka yandi. **20** Ba nataka mvumbi ya yandi na Yelusalemi na zulu ya bampunda. Ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. **21** Azalya vwandaka na bamvula kumi na sambanu. Bantu nyonso ya Yuda bakaka yandi samu na kutula yandi ntinu na kisika ya tata ya yandi Amasya. **22** Na manima ya lufwa ya Amasya, ni Azalya vutulaka mbanza Eyilate na yisi ya lutumu ya bantu ya Yuda mpe yandi tungisaka dyaka yawu. **23** Na mvula ya kumi na tanu ya kintinu ya Amasya, mwana ya Yowase, ntinu ya Yuda, Yelobowame, mwana ya Yowase, kumaka ntinu ya Isayeli. Yelobowame yalaka bamvula makumi yiya na mosi kuna na Samaliya. **24** Yelobowame salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yandi bikaka ve na kusala masumu yina salaka Yelobowame, mwana ya Nebate. Yandi kotisaka bantu ya Isayeli na masumu. **25** Ni yandi vutulaka bandilu ya Isayeli kubanda na Lebo-Amate tii na mubu ya Alaba. Yawu salamaka mutindu Yave, Nzambi ya Isayeli tubaka na yinwa ya kisadi ya yandi mumbikudi Yonase, mwana ya Amitayi, muntu ya Ngate-Efele. **26** Yave talaka mutindu ba vwandaka nyokola bantu ya Isayeli. Ya vwandaka dyaka ve na muntu yina lendaka na kusadisa Isayeli, ya vwanda mundongo to muntu ya kimpwanza. **27** Kasi Yave bakaka ve lukanu ya kuzimbisa nkumbu ya Isayeli na ntoto. Ni yawu yina yandi fidisaka Yelobowame, mwana ya Yowase samu na kukuula bawu. **28** Mambu ya nkaka ya Yelobowame, nyonso yina yandi salaka, mambu yina me tadila kibakala ya yandi mpe bamvita yina yandi nwanaka mpe mutindu yandi vutulaka na yisi ya lutumu ya Isayeli mbanza Damase mpe mbanza Amate yina vwandaka ya Yuda, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **29** Yelobowame kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu, kisika mosi na bantinu ya Isayeli. Mwana ya yandi Zakali kumaka ntinu na kisika ya yandi.

15 Na mvula ya makumi zole na nsambwadi ya kintinu ya Yelobowame, ntinu ya Isayeli, Azalya, mwana ya Amasya kumaka ntinu ya Yuda. **2** Yandi vwandaka na bamvula kumi na sambanu ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi tanu na zole na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi Yekolya. Mama yango vwandaka muntu ya Yelusalemi. **3** Yandi salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Yandi salaka mambu nyonso mutindu salaka tata ya yandi Amasya. **4** Kasi bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo vwandaka kaka. Bantu vwandaka tatamana na kupesaka minkayulu mpe na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **5** Yave pesaka ntinu kimbevo ya mpusu. Kimbevo yango zingilaka tii na lufwa ya yandi. Yandi kwendaka zinga na yinzo yina vwandaka kaka yawu mosi, ntama na bantu. Yotame, mwana ya ntinu, mfumu ya yinzo ya ntinu, bandaka na kutwadisa bantu ya yinsi yina. **6** Mambu ya nkaka ya Azalya, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **7** Azalya kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Ni mwana ya yandi Yotame kumaka ntinu na kisika ya yandi. **8** Na mvula ya makumi tatu na nana ya kintinu ya Azalya, ntinu ya Yuda, Zakali, mwana ya Yelobowame kumaka ntinu ya Isayeli kuna na Samaliya. Yandi yalaka bangonda sambanu. **9** Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave, mutindu bankooko ya yandi salaka. Yandi bikaka ve na kusala masumu yina Yelobowame, mwana ya Nebate salaka. Yandi kotisaka bantu ya Isayeli na masumu. **10** Salume, mwana ya Yabese sadilaka Zakali mfundu ya yimbi mpe yandi kufwaka Zakali na mantwala ya bantu. Ni mutindu yina yandi kufwaka ntinu mpe yandi yalaka na kisika ya ntinu yina yandi kufwaka. **11** Mambu ya nkaka ya Zakali kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **12** Ni mutindu yina Yave lungisaka mambu yina yandi tubaka na Yewu: «Bana ya nge ke vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli tii na mbandu ya yiya.» Yawu salamaka mutindu yina. **13** Salume, mwana ya Yabese, kumaka ntinu na mvula ya makumi tatu na yivwa na kintinu ya Ozyase, ntinu ya Yuda. Salume yalaka ngonda mosi kuna na Samaliya. **14** Menayeme, mwana ya Ngadi katukaka na Tilesa mpe kwizaka na Samaliya. Yandi kufwaka Salume, mwana ya Yabese kuna na Samaliya. Na manima ya kufwa Salume, Manayeme kumaka ntinu na kisika ya ntinu yina yandi kufwaka. **15** Mambu ya nkaka ya Salume mpe mfundu yina yandi salaka kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **16** Na manima ya kubotola kimfumu, Menayeme nwanisaka mbanza Tifesa. Yandi kufwaka mpe bantu yina vwandaka pene-pene ya mbanza Tilesa, samu ti ba mangaka na kufungudila yandi myelo ya mbanza yina. Yandi pasulaka bivumu ya bakento yina vwandaka na bivumu. **17** Na mvula ya makumi tatu na yivwa ya kintinu ya Azalya, ntinu ya Yuda, Menayeme, mwana ya Ngadi kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula kumi kuna na Samaliya. **18** Luzingu ya yandi nyonso, yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yandi bikaka ve na kusala masumu yina Yelobowame, mwana ya Nebate salaka. Yandi kotisaka Isayeli na masumu. **19** Pule, ntinu ya Asili kwizaka na yinsi. Menayeme pesaka yandi Batalente funda mosi ya palata, samu ti Pule kusadisa yandi na kukumisa kintinu ya yandi ngolo. **20** Menayeme bakaka mbongo yina na Isayeli na sika ya bamvwama nyonso, samu na kupesa yawu na sika ya ntinu ya Asili. Yandi kuzwaka Basekele makumi tanu ya palata na konso muntu. Na manima, ntinu ya Asili katukaka kuna mpe yandi vutukaka na yinsi ya yandi. **21** Mambu ya nkaka ya Menayeme, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **22** Menayeme kufwaka. Mwana ya yandi Pekaya kumaka ntinu na kisika ya yandi. **23** Na mvula ya makumi tanu ya kintinu ya Azalya, ntinu ya Yuda, Pekaya, mwana ya Menayeme, kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula zole, kuna na Samaliya. **24** Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yandi bikaka ve na kusala masumu yina Yelobowame, mwana ya Nebate, salaka. Yandi kotisaka Isayeli na masumu. **25** Peka, mwana ya Lemalyawu, kisadisi ya ntinu sadilaka ntinu mfundu ya yimbi. Yandi kufwaka ntinu na kati ya kivinga mosi ya yinzo ya kintinu na Samaliya, yandi kufwaka mpe Alengobe na Aliye. Peka vwandaka na makumi tanu ya bantu ya Ngalaade.

Peka kufwaka Pekaya mpe yandi kumaka ntinu na kisika ya yandi. **26** Mambu ya nkaka ya Pekaya, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **27** Na mvula ya makumi tanu na zole ya kintinu ya Azalya, ntinu ya Yuda, Peka, mwana ya Lemalyawu kumaka ntinu ya Isayeli. Yandi yalaka bamvula makumi zole kuna na Samaliya. **28** Peka salaka yimbi na mantwala ya Yave. Yandi bikaka ve na kusala masumu yina Yelobowame, mwana ya Nebate salaka. Yandi kotisaka Isayeli na masumu. **29** Na ntangu Peka vwandaka ntinu ya Isayeli, Tingelate-Pilesele, ntinu ya Asili, kwizaka botola bambanza Iyone, Abele-Bete-Maaka, Yanowa, Kedese, mpe mbanza Asole. Yandi bakaka mpe kizunga ya Ngalaade, kizunga ya Ngalili, mpe yinsi nyonso ya Nefetali. Yandi katulaka bantu yina vwandaka zinga kuna mpe yandi nataka bawu na Asili. **30** Oseya, mwana ya Ela sadilaka Peka, mwana ya Lemalyawu, mfundu ya yimbi mpe yandi kufwaka yandi. Oseya kumaka ntinu na kisika ya Peka, na mvula ya makumi zole ya kintinu ya Yotame, mwana ya Ozyase. **31** Mambu ya nkaka ya Peka, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Isayeli. **32** Na mvula ya zole ya kintinu ya Peka, mwana ya Lemalyawu, ntinu ya Isayeli, Yotame, mwana ya Ozyase, kumaka ntinu ya Yuda. **33** Yotame vwandaka na bamvula makumi zole na tanu ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na sambanu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Yelusa, mwana ya Sadoke. **34** Yotame salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Yandi salaka mambu nyonso mutindu salaka tata ya yandi Ozyase. **35** Kasi bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo vwandaka kaka. Bantu vwandaka tatamana na kupesaka minkayulu mpe na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Yotame tungisaka mwelo yina ba ke bokilaka, Mwelo ya Kuzangama ya Yinzo ya Yave. **36** Mambu ya nkaka ya Yotame, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **37** Ni na ntangu ya kintinu ya Yotame, Yave bandaka na kufidisa Lesine, ntinu ya Alame, mpe Peka, mwana ya Lemalyawu, samu na kunwanisa Yuda. **38** Yotame kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi, tata ya yandi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Ni mwana ya yandi Akaze kumaka ntinu na kisika ya yandi.

16 Na mvula ya kumi na nsambwadi ya kintinu ya Peka, mwana ya Lemalyawu, Akaze, mwana ya Yotame, kumaka ntinu ya Yuda. **2** Akaze vwandaka na bamvula makumi zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na sambanu na Yelusalemi. Yandi sadilaka ve mambu ya kusungama na ntadisi ya Yave, Nzambi ya yandi, mutindu salaka Davidi, tata ya yandi. **3** Yandi landaka banzila ya bantinu ya Isayeli. Yandi pesaka mpe mwana ya yandi mutindu Munkayulu ya Kuyoka. Na kusala mutindu yina, yandi landaka mambu ya nganzi ya makanda ya bantu yina Yave bingisaka samu na kupesa yinsi ya bawu na bana ya Isayeli. **4** Yandi vwandaka pesa minkayulu mpe yandi vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Yandi vwandaka sala yawu na zulu ya myongo ya fyoti mpe na yisi ya bayinti nyonso yina vwandaka ntete na makasa ya maza. **5** Na manima, Lesine, ntinu ya Alame mpe Peka, mwana ya Lemalyawu, ntinu ya Isayeli, bawu kwendaka samu na kunwanisa Yelusalemi. Na yina, bawu zungaka mbanza na Akaze na kati, kasi bawu lendaka ve na kubanda mvita. **6** Kaka na ntangu yina mpe, Lesine, ntinu ya Alame vutulaka mbanza Eyilate na yisi ya lutumu ya bantu ya Alame. Yandi bingisaka bantu ya Yuda yina vwandaka zinga na Eyilate. Bantu ya Edome kwizaka zinga na Eyilate. Bawu ke zingaka kuna tii bubu yayi. **7** Akaze fidisaka bantumwa na sika ya Tingelate-Pilesele, ntinu ya Asili, na kwenda tuba na yandi mutindu yayi: «Mu kele kisadi ya nge mpe mwana ya nge, kwiza kuula munu na maboko ya ntinu ya Alame mpe na maboko ya ntinu ya Isayeli yina ke na kunwanisa munu.» **8** Akaze bakaka palata na wolo yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave mpe yina vwandaka na kati ya bibumbulu ya yinzo ya ntinu. Yandi fidisaka yawu mutindu dikabu na sika ya ntinu ya Asili. **9** Ntinu ya Asili kuwaka mambu yina Akaze tubaka. Yandi kwendaka nwanisa mbanza Damase kuna na yinsi ya Alame. Yandi bakaka mbanza yango. Yandi katulaka bantu yina vwandaka zinga kuna, yandi nataka bawu na Kile mpe yandi kufwaka Lesine. **10** Ntinu Akaze kwendaka na Damase samu na kukutana na Tingelate-Pilesele, ntinu ya Asili. Akaze talaka kiyokolo ya minkayulu kuna na Damase. Yandi bakaka kifwani ya kiyokolo yango mpe mutindu ba yidikilaka yawu, yandi fidisaka yawu na sika ya nganga-Nzambi Uliya. **11** Nganga-Nzambi Uliya yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Yandi salaka yawu mutindu vwandaka kifwani yina ntinu Akaze fidisaka yandi katuka na Damase. Nganga-Nzambi Uliya salaka yawu tekila ntinu Akaze katuka na Damase. **12** Ntinu katukaka na Damase mpe yandi kwizaka. Ntinu talaka kiyokolo yango ya minkayulu, yandi belamaka mpe yandi yulukaka na zulu ya yawu. **13** Yandi pesaka munkayulu ya yandi ya kuyoka mpe Munkayulu ya madya ya bilanga mpe yandi mwangisaka munkayulu ya malafu. Yandi mwangaka mpe menga ya minkayulu ya kiwisa na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. **14** Na yina me tadila kiyokolo ya minkayulu, yina ba yidikaka na kisengo ya mbwaki, yina vwandaka na mantwala ya Yave, ntinu katulaka yawu na kisika ya yawu, na mantwala ya yinzo ya Yave. Yandi tulaka yawu pene-pene ya kiyokolo ya malu-malu ya minkayulu, na lweka ya node ya kiyokolo yina. **15** Ntinu Akaze tumisaka nganga-Nzambi Uliya mutindu yayi: «Nge ke banda na kuyokaka minkayulu na zulu ya kiyokolo ya nene ya minkayulu. Ya vwanda munkayulu ya suka na munkayulu ya nkokila, Munkayulu ya Kuyoka ya ntinu na munkayulu ya yandi ya madya ya bilanga, Munkayulu ya Kuyoka ya bantu nyonso ya yinsi na munkayulu ya bawu ya madya ya bilanga mpe munkayulu ya bawu ya malafu. Na zulu ya nyonso, nge ke mwanga menga ya minkayulu ya kuyoka na menga ya minkayulu nyonso ya nkaka. Na yina me tadila kiyokolo ya minkayulu, yina ba yidikaka na kisengo ya mbwaki, munu mosi mu ke baka lukanu samu na yawu.» **16** Nganga-Nzambi Uliya salaka nyonso yina ntinu Akaze tumisaka yandi. **17** Ntinu Akaze zengaka nzutu ya yawu yina vwandaka na yisi, mpe yandi katulaka ndonga ya nene yina vwandaka na zulu ya yawu. Yandi katulaka ndonga ya nene yina ba yidikaka na kisengo ya mbwaki yina vwandaka na zulu ya bangombe. Yandi tulaka yawu na zulu ya kisika yina ba tungaka na matadi. **18** Samu na ntinu ya Asili, Akaze katulaka mpe kivinga ya saba, yina ba tungaka na kati ya Yinzo ya Yave, yina kele na mwelo yina bantinu ke lutilaka samu na kukwenda na ngaanda ya lupangu. **19** Mambu ya nkaka ya Akaze, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **20** Akaze kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Mwana ya yandi Ezekyase kumaka ntinu na kisika ya yandi.

17 Na mvula ya kumi na zole ya kintinu ya Akaze, ntinu ya Yuda, Oseya, mwana ya Ela, kumaka ntinu ya Isayeli.

Yandi yalaka bamvula yivwa kuna na Samaliya. **2** Oseya salaka yimbi na ntadisi ya Yave. Kasi yimbi yango kumaka ve na kitezo ya yimbi yina salaka bantinu ya Isayeli yina tekilaka. **3** Salemanasale, ntinu ya Asili, kwendaka nwanisa Oseya. Oseya kumaka na yisi ya lutumu ya yandi. Oseya vwandaka futa mpaku na ntinu ya Asili. **4** Oseya vwandaka futa dyaka ve mpaku ya konso mvula na sika ya ntinu ya Asili. Mpe Salemanasale, ntinu ya Asili, bakulaka ti Oseya sadilaka yandi mfundu ya yimbi ntangu Oseya fidisaka bantu na sika ya So, ntinu ya Ngipiti. Na yina, ntinu ya Asili kangaka Oseya bampanga mpe yandi tulaka Oseya na boloko. **5** Na manima, ntinu ya Asili nwanisaka yinsi nyonso. Yandi kumaka tii na Samaliya, mpe yandi zungaka mbanza Samaliya bamvula tatu samu na kubaka yawu na ngolo. **6** Na mvula ya yivwa ya kintinu ya Oseya, ntinu ya Asili botolaka mbanza Samaliya. Yandi katulaka bantu ya Isayeli yina vwandaka zinga kuna samu na kunata bawu na Asili. Yandi kwendaka tula bawu na kizunga ya Ala, na kizunga ya Ngozane, kisika ke lutaka nzadi Abole, mpe na bambanza ya ba-Mede. **7** Mambu yina salamaka samu ti bantu ya Isayeli sumukaka na ntadisi ya Yave, Nzambi ya bawu. Nzambi yina basisaka bawu na Ngipiti mpe kuulaka bawu na maboko ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yawu salamaka mpe samu ti bawu vwandaka zitisa banzambi ya nkaka. **8** Bantu ya Isayeli vwandaka landa bansalulu ya misiku ya bayinsi yina Yave bingisaka samu na kupesa bayinsi ya bawu na bana ya Isayeli. Bantu ya Isayeli vwandaka sadila mpe bifu yina bantinu ya Isayeli kotisaka na yinsi. **9** Bantu ya Isayeli salaka na mansweki mambu ya yimbi na Yave, Nzambi ya bawu. Bawu salaka mambu yina ke salamaka ve. Na kati ya bambanza ya bawu nyonso, bawu yidikaka bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, kubanda na bayinzo ya mutela ya yinda ya bankebi tii na bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **10** Bawu telemisaka matadi mutindu bidimbu mpe makunzi ya Asela, nzambi ya kento, na zulu ya myongo ya fyoti mpe na yisi ya bayinti yina kele na makasa ya maza. **11** Kuna, na bisika nyonso ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, bawu vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote, mutindu vwandaka sala bantu ya bayinsi yina Yave bingisaka na yinsi ya bawu samu na kupesa yawu na bana ya Isayeli. Bantu ya Isayeli salaka mambu ya kulutila yimbi na ntadisi ya Yave. Yawu salaka ti Yave kudasuka. **12** Bawu sambilaka biteki yina Yave tubaka ti: «Beno fwana kusala mutindu yina ve.» **13** Yave kebisaka bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda na yinwa ya mimbikudi ya yandi nyonso mpe na yinwa ya bayina nyonso ke kuzwaka balumoni. Yandi tubaka: «Beno bika banzila ya beno ya yimbi. Beno sadila bantumunu ya munu mpe bansalulu ya misiku ya munu. Beno sadila yawu mutindu kele Musiku yina mu pesaka na bankooko ya beno, Musiku yina mu pesaka beno na yinwa ya bisadi ya munu mimbikudi.» **14** Kasi bawu kuwaka ve. Bawu salaka yintu ngolo mutindu salaka bankooko ya bawu, yina kwikilaka ve na Yave, Nzambi ya bawu. **15** Bawu mangaka na kusadila bantumunu ya yandi mpe ngwisani yina Nzambi salaka na bankooko ya bawu. Bawu mangaka na kusadila bansalulu ya misiku yina yandi pesaka bawu. Bawu sadilaka biteki ya mpamba-mpamba mpe bawu kumaka bantu ya mpamba. Bawu landaka mavanga ya bantu ya bayinsi yina vwandaka pene-pene na bawu, bantu yina Yave yiminaka bawu na kulanda. **16** Bawu bikaka na tumama na bantumunu ya Yave, Nzambi ya bawu. Bawu sulumunaka bisengo mpe bawu yidikaka biteki zole ya bana ya bangombe. Bawu telemisaka dikunzi yina ba byekaka samu na Asela, nzambi ya kento. Bawu bandaka na kusambila binwani nyonso ya mazulu mpe bawu sadilaka nzambi Baale. **17** Bawu bandaka na kupesa bana ya bawu ya babakala mpe ya bakento mutindu minkayulu ya kuyoka. Bawu sadilaka bampandu mpe bunganga. Bawu kukipesaka na bansalulu ya kulutila yimbi yina salaka ti Yave kudasuka. **18** Na yina, Yave kumaka na nkele ya kulutila samu na bantu ya Isayeli. Yandi vwandaka zola dyaka ve na kutala bawu na mantwala ya yandi. Kaka ni kifumba ya Yuda bikanaka. **19** Kasi bantu ya Yuda mpe tumamaka ve na bantumunu ya Yave, Nzambi ya bawu. Bawu landaka bansalulu ya misiku yina bantu ya Isayeli vwandaka sadila. **20** Yave mangaka bantu nyonso ya Isayeli. Yandi kululaka bawu mpe yandi yekulaka bawu na maboko ya bantu ya yimbi yina ke kwendaka botola bima nyonso. Na kusukisa, yandi bingisaka bawu ntama na ntadisi ya yandi. **21** Ntangu Yave katulaka Isayeli na yisi ya lutumu ya dikanda ya Davidi, bantu ya Isayeli tulaka Yelobowame, mwana ya Nebate, ntinu. Yelobowame salaka ti bantu ya Isayeli bika nzila ya Yave mpe yandi kotisaka bawu na disumu ya nene. **22** Kubanda na ntangu yina, bantu ya Isayeli tatamanaka na kusala masumu nyonso yina Yelobowame salaka. Bawu bikaka ve na kusala masumu yina ya Yelobowame, **23** tii ntangu yina Yave katulaka Isayeli na mantwala ya yandi, mutindu yandi tubaka yawu na yinwa ya bisyelo ya yandi nyonso, mimbikudi. Ba nataka Isayeli kuna na Asili, yinsi ya nzenza, ntama na yinsi ya bawu. Bawu kele kuna tii bubu yayi. **24** Ntinu ya Asili tumisaka ti ba nata bantu ya mbanza Babilone, bantu ya mbanza Kuta, bantu ya mbanza Awa, bantu ya mbanza Amate mpe bantu ya mbanza Sefalewayime. Yandi salaka ti bawu kwenda zinga na bambanza ya Samaliya, na bisika yina bantu ya Isayeli vwandaka zinga ntete. Bawu bakaka mbanza Samaliya mpe bawu bandaka ya kuzinga na kati ya bambanza ya Samaliya. **25** Ntangu bawu bandaka na kuzinga kuna, bawu vwandaka zitisa ve Yave. Ni yawu yina, Yave fidisaka bawu bankosi yina vwandaka kufwa bawu. **26** Ba tubaka na ntinu ya Asili: «Bantu yina nge katulaka na bayinsi ya bawu samu ti bawu kwenda zinga na bambanza ya Samaliya, bawu zaba ve misiku ya nzambi ya yinsi yina. Ni yawu yina, nzambi yango me fidisa bawu bankosi yina ke na kufwaka bawu, samu ti bawu zaba ve misiku ya yinsi.» **27** Ntinu ya Asili pesaka ntumunu yayi: «Beno nata kuna na Samaliya nganga-Nzambi mosi na kati ya banganga-Nzambi yina beno katulaka kuna. Yandi kwenda zinga kuna mpe yandi longisa bawu misiku ya nzambi ya yinsi yina.» **28** Mosi na kati ya banganga-Nzambi yina ba katulaka kuna na Samaliya kwendaka zinga na Betele. Yandi longisaka bawu mutindu ya kuzitisa Yave. **29** Kasi konso dikanda ya bantu yina ya nzenza yidikaka banzambi ya bawu mosi. Bawu tulaka banzambi yango na kati ya bayinzo ya lusambulu yina bantu ya Samaliya tungaka na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Konso dikanda ya bantu vwandaka sala mutindu yina na bambanza yina bawu vwandaka zinga. **30** Bantu yina ba katulaka na mbanza Babilone, bawu yidikaka kiteki ya Sukote-Benote. Bantu yina ba katulaka na mbanza Kuta yidikaka kiteki ya Nelengale. Bantu yina ba katulaka na mbanza Amate yidikaka kiteki ya Asima. **31** Bantu yina ba katulaka kuna na Awi yidikaka kiteki ya Nibaze mpe kiteki ya Taletake. Bantu yina ba katulaka kuna na Safelewayi vwandaka tatamana na kuyoka bana ya bawu mutindu minkayulu samu na Adelameleke, mpe Anameleke, banzambi ya bantu ya Sefalewayime. **32** Kaka na ntangu yina mpe, bawu vwandaka sadila mpe Yave. Ba bakaka bantu ni bantu na kati-kati ya bawu mpe ba tulaka bawu banganga-nzambi na bayinzo ya lusambulu ya bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Banganga-nzambi yango vwandaka sala bunganga-nzambi samu na bantu nyonso na kati ya bayinzo

ya lusambulu ya bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **33** Na yina, bawu vwandaka sambila Yave, kasi bawu vwandaka sambila mpe banzambi ya bawu mosi, mutindu vwandaka misiku ya bayinsi, bisika yina ba bakaka bawu. **34** Tii bubu yayi, bawu ke ntete na kusadilaka banzengolo yina ya ntama. Bawu ke na kuzitisaka ve Yave. Bawu ke na kusadila ve bansalulu ya misiku mpe banzengolo ya bawu mosi. Bawu ke na kutumama ve na Musiku mpe na bantumunu yina Yave pesaka na bana ya Yakobi, Yakobi yina yandi pesaka nkumbu ya Isayeli. **35** Yave salaka ngwisani na bawu mpe yandi pesaka bawu ntumunu yayi: «Beno ke zitisa ve banzambi ya nkaka. Beno ke fukimina ve bawu. Beno ke sambila bawu ve mpe beno ke pesa ve bawu minkayulu. **36** Kasi kaka ni Yave beno ke zitisa. Yandi yina basisaka beno na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya yandi ya nene. Ni na mantwala ya yandi beno fwana kufukama mpe ni na sika ya yandi beno fwana kupesa minkayulu. **37** Konso kilumbu, beno tumama na bansalulu ya misiku ya yandi, mpe na banzengolo ya yandi, na Musiku mpe na bantumunu yina yandi pesaka beno. Beno sadila ve banzambi ya nkaka. **38** Beno zimbana ve ngwisani yina mu salaka na beno. Beno zitisa ve banzambi ya nkaka. **39** Kasi kaka ni Yave, Nzambi ya beno, beno fwana kuzitisa. Ni yandi ke kuula beno na maboko ya bambeni ya beno.» **40** Kasi bawu mangaka na kuwa. Bawu tatamanaka na kusadila banzengolo ya bawu ya ntama. **41** Na yina, makanda ya bantu yina ya nzenza vwandaka sadila Yave, kasi bawu vwandaka tatamana mpe na kusadila banzambi ya bawu ya biteki. Tii bubu yayi, bana ya bawu na batekolo ya bawu mpe ke na kusala mutindu salaka bankooko ya bawu.

18 Na mvula ya tatu ya kintinu ya Oseya, mwana ya Ela, ntinu ya Isayeli, Ezekyase, mwana ya Akaze, kumaka ntinu ya Yuda. **2** Yandi vwandaka na bamvula makumi zole na tanu ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi zole na yivwa na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Abi, mwana ya Zakali. **3** Ezekyase salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Yandi salaka mambu nyonso mutindu salaka nkooko ya yandi Davidi. **4** Ni yandi mwangisaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo. Yandi mwangisaka matadi yina ba telemisaka mutindu bidimbu. Yandi zengaka makunzi yina ba byekaka samu na Asela, nzambi ya kento. Mpe yandi mwangisaka nyoka ya kisengo ya mbwaki yina Moyize yidikaka. Samu ti, tii na ntangu yina, bantu ya Isayeli vwandaka yokila yawu maaka ya nsunga ya mbote. Bawu vwandaka bokila yawu Newusetane. **5** Ezekyase tulaka kivuvu ya yandi na Yave, Nzambi ya Isayeli. Na kati ya bantinu nyonso ya Yuda, ya vwanda bayina tekilaka yandi to bayina kwizaka na manima ya yandi, ata mosi vwandaka mutindu Ezekyase. **6** Ezekyase vwandaka ya kukangama na Yave mpe yandi mangaka ve Yave. Yandi sadilaka bantumunu yina Yave pesaka na Moyize. **7** Yave vwandaka na Ezekyase. Yandi vwandaka nunga na nyonso yina yandi vwandaka sala. Ezekyase balukilaka ntinu ya Asili. Yandi mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya ntinu ya Asili. **8** Yandi nungaka ba-Filiseti mpe yandi landaka bawu tii na kizunga ya Ngaza. Yandi bakaka mbanza Ngaza mpe kizunga nyonso, kubanda na bayinzo ya mutela ya yinda ya bankebi tii na bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **9** Na mvula ya yiya ya kintinu ya Ezekyase, ya vwandaka mvula ya nsambwadi ya kintinu ya Oseya, mwana ya Ela, ntinu ya Isayeli, Salemanasale, ntinu ya Asili, kumaka na Samaliya mpe yandi zungaka yawu. **10** Yandi botolaka mbanza yina na nsuka ya bamvula tatu. Ba botolaka Samaliya na mvula ya sambanu ya kintinu ya Ezekyase, na mvula ya yivwa ya kintinu ya Oseya, ntinu ya Isayeli. **11** Ntinu ya Asili bakaka bantu ya Isayeli mpe yandi nataka bawu na Asili. Yandi tulaka bawu na kizunga ya Ala mpe na kizunga ya Ngozane, kisika yina lutilaka nzadi ya Abole, mpe na bambanza ya ba-Mede. **12** Mambu nyonso yayi kuminaka bawu samu ti bantu ya Isayeli wilaka ve Yave, Nzambi ya bawu, mpe bawu zitisaka ve ngwisani ya yandi. Bawu kuwaka ve mpe sadilaka ve mambu nyonso yina Moyize, kisyelo ya Yave, tumisaka bawu na kusala. **13** Na mvula ya kumi na yiya ya kintinu ya Ezekyase, Senakelibe, ntinu ya Asili kwendaka nwanisa bambanza nyonso ya Yuda yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo mpe yandi botolaka yawu. **14** Ezekyase, ntinu ya Yuda fidisaka bantu na mbanza Lakise, na kwenda tuba na ntinu ya Asili mutindu yayi: «Mu me sala yimbi, kasi kunwanisa munu ve. Mu me ndima kufuta nyonso yina nge ke lomba munu.» Ntinu ya Asili zengilaka Ezekyase, ntinu ya Yuda, mpaku Batalente bankama tatu ya palata mpe Batalente makumi tatu ya wolo. **15** Na yina, Ezekyase pesaka palata nyonso yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave mpe yina vwandaka na kati ya bibumbulu ya yinzo ya ntinu. **16** Na ntangu yina, Ezekyase mwangisaka myelo na mabaya yina vwandaka na zulu ya myelo ya Yinzo ya Yave. Myelo yango, ni yandi mosi ntinu ya Yuda pakulaka yawu wolo. Mpe yandi mosi ntinu ya Yuda pesaka yawu na ntinu ya Asili. **17** Ntinu ya Asili vwandaka kuna na Lakise. Yandi fidisaka na sika ya ntinu Ezekyase, kuna na Yelusalemi: mfumu ya ntete ya binwani, mfumu ya bantu yina ke salaka na ntinu, mfumu ya nkaka ya bisadi ya ntinu, na binwani ya ngolo. Bawu kwendaka mpe bawu kumaka na Yelusalemi. Ntangu bawu kumaka, bawu kwendaka takama pene-pene ya kisika yina ke lutilaka maza ya kizinga, na nzila ya bilanga ya bantu yina ke salaka bantinta. **18** Bawu sosaka na kusolola na ntinu. Kasi bayina kwizaka talana ni: Elyakime, mwana ya Yilekya, mfumu ya yinzo ya ntinu na Sebena, kisoniki ya ntinu mpe Yowa, mwana ya Asafe, kibumbi ya kinkulu. **19** Mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili tubaka na bantu yina ya Ezekyase: «Mulemvo ya beno, beno kwenda tuba na Ezekyase ti ntinu ya nene, ntinu ya Asili ke na kutuba: “Na nani, nge me tula kivuvu ya nge? **20** Nge ke na kubanza ti bampova ya mpamba-mpamba lenda pesa nge mayela mpe ngolo ya kunwana mvita? Na sika ya nani nge me tula kivuvu ya nge samu na kubalukila munu? **21** Nge me tula kivuvu ya nge na yinsi ya Ngipiti yina kele mutindu twandu ya kuzengana yina ke tobolaka diboko ya konso muntu yina ke yekamaka na yawu. Ni mutindu yina kele Falawo, ntinu ya Ngipiti samu na bayina nyonso ke tulaka kivuvu ya bawu na yandi. **22** Kana beno tuba na munu ti: Ni na Yave, Nzambi ya beto, beto me tula kivuvu ya beto, ya kele ve samu na Yave Ezekyase mwangisaka bisika yina ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo na biyokolo yina ya minkayulu? Ni nge ve tubaka na bantu ya Yuda mpe na bantu ya Yelusalemi na kusambila Yave kaka na kiyokolo ya minkayulu ya mbanza yayi? **23** Mulemvo ya nge, ntangu yayi, kudya ndefi na mfumu ya munu, ntinu ya Asili. Mu ke ya kukubama na ku pesa nge mafunda zole ya bampunda kana nge ke na binwani yina lenda sadila yawu. **24** Nge ke lenda ve na kuvutula na manima ata mosi ya fyoti ya bisadi ya mfumu ya munu! Mpe nge me tula kivuvu na Ngipiti na kuzwa bapusu-pusu mpe na bampunda! **25** Kasi mfumu ya munu me kwiza na bwala ya nge na kumwangisa yawu kondwa luzolo ya Yave? Ve! Ni Yave me tuba na munu: Kwenda nwanisa yinsi yayi mpe mwangisa yawu!”» **26** Na yina, Elyakime, mwana ya Yilekya, Sebena mpe Yowa tubaka na mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili mutindu yayi: «Mulemvo ya nge, zonzila bisadi

ya nge na ndinga ya Alameye, beto ke kuwaka yawu. Kasi kuzonzila beto ve na ndinga ya bantu ya Yuda na mantwala ya bantu yina kele na zulu ya bibaka ya mbanza, bawu ke na kuwa beto.» **27** Mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili vutulaka: «Nge ke na kubanza ti mfumu ya munu me fidisa munu kaka na sika ya mfumu ya nge mpe na sika ya nge? Ve, yawu kele mpe samu na bantu yina kele na zulu ya bibaka ya mbanza. Bantu yina ke kudyaka matufi ya bawu mpe ke kunwaka masuba ya bawu kintwadi na beno.» **28** Na manima, mfumu ya bisadi ya ntinu lookaka na ngolo. Yandi tubaka na ndinga ya bantu ya Yuda: «Beno kuwa mambu ya ntinu ya nene, ntinu ya Asili! **29** Ntinu me tuba: "Ezekyase kuvuna beno ve, samu ti yandi ke lenda ve na kukuula beno na maboko ya munu. **30** Ezekyase kunata beno ve na kutula kivuvu ya beno na Yave na kutuba mutindu yayi: Yave ke kuula beto! Mbanza yayi ke kubwa ve na maboko ya ntinu ya Asili! **31** Beno wila ve Ezekyase, samu ti ntinu ya Asili me tuba mutindu yayi: Beno sala kizunu na munu mpe beno kukipesa na munu. Na yina, konso muntu ke kudya bambuma ya bilanga ya yandi ya vinu mpe bambuma ya yandi ya fike. Konso muntu ke kunwa maza ya dibulu ya yandi. **32** Na manima, mu ke kwiza baka beno na kunata beno na yinsi yina kele mutindu yinsi ya beno. Ya kele yinsi mosi ya kufuluka na bambuma ya faline mpe vinu ya malu-malu. Yinsi mosi ya kufuluka na madya mpe bilanga ya bayinti ya vinu. Yinsi mosi ya kufuluka na mafuta ya olive mpe mafuta ya nyosi. Na yina beno ke zinga, beno ke kufwa ve. Beno wila ve Ezekyase. Yandi ke na kuvuna beno na kutuba ti Yave ke kuula beto. **33** Banzambi ya bantu ya bayinsi ya nkaka, bawu me lendaka na kukuula bayinsi ya bawu na maboko ya ntinu ya Asili? **34** Wapi banzambi ya Amate na ya Alepade? Wapi banzambi ya Sefalawayime, ya Ena na ya Iwa? Bawu lendaka na kukuula Samaliya na maboko ya munu? **35** Na kati ya banzambi nyonso ya bayinsi yayi, wapi nzambi yina kuulaka yinsi ya yandi na maboko ya munu? Samu ti Yave kuula Yelusalemi na maboko ya munu?"» **36** Bantu yina vwandaka kuna dingamaka, bawu vutulaka ata dyambu samu ti ntinu pesaka ntumunu yayi: «Beno pesa yandi ata mvutu.» **37** Na manima, Elyakime, mwana ya Yilekya, mfumu ya bisadi ya ntinu, Sebena, kisoniki ya ntinu, mpe Yowase, mwana ya Asafe, kibumbi ya kinkulu, bawu kwendaka na sika ya ntinu Ezekyase na binkuti ya bawu ya kupasuka. Bawu zabisaka Ezekyase mambu yina mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili tubaka.

19 Ntangu ntinu Ezekyase kuwaka mambu yina, yandi pasulaka binkuti ya yandi. Yandi lwataka ngoto mpe yandi kwendaka na Yinzo ya Yave. **2** Na manima, ntinu Ezekyase fidisaka Elyakime, mfumu ya bisadi ya ntinu, na Sebena, yina vwandaka kisoniki, mpe na bakuluntu ya banganga-Nzambi, samu ti bawu kwenda tala mumbikudi Esaya, mwana ya Amose. Bawu mpe lwataka bangoto. **3** Bawu kwendaka tuba na Esaya: «ntinu Ezekyase me tuba: "kilumbu ya bubu kele kilumbu ya mpasi, kilumbu ya nsembolo mpe ya nsoni. Yawu kele mutindu kento me kuma na misongo, kasi ngolo ya kubasisa mwana ke dyaka ve. **4** Kuzaba ve kana Yave, Nzambi ya nge, ke kuwa mambu nyonso yina mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili me tuba, samu na kufinga Nzambi ya moyo. Kuzaba ve kana Yave, Nzambi ya nge, ke semba yandi samu na mambu yina yandi me kuwa. Sambila samu na ndambu ya bantu yina me bikana."» **5** Bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu Ezekyase kwendaka na sika ya Esaya. **6** Esaya tubaka na bawu: «beno kwenda tuba na mfumu ya beno: "Yave ke na kutuba: kutala boma ve samu na mambu yina nge me kuwa mpe ya bifingu yina bisadi ya ntinu ya Asili me finga munu. **7** Mu ke tula na yandi mpeve yina ke sala ti na nsangu yina yandi ke kuwa, yandi ke vutuka na yinsi ya yandi. Mpe kuna, mu ke sala ti ba kufwa yandi na mbele ya mvita."» **8** Labesake kuwaka ti ntinu ya Asili katukaka na mbanza Lakise samu na kwenda nwanisa mbanza Libena. Na yina, yandi landaka ntinu. **9** Na yina, ntinu ya Asili kuzwaka nsangu yina me tadila Tilaka, ntinu ya Kuse. Nsangu yango ni yayi: «Tilaka ke na kwiza nwanisa nge.» Na yina, ntinu ya Asili fidisaka dyaka bantumwa na sika ya Ezekyase na kutuba: **10** «Beno tuba na Ezekyase, ntinu ya Yuda ti Nzambi ya nge yina nge ke sadilaka kivuvu kuvuna nge ve na kutuba ti Yelusalemi ke kubwa ve na maboko ya ntinu ya Asili! **11** Nge mosi, nge zaba mbote mambu yina bantinu ya Asili salaka na bayinsi nyonso. Bawu kufwaka bantu nyonso. Nge ke na kubanza ti ni nge ke vuuka? **12** Ntangu bantinu yina tekilaka munu kwendaka mwangisa bambanza Ngozane, Alane, Lesefe mpe bantu ya Edeni, bayina vwandaka zinga na Telasale, banzambi ya bawu kuulaka bawu? **13** Wapi sika kele ntinu ya Amate, ntinu ya Alepade, ntinu ya Layile mpe ntinu ya Sefalewayime, ya Ena mpe ya Iwa?» **14** Ezekyase bakaka mukanda na maboko ya bantumwa. Yandi tangaka yawu mpe yandi kwendaka na Yinzo ya Yave. Ezekyase fungulaka mukanda yango na mantwala ya Yave. **15** Ezekyase sambilaka Yave mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya Isayeli, nge yina kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba, kaka ni nge kele Nzambi ya bayinsi ya bintinu nyonso ya ntoto. Ni nge yidikaka zulu na ntoto. **16** Yave, fungula makutu mpe kuwa. Yave, fungula meso mpe tala. Kuwa mambu ya Senakelibe, yina me fidisa mfumu ya bisadi ya ntinu na kwiza finga nge, Nzambi ya moyo! **17** Yave, ya kele ya tsyelika ti bantinu ya Asili manisaka na kufwa bantu ya bayinsi ya nkaka mpe bawu mwangisaka bayinsi ya bantu yina. **18** Bawu yokaka banzambi ya bayinsi yina na tiya. Na kutala mbote, yawu vwandaka ve banzambi, kasi yawu vwandaka kaka bima yina bantu yidikaka, bayinti mpe matadi ya mpampa. Mpe bantinu ya Asili mwangisaka yawu. **19** Kasi nge Yave, Nzambi ya beto, mulemvo ya nge, vuukisa beto na maboko ya Senakelibe. Na yina, bayinsi ya bintinu nyonso ya ntoto ke zaba ti kaka ni nge Yave kele Nzambi.» **20** Esaya, mwana ya Amose fidisaka nsangu yayi na ntinu Ezekyase: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Mu me kuwa lusambulu yina nge me sala samu na Senakelibe, ntinu ya Asili.» **21** Kuwa mambu yina Yave ke na kutuba samu na Senakelibe: «Ndumba Siyone ke na kuvweza nge mpe ke na kuseka nge. Yelusalemi mwana ya kitoko ke na kuseka nge na kwendaka ningisa yintu.» **22** «Nani nge me finga mpe nge me safula? Nge me zangula ndinga ya nge na nani? Nani nge me tala na kisayi nyonso? Nge me sala yawu na munu, Nzambi ya longo, ya Isayeli.» **23** «Nge fingaka Yave na yinwa ya bantumwa yina nge fidisaka. Nge tubaka: "Munu Senakelibe mu ke yulukaka na zulu ya nsongi ya myongo na bapusu-pusu ya munu ya mvita tii na kati-kati ya Libane. Mu ke zengaka bayinti ya kulutila kitoko ya sedele ya Libane mpe bayinti ya kulutila yinda ya sipelese. Mu ke kuma tii na bansongi ya myongo kisika yina mfinda me lutila nene. **24** Munu, mu timunaka mabulu mpe mu kunwaka maza ya nzenza. Ntangu mu ke luta, mu ke yumisa bamwila ya nzadi Nile."» **25** Nge Senakelibe, nge me zaba ve ti katuka ntama mu kubikaka mambu yayi? Katuka ntama ni munu yidikaka yawu. Malu-malu yayi, mu ke sala ti yawu kusalama. Mpe nge, nge ke kitula bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo na bikunku ya matadi. **26** Bayina ke zingaka na bambanza yina, bawu ke ve na ngolo, bawu ke na boma mpe bawu ke na nsoni. Bawu kele mutindu matiti ya bilanga. Bawu kele mutindu gazon mpe mutindu matiti yina ke menaka na zulu ya miludi ya

kuyalumuka. Yawu kele mutindu bambuma ya faline yina me kawuka tekila yawu kuyela. **27** Munu, mu zaba ntangu yina nge ke vwandaka ya kuvwanda, mu zaba ntangu yina nge ke basikaka na kwenda na mvita mpe ntangu yina nge ke vutukaka, mu zaba mpe ntangu yina nge ke dasukilaka munu. **28** Samu ti nge dasukilaka munu, mu kuwaka mambu ya nge ya lunangu. Ni yawu yina mu ke tula nge mulunga na mbombo. Mu ke kanga nge singa samu na kwendaka twadisa nge, mu ke vutula nge na nzila yina nge kwizilaka. **29** Nge Ezekyase, kidimbu mu ke na kupesa nge ni yayi: Mvula yayi, bantu ke kudya bambuma yina me kubwa na ntoto. Na mvula ya zole, bantu ke kudya bambuma yina me mena kaka yawu mosi. Kasi na mvula ya tatu, beno ke kunda mpe beno ke yonzika bambuma. Beno ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu mpe beno ke kudya bambuma ya yawu. **30** Bantu ya Yuda yina ke bikana ke vwanda mutindu yinti yina me fidisa myanzi ya yawu na yisi ya ntoto mpe yawu ke buta bambuma na zulu. **31** Ya tsyelika bayina ke bikana, ke basika na Yelusalemi. Kuna na mongo ya Siyone, ya ke vwanda na bantu yina ke vuuka. Ni mutindu yina Yave, Nzambi ya Binwani, ke sala samu na luzolo ya yandi ya kulutila. **32** Ni yawu yina, na yina me tadila ntinu ya Asili, Yave ke na kutuba ti yandi ke kota ve na kati ya mbanza yayi, yandi ke kubula ata dyonga mosi ve, yandi ke sadila ve kinwanunu yina ke kebaka ntulu samu na kunwana, yandi ke fulusa ve ntoto na ngaanda ya kibaka ya mbanza samu na kuyuluka. **33** Yandi ke vutuka na nzila yina yandi kwizilaka mpe yandi ke kota ve na mbanza yayi. Ni Yave me tuba yawu. **34** Mu ke keba mbanza yayi samu na kuvuukisa yawu. Mu ke sala yawu samu na munu mosi mpe samu na Davidi, kisyelo ya munu. **35** Na mpimpa yina, mbazi ya Yave kotaka na kivwandu ya bantu ya Asili. Yandi kufwaka mafunda nkama na makumi nana na tanu ya babakala. Na suka-suka, ntangu bwisi kutsyaka, kivwandu yango vwandaka ya kufuluka na bamvumbi. **36** Na manima, Senakelibe, ntinu ya Asili katukaka kuna mpe yandi vutukaka na kwenda zinga kuna na Ninive. **37** Kilumbu mosi, yandi vwandaka sambila na kati ya yinzo ya lusambulu ya Niseloke, nzambi ya yandi. Bana ya yandi Adelameleke mpe Salesele kufwaka yandi na mbele ya mvita. Na manima, bawu kimaka na yinsi ya Alalate. Mwana ya yandi ya nkaka Asaladone kumaka ntinu na kisika ya yandi.

20 Na bantangu yina, ntinu Ezekyase kuzwaka kimbevo ya lufwa. Mumbikudi Esaya, mwana ya Amose, kwisaka tala yandi mpe yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: Pesa bantumunu na dikanda ya nge samu ti nge ke kufwa, nge ke zinga dyaka ve.» **2** Ezekyase balulaka kizizi ya yandi na kibaka mpe yandi sambilaka Yave mutindu yayi: **3** «Aa! Yave, mulemvo ya nge, bambuka moyo ti mu ke sadilaka nge na butsyelika nyonso mpe na ntima ya munu nyonso. Mu ke salaka mambu ya mbote na mantwala ya nge!» Na manima, Ezekyase dilaka mingi. **4** Esaya vwandaka me basika ntete ve na ngaanda ya lupangu ya ntinu mpe Yave tubaka na yandi: **5** «Vutuka na sika ya Ezekyase, mfumu ya bantu ya munu mpe zabisa yandi ti Yave, Nzambi ya nkooko ya nge Davidi, ke na kutuba: “mu me kuwa lusambulu ya nge mpe mu me tala mansangasa ya nge. Mu ke nyakisa nge mpe na manima ya bilumbu zole, nge ke kwenda na Yinzo ya Yave. **6** Mu me bwela nge bamvula kumi na tanu na bilumbu ya luzingu ya nge. Mu ke kuula beno, nge mpe mbanza yayi ya Yelusalemi, na maboko ya ntinu ya Asili. Mu ke keba mbanza yayi samu na munu mosi, mpe samu na Davidi, kisyelo ya munu.”» **7** Esaya tubaka: «beno baka bambuma ya fike ya kuyuma, beno nika yawu.» Ba tulaka yawu na kisika yina vwandaka kimbevo mpe Ezekyase belukaka. **8** Ezekyase tubaka na Esaya: «wapi kidimbu yina ke lakisa ti Yave me nyakisa munu mpe ti na manima ya bilumbu zole, mu ke kwenda na Yinzo ya Yave?» **9** Esaya vutulaka: «Yayi ni kidimbu yina me katuka na Yave samu na nge, kidimbu yina ke lakisa ti Yave ke sala mambu yina yandi me tuba. Yinki nge zola? Nge zola ti mpewo kukwenda na mantwala bambala kumi to yawu kuvutuka na manima bambala kumi?» **10** Ezekyase vutulaka: «Yawu kele mpasi ve ti mpewo kukwenda na mantwala na bitezo kumi, kasi mu zola ti yawu kuvutuka na manima bitezo kumi.» **11** Na yina, mumbikudi Esaya sambilaka Yave mpe Yave vutulaka mpewo na bitezo kumi na manima, na kisika yina vwandaka Akaze. **12** Kaka na bantangu yina, Melodase-Baladane, mwana ya Baladane, ntinu ya Babilone, fidisaka mikanda mpe dikabu na sika ya Ezekyase, samu ti yandi kuwaka ti Ezekyase vwandaka na kimbevo. **13** Ezekyase yambaka bantumwa yina nataka yawu. Yandi lakisaka bawu bibumbulu nyonso ya yandi, ya vwanda palata, wolo, mananasi mpe mafuta ya nsunga ya mbote. Yandi lakisaka bawu binwanunu mpe bima nyonso yina vwandaka na kati ya bibumbulu ya yandi. Ezekyase bumbilaka bawu ata kima, ya vwanda na yinzo ya yandi ya kintinu to na kati ya yinsi ya kintinu ya yandi nyonso. **14** Na manima, mumbikudi Esaya kwizaka na sika ya ntinu Ezekyase mpe yandi yufulaka ntinu: «Yinki bantu yina me zabisa nge? Wapi kisika bawu me katuka?» Ezekyase vutulaka: «Bawu me katuka ntama, kuna na yinsi ya Babilone.» **15** Esaya yufulaka dyaka: «Yinki bawu me tala na kati ya yinzo ya nge?» Ezekyase vutulaka: «Bawu me tala bima nyonso yina kele na kati ya yinzo ya munu mpe ata kima mu me bumbila bawu na kati ya bibumbulu ya munu.» **16** Na yina, Esaya tubaka na Ezekyase: «kuwa mambu ya Yave: **17** “na bilumbu yina ke kwiza, bima nyonso yina kele na kati ya yinzo ya nge mpe bima nyonso yina bankooko ya nge kuzwaka tii na kilumbu ya bubu yayi, ba ke nata yawu na Babilone mpe ata kima ke bikana awa. Ni Yave me tuba yawu. **18** Ba ke baka bana ya nge mingi, bayina nge me buta, awa ke vwanda bantu ya mfunu yina ke banda na kusalaka na yinzo ya ntinu ya Babilone.”» **19** Ezekyase tubaka na Esaya mutindu yayi: «mambu ya Yave yina nge me tuba kele mbote.» Ezekyase tubaka dyaka: «beto ke vwanda na kizunu mpe na lukengolo, bilumbu nyonso ya luzingu ya munu.» **20** Mambu ya nkaka yina Ezekyase salaka, mambu yina me tadila kibakala ya yandi, mutindu yandi salaka dibulu samu na maza mpe mutindu yandi salaka nzila yina ke nataka maza tii na kati ya mbanza Yelusalemi, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **21** Ezekyase kufwaka. Mwana ya yandi Manase kumaka ntinu na kisika ya yandi.

21 Manase vwandaka na bamvula kumi na zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi tanu na tanu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Yefesi-Ba. **2** Yandi salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave, mambu ya nganzi yina vwandaka sala bantu yina Yave botolaka bayinsi samu na kupesa yawu na bantu ya Isayeli. **3** Yandi tungisaka dyaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo, bisika yina tata ya yandi Ezekyase mwangisaka. Yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu samu na nzambi Baale. Yandi salaka dikunzi ya longo samu na Asela, nzambi ya kento, mutindu Akabe, ntinu ya Isayeli salaka. Yandi fukamaka samu na kusambila binwani nyonso ya mazulu. **4** Yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu ya banzambi ya nkaka na Yinzo ya Yave, kisika yina Yave tubaka ti: «Ni na Yelusalemi, mu ke vwandisa Nkumbu ya munu.» **5** Yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu samu na binwani ya mazulu kuna na kati ya bangaanda zole

ya lupangu ya Yinzo ya Yave. **6** Yandi pesaka mwana ya yandi mutindu Munkayulu ya Kuyoka. Yandi bakaka bantu ya bampandu mpe bantu yina ke bokilaka bampeve ya bantu yina kufwaka. Yandi salaka ti Yave kukuma na nkele samu ti yandi salaka mambu ya kulutila yimbi na mantwala ya Yave. **7** Yandi yidikaka kiteki ya Asela, nzambi ya kento, yina yandi tulaka na kati ya Yinzo ya Yave. Yinzo yina Yave zonzilaka na Davidi mpe na mwana ya yandi Salomoni mutindu yayi: «Ni na kati ya Yinzo yayi, na kati ya Yelusalemi yina mu me soola na kati ya bambanza nyonso ya bifumba kumi na zole ya Isayeli, mu ke vwandisa Nkumbu ya munu bantangu nyonso.» **8** Kana bantu ya Isayeli kusala nyonso na kuzitisa bantumunu mpe mambu nyonso yina kele na kati ya Musiku yina mu pesaka na kisyelo ya munu Moyize, mu ke sala ti bantu ya Isayeli kuvwanda dyaka ve na kwendaka tambula-tambula ntama na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya bawu. **9** Kasi bawu kuwaka ve. Manase salaka ti bawu kuzimbana nzila. Mpe bawu salaka yimbi, kulutila bantu ya bayinsi yina Yave manisaka na kufwa na mantwala ya bana ya Isayeli. **10** Na yina, Yave tubaka na yinwa ya bisadi ya yandi mimbikudi mutindu yayi: **11** «Manase, ntinu ya Yuda salaka mambu ya nganzi, mambu yina salaka ba-Amoli, yina tekilaka yandi. Mpe yandi kotisaka bantu ya Yuda na masumu ya kusambila banzambi ya biteki. **12** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: “Mu ke nata mpasi na Yelusalemi mpe yawu ke yitukisa bantu ya Yuda mpe bantu nyonso yina ke kuwa yawu. **13** Mu ke mwangisa Yelusalemi mutindu mu mwangisaka Samaliya mpe dikanda ya Akabe. Mu ke sukula Yelusalemi mutindu ba ke sukulaka ndonga na balweka ya yawu nyonso. **14** Mu ke manga bantu ya munu, mvwilu ya munu yina bikanaka. Mu ke yekula bawu na maboko ya bambeni ya bawu. Bambeni nyonso ya bawu ke botola mpe ke baka bima ya bawu na ngolo. **15** Samu ti bawu me sala yimbi na mantwala ya munu mpe bawu me sala ti mu kukuma na nkele. Tii bubu yayi, bawu ke na kutatamana na kusala yimbi, katuka ntangu yina bankooko ya bawu basikaka na Ngipiti.”» **16** Na zulu ya disumu yina Manase salaka na kukotisa bantu ya Yuda na mambu yina kele yimbi na ntadisi ya Yave, yandi kufwaka dyaka bantu mingi yina salaka ata dyambu ve. Yelusalemi fulukaka na menga balweka nyonso. **17** Mambu ya nkaka ya Manase, mambu nyonso yina yandi salaka, masumu yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **18** Manase kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na bilanga yina vwandaka na yinzo, na kati ya bilanga ya Uza. Mwana ya yandi Amone kumaka ntinu na kisika ya yandi. **19** Amone vwandaka na bamvula makumi zole na zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula zole na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Mesulemete. Mama yango vwandaka mwana ya Aluse, muntu ya mbanza Yoteba. **20** Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave mutindu tata ya yandi Manase. **21** Yandi landaka bansalulu nyonso ya tata ya yandi. Yandi sadilaka banzambi ya biteki, yina tata ya yandi vwandaka sadila mpe yandi vwandaka fukimina yawu. **22** Yandi mangaka Yave, Nzambi ya bankooko ya yandi. Yandi landaka ve banzila ya Yave. **23** Bisadi ya yinzo ya ntinu Amone kotilaka yandi mfundu ya yimbi. Bawu kufwaka ntinu na kati ya yinzo ya yandi. **24** Kasi bantu ya Yuda kufwaka bantu nyonso yina kotilaka ntinu Amone mfundu ya yimbi. Bantu ya yinsi tulaka mwana ya yandi Yosiya, ntinu na kisika ya Amone. **25** Mambu ya nkaka ya Amone, mambu yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **26** Ba tulaka yandi na ndyamu yina vwandaka na bilanga ya Uza. Mwana ya yandi Yosiya kumaka ntinu na kisika ya yandi.

22 Yosiya vwandaka na bamvula nana ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi tatu na mosi na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Yedida, mwana ya Adaya. Mama yango vwandaka muntu ya mbanza Bosekate. **2** Yandi salaka mambu ya kusungama na ntadisi ya Yave. Yandi landaka bansalulu ya nkooko ya yandi Davidi. Yandi bikaka ve na kusadila yawu. **3** Na mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Yosiya, ntinu Yozyase fidisaka kisoniki Safane, mwana ya Asalya, mutekolo ya Mesulame na kukwenda na Yinzo ya Yave. Yandi tubaka na yandi: **4** «Kwenda na sika ya Yilekya, mfumu ya banganga-Nzambi, samu ti yandi tanga mbongo yina ba nataka na Yinzo ya Yave, mbongo yina bankebi ya mwelo ke kuzwaka na sika ya bantu. **5** Ba ke pesa mbongo yina na sika ya bantwadisi ya bisalu ya Yinzo ya Yave, samu ti bawu kufuta bantu yina ke na kusala na Yinzo ya Yave, samu na kuyidika bisika ya kubeba ya Yinzo. **6** Bawu ke futa bisadi-miludi, bisadi ya nkaka yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave, bitungi-bayinzo. Bawu ke sumba matadi yina ba pasulaka mpe bayinti samu na kuyidika bisika ya kubeba ya Yinzo. **7** Kasi ba ke yufula bawu ve mutindu yina bawu ke sadila mbongo yango, samu ti bawu ke salaka na kusungama nyonso.» **8** Na manima, Yilekya, mfumu ya banganga-Nzambi tubaka na Safane, kisoniki: «Mu me tala dibuku ya Musiku na kati ya Yinzo ya Yave!» Yilekya pesaka dibuku yango na sika ya Safane mpe Safane tangaka yawu na dinga ya ngolo. **9** Kisoniki Safane kwizaka na sika ya ntinu. Yandi tubaka na ntinu: «Bisadi ya nge bakaka mbongo nyonso yina vwandaka na kati ya Yinzo mpe bawu pesaka yawu na bantwadisi ya bisalu ya Yinzo ya Yave.» **10** Kisoniki Safane tubaka dyaka na ntinu: «Yilekya, mfumu ya banganga-Nzambi me pesa munu dibuku yayi.» Safane tangaka yawu na ndinga ya ngolo na mantwala ya ntinu. **11** Ntangu ntinu kuwaka mambu yina vwandaka na kati ya dibuku ya Musiku, yandi pasulaka binkuti ya yandi. **12** Na yina, ntinu tumisaka ti ba kwenda bokila Yilekya mfumu ya banganga-Nzambi, Ayikame, mwana ya Safane, Akebole, mwana ya Mikaya, kisoniki Safane mpe Asaya kisadi ya ntinu. **13** Yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda yufula Yave samu na munu, samu na bantu, samu na bantu nyonso ya Yuda, samu na mambu yina kele na kati ya dibuku yina me talana. Samu ti nkele ya Yave kele nene. Yawu ke na kubwidila beto samu ti bankooko ya beto tumamaka ve na mambu yina kele na kati ya dibuku. Bawu salaka ve mutindu kele mambu nyonso yina kele ya kusonama na yina me tadila beto.» **14** Yilekya, mfumu ya banganga-Nzambi, Ayikame, Akebole, Safane, mpe Asaya, kwendaka tala mumbikudi ya kento Wuleda. Wuleda vwandaka kento ya Salume, Salume yina vwandaka bumba binkuti yina vwandaka na Yinzo ya Nzambi. Salume vwandaka mwana ya Tikeva mpe mutekolo ya Alase. Wuleda vwandaka zinga na Yelusalemi, na Mbanza ya Malumalu. Bantu yina tubaka na yandi mambu yina vwandaka na bawu. **15** Na yina, Wuleda tubaka na bawu: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: “beno tuba na muntu yina me fidisa beno na sika ya munu mutindu yayi: **16** Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: mu ke nata mpasi na Yelusalemi mpe na bantu yina ke zingaka kuna, mutindu ke na kutuba mambu nyonso yina kele ya kusonama na kati ya dibuku yina ntinu ya Yuda me tanga. **17** Mutindu bawu mangaka munu, mpe bawu yokaka maaka ya nsunga ya mbote samu na banzambi ya nkaka, mu me kuma na nkele ya kulutila samu na mambu nyonso yina bawu me sala. Mu me dasukila kisika yayi, mpe nkele ya munu samu na mbanza yayi ke manisa ve. **18** Kasi beno kwenda tuba mutindu yayi na ntinu ya Yuda yina me fidisa beno na kwiza yufula Yave: Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Nge me

kuwa mbote-mbote mambu yina kele na kati ya dibuku. **19** Nge me kuwa mambu yina mu tubaka samu na kisika yayi mpe samu na bantu yina ke zingaka kwaku, kisika yayi ke kuma kisika ya kumwangana mpe ya kusiingwa. Mambu yango me simba ntima ya nge mpe nge me kuluka na mantwala ya munu Yave. Nge me pasula binkuti ya nge mpe nge me dila na mantwala ya munu. Na yina, munu mpe, mu me kuwa nge. Ni Yave me tuba yawu. **20** Ni yawu yina mu ke sala ti nge kufwa na kizunu. Ba ke tula nge na ndyamu ya nge, mpe nge ke tala ve bampasi nyonso yina mu ke kotisa na kisika yayi.”» Bawu kwendaka pesa mvutu yina na sika ya ntinu.

23 Ntinu Yosiya fidisaka bantu na kwenda bokila bakuluntu nyonso ya Yuda mpe ya Yelusalemi, samu na kukutikisa bawu na sika ya yandi. **2** Na manima, ntinu kwendaka na Yinzo ya Yave, kintwadi na bantu nyonso ya Yuda mpe na bantu nyonso yina ke zingaka na Yelusalemi: banganga-Nzambi, mimbikudi, na bantu nyonso, kubanda na bana ya fyoti tii na bakuluntu. Yandi tangilaka bawu mambu nyonso yina vwandaka na kati ya dibuku ya ngwisani, yina ba talaka na Yinzo ya Yave. **3** Ntinu vwandaka ya kutelama na mwa kisika ya kuzangama. Na mantwala ya Yave, yandi salaka ngwisani mpe yandi bakaka lukanu ya kulanda Yave. Yandi bakaka lukanu ya kusadila bantumunu ya Yave, bandongosolo ya yandi mpe bansalulu ya misiku ya yandi na ntima ya yandi nyonso, mpe na mwela ya yandi nyonso, samu na kulungisa mambu ya ngwisani yina, mambu yina kele ya kusonama na kati ya dibuku yina. Bantu nyonso ndimaka ngwisani yina. **4** Ntinu tumisaka Yilekya, mfumu ya banganga-Nzambi na bilandi ya yandi mpe banganga-Nzambi yina ke kebaka mwelo ya Yinzo ya Yave. Yandi tubaka na bawu na kubasisa na Yinzo ya Yave, bima nyonso yina ba salaka samu na nzambi Baale, samu na Asela, nzambi ya kento mpe samu na binwani nyonso ya mazulu. Bawu yokaka bima yango na ngaanda ya Yelusalemi, kuna na mudimba ya Sedelone mpe bawu nataka bombi ya bima yina na Betele. **5** Yosiya bingisaka banganga-nzambi ya Baale yina bantinu ya Yuda byekaka samu na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo ya bambanza ya Yuda, mpe na bisika yina kele pene-pene ya Yelusalemi. Yandi bingisaka mpe bantu yina vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote samu na nzambi Baale, samu na Ntangu, samu na Ngonda, samu na Bambwetete mpe samu na Binwani nyonso ya mazulu. **6** Yosiya bakaka dikunzi ya longo ya Asela, nzambi ya kento, yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave. Yandi nataka yawu mpe kwendaka tula yawu na ngaanda ya Yelusalemi, pene-pene ya muzumba ya Sedelone. Yandi yokaka yawu kuna na muzumba ya Sedelone mpe yandi kumisaka yawu bombi. Yandi losaka bombi yango na zulu ya ndyamu ya bantu ya yinsi. **7** Yandi mwangisaka bayinzo yina bantu vwandaka sadila kindumba ya longo, yina vwandaka pene-pene ya Yinzo ya Yave. Kuna, bakento vwandaka tunga mpe binkuti samu na Asela, nzambi ya kento. **8** Na manima, Yosiya bokilaka banganga-Nzambi yina vwandaka zinga na bambanza ya Yuda. Yandi sumunaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo, bisika yina banganga-nzambi vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote, kubanda na Ngeba tii na Beele-Seba. Yandi mwangisaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo kuna na myelo ya mbanza Yelusalemi: kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo kuna na mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Yeswa, mfumu ya mbanza, mpe kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo kuna na lweka ya lumoso ya mwelo ya mbanza. **9** Banganga-Nzambi yina vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo, bawu vwandaka ve na muswa ya kusala na kiyokolo ya minkayulu ya Yave, kuna na Yelusalemi. Kasi bawu kintwadi na bampangi ya bawu, bawu vwandaka na luve ya kudya mampa yina ba ke funisaka ve. **10** Ntinu sumunaka kiyokolo ya minkayulu yina ba ke bokilaka Tofete, samu ti ata muntu kupesa dyaka ve mwana ya yandi ya kento to ya bakala mutindu Munkayulu ya Kuyoka na nzambi Moloke. Tofete yango vwandaka na kati ya mudimba ya mwana ya Yinome. **11** Yandi katulaka biteki ya bampunda yina vwandaka na nkotolo ya Yinzo ya Yave. Biteki ya bampunda yina bantinu ya Yuda byekaka samu na kusambilaka Ntangu. Bampunda yango vwandaka pene-pene ya kivinga ya Netane-Meleke, kisadi ya mfunu yina ke salaka na ntinu. Kivinga yango vwandaka kuna na kati-kati ya mwa bayinzo yina vwandaka pene-pene ya Yinzo ya Yave. Yosiya yokaka bapusu-pusu ya mvita yina ba yidikaka samu na nzambi Ntangu. **12** Ntinu mwangisaka biyokolo ya minkayulu. Bisika yango vwandaka na kivinga ya Akaze, na kibandu ya yinzo, na zulu ya muludi ya kuyalumuka. Ya vwandaka biyokolo ya minkayulu yina bantinu ya Yuda yidikaka mpe biyokolo ya minkayulu yina ntinu Manase yidikaka na bangaanda zole ya Yinzo ya Yave. Na manima ya kumwangisa mpe kukatula yawu kuna, yandi losaka bombi ya yawu na kati ya muzumba ya Sedelone. **13** Ntinu sumunaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo, yina vwandaka na kisika yina ke talasanaka na Yelusalemi, na sude ya mongo yina ba ke bokilaka Mongo ya Mwangusulu. Bisika yina Salomoni, ntinu ya Isayeli, tungaka samu na Asetalete, nzambi ya kento, kima ya yimbi ya bantu ya Sidone, samu na nzambi Kemose, kima ya yimbi ya bantu ya Mowabe mpe samu na nzambi Milekome, kima ya nganzi ya ba-Amoni. **14** Yosiya mwangisaka matadi yina ba telemisaka mutindu bidimbu. Yandi zengaka makunzi ya longo ya Asela, nzambi ya kento. Yandi fulusaka bisika yina na mikwa ya bantu. **15** Yosiya mwangisaka mpe kiyokolo ya minkayulu yina vwandaka na Betele. Yandi mwangisaka mpe kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo yina Yelobowame, mwana ya Nebate, yidikaka. Yelobowame kotisaka Isayeli na masumu. Yandi mwangisaka kiyokolo ya minkayulu mpe kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo. Yandi yokaka kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo, yandi kumisaka yawu bombi. Mpe yandi yokaka dikunzi ya longo ya Asela, nzambi ya kento. **16** Na manima, Yosiya balukaka mpe yandi talaka bandyamu yina vwandaka kuna na zulu ya mongo. Yandi tumisaka ba kwenda baka mikwa yina vwandaka na kati ya bandyamu yina, mpe yandi yokaka yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. Yandi sumunaka yawu, mutindu vwandaka mambu yina Yave tubaka na yinwa ya muntu ya Nzambi. Ni mambu yina yandi tubaka. **17** Yosiya yufulaka: «Yina wapi kidimbu mu ke na kutala kuna?» Bantu ya mbanza yina vutulaka: «Yawu kele ndyamu ya muntu ya Nzambi, yina katukaka na Yuda. Ni yandi bikulaka mambu yina nge me lungisa bubu yayi samu na kiyokolo ya minkayulu ya Betele.» **18** Na yina, ntinu tubaka: «Beno bika ndyamu yina. Muntu ve ke simba mikwa ya yandi.» Na yina, ba bikaka na kubaka mikwa ya yandi na mikwa ya mumbikudi yina katukaka na Samaliya. **19** Yosiya mwangisaka mpe bayinzo nyonso ya lusambulu ya bisika ya lusambu yina vwandaka na zulu ya myongo, yina bantinu ya Isayeli tungisaka na bambanza ya Samaliya. Na kusala mutindu yina, bawu sombolaka Nzambi. Yosiya salaka bawu mambu nyonso yina yandi salaka na Betele. **20** Yandi kufwaka banganga-nzambi nyonso yina vwandaka kuna, bayina ke sambilaka na bisika ya lusambulu yina kele na

zulu ya myongo. Yandi kufwaka bawu mutindu minkayulu na zulu ya biyokolo ya minkayulu. Yandi yokaka mikwa ya bantu na zulu ya bisika yina. Na manima, yandi vutukaka na Yelusalemi. **21** Ntinu Yosiya pesaka ntumunu yayi na bantu nyonso: «Beno sala mukembo ya Paki samu na Yave, Nzambi ya beno, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya ngwisani.» **22** Kubanda na bantangu yina bikuudi vwandaka twadisa Isayeli tii na bantangu ya bantinu ya Yuda mpe ya Isayeli, ba salaka ve mukembo ya Paki ya mutindu yina. **23** Ni kaka na mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Yosiya ba salaka mukembo ya Paki ya mutindu yina, samu na Yave kuna na Yelusalemi. **24** Yosiya manisaka mpe na kufwa bantu yina ke bokilaka bampeve ya bantu ya kufwa. Yandi kufwaka mpe bayina ke talaka mambu. Yandi katulaka banzambi ya biteki, biteki mpe bima nyonso ya busafu yina vwandaka na yinsi ya Yuda mpe na Yelusalemi. Yosiya salaka mutindu yina samu na kulungisa Musiku yina kele ya kusonama na kati ya dibuku yina nganga-Nzambi Yilekya talaka na Yinzo ya Yave. **25** Na bantinu yina tekilaka Yosiya, ata ntinu mosi ve vutukaka na sika ya Yave mutindu Yosiya, na ntima ya yandi nyonso, na mwela ya yandi nyonso mpe na ngolo ya yandi nyonso, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya Musiku nyonso ya Moyize. Na manima ya yandi, ata ntinu mosi ve vwandaka mutindu yandi. **26** Kasi na nyonso yina, Yave bikaka ve na kulakisa nkele ya yandi ya kulutila na bantu ya Yuda samu na yimbi nyonso yina Manase salaka yandi. **27** Yave tubaka: «Mu ke bingisa bantu ya Yuda ntama na kizizi ya munu mutindu mu salaka yawu na bantu ya Isayeli. Mu ke manga mbanza yayi, Yelusalemi, mbanza yina mu soolaka mpe Yinzo yina mu tubaka ti: "ni kuna ke vwanda Nkumbu ya munu."» **28** Mambu ya nkaka ya Yosiya, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **29** Ni na ntangu ya kintinu ya Yosiya Falawo Neko, ntinu ya Ngipiti, kwendaka pene-pene ya nzadi ya Efalate samu na kunwanisa ntinu ya Asili. Ntinu Yosiya kwendaka kangisa yandi nzila. Kasi kaka na ntangu yina ntinu ya Ngipiti talaka Yosiya kuna na Mengido, yandi kufwaka Yosiya. **30** Ntangu Yosiya kufwaka, bisadi ya yandi tulaka yandi na kati ya pusu-pusu mosi ya mvita mpe bawu nataka yandi katuka na Mengido tii na Yelusalemi. Ba tulaka yandi na ndyamu ya yandi kuna na Yelusalemi. Na manima, bantu ya yinsi soolaka Yowakaze, mwana ya Yosiya. Ba dukulaka yandi mafuta mpe ba byekaka yandi ntinu na kisika ya tata ya yandi. **31** Yowakaze vwandaka na bamvula makumi zole na tatu, ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bangonda tatu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Amutale. Mama yango vwandaka mwana ya Yilemeyawu. Yilemeyawu vwandaka muntu ya mbanza Libena. **32** Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave mutindu salaka bankooko ya yandi. **33** Falawo Neko kangisaka Yowakaze na bwala Libela na yinsi ya Amate, samu ti yandi kuyala dyaka ve na Yelusalemi. Falawo Neko bandaka na kufutisaka bantu ya Yuda mpaku ya Batalente nkama ya palata mpe Talente mosi ya wolo. **34** Na manima, Falawo Neko byekaka Elyakime, mwana ya Yosiya na kisika ya Yosiya, tata ya yandi. Yandi pesaka Elyakime nkumbu ya Yoyakime. Falawo Neko kangisaka Yowakaze mpe nataka yandi na Ngipiti mpe ni kuna yandi kwendaka kufwa. **35** Yoyakime pesaka na Falawo, wolo na palata yina yandi lombaka. Samu na kusala yawu, Yoyakime vwandaka futisa bantu ya yinsi mpaku mutindu vwandaka lubaku ya konso muntu. **36** Yoyakime vwandaka na bamvula makumi zole na tanu ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na mosi na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Zebuda. Mama yango vwandaka mwana ya Pedaya, Pedaya vwandaka muntu ya bwala Luma. **37** Yoyakime salaka yimbi na mantwala ya Yave, yimbi nyonso mutindu salaka bankooko ya yandi.

24 Ntangu Nebukadenesale vwandaka ntinu ya Babilone, yandi kwizaka nwanisa yinsi ya Yuda. Bamvula tatu, Yoyakime kumaka na yisi ya lutumu ya Nabukadenesale. Na manima, Yoyakime balukilaka Nabukadenesale mpe yandi mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya yandi. **2** Na yina, Yave fidisaka nkonga ya bantu ya Babilone, nkonga ya bantu ya Alame, nkonga ya bantu ya Mowabe mpe nkonga ya bantu ya Amone. Bawu kwizaka mwangisa yinsi ya Yuda. Yave fidisaka bawu samu na kunwanisa mpe kumwangisa yinsi ya Yuda, samu na kulungisa mambu yina Yave tubaka na yinwa ya bisyelo ya yandi mimbikudi. **3** Mambu yina salamaka kaka na ntumunu ya Yave. Yandi vwandaka zola dyaka ve na kutala Yuda na mantwala ya yandi, samu na masumu nyonso yina Manase salaka, **4** mpe samu ti Manase tangisaka menga ya bantu yina salaka ve yimbi, menga yina yandi fulusaka Yelusalemi. Ni yawu yina, Yave zolaka ve na kulemvokila. **5** Mambu ya nkaka ya Yoyakime, nyonso yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda. **6** Yoyakime kufwaka mpe mwana ya yandi Yoyakime kumaka ntinu na kisika ya yandi. **7** Na ntangu yina, ntinu ya Ngipiti vwandaka basika dyaka ve na yinsi ya yandi, samu ti ntinu ya Babilone botolaka bantoto nyonso yina vwandaka na lutumu ya ntinu ya Ngipiti, kubanda na mudimba ya ndilu ya node ya Ngipiti tii na nzadi ya Efalate. **8** Yoyakime vwandaka na bamvula kumi na nana ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bangonda tatu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Newuseta. Mama yango vwandaka mwana ya Elenatane, Elenatane vwandaka muntu ya mbanza Yelusalemi. **9** Yoyakime salaka yimbi na mantwala ya Yave, yimbi nyonso mutindu salaka tata ya yandi. **10** Na ntangu yina, bisadi ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, kwendaka nwanisa bantu ya mbanza Yelusalemi. Mpe bawu zungaka mbanza yango. **11** Yandi mosi Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, kwizaka na mantwala ya mbanza, ntangu yina bisadi ya yandi vwandaka zunga yawu. **12** Na yina, Yoyakime, ntinu ya Yuda kwizaka kukipesa na Nebukadenesale, yandi na mama ya yandi, na bana ya yandi, na bisadi ya yandi, mpe bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu. Na mvula ya nana ya kintinu ya ntinu ya Babilone, ntinu ya Babilone kangisaka Yoyakime na boloko. **13** Nebukadenesale bakaka mpe nataka bimvwama nyonso ya Yinzo ya Yave mpe bimvwama nyonso ya yinzo ya ntinu. Yandi mwangisaka bima nyonso ya wolo yina Salomoni, ntinu ya Isayeli, yidikaka samu na Yinzo ya Yave. Yawu salamaka mutindu Nzambi tubaka. **14** Yandi katulaka mpe nataka bantu nyonso ya Yelusalemi, bamfumu nyonso, na binwani nyonso ya ngolo. Bawu vwandaka mafunda kumi ya bantu. Yandi nataka mpe bayina ke salaka bisalu ya maboko na bayina ke yidikaka bikangulu. Kaka bamputu ya yinsi bikanaka. **15** Nebukadenesale nataka Yoyakime na ngolo na Babilone. Yandi katulaka mpe na Yelusalemi samu na kunata na ngolo na Babilone mama ya ntinu, bakento ya ntinu, bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, na bantu ya mfunu ya yinsi. **16** Binwani nyonso yina yandi nataka vwandaka mafunda nsambwadi. Bantu yina ke salaka bisalu ya maboko vwandaka lutangu ya funda mosi. Bawu vwandaka babakala yina ke na kibakala, bayina vwandaka na lenda ya kunwana mvita. Ntinu ya Babilone bakaka mpe nataka bawu na ngolo na Babilone. **17** Na kisika ya Yoyakime, ntinu ya Babilone byekaka Matanya ntinu. Matanya vwandaka

mama-nkazi ya Yoyakime. Ntinu ya Babilone pesaka Matanya nkumbu ya Sedekyawu. **18** Sedekyawu vwandaka na bamvula makumi zole na mosi ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na mosi na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Amutale. Mama yango vwandaka mwana ya Yelemya, Yelemya muntu ya mbanza Libena. **19** Sedekyawu salaka mambu yina yangidikaka ve Yave mutindu Yoyakime salaka. **20** Mambu yina salamaka na Yelusalemi mpe na Yuda, yawu salaka ti nkele ya Yave kutalana mpe ti yandi kumanga bantu ya yandi. Kasi Sedekyawu balukilaka Nebukadenesale ntinu ya Babilone.

25 Na mvula ya yivwa ya kintinu ya Sedekyawu, na kilumbu ya kumi ya ngonda ya kumi, Nebukadenesale ntinu ya Babilone na binwani ya yandi nyonso, bawu kwizaka na Yelusalemi samu na kunwanisa yawu. Bawu salaka kivwandu ya bawu na mantwala ya Yelusalemi. Samu na kunwanisa Yelusalemi, bawu zungaka yawu mpe bawu fulusaka ntoto na bibaka ya mbanza kubanda na yisi tii na zulu. **2** Mbanza vwandaka ya kuzungama mutindu yina tii na mvula ya kumi na mosi ya kintinu ya Sedekyawu. **3** Na kilumbu ya yivwa ya ngonda ya yiya, nsatu ya nene vwandaka me kota na mbanza, bamvwama mpe vwandaka dyaka ve na madya. **4** Ba-Kalede tobolaka dibulu na bibaka ya mbanza. Na mpimpa, ntinu na binwani nyonso ya Yuda lutilaka na mwelo yina vwandaka na kati-kati ya bibaka yina vwandaka talasana na bilanga ya ntinu, samu na kukima. Ba-Kalede zungaka mbanza kasi bayina kimaka, bakaka nzila ya mudimba ya Yolodani. **5** Kasi binwani ya ba-Kalede landaka Sedekyawu mpe ba kuzwaka yandi na mudimba ya Yeliko. Binwani ya yandi nyonso mwanganaka mpe ntinu Sedekyawu bikanaka kaka yandi mosi. **6** Ba-Kalede bwilaka Sedekyawu mpe ba nataka yandi na sika ya ntinu ya Babilone kuna na mbanza Libela, na kizunga ya Amate. Ni kuna ntinu ya Babilone fundisaka Sedekyawu. **7** Ba zengaka bana ya Sedekyawu balaka na mantwala ya yandi. Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, tobolaka meso ya Sedekyawu mpe yandi kangaka Sedekyawu na bampanga ya bisengo ya mbwaki. Na manima, ba nataka yandi na Babilone. Sedekyawu vwandaka na boloko tii na kilumbu ya lufwa ya yandi. **8** Na kilumbu ya nsambwadi ya ngonda ya tanu na mvula ya kumi na yivwa ya kintinu ya Nebukadenesale ntinu ya Babilone, Nebuzaladane yina vwandaka mfumu ya bankebi ya ntinu ya Babilone, kwizaka na Yelusalemi. **9** Yandi yokaka Yinzo ya Yave, yinzo ya ntinu, bayinzo nyonso ya mbanza Yelusalemi. Yandi yokaka mpe bayinzo nyonso ya bantu ya mfunu. **10** Binwani nyonso ya Babilone yina kwizaka na mfumu ya bankebi mwangisaka bibaka yina vwandaka zunga mbanza Yelusalemi. **11** Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, bakaka na ngolo mpe nataka bantu ya yinsi, bayina bikanaka na mbanza, bayina kukipesaka na ntinu ya Babilone. **12** Kasi Nebuzaladane bikaka bantu ya nkaka, bayina vwandaka bamputu, samu na kukunda bilanga ya bayinti ya vinu mpe samu na kusala bilanga. **13** Ba-Kalede mwangisaka makunzi ya bisengo ya mbwaki ya Yinzo ya Yave, bima yina vwandaka na yisi ya nzungu ya nene yina ba yidikaka na kisengo ya mbwaki yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave. Bawu nataka bisengo ya mbwaki yina na Babilone. **14** Bawu bakaka biteko, bapele, bambele, bakopo, bandonga ya fyoti na bima nyonso yina ba yidikaka na bisengo ya mbwaki, yina ba vwandaka sadila na Yinzo ya Yave. **15** Mfumu ya bankebi bakaka bima nyonso yina ba yidikaka na wolo mpe na palata, bandonga ya nene, bandonga, bakopo, biteko, bitentokolo ya minda, bandonga ya fyoti mpe bambungu. **16** Bantu lendaka ve na kuteza dema ya bima nyonso yina ba yidikaka na bisengo ya mbwaki, bima yina ntinu Salomoni sadisaka samu na Yinzo ya Yave, makunzi zole, nzungu ya nene yina vwandaka na bangombe kumi na zole ya kisengo ya mbwaki mpe bapusu-pusu ya yawu. **17** Yinda ya dikunzi ya ntete vwandaka ya Bakude kumi na nana, na nsongi ya yawu vwandaka na mwa yintu ya kisengo ya mbwaki. Yinda ya mwa yintu yina vwandaka ya Bakude tatu. Na zulu ya yintu yango vwandaka na kifwani ya mpwasa ya kisengo mpe kifwani ya bambuma ya Ngelenade. Nyonso vwandaka ya bisengo ya mbwaki. Makunzi nyonso zole vwandaka mutindu mosi. Bampwasa mpe vwandaka mutindu mosi. **18** Mfumu ya bankebi kangisaka Selaya, mfumu ya banganga-Nzambi, na kilandi ya yandi Sefanya mpe bankebi tatu ya nkotolo ya Yinzo ya Yave. **19** Na mbanza, yandi kangisaka mfumu ya nene ya binwani. Yandi kangisaka mpe bantu tanu yina vwandaka pene-pene ya ntinu, bayina bikanaka na mbanza. Ba kangisaka mpe kisoniki ya mfumu ya binwani, yina vwandaka baka bantu ya yinsi samu na kutula bawu na kati ya binwani. Yandi kangisaka mpe makumi sambanu ya bantu ya yinsi, bayina vwandaka na kati ya mbanza. **20** Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, nataka bantu yango na sika ya ntinu ya Babilone kuna na mbanza Libela. **21** Ntinu ya Babilone kufwaka bawu kuna na mbanza Libela, na kizunga ya Amate. Ni mutindu yina ba bakaka mpe ba nataka na ngolo bantu ya Yuda ntama na yinsi ya bawu. **22** Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, bikaka bantu ya nkaka na yinsi ya Yuda. Yandi byekaka Ngedalya, mwana ya Ayikame mpe mutekolo ya Safane, samu na kutwadisa bawu. **23** Ntangu binwani mpe bamfumu ya binwani kuwaka ti ntinu ya Babilone byekaka Ngedalya mfumu ya yinsi ya Yuda, bawu kwendaka tala Ngedalya kuna na Misepa. Bamfumu yina kwendaka kintwadi na bawu ni bawu yayi: Yisemayele, mwana ya Netanya, Yoyanane, mwana ya Kaleya, Selaya, mwana ya Tanumete, muntu ya Netofa mpe Yazanya, mwana ya Maaka. Bamfumu yango yina kwendaka mpe na binwani ya bawu. **24** Ngedalya diilaka bawu nyonso ndefi mutindu yayi: «Beno vwanda ve na boma ya ba-Kalede. Beno zinga na yinsi, beno tumama na ntinu ya Babilone. Mambu nyonso ke vwanda mbote samu na beno. Mu me kudya ndefi na dyambu yina.» **25** Kasi na ngonda ya nsambwadi ya mvula yina, Yisemayele, mwana ya Netanya mpe mutekolo ya Elisama, muntu ya dikanda ya ntinu, kwizaka na bantu kumi. Bawu kufwaka Ngedalya, na bantu ya Yuda, na bantu ya Babilone, bayina vwandaka na yandi kuna na Misepa. **26** Na yina, bantu nyonso, kubanda na bakuluntu tii na bana ya fyoti, na bamfumu ya binwani, bawu nyonso kimaka na Ngipiti, samu ti bawu vwandaka na boma ya bantu ya Babilone. **27** Na mvula ya makumi tatu na nsambwadi katuka ntangu yina ba nataka Yoyakime ntinu ya Yuda na yinsi ya nzenza, na kilumbu ya makumi zole na nsambwadi ya mvula yina, Ewile-Melodake kumaka ntinu ya Babilone. Yandi lemvokilaka Yoyakime ntinu ya Yuda, mpe yandi basisaka yandi na boloko. **28** Ntinu ya Babilone vwandaka zonzila Yoyakime na bumbote nyonso. Yandi pesaka Yoyakime kiti ya kintinu ya kulutila mfunu na bantinu ya nkaka yina vwandaka na yandi kuna na Babilone. **29** Ba katulaka yandi bikunti ya yandi ya bankole mpe Yoyakime bandaka na kudya na mutindu ya kufwanana na mesa ya ntinu bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi. **30** Ni mutindu yayi ya vwandaka salama konso kilumbu tii na lufwa ya Yoyakime. Ntinu ya Babilone vwandaka pesa Yoyakime nyonso yina yandi vwanda na yawu nsatu.

1 Kinkulu

1 Adami vwandaka tata ya Sete. Sete vwandaka tata ya Enose. **2** Enose vwandaka tata ya Kenane. Kenane vwandaka tata ya Maalalele. Maalalele vwandaka tata ya Yelede. **3** Yelede vwandaka tata ya Enoke. Enoke vwandaka tata ya Metusaleme. Metusaleme vwandaka tata ya Lameke. **4** Lameke vwandaka tata ya Nowa. Nowa vwandaka tata ya Seme, ya Ame, mpe ya Yafete. **5** Bana ya Yafete ni ba yayi: Ngomele, Mangonge, Madayi, Yavane, Tubale, Meseke na Tilase. **6** Bana ya Ngomele ni ba yayi: Asekenaze, Difate na Tongalema. **7** Bana ya Yavane ni ba yayi: Elisa, Talesise, Kitime na Lodanime. **8** Bana ya Ame ni ba yayi: Kuse, Miselayime, Pute mpe Kaana **9** Bana ya Kuse ni ba yayi: Seba, Avila, Sabeta, Layema, Sabeteka. Bana ya Layema ni ba yayi: Saba na Dedane. **10** Kuse butaka mpe Nimelode. Nimelode vwandaka kinwani ya ntete ya kufuluka na ngolo awa na ntoto. **11** Miselayime butaka ba-Lude, ba-Eyiname, ba-Leyabe, ba-Nafetuwa, **12** ba-Patelose, ba-Kaseluwa na ba-Kafetole. Ni ba-Kaseluwa butaka ba-Filiseti. **13** Kaana butaka Sidone, mwana ya yandi ya ntete. Yandi butaka mpe Ete, **14** ba-Yebuse, ba-Amoli, ba-Ngilengazi, **15** ba-Ivi, ba-Aleki, ba-Sini, **16** ba-Alevade, ba-Semali, ba-Yamati. **17** Bana ya Seme ni ba yayi: Elame, Asule, Alepakesade, Lude, Alame, Wuse, Wule, Ngetele mpe Meseke. **18** Alepakesade butaka Sela, mpe Sela butaka Ebele. **19** Ebele butaka bana zole. Ya ntete nkumbu ya yandi Pelenge, samu ti ni na ntangu ya Ebele bantu ya ntoto kabukaka. Nkumbu ya mwana ya yandi ya zole vwandaka Yoketane. **20** Yoketane butaka Alemodade, Selefe, Yasalemawete, Yela, **21** Yadolame, Wuzale, Dikela, **22** Ebale, Abimayele, Saba, **23** Ofile, Avila, Yobabe. Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Yoketane. **24** Seme, Alepakesade, Sela, **25** Ebele, Pelenge, Lewu, **26** Selunge, Nawole, Tela, **27** Abalami yina ba ke bokilaka Abalayami. **28** Bana ya babakala ya Abalayami ni Isaaki na Isemayele. **29** Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya bawu: Nebayote mwana ya ntete ya Isemayele, Kedale, Adebeyele, Mibesame, **30** Misema, Duma, Masa, Adade, Tema, **31** Yetule, Nafise mpe Kedema. Yina ni bana ya Isemayele ya babakala. **32** Bana ya Ketula kento ya Abalayami ni ba yayi: Zimelane, Yokesane, Medane, Midyane, Yisebake mpe Suwa. Bana ya Yokesane ya babakala ni Saba na Dedane. **33** Bana ya Midyane ni ba yayi: Efa, Efele, Enoke, Abida mpe Eleda. Bawu nyonso yina ni bana yina Ketula butaka ya babakala. **34** Abalayami butaka Isaaki. Bana ya Isaaki ya babakala ni Esawu mpe Isayeli. **35** Bana ya Esawu ya babakala ni ba yayi: Elifaze, Lewele, Yewuse, Yayelame mpe Kola. **36** Bana ya Elifaze ya babakala ni ba yayi: Temane, Omale, Sefi, Ngayetame, Kenaze, Timena mpe Amaleke. **37** Bana ya Lewele ya babakala ni ba yayi: Nayate, Zela, Sama mpe Miza. **38** Bana ya Seyile ya babakala ni ba yayi: Lotane, Sobale, Sibewone, Ana, Disone, Esele mpe Disane. **39** Bana ya Lotane ya babakala ni Oli mpe Omane. Kibusi ya Lotane ni Timena. **40** Bana ya Sobale ya babakala ni ba yayi: Alyane, Manayate, Ebale, Sefi mpe Oname. Bana ya Sibewone ya babakala ni Aya mpe Ana. **41** Mwana ya Ana ya bakala ni Disone. Bana ya Disone ya babakala ni: Amelane, Esebane, Yitelane mpe Kelane. **42** Bana ya Esele ya babakala ni ba yayi: Bilane, Zavane mpe Yakane. Bana ya Disone ya babakala ni Wuse mpe Alane. **43** Yayi ni bantinu yina yalaka yinsi ya Edome ntete ti bantinu kubanda na kuyala bana ya Isayeli. Bela, mwana ya Bewole kumaka ntinu. Nkumbu ya mbanza ya yandi vwandaka Dinaba. **44** Bela kufwaka. Yobabe, mwana ya Zela, muntu ya mbanza Bosela kumaka ntinu na kisika ya Bela. **45** Yobabe kufwaka. Usame, muntu ya yinsi ya ba-Temani, kumaka ntinu na kisika ya Yobabe. **46** Usame kufwaka. Adade, mwana ya Bedade, kumaka ntinu na kisika ya Usame. Ni Adade nungaka Midyane na yinsi ya Mowabe. Nkumbu ya mbanza ya Adade vwandaka Avite. **47** Adade kufwaka. Samela, muntu ya mbanza Maseleka, kumaka ntinu na kisika ya Adade. **48** Samela kufwaka. Sawule, muntu ya Lewobote-Naale kumaka ntinu na kisika ya yandi. **49** Sawule kufwaka. Baale-Anane, mwana ya Akebole, kumaka ntinu na kisika ya Sawule. **50** Baale-Anane kufwaka. Adade kumaka ntinu na kisika ya Baale-Anane. Nkumbu ya mbanza ya Yadade vwandaka Payi. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Meyetabeele. Meyetabeele vwandaka mwana ya Matelede, mpe mutekolo ya Mezayabe. **51** Adade kufwaka. Na manima, bamfumu ya makanda bandaka na kuyala Edome. Bamfumu yango ni: Mfumu Timena, mfumu Alewa, mfumu Yetete, **52** mfumu Owolibama, mfumu Ela, mfumu Pinone, **53** mfumu Kenaze, mfumu Temane, mfumu Mibesale, **54** mfumu Mangedyele, mfumu Ilame. Ni bawu vwandaka bamfumu ya ba-Edome.

2 Yayi ni bana ya babakala ya Isayeli: Lubene, Simewone, Levi, Yuda, Isakale, Zabulone, **2** Dane, Yosefi, Bezame, Nafetali, Ngade mpe Asele. **3** Bana ya Yuda ya babakala ni Ele, Onane mpe Sela. Yina ni bana tatu yina Yuda butaka na mwana ya Suwa ya kento, Suwa yina vwandaka mu-Kaanani. Ele, mwana ya ntete ya Yuda, salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave. Na yina, Yave salaka ti yandi kufwa. **4** Na manima, Yuda butaka dyaka bana zole na Tamale, bokilo ya yandi, bana yango ni Pelese na Zela. Lutangu ya bana ya Yuda vwandaka tanu. **5** Bana ya Pelese ya babakala ni ba yayi: Eselone mpe Amule. **6** Bana ya Zela ya babakala ni ba yayi: Zimeli, Etane, Yemane, Kalekole mpe Dala. Lutangu ya bana ya Zela vwandaka tanu. **7** Mwana ya Kalemi ya bakala ni Akale. Ni Akale yango salaka yimbi yina nataka bampasi na Isayeli ntangu yandi bakaka bima yina pesamaka na Yave. **8** Mwana ya Etane ya bakala ni Azalya. **9** Bana ya babakala yina Eselone butaka ni ba yayi: Yelameele, Lame mpe Kelubayi. **10** Lame butaka Aminadabe. Aminadabe butaka Nasone, mfumu ya bana ya Yuda. **11** Nasone butaka Salema. Salema butaka Bowaze. **12** Bowaze butaka Obede. Obede butaka Yisayi. **13** Yisayi butaka Elyabe, mwana ya yandi ya ntete ya bakala. Yandi butaka dyaka Abinadabe, mwana ya zole ya bakala. Yandi butaka mpe Simeya, mwana ya yandi ya tatu ya bakala, **14** Netaneele mwana ya yiya ya bakala, Ladayi mwana ya tanu ya bakala, **15** Oseme mwana ya sambanu ya bakala, Davidi mwana ya nsambwadi ya bakala. **16** Bibusi ya bawu ni Seluya na Abingayile. Bana ya Seluya ya babakala ni: Abisayi, Yowabe mpe Asayele. Bawu vwandaka tatu. **17** Abingayile butaka Amasa. Tata ya Amasa vwandaka Yetele, mu-Isemayeli. **18** Kalebe, mwana ya Eselone butaka bana na kento ya yandi Azuba mpe na Yeliwote. Bana ya babakala yina yandi butaka na Azuba ni ba yayi: Yesele, Sobabe mpe Aledone. **19** Azuba kufwaka. Na manima, Kalebe kwelaka Efalata, bawu butaka Wule. **20** Wule butaka Uli. Uli butaka Besalele. **21** Ntangu Eselone kumaka na bamvula makumi sambanu, yandi kwelaka mwana ya Makile. Bawu vukisaka mfulu mpe bawu butaka Sengube. Makile vwandaka tata ya Ngalaade. **22** Sengube butaka Yayile. Yayile vwandaka na bambanza makumi zole na tatu na yinsi ya Ngalaade. **23** Kasi Ngesule na Alame bakaka ya bawu babwala ya Yayile, mbanza Kenate, mpe bambanza ya nkaka yina vwandaka pene-pene ya yawu. Lutangu nyonso ya bambanza yango vwandaka makumi

sambanu. Bayina nyonso vwandaka zinga kuna, bawu vwandaka bana ya Makile ya babakala, tata ya Ngalaade. **24** Na manima ya lufwa ya Eselone, Kalebe vukisaka mfulu kuna na Efalata na Abya kento ya tata ya yandi Eselone. Mpe Efalata butaka Asewule, tata ya Tekowa. **25** Bana ya babakala ya Yelameele, mwana ya ntete ya Eselone, ni ba yayi: Lame, mwana ya ntete, Buna, Olene, Oseme mpe Ayiya. **26** Yelameele kwelaka dyaka kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Atala. Atala vwandaka mama ya Oname. **27** Bana ya babakala ya Lame, mwana ya ntete ya Yelameele, ni ba yayi: Maase, Yamine mpe Ekele. **28** Bana ya Oname ya babakala ni Samayi mpe Yada. Bana ya Samayi ya babakala ni Nadabe mpe Abisule. **29** Nkumbu ya kento ya Abisule vwandaka Abiyayile. Abiyayile butaka Abane mpe Molide. **30** Bana ya Nadabe ya babakala ni Selede mpe Apayime. Selede kufwaka kondwa kubuta mwana ya bakala. **31** Mwana ya Apayime ni Yiseyi. Mwana ya Yiseyi ni Sesane. Mwana ya Sesane ni Ayelayi. **32** Bana ya Yada, mpangi ya Samayi ni Yetele na Yonatane. Yetele kufwaka kondwa kubuta mwana ya bakala. **33** Bana ya Yonatane ya babakala ni Pelete mpe Zaza. Ni bawu vwandaka bana ya Yelameele. **34** Sesane butaka ve bana ya babakala, kasi yandi butaka kaka bana ya bakento. Sesane vwandaka na kisadi mosi ya mu-Ngipiti ya bakala, nkumbu ya yandi Yaleya. **35** Sesane kwelisaka mwana ya yandi ya kento na kisadi ya yandi Yaleya. Yayela butaka Atayi. **36** Atayi butaka Natane. Natane butaka Zabade. **37** Zabade butaka Efelale. Efelale butaka Obede. **38** Obede butaka Yewu. Yewu butaka Azalya. **39** Azalya butaka Elese. Elese butaka Elasa. **40** Elasa butaka Sisemayi. Sisemayi butaka Salume. **41** Salume butaka Yekamya, Yekamya butaka Elisama. **42** Bana ya Kalebe ya babakala, mpangi ya Yelameele, ni ba yayi: Mesa, mwana ya yandi ya ntete mpe bana ya Malesa. Mesa vwandaka tata ya Zife, Malesa vwandaka tata ya Ebelone. **43** Bana ya Ebelone ya babakala ni ba yayi: Kola, Tapuwa, Lekeme mpe Sema. **44** Sema butaka Layame, tata ya Yolekeyame. Lekeme butaka Samayi. **45** Mwana ya Samayi ya bakala ni Mawone. Mawone vwandaka tata ya Bete-Sule. **46** Efa, kento ya nkaka ya Kalebe, butaka Yalane, Mosa mpe Ngazeze. Alane butaka mwana yina yandi pesaka dyaka nkumbu Ngazeze. **47** Bana ya Yadayi ya babakala ni ba yayi: Lengeme, Yotame, Ngesane, Pelete, Efa mpe Saafe. **48** Maaka, kento ya nkaka ya Kalebe, butaka Sebele mpe Tileyana. **49** Maaka butaka dyaka Saafe, tata ya Mademana. Maaka butaka mpe Seba. Seba vwandaka tata ya Makebena mpe tata ya Ngibeya. Kalebe vwandaka na mwana ya kento na nkumbu Akesa. **50** Bana ya nkaka ya Kalebe ya babakala vwandaka ni ba yayi: Wule, mwana ya ntete ya kento ya yandi Efalata, butaka bana tatu: Sobale yina vwandaka tata ya Kilyate-Yeyalime, **51** Salema yina vwandaka tata ya Betelemi, Yalefe yina vwandaka tata ya Bete-Ngedele. **52** Bana ya Sobale ya babakala, tata ya Kileyate-Yeyalime ni ba yayi: Yaloye mpe ndambu ya bantu ya Menuyote. **53** Makanda ya Kileyate-Yeyalime ni ba yayi: ba-Yitele, ba-Pute, ba-Sumate mpe ba-Miselayi. Ni na makanda yina butukaka ba-Soleyate na ba-Esetawule. **54** Bana ya Salema ya babakala ni ba yayi: Betelemi, ba-Netofate, Atelote-Bete-Yowabe, ndambu ya ba-Manayete, ba-Soleyi. **55** Mpe makanda ya bisoniki yina vwandaka zinga na Yayebese ni ba yayi: Ba-Tileyate, ba-Simeyate na ba-Sukate. Ni bawu ba-Keni yina butukaka na Yamate, nkooko ya dikanda ya Lekabe.

3 Bana ya babakala yina Davidi butaka kuna na Ebelone ni ba yayi: Amenone mwana ya ntete yina yandi butaka na Ayinowame, mu-Izeleele, Danyele mwana ya zole yina yandi butaka na Abingayile, mu-Kaamele, **2** Abesalome mwana ya tatu yina yandi butaka na Maaka, mwana ya Talemayi, ntinu ya Ngesule, Adonya mwana ya yiya yina yandi butaka na Angite, **3** Sefatya mwana ya tanu yina yandi butaka na Abitale, Yiteleyame mwana ya sambanu ya Davidi yina yandi butaka na kento ya yandi Engela. **4** Bana nyonso sambanu yina, Davidi butaka bawu kuna na Ebelone. Yandi yalaka kuna na Ebelone bamvula nsambwadi na bangonda sambanu. Na manima, yandi yalaka na Yelusalemi bamvula makumi tatu na tatu. **5** Bana yina Davidi butaka na Yelusalemi ni ba yayi: Simeya, Sobabe, Natane mpe Salomoni. Bawu nyonso yiya, yandi butaka bawu na Bate-Suwa, mwana ya Amyele ya kento. **6** Davidi butaka mpe Ibale, Elisama, Elifelete, **7** Nonga, Nefenge, Yafya, **8** Elisama, Eliyada mpe Elifelete. Bawu vwandaka yivwa. **9** Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Davidi ya babakala. Yandi butaka mpe bana ya nkaka na bakento ya nkaka. Tamale vwandaka kibusi ya bawu. **10** Bana ya Salomoni ya babakala ni ba yayi: Lobowame, Abiya mwana ya Lobowame, Asa mwana ya Abiya. Yosafate mwana ya Asa, **11** Yolame mwana ya Yosafate, Akazya mwana ya Yolame, Yowase mwana ya Akazya, **12** Amasya mwana ya Yowase, Azalya mwana ya Amasya, Yotame mwana ya Azalya, **13** Akaze mwana ya Yotame, Ezekyase mwana ya Akaze, Manase mwana ya Ezekyase, **14** Amone mwana ya Manase, Yosiya mwana ya Amone. **15** Bana ya Yosiya ya babakala ni ba yayi: Yoyanane, mwana ya yandi ya ntete, Yoyakime, mwana ya yandi ya zole, Sedekyawu, mwana ya yandi ya tatu, Salume, mwana ya yandi ya yiya. **16** Bana ya Yoyakime ya babakala ni Yekonya, Sedekyawu mwana ya Yekonya. **17** Yekonya yina ba nataka na ngolo na yinsi ya nzenza, bana ya yandi ya babakala ni: Saletyele, mwana ya yandi, **18** Malekilame, Pedaya, Senasale, Yekamya, Yosama, na Nedabya. **19** Bana ya Pedaya ya babakala ni Zolobabele mpe Simeyi. Bana ya Zolobabele ya babakala ni ba yayi: Mesulame, Ananya mpe kibusi ya bawu Selomite. **20** Ya vwandaka mpe na tanu ya nkaka: Yasuba, Oyele, Belekya, Yasadya na Yusabe-Yesede. **21** Bana ya Ananya ya babakala ni ba yayi: Pelatya mpe Yesaya, bana ya Lefaya, bana ya Alenane, bana ya Obadya, bana ya Sekanya. **22** Mwana ya Sekanya ya bakala ni Semaya. Bana ya Semaya ya babakala ni: Atuse, Yingeyale, Balya mpe Neyalya mpe Safate. Bawu vwandaka sambanu. **23** Bana ya Neyalya ya babakala ni ba yayi: Elyoyenaye, Ezekyase mpe Azelikame. Bawu vwandaka tatu. **24** Bana ya Elyoyenaye ya babakala ni ba yayi: Yodavya, Elyasibe, Pelaya, Akube, Yoyanane, Delaya mpe Anani. Bawu vwandaka nsambwadi.

4 Bana ya Yuda ya babakala ni ba yayi: Pelese, Eselone, Kalemi, Wule na Sobale. **2** Leyaya, mwana ya Sobale butaka Yayate, Yayate butaka Awumayi na Layade. Ni bawu kele bankooko ya makanda ya ba-Soleyate. **3** Bana ya tata ya Etame ya babakala ni ba yayi: Yizeleele, Yisema mpe Yidebase. Nkumbu ya kibusi ya bawu vwandaka Yaseleleponi. **4** Penwele vwandaka tata ya Ngedole, mpe Ezele vwandaka tata ya Wusa. Ni bawu vwandaka bana ya Wule, Wule yina vwandaka mwana ya ntete ya Efalata mpe tata ya Betelemi. **5** Asewule, tata ya Tekowa vwandaka na bakento zole: Eleya mpe Naala. **6** Bana ya babakala yina Naala butaka na Asewule ni ba yayi: Awuzame, Efele, Temeni mpe Ayasetali. Yina ni bana ya Naala. **7** Bana ya babakala yina Eleya butaka na Asewule ni ba yayi: Selete, Soyale mpe Etenane. **8** Kose butaka Anube na Sobeba. Kose kele nkooko ya makanda ya Ayaleyele, mwana ya Yalume. **9** Yabese vwandaka ya kuzolakana kulutila bampangi ya yandi. Mama ya yandi pesaka yandi nkumbu Yabese, yandi tubaka:

«Mu me buta na kati ya mpasi.» **10** Yabese sambilaka Nzambi ya Isayeli mutindu yayi: «Kana ya tsyelika nge me sakumuna munu, nge ke sala ti kizunga ya munu kukuma nene, nge ke lambula diboko ya nge na zulu ya munu, nge ke katula mpe yimbi samu ti mu kuvwanda ve na mpasi.» Mpe Nzambi salaka mutindu Yabese lombaka. **11** Kelube, mpangi ya Suwa, butaka Meyile. Meyile ni tata ya Esetone. **12** Esetone butaka Bete-Lafa, Paseya, mpe Teyina. Teyina tungaka mbanza Nayase. Bawu nyonso vwandaka zinga kuna na Leka. **13** Bana ya Kenaze ya babakala ni ba yayi: Otenyele mpe Selaya. Mwana ya Otenyele ya bakala ni Yatate. **14** Mewonotayi butaka Ofela. Selaya butaka Yowabe, nkooko ya bisadi-miludi. Bawu vwandaka zinga na mudimba ya bisadi-miludi, samu ti bawu vwandaka bisadi-miludi. **15** Bana ya Kalebe ya babakala, mwana ya Yefune ni ba yayi: Ilu, Ela mpe Naame. Mwana ya Ela ni Kenaze. **16** Bana ya Yeyaleleele ya babakala ni ba yayi: Zife, Zifa, Tilya na Asaleele. **17** Bana ya Ezela ya babakala ni ba yayi: Yetele, Melede, Efele na Yalone. Kento ya Melede kuzwaka kivumu, yandi butaka: Milyame, Samayi na Yiseba. Yiseba ni tata ya Esetemowa. **18** Kento ya Melede, muntu ya Yuda, butaka Yelede, tata ya Ngedole, mpe Ebele, tata ya Soko mpe Yekutyele, tata ya Zanowa. Ni bawu vwandaka bana ya Bitya. Bitya ni mwana ya Falawo ya kento yina Melede kwelaka. **19** Kento ya Odiya vwandaka kibusi ya Nayame. Bana ya kento yango ni ba yayi: Tata ya Keyila, muntu ya bwala Ngalemi, na ya Esetemowa, muntu ya bwala Maaka. **20** Bana ya Simone ya babakala ni ba yayi: Amenone, Lina, Bene-Yanane mpe Tilone. Bana ya Yiseyi ya babakala ni Zoyete mpe Bene-Zoyete. **21** Bana ya Sela ya babakala, mwana ya Yuda, ni ba yayi: Ele tata ya Leka, Leka tata ya Layeda, Layeda tata ya Malesa mpe makanda yina vwandaka zinga na Bete-Asebeya. Bete-Asebeya vwandaka kisika yina ba vwandaka yidika balele ya lino. **22** Sela vwandaka mpe nkooko ya Yokime, ya bantu ya Kozeba, ya Yowase mpe ya Salafe. Ni bawu yalaka Mowabe ya Yasubi-Leyeme. Mambu nyonso yina kele mambu ya ntangu ya ntama. **23** Bawu vwandaka bisadi-bambinda. Bawu vwandaka zinga na Netayime mpe na Ngedela, kisika mosi na ntinu, mpe bawu vwandaka sadila ntinu. **24** Bana ya Simewone ya babakala ni ba yayi: Nemuwele, Yamine, Yalibe, Zela mpe Sawule. **25** Salume mwana ya Sawule, Mibesame mwana ya Salume, Misema mwana ya Mibesame. **26** Bana ya Misema ya babakala ni ba yayi: Amwele, Zakule mwana ya Amwele, Simeyi mwana ya Zakule. **27** Simeyi butaka bana kumi na sambanu ya babakala mpe bana sambanu ya bakento. Bampangi ya yandi ya nkaka butaka ve bana mingi. Ni yawu yina, makanda ya kifumba ya Simewone vwandaka ve na bantu mingi mutindu bana ya Yuda. **28** Bawu vwandaka zinga na bambanza yayi: Beele-Seba, Molada, Asale-Suwale, **29** Bila, Eseme, Tolade, **30** Betwele, Olema, Sikelange, **31** Bete-Malekabote, Yasale-Susime, Bete-Bileyi mpe Saalayime. Ni yina vwandaka bambanza ya bawu tii na ntangu ya kintinu ya Davidi. **32** Ya vwandaka mpe na babwala ya pene-pene, mpe bambanza tanu yayi: Etame, Ayine, Limone, Tokene mpe Asane, **33** mpe babwala nyonso yina kele pene-pene na bambanza yina tii na Baale. Yina ni bankumbu ya bisika yina bawu vwandaka zinga na bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku: **34** Bantu yayi: Mesobabe, Yameleke, Yosa, mwana ya Amasya, **35** Yowele, Yewu mwana ya Yosibya mutekolo ya Selaya, mwana ya Asiyele, **36** Elyoyenayi, Yakoba, Yesowaya, Asaya, Adyele, Yesimyele, Benaya, **37** Ziza mwana ya Sifeyi. Sifeyi ni mwana ya Aloni. Aloni ni mwana ya Yedaya. Yedaya ni mwana ya Simeli. Simeli ni mwana ya Semaya. **38** Ni bawu ba soolaka na kuvwandaka bamfumu ya bifumba ya bawu. Na yina, makanda ya bawu kumaka ya mingi-mingi. **39** Bawu kwendaka na mwelo ya Ngedole tii na esete ya mudimba samu na kusosa matiti ya kudikilaka mameme mpe bankombo ya bawu. **40** Bawu kuzwaka matiti ya mingi, ya mbote na kati ya yinsi mosi ya nene, mpe ya kizunu, yina kele ve na mindondo. Bantu yina vwandaka zinga ntete kuna vwandaka bana ya Ame. **41** Na ntangu ya Ezekyase, ntinu ya Yuda, bantu yina ba me tanga bankumbu kumaka na kizunga yina. Bawu mwangisaka bayinzo ya lele mpe bisika ya kubumbama yina vwandaka kuna. Bawu manisaka na kufwa bantu nyonso yina vwandaka zinga kuna. Mpe bantu yina vwandaka zinga ntete kuna zimbanaka tii bubu yayi. Bantu yina ba me tanga bankumbu kwizaka tunga na bisika ya bawu, samu ti kuna vwandaka na matiti ya kudikila mameme na bankombo. **42** Bana bankama tanu ya babakala ya Simewone kwendaka na kizunga ya myongo ya Seyile. Bayina vwandaka na mantwala ya bawu ni: Pelatya, Neyalya, Lefaya na Uzyele, mwana ya Yiseyi. **43** Ni bawu kufwaka ba-Amaleke yina vuukaka mpe bawu bandaka na kuzinga kuna tii bubu yayi.

5 Lubene vwandaka mwana ya ntete ya Isayeli ya bakala. Kasi Lubene vukisaka mfulu na kento ya nkaka ya tata ya yandi, ni yawu yina ba pesaka bukuluntu ya yandi na bana ya Yosefi, Yosefi mwana ya Isayeli. Na yina, ba vwandaka tanga dyaka ve Lubene mutindu mwana ya ntete. **2** Yuda vwandaka na ngolo kulutila bampangi ya yandi nyonso, mpe ni na yandi butukaka muntu yina kumaka mfumu. Kasi bukuluntu vwandaka kaka ya Yosefi. **3** Bana ya Lubene ya babakala, Lubene mwana ya ntete ya Isayeli ni ba yayi: Enoke, Palu, Eselone na Kalemi. **4** Bana ya Yowele ya babakala ni ba yayi: Semaya tata ya Ngonge, Ngonge tata ya Simeyi, **5** Simeyi tata ya Mika, Mika tata ya Leyaya, Leyaya tata ya Baale, **6** Beela mwana ya Baale. Beela ni yandi yina vwandaka mfumu ya ba-Lubene. Tilengate-Pilenesele, ntinu ya Asili nataka yandi na ngolo na yinsi ya nzenza. **7** Yayi ni bankumbu ya bampangi ya Beela yina ba sonikaka na dibuku mutindu kele mukanda ya bankumbu ya bawu: Ya ntete ni Yeyiyele, ya nkaka ni Zakali, **8** Bela mwana ya Azaze. Azaze ni mwana ya Sema. Sema ni mwana ya Yowele. Bantu ya Bela vwandaka zinga kuna na Alowele mpe na kizunga yina ke kwendaka tii na mongo ya Nebo mpe Baale-Mewone. **9** Na lweka ya esete, bawu vwandaka zinga tii na nkotolo ya yinsi ya kuyuma, na kumu ya nzadi ya Efalate samu ti bibulu ya bawu vwandaka mingi na yinsi ya Ngalaade. **10** Na ntangu ya ntinu Sawule, Bantu ya Bela nwanisaka ba-Angale mpe nungaka bawu. Na yina, bantu ya Bela bandaka na kuzinga na bayinzo ya bawu na kizunga nyonso ya esete ya Ngalaade. **11** Bana ya Ngade ya babakala vwandaka zinga na node ya ba-Lubene, na kizunga ya Basane tii na Saleka. **12** Ya vwandaka Yowele, yina vwandaka mfumu, Safane kilandi ya yandi, Yanayi na Safate, kuna na Basane. **13** Bampangi ya bawu, mutindu vwandaka makanda ya batata ya bawu, ni ba yayi: Mikayele, Mesulame, Seba, Yolayi, Yakane, Ziya mpe Ebele. Bawu vwandaka nsambwadi. **14** Yina ni bana ya Abiyayile. Abiyayile ni mwana ya Wuli. Wuli ni mwana ya Yalowa. Yalowa ni mwana ya Ngalaade. Ngalaade ni mwana ya Mikayele. Mikayele ni mwana ya Yesisayi. Yesisayi ni mwana ya Yado. Yado ni mwana ya Buze. **15** Ayi, vwandaka mfumu ya makanda yina. Ayi ni mwana ya Abedyele mpe mutekolo ya Nguni. **16** Bawu vwandaka zinga na Ngalaade, na Basane, na bizunga yina vwandaka pene-pene mpe na bisika ya matiti ya Salone tii na bandilu ya yawu. **17** Bankumbu ya bawu nyonso sonamaka na dibuku, ntangu Yotame vwandaka ntinu ya Yuda mpe ntangu yina Yelobowame vwandaka ntinu ya

Isayeli. **18** Bana ya Lubene na ya Ngade ya babakala mpe ndambu ya dikanda ya Manase, bawu vwandaka na binwani ya ngolo mafunda makumi yiya na yiya na bankama nsambwadi na makumi sambanu. Bantu yango zabaka kunwana, mpe bawu vwandaka na binwanunu ya bisengo yina ke kebaka nzutu, bambele ya mvita na minani. **19** Bawu nwanisaka ba-Angale, na dikanda ya Yetule, na dikanda ya Nafise, mpe dikanda ya Nodabe. **20** Ntangu bawu vwandaka nwana, bawu lombaka lusalusu ya Nzambi. Nzambi wilaka bawu mpe yandi sadisaka bawu, samu ti bawu tulaka kivuvu ya bawu na yandi. Na yina, bawu nungaka ba-Angale mpe bayina nyonso vwandaka na ba-Angale. **21** Bawu bakaka bibulu ya bawu na lutangu ya mafunda makumi tanu ya basamo, mafunda bankama zole na makumi tanu ya mameme na bankombo mpe mafunda zole ya bambuluku. Bawu bakaka mpe mafunda nkama ya bantu. **22** Bantu mingi kufwaka samu ti Nzambi yandi mosi twadisaka mvita yango. Na yina, bawu zingaka na kizunga ya ba-Angale tii na ntangu yina ba nataka bawu na ngolo na yinsi ya nzenza. **23** Bana ya ndambu ya kifumba ya Manase vwandaka zinga na yinsi, kubanda na kizunga ya Basane tii na Baale-Elemone, na Senile mpe na mongo Elemone. Bawu vwandaka mingi. **24** Bamfumu ya makanda ya bawu ni ba yayi: Efele, Iseyi, Elyele, Azelyele, Yelemya, Odavya mpe Yayedyele. Bawu vwandaka binwani ya ngolo mpe bantu ya nsangu mpe bamfumu ya makanda ya bawu. **25** Kasi bawu vwandaka ve ya kukwikama na ntadisi ya Nzambi ya bankooko ya bawu. Bawu sadilaka kindumba na banzambi ya bantu ya yinsi yina Nzambi mwangisaka na mantwala ya bawu. **26** Ni yawu yina Nzambi ya Isayeli fidisaka bantinu ya Asili, ya Pule mpe ya Tingelate-Pilenesele, na kunata na ngolo na yinsi ya nzenza bantu ya dikanda ya Lubene, ya Ngade mpe ndambu ya dikanda ya Manase. Ba nataka bawu na bizunga ya Alaye, ya Abole, na Ala pene-pene na nzadi ya Ngozane. Bawu ke zingaka kuna tii bubu yayi.

6 Bana ya Levi ya babakala ni ba yayi: Ngelesone, Keyate na Melali. **2** Bana ya Keyate ya babakala ni ba yayi: Amelame, Yiseyale, Ebelone na Uzyele. **3** Bana ya Amelame ya babakala ni ba yayi: Aloni, Moyize, mpe kibusi ya bawu Milyame. Bana ya Aloni ni ba yayi: Nadabe, Abiwu, Eleyazale mpe Itamale. **4** Eleyazale butaka Fineyase, Fineyase butaka Abisuwa. **5** Abisuwa butaka Buki, Buki butaka Wuzi. **6** Wuzi butaka Zelaya, Zelaya butaka Melayote. **7** Melayote butaka Amalya, Amalya butaka Ayitube. **8** Ayitube butaka Sadoke, Sadoke butaka Ayimaase. **9** Ayimaase butaka Azalya. Azalya butaka Yoyanane. **10** Yoyanane butaka Azalya. Azalya vwandaka nganga-Nzambi na kati ya Yinzo ya Nzambi yina ntinu Salomoni tungaka na Yelusalemi. **11** Azalya butaka Amalya, Amalya butaka Ayitube. **12** Ayitube butaka Sadoke, Sadoke butaka Salume. **13** Salume butaka Yilekya, Yilekya butaka Azalya. **14** Azalya butaka Selaya, Selaya butaka Yewosadake. **15** Ba nataka Yewosadake na ngolo na yinsi ya nzenza na ntangu Yave fidisaka Nebukadenesale na kunata bantu ya Yuda mpe ya Yelusalemi. **16** Bana ya Levi ya babakala ni ba yayi: Ngelesome, Keyate mpe Melali. **17** Bankumbu ya bana ya Ngelesome ya babakala ni yayi: Libeni mpe Simeyi. **18** Bana ya Keyate ya babakala ni ba yayi: Amelame, Yiseyale, Ebelone mpe Wuziyele. **19** Bana ya Melali ya babakala ni Mayeli mpe Musi. Yina ni bankooko ya makanda ya ba-Levi. **20** Ngelesome butaka Libeni. Libeni butaka Yayate, Yayate butaka Zima, **21** Zima butaka Yowa, Yowa butaka Ido, Ido butaka Zela, Zela butaka Yeyatelayi. **22** Bana ya Keyate ya babakala ni ba yayi: Aminadabe. Aminadabe butaka Kole, Kole butaka Asile. **23** Asile butaka Elekana, Elekana butaka Ebyasafe, Ebyasafe butaka Asile, **24** Asile butaka Tayate, Tayate butaka Ulyele, Ulyele butaka Uziya, Uziya butaka Sawule. **25** Bana ya nkaka ya Elekana ya babakala ni ba yayi: Amasayi, Ayimote, **26** na Elekana. Bantu ya dikanda ya Elekana ni ba yayi: Sofayi, Nayate mwana ya Sofayi, **27** Elyabe mwana ya Nayate, Yeloyame mwana ya Elyabe, Elekana mwana ya Yeloyame. **28** Bana ya Samwele ya babakala ni ba yayi: Vaseni, mwana ya yandi ya ntete mpe Abya. **29** Bana ya Melali ya babakala ni ba yayi: Mayeli, Libeni mwana ya Mayeli, Simeyi mwana ya Libeni, Uza mwana ya Simeyi, **30** Simeya mwana ya Uza, Angiya mwana ya Simeya, Asaya mwana ya Angiya. **31** Davidi soolaka bantu yina yandi pesaka kisalu ya kuyimbila mikunga na kati ya yinzo ya Yave kubanda ntangu yina ba kotisaka sanduku na kati. **32** Bawu vwandaka yimbila mikunga na mantwala ya Yinzo ya longo, Yinzo ya Mbwabanu tii ntangu yina Salomoni tungaka Yinzo ya Yave na Yelusalemi. Bawu vwandaka sala kisalu ya bawu mutindu vwandaka Musiku ya kisalu ya bawu. **33** Bankumbu ya bayina vwandaka yimbila na bana ya bawu ni yayi: Na bana ya ba-Keyate vwandaka muyimbidi Yemane. Emane vwandaka mwana ya Yowele. Yowele ni mwana ya Samwele. **34** Samwele ni mwana ya Elekana, Elekana ni mwana ya Yeloyame, Yeloyame ni mwana ya Elyele, Elyele ni mwana ya Towa. **35** Towa ni mwana ya Sufe, Sufe ni mwana ya Elekana, Elekana ni mwana ya Mayate, Mayate ni mwana ya Amasayi. **36** Amasayi ni mwana ya Elekana, Elekana ni mwana ya Yowele. Yowele ni mwana ya Azalya, Azalya ni mwana ya Sefanya. **37** Sefanya ni mwana ya Tayate. Tayate ni mwana ya Asile, Asile ni mwana ya Ebyasafe. Ebyasafe ni mwana ya Kole. **38** Kole ni mwana ya Yiseyale. Yiseyale ni mwana ya Keyate. Keyate ni mwana ya Levi, Levi ni mwana ya Isayeli. **39** Asafe vwandaka na lweka ya lubakala ya mpangi ya yandi Emane. Asafe ni mwana ya Belekya. Belekya ni mwana ya Simeya. **40** Simeya ni mwana ya Mikayele. Mikayele ni mwana ya Baaseya. Baaseya ni mwana ya Malekya. **41** Malekya ni mwana ya Eteni. Eteni ni mwana ya Zela, Zela ni mwana ya Adaya. **42** Adaya ni mwana ya Etane. Etane ni mwana ya Zima. Zima ni mwana ya Simeyi. **43** Simeyi ni mwana ya Yayate. Yayate ni mwana ya Ngelesome. Ngelesome ni mwana ya Levi. **44** Bampangi ya bawu, bana ya Melali, bayina vwandaka na lumoso ya Emane ni ba yayi: Etane mwana ya Kisi. Kisi ni mwana ya Abedi. Abedi ni mwana ya Maluke. **45** Makule ni mwana ya Yasabya, Yasabya ni mwana ya Amasya, Amasya ni mwana ya Yilekya. **46** Yilekya ni mwana ya Amesi. Amesi ni mwana ya Bani. Bani ni mwana ya Semele. **47** Semele ni mwana ya Mayeli. Mayeli ni mwana ya Musi. Musi ni mwana ya Melali. Melali ni mwana ya Levi. **48** Bampangi ya nkaka ya kifumba ya ba-Levi vwandaka na kiyeko ya kusala bisalu nyonso ya nkaka samu na Yinzo ya Nzambi. **49** Aloni na bana ya yandi vwandaka na kiyeko ya kuyokaka minkayulu na kiyokolo ya minkayulu. Bawu vwandaka mpe na kiyeko ya kuyokaka mananasi na kiyokolo ya mananasi. Bawu vwandaka sala bisalu nyonso yina me tadila kivinga ya kulutila longo. Mpe bawu vwandaka sala kisalu samu na kukatula masumu ya bantu ya Isayeli, mutindu Moyize, kisyelo ya Nzambi, tumisaka yawu. **50** Bana ya Aloni ya babakala ni ba yayi: Eleyazale mwana ya Aloni, Fineyase mwana ya Eleyazale, Abisuwa mwana ya Fineyase, **51** Buki mwana ya Abiswa, Wuzi mwana ya Buki, Zelaya mwana ya Wuzi, **52** Melayote mwana ya Zelaya, Amalya mwana ya Melayote, Ayitube mwana ya Amalya, **53** Sadoke mwana ya Ayitube, Ayimaase mwana ya sadoke. **54** Yayi ni bankumbu ya bisika ya kuzinga ya bana ya Aloni, ya dikanda

ya Keyate, mutindu vwandaka bivwandu ya bawu. Ba pesaka bawu yawu na manima ya kubula dzeke. **55** Ba pesaka bawu mbanza Ebelone na yinsi ya Yuda, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **56** Kasi bilanga mpe babwala yina kele pene-pene ya mbanza, ba pesaka yawu na Kalebe, mwana ya Yefune. **57** Ba pesaka na bana ya Aloni bambanza ya kubumbimina. Bambanza yango ni ba yayi: Ebelone, Libena mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Yatile, Esetemowa mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **58** Yileze mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Debile mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **59** Asane mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Bete-Semese mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **60** Ba pesaka na kifumba ya Bezame bambanza yayi: Ngeba mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Alemete mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Anatote mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. Bambanza nyonso ya bawu vwandaka kumi na tatu mutindu kele makanda ya bawu. **61** Bana ya nkaka ya Keyate ya babakala yina bikanaka, bawu kuzwaka bambanza kumi na dzeke yina ba bulaka. Bambanza yango vwandaka na ntoto ya kifumba ya Efalayime, kifumba ya Dane, mpe ndambu ya kifumba ya Manase. **62** Bana ya Ngelesome kuzwaka, mutindu vwandaka makanda ya bawu, bambanza kumi na tatu. Bambanza yango vwandaka na ntoto ya kifumba ya Isakale, kifumba ya Asele, kifumba ya Nafetali mpe ndambu ya kifumba ya Manase yina vwandaka kuna na Basane. **63** Bana ya Melali, mutindu vwandaka makanda ya bawu, bawu kuzwaka bambanza kumi na zole na dzeke yina ba bulaka. Bambanza yango vwandaka na ntoto ya kifumba ya Lubene, kifumba ya Ngade mpe kifumba ya Zabulone. **64** Bantu ya Isayeli pesaka na ba-Levi bambanza mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **65** Bambanza yina ba me tanguna bankumbu, yina vwandaka na ntoto ya kifumba ya bana ya Yuda, na ntoto ya kifumba ya bana ya Simewone mpe na ntoto ya kifumba ya bana ya Bezame, ba bulaka dzeke samu na kupesa yawu. **66** Makanda ya nkaka ya bana ya Keyate kuzwaka mvwilu ya bawu na bambanza yina ba bakaka na kifumba ya Efalayime. **67** Ba pesaka bawu bambanza ya kubumbimina yayi: Sekeme, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, kuna na kizunga ya myongo ya Efalayime, Ngezele, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **68** Yokemeyame, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Bete-Wolone, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **69** Ayalone, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Ngate-Limone, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **70** Dikanda ya bana ya nkaka ya Keyate kuzwaka bambanza yayi kuna na ntoto ya ndambu ya kifumba ya Manase: Anele, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Bileyame, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **71** Makanda ya bana ya Ngelesome kuzwaka bambanza yayi: Kuna na ntoto ya ndambu ya kifumba ya Manase: Ngolane na kati ya Basane, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Asetalote, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **72** Kuna na ntoto ya kifumba ya Isakale: Kedese, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Dabelate, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **73** Lamote, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Aneme, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **74** Kuna na ntoto ya kifumba ya Asele: Masale, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Abedone, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **75** Wukoke, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Leyobe, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **76** Kuna na ntoto ya kifumba ya Nefetali: Kedese kuna na Ngalili, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Amone, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Kiliyatayime, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **77** Bana ya nkaka ya Levi, bana ya Melali, bawu kuzwaka bambanza yayi: Kuna na ntoto ya kifumba ya Zabulone: Limono, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Tabole, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene. **78** Kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina ke talasanaka na Yeliko, na esete ya Yolodani: Kuna na ntoto ya kifumba ya Lubene: Besele, kuna na yinsi ya kuyuma, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Yasa, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **79** Kedemote, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Mefaate, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **80** Kuna na ntoto ya kifumba ya Ngade: Lamote kuna na Ngalaade, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Maanayime, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, **81** Esebone, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene, Yazele, mpe bisika ya matiti yina kele pene-pene.

7 Bana ya Isakale ya babakala ni ba yayi: Tola, Puwa, Yasube mpe Simelone. Bawu kele yiya. **2** Bana ya Tola ya babakala ni ba yayi: Uzi, Lefaya, Yeliyele, Yayemayi, Yibesame mpe Samwele. Ni bawu kele bamfumu ya makanda ya Tola. Bawu kele binwani ya ngolo, mutindu kele mbandu ya bawu. Lutangu ya bawu na ntangu ya Davidi vwandaka mafunda makumi zole na zole na bankama sambanu. **3** Mwana ya Uzi ya bakala ni Yizelaya. Bana ya Yizelaya ya babakala ni ba yayi: Mikayele, Obadya, Yowele, Yisiya, bawu nyonso tanu vwandaka bamfumu. **4** Bawu vwandaka mutindu kele mbandu ya bawu, dikanda na dikanda, bankonga ya binwani samu na kunwana mvita. Bawu vwandaka na lutangu ya mafunda makumi tatu na sambanu ya binwani. Bawu vwandaka na bakento mingi mpe bana mingi ya babakala. **5** Bampangi ya bawu na kati ya bifumba nyonso ya Isakale vwandaka binwani ya ngolo. Bawu vwandaka na lutangu ya mafunda makumi nana na nsambwadi ya bantu yina ba sonikaka ba nkumbu. **6** Bana ya Bezame ni ba yayi: Bela, Bekele na Yedyayele. Bawu vwandaka tatu. **7** Bana ya Bela ni ba yayi: Esebone, Uzi, Uzyele, Yelimote mpe Ili. Bawu vwandaka bamfumu tanu ya makanda mpe binwani ya ngolo. Lutangu ya bayina ba sonikaka bankumbu vwandaka mafunda makumi zole na zole na makumi tatu na yiya. **8** Bana ya Bekele ya babakala ni ba yayi: Zemila, Yowase, Eliyezele, Elyoyenayi, Omeli, Yelemote, Abiya, Anatote mpe Alemete. Bawu nyonso yina kele bana ya Bekele. **9** Bawu sonikisaka bankumbu mutindu kele mbandu ya bawu, mutindu bamfumu ya makanda, mpe mutindu binwani ya ngolo. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda makumi zole na bankama zole. **10** Mwana ya Yedyayele ya bakala ni Bileyane. Bana ya Bileyane ya babakala ni ba yayi: Yewuse, Bezame, Ewude, Kenaana, Zetane, Talesise na Ayisayale. **11** Bawu nyonso yina kele bana ya Yedyayele, bamfumu ya dikanda, binwani ya ngolo. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda kumi na nsambwadi na bankama zole ya babakala yina lenda nwana mvita. **12** Supime mpe Wupime vwandaka bana ya Ile. Yusime vwandaka mwana ya Ayele. **13** Bana ya Nafetali ya babakala ni ba yayi: Yasyele, Nguni, Yesele mpe Salume. Mama ya Nafetali ni Bila. **14** Mwana ya Manase ya bakala ni Aselyele. Yandi butaka mwana yango na kento ya yandi ya nkaka ya mu-Alame. Kento yango butaka mpe Makile, tata ya Ngalaade. **15** Makile kwelisaka Wupime kento. Yandi kwelisaka mpe Supime kento. Nkumbu ya kibusi ya yandi vwandaka Maaka. Mwana ya zole ya Makile ya bakala, nkumbu ya yandi vwandaka Selofeyade. Selofeyade butaka kaka bana ya bakento. **16** Maaka, kento ya Makile, butaka mwana ya bakala, nkumbu ya yandi Pelese. Nkumbu ya mpangi ya Pelese vwandaka Selese. Bana ya Selese vwandaka Ulame mpe Lekeme. **17** Mwana ya Ulame ni Bedane. Yina ni bana ya

Ngalaade, mwana ya Makile, mwana ya Manase. **18** Kibusi ya yandi Amolekete butaka Isewode, Abyezele mpe Mayela. **19** Bana ya Semida ya babakala vwandaka: Ayiyane, Sekeme, Likeyi mpe Anyame. **20** Bana ya Efalayime ya babakala ni ba yayi: Sutela, Belede mwana ya Sutela, Tayate mwana ya Belede, Eleyada mwana ya Tayate, Tayate mwana ya Eleyada, **21** Zabade mwana ya Tayate, Sutela mwana ya Zabade. Ezele na Eleyade vwandaka mpe bana ya Efalayime. Bawu kwendaka baka bibulu ya ngana, mpe bantu ya yinsi, bana ya Ngate, kufwaka bawu. **22** Tata ya bawu Efalayime kotaka na kifwidi ya bilumbu mingi. Bampangi ya yandi kwizaka bomba yandi. **23** Na manima, Efalayime vukanaka na kento ya yandi. Yandi kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana nkumbu Belya, samu ti yandi vwandaka na yinzo ya bakala ya yandi na kati ya kyadi. **24** Seela vwandaka mwana ya Efalayime ya kento. Seela tungaka mbanza Bete-Wolone ya yisi mpe mbanza Bete-Wolone ya zulu, mpe mbanza Uzene-Seela. **25** Bana ya Belya ya babakala ni ba yayi: Lefa, Lesefe mwana ya Lefa, Tela mwana ya Lesefe, Tayane mwana ya Tela, **26** Ladane mwana ya Tayane, Amiwude mwana ya Ladane, Elisama mwana ya Amiwude, **27** Nune mwana ya Elisama, Yeswa mwana ya Nune. **28** Mvwilu yina bantu ya Efalayime kuzwaka samu na kuzinga ni yayi: Mbanza Betele mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, mbanza Naalane kuna na esete, mbanza Ngezele kuna na wesete, babwala yina kele pene-pene na Ngezele, mbanza Sekeme mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, tii na mbanza Aya mpe babwala yina kele pene-pene na yawu. **29** Bana ya Manase kuzwaka mbanza Bete-Seyane mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, mbanza Taanake mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, mbanza Mengido mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, mbanza Dole mpe babwala yina kele pene-pene na yawu. Ni na bambanza yina vwandaka zinga bana ya Yosefi, mwana ya Isayeli. **30** Bana ya Asele ya babakala ni ba yayi: Yimena, Yiseva, Yisevi na Belya, mpe kibusi ya bawu Sela. **31** Bana ya Belya ya babakala ni ba yayi: Ebele mpe Malekyele. Malekyele vwandaka muntu yina bandaka na kutunga mbanza Bilezayite. **32** Ebele butaka Yafelete, Somele, Otame, mpe kibusi ya bawu Suwa. **33** Bana ya Yafelete ya babakala ni ba yayi: Pasake, Bimeyale mpe Asevate. Yina ni bana ya Yafelete. **34** Bana ya Semele ya babakala ni ba yayi: Ayi, Longa, Wuba, mpe Alame. **35** Bana ya mpangi ya yandi Eleme ni ba yayi: Sofa, Yimena, Selese mpe Amale. **36** Bana ya Sofa ya babakala ni ba yayi: Suwa, Alenefele, Suwale, Beli, Yimela, **37** Besele, Ode, Sama, Silesa, Yitelane mpe Beela. **38** Bana ya Yetele ya babakala ni ba yayi: Yefune, Pisepa mpe Ala. **39** Bana ya Ula ya babakala ni ba yayi: Ala, Anyele mpe Lisya. **40** Bawu nyonso yina kele bana ya Asele, bamfumu ya makanda, bantu ya mfunu, binwani ya ngolo, bamfumu ya bayina ke twadisaka. Ba sonikaka bankumbu ya bawu, bayina lendaka nwana bamvita. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda makumi zole na sambanu ya babakala.

8 Bezame butaka bana ya babakala: Bela, mwana ya ntete, Asebele mwana ya zole, Ayela mwana ya tatu, **2** Nowa mwana ya yiya, Lafa mwana ya tanu. **3** Bana ya Bela ya babakala vwandaka: Adale, Ngela, Abiwude, **4** Abiswa, Naamane, Awowa, **5** Ngela, Sefufane mpe Wulame. **6** Yayi ni bana ya Ewude ya babakala, bayina vwandaka bamfumu ya makanda ya bantu yina vwandaka zinga na mbanza Ngeba. Ba katulaka bawu na mbanza Ngeba, samu na kunata bawu na ngolo na yinsi ya bunzenza, kuna na Manayate: **7** Naamane, Ayiya mpe Ngela, ba nataka bawu na ngolo na yinsi ya bunzenza na lutwadusu ya Ngela. Ngela butaka Uza mpe Ayiwude. **8** Saalayime butaka bana na yinsi ya Mowabe, na manima ya kubingisa bakento ya yandi zole, Wusime mpe Baala. **9** Yandi butaka bana yayi na kento ya yandi Odese: Yobabe, Sibya, Mesa, Malekame, **10** Yewuse, Sakiya mpe Milema. Yina ni bana ya yandi, bawu kumaka bamfumu ya makanda. **11** Yandi butaka ntete bana yayi na kento ya yandi Wusime: Abitube mpe Elepaale. **12** Bana ya Elepaale ya babakala ni ba yayi: Ebele, Miseyame mpe Semede. Ni yandi Semede tungaka mbanza Ono, na mbanza Lode, mpe ba bwala yina kele pene-pene. **13** Beliya na Sema vwandaka bamfumu ya makanda ya bantu yina vwandaka zinga na Ayalone. Bawu kimisaka bantu yina vwandaka zinga na Ngate. **14** Ayiwo, Sasake, Yelemote, **15** Zebadya, Alade, Edele, **16** Mikayele, Isepa mpe Yowa, bawu vwandaka bana ya Beliya ya babakala. **17** Zebadya, Mesulame, Izeki, Ebele, **18** Yisemelayi, Izelya mpe Yobabe, bawu vwandaka bana ya Elepaale ya babakala. **19** Yakime, Zikeli, Zabedi, **20** Elyenayi, Siletayi, Elyele, **21** Adaya, Belaya mpe Simelate, bawu vwandaka bana ya Simeyi ya babakala. **22** Yisepane, Ebele, Elyele, **23** Abedone, Zikeli, Anane, **24** Ananya, Elame, Anetotiya, **25** Yifedeya mpe Penwele, bawu vwandaka bana ya Sasake ya babakala. **26** Sameselayi, Seyalya, Atalya, **27** Yalesya, Eliya, mpe Zikeli, bawu vwandaka bana ya Yeloyame ya babakala. **28** Ni bawu kele bamfumu ya makanda mutindu kele bivumu ya bawu. Bawu vwandaka zinga na Yelusalemi. **29** Muntu yina bandaka na kutunga mbanza Ngabawone vwandaka zinga kuna na Ngabawone. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Maaka. **30** Abedone vwandaka mwana ya yandi ya ntete ya bakala. Bana ya yandi ya nkaka ya babakala ni ba yayi: Sule, Kise, Baale, Nadabe, **31** Ngedole, Ayiyo, mpe Zekele. **32** Mikelote butaka Simeya. Bawu vwandaka mpe na sika ya bampangi ya bawu. Bawu vwandaka zinga na Yelusalemi kintwadi na bampangi ya bawu. **33** Nele butaka Kise, Kise butaka Sawule. Sawule butaka Yonatane, Malekiswa, Abinadabe mpe Ese-Baale. **34** Bana ya Yonatane ya babakala ni ba yayi: Melibe-Baale, Melibe-Baale butaka Mika. **35** Bana ya Mika ya babakala ni ba yayi: Pitone, Meleke, Taleya mpe Ayaze. **36** Ayaze butaka Yowada. Yowada butaka Alemete, Azemavete mpe Zimeli. Zimeli butaka Mosa. **37** Mosa butaka Bineya. Bineya vwandaka tata ya Lefa. Lefaya vwandaka tata ya Eleyasa. Aleyasa vwandaka tata ya Asele. **38** Asele butaka bana sambanu ya babakala. Bankumbu ya bawu ni yayi: Azelikame, Bokelu, Isemayele, Seyalya, Obadya mpe Anane. Bawu nyonso yina kele bana ya Asele. **39** Bana ya Eseke ya babakala, mpangi ya Asele ni ba yayi: Ulame, mwana ya yandi ya ntete, Yewuse, mwana ya zole mpe Elifelete, mwana ya tatu. **40** Bana ya Ulame vwandaka binwani ya ngolo. Bawu zabaka kunwana na munani. Bawu butaka bana mpe batekolo mingi, na lutangu ya nkama na makumi tanu. Bawu nyonso yina kele bana ya Bezame ya babakala.

9 Ba salaka lutangu ya bantu nyonso ya kintinu ya Isayeli mpe ba sonikaka bankumbu ya bawu na dibuku ya bantinu ya Isayeli. Na yina me tadila bantu ya kintinu ya Yuda, ba nataka bawu na ngolo kuna na Babilone samu ti ba mangaka na kutumama na Nzambi. **2** Bantu ya ntete na kuvutuka na mbanza ya bawu mpe kubaka bamvwilu yina vwandaka ya bawu ni ba-Levi yina vwandaka banganga-Nzambi, na ba-Netinime, mpe na bantu ya nkaka ya Isayeli. **3** Bayina kwendaka zinga na Yelusalemi ni bana ya Yuda, na bana ya Bezame, na bana ya Efalayime mpe bana ya Manase. **4** Na kati ya kifumba ya Yuda ya vwandaka na bana ya babakala: Utayi, mwana ya Amiwude,

mwana ya Omeli, mwana ya Imeli, mwana ya Bani. Bani kele mosi na kati ya bana ya Pelese, mwana ya Yuda. **5** Na kati ya dikanda ya ba-Siloni ya vwandaka na bana ya babakala: Asaya, mwana ya ntete, na bana ya yandi. **6** Na kati ya bana ya Zela, ya vwandaka na bana ya babakala, Yewele na bampangi ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya bankama sambanu na makumi yivwa. **7** Na kati ya kifumba ya Bezame, ya vwandaka na bana ya babakala: Salu, mwana ya Mesulame, mwana ya Odavya, mwana ya Asenwa. **8** Ya vwandaka mpe na Yibeneya, mwana ya Yelowame, Ela, mwana ya Uzi, mwana ya Mikeli, Mesulame, mwana ya Sefatya, mwana ya Lewule, mwana ya Yibenya. **9** Ya vwandaka mpe na bampangi ya bawu mutindu kele bivumu ya bawu. Bantu nyonso yina vwandaka bamfumu ya makanda na kati ya makanda ya bawu. Lutangu ya bantu nyonso ya kifumba ya Bezame vwandaka bankama yivwa na makumi tanu na sambanu. **10** Na kati ya banganga-Nzambi, ya vwandaka: Yedaya, Yewoyalibe, Yakine, **11** Azalya, mwana ya Yilekya, mwana ya Mesulame, mwana ya Sadoke, mwana ya Melayote, mwana ya Ayitube, mfumu ya Yinzo ya Nzambi. **12** Ya vwandaka mpe na Adaya, mwana ya Yeloyame, mwana ya Pasewule, mwana ya Malekiya. Ya vwandaka mpe na Masayi mwana ya Adyele, mwana ya Yayezela, mwana ya Mesulame, mwana ya Mesilemite, mwana ya Imele. **13** Ya vwandaka mpe na bampangi ya bawu yina kele bamfumu ya makanda. Lutangu ya bawu vwandaka funda mosi na bankama nsambwadi na makumi sambanu ya bantu ya ngolo yina vwandaka sala bisalu ya Yinzo ya Nzambi. **14** Na nkonga ya ba-Levi, ya vwandaka na bana ya babakala: Semaya, mwana ya Asube, mwana ya Azelikame, mwana ya Asabya, mwana ya Melali. **15** Ya vwandaka mpe na Bakebakale, Elese, Ngalale, mpe Matanya, mwana ya Mika, mwana ya Zikeli, Mwana ya Asafe. **16** Ya vwandaka mpe na Obadya, mwana ya Semaya, mwana ya Ngalale, mwana ya Yedutune. Ya vwandaka mpe na Belekya, mwana ya Asa, mwana ya Elekana, yina vwandaka zinga na babwala ya ba-Netofate. **17** Ya vwandaka mpe na bayina vwandaka keba myelo: Salume, Akube, Talemone, Ayimane na bampangi ya bawu. Salume vwandaka mfumu ya bawu. **18** Tii bubu yayi, ni bantu ya makanda ya bawu ke kengaka mwelo ya yinzo ya ntinu, yina kele na esete. Ni bawu bankebi ya myelo na yina me tadila bivwandu ya bana ya Levi. **19** Salume, mwana ya kole, mwana ya Ebyasafe, mwana ya Kole, na bampangi ya nkaka ya dikanda ya Kole, ni bawu vwandaka sala bisalu ya bankebi ya myelo ya Yinzo ya Mbwabanu. Bankooko ya bawu mpe salaka kisalu yina ya kukebaka mwelo ya kivwandu ya Yave. **20** Ni Fineyase, mwana ya Eleyazale vwandaka ntete mfumu ya bawu, Yave vwandaka kintwadi na yandi. **21** Zakali, mwana ya Meselemiya, vwandaka mpe nkebi ya mwelo kuna na nkotolo ya Yinzo ya Mbwabanu. **22** Bawu vwandaka na lutangu ya bankama zole na kumi na zole ya bantu yina ba soolaka mutindu bankebi ya myelo. Ba sonikaka bankumbu ya bawu mutindu vwandaka babwala ya bawu. Ni ntinu Davidi na mumbikudi Samwele tulaka bawu na kusalaka kisalu yina bantangu nyonso. **23** Bawu na bana ya bawu, bawu vwandaka na myelo ya Yinzo ya Yave, Yinzo ya Mbwabanu, samu na kukengaka yawu. **24** Ya vwandaka na bankebi ya myelo na balweka nyonso yiya: na esete, na wesete, na node mpe na sude. **25** Bantangu ya nkaka, bampangi ya bawu bankebi yina vwandaka zinga na babwala ya bawu, bawu vwandaka kwiza sadisa bankebi yiya yina ya mwelo bilumbu nsambwadi. **26** Samu ti bankebi yiya yina ya myelo vwandaka bamfumu, mpe kisalu ya bawu vwandaka ya bantangu nyonso. Bawu vwandaka ba-Levi. Ni bawu vwandaka na kiyeko ya kukengaka bivinga mpe bimvwama ya Yinzo ya Nzambi. **27** Na mpimpa nyonso, bawu vwandaka bika ve na Yinzo ya Nzambi, samu ti ni bawu vwandaka na kiyeko ya kukenga yawu. Ni bawu vwandaka fungula Yinzo ya Nzambi konso suka. **28** Na kati ya ba-Levi, bankebi ya nkaka ya myelo vwandaka na kiyeko ya kutangaka bisalulu ya Yinzo ya Nzambi, na ntangu ya kubasisa yawu mpe na ntangu ya kukotisa dyaka yawu. **29** Ba ya nkaka vwandaka na kiyeko ya kukengaka bisalulu ya nkaka, mpe bima nyonso yina vwandaka na Yinzo ya longo mutindu: faline ya kitoko, vinu, mafuta, maaka ya nsunga ya mbote mpe mananasi. **30** Kasi ni bana ya banganga-Nzambi vwandaka yidika mananasi. **31** Matitya yina kele mosi na ba-Levi, vwandaka mwana ya ntete ya Salume, mu-Kole. Yandi vwandaka na kiyeko ya kulambaka bagato bantangu nyonso. **32** Ba-Levi ya nkaka, yina kele na dikanda ya ba-Keyate, vwandaka na kiyeko ya kulambaka mampa yina ba ke tulaka na mesa ya Yave, konso kilumbu ya saba. **33** Yayi ni miyimbidi, bamfumu ya makanda ya ba-Levi, bayina vwandaka na bivinga ya bawu mosi. Ba vwandaka sala ve bisalu ya nkaka, samu ti ba vwandaka sala mpimpa na ntangu. **34** Ni bawu vwandaka bamfumu ya makanda ya ba-Levi, mutindu vwandaka bivumu ya bawu. Bawu vwandaka zinga na Yelusalemi. **35** Ni Yeyele bandaka na kutunga mbanza Ngabawone. Yandi vwandaka zinga kuna na Ngabawone. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Maaka. **36** Abedone vwandaka mwana ya yandi ya ntete ya bakala. Bana ya yandi ya nkaka ya babakala ni: Sule, Kise, Baale, Nele, Nadabe, **37** Ngedole, Ayiyo, Zakali mpe Mikelote. **38** Mikelote butaka Simame. Bawu vwandaka mpe na sika ya bampangi ya bawu. Bawu vwandaka zinga na Yelusalemi kintwadi na bampangi ya bawu. **39** Nele butaka Kise, Kise butaka Sawule. Sawule butaka Yonatane, Malekiswa, Abinadabe mpe Ese-Baale. **40** Bana ya Yonatane ya babakala ni ba yayi: Melibe-Baale. Melibe-Baale butaka Mika. **41** Bana ya Mika ya babakala ni ba yayi: Pitone, Meleke mpe Taleya. **42** Ayaze butaka Yala. Yala butaka Alemete, Azemavete mpe Zimeli. Zimeli butaka Mosa. **43** Mosa butaka Bineya. Bineya vwandaka tata ya Lefaya. Lefaya vwandaka tata ya Eleyasa. Eleyasa vwandaka tata ya Asele. **44** Asele butaka bana sambanu ya babakala, bankumbu ya bawu ni ba yayi: Azelikame, Bokelu, Isemayele, Seyalya, Obadya mpe Anane. Yina ni bana ya Asele.

10 Ba-Filiseti nwanaka mvita na bantu ya Isayeli. Binwani ya Isayeli kimaka ba-Filiseti. Binwani mingi ya Isayeli kufwaka kuna na mongo ya Ngilebowa. **2** Ba-Filiseti landaka ntinu Sawule na bana ya yandi. Bawu kufwaka bana ya Sawule: Yonatane, Abinadabe mpe Malekiswa. **3** Muzingu lutilaka ngolo samu na yandi mosi Sawule. Binwani yina vwandaka na minani mpe talaka yandi. Na yina, Sawule bandaka na kutekita na mantwala ya bawu. **4** Na yina, Sawule tubaka na kinati-binwanunu ya yandi: «Basisa mbele ya nge ya mvita mpe kufwa munu. Mu zola ve ti ba-Filiseti yayi, bantu yayi ba zengaka ve bubakala, ba kwiza sakinina munu.» Kasi kinati-binwanunu ya yandi mangaka ya yandi, samu ti yandi vwandaka na boma mingi. Na yina, Sawule bakaka mbele ya yandi mosi ya mvita mpe yandi kubwaka na zulu ya yawu. **5** Ntangu kinati-binwanunu ya Sawule talaka ti Sawule me kufwa, yandi mpe yandi kubwaka na zulu ya mbele ya yandi mosi ya mvita, mpe yandi kufwaka. **6** Ni mutindu yina Sawule kufwaka, na bana ya yandi tatu ya babakala, na bantu nyonso ya dikanda ya yandi. Bawu nyonso kufwaka kilumbu mosi. **7** Bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka na mudimba, bawu talaka ti binwani ya Isayeli vwandaka kima. Bawu talaka mpe ti Sawule na

bana ya yandi vwandaka me kufwa. Na yina, bawu bikaka bambanza ya bawu mpe bawu kimaka ya bawu. Na manima, ba-Filiseti kwizaka zinga na bambanza yango. **8** Na kilumbu yina landaka, ba-Filiseti kwizaka samu na kubaka bima ya bantu yina kufwaka na mvita. Bawu talaka bamvumbi ya Sawule na bana ya yandi nyonso tatu yina kufwaka na mongo ya Ngilebowa. **9** Bawu bakaka binwanunu ya Sawule, bawu zengaka yintu ya yandi mpe bawu nataka yawu. Bawu fidisaka bantu na kwenda mwangisa nsangu yina ya mbote na yinsi nyonso ya ba-Filiseti, na banzambi ya bawu mpe na bantu nyonso. **10** Bawu tulaka binwanunu ya Sawule na yinzo ya nzambi ya bawu mpe bawu komaka yintu ya yandi na kibaka ya yinzo ya nzambi Dangone. **11** Ntangu bantu nyonso ya Yabese na kizunga ya Ngalaade kuwaka mambu nyonso yina ba-Filiseti salaka na Sawule, **12** bayina nyonso vwandaka na ngolo, ba bakaka nzutu ya Sawule na ya bana ya yandi mpe ba nataka yawu kuna na Yabese. Bawu tulaka mikwa ya bawu na yisi ya yinti yina ba ke bokilaka telembente kuna na Yabese. Na manima, bawu salakamina-nsoki bilumbu nsambwadi. **13** Sawule kufwaka samu ti yandi vwandaka ve ya kukwikama na Yave, mpe samu ti yandi tumamaka ve na mambu ya Yave. Yandi kwendaka tala mpe muntu yina ke sololaka na bantu ya kufwa. **14** Yandi sosaka ve Yave, ni yawu yina Yave mpe kufwaka yandi. Yave pesaka kintinu ya Sawule na Davidi, mwana ya Isayi.

11 Bantu nyonso ya Isayeli kwizaka vukana na sika ya Davidi kuna na Ebelone. Bawu vwandaka tuba mutindu yayi: «Beto kele menga mosi na nge. **2** Ntangu yina Sawule vwandaka ntinu, ni nge vwandaka nata Isayeli na bamvita mpe ni nge vwandaka vutula bawu. Yave, Nzambi ya nge tubaka na nge ti: "ni nge ke vwanda muvungi ya Isayeli, bantu ya munu. Ni nge ke vwanda mfumu na Isayeli, bantu ya munu."» **3** Na yina, bakuluntu nyonso ya Isayeli kwendaka na sika ya ntinu Davidi kuna na Ebelone. Kuna na Ebelone, Davidi salaka ngwisani na bawu, na ntadisi ya Yave. Na yina, ba bulumunaka yandi mafuta na yintu samu na kubyeka yandi ntinu ya Isayeli, mutindu kele mambu ya Yave yina yandi tubaka na yinwa ya Samwele. **4** Davidi kintwadi na bantu ya Isayeli, bawu kwendaka na Yelusalemi mbanza ya ba-Yebuse samu na kunwanisa ba-Yebuse yina vwandaka zinga na yinsi. **5** Ba-Yebuse tubaka na Davidi mutindu yayi: «Nge ke kota ve kwaku.» Kasi Davidi botolaka mbanza Siyone yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Ba pesaka mbanza yina nkumbu «Mbanza ya Davidi.» **6** Davidi tubaka: «Muntu yina ke vwanda muntu ya ntete na kufwa ba-Yebuse, yandi ke kuma ntwadisi mpe mfumu ya binwani.» Yowabe mwana ya Seluya, vwandaka muntu ya ntete na kwenda nwana, mpe yandi kumaka mfumu ya binwani. **7** Davidi kwendaka zinga na mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Ni yawu yina ba ke bokilaka mbanza yango Mbanza ya Davidi. **8** Yandi tungaka bayinzo na ndilu nyonso ya mbanza, kubanda na yinzo yina ke na muludi ya kuyalumuka yina ba ke bokilaka Milo tii na bisika yina kele pene-pene ya Milo. Yowabe vwandaka kwenda yidika bisika ya nkaka yina bikanaka na mbanza. **9** Davidi vwandaka lutila na kukuma dyaka muntu ya nene mpe Yave Nzambi ya Binwani vwandaka na yandi. **10** Yayi kele bankumbu ya bamfumu ya binwani ya ngolo ya Davidi, bayina vwandaka kintwadi na Isayeli nyonso, samu na kusadisa yandi na kunwanina kintinu, samu ti Davidi kukuma ntinu, mutindu kele mambu ya Yave yina yandi tubaka samu na Isayeli. **11** Bankumbu yango ya binwani ya ngolo ya Davidi ni ba yayi: Yasobeyame, mwana ya Akemone. Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani tatu. Ni yandi kufwaka bankama tatu ya bantu na dyonga ya yandi kaka na kati ya mvita mosi. **12** Na manima ya yandi vwandaka: Eleyazale mwana ya Dodo, mu-Awoyi. Yandi vwandaka mosi na kati ya binwani tatu ya ngolo. **13** Ni yandi vwandaka na Davidi na Pase-Damime, kisika ba-Filiseti kwendaka yonzama samu na kunwana. Ya vwandaka kuna, na bilanga ya kufuluka na Oloze. Bantu vwandaka kima samu na kuvuuka na mantwala ya ba-Filiseti. **14** Bawu telamaka na kati-kati ya bilanga, ni yawu yina Eleyazale na bantu ya yandi yina telamaka na kati-kati ya bilanga, ba simbaka mpe ba bulaka ba-Filiseti. Yave pesaka bantu ya Isayeli kununga mosi ya nene. **15** Kilumbu mosi, binwani tatu na kati ya nkonga ya makumi tatu ya bamfumu ya binwani kwendaka na sika ya Davidi kuna, na kati ya ntadi ya Adulame. Ba-Filiseti salaka kivwandu ya bawu kuna na mudimba ya ba-Lefayi. **16** Davidi vwandaka ya kubumbama na kati ya ntadi. Nkonga mosi ya binwani ya ba-Filiseti vwandaka na Betelemi. **17** Davidi kumaka na mpwila ya maza, yandi tubaka: «Nani ke kwenda bakila munu maza na dibulu yina kele na mwelo ya Betelemi?» **18** Na yina, binwani tatu kwendaka kota na kivwandu ya ba-Filiseti. Bawu tekaka maza na dibulu yina kele na mwelo ya Betelemi. Bawu nataka yawu mpe bawu kwizaka lakisa yawu na Davidi. Kasi Davidi zolaka ve na kunwa yawu. Yandi dukulaka maza yango na yisi, samu na kupesa yawu na Yave mutindu munkayulu. **19** Yandi tubaka: «Nzambi ya munu ke keba munu samu ti mu sala ve mambu ya mutindu yina. Ya ke vwanda mutindu mu ke kunwa menga ya bantu yina kwendaka sosa lufwa ya bawu. Samu ti ni na kusosa lufwa ya bawu, bawu me nata maza yina.» Yandi mangaka na kunwa yawu. Yina ni mambu yina salaka binwani tatu ya ngolo. **20** Abisayi, mpangi ya Yowabe vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani nyonso tatu. Ni yandi nwanisaka na dikonga, bankama tatu ya bantu mpe ni yandi kufwaka bawu. Yandi kumaka muntu ya nsangu na kati ya «bankonga ya bawu nyonso tatu.» **21** Ni yandi lutilaka na kuzwa masiika na bampangi ya yandi zole mpe yandi kumaka mfumu ya bawu. Kasi yandi vwandaka ve mutindu mosi na binwani ya «nkonga ya bantu tatu.» **22** Benaya, mwana ya Yewoyada, vwandaka muntu ya ngolo mpe muntu ya bwala Kabeseele. Yandi salaka mambu ya ngitukulu. Ni yandi kufwaka binwani zole ya ngolo na Mowabe, ni yandi kulumukaka na yisi ya dibulu samu na kufwa nkosi. Ya vwandaka na kilumbu mosi yina neze vwandaka kubwa na ntoto. **23** Ni yandi mpe kufwaka mu-Ngipiti yina vwandaka na yinda ya Bakude tanu, mu-Ngipiti yango vwandaka na dyonga na diboko mutindu kisengo yina ba ke sadilaka na kutunga bima ya maboko. Yandi kwendaka pene-pene na yandi na yinti na yinti na diboko, yandi botolaka dikonga yina vwandaka na diboko ya mu-Ngipiti mpe, yandi kufwaka yandi na dikonga ya yandi mosi. **24** Ni mambu yina salaka Benaya, mwana ya Yewoyada. Ni yawu salaka ti nkumbu ya yandi kukuma nsangu na kati ya nkonga ya zole ya binwani tatu ya ngolo. **25** Yandi lutilaka nsangu na bamfumu makumi tatu ya bankonga ya makumi tatu ya binwani. Kasi yandi vwandaka ve mutindu mosi na binwani tatu ya nkonga ya ntete. Davidi tulaka yandi mfumu ya bankebi ya yandi. **26** Binwani ya nkaka yina vwandaka na ngolo ni ba yayi: Asayele, mpangi ya Yowabe, Elanane, mwana ya Dodo mu-Betelemi, **27** Samote mu-Alole, Elese mu-Pelone, **28** Ila, mwana ya Ikese, mu-Tekowa, Abyezele, mu-Anatote, **29** Sibekayi mu-Wusa, Ilayi mu-Awoyi, **30** Maalayi, mu-Netofate, Yelede, mwana ya Baana, mu-Netofate. **31** Itayi, mwana ya Libayi, mu-Ngibeya na kizunga ya ba-Bezame, Benaya, mu-Pilatone, **32** Wulayi, katukaka na maza ya Ngaase, Abyele mu-Alebate, **33** Azemawete, mu-Bayalume, Elyaba, mu-Saalebone, **34** Bene-Aseme, mu-Ngizone, Yonatane, mwana ya Sange, mu-

Alale, **35** Ayame, mwana ya Sakale, mu-Alale, Elifale, mwana ya Ule, **36** Efele, mu-Mekela, Ayiya, mu-Pelone, **37** Eselo, mu-Kaamele, Naalayi, mwana ya Ezebayi, **38** Yowele, mpangi ya Natane, Mibale, mwana ya Angeli, **39** Seleke, mu-Amone, Nayelayi, mu-Beelote, ni yandi vwandaka nata binwanunu ya Yowabe, mwana ya Seluya, **40** Ila, mu-Yitele, Ngalebe, mu-Yitele, **41** Uli, mu-Iti, Zabade, mwana ya Alayi, **42** Adina, mwana ya Siza, mu-Lubene, yandi vwandaka mfumu ya ba-Lubene, yandi vwandaka na binwani makumi tatu, **43** Anane, mwana ya Maaka, Yosafate, mu-Miteni, **44** Uziya, mu-Asetelate, Sama mpe Yeyele, mwana ya Otame, mu-Alowele, **45** Yedyayele, mwana ya Simeli, Yoya, mpangi ya yandi, mu-Tise, **46** Elyele, mu-Mayava, Yelibayi, Yosabya, mwana ya Elename, Itema, mu-Mowabe, **47** Elyele, Obede mpe Yaasyele vwandaka bantu ya Soba.

12 Yayi kele bantu yina kwendaka na sika ya Davidi na Sikelange, ntangu Davidi vwandaka ntete ya kubumbama ntama na Sawule, mwana ya Kise. Yandi vwandaka na kati ya nkonga ya binwani ya ngolo yina pesaka yandi maboko na ntangu ya muzingu. **2** Binwanunu ya bawu vwandaka ni minani. Bawu vwandaka losa matadi na diboko ya lubakala mpe na lumoso. Bawu vwandaka sadila madyonga na munani ya bawu. Bawu vwandaka na kifumba ya Bezame na kati ya bampangi ya Sawule. **3** Mfumu ya bawu vwandaka: Ayezele. Yowase, mwana ya Sema, mu-Ngibeya, Yezyele na Pelete, mwana ya Azemawete, na Belaka na Yewu, mu-Anatote **4** Isemaya, mu-Ngabawone, yandi vwandaka muntu ya ngolo na kati ya makumi tatu ya binwani mpe, mfumu ya binwani makumi tatu, Ilemeya, na Yazyele, na Yowanane na Yozabade, mu-Ngedela, **5** Eluzayi, Yelimote, Beyalya, Semalya, Sefatya, mu-Alofe, **6** Elekana, Yisiya, Azalele, Yowezele, Yasobeyame, ba-Kole, **7** Yowele mpe Zebadya, mwana ya Yelowame, muntu ya Ngedole. **8** Na kati ya ba-Ngade, binwani ya ngolo kabukaka samu na kukwenda na sika ya Davidi, na kisika yina yandi vwandaka ya kubumbama na yinsi ya kuyuma. Ya vwandaka binwani yina longokaka na kunwana. Bawu vwandaka na binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu, bawu vwandaka mpe na minani. Bawu vwandaka na kibakala mutindu bankosi. Na zulu ya myongo, bawu ke vwandaka na mbangu kulutila bankabi. **9** Ezele, vwandaka muntu ya ntete, Obadya, vwandaka muntu ya zole mpe Elyabe vwandaka muntu ya tatu, **10** Misemana, vwandaka muntu ya yiya, Ilemeya, vwandaka muntu ya tanu, **11** Atayi, vwandaka muntu ya sambanu, Elyele vwandaka muntu ya nsambwadi, **12** Yowanane vwandaka muntu ya nana, Elezabade vwandaka muntu ya yivwa, **13** Ilemeya vwandaka muntu ya kumi, Makebanayi vwandaka muntu ya kumi na mosi. **14** Bawu vwandaka bana ya Ngade ya babakala, mpe bamfumu ya binwani. Kinwani ya fyoti na kati-kati ya bawu, ni yandi vwandaka nwana na nkama ya binwani mpe kinwani ya kulutila mfunu na kati ya bawu, ni yandi vwandaka nwana na funda mosi ya binwani. **15** Ni bawu sabukaka nzadi ya Yolodani na ngonda ya ntete, ntangu maza fulukaka bisika nyonso. Ni bawu kimisaka bantu nyonso yina vwandaka na midimba, kubanda na esete tii na wesete. **16** Ya vwandaka mpe na bana ya kifumba ya Bezame na ya Yuda yina kwendaka tii na kisika yina Davidi vwandaka ya kubumbama. **17** Davidi basikaka na mantwala ya bawu. Yandi tubaka na bawu: «Kana beno ke kwiza na munu na kizunu samu na kusadisa munu, mu ke yamba beno na ntima mosi. Kasi, kana beno me kwiza na kuvuna munu, samu na kufunda munu na bambeni ya munu, ata ti mu me sala ve mambu ya yimbi na maboko ya munu, bika ti Nzambi yina sambilaka bankooko ya beto, kuvwanda mbangi mpe kusemba beno.» **18** Na yina, mpeve ya Nzambi kubwaka na Amasayi, mfumu ya makumi tatu ya binwani, yandi tubaka: «Beto kele kintwadi na nge, Davidi, mwana ya Isayi, Bika ti kizunu kuvwanda na nge! Kizunu fwana kuvwanda na yandi yina ke sadisa nge, Samu ti Nzambi ya nge me sadisa nge!» Davidi yambaka bawu mpe yandi tulaka bawu na kati ya bamfumu ya nkonga ya binwani. **19** Bantu ya kifumba ya Manase kwendaka na kisika yina vwandaka kivwandu ya Davidi, kintwadi na ba-Filiseti samu na kunwanisa Sawule. Kasi ba-Filiseti ndimaka ve, bawu tubaka: «Davidi ke luta na kisika yina kele Sawule, Nzambi ya yandi mpe ke yekula beto na maboko ya yandi.» **20** Ntangu Davidi vutukaka na Sikelange, bantu ya Manase yina vukanaka na yandi ni ba yayi: Adena, Yozabade, Yedyayele, Mikayele, Yozabade, Eliwu mpe Siletayi. Konso muntu na bawu, vwandaka mfumu ya nkonga mafunda ya binwani na kifumba ya Manase. **21** Bawu pesaka lusalusu na Davidi mpe mukangu ya yandi, samu ti bawu nyonso vwandaka binwani ya ngolo mpe, bawu kumaka bamfumu ya binwani. **22** Konso kilumbu, ba vwandaka kwenda na sika ya Davidi samu na kupesa yandi lusalusu tii, yandi kuzwaka mukangu ya kufuna mutindu mukangu ya Nzambi. **23** Yayi kele lutangu ya binwani yina kwendaka na sika ya Davidi, na mbanza ya Ebelone samu na kupesa na Davidi, kintinu ya Sawule, mutindu kele ntumunu ya Yave. **24** Na kifumba ya bana ya Yuda, mafunda sambanu na bankama nana ya binwani, vwandaka na binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu, na madyonga ya bawu. **25** Na kifumba ya bana ya Simewone, ya vwandaka mafunda nsambwadi na nkama mosi ya binwani ya ngolo, vwandaka ya kukubama na kunwana. **26** Na kifumba ya ba-Levi, ya vwandaka mafunda yiya na bankama sambanu ya binwani, **27** Yoyada, mfumu ya kifumba ya Aloni, vwandaka na lutangu ya mafunda tatu na bankama nsambwadi ya binwani, **28** ntwenya Sadoke, vwandaka kinwani ya ngolo, dikanda ya yandi vwandaka na lutangu ya makumi zole na zole ya bamfumu. **29** Na kifumba ya bana ya Bezame, mpangi ya Sawule, lutangu vwandaka mafunda tatu ya binwani. Mingi na kati ya bawu vwandaka sala na dikanda ya Sawule. **30** Na kifumba ya bana ya Efalayime, lutangu vwandaka mafunda makumi zole na bankama nana ya binwani ya ngolo yina kele ya kuzabana na makanda ya bawu. **31** Na ndambu ya kifumba ya Manase, lutangu vwandaka mafunda kumi na nana ya binwani yina ba soolaka samu na kukwenda tula Davidi na kintinu. **32** Bana ya Isakale yina zabaka kuswasikisa bantangu samu na kuzaba mambu yina Isayeli zolaka sala, ba vwandaka na lutangu ya bankama zole ya bamfumu mpe, bampangi ya bawu nyonso vwandaka na yisi ya lutumu ya bawu. **33** Na kifumba ya zabulone, lutangu vwandaka mafunda makumi tanu ya binwani yina vwandaka ya kulunga na kunata binwanunu ya mvita, bawu nyonso vwandaka ya kukubama na kukwenda nwana na ntima mosi. **34** Na kifumba ya Nefetali, lutangu vwandaka funda mosi ya bamfumu ya binwani mpe mafunda makumi tatu na nsambwadi ya binwani. Bawu vwandaka na binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu. Bawu vwandaka mpe na madyonga ya bawu. **35** Na kifumba ya ba-Dane, lutangu vwandaka mafunda makumi zole na nana, na bankama sambanu. Ni bawu vwandaka ya kukubama na kukwenda nwana. **36** Na kifumba ya Asele, lutangu vwandaka mafunda makumi yiya ya binwani, ya kukubama na kunata binwanunu na mvita. **37** Na bifumba yina kele na esete ya nzadi ya Yolodani, ya vwandaka ba-Lubene, ba-Ngade na ndambu ya kifumba ya Manase. Bawu vwandaka na binwanunu nyonso ya kunwana mvita. Lutangu ya bawu vwandaka mafunda nkama na

makumi zole. **38** Binwani nyonso ya mvita yina vwandaka ya kukubama na kukwenda nwana na mbanza Ebelone, samu na kupesa Davidi kintinu ya Isayeli nyonso, bawu vwandaka na ntima mosi. Mpe kaka na ntima mosi, bayina nyonso bikanaka na Isayeli, pesaka Davidi kintinu. **39** Bawu lutisaka bilumbu tatu na Davidi na kudya mpe kunwa, samu ti bampangi ya bawu lambilaka bawu madya. **40** Bantu yina vwandaka zinga pene-pene na bawu, na bifumba ya Isakale, na Zabulone mpe na Nefetali, vwandaka nata madya na zulu ya bambuluku, na zulu ya basamo, na zulu ya bampunda ya bakento, na zulu ya bangombe. Bawu vwandaka nata madya mutindu: faline, maboke ya bambuma ya fike ya kuyuma, maboke ya bambuma ya vinu ya kuyuma, vinu, mafuta, bangombe, mameme na bankombo. Yawu vwandaka na lutangu ya mingi. Na yina, Isayeli nyonso kumaka na kilengi.

13 Davidi yonzikaka bamfumu ya binwani na nkonga ya funda mosi mpe nkonga ya nkama mosi, na bantwadisi nyonso. **2** Na manima, Davidi tubaka na mukangu nyonso ya Isayeli: Kana beno me tala yawu mbote mpe kana yawu kele luzolo ya Yave Nzambi ya beto, beto fidisa bansangu bisika nyonso, na bampangi ya beto yina me bikana na yinsi nyonso ya Isayeli, na banganga-Nzambi, na ba-Levi, mpe bayina ke pene-pene na bambanza ya bawu samu ti bawu kwiza vukana na ya beto. **3** Beto ke vutula sanduku ya Nzambi ya beto na sika ya beto, samu ti beto pesaka ve ntima na kukwenda sosa yawu ntangu Sawule vwandaka ntete ntinu. **4** Mukangu nyonso ndimaka ti ba sadila mutindu yina mpe, mambu yina talanaka mbote na meso ya bantu nyonso. **5** Davidi vukisaka bantu nyonso ya Isayeli kubanda na mbanza Siyole, na Ngipiti tii na nkotolo ya mbanza Yamate, samu na kukwenda baka sanduku ya Nzambi na Kilyate-Yeyalime. **6** Davidi na Isayeli nyonso kwendaka na mbanza Baala, na Kilyate-Yeyalime, kuna na Yuda, samu na kubaka sanduku ya Yave Nzambi, yina kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba, kisika yina ba vwandaka sambila Nkumbu ya yandi. **7** Na manima ya kubaka sanduku ya Nzambi na yinzo ya Abinadabe, ba tulaka yawu na zulu ya pusu-pusu ya malu-malu. Uza na Ayiyo vwandaka nata pusu-pusu yango. **8** Na ngolo ya bawu nyonso, Davidi na Isayeli nyonso vwandaka sika na mantwala ya Nzambi, bansambi, bangoma ya fyoti, basembale, bakulumenta, mpe ba vwandaka yimbila mikunga. **9** Ntangu bawu kumaka pene-pene na kisika ya Kidone, Uza lambulaka diboko samu na kusimba sanduku, samu ti bangombe zolaka bwisa yawu. **10** Yave dasukilaka Uza. Yandi bulaka Uza samu ti Uza lambulaka diboko na kusimba sanduku. Na manima, Uza kufwaka kuna, na mantwala ya Nzambi. **11** Davidi dasukaka samu ti Yave pesaka Uza lufwa ya mutindu yina. Ni yawu yina tii bubu yayi, ba ke bokilaka kisika yina: Pelese-Uza. **12** Na kilumbu yina, Davidi kumaka na boma ya Nzambi. Yandi tubaka: «Wapi mutindu mu lenda kotisa sanduku ya Nzambi na kisika ya munu?» **13** Davidi nataka ve sanduku na yinzo ya yandi yina kele na mbanza ya Davidi, kasi yandi tulaka yawu na kati ya yinzo ya Obede-Edome, mu-Ngate. **14** Sanduku ya Nzambi salaka bangonda tatu na kati ya yinzo ya Obede-Edome. Yave sakumunaka dikanda ya Obede-Edome na bima ya yandi nyonso.

14 Yilame, ntinu ya Tile, fidisaka bantumwa na sika ya Davidi. Yandi pesaka na Davidi, bayinti ya sedele, bisadi-matadi, bisadi-mabaya samu na kutungila yandi yinzo. **2** Davidi bakulaka ti ni yandi mosi Yave vwandaka simba kintinu ya yandi na Isayeli, mpe ti kimfumu ya Davidi kuzanguka bantangu nyonso samu na Isayeli, bantu ya Yave. **3** Davidi kwelaka dyaka bakento na Yelusalemi. Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala. **4** Bankumbu ya bana ya babakala yina yandi butaka na Yelusalemi ni ba yayi: Samuwa, Sobabe, Natane, Salomoni, **5** Ibale, Elisuwa, Elepelete, **6** Nonga, Nefenge, Yafya, **7** Elisama, Beelyada mpe Elifelete. **8** Ntangu ba-Filiseti zabaka ti ba bulumunaka Davidi mafuta na yintu samu ti yandi kuma ntinu na Isayeli nyonso, bawu nyonso kwendaka sosa yandi samu na kunwanisa yandi. Ntangu Davidi kuwaka yawu, yandi kwendaka takama na mantwala ya bawu. **9** Ba-Filiseti kumaka mpe bawu kwendaka fuluka na mudimba ya ba-Lefayi. **10** Davidi yufulaka Nzambi: «Mu lenda kwenda nwanisa ba-Filiseti? Nge ke yekula bawu na maboko ya munu?» Yave vutulaka: «Kwenda, mu ke yekula nge bawu.» **11** Ba-Filiseti nwanisaka Baale-Pelasime, kisika Davidi nwanisaka bawu. Yandi tubaka: «Nzambi fungulaka na mantwala ya munu, dibulu yina mu kotilaka bambeni ya munu. Yawu vwandaka mutindu mukama yina maza ke fungulaka.» Ni yawu yina ba ke bokilaka kisika yina: Baale-Pelasime, yina zola kutuba, «Mfumu ya kutobola bibaka.» **12** Ba-Filiseti bikaka banzambi ya bawu kuna. Davidi pesaka muswa na kuyoka banzambi yango na tiya. **13** Ba-Filiseti kwendaka fuluka dyaka na mudimba. **14** Davidi yufulaka dyaka Nzambi mpe Nzambi vutulaka na yandi: Kunwanisa bawu ve na manima, kasi vutuka, baluka nge kwenda basikila bawu na mantwala, na kisika yina ke talasanaka na mfinda. **15** Ntangu nge ke kuwa makelele ya makulu ya bawu na zulu ya bayinti, nge ke basika na kunwanisa bawu, samu ti ni Nzambi ke vwanda na mantwala ya nge na kunwanisa mikangu ya ba-Filiseti. **16** Davidi salaka nyonso yina Nzambi tumisaka yandi. Yandi nwanisaka mikangu ya ba-Filiseti, kubanda na Ngabawone tii na Ngezele. **17** Nkumbu ya Davidi kwendaka nsangu na bayinsi nyonso. Yave salaka ti bayinsi nyonso kukuma na boma ya yandi.

15 Davidi tungisaka bayinzo na mbanza ya Davidi. Yandi kubikaka kisika samu na kutula sanduku ya Nzambi mpe yandi tungilaka yawu yinzo ya lele. **2** Ni yawu yina Davidi tubaka: Kaka ba-Levi fwana kunata sanduku ya Nzambi, samu ti ni bawu Yave soolaka na kunataka sanduku mpe samu ti ba sadilaka yandi bantangu nyonso. **3** Davidi vukisaka bantu nyonso ya Isayeli na Yelusalemi, samu na kutula sanduku ya Yave na kisika yina ba kubikaka. **4** Davidi vukisaka mpe bana ya Aloni na ba-Levi. **5** Samu na bana ya Keyate, ya vwandaka Ulyele, mfumu ya bawu na bampangi ya yandi nkama mosi na makumi zole. **6** Samu na bana ya Melali, ya vwandaka Asaya, mfumu ya bawu na bampangi ya yandi bankama zole na makumi zole. **7** Samu na bana ya Ngelesome, ya vwandaka Yowele, mfumu ya bawu, na bampangi ya yandi nkama mosi na makumi tatu. **8** Samu na bana ya Elisafane, ya vwandaka Semaya, mfumu ya bawu, na bampangi ya yandi bankama zole. **9** Samu na bana ya Ebelone, ya vwandaka Elyele, mfumu ya bawu, na bampangi ya yandi makumi nana. **10** Samu na bana ya Uzyele, ya vwandaka Aminadabe, mfumu ya bawu, na bampangi ya yandi nkama mosi na kumi na zole. **11** Davidi bokilaka banganga-Nzambi: Sadoke na Abyatale mpe ba-Levi mutindu: Ulyele, Asaya, Yowele, Semaya, Elyele mpe Aminadabe. **12** Yandi tubaka na bawu: «Beno kele bamfumu ya dikanda ya ba-Levi, beno vwanda ya kuvedila, beno na bampangi ya beno mpe beno kwenda baka sanduku ya Yave, Nzambi ya Isayeli samu na kunata yawu na kisika yina mu kubikaka samu na yawu. **13** Samu ti na mbala ya ntete, beno vwandaka ve kuna. Ni yawu yina, Yave Nzambi ya beto, sembaka beto, samu ti beto sosaka ve sanduku ya Nzambi

na mutindu ya kufwanakana.» **14** Banganga-Nzambi na ba-Levi vedisaka bantima ya bawu samu na kunata sanduku ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **15** Ba-Levi nataka sanduku ya Nzambi, bawu nanguninaka yawu na bisimbulu ya yawu na magembo. Ni mutindu yina Moyize pesaka bawu ntumunu, mutindu Yave tubilaka yandi. **16** Davidi tubaka na bamfumu ya ba-Levi, na kukubika bampangi ya bawu, bayina fwana yimbilaka na bisikulu mutindu: Bansambi, basembale, bawu fwana kuwakisa makelele ya yawu samu na kulakisa kilengi ya bawu. **17** Ba-Levi bakaka: Yemane, mwana ya Yowele, mpe na kati ya bampangi ya yandi, ba bakaka: Asafe, mwana ya Belekya, na kati ya bana ya Melali, ba bakaka bampangi ya bawu: Etane mwana ya Kusaya, **18** mpe, na kati ya bawu, ya vwandaka na bampangi ya bawu ya nkaka mutindu: Zakali, Bene, Yazyele, Semilamote, Uni, Elyabe, Benaya, Maaseya, Matitya, Elifewu, Mikeneya, Obede-Edome mpe Yeyele. Ni bawu vwandaka bankebi ya myelo. **19** Bawu vwandaka na miyimbidi mutindu: Yemane, Asafe mpe Etane. Bawu vwandaka na bansambi ya kisengo ya mbwaki yina ba vwandaka sika. **20** Zakali, Azyele, Semilamote, Yeyele, Uni, Elyabe, Maaseya mpe Benaya, bawu vwandaka sika bansambi yina ke pesaka muningu ya bandinga ya fyoti. **21** Matitya, Elifewu, Mikeneya, Obede-Edome, Yeyele mpe Azazya, bawu vwandaka sika bansambi yina ke pesaka muningu ya bandinga ya nene, samu na kutwadisa mikunga. **22** Kenanya, mfumu ya ba-Levi, vwandaka twadisa bayina vwandaka nata sanduku, samu ti yandi vwandaka na luzabu ya kulutila. **23** Belekya mpe Elekana vwandaka keba sanduku. **24** Sebanya, Yosafate, Netaneele, Amasayi, Zakali, Benaya mpe Elyezele, Bawu vwandaka banganga-Nzambi yina vwandaka sika bakulumenta na mantwala ya sanduku ya Nzambi. Obede-Edome na Yeyiya bawu mpe vwandaka bankebi ya sanduku. **25** Na yina, Davidi, na bakuluntu ya Isayeli na bamfumu ya binwani, kwendaka baka na kyese nyonso Sanduku ya Ngwisani ya Yave na yinzo ya Obede-Edome. **26** Ni na lusalusu ya Nzambi, ba-Levi nataka Sanduku ya Ngwisani ya Yave. Bawu pesaka minkayulu ya bangombe nsambwadi na bankombo nsambwadi. **27** Davidi lwataka kiyunga ya lino. Ya vwandaka mpe mutindu mosi na ba-Levi nyonso yina vwandaka nata sanduku, bayina vwandaka yimbila mikunga mpe Kenanya, mfumu ya bayina vwandaka nata sanduku mpe mfumu ya bayina vwandaka yimbila mikunga. Samu na Davidi, yandi vwandaka na efode ya lino na zulu ya yandi. **28** Isayeli nyonso nataka Sanduku ya Ngwisani ya Yave na Yelusalemi. Bawu vwandaka sala milolo ya nsayi mpe kusika bakulumenta, na basembale. Bawu vwandaka wakisa muningu ya bansambi. **29** Ntangu Sanduku ya Ngwisani ya Yave kumaka na mbanza ya Davidi, Mikale, mwana ya Sawule ya kento, vwandaka tala na nela. Yandi talaka ntinu Davidi vwandaka dumuka mpe kubina na kilengi, na yina, Mikale talaka yawu yimbi na ntima ya yandi.

16 Na manima ya kunata sanduku ya Nzambi, ba tulaka yawu na kati-kati ya yinzo ya lele yina Davidi yidikisaka samu na yawu. Ba pesaka na mantwala ya Yave, minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. **2** Ntangu Davidi manisaka na kupesa minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya kiwisa, yandi sakumunaka bantu nyonso na Nkumbu ya Yave. **3** Yandi kabulaka na bantu nyonso ya Isayeli, bakento na babakala. Ba pesaka na muntu-muntu dimpa, ngombe ya kuyoka mpe maboke ya bambuma ya vinu ya kuyuma. **4** Davidi tulaka na mantwala ya sanduku ya Yave, mwa ndambu ya ba-Levi yina vwandaka na kisalu ya kukembilaka mpe kuvutulaka matondo na Yave, Nzambi ya Isayeli. **5** Yayi ni bankumbu ya ba-Levi yango: Asafe, vwandaka mfumu, Zakali vwandaka kilandi ya yandi. Ya vwandaka mpe: Yeyiyele, Semilamote, Yeyele, Matitya, Elyabe, Benaya, Obede-Edome, mpe Yeyele. Bawu vwandaka na bisikulu mutindu bansambi mpe Asafe, ni yandi vwandaka sika basembale. **6** Banganga-Nzambi mutindu Benaya na Yazyele vwandaka sika bantangu nyonso, bakulumenta na mantwala ya Sanduku ya Ngwisani ya Nzambi. **7** Ni na kilumbu yina Davidi pesaka na mbala ya ntete, kiyeko na Asafe na bampangi ya yandi na kuzitisa Yave. **8** Beno yimbila samu na Yave. Beno bokila nkumbu ya yandi. Beno samuna na sika ya makanda ya bantu, mambu ya ngitukulu yina yandi me sala. **9** Beno yimbila samu na yandi, beno yimbila mikunga samu na yandi! Beno samuna mambu ya yandi nyonso ya ngitukulu! **10** Beno tala kilengi na nkumbu ya yandi ya longo. Beno yangalala na bantima, beno bayina ke na kusosa Yave. **11** Beno sosa Yave mpe ngolo ya yandi. Beno sosa yandi bantangu nyonso. **12** Beno bambuka moyo na mambu ya ngitukulu yina yandi me sala. Beno bambuka moyo na bidimbu mpe banzengolo ya yandi, **13** beno, bana ya Isayeli, kisyelo ya yandi, beno, bana ya Yakobi ya babakala, bayina yandi soolaka! **14** Ni Yave kele Nzambi ya beto. Banzengolo ya yandi ke na kusalama na ntoto nyonso. **15** Beno bambuka moyo bantangu nyonso na ngwisani ya yandi, na mambu yina yandi pesaka na funda mosi ya bambandu, **16** na ngwisani yina yandi salaka na Abalayami mpe na ndefi yina yandi kudyaka na Isaaki. **17** Yandi salaka yawu mutindu bansalulu ya misiku samu na Yakobi, mpe mutindu ngwisani yina yandi salaka na Isayeli ya bamvula na bamvula, **18** ntangu yandi tubaka: Mu ke pesa nge yinsi ya Kaana, yawu ke vwanda mvwilu ya beno. **19** Beno vwandaka kaka mwa bantu ndambu, kasi beno zingaka kuna mutindu banzenza na kati ya yinsi. **20** Bawu vwandaka kwenda luta yinsi na yinsi, Bawu vwandaka kwenda na bayinsi ya bintinu mpe na makanda ya bantu. **21** Kasi Yave bikaka ve ti muntu kukwamisa bawu. Samu na bawu, yandi sembaka bantinu. **22** «Beno meka ve na kusimba bantu ya munu yina mu soolaka. Beno sala ve yimbi na mimbikudi ya munu!» **23** Ntoto nyonso, beno yimbidila Yave! Beno zabisa konso kilumbu, mambu ya yandi ya mbote yina ke vuukisaka! **24** Beno mwangisa nsangu ya nkembo ya yandi na kati ya bayinsi. Beno zonzila mambu ya yandi ya ngitukulu na bantu nyonso! **25** Ya tsyelika, Yave kele Nzambi ya nene, yandi me bonga na masiika! Yandi kele Nzambi ya nsisi kulutila banzambi nyonso. **26** Ya tsyelika, banzambi nyonso ya bayinsi ya nkaka kele banzambi ya luvunu, kasi ni Yave yidikaka mazulu. **27** Nsemo mpe nkembo kele na mantwala ya yandi. Ngolo mpe kyese ni yawu ke fulusaka Yinzo ya yandi. **28** Beno makanda ya bantu, beno pesa nzitusu na Yave! Beno pesa na Yave nkembo mpe lulendo! **29** Beno pesa na Yave nkembo ya Nkumbu ya yandi! Beno nata makabu, beno kwiza na ntadisi ya yandi. Beno yinama na mantwala ya Yave ntangu bulongo ya yandi ke na kulezima. **30** Beno tekita na ntadisi ya yandi, beno bantu nyonso ya ntoto. Yinza kele ya kusikama, yawu lenda kubwa ve, **31** Bika ti mazulu kuyangalala, bika ti ntoto kuvwanda na nsayi! Bika ba tuba na kati ya bayinsi ti: «Yave, ni yandi kele ntinu!» **32** Bika ti mubu na bima nyonso yina kele na kati ya yawu kuduma! Bika bamfinda na bima nyonso yina kele na kati ya yawu kuyangalala! **33** Bika ti bayinti ya mfinda kuningana na kilengi na mantwala ya Yave! Samu ti yandi ke na kukwiza samu na kufundisa yinza! **34** Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote samu ti kukwikama ya yandi kele ya seko! **35** Beno tuba: «Nzambi, Muvuukisi ya beto, vuukisa beto. Kutikisa beto, kuula beto na maboko ya bantu ya bayinsi ya nkaka, samu ti beto kembila Nkumbu ya nge ya longo, mpe

beto kuzwa buyenge na kukembila nge! **36** Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli bantangu nyonso!» Bantu nyonso tubaka: «Ameni! Na manima, bawu zitisaka Yave!» **37** Davidi bikaka kuna, na mantwala ya Sanduku ya Ngwisani ya Yave, Asafe na bampangi ya yandi, samu ti ba salaka bantangu nyonso, bisalu ya bawu na mantwala ya sanduku, mutindu ntumunu yina ba salaka ya konso kilumbu. **38** Obede-Edome, mwana ya Yedutune, Wosa, kintwadi na bampangi ya bawu, vwandaka na lutangu ya makumi sambanu na nana. Bawu vwandaka bankebi ya myelo. **39** Nganga-Nzambi Sadoke na bampangi ya yandi banganga-Nzambi ya nkaka yina vwandaka sala na mantwala ya Yinzo ya Yave, bawu vwandaka na kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo kuna na Ngabawone, **40** samu na kupesaka na Yave, konso suka mpe konso nkokila, minkayulu ya kuyoka, na zulu ya kiyokolo ya minkayulu, mutindu kele mambu nyonso yina ba sonikaka na Musiku yina Yave pesaka samu na Isayeli. **41** Na sika ya bawu, ya vwandaka: Yemane mpe Yedutune, na bantu ya nkaka yina ba solaka, mpe bantu yina ba vwandaka bokila na bankumbu ya bawu samu na kukembila Yave. Bawu vwandaka tuba: «Samu ti kukwikama ya yandi kele ya seko!» **42** Pene-pene ya bawu vwandaka Yemane mpe Yedutune. Bawu vwandaka sika bakulumenta mpe basembale. Bawu vwandaka sika mpe bisikulu samu na Nzambi. Bana ya Yedutune ya babakala vwandaka bankebi ya mwelo. **43** Bantu nyonso vutukaka muntu-muntu na yinzo ya yandi. Davidi mpe vutukaka na kisika ya yandi samu na kusakumuna dikanda ya yandi.

17 Ntangu Davidi vwandaka zinga na yinzo ya yandi, yandi tubaka na mumbikudi Natane: «Mu ke na kuzinga na yinzo yina ba tungaka na bayinti ya sedele kasi, Sanduku ya Ngwisani ya Yave kele na kati ya yinzo ya lele.» **2** Natane vutulaka na Davidi: «Sala nyonso yina ntima ya nge ke na kutumisa nge, samu ti Nzambi kele na nge.» **3** Na mpimpa yina, mambu ya Yave kuminaka Natane: **4** «Kwenda tuba na kisyelo ya munu Davidi ti Yave ke na kutuba: Ni nge ve ke tungila munu yinzo yina mu ke zingila. **5** Samu ti nabunu mu zinga na yinzo kubanda kilumbu yina mu basisaka Isayeli na Ngipiti tii bubu yayi. Mu ke na kuzinga na bayinzo ya lele, bisika nyonso yina mu ke na kwendaka zyeta. **6** Bisika nyonso yina mu vwandaka kwenda na Isayeli nyonso, mu tubaka ata dyambu ve na zuzi mosi ya Isayeli, na bayina mu soolaka na kutwadisa bantu ya munu. Mu tubaka ve: Samu na yinki beno me tungila munu ve yinzo na bayinti ya Sedele? **7** Ntangu yayi, nge ke tuba mutindu yayi na kisyelo ya munu Davidi: Ni Yave, Mfumu ya Binwani ke na kutuba: Munu, mu bakaka nge na matiti, kisika yina nge vwandaka keba mameme, samu ti nge kuma mfumu ya Isayeli, bantu ya munu. **8** Bisika nyonso yina nge vwandaka kwenda, mu vwandaka na nge. Mu kufwaka bambeni ya nge nyonso na mantwala ya nge. Mu ke sala ti nge vwanda muntu ya nene mutindu bamfumu ya ntoto. **9** Mu ke pesa kisika na Isayeli, bantu ya munu. Mu ke tula bawu kuna samu ti bawu kuzinga na kizunu. Na yina, bantu yina kele ve ya kudedama ke nyokola dyaka bawu ve mutindu na ntangu ya ntama. **10** Kubanda bilumbu yina mu tulaka bazuzi na Isayeli, bantu ya munu, mu kululaka bambeni ya nge nyonso mpe mu zabisaka nge ti ni Yave ke tungila nge yinzo. **11** Ntangu bilumbu ya nge ya lufwa ke lunga samu na kukwenda vukana na bankooko ya nge yina kufwaka, mu ke soola na manima ya nge, mwana mosi na kati ya bana ya nge ya babakala mpe mu ke syamisa kintinu ya yandi. **12** Ni yandi ke tungila munu yinzo mpe mu ke syamisa kyandu ya kintinu ya yandi, samu ti yawu kuvwanda bantangu nyonso. **13** Munu, mu ke vwanda tata ya yandi mpe yandi, yandi ke vwanda mwana ya munu. Mu ke katula ve kukwikama ya munu yina mu tulaka na yandi, mutindu mu katulaka yawu na yandi yina tekilaka nge. **14** Mu ke tula yandi ya mankululu na yinzo ya munu mpe na kimfumu ya munu. Mu ke syamisa kyandu ya yandi bantangu nyonso.» **15** Natane zabisaka na Davidi, mambu nyonso yina Yave lakisaka yandi na lumoni. **16** Ntinu Davidi kwendaka talana na mantwala ya Yave mpe yandi tubaka: «Yave Nzambi ya munu, nani mu kele. Yave, yinki kele dikanda ya munu samu ti nge kumisa munu tii kisika yayi? **17** Yawu kele dyambu ya fyoti na meso ya nge. Nzambi, na ntangu ya ntama, nge zonzaka mambu yina me tadila yinzo ya kisyelo ya nge. Yave Nzambi, nge ke na kutala munu mutindu muntu ya kuzangama. **18** Yinki mu lenda tuba dyaka na nkembo yina nge me pesa munu? Nge me zaba kisyelo ya nge. **19** Yave, ni samu na munu kisyelo ya nge mpe mutindu kele luzolo ya nge, nge salaka mambu nyonso yina ya nene mpe nge lakisaka munu yawu. **20** Yave, mosi ve me fwanana na nge. Mambu nyonso yina beto me kuwa na makutu ya beto ke na kulakisa ti kaka ni nge, Nzambi ya nkaka kele ve. **21** Na ntoto yayi, ya kele ve na yinsi mosi yina me fwanana na Isayeli bantu ya nge, yina nge Nzambi kwendaka kuula samu ti ba kuma bantu ya nge. Nge me talana muntu ya nsangu na mambu ya nene yina nge salaka, mambu ya nsisi. Nge bingisaka bantu ya bayinsi na mantwala ya bantu ya nge yina nge kuulaka na Ngipiti. **22** Nge salaka ti Isayeli bantu ya nge, kuvwanda ya mankululu bantu ya nge mpe nge Yave, kumaka Nzambi ya bawu. **23** Bubu yayi, Yave, bika ti mambu yina nge tubaka na munu kisyelo ya nge, mpe na yinzo ya munu, yawu kusalama bantangu nyonso. Sala mutindu nge tubaka. **24** Yawu fwana kusalama, samu ti Nkumbu ya nge kuzituswa bantangu nyonso mpe samu ti ba tuba: "Yave, Nzambi ya Binwani, kele Nzambi ya Isayeli." Yandi kele Nzambi samu na Isayeli. Bika ti yinzo ya munu Davidi, kisyelo ya nge, kuvwanda ya kusyama na ntadisi ya nge. **25** Samu ti nge mosi Nzambi ya munu, nge zabisaka na munu ti nge ke tungila munu yinzo. Ni yawu yina, kisyelo ya nge me kuzwa kibakala ya kusambila na mantwala ya nge. **26** Bubu yayi, Yave, ni nge kele Nzambi mpe ni nge zabisaka munu, mambu yina ya mbote. **27** Bubu yayi nge me ndima kusakumuna dikanda ya munu, samu ti yawu kuzinga bantangu nyonso na mantwala ya nge, samu ti ni nge Yave, nge me sakumuna yawu. Mpe yina nge me sakumuna, kele ya kusakumunwa bantangu nyonso.»

18 Na manima, Davidi nungaka ba-Filiseti mpe yandi fwisaka bawu nsoni. Yandi botolaka ba-Filiseti, mbanza ya Ngate na babwala yina kele pene-pene. **2** Davidi nungaka ba-Mowabe, bawu kumaka bisadi ya Davidi mpe vwandaka tumama na kufutaka mpaku. **3** Davidi nungaka Adadezele, ntinu ya Soba, kuna, na Amate, ntangu yandi kwendaka kindisa kimfumu ya yandi na kizunga yina kele nzadi ya Efalate. **4** Davidi botolaka funda mosi ya bapusu-pusu, mafunda nsambwadi ya binwani yina vwandaka nata yawu, mpe mafunda makumi zole ya binwani yina vwandaka tambula na makulu. Yandi zengaka myanzi ya makulu ya bampunda ya nkaka mpe, yandi kebaka bampunda nkama. **5** Ba-Alame yina katukaka na Damase, kwizaka sadisa Adadezele, ntinu ya Soba, Kasi Davidi kufwaka bantu mafunda makumi zole na zole na kati ya binwani ya ba-Alame. **6** Davidi tulaka bankonga ya binwani samu na kutwadisa bizunga yina ya Alame, kuna na Damase. Ba-Alame kumaka na yisi ya lutumu ya Davidi, bawu bandaka na kufuta mpaku. Yave vwandaka nungisa Davidi bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda. **7** Davidi bakaka binwanunu ya wolo yina

ke kebaka nzutu yina binwani ya Adadezele vwandaka vwata mpe yandi nataka yawu na Yelusalemi. **8** Davidi bakaka dyaka bisengo mingi ya mbwaki yina vwandaka na mbanza Tibate mpe na mbanza Kune, yina kele bambanza ya ntinu Adadezele. Salomoni yidikaka banzungu ya nene ya kisengo ya mbwaki, na basinga ya yinda mpe bisalulu ya nkaka na bisengo ya mbwaki. **9** Towu, ntinu ya Amate, kuwaka ti Davidi nungaka binwani nyonso ya Adadezele, ntinu ya Soba. **10** Yandi fidisaka mwana ya yandi Adolame na sika ya ntinu Davidi, samu na kusakumuna mpe kusiika yandi, samu ti Davidi me nwanisa Adadezele mpe yandi me nunga yandi. Samu ti Towu vwandaka nwana na Adadezele. Yandi fidisaka mpe bima ya wolo ya mutindu na mutindu, bima ya palata mpe bima ya kisengo ya mbwaki. **11** Ntinu Davidi pesaka bima nyonso yina na Yave, mutindu yandi pesaka ntete palata na wolo yina yandi bakaka ntete na bayinsi nyonso, na Edome, na Mowabe, na ba-Amone, na ba-Filiseti mpe na ba-Amaleke. **12** Abisayi, mwana ya Seluya, nwanisaka na mudimba ya Mungwa, mafunda kumi na nana ya ba-Edome. **13** Davidi tulaka bamfumu ya bankonga ya binwani samu na kutwadisa Edome mpe ba-Edome kumaka na yisi ya lutumu ya Davidi. Yave vwandaka nungisa Davidi bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda. **14** Davidi yalaka Isayeli nyonso. Yandi vwandaka twadisa bantu nyonso na kati ya ludedomo mpe na kusungama nyonso. **15** Yowabe, mwana ya Seluya, vwandaka mfumu ya binwani, Yewosafate, mwana ya Ayilude vwandaka keba mabuku ya kinkulu, **16** Sadoke mwana ya Ayitube mpe Abimeleke, mwana ya Abyatale, bawu vwandaka banganga-Nzambi, Savesa vwandaka muntu yina ke sonikaka mikanda, **17** Benaya, mwana ya Yoyada, vwandaka kuluntu ya ba-Kelete mpe ba-Pelete. Bana ya Davidi vwandaka bantu ya ntete yina vwandaka sala na ntinu.

19 Na manima ya mambu yina lutaka, Nayase, ntinu ya ba-Amone kufwaka, mpe ni mwana ya yandi kumaka ntinu na kisika ya yandi. **2** Davidi tubaka: «Mu ke lakisa bumbote ya munu na sika ya Anune, mwana ya Nayase, samu ti tata ya yandi salaka munu mambu ya mbote.» Davidi fidisaka bantumwa na kubomba Anune, samu na lufwa ya tata ya yandi. Bisadi ya Davidi kumaka na yinsi ya ba-Amone na sika ya Anune, samu na kubomba yandi. **3** Kasi bamfumu ya ba-Amone tubaka na Anune: «Nge ke na kubanza ti Davidi fidisaka bantumwa na sika ya nge, samu na kuzitisa tata ya nge, mpe samu na kubomba nge? Bawu kwizaka samu na kufyongonina yinsi ya beto. Bawu kwizaka samu na kutala yawu mbote-mbote na mayela mpe kumwangisa yawu. Ni samu na yawu bisadi ya yandi kwizaka na sika ya nge.» **4** Na yina, Anune kangisaka bantumwa ya Davidi, yandi katulaka mandefo ya bawu, yandi zengaka binkuti ya bawu na kati-kati tii na luketo, na manima, yandi vutulaka bawu. **5** Ntangu ba kwendaka zabisa na Davidi, mambu yina ba salaka na bantumwa, Davidi fidisaka muntu na kwenda bwabana bawu samu ti bawu vwandaka na nsoni mingi. Ntinu tubaka na bawu: «Beno vwanda na Yeliko tii ntangu mandefo ya beno ke mena dyaka, na manima, beno kwiza ya beno.» **6** Ba-Amone talaka ti bawu fwemisaka Davidi. Na yina, Anune na ba-Amone fidisaka Batalente funda mosi ya palata samu na kusumba bapusu-pusu na sika ya ba-Alame yina kele na Mezopotami mpe na sika ya ba-Alame yina kele na Maaka mpe na bayina kele na Soba. **7** Bawu sumbaka na sika ya ba-Alame, bapusu-pusu mafunda makumi tatu na zole, bawu bakaka mpe bisadi ya ntinu ya mbanza Maaka na binwani ya yandi, bayina salaka bivwandu ya bawu na mantwala ya Medeba. Ba-Amone basikaka na bambanza ya bawu. Bawu vukanaka samu na muzingu. **8** Ntangu Davidi kuwaka mambu yina, yandi fidisaka Yowabe na binwani nyonso ya ngolo samu na kunwanisa bawu. **9** Ba-Amone basikaka, bawu salaka mulonga na nkotolo ya mbanza ya ba-Amone. Bantinu yina kwizaka na kusadisa bawu vwandaka na lweka ya nkaka na kati ya matiti. **10** Ntangu Yowabe talaka ti bankonga zole telamaka na kunwanisa yandi, nkonga mosi na mantwala mpe nkonga mosi na manima, yandi soolaka binwani yina me lutila ngolo na Isayeli, mpe yandi tulaka bawu na kisika yina ba vwandaka talasana na ba-Alame. **11** Yandi pesaka nkonga ya binwani ya nkaka na mpangi ya yandi Abisayi mpe yandi tulaka bawu na mantwala ya ba-Amone. **12** Yowabe tubaka na mpangi ya yandi: «Kana ba-Alame kulutila munu ngolo, nge kwiza sadisa munu. Kana ba-Amone lutila nge ngolo, mu ke sadisa nge. **13** Vwanda na ngolo, beto sala ngolo samu na kunwanina bantu ya beto mpe bambanza ya Nzambi ya beto. Mpe bika ti luzolo ya Yave kusalama.» **14** Yowabe na nkonga ya yandi kwizaka samu na kunwanisa ba-Alame, kasi ba-Alame kimaka na mantwala ya yandi. **15** Ntangu ba-Amone talaka ti ba-Alame kimaka, bawu mpe kimaka na mantwala ya Abisayi, mpangi ya Yowabe, mpe ba-Amone vutukaka na mbanza ya bawu. Yowabe mpe kwendaka ya yandi na Yelusalemi. **16** Ntangu ba-Alame talaka ti bantu ya Isayeli nungaka bawu, bawu fidisaka bantumwa samu na kwenda zabisa ba-Alame yina vwandaka na simu ya nkaka ya nzadi ya Efalate. Sofake, mfumu ya binwani ya Adadezele vwandaka na mantwala ya bawu. **17** Ba zabisaka mambu yina na Davidi. Na yina, Davidi kutikisaka binwani nyonso ya Isayeli. Bawu sabukaka nzadi ya Yolodani mpe bawu kwendaka vwanda na mantwala ya ba-Alame ya kukubama na mvita. Davidi kubikaka binwani ya yandi na kunwanisa ba-Alame, mpe bawu bandaka na kunwana. **18** Ba-Alame kimaka na mantwala ya Isayeli. Davidi na binwani ya yandi kufwaka mafunda nsambwadi ya binwani yina vwandaka nata bapusu-pusu mpe mafunda makumi yiya ya binwani yina ke tambula na makulu. Yandi kufwaka mpe Sofake yina vwandaka mfumu ya binwani. **19** Ntangu bisadi ya Adadezele talaka ti binwani ya Isayeli nungaka bawu, bawu salaka kiwisa na Davidi mpe bawu tumamaka na yandi. Na manima ya mambu yina, ba-Alame zolaka dyaka ve na kusadisa ba-Amone.

20 Na mvula ya malu-malu, ntangu bantinu ke kwendaka na mvita, Yowabe yina vwandaka na mantwala ya binwani ya ngolo, kwendaka mwangisa yinsi ya ba-Amone. Yandi kwizaka zunga mbanza Laba samu na kubotola yawu. Davidi bikanaka na Yelusalemi. Yowabe nwanisaka bantu ya mbanza Laba mpe yandi mwangisaka mbanza ya bawu. **2** Davidi bakaka yimpu ya kintinu yina vwandaka na yintu ya ntinu ya Laba. Yandi talaka ti yimpu yango vwandaka ya wolo. Yawu vwandaka ya Talente mosi. Ba tulaka ditadi ya ntalu na yimpu yango mpe ba tulaka yawu na yintu ya Davidi. Yandi nataka bimvwama mingi na kati ya mbanza. **3** Na yina me tadila bantu yina vwandaka zinga kuna, Davidi bakaka bawu. Yandi pesaka bawu bisalu ya ngolo mutindu: Kuzenga mabaya, kuyidika bisengo, kupasula matadi mpe kuyidika basoka. Yandi salaka mutindu yina na bambanza nyonso ya ba-Amone. Na manima, Davidi vutukaka na Yelusalemi na binwani ya yandi. **4** Na manima, bantu ya Isayeli nwanaka mvita na ba-Filiseti na Ngezele. Ni kuna, Sibekayi, mu-Wusa, kufwaka Sipayi, muntu ya dikanda ya ba-Lefayi. Bawu talisaka ba-Filiseti nsoni. **5** Mvita ya nkaka salamaka na ba-Filiseti. Elanane, mwana ya Yayile kufwaka Lami, mpangi ya Ngolyate, mu-Ngate yina vwandaka na dikonga. Yinti ya dikonga ya yandi vwandaka mutindu yinti yina ke

sadilaka bisadi-balele. **6** Mvita ya nkaka salamaka na Ngate. Ya vwandaka kuna, na muntu mosi ya mutela ya yinda, yandi vwandaka na misapi sambanu na konso diboko mpe konso dikulu. Misapi nyonso vwandaka na lutangu ya makumi zole na yiya. Yandi mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Lafa. **7** Yandi fingaka bantu ya Isayeli. Ni kuna Yonatane mwana ya Simeya, mpangi ya Davidi kufwaka yandi. **8** Bantu yina ya mbanza Ngate kele bana ya Lafa. Davidi na binwani ya yandi kufwaka bawu.

21 Kilumbu mosi, Satana sosaka na kuyidika mambu ya yimbi na Isayeli. Yandi pesaka Davidi dibanza ya kusala lutangusu ya binwani ya Isayeli. **2** Davidi tubaka na Yowabe mpe na bamfumu ya binwani: «Beno kwenda sala lutangusu ya binwani ya Isayeli kubanda na Beele-Seba tii na Dane mpe beno zabisa munu, samu ti mu zaba lutangu ya bawu.» **3** Yowabe vutulaka: «Bika ti Yave kusala ti bantu ya yandi kukuma mingi kulutila bambala nkama. Oo ntinu, mfumu ya munu, bawu nyonso kele bisadi ya nge. Samu na yinki nge ke sosa kuzaba lutangu ya bawu? Samu na yinki nge zola kukotisa Isayeli na disumu?» **4** Kasi, mambu ya ntinu lutilaka ngolo na mambu ya Yowabe. Yowabe basikaka, yandi tambulaka na yinsi nyonso ya Isayeli mpe na manima, yandi vutukaka na Yelusalemi. **5** Yowabe pesaka na Davidi, lutangu ya binwani yina yandi kuzwaka na Isayeli nyonso, ya vwandaka mafunda kumi na mosi ya bankama ya binwani yina vwandaka na lenda ya kunwana na mbele ya mvita. Na Yuda, ya vwandaka bankama yiya na makumi nsambwadi ya mafunda ya bantu yina vwandaka na lenda ya kunwana na mbele ya mvita. **6** Ba sonikaka ve bankumbu ya kifumba ya Levi na kifumba ya Bezame, samu ti Yowabe talaka yimbi na ntumunu yina ntinu pesaka. **7** Mambu yina talanaka yimbi na meso ya Nzambi, mpe Nzambi sembaka Isayeli. **8** Davidi tubaka na Nzambi: «Mu me sala disumu ya nene na mambu yina mu me sala. Ntangu yayi, mulemvo ya nge, lemvokila munu yimbi yina mu me sala, munu kisyelo ya nge, samu ti mu me sala dyambu ya buzoba.» **9** Yave tubaka na Ngade, mumbikudi ya Davidi: **10** «Kwenda tuba na Davidi: Ni munu Yave ke na kutuba: Mu ke pesa nge bitumbu tatu, soola mosi mpe mu ke sala yawu.» **11** Ngade kumaka na sika ya Davidi mpe yandi tubaka na yandi: «Yave Nzambi ke na kutuba: "Yinki nge ke soola? **12** Bamvula tatu ya nsatu to bangonda tatu yina bambeni ya nge ke nwanisa nge mpe bawu ke nunga nge. Nge ke nunga ve na mantwala ya bambeni ya nge. Na bilumbu yina nge ke tala mpasi na mbele ya mvita ya bambeni ya nge, to bilumbu tatu yina Yave ke bula beno na mbele ya yandi ya mvita, yandi ke fidisa beno kiyoolo ya yinsi. Mbazi ya Yave ke kwiza mwangisa ntoto nyonso ya Isayeli. Na yina, yindula mpe pesa munu mvutu na mambu yina mu fwana kuvutula na muntu yina me fidisa munu.» **13** Davidi vutulaka na Ngade: «Mu kele na kati mpasi ya kulutila. Mbote mu kubwa na maboko ya Yave, samu ti yandi ke ya kufuluka na kyadi, kasi mu kubwa ve na maboko ya bantu.» **14** Yave fidisaka kiyoolo na Isayeli mpe makumi nsambwadi ya mafunda ya babakala kufwaka na Isayeli. **15** Nzambi fidisaka mbazi na Yelusalemi samu na kumwangisa yawu, ntangu mbazi vwandaka mwangisa mbanza, Yave talaka mpe yandi nyongaka na mambu ya kyadi yina salamaka. Yandi tubaka na mbazi yina ke mwangisaka: Kusala dyaka ve mutindu yina: «Ya me lunga, katula diboko ya nge!» Mbazi ya Yave vwandaka pene-pene ya bilanga ya Olenane mu-Yebuse, na kisika yina ba ke bulaka bambuma, samu na kukabula yawu na matiti ya yawu. **16** Davidi vumbulaka yintu na zulu mpe, yandi talaka mbazi ya Yave. Yandi vwandaka ya kutelama na kati-kati ya ntoto na dizulu. Yandi vwandaka ya kusimba mbele ya mvita na diboko mpe yandi talisaka yawu na lweka ya Yelusalemi. Davidi na bakuluntu vwandaka ya kulwata binkuti ya kifwidi. Bawu fukamaka mpe kubwaka, bizizi na ntoto. **17** Davidi tubaka na Nzambi: «Ni munu tumisaka ti ba sala lutangusu ya binwani, ni munu me sala disumu, ni munu me sala yimbi. Kasi mameme yayi, yinki bawu me sala? Yave, Nzambi ya munu, pesa kitumbu na munu mpe dikanda ya munu. Kasi mulemvo ya nge, kusemba ve bantu ya nge na kiyoolo.» **18** Mbazi ya Yave tubaka na Ngade na kuzonza na Davidi, samu ti Davidi, kwenda yidika kiyokolo ya Yave, na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu, kuna na bilanga ya Olenane mu-Yebuse. **19** Davidi kwendaka mutindu kele mambu yina Ngade tubilaka yandi na Nkumbu ya Yave. **20** Olenane balukaka mpe yandi talaka mbazi. Bana ya yandi yiya ya babakala, yina vwandaka na yandi, bumbamaka. Olenane vwandaka bula bambuma ya faline samu na kukabula yawu na matiti ya yawu. **21** Ntangu Davidi kumaka na bilanga ya Olenane, kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu, Olenane balukaka mpe yandi talaka Davidi. Yandi basikaka na kisika yina yandi vwandaka mpe yandi fukamaka na mantwala ya Davidi, kizizi na ntoto. **22** Davidi tubaka na Olenane: «Pesa munu kisika yayi, samu ti mu yidika kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Pesa munu yawu na ntalu ya mbongo ya kulunga, samu ti kiyoolo yayi ke na kukwamisa bantu, yawu kumanisa.» **23** Olenane vutulaka na Davidi: «Baka yawu mpe nge sala yina nge zola. Oo ntinu, mfumu ya munu, bangombe samu na munkayulu yawu yayi. Kikokolo na bisalulu nyonso, ni yawu ke vwanda bankuni. Mpe bambuma ya faline mutindu Munkayulu ya madya ya bilanga. Mu ke pesa nyonso.» **24** Kasi ntinu Davidi tubaka na Olenane: «Ve, mu zola kusumba yawu na ntalu ya yawu. Mu ke kupesa ve na Yave minkayulu ya kuyoka yina kele ve ntalu.» **25** Davidi pesaka na Olenane bakilo ya wolo samu na kisika yina. Dema ya wolo yango vwandaka Basekele bankama sambanu. **26** Davidi yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Yandi pesaka minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kiwisa. Yandi sambilaka Yave. Yave pesaka yandi mvutu. Tiya katukaka na dizulu mpe yawu kubwaka na kiyokolo ya minkayulu. **27** Na yina Yave tumisaka mbazi, na kuvutula mbele ya mvita na kati ya nkutu ya yawu. **28** Davidi talaka ti Yave ndimaka lusambulu ya yandi, samu na kisika ya Olenane mu-Yebuse, kisika yina ba ke bulaka bambuma, samu na kukabula yawu na matiti ya yawu. Na yina, Davidi pesaka Nzambi minkayulu. **29** Yinzo ya Yave yina Moyize tungaka kuna na yinsi ya kuyuma mpe kiyokolo ya minkayulu, yawu vwandaka na ntangu yina, na kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo kuna na Ngabawone. **30** Kasi Davidi lendaka ve na kwenda kusosa Yave, samu ti yandi vwandaka ya kufuluka na boma, samu na mbele ya mvita yina vwandaka na mbazi ya Yave.

22 Davidi tubaka mutindu yayi: «Yinzo ya Yave Nzambi ke vwanda awa. Kiyokolo yina bantu ya Isayeli ke yokilaka minkayulu mpe ke vwanda awa.» **2** Davidi pesaka ntumunu na kukutikisa banzenza yina vwandaka zinga na Isayeli. Yandi pesaka bawu kisalu ya kupasulaka matadi ya nene samu na kutunga Yinzo ya Nzambi. **3** Davidi kubikaka bisengo ya mingi samu na kuyidika bansonso yina ba ke koma na mabaya ya myelo. Ba yidikaka bikangulu ya yawu mpe bisengo ya mingi ya mbwaki yina ba lenda kuteza ve. **4** Ba kubikaka mpe bayinti ya sedele yina ba lenda tanga ve, samu ti bantu ya Sidone na bantu ya Tile natinaka Davidi, bayinti mingi ya sedele. **5** Davidi tubaka: «Mwana ya munu Salomoni ke ntete ntwenya

yina kele ve na ndwenga. Yinzo yina ba ke tungila Yave, ke zangula nkumbu ya yandi. Mpe nkembo ya yandi ke mwangana na bayinsi nyonso. Ni yawu yina, mu fwana kukubikila yandi bima nyonso.» Davidi kubikaka bima mingi ntete yandi kufwa. **6** Davidi bokilaka mwana ya yandi Salomoni mpe yandi tumisaka yandi na kutunga Yinzo samu na Yave, Nzambi ya Isayeli. **7** Davidi tubaka na Salomoni: «Mwana ya munu, mu vwandaka na mabanza ya kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya munu. **8** Kasi Yave tubaka na munu mutindu yayi: "Nge me tangisa menga ya bantu mingi. Nge me nwana bamvita ya nene. Ni nge ve ke tungila munu Yinzo, samu ti nge me tangisa na mantwala ya munu menga ya bantu mingi na ntoto. **9** Tala, nge ke buta mwana mosi ya bakala. Yandi ke vwanda muntu ya kizunu. Mu ke pesa yandi kizunu mpe mu ke kuula yandi na maboko ya bambeni nyonso yina ke zungidila yandi. Nkumbu ya yandi ke vwanda Salomoni. Mu ke sala ti Isayeli kuvwanda na lukengolo na kizunu, bilumbu nyonso ya luzingu ya mwana yina. **10** Ni yandi ke tungila munu Yinzo. Yandi, yandi ke vwanda mwana ya munu. Mu ke vwanda tata ya yandi. Mu ke syamisa kintinu ya yandi na Isayeli bantangu nyonso." **11** Ntangu yayi, mwana ya munu, bika ti Yave kuvwanda na nge, samu ti nge nunga mpe samu ti nge tunga Yinzo ya Yave Nzambi ya nge, mutindu yandi tubaka yawu na yina me tadila nge. **12** Ni yawu yina, bika ti Yave kupesa nge ndwenga na mayela mpe yandi kindisa nge ntangu nge ke yala Isayeli, samu ti nge tumama na misiku ya Yave, Nzambi ya nge. **13** Ni kuna nge ke nunga kana nge sala nyonso samu na kusadila bansalulu ya misiku mpe bantumunu yina Yave pesaka na Moyize samu na Isayeli. Vwanda na ngolo mpe na kibakala! Kuvwanda ve na boma, kulemba ve. **14** Samu na Yinzo ya Yave, mu me tala mpasi mingi. Mu me kubika keba ve Batalente mafunda bankama ya wolo mpe Batalente mafunda ya mafunda ya palata. Mpe bisengo ya mbwaki na bisengo yina ba lenda kuteza ve samu ti yawu kele mingi. Mu kubikaka mpe bayinti na matadi, nge lenda bwela dyaka ya nkaka. **15** Na sika ya nge, ya ke na bantu mingi yina ke salaka bisalu ya maboko, bayina ke pasulaka matadi, bisadi-bifwiti, mpe bayina zaba mbote-mbote bisalu ya mutindu na mutindu. **16** Na yina me tadila wolo, palata, bisengo ya mbwaki mpe bisengo, ba lenda tanga yawu ve. Telama nge sala. Bika ti Yave kuvwanda na nge.» **17** Davidi tumisaka bamfumu nyonso ya Isayeli na kwiza sadisa mwana ya yandi Salomoni. **18** Yandi tubaka: «Yave Nzambi ya beno kele na beno. Yandi pesaka beno kizunu na balweka nyonso. Yandi yekulaka bantu ya yinsi na maboko ya munu. Bantu ya ntoto nyonso kele na yisi ya lutumu ya Yave mpe na yisi ya lutumu ya bantu ya yandi. **19** Ntangu yayi, beno kukipesa na ntima nyonso mpe myela nyonso na kusosa Yave, Nzambi ya beno. Beno tunga Yinzo ya Yave Nzambi, samu ti beno nata Sanduku ya Ngwisani ya Yave mpe bisalulu ya longo ya Nzambi mpe beno tula yawu na Yinzo yina ba ke tunga samu na Nkumbu ya Yave.»

23 Davidi lutisaka bamvula mingi na buboba ya yandi. Mpe yandi zingaka bilumbu mingi, yandi soolaka mwana ya yandi Salomoni mutindu ntinu samu ti yandi kuyala na Isayeli. **2** Yandi vukisaka bamfumu nyonso ya Isayeli, banganga-Nzambi na ba-Levi. **3** Ba tangaka mosi na mosi na ba-Levi kubanda bayina vwandaka na bamvula makumi tatu tii na zulu. Lutangu nyonso ya babakala salaka mafunda makumi tatu na nana. **4** Davidi tubaka: Ya fwana kuvwanda na mafunda makumi zole na yiya ya bantu samu na kutwadisa bisalu ya ntungulu ya Yinzo ya Yave, mafunda sambanu ya bamfumu ya binwani mpe bazuzi. **5** Mafunda yiya ya bankebi ya myelo mpe mafunda yiya ya bantu yina ke kembila Yave na bisikulu yina mu yidikaka samu na mikunga ya nzitusu. **6** Davidi kabulaka ba-Levi na bankonga tatu mutindu kele bana ya Levi ya babakala: Ngelesone, Keyate mpe Melali. **7** Bana ya Ngelesone ya babakala ni ba yayi: Layedane mpe Simeyi. **8** Bana tatu ya Layedane ya babakala ni ba yayi: Yeyiyele mwana ya ntete, Zetame mpe Yowele. **9** Bana tatu ya Simeyi ya babakala ni ba yayi: Selomite Azyele mpe Alane. Bawu vwandaka bamfumu ya dikanda ya Ladane. **10** Bana yiya ya Simeyi ya babakala ni ba yayi: Yayate, Zina, Yewuse mpe Belya. **11** Yayate vwandaka mwana ya ntete mpe Zina, mwana ya zole. Yewuse na Belya kuzwaka ve bana mingi ya babakala, bawu nyonso, ba tangaka bawu mutindu dikanda mosi ntangu yina ba salaka lutangusu. **12** Bana yiya ya Keyate ya babakala ni ba yayi: Amelame, Isale, Ebelone mpe Uzyele. **13** Bana ya Amelame ya babakala ni ba yayi: Aloni mpe Moyize. Ba soolaka Aloni na bana ya yandi samu na kubyeka bawu. Bawu kukuma ya longo ya kulutila, samu na kisalu ya Yinzo ya longo bantangu nyonso, samu na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya Yave. Bawu ke sadila Yave mpe kusamuna balusakumunu na Nkumbu ya Yave samu na bantangu nyonso. **14** Moyize vwandaka muntu ya Nzambi. Bana ya yandi vwandaka na kati ya kifumba ya Levi. **15** Bana ya Moyize ya babakala ni Ngelesome mpe Elyezele. **16** Mwana ya Ngelesome ya babakala ni Sebwele, ni yandi vwandaka mfumu. **17** Mwana ya Elyezele ya bakala ni Leyabya, ni yandi vwandaka mfumu. Elyezele butaka ve bana ya nkaka ya babakala, kasi Leyabya butaka bana mingi ya babakala. **18** Mwana ya Isale ni: Selomite ni vwandaka mfumu. **19** Bana ya Ebelone ya babakala ni ba yayi: Yeliya mfumu ya ntete, Amalya mfumu ya zole, Yazyele mfumu ya tatu, Yekamame mfumu ya yiya. **20** Bana ya Uzyele ya babakala ni ba yayi: Mika, mfumu ya ntete mpe Yisiya, mfumu ya zole. **21** Bana ya Melali ya babakala ni ba yayi: Mali mpe Musi. Bana ya Mali ya babakala ni: Eleyazale mpe Kise. **22** Eleyazale kufwaka kondwa kubuta mwana ya bakala, kasi yandi butaka kaka bana ya bakento yina kumaka bakento ya bana ya Kise, Kise mpangi ya Eleyazale. **23** Bana tatu ya Musi ya babakala ni ba yayi: Mali, Edele mpe Yelemote. **24** Ni bawu kele bana ya Levi, mutindu kele makanda ya bawu. Ba sonikaka bankumbu ya bamfumu ya bankonga ya makanda ya bawu mosi na mosi na ntangu yina ba salaka lutangusu. Ba fidisaka bawu na kusala kisalu na Yinzo ya Yave. Ba soolaka bayina vwandaka na bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu. **25** Ya tsyelika, Davidi tubaka: «Yave Nzambi ya Isayeli me tula kizunu na bantu ya yandi mpe yandi ke zinga bantangu nyonso na Yelusalemi. **26** Na yina, ba-Levi ke nata dyaka ve Yinzo ya longo na bisalulu ya yawu nyonso yina ba ke sadilaka kisalu.» **27** Ni mambu ya mansukina yina Davidi tubaka, salaka ti ba-Levi kusonikisa bankumbu na mikanda, kubanda na bayina kele na bamvula makumi zole tii na zulu. **28** Bisalu ya bawu vwandaka ni kusadisa bana ya Aloni na bisalu ya Yinzo ya Yave. Bawu vwandaka kenga bayina vwandaka bongisa ngaanda, bayinzo ya fyoti-fyoti. Kukenga bayina vwandaka vedisa bisalulu nyonso ya longo, bisalulu yina ba vwandaka sadila na Yinzo ya Nzambi. **29** Bawu vwandaka na kisalu ya kukengaka mampa ya longo yina ba ke pesaka na Yave. Kukubika bambuma ya faline ya kitoko samu na minkayulu ya madya ya bilanga, mutindu bagalete yina kele ve na levule, bagato yina ba me kalinga na kikalungulu mpe bagato ya kulamba. Bawu vwandaka teza bunene na yinda ya bima nyonso yina. **30** Konso suka mpe konso nkokila, bawu fwana kutalanaka na kukembisaka mpe kuzitisaka Yave. **31** Bawu fwana kupesaka na Yave, minkayulu nyonso ya kuyoka:

Bilumbu ya saba, bilumbu ya ntete ya ngonda mpe bilumbu ya minkembo ya nkaka. Bawu ke sadila mutindu kele lutangu yina Musiku ke na kulomba na kusadila na mantwala ya Yave. **32** Bawu vwandaka keba Yinzo ya Mbwabanu ya Yave mpe kivinga ya longo. Bawu vwandaka sadisa bampangi ya bawu bana ya Aloni, na mambu yina me tadila bisalu na Yinzo ya Yave.

24 Bankumbu ya bana ya Aloni ya babakala ni ba yayi: Nadabe, Abiwu, Eleyazale mpe Itamale. **2** Nadabe na Abiwu kufwaka tekila tata ya bawu. Bawu butaka ve bana ya babakala. Eleyazale mpe Itamale vwandaka sala kisalu ya bunganga-Nzambi. **3** Davidi, kintwadi na Sadoke bayina kele bana ya Eleyazale mpe Ayimeleke, bayina kele bana ya Itamale, ni bawu kabulaka bana ya Aloni mpe pesaka bawu bisalu yina ba vwandaka sala. **4** Lutangu ya bamfumu ya bana ya Eleyazale lutilaka lutangu ya bamfumu ya bana ya Itamale. Ba kabulaka bawu mutindu yayi: samu na bana ya Eleyazale, bamfumu ya makanda vwandaka kumi na sambanu. Samu na bana ya Itamale, bamfumu ya makanda vwandaka nana. **5** Ba bulaka dzeke na kukabula bankonga yango, samu ti bamfumu ya kivinga ya longo, na bamfumu yina vwandaka sala bisalu ya Nzambi, vwandaka bana ya Eleyazale ya babakala mpe bana ya Itamale ya babakala. **6** Semaya mwana ya Netaneele ya bakala vwandaka kisoniki. Netaneele vwandaka muntu ya dikanda ya ba-Levi. Semaya sonikaka bankumbu ya bana ya Eleyazale mpe ya bana ya Itamale na mantwala ya ntinu, na mantwala ya bamfumu mpe na mantwala ya nganga-Nzambi Sadoke, na mantwala ya Ayimeleke mwana ya Abyatale, na mantwala ya bamfumu ya dikanda ya banganga-Nzambi na ba-Levi. Ba vwandaka baka nkonga mosi samu na dikanda ya Eleyazale, mpe nkonga ya nkaka samu na dikanda ya Itamale. **7** Dzeke ya ntete yina ba bulaka, yawu soolaka Yoyalibe. Ya zole soolaka Yedaya, **8** Ya tatu soolaka Alime. Ya yiya soolaka Sewolime. **9** Ya tanu soolaka Malekya. Ya sambanu soolaka Miyamine. **10** Ya nsambwadi soolaka Akose. Ya nana soolaka Abya. **11** Ya yivwa soolaka Yeswa. Ya kumi soolaka Sekanya. **12** Ya kumi na mosi soolaka Elyasibe. Ya kumi na zole soolaka Yakime. **13** Ya kumi na tatu soolaka Yupa. Ya kumi na yiya soolaka Yesebabe. **14** Ya kumi na tanu soolaka Bilenga. Ya kumi na sambanu soolaka Imele, **15** Ya kumi na nsambwadi soolaka Ezile. Ya kumi na nana soolaka Apisese. **16** Ya kumi na yivwa soolaka Petaya. Ya makumi zole soolaka Ezekyele. **17** Ya makumi zole na mosi soolaka Yakine. Ya makumi zole na zole soolaka Ngamule. **18** Ya makumi zole na tatu soolaka Delaya. Ya makumi zole na yiya soolaka Maazya. **19** Ni mutindu yina ba kabulaka bawu na kusala kisalu na Yinzo ya Yave, mutindu kele ntumunu yina Yave, Nzambi ya Isayeli pesaka na sika ya Aloni, tata ya bawu. **20** Yayi kele bankumbu ya bana ya nkaka ya Levi ya babakala. Samu na bana ya Amelame ya babakala, ba soolaka Subayele. Samu na bana ya Subayele ya babakala, ba soolaka Yedya, **21** Samu na bana ya Lesabya ya babakala, ba soolaka mfumu Isiya, **22** samu na bana ya Isale ya babakala, ba soolaka mfumu Selomite, samu na bana ya Selomite ya babakala, ba soolaka mfumu Yayate, **23** samu na bana ya Ebelone ya babakala, ba soolaka Yeliya mfumu ya ntete, Amalya mfumu ya zole, Yazyele mfumu ya tatu mpe Yekamame mfumu ya yiya. **24** Samu bana ya Uzyele ya babakala, ba soolaka mfumu Mika, samu na bana ya Mika ya babakala, ba soolaka mfumu Samile, **25** Yisiya kele mpangi ya Mika. Samu na bana ya Yisiya ya babakala, ba soolaka mfumu Zakali. **26** Samu na bana ya Melali ya babakala, ba soolaka mfumu Mali mpe mfumu Musi. Ba soolaka mpe Yazya, mwana ya Musi mpe bana ya yandi. **27** Samu na Yazya, mwana ya Melali ya bakala, ba soolaka mfumu Soyame, mfumu Zakule mpe mfumu Ibeli. **28** Samu na bana ya Mali ya babakala, ba soolaka mfumu Eleyazale, kasi mfumu Eleyazale butaka ve bana ya babakala. **29** Samu na bana ya Kise ya babakala, ba soolaka mfumu Yelameele. **30** Samu na bana ya Musi ya babakala, ba soolaka mfumu Mali, mfumu Edele mpe mfumu Yelimote. Ni bawu kele bana ya ba-Levi na konso dikanda. **31** Bawu mpe, mutindu bampangi ya bawu bana ya Aloni ya babakala, ba bulaka dzeke na mantwala ya ntinu Davidi, na mantwala ya Sadoke, na mantwala ya Ayimeleke mpe na mantwala ya bamfumu ya makanda ya banganga-Nzambi na ba-Levi. Ya vwandaka mutindu yina na konso mfumu ya dikanda, ya vwanda kuluntu to ntwenya.

25 Davidi na bamfumu ya binwani, kabulaka bana ya Asafe, bana ya Yemane mpe bana ya Yedutune. Bawu vwandaka na kisalu ya kubikula mpe kuyimbila mikunga na bansambi, na basembale. Yayi ni bankumbu ya bantu yina vwandaka sala bisalu yango: **2** Samu na bana ya Asafe ya babakala: Zakule, Yosefi, Netanya mpe Asalela. Bawu vwandaka na lutwadusu ya tata ya bawu Asafe yina vwandaka bikula na nkumbu ya Nzambi mutindu ntinu pesaka bawu ntumunu. **3** Samu na bana ya Yedutune ya babakala: Ngedalya, Seli, Yesaya, Asabya, Matitya mpe Simeyi. Bawu vwandaka na lutwadusu ya tata ya bawu Yedutune yina vwandaka bikula mpe kusika nsambi samu na kusiika mpe kuzitisa Yave. **4** Samu na bana ya Yemane ya babakala: Bukya, Matanya, Uzyele, Sebuwele, Yelimote, Ananya, Anane, Elyata, Ngidaleti, Lomameti-Ezele, Yosebekasa, Maloti, Otile, Mayazyote, **5** Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Emane. Ni yandi Yemane, mumbikudi ya ntinu, vwandaka tuba na ntinu, mambu ya Nzambi samu na kuzangula lulendo ya yandi. Nzambi pesaka na Yemane, bana kumi na yiya ya babakala mpe bana tatu ya bakento. **6** Bawu nyonso vwandaka na lutwadusu ya batata ya bawu samu na kuyimbilaka mikunga na Yinzo ya Yave na basembale na bansambi mutindu bisadi na Yinzo ya Nzambi. Asafe, Yedutune na Yemane vwandaka na lutwadusu ya ntinu. **7** Bantu nyonso yina longokaka mbote na kuyimbila mikunga mpe kusika bisikulu samu na Yave, vwandaka na lutangu ya bankama zole na makumi nana na nana. **8** Ba bulaka dzeke samu na kutula konso muntu na kisalu ya yandi, kondwa kusala luswaswanu ya vwanda kuluntu to mwana ya fyoti, ya vwandaka bamfumu to bilandi. **9** Yayi na bankumbu ya bamfumu ya bantu yina ba soolaka ntangu ba bulaka dzeke. Samu na bana ya Asafe, dzeke ya ntete soolaka Yosefi. Dzeke ya zole soolaka Ngedalya, bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **10** Dzeke ya tatu soolaka Zakule, bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **11** Dzeke ya yiya soolaka Yiseli na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **12** Dzeke ya tanu soolaka Netanya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **13** Dzeke ya sambanu soolaka Bukya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **14** Dzeke ya nsambwadi soolaka Yesalela na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **15** Dzeke ya nana soolaka Isaya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **16** Dzeke ya yivwa soolaka Matanya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **17** Dzeke ya kumi soolaka Simeyi na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **18** Dzeke ya kumi

na mosi soolaka Azalele na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **19** Dzeke ya kumi na zole soolaka Asabya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **20** Dzeke ya kumi na tatu soolaka Subayele na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **21** Dzeke ya kumi na yiya soolaka Matitya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **22** Dzeke ya kumi na tanu soolaka Yelemote na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **23** Dzeke ya kumi na sambanu soolaka Ananya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **24** Dzeke ya kumi na nsambwadi soolaka Yosebekasa na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **25** Dzeke ya kumi na nana soolaka Ananya na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **26** Dzeke ya kumi na yivwa soolaka Maloti na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **27** Dzeke ya makumi zole soolaka Eliyata na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **28** Dzeke ya makumi zole na mosi soolaka Otile na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **29** Dzeke ya makumi zole na zole soolaka Ngidaleti na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **30** Dzeke ya makumi zole na tatu soolaka Maazyote na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole. **31** Dzeke ya makumi zole na yiya soolaka Lomameti-Ezele na bampangi ya yandi mpe bana ya yandi. Bawu vwandaka na lutangu ya kumi na zole.

26 Yayi ni bankonga ya bankebi ya myelo: samu na bana ya Kole ya babakala ni Meselemya mwana ya Kole, muntu ya dikanda ya Asafe. **2** Bana ya Meselemya ya babakala ni: Zakali mwana ya ntete, Yedyayele mwana ya zole, Zebadya mwana ya tatu, Yatenyele mwana yiya. **3** Elame mwana ya tanu, Yowanane mwana ya sambanu, Eliwoyenayi mwana ya nsambwadi. **4** Bana ya Obede-Edome ya babakala ni: Semaya mwana ya ntete, Yozabade mwana ya zole, Yowa mwana ya tatu, Sakale mwana ya yiya, Netaneele mwana ya tanu, **5** Amyele mwana ya sambanu, Isakale mwana ya nsambwadi mpe Pewuletayi mwana ya nana. Ya tsyelika Nzambi sakumunaka Obede-Edome. **6** Semaya mwana ya ntete ya Obede-Edome ya bakala, ni yandi butaka bana ya babakala yina vwandaka na lutumu na kati ya dikanda ya bawu. Bawu vwandaka binwani ya ngolo. **7** Yayi ni bankumbu ya bana ya Semaya ya babakala: Oteni, Lefayele, Obede, Elezabade mpe bampangi ya yandi Eliwu mpe Semakya. Bawu vwandaka binwani ya ngolo. **8** Bawu nyonso yina kele bana ya Obede-Edome kintwadi na bana ya bawu mpe bampangi ya bawu, bawu vwandaka binwani ya ngolo. Bawu vwandaka bantu ya ngolo mingi samu na kisalu, bawu vwandaka na lutangu ya makumi sambanu na zole. **9** Bana ya Meselemya ya babakala kintwadi na bampangi ya bawu, vwandaka bantu ya ngolo na Lutangu ya kumi na nana. **10** Samu na kifumba ya Melali, Wosa butaka bana yiya ya babakala: Simeli, vwandaka ve mwana ya ntete ya tata ya yandi, kasi tata ya yandi pesaka yandi bukuluntu, **11** Bana ya nkaka ya Melali ya babakala ni: Yilekya, mwana ya zole, Tebalya, mwana ya tatu, Zakali, mwana ya yiya. Bana nyonso ya Wosa na bampangi ya yandi, vwandaka kumi na tatu. **12** Bankonga ya bantu yina ba soolaka samu na kuvwanda bankebi ya myelo, bamfumu mpe bampangi ya bawu, bawu vwandaka sala kisalu ya bawu na Yinzo ya Yave. **13** Bawu bulaka dzeke samu na konso mwelo, samu na kusoola bankebi ya yawu, kondwa kuswasikisa bakuluntu to bana ya fyoti mutindu kele makanda ya bawu. **14** Dzeke soolaka Selemya samu na mwelo yina kele na esete. Dzeke ya zole soolaka mwana ya yandi Zakali, samu na mwelo yina kele na node, yandi vwandaka nzonzi ya kulunga. **15** Samu na Obede-Edome, yandi vwandaka keba mwelo yina kele na sude mpe bana ya yandi, vwandaka keba bayinzo yina ba ke bumbaka bima. **16** Supime mpe Wosa vwandaka keba mwelo yina kele na wesete mpe Salekete vwandaka keba mwelo yina ke talasanaka na nzila yina kele ya kuzangama. Konso nkonga vwandaka talasana na nkonga ya nkaka. **17** Na mwelo yina vwandaka na lweka ya esete, ba-Levi sambanu vwandaka keba yawu. Na node ya vwandaka na ba-Levi yiya na konso kilumbu, na sude ba vwandaka bawu yiya na konso kilumbu. Na bisika yina ba ke bumbaka bima, bawu vwandaka bawu yiya na bisika zole ya kukabuka. **18** Samu na yinzo ya fyoti yina kele na lweka ya wesete, bantu yiya vwandaka pene-pene na nzila mpe zole ya nkaka na kati ya yinzo. **19** Yina ni bankonga ya bankebi ya myelo. Bawu kele bana ya Kole mpe ya Melali. **20** Ayiya, mosi na ba-Levi, yandi vwandaka nkebi ya bimvwama yina vwandaka na Yinzo ya Nzambi mpe bima nyonso ya longo yina bantu vwandaka pesa na Nzambi. **21** Na yina me tadila bana ya Ladane ya babakala, bantu ya kifumba ya Ngelesone, yina butukaka na Ladane, bamfumu ya makanda ya Ladane ya kifumba ya Ngelesone ya vwandaka ni ba-Yeyiyeli, **22** Yeyiyeli butaka: Zetame na Yowele, ni bawu vwandaka keba bimvwama ya Yinzo ya Yave. **23** Samu na bifumba ya Amelame, Yisale, Ebelone mpe ya Uzyele, **24** Sebwele, muntu ya dikanda ya Ngelesome, mwana ya Moyize ya bakala, vwandaka mfumu mpe nkebi ya bimvwama. **25** Bampangi ya yandi yina butukaka na Elyezele: Elyezele, butaka Leyabya, Leyabya, butaka Yesaya, Yesaya butaka Yolame, Yolame butaka Zikeli, Zikeli butaka Selomite. **26** Selomite yayi kintwadi na bampangi ya yandi vwandaka bankebi ya bima ya longo yina ntinu Davidi byekaka, na bamfumu ya makanda, na funda ya bamfumu ya binwani, na nkama ya binwani mpe na bamfumu ya nkaka ya binwani. **27** Bawu byekaka mwa ndambu ya bimvwama yina bawu kuzwaka na mvita, samu na kubaka bunkete ya Yinzo ya Yave. **28** Bima nyonso yina byekaka mumbikudi Samwele na ntinu Sawule mwana ya Kise, Abinele, mwana ya Nele mpe Yowabe mwana ya Seluya, ba pesaka yawu na Selomite mpe bampangi ya yandi. **29** Samu na bantu ya Isayeli, Kenanya na bana ya yandi, ba tulaka bawu na kutalaka mambu ya bantu ya Isayeli, mutindu bamfumu ya binwani mpe bazuzi. **30** Samu na bana ya Ebelone, Asabya na bampangi ya yandi bawu vwandaka binwani ya ngolo na lutangu ya funda mosi na bankama nsambwadi. Ni bawu vwandaka keba Isayeli na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani yina kele na wesete samu na kusadila Yave mpe samu na kusadila ntinu. **31** Samu na bana ya Ebelone, Yeliya vwandaka mfumu ya bana ya Ebelone mutindu kele mukanda ya bankumbu ya makanda ya bawu mpe bifumba ya bawu. Na mvula makumi yiya ya kintinu ya Davidi, ba sosaka mpe ba kuzwaka binwani ya ngolo kuna na Yazele mpe na Ngalaade. **32** Bampangi ya yandi, binwani ya ngolo, vwandaka na lutangu ya mafunda zole na bankama nsambwadi ya bamfumu ya dikanda. Ntinu Davidi tulaka na mantwala: Bana ya Lubene, bana ya Ngade mpe ndambu ya kifumba ya Manase samu na kuyidika mambu nyonso yina me tadila Nzambi mpe yina me tadila ntinu.

27 Yayi ni bana ya Isayeli mutindu kele lutangu ya bawu, bamfumu ya makanda, bamfumu ya mafunda na ya nkama, na bamfumu ya binwani yina vwandaka sala na ntinu na yina me tadila bankonga ya binwani, samu na kukuma ya bawu mpe kukwenda ya bawu na konso ngonda mpe samu na bangonda nyonso na mvula. Konso nkonga ya binwani vwandaka na lutangu ya makumi zole na yiya ya mafunda ya binwani. **2** Samu na nkonga ya ntete mpe na ngonda ya ntete: Yasobeyame, mwana ya Zabedyele, lutangu ya nkonga ya bawu vwandaka mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **3** Yasobeyame vwandaka mosi ya bantu ya kifumba ya Pelese. Yandi vwandaka mfumu ya binwani nyonso na ngonda yina ya ntete. **4** Samu na nkonga ya binwani na ngonda ya zole: Dodayi ya mu-Awoyi. Mikelote vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani, bawu vwandaka na lutangu ya mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **5** Mfumu ya nkonga ya binwani na ngonda ya tatu: Benaya, mwana ya nganga-Nzambi Yewoyada. Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **6** Benaya yango vwandaka kinwani ya ngolo na kati ya binwani makumi tatu mpe yandi vwandaka mfumu ya binwani makumi tatu. Na kati ya nkonga ya yandi ya binwani, ya vwandaka mpe na mwana ya yandi Amizabade. **7** Samu na nkonga ya yiya na ngonda ya yiya: Asayele, mpangi ya Yowabe, na manima ya yandi, Zebadya, mwana ya yandi. Nkonga ya yandi vwandaka na binwani mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **8** Samu na nkonga ya tanu, na ngonda ya tanu: Ya vwandaka na mfumu Samewute, muntu ya Yizela. Nkonga ya yandi vwandaka na binwani mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **9** Samu na nkonga ya sambanu, na ngonda ya sambanu: Ya vwandaka na Ila, mwana ya Ikese muntu ya Tekowa. Nkonga ya yandi ya binwani vwandaka mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **10** Samu na nkonga ya nsambwadi, na ngonda ya nsambwadi: Elese, muntu ya Pelone na kati ya bana ya Efalayime. Nkonga ya yandi ya binwani vwandaka makumi zole na yiya ya binwani. **11** Samu na nkonga ya nana na ngonda ya nana: Sibekayi, muntu ya Wusa na kifumba ya ba-Zela. Nkonga ya yandi ya binwani vwandaka makumi zole na yiya ya mafunda ya binwani. **12** Samu na nkonga ya yivwa, na ngonda ya yivwa: Abyezele, muntu ya Anatote na kifumba ya ba Bezame. Nkonga ya yandi ya binwani vwandaka mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **13** Samu na nkonga ya kumi, na ngonda ya kumi: Maalayi, muntu ya Netofa na kifumba ya ba-Zela. Nkonga ya binwani ya yandi vwandaka mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **14** Samu na nkonga ya kumi na mosi, na ngonda ya kumi na mosi: Benaya, muntu ya Pilatone na kifumba ya Efalayime. Nkonga ya yandi ya binwani vwandaka mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **15** Samu na nkonga ya kumi na zole, na ngonda ya kumi na zole: Eledayi, muntu ya Netofa na kifumba ya Otenyele. Nkonga ya yandi ya binwani vwandaka mafunda makumi zole na yiya ya binwani. **16** Na mantwala ya bifumba ya Isayeli, ya vwandaka na bamfumu. Samu na kifumba ya Lubene, mfumu ya bawu vwandaka: Eliyezele, mwana ya Zikeli. Samu na kifumba ya Simewone, mfumu ya bawu vwandaka: Sefatya, mwana ya Maaka. **17** Samu na kifumba ya Levi, mfumu ya bawu vwandaka: Asabya, mwana ya Kemwele, samu na Aloni, mfumu ya bawu vwandaka Sadoke. **18** Samu na kifumba ya Yuda, mfumu ya bawu vwandaka: Eliwu, mosi na bampangi ya Davidi. Samu na kifumba ya Isakale, mfumu ya bawu vwandaka: Omeli, mwana ya Mikayele. **19** Samu na kifumba ya Zabulone, mfumu ya bawu vwandaka: Yisemaya, mwana ya Obadya, samu na kifumba ya Nefetali, mfumu ya bawu vwandaka: Yelimote, mwana ya Azeliyele. **20** Samu na kifumba ya Efalayime, mfumu ya bawu vwandaka: Oseya, mwana ya Azazya. Samu na ndambu ya kifumba ya Manase, mfumu ya bawu vwandaka: Yowele, mwana ya Pedaya. **21** Samu na ndambu ya kifumba ya Manase, muntu ya Ngalaade, mfumu ya bawu vwandaka: Ido, mwana ya Zakali. Samu na kifumba ya Bezame, mfumu ya bawu vwandaka: Yasyele, mwana ya Abinele. **22** Samu na kifumba ya Dane, mfumu ya bawu vwandaka: Azalele, mwana ya Yelowame. Ni bawu vwandaka bamfumu ya bifumba ya Isayeli. **23** Davidi tangaka ve bana yina vwandaka na bamvula makumi zole tii na yisi, samu ti Yave tubaka ti yandi ke funisa Isayeli mutindu bambwetete ya dizulu. **24** Yowabe mwana ya Seluya, bandaka na kutanga bawu, kasi yandi manisaka ve. Ni yawu yina, Yave dasukilaka Isayeli mpe samu ti lutangu ya bawu kele ve ya kusonika na dibuku ya ntinu Davidi. **25** Azemawete, mwana ya Adyele vwandaka mfumu ya bimvwama ya ntinu. Yonatane, mwana ya Ozyase, vwandaka mfumu ya bibumbulu ya madya ya ntinu na bamfinda, na babwala, na bambanza mpe na bayinzo ya bankebi. **26** Ezeli, mwana ya Kelube vwandaka mfumu ya bisadi nyonso yina vwandaka sala bilanga, **27** Simeyi muntu ya Lama, vwandaka mfumu yina ke kebaka bantu yina vwandaka sala bilanga ya vinu. Zabedi muntu ya Sefame, vwandaka mfumu ya bantu yina ke bumbaka vinu. **28** Baale-Anane, muntu ya Bete-Ngedele, vwandaka nkebi ya bilanga ya ba-olive mpe ya sikomole ya Sefela. Yowase vwandaka nkebi ya bisika yina ba ke bumbaka mafuta. **29** Sitelayi, muntu ya Salone, vwandaka mfumu ya bantu yina ke kebaka mpe ke dikilaka bangombe. Safate, mwana ya Adelayi, vwandaka mfumu yina ke kebaka mpe ke dikilaka bangombe na midimba. **30** Obile, muntu ya Isemayele, vwandaka mfumu yina ke kebaka basamo. Yedya, muntu ya Melonote, vwandaka mfumu yina ke kebaka bambuluku ya nkento. **31** Yazize, muntu ya Angale, vwandaka mfumu yina ke kebaka mameme na bankombo. Yina ni lutangu ya bantu yina vwandaka keba bimvwama ya ntinu Davidi. **32** Yonatane, ngwa-nkazi ya Davidi, muntu ya ndwenga, vwandaka kipesi-malongi ya ntinu. Yeyiyele, mwana ya Akemoni, vwandaka pesa ndongosolo na bana ya ntinu. **33** Ayitofele vwandaka kipesi-malongi ya ntinu. Wusayi mu-Aleke vwandaka ndiku ya ntinu. **34** Na manima ya Ayitofele, vwandaka mpe na Yewoyada yina vwandaka mwana ya Benaya mpe Abyatale. Na yina me tadila Yowabe, yandi vwandaka mfumu ya binwani ya ntinu.

28 Ntinu Davidi vukisaka na Yelusalemi, bamfumu nyonso ya Isayeli, bamfumu ya bifumba mpe bamfumu ya bankonga ya binwani yina vwandaka sadila ntinu, bamfumu ya mafunda ya binwani mpe bamfumu ya nkama ya binwani, bamfumu ya bantu nyonso yina vwandaka keba bimvwama na bibulu nyonso ya ntinu mpe ya bana ya yandi, bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu kuna na yinzo ya yandi mpe binwani nyonso ya ngolo. **2** Ntinu Davidi telamaka mpe tubaka: «Bampangi ya munu na bantu ya munu, beno kuwa munu! Mu vwandaka na nsatu ya kutunga yinzo, kisika ya kupema mpe kisika yina mu ke tula Sanduku ya Ngwisani ya Yave, kisika yina Nzambi ya beto ke tula makulu ya yandi, mu kubikaka yawu samu na kutunga. **3** Kasi Nzambi tubaka na munu: “Ni nge ve ke tunga Yinzo samu na nkumbu ya munu, samu ti nge ke muntu ya bamvita mpe nge me tangisa menga.” **4** Yave Nzambi ya Isayeli soolaka munu na kati ya dikanda ya munu, na kuvwanda ntinu ya bantangu nyonso na Isayeli, samu ti yandi soolaka Yuda mutindu ntwadisi. Na kati ya kifumba ya Yuda, ni dikanda ya munu yandi soolaka mpe na kati ya bana ya tata ya munu, ni munu yandi zolaka na

kupesa kintinu na Isayeli nyonso. **5** Ya tsyelika Yave pesaka munu bana mingi ya babakala. Na kati ya bana nyonso yina yandi pesaka munu, Yave soolaka mwana ya munu Salomoni, samu na kuvwandisa yandi na kiti ya kintinu. Kuna, yandi ke vwanda ntinu na Isayeli na Nkumbu ya Yave. **6** Yandi tubaka dyaka na munu: "Ni mwana ya nge Salomoni ke tungila munu Yinzo na ngaanda ya yawu, samu ti mu soolaka yandi mutindu mwana ya munu mpe munu. Mu ke vwanda tata ya yandi, **7** mu ke syamisa kintinu ya yandi samu ti yawu kuzingila bantangu nyonso, kana yandi kangama na sadila bantumunu ya munu mpe bansalulu ya misiku ya munu." Ni mutindu yina yawu ke na kusalama bubu yayi. **8** Ntangu yayi, na meso ya Isayeli nyonso, na mukangu nyonso ya Yave mpe na mantwala ya Nzambi ya beto, beno sadila na dede nyonso bantumunu ya Yave, Nzambi ya beno, samu ti beno kuzwa yinsi ya mbote yina beno ke vwanda ya mankululu mpe beno bika yawu na bana ya beno, samu ti yawu kuvwanda mvwilu ya bawu ya bantangu nyonso. **9** Samu na nge mwana ya munu Salomoni, zaba Nzambi ya tata ya nge, sadila yandi na ntima ya nge nyonso. Bika ti mwela ya nge kuyangalala samu ti Yave ke talaka bantima mpe mabanza nyonso ya bantu. Kana nge sosa yandi, yandi ke talana na nge. Kana nge bika yandi, yandi ke losa nge ya mankululu. **10** Tala, Yave solaka nge samu ti nge tungila yandi Yinzo ya longo. Vwanda na ngolo mpe banda kisalu.» **11** Davidi lakisaka na mwana ya yandi Salomoni, wapi mutindu yandi ke tunga Yinzo ya Yave, bayinzo ya fyoti yina ke na bisika yina ba ke bumbaka bimvwama, bivinga ya zulu, bivinga ya kati mpe kivinga yina ba ke bumbaka Sanduku ya Ngwisani. **12** Yandi pesaka mpe dibanza yina yandi kanisaka na mutindu yandi ke tungila bayinzo na kati ya lupangu ya Yave mpe bayinzo yina ba ke bumbila bimvwama ya Yave na bisalulu ya longo. **13** Yandi lakisaka mpe wapi mutindu ke vwandila bankonga ya banganga-Nzambi mpe ya ba-Levi, samu na bisalu yina ba lenda sala na Yinzo ya Yave, mpe samu na bisalulu ya bisalu ya Yinzo ya Yave. **14** Davidi lakisaka dema ya wolo yina me fwanana samu na bisalulu ya konso kisalu ya wolo. Yandi lakisaka mpe dema ya palata yina me fwanana samu na dema ya konso kisalu ya palata. **15** Yandi lakisaka mpe dema ya bitentokolo ya minda ya wolo mpe minda ya yawu ya wolo na dema ya konso kitentokolo ya minda mpe ya minda ya yawu. Yandi lakisaka mpe dema ya bitentokolo ya palata mpe ya minda ya yawu, mpe dema ya konso kitentokolo ya minda ya yawu, mutindu ba ke sadilaka yawu. **16** Yandi lakisaka mpe dema ya konso mesa ya wolo na ya palata, yina ba ke sadila mampa ya kupesa na Yave. **17** Yandi lakisaka mpe dema ya misoma yina ba ke bakilaka musuni ya mbisi, dema ya bima yina ba fwana kwendaka mwangisa ndambu ya maza bisika nyonso, dema ya bakopo ya wolo, dema ya bandonga ya wolo na ya palata. **18** Yandi lakisaka mpe mutindu mesa ya bima ya nsunga ya wolo fwana vwanda, Yandi pesaka na yandi, kifwani ya pusu-pusu ya longo, bakeluba ya wolo yina ke tanda mapapu ya bawu samu na kufuka Sanduku ya Ngwisani ya Yave. **19** Davidi tubaka: «Mambu nyonso yina, Yave sonikaka yawu na diboko ya yandi. Yawu kele samu na kuzaba wapi mutindu nyonso ke salama mutindu yandi me lombila yawu.» **20** Davidi tubaka na Salomoni, mwana ya yandi: «Vwanda na ngolo, vwata kibakala mpe sala. Kuvwanda na boma ve mpe kulemba ve, samu ti Yave, Nzambi ya munu ke vwanda na nge, yandi ke bika nge ve mpe yandi ke yambula nge ve tii kisalu ya nge ya kutunga Yinzo ya Yave ke manisa. **21** Tala, bankonga ya banganga-Nzambi na ba-Levi yina ke na kusala bisalu na Yinzo ya Yave, kele mpe kintwadi na nge. Samu na bisalu yina nge ke sala, ya kele na babakala ya ntima ya mbote mpe yina me zaba mbote-mbote bisalu nyonso. Na kati ya bamfumu mpe na mukangu nyonso, bawu kele ya kukubama na kusadila bantumunu ya nge nyonso.»

29 Ntinu Davidi tubaka na mukangu nyonso: Mwana ya munu Salomoni yina Yave me soola, yandi ke ntete ntwenya yina kele ve na ndwenga. Kisalu ke nene samu ti yawu kele ve yinzo ya muntu yandi ke tunga, kasi yawu kele Yinzo ya Yave. **2** Na ngolo ya munu, mu kubikaka na Yinzo ya Nzambi ya munu, wolo samu na bima yina ba ke tunga na wolo mpe palata samu na bima yina ba ke tunga na palata, bisengo ya mbwaki samu na bima yina ba ke tunga na bisengo ya mbwaki, bisengo samu na bima yina ba ke tunga na bisengo mpe bayinti samu na bima yina ba ke yidikila na bayinti, matadi ya onise na matadi ya nkaka ya kitoko na ya ntinta ya mutindu na mutindu, matadi mingi ya ntalu ya mpembe yina ba ke bokilaka malebe. **3** Samu na mayindu yina mu kele na yawu na Yinzo ya Nzambi ya munu, wolo na palata yina kele na munu mpe bima ya nkaka yina mu kubikaka, mu ke pesa yawu samu na Yinzo ya longo. **4** Mu ke pesa: Batalente mafunda tatu ya wolo ya Ofile mpe Batalente mafunda nsambwadi ya palata ya mbote, samu na kulwatisa bibaka ya bayinzo. **5** Ntangu yayi, nani na beno ke telama na kimpwanza nyonso, na kupesa na Yave, wolo to palata samu ti bisadi kuyidika bima nyonso ya wolo na palata yina ba ke na yawu nsatu? **6** Bamfumu ya makanda, bamfumu ya bifumba ya Isayeli, bamfumu ya difunda, bamfumu ya nkama mpe bamfumu ya bisadi ya ntinu, pesaka makabu mutindu vwandaka luzolo ya bawu. **7** Bawu pesaka samu na bisalu ya Yinzo ya Yave, Batalente mafunda tanu ya wolo, Badalike Batalente mafunda kumi ya palata, Batalente mafunda kumi na nana ya kisengo ya mbwaki, mpe Batalente mafunda nkama ya bisengo. **8** Bantu yina vwandaka na matadi ya ntalu, pesaka yawu na Yeyiyele, muntu ya kifumba ya Ngelesone, samu ti ya vwanda kimvwama na Yinzo ya Yave. **9** Bantu nyonso talaka kilengi na minkayulu yina ba pesaka, samu ti ba pesaka yawu na Yave, na ntima ya mbote. Ntinu Davidi mpe, vwandaka ya kufululuka na kilengi. **10** Davidi vutulaka matondo na Yave, na mantwala ya mukangu nyonso. Yandi tubaka: «Matondo na nge Yave, Nzambi ya Isayeli, tata ya beto ya bantangu nyonso! **11** Yave, bunene, lulendo, nsemo mpe nkembo kele ya nge. Ya tsyelika, nyonso yina kele na zulu mpe na ntoto, yawu kele ya nge. Bika ti Yave, luyalu kuvwanda ya nge mpe ti nge kuzanguka na zulu ya bima nyonso! **12** Kimvwama na nkembo ke katukaka na sika ya nge. Ni nge ke yalaka na zulu ya bima nyonso. Ngolo na lulendo kele ya nge, ni nge kele na lulendo ya kuzangula mpe ya kukindisa. **13** Ni yawu yina, Nzambi ya beto, beto ke na kuvutula matondo na nge mpe kusiika Nkumbu ya nge ya mbote. **14** Nani mu kele mpe yinki kele mukangu ya munu? Samu ti na luzolo ya beto mosi, beto kuzwa ngolo ya kupesa minkayulu ya mutindu yayi. Bima nyonso kele ya nge mpe yina beto me pesa na nge, me katuka na nge! **15** Beto kele banzenza na mantwala ya nge, bantu yina ke zinga kaka na mwa ntangu ya fyoti mutindu bankooko nyonso ya beto, luzingu ya beto na ntoto, kele mutindu mpewo, beto ke dyaka ve na kivuvu. **16** Yave Nzambi ya beto, bima nyonso ya mingi-mingi yina beto me kubika samu na kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya nge ya longo, yawu me katuka na maboko ya nge. Nyonso kele ya nge! **17** Nzambi ya munu, mu zaba ti nge ke tezaka ntima mpe nge ke ndimaka mambu ya kusungama, mu me pesa nge minkayulu na luzolo nyonso mpe na ntima mosi ya kusungama. Bubu yayi, mu ke na kutala ti mukangu ya nge yina kele awa, ke na kupesa nge minkayulu na luzolo ya

bawu mosi. **18** Yave, Nzambi ya bankooko ya beto! Nzambi
ya Abalayami, ya Isaaki mpe ya Yakobi, sadisa mukangu ya
nge, samu ti bantangu nyonso, bawu kubumba mayindu ya
mutindu yina na kati ya bantima ya bawu, mpe ti bantima ya
bawu kuvwanda ya kukangama na nge! **19** Pesa na Salomoni,
mwana ya munu, ntima yina ke tumamaka na bantumunu ya
nge, na bandongosolo ya nge mpe na bansalulu ya misiku ya
nge. Bika ti yandi kusadila nyonso mpe ti yandi kutunga Yinzo
ya nene-nene yayi yina mu me kubika bima ya ntungulu.» **20**
Davidi tubaka na mukangu nyonso: «Beno vutula matondo na
Yave, Nzambi ya beno.» Bawu nyonso vutulaka matondo na
Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu. Bawu fukamaka mpe
bawu sambilaka na mantwala ya Yave mpe na mantwala ya
ntinu. **21** Na kilumbu yina landaka, bawu pesaka minkayulu
ya kiwisa mpe minkayulu ya kuyoka na Yave, na lutangu yayi:
funda mosi ya bangombe ya mbakala, funda mosi ya mameme
ya babakala, funda mosi ya bana ya mameme ya mbakala, ba
pesaka mpe minkayulu ya vinu, minkayulu yango vwandaka
mingi mpe ba dikilaka Isayeli nyonso. **22** Na kilumbu yina, bawu
kudyaka mpe bawu kunwaka na mantwala ya Yave na kilengi
nyonso. Bawu byekaka na mbala ya zole Salomoni, mwana ya
Davidi mutindu ntinu, ba tulaka yandi mafuta mutindu mfumu, na
meso ya Yave mpe ba byekaka dyaka Sadoke mutindu nganga-
Nzambi. **23** Yave vwandisaka Salomoni mutindu ntinu na kisika
yina vwandaka tata ya yandi Davidi. Salomoni vwandaka nunga
na mambu nyonso yina yandi vwandaka sala mpe Isayeli nyonso
tumamaka na yandi. **24** Bamfumu nyonso, binwani ya ngolo
mpe bana nyonso ya babakala ya ntinu Davidi, tumamaka na
ntinu Salomoni. **25** Yave zangulaka Salomoni na meso ya
Isayeli nyonso mpe Yave pesaka yandi nkembo yina ata ntinu
mosi ve na Isayeli tambulaka yawu ntete na yandi. **26** Davidi
mwana ya Isayi yalaka na Isayeli nyonso. **27** Davidi yalaka
Isayeli bamvula makumi yiya. Na Ebelone, yandi yalaka bamvula
nsambwadi mpe na Yelusalemi yandi yalaka bamvula makumi
tatu na tatu. **28** Davidi lutisaka bamvula mingi na buboba ya
yandi. Yandi zingaka bilumbu mingi ya mbote mpe ya nkembo
mpe yandi kufwaka. Ni mwana ya yandi Salomoni kumaka ntinu
na kisika yina yandi vwandaka. **29** Mambu nyonso yina Davidi
salaka, kubanda na mbandukulu tii na nsukunu ya luzingu ya
yandi, kele ya kusonama na dibuku ya mumbikudi Samwele,
mumbikudi Natane mpe mumbikudi Ngade. **30** Luyalu ya yandi,
ngolo yina me vwanda na yandi, mambu nyonso yina me luta na
luzingu ya yandi, ya vwanda na Isayeli, ya vwanda na bayinsi ya
bintinu to na bayinsi ya nkaka, ba ke zonzila yawu na dibuku ya
mimbikudi yina.

2 Kinkulu

1 Ntinu Salomoni, mwana ya Davidi, kumisaka luyalu ya yandi ngolo na kintinu ya Isayeli. Yave Nzambi ya yandi vwandaka na yandi, mpe Yave salaka ti yandi kukuma ntinu mosi ya nene. **2** Salomoni zonzaka na Isayeli nyonso: Bamfumu ya mafunda ya binwani, bamfumu ya bankama ya binwani, bazuzi, bakuluntu nyonso ya Isayeli nyonso, mpe bamfumu ya makanda. **3** Salomoni kwendaka na mukangu nyonso kuna na kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo kuna na Ngabawone. Ni kuna kele Yinzo ya mbwabanu ya Nzambi. Yinzo yango ni yina Moyize kisyelo ya Yave yidikaka na yinsi ya kuyuma. **4** Davidi bakaka sanduku ya Yave na Kilyate-Yeyalime, yandi nataka yawu na Yelusalemi. Yandi tulaka yawu na kisika yina yandi kubikilaka yawu, na kati ya yinzo ya lele yina yandi yidikaka samu na yawu. **5** Na yina me tadila kiyokolo ya minkayulu ya kisengo ya mbwaki yina yidikaka Besalele, mwana ya Uli, mutekolo ya Wule, Davidi tulaka yawu na mantwala ya Yinzo ya Yave. Ni kuna Salomoni na mukangu ya Isayeli kwendaka sambila Yave. **6** Salomoni kwendaka pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu ya kisengo ya mbwaki, na mantwala ya Yave, kuna na Yinzo ya Mbwabanu. Yandi pesaka funda mosi ya minkayulu ya kuyoka. **7** Na mpimpa yina, Nzambi talanaka na Salomoni mpe yandi tubaka na yandi: «Lomba munu nyonso yina nge zola mpe mu ke pesa nge yawu.» **8** Salomoni vutulaka na Nzambi: «Mfumu, nge lakisaka kukwikama ya nge ya kulutila na tata ya munu Davidi. Nge me tula munu ntinu yina ke yala na kisika yina yandi vwandaka. **9** Ntangu yayi, Yave Nzambi, lungisa nsilulu yina nge salaka na tata ya munu Davidi. Nge me tula munu ntinu ya bantu ya mingi-mingi yina kele mutindu fundu-fundu ya ntoto. **10** Na yina, pesa munu ndwenga na mayela yina ke sala ti mu zaba kutwadisa bantu yayi. Na kutala mbote, nani lenda twadisa bantu ya mingi-mingi yayi?» **11** Nzambi vutulaka na Salomoni: «Nge me lomba ve bimvwama, nge me lomba ve bamvwilu to nkembo, nge me lomba ve lufwa ya bambeni ya nge, nge me lomba mpe ve luzingu ya yinda. Kasi dyambu yina nge ke na yawu na ntima ni kulomba munu ndwenga na mayela samu ti nge twadisa bantu ya munu, yina mu me tula nge ntinu ya yawu. **12** Na yina, mu ke pesa nge ndwenga na mayela, mu ke pesa nge bimvwama, mu ke pesa nge bamvwilu mpe nkembo ya kulutila, yina ata mosi na bantinu me kuzwaka ntete ve, na kati ya bantinu yina tekilaka nge mpe bayina ke kwiza na manima nge, ata mosi ke vwanda mutindu nge. **13** Salomoni katukaka na kisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya mongo kuna na Ngabawone, na Yinzo ya mbwabanu. Yandi kwendaka na Yelusalemi mpe yandi yalaka Isayeli.» **14** Salomoni kutikisaka bapusu-pusu ya mvita mpe bampunda. Yandi vwandaka na funda mosi na bankama yiya ya bapusu-pusu ya mvita mpe mafunda kumi na zole ya bampunda. Yandi kabulaka yawu na bambanza nyonso yina yandi kubikaka samu na yawu. Mpe yandi bikaka ndambu ya nkaka pene-pene ya yandi na Yelusalemi. **15** Ntinu Salomoni salaka ti wolo mpe palata kukuma mingi na Yelusalemi mutindu mosi na matadi. Bayinti ya sedele mpe kumaka mingi kulutila bayinti ya sikomole yina ke menaka na kizunga ya Sefela. **16** Bampunda ya Salomoni vwandaka katuka na Ngipiti mpe na Kewe. Bantu ya mumbungu ya ntinu vwandaka kwenda sumba yawu na Kewe. **17** Bawu vwandaka nata pusu-pusu ya mvita yina vwandaka katuka na Ngipiti na ntalu ya bankama sambanu ya mbongo ya bisengo. Mpunda vwandaka na ntalu ya nkama mosi na makumi tanu ya mbongo ya bisengo. Yawu vwandaka salama mutindu yina, bantu ya mumbungu ya ntinu vwandaka kwenda sumba mpe samu na bantinu nyonso ya ba-Iti mpe bantinu ya Alame.

2 Salomoni tumisaka na kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave mpe yinzo ya kintinu samu na yandi mosi. **2** Salomoni tangaka mafunda makumi nsambwadi ya bantu yina ke nangunaka bima ya dema, mafunda makumi ya bantu yina ke pasulaka matadi na zulu ya mongo mpe mafunda tatu na bankama sambanu ya bantu yina ke kebaka yawu. **3** Salomoni tumisaka ba kwenda zonza mutindu yayi na Yilame, ntinu ya Tile: «Nge pesaka mabaya ya bayinti ya sedele na tata ya munu Davidi samu ti yandi kutunga yinzo ya yandi, sala mutindu mosi mpe na munu. **4** Tala, mu zola kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave Nzambi ya munu. Beto ke banda na kupesaka yandi minkayulu, kuyokilaka yandi maaka ya nsunga ya mbote na mantwala ya yandi. Beto ke banda na kutudilaka yandi mampa na mantwala ya yandi konso ntangu, kupesaka minkayulu ya kuyoka ya suka mpe ya nkokila. Beto ke banda na kupesaka yandi yawu na basaba, na konso kilumbu ya ntete ya ngonda, na bilumbu ya minkembo ya nkaka ya Yave Nzambi ya beto. Ni mutindu yina me fwanana na Isayeli bantangu nyonso. **5** Yinzo yina mu ke tunga fwana vwanda nene, samu ti Nzambi ya beto me lutila nene na banzambi nyonso. **6** Kasi na kutala mbote, ya kele ve na muntu yina lenda tungila Yave Yinzo, samu ti mazulu na bunene ya yawu nyonso, yawu lenda lunga ve samu na yandi. Munu mpe, mu lenda ve kutungila yandi Yinzo ya kulunga, kana kaka ve Yinzo ya kuyokilaka yandi minkayulu. **7** Na yina, fidisa munu muntu yina zaba kusadila wolo, na palata, na bisengo ya mbwaki, na bisengo ya nkaka, balele ya ntinta ya dizulu, na ya mbwaki, na ya mwa mbwaki, muntu yina zaba mpe kusonika na zulu ya matadi to na bayinti. Yandi sala kintwadi na bantu yina na munu kwaku na Yuda mpe na Yelusalemi, bayina zaba bisalu, bayina tata ya munu Davidi soolaka. **8** Katuka kuna na Libane, fidisa munu bayinti ya sedele, ya sipelese mpe ya sanetale. Mu zaba ti bisadi ya nge zaba kuzenga bayinti ya Libane. Bisadi ya munu ke kwenda sadisa bisadi ya nge. **9** Bawu ke kubikila munu bayinti ya mingi samu ti Yinzo yina mu ke tunga ke vwanda nene mosi ya ngitukulu. **10** Munu, mu ke pesa na bisadi ya nge yina ke zenga bayinti: Bakole mafunda makumi zole ya bambuma ya faline, Bakole mafunda makumi zole ya oloze, Babate mafunda makumi zole ya vinu mpe Babate mafunda makumi zole ya mafuta.» **11** Yilame, ntinu ya Tile, sonikaka mukanda na kupesa mvutu yayi na Salomoni: «Yave zola bantu ya yandi. Ni yawu yina yandi tulaka nge ntinu samu na kuyala bawu.» **12** Yilame tubaka dyaka: «Nkembo na Yave Nzambi ya Isayeli, yina yidikaka zulu na ntoto, samu ti yandi pesaka na Davidi mwana ya kufuluka na ndwenga, na mabanza ya mbote mpe mayela ya kulunga samu na kutungila Yave Yinzo, mpe kutunga yinzo ya yandi mosi ya kintinu! **13** Ntangu yayi, mu ke na kufidisa nge Wulame-Abi, muntu yina zaba bisalu, na mayela ya kulunga. **14** Tata ya yandi ke muntu ya Tile, kasi mama ya yandi ke mosi ya bakento ya kifumba ya Dane. Yandi zaba kusadila wolo na palata, na bisengo ya mbwaki, na bisengo ya nkaka, na matadi ya ntalu, na bayinti, na balele ya ntinta ya dizulu, ya mbwaki, mpe ya mwa mbwaki, na balele ya lino. Yandi zaba mpe kusonika na zulu ya matadi to ya bayinti. Yandi ke zaba na kusala kisalu ni kisalu yina ba ke tumisa yandi, kintwadi na bantu ya nge yina zaba bisalu, mpe bayina tata ya nge Davidi soolaka. **15** Ntangu yayi, mfumu ya munu, fidisa beto bambuma ya faline, bambuma ya oloze, mafuta na vinu yina nge tubaka. **16** Beto, beto ke

zenga bayinti ya Libane na lutangu yina nge ke na yawu nsatu. Beto ke fidisa nge yawu na maza ya mubu yina ke nata yawu tii na Yafa. Nge, nge ke baka yawu kuna samu na kunata yawu na Yelusalemi.» **17** Salomoni tumisaka na kutanga banzenza nyonso yina vwandaka na Isayeli, mutindu vwandaka lutangusu yina tata ya yandi Davidi salaka. Bawu kuzwaka mafunda nkama mosi, makumi tanu na tatu na bankama sambanu ya bantu. **18** Na kati ya bawu, ba bakaka mafunda makumi nsambwadi ya bantu yina ke nanguna bima ya dema, mafunda makumi nana ya bantu yina ke pasula matadi na zulu ya mongo, mpe mafunda tatu na bankama sambanu ya bantu yina ke kenga mpe ke twadisa bantu na bisalu.

3 Salomoni bandaka na kutungisa yinzo ya Yave kuna na Yelusalemi, na zulu ya mongo ya Moliya. Ni na mongo yina Yave talanaka na Davidi, tata ya Salomoni. Ni na kisika yina Davidi kubikaka kifulu ya kutunga Yinzo yango, na kisika yina Olenane, mu-Yebuse, vwandaka kabula bambuma na matiti ya yawu. **2** Salomoni bandaka na kutungisa na kilumbu ya zole ya ngonda ya zole, na mvula ya yiya ya luyalu ya yandi. **3** Tala mutindu vwandaka lufulu ya yinzo yina ya Nzambi yina Salomoni tungisaka: Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude makumi sambanu, nene ya yawu vwandaka ya Bakude makumi zole. **4** Mwa kivinga ya kukotila na mantwala vwandaka yinda ya Bakude makumi zole. Nene ya yawu vwandaka nene mosi na yinzo. Mutela ya yawu vwandaka Bakude nkama mosi na makumi zole. Yandi tulaka kivinga nyonso wolo ya mbote na kati. **5** Na kati ya yinzo ya nene, na bibaka, yandi tulaka mabaya ya bayinti ya sipelese. Na zulu ya mabaya yango, yandi tulaka wolo ya kulutila mbote, mpe yandi fikulaka bifwani ya mandala na bampanga. **6** Yandi bongisaka mpe bibaka yango ya Yinzo na matadi ya ntalu. Wolo yina ba vwandaka sadila vwandaka katuka na Palevayime. **7** Yandi tulaka wolo na Yinzo nyonso, na makunzi ya Yinzo, na mabaya ya myelo, na myelo, na mabaya ya myelo, mpe yandi fikulaka bifwani ya bakeluba na bibaka. **8** Ba tungaka kisika ya kulutila longo. Yawu vwandaka nene mosi na Yinzo nyonso, Bakude makumi zole. Yinda ya yawu vwandaka Bakude makumi zole. Na kati, ba tulaka yawu wolo ya kulutila mbote ya Batalente bankama sambanu. **9** Konso nsonso ya wolo yina ba sadilaka vwandaka na dema ya Basekele makumi tanu. Ba tulaka mpe wolo na kati ya bivinga ya kibandu. **10** Ba tulaka na kati ya kivinga ya kulutila longo bakeluba zole yina ba fikulaka na kisengo yina ba sulumunaka, mpe ba tulaka yawu wolo na zulu. **11** Mapapu ya bakeluba nyonso zole vwandaka sala Bakude makumi zole na yinda. Dipapu ya ntete ya keluba mosi vwandaka yinda ya Bakude tanu. Yawu kumaka tii na kibaka ya Yinzo. Dipapu ya zole mpe vwandaka yinda ya Bakude tanu. Yawu kumaka tii na dipapu ya ntete ya keluba ya nkaka. **12** Dipapu ya zole ya keluba ya nkaka yina vwandaka mpe ya Bakude tanu. Yawu kumaka tii na kibaka ya Yinzo. Dipapu ya ntete vwandaka mpe ya Bakude tanu. Yawu kumaka tii na dipapu ya zole ya keluba ya ntete. **13** Mapapu yiya ya bakeluba vwandaka ya kuyalumuka. Mpe yawu vwandaka sala Bakude makumi zole. Bakeluba nyonso zole vwandaka ya kutelama, bizizi ya bawu vwandaka ya kutalisa na kati ya Yinzo. **14** Ba yidikaka lele ya mbote ya lino, yina vwandaka na bantinta ya ntinta ya dizulu, ya mwa mbwaki, mpe ya mbwaki. Ba tungaka bakeluba na lele yango. **15** Ba yidikaka, na mantwala ya Yinzo, makunzi zole yina vwandaka Bakude makumi tatu na tanu na yinda. Yawu vwandaka na mwa bayimpu na zulu, ya Bakude tanu na yinda. **16** Ba salaka bampanga, mutindu bampanga yina vwandaka na kivinga ya longo. Ba tulaka yawu na nsongi ya makunzi. Ba yidikaka bangelenade nkama, mpe ba tulaka yawu na bampanga yina. **17** Ba telemisaka makunzi na mantwala ya Yinzo ya Nzambi, mosi na lubakala ya mwelo, mosi na lumoso. Salomoni pesaka nkumbu Yakine na dikunzi yina vwandaka na lubakala. Yandi pesaka nkumbu Bowaze na dikunzi yina vwandaka na lumoso.

4 Salomoni tungisaka kiyokolo ya minkayulu na kisengo ya mbwaki. Yawu vwandaka yinda ya Bakude makumi zole mpe nene ya Bakude makumi zole. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude kumi. **2** Ba yidikaka nzungu ya nene ya kisengo ya mbwaki. Nzungu yango vwandaka mutindu nzungu, yawu vwandaka Bakude kumi kubanda na lweka mosi tii na lweka ya nkaka. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude tanu. Samu na kuteza nene ya yawu, ba fwana kusadila singa ya Bakude makumi tatu. **3** Na balweka ya zulu ya nzungu yango, ya vwandaka na bifwani ya bangombe. Ya vwandaka na milonga zole mpe konso mulonga vwandaka na bifwani kumi ya bangombe na konso Kude. Ba yidikaka bifwani yina mbala mosi na nzungu mpe nyonso vwandaka kaka kima mosi. **4** Nzungu vwandaka na zulu ya bangombe kumi na zole ya bisengo ya mbwaki. Bangombe tatu vwandaka tala na node, tatu vwandaka tala na sude, tatu vwandaka tala na esete mpe tatu vwandaka tala na wesete. Mpe manima ya bawu vwandaka na yisi ya nzungu. **5** Nene ya kisengo ya nzungu yina vwandaka basentimetele nana. Zulu ya nzungu vwandaka mutindu kopo yina ba yidikaka na kifwani ya kifulu yina ba ke bokilaka lise. Nzungu yina vwandaka kota Babate mafunda tatu ya maza. **6** Ba yidikaka banzungu kumi, ba tulaka tanu na lubakala ya Yinzo, tanu na lumoso, samu na kusukulaka yawu. Ni na banzungu yina ba vwandaka sukula bima yina ba vwandaka sadila na kuyokaka minkayulu. Banganga-Nzambi vwandaka kukivedisa na maza yina vwandaka na nzungu ya nene. **7** Ba yidikaka bitentokolo kumi ya minda ya wolo mutindu kele nsalulu ya misiku. Ba tulaka yawu na kati ya Yinzo ya Nzambi, tanu na lweka ya lubakala, tanu na lweka ya lumoso. **8** Ba yidikaka bamesa kumi, mpe ba tulaka yawu na kati ya Yinzo ya Nzambi, tanu na lubakala, tanu na lumoso. Ba yidikaka bambungu nkama ya wolo. **9** Ba yidikaka ngaanda ya banganga-Nzambi, ngaanda ya nene mpe myelo ya yawu. Ba tulaka myelo yango bisengo ya mbwaki. **10** Ba tulaka nzungu ya nene na mantwala ya Yinzo ya Nzambi, na lweka ya lubakala, na nsongi ya lupangu, lweka yina ke basikilaka ntangu. **11** Yilame yidikaka bandonga, bapele na bakopo. Wulame manisaka bisalu nyonso yina ntinu Salomoni tumisaka yandi na kusala na Yinzo ya Nzambi: **12** makunzi zole, na bayintu ya kuyalumuka na zulu ya yawu, bima zole ya bisengo mutindu bampwasa, samu na kufuka bayintu zole ya kuyalumuka, yina vwandaka na zulu ya makunzi, **13** ba fikulaka bankama yiya ya bifwani ya bangelenade. Bangelenade yango vwandaka na milonga zole samu na konso kifwani ya mpwasa ya kisengo. Yawu vwandaka fuka bayintu nyonso zole ya kuyalumuka na zulu ya makunzi. **14** Ba yidikaka bapusu-pusu na banzungu ya kutula na zulu ya bapusu-pusu, **15** ba yidikaka mpe nzungu ya nene yina vwandaka kaka mosi, mpe bangombe kumi na zole yina nangunaka nzungu yina, **16** ba yidikaka bandonga ya kutulaka bombi, bapele, na misoma. Wulame-Abi yidikaka bima nyonso yina samu na ntinu Salomoni, ya kusadilaka na Yinzo ya Yave. Yawu vwandaka ya bisengo ya mbwaki yina ba bongisaka mbote-mbote. **17** Ni na kizunga ya Yolodani, ntinu tumisaka na kusulumuna bisengo yango na ntoto yina ba ke sadilaka bambinda, kuna na kati-kati ya babwala Sukote na Saletane. **18** Salomoni yidikisaka bima nyonso yina

ya mingi ya kulutila, mpe ba zabaka ve lutangu ya bakilo ya bisengo ya mbwaki yina ba sadilaka na kuyidika yawu. **19** Salomoni yidikisaka mpe bima nyonso ya nkaka ya Yinzo ya Nzambi: kiyokolo ya wolo ya minkayulu, bamesa ya wolo samu na kutulaka mampa yina ba me pesa na Yave, **20** kitentokolo ya wolo ya minda, na minda ya yawu ya wolo ya mbote, yina ba fwana kunamisaka na mantwala ya kivinga ya kulutila longo, mutindu vwandaka nsalulu ya misiku, **21** bifulu, minda mpe bisimbulu ya bitentokolo ya minda, nyonso ya wolo ya kulutila mbote, **22** bambele, bambungu, bandonga ya fyoti, mwa bapele ya kutudilaka makala na tiya, nyonso vwandaka ya wolo, nkotolo ya Yinzo ya Nzambi, myelo ya wolo ya kukotilaka na kati ya Yinzo, myelo ya wolo ya kukotilaka na kivinga ya kulutila longo.

5 Ni mutindu yina ntinu Salomoni manisaka bisalu nyonso ya Yinzo ya Nzambi. Na manima, yandi nataka bima yina tata ya yandi Davidi byekaka: palata, wolo mpe bima ya nkaka. Yandi tulaka yawu na kati ya kibumbulu ya bimvwama ya Yinzo ya Yave. **2** Na manima, ntinu Salomoni kutikisaka kuna na Yelusalemi bakuluntu ya Isayeli, bamfumu ya makanda nyonso mpe bimonikisi ya bifumba ya bantu ya Isayeli, samu na kunata Sanduku ya Ngwisani ya Yave na Siyone, Mbanza ya Davidi. **3** Bantu nyonso ya Isayeli kwizaka vukana na sika ya ntinu, samu na kusala mukembo ya ngonda ya nsambwadi. **4** Bakuluntu nyonso ya Isayeli kwizaka kuma, mpe ba-Levi bakaka Sanduku ya Ngwisani. **5** Bawu nataka Sanduku ya Ngwisani. Bawu nataka mpe Yinzo ya Mbwabanu na bima nyonso ya longo yina vwandaka na kati ya yawu. Ni banganga-Nzambi yina vwandaka ba-Levi nataka bima nyonso yina. (Yinzo ya Mbwabanu) **6** Ntinu Salomoni na bantu nyonso ya Isayeli yina yonzamaka na sika ya yandi, bawu nyonso telamaka na mantwala ya sanduku. Bawu pesaka minkayulu ya mameme, bankombo na bangombe. Yawu vwandaka mingi ya kulutila mpe ba lendaka ve na kuzaba lutangu ya yawu. **7** Na manima, banganga-Nzambi kwendaka tula Sanduku ya Ngwisani ya Yave na kisika ya kubumbama, kisika ya kulutila longo. Ba tulaka yawu na yisi ya mapapu ya bakeluba. **8** Mapapu ya bakeluba yina vwandaka ya kufunguka na zulu ya kisika yina ba kubikaka samu na kutula sanduku. Bakeluba vwandaka fuka sanduku na bisimbulu ya yawu. **9** Bisimbulu ya sanduku yina vwandaka yinda. Na yina, bantu vwandaka lenda na kutala bansongi ya bisimbulu yango katuka sanduku yina kele na mantwala ya kisika ya kulutila longo. Kasi bantu vwandaka lenda ve na kutala yawu katuka na ngaanda. Sanduku kele kuna tii bubu yayi. **10** Kima ya nkaka ve vwandaka na kati ya sanduku yina, kaka ni matadi zole yina pesaka Moyize, yina yandi kuzwaka na mongo ya Olebe, ntangu Yave salaka ngwisani na bana ya Isayeli, na manima ya kubasisa bawu na yinsi ya Ngipiti. **11** Banganga-Nzambi basikaka na Yinzo ya longo. Bawu nyonso yina vwandaka kuna kukivedisaka ata kulanda mutindu vwandilaka milonga ya bankonga ya bawu. **12** Ba-Levi nyonso yina vwandaka miyimbidi mutindu: Asafe, Yemane, Yedutune, bana ya bawu ya babakala, mpe bampangi ya bawu ya nkaka, bawu vwandaka ya kuvwata bilele ya lino. Bawu telamaka na esete ya kiyokolo ya minkayulu, bawu vwandaka na bisikulu mutindu basembale na bansambi. Bawu vwandaka mpe na pene-pene ya bawu, nkama mosi na makumi zole ya banganga-Nzambi yina vwandaka wakisa muningu ya bampungi. **13** Bayina nyonso vwandaka wakisa muningu ya bampungi mpe miyimbidi yina vwandaka wakisa miningu ya bawu, bawu nyonso vwandaka sala yawu samu na kuzitisa Yave. Ntangu miningu ya bampungi, na ya basembale, na ya bisikulu ya nkaka vwandaka wakana, bawu vwandaka yimbila mukunga yayi: «Beno zitisa Yave, samu ti yandi kele mbote, lemvo ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!» Na yina, dituti fulusaka Yinzo, Yinzo ya Yave. **14** Samu na dituti yina, banganga-Nzambi lendaka dyaka ve na kuvwanda kuna samu na kusala kisalu, samu ti nkembo ya Yave fulusaka Yinzo ya Nzambi.

6 Na yina, Salomoni tubaka: «Yave, nge me tuba ti nge ke vwanda na kati ya kitombe ya kulutila.» **2** «Kasi munu, mu me tungila nge Yinzo ya nkembo, kisika yina nge ke zinga bantangu nyonso.» **3** Ntinu Salomoni balukaka na sika ya mukangu ya bantu nyonso ya Isayeli mpe yandi sakumunaka bawu. Bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka kuna vwandaka ya kutelama. **4** Salomoni tubaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli! Yandi zonzaka na yinwa ya yandi mosi na sika ya tata ya munu Davidi, mpe yandi lungisaka na lulendo ya yandi mambu nyonso yina yandi tubaka: **5** "Katuka kilumbu yina mu basisaka bantu ya munu na yinsi ya Ngipiti, mu me soola ntete ve mbanza mosi na kati ya bambanza nyonso ya bifumba ya Isayeli, samu ti ba tungila munu Yinzo kisika ke vwanda Nkumbu ya munu. Mu soolaka mpe ve muntu na kuvwanda mfumu ya Isayeli, bantu ya munu. **6** Kasi mu soolaka Yelusalemi samu ti Nkumbu ya munu kuvwanda kuna. Mpe mu soolaka Davidi samu ti yandi kuvwanda mfumu ya Isayeli, bantu ya munu." **7** Tata ya munu Davidi vwandaka na dibanza ya kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **8** Yave tubaka na tata ya munu Davidi: "Mutindu nge ke na dibanza ya kutunga Yinzo samu na Nkumbu ya munu, nge me sala mbote na kuzwa dibanza ya mutindu yina. **9** Kasi ni nge ve ke tunga Yinzo yina, ni mwana yina nge ke buta. Ni yandi ke tunga Yinzo samu na Nkumbu ya munu." **10** Yave me lungisa mambu yina yandi tubaka. Mu me yingana na kisika ya tata ya munu Davidi, mu me vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli mutindu Yave tubaka yawu. Mu me tunga Yinzo samu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **11** Na kati ya Yinzo yina, mu me kubika kisika samu na sanduku yina ke na mambu ya ngwisani ya Yave. Ngwisani yina yandi salaka na bantu ya Isayeli.» **12** Salomoni telamaka na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave, na mantwala ya mukangu ya bantu nyonso ya Isayeli. Yandi nangunaka maboko na zulu. **13** Samu ti Salomoni tungisaka kima mosi ya kisengo ya mbwaki, kisika yina ba lenda telama. Yandi tulaka yawu na kati-kati ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude tanu, mutindu mosi na nene ya yawu, Bakude tanu. Mutela ya yawu vwandaka ya Bakude tatu. Yandi yulukaka na zulu ya yawu, mpe yandi fukamaka na mantwala ya mukangu ya bantu nyonso ya Isayeli. Yandi nangunaka maboko na zulu. **14** Yandi sambilaka mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya Isayeli, ya kele ve na nzambi mutindu nge, ya vwanda kuna na mazulu to awa na ntoto. Nge ke kebaka ngwisani ya nge mpe nge ke lakisaka kukwikama ya nge na bisadi ya nge, yina ke tambulaka na mantwala ya nge, na ntima ya bawu nyonso. **15** Nge me lungisa mambu yina nge tubaka na kisyelo ya nge Davidi, tata ya munu. Mambu yina nge zonzaka na yinwa ya nge mosi, nge me lungisa yawu bubu yayi. **16** Ntangu yayi, Yave, Nzambi ya Isayeli, lungisa mambu yina nge tubaka samu na kisyelo ya nge Davidi, tata ya munu. Nge tubaka na yandi: "Kana bana ya nge landa nzila ya munu mpe kana bawu dyata na misiku ya munu mutindu nge dyatilaka na mantwala ya munu, ntangu nyonso, nge ke kondwa ve muntu ya dikanda ya nge yina ke vwanda na kiti ya kintinu ya Isayeli." **17** Ntangu yayi, Yave Nzambi ya Isayeli, mulemvo ya nge, lungisa mambu yina nge zonzaka na kisyelo ya nge Davidi.» **18** «Ya tsyelika, Nzambi

lenda zinga kintwadi na bantu awa na ntoto? Mazulu na bunene ya yawu nyonso lenda lunga ve samu na yandi? Yinzo yina mu me tunga, ni yawu ke lunga samu na yandi? **19** Ni yawu yina Yave, Nzambi ya munu, kuwa lusambulu mpe kuyawula ya kisyelo ya nge. Kuwa kulooka yayi mpe kubondila yina mu ke na kubondila nge, munu kisyelo ya nge bubu yayi. **20** Bika ti meso ya nge kuvwanda ya kufunguka na kutalaka Yinzo yayi mpimpa na ntangu. Ni samu na kisika yayi nge tubaka samu na vwandisa Nkumbu ya nge kuna. Kuwa lusambulu yina munu kisyelo ya nge ke na kusala na kisika yayi. **21** Kuwa kubondila yina munu kisyelo ya nge ke na kubondila nge mpe ya Isayeli, bantu ya nge, ntangu yina beto ke kwiza sambila awa. Katuka kisika yina nge ke zingaka kuna na zulu, bika ti nge, nge kuwa. Kuwa beto mpe lemvokila beto. **22** «Kana muntu me sala disumu na ntadisi ya mpangi ya yandi mpe ti ba kwika yandi na kudya ndefi ya nsiingulu, mpe kana muntu yina kwiza kudya ndefi na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu yina kele na kati ya Yinzo yayi, **23** bika ti nge, nge kuwa yawu katuka kuna na zulu. Fundisa bisadi ya nge, pesa kitumbu na muntu yina me sala yimbi mpe yimbi ya yandi kuvutukila yandi mosi. Nungisa muntu yina me sala ata dyambu ya yimbi mpe sadila yandi mutindu kele kudedama ya yandi. **24** «Ntangu Isayeli, bantu ya nge ke kubwa na mantwala ya bambeni ya bawu, samu ti bawu me sala masumu na ntadisi ya nge, kana bawu vutuka na sika ya nge, bawu kukembila Nkumbu ya nge mpe ti bawu kusala balusambulu mpe kubondila nge na kati ya Yinzo yayi, **25** bika ti nge, nge kuwila bawu katuka kuna zulu. Lemvokila masumu ya Isayeli, bantu ya nge. Vutula bawu na ntoto yina nge pesaka na bawu mpe na bankooko ya bawu. **26** «Ntangu zulu ke kangama mpe mvula ke noka dyaka ve samu ti bawu me sala masumu na ntadisi ya nge, kana bawu kwiza na kisika yayi samu na kusambila nge, kana bawu kembila Nkumbu ya nge, kana bawu bika masumu ya bawu, samu ti nge me semba bawu, **27** bika ti nge, nge kuwa yawu katuka kuna zulu. Lemvokila masumu ya bisadi ya nge mpe ya Isayeli, bantu ya nge. Samu ti nge ke lakisa bawu nzila ya mbote yina bawu fwana kulanda. Mpe nge ke sala ti mvula kunoka na yinsi ya nge, yinsi yina nge pesaka na bantu ya nge mutindu mwwilu. **28** «Kana nsatu me kota na yinsi, ya vwanda kiyoolo, ya vwanda ti madya ya bilanga me beba, ya vwanda ti madya ya bilanga me kuzwa bimbevo, ya vwanda ti makonko na bambele-mbele me kwiza, kana na yinsi ya bantu ya nge, bambeni kwiza zunga bawu samu na kunwanisa bawu, na myelo ya bambanza ya bawu, kana bampasi na biyoolo ya mutindu na mutindu me kwiza, **29** ya vwanda lusambulu, mbombodolo ya konso muntu to ya Isayeli nyonso, bantu ya nge, kana bawu bakula biyoolo mpe bampasi yina me bwidila bawu mpe kana bawu baluka mpe kulambula maboko ya bawu na Yinzo yayi, **30** nge Yave katuka kuna na zulu, kisika yina nge kele, kuwa, mpe lemvokila bawu. Pesa konso muntu kitumbu na mutindu kele mavanga ya yandi, samu ti nge me zaba ntima ya konso muntu, samu ti kaka ni nge me zaba bantima ya bantu nyonso. **31** Na yina, bawu ke zitisa nge mpe bawu ke landa banzila ya nge, bilumbu nyonso ya luzingu ya bawu na ntoto yayi. Ntoto yina nge pesaka na bankooko ya beto. **32** «Mutindu mosi mpe samu na nzenza, yina kele ve mosi na kati bantu ya Isayeli, bantu ya nge. Yandi ke katuka na yinsi ya ntama mpe yandi ke kwiza samu na Nkumbu ya nge, samu ti ba ke kuwa nsangu ya Nkumbu ya nge ya nene, nsangu ya ngolo ya nge mpe ya lulendo ya nge. Ntangu nzenza ke kwiza sambila na Yinzo yayi, **33** nge Yave, katuka kuna na zulu, kisika yina nge ke zingaka, nge ke kuwa mpe nge ke pesa na nzenza nyonso yina yandi ke lomba nge. Samu ti makanda nyonso ya ntoto kuzaba Nkumbu ya nge mpe ti bawu kuzitisa nge mutindu Isayeli, bantu ya nge. Bawu kuzaba mpe ti ba ke na kusambilaka Nkumbu ya nge na Yinzo yayi yina mu me tunga. **34** «Ntangu bantu ya nge ke kwenda na mvita samu na kunwana na bambeni ya bawu, mpe ba lutila na nzila yina nge ke fidisa bawu, mpe kana bawu kusambila Yave na kutalaka na lweka ya mbanza yayi nge me soola, mpe na lweka ya Yinzo yina mu me tunga samu na Nkumbu ya nge, **35** katuka kuna na mazulu, nge ke kuwa balusambulu ya bawu, bambombodolo ya bawu mpe nge ke nwanina bawu. **36** «Ntangu bawu ke sumuka na ntadisi ya nge, samu ti ya kele ve na muntu yina ke sumukaka ve, ntangu nge ke dasukila bawu mpe nge ke yekula bawu na mantwala ya bambeni mpe bayina ke bwila bawu na kunata bawu na ngolo na yinsi ya bambeni, ya vwanda ntama to pene-pene, **37** kana kuna na yinsi ya bunzenza, na yinsi yina ba ke nata bawu mutindu bankole, kana bawu yindula mpe bawu banda na kubondila nge na kutuba ti: "Beto me sumuka, beto me sala yimbi, beto me ndima ti beto me sala yimbi!" **38** Katuka yinsi ya bambeni, kisika yina ba ke nata bawu mutindu bankole, kana bawu vutuka na sika ya nge, na ntima ya bawu nyonso, mpe na mwela ya bawu nyonso, kana bawu sambila nge na kutalaka na lweka ya yinsi yina nge pesaka na bankooko ya bawu mpe kana bawu tala na lweka ya mbanza yina nge soolaka mpe ya Yinzo yina mu me tunga samu na Nkumbu ya nge, **39** katuka kuna na mazulu, kisika yina nge ke zingaka, nge ke kuwa balusambulu ya bawu, bambombodolo ya bawu mpe nge ke nwanina bawu. Lemvokila bantu ya nge, yina me sumuka na ntadisi ya nge, lemvokila yimbi nyonso yina ba me sala na ntadisi ya nge. Sala ti bayina nataka bawu na bunkole kutala bawu kyadi mpe bawu ke tala bawu kyadi.» **40** «Bubu yayi, Nzambi ya munu, mulemvo ya nge, fungula meso ya nge! Kuwa lusambulu yina mu ke na kusala na kisika yayi.» **41** «Ntangu yayi, Yave Nzambi, telama, kwenda na Sanduku ya Ngwisani kisika kele lulendo ya nge, kwiza na kisika yina nge ke pemaka. Yave Nzambi, bika ti banganga-Nzambi ya nge kuzwa lunungu, bika ti bayina ke kwikilaka na nge, bawu kuyangalala samu na bumbote ya nge!» **42** «Yave Nzambi, kunyafuna ve ntinu yina nge byekaka. Bambuka moyo na kukwikama ya nge yina nge lakisaka na Davidi kisyelo ya nge.»

7 Ntangu Salomoni manisaka na kusambila, tiya kulumukaka na dizulu, yawu yokaka minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya kiwisa mpe nkembo ya Yave fulusaka Yinzo. **2** Banganga-Nzambi lendaka ve na kukota na kati ya Yinzo ya Yave, samu ti nkembo ya Yave fulusaka Yinzo ya Yave. **3** Bantu nyonso ya Isayeli talaka mutindu tiya kulumukaka na dizulu mpe mutindu nkembo ya Yave talanaka na kati ya Yinzo. Bawu fukamaka mpe tulaka bizizi na ntoto na kusambila mpe kuzitisa Yave, samu ti yandi kele mbote mpe lemvo ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **4** Ntinu na bantu nyonso, pesaka minkayulu na ntadisi ya Yave. **5** Ntinu Salomoni pesaka munkayulu ya mafunda makumi zole na zole ya bangombe mpe mafunda nkama mosi na makumi zole ya mameme na bankombo. Ni mutindu yina ntinu na bana ya Isayeli salaka samu na mukembo ya mbyekolo ya Yinzo ya Nzambi. **6** Banganga-Nzambi vwandaka ya kutelama na bisika ya bawu ya bisalu. Ba-Levi vwandaka sika bisikulu ya Yave, bisikulu yina ntinu Davidi yidikaka samu na kuzitisaka Yave, samu ti lemvo ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. Bawu vwandaka yimbila mukunga yina ntinu Davidi pesaka bawu. Ntangu banganga-Nzambi vwandaka wakisa muningu ya bampungi na mantwala ya bawu, Isayeli nyonso telamaka. **7** Salomoni byekaka ngaanda ya mantwala ya Yinzo ya Yave.

Kuna, yandi pesaka minkayulu ya kuyoka, yandi yokaka mafuta ya minkayulu ya kiwisa, samu ti kiyokolo ya minkayulu ya kisengo ya mbwaki yina yandi kubikaka lungaka ve samu na minkayulu ya kuyoka, samu na minkayulu ya madya ya bilanga mpe samu na mafuta ya minkayulu ya kiwisa. **8** Na ntangu yina, Salomoni salaka mukembo ya bilumbu nsambwadi kintwadi na bantu nyonso ya Isayeli, bawu salaka lukutakanu ya nene. Bantu vwandaka katuka na Lebo-Amate tii na muzumba ya Ngipiti. **9** Kilumbu ya nana, bawu salaka mukembo ya nene. Bawu salaka bilumbu nsambwadi na kusalaka mbyekolo ya kiyokolo ya minkayulu. Bawu salaka dyaka bilumbu nsambwadi ya nkaka na kukembilaka. **10** Na kilumbu ya makumi zole na tatu na ngonda ya nsambwadi, Salomoni vutulaka bantu ya Isayeli na bayinzo ya bawu. Yandi vwandaka ya kufuluka na kilengi na mambu nyonso ya mbote yina Yave salaka na Davidi, na yandi mosi Salomoni mpe na Isayeli, bantu ya yandi. **11** Ntinu Salomoni manisaka na kutunga Yinzo ya Yave, na yinzo ya yandi mosi ntinu. Yandi lendaka na kusala nyonso yina yandi kanisaka na kusala samu na Yinzo ya Yave mpe na yinzo ya yandi mosi. **12** Yave, kwizaka monikina Salomoni na mpimpa mpe tubaka na yandi: «Mu me kuwa lusambulu ya nge, mu soolaka kisika yayi samu ti yawu kuvwanda Yinzo ya kupesilaka munu minkayulu. **13** Ntangu mu ke kanga mazulu, mvula ke noka dyaka ve, ntangu mu ke tumisa makonko na kudya madya ya bilanga, ntangu mu ke fidisa biyoolo ya yimbi na bantu ya munu, **14** kana bantu ya munu yina ke bokilaka Nkumbu ya munu, bawu kukuluka, bawu kusambila mpe ti bawu kusosa munu. Kana bawu bika banzila ya bawu ya yimbi, munu, katuka na zulu, mu ke kuwa bawu. Mu ke lemvokila masumu ya bawu mpe mu ke belusa yinsi ya bawu. **15** Bubu yayi, meso ya munu ke vwanda ya kufunguka mpe makutu ya munu ke kuwa lusambulu yina ke na kusalama na kisika yina. **16** Tala, bubu yayi, mu me soola mpe mu me byeka Yinzo yayi samu na kuvwandisa Nkumbu ya munu kuna bantangu nyonso. Bantangu nyonso, meso ya munu mpe ntima ya munu ke banda na kuvwandaka na yawu. **17** Na yina me tadila nge, kana nge tambula na ntadisi ya munu mutindu tata ya nge Davidi, kana nge sala nyonso yina mu ke tumisa nge, mpe kana nge sadila bansalulu ya misiku ya munu mpe bandongosolo ya munu, **18** mu ke sala ti kintinu ya nge kuzingila mutindu mu salaka yawu na tata ya nge Davidi, ntangu mu tubaka na yandi mutindu yayi: "Nge ke kondwa ve muntu ya dikanda ya nge, yina ke yala Isayeli bantangu nyonso." **19** Kasi, kana beno pesa munu mukongo, kana beno tumama ve na bantumunu ya munu mpe na bansalulu ya misiku ya munu yina mu tulaka na mantwala ya beno, mpe kana beno sambila banzambi ya nkaka mpe beno fukama na mantwala ya yawu, **20** mu ke katula beno na yinsi ya munu yina mu pesaka beno. Yinzo yayi yina mu byekaka samu na kubokilaka Nkumbu ya munu, mu ke sala ti bantu kuseka yawu mpe ti yawu kuvwanda kaka kima ya mpamba na kati ya makanda ya bantu. **21** Ntangu bawu ke luta pene-pene ya Yinzo yina vwandaka nene, bawu ke yituka mpe ke tuba: "Samu na yinki Yave me sala dyambu ya mutindu yayi na yinsi mpe na Yinzo yayi?" **22** Ba ke pesa bawu mvutu mutindu yayi: "Ya me salama mutindu yina, samu ti bawu me bika Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu, yina basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. Mpe samu ti bawu me kangama na banzambi ya nkaka, bawu me fukimina mpe me sadila yawu. Ni yawu yina, Yave me sala ti bampasi nyonso yayi kukumina bawu."»

8 Salomoni tungaka Yinzo ya Yave na ya yandi mosi na bamvula makumi zole. **2** Yandi tungaka dyaka bambanza yina ntinu Yilame, muntu ya Tile pesaka na yandi, mpe yandi tumisaka bana ya Isayeli na kuzinga kuna. **3** Na manima, ntinu Salomoni kwendaka nwanisa mbanza ya Amate-Soba mpe yandi botolaka yawu. **4** Yandi tungaka dyaka mbanza Tamale na yinsi ya kuyuma, mutindu mosi na bambanza nyonso yina yandi tungaka na kizunga ya Amate, samu na kubumba madya ya yandi. **5** Yandi tungaka Bete-Wolone ya zulu mpe Bete-Wolone ya yisi, yandi tungaka bambanza yina vwandaka na bibaka ya lukengolo mpe, myelo yina vwandaka na bikangulu ya bisengo. **6** Baalate, mpe bambanza nyonso yina vwandaka na bibumbulu yina vwandaka mvwilu ya Salomoni, bambanza samu na bapusu-pusu ya mvita, bambanza samu na mpunda mpe samu na nyonso yina Salomoni vwandaka na nsatu ya kutunga na Yelusalemi, na Libane mpe na yinsi nyonso yina vwandaka na yisi ya lutumu ya yandi. **7** Na kati ya bantu yina vwandaka ve bantu ya Isayeli, ya vwandaka na bantu mingi yina bikanaka. Ya vwandaka: ba-Iti, ba-Amoli, ba-Pelizi, ba-Ivi mpe ba-Yebuse. **8** Bana ya bawu yina bikanaka na kati ya yinsi, bayina bantu ya Isayeli manisaka ve na kufwa, Salomoni bakaka bawu samu na kusalaka bisalu ya ngolo tii bubu yayi. **9** Kasi bisalu ya ngolo yina ba ke kwikaka bandongo, Salomoni sadisaka ve yawu na ata mwana mosi ya Isayeli, samu ti bawu vwandaka binwani, bamfumu ya bankonga ya binwani, bamfumu ya binati bapusu-pusu ya yandi ya mvita. **10** Bamfumu yina ntinu Salomoni tulaka samu na kutwadisa bantu, vwandaka na lutangu ya bankama zole na makumi tanu. Bawu vwandaka bamfumu ya bantu yina. **11** Salomoni katulaka kento ya yandi, mwana ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, na mbanza ya Davidi, mpe yandi tulaka kento yango na yinzo yina yandi tungilaka yandi, samu ti yandi tubaka: «kento ya munu lenda vwanda ve na yinzo ya Davidi, ntinu ya Isayeli, samu ti kisika yina ba me tula Sanduku ya Ngwisani ya Yave, kele kisika mosi ya longo.» **12** Na manima, Salomoni yokaka minkayulu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave yina yandi tungilaka yandi na mantwala ya nkotolo ya kisika ya longo. **13** Yandi vwandaka sala yawu konso kilumbu mutindu kele ntumunu ya Moyize samu na basaba, samu na bilumbu ya ntete ya bangonda mpe samu na mikembo ya nkaka. Ba mbala tatu na mvula ba vwandaka kembila: mukembo ya mampa yina kele ve na levule, mukembo ya balumingu mpe mukembo ya mileba. **14** Salomoni salaka mutindu tata ya yandi Davidi tubaka. Yandi tulaka bankonga ya banganga-Nzambi na bisalu ya bawu mpe bankonga ya ba-Levi, samu na ku zitisaka Yave mpe kutwadisaka na mantwala ya banganga-Nzambi, mutindu ntumunu ya konso kilumbu. Ba tulaka bankonga ya bantu yina ke kengaka myelo, muntu-muntu ke telema na mwelo. Ni yina vwandaka ntumunu yina Davidi muntu ya Nzambi pesaka. **15** Bawu bikaka ata Musiku mosi ve na yina Davidi tubaka, ya vwanda banganga-Nzambi, ba-Levi to bantu yina vwandaka kenga bima ya ntalu yina vwandaka na Yinzo ya Yave. **16** Bisalu nyonso ya Salomoni salamaka mbote, kubanda na lufulu tii na muludi ya Yinzo. Ni mutindu yina Yinzo ya Yave manisaka. **17** Ntinu Salomoni kwendaka na Etesyone-Ngebele mpe na Eyilate, na lweka ya maza ya mubu yina kele na yinsi ya Edome. **18** Ntinu Yilame fidisaka babwatu na bantu ya yandi yina zabaka mbote maza ya mubu mpe bantu yina zabaka kunata babwatu. Bawu kumaka na Ofile na bantu ya Salomoni. Ba bakaka Batalente bankama yiya na tanu ya wolo mpe ba nataka yawu na sika ya ntinu Salomoni.

9 Ntinu ya kento ya yinsi ya Saba kuwaka nsangu ya ndwenga ya ngitukulu ya ntinu Salomoni. Yandi kwizaka na Yelusalemi samu na kumeka ntinu Salomoni na bingana.

Yandi nataka bimvwama mingi: binwani, basamo yina vwandaka nata mananasi ya nsunga, wolo ya mingi na matadi ya ntalu. Ntangu yandi kumaka na sika ya ntinu Salomoni, yandi zabisaka ntinu mambu nyonso yina yandi vwandaka na yawu na ntima. **2** Salomoni pesaka yandi bamvutu na byuvu ya yandi nyonso. Ya vwandaka ve na dyambu mosi ya kubumbama yina Salomoni lembanaka na kupesila mvutu. **3** Ntinu ya kento ya Saba, talaka ndwenga ya Salomoni mpe yinzo yina yandi tungaka, **4** yandi talaka madya yina bantu vwandaka tula na mesa ya ntinu. Yandi talaka mpe bayinzo ya bantu yina vwandaka sala na ntinu, mutindu bawu vwandaka sala bisalu ya bawu mpe mutindu ya binkuti yina bawu vwandaka lwata. Yandi talaka bisadi yina vwandaka natina ntinu malafu. Yandi talaka mpe bikada yina bantu vwandaka yuluka samu na kukota na Yinzo ya Yave. Yandi yitukaka na kutala nyonso yina. **5** Yandi tubaka na ntinu Salomoni: «Bansangu nyonso yina mu kuwaka na yinsi ya munu na yina me tadila mambu yina nge ke zonzaka na ndwenga ya nge, ya kele ya tsyelika! **6** Mu vwandaka kwikila ve na yina ba zabisaka munu ntete mu kwiza mpe mu tala yawu ma meso ya munu. Ba zabisaka munu ve ata ndambu ya ndwenga ya nge. Ya tsyelika, ndwenga ya nge me lutila nyonso yina mu kuwaka! **7** Kyese na bantu ya nge, kyese na bantu yina ke sadilaka nge konso ntangu mpe ke kuwaka mambu ya ndwenga ya nge! **8** Nkembo na Yave, Nzambi ya nge, yina me yangalala na nge mpe me tula nge na kiti ya kintinu ya Isayeli! Samu ti Yave me zola Isayeli samu na bantangu nyonso. Ni yawu yina, yandi me sala ti nge vwanda ntinu, samu ti nge sala na mutindu ya kusungama mpe ya kudedama.» **9** Na manima, ntinu ya kento ya yinsi ya Saba pesaka na ntinu Salomoni Batalente nkama na makumi zole ya wolo. Yandi pesaka na Salomoni mananasi ya kulutila, ya nsunga ya mbote, na matadi ya ntalu. Ata muntu pesaka na ntinu Salomoni mananasi ya mingi mutindu yina ntinu ya yinsi ya Saba pesaka na Salomoni. **10** Babwatu ya ntinu Yilame yina nataka wolo katuka na Ofile, yawu nataka mpe bayinti mingi-mingi ya santale na matadi ya ntalu. **11** Na bayinti yina ya santale, ntinu Salomoni sadisaka mulonga ya makunzi samu na Yinzo ya Yave mpe samu na yinzo ya ntinu. Na bayinti yango, yandi sadisaka bansambi na matutu samu na miyimbidi. Ba me talaka ntete ve lutangu ya bayinti ya santale ya mutindu yina na Isayeli. Tii bubu yayi, nabunu ba tala dyaka yawu na ntoto ya Yuda. **12** Ntinu Salomoni pesaka ntinu ya kento ya yinsi ya Saba bima nyonso yina yandi zolaka na yina yandi lombaka. Yandi pesaka dyaka yandi makabu ya nkaka, yina kaka ntinu Salomoni lendaka sala yawu. Na manima, ntinu ya kento vutukaka na yinsi ya yandi, yandi na bantu ya yandi. **13** Na konso mvula mosi, ntinu Salomoni vwandaka yamba Batalente bankama sambanu na makumi sambanu na sambanu ya wolo. **14** Na zulu ya yawu vwandaka mpe bima yina bantu ya mumbungu vwandaka nata mpe wolo na palata yina bantinu nyonso ya Alabi na bantwadisi ya yinsi nataka na Salomoni. **15** Ntinu Salomoni sadisaka bankama zole ya binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu, yawu vwandaka ya wolo. Konso kinwanunu vwandaka baka bakilo sambanu ya wolo ya mbote. **16** Yandi sadisaka mpe bankama tatu ya binwanunu ya fyoti yina ke kebaka ntulu, yawu vwandaka ya wolo ya mbote. Konso kinwanunu vwandaka baka kilo mosi na ndambu ya wolo. Ntinu tulaka yawu na kati ya yinzo yina ba ke bokilaka Mfinda ya Libane. **17** Ntinu sadisaka kiti ya kintinu ya nene na meno ya nzawu, mpe ba pakulaka yawu wolo ya kitoko. **18** Kiti yango vwandaka na kikada ya bitezo sambanu, manima ya yawu vwandaka ya kukondama. Kiti yango vwandaka na bima zole ya kutentikaka maboko na konso lweka. Ba fikulaka bankosi zole na konso lweka yina ba ke tentikaka maboko. **19** Ba fikulaka mpe bankosi kumi na zole ya kutelama na balweka nyonso zole ya kikada: sambanu na konso lweka. Kiti ya kintinu ya mutindu yina, ba me yidikaka ntete yawu ve na ata yinsi mosi ya kintinu. **20** Bakopo nyonso ya ntinu Salomoni vwandaka ya wolo. Bandonga nyonso ya yinzo yina ba ke bokilaka Mfinda ya Libane vwandaka ya wolo ya kitoko. Ata kima mosi vwandaka ya palata, samu ti na ntangu ya Salomoni, ba vwandaka tala palata mutindu kima ya mpamba. **21** Na mubu, ntinu vwandaka na babwatu ya nene yina vwandaka lenda na kukwenda ntama kintwadi na babwatu ya ntinu Yilame. Konso bamvula tatu, babwatu yina ya nene vwandaka nata wolo, mbongo, meno ya nzawu, makaku, mpe bandeke ya nene ya kitoko. **22** Ntinu Salomoni lutilaka bantinu nyonso ya ntoto na bimvwama mpe na ndwenga. **23** Bantinu nyonso ya ntoto vwandaka sosa kutalana na Salomoni samu na kuwa ndwenga yina Nzambi pesaka yandi. **24** Konso mvula, bawu vwandaka natina Salomoni makabu, ya vwandaka: Bima ya palata, bima ya wolo, binkuti, binwanunu, mananasi ya nsunga ya mbote, bampunda, na bampunda ya mutela ya nkufi. **25** Salomoni vwandaka na bayinzo ya bampunda na bapusu-pusu, ya vwandaka na lutangu ya mafunda yiya. Yandi vwandaka na bankonga ya binwani mafunda kumi na zole yina vwandaka nata bapusu-pusu, yandi kabulaka bawu na bambanza yina ba solaka mpe na Yelusalemi, pene-pene na kisika ya ntinu. **26** Yandi vwandaka yala, kulutila bantinu nyonso yina vwandaka na nzadi ya nene ya Efalate, na yinsi ya ba-Filiseti tii na ndilu ya Ngipiti. **27** Ntinu Salomoni salaka ti palata na matadi kumaka mingi na Yelusalemi. Bayinti ya sedele mpe kumaka mingi kulutila bayinti ya sikomole yina ke menaka na kizunga ya Sefela. **28** Samu na bampunda ya Salomoni, ba vwandaka sumba yawu na Ngipiti mpe na bayinsi nyonso. **29** Mambu ya nkaka ya ntinu Salomoni kubanda na mbandukulu tii na mansukina, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku yina ba ke bokilaka, dibuku ya mumbikudi Natane mpe na dibuku ya bambikululu ya mumbikudi Ayiya, muntu ya Silo, mpe na kati ya dibuku ya balumoni ya mumbikudi Yedo. Ni na kati ya dibuku yina mpe ba sonikaka mambu ya Yelobowame, mwana ya Nebate. **30** Salomoni yalaka Isayeli nyonso, bamvula makumi yiya kuna na Yelusalemi. **31** Salomoni kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza ya Davidi, tata ya yandi. Mwana ya yandi Lobowame kumaka ntinu na kisika ya yandi.

10 Lobowame kwendaka na Siseme samu ti bantu nyonso ya Isayeli kwizaka yonzama na Siseme, samu na kubyeka yandi ntinu. **2** Kasi ntangu Yelobowame, mwana ya Nebate kuwaka mambu yina, yandi vwandaka kuna na Ngipiti samu ti yandi kimaka ntama na kubumbama ntinu Salomoni. Yandi vwandaka zinga kuna na Ngipiti. **3** Ba fidisaka bantu samu na kwenda bokila Yelobowame. Na yina, Yelobowame na mukangu nyonso ya Isayeli kwizaka mpe bawu tubaka na Lobowame mutindu yayi: **4** «Tata ya nge vwandaka talisa beto mpasi ya kulutila. Kasi nge, ntangu yayi, lembisa mpasi ya bundongo yina tata ya nge me talisa beto. Lembisa dema ya kizitu yina tata ya nge kwikaka beto. Na yina, beto ke sadila nge.» **5** Lobowame vutulaka: «Beno kwenda mpe beno kwiza tala munu na bilumbu tatu.» Mpe bawu kwendaka. **6** Ntinu Lobowame yufulaka dibanza ya bakuluntu yina vwandaka sala na tata ya yandi Salomoni ntangu yandi vwandaka ntete moyo. Yandi yufulaka bawu: «Samu na beno, wapi mvutu beno ke na kubanza ya kuvutula na bantu yina?» **7** Bawu zabisaka yandi: «Bubu yayi kana nge ndima na kuvwanda kisadi ya bantu yayi, kana nge sadila bawu, kana nge banda na kupesaka bawu bamvutu

ya mbote, bawu ke vwanda bisadi nge bantangu nyonso.» **8** Kasi Lobowame mangaka na kuwa malongi yina bakuluntu pesaka yandi. Yandi yufulaka dibanza ya bantwenya yina kulaka na yandi mpe vwandaka sadila yandi. **9** Lobowame tubaka: «Bantu yayi me lomba munu na kulembisa dema ya kizitu yina tata ya munu kwikaka bawu. Samu na beno, wapi mvutu beno ke na kubanza ya kuvutula na bantu yina?» **10** Bantwenya yina kulaka na yandi zabisaka yandi na kutuba mutindu yayi na bantu yina: «Tata ya nge talisaka beto mpasi ya kulutila. Kasi nge, lembisa dema ya kizitu yina tata ya nge kwikaka beto. Nge ke zabisa bawu mutindu yayi ti: "Musapi ya munu ya fyoti me lutila nene na diboko ya tata ya munu. **11** Tata ya munu kwikaka beno kizitu ya dema, kasi munu, mu ke bwela dyaka dema ya kizitu ya beno. Tata ya munu vwandaka bula beno na bikoti ya mpamba, kasi munu, mu ke bula beno na bikoti ya bisengo."» **12** Na kilumbu ya tatu, Yelobowame na bantu nyonso yina vwandaka na yandi kwendaka tala ntinu Lobowame mutindu yandi zabisaka bawu: «Beno vutuka, beno kwiza tala munu na kilumbu ya tatu.» **13** Ntinu pesaka bantu yina mvutu ya ngolo. Yandi mangaka na kuwa malongi yina bakuluntu zabisaka yandi. **14** Kasi yandi landaka malongi ya bantwenya na kutuba: «Tata ya munu talisaka beno mpasi ya kulutila. Kasi munu, mu ke bwela dema ya kizitu ya beno. Tata ya munu vwandaka bula beno na bikoti ya mpamba, kasi munu, mu ke bula beno na bikoti ya bisengo.» **15** Ntinu mangaka na kuwa mambu yina bantu tubaka. Yave salaka ti yawu kusalama mutindu yina, samu na kulungisa mambu yina Yave tubaka na yinwa ya Ayiya, muntu ya Silo na yina me tadila Yelobowame, mwana ya Nebate. **16** Ntangu bantu nyonso ya Isayeli talaka ti ntinu wilaka bawu ve, bawu tubaka na yandi: «Wapi mambu ke na beto na Davidi? Beto kele ve na mvwilu na mwana ya Isayi! Bantu ya Isayeli, beto vutuka na bayinzo ya beto. Nge Davidi, sadisa bansatu ya dikanda ya nge!» Bantu ya Isayeli vutukaka na bayinzo ya bawu. **17** Lobowame vwandaka yala kaka bantu ya Isayeli, bayina vwandaka zinga na bambanza ya Yuda. **18** Ntinu Lobowame fidisaka Adolame, mfumu ya bayina ke salaka bisalu ya ngolo. Kasi bantu nyonso ya Isayeli kufwaka yandi na matadi. Ntinu Lobowame lendaka na kuyuluka na zulu ya pusu-pusu ya yandi ya mvita samu na kukima na Yelusalemi. **19** Ni mutindu yina bantu ya Isayeli mangaka lutumu ya bantu ya dikanda ya Davidi tii bubu yayi.

11 Lobowame kumaka na Yelusalemi. Yandi kutikisaka bantu nyonso ya dikanda ya Yuda na bantu ya kifumba ya Bezame. Bawu vwandaka na lutangu ya mafunda nkama na makumi nana ya binwani ya ngolo. Yandi soolaka bawu samu ti bawu kwenda nwanisa bantu ya Isayeli, samu na kuvutula yinsi ya kintinu na yisi ya lutumu ya Lobowame. **2** Kasi mambu ya Yave kuminaka Semaya, muntu ya Nzambi mutindu yayi: **3** «Tuba na Lobowame, mwana ya Salomoni ntinu ya Yuda, na bantu nyonso ya Isayeli, na dikanda ya Yuda mpe na bantu ya Bezame: **4** Yave ke na kutuba: "Beno fwana kwenda nwanisa ve bampangi ya beno, bana ya Isayeli. Bika ti konso muntu kuvutuka na yinzo ya yandi, samu ti ni munu me yidika mambu yina."» Bawu kuwaka mambu ya Yave mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu mutindu Yave tubaka na bawu. Bawu ndimaka ve na kwenda nwanisa Yelobowame. **5** Lobowame zingaka na Yelusalemi, yandi tungisaka bambanza mingi ya kintinu ya Yuda. Bambanza yango vwandaka na bibaka ya lukengolo, ya vwandaka: **6** Betelemi, Etame, Tekowa, **7** Bete-Sule, Soko, Adulame, **8** Ngate, Malesa, Zife, **9** Adolayime, Lakise, Azeka, **10** Soleya, Ayalone mpe Ebelone. Bambanza yayi ya kutungama na bibaka ya lukengolo, yawu kele na kati ya ntoto ya Yuda mpe ya Bezame. **11** Lobowame tungaka bambanza yango, yandi zungaka yawu na bibaka ya lukengolo. Ni kuna, yandi tulaka bamfumu mpe, ni kuna yandi bumbaka madya, mafuta na vinu. **12** Na konso mbanza, ba vwandaka na binwanunu ya nene yina ke kebaka nzutu, yandi pesaka bawu ngolo, Yuda na Bezame kumaka na yisi ya luyalu ya yandi. **13** Banganga-Nzambi na ba-Levi yina vwandaka na Isayeli nyonso, katukaka na yinsi ya Isayeli samu na kuvukana kintwadi na Lobowame. **14** Ba-Levi bikaka bisika ya bawu na bimvwama ya bawu, ba kwendaka na Yuda mpe na Yelusalemi samu ti Yelobowame na bana ya yandi zolaka ve ti ba-Levi sala kisalu ya bawu ya kinganga-Nzambi samu na Yave. **15** Yelobowame solaka bantu mutindu banganga-Nzambi ya banzambi ya luvunu yina ke na kifwani ya bankombo ya mbakala na bana ya bangombe ya mbakala, ba vwandaka sambila yawu na bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo. **16** Bantu ya bifumba nyonso ya Isayeli yina vwandaka na luzolo ya kusambila Yave Nzambi ya Isayeli, kwizaka na Yelusalemi samu na kupesa minkayulu na Yave, Nzambi ya batata ya bawu. **17** Bawu kindisaka yinsi ya kintinu ya Yuda mpe ba pesaka ngolo na Lobowame, mwana ya Salomoni samu ti yandi landaka banzila ya Davidi na ya Salomoni na bamvula tatu. **18** Lobowame kwelaka Mayalate, tata ya yandi Yelimote vwandaka mwana ya Davidi mpe mama ya yandi Abiyayile vwandaka mwana ya Elyabe, mutekolo ya Isayi. **19** Mayalate butaka na yandi bana tatu: Yewuse, Semalya na Zayame. **20** Na manima, yandi kwelaka Maaka, mwana ya Abesalome mpe yandi butaka na yandi: Abiya, Atayi, Ziza na Selomite. **21** Lobowame zolaka Maaka, mwana ya Abesalome kulutila bakento ya yandi nyonso. Yandi kwelaka bakento kumi na nana mpe yandi vwandaka na makangu, makumi sambanu. Yandi butaka makumi zole na nana ya bana ya babakala mpe makumi sambanu ya bana ya bakento. **22** Lobowame tulaka Abiya, mwana ya Maaka, muntu ya ntete na kati ya dikanda ya yandi mpe mfumu ya bampangi ya yandi samu ti yandi zolaka ti yandi kuma ntinu. **23** Lobowame vwandaka na ndwenga, yandi mwangisaka bana ya yandi nyonso ya babakala na bambanza yina ba tungaka na bibaka ya lukengolo na yinsi ya Yuda mpe ya Bezame. Yandi pesaka madya ya mingi na bawu mpe yandi lombaka ba pesa bawu bakento ya mingi.

12 Lobowame syamisaka kintinu ya yandi mpe yandi kumaka muntu ya ngolo. Na manima, yandi bikaka na kutumama na Musiku ya Yave. Bantu nyonso ya Isayeli mpe salaka mutindu mosi. **2** Ntangu Lobowame lungisaka bamvula tanu na kintinu, Sisake, ntinu ya Ngipiti kwizaka nwanisa Yelusalemi. Nyonso yina salamaka samu na kondwa kukwikama ya bawu na mantwala ya Yave. **3** Sisake twadisaka binwani yina vwandaka na funda mosi na bankama zole ya bapusu-pusu ya mvita, mafunda makumi sambanu ya bantu yina vwandaka nata bampunda mpe binwani mingi yina lutangu zabanaka ve, katukaka na yinsi ya Libi, ba-Suki mpe ba-Kuse. **4** Yandi bakaka bambanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo na Yuda mpe ba kumaka tii na Yelusalemi. **5** Mumbikudi Semaya kwendaka na sika ya ntinu Lobowame mpe na bamfumu ya Yuda yina vukanaka na Yelusalemi pene-pene na Sisake. Yandi tubaka na bawu: «Ni Yave me tuba yawu: "Mutindu beno mangaka munu, munu mpe, mu ke yekula beno na maboko ya Sisake."» **6** Ntinu na bamfumu ya Isayeli, ndimaka yimbi ya bawu mpe ba tubaka: «Yave kele ya kudedama!» **7** Ntangu Yave talaka ti ba ndimaka yimbi ya bawu, mambu ya Yave kuminaka Semaya mutindu yayi: «Samu ti bawu me ndima yimbi ya bawu, mu ke kufwa

dyaka bawu ve mpe mu ke mwangisa dyaka ve nyonso. Ntangu kaka fyoti me bikana, mu ke kuula bawu. Mu ke sadila dyaka Sisake ve na kulakisa nkele ya munu na Yelusalemi. **8** Kasi bawu ke vwanda bisadi ya Sisake mpe ba ke swasikisa, kana ni munu ba ke sadila to kana ba ke sadila bantinu ya bayinsi ya nkaka.» **9** Sisake, ntinu ya Ngipiti, kwendaka nwanisa mbanza Yelusalemi. Yandi bakaka bimvwama yina vwandaka na Yinzo ya Yave, na bimvwama yina vwandaka na yinzo ya ntinu, yandi bakaka nyonso. Yandi bakaka binwanunu ya wolo yina ke kebaka ntulu, yina Salomoni yidikaka. **10** Ntinu Lobowame sadisaka binwanunu ya nkaka yina ke kebaka ntulu, yawu vwandaka ya kisengo ya mbwaki. Yandi pesaka yawu na mfumu ya bankebi yina vwandaka keba mwelo ya yinzo ya ntinu. **11** Konso ntangu yina ntinu vwandaka kwenda na Yinzo ya Yave, bankebi yina ke kebaka ntinu vwandaka na binwanunu yina mpe na manima bawu vwandaka vutula yawu na kivinga ya bankebi. **12** Ntangu Lobowame ndimaka yimbi ya yandi, Yave dasukilaka dyaka yandi ve. Yandi mwangisaka ve yinsi nyonso ya Lobowame. Ya vwandaka mpe na mambu ya mbote yina salamaka kuna na Yuda. **13** Ntinu Lobowame vwandisaka kimfumu ya yandi na Yelusalemi mpe yandi yalaka. Yandi vwandaka na bamvula makumi yiya na mosi ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na nsambwadi na Yelusalemi, mbanza yina Yave soolaka na kati ya bambanza nyonso ya bifumba ya Isayeli, samu na kuvwandisa Nkumbu ya Yave kuna. Nkumbu ya mama ya Lobowame vwandaka Naama, muntu ya Amone. **14** Lobowame salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave samu ti yandi pesaka ve ntima ya yandi na kusosa Yave. **15** Mambu yina Lobowame salaka kubanda na mbandukulu tii na mansukina, ba sonikaka yawu ve na dibuku ya bisalu ya mumbikudi Semaya mpe na dibuku ya mumbikudi Ido. Bamvita vwandaka salama ntangu nyonso, na kati-kati ya Lobowame na Yelobowame. **16** Lobowame kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza ya Davidi. Ni mwana ya yandi Abiya kumaka ntinu na kisika ya yandi.

13 Na mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Yelobowame, mwana ya Nebate, Abiya kumaka ntinu ya Yuda. **2** Yandi yalaka bamvula tatu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka: Mikaya, mwana ya Ulyele, muntu ya Ngibeya. Abiya na Yelobowame nwanaka mvita ya nene. **3** Abiya kwendaka na mvita na nkonga ya mafunda bankama yiya ya binwani ya ngolo. Samu na mvita yina, Yelobowame mpe kubikaka mafunda bankama nana ya binwani ya ngolo. **4** Abiya, kwendaka telama na zulu ya mongo ya Semalayime yina kele na kizunga ya myongo ya Efalayime, mpe yandi lookaka mutindu yayi: Beno kuwa munu. Yelobowame na bantu nyonso ya Isayeli! **5** Beno zaba ve ti Yave, Nzambi ya Isayeli pesaka kintinu na sika ya Davidi mpe na bana ya yandi samu ti bawu kuyala na Isayeli bantangu nyonso? Ngwisani yina ba lenda katula ve. **6** Kasi Yelobowame, mwana ya Nebate, kisadi ya Salomoni, mwana ya Davidi, yandi telamaka mpe yandi balukilaka mfumu ya yandi. **7** Bantu ya mpamba na bantu ya buzoba kwizaka vukana na sika ya yandi mpe bawu nwanisaka Lobowame, mwana ya Salomoni. Kasi Lobowame lendaka ve na kuvibidila na mantwala ya bawu. Lobowame vwandaka ntwenya, mpe yandi vwandaka ntete ve na mayela. **8** Bubu yayi, beno ke na kutuba ti beno ke na ngolo ya kununga yinsi ya kintinu ya Yave, yina kele na maboko ya bana ya Davidi. Beno, beno ke beno mingi, banzambi ya beno ni biteki ya bana ya bangombe ya wolo yina Yelobowame yidikaka. **9** Beno me bingisa banganga-Nzambi ya Yave, bana ya Aloni na ba-Levi, samu na kutula banganga-nzambi ya beno mosi mutindu bantu ya bayinsi ya nkaka ke salaka. Muntu ni muntu yina ke kwiza na ngombe mosi ya mbakala, mpe na mameme nsambwadi ya mbakala, samu ti ba byeka yandi, ni beno mpe ke byeka yandi samu ti yandi kuma nganga-Nzambi ya banzambi ya luvunu. **10** Kasi na yina me tadila beto, ni Yave kele Nzambi ya beto, beto me bika yandi ve. Kaka ni bana ya Aloni kele banganga-Nzambi yina ke salaka samu na Yave, kaka ni ba-Levi sadisaka bawu. **11** Konso suka mpe konso nkokila, beto ke pesaka na Yave, minkayulu ya kuyoka na maaka ya nsunga ya mbote. Beto ke tulaka mampa na zulu ya mesa ya kuvedila. Konso nkokila, beto ke namisaka minda ya kitentokolo ya wolo. Samu ti beto ke salaka kisalu ya Yave, Nzambi ya beto. Kasi beno, beno me manga yandi. **12** Ntangu yayi, Nzambi na banganga-Nzambi ya yandi ke na mantwala ya beto, mpe beto, beto ke na bakulumenta ya makelele, samu na kuwakisa beno milolo ya mvita. Beno bana ya Isayeli, beno nwanisa ve Yave, Nzambi ya bankooko ya beno, samu ti beno ke nunga ata fyoti ve! **13** Yelobowame fidisaka ndambu ya binwani ya yandi na kwenda bumbama, samu na kubakila bambeni ya bawu na manima mpe na kunwanisa bawu na mpamukunu. Nkonga ya bambeni ya Yelobowame vwandaka ya kutalasana na bantu ya Yuda mpe bayina takamaka samu na mvita, bawu vwandaka na manima samu na kunwanisa bawu na mpamukunu. **14** Bantu ya Yuda vwandaka vutuka manima mpe ni kuna bawu bakulaka ti ba vwandaka nwanisa bawu na mantwala mpe na manima. Bawu lombaka lusalusu na Yave mpe banganga-Nzambi wakisaka muningu ya bakulumenta. **15** Binwani ya Yuda salaka milolo ya mvita. Na milolo ya mvita ya binwani ya Yuda, Nzambi salaka ti bantu ya Yuda mpe Abiya kununga Yelobowame mpe bantu nyonso ya Isayeli. **16** Bantu ya Isayeli kimaka na mantwala ya bantu ya Yuda mpe Nzambi yekulaka bawu na maboko ya bantu ya Yuda. **17** Abiya na binwani ya yandi nungaka bantu ya Isayeli kununga mosi ya kusakana ve. Mafunda bankama tanu ya binwani ya ngolo ya Isayeli kufwaka. **18** Ba talisaka bantu ya Isayeli nsoni na ntangu yina, mpe bantu ya Yuda nungaka samu ti bawu tulaka kivuvu ya bawu na Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu. **19** Abiya landaka Yelobowame, mpe yandi botolaka bambanza ya yandi: Betele na babwala yina kele pene-pene, Yesana na babwala yina kele pene-pene, Efelone na babwala yina kele pene-pene. **20** Ntangu nyonso yina Abiya vwandaka ntinu, Yelobowame vwandaka dyaka ve na lulendo, Yave bulaka yandi mpe yandi kufwaka. **21** Kasi Abiya kindisaka kintinu ya yandi. Yandi vwandaka na bakento kumi na yiya mpe yandi butaka makumi zole na zole ya bana ya babakala mpe kumi na sambanu ya bana ya bakento. **22** Mambu ya nkaka yina Abiya salaka, ba sonikaka yawu na dibuku ya mumbikudi Ido.

14 Abiya kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi. Ni mwana ya yandi Asa kumaka ntinu na kisika ya yandi. Ntangu yandi vwandaka yala, yinsi vwandaka na kizunu bamvula kumi. **2** Asa salaka mambu ya mbote mpe ya kulunga na ntadisi ya Yave Nzambi ya yandi. **3** Yandi katulaka biyokolo ya minkayulu ya banzambi ya nzenza, yandi mwangisaka mpe bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo. Yandi mwangisaka matadi yina ba telemisaka mutindu kidimbu. Yandi mwangisaka mpe makunzi yina ba byekaka samu na banzambi ya kento Asela. **4** Yandi tumisaka na bantu ya Yuda na kusosa Yave, Nzambi ya batata ya bawu, mpe samu ti bawu kusadila misiku na bantumunu. **5** Yandi mwangisaka na bambanza nyonso ya Yuda, bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo mpe makuku yina ba vwandaka yokila

maaka ya nsunga ya mbote. Ntangu nyonso ya kintinu ya yandi, yinsi vwandaka na kizunu. **6** Yandi tungaka bambanza yina kele na bibaka ya lukengolo kuna na Yuda, samu ti yinsi vwandaka na kizunu. Yandi kuzwaka ve bamvita na bamvula yina, samu ti Yave pesaka yandi kizunu. **7** Yandi tubaka na bantu ya Yuda mutindu yayi: «Beto tungeno bambanza yina, mpe beto zunga yawu na bibaka ya lukengolo, beto tunga mpe mwa bayinzo ya mutela ya yinda samu na bankebi. Beto ke tula myelo na bikangulu ya yawu. Yinsi kele ya beto. Ya tsyelika, beto me sosa Yave, Nzambi ya beto. Beto me sosa Yave mpe yandi me pesa beto kizunu na balweka nyonso.» Bantu ya Yuda bandaka na kutunga, mpe bisalu ya bawu vwandaka tambula mbote. **8** Asa vwandaka na mafunda bankama tatu ya binwani ya bantu ya Yuda, bawu vwandaka na binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu. Ya vwandaka mpe na mafunda bankama zole na makumi nana ya bantu ya Bezame, bawu vwandaka na binwanunu ya fyoti yina ke kebaka nzutu, bawu mpe vwandaka nwana na minani. Bawu nyonso vwandaka binwani ya ngolo. **9** Zela, muntu ya Kuse, kwizaka na mafunda bankama kumi ya binwani mpe bankama tatu ya bapusu-pusu ya mvita, yandi kumaka tii na Malesa. **10** Asa basikaka mpe yandi salaka mulonga samu na kwenda nwanisa yandi na mudimba ya Sefata, yina kele pene-pene na Malesa. **11** Asa lookaka na Yave, Nzambi ya yandi, yandi tubaka: «Yave! Nge ke na lenda ya kusadisa muntu yina kele ve na ngolo mutindu mosi mpe muntu yina kele na ngolo. Kwiza sadisa beto, nge Yave, Nzambi ya beto! Samu ti beto me tula kivuvu ya beto na sika ya nge. Mpe ti ni na Nkumbu ya nge beto me kwiza nwanisa nkonga ya bantu yayi ya mingi. Yave, nge kele Nzambi ya beto! Ya kele ve na muntu yina lenda nunga nge.» **12** Yave nwanisaka bantu ya Kuse na mantwala ya Asa mpe na mantwala ya bantu ya Yuda mpe bantu ya Kuse kimaka. **13** Asa na nkonga ya yandi ya binwani landaka bawu tii na Ngelale, bantu mingi ya Kuse kufwaka, ata muntu mosi na kati ya bawu bikanaka moyo, samu ti Yave na binwani ya yandi, manisaka na kufwaka bawu. Bantu ya Asa na ya Yuda kuzwaka bima mingi na manima ya mvita yina. **14** Bawu talisaka mpasi, bambanza nyonso yina vwandaka zunga Ngelale samu ti Yave kotisaka bawu na kati ya boma ya kulutila. Bawu botolaka bima yina vwandaka na bambanza nyonso, samu ti bambanza yina vwandaka na bima mingi yina bantu lenda botola. **15** Bawu mwangisaka bayinzo ya lele ya bibulu, bawu nataka bibulu mingi, mameme na bankombo mpe basamo. Na manima, ba vutukaka na Yelusalemi.

15 Mpeve ya Nzambi simbaka Azalya, mwana ya Odede, **2** Yandi kwendaka tala Asa mpe, tubaka na yandi: «Nge ntinu Asa, na bantu nyonso ya Yuda mpe na bantu ya Bezame, beno kuwa: Yave kele na beno, ntangu beno kele na yandi, kana beno sosa yandi, yandi ke talana na beno, kana beno me manga yandi, yandi mpe ke manga beno. **3** Bantangu mingi, bantu ya Isayeli me vwanda ve na Nzambi ya tsyelika, ba me vwanda ve na nganga-Nzambi yina ke longa bawu, ba me vwanda ve na Musiku. **4** Kasi na kati ya bampasi ya bawu, bawu vutukaka na Yave, nzambi ya Isayeli, bawu me sosa yandi mpe yandi talanaka na bawu. **5** Na ntangu yina, bantu vwandaka zinga ve na kizunu samu ti ya vwandaka ntangu ya mpasi samu na bantu nyonso ya bayinsi. **6** Bantu ya yinsi mosi vwandaka nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, bantu ya mbanza mosi vwandaka nwanisa bantu ya mbanza ya nkaka, samu ti Nzambi ningisaka bawu na bampasi ya mutindu na mutindu. **7** Kasi beno, beno vwanda na ngolo, beno lemba ve, samu ti beno ke kuzwa musendo ya kisalu ya beno.» **8** Ntangu ntinu Asa kuwaka mambu yina mumbikudi Azalya, mwana ya Odede tubaka, yandi kuzwaka ngolo mpe yandi katulaka banzambi ya biteki yina vwandaka sala ngazi na yinsi nyonso ya Yuda mpe ya Bezame. Yandi salaka mpe mutindu mosi na bambanza yina ba botolaka na kizunga ya myongo ya Efalayime. Na manima, yandi yidikaka dyaka kiyokolo ya minkayulu ya Yave, kiyokolo yina ke na mantwala ya nkotolo ya Yinzo ya Yave. **9** Yandi vukisaka bantu nyonso ya Yuda, bantu ya Bezame mpe bantu ya Efalayime, bantu ya Manase mpe bantu ya Simewone yina kwizaka zinga na sika ya bawu, samu ti bantu ya mingi ya Isayeli vukanaka na yandi ntangu ba talaka ti Yave, Nzambi ya yandi, vwandaka na yandi. **10** Bawu vukanaka na Yelusalemi na ngonda ya tatu ya mvula kumi na tanu ya kintinu ya Asa. **11** Na kilumbu yina, bawu pesaka minkayulu na Yave, minkayulu ya bibulu yina bawu botolaka na bambeni ya bawu. Yawu vwandaka: Bankama nsambwadi ya bangombe mpe mafunda nsambwadi ya mameme na bankombo. **12** Bawu kudyaka ndefi ya kusala ngwisani ya kusosa Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu, na ntima nyonso mpe na mwela ya bawu nyonso. **13** Bawu tubaka ti konso muntu yina ke sosa ve Yave, Nzambi ya Isayeli, kubanda mwana ya fyoti to kuluntu, bakala to kento, ba fwana kufwa yandi. **14** Bawu kudyaka ndefi samu na Yave, na kulooka na ngolo nyonso. Bawu salaka milolo mpe bawu wakisaka muningu ya bakulumenta mpe ya bampungi. **15** Bantu nyonso ya Yuda vwandaka na kilengi na ndefi yina ba salaka, samu ti ba salaka yawu na ntima mosi. Bawu nyonso talaka mpe kilengi samu ti ntangu ba sosaka Yave, yandi talanaka na bawu mpe Yave pesaka bawu kizunu na balweka nyonso. **16** Na yina me tadila Maaka, mama ya ntinu Asa, ntinu Asa katulaka yandi luve ya kuvwanda mama ya ntinu samu ti yandi yidikaka kiteki ya nzambi ya kento Asela. Ntinu Asa mwangisaka kiteki yango, yandi kitulaka yawu fundu-fundu mpe yandi yokaka yawu pene-pene ya muzumba ya Sedelone. **17** Ata ti ntinu Asa kukipesaka yandi nyonso na Nzambi na bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi, bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo zimbanaka ve na Isayeli. **18** Yandi tumisaka ba nata na Yinzo ya Nzambi, bima yina tata ya yandi byekaka na bima yina yandi mosi mpe byekaka: wolo, palata mpe bima ya nkaka ya mutindu na mutindu. **19** Bamvita salamaka dyaka ve tii na bamvula makumi tatu na tanu ya kintinu ya Asa.

16 Na bamvula makumi tatu na sambanu ya kintinu ya Asa, Basa, ntinu ya Isayeli kwendaka nwanisa bantu ya Yuda. Yandi tungisaka bibaka ya lukengolo na mbanza Lama, samu na kukanga nzila na Asa, ntinu ya Yuda. **2** Asa basisaka wolo na palata yina vwandaka na kibumbulu ya bimvwama ya Yinzo ya Yave mpe na yinzo ya ntinu samu na kwenda pesa yawu na Bene-Adade. Asa fidisaka nsangu yayi na Bene-Adade, ntinu ya Alame yina vwandaka zinga na Damase: **3** «Beto sala ngwisani nge na munu mutindu salaka tata ya nge na tata ya munu. Mu me fidisa nge wolo na palata. Na yina, kwenda kufwa ngwisani ya nge na Basa, ntinu ya Isayeli samu ti yandi vwanda ntama na munu.» **4** Bene-Adade ndimaka mambu yina ntinu Asa tubaka na yandi. Yandi tumisaka bamfumu ya binwani ya yandi samu ti bawu kwenda nwanisa bantu ya bambanza ya Isayeli. Bawu nwanisaka bantu ya Yiyone, ya Dane, ABele-Mayime mpe bambanza nyonso ya Nefetali, bisika yina ba vwandaka bumba madya. **5** Ntangu ntinu Basa kuwaka mambu yina, yandi bikaka na kutungisa dyaka bibaka ya lukengolo na mbanza Lama. Yandi bikaka bisalu yina. **6** Na yina, ntinu Asa bokilaka bantu nyonso ya Yuda, samu na kubaka matadi na bayinti yina Basa kutikisaka samu na kutungisa bibaka ya lukengolo na mbanza

Lama. Asa sadilaka matadi mpe bayinti yina samu na kutunga bambanza Ngeba mpe Misepa. **7** Na ntangu yina, mumbikudi Anani kwendaka na sika ya Asa, ntinu ya Yuda, yandi tubaka na yandi: «Mutindu nge me tula kivuvu ya nge na ntinu ya Alame, kasi nge me tula ve kivuvu ya nge na Yave, nzambi ya nge, na kusala mutindu yina, binwani ya ntinu ya Alame ke vwanda dyaka ve na yisi ya lutumu ya nge. **8** Nge mosi me zaba ti ntangu bantu ya Kuse na bantu ya Libi kwizaka na kunwanisa nge, ba vwandaka na binwani ya mingi, bapusu-pusu ya mvita mpe bantu yina ke nataka bampunda. Kasi Yave yekulaka bawu na maboko ya nge, samu ti nge tulaka kivuvu ya nge na yandi. **9** Nge fwana zaba ti meso ya Yave ke talaka ntoto nyonso samu na kusadisa bantu nyonso yina ke zolaka yandi na ntima mosi. Nge me sala mambu nyonso mutindu kizoba, kasi kubanda bubu yayi, nge ke vwanda na bamvita.» **10** Asa dasukilaka mumbikudi mpe yandi tulaka mumbikudi na boloko, samu ti mambu yina mumbikudi zonzaka pesaka ntinu Asa nkele. Na ntangu yina, Asa vwandaka nyokola mpe bantu ya kaka na kati ya bantu ya yandi. **11** Mambu nyonso yina Asa salaka kubanda na mbandukulu tii na mansukina, ba sonikaka yawu na dibuku ya bantinu ya Yuda mpe ya Isayeli. **12** Na mvula makumi tatu na yivwa ya kintinu ya Asa, yandi kuzwaka kimbevo mosi ya ngolo na makulu. Kasi na kati ya kimbevo ya yandi, yandi sosaka ve lusalusu na sika ya Yave. Yandi kwendaka ya yandi na sika ya minganga. **13** Asa kufwaka. Yandi kufwaka na mvula ya makumi yiya na mosi ya kintinu ya yandi. **14** Ba tulaka yandi na ndyamu yina ba yidikaka na kati ya Mbanza Davidi. Ba lalisaka yandi na zulu ya mfulu yina ba tulaka mananasi ya nsunga ya mutindu na mutindu na muntu yina zaba kuyidika yawu mpe ba tulaka tiya ya nene na zulu ya mananasi yango.

17 Yosafate, mwana ya Asa, yalaka na kisika yina vwandaka tata ya yandi, yandi syamisaka kintinu ya yandi na mantwala ya bantu ya Isayeli. **2** Yandi tulaka bankonga ya binwani na bambanza nyonso yina kele na bibaka ya lukengolo yina kele na Yuda. Yandi tulaka bamfumu ya binwani na mbanza ya yandi mpe na bambanza yina tata ya yandi, Asa, botolaka na bantu ya Efalayime. **3** Yave vwandaka kintwadi na Yosafate, samu ti yandi landaka banzila yina nkooko ya yandi, Davidi, vwandaka landa ntangu yandi bandaka na kuyala, yandi sambilaka ve banzambi ya Baale. **4** Kasi yandi sosaka Nzambi ya nkooko ya yandi. Yandi dyataka mutindu kele bantumunu ya yandi, yandi landaka ve mutindu Isayeli vwandaka salaka. **5** Yave syamisaka kintinu ya Yosafate mpe bantu nyonso ya Yuda pesaka makabu na Yosafate, samu ti yandi fuluka na bimvwama mpe na nkembo. **6** Yandi pesaka ntima ya yandi na Yave mpe yandi mwangisa bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo mpe makunzi ya longo ya banzambi ya kento Asela. **7** Na bamvula tatu ya kintinu ya yandi, yandi fidisaka bamfumu yayi: Bene-Yayile, Obadya, Zakali, Netaneele mpe Mika samu na kupesa bandongosolo na bantu yina ke zingaka na bambanza ya Yuda. **8** Bawu kwendaka na ba-Levi yivwa: Semaya, Netanyawu, Zebadya, Asayele, Semilamote, Yonatane, Adonya, Tobiya mpe Tobe-Adonya mpe banganga-Nzambi zole: Elisama na Yolame. **9** Bawu nataka dibuku ya Musiku ya Yave mpe ba tambulaka na yawu, na bambanza nyonso ya Yuda samu na kulonga bantu. **10** Bantu nyonso ya bayinsi yina vwandaka zunga yinsi ya Yuda, kuzwaka boma mingi samu na ya Yave, ni yawu yina ba mekaka ve na kunwanisa Yosafate. **11** Ba-Filiseti nataka makabu na sika ya Yosafate mpe bawu futaka mpaku na palata. Ba-Alabe natinaka yandi mafunda nsambwadi na bankama nsambwadi ya mameme mpe mafunda nsambwadi na bankama nsambwadi ya bankombo. **12** Yosafate kumaka na lulendo mingi, yandi tungaka na Yuda, bambanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo mpe bambanza ya kubumbilaka madya. **13** Yandi vwandaka na bima ya mingi yina ba bumbaka na bambanza ya Yuda mpe binwani ya ngolo na binwani ya kibakala na Yelusalemi. **14** Binwani yango, ba kabulaka bawu mutindu kele makanda ya bawu: samu na dikanda ya Yuda, ba tulaka bamfumu yayi: Adena, kuluntu ya mafunda bankama tatu ya binwani ya ngolo. **15** Pene-pene na yandi vwandaka: Yoyanane, kuluntu ya mafunda bankama zole na makumi nana ya binwani ya ngolo. **16** Pene-pene na yandi vwandaka Amasya, mwana ya Zikeli yina pesaka ntima ya yandi nyonso na Yave. Yandi vwandaka kuluntu ya mafunda bankama zole ya binwani ya ngolo. **17** Samu na dikanda ya Bezame, ya vwandaka na Elyada, kuluntu ya mafunda bankama zole ya binwani yina vwandaka na minani mpe na binwanunu yina ke kebaka nzutu. **18** Pene-pene na bawu vwandaka Yozabade, yandi vwandaka kuluntu ya mafunda nkama mosi na makumi nana ya binwani yina vwandaka ya kukubama na mvita. **19** Yina ni lutangu ya binwani nyonso vwandaka sadila ntinu mpe binwani yina ntinu fidisaka na bambanza yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo kuna na Yuda.

18 Ntinu Yosafate vwandaka na bimvwama mpe nkembo ya kulutila. Yandi salaka ti mwana ya yandi ya bakala kwela mwana ya ntinu Akabe, ya kento. **2** Na manima ya mwa bamvula, Yosafate kwendaka na sika ya Akabe na Samaliya. Akabe kufwaka mameme na bankombo mpe bangombe ya mingi samu na kuyamba yandi na bantu ya yandi. Akabe salaka ti Yosafate kukwenda na yandi samu na kunwanisa mbanza Lamote ya Ngalaade. **3** Akabe, ntinu ya Isayeli, yufulaka Yosafate: «Nge ke kwenda kintwadi na munu na kunwanisa Lamote ya Ngalaade?» Yosafate vutulaka na yandi: «Nge na munu, beto kele muntu mosi, bantu ya nge kele bantu ya munu, beto ke kwenda nwana mvita na nge.» **4** Yosafate tubaka dyaka na ntinu ya Isayeli: «Mulemvo ya nge, yufula ntete luzolo ya Yave.» **5** Na manima, ntinu ya Isayeli kutikisaka keba ve mimbikudi bankama yiya mpe yandi yufulaka bawu: «Mu lenda kwenda nwanisa mbanza Lamote ya Ngalaade to mu bika?» Mimbikudi yina vutulaka: «Nge lenda kwenda samu ti Nzambi ke yekula mbanza yina na maboko ya nge.» **6** Kasi Yosafate yufulaka: «Awa kele dyaka ve na mumbikudi ya Yave yina beto lenda yufula luzolo ya Yave?» **7** Ntinu ya Isayeli vutulaka na Yosafate: «Mumbikudi ya nkaka kele samu na kuyufula Yave. Nkumbu ya yandi Mika, mwana ya Yimela, kasi mu ke zolaka yandi ve, samu ti yandi ke tubaka mambu ya yimbi ntangu nyonso samu na munu, kasi ya mbote ve.» Yosafate tubaka: «Ntinu, kutuba ve mutindu yina.» **8** Ntinu ya Isayeli tumisaka muntu mosi ya mfunu yina ke salaka na yandi na kutuba: «Kwenda bokila na nswalu Mika, mwana ya Yimela.» **9** Ntinu ya Isayeli mpe Yosafate, ntinu ya Yuda, vwandaka ya kuvwanda na bakiti ya bawu ya kintinu na binkuti ya bawu ya kintinu. Bawu vwandaka na nkotolo ya mbanza Samaliya mpe mimbikudi nyonso vwandaka tutuka na mantwala ya bawu. **10** Sedekyawu, mwana ya Kenaana, yidikaka mampoka ya bisengo mpe yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: "Na mampoka yayi, nge ke nunga bantu ya Alame mpe nge ke manisa na kufwa bawu nyonso."» **11** Mimbikudi nyonso vwandaka tuba mutindu mosi: «Nge lenda kwenda nwanisa bantu ya mbanza Lamote ya Ngalaade. Nge ke nunga, samu ti Yave ke yekula mbanza yina na maboko ya ntinu.» **12** Ntumwa yina kwendaka bokila Mika tubaka na yandi: «Mimbikudi nyonso ke na kutuba

mambu ya mbote samu na ntinu. Mulemvo ya nge, mambu yina nge ke tuba vwanda mutindu mosi na ya mimbikudi yina, nge fwana tuba mambu ya mbote.» **13** Mika vutulaka: «Na nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, mu ke tuba kaka mambu yina Nzambi ya munu ke zabisa munu na kutuba!» **14** Ntangu Mika kumaka na sika ya ntinu mpe ntinu yufulaka yandi: «Mika, beto lenda kwenda nwanisa mbanza Lamote ya Ngalaade to beto bika?» **15** Kasi ntinu tubaka na yandi: «Bambala yikwa mu ke tuba na nge na kudya ndefi samu na kuzabisa munu kaka butsyelika na Nkumbu ya Yave?» **16** Na yina, Mika vutulaka: «Mu me tala bantu nyonso ya Isayeli me mwangana na zulu ya myongo, mutindu mameme yina kele ve na muvungi.» Mpe Yave tubaka: «Bantu yayi ke dyaka ve na mfumu, bika ti konso muntu kuvutuka na yinzo ya yandi na kizunu nyonso.» **17** Ntinu ya Isayeli tubaka na Yosafate: «Mu zabisaka nge ve ti yandi ke bikulaka kaka mambu ya yimbi samu na munu? Yandi ke bikulaka ve mambu ya mbote.» **18** Kasi Mika tubaka dyaka: «Kuwa mambu ya Yave: "Mu talaka Yave ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu mpe binwani nyonso ya mazulu vwandaka ya kutelama pene-pene ya yandi, ba ya nkaka na lubakala, ba ya nkaka na lumoso."» **19** Mpe Yave tubaka: «Nani lenda kwenda vuna Akabe; ntinu ya Isayeli, samu ti yandi kwenda na mvita ya Lamote ya Ngalaade, samu ti yandi kufwa na mvita? Mbazi mosi tubaka mutindu yayi, ya nkaka tubaka mutindu ya nkaka.» **20** Na yina, mpeve mosi basikaka, mpe yawu kwizaka talana na mantwala ya Yave, mpe yawu tubaka: «Ni munu ke kwenda vuna yandi.» Mpe Yave tubaka: «Na wapi mutindu?» **21** Mpe mpeve yango vutulaka: «Mu ke kwenda mpe mu ke vwanda munu mosi mpeve ya luvunu na bayinwa ya mimbikudi nyonso ya Akabe.» Yave tubaka: «Nge ke vuna yandi, nge ke lenda. Kwenda mpe nge sala yawu.» **22** Mika tubaka dyaka: «Ntangu yayi, Yave me tula mpeve ya luvunu na bayinwa ya mimbikudi ya nge nyonso. Ya tsyelika, Yave me baka lukanu ya kufidisa nge mambu ya yimbi!» **23** Sidekya, mwana ya Kenaana, belamaka na Mika mpe bulaka yandi mbata na dibundi na kutuba: «Wapi mutindu mpeve ya Yave me basika na munu samu na kwiza tuba na nge?» **24** Mika vutulaka: «Ee! Nge ke zaba yawu kilumbu yina nge ke banda na kwendaka kota kivinga ni kivinga samu na kubumbama.» **25** Kaka na ntangu yina, ntinu ya Isayeli tubaka: «Beno kanga Mika samu na kunata yandi na sika ya Amone, mfumu ya mbanza mpe na sika Yowase, mwana ya ntinu.» **26** Nge ke tuba na bawu ntinu me tuba mutindu yayi: «Beno tula muntu yayi na boloko, beno ke pesa yandi kaka mwa dimpa ya kuyuma na mwa maza ya kunwa tii ntangu yina mu ke vutuka na manima ya kununga mvita.» **27** Mika tubaka: «Beto ke tala, kana nge vutuka na kati ya kununga, yawu zola kutuba ti Yave tubaka ve na yinwa ya munu.» Yandi tubaka dyaka: «Bantu nyonso, beno kuwa munu.» **28** Ntinu ya Isayeli mpe Yosafate, ntinu ya Yuda, bawu kwendaka nwanisa bantu ya mbanza Lamote ya Ngalaade **29** Ntinu ya Isayeli tubaka na Yosafate: «Mu ke soba mvwatulu samu ti bantu kuzaba munu ve, samu na kukwenda na mvita. Kasi nge, lwata kinkuti ya nge ya kintinu. Akabe sobaka mvwatulu samu ti bantu kuzaba yandi ve mpe yandi kwendaka na mvita.» **30** Ntinu ya Alame pesaka ntumunu yayi na bamfumu ya binwani yina ke nataka bapusu-pusu ya mvita yandi tubaka: «Beno nwanisa ata muntu ya nkaka ve, kaka ntinu ya Isayeli.» **31** Ntangu bamfumu ya binwani, bayina ke nataka bapusu-pusu ya mvita, talaka Yosafate bawu tubaka: «Ya tsyelika, yandi yayi, ni ntinu ya Isayeli.» Bawu landaka yandi samu na kunwanisa yandi, kasi Yosafate bandaka na kulooka. Yave kimisaka bambeni ya yandi ntama. **32** Na yina, bamfumu yango ya binwani bakulaka ti ya vwandaka ve ntinu ya Isayeli mpe bawu bikaka na kulanda yandi. **33** Na manima, kinwani mosi ya yinsi ya Alame kubulaka na munani ya yandi kaka mutindu yina. Dyonga ya yandi kwendaka kota ntinu ya Isayeli na kati-kati ya mwa bima ya kinwanunu yina ke kebaka ntulu. Na yina, ntinu tubaka na kinati pusu-pusu ya yandi ya mvita: «Baluka mpe basisa munu na kisika yayi ya mvita samu ti mu me lwala.» **34** Kasi kilumbu yina, mvita vwandaka ngolo mingi mpe ntinu vwandaka kaka na kati ya pusu-pusu ya yandi ya mvita na kisika yina vwandaka talasana na binwani ya Alame tii na nkokila. Na nkokila ya kilumbu yina, yandi kufwaka na ntangu yina ntangu ke dyamaka.

19 Yosafate, ntinu ya Yuda, vutukaka na yinzo ya yandi na Yelusalemi na kizunu. **2** Mpe, mumbikudi Yewu, mwana ya Anani, kwendaka bwabana yandi. Yandi tubaka na ntinu Yosafate: «Samu na yinki nge me sadisa muntu yina ke na mavanga ya yimbi? Wapi mutindu nge lenda zola bantu yina ke yinaka Yave? Yave me dasukila nge na mambu yina nge me sala. **3** Na kutala mbote, nge kele mpe na mambu, samu ti na yinsi ya nge, nge me yoka makunzi ya longo ya banzambi ya kento Asela mpe nge me pesa ntima ya nge nyonso na kusosa Yave.» **4** Yosafate vwandaka zinga na Yelusalemi. Na manima, yandi tambulaka na yinsi nyonso ya Yuda, kubanda na Beele-Seba tii na kizunga ya myongo ya Efalayime, samu na kutuba na bantu ya Isayeli ba vutula bantima ya bawu na Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu. **5** Yandi tulaka banzonzi na konso mbanza na yinsi ya Yuda, bambanza yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **6** Yandi tubaka na banzonzi: «Beno sala keba na kisalu yina beno ke na kusala, samu ti beno ke na kusala yawu samu na bantu ve kasi samu na Yave. Yandi mosi ke vwanda na beno ntangu beno ke sala lufundusu. **7** Ni yawu yina, beno vwanda na boma ya Yave, beno sala keba na bansalulu ya beno. Samu ti na sika ya Yave, Nzambi ya beto, kondwa kudedama kele ve, kuswasikisa bantu kele ve mpe ba ke ndimaka ve madeso ya bana.» **8** Na Yelusalemi mpe, Yosafate soolaka ba-Levi, banganga-Nzambi mpe bamfumu ya makanda ya Isayeli. Ni bawu ke sala ti ba zitisa bansalulu ya misiku ya Yave mpe ni bawu ke banda na kuzengaka mambu ya bantu. Bawu ke zinga na Yelusalemi. **9** Yandi tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno ke sala mutindu yina, beno fwana kuzitisa Yave. Beno ke sala kisalu na ntima mosi ya mbote. **10** Konso ntangu, kana bampangi ya beno yina ke zingaka na bambanza ya bawu, bawu natina beno dyambu ya muntu yina ba me kufwa to muntu yina me zitisa ve Musiku, to muntu yina me zitisa ve ntumunu to bansalulu ya misiku to banzengolo, beno fwana kukebisa bawu ntete, samu ti ba kuzwa ve dyambu na mantwala ya Yave mpe ti nkele ya Yave kubwa ve na zulu ya beno mpe na zulu ya bampangi ya beno. Beno sadila mutindu yina, samu ti beno kuzwa ve mambu. **11** Kuluntu ya banganga-Nzambi, Amalya, ke twadisa beno na mambu nyonso yina me tadila Yave, Zebadya, mwana ya Isemayele, mfumu ya bantu ya dikanda ya Yuda, yandi ke tadila mambu nyonso ya yinzo ya ntinu. Na yina me tadila ba-Levi, bawu ke sala kisalu ya bawu ya bisoniki kintwadi na beno. Beno sala kisalu ya beno na kibakala nyonso, mpe ti Yave kuvwanda na bayina ke salaka mambu ya mbote.»

20 Na manima, bana ya Mowabe na bana ya Amone na bana ya Mewone, kwizaka samu na kunwanisa Yosafate. **2** Ba kwendaka zabisa yawu na ntinu Yosafate mutindu yayi: «Tala, mukangu ya binwani mingi ke na kukwiza samu na nwanisa nge. Bawu me katuka kuna na Alame, na simu ya nkaka ya mubu mpe na Edome, mpe ba kumaka na Asasone-Tamale,

yina zola kutuba Eyine-Ngedi.» **3** Yosafate kuzwaka boma, yandi bakaka lukanu na kuyufula Yave mpe yandi tumisaka bantu nyonso ya yinsi ya Yuda na kumina nsoki. **4** Bantu ya Yuda, bikaka bambanza nyonso ya bawu, bawu kwizaka vukana na Yelusalemi samu na kusosa Yave. **5** Yosafate telamaka na kati-kati ya mukangu ya bantu ya yinsi ya Yuda mpe ya Yelusalemi, kuna na kati ya Yinzo ya Nzambi, na mantwala ya ngaanda ya lupangu ya malu-malu. **6** Yandi tubaka: «Yave, Nzambi ya bankooko ya beto, ni nge ke na kuyala na dizulu mpe na bayinsi nyonso, nge ke na ngolo mpe na lulendo, mpe ata muntu lenda telama na mantwala ya nge. **7** Ni nge kele Nzambi ya beto, nge botolaka yinsi yayi na bantu ya kuzwa yawu, samu na kupesa yawu na Isayeli, mpe nge pesaka yawu na bana ya ndiku ya nge Abalayami, bantangu nyonso. **8** Bawu zingaka na mbanza yango mpe bawu tungaka Yinzo samu na nkumbu ya nge, mpe bawu tubaka: **9** "Kana mpasi kukumina beto, ya vwanda: mbele ya mvita, mfundusu, kiyoolo to nsatu ya nene, beto ke kwiza telama na mantwala ya Yinzo yayi mpe na mantwala ya nge, samu ti ba ke siikaka nkumbu ya nge na kati ya Yinzo yayi. Ntangu beto lenda kota na kyadi, beto ke looka na sika ya nge. Nge ke kuwa beto mpe nge ke vuukisa beto." **10** Bantu ya Amone, bantu ya Mowabe na bantu ya kizunga ya myongo ya Seyile, nge Yave, nge pesaka ve muswa na bana ya Isayeli na kulutila na bayinsi ya bawu ntangu bawu basikaka na Ngipiti. Bankooko ya beto lutilaka na nzila ya nkaka. Bankooko ya beto kufwaka ve bantu ya bayinsi yina. **11** Kasi bubu yayi, ba me kwiza vutula beto yimbi, na kusosa kubingisa beto na mvwilu yina nge pesaka beto. **12** Yave, Nzambi ya beto, nge ke pesa bawu ve kitumbu? Beto kele ve na ngolo ya kunwanisa mukangu ya nene-nene ya binwani yina kele na mantwala ya beto mpe beto me zaba ve yinki beto fwana sala. Ni yawu yina, meso ya beto kele kaka na kutala nge.» **13** Bantu nyonso ya Yuda, na bakento na bana ya bawu, telamaka na mantwala ya Yinzo ya Yave. **14** Na kati ya mukangu ya bantu, mpeve ya Yave kubwaka na zulu ya Yazyele, mwana ya Zakali, mutekolo ya Benaya, Benaya mwana ya Yeyiyele, Yeyiyele mutekolo ya Matanya yina kele muntu ya dikanda ya Asafe. **15** Yazyele tubaka: «Beno nyonso bantu ya Yuda mpe bantu ya Yelusalemi, na ntinu Yosafate, beno teka makutu! Yave ke na kutuba: Beno vwanda ve na boma ya nkonga ya nene binwani yayi, samu ti yawu kele ve mvita ya beno kasi yawu kele mvita ya Yave Nzambi. **16** Mbasi, beno kwenda samu na kunwanisa bawu, bawu ke kwizila na nzila yina ke kwendaka na Tise mpe beno ke kuta bawu na kisika yina sukaka muzumba, na kisika yina ke talasanaka na yinsi ya kuyuma ya Yelwele. **17** Beno ke nwana ve, beno ke telama kaka kuna, beno ke tala mutindu Yave ke kuula beno. Beno bantu ya Yuda mpe ya Yelusalemi, beno tala boma ve mpe beno kulemba ve, mbasi, beno ke kwenda bwabana bawu mpe Yave ke vwanda na beno.» **18** Yosafate fukamaka mpe kubwaka kizizi na ntoto mpe bantu nyonso ya Yuda na bantu nyonso ya Yelusalemi fukamaka mpe kubwaka kizizi na ntoto samu na kusambila Yave. **19** Na manima, ba-Levi, bantu ya dikanda ya Keyate mpe dikanda ya Kole, telamaka samu na kukembila Yave, Nzambi ya Isayeli, na ndinga ya ngolo. **20** Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, bawu telamaka samu na kukwenda na yinsi ya kuyuma ya Tekowa. Ntete bawu kwenda, Yosafate telamaka mpe tubaka: «Beno kuwa munu, beno bantu ya Yuda mpe ya Yelusalemi! Beno tula kiminu ya beno na Yave, Nzambi ya beno, samu ti beno kuzwa ngolo. Beno tula kiminu ya beno na mimbikudi ya yandi mpe beno ke nunga.» **21** Yosafate kutikisaka bantu mpe yandi soolaka miyimbidi samu na kusadila Yave. Bawu ke kembila Nzambi samu na nkembo ya bulongo ya yandi. Bawu ke tambula na mantwala ya binwani na kutuba: «Beno kembila Yave samu ti kukwikama ya yandi kele ya bantangu nyonso.» **22** Ntangu bawu bandaka na kusala milolo ya nsayi mpe kuyimbila mikunga ya nzitusu, Yave tulaka mvwanzi na kati-kati ya bantu ya Amone, na bantu ya Mowabe mpe na bantu ya Edome yina kwendaka nwanisa bantu ya Yuda. Ba vwandaka nwana bawu na bawu. **23** Bantu ya Amone na bantu ya Mowabe bandaka kunwanisa bantu ya Edome yina kele na kizunga ya myongo ya Seyile, ba manisaka kufwa bawu nyonso samu na Nzambi. Na manima, bawu na bawu vwandaka kufwa bampangi. **24** Ntangu bantu ya Yuda kumaka na kisika yina ba vwandaka tala yinsi ya kuyuma, ba talaka kisika yina vwandaka bambeni ya bawu kasi, kaka bamvumbi vwandaka ya kulala na ntoto, ata muntu mosi bikanaka moyo. **25** Yosafate na bantu ya yandi kwizaka baka bima nyonso yina vwandaka na kisika yina. Bawu kutaka bima mingi, bamvumbi, bima ya ntalu. Bawu bakaka bima mingi, yawu vwandaka mingi mpe bawu lendaka ve na kunata bima nyonso. Bawu salaka bilumbu tatu na kubaka bima yina, samu ti yawu vwandaka mingi. **26** Na kilumbu ya yiya, bawu nyonso vukanaka na «Mudimba ya Belaka», kisika yina ba vutulaka matondo na Yave. Ni yawu yina ba pesaka kisika yina, nkumbu ya Mudimba ya Belaka tii bubu yayi. **27** Bantu nyonso ya Yuda na ya Yelusalemi mpe na Yosafate, yina vwandaka na mantwala ya bawu, vutukaka na kilengi nyonso na Yelusalemi, samu ti Yave fulusaka bawu na kilengi ntangu yandi kuulaka bawu na maboko ya bambeni ya bawu. **28** Bawu kotaka na mbanza Yelusalemi na muningu ya bansambi, bakulumenta tii na Yinzo ya Yave. **29** Bantu nyonso ya bayinsi ya bintinu yina vwandaka pene-pene, kumaka na boma ya Yave, ntangu bawu kuwaka wapi mutindu Yave nwanisaka bambeni ya Isayeli. **30** Ntinu Yosafate yalaka na kizunu samu ti Nzambi ya yandi tulaka kizunu bisika nyonso. **31** Yosafate vwandaka yala kuna na Yuda, yandi vwandaka na bamvula makumi tatu na tanu ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka na Yelusalemi, bamvula makumi zole na tanu. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Azuba, mwana ya Sili. **32** Na mambu nyonso, Yosafate vwandaka landa nzila ya tata ya yandi Asa. Yandi bikaka yawu ve mpe vwandaka sadila mambu ya kudedama na mantwala ya Yave. **33** Yandi mwangisaka ve bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo. Bantu vwandaka tatamana na kupesa minkayulu mpe bawu vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote na bisika yina. **34** Mambu ya nkaka ya Yosafate, kubanda na mbandukulu tii na mansukina, yawu kele ya kusonama na kati ya nongo ya Yewu, mwana ya Anani, na kati ya dibuku ya bantinu ya Isayeli. **35** Na manima, Yosafate, ntinu ya Yuda, vukanaka kintwadi na Akazya, ntinu ya Isayeli yina vwandaka sala mambu ya yimbi. **36** Bawu vukanaka na yandi samu na kuyidika babwatu yina zolaka kwenda na Talesise. Bawu vwandaka yidika babwatu yango na Esiwone-Ngebele. **37** Kasi mumbikudi Elyezele, mwana ya Dodava, muntu ya bwala Malesa, tubaka na Yosafate: «Samu ti nge me vukana kintwadi na Akazya, Yave ke mwangisa bisalu yina nge salaka.» Babwatu mwangana, yawu kwendaka dyaka ve na Talesise.

21 Yosafate kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza ya Davidi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Ni mwana ya yandi, Yolame kumaka ntinu na kisika ya yandi. **2** Yolame vwandaka na bampangi mingi, bawu nyonso vwandaka bana ya Yosafate, ntinu ya Isayeli. Yayi ni bankumbu ya bawu: Azalya, Yeyele, Zakali, Azalya,

Mikayele mpe Sefatya. **3** Tata ya bawu pesaka bawu makabu ya mingi ya wolo na palata, mpe bima ya ntalu. Yandi pesaka bawu bambanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo kuna na Yuda, kasi yandi pesaka kintinu na Yolame samu ti yandi vwandaka mwana ya ntete. **4** Ntangu Yolame kumaka ntinu na kisika yina vwandaka ya tata ya yandi, yandi kumaka na ngolo, yandi kufwaka bampangi ya yandi nyonso, bantu ya nkaka mpe bamfumu ya Isayeli. Yandi kufwaka bawu na mbele ya mvita. **5** Yolame vwandaka na bamvula makumi tatu na zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula nana na Yelusalemi. **6** Yandi landaka mavanga ya bantinu ya Isayeli, mutindu dikanda ya Akabe, samu ti yandi kwelaka mwana ya Akabe. Yandi salaka yimbi na mantwala ya Yave. **7** Kasi Yave zolaka ve na kumwangisa dikanda ya Davidi samu na ngwisani yina yandi salaka na yandi mpe samu ti Yandi tubaka na Davidi ti bantangu nyonso, Davidi ke kondwa ve muntu ya dikanda ya yandi yina ke yala na Isayeli. **8** Na ntangu ya kintinu ya Yolame, bantu ya Edome mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya Yuda mpe bawu soolaka ntinu ya bawu, bawu mosi. **9** Yolame kwendaka kintwadi na bamfumu ya binwani, na bapusu-pusu ya yandi nyonso ya mvita. Yandi telamaka na mpimpa, yandi kufwaka bantu ya Edome yina vwandaka zunga bawu na bamfumu yina ke nataka bapusu-pusu ya mvita. Bawu telamaka na mpimpa mpe bawu nwanisaka bantu ya Edome. **10** Bantu ya Edome mangaka na kuvwanda dyaka na yisi ya lutumu ya Yuda tii bubu yayi. Kaka na bantangu yina mpe, bantu ya mbanza Libena salaka mutindu mosi, samu ti Yolame ndimaka ve na kuzitisa Yave, Nzambi ya bankooko ya yandi. **11** Yolame yidikaka bisika ya lusambulu na zulu ya myongo ya Yuda. Yandi salaka ti bantu ya Yelusalemi kulanda banzambi ya luvunu. Yandi salaka mpe mutindu mosi samu na bantu ya Yuda. **12** Kilumbu mosi, Yolame yambaka mukanda ya dibuku ya mumbikudi Eliya, yina ke na kutuba: «Yave, Nzambi ya tata ya nge Davidi ke na kutuba: “Mutindu nge me landa ve banzila ya tata ya nge Yosafate mpe ya Asa, ntinu ya Yuda, **13** kasi nge me landa banzila yina landaka bantinu ya Isayeli, nge me sala ti Yuda na bantu ya Yelusalemi kusambila banzambi ya luvunu, mutindu bantu ya dikanda ya Akabe salaka. Mpe samu ti nge kufwaka bampangi ya nge mosi yina lutilaka nge na mambu ya mbote.” **14** Ni yawu yina, Yave ke semba bantu ya nge, bana ya nge, bakento ya nge na bimvwama ya nge nyonso na mpasi mosi ya kulutila. **15** Samu na nge mosi, yandi ke fidisa nge bimbevo ya ngolo, kimbevo ya misopo yina ke banda na kwendaka lutila mpasi kilumbu na kilumbu tii misopo ya nge ke basika na kivumu ya nge.» **16** Yave salaka ti ba-Filiseti na ba-Alabe, bafinangani ya bantu ya Kuse, bawu kunwanisa Yolame. **17** Bawu kotaka mpe ba nwanisaka mbanza ya Yuda, ba botolaka bimvwama nyonso yina vwandaka na yinzo ya ntinu, ba kangaka bana ya yandi ya babakala na bakento ya yandi, kaka Aazya, mwana ya mansukina bikanaka na yandi. **18** Na manima ya mambu nyonso yina, Yave sembaka yandi na kimbevo ya ngolo ya misopo. **19** Kimbevo yango vwandaka kwenda lutila konso kilumbu mpe ntangu bamvula zole lungaka, musopo ya Yolame basikaka na ngolo nyonso mpe na bampasi yina lutilaka, yandi kufwaka. Bantu ya yandi namisaka ve tiya samu na kuzitisa yandi mutindu ba salaka yawu na bankooko ya ntinu. **20** Yolame kumaka ntinu na bamvula makumi tatu na zole. Yandi yalaka bamvula nana na Yelusalemi. Ntangu yandi kufwaka, muntu ata mosi ve nyongaka samu na lufwa ya yandi. Ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi, kasi na bandyamu ya bantinu ve.

22 Bantu ya Yelusalemi soolaka Aazya, mwana ya Yolame ya mansukina, samu na kuyingana na kisika ya tata ya yandi. Samu ti ba-Alabe kufwaka bana nyonso ya Yolame ya kukula. Ni yawu yina, Akazya, mwana ya ntinu Yolame, kumaka ntinu ya Yuda. **2** Akazya vwandaka na bamvula makumi yiya na zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka mvula mosi na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi Atali. Atali vwandaka mwana ya Omeli. **3** Yandi mpe landaka mavanga ya dikanda ya Akabe, samu ti mama ya yandi vwandaka pesa yandi bandongosolo ya yimbi. **4** Aazya salaka mambu ya yimbi na mantwala ya Yave, mutindu salaka dikanda ya Akabe. Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, yandi landaka bandongosolo ya yimbi yina ba vwandaka pesa yandi, yawu kotisaka yandi na kati ya mpasi. **5** Ni na ndongosolo ya bawu, Akazya kwendaka kintwadi na Yolame, mwana ya Akabe mpe, ntinu ya Isayeli, na kwenda nwanisa Azayele, ntinu ya Alame na mbanza Lamote ya Ngalaade. Kasi na kati ya mvita yina, bantu ya Alame lwalisaka Yolame. **6** Ntinu Yolame vutukaka na Izelele samu na kubuka bamputa yina bantu ya Alame lwalisaka yandi, kuna na Lama, ntangu yandi vwandaka nwanisa Azayele, ntinu ya Alame. Azalya, mwana ya Yolame, Azalya ntinu ya Yuda kwendaka tala Yolame, mwana ya Akabe kuna na Yizelele samu ti Yolame vwandaka na kati ya mpasi ya kulutila. **7** Ni Nzambi salaka ti Akazya kwenda tala Yolame samu na kusosa lufwa ya yandi. Ntangu yandi kumaka, Akazya kwendaka na Yolame na kubwabana Yewu mwana ya Nimesi. Yave salaka ti ba bulumuna Yewu mafuta na yintu, samu ti yandi manisa na kufwa dikanda ya Akabe. **8** Yewu vwandaka wisana mbote ve na dikanda ya Akabe. Yandi bwabanaka bamfumu ya Yuda, bana mpe bankundi ya Aazya yina vwandaka sala na Akazya mpe yandi kufwaka bawu. **9** Na manima, yandi sosaka Akazya mpe ba simbaka yandi na Samaliya kisika yandi kwendaka bumbama. Ba nataka yandi na sika ya Yewu mpe ba kufwaka yandi. Na manima, ba tulaka yandi na ndyamu samu ti ba vwandaka tuba ti yandi kele mwana ya Yosafate, ntinu yina vwandaka sosa Yave na ntima na yandi nyonso. Ata muntu mosi na dikanda ya Akazya, lendaka na kukuma ntinu. **10** Ntangu Atali, mama ya ntinu Akazya talaka ti mwana ya yandi kufwaka, yandi telamaka mpe yandi kwendaka kufwa bantu nyonso ya dikanda ya kintinu ya Yuda. **11** Kasi, Yewosabeyate, mwana ya ntinu ya kento, bakaka Yowase mpe mwana ya Akazya, yandi katulaka yandi na mansweki na kati ya bana ya ntinu yina kufwaka mpe yandi tulaka yandi kintwadi na kento yina ke pesaka yandi madya na kati ya kivinga ya kuladila yina kele na Yinzo ya Nzambi. Yewosabeyate, mwana ya ntinu Yolame, kento ya Yoyada nganga-Nzambi, vwandaka kibusi ya Akazya. Samu ti Atali zabaka ve dyambu yina, mwana ya yandi vuukaka na lufwa. **12** Bamvula sambanu, Yowase vwandaka ya kubumbama na bawu na kati ya Yinzo ya Nzambi. Mpe Atali vwandaka yala yinsi ya Yuda.

23 Na mvula ya nsambwadi, nganga-Nzambi Yewoyada bakaka lukanu, yandi salaka ngwisani na bamfumu ya bankonga ya binwani nkama. Ya vwandaka: Azaliya, mwana ya Yeloyame, Isemayele, mwana ya Yoyanane, Azalya, mwana ya Obede, Maaseya, mwana ya Adaya mpe Elisafate, mwana ya Zikeli. **2** Bantu yango tambulaka na mbanza ya Yuda mpe ba vukisaka ba-Levi nyonso yina kele na bambanza ya Yuda mpe bamfumu ya makanda ya Isayeli. Na manima, ba vutukaka nzila mosi na bawu na Yelusalemi. **3** Bantu nyonso vukanaka na Yinzo ya Nzambi, ba salaka ngwisani kintwadi na ntinu mpe Yewoyada tubaka na bawu: «Mwana ya ntinu ke kuma ntinu

mutindu Yave tubaka yawu samu na bana ya Davidi. **4** Beno ke sala mutindu yayi: Ntangu banganga-Nzambi na ba-Levi ke banda kisalu na kilumbu ya saba mwa ndambu ya bantu ke kengidila myelo ya Yinzo ya Yave. **5** Mwa ndambu ya nkaka ke kenga yinzo ya ntinu. Mwa ndambu ya nkaka ke kenga Mwelo ya Lufulu ya ntete ya yinzo mpe bantu nyonso ke vwanda na ngaanda ya Yinzo ya Yave. **6** Ata muntu mosi ve ke kota na Yinzo ya Yave, kaka banganga-Nzambi na ba-Levi lenda kota, samu ti ba byekaka bawu samu na kisalu yina. Na manima, bantu nyonso ke sala kisalu ya Yave. Bawu ke vwanda kaka na ngaanda. **7** Ba-Levi ya nkaka ke zunga ntinu na balweka nyonso, konso muntu na binwanunu ya yandi na maboko mpe muntu ni muntu yina ke sosa kukota na Yinzo ya Yave, ba fwana kufwa yandi, kisika ni kisika yina ntinu ke kwenda, beno mpe ke kwenda na yandi.» **8** Ba-Levi na bantu ya Yuda, salaka mutindu nganga-Nzambi Yoyada tumisaka bawu. Konso mfumu bakaka binwani ya yandi, ya vwanda bayina salaka na kilumbu ya Saba, to bayina manisaka kisalu na kilumbu ya Saba, samu ti nganga-Nzambi Yoyada katulaka ve ata nkonga mosi ya ba-Levi. **9** Yoyada pesaka na bamfumu ya binwani nkama ya madyonga na binwanunu yina ke kebaka ntulu, ya nene mpe ya fyoti. Binwanunu nyonso yina vwandaka ya ntinu Davidi mpe yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Nzambi. **10** Yandi tulaka bantu na mulonga mpe pesaka konso muntu binwanunu na diboko kubanda na lubakala ya Yinzo tii na lumoso ya Yinzo, pene-pene na kiyokolo ya minkayulu mpe pene-pene na Yinzo, samu na kuzunga ntinu. **11** Na manima, ba basisaka mwana ya ntinu, ba lwatisaka yandi yimpu ya kintinu mpe Yewoyada na bana ya yandi byekaka yandi ntinu. Ba pesaka yandi mpe dibuku ya ngwisani ya buntinu. Mpe ba dukulaka yandi mafuta na zulu ya yintu mpe na mpamukunu, bantu nyonso lookaka na ngolo: «Masiika na ntinu!» **12** Ntangu Atali kuwaka makelele ya bantu yina vwandaka kima mbangu mpe kubudila ntinu maboko. Yandi kwendaka pene-pene ya bantu, na Yinzo ya Yave. **13** Atali mpe talaka ntinu ya kutelama pene-pene ya dikunzi na mwelo ya Yinzo ya Yave, bamfumu ya binwani mpe bantu nyonso ya yinsi yina ke sikaka bakulumenta vwandaka pene-pene ya ntinu. Bantu nyonso ya yinsi vwandaka na kyese, ba vwandaka sika bakulumenta mpe bantu yina ke yimbilaka mikunga na bantu yina ke sikaka bisikulu vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu. Kuna, Atali pasulaka binkuti ya yandi mpe yandi lookaka: «Ba me sadila munu mfundu, ba me sadila munu mfundu!» **14** Nganga-Nzambi Yewoyada basisaka bamfumu ya binwani nkama, bayina vwandaka bamfumu ya binwani, yandi tubaka na bawu: «Beno basisa yandi na milonga, muntu yina ke landa yandi, ba ke kufwa yandi na mbele ya mvita samu ti nganga-Nzambi tubaka: Ba kufwa ve yandi na kati ya Yinzo ya Yave!» **15** Ba bwilaka Atali, ba nataka yandi na yinzo ya ntinu. Ba lutilaka na mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya bampunda. Ni kuna ba kufwaka yandi. **16** Yewoyada salaka ngwisani yandi na bantu nyonso mpe ntinu Yowase samu ti bawu kukuma bantu ya Yave. **17** Na yina, bantu nyonso kwendaka na yinzo ya lusambulu ya nzambi Baale. Bawu mwangisaka yinzo, bawu mwangisaka biyokolo ya minkayulu, bawu mwangisaka biteki ya nzambi Baale mpe ba kufwaka Matane, nganga-nzambi ya Baale, na mantwala ya biyokolo ya minkayulu. **18** Yewoyada pesaka kisalu ya kukenga Yinzo ya Yave na banganga-Nzambi yina kele ba-Levi. Davidi kabulaka bawu na bankonga samu na kusala bisalu na Yinzo ya Yave mpe samu na kupesa minkayulu ya kuyoka na Yave mutindu ba sonikaka yawu na Musiku ya Moyize. Na kusala kisalu yango, ba vwandaka yimbila mikunga na kilengi nyonso mutindu Davidi tumisaka bawu. **19** Yewoyada tulaka mpe bantu yina vwandaka kenga myelo ya Yinzo ya Yave samu ti konso muntu yina kele ya kuvedila ve na dyambu ya mutindu na mutindu kukota ve. **20** Yewoyada kutikisaka bamfumu ya binwani nkama, bamfumu, bantwadisi ya bantu, na bantu nyonso ya yinsi. Bawu basisaka ntinu na Yinzo ya Yave mpe bawu nataka yandi na yinzo ya ntinu. Bawu lutilaka na mwelo yina kele ya kuzangama. Ba vwandisaka ntinu na kiti ya kintinu. **21** Bantu nyonso ya yinsi vwandaka yangalala. Mbanza vwandaka na kizunu. Kasi Atali, ba kufwaka yandi na mbele ya mvita.

24 Yowase vwandaka na bamvula nsambwadi ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka bamvula makumi yiya na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Sibya, muntu ya mbanza Beele-Seba. **2** Yowase salaka mambu ya mbote na meso ya Yave na luzingu nyonso ya nganga-Nzambi Yoyada. **3** Yoyada kwedilaka Yowase bakento zole. Yowase butaka bana mingi ya babakala na ya bakento. **4** Na manima, Yowase bakaka lukanu na ntima ya yandi, na kuyidika Yinzo ya Yave. **5** Yandi vukisaka banganga-Nzambi na ba-Levi mpe yandi tubaka na bawu: «Beno kwenda na bambanza ya Yuda, beno yonzika mbongo na sika ya bantu nyonso ya Isayeli samu ti konso mvula, beno kuyidika Yinzo ya Yave Nzambi ya beno, beno fwana sala mbangu.» Kasi ba-Levi vwandaka sala ve mbangu. **6** Ntinu bokilaka nganga-Nzambi Yoyada mpe tubaka na yandi: «Samu na yinki nge lombaka ve na ba-Levi ba nata na Yuda mpe na Yelusalemi, mpaku yina Moyize kisyelo ya Yave zengaka kintwadi na bantu nyonso ya Isayeli samu na Yinzo ya ngwisani. **7** Na yina me tadila Atali, kento ya yimbi, bana ya yandi ya babakala kotaka na Yinzo ya Yave. Bawu bakaka bima ya longo samu na kusadila yawu na kisika yina ba ke sambilaka banzambi ya Baale.» **8** Na yina, ntinu tubaka ba yidika kibumbulu ya mbongo, ba tula yawu na ngaanda pene-pene na mwelo ya Yinzo ya Yave. **9** Na manima, ba pesaka nsangu na bantu ya Yuda mpe bantu ya Yelusalemi samu ti muntu-muntu kunata mpaku yina Moyize, kisyelo ya Nzambi lombaka na Isayeli, ntangu ba sabukaka yinsi ya kuyuma. **10** Bamfumu na bantu nyonso talaka kilengi, ba nataka mbongo ya bawu mpe ba tulaka yawu na kati ya kiswekolo tii ya fulukaka. **11** Ntangu ba nataka kiswekolo ya mbongo na ba-Levi samu ti bantu yina kele na yinzo ya ntinu kuzaba lutangu ya mbongo, ba talaka ti mbongo vwandaka mingi na kati. Muntu yina ke sonikaka mikanda ya ntinu mpe muntu yina ke twadisaka bisalu ya kuluntu ya nganga-Nzambi, kwizaka katula mbongo yina vwandaka na kati ya kibumbulu. Na manima, ba ke vutula kibumbulu yango na kisika ya yawu. Bawu vwandaka sala mutindu yina bilumbu nyonso mpe ba kuzwaka mbongo ya mingi. **12** Ntinu na Yoyada, pesaka mbongo yango na bantu yina vwandaka twadisa bisalu mpe bantu yayi, bakaka bayina ke pasulaka matadi, bayina ke tungaka miludi ya yinzo mpe bisadi bisengo ya mbwaki samu na kubongisa mpe kukindisa yinzo ya Yave. **13** Bisadi kotaka na kisalu mpe na luzabu ya bawu, bisalu vwandaka tambula mbote mpe yinzo ya Yave kumaka dyaka kitoko mpe ngolo mutindu ya vwandaka ntete. **14** Ntangu bisalu manisaka, bantwadisi kwendaka vutula ndambu ya mbongo yina bikanaka na sika ya ntinu mpe na mantwala ya Yoyada. Ba sadilaka yawu na kuyidika bisalulu ya lusambulu, bima yina ba ke pesaka minkayulu, bakopo mpe bima ya wolo na ya palata ya yinzo ya Yave. Na luzingu nyonso ya Yoyada, ba vwandaka pesa bantangu nyonso, minkayulu ya kuyoka ya kulunga na Yinzo ya Yave. **15** Yoyada nunaka mingi, yandi kufwaka na bamvula nkama na makumi tatu. **16** Ba tulaka yandi na ndyamu

ya bantinu ya Mbanza ya Davidi samu ti bantangu nyonso, yandi vwandaka sala mambu ya mbote na Isayeli, na mantwala ya Yave mpe na Yinzo ya Nzambi. **17** Na manima ya lufwa ya Yoyada, bamfumu ya Yuda kwendaka fukama na mantwala ya ntinu Yowase, ba zabisaka yandi mabanza ya bawu mpe yandi kuwaka bawu. **18** Bawu bikaka Yinzo ya Yave Nzambi ya bankooko ya bawu. Bawu bandaka na kusambila banzambi Asela mpe biteki ya nkaka. Mambu nyonso yina, pesaka nkele na Nzambi samu na Yelusalemi mpe samu na kintinu nyonso ya Yuda. **19** Na manima, Yave fidisaka bawu mimbikudi samu na kuvutula bawu na sika ya yandi. Mimbikudi kebisaka bawu, kasi bawu kuwaka ve. **20** Na yina, mpeve ya Nzambi kubwaka ya Zakali, mwana ya nganga-Nzambi Yoyada. Yandi telamaka na mantwala ya mukangu mpe yandi tubaka: «Samu na yinki beno ke na kunyafuna misiku ya Yave? Beno ke kuzwa ata ndandu ve samu ti, mutindu beno me yekula Yave, yandi mpe ke yekula beno: Ni munu Yave Nzambi me tuba yawu.» **21** Bantu salaka bamfundu na Zakali mpe na lutumu ya ntinu, ba kufwaka yandi na matadi na ngaanda ya Yinzo ya Yave. **22** Ntinu Yowase zimbanaka mambu ya mbote yina Yoyada, tata ya Zakali, salaka na mantwala ya yandi: Yandi kufwaka mwana ya yandi. Kasi tekila yandi kufwa, Zakali tubaka: «Bika ti yandi mosi Yave tala mpe yandi pesa nge kitumbu!» **23** Na nsuka ya ntangu ya bamvula, binwani ya Alame kwendaka na kunwanisa Yowase. Bawu lutaka na Yuda mpe na Yelusalemi. Bawu kufwaka bamfumu nyonso ya mukangu mpe ba fidisaka bima nyonso yina ba kuzwaka na ntinu ya Damase. **24** Binwani ya Alame vwandaka mingi ve, kasi Yave nungisaka binwani ya Alame na mantwala ya binwani ya Yuda yina vwandaka mingi samu ti ba mangaka Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu. Yina kele kitumbu yina ba pesaka na Yowase. **25** Na yina, binwani ya Alame vutukaka, bawu bikaka ntinu Yowase na mpasi ya kulutila, bamfumu ya binwani ya Yowase sadilaka yandi mfundu samu ti ba kufwaka mwana ya nganga-Nzambi Yoyada. Bawu kufwaka ntinu Yowase na zulu ya mfulu ya yandi. Ba tulaka yandi na Mbanza ya Davidi, kasi na bandyamu ya bantinu ve. **26** Bantu yina sadilaka Yowase mfundu ni bawu yayi: Zabade, mwana ya Simeyate, muntu ya Amone mpe Yozabade, mwana ya Simelite, muntu ya Mowabe. **27** Mambu nyonso yina me tala Yowase, bankumbu ya bana ya yandi mutindu mimbikudi vwandaka tuba samu na yandi, mpe mutindu ba yidikaka Yinzo ya Yave, ba sonikaka yawu na dibuku ya bantinu. Mwana ya yandi Amasya kumaka ntinu na kisika ya yandi.

25 Amasya vwandaka na bamvula makumi zole na tanu, ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula makumi zole na yivwa na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi ni Yoyadane. Mama yango vwandaka muntu ya Yelusalemi. **2** Amasya salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Kasi yandi vwandaka sala yawu ve na ntima ya yandi nyonso. **3** Ntangu kintinu ya Amasya kumaka ngolo, yandi kufwaka bantu yina vwandaka sala na yandi, bayina kufwaka tata ya yandi, ntinu Yowase. **4** Kasi yandi kufwaka ve bana ya bawu, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Musiku ya Moyize. Ni na kati ya dibuku yina Yave pesaka ntumunu yayi: «Ba fwana kufwa ve batata samu na masumu yina bana ya bawu salaka. Mpe ba fwana kufwa ve bana samu na masumu yina batata ya bawu salaka. Konso muntu ke kufwa samu na masumu yina yandi mosi me sala.» **5** Amasya vukisaka bantu ya yandi ya Yuda mpe ya Bezame, yandi soolaka bawu mutindu kele makanda ya bawu, bamfumu ya funda ya binwani mpe bamfumu ya nkama ya binwani na Yuda nyonso mpe na Bezame. Ba tangaka bantu kubanda na bayina kele na bamvula makumi zole tii zulu mpe ba kuzwaka mafunda bankama tatu ya babakala ya ngolo yina zabaka kunwana na munani mpe bayina zabaka kunwana na binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu. **6** Yandi bakaka dyaka mafunda nkama ya binwani ya ngolo na Isayeli, yandi futaka bawu Batalente nkama ya palata. **7** Kasi, mumbikudi kwizaka tuba na yandi: «Mfumu, kundima ve ti binwani ya Isayeli kwenda kintwadi na nge, samu ti Yave kele ve kintwadi na bantu ya Isayeli mpe na bana nyonso ya Efalayime! **8** Kana nge kwenda kintwadi na bawu, ata ti nge vwanda na ngolo ya kunwana, Nzambi ke yekula nge na mantwala ya bambeni, samu ti Nzambi ke na lulendo ya kunungisa to kubedisa muntu.» **9** Amasya yufulaka na mumbikudi: «Wapi mutindu mu fwana sala na Batalente nkama yina mu pesaka na binwani ya Isayeli?»- «Mumbikudi vutulaka: Yave ke na mbongo ya mingi yina me lutila yina!» **10** Na manima, Amasya vutulaka binwani yina katukaka na Efalayime samu ti ba kwenda na kisika ya bawu. Kasi, bawu vwandaka na nkele ya kulutila samu na mbanza ya Yuda. **11** Amasya kumaka na ngolo ya mingi, yandi nataka binwani ya yandi na mudimba ya Mungwa mpe yandi kufwaka mafunda kumi ya binwani ya bana ya Seyile. **12** Bana ya Yuda, simbaka mafunda kumi ya binwani mpe ba nataka bawu na ngolo, na zulu ya nsongi ya mongo ya yinda mpe ba losaka bawu na yisi ya mongo, kisika bawu nyonso manisaka na kufwa. **13** Kasi, binwani yina Amasya vutulaka samu ti ba kwenda ve na mvita, bawu kwendaka na bambanza ya yinsi ya Yuda kubanda na Samaliya tii na Bete-Wolone. Bawu kufwaka mafunda tatu ya binwani mpe ba botolaka bima mingi ya bawu. **14** Ntangu Amasya vutukaka na manima ya mvita yina yandi nungaka na mantwala ya bantu ya Edome, yandi nataka banzambi ya biteki yina vwandaka sambila bantu ya Edome mpe yandi kitulaka yawu banzambi ya yandi. Yandi vwandaka fukama na mantwala ya yawu mpe vwandaka pesa bawu maaka ya nsunga ya mbote. **15** Yave dasukilaka Amasya mpe fidisaka na yandi, mumbikudi yina tubaka na yandi: «Samu na yinki nge landaka banzambi yina lembanaka na kukuula bantu ya bawu na lulendo ya nge?» **16** Ntangu yandi vwandaka zonza, ntinu tubaka na yandi: «Ni munu soolaka nge samu na kupesaka ndongosolo na ntinu? Kana nge zola ve ba bula nge, kuzonza dyaka ve.» Kasi mumbikudi vutulaka dyaka: «Mu me zaba ti Nzambi me kanisa na kufwa nge samu ti nge me yidika mambu yina mpe nge me manga kuwa ndongosolo ya munu.» **17** Na manima ya kuwa ndongosolo, Amasya, ntinu ya Yuda tumisaka ba kwenda tuba na Yowase ntinu ya Isayeli, mwana ya Yowakaze mpe mutekolo ya Yewu mutindu yayi: «Kwiza samu ti beto nwana mvita!» **18** Yowase, ntinu ya Isayeli, fidisaka bantumwa na sika ya Amasya, ntinu ya Yuda. Yandi tubaka: «Kilumbu mosi, mwa yinti ya basende ya Libane tubaka na yinti ya sedele ya Libane ti kwelisa mwana ya nge ya kento na mwana ya munu ya bakala. Kasi bibulu ya mfinda ya Libane lutaka kuna mpe dyataka mwa yinti yango ya basende.» **19** Mpe Yowase tubaka: «Nge me kuma na lunangu samu ti nge me nwanisa bantu ya Edome, Nyonso yina kele kaka bima ya mpamba. Mbote nge vwanda kaka na kisika ya nge! Samu na yinki nge zola kubanda kunwana mvita yina ke manisa yimbi samu na nge mpe binwani nyonso ya Yuda?» **20** Kasi Amasya wilaka yandi ve. Nzambi zolaka ti Amasya na binwani ya yandi kufwa, samu ti ba vwandaka sosa banzambi ya Edome. **21** Na yina, Yowase, ntinu ya Isayeli, kwendaka samu na kunwana na Amasya, ntinu ya Yuda, kuna na Bete-Semese, na yinsi ya Yuda. **22** Binwani ya Isayeli nungaka binwani ya Yuda, mpe binwani ya Yuda kimaka, konso muntu na yinzo ya yandi. **23** Kuna na

Bete-Semese, Yowase, ntinu ya Isayeli, kangaka Amasya ntinu ya Yuda. Amasya vwandaka mwana ya Yowase, mutekolo ya Aazya. Yowase kangaka Amasya samu na kunata yandi na Yelusalemi. Yandi tobolaka dibulu ya Bakude bankama yiya na kati ya kibaka ya lupangu ya Yelusalemi, kubanda na Mwelo ya Efalayime tii na Mwelo ya Nsongi. **24** Yowase bakaka wolo na palata nyonso, na bima nyonso yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Nzambi na lukengolo ya Obede-Edome. Yandi bakaka mpe bima nyonso yina vwandaka na kati ya kibumbulu ya yinzo ya ntinu. Yandi bwilaka mpe bantu, mpe yandi kwendaka na bawu na Samaliya. **25** Amasya, mwana ya Yowase, ntinu ya Yuda, zingaka dyaka bamvula kumi na tanu na manima ya lufwa ya Yowase mwana ya Yowakaze, ntinu ya Isayeli. **26** Mambu ya nkaka ya Amasya, kubanda na mbandukulu tii na mansukina, ya kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Yuda mpe ya Isayeli. **27** Kubanda bantangu yina Amasya bikaka Yave, ba sadilaka yandi mfundu ya yimbi kuna na Yelusalemi. Na yina, Amasya kimaka kuna na Lakise. Ba landaka yandi na Lakise mpe ni kuna ba kufwaka yandi. **28** Ba nataka mvumbi ya yandi na zulu ya bampunda. Ba tulaka yandi na ndyamu kuna na mbanza ya Yuda, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka.

26 Na manima ya lufwa ya Amasya, Ozyase mwana ya yandi vwandaka na bamvula kumi na sambanu, bantu ya Yuda soolaka mpe byekaka yandi ntinu na kisika yina vwandaka tata ya yandi. **2** Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, ni ntinu Ozyase botolaka mbanza Eyilate mpe yandi vutulaka yawu na maboko ya Yuda. **3** Ozyase vwandaka na bamvula kumi na sambanu ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka bamvula makumi tanu na zole na Yelusalemi. Mama ya yandi Yekolya vwandaka muntu ya Yelusalemi. **4** Yandi, salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Yandi salaka mambu nyonso mutindu salaka tata ya yandi Amasya. **5** Ntangu Zakali vwandaka zinga, yandi pesaka ndongosolo na Ozyase samu na kusosa Nzambi, Ozyase sosaka Yave mpe Yave salaka ti mambu ya yandi kubonga. **6** Ozyase kwendaka nwanisa ba-Filiseti, yandi mwangisaka bibaka ya bambanza ya Ngate, ya Yabene mpe ya Asedode. Yandi tungaka bambanza ya Asedode mpe ya ba-Filiseti. **7** Nzambi sadisaka yandi ntangu yandi nwanisaka ba-Filisete, ba-Alabe yina vwandaka zinga na Ngule-Baale mpe ba-Mawoni. **8** Ba-Amone vwandaka nata makabu ya mvita na sika ya Ozyase mpe Ozyase kumaka muntu ya lulendo, nsangu ya yandi wakanaka tii na bandilu ya Ngipiti. **9** Yandi tungaka bayinzo ya yinda na Yelusalemi, na zulu ya Mwelo ya Nsongi, na Mwelo ya Mudimba mpe na kisika ke vukanaka bibaka. Na manima, yandi kindisaka bawu. **10** Yandi tungaka mpe bayinzo ya yinda na yinsi ya kuyuma, yandi timunaka mabulu ya nene ya maza, samu ti yandi vwandaka na mameme ya mingi na zulu ya myongo mpe na nyanga. Yandi vwandaka mpe na bantu yina ke salaka bilanga ya vinu na myongo mpe na Kaamele, samu ti yandi vwandaka zola kusala bilanga. **11** Ozyase vwandaka na binwani yina zabaka kunwana, ba kabulaka bawu na bankonga mutindu vwandaka lutangusu yina Yeyiyele salaka, muntu yina vwandaka sonika lutangu ya bawu mpe Maaseya, muntu yina vwandaka na lutwadusu ya Ananya, muntu mosi na kati ya bamfumu ya ntinu. **12** Binwani yina ya ngolo, vwandaka na Lutangu ya mafunda zole na bankama sambanu ya bamfumu ya makanda. **13** Bawu vwandaka twadisa lutangu ya mafunda bankama tatu na nsambwadi na bankama tanu ya binwani ya ngolo yina vwandaka ya kukubama na kunwanisa bambeni ya ntinu. **14** Ntangu nyonso ba vwandaka kwenda na mvita, ntinu Ozyase vwandaka pesa bawu binwanunu yina ke kebaka nzutu, madyonga, bayimpu ya bisengo, binwanunu yina ke kebaka ntulu, minani mpe matadi ya bizukumununu. **15** Na Yelusalemi, Ozyase yidikaka binwanunu ya mvita yina lenda losa matadi ya nene na madyonga ya nene. Binwanunu yina, ba yidikaka yawu na muntu ya luzabu. Ba tulaka yawu na zulu ya bibaka, na zulu ya bayinzo ya mutela ya yinda. Nzambi sadisaka mbote Ozyase, yandi kumaka na ngolo mpe nsangu ya yandi kwendaka ntama. **16** Na lulendo yina vwandaka na yandi, yandi kumaka na lunangu yina salaka ti yandi suka yimbi, na manima, yandi salaka mambu ya busafu na ntadisi ya Yave, Nzambi ya yandi. Kilumbu mosi, yandi kotaka na kati ya Yinzo ya Yave samu na kuyoka maaka ya sunga ya mbote na zulu ya kiyokolo ya maaka. **17** Nganga-Nzambi Azalya landaka yandi na yinzo ya Yave, kintwadi na banganga-Nzambi makumi nana yina kele na kibakala. **18** Bawu telamaka na mantwala ya ntinu Ozyase mpe tubaka na yandi: «Ntinu, ni nge ve fwana kupesa maaka ya nsunga ya mbote na Yave, Kasi ya kele banganga-Nzambi na bana ya Aloni yina ba byekaka na kisalu yina. Basika na kivinga ya longo samu ti nge ke na kusala mambu ya busafu yina ke pesaka ve nkembo na Yave Nzambi.» **19** Ntangu Ozyase vwandaka kubama na kuyoka minkayulu ya nsunga ya mbote, yandi dasukaka samu na banganga-Nzambi mpe na mbala mosi, kimbevo ya mpusu basikaka na mbunzu ya yandi na mantwala ya banganga-Nzambi yina vwandaka na Yinzo ya Yave, pene-pene na kiyokolo ya maaka. **20** Azaliya, nganga-Nzambi ya nene, kintwadi na banganga-Nzambi ya nkaka, balukaka na kutala mutindu kimbevo ya mpusu basikaka na mbunzu ya yandi, na mbangu nyonso, ba basisaka yandi na ngaanda. Ntangu yandi bakulaka ti Yave me semba yandi, yandi basikaka na mbangu nyonso **21** Ntinu Ozyase vwandaka na kimbevo ya mpusu tii lufwa ya yandi. Samu na kimbevo yango, yinzo ya yandi vwandaka ve pene-pene na bayinzo ya bantu ya nkaka mpe yandi vwandaka dyaka ve na muswa na kukota na Yinzo ya Yave. Yotame, mwana ya yandi yina vwandaka keba bimvwama na yinzo ya ntinu, vwandaka mfumu na yinzo ya kintinu, ni yandi yalaka Yuda. **22** Mambu ya nkaka yina salaka Ozyase kubanda na mbandukulu tii na mansukina, ni mumbikudi Esaya, mwana ya Amose sonikaka yawu. **23** Ntangu Ozyase kufwaka, ba tulaka na ndyamu ya bantinu, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Ba tulaka yandi ve na ndyamu ya dikanda, samu ti yandi vwandaka na kimbevo ya mpusu. Ni mwana ya yandi Yotame kumaka ntinu na kisika ya yandi.

27 Yotame vwandaka na bamvula makumi zole na tanu ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na sambanu na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Yelusa, yandi vwandaka mwana ya nganga-Nzambi Sadoke. **2** Yotame salaka mambu ya kulunga na meso ya Yave mutindu tata ya yandi Ozyase. Kasi yandi vwandaka kota ve na Yinzo ya Yave, samu ti bantu vwandaka ve ya kudedama. **3** Ni yandi Yotame tungaka Mwelo ya Zulu ya Yinzo ya Yave, yandi tungaka bisika mingi na kibaka ya Ofele. **4** Yandi tungaka bambanza mingi na kizunga ya myongo ya Yuda. Yandi tungaka bambanza na bibaka ya lukengolo mpe bayinzo ya mitela ya yinda na bizunga yina kele na bamfinda. **5** Ni yandi Yotame nungaka, ntangu yandi nwanisaka ntinu na bana ya Amone. Na mvula yina, bantu ya Amone pesaka yandi Batalente nkama ya palata, Bakole mafunda kumi ya bambuma ya faline mpe ya oloze samu na kufuta mpaku. Na mvula ya zole na ya tatu yina landaka, ba futaka mpe mpaku mutindu mosi. **6** Yotame kumaka muntu ya

lulendo, samu ti yandi vwandaka ya kusungama na mantwala ya Yave, Nzambi ya yandi. **7** Mambu ya nkaka ya Yotame, nyonso yina yandi salaka kubanda bamvita yina yandi nwanaka tii bisalu yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya bantinu ya Isayeli mpe ya Yuda. **8** Yandi vwandaka na bamvula makumi zole na tanu ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na sambanu na Yelusalemi. **9** Yotame kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na Mbanza Davidi, kisika mosi na bankooko ya yandi yina kufwaka. Ni mwana ya yandi Akaze kumaka ntinu na kisika ya yandi.

28 Akaze vwandaka na bamvula makumi zole ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na sambanu na Yelusalemi. Yandi sadilaka ve mambu ya kusungama na mantwala ya Yave, mutindu salaka tata ya yandi Davidi. **2** Kasi yandi landaka banzila ya bantinu ya Isayeli, yandi yidikaka biteki na bisengo ya kusulumuna yina yandi yokaka samu ti ba sambila yawu mutindu banzambi Baale. **3** Yandi pesaka minkayulu ya maaka ya nsunga ya mbote na mudimba yina ba ke bokilaka Bene-Yinome. Yandi kufwaka bana ya yandi mpe yandi yokaka bawu na kupesa munkayulu na banzambi ya yandi mutindu mambu ya ngazi yina makanda ya bantu salaka mpe Yave bingisaka bawu samu na kupesa kisika na bantu ya Isayeli. **4** Yandi vwandaka pesa minkayulu mpe yandi vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote na bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo. Yandi vwandaka sala yawu na zulu ya myongo ya fyoti mpe na yisi ya bayinti nyonso yina vwandaka ntete na makasa ya maza. **5** Yave, Nzambi ya yandi, yekulaka yandi na yisi ya lutumu ya ntinu ya Alame. Bantu ya Alame nungaka yandi, bawu simbaka bantu mingi mpe ba nataka bawu na ngolo na mbanza ya Damase. Yave yekulaka yandi na yisi ya lutumu ya ntinu ya Isayeli mpe ntinu nungaka yandi, kununga mosi ya kusakana ve. **6** Na kilumbu mosi, Peka, mwana ya Lemalya, kufwaka na Yuda, mafunda nkama mosi na makumi zole ya binwani ya ngolo samu ti ba mangaka kutumama na Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu. **7** Zikeli, kinwani ya ngolo na Efalayime, kufwaka Maaseya, mwana ya ntinu, Azelikame, mfumu ya yinzo ya kintinu mpe Elekana, muntu ya zole na manima ya ntinu. **8** Bantu ya Isayeli nataka na ngolo mafunda bankama zole ya bakento, na bana ya babakala mpe ya bakento. Ba bakaka bima mingi ya bawu mpe ba nataka yawu na Samaliya. **9** Mumbikudi mosi ya Yave vwandaka na Samaliya, nkumbu ya yandi Odede. Yandi basikaka na kubwabana binwani ya Isayeli yina vwandaka kota na mbanza ya Samaliya. Yandi tubaka na bawu: «Yave, Nzambi ya bankooko ya beno vwandaka na nkele samu na bantu ya Yuda. Ni yawu yina, yandi yekulaka bawu na yisi ya lutumu ya beno. Beno kufwaka bantu mingi ya bawu, na nkele ya kulutila mpe yawu kumaka tii na dizulu. **10** Ntangu yayi, beno ke na mabanza ya kukitula bana ya babakala na bakento ya Yuda mpe ya Yelusalemi, samu ti bawu kuvwanda bisadi ya beno! Kasi beno, beno mosi mpe me sala yimbi na ntadisi ya Yave, Nzambi ya beno. Yinki beno ke na kubanza samu na yawu? **11** Ni yawu yina, beno kuwa munu: Beno pesa kimpwanza na bantu yina beno me tula na bunkole, bawu kele bampangi ya beno, samu ti Yave me dasukila beno.» **12** Ndambu ya bamfumu ya bantu ya Efalayime, telamaka samu na kunwanisa bantu yina katukaka na kunwana mvita, bankumbu ya bawu ni yayi: Azaliya, mwana ya Yoyanane, Belekya, mwana ya Mesilemote, Ezekyase, mwana ya Salume mpe Amasa, mwana ya Adelayi. **13** Bawu tubaka na binwani yina: «Bantu yina beno me tula na bunkole. Beno kunata bawu ve awa samu ti beno ke sosila beto kitumbu na sika ya Yave. Tala, beno me zola kubwela na beto, mambu ya nkaka ya yimbi na zulu ya mambu ya ntete ya yimbi yina beto salaka, beno me zaba ve ti ni na yawu, nkele ya Yave me kubwa na Isayeli?» **14** Na mantwala ya bamfumu mpe ya mukangu, binwani pesaka kimpwanza na bantu yina vwandaka na bunkole mpe ba vutulaka bima ya bawu. **15** Na manima, bantu yina ba soolaka, bakaka bankole, ba bakaka na kati ya bima ya bawu, bilele na mapapa samu na kupesa na bantu yina kele ve na yawu. Ba pesaka madya na maza, ba sadisaka bantu yina lwalaka bamputa, ba tulaka na zulu ya bambuluku, bantu yina vwandaka lenda ve kutambula mpe ba vutulaka bawu kisika vwandaka bampangi ya bawu na Yeliko, Mbanza ya Maba. Na manima, ba vutukaka na Samaliya. **16** Na ntangu yina, ntinu Akaze lombaka lusalusu na ntinu ya Asili. **17** Bantu ya Edome kwizaka dyaka na kunwanisa bantu ya Yuda mpe ba nataka mwa ndambu ya bantu na bunkole. **18** Ba-Filiseti mpe na sika ya bawu, kotaka na yinsi ya Yuda, ba botolaka bambanza Bete-Semese, Ayalone, Ngedelote, Soko mpe babwala yina kele pene-pene, Timena mpe babwala yina kele pene-pene, Ngimezo mpe babwala yina kele pene-pene. Mpe bawu bandaka na kuzinga kuna. **19** Yave fwisaka yinsi ya Yuda nsoni samu ti Akaze, ntinu ya Isayeli salaka mambu ya busafu. Mpe yandi vwandaka ve ya kukwikama na Yave. **20** Tengalate-Pilenezele, ntinu ya Asili, kwendaka kunwanisa Akaze. Yandi bakaka Akaze mutindu mbeni ya yandi, yandi sadisaka yandi ve. **21** Akaze bakaka ndambu ya bimvwama na Yinzo ya Yave, na yinzo ya ntinu mpe na yinzo ya bamfumu, yandi pesaka yawu na ntinu ya Asili, kasi nyonso yina sadisaka yandi ve. **22** Ata bampasi yina yandi vwandaka tala, Akaze vwandaka tatamana na kusala mambu ya busafu na ntadisi ya Yave. **23** Yandi pesaka minkayulu na banzambi ya Damase yina nungaka yandi mpe yandi tubaka: «Samu ti banzambi ya bantinu ya Alame ke kuzwaka lusalusu na banzambi ya bawu, munu mpe, mu ke pesa bawu minkayulu samu ti ba kwiza sadisa munu.» Kasi minkayulu yina yandi pesaka na banzambi yina sadisaka ve ntinu mpe Yuda nyonso. **24** Akaze kutikisaka bima nyonso ya longo yina kele na Yinzo ya Nzambi, yandi mwangisaka yawu mpe yandi kangaka mwelo ya Yinzo ya Yave mpe yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu na bisika nyonso ya Yelusalemi. **25** Na konso mbanza ya kintinu ya Yuda, yandi yidikaka bisika ya lusambulu na zulu ya myongo, bisika yina ba fwana kupesilaka maaka ya nsunga ya mbote na banzambi ya nkaka. Mambu yina pesaka nkele na Yave, Nzambi ya bankooko ya yandi. **26** Mambu ya nkaka yina salaka Akaze na mbandukulu tii na mansukina, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya bantinu ya Yuda mpe ya Isayeli. **27** Akaze kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu kuna na mbanza Yelusalemi, kasi na bandyamu ya bantinu ya Isayeli ve. Ni mwana ya yandi Ezekyase kumaka ntinu na kisika ya yandi.

29 Ezekyase kumaka ntinu, na bamvula makumi zole na tanu, yandi yalaka bamvula makumi zole na yivwa na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Abiya, mwana ya Zakali. **2** Ezekyase salaka mambu ya kusungama na mantwala ya Yave. Yandi salaka mambu nyonso mutindu salaka nkooko ya yandi Davidi. **3** Na ngonda ya ntete ya mvula ya ntete ya kintinu ya yandi, Ezekyase fungulaka myelo ya Yinzo ya Nzambi mpe ni yandi yidikaka yawu. **4** Yandi bokilaka banganga-Nzambi na ba-Levi, yandi vukisaka bawu na lweka ya esete ya Yinzo ya Yave. **5** Yandi tubaka na bawu: Dikanda ya Levi, beno kuwa munu! Beno vwanda bantu ya longo mpe beno vedisa Yinzo ya Yave, Nzambi ya bankooko ya

beno. Beno katula bima nyonso yina kele ya kuvedila ve na kati ya Yinzo ya Yave. **6** Bankooko ya beto kwikilaka ve na Yave Nzambi ya beto, basalaka mambu ya busafu na meso ya Yave, bawu yekulaka yandi, ba talaka ya bawu kisika ya nkaka, bawu pesaka mukongo na Yinzo ya Yave. **7** Bawu kangaka myelo ya Yinzo ya Yave, bawu kufwaka minda, bawu mangaka na kupesa minkayulu ya maaka ya nsunga ya mbote mpe minkayulu ya kuyoka na kivinga ya longo ya Nzambi ya Isayeli. **8** Ni yawu yina, nkele ya Yave kubwaka na Yelusalemi mpe na Yuda. Yandi salaka ti yawu kukuma bisika ya nsisi mpe ya kuseka, bisika ya nsoni ya kulutila. Ni yina beno ke na kutala na meso ya beno. **9** Ni yawu yina, bankooko ya beto kufwaka na mbele ya mvita. Bana ya beto ya babakala, bana ya beto ya bakento na bakento ya beto, ba nataka bawu na bunkole samu na mambu yina. **10** Ntangu yayi, mu zola kusala ngwisani na Yave, Nzambi ya Isayeli, samu ti yandi katula nkele ya ngolo yina yandi tulaka na beto. **11** Ntangu yayi, beno bana ya munu, beno sala keba, ni Yave soolaka beno samu ti beno sala kisalu ya kinganga-Nzambi na mantwala ya yandi mpe kuyoka minkayulu ya maaka ya nsunga ya mbote samu na kukembila Yave. **12** Yayi ni bankumbu ya ba-Levi yina telamaka samu na kisalu: Samu na dikanda ya Keyate: Mayate mwana ya Amasayi, Yowele mwana ya Azaliya. Samu na dikanda ya Melali: Kise mwana ya Abedi, Azaliya mwana ya Yeyalelele. Samu na dikanda ya Ngelesone: Yowa mwana ya Zima, Edene, mwana ya Yowa. **13** Samu na dikanda ya Elisafane: Simeli mpe Yeyele. Samu na dikanda ya Asafe: Zakali mpe Matanya. **14** Samu na dikanda ya Yemane: Yeliyele mpe Simeyi. Samu na dikanda ya Yedutune: Semaya mpe Uzyele. **15** Bawu bokilaka mpe vukisaka bampangi ya bawu ba-Levi, bawu kuzwaka mbyekolo mpe ba vedisaka Yinzo ya Yave mutindu ntinu tumisaka mpe mutindu vwandilaka mambu ya Yave. **16** Banganga-Nzambi kotaka na kati ya Yinzo ya Yave samu na kuvedisa yawu mpe ba basisaka bima nyonso ya kuvedila ve yina vwandaka kuna tii na ngaanda ya Yinzo ya Yave, kisika ba-Levi lokotaka yawu mpe kwendaka losa yawu na muzumba ya Sedelone. **17** Ba bandaka kubyeka yawu na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete. Na kilumbu ya nana, ba kotaka na kisika ya Yave yina kele na kati-kati ya nkotolo mpe kiyokolo ya minkayulu. Bawu salaka bilumbu nana samu na kubyeka Yinzo ya Yave mpe ba manisaka yawu na kilumbu ya kumi na sambanu ya ngonda ya ntete. **18** Na manima, bawu kwendaka na sika ya ntinu Ezekyase mpe bawu tubaka: «Mfumu, beto me vedisa Yinzo nyonso ya Yave, kiyokolo ya minkayulu mpe bisalulu ya yawu, mesa ya mampa yina ba ke pesaka na Yave mpe bisalulu ya yawu nyonso. **19** Na yina me tadila bima nyonso ya longo yina ntinu Akaze sumunaka, na busafu ya yandi ntangu yandi vwandaka ntinu. Beto me vutula bima yango mutindu yawu vwandilaka mpe beto me byeka yawu. Beto me tula yawu na mantwala ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave.» **20** Na suka-suka, ntinu Ezekyase telamaka, yandi kutikisaka bamfumu ya mbanza. Bawu kwendaka na Yinzo ya Yave. **21** Samu na kuvedisa, ba nataka bangombe nsambwadi ya mbakala, mameme nsambwadi ya mbakala, bana ya mameme nsambwadi mpe bankombo nsambwadi. Minkayulu nyonso yina salamaka samu na dikanda ya ntinu, samu na Yinzo ya longo mpe samu na bantu ya Yuda. Ntinu zabisaka na banganga-Nzambi, bana ya Aloni na kupesa yawu na Yave na zulu ya Kiyokolo ya minkayulu. **22** Banganga-Nzambi zengaka bayintu ya bangombe, ba bakaka menga mpe ba mwangaka yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. Ba zengaka bayintu ya mameme ya mbakala, ba bakaka menga mpe ba mwangaka yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. Ba zengaka bayintu ya bana ya mameme, ba bakaka menga mpe ba mwangaka yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. **23** Ba nataka bankombo samu na munkayulu ya kuvedisa na mantwala ya ntinu na ya bantu nyonso mpe ba tulaka maboko na zulu ya yawu. **24** Banganga-Nzambi zengaka bayintu ya bawu, ba mwangaka menga na zulu ya kiyokolo ya minkayulu samu ti ba lemvokila masumu ya bantu nyonso ya Isayeli. Samu na yawu, ntinu tubaka mutindu yayi: Ba fwana kupesa minkayulu nyonso zole: Minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya mulemvo samu na kukatula masumu ya Isayeli nyonso. **25** Ntinu tulaka ba-Levi na kati ya Yinzo ya Yave, ba vwandaka wakisa muningu ya basembale mpe bansambi. Bawu tumamaka na ntumunu ya Davidi, Ngade mumbikudi ya ntinu mpe ya mumbikudi Natane. Ya vwandaka ntumunu yina Yave pesaka na bayinwa ya mimbikudi ya yandi. **26** Ba-Levi kwendaka telama na bisikulu ya Davidi. Banganga-Nzambi vwandaka na bakulumenta ya bawu. **27** Ezekyase tumisaka ti ba pesa minkayulu ya kuyoka na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. Ntangu ba bandaka na kupesa minkayulu yango, ba bandaka mpe na kuyimbila mikunga, samu na kukembisa Yave na bakulumenta mpe na bisikulu ya Davidi, ntinu ya Isayeli. **28** Mukangu nyonso vwandaka ya kufukama. Bawu vwandaka yimbila mpe bawu vwandaka sika bakulumenta. Ba vwandaka sala mutindu yina tii ntangu ba manisaka na kupesa minkayulu ya kuyoka. **29** Ntangu ba manisaka kupesa minkayulu, ntinu na bantu nyonso yina vwandaka na yandi, fukamaka mpe ba tulaka bizizi ya bawu na ntoto. **30** Ntinu Ezekya na bamfumu tubaka na ba-Levi na kukembisa Yave na mikunga ya Davidi mpe ya mumbikudi Asafe. Ba yimbilaka na kilengi nyonso mpe ba kubwaka tii na ntoto samu na kuyimbila Yave. **31** Na yina Ezekyase tubaka: «Ntangu yayi, beno me kota yimeni na kisalu ya Yave. Beno belama, beno nata bibulu ya minkayulu mpe minkayulu ya matondo na Yinzo ya Yave.» Mukangu ya bantu nataka bibulu ya minkayulu mpe minkayulu ya matondo. Bayina nyonso vwandaka na ntima ya mbote, bawu nataka minkayulu ya kuyoka. **32** Bibulu yina ba nataka vwandaka na lutangu ya makumi nsambwadi ya bangombe, nkama ya mameme ya mbakala mpe bankama zole ya bana ya mameme, nyonso yina ba pesaka yawu mutindu minkayulu ya kuyoka na Yave. **33** Ba pesaka mpe bankama sambanu ya bangombe mpe mafunda tatu ya mameme na bankombo. **34** Kasi, banganga-Nzambi vwandaka ve mingi na kukatula bampusu ya bibulu yina ba vwandaka pesa na minkayulu ya kuyoka, bampangi ya bawu ba-Levi sadisaka bawu tii kisalu yina manisaka mpe tii ba byekaka banganga-Nzambi ya nkaka. Samu ti ba-Levi vwandaka vedisa banzutu ya bawu na mbangu nyonso kulutila banganga-Nzambi. **35** Na zulu ya minkayulu yina ya kuyoka, banganga-Nzambi pesaka mpe minkayulu ya malafu mpe minkayulu ya mafuta yina ba ke yokaka. Ni mutindu yina bantu vutukaka dyaka na kwiza sambila na Yinzo ya Yave. **36** Ezekyase na bantu nyonso talaka kilengi na mambu yina Nzambi kubikaka na bawu samu ti nyonso salamaka na mbangu.

30 Ezekyase fidisaka bantumwa na Isayeli nyonso mpe na Yuda. Yandi sonikaka mikanda na bantu ya Efalayime mpe na bantu ya Manase samu ti yandi kwiza na Yinzo ya Yave, na Yelusalemi, na kukembila mukembo ya Paki na nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli. **2** Ntinu, bamfumu mpe mukangu nyonso ya Yelusalemi, vwandaka na mabanza mosi na kukembila mukembo ya Paki na ngonda ya zole. **3** Bawu lendaka ve na kukembila mukembo ya Paki na ntangu ya yawu, samu ti ba byekaka ve banganga-Nzambi na lutangu ya mingi

mpe samu ti bantu vukanaka ve na Yelusalemi. **4** Dibanza yina pesaka kilengi na ntinu mpe na mukangu nyonso. **5** Ba sadilaka yawu mpe ba pesaka nsangu na Isayeli nyonso kubanda na Beele-Seba tii na Dane, samu ti ba kwiza na Yelusalemi na kukembila mukembo ya Paki na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli samu ti bantu mingi kembilaka yawu ve mutindu ba sonikaka. **6** Bantumwa bakaka mikanda yina ntinu na bamfumu sonikaka. Bawu kwendaka na yawu na bambanza nyonso ya Isayeli mpe na Yuda. Bawu salaka mutindu ntinu pesaka lutumu, yandi tubaka: «Beno bantu nyonso ya Isayeli, beno vutuka na Yave, Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki mpe ya Yakobi samu ti yandi vutuka na beno, beno yina vuukaka na maboko ya ntinu ya Asili. **7** Beno vwanda ve mutindu bankooko ya beno to bampangi ya beno yina salaka mambu ya busafu na ntadisi ya Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu, ni yawu yina Nzambi yekulaka bawu na bambeni mutindu beno ke na kutala yawu. **8** Ntangu yayi, beno manga ve na kutumama na Yave mutindu salaka bankooko ya beno. Kasi beno vutuka na Yinzo ya yandi ya longo yina yandi byekaka samu na bantangu nyonso. Beno sadila Yave, Nzambi ya beno. Ni kuna, nkele ya ngolo ya Yave ke manisa na beno. **9** Kana beno vutuka na Yave, bantu yina nataka bampangi ya beno mpe bana ya beno na bunkole, ke sadila bawu mambu ya mbote mpe bawu ke vutuka na yinsi yayi. Beno fwana zaba ti Yave, Nzambi ya beno, lenda bika beno ve kana beno me vutuka na yandi, samu ti yandi kele mbote mpe ke talaka kyadi ya bantu.» **10** Bantumwa lutaka na konso mbanza na yinsi ya Efalayime, ya Manase tii na Zabulone, bantu vwandaka seka mpe kunyafuna bawu. **11** Kasi bantu ya nkaka ya bifumba ya Asele, ya Manase, ya Zabulone ndimaka yimbi ya bawu mpe kwendaka na Yelusalemi. **12** Na mbanza ya Yuda mpe lulendo ya Nzambi salaka ti bantu nyonso ya mbanza kuvwanda ntima mosi, samu na kusadila musiku ya ntinu mpe ya bamfumu mutindu vwandilaka mambu ya Yave. **13** Bantu mingi vukanaka na Yelusalemi na ngonda ya zole ya mvula samu na kukembila mukembo ya mampa yina kele ve na levule. Ya vwandaka lukutakanu mosi ya nene. **14** Bawu mwangisaka biyokolo nyonso ya minkayulu yina vwandaka na mbanza Yelusalemi mpe biyokolo nyonso ya maaka ya nsunga ya mbote. Ba losaka yawu na muzumba ya Sedelone. **15** Na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya zole, bawu kufwaka bana ya mameme na mukembo ya Paki. Banganga-Nzambi na ba-Levi na nsoni yina, bawu kukivedisaka. Bawu pesaka minkayulu ya kuyoka na Yinzo ya Yave. **16** Muntu-muntu vwandaka na kisika ya yandi ya kisalu mutindu kele Musiku ya Moyize, muntu ya Nzambi. Ba-Levi vwandaka pesa menga ya bibulu na banganga-Nzambi mpe bawu vwandaka mwanga yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. **17** Bantu mingi na kati ya mukangu vwandaka ve ya kuvedila. Na yina, ba-Levi zengaka balaka ya bana ya mameme na mukembo ya Paki, samu na bantu nyonso yina vwandaka ya kuvedila ve, samu na kutula bantu yina na lweka samu na Yave. **18** Bantu mingi ya bifumba ya Efalayime, ya Manase, ya Isakale mpe ya Zabulone kukivedisaka ve. Bawu kudyaka na mukembo ya Paki. Na kusala mutindu yina, bawu zitisaka ve mambu yina ba sonikaka, kasi Ezekyase sambilaka samu na bawu mutindu yayi: «Bika ti Yave yina kele Nzambi ya mbote, yandi kukatula masumu **19** ya bantu nyonso yina ke na kusosa Yave Nzambi ya bankooko ya bawu na ntima mosi, ata ti bawu kele ve bantu ya longo to ya kuvedila!» **20** Yave kuwaka lusambulu ya Ezekyase, yandi pesaka dyaka bawu ve kitumbu. **21** Ni yawu yina, bana ya Isayeli yina vwandaka na Yelusalemi, kembilaka na kilengi nyonso, bilumbu nsambwadi ya mukembo ya mampa yina kele ve na levule. Konso kilumbu, ba-Levi na banganga-Nzambi vwandaka zitisa Yave, na lulendo nyonso na bisikulu ya bawu. **22** Ezekyase kindisaka ba-Levi nyonso yina vwandaka sadila Yave na ntima ya mbote. Na bilumbu nsambwadi, bawu vwandaka pesa minkayulu ya madya yina ba kubikaka na mukembo, na minkayulu ya kiwisa mpe ba vwandaka yimbila mikunga samu na kuzitisa Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu. **23** Ni yawu yina, mukangu nyonso kuzwaka mabanza ya kubwela bilumbu nsambwadi ya nkaka samu na mukembo. Bawu salaka bilumbu nsambwadi ya kyese na kyese. **24** Bantu talaka kilengi samu ti Ezekyase, ntinu ya Yuda, pesaka na bantu nyonso funda mosi ya bangombe, mafunda nsambwadi ya mameme na bankombo. Bamfumu mpe pesaka funda mosi ya bangombe ya mbakala, na mafunda kumi ya mameme na bankombo. Banganga-Nzambi mingi kukivedisaka. **25** Mukangu nyonso ya bantu ya Yuda, banganga-Nzambi, ba-Levi, bantu nyonso yina katukaka na Isayeli mpe bayina vwandaka zinga na Yuda, bawu nyonso talaka kilengi. **26** Kilengi vwandaka ya mingi na Yelusalemi. Kubanda na ntangu ya Salomoni, mwana ya Davidi, ntinu ya Isayeli, dyambu ya mutindu yayi salamaka ntete ve na Yelusalemi. **27** Banganga-Nzambi yina vwandaka ba-Levi, bawu telamaka na kusakumuna bantu. Bandinga ya bawu vwandaka wakana mpe lusambulu ya bawu kumaka tii na dizulu, na Yinzo ya longo ya Yave.

31 Ntangu feti manisaka, bantu nyonso ya Isayeli yina vwandaka kuna, kwendaka na bambanza ya Yuda, bawu mwangisaka matadi yina ba telemisaka samu na banzambi ya bawu, bawu bwisaka makunzi ya Asela, nzambi ya kento mpe ba mwangisaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo mpe biyokolo ya bawu ya minkayulu, kubanda na Yuda nyonso, na Bezame, na Efalayime mpe na Manase. Na manima, bantu nyonso ya Isayeli vutukaka na bambanza ya bawu, muntu-muntu na kisika ya yandi. **2** Ezekyase kubikaka makabu ya banganga-Nzambi na ba-Levi, yandi kabulaka bawu na makabu mpe, yandi pesaka kisalu na muntu-muntu. Samu na banganga-Nzambi na ba-Levi, yandi pesaka bawu kisalu ya kuyokaka minkayulu ya kiwisa mpe kusadila Yave na mikunga ya nzitusu na Yinzo ya Yave. **3** Ntinu vwandaka pesa bimvwama ya yandi samu na minkayulu ya kuyoka: minkayulu ya kuyoka ya suka mpe ya nkokila. Bima ya nkaka kele ya kusadila na kilumbu ya kupema, na kilumbu ya ntete ya ngonda, mpe na bafeti ya nkaka mutindu ba sonikaka yawu na Musiku ya Yave. **4** Ntinu Ezekyase pesaka lutumu na bantu yina vwandaka zinga na Yelusalemi, na kupesa bima ya kulunga na banganga-Nzambi mpe ba-Levi samu ti ba sala kisalu ya bawu na ntima mosi mutindu ba sonikaka na Musiku ya Yave. **5** Ntangu mambu yina zabanaka, bantu mingi ya Isayeli nataka madya ya ntete ya bilanga mutindu: faline, vinu, mafuta ya bangumba, mafuta ya nyosi, bima ya nkaka ya bilanga, mpe ba pesaka dime ya bima yina ba kuzwaka. **6** Bantu yina vwandaka zinga na Isayeli mpe na Yuda pesaka dime ya bangombe, dimeme yina vwandaka na bawu. Bawu pesaka mpe dime ya bima ya longo yina ba pesaka na Yave, Nzambi ya bawu. Bawu salaka bikunku na bikunku. **7** Na ngonda ya tatu, bawu bandaka na kutula bima yango na bikunku mpe ba manisaka na ngonda ya nsambwadi. **8** Ntangu Ezekyase na bamfumu, kwizaka tala bima yango, ba vutulaka matondo na Yave mpe na Isayeli, bantu ya yandi. **9** Ezekyase yufulaka banganga-Nzambi na ba-Levi na dyambu yina me tadila bikunku yina. **10** Mpe Azaliya, Nganga-Nzambi ya ntete, muntu ya dikanda ya Sadoke, vutulaka: «Kubanda kilumbu yina beto vwandaka nata na Yinzo ya Yave, bima yina beto kuzwaka, beto kudyaka mpe beto yukutaka. Madya ya nkaka bikanaka,

samu ti Yave sakumunaka bantu ya yandi. Bima yayi ba me kutika awa, ni yina bikanaka.» **11** Ntinu Ezekyase tumisaka batunga bivinga na kati ya Yinzo ya Yave samu na kubumbaka bima. Ntangu bayinzo yango manisaka, **12** na mutindu ya kufwanakana, bawu nataka dime yina ba katulaka na madya yina ba yonzikaka mpe minkayulu ya nkaka yina ba byekaka. Bawu soolaka mu-Levi mosi, nkumbu ya yandi Konanya, ni yandi vwandaka keba bima yango kintwadi na mpangi ya yandi Simeyi yina vwandaka kilandi ya yandi. **13** Yeyiyele, Azaliya, Nayate, Asayele, Yelimote, Yozabade, Elyele, Isemakya, Mayate na Benaya, ni bawu vwandaka kengidila bisalu na lutwadusu ya Konanya mpe Simeyi mpangi ya yandi. Ntinu Ezekyase mpe Azaliya, nganga-Nzambi ya nene yina vwandaka mfumu na Yinzo Yave, ni bawu tumisaka mutindu yina. **14** Mu-Levi mosi na nkumbu ya Kole, mwana ya Yimena, nkebi ya mwelo ya esete, yandi vwandaka na kisalu ya kubakaka bima yina bantu vwandaka pesa na ntima mosi na Nzambi. Yandi vwandaka kabula na banganga-Nzambi bima ya longo yina pesamaka na Yave. **15** Na bambanza yina ke na banganga-Nzambi, ni ba-Levi vwandaka sadisa bawu. Bankumbu ya bawu ni yayi: Edene, Minyamine, Yeswa, Semaya, Amalya mpe Sekanya. Ni bawu vwandaka kabula na mutindu ya kufwanakana madya na bampangi ya bawu, kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula mutindu kele makanda ya bawu. **16** Bawu pesaka ve bima yina kaka na babakala yina sonikisaka bankumbu ya bawu kubanda na bayina vwandaka na bamvula tatu tii na zulu, kasi na bantu yina konso kilumbu, vwandaka kwiza sala bisalu na Yinzo ya Yave mutindu vwandaka kisalu mpe makanda ya bawu. **17** Bawu pesaka na banganga-Nzambi yina sonikisaka bankumbu ya bawu na konso dikanda. Bawu pesaka mpe na ba-Levi yina vwandaka na bamvula kubanda na makumi zole tii na zulu. Ba sonikisaka bankumbu ya bawu na bisika ya bisalu ya bawu mpe mutindu vwandaka makanda ya bawu. **18** Bawu sonikisaka bankumbu ya bawu kintwadi na bantu ya makanda ya bawu, bakento, bana ya babakala, bana ya bakento, samu ti bawu salaka na dede nyonso mutindu ba ke sadilaka samu na kuvwanda ya kuvedila. **19** Samu na banganga-Nzambi yina ke na dikanda ya Aloni, bayina ke zingaka na babwala yina kele pene-pene na bambanza ya bawu, ya vwandaka na konso mbanza, bantu yina ba soolaka samu na kukabula bikunku na banganga-Nzambi nyonso mpe ba-Levi yina sonikisaka bankumbu ya bawu. **20** Ni mutindu yina Ezekyase salaka na mbanza nyonso ya Yuda, yandi salaka mambu ya mbote, ya kudedama mpe ya tsyelika na mantwala ya Yave, Nzambi ya yandi. **21** Ntangu yandi bongisaka Yinzo ya Nzambi, mpe ntangu yandi lombaka bantu na kuvumina Musiku ya yandi na bantumunu ya yandi, yandi vwandaka sosa Nzambi na ntima mosi mpe nyonso yina yandi vwandaka sala vwandaka bonga.

32 Ntangu Ezekyase manisaka na kusala mambu ya mbote na meso ya Nzambi, ntinu ya Asili na nkumbu ya Senakelibe, kwizaka nwanisa Yuda. Yandi zungidilaka bambanza yina ba tungaka na bibaka ya lukengolo mpe na manima, yandi pesaka lutumu ya kubaka yawu na ngolo. **2** Mpe ntangu Ezekyase talaka ti Senakelibe zolaka nwanisa Yelusalemi, **3** yandi wisanaka na bamfumu mpe binwani yina ke kebaka yandi samu na kukanga bayinto yina kele ve na kati ya mbanza. Bawu nyonso ndimaka mabanza ya yandi. **4** Bawu vukanaka na lutangu ya bantu mingi mpe bawu kangaka bayinto nyonso mpe mizumba yina vwandaka na kati ya yinsi. Bawu vwandaka tuba: «Beto zola ve ti ntangu bantinu ya Asili ke kuma awa, bawu kwiza kuta maza ya mingi.» **5** Na kibakala nyonso, Ezekyase tungisaka dyaka kibaka, kisika yina vwandaka ya kumwangana. Yandi bwelaka yinda ya bayinzo ya mitela ya yinda. Yandi tungisaka dyaka kibaka ya nkaka na ngaanda. Yandi bwelaka dyaka kibaka samu na kusyamisa kisika yina ba ke bokilaka Milo na kati ya mbanza Davidi. Yandi yidikisaka mpe binwanunu ya mingi mpe binwanunu yina ke kebaka nzutu. **6** Na manima, yandi tulaka bamfumu ya binwani na mantwala ya bantu nyonso, mpe yandi kutikisaka bawu na kisika yina kele pene-pene na mwelo ya mbanza mpe yandi tubaka na bawu mutindu yayi: **7** «Beno vwanda na kibakala mpe na ngolo, beno vwanda ve na boma, beno kima ve ntinu ya Asili na bantu ya mingi-mingi yina ke na yandi, samu ti beno me lutila lulendo na bantu yina ke na yandi. **8** Kana ngolo ya ntinu ya Asili kele na bantu, ngolo ya beto ke na Yave, Nzambi ya beto yina ke sadisa beto mpe ke nwanina beto.» Mambu yina tubaka Ezekyase, ntinu ya Yuda kindisaka bantu nyonso. **9** Na manima, Senakelibe, ntinu ya Asili, fidisaka bantumwa ya yandi na Yelusalemi. Bawu zungidilaka mbanza Lakise na binwani ya yandi mpe yandi fidisaka bawu na sika ya Ezekyase, ntinu ya Yuda, mpe na bantu nyonso ya Yuda yina vwandaka na Yelusalemi, samu na kutuba na bawu mutindu yayi: **10** «Senakelibe, ntinu ya Asili me tuba mutindu yayi: "Na nani beno me tula kivuvu? Samu ti beno zinga na Yelusalemi na kati ya mpasi? **11** Ezekyase ke na kuvuna beno na kutuba ti Yave Nzambi ya beto ke katula beto na yisi ya lutumu ya ntinu ya Asili. Yandi ke na kuvuna beno samu ti beno nyonso kufwa na nsatu ya madya mpe na mpwila ya maza. **12** Ni Ezekyase ve mwangisaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo mpe biyokolo ya minkayulu? Ni yandi ve tubaka na bantu nyonso ya Yuda mpe ya Yelusalemi ti kaka na mantwala ya kiyokolo mosi beno fwana kufukama, kaka ni na yawu mpe beno fwana kuyoka maaka ya nsunga ya mbote. **13** Beno kuwaka ve mambu yina munu na bankooko ya munu salaka na sika ya bantu ya nkaka yina kele na ntoto? Ya tsyelika, banzambi ya bayinsi yina, bawu lendaka na kukuula bayinsi ya bawu na yisi ya lutumu ya munu? **14** Na kati ya banzambi nyonso ya makanda ya bantu yina bankooko ya munu manisaka na kufwa, wapi banzambi yina kuulaka bantu ya bawu, samu ti Nzambi ya beno vwanda na lenda ya kukuula beno na yisi ya lutumu ya munu? **15** Beno tala! Beno ndima ve ti Ezekyase kuvuna beno. Beno ndima ve mambu ya yandi. Mu me zabisa beno ti ya kele ve na nzambi na yinsi, to na yinsi mosi ya kintinu yina lendaka na kukatula yinsi ya yandi na yisi ya lutumu ya bankooko ya munu mpe ya munu mosi. Banzambi ya beno lenda katula beno ve na yisi ya lutumu ya munu."» **16** Bantu ya Senakelibe zonzaka mambu ya yimbi na Yave Nzambi mpe na kisyelo ya yandi Ezekyase. **17** Senakelibe sonikaka mukanda samu na kufinga Yave, Nzambi ya Isayeli, yandi tubaka: «Banzambi ya bayinsi ya nkaka lendaka ve na kukatula bantu ya bawu na yisi ya lutumu ya munu mpe Nzambi ya Ezekyase lenda katula ve bantu ya yandi na yisi ya lutumu ya munu.» **18** Bantumwa ya Senakelibe vwandaka looka na ngolo nyonso na ndinga ya bantu ya Yuda, samu na kutalisa bantu ya Yelusalemi boma, bantu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya bibaka, mpe samu na kubotola mbanza ya bawu. **19** Bawu vwandaka zonzila na yina me tadila Nzambi ya Yelusalemi mutindu mosi na banzambi ya bayinsi ya nkaka, biteki yina bantu yidikaka. **20** Ntinu Ezekyase na mumbikudi Esaya mwana ya Amose, sambilaka samu na dyambu yina, bawu lookaka na sika ya Nzambi. **21** Na yina, Yave fidisaka ntumwa yina kwizaka kufwa binwani nyonso ya ngolo, na bamfumu ya binwani ya ntinu ya Asili. Na manima, ntinu vutukaka na nsoni nyonso na yinsi ya yandi. Ntangu yandi kumaka na yinzo ya nzambi ya

yandi, bana ya yandi mosi kufwaka yandi na mbele ya mvita. **22** Kasi, Yave katulaka Ezekyase na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, na yisi ya lutumu ya Senakelibe ntinu ya Asili mpe na yisi lutumu ya bambeni nyonso ya bawu. Yandi tulaka kizunu na yinsi nyonso ya bawu. **23** Bantu mingi vwandaka nata minkayulu na Yelusalemi samu na kupesa na Yave mpe makabu ya mfunu samu na kupesa na Ezekyase, ntinu ya Yuda. Kubanda kilumbu yina, ba zangulaka yandi na meso ya bayinsi nyonso. **24** Na ntangu yina, ntinu Ezekyase kuzwaka kimbevo yina zolaka nata yandi na lufwa, yandi lombaka na lusambulu na sika ya Yave mpe Yave pesaka yandi kidimbu ya lunyakusu. **25** Kasi Ezekyase vutulaka ve matondo na Yave na mambu ya mbote yina Yave salaka na yandi. Yandi salaka lunangu na ntima ya yandi mpe Yave lakisaka nkele ya yandi na Ezekyase, na Yuda mpe na mbanza Yelusalemi. **26** Na yina, ntangu Ezekyase bakulaka ti yandi salaka lunangu, yandi na bantu ya Yelusalemi, bawu kulukaka. Yave dasukilaka dyaka ve bawu tii ntangu nyonso yina Ezekyase vwandaka ntinu. **27** Ezekyase kuzwaka bimvwama mingi na nkembo ya nene. Yandi tungisaka bayinzo ya mingi samu na kubumba palata, wolo, matadi ya ntalu, mananasi ya nsunga ya mbote, binwanunu yina ke kebaka nzutu mpe bima ya nkaka ya ntalu. **28** Yandi tungaka mpe bayinzo yina yandi vwandaka bumba bambuma ya faline, vinu ya malu-malu, na mafuta ya malu-malu, mpe bayinzo ya nkaka ya fyoti samu na kutula bibulu ya mutindu na mutindu mpe lupangu samu na bibulu. **29** Yandi tungisaka bambanza mpe sumbaka mameme, bankombo na bangombe samu ti Nzambi pesaka yandi kimvwama ya mingi. **30** Ni yandi Ezekyase kangaka nzila yina maza ya Ngiwone vwandaka basika mpe ni yandi sungikaka yawu na mbanza Davidi kisika ntangu ke dyamaka. Nyonso yina Ezekyase vwandaka sala vwandaka bonga. **31** Ni yawu yina, ntangu bamfumu ya Babilone fidisaka bantumwa na sika ya Ezekyase samu na kuzaba mambu ya ngitukulu yina lutaka na yinsi, Nzambi vwandaka dyaka ve na yandi samu na kumeka yandi, samu na kuzaba ya tsyelika mambu nyonso yina vwandaka na ntima ya yandi. **32** Mambu ya nkaka yina Ezekyase salaka, ba sonikaka yawu na dibuku ya lumoni ya mumbikudi Esaya, mwana ya Amose mpe na dibuku ya bantinu ya Yuda mpe ya Isayeli. **33** Ntinu Ezekyase kufwaka, ba tulaka yandi na ndyamu ya bantu ya dikanda ya Davidi. Bantu nyonso ya Yuda na bayina vwandaka zinga na Yelusalemi, pesaka nkembo na lufwa ya yandi mpe ni mwana ya yandi Manase yinganaka na kisika yina vwandaka tata ya yandi.

33 Manase vwandaka na bamvula kumi na zole ntangu yandi kumaka ntinu mpe yandi yalaka bamvula makumi tanu na tanu na mbanza Yelusalemi. **2** Yandi salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave, mambu ya nganzi yina vwandaka sala bantu yina Yave botolaka bayinsi samu na kupesa yawu na bantu ya Isayeli. **3** Yandi yidikaka dyaka bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo, bisika yina tata ya yandi Ezekyase mwangisaka. Yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu samu na banzambi Baale. Yandi telemisaka makunzi ya longo samu na nzambi ya kento Asela. Yandi fukamaka na mantwala ya binwani nyonso ya mazulu mpe yandi sadilaka bawu. **4** Yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu ya banzambi ya nkaka na Yinzo ya Yave, kisika yina Yave tubaka ti: «Ni na Yelusalemi, mu ke vwandisa Nkumbu ya munu bantangu nyonso.» **5** Yandi yidikaka biyokolo ya minkayulu samu na binwani ya mazulu kuna na kati ya bangaanda zole ya lupangu ya Yinzo ya Yave. **6** Yandi pesaka mwana ya yandi mutindu Munkayulu ya Kuyoka kuna na mudimba ya Bene-Yinome. Yandi bakaka bantu ya bampandu, bantu yina ke bokilaka bampeve ya bantu yina kufwaka mpe bantu yina ke talaka mambu. Yandi salaka ti Yave kukuma na nkele samu ti yandi salaka mambu ya kulutila yimbi na mantwala ya Yave. **7** Yandi yidikaka kiteki ya nzambi ya luvunu mpe yandi tulaka yawu na kati ya Yinzo ya Yave. Ya tsyelika, Nzambi tubaka na Davidi mpe na mwana ya yandi Salomoni mutindu yayi: «Ni na kati ya Yinzo yayi, ni Yelusalemi mu soolaka na kati ya ba ntoto ya bifumba nyonso ya Isayeli, samu na kuvwandisa Nkumbu ya munu bantangu nyonso. **8** Kana bantu ya Isayeli kupesa ntima na kusadila Musiku ya munu, bantumunu ya munu, misiku ya munu yina mu pesaka bawu na yinwa ya Moyize, mu ke katula dyaka bawu ve na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya bawu.» **9** Manase zimbisaka nzila na bantu ya Yelusalemi mpe ya Yuda, mpe bawu salaka yimbi ya kulutila na bantu yina Yave kufwaka samu na kupesa yinsi ya bawu na bantu ya Isayeli. **10** Yave kebisaka ntinu Manase mpe bantu ya yandi, kasi bawu kuwaka ve. **11** Na yina, Yave fidisaka bawu bamfumu ya binwani ya ntinu ya Asili. Ba bwilaka Manase na kisengo mosi mutindu ndoba, ba kangaka yandi basinga ya bisengo ya mbwaki mpe ba nataka yandi na Babilone. **12** Ntangu bampasi ya yandi lutilaka, Manase bondilaka Yave, Nzambi ya yandi. Yandi kulukaka na ntima ya yandi nyonso na ntadisi ya Nzambi ya bankooko ya yandi. **13** Yandi sambilaka Yave mpe Yave kuwaka lusambulu ya yandi. Yave vutulaka yandi na Yelusalemi, yinsi ya kintinu ya yandi. Kuna, Manase bakulaka ti ni Yave kele Nzambi. **14** Na manima ya mambu nyonso, Manase tungaka kibaka ya yinda na manima ya ngaanda ya Mbanza Davidi, ya lutaka na wesete na muzumba ya Ngiwone, ya landaka tii na Mwelo ya Bambisi. Yawu zungidilaka Ofele. Kibaka yango vwandaka ya kuzangama, yandi tulaka bamfumu ya binwani na bambanza nyonso ya Yuda ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **15** Yandi katulaka na kati ya Yinzo ya Yave, banzambi ya nzenza na biteki yina ba tulaka na kati mpe biyokolo nyonso ya minkayulu yina ba yidikaka na zulu ya mongo ya Yinzo ya Yave mpe na kati ya Yelusalemi mpe ba losaka yawu na ngaanda ya mbanza. **16** Manase yidikaka dyaka kiyokolo ya minkayulu ya Yave, yandi pesaka minkayulu ya kiwisa, minkayulu ya kuvutula matondo mpe yandi tumisaka bantu ya Yuda na kusadila Yave, Nzambi ya Isayeli. **17** Bantu vwandaka tatamana na kupesaka minkayulu na bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo, kasi kaka na Yave Nzambi ya bawu. **18** Mambu ya nkaka yina Manase salaka, kubanda mutindu yandi vwandaka sambila Yave mpe mambu ya lumoni yina yandi vwandaka zonza na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Isayeli, ba sonikaka yawu na dibuku ya bantinu ya Isayeli. **19** Mambu yina Manase salaka ntete ti yandi kukuluka: lusambulu ya yandi mpe mutindu Nzambi ndimaka yawu, masumu ya yandi nyonso mpe nkadulu ya yimbi yina yandi vwandaka na yawu, bisika ya lusambulu yina yandi yidikaka na zulu ya myongo, makunzi ya nzambi ya kento Asela mpe biteki ya nkaka yina yandi vwandaka fukimina, ba sonikaka yawu na dibuku ya bisalu ya Yozayi. **20** Ntangu Manase kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka, ba tulaka yandi na lupangu ya yandi. Ni Amone mwana ya yandi yinganaka na kisika yina vwandaka tata ya yandi. **21** Amone vwandaka na bamvula makumi zole na zole ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka bamvula zole na Yelusalemi. **22** Amone salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave mutindu tata ya yandi Manase salaka. Yandi pesaka minkayulu na banzambi ya biteki yina tata ya yandi Manase yidikaka mpe vwandaka fukimina. **23** Kasi, yandi kulukaka ve na ntadisi ya Yave, mutindu salaka tata ya yandi Manase. Amone lutilaka

kusala mambu ya yimbi na yina salaka tata ya yandi. **24** Bantu yina vwandaka sala na ntinu, bawu salaka mfundu mpe bawu kufwaka yandi na kati ya yinzo ya yandi. **25** Kasi bantu ya yinsi ya Yuda kufwaka bantu nyonso yina salaka mfundu ya kufwa ntinu Amone mpe bawu soolaka mwana ya yandi Yosiya samu na kutula yandi ntinu na kisika ya tata ya yandi.

34 Yosiya vwandaka na bamvula nana ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka bamvula makumi tatu na mosi na mbanza Yelusalemi. **2** Yandi salaka mambu ya mbote na meso ya Yave mpe yandi landaka mambu yina nkooko ya yandi Davidi salaka, yandi tengamaka ve na lumoso to na lubakala. **3** Na bamvula nana ya luyalu ya yandi, yandi vwandaka ntete ntwenya, yandi bandaka na kusosa Nzambi ya Davidi, nkooko ya yandi. Na mvula ya kumi na zole ya kintinu ya yandi, yandi bandaka na kuvedisa Yelusalemi mpe Yuda na kumwangisaka bisika nyonso ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo, makunzi ya nzambi ya kento Asela, bifwani mpe biteki yina ba yidikaka na bisengo ya kusulumuka. **4** Na mantwala ya yandi, bawu mwangisaka biyokolo ya minkayulu ya banzambi Baale. Bawu mwangisaka makuku yina ba ke yokilaka maaka ya nsunga ya mbote yina vwandaka na zulu. Bawu mwangisaka makunzi ya nzambi ya kento Asela. Bifwani mpe biteki yina ba yidikaka na bisengo ya kusulumuka, bawu mwangisaka yawu mpe bawu losaka yawu na zulu ya bandyamu ya bantu yina pesaka minkayulu na banzambi ya luvunu. **5** Yandi yokaka mikwa ya banganga-nzambi ya banzambi ya luvunu na zulu ya biyokolo ya minkayulu. Ni mutindu yina yandi vedisaka yinsi ya kintinu ya Yuda mpe mbanza Yelusalemi. **6** Na manima, yandi lutaka na bambanza ya Manase, ya Efalayime, ya Simewone, ya Nefetali mpe bambanza yina kele pene-pene. **7** Yandi mwangisaka biyokolo ya minkayulu. Yandi mwangisaka makunzi ya nzambi ya kento Asela mpe biteki. Na kati ya Isayeli nyonso, yandi mwangisaka makuku yina ba ke yokilaka maaka ya nsunga ya mbote. Na manima, yandi vutukaka na Yelusalemi. **8** Ntangu yandi lungisaka bamvula kumi na nana ya kintinu ya yandi, na kuvedisa yinsi mpe Yinzo ya Yave, yandi fidisaka Safane mwana ya Asalya, Maaseya mfumu ya mbanza, Yowa mwana ya Yowakaze yina ke kebaka kinkulu, samu na kukubika Yinzo ya Yave, Nzambi ya yandi. **9** Bantu tatu yina, bawu kwendaka na sika ya Yilekya, nganga-Nzambi ya ntete. Mpe bawu pesaka yandi mbongo yina bawu kuzwaka na Yinzo ya Nzambi na sika ya ba-Levi. Ya kele mbongo yina ba-Levi yina vwandaka keba mwelo ya Yinzo ya Yave, kuzwaka na sika ya Manase, na Efalayime, bantu nyonso ya Isayeli, ya Yuda mpe ya Bezame. Mpe bawu vutukaka na Yelusalemi. **10** Ba pesaka mbongo yina, na bantu yina vwandaka na kiyeko ya kutwadisa bisalu ya Yinzo ya Yave. Bawu vwandaka futa bayina vwandaka sala bisalu ya kuyidika mpe ya kubongisa dyaka Yinzo ya Yave. **11** Bawu pesaka mbongo yango na bantu yina ke salaka bisalu ya maboko, na bitungi-bayinzo. Bawu pesaka mpe mbongo samu na kusumba matadi ya kuyilama, mabaya samu na bayinzo yina bantinu ya Yuda mwangisaka. **12** Bisadi vwandaka sala bisalu ya bawu na ntima mosi. Bawu vwandaka na lutwadusu ya ba-Levi yayi: Yayate, Obadya, bantu ya dikanda ya Melali, ya Zakali mpe ya Mesulame, muntu ya dikanda ya Keyate. Ba-Levi yango, ni bawu vwandaka sika bisikulu na Yinzo ya Nzambi. **13** Bawu vwandaka twadisa bantu yina vwandaka nata bizitu mpe bawu vwandaka kengidila bantu yina vwandaka sala bisalu ya mutindu na mutindu. Ya vwandaka mpe na ba-Levi ya nkaka, bawu vwandaka bisoniki, bankebi ya bima mpe bankebi ya myelo. **14** Ntangu ba basisaka mbongo yina ba vwandaka nata na Yinzo ya Yave, nganga-Nzambi Yilekya talaka dibuku ya Musiku ya Yave yina yandi pesaka na Moyize. **15** Yilekya zabisaka na Safane, kisoniki ti: «Mu me kuta dibuku ya Musiku na kati ya Yinzo ya Yave.» Yilekya pesaka dibuku yango na Safane. **16** Safane nataka dibuku na sika ya ntinu, yandi zabisaka na ntinu mutindu bisalu vwandaka salama. Yandi tubaka mutindu yayi: «Ntinu, bisadi ya nge me sala bisalu nyonso yina nge tumisaka bawu. **17** Banganga-Nzambi bakaka mbongo yina vwandaka na kati ya sanduku yina kele na Yinzo ya Yave, bawu pesaka yawu na bantwadisi ya bisalu mpe na bayina vwandaka sala.» **18** Safane tubaka dyaka na ntinu: «Yilekya, nganga-Nzambi ya ntete, pesaka munu dibuku yina.» Yandi ke na kutangila yawu na ntinu. **19** Ntangu ntinu Yozyase kuwaka mambu yina ba sonikaka na dibuku ya Musiku, yandi pasulaka binkuti yina vwandaka na yandi. **20** Ntinu pesaka ntumunu na Yilekya, na Ayikame mwana ya Safane, Abedone mwana ya Mika, Safane kisoniki mpe na Asaya kisadi ya ntinu. **21** Yandi tubaka mutindu yayi: «Beno kwenda yufula luzolo ya Nzambi samu na munu mpe samu na bantu yina bikanaka na Isayeli mpe na Yuda, na yina me tadila mambu ya dibuku yina ba talaka, samu ti bankooko ya beto tumamaka ve na misiku yina kele na kati ya dibuku yango. Ni yawu yina, nkele ya Yave me talana mingi na beto.» **22** Yilekya na bantu nyonso yina ntinu soolaka, bawu kwendaka tala Wuleda, mumbikudi ya kento, kento ya Salume, mwana ya Tokeyate, mutekolo ya Yasela, ni yandi vwandaka keba bilele yina ba byekaka na Yinzo ya Yave. Yandi vwandaka zinga na Yelusalemi na mbanza ya malu-malu. Ba zabisaka yandi mutindu ba wisanaka. **23** Wuleda tubaka na bawu: «Yave Nzambi ya Isayeli ke na kutuba mutindu yayi: “Beno kwenda tuba na muntu yina me tumisa beno na sika ya munu mutindu yayi: **24** Yave ke na kutuba mutindu yayi: Mu ke semba mbanza yayi ya Yelusalemi na bantu yina ke zingaka kuna. Mu ke fidisa bawu bansingulu nyonso yina kele ya kusonama na dibuku yina ba tangaka na mantwala ya ntinu ya Yuda. **25** Samu ti bawu mangaka munu mpe bawu pesaka maaka ya nsunga ya mbote na banzambi ya nkaka. Mambu nyonso yina bawu salaka pesaka munu nkele. Ni yawu yina, mu ke dasukila mbanza yina na nkele ya ngolo yina lenda manisa ve. **26** Kasi beno, beno kwenda tuba na ntinu ya Yuda yina me fidisa beno na kwiza yufula luzolo ya Yave mutindu yayi: Yave Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Nge me kuwa mambu yina kele na kati ya dibuku. **27** Mambu yango me talisa nge ntima mpasi. Nge me kuluka na ntadisi ya Nzambi samu na banzengolo yina yandi me baka samu Yelusalemi mpe bantu yina ke zingaka kuna. Mutindu nge me kuluka na ntadisi ya munu mpe ti nge me pasula binkuti ya nge, nge me dila na ntadisi ya munu, munu mpe, mu me kuwa. Ni Yave me tuba yawu. **28** Ni yawu yina, mu ke sala ti, na kizunu nyonso, nge kwenda vukana na bankooko ya nge yina kufwaka. Ba ke tula nge na ndyamu ya bankooko ya nge. Na yina, meso ya nge ke tala ve mpasi yina mu ke fidisa awa na Yelusalemi mpe na bantu yina ke zingaka na mbanza yayi.”» Ba natinaka ntinu mvutu yayi. **29** Ntinu kutikisaka bakuluntu nyonso ya Yelusalemi mpe ya Yuda. **30** Na manima, ntinu kwendaka kintwadi na bawu na Yinzo ya Yave, na babakala nyonso ya Yuda mpe bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bantu nyonso kubanda na bana ya fyoti tii na bakuluntu. Yandi tangilaka bawu mambu yina ba sonikaka na dibuku ya ngwisani yina ba kutaka na kati ya Yinzo ya Yave. **31** Na manima, ntinu telamaka kisika yandi vwandaka na Yinzo ya Yave. Yandi salaka ngwisani na Yave mutindu yayi: Konso muntu fwana kulanda nzila ya Yave, yandi fwana kusadila bantumunu ya yandi, misiku ya yandi mpe bansalulu ya misiku

ya yandi na ntima mosi mpe na mwela ya yandi nyonso. Yandi fwana kusadila mambu ya ngwisani yina ba sonikaka na kati ya dibuku yayi. **32** Ntinu kotisaka bantu nyonso yina vwandaka na Yelusalemi, na Bezame mpe bantu nyonso yina vwandaka zinga na Yelusalemi, samu ti bawu kundima ngwisani yina ba salaka kintwadi na Nzambi, Nzambi ya bankooko ya bawu. **33** Na yina, Yosiya katulaka mambu nyonso ya nganzi yina katukaka na bayinsi ya nkaka. Mambu yango ya nganzi ni yawu vwandaka salama na Isayeli. Yandi kwikaka bantu nyonso yina vwandaka na Isayeli na kusadila Yave, Nzambi ya bawu. Bilumbu nyonso ya luzingu ya Yosiya, bawu bikaka ata fyoti ve Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu.

35 Ntinu Yosiya kembilaka mukembo ya Paki kuna na Yelusalemi samu na Yave. Na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya ntete ya mvula, ba kufwaka bibulu ya Paki. **2** Yosiya vutulaka banganga-Nzambi na bisalu ya bawu mpe yandi kindisaka bawu na kusala bisalu na Yinzo ya Yave. **3** Yandi zabisaka na ba-Levi yina vwandaka na kiyeko ya kupesa ndongosolo na Isayeli nyonso, bawu yina ba byekaka samu na Yave, yandi tubaka na bawu: «Beno tula Sanduku ya Ngwisani ya Yave, na kati ya Yinzo ya Nzambi, Yinzo yina Salomoni mwana Davidi, ntinu ya Isayeli tungaka. Beno ke nata dyaka ve sanduku yango na zulu ya magembo. Ntangu yayi, beno sadila Yave, Nzambi ya beno mpe Isayeli bantu ya yandi. **4** Beno kubama samu na mukembo. Beno tula makanda na makanda mutindu kele bisalu ya bawu, mutindu Davidi, ntinu ya Isayeli mpe mwana ya yandi Salomoni zabisaka ti ba sonika yawu. **5** Beno kwenda na bisika ya beno ya bisalu, na kati ya kivinga ya longo mutindu kele bisalu ya beno, mutindu kele makanda ya beno, samu na kusadisa bampangi ya beno, bantu ya Isayeli. **6** Beno kufwa kibulu samu na mukembo ya Paki, beno vwanda ya kuvedila, beno sadisa bampangi ya beno bantu ya Isayeli samu ti mukembo kusalama na bantumunu yina Yave pesaka na Moyize.» **7** Yosiya pesaka minkayulu ya bana ya mameme na bankombo na lutangu ya mafunda makumi tatu, na sika ya bantu ya Isayeli, bibulu yina ba ke pesaka na mukembo ya Paki. Yandi pesaka mpe mafunda tatu ya bangombe. Ba bakaka bima nyonso yina na bimvwama ya ntinu. **8** Bamfumu ya yandi ya luyalu pesaka na luzolo ya bawu mosi, bibulu samu na bantu, samu na banganga-Nzambi mpe samu na ba-Levi. Yilekya, Zakali na Yeyiyele, bamfumu yina vwandaka keba Yinzo ya Nzambi, pesaka na banganga-Nzambi mafunda zole na bankama sambanu ya bibulu samu na mukembo ya Paki mpe bankama tatu ya bangombe. **9** Bamfumu ya ba-Levi, Konanya na bampangi ya yandi: Semaya na Natanele, Asabya, Yeyiyele na Yozabade pesaka na ba-Levi, mafunda tanu ya bibulu mpe bankama tanu ya bangombe. **10** Mukembo yango salamaka mutindu yayi: Banganga-Nzambi telamaka na bisika ya bawu, ba-Levi mpe mutindu kele bankonga ya bawu. Nyonso salamaka na ntumunu ya ntinu. **11** Bantu kufwaka bibulu ya Paki, ba pesaka menga ya bibulu yango na banganga-Nzambi mpe bawu vwandaka mwanga yawu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. Ba-Levi kubikaka bibulu yango. **12** Bawu vwandaka tula na lweka bibulu yina ba ke pesa na Yave mutindu minkayulu ya kuyoka, bawu vwandaka pesa yawu na konso nkonga ya makanda ya bantu ya Isayeli, samu ti bawu kupesa yawu na Yave, mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Moyize. Ba salaka mutindu mosi samu na bangombe. **13** Mutindu kele kinkulu ya bawu, ba yokaka bibulu na mukembo ya Paki, bawu lambaka minkayulu ya longo na kati ya banzungu mpe na banzungu ya nene to na bima ya nkaka mpe ba kabulaka yawu na mbangu nyonso na bantu. **14** Na manima, ba-Levi kubikaka madya ya bawu mpe ya banganga-Nzambi, samu ti banganga-Nzambi yina kele bantu ya dikanda ya Aloni, vwandaka na kisalu ya kuyoka minkayulu ya kulunga mpe minkayulu ya mafuta. Ni yawu yina, ba-Levi kubikaka yina vwandaka ya bawu mpe ya banganga-Nzambi yina kele dikanda ya Aloni. **15** Bantu ya dikanda ya Asafe yina ke yimbilaka mikunga, vwandaka na bisika ya bawu ya kisalu mutindu vwandaka ntumunu yina pesaka Davidi, Asafe, Yemane mpe Yedutune mumbikudi ya ntinu. Bantu yina ke kengaka myelo, vwandaka mpe na bisika ya bawu ya kisalu, ata muntu na kati ya bawu bikaka kisalu ya yandi, samu ti bampangi ya bawu ba-Levi vwandaka lamba madya ya bawu. **16** Ni mutindu yina ba sadilaka mukembo ya Paki, samu na kuzitisa Yave mpe ba pesaka minkayulu ya kuyoka na kiyokolo ya Yave mutindu kele ntumunu yina pesaka ntinu Yosiya. **17** Na manima ya mukembo ya Paki, bantu ya Isayeli yina vwandaka kuna salaka na bilumbu nsambwadi mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve. **18** Ata mukembo mosi ve ya mutindu yina salamaka na ntangu ya mumbikudi Samwele. Ata ntinu mosi ve ya Isayeli salaka mukembo ya Paki ya mutindu yina salaka Yosiya, banganga-Nzambi, ba-Levi, bantu nyonso ya Yuda mpe bantu ya Isayeli yina vwandaka zinga na Yelusalemi. **19** Mukembo yango ya Paki salamaka na mvula ya kumi na nana, ya kintinu ya Yosiya. **20** Ntangu Yosiya manisaka na kuyidika dyaka Yinzo ya Yave, Neko ntinu ya Ngipiti kwendaka na muzingu na binwani ya yandi na Kalekemise, pene-pene na nzadi ya Efalate. Kasi Yosiya basikaka samu na kusosa kukanga bawu nzila. **21** Neko fidisaka bantumwa samu na kwenda zabisa yandi mutindu yayi: «Ntinu ya Yuda, samu na yinki nge ke na kukota na mambu ya munu? Bubu yayi, ni nge ve mu me kwiza nwanisa, kasi mu ke na kukwenda nwanisa dikanda yina ke na mvita na munu, samu ti Nzambi me tuba na munu na kusala mbangu. Kutedimina ve Nzambi yina ke na munu, samu ti yandi kufwa nge ve.» **22** Kasi Yosiya zolaka kaka kunwanisa Neko, yandi mangaka na kuwa mambu ya yandi ata ti yawu katukaka na Nzambi. Na manima, Yosiya sobaka binkuti ya nkaka, samu ti ba zaba yandi ve mpe yandi kwendaka na mudimba ya Mengido samu na kunwanisa Neko. **23** Na ntangu ya muzingu, binwani ya ntinu Neko losaka madyonga, yawu lwalisaka Yosiya mputa mosi ya kusakana ve. Yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Beno nata munu samu ti mu me lwala mputa mosi ya kusakana ve.» **24** Bisadi ya yandi katulaka yandi na zulu ya pusu-pusu ya yandi ya mvita, ba tulaka yandi na zulu ya pusu-pusu ya yandi ya nkaka mpe ba nataka yandi na Yelusalemi. Yandi kufwaka kuna mpe ba tulaka yandi na ndyamu ya bankooko ya yandi. Bantu nyonso ya Yelusalemi na ya Yuda kotaka kifwidi samu na lufwa ya Yosiya. **25** Mumbikudi Yelemya basisaka nzimbu mosi ya kyadi samu na lufwa ya Yosiya. Kubanda ntangu yina tii bubu yayi na Isayeli, miyimbidi nyonso ya babakala mpe ya bakento ke tangaka nkumbu ya Yosiya na banzimbu ya bawu ya kyadi. Banzimbu yango kele ya kusonama na kati ya dibuku ya mikunga ya kyadi. **26** Mambu ya nkaka yina Yosiya salaka, yina yandi salaka na kukwikama nyonso, yina yandi salaka na dede mutindu yawu kele ya kusonama na Musiku ya Yave, **27** bisalu ya yandi ya ntete tii ya mansukina, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya bantinu ya Isayeli mpe ya Yuda.

36 Na Yelusalemi, bantu ya Yuda solaka Yowakaze, mwana ya Yosiya, ba tulaka yandi ntinu na kisika vwandaka tata ya yandi. **2** Yowakaze vwandaka na bamvula makumi zole na tatu ntangu yandi kumaka ntinu, yandi yalaka bangonda tatu na Yelusalemi. **3** Neko ntinu ya Ngipiti katulaka kintinu ya

yandi na Yelusalemi mpe yandi tumisaka na bantu ya Yuda na kufuta mpaku ya Batalente nkama ya palata mpe Talente mosi ya wolo. **4** Na manima, ntinu ya Ngipiti soolaka Elyakime, mpangi ya Yowakaze, mutindu ntinu na Yelusalemi mpe na Yuda, nkumbu yina yandi sobaka kele ni: Yoyakime. Neko bakaka mpangi ya yandi Yowakaze mpe yandi nataka yandi na Ngipiti. **5** Yoyakime vwandaka na bamvula makumi zole na tanu, ntangu yandi kumaka ntinu mpe yandi yalaka bamvula kumi na mosi na Yelusalemi. Yandi salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave Nzambi ya yandi. **6** Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, kwendaka nwanisa yinsi ya Yuda. Yandi kangaka Yoyakime na basinga ya bisengo ya mbwaki mpe yandi nataka yandi na Babilone. **7** Nebukadenesale nataka na Babilone, bima ya mutindu na mutindu ya Yinzo ya Yave mpe yandi tulaka yawu na kati ya yinzo ya yandi kuna na Babilone. **8** Mambu ya nkaka yina salaka Yoyakime, mambu nyonso ya nganzi yina yandi salaka, yawu kele ya kusonama na dibuku ya bantinu ya Isayeli mpe ya Yuda. Ni mwana ya yandi Yoyakime yinganaka na kisika ya yandi. **9** Yoyakime vwandaka na bamvula nana ntangu yandi kumaka ntinu mpe yandi yalaka bangonda tatu na bilumbu kumi na Yelusalemi. Yandi salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave. **10** Na mvula yina landaka, ntinu Nebukadenesale nataka yandi na Babilone kintwadi na bima ya ntalu yina ba ke sadilaka na Yinzo ya Yave. Yandi tulaka Sedekyawu, mpangi ya Yoyakime ntinu ya Yelusalemi mpe ya Yuda. **11** Sedekyawu vwandaka na bamvula makumi zole na mosi ntangu yandi kumaka ntinu mpe yandi yalaka bamvula kumi na mosi na Yelusalemi. **12** Yandi salaka mambu ya yimbi na meso ya Yave, Nzambi ya yandi. Yandi mangaka na kukuluka na mantwala ya mumbikudi Yelemya, yina vwandaka zonza na Nkumbu ya Yave. **13** Yandi dasukilaka ntinu Nebukadenesale yina salaka ti yandi kudya ndefi na Nkumbu ya Yave Nzambi. Yandi salaka yintu ngolo mpe yandi balukilaka Yave Nzambi ya Isayeli. **14** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu nyonso, salaka busafu ya mingi. Bawu salaka mambu ya nganzi mutindu mosi na bantu ya bayinsi ya nkaka. Bawu sumunaka Yinzo ya Yave, Yinzo yina bawu byekaka na Yelusalemi. **15** Yave, Nzambi ya bankooko ya bawu, fidisaka bawu bantumwa ya yandi, yandi fidisaka bawu ata kulemba, samu ti yandi vwandaka zola kuvuukisa bantu ya yandi mpe Yinzo ya yandi. **16** Kasi bawu vwandaka seka bantumwa ya Nzambi. Bawu vwandaka vweza mambu ya Nzambi mpe ya mimbikudi ya yandi. Bawu salaka mutindu yina tii ntangu nkele ya Yave kwizaka bwidila bantu ya yandi. Muntu ve lendaka na kuvuuka na yawu. **17** Na yina, Yave salaka ti ntinu ya ba-Kalede kunwanisa bawu. Yandi kufwaka bantwenya na mbele ya mvita tii na kati ya Yinzo ya longo, ata muntu mosi ve bikanaka, ya vwanda ntwenya ya bakala to ya kento, ya vwanda kiboba to muntu yina kele na bansuki ya mpembe. Yandi yekulaka bawu nyonso. **18** Yandi nataka na Babilone, bima nyonso yina ba vwandaka sadila na Yinzo ya Nzambi, bima ya fyoti to ya nene, bimvwama yina kele na Yinzo ya Yave mpe bimvwama ya ntinu na bamfumu ya yandi. **19** Bantu ya Babilone yokaka Yinzo ya Nzambi, ba mwangisaka bibaka ya mbanza Yelusalemi, ba yokaka bayinzo ya kitoko mpe ba mwangisaka bima nyonso ya ntalu yina vwandaka na kati ya mbanza. **20** Ntinu ya bawu nataka na Babilone, bayina nyonso kufwaka ve na mbele ya mvita. Yandi tulaka bawu na yisi ya lutumu ya yandi mpe ya bana ya yandi, tii ntangu ntinu ya Pelese ke baka kimfumu. **21** Ni mutindu yina salamaka mambu yina Yave zonzaka na yinwa ya Yelemya: Ba ke bika kusadila ntoto bamvula makumi nsambwadi mpe ba ke banda kusadila yawu tii ntangu bamvula ya kupema ke lunga. **22** Na mvula ya ntete ya Siluse ntinu ya Pelese, Yave bakaka lukanu samu na kulungisa mambu yina yandi zonzaka na yinwa ya mumbikudi Yelemya. Yandi simbaka ntima ya Siluse ntinu ya Pelese, samu ti na kati ya yinsi nyonso ya kintinu ya yandi, yandi kuzonza na ndinga ya ngolo mpe kusonika mambu yayi: **23** «Munu Siluse ntinu ya Pelese ke na kutuba: Yave, Nzambi ya mazulu me pesa munu kimfumu ya bayinsi nyonso ya ntoto, yandi me pesa munu mpe kiyeko ya kutungila dyaka yandi Yinzo na mbanza Yelusalemi na yinsi ya Yuda. Bayina nyonso kele bantu ya dikanda ya yandi, lenda kuvutuka na mbanza Yelusalemi. Bika ti Yave, Nzambi ya bawu kuvwanda na bawu. Bawu kwenda ya bawu!»

Esedase

1 Na mvula ya ntete ya Siluse, ntinu ya Pelese, Yave bakaka lukanu, samu na kulungisa mambu yina yandi zonzaka na yinwa ya mumbikudi Yelemya. Yandi simbaka ntima ya Siluse ntinu ya Pelese, samu ti na kati ya yinsi nyonso ya kintinu ya yandi, yandi kuzonza na ndinga ya ngolo mpe kusonika mambu yayi: **2** «Munu Siluse ntinu ya Pelese ke na kutuba: Yave, Nzambi ya mazulu me pesa munu kimfumu ya bayinsi nyonso ya ntoto, yandi me pesa munu mpe kiyeko ya kutungila dyaka yandi Yinzo na mbanza Yelusalemi na yinsi ya Yuda. **3** Bayina nyonso kele bantu ya dikanda ya yandi, lenda kuvutuka na mbanza Yelusalemi na yinsi ya Yuda, samu na kutunga dyaka Yinzo ya Yave, Nzambi ya Isayeli yina ba ke kembilaka na Yelusalemi. Bika ti Nzambi ya bawu kuvwanda na bawu! **4** Na konso kisika yina ke na kuzinga bantu ya Isayeli, bantu ya bisika yina fwana kusadisa bawu na kupesa bawu palata na wolo, bibulu na makabu ya nkaka na luzolo ya bawu mosi, samu na Yinzo ya Nzambi yina kele na Yelusalemi.» **5** Na yina, bamfumu ya makanda ya Yuda mpe ya Bezame, banganga-Nzambi na ba-Levi mpe bayina nyonso Nzambi pesaka dibanza ya kwenda kutunga dyaka Yinzo ya Yave yina kele na Yelusalemi, bawu kubamaka samu na kukwenda na Yelusalemi. **6** Bantu nyonso yina vwandaka zinga pene-pene na bantu ya Isayeli sadisaka bawu na kupesa bawu bima yina ba yidikaka na palata mpe na wolo. Bima ya mutindu na mutindu, bibulu na bima ya nkaka ya ntalu. Bawu pesaka mpe bima ya nkaka na luzolo ya bawu mosi. **7** Ntinu Siluse mpe kutikaka bima nyonso ya ntalu yina Nebukadenesale bakaka na Yinzo ya Yave, kuna na Yelusalemi, samu na kunata mpe kutula yawu na yinzo ya banzambi ya yandi. **8** Na yina, yandi tumisaka Miteledate yina vwandaka kibumbi ya bimvwama na kwenda baka bima yango ya ntalu samu na kusimbisa yawu na sika ya Sesebasale yina vwandaka mfumu ya yinsi ya Yuda. **9** Lutangu ya bima yango vwandaka mutindu yayi: Makumi tatu ya bandonga ya wolo, funda mosi ya bandonga ya palata, makumi zole na yivwa ya bambele, **10** makumi tatu ya bambungu ya wolo, bankama yiya na kumi ya bambungu ya palata, ya mutindu ya nkaka mpe funda mosi ya bima ya nkaka. **11** Lutangu ya bima nyonso vwandaka mafunda tanu na bankama yiya ya wolo mpe ya palata. Sesebasale nataka bima nyonso, ntangu yandi katukaka na bundongo na yinsi ya Babilone kintwadi na ba-Zwife ya nkaka, samu na kuvutuka na Yelusalemi.

2 Na nkonga ya bantu yina katukaka na bundongo, bayina ntinu Nebukadenesale nataka na Babilone, mingi na kati ya bawu vutukaka na Yelusalemi mpe na Yuda. Konso muntu na mbanza ya yandi. **2** Bawu vutukaka kintwadi na Zolobabele, Yeswa, Neyemi, Selaya, Lelaya, Moodokayi, Bilesane, Misapale, Bingwayi, Lewume mpe Baana. Lutangu ya konso nkonga ya bantu ya Isayeli yina vutukaka na Yelusalemi ni yayi: **3** Bantu ya dikanda ya Palose. 2 172 **4** Bantu ya dikanda ya Sefatya. 372 **5** Bantu ya dikanda ya Ala. 775 **6** Bantu ya dikanda ya Payate-Mowabe, bana ya Yeswa mpe ya Yowabe. 2 812 **7** Bantu ya dikanda ya Elame. 1 254 **8** Bantu ya dikanda ya Zatu. 945 **9** Bantu ya dikanda ya Zakayi. 760 **10** Bantu ya dikanda ya Bani. 642 **11** Bantu ya dikanda ya Bebayi. 623 **12** Bantu ya dikanda ya Azengade. 1 222 **13** Bantu ya dikanda ya Adonikame. 666 **14** Bantu ya dikanda ya Bingwayi. 2 056 **15** Bantu ya dikanda ya Adine. 454 **16** Bantu ya dikanda ya Atele yina butukaka na Yeyizekya. 98 **17** Bantu ya dikanda ya Besayi. 323 **18** Bantu ya dikanda ya Yola. 112 **19** Bantu ya dikanda ya Asume. 223 **20** Bantu ya dikanda ya Ngibale. 95 **21** Bantu ya bwala Betelemi. 123 **22** Bantu ya bwala Netofa. 56 **23** Bantu ya bwala Anatote. 128 **24** Bantu ya bwala Azemawete. 42 **25** Bantu ya babwala Kilyate-Yeyalime, Kefila mpe Beelote. 743 **26** Bantu ya babwala Lama mpe Ngeba. 621 **27** Bantu ya bwala Mikemase. 122 **28** Bantu ya babwala Betele mpe Ayi. 223 **29** Bantu ya bwala Nebo. 52 **30** Bantu ya bwala Mangebise. 156 **31** Bantu ya dikanda ya Elame ya nkaka. 1 254 **32** Bantu ya dikanda ya Alime. 320 **33** Bantu ya babwala Lode, Adide mpe Ono. 725 **34** Bantu ya mbanza Yeliko. 345 **35** Bantu ya mbanza Sena. 3 630 **36** Banganga-Nzambi vwandaka: Bantu ya dikanda ya Yedaya, yina butukaka na Yeswa. 973 **37** Bantu ya dikanda ya Imele. 1 052 **38** Bantu ya dikanda ya Pasewule. 1 247 **39** Bantu ya dikanda ya Alime. 1 017 **40** Ba-Levi: Bantu ya dikanda ya Yeswa, na Kademyele, mpe bantu ya dikanda ya Yodavya. 74 **41** Miyimbidi ya Yinzo ya Yave: Bantu ya dikanda ya Asafe. 128 **42** Bankebi ya myelo ya Yinzo ya Yave, ya vwandaka: Bana ya makanda ya Salume, ya Atele, ya Talemone, ya Akube, ya Atita, mpe ya Sobayi. 139 **43** Bisadi ya Yinzo ya Yave: bana ya Siya, ya Yasufa, mpe ya Tabawote, **44** bana ya makanda ya Kelose, ya Syaya, ya Padone, **45** bana ya makanda ya Lebana, bana ya makanda ya Yangaba, bana ya makanda ya Akube, **46** bana ya makanda ya Yangabe, bana ya makanda ya Salemayi, bana ya makanda ya Yanane, **47** bana ya makanda ya Ngidele, bana ya makanda ya Ngayale, bana ya makanda ya Leyaya, **48** bana ya makanda ya Lesine, bana ya makanda ya Nekoda, bana ya makanda ya Ngazame, **49** bana ya makanda ya Wuza, bana ya makanda ya Paseya, bana ya makanda ya Besayi, **50** bana ya makanda ya Asena, bana ya makanda ya Mewunime, bana ya makanda ya Nefusime, **51** bana ya makanda ya Bakebuke, bana ya makanda ya Akufa, bana ya makanda ya Alule, **52** bana ya makanda ya Baselute, bana ya makanda ya Meyida, bana ya makanda ya Yalesa, **53** bana ya makanda ya Balekose, bana ya makanda ya Sisela, bana ya makanda ya Tema, **54** bana ya makanda ya Nesiya mpe ya Yatifa. **55** Makanda ya bisadi ya Salomoni: bana ya makanda ya Sotayi, bana ya makanda ya Sofelete, bana ya makanda ya Peluda, **56** bana ya makanda ya Yaala, bana ya makanda ya Dalekone, bana ya makanda ya Ngidele, **57** bana ya makanda ya Sefatya, bana ya makanda ya Atile, bana ya makanda ya Pokelete-Asebayime mpe bana ya makanda ya Ami. **58** Lutangu ya bisadi yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave na bana ya bisadi ya Salomoni vwandaka bankama tatu na makumi yivwa na zole. **59** Bantu yina katukaka na bambanza Tele-mela, Tele-Yalesa, Kelube-Adane, mpe Imele, bawu lendaka ve na kutuba kana ya tsyelika makanda ya bankooko ya bawu vwandaka bantu ya Isayeli. Bantu yango ni yayi: **60** Lutangu ya bantu ya makanda ya Delaya, ya Tobiya, mpe Nekoda vwandaka bankama sambanu na makumi yiya na zole. **61** Bantu ya nkaka na kati ya bana ya banganga-Nzambi: bantu ya makanda ya Obaya, ya Yakose, mpe ya Balezilayi. Ba pesaka Balezilayi nkumbu yayi, samu ti, yandi kwelaka mwana ya Balazilayi ya kento. Yandi kele muntu ya bwala Ngalaade. **62** Bawu sosaka mikanda yina ba sonikaka bankumbu ya bankooko ya bawu, kasi bawu talaka yawu ve. Ni yawu yina, ba talaka bawu mutindu bantu ya kuvedila ve mpe ba yiminaka bawu na kusala kisalu ya bunganga-Nzambi. **63** Mpe mfumu ya kizunga yiminaka bawu na kudya madya ya longo tii ntangu yina nganga-Nzambi ke kwiza sadila bima ya longo yina ba ke bokilaka Ulime mpe Tumime. **64** Lutangu nyonso ya bantu ya Isayeli yina katukaka na bundongo vwandaka, mafunda makumi yiya na zole na bankama tatu na makumi sambanu, **65**

na zulu ya lutangu yina ya vwandaka mpe na bisadi ya bawu ya bakento na ya babakala, mafunda nsambwadi na bankama tatu na makumi tatu na nsambwadi, ya vwandaka mpe na miyimbidi ya bakento na ya babakala, na lutangu ya bankama zole. **66** Bawu vwandaka mpe na bampunda bankama nsambwadi na makumi tatu na sambanu, bampunda ya mutela ya mwa nkufi bankama zole na makumi yayi na tanu, **67** basamo bankama yiya na makumi tatu na tanu, mpe bambuluku mafunda sambanu na bankama nsambwadi na makumi zole. **68** Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, na kisika yina vwandaka Yinzo ya Yave, bamfumu ya nkaka ya makanda pesaka makabu na luzolo ya bawu mosi samu ba kutunga dyaka Yinzo ya Yave, na kisika yina yawu vwandaka ntete. **69** Bawu pesaka bima nyonso yina ba lendaka na kupesa, samu na ntungulu ya Yinzo yango. Bawu pesaka: mafunda makumi sambanu na mosi ya mbongo ya wolo, mafunda tanu ya Mine ya palata. Bawu pesaka mpe biyunga nkama samu na banganga-Nzambi. **70** Banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bantu ya nkaka ya Isayeli, miyimbidi, bankebi ya myelo, miyimbidi, mwa ndambu ya bantu mpe bisadi yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave, mpe bantu nyonso ya Isayeli, bawu kwendaka vwanda na bambanza yina ba pesaka bawu.

3 Na ngonda ya nsambwadi, ntangu bantu ya yinsi ya Isayeli vwandaka zinga na bambanza ya bawu, bawu nyonso yonzamaka mutindu muntu mosi kuna na Yelusalemi. **2** Yeswa mwana ya Yosadake, na bampangi ya yandi banganga-Nzambi mpe Zolobabele mwana ya Saletyele na bampangi ya yandi, telamaka na kuyidika dyaka kiyokolo ya minkayulu ya Nzambi ya Isayeli, samu na kupesaka minkayulu ya bibulu ya kuyoka mutindu ke tumisaka Musiku ya Moyize, muntu ya Nzambi, na kusala yawu. **3** Ata ti ba vwandaka na boma ya bantu, yina kwizaka zinga na yinsi ya bawu, ntangu bawu mosi vwandaka na bundongo, bawu tungaka dyaka kiyokolo ya minkayulu na zulu ya lufulu ya ntama mpe bawu vwandaka pesa na Yave bibulu ya kuyoka: minkayulu ya suka mpe ya nkokila. **4** Bawu salaka mpe mukembo ya Mileba, mutindu yawu kele ya kusonama na Musiku mpe konso kilumbu, bawu vwandaka pesa minkayulu ya kuyoka na lutangu yina Musiku zengaka, samu na mukembo yango. **5** Katuka ntangu yina, bawu vwandaka tatamana na kupesa munkayulu ya kibulu ya kuyoka ya konso kilumbu na minkayulu ya bibulu ya kuyoka, ya kilumbu ya ntete ya konso ngonda mpe ya mikembo ya Yave, na makabu yina konso muntu vwandaka pesa na Yave, na luzolo ya yandi mosi. **6** Ni yawu yina, kubanda kilumbu ya ntete ya ngonda ya nsambwadi yina, bawu bandaka dyaka na kupesa minkayulu ya bibulu ya kuyoka na Yave ata ti bawu vwandaka me tunga ntete ve lufulu ya Yinzo ya Yave. **7** Na manima, bawu futaka mbongo na bantu yina ke pasulaka matadi mpe bisadi-miludi. Ba pesaka madya, malafu mpe mafuta na bantu ya Sidone mpe ya Tile, samu ti ba natina bawu bayinti ya sedele yina ke katukaka na yinsi ya Libane tii na Zafa na nzila ya mubu na muswa yina Siluse ntinu ya Pelese pesaka. **8** Na mvula ya zole katuka mvutukulu ya bawu na mbanza Yelusalemi na kisika yina kele Yinzo ya Yave mpe na ngonda ya zole, Zolobabele, mwana ya Salatyele na Yeswa mwana ya Yosadake na bampangi ya bawu ya nkaka, banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bayina nyonso katukaka na bundongo mpe kwizaka kintwadi na bawu na mbanza Yelusalemi, bawu bandaka kisalu. Bawu solaka ba-Levi yina vwandaka na bamvula kubanda makumi zole tii na zulu, samu na kutwadisa bisalu ya ntungulu ya Yinzo ya Yave. **9** Yeswa na bana mpe bampangi ya yandi, Kademyele muntu ya dikanda ya Yodavya na bana ya yandi mpe, vwandaka twadisa bisalu ya ntungulu ya Yinzo ya Nzambi. Bawu vwandaka sala mpe na bantu ya dikanda ya Enadade. Bawu nyonso vwandaka ba-Levi. **10** Ntangu bintungi-bayinzo bandaka na kutunga lufulu ya Yinzo ya Yave, banganga-Nzambi lwataka binkuti ya bawu ya mukembo na bakulumenta na maboko mpe ba-Levi ya dikanda ya Asafe vwandaka na basembale na maboko. Bawu nyonso belamaka samu na kukembila Yave mutindu Davidi, ntinu ya Isayeli tumisaka yawu. **11** Bawu vwandaka kembila mpe kutonda Yave na kutuba: «Yave kele mbote mpe luzolo ya yandi samu na Isayeli kele seko.» Dikanda mpe vwandaka looka na kyese na kukembila Yave samu ti, bitungi-bayinzo vwandaka tunga lufulu ya Yinzo ya Yave. **12** Banganga-Nzambi mingi, ba-Levi mpe bamfumu ya makanda, bayina vwandaka me kuma biboba, vwandaka dila na ngolo ntangu bitungi-bayinzo vwandaka tunga lufulu ya Yinzo ya malu-malu, samu ti bawu talaka Yinzo ya ntete. Kasi bantu mingi ya nkaka vwandaka looka na kyese. **13** Na yina, ba lendaka ve na kuswasikisa makelele ya bayina vwandaka dila na ngolo, na makelele ya bayina vwandaka looka na kyese, samu ti, makelele yango vwandaka kuma ntama.

4 Ntangu bambeni ya ba-Zwife ya Yuda mpe ya Bezame kuwaka ti bantu yina katukaka na bundongo mpe vutukaka na Yelusalemi vwandaka tunga Yinzo ya Yave, Nzambi ya Isayeli, **2** bawu kwendaka tala Zolobabele mpe bamfumu ya makanda, mpe tubaka na bawu: «Beto zola kutunga kintwadi na beno Yinzo ya Yave. Ya tsyelika, katuka ntangu yina Asaladone ntinu ya Asili salaka ti ba nata beto awa, beto na beno ke sambilaka kaka Nzambi mosi mpe ke pesaka yandi minkayulu.» **3** Kasi Zolobabele, Yeswa na bamfumu ya nkaka ya makanda ya Isayeli vutulaka: «Ve, beto ke tunga ve Yinzo ya Nzambi ya beto kintwadi na beno. Beto mosi ke tunga yawu samu na Yave, Nzambi ya Isayeli mutindu yandi mosi Siluse, ntinu ya Pelese pesaka beto lutumu yina.» **4** Na yina, bantu yina kwizaka zinga na yinsi ya Isayeli ntangu bawu mosi vwandaka na bundongo bandaka na kulembisa ba-Zwife nzutu mpe kupesa bawu boma, samu ti bawu bika na kutunga Yinzo ya Yave. **5** Kubanda na ntangu yina Siluse vwandaka ntinu ya Pelese tii na ntangu yina Dalyuse kumaka ntinu, bantu yina kwizaka zinga na yinsi ya ba-Zwife vwandaka pesa madeso ya bana na sika ya bantu ya luyalu ya Pelese, samu ti bawu yimina ba-Zwife na kutunga. **6** Ntangu ntinu Zelezese bandaka na kuyala, bambeni ya ba-Zwife fidisaka yandi mukanda, samu na kufunda bantu ya mbanza Yelusalemi mpe ya kizunga ya Yuda. **7** Ntangu Aletazelezese mpe vwandaka ntinu ya Pelese, Biselame, Miteledate, Tabele na bampangi ya bawu sonikaka mpe mukanda na ntinu. Bawu sonikaka mukanda yango na ndinga ya Alameye na bisono ya ndinga yango. **8** Kasi Lewume yina vwandaka mfumu ya kizunga mpe Simesayi kisoniki ya yandi, sonikaka mpe mukanda na sika ya ntinu Aletazelezese, samu na mambu yina vwandaka luta na Yelusalemi. Mukanda yango bandaka mutindu yayi: **9** «Lewume mfumu ya kizunga mpe Simesayi kisoniki ya yandi na bampangi ya bawu ya bizunga: Dine, Afalesatake, Talepele, Afalase, Eleke, Babilone, Suze, Deya na Elame, **10** mpe na nkumbu ya bantu ya makanda ya nkaka yina mfumu Asenapale katulaka na bambanza ya bawu, samu na kutula bawu na mbanza Samaliya na kizunga yina kele na wesete ya nzadi ya Efalate, ke na kusonika mukanda yayi.» **11** Mukanda yango ke na kutuba mutindu yayi: «Na nge ntinu Aletazelezese, beto bisadi ya nge, bantu yina ke zingaka na lweka ya wesete ya nzadi ya Efalate, beto ke na kusonikina nge. **12** «Ntinu, nge fwana kuzaba ti, ba-Zwife yina katukaka na sika ya nge mpe

kwizaka na sika ya beto na Yelusalemi ke na kutunga dyaka mbanza yayi ya muvusu mpe ya yimbi. Bawu me yidika lufulu mpe ke na kutelemisa bibaka ya lupangu. **13** Ntinu, beto ke na kuzabisa nge ti, kana ba-Zwife tunga dyaka mbanza yayi, mpe telemisa bibaka ya lupangu, bawu ke futa dyaka ata mpaku mosi ve, ya vwanda yina ke futaka konso muntu to ya mumbungu. Mpe na kati ya kibumbulu ya luyalu, mbongo ke kota dyaka ve. **14** Na yina, mutindu beto kele na yinsi ya luyalu ya nge, beto ke ndima ve ti ata muntu kuvweza nge. Ni yawu yina, beto ke na kuzabisa nge mambu yayi **15** samu ti nge sosa na kati ya mabuku ya ntama ya bantinu yina tekilaka nge. Na kati ya mabuku yina, nge ke tala mpe nge ke ndima ti mbanza yayi kele mbanza ya muvusu. Ntangu nyonso, yawu ke bikaka ve na kutalisa bantinu mpe bamfumu ya bizunga mpasi. Katuka ntama, muvusu ke salamaka kaka na mbanza yayi. Ni yawu yina, ba mwangisaka yawu. **16** Ntinu, beto ke na kuzabisa nge: kana ba tunga dyaka mbanza Yelusalemi, mpe ba telemisa bibaka ya lupangu ya yawu, zaba ti yawu ke sala ti nge ke vwanda dyaka ve mfumu ya lweka yayi ya wesete ya nzadi ya Efalate.» **17** Ntinu fidisaka mvutu yayi: «Na Lewume mfumu ya kizunga mpe Simesayi kisoniki ya yandi na bampangi ya bawu ya kizunga Samaliya mpe bayina kele na lweka ya wesete ya Nzadi ya Efalate.» «Mbote ya beno!» **18** «Mukanda yina beno fidisaka munu, ba bangulaka mpe ba tangilaka munu yawu. **19** Mu me tumisa ba sosa na kati ya mabuku ya ntama mpe ya tsyelika ba me bakula ti katuka ntama, mbanza yayi ke mangaka bantinu mpe yawu ke basisaka bamvita mpe ke salaka muvusu. **20** Mpe na ntangu ya ntama, mbanza yayi vwandaka na bantinu ya lulendo yina vwandaka yala tii na nsuka ya kizunga yina kele na wesete ya nzadi ya Efalate. Bantu vwandaka futa bawu mpaku, ya vwanda mpaku ya konso muntu to ya mumbungu. **21** Na yina, beno yimina Ba-Zwife na kutunga dyaka. Mbanza yayi lenda kutungama dyaka ve kana munu mosi pesa ve muswa. **22** Ni yawu yina, beno sala keba, beno bika ve dyambu yayi, samu ti bampasi yina mbanza yayi ke talisaka bantinu, kutatamana dyaka ve na kulutila.» **23** Ntangu ba tangaka mukanda yina katukaka na sika ya ntinu Aletazelezese na mantwala ya Lewume, Simesayi kisoniki ya yandi mpe bampangi ya bawu, bawu kwendaka na nswalu nyonso na Yelusalemi. Bawu yiminaka ba-Zwife na ngolo nyonso na kubika kutunga dyaka. **24** Bisalu ya ntungulu ya Yinzo ya Yave kuna na Yelusalemi sukaka na nzila. Ba bikaka na kutunga Yinzo ya Yave na mvula ya zole yina Daliyuse vwandaka ntinu ya yinsi ya Pelese.

5 Kasi kilumbu mosi, mimbikudi Aze mpe Zakali mwana ya Ido, bikulaka na nkumbu ya Nzambi ya Isayeli, na sika ya Ba-Zwife ya Yelusalemi mpe ya Yuda mambu yina Nzambi ya bawu tubilaka bawu. **2** Na yina, Zolobabele mwana ya Salatyele mpe Yeswa mwana ya Yosadake, bandaka na kutunga dyaka Yinzo ya Nzambi, kuna na Yelusalemi. Mimbikudi ya Yave mpe vwandaka sadisa bawu. **3** Na ntangu yina, Tatenayi mfumu ya kizunga yina kele na wesete ya nzadi ya Efalate kintwadi na Setale-Bozenayi mpe bampangi ya bawu, kwizaka tala ba-Zwife mpe yufulaka bawu: «Nani me pesa beno muswa ya kutunga dyaka Yinzo yayi mpe na kumanisa na kutelemisa bibaka ya yawu? **4** Beno pesa beto bankumbu ya bantu yina ke na kusala awa.» **5** Kasi mutindu Nzambi vwandaka keba bakuluntu ya ba-Zwife, ba yiminaka bawu ve na kutatamana na kusala, ntete ba fidisa mukanda na sika ya ntinu Daliyuse mpe ba yamba mvutu ya yandi samu na mambu yayi. **6** Yayi ni mukanda yina Tatenayi, mfumu ya kizunga ya wesete ya nzadi ya Efalate mpe Setale-Bozenayi na bampangi ya bawu, bamfumu ya mwa bizunga ya kuna, fidisaka na sika ya ntinu Daliyuse. **7** Bawu sonikaka mutindu yayi: «Ntinu Daliyuse, bika ti nge vwanda na kizunu ya kulutila!» **8** «Oo, ntinu! Beto ke na kuzabisa nge ti beto vwandaka me kwenda na kizunga ya Yuda, na Yinzo yina ya Nzambi ya nene. Beto me tala ti ba-Zwife ke na kutungisa dyaka Yinzo yango na matadi yina ba me dedikisa mpe ba me tula mabaya na bibaka. Bawu ke na kusala na bunkete nyonso mpe kisalu ke na tambula mbote. **9** Beto me yufula bakuluntu mpe beto me pesa bawu kyuvu yayi: "Nani me pesa beno muswa ya kutunga dyaka Yinzo yayi mpe na kumanisa na kutelemisa bibaka ya yawu?" **10** Beto me yufula bawu bankumbu ya bawu, samu na kusonikina nge bankumbu ya bantu yina ke na kutwadisa bisalu yango. **11** Bawu pesaka beto mvutu yayi: "Beto kele bisadi ya Nzambi yina yidikaka zulu na ntoto, mpe beto ke na kutunga dyaka Yinzo yina ntinu mosi ya nene ya Isayeli tungisaka mpe manisaka, katuka ntama. **12** Kasi bankooko ya beto pesaka Nzambi ya mazulu nkele, ni yawu yina, yandi tulaka bawu na yinsi ya lutumu ya Nabukadenesale muntu ya yinsi ya Kalede, yina vwandaka ntinu ya Babilone. Ni yandi mwangisaka Yinzo ya Yave mpe nataka bantu ya Isayeli na yinsi ya Babilone. **13** Kasi na mvula ya ntete yina Siluse kumaka ntinu ya Babilone, yandi pesaka muswa ya kutunga dyaka Yinzo yango ya Nzambi. **14** Ntinu Siluse katulaka mpe na yinzo ya nzambi ya Babilone bima nyonso ya wolo mpe ya palata ya Yinzo ya Nzambi ya Yelusalemi, yina Nabukadenesale bakaka kuna samu na kutula yawu na yinzo ya nzambi ya yandi na Babilone. Ntinu Siluse tumisaka ba pesa yawu na sika ya Sesebasale yina yandi pesaka kimfumu ya kuyala kizunga ya Yuda. **15** Yandi tumisaka yandi na kubaka bima yango na kwenda vutula yawu na Yinzo ya Nzambi ya Yelusalemi mpe ti ba tunga dyaka Yinzo ya Nzambi yina na kisika yina yawu vwandaka ntete. **16** Ni yawu yina, Sesebasale kwizaka awa na Yelusalemi mpe tulaka lufulu ya Yinzo ya Nzambi. Katuka ntangu yina, Yinzo ke na kutungama, kasi yawu me manisa ntete ve". **17** Na yina, kana ntinu zola, bika ti ba sosa na mikanda ya ntama yina kele na yinzo ya kibumbulu ya ntinu ya Babilone, samu na kuzaba kana ya tsyelika ntinu Siluse pesaka muswa ya kutunga dyaka Yinzo ya Nzambi yayi na Yelusalemi. Mpe na manima, ntinu, zabisa beto wapi nzengolo nge me baka samu na dyambu yayi.»

6 Na yina, ntinu Daliyuse tumisaka ti ba sosa na bayinzo yina ba vwandaka bumbila mikanda mpe bima ya ntalu ya Babilone. **2** Kasi ni na Ekebatane, mbanza kimfumu ya kizunga ya Medi, ba talaka dibuku yina vwandaka ya kusonama mutindu yayi: «Mukanda ya mfunu ya ntama» **3** «Na mvula ya ntete yina Siluse vwandaka ntinu, yandi pesaka Musiku yayi: Ba fwana kutunga dyaka Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi, samu ti yawu vwanda kisika ya kupesilaka minkayulu. Ba tunga Yinzo yango na zulu ya lufulu ya ntama. Yinda ya yawu kubanda na zulu tii na ntoto, ke vwanda na bametele makumi tatu mpe nene ya yawu bametele makumi tatu. **4** Ba ke tula milonga tatu ya matadi yina ba me dedikisa mpe mulonga mosi ya mabaya ya malu-malu. Mbongo ya kufuta bisalu yayi, ke katuka na kibumbulu ya luyalu. **5** Ba ke nata bima ya wolo mpe ya palata ya Yinzo ya Nzambi ya Yelusalemi, yina Nabukadenesale bakaka mpe nataka na Babilone. Bima nyonso yayi fwana kuvutuka na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi, mpe konso kima fwana kuvwanda na kisika ya yawu.» **6** Na yina, ntinu Daliyuse pesaka bawu mvutu yayi: «Ntangu yayi, nge Tatenayi mfumu ya kizunga ya wesete ya nzadi ya Efalate, mpe Setale-Bozenayi na bampangi

ya beno bamfumu ya mwa bizunga yina kele na lweka ya nkaka ya nzadi.» «Beno bika kukota na mambu yayi. **7** Beno yimina ve ba-Zwife na kutunga dyaka Yinzo ya Nzambi. Mfumu ya kizunga ya Yuda na bantwadisi ya ba-Zwife, bawu fwana kutunga dyaka yawu na kisika yina yawu vwandaka ntete. **8** Munu ntinu, mu ke na kutumisa beno na kusadisa bantwadisi ya ba-Zwife, samu na kutunga dyaka Yinzo ya Nzambi. Beno fwana kufuta ntangu nyonso bantu yina mbongo ya kusadisila bisalu, samu ti bisalu kusuka ve na nzila. Mbongo yango ke katuka na mbongo ya ntinu, na bampaku yina ba ke futaka na lweka ya nkaka ya wesete ya nzadi ya Efalate. **9** Beno ke pesa mpe banganga-Nzambi ya Yelusalemi, nyonso yina ba ke vwanda na yawu nsatu konso kilumbu, samu na minkayulu ya bibulu ya kuyoka na Nzambi ya mazulu mutindu: bangombe ya mbakala, bankombo ya mbakala mpe bana ya mameme, mutindu mosi mpe bambuma ya faline, mungwa, malafu mpe mafuta. Beno zimbana ve na kusala mutindu yina. **10** Samu ti, bawu pesa na Nzambi ya mazulu minkayulu ya nsunga ya mbote, mpe bawu ke sambila samu na ntinu mpe na bana ya yandi. **11** Konso muntu yina ke tumama ve na Musiku yayi, ba ke katula kibuku ya dibaya na yinzo ya yandi, ba ke telemisa yawu na ntoto mpe ba ke vwandisa yandi na ngolo nyonso na zulu ya yawu, samu ti yawu kota yandi na nzutu nyonso mpe ba ke mwangisa yinzo ya yandi samu ti yawu kuma kisika yina ba ke losaka bima ya yimbi. **12** Bika ti Nzambi yina soolaka Yelusalemi mutindu kisika ba fwana kukembila Nkumbu ya yandi, kupesa kitumbu na konso ntinu mpe konso yinsi yina ke zitisa ve Musiku yayi na kusosa na kumwangisa Yinzo yayi ya Nzambi. Ni munu Daliyuse me pesa lutumu yayi. Beno sadila yawu mutindu mu me tumisa yawu.» **13** Na yina, Tatenayi mfumu ya kizunga yina kele na wesete ya nzadi ya Efalate, Setale-Bozenayi mpe bampangi ya bawu salaka mutindu ntinu tumisaka bawu. **14** Bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka kuzwa bankindusulu na kati ya bambikululu ya Aze mpe Zakali, mwana ya Ido. Na yina, bawu vwandaka tatamanaka na kutunga na mbote nyonso mpe bawu manisaka na kutunga mutindu vwandaka lutumu ya Nzambi ya Isayeli mpe lutumu ya bantinu ya Pelese: Siluse, Daliyuse mpe Aletazelezese. **15** Bisalu ya Yinzo ya Yave manisaka na kilumbu ya tatu ya ngonda Adele, na mvula ya sambanu ya kintinu ya Daliyuse. **16** Bantu ya Isayeli, banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bantu ya nkaka yina katukaka na bundongo mpe vutukaka na Isayeli, salaka mukembo ya nene na nsayi nyonso, samu na kubyeka Yinzo ya Yave. **17** Bawu pesaka samu na mbyekolo ya Yinzo ya Yave: nkama ya bangombe ya mbakala, bankama zole ya bankombo ya mbakala, bankama yiya ya bana ya mameme, mpe samu na mulemvo ya masumu ya bantu nyonso ya Isayeli: kumi na zole ya bankombo ya mbakala mutindu kele lutangu ya makanda ya bantu ya Isayeli. **18** Bawu kabulaka banganga-Nzambi na bankonga ya bawu, ba-Levi mpe na bankonga ya bawu, samu ti konso nkonga sala kisalu ya Yave na Yelusalemi mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Moyize. **19** Bantu nyonso yina katukaka na bundongo mpe vutukaka na Isayeli, salaka mukembo ya Paki na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya ntete ya mvula yina vwandaka landa. **20** Banganga-Nzambi na ba-Levi, vedisaka na kintwadi banzutu ya bawu mpe bawu nyonso kumaka ya kuvedila. Ni yawu yina, bawu kufwaka bana ya mameme ya Paki, samu na ba yina katukaka na bundongo mpe vutukaka, samu na bampangi ya bawu banganga-Nzambi ya nkaka mpe samu na bawu mosi. **21** Bantu ya Isayeli, bayina katukaka na bundongo kudyaka madya ya Paki kintwadi na bayina bikaka na kusadila mavanga ya yimbi ya bantu ya nkaka ya yinsi. Bawu vukanaka samu na kusambila Yave, Nzambi ya Isayeli. **22** Na manima, bawu salaka dyaka na nsayi nyonso mukembo ya mampa yina ba ke funisaka ve na bilumbu nsambwadi. Ya tsyelika, Yave fulusaka bawu na nsayi, samu ti, yandi tulaka dibanza na ntima ya ntinu ya Asili, na kukindisa bawu na kutatamana na kutunga Yinzo ya Nzambi, Nzambi ya Isayeli.

7 Na manima ya mambu yina lutaka, mpe na ntangu yina Aletazelezese vwandaka ntinu ya Pelese, muntu mosi na nkumbu Esedase kwizaka. Yandi vwandaka mwana ya Selaya, mpe bankooko ya yandi landasanaka mutindu yayi: Azalya, Yilekya, **2** Salume, Sadoke, Ayitube, **3** Amalya, Azalya, Melayote, **4** Zelaya, Uzi, Buki, **5** Abisuwa, Fineyase, Eleyazale mpe Aloni, mfumu ya banganga-Nzambi. **6** Esedase yango katukaka na yinsi ya Babilone, samu na kukwenda na Yelusalemi. Yandi vwandaka mulongisi ya Misiku mpe zabaka mbote-mbote misiku yina Yave, Nzambi ya Isayeli pesaka na Moyize. Mutindu Yave, Nzambi ya yandi vwandaka na yandi, ntinu vwandaka pesa yandi bima nyonso yina yandi vwandaka na yawu nsatu. **7** Na mvula ya nsambwadi ya kintinu ya Aletazelezese, banganga-Nzambi, ba-Levi, miyimbidi, mikengi ya myelo na bisadi yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave, mingi na kati ya bawu vutukaka na Yelusalemi. **8** Esedase mpe kwizaka na Yelusalemi na ngonda ya tanu na mvula ya nsambwadi ya kintinu ya Aletazelezese. **9** Yandi katukaka na yinsi ya Babilone na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete mpe yandi kumaka na Yelusalemi na kilumbu ya ntete ya ngonda ya tanu, samu ti Nzambi vwandaka lakisa yandi bumbote ya yandi. **10** Ya tsyelika, Esedase vwandaka pesa ntima ya yandi nyonso, samu na kulongoka misiku ya Yave mpe na kusadila yawu. Yandi vwandaka longisa misiku mpe bansalulu ya misiku yango na bantu ya Isayeli. **11** Mukanda yina ntinu Aletazelezese pesaka na sika ya nganga-Nzambi Esedase yina ke longisaka misiku yina Nzambi pesaka na bantu ya Isayeli na bansalulu ya yawu, ni yayi: **12** «Munu Aletazelezese, ntinu ya bantinu, ke na kusonika mukanda yayi na sika ya nganga-Nzambi Esedase yina ke longisaka mambu ya Nzambi ya mazulu, **13** «Mu me pesa lutumu yayi: ba bika bantu nyonso ya Isayeli yina ke na kuzinga na kati ya yinsi ya kintinu ya munu, banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bayina nyonso ke na nsatu ya kukwenda kintwadi na nge na Yelusalemi, bawu kwenda. **14** Munu na nsambwadi ya bipesi-malongi ya munu, ke na kufidisa nge na Yelusalemi mpe na kizunga ya Yuda, samu ti nge kwenda kutala wapi mutindu ba ke na kuzitisa misiku ya Nzambi ya nge, misiku yina ke na maboko ya nge. **15** Nge ke nata mpe palata na wolo yina munu na bipesi-malongi ya munu me pesa mutindu makabu na sika ya Nzambi ya Isayeli yina ke na Yinzo ya yandi na Yelusalemi. **16** Nge ke nata mpe palata na wolo nyonso yina nge ke kuzwa na kizunga ya Babilone na makabu yina bantu mpe banganga-Nzambi ke pesa na luzolo ya bawu mosi, samu na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi. **17** Na palata yina, nge ke sumba: bangombe ya mbakala, mameme ya mbakala, bana ya mameme na bima ya nkaka yina nge ke vwanda na yawu nsatu mutindu bambuma ya faline na vinu samu na munkayulu. Nge ke pesa nyonso yina mutindu Munkayulu ya Kuyoka na kisika yina ba ke yokaka minkayulu na Yinzo ya Nzambi ya beno na Yelusalemi. **18** Samu na palata na wolo yina ke bikana, nge na bampangi yina ke na kukwenda na nge, beno ke sala mutindu beno zola, kasi beno ke sala yawu mutindu Nzambi ya beno ke twadisa beno. **19** Kwenda tula na ntadisi ya Nzambi ya Yelusalemi, bandonga yina ba ke pesa nge samu na kisalu ya Yinzo ya Nzambi, Nzambi ya nge. **20** Kana nge ke vwanda

dyaka na nsatu ya kusumba bima ya nkaka, samu na Yinzo ya Nzambi, Nzambi ya nge, mbongo ke katuka na kibumbulu ya luyalu. **21** «Munu ntinu Aletazelezese, mu me pesa lutumu na sika ya bibumbi-mbongo ya kizunga yina kele na wesete ya nzadi ya Efalate, samu ti ba sala mbote-mbote mambu nyonso yina ke lomba bawu nganga-Nzambi Esedase yina ke longisaka misiku ya Nzambi ya mazulu. **22** Bawu ke pesa yandi Batalente nkama ya palata, Bakole nkama ya bambuma ya faline, Babate nkama ya vinu, Babate nkama ya mafuta mpe mungwa ke pesama na luzolo ya bawu mosi. **23** Mambu nyonso yina Nzambi ya mazulu ke tumisa na kusala, yawu fwana kusalama na mbote nyonso, samu na Yinzo ya Nzambi ya mazulu, samu ti yandi dasukila ve yinsi ya kintinu to ntinu mpe bana ya ntinu. **24** Na yina, beto ke na kuzabisa na bibumbi-mbongo ti: banganga-Nzambi, ba-Levi, miyimbidi, mikengi ya mwyelo, bisadi ya Yinzo ya Nzambi mpe bantu ya nkaka yina ke salaka na Yinzo ya Nzambi kele ve na muswa ya kufuta mpaku, ya vwanda yina ke futaka konso muntu to mpaku ya mumbungu. **25** «Nge Esedase, na ndwenga yina nge kuzwaka na misiku ya Nzambi, misiku yina ke na maboko ya nge, soola bazuzi na bamfumu yina ke fundisa mambu ya bantu yina zaba misiku ya Nzambi ya nge, na kati ya bantu yina ke zingaka na wesete ya nzadi ya Efalate. Na bayina zaba yawu ve, Beno longisa bawu yawu. **26** Konso muntu yina ke tumama ve na Musiku ya Nzambi ya nge to ya ntinu, ba fwana kuzengila yandi kitumbu yina me fwanakana: lufwa to kubingisa yandi na yinsi to kubaka yandi bima nyonso to kutula yandi na boloko.» **27** Esedase zonzaka na ngolo: «Nkembo na Yave, Nzambi ya bankooko ya beto! Yandi pesaka dibanza na sika ya ntinu ya kuzangula bunene ya Yinzo ya Yave na Yelusalemi. **28** Na mantwala ya ntinu, ya bipesi-malongi ya ntinu mpe na mantwala ya bamfumu ya luyalu yina ke salaka na ntinu, Yave, Nzambi ya munu, me lakisa munu bumbote ya yandi. Yandi me keba munu mpe me pesa munu ngolo ya kukutikisa bamfumu ya Isayeli, samu ti bawu kwenda kintwadi na munu na Yelusalemi.»

8 Yayi ni bankumbu ya bamfumu ya makanda, yina katukaka na munu, Esedase, na yinsi ya Babilone, samu na kuvutuka na Yelusalemi, ntangu yina Aletazelezese vwandaka ntinu. **2** Na dikanda ya Pinase: Ngelesome. Na dikanda ya Itamale: Danyele. Na dikanda ya Davidi: Atuse. **3** Mosi na bana ya Sekanya. Na dikanda ya Palose: Zakali na babakala nkama mosi na makumi tanu ya dikanda ya yandi. **4** Na dikanda ya Payate-Mowabe: Elyeyoyenayi, mwana ya Zelaya mpe babakala bankama zole. **5** Na dikanda ya Zatu: Sekanya, mwana ya Yazyele mpe babakala bankama tatu. **6** Na dikanda ya Adine: Ebede, mwana ya Yonatane mpe babakala 50. **7** Na dikanda ya Elame: Yesaya, mwana ya Atalya mpe babakala 70. **8** Na dikanda ya Sefatya: Zebadya mwana ya Mikayele mpe babakala 80. **9** Na dikanda ya Yowabe: Obadya, mwana ya Yeyele mpe babakala bankama zole na kumi na nana. **10** Na dikanda ya Bani: Semolite, mwana ya Yosifya mpe babakala nkama mosi na makumi sambanu. **11** Na dikanda ya Bebayi: Zakali, mwana ya Bebayi mpe babakala 28. **12** Na dikanda ya Azengade: Yoyanane, mwana ya Akatane mpe babakala nkama mosi na kumi. **13** Na dikanda ya Adonikame, bantwenya tatu: Elifelete, Yeyele na Semaya, mpe babakala 60. **14** Na dikanda ya Bingwayi: Wutayi, Zakule, mpe babakala 70. **15** Mu kutikisaka bantu nyonso, na lweka ya maza yina ke lutilaka na kisika yina ba ke bokilaka Ayava mpe beto lutisaka bilumbu tatu kuna. Ntangu mu talaka bantu nyonso, mu talaka banganga-Nzambi kasi ata mu-Levi mosi ve vwandaka kuna. **16** Na yina, mu bokilaka bamfumu: Elyezele, Alyele, Semaya, Elenatane, Yalibe, Elenatane, Natane, Zakali, Mesulame, mpe milongisi zole ya misiku Yoyalive mpe Elenatane. **17** Mu tumisaka bawu na kukwenda na sika ya Ido mfumu ya bwala Kasifya. Mu zabisaka bawu mambu yina ba fwanaka tuba na Ido na bampangi ya yandi ya kisalu, bayina ke zingaka na Kasifya, na kunatina beto bantu samu na kisalu na Yinzo ya Nzambi ya beto. **18** Mutindu Nzambi vwandaka lakisa beto bumbote ya yandi, ba natinaka beto Selebya, muntu ya mayela, muntu ya dikanda ya Mali mpe mutekolo ya Levi mwana ya Yakobe, na bana mpe bampangi ya yandi. Bawu vwandaka babakala kumi na nana. **19** Bawu nataka mpe Asabya kintwadi na Yesaya bantu ya dikanda ya Melali, na bana mpe bampangi ya yandi. Bawu vwandaka babakala makumi zole. **20** Ba nataka mpe bantu nkama na makumi zole, yina vwandaka sala na Yinzo ya Nzambi na lutumu ya ba-Levi. Bisadi yango vwandaka bana ya bantu yina Davidi na bilandi ya yandi tulaka na kisalu ya Yinzo ya Nzambi. Bankumbu ya bawu nyonso vwandaka ya kusonama. **21** Ntangu beto vwandaka kuna, na lweka ya maza yina ke lutilaka na kisika yina ba ke bokilaka Ayava, mu bakaka lukanu ya kutuba ti, beto nyonso beno mina nsoki, samu na kulakisa yandi kukuluka ya beto, samu ti yandi sala ti nzyetolo ya beto, ya makanda mpe ya bima ya beto kuvwanda mbote. **22** Ya tsyelika, mu zolaka tala nsoni kana mu lombaka na ntinu na kupesa beto binwani yina ke tambulaka na makulu mpe binwani yina ke nataka bampunda samu na kukeba beto na nzila, na mantwala ya bambeni ya beto, samu ti beto zabisaka na ntinu ti Nzambi ya beto ke kebaka bantu nyonso yina ke sosaka yandi, kasi nkele ya yandi ke vwandaka ngolo samu na bayina ke mangaka yandi. **23** Ni yawu yina, beto minaka nsoki, beto lombaka yandi na kukeba beto, mpe yandi kuwaka lusambulu ya beto. **24** Na manima, mu soolaka kumi na zole ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe Selebya na Asabya, mpe dyaka kumi ya bampangi ya bawu ba-Levi. **25** Mu tezaka na mantwala ya palata, wolo mpe bima nyonso ya ntalu yina ntinu, bipesi-malongi ya yandi, bilandi ya yandi, mpe bantu ya Isayeli ke zingaka na yinsi ya Babilone, pesaka samu na Yinzo ya Yave. **26** Mu pesaka bawu Batalente bankama sambanu na makumi tanu ya palata, bima ya palata ya Batalente nkama mpe Batalente nkama ya wolo. **27** Bandonga makumi zole ya wolo, na ntalu ya Badalike funda mosi ya Pelese, bandonga zole ya fyoti ya kisengo ya mbwaki ya kitoko na ntalu ya mutindu mosi na bandonga ya wolo. **28** Mu zabisaka na bawu: «Mutindu ba byekaka beno, samu na kisalu ya Yave, bima yayi mpe kele ya kubyekwa. Palata na wolo yayi kele makabu yina bantu pesaka na luzolo ya bawu mosi, samu na Yave, Nzambi ya bankooko ya beno. **29** Beno bumba yawu mbote tii ntangu beno ke teza mpe ke pesa yawu na mantwala ya bamfumu ya banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bamfumu ya makanda ya bantu ya Isayeli kuna na Yelusalemi na kati ya bivinga ya Yinzo ya Yave.» **30** Na yina, banganga-Nzambi mpe ba-Levi bakaka bima nyonso yina ba tezaka na mantwala ya bawu: palata, wolo, mpe bima nyonso ya ntalu, samu na kunata yawu na Yelusalemi na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beto. **31** Na kilumbu ya kumi na zole ya ngonda ya ntete, beto bikaka lweka ya maza yina ke lutilaka na kisika yina ba ke bokilaka Ayava, samu na kukwenda na Yelusalemi. Nzambi vwandaka keba beto na nzyetolo mpe yandi vwandaka tanina beto na mantwala ya bambeni mpe ya miyibi yina vwandaka na nzila ya beto. **32** Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, beto pemaka bilumbu tatu. **33** Na kilumbu ya yiya, beto tezaka na kati ya Yinzo ya Yave, Nzambi ya beto, palata, wolo mpe bima nyonso ya ntalu. Beto pesaka yawu na nganga-Nzambi Melemote, mwana ya Uliya,

yina vwandaka na Eleyazale mwana ya Pinase mpe ba-Levi Yozabade, mwana ya Yeswa mpe Nowadya mwana ya Binwi. **34** Ba tezaka mpe tangaka bima nyonso mpe ba sonikaka lutangu ya bakilo nyonso. **35** Bantu nyonso yina katukaka na bundongo mpe kwizaka na Yelusalemi, pesaka minkayulu na Nzambi ya Isayeli. Na nkumbu ya bantu nyonso ya Isayeli, bawu pesaka yandi kumi na zole ya bangombe ya mbakala, makumi yivwa na sambanu ya mameme ya mbakala mpe bana ya mameme makumi nsambwadi na nsambwadi samu na munkayulu ya bibulu ya kuyoka mpe kumi na zole ya bankombo ya mbakala samu na mulemvo ya masumu. Bibulu nyonso yina, ba yokaka yawu mpe nyonso nyengaka samu na Yave. **36** Na manima, bawu pesaka mikanda ya mikanu ya ntinu na sika ya bimonikisi ya ntinu mpe na sika ya bamfumu ya bizunga yina kele na lweka ya wesete ya nzadi ya Efalate. Bantu yayi sadisaka bana ya Isayeli, samu na kisalu ya Yinzo ya Nzambi.

9 Na manima ya mambu yina lutaka, bamfumu ya makanda ya Isayeli kwizaka na sika ya munu mpe tubaka: «Bantu ya Isayeli, banganga-Nzambi mpe ba-Levi me kabuka ve na banzenza yina ke na kuzingaka awa. Bawu ke na kulanda mavanga ya nganzi ya bantu ya bayinsi yina, ya bantu ya Kaana, ya ba-Iti, ya ba-Pelizi, ya ba-Yebuse, ya ba-Amone, ya bantu ya Mowabe, ya bantu ya Ngipiti mpe ya ba-Amoli. **2** Bawu mosi na bana ya bawu ya babakala, kwelaka bakento ya yinsi yayi. Na yina, dikanda ya Nzambi me vukana na makanda ya bantu ya yinsi yayi. Ni bamfumu mpe bantwadisi ya nkaka vwandaka bantu ya ntete na kusala busafu yayi.» **3** Ntangu mu kuwaka mambu yayi, mu pasulaka kiyunga na binkuti ya munu, mpe mu katulaka bansuki mpe mandefo. Na manima, mu vwandaka na ntoto na kati ya manyongo ya kulutila. **4** Mu vwandaka kaka ya kuvwanda na ntoto tii na ntangu ya kupesa munkayulu ya nkokila mpe bantu nyonso yina vwandaka na boma ya kulutila, samu na kitumbu yina Nzambi ya Isayeli fwanaka pesa, samu na busafu yina salaka ba-Zwife, yina katukaka na bundongo, kwizaka vukana na kisika yina mu vwandaka. **5** Na ntangu ya kupesa munkayulu ya nkokila, mu vwandaka dyaka ve na kati ya manyongo, mu telamaka mpe mu vwandaka kaka na kiyunga mpe binkuti ya munu yina vwandaka ya kupasuka, mu fukamaka mpe mu nangunaka maboko na zulu na sika ya Yave, Nzambi ya munu. **6** Mu sambilaka mutindu yayi: «Nzambi ya munu, mu kele na nsoni, nsoni ya kulutila samu na kunanguna kizizi ya munu na kutala nge, samu ti masumu ya beto me lutila mingi mpe yimbi ya beto me kumaka tii na zulu. **7** Katuka ntangu ya bankooko ya beto tii bubu yayi, beto salaka masumu ya kulutila. Ni samu na masumu yina, nge yekulaka beto, bantinu ya beto mpe banganga-Nzambi ya beto na yisi ya lutumu ya bantinu ya bayinsi ya nzenza, na bamvita, na bundongo, na kubaka bima ya beto na ngolo mpe kusala ti beto zinga na kati ya nsoni ya kulutila tii bubu yayi. **8** Kasi ntangu yayi, Yave, Nzambi ya beto, nge me lakisa beto bumbote ya nge. Nge me sala ti, mwa lutangu ya bantu na kati ya beto vwanda ntete moyo mpe kwiza kuzinga na yinsi yayi, yina kele ya nge. Nge me sala ti meso ya beto kutala dyaka nsemo, nge me pesa dyaka beto mwa luzingu na kati ya bundongo ya beto. **9** Ya tsyelika Nzambi ya beto, beto vwandaka bandongo, kasi nge bikaka beto ve. Nge salaka ti bantinu ya Pelese lakisa beto bumbote ya bawu samu ti, beto zinga dyaka. Yawu me sala ti beto kutunga dyaka Yinzo ya nge mpe kuyidika bibaka ya yawu, yina mwanganaka. Beto me kuzwa kiswamunu ya mbote mutindu bibaka ya lupangu awa na mbanza Yelusalemi mpe na kizunga ya Yuda. **10** «Kasi ntangu yayi, Oo! Nzambi ya beto! Yinki beto lenda kutuba na manima ya mambu yina me kumina beto? Samu ti, beto me tumama ve na misiku ya nge, **11** yina nge zabisaka beto na bayinwa ya bisadi ya nge mimbikudi, nge tubaka: "Yinsi yina beno ke kota samu ti yawu kuma ya beno, kele yinsi ya kuvedila ve, samu ti bantu yina ke zingaka kuna kele ya kuvedila ve, bawu me fulusa yinsi nyonso na mavanga ya bawu ya ngazi. **12** Na yina, beno kwelasana ve na banzenza yina. Beno kulanda ve kyese na luzingu ya bawu ya mbote. Ni mutindu yina beno ke kuma dikanda ya ngolo, beno ke kudya madya ya kitoko ya yinsi yina mpe beno ke bika yinsi yango mutindu kimvwama ya konso ntangu na sika ya bana ya beno." **13** Mambu nyonso yayi me kumina beto, samu na mavanga ya beto ya yimbi, mpe na mambu ya yimbi yina beto salaka. Kasi, Oo! Nzambi, nge me semba beto ve mutindu kele bunene ya masumu ya beto, mpe nge me sala ti, beto bayayi kele awa, beto kuvwanda dyaka na luzingu. **14** Wapi mutindu beto lenda kubanda dyaka na kutumama ve na bantumunu ya nge, na kukwelasana na bantu ya bayinsi yayi mpe kusadila mavanga ya bawu ya ngazi? Nge ke dasukila beto ve mpe kufwa beto ata kubika muntu mosi? **15** Yave, Nzambi ya Isayeli, nge kele ya kudedama, samu ti nge me sala ti, ndambu ya bantu na kati ya beto vwanda ntete moyo tii bubu yayi. Beto me kwiza na mantwala ya nge, na mavanga ya beto ya yimbi ata ti muntu mosi ve lenda kutelama na yimbi yayi na mantwala ya nge.»

10 Ntangu Esedase vwandaka sambila ya kufukama na kudila nyonso na mantwala ya Yinzo ya Yave, samu na kusambila mpe kutubila masumu, nkonga ya nene ya bantu ya Isayeli, bakento, babakala mpe bana, kwizaka yonzama pene-pene ya yandi mpe vwandaka dila mingi. **2** Na yina, Sekanya mwana ya Yeyele yina vwandaka muntu ya dikanda ya Elame tubaka na Esedase: «Beto salaka mambu ya busafu na meso ya Nzambi ya beto, samu ti beto kwelaka bakento ya bayinsi ya nzenza, yina ke na kuzingaka awa. Kasi ntangu yayi, ata ti beto salaka yimbi, kivuvu kele ntete samu na bantu ya Isayeli. **3** Beto bakeno lukanu na mantwala ya Yave ya kubingisa bakento nyonso ya bayinsi ya nzenza na bana ya bawu. Na yina, beto ke landa malongi ya nge na ya bayina ke zitisaka misiku ya Nzambi ya beto. Beto saleno mutindu Musiku ya Nzambi ke na kutumisa. **4** Telama, samu ti mambu yayi me tadila nge. Beto kele na manima ya nge. Vwanda na kibakala mpe sala kisalu.» **5** Na yina, Esedase telamaka. Yandi tumisaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bamfumu ya ba-Levi mpe bamfumu ya makanda ya Isayeli na kudya ndefi, samu na kusadila mambu yina Sekanya tubaka. Bawu nyonso kudyaka ndefi. **6** Na yina, Esedase katukaka na mantwala ya Yinzo ya Nzambi, yandi kwendaka na kivinga ya Yewoyanane mwana ya Elyasibe. Yandi vwandaka kuna ata kudya ata kunwa. Yandi vwandaka na kati ya kyadi ya kulutila samu na busafu ya nene yina salaka bantu yina katukaka na bundongo mpe vutukaka na Yelusalemi. **7** Ba mwangisaka nsangu na Yuda mpe na Yelusalemi ti bayina nyonso katukaka na bundongo mpe vutukaka fwana kuyonzama na Yelusalemi. **8** Kana muntu mosi kwiza talana ve na kati ya bilumbu tatu yina ke na kulanda, bamfumu mpe bakuluntu ya makanda me baka lukanu ya kubaka bimvwama ya yandi nyonso mpe ba ke bingisa yandi na kimvuka ya bawu. **9** Na kati ya bilumbu tatu, bantu nyonso ya Yuda mpe ya Bezame yonzamaka na Yelusalemi. Na kilumbu ya makumi zole ya ngonda ya yivwa, bantu nyonso yonzamaka na ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya Yave. Bawu vwandaka tekita mingi, samu na dyambu yayi mpe samu na mvula yina vwandaka noka. **10** Nganga-Nzambi Esedase telamaka mpe tubaka: «Beno lakisaka

ve kukwikama ya beto na Nzambi, na kukwela bakento ya bayinsi ya nzenza mpe samu na yawu, beno me bwela dyaka disumu ya nkaka na zulu ya masumu, yina salaka bantu ya Isayeli. **11** Ntangu yayi, beno lomba mulemvo ya masumu ya beno na sika ya Yave, Nzambi ya bankooko ya beno mpe beno sala mutindu yandi zola. Beno kabuka na bantu yina ke na kuzinga na yinsi yayi mpe beno bingisa bakento ya nzenza.» **12** Bantu nyonso vutulaka na ngolo nyonso: «Ya tsyelika, beto ke sala mutindu nge me tuba, **13** kasi bantu kele mingi mpe ya ke ntangu ya bamvula ya ngolo. Beto ke lenda ve na kutatamana na kuvwanda kaka na ngaanda mpe dyambu yayi kele ve dyambu ya kilumbu mosi to ya bilumbu zole samu ti, yawu me tadila beto mingi. **14** Na yina, ya lunga ti bamfumu ya beto kubikana awa na Yelusalemi, samu na kuyidika mambu yayi. Bantu nyonso ya Isayeli yina kwelaka bakento ya nzenza, ke kwiza kutalana na mantwala ya bamfumu na bilumbu yina ba ke pesa bawu kintwadi na bakuluntu mpe bazuzi ya bambanza ya bawu. Beto ke sala mutindu yayi tii ntangu Nzambi ke katula nkele ya yandi na beto, samu na mambu yayi.» **15** Kasi, kaka Yonatane mwana ya Asayele mpe Yaziya mwana ya Tikeva mangaka dibanza yayi. Mesulame mpe mu-Levi mosi na nkumbu Sabetayi kindisaka bawu na kumanga yawu. **16** Kasi bantu ya nkaka ya Isayeli yina katukaka na bundongo ndimaka na kusala mutindu yawu lombamaka. Nganga-Nzambi Esedase solaka na konso dikanda, mfumu ya dikanda bayina yandi bokilaka na bankumbu ya bawu. Bawu bandaka na kuyidika mambu yango na kilumbu ya ntete ya ngonda ya kumi. **17** Mpe na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete ya mvula yina landaka, bawu manisaka na kuyidika mambu yina me tadila babakala yina kwelaka bakento ya nzenza. **18** Na kati ya bana ya banganga-Nzambi yina kwelaka bakento ya nzenza ya vwandaka: Na kati ya bana ya Yeswa mwana ya Yosadake mpe bampangi ya yandi: Maaseya, Elyezele, Yalibe mpe Ngedalya. **19** Bawu kudyaka ndefi ya kubingisa bakento ya bawu mpe samu na kukatula masumu ya bawu, bawu pesaka dimeme ya mbakala mutindu munkayulu. **20** Na kati ya bana ya Imele: Anani mpe Zebadya. **21** Na kati ya bana ya Alime: Maaseya, Eliya, Semaya, Yeyele mpe Uzya. **22** Na kati ya bana ya Pasewule: Elyoyenayi, Maaseya, Isemayele, Netanele, Yozabade mpe Elasa. **23** Na kati ya ba-Levi: Yozabade, Simeyi, Kelaya to Kelita, Petaya, Yuda mpe Elyezele. **24** Na kati ya Miyimbidi: Elyasibe. Na kati ya mikengi ya mwelo: Salume, Teleme mpe Uli. **25** Na kati ya bantu ya nkaka ya Isayeli: Bana ya Palewose: Lamiya, Yiziya, Malekiya, Miyamine, Eleyazale, Malekiya mpe Benaya. **26** Na kati ya bana ya Elame: Matanya, Zakali, Yeyele, Abedi, Yelemote mpe Eliya. **27** Na kati ya bana ya Zatu: Elyoyenayi, Elyasibe, Matanya, Yelemote, Zabade mpe Aziza. **28** Na kati ya bana ya Bebayi: Yewoyanane, Ananya, Zabayi, Atelayi. **29** Na kati ya bana ya Bani: Mesulame, Maluke, Adaya, Yasube, Seyale, Yelamote. **30** Na kati ya bana ya Payate-Mowabe: Adena, Kelale, Benaya, Maaseya, Matanya, Besalele, Binwi, Manase. **31** Bana ya Alime: Elyezele, Yisiya, Malekiya, Semaya, Simewone, **32** Bezame, Maluke, Semalya. **33** Na kati ya bana ya Asume: Matenayi, Matata, Zabade, Elifelete, Yelemayi, Manase, Simeyi. **34** Na kati ya bana ya Bani: Maadayi, Amelame, Uwele, **35** Benaya, Bedya, Keluyi, **36** Vanya, Melemote, Elyasibe, **37** Matanya, Matenayi, Yasayi, **38** Bani, Binwi, Simeyi, **39** Selemya, Natane, Adaya, **40** Makenadebayi, Sasayi, Salayi, **41** Azalele, Selemya, Semalya, **42** Salume, Amalya mpe Yosefi. **43** Na kati ya bana ya Nebo: Yeyele, Matitya, Zabade, Zebina, Yadayi, Yowele, mpe Benaya. **44** Babakala nyonso yayi kwelaka bakento ya nzenza mpe ba ya nkaka butaka bana na bakento yango.

Neyemi

1 Mambu yina me tadila Neyemi, mwana ya Akalya. Ya vwandaka na mvula ya makumi zole ya kintinu ya Aletazelezese, na ngonda yina ba ke bokilaka Kiseleve. Na ntangu yango, mu vwandaka na Suze, na kisika yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **2** Anani, mosi na bampangi ya munu katukaka na kizunga ya Yuda mpe kwizaka kintwadi na bantu ya nkaka. Mu yufulaka bawu bansangu ya ba-Zwife yina vuukaka na bundongo. Mu yufulaka bawu mpe bansangu, samu na mbanza Yelusalemi. **3** Bawu tubaka na munu: «Bayina katukaka na bundongo mpe kele na kizunga ya Yuda, ba ke na kuzingaka na mpasi mingi, mpe bawu kele ya kufuluka na nsoni. Bibaka ya Yelusalemi kele ya kubeba na mabulu mpe myelo ya yawu nyonso ba yokaka yawu na tiya.» **4** Ntangu mu kuwaka bansangu yina, mu vwandaka mpe mu dilaka. Bilumbu mingi, mu vwandaka ya kufuluka na kyadi. Mu minaka nsoki mpe mu sambilaka Nzambi ya mazulu. **5** Mu tubaka: «Aa! Yave, Nzambi yina kele na mazulu, Nzambi ya nene mpe ya nsisi! Nge ke kebaka ngwisani ya nge mpe nge ke vwandaka ya kukwikama na bantu yina ke zolaka nge mpe ke bumbaka bantumunu ya nge. **6** Tala mpe kuwa lusambulu ya munu kisadi ya nge. Mu ke na kusambila nge mpimpa na ntangu, samu na bisadi ya nge, bantu ya Isayeli. Mu ke na kufungula masumu, yina beto bantu ya Isayeli me sala. Munu na bankooko ya munu, beto me sumuka. **7** Beto me sala yimbi na ntadisi ya nge. Beto me tumama ve na bantumunu ya nge, misiku ya nge mpe bansalulu ya misiku ya nge yina nge pesaka beto na nzila ya kisyelo ya nge Moyize. **8** Bambuka moyo na mambu yina nge tumisaka kisyelo ya nge Moyize na kuzonza na beto: “Kana beno vwanda ve ya kukwikama na munu, mu ke mwangisa beno na kufidisa beno na bayinsi ya nzenza. **9** Kasi, kana beno vutuka na munu, kana beno bumba mpe sadila bantumunu ya munu, mu ke kwenda baka beno bisika nyonso yina beno ke vwanda, ata ti beno ke vwanda ya kumwangana tii na bisika yina ntoto sukaka. Mu ke nata beno na kisika yina mu soolaka, samu na kuvwandisa nkumbu ya munu.” **10** Mfumu, bawu kele bisyelo ya nge, mpe bantu ya nge, yina nge kuulaka na ngolo mpe na lulendo ya nge ya nene. **11** Mulemvo ya nge Mfumu, kuwa lusambulu yina mu ke na kusala, mpe yina ke na kusala bisyelo ya nge yina ke zolaka kuzitisa nkumbu ya nge. Lungisa dibanza yina kele na kisadi ya nge. Sala ti ntinu kundima yawu na mbote nyonso.» Mu vwandaka na kisalu ya kutudilaka ntinu malafu na kopo.

2 Ntinu Aletazelezese lungisaka bamvula makumi zole na kimfumu. Kilumbu mosi, na ngonda yina ba ke bokilaka Nisane, mutindu malafu vwandaka na mantwala ya ntinu, mu bakaka malafu yango mpe mu pesaka yandi yawu. Ata kilumbu mosi mu vwandaka ntete ve na kizizi ya kyadi na ntwala ya ntinu. **2** Na yina, ntinu yufulaka munu: «Samu na yinki nge ke na kizizi ya kyadi? Nge ke na kimbevo ve? Ya ke na dyambu ke na kukwamisa nge na ntima?» Mu kumaka na boma mingi. **3** Mu vutulaka na ntinu: «Bika ti ntinu kuzinga seko! Wapi mutindu mu lenda vwanda ve na kizizi ya kyadi ntangu mbanza, kisika yina kele bandyamu ya bankooko ya munu, kele ya kumwangana mpe myelo nyonso ya kuya na tiya?» **4** Na yina, ntinu yufulaka munu: «Yinki nge zola mu sala samu na nge?» Mu sambilaka Nzambi ya mazulu. **5** Na manima, mu vutulaka na ntinu: «Mulemvo ya nge ntinu, kana ntinu tala ti yawu kele mbote, mpe kana kisadi ya nge kele ya kuzolakana na meso ya nge, bika ti mu kwenda na kizunga ya Yuda, na mbanza yina kele bandyamu ya bankooko ya munu, samu ti mu tungisa dyaka yawu.» **6** Kento ya ntinu vwandaka ya kuvwanda pene-pene na yandi, ntangu ntinu yufulaka munu: «Nzyetolo ya nge ke zingila bilumbu yikwa? Mpe wapi kilumbu nge ke vutuka?» Mutindu ntinu talaka ti yawu vwandaka mbote, yandi pesaka munu muswa ya kukwenda, mpe mu zabisaka yandi kilumbu ya kuvutuka. **7** Mu tubaka dyaka na ntinu: «Kana nge tala ti yawu kele mbote, tuba ti ba pesa munu mpe mikanda, samu na bamfumu ya bizunga ya lweka ya wesete ya nzadi ya Efalate, samu ti, ba bika munu mu luta tii mu ke kuma na kizunga ya Yuda. **8** Bika ti ba pesa munu mpe mukanda samu na Asafe, yina kele mfumu ya mfinda ya ntinu, samu ti yandi kupesa munu bayinti ya kutungila myelo ya kisika yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo, pene-pene ya Yinzo ya nene ya Nzambi, na bayinti ya kutungila bibaka ya mbanza. Yandi kupesa munu mpe bayinti ya kutungila yinzo yina mu ke kwenda vwanda.» Ntinu pesaka munu mikanda nyonso yina, samu ti, Nzambi vwandaka na munu. **9** Mu kwendaka na sika ya bamfumu ya bizunga ya lweka ya wesete ya nzadi ya Efalate mpe mu pesaka bawu mikanda ya ntinu. Ntinu pesaka munu bamfumu ya binwani na binati-bampunda samu ti, ba kwenda na munu. **10** Ntangu Sambala, muntu ya bwala Yolone, na kisadi Tobya, mu-Amone, kuwaka ti ya kele na muntu yina me kwizaka, ba talaka yimbi mingi na kutala ti, muntu me kwiza sala, samu na mbote ya bantu ya Isayeli. **11** Ntangu mu kumaka na Yelusalemi, mu lutisaka bilumbu tatu. **12** Na manima, mu vumbukaka na mpimpa kintwadi na mwa nkonga ya babakala. Mu tubaka ata na muntu mambu yina Nzambi tulaka munu na ntima, samu na Yelusalemi. Mu vwandaka na kibulu ya nkaka ve, kana kaka ve yina vwandaka kwenda nata munu. **13** Kaka na mpimpa yina, mu basikilaka na mwelo ya Mudimba. Mu lutilaka na nzila ya mukelo yina ba ke bokilaka Dalango mpe na mwelo ya Mboloso. Mu talaka mbote bibaka ya Yelusalemi, mu vwandaka fyongonina bibaka ya Yelusalemi. Yawu vwandaka na mabulu mingi mpe myelo ya kuya na tiya. **14** Mu lutilaka na nzila ya mwelo ya Mukelo mpe ya kizinga ya ntinu. Mpe kibulu yina vwandaka nata munu vwandaka dyaka ve na nzila ya kulutila. **15** Na yina, kaka na mpimpa yango, mu lutilaka na nzila ya muzumba ya Sedelone, mu fyongoninaka bibaka. Mpe na manima, mu vutukilaka na nzila ya mwelo ya Mudimba. **16** Bamfumu ya mbanza vwandaka zaba ve kisika yina mu kwendaka mpe yinki mu kwendaka sala. Tii na ntangu yina, mu vwandaka me tuba ntete ata dyambu mosi ve na ba-Zwife, na banganga-Nzambi, na bantwadisi, na bamfumu ya mbanza, mpe ata na ba ya nkaka yina vwandaka sala bisalu. **17** Mu tubilaka bawu: «Beno tala beno mosi, mutindu ya mpasi yina beto ke na yawu! Yelusalemi kele ya kumwangana mpe myelo ya yawu ya kuya na tiya. Beno kwiza, beto tunga dyaka bibaka ya Yelusalemi, samu ti, beto vwanda dyaka ve na kati ya nsoni!» **18** Na manima, mu zabisaka bawu wapi mutindu Nzambi ya munu vwandaka lakisa munu bumbote ya yandi. Mu zabisaka bawu mpe mambu yina ntinu tubilaka munu. Na yina, bawu tubaka: «Beto telameno mpe beto tungeno!» Bawu kuzwaka ngolo, samu na kusala kisalu yina. **19** Sambala muntu ya bwala Yolone, na kisadi Tobya, mu-Amoni, na Ngeseme mu-Alabe, bawu kuwaka yawu. Bawu sekaka beto mpe bawu talaka beto mutindu bantu ya mpamba. Bawu tubaka: «Yinki beno ke na sosa kusala? Beno ke na kubalukila ntinu?» **20** Mu vutulaka bawu mvutu yayi: «Ni Nzambi ya mazulu yandi mosi ke nungisa beto. Beto bisadi ya yandi, beto ke telama mpe beto ke tunga. Kasi beno, beno kele na ata kima, beno kele na ata dyambu

ya kuzonza na Yelusalemi, mpe ata muntu ke bambukila beno moyo.»

3 Elyasibe, mfumu ya banganga-Nzambi, telamaka na bampangi ya yandi banganga-Nzambi, mpe bawu yidikaka mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Mameme. Bawu byekaka yawu mpe tulaka mabaya yina ke kangaka mwelo. Bawu byekaka kibaka kubanda na yinzo ya kibandu ya Nkama tii na yinzo ya kibandu ya Ananeele. **2** Bantu ya Yeliko tungaka pene-pene na banganga-Nzambi mpe Zakule, mwana ya Imili, tungaka pene-pene na bantu ya Yeliko. **3** Bana ya Sena yidikaka mwelo yina ba ke bokilaka Mwelo ya Bambisi. Ba yidikaka makunzi yina ke simbaka mwelo, bawu tulaka mabaya ya mwelo. Ba tulaka bisengo na bikangulu ya yawu. **4** Pene-pene ya bawu salaka Melemote, mwana ya Uliya, mutekolo ya Akose. Pene-pene ya Melemote salaka Mesulame, mwana ya Belekya, mutekolo ya Mesezabele. Pene-pene ya Mesulame salaka Sadoke, mwana ya Baana. **5** Pene-pene ya bawu salaka bantu ya bwala Tekowa, kasi bantwadisi ya bawu mangaka na kusala na yisi ya lutumu ya bamfumu ya kisalu. **6** Yoyada, mwana ya Paseya, na Mesulame, mwana ya Besodya yidikaka mwelo yina ba ke bokilaka Yesana. Ba yidikaka makunzi yina ke simbaka mwelo, bawu tulaka mabaya ya mwelo. Ba tulaka bisengo na bikangulu ya yawu. **7** Pene-pene ya bawu salaka Melatya, muntu ya bwala Ngabawone, Yadone muntu ya bwala Melonote, bantu ya Ngabawone, bantu ya Misepa. Bawu vwandaka sala na nkumbu ya mfumu ya kizunga yina kele na wesete ya nzadi ya Efalate. **8** Pene-pene ya bawu salaka Wuziyele, kisadi-bisengo ya ntalu, mwana ya Alaya, mpe pene-pene ya yandi, Ananya, kiyidiki-mananasi. Bawu bongisaka Yelusalemi tii na kisika ya kibaka ya nene. **9** Pene-pene ya bawu salaka Lefaya, mwana ya Wule, mfumu ya ndambu mosi ya kizunga ya Yelusalemi. **10** Pene-pene ya bawu, Yedaya, mwana ya Yalumafe, salaka na mantwala ya yinzo ya yandi. Pene-pene ya yandi salaka Atuse, mwana ya Asabeneya. **11** Malekiya, mwana ya Alime mpe Asube, mwana ya Payate-Mowabe, salaka na kitini ya nkaka ya kibaka mpe ya yinzo ya mutela ya yinda ya Bafuule. **12** Pene-pene ya Malekiya, vwandaka sala Salume, mwana ya Aloyese, mfumu ya ndambu ya nkaka kizunga ya Yelusalemi. Salume salaka na bana ya yandi ya bakento. **13** Yanune na bantu ya bwala Zanowa, yidikaka mwelo yina ba ke bokilaka mudimba. Na manima ya kutunga yawu, bawu tulaka mabaya yina ke kangaka mwelo. Ba yidikaka makunzi yina ke simbaka mwelo, bawu tulaka mabaya ya mwelo. Ba tulaka bisengo na bikangulu ya yawu. Bawu tungaka mpe kibaka ya funda mosi ya Bakude tii na mwelo ya Mboloso. **14** Malekiya, mwana ya Lekabe, mfumu ya kizunga ya Bete-Keleme, tungaka mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Mboloso. Yandi yidikaka makunzi yina ke simbaka mwelo, bawu tulaka mabaya ya mwelo. Ba tulaka bisengo na bikangulu ya yawu. **15** Salume, mwana ya Kole-Yoze, mfumu ya kizunga ya Misepa, yidikaka mwelo yina ba ke bokilaka Mukelo. Ni yandi yidikaka yawu, tulaka mwa muludi mpe tulaka mabaya ya mwelo. Yandi tulaka bisengo na bikangulu ya yawu, mpe yidikaka kibaka yina kele pene-pene ya kizinga ya Silowe, yina kele na kati-kati ya bilanga ya bayinti ya ntinu na kikada yina ke nataka na mbanza ya Davidi. **16** Na lweka ya Salume, Neyemi, mwana ya Azebuke, mfumu ya ndambu ya kizunga ya Bete-Sule, salaka na mantwala ya bandyamu ya Davidi tii na kizinga yina ba timunaka. Yandi salaka mpe tii na yinzo ya bankebi ya ntinu. **17** Na lweka ya Neyemi, ba-Levi yayi salaka: Lewume, mwana ya Bani, mpe na lweka ya yandi Asabya, yina vwandaka mfumu ya ndambu ya kizunga ya Keyila. Asabya salaka samu na kizunga ya yandi. **18** Na lweka ya Asabya, bampangi ya bawu yayi salaka: Binwi, mwana ya Enadade, yina kele mfumu ya ndambu ya nkaka ya kizunga ya Keyila. **19** Ezele salaka pene-pene ya Binwi. Yandi vwandaka mwana ya Yeswa mpe mfumu ya Misepa. Yandi salaka na kitini ya nkaka ya kibaka, kubanda na kisika yina ke talasanaka na nzila yina ke nataka na kibumbulu ya binwanunu tii na kisika yina bibaka ke bwabanaka. **20** Na lweka ya Ezele, Baluke, mwana ya Zakayi, salaka na kitini ya nkaka kubanda na kisika yina bibaka ke bwabanaka tii na yinzo ya Elyasibe, mfumu ya banganga-Nzambi. **21** Na lweka ya Baluke, Melemote, mwana ya Uliya, mutekolo ya Akose, yidikaka kitini ya nkaka ya kibaka, kubanda na nkotolo ya yinzo ya Elyasibe tii na nsuka ya yinzo ya Elyasibe. **22** Na lweka ya Melemote salaka banganga-Nzambi yina ke zingaka na kizunga yina kele pene-pene. **23** Na lweka ya bawu, Bezame na Asube salaka kitini ya kibaka yina ke talasanaka na bayinzo ya bawu. Na lweka ya bawu, Azalya, mwana ya Maaseya, mutekolo ya Ananya, salaka pene-pene ya yinzo ya yandi. **24** Na lweka ya Azalya, Binwi, mwana ya Enadade, salaka na kitini ya nkaka ya kibaka kubanda na yinzo ya Azalya tii na nsongi kisika bibaka ke bwabanaka. **25** Na lweka ya Binwi salaka Palale, mwana ya Wuzayi. Yandi salaka na kisika yina ke talasanaka na kisika bibaka ke bwabanaka na yinzo ya mutela ya yinda na kisika ya kuzangama. Yinzo yango ya mutela ya yinda, vwandaka ya kuzangama kulutila yinzo ya ntinu, pene-pene na ngaanda ya yinzo ya boloko. Na lweka ya Binwi salaka Pedaya, mwana ya Palewose. **26** Bisadi ya Yinzo ya Yave, bayina vwandaka zinga na kisika yina ba ke bokilaka Ofele, bawu salaka tii na yinzo ya mutela ya yinda yina kele na kisika yina bibaka ke bwabanaka na lweka ya esete ya mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Maza. **27** Na lweka ya yandi, bantu ya Tekowa salaka na kitini ya nkaka ya kibaka, kubanda na kisika yina ke talasanaka na yinzo ya mutela ya yinda, na kisika yina yinzo yango vwandaka ya kuzangama, tii na kibaka ya kisika yina ba ke bokilaka Ofele. **28** Banganga-Nzambi salaka kubanda na zulu ya mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Bampunda. Bawu salaka konso muntu na kisika yina ke talasanaka na yinzo ya yandi. **29** Na lweka ya bawu salaka Sadoke, mwana ya Imele, yandi salaka na kisika yina ke talasanaka na yinzo ya yandi. Na lweka ya Sadoke, salaka Semaya, mwana ya Sekanya, nkebi ya mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Esete. **30** Na lweka ya Semeya, salaka Ananya, mwana ya Selemya. Yanune, mwana ya Salafe ya sambanu, salaka na kitini ya nkaka ya kibaka. Na lweka ya Yanune, salaka Mesulame, mwana ya Belekya. Mesulame yango salaka na kisika yina ke talasanaka na kivinga ya yandi. **31** Na lweka ya Mesulame, salaka Malekya, mosi na kati ya bisadi-bisengo ya ntalu. Yandi salaka tii na yinzo ya bisadi ya Yinzo ya Yave mpe ya bantu ya mumbungu. Yandi salaka mpe tii na kisika yina ke talasanaka na mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Mifekade tii na kivinga ya kutungama na zulu ya kibaka, na nsongi ya kibaka. **32** Bisadi-bisengo ya ntalu na bantu ya mumbungu salaka na kati-kati ya kivinga ya kutungama na zulu ya kibaka yina ke na nsongi ya kibaka na mwelo yina ba ke bokilaka Mwelo ya Mameme.

4 Ntangu Sambala kuwaka ti beto vwandaka tunga dyaka bibaka ya lupangu, yandi dasukaka, yandi kumaka na nkele mingi mpe yandi bandaka na kuseka ba-Zwife. **2** Na mantwala ya bampangi ya yandi na ya binwani ya Samali, yandi tubaka: «Yinki ba-Zwife ya mpamba-mpamba yayi ke na kusala? Ba ke bika bawu ba sala? Bawu ke pesa minkayulu na Nzambi ya bawu? Bawu ke manisa kisalu yango na kilumbu mosi? Bawu

ke basisa mpe kusadila dyaka matadi yina me kangamaka na yisi ya ntoto, ata ti yawu manisaka na kunyenga?» **3** Tobya, muntu ya bwala Amone vwandaka pene-pene na Sambala, mpe yandi tubaka: «Ba tunga ya bawu. Kasi, kana kaka mubaku ya mpamba kwiza yuluka na zulu ya kibaka yango ya matadi, yawu ke kubwa ya yawu.» **4** Na yina, mu sambilaka: «Nzambi ya beto, kuwa munu, samu ti ba ke na kuyina beto. Sala ti bifingu ya bawu kuvutukila bawu mosi. Sala ti ba botola bawu bima ya bawu, mpe ba nata bawu na yinsi ya nzenza mutindu bankole. **5** Kulemvokila ve masumu ya bawu, kuzimbana ve yimbi yina bawu me sala, samu ti, bawu me vweza bayina ke na kutunga.» **6** Beto tungaka kibaka ya lupangu, mpe lupangu yilamaka kubanda na yisi tii na kati-kati. Bantu salaka kisalu yina na ntima mosi. **7** Sambala, Tobya, ba-Alabe, bantu ya bwala Amone na bantu ya bwala Asedode, bawu kuwaka ti, kisalu ya kuyidika bibaka ya Yelusalemi vwandaka salama mbote, mpe ti mabulu ya yawu bandaka na kukangama. Na yina, bawu kumaka na nkele mingi. **8** Ba salaka mfundu bawu nyonso samu na kwiza nwanisa Yelusalemi mpe samu na kukotisa mvwanzi. **9** Na yina, beto sambilaka Nzambi ya beto mpe beto tulaka bankebi, samu na kukeba beto mpimpa na ntangu na mantwala ya bawu. **10** Kasi bantu ya Yuda vwandaka vunguta na kutuba: «Ngolo ya binanguni-matadi me suka, matadi yina kubwaka na ntoto ke ntete mingi. Beto ke lenda ve na kutunga dyaka bibaka ya lupangu yayi.» **11** Bambeni ya beto vwandaka tuba: «Ba ke zaba ve mpe ba ke tala ata kima ve tii ntangu yina beto ke basikila bawu. Beto ke kufwa bawu mpe beto ke sala ti kisalu ya bawu kusuka na nzila.» **12** Ba-Zwife yina vwandaka zinga pene-pene ya bambeni ya beto kwizaka bambala kumi, samu na kulwengisa beto na mambu yina bambeni vwandaka kubika. Bawu vwandaka tuba: «Beno kwiza na sika ya beto.» **13** Ni yawu yina, mu sosaka mwa bisika na yisi ya kibaka, samu na kubumbama. Mu tulaka kuna, bankonga na bankonga ya binwani mutindu vwandaka bifumba ya bawu. Bawu vwandaka na binwanunu yayi: Bambele ya mvita, madyonga mpe minani ya mvita. **14** Na manima ya kutala nyonso, mu telamaka mpe mu tubaka na bantwadisi, na bamfumu ya mbanza, mpe na bantu ya nkaka: «Beno kuvwanda ve na boma ya bawu. Beno bambuka moyo na Mfumu yina kele Nzambi ya nene mpe ya nsisi. Beno nwana, samu na bampangi ya beno, samu na bana ya beno ya bakento mpe ya babakala, samu na bakento ya beno, mpe samu na bayinzo ya beno.» **15** Bambeni ya beto kuwaka ti beto zabaka mansweki ya bawu, mpe Nzambi kabikisaka mambu yina bawu zolaka sala. Na yina, beto nyonso vutukaka na bibaka ya lupangu, konso muntu na kisika ya yandi ya kisalu. **16** Kubanda na kilumbu yina, ndambu ya bisadi ya munu vwandaka sala kisalu. Ndambu ya nkaka simbaka minani ya mvita na madyonga. Bawu vwandaka na binwanunu yina ke kebaka nzutu, na binwanunu yina ke kebaka ntulu. Bamfumu vwandaka na manima ya bantu ya Yuda, samu na kukindisaka bawu. **17** Bayina vwandaka tunga bibaka na bayina vwandaka nanguna bima ya dema vwandaka sala na diboko mosi. Na diboko ya nkaka, ba simbaka binwanunu. **18** Konso kitungi vwandaka tunga na mbele ya yandi ya mvita na luketo. Muntu yina ke sikaka mpungi vwandaka pene-pene na munu. **19** Mu tubaka na bantwadisi, na bamfumu ya mbanza, mpe na bantu ya nkaka: «Kisalu kele mingi mpe kisika yina beto ke na kusadila kele nene mingi. Beto kele ya kumwangana na yinda ya kibaka ya lupangu, konso muntu ntama na mpangi.» **20** Kisika ni kisika beno ke vwanda, kana beno kuwa muningu ya mpungi, beno kwiza kuvukana pene-pene ya beto. Nzambi ya beto ke nwanina beto! **21** Kubanda na suka-suka tii ntangu yina bambwetete vwandaka talana na zulu, beto vwandaka sala mpe ndambu ya nkaka na kati ya beto vwandaka na madyonga na maboko. **22** Ni na ntangu yina mpe mu zabisaka na bantu ti konso muntu na kisadi ya yandi ba fwana kulutisa mpimpa na kati ya Yelusalemi. Na mpimpa, ba fwana kukengidila beto. Na ntangu, bantu nyonso na kisalu. **23** Ya vwanda munu, ya vwanda bampangi ya munu, ya vwanda bisadi ya munu to bankebi yina vwandaka tambula na munu, ata muntu vwandaka katula binkuti ya yandi. Konso muntu vwandaka na kinwanunu ya yandi ata na ntangu ya kuyobila.

5 Kilumbu mosi, bantu ya yinsi na bakento ya bawu, vwandaka yawula mingi samu na bampangi ya bawu ba-Zwife. **2** Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Beto na bana ya beto ya bakento na ya babakala, beto kele mingi. Beto zola kuzwa bambuma ya faline, samu na kudya mpe kuzinga.» **3** Ba ya nkaka mpe vwandaka tuba: «Beto ke simbisaka bilanga ya beto, na bilanga ya beto ya bayinti ya vinu, mpe na bayinzo ya beto, samu na kuzwa bambuma ya faline na ntangu ya nsatu.» **4** Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Beto ke simbisaka bilanga ya beto na bilanga ya beto ya bayinti ya vinu, samu na kudefa mbongo ya kufutilaka mpaku na ntinu. **5** Na kutala mbote, beto kele bantu mutindu mosi na bampangi ya beto. Bana ya beto kele mutindu mosi na bana ya bawu. Kasi beto ke yekulaka bana ya beto mutindu bandongo. Bana ya beto ya nkaka ya bakento me kumaka yimeni bandongo. Beto ke dyaka na kima ve: Bilanga ya beto, bilanga ya beto ya bayinti ya vinu, nyonso me kumaka yimeni ya bantu yina ke defisaka beto mbongo.» **6** Ntangu mu kuwaka mambu yina mpe kuyawula ya bawu, mu kumaka na nkele mingi. **7** Mu bakaka lukanu ya kusemba bantwadisi na bamfumu ya mbanza. Mu tubaka na bawu: «Beno ke simbaka bima ya bampangi ya beno, samu na kuzwa ndandu?» Na manima, mu lombaka na bawu nyonso na kwiza kuvukana kisika mosi. **8** Mu tubaka na bawu: «Beto mosi beto kuulaka bampangi ya beto ba-Zwife yina ba tekisaka na bayinsi ya nzenza. Beto salaka yawu mutindu vwandaka bunene ya kimvwama ya beto. Kasi, beno ke na kutekisa bampangi ya beno. Ni na sika ya beto mosi mpe beno ke na kutekisa bawu.» Na yina, bawu nyonso vwandaka swii, ba kuzwaka ve ata dyambu ya kuzonza. **9** Mu tubaka dyaka: «Mambu yina beno ke na kusalaka kele mbote ve. Beno zaba ve ti beno fwana kuvwanda na boma ya Nzambi ya beto? Yawu ke sala ti, bantu ya bayinsi yina ke yinaka beto, kuvweza beto ve. **10** Munu mpe, na bampangi ya munu, na bisadi ya munu, beto defisaka mbongo na bambuma ya faline. Kasi mfuka yina beto bika kwandi yawu. **11** Na kilumbu ya bubu yayi, beno vutula bilanga, bilanga ya bayinti ya vinu, bilanga ya bayinti ya olive, na bayinzo ya bantu yina ke na kudefa beno. Beno bikila bawu mpe ndandu yina beno ke na kulomba bawu na zulu ya mbongo, bambuma ya faline, ya vinu ya malu-malu ya kitoko, ya mafuta ya olive ya malu-malu ya kitoko yina beno lombaka bawu.» **12** Bawu vutulaka: «Beto ke sala nyonso yina nge me lomba. Beto ke vutula bima nyonso yina beto bakaka, mpe beto ke lomba dyaka ata kima ve.» Na yina, mu bokilaka banganga-Nzambi mpe mu lombaka na bantu yina, na kudya ndefi ti, bawu ke sadila mambu yina ba me zonza. **13** Na manima, mu ningisaka kiyunga ya munu, mpe mu tubaka: «Ni mutindu yayi mpe Nzambi ke ningisa konso muntu yina ke sadila ve mambu yina yandi me zonza. Ni mutindu yina ba ke ningisa yandi mpe ba ke bika yandi maboko mpamba, ata yinzo, ata kima.» Bantu nyonso vutulaka: «Ameni! Bika ti ya salama mutindu yina!» Bawu nyonso kembisaka Yave, mpe ba salaka mutindu bawu zonzaka. **14** Ba tumisaka munu na kuvwanda mfumu ya kizunga

ya Yuda. Ya vwandaka na mvula ya makumi zole ya kintinu ya Aletazelezese. Kubanda na ntangu yina mu vwandaka mfumu ya kizunga ya Yuda tii na mvula ya makumi tatu na zole ya kintinu ya Aletazelezese. Na bamvula kumi na zole nyonso yina, munu na bampangi ya munu, beto vwandaka kudya ve na mbongo ya mpaku ya mfumu ya kizunga. **15** Bamfumu ya ntete yina tekilaka munu, vwandaka kwamisa bantu. Bawu vwandaka baka bawu bima. Bawu vwandaka lomba bawu na ngolo, na kupesa bawu konso kilumbu madya, malafu, mpe Basekele makumi yiya ya palata. Bisadi ya bawu mpe vwandaka kwamisa bantu. Kasi munu, mu sadilaka ve mutindu yina, samu ti, mu vwandaka zitisa Nzambi. **16** Munu mpe mu kangamaka na kisalu ya kuyidika bibaka ya lupangu. Bisadi ya munu nyonso mpe vwandaka ya kukangama na kisalu yina. Beto sumbaka ata bilanga ve. **17** Ba-Zwife na bamfumu ya mbanza yina vwandaka kudya na mesa ya munu, bawu vwandaka na lutangu ya nkama mosi na makumi tanu kubwela lutangu ya bantu ya bayinsi yina kele pene-pene na beto. **18** Konso kilumbu ba vwandaka lambila munu ngombe mosi, mameme sambanu ya kitoko na bandeke ya nene. Na konso bilumbu kumi, ba vwandaka natina munu vinu mingi. Nyonso yina salaka ti, mu lomba ve difuta ya munu ya bumfumu. Samu ti, kisalu yina bantu vwandaka sala, lutilaka dema. **19** «Nzambi ya munu, bambuka moyo na mambu nyonso yina mu me sala, samu na bantu yayi, mpe lakisa munu bumbote ya nge.»

6 Sambala, na Tobya, na Ngeseme, mu-Alabe, na bambeni ya beto ya nkaka kuwaka ti, mu tungisaka dyaka bibaka ya lupangu mpe ti, ata dibulu vwandaka dyaka ve. Na ntangu yina, mu vwandaka me tula ntete ve mabaya yina ke kangaka mwelo. **2** Na yina, Sambala na Ngeseme fidisaka munu bansangu na kutuba: «Beto vukana na Kefilime na mudimba ya Ono samu na kusolola.» Bawu vwandaka na dibanza ya kusala munu yimbi. **3** Mu fidisaka bantu na kwenda kuzabisa bawu ti, kisalu yina mu ke na kusalaka kele ya nene. Mu lenda kwiza ve. Samu na yinki mu ke kangisa kisalu samu na kukwiza kuna? **4** Bawu fidisaka munu bansangu yango bambala yiya. Munu mpe mu vutulaka bawu kaka mvutu mosi yina. **5** Na mbala ya tanu, Sambala fidisaka munu kisadi ya yandi na mukanda ya mwasi, samu na nsangu kaka mosi. **6** Na mukanda yango ba sonikaka mutindu yayi: «Nsangu me mwangana na bayinsi yina kele pene-pene ti, nge na ba-Zwife, beno ke na kusosa na kubalukila ntinu. Ngeseme mpe me zabisa munu yawu. Ni yawu yina, nge ke na kutungisa dyaka bibaka ya lupangu. Ba ke na kutuba mpe ti, nge ke na kusosa kukuma ntinu. **7** Ba ke na kutuba dyaka ti, nge me soolaka yimeni mimbikudi yina ke mwangisa nsangu na Yelusalemi samu na nge. Bawu ke tuba ti, Yuda me kuma na ntinu. Kaka na ntangu yayi, mambu yayi ke kuma na makutu ya ntinu Aletazelezese. Na yina, kwiza malu-malu yayi, samu ti beto wisana.» **8** Mu fidisaka yandi mvutu yayi: «Mambu nyonso yina nge ke na kutuba kele ya luvunu, ni nge mosi me basisa yawu.» **9** Ya tsyelika, bawu nyonso vwandaka sosa na kutalisa beto boma. Bawu vwandaka banza ti beto ke bika kisalu mpe kisalu yango ke salama dyaka ve. Mu sambilaka: «Nzambi pesa munu ngolo!» **10** Kilumbu mosi, mu kwendaka na yinzo ya Semaya, mwana ya Delaya, mutekolo ya Meyetabeele samu ti, yandi lendaka ve na kukwiza na kisika yina mu vwandaka, yandi tubaka: «Ba ke na kusosa kufwa nge mpe ni na mpimpa yayi ba me kubika na kufwa nge. Na yina, beto kwenda na Yinzo ya Nzambi, beto kota na kati mpe beto kanga mbote myelo.» **11** Mu tubaka na yandi: «Muntu mutindu munu lenda kukima? Muntu mutindu munu lenda kukota na kati ya Yinzo ya Nzambi mpe kubasika ya moyo? Ve, mu ke kwenda ve!» **12** Mu zabaka ti ni Nzambi ve fidisaka yandi. Kana yawu vwandaka mbikululu samu na munu, ya zola kutuba ti, ni Tobya na Sambala futaka yandi. **13** Ba futaka yandi, samu na kutalisa munu boma, mu sala mutindu yandi zonzaka, mu sala masumu. Na yina, bawu zolaka kuzwa nzila ya kumwangisa nsangu ya yimbi na nzutu ya munu, samu ti, ba talisa munu nsoni. **14** Mu sambilaka: «Nzambi ya munu, bambuka moyo na Tobya na Sambala na mambu yina bawu me sala. Bambuka mpe moyo na Nowadya, mumbikudi ya kento, mpe na mimbikudi ya nkaka yina vwandaka sosa na kutalisa munu boma.» **15** Ntungulu ya lupangu ya Yelusalemi manisaka na kilumbu ya makumi zole na tanu na ngonda yina ba ke bokilaka Elule. Yawu salaka bilumbu makumi tanu na zole. **16** Bambeni nyonso ya beto kuwaka yawu. Bantu ya bayinsi yina kele pene-pene na beto kumaka na boma, mpe bawu fulukaka na nsoni. Ba ndimaka ti kisalu yayi salamaka na luzolo ya Nzambi ya beto. **17** Ni na ntangu yina mpe, bantwadisi ya Yuda vwandaka fidisa mikanda mingi na Tobya. Mikanda ya Tobya mpe vwandaka kumina bawu. **18** Bantu mingi na kizunga ya Yuda salaka ngwisani na Tobya, samu ti yandi vwandaka bokilo ya Sekanya, mwana ya Ala. Yewoyanane, mwana ya Sekanya mpe kwelaka mwana ya Mesulame ya kento, Mesulame yina vwandaka mwana ya Belekya. **19** Ba vwandaka siika yandi na meso ya munu, mpe ba vwandaka tubila yandi mambu nyonso yina mu vwandaka zonza. Tobya fidisaka mikanda, samu na kutalisa munu boma.

7 Na ntangu ba manisaka na kutunga lupangu ya Yelusalemi, mu tulaka mabaya yina ke kangaka mwelo. Ba salaka ti bankebi, miyimbidi na ba-Levi banda kisalu ya bawu. **2** Mu tumisaka mpangi ya munu Anani mpe Ananya na kutwadisa Yelusalemi. Samu ti, Ananya vwandaka muntu ya kukwikama, yina vwandaka zitisa Nzambi kulutila bantu mingi ya nkaka. Yandi vwandaka mfumu ya yinzo ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **3** Mu tubaka na bawu: «Myelo ya mbanza ke funguka kaka kana ntangu me kuma ngolo. Kana bankebi me vwanda ntete ve na kisika ya bawu ya kisalu, myelo fwana kuvwanda ya kukangama mbote-mbote. Bantu ya Yelusalemi ke kengidila, konso muntu na ntangu ya yandi, konso muntu na kisika ya yandi, mpe konso muntu na mantwala ya yinzo ya yandi.» **4** Mbanza Yelusalemi vwandaka nene mingi, kasi bantu vwandaka ndambu na kati. Bawu vwandaka nabunu ba tunga dyaka bayinzo. **5** Nzambi ya munu pesaka munu dibanza ya kuvukisa bantwadisi, na bamfumu ya mbanza, na bantu nyonso, samu na kusala lutangusu ya bantu. Mu bakaka dibuku yina vwandaka na bankumbu ya bantu yina tekilaka na kukatuka na bayinsi ya nzenza. Mu tangaka: **6** «Yayi ni bantu yina katukaka na bundongo, bayina ntinu Nebukadenesale nataka na Babilone. Bawu vutukaka na Yelusalemi mpe na Yuda, konso muntu na mbanza ya yandi. **7** Bawu vutukaka kintwadi na Zolobabele, Yeswa, Neyemi, Azalya, Lamya, Nayamani, Moodokayi, Bilesane, Misepelete, Bingwayi, Newume mpe Baana. Yayi ni lutangu ya bantu ya Isayeli: **8** Bantu ya dikanda ya Palewose: 2 172 **9** Bantu ya dikanda ya Sefatya: 372 **10** Bantu ya dikanda ya Ala: 652 **11** Bantu ya dikanda ya Payate-Mowabe: bana ya Yeswa mpe bana ya Yowabe: 2 818 **12** Bantu ya dikanda ya Elame: 1 254 **13** Bantu ya dikanda ya Zatu: 845 **14** Bantu ya dikanda ya Zakayi: 760 **15** Bantu ya dikanda ya Binwi: 648 **16** Bantu ya dikanda ya Bebayi: 628 **17** Bantu ya dikanda ya Azengade: 2 322 **18** Bantu ya dikanda ya Adonikame: 667 **19** Bantu ya dikanda ya Bingwayi: 2 067 **20** Bantu ya dikanda ya Adine: 655 **21** Bantu ya dikanda ya

Atele yina butukaka na Ezekyase: 98 **22** Bantu ya dikanda ya Asume: 328 **23** Bantu ya dikanda ya Besayi: 324 **24** Bantu ya dikanda ya Alife: 112 **25** Bantu ya Ngabawone: 95 **26** Bantu ya bwala Betelemi na bantu ya bwala Netofa: 188 **27** Bantu ya bwala Anatote: 128 **28** Bantu ya bwala Bete-Azemawete: 42 **29** Bantu ya babwala Kilyate-Yeyalime, Kefila mpe Beelote: 743 **30** Bantu ya babwala Lama mpe Ngeba: 621 **31** Bantu ya bwala Mikemase: 122 **32** Bantu ya babwala Betele mpe Ayi: 123 **33** Bantu ya bwala Nebo ya nkaka: 52 **34** Bantu ya dikanda ya Elame ya nkaka: 1 254 **35** Bantu ya dikanda ya Alime: 320 **36** Bantu ya mbanza Yeliko: 345 **37** Bantu ya babwala Lode, Adide mpe Ono: 721 **38** Bantu ya mbanza Sena: 3 930. **39** Banganga-Nzambi vwandaka: Bantu ya dikanda ya Yedaya, yina butukaka na Yeswa: 973 **40** Bantu ya dikanda ya Imele: 1 052 **41** Bantu ya dikanda ya Pasewule: 1 247 **42** Bantu ya dikanda ya Alime: 1 017 **43** Ba-Levi: Bantu ya dikanda ya Yeswa, na Kademyele mpe bantu ya dikanda ya Odewa: 74 **44** Miyimbidi ya Yinzo ya Yave: Bantu ya dikanda ya Asafe: 148 **45** Bankebi ya myelo ya Yinzo ya Yave, ya vwandaka: Bana ya makanda ya Salume, ya Atele, ya Talemone, ya Akube, ya Atita mpe ya Sobayi: 138 **46** Bisadi ya Yinzo ya Yave: bana ya makanda ya Siya, bana ya makanda ya Yasufa, bana ya makanda ya Tabawote, **47** bana ya makanda ya Kelose, bana ya makanda ya Siya, bana ya makanda ya Padone, **48** bana ya makanda ya Lebana, bana ya makanda ya Yangaba, bana ya makanda ya Salemayi, **49** bana ya makanda ya Yanane, bana ya makanda ya Ngidele, bana ya makanda ya Ngayale, **50** bana ya makanda ya Leyaya, bana ya makanda ya Lesine, bana ya makanda ya Nekoda, **51** bana ya makanda ya Ngazame, bana ya makanda ya Wuza, bana ya makanda ya Paseya, **52** bana ya makanda ya Besayi, bana ya makanda ya Mewunime, bana ya makanda ya Nefisesime, **53** bana ya makanda ya Bakebuke, bana ya makanda ya Akufa, bana ya makanda ya Alule, **54** bana ya makanda ya Baselite, bana ya makanda ya Meyida, bana ya makanda ya Yalesa, **55** bana ya makanda ya Balekose, bana ya makanda ya Sisela, bana ya makanda ya Tema, **56** bana ya makanda ya Nesiya mpe bana ya makanda ya Yatifa. **57** Makanda ya bisadi ya Salomoni: bana ya makanda ya Sotayi, bana ya makanda ya Sofelete, bana ya makanda ya Pelida, **58** bana ya makanda ya Yaala, bana ya makanda ya Dalekone, bana ya makanda ya Ngidele, **59** bana ya makanda ya Sefatya, bana ya makanda ya Atile, bana ya makanda ya Pokelete-Asebayime mpe bana ya makanda ya Amone. **60** Lutangu ya bisadi yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave na bana ya bisadi ya Salomoni vwandaka bankama tatu na makumi yivwa na zole. **61** «Bantu yina katukaka na bambanza Tele-Mela, Tele-Yalesa, Kelube-Adane, mpe Imele, bawu lendaka ve na kutuba kana ya tsyelika makanda ya bankooko ya bawu vwandaka bantu ya Isayeli. Bantu yango ni yayi: **62** Bankama sambanu na makumi yiya na zole kele lutangu ya bantu ya makanda ya Delaya, ya Tobiya, mpe Nekoda.» **63** «Bantu ya nkaka na kati ya banganga-Nzambi: bantu ya makanda ya Obaya, ya Akose, mpe ya Balezilayi. Ba pesaka Balezilayi nkumbu yayi, samu ti, yandi kwelaka mwana ya Balazilayi ya kento. Yandi kele muntu ya bwala Ngalaade. **64** Bawu sosaka mikanda yina ba sonikaka bankumbu ya bankooko ya bawu, kasi bawu talaka yawu ve. Ni yawu yina, ba talaka bawu mutindu bantu ya kuvedila ve mpe ba yiminaka bawu na kusala kisalu ya bunganga-Nzambi. **65** Mpe mfumu ya kizunga yiminaka bawu na kudya madya ya longo tii ntangu yina nganga-Nzambi ke kwiza sadila bima ya longo yina ba ke bokilaka Ulime mpe Tumime.» **66** «Lutangu nyonso ya bantu ya Isayeli yina katukaka na bundongo vwandaka mafunda makumi yiya na zole na bankama tatu na makumi sambanu, **67** na zulu ya lutangu yina ya vwandaka mpe na bisadi ya bawu ya bakento na ya babakala mafunda nsambwadi na bankama tatu na makumi tatu na nsambwadi, ya vwandaka mpe na miyimbidi ya bakento na ya babakala bankama zole na makumi yiya na tanu, **69** basamo bankama yiya na makumi tatu na tanu, mpe bambuluku mafunda sambanu na bankama nsambwadi na makumi zole. **70** Ndambu ya bamfumu ya nkaka ya makanda pesaka makabu samu na kisalu ya Yinzo ya Yave. Mfumu ya kizunga pesaka funda mosi ya bisengo ya wolo, bambungu makumi tanu mpe biyunga ya banganga-Nzambi bankama tanu na makumi tatu. **71** Bamfumu ya nkaka ya makanda pesaka mafunda makumi zole ya bisengo ya wolo, mafunda zole na bankama zole ya Mine ya palata. **72** Bantu ya nkaka ya makanda ya Isayeli pesaka mafunda makumi zole ya Badalike ya wolo, mafunda zole ya Mine ya palata na makumi sambanu na nsambwadi ya biyunga ya banganga-Nzambi.» **73** «Banganga-Nzambi, ba-Levi mpe bantu ya nkaka ya Isayeli, miyimbidi, bankebi ya myelo, miyimbidi, mwa ndambu ya bantu mpe bisadi yina vwandaka sala na Yinzo ya Yave, mpe bantu nyonso ya Isayeli, bawu kwendaka vwanda na bambanza yina ba pesaka bawu. Bantu ya Isayeli kwendaka zinga na bambanza ya bawu na ngonda ya nsambwadi.»

8 Bantu nyonso yonzamaka mutindu muntu mosi kuna na Yelusalemi, na kisika yina kele na mantwala ya mwelo, yina ba ke bokilaka mwelo ya Maza. Ba lombaka na nganga-Nzambi Esedase, yina vwandaka mpe mulongisi ya Misiku, na kunata dibuku ya Musiku ya Moyize, yina Yave pesaka na bana ya Isayeli. **2** Nganga-Nzambi Esedase nataka dibuku yango ya Musiku na mantwala ya nkonga ya bantu nyonso. Bayina vwandaka kuna ni bakento na babakala, mpe konso muntu yina vwandaka na mayela ya kuvisa mambu yina zolaka wakana kuna. Ya vwandaka kilumbu ya ntete ya ngonda ya nsambwadi. **3** Kubanda na suka tii na midi, Esedase telamaka na kisika yina kele na mantwala ya mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Maza. Yandi telamaka na mantwala ya bakento na babakala, mpe konso muntu yina vwandaka na mayela ya kuvisa. Yandi tangilaka bawu dibuku ya Musiku. Bantu nyonso fungulaka makutu na kulanda mambu ya Musiku. **4** Esedase, mulongisi ya Misiku, telamaka na kisika ya kuzangama yina ba yidikaka na mabaya, samu na dyambu yina. Pene-pene na yandi, na diboko ya lubakala, vwandaka Matitya, Sema, Anaya, Wuliya, Yilekiya mpe Maaseya. Na diboko ya yandi ya lumoso vwandaka Pedaya, Misayele, Malekiya, Asume, Asebadana, Zakali mpe Mesulame. **5** Esedase zibulaka dibuku na meso ya bantu nyonso, samu ti yandi vwandaka ya kutelama na mwa zulu. Ntangu yandi zibulaka yawu, bantu nyonso telamaka. **6** Esedase tondaka Yave, Nzambi ya nene. Bantu nyonso nangunaka maboko mpe tubaka: «Ameni! Ameni!» Bawu yinamaka mpe fukamaka bizizi na ntoto na mantwala ya Yave. **7** Ba-Levi: Yeswa, Bani, Selebya, Yamine, Akuve, Sabetayi, Odya, Maaseya, Kelita, Azalya, Yozabade, Anane, na Pelaya, vwandaka bangudila bantu Musiku. Mpe bantu vwandaka kaka ya kutelama. **8** Bawu vwandaka tanga na dibuku ya Musiku ya Nzambi na pwelele nyonso. Bawu vwandaka pesa bawu nsasa ya mambu yango, samu ti bantu kuvisa yawu. **9** Na yina, Neyemi mfumu ya kizunga, na nganga-Nzambi Esedase yina vwandaka mpe mulongisi ya Misiku, na ba-Levi yina vwandaka bangudila bantu mambu, bawu tubaka na bantu nyonso: «Kilumbu yayi kele kilumbu ya longo samu na Yave, Nzambi ya beno. Beno kuvwanda ve na kyadi mpe beno kudila ve.» Samu ti bantu

nyonso vwandaka dila ntangu bawu vwandaka kuwa mambu ya Musiku. **10** Esedase tubaka na bawu: «Beno kwenda na bayinzo ya beno, beno kudya madya ya kitoko, beno kunwa malafu ya mbote mpe beno kabula na bantu yina me lamba ve, samu ti Kilumbu yayi ke kilumbu ya longo samu na Mfumu ya beto. Beno vwanda ve na kyadi! Samu ti kyese ya Yave kele ngolo ya beno.» **11** Ba-Levi vwandaka dingimisa bantu nyonso na kutuba: «Beno vwanda swii! Kilumbu yayi ke kilumbu ya longo. Beno vwanda ve na kyadi!» **12** Na yina, bantu nyonso kwendaka na bayinzo ya bawu, samu na kudya mpe kunwa. Bawu kabulaka madya na bampangi. Bawu lakisaka kyese ya mingi, samu ti bawu visaka nsasa ya mambu yina ba zabisaka bawu. **13** Kilumbu yina landaka, bamfumu ya makanda nyonso, banganga-Nzambi, na ba-Levi, bawu yonzamaka pene-pene na Esedase, mulongisi ya Misiku, samu na kusosa kuzaba nsasa ya mambu ya Musiku. **14** Na kati ya Musiku yina Yave pesaka na Moyize, ba talaka ti ya ke ya kusonama ti bana ya Isayeli fwana kuzinga na kati ya Mileba, na ntangu ya mukembo ya ngonda ya nsambwadi. **15** Samu na mukembo yango, ba fwana kuzabisa mpe kumwangisa nsangu na bambanza ya bawu nyonso, mpe na Yelusalemi: «Beno kwenda na mongo mpe beno kwenda baka makasa ya bayinti ya olive, mpe makasa ya bayinti ya olive ya mfinda. Beno nata mpe makasa ya miite, mandala, na makasa ya bayinti yina ke na makasa mingi, samu na kutunga Mileba mutindu yawu kele ya kusonama.» **16** Na yina, bantu nyonso basikaka mpe bawu nataka bima ya kuyidikila mileba, konso muntu na zulu ya muludi ya yandi. Ba ya nkaka na bangaanda ya bawu, ba ya nkaka na ngaanda ya Yinzo ya Nzambi, ba ya nkaka na kisika yina kele na mantwala ya mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Maza. Ba ya nkaka na kisika yina kele na mantwala ya mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Efalayime. **17** Nkonga ya bantu nyonso yina vwandaka kuna, bayina katukaka na bundongo, bawu tungaka mileba mpe bawu zingaka na kati. Yawu vwandaka kyese ya kulutila, samu ti, bantu ya Isayeli salaka ntete ve, mukembo ya nene ya mutindu yayi, katuka ntangu ya Yeswa, mwana ya Nune. **18** Kubanda na kilumbu ya ntete tii ya nsuka ya mukembo, konso kilumbu ba vwandaka tanga dibuku ya Musiku ya Nzambi. Mukembo zingilaka bilumbu nsambwadi. Na kilumbu ya nana, bawu salaka lukutakanu ya nene samu na kukanga mukembo, mutindu vwandaka kinkulu ya bawu.

9 Na kilumbu ya makumi zole na yiya, na ngonda yina ya nsambwadi, bantu ya Isayeli vukanaka samu na kumina nsoki, bawu lwataka bangoto mpe bawu yobilaka ntoto. **2** Bantu nyonso ya Isayeli kabukaka na bantu ya nzenza. Bawu telamaka mpe bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ya bankooko ya bawu. **3** Bawu telamaka na kisika yina bawu vwandaka. Na bangunga tatu, ba tangaka dibuku ya Musiku ya Yave, Nzambi ya bawu. Na bangunga tatu ya nkaka dyaka, bawu fungulaka masumu ya bawu, mpe bawu fukamaka na ntadisi ya Yave, Nzambi ya bawu. **4** Yeswa, Bani, Kademyele, Sebanya, Buni, Selebya, Bani, na Kenani, bawu telamaka na kisika yina ya kuzangama ya ba-Levi, mpe bawu yawulaka na ndinga ya ngolo na Yave, Nzambi ya bawu. **5** Mpe, ba-Levi Yeswa, Kademyele, Bani, Asabeneya, Selebya, Odya, Sebanya, na Petaya, bawu tubaka: «Beno telama, beno tonda Yave, beno tonda Nzambi ya beno ya bantangu nyonso!» Ba sambilaka: «Yave, bika ti ba zitisa nkumbu ya nge ya nkembo, nkumbu yina me lutila lusakumunu nyonso mpe masiika nyonso! **6** Ni nge kele Yave, kaka nge mosi! Ni nge yidikaka mazulu nyonso na bambwetete nyonso. Ni nge yidikaka ntoto na bima nyonso yina kele na yawu. Ni nge yidikaka mubu mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu. Ni nge ke pesaka luzingu na bima nyonso yina ke wumunaka. Binwani nyonso ya mazulu ke fukamaka na ntwala ya nge. **7** Ni nge kele Yave, Nzambi yina soolaka Abalami. Nge basisaka yandi na mbanza Ule, na yinsi ya Kalede. Mpe nge pesaka yandi nkumbu ya Abalayami. **8** Nge talaka ti yandi vwandaka ya kukwikama na nge, mpe nge salaka ngwisani na yandi, samu na kupesa yandi yinsi yina vwandaka zinga ba-Kaanani, ba-Iti, ba-Amoli, ba-Pelizi, ba-Yebuse, na ba-Ngilengazi. Nge pesaka yawu na bana ya yandi. Nge lungisaka mambu ya nge, samu ti, nge kele ya kudedama.» **9** «Nge talaka bampasi ya bankooko ya beto na yinsi ya Ngipiti, nge kuwaka kulooka ya bawu pene-pene ya mubu ya batwandu. **10** Mutindu nge zabaka ti, ba nyokolaka bankooko ya beto, nge lakisaka bidimbu na bimangu na sika ya Falawo, na bisadi ya yandi nyonso, mpe na bantu nyonso ya yinsi ya yandi. Nge salaka ti nkumbu ya nge kuvwanda nsangu, mutindu yawu ke na kutalana bubu yayi. **11** Nge pasulaka mubu na mantwala ya bantu ya Isayeli, mpe bawu lutilaka na nzila ya kuyuma na kati-kati ya mubu. Nge dyamisaka bantu yina vwandaka landa bawu na yisi ya mubu, mutindu ditadi na kati ya maza ya ngolo. **12** Na ntangu, nge vwandaka twadisa bawu na dituti ya nene ya kutelama, mpe na mpimpa nge vwandaka twadisa bawu na mulaka ya tiya ya kutelama, samu na kukyenzola nzila yina bawu vwandaka landa. **13** Katuka na zulu, nge kulumukaka na mongo ya Sinayi: Nge zonzaka na bankooko ya beto. Nge pesaka bawu bansalulu ya kusungama ya misiku, misiku ya tsyelika, bandongosolo, mpe bantumunu ya mbote. **14** Nge salaka ti bawu kuzaba Saba ya nge ya longo. Nge pesaka bawu bantumunu, na bandongosolo, na Musiku na nzila ya kisyelo ya nge Moyize. **15** Ntangu bawu vwandaka na nsatu, nge pesaka bawu mampa yina katukaka na zulu. Ntangu bawu vwandaka na nsatu ya maza, nge basisilaka bawu maza na ditadi. Nge tubaka na bawu na kwenda kubaka yinsi yina nge kudyaka ndefi na kupesa na bawu, samu ti yawu kuvwanda ya bawu.» **16** «Kasi bawu na bankooko ya beto vwandaka na lunangu. Bawu vwandaka na yintu ngolo mpe bawu sadilaka ve bantumunu ya nge. **17** Bawu mangaka na kuwa mpe bawu bambukaka ve moyo na bimangu yina nge salaka samu na bawu. Bawu salaka yintu ngolo. Na kukondwa kutumama ya bawu, bawu soolaka mfumu ya bawu, samu na kuvutuka na bundongo. Kasi nge, nge kele Nzambi ya lemvo, yina ke lemvokilaka. Nge kele Nzambi ya kyadi, yina ke dasukaka mbangu ve. Mpe nge kele ya kufululuka na bumbote, mpe nge me manga bawu ve.» **18** Bawu salaka kiteki ya mwana ya ngombe ya kisengo, mpe bawu tubaka: «Yayi ni nzambi ya nge yina me basisa nge na yinsi ya Ngipiti.» Bawu safulaka nge mingi. **19** «Kasi, samu na kyadi ya nge ya nene, nge bikaka bawu ve kuna na yinsi ya kuyuma. Ni yawu yina, na ntangu, dituti ya nene ya kutelema vwandaka kaka na bawu, samu na kutwadisa bawu na nzila yina bawu vwandaka landa. Na mpimpa mpe mulaka ya tiya ya kutelama vwandaka kaka na bawu, samu na kukyenzola nzila yina. **20** Nge pesaka bawu Mpeve ya nge ya mbote, samu ti bawu kuvwanda na mayela ya kuswasikisa. Nge mangaka ve na kupesa bawu mane ya kudya. Nge pesaka bawu mpe maza ntangu bawu vwandaka na mpwila. **21** Na bamvula makumi yiya, nge vwandaka sadisa bawu, na kupesaka bawu nyonso yina bawu vwandaka na yawu nsatu, na yinsi ya kuyuma. Bawu kondwaka kima ve, binkuti ya bawu bebaka ve, mpe makulu ya bawu vimbaka ve.» **22** «Nge salaka ti ba nunga bayinsi ya kintinu na bantu ya bawu, bayinsi yina vwandaka ndilu na yinsi ya Kaana, samu ti yawu kuvwanda mvwilu ya bawu: yinsi ya ntinu Siwone, ya mbanza kimfumu

Esebone, na Basane yinsi ya ntinu Onge. **23** Nge salaka ti bana ya bawu kuma mingi mutindu bambwetete ya mazulu. Nge kotisaka bawu na yinsi yina nge zabisaka na bankooko ya bawu na kwenda kubaka, samu ti yawu kuvwanda ya bawu. **24** Bana ya bawu kotaka mpe bakaka yinsi ya Kaana, samu ti yawu kuvwanda ya bawu. Nge salaka ti ba-Kaanani kuvwanda na yisi ya lutumu ya bawu. Nge yekulaka bantu ya Kaana na maboko ya bawu, mutindu mosi mpe bantinu ya bawu, na bantu nyonso ya yinsi, samu ti ba sala bawu mutindu ba zola. **25** Bawu bakaka bambanza yina vwandaka na bibaka ya lukengolo mpe ntoto yina ke butaka madya. Bawu bakaka mpe bayinzo yina vwandaka ya kufuluka na bima mingi ya mbote ya mutindu na mutindu, mabulu ya maza, bilanga ya bayinti ya vinu, bayinti ya olive, mpe bayinti mingi yina ke butaka bambuma ya kudya. Bawu kudyaka mpe fulukaka, bawu kumaka nene mpe zingaka na kilengi nyonso. Nyonso yina samu na bumbote ya nge ya nene.» **26** «Bankooko ya beto balukilaka nge, bawu tumamaka ve na nge. Bawu pesaka manima na Musiku ya nge. Bawu kufwaka mimbikudi yina vwandaka kebisa bawu, samu ti, bawu kuvutuka na nge. Bawu safulaka nge mingi. **27** Ni yawu yina, nge yekulaka bawu na maboko ya bambeni ya bawu, mpe bambeni yango nyokolaka bawu. Na kati ya bampasi ya bawu, bawu yawulaka na sika ya nge, mpe nge, kuna na mazulu, nge kuwaka bawu. Mutindu kele kyadi ya nge ya nene, nge vwandaka pesa bawu bantu yina vwandaka vuukisa bawu na maboko ya bambeni ya bawu. **28** Kaka na ntangu yina bawu vwandaka kuzwa kizunu, bawu vwandaka vutukila na kusala yimbi na ntadisi ya nge. Nge vwandaka yekula bawu na maboko ya bambeni ya bawu, mpe bambeni ya yango vwandaka nyokola bawu. Bawu vwandaka yawulaka dyaka na sika ya nge, mpe nge, kuna na mazulu, nge vwandaka kuwa bawu, mpe nge vwandaka kuula bawu bambala mingi, mutindu kele kyadi ya nge ya nene. **29** Nge vwandaka kebisa bawu samu ti, bawu kuvutukila na kusadila Musiku ya nge. Kasi bawu vwandaka sala yintu ngolo, mpe bawu vwandaka tumama ve na bantumunu ya nge. Bawu landaka ve bansalulu ya misiku ya nge, bawu sumunaka yawu. Bandongosolo yina ke salaka ti, kana muntu kusadila yawu, yandi ke zinga. Bawu kangaka bantima ya bawu. Bawu salaka yintu ngolo. Bawu mangaka na kuwa.» **30** «Nge vibidilaka bawu na bamvula mingi. Nge kebisaka bawu na Mpeve ya nge, na nzila ya mimbikudi ya nge, kasi bawu mangaka na kuwa. Na yina, nge yekulaka bawu, na maboko ya bantu ya bayinsi ya nkaka. **31** Na kyadi ya nge ya nene, nge yekulaka ve bawu samu ti, bawu manisa na kufwa. Nge bikaka bawu ve samu ti, nge kele Nzambi ya lemvo, Nzambi ya kyadi.» **32** «Ntangu yayi, Nzambi ya beto, nge kele Nzambi ya nene, Nzambi ya lulendo yina ba fwana kuzitisa. Nge ke kebaka ngwisani mpe bumbote ya nge. Kutala ve ti bampasi yina me kukumina beto, kele mambu ya fyoti. Bampasi yina me kumina bantinu ya beto, na bamfumu ya beto, na banganga-Nzambi ya beto, na mimbikudi ya beto, na bankooko ya beto, mpe na bantu ya nge nyonso, kubanda na ntangu, yina bantinu ya Asili vwandaka yala tii na kilumbu ya bubu yayi. **33** Nge, nge kele ya nge ya kusungama na mambu nyonso yina me kumina beto, samu ti, nge me lakisa kukwikama ya nge. Kasi beto, beto me sala yimbi. **34** Bantinu ya beto, bamfumu ya beto, banganga-Nzambi ya beto, na bankooko ya beto, bawu sadilaka ve Musiku ya nge. Bawu mangaka na kutumama na bantumunu ya nge, mpe na kuwa kukebisa yina nge vwandaka kebisa bawu. **35** Ntangu bawu vwandaka na kati ya kintinu ya bawu, mpe na kati ya bimvwama mingi yina nge pesaka bawu na yinsi, yinsi yina ya nene, mpe yina ke butaka madya mingi, bawu sadilaka nge ve. Bawu bikaka ve na kusadila mavanga ya bawu ya yimbi. **36** Tala, bubu yayi beto me kuma bandongo. Beto me kuma bandongo na kati ya yinsi yina nge pesaka na bankooko ya beto, samu na kudya bambuma ya yawu na bima nyonso ya mbote! **37** Madya ya mingi ya yinsi yango kele kaka, ya bantinu yina nge tulaka na kuyala beto, samu na masumu ya beto. Bawu ke na kuyala banzutu ya beto, na bibulu ya beto, mutindu bawu zola. Mpe beto, ba ke na kunyokola beto mingi.» **38** Samu na mambu nyonso yina me kumina beto, beto me sala kiwisa. Mambu yina beto me wisana, beto me sonika yawu na mukanda. Mukanda yango kele na binyemo ya bamfumu ya beto, ba-Levi ya beto, mpe ya banganga-Nzambi ya beto.

10 Yayi ni bankumbu ya bantu yina tulaka binyemo ya bawu na mukanda yango: - Neyemi, mfumu ya kizunga, mwana ya Akalya, - mpe Sidekya, **2** Selaya, Azalya, Yelemya, **3** Pasewule, Amalya, Malekya, **4** Atuse, Sebanya, Maluke, **5** Alime, Melemote, Obadya, **6** Danyele, Nginetone, Baluke, **7** Mesulame, Abya, Miyamine, **8** Maaziya, Bilengayi, Semaya. Yina ni banganga-Nzambi. - **9** Ba-Levi ni bawu yayi: Yeswa, mwana ya Azanya, Binwi muntu ya dikanda ya Enadade, na Kademyele, **10** mpe bampangi ya bawu: Sebanya, Odya, Kelita, Pelaya, Anane, **11** Mika, Leyobe, Asabya, **12** Zakule, Selebya, Sebanya, **13** Odya, Bani, Beninu. - **14** Bamfumu ya bankonga: Palewose, Payate-Mowabe, Elame, Zatu, Bani, **15** Buni, Azengade, Bebayi, **16** Adoniya, Bingwayi, Adine, **17** Atele, Ezekyase, Azule, **18** Odya, Asume, Besayi, **19** Alife, Anatote, Nebayi, **20** Mangepyase, Mesulame, Ezile, **21** Mesezabele, Sadoke, Yaduwa, **22** Pelatya, Anane, Anaya, **23** Oseya, Ananya, Asube, **24** Aloyese, Pileya, Sobeke, **25** Lewume, Asabena, Maaseya, **26** Ayiya, Anane, Anaane, **27** Maluke, Alime, mpe Baana. **28** Bantu ya nkaka ya yinsi, banganga-Nzambi, ba-Levi, bankebi ya myelo, miyimbidi, bisadi ya Yinzo ya Yave mpe konso muntu yina kabukaka na bantu ya bayinsi ya nkaka, samu na kusadila Musiku ya Nzambi, bakento ya bawu, bana ya bawu ya bakento na ya babakala mpe bayina nyonso vwandaka na mayela ya kuvisa mambu, **29** bawu kwizaka vukana na bampangi ya bawu mpe na bamfumu ya bawu. Bawu kudyaka ndefi na kudyatila mutindu kele Musiku ya Nzambi yina pesamaka na kisyelo ya Nzambi Moyize, kana ve nsingulu ya Nzambi kubwidila bawu. Samu ti, bawu kukeba mpe kusadila bantumunu nyonso ya Yave, Mfumu ya beto, bansalulu ya misiku ya yandi na bandongosolo ya yandi. **30** Beto me baka lukanu ya kumanga na kukwelisa bana ya beto ya bakento na bantu ya yinsi, mpe ya kukwelisa ve bana ya beto ya babakala na bana ya bawu ya bakento, **31** ya kusumba ve madya to bima ya bantu ya bayinsi ya nkaka na kilumbu ya Saba mpe na kilumbu ya longo. Mpe konso mvula ya nsambwadi, beto ke pemisa ntoto, mpe beto ke katula bamfuka nyonso ya bayina ke na kudefa beto. **32** Beto me baka nzengolo ya kupesaka, konso mvula, bikunku tatu na kati ya bikunku kumi ya Sekele mosi, samu na kisalu ya Yinzo ya Nzambi ya beto. **33** Mbongo yina kele mpe samu na kusumbilaka mampa yina ba ke pesaka na Nzambi, samu na minkayulu ya konso ntangu, samu na minkayulu ya kuyoka ya konso ntangu, samu na basaba, samu na mikembo ya bilumbu ya ntete ya bangonda, samu na mikembo ya nkaka, samu na bima ya kubyeka, samu na minkayulu ya kukatula masumu ya Isayeli, mpe samu na konso kisalu ya Yinzo ya Nzambi ya beto. **34** Beto banganga-Nzambi, ba-Levi, na bantu nyonso, beto me bula dzeke samu na kuzaba na konso mvula, wapi dikanda yina ke nata dikabu ya bankuni na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beto, na ntangu ya kufwanakana. Bankuni yina ke

vwanda samu na kunamisaka tiya na kiyokolo ya minkayulu ya Yave, Nzambi ya beto, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya Musiku. **35** Na konso mvula, beto fwana kunataka mpe madya ya ntete ya bilanga ya beto, mpe bambuma ya ntete ya konso yinti, samu na Yinzo ya Yave. **36** Bana ya beto ya ntete ya babakala, na bana ya ntete ya bibulu ya beto, mutindu mosi mpe na bana ya ntete ya mameme ya beto, bankombo ya beto, na bangombe ya beto, beto fwana kunata bawu na Yinzo ya Nzambi ya beto, na sika ya banganga-Nzambi yina ke salaka kuna na Yinzo ya Nzambi ya beto, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya Musiku. **37** Beto ke pesa bambuma ya ntete ya faline ya beto, na bikunku ya Yave, na bambuma ya konso yinti, na vinu ya malu-malu, na mafuta ya malu-malu. Beto ke nata yawu na sika ya banganga-Nzambi na kati ya bivinga ya Yinzo ya Nzambi ya beto, mutindu mosi mpe dime ya madya ya ntoto ya beto, samu na ba-Levi. Na yina, ni ba-Levi bawu mosi ke kwenda baka kikunku ya bawu na kati ya bambanza nyonso yina beto ke sadilaka bilanga. **38** Nganga-Nzambi, mwana ya Aloni, ke vwanda kintwadi na ba-Levi, na ntangu yina ba-Levi ke baka dime. Na kati ya kikunku yina ya bawu, ba-Levi ke katula mpe dime. Ba ke nata yawu samu na Yinzo ya Nzambi ya beto, na kati ya bivinga ya yinzo yina ba ke bumbaka bimvwama. **39** Samu ti, ni na kati ya bivinga yina, bantu ya Isayeli na ba-Levi ke kwenda tula kikunku ya bambuma ya faline, ya vinu ya malu-malu, mpe ya mafuta ya malu-malu. Ni na kati ya bivinga yina kele bisalulu ya Yinzo ya longo. Ni kuna mpe ke vwanda banganga-Nzambi yina ke salaka, bankebi ya myelo, mpe miyimbidi. Na mutindu yina, beto ke bika ve Yinzo ya Nzambi ya beto.

11 Bamfumu ya ba-Zwife kwendaka zinga na Yelusalemi. Bantu ya nkaka bulaka dzeke, samu na kuzaba nani na kati ya kumi ya bantu ke kwenda zinga na Yelusalemi, mbanza ya longo. Bantu yivwa ya nkaka ke bikana na bambanza ya nkaka. **2** Bantu sakumunaka bayina nyonso ndimaka, na luzolo ya bawu mosi, na kwenda zinga na Yelusalemi. **3** Ya vwandaka na bamfumu ya kizunga yina kwizaka zinga na Yelusalemi. Na bambanza ya Yuda, bantu ya Isayeli, banganga-Nzambi, ba-Levi, bisadi ya Yinzo ya Yave mpe bana ya bisadi ya Salomoni, bawu vwandaka zinga na bayinzo ya bawu, mpe na bambanza ya bawu. **4** Ndambu ya bantu ya dikanda ya Yuda na ya Bezame kwendaka zinga na Yelusalemi. Yayi ni bantu ya dikanda ya Yuda: Ataya, mwana ya Uziya, mwana ya Zakali, mwana ya Amalya, mwana ya Sefatya, mwana ya Malaleele, na kivumu ya Pelese, **5** Maaseya, mwana ya Baluke, mwana ya Kole-Yoze, mwana ya Azaya, mwana ya Adaya, mwana ya Yoyalibe, mwana ya Zakali, mwana ya Asiloni. **6** Lutangu ya bantu ya dikanda ya Pelese, bayina kwendaka zinga na Yelusalemi vwandaka bankama yiya na makumi sambanu na nana ya bantu ya ngolo. **7** Yayi ni bantu ya dikanda ya Bezame: Salu, mwana ya Mesulame, mwana ya Yowede, mwana ya Pedaya, mwana ya Kolaya, mwana ya Maaseya, mwana ya Ityele, mwana ya Esaya. **8** Na manima ya yandi, Ngabayi, Salayi, lutangu ya bawu: bankama yivwa na makumi zole na nana. **9** Yowele, mwana ya Zikeli vwandaka mfumu ya bawu, mpe Yuda, mwana ya Asenuwa, vwanda mfumu ya zole ya mbanza. **10** Yayi ni banganga-Nzambi: Yedaya, mwana ya Yoyalive, Yakine, **11** Selaya, mwana ya Yilekya, mwana ya Mesulame, mwana ya Sadoke, mwana ya Melayote, mwana ya Ayitube, ntwadisi ya Yinzo ya Nzambi. **12** Bampangi ya bawu, bayina vwandaka sala na Yinzo ya Nzambi, lutangu ya bawu: bankama nana na makumi zole na zole. Adaya, mwana ya Yeloyame, mwana ya Pelalya, mwana ya Amesi, mwana ya Zakali, mwana ya Pasewule, mwana ya Malekiya, **13** na bampangi ya yandi bamfumu ya makanda, lutangu ya bawu: bankama zole na makumi yiya na zole, Amasesayi, mwana ya Azalele, mwana ya Azayi, mwana ya Mesilemote, mwana ya Imele, **14** na bampangi ya bawu, babakala yina ke na ngolo na kibakala, lutangu ya bawu: nkama mosi na makumi zole na nana. Mfumu ya bawu vwandaka Zabedyele, mwana ya Ngedolime. **15** Na kati ya ba-Levi ya vwandaka: Semaya, mwana ya Asube, mwana ya Azelikame, mwana ya Asabya, mwana ya Buni, **16** mpe Sabetayi na Yozabade, na lutangu ya bakuluntu ya ba-Levi, bayina vwandaka twadisa kisalu ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi, **17** Matanya, mwana ya Mika, mwana ya Zabedi, mwana ya Asafe, yina vwandaka twadisa mikunga ya nzitusu na ntangu ya lusambulu. Bakebukya, kilandi mpe mosi na bampangi ya yandi, na Abeda, mwana ya Samuwa, mwana ya Ngalale, mwana ya Yedutune. **18** Lutangu ya ba-Levi yina vwandaka na kati ya mbanza ya longo vwandaka, bankama zole na makumi nana na yiya. **19** Bankebi ya myelo: Akube, Talemone na bampangi ya bawu yina vwandaka kengidila myelo, lutangu ya bawu: nkama mosi na makumi nsambwadi na zole. **20** Bantu ya nkaka ya Isayeli, banganga-Nzambi na ba-Levi, bawu vwandaka zinga na kati ya bambanza nyonso ya Yuda, konso muntu na kati ya ntoto ya yandi. **21** Bisadi ya Yinzo ya Yave vwandaka zinga na kisika yina ba ke bokilaka Ofele. Siya na Ngisepa vwandaka bamfumu ya bawu. **22** Mfumu ya ba-Levi na Yelusalemi vwandaka Uzi, mwana ya Bani, mwana ya Asabya, mwana ya Matanya, mwana ya Mika na kati ya bana ya Asafe. Bawu vwandaka miyimbidi yina vwandaka yimbila na Yinzo ya Nzambi. **23** Ntinu pesaka lutumu na yina me tadila miyimbidi mpe lukanu na yina me tadila kisalu ya bawu ya konso kilumbu. **24** Petaya, mwana ya Mesezabele, na kati ya bana ya Zela, mwana ya Yuda. Yandi vwandaka pene-pene ya ntinu, samu na mambu nyonso yina me tadila bantu. **25** Na yina me tadila babwala yina kele pene-pene ya bilanga, bana ya nkaka ya dikanda ya Yuda kwendaka zinga na Kilyate-Aleba, mpe na babwala yina kele pene-pene na yawu. Ba ya nkaka, na Dibone mpe na babwala yina kele pene-pene na yawu. Ba ya nkaka dyaka, na Yekabeseele mpe na babwala yina kele na yawu. **26** Bantu yango ya nkaka kwendaka na babwala Yeswa, Molada, Bete-Pelete, **27** Asale-Suwale, Beele-Seba mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, **28** Sikelange, Mekona mpe babwala yina kele pene-pene na yawu, **29** Eyine-Limone, Soleya, Yalemute, **30** Zanowa, Adulame mpe babwala yina kele kuna, Lakise na bilanga ya bwala yina, Azeka mpe babwala yina kele pene-pene na yawu. Bawu kwendaka zinga kubanda na Beele-Seba na banda tii na mudimba ya Yinome na londe. **31** Bana ya Bezame kwenda zinga na Ngeba, na Mikemase, na Aya, na Betele mpe na babwala yina kele pene-pene na yawu, **32** na Anatote, na Nobe, na Ananya, **33** na Asole, na Lama, na Ngitayime, **34** na Adide, na Seboyime, na Nebalate, **35** na Lode, mpe Ono, na mudimba ya bantu yina ke salaka bisalu ya maboko. **36** Bankonga ya nkaka ya ba-Levi ya Yuda kwendaka zinga na sika ya bantu ya Bezame.

12 Yayi ni bankumbu ya banganga-Nzambi na ba-Levi, bayina katukaka na bundongo mpe kwizaka na Zolobabele, mwana ya Saletyele, na Yeswa: Selaya, Yilemeya, Esedase, **2** Amalya, Maluke, Atuse, **3** Sekanya, Lewume, Melemote, **4** Ido, Nginetoyi, Abya, **5** Miyamine, Maadya, Bilenga, **6** Semaya, Yoyalibe, Yedaya, **7** Salu, Amoke, Yilekya, Yedaya. Ni bawu vwandaka bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ya bampangi

ya bawu, na ntangu ya Yeswa. **8** Ba-Levi: Yeswa, Binwi, Kademyele, Selebya, Yuda, Matanya, yandi na bampangi ya yandi vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu. **9** Bakebukya mpe Uni, na bampangi ya bawu, vwandaka na mantwala ya bawu, samu na kusadisa bawu. **10** Yeswa butaka Yoyakime, Yoyakime butaka Elyasibe, mpe Elyasibe butaka Yoyada. **11** Yoyada butaka Yonatane, Yonatane butaka Yaduwa. **12** Yayi ni banganga-Nzambi yina vwandaka bamfumu ya makanda na ntangu ya Yoyakime: Melaya samu na dikanda ya Selaya, Ananya samu na dikanda ya Yilemeya, **13** Mesulame samu na dikanda ya Esedase, Yewoyanane samu na dikanda ya Amalya, **14** Yonatane samu na dikanda ya Meliku, Yosefi samu na dikanda ya Sebanya, **15** Adena samu na dikanda ya Alime, Elekayi samu na dikanda ya Melayote, **16** Zakali samu na dikanda ya Ido, Mesulame samu na dikanda ya Nginetone, **17** Zikeli samu na dikanda ya Abya, samu na dikanda ya Minyamine, Piletayi samu na dikanda ya Mowadya, **18** Samuwa samu na dikanda ya Bilenga, Yonatane samu na dikanda ya Semaya, **19** Matenayi samu na dikanda ya Yoyalibe, Uzi samu na dikanda ya Yedaya, **20** Kalayi samu na dikanda ya Salayi, Ebele samu na dikanda ya Amoke, **21** Asabya samu na dikanda ya Yilekya, Netanele samu na dikanda ya Yedaya. **22** Na ntangu ya Elyasibe, na Yoyada, na Yoyanane, na Yaduwa, bankumbu ya ba-Levi na banganga-Nzambi, bayina vwandaka bamfumu ya makanda, vwandaka ya kusonama tii na ntangu yina Dalyuse vwandaka ntinu ya Pelese. **23** Bankumbu ya bana ya Levi, bayina vwandaka bamfumu ya makanda, yawu vwandaka ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu, tii na ntangu ya Yoyanane, mwana ya Elyasibe. **24** Yayi ni bankumbu ya bamfumu ya ba-Levi: Asabya, Selebya mpe Yeswa, mwana ya Kademyele na bampangi ya bawu, yina vwandaka yimbila na mantwala ya bawu mutindu Davidi, muntu ya Nzambi, tumisaka yawu. Konso nkonga, na ntangu ya yandi, vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu mpe ya matondo. **25** Bankebi ya myelo Matanya, Bakebukya, Obadya, Mesulame, Talemone, mpe Akube, bawu vwandaka keba myelo ya bayinzo ya bibumbulu, yina vwandaka pene-pene na myelo ya Yinzo ya Nzambi. **26** Bantu yayi, vwandaka sala kisalu ya bawu na ntangu ya Yoyakime, mwana ya Yeswa, mwana ya Yosadake, mpe na ntangu ya Neyemi, mfumu ya kizunga, mpe ya nganga-Nzambi Esedase, mulongisi ya Misiku. **27** Na ntangu ya mukembo ya mbyekolo ya kibaka ya lupangu ya Yelusalemi, ba kwendaka bokila ba-Levi na bisika nyonso yina bawu vwandaka zinga, samu ti, bawu kwiza na Yelusalemi, samu na kukembila mukembo ya mbyekolo na kyese nyonso. Bawu zolaka kembila yawu na kuvutulaka matondo mpe na kuyimbilaka mikunga, na basembale, na bansambi. **28** Bana ya miyimbidi kwizaka vukana kukatuka na mwa kizunga yina kele pene-pene ya Yelusalemi, na babwala ya ba-Netofate, **29** na bwala Bete-Ngilengale, na bilanga ya Ngeba mpe ya Azemawete, samu ti, miyimbidi tungaka babwala ya bawu pene-pene na Yelusalemi. **30** Banganga-Nzambi na ba-Levi vedisaka banzutu ya bawu. Bawu vedisaka bantu, na myelo, na kibaka ya lupangu. **31** Mu yulukisaka bamfumu ya Yuda na zulu ya kibaka ya lupangu. Mu yidikaka bimvuka zole ya nene ya miyimbidi. Kimvuka ya ntete vwandaka kwenda na lweka ya diboko ya lubakala, na zulu ya kibaka ya lupangu. Bawu lutilaka ntama ve na mwelo yina ba ke bokilaka Mboloso. **32** Oseya, mpe ndambu ya bamfumu ya Yuda, vwandaka tambula na manima ya bawu, **33** Azalya, Esedase, Mesulame, **34** Yuda, Bezame, Semaya, na Yilemeya. **35** Na kati ya bana ya banganga-Nzambi, bayina vwandaka na bakulumenta: Zakali, mwana ya Yonatane, mwana ya Semaya, mwana ya Matanya, mwana ya Mikaya, mwana ya Zakule, mwana ya Asafe, **36** na bampangi ya yandi Semaya, Azalele, Milalayi, Ngilalayi, Maayi, Netanele, Yuda, Anani, bawu vwandaka na bisikulu ya Davidi, muntu ya Nzambi. Esedase mulongisi ya Misiku vwandaka na mantwala ya bawu. **37** Na kisika yina kele mwelo yina ba bokilaka mwelo ya Mukelo, na mantwala ya bawu, bawu tambulaka na zulu ya bikada ya mbanza ya Davidi, na zulu ya kibaka ya lupangu, na zulu ya yinzo ya Davidi tii na esete, na mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Maza. **38** Kimvuka ya zole ya miyimbidi vwandaka kwenda na lweka ya diboko ya lumoso. Munu mosi vwandaka na manima ya bawu, kintwadi na ndambu ya nkonga. Beto vwandaka tambula na zulu ya kibaka ya lupangu, pene-pene ya yinzo ya mutela ya yinda yina ba ke bokilaka Bafule tii na kibaka ya nene, **39** na zulu ya mwelo ya Efalayime, na ya mwelo ya Yesana, na ya mwelo yina ba ke bokilaka, mwelo ya Bambisi, na ya yinzo ya mutela ya yinda ya Ananeele, mpe na yinzo ya mutela ya yinda yina ba ke bokilaka Nkama, tii na mwelo yina ba ke bokilaka, mwelo ya Mameme. Ba kwizaka suka na mwelo yina ba ke bokilaka, mwelo ya bankebi. **40** Na manima, bimvuka nyonso zole ya miyimbidi kwendaka telamaka na Yinzo ya Nzambi na munu mosi, mpe na ndambu ya bamfumu ya mbanza yina vwandaka na munu. **41** Banganga-Nzambi Elyakime, Maaseya, Minyamine, Mikaya, Elyoyenayi, Zakali, na Ananya, vwandaka na bakulumenta. **42** Ya vwandaka mpe na Maaseya, Semaya, Eleyazale, Uzi, Yewoyanane, Malekya, Elame, na Ezele. Miyimbidi vwandaka yimbila mikunga na lutwadusu ya Yizelaya. **43** Na kilumbu yina, bantu pesaka minkayulu mingi na nsayi nyonso, samu ti Nzambi salaka ti, bawu kuvwanda na nsayi mingi. Bakento na bana mpe vwandaka yangalala. Makelele ya nsayi, yina vwandaka na Yelusalemi, vwandaka wakana ntama. **44** Na kilumbu yina, ba soolaka bantu samu na kukengidila bivinga yina ba kubikaka, samu na kubumbaka makabu. Makabu yina ni badime, na bambuma ya ntete mpe Badime. Ba vwandaka tula na kati ya bivinga yina, bima yina vwandaka katuka na bilanga yina kele pene-pene na bambanza, bikunku yina Musiku tumisaka, samu na banganga-Nzambi na ba-Levi. Bantu ya Yuda vwandaka yangalala, samu na banganga-Nzambi mpe ba-Levi yina vwandaka sala. **45** Bawu vwandaka sala kisalu ya Nzambi ya bawu, na kisalu ya kuvedisa. Miyimbidi na bankebi ya myelo vwandaka sadila mutindu tumisaka Davidi na mwana ya yandi Salomoni. **46** Na ntangu ya ntama, yina Davidi na Asafe vwandaka ntete moyo, ya vwandaka na bamfumu ya miyimbidi. Ya vwandaka mpe na mikunga ya nzitusu, na ya kuvutula matondo na Nzambi. **47** Na ntangu ya Zolobabele mpe na ntangu ya Neyemi, konso kilumbu, bantu nyonso ya Isayeli vwandaka pesa bikunku ya miyimbidi na ya bankebi ya myelo. Bawu vwandaka pesa mpe bikunku ya longo ya ba-Levi, mpe ba-Levi vwandaka pesa bikunku ya longo ya bana ya Aloni.

13 Na ntangu yina, ya vwandaka kilumbu mosi, ba tangilaka bantu nyonso mambu ya dibuku ya Moyize, ni kuna ba talaka ti, ya vwandaka ya kusonama mutindu yayi: Ba-Amone na ba-Mowabe fwana kukota ata fyoti ve na nkonga ya bantu ya Nzambi, **2** samu ti, bawu yambaka mbote ve bana ya Isayeli, bawu pesaka ve bawu madya na maza. Ba-Mowabe futaka Balame, samu na kusiinga bawu. Kasi Nzambi ya beto sobaka nsiingulu yango na lusakumunu. **3** Ntangu ba kuwaka Musiku yina, ba katulaka banzenza na kati ya bana ya Isayeli. **4** Mambu yayi salamaka, samu ti na bilumbu yina lutaka, Elyasibe, nganga-Nzambi, yina vwandaka na kiyeko ya bivinga ya Yinzo ya Nzambi ya beto, yandi vwandaka muntu ya dikanda ya Tobya.

5 Yandi bongisaka kivinga ya nene samu na Tobya, na kisika yina ba vwandaka bumba minkayulu ya madya ya bilanga, maaka ya nsunga ya mbote, bima nyonso yina bawu vwandaka sadila na Yinzo ya Nzambi, dime ya bambuma ya faline, dime ya vinu ya malu-malu, dime ya mafuta ya malu-malu, bima yina ba tumisaka samu na ba-Levi, samu na miyimbidi, mpe samu na bankebi ya myelo, mutindu mosi mpe kikunku samu na banganga-Nzambi. **6** Ntangu mambu nyonso yayi vwandaka salama, mu vwandaka ve na Yelusalemi. Na mvula ya makumi tatu na zole ya kintinu ya Aletazelezese, ntinu ya Babilone, mu vutukaka na sika ya ntinu. Na manima ya mwa bilumbu, mu lombaka na ntinu muswa ya kubika yandi. **7** Mu vutukaka na Yelusalemi mpe mu bakulaka yimbi yina Elyasibe salaka samu na Tobya, na kupesa yandi kivinga na kati ya lupangu ya Yinzo ya Nzambi. **8** Dyambu yayi salaka munu mpasi mingi. Na yina, mu tumisaka ba basisa bima ya Tobya nyonso na ngaanda. **9** Mu tumisaka ti ba vedisa bivinga mpe mu tubaka ti ba vutula na bivinga yina bima ya Yinzo ya Nzambi, minkayulu ya madya ya bilanga, na maaka ya nsunga ya mbote. **10** Mu kwizaka zaba mpe ti ba pesaka ve ba-Levi kikunku ya bawu, mpe miyimbidi yina vwandaka sala na kati ya Yinzo ya Nzambi, bawu kimaka ya bawu, konso muntu vutukaka na bwala ya yandi. **11** Na yina, mu ngalaka bamfumu ya mbanza na kutuba: «Samu na yinki beno me bika Yinzo ya Nzambi?» Mu kutikisaka ba-Levi na miyimbidi, mpe mu vutulaka bawu konso muntu na kisika ya yandi ya kisalu. **12** Bantu nyonso ya Yuda nataka dime ya bambuma ya faline, ya vinu ya malu-malu, mpe ya mafuta ya malu-malu, samu na kutula yawu na bibumbulu. **13** Mu soolaka nganga-Nzambi Selemya, na Sadoke mulongisi ya Misiku, na Pedaya mosi kati ya ba-Levi, samu ti bawu kukengidila bibumbulu. Pene-pene ya bawu, mu tulaka mpe Anane, mwana ya Zakule, mwana ya Matanya, samu ti bawu vwandaka talana mutindu bantu ya kukwikama. Ni bawu vwandaka na kiyeko ya kukabulaka bikunku na bampangi ya bawu. **14** Mu sambilaka: «Nzambi ya munu, bambukila munu moyo, samu na nyonso yina. Kuzimbana ve kukwikama yina mu me vwanda na yawu samu na Yinzo ya Nzambi ya munu mpe samu na kisalu ya yawu.» **15** Kaka na bilumbu yina, mu talaka na Yuda bantu yina vwandaka kamuna vinu na kilumbu ya Saba. Bawu vwandaka nata matiti ya bambuma, bawu vwandaka tula mpe na zulu ya bambuluku, vinu, bambuma ya vinu, bafike na mifuna ya mutindu na mutindu, samu na kunata yawu na Yelusalemi na kilumbu ya Saba. Mu ngalaka bawu na ntangu yina, bawu vwandaka tekisa bima ya bawu na kilumbu ya Saba. **16** Bantu ya Tile, yina vwandaka zinga kuna, bawu vwandaka nata bambisi, na bima ya mutindu na mutindu, yina bawu vwandaka tekisa na bantu ya Yuda mpe na kati ya Yelusalemi, na kilumbu ya Saba. **17** Mu ngalaka bantwadisi ya Yuda na kutuba: «Yayi wapi mutindu ya mambu ya yimbi, beno ke na kusala? Beno ke na kusumuna kilumbu ya Saba. **18** Bankooko ya beno mpe salaka mutindu yina. Ni yawu yina, Nzambi ya beto me sala ti, beto na mbanza yayi kuvwanda na kati ya mpasi nyonso yayi. Kasi beno, mutindu beno ke na kusumuna kilumbu ya Saba, beno ke na kubwela dyaka nkele ya Nzambi, samu na Isayeli!» **19** Ntangu bwisi bandaka na kuyila, mu tumisaka ti, ba kanga myelo ya Yelusalemi tekila Saba kubanda. Mu tumisaka ti, ba fungula yawu ve tii na manima ya Saba. Mu tulaka ndambu ya bisadi ya munu kuna na myelo, samu ti ata mufuna mosi kukota ve na kilumbu ya Saba. **20** Bantu ya mumbungu, na bayina vwandaka tekisa bima ya mutindu na mutindu, bawu lutisaka mpimpa mbala mosi to zole na ngaanda ya Yelusalemi. **21** Mu kebisaka bawu na kutuba: «Samu na yinki beno ke na lutisa mpimpa na mantwala ya bibaka? Kana beno meka dyaka, mu ke kangisa beno!» Kubanda kilumbu yina, bawu vwandaka kwiza dyaka ve na kilumbu ya Saba. **22** Mu tubaka mpe na ba-Levi na kuvedisa banzutu ya bawu, samu na kukwiza kengidila myelo mpe na kuzitisa kilumbu ya Saba, kilumbu ya longo. Mu sambilaka: «Nzambi ya munu, bambukila munu moyo mpe samu na yina. Tala munu kyadi mutindu kele bunene ya kukwikama ya nge.» **23** Kaka na bilumbu yina mpe, mu talaka ba-Zwife yina kwelaka bakento ya ba-Asedode, ya ba-Amone, na ya ba-Mowabe. **24** Ndambu ya bana ya bawu vwandaka zonza ndinga ya ba-Asedode mpe ata mosi na bawu vwandaka lenda na kuzonza ndinga ya ba-Zwife, kasi bawu vwandaka zonza ndinga ya bantu yayi to ya bantu ya nkaka. **25** Mu sembaka bawu mpe mu siingaka bawu. Mu bulaka ba ya nkaka na kati ya bawu, mpe mu timunaka bawu bansuki ya yintu. Na manima, mu tubaka na bawu na kudya ndefi na nkumbu ya Nzambi ti, bawu ke kwelisa ve bana ya bawu ya bakento na banzenza, mpe bana ya bawu ya babakala to bawu mosi, ke kwela ve banzenza. **26** «Ni samu na mambu yina, Salomoni, ntinu ya Isayeli kubwaka na masumu. Na lutangu ya bayinsi mingi, ya vwandaka ve na ntinu mutindu yandi. Nzambi ya yandi zolaka yandi mpe yandi tulaka yandi ntinu ya Isayeli nyonso. Kasi ni yandi bakento ya nzenza bwisaka na masumu. **27** Beto zola dyaka ve kuwa ti, beno ke na kusala na ntadisi ya Nzambi ya beto, busafu yayi ya kukwela bakento ya nzenza.» **28** Mosi na kati ya bana ya Yoyada, mwana ya Elyasibe, mfumu ya banganga-Nzambi, yandi kwelaka mwana ya Sambala ya mu-Yolone. Mu bingisaka yandi ntama na munu. **29** Mu sambilaka: «Nzambi ya munu, bambukila bawu moyo samu ti, bawu me sumuna kisalu ya bunganga-Nzambi, na ngwisani yina nge salaka na banganga-Nzambi na ba-Levi.» **30** Mu vedisaka bawu na kukatula bantu nyonso ya nzenza na kati ya bawu, mu vutulaka bisalu nyonso yina me tadila banganga-Nzambi na ba-Levi, konso muntu na kisalu ya yandi. **31** Mu vutulaka mpe makabu ya bankuni na ntangu ya yawu, mutindu mosi mpe makabu ya bambuma ya ntete. Mu sambilaka: «Nzambi ya munu, bambukila munu moyo na mambu ya mbote.»

Esetele

1 Mambu yayi salamaka ntangu yina ntinu Zelezese vwandaka yala bizunga nkama na makumi zole na nsambwadi, kubanda na Inde tii na Nubi. **2** Yawu salamaka ntangu, ntinu Zelezese kwizaka vwanda na kiti ya kintinu na mbanza Suze. **3** Na mvula ya tatu ya kintinu ya yandi, yandi salaka mukembo ya nene samu na bamfumu yina ke salaka na yandi, samu na bisadi ya yandi mpe samu na bamfumu ya binwani ya Pelese, ya Mede mpe samu na bantwadisi, na bamfumu ya bizunga. Bawu nyonso kwizaka vukana na mantwala ya ntinu. **4** Yandi lakisaka bawu bimvwama nyonso ya kitoko yina vwandaka sala bunene mpe nkembo ya kintinu ya yandi. Mukembo yango salaka bangonda sambanu. **5** Na manima, ntinu salaka mpe mukembo samu na bantu nyonso yina ke zingaka na mbanza Suze, kubanda na bamvwama tii na bantu ya mpamba. Mukembo yango salamaka na kati ya lupangu ya ntinu mpe yawu salaka bilumbu nsambwadi. **6** Ba tulaka na makunzi ya maabe balele yina ba yidikilaka na basinga ya kitoko ya mpembe na ya ntinta ya dizulu. Ba vukisaka yawu na milunga mpe basinga ya lino ya mbwaki mpe ba kangaka yawu na makunzi ya wolo na ya palata. Ba tulaka bakiti ya nene ya wolo mpe ya palata na kisika yina ba tandaka matadi ya mbwaki yina ba ke bokilaka badale, ya mpembe, ya mpembe ya kulezima mpe ya ndombe. **7** Ba vwandaka kabula malafu na bambungu ya wolo ya mutindu na mutindu. Malafu vwandaka mingi mpe bantu nyonso vwandaka kunwa yawu na kati ya kimpwanza yina ntinu pesaka bawu. **8** Konso muntu kunwaka malafu na kimpwanza nyonso samu ti ntinu pesaka muswa na bisadi ya yandi nyonso na kuyukutisa bansatu ya bantu nyonso yina yandi bokilaka na mukembo. **9** Vasiti kento ya ntinu, salaka mpe mukembo ya nene na bakento kuna na yinzo ya kintinu ya ntinu Zelezese. **10** Na kilumbu ya nsambwadi ya mukembo, mutindu ntinu Zelezese vwandaka na kyese mingi samu na malafu yina yandi kunwaka, yandi bokilaka bakalaka nsambwadi ya mfunu yina ke salaka na yandi. Bankumbu ya bawu kele: Mewumane, Bizeta, Alebona, Bingeta, Avangeta, Zetale mpe Kaakase. **11** Yandi tumisaka bawu na kunatina yandi kento ya yandi Vasiti na yimpu ya yandi ya kintinu ya kento. Ntinu salaka mutindu yina samu na kulakisa kitoko ya kento ya yandi na mantwala ya bantu nyonso yina vwandaka kuna mpe na bamfumu yina ke salaka na yandi, samu ti kento yango vwandaka kitoko mingi. **12** Bakalaka ya mfunu yina ke salaka na ntinu kwendaka pesa nsangu na sika ya Vasiti, kento ya ntinu, kasi yandi tumamaka ve. Na yina, ntinu dasukaka mpe nkele ya yandi kumaka ya kulutila. **13** Yandi zabisaka na bantu ya ndwenga mpe na bantu yina zaba misiku mpe lufundusu na kuyidika dyambu yayi, samu ti, ni bawu vwandaka na muswa ya kuyidikaka mambu ya ntinu. **14** Bayina vwandaka pene-pene ya ntinu samu na kupesaka yandi malongi, ya vwandaka: Kaasena, Setale, Ademata, Taasise, Melese, Maasena, Memukane, bamfumu nsambwadi ya bayinsi ya Pelese mpe ya Mede bayina vwandaka na mulonga ya ntete na kati ya yinsi ya kintinu. **15** Na yina, ntinu Zelezese tubaka na bawu: «Mutindu Vasiti, kento ya ntinu, me tumama ve na lutumu yina mu pesaka yandi ntangu mu fidisaka bakalaka ya munu ya mfunu, yinki beto fwana kusala na yina me tadila Musiku?» **16** Na mantwala ya ntinu mpe ya bamfumu yina ke salaka na ntinu, Memukane tubaka: «Vasiti kento ya ntinu me sala yimbi kaka na sika ya ntinu ve, kasi yandi me safula mpe bamfumu yina ke salaka na ntinu mpe bantu nyonso ya bizunga yina kele na lutumu ya ntinu Zelezese. **17** Na yina, nkadulu ya kento ya ntinu ke sala ti bakento nyonso tumama dyaka ve na babakala ya bawu na kutubaka na bawu ti: “Ntinu Zelezese tumisaka ti ba natina yandi Vasiti na mantwala ya yandi kasi Vasiti mangaka na kukwiza!” **18** Kubanda bubu yayi, bakento ya bamfumu ya Pelese mpe ya Mede, bayina me kuwa nsangu ya nkadulu ya yimbi ya kento ya ntinu, ke zitisa dyaka ve babakala ya bawu mpe yawu ke sala ti babakala ya bawu kudasuka. **19** Ni yawu yina, kana ntinu zola, yandi zonza dyambu mpe ba ke sonika yawu na kati ya dibuku ya misiku ya Pelese mpe ya Mede mpe ata muntu ke manga yawu. Musiku yango fwana kutuba ti, Vasiti ke talana dyaka ata fyoti ve na mantwala ya ntinu Zelezese. Mpe ntinu ke pesa kimfumu ya kintinu ya kento na sika ya kento ya nkaka yina me lutila Vasiti na nkadulu ya mbote. **20** Ntangu Musiku yango yina ntinu ke sonikisa ke zabana na kati ya yinsi nyonso ya kintinu, bakento nyonso ke pesa babakala ya bawu buzitu, ya vwanda bamvwama to bamputu.» **21** Ntinu mpe bamfumu yina ke salaka na ntinu ndimaka mambu yina Memukane tubaka mpe bawu sadilaka yawu. **22** Ntinu fidisaka mikanda na bizunga nyonso, mpe na konso kizunga, yandi sonikinaka bawu na bisono ya bawu mpe na bandinga ya bawu ya bwala, samu ti konso muntu kuvwanda mfumu ya yinzo ya yandi mpe ti yandi kuzonza ndinga ya yandi ya bwala.

2 Na manima ya mambu yina lutaka, nkele ya ntinu Zelezese manisaka, mpe yandi bambukaka moyo samu na Vasiti, mpe samu na mambu yina Vasiti salaka yandi. Yandi bambukaka mpe moyo na lukanu yina yandi bakaka samu na Vasiti. **2** Na yina, bisadi ya ntinu tubaka: «Bika ti ba sosila ntinu bandumba ya kitoko yina me zaba ntete ve babakala. **3** Mpe ti ntinu tula bamfumu ya fyoti na kati ya bizunga ya yinsi ya kintinu ya yandi samu ti, kuna na Suze, ba vukisa na kisika mosi bandumba nyonso ya kitoko yina me zaba ntete ve babakala mpe ba nata bawu na yinzo yina ba kubikaka samu na bakento ya ntinu. Na yina, Yenge, muntu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, yandi kele nkebi ya bakento ya ntinu, yandi ke sadisa bawu, mpe ke pesa bawu bima ya kubongisa banzutu ya bawu. **4** Ndumba yina ke talana kitoko ya kulutila na mantwala ya ntinu, ni yandi ke yingana na kisika yina vwandaka ya Vasiti.» Mutindu ntinu talaka ti dyambu yayi vwandaka mbote, yandi ndimaka yawu. **5** Na mbanza Suze, ya vwandaka na Zwife mosi na nkumbu Maadose, yandi vwandaka mwana ya Yayile, mutekolo ya Simeyi muntu ya dikanda ya Kise na kifumba ya Bezame. **6** Yandi vwandaka na kati ya nkonga ya bantu yina Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, nataka na ngolo katuka na Yelusalemi tii na Babilone kintwadi na Yekonya, ntinu ya Yuda. **7** Maadose kulisaka mwana ya ngwa-nkazi ya yandi samu ti bibuti ya yandi kufwaka. Nkumbu ya yandi vwandaka Adasa kasi ba vwandaka bokila yandi mpe na nkumbu ya Esetele. Esetele vwandaka kitoko mingi mpe Katuka ntangu yina tata mpe mama ya yandi kufwaka, Maadose bakaka yandi mutindu mwana ya yandi. **8** Na manima ya kumwangisa nsangu ya lutumu mpe Musiku ya ntinu, mpe ya kuvukisa bandumba mingi na mbanza Suze na lutwadusu ya Yenge, ba nataka Esetele na yinzo ya ntinu na lutwadusu ya Yenge yina vwandaka nkebi ya bakento ya ntinu. **9** Esetele yangidikaka Yenge mpe Yenge lakisaka bumbote ya yandi na sika ya Esetele. Na nswalu nyonso, yandi pesaka Esetele bima ya kubongisa nzutu mpe bima ya kudya. Yenge pesaka yandi mpe bandumba nsambwadi ya kitoko mingi yina vwandaka sala na kati ya yinzo ya ntinu, mpe na manima, yandi nataka Esetele kintwadi na bandumba yango na yinzo yina ba kubikaka samu na bakento ya ntinu. **10** Esetele zabisaka ve nkumbu ya dikanda ya yandi mpe wapi kisika yandi

katukaka samu ti Maadose yiminaka yandi. **11** Konso kilumbu, Maadose vwandaka tambula na mantwala ya lupangu ya yinzo ya bakento ya ntinu, samu na kuzaba kana Esetele vwandaka na mavimpi ya mbote mpe wapi mutindu ba vwandaka sala yandi. **12** Kana mosi na kati ya bandumba vwandaka me manisa na kusadila Musiku ya bangonda kumi na zole yina ba vwandaka kwika na bakento, ya kumaka ntangu ya yandi na kukwenda na sika ya ntinu Zelezese. Na kati ya bangonda kumi na zole yina, ya vvandaka na bangonda sambanu, ya kuzyolaka bawu na mafuta ya mpamba mpe bangonda sambanu dyaka, ya kuzyolaka bawu na mafuta ya nsunga ya mbote mpe ya mutindu ya nkaka. **13** Ntangu ndumba vwandaka kwenda na sika ya ntinu, ba vwandaka pesa yandi bima nyonso yina yandi vwandaka lomba samu na kunata yawu na kisika yina ba kubikaka samu na bakento kuna na yinzo ya ntinu. **14** Na nkokila, yandi vwandaka kwenda na sika ya ntinu, mpe na suka, yandi vwandaka basika samu na kukwenda na yinzo ya zole, yinzo yina vwandaka na lutwadusu ya Saasengaze, muntu ya mfunu yina ke salaka na ntinu. Yandi vwandaka nkebi ya makangu ya ntinu. Yandi vwandaka vutuka na sika ya ntinu kaka kana ntinu me bokila nkumbu ya yandi. **15** Ntangu ngunga ya yandi ya kukwenda na sika ya ntinu kumaka, Esetele, mwana ya Aviyayile, ngwa-nkazi ya Maadose, lombaka kaka bima yina Yenge, muntu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, nkebi yina ke twadisaka yinzo ya bakento, zabisaka yandi. Esetele kuzwaka bumbote ya bantu nyonso yina vwandaka tala yandi. **16** Na ngonda ya kumi yina ba ke bokilaka Tebete ya mvula ya nsambwadi ya kintinu ya Zelezese, ba nataka Esetele na sika ya ntinu Zelezese. **17** Ntinu zolaka mingi Esetele kulutila bakento nyonso. Na yina, Esetele kuzwaka bumbote mpe bweso ya ntinu kulutila bandumba nyonso ya nkaka yina. Ntinu lwatisaka yandi yimpu ya kintinu ya kento mpe byekaka yandi ntinu ya kento na kisika yina vwandaka ya Vasiti. **18** Na manima, ntinu salaka mukembo ya nene na bamfumu yina ke salaka na yandi mpe na bisadi ya yandi. Mukembo yango salamaka samu na Esetele. Ntinu kululaka mpaku samu na bantu ya bizunga nyonso mpe yandi kabulaka bima na bumbote nyonso ya kintinu ya yandi. **19** Na ntangu ba vukisaka bandumba na mbala ya zole, Maadose vwandaka na kisika ya yandi ya kisalu, kuna na lupangu ya ntinu. **20** Esetele zabisaka ve nkumbu ya dikanda ya yandi mpe wapi kisika yandi katukaka mutindu Maadose tumisaka yandi. Yandi tumamaka na Maadose mutindu yandi vwandaka sala yawu na ntangu yina yandi vwandaka ntete na yisi ya lutumu ya Maadose. **21** Na kati ya bilumbu yina, Maadose vwandaka na kisika ya yandi ya kisalu, kuna na lupangu ya ntinu, mikengi zole, Bingetane mpe Telese, bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, bawu vwandaka kengedila mwelo ya lupangu ya ntinu, bawu vwandaka na nkele ya kulutila mpe bawu vwandaka sosa na kufwa ntinu Zelezese. **22** Kasi Maadose zabaka yawu mpe yandi zabisaka yawu na sika ya Esetele kento ya ntinu. Esetele mpe kumisaka mambu yango na sika ya ntinu Zelezese. **23** Na manima ya kufyongonina dyambu yango na mansweki, ba bakulaka ti ya vwandaka ya tsyelika. Na yina, ba ledikaka mikengi zole na yinti, mpe na mantwala ya ntinu. Ba sonikaka mambu yayi na kati ya dibuku ya bisalu ya bantinu.

3 Na manima ya mambu yina lutaka, ntinu Zelezese zangulaka na kimfumu Amane, mwana ya Amedata, muntu ya dikanda ya Angange. Ntinu pesaka yandi kimfumu ya kulutila bamfumu yina ke salaka na ntinu. **2** Na lutumu ya ntinu, bisadi nyonso vwandaka fukama na mantwala ya Amane, kasi Maadose mangaka na kufukama mpe na kuyinama. **3** Bisadi ya ntinu bayina vwandaka na mwelo ya lupangu ya ntinu tubaka na Maadose: samu na yinki nge ke na kutumama ve na Musiku ya ntinu? **4** Konso kilumbu ba vwandaka zabisa yandi, kasi Maadose vwandaka kuwa bawu ve, samu ti yandi zabisaka na bawu ti yandi kele Zwife. Dyambu yayi kumaka tii na sika ya Amane. **5** Ntangu yina Amane talaka ti, Maadose mangaka na kufukama mpe na kuyinama na mantwala ya yandi, yandi fulukaka na nkele. **6** Kasi mutindu ba zabisaka yandi ti Maadose vwandaka na dikanda ya nene, Amane talaka yimbi na kufwa kaka Maadose yandi mosi, yandi sosaka na kufwa ba-Zwife nyonso yina vwandaka zinga na kati ya yinsi ya kintinu ya ntinu Zelezese. **7** Na ngonda ya ntete, ngonda yina ba ke bokilaka Nisane, na mvula ya kumi na zole ya kintinu ya Zelezese, ba bulaka dzeke yina ba ke bokilaka Pule na mantwala ya Amane samu na kuzaba wapi kilumbu mpe wapi ngonda ya mbote yina Amane fwana kusadila mambu yina yandi kanikinaka. Mvutu ya dzeke lakisaka ti ni ngonda ya kumi na zole, ngonda yina ba ke bokilaka Adale. **8** Amane tubaka na ntinu Zelezese: «Ntinu, na makanda yina kele ya kumwangana na kati ya bizunga ya yinsi ya kintinu ya nge, ya kele na dikanda mosi yina ke na kuzinga na misiku ya bawu mosi. Ba ke na misiku ya bawu mosi yina me fwanana ve na misiku ya bantu ya nkaka mpe ba ke na kutumamaka ve na misiku ya ntinu. Nge lenda bika bawu mutindu yina ve. **9** Kana ntinu me tala yawu mbote, bika ti yandi pesa lutumu ba sonika mukanda samu na kufwa bawu, mpe mu ke pesa Batalente mafunda kumi ya palata na sika ya bakalaka ya nene, samu ti ba tula yawu na yinzo ya bimvwama ya ntinu.» **10** Ntinu katulaka mulunga na musapi ya yandi mpe pesaka yawu na Amane, mwana ya Amedata muntu ya dikanda ya Angange, yina vwandaka mbeni ya ba-Zwife. **11** Ntinu tubaka na Amane: «Bumba mbongo ya nge, mpe sala mutindu nge zola samu na dikanda yayi!» **12** Na kilumbu ya kumi na tatu ya ngonda ya ntete, Amane tumisaka ti ba bokila bisoniki ya ntinu. Ba sonikaka mpe ba fidisaka na bamfumu ya luyalu mpe na bamfumu ya konso kizunga mukanda na bisono ya dinga ya bawu mpe na bandinga ya bawu ya bwala. Ba sonikaka yawu na nkumbu ya ntinu Zelezese mpe ba tulaka kinyemo ya yandi. **13** Ba fidisaka mikanda na bizunga nyonso yina kele na yisi ya lutumu ya ntinu Zelezese samu na kumanisa kufwa ba-Zwife nyonso ya vwanda bantwenya, biboba, bana ya fyoti mpe bakento kaka na kilumbu mosi, kilumbu ya kumi na tatu ya ngonda ya kumi na zole yina zola kutuba ngonda Adale. Ba botola mpe bimvwama ya ba-Zwife. **14** Na kati ya konso kizunga, ba ke mwangisa nsangu ya mukanda yango mutindu Musiku samu ti bantu nyonso kukubama na kilumbu yina. **15** Na lutumu yina ntinu pesaka, ba basisaka mikanda na nswalu nyonso mpe nsangu ya Musiku yango mwanganaka na kati ya mbanza Suze. Na yina Amane, kintwadi na ntinu, kwendaka vwanda ya bawu na kunwaka malafu, kasi mbanza Suze vwandaka na kati ya mpasi.

4 Ntangu Maadose kuwaka mambu yina lutaka, yandi pasulaka binkuti ya yandi, yandi lwataka ngoto mpe yandi pakulaka bombi. Yandi kwendaka telama na kati-kati ya mbanza mpe lookaka na ngolo na kulakisa kyadi ya yandi. **2** Ntangu yandi kumaka na mantwala ya mwelo ya lupangu ya ntinu, yandi telamaka kuna samu ti muswa pesamaka ve na muntu yina kele na binkuti ya kyadi na kukota na yinzo ya ntinu. **3** Kasi na kati ya bizunga nyonso yina ba zabisaka Musiku yina ntinu tubaka, ba-Zwife yina vwandaka zinga kuna kumaka na kyadi ya kulutila. Bawu salaka mina-nsoki, bawu dilaka mpe bawu yawulaka. Mingi na kati ya bawu lwataka bangoto mpe ba

lalaka na zulu ya bombi. **4** Bisadi ya bakento mpe bantu ya mfunu yina vwandaka sadila Esetele, kento ya ntinu, bawu kwizaka zabisa yandi mambu nyonso yina vwandaka salama mpe Esetele kumaka na boma. Yandi fidisaka Maadose bikunti samu ti yandi katula ngoto ya kyadi, kasi Maadose mangaka yawu. **5** Na yina, Esetele bokilaka Atake, mosi na bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, yandi pesaka yandi mutindu kisadi, mpe Esetele tumisaka yandi na sika ya Maadose samu na kuyufula yandi wapi mambu ke na kuluta mpe samu na yinki yandi, Maadose, ke na kusala mutindu yina. **6** Atake basikaka samu na kwenda kubwabana Maadose na kisika yina bantu ke yonzamaka ntama mingi ve na mantwala ya mwelo ya lupangu ya ntinu. **7** Na yina, Maadose zabisaka Atake mambu nyonso yina kuminaka yandi, mpe yandi zabisaka yandi lutangu ya mbongo yina Amane salaka nsilulu na kwenda kupesa na yinzo ya bimvwama ya ntinu samu ti ba kufwa ba-Zwife. **8** Maadose pesaka Atake mukanda yina ba sonikaka lutumu yina ba fidisaka na Suze samu na kufwa ba-Zwife nyonso. Yandi zabisaka na Atake na kulakisa Esetele mukanda yango, na kuzabisa yandi mambu yina ke ya kusonama na kati ya yawu, mpe na kutumisa Esetele na kwenda bondila ntinu samu ti ntinu lemvokila ba-Zwife, dikanda ya Esetele. **9** Atake kwendaka zabisa na Esetele mambu nyonso yina Maadose zabisaka yandi. **10** Na yina, Esetele tumisaka Atake na sika ya Maadose na kuzabisa yandi mutindu yayi: **11** «Bisyelo nyonso ya ntinu mpe bantu ya bizunga ya yinsi ya kintinu zaba mbote ti: Konso muntu, ya vwanda kento to bakala, yina ke kwenda na sika ya ntinu to ke kota na kati ya lupangu ya ntinu kana ntinu me bokila yandi ve, Musiku ke na kutuba ti yandi fwana kufwa. Mpe yandi lenda kuvuuka kaka, kana ntinu lambula yandi mukawa ya yandi ya wolo. Kasi munu, na kati ya bilumbu makumi tatu yayi, ntinu me bokila ntete munu ve.» **12** Ba zabisaka Maadose mambu yina Esetele tubaka. **13** Na yina, Maadose fidisaka mvutu na sika ya Esetele mutindu yayi: «Kubanza ve ti na kati ya ba-Zwife nyonso, ni nge ke vuuka samu ti nge ke na kati ya yinzo ya ntinu. **14** Kana nge manga na kutelama ntangu yayi, lusalusu ya ba-Zwife ke katuka kisika ya nkaka mpe bawu ke vuuka. Kasi nge, nge ke kufwa mpe dikanda ya nge nyonso ke manisa. Kana nge kumaka kento ya ntinu samu na kuyidika dyambu ya mutindu yayi, nani zaba yawu?» **15** Esetele vutulaka na Maadose mutindu yayi: **16** «Kwenda, vukisa ba-Zwife nyonso yina kele kuna na Suze. Mpe na yina me tadila munu, beno mina nsoki. Beno sala bilumbu tatu ata kudya, ata kunwa, ya vwanda mpimpa to ntangu. Munu mpe, na bisadi ya munu ya bakento, mu ke mina nsoki. Mpe ata ti Musiku ke na kuyimina yawu, mu ke kwenda tala ntinu mpe kana mu ke kufwa, mbote mu kufwa!» **17** Na yina, Maadose kwendaka mpe yandi salaka mutindu Esetele tumisaka yandi.

5 Na kilumbu ya tatu ya kumina-nsoki ya yandi, Esetele lwataka binkuti ya yandi ya kintinu mpe yandi kwendaka na ngaanda ya lupangu ya kati ya yinzo ya kintinu mpe yandi telamaka na kati-kati, na mantwala ya yinzo ya ntinu. Ntinu vwandaka ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu na kati ya yinzo ya kintinu, na kisika yina ke talasanaka na mwelo ya yinzo. **2** Ntangu ntinu talaka ntinu Esetele ya kutelama na ngaanda ya lupangu, ntinu lakisaka Esetele bumbote ya yandi. Yandi lambulaka mukawa ya yandi ya wolo yina vwandaka na yandi na diboko na sika ya Esetele. Esetele belamaka mpe simbaka nsongi ya mukawa yango. **3** Na yina, ntinu yufulaka yandi: «Ntinu Esetele, wapi dyambu ke na nge? Yinki nge zola mu sala samu na nge? Ata nge lomba ti mu kabula yinsi ya kintinu ya munu na kati-kati samu na kupesa nge ndambu mosi, mu ke pesa nge yawu.» **4** Esetele vutulaka: «Kana ntinu tala yawu mbote, bika ti bubu yayi ntinu kwiza kintwadi na Amane, na mukembo yina mu me kubika samu na ntinu.» **5** Kaka na ntangu yina, ntinu tumisaka muntu na kwenda bokila mbangu Amane, samu na kundima na mbokolo ya Esetele, mpe na manima, ntinu na Amane kwendaka na mukembo yina Esetele kubikaka. **6** Na kati ya mukembo, ntinu yufulaka Esetele: «Yinki nge ke na kulomba? Mu ke pesa nge yawu. Yinki nge ke na yawu nsatu? Ata nge lomba ti mu kabula yinsi ya kintinu ya munu na kati-kati samu na kupesa nge ndambu mosi, mu ke pesa nge yawu.» **7** Esetele vutulaka: «Yinki mu ke na kulomba? Yinki mu ke na yawu nsatu? **8** Kana ntinu lakisa munu bumbote ya yandi, mpe kana yandi tala mbote na kuwa ndombolo ya munu mpe na kundima yina mu ke lomba, mu zola ti yandi kwiza dyaka kintwadi na Amane na mukembo yina mu me kubika samu na bawu, mpe mbasi, mu ke zabisa ntinu dyambu yina ke na munu.» **9** Na kilumbu yina, Amane basikaka na kilengi nyonso mpe na kyese na ntima. Kasi ntangu yandi pamukaka Maadose ya kuvwanda na mwelo ya lupangu ya ntinu, Maadose vwandaka telama ve mpe vwandaka tekita ve na mantwala ya yandi. Amane fulukaka na nkele samu na Maadose. **10** Ata ti nkele ya yandi vwandaka ya kulutila, Amane kutikaka nzutu mpe kwendaka na yinzo ya yandi. Yandi tumisaka ti ba bokila bandiku ya yandi na kento ya yandi, Zelese. **11** Na mantwala ya bawu, Amane bandaka na kusiika bimvwama ya yandi, lutangu ya mingi ya bana ya yandi mpe mambu nyonso yina ntinu salaka samu na kuzangula yandi na mantwala ya bamfumu ya luyalu, mpe na mantwala ya bantu yina ke salaka na ntinu. **12** Amane tubaka dyaka: «Kaka ni munu ntinu Esetele bokilaka na kuvwanda kintwadi na ntinu na mukembo yina yandi me kubika. Mbasi mpe, ni munu yandi me bokila dyaka kintwadi na ntinu na kukwenda kudya na sika ya yandi. **13** Kasi, nyonso yayi kele mpamba ntangu nyonso mu ke talaka mu-Zwife yina ba ke bokilaka Maadose ya kuvwanda na mwelo ya yinzo ya ntinu.» **14** Na yina, Zelese, Kento ya Amane, kintwadi na bandiku nyonso ya Amane, zabisaka yandi mutindu yayi: «Bika ti ba kubika dikunzi ya yinda ya Bakude makumi tanu, mpe mbasi na suka, nge ke lomba na ntinu ti ba ledika Maadose kuna. Na yina, nge lenda kwenda ya nge na kyese nyonso na mukembo, kintwadi na ntinu.» Amane talaka ti ya vwandaka dyambu ya mbote mpe yandi yidikisaka dikunzi yango.

6 Na mpimpa yina, ntinu vwandaka kuzwa ve pongi. Na yina, yandi lombaka ti ba natina yandi dibuku ya kinkulu, yina ba sonikaka mambu ya ntama, mpe ba tangilaka yandi yawu na mantwala ya yandi. **2** Ba bakulaka mpe tangaka kisika yina ba zabisaka wapi mutindu Bingetane mpe Telese, bantu zole ya mfunu yina ke salaka na ntinu, bayina vwandaka kengidila mwelo ya lupangu ya ntinu, zolaka kufwa ntinu Zelezese, mpe wapi mutindu Maadose fundaka bawu. **3** Na yina, ntinu yufulaka: «Wapi mutindu ya nkembo mpe musendo yina ba pesaka na Maadose samu na mambu yayi?» Bisadi ya ntinu vutulaka: «Ba pesaka yandi ata kima.» **4** Ntinu yufulaka dyaka: «Nani me kota na lupangu?» Samu ti, Amane kwizaka kota na kati ya lupangu ya ntinu samu na kuzabisa na ntinu ti ba ledika Maadose na dikunzi yina yandi vwandaka me kubika samu na Maadose. **5** Bisadi ya ntinu vutulaka: «Ya kele ni Amane.» Ntinu tubaka: «Beno kotisa yandi.» **6** Amane kotaka mpe ntinu yufulaka yandi: «Yinki ba lenda sala samu na muntu yina ntinu ke na nsatu ya kuzangula?» Amane tubaka na kati ya ntima ya yandi mutindu yayi: «Nani ntinu ke na nsatu ya kuzangula kana kaka munu

ve?» **7** Amane pesaka ntinu mvutu yayi: «Muntu yina ntinu ke na nsatu ya kuzangula? **8** Bika ti ba baka kinkuti ya kintinu yina ntinu me lwataka mpe mpunda yina ntinu me yulukaka na yawu, mpunda yina ke na yimpu ya kintinu na zulu ya yintu. **9** Bika ti ba pesa kinkuti yango ya kintinu na mpunda yina, na sika ya mosi ya bamfumu yina ke salaka na ntinu, na sika ya mosi ya bakalaka ya ntinu. Ba ke lwatisa muntu yina ntinu ke na nsatu ya kuzangula. Ba ke yulukisa yandi na zulu ya mpunda mpe ba ke nata yandi na kisika bantu ya mbanza ke yonzamaka na kwendaka tuba mutindu yayi: "Beno tala mutindu ntinu me sala samu na muntu yina yandi ke na nsatu ya kuzangula!"» **10** Na yina, ntinu tubaka na Amane: «Kwenda baka na nswalu kinkuti na mpunda mutindu nge me tuba yawu mpe sala yawu samu na Maadose, mu-Zwife yina kele ya kuvwanda na mwelo ya ntinu. Na mambu nyonso yina nge me zabisa munu na kusala, kubika ata dyambu mosi ve.» **11** Amane kwendaka baka kinkuti mpe mpunda. Yandi lwatisaka Maadose mpe yandi tambusaka yandi na zulu ya mpunda na kisika yina bantu ya mbanza ke yonzamaka mpe yandi vwandaka kwenda looka: «Beno tala mutindu ntinu me sala samu na muntu yina yandi ke na nsatu ya kuzangula!» **12** Na manima, Maadose vutukaka na mwelo ya lupangu ya ntinu. Kasi Amane kwendaka na nswalu nyonso na yinzo ya yandi. Yandi vwandaka ya kufuluka na kyadi mpe yandi fukaka kizizi samu na mvwezolo. **13** Amane zabisaka na kento ya yandi, Zelese, mpe na bandiku ya yandi nyonso, mambu yina kuminaka yandi. Bayina ke pesaka yandi malongi mpe Zelese, kento ya yandi, zabisaka yandi: «Kana Maadose yina nge me banda na kubwa na mantwala ya yandi kele mu-Zwife, nge ke lenda ve na kununga yandi, nge me kubwa yimeni na mantwala ya yandi.» **14** Kaka na ntangu bawu vwandaka zonza na yandi, bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, kwizaka zabisa Amane na kwenda nswalu na mukembo yina Esetele kubikaka.

7 Ntinu mpe Amane kwendaka na sika ya Esetele, kento ya ntinu, samu na mukembo. **2** Na kilumbu ya zole ya mukembo, na ntangu bawu vwandaka kunwa vinu, ntinu yufulaka dyaka na Esetele: «Wapi dyambu ke na nge? Yinki nge zola mu sala samu na nge? Ata nge lomba ti mu kabula yinsi ya kintinu ya munu na kati-kati samu na kupesa nge ndambu mosi, mu ke pesa nge yawu.» **3** Ntinu Esetele vutulaka: «Kana ntinu me lakisa munu bumbote ya yandi, kana yandi me zola yawu, bika ti ba vuukisa luzingu ya munu, ba vuukisa mpe dikanda ya munu. Ni yawu mu ke na kulomba na ntinu na kusala. **4** Ya tsyelika, munu mpe dikanda ya munu, ba tekisaka beto samu na kumanisa beto, samu na kufwa beto mpe kuzimbisa beto. Kasi, kana ba tekisaka beto kaka samu na kuvwanda mutindu bandongo mpe samu na kuvwanda mutindu bisadi ya bakento, mu zolaka zonza ve. Kasi, mpasi ya mpamba zolaka sala ve ti ba kwamisa ntinu.» **5** Na yina, ntinu Zelezese yufulaka na kento ya yandi Esetele: «Nani yina me banza na kuyidika dyambu ya mutindu yayi, mpe wapi yandi?» **6** Esetele vutulaka: «Ni Amane, mutantu mpe mbeni ya beto, muntu yayi ya yimbi!» Na yina, Amane bandaka na kutekita na boma na mantwala ya ntinu mpe ya Esetele, kento ya ntinu. **7** Ntinu kumaka na nkele ya kulutila, yandi katukaka na kisika yina vwandaka mukembo mpe yandi kwendaka na kati ya lupangu ya bayinti na bifulu ya yandi. Amane bikanaka kuna samu na kubondila Esetele, kento ya ntinu, na kuvuukisa yandi, samu ti, yandi zabaka ti, ntinu me baka lukanu ya kufwa yandi. **8** Ntangu ntinu katukaka na lupangu yina, yandi vutukaka na kisika yina vwandaka mukembo. Na ntangu yina, Amane vwandaka kubwa na kisika yina Esetele vwandaka ya kulala. Na mpamukunu, ntinu lookaka: «Muntu yayi ke na kuzola mpe kusala makwela na ngolo nyonso na kento ya ntinu na meso ya munu mpe na kati ya yinzo ya munu?» Kaka na ntangu yina ntinu zonzaka, bisadi ya yandi kwizaka fuka Amane kizizi. **9** Kasi Alebona, mosi na kati ya bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, tubaka na mantwala ya ntinu: «Ntinu, yandi mosi Amane vwandaka me kubika dikunzi samu na kuledika Maadose, muntu yina kimbangi ya yandi vuukisaka luzingu ya nge. Dikunzi yango kele na mantwala ya yinzo ya Amane mpe yinda ya yawu kele ya Bakude makumi tanu.» Ntinu tubaka: «Ba ledika yandi kuna!» **10** Mpe ba ledikaka Amane na dikunzi yina yandi kubikaka samu na Maadose. Na yina, nkele ya ntinu manisaka.

8 Kaka na kilumbu yina, ntinu Zelezese pesaka na ntinu Esetele, mvwilu nyonso ya Amane, mbeni ya ba-Zwife. Maadose kwizaka na sika ya ntinu samu ti Esetele zabisaka na ntinu nani Maadose vwandaka samu na yandi. **2** Na yina, ntinu katulaka mulunga ya kinyemo yina vwandaka na musapi, yina yandi pesaka ntete na Amane mpe yandi pesaka yawu na Maadose. Esetele pesaka Maadose muswa ya kuvwanda mfumu ya mvwilu ya Amane. **3** Esetele kwizaka solola dyaka na ntinu. Yandi kwizaka losa nzutu na makulu ya ntinu na kudila nyonso. Yandi bondilaka ntinu na kukabikisa mambu ya yimbi yina Amane, muntu ya dikanda ya Angange, kubikaka samu na ba-Zwife. **4** Ntinu lambulaka mukawa ya yandi, ya wolo, ya kintinu, na sika ya Esetele. Na yina, Esetele telamaka na mantwala ya ntinu **5** mpe yandi tubaka: «Kana ntinu zola, kana ya tsyelika ti yandi me lakisa munu bumbote ya yandi, kana yandi me tala ti yawu kele mbote, mpe kana mu kele ya kuzolakana na meso ya yandi, bika ti yandi kusonika mikanda samu na kukabikisa mambu yina Amane, mwana ya Amedata ya dikanda ya Angange, sonikaka samu na kuzimbisa ba-Zwife yina kele na bizunga nyonso ya kintinu ya nge. **6** Wapi mutindu mu ke lenda na kutala mpasi yina ke kumina bantu ya munu? Mpe wapi mutindu mu ke vibidila kuzimbana ya dikanda ya munu?» **7** Ntinu Zelezese vutulaka na ntinu Esetele mpe na Maadose mu-Zwife, mvutu yayi: «Mu me pesa Esetele mvwilu ya Amane. Amane, ba me ledika yandi na dikunzi samu ti, yandi vwandaka na nsatu ya kutalisa ba-Zwife mpasi. **8** Na yina, na nkumbu ya ntinu, beno sonikina ba-Zwife mukanda na mutindu yina beno zola. Beno kanga yawu na kinyemo ya mulunga ya musapi ya ntinu samu ti, mukanda yina ba me kanga na kinyemo ya ntinu, ba ke mangaka yawu ve.» **9** Ba bokilaka bisoniki ya ntinu kaka na kilumbu yina ya makumi zole na tatu, na ngonda ya tatu, yina ba ke bokilaka ngonda ya Siwane. Mutindu vwandaka bantumunu ya Maadose, ba sonikaka mikanda samu na ba-Zwife, samu na bimonikisi ya ntinu, bamfumu ya bizunga, bamfumu nyonso ya luyalu ya ntinu yina kele na bizunga nkama na makumi zole na nsambwadi kubanda na Inde tii na Kuse. Na konso kizunga, ba sonikinaka bawu na bisono ya kizunga ya bawu. Na konso dikanda, ba sonikinaka bawu na bisono ya ndinga ya bawu mpe na ba-Zwife, ba sonikinaka bawu na bisono ya ndinga ya bawu. **10** Ba sonikaka mikanda yango na nkumbu ya ntinu Zelezese. Ba kangaka yawu na kinyemo ya mulunga ya musapi ya ntinu. Na manima, ba fidisaka mikanda yango na maboko ya bimwangisi-nsangu yina kwendaka na bampunda ya kulutila mbote yina ba soolaka na kati ya bampunda ya ntinu. **11** Na mikanda yina, ba sonikaka ti ntinu pesaka muswa na ba-Zwife ya konso mbanza na kuvukana samu na kunwanina luzingu ya bawu, na kumanisa, na kufwa mpe na kuzimbisa bantu nyonso ya bizunga yina ke na binwanunu. Ba lenda kufwa mpe bakento,

bana ya bawu, mpe makanda nyonso ya bawu. Ba botola mpe bima ya bawu. **12** Kaka na kilumbu mosi, mambu yayi zolaka salama bisika nyonso na kati yinsi ya kintinu ya ntinu Zelezese, na kilumbu ya kumi na tatu, na ngonda ya kumi na zole, yina ba ke bokilaka Adale. **13** Na konso kizunga, mukanda yina ba yambaka zolaka vwanda mfunu mutindu nzengolo mpe ba zolaka zabisa yawu na bantu nyonso, samu ti, ba-Zwife kubama na kunwanisa bambeni ya bawu na kilumbu yina ba soolaka. **14** Kaka na ntangu yina ntinu pesaka lutumu, bimwangisi-nsangu yina kwendaka na bampunda ya kulutila mbote yina ba soolaka na kati ya bampunda ya ntinu. Bawu kwendaka na mbangu nyonso mpe bawu mwangisaka nsangu ya nzengolo yina na Suze, mbanza ya kintinu. **15** Na yina, Maadose basikaka na yinzo ya ntinu. Yandi vwandaka ya kulwata bilele ya kintinu, ya ntinta ya dizulu mpe ya mpembe. Yandi lwataka mpe yimpu ya nene ya wolo mpe kiyunga ya mpembe mpe mbwaki. Bantu ya mbanza ya Suze vwandaka looka na kyese. **16** Samu na ba-Zwife, dyambu yayi kyenzulaka bawu, yawu pesaka bawu kyese, yawu yangidikaka bawu mpe yawu pesaka bawu nkembo. **17** Na konso kizunga, na konso mbanza mpe na konso kisika yina lutumu mpe nzengolo ya ntinu wakanaka, ba-Zwife vwandaka na kati ya kyese mpe na mayangi. Ya vwandaka kilumbu ya mukembo mpe ya kuyangalala samu na bawu. Bantu mingi ya yinsi kumaka ba-Zwife samu ti, ba-Zwife vwandaka me banda na kutalisa bawu boma.

9 Na kilumbu ya kumi na tatu, na ngonda ya kumi na zole, yina ba ke bokilaka Adale, ya vwandaka kilumbu yina ba zolaka sadila lutumu na nzengolo ya ntinu. Ni kilumbu yina mpe, bambeni ya ba-Zwife vwandaka na kivuuvu ya kununga na mantwala ya ba-Zwife. Kasi, mambu balukaka samu ti, ni ba-Zwife nungaka bambeni ya bawu. **2** Ba-Zwife vwandaka yonzama na bambanza ya bawu na kati ya bizunga nyonso ya yinsi ya ntinu Zelezese. Bawu vwandaka nwanisa bantu nyonso yina vwandaka sosa kusala bawu yimbi. Na yina, ata muntu lendaka na kuvibidila na mantwala ya bawu samu ti, bantu nyonso vwandaka na boma ya kulutila na ba-Zwife. **3** Bakalaka ya nene, bamfumu ya luyalu, bamfumu ya bizunga mpe bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, sadisaka ba-Zwife samu ti bawu vwandaka na boma ya kulutila ya Maadose. **4** Ya tsyelika, Maadose kumaka muntu ya mfunu mingi na yinzo ya ntinu mpe nkumbu ya yandi kumaka nsangu na bizunga nyonso. Ya tsyelika, Maadose vwandaka tatamana na kukuma muntu ya nene. **5** Ba-Zwife nwanisaka bambeni ya bawu na bambele ya muzingu. Bawu kufwaka bawu, bawu zimbisaka mpe bawu nyokolaka bantu yina vwandaka yina bawu mutindu bawu zolaka. **6** Kuna na Suze, mbanza ya kintinu, ba-Zwife kufwaka bantu. Bawu zimbisaka bankama tanu ya babakala. **7** Ba kufwaka mpe Palesandata, Dalefone, Asepata, **8** Polata, Adalya mpe Alidata. **9** Palemaseta, Alisayi mpe Wayizata. **10** Yina ni bana kumi ya Amane bawu kufwaka, Amane, mwana ya Amedata, mbeni ya ba-Zwife. Kasi ba sosaka ve na kutula maboko na bimvwama. **11** Kaka na kilumbu yina mpe, ba zabisaka na ntinu lutangu ya bantu yina kufwaka na Suze, mbanza ya kintinu. **12** Ntinu tubaka dyaka na ntinu Esetele, kento ya yandi: «Kaka na Suze, mbanza ya kintinu, ba-Zwife me kufwa bantu. Bawu me sala ti bambeni bankama tanu ya babakala mpe bana kumi ya Amane kuzimbana. Yikwa bawu me kufwa na bizunga ya nkaka ya kintinu? Yinki nge ke na kulomba? Ba ke pesa nge yawu. Yinki nge ke dyaka na yawu nsatu? Ba ke pesa nge yawu.» **13** Esetele vutulaka: «Kana ntinu me tala yawu mbote, bika ti yandi pesa muswa na ba-Zwife ya Suze, na kunwana dyaka mbasi, mutindu lutumu ke na kutuba yawu samu na kilumbu ya bubu yayi mpe ti ba ledika bavumbi kumi ya bana ya Amane na dikunzu.» **14** Ntinu ndimaka mpe pesaka lutumu. Ba mwangisaka dyaka nsangu na Suze mpe ba ledikaka bavumbi kumi ya bana ya Amane. **15** Ba-Zwife ya Suze vukanaka dyaka kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya Adale. Ba kufwaka bankama tatu ya babakala, kasi, ba bakaka ve bima ya bawu. **16** Ba-Zwife ya nkaka, yina vwandaka zinga na kati ya bizunga ya nkaka ya ntinu, vukanaka samu na kunwanina luzingu ya bawu. Bawu kuzwaka kizunu samu ti ba vwandaka dyaka ve na bambeni, mpe bawu kufwaka mafunda makumi nsambwadi na tanu ya bantu yina vwandaka yina bawu, kasi ba bakaka ve bima ya bawu. **17** Mambu nyonso yina, salamaka na kilumbu ya kumi na tatu ya ngonda Adale. Bawu pemaka na kilumbu ya kumi na yiya, mpe ba salaka ti kilumbu yango, kuvwanda kilumbu ya mukembo mpe ya kyese. **18** Kasi, ba-Zwife ya Suze, yina nwanisaka bambeni ya bawu na bilumbu kumi na tatu, mpe kumi na yiya ya ngonda Adale, pemaka na kilumbu ya kumi na tanu mpe ba salaka ti kilumbu yango kuvwanda kilumbu ya mukembo mpe ya kyese. **19** Ni yawu yina, ba-Zwife yina ke zingaka na babwala, salaka ti kilumbu yina ya kumi na yiya, ya ngonda Adale, kuvwanda kilumbu ya mukembo mpe ya kuyangalala. Ba salaka mukembo na kyese ya kusakana ve mpe bawu vwandaka pesana madya bawu na bawu. **20** Maadose sonikaka mambu nyonso yina salamaka mpe yandi fidisaka mikanda na sika ya ba-Zwife yina vwandaka zinga na bizunga yina vwandaka pene-pene, mpe yina vwandaka ntama na mbanza ya ntinu, Zelezese. **21** Yandi tumisaka bawu na kusalaka mukembo konso mvula, na kilumbu ya kumi na yiya, mpe ya kumi na tanu, na ngonda ya Adale. **22** Na kati ya bilumbu yina, ba-Zwife vwandaka dyaka ve na bambeni. Na ngonda yina, manyongo ya bawu kumaka kyese mpe kyadi ya bawu kumaka kuyangalala. Bawu salaka ti yawu kuvwanda bilumbu ya mikembo mpe ya kyese. Na bilumbu yango, konso muntu vwandaka fidisa makabu na bampangi mpe kukabula na bamputu. **23** Na mukembo yina ya ntete, yawu kumaka kifu ya ba-Zwife ya kusalaka mukembo yina. Na kusala mutindu yina, yawu lakisaka ti bawu ndimaka mambu yina Maadose sonikaka samu na mukembo yina. **24** Ya tsyelika, mukembo yina vwandaka salama samu ti: Amane, mwana ya Amedata, muntu ya dikanda ya Angange, mbeni ya ba-Zwife nyonso, vwandaka na nsatu ya kuzimbisa ba-Zwife. Yandi bulaka dzeke yina ba ke bokilaka Pulime, samu na kukotisa mvwanzi na kati ya bawu mpe na kuzimbisa ba-Zwife. **25** Kasi, ntangu dyambu yayi kumaka na sika ya ntinu, ntinu salaka ti, ba sonika lutumu na kutuba ti, mambu ya yimbi yina Amane me kubika samu na ba-Zwife, fwana kubwa na yandi mosi, mpe ba ke ledika yandi na dikunzi na bana ya yandi. **26** Ni yawu yina, ba ke bokilaka bilumbu yina ya mikembo«Pulime», samu ti, Pule zola kutuba «dzeke». Ba-Zwife landaka mbote mambu yina Maadose sonikaka. Bawu zimbanaka ve mambu nyonso yina ba talaka bawu mosi, mpe mpasi yina kuminaka bawu. **27** Bawu kumisaka mikembo yina, kifu yina lenda kumanisa ve samu na bawu, samu na bana ya bawu mpe ya bayina ke kuma ba-Zwife. Ba bakaka lukanu ya kusalaka mukembo na konso mvula, na bilumbu zole, na ntangu yina ba zengaka mutindu Maadose tumisaka bawu yawu. **28** Ba fwana kusala mukembo ya bilumbu yayi na bambandu nyonso, na konso dikanda, na konso kizunga mpe na konso mbanza. Ba-Zwife lenda ve kubika na kukembilaka bilumbu yayi ya Pulime, samu ti bawu kubambukaka moyo na mambu yina lutaka. **29** Esetele, kento ya ntinu, mwana ya Aviyayile, sonikaka dyaka mukanda ya

zole kintwadi na mu-Zwife Maadose, samu na kupesa ngolo na lutumu ya bawu na mambu yina me tadila mikembo ya Pulime. **30** Bawu fidisaka mikanda yango na ba-Zwife nyonso, na nkama na makumi zole na nsambwadi ya bizunga ya yinsi ya kintinu ya ntinu Zelezese. Mikanda yango, vwandaka na mambu ya kizunu mpe kivuuvu ya lukengolo. **31** Mikanda yina, ba fidisaka yawu samu na kutumisa ba-Zwife na kusalaka mikembo ya Pulime na bilumbu yina ba zenganga samu na yawu mpe na mutindu yina mu-Zwife Maadose na Esetele, kento ya ntinu, tumisaka yawu. Lukanu yayi, bakamaka samu na ba-Zwife bawu mosi, samu na bana ya bawu, mutindu bawu salaka yawu samu na bilumbu ya kumina-nsoki mpe ya manyongo. **32** Na yina, ntumunu ya Esetele salaka ti, dyambu yina me tadila mikembo ya Pulime, kukota na kinkulu ya ba-Zwife. Ni yawu yina, ba sonikaka yawu na kati ya dibuku yayi.

10 Ntinu Zelezese zengaka mpaku samu na yinsi nyonso mpe na bisanga. **2** Mambu nyonso yina me tadila lulendo mpe kibakala ya ntinu Zelezese mpe mutindu yina yandi zangulaka Maadose, yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya kinkulu ya bantinu ya Medayi mpe ya Pelese. **3** Ya tsyelika, mu-Zwife Maadose vwandaka muntu ya zole ya mfunu na manima ya ntinu Zelezese. Maadose vwandaka muntu ya nene na kati ya ba-Zwife mpe bampangi ya yandi vwandaka zola yandi. Yandi vwandaka sosa ti, bantu ya yandi kuvwanda mbote mpe na yandi vwandaka zonza samu na kizunu ya bawu.

Yobi

1 Na yinsi yina ba ke bokilaka Wuse, ya vwandaka na bakala
mosi, nkumbu ya yandi Yobi. Bakala yango vwandaka ya
kusungama mpe ya kudedama. Yandi vwandaka zitisa Nzambi
mpe vwandaka manga na kusala yimbi. **2** Yandi vwandaka
na bana nsambwadi ya babakala mpe bana tatu ya bakento.
3 Yandi vwandaka na mafunda nsambwadi ya bankombo na
mameme, mafunda tatu ya basamo, funda mosi ya bangombe,
bankama tanu ya bambuluku. Yandi vwandaka mpe na lutangu
ya nene ya bisadi. Yandi vwandaka muntu ya nene kulutila
bantu nyonso yina vwandaka zinga na Esete ya Palesetine. **4**
Bana ya yandi ya babakala vwandaka na kifu ya kuvukanaka na
yinzo ya mosi na mosi na bawu samu na kudyaka kintwadi.
Mpe bawu vwandaka na kifu ya kubokilaka bibusi ya bawu
samu na kudya mpe kunwa na bawu. **5** Ntangu bilumbu ya
mikembo ya bawu vwandaka manisa, Yobi vwandaka na kifu
ya kubokilaka bawu samu na Kuvedisa bawu. Na suka-suka
ya kilumbu yina vwandaka landa kilumbu ya mukembo, yandi
vwandaka na kifu ya kupesaka na Nzambi Munkayulu ya bibulu
ya kuyoka, samu na mosi na mosi na bawu, samu ti yandi
vwandaka tuba: «Mu zaba ve kana bana ya munu me sumuka
mpe me vweza Nzambi na kati ya bantima ya bawu.» Ni mutindu
yayi Yobi vwandaka sala konso ntangu. **6** Kilumbu mosi, bana
ya Nzambi kwizaka na sika ya Yave mpe Mutantu mpe kwizaka
na kati-kati ya bawu. **7** Yave yufulaka na Mutantu: «Wapi
kisika nge me katuka?» Mutantu vutulaka na Yave: «Mu me
katuka na kutambula na ntoto.» **8** Yave tubaka na Mutantu:
«Mu banza ti nge me tala mbote Yobi kisyelo ya munu? Na
ntoto nyonso, ata muntu kele mutindu yandi. Yandi kele muntu
ya kusungama mpe ya kudedama yina ke zitisaka Nzambi
mpe ke kimaka na kusala yimbi.» **9** Kasi Mutantu tubaka na
Yave: «Nge ke na kubanza ti Yobi ke zitisaka Nzambi kaka ya
mpamba? **10** Ni nge ve ke kebaka yandi, yinzo ya yandi mpe
mvwilu nyonso ya yandi? Nge sakumunaka bisalu ya yandi
nyonso. Bibulu ya yandi me fuluka na yinsi nyonso. **11** Kasi
mulemvo ya nge, meka ntete na kulambula diboko ya nge na
yandi. Katula nyonso yina yandi ke na yawu, ya tsyelika, yandi
ke vweza nge!» **12** Na yina, Yave tubaka na Mutantu: «Mu
me yekula na maboko ya nge, bimvwama ya yandi nyonso.
Kasi kumeka ata fyoti ve na kusimba yandi mosi.» Na yina,
Mutantu katukaka na ntadisi ya Yave. **13** Kilumbu mosi, bana ya
Yobi vwandaka kudya mpe kunwa vinu na sika ya mpangi ya
bawu ya kuluntu. **14** Ntumwa mosi kwizaka na sika ya Yobi mpe
tubaka: «Bangombe vwandaka sala kisalu ya kubalula ntoto na
bilanga mpe bambuluku ya nkento vwandaka pene-pene ya
bangombe. **15** Ba-Sabeyene me kwiza botola yawu. Bawu me
kufwa bisadi na bambele ya mvita mpe bawu me baka bibulu.
Kaka ni munu me vuuka, mu me kima kwaku samu na kwiza
zonzila nge yawu.» **16** Ntangu yandi vwandaka zonza, ntumwa
ya nkaka dyaka kwizaka tuba: «Tiya ya Nzambi me katuka na
zulu, yawu me kwiza yoka mameme, bankombo na bisadi. Yawu
me yoka yawu. Kaka ni munu me vuuka, mu me kima kwaku
samu na kwiza zonzila nge yawu.» **17** Yandi manisaka ve na
kuzonza, ntumwa ya nkaka dyaka kwizaka tuba: «Ba-Kalede me
kwiza na bankonga tatu, bawu me kwiza nswalu na zulu ya
basamo. Bawu me kufwa bisadi ya nge na mbele ya mvita mpe
bawu me baka basamo. Kaka ni munu me vuuka, mu me kima
kwaku samu na kwiza zonzila nge yawu.» **18** Yandi manisaka
ntete ve na kuzonza, ntumwa ya nkaka dyaka kwizaka tuba:
«Bana ya nge ya babakala na ya bakento vwandaka kudya
mpe kunwa na sika ya mpangi ya bawu ya kuluntu. **19** Na
mpamukunu, kitembo ya ngolo me katuka na lweka ya yinsi ya
kuyuma, yawu me kwiza bula na balweka nyonso yiya ya yinzo,
yinzo me kubwa mpe bantwenya me kufwa. Kaka ni munu me
vuuka, mu me kima kwaku samu na kwiza zonzila nge yawu.»
20 Na yina, Yobi telamaka. Yandi pasulaka kiyunga ya yandi
mpe yandi katulaka bansuki ya yintu. Yandi fukamaka mpe
yandi kubwaka kizizi na ntoto. **21** Yandi tubaka mutindu yayi:
«Mu basikaka mpene na kivumu ya mama ya munu, mu ke
vutuka mpe mpene binkuti. Yave me pesa, Yave me baka. Bika
ti Nkumbu ya Yave kukemboswa.» **22** Na mambu nyonso yina
lutaka, Yobi sumukaka ve. Yandi tubaka ve mambu ya yimbi na
Nzambi.

2 Kilumbu mosi, bana ya Nzambi kwendaka na ntadisi ya
Yave. Mutantu mpe kwendaka telama na kati-kati ya bawu,
na ntadisi ya Yave. **2** Yave yufulaka na Mutantu: «Nge me
katuka wapi kisika?» Mutantu vutulaka na Yave: «Mu me katuka
na kutambula na ntoto.» **3** Yave yufulaka yandi: «Nge me tala
Yobi kisyelo ya munu? Ya kele ve na muntu mutindu yandi
na ntoto. Yandi kele muntu ya kusungama mpe ya kudedama
yina ke zitisaka Nzambi mpe ke kimaka kusala yimbi. Yandi ke
na kutatamana na kusungama ya yandi kasi nge, nge ke na
kusosa ti mu bebisa yandi kondwa dyambu.» **4** Kasi Mutantu
vutulaka na Yave: «Mpusu ya nzutu ke kaka mpusu ya nzutu.
Nyonso yina kele na muntu, yandi lenda pesa yawu samu na
kuvuukisa luzingu ya yandi. **5** Kasi mulemvo ya nge, lambula
diboko ya nge mpe simba kwandi nzutu mpe mikwa ya yandi.
Ya tsyelika, yandi ke vweza nge!» **6** Yave tubaka na Mutantu:
«Mu me yekula yandi na maboko ya nge, kasi kusimba ve
luzingu ya yandi.» **7** Na yina, Mutantu katukaka na ntadisi
ya Yave. Yandi pesaka Yobi kimbevo ya yimbi ya mawumbu,
kubanda na makulu tii na yintu. **8** Yobi kwendaka vwanda na
zulu ya bombi. Yandi bakaka kimenga samu na kukwaka nzutu
ya yandi. **9** Kento ya yandi zabisaka yandi: «Nge ke tatamana
kaka na kuvwanda ya kusungama? Vweza Nzambi mpe kufwa
ya nge!» **10** Yobi zabisaka na kento ya yandi: «Nge ke na
kuzonza mutindu kilawu. Beto ke kuzwaka lusakumunu yina ke
katukaka na Nzambi. Samu na yinki beto lenda mpe ve kundima
mpasi?» Na nyonso yina, Yobi sumukaka ve na bampova ya
yandi. **11** Bandiku tatu ya Yobi kuwaka nsangu ya bampasi
yina kuminaka yandi. Bawu katukaka konso muntu na yinsi ya
yandi samu na kwiza tala yandi. Bankumbu ya bawu ni yayi:
Elifaze muntu ya Temane, Biledade muntu ya Suwa mpe Sopale
muntu ya Naama. Bawu kwizaka samu na kuyawula kintwadi na
yandi mpe kukindisa yandi. **12** Ntangu bawu tadikilaka yandi,
bawu vwandaka zaba dyaka yandi ve mpe bawu bandaka na
kudila mingi. Konso muntu na bawu pasulaka kiyunga ya yandi.
Bawu vwandaka losa fundu-fundu ya ntoto na zulu ya bayintu
ya bawu. **13** Bawu vwandaka ya kuvwanda na ntoto kintwadi
na Yobi, bilumbu nsambwadi, mpimpa na ntangu. Ata muntu
kuzwaka dyambu ya kutuba na Yobi, samu ti bawu talaka wapi
mutindu mpasi ya yandi vwandaka nene.

3 Na manima ya mambu yina lutaka, Yobi bakaka kinzonzi,
yandi siingaka kilumbu ya yandi ya mbutukulu. **2** Yobi tubaka
mutindu yayi: **3** Bika ti kilumbu yina mu butukaka kuzimbana.
Bika ti mpimpa yina tubaka ti: mwana ya bakala me yilama
na kati ya kivumu! **4** Bika ti kilumbu yina mu butukaka, yawu
kuvwanda kilumbu ya kitombe ya kulutila. Nzambi kubambuka
ve moyo na yawu, nsemo kulezima ve na kilumbu yina. **5** Bika ti
kitombe ya ngolo mpe kitombe ya lufwa, yawu kufuka kilumbu

yina. Bika ti dituti ya ndombe kufuka yawu, to ngonda kuvukana na ntangu. **6** Na yina me tadila mpimpa yina, bika ti kitombe ya kulutila kufuka yawu. Yawu kuvwanda ve na kati ya lutangu ya bilumbu ya mvula, bika ti yawu kukota ve na lutangu ya bangonda. **7** Ya tsyelika, bika ti na mpimpa yina ata mwana kubutuka, bika ti milolo ya nsayi kuwakana ve. **8** Bika ti mpimpa yina, ba kusiinga yawu na bayina ke siingaka bilumbu, bayina ke zabaka na kuvumbula kibulu ya nsisi ya mubu. **9** Bika ti kitombe kufuka bambwetete ya suka-suka! Bika ti kilumbu yango kusosa nsemo, kasi nsemo ke talana ve. Kilumbu yango kutala ve nsemo ya suka-suka. **10** Samu ti yawu kangaka ve kivumu yina mu basikilaka, samu ti yawu me kabikisa ve bampasi yayi mu ke na kutala. **11** Samu na yinki mu kufwaka kwandi ve na kati ya kivumu ya mama ya munu? Samu na yinki mu kufwaka kwandi ve ntangu mu vwandaka basika na kivumu ya yandi? **12** Samu na yinki ba tulaka munu na nkata? Samu na yinki mama ya munu pesaka munu mabene? **13** Ya tsyelika na ntangu yayi, mu zolaka vwanda ya munu ya kulala, mu zolaka vwanda na kizunu. Mu zolaka lala mpongi, mu zolaka pema, **14** na bantinu mpe bamfumu ya ntoto, bayina ke tungisaka bandyamu ya nene mpe ya kitoko. **15** Mu zolaka vwanda na bamfumu yina kele na wolo mpe bayina ke fulusaka bayinzo ya bawu na palata. **16** Mu zolaka vwanda mutindu mwana yina butukaka ya kufwa, mwana yina ba kundaka. Mu zolaka vwanda mutindu bana yina talaka ve nsemo. **17** Kuna na kati ya bampyema, bantu ya yimbi ke kwamisaka dyaka ve bantu. Kuna, ke pemaka bayina me lemba, bayina kele dyaka ve na ngolo. **18** Bankole me kuzwa kizunu, bawu ke na kuwa dyaka ve ndinga ya muntu yina ke kwamisaka bawu. **19** Bakuluntu nyonso na bana ya fyoti me kuma kisika mosi. Mundongo kele dyaka ve na yisi ya lutumu ya mfumu ya yandi. **20** Samu na yinki Nzambi ke pesaka nsemo na muntu ya mpasi? Samu na yinki yandi ke pesaka luzingu na bayina ke na manyongo na ntima? **21** Bawu ke na kuvingila lufwa kasi yawu ke na kukwiza ve. Bawu ke na kusosa yawu kulutila bimvwama ya kubumbama. **22** Bawu ke yangalala mingi ntangu ba ke tula bawu na ndyamu! **23** Samu na yinki, kupesa luzingu na muntu yina zaba ve kisika ya kukwenda. Yandi me kuma mutindu muntu yina Nzambi me zunga na balweka nyonso. **24** Kuyawula me kuma ni madya ya munu, bidilu ya munu me kuma mutindu maza ke na kubasika na mukelo. **25** Dyambu yina mu ke na kutala boma, ni yawu ke na kukumina munu, Dyambu yina ke na kutalisa munu boma ya kulutila, ni yawu ke na kubwidila munu. **26** Mu ke dyaka ve na ngemba, mu ke dyaka ve na kizunu, mu ke na kupema dyaka ve, kaka ni bankwamusu ke na kulanda munu.

4 Elifaze mu-Temane tubaka na Yobi mutindu yayi: **2** Kana mu zonzila nge dyambu, nge ke ndima yawu? Mu lenda tatamana ve na kuvwanda kaka swii. **3** Nge longaka bantu mingi, nge kindisaka bayina vwandaka ya kulemba. **4** Mambu ya nge vwandaka telemisa bayina zolaka kubwa, mambu ya nge vwandaka pesa ngolo samu ti bawu tatamana na kutambula. **5** Kasi na ntangu yayi, ya me kuma ni nge, nge me lemba! Mutindu mpasi me bwidila nge, nge me kuma na boma ya kulutila! **6** Kuzitisa yina nge ke zitisaka Nzambi, ni yawu ve kele kiyekamanu ya nge? Kusungama ya nge, ni yawu ve kele kivuvu ya nge? **7** Mulemvo ya nge, bambuka moyo: Nge me talaka muntu yina me sala ata dyambu me kufwa? To bantu ya kusungama manisa na kuzimbana? **8** Mu me tala ti bayina ke salaka yimbi, bayina ke kundaka mpasi, bawu ke yonzikaka bambuma ya yawu. **9** Bawu ke zimbanaka na mpeve ya Nzambi, bawu ke manisaka na kufwa na mupepe ya nkele ya Nzambi. **10** Nkosi lenda kuduma ya yandi, yingo mpe lenda kuduma, kasi Nzambi ke zengaka meno ya bana ya bankosi. **11** Nkosi ke kufwaka na nsatu samu ti madya kele ve, mpe bana ya yandi ke mwangana. **12** Dyambu mosi vwandaka me wakana na mansweki, mpe dikutu ya munu me kuwa kunyunguta. **13** Ntangu boma ya kulutila ke simbaka bantu na kati ya balumoni ya mpimpa, ntangu bantu ke vwandaka na kati ya pongi mosi ya ngolo, **14** nzutu ya munu ke fulukaka na boma, binama nyonso ya nzutu ya munu ke tekitaka. **15** Mupepe mosi lutaka na kizizi ya munu, bansuki nyonso ya munu ya nzutu telamaka. **16** Muntu mosi vwandaka ya kutelama kuna, mu zabaka yandi ve, kasi mu talaka kinsinsya na mantwala ya munu. Mu kuwaka ndinga mosi vwandaka zonzila munu na malembe mutindu yayi: **17** «Muntu yina ke kufwa lenda vwanda ya kudedama kulutila Nzambi? Muntu lenda vwanda ya kuvedila kulutila yina yidikaka yandi? **18** Kana Nzambi ke tulaka ve kivuvu na bisadi ya yandi, mpe kana yandi ke talaka ti bambazi ya yandi kele ve ya kusungama, **19** wapi mutindu yandi lenda tula kivuvu na bayina ke zingaka na bayinzo ya kibuma, lufulu ya bawu kele kaka fundu-fundu, yina ba lenda kudyatila kwandi mutindu ngambu! **20** Ba lenda mwangisa bawu kaka na kilumbu mosi, bawu ke zimbanaka ya mankululu, mpe ata muntu ke bambukila bawu moyo. **21** Singa yina ke simbaka bayinzo ya bawu ya lele me zengana, ni yawu yina, bawu ke na kwendaka kufwa ata kuzwa ndwenga.»

5 Bokila na kuzaba kana muntu ke ndima nge. Nani na balongo nge ke bokila? **2** Samu ti nkele ke kufwaka muntu yina kele ve na mayela, kimbanda ke kufwaka muntu ya kizoba. **3** Mu me talaka muntu ya kizoba kubongisa luzingu ya yandi, kasi kaka na ntangu yina, mu siingaka yinzo ya yandi mutindu yayi: **4** «Bika ti ata muntu kusadisa bana ya yandi! Bika ti ba dyata bawu na mwelo ya mbanza, mpe ti ata muntu kukuula bawu! **5** Bika ti bayina ke na nsatu, manisa na kudya bambuma yina yandi yonzikaka, ba kwiza baka ata yina kele na kati ya bansende! Bika ti bayina ke na ata kima kubaka bimvwama ya yandi!» **6** Yimbi katukaka ve na ntoto, bampasi mpe ke katukaka ve na ntoto. **7** Mutindu muntu ke butukaka samu na kutala mpasi, ni mutindu yina mpe milaka ya tiya ke nangukaka na mupepe. **8** Na dyambu yayi, kana ya vwandaka ni munu, mu zolaka sosa Nzambi, mpe ni na sika ya yandi, mu zolaka zabisa ndyamu ya munu. **9** Yandi ke salaka mambu ya nene yina ba lenda kubakula ve. Yandi ke salaka mambu mingi ya ngitukulu. **10** Yandi ke nokisaka mvula na kizizi ya ntoto, yandi ke fidisaka maza na bilanga. **11** Yandi ke zangulaka bayina kele ya kukuluka, mpe yandi ke kuulaka bayina ke na bufwidi. **12** Yandi ke kabikisaka mabanza ya bantu yina ke na mayela ya kuvuna, na kulungisa mambu yina bawu zola kusala, kasi bawu ke lendaka ve. **13** Yandi ke kuzwaka bantu ya ndwenga na mitambu ya bawu mosi, na mambu ya luvunu yina bawu ke tubaka. Malongi ya bawu ya kutengama, ke vwandaka ve na ndandu. **14** Na kati-kati ya ntangu bawu ke bwabanaka kitombe, mpe bawu ke sosaka nzila na kati-kati ya ntangu mutindu na mpimpa. **15** Kasi Nzambi ke vuukisaka mputu na mambu ya luvunu, mambu yina ke basikaka na bayinwa ya bawu, yandi ke vuukisaka mputu na maboko ya muntu ya ngolo. **16** Na yina, samu na mputu kivuvu kele, mpe yandi ke kangisa yinwa ya muntu ya yimbi. **17** Kyese mingi na muntu yina Nzambi ke na kusungika! Kumanga ve ndongosolo ya Nzambi-Mpungu. **18** Samu ti ni yandi ke lwalisaka, ni yandi mpe ke tulaka manganga na bamputa. Ni yandi ke bulaka, mpe ni maboko ya yandi ke belusaka. **19** Bambala sambanu yandi ke kuula nge na mpasi, bambala nsambwadi bampasi ke kukumina nge ata fyoti ve.

20 Na ntangu ya nsatu ya kulutila, yandi ke bika ve ti nge kufwa, na kati ya bamvita, yandi ke vuukisa nge. **21** Mpasi lenda bwidila nge ve na mambu ya luvunu ya bantu, ntangu mpasi ya mwangusulu ke kwiza, kutala boma ve! **22** Ya vwanda mwangusulu, ya vwanda nsatu ya kulutila, nge ke seka yawu. Nge ke vwanda ve na boma ya bibulu ya mfinda, **23** nge ke sala ngwisani na matadi ya bilanga, mpe nge ke vwanda na kizunu na bibulu ya mfinda. **24** Kizunu ke vwanda na yinzo ya nge ya lele, ntangu yina nge ke kwenda tala bibulu ya nge, ata mosi ve ke kondwa. **25** Lutangu ya bana ya nge ke kuma mingi, mitekolo ya nge ke butana mingi mutindu matiti yina ke menaka na ntoto. **26** Nge ke kota na ndyamu na ngolo ya nge nyonso, mutindu ke vwandaka kikunku ya matiti ya bambuma ya faline, na ntangu ya kuyonzika bambuma. **27** Tala ti beto me fyongonina mbote dyambu yayi. Kuwa mambu yayi mpe sadila yawu samu na mbote ya nge!

6 Yobi vutulaka mutindu yayi: **2** Mu zola ti ba teza mpasi ya munu. Mu zola ti ba tula kyadi ya munu na kipezolo. **3** Ntangu yayi, mpasi ya munu me lutila dema na munyenge ya mubu, ni yawu yina, mu ke na kuzonza mambu ya kidi-kidi. **4** Samu ti madyonga ya Nzambi-Mpungu me tobola nzutu ya munu, misa ya madyonga ya yandi me mwangana na mpeve ya munu. Bunsisi ya Nzambi me kubama samu na kunwanisa munu. **5** Mbuluku ya mfinda ke lookaka kana ntangu yandi me kuzwa matiti ya maza? Ngombe ke dilaka kana yandi me kuzwa madya ya yandi? **6** Madya yina kele ve na mungwa, ba lenda kudya yawu kondwa mungwa? Maza ya mpembe ya meki ya nkunzu ke vwandaka mbote na kudya? **7** Bima yina mu vwandaka zola ve na kusimba, ni yawu me kuma madya ya munu, ata ti yawu me beba. **8** Aa, kana mu kuzwaka mvutu na ndombolo ya munu! Aa, bika ti Nzambi kupesa munu yina mu ke na kuvingila! **9** Bika ti Nzambi ndima na kunika kwandi munu. Bika ti yandi lambula diboko ya yandi samu na kufwa kwandi munu! **10** Mu ke kuzwa dyaka mbombolo, mu ke yangalala na kati ya bampasi ya munu, samu ti mu me vweza ve bampova ya Nzambi ya Longo. **11** Mu ke dyaka ve na ngolo, samu na yinki mu fwana kuvwanda na kivuvu? Luzingu ya munu me suka yimeni, yinki mu ke na kuvingila dyaka? **12** Ngolo ya munu kele mutindu ditadi? Nzutu ya munu kele mutindu kisengo ya mbwaki? **13** Mu kele dyaka na lusalusu? Ata lusalusu ya fyoti, yawu me kwenda ntama na munu. **14** Muntu yina ke na mpasi fwana kuzwa lusalusu ya ndiku ya yandi, ata ti yandi ke na kuzitisa dyaka ve Nzambi-Mpungu. **15** Bandiku ya munu me vuna munu, mutindu muzumba. Bawu me vuna munu mutindu muzumba yina ke zingilaka ve. **16** Na nsuka ya ntangu ya madidi yina maza ke kangamaka, ntangu maza ya neze ke sulumukaka, yawu ke fulusaka muzumba. **17** Kasi na bantangu ya tiya, maza yango ke yumaka. Yawu ke yumaka na tiya ya ntangu, yawu ke yumaka kaka na bisika yina. **18** Bantu ya mumbungu yina ke zyetaka na basamo ke lutilaka dyaka ve kuna, bawu ke kwendaka kangama na ntoto ya yinsi ya kuyuma mpe ke kufwaka. **19** Bantu ya mumbungu ya Tema ke sosaka na kutala mizumba yango, bantu ya Saba na nzyetolo ya bawu, ke sosaka maza ya mizumba yango na kivuvu nyonso. **20** Kasi bawu me kuma na nsoni samu ti, ba tulaka kivuvu ya bawu na mizumba yina, ntangu yina bawu kumaka na kisika yina, bawu salaka kivuvu na kutala maza, bawu lembaka. **21** Ntangu yayi, mu ke na kutala beno mutindu bantu yina, beno ke na kutala mpasi ya munu, beno me kuma na boma. **22** Mu lombaka na beno ti, beno pesa munu mwa kima? To na bimvwama ya beno, beno pesaka madeso ya bana samu na munu? **23** Samu na kukuula munu na maboko ya mbeni, to samu na kukatula munu na yisi ya lutumu ya mfumu ya ntima ya yimbi? **24** Beno longa munu mpe mu ke dingama. Beno zabisa munu, wapi yimbi yina mu me sala. **25** Mambu ya tsyelika ke salaka ve ntima mpasi, kasi mambu yina beno ke na kufunda munu, yinki yawu ke natina munu? **26** Beno zola kusungika munu na mambu yina mu me tuba? Ya kele mambu ya muntu yina kele dyaka ve na kivuvu. **27** Beno ke bula dzeke samu na nsaana, mpe beno zola kutekisa ndiku ya beno? **28** Ntangu yayi, beno baka lukanu ya kutala munu na kizizi, mu ke na kuvuna beno? **29** Mulemvo ya beno, beno soba mayindu ya beno, beno vwanda ve bantu ya yimbi. Beno soba dyaka mayindu ya beno samu ti, mu me sala ve dyambu ya yimbi. **30** Yinwa ya munu ke basisaka mambu ya yimbi? Mu zaba ve na kuswasikisa mambu ya yimbi?

7 Luzingu ya muntu na ntoto kele mutindu luzingu ya kinwani, luzingu ya muntu kele mutindu ya kisadi yina ba ke futaka. **2** Yandi kele mutindu mundongo yina ke na kusala na yisi ya ntangu, mpe ke na kusosa mpewo, yandi kele mutindu kisadi yina me tula kivuvu na difuta ya yandi. **3** Munu, mvwilu ya munu kele ni bangonda ya mpamba, kikunku ya munu ni bampimpa ya mpasi. **4** Na ntangu ya kulala, mu ke tuba: «Wapi ntangu mu ke vumbuka?» Mpimpa me kuma yinda, mu me fuluka na mayindu ya kidi-kidi tii na suka-suka. **5** Nzutu ya munu me fuluka na bangambu mpe mvindu, mutindu ntoto ya kuyuma, mpusu ya nzutu ya munu ke na kubeba, bamputa ke na kwendaka basisa maza. **6** Luzingu ya munu ke na kukwenda nswalu-nswalu mutindu kisalulu ya kisyeti, yawu me manisa, mu ke dyaka na kivuvu ata fyoti ve! **7** Nzambi ya munu, kuzimbana ve ti luzingu ya munu kele kaka mupepe ya mpamba, mu ke tala dyaka ve buyenge na luzingu ya munu. **8** Nge yina vwandaka tala munu, nge ke tala dyaka munu ve. Ntangu meso ya nge ke banda na kusosa munu, mu ke vwanda dyaka ve. **9** Dituti ke kwendaka mpe ke zimbanaka, ni mutindu yina mpe muntu ke kwendaka na yinsi ya bantu ya kufwa ata kuvutuka. **(Sheol h7585)** **10** Yandi ke vutuka dyaka ve na yinzo ya yandi, kisika yina yandi vwandaka zinga ke zimbana yandi. **11** Ni yawu yina, mu ke kanga ve yinwa, mu ke zonza samu na bampasi ya munu, mu ke yawula samu ti mu ke na mpasi na ntima. **12** Samu na yinki nge ke na kukeba munu mutindu yayi? Mu kele mubu to kibulu ya nene ya nsisi ya mubu? **13** Ntangu mu ke tubaka ti: «Mfulu ya munu ke bomba munu, pongi ya munu ke fuka bampasi ya munu», **14** kasi nge ke pesaka munu boma na bandosi ya nge ya yimbi, nge ke talisaka munu boma na balumoni ya nge. **15** Ya kele mbote ti nge nyema kwandi munu na laka mu kufwa. Lufwa me lutila kwandi mbote na kuvwanda mikwa na mikwa! **16** Mu ke na kulenda dyaka ve, mu ke zinga ve ya mankululu. Bika kwandi munu, luzingu ya munu ke kaka mupepe ya mpamba. **17** Muntu yina ke kufwa, yinki yandi kele, samu ti nge banzila yandi? Yinki yandi kele, samu ti nge kufwila yandi kyadi? **18** Yinki yandi kele, samu na kufyongoninaka yandi konso suka? Yinki yandi kele, samu na kumekaka yandi konso ntangu? **19** Wapi ntangu nge ke bika na kusikika meso ya nge na munu? Wapi ntangu nge ke bika ti mu mina mante? **20** Mu me sala disumu? Yinki mu me sala nge, nge yina kele nkebi ya bantu? Samu na yinki nge ke na kusosa na kutalisa kaka munu mpasi? Luzingu ya munu me kuma dema na maboko ya nge? **21** Samu na yinki nge ke na kulemvokila ve yimbi ya munu? Samu na yinki nge ke na kuzimbana ve yimbi ya munu? Ntangu kaka fyoti me bikana, mu ke lala na zulu ya fundu-fundu. Nge ke sosa munu, mpe ke tala dyaka munu ve.

8 Biledade mu-Suyi tubaka: **2** Tii wapi ntangu nge ke tatamana
na kuzonzaka mambu yayi? Tii wapi ntangu mambu yina
ke na kubasika na yinwa ya nge ke tatamana na kuvwanda
mutindu mupepe ya ngolo? **3** Nzambi ke bakaka banzengolo ya
yimbi? Ntangu Nzambi-Mpungu ke fundisaka, yandi ke salaka
yawu ve na ludedomo nyonso? **4** Kana bana ya nge salaka
masumu na ntadisi ya yandi, yandi me futisa bawu yimbi ya
bawu. **5** Kasi nge, kana nge sosa Nzambi, kana nge bondila
Nzambi-Mpungu, **6** kana nge ke na dyambu ve, kana nge kele
ya kusungama, yandi ke keba nge, yandi ke vutula nge buyenge
na kati ya yinzo ya nge ya ludedomo. **7** Luzingu ya nge ya ntete
ke vwanda ve mfunu mingi, luzingu ya nge ya mbasi ke lutila
mbote. **8** Mulemvo ya nge, yufula mbandu ya bantu yina me
tekila nge na luzingu, tala mbote mutindu vwandaka bankooko
ya bawu. **9** Samu ti beto butukaka kaka mazono, mpe beto
zaba ata kima ve, lutangu ya bilumbu ya beto awa na ntoto, kele
mutindu mpewo. **10** Bayina zingaka ntete na beto, ni bawu ve
ke lwengisa nge? Bawu ke zabisa nge mambu yayi ya ndwenga
yina ke katuka na bantima ya bawu: **11** «Batwandu ke basikaka
kisika yina maza kele ve? Batwandu ke kulaka kisika yina me
kondwa maza? **12** Ata ti yawu ke ntete ya maza, mpe ti nabunu
ba zenga yawu, yawu ke yumaka ya yawu mbangu tekila matiti
nyonso ya nkaka!» **13** Ni mutindu yina luzingu ya bayina ke
zimbanaka Nzambi ke sukaka, kivuvu ya muntu ya masumu
ke manisaka mutindu yina. **14** Kivuvu ya yandi ke zengana
mutindu singa. Yandi tulaka kivuvu ya yandi na basinga ya
nkala-bumi. **15** Nkala-bumi ke yekamaka na yinzo ya yandi,
kasi yinzo yango ke vwandaka ngolo ve. Yandi ke kangamaka
na yawu, kasi yawu ke zingilaka ve. **16** Yandi kele mutindu
yinti ya kufuluka maaka na yisi ya ntangu, yandi ke tandaka
bintala ya yandi samu na kufuka bilanga. **17** Myanzi ya yawu ke
vwandaka ya kuvukana, yawu ke menaka na zulu ya matadi,
mpe yawu ke kotaka tii na kati ya matadi. **18** Kasi kana ba
katula yawu na kisika yina yawu kele, ntoto ke tuba ti: «Mu me
talaka ntete nge ve!» **19** Ni mutindu yayi ke sukaka buyengi
ya bayina ke zimbanaka Nzambi! Na kisika ya bawu, bayinti
ya nkaka ke basika. **20** Ve, Nzambi ke losaka ve muntu ya
kusungama, yandi ke kindisaka ve bantu ya yimbi. **21** Yandi ke
fulusa yinwa ya nge na kyese, yandi ke fulusa bikoba ya nge na
milolo ya nsayi. **22** Bayina nyonso ke yinaka nge, bawu ke
fuluka na nsoni, bayinzo ya lele ya bantu ya yimbi ke zimbana.

9 Na yina, Yobi vutulaka: **2** Ya tsyelika, mu zaba ti ya kele
ni mutindu yina. Wapi mutindu muntu yina ke kufwa lenda
kununga na ntadisi ya Nzambi? **3** Kana ba sosa na kuswanisa
yandi, ata na bambala funda mosi, yandi ke vutula mvutu ata
mosi ve. **4** Nzambi ke ya kufuluka na ndwenga mpe lulendo,
nani lenda tedimina yandi kondwa kuzwa kitumbu? **5** Yandi
ke katulaka myongo, myongo ke zabaka ve, na kati ya nkele
ya yandi, yandi ke mwangisaka yawu. **6** Yandi ke ningisaka
ntoto kaka na kisika yina yawu kele, mpe makunzi ya yawu ke
ninganaka. **7** Yandi ke tumisaka ntangu na kubasika ve, yawu
ke basikaka ve. Yandi ke kangaka bambwetete na kinyemo.
8 Yandi mosi ke yalumunaka dizulu, yandi ke tambulaka na
zulu ya bimpo ya maza ya mubu. **9** Yandi yidikaka konso
mutindu ya bambwetete: Uluse ya nene, Oliyone, ba-Peleyade,
na bambwetete ya sude. **10** Yandi ke salaka mambu ya nene
mpe ya ngitukulu, yina ata muntu lenda ve kutanga lutangu ya
yawu. **11** Kana yandi luta pene-pene ya munu, mu ke tala yandi
ve, kana yandi kwenda ntama, mu ke bakula yawu ve. **12** Nani
lenda katula yandi yina yandi me baka na ngolo? Nani lenda
tuba na yandi: «Yinki nge ke na kusala?» **13** Nzambi ke katulaka
ve nkele ya yandi, na ntadisi ya yandi, nyonso yina muntu ya
lunangu ke tulaka kivuvu ke kubwaka. **14** Munu, wapi mutindu
ya mvutu mu ke pesa yandi? Wapi bampova yina mu ke basisa
na ntadisi ya yandi? **15** Ata ti mu vwanda ya kudedama, mu
lenda vutula yandi mvutu ve, mu ke bondila zuzi ya munu samu
ti yandi kufwila munu kyadi. **16** Ata ti mu bokila yandi mpe yandi
pesa munu mvutu, mu me ndima ve ti yandi ke kuwa munu,
17 samu ti yandi me nika munu na kitembo ya ngolo, yandi
me fulusa munu na bamputa kondwa dyambu. **18** Yandi ke na
kubika ve ti mu pema, kasi yandi ke na kutalisa munu mpasi. **19**
Kana ya kele samu na ngolo, ni yandi ke na lulendo. Kana ya
kele samu na lufundusu, nani ke nata munu na mantwala ya
bazuzi? **20** Kana mu vwandaka ya kudedama, yinwa ya munu
zolaka bedisa munu, kana mu vwandaka ya kusungama, yinwa
ya munu zolaka pesa munu foti. **21** Mu kele ya kusungama?
Munu mosi, mu zaba ve. Mu ke na kuyina luzingu ya munu. **22**
Nyonso ke kaka mutindu mosi, ni yawu yina, mu ke na kutuba:
«Yandi ke kufwa bantu ya kusungama, mutindu mosi na bantu
ya yimbi.» **23** Ntangu kiyoolo ke nataka lufwa na mpamukunu,
Nzambi ke sekaka mpasi ya bantu ya kudedama. **24** Kana yinsi
kele na lutumu ya bantu ya yimbi, Nzambi ke kangaka meso
ya bazuzi. Kana ni yandi ve, nani dyaka lenda sala yawu? **25**
Bilumbu ya luzingu ya munu, ke na kukwenda mbangu kulutila
muntu yina ke kimaka mbangu, yawu me kwenda mbangu,
kasi mu me tala ve buyenge. **26** Yawu ke na kuluta mbangu,
mutindu babwatu yina ba yidikaka na batwandu, yawu ke na
kuluta mbangu mutindu mbemba, na ntangu yandi ke dumukaka
samu na kubwila mbisi ya yandi. **27** Kana mu tuba ti: «Mu ke
zimbana manyongo ya munu, mu katula kizizi ya kyadi mpe mu
kuzwa dyaka kibakala.» **28** Bampasi ya munu ke na kutalisa
munu boma. Mu zaba ti nge ke tala munu ve mutindu muntu
yina me sala dyambu ve. **29** Ni munu ke talana muntu ya yimbi,
samu na yinki mu ke ndima kutala mpasi ya mpamba? **30** Kana
mu yobila na maza ya neze, kana mu sukula maboko ya munu
na sabuni, **31** nge ke losa munu na dibulu ya dizala, mpe binkuti
ya munu ke tala munu ngazi. **32** Nzambi kele ve muntu mutindu
munu, samu ti, mu vutula yandi mvutu, Yandi kele ve muntu,
samu ti beto kwenda na mantwala ya bazuzi. **33** Ya kele na
nzonzi yina ke vwanda na kati-kati ya beto, samu na kukabula
beto. **34** Bika ti yandi kukatula mukawa ya yandi na munu samu
ti, nsisi ya yandi kutalisa ve munu boma. **35** Na yina, mu ke
zonza, mu ke vwanda dyaka ve na boma ya yandi. Samu ti ya
kele mutindu yina ve, mu ke vwanda kaka munu mosi.

10 Mu ke na kuzola dyaka ve luzingu ya munu, mu ke bika
ve na kuyawula, mu ke basisa nyonso yina ke na kutalisa
munu ntima mpasi. **2** Mu ke tuba na Nzambi: Kutala munu
ve mutindu muntu me sala yimbi! Kasi zabisa munu na wapi
dyambu nge ke na kusemba munu! **3** Nge ke na kutala mbote
na kutalisa munu mpasi? Nge ke na kutala mbote na kusafula
muntu yina nge yidikaka na maboko ya nge? Nge ke na kutala
mbote ti nsemo kulezima na nyonso yina bantu ya yimbi ke
salaka? **4** Nge ke na meso ya kimuntu? Nge ke talaka mutindu
muntu yina ke kufwaka ke talaka? **5** Luzingu ya nge mpe kele
nkufi mutindu luzingu ya muntu yina ke kufwaka? Bamvula ya
nge mpe ke kwendaka nswalu mutindu bamvula ya muntu? **6**
Samu ti nge kusosa na kuzaba yimbi yina mu me sala? Samu
na yinki nge ke na kufyongonina masumu ya munu? **7** Nge zaba
mbote ti mu me sala ve yimbi, mpe ti ata muntu lenda kukuula
munu na maboko ya nge. **8** Nge yidikaka munu na maboko ya
nge, maboko ya nge yidikaka munu nyonso, mpe nge zola kufwa
munu! **9** Mulemvo ya nge, bambuka moyo ti, nge yidikaka munu

na kibuma. Nge zola kuvutula munu mfundu-mfundu ya ntoto? **10** Mutindu ba ke bumbaka miliki na kati ya mbungu samu ti yawu kukangama, ni mutindu yina mpe nge yidikaka munu na kivumu ya mama ya munu. **11** Nge fukaka munu na musuni mpe na mpusu. Nge tungaka munu na mikwa mpe na misisa. **12** Nge pesaka munu luzingu mpe ngolo, nge kebaka luzingu ya munu na mbote nyonso. **13** Nge vwandaka bumba mansweki na ntima ya nge, ntangu yayi mu me bakula yina vwandaka dibanza ya nge. **14** Kana mu ke salaka masumu, nge ke talaka munu, mpe nge ke talaka munu ve mutindu muntu yina me sala ve yimbi. **15** Kana mu salaka yimbi, kyadi na munu! Kana mu kele muntu ya kudedama, mu ke lenda ve na kuvumbula yintu, mu kele ya kufuluka na nsoni mpe na mpasi. **16** Kana mu vumbula yintu, nge ke landa munu mutindu nkosi, mpe nge ke na kubika ve na kutalisa munu mpasi ya ngitukulu. **17** Nge ke na kufidisa munu kaka bampasi na bampasi, nkele ya nge ke na kulutila, binwani ya nge ke na kwizaka bankonga na bankonga, samu na kunwanisa munu. **18** Samu na yinki nge basisaka munu na kivumu ya mama ya munu? Kana mu kufwaka ya munu, ata muntu zolaka tala munu. **19** Mu zolaka vwanda mutindu muntu yina me zingaka ntete ve, mu zolaka katuka na kivumu ya mama ya munu mpe kuvutuka na ndyamu. **20** Bilumbu ya luzingu ya munu kele kaka ndambu ve? Yandi bika munu! Yandi kwenda ntama, samu ti mu kuzwa dyaka kibakala, **21** ntete mu kukwenda na kisika yina ba ke vutukaka ve, na yinsi ya kitombe mpe ya mpewo ya lufwa, **22** yinsi ya kufuluka na kitombe, kisika kele mpimpa ya kulutila, kisika ya mpewo ya lufwa, kisika kele mvwanzi, kisika nsemo kele mutindu kitombe ya kulutila!

11 Sofale, mu-Naamane, vutulaka mutindu yayi: **2** Mambu nyonso yayi me lunga ve na kuzwa mvutu? Kuzonza mbote lenda sala ti muntu kununga? Ve! **3** Mambu ya nge ya kidi-kidi yina nge ke na kuzonza, ni yawu ke sala ti bantu nyonso kuvwanda swii? Ntangu nge ke seka bawu, bawu ke talisa ve nge nsoni? **4** Nge me tuba mpe ti: «Ndongosolo ya munu kele ya kulunga, mu kele ya kuvedila na meso ya nge». **5** Aa! Kana Nzambi zolaka zonzila nge yandi mosi, kana yandi fungula yinwa ya yandi, samu na kupesa nge mvutu! **6** Kana yandi lakisa nge - mansweki ya ndwenga yina me lutila mayela, na yina, nge ke bakula ti, Nzambi me bumba mwa ndambu ya yimbi ya nge. **7** Nge lenda kuzaba mansweki ya Nzambi? Nge lenda kuzaba bandilu ya bunene ya Nzambi-Mpungu? **8** Ndwenga ya yandi me lutila kuzangama na dizulu. Yinki nge ke sala? Yawu me lutila yinda na yinsi ya bantu ya kufwa. Yinki nge ke zaba? **(Sheol h7585)** **9** Yawu me kulutila ntoto na yinda, yawu me lutila mubu na nene. **10** Kana yandi luta, kana yandi kangisa muntu na boloko, kana yandi bokila, nani ke tumama ve? **11** Ya tsyelika, yandi zaba bantu ya luvunu, yandi ke bakulaka yimbi na nswalu nyonso. **12** Kasi kizoba ke kuma muntu ya ndwenga, ntangu mbuluku ya mfinda ke kuma kibulu ya bwala. **13** Nge, kana nge pesa ntima ya nge na Nzambi, kana nge nanguna maboko ya nge na sika ya yandi, **14** kana nge katula yimbi yina kele na maboko ya nge, mpe kana nge bika ti, kondwa ludedomo kuzinga ve na kati ya yinzo ya nge ya lele, **15** na yina, nge ke vumbula yintu ya nge ata kutala nsoni. Nge ke telama mbote, nge ke tala boma ve. **16** Nge ke zimbana bampasi yina vwandaka na nge, nge ke zimbana yawu mutindu ba ke zimbanaka maza yina me tanga mpe me yuma. **17** Luzingu ya nge ke lezima kulutila ntangu yina ke lezimaka na midi, bampimpa ya nge ke kuma mutindu nsemo ya suka-suka. **18** Nge ke fuluka na kivuvu, na kutalaka ti luzingu me kuma mbote, nge ke banda na kulalaka na kizunu. **19** Ntangu nge ke lala pongi, ata muntu ke banda na kuzengaka pongi ya nge, bantu mingi ke sosa na kuzwa bumbote ya nge. **20** Kasi bantu ya yimbi ke lemba na kwendaka sosa ti ba sadisa bawu, bawu ke kuzwa ve kiswamunu, kivuvu yina ke bikana na bawu, ke kaka ni lufwa.

12 Na yina Yobi tubaka: **2** Ya tsyelika, beno zaba mambu nyonso! Ndwenga ke kufwa kintwadi na beno. **3** Munu mpe, mu ke na mayela mutindu beno, beno me lutila munu ve na mayela. Nani zaba ve mambu nyonso yina beno me zonza? **4** Mu kele muntu yina ba ke na kuseka na bandiku ya yandi, ntangu yandi ke sambilaka Nzambi samu ti yandi pesa yandi mvutu, mu kele muntu ya kudedama, muntu ya kusungama, muntu yina ba ke sekaka! **5** «Kyadi mingi na bamputu.» Ni bamvwama ke tubaka yawu. Kyadi samu na bantu yina me syelumuka na luzingu. **6** Kasi bayina ke labaka bima ya bantu ke yangalalaka na kizunu na bayinzo ya bawu ya lele, bayina ke sombolaka Nzambi, bawu kele na lukengolo ya mbote, bawu yina ke talaka ti, ngolo ya bawu, ke ni nzambi ya bawu. **7** Kasi, mulemvo ya nge, yufula bibulu ya mfinda, mpe bawu ke longa nge yawu. Yufula bandeke ya mazulu, mpe bawu ke zabisa nge yawu. **8** Yufula na ntoto, yandi ke longisa nge yawu. Yufula na bambisi ya mubu, bawu ke zabisa nge yawu. **9** Na kati ya nyonso yayi nani zaba ve ti, ni Yave yidikaka nyonso na diboko ya yandi? **10** Luzingu ya bima nyonso kele na maboko ya yandi, kiwumunu ya konso muntu kele na maboko ya yandi. **11** Kingana mosi ke tubaka: «Dikutu ke swasikisaka ve mbote mambu, mutindu yinwa ke swasikisaka madya? **12** Ndwenga kele ya biboba mpe luzingu ya yinda kele na bantu ya mayela». **13** Kasi ndwenga mpe lulendo kele na sika ya Nzambi, malongi mpe mayela kele ya yandi. **14** Kana yandi mwangisa, ata muntu lenda kutunga dyaka. Kana yandi kanga muntu, ata muntu lenda kufungudila yandi. **15** Kana yandi kanga mvula, ntoto nyonso ke yuma. Kana yandi fungula mvula, yawu ke mwangisa ntoto. **16** Ngolo na ndwenga ke zingaka na sika ya yandi. Muntu yina ba ke vunaka na yina ke vunaka bampangi, bawu nyonso kele ya yandi. **17** Yandi ke salaka ti, bamfumu ya luyalu kutambula makulu-ngulu, yandi ke lawukisaka bazuzi. **18** Yandi ke katulaka kimfumu ya bantinu, mpe yandi ke salaka ti bawu kuma bankole. **19** Yandi ke salaka ti banganga-Nzambi kutambula makulu-ngulu, yandi ke mwangisaka bimfumu yina me zingila. **20** Yandi ke kangisaka yinwa ya bantu yina ke na bunzonzi ya mbote, yandi ke katulaka biboba mayela ya kuswasikisa. **21** Yandi ke fwisaka bantwadisi nsoni, yandi ke bwisaka binwanunu ya bantu ya lulendo. **22** Yandi ke salaka ti mansweki ya kitombe kutalana na pwelele nyonso, mpe yandi ke lakisaka na pwelele nyonso mpewo ya lufwa. **23** Yandi ke salaka ti bantu ya bayinsi kukuma mingi, mpe yandi ke kufwaka bawu, yandi ke salaka ti bantu ya bayinsi kumwangana, mpe yandi ke vutulaka dyaka bawu. **24** Yandi ke katulaka mayela na bamfumu ya bayinsi, yandi ke dyengisaka bawu na yinsi ya kuyuma, kisika yina nzila kele ve, **25** mpe bawu ke kwendaka tambula mutindu bampofo na kati ya kitombe, ata kutala nsemo. Yandi ke dyengisaka bawu mutindu bantu me kola malafu.

13 Mambu nyonso yayi, disu ya munu me tala yawu. Dikutu ya munu me kuwa yawu, mpe mu me visa yawu. **2** Mambu nyonso yina beno zaba, munu mpe, mu zaba yawu, beno me lutila munu ve. **3** Kasi munu, mu zola kusolola na Nzambi-Mpungu. Mu zola kutalisa ti mu me sala ve yimbi na ntadisi ya Nzambi. **4** Beno, beno ke na kuvuna munu, beno kele banganga ya mpamba. **5** Kana beno lenda kuvwanda swii!

Beno ke kuma mutindu bantu ya ndwenga. **6** Mulemvo ya beno, beno kuwa. Beno fungula makutu na kuwa mambu ya yinwa ya munu, mu zola kutalisa ti mu me sala ve yimbi. **7** Beno ke banza ti beno ke sadila Nzambi na kuzonzaka mambu ya luvunu? Mpe samu na yandi beno ke sadila yandi na luvunu? **8** Ya tsyelika, beno ke vwanda na lweka ya Nzambi na kusalaka yimbi? Beno kele banzonzi ya Nzambi? **9** Ya ke vwanda mbote samu na beto ti yandi kufyongonina beno? Beno lenda kuvuna yandi mutindu ba ke vunaka muntu? **10** Kana beno kele ve ya kudedama, ya tsyelika, yandi ke semba beno. **11** Bunene ya yandi ke na kutalisa ve beno boma? Nsisi ya yandi ke bwidila beno ve? **12** Malongi ya beno kele mpamba mutindu bombi. Bamvutu ya beno kele mutindu bima ba yidikaka na kibuma. **13** Beno kanga bayinwa ya beno, beno bika munu! Mu ke zonza, yina ke kumina munu, ya kuma ya yawu. **14** Mu me ndima nyonso, kana mu kufwa, mbote mu kufwa. **15** Yandi kufwa munu, mu ke na kuvingila kima mosi ve na sika ya yandi. Kasi mu zola kutalisa ti mu me sala ve yimbi na ntadisi ya yandi. **16** Na kusala mutindu yina, yawu ke sala ti mu vuuka, samu ti, Nzambi ke ndimaka ve muntu ya bantima zole na ntadisi ya yandi. **17** Beno kuwa, beno kuwa mambu ya munu, mpe beno fungula makutu na mambu ya munu. **18** Beno bika ti mu nwanina luzingu ya munu. Mu zaba ti yawu kele luve ya munu. **19** Nani zola kufunda munu? Kana mu salaka yimbi, mu ke vwanda swii mpe mu ke kufwa. **20** Nzambi pesa munu bima zole, mu ke kwenda bumbama ve ntama na nge. **21** Katula ntete diboko ya nge na zulu ya munu, bunsisi ya nge kutalisa dyaka ve munu boma. **22** Na manima, bokila munu mu ke ndima, to mu ke zonza, nge ke vutula. **23** Wapi lutangu ya masumu mpe ya yimbi yina mu me sala? Lakisa munu yimbi mpe masumu yina mu me sala. **24** Samu na yinki nge me pesa munu manima? Samu na yinki nge ke na kutala munu mutindu mbeni ya nge? **25** Nge ke na kuzola kutekitisa dikasa yina mupepe me nata? Nge ke na kulanda mwa dititi ya nyanga ya kuyuma? **26** Samu ti nge sonikaka mambu ya mpasi mingi samu na munu. Nge ke na kufutisa munu, yimbi yina mu salaka na buntwenya ya munu. **27** Nge ke na kukanga makulu ya munu na bampanga, nge ke na kufyongoninaka nyonso yina mu ke na kusalaka! Nge ke na kulanda mbote-mbote bisika yina mu ke na kutula makulu. **28** Kasi muntu ke bolaka mutindu yinti ya kubwa, mutindu kinkuti yina banselele me kudya, to, mutindu kinkuti yina ba me kudya na bankami.

14 Muntu yina me butuka na kento! Luzingu ya yandi kele nkufi, mpe yandi kele ya kufululuka na bankwamusu. **2** Yandi kele mutindu kifulu yina ke menaka mpe ke yumaka. Yandi ke kimaka mutindu mpewo mpe yandi ke zingilaka ve. **3** Ni yandi nge ke na kukengidilaka! Ni munu nge ke na kufundisa! **4** Nani, na kati ya kima ya kuvedila ve, lenda kubasisa kima ya kuvedila? Ata muntu lenda sala yawu. **5** Kana nge zengaka lutangu ya bilumbu ya yandi, kana nge tangaka lutangu ya bangonda ya luzingu ya yandi, mpe kana nge tulaka ndilu yina yandi lenda luta ve, **6** kukengidila dyaka yandi ve, samu ti yandi kupema, samu ti yandi kuvwanda mutindu kisadi ke vingila difuta na nsayi nyonso na nsukunu ya kilumbu. **7** Samu ti yinti ke vwandaka na kivuvu: Kana ba zenga yawu, yawu ke mena dyaka mpe yawu ke basisa dyaka mitwikila. **8** Kana myanzi ya yandi me zingila na yisi ya ntoto mpe kana kibuku yina me bikana kufwa na yisi ya ntoto, **9** yawu ke mena dyaka kana yawu kuzwa mwa maza, yawu ke basisa bintala mutindu yinti ya malu-malu. **10** Kasi muntu ke kufwaka, ngolo ya yandi ke manisaka. Ntangu muntu ke kufwaka, wapi kisika yandi ke kwendaka? **11** Maza ya mubu lenda zimbana, banzadi ke yumaka mpe ke kawukaka. **12** Na yina muntu yina me lala, yandi lenda vumbuka dyaka ve. Konso ntangu yina zulu ke vwanda, yandi ke vumbuka dyaka ve, yandi ke basika ve na pongi ya yandi. **13** Aa! Nzambi, kana nge bumbaka kwandi munu na yinsi ya bafwa, kana nge bumbaka kwandi munu na kati ya mansweki tii na ntangu yina nkele ya nge ke manisa. Na yina, nge zolaka kubika ntangu, yina nge zolaka bambukila munu moyo! **(Sheol h7585)** **14** Kana muntu me kufwa, yandi lenda kuzinga dyaka? Na yina, bilumbu nyonso ya kisalu ya munu, mu ke vingila tii ntangu yina muntu ya nkaka ke kwiza yingana na kisika ya munu. **15** Na yina, nge ke bokila munu, mpe mu ke pesa nge mvutu, nge ke sosa na kutala munu, munu yina nge yidikaka! **16** Ntangu yayi, nge ke na kutanga lutangu ya balutambi ya munu, nge ke na kutala dyaka ve masumu ya munu. **17** Yimbi ya munu ke ya kukangama na kati ya nkutu, mpe nge ke katula yimbi ya munu. **18** Kasi, mongo ke kubwaka mpe ke mwanganaka, matadi mpe ke sobaka bisika. **19** Maza lenda kubebisa matadi, maza ya mvula ke nataka ntoto, Ni mutindu yina mpe, nge ke zimbisaka kivuvu ya muntu. **20** Nge ke bikaka ve na kulosa yandi na ntoto mpe yandi ke kwendaka. Nge ke bebisaka kizizi ya yandi mpe nge ke bingisaka yandi. **21** Bana ya yandi ke na nkembo? Ve, yandi zaba yawu ve. Bawu kele ya kukuluka? Ve, yandi ke talaka yawu ve. **22** Yandi ke na kutala mpasi samu na nzutu ya yandi mosi, yandi ke na kati ya kyadi samu na yandi mosi.

15 Elifaze, mu-Temane, tubaka: **2** Muntu ya ndwenga mutindu nge me bonga ve na kupesa mvutu yina kele ve na mfunu, yandi ke zonzaka ve mambu ya mpamba! **3** Nge ke nwaninaka luzingu ya nge na mambu ya mpamba, mambu ya mpamba yina kele ve na ndandu? **4** Kasi nge, nge ke zitisaka Nzambi ve. Nge me bika kusambila Nzambi, **5** samu ti, ni yimbi ya nge ke twadisaka yinwa ya nge, mpe nzonzolo ya nge kele kaka ya mayela ya kuvuna. **6** Ni munu ve, ni yinwa ya nge mosi ke na kufunda nge, ni mambu yina nge ke basisaka na yinwa ya nge mosi ke na kufunda nge. **7** Na kati ya bantu nyonso ni nge muntu ya ntete? Nge butukaka ntete na myongo ya fyoti? **8** Nge kuwaka mambu yina basikaka na lukutakanu ya Nzambi? Kaka ni nge ke na ndwenga? **9** Yinki nge zaba yina beto zaba ve? Wapi mayela yina ke na nge, yina beto kele ve na yawu? **10** Na kati ya beto, ya ke na bayina ke na bansuki ya mpembe, biboba, mpe bantu yina me lutila kununa na tata ya nge. **11** Nge ke na kutala ti mbombolo ya Nzambi me lunga ve? Mambu yina ba me zabisa nge na malembe nyonso, yawu mpe me lunga ve? **12** Wapi sika ntima ya nge ke na kunata nge? Samu na yinki meso ya nge ke na kwendaka tala kidi-kidi? **13** Wapi mutindu nge lenda dasukila Nzambi, mpe kubasisa nzonzolo ya mutindu yina? **14** Nani kele muntu samu ti yandi vwanda ya kuvedila? Wapi mutindu muntu yina me butuka na kento lenda vwanda ya kudedama? **15** Kana Nzambi kele ve na kivuvu na balongo ya yandi, kana na meso ya yandi, dizulu, kele ve ya kuvedila, **16** wapi mutindu ke vwanda muntu ya nganzi mpe ya muvusu, muntu yina ke kunwaka masumu mutindu maza? **17** Kuwa munu, mu ke longisa nge! Mu ke zabisa nge mambu yina mu me tala, **18** mambu yina bantu ya ndwenga tubaka, mambu yina katukaka na bankooko ya bawu, yina bawu bumbaka ve. **19** Kaka ni na sika ya bawu yinsi pesamaka, nzenza mosi ve vwandaka me kwiza zinga na kati-kati ya bawu. **20** Muntu ya yimbi ke talaka mpasi bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi. Yawu ke vwandila mutindu yina, bamvula nyonso yina ba kubikaka na yandi, muntu ya muvusu. **21** Makelele ya nsisi ke wakana na makutu ya yandi, mpe ata na ntangu ya kizunu, muntu yina

ke mwangisaka nyonso, ke bwidila yandi. **22** Yandi ke kwikila ve ti yandi ke vuuka na kitombe ya kulutila samu ti mbele ya mvita me kubama na kufwa yandi. **23** Yandi ke kwendaka tambula kidi-kidi samu na kusosa madya, yandi zaba ti kilumbu ya kitombe ya kulutila ke na kuvingila yandi. **24** Mpasi na kyadi ke fulusa yandi na boma. Yawu ke lwata yandi mutindu ntinu me kubama na mvita, **25** samu ti yandi me nanguna diboko ya yandi samu na kubalukila Nzambi, yandi me sosa kunwanisa Nzambi ya lulendo. **26** Yandi ke na kukima mbangu na nsoni nyonso samu na kwenda nwanisa Nzambi, yandi ke na kubumba nzutu ya yandi na binwanunu ya bisengo yina ke kebaka nzutu. **27** Kizizi ya yandi vwandaka ya kufuluka na mafuta, mpe nzutu ya yandi vwandaka nene na mafuta. **28** Kasi yandi ke zinga na bambanza ya kumwangana, na kati ya bayinzo yina ke dyaka na bantu ve, mpe me banda na kumwangana. **29** Yandi ke mvwama dyaka ve, bimvwama ya yandi ke kuma dyaka ve mingi, yandi ke vwanda dyaka ve nsangu na yinsi. **30** Yandi ke lenda ve na kukatuka na kitombe ya kulutila. Milaka ya tiya ke yumisa bikuni ya yandi, Nzambi ke bingisa yandi na mupepe ya yinwa ya yandi. **31** Yandi tula ve kivuvu na mayindu ya yandi! Yawu kele nzila ya yimbi, samu ti kaka ni mayindu ya yandi ke vwanda musendo ya yandi. **32** Mambu yayi ke salama ntete yandi kufwa, mpe yandi ke kuzwa dyaka ve bintala ya malu-malu. **33** Yandi ke vwanda mutindu yinti ya vinu yina me bwisa bambuma ya yawu ata kuyela, yandi ke vwanda mutindu yinti ya olive yina me bwisa bifulu ya yandi. **34** Bantu ya dikanda ya musumuki ke kuma bisita, mpe tiya ke yoka bayinzo ya lele ya muntu yina ke ndimaka madeso ya bana. **35** Muntu yina ke na mabanza ya nkwamusu mutindu kento ke na kivumu, yandi ke buta mambu ya yimbi, yina ke basika na yandi ke kaka yimbi.

16 Na yina, Yobi vutulaka: **2** Mu me kuwaka mambu mingi ya mutindu yayi. Beno nyonso, beno ke na kusadisa munu ve, kasi beno ke na kutalisa dyaka munu mpasi mingi. **3** Beno nyonso ke na kutuba: «Mambu yayi ke kaka mutindu mupepe ya mpamba, yawu ke manisa kwandi? Yinki ke na kupesa nge nkele, samu ti nge kupesa mvutu ya mutindu yayi?» **4** Kana beno vwandaka na kisika ya munu, munu mpe mu zolaka zonza mutindu beno. Mu zolaka sala kinzonzi ya mbote samu na kufunda beno, mu zolaka seka beno na kuningisa yintu. **5** Mu zolaka kukindisa beno na mambu yina ke basika na yinwa ya munu. Mu zolaka sadisa beno na mambu yina ke basika na bikoba ya munu. **6** Kana mu zonza, bampasi ya munu ke manisa ve, mpe kana mu bika na kuzonza, wapi mutindu bampasi yango ke kwenda ntama? **7** Kasi na ntangu yayi, yandi me manisa munu ngolo. Nge me kotisa mvwanzi na kati ya dikanda ya munu nyonso. **8** Nge me nunisa munu mpe mu me konda, yawu ke na kufunda munu mpe ke na kutuba ti mu me sala yimbi. **9** Nkele ya yandi ke na kupasula munu, yandi ke na kunwanisa munu. Yandi ke na kukwetisa meno samu na munu. Mbeni ya munu ke na kutala munu na nkele nyonso. **10** Bawu ke na kufungudila munu bayinwa ya bawu ya nene, na kutalisa munu mpasi, bawu ke bulaka munu na matama. Bawu nyonso ke vukanaka samu na kunwanisa munu. **11** Nzambi me yekula munu na maboko ya ntwenya, yandi me losa munu na maboko ya bantu ya yimbi. **12** Mu vwandaka ya munu swii, kasi yandi me ningisa munu, yandi me simba munu na dikosi mpe yandi me losa munu na ntoto. Yandi me telemisa munu, mutindu kibulu yina yandi ke losila madyonga. **13** Madyonga ya yandi ke na kuzwa munu bisika nyonso. Yawu ke na kutobola nzutu ya munu nyonso, yawu ke na kumwangisa misopo ya munu na ntoto. **14** Yandi me tobola munu mabulu-mabulu, yandi ke na kukima mbangu na sika ya munu mutindu kinwani. **15** Mu me tunga kinkuti ya ngoto samu na nzutu ya munu, mu me kotisa mbunzu ya munu ya kati ya ntoto. **16** Meso ya munu me kuma mbwaki samu na kudila, mpewo ya lufwa me bwidila munu na meso. **17** Na kutala mbote, mambu ya ngolo kele ve na maboko ya munu, mpe lusambulu ya munu kele ya kuvedila. **18** Ntoto, kufuka ve menga ya munu. Bika ti kulooka ya munu kuwakana ntama! **19** Kubanda ntangu yayi, mu me kuma na mbangi kuna na dizulu, Kuna na bisika ya kuzangama, mu ke na muntu yina ke nwanina munu. **20** Bandiku ya munu ke na kusekaka munu, kasi, mu ke na kuyawula na sika ya Nzambi na kudila nyonso. **21** Bika ti nzonzi kuvwanda na kati-kati ya munu na Nzambi mutindu muntu ke nwaninaka mpangi muntu! **22** Samu ti lutangu ya bamvula ya luzingu ya munu me kuma na nsuka, mu ke baka nzila na kukwenda, mu ke vutuka dyaka ve.

17 Ngolo ya munu ke na kumanisa, mu me kuma pene-pene na lufwa, ndyamu ke na kuvingila munu. **2** Bayina ke sekaka bantu ke na kuzunga munu, bifingu ya bawu ke katulaka munu pongi. **3** Mulemvo ya nge, futa mpaku samu na kukuula munu. Nani lenda baka lukanu ya kukuula munu kana nge ve? **4** Ya tsyelika, nge me kanga mayela ya bawu, nge ke bika ve ti bawu nunga. **5** Bawu kele mutindu muntu yina me bokila bampangi ya yandi na kudya kintwadi na yandi, kasi yandi me bika ti bana ya yandi kuvingila na mpamba kikunku ya bawu. **6** Yandi tulaka munu mfumu ya bantu, kasi ntangu yayi, mu me kuma muntu yina ba ke na kulobola mante na kizizi. **7** Meso ya munu ke na kutala dyaka ve mbote, samu ti mpasi me lutila, nzutu ya munu nyonso me kuma mutindu mpewo. **8** Bantu ya kusungama ke na kuyituka na mutindu yina ba ke na kusala munu, bayina ke salaka ve yimbi ke na kudasukila bantu ya yimbi. **9** Muntu ya kudedama ke vibidilaka na ndyatulu ya yandi ya mbote. Maboko ya muntu ya kuvedila ke lutilaka na kuvwanda ngolo. **10** Beno bandiku ya munu, mulemvo ya beno, beno kwiza beno nyonso! Mu ke na kutala muntu mosi ve ya ndwenga na kati-kati ya beno! **11** Bilumbu ya munu me manisa, mambu yina mu kanisaka na kusala me suka, mpe mambu ya ntima ya munu me salama dyaka ve! **12** Bawu ke talaka ti mpimpa ni ntangu, bawu ke talaka ti nsemo ke na kubelama, ata ti kitombe ya kulutila ke ntete kuna! **13** Yinzo yina mu ke na kivuvu ya kuzwa, ya kele ve ni yinsi ya bafwa? Mu ke kwenda yidika mfulu ya munu na kati ya kitombe ya kulutila. **(Sheol h7585)** **14** Mu ke na kulooka na sika ya ndyamu: «Nge kele tata ya munu», na sika ya batunga, mu ke na kutuba: «Nge kele mama ya munu, nge kele kibusi ya munu!» **15** Wapi kivuvu ya munu? Nani lenda tala kivuvu ya munu? **16** Ve, kivuvu ya munu ke kulumuka na munu na yinsi ya bafwa, kintwadi, beto ke kwenda pema na yisi ya ntoto. **(Sheol h7585)**

18 Biledade, mu-Suwa, bakaka kinzonzi, yandi tubaka: **2** Tii wapi ntangu beno ke manisa na kuzonzila mambu yayi? Beno yindula mpe beto ke zonza. **3** Samu na yinki ba ke kutala beto mutindu bibulu? Samu na yinki beno ke na kutala beto mutindu bizoba ya mpamba-mpamba? **4** Nge yina me fuluka na nkele, samu na nge, ba bika ntoto? Samu na nge, matadi mpe ke sobaka bisika? **5** Ya tsyelika, mwinda ya muntu ya yimbi ke kufwa, mulaka ya tiya ya yandi ke lezima dyaka ve. **6** Na yinzo ya yandi ya lele, nsemo ke vwanda dyaka ve, mwinda ya luzingu ya yandi ke kufwa. **7** Kutambula ya yandi ya kibakala, ke kuma nkufi, mambu yina yandi kanisaka na kusala, ni yawu ke bwisa yandi. **8** Ya tsyelika, makulu ya yandi me kangama na mpwasa, yandi ke na kutambula na mabulu ya mpwasa. **9**

Mutambu me bwila yandi na kinkoso, basinga ya mutambu me kanga yandi. **10** Singa ya kitumbu yina ke na kuvingilaka yandi, ya ke ya kubumbama na yisi ya ntoto, mutambu mosi ke na kuvingila yandi na nzila. **11** Boma ya nsisi ke na kuzunga yandi balweka nyonso, yawu ke na kusimba yandi na makulu. **12** Yandi vwandaka na ngolo, kasi nsatu me manisa yandi ngolo, mpasi me kuma pene-pene ya yandi. **13** Yawu ke na kudya yandi mpusu ya nzutu, mwana ya ntete ya lufwa ke na kudya yandi binama ya nzutu, **14** Ba ke katula yandi na yinzo ya yandi ya lele, kisika yina yandi ke na kuzinga na lukengolo nyonso. Ba ke nata yandi na ngolo na sika ya ntinu ya bunsisi. **15** Muntu ya nkaka lenda zinga na yinzo yina, samu ti yawu ke dyaka ya yandi ve, sufe ke yoka mvwilu ya yandi nyonso. **16** Na yisi, myanzi ya yandi me yuma, mpe na zulu bintala ya yandi me beba. **17** Na ntoto, ba ke bambukila dyaka yandi moyo ve, nkumbu ya yandi ke zimbana. **18** Ba me katula yandi na kati ya nsemo, ba me losa yandi na kitombe ya kulutila, ba me bingisa yandi na yinza. **19** Yandi ke vwanda ve na bana, na mitekolo, mpe ata muntu ke bikana moyo na kisika yina, yandi vwandaka zinga na yinsi ya nzenza. **20** Bantu ya wesete ke yituka na mambu yina ke kumina yandi, bantu nyonso ya esete ke fuluka na boma. **21** Ni mutindu yayi ke vwanda bayinzo ya bantu yina kele ve ya kudedama, ni mutindu yayi kele kisika ya bayina zaba ve Nzambi.

19 Na yina, Yobi tubaka: **2** Tii wapi ntangu beno ke nyongisa munu, mpe beno ke sasa munu na mambu ya beno? **3** Ya me kuma bambala kumi yina beno ke na kufingaka munu, beno ke na nsoni ve na kunyokola munu? **4** Kana mu landaka nzila ya yimbi, yimbi yina me tadila kaka munu. **5** Kana ya tsyelika beno ke na kutelemina munu, kana beno ke na kusemba munu samu na nsoni ya munu, **6** beno fwana kuzaba ti, ni Nzambi ke na kutalisa munu mpasi, mpe me kanga munu na mutambu ya yandi. **7** Kana mu zonzila mambu ya ngolo yina mu ke na kutala, ata muntu ke pesa munu mvutu. Kana mu tuba ti beno kwiza mbangu, ata muntu ke nwanina munu! **8** Yandi me kanga munu nzila, mu lenda luta dyaka ve, yandi me tula kitombe ya kulutila na banzila ya munu. **9** Yandi me katula kimvwama ya munu, yandi me katula nkembo ya munu yina mu vwandaka lwata mutindu yimpu. **10** Yandi me lembisa munu nyonso mpe ya munu yimeni, yandi me katula kivuvu ya munu mutindu ba ke timunaka yinti. **11** Yandi me dasukila munu, yandi ke na kutala munu mutindu mosi na bambeni ya yandi. **12** Binwani ya yandi ke kwizaka kintwadi, bawu me fungula nzila tii na sika ya munu, bawu me sala kivwandu ya bawu na balweka nyonso ya yinzo ya munu ya lele. **13** Yandi me sala ti bampangi ya munu kuvwanda ntama na munu, bayina zaba munu ke na kwendaka kima munu. **14** Bayina vwandaka na munu me bika munu, bandiku ya munu me zimbana munu. **15** Banzenza yina ke na yinzo na bisadi ya munu ya bakento ke na kutala munu mutindu nzenza, na meso ya bawu mu me kuma muntu yina bawu zaba ve. **16** Kana mu bokila kisadi ya munu, yandi ke ndima ve. Na kundima, mu fwana kubondila yandi. **17** Nsunga ya yinwa ya munu ke na kubingisa kento ya munu, mu me kuma ngazi na meso ya bana ya munu mosi. **18** Bana ya fyoti mpe ke na kusafula munu, kana mu telama, bawu ke seka munu. **19** Bantu yina mu vwandaka zonzila mansweki ya munu, bawu ke na kutala munu nganzi, bayina mu vwandaka zola me balukila munu. **20** Mikwa ya munu me kangama na mpusu ya nzutu ya munu mpe na musuni ya munu, kaka ni mpusu ya meno me bikana na munu. **21** Beno bandiku ya munu, beno fwila munu kyadi, beno fwila munu kyadi, samu ti Nzambi me bula munu! **22** Samu na yinki beno ke na kukwamisa munu mutindu Nzambi? Beno me yukuta ve musuni ya munu? **23** Mu zola ti ba sonika mambu ya munu, mu zola ti ba sonika yawu na dibuku! **24** Ba sonika yawu na kisonokono ya kisengo to ya kokote, samu ti yawu bikana ya kusonama na ditadi bantangu nyonso! **25** Munu, mu zaba mbote ti kikuudi ya munu kele moyo, mpe yandi ke telama muntu ya suka na ntoto, **26** ntangu mpusu ya nzutu ya munu ke beba, munu, na nzutu ya munu, mu ke tala Nzambi. **27** Munu, mu ke tala yandi, meso ya munu ke tala yandi, kasi muntu ya nkaka ve, mu zola ti yawu kusalama na nswalu, mu ke na kuvibidila dyaka ve! **28** Ntangu beno ke tuba: «Samu na yinki beto ke na kwendaka landa yandi?» Na yina, ba ke bakula wapi kisika me katuka mpasi ya munu. **29** Beno tala ya beno boma ya mbele ya mvita, samu ti nkele ya beno lenda nata na beno lufwa ya beno na mbele ya mvita. Na yina, beno ke zaba ti, mfundusu kele!

20 Sofale mu-Nama tubaka: **2** Ni yawu yina, mabanza ya munu ya manyongo ya munu ke na kunata munu na kupesa mvutu, samu ti ntima ya munu ke na kubaba. **3** Mu ke na kuwa bansembolo yina kele bifingu samu na munu, mpeve ya munu ke pesa munu mayela ya kupesa mvutu. **4** Nge zaba ve ti, katuka ntama, kubanda ntangu yina Nzambi tulaka muntu na ntoto, **5** lunungu ya bantu ya yimbi ke zingilaka ve bantangu mingi, mpe ti kilengi yina bantu ya masumu ke talaka, yawu ke vwandaka kaka ya mwa ntangu fyoti? **6** Ntangu mutela ya yandi vwandaka kuma tii na dizulu, ntangu yintu ya yandi vwandaka kuma tii na matuti, **7** yandi ke zimbana ya mankululu mutindu ke zimbanaka matufi. Bayina vwandaka tala yandi ke tuba: «Wapi kisika yandi me kuma?» **8** Yandi ke zimbana mutindu ndosi, mpe ba ke tala dyaka yandi ve, ba ke bingisa yandi mutindu lumoni ya mpimpa. **9** Bayina vwandaka tala yandi, ke tala dyaka yandi ve, na kisika yina yandi vwandaka zinga, ba ke tala dyaka yandi kuna ve. **10** Bana ya yandi fwana kufuta bayina bawu salaka ti ba kuma bamputu. Na maboko ya yandi mosi, yandi ke vutula na bamputu bimvwama ya yandi. **11** Nzutu ya yandi nyonso vwandaka ngolo mutindu ntwenya, kasi ni yawu ke kwenda na yandi na yisi ya ntoto. **12** Kana yimbi kele mbote na kati ya yinwa ya yandi, kana yandi bumba yawu na yisi ya ludimi ya yandi, **13** kana yandi bumba yawu kondwa kubika yawu, kana yandi tatamana na kubumba yawu na yinwa ya yandi, **14** madya ya yandi ke kituka na kati ya kivumu ya yandi. Na kati ya yandi, yawu ke kuma mutindu mante ya mpidi. **15** Bimvwama yina yandi minaka, yandi ke luka yawu, Nzambi ke katula yandi yawu na kivumu. **16** Yandi fifaka mante ya bampidi, ludimi ya bampidi ke kufwa yandi. **17** Yandi ke tala dyaka ve bamwila, mpe banzadi na muzumba ya mafuta ya nyosi na miliki ya mbote! **18** Yandi ke vutula ndandu yina yandi kuzwaka, yandi ke mina dyaka ve yawu, yandi ke yangalala dyaka ve na bima ya mumbungu ya yandi. **19** Samu ti, yandi nyokolaka bamputu mpe yandi mangaka bawu. Yandi labaka bima na bayinzo yina yandi tungaka ve. **20** Yandi yukutaka ve na bansatu ya yandi, na luzolo ya yandi ya bima ya yinza, yandi ke bikaka ata kima ve. **21** Mutindu yandi vwandaka yukuta ve na bansatu ya yandi, ni yawu buyenge ya yandi ke zingila ve. **22** Na kati ya bimvwama ya yandi ya kulutila, yandi ke vwanda na kati ya bampasi, bampasi ya konso mutindu ke bwidila yandi. **23** Ntangu yina yandi ke na kufulusa kivumu ya yandi, Nzambi ke fidisa yandi nkele ya yandi ya kulutila, yandi ke nokisa yandi yawu mutindu mvula na nzutu. **24** Kana yandi kima samu na kusosa na kuvuuka na binwanunu ya bisengo, munani ya kisengo ya mbwaki ke tobola yandi nzutu. **25** Kana

yandi katula dyonga yina me kota yandi na nzutu, mpe mbele yina ke lezimaka, yina me kota yandi na mbala ya kivumu, boma ya lufwa ke kuzwa yandi. **26** Ba me losa bimvwama ya yandi na kati ya kitombe ya kulutila, tiya yina ke na kulema yawu mosi ke kwiza yoka yandi, tiya ke nyengisa nyonso yina ke bikana na yinzo ya yandi ya lele. **27** Dizulu ke lakisa yimbi ya yandi na pwelele nyonso, mpe ntoto ke balukila yandi. **28** Nyamba ya maza ke nata bima ya yandi, na kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkele ya yandi. **29** Ni musendo yayi Nzambi kubikaka na muntu yina ke salaka yimbi, ni mvwilu yayi Nzambi salaka nsilulu ya kupesa yandi.

21 Yobi vutulaka: **2** Beno kuwa, beno kuwa mambu ya munu, ni mbombolo yina beno ke na kupesa munu. **3** Sofale, bika ti mu zonza, mpe na ntangu mu ke manisa na kuzonza, nge lenda ya nge kuseka munu. **4** Ni na sika ya muntu mu ke na kuyawula? Wapi mutindu mu ke lemba ve na kuvibidila? **5** Beno baluka na kutala munu, mpe beno ke yituka, beno tula maboko na bayinwa ya beno. **6** Ntangu mu ke na kuyindula mambu yina me kumina munu, boma ke na kusimba munu, nzutu ya munu nyonso ke na kutekita na boma. **7** Samu na yinki bantu yina ke salaka yimbi ke kuzinga? Samu na yinki bawu ke nunaka? Samu na yinki bawu ke kuzwaka dyaka ngolo? **8** Na meso ya bawu, bana ya bawu ke na kubonga kintwadi na bawu, batekolo ya bawu kele na bawu. **9** Na sika ya bawu, boma kele ve, bawu ke na kizunu, yinti ya Nzambi ke bwidila bawu ve. **10** Bangombe ya bawu ya mbakala ke kondwaka ve mabuta, bangombe ya bawu ya kento ke butaka ve bana ya kufwa. **11** Bawu ke bikaka bana ya bawu ya fyoti kukima mbangu mutindu mameme, mpe bana ya bawu ke binaka na kimpwanza nyonso. **12** Bawu ke yimbilaka na muningu ya ngoma, ya nsambi, bawu ke yangalalaka na muningu ya dituutu. **13** Bawu ke manisaka luzingu ya bawu na buyenge, mpe bawu ke kwendaka na yinsi ya bafwa na kizunu. **(Sheol h7585)** **14** Kasi, bawu vwandaka tuba na Nzambi: «Bika beto swii, beto kele ve na nsatu ya kuzaba nzila ya nge. **15** Nzambi-Mpungu kele nani samu ti beto kusadila yandi? Wapi ndandu beto ke kuzwa na kusambilaka yandi?» **16** Ya tsyelika, buyenge ya bawu kele ve na maboko ya bawu. Mambu yina bantu ya yimbi ke kanisaka na kusala kele ntama na munu! **17** Kasi bantangu ya nkaka, mwinda ya bantu ya yimbi ke kufwaka, mpasi ya kulutila mpe ke kuminaka bawu, mpe Nzambi ke pesaka bawu kikunku ya bawu ya nkele ya yandi. **18** Bika ti bawu kuvwanda mutindu matiti ya nyanga, yina ba me nata na mupepe, to mutindu fundu-fundu ya ntoto yina kimbongila me nanguna. **19** Kitumbu ya Nzambi kele samu na bana ya muntu ya yimbi? Ya me lunga ti Nzambi kupesa muntu ya yimbi kitumbu samu ti yandi kuzaba yandi. **20** Bika ti, na meso ya yandi mosi, yandi kutala bampasi ya yandi, ni yandi me lunga na kunwa nkele ya kulutila ya Nzambi-Mpungu. **21** Ya tsyelika, ntangu bawu ke kufwa, kana bamvula ya bawu me manisa, luzingu ya bana ya bawu, kele dyaka ve mfunu samu na bawu. **22** Muntu lenda kuzabisa Nzambi dyambu yina yandi ke sala? Yandi yina ke fundisaka bayina kele na mazulu? **23** Ba ya nkaka ke kufwaka na kati ya buyenge ya bawu, na kyese nyonso mpe na kizunu. **24** Bawu kele na mafuta mpe bawu kele nene, bawu ke na mavimpi ya mbote. **25** Ba ya nkaka ke kufwaka yimbi, kondwa kutala kilengi ya luzingu. **26** Bawu nyonso ke vutukaka na ntoto mpe banselele ke kudyaka bawu. **27** Mu zaba mbote mabanza ya beno, na mambu ya yimbi yina beno ke na kubanzila munu. **28** Beno ke na kutuba: «Wapi yinzo ya muntu ya ngolo? Wapi yinzo kisika vwandaka zinga bantu ya yimbi?» **29** Beno yufulaka ve bantu yina vwandaka luta na nzila? Beno me zimbana kimbangi ya bawu? **30** Na kilumbu ya mwangusulu, mpasi ke bwidila ve muntu ya yimbi, na kilumbu ya nkele ya Nzambi, yandi ke vwanda ya kubumbama. **31** Nani ke lenda na kusemba ndyatulu ya yandi? Nani ke futisa yandi yimbi yina yandi me sala? **32** Ba ke nata yandi na mpyema, mpe ba ke kengidila ndyamu ya yandi. **33** Ntoto ya mudimba ke yamba yandi mbote, bantu nyonso ke tambula na manima, mpe na mantwala ya yandi. **34** Wapi mutindu beno lenda pesa munu bankidusulu ya yimbi? Bamvutu yina me bikana na beno kele kaka luvunu.

22 Elifaze mu-Temane vutulaka: **2** Nzambi lenda vwanda na nsatu ya lusalusu ya muntu? Ve! Muntu ya ndwenga kele mfunu samu na yandi mosi. **3** Nzambi-Mpungu ke tala kilengi, kana nge kele muntu ya kudedama? Kana nge kele ya kusungama, wapi ndandu yina yandi ke kuzwa? **4** Ni kuzitisa Nzambi ke sala ti yandi kutalisa nge mpasi, to ni samu na yawu yandi ke na kusemba nge? **5** Nge me sala ve yimbi ya kulutila? Masumu ya nge kele ve ya mingi-mingi? **6** Nge vwandaka baka bima ya bampangi ya nge samu na bamfuka, nge vwandaka botola bawu binkuti ya bawu, nge vwandaka bika bawu kondwa binkuti. **7** Nge pesaka ve maza na muntu yina vwandaka na mpwila, nge mangaka na kupesa dimpa na muntu yina vwandaka na nsatu. **8** Yinsi vwandaka mvwilu ya muntu ya ngolo, ni bantu ya lunangu vwandaka yala yawu. **9** Ntangu mifwidi vwandaka kwiza sosa lusalusu, nge vwandaka vutula bawu maboko mpamba, nge vwandaka kwamisa bansaana. **10** Ni yawu yina mitambu me zunga nge, na mbala mosi boma ke na kusimba nge. **11** Nge ke na kutala ve kitombe yayi ya kulutila? Nge ke na kutala ve maza yayi ya mingi-mingi yina me dyamisa nge? **12** Nzambi kele ve kuna na zulu? Tala mutindu bambwetete kele ya kuzangama mingi na zulu! **13** Mpe nge ke na kutuba: «Yinki Nzambi zaba? Yandi lenda fundisa muntu yina ke na kati ya kitombe ya kulutila? **14** Matuti ke fukaka yandi, yandi ke talaka ata kima, yandi ke tambulaka na ndilu nyonso ya dizulu.» **15** Nge zola kutambula na banzila ya nge ya ntama, yina bantu ya yimbi ke landaka? **16** Bawu zimbanaka na mbangu, balufulu ya bayinzo ya bawu kele mutindu maza ya nzadi yina ke na kuluta. **17** Bawu vwandaka tuba na Nzambi: «Katuka na mantwala ya beto!» Yinki Nzambi-Mpungu lenda sala samu na bawu? **18** Na kutala mbote, ni yandi fulusaka bayinzo ya bawu na bimvwama. Kasi malongi ya bantu ya yimbi kele ntama na munu! **19** Bantu ya kudedama ke tala kubwa ya bawu, bawu ke yangalala, bayina salaka ata kima ke seka bawu. **20** «Muntu yina vwandaka sala ntembe na beto yandi me zimbana ve? Tiya me yoka ve bimvwama ya bawu yina bikanaka?» **21** Mulemvo ya nge, wisana na Nzambi mpe nge ke kuzwa kizunu, nge ke zinga dyaka luzingu ya mbote. **22** Mulemvo ya nge, ndima malongi yina ke na kubasika na yinwa ya Nzambi, bumba mambu ya yandi na ntima ya nge. **23** Luzingu ya nge ke bonga dyaka kana nge vutuka na sika ya Nzambi-Mpungu, kana nge katula kondwa ludedomo na yinzo ya nge ya lele. **24** Losa wolo na fundu-fundu ya ntoto, losa wolo ya kizunga ya Ofile na kati ya matadi yina ke na kati ya muzumba. **25** Na yina, Nzambi-Mpungu ke kuma wolo ya nge mpe kikunku na nene ya palata. **26** Na yina, Nzambi-Mpungu ke vwanda kyese ya nge, mpe nge ke talisa kizizi ya nge na Nzambi. **27** Ntangu nge ke yawula na sika ya yandi, yandi ke kuwa nge, mpe nge ke lungisa balukanu nyonso. **28** Kana nge baka lukanu ya kusala kima, yawu ke salama samu na nge, nsemo ke kyenzula banzila nyonso ya nge. **29** Kana muntu kele ya kukuluka, nge ke zabisa yandi: «Telama!» Samu ti Nzambi ke

kuulaka muntu ya kukuluka. **30** Yandi ke kuulaka ata muntu yina me sala yimbi, Nzambi ke kuula muntu yina samu na maboko ya nge ya kuvedila.

23 Na yina, Yobi vutulaka: **2** Bubu yayi dyaka, kuyawula ya munu kele mutindu mu ke na kusadila Nzambi yintu ngolo, mu ke na kutula diboko na yinwa samu ti mu looka ve. **3** Aa, kana mu zabaka wapi kisika mu lenda tala yandi, mu zolaka kwenda tii na kisika yina yandi ke zingaka! **4** Mu zolaka talisa dyambu ya munu na ntadisi ya yandi, samu na kulakisa ti mu me sala ve yimbi, mu zolaka zabisa yandi mambu nyonso yina kele na kati ya ntima ya munu. **5** Mu ke zaba wapi mvutu yandi ke vutula munu mpe mu ke bakula yinki yandi ke zabisa munu. **6** Yandi ke sadila ngolo ya yandi nyonso samu na kufundisa munu? Ve, kasi mu banza ti yandi ke sala keba na munu. **7** Kuna, ya ke vwanda na muntu ya kusungama yina ke sala bunzonzi na yandi, mpe mu ke vuuka ya mankululu na mantwala ya zuzi ya munu. **8** Kasi kana mu kwenda na esete, yandi kele ve, na wesete, mu me tala yandi ve. **9** Yandi ke na kusala kuna na node? Mu ke na kutala yandi ve. Yandi me bumbama na sude? Mu ke na kutala yandi ve. **10** Yandi zaba mbote nzila kisika yina mu kele. Kana yandi meka munu, mu ke kuma mutindu wolo. **11** Makulu ya munu me kwikama na kwendaka landa nzila ya yandi. Mu me landa nzila ya yandi ata kutengama. **12** Mu me bika ve na kusadila bantumunu ya bikoba ya yandi. Mu me ndima na kutumama na mambu ya yinwa ya yandi. **13** Kasi kana yandi baka lukanu, nani lenda sala ti yandi soba yawu? Nyonso yina yandi zola kusala, yandi ke sala yawu. **14** Ya tsyelika, yandi ke lungisa lukanu yina yandi bakaka samu na munu, yandi ke lungisa mpe balukanu ya nkaka. **15** Ni yawu yina, mu ke ya kufuluka na boma na ntadisi ya yandi. Kana mu tatamana na kuyindula, mu ke lutila dyaka na kuvwanda na boma ya yandi. **16** Nzambi me lembisa ntima ya munu. Nzambi-Mpungu me fulusa munu na boma, **17** ya vwanda kitombe ya kulutila, ya vwanda mpimpa yina yandi me fukila munu, ni yawu ve ke dingimisa munu!

24 Samu na yinki Nzambi-Mpungu me kubika ve ntangu ya kusadila mfundusu ya yandi? Samu na yinki bayina zaba yandi ke talaka ve bilumbu yina yandi ke futisa bantu yimbi ya bawu? **2** Ba ke katulaka bandilu na bisika ya yawu, ba ke labaka bibulu mpe ba ke dikilaka yawu. **3** Ba ke botolaka bambuluku ya bansaana, ba simbaka ngombe ya mufwidi samu na mfuka. **4** Ba ke kabikisaka bantu ya mpasi na kutambula na kimpwanza, ba ke kwikaka bamputu nyonso ya yinsi na kubumbama. **5** Mutindu bambuluku ya mfinda na yinsi ya kuyuma, bawu ke basikaka na suka-suka na kwenda sala, samu na kuzwa mwa madya. Bawu ke sosaka na bisika ya kuyuma dimpa ya kudikila bana. **6** Samu na bibulu ya bawu, bawu ke zengaka madya yina ke bikanaka na bilanga, bawu ke yonzikaka bambuma ya vinu, na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu ya bantu ya yimbi. **7** Bawu ke lutisaka mpimpa banzutu mpamba, kondwa binkuti, bawu kele ve na kima ya kufuka banzutu samu na madidi. **8** Bawu ke bolaka na maza ya mvula yina ke kulumukaka na myongo, na kondwa bisika ya kubumbama, bawu ke simbaka matadi ya nene, samu na nyamba ya maza. **9** Bawu ke botolaka nsaana na maboko ya mama ya yandi na ngolo nyonso, bawu ke bakaka bima ya mputu samu na mfuka. **10** Bawu ke tambusaka bawu banzutu mpamba, kondwa binkuti, bawu ke kwikaka bamputu na kunata bifunda ya matiti ya bambuma ya faline na kati ya nsatu nyonso. **11** Bamputu ke kamunaka bambuma ya olive na bilanga ya bamvwama, bawu ke yidikaka vinu kasi bawu ke kufwaka na mpwila. **12** Na kati ya mbanza, ba ke na kuwa bantu ke na kuyawula, bayina me lwala ke na kusosa lusalusu, kasi Nzambi ke na kutala ve ntima mpasi na busafu yina ke na kusalamaka! **13** Bantu ya yimbi ni bawu ke zolaka ve nsemo, bawu ke landaka ve banzila yina yandi ke kyenzulaka, bawu ke bikaka yawu. **14** Muntu yina ke kufwaka bantu ke telamaka na ntangu bwisi ke kutsyaka, yandi ke kufwaka mputu mpe muntu ya mpasi, na mpimpa, yandi ke kumaka mutindu muyibi. **15** Meso ya muntu ya kinsuza ke vingilaka nkokila, yandi ke tulaka lele na kizizi ya yandi, yandi ke tubaka ti ata muntu ke tala yandi. **16** Na mpimpa, ba ke kotaka na bayinzo na ngolo nyonso, na ntangu, bawu ke vwandaka ya kubumbama, bawu zaba ve nsemo. **17** Samu na bawu, nsemo ya suka-suka kele mutindu mpewo ya lufwa, samu ti ni kuna bawu ke talaka boma ya mpewo ya lufwa. **18** Ya tsyelika, nyamba ya maza ke nataka bantu ya yimbi, kikunku ya yandi ya ntoto kele ya kusiingwa, bawu ke kwendaka sala ve na bilanga ya bayinti ya vinu. **19** Mutindu ntoto ya kuyuma ke minaka maza ya neze, ni mutindu yina mpe yinsi ya bafwa ke minaka bantu ya masumu. **(Sheol h7585)** **20** Bakento yina butaka bawu, me zimbana bawu, misete ke kudya bawu na nsayi nyonso, bantu ke zonzila dyaka ve bankumbu ya bantu yina! Kukondwa ludedomo me zengana mutindu yinti. **21** Bawu me nyokola kisita, kento yina kele ve na mwana, bawu sadilaka ve mifwidi mambu ya mbote. **22** Kasi Nzambi ke na ngolo ya kubingisa bantu ya lulendo, ntangu yandi ke telamaka, bawu ke vwandaka dyaka ve na kivuvu ya kuzinga. **23** Kana yandi pesaka bawu lukengolo mpe kivuvu, samu ti yandi sikikaka meso ya yandi na ndyatulu ya bawu. **24** Bawu ke zangamaka na mwa ntangu mpe bawu ke zimbanaka, bawu ke kubwaka mutindu matiti ya bambuma yina ba me yonzika, mpe ba ke zengaka bawu mutindu ba ke zengaka matiti yina me yela. **25** Kana ya kele ve mutindu yina, nani ke tuba ti ni mutindu yina ve? Nani ke zabisa munu ti mambu yina mu ke na kutuba kele mpamba?

25 Biledade mu-Suwa vutulaka: **2** Ni Nzambi kele Nzambi ya nsisi mpe ni yandi ke yalaka, yandi ke salaka ti kizunu kuvwanda na mazulu. **3** Ba lenda tanga lutangu ya binwani ya yandi? Na zulu ya nani nsemo ya yandi ke lezimaka ve? **4** Wapi mutindu muntu lenda vwanda ya kudedama na ntadisi ya Nzambi? Wapi mutindu muntu yina me butuka na kento lenda vwanda ya kuvedila? **5** Kana na mantwala ya yandi ngonda ke lezimaka ve, kana bambwetete kele ve ya kuvedila na meso ya yandi, **6** Na yina, yinki ba ke zonza samu na muntu yina ke kufwaka, yandi kele kaka ngambu ya mpamba?

26 Na yina, Yobi vutulaka: **2** Nge zaba kukindisa muntu yina me lemba! Nge zaba kusadisa muntu yina ke dyaka ve na ngolo! **3** Nge zaba kulwengisa muntu yina kele ve na ndwenga! Nani me pesa nge mayela yayi ya kulutila? **4** Kasi na nani nge ke na kuzonza mambu yayi? Nani ke na kupesa nge mabanza yayi? **5** Bantu nyonso ya kufwa ke tekitaka na boma samu na yandi, nyonso yina ke zingaka na yisi ya mubu ke tekitaka na boma samu na yandi. **6** Samu ti na ntadisi ya yandi, yinsi ya bafwa kele ve ya kubumbama, yinza ya bayina zimbanaka kele mwasi na ntadisi ya yandi. **(Sheol h7585)** **7** Yandi yalumunaka node ya dizulu na kisika ya mpamba, yandi tulaka ntoto na zulu ya kisika ya mpamba. **8** Yandi ke kangaka maza na kati ya matuti ya yawu, matuti ke pasukaka ve na dema ya maza. **9** Yandi ke fukaka kizizi ya kiti ya yandi ya kintinu, yandi ke yalumunaka dituti na zulu ya yawu. **10** Yandi zungaka mutindu mulunga bandilu ya maza, tii na kisika ya bandilu ya nsemo na kitombe ya kulutila. **11** Ntangu yandi ke dasukaka,

makunzi yina ke simbaka dizulu ke tekitaka mpe ke ninganaka. **12** Na ngolo ya yandi, yandi ke ningisaka mubu, na mayela ya yandi, yandi ke mwangisaka Laabe, kibulu ya nene ya nsisi ya mubu. **13** Na kiwumunu ya yandi, zulu ke lezimaka dyaka, diboko ya yandi ke kufwaka Levyatane, nyoka yina ke kwendaka kima. **14** Kana nyonso yayi kele kaka mambu ya fyoti na nyonso yina yandi ke salaka, beto ke kuwaka kaka mwa makelele ya fyoti, nani lenda bakula lulendo ya kidumu ya yandi?

27 Na manima, Yobi tatamanaka na kutuba kingana yayi: **2** Na Nkumbu ya Nzambi ya Moyo yina me manga na kunwanina munu, na Nkumbu ya Nzambi-Mpungu yina me fwemisa munu, **3** konso ntangu yina mu ke wumuna, konso ntangu yina mupepe ya luzingu yina mu kuzwaka na Nzambi ke vwanda na bambombo ya munu, **4** bikoba ya munu ke zonza ve mambu yina kele ve ya kudedama, yinwa ya munu ke basisa ve ata dyambu mosi ya luvunu. **5** Mu kele ve na dibanza ya kutuba ti beno me zonza mambu ya tsyelika! Tii mu ke kufwa, mu ke bika ve na kuvwanda ya kusungama. **6** Mu ke kangama kaka na kusungama ya munu mpe mu ke bika yawu ve. Ata kilumbu mosi ve, ntima ya munu me semba munu na ndyatulu ya munu. **7** Bika ti mbeni ya munu ba sala yandi mutindu ba ke salaka na muntu ya yimbi! Bika ti muntu yina ke tedimina munu, ba sala yandi mutindu ba ke salaka na muntu yina kele ve ya kudedama! **8** Wapi kivuvu lenda vwanda na muntu ya yimbi, kana Nzambi zenga yandi singa ya luzingu, mpe yandi katula yandi kiwumunu? **9** Nzambi ke kuwaka kuyawula ya muntu ya yimbi, ntangu mpasi ke bwidilaka yandi? **10** Yandi ke yangalala na Nzambi-Mpungu? Yandi ke sambila Nzambi konso ntangu? **11** Mu ke longisa beno mutindu lulendo ya Nzambi ke salaka, mu ke bumbila ve beno mambu yina Nzambi-Mpungu me kanisa. **12** Beno nyonso, beno talaka yawu. Kasi samu na yinki beno ke na kuvwanda na mambu ya mpamba-mpamba? **13** Kikunku yina Nzambi me kubika samu na muntu ya ntima ya yimbi, mvwilu yina muntu ya yimbi ke kuzwa na sika ya Nzambi-Mpungu, ni yayi: **14** Kana yandi ke na bana mingi, bawu ke kufwa na mbele ya mvita mpe batekolo ya yandi ke kondwa kima ya kudya. **15** Bayina ke bikana moyo, ke manisa na kufwa na kiyoolo mpe mifwidi ya bawu ke kuzwa ve ntangu ya kudila bawu. **16** Kana yandi kuma na palata mingi mutindu fundu-fundu, mpe kana yandi kutikisa binkuti mutindu kibuma, **17** yandi kutikisa ya yandi. Kasi, ni muntu ya kudedama ke vwata yawu, mpe palata ya yandi, ni muntu ya kusungama ke kuzwa yawu. **18** Yandi ke tunga yinzo yina kele ve na ngolo mutindu yinzo ya nkala-bumi, mutindu yinzo ya mileba ya nkebi. **19** Yandi ke lala na bimvwama ya yandi, kasi ya ke vwanda mbala ya nsuka, ntangu yandi ke vumbuka, yandi ke tala ata kima mosi ve. **20** Boma ya kulutila ke pamusa yandi mutindu bimpo ya maza, kimbongila ke nata yandi na kati-kati ya mpimpa. **21** Mupepe yina ke katukaka na esete ke nanguna yandi mpe ke nata yandi, yawu ke katula yandi na ngolo nyonso, na kisika yina yandi ke na kuzinga. **22** Ba ke losila yandi madyonga ata kutala yandi kyadi, mpe yandi ke kima diboko yina ke sosa kutalisa yandi mpasi. **23** Ba ke bula maboko, samu na kubwa ya yandi, na bisika nyonso yina yandi vwandaka zinga, ba ke sadila yandi milolo ya nsoni.

28 Ya kele na bisika yina ba ke kwendaka baka palata, mpe bisika yina ba ke vedisaka wolo. **2** Kisengo ke katukaka na yisi ya ntoto, ba ke sulumunaka ditadi samu na kuzwa kisengo ya mbwaki. **3** Muntu ke kyenzulaka kitombe ya kulutila, mpe yandi ke sosaka tii na kati-kati ya yisi ya ntoto, matadi yina kele ya kubumbama na kati ya mpewo ya lufwa. **4** Yandi ke yidikaka dibulu ya nene ntama ya kisika yina bantu ke zingaka, kisika yina ata muntu lenda kutula dikulu, bawu kele ya kuledika na basinga, ba ke na kuzungana ntama na bantu. **5** Ntoto yina ke pesaka beto madya me mwangana tii na kati-kati ya yisi ya ntoto, mutindu ti ni tiya me yoka yawu. **6** Ni na kati ya matadi yina ba ke kuzwaka matadi ya ntalu, yina ba ke bokilaka safile, ni kuna ba ke kuzwaka fundu-fundu ya wolo. **7** Mbemba, zaba ve banzila ya yisi ya ntoto, disu ya koko-mbele mpe lenda tala yawu ve. **8** Bibulu ya nene ya mfinda me lutilaka kuna ve, nkosi me lutilaka ntete kuna ve. **9** Muntu ke pasulaka ditadi ya ngolo, yandi ke mwangisaka myongo kubanda na myanzi ya yawu. **10** Yandi ke fungulaka banzila na kati ya matadi, meso ya yandi ke talaka nyonso yina ke na luvalu. **11** Yandi ke yumisaka banzadi, nyonso ya kubumbama, yandi ke lakisaka yawu na pwelele nyonso. **12** Ndwenga, wapi kisika ba lenda kuzwa yawu? Mayela, wapi kisika yawu ke zingaka? **13** Muntu zaba ve ntalu ya yawu, samu ti awa na ntoto ya bantu ya moyo yawu kele ve. **14** Dibulu ya kondwa nsuka ke tuba: «Yawu kele ve na kati ya munu.» Mubu ke tuba: «Yawu kele ve na sika ya munu.» **15** Ba lenda sobisa yawu ve na kisika ya wolo ya mbote, ba ke sumbaka yawu ve na palata. **16** Ba lenda fwanikisa yawu ve na ntalu ya wolo ya Ofile, ya onikese, to ya safile. **17** Yawu lenda fwanana ve na wolo to na ditadi ya ntalu yina kele mutindu kitala-tala yina ke lezimaka. Yawu lenda kuyingana ve na kisika ya kopo ya wolo ya mbote. **18** Yawu lenda fwanana ve na matadi ya ntalu yina ba ke bokilaka kolaye mpe kitala-tala yina ke lezimaka, kuvwanda na ndwenga me lutila na kolaye. **19** Ba lenda kufwanikisa ve yawu na topaze ya Kuse, ata wolo ya mbote lenda kuzwa ve ntalu ya yawu. **20** Ndwenga, wapi kisika ba lenda kuzwa yawu? Mayela, wapi kisika yawu ke zingaka? **21** Yawu kele ya kubumbama na meso ya bantu nyonso ya moyo, yawu ke talanaka ve na bandeke na mazulu. **22** Yinza ya bayina zimbanaka mpe lufwa ke tubaka mutindu yayi: «Beto kuwaka bansangu ya yawu!» **23** Ni Nzambi zaba nzila yina, mpe ni yandi zaba kisika yina yawu kele. **24** Samu ti ni yandi ke talaka tii na bandilu ya ntoto, yandi ke talaka nyonso yina kele na yinza. **25** Yandi yidikaka ngolo ya mupepe, mpe yandi salaka ndilu ya maza. **26** Yandi salaka ndilu ya mvula, yandi yidikaka nzila ya lusyemo, na ya nzasi. **27** Na yina, yandi talaka ndwenga, yandi ndimaka yawu, yandi tulaka lufulu ya yawu, yandi fyongoninaka yawu. **28** Na manima, yandi tubaka na muntu: «Kuzitisa Mfumu, ni yawu ndwenga! Kuvwanda ntama na yimbi, ni yawu mayela!»

29 Na manima, Yobi tatamanaka na kutuba kingana yayi: **2** Aa, nani ke sala ti mu zinga mutindu mu vwanda na bangonda ya ntama, bilumbu yina Nzambi vwandaka keba munu, **3** ntangu yandi vwandaka lemisa mwinda ya yandi na zulu ya yintu ya munu, nsemo ya yandi vwandaka twadisa munu na kati ya kitombe! **4** Aa, ntangu mu vwandaka ntete na ngolo ya munu, ntangu kindiku ya Nzambi vwandaka na kati ya yinzo ya munu ya lele, **5** ntangu Nzambi-Mpungu vwandaka ntete na munu, mpe bana ya munu ya babakala vwandaka zunga munu, **6** ntangu mu vwandaka sukula makulu na kati ya miliki ya kilo, mpe ntangu ditadi vwandaka basisila munu mwila ya mafuta! **7** Ntangu mu vwandaka basika samu na kwenda na mwelo ya mbanza, mu vwandaka sala ti ba kubikila munu kyandu, na kisika yina bantu ke yonzamaka. **8** Bantwenya vwandaka tala munu, bawu vwandaka bumbama, biboba vwandaka telama, bawu vwandaka bikana kaka ya kutelama. **9** Bakuluntu vwandaka zenga kinzonzi ya bawu,

bawu vwandaka tula diboko na bayinwa ya bawu. **10** Bamfumu vwandaka dingama, baludimi ya bawu vwandaka kangama na kati ya bayinwa ya bawu. **11** Samu ti muntu yina vwandaka kuwa munu, vwandaka tuba kyese na munu, muntu yina vwandaka tala munu, vwandaka sala kimbangi ya munu. **12** Samu ti mu vwandaka sadisa mputu yina vwandaka dila ti ba sadisa yandi, nsaana yina ata muntu vwandaka pesa lusalusu. **13** Kana muntu me kufwa, lusakumunu ya yandi vwandaka kuma ya munu, mpe mu vwandaka fulusa ntima mufwidi na nsayi. **14** Mu vwandaka lwata ludedomo mutindu kinkuti, ludedomo vwandaka lwata munu. Banzengolo vwandaka mutindu kiyunga ya munu, kitambala ya munu. **15** Mu vwandaka meso samu na bampofo, mpe dikulu samu na bantu ya makulu ya kufwa. **16** Mu vwandaka tata samu na bamputu, mu vwandaka fyongonina mambu ya bantu yina mu zaba ve. **17** Na yina, mu vwandaka mwangisa mubanga ya muntu yina kele ve ya kudedama, mpe mu vwandaka katula yandi mbisi na kati ya meno ya yandi. **18** Mu vwandaka tuba mutindu yayi: «Mu ke kufwa na kati ya dizanza ya munu, bilumbu ya luzingu ya munu ke vwanda mingi mutindu munyenge, **19** Myanzi ya munu ke kwenda tii na maza, kinoko ke lutisa mpimpa na zulu ya bintala ya munu, **20** buzitu ya munu ke talana dyaka, mpe munani ya munu ke vwanda dyaka na ngolo na diboko ya munu.» **21** Ntangu yina, bantu vwandaka kuwa munu, bawu vwandaka vingila, na kati ya kudingama, ba vwandaka vingila malongi yina mu ke pesa bawu. **22** Ntangu mu vwandaka manisa na kuzonza, ata muntu vwandaka balula yina mu me zonza. Samu ti mambu ya munu vwandaka bwidila bawu na ndembami nyonso. **23** Ba vwandaka vingila munu mutindu ba ke vingilaka mvula, ba vwandaka fungula bayinwa mutindu ti ba ke na kuyamba mabete ya mvula ya ntete. **24** Ntangu mu vwandaka seka, ba vwandaka kwikila munu ve. Ba vwadaka lenda ve na kuzimbisa nsemo yina vwandaka lezima na kizizi ya munu. **25** Mu vwandaka soodila bawu nzila ya kulanda, mpe mu vwandaka twadisa bawu, mu vwandaka mutindu ntinu na kati-kati na bankonga ya binwani ya yandi, mu vwandaka mutindu muntu yina ke kindisaka bayina me lemba.

30 Ntangu yayi, mu me kuma kisakununu ya bayina me lutila munu buntwenya, bana ya batata yina mu vwandaka safula na kutuba ti, mu lenda tula bawu ve kintwadi na bayimbwa yina ke kebaka bibulu ya munu. **2** Yinki mu zolaka sala na lusalusu ya maboko ya bawu? Bawu vwandaka dyaka ve na ngolo. **3** Nsatu, mpasi vwandaka me kondisa bawu, bawu vwandaka sosa madya na kizunga ya nene, kisika ya kuyuma, ya kumwangana katuka ntama. **4** Ba vwandaka buka matiti yina vwandaka pene-pene na mwa bayinti, mpe ba vwandaka ve na kima ya nkaka ya kudya, kaka myanzi ya mwa bayinti. **5** Ba vwandaka bingisa bawu na kati ya bantu, ba vwandaka sadila bawu milolo ya mutindu yina ba ke sadilaka muyibi, **6** samu ti bawu kuzinga na kati ya biswamunu ya mindimba, to na kati ya bantadi, to na mabulu ya matadi. **7** Bawu vwandaka looka mutindu bibulu na kati-kati ya mwa bayinti, bawu vwandaka yonzama na yisi ya matiti ya yimbi. **8** Bawu kele bantu ya yimbi, bantu yina kele ve na nkumbu, ba vwandaka bingisa na yinsi na kwendaka bula bawu na bayinti. **9** Ntangu yayi, mu me kuma nzimbu ya bawu, muntu yina bawu nyonso ke na kuseka. **10** Ba ke na kutala munu nganzi, ba ke na kukima munu, kondwa kutala nsoni, bawu ke na kulobola munu mante na kizizi, **11** samu ti Nzambi me katula ngolo ya munu mpe yandi me bwisa munu na ntoto, bawu ke na kulakisa munu ndyatulu ya yimbi. **12** Bawu me telama na lubakala ya munu mpe ke na kununguna munu, bawu ke na kufungulaka nzila samu na kutalisa munu mpasi samu na kubebisa munu. **13** Ba ke na kukanga banzila ya munu mpe ba ke na kusala nyonso samu na kubebisa munu, bawu, bayina ata muntu vwandaka sadisa. **14** Ba me tobola dibulu ya nene na kati ya kibaka yina ke kebaka munu, mpe ke na kwiza na sika ya munu na kati ya bikunku ya matadi. **15** Boma ya kulutila me simba munu, mutindu mupepe, yawu me nata buyenge ya munu, mpulusu ya munu me luta mutindu dituti. **16** Ntangu yayi, mwela ya munu ke na kubasika na kati ya munu, bilumbu ya mpasi me kumina munu. **17** Na mpimpa, mpasi ke kotilaka munu tii na mikwa, yawu ke katulaka munu pongi. **18** Na ngolo nyonso, yandi me simba munu na kinkuti, na kinkuti yina, yandi me fyeta munu na laka. **19** Yandi me losa munu na poto-poto, mu me kuma mutindu fundu-fundu, bombi. **20** Mu ke na kuyawula na sika ya nge, kasi nge ke na kupesa munu ata mvutu, mu me telama na ntadisi ya nge, samu ti nge losa meso ya nge na munu. **21** Nge me kuma na ntima ya ngolo na munu, nge ke na kunwanisa munu na ngolo ya diboko ya nge. **22** Nge ke na kunata munu na zulu ya mupepe mutindu mpunda, nge ke na kuzimbisa munu na kitembo ya ngolo. **23** Mu zaba ti nge ke na kunata munu na lufwa, na kisika ya mbwabanu ya bantu nyonso ya moyo. **24** Kasi muntu yina zaba ti yandi ke kufwa, yandi ke nangunaka ve maboko ya yandi? Muntu yina ke na kati ya mpasi, yandi ke lombaka ve lusalusu? **25** Mu dilaka ve samu na muntu yina vwandaka na kati ya mpasi? Mu vwandaka ve na kyadi samu na mputu? **26** Mu vwandaka na kivuvu ya kuzwa luzingu ya mbote, kasi ni mpasi me kwiza, mu vwandaka vingila nsemo, kasi ni kitombe me kwiza. **27** Kivumu ya munu ke na kubika ve na kubaluka, bilumbu ya mpasi me kumina munu. **28** Mu ke na kutambula, mu me kuma ndombe, kasi ni ntangu ve me kumisa munu mutindu yina, mu me telama na kati ya mukangu ya bantu, mu ke na kulomba lusalusu. **29** Mu me kuma mutindu mpangi ya mbulu, ndiku ya bimfutu. **30** Mpusu ya nzutu ya munu me kuma ndombe, yawu ke na kubwa, mikwa ya munu ke na kuya na tiya ya dibawu. **31** Nsambi ya munu ke na kuwakisa kaka mikunga ya mafwa, dituutu ya munu ke na kubasisa ndinga ya bakento yina ke dilaka.

31 Mu salaka ngwisani na meso ya munu, mu tubaka ti meso ya munu ke sikika ve ndumba yina me zaba ntete ve babakala. **2** Wapi kikunku yina Nzambi me bumbila munu kuna na zulu? Wapi mvwilu yina Nzambi-Mpungu ke fidisa munu katuka kuna na mazulu? **3** Bampasi kele ve samu na bantu yina kele ve ya kudedama? Mpe kyadi kele ve samu na bantu ya yimbi? **4** Nzambi ke talaka ve banzila yina mu ke landaka? Yandi ke talaka ve mbote-mbote ndyatulu ya munu? **5** Mu vwandaka me zinga na kati ya mambu ya kulunga ve? Mu vwandaka me landa banzila ya luvunu? **6** Bika ti Nzambi kutezila munu na bipezolo ya kudedama, yandi ke zaba wapi mutindu kele kusungama ya munu. **7** Kana makulu ya munu vwandaka me bika nzila, kana ntima ya munu vwandaka me landa bansatu ya meso ya munu, kana mwa bima ya kuvedila ve vwandaka me sumuna maboko ya munu, **8** bika ti mu kunda, muntu ya nkaka yonzika ya yandi bima yina mu me kunda, ba timuna mitwikila ya munu. **9** Kana mu pesaka ntima ya munu na kento ya nkaka, kana mu kwendaka vingila na mansweki na mwelo ya mpangi ya munu, **10** bika ti kento ya munu kuvwanda kisadi ya muntu ya nkaka, babakala ya nkaka kuvukisa mfulu na yandi! **11** Ya tsyelika, ya kele dyambu ya nganzi, yawu kele yimbi yina bazuzi ke zengilaka muntu kitumbu. **12** Yimbi ya munu kele mutindu tiya, yina ke na kuyoka nyonso tii na yinza ya bayina zimbanaka, yawu ke na kuyoka nyonso yina mu

me kunda. **13** Kana mu zitisaka ve luve ya kisadi ya munu ya kento to ya bakala, ntangu ba vwandaka na dyambu na munu, **14** yinki mu ke sala ntangu Nzambi ke fundisa munu? Ntangu yandi ke yufula, wapi mvutu mu ke pesa yandi? **15** Yina tulaka munu na kivumu ya mama ya munu, ni Nzambi ve muntu yidikaka yandi mpe? Kaka ni Nzambi mosi ve muntu yidikaka beto na kati ya bivumu ya bamama ya beto? **16** Mu vwandaka manga na kupesa na bamputu yina ba vwandaka na yawu nsatu? Mu lungisaka ve bansatu ya mfwidi yina vwandaka tala munu? **17** Mu kudyaka madya ya munu kaka munu mosi kondwa kupesa na nsaana samu ti yandi kudya? **18** Samu ti katuka bumwana ya munu, nsaana me kula kintwadi na munu, mutindu mwana ke kulaka na sika ya tata ya yandi, katuka bumwana ya munu, mu ke sadisaka mufwidi. **19** Kana mu talaka mputu ya kukondwa binkuti, muntu ya mpasi ya kukondwa lele ya kufukila nzutu, **20** kana mu salaka ve dyambu yina ke sala ti bawu kusakumuna munu, bawu kuzwa tiya ya mavunga ya mika ya mameme ya munu, **21** kana mu nangunaka diboko ya munu samu na kutalisa nsaana mpasi, samu ti bazuzi ke vwanda na lweka ya munu, **22** bika ti digembo ya munu kukwabuka na mukongo ya munu, diboko ya munu kuzengana na kinkoso. **23** Ya tsyelika, mpasi yina me katuka na sika ya Nzambi me talisa munu boma, mu lenda sala kima mosi ve na ntadisi ya nkembo ya yandi. **24** Kana mu tulaka kivuvu ya munu na wolo, kana mu tubaka na matadi ya ntalu ti: «Mu me tula ntima ya munu na nge.» **25** Kana mu yangalalaka samu na bimvwama ya munu ya mingi-mingi, bimvwama yina mu kuzwaka na ngolo ya maboko ya munu. **26** Kana mu talaka nsemo ntangu yawu vwandaka lezima, to kana mu talaka ngonda ntangu yawu basikaka na zulu na kulezima ya yawu nyonso, **27** Kana mu kubwaka na mansweki na masumu, kana mu bakilaka bawu mutindu banzambi, samu na kusadilaka bawu, **28** yina mpe ya kele yimbi yina zuzi ke pesilaka kitumbu. Samu ti na kusala mutindu yina, ya kele kumanga Nzambi ya mazulu! **29** Kana mu yangalalaka na mpasi ya muntu yina ke yinaka munu, kana mu dumukaka na kyese samu na mpasi yina bwidilaka yandi, **30** munu yina salaka ve ti yinwa ya munu kubwa na masumu, na kulomba lufwa ya yandi na nzila ya nsiingulu. **31** Kana bantu ya yinzo ya munu ya lele vwandaka tuba ve mutindu yayi: «Nani me yukuta ve mbisi ya Yobi?» **32** Nzenza vwandaka lutisa ve mpimpa na ngaanda, mu vwandaka fungudila kizyeti mwelo ya munu. **33** Kana mu bumbaka yimbi ya munu mutindu salaka Adami, kana mu bumbaka yimbi ya munu na kati ya posi ya kinkuti ya munu, **34** samu ti mu kuzwaka boma na makelele ya nkonga, samu ti mu vwandaka kima kusafula yina bantu ya makanda vwandaka safula munu, mu vwandaka ya munu swii, kondwa kutula dikulu na mwelo ya yinzo ya munu samu na kubasika. **35** Aa, kana ya vwandaka na muntu yina lenda kuwa munu! Yayi ni kinzonzi ya munu ya nsuka. Bika ti Nzambi-Mpungu kupesa munu mvutu! Na yina me tadila mukanda ya kufunda munu yina mutantu ya munu sonikaka, **36** mu ke nata yawu na zulu ya digembo ya munu, mu ke kanga yawu na yintu mutindu yimpu. **37** Mu ke zabisa yandi na dede nyonso mutindu mu me dyatila, mutindu mfumu, mu ke belama na yandi. **38** Kana bilanga ya munu fundaka munu, mpe ti mikala ya yawu basisaka mansangasa, **39** kana mu kudyaka madya ya yawu kondwa kufuta yawu, kana mu nyongisaka bantu ya kuzwa yawu, **40** bika ti bayinti ya bansende kubasika na kisika ya bambuma ya faline, mpe ti matiti ya yimbi kubasika na kisika ya oloze! Kinzonzi ya Yobi me suka awa.

32 Babakala tatu yayi bikaka na kupesaka Yobi bamvutu, samu ti yandi mosi Yobi vwandaka banza ti yandi vwandaka ya kudedama. **2** Na yina, Eliwu dasukaka. Eliwu vwandaka mwana ya Balakele, mu-Buzi, muntu ya dikanda ya Lame. Yandi dasukilaka Yobi, samu ti Yobi vwandaka tuba ti yandi vwandaka ya kudedama kulutila Nzambi. **3** Yobi dasukilaka mpe bampangi ya yandi tatu, samu ti bawu vwandaka ve na mvutu ya kupesa mpe samu ti, bawu talaka ti Nzambi salaka yimbi. **4** Mutindu bampangi ya yandi tatu yina vwandaka bakuluntu ya yandi, Eliwu vingilaka mwa ntangu ntete ti yandi zonza na Yobi. **5** Kasi ntangu Eliwu talaka ti babakala tatu yina vwandaka dyaka ve na mvutu ya kupesa, yandi dasukaka. **6** Eliwu, mwana ya Balakele, mu-Buzi bakaka kinzonzi na kutuba mutindu yayi: Mu kele ntwenya mpe beno, beno ke bantu ya kukula. Ni yawu yina mu vwandaka me tekita, mu vwandaka na boma, boma ya kuzabisa beno mambu yina mu zaba. **7** Mu vwandaka tuba na yisi ya ntima mutindu yayi: «Muntu ya kukula ke zaba na kuzonza, muntu yina ke na bamvula mingi ke zaba na kulakisa ndwenga.» **8** Na kutala mbote na kati ya muntu ni mpeve ke pesaka mayela, kiwumunu ya Nzambi-Mpungu. **9** Lutangu ya bamvula mingi ke pesaka ve ndwenga, mpe ni biboba ve ke na mayela ya kuzaba ludedomo. **10** Ni yawu yina, mu ke na kutuba mutindu yayi: «Kuwa munu! Munu mpe mu ke zabisa nge yina mu zaba.» **11** Beno me tala! Mu vwandaka vingila beno manisa kinzonzi ya beno, mu tekaka dikutu ya munu na kuwa banzonzolo ya beno, samu na kufyongonina na mbote nyonso mambu ya Yobi. **12** Mu vwandaka me landa beno mbote-mbote. Kasi ata mosi na kati ya beno me sala ti Yobi kundima mambu ya beno, ata mosi na kati ya beno me pesa mvutu na mambu ya yandi. **13** Mpe beno tuba ve ti: «Beto kele na ndwenga, samu ti kaka ni Nzambi lenda nunga yandi, kasi ni muntu ve!» **14** Ni na munu ve yandi me sadila kinzonzi ya yandi. Mu ke baka ve mambu ya beno na kuvutudila yandi mvutu. **15** Bawu me kuma na boma, bawu kele dyaka ve na dyambu ya kuzonza! Bayinwa me kangama bawu! **16** Mu me vingila, mpe mutindu bawu ke na kuzonza ve, bawu me telama mpe ke na kupesa dyaka ve mvutu, **17** na ntangu yayi, ni munu ke pesa mvutu, munu mpe, mu ke zabisa beno mambu yina mu zaba. **18** Ya tsyelika, mu ke ya kufuluka na mambu, mpeve ke na kutumisa munu na kutuba, **19** na kati ya munu, mu ke na kutala mutindu malafu yina ba me ningisa mpe ke na kusosa na kubasika, mu ke na kutala mutindu mayuki ya malu-malu ke na kusosa na kumwangana. **20** Mu ke zonza samu ti mu pema, mu ke fungula yinwa, mu ke pesa mvutu. **21** Mu ke vwanda ve na lweka ya muntu mosi, mu ke leba ata muntu ve. **22** Na kutala mbote, mu zaba ve kuleba. Kana mu sala yawu, Nzambi yina yidikaka munu, ke katula munu na nswalu nyonso.

33 Yobi, mulemvo ya nge, kuwa mambu ya munu. Teka makutu na kuwa mambu ya munu! **2** Tala, mu ke baka kinzonzi, ludimi ya munu ke na ningana na kati ya yinwa ya munu. **3** Mambu yina mu ke zonza, ke katuka na kati ya ntima ya munu ya kusungama, ya kele luzabu ya kudedama yina bikoba ya munu ke na kubasisa. **4** Ee! Ni mpeve ya Nzambi yidikaka munu, mpe ni kiwumunu ya Nzambi-Mpungu ke salaka ti mu zinga. **5** Kana nge lenda, pesa munu mvutu, kubama na mantwala ya munu! **6** Na ntadisi ya Nzambi, mu kele mutindu mosi na nge. Munu mpe ba yidikilaka munu na kibuma. **7** Na yina, bunsisi yina mu ke na kusala, yawu kutalisa nge boma ve, mpe lutumu ya munu kukwamisa nge ve. **8** Kasi nge me zonza na mantwala ya munu, mpe mu me kuwa mambu ya nge yayi: **9** «Mu kele ya kuvedila mpe mu me sala ve yimbi, mu kele ya

kulunga mpe ata yimbi mosi ve ke na kati ya munu. **10** Kasi Nzambi ke na kusosila munu mambu, yandi ke na kutala munu mutindu mbeni. **11** Yandi ke tulaka munu bampanga na makulu, mpe yandi ke na kutala nyonso yina mu ke na kusala.» **12** Mu ke pesa nge mvutu na kulakisa nge ti nge me sala yimbi, samu ti Nzambi me lutila muntu. **13** Samu na yinki nge ke na kusemba yandi, samu ti yandi ke na kupesa ve bamvutu na byuvu ya nge? **14** Nzambi ke zonzaka na mutindu na mutindu, kasi bantu ke salaka keba ve. **15** Yandi ke zonzaka na kati ya ndosi mpe na kati ya lumoni na mpimpa, ntangu bantu ke vwandaka na kati ya pongi mosi ya ngolo, ntangu bantu ke vwandaka ya kulala na mfulu. **16** Ni kuna yandi ke lwengisaka bawu na mambu ya yandi. Yandi ke tulaka kinyemo na ndongosolo yina yandi ke pesaka bawu. **17** Samu ti bantu kusala ve yimbi, mpe samu na kukabikisa bantu ya ngolo na kuvwanda na lunangu. **18** Na mutindu yina, Nzambi ke vuukisa bawu na lufwa, yandi ke sala ti bawu kufwa ve na mbele ya mvita. **19** Bantangu ya nkaka, na kati ya mpasi, muntu ke kuzwaka bankebosolo na kati ya pongi, ntangu mvita ke kotilaka yandi tii na mikwa. **20** Na yina, nsatu ya kudya ke manisaka yandi, ata ya vwanda madya yina yandi ke zolaka mingi. **21** Kana nge tala yandi, nzutu ya yandi me konda, yandi nyonso me kuma mikwa na mikwa. **22** Mwela ya yandi ke na kubelama na ndyamu, luzingu ya yandi ke na kubelama na bayina ke pesaka lufwa. **23** Kasi kana mbazi mosi kuvwanda pene-pene ya yandi, nzonzi mosi na kati ya funda mosi, samu na kulakisa yandi nzila ya kulanda, **24** nzonzi ke lakisa yandi bumbote mpe yandi ke tuba na Nzambi: «Kuula yandi, samu ti yandi kubwa ve na ndyamu! Mu me kuzwa mbongo ya kukuula yandi!» **25** Na yina, nzutu ya yandi ke kuzwa dyaka ngolo ya bumwana. Yandi ke vutuka mutindu yandi vwandilaka na buntwenya ya yandi. **26** Ntangu, yandi ke bondila Nzambi, Nzambi ke lakisa yandi bumbote ya yandi, yandi ke talana na ntadisi ya Nzambi na milolo ya nsayi, samu ti Nzambi me tala ti yandi kele muntu ya kudedama. **27** Yandi ke na kuyimbila na mantwala ya bantu, yandi ke na kutuba: «Mu me sala disumu, mu me tengimisa yina kele ya kusungama, mpe ba sadilaka munu ve mutindu ya lungaka ti ba sadila munu. **28** Nzambi me kuula mwela ya munu, samu ti yawu kubwa ve na ndyamu. Ntangu yayi, mu me tala dyaka nsemo!» **29** Tala yina Nzambi ke salaka, yandi ke salaka yawu na sika ya muntu bambala zole, bambala tatu, **30** samu na kukuula muntu na ndyamu, samu na kukyenzula yandi na nsemo ya bantu ya moyo. **31** Yobi, fungula makutu mpe kuwa munu! Dingama, ni munu ke zonza! **32** Kana nge ke na dyambu ya kuzonza, tuba yawu! Zonza, samu ti mu zola kulakisa ti nge me sala ve yimbi. **33** Kana nge kele ve na dyambu ya kuzonza, kuwa munu! Dingama, mu ke lakisa nge ndwenga.

34 Na yina, Eliwu bakaka kinzonzi, yandi tubaka dyaka: **2** Beno bantu ya ndwenga, kuwa mambu ya munu! Beno bayina kele na luzabu, beno fungula makutu na mambu yina mu ke na kutuba! **3** Samu ti dikutu ke swasikisaka mambu, mutindu ludimi ke zabaka kitoko to yimbi ya madya. **4** Beto soola kusungama, beto zabeno beto na beto yina kele ya mbote. **5** Yobi tubaka: «Mu kele ya kudedama, kasi Nzambi ke na kundima ve kudedama ya munu. **6** Mu kele ya kusungama, kasi ba ke na kutala munu mutindu muntu ya luvunu, mu me sumuka ve kasi dyonga me lwalisa munu mputa mosi ya lufwa.» **7** Nani kele mutindu Yobi, yandi ke sekaka Nzambi mutindu ba ke kunwaka maza, **8** yandi ke na kutambula kintwadi na bantu yina ke salaka yimbi, yandi ke kwendaka nzila mosi na bantu ya yimbi. **9** Samu ti yandi tubaka: «Ya kele kwandi mpamba na muntu na kusosa na kuyangidika Nzambi.» **10** Ni yawu yina, beno kuwa munu, beno bantu ya mayela! Nzambi ke salaka ve yimbi! Nzambi-Mpungu kele ya kudedama! **11** Yandi ke futisaka muntu mutindu kele mavanga ya yandi, yandi ke pesaka na muntu ni muntu mutindu kele bansalulu ya muntu yina. **12** Ya tsyelika, Nzambi ke salaka ve yimbi. Ata fyoti ve Nzambi-Mpungu ke tengimisaka ludedomo. **13** Nani pesaka yandi kiyeko ya kuyala ntoto? Nani pesaka yandi yinza ya muvimba samu ti yandi kutwadisa yawu? **14** Kana yandi kanisa kaka na yandi mosi, kana yandi katula mpeve ya yandi mpe kiwumunu ya yandi, **15** nyonso ke kufwa kaka na mbala mosi, mpe muntu ke vutuka na ntoto. **16** Kana nge kele na mayela, kuwa mambu yayi, fungula makutu na kuwa mambu ya munu! **17** Nzambi lenda kuyala kana yandi ke yinaka ludedomo? Nzambi ya kudedama mpe ya lulendo, ba lenda semba yandi? **18** Ba lenda tuba na ntinu ti: «Nge kele muntu ya mpamba!» Ba lenda tuba na bamfumu ti: «Beno kele bantu ya yimbi!» **19** Nzambi ke talaka ve ti yandi yayi kele mfumu, mpe yandi ke swasikisaka ve mvwama na mputu, samu ti bawu nyonso ni yandi yidikaka bawu. **20** Kaka na mbala mosi, bantwadisi me kufwa na kati-kati ya mpimpa, bantu me manga na kutumama mpe bamfumu me kufwa, bantwadisi ya ntima ya yimbi ba me katula bawu na malembe nyonso. **21** Samu ti Nzambi ke talaka ndyatulu ya muntu, yandi ke talaka banzila yina muntu ke landaka. **22** Samu ti na yandi kitombe kele ve, mpewo ya lufwa kele ve, samu ti bantu ya yimbi kwenda kubumbama. **23** Nzambi kele ve na nsatu ya kubaka ntangu mingi na kutala muntu, samu na kufundisa yandi. **24** Yandi ke nikaka bantu ya ngolo tekila yandi sosa na kuzaba yinki bawu me sala, mpe yandi ke tulaka bamfumu ya nkaka na kisika ya bawu. **25** Samu ti yandi zaba mavanga ya bawu, na mpimpa, yandi ke bwisa mpe ke nika bawu. **26** Yandi ke bulaka bawu mutindu ba ke bulaka bantu ya yimbi, na meso ya bantu nyonso. **27** Samu ti bawu me bika yandi, mpe samu ti bawu me swasikisa ve banzila ya yandi. **28** Bawu me sala ti bidilu ya mputu kuma tii na sika ya Nzambi, Nzambi me kuwa kuyawula ya bantu ya kyadi. **29** Kana Nzambi dingama, nani ke semba yandi? Kana yandi bumba kizizi ya yandi, nani lenda tala yawu? Yandi ke sadisaka yinsi, yandi ke sadisaka muntu. **30** Yandi ke ndimaka ve ti muntu yina ke yala yinsi kuvwanda muntu ya yimbi, yandi kuvwanda ve mutambu samu na bantu. **31** Kana yandi me tuba na Nzambi mutindu yayi: «Mu me vibidila mpasi ya munu, mu ke sala dyaka ve yimbi. **32** Yina nabunu mu tala, lakisa munu yawu. Kana mu salaka mambu yina kele ve ya kudedama, mu ke vutukila dyaka yawu ve.» **33** Samu na kufuta muntu ya mutindu yina, Nzambi ke vwanda na nsatu ya dibanza ya nge? Kana nge ke na kubanza mutindu yina, na munu, ya kele mutindu yina ve. Na yina, tuba yina nge zaba! **34** Bantu ya mayela mpe bantu ya ndwenga yina ke kuwa munu ke tuba: **35** «Yobi ke na kuzonza kondwa luzabu, mpe bampova ya yandi ke kaka mambu ya buzoba. **36** Bika ti ba tatamana na kumeka Yobi tii na nsuka, samu ti yandi ke na kupesa bamvutu mutindu muntu ya yimbi! **37** Samu ti na zulu ya disumu ya yandi, yandi ke na kubwela dyaka kondwa kutumama, yandi ke na kubula maboko na lunangu nyonso na kati-kati ya beto, yandi ke na kuzonza mambu mingi ya yimbi na Nzambi.»

35 Eliwu bakaka dyaka kinzonzi, mpe yandi tubaka: **2** Nge ke na kubanza ti nge ke ya kulunga? Nge lenda tuba ti nge kele ya kudedama na ntadisi ya Nzambi? **3** Samu ti nge ke tubaka ti: «Wapi ndandu mu ke kuzwa kana mu sumuka ve? Wapi difuta Nzambi ke kuzwa?» **4** Ni munu ke pesa nge

mvutu, mu ke pesa mvutu na nge, na bampangi ya nge yina kele na nge. **5** Tala dizulu mpe fyongonina yawu! Tala matuti, tala mutindu yawu kele ya kuzangama na zulu ya nge! **6** Kana nge sala disumu, ni na Nzambi nge me sala yimbi? Ntangu yimbi ya nge ke kuma ya mingi, yinki nge ke sala yandi? **7** Kana nge kele ya kudedama, yinki nge ke pesaka yandi? Yinki yandi ke kuzwaka na sika ya nge? **8** Yimbi ya nge lenda kukwamisa kaka muntu mutindu nge, kudedama ya nge kele mfunu kaka na muntu. **9** Ba ke na kulooka samu ti kunyokola me lutila, ba ke na kuyawula samu ti mingi ke na kukwamuswa. **10** Kasi ata muntu ke na kutuba: «Wapi Nzambi yina yidikaka munu, Nzambi yina ke pesaka mikunga ya nsayi na yisi ya pongi, **11** yandi yina ke longaka beto kulutila bibulu ya ntoto, mpe ke pesaka beto ndwenga kulutila bandeke ya mazulu?» **12** Na yina, ba ke na kulooka kasi yandi ke na kundima ve, samu na mayama ya bantu yina ke salaka yimbi. **13** Ya tsyelika, ya kele kaka ya mpampa, Nzambi ke kuwaka ve mambu ya mpamba-mpamba, Nzambi-Mpungu ke talaka yawu ata fyoti ve! **14** Kasi nge ke na kutuba ti nge ke na kutala yawu ve, nge ke na kutuba ti dyambu ya nge ke na ntadisi ya yandi, nge ke na kuvingila yawu. **15** Kasi ntangu yayi Nzambi ke na kulakisa ve nkele ya yandi, mpe yandi ke na kutala ve yimbi ya kulutila yina ke na kusalama. **16** Ya tsyelika Yobi ke na kufungula yinwa, samu na kuzonza kaka mambu ya mpamba, yandi ke na kwendaka zonza mingi-mingi kondwa mayela.

36 Eliwu tubaka dyaka mutindu yayi: **2** Vibidila munu mwa ntangu, mu ke longa nge, samu ti ya ke na mambu ya nkaka ya kutuba samu na Nzambi. **3** Mu ke baka luzabu ya munu ntama, mpe mu ke sadila ludedomo na ntadisi ya Nzambi yina yidikaka munu. **4** Samu ti ya tsyelika mambu ya munu kele ve ya luvunu, Nzambi yina kele na munu, yandi kele ya kulunga na kati ya luzabu ya yandi! **5** Nzambi ke na lulendo mpe yandi ke mangaka ata muntu ve, yandi ke na lulendo na ngolo ya mayela ya yandi. **6** Yandi ke bikaka ve ti muntu ya yimbi kuzinga, kasi yandi ke lakisaka ludedomo ya yandi na bamputu. **7** Yandi ke bikaka ve na kusikika meso ya yandi na bantu ya kudedama, yandi ke tulaka bantinu na kyandu, yandi ke vwandisaka bawu ya mankululu, samu ti bawu kuzwa nzitusu. **8** Kana bawu kangama na bampanga ya bankole, kana bawu kangama na kati ya bampasi, **9** yawu zola kutuba ti yandi me zola kulakisa mavanga ya bawu, mpe kondwa kutumama ya bawu ntangu bawu vwandaka lakisa lunangu ya bawu. **10** Yandi me fungula makutu ya bawu samu na kulwengisa bawu, mpe yandi me zabisa bawu na kubika mavanga ya bawu ya yimbi. **11** Kana bawu kuwa mpe ti bawu kutumama, bawu ke manisa bilumbu ya bawu na kati ya buyenge, mpe bawu ke manisa bamvula ya bawu na kyese. **12** Kana bawu kuwa ve, bawu ke kufwa na mbele ya mvita, bawu ke kufwa samu ti bawu ke ve na luzabu. **13** Bantu ya yimbi yina ke na bantima ya kukangama na nkele, bawu, ba ke lombaka ve lusalusu ya Nzambi, ntangu yandi ke kangaka bawu na bampanga. **14** Bawu ke kufwaka na buntwenya, bawu ke bebisaka luzingu ya bawu na kati ya bantu yina ke salaka kindumba ya longo. **15** Kasi Nzambi ke kuulaka muntu ya mpasi na kati ya mpasi ya yandi, ni na kati ya bankwamusu Nzambi ke kebisaka yandi. **16** Nge, yandi ke katula nge na kati ya manyongo, samu na kutula nge na kisika ya mbote, ya kuzuna, mesa, kisika ba ke vwandisa nge, yawu ke vwanda ya kufuluka na madya ya kitoko. **17** Kasi kana nge sala lufundusu ya nge, nge mosi mutindu bantu ya yimbi, lufundusu mpe banzengolo yina, ke kanga nge. **18** Kubika ve ti nkele ya nge sala ti nge seka Nzambi. Kubanza ve ti nge lenda sumba Nzambi na madeso ya bana, ya ke vwanda yimbi mingi. **19** Kana nge looka ti ba kwiza sadisa nge, yawu ke katula nge na mpasi? Ata nge sadila ngolo ya nge nyonso, yawu ke katula nge na mpasi? **20** Kutula ve ntima na mpimpa, kubanza ve ti yawu ke zimbisa makanda ya bantu. **21** Sala keba! Kubaluka ve na lweka ya yimbi! Samu ti bampasi ya nge ke na kunata nge na yimbi. **22** Ya tsyelika, bunene ya Nzambi ke talanaka na lulendo ya yandi, wapi mulongisi yina ke longisaka mutindu yandi? **23** Ya ke na muntu me lakisaka yandi nzila? Nani lenda tuba na yandi: «Dyambu yina nge me sala kele ve ya kudedama?» **24** Bambuka moyo na kukembila bunene ya bisalu yina yandi me sala. Bika ti bantu kuyimbila yandi. **25** Bantu nyonso ke talaka yina Nzambi ke salaka, konso muntu ke tadikilaka yawu ntama. **26** Nzambi ke nene, kasi nabunu beto bakula yawu, ba ke tangaka ve lutangu ya bamvula ya yandi. **27** Yandi ke bendaka mabete ya maza, yina ke kwendaka na zulu mutindu dibungi, yandi ke nokisaka mvula na yawu, **28** matuti ke bikaka ti yawu kubwa, matuti ke mwangisaka yawu na zulu ya mukangu ya bantu. **29** Nani lenda zaba mutindu matuti ke fungukaka, mpe wapi mutindu nzasi ke wakisaka makelele ya yawu na mazulu? **30** Nzambi ke yalumunaka nsemo ya yandi na balweka ya yandi nyonso, mpimpa ke fukaka yisi ya mubu. **31** Ni na bima nyonso yina yandi ke fundisaka bantu, yandi ke pesaka madya ya mingi-mingi. **32** Yandi ke bumbaka lusyemo na kati ya maboko ya yandi, yandi ke tumisaka yawu na kwenda bula kisika yina yandi me kanisa. **33** Nzasi ya yandi ke zonzilaka nkwizulu ya yandi, bibulu ke lakisaka ti yandi me belama.

37 Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kutekita, yawu ke na kuningana na kisika ya yawu. **2** Beno kuwa, beno kuwa kuningana ya ndinga ya yandi, mpe kungala yina ke na kubasika na yinwa ya yandi! **3** Yandi ke mwangisaka yawu na mazulu nyonso, mpe lusyemo ya yandi ke bulaka tii na bandilu ya ntoto. **4** Mpe kidumu ke wakanaka, bunene ya yandi ke zabakanaka na ndinga ya yandi, mpe kana ndinga ya yandi me wakana, yandi ke simbaka dyaka ve banzasi. **5** Na ndinga ya yandi ya lulendo, Nzambi ke salaka mambu ya ngitukulu, yandi ke salaka bimangu ya nene yina beto lenda bakula ve. **6** Yandi ke tubaka na neze mutindu yayi: Kubwa na ntoto! Yandi ke fidisaka bamvula ya mutindu na mutindu mpe bamvula ya nene-nene. **7** Nzambi ke kangaka bisalu ya bantu nyonso, samu ti bantu nyonso kuzaba ti ni yandi yidikaka bawu. **8** Kibulu ya mfinda ke kwendaka bumbama na kati ya ntadi, yandi ke lalaka na kati ya yinzo ya yandi. **9** Kitembo ya ngolo ke katukaka na sude, mupepe ya madidi ke katukaka na node. **10** Na kiwumunu ya Nzambi maza ya ditadi ke yilamaka, mpe bamaza ya nene ke kangamaka. **11** Yandi ke tulaka mupepe ya madidi na kati ya matuti, yandi ke mwangisaka yawu mutindu balusyemo. **12** Ni yandi ke zungisaka yawu na balweka nyonso, samu ti yawu kutumama na nyonso yina yandi ke tumisaka bawu, na kati ya yinza mpe na ntoto. **13** Nzambi ke fidisaka matuti samu na kusemba bantu awa na ntoto, to samu na kulakisa bawu bumbote ya yandi. **14** Yobi fungula makutu, kuwa mambu yayi! Dingama samu na kubakula bimangu ya Nzambi! **15** Nge zaba wapi mutindu Nzambi ke twadisilaka yawu? Nge zaba wapi mutindu yandi ke basisaka lusyemo na kati ya matuti? **16** Nge zaba wapi mutindu matuti ke salaka samu ti yawu kubwa ve? Yina ni bisalu ya ngitukulu ya muntu yina zaba mbote-mbote mambu nyonso. **17** Nge yina binkuti kele tiya, ntangu yina ntoto kele ya kudingama na yisi ya mupepe yina me katuka na sude, **18** nge lenda sala mutindu yandi na kuyalumuna muludi ya mazulu, mpe ti yawu kuvwanda ngolo mutindu kitala-tala yina

ba me yidikila na kisengo? **19** Zabisa beto yinki beto fwana kutuba na yandi, beto ke zonza dyaka ve samu na kitombe. **20** Kana mu zola kuzonza, ba fwana kuzabisa ntete yandi? Ba fwana kuzabisa yandi yawu samu ti yandi kuzaba? **21** Na mpamukunu, ba ke na kutala dyaka ve nsemo yina matuti me bumba, kasi ntangu mupepe ke fula, matuti yango ke katuka, **22** nsemo me katuka na node, kulezima ya ngitukulu ke na kuzunga Nzambi. **23** Beto zaba ve wapi mutindu beto ke kuma tii na sika ya Nzambi-Mpungu. Yandi kele Nzambi ya nene, yandi ke na ngolo, yandi kele ya kudedama mpe bunene ya yandi kele ya kulunga, yandi ke nyokolaka ata muntu ve. **24** Ni yawu yina bantu fwana kuzitisa yandi. Yandi ke talaka ve bantu yina ke talaka ti ba ke bantu ya ndwenga.

38 Na kati ya kitembo ya ngolo, Yave vutulaka Yobi mvutu yayi: **2** «Nge yina ke na kutala ti mambu ya munu kele mambu ya mpamba-mpamba, nge kele nani na kwendaka zonza mambu yina nge zaba ve? **3** Kubama, vwanda mutindu kinwani ya ngolo, mu ke yufula nge byuvu mpe nge ke pesa munu bamvutu. **4** Wapi sika nge vwandaka ntangu mu vwandaka yidika ntoto? Zonza yawu kana nge ke na mayela. **5** Nge zaba nani sikikaka bandilu? Nge zaba nani tulaka singa ya kutezila? **6** Nge zaba yinki me simbaka makunzi ya yawu? To nani tulaka ditadi ya nsongi, **7** ntangu bambwetete ya suka vwandaka yimbila kintwadi na kyese nyonso, mpe ntangu bana nyonso ya Nzambi vwandaka sala milolo ya nsayi?» **8** Nani kangaka mubu na myelo, ntangu yawu vwandaka basika na kivumu ya mama, **9** ntangu mu salaka ti dituti kuvwanda mutindu kinkuti ya yawu mpe kitombe ya ngolo mavunga ya yawu? **10** Mu kwikaka yawu bandilu ya munu, mpe mu tulaka yawu bikangulu mpe myelo. **11** Mpe mu tubaka: «Nge ke suka awa. Nge ke kuma ve tii awa, bimpo ya lunangu ya nge ke suka awa!» **12** Ya ke na kilumbu nge me tumisaka bwisi na kutsya? Nge me lakisaka nsemo ya kilumbu kisika ya yawu, **13** samu ti yawu kutalana na bandilu ya ntoto, mpe ti bantu ya yimbi kubwa? **14** Na suka-suka, ntoto ke kumaka mbwaki mutindu kibuma yina ba ke yidikilaka mayuki, yawu ke talanaka mutindu kinkuti ya mukembo. **15** Kasi bantu ya yimbi ke kondwa nsemo ya bawu, bawu ke lendaka dyaka ve na kunanguna diboko samu na kunwana. **16** Nge me kumaka tii na kisika yina ke katukaka mubu? Nge me tambulaka na dibulu yina kele ve na nsuka? **17** Myelo ya kufwa, ba me lakisaka nge yawu? Nge me talaka nkotolo ya mpewo ya bafwa? **18** Nge me tadikilaka yimeni bunene nyonso ya ntoto? Zabisa mutindu yawu kele, nge yina zaba yawu, yawu nyonso. **19** Wapi nzila yina ke kwendaka kisika kele nsemo? Kitombe ke zingaka wapi sika, **20** samu ti nge nata bawu na kisika ya bawu, mpe kuzaba nzila ya kisika yina bawu ke zingaka? **21** Nge zaba yawu mbote, samu ti nge vwandaka me butuka yimeni, nge yina ke zingaka katuka ntama! **22** Nge me kumaka tii na kibumbulu ya neze? Nge me talaka kibumbulu ya mvula ya matadi, **23** yina mu tulaka na lweka samu na bantangu ya mpasi, samu na bilumbu ya muzingu mpe ya mvita? **24** Wapi nzila ke basikilaka nsemo samu ti yawu kwenda na balweka nyonso, lweka yina mupepe ya esete ke fulaka na ntoto? **25** Nani ke pesaka maza ya mvula nzila ya kulutila, nani pesaka nzila na lusyemo mpe kidumu? **26** Samu na kunokisa mvula na ntoto yina me kondwa bantu, mpe na yinsi ya kuyuma kisika ata muntu kele? **27** Nani ke nokisaka mvula samu na kunwikisa ntoto ya kuyuma, samu na kumenisa matiti mpe samu na kukulisa yawu? **28** Mvula ke na tata? Nani ke butaka mabete ya kinoko? **29** Maza ya matadi ke basikilaka na kivumu ya nani? Nani ke butaka mvula ya madidi ya kulutila yina ke katukaka na zulu? **30** Maza ke kangamaka mutindu ditadi, zulu ya mubu ke kumaka ngolo. **31** Nge lenda kukanga ba-Peleyade kisika mosi, to kufungula basinga yina ke simbaka Oliyone? **32** Ni nge ke basisaka bambwetete na ntangu ya yawu, mpe ke salaka ti bambwetete ya node yina ba ke bokilaka Uluse ya nene kutambula na bana ya yandi? **33** Nge zaba misiku ya dizulu? Nge lenda kuvwandisa luyalu ya Nzambi awa na ntoto? **34** Nge lenda kuzangula ndinga ya nge tii na matuti, samu ti maza ya mvula kubwidila nge? **35** Ni nge ke fidisaka balusyemo bisika yawu ke kwendaka? Ni na sika ya nge yawu ke tuba: «Beto bawu yayi?» **36** Nani pesaka ndwenga na ndeke yina ba ke bokilaka ibise? Nani pesaka susu ya mbakala mayela ya kuswasikisa? **37** Nani lenda sadila ndwenga ya yandi samu na kutanga matuti, mpe kutengimisa mayuki yina kele na mazulu, **38** samu ti fundu-fundu kunanguka, mpe yawu kukangama na bikunku ya ntoto? **39** Ni nge ke sosilaka nkosi ya nkento mbisi ya kudya, mpe ke salaka ti bana ya yandi kuvwanda ve nsatu? **40** Ni nge ke salaka yawu ntangu bawu ke vwandaka na kati ya bayinzo ya bawu, kana bawu me kubama na kubwila kibulu? **41** Nani ke lambilaka nkwankwa madya ya yandi, ntangu bana ya yandi ke lookaka na sika ya Nzambi, mpe ke kwendaka yenga-yenga na kusosa madya?

39 Nge zaba wapi ntangu bankombo ya mfinda ke butaka bana ya bawu? Nge me talaka bankabi ntangu bawu ke basisaka bana na bivumu ya bawu? **2** Nge zaba kutanga bangonda ya bivumu ya bawu, nge zaba ngunga ya bawu ya kubuta? **3** Bawu ke betamaka, ke butaka bana ya bawu mpe bawu ke vuukaka na bampasi ya bawu ya kubuta. **4** Bana ya bawu ke kuzwaka ngolo mpe bawu ke kulaka na ngaanda mpe na kimpwanza, bana ke kwendaka ntama na bamama ya bawu mpe bawu ke vutukaka dyaka ve. **5** Nani me pesa kimpwanza na mbuluku ya mfinda? Nani me fungula singa ya yandi? **6** Mu me sala ti yinsi ya kuyuma kuvwanda kisika yina yandi ke zingaka, mpe ntoto ya mungwa kuvwanda yinzo ya yandi. **7** Yawu ke na kuseka makelele yina ke na kuwakana na bambanza, yawu ke na kuwa ve kulooka ya muntu yina ke nataka mbuluku. **8** Yawu ke na kwendaka tambula na myongo samu na kuzwa madya, yawu ke na kusosa matiti nyonso yina ke ntete ya maza. **9** Mpakasa ke ndima na kuvwanda kisadi ya nge? Yawu lenda lutisa mpimpa na mpaka ya bibulu ya nge? **10** Nge lenda kukanga mpakasa na singa samu ti yawu sadila nge mukala mosi? Yawu lenda landa nge na kati ya mukala na nsengo? **11** Nge ke tula kivuvu ya nge na sika ya yawu samu ti ngolo ya yawu ke ya mingi? Nge ke bika ti yawu kusala kisalu ya nge? **12** Nge lenda tula ntima na yawu, samu ti yawu kuyonzikila nge bambuma na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu? **13** Mapapu ya ndeke ya nene yina ba ke bokilaka otelise, ke yalumukaka na kyese nyonso, kasi bansala ya yawu mpe mapapu ya yawu kele ve mutindu mosi na ya ndeke ya madyanga. **14** Kasi otelise ke bikaka meki ya yawu na ntoto, mpe meki yango ke kuzwaka tiya ya fundu-fundu ya ntoto, **15** yawu me zimbana ti kaka dikulu mosi lenda kunika yawu, mpe ti kibulu mosi ya mfinda lenda dyata yawu. **16** Yawu ke salaka ntima-ngolo na ntadisi ya bana ya yandi mutindu ti bawu kele ve ya yandi. Yawu ke talaka ve ntima mpasi na kutala ti yawu me sala kisalu ya mpamba. **17** Nyonso yina samu ti Nzambi yiminaka yawu ndwenga, Nzambi pesaka ve yawu mwa ndambu ya mayela. **18** Ntangu yawu ke telamaka mpe ke kubamaka na kukima, yawu ke sekaka mpunda mpe kinati ya yawu. **19** Ni nge ke pesaka mpunda ngolo? To ni nge ke fulusaka yawu mika na laka, mika yina ke pepaka? **20** Ni nge ke salaka ti yawu kwendaka dumuka mutindu dikonko? Makelele

ya yinwa ya yawu ke talisaka boma. **21** Yawu ke bulaka makulu ya yawu na ntoto ya mudimba, na ngolo nyonso mpe na kyese, yawu ke tekilaka na mantwala samu na kunwana mvita. **22** Yawu ke sekaka boma mpe yawu ke tekitaka ve, na mantwala ya mbele ya mvita, yawu ke vutukaka ve manima. **23** Nkutu ya madyonga ya yawu ke ninganaka, dyonga mpe dikonga ya yawu ke lezimaka. **24** Na kati ya kondwa kuvingila, yawu ke katulaka nyonso na nzila ya yawu, yawu ke dingamaka ve kana yawu me kuwa muningu ya mpungi. **25** Konso ntangu yina muningu ya mpungi ke wakanaka, yawu ke lookaka mutindu yayi: «Aa! Telama!» Yawu ke kuwaka nsunga ya mvita ntama, yawu ke kuwaka bandinga ya bamfumu ya binwani mpe milolo ya mvita. **26** Ya kele ni na mayela ya nge ngo-nuni ke dumukinaka? Ni na mayela ya nge yawu ke talisaka mapapu ya yawu na lweka ya sude? **27** Ni nge ke tumisaka mbemba ya ntinu na kuyuluka na zulu-zulu? Ni nge ke tumisaka yawu na kutula dizanza ya yawu na zulu ya mongo? **28** Yawu ke zingaka na kati ya matadi mpe ni kuna yawu ke lutisaka mpimpa, matadi yina kele na meno ni yawu kele lukengolo ya yawu. **29** Kuna na zulu, yawu ke tadikilaka mbisi ya yawu, meso ya yawu ke talaka yawu ntama. **30** Bana ya yawu ke kunwaka menga, kisika ke na bamvumbi, ni kuna yawu kele.

40 Yave bakaka kinzonzi. Yandi tubaka na Yobi mutindu yayi: **2** Muntu yina ke pesaka malongi, yandi lenda meka na kuswanisa Nzambi ya lulendo? Muntu yina ke sembaka Nzambi, yandi lenda kuzwa mvutu ya kuvutula na Nzambi? **3** Yobi vutulaka na Yave mutindu yayi: **4** Mu kele kaka kima ya mpamba, wapi mvutu mu ke vutula? Mbote mu tula diboko na yinwa ya munu, mu vwanda swii. **5** Mu me zonza kaka mbala mosi, mu ke pesa dyaka ve mvutu, na mbala ya zole, mu ke bwela ata dyambu ve. **6** Na kati ya kitembo ya ngolo, Yave vutulaka Yobi mvutu yayi: **7** Kubama, vwanda mutindu kinwani ya ngolo! Mu ke yufula nge, nge ke pesa munu mvutu. **8** Nge zola kuzonza ya tsyelika ti mu kele ve ya kudedama? Nge ke na kufunda munu samu ti nge talana muntu ya kudedama? **9** Diboko ya nge kele mutindu mosi na ya Nzambi? Ndinga ya nge ke dumaka mutindu ndinga ya yandi? **10** Kana ya kele ni mutindu yina, lwata nkembo mpe bunene, lwata kitoko mpe buzitu mutindu kinkuti. **11** Mwangisa bimpo ya nkele ya nge, tala bantu nyonso ya lunangu mpe kulula bawu. **12** Tala bantu nyonso ya lunangu, futika bawu, kaka na kisika yina, nika bantu ya yimbi. **13** Bumba bawu na kati ya fundu-fundu, kanga bawu na kati ya boloko. **14** Na yina, munu mosi, mu ke kembila nge, samu ti kununga ya nge ke salama na diboko ya nge. **15** Tala kibulu yina ba ke bokilaka nguvu, mu me sala mutindu nge, yawu ke kudyaka matiti mutindu ngombe. **16** Ngolo ya yawu kele na luketo ya yawu, mpe mvingu ya yawu kele na musuni ya kivumu ya yawu. **17** Mukila ya yawu kele ngolo mutindu sedele, misisa ya makulu ya yawu kele ya kukangama. **18** Mikwa ya yawu kele mutindu kisengo ya mbwaki, bambanzi ya yawu kele mutindu bisengo. **19** Yawu kele mbandukulu ya banzila ya Nzambi, yina me yidika yawu me pesa yawu mbele ya mvita. **20** Matiti yina yawu ke kudyaka ke katukaka na myongo, kisika ke sakanaka bibulu ya mfinda. **21** Yawu ke lalaka na mpewo ya bayinti, yawu ke bumbamaka na miila kisika kele batwandu. **22** Mpewo ya matiti ke bumbaka yawu, bayinti yina kele pene-pene ya nzadi me zunga yawu. **23** Kana nzadi fuluka, yawu ke nyonga ve, ata ti nzadi ya Yolodani kuyuluka tii na yinwa ya yawu, yawu ke vwanda swii. **24** Ba lenda simba yawu ntangu meso ya yawu kele ya kufunguka? Ba lenda kanga yawu na mutambu samu na kutobola mbombo ya yawu?

41 Nge lenda benda Levyatane na ndoba? Nge lenda kanga ludimi ya yawu na singa? **2** Nge lenda kotisa yawu twandu na mbombo? Nge lenda tobola mubanga ya yawu na kisengo yina kele mutindu ndoba? **3** Yawu lenda baka ntangu mingi na kubondila nge? Yawu lenda zabisa nge mambu na lembami? **4** Yawu lenda sala ngwisani na nge? Nge lenda baka yawu mutindu mundongo bantangu nyonso? **5** Nge lenda sakana na yawu mutindu ba ke sakanaka na ndeke? Nge lenda kanga yawu samu ti bana ya nge ya bakento sakana na yawu? **6** Bantu ya mumbungu lenda tekisa yawu? Bantu ya mumbungu lenda kabula yawu bawu na bawu. **7** Nge lenda tobola mpusu ya yawu na kubula yawu na madyonga? Nge lenda tobola yintu ya yawu na kisengo? **8** Sombola yawu, nwanisa yawu, nge ke bambuka moyo mpe nge ke sala dyaka yawu ve! **9** Na mantwala ya yawu kivuvu kele kaka mpamba, kaka na kutala yawu muntu ke kubwa? **10** Muntu ve ke na kibakala na kusombola yawu, nani lenda kutedimina munu? **11** Nani defisaka munu samu ti mu vutula yandi yawu? Awa na ntoto, bima nyonso kele ya munu. **12** Mu ke vwanda ve swii na yina me tadila nzutu ya yawu, na ngolo ya yawu mpe na kitoko ya nzutu ya yawu. **13** Nani katulaka kinkuti ya yawu? Nani lenda kota na kati-kati ya mibanga ya yawu? **14** Nani fungulaka myelo ya yinwa ya yawu? Meno ya yawu ke pesaka nsisi! **15** Makalu ya yawu kele ya kuvukana yawu na yawu na mukongo ya yawu, yawu kele mutindu binwanunu yina ke kebaka nzutu yina kele ya kuvukana na ngolo nyonso. **16** Ya kele ya kukangama yawu na yawu, mupepe lenda kuluta ve na kati-kati ya yawu. **17** Yawu ke ya kukangama yawu na yawu, yawu me simbasana mpe yawu lenda kabuka ve. **18** Yinwa ya yawu ke basisaka nsemo, meso ya yawu ke mutindu nsemo ya suka-suka. **19** Tiya ke basika na yinwa ya yawu, milaka ya tiya ke basika na yinwa ya yawu. **20** Mulinga ke basika na mbombo ya yawu, mutindu nzungu ke na kutoka na tiya. **21** Kiwumunu ya yawu ke namisaka makala, milaka ya tiya ke basikaka na yinwa ya yawu. **22** Ngolo ke zingaka na kati ya laka ya yawu, boma ke tekilaka na mantwala ya yawu. **23** Binama ya nzutu ya yawu kele ya kuvukana kisika mosi, yawu me kangama na yawu, yawu lenda kuningana ve. **24** Ntima ya yawu kele ngolo mutindu ditadi, ngolo mutindu ditadi yina ba ke nikaka bambuma. **25** Ntangu yawu ke telamaka, bayina me lutila na kibakala ke tala boma, mpe samu na boma bawu ke kima. **26** Samu na muntu yina ke belama na yawu, mbele ya mvita ke sala kima mosi ve, ya vwanda dyonga, dikonga, mpe kinwanunu yina ke kebaka nzutu. **27** Yawu ke talaka kisengo mutindu matiti ya kuyuma, kisengo ya mbwaki kele mutindu yinti ya kubola. **28** Dyonga ke talisa yawu boma ve, yawu ke talaka matadi ya kizukumununu mutindu matiti ya kuyuma. **29** Yawu ke talaka kikonkoto mutindu matiti ya kuyuma, yawu ke sekaka makelele ya dikonga. **30** Kivumu ya yawu kele na bansonso yina ke na meno, yawu kele mutindu sengo yina yawu ke bendaka na ntoto. **31** Yawu ke tokisa yisi ya mubu mutindu nzungu, yawu ke kitulaka mubu na mbwata ya mananasi. **32** Na manima ya yawu, yawu ke bikaka nzila yina ke lezimaka, dibulu yina kele ve na nsuka me kuma mpembe mutindu bansuki ya kiboba. **33** Awa na ntoto yawu kele ve na ntwadisi, yawu yilamaka samu na kutalaka boma ve. **34** Yawu ke talaka nyonso yina ke ya kuzangama, yawu kele ntinu ya bibulu yina me lutila lulendo.

42 Yobi vutulaka na Yave. **2** Mu zaba ti nge ke na lenda na mambu nyonso, mpe ata muntu lenda kabikisa yina nge zola kusala. **3** Nani yina ke na kutuba kondwa mayela, mpe lenda bumba mambu yina mu me kanisa na kusala? Ni yawu

yina, mu me zonza kondwa kubakula, mambu ya ngitukulu yina me lutila munu mpe yina mu zaba ve. **4** Kuwa, mulemvo ya nge mu ke zonza, mu ke yufula nge mpe nge ke pesa munu mvutu. **5** Dikutu ya munu kuwaka mambu yina ba zabisaka munu na yina me tadila nge, kasi ntangu yayi, disu ya munu me tala nge. **6** Ni yawu yina mu me bika na kulanda mambu yina mu tubaka, mu me nyonga samu na yimbi ya munu na zulu ya fundu-fundu mpe bombi. **7** Na manima ya kuzonza na Yobi, Yave tubaka na Elifaze mu-Temane: «Mu kele na nkele samu na nge mpe na bandiku ya nge zole, samu ti beno me zonzila ve samu na munu na dede, mutindu me sala Yobi, kisyelo ya munu. **8** Na ntangu yayi, beno baka bangombe nsambwadi ya mbakala mpe mameme nsambwadi ya mbakala, beno kwenda na sika ya Yobi, kisyelo ya munu. Beno pesa Munkayulu ya Kuyoka samu na beno mosi. Yobi, kisyelo ya munu, ke sambila samu na beno. Mpe samu na luzolo ya munu na yandi, mu ke semba beno ve mutindu kele kitezo ya bulawu ya beno, samu ti beno me zonzila ve samu na munu na dede, mutindu me sala Yobi, kisyelo ya munu.» **9** Elifaze, mu-Temane, Biledade, mu-Suyi, mpe Sofale, mu-Naama, kwendaka. Bawu salaka mutindu Yave zabisaka bawu, mpe Yave ndimaka na mbote nyonso lusambulu ya Yobi. **10** Yave vutulaka Yobi mutindu yandi vwandaka ntete. Ntangu Yobi sambilaka samu na mpangi ya yandi, Yave pesaka na Yobi kitezo ya bambala zole yina yandi vwandaka na yawu ntete. **11** Ba nkazi nyonso na bibusi nyonso ya Yobi, mpe bankundi ya yandi nyonso kwizaka tala yandi. Bawu kudyaka kintwadi kuna na yinzo ya Yobi. Bawu lakisaka kyadi ya bawu mpe bawu kindisaka yandi samu na bampasi yina Nzambi talisaka yandi. Mosi na mosi na bawu pesaka yandi dikabu ya palata mosi mpe mulunga mosi ya wolo. **12** Yave sakumunaka nsukunu ya Yobi kulutila mbandukulu. Yandi kuzwaka mafunda kumi na yiya ya mameme na bankombo, mafunda sambanu ya basamo, mafunda zole ya bangombe ya mbakala mpe funda mosi ya bambuluku ya nkento. **13** Yandi kuzwaka bana nsambwadi ya babakala mpe tatu ya bakento. **14** Yandi pesaka mwana ya kento ya ntete nkumbu Yemima, ya zole nkumbu Ketsya, ya tatu nkumbu Kelene-Puke. **15** Na yinsi nyonso, ya vwandaka ve na bakento ya kitoko mutindu bana ya Yobi. Tata ya bawu pesaka bawu kikunku ya mvwilu kintwadi na bankazi ya bawu. **16** Yobi zingaka dyaka nkama mosi na bamvula makumi yiya, yandi talaka bana ya yandi mpe bana ya bana ya yandi tii na mbandu ya yiya. **17** Mpe Yobi lutisaka bamvula mingi na buboba ya yandi.

Mikunga

1 Kyese na muntu, muntu yina ke landaka ve malongi ya bantu ya yimbi, yandi ke telamaka ve na banzila ya bantu ya masumu, yandi ke vwandaka ve kintwadi na bantu yina ke sekaka bantu, **2** kasi yandi ke yangalalaka na Musiku ya Yave, yandi ke fyongoninaka yawu mpimpa na ntangu! **3** Yandi kele mutindu yinti, yinti yina ba me kunda pene-pene ya mwila, yinti yina ke butaka bambuma na ntangu ya yawu, makasa ya yawu ke yumaka ve, nyonso yina yandi ke salaka ke yilamaka. **4** Kasi yawu kele mutindu yina ve samu na bantu ya yimbi, bawu kele mutindu bampusu ya bambuma yina mupepe ke na kunata. **5** Ni yawu yina, bantu ya yimbi ke vibidila ve na kilumbu ya lufundusu, bantu ya masumu mpe ke kota ve na mukangu ya bantu ya kudedama. **6** Ya tsyelika, Yave zaba banzila ya bantu ya kudedama, kasi banzila yina bantu ya yimbi ke landaka, yawu ke nataka bawu na mwangusulu.

2 Samu na yinki mvwanzi ke na kusalama na kati ya makanda ya bantu? Samu na yinki bantu ya bayinsi ke na kusala bamfundu ya mpamba? **2** Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita, bamfumu me vukana samu na kusala mfundu, samu na Yave mpe Masiya ya yandi. **3** «Beto zenga basinga ya bawu, beto losa bampanga ya bawu ntama!» **4** Yandi yina ke zingaka na mazulu ke na kuseka. Yave ke na kuseka bawu. **5** Yandi ke na kuzonzila bawu na kati ya nkele ya yandi, na nkele ya yandi ya kulutila, yandi ke na kutalisa bawu boma mutindu yayi: **6** «Ni munu me byeka ntinu ya munu, mu me byeka yandi na Siyone, mongo ya munu ya longo!» **7** Mu ke samuna banzengolo ya Yave, yandi me tuba na munu: «Nge kele mwana ya munu, kubanda bubu yayi, mu me kuma tata ya nge. **8** Lomba munu, mpe mu ke pesa nge bayinsi mutindu mvwilu, mu ke pesa nge bandilu ya ntoto mutindu bimvwama. **9** Nge ke twadisa bawu na mukawa ya kisengo, nge ke pasula bawu mutindu ba ke pasulaka bambinda.» **10** Ntangu yayi, beno bantinu, beno vwanda na mayela! Beno bantwadisi ya yinza, beno bika ti ba lwengisa beno! **11** Beno sadila Yave na buzitu, beno yangalala na kutekita nyonso. **12** Beno pesa masiika na Mwana, samu ti yandi kudasuka ve, samu ti beno zimbana ve nzila yina beno ke na kulanda, nkele ya yandi lenda kubwidila beno na mbangu. Kyese na bayina nyonso ke sosaka na kubumbama na kati ya yandi!

3 Mukunga yina Davidi yimbilaka na ntangu yina yandi vwandaka kima Abesalome, mwana ya yandi. Yave, mitantu ya munu kele mingi! Bayina ke na kunwanisa munu, bawu kele mingi! **2** Na yina me tadila munu, mingi ke na kutuba: «Nzambi ke vuukisa ve yandi!» Kupema **3** Kasi nge Yave, nge kele kinwanunu ya munu yina ke kebaka nzutu ya munu. Nge kele nkembo ya munu, nge ke pesaka munu lunungu. **4** Ntangu mu ke lookaka na sika ya Yave, yandi ke pesaka munu mvutu, katuka kuna na mongo ya yandi ya longo. Kupema **5** Ntangu mu ke lalaka, mu ke kuzwaka mpongi, mu ke vumbukaka, samu ti Yave kele kiyekamanu ya munu. **6** Mu kele ve na boma ya bantu ya mingi-mingi yayi, yina me zunga munu samu na kunwanisa munu. **7** Yave, telama! Nzambi ya munu, vuukisa munu! Ya tsyelika, nge ke bulaka bambeni ya munu nyonso na ditama, nge ke mwangisaka meno ya bantu ya yimbi. **8** Yave, mpulusu ke katukaka na sika ya nge. Bika ti lusakumunu ya nge kuvwanda na bantu ya nge! Kupema

4 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na bansambi. Mukunga ya Davidi. Ntangu mu ke lookaka na sika ya nge, samu ti nge sadisa munu, nge Nzambi yina ke nwaninaka munu, nge ke kuwaka munu! Ntangu mu ke vwandaka na kati ya mpasi, nge ke kuulaka munu! Nzambi lakisa munu bumbote ya nge, kuwa lusambulu ya munu! **2** Beno bantu, tii wapi ntangu beno ke kitula nkembo ya munu na nsoni? Tii wapi ntangu beno ke tatamana na kuzola mambu ya mpamba mpe kulanda luvunu? Kupema **3** Beno fwana kuzaba dyambu yayi: Yave me soola samu na yandi mosi muntu ya kukwikama. Yave ke kuwaka munu ntangu mu ke bokilaka yandi. **4** Beno dasuka ya beno, beno sala masumu ve. Na ntangu ya kulala, beno yindula mpe beno vwanda swii. Kupema **5** Beno pesa minkayulu ya kulunga, yina Musiku ke na kutumisa mpe beno vwanda na kivuvu na Yave. **6** Mingi ke na kutuba mutindu yayi: «Nani ke sala ti beto kuvwanda na buyenge? Yave kyenzola beto na nsemo ya kizizi ya nge.» **7** Nge ke fulusaka ntima ya munu na nsayi kulutila bawu, ntangu bawu ke vwandaka na bambuma ya faline mpe vinu ya mingi ya malu-malu. **8** Mu ke lalaka mpe mu ke kuzwaka mpongi na kizunu. Ya tsyelika, kaka ni nge mosi Yave ke salaka ti mu zinga na kati ya lukengolo.

5 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na matuutu. Mukunga ya Davidi. Yave, fungula makutu na kuwa mambu ya munu, kuwa mbote kuyawula ya munu! **2** Ntinu ya munu, Nzambi ya munu, kuwa mbote mbokolo ya munu. Ni nge mu ke na kusambila. **3** Yave, na suka, nge ke kuwaka ndinga ya munu. Na suka, mu ke kubamaka samu ti nge yamba munu, mpe mu ke vingilaka. **4** Ya tsyelika, nge kele Nzambi yina ke zolaka ve yimbi. Na sika ya nge, yimbi kele ve. **5** Bantu ya lunangu lenda talana ve na ntadisi ya nge. Nge ke yinaka bayina nyonso ke salaka yimbi. **6** Yave, nge ke kufwaka bantu ya luvunu. Bayina ke kufwaka bantu, bayina ke vunaka, nge Yave, nge ke talaka bawu nganzi. **7** Kasi munu, na kukwikama ya nge ya nene-nene, mu ke kotaka na Yinzo ya nge. Samu na kuzitisa nge, mu ke yinamaka na Yinzo ya nge ya longo. **8** Yave twadisa munu na ludedomo ya nge, samu na bambeni ya munu. Sungika nzila ya nge na mantwala ya munu. **9** Ya tsyelika, ata dyambu ya butsyelika ke basikaka na bayinwa ya bawu. Bawu ke banzaka kaka na kumwangisa. Bayinwa ya bawu kele mutindu bandyamu ya kufunguka, bikoba ya bawu ke basisaka kaka mambu ya luvunu. **10** Nzambi, futisa bawu yimbi ya bawu. Bika ti mabanza ya bawu kubwisa bawu. Losa bawu samu na yimbi ya bawu ya mingi-mingi, samu ti bawu me balukila nge. **11** Na yina, bayina nyonso ke kuzwaka kiswamunu na sika ya nge ke yangalala. Bantangu nyonso ya luzingu ya bawu, bawu ke vwanda na kyese. Nge ke keba bawu, nge ke vwanda kyese ya bayina ke zolaka Nkumbu ya nge. **12** Nge Yave, nge ke sakumunaka muntu ya kudedama. Nge ke zungaka yandi na mambu ya mbote, mutindu kinwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu.

6 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na nsambi, na nsambi ya basinga nana. Mukunga ya Davidi. Yave, kupesa ve munu kitumbu na kati ya nkele ya nge, kusemba ve munu na kudasuka nyonso! **2** Yave, lakisa munu bumbote ya nge, mu kele dyaka na ngolo ve! Yave nyakisa munu, samu ti mu ke na kutekita tii na mikwa! **3** Nzutu ya munu nyonso ke na kutekita. Nge Yave, tii wapi ntangu? **4** Yave, kwiza, kuula munu, vuukisa munu samu na bumbote ya nge. **5** Ya tsyelika, na kati ya lufwa, muntu ve lenda bokila Nkumbu ya nge. Na yinsi ya bantu ya kufwa, nani lenda kembila nge? **(Sheol h7585)** **6** Mu me lemba na kuyawula. Konso mpimpa, mu ke fulusaka mfulu

ya munu na mansangasa. Mu ke bolisaka mfulu ya munu na maza ya meso ya munu. **7** Meso ya munu me lemba, samu ti manyongo me lutila. Yawu ke na kutala dyaka mbote ve, samu na bambeni ya munu nyonso. **8** Beno katuka na sika ya munu, beno bayina ke salaka yimbi, samu ti Yave me kuwa bidilu ya munu. **9** Yave me kuwa kuyawula ya munu. Yave me ndima lusambulu ya munu. **10** Bambeni ya munu nyonso me kuma na nsoni, bawu ke na kutekita na boma. Na mpamukunu, bawu ke vutuka na nsoni nyonso.

7 Mukunga ya kyadi ya Davidi yina yandi yimbilaka Yave samu na Kuse, mu-Bezame. Yave, Nzambi ya munu, nge kele kiswamunu ya munu. Vuukisa munu mpe kuula munu na maboko ya bayina ke na kukwamisa munu. **2** Kana ve, bawu ke pasula munu mutindu nkosi ke salaka. Bawu ke sasa munu mpe ata muntu ke kwiza kuula munu. **3** Yave, Nzambi ya munu, kana mu me sala yina ba ke na kutuba, kana maboko ya munu me sala dyambu ya yimbi, **4** kana mu salaka yimbi na muntu yina vwandaka na kizunu na munu, kana mu lakisaka ve bumbote ya munu na muntu yina vwandaka yina munu kondwa dyambu, **5** bika ti mbeni kulanda munu mpe yandi kuzwa munu. Bika ti yandi kubwisa luzingu ya munu na ntoto, yandi kudyata yawu, yandi kusafula buzitu ya munu na mfundu-mfundu! Kupema **6** Yave telama na nkele ya nge! Sukisa kudasuka ya bambeni ya munu! Nge yina ke salaka lufundusu ya mbote, vumbuka samu na kunwanina munu, nge yina ke twadisaka lufundusu. **7** Bika ti mukangu ya bantu nyonso kuzunga nge! Kwiza vwanda na kyandu ya nge samu na kuyala bawu! **8** Nge Yave, fundisa makanda ya bantu, Yave nwanina munu mutindu kele kusungama mpe kudedama ya munu! **9** Mulemvo ya nge, sukisa yimbi yina bantu ya yimbi ke na kusala! Nge Nzambi ya kudedama, syamisa muntu ya kudedama! Nge yina ke fyongoninaka ntima mpe mansweki ya muntu! **10** Nzambi kele kinwanunu ya munu yina ke kebaka nzutu. Yandi ke vuukisaka bayina kele na ntima ya kusungama! **11** Nzambi kele zuzi ya kudedama, ntangu nyonso, yandi ke lakisa nkele ya yandi. **12** Kana muntu ya yimbi kusoba ve ntima ya yandi, Nzambi ke lengula mbele ya yandi ya mvita, yandi ke kubika munani ya yandi mpe yandi ke kubula. **13** Ni samu na yandi Nzambi ke na kubika binwanunu ya yandi yina ke kufwaka. Ni samu na yandi Nzambi ke na kubika madyonga ya yandi yina ke lemaka tiya. **14** Mutindu kento yina kele na kivumu, muntu ya yimbi ke kubikaka mambu ya yimbi, yandi ke na kunata mpasi, yandi ke na kubuta luvunu. **15** Yandi me timuna dibulu ya yinda, kasi yandi ke kubwa na mutambu ya yandi mosi. **16** Mpasi yina yandi kubikaka na kusala me bwidila yandi na yintu. Yimbi yina yandi zolaka sala me bwidila yandi na mbunzu. **17** Mu ke kembila Yave samu na kudedama ya yandi. Mu ke yimbila Nkumbu ya Yave Nzambi ya Kulutila Kuzangama.

8 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi ya Ngate. Mukunga ya Davidi. Yave, Mfumu ya beto, Nkumbu ya nge kele ya ngitukulu na ntoto nyonso! Kitoko ya nge me lutila kitoko ya mazulu. **2** Ni na yinwa ya bana ya fyoti, ya bana yina ke ntete na kunwa mabene, nge ke lakisaka lulendo ya nge na bambeni ya nge. Ni mutindu yina nge ke salaka, na kukangisa yinwa ya mitantu ya nge, yina ke bikaka ve na kunwanisa nge. **3** Ntangu mu ke talaka dizulu, kisalu ya maboko ya nge, mpe ngonda na bambwetete yina nge tulaka na kisika ya yawu, **4** nani kele muntu samu ti nge bambukila yandi moyo? Nani kele Mwana ya Muntu samu ti nge baka bunkete ya yandi? **5** Nge salaka ti yandi kuvwanda fyoti na yisi ya banzambi. Nge fulusaka yandi na nkembo mpe buzitu. **6** Nge pesaka yandi lutumu ya kuyala nyonso yina nge yidikaka na maboko ya nge, nge tulaka bima nyonso na yisi ya makulu ya yandi, **7** ya vwanda mameme na bankombo, bangombe mpe bibulu nyonso ya mfinda, **8** bandeke ya mazulu na bambisi ya mubu, mpe nyonso yina ke tambulaka na banzila ya mubu. **9** Yave, Mfumu ya beto, Nkumbu ya nge kele ya ngitukulu na ntoto nyonso!

9 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya «Mute-Labene.» Mukunga ya Davidi. Mu ke kembila Yave na ntima ya munu nyonso. Mu ke zonzila mambu nyonso ya ngitukulu yina nge me sala. **2** Na nge mu ke yangalala, mu ke dumuka na kilengi. Mu ke yimbila Nkumbu ya nge, nge Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **3** Ntangu bambeni ya munu ke vutukaka manima, bawu ke bulaka mabaku, bawu ke kufwaka na ntadisi ya nge. **4** Ya tsyelika, nge me nwanina munu, nge me talisa ludedomo ya munu. Nge kele zuzi ya kudedama, nge kele ya kuvwanda na kiti ya nge ya kintinu. **5** Nge ke kebisaka bantu ya bayinsi ya nkaka, nge ke kufwaka muntu ya yimbi, nge ke zimbisaka bankumbu ya bawu bantangu nyonso, mpe ya mankululu. **6** Bambeni kele dyaka ve! Kaka mwangusulu ya mankululu. Nge me mwangisa bambanza, bantu ke na kubambuka dyaka moyo ve. **7** Kasi Yave ke yalaka ya mankululu, yandi kele ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu samu na kufundisa. **8** Ni yandi ke fundisaka yinza na ludedomo, yandi ke fundisaka makanda ya bantu na kusungama nyonso. **9** Bika ti Yave kuvwanda kiswamunu samu na muntu yina ba ke na kukwamisa. Bika ti yandi kuvwanda mutindu kibaka ya lukengolo na bantangu ya mpasi. **10** Bika ti bantu kutula kivuvu ya bawu na nge, bayina me zaba Nkumbu ya nge. Samu ti nge ke bikaka ve bayina ke sosaka nge, Yave! **11** Beno yimbidila Yave, yandi yina ke zingaka na Siyone! Beno samuna mambu ya ngitukulu yina yandi me sala! Beno samuna yawu na kati ya makanda nyonso ya bantu! **12** Yandi ke futisaka bayina ke tangisaka menga ya bantu. Yandi ke bambukaka moyo ya bayina ba me kufwa. Yandi ke zimbanaka ve kulooka ya bantu ya mpasi. **13** Yave fwila munu kyadi, tala mpasi yina bambeni ke na kutalisa munu, nge yina ke kuulaka munu na mwelo ya lufwa, **14** samu ti mu yimbila nge dyaka mikunga ya nzitusu, na myelo ya Siyone, ndumba ya kitoko, mpe ti mu yangalala samu na mpulusu ya nge. **15** Bantu ya bayinsi ya nkaka ke na kubwa na kati ya mabulu yina bawu mosi timunaka, makulu ya bawu ke na kukangama na mitambu yina bawu mosi bumbaka. **16** Yave ke salaka ti bantu kuzaba yandi, yandi ke salaka na mutindu ya kufwanakana. Muntu ya yimbi ke na kubwa na mutambu yina yandi mosi me sala na maboko ya yandi. Muningu ya bisikulu. Kupema **17** Bika ti bantu ya yimbi kukwenda na yinsi ya bantu ya kufwa, bayinsi nyonso yina me zimbana Nzambi. **(Sheol h7585)** **18** Kasi Nzambi ke zimbanaka ve mputu bantangu nyonso. Kivuvu ya bantu ya mpasi ke zimbana ve ya mankululu. **19** Yave, telama! Kubika ve ti muntu kununga! Sala ti makanda ya bantu kufunduswa na mantwala ya nge! **20** Yave, sala ti bawu kuvwanda na boma ya kulutila! Yave, sala ti makanda ya bantu kuzaba ti bawu kele kaka bantu!

10 Yave, samu na yinki nge kele ntama na munu? Samu na yinki nge me bumbama ya nge na ntangu ya mpasi? **2** Na kati ya lunangu ya bawu, bantu ya yimbi ke na kunyokola bamputu, bika ti bawu kukangama na mitambu yina bawu mosi me sala. **3** Muntu ya yimbi ke talaka kilengi na mambu yina yandi ke zolaka, muntu yina ke botolaka bima ya ngana, yandi ke vwezaka mpe ke sekaka Yave. **4** Muntu ya yimbi na kati ya

lunangu ya yandi ke tubaka mutindu yayi: «Nzambi ke pesaka ve kitumbu! Nzambi kele ve!» Yina ni mambu yina kele na kati ya ntima ya yandi. **5** Nyonso yina yandi ke salaka ke yilamaka ntangu nyonso, bamfundusu ya nge me lutila kuzangama, yawu lenda bwidila yandi ve, Yandi ke kombolaka bambeni ya yandi na mupepe. **6** Yandi ke na kutuba: «Mu lenda kubwa ve, bambandu na bambandu, mpasi ke kumina munu ve!» **7** Yinwa ya yandi kele ya kufuluka na bansiingulu, na luvunu mpe na mambu ya yimbi. Bikoba ya yandi ke basisaka kaka mambu yina ke kwamisaka mpe ke lwalisaka. **8** Yandi ke na kubumbama samu na kubasikila bantu na mpamukunu na babwala, yandi ke na kufwa bantu yina me sala ata dyambu na bisika yina bawu kele ya kubumbama. Meso ya yandi ke sosaka muntu ya mpasi. **9** Yandi ke na kubumbama samu na kubasikila bantu na mpamukunu, mutindu nkosi na kati ya dibulu ya yandi. Yandi ke na kubumbama samu na kubasikila mputu na mpamukunu. Yandi ke na kubumbimina mputu samu na kubenda yandi na mutambu ya yandi. **10** Yandi ke na kukondama, yandi ke na kubetama. Bamputu ke na kubwa na lutumu ya yandi. **11** Yandi ke tubaka mutindu yayi: «Nzambi ke zimbanaka mambu! Yandi ke bumbaka kizizi ya yandi, yandi ke talaka yawu ve!» **12** Yave, telama! Nzambi, lambula diboko ya nge! Kuzimbana ve bantu ya mpasi! **13** Samu na yinki muntu ya yimbi ke na kuvweza Nzambi? Samu na yinki yandi ke na kutuba: «Nzambi ke pesaka ve kitumbu?» **14** Kasi nge Nzambi, nge ke talaka bamfyetokoso mpe bampasi. Nge ke nwaninaka muntu yina ke na mpasi. Ni na maboko ya nge muntu ya kyadi ke kukipesaka. Ni nge ke sadisaka mwana-nsaana. **15** Zenga diboko ya muntu ya yimbi, futisa yandi yimbi ya yandi, yandi kutalana dyaka ve na ntadisi ya nge. **16** Yave kele ntinu ya bantangu nyonso mpe ya mankululu. Bantu ya bayinsi ya nkaka ke vwanda dyaka ve na yinsi ya Yave. **17** Yave, nge zaba bansatu ya bantu ya mpasi, nge ke kindisaka bantima ya bawu. Nge ke tekaka makutu na mambu ya bawu, **18** samu na kunwanina mwana-nsaana mpe muntu yina ba ke na kukwamisa. Samu ti muntu yina nge yidikaka na ntoto bika na kutalisa bantu boma ya kulutila.

11 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Ni Yave kele kiswamunu ya munu. Wapi mutindu beno lenda tuba na munu ti: «Kwenda bumbama na mongo mutindu ndeke?» **2** Ya tsyelika, bantu ya yimbi me kubika minani ya bawu, bawu me tula madyonga ya bawu na basinga ya minani, samu na kukubula na mpimpa, bantu yina kele na bantima ya kusungama. **3** Kana balufulu me mwangana yimeni, yinki muntu ya kudedama lenda sala dyaka? **4** Yave kele na kati ya Yinzo ya yandi ya longo, Yave kele na kiti ya yandi ya kintinu na mazulu. Meso ya yandi ke na kutala, meso ya yandi ke fyongonina bantu. **5** Yave ke fyongonina muntu ya kudedama mpe muntu ya yimbi. Yandi ke yinaka muntu yina ke zolaka kusala yimbi. **6** Na bantu ya yimbi yandi ke nokisaka mvula ya makala ya tiya, mvula ya tiya mpe mvula ya sufe, mupepe ya tiya, ni yawu kele kikunku ya bawu. **7** Ya tsyelika, Yave kele ya kudedama, yandi ke zolaka mambu yina ba ke salaka na ludedomo nyonso. Ni bantu ya kusungama lenda tala kizizi ya yandi.

12 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na nsambi ya basinga nana. Mukunga ya Davidi. Yave, kwiza sadisa beto! Yimeni samu na bantu ya kukwikama! Bantu ya mbote ke na kuzimbana. **2** Ba ke na kuvuna bampangi bawu na bawu, bikoba ya bawu ke basisaka mambu ya mbote, kasi na bantima ya bawu, bawu ke na kubanza mambu ya yimbi. **3** Bika ti Yave kukatula bikoba nyonso yina ke lebaka bampangi, yandi kukatula yinwa yina ke zonzaka na lunangu, **4** yina ke na kutuba ti: «Yinwa ya beto ni yawu kele ngolo ya beto, beto zaba kuzonza, nani ke vwanda mfumu ya beto.» **5** «Mutindu ba ke na kukwamisa bamputu, mutindu bantu ya kyadi ke na kudila, munu Yave mu ke na kutuba: Mu ke telama, mu ke pesa mpulusu na bantu yina ba ke na kunyokola.» **6** Mambu ya Yave kele ya kuvedila, mutindu palata yina ba me yoka na dibulu na ntoto, mutindu palata yina ba me vedisa bambala nsambwadi. **7** Nge Yave, nge ke kebaka bantu ya nge, nge ke bumbaka beto na mantwala ya bantu ya yimbi ya mbandu yayi tii mankululu. **8** Bantu ya yimbi ke na kutambula bisika nyonso, mambu ya nsoni ke na kuyala na kati ya bantu.

13 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. **2** Yave, tii wapi ntangu nge ke tatamana na kuzimbana munu? Tii wapi ntangu nge ke bumba munu kizizi ya nge? **3** Tii wapi ntangu mwela ya munu ke vwanda na manyongo mpe ntima ya munu konso kilumbu na kyadi? Tii wapi ntangu mbeni ya munu ke tatamana na kutediminaka munu? **4** Yave, Nzambi ya munu tala, pesa munu mvutu! Kyenzola meso ya munu, samu ti mu lala ve mpongi ya lufwa. **5** Ya tsyelika, mbeni ya munu lenda tuba ti: «Beto me nunga yandi!» Bika ti mitantu ya munu kuyangalala ve kana mu kubwa. **6** Kasi munu, mu me tula kivuvu ya munu na bumbote ya nge, ntima ya munu kele na nsayi mingi na mpulusu ya nge. Mu ke yimbidila Yave samu ti yandi me sadila munu mambu ya mbote.

14 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Muntu yina kele ve na mayela ke na kutuba na ntima ya yandi: «Nzambi kele ve!» Bantu nyonso me zimbana nzila, bawu ke na kusala mambu ya nganzi. Ata muntu mosi ke na kusala mambu ya mbote. **2** Katuka kuna na dizulu, Yave ke na kutala bantu, samu na kuzaba kana ya kele na muntu ya ndwenga yina ke na kusosa Nzambi. **3** Bawu nyonso me zimbana nzila, kintwadi, bawu nyonso ke na kusala yimbi, muntu ve ke na kusala mambu ya mbote, ata muntu mosi ve. **4** «Bantu nyonso yina ke na kusala yimbi, bawu ke na luzabu ve? Bawu yina ke na kudya bantu ya munu mutindu ba ke kudyaka dimpa, bawu ke bokilaka ve Nkumbu ya Yave.» **5** Ni kuna bawu ke vwanda na boma mingi, samu ti Nzambi kele na kati ya mbandu ya bantu ya kudedama. **6** Beno ke sekaka mambu yina mputu ke kanisaka na kusala, kasi beno zaba ti Yave kele kiswamunu ya yandi. **7** Ni na Siyone ke katuka mpulusu ya Isayeli, ntangu Yave ke bongisa mambu ya bantu ya yandi, Yakobi ke vwanda na nsayi mingi, mpe Isayeli ke yangalala!

15 Mukunga ya Davidi. Yave, nani lenda vwanda mwa ntangu na yinzo ya nge ya lele? Nani lenda zinga na mongo ya nge ya longo? **2** Kaka ni muntu yina kele ya kusungama, yina ke sadilaka ludedomo mpe ke zonzaka mambu ya tsyelika na ntima ya yandi nyonso. **3** Yinwa ya yandi ke tongaka ve bantu, yandi ke salaka ve yimbi na mpangi muntu, yandi ke safulaka ve bayina kele pene-pene na yandi. **4** Yandi ke zolaka ve kutala muntu yina kele na mavanga ya busafu, kasi yandi ke zitisaka bayina ke na boma ya Yave. Yandi ke vutukaka ve manima, yandi ke lungisaka nsilulu ya yandi ata ti yawu kele mpasi. **5** Yandi ke defisaka ve mbongo ya yandi na ndandu na zulu. Yandi ke ndimaka ve madeso ya bana, samu na kubwisa muntu yina me sala yimbi ve. Muntu yina ke salaka mutindu yina lenda kubwa ata fyoti ve.

16 Mukunga ya Davidi. Oo Nzambi bumba munu. Ni nge kele kiswamunu ya munu. **2** Mu ke tuba na Yave: «Nge

kele Mfumu ya munu, nge kele kimvwama ya munu ya kulutila!» **3** Bantu ya longo yina kele na yinsi, ni bawu kele bantu ya lulendo, bawu ke yangidikaka munu. **4** Banzambi ya bawu ya biteki ke na kufuluka, kana ya nkaka me talana, bawu ke landa yawu. Mu ke tula ve menga ya bibulu na zulu ya minkayulu ya bawu ya malafu. Mu ke tanguna ve bankumbu ya bawu na yinwa ya munu. **5** Yave nge kele kikunku ya munu, mbungu ya munu. Ni nge ke simbaka luzingu ya munu na maboko ya nge. **6** Nge tulaka yawu bandilu, ya kele nsaba ya kitoko mingi, ya kele mvwilu ya kitoko samu na munu. **7** Mu ke na kutonda Yave, ni yandi ke pesaka munu malongi, ata na mpimpa, ntima ya munu ke lwengisaka munu. **8** Mu ke na kutala Yave ntangu nyonso na mantwala ya munu, ntangu yandi kele na lubakala ya munu, mu lenda kubwa ve. **9** Ntima ya munu ke na kuyangalala, mwela ya munu me fuluka na kyese, nzutu ya munu ke na kupema na lukengolo nyonso. **10** Ya tsyelika, nge ke bika munu ve na kati ya yinsi ya bantu ya kufwa, nge ke ndima ve ti nzutu ya muntu yina me kwikila na nge, yawu kubola na kati ya ndyamu. **(Sheol h7585)** **11** Nge ke lakisaka munu nzila yina ke pesaka luzingu, kyese kele ya mingi na ntadisi ya nge, nsayi ya mankululu kele na lubakala ya nge.

17 Lusambulu ya Davidi. Yave tala ludedomo ya munu, teka makutu samu na kuwa kuyawula ya munu! Kuwa lusambulu ya munu, yina ke na kubasika na yinwa yina ke vunaka ve! **2** Na ntumunu ya nge Yave, nwanina munu, bika ti meso ya nge kutala yina kele ya kusungama! **3** Nge me zaba mbote ntima ya munu, nge ke fyongoninaka yawu na mpimpa, nge me meka munu, nge me tala kima mosi ve, mu ke na kuyindula, mabanza na mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu ke kaka mutindu mosi. **4** Mu me tuba ve yina mu ke na kubanza samu na bantu ya nkaka. Mu me sala yina nge me lomba munu, mu me landa ve banzila ya bantu ya yimbi. **5** Mu me kangama na kulanda kaka banzila ya nge, mu me kubwa ve. **6** Mu ke na kubokila nge, samu ti nge Nzambi, nge ke kuwaka lusambulu ya munu! Teka dikutu ya nge na munu, kuwa mambu ya munu! **7** Lakisa mambu yina nge ke salaka na kukwikama ya nge, nge yina ke vuukisaka bayina ke kuzwaka kiswamunu ya bawu na diboko ya nge ya lubakala, ntangu bambeni ke talisaka bawu mpasi. **8** Bumba munu mutindu yingo ya disu, keba munu na yisi ya mapapu ya nge. **9** Kuula munu na maboko ya bantu ya yimbi, bayina ke na kubula munu, mpe na maboko ya mitantu yina me zunga munu na nkele. **10** Bawu ke na bantima ya kukangama, bawu ke zonzaka na lunangu nyonso. **11** Bawu ke na kulanda beto, bawu me zungidila beto yimeni, bawu ke na kusosa kaka na kulosa beto na ntoto, **12** mutindu nkosi yina kele na nsatu ya kupasula kibulu, mutindu mwana ya nkosi yina me kubama samu na kubwila kibulu na kati ya kiswamunu ya yandi. **13** Yave telama, tedimina bambeni ya munu, vutula bawu manima! Na mbele ya nge ya mvita, vuukisa munu na maboko ya bantu ya yimbi. **14** Na diboko ya nge, Yave vuukisa munu na maboko ya bantu, bantu ya yinza yayi. Kikunku ya bawu kele na luzingu yayi. Nge fulusaka bivumu ya bawu na bimvwama ya nge. Bana ya bawu ya babakala yukutaka, bawu bikaka bimvwama yina lutilaka na batekolo ya bawu. **15** Kasi munu, mutindu mu kele ya kudedama, mu ke tala kizizi ya nge, ntangu mu ke vumbuka, mu ke yangalala na kutala kizizi ya nge.

18 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi kisyelo ya Yave. Yandi tangaka mambu yayi na kati ya mukunga, na kilumbu yina Yave kuulaka yandi na maboko ya bambeni ya yandi nyonso mpe na maboko ya Sawule. Yandi tubaka: Yave mu zola nge, nge kele ngolo ya munu! **2** Yave nge kele ditadi ya munu, kibaka ya munu ya lukengolo, kikuudi ya munu! Nge kele Nzambi ya munu, ditadi ya nene ya munu kisika mu ke bumbamaka! Nge kele kinwanunu yina ke kebaka nzutu ya munu, ngolo yina ke vuukisaka munu, kiswamunu ya munu! **3** Mu ke na kulooka: Nkembo na Yave! Yandi me kuula munu na maboko ya bambeni ya munu. **4** Basinga ya lufwa kangaka munu, nyamba ya mwangusulu talisaka munu boma. **5** Basinga ya yinsi ya bantu ya kufwa kangaka munu. Mitambu ya lufwa vwandaka na mantwala ya munu. **(Sheol h7585)** **6** Na kati ya bampasi ya munu, mu bokilaka Yave, mu bokilaka Nzambi ya munu samu ti yandi kusadisa munu. Katuka na Yinzo ya yandi, makutu ya yandi kuwaka mutindu mu vwandaka bokila yandi na kwiza sadisa munu. **7** Ntoto ninganaka, balufulu ya myongo tekitaka, yawu ninganaka samu ti Nzambi kumaka na nkele. **8** Mulinga vwandaka basika na mbombo ya yandi, tiya ya nene vwandaka basika na yinwa ya yandi, milaka ya tiya vwandaka basika na yinwa ya yandi. **9** Yandi fungulaka mazulu, yandi kulumukaka. Yandi kulumukaka na dituti ya ndombe na yisi ya makulu ya yandi. **10** Yandi yulukaka na zulu ya keluba mpe yandi dumukaka, yandi vwandaka pepa na mupepe. **11** Yandi vwandaka bumbama na kati ya kitombe, yinzo ya yandi ni maza ya ndombe, matuti ya ndombe. **12** Nsemo yina vwandaka tekila na mantwala ya yandi vwandaka katuka na matuti, na mvula ya matadi mpe na milaka ya tiya. **13** Yave dumaka kuna na zulu, Nzambi ya kulutila kuzangama wakisaka ndinga ya yandi na mvula ya matadi na milaka ya tiya. **14** Yandi kubulaka madyonga ya yandi mpe yandi mwangisaka bawu, yandi salaka ti balusyemo kuvwanda mingi, mpe bambeni kumaka na boma mingi. **15** Oo, Yave! Ntoto ya yisi ya maza talanaka, balufulu ya yinza basikaka na ngaanda, na ntangu nge fulaka bawu na mupepe ya bambombo ya nge. **16** Katuka kuna na mazulu, yandi me lambula diboko mpe yandi me simba munu. Yandi me basisa munu na kati ya maza ya nene. **17** Yandi kuulaka munu na maboko ya mbeni yina me lutilaka munu na lulendo. Yandi kuulaka munu na maboko ya bayina ke yinaka munu mpe me lutila munu ngolo. **18** Bambeni vwandaka na mantwala ya munu kilumbu yina mpasi ya nene kuminaka munu, kasi Yave vwandaka kiyekamanu ya munu. **19** Yandi katulaka munu na mpasi ya lufwa. Yandi kuulaka munu, samu ti yandi ke zolaka munu. **20** Yave me sadila munu mutindu kele kudedama ya munu. Mutindu maboko ya munu kele ya kuvedila, ni mutindu yina mpe yandi me sadila munu, **21** samu ti mu landaka banzila ya Yave, mu mangaka ve Nzambi ya munu, mutindu ke salaka bantu ya mavanga ya yimbi. **22** Misiku ya yandi nyonso kele na mantwala ya munu, mu ke bikaka ve bansalulu ya misiku ya yandi. **23** Mu vwandaka ya kusungama na mantwala ya yandi. Mu mangaka na kusala nyonso ya yimbi. **24** Ni yawu yina, Yave me sadila munu mutindu kele kudedama ya munu, mutindu kele kuvedila ya maboko ya munu na ntadisi ya yandi. **25** Na muntu ya kukwikama, nge ke talanaka ya kukwikama. Na muntu ya kusungama, nge ke talanaka ya kusungama. **26** Na muntu yina kele ya kuvedila, nge ke lakisaka kuvedila ya nge, Na muntu yina kele ve ya kusungama, nge ke sadilaka yandi ve na kusungama nyonso. **27** Ni nge ke vuukisaka bantu ya kukuluka, nge ke talaka bantu ya lunangu mpe nge ke kululaka bawu. **28** Ni nge ke salaka ti mwinda ya munu kulezima, Yave Nzambi ya munu kyenzola kitombe ya munu. **29** Kintwadi na nge, mu ke nwanisaka na nswalu nkonga ya binwani ya bambeni. Kintwadi na nge Nzambi ya munu, mu ke yulukaka bibaka. **30** Nzila ya Nzambi kele ya kulunga, mambu ya Yave kele ya tsyelika. Yandi kele mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu samu na bayina ke bumbamaka na sika ya yandi. **31** Ya kele ve na Nzambi

ya nkaka, kaka ni nge Yave. Ya kele ve na ditadi ya nkaka ya nene, kaka ni Nzambi ya beto. **32** Yandi kele Nzambi yina ke na kupesa munu ngolo, yandi ke sungikaka nzila ya munu. **33** Yandi ke salaka ti makulu ya munu kuvwanda mutindu makulu ya nsyesye. Yandi ke salaka ti mu vwanda ya kutelama na zulu ya myongo. **34** Yandi ke lakisaka munu mutindu ya kunwana mvita. Yandi ke pesaka munu ngolo ya kusadila munani ya kisengo ya mbwaki. **35** Nge me pesa munu mpulusu mutindu kinwanunu ya kisengo yina ke kebaka nzutu. Diboko ya nge ya lubakala me simba munu. Nge ke na kukulisaka munu na bumbote ya nge. **36** Nge ke salaka ti mu kima mbangu ata kubula mabaku. **37** Mu ke landaka bambeni ya munu mpe mu ke simbaka bawu, mpe mu ke vutukaka ve kana mu me manisa ve na kufwa bawu nyonso. **38** Mu ke bulaka bawu mpe bawu ke lendaka dyaka ve na kutelama, bawu ke na kubwa na makulu ya munu. **39** Nge ke pesaka munu ngolo na ntangu ya mvita, nge ke tulaka mitantu ya munu na yisi ya makulu ya munu. **40** Nge ke kimisaka mitantu ya munu na meso ya munu. Mu ke manisa na kufwa bayina ke yinaka munu. **41** Bawu ke na kulooka, kasi ata muntu ke na kusadisa bawu. Bawu ke na kubokila Yave, kasi yandi ke na kupesa bawu ve mvutu. **42** Mu ke mwangisa bawu mutindu fundu-fundu yina mupepe ke nataka, mu ke kombola bawu mutindu poto-poto ya banzila. **43** Nge ke kuulaka munu na banwanusunu ya bantu ya munu. Nge ke na kusala ti munu, mu vwanda mfumu ya bayinsi. Bantu yina mu zaba ntete ve, ntangu yayi bawu ke na kutumama na munu. **44** Kaka na ntumunu ya ntete, bantu ke na kutumama na munu, banzenza ke na kuleba munu. **45** Banzenza ke dyaka ve na ngolo. Bawu ke na kubasika na biswamunu ya bawu na kutekita nyonso. **46** Yave kele moyo! Nkembo na Nzambi ditadi ya munu ya nene! Nkembo na Yave mpulusu ya munu! **47** Nge Nzambi yina ke futisaka yimbi na bantu yina ke salaka munu yimbi, nge yina ke salaka ti bantu kutumama na munu, **48** nge yina ke kuulaka munu na maboko ya bambeni ya munu! Nge ke zangulaka munu na zulu ya mitantu ya munu, nge ke kuulaka munu na maboko ya bantu ya myangu. **49** Ni yawu yina, mu ke kembila Yave na kati ya bantu ya bayinsi. Mu ke yimbila nkumbu ya nge. **50** Yave ke salaka mambu ya nene samu na kukuula ntinu ya yandi. Yandi ke lakisaka kukwikama ya yandi na muntu yina yandi me byeka. Yandi ke lakisaka kukwikama ya yandi na Davidi mpe na bana ya Davidi bantangu nyonso.

19 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Mazulu ke na kusamuna nkembo ya Nzambi. Dizulu nyonso ya kuyalumuka ke na kulakisa bisalu ya maboko ya yandi. **2** Kilumbu ke samunaka yawu ntangu bwisi ke kutsyaka, mpimpa ke lakisaka yawu ntangu bwisi ke yilaka. **3** Ya kele ve kaka mutindu ya kuzonza, yawu kele ve bampova, ba ke na kuwa ve bandinga ya bawu. **4** Bansangu ya bawu ke na kutambula na ntoto nyonso, mambu ya bawu ke na kuwakana tii na bandilu ya yinza. Kuna na zulu, Nzambi yidikaka yinzo ya lele samu na ntangu. **5** Yandi yayi ke na kubasika na kivinga ya yandi mutindu bakala yina me kwela. Na kilengi nyonso, yandi ke na kutambula na nzila mutindu kinwani ya kibakala. **6** Yandi ke basikaka na ndilu mosi ya dizulu, yandi ke kwendaka suka na ndilu ya nkaka. Ata kima mosi ve lenda bumbama na mantwala ya tiya ya yandi. **7** Musiku ya Yave kele ya kulunga, yawu ke bongisaka luzingu. Kimbangi ya Yave kele ya tsyelika, yawu ke pesaka ndwenga na muntu yina me kondwa luzabu. **8** Bansalulu ya misiku ya Yave kele ya kusungama, yawu ke yangidikaka ntima. Ntumunu ya Yave kele mpasi ve, yawu ke kyenzolaka meso. **9** Kuzitisa Yave kele dyambu ya kuvedila, yawu ke zingila bantangu nyonso. Banzengolo ya Yave kele ya tsyelika, nyonso kele ya kudedama. **10** Banzengolo ya Nzambi kele ntalu mingi kulutila wolo, kulutila wolo ya mbote. Yawu kele kitoko kulutila mafuta ya nyosi, kulutila mafuta ya nyosi ya malu-malu. **11** Munu mosi kisyelo ya nge, yawu ke na kulwengisa munu. Muntu yina ke bumbaka misiku ya nge, yandi ke kuzwa ndandu mingi. **12** Nani lenda zaba yimbi yina yandi me sala, yina yandi kanisaka ve na kusala? Kusemba munu ve samu na mambu yina kele ya kubumbama samu na munu. **13** Keba munu na bantu ya lunangu! Bawu kuyala ve na zulu ya munu! Na yina mu ke vwanda ya kusungama, dyambu mosi ve ya yimbi mingi ke talana na kati ya munu. **14** Bika ti mambu yina ke basika na yinwa ya munu, mambu yina kele na kati ya ntima ya munu kuvwanda ya mbote na ntadisi ya nge. Yave nge kele ditadi ya munu, kikuudi ya munu!

20 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Bika ti Yave kupesa nge mvutu na kilumbu ya mpasi! Bika ti Nkumbu ya Nzambi ya Yakobi kukeba nge! **2** Katuka na Yinzo ya yandi ya longo, bika ti yandi kusadisa nge, katuka kuna na Siyone, bika ti yandi kupesa nge maboko. **3** Bika ti yandi bambuka moyo na makabu nyonso yina nge ke pesaka. Bika ti yandi kundima minkayulu ya nge ya kuyoka. Kupema **4** Bika ti yandi kupesa nge yina ntima ya nge ke na yawu nsatu, bika ti yandi kulungisa nyonso yina nge zola kusala! **5** Beto ke sala milolo ya nsayi samu na mpulusu ya nge, beto ke telemisa dalapo na nkumbu ya Nzambi ya beto, Yave ke lungisa nyonso yina nge ke lomba yandi. **6** Ntangu yayi, mu me zaba ti Yave ke vuukisaka muntu yina yandi me byeka. Nzambi ke pesaka yandi mvutu katuka na Yinzo ya yandi ya longo kuna na zulu, mpe lusalusu ya diboko ya yandi ya lulendo ya lubakala. **7** Mingi ke na kutula kivuvu na bipusu-pusu ya bawu ya mvita, ba ya nkaka ke na kutula kivuvu na bampunda ya bawu, kasi beto, ni Nkumbu ya Yave, Nzambi ya beto, beto ke bokilaka. **8** Bawu ke na kulemba mpe bawu ke na kubwa, kasi, beto kele ya kutelama mpe beto ke na kuvibidila. **9** Yave, vuukisa ntinu! Bika ti yandi kuwa beto, kilumbu yina beto ke bokila yandi!

21 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Yave, ntinu ke na kuyangalala na ngolo ya nge. Bambala mingi mpulusu ya nge ke na kufulusa yandi na kilengi mingi. **2** Nge pesaka yandi yina ntima ya yandi vwandaka na yawu nsatu, nge yiminaka yandi ve bansatu yina basikaka na yinwa ya yandi. Kupema **3** Samu ti nge ke na kwiza bwabana yandi na balusakumunu ya mfunu mingi, nge me tula na yintu ya yandi, yimpu ya kintinu ya wolo ya mbote. **4** Yandi lombaka nge luzingu, mpe nge pesaka yandi yawu, nge me pesa yandi luzingu ya yinda, ya bantangu nyonso, yina ke manisaka ve. **5** Nkembo ya yandi kele nene samu na mpulusu ya nge, nge me fulusa yandi na nsemo mpe na buzitu. **6** Nge me sala ti yandi kuvwanda muntu ya lusakumunu bantangu nyonso. Nge me fulusa yandi na nsayi na ntadisi ya nge. **7** Ya tsyelika, ntinu ke tulaka kivuvu ya yandi na Yave. Samu na kukwikama ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yandi lenda kubwa ve. **8** Nge ke bwila bambeni ya nge nyonso, diboko ya nge ya lubakala ke simba bayina ke yinaka nge. **9** Nge ke yoka bawu na tiya ya nene, kilumbu yina nge ke talana, Yave ke mwangisa bawu na nkele ya yandi mpe tiya ke yoka bawu. **10** Nge ke zimbisa bana ya bawu yina ke kwiza na manima ya bawu awa na ntoto. Nge ke zimbisa bambandu ya bawu na kati ya bantu ya yinza. **11** Kana bawu sosa kusala nge yimbi, kana bawu kanisa na kusala nge mambu ya yimbi, bawu ke lenda ve. **12** Ya tsyelika nge ke sala

ti bawu kukima, na munani ya nge, nge ke kubula bawu. **13** Yave telama na ngolo ya nge, beto ke yimbidila lulendo ya nge na mikunga.

22 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Na muningu ya «Nkabi ya suka-suka.» Nzambi ya munu, Nzambi ya munu samu na yinki nge me bika munu? Samu na yinki nge me vwandaka ya nge ntama na munu? Samu na yinki nge me vuukisa munu ve? Samu na yinki nge ke na kuwa ve kuyawula ya munu? **2** Nzambi ya munu, mu ke na kulooka na sika ya nge na ntangu, kasi nge ke na kupesa munu mvutu ve, mu ke na kulooka na sika ya nge na mpimpa mpe mu ke na kupema ve. **3** Na kutala mbote, nge kele longo, nge ke na kuzinga na kati ya mikunga ya nzitusu ya bana ya Isayeli. **4** Ni na sika ya nge bankooko ya beto tulaka kivuvu ya bawu. Bawu tulaka kivuvu ya bawu na nge, nge vwandaka vuukisa bawu. **5** Bawu vwandaka looka na sika ya nge, mpe bawu vwandaka vuuka, bawu vwandaka tula kivuvu ya bawu na nge, bawu vwandaka tala nsoni ve. **6** Na yina me tadila munu, mu kele muntu ve, kasi mu kele ngambu, bantu ke na kufinga mpe kusafula munu. **7** Bantu nyonso yina ke na kutala munu ke na kuseka munu, bawu ke na kuzonza mpe kuningisa yintu: **8** Yekula dyambu ya nge na Yave! Yandi ke vuukisa yandi, yandi ke kuula yandi, samu ti Yave me yangalala na yandi. **9** Nge basisaka munu na kivumu ya mama ya munu, nge me tula munu na lukengolo na ntulu ya mama ya munu. **10** Ba pesaka munu na sika ya nge ntangu mu basikaka na kivumu ya mama ya munu, Nge kele Nzambi ya munu katuka na kivumu ya mama ya munu. **11** Kukwenda ve ntama na munu, samu ti mpasi me belama, Samu ti ata muntu ke kwiza sadisa munu. **12** Lutangu ya bangombe mingi me zunga munu, bibulu ya myangu ya kizunga ya Basane me zunga munu na balweka nyonso. **13** Bawu ke na kufungula bayinwa ya bawu samu na kuzonzila munu yimbi, mutindu nkosi yina ke na kuduma mpe ke na kupasula kibulu. **14** Mu me kuma mutindu maza ke na kumwangana na ntoto, mikwa ya munu nyonso ke na kukabuka, ntima ya munu me kuma mutindu mafuta ya nyosi yina ke na kusulumuka na kati ya kivumu. **15** Ngolo ya munu me kawuka mutindu kibuma, ludimi ya munu me kangama na kati ya yinwa. Nge me tula munu na kati ya fundu-fundu ya lufwa. **16** Samu ti bayimbwa me zunga munu, nkonga ya bantu ya yimbi me zunga munu bisika nyonso. Bawu me tobola munu maboko na makulu. **17** Mu me konda mingi, bambeni ya munu ke na kutala munu, bawu me sikika meso ya bawu na munu. **18** Bawu me kabula binkuti ya munu, bawu me bula dzeke samu na kuzwa kinkuti ya munu. **19** Nge Yave kukwenda ve ntama na munu! Nge kele ngolo ya munu, kwiza nswalu mpe sadisa munu! **20** Kuula munu na lufwa ya mbele ya mvita, kuula munu na manzaka ya bayimbwa. **21** Vuukisa munu na yinwa ya nkosi, vuukisa munu na mampoka ya mpakasa! Nge me kuwa munu. **22** Mu ke zonzila Nkumbu ya nge na sika ya bampangi ya munu, na kati ya mukangu ya bantu, mu ke kembila nge. **23** Beno bayina ke zitisaka Yave, beno kembila yandi! Beno nyonso, bana ya Yakobi, beno kembila yandi! Beno nyonso, bana ya Isayeli, beno tekita na ntadisi ya yandi! **24** Yave me vweza ve mpe me manga ve mputu na kati ya bampasi ya yandi. Yandi me pesa ve mputu mukongo, ntangu mputu ke lookaka na Yave, Yave ke kuwaka yandi. **25** Na kati ya mukangu ya bantu mingi, mu ke yimbila nge mikunga ya nzitusu. Mu ke lungisa balukanu ya munu na mantwala ya bayina ke zitisaka nge. **26** Bamputu ke kudya, bawu ke yukuta, bawu ke kembila Yave, bayina ke sosaka yandi, bika ti beno vwanda na luzingu ya yinda! **27** Tii na bandilu nyonso ya ntoto, bantu nyonso ke bambukila Yave moyo, bantu nyonso ke baluka na sika ya yandi. Makanda nyonso ya bantu ke fukama na mantwala ya yandi. **28** Samu ti Yave kele ntinu, yandi ke na kuyala bayinsi nyonso. **29** Awa na ntoto, bantu nyonso ya lulendo ke kudya, bawu ke fukama. Bayina ke dyaka ve na luzingu, bayina me kota na yisi ya ntoto, bawu ke yinama na ntadisi ya Nzambi. **30** Bana ya bawu ke sadila Yave, bantu ke zonzila Nkumbu ya Yave, na mbandu yina ke kwiza. **31** Na mbandu yina ke kwiza, ba ke zonzila bawu mambu ya kudedama, yina Yave me sala.

23 Mukunga ya Davidi. Yave kele Muvungi ya munu, mu ke kondwa kima ve. **2** Yandi ke pemisaka munu na matiti ya maza, yandi ke nataka munu na maza ya kuzuna **3** Yandi ke pesaka mwela ya munu ngolo, yandi ke twadisaka munu na banzila ya ludedomo, samu na Nkumbu ya yandi. **4** Ntangu mu ke tambulaka na mudimba ya mpewo ya lufwa, mu ke talaka boma ve, samu ti nge kele na munu. Mukawa na yinti ya nge ya Muvungi ke kebaka munu. **5** Nge me kubika mesa samu na munu na mantwala ya mitantu ya munu. Nge me dukula munu mafuta na yintu, mbungu ya munu me fuluka, mafuta ke na kumwangana. **6** Ya tsyelika, buyenge mpe bumbote ke vwanda na munu bilumbu nyonso ya luzingu ya munu. Mu ke vutuka dyaka na Yinzo ya Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya munu.

24 Mukunga ya Davidi. Ntoto kele ya Yave, nyonso yina kele na ntoto kele ya yandi. Yinza mpe nyonso yina ke zingaka na yawu kele ya Yave. **2** Ni Yave tulaka lufulu ya ntoto na zulu ya mubu, ni Yave sikimisaka yawu na zulu ya banzadi. **3** Nani ke yuluka na mongo ya Yave? Nani ke telama na Yinzo ya yandi ya longo? **4** Muntu yina me sala ve yimbi na maboko ya yandi, yina ntima kele ya kuvedila, yina ke kukipesaka ve na luvunu, yina ke salaka ve bandefi ya luvunu, **5** yandi ke kuzwa lusakumunu ya Yave, Nzambi Muvuukisi ya yandi ke kumisa yandi ya kudedama. **6** Ni mutindu yayi kele mbandu ya bayina ke sosaka Yave, bayina ke kusosaka kizizi ya nge, nge Nzambi ya Yakobi. Kupema **7** Myelo, beno funguka, beno funguka myelo ya nene ya seko! Bika ti ntinu ya nkembo kusala nkontolo na yandi! **8** Nani kele ntinu yayi ya nkembo? Ni Yave, ni yandi kele kinwani ya ngolo mpe ya kibakala, Ni Yave, ni yandi kele kinwani ya ngolo yina ke nungaka bamvita. **9** Myelo, beno funguka, beno funguka myelo ya nene ya seko! Bika ti ntinu ya nkembo kusala nkontolo na yandi! **10** Nani kele ntinu yayi ya nkembo? Ni Yave, Nzambi ya Binwani, ni yandi kele ntinu ya nkembo! Kupema

25 Mukunga ya Davidi. Yave, mu me baluka na sika ya nge. **2** Nzambi ya munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge. Kubika ve ti mu tala nsoni! Kubika ve ti bambeni ya munu kununga munu! **3** Bayina nyonso ke tulaka kivuvu na nge ke talaka ve nsoni, kasi bayina kele bambeni ya nge kondwa dyambu ke tala nsoni. **4** Yave, sala ti mu zaba ba nzila ya nge, longisa munu mutindu nge zola mu zinga! **5** Twadisa munu na butsyelika ya nge mpe longisa munu! Nge kele Nzambi ya mpulusu ya munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge bantangu nyonso. **6** Yave, bambuka moyo na kyadi mpe kukwikama ya nge, yina ke zingilaka bantangu nyonso. **7** Kubambuka ve moyo na masumu ya buntwenya ya munu, kubambuka ve moyo na kondwa kutumama ya munu! Kasi bambukila munu moyo mutindu kele kukwikama ya nge, samu na bumbote ya nge, Yave! **8** Yave kele mbote mpe yandi kele ya kusungama. Ni yawu yina, yandi ke lakisa misumuki nzila. **9** Yandi ke twadisaka bamputu na ludedomo nyonso. Yandi ke lakisaka bamputu nzila

ya yandi. **10** Bandongosolo nyonso ya Yave kele ya mbote mpe ya tsyelika, samu na bayina ke zitisaka ngwisani ya yandi mpe bantumunu ya yandi. **11** Yave, samu na Nkumbu ya nge, nge ke lemvokila yimbi ya munu, samu ti yawu kele nene. **12** Wapi muntu yina ke na buzitu na Yawe? Yave ke lakisa yandi nzila yina yandi fwana soola. **13** Mwela ya yandi ke pema na buyenge, bana ya yandi ke kuzwa ntoto. **14** Yave ke zabisaka mansweki ya yandi na bayina ke zitisaka yandi, yandi ke salaka ti bawu kuzaba ngwisani ya yandi. **15** Ntangu nyonso, mu ke balulaka meso ya munu na Yave, samu ti yandi ke katula makulu ya munu na mutambu. **16** Baluka na sika ya munu, fwila munu kyadi, samu ti mu ke kaka munu mosi mpe na mpasi. **17** Bamfyetokoso me fulusa ntima ya munu, Kuula munu na bampasi ya munu. **18** Tala nkwamusu mpe mpasi ya munu, lemvokila masumu ya munu nyonso. **19** Tala mutindu bambeni ya munu kele mingi, mpe ba ke na kuyina munu na nkele nyonso. **20** Bumba luzingu ya munu mpe kuula munu! Mu kutala nsoni ve, ni nge kele kiswamunu ya munu. **21** Kusungama mpe ludedomo kubumba munu, ni na nge mu me tula kivuvu ya munu. **22** Oo Nzambi, kuula Isayeli! Kuula yandi na bampasi ya yandi!

26 Mukunga ya Davidi. Yave, nungisa munu! Samu ti mu ke landaka nzila ya kusungama, mu ke tulaka kivuvu ya munu na Yave, mu ke kubwa ve! **2** Yave fyongonina munu, meka munu, tala mbote-mbote luketo mpe ntima ya munu. **3** Kukwikama ya nge kele na ntwala ya meso ya munu, mu ke na kulanda nzila ya butsyelika. **4** Mu ke vwandaka ve na bantu ya luvunu, mu ke tambulaka ve na bantu ya bantima zole. **5** Mu ke yinaka mukangu ya bantu yina ke salaka yimbi, mu ke vwandaka ve kintwadi na bantu ya yimbi. **6** Mu me sukula maboko ya munu kidimbu ya muntu me sala ve yimbi, mu ke zungidila kiyokolo ya nge ya minkayulu, Yave, **7** samu na kuvutula matondo, mpe kusamuna mambu ya nge ya ngitukulu. **8** Yave, mu zola Yinzo kisika yina nge ke zingaka, mpe kisika yina nkembo ya nge ke vwandaka. **9** Kusemba munu ve mutindu mosi na misumuki, kukatula ve luzingu ya munu mutindu mosi na bayina kufwaka bantu. **10** Maboko ya bawu ke salaka mambu ya busafu, maboko ya bawu ya lubakala me fuluka na madeso ya bana. **11** Kasi munu, muke tambula na kusungama nyonso. Kuula munu mpe tala munu kyadi. **12** Mu ke na kutambula na nzila ya kusungama, mu ke tonda Yave na kati ya balukutakanu.

27 Mukunga ya Davidi. Yave kele Nsemo mpe Muvuukisi ya munu, mu ke vwanda na boma ya nani? Yave kele Kiswamunu ya munu, mu ke vwanda na boma ya nani? **2** Ntangu bantu ya yimbi ke kwiza na kudya musuni ya munu, ni bawu, bayina ke nyokolaka munu, bambeni ya munu ke bula mabaku mpe ke kubwa. **3** Kana nkonga ya binwani kwiza nwanisa munu, mu ke vwanda ve na boma. Kana mvita kusalama na munu, mu ke kangama na kivuvu. **4** Mu ke lomba na Yave kima mosi, yina mu ke na yawu nsatu mingi. Mu zola kuzinga na Yinzo ya Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya munu, samu na kutalaka kitoko ya Yave, mpe samu na kusikikaka meso ya munu na Yinzo ya yandi. **5** Samu ti yandi ke kengidila munu na Yinzo ya yandi ya mileba na kilumbu ya kyadi, yandi ke bumba munu na kiswamunu ya Yinzo ya yandi ya lele, yandi ke tula munu na zulu ya ditadi ya nene. **6** Ntangu yayi yintu ya munu me kuma na zulu ya bambeni yina me zungidila munu. Mu ke pesa Yave minkayulu na Yinzo ya yandi, na kati ya milolo ya nsayi. Mu ke kembila mpe kusika bisikulu samu na Yave. **7** Yave, kuwa ndinga ya munu, mu ke na kubokila nge, vwanda na kyadi ya munu mpe pesa munu mvutu! **8** Ntima ya munu ke na kutuba na yina me tadila nge: «Beno sosa munu!» Mu ke na kusosa nge, Yave! **9** Kubumbila munu ve kizizi ya nge, kubingisa ve kisadi ya nge na nkele! Nge kele lusalusu ya munu, kubika munu ve, kumanga munu ve, Nzambi mpulusu ya munu! **10** Ata ti tata na mama me manga munu, kasi Yave ke yamba munu. **11** Yave, longisa munu nzila ya nge, twadisa munu na nzila ya kusungama, samu na bambeni ya munu. **12** Kuyekula munu ve na maboko ya bambeni ya munu, samu ti bambangi ya luvunu me tedimina munu, bawu ke sadilaka ngolo samu na kutalisa munu boma. **13** Mu ke na kiminu ya kutala bumbote ya Yave, na yinsi ya bantu ya moyo. **14** Tula kivuvu ya nge na Yave, vwanda na ngolo mpe vwanda na kibakala. Tula kivuvu ya nge na Yave!

28 Mukunga ya Davidi. Yave, ni nge mu ke na kubokila. Ditadi ya munu! Kukanga makutu ve na ndinga ya munu! Kana nge vwanda ntama kondwa ku pesa munu mvutu, mu ke kuma mutindu mosi, na bayina ke na kukulumuka na ndyamu. **2** Kuwa lusambulu ntangu mu ke looka na nge, ntangu mu ke nanguna maboko na kivinga ya kulutila longo ya Yinzo ya nge. **3** Kusemba munu ve kintwadi na bantu ya yimbi mpe na mivondi! Ba ke zonzila kizunu na mpangi ya bawu, kasi ba ke na mambu ya yimbi na ntima. **4** Semba bawu mutindu kele mavanga ya bawu! Futisa bawu mutindu kele mavanga ya bawu ya yimbi! Semba bawu mutindu kele mambu yina bawu me sala! Vutula bawu mutindu kele mambu yina bawu me sala! **5** Ba ke na kusala keba ve na mambu yina Yave me sala, mpe na bisalu ya yandi. Yandi kubwisa bawu mpe kutelemisa bawu ve! **6** Nkembo na Yave! Yandi me kuwa ndinga ya lusambulu ya munu. **7** Yave kele ngolo ya munu mpe kinwanunu yina ke kebaka nzutu ya munu. Kivuvu ya munu kele na yandi, yandi me sadisa munu. Ntima ya munu kele na nsayi, mu ke kembila yandi na mikunga. **8** Yave kele ngolo ya bantu ya yandi, yandi kele kibaka ya lukengolo samu na mpulusu ya Masiya ya yandi. **9** Vuukisa bantu ya nge mpe sakumuna mvwilu ya nge! Vwanda Muvungi ya bawu mpe lusalusu ya bawu ya ntangu nyonso!

29 Mukunga ya Davidi. Beno bana ya Nzambi, beno vutula na Yave, beno vutula na Yave nkembo mpe nzitusu! **2** Beno vutula na Yave nkembo ya Nkumbu ya yandi! Beno fukama na ntadisi ya Yave, ntangu yandi ke lezimaka na kitoko ya bulongo ya yandi! **3** Ndinga ya Yave ke na kuwakana na ngolo na zulu ya maza, Nzambi ya nkembo ke na kuwakisa kidumu. Yave me lutila makelele ya maza ya nene. **4** Ndinga ya Yave ke na kuwakana na lulendo nyonso, ndinga ya Yave ke na kuwakana na nsemo. **5** Ndinga ya Yave ke na kuzenga bayinti ya sedele, Yave ke na kuzenga bayinti ya sedele ya Libane. **6** Yave ke salaka ti myongo ya Libane ke dumukaka mutindu mwana ya ngombe mpe mongo ya Elemone mutindu mwana ya mpakasa. **7** Ndinga ya Yave ke basisaka milaka ya tiya. **8** Ndinga ya Yave ke tekitisaka yinsi ya kuyuma, Yave ke tekitisaka yinsi ya kuyuma ya Kadese. **9** Ndinga ya Yave ke butisaka bankabi, yawu ke tumunaka bayinti ya mfinda. Na Yinzo ya Yave, nyonso ke looka, «nkembo na Yave!» **10** Yave vwandaka na kiti ya kintinu ntangu maza dyamisaka yinza, Yave ke na kuyala na kiti ya yandi ya kintinu ya mankululu. **11** Yave ke pesa lulendo na bantu ya yandi, Yave ke sakumuna bantu ya yandi na kupesa bawu kizunu.

30 Mukunga samu na mukembo ya mbyekolo ya Yinzo ya Yave. Mukunga ya Davidi. Mu ke kembila bunene ya nge, Yave, nge me telemisa dyaka munu, nge me bika ve ti bambeni kuseka munu. **2** Yave, Nzambi ya munu, mu me bokila nge na

kwiza sadisa munu mpe nge me nyakisa munu. **3** Yave, nge me basisa mwela ya munu na yinsi ya bantu ya kufwa, nge me sala ti mu kuzinga dyaka ntama ya bayina ke kulumukaka na ndyamu. **(Sheol h7585)** **4** Beno yimbila Yave, beno mikwikisi ya yandi, beno kembila Nkumbu ya yandi ya longo. **5** Nkele ya yandi ke zingila ntangu fyoti, kasi bumbote ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso, na nkokila bidilu me wakana, kasi na suka nsayi me kwiza. **6** Na kizunu mu vwandaka tuba na kati ya ntima: Mu lenda kubwa ata fyoti ve! **7** Yave, na bumbote ya nge, nge me syamisa mongo ya munu na ngolo nyonso. Kasi nge me bumba kizizi ya nge, mpe boma me kuzwa munu. **8** Yave, mu me looka na sika ya nge, mu me bondila Yave. **9** Wapi ndandu nge ke kuzwa kana menga ya munu kutanga, wapi ndandu kana mu kulumuka na ndyamu? Fundu-fundu lenda kembila nge? Fundu-fundu lenda samuna kukwikama ya nge? **10** Yave, kuwa, fwila munu kyadi! Kwiza sadisa munu! **11** Nge me soba bidilu ya munu na nsayi, mpe nge me katula munu kinkuti ya munu ya mafwa, nge me lwatisa munu kinkuti ya feti, **12** na yina, na ntima ya munu nyonso, mu ke yimbila nge, mu ke dingama ve. Yave Nzambi ya munu, mu ke kembila nge bantangu nyonso.

31 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi. Yave, nge kele kiswamunu ya munu, mu kutala nsoni ve! Na ludedomo ya nge, kuula munu. **2** Teka dikutu ya nge na kuwa lusambulu ya munu, kwiza nswalu, vuukisa munu! Vwanda ditadi ya nene yina ke kebaka munu, kibaka ya lukengolo yina ke vuukisaka munu! **3** Ya tsyelika, nge kele ditadi ya munu ya nene, kibaka ya lukengolo yina ke kebaka munu, samu na Nkumbu ya nge, nge ke nata munu, nge ke twadisa munu. **4** Nge ke basisa munu na mutambu yina ba me tambila munu, samu ti nge kele kibaka ya munu ya lukengolo, **5** mu me vutula mpeve ya munu na maboko ya nge, nge me kuula munu, Yave, Nzambi ya tsyelika! **6** Mu ke zolaka ve bayina ke kangamaka na banzambi ya mpamba-mpamba. Munu, mu me tula kivuvu ya munu na Yave. **7** Mu ke yangalala, mu ke tala kilengi, samu na bumbote ya nge, samu ti nge me tala kyadi ya munu, nge me zaba mpasi ya munu. **8** Nge me yekula munu ve na maboko ya bambeni, nge me telemisa munu, nge me pesa munu kimpwanza. **9** Yave, fwila munu kyadi, samu ti mu ke na mpasi, meso ya munu, mwela ya munu mpe nzutu ya munu ke na kukwama. **10** Luzingu ya munu ke na kulemba na kati ya mpasi, bamvula ya luzingu ya munu ke na kuluta na kati ya kuyawula. Mu ke dyaka na ngolo ve samu na yimbi ya munu, mpe mikwa ya munu ke na kubeba. **11** Samu na bambeni ya munu nyonso, mu me kuma muntu ya nsoni, nsoni ya mingi na ntadisi ya bayina kele pene-pene na munu. Bayina ke na kutala munu ke na kwendaka kima ntama na munu. **12** Ba me zimbana munu, mutindu bake zimbanaka muntu ya kufwa, mu me kuma mutindu kima yina me zimbana. **13** Mu ke na kuwa mambu nyonso ya yimbi yina bantu ke na zonza, mu kele na boma mingi na balweka nyonso ntangu ba ke na kuvukana samu na kusala munu yimbi. Bawu ke na kusala mfundu ya kufwa munu. **14** Kasi munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge, Yave! Mu ke na kutuba: «Nge kele Nzambi ya munu!» **15** Bilumbu ya luzingu ya munu ke na maboko ya nge, kuula munu na maboko ya bambeni ya munu mpe na bayina ke na kukwamisa munu! **16** Kyenzola kizizi ya nge na kisyelo ya nge, vuukisa munu na bumbote ya nge! **17** Yave, mu tala nsoni ve ntangu mu ke bokila nge! Bika ti bantu ya yimbi kutala nsoni, bawu vwanda swii na yinsi ya bantu ya kufwa! **(Sheol h7585)** **18** Kanga yinwa ya bantu ya luvunu, bayina ke zonzaka na muntu ya kudedama, kondwa buzitu, na lunangu nyonso mpe kuyina. **19** Yave, bumbote ya nge kele nene mingi! Yina nge me bumba samu na bayina ke zitisaka nge, bumbote yina nge ke lakisaka na bayina nyonso ke kuzwaka kiswamunu ya bawu na sika ya nge, na ntwala ya bantu. **20** Nge me bumba bawu na ntadisi ya nge, ntama ya bankwamusu ya bantu. Nge ke bumba bawu na mantwala ya bantu ya luvunu, na Yinzo ya nge ya lele. **21** Nkembo na Yave! Samu ti yandi me lakisa munu kukwikama ya ngitukulu na mbanza, mutindu mbanza yina bambeni me zunga samu na kubotola yawu. **22** Mu vwandaka tuba na nswalu nyonso: Ba me bingisa munu ntama na kizizi ya nge, kasi nge me kuwa lusambulu ya munu. Ntangu mu bokilaka nge na kwiza sadisa munu. **23** Beno zola Yave, beno, mikwikisi ya yandi! Yave ke bumbaka bayina kele ya kukwikama na yandi, kasi yandi ke sembaka na ngolo bantu ya lunangu. **24** Beno vwanda na ngolo, beno vwanda na kibakala beno nyonso yina ke salaka kivuvu na Yave.

32 Mukunga ya Davidi. Kyese na muntu yina ba me lemvokila yimbi ya yandi mpe ba me fuka disumu ya yandi! **2** Kyese na muntu yina Yave ke na kutala dyaka ve yimbi ya yandi, muntu yina ke dyaka ve na luvunu na kati ya mpeve ya yandi! **3** Ntangu nyonso yina mu vwandaka ndima ve yimbi ya munu, nzutu ya munu vwandaka konda, mu vwandaka yawula konso ntangu. **4** Mpimpa na ntangu diboko ya nge vwandaka dema na zulu ya munu. Kupema Mu kumaka ya kulemba mutindu matiti me yuma na ntangu. **5** Mu me zabisa nge disumu ya munu, mu me bumba ve yimbi ya munu. Mu me tuba: «Mu ke ndima kondwa kutumama ya munu na ntadisi ya Yave!» Mpe nge, nge me lemvokila yimbi ya munu, nge me fuka disumu ya munu. Kupema **6** Ni mutindu yina, konso muntu yina me kwikila na nge ke sambila nge na ntangu ya mbote. Kana maza ya nene me fuluka, yawu ke dyamisa yandi ve. **7** Nge kele kiswamunu ya munu, nge ke kebaka munu na ntangu ya mpasi, nge ke zungaka munu na milolo ya nkudulu. Kupema **8** «Mu ke longisa nge, mu ke lakisa nge nzila yina nge fwana kulanda. Mu ke pesa nge malongi, mu ke sikika meso ya munu na nge. **9** Beno vwanda ve mutindu mpunda, to mpunda ya mutela ya nkufi yina kele ve na mayela. Ba ke tulaka bawu kisengo na yinwa samu na kutwadisa bawu, samu na kangimisaka mpe kutwadisaka bawu. Samu ti bawu kubelama ve na nge.» **10** Muntu ya yimbi ke tala mpasi mingi, kasi yina ke tulaka kivuvu ya yandi na Yave, bumbote ya Yave ke zunga yandi. **11** Beno bantu ya kudedama, beno yangalala na Yave, beno vwanda na nsayi! Beno bayina ke na bantima ya kusungama, beno sala milolo ya nsayi!

33 Beno, bantu ya kusungama, beno sala milolo ya nsayi samu na Yave! Nzitusu me bonga samu na bantu ya kudedama. **2** Beno kembila Yave na muningu ya nsambi. Beno kembila yandi na nsambi ya basinga kumi. **3** Beno yimbila yandi mukunga ya malu-malu! Beno sika mbote bisikulu ya beno na kusala milolo ya nsayi. **4** Ya tsyelika, mambu ya Yave kele ya kusungama. Nyonso yina yandi ke salaka, ke salamaka na dede nyonso. **5** Yandi ke zolaka ludedomo mpe kusungama. Bumbote ya Yave me fuluka na ntoto. **6** Na mambu ya Yave, mazulu yilamaka. Na mupepe ya yinwa ya yandi, bambwetete, ngonda mpe ntangu yilamaka. **7** Yandi ke vukisaka maza ya mubu na kisika mosi. Yandi ke tulaka maza na kati ya bibumbulu. **8** Bika ti ntoto nyonso kuzitisa Yave! Bika ti bantu nyonso yina ke zingaka na yinza kutekita na ntadisi ya yandi! **9** Ya tsyelika, yandi ke tubaka, dyambu ke salamaka, yandi ke tumisaka, dyambu ke yilamaka. **10** Yave ke balulaka mabanza ya bayinsi, yandi ke kabikisaka mayindu ya bantu. **11** Yina Yave me kubika,

yawu ke zingilaka bantangu nyonso, mabanza ya ntima ya yandi ke zingilaka bambandu na bambandu. **12** Kyese na yinsi yina Yave kele Nzambi ya bawu, kyese na bantu yina Yave me soola mutindu mvwilu ya yandi! **13** Katuka kuna na mazulu, Yave ke talaka bantu nyonso. **14** Kuna na kisika yina yandi ke vwandaka, yandi ke talaka bantu nyonso yina kele awa na ntoto. **15** Ni yandi yidikaka bantima ya bantu nyonso, yandi ke talaka mbote-mbote nyonso yina bawu ke salaka. **16** Na mvita, ntinu ke vuukaka ve samu na nkonga ya nene ya binwani ya yandi. Kinwani ya ngolo ke vuukaka ve na ngolo ya yandi ya mingi. **17** Mpunda ke vuukisaka? Ve ya kele ya luvunu! Ngolo nyonso ya mpunda lenda kuula ve! **18** Kasi Yave ke sikikaka meso ya yandi na bayina ke zitisaka yandi, na bayina ke tulaka ntima na bumbote ya yandi, **19** samu na kukuula bawu na lufwa, samu ti bawu kuzinga ata na ntangu ya nsatu. **20** Beto ke tulaka ntima na Yave, yandi kele lusalusu ya beto, yandi kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu. **21** Ya tsyelika, ntima ya beto ke yangalalaka na yandi, samu ti beto me tula kivuvu ya beto na Nkumbu ya yandi ya longo. **22** Yave, bika ti bumbote ya nge kuvwanda na beto, samu ti beto me tula kivuvu na nge!

34 Mukunga ya Davidi. Yayi ni mukunga yina Davidi yimbilaka ntangu yandi vunaka bulawu na mantwala ya ntinu Abimeleke. Ntinu bingisaka yandi mpe Davidi kwendaka. Mu ke tonda Yave bantangu nyonso. Yinwa ya munu ke bika ve na kukembilaka yandi. **2** Mwela ya munu ke yangalalaka na kati ya Yave! Bamputu ke kuwaka yawu, bawu mpe ke yangalalaka! **3** Beno tuba na munu bunene ya Yave, beto kembileno kintwadi Nkumbu ya yandi! **4** Mu me sosa Yave, yandi me pesa munu mvutu. Yandi me kuula munu na mambu nyonso ya nsisi. **5** Bayina ke talaka na sika ya yandi, bawu ke lezimaka na nsayi, bizizi ya bawu ke fulukaka ve na nsoni. **6** Ntangu mputu ke lookaka, Yave ke kuwaka yandi, yandi ke katulaka mputu na kati ya bampasi ya yandi nyonso. **7** Mbazi ya Yave ke zungaka bayina ke zitisaka Yave. Yandi ke salaka kivwandu ya yandi kuna. Yandi ke kuulaka bawu. **8** Beno meka mpe beno tala wapi mutindu Yave kele mbote! Kyese na muntu yina Yave kele kiswamunu ya yandi! **9** Beno zitisa Yave, beno yina kele bantu ya yandi ya longo! Ya tsyelika, bayina ke zitisaka yandi ke kondwaka kima ve! **10** Bana ya nkosi lenda tala mpasi mpe kufwa nsatu, kasi bayina ke sosaka Yave ke kondwaka ata kima mosi ve. **11** Beno bana ya munu, beno kwiza, beno kuwa munu! Mu ke longisa beno na kuzitisa Yave. **12** Nani ke zolaka luzingu? Nani ke zolaka bilumbu ya yinda samu na kuvwanda na buyenge? **13** Bika ti yandi sala keba na kubasisa mambu ya yimbi na yinwa ya yandi. Bika ti bikoba ya yandi kubasisa ve mambu ya luvunu. **14** Bika na kusala yimbi, kasi sala yina kele ya mbote. Sosa kizunu mpe landa yawu. **15** Meso ya Yave kele ya kusikika na bantu ya kudedama, mpe makutu ya yandi kele ya kukubama na kuwa balusambulu ya bawu. **16** Kasi Yave ke zolaka ve bayina ke salaka yimbi, samu na kukatula bankumbu ya bawu na ntoto. **17** Ntangu bantu ya kudedama ke lookaka, Yave ke kuwaka bawu. Yandi ke katulaka bawu na kati ya bampasi nyonso ya bawu. **18** Yave kele pene-pene ya bayina ke na manyongo na ntima. Yandi ke vuukisa bantu yina mpeve kele ya kulemba. **19** Bampasi ke bwidilaka mingi muntu ya kudedama, kasi konso ntangu, Yave ke kuulaka yandi. **20** Yave ke kebaka mikwa nyonso ya nzutu ya yandi, ata mosi ve ke zenganaka. **21** Bampasi ke kufwaka muntu ya yimbi. Bambeni ya muntu ya kudedama ke kuzwaka kitumbu. **22** Yave ke kuulaka luzingu ya bisyelo ya yandi. Bayina nyonso ke bumbamaka na kati ya yandi ke kuzwaka ve kitumbu.

35 Mukunga ya Davidi. Yave! Vwanda mbeni ya bambeni ya munu! Nwanisa bayina ke na nwanisaka munu! **2** Simba kinwanunu ya fyoti mpe ya nene yina ke kebaka ntulu, mpe telama samu na kusadisa munu! **3** Nanguna dyonga mpe disoka samu na bayina ke na kulandaka munu! Tuba na ntima ya munu: «Mpulusu ya nge, ni munu!» **4** Bayina ke na kusosa lufwa ya munu, bika ti bawu kutala nsoni, bawu kusafuka! Bika ti bayina ke na kusosa kusala munu yimbi, bawu kuvutuka manima na nsoni! **5** Bika ti bawu kuvwanda mutindu bampusu ya bambuma yina mupepe ke na kunata. Bika ti mbazi ya Yave kubingisa bawu! **6** Bika ti mbazi ya Yave kubingisa bawu! Bika ti nzila ya bawu kuvwanda kitombe, mpe ti bawu kusyelumuka! Bika ti mbazi ya Yave kulanda bawu. **7** Samu ti kondwa dyambu, bawu me bumbila munu mutambu na dibulu. Kondwa dyambu, bawu me timuna dibulu samu na kufwa munu! **8** Bika ti mpasi ya nene kubwidila bawu na mpamukunu! Bika ti bawu mosi kubwa na mutambu yina bawu me tambila munu! Bika ti bawu kubwa kuna na mpamukunu. **9** Mu ke yangalala mingi na Yave! Mu ke vwanda na nsayi samu na mpulusu ya yandi. **10** Mikwa ya nzutu ya munu nyonso ke tuba: «Yave, nani kele mutindu nge? Nani lenda kuula muntu na mpasi, na maboko ya muntu yina me lutila yandi ngolo? Nani lenda kuula muntu ya mpasi mpe mputu, na maboko ya muntu yina ke na kutalisa bawu mpasi?» **11** Bambangi ya luvunu me telama, bawu ke na kuyufula munu na mambu yina mu me zaba ve. **12** Bawu ke na kuvutula munu yimbi na mbote yina mu me sala. Mu me bikana kaka munu mosi. **13** Kasi munu, ntangu bawu vwandaka na bimbevo, mu vwandaka lwata binkuti ya bufwidi, mu vwandaka kudya ve, mu vwandaka mina-nsoki, kusambila samu na bawu ntangu nyonso. **14** Mu vwandaka sala na bawu mutindu ba ke salaka na ndiku to na mpangi, mu vwandaka kwenda yima-yima. Mu vwandaka na kyadi, mutindu muntu me fwila mama. **15** Ntangu mu ke kubwaka, bawu ke vukanaka na kuyangalala samu na mpasi ya munu. Bawu ke vukanaka na mansweki samu na kutonga munu. Bawu ke na kubika ve na kukwamisa munu. **16** Kintwadi na bantu ya masumu, na bayina ke sekaka bantu, bawu ke na kukwetisa meno samu na munu. **17** Yave, wapi mutindu nge ke vibidila na kutalaka dyambu yayi? Keba munu na yimbi yina ba zola kusala munu. Keba luzingu ya munu na bana ya bankosi. **18** Mu ke kembila nge na kati ya mukangu ya nene ya bantu. Mu ke siika nge na kati ya nkonga ya bantu ya ngolo. **19** Bika ti bayina ke na kunwanisa munu kondwa dyambu, bambeni ya munu, bawu kuseka munu ve. Bika ti bayina ke yinaka munu, bawu kutala munu ve na disu ya yimbi. **20** Ya tsyelika, nzonzolo ya bawu kele ve nzonzolo ya kizunu. Bawu ke butaka mambu ya luvunu na bantu yina ke zingaka na kizunu na yinsi. **21** Bawu ke na kufungula bayinwa ya bawu, samu na kuzonza yimbi samu na munu, bawu ke na kutuba: «Aa! Aa! Meso ya beto me tala!» **22** Yave, nge ke na kutala nyonso, kudingama ve! Yave! Kuvwanda ve ntama na munu. **23** Yave, vumbuka, telama nge tala dyambu ya munu! Nzambi ya munu, Mfumu ya munu, nwanina munu! **24** Yave Nzambi ya munu, nge yina kele ya kudedama, nwanina munu. Kubika ve ti bambeni ya munu kuyangalala, samu na dyambu ya munu! **25** Bawu kutuba ve na ba ntima ya bawu: «Aa! Yina beto vwandaka sosa yawu yayi!» Bawu kutuba ve ti: «Beto me mina yandi yimeni!» **26** Bayina ke na kuyangalala samu na mpasi ya munu, bika ti bawu nyonso kintwadi, bawu kutala nsoni, bawu kusafuka. Bayina ke na kunwanisa munu, bika ti bawu kufuluka na nsoni, nsoni ya kulutila! **27** Bayina vwandaka ndima ti mu kele ya kudedama, bika ti bawu kusala milolo ya nsayi, bawu kuyangalala. Bika ti bawu kutuba konso ntangu: «Yave kele Nzambi ya nene, yandi

ke zolaka ti kisyelo ya yandi kuvwanda na kizunu.» **28** Na yina, yinwa ya munu ke kembila ludedomo ya nge, mu ke siika nge bilumbu nyonso.

36 Mukunga ya mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Davidi, kisyelo ya Yave. Na kati ya ntima ya munu, mu ke na kubambuka moyo na dyambu ya muntu ya yimbi. Na kati ya masumu ya yandi, yandi ke tubaka: «Mu ke na kutala ve samu na yinki mu fwana kuvwanda na boma ya Nzambi.» **2** Yandi ke talaka ti yandi kele ya kulunga. Yawu ke salaka ti yandi kundima ve yimbi ya yandi mpe ti yandi kuyina yawu. **3** Mambu yina ke basikaka na yinwa ya yandi kele ya luvunu mpe ya yimbi. Yandi ke mangaka ndwenga mpe mambu ya mbote. **4** Ntangu yandi ke vwandaka na mfulu, na ntangu ya kulala, ni kuna yandi ke kubikaka mambu ya yimbi. Yandi ke tatamanaka na kulanda nzila ya yimbi, yandi ke mangaka ve yimbi. **5** Yave, bumbote ya nge kele ya kuzanguka tii na mazulu, kukwikama ya nge ke kumaka tii na matuti. **6** Ludedomo ya nge kele ya kuzanguka mutindu myongo ya Nzambi. Banzengolo ya nge kele ya kusunda mutindu mubu. Yave, nge ke vuukisaka bantu mpe bibulu. **7** Nzambi, bumbote ya nge nkele mfunu mingi! Bantu ke kuzwaka kiswamunu ya bawu na yisi ya mpewo ya mapapu ya nge. **8** Bawu ke kudyaka mpe ke yukutaka madya ya Yinzo ya nge. Nge ke nwikisaka bawu maza ya nzadi ya bumbote ya nge. **9** Ya tsyelika, mukelo ya luzingu kele na sika ya nge! Na nsemo ya nge, beto ke talaka nsemo! **10** Bumba bumbote ya nge na bayina zaba nge! Mpe ludedomo ya nge na bayina ke na bantima ya kusungama! **11** Kubika ve ti muntu ya lunangu kutula dikulu ya yandi na sika ya munu. Kubika ve ti maboko ya bantu ya yimbi kubasisa munu na ngaanda. **12** Bayina ke salaka yimbi, bawu ke na kubwa. Bawu me kubwa, ba lenda kutelama dyaka ve.

37 Mukunga ya Davidi. Kudasukila ve bantu ya yimbi. Kuvwanda ve na nsatu ya kuvwanda mutindu bantu yina ke sadilaka kondwa ludedomo. **2** Ya tsyelika, bawu ke yumaka na nswalu mutindu matiti, bawu ke lembaka mutindu makasa ya maza. **3** Tula kivuvu ya nge na Yave mpe sadila mambu ya mbote. Vwanda na kati ya yinsi mpe ti kukwikama kuvwanda mutindu madya ya nge. **4** Sala ti Yave kuvwanda kilengi ya nge, yandi ke pesa nge yina ntima ya nge ke na yawu nsatu. **5** Pesa luzingu ya nge na Yave, tula kivuvu ya nge na yandi, mpe yandi ke sala. **6** Yandi ke sala ti kudedama ya nge kutalana mutindu nsemo. Yandi ke sala ti kusungama ya nge kutalana mutindu ntangu na ngunga ya midi. **7** Vwanda swi na ntadisi ya Yave mpe tula kivuvu ya nge na yandi. Kudasukila ve muntu yina mambu ya yandi ke na kuyilama. Kudasukila ve muntu yina ke lungisaka mambu ya yandi ya yimbi. **8** Bika kudasuka, losa nkele. Dingama, kana ve ya lenda suka yimbi. **9** Samu ti bayina ke salaka yimbi ba ke katula bawu, mpe bayina kele na kivuvu na Yave, bawu ke byadila yinsi. **10** Kaka mwa ntangu fyoti me bikana, bantu ya yimbi ke vwanda dyaka ve! Tala mbote kisika yina bawu vwandaka zinga, ata muntu ke dyaka kuna ve! **11** Bamputu ke byadila yinsi, Kizunu ya mingi ke sala kilengi ya bawu! **12** Muntu ya yimbi ke kubikaka mambu ya yimbi samu na muntu ya kudedama! Yandi ke kwetisaka meno samu na yandi! **13** Kasi Yave ke na kuseka muntu ya yimbi, samu ti Yave ke na kutala ti kilumbu ya lufundusu ya muntu yina ke na kukwiza. **14** Bantu ya yimbi ke baka mbele ya bawu ya mvita, bawu ke basisa minani ya bawu, samu na kubwisa mputu mpe muntu ya mpasi, samu na kufwa bayina ke landaka banzila ya kusungama. **15** Bambele ya bawu ya mvita ke kota na bantima ya bawu mosi, mpe minani ya bawu ke zengana. **16** Mwa ndambu ya mvwilu ya muntu ya kudedama me lutila bimvwama ya mingi-mingi ya bantu ya yimbi. **17** Ya tsyelika, lulendo ya bantu ya yimbi ke suka, kasi Yave ke sadisaka bantu ya kudedama. **18** Yave zaba luzingu ya bantu ya kusungama, mvwilu ya bawu ke zingilaka bantangu nyonso. **19** Bawu ke talaka ve nsoni na bantangu ya mpasi, na bilumbu ya nsatu, bawu ke yukutaka. **20** Kasi bantu ya yimbi ke zimbana, bambeni ya Yave, ata ti bawu kele mutindu bifulu ya kitoko ya mfinda, bawu ke zimbana, bawu ke kwenda na mulinga. **21** Muntu ya yimbi ke defaka, mpe yandi ke vutulaka ve. Muntu ya kudedama ke talaka bantu kyadi, mpe yandi ke kabulaka. **22** Bayina Yave me sakumuna, ni bawu ke kuzwa yinsi mutindu mvwilu ya bawu. Kasi bayina yandi me siinga, bawu ke vwanda dyaka ve. **23** Ntangu luzingu ya muntu ke yangidikaka Yave, Yave ke syamisaka ndyatulu ya yandi. **24** Kana yandi kubwa, yandi ke vwandila ve ya kubwa, samu ti Yave ke telemisa yandi. **25** Mu vwandaka ntwenya, awa mu me nuna. Mu me talaka ve ti Nzambi me bika muntu ya kudedama, to bana ya yandi na kwendaka lomba dimpa. **26** Bilumbu nyonso, muntu ya kudedama ke talaka bantu kyadi, yandi ke defisaka, mpe bana ya yandi ke kuzwa lusakumunu. **27** Kusala ve yimbi, sala mambu ya mbote, nge ke zinga na yinsi bantangu nyonso. **28** Ya tsyelika, Yave ke zolaka ludedomo, yandi ke bikaka ve bayina kele ya kukwikama na yandi. Yandi ke kebaka bawu konso ntangu, kasi bana ya bantu ya yimbi, bawu ke vwanda dyaka ve. **29** Bantu ya kudedama ke byadila yinsi, bawu ke zinga kuna bantangu nyonso. **30** Yinwa ya muntu ya kudedama ke basisaka mambu ya ndwenga, ludimi ya yandi ke samunaka mambu ya kusungama. **31** Musiku ya Nzambi ya yandi ke na ntima ya yandi, na kutambula ya yandi, yandi ke kubwaka ve. **32** Muntu ya yimbi ke talaka na mansweki muntu ya kudedama, mpe ke sosaka na kufwa yandi. **33** Kasi Yave ke yekulaka ve muntu ya kudedama na maboko ya muntu ya yimbi, yandi ke nungisaka muntu ya kudedama na balufundusu. **34** Tula kivuvu ya nge na Yave, landa nzila ya yandi. Yandi ke zangula nge samu ti yinsi kuvwanda ya nge. Nge ke tala ti bantu ya yimbi, bawu ke vwanda dyaka ve. **35** Mu me tala muntu ya yimbi na lulendo ya yandi nyonso, yandi ke na kulenda na mambu ya yandi, mutindu yinti yina ke na makasa ya maza. **36** Yandi me luta, yandi ke dyaka ve. Mu me sosa yandi, kasi yandi ke na kutalana ve. **37** Tala muntu ya kusungama, tala muntu ya kudedama, ya tsyelika, muntu ya kizunu ni yandi ke vwanda na luzingu ya mbote. **38** Kasi bayina ke balukilaka Nzambi, bawu nyonso ke vwanda dyaka ve, bawu ke vwanda dyaka ve na kivuvu ya kuzinga na bilumbu yina ke kwiza. **39** Mpulusu ya bantu ya kudedama ke katukaka na Yave, yandi kele kibaka ya bawu ya lukengolo na ntangu ya mpasi. **40** Yave ke sadisaka bawu mpe ke kuulaka bawu. Yandi ke kuulaka bawu na maboko ya bantu ya yimbi, yandi ke vuukisaka bawu, samu ti bawu ke bumbamaka na sika ya yandi.

38 Mukunga ya Davidi, mukunga samu na kubambukaka moyo. Yave! Kusemba munu ve ntangu yina nge me dasuka. Kupesa munu ve kitumbu na nkele ya nge ya kulutila. **2** Madyonga ya nge me kuzwa munu! Nge me bula munu na diboko ya nge! **3** Nzutu ya munu nyonso ke dyaka mbote ve, samu na nkele ya nge ya kulutila! Mikwa ya munu me beba samu na yimbi ya munu. **4** Yimbi ya munu ke na zulu ya yintu ya munu, yawu me lutila dema samu na munu mutindu kizitu ya dema. **5** Bamputa ya munu ke na kubasika nsunga mpe mafinya. Samu na buzoba ya munu. **6** Mu kele dyaka na ngolo ve, mu me lemba mingi, bilumbu nyonso mu ke na kwendaka

tambula na kati ya kyadi. **7** Mu ke na kuya tiya na kati ya luketo, Nzutu ya munu nyonso ke dyaka mbote ve! **8** Ngolo me manisa munu, mu me lemba munu nyonso. Ntima ya munu ke na kuyawula, mu ke na kulooka. **9** Yave, nge zaba bansatu ya munu nyonso, mpe nge ke na kuwa kuyawula ya munu. **10** Ntima ya munu ke na kubaba na mbangu, ngolo me manisa munu, nsemo ya meso ya munu kele dyaka ve. **11** Bandiku ya munu, bankundi ya munu, bawu ke na kukima bamputa ya munu. Banfinangani ya munu me kuma ntama na munu. **12** Bayina ke na kusosa lufwa ya munu ke na kutula mitambu ya bawu. Bayina ke na kusosa mpasi ya munu ke na kutonga munu. Bawu ke na kubika ve na kuvunina munu mambu. **13** Mu ke na kuwa ve, mu kele mutindu muntu yina ke na makutu ya kufwa. Mu ke na ndinga ve mu kele mutindu dibaba. **14** Mu kele mutindu muntu yina ke kuwaka ve, yinwa ya yandi ke vutulaka ata mvutu ve. **15** Ya tsyelika, Yave nge kele kivuvu ya munu! Mfumu ya munu, Nzambi ya munu, ni nge ke pesa munu mvutu! **16** Samu ti mu ke tubaka: «Kubika ve ti bawu kuyangalala samu na mpasi ya munu, bawu kunwanisa munu ve ntangu mu kele ya kulemba.» **17** Mu ke dyaka ntama ve na kubwa, mpe mpasi ya munu ke na kutatamana. **18** Ya tsyelika, mu me ndima yimbi ya munu, mu ke na boma samu na disumu ya munu. **19** Bambeni ya munu ke na mavimpi ya mbote, mpe bawu ke na kibakala. Bayina ke yinaka munu kondwa dyambu kele mingi. **20** Bawu ke na kuvutula munu yimbi na mambu ya mbote yina mu salaka, bawu ke bambeni ya munu samu ti mu ke na kusosa mambu ya mbote. **21** Yave kubika munu ve! Nzambi ya munu, kuvwanda ve ntama na munu! **22** Kwiza nswalu na kusadisa munu, Yave, Muvuukisi ya munu!

39 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, mukunga ya Yedutune. Mu vwandaka tuba: «Mu ke sala keba na ndyatulu ya munu, samu ti mu sumuka ve na mambu yina ke basika na yinwa ya munu.» Mu ke kanga yinwa ya munu konso ntangu yina muntu ya yimbi ke talana na mantwala ya munu. **2** Mu kumaka dibaba, mu vwandaka swii! Mu kangaka yinwa, ata na yina me tadila mambu ya mbote! Kasi mpasi ya munu vwandaka ya kulutila. **3** Ntima ya munu vwandaka kuya na kati ya munu, mabanza ya munu vwandaka mutindu tiya ke na kulema, mu tubaka mutindu yayi: **4** Yave, zabisa munu nsukunu ya munu, lakisa munu lutangu ya bilumbu ya munu, samu ti mu bakula ti mu ke kaka kima yina ke zingila ve. **5** Tala, nge me tula ndilu na luzingu ya munu, yawu kele mutindu nene ya diboko. Lutangu ya bilumbu ya munu ke kaka mutindu kima ya mpamba na mantwala ya nge. Ya tsyelika, konso muntu ata ti yandi kele ya kutelama, yandi ke kaka mupepe ya mpamba. Kupema **6** Ya tsyelika, muntu ke tambulaka mutindu kinsinsya. Yandi ke ninganaka, kasi ya ke kaka mupepe. Yandi ke kuzwaka bimvwama, kasi yandi ke zabaka ve nani ke bikana na yawu! **7** Na ntangu yayi Mfumu, yinki mu ke vingila dyaka? Kivuvu ya munu kele na nge. **8** Kuula munu na masumu ya munu nyonso! Kubika munu ve na bifingu ya bilawu! **9** Mu ke vwanda dibaba, mu ke fungula ve yinwa, samu ti ni nge ke na ku sala. **10** Bika na kubula munu. Mu me lemba samu ti nge ke na kubula munu ntangu nyonso. **11** Nge ke sembaka muntu na yimbi ya yandi, samu na kusungika yandi. Nge ke bebisaka bima ya yandi ya ntalu mutindu banselele ke bebisaka bima. Ya tsyelika, konso muntu ke kaka mupepe. Kupema **12** Kuwa lusambu ya munu Yave! Teka dikutu na kulooka ya munu, kukanga ve makutu ya nge na bidilu ya munu! Mu kele nzenza na sika ya nge, mu kwizaka zinga kaka mwa ntangu mutindu bankooko ya munu! **13** Kutala munu ve, bika ti mu pema tekila mu kwenda mpe ti mu zimbana!

40 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mu me tula kivuvu ya munu na Yave! Yandi me teka makutu ya yandi na munu, yandi me kuwa kulooka ya munu. **2** Yandi me basisa munu na dibulu ya lufwa, na yisi ya poto-poto, yandi me telemisa munu na zulu ya ditadi, yandi me pesa munu ngolo ya kutambula. **3** Yandi me tula mukunga ya malu-malu na yinwa ya munu, mukunga ya nzitusu na Nzambi ya beto. Bantu mingi ke kuwa yawu, bawu ke zitisa Yave, bawu ke tula kivuvu ya bawu na Yandi. **4** Kyese na muntu yina me tula kivuvu ya yandi na Yave, mpe ke vwandaka ve kintwadi na bantu ya lunangu mpe ya luvunu! **5** Yave, Nzambi ya munu, nge me lungisa samu na beto mambu mingi ya nge ya ngitukulu mpe yina nge kanisaka. Muntu ve me fwanana na nge. Mu ke samuna mpe mu ke zabisa yawu, kasi yawu kele ya mingi-mingi, ba lenda kutanga yawu ve. **6** Nge me zola ve minkayulu mpe makabu, nge me fungula munu makutu, nge me lomba ve Munkayulu ya Kuyoka to Munkayulu ya mulemvo. **7** Na yina, mu tubaka: «Mu ke na kukwiza, na dibuku ya kuzingama yina ba sonikaka mambu yina me tadila munu.» **8** Nzambi ya munu, mu ke salaka luzolo ya nge mpe Musiku ya nge ke na kati ya ntima ya munu. **9** Mu ke samunaka nsangu ya mbote ya ludedomo, na kati ya mukangu ya nene ya bantu. Tala, mu ke kangaka ve yinwa ya munu, Yave nge zaba yawu! **10** Mu ke bumbaka ve na ntima ya munu, mambu ya kudedama yina nge me sala na munu. Mu ke samunaka butsyelika mpe mpulusu ya nge. Na kati ya mukangu ya nene ya bantu, mu ke bikaka ve na kuzonzila bumbote mpe kukwikama ya nge. **11** Nge Yave, nge ke bikaka ve na kutala munu kyadi. Bumbote mpe kukwikama ya nge ke bumbaka munu bantangu nyonso. **12** Ya tsyelika, bampasi ke na kubwidila munu balweka nyonso, mu lenda tanga yawu ve. Yimbi ya munu ke na kulanda munu, yawu ke na kusala ti mu tala mbote ve. Yawu kele mingi kulutila bansuki ya yintu ya munu. Ngolo ke na kumanisa munu. **13** Kuula munu, Yave! Yave, kwiza mbangu samu na kusadisa munu! **14** Bika ti bayina ke na kusosa lufwa ya munu, bayina ke na kusosa kuzimbisa munu, bawu kutala nsoni, bawu kusafuka! Bika ti bayina ke na kusosa kusala munu yimbi! Bawu kuvutuka manima na nsoni. **15** Bika ti bayina ke na kuseka munu, bawu kufwa nsoni! **16** Bika ti bayina nyonso ke na kusosa nge, bawu yangalala mpe bawu vwanda na kyese! Bika ti bayina ke zolaka mpulusu ya nge, bawu kutuba ntangu nyonso: «Yave kele Nzambi ya nene!» **17** Munu, mu kele mputu mpe muntu ya mpasi, kasi Yave ke talaka munu kyadi. Nge kele nsadisi mpe kikuudi ya munu. Nzambi ya munu, kulutisa ve ntangu.

41 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Kyese mingi na muntu yina ke talaka mputu kyadi! Na kilumbu ya mpasi, Yave ke kuula yandi. **2** Yave ke keba mpe ke bumba luzinga ya yandi. Yave ke sala ti yandi kuzinga na buyenge awa na ntoto mpe Yave ke yekula yandi ve na maboko ya bambeni ya yandi. **3** Yave ke sadisa yandi ntangu yandi kele na mfulu na kati ya mpasi, Yave ke belusaka yandi na bimbevo ya yandi. **4** Mu tubaka: «Yave tala munu kyadi, nyakisa munu, samu ti mu me sumuka na ntadisi ya nge.» **5** Bambeni ya munu ke na kuzonza yimbi na nkumbu ya munu, Bawu ke na kutuba: «Wapi ntangu yandi ke kufwa? Wapi ntangu nkumbu ya yandi ke zimbana?» **6** Kana muntu me kwiza tala munu, ya ke kaka samu na kuzonza mambu ya luvunu, ntima ya yandi kele ya kufuluka na mambu ya yimbi. Ntangu

yandi ke basika na ngaanda, yandi ke mwangisa nsangu. **7** Bantu nyonso yina ke yinaka munu, bawu nyonso ke na kusadila munu bamfundu ya yimbi, bawu ke na kusosa na kusadila munu yimbi. **8** «Kimbevo ya nsisi me bwidila yandi! Yandi me lala, yandi ke telama dyaka ve!» **9** Mpangi ya munu ya ntima, yina mu vwandaka tula kivuvu. Yina vwandaka kudya kintwadi madya ya munu, yandi me balukila munu. **10** Kasi nge Yave, tala munu kyadi, telemisa munu, mu ke futisa bawu yimbi ya bawu. **11** Kana bambeni ya munu kununga munu ve, na yina, mu ke zaba ti, nge zola munu. **12** Nge me sadisa munu samu na kusungama ya munu, nge me tula munu bilumbu nyonso na ntadisi ya nge. **13** Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli, katuka ntama samu na bantangu nyonso! Ameni, Ameni!

42 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mutindu nkabi yina ke na mpwila ke sosaka maza na mwila, munu mpe mu ke na mpwila ya nge, Nzambi ya munu! **2** Mu ke na mpwila ya Nzambi, Nzambi ya moyo. Wapi ntangu mu ke kwenda talana na ntadisi ya Nzambi? **3** Madya ya munu ya mpimpa na ntangu, ni mansangasa ya munu. Ntangu nyonso ba ke na kutuba na munu: «Wapi Nzambi ya nge?» **4** Mu zola kubambuka moyo na mambu yina me simba ntima ya munu. Mu vwandaka tambula ya kuzungama na nkonga ya bantu. Mu vwandaka na mantwala ya nkonga mpe beto vwandaka kwenda na Yinzo ya Nzambi ya munu. Ya vwandaka mukembo ya nene na kati ya milolo ya nsayi mpe na mikunga ya nzitusu na nkonga ya bantu mingi. **5** Samu na yinki mu ke lemba, samu na yinki mu ke looka? Tula kivuvu ya nge na Nzambi! Mu ke kembila dyaka yandi, samu ti yandi kele Muvuukisi ya munu, Nzambi ya munu! **6** Nzambi ya munu mu me lemba, ni yawu yina, mu me bambuka moyo na nge, katuka kuna na yinsi ya nzadi ya Yolodani, pene-pene na yinsi ya Elemone, katuka kuna na mongo ya Miseyale. **7** Bimpo ke na kubokila bimpo na kati ya makelele ya maza. Maza ya nge nyonso, bimpo ya nge nyonso lutaka na zulu ya munu. **8** Kilumbu yina Yave ke lakisa munu luzolo ya yandi, na mpimpa, mu ke yimbila yandi mikunga ya nzitusu, mu ke sambila Nzambi yina me sala ti mu kuzinga. **9** Mu ke tuba na Nzambi, nge kele ditadi ya munu ya nene, samu na yinki nge me zimbana munu? Samu na yinki mu ke na kwendaka tambula na kati ya kyadi, na kati ya bankwamusu ya mbeni? **10** Mikwa ya munu ke na kubukana, bambeni ya munu ke na kukwamisa munu na kutuba ntangu nyonso: «Wapi Nzambi ya nge?» **11** Samu na yinki mu ke lemba, samu na yinki mu ke looka? Tula kivuvu ya nge na Nzambi! Mu ke kembila dyaka yandi samu ti yandi kele Muvuukisi ya munu, Nzambi ya munu!

43 Nzambi, kuula munu, nwanina munu na maboko, ya bantu ya yinsi yina ke zolaka nge ve! Kuula munu na maboko ya bantu ya luvunu, bantu yina ke salaka yimbi! **2** Nge kele Nzambi ya munu, kibaka ya munu ya lukengolo, samu na yinki nge me losa munu? Samu na yinki mu ke na kwendaka tambula na kati ya kyadi, na kati ya bankwamusu ya mbeni? **3** Fidisa nsemo ya nge mpe butsyelika ya nge! Yawu kunata munu na mongo ya nge ya longo! Yawu kutwadisa munu na Yinzo ya nge! **4** Mu ke belama pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu ya Nzambi. Mu ke belama pene-pene ya Nzambi. Yandi kele nsayi ya munu mpe kyese ya munu. Mu ke kembila nge na nsambi! Oo, Nzambi, nge kele Nzambi ya munu! **5** Samu na yinki mu ke lemba, samu na yinki mu ke looka? Tula kivuvu ya nge na Nzambi! Mu ke kembila dyaka yandi samu ti yandi kele Muvuukisi ya munu, Nzambi ya munu!

44 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Malongi. Oo, Nzambi beto kuwaka, bankooko ya beto zabisaka beto, mambu yina nge salaka na ntangu ya bawu, na bantangu yina ya ntama. **2** Na lulendo ya nge, nge bingisaka bantu ya bayinsi, samu na kutula bankooko ya beto kuna. Nge bulaka bantu samu na kupesa bantu ya nge kisika ya nene. **3** Bawu botolaka ve yinsi na bambele ya bawu ya mvita. Bawu vuukaka ve na ngolo ya bawu mosi. Kasi ni na ngolo ya nge ya kulutila. Ni lulendo ya nge, ni nsemo ya kizizi ya nge, samu ti nge zolaka bawu. **4** Ni nge kele ntinu ya munu, Nzambi ya munu, tumisa nkudulu ya Yakobi! **5** Kintwadi na nge, beto ke bwisaka bambeni ya beto. Na Nkumbu ya nge beto ke nikaka mitantu ya beto. **6** Mu me tula ve kivuvu ya munu na munani ya munu. Mbele ya munu ya mvita ke vuukisa ve munu. **7** Ni nge ke kuulaka beto na maboko ya mitantu ya beto, ni nge ke fwisaka nsoni bayina ke yinaka beto. **8** Bilumbu nyonso, beto ke na kuyimba mikunga ya nzitusu samu na Nzambi. Bantangu nyonso, beto ke na kukembila Nkumbu ya nge. Kupema **9** Kasi nge me losa beto, nge me fwisa beto nsoni, nge ke kwendaka dyaka ve na binwani ya beto na mvita. **10** Nge ke na kusala ti beto kuvutuka manima na mantwala ya mitantu ya beto. Mpe bayina ke yinaka beto ke na kubaka na ngolo bima nyonso ya beto yina bawu zola. **11** Nge ke na kwendaka yekula beto mutindu mameme yina ba ke na kufwa. Nge me mwangisa beto na kati ya bayinsi ya nzenza. **12** Nge me tekisa bantu ya nge mpampa, nge me tala ve ntalu ya bawu. **13** Nge me bika ti bafinangani ya beto kufinga beto, bayina ke na kuzunga beto ke na kuseka mpe ke na kuvweza beto. **14** Nge me bika ti bantu ya bayinsi ya nkaka kuseka beto, Bawu ke na kuvweza beto na kwendaka ningisa bayintu ya bawu. **15** Bilumbu nyonso, mu ke na kutala nsoni, nsoni me fuka kizizi ya munu. **16** Mu ke na kuwa ndinga ya bayina ke na kuvweza beto mpe ke na kufinga beto, mbeni yina ke kaka na nsatu ya kuvutula munu yimbi. **17** Mambu nyonso yayi me kumina beto, kasi beto, beto me zimbana nge ve, beto me kufwa ve ngwisani ya nge. **18** Beto me vutuka ve manima, beto me bika ve nzila ya nge. **19** Kasi nge, nge me nika beto na yinsi ya kuyuma, nge me kotisa beto na kitombe ya lufwa. **20** Kana beto zimbanaka Nkumbu ya nge, Nzambi ya beto, kana beto nangunaka maboko ya beto, samu na kusambila banzambi ya nzenza, **21** nge Nzambi yina zaba mansweki ya ntima ya muntu, nge zolaka bakula yawu ve? **22** Samu na nge, ba ke na kufwa beto ntangu nyonso. Ba ke na kutala beto mutindu mameme, yina ba ke na kunaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu. **23** Mfumu telama, samu na yinki nge ke na kulala? Vumbuka! Kulosa beto ve ya mankululu! **24** Samu na yinki nge me bumba kizizi ya nge? Samu na yinki nge me zimbana mpasi mpe nkwamusu ya beto? **25** Ya tsyelika, beto kele ya kulemba na kati ya fundu-fundu, bivumu ya beto me vukana na ntoto. **26** Telama samu na kwiza sadisa beto! Kuula beto samu na kukwikama ya nge!

45 Mukunga ya luzolo. Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na muningu ya nsambi, na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Mambu ya mbote ke na kutoka na ntima ya munu. Mu ke tuba: Mu ke yimbila mukunga samu na ntinu ya munu! Mu zola ti yinwa ya munu kuvwanda mutindu kisonokono ya kisoniki yina zaba mbote kisalu. **2** Nge me lutila bantu nyonso na kitoko. Mambu ya yinwa ya nge ke ya mbote, ni yawu yina Nzambi me sakumuna nge ya mankululu. **3** Nge kinwani ya kibakala, kanga mbele ya nge ya mvita na luketo, yawu kele kidimbu ya kitoko ya nge mpe nkembo ya nge. **4** Ee, na nkembo ya nge, vwanda kinungi. Yuluka na pusu-pusu ya nge ya mvita,

nwanina butsyelika, lembami, ludedomo! Bika ti diboko ya nge ya lubakala kusala mambu ya ngitukulu. **5** Madyonga ya nge kele na bansongi ya mbote, yawu ke na kukota na ntima ya bambeni ya ntinu bantu ke na kubwa na yisi ya makulu ya nge. **6** Nzambi, kiti ya nge ya kintinu kele ya bantangu nyonso. Mukawa ya lutumu ya nge kele mukawa yina ke sungikaka. **7** Nge ke zolaka mambu ya kudedama, mpe nge ke mangaka mambu ya yimbi. Ni yawu yina, Nzambi yina kele Nzambi ya nge, me byeka nge na mafuta ya kyese, mpe me soola nge na kati ya bampangi ya nge. **8** Mananasi ya mile, ya alowese na ya kanele, yawu ke na kupesa nsunga ya mbote na binkuti nyonso ya nge. Katuka na bayinzo ya ntinu yina ba bongisaka na meno ya nzawu, muningu ya bansambi ke na kuyangidika nge. **9** Bandumba ya bantinu kele na kati-kati ya bayina nge ke zolaka mingi. Kento ya ntinu kele ya kutelama na lweka ya lubakala. Yandi me tula bima ya wolo ya Ofile na nzutu. **10** Mwana ya munu ya kento, tala mpe kuwa mbote, zimbana bantu ya nge mpe dikanda ya nge! **11** Ntinu me zola kitoko ya nge, yandi kele mfumu ya nge, fukama na mantwala ya yandi. **12** Bandumba ya yinsi ya Tile, ke kwiza natina nge makabu ya bawu, samu na kuzwa bumbote ya nge, mutindu mosi mpe bayina ke na bimvwama mingi. **13** Ndumba ya ntinu ke na kulezima na kati ya yinzo ya kintinu. Yandi kele ya kulwata kinkuti yina ba bongisaka na wolo. **14** Ba me nata yandi na sika ya ntinu. Yandi kele ya kulwata binkuti yina kele na bantinta mingi. Na manima ya yandi, bandumba, bandiku ya yandi. Ba ke na kunata bawu samu na nge. **15** Ba ke na kunata bawu na nsayi mpe na kyese mingi, bawu ke na kukota na yinzo ya ntinu. **16** Bana ya nge ke baka kisika ya bankooko ya nge. Nge ke tula bawu mutindu bamfumu na kati ya yinsi nyonso. **17** Mu ke zonzila Nkumbu ya nge bambandu na bambandu, na yina bantu ke kembila nge bantangu nyonso.

46 Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na nsambi yina ke pesaka ndinga ya fyoti. Nzambi kele kiswamunu mpe kiyekamanu ya beto, yandi ke kondwaka ve na kusadisa beto na kati ya bampasi. **2** Ni yawu yina, beto kele ve na boma ata ti ntoto kuningana, ata ti myongo kubwa na kati-kati ya mubu, **3** mpe ti bimpo ya maza kutomboka, kunanguka, kusala makelele, kuningisa myongo. Kupema **4** Yawu kele nzadi yina bamwila ya yawu ke na kuyangidika mbanza ya Nzambi, na kivinga ya kulutila longo, ya Yinzo ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **5** Nzambi ke na kati-kati ya mbanza yina, mbanza yango ke kubwa ve. Nzambi ke sadisaka mbanza kubanda ntangu bwisi ke kutsyaka. **6** Bayinsi ke na kuningana, bayinsi ya kintinu ke na kubwa. Nzambi ke na kuwakisa ndinga ya yandi, mpe ntoto ke na kubulumuka. **7** Yave Nzambi ya Binwani kele na beto. Nzambi ya Yakobi kele kibaka ya lukengolo ya beto. Kupema **8** Beno kwiza tala mambu yina Yave me sala, mwangusulu yina yandi me lungisa na ntoto! **9** Yandi ke sukisaka bamvita tii na bandilu ya ntoto. Yandi ke zengaka munani, yandi ke bukaka dyonga. Yandi ke yokaka bapusu-pusu ya mvita. **10** Beno vwanda swii, beno fwana kuzaba ti mu kele Nzambi. Mu ke na kuyala na makanda nyonso ya bantu, mu ke na kuyala na ntoto nyonso. **11** Yave Nzambi ya Binwani kele na beto. Nzambi ya Yakobi kele kibaka ya lukengolo ya beto. Kupema

47 Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Beno bantu nyonso, beno bula maboko! Beno sala milolo ya nsayi samu na Nzambi! **2** Ya tsyelika, Yave Nzambi ya Kulutila Kuzangama, kele Nzambi ya nsisi, yandi kele ntinu ya nene na ntoto nyonso. **3** Yandi me sala ti bantu kuvwanda na yisi ya lutumu ya beto, yandi me tula bayinsi na yisi ya makulu ya beto. **4** Yandi me soola mvwilu samu na beto, yawu ke na kusala nkembo ya Yakobi, yina yandi me zola. Kupema **5** Nzambi ke na kukota na Yinzo ya yandi, na kati ya milolo ya nsayi. Yave ke na kubelama na muningu ya mpungi. **6** Beno yimbila! Beno yimbila samu na Nzambi! Beno yimbila! Beno yimbila samu na ntinu ya beto! **7** Ya tsyelika, Nzambi kele ntinu ya ntoto nyonso, beno yimbila mukunga! **8** Nzambi kele ntinu na bayinsi, Nzambi kele ya kuvwanda na kiti ya yandi ya longo ya kintinu. **9** Bamfumu ya makanda ke na kuvukana, ya kele bantu ya Nzambi ya Abalayami. Ya tsyelika, bamfumu ya ntoto kele bantu ya Nzambi, Nzambi kele na zulu ya bantu nyonso.

48 Mukunga ya bana ya Kole. Yave kele Nzambi ya nene, yandi me lunga na kuzwa masiika na mbanza ya Nzambi ya beto, na zulu ya mongo ya yandi ya longo. **2** Yawu kele kitoko, mongo yina kele kyese ya ntoto nyonso, mongo ya Siyone, kuna na kati ya ndilu ya node, ni yawu kele mbanza ya ntinu ya nene. **3** Nzambi na kati ya bayinzo ya yandi ya kitoko, ba me zaba yandi mutindu kiswamunu. **4** Ya tsyelika, bantinu vukanaka, bawu belamaka bawu nyonso. **5** Bawu me tala Nzambi, bawu me yituka, bawu me kuma na boma, mpe bawu me kima. **6** Kaka kuna, boma simbaka bawu, mutindu misongo ke simbaka kento na ntangu ya kubuta, **7** mutindu mupepe ya esete ke mwangisaka bamasuwa ya Talesise. **8** Mambu yina beto me kuwa, beto me tala yawu na mbanza ya Yave Nzambi ya Binwani, na mbanza ya Nzambi ya beto. Nzambi ke sala ti mbanza kuzingila bantangu nyonso. Kupema **9** Nzambi, beto ke na kubambuka moyo na kukwikama ya nge, na kati ya Yinzo ya nge. **10** Nzambi, nsangu ya Nkumbu ya nge me kuma tii na bandilu ya ntoto, bantu ke na kuyimbila nge mukunga ya nzitusu. Nge ke sadilaka ludedomo, bantangu nyonso. **11** Mongo ya Siyone ke na nsayi, bandumba ya Yuda ke na kuyangalala, samu na banzengolo ya nge. **12** Beno zunga Siyone, beno tambula na kwendaka zunga yawu, beno tanga lutangu ya bayinzo ya yawu ya mutela ya yinda. **13** Beno zola bibaka ya yawu ya lukengolo, beno tala mbote-mbote bayinzo ya yawu ya kitoko samu na kuzabisa yawu na bambandu yina ke kwiza. **14** Nzambi yayi kele Nzambi ya beto samu na bantangu nyonso, mpe mankululu, ni yandi kaka ke twadisa beto tii na lufwa.

49 Mukunga ya bana ya Kole yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Bantu nyonso, beno kuwa, beno teka makutu, beno bantu nyonso yina kele na yinza, **2** beno nyonso, bakuluntu mpe bana ya fyoti, bamvwama mpe bamputu! **3** Yinwa ya munu ke na kusamuna mambu ya ndwenga, ntima ya munu ke na kuyindula mambu ya mayela. **4** Mu me teka makutu samu na kuwa mukunga. Mu ke bangula nongo na muningu ya nsambi. **5** Samu na yinki mu ke tala boma na kilumbu ya mpasi, ntangu bantu ya yimbi ke zunga munu, samu na kusala munu yimbi? **6** Bawu ke na kutula kivuvu ya bawu na mvwilu ya bawu, bawu ke na lunangu samu na bimvwama ya bawu. **7** Muntu ve lenda kuula mpangi ya yandi, to ata muntu ve lenda futa mbongo na Nzambi, samu na kukuula luzingu ya yandi mosi. **8** Ntalu ya kukuula bawu kele ya kulutila mingi, yawu lenda kusalama ve. **9** Bawu ke zinga ya mankululu? Bawu ke kota ve na ndyamu? **10** Kasi beto ke na kutala: Bantu ya ndwenga ke na kufwa, kizoba mpe muntu yina kele ve na mayela, bawu ke na kuzimbana na ntoto, bawu ke na kubika bamvwilu ya bawu na bantu ya nkaka. **11** Bawu ke na kubanza

ti, bayinzo ya bawu ke zingila bantangu nyonso. Bisika yina bawu ke na kuzinga, ke zingila bambandu na bambandu, bawu pesaka bankumbu ya bawu na bantoto, yina bawu vwandaka zinga. **12** Kasi muntu yina ba ke na kuzitisa mingi, ke zingilaka ve. Yandi kele mutindu bibulu yina ke na kufwa. **13** Yayi ni nzila ya bawu, buzoba ya bawu mpe bayina ke landaka bawu, ke na kuyangalala na mambu yina bawu ke tubaka. Kupema **14** Ba ke tula bawu na kati ya yinsi ya bantu ya kufwa mutindu nkonga ya mameme, lufwa ke vwanda muvungi ya bawu, bantu ya kusungama ke dyata bawu, kitoko ya bawu ke zimbana, yinsi ya bantu ya kufwa kele kisika ya bawu. **(Sheol h7585) 15** Kasi Nzambi ke kuula munu na yinsi ya bantu ya kufwa, samu ti yandi ke baka munu. Kupema **(Sheol h7585) 16** Kutala boma ve kana muntu me kuzwa bimvwama. Kutala boma ve kana yinzo ya yandi me kufuluka na bima. **17** Ntangu yandi ke kufwa yandi ke nata ata kima, bimvwama ya yandi ke landa yandi ve na kati ya ndyamu. **18** Na bilumbu ya luzingu ya yandi, yandi vwandaka tala ti, luzingu ya yandi kele ya kusakumunwa. Bantu ke zitisa nge samu ti, nge me zinga na kati ya buyenge. **19** Kasi nge ke kwenda vukana na mbandu ya bankooko ya nge. Bawu yina ke tala dyaka ve nsemo. **20** Muntu yina ke na kuzwa nzitusu mpe kele ve na mayela, yandi kele mutindu bibulu yina ke na kufwa.

50 Mukunga ya Asafe. Yave, Nzambi ya banzambi, me tuba, yandi me bokila bantu ya ntoto, kubanda na kisika yina ntangu ke basikilaka, tii na kisika yina ntangu ke lalaka. **2** Kuna na Siyone, mbanza ya kitoko ya kulutila, Nzambi ke na kutalana na nkembo ya yandi. **3** Nzambi ya beto ke na kukwiza, yandi kuvwanda ve swii. Na ntadisi ya yandi, ya kele na tiya ya kusakana ve. Kitembo ya ngolo ke zungaka kisika yina yandi kele. **4** Kuna na mazulu, Nzambi me bokila zulu na ntoto, samu na kusala lufundusu ya bantu ya yandi. **5** Nzambi tubaka: «Beno kutikisa munu bayina kele ya kukwikama na munu, bayina salaka ngwisani na munu na munkayulu.» **6** Zulu ke tuba ti Nzambi kele ya kudedama, Ya tsyelika ni Nzambi kele zuzi. Kupema **7** Bantu ya munu, beno kuwa, mu ke tuba na beno, Isayeli, mu ke kebisa nge. Mu kele Nzambi, Nzambi ya nge. **8** Ya kele ve samu na minkayulu ya beno, mu ke na kusemba beno, minkayulu ya beno ya kuyoka kele konso ntangu, na mantwala ya munu. **9** Mu ke baka ve ngombe ya mbakala na yinzo ya nge, to bankombo ya mbakala na bampaka ya nge. **10** Ya tsyelika, bibulu nyonso ya mfinda kele ya munu, mafunda na mafunda ya bibulu ya myongo kele ya munu. **11** Mu zaba bandeke nyonso ya myongo. Bibulu nyonso ya mfinda kele ya munu. **12** Kana mu vwandaka na nsatu, mu zolaka zabisa nge yawu ve. Ya tsyelika, yinza kele ya munu, nyonso yina kele na yinza kele ya munu. **13** Mu ke kudyaka musuni ya bangombe ya mbakala? Mu ke kunwaka menga ya bankombo ya mbakala? **14** Pesa munkayulu ya matondo na Nzambi. Lungisa bansilulu ya nge na ntadisi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **15** Bokila munu na kilumbu ya mpasi, mu ke kuula nge mpe nge ke kembila munu. **16** Kasi na muntu ya yimbi, Nzambi ke na kutuba: Yinki kwandi? Nge ke na kutanga bansalulu ya misiku ya munu. Nge ke na ngwisani ya munu na yinwa, **17** nge yina ke yinaka malongi, mpe ke mangaka mambu ya munu! **18** Ntangu nge ke talaka muyibi, nge ke yangalalaka na yandi, nge ke vukanaka na bantu ya kinsuza. **19** Yinwa ya nge ke basisaka mambu ya yimbi, ludimi ya nge ke butaka mambu ya luvunu. **20** Ntangu nge ke vwandaka na bantu, nge ke tongaka mpangi ya nge, nge ke safulaka mwana ya mama ya nge. **21** Tala mambu yina nge me sala, mpe mu me vwanda swii. Nge me banza ti mu kele mutindu nge. Kasi mu ke semba nge, mu ke basisa mambu ya nge nyonso na ngaanda. **22** Beno yina ke zimbanaka Nzambi, beno simba mambu yayi, samu ti mu pasula beno ve kondwa muntu kwiza kuula beno. **23** Muntu yina ke pesa munu munkayulu ya matondo, yandi me kembila munu. Muntu yina ke na nkadulu ya mbote, mu ke lakisa ti mu kele Muvuukisi ya yandi.

51 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ntinu Davidi vukisaka mfulu na Bateseba. Mumbikudi Natane kwendaka tala Davidi mpe Davidi tubaka: Nzambi, tala munu kyadi nge yina kele mbote, luzolo ya nge kele ya nene, katula masumu ya munu. **2** Sukula munu samu na kukatula yimbi ya munu nyonso, vedisa munu samu na kukatula masumu ya munu. **3** Ya tsyelika, mu me ndima yimbi yina mu me sala, disumu ya munu kele ntangu nyonso na mantwala ya munu. **4** Kaka ni na nge mu me sala disumu. Mu me sala mambu ya kulunga ve na nge. Nge kele ya kudedama na banzengolo ya nge, bamfundusu ya nge kele ya kufwanakana. **5** Mu butamaka na kati ya disumu, mama ya munu kuzwaka kivumu ya munu na kati ya masumu. **6** Kasi nge ke zolaka ti butsyelika kuvwanda na kati ya ntima ya munu, sala ti mu zaba ndwenga ya nge na kati ya mwela ya munu. **7** Katula disumu ya munu na mukwisa, mu ke kuma ya kuvedila, sukula munu mpe mu ke kuma mpembe ya kulutila. **8** Sala ti mu kuwa mikunga ya nsayi ya kulutila mpe ya kilengi, mikwa yina nge me nika ke yangalala. **9** Balula kizizi ya nge samu ti, nge tala ve masumu ya munu, katula yimbi ya munu nyonso. **10** Sala ti ntima ya munu vwanda ya kuvedila, tula na kati ya munu ntima ya mbote. **11** Kulosa munu ve ntama na nge, kukatula munu ve mpeve ya nge ya longo. **12** Vutula munu nsayi ya mpulusu ya nge, mpe ti mpeve ya nge ya mbote kusimba munu. **13** Mu ke longisa bantu yina ke tumamaka ve na nge mutindu bawu fwana kusala. Misumuki ke vutuka na sika ya nge. **14** Nzambi, Muvuukisi ya munu, kuula munu na mpasi ya lufwa, mpe yinwa ya munu ke samuna ludedomo ya nge. **15** Mfumu fungula bikoba ya munu, mpe yinwa ya munu ke yimbidila nge mikunga ya nzitusu. **16** Ya tsyelika, nge ke yangalalaka ve na minkayulu, nge ke ndimaka ve minkayulu ya kuyoka, kana ya vwandaka ve mutindu yina, mu zolaka pesa nge yawu. **17** Minkayulu yina Nzambi ke ndimaka, ni mpeve ya kukuluka. Ntima ya kukuluka, ntima yina ke nyongaka samu na masumu ya yandi, Nzambi ke yinaka ve yawu. **18** Na kati ya bumbote ya nge, sala mambu ya mbote na Siyone, tunga bibaka ya Yelusalemi. **19** Na yina, nge ke yangalala na minkayulu, yina Musiku ke na kulomba, makabu na minkayulu ya kuyoka, ba ke yoka bangombe ya mbakala, na kiyokolo ya nge ya minkayulu.

52 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ntangu Dowenge, mu-Edome kwizaka zabisa Sawule mutindu yayi: «Davidi me kwenda na sika ya Ayimeleke.» Nge kinwani yina ke na kibakala, samu na yinki nge ke na lunangu na kusala yimbi? Kukwikama ya Nzambi ke zingilaka bantangu nyonso. **2** Yinwa ya nge ke basisaka mambu yina ke mwangisaka, ludimi ya nge kele mutindu kilwazi, yina ba me lengula, yawu zaba kuvuna. **3** Nge ke zolaka yimbi mpe nge ke yinaka mambu ya mbote, nge ke zolaka luvunu, mpe nge ke yinaka mambu ya kudedama. Kupema **4** Nge ke zolaka mambu yina ke mwangisaka, yinwa ya nge ke basisaka kaka mambu ya luvunu. **5** Na yina, Nzambi ke mwangisa nge ya mankululu. Yandi ke bwisa mpe ke katula nge na yinzo ya nge ya lele. Yandi ke katula nge na yinsi ya bantu ya moyo. **6** Bantu ya kusungama ke tala mambu yina, bawu ke vwanda

na boma, mpe bawu ke seka yandi: **7** «Yayi ni muntu yina vwandaka tala ve Nzambi mutindu kiswamunu ya yandi, kasi yandi vwandaka tula kivuvu ya yandi na bimvwama ya yandi ya mingi. Yandi vwandaka bumbama na kati ya kumwangisa yina yandi vwandaka mwangisa.» **8** Kasi munu, mu kele na Yinzo ya Nzambi mutindu yinti ya olive, yina kele na makasa ya malumalu Mu me tula kivuvu ya munu na kukwikama ya Nzambi bantangu nyonso, mpe ya mankululu. **9** Mu ke kembila nge bantangu nyonso, samu na mambu yina nge me sala. Mu me tula kivuvu na Nkumbu ya nge, samu ti nge kele mbote, samu na bayina kele ya kukwikama na nge.

53 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya dituutu. Muntu yina kele ve na mayela ke na kutuba na ntima ya yandi: «Nzambi kele ve!» Bantu nyonso me zimbana nzila, bawu ke na kusala mambu ya nganzi. Ata muntu mosi ve ke na kusala mambu ya mbote. **2** Katuka kuna na dizulu, Yave ke na kutala bantu, samu na kuzaba kana ya kele na muntu ya ndwenga, yina ke na kusosa Nzambi. **3** Bawu nyonso me zimbana nzila, kintwadi, bawu nyonso ke na kusala yimbi, muntu ve ke na kusala mambu ya mbote, ata mosi ve. **4** «Bantu nyonso yina ke na kusala yimbi, bawu ke na luzabu ve? Bawu yina ke na kudya bantu ya munu mutindu ba ke kudyaka dimpa, bawu ke bokilaka ve Nkumbu ya Nzambi.» **5** Ni kuna bawu ke vwanda na boma, kondwa mambu yina ke talisa bawu boma, samu ti Nzambi ke mwangisa mikwa ya bantu yina ke nwanisa nge. Nge ke fwisa bawu nsoni, samu ti Nzambi me losa bawu. **6** Ni na Siyone ke katuka mpulusu ya Isayeli, ntangu Nzambi ke bongisa mambu ya bantu ya yandi, Yakobi ke vwanda na nsayi mingi, mpe Isayeli ke yangalala!

54 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Ntangu bantu ya Zife kwizaka tuba na Sawule ti: «Davidi kele ya kubumbama na sika ya beto.» Nzambi, na Nkumbu ya nge, vuukisa munu, nwanina munu na lulendo ya nge. **2** Nzambi kuwa lusambulu ya munu, teka makutu na mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu. **3** Samu ti banzenza ke na kunwanisa munu, bantu ya yimbi ke na kusosa na kufwa munu, bawu me tula ve Nzambi na mantwala ya bawu. Kupema **4** Kasi Nzambi kele lusalusu ya munu, Mfumu ke simbaka mwela ya munu. **5** Bika ti yandi sala ti mpasi kubwidila bambeni ya munu, na kukwikama ya nge, sala ti bawu kuvwanda swii. **6** Mu ke pesa nge minkayulu na luzolo ya munu mosi, Yave, mu ke kembila Nkumbu ya nge, samu ti yawu kele mbote. **7** Nge me kuula munu na bampasi nyonso, mu ke na kutala kubwa ya bambeni ya munu.

55 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Nzambi, teka makutu na kuwa lusambulu ya munu, kubumbama ve ntangu mu ke na kubondila nge. **2** Kuwa munu, pesa munu mvutu. Mu ke na kudyengila bisika nyonso, mu ke na boma, **3** ntangu mu ke na kuwa mambu yina bambeni ke na kutuba, ntangu mu ke na kutala nkwamusu yina bantu ya yimbi ke na kukwika munu. Bawu ke na kutula yimbi na yintu ya munu, na nkele nyonso, bawu ke na kufunda munu. **4** Ntima ya munu ke na kutekita na kati ya munu, boma ya lufwa ke na kubwidila munu. **5** Boma na kutekita me fuluka na kati ya munu, mu kele na kati ya kutekita ya kulutila. **6** Mu vwandaka tuba: «Kana munu vwandaka na mapapu mutindu dibembe. Mu zolaka dumuka, mu zolaka kuzwa kisika ya nkaka samu na kwenda zinga. **7** Mu zolaka kima ntama mingi, mu zolaka kwenda zinga na yinsi ya kuyuma. Kupema **8** Mu ke kima mbangu mingi, mu ke kima mbangu kulutila mupepe ya ngolo, mu ke kima kulutila kitembo ya ngolo.» **9** Mfumu, tula nkabwani na kati ya bawu, tula nkabwani na banzonzolo ya bawu. Na kati ya mbanza, mu ke na kutala mambu ya yimbi mpe kuswana. **10** Mpimpa na ntangu, bawu ke na kuzungidila bibaka ya mbanza, yimbi na nkwamusu ke na kati ya mbanza. **11** Kaka ni mwangusulu kele na kati ya yawu, yimbi na luvunu me kangama na yawu. **12** Kana ya kele mbeni ke na kufinga munu, mu zolaka vibidila, Kana ya kele muntu yina ke yinaka munu ke na kutelemina munu, mu zolaka bumbama yandi. **13** Kasi ya ke ni nge muntu mutindu munu, mpangi ya munu ya ntima, nge yina mu me zaba mbote. **14** Kintwadi, beto na beto ke na kuzabisa bampangi mansweki, na nkonga ya bantu mingi, mutindu muntu mosi, beto ke na kukwenda na Yinzo ya Nzambi. **15** Na mpamukunu, bika ti lufwa kubwidila bambeni ya munu, bika ti bawu kwenda ya moyo na yinsi ya bantu ya kufwa, samu ti yimbi ke na kuzinga na kati ya bawu, yawu kele na kati ya bawu. **(Sheol h7585)** **16** Munu, mu ke bokila Nzambi, Yave ke vuukisa munu. **17** Na suka, na midi mpe na nkokila, mu ke yawula, mu ke na kulooka, yandi me kuwa munu. **18** Na kizunu nyonso, yandi me kuula munu na bamvita, yina bambeni vwandaka nwanisa munu, ntangu yina bantu mingi vwandaka nwanisa munu. **19** Nzambi ke kuwa mpe yandi ke fwisa bawu nsoni, yandi yina ke na kuyala katuka bantangu ya ntama. Kupema Ya tsyelika na kati ya bawu, nsobolo kele ve, bawu ke zitisaka ve Nzambi. **20** Bantu yina ke na kizunu na yandi, yandi me talisa bawu mpasi, yandi me safula ngwisani yina yandi salaka. **21** Yinwa ya yandi me lutila lembami na mafulu ya miliki, kasi kaka mambu ya mvita ke na ntima ya yandi. Mambu yina ke basikaka na yinwa ya yandi, me lutila lembami na mafuta, na kutala mbote, yawu kele mbele ya mvita yina kele ve na kati ya nkutu ya yawu. **22** Yekula mufuna ya nge na Yave, yandi ke pesa nge nyonso yina nge ke na yawu nsatu. Yandi ke bika ata fyoti ve ti muntu ya kudedama kubwa. **23** Kasi nge Nzambi, nge ke kulumuna bawu na kati ya ndyamu, bawu yina ke sadilaka luvunu mpe ke kufwaka bantu. Bawu ke tala ve ata ndambu ya bilumbu ya luzingu ya bawu, kasi munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge.

56 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya «Dibembe ya batelembente ya bizunga ya ntama.» Ba yimbilaka yawu ntangu ba-Filiseti simbaka Davidi kuna na Ngate. Nzambi ya munu, tala munu kyadi, samu ti bantu ke na kukwamisa munu, bawu ke na kunwanisa munu ntangu nyonso, bawu ke na kukwamisa munu. **2** Nzambi ya Kuzangama, bilumbu nyonso, bambeni ya munu ke na kukwamisa munu, bawu kele mingi mpe bawu ke na kunwanisa munu. **3** Kilumbu mu ke vwandaka na boma, ni na nge mu ke tulaka kivuvu ya munu. **4** Mu ke na kukembila Nzambi samu na mambu ya yandi. Mu me tula kivuvu ya munu na Nzambi, mu ke ve na boma. Yinki muntu lenda sala munu? **5** Bilumbu nyonso, bawu ke na kubalula mambu yina mu ke na kutuba, bawu ke na kubanzila munu kaka mambu ya yimbi. **6** Bawu ke na kusadila munu bamfundu, bawu me bumbama samu na kwendaka landa makulu ya munu, samu ti bawu ke na kusosa lufwa ya munu. **7** Na kusala yimbi, bawu ke na kubanza ti bawu ke vuuka. Nzambi na nkele ya nge, bwisa bantu yina. **8** Nge ke na kutanga bambala yikwa mu ke na kwendaka yima-yima, tula mansangasa ya munu na kati ya mayuki ya nge, yawu kele ve ya kusonama na kati ya dibuku ya

nge? **9** Kilumbu yina mu ke looka na sika ya nge, bambeni ya munu ke vutuka manima. Mu zaba ti Nzambi kele na munu. **10** Mu ke na kukembila Nzambi samu na mambu ya yandi! Mu ke na kukembila Yave samu na mambu ya yandi! **11** Mu me tula kivuvu ya munu na Nzambi, mu ke ve na boma. Yinki muntu lenda sala munu? **12** Nzambi, mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka. Mu ke pesa nge minkayulu ya matondo. **13** Nge me kuula munu na mpasi ya lufwa, nge me sala ti mu kubwa ve, samu ti mu tambula na mantwala ya Nzambi na kati ya nsemo ya bantu ya moyo.

57 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya mukunga «Kumwangisa ve!» Ntangu Davidi kwendaka bumbama na kati ya ntadi samu na kukima Sawule. Nzambi fwila munu kyadi, fwila munu kyadi! Ni na sika ya nge mu me kwiza bumbama, mu me bumbama na mpewo ya mapapu ya nge, tii mpasi ke luta. **2** Mu ke na kusambila Nzambi ya Kulutila Kuzangama, Nzambi yina ke salaka nyonso samu na munu. **3** Katuka kuna na zulu, yandi ke fidisa munu mpulusu, yandi ke semba bayina ke na kukwamisa munu mpe ke na kufinga munu. Kupema Nzambi ke lakisa munu kukwikama mpe luzolo ya yandi. **4** Mu kele na kati-kati ya bankosi, bantu yina ke basisaka tiya na yinwa me zunga munu, meno ya bawu kele mutindu madyonga na makonga, baludimi ya bawu kele mutindu mbele ya mvita yina ba me lengula. **5** Nzambi telama na zulu ya mazulu, bika ti nkembo ya nge kuvwanda na zulu ya ntoto nyonso! **6** Bawu sadilaka munu mutambu na nzila, mu zolaka kubwa, bawu timunaka dibulu na mantwala ya munu. Bawu mosi me kubwa na kati. Kupema **7** Nzambi ya munu, ntima ya munu kele ya kusyama! Ntima ya munu kele ya kusyama. Mu ke yimbidila, mu ke yimbidila nge mikunga na bisikulu ya munu. **8** Vumbuka, nkembo ya munu! Beno vumbuka, beno bansambi! Mu ke vumbula nsemo ya suka-suka. **9** Mfumu, mu ke kembila nge na kati ya makanda ya bantu, mu ke yimbidila nge na kati ya bayinsi, **10** kukwikama ya nge ke na kukuma tii na mazulu, butsyelika ya nge ke na kukuma tii na matuti. **11** Nzambi telama na zulu ya mazulu, bika ti nkembo ya nge kuvwanda na zulu ya ntoto nyonso!

58 Mukunga ya Davidi, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya mukunga «Kumwangisa ve!» Ya tsyelika, ni na kuvwanda swii, beno ke na kubaka banzengolo? Beno bantu, ni mutindu yina beno ke na kufundisa na ludedomo? **2** Na kati ya bantima ya beno, beno ke na kusala na mutindu ya kufwanakana ve. Na yinsi, ni na maboko ya beno, beno ke na kutula yimbi ya beno na zulu ya kipezolo. **3** Bantu ya yimbi ke ya kubeba katuka na kivumu ya mama. Ntangu muntu ke na kubasika na kivumu ya mama ya yandi, yandi me banda na kuvuna. **4** Mambu ya yinwa ya bawu kele mutindu mante ya nyoka, mutindu mpidi yina ke kuwaka ve, ke kangaka makutu ya yandi. **5** Yawu ke na kuwa ve muningu ya bayina ke binisaka banyoka, ata muningu ya muntu yina me lutila bawu nyonso. **6** Nzambi, zenga meno ya bawu na kati ya bayinwa ya bawu! Yave pasula mibanga ya bana ya bankosi! **7** Bika ti bawu kuzimbana mutindu maza yina ke na kuluta. Bika ti bawu losa madyonga mpe yawu kondwa ngolo. **8** Bika ti bawu kufwa mutindu nkola, yina ke na kubasisa mante, ntangu yawu ke na kwendaka tambula, mutindu mwana yina me butuka ya kufwa, kondwa kutala ntangu. **9** Ntete ti bansende ya beno kukuma mutindu mwa yinti ya fyoti, ntangu yawu ke ntete ya maza, kitembo ke nata yawu mutindu yinti ya kuyuma. **10** Muntu ya kudedama ke yangalala na kutala ntangu Nzambi ke vutulaka yimbi na bantu ya yimbi, yandi ke sukula makulu ya yandi na menga ya bantu ya yimbi. **11** Bantu ke tuba: «Ya tsyelika, ya kele na difuta samu na muntu ya kudedama. Ya tsyelika, ya kele na Nzambi yina ke salaka lufundusu awa na ntoto.»

59 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya mukunga «Kumwangisa ve!» Na ntangu yina Sawule tumisaka bantu na kwenda kengidila yinzo ya Davidi samu na kufwa yandi. Kuula munu na maboko ya bambeni ya munu! Nzambi ya munu, nanguna munu na zulu kulutila bantu yina ke na kutelemina munu! **2** Kuula munu na maboko ya bantu ya yimbi! Vuukisa munu na maboko ya mivondi! **3** Bawu me bumbama samu na kusala munu yimbi! Bantu ya lulendo ke na kusadila munu mfundu ya yimbi! Yave, mu me kufwa bantu ve, mu me sumuka ve! **4** Mu me sala ve yimbi, kasi bawu ke na kulanda munu mbangu, bawu me kubama. Vumbuka, kwiza bwabana munu mpe tala! **5** Nge, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, telama samu na kufutisa bayinsi nyonso yimbi ya bawu! Kulakisa ve bumbote ya nge na ata mosi ya bantu yayi ya yimbi! Kupema **6** Bawu me vutuka na nkokila, bawu me lola mutindu bayimbwa. Bawu me zunga mbanza na kwendaka tambula. **7** Bawu me basisa mambu ya yimbi na bayinwa ya bawu. Mambu ya bawu kele mutindu mbele ya mvita, nani ke kuwa bawu? **8** Kasi nge Yave, nge ke na kuseka bantu yina, nge ke na kuseka bantu ya bayinsi nyonso. **9** Nzambi nge kele ngolo ya munu, mu me tula kivuvu ya munu na nge. Nzambi kele kiswamunu ya munu. **10** Nzambi ya munu kele mbote, yandi ke kwiza na mantwala ya munu, yandi ke sala ti mu tala kubwa ya bambeni ya munu. **11** Kufwa bawu ve, kana ve bantu ya munu ke zimbana bawu. Na lulendo ya nge, sala ti bawu kwendaka yima-yima, sala ti bawu kubwa. Mfumu, nge kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu. **12** Bayinwa ya bawu ke na kusumuka na mambu yina ke na kubasika na bikoba ya bawu. Bika ti bawu kubwa na lunangu ya bawu mosi, kinzonzi ya bawu ke kaka nsingulu mpe luvunu. **13** Na kati ya nkele ya nge, manisa na kufwa bawu! Manisa na kufwa bawu, mpe ti ba tala dyaka bawu ve! Ba ke zaba ti Nzambi ke na kuyala na Isayeli, tii na bandilu ya ntoto. Kupema **14** Bawu me vutuka na nkokila, bawu me lola mutindu bayimbwa. Bawu me zunga mbanza na kwendaka tambula. **15** Bawu ke na kwenda yima-yima na kwendaka sosa kima ya kudya. Bawu ke na kulutisa mpimpa ata kuyukuta. **16** Kasi munu, mu ke yimbila ngolo ya nge, na suka, mu ke kembila kukwikama ya nge. Nge kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kiswamunu ya munu na ntangu ya mpasi. **17** Nge kele ngolo ya munu, mu ke yimbila samu na nge. Ya tsyelika, nge Nzambi, nge kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo, nge ke lakisaka munu luzolo ya nge.

60 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Mukunga ya kimbangi samu na kulonga bantu, ntangu yandi nwanisaka bantu ya yinsi ya Alame ya Mezopotami, na ba-Alame ya Soba. Na kuvutuka ya yandi, Yowabe nungaka bantu ya Edome. Yandi kufwaka mafunda kumi na zole ya bantu, kuna na Mudimba ya Mungwa. Nzambi, nge me manga beto, nge me mwangisa beto! Ata ti nge me dasukila beto, vutula luzingu ya beto mutindu yawu vwandaka! **2** Nge me ningisa ntoto, nge me pasula yawu, yidika bisika ya kupasuka, samu ti yawu ke na kuningana. **3** Nge me talisa bantu ya nge mpasi ya kulutila, nge

me nwikisa beto malafu yina ke kolaka. **4** Nge me pesa kidimbu ya yinsi na bantu yina ke zitisaka nge, samu ti bawu kukima na mantwala ya bayina ke sadilaka munani. Kupema **5** Vuukisa beto na diboko ya nge ya lubakala, pesa beto mvutu, samu na kukuula bayina nge ke zolaka. **6** Na kati ya Yinzo ya yandi ya longo, Nzambi tubaka mutindu yayi: «Mu ke nunga, mu ke kabula mbanza Siseme, mu ke teza mudimba ya Sukote. **7** Ngalaade kele ya munu, Manase kele ya munu! Efalayime kele yimpu ya munu yina ke kebaka yintu, Yuda kele mukawa ya munu ya lutumu. **8** Mowabe kele ndonga ya nene yina mu ke yobidilaka. Mu ke losa dipapa ya munu na yinsi ya Edome. Yinsi ya ba-Filiseti, sala milolo ya mvita samu na kunwanisa munu.» **9** Nani ke nata munu tii na mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo? Nani ke nata munu tii na Edome? **10** Nzambi ni nge ve mangaka beto? Nzambi ni nge ve vwandaka kwenda dyaka ve na binwani ya beto na mvita? **11** Kwiza sadisa beto, kuula beto na maboko ya mutantu! Lusalusu ya bantu kele kaka mpamba! **12** Kintwadi na Nzambi, beto ke sala mambu ya ngitukulu. Yandi ke nika bambeni ya beto.

61 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Nzambi, kuwa kulooka ya munu, kuwa mbote lusambulu ya munu! **2** Katuka na bandilu ya ntoto, mu ke na kusambila nge na ntima ya kulemba. Twadisa munu na ditadi ya nene yina me lutila kuzangama na munu. **3** Samu ti nge kele kiswamunu ya munu, yinzo ya mutela ya yinda ya lukengolo na mantwala ya bambeni. **4** Mu zola kuzinga bantangu nyonso na Yinzo ya nge ya lele, mu kuzwa kiswamunu na yisi ya mapapu ya nge. Kupema **5** Ya tsyelika, Nzambi, nge ke kuwaka balukanu ya munu. Nge me pesa mvwilu ya nge na bayina ke zitisaka Nkumbu ya nge. **6** Bwela bilumbu na luzingu ya ntinu, bamvula ya yandi kubwelama bambandu na bambandu. **7** Yandi vwanda na kiti ya kintinu bantangu nyonso na ntadisi ya Nzambi. Sala ti kukwikama ya nge na luzolo ya nge kukeba yandi. **8** Na yina, mu ke yimbila nge bantangu nyonso, mu ke lungisa balukanu ya munu ya konso kilumbu.

62 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Yedutune. Kaka ni na sika ya Nzambi mu ke kuzwaka kizunu, mpulusu ya munu ke katukaka na sika ya yandi. **2** Kaka ni yandi kele ditadi ya munu ya nene mpe mpulusu ya munu. Yandi kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo, mu ke kubwa ata fyoti ve. **3** Tii wapi ntangu beno nyonso ke sosa na kunwanisa muntu mosi, mpe kubwidila yandi samu na kusosa na kufwa yandi, mutindu kibaka me tengama, mutindu lupangu ke na kubwa? **4** Bawu ke na kubanza kaka na kukatula yandi na kisika ya yandi ya kuzangama. Bawu ke na kuyangalala na mambu ya luvunu. Na bayinwa ya bawu, bawu ke na kusakumuna. Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu ke na kuvweza. Kupema **5** Kaka ni na sika ya Nzambi mu ke na kuzwa kizunu, kivuvu ya munu ke na kukatuka na sika ya yandi. **6** Kaka ni yandi kele ditadi ya munu ya nene mpe mpulusu ya munu. Yandi kele mbanza ya munu ya kutungama na bibaka ya lukengolo, mu ke kubwa ata fyoti ve. **7** Mpulusu mpe nkembo ya munu kele ni na sika ya Nzambi, ditadi ya munu ya nene, ngolo ya munu, kiswamunu ya munu kele ni na sika ya Nzambi. **8** Beno bantu, bantangu nyonso beno tula kivuvu ya beno na yandi. Na ntadisi ya yandi, beno zabisa yandi mambu yina kele na kati ya bantima ya beno. Nzambi kele kiswamunu ya beto. Kupema **9** Bantu ke kaka kima ya mpamba, bantu ke zolaka mingi luvunu. Kana bawu yuluka na zulu ya kitezolo, mupepe me lutila dema na bawu nyonso. **10** Beno tula ve kivuvu ya beno, na kusalaka yimbi. Beno tula ve kivuvu ya beno na kubakaka bima na ngolo. Ntangu bimvwama ya beno ke kumaka ya mingi, beno tula ve ntima ya beno na yawu. **11** Nzambi me zonza na mbala ya ntete, na mbala ya zole mu me kuwa mutindu yayi: «Lulendo kele ya Nzambi.» **12** Mfumu, nge ke ya kukwikama. Ya tsyelika, nge ke futaka konso muntu na nyonso yina yandi ke salaka.

63 Mukunga ya Davidi ntangu yandi vwandaka na yinsi ya kuyuma ya Yuda Nzambi, nge kele Nzambi ya munu, mu ke na kusosa nge, mu ke na mpwila ya nge, mu ke na nsatu ya nge na ntoto yayi, yina ata kima ke menaka, mutindu ntoto ya kuyuma, kisika maza kele ve. **2** Mu ke yangalalaka na kutalaka nge na kati ya Yinzo ya nge ya longo, samu na kutala lulendo mpe nkembo ya nge. **3** Ya tsyelika bumbote ya nge me lutila luzingu, yinwa ya munu ke na kembila nge. **4** Mu ke tonda nge bilumbu nyonso ya luzingu ya munu, mu ke nanguna maboko ya munu na zulu na kubokilaka Nkumbu ya nge. **5** Mu ke vwanda ya kufuluka, mutindu muntu me yukuta madya ya kitoko mpe ya mingi. Mu ke lakisa nsayi ya munu, mu ke sala milolo ya nsayi samu na nge. **6** Ntangu mu ke vwandaka na mfulu ya munu, mu ke bambukaka moyo na nge, na mpimpa, mu ke banzaka na nge. **7** Nge kele lusalusu ya munu, mu ke na kuyangalala na mpewo ya mapapu ya nge. **8** Mu kele ya kukangama na nge, diboko ya nge ya lubakala me simba munu. **9** Bayina ke na kusosa na kubebisa luzingu ya munu, bawu ke kota na kati-kati ya yisi ya ntoto. **10** Bawu ke kufwa na mbele ya mvita, bawu ke kuma madya ya mibaku. **11** Kasi ntinu, yandi ke yangalala na Nzambi. Konso muntu yina ke kudya ndefi na Nkumbu ya Nzambi, yandi kuvwanda na kilengi, samu ti bayinwa ya bantu ya luvunu ke kangama.

64 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Nzambi, kuwa munu ntangu mu ke na kuyawula! Keba luzingu ya munu mu vwanda ve na boma ya mbeni. **2** Vuukisa munu na bamfundu ya yimbi ya bantu ya yimbi, vuukisa munu na nkonga ya bantu ya makelele, bayina kele ve ya kudedama. **3** Bawu ke na kulengula baludimi ya bawu mutindu mbele ya mvita. Mambu yina ke na kubasika na bayinwa ya bawu kele mutindu madyonga yina ba me kubika! **4** Katuka na kiswamunu ya bawu, bawu ke na kukubula muntu yina kele ya kusungama, bawu ke na kukubula yandi ata kutala boma. **5** Bawu ke na ngolo ya kuyidika mambu ya yimbi. Bawu ke na kuzonzila na mitambu yina bawu ke na kutula na mansweki, bawu ke na kutuba: «Nani ke tala yawu?» **6** Bawu ke na kukubika mambu ya yimbi, bawu ke na kutuba: «Beto me kubama. Mambu me yilama, mabanza ya muntu, ntima ya muntu kele mutindu dibulu yina ke sukaka ve.» **7** Nzambi me losila bawu dyonga na mpamukunu, yawu me kuzwa bawu. **8** Mambu ya yinwa ya bawu me bwisa bawu, konso muntu yina ke tala bawu, yandi ke seka bawu na kwendaka ningisa yintu. **9** Bantu nyonso me kuma na boma, bawu ke na kutuba mambu yina Nzambi me sala, bawu ke bakula nsasa ya mambu ya Nzambi. **10** Muntu ya kudedama ke na kuyangalala na Yave, Yave kele kiswamunu ya yandi. Bayina nyonso kele na bantima ya kusungama ke vwanda na kilengi.

65 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Samu na nge, kuvwanda swi kele nzitusu, Oo, Nzambi nge yina kele na Siyone. Beto ke lungisa balukanu yina beto bakaka. **2** Nge yina ke kuwaka lusambulu, bawu nyonso ke kwiza na sika ya nge. **3** Dema ya masumu ya

munu me lutila, kasi nge, nge ke fukaka masumu ya munu. **4** Nsayi na muntu yina nge me soola, mpe yina nge me nata pene-pene ya nge. Samu ti yandi zinga na lupangu ya Yinzo ya nge. Beto ke fuluka na buyenge ya Yinzo ya nge, na bima ya longo ya Yinzo ya nge. **5** Nge ke na kupesa beto mvutu na mambu ya ngitukulu na ludedomo, Nzambi ya mpulusu ya munu, bantu nyonso me tula kivuvu na nge, Bantu yina kele na bandilu nyonso ya ntoto mpe na bandilu ya mubu. **6** Yandi ke na kukindisa myongo na ngolo ya yandi. Yandi kele ya kufuluka na lulendo. **7** Yandi ke dingimisaka makelele ya mubu, yandi ke dingimisaka makelele ya bimpo ya mubu. Yandi ke dingimisaka makelele ya bantu. **8** Bantu yina ke zingaka na bandilu ya ntoto, bawu ke talaka boma samu na bimangu ya nge. Nge me fulusa na nsayi, bantu yina ke zingaka na esete mpe na wesete. **9** Nge me sadila ntoto mambu ya mbote, nge ke nokisa yawu mvula, nge me fulusa yawu na bimvwama, mwila ya Nzambi me fuluka na maza. Nge me kubika bambuma ya faline, ni mutindu yina nge ke kubikaka ntoto. **10** Nge me tula maza na mikala, nge me bongisa bikunku, nge me bolisa ntoto na maza ya mvula, nge me pesa bambuma ngolo ya kumena. **11** Na nsuka ya mvula, nge ke na kufulusa beto na mambu ya mbote. Na bisika yina nge ke na kuluta, bimvwama ke na kufuluka. **12** Na yinsi ya kuyuma, matiti ya kudikila bibulu ke na kufuluka, myongo ya fyoti ke na kuyangalala. **13** Bisika ya matiti ya kudikila bibulu me fuluka na mameme na bankombo, midimba me fuluka na bambuma ya faline. Kulooka ya nsayi na banzimbu ke na kuwakana.

66 Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga. Beto sala milolo ya nsayi na Nzambi, beno bantu nyonso ya ntoto! **2** Beno yimbila nkembo ya Nkumbu ya yandi, Beno zitisa yandi na mikunga ya nkembo. **3** Beno tuba na Nzambi: «Mambu yina nge ke salaka kele ya nsisi! Samu na bunene ya ngolo ya nge, bambeni ya nge ke na kubondila nge.» **4** Bantu nyonso ya ntoto ke fukamaka na mantwala ya nge, bawu ke yimbidilaka nge. Bantu nyonso ke yimbidilaka Nkumbu ya nge. **5** Beno kwiza tala mavanga ya Nzambi! Mambu ya nene yina yandi me sala samu na bantu kele ya nsisi. **6** Yandi kitulaka mubu na ntoto ya kuyuma, bantu sabukaka nzadi na makulu na ntoto ya kuyuma. Ni kuna beto yangalalaka na yandi. **7** Yandi ke na kuyala bantangu nyonso na lulendo ya yandi, Meso ya yandi ke na kutala bayinsi nyonso. Kubika ve ti bantu yina ke tumamaka ve kuyangala! Kupema **8** Bantu nyonso, beno tonda Nzambi ya beto, Beno yimbidila yandi na ngolo nyonso, mukunga ya nzitusu! **9** Yandi me pesa beto luzingu, yandi me sala ti beto kubwa ve. **10** Nzambi, nge me meka beto, nge me lutisa beto na tiya mutindu palata. **11** Nge me kotisa beto na mutambu, Nge me kwika beto mufuna ya dema na luketo. **12** Nge me sala ti beto kuvwanda na yisi ya lutumu ya bambeni ya beto. Beto lutaka na tiya mpe beto lutaka na maza. Kasi nge basisaka beto kuna samu na kupesa beto bima mingi. **13** Mu ke kota na Yinzo ya nge na minkayulu ya kuyoka. Mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka na ntadisi ya nge. **14** Mu me lungisa bansilulu yina basikaka na yinwa ya munu, bansilulu yina mu salaka ntangu mu vwandaka na mpasi. **15** Mu ke pesa nge minkayulu ya bibulu ya kuyoka yina kele na mafuta. Mu ke pesa nge minkayulu ya mameme ya mbakala na maaka ya nsunga ya mbote. Mu ke pesa nge minkayulu ya bangombe ya mbakala mpe ya bankombo ya mbakala. Kupema **16** Beno kwiza, beno kuwa, beno nyonso yina ke zitisaka Nzambi. Mu ke zabisa beno mambu nyonso yina yandi me sala samu na munu. **17** Na yinwa ya munu, mu me bokila yandi, na ludimi ya munu, mu me yimbidila yandi mikunga ya nzitusu. **18** Kana mu vwandaka na mayindu ya yimbi na ntima ya munu, Yave zolaka kuwa ve lusambulu ya munu. **19** Na kutala mbote, Nzambi me kuwa munu, yandi kuwaka mbote-mbote lusambulu ya munu. **20** Nkembo na Nzambi, yina mangaka ve lusambulu ya munu, yandi mangaka ve na kulakisa munu bumbote ya yandi!

67 Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Mukunga. Bika ti Nzambi kufwila beto kyadi, mpe yandi kusakumuna beto. Yandi kusala ti kizizi ya yandi kulezima na sika ya beto. Kupema **2** Na yina, bantu nyonso ya ntoto ke zaba nzila ya nge. Mpulusu ya nge ke zabakana na bantu nyonso! **3** Bika ti bantu kukembila nge, Nzambi! Bika ti bantu nyonso kukembila nge! **4** Bantu ya bayinsi nyonso ke na kuyangalala, bawu ke na kusala milolo ya nsayi. Samu ti nge ke fundisaka bantu na kati ya kusungama nyonso. Ni nge ke twadisaka bantu ya bayinsi awa na ntoto. Kupema **5** Bika ti bantu kukembila nge, Nzambi! Bika ti bantu nyonso kukembila nge! **6** Ntoto me pesa madya ya yawu, Nzambi, Nzambi ya beto me sakumuna beto. **7** Nzambi me sakumuna beto, tii na bandilu nyonso ya ntoto ba ke na kuzitisa yandi.

68 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga. Nzambi me telama, bambeni ya yandi me mwangana, bayina ke yinaka yandi me kima na mantwala ya yandi. **2** Mutindu mulinga ke mwanganaka, ni mutindu yina mpe nge ke mwangisaka bawu. Mutindu mafuta ya nyosi ke sulumukaka na tiya, ni mutindu yina bantu ya yimbi ke zimbana na mantwala ya Nzambi. **3** Kasi bantu ya kudedama ke na kuyangalala, bawu ke na kubina na nsayi nyonso na mantwala ya Nzambi. Bawu me fuluka na kilengi. **4** Beno yimbila samu na Nzambi, beno yimbidila Nkumbu ya yandi na mikunga, beno yidika nzila ya muntu yina ke tambulaka na zulu ya matuti, mutindu na zulu ya mpunda. Nkumbu ya yandi Yave, beno yangalala na mantwala yandi. **5** Tata ya bansaana mpe yina ke nwaninaka mifwidi, ni Nzambi yina kele na kisika ya yandi ya longo. **6** Nzambi ke pesaka dikanda na bantu yina kele kaka bawu mosi. Yandi ke kuulaka bankole mpe yandi ke yangidikaka bawu. Kasi bayina ke tumamaka ve, bawu ke vwandaka na kisika yina ata kima ve ke menaka. **7** Oo, Nzambi, ntangu nge twadisaka bantu ya nge, kuna na yinsi ya kuyuma, Kupema **8** ntoto tekitaka, mazulu nokisaka mvula na ntadisi ya Nzambi. Mongo ya Sinayi tekitaka na ntadisi ya Nzambi, Nzambi ya Isayeli. **9** Nzambi nge nokisilaka beto mvula ya mambu ya mbote, nge kindisaka mvwilu ya nge yina lembaka. **10** Bantu ya nge ke na kuzinga na kisika yina nge Nzambi, na bumbote ya nge, nge kubikaka samu na bamputu. **11** Mfumu me tuba dyambu, bakento yina ke nataka nsangu ya mbote, bawu kele nkonga ya nene ya binwani, bawu tubaka: **12** «Bantinu ya bankonga ya binwani ya bambeni me kima, bawu me kima. Bakento yina ke bikanaka na bayinzo ke na kukabula bimvwama yina ba kuzwaka na mvita. **13** Ntangu beno ke vwandaka ya kulala na kivwandu ya beno, mapapu ya dibembe kele ya kufuka na palata, tinta ya bansala ya yawu kele mutindu ya wolo. **14** Ntangu Nzambi-Mpungu mwangisaka bantinu na balweka nyonso, neze kubwaka na mongo yina ba ke bokilaka Salemone.» **15** Mongo ya Nzambi, mongo ya Basane, mongo ya bansongi mingi, mongo ya Basane. **16** Myongo ya bansongi mingi, samu na yinki beno ke na kusala kimbanda na mongo ya Nzambi? Kisika yina Nzambi me soola na kuzinga kuna. Ya tsyelika, Yave ke zinga kuna bantangu nyonso. **17** Bapusu-pusu ya mvita ya Nzambi kele mafunda mingi, mafunda na mafunda,

Yave kele na kati-kati ya yawu. Mongo ya Sinayi kele na kati ya Yinzo ya longo. **18** Nzambi, nge me kwenda na bisika ya kuzangama, nge me nata bankole, nge me baka makabu na kati-kati ya bantu, bantu yina ke tumamaka ve na nge, bawu mpe ke vwanda pene-pene ya Yave Nzambi. **19** Nkembo na Mfumu, konso ntangu yandi ke na kusadisa beto, Nzambi yayi kele mpulusu ya beto. Kupema **20** Nzambi yayi kele Nzambi ya mpulusu, samu na beto. Ni Yave Mfumu lenda kuula beto na lufwa. **21** Ya tsyelika, Nzambi ke nika yintu ya bambeni ya yandi, mikwa ya yintu ya bantu yina ke na bansuki ya yinda, bantu yina ke salaka yimbi. **22** Yave ke na kutuba: «Mu ke katula bawu kuna na myongo ya Basane, mu ke basisa bawu na yisi ya mubu, **23** samu ti nge tambula na kati ya menga, ludimi ya bayimbwa ya nge ke pela menga ya bambeni ya nge.» **24** Oo, Nzambi, ba ke na kutala nkonga ya bantu ya nge, yina ke na kuluta! Nzambi ba ke na kutala nkonga ya bantu ya nge, nkonga ya ntinu ya munu, na kati ya Yinzo ya longo! **25** Miyimbidi ke na kutambula na mantwala, na manima, ni bantu yina ke sikaka bansambi. Na kati-kati ni bandumba yina ke sikaka bangoma ya fyoti. **26** Beno tonda Nzambi na kati ya balukutakanu! Beno tonda Yave beno katuka kuna na yinto ya Isayeli! **27** Ya ntete ni Bezame yina me lutila buntwenya. Na manima ni bamfumu ya Yuda na nkonga ya bawu ya binwani, bamfumu ya Zabulone mpe bamfumu ya Nefetali. **28** Nzambi ya nge me tumisa ti nge vwanda na lulendo. Oo, Nzambi lakisa lulendo ya nge, mutindu nge salaka yawu na ntangu ya ntama samu na beto. **29** Katuka kuna na Yinzo ya nge, nge ke na kuyala Yelusalemi, bantinu ke na kunatinaka nge makabu. **30** Semba kibulu yina kele na kati ya maza ya batwandu, semba mpe nkonga ya bangombe ya mbakala na bana ya bangombe ya bantu, bawu kwiza pesa palata na kuyinama nyonso! Mwangisa bawu, bawu yina zola bamvita! **31** Bantu ya mfunu ke na kwiza, bawu me katuka na Ngipiti, bantu ya Kuse ke na kulomba lusalusu na sika ya Nzambi. **32** Bayinsi ya kintinu ya ntoto, beno yimbidila Nzambi. Beno yimbidila Mfumu mikunga. Kupema **33** Beno yimbidila Nzambi yina ke na kwendaka tambulaka na zulu, mutindu na zulu ya mpunda, zulu ya ntangu ya ntama, yandi ke na kuwakisa ndinga ya yandi, ndinga ya yandi ya lulendo. **34** Beno ndima lulendo ya Nzambi, yandi ke na kuyala Isayeli, Lulendo ya yandi kele na kati ya matuti. **35** Katuka kuna na Yinzo ya nge, nge kele Nzambi ya nsisi, ni nge Nzambi ya Isayeli ke pesaka na bantu ya nge, lulendo na ngolo. Nkembo na Nzambi!

69 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya mukunga ya Bifulu Nzambi, vuukisa munu, mu ke na maza na laka. **2** Mu me dyama na kati ya poto-poto, mu ke na kulenda ve. Mu me dyama na maza, kisika yina kele sunda, nyamba ya maza ke na kunata munu. **3** Mu me lemba samu na kulooka yina mu ke na kulooka, laka ya munu ke na kuyuma! Meso ya munu me lemba na kuvingila lusalusu ya Nzambi. **4** Bayina ke na kuyina munu ya mpamba, bawu kele na lulendo, bawu me lutila mingi na bansuki ya munu ya yintu! Bawu ke na kusosa na kufwa munu! Bawu ke na kuyina kwandi munu ya mpamba! Bawu ke na kulomba munu na kuvutula bima yina mu bakaka ve! **5** Oo, Nzambi nge me zaba buzoba ya munu, yimbi ya munu kele ve ya kubumbama na mantwala ya nge. **6** Bika ti bayina me kwikila na nge kutala ve nsoni samu na munu, nge Yave, Mfumu ya Binwani! Bayina ke na kusosa nge, bawu kuvwanda ve na nsoni samu na munu, nge Nzambi ya Isayeli! **7** Ya kele samu na nge mu ke na kundima bifingu, bika ti kizizi ya munu kufuluka na nsoni! **8** Na meso ya bampangi ya munu, mu me kuma mutindu muntu yina ba me zaba ve. Na meso ya bana ya mama ya munu, mu me kuma mutindu nzenza. **9** Luzolo ya munu samu na Yinzo ya nge ke yokaka munu mutindu tiya. Bifingu ya bantu yina ke na kufinga nge ke na kubwidila munu. **10** Mu ke na kudila, mu ke na kumina-nsoki, yawu ke na kusala ti ba finga munu. **11** Mu me lwata saki mutindu kinkuti, bantu ke na kuseka munu. **12** Bantu yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu ke yonzamaka, na nkotolo ya mbanza, bawu ke na kuzonza yimbi samu na munu. Mpe bayina ke kolaka malafu ke na kuseka munu na mikunga ya bawu. **13** Yave, mu ke na kupesa nge lusambulu ya munu! Nzambi, yayi ni ntangu ya kuwa lusambulu ya munu na bumbote ya nge ya mingi! Pesa munu mvutu, nge kele Muvuukisi ya tsyelika! **14** Kubika ve ti mu dyama na kati ya poto-poto, basisa munu kuna! Kuula munu na maboko ya bantu yina ke yinaka munu! Basisa munu na maza, kisika yina kele sunda! **15** Kubika ve ti nyamba ya maza kunata munu! Kubika ve ti dibulu yina ke sukaka ve, kumina munu. Kubika ve ti yinwa ya ndyamu kukanga munu. **16** Yave pesa munu mvutu, kukwikama ya nge kele mbote. Na kyadi ya nge ya nene, tala dyambu ya munu. **17** Kupesa ve munu mukongo, munu kisyelo ya nge. Mu kele na kati ya mpasi, kwiza mbangu, kwiza pesa munu mvutu! **18** Belama na sika ya munu, kuula munu, samu na bambeni ya munu, pesa munu kimpwanza. **19** Nge, nge ke na kutala nsoni ya kulutila yina mu me tala, mpe nsoni yina mu me tala. Bambeni ya munu nyonso kele na mantwala ya nge. **20** Bifingu ke na kutalisa munu mpasi na ntima, mpe mu ke na kimbevo, mu ke na nsatu ya muntu yina ke tala munu kyadi, kasi muntu kele ve. Mu ke na kusosa muntu yina ke kindisa munu, kasi mu ke na kuzwa yandi ve. **21** Bambeni ya munu me tula bima ya yimbi na madya ya munu. Samu na kukatula munu nsatu ya maza, bawu me pesa munu vinu ya ngayi. **22** Bika ti mesa ya bawu kuvwanda mutambu samu na bawu mosi, mpwasa samu na bantu yina bawu bokilaka. **23** Bika ti meso ya bawu vwanda na kati ya kitombe, samu ti bawu tala dyaka kima ve, mpe sala ti bawu vwanda ntangu nyonso na mukongo ya kukondama! **24** Bika ti nkele ya nge ya kulutila kubwidila bawu, mpe nkele ya nge kusimba bawu. **25** Bika ti bivwandu ya bawu kumwangana, bika ti ata muntu mosi ve kuvwanda dyaka na bayinzo ya bawu ya lele. **26** Muntu yina nge me bula, bawu ke na kukwamisa dyaka yandi, bawu ke na kuzonzila mpasi ya bantu yina nge me kufwa na mbele ya mvita. **27** Bwela yimbi yayi na zulu ya yimbi ya bawu. Kulemvokila bawu ata fyoti ve. **28** Katula bankumbu ya bawu na kati ya dibuku ya luzingu. Ba sonika ve bankumbu ya bawu na lutangu ya bantu ya kudedama! **29** Munu, mu kele mputu mpe muntu ya mpasi, kasi nge Nzambi, lusalusu ya nge ke na kukeba munu. **30** Mu ke kembila nkumbu ya Nzambi na mikunga, mu ke siika yandi na kuvutula yandi matondo. **31** Yawu ke pesa Yave nsayi, kulutila ngombe, na mampoka ya yawu, na bikodya ya yawu. **32** Bamputu ke na kutala mpe bawu ke na kuyangalala mutindu yayi: «Beno bayina ke na kusosa Nzambi, beno vwanda na luzingu ya yinda! **33** Ya tsyelika, Yave ke kuwaka lusambulu ya bamputu, yandi ke mangaka ve bantu ya yandi, yina kele bankole. **34** Bika ti zulu na ntoto kukembila yandi, mubu na nyonso yina kele na kati ya yawu kukembila yandi! **35** Ya tsyelika, Nzambi ke vuukisa Siyone, yandi ke tunga bambanza ya kizunga ya Yuda. Bantu ya yandi ke kwiza zinga kuna, yawu ke kuma mvwilu ya bawu. **36** Yawu ke kuma mvwilu ya bana ya bisadi ya bawu. Bayina ke zolaka Nkumbu ya Yave, bawu ke kwiza zinga kuna.»

70 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga samu na kubambukaka Nzambi moyo. Oo, Nzambi kuula munu! Yave, kwiza mbangu samu na kusadisa munu! **2** Bika ti bayina ke na kusosa lufwa ya munu, bawu kutala nsoni, bawu kusafuka! Bika ti bayina ke na kusosa kusala munu yimbi! Bawu kuvutuka manima na nsoni. **3** Bika ti bayina ke na kuseka munu, bawu kuvutuka na nsoni. **4** Bika ti bayina nyonso ke na kusosa nge, bawu yangalala mpe bawu vwanda na kyese! Bika ti bayina ke zolaka mpulusu ya nge, bawu kutuba ntangu nyonso: «Nzambi kele Nzambi ya nene!» **5** Munu, mu kele mputu mpe muntu ya mpasi. Oo, Nzambi kwiza nswalu. Nge kele nsadisi mpe kikuudi ya munu. Yave kulutisa ve ntangu.

71 Yave, nge kele kiswamunu ya munu, mu kutala nsoni ve! **2** Na ludedomo ya nge, kuula munu, katula munu na mpasi, teka dikutu ya nge na kuwa lusambulu ya munu, mpe vuukisa munu! **3** Vwanda samu na munu ditadi ya nene yina kele kiswamunu samu na munu, kisika yina mu ke kwizaka bumbama ntangu nyonso. Nge me baka lukanu ya kuvuukisa munu, samu ti nge kele ditadi ya munu ya nene, kiswamunu ya munu! **4** Nzambi ya munu, kuula munu na maboko ya muntu ya yimbi, kuula munu na maboko ya muntu yina kele ve ya kudedama, muntu yina ke na mambu ya ngolo. **5** Ya tsyelika, Yave Mfumu, nge kele kivuvu ya munu. Mu tulaka ntima ya munu na nge kubanda buntwenya ya munu. **6** Kubanda na kivumu ya mama ya munu, mu ke yekamaka na nge. Ni nge basisaka munu na kivumu ya mama ya munu. Mu ke yimbila nge mikunga ya nzitusu konso ntangu. **7** Na mantwala ya bantu mingi, mu kele mutindu dyambu ya ngitukulu, kasi nge kele kiswamunu ya munu ya lulendo. **8** Bika ti yinwa ya munu kufuluka na mikunga ya nzitusu. Bilumbu nyonso, mu ke yimbila mikunga samu na nkembo ya nge! **9** Kumanga munu ve ntangu yayi mu me kuma kiboba, kubika munu ve ntangu yayi ngolo me manisa munu. **10** Ya tsyelika, bambeni ya munu ke na kuzonza yimbi samu na munu, bayina ke na kulanda luzingu ya munu, bawu ke na kusadila munu bamfundu. **11** Bawu ke na kutuba: «Nzambi me losa yandi, beno landa yandi, beno bwila yandi. Ya kele ve na muntu yina ke kuula yandi.» **12** Nzambi, kuvwanda ve ntama na munu! Nzambi ya munu, kwiza mbangu samu na kusadisa munu! **13** Bayina ke na kutelemina munu, bika ti bawu kuvwanda na nsoni, bika ti bawu kuzimbana! Bayina ke na kusosa kusala munu yimbi, bika ti bawu kufuluka na nsoni, nsoni ya kulutila! **14** Kasi munu, kivuvu ya munu kele kaka na nge, mu ke tatamana na kukembila nge. **15** Yinwa ya munu ke zonzila ludedomo ya nge, mu ke samuna mpulusu ya nge bantangu nyonso, mu ke lenda ve na kutanga yawu. **16** Yave Mfumu, mu ke belama na ntadisi ya nge, samu na kuzonzila mambu ya nge ya mbote mingi. Mu ke bambuka moyo kaka na nge, kaka na ludedomo ya nge. **17** Nzambi, nge me longa munu kubanda buntwenya ya munu. Tii na ntangu yayi, mu ke na kusamuna mambu ya nge ya ngitukulu. **18** Nzambi ya munu, kulosa munu ve ata na ntangu yayi, mu me nuna mpe mu me kuma na bansuki ya mpembe, samu ti mu zonzila ngolo ya nge na bantu ya mbandu yayi, mu zonzila lulendo ya nge na bantu yina ke kwiza na manima. **19** Nzambi, ludedomo ya nge ke na kukuma tii na zulu, samu ti nge me sala mambu ya nene. Nzambi, nani me fwanana na nge? **20** Nge me lutisa beto na bampasi mpe bampasi ya kulutila. Kasi nge me pesa dyaka beto luzingu. Nge ke basisa munu na kati ya dibulu ya kondwa nsuka. **21** Pesa dyaka munu nkembo! Kindisa dyaka munu! **22** Munu mpe, mu ke kembila nge na nsambi, samu na kukwikama ya nge, nge Nzambi ya munu. Mu ke yimbidila nge na nsambi, nge Nzambi ya longo ya Isayeli! **23** Mu ke sala milolo ya nsayi, ntangu mu ke yimbidila nge mikunga, samu ti nge me vuukisa luzingu ya munu nyonso, mu ke yimbidila nge. **24** Yinwa ya munu ke zonzila ntangu nyonso ludedomo ya nge, bayina ke na kusosa kutalisa munu mpasi, bawu me fuluka na nsoni, bawu ke na kuyindula dyaka mbote ve.

72 Mukunga ya Salomoni. Nzambi sala ti ntinu kusala banzengolo ya mbote, sala ti mwana ya ntinu kuvwanda ya kudedama. **2** Yandi ke fundisa bantu ya nge na ludedomo nyonso, yandi ke sala banzengolo ya mbote na yina me tadila bamputu. **3** Myongo ke nata kizunu samu na bantu, myongo ya fyoti ke nata ludedomo. **4** Yandi ke sala lufundusu ya bamputu na mutindu ya kufwanakana, yandi ke vuukisa bana ya muntu ya mpasi, yandi ke sukisa muntu yina ke nyokolaka bantu. **5** Bantangu nyonso yina ntangu na ngonda ke vwanda, bantu ke zitisa nge bambandu na bambandu. **6** Bika ti ntinu kuvwanda mutindu mvula yina ke na kunoka na matiti yina ba me zenga, yandi vwanda mutindu maza yina ke na kubolisa ntoto. **7** Ntangu nyonso ya luzingu ya yandi, muntu ya kudedama ke vwanda na ntomosono, kizunu ke fuluka ntangu nyonso yina ngonda ke lezima. **8** Yandi ke yala kubanda na mubu mosi tii na mubu ya nkaka, yandi ke yala kubanda na nzadi ya Efalate tii na bandilu ya ntoto. **9** Bantu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma, bawu ke fukama na mantwala ya yandi. Bambeni ya yandi nyonso ke kudya ntoto. **10** Bantinu ya Talesise mpe ya bisanga ke nata bampaku ya bawu, bantinu ya Saba na ya Seba ke natina yandi makabu ya bawu. **11** Bantinu nyonso ke fukama na mantwala ya yandi, bayinsi nyonso ke sadila yandi. **12** Ya tsyelika yandi ke vuukisa muntu ya mpasi yina ke yawula na sika ya yandi, yandi ke vuukisa mputu yina kele ve na muntu ya kusadisa yandi. **13** Yandi ke tala kyadi ya mputu mpe muntu ya mpasi. Yandi ke vuukisa luzingu ya bantu ya mpasi. **14** Yandi ke kuula bawu na maboko ya bantu yina ke nyokolaka mpe bantu yina ke sala mambu ya ngolo, samu ti luzingu ya bawu kele mfunu na meso ya yandi. **15** Bika ti ntinu kuvwanda na luzingu ya yinda. Bika ti ba kupesa yandi wolo yina ke katukaka na Seba. Bika ti bantu kusambila samu na yandi konso ntangu. Bika ti ba kusakumuna yandi bilumbu nyonso. **16** Bika ti bambuma ya faline kuvwanda mingi na kati ya yinsi, na bansongi ya myongo. Bika ti bambuma ya yawu kubasisa bifulu mutindu bayinti ya Libane. Bika ti bantu kuzwa ntomosono na bambanza mutindu matiti ke menaka na ntoto. **17** Bika ti nkumbu ya yandi kuzingila bantangu nyonso. Bika ti nkumbu ya yandi kuvwanda ya mankululu, mutindu ntangu. Bika ti na nkumbu ya yandi, bantu kusakumuna bampangi bawu na bawu. Bika ti bayinsi nyonso kutuba ti ntinu kuvwanda na buyenge. **18** Nkembo na Yave Nzambi, Nzambi ya Isayeli! Ni yandi kaka ke salaka mambu ya ngitukulu! **19** Bika ti Nkumbu ya yandi ya nkembo kukemboswa bantangu nyonso! Bika ti ntoto nyonso kufuluka na nkembo ya yandi. Ameni! Ameni! **20** Nsukunu ya balusambulu ya Davidi, mwana ya Isayi.

73 Mukunga ya Asafe. Ya tsyelika, Nzambi kele mbote samu na Isayeli, yandi kele mbote samu bantu nyonso yina ke na bantima ya kuvedila. **2** Kaka fyoti bikanaka, mu zolaka syelumuka. Kaka fyoti bikanaka, mu zolaka bula dibaku. **3** Mu vwandaka na musoki samu na bantu ya lunangu. Mu vwandaka tala bantu ya mavanga ya yimbi kuzinga na kizunu. **4** Bawu ke kuzwaka mambu ve tii na lufwa ya bawu. Bawu ke na mavimpi ya mbote mpe banzutu ya bawu ke nene. **5** Bawu ke talaka ve mpasi yina bantu ke talaka, nkwamusu yina ke bwidilaka bantu,

yawu ke bwidilaka bawu ve. **6** Ni yawu yina, bawu ke salaka lunangu mutindu bantu yina ke lwataka misanga na laka. Mambu ya bawu ya ngolo yina bawu ke salaka, yawu kele mutindu binkuti yina bawu ke lwataka. **7** Bizizi ya bawu ke lezimaka mutindu mafuta, mabanza ya bawu ya yimbi kele ya kulutila. **8** Bawu ke sekaka bampangi ya bawu na kuzonzilaka bawu yimbi samu na kutalisa bawu mpasi. Bawu ke zonzaka na lunangu nyonso samu na kulakisa ngolo ya bawu. **9** Bawu ke zonzilaka mazulu yimbi, mambu yina bawu ke tubaka ke wakanaka na ntoto. **10** Ni yawu yina, bantu nyonso ke landaka bawu, bantu ke ndimaka mambu ya bawu mutindu ba ke kunwaka maza. **11** Bawu ke na kutuba: «Yinki Nzambi zaba? Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yandi kele na luzabu?» **12** Beno tala bantu yayi ya mavanga ya yimbi, bawu ke na kuzinga na kizunu, bimvwama ya bawu ke na kukuma mingi. **13** Ya tsyelika, mu me sala kisalu ya mpamba na kuvedisa ntima ya munu, ya tsyelika, mu me sukula mpe maboko ya munu samu na kulakisa ti mu me sala ve yimbi. **14** Bilumbu nyonso, mu ke na kutala mpasi. Konso suka, mu ke na kuzwa kitumbu. **15** Kana mu tuba ti mu ke zonza mutindu bawu, na yina, mu ke tekisa bana ya nge. **16** Mu yindulaka samu na kubakula yawu, kasi yawu vwandaka mpasi mingi samu na kubakula. **17** Tii na ntangu mu kotaka na Yinzo ya longo ya Nzambi, na yina, mu bakulaka mambu yina ke kumina bawu. **18** Ya tsyelika, nge tulaka bawu na bisika yina ke ndelo, nge salaka ti bawu kumwangana. **19** Na mbala mosi, bawu me mwangana! Bawu me suka, bawu me mwangana na boma ya kulutila. **20** Mutindu ndosi ke zimbanaka na suka, ni mutindu yina mpe, Mfumu, ntangu nge ke telama samu na kupesa kitumbu, bawu ke zimbana. **21** Ntangu yina munu vwandaka na kyadi, mpe mu vwandaka na kati ya mpasi na ntima, **22** mu kumaka zoba, mpe mu vwandaka zaba dyaka ata kima, mu vwandaka mutindu kibulu na ntadisi ya nge. **23** Kasi ntangu nyonso, mu ke kaka na nge. Nge me simba munu na diboko ya lubakala. **24** Nge ke na kutwadisa munu na malongi ya nge, mpe nge ke yamba munu na nkembo ya nge. **25** Nani dyaka kele na mazulu? Awa na ntoto, mu ke kaka na nsatu ya nge. **26** Nzutu ya munu mpe ntima ya munu lenda kulemba, Kasi Nzambi kele ngolo ya munu, mvwilu ya munu ya bantangu nyonso. **27** Bayina ke bika nge na kukwenda ntama, bawu ke kufwa. Nge ke salaka ti bantu nyonso yina ke bika nge kuzinga ve, bantu nyonso yina ke landa banzambi ya nkaka. **28** Buyenge ya munu, ni kuvwanda pene-pene na Nzambi. Yave Mfumu kele kiswamunu ya munu, mu ke mwangisa nsangu na mambu nyonso yina yandi me sala.

74 Mukunga ya Asafe. Nzambi, samu na yinki nge me manga beto ya mankululu? Samu na yinki nge ke na nkele ya kulutila na beto, beto mameme ya nge yina nge ke dikilaka? **2** Bambukila mukangu ya bantu ya nge moyo! Nge kuzwaka bawu katuka ntangu ya ntama, nge kuulaka bawu, bawu kele bantu ya kifumba ya nge, bawu kele mvwilu ya nge! Bambuka moyo na mongo ya Siyone, kisika yina nge me tula Yinzo ya nge! **3** Kwiza tala mutindu yawu kele ya kumwangana ya mankululu, mbeni me mwangisa bima nyonso na kati ya Yinzo ya nge ya longo. **4** Mitantu ya nge ke na kulooka na kisika yina beto vwandaka bwabana nge. Bawu me tula kidimbu ya yinsi ya bawu kuna na kulakisa ti bawu me nunga. **5** Ba ke na kutala bawu mutindu mosi na muntu yina me simba soka, samu na kuzenga bayinti yina kele na mfinda. **6** Mpe ntangu yayi, bawu me mwangisa bima nyonso yina ba fikulaka, bawu me mwangisa yawu na basoka mpe na bikonkoto. **7** Bawu me tula tiya na kati ya Yinzo ya nge ya longo, bawu me losa na ntoto mpe me safula Yinzo, kisika yina nge vwandisaka Nkumbu ya nge. **8** Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Beto manisa na kufwa bawu!» Na yinsi nyonso bawu me yoka bisika, yina bantu vwandaka kwenda sambila Nzambi. **9** Beto ke na kutala dyaka ve bidimbu ya beto, mimbikudi mpe kele dyaka ve. Muntu ve na kati ya beto me zaba tii wapi ntangu yawu ke vwandila mutindu yina. **10** Nzambi, tii wapi ntangu mutantu ke tatamana na kufinga nge? Tii wapi ntangu mbeni ke tatamana na kusafula Nkumbu ya nge? **11** Nzambi, samu na yinki nge me benda diboko ya nge, diboko ya nge ya lubakala? Basisa yawu mpe manisa na kufwa bawu nyonso! **12** Nzambi kele ntinu ya munu, kubanda bantangu ya ntama, yandi ke salaka ti beto kununga na yinsi. **13** Nzambi, ni nge pasulaka mubu na lulendo ya nge, nge kosunaka bayintu ya bibulu ya nene ya nsisi ya mubu. **14** Ni nge kosunaka bayintu ya Levyatane, nge me sala ti yawu kuvwanda madya ya bantu, ya bantu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma. **15** Ni nge ke basisaka maza ya bayinto mpe ya bamwila. Ni nge ke yumisaka banzadi yina ke kawukaka ve. **16** Kilumbu kele ya nge, mpimpa mpe kele ya nge, ni nge yidikaka ngonda na ntangu. **17** Ni nge tulaka bandilu nyonso ya ntoto, ni nge salaka ntangu ya tiya mpe ntangu ya madidi ya ngolo. **18** Yave, bambuka moyo ti mbeni me finga nge. Bambuka moyo ti dikanda mosi ya bulawu me safula Nkumbu ya nge. **19** Kuyekula ve bantu ya nge yina nge ke zolaka na maboko ya bibulu ya mfinda. Bantangu nyonso, kuzimbana ve bantu ya nge yina kele na mpasi. **20** Tala mbote ngwisani ya nge, samu ti biswamunu ya yinsi me kuma bisika yina, bantu yina ke salaka mambu ya ngolo ke na kwendaka bumbama. **21** Bika ti muntu yina ba ke na kunyokola kuvutuka ve na nsoni! Bika ti muntu ya mpasi na mputu kukembila Nkumbu ya nge! **22** Nzambi telama, mpe nge kukinwanina! Bambuka moyo na bifingu yina, muntu yina kele ve na ndwenga ke na kufinga nge ntangu nyonso. **23** Nzambi kuzimbana ve kulooka ya mitantu ya nge, kuzimbana ve makelele yina ke na kusala bayina ke na kunwanisa nge ntangu nyonso!

75 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. «Kumwangisa ve!» Mukunga. Nzambi, beto ke kembila nge, beto ke kembila nge, Nkumbu ya nge kele ntama ve na beto, yawu ke na kuzabisa beto mambu ya nge ya ngitukulu. **2** «Kaka na ntangu yina mu ke kubika, ni munu ke fundisa na kusungama nyonso. **3** Ata ti ntoto me ningana na bantu nyonso yina ke zingaka na yawu, ni munu me kindisa makunzi ya yawu.» Kupema **4** Mu ke na kutuba na bantu ya lunangu: «Beno bika lunangu.» Mpe na bantu ya yimbi: «Beno kukilakisa ve ti beno ni beno. **5** Beno kukilakisa ve ti ni beno me lutila, beno kuzonza ve na lunangu nyonso. **6** Kuzanguka ya muntu ke katukaka ve na esete, na wesete ve, Kuzanguka ya muntu ke katukaka ve na yinsi ya kuyuma, **7** ni Yave kele zuzi, yandi lenda zangula muntu mosi, mpe kukulula muntu ya nkaka.» **8** Yave kele na mbungu na maboko ya yandi, yawu kele ya kufuluka na vinu ya ngolo mingi, malafu ya nkele ya yandi. Yandi me mwangisa yawu na bantu ya yimbi yina kele awa na ntoto, bawu nyonso fwana kunwa yawu tii na nsuka. **9** Kasi munu, mu ke zonzila yawu bantangu nyonso, mu ke yimbidila Nzambi ya Yakobi. **10** «Mu ke sukisa ngolo ya bantu nyonso ya yimbi, kasi ngolo ya bantu ya kudedama ke kuma dyaka mingi.»

76 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Mukunga. Na Yuda, bantu me zaba Nzambi, Nkumbu ya yandi kele nene na Isayeli. **2** Yinzo ya yandi ya lele kele na Saleme, yandi ke vwandaka na Siyone. **3** Ni kuna yandi

zengaka madyonga, kinwanunu yina ke kebaka nzutu, mbele ya mvita na binwanunu ya mvita. Kupema **4** Nzambi ya munu, nge ke na kulezima, nkembo ya nge me lutila myongo ya ntangu ya ntama. **5** Bawu me botola bima ya binwani ya ngolo, binwani nyonso yayi ya kibakala, bawu nyonso me lala mpongi ya mankululu, bawu lendaka ve na kunwana, bawu binwani ya ngolo. **6** Ntangu nge ke sembaka bawu, nge Nzambi ya Yakobi, bampunda na bantu yina ke nataka yawu ke vwandaka dyaka ve na ngolo. **7** Nge, nge kele Nzambi ya nsisi! Nani lenda telama na ntadisi ya nge, ntangu nge ke dasukaka? **8** Katuka kuna na zulu, nge me wakisa banzengolo ya nge, ntoto nyonso me kuma na boma, mpe yawu me dingama, **9** ntangu nge telamaka na kusala lufundusu, samu na kuvuukisa bamputu ya yinsi. Kupema **10** Ata nkele ya bantu, yawu kele mutindu mukunga ya nzitusu samu na Nzambi, bayina ke vuukaka na nkele ya nge, nge ke salaka ti bawu kundima nge. **11** Beno sala bansilulu na Yave, Nzambi ya beno, mpe beno lungisa yawu! Bika ti bantu nyonso yina kele pene-pene na nge, bawu kunata makabu na Nzambi ya nsisi! **12** Yandi ke sukisaka lunangu ya bamfumu, yandi ke lakisaka bunsisi ya yandi na bantinu ya ntoto.

77 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Mukunga ya Yedutune. Na ndinga ya ngolo, mu ke na kulooka na sika ya Nzambi. Na ndinga ya ngolo, mu ke na kulooka na Nzambi, yandi me teka makutu na kuwa munu. **2** Na ntangu ya mpasi, mu ke sosaka Mfumu, na mpimpa mu ke bikaka ve na kunanguna maboko na sika ya yandi, mu ke mangaka mbombolo. **3** Mu me bambuka moyo na Nzambi mpe mu me yawula, mu me yindula mpe mu me lemba. Kupema **4** Nge me sala ti mu vwanda kaka ya kuvumbuka, mu me kuma yeko-yeko mpe mu ke dyaka ve na dyambu ya kuzonza. **5** Mu ke na kuyindula samu na bantangu ya ntama, mu ke na kuyindula samu na bamvula yina lutaka. **6** Mu ke na kubambuka moyo na mukunga ya munu, na kati na mpimpa, mu ke na kuyindula, mu ke na kukiyufula. **7** Mfumu ke losaka bantu ya yandi ya mankululu? Yandi ke fwila dyaka ve bawu kyadi? **8** Kukwikama ya yandi ke zingilaka ve bantangu nyonso? Mambu yina yandi ke zonzaka, yawu ke zingilaka bambandu na bambandu. **9** Nzambi me zimbana na kufwila bantu kyadi? Nkele ya yandi ke na kusala ti yandi kufwila dyaka bantu kyadi ve? Kupema **10** Mu ke na kutuba mutindu yayi: «Mambu yina ke na kutalisa munu mpasi, ni diboko ya lubakala ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama, ke dyaka ve mutindu yawu vwandaka.» **11** Mu ke zonzila dyaka mambu yina Yave salaka, ya tsyelika, mu me bambuka moyo na mambu ya ngitukulu, yina Yave salaka na ntangu ya ntama. **12** Mu ke zonzila dyaka nyonso yina yandi salaka, mu ke yindula na yina me tadila mambu ya nge ya ngitukulu. **13** Nzambi, nge ke salaka na kati ya bulongo, Nge kele Nzambi ya nene, ya kele ve na nzambi yina me fwanana na nge. **14** Ni nge kele Nzambi yina ke salaka mambu ya ngitukulu! Nge me lakisa lulendo ya nge na kati ya bantu. **15** Na lulendo ya nge, nge me kuula bantu ya nge, bana ya Yakobi mpe bana ya Yosefi. Kupema **16** Maza me tala nge, Nzambi, maza me tala nge, yawu me toka mpe yisi ya maza ya nene me ningana. **17** Matuti me nokisa mvula ya nene, mazulu ke na kuwakisa banzasi, madyonga ya nge ke na kukwenda bisika nyonso. **18** Na kati ya makelele ya nzasi, na kati ya kimbongila, balusyemo me pesa nsemo na yinza, ntoto me ningana, yawu me tekita na boma. **19** Nge fungulaka nzila na kati ya mubu, nge fungulaka nzila ya fyoti na kati ya maza ya nene, bantu ke na kuzaba dyaka ve kisika yina nge lutilaka. **20** Nge twadisaka bantu ya nge mutindu nkonga ya mameme, na lutwadusu ya Moyize mpe Aloni.

78 Mukunga ya Asafe. Bantu ya munu, beno kuwa Musiku ya munu! Beno teka makutu na kuwa mambu ya yinwa ya munu! **2** Mu me fungula yinwa samu na kuzonza kingana, mu ke na kusamuna bingana ya ntangu ya ntama. **3** Mambu yina beto kuwaka, mambu yina beto me zaba, mambu yina bankooko ya beto zabisaka beto, **4** beto ke bumba yawu ve na bana ya bawu, kasi beto ke zabisa na mbandu yina ke kwiza mikunga ya nzitusu ya Yave. Beto ke zonzila lulendo ya yandi mpe mambu ya ngitukulu yina yandi salaka. **5** Yandi me pesa ntumunu na Yakobi, yandi me pesa Musiku na Isayeli. Yandi pesaka ntumunu na bankooko ya beto na kuzabisa yawu na bana ya bawu, **6** samu ti bambandu yina ke kwiza, bawu kulongoka yawu, mpe bana yina ke butuka na manima ya bawu, bawu mpe, bawu kuzabisa yawu na bana ya bawu, **7** samu ti bawu kutula kivuvu ya bawu na Nzambi, bawu kuzimbana ve mambu yina Nzambi me sadila bawu, mpe ti bawu kusadila bantumunu ya yandi, **8** bawu ke vwanda ve mutindu vwandaka bankooko ya bawu, bankooko ya bawu vwandaka tedimina Nzambi, bawu vwandaka na yintu ngolo na Nzambi, mbandu mosi ya bantu yina vwandaka ve ya kukangama na Nzambi, bawu vwandaka ve ya kukwikama na Nzambi. **9** Bana ya Efalayime na minani ya bawu, kimaka na kilumbu yina ya mvita. **10** Bawu bumbaka ve ngwisani ya Nzambi, bawu mangaka na kulanda Musiku ya yandi. **11** Bawu zimbanaka mambu ya mbote yina Nzambi salaka. Bawu zimbanaka mambu ya ngitukulu yina yandi lakisaka bawu. **12** Na meso ya bankooko ya bawu, Nzambi salaka dyambu mosi ya ngitukulu. Kuna na yinsi ya Ngipiti, na kizunga ya Soyane. **13** Yandi fungulaka nzila na kati ya mubu mpe yandi lutisaka bawu, yandi telemisaka maza mutindu kibaka. **14** Na ntangu, ya yandi vwandaka twadisa bawu na dituti, mpimpa nyonso, yandi vwandaka twadisa bawu na mulaka ya tiya. **15** Nzambi pasulaka matadi ya nene kuna na yinsi ya kuyuma, mpe yandi pesaka bawu maza mingi ya kunwa, mutindu maza ya yisi ya ntoto. **16** Na ditadi ya nene, yandi basisaka maza mutindu mwila, yandi basisaka maza mutindu banzadi. **17** Kasi bawu vwandaka tatamana na kusala masumu na ntadisi ya Nzambi. Bawu vwandaka tatamana na kusala yintu ngolo na ntadisi, ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama kuna na ntoto yina ata kima ke menaka ve. **18** Bawu sombolaka Nzambi na kati ya bantima ya bawu, na kulombaka bima ya kudya mutindu bawu zola. **19** Bawu zonzaka mambu ya kulunga ve na ntadisi ya Nzambi, bawu tubaka: «Nzambi lenda pesa beto madya kwaku na yinsi ya kuyuma? **20** Yandi bulaka ditadi ya nene mpe maza basikaka, maza mingi mwanganaka, yandi ke lenda na kupesa na bantu ya yandi mampa, yandi ke lenda na kupesa na bantu ya yandi mbisi?» **21** Yave kuwaka mambu yina mpe yandi kumaka na nkele mingi. Tiya mosi basikaka samu na kuyoka Yakobi. Nkele ya Nzambi talanaka mutindu tiya samu na kuyoka Isayeli, **22** samu ti bawu tulaka ve kiminu ya bawu na Nzambi, samu ti bawu kwikilaka ve ti Nzambi lenda vuukisa bawu. **23** Nzambi pesaka ntumunu na matuti, yandi fungulaka myelo ya mazulu. **24** Yandi nokisilaka bawu madya yina ba ke bokilaka mane samu ti bawu kudya, yandi pesaka bawu mampa ya mazulu. **25** Konso muntu kudyaka mampa ya bambazi, Nzambi fidisaka bawu mampa, samu ti bawu kudya yawu mpe ti bawu kuyukuta. **26** Kuna na zulu, yandi fulaka mupepe ya esete, na lulendo ya yandi, yandi nataka mupepe ya sude. **27** Yandi nokisilaka bawu mbisi ya mingi mutindu fundufundu ya ntoto, yandi pesaka bawu bandeke mingi mutindu

munyenge ya mubu. **28** Nzambi vwandaka bwisila bawu yawu na kati-kati ya kivwandu ya bawu, mpe pene-pene na bayinzo ya bawu. **29** Bawu kudyaka mbote mpe bawu nyonso yukutaka, Nzambi pesaka bawu nyonso yina bawu vwandaka sosa. **30** Ata ti madya vwandaka ntete ya kufuluka na kati ya bayinwa ya bawu, bawu talaka ti yawu me lunga ntete ve. **31** Nkele ya Nzambi bwidilaka bawu, Nzambi kufwaka bayina vwandaka na ngolo mingi, yandi kufwaka mpe bantwenya ya bantu ya Isayeli. **32** Ata nyonso yina, bawu salaka dyaka masumu, bawu kwikilaka ve na mambu ya ngitukulu yina Nzambi salaka. **33** Kaka na mupepe, Nzambi sukisaka luzingu ya bawu, yandi sukisaka bamvula ya luzingu ya bawu na kati ya boma. **34** Ntangu Nzambi vwandaka sosa kufwa bawu, bawu vwandaka sosa Nzambi, bawu vwandaka vutuka na Nzambi, mpe bawu vwandaka sosa dyaka Nzambi. **35** Bawu vwandaka bambuka moyo ti Nzambi kele ditadi ya nene ya bawu, mpe ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kele kikuudi ya bawu. **36** Kasi bawu vwandaka vuna yandi na mambu yina bawu vwandaka tuba, bawu vwandaka zonza mambu ya luvunu. **37** Bantima ya bawu vwandaka ve ya kukangama mbote-mbote na Nzambi, bawu vwandaka ve ya kukwikama na ngwisani ya yandi. **38** Kasi yandi yina ke fwilaka kyadi, yandi vwandaka fuka masumu ya bawu, yandi vwandaka kufwa bawu ve, yandi vwandaka simba nkele ya yandi. Yandi vwandaka lakisa ve nkele ya yandi nyonso. **39** Bawu vwandaka bambuka moyo ti bawu vwandaka kaka bantu, mutindu mupepe yina me luta mpe ke vutuka dyaka ve. **40** Bambala mingi bawu vwandaka tumama ve na Nzambi kuna na yinsi ya kuyuma, bambala mingi bawu vwandaka nyongisaka Nzambi kuna na ntoto yina ata kima ke menaka ve. **41** Bawu bandaka dyaka na kumeka Nzambi, bawu bandaka dyaka na kunyongisa Nzambi ya Longo ya Isayeli. **42** Bawu bambukaka ve moyo na lulendo ya Nzambi, bawu bambukaka ve moyo na kilumbu yina yandi kuulaka bawu na maboko ya mutantu. **43** Bawu bambukaka mpe moyo ve na bimangu yina Nzambi salaka na yinsi ya Ngipiti, mpe mambu ya ngitukulu yina yandi salaka na kizunga ya Soyane. **44** Nzambi kitulaka bamwila ya nzadi ya Nile na menga, mutindu mosi mpe bamwila ya fyoti, bantu vwandaka lenda ve na kunwa maza yango. **45** Nzambi fidisaka bawu banzinzi yina vwandaka tatika mpe kufwa bawu. Mpe bampangu yina vwandaka mwangisa bawu. **46** Yandi yekulaka madya ya bawu ya bilanga na makonko, yandi yekulaka bambuma ya bisalu ya bawu na bambele-mbele, **47** Nzambi bebisaka bilanga ya bawu ya bayinti ya vinu na mvula ya matadi, mpe basikomole ya bawu na mvula ya nene. **48** Yandi yekulaka bangombe na mameme ya bawu na mvula ya matadi. Yandi kufwaka bibulu ya bawu na nzasi. **49** Nzambi dasukilaka bawu, yandi lakisaka bawu nkele ya yandi ya kulutila. Yandi dasukaka, ya vwandaka mpasi mingi, ya vwandaka nkonga ya bambazi ya mpasi. **50** Yandi bikaka ti nkele ya yandi kusala na kimpwanza, yandi katulaka bawu ve na lufwa, yandi yekulaka luzingu ya bawu na kiyoolo. **51** Yandi kufwaka bana nyonso ya ntete ya babakala kuna na yinsi ya Ngipiti, bawu vwandaka ngolo ya ntete na kati ya makanda ya Same. **52** Yandi salaka ti bawu kubasika na yinsi ya Ngipiti mutindu mameme, yandi vwandaka twadisa bawu mutindu nkonga ya bibulu na yinsi ya kuyuma. **53** Nzambi twadisaka bawu na lukengolo nyonso, bawu vwandaka tala boma ve, mubu dyamisaka bambeni ya bawu. **54** Nzambi nataka bawu na ntoto ya yandi ya longo, pene-pene ya mongo yina yandi kuzwaka na ngolo ya yandi. **55** Yandi bingisaka bantu ya bayinsi yina vwandaka zinga ntete kuna, yandi kabulaka bantoto na bikunku, yandi pesaka bawu yawu mutindu mvwilu, yandi salaka ti bantu ya bifumba ya Isayeli, kuzinga na kati ya bayinzo ya bantu ya Kaana. **56** Kasi bantu ya Isayeli mekaka Nzambi, ya Kulutila Kuzangama. Bawu balukilaka yandi, bawu landaka ve bansalulu ya misiku ya Nzambi. **57** Bawu pesaka Nzambi mukongo, bawu zitisaka yandi ve, mutindu bankooko ya bawu, bawu yina kele mutindu munani, yina ba yidikaka mbote ve. **58** Bana ya Isayeli salaka ti Nzambi kuma na nkele, samu ti bawu vwandaka kwenda sambila na bisika ya lusambulu yina vwandaka na zulu myongo. Bawu vwandaka sombola Nzambi na kusambilaka biteki ya bawu. **59** Nzambi kuwaka mpe yandi kumaka na nkele ya kulutila, na ngolo nyonso yandi losaka bana ya Isayeli, **60** Nzambi me bika Yinzo ya yandi ya Mbwabanu ya Silo, Yinzo ya lele, kisika yina yandi vwandaka zinga na kati ya bantu. **61** Nzambi salaka ti Sanduku ya Ngwisani yina kele kidimbu ya ngolo ya yandi kukwenda, yandi bikaka ti yawu kukwenda na nkembo ya yawu na sika ya bambeni. **62** Nzambi yekulaka bantu ya yandi na mbele ya mvita, yandi dasukilaka mvwilu ya yandi. **63** Tiya kwizaka yoka bana ya bawu ya bantwenya, bana ya bawu ya bakento vwandaka kuzwa dyaka ve mikunga ya nzitusu. **64** Ba kufwaka banganga-Nzambi ya bawu na mbele ya mvita, mifwidi ya bawu dilaka ve. **65** Yave vumbukaka mutindu muntu ya ngolo yina vwandaka lala, mutindu muntu ya ngolo yina kele na kati ya malafu ke na kulooka. **66** Nzambi bulaka mitantu ntangu bawu vwandaka kima, yandi fwisaka bawu nsoni ya mankululu. **67** Nzambi mangaka dikanda ya Yosefi, yandi soolaka ve kifumba ya Efalayime. **68** Yandi soolaka kifumba ya Yuda, mongo ya Siyone yina yandi vwandaka zola. **69** Nzambi tungaka Yinzo ya yandi ya longo mutindu bisika ya kuzangama, mutindu ntoto yina yandi yidikaka samu na bantangu nyonso. **70** Yandi soolaka Davidi kisyelo ya yandi, Nzambi soolaka yandi ntangu yina Davidi vwandaka keba mameme. **71** Nzambi soolaka Davidi na manima ya mameme yina vwandaka pesa bana ya bawu mabene, samu ti Davidi kuvwanda muvungi ya Yakobi, bantu ya yandi, mpe ya Isayeli mvwilu ya yandi. **72** Davidi vwandaka keba Isayeli na ntima ya kusungama, Davidi vwandaka twadisa bawu na ndwenga nyonso.

79 Mukunga ya Asafe. Oo, Nzambi, bantu ya bayinsi ya nzenza me kwiza fuluka na yinsi yayi, yina kele mvwilu ya nge, bawu me sumuna Yinzo ya nge ya longo, bawu me sala ti Yelusalemi kukuma mutindu kikunku ya matadi. **2** Bambeni me yekula bamvumbi ya bisyelo ya nge, samu ti yawu kukuma madya ya bandeke, banzutu ya bayina kele ya kukwikama na nge me kuma madya ya bibulu ya mfinda. **3** Na balweka nyonso ya Yelusalemi, bambeni me tangisa menga ya bawu mutindu maza, ata muntu vwandaka kuna samu na kukunda bawu. **4** Bantu ya bayinsi yina kele pene-pene, bawu ke na kufinga beto, ntangu nyonso, bawu ke na kuseka beto, beto me kuma mutindu kisakununu ya bayina ke na kuzunga beto. **5** Yave, tii wapi ntangu nge ke vwanda kaka ya kudasuka? Tii wapi ntangu kimbanda ya nge ke talana na beto mutindu tiya? **6** Sala ti nkele ya nge kubwidila bantu ya bayinsi yina me zaba nge ve, na bayinsi ya bintinu yina ke bokilaka ve nkumbu ya nge! **7** Ya tsyelika, ba me botola Yakobi bima ya yandi nyonso, ba me mwangisa ntoto ya yandi. **8** Nzambi, kubambuka dyaka ve moyo na yimbi yina beto salaka, na nswalu nyonso, fwila beto kyadi, samu ti beto me lemba mingi! **9** Kwiza sadisa beto, nge Nzambi yina ke vuukisaka beto, samu na nkembo ya nkumbu ya nge! Kuula beto mpe fuka masumu ya beto, samu na Nkumbu ya nge! **10** Kubika ve ti bantu ya bayinsi ya nzenza kutuba ti: «Wapi sika kele Nzambi ya bawu?» Bika ti yawu kuzabana na bayinsi nyonso mpe na meso ya beto. Ya me lunga ti nge futisa

yimbi ya bantu yina tangisaka menga ya bisyelo ya nge! **11** Sala ti kuyawula ya bankole kukuma ti na ntadisi ya nge! Na lulendo ya nge ya kulutila, vuukisa bantu ya nge yina kele na mpasi ya lufwa! **12** Futisa bambeni ya beto yimbi yina bawu me sala nge, Yave, vutudila bawu yawu bambala nsambwadi. **13** Na yina me tadila beto bantu ya nge, beto mameme ya nge, yina nge ke dikilaka beto ke kembila nge bantangu nyonso, bambandu na bambandu, beto ke yimbila nge mikunga ya nzitusu.

80 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Nge Muvungi ya Isayeli, kuwa mbote, nge yina ke na kutwadisa Yosefi mutindu nkonga ya bibulu, nge yina kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba, talana na kati ya nkembo ya nge! **2** Na mantwala ya Efalayime, ya Bezame, mpe ya Manase, lakisa ngolo ya nge, mpe kwiza vuukisa beto! **3** Nzambi, vutula beto na sika ya nge, lakisa beto bumbote ya nge, samu ti beto vuuka! **4** Yave Nzambi ya Binwani, tii wapi ntangu nge ke vwanda na nkele na yina me tadila lusambulu ya bantu ya nge? **5** Nge pesaka bawu mansangasa mutindu madya, nge salaka ti bawu kunwa mansangasa mutindu maza. **6** Nge me sala ti beto kuma bantu ya mindondo samu na bantu yina kele pene-pene na beto. Bambeni ya beto ke na kuseka beto. **7** Nzambi ya Binwani, vutula beto na sika ya nge, lakisa beto bumbote ya nge, samu ti beto vuuka! **8** Kuna na yinsi ya Ngipiti, nge katulaka beto mutindu yinti ya vinu. Nge bingisaka bantu ya bayinsi ya nzenza samu na kutula beto kuna. **9** Nge yidikilaka beto kisika ya mbote, myanzi ya beto kotaka mingi na yisi ya ntoto, mpe yawu fulukaka na yinsi. **10** Mpewo ya beto vwandaka fuka myongo, mpe bintala ya beto vwandaka mutindu bayinti ya sedele ya Nzambi. **11** Bintala ya yinti ya vinu yango vwandaka kwenda tii na mubu ya Meditelane, mpe mitwikila ya yawu vwandaka kwenda tii na nzadi ya Efalate. **12** Nzambi, samu na yinki nge me sala mabulu na bikaka ya yawu? Bantu nyonso yina ke na kulutaka kuna ke na kubuka bambuma ya yawu. **13** Ngulu ya mfinda me mwangisa yawu, bibulu ya mfinda me kitula yawu madya ya bawu. **14** Nzambi ya Binwani, mulemvo ya nge! Vutuka na kati-kati ya beto, katuka kuna na mazulu, losa meso mpe tala! Tala yinti ya vinu yayi kyadi! **15** Keba kintala yina nge me kunda na diboko ya nge ya lubakala, keba mwana yina nge mosi, me sala ti yandi kuvwanda na ngolo samu na nge. **16** Ba me nyengisa yinti ya nge ya vinu, ba me zenga yawu, ntangu nge me duma, bawu me zimbana. **17** Bika ti diboko ya nge kuvwanda na muntu yina kele na lweka ya nge ya lubakala, muntu yina nge mosi me sala ti, yandi kuvwanda na ngolo samu na nge. **18** Beto ke bika dyaka nge ve, sala ti beto kuzinga dyaka, mpe beto ke bokila Nkumbu ya nge. **19** Yave, Nzambi ya Binwani, vutula beto na sika ya nge! Lakisa beto bumbote ya nge, samu ti beto vuuka!

81 Mukunga ya Asafe, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi ya Ngate. Beno sala milolo ya nsayi samu na Nzambi, yandi kele ngolo ya beto. Beno looka na kyese samu na Nzambi ya Yakobi! **2** Beno yimbila mukunga, beno wakisa muningu ya ngoma ya fyoti, beno wakisa muningu ya nsambi mpe ya dituutu! **3** Beno wakisa muningu ya mpungi na bilumbu ya ntete ya ngonda, na bilumbu yina ngonda ke vwandaka ya muvimba, na kilumbu ya mukembo ya beto! **4** Yawu kele nsalulu ya misiku samu na bantu ya Isayeli. Yawu kele mambu ya kusadila yina Nzambi ya Yakobi me tumisa. **5** Yawu kele Musiku yandi kwikaka samu na Yosefi, ntangu yandi basikaka samu na kunwanisa yinsi ya Ngipiti. Mu kuwaka ndinga yina mu vwandaka zaba ve, yawu tubaka: **6** Mu katulaka mufuna yina vwandaka na digembo ya nge, nge pemisaka maboko ya nge na bisalu na ngolo. **7** Na kati ya mpasi, nge lookaka na sika ya munu, mpe mu kuulaka nge, na kati ya makelele ya nsisi, mu kuwaka lusambulu ya nge, mu mekaka nge pene-pene ya maza ya Meliba. Kupema **8** Bantu ya munu, beno kuwa munu mpe mu ke lwengisa beno, Isayeli, kana nge kuwaka kwandi munu! **9** Ba kutala ve nzambi ya nkaka na sika ya nge! Kufukimina ve banzambi ya nzenza! **10** Mu kele Yave, Nzambi ya nge, Nzambi yina basisaka nge na yinsi ya Ngipiti, fungula mingi yinwa ya nge mpe mu ke fulusa yawu. **11** Kasi bantu ya munu wilaka munu ve, bantu ya Isayeli zolaka munu ve. **12** Mpe mu me yekula bawu samu ti bawu kusala mambu yina bawu zola mingi, bawu me landa mabanza ya bawu mosi. **13** Aa! Kana bantu ya munu wilaka kwandi munu! Aa! Kana bana ya Isayeli landaka malongi ya munu! **14** Kaka na mbala mosi, mu zolaka nunga bambeni ya bawu, mu zolaka bula mitantu ya bawu na diboko ya munu. **15** Bantu yina ke yinaka Yave, bawu ke leba yandi, Isayeli ke zinga na kizunu bantangu nyonso. **16** Nzambi ke pesa bana ya Isayeli bambuma ya faline ya mbote, mu ke pesa bawu mafuta ya nyosi ya mingi.

82 Mukunga ya Asafe. Nzambi kele na kati ya lukutakanu ya Nzambi. Yandi ke na kufundisa na kati-kati ya Banzambi. **2** Tii wapi ntangu beno ke fundisa na kati ya kondwa ludedomo, mpe beno ke na kunungisa bantu ya yimbi? Kupema **3** Beno fundisa mbote muntu ya kyadi mpe mwana-nsaana, beno sadila ludedomo na mputu mpe na muntu ya mpasi. **4** Beno vuukisa muntu ya kyadi mpe mputu beno kuula bawu na maboko ya bantu ya yimbi. **5** «Bawu kele ve na luzabu mpe mayela, bawu ke na kati kitombe, ni yawu yina, balufulu yina ke na kusimba ntoto ke na kuningana. **6** Mu tubaka ti beno kele banzambi, beno nyonso kele bana ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **7** Kasi, beno ke na kufwa mutindu bantu ya mpamba, beno ke na kubwa mutindu bamfumu ya mutindu na mutindu.» **8** Nzambi, telama mpe fundisa yinza, samu ti bayinsi nyonso kele mvwilu ya nge!

83 Mukunga ya Asafe. Oo, Nzambi, kuvwanda ve swii! Nzambi, kuvwanda ve kaka mutindu yina kondwa kusala ata dyambu. **2** Samu ti bambeni ya nge ke na kutomboka, bayina ke yinaka nge ke na kubasisa yintu. **3** Na mayela ya bawu ya yimbi, bawu me sadila bantu ya nge bamfundu ya yimbi. Bawu me sala lukutakanu, samu na kusala yimbi na bantu yina nge ke kebaka. **4** Bawu me tuba: «Beno kwiza, beto zimbisa bawu na bayinsi, samu ti ba kubambukila dyaka ve moyo na nkumbu ya Isayeli!» **5** Bawu me vukana mpe me wisana na ntima mosi, bawu me sala ngwisani samu na kutelemina nge. **6** Ba-Edome, ba-Isemayele, ba-Mowabe, ba-Angale, **7** ba-Ngebale, ba-Amone, ba-Amaleke, ba-Filiseti na bantu yina ke zingaka na Tile. **8** Bantu ya Asili mpe me vukana na bawu yandi me kwiza sadisa bana ya Loti. Kupema **9** Sala bawu mutindu nge salaka bantu ya Midyane, mutindu nge salaka na Sisela, mpe Yabine kuna na mudimba ya Kisone! **10** Ba kufwaka bawu kuna na Ene-Dole, bawu kumaka mutindu mboloso samu na ntoto. **11** Bantu ya bawu ya mfunu, sala bawu mutindu nge salaka na Olebe mpe Zebe. Bamfumu ya bawu nyonso, sala bawu mutindu nge salaka na Zeba mpe Salemuna. **12** Ni bawu vwandaka tuba: «Beto baka bantoto ya Nzambi, samu ti yawu kukuma mvwilu ya beto!» **13** Nzambi ya munu, zungisa bawu na kimbongila, mutindu bampusu ya bambuma

yina mupepe ke nataka. **14** Mutindu tiya ke yokaka mfinda, mutindu milaka ya tiya ke yokaka myongo, **15** Na yina, landa bawu na kimbongila, talisa bawu boma na mupepe ya ngolo! **16** Talisa bawu nsoni ya kulutila, samu ti, bawu sosa lusalusu na Nkumbu ya nge Yave. **17** Bika ti bawu kufwa nsoni mpe bawu kuvwanda na boma mingi bantangu nyonso! Bika ti bawu kuzimbana na kati ya nsoni ya kulutila! **18** Sala ti bantu kuzaba ti kaka ni nge ba ke bokilaka na Nkumbu ya Yave, nge kele Nzambi ya Kulutila Kuzangama na ntoto nyonso.

84 Mukunga ya bana ya Kole, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi, ba yimbilaka yawu na muningu ya nsambi. Yave Nzambi ya Binwani, mu zola mingi Yinzo ya nge! **2** Mu me lemba mpe mu ke na nsatu mingi ya kukota nswalu na bangaanda ya kati ya Yinzo ya Yave, ntima ya munu mpe nzutu ya munu ke na kulooka na Nzambi ya moyo. **3** Nswini ke na yinzo ya yandi, dikwangu ke na dizanza ya yandi kisika yina yandi ke tulaka bana ya yandi. Mu ke sosaka nge pene-pene ya biyokolo ya nge ya minkayulu, Yave Nzambi ya Binwani, nge kele ntinu ya munu mpe Nzambi ya munu! **4** Kyese mingi na bantu yina ke zingaka na Yinzo ya nge, bawu lenda kembila dyaka nge! Kupema **5** Kyese mingi na bantu yina ke kuzwaka ngolo ya bawu na sika ya nge, mabanza ya bantima ya bawu kele mutindu, banzila yina kele ya kuyilama. **6** Ntangu bawu ke tambulaka na kati ya mudimba ya Bidilu, Nzambi ke sobaka yawu na bisika yina kele na maza, mpe mvula ya ntete ke fulusaka yawu na lusakumunu. **7** Ngolo ya bawu ke na kubwelama ntangu bawu ke tambulaka, bawu ke talanaka na ntadisi ya Nzambi, kuna na Siyone. **8** Yave Nzambi ya Binwani, kuwa lusambulu ya munu. Nzambi ya Yakobi, kuwa munu! Kupema **9** Nge kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu, Nzambi tala! Tala kizizi ya muntu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta! **10** Kulutisa kilumbu mosi na kati ya ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya Nzambi, yawu me lutila funda ya bilumbu na bisika ya nkaka. Mu me soola na kuvwanda na mwelo ya Yinzo ya Nzambi ya munu, yawu me lutila na kuvwanda na bayinzo ya lele ya bantu ya yimbi. **11** Ya tsyelika, Yave kele ntangu mpe kinwanunu yina ke kebaka nzutu. Yave ke fwilaka kyadi mpe yandi ke pesaka nkembo, yandi ke yiminaka kima mosi ve na bantu yina ke tambulaka na kusungama nyonso. **12** Yave, Nzambi ya Binwani, kyese mingi na muntu yina me tula kivuvu ya yandi na nge!

85 Mukunga ya bana ya Kole, mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Yave, nge lakisaka bumbote ya nge na yinsi ya nge, nge vutulaka bana ya Yakobi mutindu bawu vwandaka ntete. **2** Nge lemvokilaka yimbi ya bantu ya nge, nge fukaka masumu nyonso ya bawu. Kupema **3** Nge me kulula nkele ya nge nyonso, nge me bika nkele ya nge ya kulutila. **4** Vutula beto na ntoto ya beto! Nge Nzambi yina ke vuukisaka beto! Bika nkele ya nge, yina nge kele na yawu na beto! **5** Nge ke tatamana na kuvwanda na nkele na beto? Nge ke tatamana na kubumba nkele ya nge bambandu na bambandu? **6** Ni nge ke vutula beto na luzingu, samu ti bantu ya nge kuyangalala na nge. **7** Yave, lakisa beto kukwikama ya nge, mpe pesa beto mpulusu ya nge. **8** Mu ke kuwa mambu yina Yave Nzambi me tuba, samu ti yandi ke zonzaka samu na kizunu ya bantu ya yandi, mpe samu na bantu yina kele ya kukwikama na yandi, kasi bawu vutukaka na kusadila mambu ya buzoba. **9** Ya tsyelika mpulusu ya yandi kele pene-pene ya bantu, yina ke zitisaka yandi, samu ti nkembo ya Nzambi kuzingila na yinsi ya beto. **10** Kukwikama mpe butsyelika ke na kubwabana, ludedomo mpe kizunu ke na kubumbasana. **11** Butsyelika ke na kubasika na ntoto, ludedomo ke na kukwiza katuka na mazulu. **12** Yave yandi mosi ke pesa beto buyenge, ntoto ya beto ke pesa madya ya yawu. **13** Ludedomo ke tambula na mantwala ya yandi, balutambi ya yandi ke talana na nzila.

86 Lusambulu ya Davidi. Yave, kuwa munu mpe pesa munu mvutu! Samu ti mu kele mputu mpe mu kele muntu ya mpasi. **2** Bumba munu samu ti mu kele ya kukwikama, nge Nzambi ya munu, vuukisa munu, munu yina kele kisyelo ya nge, munu yina ke tulaka kivuvu ya munu na nge. **3** Yave, fwila munu kyadi, samu ti mu ke na kulooka na sika ya nge bilumbu nyonso. **4** Yave, yangidika munu, munu kisyelo ya nge, mu me baluka na sika ya nge, **5** samu ti nge Yave, nge kele mbote, nge ke lemvokilaka, kukwikama ya nge kele nene, samu na bantu yina ke bokilaka nge. **6** Yave, teka makutu na kuwa lusambulu ya munu! Kuwa kubondila yina mu ke na kubondila nge! **7** Na ntangu ya mpasi, mu ke bokilaka nge, mpe nge ke kuwaka munu. **8** Yave, na kati ya banzambi, ya kele ve na Mfumu yina me fwanakana na nge, mpe mosi ve lenda sala yina nge me sala. **9** Yave, bayinsi nyonso yina nge yidikaka ke kwiza fukama na ntadisi ya nge, mpe yawu ke kembila Nkumbu ya nge. **10** Ya tsyelika, nge kele Nzambi ya nene, nge ke salaka mambu ya ngitukulu. Kaka ni nge kele Nzambi. **11** Yave, lakisa munu nzila ya nge, samu ti mu tambula na butsyelika, sala ti ntima ya munu kuzitisa Nkumbu ya nge. **12** Yave, Nzambi ya munu, mu ke kembila nge na ntima ya munu nyonso! Mu ke kembila Nkumbu ya nge bantangu nyonso. **13** Ya tsyelika, kukwikama ya nge kele nene samu na munu, nge me kuula munu na kati ya yinsi ya bantu ya kufwa. **(Sheol h7585)** **14** Nzambi, bantu ya lunangu me telemina munu, nkonga ya bantu ya yimbi ke sosa kufwa munu, bawu me tala ve ti nge kele na mantwala ya bawu. **15** Kasi nge Yave, nge kele Nzambi yina ke fwilaka bantu kyadi, nge kele Nzambi ya mbote, nge zaba kuvingila, nge kele Nzambi ya nene, na yina me tadila, kukwikama, mpe butsyelika, **16** Tala munu, mpe fwila munu kyadi! Pesa munu ngolo, munu kisyelo ya nge, mpe vuukisa munu, munu mwana ya kisadi ya nge ya kento! **17** Sadila munu kidimbu, samu ti bambeni ya munu kutala yawu mpe bawu kufwa nsoni. Ya tsyelika, ni nge Yave ke sadisaka munu, ni nge ke kindisaka munu!

87 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga. Nzambi me tunga Siyone na zulu ya myongo ya longo. **2** Yave ke zolaka myelo ya mbanza Siyone kulutila bayinzo nyonso ya bana ya Yakobi. **3** Nge mbanza ya Nzambi, ba me zonzila mambu ya nkembo na yina me tadila nge. Kupema **4** «Mu ke zonzila na yinsi ya Ngipiti mpe ya Babilone, na kati ya bayinsi yina zaba munu, yinsi ya ba-Filiseti, ya bantu ya Tile, mpe ya bantu ya Kuse, ni kuna ba butaka bawu. **5** Kasi na mbanza Siyone, yandi me tuba: Ni kuna ba butaka bawu nyonso, ni Nzambi ya Kulutila Kuzangama yidikaka yawu.» **6** Ntangu Yave ke tangaka bantu, yandi ke sonikaka ti yandi yayi «butukaka na kisika yayi.» Kupema **7** Bantu yina ke na kuyimba mpe yina ke na kubina, bawu ke na kulooka: «Nsayi nyonso ya beto ke katukaka na nge.»

88 Mukunga ya bana ya Kole. Mukunga yina ba twadisaka na mfumu ya miyimbidi. Ba ke yimbilaka yawu na muningu ya dituutu. Mukunga ya Yemane, mu-Ezelayi. Yave Nzambi, Muvuukisi ya munu, mpimpa na ntangu mu ke na kulooka na ntadisi ya nge. **2** Bika ti lusambulu ya munu kukuma tii na sika ya nge, teka makutu na kuwa munu! **3** Ya tsyelika, mu me yukuta bampasi, mpe mu me belama na yinsi ya bafwa. **(Sheol h7585)** **4** Ba ke na kutanga munu na nkonga ya bantu yina ke

na kukwenda na yinsi ya bafwa, mu me kuma mutindu muntu yina kele dyaka ve na ngolo. **5** Ba me tanda munu na kati ya bantu ya kufwa, mutindu mosi na binwani yina ba me kufwa, mutindu bantu yina ba me tula na ndyamu, mutindu mosi na bantu yina nge ke na kubambukila dyaka moyo ve, bantu yina kele ya kukabuka na nge. **6** Nge me losa munu na yisi ya dibulu ya yinda, yina kele ve na nsuka, na kati ya kitombe ya kulutila, na kati ya dibulu ya nene. **7** Nkele ya nge me bwidila munu, nkele ya nge me bula munu mutindu bimpo. Kupema **8** Nge me sala ti bantu yina mu zaba kukwenda ntama na munu. Nge me sala ti mu kuma ngazi samu na bawu. Mu kele ya kukangama mpe mu lenda basika ve. **9** Meso ya munu ke na kufwa samu na mpasi. Yave, bantangu nyonso mu ke na kubokila nge! Mu ke nanguna maboko ya munu na sika ya nge. **10** Ni na bantu ya kufwa nge ke sadila mambu ya ngitukulu? Bayina kele ya kufwa lenda telama dyaka samu na kukembila nge? Kupema **11** Ba lenda zonzila bumbote ya nge na kati ya ndyamu? Ba lenda zonzila kukwikama ya nge na yinza ya bayina zimbanaka? **12** Na kisika ya kitombe, ba zaba mambu ya nge ya ngitukulu? Na yinsi ya bunzimbu, ba zaba ludedomo ya nge? **13** Kasi munu, ni nge Yave mu ke bokilaka samu na kusadisa munu. Na suka-suka, lusambulu ya munu ke nangukaka na mantwala ya nge. **14** Yave, samu na yinki nge ke na kumanga munu? Samu na yinki nge me bumba munu kizizi ya nge? **15** Mu kele muntu ya mpasi mpe ya kulemba katuka buntwenya ya munu! Nge me sala ti mu vwanda na boma ya kulutila, ngolo me manisa munu! **16** Tiya ya nkele ya nge me luta na zulu ya munu, boma yina nge ke na kutalisa munu, ke na kumwangisa munu. **17** Bilumbu nyonso, nkele ya nge ya kulutila me zunga munu mutindu maza, yawu me zunga munu, na balweka nyonso. **18** Nge me sala ti bantu yina kele pene-pene na munu, na bampangi ya munu kukwenda ntama, kaka ni kitombe me kuma mpangi ya munu.

89 Mukunga ya Etane, mu-Ezelayi. Mu ke yimbila bumbote ya Yave, bantangu nyonso. Yinwa ya munu ke zabisa kukwikama ya nge bambandu na bambandu. **2** Ya tsyelika mu vwandaka tuba: «Bumbote ya nge kele ya kutungama ya mankululu, ni na dizulu nge me vwandisaka kukwikama ya nge na ngolo nyonso.» **3** Nge tubaka: «Mu salaka ngwisani na muntu yina mu soolaka, mu kudyaka ndefi samu na Davidi kisyelo ya munu mutindu yayi: **4** "Mu ke sala ti bana ya nge kuvwanda bantinu bantangu nyonso. Mu ke vwandisa kiti ya kintinu ya nge bambandu na bambandu."» Kupema **5** Yave, bika ti mazulu kukembila mambu ya nge ya ngitukulu! Bika ti mukangu ya bantu ya longo kukembila kukwikama ya nge. **6** Yave, nani lenda telama na ntadisi ya nge kuna na mazulu? Yave, nani me fwanana na nge, na kati ya bana ya Nzambi? **7** Nzambi kele Nzambi ya nsisi na kati ya lukutakanu ya balongo, yandi kele Nzambi ya lulendo samu na bayina ke zungaka yandi. **8** Yave, Mfumu ya Binwani, nani kele na lulendo mutindu nge? Yave, kukwikama ya nge me zungidilaka nge. **9** Ni nge ke yalaka na zulu ya lunangu ya mubu, ntangu bimpo ya yawu ke nangukaka, ni nge ke dingimisaka yawu. **10** Ni nge nikaka yinsi ya Ngipiti mutindu muntu ya kufwa, nge mwangisaka bambeni ya nge na diboko ya nge ya lulendo. **11** Mazulu kele ya nge, ntoto mpe kele ya nge. Ni nge yidikaka yinza mpe nyonso yina ke na kati ya yinza. **12** Ni nge yidikaka node na sude, mongo ya Tabole na mongo ya Elemone ke yangalalaka na Nkumbu ya nge. **13** Diboko ya nge kele na ngolo mingi, diboko ya nge kele na lulendo, diboko ya nge ya lubakala kele ya kuzanguka na zulu ya nyonso. **14** Ludedomo mpe kusungama kele lufulu ya kiti ya nge ya kintinu, kukwikama mpe butsyelika kele na mantwala ya nge. **15** Kyese mingi na bantu yina zaba kusala milolo ya nsayi, bawu ke na kutambula na nsemo ya kizizi ya nge Yave. **16** Na Nkumbu ya nge, bawu ke na kuyangalala ntangu nyonso, bawu ke na kutelama samu na ludedomo ya nge. **17** Samu ti nge kele nkembo mpe lulendo ya bawu. Ni bumbote ya nge ke pesaka beto ngolo. **18** Yave kele kinwanunu ya beto yina ke kebaka nzutu, Nzambi ya Longo ya Isayeli kele ntinu ya beto. **19** Na bantangu ya ntama, nge zonzilaka na bantu ya nge na kati ya lumoni: «Mu me sadisa kinwani mosi ya kibakala. Na kati ya bantu, mu me soola ntwenya, samu ti yandi kuvwanda ntwadisi. **20** Mu me soola Davidi, kisyelo ya munu, mu me byeka yandi na mafuta ya munu ya longo. **21** Ni yandi diboko ya munu ke simba, diboko ya munu ke pesa yandi ngolo. **22** Mbeni ke yitukisa yandi ve, muntu ya yimbi ke talisa ve yandi mpasi. **23** Mu ke nika mitantu ya yandi, mu ke bula bayina ke yinaka yandi. **24** Kukwikama mpe bumbote ya munu ke vwanda na yandi, na Nkumbu ya munu, yandi ke vwanda na ngolo mingi. **25** Mu ke sala ti yandi kuyala mubu, diboko ya yandi ya lubakala ke yala banzadi. **26** Yandi ke bokila munu na kutuba: "Nge kele tata ya munu, Nge kele Nzambi ya munu, ditadi ya nene yina ke vuukisaka munu!" **27** Mu ke sala ti yandi kuvwanda mwana ya munu ya ntete, yandi ke vwanda ntinu ya kuzangama kulutila bantinu nyonso ya ntoto. **28** Kukwikama ya munu na sika ya yandi ke vwanda ya bantangu nyonso, ngwisani ya munu na yandi ke vwanda ya kukangama. **29** Mu ke sala ti bana ya yandi kuzingila bantangu nyonso. Kiti ya yandi ya kintinu ke zingila mutindu ke zingila mazulu.» **30** «Kana bana ya yandi bika na kulanda Musiku ya munu, mpe bawu manga na kusadila mambu ya munu, **31** kana bawu safula bansalulu ya misiku ya munu, mpe bawu kusadila ve bantumunu ya munu, **32** mu ke pesa bawu kitumbu na kubula bawu na yinti, samu na kubalukila yina bawu me balukila munu. Mu ke bula bawu samu na masumu ya bawu. **33** Kasi mu ke bika ve na kulakisa yandi bumbote ya munu, mu ke bika ve na kulakisa yandi kukwikama ya munu. **34** Mu ke safula ve ngwisani ya munu, mu ke soba ve mambu yina basikaka na yinwa ya munu. **35** Mu me kudya ndefi mbala mosi na bulongo ya munu, ve, mu ke vuna ve Davidi. **36** Bana ya yandi ke zingila bantangu nyonso, kiti ya yandi ya kintinu ke vwanda na ntadisi ya munu mutindu ntangu. **37** Yandi ke syama mutindu ngonda bantangu nyonso, mbangi yina kele na mazulu kele ya kukwikama.» Kupema **38** «Kasi nge, nge me manga, nge me vweza, nge me dasukila muntu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta. **39** Nge me nyafuna ngwisani yina nge salaka na kisyelo ya nge, nge me vweza yimpu ya yandi ya kintinu na kulosa yawu na ntoto. **40** Nge me sala mabulu na bibaka nyonso, nge me mwangisa bisika ya bawu yina ba tungaka na bibaka ya lukengolo. **41** Bantu nyonso yina ke na luta kuna me botola bima ya yandi, bantu yina kele pene-pene na yandi ke na kuseka yandi. **42** Nge me kindisa bambeni ya yandi, nge me sala ti mitantu ya yandi kuyangalala. **43** Nge me tengimisa nsongi ya mbele ya yandi ya mvita, nge me sadisa yandi ve na kati ya mvita. **44** Nge me sukisa nkembo ya yandi, nge me losa yimpu ya yandi ya kintinu na ntoto. **45** Nge me sala ti yandi kukuma kiboba na mbangu, nge me fwisa yandi nsoni. Kupema **46** Yave, tii wapi ntangu nge ke vwanda kaka ya kubumbama bantangu nyonso, tii wapi ntangu nkele ya nge ke vwandaka kaka mutindu tiya yina ke na kunyengisa? **47** Bambuka moyo ti ntangu ya luzingu ya munu kele nkufi, ya kele kwandi na mpamba nge yidikaka bantu nyonso? **48** Ya kele na muntu yina lenda zinga ata kuluta na lufwa? Nani lenda vuukisa mwela ya yandi samu ti yawu kukota ve na yinsi ya bafwa? Kupema **(Sheol h7585)** **49** Yave, wapi mambu ya

mbote yina nge salaka na ntangu ya ntama? Wapi mambu yina nge diilaka ndefi na Davidi na kukwikama ya nge nyonso? **50** Yave, bambuka moyo na kufinga yina ba me finga bisyelo ya nge. Bambuka moyo ti mu ke na kiyeko ya makanda mingi na yintu ya munu. **51** Yave, bambuka moyo na bifingu ya bambeni ya nge, samu na ntinu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta, bawu vwandaka finga yandi bisika nyonso yina yandi vwandaka kwenda.» **52** Nkembo na Yave samu na bantangu nyonso! Ameni! Ameni!

90 Lusambulu ya Moyize, muntu ya Nzambi. Yave, nge me vwanda kiswamunu ya beto, bambandu na bambandu. **2** Ntete-ntete myongo kubutama, ntete nge kuyidika ntoto mpe yinza, mankululu na mankululu nge kele Nzambi. **3** Nge ke salaka ti bantu kuvutuka na ntoto. Nge tubaka: «Beno bantu beno vutuka!» **4** Ya tsyelika na meso ya nge, funda mosi ya bamvula kele mutindu kilumbu ya mazono yina me luta yimeni, yawu kele mutindu mwa bangunga ya mpimpa. **5** Nge ke nataka bawu, bawu kele mutindu mwa ntangu fyoti ya mpongi, yina ke luta na suka mutindu matiti. **6** Na suka, yawu ke basisa bifulu, yawu ke kulaka, na nkokila, ba ke zenga yawu mpe yawu ke yumaka. **7** Beto ke na kufwa samu na nkele ya nge, beto ke na kutekita na boma, samu na nkele ya nge ya kulutila. **8** Nge me yalumuna yimbi ya beto na ntadisi ya nge, mansweki ya beto ke na kutalana na nsemo ya kizizi ya nge. **9** Bilumbu ya luzingu ya beto ke na kusuka samu na nkele ya nge, bamvula ya luzingu ya beto ke manisa mutindu mwa mupepe. **10** Lutangu ya bilumbu ya luzingu ya beto kele ya makumi nsambwadi ya bamvula, mpe bantu yina kele na ngolo mingi, luzingu ya bawu kele ya bamvula makumi nana, kasi ndandu ya bawu ke kaka mpasi na yimbi. Ya tsyelika, ntangu ke na kuluta na mbangu, mpe beto ke na kuzimbana. **11** Nani me zaba lulendo ya nkele ya nge? Kuzitisa nge ni kuzaba mutindu kele nkele ya nge. **12** Longa beto mutindu ya kutanga bilumbu ya luzingu ya beto, samu ti beto kutwadisa bantima ya beto na ndwenga. **13** Tii wapi ntangu? Yave, vutuka! Fwila beto kyadi, beto bisyelo ya nge! **14** Na suka, fulusa beto na kukwikama ya nge, na nsayi nyonso, beto ke looka na kyese bilumbu nyonso ya luzingu ya beto. **15** Yangidika beto na lutangu ya bilumbu yina nge talisaka beto mpasi, Yangidika beto na lutangu ya bamvula yina beto talaka mpasi. **16** Bika ti diboko ya nge kusala na kati ya bisyelo ya nge, mpe nkembo ya nge kuvwanda na bana ya beto. **17** Bika ti bumbote ya Yave, Nzambi ya beto kuvwanda na beto! Kindisa kisalu ya maboko ya beto! Ya tsyelika kindisa kisalu ya maboko ya beto!

91 Muntu yina ke zingaka na kisika yina Nzambi ya Kulutila Kuzangama ke bumbamaka, yandi ke pemaka na mpewo ya Nzambi-Mpungu. **2** Mu me tuba na Yave: «Nge kele kiswamunu ya munu, kibaka ya lukengolo ya munu, Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka kivuvu!» **3** Ya tsyelika ni yandi ke kuulaka nge na mutambu ya muntu ya mbingu, yandi ke nyakisaka nge na kiyoolo yina ke kufwaka. **4** Nzambi ke fuka nge na bansala ya yandi, nge ke kuzwa kiswamunu na yisi ya mapapu ya yandi. Kukwikama ya yandi ke keba nge mutindu kinwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu. **5** Nge ke vwanda ve na boma ya nsisi yina lenda kumina nge na mpimpa, nge ke vwanda ve na boma ya dyonga yina ba ke losila nge na ntangu. **6** Nge ke vwanda ve na boma ya kiyoolo yina ke na kutambula na kitombe, nge ke vwanda ve na boma ya kiyoolo yina ke na kufwa bantu na ntangu ya midi. **7** Ata ti funda mosi ya bantu kufwa na lweka ya nge ya lumoso to mafunda kumi na lweka ya nge ya lubakala, ata mpasi mosi ve ke kumina nge. **8** Fungula kaka meso ya nge, nge ke tala kitumbu yina Nzambi ke pesa na bantu ya yimbi. **9** Ya tsyelika, nge Yave, nge kele kibumbamanu ya munu. Sala ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kuvwanda kiswamunu ya nge. **10** Ata mpasi mosi ve ke kumina nge, kiyoolo mosi ve ke belama na yinzo ya nge ya lele. **11** Samu ti Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge, samu na kukeba nge na banzila ya nge nyonso. **12** Bawu ke nata nge na maboko ya bawu, samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi. **13** Nge ke tambula na zulu ya nkosi mpe na zulu ya mpidi. Nge ke dyata mwana ya nkosi mpe dalango. **14** Nzambi tubaka: «Samu ti yandi me zola munu, mu ke kuula yandi, samu ti yandi zaba Nkumbu ya munu, mu ke keba yandi. **15** Yandi ke bokila munu, mpe mu ke pesa yandi mvutu, munu mosi, mu ke vwanda na yandi na ntangu ya mpasi, mu ke kuula yandi mpe mu ke sala ti yandi kuzwa nkembo. **16** Mu ke sala ti yandi kuvwanda na luzingu ya yinda, mu ke sala ti yandi kutala mpulusu ya munu.»

92 Mukunga samu na kilumbu ya saba. Ya kele mbote na kukembilaka Yave! Ya kele mbote na kuyimbilaka mikunga, samu na nkembo ya Nkumbu ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **2** Na suka, ba samuna bumbote ya nge, na mpimpa, ba samuna kukwikama ya nge, **3** na muningu ya nsambi ya basinga kumi, na muningu ya dituutu, na muningu ya nsambi ya nkaka. **4** Yave, nge ke na kuyangidika munu na mambu yina nge me sala! Mu ke na kusala milolo ya nsayi, samu na mambu yina maboko ya nge me sala. **5** Yave, mambu yina nge ke salaka kele ya nene mingi! Mabanza ya nge kele sunda mingi! **6** Muntu yina kele ve na ndwenga me zaba ve, muntu ya buzoba lenda kubakula ve. **7** Kana bantu ya yimbi ke na kukula mutindu matiti, kana bantu yina ke salaka yimbi ke na kulenda, ya kele samu ti bawu ke kufwa ya mankululu. **8** Kasi nge kuna na mazulu, nge kele Yave samu na bantangu nyonso. **9** Na yina me tadila bambeni ya nge Yave, bambeni ya nge ke zimbana, bantu nyonso yina ke salaka yimbi ke mwangana. **10** Nge me pesa munu ngolo mutindu ya mpakasa, nge me pakula munu mafuta ya malu-malu. **11** Meso ya munu ke na kutala bambeni ya munu, makutu ya munu ke na kuwa mambu, yina bantu yina ke yinaka munu ke na kutuba samu na kusala munu yimbi. **12** Muntu ya kudedama ke menaka mutindu diba, yandi ke kulaka mutindu sedele ya Libane. **13** Yandi kele mutindu yinti yina ba me kunda na kati ya Yinzo ya Yave, yandi ke na kukula na kati ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi ya beto. **14** Yandi ke buta tii na buboba ya yandi. Yandi kele mutindu yinti yina kele na maza ya yawu, makasa ya yawu kele ya maza. **15** Samu na kulakisa ti Yave kele ya kusungama, yandi kele ditadi ya munu ya nene yina ke bumbaka munu. Yandi kele ya kudedama.

93 Ni Yave kele ntinu! Yandi kele ya kufuluka na nkembo! Yave me lwata ngolo mutindu singa ya luketo, ni yawu yina yinza kele ya kusyama, ni yawu yina mpe yawu ke ninganaka ve. **2** Kiti ya nge ya kintinu kele ya kusyama katuka bantangu ya ntama, katuka ntama nge kele Nzambi. **3** Yave, banzadi ke na kulooka, banzadi ke na kuwakisa makelele ya yawu, banzadi ke na kuwakisa makelele ya bimpo. **4** Makelele kulutila ya maza ya nene, makelele kulutila bimpo ya mubu, Yave ke na lulendo kuna na mazulu. **5** Bansalulu ya misiku ya nge kele ya tsyelika, bulongo kele ya kulunga na Yinzo ya nge, Yave yawu kele samu na bantangu nyonso.

94 Nzambi yina ke futisaka yimbi, Yave, Nzambi yina ke futisaka yimbi, talana na nkembo ya nge! **2** Telama, fundisa bantu ya ntoto, samu na kufutisa yimbi na bantu ya lunangu! **3** Yave, tii wapi ntangu bantu ya yimbi! Yave, tii wapi

ntangu bantu ya yimbi ke tatamana na kununga? **4** Bawu ke na kusala binzonzi, bawu ke na kuzonza na lunangu nyonso, bantu yina ke na kusala yimbi ke na kukikembisa. **5** Yave, bawu ke na kunika bantu ya nge, bawu ke na kukwamisa mvwilu ya nge. **6** Bawu ke na kufwa mufwidi na nzenza, bawu ke na kufwa bansaana. **7** Bawu ke na kutuba: «Yave ke na kutala ata kima, Nzambi ya Yakobi ke na kubakula ve!» **8** Beno bakula, beno bantu ya buzoba! Beno bantu yina kele ve na ndwenga, wapi ntangu beno ke vwanda na mayela? **9** Muntu yina tulaka dikutu, yandi ke kuwaka ve? Muntu yina yidikaka disu, yandi ke talaka ve? **10** Yandi yina ke sembaka bayinsi, yandi ke pesaka ve kitumbu? Ni yandi ve ke pesaka luzabu na bantu? **11** Yave zaba mabanza ya bantu, yawu kele mpamba! **12** Yave kyese na muntu yina nge ke sembaka, nge ke longaka yandi Musiku ya nge. **13** Samu na kupesa yandi kizunu na ntangu ya mpasi, tii ntangu ba ke timuna dibulu samu na muntu ya yimbi! **14** Ya tsyelika, Yave ke bikaka ve bantu ya yandi, yandi ke mangaka ve mvwilu ya yandi. **15** Ba ke vutukila na kufundisa na ludedomo nyonso, mpe bantu nyonso yina kele na bantima ya kusungama, bawu ke ndima yawu. **16** Nani ke nwanina munu na mantwala ya bantu ya yimbi? Nani ke sadisa munu na mantwala ya bantu yina ke salaka yimbi? **17** Kana Yave sadisaka munu ve, mu zolaka kota yimeni na kisika yina kele swii! **18** Yave, ntangu mu ke tubaka: «Mu ke na kwenda na kubwa!» Kukwikama ya nge ke simbaka munu. **19** Ntangu mambu mingi ke kwamisaka munu, mbombolo ya nge ke fulusaka ntima ya munu na nsayi. **20** Bantu ya yimbi lenda sala ti nge vwanda kintwadi na bawu, samu na kuyidika mambu ya yimbi, bawu ke zitisaka ve Musiku na kwendaka sala yimbi? **21** Bawu ke na kuvukana samu na kusala yimbi na muntu ya kudedama, bawu ke na kufundisa muntu yina me sala ata dyambu ya yimbi. **22** Kasi Yave kele kibaka ya munu lukengolo, Nzambi ya munu kele ditadi ya munu ya nene, kisika yina mu ke bumbamaka. **23** Nzambi ke futisa bawu yimbi ya bawu, yandi ke sadila mavanga ya bawu ya yimbi, samu na kumwangisa bawu. Yave Nzambi ya beto ke mwangisa bawu.

95 Beno kwiza, beto sala milolo ya nsayi samu na Yave! Beto looka na nsayi samu na ditadi ya nene yina ke vuukisaka beto! **2** Beto kwenda na mantwala ya yandi na mikunga ya nzitusu, beto kembila yandi na mikunga. **3** Ya tsyelika, Yave kele Nzambi ya nene, yandi kele ntinu ya nene na zulu ya banzambi nyonso. **4** Ni yandi ke simbaka balufulu ya ntoto na maboko ya yandi, bansongi ya myongo kele ya yandi. **5** Mubu kele ya yandi, ni yandi salaka yawu, ntoto ya kuyuma mpe ni yandi yidikaka yawu na maboko ya yandi. **6** Beno kwiza, beto finama, beto yinama, beto fukama na ntadisi ya Yave. Ni yandi yidikaka beto. **7** Samu ti yandi kele Nzambi ya beto, beto kele bantu ya yandi mpe yandi kele Muvungi ya beto, mameme yina yandi ke na kutwadisa na diboko ya yandi. Bubu yayi kana beno kuwa ndinga ya yandi: **8** «Beno kukanga ve bantima ya beno mutindu salaka bankooko ya beno kuna na Meliba, mutindu na Masa, kuna na yinsi ya kuyuma. **9** Ni kuna bankooko ya beno sombolaka munu, bawu mekaka munu, ata ti bawu talaka mambu yina mu salaka. **10** Bamvula makumi yiya, mbandu yayi nyongisaka munu, mu tubaka: Bawu kele bantu, yina me zimbana nzila ya mbote, bawu me zaba ve banzila ya munu. **11** Na nkele ya munu, mu kudyaka ndefi yayi: “Ve! Bawu ke kota ve na yinsi ya kizunu yina mu kubikilaka bawu.”»

96 Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu! Ntoto nyonso, beno yimbidila Yave! **2** Beno yimbidila Yave, beno kembila Nkumbu ya yandi. Beno samuna konso kilumbu mambu ya yandi ya mbote yina ke vuukisaka! **3** Beno mwangisa nsangu ya nkembo ya yandi na kati ya bayinsi. Beno zonzila mambu ya yandi ya ngitukulu na bantu nyonso! **4** Ya tsyelika, Yave kele Nzambi ya nene, yandi me bonga na masiika! Yandi kele Nzambi ya nsisi kulutila banzambi nyonso. **5** Ya tsyelika, banzambi nyonso ya bayinsi ya nkaka kele banzambi ya luvunu, kasi ni Yave yidikaka mazulu. **6** Yandi ke na kulezima mpe yandi kele kitoko, lulendo mpe nkembo ya yandi kele na kati ya Yinzo ya yandi ya longo. **7** Beno makanda ya bantu, beno pesa nzitusu na Yave! Beno pesa na Yave nkembo mpe lulendo! **8** Beno pesa na Yave nkembo ya Nkumbu ya yandi! Beno nata makabu, beno kota na kati ya ngaanda ya Yinzo ya yandi! **9** Beno yinama na ntadisi ya Yave, ntangu bulongo ya yandi ke na kulezima, beno tekita na ntadisi ya yandi, beno bantu nyonso ya ntoto. **10** Beno tuba na bayinsi: «Ni Yave kele ntinu. Yinza kele ya kusikama, yawu lenda kubwa ve, Yave ke fundisaka bantu na kusungama nyonso.» **11** Bika ti mazulu kuyangalala, bika ntoto kuvwanda na nsayi ya kulutila! Bika ti mubu na nyonso yina kele na yawu kusala makelele. **12** Bika ti bilanga na nyonso yina kele na yawu kuvwanda na nsayi, bika ti bayinti nyonso ya mfinda kusala milolo ya nsayi, **13** na ntadisi ya Yave, samu ti yandi ke na kwiza! Ya tsyelika, yandi ke na kwiza samu na kufundisa yinza, yandi ke fundisa yinza na ludedomo nyonso, yandi ke fundisa bantu na kukwikama ya yandi.

97 Ni Yave kele ntinu! Bika ti ntoto nyonso kuvwanda na nsayi ya mingi, bika ti bantu nyonso yina ke zingaka na bisanga kuyangalala! **2** Dituti mpe kitombe ya ngolo me zunga yandi, ludedomo mpe kusungama kele lufulu ya kiti ya yandi ya kintinu. **3** Tiya mosi ke na kutekila na ntadisi ya yandi, yawu ke na kuyoka mitantu yina kele na balweka nyonso. **4** Balusyemo ya yandi ke na kupesa nsemo na yinza, ntoto ke na kutala yawu mpe yawu ke na kutekita. **5** Myongo ke na kusulumuka mutindu mafuta ya nyosi na ntadisi ya Yave, na ntadisi ya Yave, Nzambi ya ntoto nyonso. **6** Mazulu ke na kuzonzila ludedomo ya yandi, bantu nyonso ke na kutala nkembo ya yandi. **7** Bawu ke tala nsoni, bantu nyonso yina ke sambilaka biteki, bantu nyonso yina ke salaka lunangu samu na banzambi ya bawu ya luvunu, banzambi nyonso ke yinama na ntadisi ya Yave. **8** Siyone ke kuwa yawu mpe yandi ke yangalala, bandumba ya Yuda ke vwanda na nsayi mingi, samu na banzengolo ya Yave! **9** Samu ti nge Yave, nge kele Nzambi ya Kulutila Kuzangama na ntoto nyonso, ya tsyelika, nge kele Nzambi yina me lutila kuzangama na zulu ya banzambi nyonso. **10** Beno bayina ke zolaka Yave, beno kuyina yimbi! Yandi ke bumbaka luzingu ya bantu yina kele ya kukwikama na yandi, yandi ke kuulaka bawu na maboko ya bantu ya yimbi. **11** Bumbote ya Yave ke na kulezima muntindu nsemo samu na muntu ya kudedama, nsayi kele samu na muntu yina kele na ntima ya kusungama. **12** Beno bantu ya kudedama, beno yangalala na Yave, beno kembila yandi na kubokilaka Nkumbu ya yandi ya longo.

98 Mukunga. Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu, samu ti yandi ke salaka mambu ya ngitukulu, diboko ya yandi ya lubakala mpe diboko ya yandi ya longo me pesa yandi lunungu. **2** Yave me sala ti bantu kuzaba ti yandi ke vuukisaka, yandi me lakisa ludedomo ya yandi na meso ya bantu ya bayinsi. **3** Yandi me bambuka moyo na bumbote mpe na kukwikama ya yandi, samu na bantu ya Isayeli, bantu yina kele na bandilu nyonso ya ntoto, me tala mpulusu ya Nzambi ya beto. **4** Beno sala milolo ya nsayi, beno bantu nyonso ya

ntoto! Beno looka na nsayi nyonso, beno yimbila! **5** Beno sika nsambi samu na Yave, beno wakisa muningu ya nsambi. **6** Beno sika bakulumenta mpe beno wakisa muningu ya mpungi, beno sala milolo ya nsayi na ntadisi ya Yave ntinu! **7** Bika ti mubu na nyonso yina kele na yawu kusala makelele, mutindu mosi mpe yinza na bantu nyonso yina ke zingaka na yinza! **8** Bika ti banzadi kubula maboko, kintwadi na banzadi, myongo kusala milolo ya nsayi, **9** na ntadisi ya Yave, samu ti yandi ke na kwiza fundisa yinza! Yandi ke fundisa yinza na ludedomo, yandi ke fundisa bantu na kusungama nyonso.

99 Ni Yave kele ntinu, bika ti bantu kutekita, yandi kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba, bika ti ntoto kuningana. **2** Kuna na Siyone, Yave kele Nzambi ya nene, ya tsyelika, yandi kele na zulu ya bantu nyonso! **3** Bika ti bantu kukembila Nkumbu ya nge ya nene mpe ya ngitukulu! Nzambi kele Nzambi ya longo! **4** Bika ti bantu kukembila lulendo ya ntinu yina ke zolaka mambu ya kusungama! Ni nge ke vwandisaka kusungama. Ni nge ke bakaka banzengolo mpe ke fundisaka na Isayeli. **5** Beno kembila Yave Nzambi ya beto! Beno yinama na mantwala ya kisika yina yandi ke tulaka makulu ya yandi! Yandi kele Nzambi ya longo! **6** Moyize mpe Aloni vwandaka banganga-Nzambi ya Yave. Samwele vwandaka mosi na kati ya bayina vwandaka bokila Nkumbu ya Yandi, bawu vwandaka bokila Yave mpe Yave vwandaka pesa bawu mvutu. **7** Nzambi vwandaka zonzila bawu na kati ya dituti ya nene ya kutelama, bawu vwandaka sadila bansalulu ya misiku, mpe Musiku yina Nzambi pesaka bawu. **8** Yave Nzambi ya beto, ni nge pesaka bawu mvutu, nge vwandaka samu na bawu, Nzambi yina ke lemvokilaka, kasi ni nge futisaka bawu yimbi yina bawu salaka. **9** Beno kembila Yave Nzambi ya beto, beno finama na mantwala ya mongo ya yandi ya longo! Samu ti yandi kele longo, Yave, Nzambi ya beto!

100 Mukunga samu na kuvutula matondo. Beno sala milo ya nsayi samu na Yave, bantu nyonso ya yinza! **2** Beno sadila Yave na nsayi nyonso, beno kwiza na ntadisi ya yandi na milolo ya nsayi. **3** Beno zaba ti ni Yave kele Nzambi, ni yandi yidikaka beto, beto kele ya Yave, beto kele bantu ya yandi, beto kele mameme yina yandi ke dikilaka. **4** Beno kota na myelo ya yandi na kwendaka vutula yandi matondo, beno kota na lupangu ya Yinzo ya yandi na mikunga ya nzitusu! Beno kembila yandi, beno tonda Nkumbu ya yandi! **5** Ya tsyelika, Yave kele mbote, bumbote ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso, kukwikama ya yandi ke zingilaka bambandu na bambandu.

101 Mukunga ya Davidi. Mu ke yimbidila kukwikama ya nge mpe ludedomo ya nge. Samu na nge Yave, mu ke yimbidila. **2** Mu ke sala nyonso samu na kulanda nzila ya bantu ya kusungama. Wapi ntangu nge ke kwiza na sika ya munu? Mu ke landa nzila ya ntima ya munu ya kusungama, na kati ya yinzo ya munu. **3** Mu me manga na kutala mambu nyonso ya yimbi, na meso ya munu. Mu me yina nkadulu ya bantu ya masumu, yimbi ke kangama ve na munu. **4** Muntu ya ntima ya yimbi ke vwanda ntama na munu, mu ke zola ve kuzaba yimbi. **5** Muntu yina ke zonzaka yimbi samu na mpangi ya yandi na mansweki, mu ke kangisa yandi yinwa. Mu ke ndima ve na kutala bantu yina kele na kisayi mpe lunangu. **6** Meso ya munu ke vwanda na kutalaka bantu ya kukwikama ya yinsi, samu ti bawu kwiza vwanda na sika ya munu. Muntu yina ke landaka nzila ya bantu ya kusungama, yandi ke sadila munu. **7** Muntu yina salaka mambu ya kulunga ve, yandi ke vwanda ve na Yinzo ya munu. Muntu ya luvunu ke zingila ve na ntadisi ya munu. **8** Konso suka, mu ke dingimisa, bantu nyonso ya ntima ya yimbi na kati ya yinsi, na kati ya mbanza ya Yave, mu ke manisa na kufwa bantu nyonso, yina ke sadilaka ve ludedomo.

102 Lusambulu ya mputu yina me lemba mpe ke na kutalisa mpasi ya yandi na Yave. Yave kuwa lusambulu ya munu, mpe kulooka yina mu ke na kulooka, samu ti nge sadisa munu, yawu kukuma na sika ya nge. **2** Kupesa munu ve mukongo, na ntangu yina mu ke na mpasi! Tamba dikutu ya nge, ntangu mu ke na kulooka na sika ya nge! Pesa munu mvutu na nswalu nyonso! **3** Bilumbu ya luzingu ya munu ke na kuluta mutindu mulinga, mikwa ya munu ke na kuya tiya mutindu makala ya tiya. **4** Ntima ya munu ke na mpasi, yawu me yuma mutindu matiti, mu ke na kuzimbana ata madya ya kudya. **5** Mu ke na kuyawula mingi, ni yawu yina mpusu ya nzutu ya munu, me vukana na mikwa ya munu. **6** Mu me kuma mutindu, ndeke yina ke vwandaka na yinsi ya kuyuma, mu me kuma mutindu dikuti ya bayinzo ya kubeba. **7** Mu ke na kulala ve, mu me kuma mutindu ndeke, yina kele kaka yandi mosi na zulu ya muludi. **8** Bilumbu nyonso, bambeni ya munu ke na kukwamisa munu. Bawu ke na kutala munu nkele, bawu ke na kusiinga bantu na nkumbu ya munu. **9** Bombi me kuma madya ya munu. Nyonso yina mu ke na kunwa, yawu ke na kuvukana na mansangasa ya munu. **10** Samu na nkele ya nge ya kulutila mpe samu na nkele ya nge, nge me nanguna munu mpe nge me losa munu ntama. **11** Bilumbu ya luzingu ya munu, ke na kuluta mutindu mpewo ya nkokila, mu me yuma mutindu matiti. **12** Kasi nge Yave, nge ke yalaka bantangu nyonso, bambandu na bambandu, bantu ke bambukaka moyo na Nkumbu ya nge. **13** Nge ke telama mpe nge ke sala, ntangu yayi, fwila Siyone kyadi, ya tsyelika, ntangu me lunga. **14** Beto bisadi ya nge, beto ke zolaka matadi ya yawu. Beto ke talaka kyadi ya fundu-fundu ya yawu. **15** Na yina, bantu ya bayinsi ya nkaka ke zitisa Nkumbu ya Yave, bantinu ya ntoto nyonso ke zitisa nkembo ya nge. **16** Ya tsyelika, Yave ke tunga dyaka Siyone, yandi ke talana na kati ya nkembo ya yandi. **17** Yandi ke kuwaka lusambulu ya bantu yina ke na mpasi, yandi ke vwezaka ve balusambulu ya bawu. **18** Bika ti ba sonika yawu samu na bambandu yina ke kwiza, samu ti bantu yina ke butuka, bawu kukembila Yave. **19** Kuna na Yinzo ya yandi ya longo, Yave me losa ntalulu na yisi samu na kutala, katuka na zulu, yandi ke na kutala ntoto, **20** samu na kuwa kuyawula ya bankole, samu na kukuula bayina kele na kati ya mpasi ya lufwa, **21** samu ti ba samuna Nkumbu ya Yave na Siyone, mpe ti ba yimbila yandi mikunga ya nzitusu na Yelusalemi, **22** ntangu bantu nyonso mpe bayinsi ya bintinu nyonso ke vukana kisika mosi, samu na kusadila Yave. **23** Na kati-kati ya nzila, yandi me sukisa ngolo ya munu, yandi me kulula bilumbu ya luzingu ya munu. **24** Na yina, mu tubaka: «Nzambi ya munu, kubaka ve mwela ya munu ntete ntangu ya munu kulunga, nge yina ke zingilaka bambandu na bambandu!» **25** Bantangu mingi me luta katuka ntangu nge yidikaka ntoto, mpe ni nge yidikaka mazulu na maboko ya nge. **26** Bawu, ba ke zimbana kasi nge, nge ke zingila, bawu ke beba mutindu kinkuti, nge ke soba bawu mutindu kinkuti, bawu ke zimbana. **27** Kasi nge Nzambi, nge ke sobaka ve mpe luzingu ya nge kele ve na nsuka. **28** Bana ya bisyelo ya nge ke kuzwa yinzo, batekolo ya bawu ke zingila na ntadisi ya nge.

103 Mukunga ya Davidi. Bika ti mu tonda Yave, bika ti nyonso yina kele na kati ya munu kutonda Nkumbu ya yandi ya longo! **2** Bika ti mu tonda Yave, mu me zimbana ve mambu ya yandi nyonso ya mbote yina yandi me sala! **3** Ni yandi ke lemvokilaka masumu ya nge nyonso, ni yandi ke

nyakisaka nge na bimbevo ya nge nyonso. **4** Ni yandi ke kuulaka nge na mpasi ya lufwa. Ni yandi ke fulusaka nge na luzolo mpe bumbote. **5** Ni yandi ke fulusaka nge na bimvwama na buboba ya nge, ni yandi ke vutulaka nge buntwenya mutindu ngo-nuni. **6** Yave ke fundisaka na ludedomo, yandi ke nwaninaka bantu nyonso yina ba ke nyokolaka. **7** Yandi lakisaka mabanza ya yandi na Moyize, yandi sadilaka bana ya Isayeli mambu ya ngitukulu. **8** Yave ke fwilaka bantu kyadi, yandi ke lembaka ve na kulemvokila, yandi ke dasukaka mbangu ve, yandi kele ya kufuluka na bumbote. **9** Yandi ke sembaka ve konso ntangu, yandi ke bumbaka ve nkele ya yandi bantangu nyonso. **10** Yandi ke sembaka beto ve mutindu kele masumu ya beto, yandi ke pesaka ve beto kitumbu mutindu kele yimbi ya beto. **11** Mutindu mosi mazulu kele ya kuzangama na zulu ya ntoto, mutindu mosi mpe bumbote ya yandi kele na zulu ya bayina ke zitisaka yandi. **12** Mutindu mosi lweka ya esete kele ntama na lweka ya wesete, mutindu mosi mpe yandi ke na kukatula yimbi ya beto, samu na kunata yawu ntama. **13** Mutindu tata ke fwilaka bana ya yandi kyadi, Yave ke fwilaka kyadi bantu yina ke zitisaka yandi. **14** Ya tsyelika yandi zaba mutindu beto yilamaka, yandi me zimbana ve ti beto kele fundu-fundu. **15** Bilumbu ya luzingu ya muntu kele mutindu matiti, yandi kele mutindu bifulu ya matiti ya bilanga. **16** Ntangu mupepe ke fulaka na zulu ya yawu, yawu ke zimbanaka, kisika yina yawu vwandaka ke zabanaka dyaka ve. **17** Kasi kukwikama ya Yave ke zingilaka bantangu nyonso, samu na bayina ke zitisaka yandi, ludedomo ya yandi kele samu na bana ya bana ya bawu, **18** mpe samu na bayina ke bumbaka ngwisani ya yandi, ke bambukaka moyo na bantumunu ya yandi, samu na kusadila yawu. **19** Yave me vwandisa kiti ya yandi ya kintinu na mazulu, kimfumu ya yandi ke na kuyala bima nyonso. **20** Beno tonda Yave beno bambazi ya yandi, beno yina kele ya kufuluka na lulendo mpe ngolo, beno yina ke na kusadila mambu ya yandi, mpe ke na kuwaka ndinga ya yandi! **21** Beno tonda Yave, beno binwani ya yandi nyonso, beno yina ke sadilaka yandi mpe ke salaka luzolo ya yandi! **22** Beno tonda Yave, beno nyonso yina yandi yidikaka, beno tonda Yave na bisika nyonso yina yandi ke na kuyala. «Bika ti mu tonda Yave!»

104 Bika ti mu tonda Yave! Yave, Nzambi ya munu, nge kele Nzambi ya nene mingi, nge kele kitoko mingi mpe ya kufuluka na nkembo. **2** Yandi me fukila nsemo mutindu kiyunga, yandi me tanda mazulu mutindu lele. **3** Yandi me tunga yinzo ya yandi na zulu ya maza, matuti kele mutindu pusu-pusu ya yandi ya mvita, yandi ke na kutambula na mapapu ya mupepe. **4** Bantumwa ya nge ni mipepe, banzasi ke na kusadila nge. **5** Nge me tula ntoto na zulu ya lufulu ya yawu, ya mankululu, yawu ke mwangana ve. **6** Nge fukilaka yawu na mubu ya sunda mingi mutindu kinkuti, maza kumaka tii na bansongi ya myongo. **7** Kana nge me ngala, yawu ke kimaka. Kana nge me duma, yawu ke lawukaka. **8** Yawu ke yulukaka na zulu ya myongo, yawu ke kulumukaka na midimba, samu na kukwenda na bisika yina nge kubikaka samu na yawu. **9** Nge zengilaka yawu bandilu yina yawu lenda luta ve, samu ti yawu kwiza dyaka ve na kufuka ntoto. **10** Yandi ke twadisaka maza ya bayinto na mizumba, yawu ke kwendaka na kati-kati ya myongo. **11** Yawu ke pesaka maza ya kunwa na bibulu nyonso ya mfinda, bambuluku ya mfinda ke kunwaka maza samu na kukatula mpwila ya bawu. **12** Bandeke ya mazulu ke na kutunga manzanza ya bawu, pene-pene ya maza, bawu ke na kuwakisa bandinga ya bawu, na kati-kati ya makasa. **13** Katuka na bivinga ya yandi kuna na zulu, Nzambi ke na kubolisa myongo, yandi ke na kufulusa ntoto na mambu ya yandi ya mbote. **14** Nge ke menisaka matiti samu na bibulu, mpe bayinti yina bantu ke kundaka samu ti bantu kuzwa madya. **15** Malafu ke yangidikaka ntima ya muntu, yawu ke ngengisaka kizizi ya yandi, kulutila mafuta, madya ke pesaka muntu ngolo. **16** Bayinti ya Yave me yukuta, basedele ya Libane yina yandi kundaka. **17** Ni kuna bandeke ke tungaka manzanza ya bawu, ndeke yina ba ke bokilaka singone ke vwandaka na bayinti ya sipelese. **18** Myongo ya yinda kele ya bankombo ya mfinda, bantadi kele kibumbamanu ya bansibisi. **19** Yandi yidikaka ngonda samu na kuzabaka bantangu ya mikembo, ntangu ke zabaka ngunga ya yandi ya kulala. **20** Nge ke nataka kitombe mpe mpimpa ke kumaka, ni na ntangu yina bibulu nyonso ya mfinda ke tambulaka. **21** Bana ya bankosi ke na kulooka samu na kusosa kima ya kudya, bawu ke na kulomba madya ya bawu na sika ya Nzambi. **22** Kasi kana ntangu me basika, bana ya bankosi me vutuka, bawu me kwenda kota na mabulu ya bawu. **23** Mpe muntu ke basikaka samu na kisalu ya yandi, yandi ke salaka kisalu ya yandi tii na nkokila. **24** Yave, nge me sala mambu mingi ya mbote, nge me sala yawu na ndwenga nyonso, ntoto kele ya kufuluka na nyonso yina nge yidikaka. **25** Tala mubu mutindu yawu kele nene mpe ya kuyalumuka, bambisi ya nene mpe ya fyoti, yina ba lenda tanga ve, ke zingaka na kati ya yawu. **26** Babwatu ke tambulaka na zulu ya mubu, Levyatane yina nge yidikaka ke sakanaka na kati ya mubu. **27** Bima nyonso yina me tula kivuvu ya bawu na nge, samu ti nge pesa bawu madya na ntangu ya yawu. **28** Nge me pesa bawu madya mpe bawu me kuzwa yawu, nge me fungula diboko mpe nge yukutisaka bawu na madya ya kitoko. **29** Ntangu nge ke bumbamaka, bawu ke kumaka na boma mingi, ntangu nge ke bakaka kiwumunu, bawu ke kufwaka, bawu ke vutukaka fundu-fundu. **30** Ntangu nge ke vutulaka kiwumunu, bawu me yilama dyaka, mpe nyonso me vutuka ya malu-malu na ntoto. **31** Bika ti nkembo ya Yave kuzingila bantangu nyonso! Bika ti yandi kuyangala samu na bima nyonso yina yandi yidikaka! **32** Ntangu yandi ke talaka ntoto, yawu ke tekitaka, ntangu yandi ke simbaka myongo, yawu ke basisaka mulinga. **33** Na luzingu ya munu nyonso, mu ke yimbidila Yave, mu ke yimbidila Yave ntangu nyonso yina mu kele moyo. **34** Bika ti mukunga yayi kuyangidika nge! Mu zola kuyangalala samu na Yave. **35** Bika ti bantu ya masumu kuzimbana awa na ntoto, bika ti bantu ya yimbi kuvwanda dyaka ve. Ee, mu ke na kutonda Yave! Aleluya!

105 Beno yimbila samu na Yave, beno bokila Nkumbu ya yandi! Beno zabisa na sika ya makanda ya bantu, mambu ya ngitukulu yina yandi me sala! **2** Beno yimbila samu na yandi, beno yimbila mikunga samu na yandi! Beno samuna mambu ya yandi nyonso ya ngitukulu! **3** Beno tala kilengi na Nkumbu ya yandi ya longo! Beno yangalala na bantima, beno bayina ke na kusosa Yave! **4** Beno sosa Yave mpe ngolo ya yandi, beno sosa yandi bantangu nyonso! **5** Beno bambuka moyo na mambu ya ngitukulu yina yandi me sala, beno bambuka moyo na bidimbu mpe banzengolo ya yandi, **6** beno bana ya Abalayami, kisyelo ya yandi. Beno bana ya Yakobi ya babakala, bayina yandi soolaka! **7** Ni Yave kele Nzambi ya beto. Banzengolo ya yandi ke na kusalama na ntoto nyonso. **8** Yandi ke bambukaka moyo bantangu nyonso na ngwisani ya yandi, na mambu yina yandi pesaka na funda mosi ya bambandu, **9** na ngwisani yina yandi salaka na Abalayami, mpe na ndefi yina yandi kudyaka na Isaaki, **10** yandi salaka yawu mutindu bansalulu ya misiku samu na Yakobi, mpe mutindu ngwisani yina yandi salaka na Isayeli ya bamvula na bamvula, **11** ntangu

yandi tubaka: «Mu ke pesa nge yinsi ya Kaana, yawu ke vwanda mvwilu ya beno.» **12** Na ntangu yina, bawu vwandaka kaka mwa ndambu ya bantu, bawu vwandaka kaka mwa ndambu ya bantu, mutindu banzenza na kati ya yinsi. **13** Bawu vwandaka kwenda luta yinsi na yinsi, Bawu vwandaka kwenda na bayinsi ya bintinu mpe na makanda ya bantu. **14** Kasi Yave bikaka ve ti muntu kukwamisa bawu, Samu na bawu, yandi sembaka bantinu. **15** «Beno meka ve na kusimba bantu ya munu yina mu soolaka na kudukula mafuta, beno sala ve yimbi na mimbikudi ya munu!» **16** Nzambi salaka ti nsatu kukota na yinsi, mpe madya vwandaka dyaka ve. **17** Yandi fidisaka ntete Yosefi na mantwala ya bawu, ba tekisaka yandi mutindu mundongo. **18** Ba kangaka makulu ya yandi na mpanga, ba kangaka yandi kisengo na laka, **19** mwa ntangu lutaka tii na ntangu yina mambu yina yandi tubaka kwizaka salama, mambu ya Yave nungisaka yandi. **20** Ntinu pesaka muswa ya kubika yandi, mfumu ya bantu tumisaka ti ba pesa yandi kimpwanza. **21** Yandi tulaka Yosefi mfumu ya yinzo ya yandi, mpe mfumu ya mvwilu ya yandi nyonso. **22** Yosefi lwengisa bantu ya mfunu, mutindu yandi vwandaka zola, yandi pesaka ndwenga na bakuluntu. **23** Na yina, Isayeli kwendaka na Ngipiti, mpe Yakobi kwendaka zinga na bunzenza na yinsi ya Same. **24** Nzambi salaka ti bantu ya yandi kubutana mingi, yandi pesaka bawu ngolo kulutila mitantu ya bawu. **25** Nzambi sobaka bantima ya bantu ya Ngipiti mpe bawu kwizaka yina bantu ya yandi, bawu bandaka na kunyokola bisyelo ya Nzambi. **26** Na yina, yandi fidisaka na sika ya bawu, Moyize kisyelo ya yandi, mpe Aloni yina yandi soolaka. **27** Bawu salaka bimangu kuna na Ngipiti, bawu salaka mambu ya ngitukulu na yinsi ya Same. **28** Nzambi fidisaka kitombe mpe mpimpa kumaka, mpe bantu ya Ngipiti mangaka ve na kutumama na mambu ya Nzambi. **29** Yandi sobaka maza ya bawu na menga, yandi salaka ti bambisi ya bawu kufwa. **30** Yinsi ya bawu fulukaka na bampangu, tii na kati ya bivinga ya ntinu ya bawu. **31** Yandi tubaka, mpe banzinzi yina ke tatikaka basikaka, mpe bangungu fulukaka na yinsi nyonso ya bawu. **32** Na kisika ya mvula, yandi nokisilaka bawu mvula ya matadi, mpe milaka ya tiya basikaka na yinsi nyonso. **33** Yandi mwangisaka bilanga ya bawu ya bayinti ya vinu na ya bayinti ya fike, yandi zengaka bayinti nyonso ya yinsi ya bawu. **34** Yandi tubaka mpe makonko na bakoko-mbele basikaka, na lutangu yina ba lenda tanga ve. **35** Yawu kudyaka matiti nyonso ya yinsi ya bawu, yawu manisaka na kudya nyonso yina ke menaka na ntoto ya bawu. **36** Nzambi salaka ti bana nyonso ya ntete ya yinsi ya Ngipiti kufwa, bana ya ntete ya buntwenya ya bawu. **37** Yandi salaka ti bantu ya yandi kubasika na Ngipiti na wolo mpe palata, na bifumba ya yandi nyonso ata muntu mosi ve bulaka dibaku. **38** Bantu ya Ngipiti yangalalaka na kutala kubasika ya bana ya Isayeli, samu ti bawu vwandaka na boma mingi na mantwala ya bana ya Isayeli. **39** Na ntangu yandi yalumunaka dituti samu na kufuka bawu, mpe na mpimpa, tiya vwandaka kyenzola bawu. **40** Bawu lombaka na Nzambi mpe Nzambi pesaka bawu bandeke, mpe yandi yukutisaka bawu na mampa yina katukaka na zulu. **41** Yandi fungulaka ditadi mpe maza basikaka, yawu mwanganaka mutindu nzadi kuna na yinsi ya kuyuma. **42** Ya tsyelika, Nzambi bambukaka moyo na mambu ya yandi ya longo mpe na Abalayami, kisyelo ya yandi. **43** Yandi basisaka bantu ya yandi na nsayi ya kulutila, bayina yandi soolaka, yandi basisaka bawu na kati ya milolo ya nsayi. **44** Yandi pesaka bawu bayinsi ya bantu ya nkaka, bawu bakaka bamvwilu ya bantu ya bayinsi yina, **45** samu ti bawu kusadila bansalulu ya misiku ya Yave mpe ti bawu kubumba misiku ya yandi. Aleluya!

106 Aleluya! Beno kembila Yave samu ti yandi kele mbote, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **2** Nani ke zonzila mambu ya ngitukulu yina Yave me sala? Nani ke wakisa mikunga samu na nzitusu ya yandi? **3** Kyese na bayina ke zitisaka bantumunu, mpe ke sadilaka ludedomo bantangu nyonso! **4** Yave bambukila munu moyo na bumbote ya nge samu na bantu ya nge! Kwiza vuukisa munu. **5** Sala ti mu tala buyenge ya bantu yina nge me soola, mu yangalala na nsayi ya bantu ya nge, mu tala kilengi samu na mvwilu ya nge! **6** Beto me sumuka mutindu bankooko ya beto, beto me sala foti, beto me sala yimbi. **7** Bankooko ya beto yina vwandaka zinga na Ngipiti, bawu bakulaka ata dyambu mosi ve na mambu ya nge ya ngitukulu, bawu bambukaka ve moyo na mambu nyonso yina nge salaka na kukwikama ya nge, bawu mangaka na kutumama pene-pene ya mubu, Mubu ya Batwandu. **8** Kasi yandi vuukisaka bawu samu na Nkumbu ya yandi, samu na kusala ti bantu kuzaba lulendo ya yandi. **9** Yandi ngalaka Mubu ya Batwandu, mpe yawu kawukaka, yandi salaka ti bankooko ya beto kutambula na kati-kati ya mubu ya sunda mingi, mutindu na yinsi ya kuyuma. **10** Yandi vuukisaka bawu na maboko ya muntu yina vwandaka yina bawu, yandi kuulaka bawu na maboko ya mutantu. **11** Maza dyamisaka mitantu ya bawu, ata mosi ve bikanaka. **12** Bawu kwikilaka na mambu ya yandi, bawu yimbilaka yandi mikunga ya nzitusu. **13** Kasi bawu zimbanaka na nswalu nyonso mambu yina yandi salaka, bawu vingilaka ve ti mambu yina yandi kubikaka kusalama. **14** Kuna na yinsi ya kuyuma, bawu vwandaka na bansatu ya mutindu na mutindu, kuna na ntoto yina ata kima ke menaka, bawu sombolaka Nzambi. **15** Yandi pesaka bawu nyonso yina bawu vwandaka lomba, yandi salaka ti bawu kwendaka kufwa malembe-malembe. **16** Kuna na kivwandu bawu sadilaka Moyize kimbanda, mpe na Aloni muntu ya longo ya Yave. **17** Ntoto fungulaka yinwa mpe yawu zikaka Datane, yawu minaka nkonga ya bantu ya Abilame, **18** tiya yokaka nkonga ya bantu, tiya ya nene nyengisaka bantu ya yimbi. **19** Kuna na Olebe, bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe, bawu fukamaka na mantwala ya kiteki yina ba yidikaka na kisengo ya kusulumuka, **20** Na kisika ya Nzambi yina vwandaka nkembo ya bawu, bawu sambilaka kiteki ya ngombe yina ke kudyaka matiti. **21** Bawu zimbanaka Nzambi, Muvuukisi ya bawu, yandi yina salaka mambu ya nene kuna na Ngipiti. **22** Yandi salaka mambu ya ngitukulu na yinsi ya Same, mpe mambu ya nsisi na Mubu ya Batwandu, **23** yandi tubaka samu na kumanisa na kufwa bawu, kasi Moyize yina yandi soolaka, telamaka na mantwala ya Nzambi, samu na kubondila yandi, samu ti Nzambi manisa ve na kufwa bawu. **24** Bawu mangaka ya bawu yinsi yina ya mbote mingi, bawu mangaka na kuwa mambu ya yandi, **25** bawu vungutaka na kati ya bayinzo ya bawu ya lele, bawu tumamaka ve na ndinga ya Yave. **26** Na yina, yandi kudyaka ndefi, na kufwa bawu kuna na yinsi ya kuyuma, **27** Nzambi mwangisaka bana ya bawu na bayinsi mingi. Yandi salaka ti bawu kufwa na kati ya bayinsi ya nzenza. **28** Bawu kangamaka na nzambi Baale-Pewole, bawu kudyaka minkayulu yina ba pesaka na bantu ya kufwa. **29** Na mavanga ya bawu, bawu salaka ti Nzambi kudasukila bawu, mpe kiyoolo bwidilaka bawu. **30** Na yina, Pineyase telamaka samu na kuyidika dyambu yina, mpe kiyoolo sukaka. **31** Na kusala mutindu yina, Yave ndimaka Pineyase mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi, bambandu na bambandu, samu na bantangu nyonso. **32** Bawu sombolaka nkele ya Nzambi kuna pene-pene ya maza ya Meliba, mpe Nzambi sembaka Moyize samu na bawu. **33** Ya tsyelika, bawu tumamaka ve na mpeve ya Nzambi, mpe Moyize

zonzaka kondwa kuyindula. **34** Bawu manisaka ve na kufwa bantu ya Kaana, mutindu Nzambi tumisaka bawu na kusala. **35** Bawu vukanaka na bayinsi ya nkaka, bawu bandaka na kulanda bansalulu ya bawu. **36** Bawu bandaka na kusambila biteki ya bantu yina, yawu kumaka mutambu samu na bawu mosi. **37** Bawu pesaka bana ya bawu ya bakento na ya babakala mutindu minkayulu na bampeve ya yimbi. **38** Bawu kufwaka bantu yina salaka dyambu ve, bawu pesaka menga ya bana ya bawu ya bakento na ya babakala, mutindu munkayulu na banzambi ya luvunu ya Kaana, bawu sumunaka yinsi na menga ya bantu yina bawu vwandaka kufwa. **39** Na bansalulu ya bawu, bawu kumaka ya kuvedila ve, na mavanga ya bawu, ba sadilaka kindumba. **40** Na yina, Yave dasukilaka bantu ya yandi, yandi bandaka na kutala mvwilu ya yandi nganzi. **41** Yandi yekulaka bawu na maboko ya bantu ya bayinsi ya nkaka, mitantu ya bawu bandaka na kuyala bawu, **42** bambeni ya bawu vwandaka nyokola bawu, bawu kubwaka na yisi ya lutumu ya mitantu ya bawu. **43** Ntangu nyonso, yandi vwandaka kuula bawu, kasi mabanza ya bawu, kaka ni kumanga na kutumama, mpe bawu tatamanaka kaka na kusala yimbi. **44** Yandi talaka mpasi ya bawu, mpe yandi kuwaka bidilu ya bawu. **45** Yandi bambukilaka bawu moyo samu na ngwisani ya yandi, yandi talaka bawu kyadi samu na kukwikama ya yandi ya nene. **46** Yandi salaka ti bantu yina bakaka, mpe nataka bawu na yinsi ya nzenza kufwila bawu kyadi. **47** Yave Nzambi ya beto, vuukisa beto! Baka beto na kati na bayinsi nyonso mpe kutikisa beto, samu ti beto kembila Nkumbu ya nge ya longo, mpe beto kuzwa buyenge na kukembila nge! **48** Nkembo na Yave, Nzambi ya Isayeli ya mankululu, bika ti bantu nyonso kutuba: «Ameni! Aleluya!»

107 Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. **2** Bika ti bayina nyonso Yave me kuula, bawu kutuba yawu, bika ti bayina nyonso yandi me katula na maboko ya mutantu, **3** bayina yandi me katula na bayinsi nyonso, kubanda na esete, na wesete, na node mpe na sude, bawu kutuba yawu! **4** Bawu vwandaka kwenda dyengila na yinsi ya kuyuma, ntoto yina ata kima ke menaka, bawu kuzwaka ve nzila ya mbanza, kisika yina bawu zolaka kwenda zinga. **5** Bawu vwandaka na nsatu mpe na mpwila ya maza, bawu vwandaka me lemba. **6** Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave, mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu. **7** Yandi twadisaka bawu na nzila ya kusungama, samu ti bawu kwenda zinga na mbanza mosi. **8** Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi, mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu, **9** samu ti yandi pesaka maza na bantu yina vwandaka na mpwila ya maza, yandi yukutisaka bayina vwandaka na nsatu. **10** Bantu ya nkaka vwandaka zinga na kati ya kitombe, mpe na mpasi ya lufwa, bawu vwandaka ya kukangama na kati ya bampasi, mpe na bampanga, **11** samu ti bawu tumamaka ve na mambu ya Nzambi, samu ti bawu vwezaka malongi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. **12** Nzambi kululaka bawu na kutalisa bawu mpasi, bawu kubwaka, kubwa mosi kondwa muntu yina ke sadisa bawu. **13** Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave, mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu. **14** Yandi basisaka bawu na kitombe mpe na mpasi ya lufwa, mpe yandi zengaka bampanga ya bawu. **15** Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi, mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu, **16** samu ti yandi me mwangisa myelo ya kisengo ya mbwaki, yandi me zenga bikangulu ya kisengo. **17** Ba ya nkaka vwandaka bantu ya buzoba, samu na kukondwa kutumama ya bawu, samu na yimbi ya bawu, bawu talaka mpasi. **18** Bawu vwandaka yina konso kima ya kudya, mpe bawu kumaka na mwelo ya lufwa. **19** Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave, mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu. **20** Yandi fidisaka bawu mambu ya yandi mpe yandi nyakisaka bawu. Yandi kuulaka bawu na mpasi ya lufwa. **21** Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi, mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu, **22** Bika ti bawu kupesa yandi minkayulu ya matondo, bika ti bawu kuzonzila mambu ya yandi na kati ya milolo ya nsayi. **23** Bayina, vwandaka zyeta na mubu na kati ya babwatu, mpe vwandaka sala mumbungu na kati ya maza ya nene, **24** bawu talaka mambu yina Yave salaka, mpe mambu ya ngitukulu yina yandi salaka na yisi ya maza ya sunda mingi. **25** Yandi tubaka mpe kitembo salamaka, yawu nangunaka bimpo ya mubu. **26** Babwatu ya bawu vwandaka yuluka na zulu mpe yawu vwandaka kwenda tii na yisi ya maza ya sunda mingi, bawu kumaka na mpasi mingi. **27** Kizungu-zungu simbaka bawu, bawu kumaka mutindu bantu me kola malafu, mayela ya bawu dyamaka na maza ya mubu. **28** Na kati ya mpasi, bawu lookaka na Yave, mpe yandi kuulaka bawu na bampasi ya bawu. **29** Yandi dingimisaka kitembo, yandi vutulaka kizunu mpe bimpo kumaka swi. **30** Bawu yangalalaka na yina kitembo dingamaka, yandi nataka bawu na kisika yina, bawu zolaka na kukanga babwatu ya bawu. **31** Bika ti bawu kukembila Yave samu na kukwikama ya yandi, mpe samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi salaka na bantu, **32** Bika ti bawu kukembila bunene ya yandi na kati ya lukutakanu ya bantu! Bika ti bawu kuyimbila yandi mikunga ya nzitusu na lukutakanu ya bakuluntu! **33** Yandi ke kitulaka banzadi na yinsi ya kuyuma, yandi ke kitulaka bayinto na ntoto ya kukawuka. **34** Yandi ke kitulaka ntoto ya madya na ntoto yina ke pesaka ve madya, nyonso yina samu na mavanga ya yimbi ya bantu yina ke zingaka kuna. **35** Yandi ke kitulaka yinsi ya kuyuma na dyanga ya maza, yandi ke kitulaka ntoto ya kukawuka na bayinto ya maza, **36** yandi ke tula kuna, bantu yina kele na nsatu, bawu ke tunga mbanza samu na kuzinga kuna, **37** bawu ke kunda bambuma na bilanga, mpe bawu ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu, yawu ke buta bambuma mingi. **38** Yandi ke sakumuna yawu mpe yawu ke kuma mingi, yandi ke bika ve ti lutangu ya bibulu ya bawu kukuluka. **39** Ba ya nkaka ke kuma ndambu, bawu ke kufwa samu na mpasi mpe samu na nkwamusu. **40** Nzambi ke salaka ti ba vweza bantu ya mfunu, yandi ke salaka ti bawu kudyengila na yinsi ya kuyuma kisika yina nzila kele ve. **41** Yandi ke katulaka mputu na mpasi, yandi ke salaka ti makanda kukuma mingi mutindu nkonga ya mameme. **42** Bantu ya kusungama ke talaka yandi, mpe bawu ke yangalalaka. Kasi bantu ya mavanga ya yimbi ke kanga bayinwa ya bawu. **43** Bika ti muntu ya ndwenga sala keba na mambu nyonso yayi, bika ti yandi zaba ti Yave kele mbote.

108 Mukunga ya Davidi. Nzambi ya munu, ntima ya munu kele ya kusyama! Mu ke yimbidila, mu ke yimbidila nge mikunga na bisikulu ya munu, ni yawu kele nkembo ya munu! **2** Beno vumbuka, beno bansambi ya munu, mu ke vumbula nsemo ya suka-suka. **3** Yave, mu ke kembila nge na kati ya makanda ya bantu, mu ke yimbidila nge na kati ya bayinsi, **4** samu ti, kukwikama ya nge me luta mazulu, mpe butsyelika ya nge ke kumaka tii na matuti. **5** Nzambi telama na zulu ya mazulu, bika ti nkembo ya nge kuvwanda na zulu ya ntoto nyonso, **6** Vuukisa beto na diboko ya nge ya lubakala, pesa munu mvutu, samu na kukuula bayina nge ke zolaka. **7** Na kati ya Yinzo ya yandi ya longo, Nzambi tubaka mutindu

yayi: «Mu ke nunga, mu ke kabula mbanza Siseme, mu ke teza mudimba ya Sukote. **8** Ngalaade kele ya munu, Manase kele ya munu. Efalayime kele yimpu yina ke kebaka yintu ya munu, Yuda kele mukawa ya munu ya lutumu. **9** Mowabe kele ndonga ya nene yina mu ke yobidilaka. Mu ke losa dipapa ya munu na yinsi ya Edome. Yinsi ya ba-Filiseti, sala milolo ya mvita samu na kunwanisa munu yinsi ya ba-Filiseti.» **10** Nani ke nata munu na mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo? Nani ke nata munu tii na Edome? **11** Nzambi, ni nge ve mangaka beto? Nzambi, ni nge ve vwandaka kwenda dyaka ve na binwani ya beto na mvita? **12** Kwiza sadisa beto, kuula beto na maboko ya mutantu! Lusalusu ya bantu kele kaka mpamba. **13** Kintwadi na Nzambi, beto ke sala mambu ya ngitukulu, ni yandi ke nika bambeni ya beto.

109 Mukunga ya Davidi. Ba yimbilaka yawu na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Nzambi yina mu ke yimbidilaka mikunga ya nzitusu kuvwanda ve swii! **2** Bantu ke na kufungula bayinwa, samu na kuzonza mambu ya yimbi mpe ya luvunu na yina me tadila munu, bawu ke na kuvunina munu mambu. **3** Bawu me yina munu na nyonso yina bawu ke na kutuba, bawu ke na kunwanisa munu kondwa dyambu. **4** Mu ke zolaka bawu, kasi bawu, bawu ke na kutelemina munu, kasi munu, mu me kangama kaka na lusambulu. **5** Bawu ke na kuvutula munu yimbi samu na mbote yina mu me sadila bawu, bawu ke na kuyina munu, samu na luzolo yina mu me lakisa bawu. **6** Bawu ke na kutuba: «Beto yekula yandi na maboko ya muntu ya yimbi, mpe muntu yina ke funda yandi kuvwanda na lweka ya yandi ya lubakala. **7** Ntangu ba ke fundisa yandi, ba tuba ti yandi me sala yimbi, bika ti lusambulu ya yandi kutalana mutindu disumu. **8** Bilumbu ya luzingu ya yandi kuvwanda ya mingi ve, muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi! **9** Bika ti bana ya yandi kukuma bansaana, kento ya yandi kukuma mufwidi! **10** Bika ti bana ya yandi banda na kwendaka dyengila bisika nyonso, bawu banda na kwendaka lomba kima ya kudya! Bika ti bawu banda na kwendaka sosa madya ntama na yinzo ya bawu ya kumwangana! **11** Bika ti kidefisi yina, me defisa yandi mbongo, baka bima ya yandi nyonso, bika ti banzenza kubaka na ngolo bima nyonso yina yandi kuzwaka. **12** Ata muntu kulakisa yandi bumbote, muntu ve ke tala bansaana ya yandi kyadi! **13** Bika ti bana ya yandi manisa na kufwa, bika ti nkumbu ya bawu kuzimbana na bambandu yina ke kwiza! **14** Bika ti ba bambula Yave moyo na yimbi yina bankooko ya yandi salaka, bika ti ba katula ve disumu ya mama ya yandi! **15** Bika ti yimbi ya bawu kuvwanda ntangu nyonso na mantwala ya Yave, bika ti nkumbu ya bantu ya mutindu yina kuzimbana awa na ntoto. **16** Ya tsyelika, muntu yina bambukaka ve moyo na kusala mambu ya mbote, yandi vwandaka kwamisa bantu ya mpasi mpe bamputu, tii na kufwa bantu yina ke na mpasi na bantima ya bawu. **17** Yandi zolaka nsiingulu: Bika ti yawu kubwidila yandi, yandi vwandaka zola ve lusakumunu: Bika ti yawu kuvwanda ntama na yandi. **18** Bika ti yandi kulwata nsiingulu mutindu kinkuti, bika ti yawu kukota na kati ya yandi mutindu maza, bika ti yawu kukota na kati ya mikwa ya yandi mutindu mafuta. **19** Bika ti nsiingulu kuvwanda mutindu kinkuti yina yandi me fukila, bika ti yawu kuvwanda kaka ya kukangama na yandi mutindu singa ya luketo!» **20** Ni yina ke vwanda musendo ya mitantu ya munu, mpe ya bayina ke zonzaka yimbi na nkumbu ya munu. **21** Kasi nge Yave, mfumu ya munu, sadila munu bumbote samu na Nkumbu ya nge, samu ti kukwikama ya nge kele mbote, kuula munu! **22** Mu kele mputu mpe muntu ya mpasi, ntima ya munu kele ya kulwala na kati ya munu. **23** Mu ke na kukwenda mutindu mpewo ya nkokila, ba ke na kubingisa munu mutindu dikonko. **24** Makoto ya munu ke na kulosa munu samu ti mu me mina-nsoki, nzutu ya munu me lemba mpe mu me konda. **25** Mu kumaka muntu ya nsoni, bawu ke na kutala munu mpe bawu ke na kuningisa bayintu ya bawu. **26** Kwiza sadisa munu, Yave, Nzambi ya munu. Vuukisa munu samu ti nge kele Nzambi ya luzolo! **27** Bika ti ba zaba ti ni nge, bawu kuzaba ti ni diboko ya nge Yave me sala yawu. **28** Bawu ke na kuvweza kasi nge, nge ke na kusakumuna. Kana bawu kutelama, bawu ke tala nsoni, kasi munu kisyelo ya nge mu ke yangalala. **29** Bika ti mitantu ya munu kufuluka na nsoni, bika ti nsoni kufuka bawu mutindu kiyunga! **30** Mu ke kembila Yave na ndinga ya ngolo, mu ke yimbidila yandi mikunga ya nzitusu na kati-kati ya bantu mingi. **31** Ya tsyelika, yandi ke telamaka na lweka ya lubakala ya mputu, samu na kuvuukisa yandi na maboko ya bantu yina ke na kufundisa yandi.

110 Mukunga ya Davidi. Yave tubaka na mfumu ya munu mutindu yayi: «Vwanda na lweka ya munu ya lubakala, tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge!» **2** Yave ke lambula mukawa ya lulendo ya yandi na Siyone: Yaala na kati-kati ya bambeni ya nge! **3** Bantu ya nge ke ya kukubama na kukwenda na mvita, na kilumbu yina nge ke kutika binwani ya nge, na zulu ya myongo ya longo, ntangu bwisi ke kutsyaka, bantwenya ya nge ke kwiza na sika ya nge mutindu kinoko. **4** Yave me kudya ndefi, mpe yandi ke nyonga ve samu na yawu. «Nge kele nganga-Nzambi ya mankululu, na mutindu ya Melekisedeke.» **5** Yave kele na lweka ya nge ya lubakala, na kilumbu ya nkele ya yandi, yandi ke nika bantinu. **6** Yandi ke fundisaka bayinsi, bisika nyonso me fuluka na bamvumbi, yandi ke nika ntinu ya yinsi ya nene. **7** Na nzila, yandi ke kunwaka maza ya muzumba. Ni yawu yina yandi ke vumbulaka yintu.

111 Aleluya! Mu ke kembila Yave na ntima ya munu nyonso. Mu ke kembila Yave na kati ya lukutakanu ya bantu ya kusungama mpe na kati ya mukangu. **2** Mambu ya Yave kele ya nene, bayina ke zolaka yawu ke sosaka yawu. **3** Mambu yina yandi ke salaka ke talanaka na nkembo nyonso, ludedomo ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. **4** Yandi ke zolaka ti ba bambuka moyo na bimangu ya yandi, Yave ke na bumbote mpe na kyadi. **5** Yandi ke pesaka madya na bayina ke zitisaka yandi, Nzambi ke bambukaka moyo konso ntangu na ngwisani ya yandi. **6** Yandi ke lakisaka na bantu ya yandi lulendo ya mambu yina yandi ke salaka, na kupesa na bantu ya yandi mvwilu ya bayinsi ya nzenza. **7** Mambu yina yandi ke salaka kele ya tsyelika mpe ya kusungama, bantumunu ya yandi nyonso kele ya mbote, **8** yawu ke soba ve, samu na bantangu nyonso, yawu kele ya tsyelika mpe ya kusungama. **9** Yandi pesaka kimpwanza na bantu ya yandi, yandi salaka ngwisani ya yandi samu na bantangu nyonso, Nkumbu ya yandi kele ya longo mpe ya nsisi. **10** Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya ndwenga, bayina ke na mayela ni bawu ke tumamaka na yawu, nzitusu ya Yave ke zingila bantangu nyonso.

112 Aleluya! Kyese na muntu yina ke zitisaka Yave, Yandi ke talaka kilengi na kusadila bantumunu ya Yave. **2** Bana ya yandi ke vwanda na lulendo na yinsi, bambandu ya bantu ya kusungama ke kuzwa lusakumunu. **3** Na kati ya yinzo ya yandi kele na bima mingi na bimvwama, kudedama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. **4** Nsemo ke kyenzolaka kitombe samu na bantu ya kusungama, samu na muntu ya mbote, muntu yina ke talaka bampangi kyadi mpe kele ya kudedama. **5** Ya kele mbote ti muntu kuvwanda na kyadi ya bampangi, yandi

kudefisa na bampangi mpe yandi yidika mambu na mutindu ya kufwanakana. **6** Samu ti yandi ke kubwa ata fyoti ve, ba ke bambuka moyo na muntu ya kusungama bantangu nyonso. **7** Yandi kele ve na boma ya bansangu ya yimbi, ntima ya yandi kele ya kukwikama, kivuvu ya yandi kele na Yave. **8** Ntima ya yandi ke ninganaka ve, yandi kele ve na boma, yandi ke tala kubwa ya bambeni ya yandi. **9** Yandi ke kabulaka mingi na bamputu, yandi kele ya kudedama bantangu nyonso, ngolo ya yandi ke bwelamaka na nkembo nyonso. **10** Muntu ya ntima ya yimbi ke tala yandi mpe yandi ke vwanda na nkele, yandi ke kwetisa meno mpe yandi ke lemba, bansatu ya bantu ya yimbi ke salama ve.

113 Aleluya! Beno bisyelo ya Yave, beno kembila yandi, beno kembila Nkumbu ya Yave! **2** Bika ti ba kutonda Nkumbu ya Yave, kubanda ntangu yayi tii bantangu nyonso! **3** Kubanda na esete tii na wesete, bika ti Nkumbu ya Yave kukemboswa. **4** Yave ke na zulu ya bayinsi nyonso, nkembo ya yandi me lutila kuzangama na mazulu. **5** Nani yina kele mutindu Yave, Nzambi ya beto? Yandi ke ya kuvwanda na kisika ya kulutila kuzangama. **6** Yandi ke betamaka samu na kutala, mazulu na ntoto. **7** Yandi ke telemisaka muntu ya mpamba na kati ya fundu-fundu, yandi ke basisaka mputu na kati ya mboloso, **8** samu na kuvwandisa yandi na bantu ya mfunu, bantu ya mfunu ya yinsi ya yandi. **9** Yave ke salaka ti kisita kuvwanda na yinzo ya makwela, mutindu kento ya nsayi na kati-kati ya bana ya yandi. Aleluya!

114 Ntangu Isayeli basikaka na yinsi ya Ngipiti, ntangu bana ya Yakobi bikaka yinsi ya bantu yina ke zonzaka ndinga ya nzenza, **2** Yuda kumaka Yinzo ya longo ya Nzambi, Isayeli kumaka mvwilu ya yandi. **3** Mubu talaka yawu mpe yawu kimaka, nzadi ya Yolodani talaka yawu mpe yawu vutukaka manima. **4** Myongo vwandaka duzumuka mutindu mameme ya mbakala, myongo ya fyoti vwandaka duzumuka mutindu bana ya bankombo mpe ya mameme. **5** Nge mubu, samu na yinki nge me kima? Nge nzadi ya Yolodani, samu na yinki nge me vutuka manima? **6** Myongo samu na yinki beno ke na duzumuka mutindu mameme ya mbakala? Myongo ya fyoti samu na yinki beno ke na duzumuka mutindu bana ya bankombo mpe ya mameme? **7** Nge ntoto, tekita na mantwala ya Yave! Tekita na mantwala ya Nzambi ya Yakobi. **8** Yandi ke kitulaka ditadi ya nene na kizinga ya maza, yandi ke kitulaka ditadi ya nene na yinto ya maza.

115 Yave, samu na beto ve, samu na beto ve, kasi sala ti kaka Nkumbu ya nge kukemboswa, samu na bumbote ya nge, mpe samu na kukwikama ya nge. **2** Samu na yinki bayinsi ke na kuyufula: «Wapi sika kele Nzambi ya bawu?» **3** Nzambi ya beto kele na mazulu, yandi ke salaka nyonso yina yandi zola. **4** Banzambi ya bawu ya biteki kele ya wolo mpe palata, ya kele bima yina bantu me yidika. **5** Bawu kele na bayinwa kasi bawu ke zonzaka ve, bawu kele na meso kasi bawu ke talaka ve. **6** Bawu kele na makutu kasi bawu ke kuwaka ve, bawu kele na bambombo kasi bawu ke kuwaka ve nsunga. **7** Bawu kele na maboko kasi bawu ke simbaka ata kima ve, bawu kele na makulu kasi bawu ke tambulaka ve, ata makelele ke wakanaka ve na bayinwa ya bawu. **8** Bayina ke yidikaka yawu kele kaka mutindu mosi na biteki yina, mutindu mosi mpe bantu yina ke tulaka kivuvu ya bawu na biteki yango! **9** Beno bana ya Isayeli, beno tula kivuvu ya beno na Yave! Yandi kele lusalusu ya bawu mpe kinwanunu ya bawu ya kisengo yina ke kebaka nzutu! **10** Bana ya Aloni, beno tulaka kivuvu ya beno na Yave! Yandi kele lusalusu ya bawu mpe kinwanunu ya bawu ya kisengo yina ke kebaka nzutu! **11** Beno yina ke zitisaka Yave, beno tula kivuvu ya beno na Yave! Yandi kele lusalusu ya bawu mpe kinwanunu ya bawu ya kisengo yina ke kebaka nzutu! **12** Yave me bambukila beto moyo, yandi ke sakumuna: Yandi ke sakumuna bana ya Isayeli, yandi ke sakumuna bana ya Aloni, **13** Yave ke sakumuna bayina ke zitisaka yandi, kubanda na bana ya fyoti tii na bakuluntu. **14** Yave ke pesa beno ntomosono, beno na bana ya beno. **15** Bika ti Yave kusakumuna beno, yandi yina yidikaka zulu na ntoto! **16** Mazulu kele mazulu ya Yave, kasi ntoto, yandi pesaka yawu na bantu. **17** Bantu ya kufwa lenda kembila ve Yave, ya vwanda bantu yina ke kwendaka na kisika yina kele swii. **18** Kasi beto, beto ke tonda Yave, kubanda ntangu yayi tii bantangu nyonso. Aleluya!

116 Mu ke zolaka Yave, samu ti yandi ke kuwaka ndinga ya munu, ntangu mu ke bondilaka yandi. **2** Yandi me teka dikutu ya yandi na kuwa munu, mu ke bokila yandi luzingu ya munu nyonso. **3** Basinga ya lufwa kangaka munu, boma ya kulutila ya yinsi ya bantu ya kufwa simbaka munu, mu kumaka na mpasi mpe na kyadi. **(Sheol h7585)** **4** Kasi munu, mu bokilaka Nkumbu ya Yave: «Mulemvo ya nge Yave, vuukisa munu!» **5** Yave ke talaka kyadi mpe yandi kele ya kudedama, yandi kele Nzambi ya kyadi. **6** Yave ke bumbaka bantu ya mpamba, mu vwandaka ya kulemba, yandi vuukisaka munu. **7** Bika ti mwela ya munu kuzwa luvundulu, samu ti Yave me sadila munu mambu ya mbote. **8** Ya tsyelika, nge me kuula mwela ya munu na lufwa, nge me kusuna mansangasa ya meso ya munu, nge me sala ti mu kubwa ve. **9** Mu ke tambula na mantwala ya Yave, awa na yinsi ya bantu ya moyo. **10** Mu bikaka ve na kusala kivuvu ata na ntangu yina mu tubaka ti: «Mu kele muntu ya mpasi ya kulutila!» **11** Mu tubaka na nswalu nyonso ti: «Bantu nyonso kele bantu ya luvunu!» **12** Wapi mutindu mu ke vutula na Yave, mambu nyonso ya mbote yina yandi me sadila munu? **13** Mu ke nanguna mbungu ya mpulusu, mpe mu ke bokila Nkumbu ya Yave. **14** Mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka na ntadisi ya Yave, mpe na mantwala ya bantu ya yandi nyonso. **15** Lufwa ya bantu ya kukwikama kele ntalu mingi na mantwala ya Yave. **16** Yave kuwa munu, mu kele kisyelo ya nge, kisyelo ya nge, mwana ya kisyelo ya nge ya kento, nge me zenga basinga yina ba kangaka munu. **17** Mu ke pesa nge munkayulu ya matondo, mu ke bokila Nkumbu ya Yave. **18** Mu ke lungisa balukanu yina mu bakaka na ntadisi ya Yave, mpe na mantwala ya bantu ya yandi nyonso, **19** na kati ya lupangu ya Yinzo ya Yave, na kati-kati ya Yelusalemi! Aleluya!

117 Beno kembila Yave, beno bantu ya bayinsi nyonso! Beno pesa yandi masiika, beno bantu ya makanda nyonso! **2** Samu ti, bumbote ya Yave kele ya mingi samu na beto, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. Aleluya!

118 Beno kembila Yave samu ti yandi kele mbote, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **2** Bika ti Isayeli kutuba dyaka yawu: Samu ti, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. **3** Bika ti bana ya Aloni kutuba yawu: Samu ti, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. **4** Bika ti bayina ke zitisaka Yave kutuba yawu: Samu ti, kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **5** Na kati ya mpasi, mu bokilaka Yave, Yave pesaka munu mvutu, yandi tulaka munu na kisika ya mbote. **6** Yave kele na lweka ya munu, mu ke na boma ve. Yinki muntu lenda kusala munu? **7** Yave kele

lusalusu ya munu, mu ke na kutala kubwa ya bambeni ya munu. **8** Ya me lutila mbote na kuzwa kiswamunu na sika ya Yave, kasi kutula ve kivuvu ya nge na muntu. **9** Ya me lutila mbote na kuzwa kiswamunu na sika ya Yave, kasi kutula ve kivuvu na bantu ya mfunu. **10** Bantu ya bayinsi nyonso vwandaka zunga munu, kasi, na Nkumbu ya Yave, mu manisaka na kusasa bawu. **11** Bawu vwandaka zunga munu, bawu vwandaka zunga munu na balweka nyonso, kasi, na Nkumbu ya Yave, mu manisaka na kusasa bawu. **12** Bawu vwandaka zunga munu mutindu banyosi, bawu kufwaka mutindu tiya ya matiti ya nyanga, kasi na Nkumbu ya Yave, mu manisaka na kusasa bawu. **13** Nge vwandaka nunguna munu na ngolo samu na kubwisa munu, kasi Yave vuukisaka munu. **14** Yave kele ngolo ya munu, mpe lulendo ya munu, yandi ke vuukisaka munu. **15** Milolo ya nsayi mpe ya lunungu ke na kubasika na bayinzo ya lele ya bantu ya kudedama: «Diboko ya lubakala ya Yave ke na kulakisa ngolo ya yandi. **16** Diboko ya Yave ya lubakala me nanguka, diboko ya yandi ya lubakala ke na kulakisa ngolo ya yandi!» **17** Mu ke kufwa ve, mu ke zinga mpe mu ke zonza mambu yina Yave me sala. **18** Yave me semba munu, kasi yandi me yekula munu ve na lufwa. **19** Beno fungudila munu myelo ya ludedomo, na myelo yina, mu ke kota samu na kukembila Yave! **20** Yayi ni mwelo ya Yave: ni na yawu ke kotilaka bantu ya kudedama! **21** Mu ke kembila nge, samu ti nge me pesa munu mvutu, samu ti nge me vuukisa munu. **22** Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka, me kuma ditadi ya kulutila mfunu, yina ke na kusimba yinzo. **23** Yawu me katuka na Yave, ya kele dyambu ya ngitukulu na meso ya beto. **24** Yayi ni kilumbu yina Yave me sala: Bika ti yawu kuvwanda kilumbu ya beto ya kyese mpe nsayi. **25** Yave, mulemvo ya nge, vuukisa beto! Yave, mulemvo ya nge nungisa beto! **26** Bika ti Yave kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi! Katuka na Yinzo ya Yave, beto ke na kusakumuna beno! **27** Yave kele Nzambi, yandi ke na kukyenzola beto, na mandalala na maboko, beno sala mulonga ya bantu ya mukembo, pene-pene ya mampoka ya kiyokolo ya minkayulu. **28** Nge kele Nzambi ya munu, mu ke kembila nge, Nzambi ya munu, mu ke kembila bunene ya nge. **29** Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

119 Kyese na bantu yina kele ya kusungama na banzila ya bawu. Bawu ke tumamaka na Musiku ya Yave! **2** Kyese na bantu yina ke tumamaka na bansalulu ya misiku ya Yave, mpe ke sosaka yandi na ntima nyonso! **3** Bawu ke salaka ve mambu ya yimbi, bawu ke landaka banzila ya Yave. **4** Yave, nge pesaka mambu yina bantu fwana kusadila, samu ti beto tumama na yawu na mbote nyonso. **5** Bika ti nkadulu ya munu vwanda ya kusikama, samu na kusadila mambu yina Nzambi zola ti bantu sala. **6** Na yina mu ke kufwa nsoni ve, na ntadisi ya bantumunu ya nge nyonso. **7** Mu ke kembila nge na ntima ya kusungama, ntangu mu ke longoka banzengolo ya nge ya kulunga. **8** Mu zola kusadila mambu yina nge zola, kubika munu ata fyoti ve! **9** Wapi mutindu ntwenya lenda sala samu ti luzingu ya yandi vwanda ya kuvedila? Kaka na kutumamaka na mambu ya nge. **10** Mu ke na kusosa nge na ntima ya munu nyonso, kubika ve ti mu zimbana nzila na kubika bantumunu ya nge ntama. **11** Mu ke bumbaka mambu ya nge na kati ya ntima ya munu, samu ti mu sumuka ve na ntadisi ya nge. **12** Nkembo na nge Yave! Longisa munu mambu yina nge zola ti mu sala! **13** Yinwa ya munu ke na kutanga, banzengolo nyonso ya yinwa ya nge yina nge me tuba. **14** Mu ke na nsayi ya kulanda bansalulu ya misiku ya nge, yawu kele mutindu mu me kuzwa bimvwama ya mutindu na mutindu. **15** Mu ke na kuyindula na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila, mpe mu ke na kutala nzila yina nge me tula na ntwala ya munu. **16** Mu ke na nsayi mingi na kusadila mambu ya nge yina nge zola ti bantu sala, mu ke zimbana ve mambu ya nge. **17** Sadila munu mambu ya mbote, munu kisyelo ya nge samu ti mu zinga mpe ti mu sadila mambu ya nge. **18** Fungula meso ya munu, samu ti mu tala, mambu ya mbote ya Musiku ya nge. **19** Mu kele nzenza awa na ntoto, kubumbila munu ve bantumunu ya nge. **20** Ntima ya munu ke na kubaba na nsatu, yawu ke na kunata munu na kuzaba banzengolo ya nge ntangu nyonso. **21** Nge me kebisa bantu ya lunangu, bantu yina kele ya kusiingwa, bawu ke na kukwenda ntama, bawu ke na kuzimbana bantumunu ya nge. **22** Kuula munu na nsoni mpe na kuvweza yina ba ke na kuvweza munu, samu ti mu ke bumbaka bansalulu ya misiku ya nge. **23** Ata ti bamfumu tubaka yimbi samu na munu, munu, kisyelo ya nge, mu ke na kuyindula mambu ya nge yina nge zola ti bantu sala. **24** Bansalulu ya misiku ya nge ke yangidikaka munu, yawu kele bipesi-malongi ya munu. **25** Mu me kuma pene-pene ya lufwa, kasi sala ti mu zinga mutindu kele nsilulu ya nge! **26** Mu me lakisa nge ndyatulu ya munu, mpe nge me pesa munu mvutu, Longisa munu mambu ya nge yina nge zola ti bantu sala. **27** Sala ti mu zaba nzila ya mambu ya nge yina bantu fwana kusadila, mpe mu ke na kuyindula samu na mambu ya nge ya ngitukulu. **28** Mu ke na kudila na kyadi, telemisa munu mutindu nge tubaka yawu. **29** Katula munu na nzila ya luvunu, mpe na bumbote ya nge, sala ti mu zaba Musiku ya nge. **30** Mu me soola nzila ya butsyelika, mu ke na kulanda banzengolo ya nge. **31** Mu me kangama na kusadila bansalulu ya misiku ya nge, Yave, kutalisa munu nsoni ve. **32** Mu ke na kukima mbangu na kulanda nzila ya bantumunu ya nge, samu ti nge me fungula ntima ya munu. **33** Yave, longisa munu nzila ya bansalulu ya misiku ya nge, samu ti mu sadila yawu tii na nsukunu. **34** Pesa munu mayela, samu ti mu bumba Musiku ya nge, mu sadila yawu na ntima ya munu nyonso! **35** Twadisa munu na nzila ya bantumunu ya nge, ya tsyelika, mu ke zolaka yawu. **36** Sala ti ntima ya munu kukangama na kusadila bansalulu ya misiku ya nge, kasi na bimvwama ve. **37** Balula ntalulu ya munu, samu ti mu kutala ve mambu ya mpamba. Sala ti mu landa banzila ya nge mpe mu zinga. **38** Lungisa samu na munu kisyelo ya nge, mambu yina nge tubaka, samu na bayina ke zitisaka nge. **39** Katula na ntwala ya munu nsoni yina ke na kutalisa munu boma, samu ti banzengolo ya nge kele ya mbote. **40** Mu me zola kusadila mambu ya nge yina bantu fwana kusadila, sala ti mu zinga mutindu kele ludedomo ya nge. **41** Yave, sala ti bumbote ya nge, kukuma tii na kisika yina mu kele. Vuukisa munu mutindu kele nsilulu ya nge. **42** Na yina, mu ke lenda kupesa mvutu na muntu yina ke finga munu, samu ti mu ke na kukwikila na mambu ya nge. **43** Sala ti ntangu nyonso mu zonza kaka butsyelika, samu ti mu ke na kukwikila na banzengolo ya nge. **44** Mu ke sadila Musiku ya nge, bantangu nyonso ya mankululu. **45** Mu ke tambula na kimpwanza nyonso, samu ti mu ke na kusosa banzengolo ya nge. **46** Mu ke zonzila na yina me tadila mambu ya nge yina bantu fwana kusadila, na mantwala ya bantinu, mu ke vwanda ve na nsoni. **47** Mu ke yangalala na bantumunu ya nge, mu ke zolaka yawu mingi. **48** Mu ke nanguna maboko ya munu na bantumunu ya nge, mu ke zolaka yawu, mu zola kuyindula samu na bansalulu ya misiku ya nge. **49** Bambuka moyo na mambu ya nge samu na munu, samu ti nge me pesa munu kivuvu, munu kisyelo ya nge! **50** Mbombolo ya munu na kati ya mpasi, ni mambu yina nge tubaka samu ti mu zinga. **51**

Bantu ya lunangu vwandaka finga munu, kasi mu bikaka ve na kulanda Musiku ya nge. **52** Yave, mu ke na kubambuka moyo na banzengolo ya nge ya bantangu ya ntama, yawu kele mbombolo ya munu. **53** Mu kele na nkele ya kulutila samu na bantu ya yimbi, bawu ke mangaka Musiku ya nge. **54** Na kati ya yinzo ya nge, kisika mu ke na kuzinga na bunzenza, bansalulu ya misiku ya nge me kuma mikunga ya munu. **55** Yave, na mpimpa, mu ke na kubambuka moyo na Nkumbu ya nge, samu na kuzitisa Musiku ya nge, **56** kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila kele mambu ya kulunga samu na munu. **57** Mu ke na kutuba: Yave, kikunku ya munu, ni kusadila mambu ya nge. **58** Mu ke na kubondila nge na ntima ya munu nyonso, fwila munu kyadi mutindu kele nsilulu ya nge. **59** Mu me yindula samu na luzingu ya munu, mu zola kutumama dyaka na bansalulu ya misiku ya nge. **60** Mu ke lutisa ntangu ve, na nswalu nyonso, mu ke na kutumama na bantumunu ya nge. **61** Bantu ya yimbi me kanga munu basinga, kasi mu ke zimbana ve Musiku ya nge. **62** Na kati-kati ya mpimpa, mu ke telamaka samu na kukembila nge, samu na banzengolo ya ludedomo ya nge. **63** Mu kele mpangi ya bayina nyonso ke zitisaka nge, mpe mpangi ya bayina ke sadilaka mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **64** Yave, kukwikama ya nge me fuluka na ntoto. Longisa munu bansalulu ya misiku ya nge! **65** Yave, mutindu nge tubaka yawu, nge ke na kusadila munu mambu ya mbote, munu kisyelo ya nge. **66** Longisa munu mbote-mbote na kuswasikisa mpe kuvwanda na luzabu, samu ti mu me kwikila na bantumunu ya nge. **67** Ntete mu tala mpasi, mu zimbanaka nzila, kasi ntangu yayi, mu ke na kusadila mambu yina nge tubaka. **68** Nge kele mbote mpe nge ke salaka mambu ya mbote, longisa munu bansalulu ya misiku ya nge. **69** Bantu ya lunangu ke na kuvunina munu mambu, kasi munu, na ntima ya munu nyonso, mu ke na kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **70** Bantima ya bawu kele ya kukangama mutindu mafuta, kasi munu, mu ke na kuyangalala na Musiku ya nge. **71** Ya vwandaka mbote samu na munu na kutala mpasi, samu ti mu longoka bansalulu ya misiku ya nge. **72** Samu na munu, Musiku yina ke na kubasika na yinwa ya nge, me lutila mfunu na mafunda ya bima ya wolo mpe palata. **73** Maboko ya nge me yidika munu, yawu ke na kusala ti mu vwanda kaka ya kutelama, pesa munu mayela samu ti mu longoka bantumunu ya nge. **74** Bayina ke zitisaka nge ke na kutala munu mpe bawu ke na kuyangalala, samu ti mu ke kwikilaka kaka na bansilulu ya nge. **75** Yave, mu zaba ti banzengolo ya nge kele ya kudedama. Ni na kukwikama ya nge, nge me sala ti mu tala mpasi. **76** Bika ti kukwikama ya nge kuvwanda mbombolo ya munu, mutindu nge zabisaka munu yawu, munu kisyelo ya nge. **77** Fwila munu kyadi samu ti mu zinga, samu ti Musiku ya nge ke salaka nsayi ya munu! **78** Sala ti bawu kufwa nsoni, bantu ya lunangu yina ke nyokolaka munu kondwa dyambu! Munu, mu ke na kuyindula mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **79** Bika ti bantu kuvutuka na sika ya munu, bayina ke zitisaka nge, bayina zaba bansalulu ya misiku ya nge! **80** Mu zola kutumama na mambu yina Nzambi zola ti bantu sala na ntima ya kusungama, samu ti mu kufwa ve nsoni. **81** Mu me lemba na kuvingila mpulusu ya nge, mu ke na kukwikila na nsilulu ya nge. **82** Meso ya munu me lemba na kuvingila bansilulu ya nge, mu ke na kukiyufula: «Wapi ntangu mu ke kuzwa mbombolo ya nge?» **83** Ata ti mu kele mutindu diyuki yina ke na kukawuka na mulinga, mu me zimbana ve mambu yina Nzambi zola ti bantu sala! **84** Bilumbu yikwa me bikana na munu na kuzinga dyaka, munu kisyelo ya nge? Wapi ntangu nge ke fundisa bantu yina ke na kukwamisa munu? **85** Bantu ya lunangu me timuna mabulu na mantwala ya munu, yawu kele mbote ve samu na Musiku ya nge. **86** Bantumunu ya nge nyonso kele ya tsyelika, bantu ke na kukwamisa munu kondwa dyambu: kwiza sadisa munu! **87** Kaka ndambu bikanaka, ba zolaka kufwa munu, kasi munu, mu me bika ve na kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **88** Na kukwikama ya nge, sala ti mu zinga, samu ti mu sadila bansalulu ya misiku ya nge. **89** Yave, bantangu nyonso, mambu ya nge ke zingilaka kuna na mazulu. **90** Kukwikama ya nge ke zingilaka bambandu na bambandu. Nge me sikimisa ntoto yina nge yidikaka mpe yawu me vwanda na kisika ya yawu. **91** Tii bubu yayi, bima nyonso ke na kuzingila samu na banzengolo ya nge. Ya tsyelika, yinza nyonso ke na kusadila nge. **92** Kana Musiku ya nge vwandaka yangidika munu ve, mu zolaka kufwa na kati ya kyadi. **93** Mu ke zimbana ata fyoti ve mambu ya nge yina bantu fwana kusadila, samu ti na yawu nge ke na kusala ti mu kuzinga. **94** Mu kele ya nge, vuukisa munu. Ya tsyelika, mu ke na kusosa na kuzaba mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **95** Bantu ya yimbi ke na kusosa na kufwa munu, kasi munu, mu ke na kulanda mbote-mbote bansalulu ya misiku ya nge. **96** Mu ke na kutala nsukunu ya nyonso yina kele ya kulunga, kasi bantumunu ya nge ke na nsukunu ve. **97** Mu ke zolaka mingi Musiku ya nge. Bilumbu nyonso mu ke yindulaka na yawu konso ntangu. **98** Bantumunu ya nge ke na kupesa munu mayela kulutila bambeni ya munu, samu ti konso ntangu, mu sadila yawu. **99** Mu me lutila mayela na bamfumu ya munu, samu ti, mu ke yindulaka bansalulu ya misiku ya nge. **100** Mu me lutila biboba na mayela, samu ti mu ke tumamaka na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **101** Mu me manga na kulanda banzila ya yimbi, samu na kulanda mambu ya nge. **102** Mu ke na kubika ve banzengolo ya nge, samu ti ni nge ke na kulonga munu yawu. **103** Mambu ya nge kele kitoko na yinwa ya munu, yawu kele kitoko kulutila mafuta ya nyosi na ludimi ya munu. **104** Mambu ya nge yina bantu fwana kusadila ke pesaka munu mayela, mpe mu ke yinaka mambu nyonso ya luvunu. **105** Mambu ya nge kele mwinda na makulu ya munu, yawu kele nsemo yina ke kyenzolaka nzila ya munu. **106** Mu me kudya ndefi, mpe mu ke sadila nsilulu ya munu, mu ke sadila banzengolo ya nge ya kudedama. **107** Yave, mu kele na kati ya mpasi ya kulutila, sala ti mu zinga mutindu nge tubaka yawu. **108** Mulemvo ya nge Yave, yamba lusambulu ya munu mutindu munkayulu, longisa munu banzengolo ya nge. **109** Bantangu nyonso luzingu ya munu ke kaka na kati ya mpasi, kasi mu me zimbana ve Musiku ya nge. **110** Bantu ya yimbi ke na kusadila munu mitambu, kasi munu, mu me bika ve na kutumama na mambu ya nge yina bantu fwana kusadila. **111** Bansalulu ya misiku ya nge kele mvwilu ya munu ya bantangu nyonso. Yawu ke yangidika ntima ya munu. **112** Mu pesaka ntima ya munu na kusadila mambu yina Nzambi zola ti bantu sala, bantangu nyonso tii na nsuka. **113** Mu ke yinaka bantu yina, bantu yina ke sobaka mabanza ntangu nyonso, kasi mu ke zolaka Musiku ya nge. **114** Nge kele kiswamunu ya munu, mpe kinwanunu ya munu yina ke kebaka nzutu. Kivuvu ya munu ke kaka na mambu ya nge. **115** Beno kwenda ntama na munu, beno bantu ya yimbi! Kasi munu, mu ke landa bantumunu ya Nzambi ya munu. **116** Sadisa munu, mutindu kele mambu yina nge me tuba, samu ti mu zinga, kusala ve ti kivuvu ya munu kufwa nsoni. **117** Sadisa munu samu ti mu vuuka, samu ti bantangu nyonso, mu bika ve na kusadila mambu yina nge zola ti bantu sala! **118** Nge ke bingisaka ntama, bantu yina ke tumamaka ve na mambu yina nge zola ti bawu sala, samu ti nyonso yina bawu ke salaka ke kaka luvunu. **119** Nge ke katulaka na yinza, bantu nyonso ya ntima ya yimbi, ni yawu yina mu ke zolaka bansalulu

ya misiku ya nge. **120** Nzutu ya munu ke na kutekita na boma ya kulutila, mu ke na boma ya banzengolo ya nge. **121** Mu ke sadilaka mambu ya kusungama mpe ya kudedama, kuyekula munu ve na maboko ya bayina ke kwamisaka munu! **122** Sala ti mu zinga na buyenge, munu kisyelo ya nge, kubika ve ti bantu ya lunangu kukwamisa munu! **123** Meso ya munu me lemba na kuvingilaka mpulusu ya nge, mpe nsilulu ya ludedomo yina nge tubaka. **124** Sala na munu kisyelo ya nge mutindu kele kukwikama ya nge, longisa munu mambu yina nge zola ti mu sala. **125** Mu kele kisyelo ya nge, pesa munu mayela, samu na kuzaba bansalulu ya misiku ya nge. **126** Yayi ni ntangu samu ti nge Yave, nge tuba dyambu, samu ti bantu ke na kusafula Musiku ya nge. **127** Ni yawu yina mu ke zolaka bantumunu ya nge, kulutila wolo, wolo ya mbote. **128** Ni yawu yina na mambu nyonso, mu me tala ti mambu nyonso ya nge yina bantu fwana kusadila kele ya kusungama, mu ke yinaka mambu nyonso ya luvunu. **129** Bansalulu ya misiku ya nge kele mbote mingi, ni yawu yina mu ke tumamaka na yawu. **130** Luzabu ya mambu ya nge ke kyenzolaka, yawu ke pesaka mayela na bantu yina zaba mingi ve. **131** Mu me fungula yinwa ya munu na nsayi nyonso, samu ti mu ke na nsatu ya bantumunu ya nge. **132** Baluka na sika ya munu, mpe sadila munu bumbote ya nge, mutindu kele banzengolo ya nge samu na bantu yina ke zolaka Nkumbu ya nge! **133** Bika ti mambu ya nge kusyamisa makulu ya munu, kubika ve ti yimbi kuyala luzingu ya munu. **134** Kuula munu na maboko ya bantu yina ke kwamisaka munu, samu ti mu tumama na mambu nyonso ya nge yina bantu fwana kusadila. **135** Kyenzola kizizi ya nge na munu, kisyelo ya nge. Longisa munu mambu ya nge yina nge zola ti mu sala. **136** Mansangasa ke na kubasika na meso ya munu mutindu mwila, samu ti bantu ke na kusadila ve Musiku ya nge. **137** Yave, nge kele ya kudedama, banzengolo ya nge kele ya kusungama. **138** Nge tulaka bansalulu ya misiku ya nge na ludedomo, mpe na kukwikama nyonso. **139** Kimbanda ya munu ya kulutila me sala ti mu kondwa dyambu ya kutuba, samu ti mitantu ya munu me zimbana mambu ya nge. **140** Mambu ya nge nyonso kele ya kuvedila, munu kisyelo ya nge, mu ke zolaka yawu. **141** Mu kele ya kukonda mpe ba ke na kuvweza munu, kasi mu me zimbana ve mambu nyonso ya nge yina bantu fwana kusadila. **142** Ludedomo ya nge kele ludedomo ya bantangu nyonso, Musiku ya nge kele butsyelika. **143** Mpasi mpe manyongo me simba munu, bansalulu ya misiku ya nge ke yangidikaka munu. **144** Bantangu nyonso, mambu ya nge yina nge zola ti mu sala kele ya kudedama, pesa munu mayela samu ti mu zinga. **145** Mu ke bokilaka nge na ntima ya munu nyonso, Yave, pesa munu mvutu, samu ti mu tumama na mambu ya nge yina nge zola ti mu sala. **146** Mu ke bokilaka nge, vuukisa ya munu, samu ti mu tumama na mambu ya nge yina nge zola ti mu sala. **147** Mu ke bokilaka nge ntete ntangu kubasika, mu me tula kivuvu ya munu na bansilulu ya nge. **148** Mu ke fungulaka meso ya munu ntete bwisi kutsya, samu na kuyindula mambu yina nge me tuba. **149** Nge kele mbote Yave, kuwa munu, sala ti mu zinga mutindu kele banzengolo ya nge. **150** Bawu ke na kubelama na munu, bayina ke vwandaka na mabanza kaka ya kufwa bantu, bawu ke na kutumama ve na Musiku ya nge. **151** Nge, Yave, nge kele pene-pene na munu, bantumunu ya nge kele butsyelika. **152** Katuka ntama mu zaba ti, bansalulu ya misiku ya nge kele ya bantangu nyonso. **153** Tala mpasi ya munu, mpe kuula munu, samu ti mu me zimbana ve Musiku ya nge. **154** Nwanina munu mpe vwanda kikuudi ya munu, sala ti mu zinga mutindu kele mambu yina nge tubaka! **155** Mpulusu kele ntama na bantu ya yimbi, samu ti bawu ke sosaka ve na kuzaba mambu ya nge yina nge zola ti bawu sala. **156** Yave, nge kele Nzambi ya kyadi ya kulutila! Sala ti mu zinga mutindu kele banzengolo ya nge. **157** Bantu yina ke na kukwamisa munu, mpe mitantu ya munu kele mingi, kasi mu ke bika ve na kulanda bansalulu ya misiku ya nge. **158** Mu ke na mpasi na ntima na kutala bantu yina me manga nge, bawu ke na kutumama ve na bandongosolo ya nge. **159** Yave tala, mu ke zolaka mingi mambu nyonso ya nge yina bantu fwana kusadila, sala ti mu zinga mutindu kele kukwikama ya nge. **160** Na ntete-ntete, mambu ya nge kele butsyelika, mpe banzengolo ya nge ya kudedama kele ya bantangu nyonso. **161** Bamfumu ke na kukwamisa munu kondwa dyambu, kasi ntima ya munu ke kaka na boma ya mambu ya nge. **162** Mu ke na nsayi samu na mambu yina nge me tuba, mutindu muntu yina me kuzwa kimvwama na manima ya kununga mvita. **163** Mu ke yinaka luvunu, mu ke talaka yawu nganzi, kasi mu ke zolaka Musiku ya nge. **164** Mu ke kembilaka nge bambala nsambwadi na kilumbu, samu na banzengolo ya ludedomo ya nge. **165** Kizunu ya kulutila kele samu na bayina ke zolaka Musiku ya nge, ata mpasi lenda sala ti bawu kubwa. **166** Yave, mu me tula kivuvu ya munu na mpulusu ya nge, mpe mu ke sadilaka bantumunu ya nge. **167** Mu ke landaka bansalulu ya misiku ya nge, mpe mu ke zolaka yawu mingi. **168** Mu ke tumamaka na mambu ya nge nyonso yina bantu fwana kusadila, na bansalulu ya misiku ya nge, ya tsyelika, nyonso yina mu ke salaka, nge ke talaka yawu. **169** Yave, bika ti kulooka ya munu kukuma tii na sika ya nge! Pesa munu mayela mutindu nge tubaka yawu! **170** Bika ti kubondila yina mu ke na kubondila nge kukuma tii na sika ya nge! Kuula munu mutindu nge tubaka yawu! **171** Bika ti bikoba ya munu kusamuna mikunga ya nzitusu, samu ti nge ke na kulakisa munu mambu ya nge yina nge zola ti mu sala. **172** Bika ti yinwa ya munu kuwakisa mukunga, samu na kupesa mvutu na mambu ya nge! Ya tsyelika, bantumunu ya nge nyonso kele ya kudedama. **173** Bika ti diboko ya nge kusadisa munu, samu ti, mu me soola mambu ya nge nyonso yina bantu fwana kusadila. **174** Yave, mu zola ti nge vuukisa munu, Musiku ya nge ke yangidikaka munu. **175** Bika ti mu zinga samu na kukembilaka nge! Bika ti banzengolo ya nge kusadisa munu. **176** Mu ke na kudyengila mutindu dimeme yina me zimbana: Sosa munu, munu kisyelo ya nge, samu ti mu me zimbana ve bantumunu ya nge!

120 Mukunga ya kuyuluka. Mu me bokila Yave na kati ya mpasi ya munu, yandi me pesa munu mvutu. **2** «Yave kuula munu, kuula munu na maboko ya bantu ya luvunu, mpe yina ke zonzaka mambu ya kulunga ve.» **3** Yinki beno ke kuzwa? Wapi mutindu ya kitumbu yina Nzambi ke pesa beno, beno bantu ya luvunu? **4** Yandi ke losila nge madyonga ya kinwani ya ngolo, na makala ya tiya. **5** Ya kele mpasi mingi samu na munu na kwiza zinga na bunzenza na Meseke, mpasi mingi na munu na kwiza zinga na bayinzo ya bantu ya Kedale. **6** Mu me zinga mingi na kati-kati ya bantu, yina ke yinaka kizunu. **7** Mu ke zolaka kizunu, kasi kaka na ntangu yina mu ke tubaka, bawu ke sosa mvita.

121 Mukunga ya kuyuluka. Mu me vumbula meso na kutala na myongo, wapi kisika ke katuka lusalusu ya munu? **2** Lusalusu ya munu ke katuka na sika ya Yave, yandi yina yidikaka zulu na ntoto. **3** Yandi ke bika ve ti makulu ya nge kubula mabaku, Nzambi yina ke bumbaka nge ke nonginaka ve, **4** Ve, Nzambi yina ke kebaka Isayeli, yandi ke nonginaka ve, mpe yandi ke lalaka ve. **5** Ni Yave ke kebaka nge, yandi kele mpewo ya nge na lweka ya nge ya lubakala, **6** Na ntangu, ntangu ke talisa nge mpasi ve, na mpimpa, ngonda mpe ke

talisa nge mpasi ve. **7** Yave ke keba nge na mambu nyonso ya yimbi, yandi ke keba luzingu ya nge. **8** Yave ke keba nge ntangu nge ke basika mpe ntangu nge ke vutuka, kubanda bubu yayi tii bantangu nyonso.

122 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi. Mu ke yangalalaka ntangu ba ke tubaka na munu ti: «Beto kwenda na Yinzo ya Yave!» **2** Beto me tambula, beto me kwiza suka na mantwala ya myelo ya nge, Yelusalemi! **3** Yelusalemi, nge kele ya kutungama, nge kele mbanza ya kutungama mutindu kima kaka mosi. **4** Ni na sika ya nge, bifumba ya Isayeli, bifumba ya Yave ke kwizaka, samu na kukembila Nkumbu ya Yave, ni mutindu yina kele ntumunu na Isayeli. **5** Ya tsyelika, bakiti ya kintinu samu na lufundusu kele ni na sika ya nge, bakiti ya kintinu samu na dikanda ya Davidi. **6** Beno sambila samu na kizunu ya Yelusalemi: «Bika ti bayina ke zolaka nge, bawu kuzinga na kizunu. **7** Bika ti kizunu kuvwanda na bibaka ya nge, luvundulu kuvwanda na kati ya bayinzo ya kintinu! **8** Samu na bampangi ya munu, mpe samu na bandiku ya munu, mu ke na kutuba: "Bika ti kizunu kuvwanda na nge!" **9** Samu na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beto, mu ke na lomba buyenge ya nge!»

123 Mukunga ya kuyuluka. Mu ke na kutala na sika ya nge, nge yina ke zingaka kuna na mazulu. **2** Mutindu bisadi ke talaka na sika ya mfumu ya bawu, mutindu bisadi ya bakento ke talaka na sika ya mfumu ya bawu ya kento, ni mutindu yina mpe beto ke talaka na sika ya Yave, Nzambi ya beto, tii ntangu yina yandi ke lakisa beto bumbote ya yandi. **3** Fwila beto kyadi, Yave fwila beto kyadi! Samu ti bantu ke na kuvweza beto mingi. **4** Bamvwama ke na kuseka beto mingi, bantu ya lunangu ke na kuvweza beto.

124 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi. Kana Yave vwandaka ve na beto! Bika ti Isayeli kutuba yawu: **2** «Kana Yave vwandaka ve na beto!» Ntangu bantu telamaka samu na kunwanisa beto, **3** bawu zolaka kunda beto ya moyo, ntangu yina bawu kumaka na nkele ya kulutila samu na beto. **4** Na yina, nyamba ya maza zolaka nata beto, maza zolaka dyamisa beto. **5** Ya tsyelika, nyamba ya maza ya ngolo, nyamba yango zolaka dyamisa beto. **6** Nkembo na Yave! Yandi salaka ti beto kuvwanda ve mutindu madya na kati ya bayinwa ya bambeni. **7** Beto vuukaka mutindu ndeke yina me vuuka na mutambu ya bandeke. Mutambu zenganaka mpe beto vuukaka. **8** Lusalusu ya beto kele na Nkumbu ya Yave, yina yidikaka zulu na ntoto.

125 Mukunga ya kuyuluka. Bayina ke tulaka kivuuvu ya bawu na Yave, bawu kele mutindu mongo ya Siyone, mongo yina ke ninganaka ve, mongo ya bantangu nyonso. **2** Mutindu Yelusalemi kele ya kuzungama na myongo, Yave mpe ke zungidilaka bantu ya yandi, kubanda ntangu yayi mpe bantangu nyonso. **3** Luyalu ya bantu ya yimbi ke zingila ve, na yinsi ya bantu ya kudedama, samu ti bantu ya kudedama, kukota ve na mavanga ya yimbi. **4** Yave, lakisa bumbote ya nge na bantu ya mbote, lakisa yawu, na bantu ya bantima ya kusungama! **5** Kasi bayina ke balukaka na kulanda banzila ya kutengama, bika ti Yave kubingisa bawu, kintwadi na bantu ya yimbi! Bika ti kizunu kuvwanda na Isayeli!

126 Mukunga ya kuyuluka. Ntangu Yave vutulaka Siyone mutindu yawu vwandaka ntete, beto vwandaka mutindu bantu yina ke na kulota ndosi. **2** Bayinwa ya beto vwandaka seka mingi, baludimi ya beto vwandaka sala milolo ya nsayi, bantu ya bayinsi ya nkaka vwandaka tuba: «Yave me sadila bawu mambu ya nene!» **3** Yave me sadila beto mambu ya nene, beto ke na kuyangalala. **4** Yave vutula beto mutindu yina beto vwandaka ntete, mutindu maza yina ke lutaka na yinsi ya kuyuma ya Nengeve! **5** Bayina ke kundaka na bidilu, bawu ke yonzikaka na milolo ya nsayi. **6** Muntu yina ke kwendaka na kumwanga bambuma na kudila nyonso, yandi ke vutukaka na kyese kana yandi, me nata matiti ya bambuma ya faline.

127 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Salomoni. Kana Yave kutunga ve yinzo, bayina ke tunga yawu, bawu ke sala kaka kisalu ya mpampa, kana Yave kukeba ve mbanza, bayina ke keba yawu, bawu ke sala kaka kisalu ya mpampa. **2** Beno ke vumbukaka na suka-suka, mpe beno ke lalaka na kati-kati ya mpimpa, nyonso yina ke kaka ya mpamba. Beno ke na kuzwa madya ya kudya na mpasi, Nzambi ke pesaka yawu na muntu yina yandi zola ntangu yandi ke ntete ya kulala. **3** Ya tsyelika, bana kele mvwilu ya Yave, mbuma ya kivumu ya mama ni musendo yina Yave ke pesaka. **4** Bana ya buntwenya kele mutindu madyonga, yina kele na maboko ya kinwani ya ngolo. **5** Nsayi mingi na muntu yina me fulusa nkutu ya yandi na madyonga! Yandi ke tala ve nsoni ntangu yandi ke kuzwa mwa dyambu, na mbeni ya yandi, kuna na mwelo ya mbanza.

128 Mukunga ya kuyuluka. Kyese na konso muntu yina ke zitisaka Yave, yandi ke landaka banzila ya Nzambi! **2** Nge ke yangalala na difuta ya kisalu ya maboko ya nge, nge kele muntu ya nsayi, mpe buyenge kele ya nge! **3** Kento ya nge kele mutindu bilanga ya bayinti ya vinu yina me buta bambuma, na kati ya yinzo ya nge, bana ya nge kele mutindu mwa bayinti ya olive, yina me zunga mesa ya nge. **4** Ni mutindu yina kele lusakumunu, ya muntu yina ke zitisaka Yave. **5** Kuna na Siyone, Yave ke sakumuna nge, nge ke tala buyenge ya Yelusalemi bilumbu nyonso ya luzingu ya nge. **6** Nge ke tala bana ya bana ya nge. Bika ti kizunu kuvwanda na Isayeli!

129 Mukunga ya kuyuluka. Bantangu nyonso, bawu ke na kunwanisa munu, katuka buntwenya ya munu, bika ti Isayeli kutuba yawu: **2** «Bantangu nyonso, bawu ke na kunwanisa munu, katuka buntwenya ya munu, » kasi bawu me nunga munu ve. **3** Bantu yina ke balulaka ntoto, bawu ke na kusala yawu na mukongo ya munu, bawu me sala mikala ya yinda. **4** Yave kele ya kudedama, yandi me zenga basinga ya bantu ya yimbi. **5** Bayina nyonso ke yinaka Siyone, bika ti bawu kutala nsoni, bika ti bawu nyonso kuvutuka manima! **6** Bika ti bawu kuvwanda mutindu matiti ya bayinzo, yina kele na miludi ya kuyalumuka, yina ke yumaka ntete ti ba katula yawu! **7** Kiyonziki ya bambuma ke fulusaka ve maboko ya yandi, muntu yina ke kangaka yawu ke fulusaka ve maboko ya yandi, **8** bayina ke na kuluta ke na kutuba ve: «Bika ti Yave kusakumuna beno!» Beto ke na kusakumuna beno na Nkumbu ya Yave!

130 Mukunga ya kuyuluka. Na kati ya mpasi ya kulutila, mu ke na kubokila nge, Yave! **2** Yave, kuwa ndinga ya munu! Teka makutu na kuwa, kubondila yina mu ke na kubondila nge! **3** Yave, kana nge ke bambukaka moyo na masumu ya beto, Yave, nani zolaka zinga dyaka? **4** Kasi ni nge ke lemvokilaka, samu ti bantu kuzitisa nge. **5** Mu me tula kivuvu ya munu na Yave. Ya tsyelika mu me tula kivuvu, mu me tula ntima ya munu na mambu ya yandi. **6** Mu me tula kivuvu ya munu na Yave, kulutila nkebi ke vingilaka suka kukuma, ya tsyelika, kulutila nkebi ke vingilaka suka kukuma. **7** Isayeli, tula kivuvu ya nge na Yave, samu ti yandi kele mbote, yandi kele na

mutindu mingi ya kukuula bantu. **8** Ni yandi ke kuula Isayeli, na yimbi ya yandi nyonso.

131 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi. Yave, ntima ya munu kele ve na lunangu, meso ya munu ke na kusosa ve bima ya kuzanguka mingi, mu ke na kusosa ve na kusala mambu ya nene yina me lutila munu. **2** Na kutala mbote mu kele swi mpe ya kudingama, mutindu mwana na nkata ya mama ya yandi, mu kele mutindu mwana yina ba me zenga mabene. **3** Isayeli, tula kivuvu ya nge na Yave, kubanda bubu yayi tii bantangu nyonso.

132 Mukunga ya kuyuluka. Yave, bambuka moyo na Davidi, bambuka moyo na bampasi ya yandi nyonso! **2** Yandi kudyaka ndefi na ntadisi ya Yave, yandi bakaka lukanu na ntadisi ya Nzambi ya Lulendo, Nzambi ya Yakobi: **3** «Mu ke kota dyaka ve na yinzo ya munu ya lele, mu ke lala dyaka ve na mfulu ya munu. **4** Mu ke kanga dyaka meso ve samu na kulala pongi, mu ke kanga dyaka ve kinka ya disu samu na kunongina, **5** tii ntangu yina mu ke kuzwa kisika samu na Yave, yinzo samu na Nzambi ya Lulendo, Nzambi ya Yakobi.» **6** Ba zonzilaka beto ti Sanduku ya Ngwisani kele kuna na Efalata. Beto kwendaka kuta yawu na mbanza ya Yaale. **7** Beto kwenda kota na Yinzo ya Yave! Beto fukama na mantwala ya kisika yina yandi ke tulaka makulu. **8** Yave, telama, kwiza na kisika ya nge ya luvundulu, nge na sanduku ya nge ya lulendo! **9** Bika ti banganga-Nzambi ya nge kulwata ludedomo mutindu kinkuti, ti bantu yina kele ya kukwikama na nge kusala milolo ya nsayi! **10** Samu na Davidi kisyelo ya nge, kubingisa ve muntu yina nge byekaka na kudukula yandi mafuta! **11** Yave salaka nsilulu ya tsyelika na Davidi, yandi ke soba yawu ve: «Mu ke soola mosi na kati ya bana ya nge samu na kuyingana na kisika ya nge mutindu ntinu. **12** Kana bana ya nge bumba ngwisani ya munu, mpe malongi yina mu ke pesa bawu, bana ya bawu mpe ke kwiza vwanda na kiti ya nge ya kintinu. Bantangu nyonso.» **13** Ya tsyelika, Yave soolaka Siyone, yandi me zola na kwiza zinga kuna. **14** Yandi tubaka: «Yawu kele kisika ya munu ya luvundulu bantangu nyonso, mu ke zinga kuna, samu ti mu me zola yawu. **15** Mu ke sakumuna ya kulutila bibumbulu ya Yelusalemi na madya, mu ke pesa bamputu ya bawu madya yina bawu ke na yawu nsatu. **16** Mu ke lwatisa banganga-Nzambi ya bawu mpulusu mutindu kinkuti. Bayina kele ya kukwikama ke sala milolo ya nsayi. **17** Kuna na Siyone, mu ke sala ti na dikanda ya Davidi ya vwanda na ntinu ya lulendo, mu ke kubikila yandi muntu yina ke yingana na kisika ya muntu yina mu soolaka na kudukula yandi mafuta. **18** Mu ke fulusa bambeni ya yandi na nsoni, kasi samu na ntinu, yimpu ya yandi ya kintinu ke lema.»

133 Mukunga ya kuyuluka. Mukunga ya Davidi. Ya kele mbote, ya kele kitoko mingi samu na bampangi na kuvwandaka kisika mosi! **2** Yawu kele mutindu mafuta ya mbote, yina ba me dukula na yintu, yawu ke na kukulumuka na mandefo, mandefo ya Aloni, yawu ke na kukulumuka tii na kinkuti ya yandi. **3** Yawu kele mutindu kinoko yina me katuka na mongo ya Elemone, yawu ke na kukulumuka na yisi ya myongo ya Siyone. Samu ti ni kuna, Yave ke na kufidisa lusakumunu, mpe luzingu ya mankululu.

134 Mukunga ya kuyuluka. Beno tonda Yave, beno nyonso, beno bisyelo ya Yave, beno yina ke na kusala na mpimpa na Yinzo ya Yave. **2** Beno nanguna maboko ya beno na lweka ya Yinzo ya longo ya Nzambi. Beno tonda Yave! **3** Bika ti Yave kusakumuna nge katuka na Siyone, yandi yina yidikaka zulu na ntoto!

135 Aleluya! Beno kembila Nkumbu ya Yave, beno kembila yandi, beno bisyelo ya Yave, **2** beno yina ke na kusala na Yinzo ya Yave, mpe na ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya Nzambi ya beto! **3** Aleluya! Samu ti Yave kele mbote, beno yimbila samu na Nkumbu ya yandi, samu ti yandi kele kitoko! **4** Samu ti Yave me soola Yakobi, yandi me sala ti Isayeli kuvwanda mvwilu ya yandi mosi. **5** Ya tsyelika, mu zaba ti Yave kele Nzambi ya nene, mu zaba ti Mfumu ya beto me lutila banzambi nyonso. **6** Nyonso yina Yave ke zolaka na kusala, yandi ke salaka yawu, ya vwanda na zulu to na ntoto, na mubu mpe na bisika nyonso ya kusunda mingi. **7** Yandi ke nangunaka matuti, katuka kuna na bandilu ya ntoto, yandi ke basisaka balusyemo na bamvula, yandi ke basisaka mupepe na kiswekolo ya yawu. **8** Ni yandi kufwaka bana ya ntete ya bantu ya Ngipiti, kubanda na bantu tii na bibulu. **9** Yandi lakisaka bidimbu, bimangu, na kati-kati ya nge, Ngipiti, samu na kupesa kitumbu na Falawo mpe bantu nyonso yina ke salaka na yandi. **10** Yandi nungaka bayinsi mingi, yandi salaka ti bantinu ya lulendo kufwa: **11** Siwone ntinu ya ba-Amoli, Onge ntinu ya Basane, mpe bantinu nyonso ya Kaana. **12** Yave pesaka bayinsi ya bawu mutindu mvwilu, yandi pesaka yawu mutindu mvwilu na Isayeli, bantu ya yandi. **13** Yave Nkumbu ya nge kele ya bantangu nyonso! Bambandu na bambandu, bantu ke bambukila Nkumbu ya nge moyo. **14** Ya tsyelika Yave ke fundisa bantu ya yandi, kasi yandi ke fwila bisadi ya yandi kyadi. **15** Banzambi ya biteki ya bantu ya bayinsi, ya kele ya wolo mpe palata, yawu kele bima yina bantu me yidika. **16** Bawu kele na bayinwa, kasi bawu ke zonzaka ve. Bawu kele na meso kasi bawu ke talaka ve, **17** bawu kele na makutu kasi bawu ke kuwaka ve, kiwumunu ke basikaka ve na bayinwa ya bawu. **18** Bayina ke yidikaka yawu kele kaka mutindu mosi na biteki yina, mutindu mosi, na bantu yina ke tulaka kivuvu ya bawu na biteki yango! **19** Beno bantu ya Isayeli, beno tonda Yave! Beno bana ya Aloni, beno tonda Yave! **20** Beno dikanda ya Levi, beno tonda Yave! Beno yina ke zitisaka Yave, beno tonda Yave! **21** Bika ti kuna na Siyone, bantu kutonda Yave, yina ke zingaka na Yelusalemi! Aleluya!

136 Beno kembila Yave, samu ti yandi kele mbote, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **2** Beno kembila Nzambi ya banzambi, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **3** Beno kembila Mfumu ya bamfumu, samu ti yandi kele mbote, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **4** Kaka ni yandi ke salaka mambu ya nene, na ya ngitukulu, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **5** Ni yandi yidikaka mazulu na mayela ya yandi, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **6** Ni yandi yalumunaka ntoto na zulu ya maza, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **7** Ni yandi yidikaka ntangu, ngonda na bambwetete, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **8** Ntangu samu na kuyalaka kilumbu, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **9** Ngonda na bambwetete samu na kuyalaka na mpimpa, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **10** Ni yandi salaka ti bana ya ntete ya bantu na ya bibulu kufwa na Ngipiti, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **11** Ni yandi basisaka bana ya Isayeli na Ngipiti, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **12** Na lulendo ya diboko ya yandi, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **13**

Yandi kabulaka Mubu ya Batwandu na bandambu zole, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **14** Ni yandi salaka ti bana ya Isayeli kutambula na kati-kati ya mubu, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **15** Ni yandi salaka ti Falawo na binwani ya yandi kufwa na kati ya Mubu ya Batwandu, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **16** Ni yandi twadisaka bantu ya yandi kuna na yinsi ya kuyuma, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **17** Ni yandi kufwaka bantinu ya nene, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **18** Ni yandi kufwaka bantinu ya lulendo, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **19** Ya vwandaka Siwone ntinu ya ba-Amoli, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **20** Mpe Onge ntinu ya Basane, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **21** Ni yandi pesaka bayinsi ya bantinu yina mutindu mvwilu, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **22** Ni yandi pesaka yawu mutindu mvwilu na bana ya Isayeli, kisyelo ya yandi, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **23** Ni yandi bambukilaka beto moyo ntangu beto vwandaka na mpasi, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **24** Ni yandi kuulaka beto na maboko ya bayina vwandaka kwamisa beto, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **25** Ni yandi ke pesaka madya na bantu nyonso, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso! **26** Beno kembila Nzambi ya mazulu, samu ti kukwikama ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso!

137 Beto vwandaka ya kuvwanda pene-pene ya banzadi ya Babilone, beto vwandaka dila, mpe beto vwandaka bambuka moyo na Siyone. **2** Beto ledikaka bansambi ya beto na bayinti yina vwandaka kuna. **3** Kuna, bayina nataka beto na ngolo, bawu vwandaka tumisa beto na kuyimbila mikunga, bayina vwandaka kwamisa beto, bawu vwandaka tumisa beto na kuyimbila mikunga ya nsayi: «Beno yimbila beto mikunga ya Siyone!» **4** Wapi mutindu beto lenda yimbila mukunga ya Yave, kwaku na yinsi ya nzenza? **5** Yelusalemi kana mu zimbana nge, bika ti diboko ya munu ya lubakala kufwa. **6** Kana mu bika na kubambukila nge moyo, kana mu sala ti nge bika na kuvwanda nsayi ya munu ya kulutila, bika ti ludimi ya munu kukangama na yinwa ya munu. **7** Yave, bambuka moyo na bantu ya yinsi ya Edome, na kilumbu yina ba bakaka mbanza Yelusalemi, bawu vwandaka tuba: «Beno mwangisa, beno mwangisa tii na lufulu!» **8** Babilone mbanza ya kitoko, ba ke mwangisa nge, kyese na bayina ke vutula nge yimbi yina nge salaka beto! **9** Kyese na bantu yina ke simba bantwenya ya nge mpe ke nika bawu na zulu ya ditadi ya nene!

138 Mukunga ya Davidi. Mu ke kembila nge na ntima ya munu nyonso, mu ke kembila nge na mantwala ya banzambi, mu ke kembila nge na mikunga. **2** Mu me fukama na kutalaka na lweka ya Yinzo ya nge ya longo, mu ke na kukembila Nkumbu ya nge, samu na kukwikama ya nge mpe samu na luzolo ya nge, bansilulu yina nge me lungisa me sala ti Nkumbu ya nge kulutila nsangu. **3** Kilumbu yina mu bokilaka nge, nge pesaka munu mvutu, nge pesaka munu kibakala mpe ngolo. **4** Yave, bika ti bantinu nyonso ya yinza kukembila nge, ntangu ba ke kuwa mambu yina ke basika na yinwa ya nge. **5** Bika ti bawu kukembila nge samu na mambu yina nge ke salaka: «Ya tsyelika, nkembo ya Yave kele nene. **6** Yave kele ya kuzangama kasi yandi ke talaka bantu yina kele ya kukuluka, bantu ya lunangu, yandi ke talaka bawu na ntama.» **7** Ntangu mu ke vwandaka na kati ya mpasi, nge ke kebaka luzingu ya munu, nge ke lambulaka diboko ya nge, samu na kukatula munu na nkele ya bambeni ya munu, diboko ya nge ya lubakala ke vuukisaka munu. **8** Yave, nge ke manisa yina nge bandaka na kusala samu na munu, Yave kukwikama ya nge ke zingilaka bantangu nyonso, kubika beto ve, bantu ya nge yina nge yidikaka!

139 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba yimbikala na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Yave nge me fyongonina munu mbote-mbote, nge zaba munu mbote. **2** Nzambi, nge zaba ntangu mu ke vwandaka mpe ntangu mu ke telamaka, Ata ti nge vwanda ntama, nge me zaba mabanza ya munu. **3** Nge ke zabaka ntangu mu ke tambulaka mpe ntangu mu ke lalaka, nge zaba banzila ya munu nyonso. **4** Tekila ti mu zonza dyambu, nge Yave, nge ke zabaka nyonso yina mu ke zonza. **5** Nge ke vwandaka na manima ya munu, nge ke vwandaka mpe na mantwala ya munu, nge ke zungaka munu, nge ke simbaka munu na diboko ya nge. **6** Luzabu ya mutindu yina kele ya ngitukulu samu na munu, yawu me lutila mayela ya munu. **7** Wapi kisika yina mu lenda kwenda, ntama na Mpeve ya nge? Wapi kisika yina mu lenda kima ntama na kizizi ya nge? **8** Kana mu kwenda na zulu, nge kele kuna mpe, kana mu lala kuna na yinsi ya bafwa, nge kele kuna mpe. **(Sheol h7585)** **9** Kana mu dumuka mutindu ndeke tii na kisika yina ntangu ke basikaka, to kana mu kwenda zinga kuna na ndilu ya mubu, **10** kuna mpe diboko ya nge ke twadisa munu, diboko ya nge ya lubakala ke simba munu ngolo. **11** Kana mu tuba: «Kitombe kufuka munu, mpe mpimpa kukituka nsemo na kisika yina mu kele, » **12** samu na nge, kitombe kele ve kitombe, mpe mpimpa ke lezimaka mutindu bwisi me kutsya, mpe kitombe kele mutindu nsemo. **13** Ni nge yidikaka munu, ni nge bumbaka munu na kivumu ya mama ya munu. **14** Mu ke na kukembila nge na yina nge me tula munu na lweka na mutindu mosi ya ngitukulu. Mambu nge ke salaka kele ya ngitukulu, mu zaba yawu mpe mu zaba yawu mbote. **15** Nzutu ya munu vwandaka ve ya kubumbama, ntangu yina nge vwandaka yidika munu na mansweki, nge syetaka munu na kati-kati ya yisi ya ntoto. **16** Ntangu mu vwandaka ntete ve ya kuyilama mbote-mbote, meso ya nge vwandaka tala munu. Bilumbu nyonso ya luzingu ya munu vwandaka ya kusonama yimeni na dibuku ya nge, tekila ti bilumbu yango kusalama. **17** Oo, Nzambi, ya kele mpasi na kuzaba mabanza ya nge, lutangu ya yawu kele mingi ya kulutila! **18** Kana mu meka na kutanga yawu, yawu kele mingi kulutila munyenge ya mubu, ntangu mu ke vumbukaka na pongi, mu kele dyaka na nge. **19** Oo, Nzambi, sala ti muntu ya yimbi kufwa! Beno bantu yina ke tangisaka menga ya bantu, beno kwenda ntama na munu! **20** Bambeni ya nge ke na kusadila Nkumbu ya nge samu na kuvuna bantu, mitantu ya nge ke na kusadila Nkumbu ya nge samu na kusala yimbi. **21** Yave, wapi mutindu mu ke yina ve bayina ke yinaka nge? Yave, wapi mutindu mu ke nyafuna ve bayina ke tediminaka nge? **22** Mu ke yinaka mingi bawu, bawu me kuma bambeni ya munu. **23** Nzambi, fyongonina munu mbote-mbote mpe zaba ntima ya munu, meka munu mpe zaba mabanza ya munu! **24** Tala kana mu ke na kulanda nzila ya yimbi, twadisa munu na nzila ya mbote samu na bantangu nyonso!

140 Mukunga ya Davidi. Mukunga yina ba yimbilaka na lutwadusu ya mfumu ya miyimbidi. Yave, kuula munu na maboko ya bantu ya yimbi, keba munu na maboko ya bantu yina ke sala mambu nyonso na ngolo. **2** Na kati ya bantima ya

bawu, bawu ke kanisaka kaka na kusala yimbi, konso ntangu, bawu ke sosaka na kusala bamvita! **3** Bawu ke lengulaka baludimi ya bawu mutindu banyoka, bawu kele na mante ya nyoka na bikoba ya bawu. Kupema **4** Yave, sala ti mu kubwa ve na maboko ya bantu ya yimbi! Keba munu na bantu yina ke salaka mambu nyonso na ngolo, bawu ke na kusosa na kubwisa munu! **5** Bantu ya lunangu me sadila munu mitambu mpe bawu me kubika basinga samu na kukanga munu, bawu me tula bampwasa na nzila nyonso, bawu me timuna mabulu samu ti mu kubwa. Kupema **6** Mu me tuba na Yave: «Nge kele Nzambi ya munu!» Yave, teka dikutu na kubondila yina mu ke na kubondila nge! **7** Yave Mfumu, nge kele ngolo yina ke vuukisaka munu, nge ke kebaka yintu ya munu na ntangu ya mvita. **8** Yave, kupesa ve na bantu ya yimbi nyonso yina bawu ke na kusosa, kusala ve ti mambu yina bawu me kubika yawu kusalama. Kupema kana ve bawu ke sala lunangu! **9** Bantu yina me zunga munu, bika ti, mambu yina ya mpasi yina bawu ke na kukubika samu na munu, kubwidila bawu mosi. **10** Bika ti, makala ya tiya kubwidila bawu na zulu ya bayintu ya bawu, bika ti, bawu kubwa na kati ya tiya, bika ti, bawu kubwa na kati ya dibulu ya kisika yina bawu lenda basika dyaka ve! **11** Bantu yina ke na kuzonza mambu ya luvunu, bawu kuzingila ve na yinsi, bantu yina ke salaka mambu nyonso kaka na ngolo, mpasi kulanda bawu mpe bawu kuzwa ve kizunu. **12** Mu zaba ti Yave, ke nwaninaka bamputu, yandi ke nungisaka bantu ya mpasi. **13** Ya tsyelika bantu ya kudedama ke kembila Nkumbu ya nge, mpe bantu ya kusungama ke zinga na ntadisi ya nge.

141 Mukunga ya Davidi. Yave mu ke na kubokila nge, kwiza nswalu sumu na kusadisa munu. Teka dikutu ya nge samu na kuwa munu ntangu mu ke na kubokila nge! **2** Bika ti lusambulu ya munu kuyuluka na mantwala ya nge mutindu maaka ya nsunga ya mbote, mpe ti mu nanguna maboko ya munu na sika ya nge mutindu munkayulu ya nkokila. **3** Yave, keba mambu ya yinwa ya munu, keba mwelo ya bikoba ya munu! **4** Kubika ve ti ntima ya munu kusadila mambu ya yimbi. Kubika ve ti mu yidika mambu ya yimbi kintwadi na bantu yina ke salaka yimbi! Kubika ve ti mu kudya kisika mosi na bawu na bafeti ya bawu. **5** Kana muntu ya kusungama bula munu, yawu zola kutuba ti yandi zola munu, kana yandi kusemba munu, yawu kele mutindu mananasi na zulu ya yintu ya munu, mu ke manga yawu ve, mu ke tatamana na kusambila samu na kusukisa yimbi ya bawu. **6** Bika ti ba losa bazuzi ya bawu na zulu ya matadi ya nene, mpe bawu ke kuwa mambu ya munu samu ti yawu kele mbote. **7** Mutindu ntoto me pasuka mpe me funguka, mikwa ya beto me mwangana na mantwala ya mwelo ya yinsi ya bafwa. **(Sheol h7585)** **8** Ni na sika ya nge Yave, Mfumu, meso ya munu ke na kutala, ni na sika ya nge mu ke bumbamaka, kubika ve ti ba kufwa munu. **9** Keba munu na mitambu yina ba me tambila munu, mpe mabulu yina ba me timuna samu na kubwisa munu! **10** Bika ti bantu ya yimbi kubwa na mitambu ya bawu mosi, mpe munu, mu kuvuuka!

142 Mukunga ya Davidi, ntangu yandi vwandaka ya bumbamaka na kati ya ntadi. Lusambulu. Mu ke na kulooka na sika ya Yave na ndinga ya ngolo, mu ke na kubondila Yave na ndinga ya ngolo. **2** Mu ke na kumwangisa lusambulu ya munu mutindu maza na ntadisi ya Yave, mu me lakisa yandi mpasi ya munu. **3** Ntangu yina mpeve ya munu me lemba, nge, nge me zaba nzila ya munu. Ba me sadila munu mutambu, na nzila yina mu ke lutilaka. **4** Tala na lweka ya lubakala, ata muntu ke na kuzaba dyaka munu, mu ke dyaka ve na kisika ya kwenda bumbama. Ata muntu ve ke na kutala ntima mpasi samu na luzingu ya munu. **5** Yave ni na sika ya nge mu ke na kulooka! Mu me tuba: «Nge kele kibumbamanu ya munu, nge kele mwwilu ya munu awa na ntoto ya bantu ya moyo.» **6** Kuwa kulooka ya munu, samu ti mu me lemba mingi, kuula munu na maboko ya bantu yina ke na kulanda munu, samu ti bawu me lutila munu ngolo. **7** Basisa munu na boloko, samu ti mu kembila Nkumbu ya nge! Bantu ya kudedama ke kwiza zunga munu, ntangu yina nge ke sadila munu mambu ya mbote.

143 Mukunga ya Davidi. Yave kuwa lusambulu ya munu, teka makutu samu na kuwa kubondila ya munu! Pesa munu mvutu samu ti nge kele ya kukwikama mpe ya kusungama! **2** Kufundisa ve kisyelo ya nge, samu ti ata muntu mosi ve kele ya kudedama na ntadisi ya nge. **3** Mbeni ke na kulanda munu ntangu nyonso, yandi me nika munu na ntoto, yandi me tula munu na kati ya kitombe, mutindu bantu yina kufwaka na ntangu ya ntama. **4** Mu me lemba, na kati ya ntima, mu kele na kati ya mpasi ya kulutila. **5** Mu ke na kubambuka moyo na bantangu ya ntama, mu ke na kuzonzila dyaka na nyonso yina nge salaka, mu ke na kubanza na bisalu ya maboko ya nge. **6** Mu me lambula maboko ya munu na sika ya nge, na ntadisi ya nge, mu me kuma mutindu yinsi yina me kawuka. Kupema **7** Yave, pesa munu mvutu na nswalu, mu me lemba, kupesa munu ve mukongo, samu ti mu vwanda ve mutindu bantu yina ba ke na kutula na ndyamu. **8** Na suka-suka, lakisa munu bumbote ya nge! Samu ti ni na nge mu me tula kivuvu ya munu! Lakisa munu nzila yina mu fwana kulanda! Samu ti ni na nge mu ke na kutula kivuvu ya munu. **9** Yave, kuula munu na maboko ya bambeni ya munu! Mu me bumbama na sika ya nge. **10** Lakisa munu wapi mutindu mu ke sadila luzolo ya nge, samu ti nge kele Nzambi ya munu. Bika ti mpeve ya nge yina kele mbote kutwadisa munu na nzila yina ba me yidika! **11** Yave, samu na Nkumbu ya nge, sala ti mu zinga! Na kati ya kudedama ya nge, katula munu na mpasi! **12** Na kati ya bumbote ya nge, nge ke mwangisa bambeni ya munu, nge ke zimbisa bantu yina ke kwamisaka munu, samu ti munu, mu kele kisyelo ya nge.

144 Mukunga ya Davidi. Nkembo na Yave, yandi kele ditadi ya nene ya munu. Ni yandi ke lakisaka maboko na misapi ya munu mutindu ya kunwana mvita. **2** Nge yina ke sadilaka munu mambu ya mbote, nge kibaka ya munu ya lukengolo, kiswamunu ya munu, kikuudi ya munu, kinwanunu ya munu ya kisengo yina ke kebaka nzutu, nge kibumbamanu ya munu. Nge tula bantu ya munu na yisi ya lutumu ya munu! **3** Yave, muntu kele nani samu ti nge kuzaba yandi? Mwana ya muntu kele nani samu ti nge kubanzila yandi? **4** Muntu kele mutindu mupepe, bilumbu ya luzingu ya muntu kele mutindu mpewo ke na kuluta. **5** Yave kulula mazulu mpe kulumuka, simba myongo mpe samu ti yawu kubasisa mulinga. **6** Sala ti balusyemo kulezima mpe mwangisa yawu! Losa madyonga mpe kotisa bawu na mvwanzi. **7** Katuka kuna na zulu, lambula maboko ya nge, vuukisa munu na maza ya nene, kuula munu na maboko ya banzenza. **8** Bayinwa ya bawu ke basisaka mambu ya luvunu, maboko ya bawu ya lubakala ke salaka kaka mambu ya kulunga ve. **9** Nzambi, mu ke yimbidila nge mukunga ya malu-malu, mu ke sika nsambi yina kele na basinga kumi samu nge: **10** «Nzambi ke pesaka mpulusu na bantinu, yandi kuulaka Davidi kisyelo ya yandi na mbele ya mvita yina ke pesaka lufwa.» **11** Vuukisa munu, kuula munu na maboko ya banzenza, bayinwa ya bawu ke basisaka mambu ya luvunu, maboko ya bawu ya lubakala ke salaka kaka mambu ya kulunga ve. **12**

Bana ya beto ya babakala kele mutindu mwa bayinti, yina me kula na buntwenya ya yawu. Bana ya beto ya bakento kele mutindu makunzi, yina ba me fikula na kati ya yinzo ya ntinu. **13** Bibumbulu ya beto ya bambuma ke fuluka, yawu ke fuluka na madya ya mutindu na mutindu, mameme na bankombo ya beto ke butana na mafunda, mpe na makumi ya mafunda, yawu ke vwanda na matiti ya beto. **14** Bangombe ya beto ya nkento ke vwanda na mafuta, makubu ke vwanda dyaka ve, bawu ke nata dyaka ve bantu na ngolo na yinsi ya nzenza, na bisika ya beto yina bantu ke yonzamaka kuyawula dyaka ve. **15** Kyese samu na bantu yina kele mutindu yina! Kyese samu na bantu yina Yave kele Nzambi ya bawu!

145 Mukunga ya nzitusu ya Davidi. Mu ke kembila nge Nzambi ya munu, nge yina kele ntinu! Mu ke siika Nkumbu nge bantangu nyonso mpe ya mankululu. **2** Mu ke tonda nge bantangu nyonso, mu ke kembila Nkumbu ya nge bantangu nyonso mpe ya mankululu. **3** Yave kele Nzambi ya nene, yandi kele ya kulunga na kuzwa nzitusu, bunene ya yandi kele ve na ndilu. **4** Bambandu na bambandu, bika ti bantu kusiika nge samu na nyonso yina nge me sala, bantu kuzonzila mambu ya ngitukulu yina nge me sala, **5** mpe bunene ya nkembo ya nge ya kulutila, mu ke fyongonina mambu ya ngitukulu yina nge salaka. **6** Ba ke zonzila ngolo ya nge ya kulutila, mu ke zonzila mambu ya ngitukulu yina nge salaka. **7** Ba ke bambuka moyo mpe ke zonzila mambu yina me tadila bunene ya bumbote ya nge, bantu ke sala milolo ya nsayi samu na ludedomo ya nge. **8** Yave ke fwilaka bantu kyadi, yandi ke lembaka ve na kulemvokila, yandi ke dasukaka mbangu ve, yandi kele ya kufuluka na bumbote. **9** Yave kele mbote samu na bantu nyonso, yandi ke fwilaka bantu ya yandi kyadi na mambu nyonso. **10** Yave, mambu yina nge ke salaka ke kembilaka nge, bantu yina kele ya kukwikama na nge ke tondaka nge. **11** Bawu ke zonzila nkembo ya kimfumu ya nge, bawu ke zonzila lulendo ya nge. **12** Samu ti bantu kuzaba mambu ya nge ya ngitukulu, mpe nkembo ya kulutila ya kimfumu ya nge. **13** Kimfumu ya nge kele ya bantangu nyonso, nge ke yalaka bambandu na bambandu. **14** Yave ke simbaka bayina nyonso ke kubwaka, yandi ke sungikaka bayina nyonso kele ya kukondama. **15** Bantu nyonso, na kivuvu nyonso ke na kutadila kaka nge, ni nge ke pesaka bawu madya na ntangu ya kufwanakana. **16** Nge ke fungulaka diboko ya nge mpe nge ke fulusaka bantu ya moyo na nyonso yina bawu ke vwandaka na yawu nsatu. **17** Yave kele ya kudedama na banzila ya yandi nyonso, yandi kele ya kukwikama na mambu nyonso yina yandi ke salaka. **18** Yave kele pene-pene ya bayina nyonso ke bokilaka yandi, bayina ke bokilaka yandi na butsyelika nyonso. **19** Yandi ke lungisaka bansatu ya bantu yina ke zitisaka yandi, yandi ke kuwaka kuyawula ya bawu mpe yandi ke vuukisaka bawu. **20** Yave ke bumbaka bantu nyonso yina ke zolaka yandi, yandi ke mwangisaka bantu nyonso ya yimbi. **21** Bika ti yinwa ya munu kuyimbila mikunga ya nzitusu na Yave! Bika ti bantu nyonso kusiika Nkumbu ya yandi ya longo, bantangu nyonso mpe ya mankululu.

146 Aleluya! Bika ti mu kembila Yave! **2** Mu ke kembila Yave bilumbu nyonso ya luzingu ya munu, mu ke yimbidila Nzambi ya munu luzingu ya munu nyonso. **3** Beno kutula ve kivuvu ya beno na bantu ya mfunu, to na bantu yina kele ve na lenda ya kuvuukisa. **4** Ntangu mupepe ya luzingu ke dyaka ve na bawu, bawu me vutuka na ntoto, kaka na kilumbu yina, mpe mayindu ya bawu me zimbana. **5** Kyese na muntu yina ke kuzwaka lusalusu ya yandi na Nzambi ya Yakobi, kyese na muntu yina ke tulaka kivuvu na Yave, Nzambi ya yandi. **6** Yandi yina yidikaka zulu na ntoto, mubu na nyonso yina kele na kati ya mubu, kukwikama ya yandi kele ya bantangu nyonso! **7** Yandi ke nungisaka bantu yina ba ke nyokolaka, Yandi ke pesaka madya na bayina ke na nsatu. Yave pesaka kimpwanza na bankole. **8** Yave ke fungulaka meso ya bampofo, Yave ke sungikaka bayina kele ya kukondama, Yave ke zolaka bantu ya kudedama. **9** Yave ke kebaka banzenza, yandi ke sadisaka bansaana mpe mifwidi, kasi yandi ke salaka ti bantu ya yimbi kulenda ve na yina bawu zola kusala. **10** Yave kele ntinu ya bantangu nyonso, Siyone, Nzambi ya nge ke yalaka bambandu na bambandu! Aleluya!

147 Aleluya! Ya tsyelika ya ke dyambu ya mbote na kuyimbidila Nzambi ya beto, ya tsyelika ya ke dyambu ya mbote mpe ya kitoko na kukembila Yave. **2** Yave me tungisa dyaka Yelusalemi, yandi me kutikisa dyaka bantu ya Isayeli yina ba katulaka na ngolo na yinsi ya nzenza. **3** Yandi ke belusaka bantima ya bantu yina kele na mpasi mpe yandi ke nyakisaka bamputa ya bawu. **4** Yandi zaba lutangu ya bambwetete, yandi ke bokilaka konso mbwetete na bankumbu ya yawu. **5** Mfumu ya beto kele Nzambi ya nene, lulendo ya yandi kele nene mingi, mayela ya yandi kele ve na ndilu. **6** Yave ke sadisaka bamputu, yandi ke kululaka bantu ya ntima ya yimbi tii na ntoto. **7** Beno yimbila mukunga samu na Yave na kuvutula yandi matondo, beno sika nsambi samu na Nzambi ya beto! **8** Yandi ke fukaka mazulu na matuti, yandi ke kubikaka mvula samu na kubolisa ntoto, yandi ke salaka ti matiti kumena na myongo. **9** Yandi ke pesaka bibulu madya, yandi ke pesaka madya na bana ya bankwankwa na ntangu bawu ke lookaka. **10** Yandi ke yangalalaka ve na ngolo ya mpunda, yandi ke talaka nsayi ve na makulu ya muntu yina ke na kukima. **11** Kasi Yave ke ndimaka bayina ke zitisaka yandi, bayina ke tulaka kivuvu ya bawu na kukwikama ya yandi. **12** Yelusalemi, siika Yave! Siyone, kembila Nzambi ya nge! **13** Samu ti yandi ke bwelaka ngolo ya bikangulu ya myelo ya nge! Yandi ke sakumunaka bana yina kele na kati ya nge. **14** Yandi me tula kizunu na yinsi ya nge, yandi me fulusa nge na faline ya kitoko. **15** Yandi ke fidisaka bantumunu ya yandi na ntoto, mambu ya yandi ke kwendaka na mbangu. **16** Yandi ke nokisaka neze mutindu lino, yandi ke bwisaka kinoko mutindu bombi. **17** Nzambi ke losaka maza ya matadi na bibuku. Nani lenda vibidila na madidi ya yawu? **18** Yandi ke fidisaka mambu ya yandi mpe yawu ke sulumunaka maza ya matadi, yandi ke fidisaka mupepe mpe maza ke kwendaka. **19** Nzambi ke lakisaka mambu ya yandi na Yakobi, yandi ke lakisaka bansalulu ya yandi ya misiku mpe mambu ya yandi ya kuzitisa na Isayeli. **20** Yave salaka ve mutindu yina na bayinsi nyonso ya nkaka, bawu zaba ve mambu ya yandi ya kuzitisa. Aleluya!

148 Aleluya! Beno kembila Yave katuka kuna na mazulu! Beno kembila yandi na bisika ya kuzangama! **2** Beno kembila yandi, beno nyonso, bantumwa ya yandi! Beno kembila yandi, beno binwani ya yandi nyonso. **3** Beno kembila yandi, ntangu na ngonda! Beno kembila yandi, beno bambwetete nyonso yina ke na kulezima! **4** Beno kembila yandi, beno mazulu! Beno kembila yandi, beno maza yina kele na zulu! **5** Bika ti bawu kembila Nkumbu ya Yave! Ya tsyelika yandi tumisaka, mpe yawu me yilamaka. **6** Nzambi me tula yawu samu na bantangu nyonso ya mankululu, yandi me pesa bansalulu ya misiku yina yandi lenda balula ve. **7** Beno kembila yandi katuka na ntoto, beno bibulu ya nene ya nsisi ya mubu, mpe nyonso

yina kele na kati ya yisi ya mubu, **8** tiya, mvula ya matadi, neze mpe dibungi, na mupepe ya ngolo, yina ke na kusadila mambu ya yandi, **9** myongo na beno myongo nyonso ya fyoti, bayinti yina ke pesaka bambuma, mpe beno nyonso, bayinti ya sedele, **10** bibulu mpe beno nyonso, bibulu ya mfinda, bibulu ya fyoti mpe bandeke, **11** Bantinu ya ntoto, mpe makanda nyonso, bamfumu mpe bantwadisi nyonso ya ntoto, **12** bana ya bakento mpe ya babakala biboba na bana ya fyoti! **13** Bika ti bawu kembila Nkumbu ya Yave! Samu ti kaka ni Nkumbu ya yandi kele ya kuzangama, yandi me lutila zulu na ntoto na kulezima! **14** Yave me sala ti bantu ya yandi kuvwanda na ngolo, nzitusu samu na bantu yina kele ya kukwikama na yandi, samu na bana ya Isayeli, samu na bantu yina kele pene-pene ya yandi. Aleluya!

149 Aleluya! Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu! Beno yimbidila yandi mikunga ya nzitusu na mukangu ya bantu ya kukwikama. **2** Bika ti Isayeli kuyangalala samu na Yave yina yidikaka yandi! Bika ti bana ya Siyone kuyangalala samu na ntinu ya bawu! **3** Bika ti bawu kembila Nkumbu ya yandi na mabina. Bika ti bawu kubula bangoma ya fyoti, bawu kusika nsambi samu na yandi. **4** Samu ti Yave ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu ya yandi, yandi ke nungisaka bantu ya kukuluka na kupesa bawu mpulusu. **5** Bika ti bantu ya kukwikama kuyangalala na nkembo, bawu kusala milolo ya nsayi na zulu ya bamfulu ya bawu. **6** Bika ti nzitusu ya Nzambi kuvwanda na bayinwa ya bawu, bika ti mbele ya mvita, ya balweka zole, kuvwanda na maboko ya bawu! **7** Samu na kuvutula yimbi yina bayinsi ya nkaka salaka, mpe nsembolo samu na makanda ya bantu. **8** Samu na kukanga bantinu ya bawu na bampanga, mpe bantwadisi ya bawu na basinga ya bisengo, **9** samu na kufundisa bawu mutindu yawu kele ya kusonama! Ya kele nkembo ya nene samu na bantu nyonso yina kele ya kukwikama na Yave. Aleluya!

150 Aleluya! Beno kembila Yave na kati ya Yinzo ya yandi ya longo! Beno kembila yandi kuna na dizulu nyonso ya kuyalumuka, na kisika yina yandi ke lakisaka lulendo ya yandi! **2** Beno kembila yandi samu na mambu ya yandi ya ngitukulu yina yandi ke salaka! Beno kembila yandi na mutindu kele bunene ya yandi ya kulutila! **3** Beno kembila yandi na muningu ya mpungi! Beno kembila yandi na bansambi! **4** Beno kembila yandi na bangoma ya fyoti na mabina! Beno kembila yandi na bansambi na dituutu! **5** Beno kembila yandi na bisasala! Beno kembila yandi na bangongi! **6** Bika ti nyonso yina ke wumunaka kukembila Yave! Aleluya!

Bingana

1 Bingana ya Salomoni, mwana ya Davidi, ntinu ya Isayeli.
2 Bingana yayi kele samu ti bantu kuzwa ndwenga. Yawu
kele samu na kupesa bantu ndongosolo. Yawu kele samu na
kupesa bantu mayela ya kubakula nsasa ya mambu. **3** Bingana
yayi kele samu ti bantu kuzwa malongi yina me fwanakana:
malongi ya ludedomo, malongi ya kusungama, malongi samu
na ndyatulu ya kulunga. **4** Bingana yayi kele samu na kupesa
mayela na bayina kele ve na yawu. Yawu ke pesa bantwenya
luzabu mpe mayindu ya mbote. **5** Bantu ya ndwenga yina ke
kuwa yawu, bawu ke bwela ndwenga ya bawu. Bantu ya mayela
ke bwela mayela ya bawu ya kutwadisa. **6** Yawu ke sala ti bawu
kubakula nsasa ya bingana, nsasa ya nongo mpe nsasa ya
mambu ya bantu ya ndwenga mpe mambu yina kele mpasi
na kubakula. **7** Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya luzabu. Ni
bizoba ke zolaka ve ndwenga mpe ndongosolo. **8** Mwana ya
munu, kuwa bandongosolo ya tata ya nge. Kulosa ve malongi
ya mama ya nge. **9** Ya tsyelika, yawu kele mutindu yimpu ya
kitoko na zulu ya yintu ya nge. Yawu kele mutindu bampanga
ya kitoko na laka ya nge. **10** Mwana ya munu, kana bantu
ya yimbi zola kuvuna nge na kunata nge na banzila ya yimbi,
kundima ya nge ve. **11** Kana bawu tuba na nge ti: «Kwiza na
beto! Beto kwenda bumbimina bantu samu na kufwa bawu.
Beto kwenda sala mitambu samu na muntu yina me sala ya
yandi yimbi ve, samu ti beto sakana ya beto.» **12** «Beto mina
bawu mutindu yinsi ya bafwa ke minaka bantu ya moyo, beto
sala bawu mutindu bayina ke kwendaka ya muvimba na kati ya
ndyamu.» **(Sheol h7585)** **13** «Beto ke kuzwa konso mutindu ya
bima ya ntalu, beto ke fulusa bayinzo ya beto na bimvwama ya
bawu, **14** kwiza, nge ke kuzwa kikunku ya nge kintwadi na beto,
nyonso yina beto ke kuzwa, beto ke bumba yawu kisika mosi!»
15 Mwana ya munu, kutambula ve nzila mosi na bawu, manga
ya nge na kukwenda nzila mosi na bawu! **16** Samu ti makulu ya
bawu ke tambulaka mbangu na kwenda sala yimbi, bawu ke
salaka nswalu samu na kufwa bantu. **17** Kana ndeke me tala
muntu yina ke na kusosa kufwa yandi, ya ke dyaka mfunu ve na
kulebika yandi mutambu samu na kubwila yandi. **18** Kasi bawu,
mitambu yina bawu ke lebikaka ke nata bawu mosi na lufwa,
bamfundu yina bawu ke salaka, yawu ke bebisa luzingu ya bawu
mosi. **19** Ni mutindu yina kele musendo ya bayina ke zolaka
kuzwa bimvwama na banzila ya yimbi, bimvwama ya yimbi
ke bebisaka luzingu ya muntu yina ke na yawu. **20** Ndwenga
ke lookaka na ngolo na babala-bala, ndwenga ke lookaka na
ngolo na bisika yina bantu ke yonzamaka. **21** Ndwenga ke
lookaka na magambu ya banzila kisika ke lutaka bantu mingi,
yandi ke wakisaka mambu ya yandi na myelo ya bambanza:
22 «Beno bantu yina ke na kumanga na kuwa ndongosolo, tii
wapi ntangu beno ke tatamana na kuzinga mutindu yina? Beno
bayina kele ve na buzitu, tii wapi ntangu beno ke tatamana na
kuseka munu? Beno bizoba yayi, tii wapi ntangu beno ke yina
luzabu? **23** Beno kuwa bankebosolo ya munu! Mu ke mwangisa
mpeve ya munu na zulu ya beno, mu ke sala ti beno kuzaba
mambu ya munu. **24** Mu me bokila beno, kasi beno me manga
mbokolo ya munu. Mu me lambula diboko ya munu na beno,
kasi ata muntu me sala keba. **25** Beno me manga malongi ya
munu nyonso, beno me ndima ve bankebosolo ya munu, **26**
ni yawu yina, munu mpe, na ntangu yina beno ke vwanda na
mpasi mu ke seka ya munu, mu ke seka beno na ntangu yina
beno ke vwanda ya kufuluka na boma. **27** Ni na kilumbu yina
mpasi ke bwidila beno mutindu kimbongila, boma ke ningisa
beno mutindu kitembo ya ngolo, mpasi mpe bankwamusu ke
kumina beno. **28** Na yina, bawu ke bokila munu, kasi mu ke
ndima ve, bawu ke sosa munu, kasi bawu ke tala munu ve. **29**
Yawu ke vwanda mutindu yina samu ti bawu me yina luzabu,
bawu me zola ve kuzitisa Yave. **30** Bawu me ndima ve malongi
ya munu, bawu me vweza bankebosolo ya munu nyonso. **31**
Na yina, bawu ke kudya bambuma ya nkadulu ya bawu, bawu
ke yukuta na malongi ya bawu mosi. **32** Ya tsyelika, bayina ke
mangaka kuwa ndongosolo, bawu ke kufwa, bayina ke talaka ve
ntima mpasi na mambu yina ba fwana kusala, bawu ke wombila.
33 Kasi yina ke kuwa munu ke zinga na lukengolo, yandi ke
zinga na kizunu, ata kutala boma ya mpasi.»

2 Mwana ya munu, kana nge ndima mambu ya munu, kana
nge bumba mbote bantumunu ya munu mutindu kimvwama,
2 kana nge teka makutu ya nge na kuwa mambu ya ndwenga,
kana nge fungula ntima ya nge samu na kubakula yawu, **3** ya
tsyelika, kana nge bokila mayela, kana nge ke na kubakula, **4**
kana nge sosa yawu mutindu mbongo, kana nge landa yawu
mutindu kimvwama ya kubumbama, **5** na yina, nge ke zaba yinki
zola kutuba kuzitisa Yave. Mpe nge ke kuzwa luzabu ya Nzambi.
6 Samu ti Yave ke pesaka ndwenga, luzabu mpe mayela ke
basikaka na yinwa ya yandi. **7** Yandi ke kubikaka lusalusu ya
yandi samu na bantu ya kusungama, yandi kele kinwanunu yina
ke kebaka nzutu samu na bayina ke na ndyatulu ya kulunga.
8 Yandi ke sadisaka bayina kele na ndyatulu ya kusungama,
yandi ke kengidilaka bayina kele ya kukwikama na yandi. **9** Na
yina, nge ke bakula yinki kele kutambula na ludedomo, kusala
mbote mpe kuvwanda ya kusungama, ni bima nyonso yayi kele
nzila ya buyenge. **10** Na yina, ndwenga ke kota na ntima ya
nge, mpe luzabu ke sala ti mwela ya nge kuvwanda na kyese.
11 Mayindu ya mbote ke keba nge, mayela ke vuukisa nge. **12**
Yawu ke kabikisa nge na kusala yimbi, yawu ke keba nge na
muntu yina ke basisaka mambu ya luvunu. **13** Yawu ke keba
nge mpe na bayina me bika na kulanda nzila ya kusungama,
samu na kulanda banzila ya kitombe. **14** Bawu ke sakanaka na
yimbi, bawu ke yangalalaka na kusala yimbi. **15** Bawu kele na
ndyatulu ya kutengama, bawu ke tambulaka na banzila yina
kele ve ya kusungama. **16** Na yina, nge ke kangama ve na
kento ya ngana, nge ke kangama ve na kento ya nzenza yina
ke lebaka babakala, **17** kento yina bikaka bakala ya yandi ya
buntwenya, kento yina zimbanaka ngwisani ya Nzambi ya yandi.
18 Samu ti kento ya mutindu yina, mvwandulu ya yandi ke na
kubwisa yandi na lufwa, ndyatulu ya yandi ke na kunata yandi
na yinsi ya bafwa. **19** Konso bakala yina ke kwendaka na sika
ya yandi ke vutukaka dyaka ve, yandi ke zimbanaka nzila ya
luzingu. **20** Na yina, nge ke tambula na banzila ya bantu ya
mbote, nge ke vwanda na mvwandulu ya bantu ya kudedama.
21 Samu ti bantu ya kusungama ke zinga na yinsi, bantu yina ke
na ndyatulu ya kulunga ke zingila na yinsi. **22** Kasi bantu ya
yimbi ba ke katula bawu na yinsi, ba ke bingisa bantu yina kele
ve ya kukwikama.

3 Mwana ya munu, kuzimbana ve ndongosolo ya munu, bika
ti ntima ya nge kubumba bantumunu ya munu, **2** samu
ti ni yawu ke bwela bilumbu na bamvula ya luzingu ya nge
mpe yawu ke pesa nge buyenge. **3** Lukwikulu na butsyelika
kubika nge ve, kanga yawu na laka ya nge, sonika yawu na kati
ya ntima ya nge. **4** Na yina, nge ke kuma muntu ya mbote
mpe ya mayela na ntadisi ya Nzambi mpe ya bantu. **5** Tula
kivuvu ya nge na Yave, na ntima ya nge nyonso, kusikidila ve
na ndwenga ya nge. **6** Kangama na Yave na mambu ya nge
nyonso, kana nge sala yawu, yandi ke sungika banzila ya nge.

7 Kubanza ve ti nge kele muntu ya ndwenga, kasi zitisa Yave, mpe manga na kusala yimbi. **8** Yawu ke sala ti nzutu ya nge nyonso kuvwanda na mavimpi ya mbote, yawu ke pesa ngolo na mikwa ya nge. **9** Zitisa Yave na bimvwama ya nge, zitisa yandi na bambuma ya ntete ya kisalu ya nge. **10** Na yina, bibumbulu ya nge ya madya ke kufuluka na madya mingi, bidunda ya nge ke vwanda ya kufuluka na vinu ya mbote. **11** Mwana ya munu, kumanga ve ndongosolo ya Yave, kuyina ve bankebosolo ya yandi. **12** Samu ti Yave ke sembaka muntu yina yandi ke zolaka, mutindu tata ke sembaka mwana yina yandi ke zolaka mingi. **13** Kyese na muntu yina me bakula ndwenga, kyese na muntu yina me kuzwa mayela! **14** Samu ti ndandu ya ndwenga me lutila ndandu ya palata, yawu me lutila ndandu na wolo. **15** Ndwenga kele mfunu kulutila kolaye, ata kima mosi ve yina nge lenda vwanda na yawu nsatu me fwanana na ndwenga. **16** Na diboko ya yandi ya lubakala, ndwenga ke pesaka luzingu ya yinda, na diboko ya yandi ya lumoso, ndwenga ke pesaka kimvwama mpe nzitusu. **17** Banzila ya ndwenga kele ya mbote, banzila nyonso ya yawu kele ya kizunu. **18** Ndwenga kele yinti ya luzingu samu na bayina ke simbaka yawu na bantima ya bawu, bayina ke kangamaka na yawu ke vwandaka bantu ya kyese. **19** Yave sadilaka ndwenga na kuyidika ntoto, yandi sadilaka mayela samu na kuyidika mazulu. **20** Na luzabu ya yandi, mabulu yina kele ve na nsuka ke fungukaka, mpe matuti ke nokisaka kinoko. **21** Mwana ya munu, bumba ndwenga mpe mayindu ya mbote kuvwanda ve ntama na meso ya nge, sadila yawu konso ntangu. **22** Yawu ke pesa nge luzingu ya tsyelika mpe ya mbote mingi, yawu kele mutindu musanga na laka ya nge. **23** Na yina, nge ke landa nzila ya nge na lukengolo nyonso mpe nge ke bula ve mabaku. **24** Na mpimpa nge ke lala ata kutala boma, nge ke lala pongi ya kitoko. **25** Kutala ve boma ya nsisi yina ke kwizaka na mpamukunu, kutala ve boma ya bitembo ya bantu ya yimbi ntangu yawu ke kwizaka. **26** Samu ti Yave ke keba nge, yandi ke sala ti makulu ya nge kukangama ve na mutambu. **27** Kumanga ve na kusala dyambu ya mbote na sika ya muntu yina kele na nsatu ya yawu, kana nge lenda kusala yawu. **28** Kana nge kele na kima yina mpangi ya nge kele na yawu nsatu, kana nge kele na kima ya kupesa yandi, kutuba ve na yandi: «Kwenda, mbasi mba nge vutuka mu pesa nge yawu.» **29** Kubanzila ve na kusala yimbi na mpangi ya nge, kana yandi ke na kuzinga na nge na kizunu nyonso. **30** Kuswanisa ve muntu na mpamba, kana yandi me sala nge ve yimbi. **31** Kusuka ve ntima na muntu ya mambu ya ngolo, kulanda ve ndyatulu ya yandi. **32** Samu ti muntu ya mabanza ya yimbi kele nganzi samu na Yave, kasi Yave ke salaka kindiku na bantu ya kusungama. **33** Nsiingulu ya Yave kele na kati yinzo ya muntu ya yimbi, kasi Yave ke sakumunaka yinzo ya bantu ya kudedama. **34** Yandi ke sekaka bayina ke na lunangu, kasi yandi ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu ya kukuluka. **35** Mvwilu ya bantu ya ndwenga ni nkembo, kasi kikunku ya bizoba ni nsoni.

4 Bana ya munu, beno kuwa malongi ya tata, beno kuwa mbote samu na kuzaba yinki ba ke bokilaka mayela. **2** Samu ti mu me pesa beno ndongosolo ya mbote, beno kumanga ve malongi ya munu. **3** Munu mpe, mu vwandaka mwana ya mbote samu na tata ya munu, mama ya munu vwandaka zola munu mutindu ba ke zolaka mwana kaka mosi. **4** Tata ya munu pesaka munu ndongosolo yayi: «Bika ti ntima ya nge kukeba mbote mambu ya munu! Bumba bantumunu ya munu mpe nge ke zinga. **5** Kuzwa ndwenga, kuzwa mayela! Kuzimbana ve mambu yina me basika na yinwa ya munu, kubika yawu ve. **6** Kubika ve ndwenga, yawu ke keba nge, zola yawu, mpe yawu ke kengidila nge. **7** Mbandukulu ya ndwenga ni yayi: kuzwa ndwenga, pesa nyonso yina nge kele na yawu samu na kuzwa mayela. **8** Zangula ndwenga, yawu ke sala ti nge kuma muntu ya nene, kana nge kanga yawu na nzutu ya nge, yawu ke sala ti nge vwanda muntu ya nzitusu. **9** Yawu ke tula yimpu ya kitoko na yintu ya nge, yawu ke pesa nge yimpu ya kintinu ya nzitusu.» **10** Mwana ya munu, kuwa munu, ndima mambu ya munu, mpe nge ke vwanda na luzingu ya yinda. **11** Mu me lakisa nge nzila ya ndwenga, mu me twadisa nge na banzila ya kusungama. **12** Na yina, ntangu nge ke tambula, ata kima ke kakidila nge, ntangu nge ke kima mbangu, nge ke kubwa ve. **13** Simba mbote malongi yina nge me kuwa, kubika yawu ve, keba yawu mbote samu ti yawu kele luzingu ya nge. **14** Kutambula ve na nzila ya bantu ya yimbi, kukota ve na nzila ya bantu ya mavanga ya yimbi. **15** Manga na kulanda nzila yina, bika yawu, landa ya nge nzila ya nkaka. **16** Bantu ya mavanga ya yimbi ke lalaka ve kana bawu me sala ntete ve yimbi, bawu ke kuzwaka ve pongi kana bawu me bwisa ve muntu. **17** Samu ti bawu ke kudyaka madya yina bawu me kuzwaka na kwendaka sala yimbi, vinu yina bawu ke kunwaka ni yina bawu ke kuzwaka na kwendaka sala mambu ya ngolo. **18** Kasi nzila ya bantu ya kudedama kele mutindu nsemo ya bwisi yina ke na kutsya, yawu ke kwendaka bwelama tii na ntangu. **19** Nzila ya bantu ya yimbi kele mutindu kitombe, bawu ke talaka ve dibaku yina ke bwisa bawu. **20** Mwana ya munu, kuwa mbote mambu ya munu, fungula makutu ya nge na kuwa malongi ya munu. **21** Bika ti mambu ya munu kukatuka ve na meso ya nge, bika ti nge bumba yawu na kati ya ntima ya nge. **22** Samu ti yawu kele luzingu samu na bayina ke yamba yawu, yawu ke sala ti banzutu ya bawu kuvwanda na mavimpi ya mbote. **23** Keba ntima ya nge mbote kulutila bima nyonso, samu ti na kati ya yawu ke katukaka bayinto ya luzingu. **24** Katula mambu ya kulunga ve na yinwa ya nge, kubasisa ve mambu ya luvunu na bikoba ya nge. **25** Kutala ve bantu na nsongi ya disu, tala na mantwala ya nge na mutindu ya kufwanakana. **26** Banza mbote na nzila yina nge ke landa, nata makulu ya nge na nzila ya mbote. **27** Kubika yawu ve na kukwenda na lumoso to na lubakala, katula makulu ya nge na nzila ya yimbi.

5 Mwana ya munu, kuwa mbote ndwenga ya munu, fungula makutu ya nge na kuwa mambu ya mayela ya munu. **2** Na kusalaka mutindu yina, nge ke vwanda na mayindu ya mbote, bikoba ya nge ke basisa mambu ya luzabu. **3** Samu ti mambu yina ke basisaka bikoba ya kento ya yimbi ke tangaka mutindu mafuta ya nyosi, mambu yina ke zonzaka yinwa ya yandi ke syelumukaka mutindu mafuta, **4** kasi na nsukunu, yandi ke vwandaka ndudi mutindu mundudi-ndundi, yandi ke vwandaka mutindu mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso. **5** Makulu ya yandi ke nataka yandi na lufwa, balutambi ya yandi ke na kunata yandi na yinsi ya bafwa. **(Sheol h7585)** **6** Yandi ke na landa ve nzila ya luzingu, yandi ke katukaka na nzila ya mbote kondwa ti yandi kuzaba yawu. **7** Na ntangu yayi, bana ya munu, beno kuwa munu, beno kumanga ve mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu. **8** Vwanda ntama na kento ya mutindu yina, kubelama ve na mwelo ya yinzo ya yandi. **9** Kana ve, buzitu ya nge ke kwenda na bantu ya nkaka, yawu ke sala ti bakala ya yandi kutala ve nge kyadi, yandi ke kulula lutangu ya bilumbu ya luzingu ya nge. **10** Banzenza ke yukuta na bimvwama ya nge, ndandu ya kisalu ya nge ke kwenda na yinzo ya bantu ya nkaka. **11** Na nsukunu ya luzingu ya nge, nge ke banda na kuyawula ntangu nzutu ya nge nyonso ke lemba,

samu ti nge ke vwanda dyaka ve na ngolo. **12** Nge ke banda na kutuba: «Wapi mutindu mu me yina malongi? Wapi mutindu ntima ya munu me lenda na kuyina bankebosolo? **13** Wapi mutindu mu me lenda na kumanga na kuwila bayina vwandaka pesa munu malongi? Wapi mutindu mu me lenda na kumanga na kuwa bayina vwandaka longisa munu? **14** Ya bikanaka kaka fyoti, mu zolaka kota na mpasi, ya kulutila na kati-kati ya lukutakanu ya nkonga ya bantu ya munu.» **15** Kunwa maza ya kibumbulu ya nge mosi, kunwa maza ya dibulu ya nge mosi, **16** Kubika ve ti maza ya dibulu ya nge kukulumuka na ngaanda, kubika ve ti yawu kumwangana na bisika ya bantu nyonso. **17** Bika ti maza ya dibulu ya nge kuvwanda kaka ya nge mosi, yawu kuvwanda ve ya kukabula na banzenza! **18** Bika ti mukelo ya nge kuvwanda ya kusema, yangalala na kento ya nge ya buntwenya. **19** Nkabi ya kitoko, nsyesye ya ntima ya mbote, bika ti nge kukola na mabene ya yandi ntangu nyonso, bika ti nge kukiyekula na luzolo ya yandi ntangu nyonso! **20** Mwana ya munu, samu na yinki nge ke kola luzolo ya kento ya nkaka? Samu na yinki nge ke yangalala na ntulu ya kento yina nge zaba ve? **21** Ya tsyelika meso ya Yave ke talaka ndyatulu ya konso muntu, yandi ke fyongoninaka banzila ya konso muntu. **22** Muntu ya yimbi ke kubwa na mutambu ya mavanga ya yimbi ya yandi mosi, yandi ke kangama na bampanga ya masumu ya yandi mosi. **23** Yandi ke kufwa samu ti yandi mangaka malongi, buzoba ya yandi ke sala ti yandi kuma mutindu kilawu.

6 Mwana ya munu, kana nge bulaka ntulu samu na mfuka ya mpangi ya nge, to kana nge bakaka lukanu samu na mfuka ya muntu ya nzenza, **2** kana nge me kubwa na mutambu ya mambu yina nge zonzaka na yinwa ya nge, kana nge me kangama na mutambu ya mambu yina nge tubaka, **3** mwana ya munu, sala mutindu yayi: katuka na mutambu yina, samu ti ya tsyelika nge me kubwa na maboko ya mpangi ya nge, na yina, kwenda tala muntu yina nge ke na kudefa, nge kukikulula ma ntwala ya yandi, bondila yandi. **4** Kulala ve, kubika ve ti meso ya nge kukangama na mpongi, kunimba ve, **5** kukikuula na mutambu yina mutindu ke salaka nsyesye na maboko ya muntu ya mbingu, kima mutindu ndeke ke kimaka na maboko ya muntu yina ke bwilaka bandeke. **6** Nge muntu ya bubolo, kwenda tala kinyonya! Tala ndyatulu ya yandi, mpe nge ke kuma na ndwenga. **7** Yandi kele ve na mukengi, ata ntwadisi, ata mfumu. **8** Kasi yandi ke kubikaka madya ya yandi na ntangu ya mvula, na ntangu yina bantu ke yonzikaka bambuma ya bawu, ni na ntangu yina kinyonya ke yonzikaka madya ya yandi. **9** Nge muntu ya bubolo, tii wapi ntangu nge ke vwanda ya kulala? Wapi ntangu nge ke vumbuka na pongi ya nge? **10** Mwa pongi, mwa kunimba, mwa kulala, mwa kuzinga fyoti maboko. **11** Na yina, bumputu ke kwizila nge. Mpasi ke kotila nge mutindu muyibi yina ke na kinwanunu. **12** Muntu yina ke mwangisaka mambu ya luvunu kele kimpumbulu, yinwa ya yandi ke basisaka mambu ya yimbi, **13** yandi ke vunaka bantu na kunyemaka disu, na kuningisaka dikulu mpe na kusalaka bidimbu na maboko. **14** Yimbi kele na kati ya ntima ya yandi, ntangu nyonso, yandi ke banzaka kaka na kusala yimbi, yandi ke salaka ti bantu kuswana. **15** Ni yawu yina, na mpamukunu, yandi ke kubwa. Na mpamukunu, yandi ke mwangana, mpe yandi ke kuzwa ve lunyakusu. **16** Ya kele na bima sambanu yina Yave ke yinaka, bima nsambwadi yina yandi ke talaka nganzi: **17** meso yina ke talaka ba ya nkaka na lunangu nyonso, yinwa yina ke zonzaka luvunu, maboko yina ke tangisaka menga ya bayina me sala ata dyambu, **18** ntima yina ke kanisaka na kusala mambu ya yimbi, makulu yina ke kimaka mbangu na kwenda sala yimbi, **19** mbangi ya luvunu yina ke tubaka mambu ya luvunu, mpe muntu yina ke salaka ti bampangi kuswana. **20** Mwana ya munu, bumba bantumunu ya tata ya nge, kulosa ve bandongosolo ya mama ya nge! **21** Bumba yawu konso ntangu na ntima ya nge, kanga yawu na laka ya nge. **22** Yawu ke twadisa nge ntangu nge ke tambula, yawu ke keba nge ntangu nge ke lala pongi, yawu ke zonzila nge ntangu nge ke vumbuka. **23** Samu ti bantumunu kele mutindu mwinda, bandongosolo kele mutindu nsemo, bankebosolo na bandongosolo kele nzila ya luzingu. **24** Yawu ke sala ti nge basika ve na kento ya yimbi, nge sala keba na mambu ya kitoko ya kento ya nzenza. **25** Kuzinina ve kento ya mutindu yina samu na kitoko ya yandi, kundima ve ti ntalulu ya yandi kubenda nge. **26** Na kento ya kindumba, nge ke futa kaka mwa dimpa, kasi na kento ya kukwela, ni luzingu ya nge nyonso nge ke bebisa. **27** Muntu lenda tula makala ya tiya na posi ya kinkuti ya yandi, kondwa ti yawu kuya? **28** Muntu lenda tambula na zulu ya makala ya tiya, kondwa makulu ya yandi kuya? **29** Yawu kele mutindu mosi na muntu yina ke na kubasika na kento ya ngana, muntu yina ke simba kento ya mpangi ya yandi, yandi ke kondwa ve na kuzwa kitumbu. **30** Kana muntu me laba kima kaka ya kudya, samu ti nsatu me lutila yandi, ba ke vweza yandi ve. **31** Kasi, kana ba me simba yandi, yandi ke vutula bambala nsambwadi yina yandi me laba, yandi ke pesa mvwilu nyonso yina kele na yinzo ya yandi. **32** Kasi muntu yina me sala kinsuza na kento ya ngana kele mutindu kilawu, muntu yina ke salaka mutindu yina, ni muntu yina zola kubebisa luzingu ya yandi mosi. **33** Ndandu yina yandi ke kuzwa, kaka ni nkuba, bamputa, mvwezolo, mpe nsoni ya yandi ke manisaka ve. **34** Samu ti kimbanda ke sala ti bakala ya kento yina kuzwa nkele ya kulutila, mpe kilumbu yina yandi ke vutula yimbi yina ba me sala yandi, yandi ke vutula yimbi kondwa kutala kyadi. **35** Yandi ke ndima ve kikodi, yandi ke zola yawu ata fyoti ve, ata ti nge fulusa yandi na makabu ya mutindu na mutindu.

7 Mwana ya munu, bumba mambu ya munu, simba mbote-mbote bantumunu ya munu. **2** Bumba bantumunu ya munu samu ti nge zinga, bumba bandongosolo ya munu mutindu yingo ya disu ya nge. **3** Kanga yawu na misapi ya maboko ya nge, sonika yawu na kati ya ntima ya nge. **4** Tuba na ndwenga ti: «Nge kele kibusi ya munu!» Tala mayela mutindu muntu ya dikanda ya nge. **5** Yawu ke keba nge samu na kento ya ngana, yawu ke keba nge samu na kento ya nzenza yina ke lebaka babakala. **6** Mu vwandaka na nela ya yinzo ya munu, mu vwandaka tala na mabulu ya nela. **7** Na kati ya bayina kele ve na mayela, mu talaka mosi, na kati ya bantwenya, mu talaka ditoko mosi yina vwandaka kizoba. **8** Yandi vwandaka luta na nzila, pene-pene ya kisika yina kento vwandaka ya kutelama, yandi vwandaka kwenda malembe-malembe na lweka ya yinzo ya kento yango. **9** Ya vwandaka na ntangu yina ntangu ke dyamaka, na nkokila, ntangu bwisi ke yilaka, ntangu mpimpa ke kumaka. **10** Kento mosi kwizaka bwabana yandi, yandi vwandaka ya kulwata mutindu kento ya kindumba yina kele na mayela ya kuleba babakala. **11** Yandi vwandaka na matalana mpe yandi ke talaka ve nsoni, yandi ke vwandilaka ve na yinzo ya yandi. **12** Bantangu ya nkaka na nzila, bantangu ya nkaka na bisika yina bantu ke yonzamaka, bantangu ya nkaka na bansongi ya banzila, yandi ke vwandaka ya kukubama. **13** Yandi kwendaka simba ditoko ntwenya yina, yandi fibaka yandi, ata kutala nsoni, yandi tubaka na yandi mutindu yayi: **14** «Mu salaka nsilulu ya kupesa na Nzambi minkayulu ya kiwisa, bubu yayi mu me lungisa nsilulu ya munu. **15** Ni yawu yina, mu me

basika na kwiza bwabana nge, mu vwandaka sosa nge, mu me kuzwa nge. **16** Mu me bongisa mfulu ya munu na mavunga, na balele yina ba tungaka na basinga ya lino ya Ngipiti. **17** Mu me mwangisa na mfulu ya munu mananasi ya Mile, ya Alowese mpe ya Sinamome. **18** Kwiza beto yangidika banzutu ya beto tii na suka, beto kukipesa na kilengi ya luzolo, **19** samu ti bakala ya munu kele ve na yinzo, yandi me kwenda na nzyetolo ya yinda. **20** Yandi me nata mbongo nyonso, yandi ke vutuka kaka na nsuka ya ngonda.» **21** Na mayela ya yandi ya kuzonzila, yandi salaka ti ditoko yina kundima yandi, yandi lebaka ditoko yango na mambu ya yandi ya kitoko. **22** Na mbala mosi, ditoko bandaka na kulanda yandi, mutindu ngombe yina ba ke na kunata na kisika yina ba ke kufwaka bangombe, mutindu kizoba yina ba me kanga basinga samu na kusemba yandi, **23** tii na ntangu yina dyonga ke kota yandi na kati-kati ya ntima, yandi ke kuma mutindu ndeke yina ke na kukwenda nswalu na kukangama na mutambu, ata kuzaba ti yandi ke na kutekisa luzingu ya yandi. **24** Na ntangu yayi, bana ya munu, beno kuwa munu, beno fungula makutu na kuwa mambu yina ke na kubasika na yinwa ya munu! **25** Kubika ve ti ntima ya nge kubaluka na kwendaka landa kento ya mutindu yina, kuzimbana ve na banzila ya yandi! **26** Ya tsyelika, yandi me bwisa bantu mingi, ata bayina vwandaka na ngolo ya kulutila, yandi me kufwa bawu nyonso! **27** Yinzo ya yandi kele nzila ya yinsi ya bafwa, yawu ke kulumukaka tii na kati ya bivinga ya lufwa. **(Sheol h7585)**

8 Ndwenga ke na kubokila! Mayela ke na kuwakisa ndinga! Beno ke na kuwa ve? **2** Ndwenga me telama na bisika ya kuzangama, pene-pene ya banzila, yawu me telama na magambu ya banzila. **3** Pene-pene ya myelo, na nkotolo ya mbanza, pene-pene ya bisika ya kukotila, ndwenga ke na kulooka mutindu yayi: **4** «Beno bantu, ni na sika ya beno mu ke na kulooka, ni na sika ya beno nyonso mu ke na kuzonza! **5** Beno yina kele ve na mayela, beno kuma bantu ya ndwenga! Beno bizoba yayi, beno kuma bantu ya mayela! **6** Beno kuwa, mu ke na mambu ya mfunu ya kuzonza. Mu ke fungula yinwa ya munu samu na kulongisa mambu ya kusungama. **7** Samu ti yinwa ya munu ke samunaka butsyelika, kuzonza mambu ya yimbi kele nganzi na bikoba ya munu. **8** Mambu nyonso yina ke basikaka na yinwa ya munu kele ya kudedama, yawu ke vwandaka ata fyoti ve ya kutengama to ya luvunu. **9** Mambu ya munu nyonso ke vwandaka ya mbote samu na bayina ke visaka, yawu ke vwandaka ya kusungama samu na bayina me bakula luzabu. **10** Beno sosa ndongosolo ya munu kulutila mutindu yina beno ke sosaka palata, beno sosa luzabu kulutila mutindu yina beno ke sosaka wolo ya kitoko. **11** Samu ti ndwenga me lutila na kolaye, ya kele ve na kima ya ntalu yina me lutila ndwenga.» **12** «Munu, ndwenga, yinzo ya munu kele ni mayindu ya mbote. Mu me bakula luzabu mpe kubanza mbote. **13** Kuzitisa Yave kele ni kuyina yimbi, mu ke yinaka banzonzolo ya yimbi, na lunangu, na ndyatulu ya yimbi mpe na mambu ya luvunu. **14** Ni munu kele na malongi mpe mu ke salaka na ndwenga nyonso, mayela kele ya munu, ngolo mpe kele ya munu. **15** Ni munu ke sadisaka bantinu na kuyala, ni munu ke sadisaka bamfumu na kubaka banzengolo ya kudedama. **16** Bamfumu, bantu ya mfunu, bazuzi nyonso ya ntoto, ni munu ke sadisaka bawu na kutwadisa. **17** Munu, mu ke zolaka bayina ke zolaka munu, bayina ke sosaka munu, bawu ke tala munu. **18** Mu ke pesaka kimvwama mpe nzitusu, mu ke pesaka bimvwama yina ke zingilaka mpe ludedomo. **19** Mbuma ya munu me lutila wolo, yawu me lutila wolo ya kitoko, Ndandu ya munu me lutila palata ya kitoko. **20** Mu ke tambulaka na ludedomo, mu ke landaka banzila ya kusungama, **21** samu na kupesa mvwilu na bayina ke zolaka munu, mpe na kufulusa bibumbulu ya bimvwama ya bawu. **22** Yave yidikaka munu ya ntete tekila bima nyonso, mu kele ya ntete na nyonso yina yandi yidikaka katuka ntama. **23** Yandi vwandisaka munu katuka ntama, na mbandukulu ya bima nyonso ntete yinza kuyilama. **24** Mu butukaka na ntangu yina mubu vwandaka ntete ve, mu butukaka na ntangu yina ata yinto ya maza vwandaka ntete ve. **25** Mu butukaka tekila myongo ya nene kuyilama, mu butukaka tekila myongo ya fyoti kutalana, **26** na ntangu yina, yandi vwandaka me yidika ntete ve ntoto mpe bilanga, yandi vwandaka me yidika ntete ve mbuma ya ntete ya mfundu-mfundu ya yinza. **27** Mu vwandaka kuna, ntangu yandi yidikaka zulu, mpe ntangu yandi salaka ndilu, yina kele na kati-kati ya zulu na mubu, **28** ntangu yandi kangimisaka matuti na zulu, ntangu maza ya yisi ya ntoto basikaka na ngolo, **29** ntangu yandi tulaka bandilu ya mubu samu ti maza kuluta ve bandilu, ntangu yandi tulaka lufulu ya ntoto, **30** mu vwandaka pene-pene ya yandi, yandi yina kele mfumu ya kisalu, konso kilumbu, mu vwandaka kyese ya yandi, mu vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu konso ntangu na ntadisi ya yandi. **31** Mu vwandaka yimbila mikunga ya nzitusu na ntoto yina yandi yidikaka, mu vwandaka tala kilengi ya munu na kati-kati ya bantu.» **32** «Na ntangu yayi, bana ya munu, beno kuwa munu. Kyese na bayina ke tambulaka na banzila ya munu! **33** Beno kuwa bandongosolo ya munu, mpe beno kuzwa ndwenga, beno kubika yawu ve! **34** Kyese na muntu yina ke kuwaka munu, yandi yina ke vingilaka konso kilumbu na mwelo ya munu, yandi yina ke kengaka na nkotolo ya yinzo ya munu! **35** Ya tsyelika, muntu yina me tala munu, yandi me kuzwa luzingu, mpe yandi me kuzwa bumbote ya Yave. **36** Kasi muntu yina ke sumuka na ntadisi ya munu, yandi ke sala yimbi na yandi mosi, bayina nyonso ke yinaka munu, ni lufwa bawu ke zolaka.»

9 Ndwenga me tunga yinzo ya yandi, yandi me telemisa makunzi nsambwadi ya yandi. **2** Yandi me kufwa kibulu, yandi me kubika vinu ya yandi mpe me kubongisa mesa ya yandi. **3** Yandi me tumisa bisadi ya yandi ya bakento, yandi ke na kubokila na ngolo kuna na bisika ya kuzangama ya mbanza: **4** «Bayina nyonso kele ve na mayela, ba kwiza awa!» Ndwenga ke na kuzonza mutindu yayi na sika ya bayina kele ve na mayela: **5** «Beno kwiza kudya madya ya munu. Beno kwiza kunwa vinu yina mu me kubika! **6** Beno katuka na nkonga ya bayina kele ve na mayela, mpe beno ke zinga. Beno baka nzila ya mayela.» **7** Muntu yina ke sembaka muntu ya lunangu, ba ke yinaka yandi. Muntu yina ke lwengisaka muntu ya yimbi, yandi ke yambaka bifingu. **8** Kulwengisa ve muntu ya lunangu, kana ve, yandi ke yina nge. Lwengisa muntu ya ndwenga, yandi ke zola nge. **9** Pesa na muntu ya ndwenga, mpe yandi ke lutila kuvwanda na ndwenga. Pesa luzabu na muntu ya kudedama mpe luzabu ya yandi ke kuma dyaka mingi. **10** Kuzitisa Yave kele mbandukulu ya ndwenga. Mayela ni luzabu ya balongo. **11** Samu na munu Ndwenga, bilumbu ya luzingu ya nge ke kuma ya mingi, bamvula ke bwelama na luzingu ya nge. **12** Kana nge kele na ndwenga, ya kele samu na nge mosi. Kana nge kele na lunangu, ni nge mosi ke tala mpasi samu na yawu. **13** Buzoba kele mutindu kento mosi ya kizoba. Yandi me kondwa ndwenga, yandi zaba kima ve. **14** Yandi ke vwandaka na kiti, na mwelo ya yinzo ya yandi na bisika ya kuzangama na mbanza. **15** Kuna, yandi ke bokilaka bayina ke lutaka ya bawu na nzila. Yandi ke tubaka mutindu yayi: **16** «Bayina nyonso kele ve na mayela, ba kwiza awa!» Ndwenga ke na kuzonza mutindu yayi na sika ya

bayina kele ve na mayela: **17** «Maza ya kulaba kele kilengi na kunwa. Madya yina ba ke kudyaka na mansweki kele kitoko!» **18** Bawu zaba ve ti ni kuna kele kisika ya bafwa. Bayina yandi ke bokilaka kele na yinsi ya bafwa. **(Sheol h7585)**

10 Bingana ya Salomo. Mwana yina ke na ndwenga ke yangidikaka tata ya yandi, kasi mwana ya kizoba ke nyongisaka mama ya yandi. **2** Bimvwama yina ba ke kuzwaka na banzila ya yimbi kele ve na ndandu, kaka ni ludedomo ke kuulaka na lufwa. **3** Yave ke bikaka ve ti muntu ya kudedama kufwa nsatu, kasi yandi ke yiminaka bantu ya yimbi bima yina bawu ke vwandaka na yawu nsatu. **4** Muntu yina ke na bubolo ke bendaka bumputu, kasi maboko yina ke salaka mingi ke nataka kimvwama. **5** Muntu yina ke yonzikaka na ntangu ya kuyonzika kele mwana ya mayela, kasi mwana yina ke lalaka na ntangu yina ba ke yonzikaka ke talisaka nsoni. **6** Lusakumunu kele na zulu ya yintu ya muntu ya kudedama, kasi yinwa ya bantu ya yimbi ke basisaka kaka mambu ya yimbi. **7** Mambu yina ke bikaka muntu ya kudedama kele lusakumunu, kasi bankumbu ya bantu ya yimbi ke zimbanaka. **8** Muntu yina ke na mpeve ya ndwenga ke ndimaka bantumunu, kasi muntu yina ke zonzaka mambu ya mpamba-mpamba ke kubwa yandi mosi. **9** Muntu yina ke tambulaka na kusungama nyonso ke tambulaka na lukengolo, kasi muntu yina ke landaka banzila ya kutengama ke vwanda ve ya kubumbama. **10** Muntu yina ke bumbaka butsyelika na bampangi ke talisaka bawu mpasi, kasi muntu yina ke zonzilaka bawu na butsyelika ke pesaka kizunu. **11** Yinwa ya muntu ya kudedama kele yinto ya luzingu, kasi yinwa ya bantu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi. **12** Kuyina ke salaka ti bantu kuswana, kasi luzolo ke fukaka mambu nyonso ya yimbi. **13** Ndwenga kele na yinwa ya muntu ya mayela, kasi ba ke kubikaka bikoti samu na kizoba. **14** Bantu ya ndwenga ke kebaka luzabu ya bawu mutindu kimvwama, kasi mambu ya bantu yina ke na buzoba ke bwisaka bawu na nswalu. **15** Kimvwama ya mvwama kele mutindu mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kasi bumputu ke bwisaka bantu yina ke na kima ve. **16** Difuta ya muntu ya kudedama ke pesaka yandi luzingu, musendo ya muntu ya yimbi ni kusala masumu. **17** Muntu yina ke ndimaka malongi ke tambulaka na nzila ya luzingu, kasi muntu yina ke losaka bankebosolo ke zimbanaka nzila. **18** Muntu yina ke bumbaka kuyina ya yandi, yandi ke zonzaka luvunu, muntu yina ke vuninaka bantu mambu, yandi kele kizoba. **19** Kuzonza mingi ke bwisaka na masumu, kasi muntu yina ke zabaka na kukanga yinwa ya yandi, yandi ke na mayela. **20** Yinwa ya muntu ya kudedama kele muntindu palata ya kitoko, kasi mambu yina ke katukaka na ntima ya bantu ya yimbi kele mfunu ve. **21** Mambu ya muntu ya kudedama ke na ndandu samu na bantu mingi, kasi bantu ya buzoba ke kufwaka na buzoba ya bawu. **22** Ni Lusakumunu ya Yave ke mvwamisaka, mpe nyonso yina muntu ke salaka ke bwelaka ata kima. **23** Kusala yimbi kele mutindu kusakana samu na kizoba, kusadila ndwenga kele mutindu kusakana samu na muntu ya mayela. **24** Mambu yina muntu ya yimbi ke kimaka, ni yawu ke kuminaka yandi, kasi mambu yina bantu ya kudedama ke vwandaka na yawu nsatu, bawu ke kuzwaka yawu. **25** Ntangu kitembo ya ngolo ke luta, muntu ya yimbi mpe ke zimbana! Kasi muntu ya kudedama kele mutindu lufulu ya bantangu nyonso. **26** Mutindu ke vwandaka maza ya nsa na meno, to mulinga na meso, ni mutindu yina mpe kele muntu ya bubolo na ntadisi ya muntu yina me fidisa yandi na kisalu. **27** Kuzitisa Yave ke bwelaka bilumbu ya luzingu, kasi lutangu ya bamvula ya luzingu ya bantu ya yimbi ke kuluka. **28** Kivuvu ya bantu ya kudedama ke pesaka bawu kyese, kasi kivuvu ya bantu ya yimbi ke pesaka bawu ata kima. **29** Banzila ya Yave kele lukengolo samu na bantu ya kusungama, kasi na bantu ya yimbi, yawu kele mwangusulu. **30** Muntu ya kudedama ke ninganaka ata fyoti ve, bantu ya yimbi ke zingilaka ve na ntoto. **31** Yinwa ya muntu ya kudedama ke basisaka ndwenga, kasi ba ke zenga ludimi ya muntu ya luvunu. **32** Yinwa ya muntu ya kudedama ke basisaka mambu ya mbote, kasi yinwa ya bantu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi.

11 Kipezolo ya luvunu kele nganzi samu na Yave, kasi yandi ke zolaka kilo ya kufwanakana. **2** Na ntangu lunangu ke kwizaka, kuyina mpe ke kwizaka, kasi ndwenga kele na bayina kele ya kukuluka. **3** Kusungama ya bantu ya kusungama ke twadisaka bawu, kasi yimbi ya bayina ke yekulaka bampangi ke kufwaka bawu mosi. **4** Na kilumbu ya nkele, kimvwama ke vwandaka ve mfunu, kasi ni ludedomo ke kuulaka na lufwa. **5** Ludedomo ya muntu ya kusungama ke fungulaka banzila ya yandi, kasi muntu ya yimbi ke kubwaka samu na yimbi ya yandi mosi. **6** Ludedomo ya bantu ya kusungama ke kuula bawu, kasi bayina ke yekulaka bampangi, bawu bakamaka na mutambu ya lukoso ya bawu mosi. **7** Ntangu muntu ya yimbi ke kufwaka kivuvu ya yandi ke zimbana, kivuvu yina yandi tulaka na bimvwama ya yandi mpe ke zimbana. **8** Muntu ya kudedama ke vuukaka na mpasi mpe muntu ya yimbi ke yinganaka na kutala mpasi na kisika ya yandi. **9** Muntu ya yimbi ke bebisaka mpangi ya yandi na yinwa ya yandi, kasi bantu ya kudedama ke vuukaka na luzabu ya bawu. **10** Buyenge ya bantu ya kudedama ke yangidikaka mbanza nyonso, ntangu bantu ya yimbi ke kufwaka, bantu ke salaka milolo ya nsayi. **11** Mbanza ke bongaka samu na lusakumunu ya bantu ya kusungama, kasi yawu ke mwanganaka samu na yinwa ya bantu ya yimbi. **12** Muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi kele kizoba, kasi muntu ya mayela ke vwandaka swii. **13** Muntu yina ke tongaka bantu ke basisaka mansweki, kasi muntu ya kukwikama ke bumbaka mansweki. **14** Kana muntu zaba ve kutwadisa mbote yinsi, bantu ke kubwa, kasi lutangu ya mingi ya bipesi-malongi ke pesaka lunungu. **15** Muntu yina bulaka ntulu samu na mfuka ya muntu ya nkaka, yandi ke vwanda mbote ve, kasi muntu yina ke zolaka ve kubaka lukanu samu na mfuka ya muntu ya nkaka, yandi kele na lukengolo. **16** Kento ya kitoko ke kuzwaka masiika, bantu ya ngolo ke kuzwaka kimvwama. **17** Bumbote ya muntu ya mbote ke vutukila yandi, kasi yimbi ya muntu ya yimbi ke vutukila yandi. **18** Muntu ya yimbi ke kuzwaka ndandu yina ke vunaka yandi, kasi muntu yina ke kundaka ludedomo, yandi ke kuzwaka difuta ya tsyelika. **19** Ludedomo ke pesaka luzingu, kasi muntu yina ke landaka yimbi, yandi ke kufwa. **20** Bantu ya mabanza ya kutengama kele nganzi samu na Yave, kasi yandi ke ndimaka bayina ke landaka banzila ya kusungama. **21** Ya tsyelika, muntu ya yimbi ke suka kaka na kuzwa kitumbu, kasi bantu nyonso ya kudedama ke vuuka. **22** Mutindu kele kinzembele ya wolo na mbombo ya ngulu, ni mutindu yina kele kento ya kitoko kasi ya kizoba. **23** Nsatu ya bantu ya kudedama kele ni kusala mbote, kasi kivuvu ya bantu ya yimbi kele kaka ni nkele. **24** Muntu yina ke kabulaka mingi ke lutilaka dyaka na kuvwama, kasi muntu yina ke sosaka kaka na kubumba ke kumaka mputu. **25** Muntu yina ke kabula mingi, yandi mpe ke kuzwa mingi, kasi muntu yina ke pesa mpangi maza, yandi mpe ba ke pesa yandi maza. **26** Muntu yina ke bumbaka bambuma yina ba zolaka tekisa, bantu ke siingaka yandi, kasi bantu ke sakumunaka muntu yina ke tekisaka yawu. **27** Muntu yina ke sosaka na kusalaka mambu ya mbote, ni bumbote yandi ke

sosaka, kasi muntu yina ke sosaka yimbi, yimbi ke kwizilaka yandi. **28** Muntu yina ke tulaka kivuvu na bimvwama ya yandi, yandi ke kubwa, kasi bantu ya kudedama ke bongaka mutindu makasa ya maza ya bayinti. **29** Muntu yina ke sala mvwanzi na yinzo ya yandi, mvwilu ya yandi ke vwanda ni mupepe, muntu ya buzoba ke vwanda mundongo ya muntu ya ndwenga. **30** Mavanga ya muntu ya kudedama kele mutindu yinti ya luzingu, muntu ya ndwenga ke kuzwaka kisika na bantima ya bantu. **31** Kana muntu ya kudedama ke kuzwaka musendo ya yandi awa na ntoto, muntu ya yimbi na muntu ya masumu mpe, ke kuzwa musendo yina me lunga na bawu.

12 Muntu yina ke zolaka malongi, yandi zola luzabu, kasi muntu yina ke yinaka bankebosolo, yandi kele kizoba. **2** Muntu ya mbote ke kuzwaka bumbote ya Yave, kasi muntu ya mabanza ya yimbi, Yave ke bedisaka yandi. **3** Muntu lenda kusyamisa ve luzingu ya yandi na mambu ya yimbi, kasi luzingu ya muntu kele na lukengolo, mutindu yinti yina myanzi me kwenda ntama na yisi ya ntoto. **4** Kento ya mfunu kele nkembo ya bakala ya yandi, kasi kento yina ke talisaka bakala ya yandi nsoni, yandi kele mutindu kimbevo yina ke bebisaka mikwa. **5** Bantu ya kudedama ke vwandaka kaka na mabanza ya kusadila mambu ya kusungama, kasi bantu ya yimbi ke banzaka kaka na kusadila luvunu. **6** Mambu yina ke zonzaka bantu ya yimbi kele mutambu ya lufwa, kasi mambu yina ke basikaka na yinwa ya bantu ya kudedama ke vuukisaka bawu na lufwa. **7** Ntangu bantu ya yimbi ke kubwaka, nyonso yina vwandaka ya bawu ke zimbanaka. Kasi dikanda ya bantu ya kudedama ke zingilaka. **8** Ba ke pesaka masiika na muntu yina ke na mayela, kasi muntu yina ke na mabanza ya kutengama, ba ke talaka yandi muntu ya mpamba. **9** Kuvwanda muntu ya kukuluka na kisadi kaka mosi, me lutila kusala lunangu mpe kukondwa kima ya kudya. **10** Muntu ya kudedama ke zabaka bansatu ya bibulu ya yandi, kasi ntima ya muntu ya yimbi ke talaka ve kyadi. **11** Muntu yina ke salaka bilanga ke na madya mingi, kasi muntu yina ke landaka mambu ya pamba kele ve na mayela. **12** Muntu ya yimbi ke sosaka na kuzwa bima yina bantu ya yimbi ke kuzwaka, kasi myanzi ya bantu ya kudedama ke butaka bambuma. **13** Muntu ya yimbi ke kangamaka na mutambu ya yinwa ya yandi, kasi muntu ya kudedama ke vuukaka na bampasi nyonso. **14** Mambu ya ndwenga ke nataka mambu mingi ya mbote, muntu yina ke salaka mbote ke kuzwaka ndandu na kisalu ya yandi. **15** Kizoba ke banzaka ti yandi kele muntu ya kusungama, kasi muntu yina ke kuwaka malongi kele muntu ya ndwenga. **16** Kizoba ke lakisaka nkele ya yandi na nswalu, kasi muntu ya mayela ke kangaka ntima kana ba me finga yandi. **17** Muntu yina ke zonzaka butsyelika ke sadilaka ludedomo, kasi mbangi ya luvunu ke zonzaka mambu ya luvunu. **18** Muntu yina ke na lupedi ke lwalisaka mutindu mbele ya mvita, kasi mambu ya muntu ya ndwenga ke belusaka. **19** Muntu yina ke zonzaka butsyelika ke zingilaka, kasi muntu ya luvunu ke zingilaka kaka mwa ntangu fyoti. **20** Bayina ke vwandaka na mabanza ya kusala yimbi, bantima ya bawu ke vwandaka ya kufuluka na luvunu, kasi bayina ke pesaka malongi ya kizunu, bawu ke vwandaka ya kufuluka na kyese. **21** Ata dyambu ya yimbi ke kuminaka muntu ya kudedama, kasi bantu ya yimbi kele ya kufuluka na bampasi. **22** Yinwa yina ke vunaka kele nganzi samu na Yave, kasi Yave ke yangalalaka na bayina ke sadilaka butsyelika. **23** Muntu ya mayela ke bumbaka luzabu ya yandi, kasi bantu yina kele ve na mayela ke lakisaka buzoba ya bawu. **24** Maboko yina ke salaka mingi ke pesaka muntu lutumu, kasi maboko ya muntu ya bubolo ke sala ti ba kwika yandi bisalu ya ngolo. **25** Manyongo na ntima ke manisaka muntu ngolo, kasi mambu ya mbote ke kitulaka manyongo na kyese. **26** Muntu ya kudedama ke lakisaka mpangi ya yandi nzila, kasi nzila yina bantu ya yimbi ke landaka, yawu ke zimbisaka bawu. **27** Muntu ya mbingu yina ke na bubolo, kele ve na ngolo ya kuyoka mbisi ya yandi, dyambu ya mfunu na muntu ni kusala. **28** Ni na nzila ya ludedomo kele luzingu, yawu kele nzila yina ke nataka ve na lufwa.

13 Mwana yina kele na ndwenga ke bumbaka bandongosolo ya tata ya yandi, kasi mwana yina ke na kisayi ke ndimaka ve bankebosolo. **2** Muntu ya mbote ke kudyaka mbuma ya mambu yina ke basikaka na yinwa ya yandi, nsatu ya bayina ke yekulaka bampangi ni mambu ya ngolo. **3** Muntu yina ke sala keba na yinwa ya yandi, ke keba luzingu ya yandi, kasi muntu yina ke kwendaka zonza kidi-kidi, ke zimbana. **4** Muntu ya bubolo ke na bansatu yina yandi lenda yangidika ve, kasi muntu yina ke zolaka bisalu ke kuzwa nyonso yina yandi ke sosa. **5** Muntu ya kudedama ke zolaka ve mambu ya luvunu, kasi muntu ya yimbi ke fingaka mpe ke talisaka bantu nsoni. **6** Ludedomo ke kebaka muntu ya kusungama, kasi yimbi ke nataka musumuki na lufwa. **7** Ba ya nkaka ke lakisaka ti bawu kele bamvwama, kasi ba kele na kima ve, kasi ba ya nkaka ke lakisaka ti bawu kele bamputu, kasi ba ke na bimvwama. **8** Mvwama fwana kufuta mbongo samu na kuvuukisa luzingu ya yandi, kasi mputu ke lenda ve na kusala yawu samu ti yandi ke na kima ve. **9** Muntu ya kudedama ke lezimaka na nsayi, kasi muntu ya yimbi kele mutindu mwinda yina me banda na kufwa. **10** Lunangu ke nataka kuswana, kasi ndwenga kele na bayina ke kuwaka malongi. **11** Kimvwama yina ba ke kuzwaka na nswalu ke zimbanaka mutindu mupepe, kasi yina ba ke kuzwaka malembe-malembe, yawu ke kulaka mpe malembe-malembe. **12** Kana muntu ke na kivuvu ya kuzwa kima mpe yandi me kuzwa ve yawu na nswalu, yandi ke nyonga, kasi bansatu yina me salama kele mutindu yinti ya luzingu. **13** Muntu yina ke kuwaka ve malongi, yandi ke zimbana. Kasi muntu yina ke zitisaka bantumunu ke kuzwa musendo. **14** Ndongosolo ya muntu ya ndwenga kele mutindu yinto ya luzingu, yawu ke salaka ti muntu kubwa ve na mitambu ya lufwa. **15** Mabanza ya mbote ke pesaka muntu bumbote, kasi nzila ya bantu ya yimbi kele ya mpasi. **16** Konso muntu yina ke na mayela ke banzaka ntete yandi kuyidika dyambu, kasi muntu yina kele ve na mayela ke yalumunaka buzoba ya yandi. **17** Ntumwa ya yimbi ke bebisaka, kasi ntumwa ya kukwikama ke tunga dyaka yina ntumwa ya yimbi bebisaka. **18** Bumputu na nsoni kele ya muntu yina ke mangaka malongi, kasi nkembo na muntu yina ke ndimaka bankebosolo. **19** Kana muntu me kuzwa kima yina yandi vwandaka na yawu nsatu, yawu ke yangidikaka ntima, kasi kubika yimbi kele mutindu kima ya nganzi samu na bantu yina kele ve na mayela. **20** Muntu yina ke vwandaka kintwadi na bantu ya ndwenga ke kuma na ndwenga, kasi muntu yina ke zolaka kuvwanda na bantu yina kele ve na mayela, ke bwabana mpasi. **21** Kyadi ke landaka misumuki, kasi buyenge kele musendo ya bantu ya kudedama. **22** Muntu ya mbote ke bikilaka batekolo ya yandi difwa ya mbote, kasi bimvwama ya musumuki ke bikanaka na maboko ya muntu ya kudedama. **23** Bamputu ke kuzwa madya mingi na bilanga ya bawu, kasi bantu ya nkaka ke kufwaka kondwa kuvwanda ya kulunga. **24** Muntu yina ke bulaka ve mwana ya yandi, yandi zola yandi ve, kasi yina ke zolaka, yandi ke sosaka na kupesa kitumbu na mwana ya yandi. **25** Muntu ya kudedama ke kudyaka mpe ke yukutaka, kasi muntu ya yimbi ke kufwa nsatu.

14 Kento ya kulutila ndwenga na kati ya bakento ke tungaka yinzo ya yandi, kasi kento ya kizoba ke mwangisaka yawu na maboko ya yandi mosi. **2** Muntu yina ke tambulaka na kusungama nyonso, yandi ke zitisaka Yave, kasi muntu yina ke landaka banzila ya kutengama ke safulaka Yave. **3** Na kati ya yinwa ya kizoba, ya kele na lunangu. Kasi bampova ya bantu ya ndwenga ke kebaka bawu. **4** Kana bangombe kele ve, kibumbulu ya madya ya bawu kele pamba, kasi ni ngolo ya bangombe ke salaka ti madya kuvwanda mingi. **5** Mbangi ya tsyelika ke vunaka ve, kasi mbangi ya luvunu ke zonzaka luvunu. **6** Muntu yina ke sekaka bantu ke sosaka ndwenga mpe ke kuzwaka yawu ve, kasi samu na muntu ya mayela, luzabu kele kima ya mpasi ve. **7** Katuka pene-pene ya kizoba, samu ti nge ke kuzwa ve luzabu na kuwaka mambu yina ke basika na yinwa ya yandi. **8** Muntu ya mayela ke kengidilaka ndyatulu ya yandi, samu ti yandi kele na ndwenga, kasi bizoba ke zimbanaka nzila na buzoba ya bawu. **9** Bizoba ke mangaka na kufuta Munkayulu ya kikodi samu na yimbi ya bawu, kasi bumbote ke vwandaka na kati ya bantu ya kusungama. **10** Kaka nge mosi me zaba bampasi ya ntima ya nge mpe ata muntu lenda kukabula kilengi ya nge. **11** Yinzo ya bantu ya yimbi ke mwanganaka, kasi dikanda ya bantu ya kusungama ke bongaka. **12** Bantangu ya nkaka, nzila yina nge ke talaka ti yawu kele mbote, kasi na nsukunu ya kele nzila ke nataka na lufwa. **13** Kuseka lenda kubaluka na kyadi, kasi na nsukunu, kyese ke kituka na mpasi. **14** Muntu ya ntima ya yimbi ke kuzwaka difuta ya mavanga ya yandi, kasi muntu ya mbote ke kuzwaka mbuma ya bumbote ya yandi. **15** Kizoba ke kwikilaka na mambu nyonso yina ba ke zonzaka, kasi muntu ya mayela ke salaka keba na ndyatulu ya yandi. **16** Muntu ya ndwenga kele na boma ya kusala yimbi mpe yandi ke kimaka yawu, kasi kizoba ke sadilaka yawu na nswalu samu ti yandi kele na kivuvu na yandi mosi. **17** Muntu yina ke dasukaka na mbangu ke salaka mambu ya kufwanakana ve, mpe muntu yina kele na mayela ya yimbi ke salaka ti ba zola yandi ve. **18** Mvwilu ya bayina kele ve na mayela ni bulawu, kasi luzabu kele nkembo ya bantu ya mayela. **19** Bantu ya yimbi fwana kukuluka na mantwala ya bantu ya mbote, mpe bawu fwana kufukama na mwyelo ya bantu ya kudedama. **20** Ba ke yinaka mputu ata na bampangi ya yandi, kasi mvwama kele na bandiku mingi. **21** Muntu yina ke zitisa ve mpangi ya yandi ke sala disumu. Kasi kyese na muntu yina ke fwila mputu kyadi. **22** Bayina ke vwandaka na mabanza ya yimbi, bawu ke zimbanaka ve? Kasi bayina ke vwandaka na mabanza ya mbote, ke zingaka na bumbote mpe lukwikulu. **23** Konso kisalu kele na difuta ya yawu, kasi lupedi ke salaka ti muntu kukuma mputu. **24** Kimvwama kele nkembo ya muntu ya ndwenga, bilawu ke vuuka ve na buzoba ya bawu. **25** Mbangi ya tsyelika ke vuukisa luzingu ya bantu, kasi muntu ya luvunu ke zimbisa bantu. **26** Muntu yina ke zitisaka Yave kele na kiminu ya ngolo, mpe yandi ke vwanda kiswamunu ya bana ya yandi. **27** Kuzitisa Yave kele yinto ya luzingu, yawu ke salaka ti muntu kubwa ve na mitambu ya lufwa. **28** Kana bantu kele mingi na yinsi, yawu ke sala nkembo ya ntinu. Kasi, kana bantu ke na kwendaka manisa-manisa na yinsi, yawu zola kulakisa ti kimfumu me kubwa yimeni. **29** Muntu yina ke dasukaka ve na mbangu, yandi kele kuluntu na mayela ya yandi, kasi muntu yina ke dasukaka na mbangu ke lakisaka buzoba ya yandi. **30** Kuvwanda na ntima ya kuzuna ke pesaka mavimpi na nzutu, kasi kimbanda kele kimbevo yina ke bebisaka mikwa. **31** Muntu yina ke nyokola bantu ya mpamba, ke vwezaka Kiyidiki ya bawu, kasi muntu yina ke talaka kyadi ya mputu, yandi ke zitisaka Kiyidiki ya yandi. **32** Muntu ya yimbi ke talaka mpasi samu na mavanga ya yandi ya yimbi, kasi muntu ya kudedama ke vwandaka na kivuvu ata na lufwa. **33** Ndwenga ke pemaka na kati ya ntima ya muntu ya mayela. Kasi na sika ya bantu yina kele ve na mayela, ba lenda tala yawu? **34** Kusadila ludedomo ke salaka bunene ya yinsi, kasi disumu ke talisaka bantu ya bayinsi nsoni. **35** Ntinu ke lakisa bumbote ya yandi na kisadi yina kele na mayela, kasi yandi ke dasukilaka bayina ke talisaka yandi nsoni.

15 Mvutu ya mbote ke manisaka nkele, kasi mambu ya yimbi ke nataka nkele. **2** Mambu ya muntu ya ndwenga ke pesaka nsatu ya kulongoka, kasi yinwa ya bizoba ke basisaka kaka mambu ya buzoba. **3** Meso ya Yave ke talaka bisika nyonso, yandi ke talaka bantu ya yimbi na bantu ya mbote. **4** Yinwa yina ke kindisaka kele mutindu yinti ya luzingu, kasi mambu ya yimbi ke lembisaka nzutu. **5** Kizoba ke safulaka malongi ya tata ya yandi, kasi muntu yina ke sadilaka bankebosolo ke na mayela. **6** Yinzo ya muntu ya kudedama kele na bimvwama mingi, kasi difuta ya bantu ya yimbi ke nataka mpasi. **7** Mambu ya bantu ya ndwenga ke pesaka luzabu, kasi bizoba kele ve na kima na yintu. **8** Minkayulu ya bantu ya yimbi kele nganzi na ntadisi ya Yave, kasi lusambulu ya bantu ya kusungama ke yangidikaka Yave. **9** Ndyatulu ya bantu ya yimbi kele nganzi na ntadisi ya Yave, kasi yandi ke zolaka bayina ke sadilaka ludedomo. **10** Muntu yina ke bika nzila ya mbote ke kuzwa kitumbu ya ngolo, kasi muntu yina ke manga bankebosolo ke kufwa. **11** Kana yinsi ya bafwa mpe yinza ya bayina zimbanaka kele na ntadisi ya Yave, wapi mutindu yandi ke zaba ve bantima ya bantu? **(Sheol h7585)** **12** Muntu ya lunangu ke zolaka ve ti ba kebisa yandi, yandi ke kwendaka ve na sika ya bantu ya ndwenga. **13** Kyese ya ntima ke talanaka na kizizi, kasi ntima yina kele ya kufuluka na kyadi ke lembisaka nzutu. **14** Muntu ya mayela ke sosaka luzabu, kasi yinwa ya kizoba ke zolaka mambu ya buzoba. **15** Bilumbu nyonso ya mputu kele bilumbu ya yimbi, kasi muntu yina kele na kyese, luzingu ya yandi kele ya feti na feti. **16** Kuvwanda na mvwilu ya fyoti mpe kuzitisa Yave me lutila muntu yina ke na bimvwama ya nene mpe me kondwa kizunu. **17** Bayina ke na luzolo mpe ke kudyaka ndunda ya mpamba me lutila bayina kele ve na luzolo ata ti bawu ke na kudya ngombe ya mafuta. **18** Muntu yina ke dasukaka mingi ke salaka ti bantu kuswana, kasi muntu yina kele na mvibudulu ke manisaka kuswana. **19** Nzila ya muntu ya bubolo kele nzila ya bansende, kasi nzila ya muntu ya kusungama kele ya mbote. **20** Mwana ya ndwenga ke yangidikaka tata ya yandi, kasi muntu yina ke na buzoba ke safulaka mama ya yandi. **21** Bulawu ke yangidikaka kizoba, kasi muntu ya mayela ke ya kusungama na ndyatulu ya yandi. **22** Mambu yina muntu ke kanisaka na kusala ke bongaka ve kondwa malongi, kasi yawu ke bongaka kana malongi kele mingi. **23** Kuzaba kupesa mvutu ya mbote kele kyese, kuzaba na kutuba dyambu na ntangu ya kufwanakana kele mbote. **24** Muntu ya mayela ke landaka nzila ya luzingu yina ke nata yandi na zulu, samu na kukima yinsi ya bafwa yina kele na yisi. **(Sheol h7585)** **25** Yave ke mwangisaka yinzo ya bantu ya lunangu, kasi yandi ke kebaka mvwilu ya mufwidi. **26** Mabanza ya yimbi kele nganzi na ntadisi ya Yave, kasi mambu ya mbote kele ya kuvedila. **27** Muntu yina ke na luzolo ya mbongo ke mwangisa dikanda ya yandi, kasi muntu yina ke ndimaka ve madeso ya bana ke zinga. **28** Ntima ya muntu ya kudedama ke banzaka ntete na kupesa mvutu, kasi yinwa ya muntu ya yimbi ke tubaka mambu ya yimbi na nswalu. **29** Yave kele ntama na bantu ya yimbi, kasi yandi ke kuwaka lusambulu ya bantu ya kudedama. **30** Ntalulu ya mbote ke yangidikaka ntima, nsangu ya mbote ke

pesaka ngolo na nzutu. **31** Bankebosolo ya nkaka ke pesaka luzingu, muntu yina ke ndimaka yawu ke zinga na kati ya bantu ya ndwenga. **32** Muntu yina ke ndimaka ve malongi ke safulaka luzingu ya yandi mosi, kasi muntu yina ke ndimaka bankebosolo ke kuzwaka mayela. **33** Kuzitisa Yave ke pesaka ndwenga, na kuzwa nkembo, ya lunga ti muntu kukuluka ntete.

16 Na kuyidika dyambu muntu ke kanisaka, kasi mvutu ke katukaka na Yave. **2** Muntu ke talaka ti banzila nyonso ya yandi kele mbote, kasi ni Yave ke tezaka bantima. **3** Yekula mambu ya nge na Yave mpe nyonso yina nge zola kusala ke salama. **4** Yave salaka nyonso samu na dyambu, ata kilumbu ya mpasi, samu na muntu ya yimbi. **5** Bantu yina kele na ntima ya lunangu, bawu kele nganzi na ntadisi ya Yave, ya tsyelika bawu ke kondwa ve na kuzwa kitumbu. **6** Bumbote na luzolo ke fukaka masumu, kuzitisa Yave ke salaka ti muntu kukatuka na yimbi. **7** Ntangu Yave ke yangalalaka na ndyatulu ya muntu, Yave ke salaka ti bambeni ya yandi kusala kizunu na yandi. **8** Ya kele mbote na kuzwa mwa ndambu mpe kuzinga na ludedomo, kasi ya kele yimbi na kuvwanda mvwama mpe kuzinga ve na ludedomo. **9** Ntima ya muntu ke banzaka mambu ya kusala, kasi ni Yave ke twadisaka makulu ya yandi. **10** Ntangu ntinu ke tubaka, mambu ya yandi kele mutindu mosi na yina Nzambi me tuba, yandi ke fundisaka na ludedomo nyonso. **11** Bipezolo ya kulunga kele ya Yave, ni yandi ke zengaka ntalu ya kima mutindu kele dema ya yawu. **12** Ya kele ngazi samu na bantinu na kusala yimbi, samu ti kimfumu ke kuzwaka ngolo na ludedomo. **13** Bantu ya kudedama ke kuzwaka bumbote ya bantinu, bantinu ke zolaka bantu yina ke tubaka mambu ya tsyelika. **14** Nkele ya ntinu kele ntumwa ya lufwa, kasi muntu ya ndwenga lenda sala ti nkele ya ntinu kumanisa. **15** Na nsemo ya kizizi ya ntinu ke na luzingu, bumbote ya yandi kele mutindu mvula ya ndolo. **16** Kuvwanda na ndwenga me lutila wolo ya mfunu, kuvwanda na mayela me lutila mfunu na palata. **17** Nzila ya bantu ya kusungama ni kukima yimbi, muntu yina zola kuvuukisa luzingu ya yandi, fwana kusala keba na ndyatulu ya yandi. **18** Lunangu ke bwisaka bantu, kuvweza bampangi ke nataka na kubwa. **19** Ya kele mbote mingi na kuzinga na bantu ya kukuluka, kasi ya kele yimbi na kukabula bima yina ba ke kuzwaka na mvita na bantu ya lunangu. **20** Muntu yina ke banzaka mbote-mbote na mambu, ke kuzwa buyenge, kasi kyese na muntu yina ke sala kivuvu ya yandi na Yave. **21** Muntu yina ke na ntima ya ndwenga ba ke bokila yandi muntu ya mayela, yinwa yina ke zonzaka na malembe ke bwelaka luzabu. **22** Ndwenga kele yinto ya luzingu na muntu yina kele na yawu, kasi nsembolo ya bilawu ni bulawu ya bawu. **23** Ntima ya muntu ya ndwenga ke banzaka ntete ti yandi kuzonza mpe ndwenga ya yandi ke na kubwelama na bikoba ya yandi. **24** Mambu ya mbote kele mutindu mafuta ya nyosi, yawu kele kitoko na yinwa mpe yawu ke pesaka lunyakusu na nzutu. **25** Bantangu ya nkaka, nzila yina nge ke talaka ti yawu kele mbote, kasi na nsukunu ya kele nzila ke nataka na lufwa. **26** Nsatu ke fidisaka muntu na kusala kisalu, samu ti ni yinwa ke na kutumisa yandi na kusala. **27** Kimpumbulu ke sosaka kaka na kusala yimbi, mambu ya yandi kele mutindu tiya yina ke yokaka bima nyonso. **28** Muntu ya yimbi ke salaka ti bantu kuswana, muntu yina ke tongaka bampangi ke mwangisaka bandiku. **29** Muntu ya yimbi ke vunaka mpangi ya yandi, yandi ke nataka yandi na nzila ya yimbi. **30** Muntu yina ke kanga meso mpe ke kanga yinwa ya yandi, samu na kubanza na kusala mambu ya yimbi, yandi me sadila yimeni yimbi. **31** Bansuki ya mpembe kele mutindu yimpu ya nkembo, ba ke kuzwaka yawu na nzila ya ludedomo. **32** Muntu yina ke dasukaka mbangu ve me lutila mbote na kinwani ya kibakala, muntu yina zaba kukitwadisa, me lutila mbote na muntu yina me botola bambanza. **33** Ba ke bulaka dzeke samu na kubaka lukanu, kasi kaka ni Yave ke bakaka lukanu nyonso ya nsuka.

17 Kudya dimpa ya pamba na kati ya kizunu nyonso me lutila na kuvwanda na yinzo ya kufuluka na madya ya mbote na kuswana. **2** Kisadi yina kele na mayela ke yala na zulu ya mwana yina ke talisaka tata ya yandi nsoni mpe yandi ke kuzwa mwa ndambu ya difwa na bampangi ya yandi. **3** Wolo na palata ba ke mekaka yawu na tiya, kasi ni Yave ke mekaka ntima ya muntu. **4** Muntu yina kele na mabanza ya yimbi, ke kuwaka mambu ya yimbi, muntu ya luvunu ke kuwaka mambu ya luvunu. **5** Muntu yina ke nyokola bantu ya mpamba, ke vwezaka Kiyidiki ya bawu, muntu yina ke yangalala samu na mpasi ya mpangi ke kuzwa kitumbu. **6** Nkembo ya bankooko ni batekolo ya bawu mpe buzitu ya bana ni tata ya bawu. **7** Nzonzolo ya kitoko ke bongaka ve na kilawu, nzonzolo ya luvunu ke bongaka ve na ntwadisi. **8** Madeso ya bana kele mutindu kisi na meso ya bayina kele na yawu, konso kisika bawu ke kwenda, yawu ke pesa bawu nsangu. **9** Muntu yina ke sosaka bundiku ke fukaka yimbi, kasi muntu yina ke bambulaka moyo ntangu nyonso yimbi ke na kutula nkabwani na kati ya bandiku. **10** Nkebosolo ke salaka mpasi na muntu ya mayela kulutila kizoba yina ba me bula nkama ya bikoti. **11** Muntu ya yimbi ke sosaka kaka kusala yimbi na bamfumu, kasi ba ke fidisa yandi ntumwa yina kele na kyadi ve samu na kupesa yandi kitumbu. **12** Kubwabana ulese yina ba ma botola bana me lutila na kubwabana kizoba ya kufuluka na bulawu. **13** Muntu yina ke vutula yimbi na mbote yina ba me sala yandi, yimbi ke katuka ve na yinzo ya yandi. **14** Kubanda na kuswana kele muntindu kufungula nzila ya maza, ntete kuswana kubanda, katuka kuna. **15** Kupesa lunungu na muntu yina kele ve ya kudedama mpe kupesaka ve lunungu na muntu ya kudedama kele mambu zole ya nganzi na ntadisi Yave. **16** Yinki mbongo lenda kusala na maboko ya kizoba? Ya kele samu na kusumba ndwenga? Ata fyoti ve! Samu ti yandi kele ya kufuluka na buzoba! **17** Ndiku ya mbote ke zolaka na ntangu nyonso, kasi mpangi ya tsyelika ke talanaka na ntangu ya mpasi. **18** Kaka ni kizoba ke bulaka ntulu na kutuba ti yandi ke futila mpangi ya yandi mfuka. **19** Muntu yina ke zolaka kuswana, yandi zola masumu, muntu ya lunangu ke sosaka lufwa ya yandi mosi. **20** Muntu ya bantima zole ke kuzwa ve bumbote, mpe muntu yina ke na yinwa ya luvunu ke tala mpasi. **21** Muntu yina me buta mwana ya kizoba ke tala mpasi na ntima, tata ya mwana yina me kondwa mayela ke yangalala ata fyoti ve. **22** Ntima ya kyese kele manganga ya mbote, kasi ntima ya kyadi ke manisaka ngolo. **23** Muntu ya yimbi ke ndimaka ti ba pesa yandi madeso ya bana na mansweki, samu na kuvunina mambu na muntu yina me sala ata dyambu. **24** Ndwenga ke talanaka na kizizi ya muntu ya mayela, kasi kizoba ke sikikaka meso ya yandi na bandilu ya ntoto. **25** Mwana yina kele ve na mayela ke salaka ti tata ya yandi kutala mpasi na ntima mpe kyadi samu na mama yina butaka yandi. **26** Ya kele yimbi na kufutisa kikodi na muntu yina me sala ata dyambu, kubula bantu yina ke ndyatulu ya mbote kele kuvweza misiku. **27** Muntu yina kele na luzabu ke zonzaka mingi ve, mpe muntu yina ke vwandaka swii kele na mayela. **28** Ata kizoba, ntangu yandi me vwanda swii, ba ke tala yandi mutindu muntu ya ndwenga, mpe ntangu yandi me kanga yinwa ya yandi, ba ke tala yandi mutindu muntu ya mayela.

18 Muntu yina ke sosaka kaka ndandu ya yandi mosi ke zolaka ve kuvwanda kintwadi na bampangi, yandi ke dasukaka na malongi nyonso ya mbote. **2** Kizoba ke zolaka ve mambu ya mayela, kasi yandi ke kukipesaka na mabanza ya yandi mosi. **3** Ntangu muntu ya yimbi ke kwizaka, busafu mpe ke kwizaka, kufinga mpe ke nataka nsoni. **4** Bampova ya muntu kele mutindu maza ya kusunda, yinto ya ndwenga kele mutindu muzumba ke na kubasisa maza. **5** Ya kele mbote ve na kupesa lunungu na muntu ya yimbi mpe kubedisa muntu ya kudedama. **6** Bikoba ya kizoba ke swanisaka, yinwa ya yandi ke nwanisaka. **7** Yinwa ya kizoba ke bwisaka yandi, bikoba ya yandi kele mutambu samu na yandi mosi. **8** Mambu ya muntu yina ke tongaka bantu kele mutindu madya ya kitoko, yawu ke tangaka tii na yisi ya kivumu. **9** Muntu yina ke na bubolo na kisalu ya yandi, yandi kele mpangi ya kimwangisi. **10** Nkumbu ya Yave kele kibaka ya lukengolo, muntu ya kudedama ke kimaka na kwenda bumbamaka kuna. **11** Kimvwama ya mvwama kele mutindu mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kivinga ya yandi ke ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kisika ata kima lenda kumina yandi. **12** Ntangu ntima ya muntu ke fulukaka na lunangu, kubwa ya yandi me kuma pene-pene, ntete ti muntu kuzwa nkembo, ya lunga ti yandi kukuluka. **13** Muntu yina ke vutulaka mvutu ntete ti yandi manisa na kuwa, yandi kele kizoba mpe yandi ke kufwa nsoni. **14** Kivuvu ke pesaka ngolo na mbevo, kasi kana kivuvu kele ve, nani ke kindisa yandi? **15** Muntu ya mayela ke kuzwaka luzabu, bantu ya ndwenga ke sosaka luzabu. **16** Dikabu ke fungulaka muntu nzila, yawu ke kumisaka muntu tii na sika ya bantu ya nene. **17** Muntu ya ntete yina ke kukinwaninaka ke talanaka muntu ya kulunga, ntangu muntu yina yandi me funda me kwiza, muntu yango ke lomba yandi bimbangi. **18** Kubula dzeke ke sukisaka ntembe, yawu ke kabulaka bankonga ya bantu ya ngolo. **19** Mpangi yina ba me nyongisa kele ya kukangama kulutila mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, kuswana kele mutindu bikangulu ya bisengo ya yinzo ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **20** Mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ni yawu ke yukutisaka kivumu ya yandi, ni bampova ya bikoba ya yandi ke yukutisaka yandi. **21** Lufwa mpe luzingu kele na kati ya yinwa ya muntu, muntu yina ke zonzaka mingi fwana kukubama samu na mambu ya yandi. **22** Bakala yina me kuzwa kento ya mbote, yandi me kuzwa lusakumunu, yawu kele dikabu me katuka na Yave. **23** Mputu ke zonzaka na kubondila nyonso, kasi mvwama ke vutulaka mvutu na ngolo nyonso. **24** Kuvwanda na bandiku mingi ke nataka mindondo, kasi ndiku ya tsyelika me lutila mpangi ya dikanda.

19 Kuvwanda mputu na luzingu ya kusungama, me lutila kuvwanda kizoba mpe kwendaka zonza mambu ya luvunu. **2** Kukondwa luzabu kele yimbi, kukwenda mbangu-mbangu ke salaka ti muntu kuzimbana nzila. **3** Buzoba ya kizoba ke zimbisaka yandi nzila mpe yandi ke dasukilaka ni Yave. **4** Mvwama kele na bandiku mingi, kasi mputu, ba ke kimaka yandi ata na ndiku ya yandi. **5** Mbangi ya luvunu ke kuzwa kitumbu mpe muntu ya luvunu ke kuzwa nsembolo samu na luvunu ya yandi. **6** Bantu mingi ke sosaka na kuzabana na bantu ya mfunu, konso muntu ke zolaka na kusala bundiku na muntu yina ke pesaka makabu. **7** Bampangi nyonso ya mputu ke yinaka yandi, bandiku ya yandi mpe ke salaka kaka mutindu mosi, kana yandi lomba bawu lusalusu, bampangi ya yandi nyonso ke mwangana, kana yandi sosa kuzonzila bawu, bawu kele dyaka ve kuna. **8** Muntu yina ke na ndwenga ke zolaka nzutu ya yandi, muntu yina ke bumbaka mayela ke kuzwaka buyenge. **9** Mbangi ya luvunu ke kuzwa kitumbu, muntu yina ke zonzaka mambu ya luvunu ke kufwa. **10** Ya me lunga ve ti kizoba kuvwanda na luzingu ya mbote, ya me lunga ve ti mundongo kuyala bamfumu. **11** Muntu ya mabanza ya mbote ke dasukaka ve na nswalu, nkembo ya yandi ni kuzimbana yimbi yina ba me sala yandi. **12** Nkele ya ntinu kele mutindu kidumu ya nkosi, bumbote ya yandi kele mutindu maza yina ke vwandaka na zulu ya matiti na suka-suka. **13** Mwana ya kizoba ke nyongisaka tata ya yandi, kento yina zola kuswana kele mutindu yinzo yina ke tangaka maza konso ntangu. **14** Yinzo na bimvwama kele mvwilu ya bankooko, kasi kento yina ke na mayela kele dikabu ya Yave. **15** Bubolo ke pesaka pongi mosi ya ngolo mpe muntu yina ke salaka ata kima ve ke kufwa nsatu. **16** Muntu yina ke tumamaka na bantumunu ke kebaka luzingu ya yandi, kasi muntu yina ke salaka ve keba na ndyatulu ya yandi ke kufwa. **17** Muntu yina me pesa kima na mputu, yandi me defisa na Yave yina ke vutula yandi yawu. **18** Pesa mwana ya nge kitumbu, samu ti kivuvu kele ntete, kasi na nkele ya nge, kubula yandi ve tii na kufwa yandi. **19** Muntu yina ke vwandaka na nkele ya kulutila ba ke futisa yandi kikodi, kasi kana ba sala yawu ve, yandi ke kuma na yintu ngolo. **20** Kuwa malongi, ndima ba sungika nge, na manima, nge ke kuma muntu ya ndwenga. **21** Muntu ke banzaka na kuyidika mambu mingi, kasi ni luzolo ya Yave ke salamaka. **22** Ba ke zolaka muntu yina ke na luzolo ya tsyelika, mputu me lutila kwandi na muntu ya luvunu. **23** Kuzitisa Yave ke pesaka luzingu, nge lutisa mpimpa ya kuyukuta mpe ata mpasi ke kumina nge. **24** Mubolo ke tulaka diboko ya yandi na ndonga ya madya, kasi yandi ke lendaka ve na kutula diboko na yinwa. **25** Bula muntu ya lupedi, kizoba lenda kukuma na mayela, kebisa muntu ya mayela mpe yandi ke bakula yinki kele luzabu. **26** Mwana yina ke nyokolaka tata ya yandi mpe yina ke bingisa mama ya yandi, yandi kele mwana yina ke fwisaka bantu nsoni. **27** Mwana ya munu, kana nge bika na kuwa malongi, yawu zola kutuba ti nge me bika nzila ya luzabu. **28** Kana ba bokila kizoba samu na kusala kimbangi, yandi ke safula misiku ya yinsi, bantu ya yimbi ke minaka yimbi mutindu ba ke minaka madya. **29** Ba kubikaka bamfundusu samu na bantu yina ke fingaka bampangi, bikoti kele samu na mikongo ya bizoba.

20 Vinu ke pesaka lupedi mpe malafu ya ngolo ke salaka ti muntu kusala makelele, konso muntu yina ke kola na yawu, ke vwanda ve na ndwenga. **2** Ntinu yina me dasukaka kele mutindu nkosi yina ke na kuduma, muntu yina ke sala ti ntinu kudasuka me sosa lufwa ya yandi mosi. **3** Kukima kuswana kele nkembo samu na muntu, kasi kizoba zola kuswana. **4** Na ntangu ya madidi ya ngolo, muntu ya bubolo ke kundaka ve, na ntangu ya kuyonzika yandi ke sosa, kasi yandi ke kuzwa ata kima. **5** Mabanza ya muntu kele ya kubumbama na kati ya ntima mutindu maza ya kusunda, kasi muntu ya mayela lenda kuteka yawu. **6** Bantu mingi ke zonzilaka bumbote ya bawu mosi, kasi muntu ya kukwikama, wapi sika beto lenda kuzwa yandi? **7** Muntu ya kudedama ke zingaka na mutindu ya kusungama, kyese na bana yina yandi ke bikaka na manima ya yandi. **8** Ntangu yina ntinu ke vwandaka samu na kufundisa, kaka na kutala na mbala mosi, yandi ke zabaka wapi kisika yimbi kele. **9** Nani lenda tuba: «Mu me vedisa ntima ya munu, mu kele dyaka ve na ata disumu.» **10** Ya vwanda bipezolo ya luvunu to bitezolo ya mayuya, nyonso yina kele ngazi na ntadisi ya Yave. **11** Mwana ke zabakanaka na mavanga ya yandi, kana mavanga ya yandi kele ya mbote mpe ya kudedama. **12** Meso samu na kutala, makutu samu na kuwa, nyonso zole, ni Yave salaka

yawu. **13** Kuzola pongi ke pesaka bumputu, fungula meso samu ti nge yukuta mbote. **14** Kisumbi ke tubaka: «Ntalu me lutila!» Kasi, kana yandi me sumba yimeni, yandi ke yangalalaka na bima yina yandi me sumba. **15** Wolo kele mpe kolaye kele mingi, kasi mambu ya mbote me lutila ntalu. **16** Kana muntu bula ntulu ti ni yandi ke futa mfuka ya ngana, simba kiyunga ya yandi samu na mfuka yina. Kana muntu me baka lukanu samu na kento ya nzenza, yandi fwana kusimbisa nge bima. **17** Madya ya kulaba ke vwandaka kitoko, kasi na manima, yawu ke kumaka mutindu matadi na kati ya yinwa. **18** Malongi ya mbote ke salaka ti muntu kuyidika mambu ya mbote. Tekila nge kwenda na mvita, yindula ntete mbote. **19** Muntu yina ke tongaka bantu ke basisaka mansweki. Kuvwanda ve kintwadi na bantu yina ke zonzaka mingi. **20** Muntu yina ke safula tata mpe mama ya yandi, yandi ke kufwa mutindu mwinda ke kufwaka na kati-kati ya kitombe. **21** Mvwilu yina ba ke kuzwaka mbangu-mbangu na mbandukulu, yawu kele ve lusakumunu yina ke zingilaka. **22** Kutuba ve ti: «Mu ke vutula yimbi!» Tula kivuvu ya nge na Yave mpe yandi ke vuukisa nge. **23** Bitezolo ya luvunu kele nganzi na meso ya Yave, bipezolo ya luvunu kele mbote ve. **24** Ni Yave ke twadisaka balutambi ya muntu. Muntu lenda kuzaba nzila yina ke na kulanda? **25** Ya kele mutambu samu na muntu na kubaka lukanu na ntadisi ya Nzambi mbangu-mbangu mpe na kuyindula kaka na manima ya kubaka lukanu. **26** Ntinu ya ndwenga ke mwangisaka bantu ya yimbi mpe yandi ke talisa bawu mpasi ya kiyengoso. **27** Kiwumunu ya muntu kele mwinda yina Yave pesaka yandi, yawu ke lakisaka kimuntu ya yandi nyonso. **28** Luzolo mpe butsyelika ke kebaka ntinu. Ni luzolo ke salaka ti kimfumu ya yandi kuzingila. **29** Ngolo kele nkembo ya bantwenya, bansuki ya mpembe kele nkembo ya bakuluntu. **30** Bamputa yina ke talisaka muntu mpasi, lenda kusala ti yandi bika na kusala yimbi, bikoti mpe lenda kuvedisa ntima.

21 Ntima ya ntinu kele mwila na diboko ya Yave, Yave ke twadisaka yawu bisika nyonso yina yandi zola. **2** Konso muntu ke banzaka ti bansalulu ya yandi kele ya mbote, kasi ni Yave ke tezaka bantima. **3** Kusadila ludedomo mpe kusungama, ni yawu Yave ke zolaka kulutila Minkayulu. **4** Ntalulu na ntima ya lunangu, ni yawu ke lakisaka masumu ya bantu ya yimbi. **5** Muntu yina ke banzaka mbote na mambu yina yandi ke yidika, yandi ke kuzwaka kimvwama, kasi muntu yina ke salaka mambu mbangu-mbangu, yandi ke kuma mputu. **6** Bimvwama yina ba ke kuzwaka na luvunu yawu kele mutindu mulinga yina ke zingilaka ve, yawu ke nataka na lufwa. **7** Yimbi yina bantu ya yimbi ke salaka ke bebisaka bawu samu ti bawu ke mangaka na kusadila mambu ya kusungama. **8** Ndyatulu ya muvondi kele ya kutengama, kasi bansalulu ya muntu ya kudedama kele ya kusungama. **9** Kuzinga na zulu ya muludi ya kuyalumuka me lutila na kuvwanda yinzo mosi na kento yina zola kuswana. **10** Muntu ya yimbi ke sosaka kusala yimbi, yandi ke talaka ata fyoti ve kyadi ya ndiku ya yandi. **11** Na ntangu yina ba ke pesaka kitumbu na muntu yina ke na kisayi, yawu ke sala ti kizoba kuma na ndwenga. Na ntangu muntu ya ndwenga ke longokaka, yandi ke kuzwaka luzabu. **12** Nzambi ya kudedama ke talaka mambu nyonso yina ke salamaka na kati ya dikanda ya muntu ya yimbi. Yandi ke losaka bantu ya yimbi na kati ya yimbi. **13** Muntu yina ke manga na kuwa kulooka ya mputu, yandi mpe na ntangu yandi ke looka ata muntu ke sadisa yandi. **14** Dikabu yina ba ke pesaka na mansweki ke sukisaka nkele, madeso ya bana yina ba me pesa na yisi ya mesa ke sukisaka nkele ya kulutila. **15** Kuzinga na mutindu ya kusungama kele kyese samu na muntu ya kudedama, kasi na muntu ya yimbi, yandi ke talaka ti ya kele kubebisa. **16** Muntu yina ke bika na kulanda nzila ya mbote ke kwenda pema na kisika yina bantu ya kufwa ke vukanaka. **17** Muntu yina ke zolaka kuyangalala ke banda na kwendaka lomba, muntu yina ke zolaka kaka kudya mpe kunwa ke mvwama ve. **18** Muntu ya yimbi ke tala mpasi na kisika ya muntu ya kudedama, mpe muntu ya masumu ke tala mpasi na kisika ya bantu ya kusungama. **19** Kuzinga na yinsi ya kuyuma me lutila mbote na kuzinga na kento yina zola kuswana mpe yina ke dasukaka kidi-kidi. **20** Ya kele na kimvwama ya ntalu mpe mafuta na yinzo ya muntu ya ndwenga, kasi kizoba ke minaka bima nyonso ya yandi. **21** Muntu yina ke sosa bumbote mpe kukwikama, yandi ke kuzwa luzingu, ludedomo mpe nkembo. **22** Muntu ya ndwenga lenda kubotola mbanza yina ba ke na kukengidila mbote mpe yandi lenda kumwangisa kibaka yina mbanza vwandaka tula kivuvu. **23** Muntu yina ke kebaka yinwa mpe ludimi ya yandi, yandi ke kimisaka nzutu ya yandi na mambu. **24** Muntu yina ke sekaka bantu mpe ke na lunangu, nkumbu ya yandi ke muntu ya kisayi, mavanga ya yandi ke lakisaka ti yandi ke na lunangu yina kele ve ndilu. **25** Bansatu ya mubolo ke nata yandi na lufwa, samu ti maboko ya yandi ke zolaka ve kusala. **26** Konso ntangu mubolo ke vwandaka kaka na bansatu, kasi muntu ya kudedama ke kabulaka konso ntangu. **27** Munkayulu yina bantu ya yimbi kele nganzi, samu ti yandi ke pesaka yawu na mabanza ya yimbi. **28** Mbangi ya luvunu ke kufwa, kasi muntu yina zaba kuwa ke tatamana na kuzaba na kuzonza. **29** Muntu ya yimbi ke lakisaka ti yandi kele muntu ya mbote, kasi muntu ya kusungama ke na kivuvu na ndyatulu ya yandi. **30** Ndwenga, mayela mpe malongi ya muntu kele kaka pamba na ntadisi ya Yave! **31** Ba ke kubikaka mpunda samu na kilumbu ya mvita, kasi ni Yave ke nungisaka!

22 Kuvwanda na nsangu me lutila na bimvwama mingi, buzitu ya bantu me lutila wolo na palata. **2** Mvwana na mputu kele kaka mutindu mosi, ni Yave salaka bawu nyonso zole. **3** Muntu ya mayela ke talaka mpasi yina ke na kwiza mpe yandi ke bumbamaka, kasi bizoba ke landaka kaka nzila ya bawu mpe bawu ke sukaka yimbi. **4** Difuta ya muntu ya kukuluka mpe ke zitisaka Yave, ya kele kimvwama, nkembo mpe luzingu. **5** Nzila ya muntu ya luvunu ke vwandaka na bansende mpe mitambu, muntu yina zola kukeba luzingu ya yandi fwana kukima nzila yango. **6** Longisa ntwenya nzila yina yandi fwana kulanda, mpe ntangu yandi ke kuma kiboba, yandi ke bika ve nzila yango. **7** Mvwama ke yalaka bamputu mpe muntu yina ke defaka kele mundongo ya kidefisi. **8** Muntu yina ke kundaka kondwa ludedomo ke yonzikaka mpasi. Ngolo ya yandi ya kusala yimbi ke manisaka. **9** Muntu ya ntima ya mbote ke kuzwaka lusakumunu, samu ti yandi ke pesaka madya ya yandi na mputu. **10** Bingisa muntu yina ke sekaka bampangi mpe kuswana ke manisa, kuswana na bifungu ke vwanda dyaka ve. **11** Muntu yina ke zolaka ntima ya kuvedila na mambu ya mbote na yinwa ya yandi, ntinu ke vwandaka ndiku ya yandi. **12** Meso ya Yave ke kebaka luzabu ya tsyelika, kasi yandi ke basisaka na pwelele bampova ya bantu ya yimbi. **13** Mubolo ke tubaka: «Beno kwiza nkosi ke na ngaanda, yandi lenda kufwa munu na nzila!» **14** Yinwa ya bakento yina ke lebaka kele dibulu ya yinda, muntu yina Yave me dasukila, ke kubwa na dibulu yango. **15** Bana ke zolaka mambu ya buzoba, kasi bikoti ke katula bawu buzoba yina. **16** Muntu yina ke nyokola mputu ke sala ti mputu kukuma mvwama. Muntu yina ke kabula kima na mvwama, yandi ke kuma mputu. **17** Fungula makutu na kuwa bampova ya bantu ya ndwenga! Pesa ntima ya nge na luzabu!

18 Ya kele mbote ti nge bumba yawu na kati ya yintu ya nge mpe yawu kuvwanda ntangu nyonso pene-pene ya bikoba ya nge. **19** Samu ti kivuvu ya nge kuvwanda na Yave, bubu yayi, ni nge mu zola kulwengisa. **20** Mu me sonikina nge mambu makumi tatu samu na kupesa nge malongi na mayindu ya mbote, **21** samu ti nge kuzaba mambu ya tsyelika. Na yina, nge ke vutula bamvutu ya tsyelika na muntu yina me tumisa nge. **22** Kubotola ve bima ya mputu samu ti yandi kele ve na ngolo, kuvunisa ve mputu mambu na yinzo ya lufundusu, **23** samu ti Yave ke nwanina yandi mpe yandi ke nyokola luzingu ya bayina ke nyokola mputu. **24** Kusala ve bundiku na muntu ya nkele, kuvwanda ve kisika mosi na muntu yina ke dasukaka konso ntangu, **25** samu ti nge lenda kuma mutindu yandi mpe nge ke kubwa na mutambu. **26** Kuvwanda ve na nkonga ya bantu yina ke bakaka balukanu, kuvwanda ve na nkonga ya bantu yina ke bulaka ntulu na kufuta bamfuka ya bantu ya nkaka, **27** kana nge lembana na kufuta yawu, nge ke ndima ti ba botola nge bima nyonso na mfulu ya nge? **28** Kutula ve na kisika ya nkaka bandilu yina bankooko ya nge bikaka. **29** Tala muntu yina ke salaka mbote kisalu ya yandi, yandi ke lenda na kusadisa bantinu, yandi ke ndima ve na kwenda sala na bantu ya pamba.

23 Kana nge ke na kudya na mesa na muntu ya mfunu, sala keba na muntu yina ke na mantwala ya nge. **2** Kana nge ke na kifu ya kudyaka mingi, kudya na mutindu ya kufwanakana. **3** Kuzola ve madya ya yandi ya kitoko, kuzaba ve kana ba ke na kupesa nge yawu na bantima zole. **4** Kutala mpasi ve na kwendaka sosa bimvwama, kubebisa ve mayela ya nge samu na yawu. **5** Nge ke sikika kwandi meso ya nge na bimvwama? Kimvwama kele dyaka ve, yawu me kwenda mutindu mbemba ke dumukaka na zulu. **6** Kudya ve madya ya muntu ya ntima ya yimbi mpe kuzola ve madya ya yandi ya kitoko. **7** Samu ti yandi kele mutindu muntu yina me baka lukanu na kuzabisa nge mutindu yayi: «Kudya mpe kunwa ya nge», kasi na ntima ya yandi, yandi zola nge ve. **8** Madya yina nge me kudya, nge ke luka yawu, bampova ya kitoko yina ke basisaka ke vwanda kaka ya pamba. **9** Kuzonza ve na muntu yina kele ve na mayela, yandi ke safula nsasa ya mambu ya nge ya mbote. **10** Kutula ve na kisika ya nkaka bandilu yina ba tulaka katuka ntama, kubotola ve bilanga ya bansaana, **11** samu ti kikuudi ya bawu ke na ngolo, yandi ke nwanisa nge samu na bawu. **12** Pesa ntima ya nge na malongi, fungula makutu ya nge na kuwa mambu ya luzabu. **13** Kumanga ve na kusemba mwana, kana nge bula yandi bikoti, yandi ke kufwa ve. **14** Na kubulaka yandi bikoti, nge ke vuukisa yandi na yinsi ya bafwa. **(Sheol h7585)** **15** Mwana ya munu, kana ntima ya nge kukwikama na ndwenga, ntima ya munu mpe ke yangalala. **16** Nzutu ya munu nyonso ke yangalala ntangu nge ke zonza mambu yina kele ya kusungama. **17** Kusadila ve misumuki kimbanda, kasi konso kilumbu, zitisa Yave. **18** Na bilumbu yina ke kwiza, kivuvu ya nge ke vwanda ve ya pamba. **19** Nge mwana ya munu kuwa munu, mpe nge ke kuzwa ndwenga, twadisa ntima ya nge na nzila ya kusungama. **20** Kuvwanda ve kintwadi na bayina ke kolaka malafu, kuvwanda ve na bayina ke zolaka kudya mingi misuni, **21** samu ti muntu yina ke kolaka malafu na muntu yina ke zolaka kudya mingi misuni ke kuma bamputu, mpongi ke sala ti bawu kulwata binkuti ya kupasuka. **22** Kuwa tata ya nge samu ti ni yandi butaka nge, kusafula ve mama ya nge samu ti yandi me kuma kiboba. **23** Sala ngolo na kuzwa butsyelika, ndwenga, malongi mpe mayela, kutekisa yawu ve. **24** Tata ya mwana ya kudedama ke vwandaka na kyese. Muntu yina me buta mwana yina ke na ndwenga ke yangalala. **25** Bika ti tata na mama ya nge kuyangalala samu na nge! Bika ti mama yina me buta nge kuvwanda na kilengi! **26** Mwana ya munu, pesa munu ntima ya nge, bika ti meso ya nge kulanda na kyese nyonso banzila ya munu. **27** Kento ya kindumba kele dibulu ya kusunda mingi, kento ya yimbi kele dibulu ya yinda. **28** Yandi ke vwandaka ya kukubama, yandi ke salaka ti lutangu ya babakala yina kele ve ya kukwikama na bakento ya bawu kukuma mingi. **29** Banani ke lookaka «kyadi» to «mpasi»? Ba nani ke swanaka? Banani ke yawulaka? Banani ke lwalaka bamputa ya buzoba? Ba nani ke bwakaka meso? **30** Mambu yayi kele samu na bayina ke lutisaka ntangu nyonso na vinu, ya kele samu na bayina ke zolaka kunwa malafu ya ngolo. **31** Kuzola ve vinu samu na mbwaki ya yawu ya kitoko, samu ti yawu ke na kutalana kitoko na kati ya kopo, yawu ke kulumukaka malembe-malembe na yinwa. **32** Na manima, yawu ke kudya nge mutindu nyoka, yawu ke tatika nge mutindu mpidi. **33** Meso ya nge ke banda na kutala bima ya kufwanakana ve, nge ke banda na kuzonza mambu ya kuzabakana ve. **34** Nge ke kuma mutindu muntu me lala na kati-kati ya mubu, mutindu muntu me lala na nsongi ya dikunzi ya bwatu. **35** Nge ke banda na kutuba: «Ba me bula munu, kasi mu me tala mpasi ve! Ba me bula munu nkuba, mu me zaba ve! Wapi ntangu mu ke vumbuka? Mu ke lomba dyaka malafu!»

24 Kusadila ve bantu ya yimbi kimbanda, kusosa ve na kuvwanda kintwadi na bawu. **2** Bawu ke banzaka kaka na kumwangisa, mambu yina ke basikaka na bayinwa ya bawu ke salaka yimbi. **3** Ni ndwenga ke salaka ti yinzo kutungama, ni mayela ke salaka ti yawu kutelama mbote. **4** Ni luzabu ke fulusaka bivinga na bima nyonso ya ntalu mpe ya kitoko. **5** Muntu ya ndwenga kele ya kufuluka na ngolo, muntu ya luzabu ke bwelaka ngolo ya yandi. **6** Tekila nge kwenda na mvita, yindula ntete mbote, samu na kununga, ya lunga na kuvwanda na bipesi-malongi mingi. **7** Ndwenga kele ya kuzangama mingi samu na kizoba, yandi ke fungulaka ve yinwa ya yandi na kisika yina bantu ke vukanaka. **8** Muntu yina ke banzaka na kusala yimbi, ba ke bokilaka yandi mfumu ya muvusu. **9** Mabanza ya kizoba kele masumu, kuseka bantu kele mambu ya nganzi. **10** Kana nge vwanda ve na kibakala na kilumbu ya mpasi, ngolo ya nge ke fyoti. **11** Vuukisa bayina ba me zengila lufwa, vuukisa bayina ba ke na kunata na lufwa kondwa kusala yimbi, kuula bawu! **12** Kana nge tuba: «Mu vwandaka zaba ve!» Muntu yina ke tezaka bantima yandi zaba yawu ve? Muntu yina ke kebaka nge, yandi zaba yawu ve? Yandi ke futisa ve konso muntu mutindu kele mavanga ya yandi? **13** Mwana ya munu, kunwaka mafuta ya nyosi, yawu ke kitoko! Kitoko ya yawu ke bikanaka na yinwa, **14** ni mutindu yina ndwenga ke vwanda samu na nge, zaba ndwenga samu na nge mosi! Kana nge kuzwa yawu, nge ke vwanda na luzingu ya mbote na bilumbu yina ke kwiza, mpe kivuvu ya nge ke manisa ve. **15** Nge muntu ya yimbi! Kutula ve mabaku na nzila ya muntu ya kudedama, kumwangisa ve kisika yina yandi ke zingaka, **16** muntu ya kudedama ke lenda na kubwa bambala nsambwadi mpe yandi ke telama, kasi bantu ya yimbi ke kubwaka na kati ya kyadi. **17** Kuyangalala ve ntangu mbeni ya nge me kubwa, kuvwanda ve na kilengi kana yandi me bula dibaku. **18** Kana nge sala mutindu yina, Yave ke yangalala ve na nge, mpe yandi ke bika na kupesa mbeni ya nge kitumbu. **19** Kudasukila ve bantu ya ntima ya yimbi, kusadila ve bantu ya yimbi kimbanda, **20** samu ti luzingu ya bawu na bilumbu yina ke kwiza ke vwanda pamba, yawu kele mutindu mwinda yina ke na kwendaka kufwa malembe-malembe. **21** Mwana ya munu zitisa Yave mpe zitisa ntinu, kuvwanda ve kintwadi na

bantu yina ke zolaka ve kutumama, **22** samu ti mpasi lenda kukumina bawu na mpamukunu, nani zaba mutindu ya kitumbu yina lenda kukumina bawu? **23** Mambu ya nkaka ya ndwenga ni yayi: Ntangu ba ke fundisaka bantu, ya kele ve mbote na kuswasikisa bantu. **24** Kana muntu tuba na muntu yina me sala yimbi: «Nge kele ya kudedama», bantu nyonso ke siinga yandi, bantu ya makanda nyonso ke dasukila yandi. **25** Kasi bayina ke semba yandi ke sala mbote, bawu ke kuzwa lusakumunu ya mbote. **26** Mvutu ya tsyelika kele mutindu kufiba ya bundiku. **27** Yidika ntete bima ya nge yina kele na ngaanda, bongisa bilanga ya nge mpe na manima, nge ke tunga yinzo ya nge. **28** Kutuba ve kimbangi ya luvunu na mpangi ya nge, nge ke sadila bikoba ya nge samu na kuvuna? **29** Kutuba ve ti: «Samu ti yandi me sala munu mutindu yayi, munu mpe, mu ke vutula konso muntu yina yandi me sala!» **30** Mu lutaka na mantwala bilanga ya mubolo mpe na bilanga ya vinu ya muntu yina kele ve na mayela, **31** bilanga nyonso vwandaka ya kufuluka na bansende mpe kibaka ya matadi vwandaka ya kumwangana. **32** Mu talaka, mu yindulaka mpe mu kuzwaka ndongosolo yayi: **33** Mwa pongi, mwa kunimba, mwa kulala, mwa kuzinga fyoti maboko. **34** Na yina, bumputu ke kwizila nge. Mpasi ke kotila nge mutindu muyibi yina ke na kinwanunu.

25 Yayi ni bingana ya nkaka ya Salomoni, ni bantu ya Ezekyase ntinu ya Yuda sonikaka dyaka yawu, samu na kusamuna yawu. **2** Nkembo ya Nzambi ni kubumba mambu, nkembo ya bantinu ni kubakula mambu. **3** Ba lenda zaba ve mutela ya mazulu, ba lenda zaba ve kusunda ya ntoto, ba lenda zaba ve ntima ya bantinu. **4** Katula mvindu ya palata mpe kisadi-bisengo ke kuzwa kima ya mbote. **5** Katula muntu ya yimbi pene-pene ya ntinu mpe kimfumu ya yandi ke sikama na ludedomo. **6** Kusala ve lunangu na mantwala ya ntinu mpe kuvwanda na kisika yina ba me kubika samu na bantu ya mfunu. **7** Yawu me lutila mbote ba tuba na nge ti: «Kwiza vwanda awa», na ba kukulula nge na mantwala ya ntwadisi na manima yina meso ya yandi me tala nge. **8** Kukwenda ve nswalu na kwenda kufunda muntu na mantwala ya bazuzi, kana muntu yina lakisa ti yandi me sala yimbi ve, yinki nge ke sala? **9** Kana nge ke na mambu na mpangi ya nge, beno manisa yawu beno zole, kasi kubasisa ve mansweki ya yandi na bantu ya nkaka, **10** samu ti kana yandi kuwa yawu, yandi lenda kufinga nge mpe mambu ya yimbi yina nge zonzaka kuvutukila ve nge. **11** Bampova ya mbote yina ke basikaka na ntangu ya kufwanakana me lutila ntalu na bima ya wolo yina ba me bongisa na palata. **12** Mulunga ya wolo, mwa mpanga ya wolo ya mbote kele mutindu dikutu yina ke kuwaka bankebosolo ya muntu ya ndwenga. **13** Mutindu kele madidi ya neze na ntangu ya kuyonzika bambuma, ni mutindu yina mpe kele ntumwa ya kukwikama samu na muntu yina me fidisa yandi: yandi ke kindisaka mfumu ya yandi. **14** Matuti na mupepe yina ke pesaka ve mvula, ni mutindu yina mpe kele muntu yina ke salaka yinwa ti yandi ke pesaka makabu kasi yandi ke pesaka ve yawu. **15** Mvibudulu lenda sala ti muntu kuzwa bumbote ya bamfumu, mambu ya mbote ke bukaka mikwa. **16** Kana nge kuzwa mafuta ya nyosi, kudya ve ya kulutila, samu ti ntangu nge ke yukuta, nge ke luka yawu. **17** Kukwendaka ve konso ntangu na sika ya mpangi ya nge kana ve, yandi ke lemba na kutalaka nge konso ntangu mpe yandi ke banda na kuyina nge. **18** Mbangi ya luvunu kele mutindu yinti yina ba ke bulaka bantu, mutindu mbele ya mvita mpe dyonga ya nsongi. **19** Kukipesa na muntu yina kele ve ya kukwikama na kilumbu ya mpasi, ya kele mutindu muntu yina me tula kivuvu ya yandi na dinu yina ke na kuningana to dikulu ya kufwa. **20** Kukatula kinkuti na ntangu ya madidi mpe kudukula vinu ya ngayi na mputa ya kele mutindu kuyimbila mikunga na muntu yina ke na kyadi na ntima. **21** Kana mbeni ya nge ke na nsatu, pesa yandi madya. Kana yandi ke na mpwila ya maza, pesa yandi maza, **22** samu ti na kusala mutindu yina, ya ke mutindu ti nge me kutika makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi. Kasi yave ke vutula nge yawu. **23** Mupepe yina ke katukaka na node ke nataka mvula mpe yinwa yina ke zonzaka na mansweki ke pesaka nkele. **24** Kuzinga na zulu ya muludi ya kuyalumuka me lutila na kuvwanda yinzo mosi na kento yina zola kuswana. **25** Nsangu ya mbote yina me katuka na yinsi ya ntama kele mutindu maza ya madidi samu na muntu yina me lemba. **26** Muntu ya kudedama yina ke kubwaka na mantwala ya muntu ya yimbi kele mutindu yinto yina ke basisaka maza ya poto-poto mpe dibulu ya maza ya yimbi. **27** Ya kele ve mbote samu na muntu na kudya mingi mafuta ya nyosi mpe kusosa nkembo ya yandi mosi. **28** Muntu yina zaba ve kukitwadisa kele mutindu mbanza yina ba me mwangisa bibaka ya lukengolo.

26 Mutindu neze na ntangu ya tiya mpe mvula na ntangu ya kuyonzika, mutindu mosi mpe nkembo me bonga ve na kizoba. **2** Mutindu nswini ke kwendaka na zulu, dikwangu ke dumukaka, ni mutindu mosi mpe nsiingulu ya kondwa dyambu simbaka ve. **3** Kikoti kele samu na mpunda, singa kele samu na mbuluku, bikoti me bonga na mukongo ya kizoba. **4** Kuvutula ve mvutu na kizoba mutindu yandi ke salaka yawu na buzoba ya yandi, kana ve nge ke vwanda mutindu yandi. **5** Vutula mvutu na kizoba mutindu kele buzoba ya yandi samu ti yandi kubanza ve ti yandi ke na ndwenga. **6** Muntu yina ke fidisa kizoba na kwenda mwangisa bansangu, yandi me zenga makulu ya yandi mosi mpe me kunwa kima ya yimbi yina ke kufwa yandi. **7** Makulu ya kikata kele ve na ngolo, mutindu mosi mpe kingana na yinwa ya bizoba. **8** Kuzitisa kizoba kele mutindu kukanga ditadi na kizukumununu. **9** Kintala ya bansende na diboko ya muntu yina me kola malafu ni mutindu yina kele kingana na yinwa ya bizoba. **10** Mutindu kele mfumu yina ke lwalisaka bantu nyonso ni mutindu mosi mpe kele muntu yina ke bakaka kizoba na kisalu to muntu yina ke na kuluta. **11** Mutindu yimbwa ke vutukaka na kudya yina yandi me luka, ni mutindu mosi mpe kizoba ke vutukila buzoba ya yandi. **12** Beto lenda sadisa kizoba na kuzwa ndwenga. Kasi kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba nyonso, ya kele mpasi samu na beto na kusadisa yandi. **13** Mubolo ke tubaka: «Beno kwiza yingo ke na nzila, nkosi ke na kwendaka tambula na babala-bala.» **14** Mutindu mwelo ke fungukaka mpe ke kangamaka na kisika yina yawu kele, ni mutindu mosi mpe mubolo ke balukaka konso ntangu na zulu ya mfulu ya yandi. **15** Mubolo ke tulaka diboko ya yandi na ndonga ya madya, kasi yandi ke ya kulemba na kunata diboko tii na yinwa ya yandi. **16** Mubolo ke banzaka ti yandi me lutila ndwenga na bantu nsambwadi ya mayela. **17** Kukota na mambu ya ngana kele mutindu mosi na muntu me simba nyoka na kati-kati. **18** Mutindu kilawu yina ke ya kudasuka ke losaka dikuni ya tiya, madyonga mpe lufwa, **19** ni mutindu mosi mpe kele muntu yina ke vunaka mpe na manima, yandi ke tubaka: «Ya kele kaka samu na kusekisa.» **20** Kana bakuni manisa, tiya ke kufwa. Kana bayina ke tongaka kele dyaka ve, kuswana ke manisa. **21** Mutindu makala ke simbaka tiya mpe bakuni ke pesaka milaka ya tiya, ni mutindu mosi mpe muntu yina zola kuswana ke nataka bantu na kuswana. **22** Mambu ya muntu yina ke tongaka bantu kele mutindu madya ya kitoko, yawu ke tangaka tii na yisi ya kivumu. **23** Mambu ya yimbi yina ke basikaka na ntima ya yimbi kele mutindu palata yina ba me

bongisa ntete ve mpe ba me tula na mbungu ya ntebe. **24** Muntu yina ke yinaka bantu ke basisaka mambu ya kitoko, kasi na kati ya ntima ya yandi kele ya kufuka na luvunu. **25** Kana yandi zonza mambu ya mbote, kukwikila yandi ve, samu ti na kati ya ntima ya yandi kele na mambu nsambwadi ya nganzi. **26** Ata ti yandi meka na kubumba kuyina ya yandi, yimbi ya yandi ke talana na mantwala ya bantu nyonso. **27** Muntu yina ke timuna dibulu, yandi mosi ke kubwa na kati ya yawu. Muntu yina ke nengumuna ditadi ya nene, yawu ke bwidila yandi mosi. **28** Muntu yina me lwalisa bampangi na mambu ya luvunu ke yinaka bawu. Mambu ya luvunu ke nataka na mwangusulu.

27 Kuzonza ve ti mbasi mu ke sala mutindu yayi to mutindu yayi, samu ti nge zaba ve yinki lenda salama na kilumbu. **2** Ya kele mbote ti muntu ya nkaka kusiika nge, kasi yinwa ya nge mosi ve. Ya kele mbote ti nzenza kusiika nge, kasi bikoba ya nge mosi ve. **3** Ditadi kele kizitu, munyenge kele dema kasi dema ya nkele ya kizoba me lutila bima nyonso yina. **4** Bunsisi ke lwalisaka, yawu ke na kyadi ve, nani lenda vibidila na mantwala ya kimbanda? **5** Nkebosolo ya tsyelika me lutila mbote na luzolo ya kubumbama. **6** Bankebosolo ya mpangi ke lakisaka ti yandi kele nkundi ya kukwikama, kufiba ya mbeni ke kaka luvunu. **7** Muntu yina me yukuta ke mangaka na kudya ata mafuta ya nyosi, kasi muntu yina ke na nsatu ya kulutila ke talaka ti bima nyonso ya ndudi me kuma kitoko. **8** Mutindu ndeke yina me kwenda ntama mingi na dizanza ya yandi, ni mutindu yina kele muntu yina ke kwendaka zinga kidi-kidi ntama na bwala ya yandi. **9** Mafuta na mananasi ya nsunga ya mbote ke yangidikaka ntima, kasi ndembami ya nkundi ya mbote me lutila malongi ya nge mosi. **10** Kubika ve ndiku ya nge to ndiku ya tata ya nge. Kukwenda ve na sika ya mpangi ya nge na kilumbu yina yandi ke na kati ya mpasi ya kulutila. Lusalusu ya muntu yina kele pene-pene me lutila lusalusu ya mpangi yina kele ntama. **11** Mwana ya munu, kuma muntu ya ndwenga, yangidika ntima ya munu. Na yina, mu ke lenda na kuvutula mvutu na muntu yina ke na kufinga munu. **12** Muntu ya mayela ke talaka mpasi yina ke na kwiza mpe yandi ke bumbamaka, kasi bizoba ke landaka kaka nzila ya bawu mpe bawu ke sukaka yimbi. **13** Kana muntu bula ntulu ti ni yandi ke futa mfuka ya ngana, simba kiyunga ya yandi samu na mfuka yina. Kana muntu me baka lukanu samu na kento ya nzenza, yandi fwana kusimbisa nge bima. **14** Muntu yina ke sakumuna mpangi ya yandi na suka-suka na kulooka nyonso, yawu ke vwanda mutindu nsiingulu. **15** Yinzo yina ke tangaka konso ntangu yina mvula ke nokaka kele mutindu mosi na kento yina zola kuswana, **16** kuyimina yandi ya kele mutindu kukangisa mupepe to kuyimina mafuta na kutanga na maboko! **17** Kisengo ke bongisaka kisengo, muntu ke bongaka na mpangi muntu. **18** Muntu yina ke bongisa mbote yinti ya yandi ya fike, yandi ke kudya bambuma ya yawu, muntu yina ke kengedila mfumu ya yandi ke kuzwa nkembo. **19** Mutindu maza kele kitala-tala samu na kizizi ya muntu, ni mutindu yina mpe ntima ya muntu kele kitala-tala ya muntu yandi mosi. **20** Mutindu yinsi ya bafwa mpe yinza ya bayina zimbanaka ke yukutaka ve, ni mutindu yina mpe meso ya muntu ke yukutaka ve. **(Sheol h7585)** **21** Wolo na palata ba ke mekaka yawu na tiya, ni mutindu yina ba ke sadilaka muntu nsangu na mambu yina bantu ke zonzaka samu na yandi. **22** Kana nge baka kilawu, nge tula yandi na kati ya kitutulu, nge vukisa yandi na bambuma, nge tuta yandi, bulawu ya yandi ke manisa ve. **23** Zaba mbote mutindu kele bibulu ya nge, pesa ntima ya nge na kubaka bunkete ya yawu, **24** samu ti kimvwama ke zingilaka ve bantangu nyonso. Yimpu ya kimfumu, yawu ke zingilaka bambandu na bambandu? **25** Ntangu nge ke zenga matiti ya bibulu, ntangu matiti ya nkaka ke mena, ntangu ba ke kwenda baka matiti yango na zulu ya mongo, **26** na yina, nge ke kuzwa binkuti ya bampusu ya bana ya mameme mpe nge ke tekisa bankombo samu na kusumba bilanga, **27** nge ke kuzwa mpe miliki mingi ya bangombe samu na kudya, samu na kudikila yinzo ya nge mpe samu na kudikila bisadi ya nge ya bakento.

28 Muntu ya yimbi ke kimaka ata ti ata muntu ke na kulandaka yandi, kasi muntu ya kudedama ke vwandaka na kivuvu mutindu mwana ya nkosi. **2** Kana yinsi kele na mvwanzi, bamfumu ke kumaka mingi, kasi kana muntu ya mayela mpe ya luzabu kele kuna, yinsi ke tambula mbote mpe kizunu ke zingila. **3** Mputu yina ke nyokolaka bantu ya mpamba kele mutindu mvula ya nene yina ke mwangisaka madya na bilanga. **4** Bayina ke mangaka Musiku ke siikaka bantu ya yimbi, kasi bayina ke sadilaka Musiku ke nwanisaka bawu. **5** Bantu ya yimbi ke bakula ata kima na kati ya malongi ya ludedomo, kasi bayina ke sosaka na kutumama na Yave ke bakulaka nyonso. **6** Mputu yina ke landaka nzila ya kusungama me lutila mbote na muntu yina ke landaka nzila ya kutengama ata ti yandi kele mvwama. **7** Mwana ya mayela ke tumamaka na Musiku, kasi mwana yina ke vwandaka kintwadi na bantu yina ke kudyaka mpe ke kunwaka mingi ke talisaka tata ya yandi nsoni. **8** Kana muntu kumvwama na kwendaka defisa mbongo ya yandi na ndandu ya kulutila, kimvwama ya yandi ke kuma ya muntu yina ke talaka kyadi ya mputu. **9** Muntu yina ke kanga makutu samu na kumanga na kuwa mambu ya Musiku, lusambulu ya yandi kele nganzi na ntadisi ya Yave. **10** Muntu yina ke nata bantu ya kusungama na nzila ya yimbi, yandi ke kubwa yandi mosi na dibulu ya yandi, kasi na bantu ya kusungama buyenge ke vwanda mvwilu ya bawu. **11** Mvwama ke talaka ti yandi ke na ndwenga, kasi mputu yina ke na mayela lenda meka yandi. **12** Ntangu bantu ya kudedama ke nungaka, ya kele nkembo ya nene samu na bantu nyonso, kasi ntangu bantu ya yimbi ke nungaka, konso muntu ke bumbamaka na kisika ya yandi. **13** Muntu yina ke bumba yimbi ya yandi ke bonga ve, kasi muntu yina ke ndima yimbi ya yandi mpe ke bika na kusadila yawu, yandi ke kuzwa mulemvo. **14** Kyese na muntu yina ke kimaka na kusala yimbi konso ntangu, kasi muntu yina ke talaka ve boma ya kusala yimbi, yandi ke tala mpasi. **15** Mfumu ya yimbi yina ke nyokolaka bantu ya mpamba kele mutindu nkosi ke na kuduma to ulese yina me dasuka. **16** Kana mfumu kele ve na mayela, yawu ke sala ti na yinsi, bantu kulaba mingi bima mpe bantoto, kasi muntu yina ke yinaka difuta ya yimbi ke zinga bilumbu mingi. **17** Muntu yina me kufwa mpangi muntu ke kimaka tii na ndyamu, ata muntu kusimba yandi. **18** Muntu ya ndyatulu ya kulunga ke vuuka, kasi muntu yina ke landa banzila zole ya kutengama ke kubwa na mosi ya yawu. **19** Muntu yina ke salaka bilanga ke kufwa ve nsatu, kasi muntu yina ke landaka mambu ya pamba-pamba ke zinga na bumputu. **20** Muntu ya kukwikama ke kufuluka na balusakumunu, kasi muntu yina ke sosa na kumvwama na nswalu ke kondwa ve na kuzwa kitumbu. **21** Ya kele ve mbote na kusoolaka bizizi ya bantu yina nge ke sadisa na ntangu ya mpasi, kasi bantu mingi ke salaka masumu samu na kuzwa kibuku ya dimpa. **22** Muntu yina ke na ntalulu ya yimbi ke sosaka na kuzwa bimvwama na nswalu, yandi zaba ve ti bumputu ke bwidila yandi. **23** Muntu yina ke kebisa mpangi ya yandi ke kuzwa bumbote kulutila muntu yina ke lebaka bantu. **24** Muntu yina ke labaka tata mpe mama ya yandi na kutubaka ti yawu kele ve disumu, yandi

kele mpangi ya miyibi. **25** Muntu yina ke zolaka mingi mbongo ke nataka kuswana, kasi muntu yina ke pesa ntima ya yandi nyonso na Yave ke kuzwa bimvwama. **26** Muntu yina ke sala kivuvu na mabanza ya yandi mosi, yandi kele kilawu. Kasi muntu yina ke dyatila na ndwenga, yandi ke vuuka. **27** Muntu yina ke kabula na mputu, yandi ke kondwa kima ve, kasi muntu yina ke manga na kutala mputu kyadi, bantu mingi ke siinga yandi. **28** Ntangu bantu ya yimbi ke nungaka, konso muntu ke bumbamaka na kisika ya yandi, kasi ntangu ba ke zimbanaka, bantu ya kudedama ke kumaka mingi.

29 Muntu yina ke mangaka bankebosolo ke salaka yintu-ngolo, yandi ke mwangana kaka na mbala mosi mpe yandi ke kuzwa ve lunyakusu. **2** Ntangu bantu ya kudedama ke kumaka mingi, bantu ke yangalalaka, kasi ntangu muntu ya yimbi ke yalaka, bantu ke nyongaka. **3** Muntu yina ke zolaka ndwenga ke yangidikaka tata ya yandi, kasi muntu yina ke vwandaka kintwadi na bantu ya kindumba ke bebisaka bimvwama ya yandi. **4** Ntinu ke syamisaka yinsi ya yandi na ludedomo, kasi mfumu yina ke zengilaka bantu ya yandi bampaku mingi ke bebisaka yinsi. **5** Muntu yina ke lebaka mpangi ya yandi me lebika mutambu na makulu ya yandi. **6** Na kati ya disumu ya muntu ya yimbi, ya kele na mutambu, kasi muntu ya kudedama ke vuukaka mpe ke yangalalaka. **7** Muntu ya kudedama zaba nsatu ya bamputu, kasi muntu ya yimbi kele ve na mayela ya kubakula yawu. **8** Bantu yina ke sekaka bampangi ke kotisaka muvusu na mbanza, kasi bantu ya ndwenga ke manisaka nkele. **9** Kana muntu ya ndwenga kusala lufundusu na kilawu, kana kilawu yina ningana to yandi kuseka, dyambu yina ke yilama ve. **10** Mivondi ke zolaka ve bantu ya kusungama, kasi bantu ya kulunga ke kebaka bawu. **11** Kizoba ke bumbaka ve nkele ya yandi nyonso, yandi ke lakisaka yawu na bantu nyonso, kasi muntu ya ndwenga ke kangaka ntima, yandi ke mangaka na kulakisa yawu. **12** Kana mfumu ya yinsi ke na kundima mambu ya luvunu, bayina nyonso ke salaka na yandi kele bantu ya yimbi. **13** Mputu na muntu yina ke nyokolaka bantu kele mutindu mosi, ni Yave pesaka luzingu na bawu nyonso zole. **14** Ntinu yina ke fundisaka bamputu na ludedomo, kimfumu ya yandi ke zingilaka bantangu nyonso. **15** Bikoti mpe bankebosolo ke pesaka ndwenga, kasi mwana yina ke salaka mambu yina yandi zola ke talisaka mama ya yandi nsoni. **16** Ntangu bantu ya yimbi ke kumaka mingi, masumu ke kumaka mingi, kasi bantu ya kudedama ke tala kubwa ya bawu. **17** Sungika mwana ya nge, nge ke vwanda na kizunu mpe yandi ke yangidika nge mingi. **18** Kana balumoni ke dyaka ve, konso muntu ke sala mutindu yandi zola, kasi kyese na muntu yina ke sadila Musiku. **19** Ba ke longaka ve kisadi kaka na bampova, ata ti yandi visa, yandi ke tumama ve. **20** Kana nge tala muntu yina zaba kuzonza kondwa kuyindula, kasi kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba nyonso, zaba ti kizoba me lutila yandi. **21** Kisadi yina ba lakisaka bumbote ya kulutila na bumwana ya yandi, ke tala ti yandi me kuma mwana. **22** Muntu yina ke dasukaka mbangu ke nataka kuswana, muntu ya nkele ke salaka yimbi ya kulutila. **23** Lunangu ya muntu ke kululaka muntu, kasi mpeve ya kukuluka ke kotisaka muntu na kati ya nkembo. **24** Kana nge vukisa nzila na muyibi, nge kele mutantu ya nge mosi, ata ti nge kudya ndefi nge lenda zonza ve mambu ya tsyelika. **25** Kutala bantu boma ya kele mutambu, kasi muntu yina ke tula kivuvu ya yandi na Yave ke vwanda na lukengolo. **26** Bantu mingi ke sosaka na kuyangidika bamfumu, kasi ni Yave ke salaka lufundusu ya mbote samu na konso muntu. **27** Muntu ya kudedama kele ngazi samu na bantu yina kele ve ya kudedama, kasi muntu ya kusungama kele ngazi samu na bantu ya yimbi.

30 Yayi ni mambu ya Angule mwana ya Yake. Mambu ya kitumbu yina yandi tubaka na Ityele, samu na Ityele mpe Ukale. **2** «Ya tsyelika, mu ke na buzoba kulutila bantu nyonso, mu kele ve na mayela ya kimuntu. **3** Mu longokaka ve ndwenga, mu kele ve na luzabu ya Nzambi ya longo. **4** Nani kwendaka na zulu? Nani katukaka na zulu mpe kulumukaka? Nani simbaka ve mupepe na maboko ya yandi? Nani bumbaka maza na kati ya kiyunga ya yandi? Nani tulaka bandilu nyonso ya ntoto? Nkumbu ya yandi nani? Nkumbu ya mwana ya yandi nani? Nge zaba yawu? **5** «Mambu nyonso ya Nzambi kele ya kuvedila. Yandi kele mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu samu na bayina ke bumbamaka na yandi. **6** Kubwela ata dyambu ve na mambu ya yandi, kana ve, yandi ke semba nge mpe nge ke talana muntu ya luvunu. **7** «Nzambi ya munu, mu ke na kulomba nge bima zole, kuyimina munu yawu ve tekila mu kufwa. **8** Katula pene-pene ya munu mambu ya yimbi mpe luvunu. Kupesa munu ve bumputu to kimvwama, kasi pesa munu madya yina me lunga samu na munu **9** Samu ti, kana mu kuzwa bimvwama mingi, mu lenda manga nge na kutuba: "Yave kele nani?" To kana mpasi vwanda ya kulutila, mu lenda kwenda laba mpe kutalisa nkumbu ya Nzambi ya munu nsoni. **10** «Kutonga ve kisadi na sika ya mfumu ya yandi, kana ve yandi ke siinga nge mpe nge ke kuzwa mambu. **11** «Ya kele na bantu ke siingaka batata ya bawu mpe ke sakumunaka ve bamama ya bawu. **12** «Ya kele na bantu yina ke talaka ti bawu kele ya Kuvedila kasi bawu me bika ve yimbi ya bawu. **13** «Ya ke na bantu ya kufululuka na lunangu mpe bawu ke talaka bantu nyonso mutindu bima ya mpamba. **14** «Ya ke na bantu yina ke na meno mutindu bambele ya mvita, bayinwa ya bawu kele mutindu bambele, samu na kufwa bantu ya mpamba mpe kuzimbisa bamputu na ntoto.» **15** Ngambu yina ke tatikaka ke na bana zole ya bakento yina ke tubaka: «Pesa, pesa!» Ya kele na bima tatu yina nsatu ya yawu ke manisaka ve. Bima yiya ke tubaka ve ti «Ya me lunga». **16** Bima yango ni yayi: Yinsi ya bafwa, kento ya kisita, ntoto yina ke yukutaka ve maza ya mvula, mpe tiya yina ke manisaka ve. **(Sheol h7585)** **17** Muntu yina ke sekaka tata ya yandi mpe ke tumamaka ve na mama ya yandi, bankwankwa ya muzumba ke tobola yandi meso mpe bambemba ke kudya yandi. **18** Ya kele na bima tatu yina ke yitukisaka munu mpe bima yiya yina mu zaba ve: **19** Nzila ya mbemba na zulu, nzila ya nyoka na zulu ya ditadi, nzila ya bwatu na kati-kati ya mubu, nzila ya bakala na sika ya ndumba. **20** Ndyatulu ya kento ya kinsuza kele mutindu yayi: Na ntangu yandi ke kudyaka, yandi ke kusunaka yinwa mpe yandi ke tubaka: «Mu me sala ata yimbi mosi ve!» **21** Ya ke na bima tatu yina ke talisaka ntoto boma mpe bima yiya yina yawu ke lendaka ve na kuvibidila: **22** mundongo me kuma ntinu, kilawu me yukutaka na madya, **23** kento ya mvwandulu ya yimbi me kwela, kisadi ya kento me byadila bima ya mfumu ya yandi ya kento. **24** Ya kele na bibulu yiya ya fyoti na ntoto, yawu kele na ndwenga mingi: **25** Binyonya kele ve na ngolo kasi na ntangu ya mvula bawu ke zabaka na kuyonzika madya ya bawu. **26** Bampuku ya mfinda kele ve na ngolo, kasi bawu zaba kutunga bayinzo ya bawu na kati ya matadi. **27** Makonko kele ve na ntinu, kasi bawu zaba na kutambula na bankonga mutindu binwani. **28** Bisyalala ba ke lendaka na kusimba yawu na maboko, kasi yawu ke zingaka na yinzo ya bantinu. **29** Ya kele na bibulu tatu yina ke na ndyatulu ya kitoko mpe yiya yina ke tambulaka na fyele: **30** nkosi yina me lutila ngolo na bibulu nyonso, yandi ke vutukaka ve manima,

31 nsusu ya mbakala yina ke tambulaka na lunangu nyonso to nkombo ya mbakala, ntinu na kati-kati ya mukangu ya binwani ya yandi. **32** Kana nge salaka buzoba na kusosa kuzanguka mpe kana nge me tala ti ya vwandaka yimbi, kanga yinwa ya nge! **33** Ya tsyelika, kulalisa miliki ke funisaka miliki, kubula dikofi na mbombo ke basisaka menga na mbombo, nkele ya kulutila ke nataka kuswana.

31 Yayi ni malongi yina ntinu Lemwele, kuzwaka na mama ya yandi: **2** «Nge mwana ya munu, nge mwana yina mu butaka! Nge yina kele mvutu ya bansilulu ya munu! **3** Kubebisa ve kibakala ya nge na bakento, kubebisa ve luzingu ya nge na bakento yina ke zimbisaka bantinu. **4** Lemwele, ya tsyelika, vinu kele mbote ve na bantinu mpe kunwa malafu ya ngolo kele mbote ve na bamfumu. **5** Samu ti kana bawu kola, bawu ke zimbana misiku mpe bawu ke manga na kuzitisa baluve ya bamputu. **6** Bika ti ba pesa malafu ya ngolo na muntu yina me kuma pene-pene na lufwa, mpe ba pesa vinu na muntu yina ke na kyadi na ntima, **7** samu ti ntangu yina yandi ke kunwa, yandi ke zimbana bumputu ya yandi mpe yandi ke bambuka dyaka ve moyo na mpasi ya yandi. **8** Kasi nge, fungula yinwa ya nge samu na kunwanina bayina lenda zonza ve mpe samu na kunwanina bantu nyonso yina ba mangaka. **9** Fungula yinwa ya nge samu na kufundisa na ludedomo nyonso mpe nwanina bamputu na bantu ya mpamba.» **10** Nani ke lenda kuzwa kento ya mfunu? Ntalu ya yandi me lutila ntalu na kolaye. **11** Bakala ya yandi ke sadilaka yandi kivuvu, yandi ke bebisaka ve bimvwama ya yinzo. **12** Bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi, yandi ke sadilaka kaka mambu ya mbote na bakala ya yandi. **13** Yandi ke sumbaka binkuti ya mika ya mameme mpe ya lino. Yandi ke salaka na kilengi nyonso na maboko ya yandi. **14** Mutindu babwatu ya nene yina ke kwizilaka bima ya bantu ya mumbungu, yandi ke tumisaka madya ya yandi ntama. **15** Yandi ke vumbukaka ntete bwisi kutsya, yandi ke lambaka madya ya yinzo ya yandi mpe yandi ke pesaka bantumunu na bisadi ya yandi ya bakento. **16** Yandi ke yindulaka mpe yandi ke sumbaka bilanga, yandi ke kundaka bayinti ya vinu na mbongo yina yandi me kuzwa. **17** Yandi ke salaka na ngolo nyonso mpe yandi ke bikaka ve ti maboko ya yandi kulemba. **18** Yandi ke talaka ti bisalu ya yandi ke tambulaka mbote mpe yandi ke salaka tii na kati-kati ya mpimpa na nsemo ya mwinda. **19** Maboko ya yandi me mesanaka na kuyidika basinga ya mika ya mameme mpe na basinga yina, yandi ke tungaka binkuti. **20** Yandi ke kabulaka na bantu ya mpamba mpe yandi ke sadisaka bamputu. **21** Yandi ke talaka ve boma ya madidi na yina me tadila bantu ya yinzo ya yandi, samu ti konso muntu na yinzo ya yandi ke na binkuti zole. **22** Yandi mosi ke yidikaka mavunga, yandi ke lwataka binkuti ya mbote ya lino mpe lino ya mbwaki. **23** Ba ke zitisaka bakala ya yandi na myelo ya mbanza, ntangu yandi ke vukanaka ya bantwadisi ya yinsi. **24** Yandi ke tungaka binkuti ya kutekisa, yandi ke tekisaka mikaba na bantu ya mumbungu. **25** Yandi kele ya kufuluka na ngolo mpe na nkembo, yandi ke talaka ve boma samu na bilumbu yina ke kwiza. **26** Yandi ke fungulaka yinwa ya yandi na ndwenga nyonso, na ludimi ya yandi, yandi ke pesaka bandongosolo ya mbote. **27** Yandi ke kebaka mbote na ndyatulu ya yinzo ya yandi mpe yandi ke salaka ntangu nyonso. **28** Bana ya yandi ke telamaka mpe ke siikaka yandi, bakala ya yandi ke telamaka na kupesa yandi masiika. **29** Yandi ke tubaka: «Bakento ya mfunu kele mingi, kasi nge, nge me lutila bawu nyonso.» **30** Nkadulu ya mbote ke vunaka, kitoko kele mpamba, kasi kento yina ke zitisaka Yave ni yandi ba ke pesa masiika. **31** Ba pesa yandi musendo ya bisalu ya yandi, na myelo ya mbanza, ba kembila mambu yina yandi me sala!

Kuluntu

1 Yayi ni mambu yina zonzaka Kuluntu, mwana ya Davidi, ntinu na Yelusalemi. **2** Kaka mpamba na mpamba! Ni mutindu yina me tuba Kuluntu. Kaka mpamba na mpamba! Bima nyonso kele kaka ya mpamba. **3** Wapi ndandu muntu ke kuzwaka samu na bisalu nyonso yina yandi ke tadilaka mpasi na kusala awa na ntoto? **4** Mbandu mosi ke luta, mbandu ya nkaka ke yingana. Kasi yinza kele kaka mutindu yawu ke vwandaka. **5** Ntangu ke basikaka, ntangu ke dyamaka, yawu ke vutukaka nswalu na kisika yina yawu ke basikilaka. **6** Mupepe ke kwendaka na sude, yawu ke balukaka na kukwenda na node. Mupepe ke kwendaka baluka, baluka, baluka, mpe yawu ke vutukilaka dyaka. **7** Mizumba nyonso ke kwendaka kubwa na mubu, kasi mubu ke fulukaka ve. Kisika yina mizumba ke kwendaka kubwa, kaka ni kisika yina mizumba yango ke kwendaka. **8** Mambu ya kuzonza, kaka ni yina ba ke zonzaka. Bantu me lemba na kuzonzaka yawu. Meso ke lembaka ve na kutala. Makutu ke lembaka ve na kuwa. **9** Mambu yina lutaka, kaka ni yina ke kwiza dyaka. Mambu yina salamaka ntete, kaka ni yina ke salama dyaka. Ata dyambu ya malu-malu kele ve na ntoto. **10** Kana ya kele na dyambu yina bantu ke zonzila na kutuba ti: «Tala, dyambu yayi kele dyambu ya malu-malu!». Na kutala mbote dyambu yango ke kaka dyambu ya ntama. Yawu kumaka tekila beto kubutuka. **11** Beto ke na kubambuka dyaka ve moyo na mambu nyonso yina lutaka na ntama. Mutindu mosi mpe, bayina ke butuka na manima ya beto, bawu ke bika ve ata dyambu yina bana ya bawu ke bambukila moyo. **12** Munu Kuluntu, mu vwandaka ntinu ya Isayeli, kuna na Yelusalemi. **13** Mu yekulaka ntima ya munu na kusadila ndwenga, samu na kusosa kubakula mpe kufyongonina mambu nyonso yina ke salamaka na ntoto. Ya kele kisalu ya mpasi yina Nzambi kwikaka na bantu samu ti bawu kusalaka yawu. **14** Mu me tala mambu nyonso yina ke salamaka na ntoto. Mu me tala ti nyonso kele kaka mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba. **15** Kima yina kele ya kukondama, ba lenda sungika yawu ve. Kima yina kele ve, ba lenda tanga yawu ve. **16** Mu me zonza na yisi ya ntima mutindu yayi: «Munu, mu me bwela ndwenga mpe mu me kulisa yawu kulutila bayina nyonso yalaka na Yelusalemi tekila munu.» Mu me bakula mambu mingi ya ndwenga mpe ya luzabu. **17** Mu yekulaka ntima ya munu na kuzaba yinki kele ndwenga, yinki kele buzoba, mpe yinki kele buzengi. Mu kwizaka zaba ti yawu mpe ya kele kwandi ya mpamba. **18** Samu ti ndwenga ya mingi ke nataka kyadi ya mingi. Kubwela luzabu ni kubwela bampasi.

2 Mu zonzaka na yisi ya ntima mutindu yayi: «Meka ntete nsayi ya luzingu, nge tala yinki kele na kati ya luzingu ya mbote.» Kasi yawu mpe kele kaka ya mpamba. **2** Na yina me tadila kuseka, mu tubaka ti yawu kele buzengi. Na yina me tadila kyese, mu tubaka ti yawu kele na ndandu ve. **3** Mu sadilaka dibanza ya kuyekula nzutu ya munu na malafu, kasi na kudyataka na ndwenga nyonso. Mu sadilaka mpe dibanza ya kusadila buzoba, tii ntangu mu ke zaba yinki kele mbote samu na bantu na kusala awa na ntoto, bilumbu nyonso ya luzingu ya bawu. **4** Mu me sala mambu ya nene. Mu me tunga bayinzo. Mu me kunda bilanga ya bayinti ya vinu. **5** Mu me yidika bilanga ya bifulu na ya bayinti. Mu me kunda na bilanga yango bayinti ya bambuma ya mutindu na mutindu. **6** Mu me timuna mabulu ya kubumbilaka maza, samu na kumwangaka na bilanga yina ke na kumena bayinti yina ke ntete mwa fyoti. **7** Mu me sumba mindongo ya babakala na ya bakento. Mu me kuzwa bisadi ya yinzo. Mu me kuzwa bibulu mingi, bangombe mpe mameme na bankombo, kulutila bayina nyonso tekilaka munu na Yelusalemi. **8** Mu me yonzika palata na wolo, bimvwama ya ntalu, yina vwandaka katuka na sika ya bantinu mpe na bizunga. Mu me vwanda na miyimbidi ya bakento na ya babakala. Mu me vwanda na bakento mingi yina lenda yangidika babakala. **9** Mu me kuma muntu ya nene. Mu me lutila bayina nyonso tekilaka munu na Yelusalemi. Na ntangu nyonso yina, mu vwandaka na ndwenga ya munu. **10** Mu mangaka ve na kuzwa konso kima yina meso ya munu vwandaka tala ya mbote. Mu mangaka ve na kusadila konso dyambu yina ntima ya munu vwandaka yangalala na kusadila. Mu vwandaka yangalala na bisalu ya munu nyonso. Yina ni ndandu ya munu na bisalu nyonso yina. **11** Mu me tala bisalu nyonso yina mu salaka, mpe mpasi yina mu talaka na kusala yawu. Nyonso kele kaka ya mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba. Ya kele ata fyoti na ndandu ve na ntoto. **12** Mu yindulaka samu na kusosa kuzaba yinki kele ndwenga, yinki kele buzengi mpe yinki kele buzoba. Ya tsyelika, yinki ke sala muntu yina ke yingana na kisika ya ntinu? Yandi ke sala kaka mambu yina ba me salaka. **13** Munu, mu me tala ti ya me lutila mbote na kuvwanda na ndwenga, kasi buzengi ve. Mutindu nsemo me lutila mbote na kitombe. **14** Muntu ya ndwenga ke talaka kisika yina yandi ke na kwendaka. Kasi kizoba ke tambulaka na kitombe. Kasi munu, mu zaba mpe ti nsukunu kaka mosi ke na kuvingila bawu nyonso zole. **15** Munu, mu tubaka na yisi ya ntima mutindu yayi: «Nsukunu ya kizoba ke vwanda mutindu mosi na ya munu. Samu na yinki kwandi munu, mu lutilaka ndwenga? Mu tubaka na yisi ya ntima ti, yina mpe kele kaka ya mpamba.» **16** Samu ti, ya vwanda muntu ya ndwenga, ya vwanda kizoba, ata mosi ke bikaka dyambu mosi yina ba ke bambukila yandi moyo. Ba ke zimbana mambu nyonso na bilumbu nyonso yina ke landa. Samu na yinki muntu ya ndwenga ke kufwaka mutindu mosi na kizoba? **17** Ni yawu yina, mu me yina luzingu. Samu ti mambu yina ke na kusalama na ntoto kele yimbi na meso ya munu. Samu ti nyonso kele kaka mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba. **18** Mu me yina bisalu nyonso yina mu talaka mpasi na kusala awa na ntoto, nyonso yina mu ke bikila muntu yina ke yingana na kifulu ya munu. **19** Nani zaba kana yandi ke vwanda muntu ya ndwenga to muntu ya buzengi? Kasi ni yandi muntu ke yala bisalu nyonso yina mu me sala na ndwenga nyonso awa na ntoto! Yina mpe ya kele kaka ya mpamba. **20** Kivuvu nyonso me manisa munu, na yina me tadila bisalu nyonso, yina mu me tadila mpasi awa na ntoto. **21** Muntu me sala kisalu ya yandi na ndwenga, na luzabu mpe na ntomosono nyonso. Kasi yandi ke bika bisalu ya yandi na muntu yina me tadila yawu mpasi ve. Yina mpe ya kele kaka ya mpamba, mpe ya kele yimbi mingi. **22** Na mambu ya mutindu yina, yinki muntu ke kuzwaka na bisalu nyonso mpe na mambu nyonso yina yandi ke talisaka nzutu ya yandi mpasi awa na ntoto? **23** Samu ti bilumbu ya yandi nyonso kele mpasi na mpasi. Mambu nyonso yina yandi ke banzila kele kaka nkwamusu na nkwamusu. Ya vwanda na mpimpa, ntima ya yandi kele ve na kizunu. Yina mpe kele kaka ya mpamba. **24** Kaka dyambu mosi kele ya mbote samu na muntu: ni kudya, kunwa, mpe kuyangalala na kati ya kisalu ya yandi. Munu, mu me tala ti ni Nzambi ke pesaka yawu. **25** Samu ti nani lenda kudya, mpe nani lenda kuyangalala kana kaka ni munu ve? **26** Samu ti Nzambi ke pesaka ndwenga, luzabu mpe kyese na muntu yina kele muntu ya mbote na meso ya yandi. Kasi na muntu ya masumu, Nzambi ke pesaka kisalu ya kuyonzika mpe kukutikisa, samu na kupesa na muntu yina

kele muntu ya mbote na meso ya yandi. Yina mpe kele kaka ya mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba.

3 Nyonso kele na ntangu ya yawu, konso dyambu kele na ntangu ya yawu awa na ntoto. **2** Ya kele na ntangu ya kubuta, mpe ntangu ya kufwa. Ya kele na ntangu ya kukunda, mpe ntangu ya timuna yina ba kundaka. **3** Ya kele na ntangu ya kufwa, mpe ntangu ya kubelusa. Ya kele na ntangu ya kumwangisa, mpe ntangu ya kutunga. **4** Ya kele na ntangu ya kudila, mpe ntangu ya kuseka. Ya kele na ntangu ya kuyawula, mpe ntangu ya kubina. **5** Ya kele na ntangu ya kulosa matadi, mpe ntangu ya kuyonzika matadi. Ya kele na ntangu ya kufiba, mpe ntangu ya kukima kufiba. **6** Ya kele na ntangu ya kusosa, mpe ntangu ya kuzimbisa. Ya kele na ntangu ya kubumba, mpe ntangu ya kulosa. **7** Ya kele na ntangu ya kupasula, mpe ntangu ya kutunga. Ya kele na ntangu ya kudingama, mpe ntangu ya kuzonza. **8** Ya kele na ntangu ya kuzola, mpe ntangu ya kuyina. Ya kele na ntangu ya mvita, mpe ntangu ya kizunu. **9** Muntu yina ke salaka, wapi ndandu yandi ke kuzwaka na kisalu ya yandi? **10** Mu me tala bisalu yina Nzambi kwikaka bantu na kusalaka. **11** Nyonso yina Nzambi salaka, yawu kele ya mbote na ntangu ya yawu. Yandi salaka ti bantu kuzwa nsatu ya kuzaba na mambu yina lutaka na mambu yina ke kwiza. Kasi muntu ke lendaka ve na kuzaba mavanga nyonso ya Nzambi kubanda na mbandukulu ya yawu tii na nsukunu ya yawu. **12** Mu zaba ti dyambu ya mbote samu na bantu, ya kele kaka ni kuyangalala mpe kuvwanda na luzingu ya mbote. **13** Mu zaba mpe ti na yina me tadila muntu, kudya, kunwa, kuzwa ndandu na kisalu ya yandi nyonso, ya kele dikabu ya Nzambi. **14** Mu zaba ti nyonso yina Nzambi ke salaka, yawu ke zingilaka bantangu nyonso. Dyambu ya kubwela kele ve, dyambu ya kukatula kele ve. Nzambi ke salaka nyonso samu ti ba zitisa yandi. **15** Mambu yina kele bubu yayi, yawu vwandaka ntete. Mambu yina ke kwiza, yawu vwandaka ntete. Nzambi ke vutulaka dyaka mambu yina lutaka. **16** Mu talaka dyaka mambu yayi awa na ntoto: na kisika ya lufundusu, ni kuna kele mambu ya yimbi. Na kisika ya ludedomo, ni kuna kele mambu ya yimbi. **17** Mu tubaka na yisi ya ntima mutindu yayi: «Ya vwanda muntu ya kudedama, ya vwanda muntu ya yimbi, ni Nzambi ke fundisa bawu. Samu ti konso dyambu kele na ntangu ya yawu. Mpe konso dyambu yina muntu me sala kele na lufundusu ya yawu.» **18** Mu tubaka na yisi ya ntima mutindu yayi na yina me tadila bantu: «Nzambi ke mekaka bawu samu ti, bawu kubakula bawu mosi ti bawu kele kaka bibulu.» **19** Samu ti bantu na bibulu ke sukaka mutindu mosi. Bawu nyonso ke kufwaka. Bawu ke wumunaka mupepe mosi. Ata kima ke salaka ti muntu kulutila kibulu. Samu ti nyonso kele kaka ya mpamba. **20** Nyonso ke kwendaka kisika mosi. Nyonso ke katukaka na mfundu-mfundu, mpe nyonso ke vutukaka na mfundu-mfundu. **21** Nani me zaba kana mpeve ya bantu ke kwendaka na zulu, mpe kana mpeve ya bibulu ke kwendaka na yisi, na yisi ya ntoto? **22** Mu me tala ti dyambu ya kulutila mbote, samu na muntu ni kuyangalala, samu na bisalu ya yandi. Yina ni ndandu ya yandi. Samu ti nani lenda vutula yandi na kwiza tala mambu yina ke salama na manima ya yandi?

4 Mu me tala dyaka kunyokola nyonso yina ba ke na kunyokola bantu awa na ntoto. Tala mutindu ke na kudila bayina ba ke na kunyokola, kasi ata muntu ke bomba bawu! Bayina ke na kunyokola bawu me lutila bawu ngolo, kasi ata muntu ke bomba bawu! **2** Mu ke na kutala ti bayina me kufwaka yimeni, ba me lutila ya bawu mbote na bayina kele ntete moyo. **3** Kasi bayina me lutila mbote na bawu nyonso, ni bayina butukaka ve, bayina me tala ve mambu ya yimbi-yimbi yayi ke na kusalama awa na ntoto. **4** Mu me tala ti bisalu nyonso yina bantu ke tadilaka mpasi na kusala, kubongisa nyonso yina ba ke bongisaka bisalu yango, ya kele kaka, samu na kusosa kulutila bampangi. Yina mpe kele kaka mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba. **5** Kizoba ke kangaka maboko ya yandi, mpe yandi ke kufwaka nsatu. **6** Kupema me lutila mbote na kusala mingi kisalu yina kele kaka ya mpamba. **7** Mu me tala dyaka dyambu mosi yina kele kwandi mpamba awa na ntoto: **8** Nge ke tala muntu yina kele kaka yandi mosi. Yandi kele na mwana ve, yandi kele na mpangi ve. Kasi bisalu yina yandi ke salaka ke manisaka ve. Nsatu ya kuvwanda na bimvwama ya kulutila ke manisaka ve. Yandi ke na kukiyufula: «Samu na nani mu ke na kusalaka kisalu nyonso yayi? Samu na nani mu me manga na kuvwanda na luzingu ya mbote?» Nyonso yina mpe kele kaka mpamba. Ya kele kaka kubebisa ntangu ya mpamba. **9** Ya me lutila mbote na kuvwanda bantu zole, kasi muntu mosi ve. Ndandu ya kisalu ya bantu zole ke vwandaka ya mbote. **10** Samu ti kana mosi me kubwa, mpangi ke tedimisa mpangi ya yandi yina me kubwa. Kasi kyadi na muntu yina kele kaka yandi mosi. Kana yandi kubwa, muntu ya kutelemisa yandi kele ve. **11** Ya kele mutindu mosi mpe kana bantu zole me lala kisika mosi, bawu ke kuzwa tiya. Kasi muntu yina me lala kaka yandi mosi, wapi mutindu yandi ke kuzwa tiya? **12** Muntu yina kele kaka yandi mosi, ba lenda nunga yandi. Kasi bantu yina kele bawu zole, bawu lenda kuvibidila. Singa yina ba yidikilaka na basinga tatu ya kuvukana, yawu kele mpasi na kuzengana. **13** Mwana ya mputu yina kele na ndwenga me lutila mbote na ntinu ya kiboba mpe ya kizoba, yina me zaba ve kuwa malongi. **14** Samu ti muntu lenda basika na boloko samu na kwiza vwanda ntinu. Muntu lenda mpe kubutuka mputu na yinsi ya yandi mosi ya kintinu. **15** Mu me tala ti bantu nyonso yina kele awa na ntoto ke vwandaka na manima ya mwana yina ke na kuyingana na kyandu ya kintinu. **16** Bantu yina kele na manima ya yandi, bawu kele mingi ya kulutila. Kasi bayina ke kwiza landa, bawu ke yangalala ve na kuvwanda na ntinu ya mutindu yina! Yina mpe kele kaka mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba.

5 Sala keba na mutindu ya nge ya kukwendilaka na yinzo ya Nzambi. Kwenda samu na kuwa, kasi na kwenda pesa ve minkayulu na mutindu ya bantu ya buzoba. Samu ti bawu zaba ve ti bawu ke salaka yimbi. **2** Kufungula ve mbangu yinwa samu na kuzonza. Kuvwanda ve na nsatu ya kuzonza nswalu-nswalu dyambu na ntadisi ya Nzambi. Samu ti Nzambi kele na zulu, nge, nge kele na ntoto. Ni yawu yina mambu yina nge ke zonza fwana kuvwanda ve ya mingi. **3** Samu ti mutindu bisalu ya mingi ke nataka bandosi, kuzonza ya mingi mpe ke salaka ti muntu kubasisa mambu ya buzoba. **4** Kana nge me sala nsilulu na Nzambi, kuvingila mingi ve, samu na kulungisa yawu. Samu ti, ata dyambu ya mbote kele ve na bantu ya buzoba. Lungisa nsilulu yina nge me sala. **5** Ya me lutila mbote ti nge sala ve nsilulu. Kasi kusala nsilulu mpe kulungisa yawu ve, ya kele mbote ve. **6** Kubika ve ti, yinwa ya nge kukotisa nzutu ya nge nyonso na kati ya masumu. Kutuba ve na kisadi ya Nzambi ti: «Mu zolaka sala ve nsilulu.» Samu na yinki nge ke sala ti Nzambi kudasuka, samu na mambu yina nge me zonza, mpe ti yandi kubebisa bisalu ya nge? **7** Samu ti, na kati ya bandosi ya mingi, buzoba mpe ke vwandaka mingi. Ni mutindu mosi mpe kana bampova me lutila. Na yina, zitisa Nzambi. **8** Kupamuka ve na kutala ti na yinsi ba ke na kunyokola mputu, ba ke na kuzitisa ve misiku mpe ludedomo. Samu ti, muntu ya mantwala

ke vwandaka na muntu ya nkaka ya mantwala, yina ke simbaka yandi. Na zulu ya bawu mpe ke vwandaka na bantu ya nkaka. **9** Kima ya mbote na bantu nyonso samu na yinsi, ni kuvwanda na ntinu yina zola ntomosono ya kisalu ya bilanga. **10** Muntu yina zola mbongo, yandi ke yukutaka ve na mbongo yina kele na yandi. Muntu yina zola kimvwama, yandi ke talaka ve ti, kimvwama yina kele na yandi me lunga. Dyambu yina mpe kele kaka ya mpamba. **11** Kana muntu me kuma na kimvwama ya mingi, bayina ke sadila yawu mpe me kuma mingi. Wapi ndandu kimvwama yango ke vwanda, samu na muntu ya yawu? Kaka ni kutala yandi ke tala yawu na meso. **12** Kisadi ke lalaka pongi ya mbote, ata ti yandi vwanda na madya ya mingi to ya ndambu. Kasi mvwama ke lendaka ve na kuzwa pongi ya mbote, samu na mvwilu ya yandi ya mingi. **13** Ya kele na dyambu ya yimbi, yina mu me tala awa na ntoto: ni kimvwama yina muntu ya yawu ke na kubumba, samu na mpasi ya yandi mosi. **14** Kimvwama yango ke zimbana mbala mosi na kati ya kisalu ya yimbi. Mpe mwana yina yandi me buta ke vwanda maboko mpamba. **15** Mutindu yandi basikaka kondwa binkuti na kivumu ya mama ya yandi, kaka ni mutindu yina mpe yandi ke vutuka. Yandi ke vutuka mutindu yandi kwizilaka. Yandi ke baka ata kima mosi ve, yina me katuka na kisalu ya yandi samu ti, yandi kukwenda na yawu. **16** Yina mpe kele dyambu ya yimbi mingi. Yandi ke vutuka kaka mutindu yina yandi kwizilaka! Wapi ndandu yandi ke kuzwa na manima ya kusala kisalu ya mpamba? **17** Bilumbu ya yandi nyonso ke luta kaka mutindu yina na kati ya kitombe, na kati ya bankwamusu, bampasi mingi, mpe bamfyetokoso. **18** Dyambu yina mu me tala ni yayi: ya kele mbote na muntu na kudya, kunwa, mpe kuyangalala na kati ya kisalu nyonso, yina yandi ke na kusalaka awa na ntoto, na bilumbu yina Nzambi me pesa yandi ya kuzinga. Yina ni ndandu ya yandi. **19** Kana Nzambi me pesa muntu kimvwama mpe bamvwilu, Nzambi me pesa yandi lulendo ya kusadila yawu mpe ya kuzwa ndandu na yawu. Nzambi me pesa yandi lulendo ya kuyangalala na kisalu ya yandi. Ya kele dikabu ya Nzambi. **20** Muntu yango ke banzila ve lutangu ya bilumbu ya luzingu ya yandi. Samu ti, Nzambi ke na kufulusa ntima ya yandi na kyese.

6 Ya kele na dyambu ya yimbi, yina mu me tala awa na ntoto, yimbi mosi yina ke talanaka mingi na bantu. **2** Bantangu ya nkaka, nge ke tala muntu yina Nzambi me pesa kimvwama, na bamvwilu, na nkembo. Yandi lenda kondwa ve konso kima, yina yandi ke sosa. Kasi Nzambi me pesa ve yandi lulendo ya kusadila yawu. Ni muntu ya nkaka ke sadila yawu. Dyambu yina mpe kele kaka ya mpamba, ya kele mpasi ya yimbi. **3** Kana muntu me buta bana nkama, mpe yandi me zinga bamvula mingi, kasi kana yandi me vwanda ve na luzingu ya mbote, kana yandi me kuzwa ve nzikulu ya mbote, ata ti luzingu ya yandi me vwanda yinda, mu ke na kutuba ti mwana yina me kufwa na zulu ya kubutuka me lutila mbote na yandi. **4** Samu ti, mwana ya mutindu yina me kwiza kaka kukwiza ya mpamba. Yandi me vutuka mpe na kati ya kitombe. Nkumbu ya yandi ke dyama na kitombe. **5** Yandi me tala ve ntangu, yandi me zaba yawu ve. Kupema ya mwana yango me lutila ya muntu ya nkaka yina. **6** Ata ti yandi me zinga funda ya bamvula bambala zole, kana yandi me vwanda ve na luzingu ya mbote, nyonso ke kwendaka kaka na kisika mosi ve? **7** Kisalu nyonso yina muntu ke salaka, ya kele samu na bansatu ya yandi. Kasi yandi ke yukutaka ve. **8** Na yinki muntu ya ndwenga me lutila kizoba? Wapi ndandu mputu kele na yawu na kuzaba mutindu ya kudyatila mbote na luzingu? **9** Kima yina nge ke na kutala na meso me lutila mbote na kima yina ntima ya nge ke na kusosa. Yina mpe kele kaka ya mpamba. Ya kele kwandi ya mpamba. **10** Konso kima yina kele bubu yayi, ya vwandaka me kuzwa nkumbu. Beto zaba wapi mutindu muntu kele: yandi lenda swana ve na muntu yina me lutila yandi ngolo. **11** Kuzonza mingi ke nataka mambu mingi ya buzoba. Wapi ndandu muntu lenda kuzwa na kati kuna? **12** Nani me zaba yinki kele mbote, samu na muntu na luzingu ya yandi, na bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi ya mpamba-mpamba, yina yandi ke na kulutisa mutindu mpewo? Nani lenda zabisa na muntu mambu ke kwiza na manima ya yandi awa na ntoto?

7 Kuvwanda na nsangu ya mbote me lutila mbote na kuvwanda na mananasi ya mbote. Kilumbu ya kufwa me lutila mbote na kilumbu ya mbutukulu. **2** Kukwenda na yinzo yina kele mafwa, ya me lutila mbote na kukwenda na yinzo yina ba ke na kudya madya ya mukembo. Samu ti na kati ya yinzo yina kele mafwa, ni kuna kele nsukunu ya konso muntu. Bayina kele moyo ba fwana kuyindulaka dyambu yina. **3** Kyadi me lutila mbote na kuseka. Ata ti kizizi kele ya kyadi, ntima lenda vwanda ya yawu ya kuyangalala. **4** Ntima ya muntu ya ndwenga kele kuna na yinzo yina kele mafwa. Ntima ya kizoba kele kuna na yinzo yina ba ke na kuyangalala. **5** Kukuwa masembo ya muntu ya ndwenga me lutila mbote na kukuwa nzimbu ya bizoba. **6** Samu ti kuseka ya bizoba kele mutindu makelele ya mwa bayinti ya fyoti-fyoti yina ke na kulema na yisi ya nzungu. Yina mpe kele kaka ya mpamba. **7** Kunyokola bampangi ke pesaka buzengi na muntu ya ndwenga. Makabu ke bebisaka ntima ya muntu. **8** Nsukunu ya dyambu me lutila mbote na mbandukulu ya yawu. Kuvwanda ya kuzuna me lutila mbote na kuvwanda na lunangu. **9** Kudasuka nswalu-nswalu ve. Samu ti nkele ke zolaka kuvwanda na kati-kati ya bizoba. **10** Kutuba ve ti: «Samu na yinki ntangu ya ntama lutilaka mbote na ntangu yayi?» Samu ti muntu ya ndwenga lenda kukiyufula ve kyuvu ya mutindu yina. **11** Ndwenga kele mbote mutindu difwa. Yawu kele na ndandu, samu na konso muntu yina ke butukaka na ntoto yayi. **12** Samu ti lusalusu yina ndwenga ke pesaka kele mutindu lusalusu yina mbongo ke pesaka. Ndwenga ke kebaka luzingu na muntu yina kele na yawu. Yina ni ndandu ya luzabu. **13** Tala mavanga ya Nzambi: nani lenda sungika kima yina Nzambi me tengimisa? **14** Na kilumbu ya mbote, vwanda na kyese. Na kilumbu ya mpasi, yindula. Nzambi salaka bilumbu nyonso zole yina. Ni yawu yina, muntu lenda zaba ve mambu yina ke kwiza na mantwala. **15** Mu me tala mambu nyonso yina na luzingu ya munu ya mpamba. Bantangu ya nkaka, nge ke tala muntu ya ludedomo yina ke kufwa samu na ludedomo ya yandi. Bantangu ya nkaka, nge ke tala mpe muntu ya yimbi yina ke vwanda na luzingu ya yinda, samu na yimbi ya yandi. **16** Kuvwanda ve na ludedomo ya kulutila. Kuvwanda ve na ndwenga ya kulutila. Samu na yinki nge ke bebisa luzingu ya nge? **17** Kuvwanda ve muntu ya yimbi ya kulutila. Kuvwanda kizengi ve. Samu na yinki nge ke kufwa tekila ntangu ya nge kulunga? **18** Ya kele mbote ti nge sadila mambu nyonso zole yina. Kubika ata mosi ve. Samu ti muntu yina ke zitisaka Nzambi, yandi ke lendaka na kati ya mambu nyonso zole yina. **19** Ndwenga ke salaka ti muntu ya ndwenga kulutila ngolo na bamfumu kumi yina kele na kati ya mbanza. **20** Awa na ntoto, ya kele ve na muntu ya kudedama yina ke salaka kaka mambu ya mbote, kondwa kusala disumu. **21** Kulanda ve mambu nyonso yina bantu ke zonzaka. Na mutindu yina, nge ke kuwa ve kisadi ya nge na ntangu yandi ke siinga nge. **22** Nge mosi nge zaba ti nge mpe nge siingaka bantu ya nkaka. **23** Mambu nyonso yina, mu me meka yawu na lusalusu ya ndwenga. Mu tubaka ti mu ke vwanda muntu ya ndwenga. Kasi ndwenga yango kele ntama na

munu. **24** Luzabu ya mambu kele ntama. Yawu kele kusunda ya kulutila mingi. Nani lenda bakula yawu? **25** Mu yekulaka ntima ya munu na kuzaba, na kufyongonina, mpe na kusosa ndwenga na mambu ya kusungama. Mu yekulaka ntima ya munu na kuzaba ti ntima ya yimbi kele bulawu, mpe buzoba kele buzengi. **26** Dyambu yina mu me tala ya kulutila lufwa na ndudi ni yayi: kento yina kele mutindu mutambu, yina kele na ntima mutindu mpwasa, mpe maboko mutindu basinga. Muntu yina kele ya mbote na meso ya Nzambi, yandi ke kubwaka ve na mutambu ya kento yina. Kasi muntu ya masumu ke kubwaka na mutambu ya kento yina. **27** Kuluntu ke na kuzonza mutindu yayi: Tala mambu yina mu me bakula. Mu me fyongonina mambu yina mosi-mosi, samu na kuzaba nsasa ya yawu. **28** Mu ke ntete na kusosa kasi nabunu mu kuzwa. Mu me kuzwa bakala mosi na kati ya funda mosi ya babakala. Kasi mu me kuzwa ata kento mosi ve na kati ya bakento nyonso. **29** Dyambu yina mu me bakula kaka ni yayi: Nzambi salaka bantu ya kusungama. Kasi bawu, bawu me sosa mambu mingi.

8 Nani kele mutindu muntu ya ndwenga? Nani me zaba kubangula mambu? Ndwenga ya muntu ke salaka ti kizizi ya yandi kulezima. Mpe yimbi ya kizizi ya yandi ke katukaka. **2** Mu ke na kutuba mutindu yayi: tumama na bantumunu ya ntinu, samu na ndefi yina beto kudyaka na ntadisi ya Nzambi. **3** Kutatukila yandi na mbangu ve. Kutatamana ve na kusala mambu yina yandi zola ve. Samu ti, ntinu ke salaka nyonso yina yandi zola. **4** Samu ti, dyambu yina ntinu me zonza, yawu kele ya kusakana ve. Nani ke yufula yandi ti yinki nge ke na kusala? **5** Muntu yina ke landa bantumunu, yandi ke bwabana dyambu ya yimbi ve. Muntu ya ndwenga zaba ntangu ya kuyidika dyambu mpe ntangu ya lufundusu ya yawu. **6** Ya tsyelika, konso dyambu kele na ntangu ya yawu mpe ntangu ya lufundusu ya yawu. Kasi mpasi ya nene kele na muntu. **7** Samu ti, yandi zaba ve mambu yina ke kwiza. Ya kele mpe ve na muntu yina lenda zabisa yandi wapi mutindu yawu ke vwandila. **8** Ata muntu kele na lulendo na luzingu ya yandi mosi samu na kusimbidila yawu. Ata muntu kele na lulendo na kilumbu ya lufwa ya yandi. Na kati ya muzingu, ata muntu lenda vwanda na lweka. Ntima yimbi ya muntu ya yimbi lenda sadisa yandi ve na kuvuuka. **9** Mambu nyonso yina, mu me tala yawu. Mu me yindula mingi na yina me tadila mambu nyonso yina ke salamaka awa na ntoto. Ya ke vwandaka na ntangu yina muntu ke yalaka mpangi muntu na kusala yandi yimbi. **10** Mu me tala bantu ya yimbi yina ba kundaka. Bantu ke kwenda mpe kuvutuka na kisika ya longo, ba ke zimbana mambu yina bantu yango me sala na kati ya mbanza. Dyambu yina mpe kele kaka ya mpamba. **11** Mambu ya yimbi, ba ke zengilaka yawu kitumbu na nswalu ve. Ni yawu yina, bantima ya bantu me fuluka na nsatu ya kusala yimbi. **12** Muntu ya masumu lenda sala yimbi bambala nkama, mpe luzingu ya yandi ke vwanda ya yawu yinda. Kasi mu zaba ti mambu ya mbote ke vwanda, samu na bayina ke zitisaka Nzambi, samu ti bawu kele na buzitu na ntadisi ya Nzambi. **13** Kasi mambu ya mbote ke vwanda ve samu na muntu ya yimbi. Mpe luzingu ya yandi ke vwanda ve yinda. Yandi ke vwanda mutindu mpewo, samu ti yandi ke ve na buzitu na ntadisi ya Nzambi. **14** Ya kele mpe na dyambu ya mpamba yina ke salamaka awa na ntoto. Bantu ya kudedama ke na kubwabana mambu yina me lunga na kubwidila bantu ya yimbi. Bantu ya yimbi ke na kubwabana mambu yina me lunga na kumina bantu ya kudedama. Mu ke na kutuba ti mambu yina mpe kele kaka ya mpamba. **15** Mu ke na kusiika kyese. Samu ti kima ya nkaka ya mbote kele ve, samu na muntu awa na ntoto, kaka ni kudya, kunwa, mpe kuyangalala. Ni bima yina ke tambulaka na yandi na kati ya kisalu ya yandi, bilumbu nyonso ya luzingu, yina Nzambi me pesa yandi awa na ntoto. **16** Ntangu mu me yekula ntima ya munu na kuzaba ndwenga mpe na kutala bisalu yina ba ke salaka na ntoto - samu ti, mpimpa na ntangu, muntu ke lalaka pongi ve - **17** mu me tala mambu nyonso yina Nzambi ke na kusala. Mu me tala ti muntu lenda bakula ve mambu yina Nzambi ke na kusala awa na ntoto. Mambu yina muntu ke na kutala mpasi na kusosa, yandi ke kuzwa yawu ve. Muntu ya ndwenga lenda tuba ya yandi ti, yandi zaba, kasi na kutala mbote, yandi lenda bakula ve.

9 Mambu nyonso yina, mu me yindula na yawu. Mpe dyambu yina mu me bakula ni yayi: bantu ya kudedama na bantu ya ndwenga kele na maboko ya Nzambi, mutindu mosi mpe bisalu ya bawu. Kuzola to kuyina, muntu zaba yawu ve. Nyonso kele na mantwala ya yandi. **2** Mambu nyonso ke bwidilaka bantu nyonso mutindu mosi. Mambu ya mutindu mosi ke bwidilaka muntu ya kudedama, na muntu ya yimbi, na muntu ya mbote, na muntu ya kuvedila, na muntu ya kuvedila ve, na muntu yina ke pesaka minkayulu, na muntu yina ke pesaka ve minkayulu. Mambu kele mutindu mosi, samu na muntu ya mbote na muntu ya masumu. Mambu kele mutindu mosi samu na muntu yina ke kudyaka ndefi na muntu yina ke kimaka na kudya ndefi. **3** Na kati ya mambu nyonso yina ke na kusalama na ntoto, dyambu ya yimbi ni yayi: mambu ya mutindu mosi ke bwidilaka bantu nyonso. Ni yawu yina, bantima ya bantu kele ya kufululuka na yimbi. Bansatu ya yimbi kele na bantima ya bawu na luzingu ya bawu, mpe na manima, bawu ke kwenda na sika ya bantu ya kufwa. **4** Ya tsyelika, muntu yina kele kintwadi na bantu nyonso ya moyo, yandi lenda vwanda na kivuvu. Yimbwa ya moyo me lutila mbote na nkosi ya kufwa. **5** Ya tsyelika, bantu ya moyo me zaba ti, bawu ke kufwa. Kasi bantu ya kufwa me zaba ata dyambu ve. Musendo kele dyaka ve samu na bawu, samu ti mambu nyonso yina me tadila bawu me zimbana. **6** Kuzola ya bawu, kuyina ya bawu, bansatu ya bawu ya ngolo-ngolo, yawu me zimbana. Bawu kele dyaka ve na kima ya kusala na kati ya bisalu nyonso yina ke na kusalama awa na ntoto. **7** Kwenda kudya madya ya nge na kyese nyonso, kunwa malafu ya nge na nsayi na ntima. Samu ti Nzambi ndimaka yimeni mambu yina nge ke na kusala. **8** Vwataka bantangu nyonso binkuti ya feti. Mananasi kukondwa ve na nzutu ya nge. **9** Tala nsayi ya luzingu ya nge kintwadi na kento ya nge yina nge ke zolaka, bilumbu nyonso ya luzingu ya mpamba-mpamba yina Nzambi me pesa nge awa na ntoto. Sala mutindu yina bilumbu ya nge nyonso ya mpamba-mpamba. Samu ti yina ni ndandu ya nge na luzingu mpe na kisalu yina nge ke na kusala awa na ntoto. **10** Konso kisalu yina nge me kuzwa ya kusala, sala yawu na ngolo yina nge ke na yawu. Samu ti na yinsi ya bantu ya kufwa, sika nge ke kwenda, ya kele ve na kisalu kuna, to mayindu, luzabu, to ndwenga. **(Sheol h7585)** **11** Mu me tala mambu ya nkaka yayi awa na ntoto. Ni bantu ya kulutila mbangu ve ke nungaka na nsaka ya kukima. Ni bantu ya kulutila ngolo ve ke nungaka na muzingu. Ni bantu ya kulutila ndwenga ve ke kuzwaka madya. Ni bantu ya kulutila mayela ve ke kuzwaka bimvwama. Ni bayina ya kulutila luzabu ve ke kuzwaka nzitusu. Samu ti mambu ya mbote to ya yimbi ke bwidilaka bantu nyonso. **12** Muntu ke zabaka ve wapi ntangu mambu ke kumina yandi. Yandi kele mutindu mbisi yina zaba ve wapi ntangu mpwasa ke bwidila yandi samu na mpasi ya yandi. Muntu kele mutindu ndeke yina zaba ve ntangu yandi ke kubwa na mutambu. Mutindu bambisi to bandeke, bantu ke kubwaka na mitambu ya mambu ya yimbi

yina ke bwidilaka bawu na ntangu yina bawu vwandaka zaba ve. **13** Awa na ntoto, mu me tala mpe dyambu yayi na yina me tadila ndwenga. Dyambu yango kele ya nene na meso ya munu. **14** Ya vwandaka na mwa mbanza mosi ya fyoti. Kaka mwa ndambu ya bantu vwandaka zinga kuna. Ntinu mosi ya ngolo kwizaka nwanisa mbanza yango. Bantu ya yandi zungidilaka mbanza yina, mpe bawu yidikaka mitambu ya nene samu na kunwanisa yawu. **15** Na kati ya mwa mbanza yango vwandaka na muntu mosi ya mputu, yina vwandaka na ndwenga. Muntu yina kuulaka mbanza na ndwenga ya yandi. Kasi ata muntu bambukaka moyo na mputu yango. **16** Mu me tuba mutindu yayi: ndwenga me lutila mbote na ngolo. Kasi ndwenga ya muntu yina ke na kati ya bumputu, ba ke safulaka yawu. Mambu ya yandi, ba ke kuwaka yawu ve. **17** Mambu ya muntu ya ndwenga, yina ba ke kuwaka na kizunu nyonso, yawu me lutila mbote na makelele ya muntu yina ke na kuyala bantu ya buzengi. **18** Ndwenga me lutila mbote na binwanunu ya mvita. Muntu kaka mosi ya masumu, yandi ke bebisaka mambu mingi ya mbote.

10 Banzinzi ya kufwa ke bebisaka nsunga ya mananasi ya ntalu, mpe ya ke bolisaka yawu. Mwa ndambu ya buzengi ke bebisaka mambu nyonso ya ndwenga na ya nkembo. **2** Muntu ya ndwenga, ntima ya yandi ke nataka yandi na nzila ya mbote. Kasi ntima ya kizoba ke nataka kizoba na nzila ya yimbi. **3** Ntangu kizengi ke kwendaka tambula, yandi ke vwandaka ve na mayela. Yandi ke lakisaka na bantu nyonso ti yandi kele kizengi. **4** Kana mfumu ya nge me dasukila nge, kubika ve kisika ya nge ya kisalu. Samu ti kizunu ke salaka ti muntu kusala ve mambu ya yimbi mingi. **5** Ya kele na dyambu mosi ya yimbi yina mu me tala awa na ntoto. Yawu kele mutindu dyambu ya kutengama yina mfumu me sala. **6** Bantangu ya nkaka, nge ke tala ti muntu ya kizoba, ni yandi ba me zangula, kasi mvwama ba me zangula yandi ve. **7** Mu me tala mindongo na kutambula na zulu ya bampunda, kasi bana ya bantinu kutambula na makulu mutindu mindongo. **8** Muntu yina ke timuna dibulu, yandi ke kubwa na kati ya dibulu yango. Muntu yina ke tobola dibulu na lupangu, ba ke tatika yandi na nyoka. **9** Muntu yina ke pasula matadi, yandi ke lwala na yawu. Muntu yina ke pasula bankuni, yandi lenda tala mpasi na yawu. **10** Kana kisengo kele dyaka ve na meno, mpe ba ke na kulengula yawu ve, kusadila yawu ke lomba ngolo mingi. Kasi ndandu ya ndwenga ni yayi: yawu ke salaka ti mambu ya muntu kubonga. **11** Kana kizunisi-banyoka me zunisa ve nyoka, mpe nyoka yango me tatika yandi, ndandu kele dyaka ve samu na kizunisi-banyoka yina. **12** Mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu ya ndwenga, ya kele ya mbote. Kasi yinwa ya kizoba ke bebisaka luzingu ya yandi. **13** Ntangu yandi ke bandaka na kuzonza, ni mambu ya buzengi ke basikaka na yinwa ya yandi. Ntangu yandi ke manisaka na kuzonza, ni mambu ya yimbi na ya nsisi. **14** Kizengi ke zonzaka ya kulutila. Muntu ke zabaka ve mambu yina ke kwiza. Nani ke zabisa yandi mambu yina ke kwiza na manima ya yandi? **15** Kisalu yina ke salaka kizengi ke lembisaka yandi. Samu ti, ata nzila ya kukwendila na mbanza, yandi zaba ve yawu. **16** Kyadi na nge, yinsi yina ntinu ke ntete mwana ya fyoti, yinsi yina bamfumu ke kudyaka na suka-suka. **17** Kyese na nge, yinsi yina ntinu ke mwana ya dikanda ya buzitu, yinsi yina bamfumu ke kudyaka na ntangu yina me fwanana, samu na kuzwa ngolo ya malu-malu, kasi samu na kukola malafu ve. **18** Kana maboko kele ya kulemba na bubolo, muludi ke kubwaka. Kana maboko ke na kusala kisalu ve, yinzo ke tsonaka. **19** Samu na kuyangalala, bantu ke lambisaka madya. Malafu ke pesaka nsayi. Mbongo ke pesaka mvutu na mambu nyonso. **20** Kusiinga ve ntinu, ata na mayindu ya nge. Kusiinga ve mvwama, ata na kati ya kivinga yina nge ke lalaka. Samu ti, ndeke ya zulu lenda kwenda wakisa mambu yina. Kima yina kele na mapapu lenda kwenda zabisa mambu yina.

11 Losa dimpa ya nge na zulu ya maza. Samu ti ntangu kele yina nge ke kuzwa dyaka yawu. **2** Tula mvwilu ya nge na bisika nsambwadi to nana. Samu ti, nge zaba ve wapi mutindu ya mpasi lenda kubwa na ntoto. **3** Ntangu matuti ke fulukaka na maza, yawu ke nokisaka mvula na ntoto. Ntangu yinti ke kubwaka, yawu ke vwandaka kaka na kisika yina yawu me kubwa, ya vwanda na lweka ya node to na lweka ya sude. **4** Muntu yina ke kimaka mupepe, yandi lenda kunda kima ve. Muntu yina ke kimaka mvula, yandi lenda yonzika bambuma ve. **5** Nge zaba ve wapi mutindu mwela ya mwana na mikwa ya yandi ke yilamaka na kati ya kivumu ya kento. Ni mutindu mosi mpe samu na mavanga ya Nzambi yina ke salaka mambu nyonso: nge zaba yawu ve. **6** Na suka, kunda bambuma ya nge. Na nkokila, kupemisa ve maboko ya nge. Samu ti, nge zaba ve kana kisalu yayi to yayi lenda bonga. Nge zaba ve kana nyonso zole ke vwanda mbote. **7** Nsemo kele kitoko. Ya kele mbote na kutala ntangu na meso. **8** Ni yawu yina, kana muntu ke na kuzinga bamvula mingi, bika ti yandi kuyangalala samu na konso mvula yina. Kasi yandi kuzimbana ve ti bilumbu ya yimbi kele mingi. Mpe mambu nyonso yina ke kwiza, ya kele kaka ya mpamba. **9** Nge ntwenya, yangalala bamvula nyonso ya buntwenya ya nge. Vwanda na kyese na ntima bilumbu nyonso ya buntwenya ya nge. Sala mambu nyonso yina ntima ya nge ke na kuzola. Kwenda bisika nyonso yina meso ya nge ke na kutala. Kasi zaba ti Nzambi ke fundisa nge na mambu nyonso yina. **10** Katula mambu ya kyadi na ntima ya nge. Benda nzutu ya nge ntama na mambu ya yimbi. Samu ti, buntwenya mpe bansuki ya ndombe, yawu kele kaka ya mpamba.

12 Bambuka moyo na Nzambi yina yidikaka nge, ntangu yina nge kele ntete ntwenya, tekila bilumbu ya yimbi kukwizila nge. Sala mutindu yina tekila bamvula kukwiza, bamvula yina nge ke tuba ti «Mu ke na kutala ve kyese ya luzingu.» **2** Sala mutindu yina tekila ntangu, nsemo, ngonda, na bambwetete kukuma mpimpa, tekila matuti kuvutuka dyaka ntangu mvula ke manisa na kunoka. **3** Ni na kilumbu yango bankebi ya yinzo ke tekitaka, bantu ya ngolo ke vwandaka ya kukondama. Bakento ke bikaka na kututa na bitutulu ya bawu, samu ti bawu kele mingi ve. Bakento yina ke talaka na ba nela ke vwandaka dyaka ve na kitoko ya bawu. **4** Na kilumbu yango, myelo zole yina ba ke basikilaka na bala-bala ke kangamaka. Bitutulu ke kumaka swii. Ba ke vumbukaka na ntangu yina bandeke ke bandaka na kuyimbila. Banzimbu ya bakento ke wakanaka dyaka ve. **5** Na kilumbu yango, kuyuluka mwa mongo ya fyoti ke pesaka boma. Kutambula na bala-bala ke pesaka boma. Yinti ya mu-amande ke kumaka na bifulu ya mpembe, dikonko ke kumaka dema. Bima yina ke pesaka nsunga ya mbote na madya ke vwandaka dyaka ve na nsunga ya yawu. Samu ti, muntu ke na kukwenda ya yandi na kivundulu ya yandi ya mankululu. Bayina ke dilaka ke fulukaka na bala-bala. **6** Bambuka moyo na Nzambi yina yidikaka nge, tekila singa ya palata kunyanguka, mbungu ya wolo kumwangana, diyuki kupasuka kuna na yinto ya maza, kibendolo kubwa na kati ya dibulu ya maza. **7** Bambuka moyo na Nzambi yina yidikaka nge, tekila fundu-fundu kuvutuka na ntoto mutindu yawu vwandaka ntete, tekila mwela kuvutuka na Nzambi yina pesaka yawu. **8** Kaka mpamba! Mpamba! Ni mutindu yina Kuluntu me tuba. Bima nyonso kele kaka ya

mpamba. **9** Kuluntu vwandaka kaka muntu ya ndwenga ve. Yandi lakisaka mpe luzabu na bantu. Yandi sosaka na kubakula, yandi fyongoninaka, yandi yidikaka bingana mingi. **10** Kuluntu salaka ngolo na kuzwa mambu yina kele ya mbote. Mambu yango kele ya kusonama na mutindu ya kufwanakana. Yawu kele mambu ya tsyelika. **11** Mambu ya bantu ya ndwenga kele mutindu mwa bayinti ya nsongi yina ba ke twadisilaka bibulu. Bayina ke sonikaka mabuku kele mutindu makunzi yina ba me kunda mbote. Kaka muvungi mosi ke pesaka nyonso yina. **12** Mwana ya munu, na zulu ya nyonso yina, sala keba. Kisalu ya kusonikaka mabuku ke sukaka ve. Kulongoka ya mingi-mingi ke lembisaka nzutu. **13** Yayi ni nsukunu ya mambu nyonso yina me wakana: Zitisa Nzambi, tumama na bantumunu ya yandi. Mambu nyonso yina me tadila konso muntu. **14** Samu ti Nzambi ke fundisa mambu nyonso, nyonso yina kele ya kubumbama, ya vwanda ya mbote to ya yimbi.

Mukunga ya Kitoko

1 Mukunga ya kulutila kitoko na mikunga. Yawu kele ya Salomoni. **2** Bika ti yandi fiba munu, yandi kufiba munu na yinwa. Luzolo ya nge me lutila vinu. **3** Nsunga ya mananasi ya nge kele ya mbote. Nkumbu ya nge kele mutindu mananasi ke na kumwangana. Ni yawu yina, bandumba ke zolaka nge. **4** Nata munu, beto kima! Ntinu me kotisa munu na bivinga ya yandi. Beto ke vwanda na kyese mpe na nsayi samu na nge. Beto kembila luzolo ya nge kulutila vinu. Ni na mpampa ve bandumba ke na kuzola nge. **5** Beno bandumba ya Yelusalemi, munu, mu kele ndombe, kasi mu kele kitoko, mutindu bayinzo ya mileba ya bantu ya Kedale, mutindu balele ya myelo ya Salomoni. **6** Beno tala ve ndombe yayi ke na munu. Ni ntangu me kumisa munu mutindu yayi. Bana ya mama ya munu ya babakala dasukilaka munu. Bawu tumisaka munu na kukengidila bilanga ya bayinti ya vinu. Kasi, na yina me tadila bilanga ya bayinti ya vinu ya munu mosi, mu kengidilaka yawu ve. **7** Nge yina ntima ya munu ke zolaka, zabisa munu wapi kisika nge ke kwenda dikila bibulu ya nge. Zabisa munu wapi kisika nge ke pemisa bawu na ngunga ya midi. Na yina, mu ke vwanda ve mutindu kento yina me bumba kizizi na kwendaka yima pene-pene ya bibulu ya bampangi ya nge. **8** Kana nge zaba yawu ve, nge yina kele kitoko kulutila bakento nyonso, basika mpe landa makulu ya mameme na bankombo. Kwenda dikila bana ya bankombo ya nge, pene-pene ya bayinzo ya mivungi. **9** Nkundi ya munu, mu ke na kufwanikisa nge na mpunda ya nkento yina ke nataka pusu-pusu ya Falawo. **10** Mabundi ya nge me bonga na binzembele yina nge me lwata. Laka ya nge kele kitoko na bampanga yina nge me lwata. **11** Beto ke yidikila nge misanga ya wolo. Yawu ke vwanda na madoti ya palata. **12** Ntangu ntinu ya munu kele ya kulala na kisika ya yandi, mananasi ya munu ya mbote ke na kubasisa nsunga ya yawu. **13** Bakala ya munu ya ntima kele mutindu diboke ya mananasi ya mile, yandi ke vwandaka na kati-kati ya mabene ya munu. **14** Bakala ya munu ya ntima kele mutindu kikanka ya bifulu ya nsunga ya mbote yina kele na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu, kuna na Ene-Ngedi. **15** Nge kele kitoko, kento ya munu, nge kele kitoko! Meso ya nge kele mutindu mabembe. **16** Nge kele kitoko, bakala ya munu ya ntima, nge kele muntu ya kuzolakana. Mfulu ya beto ni matiti ya mubisu. **17** Makunzi ya yinzo ya beto kele mutindu bayinti ya sedele. Bibaka ya yinzo ya beto kele mutindu bayinti ya sipelese.

2 Mu kele kifulu ya mudimba ya Salone. Mu kele kifulu ya fyoti ya kitoko ya midimba. **2** Mutindu kifulu ya fyoti ya kitoko na kati-kati ya bansende, ni mutindu yina kele nkundi ya munu ya luzolo na kati-kati ya bandumba. **3** Mutindu kele yinti ya pome na kati-kati ya bayinti ya mfinda, ni mutindu kele ndiku ya munu ya luzolo na kati-kati ya matoko. Mu ke na nsatu ya kuvwanda na yisi ya mpewo ya yandi. Bambuma ya yandi kele kitoko mingi na zulu ya ludimi ya munu. **4** Yandi me nata munu na yinzo ya vinu. Yandi me tula na zulu ya munu kidimbu ya yinsi, ya kele kidimbu ya luzolo. **5** Beno kindisa munu na maboke ya bambuma ya kuyuma ya vinu. Beno syamisa munu na bapome, samu ti, mu ke na kubela kimbemvo ya luzolo. **6** Bika ti diboko ya yandi ya lumoso kuvwanda na yisi ya yintu ya munu. Bika ti diboko ya yandi ya lubakala kuzunga luketo ya munu. **7** Beno bandumba ya Yelusalemi, mu ke na kubondila beno na nkumbu ya bansyesye na bankabi yina kele na matiti. Beno vumbula ve luzolo ya munu, beno lemisa ve luzolo ya munu, ntete ti yandi mosi kuvumbuka. **8** Beno kuwa! Yayi ni nkundi ya munu ya luzolo, yandi yayi ke na kukwiza. Yandi ke na kudumuka na zulu ya myongo. Yandi ke na kukima mbangu na zulu ya myongo ya fyoti. **9** Nkundi ya munu ya luzolo kele mutindu nsyesye. Yandi kele mutindu nkabi. Yandi yayi, yandi kele na manima ya kibaka ya beto. Yandi ke na kutala na nela. Yandi ke na kutadikila na mwa mabulu ya banela. **10** Nkundi ya munu ya luzolo ke na kuzonza. Yandi ke na kutuba na munu: «Ndiku ya munu ya kitoko, telama, kwiza ya nge! **11** Kisiwu me luta, bamvula kele dyaka ve, yawu me kwenda ya yawu. **12** Bifulu ke na kubasika na yinsi. Ntangu ya kuyimbila me kuma. Ndinga ya biduka ke na kuwakana na yinsi ya beto. **13** Bambuma ya ntete ya bayinti ya fike ke na kuyela. Bayinti ya vinu me basisa bifulu ya yawu. Yawu ke na kubasisa nsunga ya yawu. Telama, nge ndiku ya munu ya kitoko, kwiza ya nge. **14** Aa, dibembe ya munu, yina kele na kati ya dibulu ya ditadi! Aa, dibembe ya munu, yina kele ya kubumbama na mabulu ya bibaka ya matadi! Talisa munu kizizi ya nge. Wakisa munu ndinga ya nge. Samu ti, ndinga ya nge kele kitoko, kizizi ya nge kele kitoko.» **15** Beno simbila beto mibaku, mibaku ya fyoti yina ke na kubebisa bilanga ya bayinti ya vinu, na ntangu bilanga ya bayinti ya vinu ya beto me basisa bifulu. **16** Nkundi ya munu ya luzolo kele ya munu. Munu, mu kele ya yandi. Yandi ke na kudikila bibulu na kati-kati ya bifulu ya fyoti. **17** Tekila bwisi kuyila, tekila kitombe kumanisa, vutuka, nkundi ya munu ya luzolo. Vwanda mutindu nsyesye, mutindu mwana ya nkabi, yina kele na zulu ya myongo ya kutelama.

3 Bampimpa nyonso, na zulu ya mfulu ya munu, mu me sosa muntu yina mu ke zolaka. Mu me sosa yandi, kasi mu me tala yandi ve. **2** Na yina, mu ke telama, mu ke kwenda tambula na mbanza nyonso, na babala-bala mpe na bisika yina bantu ke yonzamaka. Mu ke kwenda sosa muntu yina mu ke zolaka. Mu me sosa yandi, kasi mu me tala yandi ve. **3** Bankebi yina ke kwendaka tambula na mbanza nyonso me bwabana munu. «Beno me tala muntu yina mu ke zolaka?» **4** Kaka na ntangu yina mu lutaka bawu, mu me kutana na muntu yina mu ke zolaka. Mu me simba yandi, mu me bika yandi ve tii ntangu mu me nata yandi na kati ya yinzo ya mama ya munu, na kivinga yina yandi zwilaka kivumu ya munu. **5** Beno bandumba ya Yelusalemi, mu ke na kubondila beno na nkumbu ya bansyesye na bankabi yina kele na matiti. Beno vumbula ve luzolo ya munu, beno lemisa ve luzolo ya munu ntete ti yandi mosi kuvumbuka. **6** Nani yina ke na kunanguka na yinsi ya kuyuma mutindu dituti ya mulinga, mutindu dituti ya mananasi ya mile, na maaka ya nsunga ya mbote, na mananasi ya konso mutindu yina bantu ya mumbungu ke nataka? **7** Tala, yayi ni kipoyi ya Salomoni. Makumi sambanu ya binwani ya ngolo me zungidila yawu, bayina me lutila ngolo na Isayeli. **8** Bawu nyonso kele na bambele ya mvita. Bawu longokaka na kunwana. Bawu me kangaka bambele ya bawu ya mvita na luketo. Bawu kele ya kukubama, samu na konso dyambu ya nsisi yina lenda kubwa na mpimpa. **9** Ntinu Salomoni sadisaka kipoyi ya bayinti ya Libane. **10** Makunzi ya yawu ya palata. Kisika yina ba ke yekamaka vwandaka ya wolo. Kisika yina ba ke vwandilaka vwandaka ya lele ya mbwaki. Bandumba ya Yelusalemi tungaka lele ya kati na luzolo nyonso. **11** Bandumba ya Siyone, beno basika. Beno kwiza tala ntinu Salomoni. Yandi kele ya kulwata yimpu ya kintinu, yina mama ya yandi pesaka yandi, na kilumbu yina yandi salaka makwela, kilumbu yina ntima ya yandi nyonso vwandaka ya kufuluka na kilengi.

4 Nge kele kitoko ndiku ya munu ya ntima, nge kele kitoko. Meso ya nge kele mutindu mabembe na yisi ya kitambala ya nge. Bansuki ya nge kele mutindu nkonga ya bankombo, yina ke na kukulumuka mongo ya Ngalaade. **2** Meno ya nge kele mutindu nkonga ya mameme yina ba me zenga mika ya yawu, yina ba me yobisa. Konso dimeme kele na dipasa ya yandi. Ata mosi me kondwa yawu. **3** Bikoba ya nge kele mutindu kitende ya mbwaki. Yinwa ya nge kele kitoko. Mabundi ya nge kele mutindu bibuku ya bangelenade na yisi ya kitambala ya nge. **4** Laka ya nge kele mutindu yinzo ya mutela ya yinda ya Davidi, yina ba tungaka samu na kutulaka binwanunu. Funda mosi ya binwanunu yina ke kebaka ntulu kele ya kulelama na yawu. Binwanunu nyonso yina ke kebaka ntulu kele ya binwani ya ngolo. **5** Mabene ya nge nyonso zole kele mutindu bana zole ya nkabi, mutindu bana mapasa ya nsyesye, yina ke na kudya na kati ya bilanga ya bifulu ya fyoti. **6** Tekila bwisi kutsya, tekila kitombe kumanisa, munu, mu ke kwenda na mongo ya mile, na mongo ya fyoti ya maaka ya nsunga ya mbote. **7** Nkundi ya munu, nge nyonso kele kitoko. Ata kifuma mosi ve kele na nge. **8** Katuka mongo ya Libane, kwiza na munu, nge kento ya munu ya dikwela, katuka mongo ya Libane mpe kwiza na munu. Kulumuka na nsongi ya mongo ya Amana, kulumuka na nsongi ya mongo ya Senile, kulumuka na nsongi ya mongo ya Elemone. Yina kele kisika yina ke bumbamaka bankosi. Yawu kele myongo ya bayingo. **9** Nge me baka ntima ya munu, nge kibusi ya munu, kento ya munu ya dikwela. Kaka na kutala yina nge me tala munu mbala mosi, nge me baka ntima ya munu, kaka na mbuma mosi ya misanga ya nge. **10** Luzolo ya nge kele ya kitoko, nge kibusi ya munu, kento ya munu ya dikwela. Luzolo ya nge lutila kitoko na vinu. Nsunga ya mananasi ya nge me lutila kitoko na nsunga ya bima nyonso ya nsunga ya mbote. **11** Kento ya munu ya dikwela, bikoba ya nge ke na kubasisa mafuta ya nyosi. Na yisi ya ludimi ya nge ke na mafuta ya nyosi na miliki. Nsunga ya binkuti ya nge kele mutindu nsunga ya Libane. **12** Nge kele bilanga ya kukangama na kati ya lupangu, nge kibusi ya munu, kento ya munu ya dikwela. Nge kele mukelo ya kukangama, nge kele yinto ya kukangama. **13** Nge kele mutindu bilanga ya paladiso ya bayinti ya bangelenade. Bambuma ya yawu kele kitoko mingi, nsunga ya nge mpe ya nale ke na kuvukana kuna. **14** Nge kele mutindu nale na safalane, makasa ya nsunga ya mbote, na bayinti nyonso yina ke pesaka maaka ya nsunga ya mbote, mile na alowese, na bima nyonso ya nsunga ya kulutila kitoko. **15** Nge kele yinto ya maza samu na bilanga, nge kele dibulu yina ke na kubasisa maza ya kitoko. Yawu ke na kubasika katuka na Libane. **16** Mupepe ya node vumbuka! Mupepe ya sude kwiza! Fula na bilanga ya munu! Sala ti nsunga ya bima ya yawu ya mbote kubasika! Bika ti ndiku ya munu ya luzolo kukota na bilanga ya yandi. Bika ti yandi kudya bambuma ya yawu ya kitoko.

5 Kibusi ya munu, kento ya munu ya dikwela, mu me kota na bilanga ya munu. Mu ke na kubuka mile ya munu, na bima ya munu ya nsunga ya kitoko. Mu ke na kudya kibaba ya munu ya mafuta ya nyosi, na mafuta ya yawu. Mu ke na kunwa vinu ya munu, na miliki ya munu. Bampangi Beno kudya, bampangi, beno kunwa, beno kukola, beno bayina me zolana! **2** Mu vwandaka lala, kasi ntima ya munu vwandaka lala ve. Yayi ni ndinga ya ndiku ya munu ya luzolo yina ke na kukonkota na mwelo: «Kibusi ya munu, kento ya munu, fungudila munu mwelo. Dibembe ya munu, kento ya munu ya kulunga. Awa yintu ya munu me fuluka na kinoko. Bansuki ya munu me bola na mabete ya maza ya mpimpa.» **3** Mu me katula yimeni kinkuti ya munu, wapi mutindu mu ke lwata dyaka yawu? Mu me sukula yimeni makulu ya munu, wapi mutindu mu ke bebisa dyaka yawu? **4** Ndiku ya munu ya luzolo me kotisa diboko na dibulu ya mwelo. Ntima ya munu me pasuka. **5** Munu, mu me telama, samu na kufungula mwelo na ndiku ya munu ya luzolo. Maboko ya munu me tangisa mile. Misapi ya munu me mwangisa mile na zulu ya kisimbulu ya kikangulu ya mwelo. **6** Munu, mu me fungudila ndiku ya munu ya luzolo mwelo. Kasi ndiku ya munu ya luzolo vwandaka me kwenda, yandi me kwendaka ya yandi. Yandi me kwenda mpe ntima ya munu me pasuka. Mu me sosa yandi kasi mu me tala yandi ve. Mu me bokila yandi kasi yandi me ndima ve. **7** Bankebi yina ke kwendaka tambula na mbanza nyonso me bwabana munu. Bawu me bula munu, bawu me lwalisa munu. Bawu me katula munu kitambala ya munu, bayina ke kebaka bibaka ya mbanza. **8** Beno bandumba ya Yelusalemi, mu ke na kubondila beno. Kana beno tala ndiku ya munu ya luzolo, yinki beno ke zabisa yandi? Beno zabisa yandi ti, mu ke na kubela kimbemvo ya luzolo. **9** Ndiku ya nge yina ya luzolo, na yinki yandi me lutila babakala ya nkaka? Zabisa beto yawu, nge yina me lutila kitoko na bakento nyonso. Ndiku ya nge yina ya luzolo, na yinki yandi me lutila babakala ya nkaka, samu ti nge bondila beto mutindu yayi? **10** Ndiku ya munu ya luzolo ke mbwaki, yandi ke na ngolo. Ba lenda zaba yandi na kati-kati ya mafunda kumi ya babakala. **11** Yintu ya yandi kele mutindu wolo ya mbote. Bansuki ya yandi ke ya kukangama yawu na yawu. Yawu kele ndombe mutindu nkwankwa. **12** Meso ya yandi kele mutindu mabembe yina kele pene-pene ya bamwila. Yawu ke na kuyobila na kati ya miliki. Yawu ke na kupemaka na kati ya kizinga ya maza. **13** Mabundi ya yandi kele mutindu bilanga ya nsunga ya kitoko. Bilanga yina ke butaka matiti ya nsunga ya kitoko. Bikoba ya yandi kele bifulu ya fyoti yina ke na kubasisa mile, mile yango ke na kumwangana. **14** Maboko ya yandi kele mutindu mulunga ya wolo, yina kele ya kufuluka na kizolite. Kivumu ya yandi kele mutindu meno ya nzawu, yina ba me bongisa, yina kele ya kufuluka na safile. **15** Makulu ya yandi kele mutindu makunzi ya malebe yina kele ya kutelema na zulu ya bisimbulu ya wolo ya mbote. Kizizi ya yandi kele mutindu Libane, yandi me lutila kitoko na bayinti ya sedele ya Libane. **16** Yinwa ya yandi kele kitoko, yandi nyonso ke na kupesa kilengi. Ni mutindu yina kele ndiku ya munu ya luzolo, ni mutindu yina kele mpangi ya munu, beno bandumba ya Yelusalemi.

6 Wapi kisika me kwenda ndiku ya nge ya luzolo? Zabisa beto yawu, nge yina me lutila kitoko na bakento nyonso! Wapi nzila yandi me baka? Beto ke kwenda sosa yandi kintwadi na nge. **2** Ndiku ya munu ya luzolo me kota na bilanga ya yandi, bilanga ya yandi ya matiti ya nsunga ya kitoko. Samu na kudya na kati ya bilanga, mpe samu na kubuka bifulu ya fyoti. **3** Munu, mu kele ya ndiku ya munu ya luzolo, ndiku ya munu ya luzolo kele ya munu. Yandi ke na kudya na kati-kati ya bifulu ya fyoti. **4** Nkundi ya munu ya luzolo nge kele kitoko mutindu Tilesa, mbanza ya kintinu. Nge kele kitoko mutindu Yelusalemi. Nge kele nsisi mutindu binwani ya mvita. **5** Bika na kutala munu, samu ti meso ya nge ke na kulawukisa munu. Bansuki ya nge kele mutindu nkonga ya bankombo yina ke na kukulumuka mongo ya Ngalaade. **6** Meno ya nge kele mutindu nkonga ya mameme yina ke na kutomboka. Bawu me katuka na kuyobila. Konso dimeme kele na dipasa ya yandi. Ata mosi me kondwa yawu. **7** Mabundi ya nge kele mutindu bibuku ya bangelenade na yisi ya kitambala ya nge. **8** Ntinu kele na bakento makumi sambanu. Yandi kele na bakento ya nkaka makumi nana. Yandi kele na bandumba ya mingi-mingi. **9** Kasi dibembe ya munu ke

kaka mosi ya kulunga samu na munu. Yandi kele mwana ya ntima ya mama ya yandi. Yandi kele ya kulutila kitoko na meso ya mama yina butaka yandi. Ntangu bandumba ke talaka yandi, bawu ke tubaka ti yandi kele na buyenge. Bakento ya ntinu na bakento ya nkaka ya ntinu ke talaka yandi, bawu ke pesaka yandi masiika. **10** Yayi wapi kento ke na kukwiza mutindu bwisi ke na kutsya? Yandi kele kitoko mutindu ngonda. Yandi ke na kulezima mutindu ntangu. Yandi kele nsisi mutindu binwani ya mvita. **11** Mu me kulumuka na bilanga ya bayinti yina ke butaka bambuma ya kilengi. Mu me kulumuka na kutala mwa bayinti yina vwandaka mena na muzumba. Mu me kulumuka na kutala kana bayinti ya vinu ke na kufula. Mu me kulumuka na kutala kana bayinti ya bangelenade ke na kubasisa bifulu. **12** Mu zaba ve wapi mutindu mu me kwiza kuma awa. Kaka luzolo ya munu vwandaka nata munu. Mu me kwiza kuma na kati-kati ya bapusu-pusu ya bantu ya mfumu ya munu. **13** Vutuka, vutuka, nge mu-Sulami yayi! Vutuka, vutuka, samu ti beto kutala nge. Samu na yinki beno ke na kutala mu-Sulami mutindu ba ke talaka mabina ya bankonga zole?

7 Makulu ya nge me bonga na mapapa ya nge, nge mwana ya ntinu. Mataku ya nge kele mutindu milunga yina ba me bongisa na kisadi-milunga. **2** Yisi ya kivumu ya nge kele kopo yina kele mutindu ndambu ya ngonda. Yawu kele kisika yina vinu ke kondwaka ve. Kivumu ya nge kele mutindu kikunku ya bambuma ya faline, yina bifulu ya fyoti me zungidila. **3** Mabene ya nge nyonso zole kele mutindu bana zole ya nkabi, yawu kele mutindu bana mapasa ya nsyesye. **4** Laka ya nge kele mutindu yinzo ya mutela ya yinda yina ba me tungila na meno ya nzawu. Meso ya nge kele mutindu bizinga ya mbanza Esebone, penepene ya mwelo ya mbanza Bate-Labime. Mbombo ya nge kele mutindu yinzo ya mutela ya yinda ya Libane. Yawu ke na kutala na lweka ya mbanza Damase samu na kukengidilaka. **5** Yintu ya nge kele na nzutu ya nge mutindu mongo ya Kaamele. Bansuki ya yintu ya nge kele mutindu lele ya mbwaki ya ntalu. Mutindu ba me kangila bansuki ya nge, ya ke na kubenda ntinu. **6** Nge kele kitoko, nge kele ya kuzolakana. Luzolo ya munu! Kilengi ya munu! **7** Mutela ya nge kele mutindu ya diba. Mabene ya nge kele mutindu byazi. **8** Mu me tuba: «Mu ke yuluka na diba. Mu ke simba byazi ya yawu!» Mabene ya nge kele mutindu bikanka ya bambuma ya vinu. Nsunga ya kiwumunu ya nge kele mutindu nsunga ya bapome. **9** Yinwa ya nge kele mutindu vinu yina ke yangidikaka. Kento Yawu ke na kuluta mbote samu na ndiku ya munu ya luzolo. Yawu ke na kusyelumuka na bikoba ya bantu yina ke na kulala. **10** Munu, mu kele ya ndiku ya munu ya luzolo. Yandi kele na nsatu ya munu. **11** Ndiku ya munu ya luzolo, kwiza. Beto kwenda na bilanga. Beto ke lutisa mpimpa na bilanga yina me fula. **12** Beto ke vumbuka na suka-suka, samu na kukwenda na bilanga ya bayinti ya vinu. Beto ke tala kana bayinti ya vinu ke na kufula. Beto ke tala kana bifulu ya yawu ke na kufunguka. Beto ke tala kana bayinti ya bangelenade ke na kubasisa bifulu. Ni kuna mu ke lakisa nge luzolo ya munu. **13** Mandalangone ke na kubasisa nsunga ya yawu. Nsunga ya bambuma nyonso ya kitoko me kuma na myelo ya bayinzo ya beto. Bambuma ya malu-malu na bambuma ya ntama. Ndiku ya munu ya luzolo, mu me bumbila nge yawu.

8 Ya zolaka vwanda mbote ti nge vwanda nkazi ya munu yina kunwaka mabene ya mama ya munu. Mu zolaka bwabana nge na ngaanda, mu zolaka fiba nge. Mpe ata muntu zolaka vweza munu. **2** Mu zolaka nata nge. Mu zolaka kotisa nge na yinzo ya mama ya munu. Nge zolaka longa munu. Mu zolaka nwikisa nge vinu ya nsunga ya kitoko. Mu zolaka nwikisa nge maza ya bambuma ya munu ya bangelenade. **3** Bika ti diboko ya yandi ya lumoso kuvwanda na yisi ya yintu ya munu. Bika ti diboko ya yandi ya lubakala kuzunga luketo ya munu. **4** Beno bandumba ya Yelusalemi, mu ke na kubondila beno na nkumbu ya bansyesye na bankabi yina kele na matiti. Beno vumbula ve luzolo ya munu, beno lemisa ve luzolo ya munu ntete ti yandi mosi kuvumbuka. **5** Yayi wapi kento yayi ke na kubasika na yinsi ya kuyuma, ya kuyekama na diboko ya ndiku ya yandi ya luzolo? Kento Mu me vumbula nge na yisi ya yinti ya pome, na kisika yina mama ya nge kuzwaka kivumu ya nge. Mu me vumbula nge na kisika yina mama nge kuzwaka kivumu ya nge, kisika yina yandi butaka nge. **6** Tula munu na ntima ya nge mutindu kinyemo. Tula munu na diboko ya nge mutindu kinyemo. Luzolo ke na ngolo mutindu lufwa. Kimbanda ke na yintu ngolo mutindu yinsi ya bantu ya kufwa. Luzolo ke yokaka mutindu milaka ya tiya ya ngolo. Yawu kele tiya ya Yave. **(Sheol h7585)** **7** Maza nyonso ya mubu lenda kufwa ve tiya ya luzolo. Maza nyonso ya nzadi lenda dyamisa ve tiya ya luzolo. Kana muntu pesa bimvwama nyonso ya yinzo ya yandi samu na luzolo, yandi ke talana mutindu muntu ya buzoba. **8** Beto kele na kibusi yina ke ntete mwana ya fyoti, nabunu yandi kuzwa mabene. Yinki beto ke sala samu na kibusi ya beto na ntangu ba ke sosa kukwela yandi? **9** Kana yandi vwandaka kibaka, beto zolaka tunga mwa bikaku ya palata na zulu ya yawu. Kana yandi vwandaka mwelo, beto zolaka kanga yawu na dibaya ya sedele. **10** Mu kele kibaka, mabene ya munu kele mutindu yinzo ya mutela ya yinda. Na meso ya yandi, mu kele muntu yina ke natina yandi buyenge. **11** Salomoni vwandaka na bilanga ya bayinti ya vinu, kuna na Baale-Amone. Yandi pesaka bilanga yango na bisadi. Konso kisadi vwandaka natina Salomoni funda mosi ya mbongo ya bisengo na manima ya kisalu nyonso. **12** Bilanga ya bayinti ya vinu yina kele ya munu, yawu kele ya munu mosi. Nge Salomoni, funda mosi ya mbongo ya bisengo kele ya nge. Bankama zole ya mbongo ya bisengo ya kisalu kele ya bisadi. **13** Nge yina ke ya kuvwanda na kati ya bilanga, bampangi me teka makutu samu na kuwa nge. Wakisa munu ndinga ya nge. **14** Ndiku ya munu ya luzolo, kima ya nge. Vwanda ya nge mutindu nsyesye to mwana ya nkabi. Kima ya nge na myongo yina kele na bima ya nsunga ya mbote.

Esaya

1 Yayi ni lumoni yina talaka Esaya mwana ya Amose. Lumoni yina yandi talaka na yina me tadila yinsi ya kintinu ya Yuda mpe mbanza Yelusalemi. Ya vwandaka na bantangu yina Ozyase, Yotame, Akaze mpe Ezekyase vwandaka bantinu ya Yuda. **2** Mazulu, beno kuwa! Ntoto, fungula makutu! Ni Yave ke na kutuba: «Mu me baka bunkete ya bana ya munu, mu me kulisa bawu. Kasi bawu me balukila munu. **3** Ngombe ke zabaka mfumu ya yandi, mbuluku ke zabaka kidikulu yina mfumu ya yandi ke tudilaka yandi madya, kasi Isayeli ke na kubakula ve, bantu ya munu ke na mayela ve.» **4** Kyadi yinsi ya masumu! Kyadi na bantu ya kufuluka na yimbi! Kyadi na dikanda yina ke salaka yimbi! Kyadi na bana yina zola madeso ya bana! Bawu me manga Yave, bawu me safula Nzambi ya longo ya Isayeli, bawu me pesa yandi mukongo. **5** Beno ke na kutatamana na kusala muvusu, wapi kisika ba ke bula dyaka beno? Yintu nyonso me beba yimeni, ntima nyonso ke na kukwama. **6** Kubanda na makulu tii na yintu, kima mosi ve kele ya mbote, nyonso kele ya kulwala, kaka bamputa na bamputa, bamputa ya maza-maza, ba me sukula yawu ve, ba me kanga yawu ve, ba me tula ve yawu mafuta. **7** Yinsi ya beno me beba, bambanza ya beno me kuya tiya, na meso ya beno, banzenza ke na kumwangisaka bantoto ya beno. Ee, nyonso me mwangana, banzenza me mwangisa yawu. **8** Mpe Siyone ndumba ya kitoko me kuma mutindu yinzo ya mileba na kati-kati ya bilanga ya bayinti ya vinu, mutindu mwa yinzo na kati-kati ya bilanga ya bakonkombe. (Bakonkombe) Yandi me kuma mutindu mbanza yina bambeni me kuzunga samu na kubotola. **9** Kana Yave Nzambi ya Binwani bikilaka beto ve mwa ndambu ya bantu yina bikana moyo, beto zolaka vwanda mutindu mbanza Sodome, beto zolaka vwanda mutindu mosi na mbanza Ngomole. **10** Beno bamfumu ya Sodome, beno kuwa mambu ya Yave! Beno bantu ya Ngomole, beno teka makutu na kuwa Musiku ya Nzambi ya beto! **11** Yave ke na kutuba: «Wapi ndandu mu ke kuzwaka na minkayulu ya beno ya mingi-mingi? Mu ke dyaka ve na nsatu ya minkayulu ya beno ya kuyoka ya mameme ya mbakala, mpe ya mafuta ya bibulu ya mafuta, mu ke yangalalaka ve na menga ya bangombe ya mbakala, ya bana ya mameme to ya bankombo ya mbakala. **12** Ntangu beno ke kwizaka talana na mantwala ya munu, nani ke lombaka na beno na kutula makulu ya beno na kati ya ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya munu? **13** Beno bika kwandi na kunatinaka munu minkayulu ya mpamba-mpamba. Mu ke talaka maaka ya nsunga ya mbote nganzi! Mu ke na kuzolaka ata fyoti ve mikembo ya beno ya bilumbu ya ntete ya ngonda, basaba mpe balukutakanu ya beno ya nene, balukutakanu ya bantu yina ke salaka yimbi. **14** Mu ke yinaka mikembo ya beno ya bilumbu ya ntete ya ngonda mpe mikembo ya beno ya nkaka. Yawu kele mutindu mufuna samu na munu, mu me lemba ya munu yawu. **15** Ntangu beno ke nangunaka maboko ya beno samu na kusambila, mu ke balulaka kizizi ya munu samu ti mu tala beno ve. Ntangu beno ke salaka balusambulu ya mingi-mingi, mu ke kuwaka yawu ata fyoti ve, samu ti maboko ya beno kele ya kufuluka na menga. **16** Na yina, beno yobila, beno kukivedisa, beno katula bansalulu ya beno ya yimbi na meso ya munu, beno bika na kusala yimbi. **17** Beno longoka na kusala mbote, beno sadila ludedomo, beno sungika muntu yina ke nyokolaka bampangi, beno sadila nsaana lufundusu ya mbote, beno nwanina mufwidi.» **18** Yave ke na kutuba: «Beno kwiza beto solola. Kana masumu ya beno kele ya mbwaki ya kulutila, yawu ke kuma mutindu neze, kana masumu ya beno kele mbwaki ya kulutila, yawu ke kuma mpembe ya kulutila. **19** Kana beno baka lukanu ya kuwila munu, beno ke kudya madya ya kitoko ya ntoto ya yinsi yayi. **20** Kasi kana beno manga, kana beno sala yintu ngolo, beno ke kufwa na mbele ya mvita.» Ni yinwa ya Yave me tuba yawu. **21** Wapi mutindu mbanza ya kukwikama me kuma kento ya kiyala? Mbanza yina vwandaka ya yawu ya kufuluka na balufundusu ya mbote, yawu vwandaka kisika yina ba vwandaka zitisa ludedomo, kasi ntangu yayi ni mivondi me kuma bamfumu. **22** Yelusalemi, palata ya nge me beba, vinu ya nge ya kitoko me vukana na maza. **23** Bamfumu ya nge ke na yintu ngolo, bawu ke vukisaka nzila na miyibi. Bawu nyonso ke zolaka madeso ya bana bawu ke zolaka bandandu. Bawu ke zitisaka ve baluve ya bansaana, bawu ke babaka ve ntima na mambu ya mifwidi. **24** Ni yawu yina, Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya lulendo ya Isayeli ke na kutuba: «Kyadi na beno, beno mitantu ya munu! Mu ke vutudila beno yimbi ya beno. Beno bambeni ya munu, mu ke futisa beno yimbi ya beno. **25** Nge Yelusalemi, mu ke balukila dyaka nge, mu ke sukula nge na tiya mutindu ba ke katulaka mvindu yina ke vwandaka na kisengo, mu ke katula mvindu ya nge nyonso. **26** Mu ke pesa dyaka nge bazuzi mutindu na ntangu ya ntama, mu ke pesa nge milongisi mutindu na mbandukulu. Na manima, ba ke bokila nge “Mbanza ya ludedomo”, “Mbanza ya kukwikama”.» **27** Mbanza Siyone ke kuzwa kimpwanza ntangu yawu ke sadila mambu ya kusungama, mpe bayina ke vutuka na Nzambi ke vuuka na ludedomo. **28** Kasi mwangusulu ke bwidila misumuki mpe bayina ke balukilaka Yave. Bayina ke mangaka Yave ke kufwa. **29** Na yina, beno ke tala nsoni samu na batelembente yina ke yangidikaka beno, beno ke nyonga samu na bilanga yina beno ke sadilaka lunangu. **30** Ya tsyelika, beno ke kuma mutindu batelembente yina me manisa makasa, beno ke kuma mutindu bilanga yina me kondwa maza. **31** Muntu ya ngolo ke kuma mutindu yinti ya dyamba, kisalu ya yandi ke kuma mutindu mwa mulaka ya tiya, nyonso ke kuya mpe ata muntu ve ke kufwa tiya yina.

2 Yayi ni lumoni yina talaka mumbikudi Esaya, mwana ya Amose, na yina me tadila yinsi ya kimfumu ya Yuda mpe mbanza Yelusalemi. **2** Na bilumbu yina ke kwiza, mongo ya Yinzo ya Yave ke lutila mfunu na myongo nyonso, yawu ke lutila myongo ya fyoti, mpe bantu ya bayinsi nyonso ke kwenda fuluka kuna. **3** Bantu ya bayinsi mingi ke kwenda kuna mpe ke tuba bawu na bawu: «Beno kwiza, beto kwendeno na mongo ya Yave kisika kele Yinzo ya Nzambi ya Yakobi! Yandi ke longisa beto banzila ya yandi, mpe beto ke landa yawu.» Samu ti Musiku ke katuka na Siyone mpe mambu ya Yave ke katuka na Yelusalemi. **4** Yandi ke vwanda zuzi na kati-kati ya bantu ya ba yinsi mingi, yandi ke vwanda nzonzi ya bantu ya bayinsi mingi. Ba ke baka bambele ya bawu ya mvita samu na kuyidika basengo na yawu, ba ke baka madyonga ya bawu samu na kuyidika minkwati na yawu. Ata yinsi mosi ke nwanisa dyaka yinsi ya nkaka ve. Bantu ke longoka dyaka ve na kunwana bamvita. **5** Beno kwiza, dikanda ya Yakobi! Beto tambuleno na nsemo ya Yave. **6** Yave, nge me losa bantu ya nge, dikanda ya Yakobi, samu ti bwala ya bawu me fuluka na bantu yina ke salaka mambu, bantu yina me katuka na Esete, bantu yina ke sadilaka mikisi to bunganga samu na kuzaba mambu yina ke kwiza, mutindu ba-Filiseti, bantu ya nge ke na kusala mumbungu na banzenza. **7** Yinsi me fuluka na mbongo mpe na wolo, bimvwama ya yinsi kele mingi, yinsi me fuluka na bampunda mpe na pusu-pusu ya mvita. **8** Yinsi me fuluka na banzambi ya luvunu, bawu ke na kufukama

na mantwala ya biteki yina ba yidika na maboko ya bawu, bima yina ba me yidika na misapi ya bawu. **9** Muntu me kondama, muntu me kuluka, kulemvokila yandi ve! **10** Kwenda bumbama na kati ya bantadi, na yisi ya ntoto, samu na kukima nsisi ya Yave, mpe nsemo ya bunene ya yandi. **11** Muntu yina ke na lunangu, yandi ke kuluka, mpe muntu ya lulendo ke kondama: Na kilumbu yina, kaka ni Yave yandi mosi ke kemboswa. **12** Ya tsyelika yawu kele Kilumbu ya Yave Nzambi ya Binwani samu na kufundisa bayina ke salaka mayama, mpe bayina ke na lunangu, mpe bayina ke ya kuzanguka, Nzambi ke kulula bawu. **13** Na Kilumbu yina, yandi ke semba bayinti ya nene, ya kuzangama yina ba ke bokilaka sedele ya Libane, mpe na bayinti ya nene ya bizunga ya Basane, **14** Na kilumbu yina, yandi ke fundisa myongo ya nene mpe ya fyoti ya kuzanguka. **15** Na kilumbu yina, yandi ke fundisa bayinzo nyonso ya bankebi, bayinzo ya bawu ya mitela ya yinda, yandi ke fundisa bibaka nyonso ya lukengolo. **16** Na kilumbu yina, yandi ke semba babwatu ya Talesise mpe bamasuwa ya kulutila kitoko. **17** Muntu yina ke na lunangu ke kuluka, mpe muntu ya lulendo ke kondama: Na kilumbu yina, kaka ni Yave yandi mosi ke kemboswa. **18** Banzambi nyonso ya luvunu ke zimbana. **19** Samu na bawu, ba ke kima na bantadi, na mabulu ya ntoto samu na kukima nsisi ya Yave, samu na kukima nsemo ya bunene ya yandi, ntangu yandi ke telama samu na kutalisa ntoto boma. **20** Na kilumbu yina, muntu ke baka banzambi ya yandi ya luvunu, yina yandi yidikaka na palata mpe na wolo, banzambi ya yandi yina yandi vwandaka fukimina, yandi ke losa yawu na bampuku mpe na bangembo. **21** Bantu ke kwenda bumbama na bantadi, na kati-kati ya matadi, ntama na nsisi ya Yave, samu na kukima nsemo ya bunene ya yandi, ntangu yandi ke telama samu na kutalisa ntoto boma. **22** Ni yawu yina, beno tula ve kivuvu na muntu! Luzingu ya muntu ke kaka mupepe! Wapi mfunu yina muntu kele na yawu?

3 Tala! Mfumu, Yave Nzambi ya Binwani ke sala ti Yelusalemi mpe Yuda kuvwanda dyaka ve, na nyonso yina kele kiyekamanu ya bawu, yandi ke katula na kati ya bawu mampa yina bawu ke bumbaka, mpe maza yina bawu ke bumbaka. **2** Yandi ke katula nge kinwani ya lulendo mpe muntu ya mvita, zuzi mpe mumbikudi, nganga mpe kuluntu, **3** mfumu ya makumi tanu mpe ntwadisi, kipesi-malongi, muntu yina ke salaka mbote bisalu ya maboko mpe muntu ya bampandu ya ngolo. **4** «Mu ke pesa bawu bantwenya yina ke vwanda bamfumu ya bawu, bana ya fyoti ke yala bawu mutindu bawu zola.» **5** Bantu ke banda na kunyokola bampangi bawu na bawu bantu ya yinsi, bantwenya ke tedimina bantu ya kukula, bantu ya mpamba ke tedimina bantu ya mfunu. **6** Muntu ke bwila mpangi ya yandi na yinzo ya dikanda ya yandi, yandi ke tuba na yandi mutindu yayi: «Nge yina ke na kiyunga, nge ke vwanda mfumu ya beto, baka na yisi ya lutumu ya nge yinzo yayi ya kumwangana.» **7** Kaka na kilumbu yina, mpangi ke vutula mutindu yayi: «Mu kele ve munganga, mpe na kati ya yinzo ya munu, dimpa kele ve, kiyunga mpe kele ve. Beno kutula ve munu mfumu ya makanda ya bantu.» **8** Yelusalemi me bula dibaku, mpe Yuda me kubwa, samu ti mambu yina bawu ke zonzaka mpe bansalulu ya bawu ke kembisaka ve Yave, bawu me balukila nkembo ya yandi. **9** Bizizi ya bawu ke na kulakisa yina bawu kele, bawu ke na kutala nsoni ve na kulakisa na pwelele nyonso masumu ya bawu mutindu bantu ya Sodome. Kyadi na bawu! Samu ti bawu ke na kukubika mpasi ya bawu, bawu mosi! **10** Beno lenda tuba ya beno ti muntu ya kudedama ke lenda ya yandi, samu ti yandi ke kuzwa ndandu ya mavanga ya yandi. **11** Kasi kyadi mingi samu na muntu ya yimbi! Samu ti nyonso ya yandi ke beba. Yandi ke kuzwa ndandu ya mavanga ya yandi. **12** Bana ya fyoti ke na kunyokola bantu ya munu, mpe ni bakento ke na kuyala bantu ya munu. Beno bantu ya munu, bayina nyonso ke na kutwadisa beno ke na kuzimbisa beno nzila, bawu ke na kuvuna beno na kukatula beno na nzila yina beno fwana kulanda. **13** Yave me basika samu na kusala lufundusu, yandi me telama samu na kufundisa bantu ya yandi. **14** Yave me banda lufundusu, na bakuluntu ya makanda ya bantu mpe bantwadisi ya bawu. Yandi ke na kutuba mutindu yayi: «Ni beno mwangisaka bilanga ya bayinti ya vinu! Bima yina beno botolaka na sika ya bamputu, beno fulusaka yawu na kati ya bayinzo ya beno! **15** Samu na yinki beno ke na kudyata bantu ya munu? Samu na yinki beno ke na kuvweza buzitu ya bamputu?» Ni Mfumu, Yave Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **16** Yave ke na kutuba dyaka mutindu yayi: «Samu ti badumba ya Siyone ke na fyele, mpe ti bawu ke na kutambulaka na lunangu nyonso, mpe na ntalulu ya bisombolo, bawu ke na kwendaka tambula malembe-malembe na kwendaka wakisa makelele ya mwa bampanga yina kele na makulu ya bawu.» **17** Mfumu ke sala ti bayintu ya bandumba ya Siyone kuvwanda dyaka ve na bansuki, Yave ke sala ti bambunzu ya bawu kuvwanda ya mpamba. **18** Na kilumbu yina, Mfumu ke katula misanga nyonso: bampanga ya makulu, basinga ya nene ya bansuki, misanga yina kele na kifwani ya ngonda, **19** binzembele, milunga mpe balele yina bakento ke fukaka bizizi ya bawu, **20** yimpu ya nkembo yina ba ke tulaka na yintu ya bakento, mwa bampanga ya makulu, mikaba, bambwata ya mananasi, mpe bakisi, **21** milunga ya misapi mpe milunga ya bambombo, **22** binkuti ya mfunu mpe biyunga ya nene, mazwela mpe nkutu ya maboko, **23** batala-tala mpe binkuti ya kati, basinga ya nene yina ba ke tulaka na laka mpe bitambala ya laka. **24** Na kisika ya sunga ya mananasi, ya ke vwanda ni sunga ya kubola, na kisika ya mikaba, ya ke vwanda ni basinga ya mpamba, na kisika ya bansuki yina ba me kanga, ya ke vwanda yintu yina kele ve na bansuki, na kisika ya binkuti ya kitoko, ya ke vwanda ni ngoto, na kisika ya kitoko, ya ke vwanda ni nsoni. **25** Nge Yelusalemi, binwani ya nge ke kufwa na mbele ya mvita, binwani ya nge ya ngolo ke kubwa na mvita. **26** Na yina, mbanza nyonso ya Siyone ke kota kifwidi na kudila mpe yawu ke yawula, mutindu kento yina me wombisa nyonso, yandi me vwanda kaka na ntoto.

4 Na kilumbu yina, bakento nsambwadi ke bwila bakala mosi mpe bawu ke tuba na yandi: «Beto kele ya nge, ya kele ve samu na madya to samu na kulwata. Kasi katula kaka nsoni ya beto, na kukwela beto, samu ti beto kuma bakento ya nge!» **2** Na kilumbu yina, mutwikila ya Yave ke basisaka, yawu ke lezima mpe yawu ke vwanda na nkembo. Madya ya yinsi ke ngenga mpe yawu ke vwanda kitoko samu na bayina ke bikana moyo na Isayeli. **3** Na yina, bayina ke bikana na Yelusalemi, bayina vwandaka me zinga na Siyone, bawu ke vwanda ya longo samu na Yave. Ya ke vwanda ni bayina nyonso ke vwanda ya kusonama na dibuku ya Nzambi samu na kuvwanda ya moyo na Yelusalemi. **4** Mfumu ke fidisa mpeve ya ludedomo mpe ya mwangusulu samu na kukatula mvindu mpe kuvedisa bandumba ya Siyone. Yandi ke vedisa Yelusalemi samu na menga yina vwandaka me tanga na kati-kati ya yawu. **5** Na kisika nyonso ya mongo ya Siyone, na kisika yina bantu ke yonzamaka, Yave ke sala dituti mpe mulinga na ntangu mpe tiya ya nene na mpimpa. Samu ti nyonso yina kele na nkembo ke talana na meso ya bantu nyonso. **6** Yawu ke vwanda mutindu

yinzo ya mileba samu na kupesaka mpewo na ntangu. Yawu ke vwanda kiswamunu samu na mvula mpe mvula ya nene.

5 Mulemvo ya beno, beno bika ti mu yimbila mukunga samu na nkundi ya munu, mukunga samu na bilanga ya yandi ya bayinti ya vinu. Ndiku ya munu ya luzolo vwandaka na bilanga ya bayinti ya vinu, na zulu ya myongo ya fyoti, kisika ya ntoto mosi ya madya. **2** Yandi balulaka ntoto, yandi katulaka matadi, mpe yandi tulaka bikunu ya kitoko. Na kati-kati, yandi tungaka yinzo ya kibandu samu na bankebi. Yandi yidikaka kisika yina ba ke kamunaka bambuma ya vinu. Yandi vwandaka na kivuvu ti yawu ke pesa bambuma ya vinu ya kitoko, kasi yawu pesaka bambuma ya kubola! **3** «Ntangu yayi beno bantu ya Yelusalemi, beno bantu ya Yuda, mulemvo ya beno, beno vwanda bazuzi na kati ya munu mpe bilanga ya munu ya bayinti ya vinu. **4** Yinki mu salaka ntete ve samu na bilanga ya munu ya bayinti ya vinu, samu ti mu sala yawu? Mu vwandaka na kivuvu ti yawu ke butila munu bambuma ya vinu ya kitoko, kasi samu na yinki yawu me pesa bambuma ya kubola?» **5** Ntangu yayi, mulemvo ya beno, beno bika ti mu zabisa beno yinki mu ke sala samu na bilanga ya munu ya bayinti ya vinu: «Mu ke katula lupangu ya yawu, samu ti ba kudya kwandi bilanga yango, mu ke tobola mabulu na bibaka ya lupangu, samu ti ba dyata bilanga yango na makulu. **6** Mu ke bika ti yawu kubeba ya yawu: Ata muntu ke baka bunkete ya yawu to ke katula yawu matiti. Matiti ya basende mpe bayinti ya basende ke kula ya yawu. Mu ke pesa ntumunu na matuti samu ti yawu kunokisila ve yawu mvula.» **7** Ya tsyelika, bilanga ya Yave Nzambi ya Binwani ni bantu ya Isayeli. Bantu ya Yuda, ni bikunu yina yandi vwandaka zola mingi. Yave vwandaka na kivuvu ti bawu ke sadila mambu ya kusungama kasi bawu me sadila kondwa ludedomo! Yave vwandaka na kivuvu ti bawu zolaka sadila mambu ya kudedama, kasi bisika nyonso me kuma kaka ni kuyawula mpe kulooka! **8** Kyadi na bayina ke na kubwela lutangu ya bayinzo ya bawu, mpe lutangu ya bilanga ya bawu, tii ntangu bantoto nyonso ke manisa! Kaka ni bawu me kuzwa bisika na yinsi nyonso! **9** Mu me kuwa na makutu ya munu, Yave Nzambi ya Binwani me tuba: «Mu me kudya ndefi ti bayinzo nyonso yayi ke mwangana, bayinzo ya nene mpe ya kitoko yayi ke vwanda dyaka ve na bantu. **10** Basemede kumi ya bilanga ya bayinti ya vinu ke basisa kaka Bate mosi ya vinu. Mpe Omele mosi ya bambuma ya faline ke buta Efa mosi.» **11** Kyadi na bayina ke telamaka na suka-suka samu na kwenda sosa malafu ya ngolo, mpe na nkokila bawu ke vwandaka ya kukola na vinu! **12** Bawu ke kolaka vinu na muningu ya bansambi, ya bangoma ya fyoti mpe ya matuutu. Kasi bawu ke salaka ve keba na yina Yave ke salaka, bawu ke talaka ve mambu yina Yave ke salaka. **13** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Ba ke nata bantu ya munu na ngolo na yinsi ya nzenza, samu ti bawu kele ve na luzabu. Binwani ya bawu ya ngolo ke kufwa na nsatu, bantu ya bawu ke kufwa na mpwila ya maza.» **14** Yinsi ya bafwa ke fungula yinwa ya yawu, yawu nyonso ke vwanda kaka ya kufunguka. Kinwani ya ngolo mpe bantu mingi ya mbanza, bawu ke kulumuka kuna, makelele mpe nsayi ke kulumuka na bawu. **(Sheol h7585)** **15** Na yina, bantu nyonso fwana kubetama, bawu fwana kukuluka, meso ya bantu ya lunangu kutala na yisi. **16** Yave Nzambi ya Binwani ke lakisa bunene ya yandi na kati ya balufundusu, Nzambi ya longo ke lakisa bulongo ya yandi na nzila ya ludedomo. **17** Na kati ya bambanza ya kumwangana, bana ya mameme ke banda na kudyaka kuna mutindu na kati ya matiti ya bawu, banzenza yina ke luta kuna ke baka bima yina ke bika bamvwama. **18** Kyadi na bayina ke bendaka yimbi na manima ya bawu na basinga ya luvunu, bawu ke bendaka masumu mutindu ba ke bendaka pusu-pusu na basinga. **19** Ee, bawu yina ke na kutuba: «Yandi sala nswalu, yandi sala mbangu kisalu ya yandi, samu ti beto tala yawu! Bika ti mambu yina Nzambi ya longo ya Isayeli kanisaka na kusala, yawu kusalama mpe ti beto kutala yawu!» **20** Kyadi na bayina ke tubaka ti: yimbi kele mbote mpe ti mbote kele yimbi, bayina ke talaka ti kitombe kele nsemo, bayina ke talaka ti kima ya ndudi kele kitoko mpe ti kima ya kitoko kele ndudi! **21** Kyadi na bayina ke talaka ti: ba ke bantu ya ndwenga, ba ke bantu ya mayela! **22** Kyadi na bayina ke kumaka na ngolo na ntangu ya kunwa vinu, bayina ke na kibakala ya kulambaka malafu ya ngolo! **23** Bawu ke ndimaka madeso ya bana, samu na kunungisa muntu yina me sala yimbi, bawu ke bedisaka muntu ya kudedama! **24** Ni yawu yina, mutindu mulaka ya tiya ke yokaka matiti ya nyanga, mutindu tiya ke yokaka matiti, ni mutindu yina mpe myanzi ya bawu ke kuma mutindu kima ya kubola. Bifulu ya yawu ke zimbana mutindu fundu-fundu ya ntoto, samu ti bawu me losa Musiku ya Yave Nzambi ya Binwani. Bawu me safula mambu yina Nzambi ya longo ya Isayeli me tuba. **25** Ni yawu yina, Yave me lakisa nkele ya yandi na sika ya bantu ya yandi, yandi me lambula diboko ya yandi samu na kusemba bawu. Myongo ke na kutekita, bamvumbi me kuma mutindu mazala na kati ya banzila. Ata nyonso yina, nkele ya yandi ke na kukuluka ve, diboko ya yandi kele kaka ya kulambuka. **26** Yave me telemisa kidimbu ya yinsi, samu na makanda ya bantu yina kele ntama. Yandi me sika muyosi, katuka na bandilu ya yinza nyonso samu ti bawu kukwiza, bawu me kwiza mbangu mpe na nswalu nyonso. **27** Ata muntu mosi ve na kati ya bawu kele ya kulemba, muntu ve ke na kubula mabaku. Ata muntu mosi ve ke na kunimba to ke na kulala. Ata muntu mosi ve me bika singa ya yandi ya luketo kufunguka to basinga ya mapapa ya yandi ya kukangama ve. **28** Bawu me lengula madyonga ya bawu mpe minani ya bawu ke ya kukubama, bikodi ya bampunda ya bawu kele mutindu matadi, mpe makelele ya makalu ya bipusu-pusu ya bawu ke wakanaka mutindu mupepe ya kimbogila. **29** Kulooka ya bawu ke wakanaka mutindu kulooka ya nkosi ya nkento. Mpe mutindu bana ya bankosi, bawu ke salaka makelele mpe ke bwilaka mbisi ya bawu samu na kunata yawu na kisika ya mbote. Muntu ve lenda kukatula bawu yawu. **30** Na kilumbu yina, makelele mosi ke salama na zulu ya yandi mutindu makelele ya mubu. Ntangu bantu ke tala yinsi yina, bawu ke tala kaka kitombe mpe manyongo. Nsemo ke bumbama na kati ya kitombe mpe matuti.

6 Na mvula yina ntinu Ozyase kufwaka, mu talaka na lumoni, Mfumu ya kuvwanda na kiti ya yandi ya kintinu ya kuzanguka, yisi ya kinkuti ya yandi fulusaka Yinzo nyonso ya Nzambi. **2** Baselafime vwandaka na zulu ya yandi. Konso selafime vwandaka na mapapu sambanu: Zole samu na kubumba kizizi, zole samu na kubumba makulu mpe zole samu na kudumukaka. **3** Ba vwandaka tuba bawu na bawu: «Ya longo, ya longo, ya longo, Yave Nzambi ya Binwani! Ntoto nyonso kele ya kufuluka na nkembo ya yandi.» **4** Bandinga ya bawu vwandaka ningisa myelo na balufulu ya yawu. Mpe Yinzo ya Nzambi fulukaka na mulinga. **5** Na yina mu tubaka: «Kyadi samu na munu! Mu me zimbana, samu ti bikoba ya munu kele ya kuvedila ve, mu ke zingaka na kati ya bantu yina ke na bikoba ya kuvedila ve, mpe meso ya munu me tala Ntinu, Yave Nzambi ya Binwani!» **6** Kasi mosi na baselafime dumukaka na sika ya munu. Na diboko ya yandi, yandi vwandaka na dikala ya tiya yina yandi bakaka na kiyokolo ya minkayulu na musoma. **7** Yandi simbaka yinwa ya munu mpe yandi tubaka: «Mutindu dikala yayi me botana na

bikoba ya nge, yimbi ya nge me katuka, ba me fuka disumu ya nge.» **8** Mu kuwaka Mfumu tubaka mutindu yayi: «Nani mu ke fidisa? Nani ke kwenda samu na beto?» Mu vutulaka: «Munu yandi yayi, fidisa munu!» **9** Mfumu tubaka na munu: «Kwenda zonzila bantu yayi: "Beno ke kuwa mbote, kasi beno ke bakula ve! Beno ke fungula meso mbote, kasi beno ke tala ve!" **10** Sala ti bantima ya bantu yayi kukuma ngolo, kanga makutu mpe meso ya bawu, samu ti bawu kuwa ve na makutu ya bawu, bawu tala ve na meso ya bawu, mpe bawu kuvisa ve na bantima ya bawu. Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu, samu ti mu belusa bawu.» **11** Mu yufulaka: «Tii wapi ntangu Mfumu? Yandi vutulaka: Tii ntangu yina bambanza ke mwangana, ntangu yawu ke bikana kondwa bantu, ntangu bayinzo ke bikana ya mpamba, mpe bilanga ke kuma yinsi ya kuyuma mpe ya kyadi. **12** «Tii ntangu yina Yave ke fidisa bantu ya yinsi ntama, mpe yinsi ke bikana kaka yawu mosi. **13** Kana ya bikana nkonga mosi na kati ya bankonga kumi ya bantu, bawu ke manisa na kufwa na tiya, kasi mutindu batelembente mpe bayinti ya nkaka ya nene yina ba me zenga ke bikaka bisinza ya yawu, ni mutindu yina mpe bisinza ya bantu yayi ke buta dikanda ya longo.»

7 Ntangu ntinu Akaze mwana ya Yotame, mutekolo ya Ozyase vwandaka ntinu ya Yuda, Lesine ntinu ya Alame, mpe Peka mwana ya Lemalya ntinu ya Isayeli, bawu kwizaka nwanisa mbanza Yelusalemi. Kasi bawu lendaka ve na kunwanisa yawu. **2** Ba tubaka na bantu ya dikanda ya Davidi mutindu yayi: «Bantu ya yinsi ya Alame me kwiza takama na ntoto ya Efalayime. Na yina, ntima ya ntinu Akaze mpe ya bantu ya yinsi ninganaka mutindu mupepe ke ningisaka bayinti ya mfinda.» **3** Yave tubaka na mumbikudi Esaya mutindu yayi: «Ntangu yayi, nge na mwana ya nge Seyale-Yasube, beno basika samu na kwenda bwabana Akaze, kuna na nsuka ya kisika yina ke lutilaka maza ya kizinga, na nzila ya bilanga ya bantu yina ke salaka batinta. **4** Nge ke zabisa yandi mutindu yayi: "Dingama, kuvwanda na boma ve. Ntima ya nge kutekita ve na mantwala ya nkele ya Lesine ntinu ya Alame mpe mwana ya Lemalya! Bawu kele mutindu bakuni zole yina ke na kunyenga ve, kasi yawu ke na kubasisa kaka mulinga." **5** Ya tsyelika, bantu ya Alame na Efalayime mpe mwana ya Lemalya, bawu me baka lukanu ya kutalisa nge mpasi. Bawu me tuba mutindu yayi: **6** "Beto kwendeno samu na kunwanisa yinsi ya Yuda, beto ke talisa bawu boma mpe beto ke kota na mbanza. Beto ke sala nyonso samu ti bawu kwiza vukana na beto mpe kuna, beto tula mwana ya Tabeele ntinu."» **7** Na yina, Yave ke na kutuba: «Yawu ke simba ve mpe yawu ke salama ve. **8** Ya tsyelika, Damase kele mbanza ya kintinu ya yinsi ya Alame, mpe kimfumu ya Lesine kele kaka na Damase. Na ba mvula makumi sambanu na tanu, bantu ya Efalayime ke vwanda dyaka ve. **9** Samaliya kele mbanza ya kintinu ya Efalayime, mpe mwana ya Lemalya kele mfumu ya Samaliya. Kana beno kele ve na kiminu, beno ke lenda ve.» **10** Yave tubaka dyaka na ntinu Akaze mutindu yayi: **11** «Lomba na Yave Nzambi ya nge kidimbu mosi samu na nge, ya vwanda na kati ya kisika yina kele sunda na yinsi ya bafwa to na bisika ya kulutila kuzangama.» **(Sheol h7585)** **12** Ntinu Akaze vutulaka: «Mu ke lomba kima ve, mu zola ve kusombola Yave.» **13** Mumbikudi Esaya tubaka mutindu yayi: «Beno kuwa, mulemvo ya beno, beno dikanda ya Davidi! Kulemba yina beno me lembisa bantu me lunga ve, samu ti beto lembisa mpe Nzambi ya munu? **14** Na yina, Yave yandi mosi ke pesa beno kidimbu, ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke kuzwa kivumu, yandi ke buta mwana ya bakala ba ke bokila yandi Emanwele yina zola kutuba: "Nzambi ke na beto." **15** Madya ya yandi ke vwanda ni miliki ya kilo na mafuta ya nyosi, tii ntangu yandi ke vwanda na lenda ya kumanga yimbi mpe kusoola mambu ya mbote. **16** Kasi, ntete ti mwana kumanga yimbi mpe kusoola mambu ya mbote, ntoto ya bantinu zole yina ke na kutalisa nge boma, yawu ke bikana kaka yawu mosi. **17** Yave ke sala ti mpasi kubwidila nge, na bantu ya nge, mpe na dikanda ya nge. Bilumbu ya mpasi yina me salamaka ntete ve katuka ntangu yina Efalayime kabukaka na Yuda. Ntinu ya Asili.» **18** Na kilumbu yina, kaka na mbala mosi, Yave ke sika muyosi samu na kubokila banzinzi, banzinzi yina kele na kizunga, kisika yina maza ya Nile ya Ngipiti ke vukanaka na mubu, mpe banyosi yina kele na yinsi ya Asili. **19** Bawu nyonso ke kwiza vwanda na mabenga yina kele na matadi, na mizumba, na mabulu ya bantadi, na zulu ya bayinti nyonso ya fyoti, na bisika nyonso yina kele na matiti ya kudikila bibulu. **20** Na kilumbu yina, Yave ke baka kisalulu yina ba ke zengilaka mandefo kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Efalate, ya kele ni ntinu ya Asili, yandi ke zenga bansuki ya yintu, bansuki ya makulu, mpe mandefo ya beno. **21** Na kilumbu yina, konso muntu ke yundula ngombe mosi ya nkento mpe bankombo zole ya nkento. **22** Miliki ke vwanda mingi, bantu ke banda kunwaka miliki ya kilo. Ya tsyelika, bayina nyonso ke bikana na yinsi ke kudya miliki ya kilo na mafuta ya nyosi. **23** Na kilumbu yina, bilanga yina kele na funda mosi ya bayinti ya vinu, na ntalu ya funda mosi ya bisengo ya palata, yawu ke bikana kaka yawu mosi mpe mwa bayinti ya basende ke fuluka kuna. **24** Bantu ya mbingu ke kwiza samu kufwa bibulu na minani mpe madyonga, bwala nyonso ke fuluka na bayinti ya basende. **25** Samu na myongo yina ba vwandaka sadila bilanga na sengo, bantu ke kwenda dyaka kuna ve, samu ti bantu ke vwandaka na boma ya mwa bayinti ya basende: Ba ke bika ti bangombe, mameme na bankombo kwenda dyata yawu.

8 Yave zabisaka na munu mutindu yayi: Baka dibaya mpe sonika bisono ya nene na kisengo mutindu yayi: «Mayele-Salale-Ase-Baze», yawu zola kutuba: «Na nswalu nyonso, ba botola bimvwama, na nswalu nyonso ba lokota bimvwama na manima ya kununga mvita!» **2** Mu lakisaka dibaya na bambangi zole, yina ke na ntima ya mbote: Nganga-Nzambi Uliya, mpe Zakali, mwana ya Belekya. **3** Mu vukisaka mfulu na mumbikudi ya kento, yandi kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yave tubaka: «Pesa yandi nkumbu yayi: "Mayele-Salale-Ase-Baze"», yawu zola kutuba: «Na nswalu nyonso, botola bimvwama, na nswalu nyonso, lokota bimvwama na manima ya kununga mvita.» **4** Kasi, ntete mwana ya nge zaba kuzonza «tata» to «mama», ba ke nata bimvwama ya Damase mpe bima yina bantu ke kuzwaka na mvita na mantwala ya ntinu ya Asili. **5** Yave tubaka dyaka na munu mutindu yayi: **6** Bantu ya Yuda me vweza maza ya Silowe, yina ke na kukulumuka malembe, bawu me yangalala samu na ntinu Lesine, mpe mwana ya Lemalya. **7** Ni yawu yina, Yave talisa bawu mpasi na kufulusa maza, maza ya lulendo mpe ya nene ya nzadi ya Efalate. Ya kele ni ntinu ya Asili mpe nkembo ya yandi nyonso. Maza ya nzadi ya Efalate ke kuma mingi, mpe yawu ke luta bandilu. **8** Yawu ke kombola Yuda, yawu ke mwangana mpe ke dyamisa Yuda, maza ke kuma tii na laka. Ee! Emanwele ke tanda mapapu ya yandi, mpe yawu ke fuluka na yinsi ya nge nyonso. **9** Beno bantu, beno looka! Beno ke tala boma ya kulutila! Beno nyonso, beno teka makutu, beno bayina kele na bandilu ya ntoto! Beno kubama na kunwana mvita, beno ke tala boma ya kulutila! Beno kubama na kunwana mvita, beno ke tala boma ya kulutila! **10** Ata ti beno baka balukanu, yawu ke simba ve, ata ti beno tuba mambu, yawu ke salama ve. Samu ti Nzambi kele na beto. **11**

Ni mutindu yayi Yave zonzilaka munu, ntangu diboko ya yandi simbaka munu, ntangu yandi lwengisaka munu, samu ti mu landa ve mavanga ya bantu yayi. **12** Beno bokila ve mfundu, nyonso yina bantu yayi ke bokilaka mfundu, beno vwanda na boma ve na yina ke talisaka bawu boma, beno vwanda na boma ve. **13** Ni Yave Nzambi ya Binwani, beno fwana kundima ti yandi kele longo, ni yandi beno fwana kuzitisa, beno fwana vwanda na boma ya yandi. **14** Yandi ke vwanda Yinzo ya longo, yandi ke vwanda mpe ditadi ya kyadi, ditadi ya nene yina ke bwisaka bantu, samu na makanda zole ya bantu ya Isayeli, yandi ke vwanda mpwasa mpe mutambu, samu na bantu ya Yelusalemi. **15** Mingi ke bula mabaku, bawu ke kubwa, bawu ke mwangana, bawu ke kubwa na mutambu mpe ba ke simba bawu. **16** Bumba mambu yayi, tula kinyemo na Musiku yayi na kati ya bilandi ya munu. **17** Kivuvu ya munu kele na Yave, yandi me pesa mukongo na dikanda ya Yakobi, mu ke kwikila kaka na yandi. **18** Munu mosi na bana yina Yave me pesa munu, beto kele bidimbu mpe bankebosolo na Isayeli, samu na Yave Nzambi ya Binwani, yandi yina ke zingaka na mongo ya Siyone. **19** Kana ba zabisa beno mutindu yayi: «Beno kwenda tala bantu yina ke bokilaka bampeve ya bantu ya kufwa, mpe bantu yina ke bikulaka mambu yina ke kwiza, bantu yina ke na kutuba na malembe mpe ke na kunyunguta. Bantu fwana kuyufula ve luzolo ya Nzambi ya bawu? Mpe bantu ya moyo bokila bantu ya kufwa samu na kwiza sadisa bawu?» **20** Beno vutula mutindu yayi: «Bantu kuvutuka na kusadila Musiku mpe mambu ya Nzambi, kana bantu kutuba ve mutindu yina, yawu zola kutuba ti nsemo ya suka-suka ke vwanda ve samu na bantu yayi.» **21** Bawu ke lutila na yinsi na kati ya mpasi mpe na nsatu, ntangu bawu ke vwanda na nsatu, bawu ke dasuka mpe ke siinga ntinu na Nzambi ya bawu, bawu ke talisa meso ya bawu na zulu. **22** Na manima bawu ke tala na ntoto: «Ya ke vwanda kaka mpasi, kitombe, mpasi ya kulutila, mpe kitombe ya kulutila.»

9 Kasi kitombe ke tatamana ve na kuyala, awa na ntoto, kisika yina bantu ke na kutala mpasi ntangu yayi. Kana na ntangu ya ntama, kizunga ya Zabulone mpe ya Nefetali vwandaka na nsoni ya kulutila. Kasi na bilumbu yina ke kwiza, kizunga yina kele pene-pene na mubu, kuna na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, ke fuluka na nkembo. **2** Bantu yina vwandaka tambula na kati ya mpewo ya lufwa, bawu me tala nsemo ya nene, nsemo ke na kulezima na bayina vwandaka zinga na yinsi ya mpewo ya lufwa. **3** Yave nge me sala ti bantu ya nge kuma mingi, nge me fulusa bawu na nsayi mingi. Bawu ke na kuyangalala na mantwala ya nge, mutindu bantu ke yangalalaka na ntangu ya kuyonzika bambuma, mutindu bantu ke yangalalaka na ntangu, ya kukabula bimvwama na manima ya kununga mvita. **4** Ya tsyelika, nge me kuula bantu ya nge na kizitu yina ba vwandaka na yawu, nge me kuula bawu na mufuna ya dema yina vwandaka na mukongo ya bawu, nge me kuula bawu na lukoti yina ba vwandaka bula bawu, nge me mwangisa nyonso yina mutindu nge salaka yawu kilumbu yina nge nungaka ba-Midyane. **5** Mapapa nyonso yina bambeni lwataka, mapapa yina vwandaka dyata ntoto, mpe binkuti nyonso yina vwandaka ya kufuluka na menga, ba ke yoka yawu na tiya. **6** Samu ti mwana me butuka samu na beto, ba me pesa beto mwana ya bakala, lutumu kele na zulu ya magembo ya yandi, ba ke pesa yandi nkumbu yayi: Mulongisi ya mambu ya ngitukulu, Nzambi ya lulendo, Tata ya mankululu, Mfumu ya kizunu. **7** Yandi ke yalumuna lutumu ya yandi, mpe ke pesa kizunu yina ke sukaka ve, samu na kiti ya kintinu ya Davidi mpe yinsi ya kintinu ya yandi, yandi ke vwandisa mpe ke syamisa yawu na kusungama mpe ludedomo, kubanda bubu yayi tii bantangu nyonso. Yayi ni mambu yina Yave Nzambi ya Binwani ke sala na luzolo ya yandi ya kulutila. **8** Yave me tuba dyambu samu na kutalisa Yakobi mpasi, yawu me bwidila Isayeli. **9** Bantu nyonso ke zaba yawu, Efalayime mpe bantu ya Samaliya, ke zonzaka na lunangu mpe matalana. **10** Bibaka ya bibiliki me kubwa, beto ke tunga dyaka yawu na matadi ya nene. Bantu me zenga bayinti ya sikomole, beto ke yingisa yawu na bayinti ya sedele. **11** Yave ke sala ti bambeni ya ntinu Lesine kununga bantu ya Isayeli, yandi me kindisa bawu. **12** Bantu ya Alame ke vwanda na esete, bantu ya filiseti ke vwanda na wesete, bawu ke bukuta Isayeli na mbala mosi. Ata nyonso yina, nkele ya yandi ke na kukuluka ve, diboko ya yandi kele kaka ya kulambuka. **13** Bantu ke vutuka ve na yandi yina vwandaka bula bawu, bawu ke sosa ve Yave Nzambi ya Binwani. **14** Na yina, Yave ke zenga yintu ya Isayeli mpe mukila ya yandi, yandi ke zenga kintala ya diba mpe twandu, na kilumbu mosi. **15** Bakuluntu na bantwadisi ni bawu kele yintu, mimbikudi yina ke longaka mambu ya luvunu, kele mukila. **16** Bayina ke na kutwadisa bantu, ke na kuvuna bawu, bayina ba ke na kutwadisa ke na kulanda nzila ya yimbi. **17** Ni yawu yina, Yave ke na kuyangalala ve na matoko ya bawu, yandi ke vwanda ve na kyadi ya bansaana mpe mifwidi. Samu ti bawu nyonso kele bantu ya yimbi, bantu yina ke salaka kaka yimbi, bawu nyonso ke tubaka kaka mambu ya buzoba. Ata nyonso yina, nkele ya yandi ke na kukuluka ve, diboko ya yandi kele kaka ya kulambuka. **18** Ya tsyelika, yimbi ya bawu ke na kulema mutindu tiya, mutindu tiya ke yokaka bansende ya mutindu na mutindu, yawu ke yokaka bayinti ya fyoti ya mfinda, kisika yina mulinga ke kwendaka na zulu. **19** Samu na nkele ya Yave Nzambi ya Binwani, yinsi nyonso me kuya na tiya, bantu mpe me kuya na tiya. Ata muntu ke tala mpangi ya yandi kyadi. **20** Bantu me baka bima ya ngana na ngolo na lweka ya lubakala, kasi bawu ke kaka na nsatu, ba me botola bima na lweka ya kento, kasi bawu me yukuta ve, bame kudya na diboko ya nkento, konso muntu ke na kudya musuni ya diboko ya yandi. **21** Dikanda ya manase ke nwanisa dikanda ya Efalayime, dikanda ya Efalayime ke nwanisa dikanda ya manase, makanda nyonso zole ke vukana samu na kwiza nwanisa Yuda. Ata nyonso yina, nkele ya yandi ke na kukuluka ve, diboko ya yandi kele kaka ya kulambuka.

10 Kyadi na bayina ke samunaka bansalulu ya misiku ya yimbi, kyadi na bayina ke sonikaka banzengolo yina ke talisaka bantu mpasi! **2** Bawu ke na kufundisa ve bantu ya mpasi na ludedomo nyonso, bawu ke na kusala ti bamputu ya bantu ya munu kuzwa ve luve ya bawu, bawu ke na kubaka na ngolo nyonso bima ya mifwidi, bawu ke na kubotola bima ya bansaana. **3** Beno ke sala yinki na kilumbu ya lufundusu, ntangu mwangusulu ke kwizila beno na kisika ya ntama? Na sika ya nani beno ke kima na kuzwa lusalusu? Wapi sika beno ke bumba bimvwama ya beno nyonso? **4** Ya me bikana na beno kaka ni kukondama kintwadi na bankole mpe kubwa na ntoto na kati-kati ya bantu ya kufwa. Ata nyonso yina, nkele ya yandi ke na kukuluka ve, diboko ya yandi kele kaka ya kulambuka. **5** Yave ke na kutuba: «Kyadi na muntu ya Asili, yandi kele lukoti yina mu ke sadila na yawu, samu na kulakisa nkele ya munu! Ni na mukawa yina yandi me simba na diboko, mu ke lakisa nkele ya munu.» **6** Mu ke fidisa yandi samu na kunwanisa yinsi ya kusumuka, mu ke pesa yandi kiyeko ya kubotola, bimvwama ya bantu yina ke sombolaka nkele ya munu, mpe kubotola na ngolo bimvwama ya bantu yina ke pesaka munu nkele, mpe kudyata bawu mutindu poto-poto ya banzila. **7** Kasi ya kele ve mutindu

yina, ntinu ya Asili ke na kutala mambu, yandi ke na kubanza ve mutindu yina, samu ti mabanza ya yandi, ni kumwangisa, kumanisa na kufwa bantu ya mingi kondwa kuzaba lutangu. **8** Ya tsyelika, yandi me tuba: Bamfumu ya munu, bawu kele ve mutindu bantinu? **9** Mbanza Kaleno kuzwaka ve kitumbu mosi na mbanza Kalekemise? Mbanza Amate kuzwaka ve kitumbu mosi na mbanza Alepade? To mbanza Samaliya kuzwaka ve kitumbu mosi na mbanza Damase? **10** Na diboko ya munu, mu me nunga bayinsi ya kintinu yina ke sambilaka banzambi ya luvunu, yina biteki vwandaka me kuma mingi kulutila ya Yelusalemi na ya Samaliya. **11** Mutindu mu salaka na Samaliya mpe na banzambi ya yawu ya luvunu, mu lenda mpe kusala yawu ve na Yelusalemi na banzambi ya yawu ya luvunu? **12** Kasi yayi ni mambu yina ke kwiza, me tuba Yave: Ntangu mu ke manisa kisalu ya munu na mongo ya Siyone mpe na Yelusalemi, mu ke semba ntinu ya Asili, samu na mabanza ya yandi ya lunangu mpe na ntalulu ya yandi ya kisayi. **13** Ya tsyelika yandi me tuba: ya kele na ngolo ya munu mosi mu me sala nyonso yina, ya kele na ndwenga ya munu, samu ti mu ke na mayela, mu me katula bandilu ya bantu, mu me baka na ngolo bimvwama ya bawu, mutindu kinwani ya ngolo, mu me katula bantinu ya bawu na bakiti ya kintinu. **14** Mu me kuta bimvwama ya bantu mutindu dizanza, mutindu ba ke lokotaka meki yina ba me bika, mu me baka ntoto nyonso mpe, ata muntu me ningisa mapapu, to kufungula yinwa to kulooka. **15** Soka lenda sala yinwa na mantwala ya muntu yina ke sadilaka yawu? Kikwaku lenda kukizangula na mantwala ya muntu yina ke sadilaka yawu? Yawu kele mutindu ti yinti lenda ningisa diboko ya muntu yina me nanguna yawu. Yawu kele mutindu ti yinti lenda nanguna yina kele kaka mwa yinti! **16** Ni yawu yina, Yave, Mfumu ya Binwani, ke kondisa binwani ya yandi yina me lutila nene. Na yisi ya bayina ke salaka nkembo ya yandi, tiya ke lema mutindu tiya na diziku. **17** Nsemo ya Isayeli ke kulumuka mutindu tiya. Mpe Nzambi ya longo ya Isayeli mutindu mulaka ya tiya, yawu ke yoka mpe ke nyengisa basende mpe bampanga kaka na kilumbu mosi. **18** Yandi ke mwangisa nyonso tii na bampusu, mpe bayinti yina ke butaka bambuma, yawu ke vwanda mutindu muntu ke na kubela kimbevo ya lufwa. **19** Bayinti ke bikana kaka fyoti na mfinda, mwana ya fyoti lenda kutanga yawu. **20** Na ntangu yina bayina ke vwanda ya moyo na Isayeli, bayina ke bikana na dikanda ya Yakobi, ke tatamana dyaka ve na kusikama na muntu yina vwandaka bula bawu. Bawu ke sikama na kukwikama nyonso na Yave, Nzambi ya longo ya Isayeli. **21** Ndambu ya bantu ke vutuka, ndambu ya bantu ya Yakobi, bawu ke vutuka na sika ya Nzambi-Mpungu. **22** Ata ti, bantu ya nge, Isayeli, vwandaka mutindu munyenge ya mubu, kaka ndambu ya bantu ke vutuka na Mfumu. Mwangusulu ke salama, ludedomo kufuluka mutindu nzadi. **23** Yave Mfumu ya Binwani me baka lukanu ya kulungisa nyonso yina me tadila mwangusulu na yinsi nyonso. **24** Ni yawu yina, tala mambu yina me tuba Yave Mfumu ya Binwani: Dikanda ya munu, beno yina ke na kuzinga na Siyone, beno kutala boma ya Asili ve! Yandi ke bula beno na lukoti, yandi me nanguna yinti ya yandi, mutindu bantu ya Ngipiti vwandaka sala na bantangu yina lutaka. **25** Kasi na mwa ntangu fyoti, nkele ya munu na yina me tadila beno ke suka, mu ke lakisa nkele ya munu na bambeni ya beno, samu na kumwangisa bawu. **26** Yave Nzambi ya Binwani ke nanguna lukoti ya yandi, samu na kubula yinsi ya Asili, mutindu yandi salaka na bantu ya Midyane, kuna na ditadi ya nene ya Olebe. Yandi ke nanguna yinti ya yandi samu na kukabula mubu, mutindu yandi salaka na Ngipiti. **27** Na kilumbu yina, mufuna ya yandi ke katuka na digembo ya nge, mpe kizitu ya yandi ke katuka na laka ya nge, nge ke kuma nene, yawu ke sala ti kizitu ya yandi kubwa. **28** Bawu kumaka na Ayate, bawu lutilaka kuna na Mingelone, mpe bawu bikaka bima ya bawu kuna na Mikemase. **29** Bawu sabukaka na nzila ya fyoti mpe bawu tubaka: Beto lutisa mpimpa na Ngeba, kuna na Lama, bantu ke na kutekita na boma, na Ngibeya, mbanza ya Sawule, bantu ke na kukima. **30** Beno bantu ya Ngalime, beno looka! Beno sala keba, beno bantu ya Layise! Kyadi samu na beno bantu ya Anatote! **31** Bayina ke zingaka na Mademena, me mwangana, bantu yina ke zingaka na Ngebime ke na kusosa kisika ya kwenda bumbama. **32** Kilumbu yina bambeni ke telama na Nobe, bawu ke nanguna maboko ya bawu, na kunwanisa mongo ya Siyone, ndumba ya kitoko, mongo ya fyoti ya Yelusalemi. **33** Yave Mfumu ya Binwani, ke na kuzenga na ngolo bintala, bayinti yina me lutila nene, ba me zengana yawu, yina me lutila yinda ba me losa na ntoto. **34** Yandi me zenga bayinti ya fyoti ya mfinda na soka, mpe bayinti ya sedele ya Libane ke na kubwa, na kubula yina Nzambi-Mpungu ke na kubula yawu.

11 Na manima, kintala ke mena na yinti ya Yisayi yina ba zengaka, mpe mutwikila ke mena na myanzi ya yawu. **2** Mpeve ya Yave ke vwanda na zulu ya yandi, mpeve ya ndwenga mpe ya mayela, mpeve ya malongi mpe ya ngolo. Mpeve ya luzabu mpe ya kuzitisa Yave. **3** Yandi ke zitisa Yave, yandi ke fundisa ve na yina meso ke talaka, yandi ke zenga ve mambu kaka na kuzonza ya bantu. **4** Yandi ke fundisa bamputu na ludedomo, yandi ke zenga mambu na kusungama nyonso, samu na kunwanina bantu yina ba ke nyokolaka na yinsi, yandi ke semba bantu ya ntoto na lulendo ya yinwa ya yandi, mpe kaka na mupepe ya yinwa ya yandi, yandi ke kufwa bantu ya yimbi. **5** Ni ludedomo ke vwanda mukaba na luketo ya yandi, mpe kukwikama ni yawu ke vwanda singa ya yandi ya luketo. **6** Kibulu yina ba ke bokilaka mubaku ke zinga kintwadi na dimeme, yingo ya nkento ke lala kisika mosi na mwana ya dimeme ya mbakala, Mwana ya mpakasa ya mbakala, nkosi ya ntwenya mpe bibulu ya mafuta, bawu nyonso ke vwanda kisika mosi mpe ni mwa mwana ya bakala ke twadisa bawu. **7** Ngombe ya nkento na uluse ke kudya kisika mosi, bana ya bawu ke lala kisika mosi, nkosi ke kudya matiti mutindu ngombe. **8** Mwana ya fyoti ke sakana ya yandi na dizanza ya mpidi, mpe mwana yina ba me zenga mabene kaka malu-malu yayi, ke tula diboko ya yandi na dibulu ya nyoka. **9** Mpasi ke vwanda ve, mwangusulu ke salama ve, kuna na mongo nyonso ya longo, samu ti luzabu ya Yave ke fuluka na ntoto nyonso, mutindu maza ke fukaka na mubu. **10** Na kilumbu yina, mwanzi ya Yisayi ke telama kuna mutindu kidimbu ya yinsi samu na makanda ya bantu, bantu ya bayinsi ke sosa yandi, kisika yina yandi ke pemaka ke vwanda ya kufuluka na nkembo. **11** Na kilumbu yina, Yave ke lambula dyaka diboko ya yandi, samu na kukuula bantu ya yandi yina ke bikana, bayina ke bikana kuna na Asili mpe na Ngipiti, na Patelose mpe na Kuse, na Elame, na Sineyale, na Amate mpe na mwa bantoto yina kele na kati ya mubu. **12** Yandi ke telemisa kidimbu samu na bantu ya bayinsi, yandi ke kutikisa bantu ya Isayeli yina ba siingaka, mpe yandi ke bokila bantu ya Yuda yina mwanganaka, na balweka nyonso yiya ya ntoto. **13** Kimbanda ya bantu ya Efalayime ke zimbana, mpe bambeni ya Yuda ke vwanda dyaka ve, bantu ya Efalayime ke vwanda dyaka ve na kimbanda ya bantu ya Yuda, mpe bantu ya Yuda ke vwanda dyaka ve na myangu na mantwala ya bantu ya Efalayime. **14** Bawu ke vukana kuna na wesete, na zulu ya myongo ya ba-Filiseti, mpe bawu ke kwenda botola bana ya bifumba yina kele na yinsi ya kuyuma, bantu yina ke zingaka na

esete, bantu ya Edome mpe ya Mowabe ke tala mpasi, mpe ba-Amoni ke tumama. **15** Yave ke yumisa, maza ya mubu ya Ngipiti, yandi ke ningisa na ngolo diboko ya yandi, na kati ya nzadi ya Efalate, yandi ke kabula nzadi na miila nsambwadi, mpe ba ke banda na kulutaka kuna kaka na makulu. **16** Ya ke vwanda na mwa nzila, samu na bantu ya Yave yina ke bikana, bayina ke bikana kuna na Asili, mutindu bikanaka bantu ya Isayeli, kilumbu yina bawu basikaka na Ngipiti.

12 Na kilumbu yina, nge ke tuba mutindu yayi: «Yave mu ke na kukembila nge, samu ti ata ti nge dasukilaka munu, nkele ya nge me manisa ya yawu, mpe nge me kindisa munu.» **2** «Ya tsyelika, Yave kele Muvuukisi ya munu, mu ke na kivuuvu mpe ata kima ke na kutalisa munu boma, samu ti ngolo ya munu mpe lulendo ya munu ni Yave Nzambi, Yandi kele Mpulusu ya munu.» **3** Na kyese nyonso, beno ke kwenda teka maza, kuna na bayinto ya mpulusu. **4** Na kilumbu yina, nge ke tuba mutindu yayi: «Beno kembila Yave, beno tanguna Nkumbu ya yandi, beno zabisa mambu ya yandi ya nene na sika ya bantu ya bayinsi, beno bambula moyo na bantu nyonso ti Nkumbu ya yandi kele ya kuzanguka. **5** Beno yimbidila Yave, samu ti yandi ke salaka mambu ya mbote. Bika ti ba zabisa yawu na ntoto nyonso!» **6** Beno bantu yina ke zingaka na Siyone, beno yangalala mpe beno sala milolo ya nsayi! Samu ti Nzambi yina kele na beno, yandi kele Nzambi ya nene, Nzambi ya longo ya Isayeli!

13 Mambu yina talaka Esaya mwana ya Amose na yina me tadila nsembolo ya Babilone ni yayi: **2** «Na zulu ya mongo yina ke na kima ve, beno telemisa kidimbu ya yinsi, beno looka na sika ya myongo yango, beno lambula yawu maboko, bika ti ba kota na myelo ya bamfumu! **3** Mu me pesa bantumunu na bayina ba byekaka samu na munu, mu me bokila mpe binwani ya munu ya ngolo yina ke salaka nkembo ya munu, samu ti bawu kulakisa wapi mutindu kele nkele ya munu.» **4** Beno kuwa makelele yina ke na kuwakana na zulu ya myongo yawu kele mutindu makelele ya nkonga ya bantu. Beno kuwa makelele ya bayinsi ya bintinu ya kuvukana. Yave Nzambi ya binwani ke na kuluta, samu na kutala mbote-mbote binwani, samu na kukwenda na mvita. **5** Bawu me katuka na yinsi mosi ya ntama, na balweka nyonso, Yave mpe binwanunu ya nkele ya yandi ke kotisa yinsi nyonso na kati ya bidilu. **6** Beno yawula samu ti Kilumbu ya Yave me kuma pene-pene, Yawu ke na kwiza mutindu kitembo ya ngolo, yina me katuka na sika ya Nzambi-Mpungu. **7** Ni yawu yina, maboko ya bawu nyonso ke lemba mpe bantima ya konso muntu ke sulumuka. **8** Bawu ke fuluka na boma mingi, binama nyonso ke sala bawu mpasi mpe ke kangama, bawu ke tengimisa banzutu mutindu kento ke na misongo, bawu ke talasana bawu na bawu na kuyituka nyonso, bizizi ya bawu ke vimba na boma. **9** Beno tala, Kilumbu ya Yave ke na kukwiza, ya kele kilumbu mosi ya nsisi, kilumbu ya nkele mpe ya myangu, kilumbu yina ke kitula ntoto na kisika ya kumwangana, yawu ke manisa na kuzimbisa misumuki. **10** Samu ti bambwetete kuna na zulu mpe bima ya nkaka yina ke lezimaka na zulu, ke pesa dyaka ve nsemo ya yawu, ntangu ke kuma ndombe kaka na ntangu yina yawu me basika, ngonda mpe ke pesa dyaka ve nsemo ya yawu. **11** Yave ke na kutuba: «Mu ke pesa bantu ya yinza kitumbu samu na yimbi ya bawu, mu ke pesa bantu ya yimbi kitumbu samu na masumu ya bawu, mu ke manisa lunangu ya bantu yina ke yinaka bampangi, mpe mu ke zimbisa lunangu ya bantu yina ke salaka mambu nyonso na ngolo. **12** Mu ke sala ti bantu kukuma mpasi na kutala, mutindu wolo ya mbote, mu ke sala ti bawu kukuma mpasi na kutala, mutindu wolo ya Ofile.» **13** Ni yawu yina, mu ke ningisa dizulu, ntoto ke ningana na lufulu ya yawu, na nkele ya munu Yave Nzambi ya Binwani, na kilumbu yina ya nkele ya munu ya kulutila. **14** Na kilumbu yina, bantu ke kuma mutindu bansyesye yina ba ke na kulandaka mbangu, to mameme yina ke dyaka na muvungi ve, konso muntu ke na lweka ya bantu ya yandi, konso muntu ke na kukima na yinsi ya yandi. **15** Bayina nyonso ba ke simba ba ke tobola bawu na dyonga, mpe bayina ba ke bwila ke kufwa na mbele ya mvita. **16** Bana ya bawu, ba ke nika bawu na meso ya bawu, ba ke laba bima nyonso ya bayinzo ya bawu, ba ke vukisa mfulu na ngolo na bakento ya bawu. **17** «Mu ke fidisa bawu ba-Mede mutindu bambeni, ba-Medi yina ke zolaka ve palata, mpe ke yinaka wolo. **18** Madyonga ya bawu ke kufwa bantwenya, ba ke tala ve kyadi ya bana yina ke ntete na kunwa mabene, bawu ke tala ve bana ya fyoti kyadi.» **19** Na yina, Babilone yinsi ya kintinu ya kulutila kitoko, kitoko yina bantu ya Kalede ke sadilaka lunangu, yawu ke kuzwa kitumbu ya mutindu yina Nzambi pesaka na Sodome mpe Ngomole. **20** Ata muntu ve ke zinga dyaka kuna, ya ke vwanda dyaka ve na bantu kuna, bambandu na bambandu. Mu-Alabe ke sala ve bayinzo ya bawu ya balele kuna, mivungi mpe ke lalisa ve bibulu ya bawu kuna. **21** Kasi ni banyawu ya mfinda ke sala bayinzo ya bawu kuna, dikuti ke fuluka na bayinzo ya bawu, ba-otelise ke zinga kuna mpe bankombo ya mbakala ke bina kuna. **22** Kimbungu ke looka na mifwidi bambulu ke looka na bayinzo ya kitoko. Ntangu me kuma pene-pene, Babilone ke dyaka ve na luzingu ya yinda.

14 Ee ya tsyelika, Yave ke lakisa luzolo ya yandi na bana ya Yakobi, yandi ke lakisa dyaka ti yandi soolaka Isayeli, yandi ke sala ti bantu ya yandi kupema na ntoto ya bawu mosi, banzenza ke vukana na bawu, mpe bawu ke vwanda kisika mosi na bana ya Yakobi. **2** Bantu ya nkaka ke kwiza baka bantu ya Isayeli samu na kuvutula bawu na yinsi ya bawu. Mvwilu ya bantu ya Isayeli ke vwanda ni ntoto ya Yave, mpe bantu yango ke kuma bisadi ya bakento mpe ya babakala samu na bantu ya Isayeli. Bayina bwilaka bantu ya Isayeli, bantu ya Isayeli mpe ke kumisa bawu bankole ya bawu, mpe bantu ya Isayeli ke yala bawu. **3** Na yina, beno bantu ya Isayeli, kilumbu yina Yave ke pesa beno kizunu na manima ya kutala bampasi mpe bankwamusu, mpe na manima ya kuzinga na kati ya bundongo yina ba kotisaka beno, **4** beno ke yimbila kingana ya kitoko yayi samu na ntinu ya Babilone. Beno ke tuba mutindu yayi: «Wapi mutindu yayi? Yina vwandaka kwamisa beto ke dyaka ve! Bamfyetokoso me manisa!» **5** Yave me zenga mukawa ya bantu ya yimbi, yandi me manisa ngolo ya lutumu ya bayina ke yalaka, **6** muntu yina vwandaka bula makanda ya bantu na nkele nyonso kondwa kupema, mpe yandi vwandaka nyokola bantu ya bayinsi ya nkaka na lutumu ya yandi, kasi ntangu yayi, ba ke landa yandi kondwa kupemisa yandi. **7** Ntoto nyonso ke na kupemaka mpe yawu kele na kati ya kizunu, bantu ke na kuseka mpe kuyangalala. **8** Bayinti ya sipelese mpe bayinti ya sedele ya Libane ke na kuyangalala samu na kubwa yina nge me kubwa. Ba ke na kutuba: «Katuka ntangu yina nge kubwaka, ba ke na kuyuluka dyaka ve na zulu ya beto, samu na kuzenga beto.» **9** Kuna na yisi ya yinsi ya bafwa, ba ke na kuningana, samu na kuyamba nge ntangu nge ke kuma kuna, ba ke na kuvumbula bayina nyonso kufwaka, bayina nyonso vwandaka bantwadisi awa na ntoto, yandi ke telemisa bantinu nyonso ya bayinsi na bakiti ya bawu ya kintinu samu na nge. **(Sheol h7585)** **10** Bantu nyonso ke na kutuba na nge mutindu yayi: «Nge mpe, nge ke dyaka ve na ngolo mutindu beto? Nge mpe me kuma

mutindu beto?» **11** Ba me kulula lunangu ya nge na yinsi ya bafwa, na muningu ya nsambi. Kisika nge me lalila, ya kele na minsyobo mpe bima ya kubola. **(Sheol h7585)** **12** Wapi mutindu nge me kubwa katuka na zulu tii na yisi? Nge mbwetete yina ke lezimaka, mwana ya suka-suka! Wapi mutindu nge me kubwa na ntoto, nge yina nungaka bayinsi ya bantu! **13** Nge vwandaka tuba na yisi ya ntima mutindu yayi: «Mu ke yuluka tii na dizulu, mu ke tula kiti ya munu ya kintinu na zulu ya bambwetete ya Nzambi, mu ke vwanda na zulu ya mongo ya mbwabanu, kuna na nsuka ya node. **14** Mu ke yuluka na zulu ya matuti, mu ke vwanda mutindu mosi na Nzambi ya Kulutila Kuzangama.» **15** Kasi ba me kulula nge tii na yinsi ya bafwa, ba me kulula nge na yisi ya dibulu. **(Sheol h7585)** **16** Bayina ke na kutala nge, ke na kusikikaka meso ya bawu na nge. Bawu ke na kutala nge na nkebolo nyonso, bawu ke na kutuba: «Yayi ni muntu yina vwandaka ningisa ntoto? Yayi ni muntu yina vwandaka tekitisa bayinsi ya bintinu? **17** Ni yandi vwandaka mwangisa yinza mpe vwandaka kitula yawu na yinsi ya kuyuma? Ni yandi vwandaka mwangisa bambanza mpe vwandaka bika ve bankole?» **18** Ya tsyelika, bantinu nyonso ya bayinsi ata kukatula mosi, bawu nyonso na nkembo ya bawu, bawu kele ya kulala muntu-muntu na kati ya ndyamu ya yandi. **19** Kasi nge, ba me losa nge ntama ya mpyema ya nge mutindu kintala ya nganzi, mutindu mvumbi ya muntu ba me kufwa na mbele ya mvita mpe yina ba me losa na kati ya dibulu ya matadi, kisika yina bantu ke dyatata bamvumbi. **20** Nge ke vukana ve na bampangi ya nge na mpyema, samu ti nge mwangisaka yinsi ya nge. Nge kufwaka bantu ya nge. Ba ke tanguna dyaka ve dikanda ya bantu ya yimbi ya mankululu. **21** Beno kubama na kumanisa na kufwa bana samu na yimbi yina batata ya bawu salaka! Bika ti bawu kuzwa ve ntangu ya kubaka bantoto samu na kufulusa yinza na mavanga ya bawu ya yimbi. **22** Yave Nzambi ya binwani ke na kutuba: «Mu ke katula nkumbu ya Babilone mpe bantu ya bawu yina ke bikana moyo, bana ya bawu mpe bana ya bana ya bawu. Ni Yave me tuba yawu. **23** Mu ke sala ti yawu kukuma bayinzo ya bangumba mpe dyanga, mu ke kombola bawu na kikombolo ya mwangusulu. Ni munu Yave Nzambi ya Binwani me tuba yawu.» **24** Yave Nzambi ya binwani me kudya ndefi mutindu yayi: «Ya tsyelika, yina mu kanisaka na kusala, yawu ke salama. Yina mu kubikaka, ni yawu ke talana. **25** Ee! Mu ke kufwa mu-Asili na yinsi ya yandi, mu ke dyatila yandi na zulu ya myongo ya munu, kizitu yina yandi tulaka bantu ya munu, yawu ke katuka, mufuna yina kele na zulu ya mapeka, yawu ke katuka.» **26** Yina ni lukanu yina Yave me baka samu na ntoto nyonso. Yina ni bankebosolo samu na bayinsi nyonso. **27** Ntangu Yave Nzambi ya Binwani me baka lukanu yimeni, nani lenda sala ti yawu kusalama ve? Ntangu yandi me lambula yimeni diboko ya yandi, nani lenda sala ti yandi kuvutula yawu? **28** Mambu yina ba zonzaka na mvula yina kufwaka ntinu Akaze ni yayi: **29** Beno kuyangalala ve beno bantu ya yinsi nyonso ya ba-Filiseti, beno kuyangalala ve samu ti yinti yina vwandaka bula beno me zengana! Samu ti ni na mvumbi ya nyoka ke basikilaka mpidi, mpe mwana ya yawu yina ke butukaka, ke vwandaka nyoka yina ke dumukaka. **30** Na yina bana, ya ntete ya bantu ya mpamba ke banda na kuyundula bibulu, mpe bamputu ke banda na kulala na lukengolo nyonso, kasi mu ke fwisa bantu ya beno nsatu, mpe bayina ke bikana na manima ya nge ke manisa na kufwa. **31** Myelo, beno yawula! Nge mbanza, looka na ngolo! Yinsi nyonso ya ba-Filiseti ke na kubwa! Samu ti mulinga ke na kukatuka na node, na sika ya mbeni mpe ata muntu me kondwa na kati ya mulonga. **32** Wapi mvutu beno ke vutula na bayina me fidisa bantu yayi? Ya kele ni Yave yandi mosi muntu yidikaka Siyone, bantu ya kukuluka ya dikanda ya bantu ya yandi ke banda na kwenda bumbama kuna.

15 Kitumbu ya Mowabe. Ee, na mpimpa mosi, mbanza ya Ale-Mowabe me mwangana! Ale-Mowabe me kuma kaka swii, na mpimpa mosi, yawu me mwangana! Kile-Mowabe me kuma kaka swii. **2** Bawu ke na kukwenda na Yinzo ya nene ya Nzambi, bantu ya Dibone ke na kuyuluka na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo samu na kudila. Bantu ya Mowabe ke na kuyawula kuna na mongo ya Nebo mpe na Medeba, bayintu nyonso, ba me zenga yawu bansuki, mandefo nyonso, ba me katula yawu. **3** Na babala-bala ya bambanza ya Mowabe, bantu me lwata bilele ya bufwidi, na zulu ya miludi ya kuyalumuka mpe na bisika yina ba ke yonzamaka, muntu-muntu ke na kulooka mpe ke na kudila mingi. **4** Bantu ya Esebone mpe ya Eleyale ke na kuyawula, yawu ke na kuwakana tii na Yayase, ni yawu yina binwani ya Mowabe ke na kulooka, Mowabe ke na kutekita. **5** Ntima ya munu ke na kulooka samu na Mowabe: Bawu ke na kukima tii na Soyale, tii na Engelate-Selisila. Bawu ke na kuyulukaka mongo ya Luyite na kudila nyonso, na nzila yina ke kwendaka na Yolonayime, bawu ke na kwendaka wakisa bandinga ya bawu ya mpasi, **6** samu ti maza ya Nimelime me sika, matiti me yuma, yawu me beba, matiti ya maza ke dyaka ve. **7** Ni yawu yina, ba ke na kulokota yina me bikana na bawu, mpe bawu ke na kunata yawu na lweka ya nkaka ya muzumba, kisika ke menaka bayinti. **8** Samu ti ntoto nyonso ya ba-Mowabe me fuluka na bidilu, kulooka yina bawu ke na kulooka ke na kukuma tii na Engelayime, kuyawula ya bawu ke na kukwenda tii na Dibulu ya Maza ya Elime. **9** Maza yina ke lutilaka na mbanza ya Dimone me kuma menga na menga. «Mu ke fidisa bampasi ya malu-malu na bwala Dimone, nkosi mosi ke kwiza nwanisa bayina me bikana moyo na Mowabe, bayina me bikana moyo na yinsi.»

16 Katuka na Sela, na nzila ya yinsi ya kuyuma, beno fidisa mwana ya nkombo ya mbakala ya muntu ya kuzwa yinsi, beno fidisa yawu na mongo ya Siyone ndumba ya kitoko. **2** Bandumba ya Mowabe ke vwanda na kumu ya muzumba ya Alenone mutindu bandeke yina kele ve na kisika ya kukwenda, mutindu bandeke yina ba me bingisa na dizanza. **3** Pesa beto malongi, nwanina beto, keba beto mutindu mpewo na ntangu ya midi, keba beto mutindu mpimpa ke yalumunaka kitombe ya yawu, bumba bayina me kwiza bumbama awa, kuyekula ve bayina me kima awa! **4** Bika ti bantu ya Mowabe yina me kima, ba kuyamba bawu na sika ya nge! Vwanda kiswamunu ya bawu samu na kimwangisi, samu ti kilumbu kele yina bankwamusu ke manisa, bamwangusulu ke manisa, mpe muntu yina ke kwamisaka ke zimbana na yinsi. **5** Ni na bumbote kiti ya kintinu ke tatamana na kuvwanda, mpe na zulu ya yawu, muntu ya dikanda ya Davidi ke vwanda kuna, samu na kuyala na kukwikama nyonso. Ya ke vwanda zuzi mosi ya kusungama, yandi ke sadila ludedomo na nswalu nyonso. **6** Beto kuwaka mutindu bantu ya Mowabe salaka lunangu, lunangu mosi ya kusakana ve. Ee! Beto zaba mayama ya bawu mpe bawu ke talaka ti ni bawu ke lendaka. Beto zaba mvwandulu ya bawu mpe mambu ya bawu ya mpamba-mpamba. **7** Ni yawu yina bantu ya Mowabe ke na kuyawula samu na bawu mosi, bawu nyonso ke na kuyawula. Beno ke kuyawula samu na maboke ya bambuma ya vinu yina ba vwandaka sala kuna na Kile-Elese. Bantima ya bawu me lwala mpe bawu ke na kulenda dyaka ve. **8** Samu ti bantoto ya Esebone me kuyuma, bamfumu ya bayinsi me zenga bayinti ya vinu ya kitoko ya Sibema, yawu vwandaka

kwenda tii na Yazele, yawu vwandaka suka na yinsi ya kuyuma mpe bintala ya yawu vwandaka luta mubu. **9** Ni yawu yina mu ke na kudila kintwadi na bantu ya Yazele, samu na bilanga ya vinu ya Sibema, mu ke na kubulumuna mansangasa ya munu, samu na beno bantu ya Esebone mpe Eleyale, samu ti beno ke na kusala dyaka ve milolo ya nsayi, na yina me tadila kubuka mpe kuyonzika. **10** Kyese mpe mayangi ke dyaka ve, na kati ya bilanga ya bayinti ya bambuma, yina ba ke kudyaka, na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu, milolo ya nsayi mpe makelele ya kilengi ke dyaka ve, bayina ke yonzikaka bambuma ya vinu ke na kukamuna dyaka ve yawu na bikamununu, mu ke sala ti milolo ya nsayi kuvwanda dyaka ve. **11** Ni yawu yina, na kati ya ntima ya munu, misopo ya munu ke na kuningana samu na Mowabe, mu ke na kuningana mutindu nsambi, mu ke na mpasi na ntima samu na Kile-Elese. **12** Mowabe me talana, yandi me lemba na zulu ya kisika ya lusambulu yina kele na zulu ya mongo, yandi me kwiza na kisika ya yandi ya lusambulu, samu na kusambila, kasi yandi me kuzwa ata kima ve. **13** Yina ni mambu ya Yave yina yandi tubaka, katuka ntama na yina me tadila Mowabe. **14** Ntangu yayi, Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Na bamvula tatu, mutindu kele bamvula yina muntu ke kuzwaka difuta, nkembo ya Mowabe ke safuka. Ata ti bawu kele mingi-mingi, bayina ke bikana moyo, bawu ke kuma kaka mwa bima ya fyoti yina kele ve mfunu.»

17 Kitumbu yina me tadila mbanza Damase. Damase ke zimbana, yawu ke vwanda dyaka ve mbanza, yawu ke kuma kikunku ya matadi. **2** Bambanza ya mudimba ya Alowele ba me bika yawu, yawu me kuma ya bibulu, bibulu ke banda na kupemaka kuna mpe ata muntu ke kimisa bawu. **3** Na yina, bibaka ya lukengolo ya Efalayime ke zimbana mpe yinsi ya kintinu ya Damase, bantu ya Alame yina ke bikana bawu mpe ke zimbana. Yawu ke vwanda mpe mutindu mosi na nkembo ya bana ya Isayeli, ni Yave Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **4** Na kilumbu yina, nkembo ya Yakobi ke lemba, mpe mafuta na musuni ya yandi ke vwanda dyaka ve. **5** Yinsi nyonso ke vwanda mutindu bilanga ya bambuma ya faline na manima ya kuyonzika biko ya bambuma ya faline na matiti ya yawu. Yinsi ke mwangana mutindu bilanga ya bambuma ya faline na mudimba ya ba-Lefayi na manima ya kuyonzika bambuma. **6** Ya ke bikana mwa bintala mutindu ntangu ba ke ningisa bayinti ya olive, bambuma zole to tatu ya olive ke bikana na nsongi ya yinti, bambuma yiya to tanu ya olive na bintala ya mbote, Ni Yave Nzambi ya Isayeli me tuba yawu. **7** Na kilumbu yina, muntu ke baluka samu na kutala kiyidiki ya yandi, mpe meso ya yandi ke talisa na Nzambi ya Longo ya Isayeli. **8** Yandi ke balula dyaka ve kizizi ya yandi na biyokolo ya minkayulu yina maboko ya yandi yidikaka. Yandi ke tala dyaka ve biteki yina yandi yidikaka na misapi ya yandi kumi mpe yandi ke tala dyaka ve makunzi ya longo mpe makunzi yina ba byekaka samu na ntangu. **9** Na kilumbu yina, bambanza ya Isayeli yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo, yawu ke kuma yinsi ya kuyuma ya kyadi. Ba ke bika bambanza yango mutindu bambanza ya ba-Ivi mpe ya ba-Amoli, mutindu ba bikaka yawu bilumbu yina lutaka, na nkwizulu ya bantu ya Isayeli. Yawu ke mwangana. **10** Nge Isayeli, nge me zimbana Nzambi yina vuukisaka nge mpe nge me bambuka ve moyo na ditadi ya nene yina vwandaka kiswamunu ya nge, ni yawu yina nge me sala bilanga ya kitoko samu na binzambi-nzambi ya nge, nge ke na kumwanga bambuma ya nzenza. **11** Kilumbu yina nge kundaka yawu, nge talaka mutindu yawu menaka. Mbala mosi na suka, bambuma yina nge vwandaka me mwanga, yawu pesaka bifulu. Kasi na ntangu ya kuyonzika, ata kima ke dyaka ve, kimbevo me kuma ngolo mpe manganga kele ve. **12** Kyadi! Makelele ya makanda ya bantu ya mingi-mingi ke na kuwakana mutindu makelele ya mubu! Makelele ya makanda ya mingi-mingi ya bantu ke na kuwakana mutindu makelele ya maza ya ngolo. **13** Makanda ya bantu ke na kuwakisa makelele ya mutindu maza ya nene-nene, kasi ntangu Yave ke sembaka bawu, bawu ke kimaka ntama, bawu ke mwanganaka mutindu matiti ya nyanga yina mupepe me nata na zulu ya myongo ya fyoti, mutindu matiti yina kimbongila me nata na mantwala ya kitembo ya ngolo. **14** Ntangu nkokila ke kumaka, kaka boma na boma. Tekila suka kukuma, bawu ke dyaka ve! Yina ni musendo ya bayina ke labaka beto, kikunku ya bayina ke bakaka bima ya beto na ngolo.

18 Kyadi na yinsi yayi kisika ke na kuwakana makelele ya mapapu, ntoto yina kele na lweka ya nkaka ya banzadi ya Kuse! **2** Nge yina ke fidisaka bimonikisi ya nge na nzila ya nzadi ya Nile, na kati ya babwatu ya batwandu na zulu ya maza! Bantumwa yina tambulaka na nswalu, beno kwenda na sika ya makanda ya bantu ya mitela ya yinda, bantu yina mpusu ya nzutu ke lezimaka, ya tsyelika, beno kwenda na sika ya makanda ya bantu yina ba ke ndimaka ve, makanda ya bantu ya lulendo, yina ba ke kimaka boma, mpe yina ke nikaka nyonso, yinsi ya bawu kele ya kufuluka na banzadi. **3** Beno nyonso bantu yina ke zingaka na yinza, beno yina ke zingaka na ntoto, ntangu ba ke telemisa kidimbu ya yinsi na zulu ya myongo, beno ke tala, ntangu ba ke wakisa muningu ya mpungi, beno ke kuwa. **4** Yave me tuba na munu mutindu yayi: «Mu ke vwanda swii mpe katuka na Yinzo ya munu, mu ke tala yina ke na kuluta, mu ke ningana ve, mutindu tiya na kati ya nsemo na ntangu, mutindu dituti yina me yilama na maza ya kinoko ya tiya na ntangu yina ba ke yonzikaka bambuma.» **5** Samu ti ntete ti ntangu ya kuyonzika kukuma, ntangu bifulu ke manisaka na kubasika, ntangu bifulu ke kumaka bambuma ya vinu ya kuyela, ba ke zenga bintala na bambuma ya yawu, ba ke katula bambuma mpe ba ke losa bintala. **6** Nyonso ba ke bika yawu na ba ngo-nuni ya myongo, mpe na bibulu ya mfinda, bango-nuni ke sala mazanza ya bawu na ntangu ya ntangu, mpe bibulu ya mfinda ke sala bayinzo ya bawu na ntangu ya madidi. **7** Na ntangu yina, ba ke nata minkayulu na sika ya Yave Nzambi ya Binwani. Bayina ke nata yawu kele bantu ya mitela ya yinda mpe yina mpusu ya nzutu ke lezimaka. Ya ke bantu mosi ya nsisi, dikanda ya bantu ya ngolo mpe yina ke nikaka nyonso. Yinsi nyonso ya bawu kele ya kufuluka na banzadi. Minkayulu yango ba ke nata yawu na kisika yina kele Nkumbu ya Yave Nzambi ya Binwani, na mongo ya Siyone.

19 Nsembolo ya yinsi ya Ngipiti ni yayi: Yave me yuluka na zulu ya dituti yina ke kwendaka mbangu, yandi ke na kukwiza na yinsi ya Ngipiti, ntangu yandi ke na kubelama, banzambi ya Ngipiti ke na kutekita, mpe bantu ya Ngipiti ke na kumanisa ngolo. **2** «Mu ke sala ti bantu ya Ngipiti kunwana bawu na bawu, konso muntu ke nwanisa mpangi ya yandi, konso muntu ke nwanisa ndiku ya yandi, bantu ya mbanza ke nwanisa bantu ya mbanza ya nkaka, bantu ya yinsi ya kintinu ke nwana na bantu ya yinsi ya nkaka ya kintinu. **3** Bantu ya Ngipiti ke lemba mingi, mpe mu ke bebisa nyonso yina bawu kanisaka na kusala, bawu ke kwenda na sika ya banzambi ya luvunu mpe bampeve ya bantu ya kufwa, bantu yina ke bokilaka bampeve ya bantu ya kufwa, mpe bantu yina ke bikulaka mambu yina ke kwiza. **4** Mu ke yekula bantu ya yinsi ya Ngipiti na maboko ya

bamfumu yina ke talaka ve bantu kyadi, ntinu mosi ya lulendo ke yala bawu.» Ni Yave Mfumu me tuba yawu, Yave Nzambi ya Binwani me zonza. **5** Maza ya nzadi ya Nile ke kawuka, nzadi nyonso ke manisa na kuyuma. **6** Banzadi ke kuma na sunga ya yimbi, bamwila yina ke kubwaka na nzadi ya Nile, yawu ke yuma, batwandu na matiti yina ya nkaka yina ke menaka na kati ya maza, yawu ke beba. **7** Na kumu ya yinda nyonso ya nzadi ya Nile, kisika yina nzadi ke bwabanaka na mubu, bilanga nyonso yina ba kundaka kuna, bilanga yina ke kuzwaka maza ya nzadi ya Nile, yawu ke yuma, yawu ke zimbana mpe ata kima ke bikana. **8** Milobi-mbisi ke kwama, bayina nyonso ke losaka bandoba na kati ya nzadi ya Nile, bawu ke yawula, bayina ke yalumunaka bampwasa na zulu ya maza ke vwanda na kyadi. **9** Bayina ke sadilaka na lino ke yobila nsoni, bayina ke bongisaka lino, mpe bayina ke yidikaka yawu, bizizi ya bawu nyonso ke soba samu na manyongo. **10** Yina ke simbaka yinsi ke mwangana, bayina nyonso ke salaka mpe ke kuzwaka difuta, bawu ke nyonga. **11** Bamfumu ya mbanza Sowane me kuma mutindu bizengi. Bantu ya ndwenga yina ke pesaka ntinu ya Ngipiti malongi, bawu me kuma mutindu kimvuka ya bizoba. Wapi mutindu beno lenda tuba na ntinu ya Ngipiti ti: «Beto kele bana ya bantu ya ndwenga, bana ya bantinu ya ntangu ya ntama?» **12** Wapi bawu, bantu ya nge ya ndwenga, bipesi-malongi ya nge, wapi bawu? Bika ti bawu kuzabisa nge nyonso, bawu kuzabisa nge yinki Yave Nzambi ya Binwani, me kubika na kusala ya yimbi samu na yinsi ya Ngipiti! **13** Bamfumu ya mbanza Sowane kele bilawu, bamfumu nyonso ya mbanza Memfi ke na kuzaba dyaka ve yinki ya kusala, bamfumu ya bifumba ya bawu ke na kunata bantu ya Ngipiti na nzila ya yimbi. **14** Yave me bulumuna mpeve mosi ya kizungu-zungu na kati ya bantu ya yinsi ya Ngipiti, yandi me zimbisa bawu nzila na nyonso yina bawu ke na kusala, bawu me kuma mutindu muntu me kola malafu mpe me kubwa na zulu ya bilusi ya yandi. **15** Na yina, bantu ya yinsi ya Ngipiti ke sala dyaka ata kima ve, bawu nyonso ke lenda dyaka ve na kusala ata kima, ya vwanda yintu, mpe mukila, ya vwanda diba mpe kintala. **16** Na kilumbu yina, bantu ya yinsi ya Ngipiti ke kuma mutindu bakento. Bawu ke tekita mpe ke vwanda na boma, ntangu Yave Nzambi ya Binwani ke ningisila bawu diboko ya yandi. **17** Ntoto ya bantu ya Yuda ke talisa bantu ya Ngipiti boma. Konso ntangu yina ba ke banda na kutangunaka nkumbu ya ntoto ya Yuda, bantu ya Ngipiti ke tala boma, samu na mambu yina Yave Nzambi ya Binwani ke kubika samu na bantu ya Ngipiti. **18** Na kilumbu yina, ya ke vwanda kuna na yinsi ya Ngipiti, bambanza tanu kisika ba ke banda na kuzonzaka ndinga ya ba-Ebeleyo. Ba ke banda na kudyaka bandefi na Nkumbu ya Yave Nzambi ya Binwani. Mosi na bambanza yango ba ke bokila yawu Mbanza ya Ntangu. **19** Na kilumbu yina, kuna na kati-kati ya yinsi ya Ngipiti, ya ke vwanda na kiyokolo mosi ya minkayulu samu na Yave. Pene-pene ya ndilu ya yinsi, ya ke vwanda na ditadi yina ke vwanda ya kutelama mutindu kidimbu samu na Yave. **20** Samu na Yave Nzambi ya Binwani, ya ke vwanda kidimbu mpe kimbangi na bantu ya Ngipiti. Ntangu ba ke kwamisa bawu, kana bawu kulooka na sika ya Yave, yandi ke fidisa bawu muvuukisi mpe yandi ke nwanina bawu, samu na kukuula bawu. **21** Yave ke sala ti bantu ya Ngipiti kuzaba yandi, mpe na kilumbu yina, bantu ya Ngipiti ke zaba Yave. Bawu ke sadila yandi na kupesaka yandi minkayulu mpe makabu. Bawu ke sadila Yave bansilulu mpe bawu ke lungisa yawu. **22** Yave ke bula bantu ya Ngipiti, yandi ke bula bawu, kasi yandi ke belusa bawu. Bawu ke vutuka na sika ya Yave. Yave ke wila bawu mpe yandi ke nyakisa bawu. **23** Na kilumbu yina, ya ke vwanda na nzila yina ke katuka na yinsi ya Ngipiti tii na Asili. Bantu ya Asili ke banda na kukwendaka na Ngipiti mpe bantu ya Ngipiti ke banda na kukwendaka na Asili. Bantu ya Ngipiti ke sadila Yave kintwadi na bantu ya Asili. **24** Na kilumbu yina, kintwadi na yinsi ya Ngipiti mpe ya Asili, yinsi ya tatu ke vwanda ni Isayeli. Bayinsi yayi ke vwanda lusakumunu ya ntoto nyonso. **25** Yave Nzambi ya Binwani ke sakumuna yawu na kutuba: «Mu me sakumuna Ngipiti bantu ya munu, Asili yina mu yidikaka na maboko ya munu mpe Isayeli mvwilu ya munu!»

20 Na mvula yina ntinu ya Asili kumaka na Asedode, yandi fidisaka Salengone mfumu ya binwani, na kwenda zunga mbanza, samu na kubaka yawu na ngolo. **2** Ya vwandaka ni na bantangu yina, Yave tubaka na yinwa ya Esaya mwana ya Amose mutindu yayi: Kwenda katula kinkuti ya bufwidi yina nge ke ya kulwata na luketo ya nge. Katula mpe mapapa ya nge na makulu. Esaya salaka mutindu yina. Yandi tambulaka kondwa binkuti na nzutu mpe makulu-ngulu. **3** Yave tubaka mutindu yayi: Mutindu kisyelo ya munu Esaya me tambula kondwa binkuti na nzutu mpe makulu-ngulu, yawu kele kidimbu mpe lumoni ya yimbi, samu na yinsi ya Ngipiti mpe Kuse, bamvula tatu, **4** ni mutindu mosi mpe ntinu ya Asili ke nata bantu ya Ngipiti, yina ba nataka na ngolo ya yinsi ya nzenza mpe bantu ya Kuse, yina ba nataka na bunkole. Ya vwanda bantwenya mpe biboba. Ba ke nata bawu nyonso makulu-ngulu mpe kondwa binkuti na nzutu. Ya ke vwanda dyambu ya nsoni samu na Ngipiti. **5** Na yina, bawu ke kuma na boma ya kulutila mpe bawu ke fuluka na nsoni, samu na Kuse yina ba vwandaka sadila kivuvu, mpe yinsi ya Ngipiti yina bawu vwandaka sadila masiika. **6** Samu na yawu, bantu yina ke zingaka na kizunga yina ke tuba mutindu yayi: «Beno tala yinsi yina beto vwandaka sadila kivuuvu! Beto vwandaka tula ntima na yawu, samu na kusadisa beto, samu na kukuula beto na maboko ya ntinu ya Asili! Ntangu yayi, wapi mutindu beto ke vuuka na maboko ya yandi?»

21 Yayi ni nsembolo samu na Yinsi ya kuyuma ya Mubu: Mutindu mupepe ya ngolo ke lutaka na Nengeve, mbeni mpe me katuka na yinsi ya kuyuma, na yinsi mosi ya nsisi. **2** Ya kele lumoni mosi ya nsisi mu kuzwaka. Ndiku ya ntama me kuma kiyekudi, kimwangisi ke na kumwangisa. Ba-Elame beno kwenda nwana! Beno kwenda zunga Mede samu na kubaka yawu! Mu ke sukisa kuyawula nyonso. **3** Ni yawu yina, mu me fuluka na manyongo, bampasi me lwata munu, mutindu bampasi ya kento na ntangu ya kubuta, bankwamusu me kanga munu makutu, boma me kufwa munu meso. **4** Ntima ya munu ke dyaka ve na kizunu, mu ke na kutekita na boma. Mpimpa yina vwandaka pesa munu kilengi, yawu me kuma mpimpa yina ke na kutalisa munu boma. **5** Ba me yidika mesa, ba me fuka yawu na lele, ba ke na kudya mpe kunwa. Na mpamukunu ba me looka: Bamfumu, beno telama, beno tula mafuta na binwanunu ya beno! **6** Mfumu me tuba na munu mutindu yayi: Kwenda, tula nkebi. Yandi kusamuna yina bawu ke na kutala. **7** Kana yandi tala kipusu-pusu yina ke na bampunda zole-zole, mpe binati bambuluku na zulu ya bambuluku, mpe bantu ya nkaka na zulu ya basamo, bika ti yandi kutala bawu mbote, mbote-mbote. **8** Mpe yandi lookaka mutindu nkosi: Mfumu ya munu, bilumbu nyonso mu ke vwandaka ya kukubama! Mu ke kayaka meso bampimpa nyonso, na kisika ya munu ya bankebi. **9** Bapusu-pusu ya mvita ke na kukwiza na bantu, bampunda zole-zole! Yandi ke na kutuba: Babilone me kubwa! Yawu me kubwa! Biteki nyonso ya banzambi ya yawu, yawu yayi na ntoto, yawu me mwangana! **10** Beno bayina ba bulaka, mutindu ba ke bulaka

bambuma, na kisika ya munu, yina ba ke kukabula bambuma na matiti ya yawu, mambu yina mu me kuwa na sika ya Yave, Mfumu ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, mu me zabisa beno yawu. **11** Mambu ya nsembolo samu na mbanza «Duma» ni yayi: Kuna na Seyile ba ke na kulooka, samu na munu mutindu yayi: «Nkebi, yinki nge ke na kutuba na yina me tadila mpimpa? Nkebi, yinki nge ke na kutuba samu na mpimpa?» **12** Nkebi vutulaka: «Suka ke na kwiza, mpimpa mpe ke na kwiza. Kana beno zola kuyufula byuvu, beno yufula! Beno kwiza! Ee, beno kwiza ya beno dyaka!» **13** Mambu ya nsembolo ya kizunga Alabi ni yayi: «Beno bantu yina ke zyetaka na zulu ya basamo ya Dedane, beno ke lutisa mpimpa na kati ya matiti ya Alabi! **14** Beno kwenda bwabana bayina ke na mpwila ya maza, beno natina bawu maza. Beno bantu yina ke zingaka na Tema, beno kwenda na mantwala ya bayina kimaka, beno natina bawu mampa. **15** Samu ti bawu kimaka na mantwala ya mbele ya mvita, mbele ya mvita ya kutelama, mpe na mantwala ya munani ya kukubama, na mantwala ya mvita ya ngolo.» **16** Mfumu tubaka na munu mutindu yayi: Na kati ya mvula mosi, mutindu ba ke tangilaka mvula ya muvimba ya muvondi, nkembo nyonso ya Kedale ke zimbana. **17** Ya ke bikana kaka mwa lutangu ya fyoti ya binwani yina ke sadila minani, mpe ya binwani na sika ya bantu ya Kedale. Ni Yave Nzambi ya Isayeli me tuba yawu.

22 Mambu ya nsembolo na yina me tadila mudimba ya balumoni ni yayi: Samu na yinki nge me yuluka nge na bantu ya nge na zulu ya miludi ya kuyalumuka, **2** nge mbanza ya makelele, ya kufuluka na muvusu, mbanza ya kyese? Bantu ya nge ke kufwa ve na mbele ya mvita, bawu ke kufwa ve na kati ya muzingu. **3** Bamfumu nyonso ya nge ya binwani me kima, bantu yina ke sadilaka minani bwilaka bawu. Bayina nyonso ba me kuzwa, ba bwilaka bawu kisika mosi, ntangu bawu vwandaka kima ntama. **4** Ni yawu yina mu ke na kutuba na beno: «Beno baluka, beno tala munu ve, beno bika mu dila mingi. Beno kwiza ve nswalu na kukindisa munu, samu na mwangusulu yina me kotila mukangu ya munu, bantu ya munu. **5** Ya tsyelika, ya kele kilumbu mosi ya mvwanzi, ya mwangusulu mpe ya nsoni, samu na Yave Nzambi ya Binwani, na kati ya Mudimba ya Balumoni.» Bibaka me mwangana, makelele ya kyadi ke na kuwakana tii na zulu ya myongo. **6** Elame me baka nkutu ya madyonga, yandi ke na kukwiza na bampunda mpe bapusu-pusu yina ke na kunataka binwani, bantu ya Kile me basisa binwanunu yina ke kebaka nzutu. **7** Mindimba ya nge ya kulutila kitoko me fuluka na bapusu-pusu, binwani yina kele na zulu ya bapusu-pusu me kubama samu na mvita na kisika yina ke talasanaka na mwelo ya mbanza. **8** Tala Yuda yandi yayi ke dyaka ve na lukengolo. Na kilumbu yina, beno tulaka kivuvu ya beno na kati ya binwanunu yina kele na Yinzo ya Mfinda. **9** Beno zaba wapi mutindu mabulu kele mingi na kati ya bibaka ya Mbanza Davidi. Beno fulusaka maza na kibumbulu yina kele na yisi. **10** Beno salaka lutangusu ya bayinzo ya Yelusalemi mpe beno mwangisaka yawu samu na kukindisa bibaka yina ke zungaka mbanza. **11** Beno yidikaka kibumbulu ya maza na kati-kati ya bibaka nyonso zole, samu na maza ya kizinga ya ntama. Kasi beno talisaka ve meso ya beno na sika ya Nzambi, yina yidikaka bima nyonso, yandi yina kubikaka yawu katuka ntama. **12** Na kilumbu yina, Yave Mfumu ya Binwani bokilaka beno samu na kudila, na kuyawula, na kukatula bansuki ya yintu mpe kulwata kinkuti ya bufwidi. **13** Kasi beno yangalalaka mpe beno sakanaka ya beno na kilengi nyonso! Beno kufwaka bangombe, beno zengaka balaka ya bankombo mpe ya mameme, Beno kudyaka misuni, beno kunwaka vinu, mpe beno tubaka: «Beto kudyeno, beto kunweno, samu ti mbasi beto ke kufwa ya beto!» **14** Yave Nzambi ya Binwani lakisaka munu mambu yayi: «Ntangu nyonso yina beno ke zinga, yimbi yayi, mu ke lemvokila yawu ve.» Ni Yave Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **15** Yave Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «Kwenda tala mfumu Sebena, yina kele mfumu ya yinzo ya ntinu. Nge tuba na yandi: **16** Yinki kele mvwilu ya nge awa, to nani kele muntu ya dikanda ya nge, samu ti nge timuna ndyamu? Nge me timuna ndyamu na kisika yayi, na zulu ya myongo, mpe nge me bongisa yinzo na kati ya ntadi? **17** Yave ke losa nge ntama na mbala mosi. Yandi ke kanga nge basinga mbote-mbote samu ti nge ningana ve, **18** yandi ke nengumuna nge mutindu kifunda, na ntoto ya kutandama. Ni kuna nge ke kufwa, ni kuna ke vwanda bapusu-pusu ya nge ya nkembo, nge yina ke na kusala nsoni ya yinzo ya mfumu ya nge! **19** Mu ke bingisa nge na kisika ya nge, mu ke katula nge na kisalu ya nge. **20** Na kilumbu yina, mu ke bokila kisyelo ya munu Elyakime mwana ya Yilekya. **21** Mu ke lwatisa yandi kiyunga ya nge, mu ke tula yandi singa ya luketo ya nge, mu ke tula lutumu ya nge na maboko ya yandi. Yandi ke vwanda tata ya bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, tata ya bantu ya dikanda ya Yuda. **22** Mu ke tula fungula ya yinzo ya Davidi na zulu ya digembo ya yandi. Ntangu yandi ke fungula, muntu ve ke kanga, mpe ntangu yandi ke kanga, muntu ve ke fungula. **23** Mu ke kotisa yandi mutindu nsonso na kisika mosi ya ngolo. Yandi ke vwanda na kiti mosi ya kintinu ya nkembo, samu na dikanda ya yandi.» **24** Nyonso yina ke salaka nkembo ya dikanda ya yandi, yawu ke vwanda dyaka ve, ya vwanda bintala ya nene mpe mandalala yina ke landilaka, bandonga nyonso kubanda na ya nene tii na mayuki! **25** «Yave Mfumu ya Binwani ke na kutuba, na kilumbu yina, yinti yina ba kotisaka na kisika ya ngolo, yawu ke katuka. Ba ke bula yawu mpe yawu ke lemba. Dema yina vwandaka na zulu ya yawu ke katuka.» Ni Yave me tuba yawu.

23 Mambu yina me tadila nsembolo ya Tile ni yayi: Beno looka, beno babwatu ya Talesise, samu ti yawu me mwangana. Bayinzo kele dyaka ve, nkotolo kele dyaka ve! Ba lakisaka yandi yawu katuka kuna na Kitime. **2** Beno vwanda mababa samu na boma beno bayina ke zingaka na ndilu ya mubu, mpe beno bantu ya mumbungu ya Sidone yina ke tambulaka na ndilu ya mubu! **3** Bambuma ya faline yina ba kundaka na ndilu nyonso ya Nile, bambuma yina ba yonzikaka pene-pene ya nzadi, ni yawu vwandaka ndandu ya yawu, yawu kumaka zandu ya bantu ya bayinsi ya nkaka. **4** Nge Sidone, tala nsoni! Samu ti mubu me zonza, kiswamunu ya mubu ke na kutuba: «Mu me kuzwa ve misongo, mu me buta ve, mu me kulisa ve matoko, mu me kulisa ve bandumba.» **5** Ntangu bantu ya Ngipiti ke kuwa mambu yina mpe ntangu ba ke kuwa nsangu ya nsembolo ya Tile, bantu ke kubwa. **6** Beno kima tii na Talesise, beno yina ke zingaka na ndilu ya mubu, beno looka. **7** Yayi ni mbanza ya beno yina beno ke tadilaka kilengi? Mbanza yina kele katuka bantangu ya ntama? Bantu ya mbanza yayi vwandaka kwenda zinga na bayinsi ya nzenza yina kele ntama. **8** Tile vwandaka kabula bayimpu ya kintinu, bantu ya yandi yina vwandaka sala mumbungu, bawu vwandaka mutindu bana ya bantinu. Bantu ya yandi yina ke salaka mumbungu, ni bawu bantu yina ba vwandaka zitisa na yinza. Nani bakaka lukanu ya kumwangisa mbanza yayi? **9** Ni Yave Nzambi ya Binwani salaka mambu yina. Yandi salaka mutindu yina samu na kubwisa lunangu ya nyonso yina ba ke zitisaka, samu na kukulula nyonso yina ba ke sadilaka nsangu awa na ntoto. **10** Nge ndumba ya Talesise, sala bilanga na yinsi ya nge mutindu Nile, samu ti

dibungu kele dyaka ve. **11** Yave me yalumuna diboko ya yandi na zulu ya mubu, yandi me tekitisa bayinsi ya bintinu, yandi me pesa ntumunu na Kaana, samu na kumwangisa bisika yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **12** Yandi tubaka mutindu yayi: «Nge Sidone ndumba ya kitoko, nge yina ba bebisaka, nge ke sakana dyaka ve! Telama, luta pene-pene ya yinsi ya Kitime! Ata ti nge luta kuna, nge ke kuzwa ve kizunu. **13** Tala yinsi ya ba-Kalede, yawu ke dyaka ve na bantu, ba-Asili salaka ti yinsi ya ba-Kalede kukuma ya bantu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma, bawu ke tungaka bayinzo ya mitela ya yinda, bawu mwangisaka bayinzo ya bantinu ya Tile, bawu kitulaka bayinzo yango kikunku ya matadi. **14** Beno babwatu ya Talesise, beno yawula! Ya tsyelika kiswamunu ya beno me mwangana!» **15** Na kilumbu yina, ba ke zimbana mbanza Tile na bamvula makumi nsambwadi, mutindu kele yinda ya luzingu ya ntinu. Na manima ya bamvula makumi nsambwadi, mpasi yina ke kumina Tile ke vwanda mutindu mosi na mpasi yina ke kuminaka kento ya kindumba: **16** Nge kento ya kindumba yina ba zimbanaka, baka nsambi, kwenda zungidila mbanza nyonso! Sika mbote nsambi, sala miningu ya mutindu na mutindu, samu ti ba kubambukila nge moyo! **17** Na manima ya bamvula makumi nsambwadi, Yave ke telama samu na Tile mpe Tile ke vutukila na kusadila mambu ya yandi ya busafu. Yandi ke banda na kusala kindumba na bayinsi ya bintinu ya yinza na ntoto nyonso. **18** Kasi ndandu ya Tile mpe difuta ya busafu ya yandi, ba ke pesa yawu na Yave. Ba ke kutikisa ve yawu mpe ba ke bumba ve yawu. Difuta ya Tile ke vwanda samu na bayina ke zingaka ma mantwala ya Yave. Samu na bawu ya kele madya yina ke yukutisaka mpe bilele ya minkembo.

24 Ya tsyelika, Yave ke sala ti ntoto kukuma mutindu yinsi ya kuyuma, yandi ke mwangisa yawu, yandi ke mwangisa kizizi ya ntoto, yandi ke mwangisa bantu ya ntoto. **2** Ya ke vwandila mutindu mosi samu na nganga-Nzambi mpe bantu ya yandi, samu na mfumu mpe kisadi ya yandi, samu na mfumu ya kento mpe kisadi ya yandi ya kento, samu na muntu yina ke salaka mumbungu mpe muntu yina ke sumbaka, samu na kidefisi mpe muntu yina ke defaka, **3** Ntoto nyonso me mwangana, ba me baka bima nyonso na ngolo. Ni Yave me tuba yawu. **4** Ntoto me kota kifwidi, yawu me lemba, yinza me mwangana, yawu kele dyaka ve na ngolo. Bantu ya mfunu ya ntoto mpe ke na kuzimbana. **5** Ntoto me safuka na bayina ke zingaka kuna, samu ti ba me sadila ve na misiku, Bawu me tumama ve na bansalulu ya misiku, bawu me zenga ngwisani ya bantangu nyonso. **6** Ni yawu yina nsingulu me kudya ntoto, mpe bantu ke tala mpasi samu na mavanga ya bawu ya yimbi, ni yawu yina bawu me nyenga na tiya, bawu me bikana kaka mwa ndambu. **7** Vinu ya malu-malu me kota na kifwidi, bilanga ya bayinti ya vinu me yuma. Bayina nyonso vwandaka na kyese na ntima, bawu ke na kuyawula. **8** Kilengi ya bangoma me manisa, makelele ya kyese ke dyaka ve, nsayi ya muningu ya nsambi me manisa. **9** Ba ke na kunwa dyaka ve vinu na kuyimba nyonso, malafu ya ngolo me kuma ndudi na yinwa ya bayina ke kunwaka yawu. **10** Mbanza yina vwandaka dyaka ve na bantu me mwangana. Bayinzo nyonso me kangama, ba ke na kukota dyaka ve. **11** Ba ke na kwendaka yawula na banzila, samu ti vinu me kondwa, Kilengi nyonso me zimbana, nsayi nyonso me basika na yinsi. **12** Kaka ni mwangusulu me bikana na mbanza, mpe mwelo yina ba mwangisaka ke na kufusa. **13** Ya tsyelika, na ntoto nyonso, ya me bikana kaka mwa bantu ndambu, mutindu bambuma ya olive yina ke bikanaka na manima ya kuyonzika bambuma, mutindu bambuma ya vinu yina ke bikanaka na manima ya kuyonzika bambuma. **14** Bayina bikanaka moyo ke na kusala milolo ya nsayi, na wesete ba ke na kuyangalala samu na bunene ya Yave. **15** Beno pesa masiika na Yave na bisika yina nsemo ke na kulezima, na kati ya bisanga mpe na mubu, beno siika Nkumbu ya Yave Nzambi ya Isayeli! **16** Tii na bandilu ya ntoto, beto ke na kuwa mikunga yayi: «Nkembo na muntu ya kudedama!» Kasi munu, mu ke na kutuba ti mu me zimbana! Kyadi na munu! Bantu ya yimbi ke tekaka bampangi, Kyadi mingi! Bantu ya yimbi ke bikaka ve na kuyekula bampangi. **17** Nsisi, dibulu mpe mutambu ke kuzwa beno, beno yina ke zingaka na ntoto! **18** Muntu yina ke kima makelele ya boma, yandi ke kubwa na dibulu, muntu yina ke basika na dibulu, yandi ke bakama na mutambu, samu ti banela ya dizulu me funguka, balufulu ya ntoto me tekita. **19** Ntoto ke na kupasuka, ntoto ke na kusala banzila, ntoto ke na kuningana. **20** Ntoto ke na kuningana mutindu muntu me kola malafu, yawu me mwangana mutindu yinzo, samu na dema ya yimbi ya bantu ya yawu, yawu me kubwa, yawu ke telama dyaka ve. **21** Na kilumbu yina, katuka kuna na dizulu, Yave ke semba binwani ya mazulu, na ntoto, yandi ke semba bantinu ya ntoto. **22** Ba ke kutikisa bawu mutindu bankole na kati ya boloko, ba ke kanga bawu na kati ya kisika ya kutungama na bibaka ya lukengolo, mpe na manima ya bilumbu, bawu ke futa yimbi ya bawu. **23** Ngonda ke lezima dyaka ve, ntangu ke tala nsoni. Samu ti Yave Mfumu ya Binwani kele ntinu kuna na Siyone mpe na Yelusalemi, nkembo ya yandi ke vwanda na mantwala ya bakalaka ya yandi.

25 Yave nge kele Nzambi ya munu, mu ke kembila mpe mu ke siika nkumbu ya nge, samu ti nge me lungisa mambu ya mbote, nge kele ya kukwikama na lukanu yina nge bakaka katuka ntama. **2** Ya tsyelika, nge me sala ti mbanza kukuma bikunku ya matadi, mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo me mwangana, yinzo ya kitoko ya banzenza me zimbana, yawu ke tungama dyaka ata fyoti ve. **3** Ni yawu yina, bantu ya lulendo ke na kukembila nge, bambanza ya bayinsi yina ke talaka ve bantu kyadi ke zitisa nge. **4** Samu ti nge vwandaka kiswamunu ya muntu yina kondwaka ngolo, kiswamunu ya mputu na ntangu ya kyadi, kibumbamanu na ntangu ya kitembo ya ngolo, mpewo na ntangu ya tiya, ya tsyelika, mupepe ya bantu ya lulendo kele mutindu kitembo ya ngolo yina ke mwangisaka bibaka. **5** Mutindu tiya na ntoto yina ata kima ke menaka, ni mutindu yina nge sukisaka makelele ya banzenza. Mutindu dituti ke salaka na tiya, ni mutindu yina nge ke kangaka makelele ya bantu yina ke talaka ve bantu kyadi, **6** Yave Mfumu ya Binwani, ke sala samu na bantu nyonso na zulu ya mongo yayi, mukembo ya bangombe ya mafuta mukembo ya vinu ya ntama, mukembo ya mbisi ya kitoko mpe ya vinu ya mbote. **7** Kuna na mongo, yandi ke pasula lele yina ke kangaka bizizi ya bantu nyonso, divunga yina ke fukaka bayinsi nyonso. **8** Yandi ke zimbisa lufwa samu na bantangu nyonso, Yave Mfumu ke kusuna mansangasa ya bizizi ya bantu nyonso, yandi ke zimbisa nsoni ya bantu ya yandi na ntoto nyonso. Ni Yave me tuba yawu. **9** Na kilumbu yina ba ke tuba: «Ni yandi Nzambi ya beto! Beto me tula kivuvu ya beto na yandi, yandi me vuukisa beto. Samu ti beto me tula kivuvu ya beto na Yave, beto kele na kyese mingi, beto ke na kuyangalala na mpulusu ya yandi! **10** Ya tsyelika diboko ya Yave ke pemaka na zulu ya mongo!» Mpe Mowabe ba me mwangisa yawu, mutindu matiti yina ba ke na kudyata na makulu na dibulu ya mboloso. **11** Na kati ya dibulu yina, yandi ke lambulaka diboko ya yandi, mutindu ke salaka muntu yina ke kusaya na kati ya maza. Kasi Yave ke

bwisa lunangu ya yandi, mambu ya yimbi yina maboko ya yandi ke salaka. **12** Yave ke bwisaka, yandi ke kululaka bibaka ya nge ya lukengolo yina kele ya kuzangama. Yandi ke lalisaka yawu na ntoto, yandi ke bwisaka yawu na kati ya fundu-fundu.

26 Na kilumbu yina, kuna na yinsi ya Yuda, ba ke yimbila mukunga yayi: «Beto kele na mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, Nzambi me sala ti mpulusu kuvwanda mutindu kibaka mpe lupangu. **2** Beno fungula mwyelo, samu ti bantu ya yinsi ya kudedama kukota, bantu yina kele ya kukwikama. **3** Na muntu yina mabanza ya ntima ke sobaka ve, nge ke pesaka yandi kizunu, kizunu samu ti yandi ke tulaka kivuvu ya yandi na nge. **4** Beno tula kivuvu ya beno bantangu nyonso na Yave, samu ti ya tsyelika ya kele na Yave, Yave yina kele ditadi ya nene ya mankululu. **5** Yandi me bwisa bayina vwandaka zinga na zulu, yandi me kulula mbanza ya kuzangama, yandi me kulula yawu tii na ntoto, yandi me simbisa yawu fundu-fundu. **6** Ba me dyatila yawu na makulu ya bamputu, ba me dyatila yawu na balutambi ya bantu ya mpasi.» **7** Nzila ya muntu ya kudedama ni kusungama. Nge yina kele ya kusungama, nge ke yidikaka nzila yina muntu ya kudedama ke landaka. **8** Ya tsyelika, na nzila yina nge ke tumisaka na kulanda, beto ke tulaka kivuvu ya beto na nge Yave. Kubambuka moyo na Nkumbu ya nge, kuzonza samu na nge, ni yawu kele nsatu ya beto. **9** Na mpimpa, mwela ya munu ke vwandaka na nsatu ya nge, na kati ya ntima ya munu, mpeve ya munu ke sosaka nge, samu ti ntangu bansembolo ya nge kubwaka na ntoto, bantu ya yinza ke longokaka ludedomo. **10** Kasi ntangu ba ke sadilaka bumbote na muntu ya yimbi, yandi ke longokaka ve yinki kele ludedomo, yandi ke kukipesaka na kusala yimbi na yinsi ya bantu ya kusungama, yandi ke banzaka ve na bunene ya Yave. **11** Yave, diboko nge kele ya kuzanguka mingi, ni yawu yina bawu ke talaka yawu ata fyoti ve. Bawu ke tala kimbanda yina nge ke na yawu na bantu ya nge mpe bawu ke kuma na nsoni mingi, tiya ke yoka bambeni ya nge. **12** Nge Yave, nge ke pesaka beto kizunu, samu ti nyonso yina beto ke salaka, ni nge ke lungisaka yawu na beto. **13** Yave Nzambi ya beto, ya kele ni nge ve kasi ni banzambi ya nkaka yalaka beto, kaka ni nge ke salaka ti beto kubokila Nkumbu ya nge. **14** Bayina kufwaka ke vutuka dyaka ve na luzingu. Bamvumbi ke vumbuka ve, samu ti nge pesaka bawu kitumbu, nge manisaka na kufwa bawu, nge me sala ti ba bambukila dyaka bawu moyo ve. **15** Yave, nge me funisa lutangu ya bantu! Nge me funisa lutangu ya bantu! Nge me lakisa nkembo ya nge, nge me kulisa bandilu nyonso ya yinsi. **16** Yave, bawu sosaka nge ntangu bawu vwandaka na mpasi, bawu salaka balusambulu na kunyunguta ntangu nge sembaka bawu. **17** Yave, na mantwala ya nge, beto vwandaka mutindu kento ya kivumu me kuma na misongo, yandi ke na kuyawula, ke na kulooka samu na misongo, ni mutindu yina beto vwandaka ntangu beto vwandaka ntama na nge. **18** Beto kuzwaka kivumu, beto talaka mpasi mpe na ntangu ya kubuta, ya vwandaka kaka mupepe ya mpamba. Beto me pesa ve mpulusu na ntoto, mpe beto me pesa ve luzingu na bantu ya malu-malu na yinza. **19** Bika ti bantu ya nge ya kufwa bawu kuvumbuka na lufwa! Bika ti bamvumbi ya munu kutelama! Beno vumbuka mpe beno sala milolo ya nsayi, beno bayina ke zingaka na kati ya fundu-fundu! Ya tsyelika, kinoko ya nge kele kinoko ya nsemo, ntoto ke pesa dyaka luzingu na bantu ya kufwa. **20** Beno bantu ya munu, beno kwenda na bayinzo ya beno mpe beno kanga myelo, beno bumbama mwa ntangu tii ntangu nkele ya Yave ke manisa. **21** Ya tsyelika, Yave ke na kubasika na kisika ya yandi, samu na kufutisa bantu ya ntoto, yimbi ya bantu. Ntoto ke lakisa menga yina tangaka, ntoto ke bumba dyaka ve bantu yina kufwa.

27 Na kilumbu yina, Yave ke baka mbele ya mvita ya ngolo, ya nene, mpe ya lulendo. Yave ke baka yawu mpe yandi ke sadila yawu samu na kunwanisa nyoka yina ke kwendaka kima, nyoka yina ke na mayela ya yimbi. Yandi ke kufwa kibulu ya nsisi yina kele na kati ya mubu. **2** Na kilumbu yina, beno yimbila mukunga mosi, samu na bilanga ya bayinti ya vinu yina ke pesaka vinu ya kitoko. **3** «Ni munu Yave ke kebaka yawu. Mu ke tulaka yawu maza konso ntangu, samu ti ba nwanisa ve yawu, mpimpa na ntangu, mu ke kebaka bilanga ya munu ya bayinti ya vinu. **4** Mu kele dyaka ve na nkele na yandi, kasi kana mu tala bansende mpe matiti ya bansende, mu ke nwanisa yawu! Mu ke dyata yawu mpe mu ke yoka yawu. **5** Kasi muntu yina ke sala munu kibumbamanu ya yandi, yandi ke sala kiwisa na munu, ya tsyelika, yandi ke vwanda na kizunu na munu!» **6** Na bilumbu yina ke kwiza, Yakobi ke basisa myanzi, Isayeli ke basisa bifulu mpe bintala, mpe yandi ke fulusa kizizi ya yinza na bambuma ya yandi. **7** Yave me bula yandi mutindu yandi mpe vwandaka bula bayina vwandaka bula yandi? Yave me kufwa yandi, mutindu yandi mpe kufwaka bayina yandi kufwaka? **8** Ve! Yandi fundisaka bawu na kubingisa bawu, na kufidisa bawu na ngolo na yinsi ya nzenza, Yave bingisaka bawu na mupepe ya yandi ya ngolo, na kilumbu yina ke salamaka kitembo yina ke katukaka na esete. **9** Ni ngwisani yina mu ke sala na bawu ntangu mu ke katula masumu ya Yakobi. Yandi ke mwangisa matadi ya biyokolo nyonso, yawu ke kuma mutindu matadi ya mpamba-mpamba ya kufululuka na fundu-fundu, makunzi ya longo ya nzambi Asela mpe biyokolo ya maaka ya nsunga ya mbote ke vwanda dyaka ve. **10** Mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo ke dyaka ve na bantu, yawu me kuma kisika ya mpamba, yawu me bikana mutindu yinsi ya kuyuma. Bana ya ngombe ke kwiza kudya kuna, bawu ke lala kuna mpe bawu ke kudya matiti mpe makasa. **11** Ntangu bintala ke yumaka, ba ke zengaka yawu. Mpe bakento ke yokaka yawu na tiya. Ya vwandaka dikanda mosi yina kele ve na mayela. Ni yawu yina, kiyidiki ya yawu ke na kulakisa ve bumbote ya yandi, yina yidikaka yandi talaka ve yandi kyadi. **12** Na kilumbu yina, Yave ke zenga bayinti, kubanda na nzadi ya Efalate tii na muzumba ya Ngipiti, mpe ba ke lokota beno, mosi na mosi, beno bana ya Isayeli. **13** Na kilumbu yina, ba ke wakisa muningu ya mpungi ya nene, na yina, bayina zimbanaka kuna na Asili, bawu ke kwiza, bayina mwanganaka tii na Ngipiti, bawu ke fukama na ntadisi ya Yave kuna na mongo ya longo, na Yelusalemi.

28 Kyadi samu na Samaliya! Bayina ke kolaka malafu kuna na ntoto Efalayime, bawu kele na mayama ya mbanza yayi, yina kele na kifwani ya yimpu ya kintinu. Na mongo ya fyoti yina ke na kuyala mudimba ya ntoto ya mbote, ya kele kitoko. Kasi ya ke na kifwani na bifulu yina me yuma na yintu ya bantu, yina me kola malafu mpe me lala mpongi samu na vinu. **2** Tala, muntu ya nene mpe ya ngolo ke na kwiza sadila Yave. Mutindu mvula ya matadi, ya mupepe ya ngolo yina ke mwangisaka, mutindu mupepe ya ngolo yina ke na kunata maza. Na ngolo nyonso, yandi me bwisa nyonso na ntoto. **3** Mbanza yayi ke mwangana, mbanza yayi yina kele na kifwani ya yimpu ya kintinu, lunangu ya bayina ke kolaka malafu na ntoto ya Efalayime. **4** Ba ke dyata yawu, bifulu ya kuyuma yina vwandaka sala kitoko ya Efalayime, na zulu ya mongo ya fyoti yina vwandaka yala mudimba ya ntoto ya mbote, Samaliya ke vwanda mutindu mbuma ya ntete ya fike yina me yela ntete ti

ntangu ya kulokota bambuma kukuma, kaka na ntangu yina muntu ke tala yawu, yandi ke buka mpe ke kudya yawu na mbala mosi. **5** Na kilumbu yina, Yave Mfumu ya Binwani ke vwanda yimpu ya kitoko ya kintinu mpe musanga ya nkembo yina ba ke tulaka mbunzu, samu na bantu ya yandi yina ke bikana ya moyo. **6** Yandi ke vwanda mpeve ya ludedomo na bazuzi, yandi ke fulusa na ngolo, bayina ke vutulaka bambeni na manima, na ntwala ya nkotolo ya mbanza. **7** Banganga Nzambi na mimbikudi ke na kuzonza mambu ya kidi-kidi samu na vinu. Malafu ke na kusala ti ba tambula tengu-tengu. Samu na malafu ba ke na kuzonza kidi-kidi. Vinu me balula bawu yintu, malafu me sala ti ba tambula tengu-tengu, bawu ke na kuzonza mambu ya kidi-kidi, na ntangu bawu ke na kuzwa balumoni, bawu ke na kutala mbote ve ntangu bawu ke na kusala lufundusu. **8** Ba mesa nyonso me fuluka na bilusi, nyonso me kuma mvindu! Kisika ya kuvedila kele dyaka ve. **9** Bantu yina ke kolaka malafu tubaka mutindu yayi: Na nani Esaya zola kupesa bandongosolo? Na nani yandi ke bangudila mambu? Na bana yina ba me yimina mabene? Na bana ya fyoti yina me bika mabene ya mama ya bawu? **10** Ntumunu na ntumunu, ntumunu na ntumunu, Musiku na Musiku, Musiku na Musiku, fyoti awa, fyoti kuna. **11** Ni yawu yina, Yave ke zonzila bantu yayi, na ndinga ya nzenza, na bampova yina ba lenda bakula ve. **12** Yandi zabisaka bawu, awa ni kisika ya kizunu. Beno bika yina me lemba kupema. Awa, ni kisika ya kudingama. Kasi bawu me zola ve kuwa Yave. **13** Ni yawu yina, samu na bantu yayi, mambu ya Yave ke vwanda mutindu yayi: Ntumunu na ntumunu, ntumunu na ntumunu, Musiku na Musiku, Musiku na Musiku, fyoti awa, fyoti kuna. Kuna, na kutambula, bawu ke kubwa na mukongo mpe bawu ke zengana mikwa, bawu ke bakama na mutambu mpe bawu ke kangama. **14** Na yina, beno kuwa mambu ya Yave, beno bayina ke sekaka bampangi, beno bayina kele bantwadisi ya bantu ya Yelusalemi, **15** Beno ke tubaka: Beto me sala ngwisani na lufwa, beto me sala kindiku na yinsi ya bafwa, ntangu mpasi ya nene ya mwangusulu ke kwiza, yawu ke kuma ve na sika ya beto, samu ti luvunu kele kiswamunu ya beto, mambu ya kulunga ve kele kibumbamanu ya beto. **(Sheol h7585)** **16** Ni yawu yina, Yave Mfumu ke na kutuba: Mu me tula na Siyone ditadi ya lufulu ya ngolo, ditadi yina ba me soola, ya ntalu mpe ya mfunu, ditadi ya nsongi yina lenda ningana ve, ditadi yina me vwanda na ngolo nyonso. Konso muntu yina ke tula kivuvu ya yandi na yawu, yandi ke kubwa ve. **17** Kitezolo ya munu ya kutezila, ni kusungama, singa yina ba ke sadilaka samu na kutelemisa bibaka ni ludedomo, kasi mvula ya matadi ke nata kibumbamanu ya beno ya luvunu, maza ke nata kiswamunu ya beno. **18** Ngwisani ya beno na lufwa ke beba, kindiku ya beno na yinsi ya bafwa ke tatamana ve, ntangu kiyoolo ya ngolo ke luta, yawu ke dyata beto. **(Sheol h7585)** **19** Konso ntangu yina yawu ke luta, yawu ke simba beno, yawu ke luta konso suka, mpimpa na ntangu, kaka makelele ya yawu ke talisa beno boma mingi. **20** Mfulu ke vwanda fyoti samu ti muntu kulala kuna, lele ke vwanda fyoti samu ti muntu kufukila na yawu. **21** Ya tsyelika, Yave ke telama mutindu yandi telamaka na mongo ya Pelasime, Yandi ke lakisa nkele ya yandi mutindu yandi salaka yawu na mudimba ya Ngabawone, samu na kusala kisalu ya yandi, kisalu ya ngitukulu, samu na kulungisa kisalu ya yandi, kisalu yina yandi me salaka ntete ve. **22** Ntangu yayi beno bika lunangu, kana ve basinga ya beno ke lutila kukangama, ya tsyelika, Nzambi me baka yimeni nzengolo samu na mwangusulu ya yinsi nyonso, ni Yave Mfumu ya binwani, me zabisa munu yawu. **23** Beno fungula makutu, beno kuwa munu! Beno sala keba mpe beno kuwa mambu ya munu! **24** Kisadi-bilanga yina zola kukunda ke lutisaka ntangu ya yandi nyonso ve na kubalula kaka ntoto? Yandi ke yidikaka kaka mikala mpe kusadilaka na sengo ntangu nyonso? **25** Yandi ke bongisa ntete ntoto, na manima yandi ke banda na kukunda bambuma ya nizele mpe bambuma ya kumine, yandi ke tula mpe bambuma ya faline, bambuma ya mile, ya Oloze, mpe na manima, ya kunda bambuma ya nkaka na ndilu ya bilanga. **26** Ni Nzambi ya yandi ke na kulakisa yandi Musiku yayi ya kusadila, mpe ke na kulwengisa yandi. **27** Samu ti ba ke kabulaka ve bambuma ya nizele na kusadila na sengo, mpe ba ke lutisaka ve dikalu ya kipusu-pusu na zulu ya bambuma ya kumine, kasi ba ke bulaka bambuma ya nizele na yinti, mpe bambuma ya kumine na yinti ya fyoti. **28** Bantu fwana kunika bambuma ya faline samu na kuyidikila mampa, ba ke bulaka yawu ve ntangu nyonso, kana ba nengumuna dikalu ya kipusu-pusu, na bibulu yina ke nataka yawu, yawu ke nika ve bambuma. **29** Mutindu ya kusala yayi me katuka na Yave Mfumu ya Binwani, yandi kele kipesi-malongi ya mbote, ndwenga ya yandi kele nene mingi.

29 Kyadi na Alyele, Alyele, mbanza yina ntinu Davidi me kwiza tula kivwandu ya yandi! Beno lenda zitisa mikembo nyonso, mvula na mvula. **2** Kasi mu ke mwangisa nge, Alyele. Nge ke nyonga mingi mpe kudila, mpe nge ke vwanda samu na munu mutindu kiyokolo ya minkayulu. **3** Mu ke tula kivwandu ya munu na balweka ya nge nyonso, mu ke zunga nge na bima yina ba ke sadilaka samu na kuzunga mbanza, mu ke tunga bayinzo ya mitela ya yinda samu na kunwanisa nge. **4** Ba ke kulula nge, ndinga ya nge ke basikila na yisi ya ntoto, mambu ya nge ke vwanda na yisi ya fundu-fundu, ndinga ya nge ke basikila na yisi ya ntoto, ndinga ya ke basika na yisi ya ntoto mutindu mambu ya mpeve, yina ke kunyunguta na fundu-fundu. **5** Nkonga ya bambeni mingi ya nge ke fwanana na dituti ya fundu-fundu, nkonga ya binwani mingi ke dyata nge mutindu dititi yina mupepe me nata. Kaka na mbala mosi, **6** Yave Mfumu ya Binwani me sala, na nzila ya kidumu, mpe na kuningisa ntoto, na makelele ya ngolo, na mupepe ya ngolo mpe mvula, na tiya yina ke mwangisaka. **7** Nkonga ya bantu mingi yina ke na kunwanisa nge, Alyele, ke zimbana mutindu ndosi. Ba yina nyonso ke na kutunga bibaka na balweka nyonso ya nge samu na kunwanisa nge, mpe ke na kufyetikisa nge, ba ke zimbana, mutindu lumoni na mpimpa. **8** Muntu ke na nsatu ke lota ndosi ti yandi ke na kudya, na ntangu yandi ke vumbuka, kivumu kele mpamba, muntu kele na mpwina ke lota ndosi ti yandi ke na kunwa maza, na ntangu yandi ke vumbuka, yandi ke ya kulemba, mpe laka ya kuyuma, ya ke vwanda mutindu mosi na nkonga mingi ya yinsi, yina ke kwiza nwanisa mongo ya Siyone. **9** Beno yituka mpe kuzonza dyambu ve! Beno kanga meso mpe beno kuma bampofo! Beno kola, kondwa kunwa vinu! Beno tambula tengu-tengu kondwa kunwa malafu! **10** Yave me lalisa beno pongi mosi ya ngolo, yandi me sala ti mimbikudi ya beno kutala ve, yandi me tula lele na kizizi ya bayina ke talaka mambu. **11** Lumoni yayi kele samu na beno mutindu bampova ya dibuku ya kukangama ba ke pesa na muntu yina zaba kutanga ba ke tuba na yandi: «Mulemvo ya nge, tanga yawu», kasi yandi ke vutula: «Mu lenda ve, dibuku kele ya kukangama». **12** Mpe ba ke pesa dibuku na muntu yina zaba kutanga ve na kutuba: «Mulemvo ya nge, tanga yawu», kasi yandi ke vutula: «Mu zaba kutanga ve». **13** Yave ke na kutuba: Ntangu bantu yayi ke belamaka na munu, bawu ke na kuzitisa munu na yinwa mpe na bikoba ya bawu, kasi bantima ya bawu kele ntama na munu, mpe buzitu yina bawu ke na yawu samu na munu, yawu kele kaka ntumunu yina bantu me longisa.

14 Ni yawu yina, mu ke tatamana na kuyitukisa bantu yayi, na mavanga yina ke yitukisaka. Ata ndwenga ya bawu, bantu ya ndwenga ke bakula kima ve, ata mayela ya bawu, bantu yayi ya mayela ke lenda kubangula kima ve. **15** Kyadi samu na bantu yayi ke na kusala na mansweki na kubumba manaka ya bawu na Yave! Ba ke kubika bisalu ya bawu na kitombe. Ba ke tuba: «Nani lenda tala beto? Nani me zaba yina beto ke na kusala?» **16** Na kutala mbote, beno ke na kukivuna na nyonso! Ba lenda fwanikisa kisadi-bambinda mutindu mosi na ntoto ya kulamba? Kima lenda tuba na muntu yina me yidika yawu: Ni yandi ve yidikaka munu? Diyuki lenda tuba na kisadi-bambinda: Yandi kele na mayela ve? **17** Na ntangu fyoti, mfinda ya Libane ke kuma bilanga ya bayinti ya bambuma, mpe bilanga ya yinti ya bambuma ke kuma mutindu mfinda? **18** Kilumbu yina bantu ya makutu ya kufwa ke kuwa mambu yina kele na dibuku, bampofo ke basika na mpimpa ya kitombe mpe meso ya bawu ke tala. **19** Bantu ya mpasi ke vwanda na nsayi ya kulutila samu na Yave, bayina kele na bumputu ya kulutila ke bina na nsayi samu na Nzambi ya Longo ya Isayeli. **20** Ya ke vwanda nsukunu ya bamfumu ya yimbi, mpe lunangu ya bawu ke manisa. Ba ke vwanda dyaka ve, bayina vwandaka sosa kusala yimbi na ba ya nkaka, **21** bayina ke vuninaka bantu mambu, bayina ke tambila bazuzi mitambu na bisika ya lufundusu, bayina ke kangisaka muntu yina me sala ya yandi ata dyambu. **22** Ni yawu yina, Yave, yandi yina kuulaka Abalayami, ke na kutuba na dikanda ya Yakobi mutindu yayi: «Ntangu yayi, bantu ya Yakobi ke tala dyaka ve nsoni, kizizi ya yandi ke vwanda dyaka ve ya kyadi. **23** Bawu na bana ya bawu ke tala, yina mu ke sala na kati ya bawu, ba ke zaba nani mu kele, munu Nzambi ya Longo ya Yakobi, ba ke vwanda na boma ya kusala ti mu dasuka, munu Nzambi ya Isayeli. **24** Bayina vwandaka zenga mambu ya bantu na mutindu ya yimbi ke bakula, bayina vwanda tonga ke ndima ti ba lwengisa bawu.»

30 Yave ke na kutuba: Kyadi na bana yina ke balukilaka munu! Bawu ke kubikaka mambu yina kele ve na ndandu, bawu ke salaka bangwisani yina mpeve me twadisa ve. Ni mutindu yina bawu ke bwelaka disumu na zulu ya disumu! **2** Bawu ke kwendaka na Ngipiti ata kuyufula ntete munu, samu na kuvwanda na lukengolo ya mbote na sika ya Falawo ntinu ya Ngipiti, mpe samu na kusosa kiswamunu na mpewo na yinsi ya Ngipiti. **3** Kiswamunu ya Falawo ke kuma nsoni ya beno, mpewo yina beno ke kwendaka sosa na Ngipiti, yawu ke sala ti beno kuwombisa nkembo ya beno. **4** Bamfumu yina ke salaka na yandi kumaka yimeni na Sowane, bantumwa ya beno me kuma na mbanza Anese. **5** Bawu nyonso ke kuma na nsoni samu na bantu yayi: ba ke sadisa ve bawu, ba ke pesa ve bawu maboko, ba ke vwanda ve mfunu samu na bawu, kasi ba ke vwanda dyambu ya nsoni mpe ba ke vweza bawu. **6** Mambu yina me tadila nsembolo ya bibulu ya Nengeve ni yayi: Na kizunga ya kyadi mpe ya manyongo, yinsi ya nkosi ya nkento na ya mbakala, yinsi ya mpidi na ya nyoka yina ke dumukaka, bawu ke na kunata bimvwama ya bawu na zulu ya mukongo ya bambuluku, bawu ke na kunata bamvwilu ya bawu na zulu ya bankunki ya basamo, samu na kwenda pesa yawu na bantu yina ke vwanda ata mfunu ve samu na bawu. **7** Lusalusu yina ke katukaka na Ngipiti, yawu kele kaka ya mpamba, yawu kele mutindu mupepe. Ni yawu yina, mu me bokila nge na nkumbu «Layabe ke na kupema» **8** Yave tubaka na Esaya mutindu yayi: Ntangu yayi kwiza, sonika yawu, na zulu ya ditadi na mantwala ya bawu, sonika yawu na kati ya dibuku, na bilumbu yina ke kwiza, yawu ke vwanda mbangi ya bantangu nyonso. **9** Samu ti ba kele bantu mosi ke tumamaka ve, ba kele bana ya yintu ngolo, yina ke zolaka ve na kusadila Musiku ya Yave. **10** Bawu ke tubaka na mimbikudi mutindu yayi: «Beno bika kwandi na kubikula!» Bawu ke tubaka na bantu yina ke kuzwaka balumoni ti: «Beno bika na kuzabisaka beto balumoni ya tsyelika! Beno zabisa beto mambu ya mbote, beno zabisa beto mambu yina ke yangidika beto, ata ti yawu kele ya luvunu, **11** beno bika nzila na nzila ya mbote, beno katuka na nzila ya kusungama, beno katula Nzambi ya longo ya Isayeli na mantwala ya beto!» **12** Ni yawu yina, Nzambi ya longo ya Isayeli ke na kutuba: «Mutindu beno ke na kusafula nkembosolo yayi, beno ke na kutula kivuuvu ya beno na bayina ke vunaka, beno ke na kutula kivuvu ya beno na bayina ke nyokolaka, mpe beno me tulaka ntima ya beno na yawu, **13** yimbi yina beno me sala ke vwanda samu na beno, mutindu dibulu na kati ya kibaka ya kuzanguka, yawu ke sala makelele mpe na mpamukunu, yawu ke kubwa. **14** Ba ke pasula yawu mutindu ba ke pasulaka mbinda ya kisadi-bambinda, ba ke mwangisa yawu mpe ba ke katula yawu ve, ntangu yawu ke mwangana, yawu ke bika ata kima ve, samu na kutula makala ya tiya, to samu na kuteka maza na yawu.» **15** Yave Mfumu, Nzambi ya Longo ya Isayeli ke na kutuba mutindu yayi: Beno vutuka na sika ya munu, mpe beno dingama, na yina beno ke vuuka, ni na kati ya kizunu mpe kudingama ke vwanda ngolo ya beno. Kasi beno zolaka ve ti ya vwandila mutindu yina! **16** Beno tubaka: «Beto ke kima mutindu bampunda.» Ya tsyelika, beno ke kima, beno ke tuba: «Beto ke kima mutindu bampunda yina ke na mbangu ya kulutila.» Ni yawu yina, bayina ke landa beno ke lutila beno mbangu. **17** Mbeni kaka mosi ke kimisa funda mosi ya bantu, beno ke kima ntangu kaka bantu tanu ke sosa na kunwanisa beno, tii ntangu beno ke kuma kaka mutindu dikunzi, yina kele ya kutelama na nsongi ya mongo, mutindu kidimbu ya yinsi na zulu ya mongo ya fyoti. **18** Na yina, Yave ke na kuvingila beno samu na kutala beno kyadi, ni yawu yina yandi ke telama samu na kutala beno kyadi. Ya tsyelika, Yave kele Nzambi ya kudedama, kyese na bayina nyonso ke tulaka kivuvu na yandi! **19** Beno bantu ya Siyone yina ke zingaka na Yelusalemi, beno ke dila dyaka ve! Samu ti ntangu beno ke looka na sika ya Nzambi, yandi ke lakisa beno bumbote ya yandi, ntangu yandi ke kuwa beno, yandi ke pesa beno mvutu. **20** Na ntangu ya mpasi, Mfumu ke pesa beno madya, na ntangu ya bankwamusu, yandi ke pesa beno maza ya kunwa, Mulongisi ya nge ke vwanda dyaka ve ntama na nge, nge ke tala Mulongisi ya nge na meso ya nge. **21** Na yina, na manima ya beno, makutu ya beno ke kuwa ndinga ke tuba mutindu yayi: «Beno tala, nzila yawu yayi, beno landa yawu, kana yawu nata beno na lubakala, ni na lubakala, kana na lumoso, ni na lumoso.» **22** Palata yina ba me pakula biteki ya beno, beno ke tala yawu mutindu kima ya kuvedila ve, mpe wolo yina ba me namika na biteki yina ba yidikaka na bisengo ya kusulumuka, nge ke losa yawu mutindu kinkuti ya mvindu, beno ke tuba: «Katuka awa!» **23** Na yina, Nzambi ke nokisa mvula, samu na kubutisa bambuma yina beno ke kunda, madya yina ntoto ya beno ke pesa, yawu ke vwanda ya mbote mpe ya kitoko, na kilumbu yina, bibulu ya beno ke kuzwa bisika ya nene ya kudya. **24** Bangombe na bambuluku yina beno ke sadila na kubalula ntoto, yawu ke kudya matiti ya mbote yina kele na mungwa, matiti yina ba ke lenda na kubaka na musoma mpe na pele. **25** Na kilumbu ya mvita ya nene, kilumbu yina bayinzo ya mitela ya yinda ke kubwa, zulu ya myongo nyonso ya kuzangama mingi, mpe zulu ya konso mongo ya fyoti, ya ke vwanda na mizumba yina ke lutilaka maza na bamwila. **26** Nsemo ya ngonda ke lezima mutindu nsemo ya ntangu,

mpe nsemo ya ntangu ke lutila bambala nsambwadi nsemo ya ngonda, nsemo ya ntangu ya kilumbu mosi ke vwanda mutindu nsemo ya ntangu ya bilumbu nsambwadi, kilumbu yina Yave ke sadisa bantu ya yandi, yandi ke nyakisa bamputa ya bawu me kuzwa. **27** Nkumbu ya Yave me katuka ntama, nkele ya yandi kele ya kulutila, yawu ke nikaka, bikoba ya yandi kele ya kufuluka na nkele, ludimi ya yandi kele mutindu tiya yina ke yokaka. **28** Mpeve ya yandi kele mutindu muzumba yina maza ya yawu ke lutaka na ngolo mpe ke kumaka tii na laka, yawu ke kotisaka bayinsi na kati ya bampasi, yandi ke tulaka singa na yinwa ya bantu ya bayinsi, mutindu mpunda samu na kuzimbisa bawu nzila. **29** Kasi beno ke yimbila, mutindu na mpimpa ya mukembo, beno ke yangalala, mutindu bantu ke na kutambula na muningu ya dituutu, samu na kukwenda na mongo ya Yave, pene-pene ya Ntadi ya Isayeli. **30** Yave ke wakisa ndinga ya yandi ya ngolo, yandi ke lakisa diboko ya yandi yina me kubama, na kupesa kitumbu na kati ya nkele ya yandi mpe na kati ya tiya ya yandi ya nene yina ke yokaka, na kati ya mvula ya nene mpe ya matadi. **31** Samu na ndinga ya Yave, ntinu ya Asili ke tekita na boma, ntangu Yave ke bula yandi na mukawa ya yandi. **32** Na konso kubula yina Yave ke bula yandi, samu na kusemba yandi, ba ke sika bangoma ya fyoti mpe bansambi, Yave yandi mosi ke nwanisa yandi na diboko ya yandi. **33** Katuka ntama ba kubikaka tiya, yawu kele ya kukubama samu na ntinu, yawu kele ya kusunda mpe yawu kele ya nene, tiya mpe bakuni kele ya mingi-mingi, mpeve ya Yave ke yoka mutindu muzumba ya sufe.

31 Kyadi na bayina ke kwendaka na Ngipiti samu na kusosa lusalusu, bawu ke tulaka ntima na bampunda ya bawu. Bawu ke salaka kivuvu ya bawu na lutangu ya bapusu-pusu ya bawu ya mvita mpe bima ya yawu, samu ti bawu kele na ngolo mingi, kasi bawu ke talaka ve na sika ya Nzambi ya longo ya Isayeli mpe bawu ke sosaka ve Yave! **2** Na kutala mbote, yandi mpe, yandi kele Nzambi ya ndwenga, yandi lenda nata mpasi, yandi ke sobaka ve mambu ya yandi, yandi ke tediminaka dikanda ya bantu ya yimbi mpe lusalusu ya bantu ya yimbi. **3** Mu-Ngipiti kele muntu kasi Nzambi ve. Bampunda ya yandi ke kaka ya kinsuni, ya kele ve ya kimpeve. Ntangu Yave ke fula lulendo ya yandi, muntu yina ke nataka lusalusu ke bula mabaku, muntu yina ke sadisaka bantu ke kubwa, mpe bawu nyonso ke zimbana. **4** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Ntangu nkosi to mwana ya nkosi ke wakisaka ndinga ya yandi na zulu ya madya ya yandi, ata ti mivungi nyonso kuyonzama samu na kuyimina yandi, yandi ke tala ve boma ya bandinga ya bawu, to yandi ke tekita ve na lutangu ya bawu ya mingi, ni mutindu yina mpe Yave Mfumu ya Binwani ke kulumuka na zulu ya mongo ya Siyone mpe na mongo ya yandi ya fyoti, samu na kunwana mvita.» **5** Mutindu bandeke ke fungulaka mapapu ya bawu, ni mutindu yina mpe Yave Mfumu ya Binwani ke kengidila Yelusalemi, yandi ke kenga mpe ke kuula, yandi ke katula na mpasi mpe yandi ke vuukisa. **6** Beno vutuka ya tsyelika na sika ya Yave yina beno pesaka manima, beno bana ya Isayeli! **7** Na kilumbu yina, muntu-muntu ke losa banzambi ya yandi ya luvunu ya palata mpe banzambi ya yandi ya luvunu ya wolo. Bawu kulosa banzambi ya bawu ya luvunu yina maboko ya bawu yidikilaka beno. **8** Mu-Asili ke kufwa na mbele ya mvita, na mbele ya mvita yina kele ve ya muntu, mbele ya mvita yina kele ve ya muntu ke kufwa yandi, yandi ke kima, samu ti mbele bwidila yandi ve, binwani ya yandi ya bantwenya, ba ke kwika bawu bisalu ya ngolo. **9** Bayina vwandaka ngolo mutindu ditadi, bawu ke kima na boma nyonso, bamfumu ya bawu ke tekita na mantwala ya kidimbu ya yinsi ni Yave me tuba yawu, yandi yina ke basisaka tiya na Siyone, yandi yina ke na kifule ya yandi na Yelusalemi.

32 Na yina, ntinu ke yala na ludedomo nyonso. Na yina me tadila bamfumu, bawu ke twadisa na kusungama nyonso. **2** Muntu-muntu ke vwanda mutindu kiswamunu samu na mupepe, mutindu kibumbamanu samu na mvula, mutindu muzumba ke fidisaka maza na bisika ya kuyuma, mutindu mpewo ya ntadi ya ngolo na ntoto yina ata kima ke menaka. **3** Meso ya bayina ke talaka, ke vwanda dyaka ve mutindu ya mpofo, makutu ya bayina ke kuwaka, yawu ke kuwa mbote-mbote. **4** Bantu yina ke salaka mambu na nswalu nyonso, bawu ke yindula samu na kuvisa, bayina ke kekamaka na kutuba, bawu ke banda na kuzonza na pwelele. **5** Ba ke tala dyaka ve kilawu muntindu muntu ya mfunu, to muntu ya luvunu mutindu muntu ya nene. **6** Ya tsyelika, muntu ya bulawu ke basisaka kaka mambu ya buzoba, mpe ntima ya yandi ke kanisaka kaka mambu ya yimbi, yandi ke kukipesaka na mambu ya busafu mpe yandi ke zitisaka ve Yave, yandi ke yiminaka madya mpe ke bikaka mputu nsatu, yandi ke pesaka ve kima ya kunwa mpe ke bikaka, bantu na mpwila. **7** Binwanunu ya muntu ya bantima zole kele kidi-kidi. Yandi ke kubikaka mambu ya yimbi, samu na kuzimbisa nzila na bantu ya kukuluka, ata ti mputu kele na luve ya yandi. **8** Kasi muntu ya mfunu ke kubikaka mambu ya mfunu, yandi ke sadilaka kaka mambu ya mfunu. **9** Beno bakento yina ke na kuzinga na kizunu, beno telama, beno teka makutu na kuwa mambu ya munu! Beno bandumba yina ke tulaka kivuvu ya beno na beno mosi, beno teka makutu na kuwa mambu ya munu! **10** Kaka mvula mosi mpe mwa bilumbu me bikana, beno ke tekita, beno yina ke tulaka kivuvu ya beno na beno mosi. Ba ke yonzika dyaka ve bambuma ya vinu mpe ba ke buka dyaka ve bambuma. **11** Beno yina ke zingaka ya beno na kizunu, beno vwanda na boma! Beno yina ke tulaka kivuvu ya beno na beno mosi, beno kutekita! Beno katula binkuti ya beno, beno vwanda ve na binkuti na nzutu, mpe beno kanga na luketo balele ya kyadi. **12** Ba ke na kuyawula, ba ke na kubula maboko na ntulu. Ba ke na kubambuka moyo na kitoko ya bilanga mpe na mutindu bilanga ya bayinti ya vinu ke butaka. **13** Na ntoto ya bantu ya munu, bayinti ya bansende mpe bansende ke kulaka, yawu ke fulukaka na bayinzo ya kyese mpe na bambanza ya nsayi. **14** Samu ti bayinzo ya kitoko me bikana ya mpamba, makelele ya mbanza ke dyaka ve. Mongo ya Ofele mpe yinzo ya mutela ya yinda ke vwanda mutindu bantadi ya bantangu nyonso, samu na buyenge ya bambuluku ya mfinda, yina ke kwenda sakana kuna, mpe samu na bankombo na mameme yina ke kwenda kudya kuna. **15** Tii ntangu yina mpeve ke katuka na zulu mpe ke kwizila beto, yinsi ya kuyuma ke kuma bilanga ya bayinti ya bambuma mpe ti bilanga ya bayinti ya bambuma ke kuma mutindu mfinda. **16** Na yina, kusungama ke vwanda na yinsi ya kuyuma, ludedomo ke vwanda na bilanga ya bayinti ya bambuma. **17** Ludedomo ke pesa kizunu, ludedomo ke pesa luvundulu mpe lukengolo na kudingama ya bantangu nyonso. **18** Bantu ya munu ke zinga na ntoto ya kuzuna, na kati ya bayinzo ya kivuvu, na bisika ya luvundulu mpe kudingama. **19** Kasi mfinda ke mwangana na mvula ya matadi mpe mbanza ke kubwa yawu nyonso. **20** Kyese samu na beno! Beno ke kunda bisika nyonso yina ke na maza, bangombe ya beno, mpe bambuluku ya beno ke vwanda na lukengolo!

33 Kyadi na nge, nge yina ke mwangisaka, kondwa ba mwangisa nge, nge yina ke yekulaka bantu, kasi ba me

yekulaka ntete nge ve! Ntangu nge ke manisa na kumwangisa, ba ke mwangisa nge, ntangu nge ke manisa na kuyekula, ba ke yekula nge. **2** Yave tala beto kyadi! Beto ke tulaka kivuvu ya beto na nge. Vwanda ngolo ya beto konso suka mpe mpulusu ya beto na ntangu ya mpasi! **3** Ntangu bantu ke kuwa makelele ya nzasi, bawu ke kima, samu ti ntangu nge ke telamaka, bayinsi ke kimaka. **4** Ba ke baka bimvwama yina beno kuzwaka na mvita, ba ke baka yawu, mutindu ba ke bakaka makonko mpe ba ke baka yawu na nswalu, mutindu ba ke bakaka na nswalu na bikanka ya bambele-mbele. **5** Yave kele Nzambi ya Kuzangama, samu ti yandi ke vwandaka na zulu. Yandi me fulusa na Siyone, kusungama mpe ludedomo. **6** Nge ke vwanda na lukengolo bilumbu nyonso ya luzingu ya nge, ndwenga na luzabu kele kimvwama yina ke vuukisaka, kuzitisa Nzambi, yawu kele kimvwama ya nge. **7** Binungi-bamvita ke na kulooka na ngaanda, binati-nsangu ya kizunu ke na kudila na kyadi nyonso. **8** Bantu kele dyaka ve na babalabala, bantu ke na kuluta dyaka ve na banzila, yandi me kufwa ngwisani, yandi ke na kuvweza bambanza, yandi ke zitisaka ata muntu mosi ve. **9** Yinsi me kota na kifwidi, yawu kele na kati mpasi. Yinsi ya Libane me kuma na nsoni mpe yawu me kawuka, mudimba yina kele pene-pene ya mubu me kuma mutindu yinsi ya kuyuma, mudimba ya Basane mpe mongo ya Kaamele ke dyaka ve na makasa ya yawu. **10** Yave ke na kutuba: Ntangu yayi mu ke sala, ntangu yayi mu ke telama, ntangu yayi ke vwanda ya kuzangama. **11** Kivumu yina beno kuzwaka, yawu kele kaka kivumu ya matiti ya kuyuma, ntangu yawu ke butuka, yawu kele kaka mutindu matiti ya bambuma ya faline. Kiwumunu ya beno, ke nyengisa beno mutindu tiya. **12** Bantu ya nkaka ke nyenga mpe bawu ke kuma bombi. Bawu kele mutindu bintala ya basende yina ba me zenga mpe ba me tula na tiya. **13** Beno yina kele ntama, beno kuwa yina mu me sala! Mpe beno yina kele pene-pene, beno zaba ti mu kele na lulendo! **14** Kuna na Siyone, bantu ya masumu me kuma na boma. Bantu ya yimbi ke na kutekita na boma, bawu ke na kutuba: Nani na kati ya beto lenda telama pene-pene ya tiya yina ke kufwaka? Na kati ya beto, nani lenda vibidila na mantwala ya tiya yina ke kufwaka ve? **15** Kaka ni muntu yina ke tambulaka na ludedomo mpe ke tubaka na kusungama nyonso, yandi ke ndimaka ve na kubaka bima yina ba me kuzwa na ngolo, yandi ke ningisaka maboko ya yandi samu na kumanga madeso ya bana, yandi ke kangaka makutu ya yandi, samu na kuwa ve mambu ya kufwa muntu, yandi ke kangaka meso ya yandi samu na kutala ve yimbi, **16** muntu ya mutindu yina, yandi ke zinga na bisika ya kuzangama, na kati ya bantadi, bisika yina kele mpasi na kukuma, yawu ke vwanda kiswamunu ya yandi, ba ke pesa yandi madya, yandi ke kondwa ve maza ya kunwa. **17** Meso ya nge ke tala ntinu na kati ya nkembo ya yandi, bawu ke tala yinsi na bunene ya yawu nyonso. **18** Nge ke bambuka moyo na mambu yina vwandaka talisa nge boma. Nge ke tuba na ntima ya nge: Wapi sika kele kisoniki, wapi sika kele kilokoti-mpaku, wapi sika kele bantu yina ke kebaka bibaka ya lukengolo? **19** Nge ke tala dyaka ve bantu yayi ya lunangu, bantu yina ke zonzaka ndinga yina ba lenda kuwa ve, ndinga ya nzenza yina ata muntu lenda visa. **20** Tala Siyone mbanza ya beto ya mikembo, meso ya nge ke tala Yelusalemi, kisika ya ngemba, yinzo ya lele yina ba ke nata dyaka ve kisika ya nkaka, ba ke katula dyaka ve biko ya yawu, ba ke nyangula ve basinga ya yawu. **21** Ya tsyelika, ni kuna Yave ke lakisa ti yandi kele mbote mingi, ya ke vwanda kizunga ya banzadi ya nene mpe banzadi ya nene, masuwa mosi ve ya mvita ke luta ve kuna, bamasuwa ya nene ke luta ve kuna. **22** Yave kele zuzi ya beto, Yave kele twadisa beto, Yave kele ntinu ya beto, ni yandi ke kuulaka beto. **23** Basinga ke dyaka ve ya kufyetama, yawu ke na kusimba dyaka ve dikunzi yina ba ke kangilaka balele ya masuwa, ba lenda kanga dyaka ve balele ya masuwa, ni yawu yina, bantu ke kabula bimvwama mingi, ata bantu ya kufwa makulu mpe ke kota na kubaka bima na ngolo. **24** Muntu mosi ve ya Yelusalemi ke tuba ti: «Mu ke na kubela.» Bantu yina ke zingaka na Yelusalemi ke kuzwa mulemvo ya masumu ya bawu.

34 Beno belama samu na kuwa! Beno bantu ya bayinsi beno teka makutu! Bika ti ntoto na nyonso yina kele na yawu kuwa, bika ti yinza na nyonso yina yawu ke na kupesa kuwa! **2** Samu ti nkele ya Yave ke bwidila bayinsi nyonso, mpe nkele ya yandi ya kulutila ke bwidila binwani nyonso ya bawu, yandi ke mwangisa nyonso, yandi ke manisa na kufwa nyonso. **3** Ba ke losa bamvumbi ya bawu na ngaanda, banzutu ya bawu ke basika nsunga mpe menga ya bawu ke kulumuka na myongo. **4** Binwani nyonso ya mazulu ke bola, mazulu ke zingama mutindu dibuku, mpe binwani ya yawu nyonso ke kubwa, mutindu makasa ya kukawuka ya yinti ya vinu, to ya olive ke kubwaka **5** Mbele ya munu ya mvita me kola kuna na zulu, yawu me fuluka na menga, yawu me bwidila bantu ya Edome, yawu me bwidila bantu yina yandi me baka lukanu ya kumanisa na kufwa bawu nyonso, samu na kusemba bawu. **6** Mbele ya mvita ya Yave me fuluka na menga mpe yawu kele na mafuta na zulu ya yawu, yawu kele mutindu menga ya mameme na bankombo, yawu kele mutindu mafuta ya mbala ya kivumu ya dimeme ya mbakala, kuna na mbanza Bosela, Yave me kubika munkayulu, ya kele mwangusulu ya kusakana ve kuna na yinsi ya Edome. **7** Bampakasa, bangombe ya nkento mpe ya mbakala ke na kubwa kaka na mbala mosi, ntoto me fuluka na menga, mfundu-mfundu me fuluka na mafuta. **8** Ya kele ni kilumbu yina Yave ke futisa bantu ya Edome yimbi ya bawu, mvula yina yandi ke semba bawu samu na Siyone. **9** Maza ya mizumba ya Edome ke kituka mutindu mafuta ya kilo, ntoto ya yawu ke kituka sufe ya tiya, yinsi ke kituka mafuta ya kilo ya tiya. **10** Tiya yina ke kufwa ve, ya vwanda na ntangu to na mpimpa, mulinga ya yawu ke zanguka ya mankululu, yawu ke vwanda ya kumwangana bambandu na bambandu, mpe ata muntu ve ke luta dyaka kuna. **11** Yawu ke kuma kisika ya dikuti, mpe ya nsibisi, ndeke yina ba ke bokilaka wulote mpe nkwankwa ke kwiza zinga kuna, Yave ke mwangisa yinsi, yawu ke bikana kaka mpamba, mutindu ya vwandaka ntete yinza kuyilama. **12** Bantwadisi ke vwanda dyaka ve, samu na kusoola ntinu, bamfumu nyonso ke vwanda dyaka ve. **13** Bayinti ya bansende ke banda na kubasika na bayinzo ya kitoko, matiti ya yimbi mpe matiti ya bansende ke banda na kubasika na bibaka ya lukengolo, mibaku ke kwiza zinga kuna, ba-otelise ke kwiza vukana kuna. **14** Banyawu mpe bayimbwa ya mfinda ke bwabana kuna, bankombo ke bwabana kuna, ni kuna mpeve ya yimbi yina ba ke bokilaka Lilite ke kuzwaka kisika ya kupema. **15** Ni na kisika yina, nyoka ke sala dizanza ya yandi, yandi ke buta mpe ke vwandila meki ya yandi, tii ntangu bana ya yandi ke basika. Ni kuna mpe ke vukana bango-nuni. **16** Beno sosa dibuku ya Yave, mpe beno tanga! Ata mosi na kati ya bibulu yayi ke na kukondwa, ata mosi ve ke kondwa na kati ya bampangi ya yandi. Ni Yave ke pesaka bawu bantumunu. Ni Mpeve ya Yave ke kutikaka bawu. **17** Yave me bula dzeke, samu na kupesa na konso kibulu kikunku ya yandi, yandi me baka singa ya yandi samu na kuteza kikunku ya ntoto ya bawu na yinsi. Yawu ke kuma ya bawu ya mankululu, bambandu na bambandu, ni kuna bawu ke kuzwa kisika ya kuzinga.

35 Yinsi ya kuyuma mpe ntoto yina ata kima ke menaka kuvwanda na nsayi, kizunga yina kele ve na maza, yangalala mpe buta bifulu. **2** Fuluka na bifulu mingi, yangalala, yangalala mpe looka na nsayi, Yave ke sala ti nge kuma kitoko mingi mutindu myongo ya Libane, yandi ke pesa nge kitoko ya Kaamele, mpe nkembo ya mudimba ya Salone. Na yina, bantu nyonso ke tala nkembo ya Yave, kitoko ya Nzambi ya beto. **3** Beno kindisa maboko yina me lemba, beno syamisa makoto yina ke na kutekita! **4** Beno tuba na bayina me lemba: «Beno vwanda na ngolo, beno vwanda ve na boma! Yandi kele awa, Nzambi ya beno! Yandi ke kwiza futisa yimbi na bambeni ya beno, mpe kuvutula bawu yimbi yina bawu salaka beno. Yandi mosi ke na kwiza vuukisa beno.» **5** Na yina, meso ya bampofo ke tala mbote, makutu yina ke kuwaka ve ke kuwa. **6** Makoka ke duzumuka mutindu nkabi, yinwa ya muntu yina ke zonzaka ve ke sala milolo ya nsayi, samu ti maza ke basika na yinsi ya kuyuma, mizumba ke pesa maza na ntoto ya kukawuka. **7** Ntoto ya tiya ke kituka na dyanga, ntoto yina ke na mpwila ya maza ke kituka na kizunga ya mikelo, kisika yina bayimbwa ya mfinda ke zingaka, matiti mpe batwandu ke mena kuna. **8** Mpe kuna, ya ke vwanda na nzila, yina ba ke bokila, «Nzila ya Longo». Ata muntu mosi ve, ya kuvedila ve ke luta kuna, ya ke vwanda kaka nzila ya bantu ya Yave, ya vwanda bantu ya buzoba, bawu ke zimbana ve kuna. **9** Ba ke tala ve nkosi kuna, kibulu mosi ve ya nsisi ke kwiza kuna, ba ke kuta ve bibulu yina kuna, kaka ni bantu yina Yave me kuula ke luta na nzila yina. **10** Bayina Yave me kuula ke vutuka. Bawu ke kuma na Siyone na kati ya milolo ya nsayi. Kyese ya bamvula na bamvula ke talana na bayintu ya bawu mutindu yimpu ya kintinu, kyese na mayangi ke kwiza bwabana bawu, manyongo na biyawula ke kima.

36 Na mvula ya kumi na yiya ya kintinu ya Ezekyase, Senakelibe, ntinu ya Asili kwendaka nwanisa bambanza nyonso ya Yuda yina vwandaka ya kutungama na bibaka ya lukengolo mpe yandi botolaka yawu. **2** Ntinu ya Asili vwandaka kuna na Lakise. Yandi fidisaka na sika ya ntinu Ezekyase, kuna na Yelusalemi, Labesake mfumu ya ntete ya binwani, na binwani ya ngolo. Bawu kwendaka mpe bawu kumaka na Yelusalemi. Mpe bawu kwendaka takama pene-pene ya kisika yina ke lutilaka maza ya kizinga, na nzila ya bilanga ya bantu yina ke salaka bantinta. **3** Elyakime, mwana ya Yilekya, mfumu ya yinzo ya ntinu na Sebena, kisoniki ya ntinu mpe Yowa, mwana ya Asafe, kibumbi ya kinkulu. **4** Labesake, mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili tubaka na bantu yina ya Ezekyase: «Mulemvo ya beno, beno kwenda tuba na Ezekyase: Ntinu ya nene, ntinu ya Asili ke na kutuba: "Na nani, nge me tula kivuvu ya nge?" **5** Nge ke banza ti mambu ya mpamba lenda sadisa nge na kuzwa ngolo mpe na mutindu ya kunwana mvita? Na nani nge ke na kusikidila samu ti nge tedimina munu? **6** Nge me tula kivuvu ya nge na yinsi ya Ngipiti yina kele mutindu twandu ya kuzengana yina ke tobolaka diboko ya konso muntu yina ke yekamaka na yawu. Ni mutindu yina kele Falawo, ntinu ya Ngipiti samu na bayina nyonso ke tulaka kivuvu ya bawu na yandi. **7** Kana nge tuba na munu ti: Ni na Yave, Nzambi ya beto, beto me tula kivuvu ya beto. Ya kele ve samu na Yave Ezekyase mwangisaka bisika yina ya lusambulu yina vwandaka na zulu ya myongo na biyokolo yina ya minkayulu? Ni nge ve tubaka na bantu ya Yuda mpe ya Yelusalemi na kusambila Yave kaka na kiyokolo ya minkayulu ya mbanza yayi? **8** Mulemvo ya nge, ntangu yayi, kudya ndefi na mfumu ya munu, ntinu ya Asili. Mu ke ya kukubama na ku pesa nge mafunda zole ya bampunda kana nge ke na binwani yina lenda sadila yawu. **9** Nge ke lenda ve na kuvutula na manima ata mosi ya fyoti ya bisadi ya mfumu ya munu! Mpe nge me tula kivuvu na Ngipiti na kuzwa bapusu-pusu mpe na bampunda! **10** Kasi mfumu ya munu me kwiza na bwala ya nge na kumwangisa yawu kondwa luzolo ya Yave? Ve! Ni Yave me tuba na munu: "Kwenda nwanisa yinsi yayi mpe mwangisa yawu!"» **11** Na yina, Elyakime, Sebena mpe Yowa tubaka na mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili mutindu yayi: «Mulemvo ya nge, zonzila bisadi ya nge na ndinga ya Alameye, beto ke kuwaka yawu. Kasi kuzonzila beto ve na ndinga ya bantu ya Yuda na mantwala ya bantu yina kele na zulu ya bibaka ya mbanza, bawu ke na kuwa beto.» **12** Mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili vutulaka: «Nge ke na kubanza ti mfumu ya munu me fidisa munu kaka na sika ya mfumu ya nge mpe na sika ya nge? Ve, yawu kele mpe samu na bantu yina kele na zulu ya bibaka ya mbanza. Bantu yina ke kudyaka matufi ya bawu mpe ke kunwaka masuba ya bawu kintwadi na beno.» **13** Na manima, mfumu ya bisadi ya ntinu lookaka na ngolo. Yandi tubaka na ndinga ya bantu ya Yuda: «Beno kuwa mambu ya ntinu ya nene, ntinu ya Asili! **14** "Ezekyase kuvuna beno ve, samu ti yandi ke lenda ve na kukuula beno. **15** Ezekyase kunata beno ve na kutula kivuvu ya beno na Yave na kutuba ti Yave ke kuula beto! Mbanza yayi ke kubwa ve na maboko ya ntinu ya Asili!" **16** Beno kuwa ve Ezekyase, Kasi beno kuwa yina mfumu ya Asili ke zabisa beno: Beno sala kizunu na munu, beno pesa ba nzutu ya beno na munu. Mosi na mosi ya beno ke kudya bambuma ya bilanga ya yandi ya vinu mpe ya ba fike, mosi na mosi ke kunwa maza ya dibulu ya yandi. **17** Na manima, mu ke kwiza baka beno na kunata beno na yinsi yina kele mutindu yinsi ya beno. Ya kele yinsi mosi ya kufuluka na bambuma ya faline mpe vinu ya malu-malu. Yinsi mosi ya kufuluka na madya mpe bilanga ya bayinti ya vinu. **18** Beno wila ve Ezekyase. Yandi ke na kuvuna beno na kutuba ti Yave ke kuula beto. Banzambi ya bantu ya bayinsi ya nkaka, bawu me lendaka na kukuula bayinsi ya bawu na maboko ya ntinu ya Asili? **19** Wapi sika vwandaka banzambi ya Amate mpe ya Alepade? Wapi sika kele banzambi ya Sefalabayime? Bawu kuulaka mbanza Samaliya na maboko ya munu? **20** Na kati ya banzambi nyonso ya bayinsi yayi, wapi nzambi yina kuulaka yinsi ya yandi na maboko ya munu? Samu ti Yave kuula Yelusalemi na maboko ya munu?» **21** Bantu yina vwandaka kuna dingamaka, bawu vutulaka ata dyambu samu ti ntinu pesaka ntumunu yayi: «Beno pesa yandi ata mvutu.» **22** Na manima, Elyakime, mwana ya Yilekya mpe mfumu ya yinzo ya ntinu, kisoniki Sebena mpe Yowase, mwana ya Asafe mpe kibumbi ya kinkulu, bawu kwendaka na sika ya ntinu na binkuti ya kupasuka. Bawu zabisaka ntinu Ezekyase mambu yina ntumwa ya Labesake, ntinu ya Asili tubaka.

37 Ntangu ntinu Ezekyase kuwaka mambu yina, yandi pasulaka binkuti ya yandi. Yandi lwataka saki mpe yandi kwendaka na Yinzo ya Yave. **2** Na manima, ntinu Ezekyase fidisaka Elyakime, mfumu ya bisadi ya ntinu, na Sebena, yina vwandaka kisoniki, mpe na bakuluntu ya banganga-Nzambi, samu ti bawu kwenda tala mumbikudi Esaya, mwana ya Amose. Bawu mpe lwataka bangoto. **3** Bawu kwendaka tuba na Esaya: «Ntinu Ezekyase me tuba: "Kilumbu ya bubu kele kilumbu ya mpasi, kilumbu ya nsembolo mpe ya nsoni ya nene. Yawu kele mutindu kento me kuma na nsatu ya kubuta, kasi ngolo ya kubasisa mwana ke dyaka ve. **4** Kuzaba ve kana Yave, Nzambi ya nge, ke kuwa mambu nyonso yina mfumu ya bisadi ya ntinu ya Asili me tuba samu na kufinga Nzambi ya moyo. Kuzaba ve kana Yave, Nzambi ya nge, ke semba yandi samu na mambu yina yandi me kuwa. Sambila samu na ndambu ya bantu yina

ke ntete moyo.”» **5** Bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu Ezekyase kwendaka na sika ya Esaya. **6** Esaya tubaka na bawu: «Beno kwenda tuba na mfumu ya beno ti Yave ke na kutuba: “Kutala boma ve samu na mambu yina nge me kuwa mpe ya bifingu yina bisadi ya ntinu ya Asili me finga munu. **7** Mu ke tula na yandi mpeve yina ke sala ti na nsangu yina yandi ke kuwa, yandi ke vutuka na yinsi ya yandi. Mpe kuna, mu ke sala ti ba kufwa yandi na mbele ya mvita.”» **8** Labesake kuwaka ti ntinu ya Asili katukaka na mbanza Lakise samu na kwenda nwanisa mbanza Libena. Na yina, yandi landaka ntinu. **9** Na yina, ntinu ya Asili kuzwaka nsangu yina me tadila Tilaka, ntinu ya Kuse. Nsangu yango ni yayi: «Tilaka ke na kwiza nwanisa nge.» Na yina, ntinu ya Asili fidisaka dyaka bantumwa na sika ya Ezekyase. **10** Yandi tubaka: «Beno tuba na Ezekyase, ntinu ya Yuda, mutindu yayi: Nzambi ya nge yina nge ke sadilaka kivuvu kuvuna nge ve na kutuba ti Yelusalemi ke kubwa ve na maboko ya ntinu ya Asili! **11** Nge mosi, nge zaba mbote mambu yina bantinu ya Asili salaka na bayinsi nyonso. Bawu kufwaka bantu nyonso. Nge ke na kubanza ti ni nge ke vuuka? **12** Ntangu bantinu yina tekilaka munu, kwendaka mwangisa bambanza Ngozane, Alane, Lesefe mpe bantu ya Edeni, bayina vwandaka zinga na Telasale, banzambi ya bawu kuulaka bawu? **13** Wapi sika kele ntinu ya Amate, ntinu ya Alepade, ntinu ya Layile mpe ntinu ya Sefalewayime, ya Ena mpe ya Iwa?» **14** Ezekyase bakaka mukanda na maboko ya bantumwa. Yandi tangaka yawu mpe yandi kwendaka na Yinzo ya Yave. Ezekyase fungulaka mukanda yango na mantwala ya Yave. **15** Ezekyase sambilaka Yave mutindu yayi: **16** «Yave, Nzambi ya Isayeli, nge yina kele ya kuvwanda na zulu ya bakeluba, kaka ni nge kele Nzambi ya bayinsi ya bintinu nyonso ya ntoto. Ni nge yidikaka zulu na ntoto. **17** Yave, fungula makutu mpe kuwa. Yave, fungula meso mpe tala. Kuwa mambu nyonso yina Senakelibe, me tumisa na kwiza finga Nzambi ya moyo! **18** Yave, ya kele ya tsyelika ti bantinu ya Asili manisaka na kufwa bantu ya bayinsi ya nkaka, mpe ti bawu mwangisaka bayinsi ya bantu yina. **19** Bawu yokaka banzambi ya bayinsi yina na tiya. Na kutala mbote, yawu vwandaka ve banzambi, kasi yawu vwandaka kaka bima yina bantu yidikaka, bayinti mpe matadi ya mpampa. Mpe bantinu ya Asili mwangisaka yawu. **20** Kasi nge Yave, Nzambi ya beto, mulemvo ya nge, vuukisa beto na maboko ya Senakelibe. Na yina, bayinsi ya bintinu nyonso ya ntoto ke zaba ti kaka ni nge kele Yave!» **21** Esaya, mwana ya Amose fidisaka nsangu yayi na ntinu Ezekyase: «Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Mu me kuwa lusambulu yina nge me sala samu na Senakelibe, ntinu ya Asili.» **22** Kuwa mambu yina Yave ke na kutuba samu na Senakelibe: «Siyone ndumba ya kitoko, ke na kuvweza nge mpe ke na kuseka nge, Yelusalemi mwana ya kitoko, ke na kuseka nge na kwendaka ningisa yintu. **23** Nani nge me finga mpe nge me safula? Nge me zangula ndinga ya nge na nani? Nani nge me tala na kisayi nyonso? Nge me sala yawu na munu, Nzambi ya longo, ya Isayeli! **24** Nge fingaka Yave na yinwa ya bantumwa yina nge fidisaka. Nge tubaka: “Munu Senakelibe mu ke yulukaka na zulu ya nsongi ya myongo na bapusu-pusu ya munu ya mvita, tii na kati-kati ya Libane, mu ke zengaka bayinti ya kulutila kitoko ya sedele ya Libane mpe bayinti ya kulutila yinda ya sipelese, mu ke kuma tii na bansongi ya myongo kisika yina mfinda me lutila nene.”» **25** «Munu, mu timunaka mabulu mpe mu kunwaka maza, ntangu mu ke luta, mu ke yumisa bamwila ya nzadi Nile.» **26** «Nge Senakelibe, nge me zaba ve ti katuka ntama mu kubikaka mambu yayi? Katuka ntama ni munu yidikaka yawu? Ntangu yayi, mu ke sala ti yawu kusalama, mpe nge, nge ke kitula bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo na bikunku ya matadi. **27** Bayina ke zingaka na bambanza yina, bawu ke ve na ngolo, bawu ke na boma mpe bawu ke na nsoni, bawu kele mutindu matiti ya bilanga, matiti yina me mena ntama mingi ve, bawu kele mutindu matiti yina ke menaka na zulu ya miludi ya kuyalumuka, yawu kele mutindu bambuma ya faline yina me kawuka tekila yawu kuyela.» **28** Munu, mu zaba ntangu yina nge ke vwandaka ya kuvwanda, mu zaba ntangu yina nge ke basikaka na kwenda na mvita mpe ntangu yina nge ke vutukaka, mu zaba mpe ntangu yina nge ke dasukilaka munu. **29** Samu ti nge dasukilaka munu, mu kuwaka mambu ya nge ya lunangu, ni yawu yina mu ke tula nge mulunga na mbombo, mu ke kanga nge kisengo na yinwa samu na kutwadisa nge, mu ke vutula nge na nzila yina nge kwizilaka. **30** Nge Ezekyase, kidimbu mu ke na kupesa nge ni yayi: Mvula yayi, bantu ke kudya bambuma yina me kubwa na ntoto, na mvula ya zole, bantu ke kudya bambuma yina me mena kaka yawu mosi, kasi na mvula ya tatu, beno ke kunda, beno ke yonzika bambuma, beno ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu mpe beno ke kudya bambuma ya yawu. **31** Bantu ya Yuda yina ke bikana ke vwanda mutindu yinti yina me fidisa myanzi ya yawu na yisi ya ntoto, mpe yawu ke buta bambuma na zulu. **32** Ya tsyelika bayina ke bikana, ke basika na Yelusalemi, kuna na mongo ya Siyone, ya ke vwanda na bantu yina ke vuuka. Ni mutindu yina Yave, Mfumu ya Binwani, ke sala samu na luzolo ya yandi ya kulutila. **33** Ni yawu yina, na yina me tadila ntinu ya Asili, Yave ke na kutuba ti yandi ke kota ve na kati ya mbanza yayi, yandi ke kubula ata dyonga mosi ve, yandi ke sadila ve kinwanunu yina ke kebaka ntulu samu na kunwana, yandi ke fulusa ve ntoto na ngaanda ya kibaka ya mbanza samu na kuyuluka. **34** Yandi ke vutuka na nzila yina yandi kwizilaka, mpe yandi ke kota ve na mbanza yayi, ni Yave me tuba yawu. **35** Mu ke keba mbanza yayi samu na kuvuukisa yawu, mu ke sala yawu samu na munu mosi mpe samu na Davidi, kisyelo ya munu. **36** Na mpimpa yina, mbazi ya Yave kotaka na kivwandu ya bantu ya Asili. Yandi kufwaka mafunda nkama na makumi nana na tanu ya babakala. Na suka-suka, ntangu bwisi kutsyaka, kivwandu yango vwandaka ya kufuluka na bamvumbi! **37** Na manima, Senakelibe, ntinu ya Asili katukaka kuna mpe yandi vutukaka na kwenda zinga kuna na Ninive. **38** Kilumbu mosi, yandi vwandaka sambila na kati ya yinzo ya lusambulu ya Niseloke, nzambi ya yandi. Bana ya yandi Adelameleke mpe Salesele kufwaka yandi na mbele ya mvita. Na manima, bawu kimaka na yinsi ya Alalate. Mwana ya yandi ya nkaka Asaladone kumaka ntinu na kisika ya yandi.

38 Na bantangu yina, ntinu Ezekyase kuzwaka kimbevo ya lufwa. Mumbikudi Esaya, mwana ya Amose, kwisaka tala yandi mpe yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: Pesa bantumunu na dikanda ya nge samu ti nge ke kufwa, nge ke zinga dyaka ve.» **2** Ezekyase balulaka kizizi ya yandi na kibaka mpe yandi sambilaka Yave mutindu yayi: **3** «Aa! Yave, mulemvo ya nge, bambuka moyo ti mu tambulaka na mantwala ya nge na butsyelika nyonso mpe na ntima ya munu nyonso. Mu salaka mambu ya mbote na mantwala ya nge!» Na manima, Ezekyase dilaka mingi. **4** Esaya vwandaka me basika ntete ve na ngaanda ya lupangu ya ntinu mpe Yave tubaka na yandi: **5** «Kwenda tuba na Ezekyase: Yave ke na kutuba mutindu yayi, Nzambi ya nkooko ya nge Davidi: “Mu me kuwa lusambulu ya nge mpe mu me tala mansangasa ya nge. Mu me bwela nge bamvula kumi na tanu na bilumbu ya luzingu ya nge. **6** Mu ke kuula beno, nge mpe mbanza yayi ya Yelusalemi, na maboko ya ntinu ya Asili. Mu ke keba mbanza yayi.”» **7** Yayi ni kidimbu yina

me katuka na Yave samu na nge, samu na kuzabisa nge ti Yave ke lungisa mambu yina yandi me tuba: **8** Na kikada ya Akaze, mu ke vutula na manima, mpewo ya bitezo kumi mpe Yave vutulaka na manima, mpewo ya bitezo kumi na kisika yina ntangu vwandaka. **9** Mukunga ya Ezekyase, ntinu ya Yuda ntangu ya yandi vwandaka na kimbemvo mpe lunyakusu ya yandi. **10** Mu vwandaka tuba na ntima ya munu: Mu me zinga kaka ndambu ya ntangu ya luzingu ya munu, na manima mu fwana kwenda ya munu, mu ke lutila na mwelo ya yinsi ya bafwa. Mu ke tala dyaka ve bamvula yina me bikana na munu na kuzinga! **(Sheol h7585)** **11** Mu vwandaka tuba mpe na ntima na munu: Mu ke tala dyaka ve Yave, Yave, awa na ntoto ya bantu ya moyo, mu ke tala dyaka ve muntu mosi ya moyo, na kati ya bantu ya yinza. **12** Ba me baka yinzo ya munu, ba me nata yawu ntama na munu, mutindu yinzo ya lele ya muvungi, mutindu yinti yina ke sadilaka bantu yina ke tungaka balele, yina me zungama na lele yina. Mu me kuma na nsukunu ya luzingu ya munu. Ba me zenga bayinti ya fyoti. Ntete bwisi kuyila, nge Yave, nge ke manisa munu na mbala mosi. **13** Ntete bwisi kutsya, mu ke vwanda dyaka ve. Mutindu nkosi, Yave me nika mikwa ya munu nyonso, ntete bwisi kuyila, nge ke manisa munu na mbala mosi! **14** Kulooka ya munu me kuma mutindu ya ndeke yina ba ke bokilaka yilondele, kuyawula ya munu me kuma mutindu ya dibembe. Meso ya munu me lemba na kutalaka na zulu. Yave, mu me lemba ya munu, kwiza sadisa munu. **15** Yinki mu lenda tuba? Yandi me pesa munu mvutu, mpe ni yandi mosi Yave ke na kusala. Mu ke tambula na kukuluka nyonso, bilumbu nyonso ya luzingu ya munu, samu na mpasi ya kulutila yina kele na munu. **16** Yave, ni na bumbote ya nge beto ke na kuzinga, ni na bumbote ya nge mu ke ntete na kiwumunu, nge me vutula munu ngolo yina mu vwandaka na yawu, nge me sala ti mu zinga. **17** Mpasi ya munu ke kituka kizunu, na luzolo ya nge. Nge me zola munu, mpe nge me katula munu na lufwa, nge me losa masumu ya munu nyonso ntama na nge. **18** Ya tsyelika, yinsi ya bafwa lenda kembila nge ve, bantu ya kufwa lenda yimbidila ve mikunga ya nzitusu, bantu yina me kota na ndyamu, bawu ke tula dyaka ve kivuvu na kukwikama ya nge. **(Sheol h7585)** **19** Kaka ni muntu ya moyo, muntu ya moyo lenda kembila nge, mutindu munu bubu yayi, bibuti ke longisa bana ya bawu kukwikama ya nge. **20** Yave, nge me vuukisa munu! Beto ke sika bansambi ya beto, bilumbu nyonso ya luzingu ya beto, na kati ya Yinzo ya Yave. **21** Esaya tubaka: «Beno baka maboke ya bambuma ya fike ya kuyuma, beno nika yawu.» Ba tulaka yawu na kisika yina vwandaka kimbevo mpe Ezekyase belukaka. **22** Ezekyase tubaka na Esaya: «Wapi kidimbu yina ke lakisa ti Yave me nyakisa munu, mpe ti na manima ya bilumbu zole, mu ke kwenda na Yinzo ya Yave?»

39 Kaka na bantangu yina, Belodake-Baladane, mwana ya Baladane, ntinu ya Babilone, fidisaka mikanda mpe dikabu na sika ya Ezekyase, samu ti yandi kuwaka ti Ezekyase vwandaka na kimbevo mpe yandi kuzwaka lunyakusu. **2** Ezekyase yambaka bantumwa yina nataka yawu. Yandi lakisaka bawu bibumbulu nyonso ya yandi, ya vwanda palata, wolo, mananasi mpe mafuta ya nsunga ya mbote. Yandi lakisaka bawu binwanunu mpe bima nyonso yina vwandaka na kati ya bibumbulu ya yandi. Ezekyase bumbilaka bawu ata kima, ya vwanda na yinzo ya yandi ya kintinu to na kati ya yinsi ya kintinu ya yandi nyonso. **3** Na manima, mumbikudi Esaya kwizaka na sika ya ntinu Ezekyase mpe yandi yufulaka ntinu: «Yinki bantu yina me zabisa nge? Wapi kisika bawu me katuka?» Ezekyase vutulaka: «Bawu me katuka ntama, kuna na yinsi ya Babilone na kwiza tala munu.» **4** Esaya yufulaka dyaka: «Yinki bawu me tala na kati ya yinzo ya nge?» Ezekyase vutulaka: «Bawu me tala bima nyonso yina kele na kati ya yinzo ya munu mpe ata kima mu me bumbila bawu na kati ya bibumbulu ya munu.» **5** Na yina, Esaya tubaka na Ezekyase: «Kuwa mambu ya Yave, Mfumu ya Binwani: **6** "Na bilumbu yina ke kwiza, bima nyonso yina kele na kati ya yinzo ya nge mpe bima nyonso yina bankooko ya nge kuzwaka tii na kilumbu ya bubu yayi, ba ke nata yawu na Babilone mpe ata kima ke bikana awa. Ni Yave me tuba yawu. **7** Ba ke baka bana ya nge mingi, bayina nge me buta, bawu ke vwanda bantu ya mfunu yina ke banda na kusalaka na yinzo ya ntinu ya Babilone."» **8** Ezekyase tubaka na Esaya: «Mambu ya Yave yina nge me tuba kele mbote.» Ezekyase tubaka dyaka: «Beto ke vwanda na kizunu mpe na lukengolo, bilumbu nyonso ya luzingu ya munu.»

40 Beno kindisa, beno kindisa bantu ya munu. Ni Nzambi ya beno ke na kutuba. **2** Beno tuba na ntima ya Yelusalemi, beno zabisa yandi na ndinga ya ngolo ti, ntangu ya kunwana mvita me manisa, ba me lemvokila masumu ya yandi nyonso, samu ti Yave futisaka yandi, bambala zole kitumbu ya masumu ya yandi. **3** Ndinga ya muntu ke na kulooka, na yinsi ya kuyuma: «Beno yidika nzila samu na Yave! Beno sungika nzila samu na Nzambi ya beto, na bisika yina kele ya kukawuka. **4** Mabenga nyonso ke fuluka na ntoto, myongo nyonso ya nene mpe ya fyoti ke kuluka! Banzila ya kutengama ke sungama, banzila ya mabulu ke yilama. **5** Na yina, nkembo ya Yave ke talana, bantu nyonso ke tala yawu na mbala mosi. Ni Yave me tuba yawu.» **6** Muntu mosi tubaka mutindu yayi: «Looka!» Mu vutulaka: «Yinki mu fwana kutuba?» Yandi tubaka: «Bantu nyonso kele mutindu matiti, nkembo ya bawu mutindu bifulu ya matiti. **7** Matiti ke yuma mpe bifulu ke beba, ntangu mpeve ya Yave ke fulaka na zulu ya yawu. Ya tsyelika, bantu kele mutindu matiti. **8** Ee, matiti ke yumaka, bifulu ke bebaka! Kasi mambu ya Nzambi ya beto kele ya bantangu nyonso!» **9** Yuluka na zulu ya mongo ya yinda, mbanza Siyone, nge yina ke na kunata nsangu ya mbote, looka na ndinga ya ngolo, Yelusalemi, nge yina ke na kunata nsangu ya mbote, zonza na ngolo, kuvwanda ve na boma, tuba na bambanza ya Yuda: «Beno tala, Nzambi ya beno yandi yayi! **10** Beno tala Yave Nzambi ya beno, yandi ke na kukwiza na lulendo nyonso. Yandi kele na ngolo samu na kuyala, yandi ke na difuta ya yandi, mpe musendo ya yandi ke tekila na mantwala ya yandi. **11** Yandi kele mutindu muvungi yina ke na kutwadisaka mameme ya yandi, kaka na kuningisa diboko ya yandi, yandi ke vukisaka bawu kisika mosi, yandi tulaka bana ya mameme na ntulu ya yandi, yandi ke twadisaka na malembe, mameme yina ke na kupesaka bana mabene.» **12** Nani tezaka maza ya mubu na kati ya diboko ya yandi? Nani tezaka bunene ya mazulu na kufungula kaka misapi ya yandi? Nani tezaka fundu-fundu ya ntoto na kutula yawu na kati ya kantini? Nani tezaka myongo na bitezolo ya bisengo mpe myongo ya fyoti na bipezolo. **13** Nani tezaka Mpeve ya Yave? Nani lenda pesa yandi malongi? **14** Nani Nzambi kwendaka tala samu na kuzwa malongi, samu na kuvisa mambu? Nani lakisaka yandi nzila ya ludedomo? Nani longisaka yandi ndwenga? Nani lakisaka yandi nzila ya mayela? **15** Bantu kele mutindu dibete ya maza, yina ke na kubwa na kantini, yawu kele mutindu fundu-fundu na zulu ya kipezolo, bisanga na bizunga yina kele pene-pene ya mubu kele mutindu mwa fundu-fundu yina ke na kukwenda na zulu. **16** Bibulu nyonso ya yinsi ya Libane, kele fyoti samu na kupesa na Yave Munkayulu ya Kuyoka, mpe bayinti ya

yawu nyonso kele fyoti samu na tiya ya kiyokolo ya minkayulu ya Yave. **17** Makanda nyonso ya bantu kele kaka mpamba na mantwala ya yandi, bawu kele ve na mfunu, bawu kele mutindu kima ya mpamba. **18** Na nani beno lenda fwanikisa Nzambi? Na wapi kima yina beno lenda fwanikisa yandi? **19** Beto lenda fwanikisa yandi ve na kiteki! Ni muntu ke pesaka yawu nzutu, muntu ya nkaka ke pakula yawu wolo, mpe ke tula yawu mpanga ya palata na laka. **20** Muntu yina kele mputu ya kulutila samu na kupesa munkayulu ya mutindu yina, ke soola yinti yina ke bolaka ve. Na manima, yandi ke sosa muntu yina zaba kusala bisalu ya maboko, yina zaba kuyidika kiteki yina ke vwanda kaka ya kutelama. **21** Beno zaba yawu ve? Beno kuwaka yawu ve? Ba zabisaka beno ve mambu yina kubanda na mbandukulu? Beno me visa ntete ve balufulu ya ntoto? **22** Nzambi ke zingaka kuna na zulu, na mantwala ya yandi bantu ya ntoto kele mutindu makonko! Yandi me tanda mazulu mutindu lele, yandi me yalumuna yawu mutindu yinzo ya lele samu na kuzinga na kati. **23** Yandi ke mwangisaka bamfumu, yandi ke kumisaka bantwadisi mutindu bantu ya mpamba. **24** Ntama mingi ve ba me soola bawu, ntama mingi ve ba me vwandisa bawu na kimfumu, bawu me vwanda ntete mingi ve na kimfumu, Yave me fula bawu mupepe, bawu me kawuka mpe kimbongila me nata bawu mutindu dititi ya bambuma. **25** Nzambi ya Longo ke na kutuba: Na nani beno ke na kufwanikisa munu, samu ti mu vwanda kifwani ya yandi? **26** Beno vumbula yintu na zulu mpe beno tala! Nani yidikaka bima yina? Ni yandi basisaka nkonga ya bawu ya binwani na mulonga, Nzambi ke bokilaka konso mbwetete na nkumbu ya yawu. Ngolo mpe lulendo ya yandi kele ya mingi, ntangu yandi ke bokilaka yawu, ata mbwetete mosi ve ke kondwaka. **27** Yakobi, samu na yinki nge ke na kutuba, samu na yinki nge Isayeli ke na kutatamana na kutuba ti: Yave me zaba ve luzingu ya munu ya mbasi, Yave ke na kutala ve yina me bonga na munu. **28** Nge zaba yawu ve? Nge kuwaka yawu ve? Ni Yave Mfumu yidikaka bandilu ya ntoto, yandi ke lembanaka ata kima, yandi ke lembaka ve, muntu lenda kota ve na mansweki ya mayela ya yandi. **29** Yandi ke pesaka ngolo na muntu yina me lemba, yandi ke bwelaka ngolo na muntu yina kele dyaka ve na yawu. **30** Bantwenya ke lembaka mpe bawu ke kondwaka ngolo, ata bantu yina kele na mvingu mpe ke bulaka mabaku. **31** Kasi bayina ke tulaka kivuvu ya bawu na Yave, bawu ke kuzwaka dyaka ngolo. Bawu ke kwendaka na zulu mutindu mbemba, bawu ke kimaka mbangu kasi bawu ke lembaka ve, bawu ke tambulaka kasi ngolo ya bawu ke manisaka ve.

41 Beno bisanga, beno vwanda swii samu na kuwa munu! Bika ti makanda ya bantu kuzwa dyaka ngolo ya bawu, bawu belama mpe bawu zonza! Beto kwendeno beto nyonso na lufundusu. **2** Nani me telemisa katuka na esete muntu yina lufundusu ke na kunata? Nani me yekula bayinsi mpe me kulula bantinu? Mbele ya yandi ya mvita ke na kumwangisa makanda na mantwala ya yandi, mpe munani ya yandi ke na kumwangisa bawu mutindu matiti ya bambuma, yina mupepe ya ngolo ke na kunata. **3** Yandi ke landa bawu mpe ke kwenda ntama kondwa kutala mpasi, na nzila yina dikulu ya yandi vwandaka me lutila ntete ve. **4** Nani me sala nyonso yina mpe nani lungisa yawu? Nani ke bokilaka na luzingu bambandu ya bantu kubanda na mbadukulu? Munu, Yave, munu kele ya ntete mpe ni munu mpe ke vwanda na bayina kele ya mansukina, ya tsyelika, ya kele ni munu! **5** Bantu yina ke zingaka na bisanga, mpe na bizunga ya kumu ya mubu talaka yina mu salaka, bawu kuzwaka boma, bayina ke zingaka na bandilu ya ntoto me banda na kutekita, bawu nyonso ke na kubelama, bawu ke na kwiza. **6** Bawu ke na kusalasana, bawu na bawu, mpe konso muntu ke na kutuba na mpangi ya yandi: Vwanda na kibakala! **7** Muntu yina ke salaka bisalu ya maboko ke na kusyamisa yina ke sulumunaka wolo. Muntu yina ke sulumunaka bisengo, ke syamisa yina ke sadilaka na nyundu. Yandi ke na kutuba na kisadi-bisengo: Yayi kele kisalu ya mbote! Yandi ke tula bansonso samu na kutelemisa kiteki, samu ti yawu kuningana ve. **8** Kasi, samu na nge Isayeli, kisyelo ya munu, Yakobi yina mu soolaka, mpe bana ya Abalayami, yina kele nkundi ya munu, **9** nge yina mu kwendaka baka na bandilu ya ntoto mpe yina mu me bokila na bandilu ya ntoto, nge na yina mu tubaka: Nge kele kisyelo ya munu, mu soolaka nge mpe mu losaka nge ve. **10** Kuvwanda na boma ve, samu ti mu kele na nge, kuvwanda na ntalulu ya muntu yina ke na kutekita, samu ti mu kele Nzambi ya nge, mu ke syamisa nge, mu ke kwiza sadisa nge, ya tsyelika, mu ke simba nge na diboko ya munu ya lubakala yina ke nungisaka. **11** Bawu ke tala nsoni mpe bawu ke safuka, bayina nyonso me dasukilaka nge, bawu ke kuma bantu ya mpamba, bawu ke zimbana, bawu yina ke sosilaka nge mindondo. **12** Nge ke sosa bawu, nge ke tala dyaka bawu ve bayina vwandaka swanisa nge. Bawu ke manisa na kufwa, mpe ke kituka bantu ya mpamba, bayina vwandaka nwanisa nge. **13** Samu ti ni munu, Yave, kele Nzambi ya nge, mu me simba diboko ya nge ya lubakala, mu me tuba na nge: «Kuvwanda ve na boma, mu kele awa samu na kusadisa nge.» **14** Kuvwanda ve na boma, Yakobi, nge yina kele kaka ngambu. Mu ke na kwiza sadisa nge, bantu ya Isayeli. Munu kikuudi ya nge, Nzambi ya Longo ya Isayeli. Ni Yave me tuba yawu. **15** Tala, mu ke sala nge kisadulu ya malu-malu, yina ba ke sadilaka samu na kukabula bambuma na matiti ya yawu, kisadulu yina ba me lengula meno ya yawu. Nge ke nika myongo, nge ke kitula yawu fundu-fundu mpe myongo ya fyoti, nge ke kumisa yawu matiti ya bambuma. **16** Ya tsyelika, nge ke losa yawu na zulu mpe mupepe ke nata yawu, kimbongila ke mwangisa yawu. Kasi nge, nge ke looka na nsayi samu na Yave, nge ke vwanda na kilengi na Nzambi ya Longo ya Isayeli. **17** Bayina ba ke nyokolaka mpe bamputu ke sosa maza kasi bawu ke kuzwa yawu ve, mpe nsatu ya maza ke yumisa baludimi ya bawu. Kasi munu Yave, mu ke pesa bawu bamvutu, munu Yave Nzambi ya Isayeli ke bika bawu ve. **18** Mu ke sala ti maza kubasika na zulu ya myongo, mpe mu ke basisa maza na kati-kati ya midimba, mu ke kitula yinsi ya kuyuma na kizinga ya kufuluka na maza, mpe yinsi yina kele ve na maza, ke kituka yinto yina ke basisa maza. **19** Mu ke kunda na yinsi ya kuyuma, yinti ya sedele, ya akasya, yinti ya miite, mpe yinti ya olive. Mu ke tula na ntoto yina ata kima ke menaka ve, yinti ya sipelese, sapine mpe bayinti ya mutindu na mutindu na kisika mosi. **20** Samu ti bawu nyonso kutala mpe bawu kundima, bawu kufyongonina mpe kubakula ti ni diboko ya Yave me sala nyonso yina, ni Nzambi ya Longo ya Isayeli yidikaka bawu. **21** Yave ke na kutuba: Beno talisa dyambu ya beno, beno lakisa kidimbu yina ke lakisa butsyelika ya beno, ni ntinu ya Yakobi me tuba yawu. **22** Beno belama mpe beno zonzila beto mambu yina ke salama, wapi mambu yina salamaka? Beno lakisa yawu mpe beto ke yindula, to beno zonzila beto mambu yina ke kwiza mpe beto ke zaba kana yawu ke salama! **23** Beno zabisa beto mambu yina ke kwiza mpe beto ke zaba ti beno kele banzambi. Ya tsyelika, beno sala dyambu ya mbote to ya yimbi, samu ti beto fungula meso mpe ti beto nyonso kintwadi kutala yawu. **24** Kasi beno, beno kele kaka mpamba! Mpe mambu ya beno kele kaka ya mpamba! Yina ke soola beno ke sala dyambu ya nganzi. **25** Katuka kuna na node, mu ke basisa muntu, yandi ke

kwiza katuka kisika yina ntangu ke basikilaka, ba ke bokila yandi na nkumbu ya yandi, yandi ke dyata ba mfumu mutindu potopoto, mutindu kisadi-bambinda ke dyataka ntoto ya kulamba. **26** Nani samunaka yawu na mbadukulu, samu ti beto kuzaba yawu? Nani zabisaka yawu na ntangu ya ntama, samu ti beto kutuba: Yawu kele ya tsyelika? Ve, ata muntu samunaka yawu, ve, ata muntu wakisaka yawu, ve, ata muntu kuwaka mambu yina beno tubaka. **27** Kasi munu, mu me vwanda ya ntete na kutuba na Siyone: «Bawu yayi! Bawu yayi!» Mu me pesa na Yelusalemi ntumwa, kinati nsangu ya mbote. **28** Mu me tala mbote, kasi mu me tala muntu ve, ata kipesi-malongi mosi ve, ata muntu lenda pesa mvutu na byuvu ya munu. **29** Bawu nyonso, bawu kele mpamba, mavanga ya bawu kele ya yimbi, mpe biteki ya bawu, yawu kele mpamba mpe kaka mupepe.

42 Beno tala kisyelo ya munu yina mu me simba. Kisyelo yina mu me soola, yina ke yangidikaka munu. Mu me tula mpeve ya munu na zulu ya yandi. Yandi ke sala lufundusu ya mbote na bantu nyonso ya bayinsi. **2** Yandi ke looka ve, yandi ke zangula ve ndinga, yandi ke wakisa ve ndinga ya yandi na banzila. **3** Yandi ke zenga ve twandu ya kukondama, mpe ke kufwa ve tiya ya singa ya mwinda yina ke na kubasisa mulinga, kasi yandi ke sala lufundusu ya kufwanana. **4** Yandi ke lemba ve, yandi ke bika ve tii ntangu yina yandi ke tula ludedomo na yinza nyonso, bisanga ke na kuvingila Musiku ya yandi. **5** Yave Nzambi ke na kutuba, yandi yina yidikaka zulu mpe yalumunaka yawu, yandi yina tandaka ntoto na nyonso yina kele na ntoto, yandi yina pesaka kiwumunu na bima nyonso ya ntoto, mpe mpeve na bayina ke tambulaka na ntoto: **6** «Munu Yave mu me bokila nge na kukwikama ya munu, mu me simba nge na diboko, mu me tula nge na lweka, samu ti nge vwanda ngwisani ya makanda ya bantu, samu ti nge vwanda nsemo ya bayinsi, **7** samu ti nge fungula meso ya bampofo, samu ti nge basisa bankole na boloko, samu ti nge kuula bayina ke na kuzinga na kati ya kitombe.» **8** Mu kele Yave, yina ni nkumbu ya munu, nkembo yina me lunga samu na munu, mu ke pesa ve yawu na muntu ya nkaka, mpe masiika yina me lunga na munu, mu ke bikila ve yawu na biteki. **9** Mambu ya ntete, yawu yayi me luta, mpe ntangu yayi, mu ke na kuzabisa beno mambu ya malu-malu. Ntete ti yawu kusalama, mu ke na kuzabisa beno yawu. **10** Beno yimbidila Yave mukunga ya malu-malu, beno yimbidila yandi mikunga ya nzitusu katuka kuna na bandilu ya ntoto, beno bayina ke zyetaka na zulu ya mubu, beno bayina ke fulusaka yawu, bisanga mpe bantu yina ke zingaka kuna! **11** Bika ti bayinsi ya kuyuma, bambanza, babwala mpe bantu yina ke zingaka kuna na Kedale kuzangula bandinga! Bika ti bayina ke zingaka na Sela, bawu kusala milolo ya nsayi! Bika ti katuka kuna na zulu ya myongo, bawu kusala milolo ya kyese! **12** Bika ti bayina kele ntama, bawu kembila Yave, mpe ti kuna na bisanga, bawu yimbidila yandi mikunga ya nzitusu! **13** Yave ke basikaka mutindu kinwani ya ngolo, yandi ke lakisaka kimbanda ya yandi mutindu makelele ya mvita, yandi ke zangulaka ndinga ya yandi, yandi ke lookaka, yandi ke lakisaka ngolo ya yandi na bambeni ya yandi. **14** Katuka ntama, mu kele ya kudingama, mu kele ya munu swii, mu kele ya kuzuna, mu ke tala mpasi mutindu kento na kati ya mpasi ya kubuta, mu ke me kondwa kiwumunu, mpe mu ke na kupema na mpasi. **15** Mu ke sala ti myongo ya nene mpe myongo ya fyoti kukuma yinsi ya kuyuma, mu ke yumisa matiti nyonso, mu ke sala ti banzadi kukuma bisanga, mpe mu ke yumisa madyanga. **16** Mu ke sala ti bampofo kutambula na nzila yina bawu zaba ve, mu ke twadisa bawu na banzila yina bawu zaba ve. Na mantwala ya bawu, mu ke soba kitombe na nsemo, mu ke soba ntoto yina ke na mabaku na ntoto ya kutandama mbote, mu ke sala yawu, mpe mu ke bika bawu ata fyoti ve. **17** Bayina ke tulaka kivuvu ya bawu na biteki, bawu ke vutuka manima, bawu ke tala nsoni, bayina ke tubaka na biteki yina ba yidikaka na bisengo ya kusulumuka ti: «Beno kele banzambi ya beto»! **18** Beno yina kele na makutu ya kufwa, beno kuwa! Beno bampofo, beno fungula meso mpe beno tala! **19** Nani kele mpofo kana kaka kisyelo ya munu ve? Nani kele na makutu ya kufwa kana kaka ve ntumwa yina mu ke na kufidisa? Nani kele mpofo mutindu muntu yina me kuzwa kizunu? Nani kele mpofo mutindu kisyelo ya Yave? **20** Nge me tala mambu mingi, kasi nge me sala keba ve. Ba me fungula makutu, kasi ba me kuwa ve! **21** Yave me yangalala samu na kudedama ya yandi, yandi me samuna Musiku ya nene mpe ya kitoko. **22** Ya tsyelika, bawu me kuma bantu yina ba me botola bima, bantu yina ba me baka bima na ngolo! Ba me bwila bawu nyonso na mutambu, na kati ya dibulu mpe ya kubumbama na kati ya bayinzo ya boloko, ba me baka bima ya bawu na ngolo, mpe ata muntu samu na kukuula bawu! Ba me botola bawu bima nyonso mpe ata muntu ve ke tuba ti: «Beno vutula munu yawu!» **23** Nani na kati ya beno ke teka makutu samu na yawu? Nani na kati ya beno ke fungula makutu, samu na kuwa nsangu ya mambu yina ke kwiza? **24** Nani yekulaka Yakobi na maboko ya bayina botolaka yandi bima? Nani yekulaka Isayeli na maboko ya bayina ke botolaka bima na ngolo? Ni Yave, samu ti beto sumukaka na ntadisi ya yandi. Bantu ya Yakobi zolaka ve na kulanda nzila ya Yave, mpe bawu tumamaka ve na Musiku ya yandi. **25** Na yina, Yave bulumunaka nkele ya yandi ya kulutila na Isayeli, mpe bankwamusu na muzingu, yandi fidisaka bawu mpasi mpe vwanzi, yawu kwamisaka Isayeli na balweka nyonso, Kasi Isayeli bakulaka ve, yawu bwisaka Isayeli, kasi yandi salaka ve keba.

43 Kasi na ntangu yayi, Yave yina yidikaka nge, nge Yakobi, yandi yina salaka nge, nge Isayeli, yandi ke na kutuba: «Kutala boma ve, samu ti mu me kuula nge. Mu me bokila nge na nkumbu ya nge, nge kele ya munu! **2** Kana nge sabuka maza, mu ke vwanda na nge, kana nge luta na banzadi, yawu ke dyamisa nge ve, kana nge tambula na tiya, nge ke nyenga ve, milaka ya tiya ke yoka nge ve. **3** Ya tsyelika, mu kele Yave Nzambi ya nge, Nzambi ya Longo ya Isayeli, Muvuukisi ya nge.» «Mu yekulaka Ngipiti samu na kufuta nkudulu ya nge, mu yekulaka Kuse mpe Seba na kisika ya nge. **4** Nge kele ntalu mingi na meso ya munu, nge kele mfunu mingi samu na munu, mpe mu zola nge, mu ke pesa bantu na kisika ya nge mpe makanda ya bantu samu na luzingu ya nge.» **5** «Kutala boma ve, samu ti mu kele na nge, mu ke katula bana ya nge na esete, mpe mu ke kutikisa beno na wesete. **6** Mu ke tuba na node: "Pesa"! Mu ke tuba na sude: "Bika ti bantu ya munu kukwenda"! Katula bana ya munu ya babakala ntama mpe katula bana ya munu ya bakento kuna na bandilu ya ntoto, **7** bayina nyonso ke nataka Nkumbu ya munu, bayina mu yidikaka samu na nkembo ya munu, bayina mu salaka mpe mu bongisaka.» **8** Bika ti dikanda ya bampofo kubasika, ata ti bawu ke na meso, bika ti bayina ke na makutu ya kufwa, bawu kubasika ata bawu ke na makutu. **9** Bika ti bayinsi nyonso kuvukana, mpe ti bantu makanda ya bantu kuyonzama! Nani na kati ya bawu bikulaka na mambu yayi? Ba nani vwandaka bantu ya ntete na kubikula yawu? Bika ti bawu kulakisa bambangi ya bawu, mpe ti bawu kulakisa mambu ya bawu ya kudedama. Bika ti ba kuwa bawu mbote, mpe ti ba kutuba: «Ee, ya kele ya tsyelika»! **10** Bambangi ya munu ni beno bantu ya munu, beno na kisyelo ya munu yina

mu soolaka, beno zaba yawu, beno kukwikila munu mpe ti beno kubakula ti ni munu: Tekila munu, Nzambi ya nkaka vwandaka ve, mpe na manima ya munu, ya ke vwanda ve na Nzambi ya nkaka. Ni Yave me tuba yawu. **11** Kaka ni munu, ni munu kele Yave, mpe kana ni munu ve, ya kele ve na Muvuukisi ya nkaka. **12** Ni munu zonzaka mambu yayi, ni munu ke vuukisaka mpe ni munu bikulaka yawu, kasi ya kele ve nzambi ya nzenza na kati ya beno me sala yawu, beno kele bambangi ya munu, ni munu kele Nzambi, ni Yave me tuba yawu. **13** Mu kele Nzambi katuka ntama mpe muntu ve lenda kuula muntu na yisi ya lutumu ya munu, ntangu mu ke salaka, nani ke tediminaka munu? **14** Kikuudi ya beno, Yave Nzambi ya Longo ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: «Ya kele ni samu na beno mu ke fidisa muntu na kwenda nwanisa yinsi ya Babilone, mu ke dyamisa ba-Kalede yina ke kima na babwatu, ata ya vwanda babwatu yina ke yangidikaka bawu. **15** Mu kele Yave Nzambi ya beno ya longo, Kiyidiki ya Isayeli, ntinu ya beno.» **16** Yave yina yidikaka nzila fyoti na kati ya mubu, yina ke pasulaka maza ya sunda samu na kulakisa nzila, **17** yina tambusaka bapusu-pusu ya mvita mpe bampunda, mukangu ya binwani mpe binwani ya ngolo, bawu lalaka bawu nyonso, bawu telamaka dyaka ve, bawu kufwaka, bawu manisaka mutindu singa ya mwinda. **18** «Beno bambuka dyaka ve moyo na mambu ya ntama, beno tula ve ntima na mambu ya ntangu ya ntama. **19** Beno tala, mu me sala dyambu ya malu-malu, yina me banda kumena, beno zaba yawu ve? Mu ke yidika nzila na kati ya yinsi ya kuyuma, mu ke tula banzadi na ntoto yina ata kima ke menaka. **20** Bibulu ya mfinda, bambulu mpe ba-otelise ke kembila munu, samu ti mu ke tula maza na yinsi ya kuyuma, banzadi na bisika yina ata kima ke menaka, samu na kunwikisa bantu ya munu yina mu soolaka. **21** Dikanda ya bantu yina mu yidikaka ke yimbidila munu mikunga ya nzitusu.» **22** Yave ke na kutuba: Yakobi, ni munu ve nge me bokila! Isayeli, ya tsyelika nge me lemba munu! **23** Ya kele ve samu na munu, nge pesaka munu ve minkayulu ya kuyoka ya bana ya mameme, mpe nge zitisaka ve munu na minkayulu ya nge, mu kwamisaka ve nge na kupesa munu makabu to mu lembisaka nge ve na kupesa munu maaka ya nsunga ya mbote. **24** Nge sadilaka ve mbongo ya nge na kusumba maaka ya nsunga ya mbote samu na munu mpe nge yukutisaka ve munu na mafuta ya minkayulu ya nge, kasi nge kwamisaka munu na masumu ya nge, nge lembisaka munu na yimbi ya nge. **25** Kasi munu, ni munu mosi ke katulaka masumu ya nge, samu na munu mosi, mpe mu ke bambukaka ve moyo na masumu ya nge. **26** Bambula munu moyo na dyambu yina nge ke na kufunda munu, mpe beto sala lufundusu ya dyambu yayi beto na nge, zonza nge mosi samu ti nge kukinwanina. **27** Nkooko ya nge ya ntete sumukaka na ntadisi ya munu, mpe banzonzi ya nge balukilaka munu. **28** Ni yawu yina, mu safulaka bamfumu yina ke twadisaka Yinzo ya longo. Mu yekulaka bawu na maboko ya Yakobi, samu ti bawu kufwa samu na Nzambi. Mu yekulaka Isayeli na bifingu ya bambeni ya yandi.

44 Ntangu yayi, Yakobi kisyelo ya munu kuwa, nge Isayeli, yina mu me soola! **2** Yave ke na kutuba, yandi yina salaka nge, yandi yina yidikaka nge katuka na kivumu ya mama ya nge, yandi kele lusalusu ya nge, kutala boma ve, Yakobi kisyelo ya munu, Yesulume, nge yina mu me soola. **3** Mu ke mwangisa maza na ntoto yina me kondwa maza, mu ke tula miila na ntoto yina kele ya kukawuka, mu ke tula Mpeve ya munu na zulu ya bana ya nge, mpe mu ke sakumuna bana ya bana ya nge. **4** Bawu ke mena mutindu matiti na kati ya bilanga, bawu ke kula mutindu bayinti pene-pene ya maza. **5** Mosi na kati ya bawu ke tuba mutindu yayi: Mu kele ya Yave! Ya nkaka ke baka nkumbu ya Yakobi. Ya nkaka ke sonika na diboko ya yandi, mu kele ya Yave, na kilengi nyonso, yandi ke baka nkumbu ya Isayeli. **6** Yave, ntinu ya Isayeli, kikuudi ya yandi, Yave Nzambi ya Binwani ke na kutuba: Mu kele muntu ya ntete, mu kele mpe ya nsuka, kana munu ve, Nzambi ya nkaka kele ve. **7** Nani yina kele mutindu munu? Yandi looka! Yandi samuna yawu, yandi zabisa munu mambu nyonso yina me salama, katuka ntangu yina mu yidikaka bantu ya ntete! Yandi tuba mpe mambu yina ke salama na bilumbu yina ke kwiza. **8** Beno bantu ya munu, beno vwanda ve na boma, beno tekita ve, mu zabisaka beno yawu ntama, mu salaka ti beno kuzaba yawu? Beno kele bambangi ya munu. Ya kele dyaka na Nzambi ya nkaka kana munu ve? Ve, mu kele ditadi ya nene, mu zaba Nzambi ya nkaka ve. **9** Bantu yina ke yidikaka banzambi ya biteki, bawu nyonso kele kaka mpamba, biteki ya bawu ya ntalu ke na ndandu ve, yawu mosi kele bambangi ya bawu, yawu ke talaka ve, yawu zaba kima ve, bawu ke tala nsoni. **10** Kuyidika nzambi ya kiteki, to kusulumuna kisengo samu na kuyidika kiteki, ya kele kaka buzoba. **11** Bantu nyonso yina kele ya kukangama na biteki, bawu ke fuluka na nsoni. Bayina ke yidikaka yawu ke kaka bantu. Bawu kuvukana bawu nyonso, bawu kwiza talana, bawu ke tala boma mpe bawu ke safuka. **12** Na kuyidika soka, kisadi-bisengo ke sadilaka na makala ya tiya, yandi ke bulaka yawu kikonkoto, yandi ke salaka na ngolo nyonso, kasi kana yandi me kuma na nsatu, yandi me lemba. Kana yandi me kunwa ve maza, yandi me lemba. **13** Muntu yina ke yidikaka biteki ke tezaka kibuku ya yinti na singa, yandi ke fikulaka kiteki ya nzambi ya luvunu na kisonokono, yandi ke bongisaka yinti na mbele, yandi ke yidikaka yawu mbote-mbote na lime, yandi ke bongisaka kiteki mutindu kele muntu, yandi ke yidika yawu na kifwani ya muntu, mpe yandi ke tulaka yawu na kati ya yinzo ya nzambi. **14** Yandi ke zenga yinti ya mbote ya sedele, yandi ke soola yinti ya telebinte yina kele ngolo to yinti ya nkaka ya nene. Yandi me bika ti yawu kula na kati ya bayinti ya mfinda, yandi ke kunda bayinti ya pine mpe mvula ke sala ti yawu kula. **15** Bantu ke sadila bankuni samu na kusala tiya, ba ke sadila yawu samu na kuzwa tiya to samu na kulambila madya ya bawu. Bawu lenda sadila yawu mpe samu na kuyidika nzambi yina bawu ke bondila. Bawu ke yidika kiteki, mpe bawu ke fukama samu na kusambila yawu. **16** Bawu ke baka ndambu ya yinti samu na kutula yawu na tiya, bawu ke yoka musuni na tiya yina, bawu ke kudya yawu mpe na manima, nsatu me manisa to bawu ke kuzwa tiya mpe bawu ke tuba: «Yinti yayi ke na kupesa tiya, tiya ya yawu kele ya mbote!» **17** Na yinti yina me bikana, yandi ke yidika nzambi ya kiteki, yandi ke fukama na mantwala ya yawu, yandi ke sambila yawu na kutuba mutindu yayi: «Nge kele nzambi ya munu, vuukisa munu.» **18** Bawu zaba kima mosi ve, bawu kele ve na mayela, meso ya bawu kele ya kukangama, samu ti bawu kutala ve, mutindu mosi mpe bantima ya bawu samu ti bawu kusimba ata dyambu. **19** Muntu ve ke na kuyindula na yandi mosi, muntu ve ke na ntima ya mbote mpe mayela samu na kutuba: «Mu me yoka ndambu ya yinti, mu me lamba madya na zulu ya makala, mpe mu me yoka musuni yina mu ke na kudya. Mu ke yidika kima ya busafu na ndambu ya nkaka! Mu ke fukama na mantwala ya kibuku ya yinti samu na kusambila kibuku yawu?» **20** Ve, bantu ya mutindu yina me kangama na kima yina ke kaka bombi, bawu ke na kuvunama na bantima ya bawu mpe bawu me zimbana nzila, bawu ke vuukisa ve luzingu ya bawu, mosi ve na kati ya bawu ke tuba: «Kima yina kele na diboko ya munu kele nzambi ya luvunu.» **21** Isayeli, dikanda ya Yakobi bambuka

moyo na mambu yayi: Nge kele kisyelo ya munu, mu me yidika nge, samu ti nge sadila munu. Isayeli, mu me zimbana nge ve. **22** Mu me kombola masumu ya nge mutindu dituti, mu me bingisa masumu ya nge mutindu dituti ya suka. Vutuka na sika ya munu, samu ti mu kele kikuudi ya nge. **23** Mazulu, yimbila na nsayi, samu ti Yave me sala! Kati-kati ya yisi ya ntoto, sala milolo ya nsayi! Beno myongo, beno looka na nsayi! Beno mpe mfinda na bayinti ya beno nyonso! Ya tsyelika, Yave me kuula Yakobi, yandi me lakisa nkembo ya yandi na Isayeli. **24** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Yave kele kikuudi ya nge, yandi yidikaka nge katuka kivumu ya mama ya nge: "Munu Yave, mu ke salaka nyonso. Mu me tanda mazulu munu mosi, mu me yalumuna ntoto kondwa lusalusu ya muntu. **25** Ntangu yayi, mu me katula bidimbu ya mimbikudi ya luvunu, mu ke sala ti bantu yina ke talaka mambu yina ke kwiza, bawu kuzonza kidi-kidi, mu ke kanga yinwa ya bantu ya ndwenga, mu ke lakisa ti mayela ya bawu kele kaka buzoba. **26** Mu ke lungisa mambu yina kisadi ya munu me tuba, mu ke sala ti makani ya bantumwa ya munu kununguswa. Na yina me tadila Yelusalemi, bantu ke zinga dyaka kuna, na yina me tadila bambanza ya Yuda ba ke tunga dyaka yawu, Mu ke tunga dyaka nyonso yina mwanganaka". **27** Mu ke tuba na mubu ya sunda: "Kawuka, mu ke sala ti miila kukawuka. **28** Mu ke tuba mutindu yayi samu na Siluse: Yandi kele muvungi ya bantu ya munu! Yandi ke sala ti nyonso yina mu zola, yawu kubonga. Yandi ke tumisa ti ba tunga dyaka Yelusalemi mpe kutula lufulu ya Yinzo ya Nzambi."»

45 Yave tubaka mutindu yayi na Siluse, ntinu yina yandi byekaka: Mu simbaka nge na diboko ya munu ya lubakala, samu ti nge kudyata makanda ya bantu ya bayinsi na mantwala ya nge, samu ti nge kubwisa lutumu ya bantinu, mpe samu na kufungula myelo yina kele ya kukangama na mantwala ya nge, samu ti myelo ya bambanza kuvwanda dyaka ve ya kukangama. **2** Munu mosi, mu ke tambula na mantwala ya nge, mu ke katula bikaku na nzila, mu ke mwangisa myelo ya kisengo ya mbwaki, mu ke zenga bikangulu ya bisengo. **3** Mu ke pesa nge bimvwama yina kele ya kubumbama, bimvwama yina ba me bumba na biswekolo, samu ti nge ke zaba ti ni munu kele Yave, me bokila nge na nkumbu ya nge, mpe mu kele Nzambi ya Isayeli. **4** Samu na kisyelo ya munu, Yakobi mpe Isayeli bantu ya munu, yina mu me soola, mu me bokila nge na nkumbu ya nge, mu me pesa nge nkumbu ya buzitu, ata ti nge me zaba ntete munu ve. **5** Mu kele Yave, kana munu ve, Nzambi ya nkaka kele ve. Mu me kubika nge na mvita ata ti nge ma zaba munu ve. **6** Samu ti bantu kuzaba yawu katuka kisika yina ntangu ke basikaka tii kisika yina ntangu ke lalaka, kana munu ve, ya nkaka kele kima ya mpamba, mu kele Yave mpe ya nkaka kele ve. **7** Mu me sala nsemo, mpe mu me yidika kitombe, mu me sala kizunu, mu me sala mpe ti mpasi kuvwanda, ni munu Yave me sala nyonso yina. **8** Katuka kuna na mazulu, kulumuna ludedomo mutindu kinoko, bika ti matuti kulumuna ludedomo mutindu mvula! Bika ti ntoto funguka, samu ti mpulusu kutalana, mpe ti ludedomo kubasika mutindu mutwikila! Munu Yave, mu me yidika bima nyonso yayi. **9** Kyadi na muntu yina ke swanisa yina me yidika yandi, na kutala mbote, yandi kele kaka mbungu na kati-kati ya bambungu ya ntoto, ntoto ya kulamba lenda tuba na kisadi-bambinda ti: «Yinki nge ke na kusala? Mpe ti kisalu yina nge kele ya mpamba!» **10** Kyadi na muntu yina ke tuba na tata ya yandi mutindu yayi: Samu na yinki nge butaka munu? To na kento: Samu na yinki nge ke butaka? **11** Yave Nzambi ya longo ya Isayeli yina yidikaka nge ke na kutuba mutindu yayi: Nge zola kuyufula munu na mambu yina ke kwiza? To kupesa munu bantumunu samu na bana ya munu, mpe samu na yina mu ke yidika na maboko ya munu? **12** Ni munu yidikaka ntoto, mpe na zulu ya yawu, mu yidikaka muntu, mu tandaka mazulu na maboko ya munu, ni munu ke pesa bantumunu na binwani ya yawu nyonso. **13** Ni munu me basisa Siluse samu na ludedomo ya munu, ni munu ke sungika banzila ya yandi nyonso. Yandi ke tunga dyaka mbanza ya munu, mpe yandi ke bika ti bantu ya munu yina ba nataka na ngolo, na yinsi ya nzenza kuvutuka na yinsi ya bawu, ba ke futa kima ve, bawu ke pesa ata dikabu, ni Yave Mfumu ya Binwani me tuba yawu. **14** Yave ke na kutuba: Ndandu ya kisalu ya bantu ya Ngipiti, mbongo ya bantu ya mumbungu ya Kuse, bantu ya yinsi ya Seba, bantu yayi ya yinda mingi, nyonso yina ke lutila na sika ya nge ke kuma ya nge, bantu yayi ke landa nge bawu ke vwanda ya kukangama na bampanga, bawu ke fukama na mantwala ya nge, bawu ke sambila mutindu yayi: «Nzambi kele kaka na sika ya beno, Nzambi ya nkaka kele ve. Banzambi ya nkaka kele mpamba!» **15** Nzambi ya Isayeli, nge yina ke vuukisaka, ya tsyelika, nge kele Nzambi ya kubumbama. **16** Bawu ke tala nsoni, bawu ke kufwa nsoni, bawu nyonso ke kwenda na kati ya nsoni ya kulutila, bayina ke yidikaka biteki. **17** Na yina me tadila Isayeli, ni na Yave bawu ke kuzwa mpulusu ya mankululu. Kilumbu mosi ve beno ke tala dyaka nsoni, beno ke kufwa dyaka nsoni ata fyoti ve. **18** Na yina, Yave ke na kutuba, yandi yina yidikaka mazulu, ni yandi Nzambi yina salaka ntoto mutindu yawu kele, yandi salaka ti yawu kusyama, yandi salaka ve ti yawu kuvwanda mpamba, kasi yandi yidikaka ntoto mpe salaka ti bantu kuzinga na ntoto: «Mu kele Yave, Nzambi ya nkaka kele ve. **19** Mu me zonza ve na mansweki mpe na kisika mosi ya kitombe na ntoto. Mu ke tuba ve na dikanda ya Yakobi ti: Beno sosa munu na kati ya mpamba! Munu Yave mu ke zonzaka mambu ya kusungama, mu ke samunaka mambu ya kudedama.» **20** Beno bayina ke ntete moyo na kati ya makanda ya bantu, beno yonzama mpe beno kwiza, Beno nyonso, beno belama! Bawu kele ve na luzabu, bayina kele na biteki yina ba yidika na yinti, bawu ke sambilaka nzambi, yina lenda vuukisa bawu ve. **21** Beno samuna yawu, beno talisa mambu ya beno, beno yonzama! Beno vukana mpe kintwadi, beno solola. Nani zabisaka mambu yina ke kwiza ntete ti yawu kusalama ntangu yayi. Nani zonzilaka mambu yango ntama? Ya kele ve ni munu Yave? Na mantwala ya munu, Nzambi ya nkaka kele ve. Nzambi ya kusungama, Nzambi yina ke vuukisaka, Nzambi ya nkaka kele ve. **22** Beno nyonso bayina ke zingaka na bandilu ya ntoto, beno baluka na sika ya munu mpe beno ke vuuka! Ya tsyelika mu kele Nzambi, mpe Nzambi ya nkaka kele ve. **23** Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu mosi, mambu ya kusungama, ke basikaka na yinwa ya munu, dyambu yina ba lenda soba ve. Bantu nyonso ke fukama na mantwala ya munu, bantu nyonso ke kudya ndefi na Nkumbu ya munu, **24** bawu ke tuba na yina me tadila munu ti: «Ya tsyelika, kaka ni na Yave kele na kusungama mpe lulendo.» Bayina nyonso me dasukila yandi, bawu ke kwiza na mantwala ya yandi na nsoni. **25** Bantu nyonso ya Isayeli ke vwanda ya kusungama samu na Yave, mpe bawu ke vwanda na fyele.

46 Tala Bele me fukama mpe Nebo me kondama, ba me tula banzambi ya bawu ya biteki na zulu ya bibulu ya bwala mpe bibulu ya nkaka, ni beno vwandaka nata yawu, kasi beno me tula yawu na zulu ya bibulu, mpe yawu me kuma kizitu samu na bibulu yina me lemba. **2** Banzambi yina me kondama bawu nyonso, bawu nyonso me fukama, bawu ke na kulenda ve na kuvuukisa biteki ya bawu, mpe bawu ke na kunata bawu na

ngolo na yinsi ya nzenza. **3** Beno kuwa munu, beno bantu ya Yakobi, beno bantu yina me bikana na dikanda ya Isayeli, beno bayina mu ke na kusadisaka katuka kivumu ya mama ya beto, beno bayina mu ke na kunata ntete mbutukulu ya beno! **4** Mu ke soba ve tii ntangu beno ke nuna, mu ke syamisa beno tii ntangu bansuki ya beno ke kuma mpembe. Ni munu ke syamisa beno, mpe mu ke nata beno, ya tsyelika, mu ke syamisa beno mpe mu ke kuula beno. **5** Na nani beno zola kufwanikisa na munu? Nani kele mutindu mosi na munu? Na nani beno zola kufwanikisa munu samu ti beto vwanda mutindu mosi? **6** Bawu ke na kubaka wolo nyonso na basaki ya bawu, bawu ke na kuteza mbongo na kitezolo mpe bawu ke na kufuta muntu, yina ke yidikaka biteki na kuyidikila bawu nzambi, yina ba ke fukimina. **7** Bawu me tula yawu na magembo ya bawu, bawu me tula yawu na kisika ya yawu, yawu ke ningana ve na kisika yina ba me tula yawu, Ata ti ba looka na sika ya yawu, yawu ke pesa ve mvutu, yawu lenda kuula ve muntu na kati ya mpasi. **8** Beno bambukila yawu moyo mpe beno vwanda na kibakala! Beno banza na yawu, beno bantu yina ke balukilaka Nzambi! **9** Beno bambuka moyo na mambu yina lutaka, yina lutaka na bantangu ya ntama, samu ti ni munu kele Nzambi, Nzambi ya nkaka kele ve, ya tsyelika, kaka ni munu kele Nzambi, Ata kima mosi ve lenda fwanakana na munu. **10** Katuka na mbadukulu, mu ke samunaka mambu yina ke kwiza na mantwala, ntangu mingi mu ke samunaka yina kele ntete ve. Ni munu ke tubaka mpe mabanza ya munu ke salamaka, ya tsyelika, mu ke salaka nyonso yina mu zola. **11** Katuka ntama na esete, mu ke bokila muntu ya lulendo mutindu mbemba, ni yandi ke lungisa mambu yina mu me kanisa na kusala. Yina mu me tuba, mu ke lungisa yawu, yina mu me kanisa na kusala, mu ke sala yawu. **12** Beno kuwa munu, beno bantu ya ntima ya ngolo, beno bantu yina kele ntama na ludedomo! **13** Na mwa ntangu fyoti, me ke sala lufundusu mpe yawu kele dyaka ntama ve. Mu ke lutisa ntangu ve samu na kunata mpulusu, mu ke pesa nkudulu na Siyone, mpe nkembo ya munu na Isayeli.

47 Kulumuka, vwanda na zulu ya fundu-fundu, nge ndumba ya Babilone vwanda na ntoto, vwanda na ntoto kondwa kiti ya kintinu, ndumba ya ba-Kalede, ba ke bokila dyaka nge ve «Kento ya kitoko mpe yina zola nsayi ya kinsuni.» **2** Baka matadi zole yina ba ke sadilaka, samu na kunika bambuma ya faline, katula kitambala ya nge, benda dizwela ya nge, lakisa mabunda ya nge, mpe sabuka mwila. **3** Na yina kimpene ya nge ke talana na ngaanda mpe nge ke tala nsoni na meso ya bantu. Mu ke vutudila nge mambu ya nge ya yimbi, mpe ata muntu ke kabikisa munu. **4** Muntu yina ke na kiyeko ya kukuula beto nkumbu ya yandi kele Mfumu ya Binwani, muntu ya Longo ya Isayeli. **5** Vwanda mpe dingama, bumbama na kitombe, kento ya ba-Kalede, samu ti ba ke bokila nge dyaka ve, «Mfumu ya kento ya bayinsi ya kintinu.» **6** Mu dasukilaka bantu ya munu, mu vwezaka mvwilu ya munu, mu yekudilaka nge yawu, kasi nge me nyokola bawu kondwa kyadi, nge me tula kizitu ya nge ya dema na zulu ya biboba, **7** mpe nge me tuba: «Mu ke vwanda mfumu ya kento ya bantangu nyonso!» Na nyonso yina nge me kanisa ve, mpe nge me yindula ve, wapi mutindu ya ke manisa. **8** Na ntangu yayi, kuwa nge kento ke zolaka nsayi ya kinsuni, nge kento ke yalaka na kivuvu, mpe ke tubaka na ntima ya nge: «Munu, kaka munu, muntu ya nkaka ve! Mu ke vwanda ve mufwidi, mpe mu ke wombisa ve bana ya munu!» **9** Ya tsyelika, mambu zole ya bampasi ke kumina na ntangu mosi mpe na kilumbu mosi: «Ba ke botola nge bana mpe bufwidi. Mpasi yango ke bwidila nge ngolo ya yawu nyonso, ata ti nge sadila bampandu ya mutindu na mutindu, ata ti nge sadila lulendo ya bansalulu ya nge ya bakisi.» **10** Nge vwandaka tula kivuvu ya nge na yimbi yina nge vwandaka sala, mpe nge vwandaka tuba: «Ata muntu ke na kutala munu.» Ndwenga mpe luzabu me zimbisa nge, nge vwandaka tuba na ntima ya nge: «Munu, kaka munu, muntu ya nkaka ve!» **11** Kasi mambu ya kyadi ke kumina nge mpe nge ke zaba ve wapi mutindu ya kusala samu ti yawu kumina nge ve, mwangusulu yina nge ke na kubanza ve, ke kumina nge na mpamukunu, kondwa nge zaba yawu. **12** Tatamana na kusadila bampandu ya nge, mpe na bakisi ya nge, yina nge ke sadilaka ntangu nyonso katuka bumwana ya nge! Kuzaba ve kana nge ke kuzwa ndandu na yawu, kuzaba ve kana nge ke kuma muntu ya nsisi! **13** Nge me lemba mingi na kusosaka bayina ke talaka mambu. Bika ti bawu kutalana mpe bawu kuvuukisa nge, bantu ya ndwenga bayina ke tangaka bizunga ya dizulu mpe bambwetete, bayina ke zabisaka nge konso mbandukulu ya ngonda mambu, yina ke kwiza na mantwala! **14** Bawu nyonso me kuma mutindu nyanga yina tiya ke yokaka, bawu lenda kuvuukisa ve luzingu ya bawu na milaka ya tiya, ya kele ve makala ya tiya, yina ba ke lambilaka mampa, to mwa tiya yina bantu ke yotilaka. **15** Tala mpasi yina ke kumina bayina nge vwandaka kwenda tala ntangu nyonso, mpe bayina vwandaka sala mumbungu na nge katuka bumwana ya nge. Bawu ke kwenda dyengila konso muntu na lweka ya yandi, mpe nge ke vwanda ve na muntu yina ke vuukisa nge!

48 Beno kuwa mambu yayi, beno dikanda ya Yakobi, beno, bayina ba ke bokilaka na nkumbu ya Isayeli, mpe bayina butukaka na dikanda ya Yuda, beno ke kudyaka ndefi na Nkumbu ya Yave mpe beno ke zonzilaka mingi Nkumbu ya Nzambi ya Isayeli, kondwa butsyelika na kusungama! **2** Bawu ke na kutuba: «Beto kele bantu ya Mbanza ya Iongo!» Mpe bawu ke na kuyekama na Nzambi ya Isayeli, yina Nkumbu ya yandi kele Yave Mfumu ya Binwani! **3** Mu zabisaka katuka ntama mambu yina lutaka, yawu basikaka na yinwa ya munu, mpe mu wakisaka yawu, na mpamukunu mu me sala mpe ya me yilama. **4** Samu ti mu zabaka ti nge kele na yintu ngolo, mpe ti laka ya nge kele mutindu kibuku ya kisengo mpe ti mbunzu ya nge kele ya kisengo ya mbwaki, **5** Mu zabisaka nge mambu yayi katuka ntama, mu tubilaka nge yawu tekila yawu kuyilama, samu ti nge tuba ve: «Ni kiteki ya munu me yidika mambu nyonso yayi, ya kele nzambi ya munu ya yinti, kifwani ya munu ya kisengo ya mbwaki, yina me tumisa yawu!» **6** Nge me kuwa mbote, fyongonina nyonso yina. Beno mpe, beno lenda kwenda samuna yawu ve? Na ntangu yayi mu ke na kuzabisa nge mambu ya malu-malu, mambu yina vwandaka ya kubumbama, yina nge zaba ve. **7** Ya me yilama na ntangu yayi kasi na ntangu ya ntama ve, tii na kilumbu yayi, nge vwandaka me kuwa yawu ve, samu ti nge tuba ve ti: «Mu zabaka yawu!» **8** Ve, nge zabaka ata kima ve, nge vwandaka, me kuwa yawu ve Yawu vwandaka me wakana ve na makutu ya nge. Samu ti mu zabaka nge, mpe mu zabaka ti nge kele kiyekudi. Ya tsyelika, nkumbu ya nge kele: «Muntu ya kondwa kutumama katuka kivumu ya mama ya nge» **9** Samu na Nkumbu ya munu, mu me simba nkele ya munu, samu na nzitusu yina mu fwana kuzwa, mu me kanga ntima, samu ti mu mwangisa nge ve. **10** Mu me sulumuna nge, kasi samu na kuzwa mbongo ve, ya tsyelika, mu me meka nge na kati ya mpasi. **11** Munu mosi, munu mosi, mu ke sala. Wapi mutindu mu ke ndima ti ba kuvweza munu? Mu ke pesa nkembo ya munu na muntu ya nkaka ve. **12** Kuwa munu, Yakobi, Isayeli yina mu me bokila! Mu kele! Ni munu kele ya ntete, mu kele mpe ya mansukina. **13** Na maboko ya munu

mosi mu yidikaka ntoto mpe mu yalumunaka dizulu, ntangu mu ke bokilaka bawu, kintwadi bawu ke kwizaka na mbala mosi. **14** Beno nyonso, beno yonzama mpe beno kuwa munu! Nani na kati ya banzambi ya nkaka me samunaka mambu yayi? Mu ke na muntu yina Yave ke zolaka, yandi ke yidika mambu yina mu kubikaka samu na Babilone, yandi ke nanguna diboko ya yandi samu na kubula ba-Kalede. **15** Ni munu, ni munu me zonza, ni munu me bokila yandi, mu me tuba na yandi na kwiza, mu ke bongisa bisalu ya yandi! **16** Beno belama na munu, mpe beno kuwa! Banda na mbadukulu, mu ke zonzaka na mansweki ve. Ntangu mambu yina salamaka mu vwandaka kuna. Na ntangu yayi, Yave, Mfumu me fidisa munu mpe Mpeve ya yandi kele na munu. **17** Yave ke na kutuba, Yave kikuudi ya nge, Nzambi ya longo ya Isayeli, munu Yave, Nzambi ya nge: Mu ke na kulwengisa nge, samu na kusadila nge mambu ya mbote, mu ke twadisa nge na nzila yina nge fwana kulanda! **18** Kana nge, nge sadilaka mbote ntumunu ya munu, kizunu ya nge zolaka luta mutindu nzadi, mpe ludedomo ya nge zolaka vwanda mutindu bimpo ya mubu. **19** Bandandu ya nge zolaka kuma mingi mutindu munyenge, bana ya nge zolaka vwanda mingi mutindu mwa bambuma ya munyenge, nkumbu ya nge zolaka zimbana ve, nge zolaka zimbana na mantwala ya munu ata fyoti ve. **20** Beno basika na Babilone! Beno kima ba-Kalede! Na milolo ya nsayi, beno samuna nsangu! Beno kutuba yawu, beno mwangisa yawu ntama, tii na bandilu ya ntoto! Beno tuba ti Yave me kuula kisyelo ya yandi Yakobi! **21** Ntangu yandi ke twadisa bawu na yinsi ya kuyuma, bawu ke vwanda ve na mpwila ya maza, samu ti yandi ke basisa maza na ditadi samu na bawu, yandi ke pasula ditadi mpe maza ke basika. **22** Kasi Yave me tuba: Kizunu ke vwanda ve samu na bantu ya yimbi!

49 Beno yina ke zingaka na bisanga, beno kuwa munu! Beno bantu yina kele ntama, beno teka makutu! Yave bokilaka munu katuka kivumu ya mama ya munu, Yave bokilaka nkumbu ya munu ntangu mu vwandaka ntete na kati ya kivumu ya mama ya munu. **2** Yandi salaka ti yinwa ya munu kuvwanda mbele ya mvita yina ke na meno, yandi me fuka munu na mpewo ya diboko ya yandi, yandi salaka ti munu vwanda dyonga ya nsongi, yandi bumbaka munu na nkutu ya yandi ya madyonga. **3** Yandi tubaka na munu: «Nge kele kisyelo ya munu, Isayeli, ni na nge mu ke lakisa nkembo ya munu.» **4** Kasi, munu, mu tubaka: «Mu me sala kaka kisalu ya mpamba, ya tsyelika ya kele kaka ya mpamba mu me manisa ngolo ya munu. Kasi Yave ke nungisa munu, mpe musendo ya munu kele na sika ya Nzambi ya munu.» **5** Na ntangu yayi Yave ke na kutuba, yandi yina yidikaka munu na kivumu ya mama ya munu, samu ti mu vwanda kisyelo ya yandi, samu ti mu vutula Yakobi na kisika ya yandi, mpe na kuyonzika Isayeli pene-pene na yandi, mu ke vwanda ya kuzituswa na meso ya Yave, mpe Yave kele kisika ke katukaka ngolo ya munu. **6** Yandi tubaka na munu: Nge ke vwanda ve kaka kisyelo ya munu, samu na kuvutula dyaka bifumba ya Yakobi mutindu yawu vwandaka ntete, mpe kuvutula bantu ya Isayeli yina mu bumbaka. Kasi mu soolaka nge mpe samu ti nge vwanda mutindu mwinda ya bayinsi nyonso, samu ti mpulusu ya munu kuma, tii na bandilu ya ntoto. **7** Yave ke na kutuba, yandi yina ke kuulaka Isayeli, yandi kele Nzambi ya Longo, yandi ke na kutuba na muntu yina ba vwezaka, muntu yina bantu nyonso me yina, muntu yina bamfumu me kitula mundongo ya bawu: Bantinu ke tala nge, bawu ke telama na bakiti ya bawu ya kintinu, bamfumu ke tala, mpe bawu ke fukama, samu na Yave yina me lunga ti ba tula kivuvu na yandi, samu na Muntu ya Longo ya Isayeli, ni yandi soolaka nge. **8** Yave ke na kutuba: «Na ntangu ya mbote, mu kuwaka nge, mpe na kilumbu ya mpulusu, mu kwizaka sadisa nge.» Mu ke keba nge, mu ke byeka nge samu na kusala ngwisani na bantu, samu na kuvumbula yinsi, samu na kukabula bimvwama yina mwanganaka, **9** samu na kutuba na bankole: «Beno basika!» Mpe na bayina ke na kitombe: «Beno talana!» Bawu ke kuzwa matiti ya kudya na bisika nyonso na banzila, bawu ke kuzwa madya na zulu ya myongo ya fyoti. **10** Bawu ke tala dyaka nsatu ve, bawu ke vwanda ve na mpwila ya maza, tiya ya yinsi ya kuyuma mpe ntangu ke talisa dyaka bawu mpasi ve, samu ti muntu yina ke fwilaka bawu kyadi ke twadisa bawu, mpe yandi ke nata bawu na bayinto ya maza. **11** Myongo ya munu nyonso mu ke kitula yawu banzila, mpe mu ke bongisa dyaka banzila ya munu. **12** Bawu yayi, bawu me katuka na bayinsi ya ntama ba ya nkaka me katuka na node, ba ya nkaka na kisika yina ntangu ke lalaka, ba ya nkaka dyaka na yinsi ya Sinime. **13** Mazulu, beno looka na nsayi! Ntoto beno vwanda na nsayi ya kulutila! Myongo, beno looka na kilengi, samu ti Yave me bomba dikanda ya yandi mpe yandi me fwila kyadi na bayina kele na mpasi. **14** Na yina Siyone me tuba: «Yave me manga munu, ya tsyelika Yave me zimbana munu!» **15** Kento lenda zimbana mwana ya yandi, yina yandi ke na kupesa mabene? Yandi kele ve na kyadi ya mwana yina me basika na kivumu ya yandi? Ata ti mama zimbana mwana ya yandi, kasi munu, mu ke zimbana nge ve! **16** Tala, mu sonikaka nkumbu ya nge na diboko ya munu, bibaka ya nge kele ntangu nyonso na mantwala ya munu. **17** Bana ya nge, ke vutukila nge, kasi bayina bebisaka, mpe mwangisaka nge, bawu ke bika nge, mpe bawu ke kwenda ntama. **18** Losa meso na ba lweka nyonso mpe tala: Bawu nyonso ke na kuyonzama, mpe bawu ke na kwiza na sika ya nge. Ya tsyelika, mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu Yave, Nzambi ya moyo, Yave ke na kutuba: nge ke vwata bawu nyonso mutindu misanga, mpe nge ke kanga bawu na luketo mutindu ndumba, yina me kubama na makwela. **19** Yinsi ya nge yina ke ya kumwangana, na kati ya kyadi, ke kuma fyoti samu na bantu yina ke zingaka kuna, mpe bayina vwandaka kwamisa nge ke kima ntama na nge. **20** Bana ya nge, bayina ba botolaka nge, ke tuba na nge: «Kisika yayi kele fyoti samu na beto. Yidikila beto kisika, samu ti beto kuzinga awa!» **21** Na yina nge ke kukiyufula: «Nani me butila munu bana nyonso yayi? Mu vwandaka ve na bana, mu vwandaka kisita, mu kimaka na yinsi ya nzenza, mpe ba bingisaka munu, kasi bana yayi nani me kulisa bawu? Mu bikanaka kaka munu mosi, kasi bawu yayi, bawu vwandaka wapi sika?» **22** Yave ke na kutuba: «Mu ke nanguna diboko ya munu na sika ya bayinsi ya nzenza, mu ke telemisa kidimbu ya yinsi ya munu na sika ya makanda, Bawu ke natina nge bana ya nge na maboko ya bawu, mpe bawu ke tula bana ya nge ya ba kento na mapeka ya bawu. **23** Bantinu ke yundula nge mutindu bibuti ya nge, mpe bana ya bantinu ya bakento ya bawu ke vwanda bamama yina ke yundula nge. Bawu ke fukama na mantwala ya nge tii na ntoto, bawu ke pela fundu-fundu yina ke kangama na makulu ya nge. Ni kuna nge ke zaba ti munu kele Yave, mpe muntu yina ke tula kivuvu ya yandi na munu, yandi ke tala ve nsoni.» **24** Yina kinwani me baka, nani lenda botola yawu? Nani lenda kuula bankole na maboko ya mfumu ya ntima ya yimbi? **25** Yave ke na kutuba: ba ke botola bankole ya kinwani, muntu yina mfumu ya ntima ya yimbi kangaka ke kuzwa kimpwanza. Mu ke fundisa munu mosi bayina nwanisaka nge, mpe munu mosi, ke kuula bana ya nge. **26** Mu ke sala ti bayina ke kwamisaka nge kudya banzutu ya bawu mosi, mpe ti bawu kunwa menga ya bawu mosi mutindu malafu ya malu-malu. Ni kuna bantu nyonso ke zaba ti mu kele

Yave, yina ke vuukisa mpe ke kuula nge, munu Nzambi ya Lulendo ya Yakobi.

50 Yave ke na kutuba: «Wapi sika kele mukanda ya kufwa makwela, yina lendaka pesa munu luve ya kufwa makwela na mama ya beno? To na sika ya wapi kidefisi mu tekisaka beno? Ba tekisaka beno, samu na yimbi ya beno, ni kondwa kutumama ya beno, salaka ti mu bingisa mama ya beno. **2** Ntangu mu kwizaka, samu na yinki ata muntu vwandaka ve? Ntangu mu bokilaka, samu na yinki ata muntu ndimaka? Diboko ya munu kele nkufi samu na kukuula? Mu kele dyaka ve na ngolo samu na kupesa beno kimpwanza? Ntangu mu ke sembaka mubu, yawu ke kawukaka, mu ke kitulaka banzadi mutindu yinsi ya kuyuma. Bambisi ya yawu ke bolaka samu ti maza kele dyaka ve, yawu ke kufwaka na mpwila ya maza. **3** Mu ke vwatisaka zulu na lele ya ndombe, mpe mu ke fukilaka yandi kinkuti ya bufwidi.» **4** Yave, Mfumu, me pesa munu nzonzolo ya mulongoki, samu ti mu zaba kusyamisa na bampova bayina me lemba. Konso suka, yandi ke salaka, yandi ke salaka ti mu kuwa na makutu ya munu mutindu mulongoki. **5** Yave Mfumu me fungula dikutu ya munu, mpe munu, mu me manga ve, mu me kima ve. **6** Mu pesaka mukongo ya munu na bayina vwandaka bula munu, mpe mu pesaka mabundi ya munu na bayina vwandaka benda mandefo ya munu, mu bumbaka ve kizizi ya munu, na bayina vwandaka finga munu, mpe vwandaka losila munu mante. **7** Yave, Mfumu me sadisa munu, ni yawu yina mu me kufwa ve nsoni, ni yawu yina mu me kumisa kizizi ya munu ngolo mutindu ditadi, mu zaba ti mu ke tala nsoni ve. **8** Yandi kele pene-pene, yandi yina ke nungisa munu. Nani zola kufundisa munu? Beto kwenda na bazuzi! Nani zola kubotola munu luve ya munu? Yandi kubelama na munu! **9** Yave, Mfumu ke kwiza sadisa munu, nani ke bedisa munu? Bambeni ya munu nyonso ke kubwa mutindu bilele yina me beba, mutindu bitende ya lele yina banselele me kudya. **10** Nani na kati-kati ya beno ke zitisaka Yave? Bika ti yandi kuwila kisyelo ya yandi! Kana muntu ke na kutambula na kitombe, kondwa kutala nsemo, bika ti yandi kutula kivuvu ya yandi na Nkumbu ya Yave, Yandi kuyekama na Nzambi ya yandi! **11** Kasi, beno bayina nyonso ke na kunamisa tiya, beno bayina ke na kubaka madyonga ya tiya, Beno kwenda kubwa na tiya ya beno mosi, mpe na kati ya madyonga yina beno me namisa beno mosi! Ni diboko ya munu me sala ti yawu kukumina beno. Beno ke kufwa na kati ya bampasi!

51 Beno kuwa munu, beno bayina ke na kwendaka sosa ludedomo, beno bayina ke na kusosaka Yave! Beno tala ditadi yina mu pasulaka samu na kuyidika beno, mpe dibulu ya matadi kisika yina mu basisaka beno! **2** Beno tala tata ya beno Abalayami, Saala yina butaka beno, samu ti ntangu mu bokilaka Abalayami, yandi vwandaka ve na mwana, mu sakumunaka yandi mpe mu pesaka yandi dikanda ya nene. **3** Ya tsyelika, Yave ke bomba Siyone, Yandi ke bomba nyonso yina ba mwangisaka, yandi ke sala ti yinsi ya kuyuma kukuma mutindu bilanga ya Edeni ntoto yina ata kima ke menaka ve, ke kuma mutindu bilanga ya Yave. Nsayi mpe mayangi ke yala kuna, ba ke yimbila mikunga ya nzitusu mpe mikunga ya kuvutula matondo. **4** Beno bantu ya munu, beno kuwa munu mbote-mbote! Beno dikanda ya bantu ya munu, beno fungula makutu, samu ti mu ke samuna Musiku ya munu, mu ke pesa banzengolo ya munu, samu ti yawu kuvwanda nsemo ya bantu ya bayinsi. **5** Ludedomo ya munu ke pene-pene. Mpulusu ya munu ke na kwiza. Mu ke fundisa bantu ya bayinsi nyonso na lulendo nyonso, bantu yina ke zinga na bisanga ke tula kivuvu ya bawu na munu, bawu ke vingila lusalusu ya diboko ya munu. **6** Beno balula meso na zulu mpe beno tala na yisi, awa na ntoto. Ya tsyelika zulu ke zimbana mutindu mulinga. Ntoto ke pasuka, yawu ke kuma mutindu bitende ya kinkuti, bayina ke zingaka na ntoto, ke kufwa mutindu banzinzi. Kasi ludedomo ya munu, ke zingila bantangu nyonso, mpulusu ya munu ke suka ve. **7** Beno kuwa munu, beno bayina zaba yinki kele ludedomo, beno bayina kele na Musiku ya munu na ntima! Beno kukima ve bisombolo ya bantu, beno kuvwanda ve na boma ya bifingu ya bawu. **8** Samu ti banselele ke kudya bawu mutindu kinkuti, mpe mutindu bidongolo ke kudyaka lele ya mika ya mameme. Kasi mpulusu ya munu ke zingila bantangu nyonso, nkudulu ya munu ke zingila bambandu nyonso. **9** Vumbuka, vumbuka! Vwata lulendo ya nge, nge diboko ya Yave! Vumbuka, mutindu na ntangu ya ntama, na ntangu ya bambandu yina lutaka! Ni nge ve pasulaka Layabe? Ni nge ve tobolaka kibulu ya nene ya nsisi ya mubu? **10** Ni nge ve yumisaka mubu? Ni nge ve yumisaka maza ya dibulu ya nene yina kele ve na nsuka? Nge fungulaka nzila na kati-kati ya mubu, nzila samu na kulutisa bayina nge kuulaka. **11** Bayina Yave me kuula ke vutuka. Bawu ke kuma na Siyone na kati ya milolo ya nsayi. Kyese ya bamvula na bamvula ke talana na bayintu ya bawu mutindu yimpu ya kintinu, kyese na mayangi ke kwiza bwabana bawu, manyongo na biyawula ke kima. **12** Yave ke na kutuba: Ni munu, ni munu ke bomba beno. Nge kele nani, samu ti nge vwanda na boma ya muntu yina ke kufwaka? Samu ti nge vwanda na boma ya muntu, yina luzingu ya yandi kele kaka mutindu matiti. **13** Nge me zimbana Yave, ni yandi yidikaka nge, Yave yina tandaka mazulu mpe tulaka lufulu ya ntoto! Bilumbu nyonso, nge ke na kutekita, samu na nkele ya muntu ya ntima ya yimbi, mutindu muntu yina me kubama samu na kubebisa nge. Ntangu yayi, wapi nkele yango, ya muntu yina ke kwamisaka? **14** Ntama mingi ve, nkole ke kuzwa kimpwanza, yandi ke kufwa dyaka ve na kati ya boloko, yandi ke kufwa dyaka nsatu ve! **15** Munu, mu kele Yave Nzambi ya nge. Ni munu ke ningisaka mubu, mpe ke wakisaka makelele ya bimpo, Nkumbu ya munu kele: Yave, Mfumu ya Binwani. **16** Mu me tula mambu ya munu na yinwa ya nge, mu me bumba nge na mpewo ya diboko ya munu, samu na kuyalumuna mazulu, na kutula lufulu ya ntoto, mpe kutuba na Siyone: Nge kele dikanda ya munu! **17** Vumbuka, vumbuka! Nge Yelusalemi, telama, nge me kunwa mbungu ya kufuluka ya nkele ya Yave, mbungu yina yandi me lakisa nge, Ya tsyelika, nge me manisa mbungu ya kizungu-zungu, tii na dibete ya mansukina. **18** Na bana nyonso yina nge me buta, ata mosi ve lenda twadisa nge, mpe na bana nyonso yina nge me kulisa, ata mosi ve lenda simba nge na diboko ya nge! **19** Mambu zole ya mpasi me bwidila nge, kasi nani ke tala nge kyadi? Mpasi mpe mwangusulu, nsatu na mbele ya mvita! Nani ke bomba nge? **20** Bana ya nge me lemba, bawu ke ya kulala na magambu ya banzila, mutindu bankabi me kangama na mutambu, nkele ya Yave me bwidila bawu, bawu me kuzwa nsembolo ya Nzambi ya nge. **21** Na yina, kuwa mambu yayi, nge kento ya kyadi, nge yina me kola kasi na vinu ve. **22** Yave Nzambi ya nge ke na kutuba: yandi yina ke nwaninaka dikanda ya nge, mu ke katula na diboko ya nge, mbungu ya kizungu-zungu, nge ke kunwa dyaka ve, mbungu ya kufuluka na nkele ya munu, **23** samu ti mu ke tula yawu na maboko ya bantu yina vwandaka nyokola nge, ya bayina vwandaka tuba na nge: Kondama, samu ti beto luta! Mpe nge me pesa mukongo ya nge samu ti, bawu kudyata yawu, mutindu nzila samu na bayina ke lutaka.

52 Vumbuka, vumbuka! Nge Siyone, lwata ngolo ya nge! Lwata binkuti ya nge ya mukembo, Yelusalemi mbanza ya longo! Samu ti ata muntu yina ba zengaka ve bubakala, to yina kele ya kuvedila ve ke kota ve na sika ya nge. **2** Ningisa fundu-fundu ya nge, telama, mpe vwanda, nge Yelusalemi! Katula basinga yina ba kangaka nge na laka, nge Siyone kento ya kitoko, nge yina ba me bwila! **3** Samu ti Yave ke na kutuba: Ba tekisaka beno ya mpamba, ba ke kuula beno kondwa kupesa mbongo. **4** Samu ti Yave Nzambi ke na kutuba dyaka: Na mbandukulu, bantu ya munu kwendaka zinga na bunzenza ntete na Ngipiti, na manima bantu ya Asili kwamisaka bawu ata ti bawu salaka dyambu ve. **5** Kasi ntangu yayi, Yave ke na kutuba: Wapi ndandu yina mu ke kuzwa? Samu ti ba me bwila bantu ya munu ya mpamba, Yave me tuba: Bantu ya ntima ya yimbi ke na kubula ntulu, mpe bilumbu nyonso, bawu ke na kusafulaka Nkumbu ya munu! **6** Ni yawu yina, bantu ya munu ke zaba nkumbu ya munu. Ni yawu yina, ni na kilumbu yina bawu ke zaba ti, ni munu tubaka ti: Munu, yandi yayi! **7** Ya kele kitoko na zulu ya myongo, makulu ya ntumwa yina ke na kunata bansangu ya mbote, yandi ke na kusamuna kizunu, buyenge mpe mpulusu, yandi ke na kutuba na nge Siyone: «Nzambi ya nge kele ntinu!» **8** Bandinga ya bankebi ke na kuwakana, bawu ke na kuzangula bandinga, kintwadi, bawu nyonso ke na kusala milolo ya nsayi samu ti ni na meso ya bawu, bawu ke na kutala Yave ke na kwiza dyaka na Siyone. **9** Beno sala milolo ya nsayi, kintwadi beno wakisa kilengi ya beno, beno bisika ya kumwangana ya Yelusalemi! Samu ti Yave me bomba dikanda ya yandi mpe yandi me kuula Yelusalemi. **10** Yave me lakisa lulendo mpe bulongo ya yandi na meso ya makanda nyonso, mpe bantu ya bandilu nyonso ya ntoto, ke tala nkudulu yina Nzambi ya beto ke natina beto. **11** Beno kwenda, beno kwenda! Beno basika kuna beno kusimba ata kima mosi ve yina kele ve ya kuvedila! Beno basika na mbanza yina! Beno kukivedisa, beno yina ke nataka bisalulu ya Yave! **12** Beno ke basika kuna ve na mbangu nyonso, beno ke tambula ve mutindu bantu ke na kukima, samu ti Yave ke tambula na mantwala ya beno, mpe Nzambi ya Isayeli ke tambula na manima ya beno. **13** Tala, kisyelo ya munu, yandi ke bonga na nyonso yina yandi ke sala, yandi ke butuka, yandi ke vwanda ya kuzangama, yandi ke vwanda ya kuzangama mingi. **14** Bantu mingi talaka boma mingi, na kutala yandi, samu ti kizizi ya yandi bebaka, kizizi ya yandi vwandaka dyaka ve mutindu ya muntu. **15** Ntangu yayi, nkonga ya bantu ya bayinsi nyonso ke yituka samu na yandi, na mantwala ya yandi, bantinu ke kanga bayinwa, samu ti bawu ke tala bawu mosi mambu yina ba zabisaka bawu ve, bawu ke visa mambu yina bawu me kuwaka ntete ve.

53 Nani kwikilaka na mambu yina ba zabisaka beto? Na nani Yave lakisaka lulendo ya mutindu yina? **2** Yandi me kula mutindu mutwikila to mutindu mwanzi yina me basika na yinsi ya kuyuma. Yandi vwandaka kitoko ve, yandi vwandaka lezima ve samu ti beto kutala yandi, na kutala yandi, yandi vwandaka na ata kima yina lendaka benda beto. **3** Bantu zitisa yandi ve mpe ba vwandaka nyafunaka yandi, yandi vwandaka muntu ya bampasi mpe yandi mesanaka na bampasi. Ya tsyelika, yandi vwandaka mutindu muntu yina bantu zola kutala ve. Beto vwezaka yandi, mpe beto talaka yandi mutindu muntu ya mpamba samu na beto. **4** Ya tsyelika, yandi nataka bimbevo ya beto, ni bampasi ya beto yandi bakaka, ntangu beto vwandaka banza ti Nzambi sembaka yandi, mutindu ti Nzambi bulaka mpe kululaka yandi. **5** Ya tsyelika, samu na masumu ya beto ba tobolaka nzutu ya yandi, ya kele samu na yimbi ya beto ba nikaka yandi. Nsembolo yina ke na kupesa beto kizunu kubwaka na yandi, mpe ti ni samu na bamputa ya yandi, beto ke na kuzwa lunyakusu. **6** Beto vwandaka kwenda yima-yima mutindu mameme, mosi-mosi na beto vwandaka landa nzila ya yandi, Yave tulaka yimbi ya beto nyonso na yintu ya yandi. **7** Ba nyokolaka yandi, ba talisaka yandi mpasi, mpe yandi fungulaka yinwa ve. Mutindu mwana ya dimeme yina ba ke na kunata, na kisika yina ba ke kufwaka yawu, mutindu dimeme ya nkento yina kele ve na ndinga na mantwala ya bayina ke zengaka mika ya yawu, kasi yandi fungulaka yinwa ve. **8** Ba bwilaka yandi na ngolo mpe ba fundisaka yandi, Nani na kati ya bantu ya mbandu ya yandi talaka yandi kyadi? Ya tsyelika, ba katulaka yandi na yinsi ya bantu ya moyo, samu na kondwa kutumama mpe samu na yimbi yina bantu ya munu salaka. **9** Ba tulaka ndyamu ya yandi kisika mosi na ya mivondi, mpe ndyamu ya yandi kele kintwadi na ya bamvwama, ata ti yandi salaka ve mambu ya ngolo, mpe luvunu basikaka ve na yinwa ya yandi. **10** Yave talaka yawu mbote na kunika yandi na kati ya mpasi. Kana nge sala ti yandi kuvwanda mutindu Munkayulu ya kikodi, yandi ke kuzwa bana, yandi ke zinga bilumbu mingi, mpe ni na yandi luzolo ya Yave ke salama. **11** Na manima ya kutala mpasi ya mingi, yandi ke tala nsemo mpe yandi ke fuluka na buyenge. Bantu mingi ke zaba yandi mpe kisyelo ya munu, Muntu ya Kudedama, ke sala ti bawu kuma bantu ya kudedama, yandi ke nata kizitu ya masumu ya bawu. **12** Ni yawu yina mu ke pesa yandi kikunku na kati ya bantu ya mingi, yandi ke kabula kimvwama na bantu ya lulendo, samu ti yandi kukiyekulaka yandi mosi na lufwa, mpe ti yandi ndimaka ti ba tanga yandi na kati ya bantu yina zitisaka ve Musiku ya Nzambi, yandi bakaka masumu ya bantu mingi mpe yandi nwaninaka bantu yina zitisaka ve Musiku ya Nzambi.

54 Vwanda na kyese, nge kento yina kele kisita, yina ke butaka ve! Sala milolo ya nsayi, nge kento yina me zaba ve bampasi ya misongo! Samu ti Yave ke na kutuba: «Samu ti kento yina bakala me manga ke lutila bana mingi na kento ya kukwela.» **2** Na yina, kumisa yinzo ya nge ya lele nene, tanda balele ya yinzo ya nge. Kusosa ve na kuzaba ntalu ya yawu! Benda basinga, syamisa binko! **3** Nge ke baka bantoto yina kele na lubakala, mpe na lumoso, bana ya nge ke botola bayinsi ya nkaka, bawu ke zinga dyaka na bambanza yina mwanganaka. **4** Kutala boma ve, samu ti nge ke vwanda dyaka ve na nsoni, kutala dyaka nsoni ve, samu ti ba ke vweza dyaka nge ve. Kasi nge ke zimbana nsoni ya buntwenya ya nge, nge ke bambuka dyaka ve moyo, na nsoni yina nge talaka na bufwidi ya nge. **5** Samu ti yina yidikaka nge kele bakala ya nge. Nkumbu ya yandi kele: Yave, Mfumu ya Binwani, yina ke kuula nge, ni Nzambi ya Longo ya Isayeli. Nkumbu ya yandi kele: Nzambi ya ntoto nyonso. **6** Yave ke na kubokila nge, mutindu bakala ke bokilaka kento yina yandi mangaka, mpe ke na manyongo na ntima. Nkundi ya yandi ya buntwenya yina yandi mangaka, ni Nzambi ya nge me tuba yawu. **7** Na mwa ntangu fyoti, mu mangaka nge, kasi na luzolo ya mingi, mu ke yamba dyaka nge. **8** Na kati ya nkele ya munu ya kulutila, mu pesaka nge mukongo na mwa ntangu fyoti, kasi samu na luzolo ya munu ya bantangu nyonso, mu ke fwila nge kyadi, ni Yave kikuudi ya nge me tuba yawu. **9** Mu ke sala mutindu mu salaka na ntangu ya Nowa: Mu kudyaka ndefi, ti maza ke fulusa dyaka ntoto ve. Mu kudyaka ndefi, ti mu ke dasukila dyaka nge ve, mpe mu ke semba dyaka nge ve. **10** Ata ti myongo lenda kwenda ntama, mpe ti myongo ya fyoti kuningana, luzolo ya munu samu na nge ke manisa ve, ngwisani ya munu ya kizunu ke ningana ve, Ni Yave, yina ke ya

kufuluka na luzolo, samu na nge me tuba yawu. **11** Kyadi, nge mbanza yina mupepe me mwangisa, nge yina kele ve na muntu yina ke bomba nge! «Mu ke tunga nge na matadi ya ntalu, mu ke tunga lufulu ya nge na matadi ya safile. **12** Mu ke yidikila banela ya nge na matadi ya lubi, mu ke yidikila myelo ya nge na matadi ya ntalu yina kele mutindu kimenga, mu ke tunga bibaka ya nge na matadi ya ntalu. **13** Bana ya nge nyonso ke vwanda milongoki ya Yave, bana ya nge ke zinga na buyenge. **14** Nge ke vwanda ya kusyama na ludedomo, nkwamusu ke vwanda dyaka ve, nge ke tala dyaka boma ve, samu ti boma ya kulutila ke vwanda dyaka ve, yawu ke belama dyaka ve na sika ya nge. **15** Kana ba sadila nge mfundu, yawu me katuka ve na munu, konso muntu yina ke tedimina nge ke kubwa na yisi ya lutumu ya nge. **16** Munu, mu yidikaka kisadi-bisengo, yina ke fulaka mupepe na makala ya tiya, samu na kuyidika kinwanunu ya konso mutindu, kasi mu yidika mpe kimwangisi samu na kumwangisa yawu. **17** Konso kinwanunu yina ba yidikaka samu na kutalisa nge mpasi, yawu ke sala nge ata kima ve. Kana bantu nata nge na yinzo ya lusambusu, nge ke bedisa bawu.» «Yina kele ni mvwilu ya bisyelo ya Yave, mpe ni mutindu yina mu ke nungisa bawu. Ni Yave me tuba yawu.»

55 Beno nyonso yina kele na mpwila, beno kwiza na kisika yina kele na maza, ya vwanda muntu yina kele ve na mbongo. Beno kwiza, beno sumba mpe beno kudya! Beno kwiza sumba malafu mpe miliki! Kondwa kupesa mbongo, kondwa kusumba! **2** Samu na yinki beno ke na kubasisa mbongo ya beno na yina kele ve madya? Samu na yinki beno ke salaka samu na madya yina ke yukutisaka ve? Beno kuwa munu mbote, mpe beno ke kudya madya ya mbote, beno ke vwanda na kilengi ya kudya madya ya kitoko. **3** Beno kuwa munu mpe beno kwiza na sika ya munu, beno kuwa munu mpe beno ke zinga. Mu ke sala na beno, ngwisani ya bantangu nyonso, samu na kulungisa bansilulu yina mu tubaka na Davidi. **4** Tala, mu tulaka yandi mutindu mbangi ya makanda ya bantu, mpe mutindu mfumu samu na kuyala makanda ya bantu. **5** Ya tsyelika, nge ke bokila bantu ya bayinsi yina nge vwandaka zaba ve, mpe bantu ya bayinsi yina zabaka nge ve ke kwiza mbangu na sika ya nge, samu na munu, Yave Nzambi ya nge, Nzambi ya longo ya Isayeli, yina me pesa nge nkembo. **6** Beno sosa Yave na ntangu beno lenda kutala yandi, beno bokila yandi, ntangu yandi kele pene-pene! **7** Bika ti muntu ya yimbi kubika mavanga ya yandi, muntu yina ke salaka yimbi kubika mabanza ya yandi ya yimbi! Yandi kuvutuka na Yave yina ke fwila yandi kyadi, yandi kuvutuka na Nzambi ya beto, yina ke lembaka ve na kulemvokila. **8** Samu ti mabanza ya beno kele ve mabanza ya munu, banzila ya beno kele ve mutindu banzila ya munu, ni Yave me tuba yawu, **9** Mutindu mazulu me lutila ntoto na kuzangama, ni mutindu mosi mpe nzila ya munu kele ya kuzangama na zulu ya banzila ya beno, mpe mabanza ya munu kele ya kuzangama na zulu ya mabanza ya beno. **10** Mutindu mvula na neze ke kulumukaka katuka kuna na mazulu, mpe ke vutukaka ve, kondwa kubolisa ntoto, kusala ti ntoto kuma mbote kubasisa mitwikila, kondwa kupesa bambuma ya kukunda na kisadi-bilanga, mpe kupesa mampa na muntu yina ke na nsatu, **11** ya kele mutindu mosi mpe na mambu yina me basika na yinwa ya munu: ya ke vutuka ve na munu kondwa kusala dyambu, kondwa kusala luzolo ya munu, mpe kondwa kulungisa mabanza ya munu nyonso. **12** Ya tsyelika, beno ke basika na kilengi nyonso, ba ke twadisa beno na kizunu. Myongo na myongo ya fyoti ke yangalala na kusala milolo ya nsayi na mantwala ya beno, bayinti nyonso ya bilanga ke bula maboko. **13** Na kisika yina ke menaka yinti ya fyoti, yinti ya sipelese ke mena kuna, na kisika yina ke menaka yinti ya basende, yinti ya miite ke mena kuna, mpe yawu ke vwanda nkembo samu na Yave. Yawu ke vwanda kidimbu ya bantangu nyonso, mpe ba ke mwangisa yawu ve.

56 Yave ke na kutuba mutindu yayi: Beno sala yina ke ya kusungama mpe beno zitisa ludedomo, samu ti ntama mingi ve mu ke kwiza vuukisa beno, ludedomo ya munu me belama na kutalana. **2** Kyese na muntu yina ke sadila mutindu yina, kyese na muntu yina ke kukipesa na yawu: na muntu yina ke zitisa Saba mpe ke vweza yawu ve, mpe ke sadila ngolo na kusala ve yimbi! **3** Bika ti nzenza yina ke ya kukangama na Yave kutuba ve ti: «Yave ke katula munu na dikanda ya yandi!» Bika ti muntu yina ba me kufwa mabuta kutuba ve ti: «Mu kele yinti ya kuyuma!» **4** Ya tsyelika, Yave ke na kutuba: Na bayina ba me kufwa mabuta, bayina ke zitisaka basaba ya munu, bayina ke sadilaka mambu yina ke yangidika munu, mpe ke tatamanaka na kusadila ngwisani ya munu, **5** mu ke pesa bawu na Yinzo ya munu mpe na bibaka ya munu, kidimbu mpe nkumbu, yina me lutila ntalu na bana ya babakala na ya bakento, mu ke pesa bawu nkumbu ya bantangu nyonso, yina ba lenda katula ve. **6** Mpe banzenza yina ke kangama na Yave, samu na kusadila yandi, kuzola nkumbu ya yandi, mpe kuvwanda bisyelo ya yandi, bayina nyonso ke zitisa saba, kondwa kuvweza yawu, mpe ke tatamana na kusadila ngwisani ya munu, **7** mu ke nata bawu na mongo ya munu ya longo, mu ke yangidika bawu na Yinzo ya munu ya lusambulu, mu ke ndima minkayulu ya bawu ya kuyoka na minkayulu ya nkaka, yina ba ke pesa na kiyokolo ya munu ya minkayulu, samu ti ba ke bokila Yinzo ya munu, «Yinzo ya lusambulu samu na makanda nyonso.» **8** Yave ke na kutuba mutindu yayi: Ni yandi ke yonzikaka bantu yina ba bingisaka na Isayeli, mu ke yonzika ba ya nkaka, na bantu ya munu yina kele ya kuyonzama. **9** Beno nyonso, bibulu ya bilanga, beno kwiza, beno kudya, beno nyonso bibulu ya ba mfinda! **10** Bankebi ya Isayeli kele na meso ya kufwa bawu nyonso: bawu ke ve na mayela, bawu nyonso kele bayimbwa yina kele ve na ndinga, bawu ke lolaka ve. Bawu ke landaka banzila ya bawu mosi, Bawu ke lalaka, bawu ke nimbaka. **11** Bawu kele ba yimbwa yina ke zolaka kudya, kasi ba ke fulukaka ve, bawu kele mivungi, yina ke bakulaka ata dyambu ve. Bawu ke landaka banzila ya bawu mosi, mosi-mosi na bawu ke na kusosa ndandu ya yandi mosi. **12** «Beno kwiza, mu ke kwenda sosa malafu, mpe beto ke kunwa malafu ya ngolo tii na kukola. Mbasi, mukembo ke tatamana mutindu bubu yayi: Malafu ke bikana dyaka mingi!»

57 Muntu ya kusungama ke na kufwa, kasi ata muntu ke na kutala kyadi, mpe ba me katula bantu ya ntima ya mbote, kasi ata muntu ke na kubakula samu na yinki, ba ke na kunata muntu ya kusungama samu ti, bampasi yina ke na kwiza kubwidila yandi ve. **2** Kizunu ke kwiza, mpe muntu yina ke landaka nzila ya kusungama, ke lala na kizunu. **3** Kasi beno, beno belama, bana ya bakento yayi, bakento yina ke sadilaka mikisi to bunganga samu na kuzaba mambu yina ke kwiza dikanda ya kinsuza na kindumba! **4** Beno ke na kuseka nani? Beno me fungula yinwa ya nene-nene na nani? Beno ke na kulakisa ludimi na nani? Beno kele ve bana ya masumu, dikanda ya luvunu? **5** Beno bantu ke na kuyotila tiya na yisi ya telebinte mpe na yisi ya konso yinti ya maza, beno bantu ke pesaka bana ya beno mutindu minkayulu na mizumba mpe na mabulu ya matadi? **6** Matadi ya kulenga ya muzumba, yina ni

mvwilu ya nge, yina ni kikunku ya nge! Ni samu na matadi yina nge ke bulumunaka malafu mutindu munkayulu, mpe nge ke pesaka makabu mutindu minkayulu ya kuyoka! Ni na nyonso yina mu ke kuzwa mbombolo ya munu? **7** Nge me yidikaka mfulu ya nge ya kuladila, na zulu ya mongo ya yinda, mpe nge ke yulukaka na zulu ya myongo, na kupesa minkayulu. **8** Nge me tula kisi ya nge na manima ya mabaya ya mwelo! Na mansweki, nge me katula binkuti, nge me yuluka na mfulu ya nge ya nene. Nge me sala ngwisani na makangu ya nge, yina ke lala na nge, mpe nge me tala bimpene ya bawu. **9** Nge me nata mafuta mutindu dikabu na nzambi ya Moloke, nge me pesa yandi mananasi ya nsunga mpe nge me fidisa bantumwa ya nge ntama. Na yina nge me kuluka, tii na yinsi ya bafwa! **(Sheol h7585)** **10** Nge me lemba na kutambula mingi, nge me tuba ve ti: «Mu me bika!» Nge me kuzwa dyaka ngolo, mpe nge me lemba ve. **11** Nani ke na kutalisa nge ntima mpasi, nge vwandaka na boma ya nani, samu ti nge vuna munu? Samu ti nge zimbana munu, samu ti nge bingisa munu na mayindu ya nge? Nge ke na kuzitisa dyaka munu ve, samu ti mu me vwanda swii, katuka ntama? **12** Mu ke lakisa ludedomo ya nge na mavanga ya nge, mpe na mambu ya nge nyonso nge ke kuzwa ata ndandu na yawu! **13** Bika ti banzambi ya nge nyonso ya luvunu kukuula nge, nge ke looka na sika ya bawu, kasi mupepe ke kombola bawu nyonso, mupepe ya ngolo ke nata bawu! Kasi yina ke kangama na munu ke kuzwa yinsi mutindu mvwilu, mpe yandi ke baka mongo ya munu ya longo. **14** Mpe bawu ke tuba mutindu yayi: Beno fungula nzila, beno fungula yawu, beno kubika nzila! Beno katula bikaku nyonso, na nzila ya bantu ya munu. **15** Yave Nzambi ya kulutila Kuzangama, yandi ke zingaka ya mankululu, Nkumbu ya yandi kele ya longo mpe yandi ke na kutuba: Mu ke zingaka na kisika ya kulutila kuzangama mpe ya longo, kasi mu ke vwandaka mpe na muntu yina ke na mpasi na ntima mpe ke na ntima ya kukuluka, samu na kuvutula mvingu na mwela ya muntu yina ke na ntima ya kukuluka, mpe kupesa ngolo na muntu yina ke na mpasi na ntima. **16** Samu ti ya kele ve ntangu nyonso mu ke fundisa, to mu ke dasukaka ntangu nyonso ve, kana ve, na mantwala ya munu kiwumunu ke katuka, bantu yina mu yidikaka ke manisa na kufwa. **17** Samu na bansatu kinsuni mpe luzolo ya mbongo, mu me dasukila mpe mu me bula yandi, na nkele ya munu mu bumbamaka, kasi yandi yina ke balukilaka munu, me landa nzila ya ntima ya yandi. **18** Mu me tala ndyatulu ya yandi, kasi mu ke nyakisa yandi, mpe mu ke twadisa yandi, mu ke bomba yandi, yandi na bayina ke na kudila na yandi. **19** Mu ke tula na bayinwa ya bawu mikunga ya nzitusu. Kizunu, kizunu samu na muntu yina kele ntama, mpe na muntu yina kele pene-pene! Ya tsyelika, mu ke nyakisa yandi! Ni Yave me tuba yawu. **20** Kasi bantu ya ntima ya yimbi kele mutindu maza ya mubu, yawu ke ninganaka mpe ke dingamaka ve, bimpo ya yawu ke basisaka na kumu, bima nyonso ya yimbi. **21** Kizunu kele ve samu na bantu ya yimbi, ni Nzambi ya munu me tuba yawu.

58 Looka na ngolo ya nge nyonso, kudingama ve! Wakisa ndinga ya nge mutindu dituutu! Zabisa bantu yimbi ya bawu, mpe na dikanda ya Yakobi, zabisa bawu masumu ya bawu! **2** Konso kilumbu bawu ke sosaka munu, mpe bawu ke na nsatu ya kuzaba banzila ya munu, mutindu dikanda yina ke sadilaka ludedomo, mpe me bika ve na kusadila kusungama yina Nzambi ya yandi me pesa, bawu ke lombaka na munu balufundusu ya kulunga mpe bawu zola kubelama na Nzambi. **3** Samu na yinki beto ke mina nsoki? Nge ke na kutala yawu ve! Samu na yinki beto ke na kumina nsoki? Nge me zaba yawu ve! Kilumbu beno ke mina-nsoki, beno ke salaka bisalu ya beno, mpe beno ke nyokolaka bisadi ya beno nyonso. **4** Ntangu beno ke minaka nsoki, beno ke na kunwana mpe na kuswana, mpe na kubula bampangi makofi na nkele nyonso. Beno ke minaka ve nsoki mutindu yawu me lunga, samu na kilumbu yayi, samu ti lusambulu ya beno kuwakana na mazulu. **5** Ni yawu kwandi, mina-nsoki yina mu ke zolaka? Ya kele ni kilumbu yina muntu ke kulukaka? Ya kele kukondimisa yintu mutindu twandu, kulala na ngoto mpe na zulu ya bombi? Ni yawu beno ke bokilaka mina-nsoki, yina Yave ke zolaka? **6** Ve! Mina-nsoki yina mu ke yangalalaka na yawu: Ni kunyangula basinga ya mavanga ya yimbi, kufungula basinga ya nyonso yina kele bundongo, kupesa kimpwanza na bayina ba ke na kukwamisa, mpe kumwangisa bizitu nyonso. **7** Ya kele ni kukabula dimpa ya nge na muntu yina ke na nsatu, mpe kuyamba na sika ya nge bamputu yina me kondwa yinzo, ni kupesa binkuti na muntu yina kele ve na yawu, mpe kupesa ve mukongo na mpangi yina kele mutindu nge. **8** Na yina nsemo ya nge ke basika mutindu nsemo ya suka, mvutukulu ya nge ke salama na mbangu, ya tsyelika ludedomo ke tambula na mantwala ya nge, mpe nkembo ya Yave ke vwanda na manima ya nge. **9** Ntangu nge ke bokila, Yave ke vutula, ntangu nge ke sosa lusalusu, yandi ke tuba: «Mu kele awa!» Kana nge bika na kukwamisa bampangi, kusosa kusala yimbi, mpe banzonzolo ya yimbi, **10** Kana nge pesa dimpa ya nge na mpangi na ntima ya nge nyonso, kana nge sadisa muntu yina kele na mpasi, nsemo ya nge ke basika na kati ya kitombe, mpe kitombe ya nge ya kulutila ke kituka, nsemo ya kati-kati ya kilumbu. **11** Yave ke twadisa nge bantangu nyonso. Yandi ke yukutisa nge na bisika ya kuyuma yina ke ve na maza, yandi ke pesa nge dyaka mvingu na nzutu ya nge nyonso, mpe nge ke vwanda mutindu bilanga yina ba me tula maza, mutindu mukelo ya maza yina ke manisaka ve. **12** Samu na nge, bantu ya nge ke tunga dyaka nyonso, yina mwanganaka ntama, mpe nge ke telemisa dyaka balufulu, yina ba tulaka na ntangu ya ntama, ba ke bokila nge: «Kitungi ya mabulu ya bibaka, muntu yina ke yidikaka dyaka banzila, ke salaka ti yinsi kuvwanda dyaka na bantu.» **13** Kana na kilumbu ya Saba nge manga na kusala, nge manga na kuyidika mambu ya nge, na kilumbu yina ba byekaka samu na munu, kana kilumbu ya Saba kele ntangu ya kuyangalala, kana nge ke zola kilumbu yina ya longo ya Yave, kana nge zitisa yawu na kumanga na kusala yina nge me zola, na ku yidika mambu ya nge, mpe na kusala binzonzi ya mpamba, **14** ni kuna nge ke tala kilengi ya nge na Yave, mpe na zulu ya myongo ya yinsi mu ke lutisa nge, mpe mu ke yangidika na mvwilu nyonso ya Yakobi, nkooko ya nge. Ni yinwa ya Yave me zonza.

59 Ve, diboko ya Yave kele ve nkufi samu na kusadisa, dikutu ya yandi kele ve ya kukangama samu na kuwa! **2** Ni yimbi yina beno me sala, me sala kikaku, na kati-kati ya beno na Nzambi ya beno. Ya kele samu na masumu ya beno, yandi me pesa beno mukongo, yandi me kwenda ntama na beno, samu na kuwa beno ve. **3** Samu ti maboko ya beno ke ya kufuluka na menga, mpe misapi ya beno na mavanga ya yimbi, bikoba ya beno ke tubaka luvunu, ludimi ya beno ke basisaka mambu ya kufwanakana ve. **4** Ata muntu ke na kufunda mpangi na ludedomo, bantu ke na kufundisa na kati ya luvunu, bawu ke na kutula kivuvu ya bawu na mabanza ya mpamba, bawu ke na kuzonza mambu yina kele ve ya kulunga, bawu ke na bivumu ya mambu ya yimbi mpe bawu ke na kubuta masumu. **5** Bawu ke na kuvwandila meki ya bampidi, bawu ke na kutunga basinga ya nkala-bumi. Yina ke kudya meki yina ke kufwa. Na konso diki

ba me vwandila, ke basika nyoka. **6** Na basinga ya bawu ya nkala-bumi ba lenda kuyidika ve binkuti, ba lenda kufukila ve bilele yina ba me tunga na yawu. Mavanga yina bawu ke salaka kele ya yimbi, na maboko ya bawu ba ke yidikaka mambu ya yimbi na ngolo. **7** Makulu ya bawu ke kimaka na kusala yimbi, bawu ke kwendaka mbangu na ku mwangisa menga ya muntu yina me sala ata yimbi. Mabanza ya bawu kele kaka na kusala yimbi, kondwa ludedomo mpe mwangusulu ke ya fuluka na nzila ya bawu. **8** Bawu zaba ve nzila ya kizunu, ludedomo kele ve na banzila yina ba ke landaka, bawu ke landaka banzila ya kutengama: muntu yina ke lutila kuna zaba ve kizunu. **9** Ni yawu yina ludedomo kele ntama na beto, mpe kusungama ke na kukumina beto ve. Beto vwandaka vingila nsemo, kasi ni kitombe me kwiza, ya tsyelika, beto vwanda vingila nsemo, kasi beto ke na kudyatila na kitombe. **10** Beto ke na kutambula na kwendaka simba bibaka mutindu bampofo ke na kusosa nzila. Beto ke na kwendaka kutambula mutindu bantu kele ve na meso, beto ke na kubula mabaku na ntangu ya midi, mutindu na mpimpa, beto kele na mavimpi ya mbote, kasi beto me kuma mutindu bantu ya kufwa. **11** Beto ke na kuduma mutindu ba-ulese, mpe beto ke na yawula mutindu mabembe. Beto ke na kivuvu na lufundusu, kasi yawu kele ve, beto ke na kuvingila mpulusu, kasi yawu kele ntama na beto! **12** Samu ti yimbi yina beto me sala kele mingi na ntadisi ya nge, mpe masumu ya beto ke na kufunda beto, yimbi yina beto me sala kele na beto, beto me zaba mbote yimbi yina beto me sala. **13** Beto kele bantu yina ke mangaka na kutumama, mpe beto me vuna Yave, Nzambi ya beto, samu ti beto me pesa yandi mukongo, beto ke na kuzonzila kaka nkwamusu mpe kondwa kutumama. Beto me banza, beto me kubika mambu ya luvunu na bantima ya beto. **14** Na yina ludedomo ke na kuvutuka manima, mpe kusungama me kuma ntama na beto, butsyelika me kubwa na kisika yina bantu ke zingaka, mpe ludedomo lenda kuma kuna ve. **15** Butsyelika me zimbana, muntu yina me manga na kusala yimbi, ba ke botola yandi bima nyonso, Yave ke na kutala ti ludedomo kele dyaka ve, mpe yawu ke na kuyangidika yandi ve. **16** Yandi me kutala ti ya kele dyaka ve na muntu, yandi ke na kuyituka ti ata muntu ke na kudya mvutu. Na yina, diboko ya yandi me kwiza sadisa yandi, mpe kukwikama ya yandi me pesa yandi ngolo. **17** Yandi me lwata ludedomo mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu, yandi me tula na zulu ya yintu ya yandi yimpu ya mpulusu, yandi me lwata kuvutula yimbi mutindu kinkuti, yandi me fukila kimbanda mutindu kiyunga. **18** Yandi ke semba bantu muntindu kele mavanga ya bawu: Nkele ya kulutila samu na bambeni ya yandi, yandi ke semba mitantu ya yandi mutindu yawu me lunga samu na bawu, yandi ke futisa bisanga mutindu yawu me lunga samu na bawu. **19** Ba ke zitisa Nkumbu ya Yave kubanda kisika ntangu ke lalaka, ba ke zitisa nkembo ya yandi tii na kisika yina ntangu ke basikaka. Ntangu mbeni ke kwiza mutindu nzadi, mpeve ya Yave ke kimisa yandi. **20** Kikuudi ke kwiza samu na Siyone, samu na bana ya Yakobi bayina ke manga masumu ya bawu, Ni Yave me tuba yawu. **21** Samu na munu, me tuba Yave, beno tala, yayi ni ngwisani yina mu me sala na bawu: «Mpeve ya Munu yina ke vwanda na zulu ya nge mpe mambu ya munu yina mu ke tula na yinwa ya nge, yawu ke kwenda ntama ve na yinwa ya nge, to na yinwa ya bana ya nge to na yinwa ya bana ya bawu, kubanda bubu yayi tii bantangu nyonso. Ni Yave me tuba yawu.»

60 Telama, lezima! Samu ti nsemo ya nge me kwiza, samu ti nkembo ya Yave me telama na zulu nge. **2** Tala kitombe me fuka ntoto, mpe dituti ya ndombe me fuka makanda nyonso, kasi na zulu ya nge Yave me telama yandi mosi mutindu ntangu, nkembo ya yandi ke talana na nge. **3** Makanda ya bantu ke tambula na nsemo ya nge, mpe bantinu ke tambula na kulezima yina ke talana na nge. **4** Zungisa meso na balweka nyonso mpe tala: Bawu nyonso ke na kukutana, bawu ke na kwiza tii na sika ya nge, bana ya nge ya babakala ke katuka ntama, bana ya nge ya bakento ba ke na kunata bawu mutindu bana ya fyoti na mukongo. **5** Na yina, nge ke tala yawu mpe nge ke lezima na kilengi, ntima ya nge ke yangalala mpe ke vimba, samu ti bimvwama yina babwatu ke na kunata ke tambula na zulu ya mubu yawu ke kuma tii na sika ya nge, bimvwama ya makanda ya bantu ke kuma tii na sika ya nge. **6** Nge ke dyama samu na nkonga ya basamo, basamo ya Midyane mpe ya Efa ke fulusa yinsi ya nge, bantu nyonso ya Saba ke kwiza mpe ba ke natina nge wolo na maaka ya nsunga ya mbote, bawu ke samuna mutindu nsangu ya mbote, nzitusu ya Yave. **7** Mameme ya mbakala mpe ya nkento ya bwala Kedale ke kwiza yonzama na sika ya nge, bankombo ya mbakala ya Nabayote ke sadisa, yawu ke yuluka na kiyokolo ya munu mutindu Munkayulu ya Kuyoka, yawu ke vwanda ya kuzolakana, mu ke sala ti Yinzo yina mu ke vwandaka ku lezima. **8** Banani yina ke na kwenda na zulu mutindu dituti, mutindu mabembe ke na kuvutuka na yinzo ya bawu? **9** Bantu yina ke zingaka na bisanga to na bizunga ya maza ya mubu ke tula kivuvu ya bawu na munu, babwatu ya Talesise ke kwiza ya ntete, samu na kuvutula bana ya nge yina me katuka na yinsi ya ntama, na mbongo mpe wolo ya bawu, samu na kuzitisa Yave, Nzambi ya nge, Nzambi ya Longo ya Isayeli yina ke salaka ti nge lezima. **10** Banzenza ke kutunga dyaka bibaka ya nge, bantinu ya bawu ke vwanda bisadi ya nge, samu ti na nkele ya munu mu bulaka nge, kasi na ntangu yayi, na lemvo ya munu, mu ke lakisa nge luzolo ya munu ya mingi. **11** Myelo ya nge ke vwandaka kaka ya kufunguka, mpimpa na ntangu, yawu ke vwanda kaka mwasi, samu na kukotisa bimvwama ya mingi ya makanda ya bantu, bantinu na bantu mpe bima ya bawu nyonso. **12** Samu ti yinsi mpe yinsi ya kintinu yina ke vwanda ve na yisi ya lutumu ya nge ke zimbana, ya tsyelika, makanda ya bantu yina ke mwangana nyonso. **13** Ba ke nata bayinti ya sipelese, ya palatane, ya zenevele, yina ke salaka nkembo ya Libane, samu na kubongisa kisika yina kele Yinzo ya munu, mu ke sala ti kisika mu ke tulaka makulu ya munu ku vwanda ya nkembo. **14** Bana ya bantu yina vwandaka kwamisa nge, bawu ke kwiza mpe ke kondama na mantwala ya nge, bayina vwandaka vweza nge ke fukama na makulu ya nge, bawu ke bokila nge: «Mbanza ya Yave, Siyone ya Longo ya Isayeli». **15** Ba bikaka nge, ba yinaka nge, ata muntu vwandaka luta na sika ya nge, kasi mu ke sala ti nge vwanda dyambu ya fyele, mpe mu ke sala ti nge vwanda dyambu ya nsayi ya bambandu na bambandu. **16** Nge ke kunwa miliki ya bayinsi, nge ke kunwa mabene ya bantinu. Na yina, nge ke zaba ti mu kele Yave, yina ke vuukisaka nge, mu kele kikuudi ya nge, Muntu ya lulendo ya Yakobi. **17** Na kisika ya kisengo ya mbwaki, mu ke natina nge wolo, na kifulu ya palata mu ke natina kisengo, na kifulu ya bayinti mu ke natina nge kisengo ya mbwaki, na kifulu ya matadi mu ke natina nge kisengo. Mu ke tula na kati ya nge kizunu samu na kukengidila nge mpe ludedomo samu na ku yala nge. **18** Ba ke zonzila dyaka mambu ya ngolo na yinsi ya nge, to mwangusulu na muvusu na kizunga ya nge, nge ke bokila bibaka ya nge «Mpulusu», mpe myelo ya nge «Nzitusu». **19** Ya ke vwanda dyaka ve ni ntangu ke pesa nge nsemo ya kilumbu, nsemo ya ngonda ke kyenzola dyaka nge ve na mpimpa, samu ti Yave ke vwanda nsemo ya nge ya bantangu nyonso, ya tsyelika Nzambi ya nge ke vwanda

kulezima ya nge. **20** Kubanda bubu yayi, ntangu ya nge ke lala dyaka ve mpe ngonda ya nge ke zimbana dyaka ve, samu ti Yave ke vwanda nsemo ya nge ya bantangu nyonso. Bilumbu ya nge ya kyadi ke manisa. **21** Bantu ya dikanda ya nge ke vwanda bawu nyonso ya kudedama, mpe bawu ke kuzwa yinsi mutindu mvwilu ya bawu samu na bantangu nyonso. Bawu kele mitwikila yina mu me kunda munu mosi, mavanga ya maboko ya munu, yina ke lakisa nkembo ya munu. **22** Dikanda yina me lutila fyoti, ke vwanda na lutangu ya funda mosi ya bantu, dikanda yina kele ve na ngolo na makanda nyonso, ke yinsi ya lulendo. Munu Yave, mu ke lungisa yawu na nswalu nyonso.

61 Mpeve ya Yave Mfumu kele na zulu ya munu, Yave me soola munu, yandi me fidisa munu samu na kunata Nsangu ya Mbote na bamputu, yandi me fidisa munu na kuzabisa nsangu ya kimpwanza na bankole, samu na kunyakisa bayina bantima me lwala, samu na kusamuna kimpwanza na bankole, mpe samu na kupesa kimpwanza na bayina kele ya kukangama na bampanga, **2** samu na kuzabisa mvula yina Yave ke lakisa bumbote ya yandi, samu na kuzabisa kilumbu yina Nzambi ya beto ke futisa bambeni ya yandi yimbi ya bawu, samu na kukindisa bayina ke na bufwidi, **3** samu na kusadisa bantu ya Siyone yina ke na kati ya kifwidi, na kutula bawu kidimbu ya nkembo na yintu kasi bombi ve, samu na kupakula bawu mafuta ya kyese na kisika ya bufwidi, samu na kulwatisa bawu kinkuti ya nzitusu na kisika ya mpeve ya kondwa kivuvu, samu ti ba bokila bawu «Telebinte ya ludedomo», «Bilanga ya Yave», samu na kulakisa nkembo ya yandi. **4** Ya tsyelika, bawu ke tunga dyaka bisika yina mwanganaka ntama, bawu ke yidika dyaka bambanza yina vwandaka me kuma ya mpamba, yina bikanaka ya mwangana katuka bambandu na bambandu. **5** Banzenza ke kwiza zinga kuna, bawu ke dikisa bankombo mpe mameme ya beno, bana ya banzenza ke sadila beno kisalu ya kubalula ntoto ya bilanga, bawu ke sadila beno bilanga ya bayinti ya bambuma mpe ya vinu. **6** Kasi beno, ba ke bokila beno «Banganga-Nzambi ya Yave», ba ke tuba ti beno kele «Bisyelo ya Nzambi ya beto.» Beno ke tala kilengi ya bimvwama ya bayinsi, nkembo ya yawu ke vwanda kinkuti ya beno. **7** «Beno ke tala dyaka ve nsoni, kasi beno ke kuzwa difuta bambala zole, ba ke safula dyaka beno ve, kasi ba ke sadila beno milolo ya nsayi, bawu ke kuzwa mvwilu bambala zole na yinsi ya bawu, mpe mu ke vwanda kilengi ya bawu ya bantangu nyonso. **8** Ya tsyelika, munu Yave, mu ke zolaka mambu ya kusungama, kasi mu ke yinaka mpe mu ke zolaka ve kulaba na mavanga ya yimbi, mu ke futa bawu mutindu kele kukwikama ya bawu mpe mu ke sala na bawu ngwisani ya mankululu.» **9** Bana ya bawu ke zabana na bayinsi, mpe na kati ya makanda ya bantu, bawu ke zaba bana ya bana ya bawu na yinza nyonso. Bayina nyonso ke tala bawu, bawu ke zaba ti, bawu kele dikanda ya bantu yina Yave me sakumuna. **10** Mu fuluka na kyese samu na Yave, mu ke yangalala samu na Nzambi ya munu. Ya tsyelika, yandi me lwatisa munu binkuti ya mpulusu, yandi me fukila munu kiyunga ya ludedomo, mu kele mutindu ndumba ya kukwela me lwata singa na yintu, mutindu nganga-Nzambi, mpe mutindu kento ya makwela me lwata misanga ya yandi. **11** Mutindu ntoto ke menisaka bambuma, mpe mutindu bilanga ke pesaka bambuma, ni mutindu yina mpe Yave ke menisa ludedomo, mpe nzitusu na meso ya makanda nyonso ya bantu.

62 Samu na Siyone mu ke dingama ve, samu na Yelusalemi, mu ke kuzwa ve kizunu, tii ntangu ludedomo ya yandi ke talana mutindu nsemo ya suka, mpe mpulusu ya yandi ke talana mutindu mwinda ke na kulema. **2** Na yina, bayinsi nyonso ke tala ludedomo ya nge, bantinu nyonso ke tala nkembo ya nge, mpe ba ke bokila nge na nkumbu ya malu-malu, yina yinwa ya Yave ke pesa nge. **3** Nge ke vwanda na diboko ya Yave, yimpu ya kintinu ke lezima, mpe yimpu ya lele ya kintinu na diboko ya Nzambi ya nge. **4** Ba ke bokila dyaka nge ve «Kento yina ba bikaka», mpe ba ke bokila dyaka ve yinsi ya nge «Ntoto ya kumwangana», kasi ba ke bokila nge «Yina ke yangidikaka munu», ba ke bokila yinsi ya nge «Ntoto yina ba me kwela», samu ti Yave ke tala kilengi ya yandi na nge, samu ti yinsi ya nge ke vwanda mutindu kento ya yandi. **5** Ya tsyelika, mutindu ditoko ke kwelaka ntwenya ya kento, na yina, bana ya nge ke kwela nge, mutindu kento ba me kwela ke yangidikaka bakala ya yandi, na yina, nge mpe, nge ke yangidika Nzambi ya nge. **6** Na bibaka ya nge, nge Yelusalemi, mu me tula bankebi, mpimpa na ntangu, bawu ke dingama ve, beno bayina ke bambulaka Yave moyo, beno ke pema ve! **7** Beno kupesa yandi kizunu ve, tii ntangu yandi ke tunga dyaka Yelusalemi, tii ntangu yandi ke vutula nzitusu ya Yelusalemi na ntoto. **8** Yave me kudya ndefi na ngolo ya yandi, mpe na lulendo ya yandi: Mu ke sala dyaka ve ti bambeni ya nge kudya bambuma ya nge ya faline, banzenza ke kunwa dyaka ve vinu ya nge ve ya malu-malu, yina nge me kuzwa na kisalu ya ngolo. **9** Kasi bayina ke yonzika bambuma ya faline, ni bawu ke kudya yawu, mpe bawu ke kembila Yave, bayina ke yonzika bambuma ya vinu, ni bawu ke kunwa vinu ya malu-malu, na ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya munu ya longo. **10** Beno luta, beno lutila na myelo! Beno kubika nzila samu na bantu ya munu! Beno fungula, beno fungula nzila, beno katula matadi! Beno telemisa kidimbu ya yinsi na zulu ya bantu! **11** Yave ke wakisa ndinga ya yandi tii na bandilu ya ntoto: Beno tuba na ndumba ya Siyone: «Mpulusu ya nge ke na kwiza, yandi kele na difuta ya yandi, mpe musendo kele na mantwala ya yandi.» **12** Ba ke bokila bawu «Dikanda ya longo, bantu yina Yave me kuula». Nge Yelusalemi, ba ke bokila nge «Mbanza yina ba me zola», «Mbanza yina ba me manga ve».

63 Yandi kele nani, muntu yina me katuka na Edome, yina ke kumina beto na Bosela na binkuti ya mbwaki, na binkuti ya kitoko, yandi ke na kubelama na lulendo mpe na ngolo nyonso? Ni munu Yave me zonza na ludedomo, mpe ke na lulendo ya kuvuukisa beno. **2** Samu na yinki binkuti ya nge kele na matodi ya mbwaki, mpe samu na yinki binkuti ya nge kele mutindu ya bayina ke salaka vinu mpe ke dyataka kisika ke basikilaka malafu? **3** Mu me vwanda kaka munu mosi na kudyaka bambuma, ata muntu na kati ya makanda me vwanda na munu, ya tsyelika, mu me dyata makanda na nkele ya munu, mu me dyata bawu na kati ya nkele ya munu, menga ya bawu kubwaka na binkuti ya munu, mu me bebisa bilele ya munu nyonso. **4** Mu zengaka kilumbu ya kuvutula yimbi, mvula ya ku kuula bantu ya munu me kwiza. **5** Mu me zungisa meso: Ata muntu ke sadisa munu! Mu me pamuka: Ata muntu lenda pesa munu maboko! Kasi diboko ya munu me natina munu mpulusu, mpe nkele ya munu me sadisa munu. **6** Na kati ya nkele ya munu, mu me dyata makanda ya bantu, nkele ya munu, me sala ti bawu kuvwanda mutindu bantu me kola malafu, mpe mu me mwangisa menga ya bawu na ntoto. **7** Mu ke bambula moyo na yina me tadila mambu ya mbote ya Yave, yawu ke sala ti ba kusiika yandi mutindu yayi: «Yandi me sala nyonso samu na beto», mu ke tuba mambu nyonso ya mbote yina yandi me yidika samu na Isayeli, mambu ya mbote yina yandi me yidikila bawu na luzolo, mpe bumbote ya yandi ya nene. **8** Yandi tubaka: «Ya tsyelika, bana ya Isayeli kele dikanda ya munu, bawu kele bana yina ke talisaka ve munu nsoni!» Mpe yandi

vwandaka Muvuukisi samu na bawu. **9** Na kati ya bampasi ya bawu nyonso, yandi mosi mpe vwandaka na kati ya mpasi, yandi fidisaka ve ntumwa yina ke na mantwala ya yandi samu na kuvuukisa bawu, kasi ni Yave yandi mosi vuukisaka bawu, na luzolo ya yandi mpe na kyadi ya yandi, yandi me kuula bawu, yandi syamisaka bawu mpe yandi vwandaka nata bawu bilumbu nyonso yina me luta. **10** Kasi bawu, bawu mangaka, mpe bawu nyongisaka Mpeve ya yandi ya longo. Ni kuna yandi kumaka mutantu ya bawu, mpe yandi mosi nwanisaka bawu. **11** Na manima, dikanda ya yandi bambukaka moyo na ntangu ya ntama, na ntangu ya Moyize, mpe bawu tubaka: «Wapi muntu yina basisaka beto na mubu mpe na muvungi ya beto? Nani yina tulaka Mpeve ya yandi ya longo na kati ya beto, **12** Wapi muntu yina lambulaka diboko ya yandi ya lulendo, na lweka ya lubakala ya Moyize, samu na kukabula maza na mantwala ya bawu, mpe yawu salaka ti yandi kukuma na nsangu ya mankululu?» **13** Ya tsyelika, yandi twadisaka bawu na mabulu yina kele ve na nsuka, mutindu mpunda ya yinsi ya kuyuma kondwa ti bawu bula mabaku. **14** Bawu vwandaka mutindu nkonga ya mameme yina ke na kwenda na mudimba, ntangu Mpeve ya Yave vwandaka nata bawu na kisika ya kizunu. Na yina nge me twadisa bantu ya nge, mpe nge me kuma na nsangu ya kulutila. **15** Katuka kuna na mazulu mpe tala, kuna na Yinzo ya nge ya longo mpe ya nkembo, wapi sika me kuma luzolo ya nge ya nene na lulendo ya nge? Wapi sika kele kyadi mpe luzolo ya nge samu na bantu ya nge? Nge me yimina beto yawu. **16** Samu ti nge kele Tata ya beto: Abalayami zaba beto ve, Isayeli mpe ke na kuzaba beto ve. Kasi nge Yave, nge kele Tata ya beto, Nkumbu ya nge, kele katuka bantangu ya ntama, «Muvuukisi ya beto.» **17** Samu na yinki, Yave, nge ke na kuzungisa beto ntama na banzila yina nge tezaka? Samu na yinki nge ke na kusala ti bantima ya beto kukangama mpe beto kuzitisa dyaka nge ve? Vutuka, mulemvo ya nge, samu na bisadi ya nge mpe makanda yina kele mvwilu ya nge! **18** Dikanda ya nge ya longo me baka yinsi na mwa ntangu ya fyoti, mitantu ya beto me dyata Yinzo ya nge ya longo. **19** Katuka ntama, beto me kuma mutindu bantu yina nge ke na yala dyaka ve mpe kele dyaka ve na Nkumbu ya nge. Kana nge lendaka pasula mazulu mpe nge kulumuka! Na yina, na mantwala ya nge, myongo ke tekita!

64 **2** Mutindu tiya ke yokaka matiti, mpe ke tokisaka maza ni mutindu yina nge ke zabisa Nkumbu ya nge na mitantu ya nge, mpe makanda nyonso ke tekita na mantwala ya nge. **3** Kana nge yidikaka mavanga ya ngitukulu yina beto vwandaka vingila ve, ya tsyelika, kana nge kulumuka, na mantwala ya nge myongo ke tekita. **4** Katuka bantangu ya ntama, muntu mosi ve me kuwaka, to me talaka, nzambi mutindu nge, yina ke salaka mambu ya mbote na bayina ke tulaka kivuvu na yandi. **5** Nge ke kwiza bwabana muntu yina ke sadilaka ludedomo na kilengi nyonso, mpe ke tulaka kivuvu na nge na kulanda banzila yina nge tezaka, kasi nge kumaka na nkele samu ti beto sumukaka, kana beto landa banzila yina ya bantangu nyonso, beto ke kuzwa mpulusu. **6** Beto nyonso kele mutindu misumuki, ludedomo ya beto kele mutindu bilele ya kuvedila ve. Beto nyonso me lemba mutindu makasa ya kuyuma, yimbi yina beto ke salaka, me nata beto mutindu mupepe. **7** Ata muntu ke na kubokila Nkumbu ya nge, ata muntu ke na kusadila ngolo samu na kukangama na nge. Ni yawu yina nge me pesa beto mukongo mpe nge me sala ti beto kuvwanda na yisi ya lutumu ya masumu ya beto. **8** Kasi nge Yave nge kele tata ya beto, beto, beto kele ntoto ya kulamba, mpe nge kele kisadi-mbinda yina yidikaka beto: beto nyonso kele mavanga yina maboko ya nge yidikaka. **9** Mfumu, ku vwanda ve na nkele ya kulutila. Kubambuka ve moyo ntangu nyonso na yimbi ya beto! Tala mulemvo ya nge, beno nyonso kele bantu ya nge! **10** Tala, bambanza ya nge ya longo kele dyaka na bantu ve, Siyone me kuma yinsi ya kuyuma, Yelusalemi mbanza yina me mwangana. **11** Yinzo ya beto ya longo yina vwandaka kitoko, kisika yina bankooko ya beto vwanda zitisa, nge me nyenga na tiya, mpe nyonso ya beto ya ntalu me beba. **12** Yave, na mantwala ya bampasi nyonso yayi, nge ke sala ata dyambu ve? Nge ke fwisa dyaka beto nsoni ya kulutila?

65 Mu vwandaka me kubama na kupesa mvutu na bantu yina lombaka munu ata kima ve, mu kubamaka na kutalana na bantu yina vwandaka sosa munu ve. Mu tubaka: «Mu kele awa! Mu kele awa!» Na bantu ya dikanda yina ba vwandaka kubokila ve na Nkumbu ya munu. **2** Kasi, mu me lambula maboko ya munu, bilumbu nyonso na dikanda yina mangaka munu, vwandaka landa nzila yina kele mbote ve, mutindu kele mabanza ya bawu, **3** dikanda yina ke pesaka munu nkele na mantwala ya bantu, bantu ya yandi ke pesaka minkayulu na bilanga, mpe bawu ke yokaka mananasi ya nsunga ya mbote na kiyokolo ya bibiliki. **4** Bawu ke vwandaka na zulu ya bandyamu, mpe bawu ke lalaka na kati ya bantadi, bawu ke kudyaka musuni ya ngulu, mpe ke fulusaka ba ndonga ya bawu na madya ya kusumuka. **5** Bawu ke na kulooka: «Vwanda kisika yina nge kele mpe kubelama ve na munu, samu ti mu kele ya longo kulutila nge.» Mambu yayi kele samu na munu, mutindu mulinga ke na kuzwa munu na mbombo, mutindu tiya ke na kulema kilumbu nyonso. **6** Kasi, mambu nyonso yina kele ya kusonama na mantwala ya munu, mu ke kanga yinwa ve, mu ke sala ti bawu kufuta yawu tii na nsukunu. **7** Yave me tuba: «Ti mu ke futisa bawu yimbi ya bawu, mpe yimbi yina salaka bankooko ya bawu, samu ti bawu me yoka mananasi ya nsunga ya mbote na zulu ya myongo mpe bawu me vweza munu na zulu ya myongo ya fyoti!» Mu ke teza mavanga ya bawu ya ntama, mpe mu ke futisa bawu yimbi bawu salaka. **8** Yave ke na kutuba mutindu yayi: Mutindu ba ke tubaka, kana beno me kuzwa maza ya bambuma ya vinu ya kitoko: «Beno kubebisa yawu ve samu ti yawu kele na lusakumunu, munu, mu ke sala mutindu mosi samu na bisyelo ya munu, samu na kubebisa nyonso ve, **9** mu ke sala ti bana ya Yakobi kukuma mingi, mu ke sala mpe ti bana ya Yuda kuzwa myongo ya munu. Bayina mu soolaka ke kuzwa yawu mutindu mvwilu, bisyelo ya munu ke zinga kuna. **10** Mudimba ya Salone ke vwanda kisika yina ya kudikilaka bibulu mpe mudimba ya Akole, kisika yina bangombe ke pemaka samu na bantu ya munu yina kele ya kukwikama na munu.» **11** «Kasi, samu na beno bantu yina me pesa Yave mukongo, mpe me zimbana mongo ya munu ya longo ke salaka mesa samu na Ngade, nzambi ya kimvwama, mpe ke fulusaka mbungu samu na Meni, nzambi ya bweso, **12** Mu me kubikila beno lufwa ya mbele ya mvita, beno ke fukama mpe ba ke kufwa beno, samu ti mu me bokila kasi beno me ndima ve, samu ti mu me zonza kasi beno me wila munu ve, mpe samu ti beno me yidika nyonso kele ya yimbi na meso ya munu, mpe ti beno me zola yina ke yangidikaka munu ve. **13** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: Bisyelo ya munu ke kuzwa madya, kasi beno, beno ke vwanda na nsatu. Bisyelo ya munu ke kuzwa maza ya kunwa kasi beno ke vwanda na mpwila. Bisyelo ya munu ke vwanda na kilengi ya kulutila, kasi beno, beno ke tala nsoni! **14** Bisyelo ya munu ke sala milolo ya nsayi, samu ti bawu ke fuluka na buyenge. Kasi beno, beno looka, na mpasi na ntima, beno ke nyonga, mwela ya kulemba.» **15**

Bankumbu ya beno ke vwanda kidimbu ya nsingulu samu na bayina mu soolaka, Yave, Mfumu, ke sala ti beno kufwa, kasi na bisyelo ya yandi, yandi ke pesa nkumbu ya malu-malu. **16** Muntu yina ke zola kuzwa lusakumunu awa na ntoto ke kuzwa lusakumunu na «Nzambi ya Ameni», mpe na ntoto, yandi yina ke kudya ndefi na nkumbu ya «Nzambi ya Ameni.» Ya tsyelika, beno ke zimbana bampasi yina lutaka, yawu ke vwanda ya kubumbama na mantwala ya munu. **17** Mu ke yidika dizulu ya malu-malu, ntoto ya malu-malu, ba ke zimbana mambu nyonso ya ntama yina lutaka, mpe ba ke banza dyaka na yawu ve. **18** Kasi, beno yangalala, mpe beno vwanda na kilengi, ntangu nyonso samu na yina mu yidikaka. Ya tsyelika, mu ke yidika Yelusalemi, samu na kilengi, mpe bantu ya yawu samu na nsayi. **19** Munu mpe mu ke vwanda na kilengi samu na Yelusalemi mpe mu ke yangalala samu na bantu ya munu. Ba ke kuwa dyaka ve, bidilu to kuyawula ya kyadi. **20** Kuna, bana ya fyoti ke kufwa dyaka na bumwana ve, to kiboba ke kufwa ve tekila yandi kuzwa lutangu ya ba mvula ya yandi. Ntwenya ke kufwa ve tekila bamvula nkama, kana muntu ya masumu me kufwa tekila yandi ku lungisa bamvula nkama, ya zola kutuba ti ba singaka yandi. **21** Bawu ke tunga bayinzo mpe bawu ke zinga kuna, bawu ke kunda bayinti ya vinu, mpe bawu ke kudya bambuma ya yawu, **22** Bawu ke kutunga dyaka ba yinzo ve samu ti muntu ya nkaka kuvwanda kuna, bawu ke kunda dyaka bayinti ya vinu ve, samu ti muntu ya nkaka kudya bambuma ya yawu, samu ti bilumbu ya luzingu ya bantu ya munu ke vwanda mutindu bilumbu ya luzingu ya bayinti, mpe bantu ya munu yina mu soolaka ke yangalala na kisalu ya bawu. **23** Bawu ke tala dyaka mpasi ya mpamba ve mpe bawu ke buta ve bana yina ke tala mpasi, bawu ke vwanda dikanda yina Yave me sakumuna, bana ya bawu mpe ke kuzwa lusakumunu. **24** Ntete ti bawu kubokila munu, munu, mu ke pesa bawu mvutu, ntangu bawu ke ntete na kuzonza, munu, mu ke lungisa bandombolo ya bawu. **25** Yingo ke kudya kintwadi na bana ya mameme, nkosi ke kudya matiti mutindu ngombe, nyoka ke kudya fundu-fundu. Mambu ya yimbi to mwangusulu ke vwanda dyaka ve, na zulu ya mongo ya munu ya longo, ni Yave me tuba yawu!

66 Yayi ni mambu yina Yave ke na kutuba: Dizulu kele kiti ya munu ya kintinu mpe ntoto kele kisika mu ke tulaka makulu ya munu. Wapi mutindu ya yinzo yina beno ke tungila munu Wapi kisika yina lenda vwanda yinzo ya munu? **2** Bima nyonso yina, ni maboko ya munu yidikaka yawu, ni yawu yina, yawu ke na kuzinga, Yave ke na kutuba: Tala muntu yina ke yangidikaka munu: Ni mputu, muntu ya mpasi yina kele na mpeve ya kukuluka, yina ke tekitaka na mantwala ya mambu ya munu. **3** Muntu yina ke pesaka ngombe mutindu munkayulu, yandi kele mutindu muntu yina me kufwa muntu samu na kupesa yandi mutindu munkayulu. Muntu yina ke pesaka mwana ya mameme mutindu munkayulu, yandi kele mutindu muntu yina ke pasulaka yintu ya yimbwa. Muntu yina ke pesaka dikabu, yandi kele mutindu muntu yina ke pesaka menga ya ngulu. Muntu yina ke yokaka maaka ya nsunga ya mbote, yandi kele mutindu muntu yina ke sambilaka kiteki. Bawu kele bantu yina me soola na kulanda banzila ya bawu mosi, mpe bawu ke na kuzola biteki ya bawu ya yimbi. **4** Mu me sola munu mpe na ku bika bawu na mavanga ya bawu ya yimbi, mpe mu ke bwisila bawu ba mpasi yina ba ke na ku kima, samu ti mu me bokila mpe ata muntu me ndima, samu ti mu me zonza mpe ata muntu me kuwa, kasi bawu me sala yina kele yimbi na meso ya munu, mpe bawu me soola yina mu zola ve. **5** Beno kuwa mambu ya Yave, beno yina ke tekitaka na mantwala ya mambu ya yandi: Tala, bampangi ya beno, bayina ke zolaka beno ve mpe bayina ke sekaka beno, samu na Nkumbu ya munu, bawu me tuba: «Bika ti Yave kulakisa nkembo ya yandi samu beto ku vwanda mbangi ya kilengi ya beno!» Kasi bawu ke tala nsoni! **6** Beno kuwa makelele yina ke na basika na mbanza, makelele yina ke na kwiza na Yinzo! Ya kele ndinga ya Yave ke na kufutisa na mitantu ya yandi yina me lunga na bawu. **7** Tekila yandi kuma na kubuta, yandi me buta mwana, tekila yandi kuzwa misongo, yandi me buta mwana ya bakala! **8** Nani me kuwa mambu ya mutindu yayi, nani me talaka mambu ya mutindu yayi? Yinsi lenda kubutuka na kilumbu mosi? Ba lenda kubuta dikanda kaka na mbala mosi? Kasi, na ntangu yandi me kuzwa misongo, Siyone me buta bana ya yandi ya babakala na yinza! **9** Na yina, munu yina ke sala ti kento kuzwa kivumu, mu lenda sala dyaka ti yandi kubuta ve? Ni munu muntu ke butisaka, mu lenda kabikisa mbutukulu ya mwana na yinza? Ni Yave Nzambi ya nge me tuba yawu. **10** Beno yangalala na Yelusalemi, Beno vwanda na kilengi samu na yandi, beno bantu ke zolaka yandi! Beno ku yangalala kintwadi na yandi, beno bantu yina kotaka kifwidi samu na yandi! **11** Na yina, beno ke yukuta na mbombolo yina yandi ke na kupesa beno, mutindu bana ya fyoti ke na kunwa mabene ya mama, bana yina ke na kunwa na nsayi nyonso. **12** Samu ti Yave ke na kutuba: Mu ke fulusa yandi na kizunu mutindu nzadi, nkembo ya bayinsi mutindu muzumba me fuluka. Mutindu mwana ke kunwaka mabene, beno ke kunwa miliki, mpe ba ke nata beno na mukongo, mpe mu ke bomba beno na makoto. **13** Muntindu mama ke bombaka mwana ya yandi ya bakala, munu mosi, mu ke bomba beno. Ya tsyelika na Yelusalemi, ba ke bomba beno. **14** Ntangu beno ke tala yawu, ntima ya beno ke yangalala, banzutu ya beno ke kuzwa ngolo mutindu matiti ya malu-malu. Yave ke lakisa lulendo ya yandi na bisyelo ya yandi, mpe yandi ke lakisa nkele ya yandi na mitantu ya yandi. **15** Samu ti Yave ke kwiza na tiya, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, mutindu mupepe ya ngolo samu na kubulumuna nkele ya yandi, mpe na lakisa nkele ya yandi na milaka ya tiya. **16** Samu ti ni na tiya Yave yandi ke sadila lufundusu ya yandi mpe na mbele ya yandi ya mvita yandi ke semba bantu mingi, Yave ke kufwa bantu mingi. **17** Bayina ke na kukubama mpe ke na kukivedisa samu na ku kota na bilanga ya longo na ku landaka na mulonga muntu yina ke na kati-kati mpe ke kudyaka ngulu, na bibulu ya kusumuka mpe na bampuku bawu nyonso yina ke kufwa kintwadi, Ni Yave me tuba yawu. **18** Samu ti munu mu zaba mbote ma banza na mavanga ya bawu. Tala, mu me kwiza yonzika makanda nyonso na bantu ya bandinga nyonso. Bawu ke kwiza mpe bawu ke tala nkembo ya munu. **19** Mu ke tula kidimbu na kati-kati ya bawu, mpe mu ke fidisa bayina ke vuka na makanda ya bantu, na Talasi, na Pule mpe na Lude kisika bantu ke bendaka munani, na Tubale mpe na Yavane, na bisanga mpe na bizunga ya kumu ya mubu yina kele ntama, na bayina me kuwaka ntete Nkumbu ya munu ve mpe me talaka nkembo ya munu ve. Bawu ke zabisa nkembo ya munu na makanda yina. **20** Mpe katuka na makanda nyonso, bawu ke nata bampangi ya bawu na zulu ya bampunda, bapusu-pusu, bapusu-pusu yina kele na muludi na zulu, na zulu ya bampunda ya mitela ya nkufi mpe na zulu ya basamo na mongo ya munu ya longo na Yelusalemi, me tuba Yave, mutindu munkayulu, yina ke nataka bana ya Isayeli na bisalulu ya kuvedila, na Yinzo ya Yave. **21** Mpe na kati-kati, mu ke baka ba ya nkaka, samu na kuvwanda banganga-Nzambi na ba-Levi, me tuba Yave. **22** Mutindu dizulu ya malu-malu na ntoto ya malu-malu yina mu me yidika ke zinga na mantwala ya munu, Yave me kutuba yawu, ni mutindu yina ke

zinga bana ya beno na nkumbu ya beno. **23** Yawu ke kuma tii
na konso ngonda ya malu-malu na konso Saba ya malu-malu,
bantu nyonso ke kwiza fukama, na mantwala ya munu, me tuba
Yave. **24** Ntangu bawu ke basika, bawu ke tala bavumbi ya
bantu yina mangaka munu, mpe banselele yina ke kudya bantu
yina, ke kufwa ve, mpe tiya yina ke na kuyoka bawu ke kufwa
ve, bawu ke kuma nganzi samu na bantu nyonso.

Yelemya

1 Yayi ni mambu ya Yelemya, mwana ya Yilekiya. Yandi vwandaka mosi na kati ya banganga-Nzambi na mbanza Anatote, kuna na yinsi ya Bezame. **2** Yave zabisaka mambu ya yandi na Yelemya na mvula ya kumi na tatu ya kintinu ya Yosiya, mwana ya Amone, ntinu ya Yuda. **3** Yave zabisaka dyaka mambu ya yandi na Yelemya na ntangu yina Yoyakime, mwana ya Yosiya, vwandaka ntinu ya Yuda tii na suka ya mvula ya kumi na mosi ya kintinu ya Sidekyase, mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda. Yave tatamanaka na kuzonzila yandi tii na ntangu yina ba nataka bantu ya Yelusalemi na ngolo na yinsi ya nzenza, na ngonda ya tanu ya mvula yina ya kumi na mosi. **4** Yave zabisaka munu mambu ya yandi mutindu yayi: **5** «Tekila mu yidika nge na kivumu ya mama ya nge, mu soolaka nge. Tekila nge kubutuka, mu tulaka nge na lweka samu na kusadila munu. Mu salaka nge mumbikudi na sika ya makanda ya bantu.» **6** Mu vutulaka mutindu yayi: «Aa! Yave Mfumu, mu zaba ve kuzonza, mu kele ntete mwana ya fyoti.» **7** Kasi Yave tubaka mutindu yayi: «Kuzonza ve ti mu ke ntete mwana ya fyoti. Samu ti nge fwana kukwenda na sika ya bayina nyonso mu ke fidisa nge. Nge fwana kuzonza mambu nyonso yina mu ke tumisa nge. **8** Kuvwanda ve na boma ya bawu. Samu ti mu kele kintwadi na nge samu na kukuula nge. Ni Yave me tuba yawu.» **9** Na manima, Yave lambulaka diboko ya yandi, yandi simbaka yinwa ya munu mpe yandi tubaka: «Tala, mu me tula mambu ya munu na yinwa ya nge. **10** Tala, bubu yayi, mu me pesa nge kiyeko samu makanda ya bantu mpe samu na bayinsi ya bintinu: Mu me pesa nge kisalu ya kutimuna mpe ya kubwisa, kisalu ya kupasula mpe ya kumwangisa, kisalu ya kutunga mpe ya kukunda.» **11** Yave yufulaka munu: «Yelemya, yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala kintala ya yinti ya ba-amande.» **12** Yave tubaka na munu: «Nge me tala mbote. Mu ke kyelulaka meso na mambu ya munu samu na kulungisa yawu.» **13** Na mbala ya zole, Yave zabisaka dyaka munu mambu ya yandi mutindu yayi: «Yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala nzungu mosi ke na kutoka na tiya. Yawu me teka manima na node mpe yinwa ya yawu me talisa na lweka ya munu.» **14** Na yina, Yave tubaka: «Ni na node ke katuka mpasi yina ke kumina bantu nyonso ya yinsi. **15** Mu ke bokila bifumba nyonso ya bayinsi ya bintinu nyonso ya node. Bawu ke tula bakiti ya bawu ya kintinu na nkotolo ya myelo ya Yelusalemi. Bawu ke zunga bibaka ya Yelusalemi, bawu ke nwanisa bambanza nyonso ya Yuda. Ni Yave me tuba yawu. **16** Mu ke fundisa bantu ya yinsi yayi samu na yimbi nyonso yina bawu ke na kusalaka: Bawu me manga munu, bawu ke na kuyokilaka banzambi ya nzenza maaka ya nsunga ya mbote. Bawu ke na kufukiminaka bima yina bawu me yidika na maboko ya bawu mosi. **17** Kasi nge Yelemya, kubama. Telema mpe kwenda zabisa bawu nyonso yina mu ke tumisa nge. Kuvwanda ve na boma ya bawu. Kana ve, ni munu ke sala ti nge kuvwanda ve na kibakala na mantwala ya bawu. **18** Kubanda bubu yayi mu me sala ti nge kuvwanda mutindu mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, nge vwanda mutindu dikunzi ya kisengo, mutindu kibaka ya kisengo ya mbwaki na mantwala ya bantu nyonso ya yinsi, na mantwala ya bantinu ya Yuda, na mantwala ya bamfumu ya yinsi, na mantwala ya banganga-Nzambi mpe na mantwala ya bantu ya yinsi. **19** Bawu ke nwanisa nge, kasi bawu ke nunga nge ve samu ti mu kele na nge samu na kukuula nge. Ni Yave me tuba yawu.»

2 Yave zabisaka munu mambu ya yandi. **2** Yandi tubaka: «Kwenda zabisa na bantu ya Yelusalemi ti Yave ke na kutuba: » «Mu ke na kubambuka moyo na kukwikama yina vwandaka na nge na ntangu yina nge vwandaka ntete ndumba. Mu ke na kubambuka moyo na luzolo yina vwandaka na nge na ntangu yina beto bandaka makwela. Nge vwandaka landa munu na yinsi ya kuyuma, ntoto yina ata kima ke menaka.» **3** «Isayeli vwandaka mvwilu ya longo ya Yave. Isayeli vwandaka mutindu madya ya ntete ya bilanga ya yandi. Bayina nyonso vwandaka meka na kudya yawu vwandaka kuzwa mambu na munu. Mpasi vwandaka bwidila bawu. Ni Yave me tuba yawu.» **4** Beno kuwa mambu ya Yave, beno bantu ya Yakobi, beno makanda nyonso ya Isayeli! **5** Yave ke na kutuba mutindu yayi: Wapi dyambu ya yimbi yina bankooko ya beno me tala na sika ya munu? Bawu me bika munu, samu na kulanda biteki ya bawu ya mpamba-mpamba. Bawu mosi mpe me kuma bantu ya mpamba-mpamba! **6** Bawu tubaka ve mutindu yayi: «Wapi Yave yina basisaka beto na Ngipiti? Wapi Yave yina nataka beto na yinsi ya kuyuma? Wapi Yave yina nataka beto na kisika ya kufuluka na bantoto ya kuyuma mpe mabenga, Kisika yina me kondwa maza, kisika ya kitombe ya lufwa, kisika yina ata muntu ke lutaka ve kisika yina ata muntu ke zingaka?» **7** Munu, mu nataka beno na yinsi yina kele na ntoto ya madya samu ti beno kudya madya ya yawu, mpe beno kuyangalala na bimvwama ya yawu. Kasi ntangu beno kotaka kuna, beno sumunaka yinsi ya munu. Beno kitulaka ntoto ya munu ntoto ya nganzi. **8** Banganga-Nzambi ke na kutuba dyaka ve ti «Wapi Yave?» Milongisi ya Musiku zaba munu ve, mivungi me manga na kutumama na munu, mimbikudi ke na kubikula na nkumbu ya Baale. Bawu ke na kulandaka banzambi yina kele na ndandu ve. **9** Ni yawu yina, mu ke tatamana na kufundisa beno, mu ke fundisa mpe bana ya bana ya beno. Ni Yave me tuba yawu. **10** «Beno kwenda na bisanga ya Sipelese mpe beno tala. Beno fidisa bantu na Kedale samu na kuyufula mbote-mbote. Beno tala kana dyambu ya mutindu yayi me salamaka kuna. **11** Makanda ya bantu ke sobaka banzambi ya bawu? Na kutala kwandi ya kele banzambi ve! Bantu ya munu, ni munu vwandaka nkembo ya bawu. Kasi bawu me yingisa na kisika ya munu banzambi yina kele na ndandu ve! **12** Mazulu, beno yituka samu na dyambu yayi. Beno tekita mpe beno tala dyambu yayi ya nganzi. Ni Yave me tuba yawu. **13** Bantu ya munu me sala mambu zole ya yimbi: bawu me manga munu, munu yina kele yinto ya maza ya moyo. Bawu me timuna ya bawu mabulu ya nkaka ya maza, mabulu ya kutoboka yina ke bumbaka maza ve!» **14** «Isayeli kele mundongo yina ba sumbaka to yandi kele mundongo yina butukaka na yinzo? Samu na yinki ba ke na kubotola yandi bimvwama ya yandi? **15** Bana ya bankosi ke na kulooka na kunwanisa yandi. Bawu ke na kuwakisa bandinga ya bawu bawu ke na kusala mvwanzi na yinsi ya yandi. Bambanza ya yandi yina ba yokaka tiya ke dyaka na bantu ve. **16** Bantu ya mbanza Memfise mpe bantu ya mbanza Tapanese ke na kukatula nge bansuki ya yintu. **17** Nyonso yayi me kumina nge samu na yinki? Ya kele samu ti nge bikaka Yave, Nzambi ya nge na ntangu yina yandi vwandaka twadisa nge na nzila. **18** Ntangu yayi, nge Isayeli, samu na yinki nge ke na kubaka nzila ya Ngipiti? Ya kele samu na kwenda kunwa maza ya Nile? Samu na yinki nge ke na kubaka nzila ya Asili? Ya kele samu na kwenda kunwa maza ya nzadi ya Efalate? **19** Bika ti yimbi yina nge me sala kutalisa nge mpasi. Bika ti kubika yina nge me bika Nzambi ya nge, yawu kusemba nge! Ni kuna nge ke zaba ti ya kele ndudi mpe yimbi na kubika Yave, Nzambi ya nge, mpe na kuvwanda dyaka ve na boma ya munu! Ni Yave Nzambi ya

Binwani me tuba yawu.» **20** «Katuka ntama, nge me zengaka kizitu ya nge. Nge me zenga kiwisa na munu mpe nge me tuba: “Mu zola dyaka ve kuvwanda mundongo”.» Ya tsyelika, na zulu ya konso mongo mpe na yisi ya konso yinti yina ke na makasa ya maza, nge ke na kulala kidi-kidi mutindu kento ya kindumba. **21** Mu kundaka nge mutindu yinti ya vinu ya kitoko, mutindu kikunu ya mbote. Wapi mutindu na ntadisi ya munu nge me kituka yinti ya vinu ya nzenza yina ke na bambuma ya yimbi? **22** Ata ti nge yobila na sabuni, ata ti nge yobila na basabuni ya mingi, yimbi ya nge ke vwanda kaka ya kusonama na mantwala ya munu. Ni Yave, Mfumu, me tuba yawu. **23** Wapi mutindu nge lenda kutuba ti «Mu me sumuka ve, mu me landa ve banzila ya Baale!» Tala ndyatulu ya nge kuna na mudimba. Ndima mambu yina nge me sala. Nge kele mutindu samo ya nkento yina ke na kwendaka tambula mbangu-mbangu na balweka nyonso. **24** Nge kele mutindu mbuluku ya nkento ya mfinda, yina me mesanaka na kuzinga na yinsi ya kuyuma. Ntangu yandi ke kumaka na nsatu ya mbuluku ya mbakala, yandi ke landaka nsunga ya mupepe. Ata kima lenda kukabikisa yandi. Samu ti nsatu ya yandi me lutila ngolo. Bambuluku ya mbakala ke tala ve mpasi na kuzwa yandi. Bawu ke kuzwa yandi na ntangu nsatu ya yandi ke vwanda ngolo. **25** «Sala keba, Isayeli, samu ti nge ke kuma makulu-ngulu, laka ya nge ke yuma!» Kasi nge ke na kutuba: «Yinki ya ke sala, mu ke zolaka ya munu banzenza. Mu ke landa bawu!» **26** Ntangu ba ke bwilaka muyibi, yandi ke talaka nsoni. Ni mutindu mosi mpe bantu ya Isayeli ke tala nsoni, bawu na bantinu ya bawu, na bamfumu ya bawu, na banganga-Nzambi ya bawu na mimbikudi ya bawu. **27** Bawu ke tubaka na kibuku ya yinti: «Nge kele tata ya munu!» Bawu ke tubaka na ditadi: «Ni nge butaka munu!» Bawu me tala ve na sika ya munu, bawu me teka munu manima. Kasi ntangu bampasi ke kumina bawu, bawu ke tuba: «Telama nge vuukisa beto!» **28** Kasi mu ke zabisa bawu mutindu yayi: «Wapi banzambi ya beno yina beno yidikaka? Bika ti ba telama na kwiza vuukisa beno na ntangu ya mpasi kana ba lenda. Aa Yuda! Mutindu bambanza ya nge kele mingi, ni mutindu mosi mpe banzambi ya nge kele mingi!» **29** Beno ke na kufunda munu na wapi dyambu? Beno nyonso me balukila munu. Ni Yave me tuba yawu. **30** Mu me semba bana ya beno, kasi ya me vwanda kaka ya mpamba. Beno me ndima ve malongi. Mbele ya beno ya mvita me kufwa mimbikudi ya beno mutindu nkosi ke salaka. **31** - Beno bantu ya ntangu yayi, beno tala mutindu mambu ya Yave kele! - Nani mu kele samu na Isayeli yinsi ya kuyuma to yinsi ya kitombe? Samu na yinki bantu ya munu ke na kutuba: «Beto ke kwenda kisika ni kisika yina beto zola, kasi beto zola ve kuvutuka na sika ya nge.» **32** «Beno me talaka ndumba me zimbana misanga ya yandi? Beno me talaka kento yina ba ke na kwelaka me zimbana dizwela ya yandi ya makwela? Kasi bantu ya munu me zimbanaka munu katuka ntama.» **33** «Aa! Nge zaba mutindu ya kusala samu na kusosa luzolo! Nge lenda kuma tii na kusala yimbi! **34** Menga ya bamputu ke na kutalana na binkuti ya nge, bawu ya ngana salaka ata dyambu. Nge kutaka bawu ve na kulaba na yinzo ya nge! Kasi na zulu ya nyonso yina, **35** nge ke na kutuba ti: “Mu me sala ve dyambu ya yimbi. Nkele ya Nzambi ke bwidila munu ve”. Kasi mutindu nge ke na kutuba ti nge me sala ve dyambu ya yimbi, munu mu ke fundisa nge.» **36** «Samu na yinki nge ke sobaka banzila ya nge kidi-kidi? Mutindu nge me kufwa nsoni na yinsi ya Asili, ni mutindu mosi mpe nge ke kufwa nsoni na yinsi ya Ngipiti. **37** Nge ke basika kuna maboko na zulu ya yintu. Samu ti Yave ke zolaka ve bayina nge ke na kusadila kivuvu. Na bawu, nge ke lenda ata fyoti ve.»

3 Kana muntu katula kento ya yandi na makwela mpe kana kento yango kukatuka na makwela samu na kwenda kwela bakala ya nkaka, muntu yina lenda baka dyaka kento yango mutindu kento ya yandi? Ve! Samu ti yinsi lenda sumuka. Kasi nge Isayeli, nge me sala kindumba na babakala mingi. Wapi mutindu nge zola kuvutuka dyaka na munu? Ni Yave me tuba yawu. **2** Zungisa meso na myongo mpe tala: na wapi mongo nge salaka ve kindumba? Nge vwandaka vwanda pene-pene ya banzila na kuvingilaka babakala mutindu mu-Alabe ke vingilaka bantu yina ke zyeta na yinsi ya kuyuma. Nge me sumuna yinsi na kindumba ya nge mpe na mambu ya nge ya yimbi. **3** Ni yawu yina, mu yiminaka nge bamvula. Bamvula ya ndolo nokaka ve. Kasi nge tatamanaka kaka na kindumba ya nge. Nge mangaka na kutala nsoni. **4** Kasi ntangu yayi wapi kisika beto me kuma? Ni nge ke na kulooka na munu na kutuba: «Tata ya munu, ndiku ya munu ya buntwenya! **5** Yandi ke kangila munu ntima ya mankululu? Nkele ya yandi na munu ke manisa ve?» Ni mutindu yina nge ke na kuzonza, kasi nge ke na kubika ve na kusala yimbi mpe nge ke na kulenda na kusala yawu! **6** Na ntangu yina Yosiya vwandaka ntinu, Yave tubaka na munu: «Nge me tala mambu yina salaka Isayeli, kento ya kondwa kukwikama? Yandi vwandaka kwenda na zulu ya konso mongo ya kuzangama, na yisi ya konso yinti ya makasa ya maza samu na kusala kindumba. **7** Ntangu Isayeli salaka mambu nyonso yina, mu yindulaka mutindu yayi: “Isayeli ke vutuka na sika ya munu”. Kasi yandi vutukaka ve. Yuda, kibusi ya yandi, yina me kondwa kukwikama talaka yawu. **8** Mu katulaka Isayeli, kiyala, na makwela, samu na mavanga ya yandi nyonso ya kindumba. Mu pesaka yandi mukanda ya kufwa makwela. Kasi mu me tala ti Yuda, kibusi ya yandi, yina me kondwa kukwikama talaka ata boma. Yandi mpe kwendaka sala kindumba mutindu mosi. **9** Isayeli salaka kinsuza na banzambi ya matadi mpe ya bayinti. Na kindumba ya yandi ya ngolo-ngolo yina, Isayeli sumunaka yinsi. **10** Kasi ata nyonso yina, Yuda, kibusi ya yandi yina me kondwa kukwikama, vutukaka ve na munu na ntima ya yandi nyonso. Kuvutuka ya yandi yina yandi vutukaka na sika ya munu vwandaka kaka ya luvunu. Ni Yave me tuba yawu.» **11** Yave tubaka dyaka na munu: «Isayeli, kiyala yina me lutila ya kudedama na Yuda yina me kondwa kukwikama», **12** kwenda samuna mambu yayi na node: «Nge Isayeli kiyala, vutuka! Ni Yave ke na kutuba yawu. Mu ke dasukila dyaka beno ve, samu ti mu ke ya kukwikama. Ni Yave me tuba yawu. Mu ke bumbaka ve nkele ya munu bantangu nyonso. **13** Ndima kaka yimbi ya nge. Ndima ti ni na Yave Nzambi ya nge, nge mangaka na kutumama. Nge kukipesaka na banzambi ya nzenza, na yisi ya konso yinti ya makasa ya maza. Beno mangaka na kuwa munu. Ni Yave me tuba yawu.» **14** «Beno vutuka, beno bana ya yintu-ngolo. Ni Yave ke na kutuba yawu. Samu ti ni munu kele Mfumu ya beno! Mu ke baka beno, mosi na mbanza yayi, zole na dikanda yayi, mu ke vutula beno na Siyone. **15** Mu ke pesa beno mivungi yina mu zola munu mosi. Bawu ke twadisa beno na mayela nyonso mpe na mutindu ya kufwanakana.» **16** Yave ke na kutuba: «Na ntangu yina, beno ke butana mpe beno ke kuma mingi na yinsi. Ni Yave ke na kutuba yawu. Ba ke zonzila dyaka ve mambu ya Sanduku ya Ngwisani ya Yave. Ata muntu ke banza na yawu, ata muntu ke bambukila yawu moyo. Ba ke sosa dyaka yawu ve. Ba ke yidika dyaka ya nkaka ve. **17** Na ntangu yina, ba ke bokila Yelusalemi “Kiti ya kintinu ya Yave”. Makanda nyonso ya bantu ke kwenda yonzama, na Nkumbu ya Yave, kuna na Yelusalemi. Bawu ke landa dyaka ve banzila ya buzengi yina bantima ya bawu ya yimbi vwandaka nata bawu. **18** Na ntangu yango, bantu ya Yuda ke vukana

na bantu ya Isayeli. Bawu ke katuka kintwadi kuna na yinsi ya node samu na kukwiza na yinsi yina mu pesaka mutindu mvwilu na bankooko ya beno.» **19** «Munu mu vwandaka yindula mutindu yayi: "Aa! Mu vwandaka kwandi na nsatu ya kubakila nge mutindu mwana ya munu!" Mu vwandaka kwandi na nsatu ya kupesa nge yinsi ya kyese ya kulutila, mvwilu yina me lutila kitoko na yinza nyonso! Mu vwandaka banza ti nge ke bokila munu "Tata ya munu", mpe nge zolaka manga dyaka munu ve. **20** Kasi beno me vwanda ve ya kukwikama na munu, beno bantu ya Isayeli, mutindu kento yina kele ve ya kukwikama na bakala ya yandi. Ni Yave me tuba yawu.» **21** «Makelele ke na kuwakana na myongo Ya kele ni bantu ya Isayeli ke na kudila mpe ke na kuyawula samu ti bawu me landa nzila ya yimbi. Bawu me zimbana Yave, Nzambi ya bawu. **22** Beno vutuka na sika munu, beno bana ya yintu-ngolo, mu ke belusa kondwa kukwikama ya beno!» Bantu ya Isayeli «Beto bawu yayi, beto me kwiza ya beto na sika ya nge, samu ti ni nge Yave Nzambi ya beto. **23** Ee! Nyonso yina ke katukaka na myongo, yawu ke kaka ya luvunu. Kaka makelele ya mpamba ba ke salaka kuna na myongo. Ya tsyelika, ni na sika ya nge Yave, Nzambi ya beto, kele mpulusu ya Isayeli. **24** Katuka bumwana ya beto, balusambulu ya nsoni ya Baale bebisaka yina bankooko ya beto tekilaka na kuzwa, ya vwanda mameme, bankombo, bangombe ya bawu, ya vwanda bana ya bawu ya babakala to bana ya bawu ya bakento. **25** Nsoni me kuma kwandi mutindu mfulu ya beto. Beto ke na kufukila kaka ni nsoni ya beto. Samu ti beto me sala yimbi na ntadisi ya Yave Nzambi ya beto, beto na bankooko ya beto, katuka bumwana ya beto tii bubu yayi. Beto me tumama ve na ndinga ya Yave, Nzambi ya beto.»

4 Yave ke na kutuba: «Isayeli, kana nge ke vutuka, ni na sika ya munu nge ke vutuka. Kana nge katula mvindu na mantwala ya munu, nge ke tambula dyaka ve kidi-kidi.» **2** «Kana nge kudya ndefi ti: "Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo", kana nge sala yawu na kati ya butsyelika, na kusungama mpe na ludedomo, makanda ya nkaka ya bantu ke kuzwa lusakumunu ya bawu na Yave mpe bawu ke kembila yandi!» **3** Yave ke na kutuba na bantu ya Yuda mpe na bantu ya Yelusalemi mutindu yayi: «Beno sala bilanga ya malu-malu, beno kunda ve na bisika yina ke na bansende. **4** Beno bantu ya Yelusalemi mpe ya Yuda nyonso, beno zenga bubakala ya beno samu na Yave, beno zenga bubakala ya bantima ya beno. Kana ve, nkele ya munu ke lema mutindu tiya samu na mavanga ya beno ya yimbi. Yawu ke nyengisa nyonso, mpe ata muntu ke lenda na kufwa yawu.» **5** Beno samuna nsangu na Yuda. Beno wakisa yawu na Yelusalemi. Beno tuba mutindu yayi: «Beno wakisa muningu ya kulumenta na yinsi!» Beno looka na ngolo, beno tuba mutindu yayi: «Beno yonzama, beto kwendeno ya beto na bambanza yina ke na bibaka ya lukengolo!» **6** Beno telemisa kidimbu ya yinsi pene-pene ya Siyone. Beno kwenda bumbama, beno suka ve na nzila. Samu ti mu ke natina beno mpasi mpe mwangusulu ya nene yina ke katuka na node. **7** Nkosi me basika na kiswamunu ya yandi. Kimwangisi ya bayinsi me kuma na nzila. Yandi me basika na kisika yina yandi kele samu na kusala ti yinsi ya beno kumwangana. Bambanza ya beno ke mwangana. Yawu ke vwanda dyaka ve na bantu. **8** Na yina, beno lwata bangoto. Beno dila mpe beno yawula. Samu ti nkele ya Yave ya kulutila, yawu ke na kukatukila beto ve. **9** Yave ke na kutuba: «Na kilumbu yina, ntinu mpe bamfumu yina ke salaka na yandi, ke vwanda dyaka ve na kibakala. Banganga-Nzambi ke pamuka. Mimbikudi ke yituka. **10** Na yina, mu tubaka: "Aa, Yave Mfumu, nge vunaka kwandi bantu yayi! Nge vunaka kwandi Yelusalemi ntangu nge tubaka ti beno ke vwanda ya beno na kizunu"! Awa lufwa na mbele ya mvita ke na kukumina bawu!» **11** Na ntangu yina, ba ke tuba na bantu yina mpe na bantu ya Yelusalemi: «Mupepe ya ngolo ya tiya ke na banzila kuna na yinsi ya kuyuma. Yawu ke na kukwiza na sika ya bantu ya munu. Yawu ke na kukwiza ve samu na kukabula bambuma na matiti ya yawu. Yawu ke na kukwiza ve samu na kubongisa bambuma. **12** Ya kele kitembo mosi ya ngolo, yawu ke na kukatuka kuna na lutumu ya munu. Ntangu yayi, mu ke zabisa bawu banzengolo ya munu.» **13** «Tala, mbeni ke na kukwiza mutindu dituti ya mvula. Bipusu-pusu ya yandi ya mvita ke tambulaka mutindu kitembo ya ngolo. Bampunda ya yandi me lutila mbangu na bambemba. Kyadi na beto, beto me mwangana!» **14** «Yelusalemi, sukula ntima ya nge, katula mayindu ya nge ya yimbi, samu ti nge vuuka. Tii wapi ntangu nge ke vwanda na mayindu ya yimbi? **15** Ndinga mosi ke na kusamuna yawu katuka kuna na Dane. Bansangu ya yimbi ke na kukatuka na mongo ya Efalayime. **16** Beno zabisa dyambu yayi na bantu nyonso. Beno kebisa bantu ya Yelusalemi: Bambeni ke na kukatuka na yinsi ya ntama samu na kwiza baka bambanza. Bawu ke na kusala milolo ya mvita samu na kunwanisa bambanza ya Yuda. **17** Bawu me zunga Yelusalemi mutindu bankebi ke zungaka bilanga. Ya ke samu ti bawu me manga na kutumama na munu. Ni Yave me tuba yawu. **18** Yelusalemi, ni mavanga ya nge mpe nkadulu ya nge ya yimbi me sala ti mambu yayi kukumina nge. Mpasi yayi yina ke na kukumina nge kele musendo ya yimbi ya nge, yawu kele ndudi mpe yawu ke na kulwalisa nge ntima.» **19** Aa, kivumu, kivumu ke na kusala munu mpasi! Ntima ya munu ke na kubula ngolo. Ntima ya munu ke na kubaba, mu lenda kudingama ve. Samu ti mu me kuwa muningu ya kulumenta mpe milolo ya mvita. **20** Ba ke na kulooka: «Kaka mwangusulu na mwangusulu!» Yinsi nyonso me mwangana. Kaka na mbala mosi bayinzo ya munu ya lele me mwangana, kaka na ntangu mosi bamwanza ya munu ya lele me mwangana. **21** Tii wapi ntangu mu ke tatamana na kutalaka kidimbu ya yinsi? Tii wapi ntangu munu ke tatamana na kuwaka miningu ya bampungi? **22** «Bantu ya munu kele bazoba, bawu zaba munu ve. Bawu kele bana yina ke na mabanza ya mbote ve. Bawu kele ve na mayela ya kubakula. Bawu kele kaka na mayela ya kusala yimbi. Kasi bawu zaba ve kusala mbote.» **23** Mu ke na kutala ntoto: Yawu kele ya kuyilama ve, mpe yawu kele ve. Mu ke na kutala dizulu: Yawu ke dyaka ve na nsemo ya yawu. **24** Mu ke na kutala myongo: Yawu ke na kutekita. Mu ke na kutala myongo ya fyoti: Yawu ke na kuningana. **25** Mu ke na kutala bantu: Bawu ke dyaka ve. Mu ke na kutala bandeke ya mazulu: Bawu nyonso me kima. **26** Mu ke na kutala ntoto ya bayinti: Yawu me kuma ya mpamba, ata yinti mosi ve. Mu ke na kutala bambanza nyonso ya yawu: Yawu me mwangana na mantwala ya Yave. Yawu me mwangana samu na nkele ya yandi ya kulutila. **27** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Ntoto nyonso ke kuma ya mpamba. Kasi mu ke mwangisa yawu nyonso ve. **28** Samu na yawu, ntoto me kota bufwidi. Na zulu, dizulu me kuma ndombe. Samu ti mu tubaka yawu, mu bakilaka yawu lukanu. Mu ke soba mabanza ve. Mu ke baka ve lukanu ya nkaka.» **29** Na makelele ya bipusu-pusu mpe ya binwani yina ke sadilaka munani, bantu ya konso mbanza ke na kwendaka kima. Bantu ke na kwendaka kota na mabulu. Ba ke na kwendaka yuluka na zulu ya matadi ya nene. Bambanza nyonso me kuma ya mpamba, ata muntu kele dyaka ve. **30** Nge mbanza yayi ya kumwangana, yinki nge ke sala? Nge ke vwata bilele ya mbwaki? Nge ke vwata misanga ya wolo? Nge ke tula tile na meso? Kaka ya mpamba nge ke

bongisa nzutu. Makangu ya nge me manga nge. Bawu ke na kusosa lufwa ya nge. **31** Mu ke na kuwa makelele mutindu kento ke na kulooka na misongo, mutindu kento ke na kuyawula na mpasi ya kubuta ya yandi ya ntete. Ya kele ni ndinga ya Siyone kento ya kitoko. Yandi ke na kuyawula, Yandi ke na lambula maboko mpe ke na kutuba: «Kyadi samu na munu, mu me kubwa na maboko ya mivondi!»

5 «Beno tambula na banzila ya Yelusalemi, beno tala mbote, beno sosa na kuzaba mbote-mbote. Beno sosa na bisika nyonso yina bantu ke yonzamaka kana beno ke tala ata muntu mosi yina ke salaka mambu ya kulunga, muntu yina ke sosaka butsyelika. Kana beno kuzwa ata muntu mosi ya mutindu yina, mu ke lemvokila Yelusalemi.» **2** Ntangu bawu ke kudyaka ndefi, bawu ke tubaka: «Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo.» Kasi bandefi ya bawu ke bandefi ya luvunu. **3** Yave, ni butsyelika ve ke talisaka nge kilengi? Nge me semba bantu ya nge, kasi bawu me tala yawu mpamba. Nge zolaka manisa na kufwa bawu, kasi bawu me manga na kuwila nge. Bawu kangaka bantima ya bawu, yawu kumaka ngolo mutindu matadi. Bawu me manga na kuvutuka na sika ya nge. **4** Mu yindulaka mutindu yayi: «Bawu kele kwandi bantu ya mpamba-mpamba. Bawu me kuma bizengi samu ti bawu zaba ve luzolo ya Yave, bawu zaba ve mambu yina Nzambi ya bawu ke lombaka.» **5** Mu kuzwaka dibanza yayi: «Mu ke kwenda ya munu na sika ya bantwadisi, mu ke kwenda zonza na bawu. Samu ti bawu, ba me zaba luzolo ya Yave, ba me zaba mambu yina Nzambi ya bawu ke lombaka.» Kasi bawu nyonso ke kaka mutindu mosi. Bawu me manga lutumu ya Nzambi ya bawu. Bawu me zenga kiwisa na Nzambi ya bawu. **6** Ni yawu yina, bankosi ya mfinda ke kufwa bawu. Bayimbwa ya midimba ke pasula bawu. Bayingo ke bumbimina bawu pene-pene ya bambanza ya bawu. Bayingo yango ke banda na kupasula bantu nyonso yina ke basika na mbanza. Samu ti yimbi ya bawu ke na kubwelama, kondwa kukwikama ya bawu ke na kulutila. **7** «Yelusalemi, samu na yinki mu ke lemvokila nge? Bana ya nge me manga munu. Bawu ke na kudyaka bandefi na nkumbu ya bima yina kele kwandi ve banzambi. Mu yukutisaka bawu, kasi bawu, ba me kwenda sala ya bawu kinsuza. Bawu ke na kukotaka bayinzo ya biyala. **8** Bawu kele bampunda ya mfinda yina ke kudyaka mbote. Bawu kele ya kufuluka na nsatu ya bakento. Mosi na mosi ke na kusosa kento ya mpangi ya yandi. **9** Yawu me lunga ve ti mu semba bantu yayi? Yawu me lunga ve ti mu futisa bantu yayi yimbi ya bawu? Ni Yave ke na kutuba yawu. **10** Beno bambeni, beno yuluka na bibaka mpe beno mwangisa. - Kasi beno bebisa nyonso ve! - Beno katula bintala, samu ti yawu kele ve ya Yave. **11** Ya tsyelika, bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda me manga munu.» Ni Yave me tuba yawu. **12** Bawu me manga Yave, bawu ke na kutuba: «Yandi kele ve! Mpasi ke kumina beto ve. Beto ke kufwa ve na mbele ya mvita. Nsatu ke kumina beto ve! **13** Mimbikudi kele kaka mupepe. Ni Nzambi ve ke na kuzonza na bawu. Bika ti mambu yina bawu ke na kutuba kukumina bawu mosi!» **14** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Samu ti bawu ke na kuzonza mutindu yina, mu ke sala ti mambu ya munu na yinwa ya nge, Yelemya, kuvwanda mutindu tiya. Mpe bantu yayi ke vwanda bankuni yina tiya yango ke yoka.» **15** Kasi beno bantu ya Isayeli, Yave ke na kutuba: «Mu ke nata dikanda mosi ya bantu yina ke katuka ntama samu na kwiza nwanisa beno. Bawu kele na ngolo. Ya kele dikanda ya bantu yina bandaka na kuzinga ntama. Beno zaba ve ndinga ya bawu. Beno ke visa ve mambu yina bawu ke zonza. **16** Madyonga ya bawu ke kufwaka bantu mingi. Bawu nyonso kele binwani ya ngolo. **17** Bawu ke manisa na kudya bambuma yina beno me yonzika mpe madya ya beno. Bawu ke manisa na kudya bana ya beno ya babakala mpe ya bakento. Bawu ke manisa na kudya mameme, bankombo na bangombe ya beno. Bawu ke manisa na kudya bilanga ya beno ya vinu mpe bilanga ya beno ya bafike. Na mbele ya mvita, bawu ke mwangisa bambanza ya beno yina kele na bibaka ya lukengolo, bambanza yina beno ke sadilaka kivuvu.» **18** Yave ke na kutuba: «Kasi na ntangu yina, mu ke bika ve ti beno nyonso manisa na kufwa. **19** Mpe ntangu ba ke yufula ti “Samu na yinki Yave Nzambi ya beto me talisa beto bampasi ya mutindu yayi?”, Nge Yelemya, nge ke vutula: “Ya kele samu ti beno mangaka yandi samu na kusadila banzambi ya nzenza na kati ya yinsi ya beno. Ni yawu yina, beno ke sadila bantu ya nkaka na bayinsi yina kele ve ya beno!”» **20** «Beno zabisa mambu yayi na dikanda ya Yakobi, beno wakisa yawu na Yuda.» **21** «Beno kuwa mambu yayi, beno bantu yina ke na buzoba, beno bantu yina ke bakulaka ve! Bawu kele na meso kasi bawu ke na kutala ve. Bawu kele na makutu kasi bawu ke na kuwa ve. **22** Beno lenda zitisa munu ve? Ni Yave ke na kutuba yawu. Beno lenda tekita ve na mantwala ya munu? Ni munu yidikaka munyenge samu ti yawu kuvwanda ndilu ya mubu. Yawu kele ndilu ya bantangu nyonso yina mubu lenda luta ve. Bimpo ya maza, ata ti yawu kuningana, yawu lenda sala kima ve. Ata ti yawu kusala makelele mingi, yawu lenda luta ve ndilu yina. **23** Kasi bantu yayi kele na yintu-ngolo. Bawu ke tumamaka ve. Bawu me baluka mpe bawu me kwenda ya bawu. **24** Bawu ke na kuyindula ve mutindu yayi “Beto zitisa Yave, Nzambi ya beto. Ni yandi ke nokisilaka beto mvula na ntangu ya kufwanakana, bamvula ya ndolo na ya ntombo. Ni yandi ke pesaka beto balumingu ya kuyonzika bambuma. **25** Ni yimbi ya beno me kabikisa mambu nyonso. Ni masumu ya beno ke na kusala ti beno kuzwa ve bima yina ya mbote. **26** Samu ti na kati ya bantu ya munu, ya kele na bantu ya bantima ya yimbi. Bawu ke yinama, bawu ke betama mutindu bantu yina ke na kutambila bandeke mitambu. Bawu ke na kuyidika mitambu samu na kubwila bantu. **27** Bayinzo ya bawu ke ya kufuluka na bima ya kulaba, mutindu bitunga ya kufuluka na bandeke. Ni mutindu yina bawu me kuma bantu ya ngolo mpe ya kuvwama. **28** Bawu me kuma nene, bawu me vimba. Yimbi ya bawu ke na ndilu ve. Bawu ke fundisaka na mutindu ya kufwanakana ve. Bawu ke zitisaka ve luve ya bansaana, ni luve yango zolaka sala ti bansaana kubonga. Bawu ke zitisaka ve luve ya bamputu mpe bawu ke na kubongaka. **29** Yawu me lunga ve ti mu semba bantu yayi? Yawu me lunga ve ti mu futisa bantu yayi yimbi ya bawu? Ni Yave ke na kutuba yawu.» **30** «Mambu yina ke na kuluta na yinsi ya beno kele ya nsisi mpe ya ngazi **31** Mimbikudi ke na kubikula bambikululu ya luvunu. Banganga-Nzambi ke na kusosa kaka ndandu ya bawu mosi. Nyonso yina, bantu ya munu ke na kutala yawu mbote! Na manima, yinki beno ke sala?»

6 Beno bantu ya Bezame, beno kima Yelusalemi. Beno wakisa muningu ya mpungi na Tekowa. Beno telemisa kidimbu ya yinsi kuna na Bete-Keleme, samu ti mpasi mpe mwangusulu ya nene yina ke katuka na Node ke na kutalana. **2** Mbanza ya Siyone, mbanza ya kitoko, mbanza ya kitoko ya kulutila, mu ke na kukangisa yawu yinwa! **3** Bantu ke na kukwiza na sika ya yandi mutindu mivungi ya mameme, na mameme ya bawu. Bawu ke na kutula bayinzo ya bawu ya lele na balweka nyonso ya yandi. Konso muvungi ke na kudikila mameme ya yandi na kisika ya yandi. **4** Beno telama, beno nwanisa mbanza yango

mvita ya Nzambi! Beto banda mvita na kati-kati ya midi. Yayi kyadi! Ntangu ke na kukwenda na kudyama, kitombe ya nkokila ke na kukwiza. **5** Beto banda mvita na mpimpa, beto mwangisa bayinzo ya yawu ya kitoko! **6** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Beno zenga bayinti, beno fulusa ntoto na ngaanda ya kibaka ya mbanza Yelusalemi samu na kuyuluka!» Mbanza yayi fwana kuzwa kitumbu, samu ti na mbanza nyonso ba ke na kusala muvusu. **7** Mbanza ke na kubasisa yimbi ya yawu mutindu dibulu ya maza ke basisaka maza. Na kati ya mbanza, bantu ke na kuzonzila kaka mambu yina me tadila muvusu, mpe mambu ya mwangusulu. Na meso ya munu, mu ke na kutala ntangu nyonso bamputa mpe bampasi. **8** «Yelusalemi, ndima malongi, kana ve, mu ke bika nge, mpe mu ke sala ti nge kukuma kisika yina ata kima ke dyaka ve, yinsi yina ata muntu lenda zinga dyaka ve.» **9** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Beno buka ndambu nyonso ya bantu yina me bikana na Isayeli mutindu ba ke bukaka bambuma ya vinu yina ke bikanaka na bilanga ya vinu. Beno vutula dyaka maboko ya beno na bintala, mutindu ke salaka bantu yina ke bukaka bambuma ya vinu!» **10** Na sika ya nani mu ke zonza?, Nani mu ke baka mutindu mbangi samu ti ba kuwa? Makutu ya bawu ke ya kufwa, bawu lenda kuwa ve. Bawu ke talaka ti mambu ya Yave kele bifingu. Bawu ke yangalalaka ata fyoti ve na kuwa yawu. **11** Mu ke ya kufuluka na nkele ya Yave mpe mu ke na lendaka dyaka ve na kuvibidila. Yave «Lakisa nkele yango na bana ya fyoti na banzila, mpe na bimvuka ya bantwenya! Ya tsyelika ba ke bwila bantu nyonso, ya vwanda bakento to babakala, bantu ya kukula to biboba. **12** Bayinzo ya bawu ke kuma ya bantu ya nkaka, mutindu mosi mpe bilanga ya bawu mpe bakento ya bawu. Mu ke semba bantu nyonso ya yinsi. Ni Yave me tuba yawu. **13** Samu ti bantu nyonso, bakuluntu mpe bana ya fyoti, bawu ke na kusosa kaka ndandu ya bawu mosi. Ya vwanda mimbikudi to banganga-Nzambi, bawu nyonso ke na kusadila luvunu. **14** Bawu ke na kutala mpasi ya bantu ya munu mutindu kima ya mpamba, mpe bawu ke na kutuba: “nyonso kele mbote, nyonso kele mbote”, kasi, na kutala mbote, nyonso kele ve mbote! **15** Bawu me kufwa nsoni samu na mambu ya nganzi yina bawu me sala. Kasi ya tsyelika nsoni ke simbaka bawu ve. Bawu zaba ve kutala nsoni na bantima ya bawu. Ni yawu yina, Yave ke na kutuba ti bawu ke kubwa kintwadi na bayina ke kubwa. Bawu nyonso ke lala na ntoto ntangu mu ke kwiza futisa bawu yimbi ya bawu! **16** Yave ke na kutuba: Beno telama na banzila mpe beno tala! Beno sosa na kuzaba banzila yina ba vwandaka landa na ntama. Beno sosa nzila ya mbote, beno landa yawu mpe beno ke vwanda na kizunu. Kasi bawu vutulaka: “Beto ke landa yawu ve”. **17** Mu tulaka bankebi samu na kulwengisa bawu: Beno sala keba na kuwa muningu ya mpungi! Kasi bawu vutulaka: “Beto ke sala keba ve”. **18** Na yina, beno bantu ya bayinsi, beno kuwa! Mukangu nyonso, beno kuwa! Beno nyonso beno fwana kuzaba mambu yina ke kumina bawu. **19** Beno bantu ya yinza nyonso, beno kuwa: Mu ke talisa bantu yayi mpasi yina me lunga na mavanga ya bawu ya yimbi. Bawu me manga na kuwa mambu yina mu vwandaka zonza na bawu. Musiku ya munu, bawu me losa yawu. **20** Yinki mu ke sala na maaka ya nsunga ya mbote yina ke katukaka kuna na Seba? Yinki mu ke sala na matiti ya nsunga ya kitoko yina ke menaka na yinsi yina kele ntama? Minkayulu ya kuyoka yina beno ke pesaka, mu ke zolaka yawu ve. Minkayulu ya beno ke yangidikaka munu ve. **21** Na yina, Yave ke na kutuba: Mu ke tula bikaku na nzila ya bantu yayi, samu ti bawu kubula mabaku, ya vwanda batata, bana, bayina ke vwandaka pene-pene ya bawu, to bankundi ya bawu mpe bawu nyonso ke manisa na kufwa.» **22** Yave ke na kutuba: «Bantu ke na kukatuka na node, bantu ya yinsi ya nene me telama na kukwiza. Bawu ke na kukatuka na bandilu ya yinza. **23** Binwani ya bawu ke na kuningisa minani mpe madyonga. Bawu ke sakanaka ve, bawu ke talaka kyadi ve. Makelele yina bawu ke salaka kele mutindu makelele ya mubu. Bawu ke ya kuyuluka na zulu ya bampunda. Bawu me tandama na mulonga mutindu muntu mosi samu na kunwanisa nge, Siyone, mbanza ya kitoko!» **24** «Ntangu beto kuwaka nsangu yayi, banzutu ya beto lembaka. Beto kumaka na boma mutindu kento yina me kuma na misongo. **25** Beno kwenda ve na bilanga. Beno tambula ve na banzila, samu ti bambeni kele kuna. Bawu kele na bambele ya mvita. Bisika nyonso, kaka boma na boma!» **26** «Beno bantu ya munu, beno lwata bangoto mutindu balele. Beno vindumuka na kati ya bombi. Beno kota kifwidi mutindu kifwidi yina muntu ke kotaka na lufwa ya mwana ya yandi kaka mosi. Beno yimbila mikunga ya manyongo na kyadi nyonso! Samu ti kimwangisi ke kwizila beto na mpamukunu.» **27** «Mu me tula nge mutindu muntu yina ke mekaka bisengo. Nge ke banda na kumekaka bantu ya munu samu na kuzaba mpe kufyongonina ndyatulu ya bawu.» **28** Bawu nyonso kele bantu ya yintu-ngolo, ba zola kuwa ve. Bawu ke sadilaka luvunu. Bantima ya bawu kele ngolo mutindu kisengo ya mbwaki to kisengo. Bawu nyonso kele bimwangisi. **29** Na kubongisa kokote, ba ke tulaka yawu na tiya ya ngolo. Mpe mvindu ya yawu ke katukaka. Kasi awa, ni na mpamba ba ke na kusala kisalu ya kukatula mvindu na tiya. Mvindu yango ke na kukatuka ve. **30** «Palata ya mfunu ve», ni mutindu yina ba ke na kubokila bantu yayi, samu ti Yave ke dyaka ve na nsatu ya bawu.

7 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **2** Kwenda telama na mwelo ya Yinzo ya Yave, mpe zonza mambu yayi: «Beno kuwa mambu ya Yave, beno nyonso bantu ya Yuda, beno bayina ke kotaka na myelo yayi samu na kwiza sambila Yave! **3** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Beno soba nkadulu mpe ndyatulu ya beno, samu ti mu bika beno kuzinga na yinsi yayi. **4** Beno kusala ve kivuvu ya beno na mambu yayi ya luvunu: “Yayi ni Yinzo ya Yave, yayi ni Yinzo ya Yave, yayi ni Yinzo ya Yave!” **5** Kasi beno soba mbote nkadulu mpe ndyatulu ya beno, beno zitisa luve ya konso muntu na balufundusu ya beno. **6** Beno nyokola ve banzenza, bansaana mpe mifwidi. Beno kufwa ve muntu yina me sala ata dyambu. Beno kulanda ve banzambi ya nzenza, samu ti beno kutala ve mpasi. **7** Kana beno sala mutindu yina, mu ke bika ti beno kuvwanda awa na kisika yayi, na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya beno katuka ntangu ya ntama tii na seko. **8** «Kasi beno ke tulaka kivuvu ya beno na mambu ya luvunu yina kele na ndandu ve. **9** Wapi mutindu beno lenda kulaba, kufwa bantu, kusala kinsuza, kudya bandefi ya luvunu, kupesa maaka ya nsunga ya mbote na nzambi Baale, kulanda banzambi ya nzenza yina beno zaba ve, **10** mpe na manima, beno ke kwiza telama na mantwala ya munu, na Yinzo yayi, kisika yina ba ke bokilaka Nkumbu ya munu, mpe beno ke tuba ti “Beto me vuuka”, mpe beno ke tatamana na kusala mambu nyonso yina ya nganzi? **11** Yinzo yayi, kisika yina ba ke bokilaka Nkumbu ya munu, beno ke na kubakila yawu mutindu kisika yina miyibi ke bumbamaka? Munu mosi, mu ke na kutala yawu. Ni Yave me tuba yawu.» **12** «Beno kwenda na kisika yina vwandaka ya munu kuna na Silo, kisika yina mu vwandisaka ntete Nkumbu ya munu. Beno tala yinki mu salaka kisika yango samu na yimbi ya Isayeli, bantu ya munu. **13** Yave ke na kutuba: “Ntangu yayi, samu ti beno me sala mambu nyonso yina, samu ti mu me

lemba ve na kuzonza na beno, mu me zonza kasi beno me kuwa ve, samu ti mu me bokila beno kasi beno me ndima ve, **14** Yinzo yayi, kisika yina ba ke bokilaka Nkumbu ya munu, kisika yina beno ke tulaka kivuvu ya beno, kisika yina mu pesaka na beno mpe na bankooko ya beno, mu ke sala yawu mutindu mu salaka na Silo. **15** Mpe mu ke bingisa beno ntama na munu mutindu mu bingisaka bampangi ya beno nyonso, bantu ya dikanda ya Efalayime”.» **16** «Nge Yelemya, kusambila ve samu na bantu yayi, kulomba ve mpe kulooka ve na sika ya munu samu na bawu. Kudya ve mvutu samu na bawu, samu ti mu ke kuwa nge ve. **17** Nge mosi, nge ke na kutala ve yinki ba ke na kusala na bambanza ya Yuda mpe na babalabala ya Yelusalemi? **18** Bana ke lokotaka bankuni, batata ke namisaka tiya, bakento ke salaka kiputi ya faline samu na kulamba mampa ya kupesa na Ntinu ya Kento ya Dizulu. Ba ke pesaka minkayulu ya malafu na banzambi ya nzenza samu na kutalisa munu mpasi na ntima. **19** Yave ke na kutuba: na kutala mbote, ya kele ve ni munu ba ke na kutalisa mpasi na ntima. Ya kele ni bawu mosi. Bawu ke na kusala yawu samu na nsoni ya bawu mosi.» **20** Ni yawu yina, Yave Mfumu ke na kutuba: «Mu ke lakisa nkele ya munu ya kulutila na kisika yayi, na bantu, na bibulu, na bayinti ya mfinda mpe na bambuma ya ntoto. Yawu ke vwanda mutindu tiya yina ke kufwa ve.» **21** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: «Beno baka mbisi ya minkayulu ya beno ya kuyoka, beno kudya kwandi yawu beno mosi, kintwadi na minkayulu ya beno ya nkaka! **22** Na ntangu yina mu basisaka bankooko ya beno na Ngipiti, mu tubilaka bawu dyambu ve, mu tumisaka bawu kima mosi ve na yina me tadila minkayulu ya kuyoka to minkayulu ya nkaka. **23** Kasi mambu yina mu tumisaka bawu ni yayi: Beno tumama na munu mpe mu ke vwanda Nzambi ya beno mpe beno, beno ke vwanda bantu ya munu. Beno landa banzila nyonso yina mu ke na kulakisa beno mpe mambu nyonso ke vwanda mbote samu na beno. **24** Kasi bawu kuwaka ve, bawu fungulaka ve makutu ya bawu. Bawu landaka kaka mabanza mpe luzolo ya bantima ya bawu ya yimbi. Na kisika ya kutala na sika ya munu, bawu pesaka munu mukongo. **25** Kubanda na kilumbu yina bankooko ya beno katukaka na yinsi ya Ngipiti tii na kilumbu ya bubu yayi, mu ke na kufidisa beno bisyelo ya munu mimbikudi. Mu me bika ve na kufidisaka mimbikudi konso ntangu. **26** Kasi bawu me kuwa munu ve. Bawu me fungula ve makutu ya bawu. Bawu me sala yintu-ngolo mpe bawu me kuma bantu ya kulutila yimbi na bankooko ya bawu. **27** «Nge Yelemya, nge ke zabisa bawu mambu nyonso yayi kasi bawu ke kuwa nge ve. Nge ke bokila bawu kasi bawu ke ndima ve. **28** Na yina, nge ke tuba na bawu mutindu yayi: Beno kele dikanda mosi ya bantu yina ke kuwaka ve mambu ya Yave, Nzambi ya bawu, bayina ke ndimaka ve ndongosolo ya yandi. Kusungama ke dyaka ve, ata muntu ke na kuzonzila dyaka yawu!» **29** «Zenga bansuki ya nge ya yinda yina kele kidimbu ya bunazile ya nge mpe losa yawu!» «Yimbila mikunga ya manyongo na myongo yina ata kima ke menaka ve! Samu ti Yave me manga mbandu yayi ya bantu yina me sala ti yandi kudasuka. Yave me losa bawu.» **30** Yave ke na kutuba: «Bantu ya Yuda me sala mambu yina kele yimbi na meso ya munu. Bawu me tula bima ya bawu ya nganzi na Yinzo yina ba ke bokilaka Nkumbu ya munu. Na kusala mutindu yina, bawu me sumuna Yinzo yango. **31** Kuna na Tofete, na mudimba ya Bene-Yinome, bawu me yidika bisika ya lusambulu na zulu ya myongo samu na kuyokaka bana ya bawu ya babakala na ya bakento mutindu minkayulu. Yawu kele dyambu mosi yina mu tumisaka ve, dyambu mosi yina kwizilaka munu ata fyoti ve na ntima.» **32** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Bilumbu ke na kukwiza, yina ba ke tuba dyaka ve ti “Tofete” to “mudimba ya Bene-Yinome” kasi ba ke banda na kutuba “mudimba ya Kufwa Bantu”. Mpe kaka ni kuna na Tofete ba ke zika bamvumbi ya bawu, samu ti ba ke kuzwa ve bisika ya nkaka ya kuzika yawu. **33** Bamvumbi ya bantu yayi ke vwanda madya ya bandeke ya mazulu mpe ya bibulu ya mfinda. Ya ke vwanda ve na muntu yina ke bingisa bawu. **34** Na kati ya bambanza ya Yuda mpe na babalabala ya Yelusalemi, mu ke sala ti makelele ya mikembo kuvwanda dyaka ve, miningu ya kyese kuwakana dyaka ve, mikunga ya makwela kuwakana dyaka ve. Yinsi ke vwanda ya kumwangana.»

8 Yave ke na kutuba: «Na ntangu yina, ba ke basisa mikwa ya bantinu mpe ya bamfumu ya Yuda na bandyamu ya bawu. Ba ke basisa mpe mikwa ya banganga-Nzambi, mikwa ya mimbikudi mpe mikwa ya bantu yina ke zingaka na Yelusalemi. **2** Ba ke tanda yawu na ntwala ya ntangu, ya ngonda mpe ya bambwetete, mpe binwani nyonso ya mazulu. Ni bima yina bawu vwandaka zola, bawu vwandaka sambila, bawu vwandaka landa, bawu vwandaka sosa. Ni na mantwala ya bima yina bawu vwandaka kwenda fukama. Mikwa yango, ba ke lokota dyaka yawu ve, ba ke tula dyaka yawu ve na ndyamu. Yawu ke kuma mboloso na ntoto. **3** Bayina nyonso ke bikana moyo na kati ya dikanda yayi ya yimbi, bawu ke tala ti lufwa me lutila mbote na luzingu, bisika nyonso yina mu ke mwangisa bawu. Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu.» **4** Nge ke zabisa bawu ti Yave ke na kutuba: «Ntangu muntu ke kubwaka, yandi ke telamaka dyaka ve? Ntangu muntu ke zimbanaka nzila, yandi ke vutukaka ve? **5** Kasi samu na yinki bantu yayi ya Yelusalemi yina bakaka nzila ya yimbi, ke na kutatamana na yimbi ya bawu? Bawu me kangama na banzambi ya bawu ya luvunu mpe bawu ke na kumanga na kuvutuka na sika ya munu. **6** Mu me kuwa mbote mambu nyonso yina ba ke na kuzonzaka: ba ke na kuzonzaka na mutindu yina me fwanana ve. Ata mosi na bawu ke na kunyonga na yimbi ya yandi. Ata mosi ke na kuyufula: “Yayi yinki mu me sala?” Konso muntu ke na kutatamana ya yandi na kukima mutindu mpunda ke kimaka na ntangu ya mvita ya nene. **7** Ata ndeke yina ba ke bokilaka singonye ke zabaka ntangu ya nzyetolo ya yandi. Kiduka na bandeke ya nkaka mpe ke zabaka ntangu ya mvutukulu ya bawu. Kasi bantu ya munu, bawu zaba ve bansalulu ya Yave.» **8** Wapi mutindu beno lenda kutuba ti: «Beto kele bantu ya ndwenga, ni beto kele na Musiku ya Yave!» Ya tsyelika, bisoniki ya Musiku ke bakaka bisonokono ya bawu samu na kusonika Musiku ya kutengama. **9** Bantu ya ndwenga me kufwa nsoni. Bawu zaba dyaka ve yinki ya kusala. Bawu me kangama na mutambu. Mutindu bawu me losa mambu ya Yave, wapi ndwenga yina bawu kele na yawu? **10** «Ni yawu yina, mu ke pesa bankento ya bawu na bantu ya nkaka. Mu ke pesa mpe bilanga ya bawu na bantu yina ke botola bawu yawu. Samu ti kubanda na bakuluntu tii na bana ya fyoti, bawu nyonso ke na kusosa kaka ndandu ya bawu mosi. Kubanda na mimbikudi tii na banganga-Nzambi, bawu nyonso ke na kusadila luvunu. **11** Bawu ke na kutala mpasi ya bantu ya munu mutindu kima ya mpamba mpe bawu ke na kutuba: “nyonso kele mbote, nyonso kele mbote”, kasi, na kutala mbote, nyonso kele ve mbote! **12** Bawu me kufwa nsoni samu na mambu ya nganzi yina bawu me sala. Kasi ya tsyelika nsoni ke simbaka bawu ve. Bawu zaba dyaka ve kutala nsoni na bantima ya bawu. Ni yawu yina Yave ke na kutuba ti bawu ke kubwa kintwadi na bayina ke kubwa. Bawu nyonso ke lala na ntoto ntangu mu ke kwiza semba bawu!» **13** Yave ke na kutuba: «Ya tsyelika mu ke sukisa bawu. Bambuma ya vinu ke

vwanda dyaka ve na bayinti ya vinu. Bafike ke vwanda dyaka ve na bayinti ya bafike. Makasa ya bayinti ke yuma. Mu ke pesa nyonso na bayina ke lutila kuna.» **14** «Samu na yinki beto me vwandaka swii? Beto yonzameno, beto kwendeno ya beto na bambanza yina ke na bibaka ya lukengolo. Beto kwenda kufwa kuna! Yave, Nzambi ya beto ke na kumanisa na kufwa beto. Yandi ke na kunwikisa beto maza ya yimbi samu ti, beto me sala masumu na ntadisi ya yandi. **15** Beto vwandaka na kivuvu ti, beto ke kuma na mavimpi ya mbote, kasi ata dyambu ya mbote ke na kusalama. Beto vwandaka vingila ntangu yina beto ke beluka, kasi ni boma ke na kulutila. **16** Beto ke na kuwa makelele ya bampunda, yawu ke na kuwakana katuka kuna na Dane. Na kuwaka ndinga ya bampunda yango, ntoto nyonso ke na kutekita. Bambeni ke na kukwiza. Bawu ke na kubebisa yinsi mpe nyonso yina kele na yawu. Bawu ke na kubebisa mbanza mpe bantu nyonso yina ke zingaka kuna.» **17** «Ya tsyelika mu ke na kufidisa beno banyoka, bampidi yina ba lenda kudingimisa ve, bawu ke tatika beno.» Ni Yave me tuba yawu. **18** Ntima ya munu ke na kukwama, kisi ya kubelusa munu kele ve, mu ke na kutala mpasi mingi na ntima. **19** Mu ke na kuwa ndinga ya bantu ya munu yina ke na kuyawula kuna na yinsi yina kele ntama: «Yave ke dyaka ve na Siyone? Siyone kele dyaka ve na ntinu ya yandi?» Yave «Samu na yinki bawu me sombola munu na kusambilaka biteki ya bawu, bima ya nzenza yina kele ve Nzambi?» **20** Ntangu ya kuyonzika bambuma me luta, ndolo mpe me kuma na nsuka, kasi beto me vuuka ve. **21** Mpasi ya bantu ya munu ke na kumanisa munu ngolo. Mu ke na kati ya bufwidi. Mu ke na kati ya kyadi ya kulutila. **22** Na Ngalaade bakisi ke dyaka ve? Banganga-kisi ke dyaka kuna ve? Samu na yinki mputa ya bantu ya munu ke na kumanisa ve?

9 Aa, kana yintu ya munu vwandaka mukelo ya maza, kana meso ya munu vwandaka yinto ya mansangasa, mu zolaka dila konso mpimpa na ntangu bayina me kufwa na kati ya bantu ya munu! **2** Aa, kana mu vwandaka na mwa yinzo na yinsi ya kuyuma mutindu mwa bayinzo yina ke tungaka bantu ya nzyetolo, mu zolaka bika bantu ya munu, mu zolaka bika bawu. Samu ti bawu nyonso kele bantu ya kinzuza, bawu kele kimvuka mosi ya bantu yina kele ve ya kukwikama. **3** «Baludimi ya bawu kele mutindu minani ya kutelama samu na luvunu. Ni butsyelika ve me sala ti bawu kukuma bantu ya ngolo na yinsi. Bawu ke salaka yimbi na zulu ya yimbi. Bawu zaba munu ve. Ni Yave me tuba yawu. **4** Beno sala keba beno na beno! Muntu ve ke sala kivuvu na mpangi, samu ti konso muntu ke na kusosa na kuvuna mpangi mutindu Yakobi. Konso muntu ke na kumwangisa mambu ya luvunu na nzutu ya nkundi ya yandi. **5** Konso muntu ke na kuvuna mpangi ya yandi, ata muntu ke na kutuba mambu ya tsyelika. Bawu me mesanaka na kuvuna. Yimbi yina bawu salaka kele ya kulutila, ni yawu yina bawu lenda vutuka ve na sika ya munu. **6** Bawu ke na kuzinga na kati ya muvusu ya konso mutindu, bawu ke na kuvunaka konso ntangu. Bawu ke na kumanga na kuzaba munu. Ni Yave me tuba yawu.» **7** Na yina, Yave Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu ke talisa bantu ya munu mpasi samu na kuzaba bayina kele ya munu. Mu ke sala bawu mutindu ba ke salaka na kusulumuna kisengo na tiya samu na kukatula mvindu ya yawu. **8** Baludimi ya bawu kele mutindu madyonga yina ba me lengula. Na bayinwa ya bawu, kaka ni mambu ya luvunu ke basikaka kuna. Bawu ke zonzaka mambu ya mbote na bampangi. Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu ke tambilaka bampangi yango mitambu. **9** Yawu me lunga ve ti mu semba bantu yayi? Yawu me lunga ve ti mu futisa bantu yayi yimbi ya bawu? Ni Yave ke na kutuba yawu.» **10** Mu ke dila mpe kuyawula samu na myongo. Mu ke yimbila mukunga ya manyongo samu na bisika ya matiti yina bibulu ke kudyaka, samu ti nyonso me kuya. Ata muntu ke na kuluta dyaka kuna. Makelele ya mameme ke na kuwakana dyaka ata fyoti ve. Bandeke ya mazulu mpe bibulu nyonso me kima, ata kima mosi me bikana. **11** «Mu ke sala ti Yelusalemi kuvwanda kikunku ya matadi, kisika yina bambulu ke kwizaka yonzama. Mu ke sala ti bambanza ya Yuda kukuma bisika ya mpamba yina kele ve na bantu.» **12** Wapi muntu ya ndwenga yina ke na kubakula mambu yayi? Bika ti yandi kuzonza yawu, muntu yina Yave me pesa mambu ya yandi! Samu na yinki yinsi me beba? Samu na yinki yawu me kuma ya mpamba, mutindu yinsi ya kuyuma yina bantu ke lutaka ve? **13** Yave me tuba mutindu yayi: «Mambu yayi me salama samu ti bawu me manga Musiku yina mu pesaka bawu. Bawu me manga na kuwa mambu ya munu, bawu me manga na kulanda munu. **14** Bawu me landa kaka luzolo ya bantima ya bawu mosi. Bawu me landa kaka banzambi ya Baale mutindu bankooko ya bawu lakisaka bawu yawu. **15** Na yina, Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Mu ke dikisa bantu yayi matiti ya ndudi mpe mu ke nwikisa bawu maza ya yimbi. **16** Mu ke sala ti bawu kumwangana na kati ya makanda ya bantu yina bawu mpe bankooko ya bawu zabaka ve. Mpe mu ke sala ti bamvita kwendaka landa bawu tii na ntangu yina mu ke manisa na kufwa bawu nyonso.» **17** Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. Bantu «Beno yindula! Beno bokila bakento yina ke dilaka, ba kwiza! Beno tumisa ba kwenda bokila bakento yina zaba mbote kisalu ya kudila ba kwiza! **18** Bawu kwiza nswalu! Bawu kuyimbila mikunga ya kyadi samu na beto! Mansangasa ya beto kubasika mutindu maza ke na kutanga. Beto vimba meso na kudila!» **19** Na lweka ya Siyone ke na kuwakana ndinga yina ke na kuyawula: «Aa! Beto me beba! Beto me fuluka na nsoni, samu ti beto me bika yinsi ya beto, ba me mwangisa bayinzo ya beto!» **20** Beno bakento, beno kuwa mambu ya Yave. Beno fungula makutu na mambu yina yandi ke na kuzonza. Beno longisa bana ya beno ya bakento na kuyawula. Beno longasana mikunga ya kyadi beno na beno. **21** «Lufwa me yuluka na banela ya beto, Yawu me kota na bayinzo ya beto ya kitoko. Yawu ke na kubwila bana na banzila, yawu ke na kubwila bantwenya na bisika yina bantu ke vukanaka.» **22** «Nge Yelemya, zonza ti Yave ke na kutuba mutindu yayi: Bamvumbi ya bantu ke fuluka na ntoto. Bawu ke vwanda mutindu mboloso yina ba ke tulaka na bilanga. Bawu ke vwanda mutindu matiti ya bambuma ya faline yina biyonziki me zenga mpe me bika na manima ya bawu, ata muntu ke na kulokota yawu.» **23** Yave ke na kutuba: «Bika ti muntu ya ndwenga kusala ve mayama samu na ndwenga ya yandi. Bika ti muntu yina ke na ngolo kusala ve mayama samu na ngolo ya yandi. Bika ti muntu ya mvwama kusala ve mayama samu na kimvwama ya yandi! **24** Kasi bika ti muntu yina ke na nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu ti yandi kele na mayela ya kulunga samu na kuzaba munu, mpe samu na kuzaba ti mu kele Yave. Mu ke lakisaka bumbote ya munu. Mu kele ya kusungama mpe mu ke sadilaka ludedomo na ntoto. Ee, ni yawu ke yangidikaka munu. Ni Yave me tuba yawu.» **25** Yave ke na kutuba: «Bilumbu yina ke kwiza, mu ke futisa bantu nyonso yina kele na nzengosolo ya bubakala kaka ya nzutu: **26** bantu ya Ngipiti, bantu ya Yuda, bantu ya Edome, bantu ya Amone, bantu ya Mowabe, mpe bantu ya yinsi ya kuyuma bayina ke katulaka bansuki ya balweka ya yintu. Na kutala mbote, makanda nyonso ya bantu yina kele ve na

nzengosolo ya bubakala ya tsyelika. Bantu nyonso ya Isayeli mpe kele ve na nzengosolo ya bubakala na kati ya ntima.»

10 Bantu ya Isayeli, beno kuwa mambu yina Yave ke na kutuba na yina me tadila beno. **2** Yandi ke na kutuba: «Beno longoka ve bifu ya makanda ya nkaka ya bantu. Beno kuvwanda ve na boma ya bidimbu yina ke talanaka na zulu. Ni makanda ya nkaka ya bantu ke vwandaka na boma ya yawu. **3** Bansalulu ya bantu yina ke kaka ya mpamba. Bawu ke zengaka bayinti na kati ya mfinda, mpe bisadi-biteki ke yidikaka biteki na yawu na bisalulu ya bawu. **4** Ba ke pakulaka yawu wolo mpe palata. Ba ke komaka yawu bansonso na bikonkoto samu ti yawu kutelama mbote. **5** Banzambi yango ya biteki kele mutindu diba ya palata ya ngolo. Bawu ke zonzaka ve. Ba fwana kunangunaka bawu, samu ti bawu mosi ba ke tambulaka ve. Beno tala bawu boma ve, bawu lenda sala beno yimbi ve. Kasi ba lenda mpe kusadila beno ata dyambu mosi ya mbote.» **6** Yave, ata muntu kele mutindu nge. Nge kele Nzambi ya nene, Nkumbu ya nge kele nsangu samu na lulendo ya nge. **7** Nge ntinu ya makanda ya bantu, nani lenda kuzitisa nge ve? Yawu me lunga na nge. Na bantu nyonso ya ndwenga yina kele na kati ya makanda ya bantu, mpe na kati ya bayinsi nyonso ya bintinu, ata mosi me fwanana na nge. **8** Bawu nyonso ke kaka bizoba ya mpamba. Ndongosolo yina ba lenda kuzwa na banzambi ya bawu ya biteki kele kaka ya mpamba. **9** Biteki yango, ba ke bongisaka yawu na palata yina ke katukaka na Talesise, mpe na wolo yina ke katukaka na Ufaze. Ni bisadi-biteki ke salaka yawu. Ni maboko ya bisadi-wolo ke yidikaka yawu. Ba ke lwatisaka yawu lele ya ntinta ya dizulu mpe ya mbwaki. Kaka ni bantu ya bisalu ya maboko ke yidikaka yawu. **10** Kasi Yave, Nzambi kele Nzambi ya tsyelika. Yandi kele Nzambi ya moyo, ntinu ya bantangu nyonso. Ntangu yandi ke dasukaka, ntoto ke ninganaka mpe makanda ya bantu ke lendaka ve na kuvibidila na nkele ya yandi. **11** Beno ke zabisa bawu mutindu yayi: Binzambi-nzambi yina yidikaka ve zulu na ntoto, yawu ke zimbana na yinza nyonso, yawu ke vwanda dyaka ve awa na ntoto. **12** Nzambi yidikaka ntoto na lulendo ya yandi. Yandi yidikaka yinza na ndwenga ya yandi. Yandi yidikaka dizulu na mayela ya yandi. **13** Ntangu yandi ke wakisaka ndinga ya yandi, maza ke vukanaka na dizulu. Yandi ke yulukisaka matuti kubanda na bandilu ya ntoto. Yandi ke basisaka balusyemo samu na kunokisa mvula. Yandi ke basisaka mupepe na bisika yina yawu ke vwandaka. **14** Bawu nyonso kele bizoba, ba lenda kubakula ve. Konso kisadi-bisengo me kuma na nsoni, samu na kiteki yina yandi yidikaka, bifwiti ya yandi kele kaka luvunu, yawu ke na luzingu ve. **15** Ya kele kaka bima ya mpamba, ya kele mfunu ve. Na kilumbu ya nsembolo, yawu ke mwangana. **16** Kasi Nzambi, yina kele kikunku ya bantu ya Yakobi kele ve mutindu biteki yina. Ni yandi yidikaka bima nyonso. Isayeli ni kifumba yina kele mvwilu ya yandi. Nkumbu ya yandi: Yave, Mfumu ya Binwani. **17** Yelusalemi, nge yina ba me zunga, lokota bisaka ya nge na ntoto. **18** Samu ti Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Na mbala yayi, mu ke losa bantu yina ke zingaka na yinsi yayi na kizukumununu. Mu ke bika bawu ve samu ti bawu kukima ve.» **19** «Kyadi na munu, mu me lwala! Mputa ya munu ke beluka ve. Munu mu vwandaka banza ti mwa mpasi ya munu yayi mu ke vibidila yawu. **20** Kasi yinzo ya munu ya lele me mwangana. Basinga ya yawu nyonso me zengana. Bana ya munu me bika munu, bawu me kwenda. Bana ya munu kele dyaka ve. Ata muntu kele dyaka ve samu na kutelemisa yinzo ya munu ya lele. Ata muntu kele dyaka ve samu na kuyidikila munu mwanza ya lele.» **21** Ya ke samu ti mivungi ke bizoba, bawu vwandaka sosa ve Yave. Ni yawu yina bawu ke na kulendaka dyaka ve, mpe mameme nyonso ya bawu me mwangana. **22** Ya ke na kuwakana makelele mosi yina ke na kubelama. Kuningana ya nene me katuka na yinsi ya node, yawu ke na kukwiza samu na kukitula bambanza ya Yuda na bisika ya kukondwa bantu, bisika yina ke yonzamaka bambulu. **23** Yave, mu zaba ti muntu kele ve mfumu ya nzila ya yandi, muntu lenda kukitwadisa yandi mosi ve. **24** Yave, semba munu, kasi kulutisa ndilu ve. Kusemba munu ve na nkele ya nge. Kana ve, nge ke bebisa munu nyonso. **25** Lakisa nkele ya nge na makanda ya bantu yina zaba nge ve, bayina ke bokilaka ve Nkumbu ya nge! Samu ti bawu ke na kudya nyonso ya Yakobi, bawu ke na kudya nyonso ya yandi. Bawu ke na kumanisa na kufwa Yakobi, bawu ke na kumwangisa yinsi ya yandi.

11 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **2** «Beno kuwa mambu ya ngwisani yayi. Beno zabisa yawu na bantu ya Yuda mpe na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi. **3** Nge ke zabisa bawu: Yave, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Mu ke siinga muntu yina ke na kutumama ve na mambu ya ngwisani yayi, **4** yina mu salaka na bankooko ya beno na ntangu yina mu basisaka bawu na Ngipiti, kisika ya tiya yina ke sulumunaka bisengo. Mu tubaka: “Beno kuwila munu, mpe beno sala mambu nyonso yina mu ke tumisa beno. Na yina, beno ke vwanda bantu ya munu, mpe munu mu ke vwanda Nzambi ya beno. **5** Na yina, mu ke lungisa nsilulu yina mu salaka na bankooko ya beno ntangu mu kudyaka ndefi ya kupesa bawu yinsi ya kufuluka na miliki na mafuta ya nyosi, mutindu yawu kele na kilumbu ya bubu yayi.”» Mu vutulaka: «Ameni, Yave!» **6** Yave tubaka na munu: «Kwenda mwangisa nsangu na kati ya bambanza ya Yuda mpe na banzila ya Yelusalemi, tuba mutindu yayi: “Beno kuwa mambu ya ngwisani yayi mpe beno sadila yawu! **7** Katuka ntangu yina mu basisaka bankooko ya beno na yinsi ya Ngipiti tii bubu yayi, mu ke lembaka ve na kukebisa bawu ti beno tumama na mambu yina mu ke na kuzonza na beno! **8** Kasi bawu kuwaka munu ve, bawu fungulaka ve makutu ya bawu. Konso muntu vwandaka landa kaka luzolo ya ntima ya yandi mosi ya yimbi. Na yina, mu me sadila mambu nyonso yina ngwisani yayi ke na kutuba samu na bawu, ngwisani yina mu tumisaka bawu na kuzitisa, kasi bawu me zitisa yawu ve.” » **9** Yave tubaka na munu: «Bantu ya Yelusalemi mpe ya Yuda me sala mfundu. **10** Bawu me sala yimbi yina bankooko ya bawu salaka na kumanga na kutumama na mambu ya munu. Bawu me landa banzambi ya nzenza mpe bawu sadilaka banzambi yango. Bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda me zenga ngwisani ya munu, yina mu salaka na bankooko ya bawu. **11** «Ni yawu yina, Yave ke na kutuba mutindu yayi: “Mu ke talisa bawu mpasi, mpasi yina ba ke lenda kukima ve. Na ntangu yina ba ke bokila munu na kusadisa bawu, mu ke kuwa bawu ve. **12** Na yina bantu ya bambanza ya Yuda mpe bantu ya Yelusalemi ke sambila banzambi yina ba ke yokilaka maaka ya nsunga ya mbote kasi ba ke lenda ve na kuvuukisa bawu ntangu mpasi ke bwidila bawu. **13** Yuda, lutangu ya banzambi ya nge me kuma mutindu mosi na lutangu ya bambanza ya nge! Yelusalemi, lutangu ya banzila ya nge ni lutangu ya biyokolo ya minkayulu yina nge me yidika samu na Nsoni, biyokolo ya minkayulu samu na kuyokilaka nzambi Baale maaka ya nsunga ya mbote!” **14** Kasi nge Yelemya, kusambila ve samu na bantu yayi, kulomba ve mpe kulooka ve na sika ya munu samu na bawu. Mu ke kuwa bawu ve na ntangu bawu ke bokila munu na kati ya bampasi ya bawu.» **15** «Bantu yina mu zola mingi ke na kusala mingi na mansweki mambu ya bawu ya yimbi. Yinki beno me kwiza sala

dyaka na Yinzo ya munu? Beno ke na kubanza ti bansilulu yina beno ke sadilaka munu to mbisi ya bibulu yina beno ke pesaka munu lenda kukatula bampasi ya beno? Ni mutindu yina beno ke lenda na kukatuka na mpasi? **16** “Yinti ya olive yina ke na makasa ya maza mpe bambuma ya kitoko”, yina ni nkumbu yina Yave pesaka nge. Kasi na kati ya makelele ya kulutila, yandi ke na kuyoka makasa ya yawu mpe ba ke zenga bintala ya yawu.» **17** Ni Yave, Nzambi ya Binwani, kundaka nge. Ni yandi mpe ke na kutumisa ti bampasi kubwidila nge, samu na yimbi yina bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda ke kukisalaka bawu mosi, ntangu bawu ke talisaka munu mpasi na ntima, na kuyokilaka nzambi Baale maaka ya nsunga ya mbote. **18** Yave me zabisa munu mambu yayi, mpe mu me zaba yawu. Yave me lakisa munu mavanga ya bawu. **19** Mu vwandaka mutindu mwana ya dimeme yina ba ke na kunata na kisika yina ba ke kufwaka bibulu, ata kumanga na kukwenda. Kasi mu vwandaka zaba ve ti, ba vwandaka kubika dyambu ya yimbi samu na munu. Bawu vwandaka tuba: «Beto kufwa yinti yina kele ntete na bambuma ya yawu. Beto katula yawu na yinsi ya bantu ya moyo mpe ba tanguna dyaka ve nkumbu ya yawu!» **20** Kasi nge Yave, Nzambi ya Binwani, nge ke fundisaka na ludedomo nyonso, nge ke zabaka mansweki ya ntima. Mu ke tala mutindu nge ke futisa bawu yimbi ya bawu. Ni na sika ya nge mu me yekula bampasi ya munu. **21** Na yina, Yave ke na kutuba mutindu yayi samu na bantu ya Anatote bayina ke na kusosa lufwa ya munu, bayina ke na kutuba ti: «Kubikula ve na Nkumbu ya Yave, kana ve, beto ke kufwa nge!» **22** Ni yawu yina Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu ke futisa bawu yimbi ya bawu: bantwenya ya bawu ke kufwa na mvita, bana ya bawu ya bakento mpe ya babakala ke kufwa na nsatu. **23** Ata muntu mosi ya Anatote ke bikana moyo: mu ke nata mpasi na bantu ya Anatote na mvula yina mu ke futisa bawu yimbi ya bawu».

12 Nge Yave, nge kele ya nge ya kudedama, mu lenda tuba ve ti nge me sala yimbi. Kasi mu zola kusolola na nge na dyambu yina me tadila ludedomo. Samu na yinki bantu ya yimbi ke lendaka na banzila ya yimbi yina bawu ke landaka? Samu na yinki bayina kele ve ya kusungama ke zingaka na kizunu nyonso? **2** Nge me kunda bawu, mpe bawu me basisa myanzi. Bawu me kula mpe bawu me buta bambuma. Bawu ke na kutanguna Nkumbu ya nge na bikoba, kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na nge. **3** Nge Yave, nge zaba munu, nge ke talaka munu. Nge zaba ntima ya munu, mabanza ya munu kele na nge. Kasi bawu, tula bawu na lweka mutindu mameme yina ba me kubika na kufwa. Kubika bawu samu na kilumbu yina ba ke manisa na kufwa bawu. **4** Tii wapi ntangu yinsi ke vwanda na kati ya bufwidi? Tii wapi ntangu matiti ya bilanga nyonso ke vwanda ya kuyuma? Bibulu nyonso ke na kumanisa na kufwa samu na yimbi ya bantu yina ke zingaka na yinsi. Bawu tubaka ti: «Yave ke na kutalaka ve mambu yina ke kumina beto.» **5** «Kana nge kima kintwadi na bantu yina ke na kukwenda na makulu mpe kana bawu kulembisa nge, wapi mutindu nge ke lenda na kukima kintwadi na bampunda? Kana nge ke vwandaka na kizunu kaka na yinsi yina ke na kizunu, wapi mutindu nge ke sala kana maza ya Yolodani me lutila ndilu? **6** «Ya tsyelika, bawu mosi bantu ya dikanda ya nge, bampangi ya nge mosi, bawu mpe ke yekulaka nge. Ntangu nge ke vwandaka ve, bawu ke vukisaka bankonga ya bantu na kuzonzaka yimbi samu na nge. Ni yawu yina kukwikilaka bawu ve na ntangu yina bawu ke zonzaka na nge mambu ya mbote.» **7** «Mu me bika Yinzo ya munu, mu me losa yina kele mvwilu ya munu. Yina mu vwandaka zola mingi, mu me yekula yawu na bambeni ya munu. **8** Mvwilu ya munu me kuma mutindu nkosi na kati ya mfinda. Yandi me duma na munu. Ni yawu yina mu zola dyaka yandi ve. **9** Mvwilu ya munu me kuma mutindu ndeke ya kudya, ya kufuluka na madoti ya menga, samu ti bandeke ya nkaka kwiza zungudila yandi na kudya yandi? “Beno kwenda kutikisa bibulu nyonso ya mfinda! Beno nata bawu na kwiza kudya!” **10** Mivungi mingi me bebisa bilanga ya munu ya bayinti ya vinu. Ba me dyatikisa bilanga ya munu. Bawu me kitula bilanga ya munu yina mu ke zolaka na kisika ya kumwangana yina kele dyaka na kima ve. **11** Ya tsyelika, bawu me kitula yawu na kisika ya kumwangana. Yawu me kuma na bufwidi. Nyonso me mwangana na mantwala ya munu. Yinsi nyonso me mwangana, samu ti ata muntu yindulaka na yawu.» **12** Bayina ke mwangisaka ke na kukwiza na banzila nyonso ya yinsi ya kuyuma, samu ti mbele ya mvita ya Yave ke na kudya nyonso kubanda na lweka mosi ya yinsi tii na lweka ya nkaka. Ata muntu ke na kizunu. **13** Bawu kundaka bambuma ya faline kasi bawu ke na kuyonzika bansende. Bawu talaka mpasi mingi na kusala kasi bawu me kuzwa ndandu ve. Beno tala nsoni na nyonzokolo ya beno samu na nkele ya kulutila ya Yave yina me bwidila beno. **14** Samu na bantu ya yimbi yina ke pene-pene ya bantu ya Isayeli, bantu yina ke na kunwanisa difwa yina mu pesaka na Isayeli, bantu ya munu, mutindu mvwilu ya bawu, Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Mu ke katula bawu na mvwilu ya bawu, mu ke katula mpe bantu ya Yuda na kati ya bawu. **15** Kasi na manima ya kukatula bawu na ntoto ya bawu, mu ke fwila dyaka bawu kyadi, mpe mu ke vutula bawu konso bantu na mvwilu ya bawu, konso bantu na yinsi ya bawu. **16** Bawu lakisaka na bantu ya munu na kudyaka bandefi na Nkumbu ya Baale, kasi kana bawu longoka na kudyatila mutindu fwana kudyatila bantu ya munu, mpe kana bawu kudya ndefi na kutuba: “Mu ke na kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo”, bawu ke kuzwa dyaka kisika ya bawu na kati ya bantu ya munu. **17** Kasi kana mosi na bayinsi kumanga na kuwa munu, mu ke katula yinsi yina seko, mpe mu ke yekula yawu na lufwa.» Ni Yave me tuba yawu.

13 Yave me tuba na munu mutindu yayi: «Kwenda sumba mukaba ya lino mpe kanga yawu na luketo ya nge, kasi kusukula yawu na maza ve.» **2** Mu sumbaka mukaba mpe mu lwataka yawu mutindu Yave tubaka na munu. **3** Yave tubaka na munu na mbala ya zole: **4** «Baka mukaba yina nge sumbaka, yina nge ke ya kukanga na luketo. Kwenda na nzadi ya Efalate mpe kuna, bumba mukaba yango na kati ya dibulu ya ntadi.» **5** Mu kwendaka bumba mukaba yango pene-pene ya nzadi ya Efalate mutindu Yave tumisaka munu. **6** Na manima ya bilumbu mingi, Yave tubaka na munu: «Vutuka pene-pene ya nzadi ya Efalate, kwenda baka mukaba yina mu tumisaka nge na kubumba kuna.» **7** Mu vutukaka pene-pene ya nzadi ya Efalate, mu sosaka mukaba yango na kisika yina mu bumbaka yawu mpe mu bakaka yawu. Kasi yawu vwandaka me fusa mpe yawu vwandaka dyaka na kisalu ve. **8** Na yina, Yave tubaka na munu: **9** «Yave ke na kutuba: Ni mutindu yayi mu ke sukisa mayama ya Yuda mpe mayama ya mingi-mingi ya Yelusalemi. **10** Bantu yayi kele yimbi mpe bawu ke na kumanga na kuwa mambu ya munu. Bawu ke na kulanda kaka mabanza ya bantima ya bawu. Bawu ke na kulanda banzambi ya nzenza samu na kusadilaka bawu mpe kufukiminaka bawu. Ni yawu yina bawu ke kuma mutindu mukaba yayi yina ke dyaka kisalu ve! **11** Yave ke na kutuba: Mutindu muntu ke kangaka mukaba na luketo ya yandi, ni mutindu yina mu kangaka na munu dikanda nyonso ya Isayeli mpe dikanda nyonso ya Yuda, samu ti bawu kuvwanda bantu ya

munu, Nkumbu ya munu, kidimbu ya nkembo ya munu mpe kitoko ya munu. Kasi bawu kuwaka munu ve.» **12** «Nge ke zabisa bawu mambu yayi: “Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Ba salaka bambinda samu na kutulaka yawu malafu”. Kana ba tuba na nge ti “Ya tsyelika, beto mosi beto zaba ve ti ba salaka bambinda samu na kutulaka yawu malafu?” **13** Nge ke vutula na bawu mutindu yayi: “Yave ke na kutuba: mu ke sala ti bantu nyonso na bayina ke zingaka na yinsi yayi kukola malafu, ya vwanda bantinu yina ke vwandaka na kyandu ya kintinu ya Davidi, ya vwanda banganga-nzambi, mimbikudi mpe bantu nyonso yina ke zingaka na Yelusalemi. **14** Mu ke tutisa bawu, bawu na bawu, batata mpe bana. Mu ke katula ata muntu, mu ke fwila ata muntu kyadi, mu ke tala ve kyadi na kumanisa na kufwa bawu.” » **15** Beno fungula makutu, beno kuwa! Beno sala ve yintu-ngolo! Ni Yave ke na kutuba. **16** Beno pesa nkembo na Yave, Nzambi ya beno, tekila yandi fidisa kitombe, tekila beno bula mabaku na myongo yina me kuma mpimpa. Beno ke na kuvingila ntangu kasi yandi ke na kukitula yawu na kitombe ya lufwa, yandi ke kitula yawu na kitombe ya ngolo. **17** Kana beno kuwa ve nkebosolo yayi, mu ke dila na mansweki samu na mayama ya beno. Mu ke basisa mansangasa ya munu, meso ya munu ke bwaka na kudila, samu ti mameme ya Yave ke na kukwenda na bundongo. **18** Tuba na ntinu mpe na mama ya ntinu mutindu yayi: «Beno vwanda na ntoto, samu ti yimpu ya beno ya kintinu, yimpu yina ya kitoko, yawu me katuka na yintu mpe yawu me kubwa. **19** Bambanza ya Nengeve me kuma ya kukangama. Muntu kele ve samu na kufungula myelo ya yawu. Yuda nyonso me kwenda na bundongo. Ba me nata bantu nyonso ya Yuda na bundongo.» **20** «Yelusalemi, fungula meso mpe tala: bambeni ya nge ke na kukatuka na node. Wapi sika kele nkonga ya mameme yina mu pesaka nge? Wapi sika kele mameme yina vwandaka pesa nge nsangu? **21** Ntangu bayina nge me longisaka na kuvwanda na bunkundi na nge ke tedimina nge samu na kufutisa nge yimbi ya nge, yinki nge ke tuba? Ya tsyelika, bampasi ke simba nge mutindu kento na ntangu ya kubuta. **22** Na yina, nge ke kukiyufula: “Samu na yinki mambu yayi ke na kukumina munu? Ya ke ni samu na yimbi ya nge ya kulutila ba me nanguna nge dizwela mpe kutalisa nge mpasi.”» **23** «Muntu ya Etyopi lenda kusoba mpusu ya yandi? Yingo lenda kusoba miika ya yandi? Mpe beno bayina me mesanaka na kusalaka yimbi, beno lenda na kusala mbote? **24** Mu ke mwangisa bawu mutindu matiti ya nyanga ke mwanganaka na mupepe ya yinsi ya kuyuma.» **25** «Yelusalemi, tala mpasi yina ke na kuvingila nge, kinkunku yina mu me kubika samu na nge, samu ti nge me zimbana munu, nge me tulaka kivuvu ya nge na luvunu: **26** Munu mpe, mu ke nanguna nge dizwela tii na kizizi, mpe ba ke tala nge kimpene. **27** Mu me tala kinsuza ya nge mpe mwa makelele yina nge salaka samu na kilengi, kindumba ya nge ya nsoni na zulu ya myongo ya fyoti mpe na matiti. Mu me tala busafu ya nge. Kyadi na nge Yelusalemi, nge yina kele ya kuvedila ve! Tii wapi ntangu nge ke vwanda mutindu yina?»

14 Yayi ni mambu yina Yave, zonzaka na Yelemya ntangu yina maza vwandaka talana dyaka ve. **2** «Yuda ke na kati ya bufwidi, bambanza ya yandi ke na kubeba. Bawu me vwanda na ntoto samu na bufwidi. Kuyawula ya Yelusalemi ke na kukwenda na zulu. **3** Bantwadisi ke na kufidisa bisadi ya bawu na kwenda teka maza. Ntangu bawu ke na kukuma na bizinga, bizinga ke ya kuyuma. Bawu ke na kuvutuka na mayuki ya mpamba. Bawu ke na kwendaka yinama na nsoni, mpe bawu ke na kwendaka bumba bizizi ya bawu. **4** Ntoto ya kuyuma ke na kwendaka pasuka samu ti bamvula ke dyaka ve na yinsi. Na yina, bisadi-bilanga ke na kwendaka bumba bizizi ya bawu na nsoni. **5** Na kati ya bilanga, bankabi ke na kubutaka mpe ke na kwendaka bika bana samu ti matiti me yuma. **6** Bambuluku ya mfinda me telama na zulu ya myongo yina ke na matiti ya mpamba mpe bawu ke na kubenda mupepe na bambombo mutindu bambulu. Meso ya bawu me lemba na kwendaka sosa matiti kasi matiti ke dyaka ve.» **7** «Kana masumu ya beto ke na kufunda beto, Yave sala dyambu samu na Nkumbu ya nge! Ya tsyelika, masumu ya beto me lutila mpe ni na nge beto me sumuka. **8** Nge yina kele kivuvu ya Isayeli, nge yina ke vuukisaka yandi na ntangu ya mpasi, samu na yinki nge ke na kusala mutindu nzenza na kati ya yinsi? Samu na yinki nge ke na kusala mutindu muntu ya nzyetolo yina ke na kulutisa kaka mpimpa? **9** Samu na yinki nge ke na kusala mutindu muntu yina me kulemba, mutindu kinwani yina lenda kuvuukisa ve? Yave, na kutala mbote, nge ke na kati-kati ya beto, ni Nkumbu ya nge beto ke bokilaka, kubika beto ve.» **10** Yave ke na kutuba na bantu yayi mutindu yayi: «Ee, bawu ke zolaka kwenda tambula kidi-kidi, bawu ke vwandaka ve kisika mosi.» Yave ke na kuyangalala na bawu ve. Na ntangu yayi, yandi ke na kubambuka moyo ya yimbi ya bawu mpe yandi ke na kufutisa bawu masumu ya bawu. **11** Yave tubaka na munu: «Kusambila ve samu na mbote ya bantu yayi. **12** Ata ti bawu kumina nsoki, mu ke kuwa ve kuyawula ya bawu. Ata ti bawu kupesa munu minkayulu ya kuyoka mpe makabu, mu ke ndima yawu ve. Mu ke manisa na kufwa bawu na mbele ya mvita, na nsatu ya kulutila mpe na biyoolo.» **13** Mu vutulaka: «Aa! Yave Nzambi, mimbikudi ke na kutubaka na bawu mutindu yayi: “Ba ke nwanisa beno ve, beno ke kufwa ve na nsatu, Kasi Nzambi, ke pesa beno luzingu ya mbote na kisika yayi.” » **14** Yave vutulaka na munu: «Mambu yina mimbikudi ke na kutuba na Nkumbu ya munu kele ya luvunu. Mu fidisaka bawu ve, mu pesaka bawu ntumunu ve, mu zonzilaka bawu ata dyambu ve. Kubikula yina ba ke na kubikula kele kaka balumoni ya luvunu. Bawu ke na kusalaka bambikululu ya kutengama. Bawu ke na kusadilaka bunganga samu na kutala mambu yina ke kwiza. Bawu ke na kusambilaka biteki. Nyonso yina ke kaka luvunu ya bantima ya bawu! **15** Ni yawu yina Yave, ke na kutuba mutindu yayi samu na mimbikudi yina yandi me fidisa ve kasi bawu ke na kubikula na Nkumbu ya yandi, bayina ke na kutuba ti na yinsi yayi bamvita ke vwanda ve, nsatu ya kulutila mpe ke vwanda ve: bawu ke manisa na kufwa na mbele ya mvita mpe na nsatu ya kulutila. **16** Na yina me tadila bantu yina bawu ke na kubikudilaka, nsatu ya kulutila mpe bamvita ke losa bawu na babalabala ya Yelusalemi. Ya ke vwanda ve na muntu samu na kutula bawu na ndyamu, ya vwanda bawu mosi, ya vwanda bana ya bawu ya babakala, to bana ya bawu ya bakento. Mu ke bwisila bawu yimbi yina bawu salaka.» **17** «Nge ke zonza na bawu mambu yayi: «Mansangasa ya munu ke na kutangaka mpimpa na ntangu, ata kulemba, samu ti mukangu ya bantu ya munu, ndumba ya munu ya kitoko me tala mpasi ya kulutila. Mputa ya yawu lenda kubeluka ve. **18** Kana mu kwenda na bilanga, mu ke tala kaka bamvumbi ya bantu yina me kufwa na mvita. Kana mu kota na kati ya mbanza, mu ke tala kaka bantu yina ke na kufwa na nsatu. Mimbikudi mpe banganga-Nzambi ke na kutambula na yinsi nyonso kasi bawu ke na kubakula ata kima ve.» **19** «Mfumu, nge me manga Yuda? Nge ke na kuyina Siyone? Samu na yinki nge ke na kulwalisa beto bamputa yina ke belukaka ve? Beto vwandaka na kivuvu ti nyonso ke vwanda mbote, kasi ata dyambu ya mbote ke na kusalama. Beto vwandaka vingila ntangu ya kubeluka, kasi ni boma ke na kulutila. **20** Yave, beto me zaba yimbi ya beto.

Beto me ndima yimbi yina salaka bankooko ya beto. Beto me sala masumu na meso ya nge. **21** Samu na Nkumbu ya nge, kumanga beto ve, kuyina ve kiti ya kintinu ya nkembo ya nge. Kukulula yawu ve. Bambuka moyo, kuzenga ve ngwisani yina nge salaka na beto. **22** Na kati ya binzambi-nzambi ya makanda ya bantu, ya kele na mosi yina ke nokisaka mvula? Ni dizulu ke nokisaka mvula to ni nge Yave, Nzambi ya beto? Ni na nge beto me tula kivuvu ya beto, samu ti ni nge ke salaka nyonso yina.»

15 Yave tubaka na munu: «Ata ti Moyize mpe Samwele kwiza telama na ntadisi ya munu na kudya mvutu samu na bantu yayi, mu ke kuwa ve bantu yayi. Katula bawu na mantwala ya munu, ba kwenda ya bawu!» **2** Kana ba yufula nge: «Wapi sika beto ke kwenda?» Nge ke vutula: «Yave, ke na kutuba mutindu yayi: «bayina fwana kufwa, bawu ke kufwa. Bayina fwana kufwa na mbele ya mvita, bawu ke kufwa na mbele ya mvita. Bayina fwana kufwa na nsatu, bawu ke kufwa na nsatu. Bayina ba fwana kunata na bundongo, bawu ke kwenda na bundongo!» **3** Yave ke na kutuba: «Mu ke talisa bawu mpasi na mitindu yiya. Mbele ya mvita ke kufwa bawu, bayimbwa ke kwenda benda banzutu ya bawu, bandeke mpe bibulu ke kudya bawu mpe kuzimbisa bawu. **4** Na yina, bayinsi ya bintinu nyonso ya ntoto ke vwanda na boma na ntangu bawu ke tala yawu. Nyonso yayi ke salama samu na yimbi nyonso yina Manase, mwana ya Ezekyase, ntinu ya Yuda salaka na Yelusalemi.» **5** «Nge Yelusalemi, nani ke fwila nge kyadi? Nani ke nyonga samu na bampasi ya nge? Nani ke vwanda na nsatu ya kuwa bansangu ya nge? **6** Yave ke na kutuba: Ni nge me manga munu, ni nge me pesa munu mukongo. Ni yawu yina mu me lambula diboko ya munu na nge samu na kubebisa nge. Ya tsyelika mu me lemba na kufwilaka nge kyadi bantangu nyonso. **7** Mu me mwangisa bawu na kati ya konso mbanza mutindu ba ke mwangisaka matiti ya bambuma ya faline. Mu me kufwa bana ya bawu, mu me bebisa bantu ya munu. Kasi bawu sobaka ve nkadulu ya bawu. **8** Mu me sala ti mifwidi ya bawu ya bakento kulutila mingi na munyenge ya mubu. Na mbala mosi, mu me bwisa na ntoto bamama ya binwani na kati-kati ya midi. Mu me fidisa bawu boma ya kulutila. **9** Kento yina butaka bana nsambwadi, me bikana maboko mpamba. Yandi ke dyaka na pema ve, luzingu nyonso ya yandi me kuma mpimpa na kati-kati ya ntangu. Yandi me kuma na nsoni, yandi me lemba nzutu. Kasi bayina ke bikana ya moyo, mu ke yekula bawu na bambeni ya bawu, bawu ke kufwa na mbele ya mvita.» Ni Yave me tuba yawu. **10** Mama ya munu, kyadi mingi na munu samu ti nge butaka munu! Mu kele muntu yina ba ke na kukwikila ve, ba ke na kuswanisa munu na yinsi nyonso. Mu defaka mbongo ya muntu ve, mu defisaka mpe ve mbongo na muntu. Kasi bantu nyonso ke na kusiinga munu. **11** Yave tubaka: «Ya tsyelika, mu me kuula nge samu na mbote ya nge. Ya tsyelika, mu me nwanina nge na ntangu ya kyadi mpe na ntangu ya mpasi. **12** Nani lenda zenga kisengo, kisengo yina me katuka na node mpe kisengo ya mbwaki?» **13** «Mu me yekula mvwilu ya nge mpe bima ya nge ya ntalu samu ti ba botola nge yawu. Ba ke futa nge ve yawu. Yayi ni musendo ya masumu ya nge nyonso, yina nge salaka na yinsi ya nge nyonso. **14** Mu ke sala ti nge sadila bambeni ya nge na yinsi yina nge zaba ve. Tiya ya nkele ya munu ke na kulema, yawu ke na kulema samu na beno. **15** Yave, nge mosi me zaba. Bambukila munu moyo, nwanina munu. Bayina ke na kukwamisa munu, futisa bawu yimbi ya bawu. Kuvingila mingi ve samu ti ba ke lenda na kufwa munu. Zaba ti ya kele ni samu na nge mu ke na kundima bifingu. **16** Kaka na ntangu yina mu vwandaka kuzwa mambu ya nge, mu vwandaka kudya yawu. Mambu ya nge vwandaka yangidika mpe vwandaka talisa ntima ya munu kilengi. Mu ke bokilaka Nkumbu ya nge, Yave, Nzambi ya Binwani! **17** Mu ke talaka ve kilengi ya munu na sika ya bantu yina ke sakanaka. Kasi nge me kwika munu na kuvwanda na kisika ya munu mosi ya kufuluka na boma. **18** Samu na yinki mpasi ya munu ke na kumanisa ve? Samu na yinki mputa ya munu ke belukaka ve? Samu na yinki yawu ke na kumanga na kubeluka? Nge me vuna munu? Nge kele mutindu kizinga ya maza? Kizinga yina ke yumaka, yina ba lenda zaba ve kana maza kele kuna to kana maza kele ve?» **19** Na yina, Yave ke na tuba mutindu yayi: «kana nge vutuka na sika ya munu, mu ke baka dyaka nge, mu ke vutula nge na kisalu ya munu. Kana nge swasikisa mambu ya mbote na mambu ya yimbi, nge ke vwanda mutindu yinwa ya munu mosi. Ni bantu ya Yuda fwana kuvukana na sika ya nge, kasi ni nge ve fwana kukwenda na sika ya bawu! **20** Na mantwala ya bawu, mu ke sala ti nge vwanda mutindu kibaka ya kisengo ya mbwaki yina ke mwanganaka ve. Bawu ke nwanisa nge, kasi bawu ke nunga nge ve, samu ti mu kele kintwadi na nge samu na kuvuukisa mpe kukuula nge. Ni Yave me tuba yawu. **21** Mu ke katula nge na maboko ya bantu ya yimbi, mu ke kuula nge na maboko ya bantu ya mvwanzi.»

16 Yave tubaka na munu mutindu yayi: **2** «Nge ke kwela ve mpe nge ke buta ve bana ya bakento to ya babakala na yinsi yayi. **3** Na yina me tadila bana ya bakento mpe ya babakala yina ke na kubutukaka awa, mpe samu na bamama mpe batata ya bawu yina ke na kubutaka bawu awa, Yave ke na kutuba: **4** Bawu ke kufwa lufwa ya yimbi, ata muntu ke dila bawu mpe ata muntu ke kunda bawu. Kasi bawu ke bikana mutindu Mboloso na zulu ya ntoto. Bawu ke kufwa na mbele ya mvita mpe na nsatu ya kulutila mpe bamvumbi ya bawu ke vwanda madya ya bambemba mpe ya bambulu.» **5** Yave tubaka dyaka na munu: «Kukota ve na yinzo kisika ke na mambu ya lufwa, kukwenda ve na matanga ya lufwa, kulakisa ve bumbote ya nge na bantu yina me kuzwa mambu ya lufwa samu ti mu me zenga bundiku ya munu na bantu yayi, mu me yimina bawu bumbote mpe luzolo ya munu. **6** Na yinsi yayi, ya vwanda bakuluntu to bana ya fyoti, bawu nyonso ke kufwa. Ba ke kunda bawu ve. Ata muntu ke dila bawu, mpe samu na bawu ata muntu ke lwalisa nzutu ya yandi to ke katula bansuki samu na kulakisa ti yandi ke na kyadi. **7** Ata muntu ke kabula dimpa na dikanda yina ke na kyadi samu na kupesa bawu ngolo. Ata muntu ke kabula kima ya kunwa samu na kukindisa bayina ke fwila tata to mama.» **8** «Kukota ve na yinzo yina ba ke na kusala mukembo. Kukwenda vwanda ve kuna samu na kudya mpe kunwa kintwadi na bawu. **9** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Mu ke sukisa makelele ya mikembo, milolo ya nsayi, mpe mikunga ya bayina me kwela kaka malu-malu yayi. Beno ke zinga samu na kutala mambu yayi!"» **10** Na ntangu yina nge ke zabisa na bantu yayi mambu nyonso mpe kana bawu yufula nge: «Samu na yinki Yave me kubika na kutalisa beto mpasi ya nene-nene yayi? Wapi yimbi yina beto me sala? Wapi yimbi yina beto me sala na Yave, Nzambi ya beto?» **11** Na yina, nge ke vutula: «Yawu kele samu ti bankooko ya beno mangaka munu mpe ndimaka na kusambila binzambi-nzambi mpe kufukimina bawu. Bawu mangaka munu, ba zolaka ve na kusadila Musiku ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **12** Kasi beno, beno me sala yimbi kulutila dyaka bankooko ya beno. Konso muntu na kati ya beno ke na kusadila mabanza ya yandi mosi mpe ke na kumanga na kusadila yina mu ke na kutuba na beno. **13** Ni yawu yina mu ke bingisa beno awa, mu ke fidisa beno ya yinsi

yina beno na bankooko ya beno zabaka ve. Kuna, mpimpa na ntangu, beno ke banda na kusadilaka banzambi ya nzenza mpe beno ke tala dyaka ve bumbote ya munu.» **14** Yave ke na kutuba: «Ni yawu yina na bilumbu yina ke kwiza, bantu ke kudya dyaka ve ndefi yayi: "Na Nkumbu ya Yave Nzambi ya moyo. Yandi yina basisaka bana ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti." **15** Kasi ba ke banda na kutuba "Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo yina me katula bantu ya Isayeli na yinsi ya node mpe na bayinsi ya nkaka bisika ba bingisaka bawu!". Ya tsyelika, mu ke vutula bawu na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya bawu.» **16** Yave ke na kutuba: «Mu ke fidisa milobi-mbisi mingi samu na kwenda bwila bantu ya Yuda. Mu ke fidisa bantu mingi ya mbingu samu na kwenda sosa bawu. Ata ti bawu bumbama bisika nyonso, na myongo ya nene, na myongo ya fyoti tii na kati ya matadi. **17** Samu ti mu ke na kutala ndyatulu ya bawu, bawu lenda kukima munu ve, mu ke na kutala yimbi ya bawu. **18** Mu ke futisa bawu yimbi ya masumu ya bawu bambala zole, samu ti bawu me sumuna yinsi ya munu. Bawu me fulusa mvwilu ya munu na biteki ya bawu ya kufwa mpe bawu me fulusa kisika ya munu na banzambi ya bawu ya nganzi.» **19** Yave, nge kele ngolo ya munu, nkebi ya munu mpe kiswamunu ya munu na ntangu ya mpasi. Bantu ya bayinsi ke kwiza na sika ya nge mpe bawu ke tuba: «Mvwilu ya bankooko ya beto ni luvunu, yawu kele mupepe yina kele na ndandu ve. **20** Muntu ve lenda yidika banzambi ya yandi. Bima yina bawu lenda yidika, yawu kele ve banzambi.» **21** «Ni yawu yina mu ke lakisa bawu ngolo ya munu. Na mbala yayi, bawu ke zaba lulendo ya munu. Mpe na mutindu yina, bawu ke zaba ti Nkumbu ya munu kele Yave.»

17 «Yimbi yina bantu ya Yuda salaka kele mutindu bisono ba sonikaka na kisonokono ya kisengo mpe na dyamane. Yawu ke ya kusonama na bantima ya bawu mpe na bansongi ya biyokolo ya bawu ya minkayulu. **2** Mpe bana ya bawu ke bambuka moyo na biyokolo ya bawu ya minkayulu, mpe makunzi ya bawu ya longo ya banzambi ya kento Asela, pene-pene na bayinti ya bawu ya makasa ya maza yina kele na zulu ya myongo ya fyoti. **3** Beno bantu ya Yuda, beno yina ke kwendaka sambila banzambi ya luvunu na zulu ya myongo, mpe na matiti, mu ke sala ti ba botola bimvwama ya beno, bima nyonso ya beno mpe bisika ya beno ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Yawu kele difuta samu na yimbi yina beno salaka na ntoto nyonso ya beno. **4** Beno mosi, beno ke bika mvwilu yina mu pesaka beno. Mu ke yekula beno na maboko ya bambeni ya beno na yinsi yina beno zaba ve, samu ti beno me pesa munu nkele mpe yawu ke manisa ve.» **5** Yave ke na kutuba: «Mu ke siinga muntu yina ke tula kivuvu ya yandi na muntu, mu ke siinga muntu yina ke sosa ngolo ya yandi na bantu, mu ke siinga muntu yina ke pesa Yave manima. **6** Muntu yango ke vwanda mutindu mwa yinti na kati ya yinsi ya kuyuma, yandi ke kuzwa ve bumbote. Yandi ke vwanda kaka kuna na kati ya ntoto yina ba mwangisaka mungwa, kisika yina ata muntu ke zingaka. **7** Kasi mu ke sakumuna muntu yina ke tula kivuvu ya yandi na Yave. Yave ke kuma lukengolo ya yandi. **8** Yandi kele mutindu yinti yina ba kundaka pene-pene ya maza, myanzi ya yawu kele tii na kati ya mwila. Yinti yango ke talaka boma ve na ntangu ya tiya mpe makasa ya yawu ke yumaka ve. Na ntangu ya kisiwu, yandi ke yawulaka ve, yawu ke bikaka ve na kubuta bambuma. **9** «Ntima ya muntu ke vunaka mingi. Yawu ke na kimbevo yina ke belukaka ve, nani lenda zaba yawu? **10** «Munu Yave, mu ke fyongoninaka ntima ya muntu, mu ke talaka mambu yina kele ya kubumbama na kati ya yandi. Mu ke pesa muntu difuta yina me lunga na ndyatulu ya yandi mpe na mavanga ya yandi. **11** Mutindu ngwadi ke vwandilaka meki yina yandi me buta ve, ni mutindu yina mpe kele muntu yina me kuzwa bimvwama yina yandi me kuzwa na mutindu ya yimbi. Na bilumbu ke kwiza, yandi ke bika yawu mpe yandi ke kuma muntu ya mpamba mutindu kilawu.» **12** Kubanda na mbandukulu tii ntangu yayi, ya kele na kiti ya kintinu ya nkembo, ni kuna kele Yinzo ya beto ya longo. **13** Yave, nge kele kivuvu ya Isayeli. Nsoni samu na bayina ke manga nge! Bayina ke na kupesa nge manima, bankumbu ya bawu ke ya kusonama na fundu-fundu ya ntoto. Bawu me manga nge Mfumu, nge yina kele yinto ya maza yina ke pesaka luzingu. **14** Yave, belusa munu mpe mu ke beluka, vuukisa munu mpe mu ke vuuka, samu ti, ni nge mu ke kembilaka. **15** Bantu nyonso ke na kutuba na munu: «Wapi sika me kwenda bankebosolo ya Yave? Bika ti yawu kusalama!» **16** Munu, mu mangaka ve na kuvwanda muvungi. Mu zolaka ve ti kilumbu yayi ya mpasi kukumina munu. Nge zaba mambu nyonso yina mu zonzaka. **17** Kusala ve ti mu tekita na boma, nge yina kele kiswamunu ya munu na kilumbu ya mpasi. **18** Bika ti bayina ke kwamisaka munu, kutala nsoni kasi munu ve. Bika ti bawu tala mpasi, kasi munu ve. Sala ti kilumbu ya mpasi kukumina bawu, manisa na kufwa bawu nyonso. **19** Yave tubaka na munu mutindu yayi: «Kwenda mpe telama na mwelo ya mbanza, yina ba ke bokilaka mwelo ya Bantu, na kisika yina ke kotilaka mpe ke basikilaka bantinu ya Yuda. Sala mpe mutindu mosi na myelo nyonso ya mbanza Yelusalemi. **20** Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: "Beno kuwa mambu ya Yave, beno bantinu mpe bantu nyonso ya Yuda, beno bantu nyonso yina ke zingaka na Yelusalemi, beno bayina ke lutaka na myelo ya yawu, **21** Yave ke na kutuba: Na kilumbu ya Saba, ata muntu ke nanguna mufuna mpe kulutisa yawu na myelo ya Yelusalemi. **22** Na kilumbu ya Saba, beno kubasisa ve mifuna na bayinzo ya beno. Beno ke sala ata kisalu mosi ve. Kasi beno ke sala ti kilumbu ya Saba kuvwanda kilumbu ya longo mutindu mu tumisaka yawu na bankooko ya beno. **23** Bawu kuwaka ve, ba kangaka makutu ya bawu. Ba salaka yintu-ngolo na kumanga na kuwa mpe na kundima ve malongi.» **24** Yave ke na kutuba: «Kana beno kuwa munu mbote, kana beno kotisa ve mifuna na myelo ya mbanza yayi na kilumbu ya Saba, kana beno bakila kilumbu yayi mutindu kilumbu ya longo, mpe beno sala ve ata kisalu na kilumbu yango, **25** bantinu na bamfumu ke kota na myelo ya mbanza yayi, bawu ke vwanda ya kuvwanda na kiti ya kintinu ya Davidi, bawu ke tambula na zulu ya bampunda mpe na bipusu-pusu ya mvita, bawu na bamfumu ya bawu. Bantu ya Yuda na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi ke tatamana na kuzinga na mbanza yayi bantangu nyonso. **26** Bantu ke banda na kukatukaka na bambanza ya Yuda, mpe na bambanza yina kele pene-pene ya Yelusalemi, yinsi ya Bezame, yinsi ya Sefela, mongo ya Nengeve, samu na kwizaka pesa minkayulu, minkayulu ya kuyoka, minkayulu ya mutindu ya nkaka, maaka ya nsunga ya mbote mpe minkayulu ya kuvutula matondo na Yinzo ya Yave. **27** Kasi, kana beno kuwa munu ve na yina me tadila mbyekolo ya kilumbu ya Saba, kana na kilumbu yango beno luta na myelo ya Yelusalemi na bifunda ya dema, mu ke namisa tiya na mwelo ya mbanza. Yawu ke yoka bayinzo ya beno ya kitoko mpe tiya yango ke kufwa ve.»

18 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **2** «Yelemya, baka nzila, kwenda na sika ya kisadi-bambinda mpe ni kuna mu ke zabisa nge mambu ya munu.» **3** Mu kwendaka na sika ya kisadi-bambinda. Yandi vwandaka sala kisalu na kisalulu ya yandi yina ke balukaka. **4** Yandi vwandaka sala mutindu ba ke salaka samu na kuyidika konso mbinda,

ntangu kibuma ke vwandaka na maboko ya kisadi-bambinda. Kana mbinda yina yandi ke na kuyidika me bonga ve, yandi vwandaka pasula yawu mpe yandi vwandaka yidika mbinda ya nkaka ya mutindu yandi zolaka. **5** Na yina, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **6** «Beno bantu ya Isayeli, beno ke na kubanza ti mu lenda sala ve mutindu kisadi yayi ya bambinda? Na kati ya diboko ya munu, beno kele mutindu kibuma na diboko ya kisadi-bambinda. **7** Bantangu ya nkaka, mu ke tubaka samu na yinsi to samu na yinsi ya kintinu, samu na kutimuna yawu, kubwisa mpe kumwangisa yawu. **8** Kasi, kana bantu ya yinsi yango bika na kusala yimbi yina ke na kusala ti mu semba bawu, mu ke soba mabanza ya munu mpe mu ke sala dyaka ve yimbi yina mu kanikinaka na kusala bawu. **9** Bantangu ya nkaka, mu ke tubaka samu na yinsi to samu na yinsi ya kintinu, samu na kutunga mpe kukunda. **10** Kasi, kana bantu ya yinsi yina kusala mambu yina mu ke zolaka ve mpe bawu kuwa ve bankebosolo ya munu. Na yina, mu ke soba mabanza ya mbote yina mu kanikinaka na kusala bawu. **11** «Na ntangu yayi, nge Yelemya, kwenda zabisa na bantu ya Yuda mpe na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi: "Yave ke na kutuba: Mu me kubika mambu ya mpasi samu na beno, mu me yidika mambu ya kyadi samu na beno. Konso muntu kuviluka na yina me tadila nkadulu ya beno ya yimbi. Ya tsyelika, beno soba ndyatulu ya beno mpe mutindu ya beno ya kusadila." » **12** Kasi bawu ke na kutuba: «Yawu me tala beno ve, beto ke sala yina beto bakaka lukanu na kusala, konso muntu na kati ya beto ke sala mambu ya yimbi yina kele na kati ya ntima ya yandi.» **13** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Beno kwenda na bayinsi ya nkaka beno sosa kuzaba kana ba me kuwaka dyambu ya mutindu yayi! Dyambu yina Isayeli, ndumba ya kitoko, me sala, kele yimbi mosi ya kulutila. **14** Beno me talaka ti neze me manisaka na zulu ya myongo ya Libane? Beno me talaka ti maza ya kitoko ya bamwila yina ke katukaka ke na kuluta dyaka ve? **15** Kasi, bantu ya munu me zimbana munu, bawu ke na kuyokaka maaka ya nsunga ya mbote ya mpamba bayina ke salaka ti bawu bula mabaku na nzila ya bawu. Bawu bikaka banzila ya bankooko ya bawu mpe bawu me landa banzila ya kuzabakana ve. **16** Bawu me kumisa yinsi mutindu kisika ya kumwangana, yawu me kuma kisika ya boma mingi bantangu nyonso. Bayina nyonso ke banda na kulutaka kuna, bawu ke yituka, ke tekita na boma mpe ke ningisa yintu. **17** Mu ke fidisa bambeni samu na kwiza nwanisa bantu ya munu. Mutindu mupepe ya esete ke nangunaka fundu-fundu, ba ke mwangisa bawu. Na kilumbu yina ya kyadi, mu ke pesa bawu manima, mu ke tala bawu ve.» **18** Bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Beto sadila Yelemya mfundu ya yimbi. Samu ti beto ke kondwa ve banganga-Nzambi yina lenda longa beto to bantu ya ndwenga yina ke pesa beto malongi to mimbikudi yina ke zabisa beto Musiku ya Nzambi. Beto vunina yandi mambu, beto meka ve na kuwa mambu ya yandi.» **19** Yave kuwa munu, tala bamfundu yina bambeni ke na kusala samu na munu. **20** Ba ke vutulaka yimbi na muntu yina me sala mbote? Ba ke na kusadila munu mutambu. Bambuka moyo ti mu vwandaka ya kutelama na ntadisi ya nge na kulombaka samu na bawu, samu ti nge bika na kulakisa bawu nkele ya nge. **21** Na yina, yekula bana ya bawu na nsatu, kufwa bawu na mbele ya mvita. Bika ti bakento ya bawu kufwila bana mpe babakala ya bawu. Bika ti babakala mpe bantwenya, bawu kufwa na mbele ya mvita, na kati ya mvita! **22** Bika ti makelele ya kyadi kuwakana na kati ya bayinzo ya bawu, ntangu nge ke fidisa bawu nkonga ya bimpumbulu na mpamukunu! Samu ti bawu me timuna mabulu samu na kubwila munu, mpe bawu me kubika bampwasa samu na kutambila munu yawu na makulu. **23** Nge Yave, nge me zaba mbote mabanza nyonso ya bawu ya yimbi samu na munu. Kulemvokila ve yimbi ya bawu, kuzimbana ve disumu ya bawu. Bika ti bawu kubwa na mantwala ya nge, pesa bawu kitumbu samu ti bawu kutala nkele ya nge!

19 Yave tubaka na Yelemya: «Kwenda sumba mbinda na sika ya kisadi-bambinda mpe baka kintwadi na nge mwa bakuluntu ya bantu ya yinsi mpe bakuluntu ya banganga-Nzambi. **2** Mpe nge ke basika na lweka ya mudimba yina ba ke bokilaka Bene-Yinome, na mwelo ya kisika yina ba ke losaka bambinda ya kupasuka mpe kuna, nge ke zabisa bawu mambu yina mu ke zabisa nge. **3** Nge ke tuba mutindu yayi: Beno bantinu ya Yuda mpe bantu ya Yelusalemi, beno kuwa mambu ya Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli: Mu ke kotisa yimbi na kisika yayi mpe konso muntu yina ke kuwa yawu ke yituka mingi. **4** Samu ti bawu me manga munu, bawu me bebisa kisika yayi: Bawu yokaka maaka ya nsunga ya mbote samu na banzambi ya nzenza, ba vwandaka ve na bumosi, ya vwanda bawu to bankooko ya bawu to bantinu ya Yuda. Bawu me fulusa kisika yayi na menga ya bantu yina salaka ata yimbi. **5** Bawu yidikaka bisika ya lusambulu na zulu ya myongo samu na nzambi Baale, samu na kuyokaka bana ya bawu mutindu minkayulu ya kuyoka na nzambi Baale. Mu tumisaka bawu dyambu ya mutindu yina ve mpe mu kuzwaka ve dibanza ya mutindu yina. **6** «Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: Na bilumbu yina ke na kukwiza, ba ke bokila dyaka ve kisika yayi na nkumbu ya "Tofete" to "mudimba ya Bene-Yinome", kasi ba ke bokila yawu "dibenga ya Lufwa". **7** Kaka na kisika yayi, mu ke mwangisa bansalulu ya Yelusalemi mpe ya Yuda mpe mu ke sala ti bawu kufwa na mbele ya mvita na mantwala ya bambeni ya bawu. Bantu yina ke yinaka bawu ke kufwa bawu, mu ke bika ti bamvumbi ya bawu kukuma madya ya bandeke ya mazulu mpe ya bibulu ya mfinda. **8** Mu ke kitula mbanza yayi kisika ya kyadi ya kufuluka na makelele ya kyadi. Konso muntu yina ke luta pene-pene ya yawu, ke yituka na kutala mvwanzi mpe yandi ke looka na boma. **9** Bambeni mpe bantu ya nsisi ke zunga bawu samu na kumwangisa mbanza ya bawu. Yawu ke sala ti bawu ke banda na kudya misuni ya bana ya bawu ya babakala mpe ya bana ya bawu ya bakento. Bawu ke kudya bampangi bawu na bawu. **10** «Nge ke mwangisa mbinda na mantwala ya bantu yina kele na nge **11** mpe nge ke zabisa bawu: Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: Mu ke mwangisa bantu yayi mpe mbanza yayi mutindu ba ke mwangisaka mbinda mpe ba ke yidika dyaka yawu ve. «Ni kuna na Tofete, ba ke kunda bamvumbi samu ti kisika ya nkaka ke vwanda dyaka ve samu na kukunda bantu. **12** Mu ke talisa mbanza yayi mpe bantu ya yawu mpasi mutindu mu salaka na mbanza Tofete. Ni Yave me tuba yawu. **13** Mu ke sala ti bayinzo, ya bantu yina ke zingaka na Yelusalemi mpe ya bantinu ya Yuda, kuvwanda ya kuvedila ve mutindu bayinzo ya mbanza Tofete. Ya tsyelika, yawu ke vwanda mpe mutindu mosi samu na bantu yina ke zingaka na bayinzo yina kele na miludi ya kuyalumuka, bisika yina bantu ke yokaka maaka ya nsunga ya mbote samu na binwani nyonso ya mazulu, bawu ke pesaka mpe minkayulu ya malafu na banzambi ya nzenza.» **14** Ntangu Yelemya katukaka na Tofete, kisika yina Yave fidisaka yandi na kwenda zabisa bawu mambu ya Nzambi, yandi kwizaka telama na ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya Yave, mpe yandi tubaka na bantu yina vwandaka kuna mutindu yayi: **15** «Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Mu ke fidisa bampasi nyonso yina mu kanikinaka na kufidisa na mbanza yayi mpe na babwala

ya yawu samu ti, bantu nyonso ya yandi me sala yintu-ngolo na kumangaka na kuwa mambu ya munu.” »

20 Nganga-Nzambi Pasewule, mwana ya Imele, yina vwandaka mfumu ya bankebi ya Yinzo ya Yave, kuwaka ntangu Yelemya vwandaka bikula mambu nyonso yayi. **2** Pasewule bulaka mumbikudi Yelemya mpe kangaka yandi na dikunzi yina kele pene-pene ya mwelo ya nene ya Bezame, mwelo yina ke nataka na Yinzo ya Yave. **3** Kilumbu yina vwandaka landa, Pasewule katulaka Yelemya na dikunzi, kisika yina ba kangaka yandi, mpe Yelemya tubaka: Yave ke bokila dyaka nge ve na nkumbu ya Pasewule, kasi yandi me pesa nge nkumbu Mangole-Misabibe, yina zola kutuba ti «Bisika nyonso, kaka boma na boma.» **4** Yave ke na kutuba: Mu me yekula nge na mpasi ya kulutila nge na bampangi ya nge. Bawu ke kufwa na mbele ya mvita ya bambeni ya bawu, nge ke tala yawu na meso ya nge. Mu ke yekula mpe bantu nyonso ya Yuda na maboko ya ntinu ya Babilone. Yandi ke nata bawu na ngolo kuna na Babilone mpe kuna, yandi ke kufwa bawu na mbala mosi na mbele ya mvita. **5** Bimvwama nyonso ya bantu ya mbanza yayi, nyonso yina bawu ke kuzwaka na bisalu ya bawu, bima ya bawu ya mfunu mpe bimvwama ya bantinu ya Yuda, bima nyonso yina, mu ke yekula yawu na maboko ya bambeni ya bawu. Bawu ke botola yawu, bawu ke baka yawu mpe ke nata yawu kuna na Babilone. **6** Na yina me tadila nge Pasewule, na bantu nyonso yina kele na yinzo ya nge, ba ke nata beno na ngolo na yinsi ya nzenza. Nge ke kwenda na Babilone. Ni kuna nge ke kufwa mpe ni kuna ba ke kunda nge na bampangi ya nge yina nge bikulaka samu na bawu mambu ya luvunu. **7** Yave, nge me kuzwa munu, mu me bika ti nge kuzwa munu. Nge me simba munu mpe nge me nunga munu. Ntangu nyonso bantu ke na kuvweza munu, bantu nyonso ke na kuseka munu. **8** Konso ntangu yina mu ke tubaka, mu ke lookaka, mpe mu ke samunaka mutindu yayi: «Mvwanzi mpe mwangusulu», mambu ya Yave ke salaka ti mu tala nsoni mpe ti ba seka munu bilumbu nyonso. **9** Kana mu tuba ti mu ke bambuka dyaka ve moyo na mambu yina, mu ke tuba dyaka ve na Nkumbu ya Nzambi, na kati ya ntima ya munu, yawu kele mutindu tiya yina me kangama na mikwa ya munu. Mu me lemba na kukanga ntima, mu ke na kulenda ve. **10** Mu ke na kuwa mambu ya yimbi yina bantu mingi ke na kutuba: Boma kele bisika nyonso. Beno samuna, beno samuna yawu. Bampangi ya munu nyonso, ke na kutala munu na kutala kana mu ke kubwa. Bawu ke na kutuba ti keba ve yandi lenda vunama samu ti yandi kele ve na mayela mpe beto ke sala mambu yina beto zola kusala mpe beto ke nunga yandi. **11** Kasi Yave kele na munu mutindu kinwani ya kibakala ni yawu yina, bambeni ya munu ke kubwa. Bawu ke nunga munu ve, bawu ke vwanda na nsoni samu ti bawu me nunga ve. Bantangu nyonso, bawu kufwa nsoni mpe ba ke zimbana yawu ve. **12** Yave, Nzambi ya Binwani, nge zaba mbote-mbote muntu yina kele ya kusungama, nge zaba ntima mpe ngolo ya muntu. Mu zola ti nge futisa bawu yimbi yina bawu salaka, samu ti ni na nge mu me talisa dyambu ya munu. **13** Beno yimbila Yave, beno kembila Yave, samu ti yandi ke kuulaka mputu na maboko ya bantu yina ke salaka yimbi. **14** Mu me siinga kilumbu yina mu butukaka. Bika ti kilumbu yina mama ya munu butaka munu vwanda ve kilumbu ya kusema! **15** Yandi kusiingwa, muntu yina nataka nsangu na sika ya tata ya munu na kutuba ti kento ya nge me buta mwana ya bakala. **16** Bika ti muntu yina kuvwanda mutindu bambanza yina Yave mwangisaka kondwa kutala yawu kyadi. Na suka-suka, bawu ke kuwa bantu ke looka mpe na midi, bawu ke kuwa milolo ya mvita. **17** Yandi salaka ve ti mu kufwa na kati ya kivumu ya mama ya munu. Mama ya munu zolaka vwanda ndyamu ya munu. Mpe kivumu yina zolaka yela ve. **18** Samu na yinki mu basikaka na kivumu ya mama ya munu? Kana samu na kwiza tala mpasi na nkwamusu mpe luzingu ya munu kusuka na nsoni.

21 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya. Ya vwandaka na ntangu yina ntinu Sedekyawu fidisaka Pasewule, mwana ya Malekiya mpe Sefanya, mwana ya nganga-Nzambi Maaseya, samu na kwenda tuba na Yelemya mutindu yayi: **2** «Yufula Yave samu na beto samu ti Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, ke na kunwanisa beto, kuzaba ve kana Yave ke sadila beto bimangu samu ti bawu kwenda ntama.» **3** Yelemya vutulaka na bawu mutindu yayi: Beno kwenda tuba na Sedekyawu: **4** Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Binwanunu yina beno ke na kunwanina mvita na binwani ya ntinu ya Babilone mpe ba-Kalede yina me zunga beno, yawu ke tala dyaka ve na lweka ya bambeni kasi mu ke talisa yawu na lweka ya mbanza. **5** Mpe munu mosi, mu ke nwanisa beno, na lulendo ya munu mpe na ngolo ya munu nyonso na kudasuka mpe na nkele ya munu ya kulutila. **6** Mu ke bula bantu nyonso ya mbanza yayi, ya vwanda bantu mpe bibulu, bawu ke kufwa na kiyoolo. **7** Yave ke na kutuba: Na manima ya mambu nyonso yayi, mu ke yekula Sedekyawu, ntinu ya Yuda, na bantu yina ke salaka na yandi, na bantu ya yinsi ya yandi. Bantu ya mbanza, bayina ke vuuka na kiyoolo, na mvita mpe na nsatu, mu ke yekula bawu na maboko ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone. Mpe na bambeni yina ke yinaka bawu, Ntinu ya Babilone ke manisa na kufwa bawu na mbele ya mvita, yandi ke tala bawu kyadi ve, yandi ke bika ata muntu ya moyo, yandi ke fwila bawu kyadi ve. **8** Na yina me tadila bantu yayi, nge ke tuba na bawu mutindu yayi: Yave ke na kutuba: Mu me tula na mantwala ya beno nzila ya luzingu na nzila ya lufwa. **9** Muntu yina ke bikana na kati ya mbanza, yandi ke kufwa na mvita, na nsatu mpe na kiyoolo. Kasi na kati ya beno, bayina ke lenda na kubasika na mbanza, samu na kukipesa na maboko ya bantu ya Babilone, yina me zunga beno, bawu ke vuuka. **10** Yave ke na kutuba: Mu me balula kizizi ya munu na lweka ya mbanza yayi, yawu kele ve samu na kusadila bawu mambu ya mbote, kasi samu na kutalisa bawu mpasi. Mu ke yekula mbanza na maboko ya ntinu ya Babilone, yandi ke yoka yawu. **11** Na manima, nge ke tuba mambu yayi na dikanda ya ntinu ya Yuda: Beno kuwa mambu ya Yave! **12** Beno bantu ya dikanda ya Davidi, Yave ke na kutuba: Kubanda na suka, beno sala balufundusu na ludedomo nyonso, beno kuula bantu yina ba ke na kukwamisa, samu ti nkele ya munu kutalana ve mutindu tiya mpe yawu kuyoka beno mpe ata muntu ke lenda na kufwa yawu. Nyonso yina samu na mavanga ya beno ya yimbi. **13** Yave ke na kutuba: Mu ke na kutelemina beno, beno yina ke zingaka na mudimba, mudimba ya ntadi. Nani lenda kwiza tii na sika ya beto samu na kunwanisa beto? **14** Yave ke na kutuba: Mu ke futisa beno yimbi yina beno me sala. Mu ke nyengisa bamfinda ya beno. Mpe tiya ke nyengisa nyonso yina kele pene-pene.

22 Yave tubaka na Yelemya: «Kwenda na yinzo ya ntinu ya Yuda mpe kuna, nge ke zabisa yandi mambu yayi. **2** Nge ke tuba: Kuwa mambu ya Yave, nge ntinu ya Yuda, nge yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu ya Davidi, nge na bantu yina ke salaka na nge, mpe na bantu ya nge yina ke lutilaka na myelo yayi. **3** Yave ke na kutuba: Beno sala balufundusu ya kusungama mpe ya kudedama. Beno kuula bantu na maboko ya bayina ke na kukwamisa bawu. Beno kunyokola ve nzenza,

nsaana mpe mufwidi. Beno sala mambu ya kusungama mpe ya kudedama. Beno kuula muntu ya mpasi na maboko ya muntu yina ke na kukwamisa yandi. Beno sala ve mvwanzi mpe beno kutangisa ve na kisika yayi menga ya muntu yina me sala ata dyambu. **4** Ya tsyelika, kana beno sadila mutindu ke na kutuba mambu ya munu, bantinu yina ke kwiza vwanda na kiti ya kintinu ya Davidi, bawu ke tatamana na kulutilaka na myelo ya yinzo yayi. Bawu ke yuluka na zulu ya bampunda na bipusu-pusu ya mvita. Bawu ke vwanda na bantu yina ke salaka na ntinu mpe na bantu ya yinsi. **5** Yave ke na kutuba: Kasi kana beno kuwa ve mambu ya munu, mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu mosi, yinzo yayi ke kuma kikunku ya matadi.» **6** Yayi ni mambu yina Yave ke na kutuba na yina me tadila yinzo ya kintinu ya ntinu ya Yuda: «Ata ti samu na munu nge kele kitoko mutindu mfinda ya Ngalaade to mutindu nsongi ya mongo ya Libane. Mu me kudya ndefi, mu ke kitula nge mutindu yinsi ya kuyuma. Mu ke sala ti nge kuma mbanza yina kele dyaka ve na bantu. **7** Mu me kubika bantu yina ke kwiza mwangisa beno. Konso muntu na kati ya bawu ke vwanda na kinwanunu ya yandi. Bawu ke zenga bayinti ya nge ya kitoko ya sedele. Mpe bawu ke losa yawu na tiya.» **8** «Bantu ya makanda mingi ke luta pene-pene ya mbanza yayi. Bantu ke yufula bawu na bawu mutindu yayi: “Samu na yinki Yave me sala na mbanza yayi ya nene mambu ya mutindu yayi?” **9** Mpe ba ke vutula: “Ya kele samu ti bawu me tumama ve na ngwisani ya Yave, Nzambi ya bawu. Bawu me fukama na mantwala ya banzambi ya nzenza, samu na kusambila yawu.”» **10** Beno dila ve samu na muntu yina me kufwa, beno kunyonga ve samu na yawu. Kasi beno dila, beno dila muntu yina me kwenda, samu ti yandi ke vutuka dyaka ve yandi ke tala dyaka ve ntoto, kisika yina ba butaka yandi. **11** Beno kuwa mambu yina Yave ke na kutuba samu na Salume, mwana a Yosiya, ntinu ya Yuda. Salume yina yinganaka na kisika ya Yosiya, tata ya yandi. Yandi me bika kisika yayi: «Yandi ke vutuka dyaka ve. **12** Kasi yandi ke kufwa na kisika yina ba me nata yandi na ngolo mpe yandi ke tala dyaka ve yinsi yayi.» **13** Kyadi mingi na muntu yina me tunga yinzo ya yandi kondwa kusadila ludedomo, yandi me bongisa bivinga ya yandi ya yinzo ya kibandu, kondwa kusadila mambu ya kusungama. Kyadi samu na yandi, samu ti yandi me sadisa mpangi muntu ata kufuta yandi, yandi me pesa yandi ata kima ve. **14** Mpe yandi ke na kutuba: «Mu ke tunga yinzo ya munu ya nene na bivinga ya yawu ya nene na kibandu. Yawu ke vwanda na banela, mu ke bongisa bibaka ya yinzo na mabaya ya sedele, mu ke pakula yawu tinta ya mbwaki.» **15** Nge kele ntinu samu ti nge ke zolaka yinti ya sedele? Tata ya nge, yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve? Kasi yandi vwandaka sadila ludedomo mpe kusungama. Mpe mambu nyonso vwandaka tambula mbote samu na yandi. **16** Yandi vwandaka sala lufundusu ya mbote samu na mputu mpe samu na muntu ya mpasi, mpe nyonso vwandaka tambula mbote samu na yandi. Ni yawu ve zola kutuba kuzaba munu? Ni munu Yave me tuba yawu. **17** Kasi nge, meso mpe ntima ya nge ke na kuzola kaka ndandu ya nge mosi, nge ke na kutangisa menga ya bantu yina me sala ata dyambu ve, nge ke na kukwamisa mpe kunyokola bawu na ngolo. **18** Ni yawu yina Yave ke na kutuba mutindu yayi samu na Yoyakime, mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda: «Ba ke dila yandi ve. Kyadi mingi mpangi ya munu, kyadi mingi kibusi ya munu, ba ke dila yandi ve, “kyadi mingi o mfumu ya munu” “kyadi mingi o ntinu ya munu!” **19** Ba ke kunda yandi mutindu mbuluku, ba ke benda mvumbi ya yandi na ngaanda, ba ke basisa yawu na myelo ya Yelusalemi.» **20** Yuluka na mongo ya Libane mpe looka, wakisa ndinga ya nge na zulu ya Basane, looka kuna na zulu ya Abalime, samu ti bayina ke zolaka nge, bawu kele dyaka ve. **21** Mu zonzilaka nge ntangu yina nge vwandaka ve na manyongo, nge vwandaka tuba ti mu ke kuwa ve, nge kele mutindu yina kubanda buntwenya ya nge. Nge me wila munu ve. **22** Mupepe ke nata bantwadisi ya nge. Bayina ke zolaka nge, ba ke nata bawu na ngolo na yinsi ya nzenza. Na yina nge ke fuluka na nsoni, nge ke zaba ve yinki ya kusala, samu na yimbi yina nge me sala. **23** Nge yina ke zingaka na kuna na Libane, nge me tula dizanza ya nge na zulu ya yinti ya sedele. Nge ke yawula na ntangu mpasi ke kumina nge, nge ke tala mpasi mutindu mpasi yina kento ke talaka na ntangu yandi ke vwandaka na misongo. **24** Yave ke na kutuba: «Na Nkumbu ya munu, Nzambi ya moyo, ata ti Konya, mwana ya Yoyakime, ntinu ya Yuda, vwandaka mutindu kinyemo ya mfunu na diboko ya munu ya lubakala, mu ke katula yandi. **25** Ya tsyelika, mu ke yekula nge na maboko ya bantu yina ke na sosa kufwa nge, bantu yina nge ke na kutekita na mantwala ya bawu. Mu ke yekula nge na maboko ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, mpe na ba-Kalede. **26** Mu ke bingisa nge na mama ya nge yina butaka nge. Mu ke fidisa beno na yinsi yina kele ve ya beno, mpe beno ke kufwa kuna. **27** Bawu ke vutuka dyaka ve na yinsi yina bawu me zola mingi. Bawu ke vutuka dyaka kuna ve.» **28** «Yandi Konya, yandi kele kiteko ya kupasuka yina ke dyaka na ndandu ve? Samu na yinki ba me losa yandi na bana ya yandi na yinsi yina bawu me zaba ve?» **29** Oo yinsi, yinsi, yinsi kuwa mambu yina Yave ke na kutuba! **30** Yave ke na kutuba: «Beno sonika nkumbu ya muntu yayi na lutangu ya bayina kele ve na mwana, yandi kele muntu yina ke lenda kusala ata kima na luzingu ya yandi, ata mosi ve na kati ya bandandu ya nge ke kwiza vwanda na kiti ya kintinu ya Davidi samu na kuyala yinsi ya Yuda.»

23 «Kyadi na mivungi yina ke bikaka ti mameme ya munu kumwangana mpe kuzimbana. Ni Yave me tuba yawu.» **2** Samu na yawu, beno kuwa mambu yina Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Samu na mivungi yina ke na kukeba bantu ya munu, beno me mwangisa mpaka ya munu, beno me bingisa bibulu ya munu, beno me keba yawu ve, munu mu ke pesa beno kitumbu samu na mambu ya beno ya yimbi yina beno me sala. Ni Yave me tuba yawu. **3** «Munu mosi, mu ke vukisa bibulu ya munu yina ke bikana, mu ke baka bawu na bayinsi nyonso bisika mu mwangisaka bawu. Mu ke vutula bawu na ntoto ya bawu, bawu ke butana mpe bawu ke kuma mingi. **4** Mu ke tula na mantwala ya bawu, mivungi yina ke keba bawu, bawu ke tala dyaka boma ve, bawu ke tekita ve na boma. Mpe ata mosi na kati ya bawu ke kondwa. Ni Yave me tuba yawu.» **5** Yave ke na kutuba: «Na bilumbu yina ke kwiza, mu ke basisa mutwikila mosi na dikanda ya Davidi, yandi ke vwanda ya kudedama. Yandi ke vwanda ntinu yina ke yala na mutindu ya kufwanakana. Yandi ke twadisa yinsi na kusungama mpe na ludedomo. **6** Na ntangu yango, bantu ya Yuda ke vuuka, bantu ya Isayeli ke zinga na lukengolo, ba ke banda na kubokila Nzambi na Nkumbu ya “Adonayi-Tidekenu” yina zola kutuba “Yave kele ludedomo ya beto”.» **7** Yave ke na kutuba: «Ni yawu yina, na bilumbu yina ke kwiza, bantu ke kudya dyaka ve ndefi yayi: “Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, yandi yina basisaka bana ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti.” **8** Kasi bawu ke banda na kudyaka ndefi yayi: “Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, yina basisaka mpe vutulaka bana ya Isayeli na yinsi na bawu katuka yinsi ya node mpe na bayinsi nyonso yina yandi mwangisaka bawu.» Bawu ke kwiza zinga na yinsi ya bawu. **9** Na yina me tadila mimbikudi: «Mu me lwala na kati ya ntima,

mikwa ya munu nyonso ke na kutekita. Mu me kuma mutindu muntu yina me kola malafu, mutindu muntu yina me kola mingi, mu me kuma mutindu yina samu na Yave mpe samu na mambu ya yandi ya longo. **10** Yinsi me fuluka na kinzuza mpe yawu kele na kati ya kifwidi, samu na nsingulu. Matiti ya yinsi ya kuyuma me kawuka. Mimbikudi ke sala yimbi na nswalu nyonso. Bawu ke na kibakala na kusala mambu yina me fwanana ve na kusala. **11** Mimbikudi, na banganga-Nzambi, ke na kusala mambu ya busafu, tii na kati ya Yinzo ya munu, mu ke na kutala yimbi yina bawu me sala. Ni Yave me tuba yawu. **12** Ni yawu yina, nzila ya bawu ke vwanda ndelo mpe mpimpa. Ba ke nunguna bawu mpe bawu ke kubwa, samu ti mu ke sala ti mpasi kubwidila bawu na mvula yina mu ke futisa bawu yimbi ya bawu. Ni Yave me tuba yawu.» **13** «Mu me tala mambu ya yimbi na sika ya mimbikudi ya mbanza Samaliya. Bawu ke na kubikula na nkumbu ya nzambi Baale. Bawu ke na kuzimbisa Isayeli, bantu ya munu. **14** Kasi na sika ya mimbikudi ya mbanza Yelusalemi, mu me tala mambu ya nganzi, bawu ke na kusala kinsuza. Bawu ke na kusadila luvunu, bawu ke kutumisa bantu na kusala yimbi mpe ata muntu na kati ya bawu ke na kubika na kusadila yimbi. Na meso ya munu, bawu nyonso kele mutindu bantu ya Sodome mpe bayina ke zingaka na Yelusalemi, bawu kele mutindu bantu ya Ngomole.» **15** Ni yawu yina Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba samu na mimbikudi: «Mu ke sala ti mambu ya mpasi kuvwanda madya ya bawu, mu ke nwikisa bawu maza yina ke kufwaka, samu ti ni mimbikudi ya Yelusalemi me fulusa busafu na yinsi nyonso.» **16** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Beno kuwa ve mambu yina mimbikudi ke na kubikula samu na beno! Bawu ke na kuvuna beno na mambu ya bawu ya mpamba. Bawu ke na kutuba ve mambu yina me katuka na Yave. Kasi bawu ke na kuzonza balumoni yina me katuka na bantima ya bawu.» **17** Bawu ke na kutuba na bantu yina ke na kuvweza munu, Yave me tuba: «Mambu nyonso ke vwanda mbote samu na beno. Bawu ke na kutuba na bantu yina ke na yintu ngolo ti ata mpasi lenda kumina beno. **18** Nani na kati ya beno me vwandaka na kati ya bayina ke vukanaka na Yave, samu na kuzaba mansweki ya yandi, samu na kutala mpe kuwa mambu ya yandi? Nani simbaka mambu ya yandi mpe visaka yawu? **19** Yayi ni mupepe ya ngolo ya Yave, nkele ya yandi me talana, kimbongila ke na kusala, yawu ke na kusala na yintu ya bantu ya yimbi. **20** Nkele ya Yave ke manisa ntete ve tii ntangu yawu ke lunga mpe ke sala nyonso yina yandi kanisaka na kusala na ntima ya yandi. Mpe na bilumbu yina ke kwiza, beno ke kuzwa mayela. **21** Munu, mu fidisaka ve mimbikudi yina, kasi bawu kimaka mbangu. Mu zonzilaka bawu ve kasi bawu, bawu vwandaka bikula. **22** Kana bawu vwandaka na lukutakanu ya munu samu na kuzaba mansweki ya munu, bawu zolaka zabisa mambu ya munu na sika ya bantu ya munu. Mpe kusala ti bawu bika na kulanda banzila ya yimbi na mavanga ya bawu ya yimbi.» **23** Yave ke na kutuba: «Mu kele kaka Nzambi ya pene-pene ve kasi mu kele mpe Nzambi ya kisika ya ntama. **24** Ya kele na muntu yina lenda bumbama kisika yina mu lenda tala yandi ve? Ni Yave me tuba yawu. Mu kele ve bisika nyonso na zulu mpe na ntoto?» Ni Yave me tuba yawu. **25** Munu Yave, mu ke na kuwa mambu yina mimbikudi ke na kutuba, bawu ke na kutuba na Nkumbu ya munu. Kasi yawu kele ya luvunu, bawu ke na kutuba: «Mu me lota! Mu me lota. **26** Tii wapi ntangu mimbikudi yayi ke zola kaka kubikula mambu ya luvunu. Kubikula mambu ya kulunga ve yina kele na bantima ya bawu. **27** Bawu zola kuzimbisa Nkumbu ya munu na kati ya bantu ya munu, na bandosi yina bawu ke na kutuba bawu na bawu. Mutindu bankooko ya bawu zimbanaka Nkumbu ya munu samu na Baale. **28** Bika ti mumbikudi yina me lota, yandi kutuba mambu yina yandi me tala. Mpe yina me kuwa mambu ya munu, yandi kuzabisa yawu na kukwikama nyonso.» Beno kuvukisa ve mbuma na matiti. Ni Yave me tuba yawu. **29** Mambu ya munu kele mutindu tiya, yawu kele mutindu kikonkoto yina ke mwangisaka ditadi ya nene. Ni Yave me tuba yawu. **30** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Mu ke bula mimbikudi yina ke na kulaba mambu ya bampangi ya bawu mpe ke na kutuba ti ni munu Yave me tuba yawu. **31** Yave ke na kutuba: Mu ke semba mimbikudi yina ke na kutuba mambu ya bawu na Nkumbu ya munu. **32** Yave ke na kutuba: Mu ke semba mimbikudi yina ke na kuzonza bandosi ya luvunu. Na kusala mutindu yina, bawu ke na kuzimbisa bantu ya munu na luvunu ya bawu mpe na lunangu ya bawu. Kasi mu fidisaka bawu ve, mu tumisaka bawu ve. Bawu kele mfunu ve samu na bantu ya munu.» Ni Yave me tuba yawu. **33** Yave tubaka na Yelemya: «Kana bantu yayi, mumbikudi mosi, to nganga-Nzambi mosi, kuyufula nge ti: "Zabisa beto wapi mutindu ke vwandila kitumbu to mufuna ya Yave?" Nge ke zabisa bawu ti: "Mufuna yango ni beno, mpe mu ke losa beno", ni Yave me tuba yawu.» **34** «Kana mumbikudi to nganga-Nzambi to muntu kutuba: "Nsembolo ya Yave", yandi ke kuzwa mambu na munu, yandi na dikanda ya yandi. **35** Mambu yina beno fwana kukiyufula ni yayi: "Wapi mvutu yina Yave me tuba to wapi mambu yina Yave me tuba?"» **36** Beno ke tuba dyaka ve ti: «Kitumbu ya Yave», kasi kitumbu ya muntu ke vwanda ni mambu ya yandi mosi, samu ti beno ke na kutengimisa mambu ya Nzambi ya moyo, mambu ya Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya beto. **37** Na yina, nge ke tuba na mumbikudi: «Wapi mvutu Yave me pesa nge? Yinki Yave me zabisa nge?» **38** Mpe kana beno tuba dyaka: «Wapi mutindu ke vwandila kitumbu ya Yave?» Na yina Yave ke na kutuba: «Samu ti beno ke na kutuba: "Kitumbu ya Yave" ata ti mu me yimina beno na kutuba kitumbu ya Yave. **39** Samu na yawu, mu ke zimbana beno, mu ke losa beno na mbanza yina mu pesaka beno, beno na bankooko ya beno. **40** Mu ke sala ti beno kufuluka na nsoni, na nsoni mingi yina ba lenda zimbana ve.»

24 Yave lakisaka munu bitunga zole ya bambuma ya bafike yina ba tulaka na mantwala ya Yinzo ya Yave. Ya vwandaka na manima ya ntangu yina Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, bakaka Yekonya mwana ya Yoyakime ntinu ya Yuda mpe bamfumu ya Yuda, bantu ya Yelusalemi, bisadi-mabaya, bayina ke yidikaka bafungula na kukatula bawu na Yelusalemi samu na kunata bawu na Babilone. **2** Bafike yina vwandaka na kitunga ya ntete vwandaka kitoko mingi mutindu bafike yina yinti ke butaka ntete. Bafike yina vwandaka na kitunga ya zole vwandaka bafike ya yimbi ya kulutila mpe ba lendaka kudya yawu ve. **3** Yave yufulaka munu: «Yelemya, yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala bafike ya kitoko ya nkaka ya yimbi yina ba lenda kudya ve.» **4** Na yina, Yave tubaka na munu: **5** «Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Mutindu nge me yangalala na kutala bafike ya kitoko, ni mutindu yina mpe mu ke yangalalaka samu na bantu ya Yuda, yina mu bingisaka na kisika yayi, bantu yina mu salaka ti ba nata bawu na ngolo na yinsi ya ba-Kalede. **6** Ya tsyelika, mu ke yangalalaka na kutala bawu mpe mu ke vutula bawu na yinsi yayi. Mu ke mwangisa dyaka yawu ve kasi mu ke tungisa yawu. Mu ke kunda bawu kasi mu ke timuna dyaka bawu ve. **7** Mu ke pesa bawu ntima yina ke sala ti bawu zaba munu. Ya tsyelika, Nkumbu ya munu kele Yave. Bawu ke kuma bantu ya munu mpe mu ke kuma Nzambi ya bawu, kana bawu vutuka na sika ya munu, na ntima mosi.» **8** Kasi, samu na bafike ya yimbi yina

ba lenda kudya ve, Yave ke na kutuba: «Ni mutindu yina mu ke sala samu na Sedekyawu ntinu ya Yuda, bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi mpe bantu ya nkaka ya Yelusalemi, bayina me bikana na yinsi yayi mpe bayina ke zingaka na Ngipiti: Mu ke sala bawu mutindu ba ke salaka na bafike ya yimbi yina ba lenda kudya ve. **9** Mu ke sala ti bantu ya bayinsi ya bintinu nyonso ya yinza kutala bawu boma. Na bisika nyonso yina mu ke mwangisa bawu, bawu ke kuma mutindu kingana mpe kifwani ya bifingu. Bawu ke kuma kifwani ya nsiingulu mpe ya kuseka. **10** Mu ke sala ti ba nwanisa bawu na mbele ya mvita, bawu kufwa na nsatu mpe na kiyoolo tii na ntangu yina bawu ke manisa na ntoto yina mu pesaka na bankooko ya bawu mpe na bawu.»

25 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya na yina me tadila bantu nyonso ya Yuda, na mvula ya yiya ya kintinu ya Yoyakime, mwana ya Yosiya. Yawu vwandaka mvula ya ntete ya kintinu ya Nabukadenesale, ntinu ya Babilone. **2** Yayi ni mambu yina Yelemya zonzaka samu na bantu nyonso ya Yuda mpe na mantwala ya bantu nyonso ya mbanza Yelusalemi. **3** «Kubanda na mvula ya kumi na tatu ya kintinu ya Yosiya, mwana ya Amone, ntinu ya Yuda tii na kilumbu ya bubu yayi yawu me sala bamvula makumi zole na tatu katuka ntangu yina Yave wakisaka munu mambu ya yandi. Mu ke na kuzabisa beno yawu ntangu nyonso, kasi beno ke na kuwila munu ve. **4** Yave fidisaka beno bisadi ya yandi nyonso, mimbikudi. Yandi fidisaka dyaka beno bawu ntangu nyonso, kasi beno wilaka bawu ve. Beno tekaka ve makutu ya beno samu na kuwila bawu. **5** Bawu vwandaka tuba: Konso muntu bika na kulanda banzila ya yimbi mpe mavanga ya yandi ya yimbi mpe beno ke zinga na ntoto yina Yave pesaka na bankooko ya beno mpe na beno, katuka ntama samu na bantangu nyonso. **6** Beno kulanda ve banzambi ya nzenza samu na kusadila bawu, mpe kufukimina bawu. Beno kufwemisa munu ve na biteki yina beno me yidika na maboko ya beno. Na yina, mu ke talisa beno ata mpasi mosi ve.» **7** Kasi beno wilaka munu ve, na kutala mbote, beno me fwemisa munu na kuyidikaka biteki samu na mpasi ya beno mosi. Ni Yave me tuba Yawu. **8** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba mutindu yayi: «Samu ti beno me kuwa ve mambu ya munu, **9** Yave ke na kutuba: Mu ke bokila bantu nyonso yina kele na node, na Nabukadenesale, kisadi ya munu, ntinu ya Babilone, mu ke sala ti bawu kwiza nwanisa yinsi yayi, na bantu ya yawu, mpe bayinsi nyonso yina ke na kuzunga yawu, samu na kumwangisa nyonso mpe yawu kukuma kaka kisika ya mpamba. Bantu ke sala milolo ya kyadi, yawu ke vwanda ya kumwangana samu na seko. **10** Na kati-kati ya bawu, mu ke sala ti mikunga ya kilengi, mikunga ya nsayi, mikunga ya makwela kuwakana dyaka ve. Mu ke sala ti makelele ya matadi yina ba ke nikinaka bambuma kuwakana dyaka ve, mpe mwinda ke pesa dyaka ve nsemo ya yawu. **11** Yinsi nyonso yayi ke kuma kisika ya kubeba, kisika ya kumwangana mpe bayinsi yayi ke vwanda na yisi ya lutumu ya ntinu ya Babilone, bamvula makumi nsambwadi. **12** «Ntangu bamvula makumi nsambwadi ke lunga, mu ke pesa kitumbu na ntinu ya Babilone, yandi na bantu ya yandi, samu na yimbi ya bawu. Mu ke sala ti yinsi ya ba-Kalede kumwangana mpe ti yawu kukuma kisika ya mpamba bantangu nyonso. Ni Yave me tuba yawu. **13** Mu ke sala ti mambu nyonso ya mpasi yina mu tubaka samu na yinsi yayi, mambu yina kele ya kusonama na dibuku yayi, mambu yina Yelemya samunaka na bambikululu samu na yinsi nyonso. **14** Na ntangu ya bawu, bawu bantu ya Babilone, bawu ke vwanda na yisi ya lutumu ya bantu ya makanda mingi, mpe na yisi ya lutumu ya bantinu ya lulendo. Mu ke futisa bawu yimbi mutindu kele mavanga ya bawu mpe bansalulu ya bawu.» **15** Yayi ni mambu yina Yave, Nzambi ya Isayeli, zabisaka munu: Baka mbungu yayi ya vinu mu ke na kupesa nge, mbungu ya nkele ya munu mpe nge ke nwikisa yawu na bantu ya bayinsi nyonso, bisika yina mu ke fidisa nge. **16** Bawu kunwa yawu, bawu kuzwa kizungu-zungu, bawu kulawuka ntangu bawu ke tala mbele ya mvita yina mu ke fidisa na kati-kati ya bawu. **17** Mu bakaka mbungu yina vwandaka na maboko ya Yave, mpe mu nwikisaka yawu bantu nyonso ya bayinsi, na bisika yina Yave fidisaka munu. **18** Mu bandaka na kunwikisa bantu ya Yelusalemi mpe bantu ya bambanza ya Yuda, na bantinu mpe bamfumu ya bawu, samu na kubebisa bawu mpe kumwangisa nyonso. Nyonso kumaka kaka kisika ya mpamba. Bantu ke sala milolo ya kyadi. Bisika ya bawu ke vwanda ya bisika ya nsiingulu. Ni mutindu yina yawu ke na kusalama tii bubu yayi. **19** Ntangu kumaka mpe samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti, bantu yina ke salaka na yandi, na bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi mpe bantu ya yandi nyonso, **20** na makanda ya bantu ya mutindu na mutindu, - Bantinu nyonso ya yinsi ya Wuse. - Bantinu nyonso ya yinsi ya ba-Filiseti, ya Asekelone, ya Ngaza, ya Ekelone mpe na bayina bikanaka na Asedode. **21** Kuna na Edome, na Mowabe mpe na ba-Amoni, **22** Na bantinu nyonso ya Tile, na bantinu nyonso ya Sidone mpe na bantinu nyonso ya lweka ya nkaka ya mubu, **23** Kuna na Dedane, na Tema, na Buze, mpe na bayina ke zengaka bansongi ya mandefo ya bawu. **24** Bantinu nyonso ya Alabe, bantinu nyonso ya bantu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma. **25** Bantinu nyonso ya Zimeli, bantinu nyonso ya Elame mpe bantinu nyonso ya Mede. **26** Na bantinu nyonso ya node, ya vwanda na bayina kele pene-pene to bayina kele ntama, na bayinsi nyonso ya bintinu yina kele na ntoto, mpe ntinu ya Sesake ke kunwa na manima ya bawu nyonso. **27** Nge ke tuba na bawu ti Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Beno kunwa malafu, beno kola, beno luka, beno kubwa kondwa kutelama dyaka samu na mbele ya mvita yina mu ke fidisa na kati-kati ya beno. **28** Kana bawu manga na kubaka mbungu samu na kunwa vinu, na yina, nge ke tuba na bawu: Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba, beno kunwa, beno kunwa! **29** Ni na kati ya mbanza yina bantu ke bokilaka Nkumbu ya munu, ni kuna mu ke banda na kukotisa mpasi mpe beno, beno ke banza ti beno ke vuuka? Beno ke vuuka ata fyoti ve. Mu ke fidisa mbele ya mvita na yinza nyonso. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu.» **30** Nge Yelemya, nge ke zabisa bawu mambu yina na bambikululu, nge ke tuba na bawu: «Yave ke na kuduma katuka na zulu, katuka kisika ya yandi ya longo, yandi ke na kuwakisa ndinga ya yandi. Yandi ke na kulooka kuna na kisika ya yandi, yandi ke na kulooka mutindu bantu yina ke kamunaka bambuma ya vinu, samu na bantu nyonso ya ntoto. **31** Makelele ke na kuwakana tii na bandilu ya ntoto, samu ti Yave ke na kufundisa bantu ya bayinsi ya nkaka. Yandi ke na kufundisa bantu nyonso, Yandi me yekula bantu ya yimbi na mbele ya mvita. Ni Yave me tuba yawu.» **32** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mpasi me katuka yinsi mosi» «mpe yawu ke na kukwenda na yinsi ya nkaka, kimbongila me telama katuka kuna na bandilu ya yinza.» **33** Bantu yina Yave ke kufwa na kilumbu yina, bawu ke vwanda mingi katuka lweka mosi tii na lweka ya nkaka. Bantu yango, ba ke dila bawu ve, ba ke kutika bawu ve, ba ke zika bawu ve. Bawu ke kuma mutindu mboloso na zulu ya ntoto. **34** Beno mivungi, beno Yawula, beno looka, beno vindumuka na ntoto, beno bantwadisi ya mpaka samu ti bilumbu me kuma, bilumbu yina ba ke zenga beno balaka mpe beno ke mwangana. Beno

ke mwangana mutindu mbungu ya mfunu. **35** Na yina, mivungi ke vwanda dyaka ve na kiswamunu, bisika ya kubumbimina ke vwandaka dyaka ve samu na bamfumu ya bibulu! **36** Ba ke kuwa makelele ya mivungi, kulooka ya bamfumu ya bibulu, samu ti Yave ke na kumwangisa bisika yina bawu vwandaka dikisa bibulu. **37** Na ngolo ya nkele ya yandi, bampaka, bisika yina vwandaka na luzingu, yawu me kuma swi mutindu lufwa. **38** Yandi me bika yinzo ya yandi mutindu nkosi ya ntwenya ke bikaka kisika ya yandi. Yinsi ya bawu me mwangana samu na mbele ya mvita ya bimwangisi mpe samu na nkele ya Yave ya kulutila.

26 Na mbandukulu ya kintinu ya Yoyakime? Mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda, mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **2** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Kwenda telama na kati ya ngaanda ya lupangu ya Yinzo ya Yave. Tuba na bayina nyonso ke katukaka na bambanza ya Yuda, ke kwizaka fukama na Yinzo ya Yave, zonzila bawu mambu nyonso yina mu ke na kutumisa nge na kutuba. Kukatula ata dyambu mosi ve, **3** kuzaba ve kana bawu ke kuwa, mpe kana mosi-mosi na bawu ke bika banzila ya bawu ya yimbi. Na yina, mu ke bika na kusala yimbi yina mu kanisaka na kusala bawu samu na mavanga ya bawu ya yimbi. **4** Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: "Yave ke na kutuba mutindu yayi: kana beno wila ve munu na kulandaka misiku yina mu me tula na mantwala ya beno, **5** na kuwaka mambu ya bisyelo ya munu, mimbikudi yina mu ke lembaka ve na kufidisaka beno, mpe yina beno ke wilaka ve. **6** Kana beno wila munu ve, mu ke mwangisa yinzo yayi mutindu mu mwangisaka yinzo ya Silo. Mu ke sala ti makanda nyonso ya ntoto kubaka kifwani ya mbanza yayi ya Yelusalemi na ntangu ya kusamunaka bansingulu."» **7** Banganga-Nzambi, mimbikudi mpe bantu nyonso, bawu kuwaka mutindu Yelemya vwandaka samuna mambu yayi na kati ya Yinzo ya Yave. **8** Kaka na ntangu yina Yelemya manisaka na kuzonza mambu nyonso yina Yave tumisaka yandi na kutuba na bantu nyonso, na banganga-Nzambi mpe na mimbikudi, bantu nyonso bwilaka yandi. Bawu tubaka na yandi mutindu yayi: «Kaka kufwa nge ke kufwa! **9** Samu na yinki nge ke na kubikula na Nkumbu ya Yave na kutuba ti mpasi yina kuminaka Yinzo ya longo ya Silo ke bwidila mpe Yinzo yayi, mpe ti mbanza yayi ke mwangana mpe ata muntu ke bikana kwaku?» Bantu nyonso yonzamaka pene-pene ya Yelemya na kati ya Yinzo ya Yave. **10** Ntangu bamfumu ya Yuda kuwaka mambu yina, bawu katukaka na yinzo ya ntinu samu na kukwenda ya Yinzo ya Yave. Bawu kwendaka vwanda na mwelo ya Yinzo ya Yave, mwelo yina ba ke bokilaka «Mwelo ya Malu-Malu.» **11** Na yina, banganga-Nzambi mpe mimbikudi tubaka na sika ya bamfumu mpe na bantu nyonso mutindu yayi: «Muntu yayi fwana kufwa, samu ti yandi me bikula samu na mbanza yayi mutindu beno me kuwa yawu beno mosi.» **12** Kasi Yelemya tubaka na bamfumu mpe na bantu nyonso mutindu yayi: «Ni Yave me fidisa munu samu na kwiza bikula na yina me tadila Yinzo yayi mpe mbanza yayi mambu nyonso yina beno me kuwa. **13** Ntangu yayi, beno soba ndyatulu ya beno mpe mavanga ya beno. Beno wila Yave? Nzambi ya beno? Mpe yandi ke bika na kutalisa beno mpasi yina yandi kanisaka na kusala beno. **14** Kasi munu, mu kele na maboko ya beno. Beno sala munu yina beno ke na kutala ti ya kele ya mbote mpe ya kudedama. **15** Beno zaba ti, kana beno kufwa munu, menga ya muntu yina me sala ata dyambu ke kubwa na zulu ya bayintu ya beno. Yawu ke bwidila beno, mbanza yayi na bantu ya yawu. Ya tsyelika, ni Yave me fidisa munu na sika ya beno samu ti beno kuwa mambu yayi na makutu ya beno.» **16** Na yina, bamfumu mpe bantu nyonso tubaka na banganga-Nzambi mpe mimbikudi mutindu yayi: «Muntu yayi ba fwana kuzengila ve yandi kitumbu ya lufwa, samu ti ya tsyelika, ni na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya beto, yandi me zonzila beto.» **17** Na yina, mwa bakuluntu ya yinsi telamaka. Bawu tubaka na mukangu nyonso ya bantu mutindu yayi: **18** «Mika, muntu ya Molesete, vwandaka bikula na ntangu yina Ezekyase vwandaka ntinu ya Yuda. Yandi vwandaka tuba na bantu nyonso ya Yuda ti Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba ti» «Siyone ke kuma mutindu bilanga yina ba me saba, Yelusalemi ke kuma kikunku ya matadi, mongo ya Yinzo ya Nzambi ke kuma matiti na matiti.» **19** «Ezekyase, ntinu ya Yuda na bantu nyonso ya Yuda, bawu kufwaka mumbikudi Mika? Ezekyase vwandaka ve na boma ya Yave? Yandi sambilaka ve Yave? Na yina, Yave bikaka na kusala bawu yimbi yina yandi kanikinaka na kusala bawu. Kasi kana beto kufwa muntu yayi, beto ke sala yimbi ya kulutila.» **20** Ya vwandaka dyaka na bakala mosi ya nkaka yina vwandaka bikula na Nkumbu ya Yave. Nkumbu ya yandi vwandaka Uliya, mwana ya Semaya, ya bwala Kiliyate-Yeyalime. Yandi bikulaka samu na mbanza mpe samu na yinsi. Mambu yina yandi bikulaka vwandaka mutindu mosi na bambikululu ya Yelemya. **21** Ntinu Yoyakime na binwani ya yandi nyonso ya ngolo mpe bamfumu nyonso yina ke salaka na yandi, bawu nyonso kuwaka mambu yina. Mpe ntinu bandaka na kusosa ti ba kufwa Uliya. Ntangu Uliya kuwaka yawu, yandi kumaka na boma mpe yandi kimaka na yinsi ya Ngipiti. **22** Na yina, ntinu Yoyakime fidisaka bantu na Ngipiti. Yandi fidisaka Elenatane, mwana ya Akebole, kintwadi na babakala ya nkaka, samu na kukwenda na yinsi ya Ngipiti. **23** Bawu basisaka Uliya na Ngipiti mpe bawu nataka yandi na sika ya ntinu Yoyakime. Ntinu Yoyakime kufwaka Uliya na mbele ya mvita. Mpe yandi kwendaka tula mvumbi ya Uliya na kati ya ndyamu ya bantu mingi. **24** Kasi Ayikame, mwana ya Safane, bumbaka Yelemya. Ni yandi salaka ti ba yekula ve Yelemya na maboko ya bantu samu ti ba kufwa ve yandi.

27 Na mbandukulu ya kintinu ya Yoyakime, mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda, mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **2** «Yave ke na kutuba mutindu yayi: Yidika basinga mpe kizitu samu na nge mosi. Tula yawu na magembo ya nge. **3** Na manima, fidisa nsangu na sika ya ntinu ya Edome, na ntinu ya Mowabe, na ntinu ya ba-Amoni, na ntinu ya Tile mpe na ntinu ya Sidone. Nge ke fidisa bawu nsangu na yinwa ya bantumwa yina me kwiza na Yelusalemi samu na kutala Sedekyawu, ntinu ya Yuda. **4** Nge ke pesa bawu bantumunu ya munu na yina me tadila bamfumu ya bawu. Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba ti beno ke tuba na bamfumu ya beno mambu yayi: **5** «Ni munu yidikaka ntoto, bantu mpe bibulu yina kele na ntoto. Mu yidikaka yawu na lulendo ya munu mpe na ngolo ya munu. Mpe mu ke pesaka ntoto na muntu ni muntu yina mu zola. **6** Na ntangu yayi, mu me yekula bayinsi nyonso yayi na yisi ya lutumu ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, kisadi ya munu. Mu me yekudila yandi mpe bibulu ya mfinda, samu ti yandi kuyala yawu. **7** Bayinsi nyonso ke vwanda na yisi ya luyaalu ya yandi, ya bana ya yandi mpe ya batekolo ya yandi tii ntangu ngunga ke bula mpe samu na yinsi ya yandi. Na yina yinsi ya yandi ke vwanda na yisi ya luyaalu ya bayinsi ya lulendo mpe na yisi ya lutumu ya bantinu ya nene. **8** Kana dikanda mosi ya bantu to yinsi mosi ya kintinu kutumama ve na Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, mpe bawu kumanga na kulwata kizitu ya ntinu ya Babilone, mu ke futisa yimbi ya makanda yina ya bantu na kufwaka bawu na mbele ya mvita,

na nsatu mpe na kiyoolo. Yawu ke vwandila mutindu yina tii ntangu mu ke manisa na kuzimbisa bawu na manima ya ntinu Nebukadenesale. Ni Yave me tuba yawu. **9** «Kasi beno, beno kuwa ve mimbikudi ya beno, ya vwanda banganga ya beno, bantu ya beno yina ke lotaka bandosi, bantu ya beno yina ke talaka mambu na bantu ya beno ya bampandu. Bawu ke tuba ti: "Beno ke vwanda ve na yisi ya luyalu ya ntinu ya Babilone!" **10** Bambikululu ya bawu kele ya luvunu. Kana beno ndima yawu, yawu ke sala ti beno bika ntoto ya beno. Na yina, mu ke bingisa beno mpe beno ke manisa na kufwa. **11** «Kasi, makanda ya bantu yina ke ndima na kunata kizitu ya ntinu ya Babilone mpe ke tumama na yandi, mu ke bika bawu swi na kati ya yinsi ya yandi, samu na kusalaka bilanga mpe kuzinga kuna. Ni Yave me tuba yawu.» **12** Kaka ni mambu mosi mu tubaka na sika ya Sedekyawu, ntinu ya Yuda. Mu tubaka mutindu yayi: «Beno ndima kizitu ya ntinu ya Babilone. Beno tumama na yandi mpe na bantu ya yandi, mpe beno ke vuukisa luzingu ya beno. **13** Samu na yinki nge na bantu ya nge beno ke ndima na kufwa na mbele ya mvita, na nsatu mpe na kiyoolo mutindu Yave me tuba yawu samu na makanda ya bantu yina ke ndima ve na kutumama na ntinu ya Babilone? **14** Beno kuwa ve mimbikudi yina ke tubaka na beno ti: "Beno ke vwanda ve na yisi ya luyaalu ya ntinu ya Babilone", samu ti bambikululu ya bawu kele ya luvunu.» **15** Yave ke na kutuba: «Ni munu ve me fidisa bawu. Bawu ke na kubikula mambu ya luvunu na Nkumbu ya munu. Kana beno kuwa bawu, beno ke bika ntoto ya beno. Na yina, mu ke mwangisa beno mpe beno ke manisa na kufwa, beno na mimbikudi yayi yina ke na kututuka.» **16** Mu tubaka mutindu yayi na banganga-Nzambi mpe na bantu nyonso: «Yave ke na kutuba: "Beno kuwa ve mimbikudi ya beno yina ke na kubikula na kutuba ti bisalulu ya Yinzo ya Yave, ba ke katula yawu na Babilone. Beno kuwa bawu ve, samu ti bambikululu ya bawu kele ya luvunu. **17** Beno kuwa bawu ve! Beno tumama ya beno na ntinu ya Babilone mpe beno ke vuukisa luzingu ya beno. Samu na yinki mbanza yayi fwana kumwangana?"» **18** «Kana bawu kele mimbikudi ya tsyelika mpe kana mambu ya Yave kele na bawu, bika ti bawu kusambila Yave, Nzambi ya Binwani, samu ti bima ya ntalu yina me bikana na Yinzo ya Yave, kuna na kati ya yinzo ya ntinu ya Yuda mpe na kati ya Yelusalemi, yawu mpe, yawu kukwenda ve na Babilone! **19** Ya tsyelika, Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba na yina me tadila makunzi, nzungu ya nene, bivwandulu ya yawu mpe bima ya nkaka ya ntalu yina me bikana na kati ya mbanza yayi, **20** bima nyonso yina Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, bakaka ve ntangu yandi nataka na ngolo Yekonya mwana, ya Yoyakime, ntinu ya Yuda mpe bakuluntu nyonso ya Yuda mpe ya Yelusalemi. **21** Ee! Na yina me tadila bima ya ntalu yina me bikana na kati ya Yinzo ya Yave, na kati ya yinzo ya ntinu ya Yuda mpe na kati ya Yelusalemi, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi samu na yawu: **22** Ba ke nata yawu na Babilone. Yawu ke vwanda kuna tii na kilumbu yina mu ke tala dyambu ya bawu. Mu ke baka bima yango mpe mu ke sala ti yawu vutuka kwaku na kisika yayi.» Ni Yave me tuba yawu.

28 Na mvula ya yiya ya kintinu ya Sedekyawu, ntinu ya Yuda, na kilumbu mosi ya ngonda ya tanu, mumbikudi Ananya, mwana ya Azule muntu ya Ngabawone, vwandaka na Yinzo ya Yave. Na mantwala ya banganga-Nzambi mpe ya bantu yina vwandaka kuna, yandi zabisaka munu: **2** «Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Mu me zenga kizitu ya ntinu ya Babilone. **3** Ntangu bamvula zole ke lunga, mu ke vutula bisalulu ya Yinzo ya Yave mpe bima nyonso yina Nebukadenesale bakaka samu na kunata na Babilone. **4** Mu ke vutula mpe Yekonya, mwana ya Yoyakime, ntinu ya Yuda kintwadi na bantu nyonso ya Yuda bayina ba nataka na ngolo na Babilone. Ya tsyelika, mu ke zenga kizitu yina ntinu ya Babilone kwikaka beno mutindu kizitu ya dema. Ni Yave me tuba yawu." » **5** Na mantwala ya mumbikudi Ananya, na mantwala ya banganga-Nzambi mpe na mantwala ya bantu nyonso yina vwandaka na Yinzo ya Yave, mumbikudi Yelemya vutulaka: **6** «Ee, mu zola ti Yave sala mutindu yina. Bika ti Yave kusala ti mambu yina nge me bikula kusalama. Bika ti yandi sala ti bisalulu ya Yinzo ya Yave mpe bantu yina ba nataka na ngolo na Babilone kuvutuka awa. **7** Kasi, kuwa munu mbote, mambu yayi mu ke na kutuba, mu ke na kutuba yawu na bantu nyonso: **8** Mimbikudi mingi tekilaka nge na munu. Bawu bikulaka mambu ya bayinsi mingi mpe ya bayinsi ya bintinu ya nene na yina me kutadila bamvita, bampasi mpe biyoolo. **9** Kasi, kana mumbikudi ke na kubikula samu na kizunu, wapi mutindu ba lenda kuzaba kana mumbikudi yayi, ni Yave me fidisa yandi? Yawu ke zabanaka kana mambu yina yandi bikulaka me salama.» **10** Na yina, mumbikudi Ananya katulaka kizitu yina vwandaka na laka ya mumbikudi Yelemya mpe yandi zengaka yawu **11** mpe Ananya tubaka na bayina nyonso vwandaka kuna: «Yave ke na kutuba: "Ntangu bamvula zole ke lunga, mu ke zenga kizitu yina Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, kwikaka mutindu kizitu ya dema na makanda nyonso ya bantu." » Mumbikudi Yelemya kwendaka ya yandi. **12** Na manima ya ntangu yina mumbikudi Ananya zengaka kizitu yina vwandaka na laka ya mumbikudi Yelemya, Yave tubaka na Yelemya: **13** «Kwenda zabisa na Ananya: Yave ke na kutuba: "Mutindu nge me zenga kizitu yina ba yidikaka na dibaya, nge fwana kuyingisa yawu na kizitu ya kisengo." » **14** Yelemya tubaka dyaka: «Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Mu me tula kizitu ya kisengo na makanda nyonso ya bantu samu ti bawu kutumama na Nebukadenesale, ntinu ya Babilone. Mu ke yekula yandi mpe bibulu ya mfinda." » **15** Na manima, mumbikudi Yelemya tubaka na mumbikudi Ananya: «Kuwa mbote Ananya: Ya kele ve ni Yave me fidisa nge, kasi ni nge mosi ke na kusala ti bantu yayi kukwikila na mambu ya luvunu. **16** Na yina, Yave ke na kutuba: Mu ke katula nge na ntoto mpe ntete ti mvula yayi kumanisa, nge ke kufwa samu ti nge me sala ti bantu yayi kubalukila Yave.» **17** Kaka na mvula yina, na ngonda ya nsambwadi, mumbikudi Ananya kufwaka.

29 Yayi ni mambu yina mumbikudi Yelemya sonikaka na mukanda kuna na Yelusalemi. Yandi fidisaka mukanda yina na sika ya bakuluntu yina bikanaka na kati ya bayina ba nataka na ngolo, mpe na sika ya banganga-Nzambi, na mimbikudi, na bantu nyonso yina Nebukadenesale nataka na ngolo kuna na Babilone, katuka na Yelusalemi. **2** - Mukanda yango, yandi fidisaka yawu na manima ya ntangu yina ntinu Yekonya, na mama ya yandi, na bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu, na bamfumu ya Yuda mpe ya Yelusalemi, na bisadi-miludi mpe bisadi-bafungula, basikaka na Yelusalemi. - **3** Yelemya pesaka mukanda ya yandi na maboko ya Eleyasa, mwana ya Safane, mpe Ngemalya, mwana ya Yilekya. Ni bawu Sedekyawu, ntinu ya Yuda, fidisaka na yinsi ya Babilone na sika ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone. Mukanda yango vwandaka tuba mutindu yayi: **4** «Na yina me tadila bantu nyonso yina Yave katulaka na Yelusalemi samu na kunata bawu na ngolo na Babilone, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: **5** "Beno tunga bayinzo mpe beno banda na kuzinga na kati ya yawu. Beno kunda bilanga mpe

beno banda na kudya bambuma ya yawu. **6** Beno kwelana, beno buta bana ya babakala mpe ya bakento. Beno kwedila bana ya beno ya babakala bakento. Beno pesa bana ya beno ya bakento na makwela samu ti bawu kubuta bana ya bakento mpe bana ya babakala. Beno kuma mingi kisika yina beno kele, beno kulula ve lutangu ya beno! **7** Beno sosa ntomosono ya mbanza yina mu me nata beno na ngolo. Beno sambila Yave samu na mbanza yina, samu ti ntomosono ya beno ke katuka na ntomosono ya mbanza yango."» **8** «Ya tsyelika, Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Beno bika ve ti ba vuna beno na sika ya mimbikudi ya beno yina kele na kati-kati ya beno, to na sika ya bayina ke talaka mambu. Beno landa ve bandosi yina beno ke salaka. **9** Samu ti bawu ke tubaka ti ni na Nkumbu ya munu bawu ke bikulaka, kasi ya ke ya luvunu. Ni munu ve fidisaka bawu". Ni Yave me tuba yawu.» **10** «Yave ke na kutuba: "Na ntangu yina kintinu ya Babilone ke lungisa bamvula makumi nsambwadi, mu ke telama samu na kusadisa beno. Mu ke lungisa mambu ya mbote yina mu salaka beno nsilulu, na kuvutula beno kwaku na Yelusalemi. **11** Munu, mu zaba mambu yina mu kubikaka na kusala samu na beno. Ya ke mambu ya ntomosono kasi ya kyadi ve. Mu ke pesa beno luzingu ya mbote mpe kivuvu. Ni Yave me tuba yawu. **12** Na yina, beno ke bokila munu, beno ke sala banzyetolo, beno ke sambila munu mpe munu, mu ke kuwa beno. **13** Beno ke sosa munu mpe beno ke tala munu. Beno ke tala munu kana beno sosa munu na ntima ya beno nyonso, **14** mpe mu ke monikina beno. Ni Yave ke na kutuba yawu. Mu ke vutula beno mutindu beno vwandaka. Mu ke yonzika beno katuka kuna na sika ya makanda nyonso ya bantu mpe bisika nyonso yina mu mwangisaka beno. Mu ke vutula beno na kisika yayi mu katulaka beno ntangu mu fidisaka beno na ngolo na yinsi ya nzenza." Ni Yave ke na kutuba yawu.» **15** Kasi beno ke na kutuba: «Yave ke na kutubila beno mutindu yina samu ti beno ke na kutuba ti, Yave me pesa beno mimbikudi kuna na yinsi ya Babilone.» **16** «Yave ke na kutuba mutindu yayi na yina me tadila ntinu yina ba tulaka na kyandu ya kintinu ya Davidi, mpe na yina me tadila bantu nyonso yina ke na kuzinga na mbanza yayi ya Yelusalemi, bampangi ya beno yina ba nataka ve na ngolo kintwadi na beno. **17** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: "Mu ke fidisa bawu mbele ya mvita, na nsatu, na biyoolo. Mu ke kitula bawu mutindu bambuma ya fike ya kubola yina ba lenda kudya ve samu ti yawu me lutila yimbi. **18** Mu ke landa bawu na mbele ya mvita, na nsatu, mpe na biyoolo. Mu ke sala ti bayinsi nyonso ya bintinu ya ntoto kutala bawu boma. Mu ke sala ti bawu kuvwanda kifwani ya nsiingulu, dikanda mosi ya bantu yina ke katulaka kivuvu, yina ke lwata boma mpe nsoni na kati-kati ya makanda ya bantu, bisika mu ke mwangisa bawu. **19** Samu ti bawu wilaka munu ve. Ni Yave ke na kutuba yawu. Mu vwandaka fidisa bawu bisyelo ya munu mimbikudi. Mu vwandaka lemba ve na kufidisaka bawu mimbikudi. Kasi bawu vwandaka kuwa ve. Ni Yave me tuba yawu".» **20** Kasi beno bayina nyonso ba nataka na ngolo ya yinsi ya nzenza, beno bayina mu fidisaka na Babilone katuka na Yelusalemi, beno kuwa mambu ya Yave. **21** «Na yina me tadila Akabe, mwana ya Kolaya, mpe Sedekyawu, mwana ya Maaseya, bawu yina ke bikudilaka beno mambu ya luvunu na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Mu ke yekula bawu na maboko ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone. Yandi ke kufwa bawu na meso ya beno. **22** Bantu nyonso ya Yuda, yina ba nataka na ngolo kuna na Babilone, ke banda na kusadilaka bankumbu ya bawu zole yina na kusiinga mutindu yayi: Bika ti Yave kusala nge mutindu Sedekyawu mpe Akabe, bayina ntinu ya Babilone yokaka na tiya! **23** Ya tsyelika bawu me sala dyambu ya bulawu na Isayeli. Bawu me kubwa na disumu ya kinsuza na bakento ya bampangi ya bawu. Bawu ke tubaka ti ni na Nkumbu ya munu bawu ke zonzaka, kasi ya tsyelika ni munu ve tumisaka bawu. Munu mosi mu zaba dyambu yina, mu kele mbangi na yawu. Ni Yave me tuba mutindu yina."» **24** «Nge Yelemya nge ke zabisa Semaya, muntu ya Neyelame, mutindu yayi: **25** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Nge fidisaka na Nkumbu ya nge mosi mikanda na sika ya bantu nyonso ya Yelusalemi, mpe na sika ya nganga-Nzambi Sefanya, mwana ya Maaseya, mpe na sika ya banganga-Nzambi nyonso ya nkaka. Nge sonikaka na Sefanya mutindu yayi: **26** "Yave tulaka nge nganga-Nzambi samu na kuyingana na kisika ya nganga-Nzambi Yewoyada. Nge ke na kiyeko ya kusalaka lukengolo na kati ya Yinzo ya Yave samu na kukanga na bampanga mpe kutula na boloko konso muntu yina ke zonza kidi-kidi mpe ke sala kimbikudi. **27** Kasi samu na yinki nge me tedimina ve Yelemya, mu-Anatote, yina ke na kusala kimbikudi na kati-kati ya beno? **28** Tala mutindu yandi me fidisa beto mukanda kwaku na Babilone! Yandi me sonika mutindu yayi: Ya ke vwanda yinda. Beno tunga bayinzo, beno banda na kuzinga na kati ya yawu! Beno kunda bilanga mpe beno banda na kudya bambuma ya yawu!"» **29** Nganga-Nzambi Sefanya tangilaka mumbikudi Yelemya mukanda yina. **30** Na yina, mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **31** «Fidisa mambu yayi na sika ya bantu nyonso yina ba nataka na ngolo na yinsi ya nzenza: "Yave ke na kutuba mutindu yayi na yina me tadila Semaya, mu-Neleyame: Mu me tumisa ve Semaya, kasi yandi ke na kusala kimbikudi na sika ya beno, mpe yandi ke na kupesa beno kivuvu na mambu ya luvunu. **32** Ni yawu yina Yave ke na kutuba: Mu ke futisa Semaya, mu-Neleyame, mpe bana ya yandi nyonso. Ata mosi ve na bawu ke zinga dyaka na kati-kati ya bantu yayi. Mpe bawu ke tala ata fyoti ve mambu ya mbote yina mu ke sala samu na bantu ya munu. Samu ti yandi me sala ti bantu kubalukila Yave. Ni Yave me tuba yawu."»

30 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **2** «Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: Sonika na kati ya dibuku mambu nyonso yina mu me zonza na nge. **3** Yave ke na kutuba: Bilumbu ke na kukwiza, yina mu ke vutula bantu ya munu, Isayeli mpe Yuda, mutindu bawu vwandaka ntete. Mu ke vutula bawu na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya bawu, mpe bawu ke baka yawu mutindu mvwilu ya bawu. Ni Yave me tuba yawu.» **4** Yayi ni mambu yina Yave zonzaka na yina me tadila Isayeli mpe Yuda. **5** Yave ke na kutuba: «Beto ke na kuwa makelele ya nsisi. Boma me kuma, kizunu ke dyaka ve. **6** Beno sosa na kuzaba kana bakala me butaka mwana. Samu na yinki mu ke na kutala babakala nyonso maboko na bivumu mutindu bakento na kati ya mpasi ya kubuta? Samu na yinki bizizi nyonso me soba? **7** Kyadi! Yayi ke kilumbu ya nsisi mpe ata kilumbu me fwanana na kilumbu yayi. Ya ke ntangu ya mpasi samu na bantu ya Yakobi! Kasi bawu ke vuuka.» **8** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu ke mwangisa kizitu yina kele na magembo ya bawu, mu ke zenga basinga ya bawu. Mpe bawu ke vwanda dyaka ve mindongo ya banzenza. **9** Bawu ke sadila munu Yave, Nzambi ya bawu, mpe Davidi ntinu ya bawu yina mu ke tedimisila bawu.» **10** Yave ke na kutuba: «Nge kisadi ya munu Yakobi, kutala boma ve. Nge Isayeli, kulemba ve. Samu ti mu ke na kwiza kuula nge na bisika yina ya ntama. Mu ke na kwiza vuukisa bana ya nge na yinsi yina ba nataka bawu na ngolo. Yakobi ke vutuka, yandi ke

vwanda na kizunu mpe yandi ke nata luzingu mosi ya mbote. Ata muntu ke kwamisa dyaka yandi.» **11** Yave ke na kutuba: «Mu kele kintwadi na beno samu na kuvuukisa beno. Mu ke manisa na kufwa makanda ya bantu yina kele na bisika yina mu mwangisaka beno, kasi beno mu ke manisa ve na kufwa beno. Kasi mu ke semba beno na ludedomo nyonso. Mu lenda bika ve beno ata kitumbu.» **12** Yave ke na kutuba: «Yimbi ya nge kele ya kulutila. Mputa ya nge lenda beluka ve.» **13** «Ata muntu ke na kubaka bunkete ya nge, ata muntu ke na belusa mputa ya nge. Ya kele ve na manganga ya ngolo, yina lenda simba na kimbemvo ya nge.» **14** «Bayina nyonso vwandaka zola nge me zimbana nge. Bawu ke na kusosa dyaka nge ve. Ya tsyelika mu me bula nge mutindu mbeni ke bulaka. Mu me pesa nge kitumbu ya nsisi, samu na yimbi ya nge ya kulutila, samu na masumu ya nge ya mingi-mingi.» **15** «Samu na yinki nge ke na kuyawula na mambu yina nge ke na kutala? Samu na yinki nge ke na kuyawula na mpasi yina nge ke na kutala? Mu me sala nge mutindu yina samu na yimbi ya nge ya kulutila, samu na masumu ya nge ya mingi-mingi.» **16** «Kasi bayina nyonso ke na kutalisa nge mpasi, ba ke talisa bawu mpasi. Bambeni ya nge nyonso, ba ke nata bawu nyonso na ngolo na yinsi ya nzenza. Bayina ke na kumwangisa mvwilu ya nge, ba ke mwangisa mvwilu ya bawu. Bayina nyonso ke na kubotola mvwilu ya nge, mu ke yekula mvwilu ya bawu samu ba botola bawu yawu.» **17** «Samu ti mu ke natina nge lunyakusu, mu ke belusa bamputa ya nge. Ni Yave me tuba yawu.» Bawu ke na kubokila nge: «Ba me losa, Siyone yina ba ke na kubanzila dyaka ve.» Ni yawu yina **18** Yave ke na kutuba: «Mu ke vutula makanda ya Yakobi mutindu yawu vwandaka ntete. Mu ke fwila bayinzo ya yandi kyadi. Mazanza ke tungama dyaka na bisika yina yawu mwanganaka. Bayinzo ya kitoko ke tungama dyaka na bisika yina yawu vwandaka ntete. **19** Na kati ya bawu ke wakana mikunga mpe kuseka ya kyese. Mu ke funisa bawu, lutangu ya bawu ke kuluka ve. Mu ke sala ti bantu kuzitisa bawu. Ba ke tala dyaka bawu ve mutindu bantu ya mpamba. **20** Bana ya Yakobi ke vwanda mutindu na ntangu ya ntama. Bantu ya yandi ke yonzama dyaka na ntadisi ya munu. Mpe mu ke pesa kitumbu na bayina nyonso ke nyokola bawu. **21** Mfumu ya bawu ke vwanda muntu ya bawu mosi. Ntwadisi ya bawu ke basika na kati-kati ya bawu mosi. Mu ke sala ti yandi kubelama na munu, mpe yandi ke kwiza pene-pene na munu. Ya tsyelika ata muntu lenda belama na munu na luzolo ya yandi mosi kana mu me bokila yandi ve. Ni Yave me tuba yawu. **22** Na yina, beno ke kuma bantu ya munu mpe munu, mu ke kuma Nzambi ya beno.» **23** Beno tala mupepe ya ngolo ya Yave. Nkele ya yandi ke na kuningisa. Mupepe ya ngolo ke na kukwiza, kimbongila ya nene ke na kukwiza na zulu ya bayintu ya bayina salaka yimbi. **24** Nkele ya nene ya Yave ke manisa ve kana yandi me sala ve mpe me lungisa ve mambu yina yandi kubikaka na ntima ya yandi. Na bilumbu yina ke kwiza, beno ke bakula yawu.

31 «Yave ke na kutuba: Kilumbu ke kwiza yina mu ke vwanda Nzambi ya makanda nyonso ya Isayeli, mpe bawu ba ke vwanda bantu ya munu.» **2** Yave ke na kutuba: «Na yinsi ya kuyuma, bawu kuzwaka mulemvo na sika ya munu, bayina kufwaka ve na mbele ya mvita. Na yina, Isayeli ke kwenda na kisika yina bawu ke vwanda na kizunu. **3** Yandi vwandaka tuba: "Yave me katuka ntama mpe yandi me kwiza talana na munu:" "Mu zola nge na luzolo ya seko. Ni yawu yina mu ke kaka ya kukwikama na nge. **4** Isayeli ya kitoko, mu ke tunga dyaka nge, mpe nge ke vwanda ya kutungama. Nge ke baka dyaka bangoma ya nge ya kitoko. Nge ke kota na kati-kati ya mabina ya bantu yina kele na kilengi. **5** Nge ke banda na kukunda dyaka bilanga ya bayinti ya vinu na myongo ya Samaliya. Ba yina ke kunda yawu, bawu ke yonzika bambuma ya yawu. **6** Ya tsyelika kilumbu ke na kukwiza yina minkebi ke looka na kizunga ya myongo ya Efalayime ti beto kwendeno na Siyone, na sika ya Yave, Nzambi ya beto."» **7** Ya tsyelika Yave ke na kutuba: Beno kembila samu na Yakobi. Beno sala milolo ya nsayi samu na dikanda ya bantu ya kulutila makanda nyonso ya bantu. Beno wakisa ba aleluya ya beno. Beno tuba: «Yave, vuukisa bantu ya nge, vuukisa bantu ya Isayeli yina me bikana!» **8** «Mu ke katula bawu na yinsi ya node, mu ke yonzika bawu katuka na nsuka ya ntoto. Na kati ya bawu, kele bampofo, bantu ya bifuma na makulu, bakento ya bivumu mpe bakento yina ke na mpasi ya kubuta. Ya ke mukangu ya nene ya bantu ke na kukwiza kwaku. **9** Bawu ke na kukwiza na kudila nyonso. Mu ke na kunata bawu na biyawula nyonso ya bawu. Mu ke na kunata bawu na mizumba ya maza, na nzila ya mbote yina kele ve na mabaku, kisika yina bawu lenda kubwa ve. Samu ti mu kele tata samu na Isayeli. Mpe Efalayime kele mwana ya munu ya ntete.» **10** «Beno makanda ya bantu, beno kuwa mambu ya Yave, mpe beno samuna yawu na bayinsi yina kele ntama.» Beno tuba: «Yave yina mwangisaka Isayeli ke vuukisa yandi. Yandi ke keba yandi mutindu muvungi ke kebaka bibulu ya yandi. **11** Samu ti Yave ke na kukuula Yakobi. Yandi ke na kukuula yandi na maboko ya mbeni yina me lutila yandi ngolo. **12** Bawu ke kwiza mpe bawu ke sala milolo ya nsayi na mongo ya Siyone. Bawu ke kwiza baka bimvwama yina Yave kubikaka samu na bawu: bambuma ya faline, vinu ya malu-malu, mafuta ya malu-malu, mameme, bankombo, mpe bangombe. Bawu ke vwanda mutindu nsaba yina ba ke mwangaka maza, bawu ke beba ve. **13** Na yina, bandumba ke yangalala na mabina, bantwenya mpe biboba ke yangalala kintwadi. Mu ke kitula bufwidi ya bawu na nsayi. Mu ke bomba bawu. Mu ke pesa bawu kyese na manima ya bankwamusu ya bawu. **14** Mu ke yukutisa banganga-Nzambi na ngombe ya mafuta. Bantu ya munu ke yukuta bima ya munu ya kulutila kitoko.» Ni Yave me tuba yawu. **15** Yave ke na kutuba: «Biyawula ke na kuwakana na mbanza Lama. Bidilu ya kyadi ke na kuwakana. Ni Lasele ke na kudila bana ya yandi. Yandi ke na kumanga ti ba bomba yandi samu na bana ya yandi, bana ya yandi kele dyaka ve.» **16** Kasi Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Kudila dyaka ve, kubasisa dyaka ve mansangasa ya nge. Samu ti nge ke kuzwa musendo ya mpasi ya nge. Bana ya nge ke katuka yinsi ya bambeni, bawu ke vutuka. Ni Yave me tuba yawu.» **17** Na yina, ya kele na kivuvu samu na bana ya nge. Bana ya nge ke vutuka na yinsi ya bawu. Ni Yave me tuba yawu. **18** Mu kuwaka mbote mutindu Efalayime vwandaka yawula na kutuba: «Nge me semba munu, mu me kuzwa masembo ya nge. Nge me bakila munu mutindu ngombe ya mbakala ya ntwenya, yina ba me sadisaka ntete ve kisalu. Kasi, vutula munu na sika ya nge, mpe mu ke vutuka na sika ya nge. Samu ti ni nge Yave, Nzambi ya munu. **19** Mu pesaka nge mukongo, kasi mu ke na kunyonga samu na yawu. Awa mu me bakula yimbi ya munu, mu zola ata fyoti ve mambu yina mu salaka, mpe mu ke na kubula mabunda ya munu samu na nsoni. Mu me kufwa nsoni, mu ke na kutala nsoni ya kulutila. Samu ti yimbi yina mu salaka na buntwenya ya munu ke na kulanda munu. **20** Efalayime kele ve mwana ya munu ya ntima? Ni yandi ve mwana yina mu ke zolaka? Konso ntangu yina mu ke zonzila samu na yandi, mu fwana kutangunaka kaka nkumbu ya yandi bambala mingi. Ntima ya munu ke babaka samu na yandi. Mu ke talaka yandi kyadi mingi. Ni Yave me tuba yawu.» **21** Isayeli ndumba ya kitoko,

tula bidimbu na nzila ya nge, telemisa makunzi na nzila yina nge ke na kulanda. Sala keba na nzila yina nge me baka, nzila yina nge ke na kulanda. Vutuka, vutuka kwaku na bambanza ya nge! **22** Nge kento yayi yina me balukila munu, tii wapi ntangu nge ke kwenda yenga-yenga? Yave ke na kunata dyambu ya malu-malu na ntoto. Ni kento ke na kwendaka sosa ti bakala kuzola yandi. **23** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Ntangu mu ke yidika dyaka yinsi ya Yuda mpe bambanza ya yawu, ba ke tuba dyaka mutindu yayi: «Bika ti Yave kusakumuna nge, nge yinzo ya ludedomo, nge mongo ya longo!» **24** Na ntangu yango yina, bantu ya Yuda yina ke vwandaka na babwala mpe bayina ke vwandaka na bambanza, bawu nyonso ke kuzwa yinsi na kintwadi. Bayina ke salaka bilanga, na bayina ke kwendaka tambula na bibulu ya bawu. **25** Samu ti mu ke pesa maza na bayina me lemba, mu ke pesa madya na bayina kele dyaka ve na ngolo. **26** Na manima, mu me vumbuka, mu me fungula meso. Mu me tala ti pongi ya munu vwandaka pongi mosi ya mbote. **27** «Kaka mwa ntangu fyoti me bikana, mu ke funisa bantu mpe bibulu na bayinsi ya bintinu ya Yuda mpe ya Isayeli, mutindu ba ke mwangaka bambuma na bilanga. Ni Yave ke na kutuba yawu. **28** Mu salaka nyonso samu na kutimuna mpe kubwisa bawu, kupasula, kumwangisa bawu, mpe kutalisa bawu mpasi. Ni mutindu mosi mpe mu ke sala nyonso samu na kutunga mpe kutelemisa bawu. Ni Yave me tuba yawu.» **29** Na ntangu yina, ata muntu ke zonza dyaka kingana yayi: «Ni batata kudyaka bambuma ya nkunzu ya vinu Kasi ni bana ke na kutala mpasi na meno.» **30** Muntu-muntu ke kufwa samu na disumu ya yandi mosi. Konso muntu yina ke kudya bambuma ya nkunzu ya vinu, ni yandi mosi ke tala mpasi na meno. **31** Yave ke na kutuba: «Bilumbu ke na kukwiza, yina mu ke sala ngwisani ya malu-malu na dikanda ya Isayeli mpe ya Yuda. **32** Yawu ke vwanda ve mutindu ngwisani yina mu salaka na bankooko ya bawu na kilumbu yina mu bakaka bawu na maboko samu na kubasisa bawu na yinsi ya Ngipiti. Ngwisani yango yina, bawu zengaka yawu ata ti mu kele Mfumu ya bawu. Ni Yave me tuba yawu. **33** Kasi ngwisani yina mu ke sala na bantu ya Isayeli ke vwanda mutindu yayi: Na manima ya bilumbu yina, mu ke tula Musiku ya munu na kati ya bawu. Mu ke sonika Musiku ya munu na bantima ya bawu. Mu ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe bawu, bawu ke vwanda bantu ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **34** Ya ke vwanda dyaka ve na muntu yina ke longisa bampangi ya yandi to bayina ke vwandaka na yandi na kutuba ti: “Beno zaba Yave!” Samu ti bawu nyonso ke zaba munu, kubanda mwana ya kulutila fyoti tii na muntu ya kulutila kukula. Mu ke lemvokila yimbi ya bawu, mu ke bambuka dyaka ve moyo na masumu ya bawu.» **35** Yave ke na kutuba, Yave, yina ke basisaka ntangu samu na kukyenzola na ntangu, Yave, yina ke pesaka bantumunu na ngonda mpe bambwetete samu na kukyenzola na mpimpa, Yave, yina ke ningisaka mubu samu na kuwakisa makelele ya bimpo, Nkumbu ya yandi ni Yave, Nzambi ya Binwani. **36** Yandi ke na kutuba mutindu yayi: «Kana bantumunu yina kwiza suka na mantwala ya munu», «bana ya Isayeli mpe ke vwanda dyaka ve dikanda ya bantu na mantwala ya munu bantangu nyonso.» **37** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Kana dizulu ba lenda kuteza yawu na zulu, kana balufulu ya ntoto ba lenda kufyongonina na yisi, munu mpe mu ke losa bana nyonso ya Isayeli, samu na nyonso yina bawu me sala.» Ni Yave me tuba yawu. **38** Yave ke na kutuba: «Bilumbu ke na kukwiza, yina ba ke tunga dyaka mbanza yayi ya Yelusalemi samu na Yave, kubanda na yinzo ya mutela ya yinda ya Ananeele tii na Mwelo ya Nsongi. **39** Ba ke fungula dyaka singa ya kutezila. Yawu ke kwenda ya kusungama tii na mongo ya fyoti ya Ngalebe, mpe yawu ke baluka na lweka ya Ngowa. **40** Mudimba nyonso ya bamvumbi mpe bombi ya mafuta, kizunga nyonso yina kele na mudimba ya Sedelone tii na nsongi ya Mwelo ya Bampunda, kuna na esete, nyonso yina ke vwanda ya Yave. Kima ve ba ke timuna kuna, kima ve ba ke zenga kuna.»

32 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya, na mvula ya kumi ya kintinu ya Sedekyawu, ntinu ya Yuda. Ya vwandaka mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Nebukadenesale. **2** Na ntangu yina, binwani ya ntinu ya Babilone zungaka mbanza Yelusalemi. Na ntangu yango, ba kangaka mumbikudi Yelemya na ngaanda ya yinzo ya bankebi yina vwandaka kuna na yinzo ya ntinu ya Yuda. **3** Sedekyawu, ntinu ya Yuda, kangisaka yandi kuna. Dyambu yandi tubaka na yandi ni yayi: «Samu na yinki nge ke na kubikula na kwendaka tuba ti Yave ke na kutuba ti Yave ke yekula mbanza yayi na maboko ya ntinu ya Babilone. Yandi ke baka yawu? **4** Sedekyawu, ntinu ya Yuda, ke vuuka ve na maboko ya ba-Kalede. Ya tsyelika ba ke yekula yandi na maboko ya ntinu ya Babilone. Sedekyawu ke zonza na ntinu ya Babilone, yandi ke tala ntinu ya Babilone kizizi na kizizi.» **5** Yave ke na kutuba: «Ba ke nata Sedekyawu na Babilone. Yandi ke vwanda kaka kuna tii ntangu yina mu ke bambukila yandi moyo. Kana beno nwanisa ba-Kalede, beno ke nunga ve.» **6** Yelemya tubaka: «Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **7** “Anameyele, mwana ya mama-nkazi ya nge Salume, ke kwiza tala nge samu na kuzonza na nge ti sumba bilanga ya munu yina kele na kuna na Anatote, samu ti ni nge ke na kiyeko ya kukuula mpe ni nge lenda kusumba yawu, mutindu kele Musiku.”» **8** Mutindu Yave zonzilaka munu yawu, Anameyele, mwana ya mama-nkazi ya munu, kwizaka tala munu na ngaanda ya bankebi mpe yandi tubaka na munu: «Sumba bilanga ya munu yina kele na Anatote, kuna na ntoto ya Bezame, samu ti ni nge ke na muswa ya kusumba yawu mutindu kele Musiku. Sumba ya nge yawu!». Ni kuna, mu bakulaka ti ya vwandaka mambu ya Yave. **9** Na yina, mu sumbaka na sika ya Anameyele, mwana ya mama-nkazi ya munu, bilanga yina kele na Anatote. Mu tezilaka yandi mbongo: Basekele kumi na nsambwadi ya palata. **10** Mu sonikaka mukanda ya nsumbulu ya bilanga. Mu bakaka yawu mpe mu tulaka yawu kinyemo na meso ya bambangi yina mu bokilaka. Mu tezaka mbongo na kipezolo. **11** Na manima, mu bakaka mukanda ya nsumbulu ya bilanga, yina mu sonikaka banzengolo mpe misiku, yina mu tulaka kinyemo. Mu bakaka mpe mukanda ya nkaka ya nsumbulu ya bilanga, yina vwandaka ya kufunguka, **12** mu pesaka mukanda vwandaka ya kukangama na sika ya Baluke, mwana ya Neliya, mutekolo ya Mayeseya, na meso ya Anameyele, mwana ya mama-nkazi ya munu, na meso mpe ya bambangi yina tulaka kinyemo na mukanda yango ya nsumbulu, na meso mpe ya bantu nyonso ya Yuda yina vwandaka kuna na ngaanda ya yinzo ya bankebi. **13** Na manima, mu pesaka na Baluke ntumunu yayi na ntwala ya bawu nyonso: **14** «Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: “Baka mikanda yayi ya nsumbulu: mukanda yina kele ya kukangama mpe yina kele ve ya kukangama. Tula yawu na kati ya mbinda samu ti yawu kubeba ve na mbangu”.» **15** «Ya tsyelika, Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: “Bantu ke sumba dyaka bayinzo, bilanga mpe bayinti ya vinu na yinsi yayi.”» **16** Na manima ya kupesa mukanda ya nsumbulu na Baluke, mwana ya Neliya, mu sambilaka Yave mutindu yayi: **17** «Aa! Yave Mfumu, ni nge salaka zulu na ntoto na ngolo ya nge ya mingi mpe na lulendo ya nge ya nene. Ata dyambu me lutila

mpasi samu na nge. **18** Nge ke lakisaka bumbote ya nge tii na funda mosi ya bambandu ya bantu. Kasi kana batata me sala yimbi, nge ke futisaka yimbi yina na bana ya bawu. Nge kele Nzambi ya nene mpe ya ngolo. Nkumbu ya nge ni Yave Nzambi ya Binwani. **19** Nge ke kubikaka mambu ya nene, nge ke lungisaka yawu na lulendo ya nge. Nge ke sikikaka meso ya nge na banzila nyonso yina bantu ke landaka, samu na kufutisa konso muntu mutindu kele mavanga ya yandi, mpe mutindu kele bansalulu ya yandi.» **20** «Nge lakisaka bimangu mpe mambu ya ngitukulu na yinsi ya Ngipiti. Tii bubu yayi na kati-kati ya Isayeli mpe na kati-kati ya bantu nyonso. Nge me sala ti Nkumbu ya nge kuzabakana. Ya ke kaka mutindu yina tii bubu yayi. **21** Nge basisaka Isayeli bantu ya nge na yinsi ya Ngipiti, na bimangu mpe mambu ya ngitukulu. Nge lambulaka diboko ya nge ya lulendo mpe nge kotisaka nsisi. **22** Nge pesaka bawu yinsi yina nge kudyaka ndefi na kupesa yawu na bankooko ya bawu, yinsi yina kele ya kufuluka na miliki na mafuta ya nyosi. **23** Bawu kotaka, mpe bawu bakaka yinsi yango. Kasi bawu tumamaka ve na ndinga ya nge, bawu sadilaka ve Musiku ya nge, bawu salaka ve nyonso yina nge tumisaka bawu na kusala. Ni yawu yina mpasi nyonso yayi me kumina bawu.» **24** «Bambeni me fulusa ntoto na ngaanda ya kibaka ya mbanza samu na kuyuluka mpe kubaka yawu. Mbanza ke kubwa na maboko ya ba-Kalede yina ke na kunwanisa yawu. Ba ke sosa na kununga yawu na mbele ya mvita, na nsatu mpe na kiyoolo. Mambu yina nge samunaka, yawu me kuma mpe nge ke na kutala yawu.» **25** «Ya tsyelika, Yave Mfumu ni nge tubaka na munu: “Sumba bilanga na mbongo, sala yawu na mantwala ya bambangi. Ntangu yayi, mbanza me kubwa na maboko ya ba-Kalede”.» **26** Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **27** Mu kele Yave, Nzambi ya bantu nyonso, ya kele na dyambu yina me lutila mpasi samu na munu? **28** Ni yawu yina Yave ke na kutuba: Mu ke yekula mbanza yayi na maboko ya ba-Kalede mpe na Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, yandi ke botola yawu. **29** Ba-Kalede yina ke na kunwanisa mbanza yayi, bawu ke kota, bawu ke tula tiya mpe bawu ke yoka yawu. Bawu ke yoka bayinzo na miludi ya kuyalumuka, bisika yina bantu ke yokaka maaka ya nsunga ya mbote samu na nzambi Baale mpe bawu ke pesaka minkayulu ya malafu na banzambi ya nzenza. Samu na kusombola munu. **30** Samu ti bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda, ke na kusaka kaka yimbi na meso ya munu kubanda buntwenya ya bawu. Bawu ke na kusombola munu na mambu yina bawu ke na kusala na maboko ya bawu. Ni Yave me tuba yawu. **31** Mbanza yayi ke na kusala ti mu vwanda na nkele mpe mu dasuka, kubanda ntangu yina ba yidikaka yawu tii bubu yayi. Mu ke zimbisa yawu samu ti yawu kutalana dyaka ve na meso ya munu. **32** Bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda me sombola munu na yimbi nyonso yina bawu me sala, bawu, na bantinu ya bawu, na bamfumu ya bawu, na banganga-Nzambi ya bawu, na mimbikudi ya bawu, na bantu ya Yuda mpe bantu yina ke zingaka na Yelusalemi. **33** Bawu me teka munu mukongo, bawu me tala ve na sika ya munu, mu me bika ve na kulonga bawu. Bawu me wila munu ve, bawu me ndima ve malongi ya munu. **34** Bawu me tula bima ya bawu ya nganzi na kati ya Yinzo ya munu, kisika yina bantu ke bokilaka Nkumbu ya munu. Samu na kusumuna yawu. **35** Bawu me tunga bisika ya lusambu na zulu ya myongo samu na nzambi Baale, kuna na mudimba ya Bene-Yinome, samu na kupesaka bana ya bawu ya bakento na ya babakala mutindu minkayulu ya kuyoka na nzambi Moloke. Bawu me sala mambu yina mu tumisaka bawu ve na kusala, bawu me sala mambu yina mu vwandaka banza ve na ntima. Na kusala mambu yayi ya nganzi, bawu me nata bantu ya Yuda na kusumuka. **36** Kasi ntangu yayi, Yave Nzambi ya Isayeli ke na kutuba: Na yina me tadila mbanza yayi yina beno ke na kutuba: Ba ke yekula yawu na maboko ya ntinu ya Babilone, mbanza ke kubwa na mbele ya mvita, na nsatu mpe na kiyoolo. **37** Mu ke yonzika bawu na bayinsi nyonso yina mu mwangisaka bawu na kudasuka mpe na nkele ya munu. Mu ke vutula bawu kwaku samu ti bawu kuzinga na lukengolo. **38** Bawu ke vwanda bantu ya munu mpe mu ke vwanda Nzambi ya bawu. **39** Mu ke sala ti bawu kuvwanda ntima mosi, mpe bawu kulanda nzila mosi, samu ti bawu kuzitisa munu bantangu nyonso, samu na ntomosono ya bawu mpe ya bana ya bawu na manima ya bawu. **40** Mu ke sala ngwisani na bawu, ya ke vwanda ngwisani ya bantangu nyonso. Mu ke balukila dyaka bawu ve. Mu ke sala bawu mambu ya mbote, mu ke tula buzitu ya munu na bantima ya bawu samu ti bawu kubalukila dyaka munu ve. **41** Mu ke yangalala na kusala bawu bumbote. Mu ke kunda bawu mutindu ba ke kundaka yinti na kati ya yinsi. Mu ke sala yawu na ntima ya munu nyonso mpe na mwela ya munu nyonso. **42** Yave ke na kutuba: Mutindu mu salaka ti mpasi ya nene kukumina bantu yayi, ni mutindu mosi mpe mu ke sala bawu mambu ya mbote yina mu tubaka samu na bawu. **43** Ba ke sumba bilanga na yinsi yayi yina beno vwandaka tuba: Ya kele kisika ya kumwangana, ya kele dyaka ve na bantu na bibulu. Yawu me kubwa na maboko ya ba-Kalede. **44** Ba ke sumba bilanga na mbongo. Ba ke sonika mikanda ya nsumbulu ya bilanga yango. Ba ke tula yawu binyemo, yawu ke salama na mantwala ya bambangi, na yinsi ya Bezame mpe na bayinsi yina kele pene-pene ya Yelusalemi, na bambanza ya Yuda, na bizunga ya myongo, na bambanza ya Sefela mpe na kati ya bambanza ya Nengeve. Samu ti mu ke vutula bambanza yina mutindu yawu vwandilaka. Ni Yave me tuba yawu.

33 Mambu ya Yave kuminaka dyaka Yelemya ntangu yandi vwandaka ntete ya kukangama na ngaanda ya bankebi. **2** Yave, yina yidikaka ntoto mpe yina bongisaka yawu samu ti yawu kuningana ve, Nkumbu ya yandi, Yave. Yandi ke na kutuba: **3** Bokila munu mpe mu ke ndima. Mu ke lwengisa nge mambu ya nene, mambu ya kubumbama yina nge zaba ve. **4** Samu ti Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba. Yandi ke na kutuba na yina me tadila bayinzo ya mbanza yayi mpe bayinzo ya ntinu ya Yuda. Ba mwangisaka yawu samu ti binwani kufulusa ntoto na ngaanda ya bibaka samu na kunwanisa mbanza **5** na mvita yina salamaka na ba-Kalede. Mvita yina ke sala kaka ti bayinzo kufuluka na bamvumbi ya bantu yina mu ke bula na nkele ya munu mpe kudasuka ya munu. Mu me pesa mbanza yayi manima samu na yimbi yina me salama kuna. **6** Kasi mu ke vutula yawu mutindu yawu vwandaka. Mu ke belusa yawu. Mu ke fungudila yawu mukelo ya kizunu mpe ya kimvwama. **7** Mu ke vutula bantu ya Yuda mpe bantu ya Isayeli mutindu bawu vwandaka. Mu ke vutula bawu mutindu bawu vwandaka na ntangu ya ntama. **8** Mu ke vedisa bawu na yimbi nyonso yina salaka ti bawu kusumuka na ntadisi ya munu. Mu ke lemvokila bawu yimbi nyonso yina salaka ti bawu kusumuka na ntadisi ya munu mpe kubalukila munu. **9** Mbanza Yelusalemi ke vwanda na nsangu. Yawu ke kuma kitoko ya kulutila, yawu ke vwanda kyese mpe nkembo ya munu na kati ya makanda nyonso ya bantu na ntoto yina ke kuwa bansangu ya bumbote yina mu ke sadila bawu. Makanda nyonso ya bantu ya ntoto ke kuma na boma. Bawu ke tekita samu na mutindu ya bumbote nyonso mpe ya kizunu yina mu ke pesa na Yelusalemi. **10** Na yina me tadila kisika yayi yina beno ke na kutuba ti yawu me mwangana, ya ke dyaka ve na bantu to bibulu, bambanza ya Yuda mpe banzila ya

Yelusalemi ke dyaka na makelele ve, ya ke dyaka na bantu ve, bantu ke na kuzinga dyaka kuna ve, bibulu kele dyaka ve. Yave ke na kutuba: Ba ke kuwa dyaka **11** makelele ya mikembo mpe ya milolo ya nsayi. Ba ke kuwa dyaka banzimbu ya bantwenya yina me kwelana ntama ve. Ba ke kuwa dyaka bantu kuyimba mukunga yayi: Nkembo na Yave, Nzambi ya Binwani, samu ti yandi kele mbote mpe luzolo ya yandi ke manisaka ve. Ba ke banda na kuwa dyaka mukunga ya bayina ke nataka munkayulu ya matondo na Yinzo ya Yave. Samu ti mu ke vutula dyaka yinsi yayi mutindu yawu vwandilaka. Ni Yave me tuba yawu. **12** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: Na kisika yayi ya kumwangana yina ke dyaka ve na bantu na bibulu mpe na kati ya bambanza nyonso, ya ke vwanda dyaka na bampaka samu ti mivungi kutula bankombo na mameme ya bawu kuna. **13** Ya vwanda na bambanza yina ke na myongo, bambanza ya Sefela mpe bambanza ya Nengeve, mpe na ntoto ya Bezame mpe na bantoto yina kele pene-pene ya Yelusalemi mpe na bambanza ya Yuda, bankombo na mameme ke banda dyaka na kulutaka na lutwadusu ya muntu yina ke tangaka yawu. Ni Yave me tuba yawu. **14** Yave ke na kutuba: Na bilumbu yina ke kwiza, mu ke lungisa mambu ya mbote yina mu tubaka samu na yinsi ya kintinu ya Isayeli mpe ya Yuda. **15** Na bantangu yina, na bilumbu yina, mu ke menisa mutwikila ya ludedomo samu na Davidi. Yandi ke sadila na ludedomo mpe na kusungama nyonso na kati ya yinsi. **16** Na bilumbu yina, yinsi ya kintinu ya Yuda ke vuuka. Bantu ya Yelusalemi ke zinga na kati ya lukengolo. Ba ke banda na kubokila bawu na Nkumbu yayi: «Yave kele ludedomo ya beto» **17** Yave ke na kutuba: Davidi ke kondwa ve muntu yina ke yingana yandi na kiti ya kintinu ya bantu ya Isayeli. **18** Banganga-Nzambi yina kele ba-Levi, na ntadisi ya munu, bawu ke kondwa ve bantu yina ke yingana bawu, yina ke pesa minkayulu ya kuyoka, ke pesa minkayulu ya madya ya bilanga, ke yoka minkayulu mpe ke pesa minkayulu ya konso kilumbu. **19** Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **20** Yave ke na kutuba: Kana beno zenga ngwisani ya munu ya ntangu, mpe kana beno zenga ngwisani ya munu ya mpimpa, beno lenda sala ti ntangu na mpimpa bika na kulandasana? **21** Kana yawu lenda salama, ngwisani yina mu salaka na kisyelo ya munu Davidi ke zengana, samu ti yandi kele dyaka ve na bana yina ke yala na kiti ya yandi ya kintinu, mutindu mosi mpe samu na banganga-Nzambi yina kele ba-Levi, bayina ke pesaka munu minkayulu. **22** Ba lenda tanga bawu ve, binwani ya mazulu, ba lenda teza ve munyenge ya mubu. Ni mutindu yina ke vwandila bana ya Davidi, kisyelo ya munu, mpe ba-Levi yina ke pesaka munu minkayulu. **23** Mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **24** Nge me kuwa ve mambu yina bantu yayi ke na kutuba? Bawu ke na kutuba: Makanda zole yina Yave soolaka, yandi losaka bawu? Ni mutindu yina bawu ke na kuvweza bantu ya munu. Samu na bawu, bantu ya munu kele dyaka ve dikanda ya bantu. **25** Yave ke na kutuba: Kana mu salaka ve ngwisani ya ntangu mpe kana mu salaka ve ngwisani ya mpimpa, kana mu salaka ve misiku samu na nyonso yina ke salamaka na zulu mpe na ntoto, **26** mu zolaka losa bana ya Yakobi mpe bana ya Davidi, kisyelo ya munu. Mpe kubaka dyaka na kati ya bana ya yandi, bayina ke yala bana ya Abalayami, ya Isaaki mpe ya Yakobi. Mu ke vutula bawu mutindu bawu vwandaka, mpe mu ke tala bawu kyadi.

34 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya. Ya vwandaka na ntangu yina Nebukadenesale, ntinu ya Babilone na binwani ya yandi nyonso na bayinsi ya bintinu nyonso ya ntoto yina vwandaka na yisi ya lutumu ya Nebukadenesale mpe makanda nyonso ya bantu vwandaka nwanisa Yelusalemi mpe bambanza nyonso yina vwandaka pene-pene na yawu: **2** Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Kwenda, tuba na Sedekyawu, ntinu ya Yuda, ti Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Mu me yekula mbanza yayi na maboko ya ntinu ya Babilone yina ke nyengisa yawu. **3** Na yina me tadila nge, nge ke vuuka ve na maboko ya yandi. Ba ke bwila nge mbote mpe ba ke yekula nge na maboko ya yandi. Meso ya nge ke tala meso ya ntinu ya Babilone. Mpe yandi mosi ke zonzila nge kizizi na kizizi. Ya tsyelika, nge ke kwenda na Babilone. **4** «Ntangu yayi, nge Sedekyawu, ntinu ya Yuda, kuwa mambu ya Yave! Yave ke na kutuba: Nge ke kufwa ve na mbele ya mvita. **5** Kasi nge ke kufwa na kizunu nyonso. Mutindu ba namisaka tiya samu na bankooko ya nge yina yalaka tekila nge, ni mutindu yina mpe ba ke namisa tiya samu na bunene ya nge. Mpe ba ke yimbila nge mukunga yayi ya manyongo: “Aa kyadi! Oo mfumu!” Ni munu Yave me tuba yawu.» **6** Mumbikudi Yelemya zabisaka mambu nyonso yina na Sedekyawu, ntinu ya Yuda, kuna na Yelusalemi. **7** Binwani ya ntinu ya Babilone vwandaka nwanisa Yelusalemi mpe bambanza nyonso ya nkaka ya Yuda, Lakise mpe Azeka, samu ti ni yawu bikanaka bambanza ya Yuda ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **8** Ntinu Sedekyawu salaka ngwisani na bantu nyonso ya Yelusalemi samu ti ba samuna kimpwanza ya bantu nyonso. Na manima, mambu ya Yave kuminaka Yelemya. **9** Konso muntu fwana kupesa kimpwanza na mundongo ya yandi ya mu-Ebeleyo, ya vwanda kento to bakala. Muntu ve fwana kusimbidila mpangi ya yandi ya Yuda na bundongo. **10** Bamfumu nyonso mpe bantu nyonso yina salaka ngwisani, bawu ndimaka na kubika bandongo ya bawu mpe bisadi ya bawu ya bakento. Bawu ndimaka na kusimbidila dyaka ve bawu na bundongo. Bawu ndimaka mpe bawu bikaka bandongo ya bawu. **11** Kasi na manima, bawu sobaka lukanu yina bawu bakaka. Bawu bakaka dyaka bandongo mpe bisadi ya bakento yina bawu bikaka. Ba kwikaka bawu na kukuma dyaka bandongo mpe bisadi. **12** Mambu ya Yave kuminaka Yelemya. Yave tubaka mutindu yayi: **13** «Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: “Mu salaka ngwisani na bankooko ya beno kilumbu yina mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti, yinzo ya bundongo. Mu tubaka na bawu mutindu yayi: **14** Na manima ya bamvula nsambwadi, konso muntu na kati ya beno ke bika mpangi ya yandi mu-Ebeleyo yina ba ke tekisa nge mutindu mundongo. Yandi ke sadila nge bamvula sambanu, mpe na manima nge ke pesa yandi kimpwanza. Nge ke basisa yandi na yinzo ya nge. Kasi bankooko ya beno wilaka munu ve. Bawu mangaka na kufungula makutu ya bawu na kuwa munu. **15** Bubu yayi, beno me soba nkadulu ya beno, beno me sala mambu ya kusungama na ntadisi ya munu. Konso muntu na kati ya beno me samuna mambu ya kupesa kimpwanza na mpangi ya yandi. Mpe beno me baka lukanu na kusala ngwisani samu na yawu na ntadisi ya munu mpe na kati ya Yinzo yayi, kisika yina ba ke bokilaka Nkumbu ya munu. **16** Kasi beno me soba mabanza ya beno, mpe beno me safula Nkumbu ya munu. Beno me vutula dyaka na bundongo bakento na babakala yina beno pesaka kimpwanza, samu ti bawu kwenda ya bawu kisika yina bawu zola. Konso muntu na kati ya beno me kwika bawu na kuvwanda dyaka mindongo ya beno.» **17** Ni yawu yina Yave ke na kutuba: Beno me wila munu ve, konso muntu na kati ya beno me samuna ve mambu ya kimpwanza ya mpangi ya yandi, to ya muntu ya yinsi ya yandi. Mu me samuna samu na beno, kimpwanza ya mbele ya mvita, kiyoolo mpe nsatu. Mu ke sala ti bantu ya bayinsi ya bintinu nyonso kuvwanda na boma ya kulutila samu na mpasi yina ke kumina beno. **18** «Mu ke

yekula bantu yina me zitisa ve ngwisani ya munu, bawu me sadila ve mambu yina me tadila ngwisani yina bawu salaka na ntadisi ya munu. Bawu zengaka mwana ya ngombe na bandambu zole mpe bawu lutaka na kati-kati ya bandambu yina mutindu kidimbu ya ngwisani yango. **19** Bamfumu ya Yuda mpe bamfumu ya Yelusalemi, bantu ya mfunu, banganga-Nzambi, mpe bantu nyonso ya yinsi, bayina lutaka na kati-kati ya mwana ya ngombe, **20** mu ke yekula bawu na maboko ya bambeni, bayina ke sosaka na kufwa bawu. Bamvumbi ya bawu ke kuma madya ya bandeke ya mazulu mpe bibulu ya mfinda. **21** Na yina me tadila Sedekyawu, ntinu ya Yuda, mu ke yekula yandi, mpe bantu ya mfunu yina ke salaka na yandi, na maboko ya bambeni ya bawu. Mu ke yekula bawu na maboko ya bantu yina ke sosaka na kufwa bawu mpe na maboko ya binwani ya ntinu ya Babilone, bayina ke na kukwenda ntama. **22** Mu ke pesa ntumunu, mu ke sala ti bambeni vutuka na mbanza yayi, bawu ke nwanisa yawu, bawu ke baka mpe ke yoka yawu. Mu ke sala ti bambanza ya Yuda vwanda ya kumwanga, yawu ke vwanda dyaka ve na bantu yina ke zinga kuna.» Ni Yave me tuba yawu.

35 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya. Ya vwandaka na ntangu yina Yoyakime, mwana ya Yosiya, vwandaka ntinu ya Yuda. Mambu yango ni yayi: **2** «Kwenda na sika ya bantu ya dikanda ya ba-Lekabe, zonzila bawu mpe nata bawu na kati ya mosi ya bivinga ya Yinzo ya Yave. Kuna nge ke pesa bawu vinu bawu kunwa.» **3** Mu bakaka Yazanya, mwana ya Yelemya, mutekolo ya Abasinya, bampangi ya yandi, bana ya bampangi ya yandi mpe dikanda nyonso ya ba-Lekabe. **4** Mu nataka bawu na Yinzo ya Yave na kivinga yina ba kubikaka samu na bana ya Anane, muntu ya Nzambi, mwana ya Yingedalya. Kivinga yango vwandaka pene-pene ya kivinga ya bamfumu, na zulu ya kivinga ya Maaseya, mwana ya Salume, mukengi ya mwelo yina ba ke kotilaka na Yinzo ya Yave. **5** Mu bakaka mayuki ya kufuluka na vinu mpe bambungu, mu tulaka yawu na mantwala ya bantu ya dikanda ya ba-Lekabe. Mu tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno kunwa mwa ndambu ya vinu yayi.» **6** Kasi bawu vutulaka: «Beto ke kunwa ve vinu samu ti nkooko ya beto Yonadabe, mwana ya Lekabe, tumisaka beto mutindu yayi: «Beno ke meka ata fyoti ve na kunwa vinu, ya vwanda beno to bana ya beno. **7** Beno ke tunga ve bayinzo, beno ke kunda ve bambuma, beno ke kunda ve bilanga ya bayinti ya vinu mpe beno ke kuzwa yawu ve. Kasi na luzingu nyonso ya beno, beno ke zinga na bayinzo ya lele. Ni mutindu yayi beno ke zingila na ntoto ya yinsi yayi yina kele ve ya beno.» **8** «Beto me tumama na bantumunu yina bikilaka beto nkooko ya beto, Yonadabe, mwana ya Lekabe. Beto ke kunwaka ve vinu, ya vwanda bakento ya beto, bana ya beto ya babakala to bana ya beto ya bakento, bilumbu nyonso ya luzingu ya beto. **9** Beto kele ve na bayinzo ya kuvwandila, beto kele ve na bilanga ya bayinti ya vinu to kisika ya kusala bilanga to bantoto, bisika yina beto lenda kunda bambuma. **10** Beto ke zingaka na mwa bayinzo ya lele. Beto ke tumamaka na buzitu nyonso na bantumunu yina bikilaka beto nkooko ya beto, Yonadabe. **11** Kasi ntangu Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, kwizaka botola yinsi yayi, beto tubaka mutindu yayi: Beto bakeno lukanu ya kukota na Yelusalemi, samu na kukima binwani ya Babilone mpe ya Alame. Ni mutindu yina beto kwizaka zinga kwaku na Yelusalemi.» **12** Na yina, mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **13** «Kwenda tuba na bantu ya Yuda mpe na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi ti, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: Na mbala yayi, beno ke ndima ve malongi ya munu mpe beno ke manga na kuwa mambu ya munu? Ni Yave me tuba yawu. **14** Yonadabe, mwana ya Lekabe, yiminaka bana ya yandi na kunwa vinu mpe ba-Lekabe tumamaka na yawu: Bawu ke kunwaka ve vinu tii bubu yayi samu ti, bawu me tumama na ntumunu ya nkooko ya bawu. Kasi munu, mu lembaka ve na kwendaka kebisa beno mpe beno kuwaka munu ve. **15** Mu lembaka ve na kufidisaka beno bisyelo ya munu, mimbikudi, samu na kutuba na beno ti: "Bika ti konso muntu na beno kusoba nkadulu ya yandi ya yimbi, beno viluka, beno kwikama ve na banzambi ya nzenza samu na kusambila bawu. Na yina beno ke zinga na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya beno mpe na beno." Kasi beno salaka keba ve mpe beno kuwaka munu ve. **16** Bana ya Yonadabe tumamaka na bantumunu yina nkooko ya bawu bikilaka bawu, kasi beno bantu ya Yuda, beno kuwaka munu ve.» **17** «Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Bantu ya Yuda mpe bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, mu ke fidisa beno bampasi nyonso yina mu bikulaka samu na beno samu ti, mu zonzilaka beno kasi beno kuwaka ve, mu bokilaka beno, kasi beno ndimaka ve.» **18** Yelemya tubaka na kifumba ya ba-Lekabe: «Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Mutindu beno me tumama na bantumunu ya nkooko ya beno Yonadabe, beno sadilaka mbote mambu yina yandi tumisaka beno, **19** beno ke kondwa ve muntu yina ke sadila munu. «Ni Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, me tuba yawu.»

36 Na mvula ya yiya ya kintinu ya Yoyakime, mwana ya Yosiya ntinu ya Yuda, mambu ya Yave yina kuminaka Yelemya ni yayi: **2** «Baka dibuku ya kuzingama yina ba yidikaka na mpusu ya ngolo ya kibulu. Sonika mambu nyonso yina mu ke zabisa nge samu na Isayeli, samu na Yuda mpe samu na makanda ya nkaka ya bantu. Sonika mambu nyonso kubanda na mambu yina mu zabisaka nge katuka ntangu ya kintinu ya Yosiya tii bubu yayi. **3** Kuzaba ve kana bantu ya Yuda ke sala keba na bampasi yina mu ke talisa bawu mpe kana mosi-mosi na kati ya bawu ke soba nkadulu ya bawu ya yimbi samu ti mu lemvokila yimbi ya bawu mpe masumu ya bawu.» **4** Na yina, Yelemya bokilaka Baluke, mwana ya Neliya. Yandi zabisaka yandi mambu yina Yave tubaka na yandi mpe Baluke sonikaka yawu na kati ya dibuku ya kuzingama yina ba yidikaka na mpusu ya ngolo ya kibulu. **5** Na manima, Yelemya pesaka ntumunu na sika ya Baluke mutindu yayi: Mutindu mu kele ya kukangama kwaku, mu lenda kwenda ve na Yinzo ya Yave. **6** Nge ke kwenda nge mosi. Mpe nge ke tanga na kati ya dibuku mambu ya Yave yina yandi me tuba, mambu yina mu zabisaka nge na kusonika. Nge ke tangila bantu yawu na kati ya Yinzo ya Yave na kilumbu ya mina-nsoki. Nge ke tangila bawu yawu mpe bantu nyonso ya Yuda yina ke katuka na bambanza ya bawu samu na kukwiza kuna. **7** Kuzaba ve kana kuyawula ya bawu ke kuma na ntadisi ya Yave mpe ti kana bawu ke bika mavanga ya bawu ya yimbi. Samu ti kudasuka mpe nkele yina Yave lakisaka na sika ya bantu yayi, ya kele ya nene. **8** Baluke, mwana ya Neliya, salaka na dede nyonso mutindu mumbikudi Yelemya tumisaka yandi. Yandi tangaka na kati ya dibuku mambu ya Yave. Yandi tangaka yawu na Yinzo ya Yave. **9** Mambu yayi salamaka na ngonda ya yivwa ya mvula ya tanu ya kintinu ya Yoyakime, mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda. Ba mwangisaka nsangu ya kumina-nsoki na ntadisi ya Yave samu na bantu ya Yelusalemi mpe samu na bantu nyonso ya bambanza ya Yuda yina kwizaka na Yelusalemi. **10** Baluke tangaka mambu ya Yelemya na kati ya dibuku. Yandi tangaka yawu na kati ya Yinzo ya Yave, na kati ya kivinga ya Ngemalya, mwana ya Safane, kisoniki. Kivinga yango vwandaka na kati ya ngaanda

ya kibandu yina kele na nkotolo ya Mwelo ya Malu-Malu ya Yinzo ya Yave. Yandi tangilaka yawu bantu nyonso na ndinga ya ngolo. **11** Mika, mwana ya Ngemalya, mutekolo ya Safane, kuwaka mambu nyonso ya Yave yina vwandaka ya kusonama na dibuku. **12** Yandi kulumukaka na kukwenda na yinzo ya ntinu. Kuna, yandi kotaka na kivinga, kisika ke salaka kisoniki. Ni kuna ba vwandisaka bamfumu nyonso yayi: Kisoniki Elisama, Delaya, mwana ya Semaya, Elenatane, mwana ya Akebole, Ngemalya, mwana ya Safane, Sedekyawu, mwana ya Ananya mpe bamfumu nyonso ya nkaka. **13** Mika kwizaka zabisa bawu mambu nyonso yina yandi kuwaka, mambu yina vwandaka ya kusonama na dibuku yina Baluke tangilaka bantu nyonso. **14** Na yina, bamfumu nyonso fidisaka Yewudi, mwana ya Netanya, mutekolo ya Selemya, mwana ya Kuse. Bawu fidisaka yandi na sika ya Baluke na kwenda zabisa yandi mutindu yayi: Baka dibuku yina nge me tangila bantu, nge kwiza na yawu kwaku. Baluke, mwana ya Neliya, bakaka dibuku mpe yandi kwendaka na sika ya bawu. **15** Bawu tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge, vwanda mpe tangila beto yawu.» Baluke tangilaka bawu yawu. **16** Ntangu bamfumu yina kuwaka mambu nyonso yina Baluke tangilaka bawu, bawu bandaka na kutalasana bawu na bawu na kutekita nyonso. Mpe bawu tubaka na Baluke: «Beto ke natina ntinu mambu nyonso yayi.» **17** Na yina bawu yufulaka Baluke: Zabisa beto, wapi mutindu nge me lenda na kusonika mambu nyonso yayi? Ni Yelemya vwandaka zonzila nge yawu mpe nge vwandaka sonika? **18** Baluke vutulaka: «Yelemya vwandaka tuba na munu mambu ya kusonika mpe munu, mu bakaka tinta mpe mu vwandaka sonika na kati ya dibuku.» **19** Bamfumu tubaka na Baluke mutindu yayi: «Sosa kisika nge kwenda bumbama. Yelemya mpe fwana kubumbama. Muntu ve fwana kuzaba kisika beno kele!» **20** Na manima, bamfumu kwendaka na ngaanda ya lupangu ya yinzo ya ntinu. Bawu kwendaka zabisa na ntinu mambu nyonso mutindu yawu lutilaka. Kasi bawu bikaka dibuku na kati ya kivinga ya Elisama, kisoniki. **21** Ntinu tumisaka Yewudi na kwenda baka dibuku. Yewudi kwendaka baka dibuku na kati ya kivinga ya kisoniki Elisama. Ntinu mpe bamfumu nyonso vwandaka ya kuzunga Yewudi, mpe Yewudi tangilaka bawu dibuku. **22** Ntinu vwandaka ya kuvwanda na kati ya yinzo ya yandi ya ntangu ya madidi ya ngolo. Kima yina ke pesaka tiya na kati ya yinzo vwandaka sala. Ya vwandaka na ngonda ya yivwa. **23** Konso ntangu yina Yewudi vwandaka me manisa na kutanga mikanda tatu to yiya ya dibuku, ntinu vwandaka zenga yawu na mwa mbele ya kisoniki, yandi vwandaka losa yawu na tiya ya kima yina ke pesaka tiya na kati ya yinzo. Yandi salaka mutindu yina tii ntangu dibuku nyonso manisaka na kukota na tiya, na kima yina ke pesaka tiya. **24** Ntinu, mpe bantu nyonso yina ke salaka na yandi, bawu kuwaka mambu nyonso yina. Bawu vwandaka ve na boma mpe bawu pasulaka ve binkuti ya bawu. **25** Kasi Elenatane, Delaya, Ngemalya, bawu bondilaka ntinu na kubika na kuyoka dibuku, kasi ntinu wilaka bawu ve. **26** Ntinu tumisaka Yelamelya, muntu ya dikanda ya yandi, na sika ya Selaya, mwana ya Azelyele, mpe na sika ya Selemya, mwana ya Abedele, samu na kwenda bwila Baluke, kisoniki mpe mumbikudi Yelemya, kasi Yave bumbaka bawu. **27** Ntinu yokaka dibuku yina vwandaka na mambu yina Baluke sonikaka, mambu yina Yelemya zabisaka yandi na kusonika. Na manima, mambu ya Yave kuminaka Yelemya mutindu yayi: **28** «Baka dibuku ya nkaka ya kuzingama, sonika mambu nyonso yina vwandaka na dibuku ya ntete yina Yoyakime, ntinu ya Yuda, me yoka.» **29** Mpe nge ke tuba na Yoyakime ntinu ya Yuda: Yave ke na kutuba: «Yelemya me sonika ti ntinu ya Babilone ke kwiza mwangisa yinsi yayi, yandi ke manisa bantu nyonso mpe bibulu. Kasi Yoyakime sembaka yandi mpe yokaka dibuku.» **30** Ni yawu yina, na yina me tadila ntinu ya Yuda, Yave ke na kutuba: «Muntu mosi ve ya dikanda ya yandi ke vwanda na kiti ya kintinu ya Davidi. Ba ke bika mvumbi ya yandi na tiya ya ntangu mpe na madidi ya mpimpa. **31** Mu ke futisa bawu yimbi ya bawu, yandi na bana ya yandi mpe na bantu yina ke salaka na yandi. Mu ke fidisa bampasi nyonso yina mu samunaka, nsangu yina bawu mangaka na kuwa. Mu ke fidisa yawu na sika ya bawu, na sika ya bantu yina ke zingaka na Yelusalemi mpe na sika ya bantu ya Yuda. Ni bampasi yina bawu mangaka na kuwa.» **32** Na yina, Yelemya bakaka dibuku ya nkaka, yandi pesaka yawu na kisoniki Baluke, mwana ya Neliya. Baluke sonikaka. Yandi vwandaka sonika mambu nyonso yina Yelemya vwandaka tuba na yandi na kusonika. Mambu yango ni yina vwandaka na kati ya dibuku yina Yoyakime, ntinu ya Yuda, yokaka. Ba bwelaka dyaka mambu mingi ya nkaka.

37 Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, byekaka Sedekyawu, mwana ya Yosiya, mutindu ntinu na yinsi ya Yuda, na kisika ya Konya, mwana ya Yoyakime. **2** Kasi, ata yandi mosi to bamfumu yina vwandaka sala na yandi, to bantu ya Yuda kuwaka bankebosolo yina Yave zabisaka bawu na yinwa ya mumbikudi Yelemya. **3** Ntinu Sedekyawu fidisaka Yewukale, mwana ya Selemya, mpe nganga-Nzambi Sefanya, mwana ya Maseya, na sika ya mumbikudi Yelemya samu na kuzabisa yandi: «Mulemvo ya nge, sambila Yave, Nzambi ya beto, samu na beto nyonso.» **4** Yelemya vwandaka tambula na kimpwanza nyonso na kati-kati ya bantu. Ba vwandaka me tula ntete ve yandi na boloko. **5** Binwani ya Falawo basikaka na Ngipiti. Ntangu ba-Kalede yina zungaka Yelusalemi samu na kubaka yawu kuwaka mambu yina, bawu kwendaka ntama. **6** Na yina, mambu ya Yave kuminaka munbikudi Yelemya mutindu yayi: **7** Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: «Ntinu ya Yuda yina me fidisa beno samu na kwiza tala munu, beno ke vutula yandi mvutu ti: Binwani ya Falawo yina me baka nzila samu na kwiza sadisa beno, yawu ke vutuka na yinsi ya bawu na Ngipiti. **8** Mpe ba-Kalede ke vutuka. Bawu ke nwanisa mbanza yayi. Bawu ke baka yawu mpe bawu ke tula yawu tiya.» **9** Yave ke na kutuba: «Beno tuba ve na kati ya bantima ya beno ti: "Ba-Kalede me kwenda ya bawu ntama na beto." Na kutala mbote bawu ke bika dyaka ve yinsi ya beno. **10** Ata ti beno kununga binwani nyonso ya ba-Kalede yina ke na kunwanisa beno, mpe ti ya bikana kaka bayina me lwala to me kuzwa madyonga, muntu-muntu na kati ya yinzo ya bawu ya lele ke telema mpe bawu ke tula tiya na kati ya mbanza yayi.» **11** Ntangu binwani ya ba-Kalede kumaka ntama na mbanza Yelusalemi samu na binwani ya Falawo, **12** Yelemya zolaka basika na Yelusalemi samu na kukwenda na yinsi ya Bezame, samu na kwenda baka kikunku ya yandi ya difwa na sika ya bantu ya yandi. **13** Ntangu yandi kumaka na mwelo ya yinsi ya Bezame, Yiliya, mwana ya Selemya, mutekolo ya Ananya, mfumu ya bankebi, vwandaka kuna. Yandi telemisaka mumbikudi Yelemya, mpe yandi tubaka na yandi mutindu yayi: Nge ke na kwenda kukipesa na sika ya ba-Kalede? **14** Yelemya vutulaka: Luvunu ya nge, mu ke na kukipesa ve na sika ya ba-Kalede! Kasi Yiliya ndimaka yawu ve. Yandi bwilaka Yelemya mpe nataka yandi na sika ya bamfumu. **15** Bamfumu dasukilaka mumbikudi, bawu bulaka yandi mpe bawu kangaka yandi na yinzo ya Yonatane kisoniki. Yinzo yango ya Yonatane, ba kitulaka yawu yinzo ya boloko. **16** Ni mutindu yina Yelemya kotaka boloko, na kati ya mwa kivinga na yisi ya ntoto, kisika yina kele mpimpa. Yandi zingilaka kuna. **17**

Na manima, ntinu Sedekyawu tumisaka ti ba kwenda basisa Yelemya na mansweki, samu na kuyufula yandi bwuvu kuna na yinzo ya ntinu. Ntinu yufulaka Yelemya: «Nge ke na mambu ya kuzonza yina me katuka na Yave? Yelemya vutulaka: Ee mu ke na dyambu mosi. Ba ke yekula nge na maboko ya ntinu ya Babilone. **18** Yelemya tubaka na ntinu Sedekyawu wapi disumu mu me sala na mantwala ya nge? Wapi disumu yina mu me sala na mantwala ya bantu yina ke salaka na nge mpe na sika ya bantu yayi? Yinki mu me sala samu ti beno kangisa munu na boloko? **19** Mimbikudi ya beno yina vwandaka bikula na kutuba ti ntinu ya Babilone ke vutuka dyaka ve, mpe ti yandi ke nwanisa dyaka beno ve, wapi bawu?» **20** «Ntangu yayi nge mfumu ya munu, ntinu ya munu, mulemvo ya nge, kuwa ndombolo ya munu. Kuvutula dyaka munu ve na yinzo ya Yonatane kisoniki. Kana ve, mu ke kufwa kuna.» **21** Na yina, ntinu Sedekyawu tumisaka ti ba tula Yelemya na ngaanda yina ba ke kebaka, mpe ti konso kilumbu ba kupesaka yandi mampa ya bidyatulu. Bawu vwandaka pesa yandi yawu tii ntangu bidyatulu nyonso ya mbanza manisaka. Ni mutindu yayi Yelemya vwandilaka na ngaanda yina ba ke kebaka.

38 Sefatya, mwana ya Matane, Ngedalya, mwana ya Pasewule, Yukale, mwana ya Selemya mpe Pasewule, mwana ya Malekiya, bawu kuwaka ti Yelemya vwandaka tuba na bantu nyonso mambu yayi: **2** «Yave ke na kutuba: "Konso muntu yina ke bikana na mbanza yayi ke kufwa na mbele ya mvita, na nsatu to na kiyoolo. Kasi konso muntu yina ke basika samu na kwenda kukipesa na ba-Kalede, yandi ke vuukisa luzingu ya yandi. Ni luzingu ya yandi ke vwanda mutindu kimvwama yina yandi me kuzwa na mvita mpe yandi ke zinga."» **3** Yave ke na kutuba: «Mbanza yayi, ba ke yekula yawu na maboko ya binwani ya ntinu ya Babilone mpe yandi ke botola yawu.» **4** Na manima, bamfumu yina ke salaka na ntinu tubaka na ntinu: «Mulemvo ya nge ntinu, bika ti ba kufwa muntu yayi! Ni yandi ke na kulembisa binwani yina me bikana na mbanza yayi mpe bantu nyonso na mambu yina yandi ke na kwendaka tuba. Muntu yayi ke na kusosa ve ti bantu vwanda mbote, kasi yandi ke na kusosila bawu mpasi.» **5** Ntinu Sedekyawu vutulaka: «Yandi yayi mu me yekula yandi na maboko ya beno. Ntinu ke dyaka ve na dyambu na beno.» **6** Na yina, ba bakaka Yelemya mpe ba losaka yandi na kati ya dibulu ya Malekiya, muntu ya dikanda ya ntinu. Dibulu yango vwandaka na kati ya ngaanda ya lupangu ya bankebi. Bawu kululaka Yelemya na basinga. Dibulu yango vwandaka ve na maza na kati, kasi ya vwandaka na ntebe. Yelemya dyamaka na yisi ya ntebe. **7** Kasi Ebede-Meleke, mu-Etyopi, yina vwandaka muntu ya mfunu yina vwandaka na yinzo ya ntinu kuwaka ti ba tulaka Yelemya na kati ya dibulu. Ntinu vwandaka ya kuvwanda na mwelo ya Bezame. **8** Ebede-Meleke basikaka na yinzo ya ntinu mpe yandi tubaka na ntinu mutindu yayi: **9** «Oo ntinu, mfumu ya munu! Bantu yayi me sala yimbi na nyonso yina bawu me sala na mumbikudi Yelemya. Na kulosa yina ba me losa yandi na dibulu, yandi ke kufwa na nsatu, samu ti bidyatulu me manisa na kati ya mbanza.» **10** Na yina, ntinu tumisaka Ebede-Meleke, mu-Etyopi, mutindu yayi: «Baka babakala makumi tatu. Beno kwenda basisa mumbikudi Yelemya na dibulu ntete ti yandi kufwa.» **11** Ebede-Meleke baka babakala mpe bawu kwendaka na yinzo ya ntinu, na kivinga yina kele na yisi ya kivinga ya bimvwama. Ebede-Meleke bakaka binkuti ya kupasuka yina vwandaka dyaka ve na kisalu. Yandi sadilaka basinga na kukulula yawu na sika ya Yelemya na kati ya dibulu. **12** Ebede-Meleke, mu-Etyopi tubaka na Yelemya: «Baka binkuti yayi ya kubeba, tula yawu na yisi ya mapeka ya nge, kisika ke na kuluta basinga.» Ni mutindu yina Yelemya salaka. **13** Bawu bendaka Yelemya na basinga, bawu basisaka yandi na dibulu. Yelemya bikanaka na ngaanda ya yinzo ya boloko. **14** Ntinu Sedekyawu tumisaka ba kwenda bokila mumbikudi Yelemya mpe ba nataka yandi na nkotolo ya tatu ya Yinzo ya Yave. Mpe ntinu tubaka na Yelemya, mu kele na dyambu yina mu ke lomba nge, kubumbila munu ata dyambu. **15** Yelemya vutulaka na Sedekyawu: Kana mu zabisa nge mambu, nge ke nge zengila ve munu lufwa? Kana mu pesa nge malongi, nge ke wila munu ve! **16** Ntinu Sedekyawu kudyaka ndefi na sika ya Yelemya na mansweki mutindu yayi: Na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya moyo, Nzambi yina salaka beto, mu ke zengila ve nge lufwa. Mu ke yekula nge ve na maboko ya bantu yina ke na kusosa na kufwa nge. **17** Yelemya tubaka na Sedekyawu mutindu yayi: Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba ti kana nge basika samu na kukipesa na sika ya bamfumu ya binwani ya ntinu ya Babilone, nge ke vuukisa luzingu ya nge na ya dikanda ya nge. Mpe ba ke yoka dyaka ve Yelusalemi. **18** Kasi, kana nge kukipesa ve na sika ya bamfumu ya binwani ya ntinu ya Babilone, mbanza yayi ke kubwa na maboko ya ba-Kalede, bawu ke tula yawu tiya, mpe nge ke vuuka ve na maboko ya bawu. **19** Ntinu Sedekyawu tubaka na Yelemya: Ntima ya munu ke na kukwama samu na bantu ya Yuda yina me kukipesa na sika ya ba-Kalede. Mu zola ve ti ba yekula munu na maboko ya bawu mpe ti bawu, ba talisa munu mpasi. **20** Yelemya vutulaka: «Ba ke yekula nge ve na maboko ya bawu, mulemvo ya nge ntinu, kuwa mambu yina Yave me tumisa munu na kuzabisa nge. Mambu nyonso ke vwanda mbote samu na nge, mpe nge ke vuukisa luzingu ya nge. **21** Kasi, kana nge manga na kukipesa, tala mambu yina ke kumina nge, mambu yina Yave me lakisa munu: **22** Bakento nyonso yina ke bikana na yinzo ya ntinu ya Yuda, ba ke nata bawu na sika ya bamfumu ya binwani ya ntinu ya Babilone.» Bakento yango ke tuba mutindu yayi: «Bawu me vuna nge, bawu me kuzwa nge, bawu vwandaka bandiku ya nge. Ntangu makulu ya nge kotaka na ntebe, bawu nyonso kimaka nge.» **23** «Bakento ya nge nyonso na bana ya nge, ba me nata bawu na sika ya ba-Kalede. Mpe nge, nge ke vuuka ve na maboko ya bawu. Ntinu ya Babilone ke simba nge na diboko ya yandi. Mpe mbanza yayi, ba ke tula yawu tiya.» **24** Sedekyawu tubaka na Yelemya: «Mambu yayi kele mansweki ya nge na munu, mpe nge ke kufwa ve. **25** Kana bamfumu ya binwani zaba ti mu me solola na nge, mpe ti bawu kwiza yufula nge: "Zabisa beto mambu yina nge me tuba na ntinu. Zabisa beto mambu yina ntinu me tuba na nge." Kubumbila beto ata dyambu mpe beto ke kufwa nge ve. **26** Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: "Mu me bondila ntinu samu ti yandi bika na kuvutula munu na yinzo ya Yonatane, samu ti mu kufwa ve kuna."» **27** Bamfumu nyonso ya binwani ya ntinu kwizaka na sika ya Yelemya samu na kupesa yandi bwuvu. Yandi pesaka bawu mvutu kaka mutindu ntinu zabizaka yandi na kutuba. Bawu vutukaka na malembe samu ti dyambu vwandaka me zabana ntete ve. **28** Yelemya bikanaka kuna na ngaanda ya yinzo ya boloko tii kilumbu yina ba bakaka mbanza Yelusalemi. Ntangu ba baka mbanza Yelusalemi.

39 Na mvula ya yivwa ya kintinu ya Sedekyawu, ntinu ya Yuda, na ngonda ya kumi, Nebukadenesale, ntinu ya Babilone kwizaka na binwani ya yandi nyonso na mantwala ya Yelusalemi. Bawu zungaka yawu samu na kubotola yawu. **2** Na mvula ya kumi na mosi ya kintinu ya Sedekyawu, na kilumbu ya yivwa ya ngonda ya yiya, ba tobolaka dibulu na kibaka ya mbanza. **3** Na yina, bamfumu ya binwani yina ke salaka na

ntinu ya Babilone kwizaka vwanda na Mwelo ya Kati-Kati. Ya vwandaka: Nelengale-Salesele, Samengale-Nebu, Salesekime, mfumu ya bamfumu yina ke salaka na ntinu, Nelengale-Salesele mfumu ya binwani, mpe bamfumu nyonso ya nkaka ya ntinu ya Babilone. **4** Na ntangu yina Sedekyawu, ntinu ya Yuda, mpe binwani ya yandi talaka binwani ya ntinu ya Babilone, bawu kumaka na mbanza na mpimpa na nzila ya bilanga ya ntinu, na mwelo yina kele na kati-kati ya bibaka zole mpe bawu bakaka nzila yina ke kwendaka na Alaba. **5** Kasi, binwani ya ba-Kalede landaka bawu mpe ba kuzwaka Sedekyawu kuna na yinsi ya kuyuma ya Yeliko. Ba bwilaka yandi mpe ba nataka yandi na mantwala ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone yina vwandaka na Libela, kuna na yinsi ya Amate. Ni kuna Nebukadenesale samunaka mambu ya lufundusu ya Sedekyawu. **6** Kaka ni kuna na Libela, ntinu ya Babilone tumisaka ti ba kufwa bana ya Sedekyawu na meso ya yandi mosi Sedekyawu. Ntinu ya Babilone kufwaka mpe bantu nyonso ya mfunu ya Yuda. **7** Na manima, yandi tobolaka Sedekyawu meso mpe yandi kangaka yandi bambala zole bampanga ya kisengo ya mbwaki samu na kunata yandi na Babilone. **8** Kuna na Yelusalemi, ba-Kalede yokaka yinzo ya ntinu mpe bayinzo ya bantu, mpe bawu mwangisaka bibaka ya mbanza Yelusalemi. **9** Na yina me tadila bantu yina bikanaka, bayina bikanaka na kati ya mbanza, bayina kukipesaka na ntinu ya Babilone, bantu nyonso yina bikanaka, Nebuzaladane, yina vwandaka mfumu ya bankebi ya ntinu ya Babilone, nataka bawu na ngolo ya yinsi ya nzenza. **10** Kasi mwa ndambu ya bamputu ya yinsi ya Yuda, bayina vwandaka ve na kima, Nebuzaladane, mfumu ya bankebi pesaka bawu muswa ya kubinaka na yinsi ya Yuda. Na kilumbu yango, yandi pesaka bawu bayinti ya vinu mpe bilanga. **11** Na yina me tadila Yelemya, Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, tumisaka Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, mutindu yayi: **12** «Kwenda sosa yandi, kengedila yandi samu ti ba talisa yandi mpasi ve. Sala nyonso yina yandi ke lomba na nge!» **13** Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, wisanaka na Nebusazebane, muntu yina ntinu tulaka kivuvu, Nelengale-Saletesele, mfumu ya bamfumu yina ke salaka na ntinu, mpe bamfumu nyonso ya nkaka ya ntinu ya Babilone. **14** Bawu tumisaka ti ba kwenda sosa Yelemya na ngaanda ya lupangu ya bankebi mpe ti ba basisa yandi samu na kupesa yandi na Ngedalya, mwana ya Ayikame, mutekolo ya Safane samu ti Ngedalya vutula Yelemya na yinzo ya yandi. Na yina, Yelemya kwizaka zinga na kati ya bantu. **15** Ntangu yina Yelemya vwandaka ntete na boloko ya ngaanda ya lupangu ya bankebi, Yave tubaka na yandi mutindu yayi: **16** «Kwenda zabisa na Ebede-Meleke, mu-Etyopi, mutindu yayi: "Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: mambu yina mu bikulaka samu na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi kele mambu ya buyenge ve kasi ya kyadi mpe kaka ntangu fyoti me bikana, mu ke sala yawu mpe nge ke tala yawu. **17** Kasi kilumbu yina mpasi yango ke kuma, mu ke yekula nge ve na sika ya bantu yina ke talisaka nge boma. Ni Yave me tuba yawu. **18** Mu ke kimisa nge, samu ti nge kufwa ve na mbele ya mvita. Nge ke vuuka samu ti nge me sadila munu kivuvu. Ni luzingu ya nge ke vwanda mutindu kimvwama yina nge me kuzwa na mvita. Ni Yave me tuba yawu." »

40 Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, bikaka ti Yelemya kwenda na Lama, na manima mambu ya Yave kuminaka Yelemya. Yelemya vwandaka ya kukangama na bampanga, yandi vwandaka na kati-kati ya bantu ya Yelusalemi na bantu ya Yuda bayina ba vwandaka nata na ngolo na Babilone. **2** Mfumu ya bankebi tumisaka ba bokila Yelemya mpe yandi tubaka na Yelemya: «Yave, Nzambi ya nge, samunaka mambu ya mpasi samu na kisika yayi. **3** Yave me lungisa mambu yina yandi samunaka. Yandi me sala yawu samu ti beno me sumuka na ntadisi ya Yave mpe beno me tumama ve na ndinga ya yandi, ni yawu yina mambu yayi me kumina beno. **4** Kaka bubu yayi, mu ke katula nge na bampanga yina kele na maboko ya nge, kana nge zola kukwenda na munu na Babilone, beto kwenda. Mu ke sadila nge mambu ya mbote. Kasi kana nge zola ve kukwenda na munu na Babilone, kukwenda ve. Tala, bwala nyonso yawu yayi na mantwala ya nge, kwenda kisika yina nge zola, to yina me lunga samu na nge.» **5** Mutindu yandi vwandaka lutisa ntangu na kupesa mvutu, mfumu ya bankebi tubaka: «Vutuka na sika ya Ngedalya, mwana ya Ayikame, yina ntinu ya Babilone tulaka na kimfumu samu na kutwadisa bambanza ya Yuda. Mpe nge zinga na yandi na kati-kati ya bantu ya yinsi. Kana nge zola, kwenda kisika yina me lunga samu na nge.» Bamfumu ya bankebi pesaka yandi madya na makabu mpe bawu vutulaka yandi. **6** Yelemya kwendaka na sika ya Ngedalya, mwana ya Ayikame kuna na Misepa, mpe yandi bandaka na kuzinga kuna na kati-kati ya bantu ya yinsi, yina bikanaka na yinsi. **7** Bamfumu nyonso ya binwani, bayina vwandaka na ngaanda ya mbanza, bawu na binwani ya bawu kuwaka ti ntinu ya Babilone tulaka na kimfumu, Ngedalya, mwana ya Ayikame. Mpe ntinu pesaka yandi bakento, na babakala na bana mpe bamputu ya yinsi, bayina ba nataka ve na ngolo na Babilone. **8** Na yina, bantu yina kuwaka nsangu yina, bawu kwendaka na sika ya Ngedalya kuna na Misepa ya vwandaka: Isemayele, mwana ya Netanya, Yoyane mpe Yonatane, mwana ya Keleya, Seleya, mwana ya Tanumete, bana ya Efayi, mu-Netofate mpe Yezanya, mwana ya Maakati. Bawu na bantu ya bawu. **9** Mpe Ngedalya, mwana ya Ayikame, mpe mutekolo ya Safane, kudyaka ndefi na mantwala ya bawu mpe ya bantu ya bawu. Yandi tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno vwanda ve na boma na kusadila ba-Kalede. Beno zinga na yinsi mpe beno sadila ntinu ya Babilone, mpe beno ke zinga mbote. **10** Na yina me tadila munu, mu ke zinga na Misepa samu na kusadila bantumunu ya ba-Kalede, bayina ke kwiza na sika ya beto. Kasi beno, beno ke buka bambuma ya vinu, beno ke buka bambuma mpe bambuma ya olive. Beno yonzika bima yina beno ke vwanda na yawu nsatu, mpe beno zinga na bambanza, na bisika yina beno ke na kuzinga.» **11** Bantu ya Yuda, yina vwandaka zinga na yinsi ya Mowabe, na sika ya ba-Amoni, kuna na Edome mpe na bayinsi nyonso, bawu kuwaka ti ntinu ya Babilone bikaka mwa ndambu ya bantu kuna na Yuda, Yandi pesaka kimfumu na Ngedalya, mwana ya Ayikame, mpe mutekolo ya Safane samu na kutwadisa bawu. **12** Bantu nyonso ya Yuda katukaka na bisika nyonso yina ba mwangisaka bawu, mpe bawu vutukaka na yinsi ya Yuda na sika ya Ngedalya kuna na Misepa. Bawu bukaka bambuma ya vinu mpe bambuma ya mingi. **13** Yoyanane, mwana ya Kaleya, mpe bamfumu ya binwani yina vwandaka na ngaanda ya mbanza, bawu kwizaka na sika ya Ngedalya kuna na Misepa, **14** mpe bawu tubaka na yandi: «Nge me zaba ti Baalise, ntinu ya ba-Amoni, me fidisa Isemayele, mwana ya Netanya samu na kufwa nge?» Kasi Ngedalya, mwana ya Ayikame, ndimaka ve mambu yina ba zabisaka yandi. **15** Na yina, Yoyane, mwana ya Kaleya, tubaka na Ngedalya na mansweki kuna na Misepa. Yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, pesa munu muswa mu kwenda kufwa Isemayele, mwana ya Netanya, Ata muntu ke zaba yawu. Samu na yinki yandi ke sosa na kufwa nge? Na mutindu yina, bantu nyonso ya Yuda yina kele na nge, bawu ke mwangana, mpe mwa ndambu ya bantu ya Yuda yina me bikana, bawu ke kufwa.» **16** Kasi Ngedalya, mwana ya Ayikame, vutulaka na

Yoyanane mwana ya Kaleya mutindu yayi: «Kusala yawu ve. Mambu yina nge ke na kutuba na yina me tadila Isemayele kele ya luvunu.»

41 Na ngonda ya nsambwadi, Yisemayele, mwana ya Netanya, mutekolo ya Elisama muntu ya dikanda ya ntinu, mosi na bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu kwizaka na Misepa na sika ya Ngedalya mwana ya Ayikame. Yandi kwizaka kintwadi na bantu kumi ya mfunu yina ke salaka na ntinu. Bawu nyonso kudyaka kintwadi kuna na Misepa. **2** Yisemayele, mwana ya Netanya, telamaka kintwadi na babakala kumi yina vwandaka na yandi. Na bambele ya bawu ya mvita, bawu bulaka Ngedalya, mwana ya Ayikame, mutekolo ya Safane. Ni mutindu yina bawu kufwaka Ngedalya yina ntinu ya Babilone tulaka mfumu ya yinsi. **3** Yisemayele kufwaka mpe bantu nyonso ya Yuda yina vwandaka kintwadi na Ngedalya kuna na Misepa. Yandi kufwaka mpe binwani ya ba-Kalede, yina vwandaka kuna na Misepa. **4** Na kilumbu ya zole ya lufwa ya Ngedalya, ata muntu zabaka ti yandi me kufwa, **5** makumi nana ya babakala katukaka na Sekeme, kuna na Silo mpe na Samaliya. Bawu katulaka mandefo ya bawu, binkuti ya kupasuka mpe bawu vwandaka ya kufuluka na bansamba na nzutu. Bawu vwandaka na minkayulu na maboko mpe maaka ya nsunga ya mbote samu na kupesa yawu na Yinzo ya Yave. **6** Yisemayele, mwana ya Netanya, basikaka na Misepa samu na kwenda bwabana bawu. Yandi vwanda kwenda na kudila nyonso. Ntangu yandi kumaka na mantwala ya bawu, yandi zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno kwiza na sika ya Ngedalya mwana ya Ayikame.» **7** Kasi ntangu babakala yango kumaka na kati-kati ya mbanza, Yisemayele mwana ya Netanya na bantu ya yandi, bawu zengaka babakala yango balaka mpe bawu losaka bamvumbi ya bawu na kati ya dibulu ya maza. **8** Kasi na kati ya babakala yango, ya vwandaka na bantu kumi yina tubaka na Yisemayele mutindu yayi: «Kufwa beto ve, samu ti beto kele na bima ya kubumbama na kati ya matiti: Bambuma ya faline, ya oloze, mafuta mpe mafuta ya nyosi.» Na yina, Yisemayele bikaka na kufwa bawu na bampangi ya bawu. **9** Dibulu yina Yisemayele losaka bamvumbi ya babakala yina yandi kufwaka, ya vwandaka ni dibulu ya maza ya Ngedalya. Dibulu yina ntinu Asa sadisaka samu na ba ntinu ya Isayeli. Ni dibulu yina Yisemayele, mwana ya Netanya, fulusaka na bamvumbi. **10** Bantu nyonso yina bikanaka kuna na Misepa, Yisemayele nataka bawu na bunkole. Ya vwandaka bana ya ntinu ya bakento mpe bantu nyonso yina bikanaka kuna na Misepa yina Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, pesaka na Ngedalya, mwana ya Ayikame. Yisemayele, mwana ya Netanya, nataka bawu na bunkole. Yandi kwendaka na sika ya ba-Amoli. **11** Yoyanane, mwana ya Kaleya mpe bamfumu nyonso ya binwani yina vwandaka na yandi, bawu kuwaka yimbi nyonso yina salaka Yisemayele, mwana ya Netanya. **12** Bawu bakaka babakala nyonso mpe bawu kwendaka samu na kunwanisa Yisemayele, mwana ya Netanya. Bawu kwendaka kuta yandi kuna na kisika yina kele maza ya nene ya Ngabawone. **13** Ntangu bantu nyonso yina vwandaka na Yisemayele talaka Yoyanane, mwana ya Kaleya kintwadi na bamfumu ya binwani yina vwandaka na yandi, bawu yangalalaka. **14** Na yina, bantu nyonso yina Yisemayele katulaka kuna na Misepa samu na kunata bawu mutindu bankole samu na mvita, bawu vutukaka mpe kwendaka vukana na Yoyanane mwana ya Kaleya. **15** Kasi Yisemayele, mwana ya Netanya, yandi na babakala nana yina vwandaka na yandi, bawu lendaka na kukima Yoyanane. Bawu kwendaka na sika ya ba-Amoni. **16** Na yina, Yoyanane, mwana ya Kaleya, na bamfumu nyonso ya binwani yina vwandaka na yandi, bawu bakaka bantu yina bikanaka kuna na Misepa, bantu yina Yisemayele, mwana ya Netanya, nataka mutindu bankole na manima ya kufwa Ngedalya, mwana ya Ayikame: Binwani, bakento, bana mpe bantu ya mfunu yina vwandaka sala na ntinu. Ba bakaka bawu na Ngabawone samu na kunata bawu. **17** Bawu bakaka nzila mpe bawu kwendaka kuna na Kimeyame, na yinzo ya banzenza, pene-pene ya Betelemi. Bawu vwandaka na dibanza ya kukwenda na yinsi ya Ngipiti, **18** samu na kuvwanda ntama ya ba-Kalede yina bawu vwandaka kima boma samu ti Yisemayele, mwana ya Netanya, kufwaka Ngedalya, mwana ya Ayikame, yina ntinu ya Babilone tulaka mfumu ya yinsi.

42 Bamfumu nyonso ya binwani, Yoyanane, mwana ya Kaleya, na Azalya, mwana ya Osaya, mpe bantu nyonso kubanda na bana ya fyoti tii bakuluntu, bawu belamaka **2** na mantwala ya mumbikudi Yelemya mpe bawu tubaka na yandi mutindu yayi: «Mulemvo ya nge, kuwa kuyawula ya beto. Sambila Yave, Nzambi ya nge, samu na beto, bayina me bikana, samu ti beto vwandaka beto mingi kasi ntangu yayi, beto me bikana kaka ndambu mutindu nge ke na kutala yawu nge mosi na meso ya nge. **3** Lomba na Yave, Nzambi ya nge, samu ti yandi lakisa beto nzila yina beto fwana kulanda mpe yinki beto fwana kusala.» **4** Mumbikudi Yelemya zabisaka bawu mutindu yayi: «Mu me kuwa! Mu ke sambila Yave, Nzambi ya beno, mutindu beno me zonza, mpe mu ke zabisa beno mambu nyonso yina Yave ke vutula. Mu ke bumba ata dyambu mosi ve.» **5** Bawu tubaka dyaka na Yelemya mutindu yayi: «Bika ti Yave kuvwanda mbangi ya tsyelika mpe ya kukwikama na ntadisi ya beto. Beto ke tumama na nyonso yina Yave, Nzambi ya nge, ke tumisa beto na kusala! **6** Ya vwanda mambu ya mbote to ya yimbi, beto ke tumama na Yave, Nzambi ya beto. Ni na sika ya yandi beto me fidisa nge. Beto ke vwanda na kyese na manima ya kuwila Yave, Nzambi ya beto.» **7** Na suka ya bilumbu kumi, mambu ya Yave kuminaka mumbikudi Yelemya. **8** Yelemya bokilaka Yoyanane, mwana ya Kaleya, mpe bamfumu nyonso ya binwani yina vwandaka na yandi, na bantu nyonso kubanda na bana ya fyoti tii bakuluntu. **9** Mpe Yelemya tubaka na bawu mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya Isayeli, ni na sika ya yandi beno tumisaka munu samu ti mu kwenda bondila yandi, na yina me tadila beno.» **10** «Kana beno kutatamana na kuzinga na yinsi yayi, mu ke tunga dyaka yawu, mu ke mwangisa dyaka yawu ve, mu ke kunda dyaka beno, mu ke timuna dyaka beno ve, samu ti mu ke na kunyonga yimbi yina mu salaka beno. **11** Beno vwanda ve na boma ya ntinu ya Babilone, yina beno ke na kutala boma, beno vwanda ve na boma ya yandi, samu ti mu kele na beno, samu na kuvuukisa beno mpe kukuula beno na maboko ya yandi. **12** Mu ke fwila beno kyadi, mu ke sala ti ntinu ya Babilone mpe kufwila beno kyadi, yandi ke bika ti beno vutuka na yinsi ya beno.» **13** Kana beno tuba mutindu yayi: «Beto ke zinga ve na yinsi yayi! Kana beno tumama ve na mambu ya Yave, Nzambi ya beno, **14** Mpe kana beno tuba mutindu yayi: “Beto, beto ke kwenda na Ngipiti, kuna beno ke tala ve mvita to beto ke kuwa ve muningu ya kulumenta. Kuna beto ke kondwa ve madya mpe ni kuna beto ke kwenda zinga.” **15** Na yina, beno kuwa mambu ya Yave, beno bantu ya Yuda bayina me bikana moyo. Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba.» «Kana beno baka lukanu ya kuvutuka na Ngipiti, kana beno kwenda zinga kuna na bunzenza, **16** mbele ya mvita yina beno ke tadilaka boma, yawu ke landa beno kuna na Ngipiti. Nsatu yina beno ke yinaka, yawu ke landa beno kuna na Ngipiti, ni kuna beno ke kufwa. **17** Bayina nyonso ke baka

lukanu ya kwenda bumbama na Ngipiti, ke kufwa na mbele ya mvita na nsatu mpe kiyoolo. Muntu ve ke bikana moyo, muntu ve ke vuuka na mpasi yina mu ke fidisa bawu.» **18** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Mutindu kudasuka mpe nkele ya munu me mwangana na bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, ni mutindu yina mpe yawu ke mwangana na beno ntangu beno ke kota na yinsi ya Ngipiti. Beno ke kuma kifwani ya nsiingulu, dikanda mosi ya bantu yina ke katulaka kivuvu, yina ke lwata boma mpe nsoni mpe beno ke tala dyaka ve yinsi yayi.» **19** Na bantu ya Yuda yina me bikana Yave ke na kutuba: «Beno kwenda ve na Ngipiti! Beno zaba yawu mbote-mbote, mu me kebisa beno bubu yayi. **20** Beno ke na kwenda zimbana beno mosi, samu ti ni beno fidisaka munu na sika ya Yave, Nzambi ya beno, na kutuba mutindu yayi: Sambila Yave, Nzambi ya beto, samu na beto. Nyonso yina Yave, Nzambi ya beto, ke tuba na nge, zabisa beto yawu, mpe beto ke sadila yawu. **21** Bubu yayi, mu me zabisa beno mvutu ya Yave, kasi beno me kuwa ve ndinga ya Yave, Nzambi ya beno. Beno ke na kuwa ata dyambu na nyonso yina yandi me tuba na munu samu na beno. **22** Na yina, beno zaba mbote ti, beno ke kufwa na mbele ya mvita, na nsatu to na kiyoolo, na kisika yina beno ke na kusosa na kwenda zinga na bunzenza!»

43 Ntangu Yelemya manisaka na kuzonza na bantu nyonso mambu ya Yave, Nzambi ya bawu, mambu nyonso yina Yave, Nzambi ya yandi, pesaka yandi samu na kuzabisa bawu, **2** Azalya mwana ya Osaya, Yoyanane mwana ya Kaleya mpe babakala nyonso ya lunangu vutulaka na Yelemya mutindu yayi: «Mambu yina nge ke na kuzonza kele ya luvunu. Yave, Nzambi ya beto, fidisaka nge ve na kwiza tuba ti: "Beno kwenda vwanda ve na yinsi ya Ngipiti, samu na kuzinga kuna na bunzenza. **3** Ya kele ni Baluke mwana ya Neliya ke na kusala ti nge yina beto. Yandi ke na nsatu ba yekula beto na ba-Kalede, samu ti bawu kufwa beto to ba nata beto na ngolo na Babilone."» **4** Yoyanane mwana ya Kaleya, bamfumu nyonso ya binwani na bantu nyonso yina mangaka na kuwa Yave yina tumisaka bawu na kuzinga na yinsi ya Yuda. **5** Na yina, Yoyanane mwana ya Kaleya mpe bamfumu nyonso ya binwani, bawu bakaka bantu nyonso ya Yuda yina bikanaka. Bantu ya Yuda nyonso yina katukaka na sika ya makanda ya nkaka ya bantu yina kele pene-pene na bawu, kisika yina bawu vwandaka me mwangana. Ba bakaka bawu samu na kwiza zinga dyaka na yinsi ya Yuda. **6** Ya vwandaka: Babakala, bakento, bana, badumba ya ntinu, bantu nyonso yina Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, pesaka na Ngedalya mwana ya Ayikame mutekolo ya Safane. Ba nataka mpe mumbikudi Yelemya mpe Baluke, mwana ya Neliya. **7** Na kumanga na kutumama na ndinga ya Yave, bawu kwendaka na yinsi ya Ngipiti mpe bawu kumaka tii na mbanza Tapanese. **8** Mambu ya Yave kuminaka Yelemya kuna na mbanza Tapanese mutindu yayi: **9** «Baka matadi ya nene mpe bumba yawu na yisi ya ntoto. Sala yawu na meso ya bantu ya Yuda, na yinsi ya ntoto ya kulamba kisika kele muludi ya kuyalumuka yina kele na nkotolo ya yinzo ya ntinu Falawo, kuna na Tapanese. **10** Mpe nge ke zabisa bawu: "Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Mu ke fidisa ba kwenda baka kisyelo ya munu Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, mpe mu ke vwandisa kimfumu ya yandi na zulu ya matadi yina nge me bumba na yisi ya ntoto. Ni kuna yandi ke tunga kiti ya yandi ya kintinu, na zulu ya matadi yango. **11** Na ntangu yandi ke kwiza, yandi ke dyata yinsi ya Ngipiti. Na yina, bayina ke kufwa, ke kufwa! Bayina ba ke nata na ngolo na yinsi ya nzenza, ba ke nata bawu! Bayina ba ke kufwa na mbele ya mvita ke kufwa. **12** Yandi ke tula tiya na bayinzo ya banzambi ya Ngipiti. Yandi ke yoka yawu, mpe yandi ke nata yawu na bunkole. Yandi ke lwata yinsi ya Ngipiti mutindu muvungi ke lwataka kiyunga ya yandi ya mivungi. Na yina, yandi ke basika na kununga nyonso. **13** Kuna na mbanza Elyopolise, na yinsi ya Ngipiti, yandi ke mwangisa matadi ya nene yina ba telemisaka mutindu bidimbu, mpe yandi ke yoka bayinzo ya banzambi ya bantu ya Ngipiti." »

44 Mambu ya Yave kuminaka Yelemya. Ya kele mambu yina me tadila bantu nyonso ya Yuda yina vwandaka zinga na yinsi ya Ngipiti, na mbanza Mingedole, na mbanza Tapanese, na mbanza Memfise mpe na kizunga ya Patelose. Mambu yango ni yayi: **2** «Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: "Beno talaka bampasi nyonso yina mu fidisaka na Yelusalemi mpe na bambanza nyonso ya Yuda. Bubu yayi, yawu nyonso me manisa na kumwangana mpe ata muntu ke na kuzinga dyaka kuna, **3** samu na yimbi yina bawu salaka, mpe samu ti bawu pesaka munu nkele ntangu bawu kwendaka pesa maaka ya nsunga ya mbote na sika ya banzambi ya nzenza, kusadila mpe banzambi yina bawu zabaka ve, ya vwanda bawu to bankooko ya bawu. **4** Mu fidisaka beno bisyelo ya munu mimbikudi. Mu lembaka ve na kufidisaka beno bawu, samu na kwiza tuba na beno ti: Mulemvo ya beno, beno kusala ve mambu ya nganzi, mambu yina mu ke yinaka! **5** Kasi bawu mangaka na kuwa, bawu ndimaka ve na kuteka makutu ya bawu. Bawu bikaka ve na kusala yimbi yina bawu vwandaka sala. Bawu bikaka mpe ve na kuyokila banzambi ya nzenza maaka ya nsunga ya mbote. **6** Kudasuka ya munu mpe nkele ya munu basikaka mpe yawu yokaka bambanza ya Yuda mpe banzila ya Yelusalemi. Nyonso me kuma bisika ya kumwangana mpe mazala. Ni mutindu yina ya kele tii bubu yayi."» **7** «Ntangu yayi, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: "Samu na yinki beno ke na kukitalisa mpasi ya kulutila? Samu na yinki beno ke na kuzimbisa na kati ya Yuda bakento, babakala, bana mpe bana ya fyoti mpe ti ata muntu kubikana moyo? **8** Beno ke sombolaka munu na mambu yina beno ke na kusalaka na maboko ya beno ntangu beno ke yokilaka banzambi ya nzenza maaka ya nsunga ya mbote kuna na Ngipiti, yinsi yina beno kwendaka zinga na bunzenza. Na kusalaka mutindu yina, beno ke bendaka mwangusulu, nsiingulu mpe nsoni ya makanda nyonso ya nkaka ya ntoto. **9** Beno me zimbana mambu ya yimbi yina salaka bankooko ya beno? Beno me zimbana mambu ya yimbi yina bantinu ya Yuda salaka? Beno me zimbana mambu ya yimbi yina bakento ya bawu salaka? Beno me zimbana mambu yina beno mosi salaka, beno na bankento ya beno? Beno me zimbana mambu nyonso ya yimbi yina salamaka na yinsi ya Yuda mpe na banzila ya Yelusalemi? **10** Tii na kilumbu ya bubu yayi, bawu me meka ata fyoti ve na kunyonga yimbi ya bawu, bawu me tala boma ve. Bawu me sadila ve Musiku mpe bansalulu ya misiku ya munu yina mu tulaka na mantwala ya bawu mpe na mantwala ya bankooko ya bawu." » **11** «Ni yawu yina Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: "Mu me baka lukanu ya kusala beno yimbi mpe ya kumanisa na kufwa bantu nyonso ya Yuda. **12** Mu ke baka bantu ya Yuda yina ke bikana, bayina bakaka lukanu ya kukwenda na yinsi ya Ngipiti samu na kuzinga kuna na bunzenza. Bawu nyonso ke manisa na kufwa kuna na Ngipiti. Bawu ke kufwa na mbele ya mvita mpe na nsatu. Bawu ke manisa na kufwa kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula. Bawu ke kufwa na mbele ya mvita mpe na nsatu. Bawu ke vwanda kifwani na ntangu ya kudyaka bandefi, na ntangu ya kutanguna bansingulu, mambu ya nganzi

mpe mambu ya nsoni. **13** Mu ke futisa bayina kwendaka zinga na Ngipiti. Mu ke futisa bawu yimbi ya bawu mutindu mu futisaka bantu ya Yelusalemi yimbi ya bawu. Yawu ke salama na mbele ya mvita, na nsatu mpe na kiyoolo. **14** Na kati ya bantu ya Yuda yina me bikana, bayina kwendaka zinga na bunzenza na yinsi ya Ngipiti na nsatu ya kuvutuka na kwiza zinga dyaka na Yuda, muntu ve ke vuuka, muntu ve ke bikana moyo. Samu ti bawu ke vutuka dyaka ve, kaka mwa ndambu."» **15** Babakala nyonso yina zabaka ti bakento ya bawu yokilaka banzambi ya nzenza maaka ya nsunga ya mbote, bakento nyonso yina vwandaka na lukutakanu ya nene mpe bantu nyonso yina vwandaka zinga na yinsi ya Ngipiti, na kizunga ya Patelose, bawu vutulaka na Yelemya mutindu yayi: **16** «Beto me manga na kuwa mambu yina nge me zabisa beto na Nkumbu ya Yave. **17** Kasi beto ke sadila lukanu yayi beto me baka: Beto ke yoka maaka ya nsunga ya mbote samu na nzambi ya beto, Ntinu ya Kento ya Dizulu. Beto ke pesa yandi minkayulu ya malafu mutindu beto salaka ntete yawu, na kati ya bambanza ya Yuda, na banzila ya Yelusalemi, beto na bankooko ya beto, bantinu mpe bamfumu ya beto. Beto vwandaka yukuta ya beto mpe beto vwandaka ya beto mbote. Beto vwandaka tala mpasi ve. **18** Kasi katuka ntangu yina beto bikaka na kuyokilaka nzambi ya beto, Ntinu ya Kento ya Dizulu, maaka ya nsunga ya mbote mpe na kupesaka ve dyaka yandi munkayulu ya malafu, beto bandaka na kukondwa bima nyonso mpe beto manisaka na kufwa na mbele ya mvita mpe na nsatu.» **19** Bakento tubaka dyaka: «Ntangu beto ke yokaka maaka ya nsunga ya mbote samu na nzambi ya beto, Ntinu ya Kento ya Dizulu, mpe ntangu beto ke pesaka yandi minkayulu ya malafu, yawu ke vwandaka ve na muswa ya babakala ya beto? Ntangu beto ke pesaka bagato na kifwani ya yandi mpe minkayulu ya malafu, yawu ke vwandaka ve na muswa ya babakala ya beto?» **20** Na yina, Yelemya tubaka na bantu nyonso, bakento, babakala mpe na bantu nyonso yina pesaka yandi mvutu mutindu yayi: **21** «Maaka ya nsunga ya mbote yina beno vwandaka yoka na bambanza ya Yuda mpe na banzila ya Yelusalemi beno na bankooko ya beno, na bantinu ya beno na mfumu ya beno, mpe bantu ya yinsi, Yave bambukaka moyo na yawu. Mpe yandi me zimbana yawu ve. **22** Yave ke na kuvibidila dyaka ve na kutala yimbi yina beno ke na kusala, mpe mambu nyonso ya nganzi yina beno ke na kusalaka. Ni yawu yina, yinsi ya beno ke kuma kisika ya kumwangana, kisika ya mpamba, yawu ke kuma kifwani ya nsiingulu, kisika yina bantu kele dyaka ve, mutindu beno ke na kutala yawu bubu yayi. **23** Ya ke samu ti beno me yoka maaka ya nsunga ya mbote, mpe beno me sumuka na ntadisi ya Yave. Beno me tumama ve na ndinga ya Yave. Beno me landa ve Musiku ya yandi, bansalulu ya misiku ya yandi mpe banzengolo ya yandi. Ni yawu yina bampasi yayi me kumina beno, mutindu beno ke na kutala yawu bubu yayi.» **24** Yelemya tubaka dyaka na bantu nyonso mpe na bakento nyonso mutindu yayi: «Beno kuwa mambu ya Yave, beno bantu nyonso ya Yuda bayina kele na Ngipiti. **25** Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: Beno na bakento ya beno, beno me lungisa na maboko ya beno, mambu yina beno basisaka na bayinwa ya beno ntangu beno tubaka ti: "Beto zola kusadila bansilulu yina beto salaka. Beto ke yoka maaka ya nsunga ya mbote samu na nzambi ya beto, Ntinu ya Kento ya Dizulu, mpe beto ke pesa yandi minkayulu ya malafu." Beno lungisaka bansilulu ya beno. Beno sadila munu mambu yina beno kubikaka. **26** Ni yawu yina, beno kuwa mambu ya Yave, beno bantu nyonso ya Yuda, bayina ke na kuzinga na Ngipiti. Yave ke na kutuba: Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu ya nene, ba ke bokila dyaka ve Nkumbu ya munu na bantu ya Yuda mpe na yinsi nyonso ya Ngipiti ata muntu ke bokila Nkumbu ya munu. Mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu, "Yave Nzambi ya moyo." **27** Mu ke sala nyonso samu na kusadila ve bawu mambu ya mbote, kasi mambu ya mpasi. Bantu nyonso ya Yuda yina kele na Ngipiti, bawu nyonso ke kufwa na mbele ya mvita mpe na nsatu tii bawu ke manisa na kufwa. **28** Mwa ndambu ya bantu yina ke vuuka na mbele ya mvita, bawu ke katuka na Ngipiti samu na kuvutuka na Yuda. Kasi bantu ya Yuda yina ke bikana, bayina ke kwenda na Ngipiti samu na kuzinga na bunzenza, bawu ke zaba kana ni mambu ya munu ke salama to ni mambu ya bawu. **29** Yayi ni kidimbu yina mu ke na kupesa beno, kidimbu yina ke lakisa ti mu ke futisa beno yimbi ya beno na kisika yayi, samu ti beno fwana kuzaba ti, ya tsyelika, mambu ya munu ke salama samu na mpasi ya beno. **30** Yave ke na kutuba mutindu yayi: "Mu ke yekula Falawo Wofela, ntinu ya Ngipiti, na maboko ya bambeni ya yandi, bayina ke sosaka na kufwa yandi, mutindu mu yekulaka Sedekyawu, ntinu ya Yuda, na maboko ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone."»

45 Na mvula ya yiya ya kintinu ya Yoyakime, mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda, Baluke mwana ya Neliya sonikaka na dibuku, mambu yina mumbikudi Yelemya zabisaka yandi na kusonika. Yelemya tubaka: **2** «Na yina me tadila nge Baluke Yave, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba na nge mutindu yayi: **3** Nge ke na kutuba: "Aa, kyadi na munu! Samu ti Yave me bwela mpasi na zulu ya mpasi ya munu yina tekilaka. Ngolo ke na kumanisa munu na kuyawula mpe mu ke na kuzwa ve kizunu."» **4** Nge ke zabisa yandi ti, Yave ke na kutuba: «Mu ke na kumwangisa yina mu tungaka, mu ke na kutimuna yina mu kundaka. Mu ke na kumwangisa yinsi nyonso. **5** Mpe nge, nge ke na kusosa kaka ndandu ya nge mosi? Kulomba ata kima ve. Samu ti mu ke talisa mpasi na konso kima yina ke na kuzinga. Kasi nge, na bisika nyonso yina nge ke kwenda, mu ke sala ti luzingu ya nge vwanda kimvwama ya nge yina nge me kuzwa na mvita. Ni Yave me tuba yawu.»

46 Yayi ni mambu yina Yave tubaka na mumbikudi Yelemya na yina me tadila bantu ya bayinsi. **2** Mambu yayi me tadila Ngipiti mpe binwani ya Falawo Neko, ntinu ya Ngipiti yina vwandaka pene-pene ya nzadi ya Efalate, kuna na mbanza ya Kalekemise, yandi yina ba nungaka na Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, na mvula ya yiya ya kintinu ya Yoyakime, mwana ya Yosiya, ntinu ya Yuda. **3** «Beno kubika binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu, ya nene mpe ya fyoti, beno kwenda nwana mvita. **4** Beno bayina ke nataka bampunda, Beno kubika bampunda! Beno kwenda na mvita! Beno tula bayimpu ya beno ya mvita! Beno kubika madyonga ya beno, beno lwata binwanunu ya beno ya bisengo yina ke kebaka nzutu!» **5** Samu na yinki bawu ke na kutekita na boma? Bawu ke na kuvutuka manima, ba me nunga binwani ya bawu. Bawu ke na kwendaka kima-kima ata kutala na manima. Bisika nyonso kaka boma na boma. Ni Yave me tuba yawu. **6** Bayina me lutila mbangu ke vuuka ve! Binwani yina me lutila ngolo ke vuuka ve! Kuna na node, na bandilu ya nzadi ya Efalate, ba ke na kubula mabaku, ba ke na kubwa. **7** Nani kele mutindu maza ya Nile na ntangu yina yawu ke fulukaka? Nani kele mutindu maza ya Nile, ntangu yawu ke lutaka ndilu ya yawu? **8** Ni Ngipiti ke fulukaka mutindu Nile. Yawu ke lutaka bandilu mutindu banzadi. Yandi vwandaka tuba: «Mu ke fuluka, mu ke fulusa ntoto, mu ke zimbisa bambanza mpe bantu yina ke zingaka kuna. **9** Bampunda, beno kwenda nwana mvita, bipusu-pusu

ya mvita, beno kwenda! Beno binwani ya ngolo, beno tekila, beno bantu ya Kuse mpe ya Pute, yina ke sadilaka binwanunu ya bisengo yina ke kebaka ntulu, mpe bantu ya Lude yina ke sadilaka munani ya mvita!» **10** Kasi kilumbu yina kele Kilumbu ya Yave, Nzambi ya Binwani, yawu kele kilumbu ya nkele ya Yave, yandi ke futisa bambeni ya yandi yimbi ya bawu. Mbele ya mvita ke na kufwa. Mbele ya mvita me yukuta. Yawu ke na kunwa menga ya bawu, yawu kele mutindu munkayulu ya Yave, Nzambi ya Binwani, na yinsi ya node, na bandilu ya nzadi ya Efalate! **11** Nge Ngipiti ndumba ya kitoko, kwenda na Ngalaade na kusosa manganga samu na bamputa ya nge. Kasi ata ti nge tula manganga ya mutindu na mutindu, nge ke beluka ve. **12** Bantu ya bayinsi kuwaka wapi mutindu ba talisaka nge nsoni, samu ti kuyawula ya nge me wakana na ntoto nyonso. Kinwani me tutana na kinwani ya nkaka, bawu nyonso zole me bula mabaku, bawu nyonso zole me kubwa. **13** Mambu ya Yave kuminaka mumbikudi Yelemya. Yawu me tadila nkwizulu ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, yina vwandaka kwiza samu na kunwanisa yinsi ya Ngipiti: **14** «Beno samuna yawu na Ngipiti, beno wakisa yawu na mbanza Mingedole, beno wakisa yawu na mbanza Memfise mpe na mbanza Tapanese! Beno tuba: "Beno kubama na mvita!" Samu ti mbele ya mvita ke na kufwa, bayina kele pene-pene ya beno. **15** Samu na yinki nzambi Apise me kima? Kiteki ya nge ya ngombe ke vibidila ve. Yave me bwisa yawu. **16** Yave ke salaka ti binwani mingi kubula mabaku, bawu ke na kubwa na zulu ya bampangi bawu ke na kutuba: "Beto telama, beto vutuka na sika ya bantu ya beto, na yinsi ya beto ya mbutukulu. Ntama na mbele ya mvita yina ke na kufwa bantu." **17** Na yina me tadila Falawo, ntinu ya Ngipiti, Beno pesa yandi nkumbu yayi: "Makelele ya mingi ya mpamba!"» **18** Na Nkumbu ya munu mosi Yave, Nzambi ya Binwani, ntinu ya moyo, ya tsyelika mbeni yina ke kwiza kele mutindu mongo ya Tabole na kati-kati ya myongo ya nkaka, yawu kele mutindu mongo ya Kaamele ya kuyalumuka tii na mubu. **19** Beno bantu ya Ngipiti, ntangu me kuma samu na beno na kukanga bifunda ya beno, samu na kukwenda na yinsi ya nzenza. Samu ti mbanza Memfise ke kuma yinsi ya kuyuma, kisika yina bantu ke zinga dyaka ve. **20** «Ngipiti kele mutindu mpunda ya kento ya kitoko! Kasi banzinzi yina ke tatikaka me katuka na node, yawu ke na kwiza. **21** Binwani ya bayinsi ya nzenza yina bantu ya Ngipiti futaka, bawu vwandaka mutindu bangombe ya mafuta. Bawu ke na kuteka manima. Bawu nyonso mpe ke na kukima kintwadi. Na kilumbu ya kyadi yina ke kwiza bwidila bawu, muntu mosi ve ke vibidila. Ya kele ntangu ya kupesa bawu kitumbu. **22** Ngipiti ke kima mutindu nyoka, ata kusala makelele, mbeni ke na kukwiza na mukangu ya binwani, yandi ke na kukwiza na basoka, mutindu bantu yina ke zengaka bayinti. **23** Ba ke na kuzenga mfinda, mfinda yina ata muntu ke kotaka. Bawu ke na kukwiza bawu mingi kulutila makonko yina ba lenda tanga ve. Ni Yave me tuba yawu.» **24** Yayi kele nsoni mingi samu na Ngipiti: «Yawu me kubwa na lutumu ya bantu yina me katuka na node.» **25** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Mu ke pesa kitumbu na Amone, nzambi ya Tebese. Mu ke pesa kitumbu na Ngipiti na banzambi ya yandi mpe na bantinu ya yandi. Mu ke pesa kitumbu na Falawo mpe na bayina nyonso ke tulaka kivuvu ya bawu na yandi. **26** Mu ke yekula bawu na bantu yina ke sosaka na kufwa bawu: Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, mpe binwani ya yandi.» «Na bilumbu yina ke kwiza, Ngipiti ke vutuka dyaka mutindu yawu vwandaka ntete.» Ni Yave me tuba yawu. **27** «Nge kisadi ya munu Yakobi, kutala boma ve. Nge Isayeli, kulemba ve. Samu ti mu ke na kwiza kuula nge na bisika yina ya ntama. Mu ke na kwiza vuukisa bana ya nge na yinsi yina ba nataka bawu na ngolo. Yakobi ke vutuka, yandi ke vwanda na kizunu mpe yandi ke nata luzingu mosi ya mbote. Ata muntu ke kwamisa dyaka yandi.» Ni Yave me tuba yawu. **28** Yave ke na kutuba: «Mu kele kintwadi na beno samu na kuvuukisa beno. Mu ke manisa na kufwa makanda ya bantu yina kele na bisika yina mu mwangisaka beno, kasi beno mu ke manisa ve na kufwa beno. Kasi mu ke semba beno na ludedomo nyonso. Mu lenda bika ve beno ata kitumbu.»

47 Mambu ya Yave kuminaka mumbikudi Yelemya na yina me tadila ba-Filiseti. Yawu salamaka ntete Falawo kwiza nwanisa bantu ya Ngaza. **2** Yave ke na kutuba: «Maza ke na kukatuka na node, yawu ke na kukuma mwila ya nene, yawu ke na kumwangana na yinsi nyonso, na zulu ya bima nyonso. Yawu ke na kumwangana na bambanza, mpe bantu yina ke zingaka kuna. Babakala ke na kulooka, bantu nyonso ya yinsi ke na kuyawula. **3** Ba ke na kuwa makelele ya makulu ya bampunda, makelele ya bapusu-pusu ya mvita, mpe makelele ya makalu ya yawu. Bibuti ke na kuzimbana bana ya bawu, bawu ke na kutelama kuna, maboko mpamba. **4** Kilumbu ke na kukwiza samu na kufwa ba-Filiseti, bantu ya Tile mpe bantu nyonso yina lenda kusadisa bantu ya Sidone yina bikanaka. Ee, Yave ke manisa na kufwa ba-Filiseti, mpe bantu yina ke bikana na kisanga ya Kafetole. **5** Bantu ya Ngaza me katula bansuki. Asekelone me kuma swi. Beno bayina me bikana moyo na kati ya bantu ya ngolo, tii wapi ntangu beno ke tatamana na kusalaka bansamba na nzutu? **6** Beno ke na kutuba: "Yayi mambu ya kyadi, mbele ya mvita ya Yave, nge ke pemaka ve? Vutuka na kisika na kati ya nkutu, vwanda swi, dingama." **7** - Wapi mutindu yawu lenda kupema? Ni Yave me tumisa yawu, na kukwenda na Asekelone mpe na ndilu ya mubu! Ni kuna yandi me fidisa yawu.»

48 Na yina me tadila Mowabe, Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba mutindu yayi: «Kyadi samu na bantu ya Nebo, mbanza ya bawu me mwangana! Kileyatayime me fuluka na nsoni, ba me botola yawu. Mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo, yawu me fuluka na nsoni, yawu ke na kutekita na boma! **2** Mowabe kele dyaka ve na masiika. Kuna na Esebone, ba ke na kukubika mpasi ya Mowabe.» Ba ke na kutuba: «Beto kwendeno katula Mowabe na kati ya lutangu ya bayinsi!» Nge mpe Mademene, nge ke mwangana, mbele ya mvita ke landa nge mbangu. **3** Ba ke na kuwa makelele ya kyadi ke na kukatuka na Yolonayime: Ya kele mwangusulu mpe mvwanzi! **4** Mowabe me mwangana, bana ya yandi ke na kulooka. **5** Bayina me bikana moyo ke na kudila na kwendaka yuluka na Luyite. Ba ke na kuwa makelele ya mvwanzi ke na kukulumuka na Yolonayime: **6** «Beno kima awa, beno sosa na kuvuuka! Beno kwenda na yinsi ya kuyuma, mutindu mbuluku ya mfinda. **7** Ya tsyelika, nge Mowabe, nge me tula kivuvu ya nge na kati ya bimvwama ya nge mpe na bisalu ya nge. Kasi nge mpe ba ke baka nge na ngolo. Na yina kiteki ya nzambi Kemose, banganga-nzambi ya yandi mpe bamfumu ya yandi, ba ke nata bawu na ngolo na yinsi ya nzenza. **8** Kimwangisi ke kota na konso mbanza ata mbanza mosi ve ke vuuka. Kuna na mudimba, nyonso ke kufwa, nyonso ya kuzangama ke mwangana.» Ni Yave me tuba yawu. **9** Beno pesa Mowabe mapapu, samu ti yandi dumuka na kukwenda ntama! Bambanza ya yandi ke mwangana, ya ke vwanda dyaka ve na bantu yina ke zinga kuna. **10** Bika ti muntu yina ke pesa ve ntima ya yandi na kisalu ya Yave, yandi kusiingwa! Bika ti muntu yina ke yimina mbele ya yandi ya mvita kutangisa menga, yandi

kusiingwa! **11** Kubanda na buntwenya ya Mowabe, Mowabe vwandaka zinga na kizunu nyonso. Yandi vwandaka mutindu vinu yina ke na kupemaka ya yawu na kati ya mbinda. Ba me nata ve yandi na ngolo na yinsi ya nzenza. Vinu ke kaka ya mbote, nsunga ya yawu me soba ve. **12** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Bilumbu ke na kukwiza yina mu ke fidisa bantu yina ke kwiza sekula nge. Bawu ke basisa nyonso yina kele na kati ya mbinda mpe bawu ke mwangisa mayuki.» **13** «Mowabe ke tala nsoni ya nzambi Kemose, mutindu bantu ya Isayeli talaka nsoni ya Betele yina bawu vwandaka sadila kivuvu.» **14** «Wapi mutindu beno lenda tuba ti: "Beto kele binwani, nkonga ya binwani ya ngolo"? **15** Mowabe me mwangana, bambanza ya yandi me kuya tiya, ntwenya ya kulutila kitoko me kwenda na lufwa.» Ni ntinu me tuba yawu, Nkumbu ya yandi, Yave Nzambi ya Binwani. **16** Mwangusulu ya Mowabe me kuma pene-pene. Mpasi ya yandi ke na kukwiza mbangu-mbangu. **17** Beno kindisa yandi, beno nyonso yina ke zungaka yandi, beno bayina nyonso zaba Nkumbu ya yandi! Beno tuba mutindu yayi: «Wapi mutindu yandi me mwangana, yandi mukawa ya lulendo, yandi yinti ya nkembo?» **18** Nge Dibone mbanza ya kitoko, katuka na kisika ya nkembo ya nge. Kulumuka, nge kwenda vwanda na yinsi ya kuyuma, kisika ke na mpwila ya maza. Samu ti kimwangisi ya Mowabe ke na kwiza mwangisa mbanza ya nge ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **19** Nge Alowele, Telama na nzila, nge banda na kutadikila! Yufula bayina ke na kukima, yufula bayina me bikana moyo mutindu yayi: «Wapi dyambu?» **20** Mowabe me kuma na nsoni, yandi ke na kutekita na boma. Beno sala milolo, beno looka! Beno kwenda samuna na Alenone ti Mowabe me mwangana yimeni! **21** Ee, lufundusu me kubwa na bayinsi yina kele na bantoto ya kuzangama! Olone, Yasa, Mefaate, **22** Dibone, Nebo, Bete-Dibelatayime, **23** Kileyatayime, Bete-Ngamule, Bete-Mewone, **24** Keliyote, Bosela, bambanza nyonso ya Mowabe yina kele ntama mpe yina kele pene-pene. **25** «Mowabe kele dyaka na ngolo ve, yandi kele dyaka na lutumu ve», ni Yave me tuba yawu. **26** Mowabe vwandaka tala ti yandi me lutila Yave. Bika ti ba pesa yandi malafu samu na kulakisa yandi vinu yina yandi kunwaka mpe samu ti yandi sekisa bantu. **27** Mowabe, bambuka moyo na mutindu yina nge vwandaka seka Isayeli. Nge vwandaka tala ti yandi kele muyibi, samu ti nge vwandaka zonzila ve nkumbu ya yandi ata kuseka yandi. **28** Beno bantu ya Mowabe, beno katuka na bambanza, beno kwenda zinga na kati ya matadi. Beno vwanda mutindu dibembe yina ke na kutunga dinzanza ya yandi na bisika yina kele mpasi na kukota. **29** Beto kuwaka nsangu ya lunangu ya Mowabe, lunangu ya yandi ya kulutila, mayama ya yandi, ntima ya yandi ya yimbi. **30** Yave ke na kutuba: «Munu mpe, mu zaba yawu, yandi ke na kulutisa, kasi nyonso yina yandi ke na kusala ke kaka ya mpamba.» **31** Mu ke na kuduma samu na nge. Mu ke na kulomba na yinsi ya muvimba na kusadisa Mowabe. Mu ke na kuyawula samu na bantu ya mbanza Kile-Elese. **32** Nge yinti ya vinu ya Sibema mu ke na kudila samu na nge, kulutila kudila yina mu ke na kudila samu na bantu ya Yazele. Kasi kimwangisi me mwangisa bambuma yina nge bukaka, bambuma ya vinu yina nge yonzikaka. **33** Na kati ya bilanga ya Mowabe, kilengi ya kulutila ke dyaka ve. Na kati ya bidunda, vinu ke dyaka ve, bantu yina ke mwangaka bambuma ke na kusala dyaka ve. Ba ke na kuwa dyaka ve milolo ya bawu ya nsayi. **34** Bantu ya Esebone ke na kulomba ba sadisa bawu mpe kuyawula ya bawu ke na kuwakana tii na Eleyale. Bandinga ya bawu ke na kuwakana tii na Yayase mpe kukatuka na Sowale, yawu ke na kuwakana tii na Yolonayime, na Engelate-Selisya samu ti, ata kisika yina vwandaka maza ya Nimelime me kuma kisika ya kyadi. **35** «Na Mowabe, mu ke katula bayina ke kwendaka pesa minkayulu na banzambi ya bawu, na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo.» Ni Yave me tuba yawu. **36** Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kuyawula samu na matuutu ya Mowabe mpe yawu ke na kuyawula mutindu matuutu ya bantu ya Kile-Yelese, samu ti ndandu yina bawu kuzwaka me zimbana. **37** Babakala nyonso katulaka bansuki mpe mandefo ya bawu. Bawu salaka bansamba na maboko mpe ba lwataka binkuti ya kyadi. **38** Na zulu ya miludi ya kuyalumuka ya bayinzo ya Mowabe mpe na bisika yina bantu ke yonzamaka, ba ke na kuwa bantu ke na kuyawula. «Mu ke na kumwangisa Mowabe mutindu ba ke mwangisaka mbungu yina ke dyaka na kisalu ve». Ni Yave me tuba yawu. **39** Beno yimba mukunga ya kyadi: «Yandi me lemba! Beno sala milolo! Samu na nsoni, Mowabe me pesa manima!» Bayina nyonso kele pene-pene ya Mowabe ke tala yandi mutindu kima ya mpamba-mpamba mpe kima ya nsisi. **40** Yave ke na kutuba: «Bambeni kele mutindu mbemba ke na kuzungana na zulu ya Mowabe.» **41** Ba me botola bambanza Keliyote, ba me baka bisika ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Na kilumbu yina, binwani ya Mowabe ke tala mpasi na ntima mutindu kento ke talaka mpasi na ntangu ya kubuta. **42** Mowabe ke dyaka ve, bantu ya Mowabe ke dyaka ve: Bawu vwandaka tala ti bawu lutila Yave. **43** «Boma, dibulu, mutambu, samu na beno bantu ya Mowabe! Ni Yave me tuba yawu.» **44** «Muntu yina ke sosa kukima mpasi yayi, ke kubwa na dibulu. Muntu yina ke basika na dibulu, ke kangama na mutambu. Ya tsyelika mu ke lakisa na Mowabe ti ya ke mvula yina mu ke futisa yandi yimbi ya yandi. Ni Yave me tuba yawu.» **45** «Bayina ke kimaka samu ti ba ke na ngolo ve, ke sosa na kubumbama na mpewo ya Esebone. Kasi tiya ke fuluka na mbanza, yawu ke yoka yinzo ya ntinu Siwone. Yawu ke yoka bandilu ya Mowabe mpe bantoto ya kuzangama ya bantu ya mvwanzi.» **46** «Kyadi samu na nge Mowabe! Nge ke na kufwa, nge dikanda ya nzambi Kemose. Ba me nata na ngolo bana ya nge ya babakala mpe ya bakento na yinsi ya nzenza.» **47** «Kasi na bilumbu yina ke kwiza, mu ke vutula Mowabe mutindu yawu vwandaka.» Ni Yave me tuba yawu. Ni awa me suka nsembolo ya Mowabe.

49 Na yina me tadila ba-Amoni, Yave ke na kutuba: «Isayeli ke na bana ve? Yandi ke na kibyadi ve? Samu na yinki ntinu ya bawu me baka Ngade? Samu na yinki bantu ya yandi ke na kuzinga na bambanza ya yandi?» **2** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Mu ke wakisa milolo ya mvita na Laba mbanza ya ba-Amoni. Ya ke kuma kisika ya kyadi, kasi babwala yina kele pene-pene ke kuya na tiya. Na yina, Isayeli ke baka yina kele ya yandi.» Ni Yave me tuba yawu. **3** Bantu ya Esebone, beno yimbila mukunga ya kyadi: «Mbanza ya Ayi me mwangana.» Beno babwala yina kele pene-pene ya Laba, beno bokila ba sadisa beno. Beno lwata binkuti ya kyadi, beno yimbila mukunga ya kyadi, beno tambula kidi-kidi na balupangu: nzambi Milekome, katukaka yinsi yayi, yandi na banganga-nzambi ya yandi mpe bamfumu ya yandi, bawu kwendaka na yinsi ya nzenza. **4** Aa, nge Laba, Samu na yinki nge ke na kusala lunangu samu na midimba ya nge? Nge ndumba ya yintu ngolo, mudimba ya nge me banda na kumwangana. Nge vwandaka tula ntima na bimvwama ya nge mpe nge vwandaka tuba: «Nani ke lenda na kunwanisa munu?» **5** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu ke sala ti bantu yina ke zingaka pene-pene ya nge, kutalisa nge boma ya kulutila. Ba ke bingisa beno, muntu na muntu na nzila ya yandi mpe ata muntu ke vwanda kuna samu na kuvuukisa bayina ke kima.» **6** «Kasi, na manima, mu ke vutula

ba-Amoni mutindu bawu vwandaka ntete.» Ni Yave me tuba yawu. **7** Na yina me tadila Edome, Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Kuna na Temane, ndwenga ke dyaka ve? Malongi ya mbote ke dyaka ve na bantu ya mayela? Ndwenga ya bawu me fusa? **8** Beno bantu ya Dedane, beno teka manima, beno kima, beno kwenda kubumbama na mabulu, samu ti mu ke na kukwiza, samu na kumwangisa beno. Nge dikanda ya Esawu, ntangu me lunga ya kupesa nge kitumbu. **9** Kana bantu yina ke yonzikaka bambuma ya vinu kwiza na sika ya beno, bawu ke bikaka ve ata kikanka mosi ya bambuma. Kana miyibi kukotila beno na mpimpa, bawu ke laba nyonso yina ba ke na yawu nsatu. **10** Nge dikanda ya Esawu, ni munu mosi ke yekula beno mpe ke lakisa bifu ya beno: Beno ke bumbama dyaka ve, ya ke vwanda mpasi mingi samu na dikanda ya beno. Bana ya beno, bampangi mpe bayina ke zingaka pene-pene ya beno ke mwangana mpe ata muntu ke tuba ti: **11** Bika ya nge bansaana ya nge, samu ti mu ke baka bunkete ya bawu. Bika ti mifwidi ya nge kutula ntima ya bawu na munu.» **12** Ya tsyelika, Yave ke na kutuba: «Beno kuwa mbote: Bayina vwandaka ve na muswa ya kunwa mbungu ya bampasi, bawu me kuzwa kitumbu ya kunwa yawu mpe nge, Edome, nge ke na kubanza ti ba ke semba nge ve? Ve, nge ke kondwa yawu ve. Mbungu yayi ya bampasi, nge ke kunwa yawu! **13** Ya tsyelika, mu me kudya ndefi na Nkumbu ya munu, mbanza Bosela ke kuma kisika ya kyadi, ya kufuluka na boma mpe ba ke banda na kutangaka yawu mutindu kifwani ya bilanga ya kyadi na kati ya lutangu ya bifingu mpe ya bisika yina ke ya kusiingwa. Bambanza nyonso yina kele pene-pene ke bikana kaka ya kumwangana.» Ni Yave me tuba yawu. **14** Mu me kuwa nsangu yina me katuka na Yave samu na bantu ya yinsi, yawu ke na kutuba: «Beno vukana! Beno kwenda nwana mvita!» **15** «Nge Edome, na kati ya bayinsi nyonso, ni nge mu ke kulula ya kulutila, mu me sala ti bantu kunyafuna nge. **16** Nge vwandaka talisa bantu boma, lunangu ya ntima ya nge me vuna nge. Nge yina ke zingaka na mabulu ya matadi, nge yina ke zingaka na zulu ya myongo. Ata ti nge tula dinzanza ya nge na zulu mutindu mbemba, katuka kuna mu ke kulumuna nge.» Ni Yave me tuba yawu. **17** «Edome ke kuma kisika ya kyadi. Bayina nyonso ke luta pene-pene ya yandi, ke yituka na kutalaka mvwanzi yina salamaka kuna mpe bawu ke banda na kulooka na boma samu na kulwala yina nge me lwala. **18** Yawu ke vwanda mutindu mwangusulu ya Sodome, ya Ngomole mpe ya bambanza yina kele pene-pene. Ata muntu ke zinga dyaka kuna, ata nzutu ke vwanda dyaka kuna.» Ni Yave me tuba yawu. **19** «Mu ke vwanda mutindu nkosi yina ke na kubasika na mfinda ya Yolodani pene-pene ya mwa maza mpe kaka na mbala mosi, mu ke bingisa bantu nyonso. Na yina, mu ke byeka na Edome, mfumu yina mu ke soola. Nani lenda kufwanana na munu? Nani lenda kuyufula munu mambu yina mu me sala? Wapi mfumu yina lenda kuvibidila na mantwala ya munu?» **20** Beno bantu ya Edome, beno kuwa yinki Yave me kubika samu na beno, yinki yandi ke na kubanza na kusala samu na bantu yina ke zingaka na Temane: beno vwanda na kivuvu ti ba ke nata bawu mutindu bibulu tii na kidikulu. Bantu ya yinsi ya bawu, ke manga bawu samu na boma. **21** Samu na kubwa yina bawu me kubwa, ntoto ke na kuningana. Bidilu ya bawu ke na kuwakana tii na Mubu ya Batwandu. **22** Bawu ke na kudumuka mutindu mbemba ke na kupepa na zulu mpe ke na kulakisa mapapu ya yandi na Bosela. Na kilumbu yina, bantima ya binwani ya Edome ke tala mpasi na ntima mutindu kento ke talaka mpasi na ntangu ya kubuta. **23** Na yina me tadila Damase, «Nsoni me kota na bambanza ya Amate mpe Alepade. Yawu me kuwa bansangu ya yimbi, yawu me kuma na boma. Yawu ke na kuningana mutindu maza ya mubu ke dingamaka ve. **24** Bantu ya Damase ke dyaka ve na kibakala, bawu me vutuka na nzila samu na kukima, bawu ke na kutekita. Bawu ke na kutala mpasi mpe ba me kuma na boma mutindu kento ke na kati ya mpasi ya kubuta. **25** Wapi mutindu ba me bika mbanza yayi ba vwandaka pesila masiika? Wapi mutindu ba me bika mbanza yayi yina vwandaka yangidika? **26** Na kilumbu yina, bantwenya ya yandi ke kubwa na bisika yina bantu ke yonzamaka. Binwani nyonso ya yandi ke vwanda swi. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **27** Mu ke tula tiya na bibaka ya mbanza Damase, yawu ke yoka bayinzo ya bantinu ya Bene-Adade.» **28** Na yina me tadila ba-Alabe ya Kedale mpe kintinu ya Asole yina Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, mwangisaka, Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Beno kwenda nwanisa bantu ya Kedale. Beno mwangisa bantu ya Kedeme.» **29** Bika ti ba botola bawu bayinzo ya bawu ya lele na bibulu ya bawu. Bika ti ba baka bawu balele ya bawu, bima ya bawu nyonso na basamo ya bawu, bika ti ba finga bawu mutindu yayi: «Bisika nyonso, kaka boma na boma.» **30** Beno bantu ya Asole, beno kima bisika nyonso, beno kwenda bumbama na kati ya mabulu. Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, me kubika dyambu ya yimbi samu na beno. Ni Yave me tuba yawu. **31** Yave ke na kutuba: Beno telama, beno kwenda nwanisa bantu yayi yina ke zingaka ya bawu na kizunu, bayina ke banzaka ti bawu ke na lukengolo ya mbote, bayina kele ve na mwelo, bafungula, bayina ke zingaka na kisika ya bawu mosi! **32** Bambeni ke baka basamo ya bawu, bibulu ya bawu ke kuma kimvwama ya bambeni. Bantu nyonso yayi yina ke katulaka bansuki ya mabundi, mu ke mwangisa bawu bisika nyonso yina bawu ke vwanda. Ni Yave me tuba yawu. **33** «Mbanza Asole ke kuma kisika ya bambulu, kisika ya kyadi ya konso ntangu. Ata muntu ke vwanda dyaka kuna, nzutu mosi ve ke zinga dyaka kuna.» **34** Mambu ya Yave kuminaka mumbikudi Yelemya ntangu Sedekyawu, ntinu ya Yuda, bandaka kintinu ya yandi. Ya kele mambu yina me tadila bantu ya Elame. **35** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu ke zenga munani ya Elame yina kele ngolo ya yandi ya ntete. **36** Mu ke sala ti mupepe kukatuka na node, na sude, na esete mpe na wesete samu na kufula na Elame. «Mu ke mwangisa bantu ya Elame bisika nyonso. Bantu ya Elame ke kima samu na kwenda kubumbama na bayinsi ya nkaka.» **37** «Mu ke talisa bantu ya Elame boma na mantwala ya bambeni ya bawu, na mantwala ya bayina ke sosa kufwa bawu. Na nkele ya munu ya kulutila, mu ke fidisa bawu mpasi. Mu ke losila bawu mbele ya mvita yina ke landa bawu tii bawu nyonso ke manisa na kufwa. Ni Yave me tuba yawu. **38** Mu ke tula kiti ya munu ya kintinu na Elame, mu ke zimbisa ntinu mpe bamfumu ya yandi.» Ni Yave me tuba yawu. **39** «Kasi na bilumbu yina ke kwiza, mu ke vutula Elame mutindu yawu vwandaka ntete. Ni Yave me tuba yawu.»

50 Yayi ni mambu yina Yave tubaka samu na bantu ya Babilone na yina me tadila yinsi ya ba-Kalede na yinwa ya mumbikudi Yelemya. **2** «Beno zabisa mambu yayi na bantu ya bayinsi, beno telemisa kidimbu ya yinsi. Beno samuna yawu ata kubumba dyambu. Beno tuba mutindu yayi: Ba me baka Babilone! Beno me fuluka na nsoni, Maleduke ke na boma! Biteki ya yawu me fuluka na nsoni. Banzambi ya yawu me mwangana! **3** Bantu ya yinsi mosi ya node yina ke kitulaka bayinsi na bisika ya kyadi, bisika yina bantu ke lenda kuzinga ve ke na kwenda samu na kunwanisa bawu. Ya vwanda bantu, bibulu, nyonso ke kufwa, bawu nyonso ke zimbana.» **4** «Yave ke na kutuba ti, na bilumbu yina, bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda ke vutuka kisika mosi, bawu ke tambula na kwendaka

dila, bawu ke sosa Yave Nzambi ya bawu. **5** Bawu ke sosa nzila ya Siyone samu na kukwenda kuna. Bawu ke vukana na Yave samu na kusala ngwisani ya bantangu nyonso yina ba ke zimbana ata fyoti ve. **6** Bantu ya munu vwandaka mameme ya kuzimbana, mivungi ya bawu zimbisaka bawu, ba bikaka bawu kutambula kidi-kidi na zulu ya myongo, bawu vwandaka kwenda tambula na myongo ya nene mpe na myongo ya fyoti, ata kubambuka moyo na mpaka ya bawu. **7** Bambeni ya ntete yina vwandaka kwiza kuna, vwandaka kufwa bawu mpe vwandaka tuba: “Beto ke na kusala yimbi ve, samu ti bantu yayi salaka disumu na ntadisi ya Yave, Yave, yina kele ludedomo ya bawu, kivuvu ya bankooko ya bawu.”» **8** «Beno kima yinsi yayi ya bantu ya Babilone, beno basika na yinsi ya ba-Kalede, beno vwanda mutindu bankombo ya mbakala yina ke tekilaka na mantwala. **9** Mu ke basisa nkonga ya nene ya bantu ya bayinsi, samu na kunwanisa Babilone. Bantu yango ke katuka na node, bawu ke kubama samu na mvita mpe bawu ke baka Babilone. Madyonga ya bawu ke lembanaka ve, mutindu binwani yina zaba mbote-mbote mvita, yina ke katukaka ve na mvita maboko mpamba. **10** Ba yekula ba-Kalede, bawu ke kuma mutindu kimvwama ya mvita. Bayina ke baka kimvwama yango na ngolo, bawu ke yukuta mbote. Ni Yave me tuba yawu. **11** Ee! Beno yangalala, beno vwanda na kilengi ya kulutila, beno bayina me bebisa mvwilu ya munu! Ee, beno dumuka mutindu ngombe ya kento na kati ya matiti ya bambuma ya faline. Beno looka mutindu bampunda ya mbakala! **12** Mama ya beno me fuluka na nsoni, mama yina butaka beno me safuka. Na mulonga ya bayinsi, ba me tula yandi na yisi. Yawu me kuma yinsi ya kuyuma, ntoto ya kukawuka, kisika yina ata kima lenda mena ve.» **13** Nkele ya Yave ke sala ti ata muntu kuzinga dyaka kuna, yawu ke kuma kisika ya kyadi. Konso muntu yina ke luta pene-pene ya Babilone ke kubwa na ntoto, ke tekita na boma na kutalaka bamputa ya bantu ya yawu. **14** Beno nyonso yina ke sadilaka minani, beno telama samu na kunwanisa Babilone. Beno losa yandi madyonga, beno manisa madyonga nyonso, samu ti yandi salaka disumu na ntadisi ya Yave. **15** Beno sala milolo ya mvita na balweka nyonso samu na yandi. Yandi ke na kupesa nzutu yandi mosi, makunzi ya yandi ke na kubwa, bibaka ya yandi ke na kumwangana. Ni Yave me futisa Babilone yimbi ya yandi. Beno nwanisa Babilone, beno sala yandi mpe mutindu yandi salaka. **16** Beno katula na Babilone bayina nyonso ke kundaka mpe bayina ke sadilaka na munkwati na kuyonzika bambuma na ntangu ya kubuka. Na mantwala ya mbele ya mvita ya kimwangisi, bika ti konso muntu kukwenda na sika ya bantu ya yandi, ti konso muntu kukima na yinsi ya yandi! **17** Isayeli vwandaka mutindu dimeme ya kuzimbana yina bankosi vwandaka landa. Ya ntete na kudya yawu vwandaka ni ntinu ya Asili, na manima, ya vwandaka ni Nebukadenesale ntinu, ya Babilone yina manisaka na kudya yawu na mikwa nyonso. **18** Na yina, Yave Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Mu ke futisa ntinu ya Babilone mpe yinsi ya yandi mutindu mu salaka yawu na ntinu ya Asili.» **19** Mu ke vutula Isayeli na kisika ya yandi samu ti yandi dikila bibulu ya yandi na mongo ya Kaamele mpe ya Basane. Yandi ke kondwa ve kima ya kudya na mongo ya Efalayime mpe ya Ngalaade. **20** Yave ke na kutuba: Na bantangu yina, ba ke sosa na kuzaba wapi yimbi yina Isayeli salaka, kasi yawu ke talana ve. Yimbi yina Yuda salaka ke talana ve, samu ti mu ke lemvokilaka bayina mu ke bikaka moyo. **21** «Kwenda nwanisa bantu ya yinsi ya Malatime! Nwanisa bantu yina ke zingaka na Pekode! Kufwa bawu, manisa bawu tii na muntu ya nsuka! Sala mutindu mu tumisaka nge! Ni Yave me tuba yawu. **22** Na kati ya yinsi, ba ke na kuwa makelele ya mvita. Wapi mutindu ya mvwanzi yayi! **23** Wapi mutindu yawu me salama? Wapi mutindu yawu me mwangana? Wapi mutindu yawu me zengana? Yawu kikonkoto yina vwandaka bula ntoto nyonso! Wapi mutindu na kati ya bayinsi nyonso, Babilone me mwangana? **24** Babilone, mu me lebika nge mutambu nge ata kuzaba. Nge me kangama na yawu. Ba me tala nge mpe ba me bwila nge, samu ti nge me sombola Yave.» **25** Yave me fungula kibumbulu ya binwanunu ya yandi. Yandi me baka binwanunu ya nkele ya yandi. Kuna na yinsi ya ba-Kalede, ba ke tala kisalu ya Yave, Nzambi ya Binwani. **26** Beno katuka na balweka nyonso ya yinza samu na kukwiza na Babilone. Beno kwiza bebisa bibumbulu ya yandi ya bambuma, beno fyetikisa yawu mutindu bikunku ya matiti. Beno kumwangisa yawu samu na Nzambi. Ata kima kubikana ve. **27** Beno kufwa bangombe nyonso ya mbakala, beno kulumuna yawu na kisika yina ba ke kufwaka bibulu! Kyadi mingi samu na bawu! Kilumbu ya nsembolo ya bawu me kuma, ntangu ya bawu me lunga! **28** Beno kuwa: «Ya kele makelele ya bayina kimaka, bayina vuukaka na Babilone, ni bawu ke na kunata bansangu ya “nsembolo ya Yave, Nzambi ya beto, na Siyone. Nsembolo ya dizulu.”» **29** Samu na kunwanisa Babilone, beno bokila bayina nyonso ke sadilaka munani. Beno zunga Babilone, beno bika ve ata kisika ya mwasi. Bika ti ba vutula yandi yimbi yina yandi salaka, samu ti yandi tumamaka ve na Yave, Nzambi ya longo ya Isayeli. **30** «Ee, na kilumbu yina, binwani ya yandi ya bantwenya ke kubwa na bisika yina bantu ke yonzamaka, binwani nyonso ya yandi ke dingama.» Ni Yave me tuba yawu. **31** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu ke nwanisa nge, nge kento ya lunangu samu ti, kilumbu ya nge me kuma, ntangu ya munu me lunga ya kupesa nge kitumbu. **32** Kento ya lunangu ke bula dibaku, yandi ke kubwa mpe ata muntu ke telemisa yandi. Mu ke namisa tiya na bambanza ya yandi, yawu ke yoka nyonso yina me zunga yandi.» **33** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Ba me kwamisa bantu ya Isayeli mpe bantu ya Yuda. Bayina nataka bawu na bundongo me kanga bawu na ngolo, ba me manga na kubika bawu. **34** Kasi, munu kikuudi ya bawu, mu ke na ngolo. Nkumbu ya munu, Yave, Nzambi ya Binwani. Mu ke na kunwanina bawu, samu na kuvutula kizunu na yinsi mpe kumwangisa bantu ya Babilone.» **35** «Mbele ya mvita me kotila ba-Kalede, na bantu yina ke zingaka na mbanza Babilone, na bamfumu mpe bantu ya ndwenga. Ni Yave me tuba yawu! **36** Nge mbele ya mvita, nwanisa mimbikudi ya luvunu, bika ti bawu lawuka! Nwanisa binwani ya Babilone, bika ti bawu kufwa! **37** Nge mbele ya mvita, nwanisa bampunda ya yandi, nwanisa bipusu-pusu ya yandi ya mvita. Nwanisa babakala nyonso yina ke zingaka kuna, bika ti bawu kukuma mutindu bakento yina kele ve na ngolo! Nge mbele ya mvita, nwanisa bimvwama ya yandi, bika ti ba botola yandi bimvwama! **38** Nge mbele ya mvita, nwanisa maza ya yandi bika ti, yawu kukawuka! Ya kele yinsi ya kufuluka na biteki. Bawu me lawuka, bawu me kuma na boma ya mingi. **39** Ni yawu yina, ba yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma, ke banda na kuzinga kuna na mbulu, na bibulu ya mfinda. Bantu ke zinga dyaka ve kuna bambandu na bambandu. **40** Yawu ke vwanda mutindu mwangusulu ya Sodome, ya Ngomole mpe ya bambanza yina kele pene-pene. Ata muntu ke zinga dyaka kuna, ata nzutu ke vwanda dyaka kuna.» Ni Yave me tuba yawu. **41** «Bantu ke katuka na node, bantu ya yinsi ya nene, bantinu mingi ya lulendo ke na kwiza katuka kuna na bandilu ya yinza. **42** Binwani ya bawu ke na kuningisa minani mpe madyonga. Bawu ke sakanaka ve, bawu ke talaka kyadi ve. Makelele yina bawu ke salaka kele mutindu

makelele ya mubu. Bawu ke ya kuyuluka na zulu ya bampunda. Bawu me tandama na mulonga mutindu muntu mosi samu na kunwanisa nge, Babilone, yinsi ya kitoko!» **43** «Ntangu ntinu ya Babilone ke kuwa nsangu yina, yandi ke lemba, yandi ke kuma na boma, yandi ke kwama mutindu kento yina me kuma na misongo. **44** Mu ke vwanda mutindu nkosi yina ke na kubasika na mfinda ya Yolodani, pene-pene ya mwa maza, mpe kaka na mbala mosi, mu ke bingisa bantu nyonso. Mu ke fidisa yandi binwani ya bantwenya. Nani lenda kufwanana na munu? Nani lenda kuyufula munu mambu yina mu me sala? Wapi mfumu yina lenda kuvibidila na mantwala ya munu?» **45** Beno kuwa yinki Yave me kubika samu na Babilone, yinki yandi ke sala samu na ba-Kalede! Ba ke nata bawu mutindu bankombo na mameme. Ba ke mwangisa bisika ya bawu yina bawu ke zingaka. **46** Ntangu ba ke kuwa ti: «Ba me baka Babilone», ntoto ke ningana, makelele ke wakana na kati ya bayinsi!

51 Yave ke na kutuba: «Mu ke sala ti mupepe ya mwangusulu kufula na Babilone, yawu kufula na bantu yina ke zingaka na Lebe-Kamayi. **2** Mu ke fidisa na mbanza Babilone banzenza yina ke yengisa yandi mutindu ba ke yengisaka bambuma. Bawu ke sala ti yinsi ya yandi kubikana kaka ya mpamba. Na kilumbu yango ya mpasi, ba ke bwidila yandi na balweka nyonso.» **3** Bika ti bayina ke sadilaka minani, kusadila yawu, samu na kunwanisa bambeni yina ke sadilaka minani. Bayina ke lwataka binkuti ya bisengo, kulwata yawu. Beno zimbana ve binwani ya bantwenya. Beno manisa na kufwa binwani ya yandi nyonso samu na Nzambi! **4** Bayina ke lwala bamputa ya lufwa ke kutandama na yinsi ya ba-Kalede. Bayina ke lwala ke fuluka na banzila ya Babilone. **5** Kasi bantu ya Isayeli mpe ya Yuda wilaka ve Nzambi ya bawu, Yave Nzambi ya Binwani, ata ti yinsi ya bawu fulukaka na masumu yina ba salaka na ntadisi ya Nzambi ya longo ya Isayeli. **6** Beno kima Babilone! Bika ti konso muntu sosa na kuvuuka! Kana ve, beno ke kufwa ntangu yandi ke futa yimbi ya yandi. Samu na Yave, yawu kele ntangu ya nkele. Ba ke vutula yandi yina yandi salaka. **7** Babilone vwandaka mutindu mbungu ya wolo na diboko ya Yave. Yandi vwandaka sala ti bantu nyonso ya ntoto kukola. Bantu ya bayinsi vwandaka kunwa vinu ya yandi mpe vwandaka kuma mutindu bilawu. **8** Kasi na mpamukunu, Babilone me kubwa, yandi me mwangana. «Beno sadila yandi milolo! Beno tudila yandi manganga na bamputa ya yandi, kuzaba ve kana yandi ke beluka.» **9** - «Beto pesaka Babilone manganga, kasi yandi me beluka ve. Beto bika yandi, bika ti konso muntu kuvutuka na yinsi ya yandi. Samu ti kitumbu yina yandi me kuzwa, yawu me kwenda tii na zulu, yawu me kwenda tii na matuti. **10** Yave me lakisa beto ludedomo ya yandi. Beno kwiza, beto zonzila na Siyone kisalu yina Yave, Nzambi ya beto, me sala.» **11** Beno lengula madyonga, beno baka bankutu ya beno. Yave me vumbula mpeve ya bantinu ya Mede, yandi me baka lukanu ya kunwanisa Babilone. Ya kele nsembolo ya Yave, nsembolo ya dizulu. **12** Beno telemisa kidimbu ya mvita na zulu ya bibaka ya Babilone. Beno bwela dyaka lukengolo, beno tula bankebi, beno tula binwani mutindu kikaku. Samu ti Yave ke lungisa mambu yina yandi kanikinaka na kusala samu na bantu yina ke zingaka na Babilone. **13** Babilone, nge yina ke zingaka pene-pene ya maza ya nene. Nge yina ke na bimvwama mingi, ya nge yimeni. Nge yina labaka mingi bampangi ya nge. **14** Yave, Nzambi ya Binwani, kudyaka ndefi na Nkumbu ya yandi mosi: «Mu ke fulusa nge na nkonga ya bantu mutindu nkonga ya makonko yina ke na kulooka mutindu ke lookaka bayina ke yonzikaka bambuma.» **15** Nzambi yidikaka ntoto na lulendo ya yandi. Yandi yidikaka yinza na ndwenga ya yandi. Na mayela ya yandi, yandi yidikaka dizulu. **16** Ntangu yandi ke wakisaka ndinga ya yandi, maza ke vukanaka na dizulu. Yandi ke yulukisaka matuti kubanda na bandilu ya ntoto. Yandi ke basisaka balusyemo samu na kunokisa mvula. Yandi ke basisaka mupepe na bisika yina yawu ke vwandaka. **17** Bawu nyonso kele bizoba, ba lenda kubakula ve. Konso kisadi-bisengo me kuma na nsoni, samu na kiteki yina yandi yidikaka, bifwiti ya yandi kele kaka luvunu, yawu ke na luzingu ve. **18** Ya kele kaka bima ya mpamba, ya kele mfunu ve. Na kilumbu ya nsembolo, yawu ke mwangana. **19** Kasi Nzambi yina kele kikunku ya bantu ya Yakobi kele ve mutindu biteki yina. Ni yandi yidikaka bima nyonso. Isayeli ni kifumba yina kele mvwilu ya yandi. Nkumbu ya yandi, Yave, Mfumu ya Binwani! **20** Samu na munu, nge Babilone, nge vwandaka mutindu munduki, kinwanunu ya munu ya mvita. Kintwadi na nge, mu mwangisaka bayinsi, mu mwangisaka bayinsi ya bintinu. **21** Kintwadi na nge: Mu kufwaka bampunda, mu kufwaka bayina ke nataka yawu. Mu mwangisaka bipusu-pusu ya mvita, mu kufwaka bayina ke nataka yawu. **22** Kintwadi na nge: Mu kufwaka bakento mpe babakala. Mu kufwaka bantwenya mpe biboka. Mu kufwaka matoko mpe bandumba. **23** Kintwadi na nge: Mu kufwaka mivungi mpe bibulu ya bawu. Mu kufwaka bayina ke balulaka ntoto na bisalulu ya bawu. Mu kufwaka bamfumu ya luyalu mpe bamfumu ya nkaka. **24** «Mu futisaka bantu ya Babilone mpe bantu yina ke zingaka na Kalede, yimbi nyonso yina bawu salaka na Siyone, yimbi yina bawu salaka na meso ya beno. Ni Yave me tuba yawu. **25** Nge mongo ya mwangusulu, mu ke nwanisa nge. Nge kimwangisi ya ntoto nyonso, Mu ke pesa nge kitumbu, mu ke bwisa nge. Mu ke katula nge na zulu ya matadi ya nene tii na yisi, nge kuma mongo yina me kuya tiya. Ni Yave me tuba yawu. **26** Na sika ya nge, ba ke kuzwa ata ditadi mosi ve, ya vwanda yina bitungi-bayinzo ke tulaka na bansongi ya bayinzo, ditadi yina ba ke tungilaka balufulu. Nge ke kuma kisika ya kumwangana ya bantangu nyonso.» Ni Yave me tuba yawu. **27** Beno telemisa kidimbu na yinsi na kati ya yinsi! Beno wakisa muningu ya kulumenta na kati ya bayinsi. Beno bokila bayinsi samu na kwiza kunwanisa yandi. Beno bokila bayinsi ya bintinu ya Alalate, ya Mini mpe ya Asekenaze, samu na kunwanisa yandi. Beno tula bamfumu ya binwani, samu na kunwanisa yandi. Beno fidisa bampunda mutindu nkonga ya makonko, samu na kunwanisa yandi. **28** Beno bokila bantu ya bayinsi, samu na kunwanisa yandi. Beno fidisa yandi bantinu ya Mede, bamfumu ya bawu, bantwadisi ya bawu nyonso, mpe bayinsi nyonso yina kele na yisi ya lutumu ya bawu. **29** Mambu yina Yave kubikaka samu na Babilone me salama. Ntoto me ningana, yawu me tekita. Yinsi ya Babilone me kuma kisika ya kyadi ya kulutila, yawu kele dyaka na bantu ve. **30** Binwani ya Babilone me bika na kunwana, bawu me bumbama na bisika ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Kibakala ya bawu me manisa, bawu me kuma mutindu bakento. Ba me tula tiya na bayinzo ya bawu, bikangulu ya bayinzo ya bawu me mwangana. **31** Muntu mosi ke na kukima na manima ya mpangi muntu. Ntumwa mosi ke na kukima na manima ya ntumwa ya nkaka, samu na kwenda zabisa na ntinu ya Babilone ti ba me botola mbanza ya yandi nyonso, kubanda na ndilu mosi tii na ndilu ya nkaka. **32** Banzila me kangama, bibaka ya lukengolo me nyenga, binwani me lemba. **33** Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba: «Babilone, kento ya kitoko, yandi kele mutindu kisika yina ba ke dyataka matiti samu na kukabula yawu na bambuma ya yawu. Ntangu ya kuyonzika bambuma samu na yandi, kele dyaka ntama ve.» **34** Nebukadenesale ntinu ya Babilone me

kudya munu nyonso, yandi me mina munu nyonso. Yandi me bika munu mutindu kiteko ya mpamba. Yandi me mina munu mutindu ke salaka kibulu ya nene ya nsisi ya mubu. Yandi me fulusa kivumu ya yandi na bantu ya munu mpe na bimvwama ya munu. Yandi me losa munu. **35** Bantu ya Siyone ke na kutuba: «Bika ti Babilone kutala mpasi, samu na yimbi yina yandi salaka beto!» Bantu ya Yelusalemi ke na kutuba: «Bika ti ba-Kalede kutala mpasi, samu na menga ya beto yina bawu tangisaka!» **36** Na yina me tadila Yelusalemi, Yave ke na kutuba: «Mu ke nwanina nge: bayina ke sala nge yimbi, mu ke futisa bawu yimbi ya bawu. Mu ke yumisa nzadi ya Babilone. Mu ke yumisa yinto ya yandi ya maza. **37** Babilone ke kuma mutindu kinkunku ya matadi, kisika yina bambulu ke banda na kubwabanaka. Yawu ke vwanda kisika ya kumwangana. Mbanza yayi ke kuma kisika ya kyadi, kisika ya kufuluka na makelele ya kyadi. Ata muntu ke zinga dyaka kuna. **38** Bantu ya Babilone ke na kulooka mutindu bankosi ya ntwenya. Bawu ke na kuduma mutindu bana ya bankosi. **39** Mu ke kubikaka madya ya bawu, ntangu bawu ke kumaka na nsatu ya kulutila, Mu ke pesaka bawu malafu tii bawu ke kola. Bawu ke lala pongi ya mankululu mpe ba ke vumbuka dyaka ve. Ni Yave me tuba yawu. **40** Mu ke nata bawu mutindu ba ke nataka bana ya mameme ya mbakala, mpe bankombo ya mbakala, mu ke nata bawu na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.» **41** Mbanza Sesake yina vwandaka nsangu na yinza ya muvimba, ba me botola yawu. Wapi mutindu yawu lenda kusalama? Na bayinsi nyonso ya yinza, Babilone me kuma yinsi ya kumwangana! Wapi mutindu yawu lenda kusalama? **42** Mubu me dasukila Babilone, bimpo ya yandi ya ngolo me dyamisa yinsi nyonso. **43** Bambanza ya yandi me mwangana, yawu me kuma yinsi ya kuyuma, mudimba ya kukawuka. Ya kele yinsi, kisika ata muntu ke na kuzinga kuna, mpe ata muntu ke na kuluta kuna. **44** Mu ke pesa kitumbu na Bele kuna na Babilone, mu ke katula na yinwa ya yandi yina yandi me kudya, Bantu ya bayinsi ke kwenda dyaka ve na sika ya yandi. Bibaka ya Babilone me kubwa! **45** Beno bantu ya munu, beno basika na kati-kati ya bawu. Bika ti konso muntu kuvuukisa luzingu ya yandi na mantwala ya nkele ya kulutila ya Yave! **46** «Beno kuvwanda ve yeko-yeko mpe beno kuwa ve mambu yina ke na kuwakana na yinsi. Mvula yayi mambu ya luvunu ke wakana, mvula yina ke kwiza mpe mambu kaka ya luvunu ke wakana. Mvwanzi ke na kuyala na ntoto, mfumu mosi ya luyalu me bingisa mfumu ya nkaka!» **47** «Na yina, na bilumbu yina ke kwiza, mu ke mwangisa biteki ya Babilone. Yinsi nyonso ke fuluka na nsoni. Na kati ya bambanza, bamvumbi ke vwanda ya kutandama na ntoto. **48** Zulu na ntoto mpe bayina nyonso ke zingaka na yawu, ke sala milolo ya nsayi samu na Babilone, samu ti ni na node ke katuka bimwangisi.» Ni Yave me tuba yawu. **49** Babilone mpe ke kubwa samu na bantu ya Isayeli yina yandi kufwaka, samu ti yandi kufwaka bantu mingi na yinza. **50** Beno bayina me vuuka na mbele ya mvita, beno kwenda, beno telama ve kisika mosi. Kisika yina beno kele, beno bambuka moyo na Yave, na bantima ya beno, beno zimbana ve Yelusalemi. **51** «Beto vwandaka na nsoni, ntangu beto vwandaka kuwa bifingu. Bizizi ya beto fulukaka na nsoni, ntangu banzenza kotaka na bivinga ya longo ya Yinzo ya Yave.» **52** «Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: Bilumbu yina ke kwiza, mu ke mwangisa biteki ya Babilone. Bidilu ya bayina nyonso ke lwala ke wakana na yinsi ya yandi nyonso. **53** Ata ti Babilone kukuma tii na dizulu, ata ti yandi tula bibaka ya lukengolo samu ti bantu kukota ve, mu ke tumisa ba kwiza mwangisa yawu.» Ni Yave me tuba yawu. **54** Makelele ya ndombolo ya lusalusu ke na kuwakana na Babilone, makelele ya mvwanzi ya nene ke na kuwakana na yinsi ya ba-Kalede. **55** Samu ti, Yave ke mwangisa Babilone, yandi ke dingimisa makelele ya yawu. Makelele ya bimpo ya yawu ke na kuwakana mutindu makelele ya maza ya mubu, yina ke na kuwakisa makelele ya yawu. **56** Ya tsyelika, kimwangisi me mwangisa Babilone. Ba me bwila binwani ya yandi ya ngolo, ba me zenga minani ya bawu ya mvita. Samu ti Yave kele Nzambi yina ke sembaka, yandi ke futisaka yimbi. **57** «Mu ke sala ti bamfumu mpe bantu ya yandi ya ndwenga, bantwadisi, mpe binwani ya yandi, bawu nyonso ke kola malafu. Bawu ke lala pongi ya mankululu, bawu ke vumbuka dyaka ve. Yayi ni mambu yina me tuba ntinu yina ba ke bokilaka Yave, Nzambi ya Binwani.» **58** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «bibaka ya nene ya Babilone nyonso me mwangana, myelo ya yawu ya kuzangama me nyenga na tiya. Bantu ke na kutala mpasi ya mpamba, bantu ya bayinsi ke na kulemba ya mpamba samu na tiya!» **59** Yayi ni ntumunu yina mumbikudi Yelemya pesaka na Selaya, mwana ya Neliya, mutekolo ya Maseya, ntangu yandi vwandaka kwenda na Babilone kintwadi na Sedekyawu, ntinu ya Yuda, na mvula yiya ya kintinu ya yandi. Selaya vwandaka mfumu ya kivwandu. **60** Yelemya sonikaka na dibuku na yina me tadila mpasi nyonso yina ke kumina yinsi ya Babilone, mambu nyonso yayi yina kele na kusonama samu na Babilone. **61** Yelemya tubaka na Selaya mutindu yayi: Ntangu nge ke kuma na Babilone, nge fwana kutanga mambu nyonso yayi. **62** Mpe nge ke tuba: «Yave, ni nge mosi tubaka ti mbanza yayi ke mwangana mpe muntu ve ke zinga dyaka kuna, ya vwanda bantu to bibulu, yawu ke kuma kisika ya kuyuma bantangu nyonso.» **63** Na manima ya kutanga dibuku yayi, nge ke kanga yawu ditadi, nge ke losa yawu na maza ya Efalate, **64** mpe nge ke tuba: «Ni mutindu mosi Babilone ke zimbana mpe yandi ke telama dyaka ve na manima ya mpasi yina mu ke talisa yandi, bantu ke lemba.» Ni mutindu yayi me suka mambu ya mumbikudi Yelemya. Ni yayi mambu ya Yelemya.

52 Sedekyawu vwandaka na bamvula makumi zole na mosi ntangu yandi kumaka ntinu. Yandi yalaka bamvula kumi na mosi na Yelusalemi. Nkumbu ya mama ya yandi vwandaka Amutale. Mama yango vwandaka mwana ya Yelemya, Yelemya muntu ya mbanza Libena. **2** Sedekyawu salaka mambu yina yangidikaka ve Yave mutindu Yoyakime salaka. **3** Mambu yina salamaka na Yelusalemi mpe na Yuda salaka ti nkele ya Yave kutalana mpe ti yandi kumanga bantu ya yandi. Kasi Sedekyawu balukilaka Nabukadenesale, ntinu ya Babilone. **4** Na mvula ya yivwa ya kintinu ya Sedekyawu, na kilumbu ya kumi ya ngonda ya kumi, Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, na binwani ya yandi nyonso, bawu kwizaka na Yelusalemi samu na kunwanisa yawu. Bawu salaka kivwandu ya bawu na mantwala ya Yelusalemi. Samu na kunwanisa Yelusalemi, bawu zungaka yawu mpe bawu fulusaka ntoto na bibaka ya mbanza kubanda na yisi tii na zulu. **5** Mbanza vwandaka ya kuzungama mutindu yina tii na mvula ya kumi na mosi ya kintinu ya Sedekyawu. **6** Na kilumbu ya yivwa ya ngonda ya yiya, nsatu ya nene kotaka na mbanza, bamvwama mpe vwandaka dyaka ve na madya. **7** Ba-Kalede tobolaka dibulu na bibaka ya mbanza. Na mpimpa, ntinu na binwani nyonso ya Yuda lutilaka na mwelo yina vwandaka na kati-kati ya bibaka yina vwandaka talasana na Bilanga ya Ntinu, samu na kukima. Ba-Kalede zungaka mbanza kasi bayina kimaka, bakaka nzila ya mudimba ya Yolodani. **8** Kasi binwani ya ba-Kalede landaka Sedekyawu mpe bawu kuzwaka yandi na mudimba ya Yeliko. Binwani ya yandi nyonso mwanganaka mpe ntinu Sedekyawu bikanaka kaka yandi mosi. **9** Ba-Kalede bwilaka Sedekyawu mpe ba nataka yandi na sika

ya ntinu ya Babilone kuna na mbanza Libela, na kizunga ya Amate. Ni kuna ntinu ya Babilone fundisaka Sedekyawu. **10** Kaka ni kuna na Libela ntinu ya Babilone tumisaka ti ba kufwa bana ya Sedekyawu na meso ya yandi mosi Sedekyawu. Ntinu ya Babilone kufwaka mpe bantu nyonso ya mfunu ya Yuda. **11** Na manima, ntinu tobolaka Sedekyawu meso mpe yandi kangaka yandi bambala zole bampanga ya kisengo ya mbwaki samu na kunata yandi na Babilone. Sedekyawu vwandaka na boloko tii na kilumbu ya lufwa ya yandi. **12** Na kilumbu ya kumi ya ngonda ya tanu na mvula ya kumi na yivwa ya kintinu ya Nebukadenesale, ntinu ya Babilone, Nebuzaladane yina vwandaka mfumu ya bankebi ya ntinu ya Babilone, kwizaka na Yelusalemi. **13** Yandi yokaka Yinzo ya Yave, yinzo ya ntinu, bayinzo nyonso ya mbanza Yelusalemi. Yandi yokaka mpe bayinzo nyonso ya bantu ya mfunu. **14** Binwani nyonso ya Babilone yina kwizaka na mfumu ya bankebi mwangisaka bibaka yina vwandaka zunga mbanza Yelusalemi. **15** Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, bakaka mpe nataka na ngolo bantu ya yinsi, bayina bikanaka na mbanza, bayina kukipesaka na ntinu ya Babilone mpe na bantu mingi ya nkaka yina bikanaka, bayina ke salaka bisalu ya maboko. **16** Kasi Nebuzaladane bikaka bantu ya nkaka, bayina vwandaka bamputu, samu na kukunda bilanga ya bayinti ya vinu mpe samu na kusala bilanga. **17** Ba-Kalede mwangisaka makunzi ya bisengo ya mbwaki ya Yinzo ya Yave, bima yina vwandaka na yisi ya nzungu ya nene yina ba yidikaka na kisengo ya mbwaki yina vwandaka na kati ya Yinzo ya Yave. Bawu nataka bisengo ya mbwaki yina na Babilone. **18** Bawu bakaka biteko, bapele, bambele, bakopo, bandonga ya fyoti na bima nyonso yina ba yidikaka na bisengo ya mbwaki, yina ba vwandaka sadila na Yinzo ya Yave. **19** Mfumu ya bankebi bakaka bima nyonso yina ba yidikaka na wolo mpe na palata, bandonga ya nene, bandonga, bakopo, biteko, bitentokolo ya minda, bandonga ya fyoti mpe bambungu. **20** Bantu lendaka ve na kuteza dema ya bima nyonso yina ba yidikaka na bisengo ya mbwaki, bima yina ntinu Salomoni sadisaka samu na Yinzo ya Yave, makunzi zole, nzungu ya nene yina vwandaka na bangombe kumi na zole ya kisengo ya mbwaki, mpe bapusu-pusu ya yawu. **21** Yinda ya konso dikunzi kubanda na yisi tii na zulu vwandaka ya Bakude kumi na nana mpe nene ya yawu vwandaka Bakude kumi na zole. Yawu vwandaka na mwa dibulu na kati-kati mpe nene ya bisengo vwandaka ya Misapi yiya. **22** Yawu vwandaka na muludi ya kisengo ya mbwaki yina yinda ya yawu vwandaka ya Bakude tanu. Bandilu ya yawu vwandaka ya kubongisa na bifulu ya bisengo ya mbwaki mutindu mpwasa, mpe bambuma ya ngelenade ya kisengo ya mbwaki. Makunzi nyonso zole vwandaka mutindu mosi. **23** Na konso lweka ya yawu, ya vwandaka na bambuma ya ngelenade makumi yivwa na sambanu. Na mwa bampwasa ya bisengo yina vwandaka kuna, ya vwandaka na bangelenade nkama. **24** Mfumu ya bankebi kangisaka Selaya, mfumu ya banganga-Nzambi, na kilandi ya yandi Sefanya mpe bankebi tatu ya nkotolo ya Yinzo ya Yave. **25** Na mbanza, yandi kangisaka mfumu ya nene ya binwani. Yandi kangisaka mpe bantu nsambwadi yina vwandaka pene-pene ya ntinu, bayina bikanaka na mbanza. Ba kangisaka mpe kisoniki ya mfumu ya binwani, yina vwandaka baka bantu ya yinsi samu na kutula bawu na kati ya binwani. Yandi kangisaka mpe makumi sambanu ya bantu ya yinsi, bayina vwandaka na kati ya mbanza. **26** Nebuzaladane, mfumu ya bankebi, nataka bantu yango na sika ya ntinu ya Babilone kuna na mbanza Libela. **27** Ntinu ya Babilone kufwaka bawu kuna na mbanza Libela, na kizunga ya Amate. Ni mutindu yina ba bakaka mpe ba nataka na ngolo bantu ya Yuda ntama na yinsi ya bawu. **28** Lutangu ya bantu yina Nebukadenesale nataka na ngolo na Babilone ni yayi: Na mvula ya nsambwadi ya kintinu ya yandi, yandi nataka na ngolo mafunda tatu na makumi zole na tatu ya bantu ya Yuda. **29** Na mvula ya kumi na nana ya kintinu ya Nebukadenesale, bantu yina ba baka na ngolo na Yelusalemi vwandaka na lutangu ya bankama nana na makumi tatu na zole. **30** Na mvula ya makumi zole na tatu ya kintinu ya Nebukadenesale, Nebuzaladane mfumu ya bankebi, nataka na ngolo bankama nsambwadi na makumi yiya na tanu ya bantu ya Yuda. Lutangu nyonso ya bantu yina ba nataka na ngolo na yinsi ya nzenza salaka mafunda yiya na bankama sambanu. **31** Na mvula ya makumi tatu na nsambwadi katuka ntangu yina ba nataka na ngolo Yoyakime, ntinu ya Yuda, na yinsi ya nzenza, na kilumbu ya makumi zole na tanu ya mvula yina, Ewile-Melodake kumaka ntinu ya Babilone. Yandi lemvokilaka Yoyakime ntinu ya Yuda, mpe yandi basisaka yandi na boloko. **32** Ntinu ya Babilone vwandaka zonzila Yoyakime na bumbote nyonso. Yandi pesaka Yoyakime kiti ya kintinu ya kulutila mfunu na bantinu ya nkaka yina vwandaka na yandi kuna na Babilone. **33** Ba katulaka yandi bikunti ya yandi ya bankole mpe Yoyakime bandaka na kudya na mutindu ya kufwanana na mesa ya ntinu bilumbu nyonso ya luzingu ya yandi. **34** Ni mutindu yayi ya vwandaka salama konso kilumbu tii na lufwa ya Yoyakime. Ntinu ya Babilone vwandaka pesa Yoyakime nyonso yina yandi vwandaka na yawu nsatu.

Manyongo

1 Wapi mutindu yayi! Yawu me bikana kaka yawu mosi! Mbanza yina vwandaka ya kufuluka na bantu! Yawu me kuma mutindu mufwidi ya kento! Mbanza yina vwandaka nsangu na bayinsi nyonso! Mbanza yina vwandaka mutindu mwana ya ntinu yina ke na kuyala bizunga, yawu me kuma mutindu mundongo. **2** Yawu ke na kudila-dila mpimpa nyonso, mansangasa ke na kukulumuka na matama ya yandi. Na bayina nyonso vwandaka zola yandi, ata muntu ke na kukindisa yandi. Bandiku ya yandi nyonso me bika yandi, bawu me kuma bambeni ya yandi. **3** Ba me nata na ngolo bantu ya Yuda na yinsi ya nzenza. Ba me nyokola bawu. Ba me kotisa bawu na bundongo ya mpasi. Bawu ke na kuzinga na kati-kati ya bayinsi ya nkaka. Bawu ke na kuzwa ve kisika ya bawu mosi. Mitantu nyonso yina vwandaka landa bawu, me fyetikisa bawu na kati-kati ya bampasi ya bawu. **4** Banzila ya mbanza Siyone me kota kifwidi, samu ti ata muntu ke na kukwiza dyaka na minkembo. Bisika yina bantu vwandaka kwiza vukana me kuma ya mpamba. Banganga-Nzambi ya yandi ke na kuyawula. Bandumba ya yandi kele dyaka ve na kivuvu. Yandi mosi mbanza me fuluka na kyadi ya kulutila! **5** Mitantu ya yandi me lutila yandi ngolo. Ntima ya bambeni ya yandi me pema. Ni Yave, ke na kutalisa mbanza mpasi, samu ti bambala mingi, bantu ya yandi me tumama ve. Bana ya fyoti ya mbanza me kwenda na yinsi ya nzenza na lutumu ya ngolo ya bambeni ya bawu. **6** Nyonso yina vwandaka sala nkembo ya Siyone kele dyaka ve. Bamfumu ya yandi me kuma mutindu bansyesye yina me kondwa matiti ya kudya mpe ke na kwendaka kima na kulemba nyonso na mantwala ya kikubudi yina ke na kwendaka landa bawu. **7** Na bilumbu yayi, yina Yelusalemi kele ya kukuluka mpe ke na kwendaka yima, Yelusalemi ke na kubambuka moyo na bima nyonso ya ntalu yina yandi vwandaka na yawu na ntangu ya ntama. Ntangu bantu ya mbanza Yelusalemi me kubwa na maboko ya mutantu, mpe ata muntu samu na kusadisa mbanza, mitantu me tala mbanza yango mpe bawu me seka samu ti yimeni samu na yawu. **8** Yelusalemi me sala disumu ya nene. Ni yawu yina, yandi me kuma kima ya busafu. Bayina nyonso vwandaka pesa yandi buzitu ke na kunyafuna yandi, samu ti ba me tala kimpene ya yandi. Yandi mosi ke na kuyawula mpe ke na kuvutuka manima. **9** Bidimbu ya kondwa kuvedila ya yandi kele na dizwela ya yandi. Yandi yindulaka ve na mambu yina zolaka bwidila yandi. Yandi me pamuka na kubwa yina yandi me kubwa mpe ata muntu ke na kukindisa yandi. Yandi ke na kutuba: «Yave, tala mpasi ya munu, samu ti mbeni ke na kulakisa ngolo ya yandi.» **10** Mbeni me tula diboko na bima nyonso ya ntalu yina Yelusalemi vwandaka na yawu. Yelusalemi me tala mutindu bantu ya bayinsi ya nkaka me kota na Yinzo ya nge ya longo, bayina nge tumisaka ti bawu fwana kukota ata fyoti ve na kati ya mukangu ya nge. **11** Bantu nyonso ya mbanza Yelusalemi ke na kuyawula. Bawu ke na kusosa kima ya kudya. Bawu me pesa bima ya ntalu yina vwandaka na bawu samu na kuzwa kima ya kudya, samu na kuzwa dyaka ngolo. Yelusalemi ke na kutuba: «Yave, tala! Tala wapi mutindu ba me yina munu.» **12** Beno bayina ke na kulutaka ya beno, mpasi yayi me kuminaka ntete beno ve. Beno tala mpe beno yindula, ya kele na mpasi yina me fwanana na mpasi yayi me bwidila munu? Ni Yave me kwika munu mpasi yayi na kilumbu yina yandi lakisaka nkele ya yandi ya kulutila. **13** Katuka kuna na dizulu, yandi me fidisa tiya na kati ya mikwa ya munu mpe yandi me dyata yawu. Yandi me tambila munu mutambu na makulu mpe yandi me vutula munu manima. Yandi me kumisa munu kisika ya mpamba. Yandi me kotisa munu na mpasi ya konso kilumbu. **14** Yandi me kangila munu kizitu samu na yimbi ya munu. Yandi me kutikisa yimbi ya munu nyonso, yawu me kuma tii na laka ya munu. Yandi me manisa munu ngolo nyonso. Mfumu me yekula munu na maboko ya bantu yina mu lenda sala ata kima ve. **15** Mfumu me bingisa binwani nyonso ya ngolo yina vwandaka na kati ya munu. Yandi me vukisa binwani samu na kunwanisa munu, samu na kufwa bantwenya ya munu. Mfumu me nika ndumba ya kitoko ya Yuda mutindu ba ke kamunaka bambuma ya vinu na kikamununu. **16** Mu ke na kudila samu na mambu yina. Meso ya munu ke na kubulumuna mansangasa. Samu ti muntu yina lenda kindisa munu kele ntama na munu. Muntu yina lenda pesa dyaka munu ngolo kele ntama na munu. Bana ya munu nyonso me zimbana, samu ti mbeni vwandaka na ngolo ya kulutila. **17** Siyone me lambula maboko na kudila nyonso, kasi, ata muntu samu na kukindisa yandi. Yave me tumisa mitantu samu na kuzunga Yakobi. Yelusalemi me kuma kima ya kuvedila ve na kati-kati ya bawu. **18** Ni Yave kele ya kudedama, samu ti mu tumamaka ve na mambu yina yandi zonzaka. Beno bantu nyonso, beno kuwa munu. Beno tala mpasi ya munu! Ba me nata na ngolo matoko na bandumba ya munu na yinsi ya nzenza. **19** Mu me bokila bayina vwandaka zola munu, kasi bawu me manga munu. Banganga-nzambi mpe bakuluntu ya munu me manisa na kufwa na kati ya mbanza na ntangu bawu vwandaka sosa kima ya kudya samu na kukindisa banzutu ya bawu. **20** Yave, tala bampasi yina mu ke na yawu. Nzutu ya munu nyonso ke na kutekita. Ntima ya munu ke na kusala mpasi samu na mutindu yina mu tumamaka ve na nge. Na ngaanda, mbele ya muzingu me kufwa bana ya munu. Na kati ya yinzo, ya kele lufwa. **21** Ba me kuwa mutindu mu ke na kuyawula. Kasi ata muntu samu na kukindisa munu. Bambeni ya munu nyonso me kuwa nsangu ya bampasi ya munu. Bawu me kuma na kilengi, samu ti ni nge me sala mutindu yina. Sala ti kilumbu yina nge zonzilaka, yawu kukuma, mpe bawu, ba kuma mutindu munu! **22** Bika ti yimbi nyonso ya bawu kutalana na meso ya nge. Sala bawu mpe mutindu nge me sala na munu, samu na yimbi ya munu nyonso. Samu ti mu ke na kuyawula mingi, mpe mu ke na kutala mpasi mingi na ntima.

2 Wapi mutindu yayi! Mfumu na kati ya nkele ya yandi, yandi me fuka ndumba Siyone na yisi ya matuti ya ndombe. Yandi me bwisa na ntoto nkembo ya Isayeli yina vwandaka na zulu. Na kilumbu ya nkele ya yandi, yandi me zimbana kisika ya yandi ya kutulaka makulu. **2** Mfumu me dyamisa bantoto nyonso ya Yakobi. Yandi me bika ata fyoti ve. Na nkele ya yandi, yandi me mwangisa bambanza ya ndumba ya Yuda yina vwandaka na bibaka ya lukengolo. Yandi me losa yawu na ntoto. Yandi me safula kimfumu na bamfumu ya yawu. **3** Na nkele ya yandi ya kulutila, yandi me mwangisa lulendo nyonso ya Isayeli. Yandi me manga na kunwanisa mbeni ntangu mbeni vwandaka me kwiza. Ya kele mutindu ti yandi me namisa tiya na kati ya Yakobi, yina ke na kuyoka na balweka nyonso. **4** Yandi me sadila munani ya yandi mutindu mbeni. Yandi me sadila ngolo ya yandi mutindu mutantu. Yandi me mwangisa nyonso yina vwandaka mbote na kutala. Yandi me kulumuna nkele ya yandi mutindu tiya na zulu ya Yinzo ya ndumba Siyone. **5** Mfumu me kuma mutindu mbeni. Yandi me dyamisa Isayeli. Yandi me dyamisa bayinzo ya yandi nyonso ya kitoko. Yandi me mwangisa bambanza ya yandi nyonso yina vwandaka na bibaka ya lukengolo. Yandi me sala ti bampasi na kuyawula kulutila mingi na sika ya ndumba ya Yuda. **6** Yandi me mwangisa lupangu ya yandi mutindu lupangu ya

nsaba. Yandi me mwangisa kisika ya yandi ya mbwabanu. Yave me sala ti na Siyone, bantu kuzimbana bilumbu ya mikembo na ya basaba. Na nkele ya yandi ya kulutila, yandi me safula ntinu na banganga-Nzambi. **7** Mfumu me nyafuna kiyokolo ya yandi ya minkayulu. Yandi me losa Yinzo ya yandi ya longo. Yandi me yekula na maboko ya bambeni, bibaka ya bayinzo ya kitoko ya Siyone. Ba me sala makelele na kati ya Yinzo ya Yave mutindu na kilumbu ya feti. **8** Yave me baka lukanu ya kumwangisa bibaka ya ndumba Siyone. Yandi me fungula singa ya kutezila. Yandi me katula ve diboko ya yandi tekila yandi manisa na kumwangisa nyonso. Yandi me kotisa kibaka ya ntete mpe kibaka ya lukengolo na kati ya kifwidi. Nyonso me mwangana. **9** Myelo ya Siyone me kubwa na ntoto. Yandi me katula mpe me mwangisa bikangulu ya yawu. Ntinu na bamfumu ya yandi kele na kati-kati ya bantu ya bayinsi. Musiku ke dyaka ve. Mimbikudi ya yandi mpe ke na kuzwa dyaka ve ata lumoni ya Yave. **10** Bakuluntu ya ndumba Siyone me vwandaka na ntoto, ata dyambu ya kuzonza. Bawu me tula fundu-fundu ya ntoto na bayintu ya bawu. Bawu me lwata bangoto mutindu balele. Bandumba ya Yelusalemi me talisa bayintu ya bawu na ntoto. **11** Meso ya munu me lemba na kudila, misopo ya munu nyonso ke na kuningana, ntima ya munu ke na kulenda dyaka ve, samu na mwangusulu yayi yina me kubwa na bantu ya munu. Bana ya fyoti na bana yina ke ntete na kunwa mabene, bawu nyonso ke na kufwa na nsatu na babala-bala ya mbanza. **12** Bawu ke na kuyufula na bamama ya bawu: «Wapi kisika beto ke kuzwa madya ya kudya mpe kima ya kunwa?» Bawu ke na kubwa mutindu bantu yina me lwala na babala-bala ya mbanza. Bawu ke na kufwa na maboko ya bamama ya bawu. **13** Yinki mu ke zabisa nge dyaka? Ndumba Yelusalemi, na nani mu ke fwanikisa nge? Ndumba ya kitoko Siyone, nani mu lenda tuba ti beno kele mutindu mosi samu na kukindisa nge? Mpasi ya nge kele nene mingi mutindu mubu. Nani ke belusa nge? **14** Mimbikudi ya nge kuzwaka kaka balumoni ya luvunu na ya buzoba samu na nge. Bawu lakisaka ve yimbi ya nge samu na kuvutula nge na nzila ya mbote. Balumoni yina bawu kuzwaka samu na nge, vwandaka kaka ya luvunu mpe ya yimbi. **15** Bayina nyonso ke na kuluta na nzila, ba ke na kubula maboko samu ti nge me mwangana. Bawu ke na kusala muyosi mpe kuningisa bayintu na kutalaka nge, Yelusalemi ndumba ya kitoko. «Ya tsyelika yayi ni mbanza yina ba vwandaka bokila Mbanza ya Kitoko mpe Kyese ya ntoto nyonso?» **16** Bambeni ya nge nyonso ke na kufungula yinwa samu na kuseka nge. Bawu ke na kusadila nge muyosi, bawu ke na kukwetila nge meno. Bawu ke na kutuba: «Beto me dyamisa yandi. Kilumbu yina beto vwandaka vingila ni yayi. Kilumbu yango me kuma, beto me kuma yimeni!» **17** Yave me sala yina yandi bakaka lukanu ya kusala. Yandi me lungisa mambu yina yandi tubaka, mambu yina yandi zengaka katuka ntama. Yandi me mwangisa nyonso ata kutala kyadi. Yandi me talisa nge mpasi samu na kuyangidika mbeni. Yandi me bwela mitantu ya nge lulendo. **18** Na ntima mosi, bantu ya Yelusalemi ke na kulooka na Mfumu. Nge kibaka ya ndumba Siyone, bika ti mansangasa ya nge kutanga mpimpa na ntangu mutindu mwila. Beno kulemba ata fyoti ve. Beno bika ve na kutangisa mansangasa ya beno. **19** Telama nge looka, looka mpimpa nyonso na ngunga yina bankebi ke telamaka. Mwangisa mutindu maza mambu nyonso yina kele na ntima ya nge na mantwala ya Mfumu. Nanguna maboko ya nge samu na kubondila yandi, samu na luzingu ya bana ya nge yina ke na kufwa na nsatu na bansongi nyonso ya banzila. **20** Yave, tala! Tala na nani nge ke na kusala mambu ya mutindu yayi. Bamama kudya bana yina bawu mosi me buta? Bana yina bawu me zola na ntima nyonso? Bantu kufwa banganga-Nzambi mpe mimbikudi tii na kati ya Yinzo ya longo ya Yave? **21** Banzutu ya bantwenya mpe ya biboba kele ya kuyalumuka na ntoto na babala-bala. Matoko na bandumba ya munu me kufwa na mbele ya mvita. Nge me kufwa bawu na kilumbu ya nkele ya nge. Nge me zenga bawu laka ata kutadila muntu kyadi. **22** Mutindu ba ke bokilaka bantu na kilumbu ya mukembo, nge me bokila bantu yina me natina munu nsisi na balweka nyonso. Na kilumbu ya nkele ya Yave, ata muntu vuukaka, ata muntu bikanaka moyo. Bana yina mu zolaka na ntima nyonso, bana yina mu kulisaka, mbeni ya munu me manisa na kufwa bawu nyonso.

3 Mu kele muntu yina me tala bampasi na kikoti yina Mfumu me bula na nkele ya yandi. **2** Mfumu nataka munu. Yandi me kotisa munu na nsemo ve, kasi yandi me kotisa munu na kitombe. **3** Kaka ni munu yandi ke na kutatamana na kubula. Yandi ke na kubika ve na kubula munu bilumbu nyonso. **4** Yandi me manisa munu musuni nyonso na mpusu ya nzutu. Yandi me buka mikwa ya munu. **5** Yandi me zunga munu na kibaka mosi mutindu kibaka ya bampasi na bankwamusu. **6** Yandi me vwandisa munu na kitombe mutindu bantu yina kufwaka ntama. **7** Yandi me kangila munu na kati ya lupangu samu ti mu basika ve. Yandi me tula munu bampanga ya dema. **8** Ni na mpamba mu ke na kulooka mpe kulomba lusalusu. Yandi me kanga makutu ya yandi na lusambulu ya munu. **9** Yandi me kanga banzila ya munu na matadi ya nene. Yandi me sala ti mu landa banzila ya yimbi. **10** Samu na munu, yandi me vwanda mutindu yingo yina me bumbimina kibulu. Yandi me vwanda mutindu nkosi yina kele na kisika ya kubumbama. **11** Yandi me zimbisa munu nzila, yandi me pasula-pasula munu. Yandi me bika munu kaka munu mosi. **12** Yandi me telemisa munani ya yandi, yandi me tula munu na mantwala ya yawu samu na kukubula munu. **13** Yandi me manisa madyonga ya nkutu ya yandi na kutobola munu luketo. **14** Bantu nyonso ke na kuseka munu. Bilumbu nyonso, ba ke na kuyimbila munu banzimbu ya bawu samu na kuseka munu. **15** Yandi me yukutisa munu na matiti ya ndudi. Yandi me nwikisa munu mindudi-ndudi. **16** Yandi me bukutisa munu matadi. Yandi me vindumuna munu na kati ya fundu-fundu ya ntoto. **17** Nge me yimina munu kizunu. Mu me zimbana yinki ba ke bokilaka buyenge. **18** Mu me tuba ti ya munu yimeni. Mu ke dyaka ve na kima ya kuvingila na sika ya Yave. **19** Bambuka moyo na nsoni yayi mu ke na kutala na kwendaka yima. Bambuka moyo na bampasi mpe luzingu yayi ya ndudi. **20** Bantangu nyonso, mu ke na kubambuka moyo na mambu yina. Ya ke na kukwamisa munu. **21** Kasi dyambu yina mu ke na kutula na ntima, dyambu yina ke na kupesa munu kivuvu ni yayi: **22** Bumbote ya Yave, me manisa ve, luzolo ya yandi me suka ve. **23** Yawu ke vutukilaka konso suka. Kukwikama ya nge kele nene! **24** Mu ke na kutuba: Yave kele kikunku ya munu. Ni yawu yina mu ke na kusadila yandi kivuvu. **25** Yave kele mbote samu na muntu yina ke na kutula kivuvu na yandi. Yave kele mbote samu na muntu yina ke na kusosa yandi. **26** Ya kele mbote mingi na kuvingila mpulusu ya Yave na kati ya kudingama. **27** Ya kele mbote na muntu na kundima na kunata kizitu na buntwenya ya yandi. **28** Yandi fwana kuvwanda kisika ya yandi mosi mpe kudingama, samu ti ni yawu Yave me kwika yandi. **29** Yandi fwana kutula yinwa ya yandi na kati ya fundu-fundu ya ntoto. Kuzaba ve kana kivuvu lenda vwanda dyaka! **30** Yandi fwana kupesa dibundi ya yandi na muntu yina me bula yandi mbata. Yandi fwana kuyukuta bifingu. **31** Samu ti Mfumu ke losaka ve muntu ya mankululu. **32** Ata ti yandi talisa mpasi, yandi ke talaka kyadi. Samu ti bumbote ya yandi kele ya

nene mingi. **33** Mfumu ke yangalalaka ve na kukulula bantu, yandi ke yangalalaka ve na kutalisa bantu mpasi. **34** Ntangu ba ke nyokolaka bankole nyonso yina kele na boloko na kati ya yinsi, **35** ntangu ba ke safulaka luve ya muntu na meso ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama, **36** ntangu ba ke tengimisaka balufundusu, Mfumu ke talaka yawu ve? **37** Nani yina kele ti, kana yandi me tuba dyambu, dyambu yina mpe me salama? Ni Mfumu ve muntu ke tumisaka? **38** Ya kele ve ni na yinwa ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama ke basikilaka mambu ya mpasi mpe mambu ya kyese? **39** Samu na yinki muntu ke yawulaka kana yandi kele moyo? Bika ti konso muntu kuyawula samu na masumu ya yandi mosi! **40** Beto taleno banzila ya beto mpe beto fyongonina yawu. Mpe beto vutukeno na Yave. **41** Beto sambileno na bantima ya beto nyonso na kuzangula maboko ya beto na Nzambi yina kele na zulu. **42** Beto, beto me sala yintu ngolo, beto me manga na kutumama. Nge, nge me lemvokila beto ve. **43** Nge me fukila nkele ya nge, nge me landa beto. Nge me kufwa beto ata kutala beto kyadi. **44** Nge me fukila dituti samu ti lusambulu ya beto kukuma ve na sika ya nge. **45** Nge me kitula beto dizala, kima ya busoto na kati-kati ya bantu ya bayinsi ya nkaka. **46** Bambeni nyonso ya beto ke na kusalaka beto yinwa samu na kusombola beto. **47** Boma, kizungu-zungu, mwangusulu, mpe lufwa kele samu na beto. **48** Meso ya munu ke na bulumuna bamwila ya mansangasa, samu na mwangusulu yayi yina me bwidila bantu ya munu. **49** Meso ya munu ke na kubasisa mansangasa. Yawu ke na kubika ve na kubasisa mansangasa. Yawu ke na kulemba ve na kubasisa yawu, **50** tii ntangu yina Yave ke balula meso ya yandi na kutala beto katuka kuna na dizulu. **51** Meso ya munu ke na kutalisa munu mpasi samu na mambu yayi me bwidila bandumba ya mbanza ya munu. **52** Ba ke na kulanda-landa munu mutindu ndeke, bambeni yina ke na kuyina munu ya mpamba. **53** Bawu me kotisa munu na kati ya dibulu ya maza samu na kudingimisa munu. Mpe bawu me tula ditadi na zulu ya munu. **54** Maza me luta ndilu ya yintu ya munu. Mu me tuba ti ya munu yimeni. **55** Mu me tanguna nkumbu ya nge Yave kuna na yisi ya dibulu ya maza. **56** Nge me kuwa ndinga ya munu. Kukanga ve makutu ya nge na kuyawula ya munu. Kukanga ve makutu ya nge yayi mu ke na kulomba lusalusu. **57** Na ntangu yina mu bokilaka nge, nge belamaka, nge tubaka na munu: «Kutala boma ve.» **58** Mfumu, nge me nwanina munu. Nge me kuula luzingu ya munu. **59** Yave, nge me tala yimbi yina ba me sala munu. Sadila munu bunzonzi! **60** Nge me tala wapi mutindu ba me vutula munu yimbi. Nge me tala yimbi yina ba me kanisa na kusala munu. **61** Yave, nge me kuwa bifingu ya bawu. Nge me tala yimbi yina ba me kanisa na kusala munu. **62** Nge me kuwa mambu yina ke na kuzonza bayina me tedimina munu. Bawu ke na kusadila munu bamfundu bilumbu nyonso. **63** Ba vwanda ya kuvwanda, ba vwanda ya kutelama, tala nge mosi: Nzimbu ya bawu ni munu. **64** Yave, nge ke futisa bawu yimbi ya bawu. Nge ke vutula bawu mutindu kele mavanga ya bawu. **65** Nge ke sala ti bawu kukuma bantu ya bantima ya ngolo. Nsingulu ya nge ke vwanda na bawu. **66** Nge ke landa bawu na nkele ya nge. Mpe nge ke manisa na kuzimbisa bawu na ntoto ya nge Yave.

4 Wapi mutindu yayi! Wolo me beba! Wolo ya mbote ke dyaka ve kitoko! Matadi ya longo me mwangana bisika nyonso na babala-bala! **2** Wapi mutindu yayi! Bana ya mfunu ya Siyone, bayina vwandaka mutindu wolo ya ntalu, ba ke na kubakila bawu mutindu bambungu ya ntoto, yina kisadi-bambinda me yidika! **3** Bambulu ke pesaka bana ya bawu mabene. Bawu ke dikilaka bana ya bawu. Kasi bandumba ya bantu ya munu me kuma na ntima ya yimbi, mutindu bandeke ya kuzangama ya yinsi ya kuyuma. **4** Balaka ya bana ya fyoti me yuma samu na nsatu ya maza. Bana ke na kulomba kima ya kudya, kasi ata muntu ke na kupesa bawu yawu. **5** Bayina vwandaka me mesana na kudyaka madya ya mbote, bawu ke na kwendaka kubwa na banzila samu na nsatu. Bayina ba kulisaka na luzingu ya mbote, ke na kwendaka sosa madya na mboloso. **6** Yimbi ya bandumba ya bantu ya munu me lutila yimbi ya Sodome. Mbanza yina mwanganaka kaka yawu mosi. Ata muntu ve mwangisaka yawu. **7** Bana ya bantinu lutilaka kulezima na neze. Bawu vwandaka mpembe kulutila miliki. Banzutu ya bawu lutilaka kitoko na matadi ya ntalu yina ba ke bokilaka kolaye. Bizizi ya bawu vwandaka mutindu matadi ya Safile. **8** Kasi na ntangu yayi, bizizi ya bawu me kuma ndombe kulutila makala. Ba ke na kuzaba dyaka bawu ve na banzila. Bampusu ya banzutu ya bawu me vukana na mikwa. Yawu me yuma mutindu bankuni. **9** Bayina me kufwa na mbele ya muzingu me lutila mbote na bayina ke na kufwa na nsatu. Bawu ke na kufwa na kukonda samu ti madya ya bilanga ke dyaka ve. **10** Bamama, ata ti ba vwandaka na luzolo ya bana ya bawu, kaka ni bawu mosi dyaka me banda na kulamba bana ya bawu samu na kudya bawu, na ntangu ya mpasi yayi yina me kumina bandumba ya bantu ya munu. **11** Yave me sadila nkele ya yandi nyonso. Yave me dukula nkele ya yandi ya kulutila. Yandi me namisa tiya na Siyone. Yandi me yoka balufulu ya yawu. **12** Ya vwanda bantinu ya ntoto, ya vwanda bantu ya yinza, ata muntu ndimaka ti mutantu to mbeni lendaka kota na myelo ya Yelusalemi. **13** Mambu yayi me kubwa samu na masumu ya mimbikudi ya yandi. Ya me kubwa samu na yimbi yina salaka banganga-Nzambi na kumwangisa menga ya bantu ya kudedama na mbanza. **14** Bawu ke na kwendaka yima na babala-bala mutindu bampofo. Bawu ke ya kuvedila ve samu na menga. Ba fwana kusimba ve binkuti ya bawu. **15** «Beno katuka! Beno kele ya kuvedila ve!» Ni mutindu yina bantu ke na kulooka samu na bawu. «Beno katuka! Beno katuka! Beno kusimba beto ve!» Yina ba ke na kwendaka kima, na kwendaka tambula kidi-kidi na bayinsi ya nkaka, bantu ya bayinsi yina ke na kutuba: «Bawu yayi lenda vwanda ve na sika ya beto!» **16** Yave yandi mosi me sala ti bawu kumwangana bisika nyonso. Yandi zola kutala dyaka bawu ve. Ba me zitisa ve banganga-Nzambi. Ba me pesa ve biboba buzitu. **17** Meso ya beto vwandaka tatamana na kulemba. Meso ya beto vwandaka tatamana na kulemba na kuvingila lusalusu yina vwandaka kwiza ve. Beto vingilaka ata kulemba mutindu bankebi, nkwizulu ya bantu ya yinsi yina lendaka kwiza vuukisa beto. **18** Ba ke na kulandaka makulu ya beto. Beto ke na kulenda ve na kukwenda na bisika ya beto. Beto salaka ntangu ya beto. Nsukunu ya beto me kuma pene-pene. Nsukunu ya beto yawu yayi. **19** Bayina ke na kulandaka beto, me lutila mbangu na bambemba ya mazulu. Bawu ke na kulandaka beto tii na zulu ya myongo. Bawu ke na kutadikilaka beto na bisika yina bantu ke zingaka ve. **20** Muntu yina vwandaka luzingu ya beto, muntu yina Yave byekaka, ba bwilaka mpe kotisaka yandi na dibulu. Ni yandi beto vwandaka tuba ti: «Ntangu kinsinsya ya yandi ke fukaka beto, beto ke lendaka na kuzinga na bantu ya bayinsi.» **21** Bantu ya Edome, beno yangalala, beno vwanda na kyese beno bayina ke zingaka na Wuse! Kasi kilumbu kele yina beno ke kunwa kopo ya kitumbu, beno ke kola yawu mpe beno ke katula bilele! **22** Nge ndumba Siyone kento ya kitoko, kitumbu ya nge me manisa. Ba ke nata dyaka nge ve na yinsi ya nzenza. Kasi nge ndumba ya Edome, Mfumu ke futisa nge yimbi ya nge yandi ke lakisa masumu ya nge na sika ya bantu nyonso.

5 Yave, bambuka moyo na bampasi yina kuminaka beto. Tala
mpe tala mbote wapi mutindu ba ke na kufingaka beto.
2 Mvwilu ya beto kwendaka na bantu ya nkaka mpe bayinzo
ya beto na banzenza. **3** Beto me kuma bansaana, bana yina
ke dyaka ve na batata. Bamama ya beto me kuma mutindu
mifwidi. **4** Maza ya mabulu yina beto ke kunwaka me kuma
ya kusumba na mbongo. Bankuni ya beto ya kulambila, me
kuma ya kusumba. **5** Bayina ke kwamisaka beto, me kanga
beto bizitu na laka. Beto me lemba, beto kele ve na kisika ya
kupema. **6** Samu na kudya mbote, beto ke na kulomba madya
na bantu ya Ngipiti mpe na bantu ya Asili. **7** Bankooko ya beto
salaka yimbi, bawu ke dyaka ve, kasi ni beto ke na kunata bizitu
ya masumu ya bawu. **8** Bandongo ni bawu bamfumu ya beto
mpe ata muntu ke na kukuula beto na maboko ya bawu. **9**
Luzingu ya beto ke na kwama na kwendaka sosa madya, samu
na bantu yina ke na bambele ya mvita kuna na yinsi ya kuyuma.
10 Mpusu ya banzutu ya beto me kuma tiya mutindu bantu
me katuka na kati ya fule ya mampa samu ti nsatu me lutila.
11 Bawu ke na kubakaka bakento ya Siyone na ngolo. Bawu
ke na kubakaka bandumba na ngolo na kati ya bambanza ya
Yuda. **12** Ba ledikaka bamfumu, ba ke na kuzitisa dyaka ve
biboba. **13** Ba ke na kukwika bantwenya na kunika bambuma
na ditadi yina ba ke nikaka bambuma. Bana ya babakala ke na
kwendaka kubwa samu na dema ya bakuni. **14** Bakuluntu me
bika na kuyonzamaka. Bantwenya me bika na kusika bansambi
ya bawu. **15** Bantima ya beto ke dyaka ve na kilengi. Mabina ya
beto ya kyese me kuma banzimbu ya mafwa. **16** Nkembo ya
beto me manisa. Kyadi na beto samu ti beto me sumuka! **17**
Beto ke na kutala mpasi na bantima. Meso ya beto ke na kutala
dyaka mbote ve samu na mansangasa. **18** Samu ti mongo ya
Siyone me mwangana. Samu ti mongo ya Siyone me kuma
bwala ya mibaku. **19** Kasi nge Yave, nge kele ntinu ya seko.
Nge ke yalaka bambandu na bambandu. **20** Samu na yinki nge
me zimbana beto bantangu nyonso? Samu na yinki nge me bika
beto na luzingu nyonso ya beto? **21** Yave, vutula beto na sika
ya nge mpe beto ke vutuka. Vutula luzingu ya beto mutindu
yawu vwandaka ntete. **22** Nge me losa kwandi beto mbala
mosi? Nge me dasukila beto mingi mutindu yayi?

Ezekyele

1 Na kilumbu ya tanu ya ngonda ya yiya, na mvula ya makumi tatu ya luzingu ya munu, mu vwandaka na kati ya lutangu ya nkonga ya bantu yina ba nataka na ngolo na yinsi ya nzenza. Beto vwandaka pene-pene ya nzadi ya Kebale. Mu talaka mazulu fungukaka mpe mu kuzwaka balumoni yina katukaka na Nzambi. **2** Kilumbu yango ya tanu, ni kilumbu yina ntinu Yoyakime lungisaka bamvula tanu kubanda kilumbu yina ba nataka yandi na ngolo na yinsi ya nzenza. **3** Kuna na yinsi ya ba-Kalede, pene-pene ya nzadi ya Kebale, mambu ya Yave kuminaka Ezekyele, mwana ya nganga-Nzambi Buzi. Ni kuna Yave tentikaka yandi diboko. **4** Mu talaka: kitembo mosi ya ngolo katukaka na node mpe yawu vwandaka nata dituti ya nene na mulaka ya tiya. Dituti yango vwandaka lezima na balweka nyonso mpe na kati-kati, yawu vwandaka lezima mutindu kisengo na kati-kati ya tiya. **5** Na kati-kati ya dituti yango, ya vwandaka na kima mutindu bima yiya ya moyo. Yawu vwandaka na kifwani ya muntu. **6** Mosi na mosi na bawu vwandaka na bizizi yiya mpe mapapu yiya. **7** Makulu ya bawu vwandaka ya kusungama, balutambi ya bawu vwandaka mutindu bikodya ya mwana ya ngombe. Yawu vwandaka lezima mutindu kisengo ya mbwaki yina ba me bongisa mbote-mbote. **8** Na yisi ya mapapu ya bawu, na balweka nyonso yiya, maboko ya bawu vwandaka mutindu maboko ya bantu. Bawu nyonso yiya vwandaka na bizizi ya bawu mpe mapapu ya bawu. **9** Bansongi ya mapapu ya bawu vwandaka ya kubotana. Bawu vwandaka baluka ve ntangu bawu vwandaka tambula. Konso kima ya moyo vwandaka tambula na kwendaka na mantwala kondwa kubaluka. **10** Bizizi ya bawu vwandaka mutindu kizizi ya muntu. Mosi na mosi na bawu vwandaka mpe na kizizi ya nkosi na lweka ya yandi ya lubakala mpe kizizi ya ngombe ya mbakala na lweka ya lumoso. Mosi na mosi na bawu vwandaka mpe na kizizi ya mbemba. **11** Na yina me tadila mapapu ya bawu, zole vwandaka ya kuyalumuka mpe ya kubotana na zulu, zole vwandaka fuka banzutu ya bawu. **12** Mosi na mosi na bawu vwandaka tambula na kwendaka na mantwala kondwa kubaluka. Bawu vwandaka kwenda kisika yina mpeve vwandaka nata bawu. Bawu vwandaka baluka ve ntangu bawu vwandaka tambula. **13** Kifwani ya bima yango ya moyo vwandaka mutindu makala ya tiya. Yawu vwandaka talana mutindu milaka ya tiya. Milaka yango ya tiya vwandaka zungana na kati-kati ya bima ya moyo. Tiya yango vwandaka lezima mpe yawu vwandaka basisa balusyemo. **14** Bima yango ya moyo vwandaka kwenda vutuka na mbangu nyonso mutindu lusyemo. **15** Mu vwandaka tala bima yango ya moyo: pene-pene ya konso kima ya moyo, na mantwala ya bizizi yiya, ya vwandaka na dikaalu yina vwandaka na ntoto. **16** Makaalu yango vwandaka lezima mutindu ke lezimaka ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka kizolite. Makaalu nyonso yina vwandaka mutindu mosi. Ya vwandaka talana mutindu ti konso dikaalu vwandaka na dikaalu ya nkaka na kati-kati ya yawu. **17** Makaalu yango vwandaka kwenda na balweka nyonso yiya, kasi yawu vwandaka baluka ve ntangu yawu vwandaka kwenda. **18** Lukongolo ya konso dikaalu vwandaka ya kuzangama mingi mpe ya nsisi. Lukongolo ya makaalu nyonso yiya vwandaka ya kufuluka na meso. **19** Ntangu bima ya moyo vwandaka tambula, makaalu mpe vwandaka tambula pene-pene na bawu. Ntangu bima ya moyo vwandaka yuluka, makaalu mpe vwandaka yuluka na bawu. **20** Bawu vwandaka kwenda kisika yina mpeve vwandaka nata bawu. Makaalu mpe vwandaka kwenda ntangu mosi na bawu. Ya tsyelika mpeve ya bima ya moyo vwandaka na kati ya makaalu yina. **21** Ntangu bima ya moyo vwandaka tambula, makaalu mpe vwandaka tambula. Ntangu bima ya moyo vwandaka telama, makaalu mpe vwandaka telama. Ntangu bima ya moyo vwandaka yuluka, makaalu mpe vwandaka yuluka, samu ti mpeve ya bima ya moyo vwandaka na kati ya makaalu. **22** Na zulu ya bayintu ya bima ya moyo, ya vwandaka na kima mutindu muludi. Yawu vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu. Yawu vwandaka ya kuyalumuka na zulu ya bayintu ya bawu. **23** Na yisi ya kima yango yina vwandaka mutindu muludi, mapapu ya bawu vwandaka ya kuyalumuka, konso dipapu vwandaka ya kubotana na dipapu ya mpangi. Bawu vwandaka na mapapu zole ya nkaka yina vwandaka fuka banzutu ya bawu. **24** Mu vwandaka kuwa makelele ya mapapu ya bawu, ntangu bawu vwandaka kwenda. Makelele yango vwandaka mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu, mutindu ndinga ya Nzambi-Mpungu. Yawu vwandaka mutindu ndinga ya bantu ya mingi-mingi, mutindu ndinga ya nkonga ya binwani. Ntangu bima ya moyo vwandaka telama, bima yango vwandaka kulula mapapu ya bawu. **25** Makelele vwandaka wakana na zulu ya kima yina vwandaka mutindu muludi yina vwandaka na zulu ya bayintu ya bawu. Ntangu bima ya moyo yina vwandaka telama, bima yango vwandaka kulula mapapu ya bawu. **26** Na zulu ya kima yina vwandaka mutindu muludi yina vwandaka na zulu ya bayintu ya bawu, ya vwandaka na kima mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka safile. Yawu vwandaka na kima mutindu kiti ya kintinu. Na zulu ya kima yina vwandaka mutindu kiti ya kintinu, ya vwandaka na kima yina vwandaka talana mutindu muntu. **27** Mu talaka ti muntu yango vwandaka lezima mutindu tiya, mpe kulezima yango vwandaka ya kuzunga yandi. Na zulu mpe na yisi ya yina vwandaka mutindu luketo ya yandi, mu talaka mutindu tiya yina vwandaka lezima na balweka ya yandi nyonso. **28** Kulezima yina vwandaka zunga yandi vwandaka talana mutindu ke vwandaka mukyama na kati ya matuti, na kilumbu ya mvula. Ni mutindu yina vwandaka talana kifwani ya nkembo ya Yave. Ntangu mu talaka yawu, mu kubwaka kizizi na ntoto. Mu kuwaka ndinga vwandaka tuba na munu.

2 Yandi tubaka na munu: «Mwana ya muntu, telama mu ke na mambu ya kuzabisa nge.» **2** Kaka na ntangu yina yandi zonzaka na munu mutindu yina, mpeve kotaka na kati ya munu, yawu telemisaka munu mpe mu vwandaka kuwa ndinga ya muntu vwandaka tuba na munu. **3** Yandi tubaka na munu: «Mwana ya muntu, mu ke na kufidisa nge na sika ya bana ya Isayeli. Ba ke bantu mosi yina ke mangaka na kutumama na munu. Bawu na bankooko ya bawu, bawu balukilaka munu tii bubu yayi. **4** Mu ke na kufidisa nge na sika ya bantu yina kele na bantima ya kukangama, bawu ke bantu ya yintu ngolo. Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: “Yave Mfumu ke na kutuba”. **5** Bawu kuwa nge to bawu kuwa nge ve, bawu ke zaba ti ya kele na mumbikudi na kati-kati ya bawu. Ya tsyelika ba kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama na munu. **6** «Nge Mwana ya Muntu, kuvwanda ve na boma ya bawu. Kuvwanda ve na boma samu na mambu yina bawu ke tuba. Ya tsyelika, bawu ke sala ntembe na mambu yina nge ke zabisa bawu. Bawu ke vwanda mutindu bansende mpe matiti ya bansende samu na nge. Nge ke vwanda mutindu muntu yina ke na kuzinga na kati ya bankala-nseke. Kasi kuvwanda ve na boma na mambu yina bawu ke zonza mpe kukima ve bambunzu ya bawu ya kukangama. Ya tsyelika, bawu kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama. **7** Bawu kuwa nge to bawu kuwa nge ve, nge ke zabisa bawu mambu yina mu ke

zonza na nge. Ya tsyelika, bawu kele dikanda yina ke mangaka na kutumama. **8** «Nge Mwana ya Muntu, kuwa dyambu yayi mu ke na kuzabisa nge: kumanga ve na kutumama mutindu dikanda yayi ke mangaka na kutumama. Fungula yinwa ya nge mpe kudya yina mu ke pesa nge.» **9** Mu talaka: Diboko mosi yina vwandaka ya kulambuka na sika ya munu. Yawu vwandaka ya kusimba dibuku mosi ya kuzingama. **10** Diboko yango yalumunaka dibuku yina na mantwala ya munu. Dibuku vwandaka ya kusonama na balweka nyonso zole. Na dibuku yango, ba sonikaka mambu ya manyongo ya biyawula na ya bidilu.

3 Yandi tubaka na munu: «Nge Mwana ya Muntu, kudya yina nge ke kuta. Kudya dibuku yayi ya kuzingama mpe kwenda zonza na dikanda ya Isayeli.» **2** Mu fungulaka yinwa mpe yandi dikisaka munu dibuku ya kuzingama yina. **3** Yandi tubaka dyaka: «Nge Mwana ya Muntu, fulusa kivumu ya nge, yukuta na dibuku yayi mu ke na kupesa nge.» Mu kudyaka yawu. Na kati ya yinwa ya munu, yawu vwandaka kitoko mutindu mafuta ya nyosi. **4** Yandi tubaka na munu mutindu yayi: «Nge Mwana ya Muntu kwenda na sika ya dikanda ya Isayeli, zabisa bawu mambu ya munu. **5** Mu ke na kufidisa nge ve na sika ya bantu yina ke zonzaka ndinga yina kele mpasi na kuvisa, ndinga yina kele mpasi na kuwa. Kasi ni na sika ya dikanda ya Isayeli mu ke na kufidisa nge. **6** Mu ke na kufidisa nge ve na sika ya bantu yina ke zonzaka ndinga yina kele mpasi na kuvisa, ndinga yina kele mpasi na kuwa, ndinga yina nge lenda kuwa ve mambu yina bawu ke na kuzonza. Kana mu fidisa nge na sika ya bawu, bawu, ba ke kuwa nge. **7** Kasi bantu ya Isayeli ke ndima ve na kuwa nge, bawu ke wila nge ve samu ti, bawu me zola ve kuwa munu. Samu ti dikanda nyonso ya Isayeli kele na yintu ngolo mpe bawu ke na bantima ya kukangama. **8** Na yina, munu mpe, mu ke sala ti nge mpe, nge vwanda na yintu ngolo mutindu bawu mpe ntima ya kukangama mutindu bawu. **9** Mu ke sala ti nge vwanda na yintu ngolo mutindu dyamane, ngolo kulutila ditadi. Kuvwanda ve na boma ya bawu, kutekita ve samu na bawu. Ya tsyelika bawu kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama.» **10** Yandi tubaka dyaka na munu mutindu yayi: «Mwana ya muntu, fungula makutu ya nge samu na kuwa, bumba na ntima ya nge mambu nyonso yina mu ke zabisa nge. **11** Kwenda na sika ya bantu yina ba nataka na ngolo awa na yinsi ya nzenza, bayina kele bantu ya yinsi ya nge. Kwenda zonza na bawu, ba kuwa nge to ba kuwa nge ve, zabisa bawu ti: "Yave Mfumu ke na kutuba".» **12** Na manima, mpeve nangunaka munu mpe mu kuwaka na manima ya munu, makelele ya mingi mutindu yayi: «Nkembo na Yave, na kisika yina yandi ke zingaka!» **13** Mu kuwaka mpe makelele ya mapapu ya bima ya moyo, ntangu yawu vwandaka botana yawu na yawu. Mu vwandaka kuwa mpe makelele ya makaalu pene-pene ya bima yango ya moyo, mpe makelele ya mingi yina. **14** Mpeve nangunaka munu mpe yawu nataka munu. Mu vwandaka kwenda ya kudasuka mpe na kyadi nyonso. Kasi diboko ya Yave lutilaka ngolo samu na munu. **15** Mu kumaka na Tele-Abibe, pene-pene ya nzadi ya Kebale, kisika vwandaka zinga bantu yina ba nataka kuna na ngolo. Mu vwandaka kuna kintwadi na bawu bilumbu nsambwadi, mu vwandaka ya kulemba mpe na kati na mpasi. **16** Ntangu bilumbu nsambwadi lungaka, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **17** Nge Mwana ya Muntu, mu me tula nge nkebi ya dikanda ya Isayeli. Konso ntangu yina mu ke pesa nge mambu ya munu, nge ke zabisa bawu yawu, samu na kukebisa bawu na Nkumbu ya munu. **18** Ntangu mu ke tuba na muntu ya yimbi ti: «Kaka kufwa nge ke kufwa», kana nge kebisa yandi ve, kana nge kebisa ve muntu ya yimbi, samu ti yandi soba mavanga ya yandi, samu ti yandi kuzinga, yandi ke kufwa na masumu ya yandi. Kasi lufwa ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya nge. **19** Kana nge kebisa muntu ya mavanga ya yimbi, mpe ti na manima yandi me bika ve na kusadila yimbi, yandi ke kufwa samu na yimbi ya yandi. Kasi nge, nge me vuukisa luzingu ya nge. **20** Kana muntu ya kudedama bika na kusadila ludedomo mpe ti yandi banda na kusadila yimbi, mu ke bwisa yandi mpe yandi ke kufwa. Kana nge kebisa yandi ve, yandi ke kufwa samu na disumu ya yandi. Na yina, ba ke bambuka dyaka ve moyo na mambu ya kudedama yina yandi salaka. Kasi lufwa ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya nge. **21** Kasi kana nge, nge kebisa muntu ya kudedama samu ti yandi bika na kusala masumu, mpe ti na manima, yandi bika na kusala masumu, yandi ke vuukisa luzingu ya yandi samu ti yandi me ndima kulanda bankebosolo. Mpe nge, nge me vuukisa luzingu ya nge. **22** Kuna, diboko ya Yave simbaka munu mpe yandi tubaka na munu mutindu yayi: «Telama, kwenda na mudimba mpe kuna mu ke zonzila na nge.» **23** Mu telamaka mpe mu kwenda na mudimba. Nkembo ya Yave vwandaka kuna. Yawu vwandaka mutindu mu talaka yawu na mbala ya ntete ntangu mu vwandaka pene-pene ya nzadi ya Kebale. Na yina, mu kubwaka kizizi na ntoto. **24** Mpeve kotaka na kati ya munu mpe yawu telemisaka munu. Na manima, Nzambi tubaka na munu: «Kwenda mpe nge kangama na kati ya yinzo ya nge. **25** Nge Mwana ya Muntu, ba ke tula nge basinga samu na kukanga nge. Na yina, nge ke lenda dyaka ve na kutalana na mantwala ya bantu. **26** Mu ke sala ti ludimi ya nge kuvwanda ya kukangama na kati ya yinwa ya nge, nge ke kuma mutindu dibaba. Nge ke lenda dyaka ve na kusemba bawu. Ya tsyelika, bawu kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama. **27** Kasi ntangu mu ke zonza na nge, mu ke fungula yinwa ya nge mpe nge ke tuba na bawu: "Yave Mfumu ke na kutuba". Bayina ke kuwa, bawu kuwa, bayina ke sala ve keba, ya me tala bawu. Ya tsyelika, bawu kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama.»

4 Nge Mwana ya Muntu, baka kibiliki, tula yawu na mantwala ya nge. Fikula mbanza Yelusalemi na zulu ya kibiliki yango. **2** Lakisa ti bambeni me zunga mbanza samu na kubotola yawu. Na yina, timuna mabulu na balweka nyonso. Fulusa ntoto yina ke salaka ti bantu yuluka na zulu ya bibaka. Tula bivwandu, tula mpe na balweka nyonso binwanunu yina kele mutindu yintu ya dimeme ya mbakala samu na kutobola bibaka. **3** Baka kikalungulu ya kisengo ya kuyalumuka, tula yawu mutindu kibaka ya kisengo na kati-kati ya nge na mbanza. Nge ke talisa kizizi ya nge ya lweka ya mbanza. Ba ke zunga mbanza mpe ni nge ke zunga yawu samu na kubotola yawu. Yawu ke vwanda kidimbu samu na dikanda ya Isayeli. **4** «Na manima, nge ke lala na lweka ya nge ya lumoso. Tula masumu ya dikanda ya Isayeli na lweka yina. Lutangu ya bilumbu yina nge ke banda na kulalilaka na lweka yina, ni lutangu ya bilumbu yina nge ke banda na kunataka kizitu ya masumu ya dikanda ya Isayeli na lweka yina. **5** Mu me zengila nge lutangu ya bilumbu yina kele mutindu mosi na lutangu ya bamvula ya masumu ya Isayeli: ya kele bankama tatu na makumi yivwa. Nge ke nata kizitu ya masumu ya dikanda ya Isayeli. **6** Ntangu nge ke manisa lutangu ya bilumbu yina, nge ke lalila na lweka ya nge ya lubakala, samu na masumu ya dikanda ya Yuda. Nge ke nata kizitu ya masumu ya dikanda ya Yuda bilumbu makumi yiya. Mu me zengila nge kilumbu mosi samu na konso mvula mosi. **7** Nge ke talisa kizizi ya nge lweka ya mbanza Yelusalemi yina ba me zunga samu na kubotola.

Nge ke lambula mpe diboko ya nge na lweka yango mutindu ti nge ke nwanisa yawu. Mpe nge ke bikula samu na mbanza. **8** Mu ke kanga nge basinga, samu ti nge vwanda ve na lenda ya kubaluka na lweka mosi to na lweka ya nkaka. Yawu ke vwanda mutindu yina tii ntangu yina nge ke lungisa bilumbu nyonso yina nge ke vwanda ya kuzunga mbanza samu na kubotola yawu.» **9** Na manima, nge ke baka bambuma ya faline, bambuma ya oloze, madeso, bankasa, masangu na bambuma ya faline ya ngolo, vukisa bima nyonso yina na kati ya kiteko mosi samu na kulamba mampa. Lutangu ya mampa yina nge ke yidika ni lutangu ya bilumbu yina nge ke lala na lweka mosi. Nge ke kudya yawu na kati ya bilumbu bankama tatu na makumi yivwa. **10** Madya ya nge ya konso kilumbu ke vwanda ndambu, yawu ke vwanda Basekele makumi zole na kilumbu. Ni yina nge ke banda na kudyaka bilumbu nyonso yina. **11** Maza ya nge ya kunwa na konso kilumbu ke vwanda ndambu, yawu ke vwanda bikunku sambanu na kati ya bikunku kumi ya Yine na kilumbu. Ni yina nge ke banda na kunwaka na bilumbu nyonso yina. **12** Madya ya nge ke vwanda ni maboke ya bambuma ya oloze. Nge ke lamba yawu na tiya ya matufi ya bantu. Nge ke lamba yawu na meso ya bantu nyonso. **13** Yave tubaka: «Ni mutindu yina bantu ya Isayeli ke banda na kudyaka madya ya kuvedila ve kuna na kati ya bayinsi yina mu ke mwangisa bawu.» **14** Mu tubaka mutindu yayi: «Aa, Yave, Mfumu, mu ke kimaka na kuvwanda ya kuvedila ve. Kubanda mbutukulu ya munu tii bubu yayi, mu me kudyaka ntete ve madya ya kuvedila ve, kibulu yina me kufwa yawu mosi to kibulu yina bibulu ya mfinda me pasula. Musuni ya kuvedila ve me kota ntete ata fyoti na yinwa ya munu.» **15** Yave pesaka munu mvutu yayi: «Mu ke pesa nge muswa ya kusadila matufi ya ngombe na kisika ya matufi ya bantu, samu ti nge lamba maboke ya nge na yawu.» **16** Yandi tubaka dyaka: «Mwana ya muntu, tala, mu ke mwangisa bisika yina ba ke bumbilaka madya na Yelusalemi. Bantu ke banda na kudyaka madya ya ndambu na mpasi. Bawu ke banda na kunwaka maza ya ndambu na kati ya mpasi. **17** Madya na maza ke vwandaka dyaka ve. Bantu nyonso ke kwama mingi mpe bantu ke kufwa samu na yimbi ya bawu.»

5 «Nge Mwana ya Muntu, baka mbele ya mvita yina kele na meno. Nge ke sadila yawu mutindu ba ke sadilaka mbele ya mandefo. Nge ke sadila yawu samu na kuzenga bansuki na mandefo ya nge. Na manima, nge ke tula bansuki na mandefo yina na zulu ya kipezolo mpe nge kabula yawu na bikunku mingi. **2** Ntangu bilumbu ya kuzunga mbanza ke manisa, nge ke baka kikunku mosi na kati ya bikunku tatu samu na kuyoka yawu na kati-kati ya mbanza. Nge ke baka kikunku ya zole na kati ya bikunku tatu mpe nge ke zungidila mbanza nyonso na kwendaka zenga yawu. Nge ke mwangisa kikunku ya tatu na zulu, mpe mu ke landa yawu na mbele ya munu ya mvita. **3** Nge ke baka mpe mwa ndambu ya bansuki na mandefo yango, samu na kubumba yawu na kati ya kinkuti ya nge. **4** Nge ke baka dyaka mwa ndambu ya yawu, nge ke losa yawu na tiya samu na kuyoka yawu. Tiya yina ke basika kuna, yawu ke yalumuka mpe yawu ke kuma tii na sika ya dikanda nyonso ya Isayeli.» **5** Yave, Mfumu ke na kutuba: «Yayi ni Yelusalemi. Mu tulaka yawu na kati-kati ya makanda ya bantu, bayinsi ke ya kuzunga yawu. **6** Yelusalemi me manga na kutumama na bantumunu ya munu mpe na bansalulu ya misiku ya munu. Yimbi ya bantu ya Yelusalemi me lutila na yimbi ya makanda ya bantu ya nkaka mpe ya bayinsi yina me zunga Yelusalemi. Samu ti bawu me losa bansalulu ya misiku ya munu, bawu me landa ve bantumunu ya munu.» **7** Ni yawu yina, Yave, Mfumu ke na kutuba: «Beno me sala muvusu kulutila makanda ya bantu yina me zunga beno. Beno me landa ve bansalulu ya misiku ya munu, beno me sadila mpe ve bantumunu ya munu. Beno me meka ve na kusadila ata bantumunu ya makanda ya bantu yina me zunga beno.» **8** Ni yawu yina, Yave, Mfumu ke na kutuba: «Munu mpe mu ke balukila beno. Mu ke bwisila beno bansembolo ya munu na meso ya makanda ya bantu. **9** Samu na mambu ya nge nyonso ya nganzi, mu ke sala samu na nge mambu ya mpasi yina mu me salaka ntete ve, mpe mbala ya nkaka mu ke sala dyaka yawu ve. **10** Na kati-kati ya nge, bibuti ke banda na kudya bana ya bawu mpe bana ke banda na kudya bibuti ya bawu. Mu ke bwisila nge bansembolo ya munu, mpe bayina ke vuuka, mu ke mwangisa bawu na balweka nyonso.» **11** Ni yawu yina, na nkumbu ya munu mosi Nzambi ya moyo, munu Yave, Mfumu, mu ke na kutuba: «Nge me sumuna Yinzo ya munu na biteki ya nge mpe na mambu ya nge ya nganzi yina nge me sala. Ya tsyelika munu mpe mu ke kombola nge. Munu mpe mu ke mwangisa nge nyonso, mu ke tala nge ve kyadi.» **12** Na kati ya konso bantu tatu ya bantu ya nge, muntu mosi ke kufwa na kiyoolo to na nsatu na kati-kati ya nge. Na kati ya konso bantu tatu ya bantu ya nge, muntu mosi ke kufwa na mbele ya mvita. Na kati ya konso bantu tatu ya bantu ya nge, mu ke bingisa muntu mosi na kati ya bawu na bisika nyonso mpe mu ke landa yandi na mbele ya mvita. **13** Mu ke manisa nkele ya munu na bawu. Mu ke lakisa bawu kudasuka ya munu nyonso. Mu ke futisa bawu yimbi yina bawu salaka. Ntangu mu ke manisa nkele ya munu na bawu, bawu ke zaba ti ni munu Yave me tuba yawu na kati ya kimbanda ya munu nyonso. **14** Mu ke sala ti nge kuma mbanza ya kumwangana yina ba ke seka na sika ya makanda ya bantu yina ke zungidila nge. Yawu ke salama na meso ya bantu nyonso yina ke lutila kwaku. **15** Makanda ya bantu yina me zungidila nge ke seka nge. Bawu ke finga nge. Nge ke vwanda kifwani ya yimbi samu na bawu. Bawu ke tala nge nganzi. Yawu ke vwanda mutindu yina ntangu mu ke bwisila nge bansembolo ya munu na kudasuka mpe na nkele nyonso. Mu ke pesa nge bitumbu ya myangu. Ni munu Yave, me tuba yawu. **16** Mu ke fidisa na bantu ya nge madyonga ya nsatu yina ke kufwaka. Mu ke fidisa yawu, samu na kumanisa na kufwa beno. Nsatu ke kwiza bwelama na zulu ya bampasi yina ke tekila na beno. Mu ke sala ti mampa kutalana dyaka ve na kati-kati ya beno. **17** Mu ke fidisa beno nsatu ya nene. Mu ke fidisa bibulu ya nsisi yina ke kufwa bana ya beno. Mu ke fidisa biyoolo. Mu ke fidisa mbele ya mvita mpe menga ke tanga na kati-kati ya nge Yelusalemi. Ni munu, Yave, me tuba yawu.

6 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Mwana ya muntu, tala na myongo ya Isayeli mpe bikula samu na yawu. **3** Tuba mutindu yayi: Beno myongo ya Isayeli, beno kuwa mambu ya Yave, Mfumu. Yave, Mfumu ke na kutuba mutindu yayi na sika ya myongo, myongo ya fyoti, mabenga, mpe midimba: Munu mosi mu ke fidisa beno mbele ya mvita mpe mu ke mwangisa bisika ya beno ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **4** Biyokolo ya beno ya minkayulu ke mwangana. Biyokolo ya beno ya maaka ya nsunga ya mbote ke mwangana. Mu ke sala ti bantu ya beno kufwa na mantwala ya biteki ya beno. **5** Mu ke tanda bavumbi ya bantu ya Isayeli na mantwala ya biteki ya beno, yina kele banzambi ya luvunu. Mpe mu ke mwangisa mikwa ya beno na balweka nyonso ya biyokolo ya beno ya minkayulu. **6** Na bisika nyonso yina beno ke na kuzinga, bambanza ya beno ke mwangana, bisika ya beno ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, yawu ke mwangana. Biyokolo ya beno ya minkayulu ke mwangana.

Biteki yina kele banzambi ya beno ya luvunu ke mwangana mpe yawu ke zimbana. Biyokolo ya beno ya maaka ya nsunga ya mbote ke mwangana mpe yawu ke zimbana. Mpe nyonso yina beno yidikaka samu na balusambulu ya beno, mu ke mwangisa yawu. **7** Bantu mingi na kati ya beno ke kufwa. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **8** Kasi mu ke sala ti ba ya nkaka na kati ya beno kuvuuka na mbele ya mvita na kati-kati ya makanda ya nkaka ya bantu, ntangu beno ke vwanda ya kumwangana na bayinsi nyonso. **9** Bantu ya beno yina ke vuuka na mvita, bawu ke bambuka moyo na munu, na kati-kati ya makanda ya bantu, bisika yina ba ke nata bawu na ngolo ya yinsi ya nzenza. Ba ke bambuka moyo ti ba talisaka munu mpasi samu na bantima ya bawu ya kindumba, bantima yina kele ntama na munu, mpe samu na meso ya bawu yina ke zolaka kutala banzambi ya bawu ya biteki. Bawu ke lenda dyaka ve na kukitala bawu mosi na meso, samu na yimbi yina ba me yidika, mpe samu na mavanga nyonso ya nganzi yina bawu me sala. **10** Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave, mpe ti ni na mpamba ve mu tubaka ti mu ke pesa bawu kitumbu ya mutindu yina.» **11** Yave, Mfumu ke na kutuba: Kwenda, mpe bula maboko ya nge, tuta makulu ya nge na ntoto mpe tuba mutindu yayi: Kyadi mingi samu na mambu nyonso ya nganzi mpe ya busafu yina dikanda ya Isayeli salaka, bawu ke kufwa na mbele ya mvita, bawu ke kufwa na nsatu, bawu ke kufwa na kiyoolo. **12** Bantu yina kele ntama, bawu ke kufwa na kiyoolo. Bantu yina kele pene-pene, bawu ke kufwa na mbele ya mvita. Bayina ke bikana, bayina ke vwanda ntete moyo, bawu ke kufwa na nsatu. Mu ke manisa nkele ya munu nyonso na bawu. **13** Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave, ntangu bamvumbi ya bawu ke lala na kati-kati ya banzambi ya bawu ya biteki mpe na balweka nyonso ya biyokolo ya bawu ya minkayulu, na zulu ya myongo ya fyoti, na bansongi ya myongo, na yisi ya bayinti yina kele na makasa ya maza, na yisi ya bayinti ya telembente yina kele na makasa mingi. Mpe na zulu ya biyokolo ya bawu ya mananasi, samu na banzambi ya bawu ya biteki, **14** mu ke lambula diboko ya munu na bawu samu na kusemba bawu, mu ke sala ti yinsi ya bawu kukuma kisika ya mpamba. Mu ke sala ti yinsi kisika yina bawu vwandaka zinga kukuma kisika ya mpamba, kubanda na yinsi ya kuyuma tii na Dibela. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave.

7 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge, Mwana ya Muntu, Yave Mfumu ke na kutuba na ntoto ya Isayeli mutindu yayi: Nsukunu me kuma! Nsukunu me kuma tii na bandilu nyonso yiya ya yinsi. **3** Ntangu yayi, yimeni samu na nge. Mu ke fidisa nkele ya munu na sika ya nge. Mu ke fundisa nge mutindu kele mavanga ya nge. Mu ke futisa nge mambu nyonso ya nganzi yina nge salaka. **4** Mu ke tala nge kyadi ve, mu ke katula ata muntu ve. Mu ke futisa nge mavanga ya nge. Mambu ya nge ya nganzi ke talana na kati-kati ya nge. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave.» **5** Yave, Mfumu ke na kutuba: «Mpasi ya kulutila, mpasi yina me talanaka ntete ve ke na kukwiza! **6** Nsukunu ke na kukwiza, nsukunu ke na kukwiza. Nsukunu ke bwidila beno. Tala, nsukunu ke na kukwiza! **7** Beno bantu ya yinsi ya Isayeli, nsukunu ya beno ke na kukwiza. Ntangu ya beno ke na kukwiza, kilumbu ya mvwanzi ke na kubelama. Milolo ya nsayi ke vwanda dyaka ve na zulu ya myongo! **8** Awa kaka ntangu fyoti me bikana, mu ke bwisila nge nkele ya munu ya kulutila. Mu ke manisa nkele ya munu nyonso na nge. Mu ke fundisa nge mutindu kele mavanga ya nge. Mu ke futisa nge mambu nyonso ya nganzi yina nge salaka. **9** Mu ke vwanda ve na kyadi, mu ke katula ata muntu ve. Me ke futisa nge mutindu kele mavanga ya nge. Mambu ya nge ya nganzi ke talana na kati-kati ya nge. Na yina, beno ke zaba ti ni munu, Yave ke na kubula.» **10** «Kilumbu yango yawu yayi! Yawu me kuma! Ntangu ya beno me lunga! Bifulu me basika na yinti yina mu ke sadila na kubula. Lunangu ke na kulutila. **11** Mvwanzi me kuma mingi. Yawu me kuma mutindu kibuku ya yinti ya kusadilaka bantu yimbi. Nyonso yina me tadila bawu ke vwanda dyaka ve. Lutangu ya bawu ya mingi-mingi ke zimbana. Bimvwama ya bawu ya mingi-mingi ke vwanda dyaka ve. Kima mosi ve ya kitoko ke bikana na sika ya bawu. **12** Ntangu me lunga, kilumbu me belama. Muntu yina ke na kusumba, yandi bika na kuyangalala. Muntu yina ke na kutekisa, yandi kukota ve na bufwidi. Samu ti nkele ya munu kele samu na bantu nyonso ya yinsi. **13** Muntu yina me tekisa kima, yandi lenda baka dyaka yawu ve, ata ti yandi ke ntete moyo. Samu ti lumoni yina me tadila mwangusulu ya bantu nyonso ya yinsi ke kondwa ve na kusalama. Samu na yimbi ya bawu, ata muntu ke vuuka ve. **14** Ata ti, ba sika mpungi, ata nyonso kuvwanda ya kukubama, muntu ve ke kwenda na mvita, samu ti nkele ya munu kele, samu na bantu nyonso ya yinsi.» **15** Na ngaanda ya mbanza ni mbele ya mvita! Na kati ya yinzo kiyoolo na nsatu! Muntu yina ke vwanda na bilanga ke kufwa na mbele ya mvita. Muntu yina ke vwanda na kati ya mbanza, yandi ke kufwa na nsatu mpe na kiyoolo. **16** Bayina ke bikana moyo ke kima. Bawu ke kwenda vwanda na zulu ya myongo. Bawu nyonso ke yawula mutindu ke yawulaka mabembe ya midimba, muntu-muntu ke yawula samu na yimbi ya yandi. **17** Maboko ya bawu nyonso ke lemba, makoto ya bawu ke lemba mutindu maza. **18** Bawu ke lwata bangoto, boma ya nsisi ke simba bawu. Bawu ke fuluka na nsoni, bawu nyonso ke katula bansuki ya bawu. **19** Bawu ke losa palata ya bawu na babala-bala, wolo ya bawu ke kuma mutindu kima ya kuvedila ve. Wolo na palata ya bawu ke kuula bawu ve na kilumbu yina ya nkele ya Yave. Bawu ke kuzwa dyaka ve madya yina bawu ke yukuta. Bawu ke kuzwa dyaka ve kima yina ke yukutisa bansatu ya bawu. Samu ti ni wolo na palata nataka bawu na kusala yimbi. Ni na wolo na palata katukaka yimbi ya bawu. **20** Kitoko ya bimvwama ya bawu kotisaka bawu na lunangu. Bawu sadilaka bimvwama yina samu na kuyidika biteki ya bawu ya nganzi, bima ya bawu ya busafu. Ni yawu yina, mu ke sala ti bimvwama yango kuvwanda ya kuvedila ve samu na bawu. **21** Mu ke yekula yawu na bantu ya nzenza samu ti bawu kubotola yawu, mu ke yekula yawu na bantu ya yimbi ya yinsi samu ti bawu kubaka yawu, mutindu ndandu ya mvita, samu ti bawu kusumuna yawu. **22** Mu ke pesa bawu mukongo. Ba ke safula Yinzo ya munu ya longo. Bantu ya muvusu ke kota na kati mpe bawu ke sumuna yawu. **23** Kubika bampanga, yinsi nyonso me kuma kaka ya kwendaka kufwa bantu, mbanza me fuluka na mvwanzi. **24** Mu ke fidisa makanda ya bantu yina me lutila yimbi, bawu ke kwiza botola bayinzo ya bawu. Mu ke sukisa lunangu ya bantu ya ngolo, bawu ke sumuna bisika ya bawu ya lusambulu. **25** Mambu ya nsisi ke na kukwiza. Bawu ke sosa kizunu, kasi bawu ke kuzwa yawu ve. **26** Ya ke vwanda bampasi na zulu ya bampasi, bansangu ya yimbi ke landasana, bawu ke sosa balumoni na sika ya mumbikudi. Nganga-Nzambi ke kuzwa dyaka ve dyambu ya kulongisa, bakuluntu ke kuzwa dyaka ve malongi ya kupesa. **27** Ntinu ke kota bufwidi, bamfumu ke fuluka na manyongo bantu nyonso ya yinsi ke tekita na boma. Mu ke pesa bawu kitumbu mutindu kele mavanga ya bawu, mu ke fundisa bawu mutindu kele bansalulu ya bawu. Bawu ke zaba ti mu kele Yave.

8 Na kilumbu ya tanu ya ngonda ya sambanu na mvula ya sambanu, mu vwandaka ya kuvwanda na kati ya yinzo ya

munu. Bakuluntu ya Yuda vwandaka ya kuvwanda na mantwala ya munu. Na mpamukunu, diboko ya Yave, Mfumu simbaka munu. **2** Mu vwandaka tala na lumoni: Ya vwandaka na kima mosi yina vwandaka mutindu tiya kubanda na yina vwandaka mutindu luketo tii na yisi. Ya vwandaka lezima, kulezima mutindu tiya kubanda na yina vwandaka mutindu luketo ya yandi tii na zulu. **3** Yandi lambulaka kifwani mosi ya diboko mpe simbaka munu na dinsuki. Mpeve zangulaka munu na zulu, mpe na kati ya lumoni yango yina katukaka na Nzambi, mpeve nataka munu na Yelusalemi. Yandi kumisaka munu na kisika yina kele mwelo ya kati yina ke talisaka na node. Ni kuna kele kiteki ya kimbanda, kiteki yina ke sombolaka kimbanda ya Yave. **4** Nkembo ya Nzambi ya Isayeli vwandaka kuna. Yawu vwandaka kaka mutindu mu talaka yawu kuna na mudimba. **5** Yave tubaka na munu: «nge Mwana ya Muntu, tala mbote-mbote na lweka ya node!» Mu balulaka meso ya munu na lweka ya node, na mwelo yina ke nataka na kiyokolo ya minkayulu, mpe mu talaka na lumoni, kiteki yina ke sombolaka kimbanda ya Nzambi. Yawu vwandaka na node ya mwelo, na nkotolo. **6** Yave tubaka dyaka na munu: «nge Mwana ya Muntu, nge me tala mambu yina ba ke na kusalaka? Nge me tala mambu ya nganzi ya nene-nene yina dikanda ya Isayeli ke na kusalaka, samu ti mu kwenda ya munu ntama na Yinzo ya munu ya longo? Kwiza nge tala dyaka mambu ya nkaka ya nene-nene ya nganzi.» **7** Na yina, yandi nataka munu na nkotolo ya lupangu ya Yinzo ya Yave, mpe mu talaka dibulu na kibaka. **8** Yandi tubaka na munu: «Nge Mwana ya Muntu, tobola kibaka.» Mu tobolaka kibaka mpe kibaka kumaka na dibulu. **9** Yandi tubaka dyaka: «Kota nge tala mambu ya nganzi mpe ya busafu yina bawu ke na kusalaka awa.» **10** Mu kotaka mpe mu talaka: ya vwandaka na bizizi ya mutindu na mutindu ya bibulu mpe bibulu ya fyoti-fyoti. Yawu vwandaka nganzi mingi. Ya vwandaka mpe na biteki nyonso ya dikanda ya Isayeli yina ba fikulaka na bibaka nyonso yina zungaka yinzo. **11** Makumi nsambwadi ya bakuluntu ya dikanda ya Isayeli vwandaka ya kutelama na mantwala ya bizizi yango. Na kati ya bawu ya vwandaka na Yazanya, mwana ya Safane. Konso muntu vwandaka na dikuku ya maaka ya nsunga ya mbote na diboko. Mulinga ya mingi ya maaka ya nsunga ya mbote vwandaka kwenda na zulu. **12** Yave tubaka na munu: «Nge Mwana ya Muntu, nge me tala mambu yina bakuluntu ya Isayeli ke na kusala na mansweki? Konso muntu na kati ya kivinga ya yandi ya kufuluka na bizizi ya biteki. Bawu ke na kutuba ti: "Yave ke na kutala beto ve, yandi me bika yinsi!"». **13** Yandi tubaka dyaka na munu: «Nge ke tala dyaka mambu ya nganzi ya nene-nene yina bawu ke na kusala.» **14** Yandi nataka munu na mwelo ya Yinzo ya Yave, mwelo ya node. Kuna, ya vwandaka na bakento ya kuvwanda. Bawu vwandaka dila samu na lufwa ya nzambi Tamuze. **15** Yandi yufulaka munu: «Nge Mwana ya Muntu, nge me tala? Nge ke tala dyaka mambu ya nganzi yina me lutila nene na yayi nge me tala.» **16** Yandi nataka munu na kati ya lupangu ya Yinzo ya Yave. Na nkotolo ya Yinzo ya Yave, na kati-kati ya kivinga mpe kiyokolo ya minkayulu, ya vwandaka na bantu keba ve makumi zole na tanu. Bawu pesaka mukongo na Yinzo ya Yave, mpe bawu vwandaka tala na lweka ya esete. Bawu vwandaka fukimina ntangu na lweka yina ya esete. **17** Yave yufulaka munu: «Nge me tala, nge Mwana ya Muntu? Mambu ya nganzi yina bantu ya Yuda ke na kusala awa, bawu ke na kutala ti ya ke fyoti. Bawu ke na kufulusa mpe yinsi na yimbi. Bawu ke na kunyongisa munu! Bawu me kuma tii na kubelemisa bintala na bambombo ya bawu! **18** Munu mpe, mu ke lakisa nkele ya munu. Mu ke vwanda ve na kyadi. Mu ke katula ata muntu ve. Ntangu bawu ke looka na ngolo, samu ti mu sadisa bawu, mu ke kuwa bawu ve.»

9 Na manima, yandi lookaka na makutu ya munu na ndinga mosi ya ngolo mutindu yayi: Beno belama, beno bantu yina ke na kiyeko ya kusemba mbanza. Konso nsembolo na kinwanunu ya yandi ya mwangusulu na diboko. **2** Na yina, babakala sambanu basikaka na Mwelo ya Zulu yina ke talisaka na lweka ya node ya Yinzo ya Nzambi, konso muntu simbaka na diboko ya yandi, kinwanunu yina ke kufwaka. Na kati-kati ya bawu ya vwandaka na muntu yina lwataka kinkuti ya lino. Yandi vwandaka na kisonokono ya milongisi ya misiku na luketo ya yandi. Bawu nyonso kwizaka telama pene-pene ya kiyokolo ya minkayulu ya kisengo ya mbwaki. **3** Nkembo ya Nzambi ya Isayeli katukaka na zulu ya bakeluba kisika yina yawu vwandaka, mpe yawu kwendaka na nkotolo ya Yinzo ya Yave. Na manima, yandi bokilaka muntu yina vwandaka ya kulwata kinkuti ya lino, yina vwandaka na kisonokono ya milongisi ya misiku na luketo ya yandi. **4** Yave tubaka na muntu yina: «Tambula na kati ya mbanza Yelusalemi. Tula kidimbu na mbunzu ya babakala yina ke na kunyonga mpe ke na kuyawula, samu mambu nyonso ya nganzi yina ke na kusalama na kati ya mbanza.» **5** Na yina me tadila ba ya nkaka, mu kuwaka yandi na kutuba: «Beno kwendaka luta na kati ya mbanza na manima ya muntu yina. Beno kufwa bantu. Beno vwanda ve na kyadi, mpe beno bika ata muntu ve! **6** Ya vwanda biboba, matoko, bandumba, bana mpe bakento, beno manisa na kufwa bawu nyonso. Kasi beno meka ve na kusimba bayina kele na kidimbu na mbunzu. Beno banda na Yinzo ya munu.» Na yina, bawu bandaka na bakuluntu yina vwandaka na mantwala ya Yinzo ya Yave. **7** Yandi tubaka na bawu: «Beno sumuna Yinzo ya Yave, beno fulusa bangaanda ya Yinzo ya Yave na bamvumbi. Beno basika!» Bawu basikaka mpe bawu kwendaka na kati ya mbanza na kwendaka kufwa bantu. **8** Ntangu bawu vwandaka kufwa bantu, mu bikanaka kaka munu mosi. Na yina, mu kubwaka kizizi na ntoto, mpe mu lookaka mutindu yayi: «Yave, Mfumu, nge ke manisa kwandi na kufwa bantu nyonso yina bikanaka moyo na Isayeli, yayi nge ke na kumanisa nkele ya nge na Yelusalemi?» **9** Yandi tubaka na munu: «Yimbi yina dikanda ya Isayeli na ya Yuda salaka me lutila nene mingi. Yinsi nyonso me fulaka na menga ya bantu. Ludedomo ke dyaka ve na mbanza. Bantu ke na kutuba ti "Yave ke na kutala beto ve, yandi me bika yinsi!". **10** Munu mpe mu ke vwanda ve na kyadi ya bawu. Mu ke bika ata muntu ve. Mu ke futisa bawu mavanga ya bawu.» **11** Muntu yina vwandaka ya kulwata kinkuti ya lino mpe vwandaka na kisonokono na luketo tubaka mutindu yayi: «Mu me sala mutindu nge tumisaka munu.»

10 Mu vwandaka tala na lumoni: Na kima yina kele mutindu muludi yina vwandaka na zulu ya bayintu ya bakeluba, ya vwandaka na kima mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka safile. Na zulu ya ditadi yina vwandaka na kima mutindu kiti ya kintinu. **2** Nzambi tubaka na muntu yina vwandaka ya kulwata kinkuti ya lino: «Kota na kati ya makalu yina kele na yisi ya bakeluba. Baka na maboko ya nge makala ya tiya yina nge ke baka na kati-kati ya bakeluba. Mwanga yawu na mbanza.» Na meso ya munu, muntu yango kotaka. **3** Ntangu muntu yina kotaka kuna, ba bakeluba vwandaka na lweka ya lubakala ya Yinzo ya Yave mpe ngaanda ya kati ya Yinzo ya Yave fulukaka na dituti. **4** Nkembo ya Yave katukaka na zulu ya bakeluba kisika yina yawu vwandaka. Mpe yawu kwendaka na nkotolo ya Yinzo ya Yave. Yinzo ya Yave fulukaka na dituti mpe ngaanda ya Yinzo

ya Yave fulukaka na nsemo ya nkembo ya Yave. **5** Makelele ya mapapu ya bakeluba vwandaka wakana tii na ngaanda ya lupangu ya nene ya Yinzo ya Yave. Yawu vwandaka wakana mutindu ndinga ya Nzambi-Mpungu ntangu yandi ke zonzaka. **6** Nzambi tumisaka muntu yina vwandaka ya kulwata kinkuti ya lino mutindu yayi: «Baka tiya na kati ya makalu yina kele na kati-kati ya bakeluba.» Muntu yango kwendaka telama pene-pene ya makalu. **7** Mosi na kati ya bakeluba lambulaka diboko ya yandi, samu na kubaka tiya na kati-kati ya bakeluba. Yandi bakaka tiya mpe yandi tulaka yawu na maboko ya muntu yina vwandaka ya kulwata kinkuti ya lino. Muntu yango bakaka tiya mpe yandi basikaka na yawu. **8** Na kutalaka bakeluba, kifwani mosi ya diboko ya muntu vwandaka talana na yisi ya mapapu ya bawu. **9** Mu vwandaka tala: Ya vwandaka na makaalu yiya ya pene-pene ya bakeluba, dikalu mosi-mosi vwandaka pene-pene ya konso keluba. Makaalu yango vwandaka lezima mutindu ke lezimaka ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka kizolite. **10** Makaalu nyonso yiya vwandaka talana mutindu mosi. Ya vwandaka talana ti konso dikaalu vwandaka na kati-kati ya dikaalu ya nkaka. **11** Makaalu yango vwandaka kwenda na balweka nyonso yiya, kasi yawu vwandaka baluka ve ntangu yawu vwandaka kwenda. Yawu vwandaka kwenda na lweka yina yintu vwandaka tala, ata kubaluka na lweka ya nkaka. **12** Nzutu nyonso ya konso keluba, mukongo, maboko, mapapu, vwandaka ya kufuluka na meso na balweka nyonso. Mutindu mosi mpe samu na makaalu nyonso yiya. **13** Mu kuwaka ba bokilaka makaalu yina na nkumbu ya «kimbongila.» **14** Konso keluba vwandaka na bizizi yiya. Kizizi ya ntete vwandaka kizizi ya keluba. Kizizi ya zole vwandaka kizizi ya muntu. Kizizi ya tatu vwandaka kizizi ya nkosi. Kizizi ya yiya vwandaka kizizi ya mbemba. **15** Bakeluba nangukaka na zulu. Ya vwandaka ni bima ya moyo yina mu talaka pene-pene na nzadi ya Kebale. **16** Ntangu bakeluba vwandaka tambula, makaalu mpe vwandaka tambula pene-pene na bawu. Ntangu bakeluba vwandaka pepa mapapu ya bawu, samu na kunanguka na zulu, makaalu vwandaka pene-pene na bawu, ata kubaluka na lweka ya nkaka. **17** Ntangu bakeluba vwandaka telama, makaalu mpe vwandaka telama. Ntangu bakeluba vwandaka yuluka, makaalu mpe vwandaka yuluka na bawu. Ya tsyelika mpeve ya bima ya moyo vwandaka na kati ya makaalu yina. **18** Nkembo ya Yave katukaka na mwelo ya Yinzo ya Yave mpe yawu kwendaka vwanda na zulu ya bakeluba. **19** Bakeluba fungulaka mapapu ya bawu. Na meso ya munu, bawu nangukaka, mpe bawu kwendaka na makaalu mbala mosi. Bakeluba kwendaka telama pene-pene ya mwelo ya Yinzo ya Yave, mwelo yina ke talisaka na esete. Nkembo ya Nzambi ya Isayeli vwandaka na zulu ya bakeluba. **20** Ya vwandaka ni bima ya moyo yina mu talaka pene-pene na nzadi ya Kebale, bima yango ya moyo vwandaka na yisi ya Nzambi ya Isayeli. Mu bakulaka ti ya vwandaka bakeluba. **21** Konso keluba vwandaka na bizizi yiya mpe mapapu yiya. Na yisi ya mapapu, ya vwandaka na kifwani mosi ya maboko ya muntu. **22** Bizizi ya bawu vwandaka mutindu mosi na bima ya moyo yina mu talaka pene-pene ya nzadi ya Kebale. Bizizi yango vwandaka talana mutindu mosi. Na kutambula, konso keluba vwandaka tala kaka na mantwala ya yandi.

11 Mpeve nangunaka munu mpe nataka munu na mwelo ya Yinzo ya Yave, mwelo yina ke talisaka na esete. Na nkotolo ya mwelo, ya vwandaka na babakala makumi zole na tanu. Na kati-kati ya bawu, mu talaka Yazanya, mwana ya Azule, na Pelatya, mwana ya Benaya. Bawu vwandaka bamfumu ya bantu. **2** Mpeve tubaka na munu: «Nge Mwana ya Muntu, tala, yayi ni bantu yina ke kubikaka mambu ya yimbi yina ke salamaka. Ni bawu ke yindulaka mutindu ya kukotisa mvwanzi na mbanza yayi.» **3** Bawu ke na kutuba: «Beto kele ve ya kukubama na kutunga bayinzo. Mbanza kele mutindu nzungu, mpe beto ni mbisi yina kele na kati ya nzungu yango.» **4** Ni yawu yina, nge Mwana ya Muntu, bikula, bikula samu na bawu! **5** Na yina, Mpeve ya Yave, kubwaka na zulu ya munu. Yandi tubaka: «Yave ke na kutuba: Beno dikanda ya Isayeli, mu zaba mambu yina beno ke na kutuba. Mabanza yina kele na beno, munu mu zaba yawu. **6** Beno me kufwa bantu mingi na kati ya mbanza yayi. Beno me fulusa babalabala na bamvumbi.» **7** Ni yawu yina, Yave Mfumu, ke na kutuba: «Ya tsyelika, mbanza kele nzungu, kasi mbisi ni bayina beno me kufwa na kati ya mbanza. Na yina me tadila beno, mu ke bingisa beno. **8** Beno kele na boma ya mbele ya mvita? Munu mu ke fidisa beno mbele ya mvita yango. Ni munu Yave, Mfumu, me tuba yawu. **9** Mu ke bingisa beno na mbanza. Mu ke yekula beno na maboko ya banzenza. Mu ke bwisila beno bansembolo ya munu. **10** Beno ke kufwa na mbele ya mvita. Ni na ntoto yayi ya Isayeli mu ke bwisila beno bansembolo ya munu kuna na bandilu ya Isayeli. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **11** Mbanza yayi ke vwanda ve mutindu nzungu samu na beno, mpe beno ke vwanda ve mutindu mbisi na kati ya nzungu yango. Ni na bandilu ya Isayeli mu ke bwisila beno bansembolo ya munu. **12** Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave, beno bayina me landa ve bansalulu ya misiku ya munu, beno bayina me sadila ve bantumunu ya munu. Kasi beno me landa ya beno misiku ya makanda ya bantu yina me zunga beno.» **13** Kaka na ntangu yina mu vwandaka bikula, Pelatya, mwana ya Benaya, kufwaka. Mu kubwaka kizizi na ntoto mpe mu lookaka: «Yave Mfumu, nge zola kufwa kwandi bantu nyonso yina me bikana moyo na Isayeli?» **14** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **15** «Nge Mwana ya Muntu, bampangi ya nge nyonso, bantu ya dikanda ya nge, dikanda nyonso ya Isayeli, ni na bawu bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, ke na kutuba: "Beno vwanda ntama ya Yave, ni na beto ba pesaka ntoto mutindu mvwilu." **16** Ni yina, nge ke tuba mutindu yayi: Yave Mfumu ke na kutuba: "Ata ti mu fidisaka beno ntama kuna na kati-kati ya makanda ya nkaka ya bantu, ata ti mu mwangisaka beno na bayinsi nyonso, mu vwandaka mutindu mwa Yinzo ya longo samu na beno, na bayinsi yina beno kwendaka." **17** Na yina, zonza na bawu ti: Munu Yave, Mfumu, ke na kutuba: "Mu ke katula beno na kati ya makanda ya nkaka ya bantu. Mu ke baka beno na bayinsi yina beno kele ya kumwangana, mpe mu ke pesa beno dyaka ntoto ya Isayeli." **18** Bawu ke kwiza ni kuna. Mpe bawu ke katula banzambi ya biteki mpe bima nyonso ya nganzi yina ke kuna. **19** Mu ke sala ti beno nyonso beno kuvwanda ntima mosi. Mu ke pesa beno mpeve ya malu-malu. Mu ke katula beno bantima ya matadi mpe mu ke pesa beno bantima ya misuni. **20** Na yina, bawu ke landa bansalulu ya misiku ya munu, bawu ke landa bantumunu ya munu mpe bawu ke sadila yawu. Na yina, bawu ke vwanda bantu ya munu, mpe munu, mu ke vwanda Nzambi ya bawu. **21** Kasi na yina me tadila bayina ke zolaka kuvwanda ya kukangama na banzambi ya bawu ya biteki mpe na bima ya bawu ya nganzi, mu ke pesa bawu kitumbu mutindu kele mavanga ya bawu. Ni munu Yave, Mfumu, me tuba yawu.» **22** Bakeluba fungulaka mapapu ya bawu, makaalu mpe bandaka na kuningana. Nkembo ya Nzambi ya Isayeli vwandaka na zulu ya bawu. **23** Na manima, nkembo ya Yave nangukaka na kati-kati ya mbanza Yelusalemi mpe yawu kwendaka telama na mongo yina kele na esete ya mbanza. **24** Mpeve nangunaka munu mpe nataka munu kuna na Kalede, kisika yina vwandaka

bantu yina ba nataka kuna na ngolo. Ni na lumoni Mpeve ya Nzambi nataka munu kuna. Na manima, lumoni yango yina mu kuzwaka sukaka ya yawu. **25** Mu tubaka na bantu yango yina ba nataka na ngolo kuna na Kalede mambu nyonso yina Yave lakisaka munu.

12 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, nge ke na kuzinga na kati-kati ya dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama na munu. Bawu ke na meso ya kutala, kasi bawu ke na kutala ve. Bawu ke na makutu ya kuwa, kasi bawu ke na kuwa ve. Ya tsyelika ba kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama na munu. **3** Nge Mwana ya Muntu, kubika mwa kifunda samu na kukwenda na ngolo na yinsi ya nzenza. Kwenda na yinsi ya nzenza na meso ya bawu. Sala yawu na ntangu. Bika kisika yina nge ke na kuzinga, kwenda na yinsi ya nkaka, na yinsi ya nzenza, sala yawu na meso ya bawu. Kuzaba ve kana bawu ke bakula ti bawu kele dikanda mosi yina ke mangaka na kutumama na munu. **4** Nge ke basisa mwa kifunda ya nge na ntangu mpe na meso ya bantu nyonso. Mpe na nkokila, nge ke basika dyaka na meso ya bantu nyonso, samu na kukwenda mutindu muntu yina ba ke na kunata na ngolo na yinsi ya nzenza. **5** Nge ke tobola dibulu na kibaka na meso ya bantu nyonso, mpe nge ke basika na mwa kifunda ya nge na dibulu yina. **6** Na meso ya bantu nyonso, nge ke baka mwa kifunda ya nge mpe nge ke tula yawu na zulu ya digembo ya nge. Nge ke basika na mwa kifunda yina na nkokila. Nge ke fuka kizizi ya nge samu ti nge kutala ve yinsi yina nge na kubika. Ya tsyelika, mu ke sala ti nge kuvwanda kidimbu samu na dikanda ya Isayeli.» **7** Mu salaka mutindu Yave tumisaka munu. Mu basisaka mwa kifunda ya munu na ntangu, mwa kifunda ya mutindu ya muntu yina ba ke na kunata na ngolo na yinsi ya nzenza. Na nkokila, mu tobolaka dibulu na kibaka na maboko. Mu basisaka mwa kifunda ya munu na nkokila yina, mpe mu tulaka yawu na zulu ya digembo ya munu na meso ya dikanda ya Isayeli. **8** Na suka ya kilumbu yina landaka, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **9** «Nge Mwana ya Muntu, nge me kuwa mutindu dikanda ya Isayeli, dikanda yina ke na kumanga na kutumama na munu me yufula nge ti yinki nge ke na kusala? **10** Vutula na bawu mutindu yayi: "Yave, Mfumu ke na kutuba: Mambu yayi me tadila mfumu yina ke na kuyala na Yelusalemi mpe dikanda nyonso ya Isayeli yina ke na kuzinga kuna." **11** Zabisa bawu mutindu yayi: "Mu kele kidimbu samu na beno. Dyambu yayi mu me sala, ni yawu ke salama samu na bawu kuna na Yelusalemi. Ba ke nata bawu na ngolo na yinsi ya nzenza. **12** Mfumu yina kele na kati-kati ya bawu ke tula mwa kifunda ya yandi na digembo, mpe na nkokila yandi ke basika. Samu na kubasisa yandi, ba ke tobola mwa dibulu na kibaka. Yandi ke fuka kizizi ya yandi samu ti yandi kutala ve yinsi yandi ke bika. **13** Munu Yave, mu ke tambila yandi mutambu mpe yandi ke bakama na mutambu ya munu. Mu ke nata yandi kuna na Babilone, yinsi ya ba-Kalede, kasi yandi ke tala ve yinsi yango. Ni kuna mpe yandi ke kufwa. **14** Bisadi ya yandi, ya vwanda bankebi ya yandi to binwani ya yandi, mu ke mwangisa bawu na bisika nyonso. Mpe mu ke landa bawu na mbele ya mvita. **15** Ntangu mu ke mwangisa bawu na kati-kati ya makanda ya bantu, ntangu mu ke bingisa bawu na bayinsi nyonso ya nzenza, bawu ke zaba ti mu kele Yave. **16** Kasi mu ke bika mwa ndambu ya bantu yina ke vuuka na mbele ya mvita, na nsatu, na kiyoolo. Na yina, bawu ke zonzila mambu nyonso ya bawu ya nganzi, na sika ya makanda ya bantu, na bisika yina bawu ke kwenda. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave."» **17** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **18** «Nge Mwana ya Muntu, kudya madya ya nge na kutekita nyonso. Kunwa maza ya nge na boma nyonso mpe na kati ya kondwa kizunu. **19** Na manima, nge ke tuba na bantu ya yinsi mutindu yayi: Yave, Mfumu, ke na kutuba mutindu yayi na bayina ke na kuzinga na Yelusalemi, kuna na ntoto ya Isayeli: Bawu ke kudya madya ya bawu na kati ya kondwa kizunu. Bawu ke kunwa maza ya bawu na boma nyonso. Samu ti yinsi ya bawu ke mwangana. Ata kima ke bikana kuna samu na muvusu ya bantu yina ke zingaka kuna. **20** Bambanza yina kele na bantu ke kuma bambanza ya mpamba. Yinsi nyonso ke vwanda ya kumwangana. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave.» **21** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **22** «Nge Mwana ya Muntu, yina wapi kingana yina ba ke na kutubaka na ntoto ya Isayeli? Bawu ke na kutubaka: "Bilumbu ke na kuluta kasi ata lumoni mosi ke na kusalama ve!"» **23** Na yina, tuba na bawu: «Yave, Mfumu, ke na kutuba: "Mu ke sala ti bantu kutuba dyaka ve kingana yina. Ata muntu ke tuba dyaka yawu na Isayeli. Kasi zabisa bawu ti bilumbu yina konso lumoni ke salama me belama." **24** Ya tsyelika, balumoni ya luvunu mpe bambikululu ya luvunu ke vwanda dyaka ve kati-kati ya dikanda ya Isayeli. **25** Ya tsyelika mu kele Yave. Mu ke zonza mambu yina mu ke na yawu, mpe yawu ke salama ata kuvingila. Ya tsyelika, yayi beno ke ntete moyo, beno bantu yina ke manganga na kutumama na munu, mu ke zonza mambu, mpe mu ke lungisa yawu. Ni Yave, Nzambi, me tuba yawu.» **26** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **27** «Nge Mwana ya Muntu, dikanda ya Isayeli ke na kutuba mutindu yayi: Balumoni yina yandi ke na kuzwa, ke salama kaka na bantangu yina ke kwiza na mantwala. Mambu yina yandi ke na kubikula, yawu ke salama na bantangu yina ke kwiza na mantwala. **28** Na yina, tuba na bawu: Yave, Mfumu, ke na kutuba: Mambu ya munu nyonso yina mu me tuba, yawu ke zingila dyaka ve na kusalama. Ni Yave, Mfumu, me tuba yawu.»

13 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, bikula samu na mimbikudi ya Isayeli. Tuba mutindu yayi na bayina ke na kubikulaka mambu yina me katuka na kati ya bantima ya bawu mosi: Beno kuwa mambu ya Yave.» **3** Yave, Mfumu; ke na kutuba mutindu yayi: «Kyadi na mimbikudi ya bilawu. Bawu ke na kubikula mambu yina bawu me tala ve, kasi bawu ke na kutuba mambu yina me katuka na bantima ya bawu mosi. **4** Mutindu kele mibaku na bayinzo ya kumwangana, ni mutindu yina kele mimbukudi ya nge Isayeli! **5** Beno me kanga ve mabulu yina kele na bibaka ya lupangu. Beno me tunga ve bibaka ya lupangu samu na kukeba dikanda ya Isayeli samu ti bawu kuvibidila na mvita, na Kilumbu ya Yave. **6** Bawu ke na kuzwa balumoni ya luvunu, mpe bambikululu ya bawu kele ve na ndandu. Bawu ke tubaka ti "Yave me tuba", kasi na kutala mbote, munu Yave, mu tumisaka bawu ve. Na manima bawu ke vingila ti mambu yina bawu me bikula kusalama! **7** Balumoni ya beno kele ya luvunu, bambikululu ya beno kele na ndandu ve! Beno ke tubaka ti "Yave me tuba", kasi na kutala mbote, munu, mu zonzaka ya munu ve.» **8** Ni yawu yina, Yave Mfumu, ke na kutuba: «Mutindu mambu yina beno ke bikulaka kele ya luvunu, mpe balumoni ya beno kele na ndandu ve, munu, mu ke pesa beno kitumbu. Ni Yave, Mfumu, me tuba yawu.» **9** «Mu ke pesa kitumbu na mimbikudi yina ke kuzwaka balumoni ya luvunu, bayina ke bikulaka mambu yina kele na ndandu ve. Bawu ke vwanda dyaka ve na nkonga ya bantu munu, bantu yina Yave ke zabisaka mansweki ya yandi. Bankumbu ya bawu ke vwanda ve na kati ya dibuku ya dikanda ya Isayeli. Mpe bawu ke vutuka dyaka ve na ntoto ya Isayeli. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave Mfumu.» **10** «Ya

tsyelika bawu ke na kuzimbisa bantu ya munu na kwendaka tuba ti: “mambu nyonso ke vwanda ya yawu mbote”, ntangu yina nyonso kele ve mbote. Bantu ya munu ke na kutunga kibaka mpe bawu, ba ke na kulenga yawu na ntebe. **11** Ni yawu yina, tuba na bayina ke na kulenga kibaka na ntebe: “Kibaka ke kubwa! Mvula ya nene ke noka!” Beno, bamvula ya matadi, beno ke noka. Kitembo ya ngolo ke mwangisa nyonso. **12** Ntangu kibaka yango ke kubwa, ba ke yufula beno ti: “Wapi ndandu ya kulenga yina beno lenganka kwandi kibaka yango na ntebe?” **13** Na yina, Yave Mfumu, ke na kutuba: Na nkele ya munu ya kulutila, mu ke fidisa bitembo ya ngolo. Na kati ya kudasuka yina mu ke dasuka, mvula ya nene ke kwiza, bamvula ya matadi ke noka samu na kumanisa na kufwa bantu. **14** Mu ke mwangisa kibaka yina beno lengaka ntebe. Mu ke bwisa yawu na ntoto. Lufulu ya yawu ke talana na meso ya bantu nyonso. Kibaka ke bwidila beno, beno ke kufwa kuna. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **15** Mu ke manisa nkele ya munu na kibaka mpe na bantu yina vwandaka lengaka yawu ntebe. Mu ke tuba na beno: “Kibaka ke vwanda dyaka ve! Bayina vwandaka lenga yawu ntebe ke vwanda dyaka ve! **16** Mimbikudi ya Isayeli, bayina vwandaka bikula samu na Yelusalemi, bawu ke vwandaka dyaka ve. Bayina vwandaka kuzwa balumoni yina vwandaka tuba ti mambu nyonso ke vwanda ya yawu mbote ntangu yina nyonso vwandaka ve mbote, bawu ke vwanda dyaka ve! Ni Yave Nzambi me tuba yawu.» **17** «Nge Mwana ya Muntu, tala na lweka ya bakento ya Isayeli, bayina ke na kubikulaka mambu yina me katuka na kati ya bantima ya bawu mosi. Bikula samu na bawu.» **18** Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: «Yave, Mfumu, ke na kutuba: Kyadi na bakento yina ke tungaka basinga ya lele ya kukangaka na maboko. Bawu ke tungaka bitambala ya konso mutela samu na bayintu. Bawu ke salaka yawu samu na kuzwa bantu na mitambu ya bawu. Beno zola kubwila luzingu ya bantu ya munu mpe kuvuukisa luzingu ya beno mosi? **19** Beno ke safulaka munu na sika ya bantu ya munu, samu na mwa ndambu ya oloze mpe bibuku ya mampa. Beno ke na kufwa bantu yina me lunga ve na kufwa. Beno ke na kubika ya moyo bantu yina me lunga na kufwa. Ni mutindu yina beno ke salaka ntangu beno ke vunaka bantu ya munu mpe bawu ke kwikilaka na luvunu ya beno.» **20** Ni yawu yina, munu Yave, Mfumu, ke na kutuba: «Mu ke tedimina basinga ya beno ya lele yina beno ke sadilaka samu na kubwila luzingu ya bantu ya munu mutindu bandeke. Mu ke katula basinga yango na ngolo nyonso na maboko ya beno. Mpe mu ke basisa bantu yina beno kangaka mutindu bandeke. **21** Mu ke pasula bitambala ya beno, mpe mu ke kuula bantu ya munu na maboko ya beno. Bitambala yango ke vwanda dyaka ve mitambu yina beno ke sadila dyaka. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **22** Na luvunu ya beno, beno ke lembisaka bantima ya bantu ya kudedama ntangu munu mosi me nyongisa bawu ve. Beno ke kindisaka bantu ya yimbi. Yawu ke salaka ti bawu kusoba ve nkadulu ya bawu ya yimbi, samu ti bawu kuzinga. **23** Ni yawu yina, beno ke kuzwa dyaka ve balumoni ya luvunu. Beno ke bikula dyaka ve. Mu ke kuula bantu ya munu na maboko ya beno. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave.»

14 Kilumbu mosi, mwa nkonga ya bakuluntu ya Isayeli kwizaka tala munu mpe bawu kwizaka vwanda na mantwala ya munu. **2** Na yina, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **3** «Nge Mwana ya Muntu, bantu yayi ke kwendaka tambula na banzambi ya bawu ya biteki na bantima. Bawu ke tulaka na mantwala ya bawu mosi disakuba yina ke bwisaka bawu na masumu. Bawu ke na kubanza ti mu ke ndima ti bawu kwiza yufula luzolo ya munu?» **4** Ni yawu yina, tuba na bawu: «Yave, Mfumu, ke na kutuba: “Konso muntu ya dikanda Isayeli yina ke kwendaka tambula na banzambi ya yandi ya biteki na ntima, yina ke tulaka na mantwala ya yandi mosi disakuba yina ke bwisaka yandi na masumu, kana muntu ya mutindu yina me kwiza tala mumbikudi, ni munu Yave ke pesa yandi mvutu. Ntangu yandi ke kwiza tala mumbikudi, mu ke pesa yandi mvutu samu na banzambi ya yandi ya biteki ya mingi-mingi. **5** Mu ke sala mutindu yina samu ti mu kuzwa dyaka kisika na bantima ya bantu ya dikanda ya Isayeli. Bawu yina mangaka munu samu na banzambi ya bawu ya biteki”. **6** Ni yawu yina, tuba na dikanda ya Isayeli mutindu yayi: “Yave Mfumu ke na kutuba: Beno soba mayindu ya beno, beno bika banzambi ya beno ya biteki. Beno bika na kusadila dyaka bima ya beno yina ya nganzi.”» **7** «Konso muntu ya dikanda ya Isayeli to konso nzenza yina ke na kuzinga na Isayeli, kana yandi me manga munu mpe yandi ke kwendaka tambula na banzambi ya yandi ya biteki na ntima, yandi ke na kutula na mantwala ya yandi mosi disakuba yina ke bwisa yandi na masumu. Kana muntu ya mutindu yina me kwiza tala mumbikudi samu na kuyufula luzolo ya munu, ni munu mosi Yave ke pesa yandi mvutu. **8** Mu ke pesa muntu yina kitumbu. Mu ke sala ti yandi kuvwanda kidimbu samu na bantu mpe yawu ke kuma mutindu kingana. Mu ke katula yandi na kati ya lutangu ya bantu ya munu. Na yina beno ke zaba ti mu kele Yave. **9** «Kana mumbikudi ndima ti ba vuna yandi, mpe yandi kupesa mvutu, ya zola kutuba ti ni munu mosi Yave me sala ti ba vuna yandi. Mu ke pesa yandi kitumbu. Mu ke katula yandi na kati ya Isayeli, bantu ya munu. **10** Na yina, mumbikudi ya mutindu yina na muntu yina me kwiza tala yandi samu na kuyufula luzolo ya munu, yimbi ya bawu nyonso zole ke vwanda mutindu mosi. **11** Na mutindu yina, dikanda ya Isayeli ke kwenda yenga-yenga dyaka ve ntama na munu. Bawu ke vwanda dyaka ve ya kuvedila ve na kusadilaka yimbi. Na yina, bawu ke vwanda bantu ya munu, mpe munu, mu ke vwanda Nzambi ya bawu. Ni Yave Mfumu me tuba yawu.» **12** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **13** «Nge Mwana ya Muntu, kana bantu ya yinsi me sumuka, samu ti bawu me sala mambu ya busafu na ntadisi ya munu, kana mu pesa bawu kitumbu, mu sala ti bawu kuvwanda dyaka ve na madya, mu fidisa bawu nsatu, mu kufwa bantu na bibulu, **14** ata ti bantu tatu yayi: Nowe, Danyele na Yobi kuvwanda na kati-kati ya bawu, kaka ni bantu tatu yina ke vuukisa luzingu ya bawu mosi samu na ludedomo ya bawu. Ni Yave me tuba yawu. **15** «Kana mu fidisa bibulu ya nsisi na yinsi samu ti bibulu yina kufwa bantu nyonso yina ke zingaka kuna, kana yinsi yango kuvwanda dyaka ve na bantu mpe ti ata muntu kulutila dyaka ve kuna samu na bibulu yina ya nsisi, **16** ata ti bantu tatu yina kuvwanda kuna, bawu ke vuukisa ata kento to bakala ve. Kaka bawu mosi ke vuuka. Yinsi ke kuma kisika mosi ya mpamba. Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, ni munu Yave, Mfumu me tuba yawu. **17** «Kana mu fidisa mbele ya mvita na yinsi yina, mu tuba ti “bika ti mbele ya mvita kumwangana na yinsi nyonso”, mu kufwa bantu na bibulu, **18** ata ti bantu tatu yina kuvwanda na yinsi yango, bawu ke vuukisa ata kento to bakala ve. Kaka bawu mosi ke vuuka. Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, ni munu Yave, Mfumu me tuba yawu. **19** «Kana mu fidisa kiyoolo na yinsi yina, mu lakisa nkele ya munu na yinsi yango, mu sadila kiyoolo samu na kufwa bantu, mpe ti bantu na bibulu kufwa, **20** ata ti bantu tatu yayi: Nowa, Danyele na Yobi kuvwanda na yinsi yango, bawu ke vuukisa ata kento to bakala ve. Kaka ni bantu tatu yina ke vuukisa luzingu ya bawu mosi samu na ludedomo ya bawu. Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, ni munu Yave Mfumu

me tuba yawu.» **21** Yave Mfumu ke na kutuba: «Ya tsyelika mu fidisaka bansembolo yiya ya ngitukulu na Yelusalemi: Mbele ya mvita, nsatu, bibulu ya nsisi mpe kiyoolo. Bantu na bibulu kufwaka. **22** Kasi ya kele na ndambu ya bantu yina me bikana moyo. Ba ke basisa bawu kuna, bakento na babakala. Bawu ke kwiza kuma na sika ya beno. Ntangu beno ke tala ndyatulu ya bawu mpe mavanga ya bawu, beno ke kuzwa mbombolo samu na bampasi yina mu fidisaka na mbanza Yelusalemi, na mambu nyonso ya mpasi yina mu salaka kuna. **23** Ntangu beno ke tala ndyatulu mpe mavanga ya bawu, beno ke kuzwa mbombolo. Ya tsyelika, beno ke bakula ti ni na mpamba ve mu salaka na mbanza Yelusalemi mambu nyonso ya mpasi yina mu salaka. Ni Yave Mfumu me tuba yawu.»

15 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, na yinki yinti ya vinu me lutila mfunu na bayinti ya nkaka? Na yinki bintala ya yinti ya vinu me lutila mfunu na bintala ya bayinti ya mfinda? **3** Ba lenda baka yinti ya vinu samu na kuyidikila yawu kima ya mbote? Ba lenda yidika kinko na yinti ya vinu samu na kukobikaka bima na zulu ya yawu? **4** Ve! Bawu ke tula yawu na tiya mpe yawu ke nyenga na tiya. Tiya ke nyengisa bansongi ya yawu nyonso zole mpe yinti nyonso ke manisaka na kuya. Na manima, yinki ba lenda sala dyaka na yawu? **5** Ntangu yinti yango vwandaka ntete ya muvimba, ba lendaka sadila yawu ata kima ve. Mutindu yawu me kuya yimeni, yawu nyonso me nyenga, yinki ba lenda sala na yawu?» **6** Ni yawu yina, Yave Mfumu, ke na kutuba: «Mu ke yekula bantu yina ke zingaka na Yelusalemi, bawu ke vwanda mutindu yinti ya vinu na kati ya bayinti ya mfinda, yina ba me tula na tiya samu ti yawu kunyenga. **7** Mu ke pesa bawu kitumbu. Bawu ke na kubanza ti bawu me vuuka na tiya, kasi ya tsyelika tiya ke yoka bawu. Ntangu mu ke pesa bawu kitumbu, beno ke zaba ti mu kele Yave. **8** Mu ke sala ti yinsi ya bawu kukuma kisika ya mpamba, samu ti bawu me sala mambu ya busafu na ntadisi ya munu. Ni Yave, Mfumu, me tuba yawu.»

16 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, zabisa bantu ya Yelusalemi mambu ya bawu ya nganzi yina bawu me sala.» **3** Nge ke tuba mutindu yayi: «Yave Nzambi ke na kutuba na Yelusalemi ti: Nge katukaka na yinsi ya Kaana, nge butukaka ni kuna, tata ya nge vwandaka mu-Amoli mpe mama ya nge mu-Iti. **4** Na mbutukulu ya nge, ba zengaka nge ve mukumba kilumbu yina nge butukaka. Ba yobisaka nge ve maza samu na kuvedisa nge. Ba kwakaka nge ve mungwa. Ba zingaka nge ve lele. **5** Muntu ve talaka nge kyadi samu na kusadila nge ata dyambu mosi ya mutindu yina. Ata muntu banzilaka nge. Kasi na kilumbu yina ba butaka nge, ba losaka nge na matiti samu ti ba zolaka nge ve. **6** Munu, mu vwandaka luta pene-pene ya nge, mu talaka nge mutindu nge vwandaka pupa na kati ya menga ya nge. Mpe mu tubaka na nge mutindu yayi: Zinga ata ti nge ke ya kuyobila menga, zinga! **7** Mu kumisaka nge dikanda ya nene bambala mafunda kumi mutindu matiti. Mpe nge kuzwaka banzutu, nge kulaka, nge kumaka kitoko ya kulutila. Mabene ya nge basikaka, bansuki ya nge kulaka. Kasi nge vwandaka ve na bilele, nge nyonso vwandaka kimpene. **8** Mu vwandaka luta dyaka pene-pene ya nge mpe mu talaka ti nge kumaka kento yina me lunga samu na makwela. Mu tandaka kinkuti ya munu na zulu ya nge, mu fukaka kimpene ya nge. Mu kudyaka ndefi na kukwikama ya nge mpe mu salaka kiwisa na nge. Mpe nge kumaka ya munu. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu.» **9** «Mu yobisaka nge maza, mu sukulaka menga yina vwandaka na nzutu ya nge. Mu tulaka nge mananasi. **10** Mu lwatisaka nge binkuti yina ba tungaka na maboko, na mapapa yina ba yidikaka na mpusu ya kibulu ya nene ya mubu. Mu kangaka nge mukaba ya lino na luketo. Mu lwatisaka nge lele ya ntalu. **11** Mu lwatisaka nge misanga, mu tulaka nge milunga na maboko ya nge nyonso zole mpe mpanga na laka. **12** Mu tulaka nge mulunga na mbombo, binzembele na makutu mpe yimpu ya kintinu ya kitoko na yintu. **13** Ba lwatisaka nge misanga ya wolo mpe ya palata. Bilele ya nge vwandaka ya lino mpe binkuti nge vwandaka ya kutungama na maboko. Nge vwandaka kudya faline ya kitoko, mafuta ya olive mpe mafuta ya nyosi. Na manima nge kumaka kitoko ya kulutila. Nge kumaka kento ya kulunga samu na kuma kento ya ntinu. **14** Nsangu ya kitoko ya nge mwanganaka na sika ya makanda nyonso ya bantu, samu ti kitoko ya nge vwandaka ya kulunga. Nyonso yina samu na bima ya kitoko yina mu lwatisaka nge. Ni Yave, Mfumu, me tuba yawu.» **15** «Kasi nge tulaka kivuvu ya nge na kitoko ya nge, nge Yelusalemi. Mutindu nsangu ya nge vwandaka mwangana bisika nyonso, nge bandaka mpe na kusadila kindumba. Nge vwandaka sala kindumba na konso muntu yina vwandaka luta. Nge vwandaka kuma mvwilu ya muntu yango. **16** Nge bakaka binkuti ya nge ya ntalu samu na kutanda yawu na bisika ya nge ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Nge salaka kindumba kuna na kusambilaka banzambi ya biteki. Mambu ya mutindu yina me salamaka ntete ve mpe yawu ke salama dyaka ve. **17** Nge bakaka misanga ya wolo mpe ya palata yina mu pesaka nge, nge bakaka yawu samu na kuyidika biteki ya banzambi ya babakala mpe nge bandaka na kusala kindumba na bawu. **18** Nge fukaka biteki yina binkuti ya nge ya kutungama na maboko yina mu pesaka nge. Nge pesaka na banzambi yina ya biteki mafuta na maaka ya nsunga ya mbote yina vwandaka ya munu. **19** Madya yina mu pesaka nge, faline ya kitoko, mafuta, mafuta ya nyosi, nyonso yina mu vwandaka pesa nge samu na kudya, nge vwandaka pesa yawu na banzambi yina mutindu munkayulu yina nsunga ya yawu ke yangidikaka bawu. Yina ni mambu yina vwandaka salama. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **20** Bana ya nge ya bakento na ya babakala, yina nge butilaka munu, nge bakaka bawu mpe nge pesaka bawu mutindu minkayulu samu ti banzambi yina ya biteki kudya bawu! Kindumba ya nge, yawu lungaka ve? **21** Nge kufwaka dyaka bana ya munu. Nge pesaka bawu na banzambi ya nge ya biteki mutindu minkayulu ya kuyoka! **22** Na mambu ya nge ya nganzi mpe na kindumba ya nge, nge vwandaka bambuka dyaka ve moyo na bilumbu ya nge ya buntwenya, ntangu yina nge vwandaka kimpene mpe nge vwandaka pupa na kati ya menga ya nge.» **23** Samu na yimbi nyonso yina nge salaka, «Kyadi na nge, kyadi mingi na nge!» Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **24** Nge tungaka bayinzo samu na kusadilaka kindumba. Nge tungaka bisika ya kuzangama ya lusambulu na bisika nyonso yina bantu ke vukanaka. **25** Na magambu nyonso, nge tungaka bisika ya kuzangama ya lusambulu. Nge sadilaka kitoko ya nge na kusadila mambu ya nganzi nge pesaka nzutu ya nge na konso muntu yina vwandaka luta. Nge salaka kindumba ya kulutila. **26** Nge salaka kindumba na bantu ya Ngipiti, bantu yina kele pene-pene na nge, na bubakala ya nene. Na kindumba ya nge ya kulutila, nge me sala munu mpasi na ntima. **27** Na yina, mu pesaka nge kitumbu, mu bikaka na kupesa dyaka nge madya ya mingi. Mu yekulaka nge na maboko ya bambeni ya nge, bakento ya ba-Filiseti. Na kutala mbote, bakento yango ya ba-Filiseti vwandaka tala dyaka nsoni na kindumba ya nge ya kulutila. **28** Nge salaka mpe kindumba na ba-Asili, samu ti nge vwandaka yukuta ve. Nge salaka kindumba na bawu kasi nge yukutaka mpe ve. **29** Nge

salaka kindumba ya mingi-mingi na yinsi ya ba-Kalede, yinsi ya bantu ya mumbungu. Ata nyonso yina, nge yukutaka mpe ve. **30** Yave, Mfumu ke na kutuba: Ntima ya nge kele ve ya kukwikama. Ni yawu yina nge salaka mambu nyonso yina. Ya ke mambu ke salaka bakento ya kindumba ya ngolo. **31** Ntangu nge vwandaka kwenda tunga bayinzo ya kusadilaka kindumba na magambu nyonso, ntangu nge vwandaka kwenda tunga bisika ya kuzangama ya lusambulu na bisika nyonso yina bantu ke vukanaka, na kutala mbote nge vwandaka ve mutindu kento ya kindumba. Nge vwandaka sosa ya nge ve difuta. **32** Kento ya kindumba ke bikaka babakala ya yandi samu na kubaka babakala ya nzenza. **33** Konso kento ya kindumba, ba ke pesaka yandi difuta. Kasi nge, ni nge vwandaka pesa makabu na makangu ya nge nyonso. Nge vwandaka kuzwa bawu na makabu ya nge yina nge vwandaka pesa bawu, ni mutindu yina nge vwandaka sala samu na kubenda bawu na sika ya nge. Bawu vwandaka katuka bisika nyonso samu na kwiza sala kindumba na nge. **34** Na kindumba ya nge, nge vwandaka sala mutindu bakento ya nkaka ke salaka: Ba vwandaka sosa nge ve. Nge vwandaka kuzwa ve difuta, kasi ni nge vwandaka pesa difuta. Nge vwadaka sala ve mutindu bakento ya nkaka ke salaka. **35** «Samu na yawu, nge, kento ya kindumba, kuwa mambu ya Yave. **36** Yave, Mfumu ke na kutuba: Nge bebisaka bimvwama ya nge. Nge lakisaka kimpene ya nge nyonso na kati ya kindumba yina nge vwandaka sala na makangu ya nge. Nge vwandaka sala kindumba na banzambi ya nge ya biteki, na bima ya nge nyonso ya nganzi mutindu menga ya bana ya nge yina nge vwandaka pesa bawu. **37** Na yina, mu ke vukisa makangu ya nge nyonso yina nge vwandaka yangalala na bawu, bayina nyonso yina nge vwandaka zola mpe bayina nyonso nge vwandaka yina. Mu ke bokila bawu na bisika nyonso, bawu ke kwiza samu na kunwanisa nge. Mu ke lakisa bawu kimpene ya nge, mpe bawu ke tala kimpene ya nge nyonso. **38** Mu ke pesa nge kitumbu yina ba ke pesaka na bakento ya kinsuza mpe bakento yina ke tangisaka menga. Mu ke tangisa menga ya nge na nkele ya munu mpe na kimbanda ya munu. **39** Mu ke yekula nge na maboko ya makangu ya nge. Bawu ke mwangisa bayinzo ya nge yina nge ke sadilaka kindumba, mpe bisika ya nge ya kuzangama ya lusambulu. Bawu ke katula binkuti ya nge nyonso. Bawu ke baka misanga ya nge ya kitoko. Bawu ke bika nge ata bilele, bawu ke bika nge kimpene. **40** Bawu ke tumisa bantu samu na kunwanisa nge. Ba ke losila nge matadi. Bawu ke zenga nge na bambele ya bawu ya mvita. **41** Bawu ke yoka bayinzo ya nge. Bawu ke sadila banzengolo yina bawu zengaka samu na nge, na meso ya bakento mingi. Mu ke sukisa kindumba ya nge, mpe nge ke banda na kupesaka dyaka ve difuta na makangu ya nge. **42** Mu ke manisa nkele ya munu na nge. Na manima, kimbanda ya munu ke manisa samu na nge. Mu ke vwanda na kizunu mpe mu ke vwanda dyaka ve na nkele. **43** Nge bambukaka ve moyo na bilumbu ya buntwenya ya nge. Nge sombolaka munu na mambu ya nge nyonso yina. Ni yawu yina, munu mpe, mu ke futisa nge nyonso yina nge me sala. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. Ya tsyelika, nge salaka mambu ya kulutila busafu na zulu ya mambu ya nge nyonso ya nganzi.» **44** «Na yina me tadila nge Yelusalemi, konso muntu yina ke tubaka bingana ke zonza mutindu yayi: “Mutindu kele mama ni mutindu kele mwana”. **45** Ya tsyelika, nge kele mwana ya mama nge, mama ya nge yina yinaka bakala ya yandi na bana ya yandi. Ya tsyelika, nge kele kibusi ya bibusi ya nge, bayina yinaka babakala ya bawu na bana ya bawu. Mama ya beno vwandaka mu-Iti mpe tata ya beno vwandaka mu-Amoli. **46** Yaya ya nge ya kento, yina ke zingaka na lweka ya nge ya lumoso, ni Samaliya na bana ya yandi ya bakento. Leki ya nge ya kento, yina ke zingaka na lweka ya nge ya lubakala, ni Sodome na bana ya yandi ya bakento. **47** Nge landaka banzila ya bawu. Nge salaka mambu ya nganzi mutindu ya bawu. Kasi ya lungaka ve samu na nge. Nge lutilaka bawu na kusadila busafu na banzila ya nge nyonso. **48** Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, munu Yave Mfumu, ke na kutuba: Kibusi ya nge Sodome na bana ya yandi ya bakento, bawu salaka ve mambu yina beno salaka, nge na bana ya nge ya bakento. **49** Yayi ni yimbi yina kibusi ya nge Sodome salaka: Yandi vwandaka na lunangu, yandi vwandaka na madya mingi, ata dyambu vwandaka kwamisa yandi, yandi na bana ya yandi ya bakento. Yandi vwandaka sala ata dyambu ve samu na kusadisa bamputu na bawelo. **50** Bawu vwandaka dyaka ve ya kukuluka mpe bawu vwandaka sala mambu ya nganzi na ntadisi ya munu. Ntangu mu talaka mutindu yina, mu manisaka na kufwa bawu. **51** Na kutala mbote, Samaliya salaka ve ata ndambu ya masumu yina nge salaka. Mambu ya nge ya nganzi lutilaka mingi na ya yandi. Mpe mambu nyonso ya nganzi yina nge salaka, yawu salaka ti bibusi ya nge kutalana mutindu ti bawu me kulutila kudedama na nge. **52** Nge mpe nge fwana kutala nsoni. Na masumu ya nge ya kulutila nganzi na ya bibusi ya nge, nge me sala ti bibusi ya nge kutalana ya kudedama. Bawu me banda na kutalana ya kudedama kulutila nge. Na yina, nge, nge fwana kutala nsoni. Nge fwana kufuluka na nsoni, samu ti nge me sala ti bibusi ya nge kutalana ya kudedama! **53** Mu ke vutula luzingu ya bantu ya bambanza yayi mutindu yawu vwandaka ntete: Sodome na bana ya yandi ya bakento, Samaliya na bana ya yandi ya bakento. Mpe mu ke vutula nge, Yelusalemi, mutindu nge vwandaka ntete, kintwadi na bawu. **54** Na yina, nge Yelusalemi, nge ke fuluka na nsoni. Nge ke vwanda na nsoni samu na nyonso yina nge me sala, samu ti bawu ke kuzwa mbombolo samu na nge. **55** Bibusi ya nge, Sodome na bana ya yandi ya bakento, bawu ke vutuka kuvwanda mutindu bawu vwandaka ntete. Samaliya, na bana ya yandi ya bakento, bawu ke vutuka kuvwanda mutindu bawu vwandaka ntete. Nge mpe, na bana ya nge ya bakento, beno ke vutuka kuvwanda mutindu beno vwandaka ntete. **56** Ya tsyelika, nge vwandaka zonzila kibusi ya nge Sodome yimbi ntangu nge vwandaka na lunangu ya nge. **57** Ya vwandaka na ntangu yina yimbi ya nge vwandaka me talana ntete ve. Bubu yayi ya me kuma ntangu ya nge ya kuyamba bifingu ya bana ya Alame ya bakento, mpe ya bakento yina kele pene-pene na nge, bana ya ba-Filiseti ya bakento, bayina ke yinaka nge mpe ke vwandaka pene-pene na nge. **58** Nge ke na kunata kizitu ya mavanga ya nge ya nsoni mpe ya mambu ya nganzi yina nge ke salaka. Ni Yave me tuba yawu.» **59** Yave, Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: «Mu ke sadila nge mutindu nge salaka. Nge zitisaka ve ndefi ya nge. Nge zengaka ngwisani. **60** Kasi munu, mu ke bambuka kaka moyo na ngwisani yina mu salaka na nge na bilumbu ya buntwenya ya nge. Mu ke sala na nge ngwisani ya seko. **61** Na yina, nge ke bambuka moyo na ndyatulu ya nge, mpe nge ke vwanda na nsoni ntangu nge ke yamba bakuluntu na baleki ya nge ya bakento. Mu ke pesa nge bawu mutindu bana ya bakento. Mu ke sala yawu, kasi ya ke vwanda ve samu na ngwisani ya munu na nge. **62** Munu, mu ke sala ngwisani ya munu na nge. Na yina, nge ke zaba ti mu kele Yave. **63** Na yina, nge ke bambuka moyo, nge ke vwanda na nsoni. Nge ke fungula dyaka ve yinwa samu na nsoni ya kulutila, ntangu mu ke lemvokila masumu nyonso yina nge salaka. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu.»

17 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, tuba nongo, pesa kingana samu na dikanda ya Isayeli.» **3** Nge ke tuba mutindu yayi: «Yave, Nzambi ke na kutuba: Ya vwandaka na mbemba ya nene, yandi vwandaka na mapapu ya nene. Yandi vwandaka mpe na bansala ya nene ya bantinta mingi. Yandi tambulaka tii na Libane. Kuna, yandi zengaka nsongi ya yinti mosi ya sedele. **4** Yandi zengaka kintala ya yawu yina lutilaka yinda. Yandi nataka yawu na yinsi mosi ya bantu ya mumbungu. Yandi kwendaka tula yawu na mbanza mosi ya bantu ya mumbungu. **5** Na manima, yandi bakaka mutwikila ya yinti ya yinsi. Yandi kundaka yawu na ntoto yina ba kubikaka, pene-pene ya nzadi ya nene, mutindu ba ke kundaka yinti yina ba ke bokilaka sole. **6** Mutwikila ya yinti yina kulaka. Yawu kumaka yinti mosi ya vinu yina basisaka bintala. Kasi yawu vwandaka mwa yinti ya fyoti. Bintala ya yawu vwandaka tala na lweka ya mbemba. Myanzi ya yinti ya vinu vwandaka kula na yisi ya ntoto na kisika yina vwandaka mbemba. Mutwikila ya yinti yina kulaka. Yawu kumaka yinti mosi ya vinu yina basisaka bintala. **7** Kasi ya vwandaka na mbemba ya nkaka ya nene. Yawu vwandaka na mapapu ya nene na bansala mingi. Yinti ya vinu talisaka myanzi ya yandi na lweka ya mbemba yayi ya nkaka. Yinti vwandaka na kivuvu ya kuzwa maza ya kulutila na lweka yina. Yawu tandaka bintala na lweka ya mbemba yina samu ti mbemba kumwangaka yawu maza. **8** Na kutala mbote, ba kundaka kwandi yinti yango na ntoto ya mbote, pene-pene ya nzadi ya nene. Yinti vwandaka ya yawu ya kulunga na kubasisa mitwikila mpe kubuta bambuma. Yawu vwandaka na lenda ya kukuma yinti ya vinu ya kitoko.» **9** Tuba mutindu yayi: «Yave, Nzambi ke na kutuba: Yinti ya vinu yina, beno ke na kubanza ti yawu ke kula? Mbemba ya ntete ke zenga ve myanzi ya yawu, mpe kubebisa ve bambuma ya yawu? Yandi ke sala ti yawu kuyuma mpe ti mitwikila ya yawu nyonso kukawuka? Ve! Bintala ya yawu nyonso ke pesa bambuma, yawu ke sosa dyaka ve ngolo ya mingi to binwani ya mingi samu na kutimuna yawu. **10** Yinti ya vinu, ba kundaka yawu: Kasi yawu ke kula? Ntangu mupepe yina ke katukaka na esete ke bula na yinti yango, mupepe yina ke yumisa yawu ve? Ya tsyelika, yinti yina ke yuma kaka na ntoto yina yawu zolaka kula.» **11** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **12** «Yufula na bantu yayi yina zola ve kutumama: "Beno zaba ve yinki kingana yayi zola kutuba?" Tuba na bawu mutindu yayi: "Ntinu ya Babilone kwizaka na Yelusalemi. Yandi kangaka ntinu na bamfumu yina ke salaka na ntinu. Mpe yandi nataka bawu na Babilone. **13** Na manima, ntinu ya Babilone bakaka muntu mosi na dikanda ya ntinu, yandi salaka ngwisani na muntu yina. Yandi kwikaka yandi na kudya ndefi ti yandi ke vwanda ya kukwikama. Na manima, ntinu ya Babilone nataka bantu ya mfunu ya yinsi. **14** Yandi salaka mutindu yina samu ti kintinu kubikana bantangu nyonso ya kukuluka. Na mutindu yina, kintinu ke vwanda ve na lenda ya kutelama. Mpe yawu fwana kusikidila na ngwisani yina ba salaka, samu na kutatamana na kuzinga. **15** Kasi ntinu yango ya malu-malu mangaka na kutumama na ntinu ya Babilone. Na yina, yandi tumisaka bantumwa na Ngipiti, samu na kulomba ti ba fidisa yandi bampunda na binwani mingi. Muntu yina me sala dyambu ya mutindu yina, yandi lenda nunga? Yandi lenda vuuka na manima ya kuzenga ngwisani? Wapi mutindu yandi lenda vuuka? **16** Na nkumbu ya munu, Nzambi ya moyo, munu Yave, mu ke na kutuba: Muntu ya mutindu yina ke kufwa na yinsi ya ntinu yina pesaka yandi buntinu. Ntinu yina me sadila ve ndefi yina yandi kudyaka na ntadisi ya ntinu yina pesaka yandi buntinu, yandi me zenga ngwisani. Na yina, ni na sika ya yandi, kuna na Babilone yandi ke kufwa. **17** Ntinu ya Ngipiti ke kwiza ve na nkonga mingi ya binwani yina kele na ngolo, yandi ke lenda ve na kusadisa ntinu yina na kati ya muzingu. Na ntangu yina, binwani ya Babilone ke timuna mabulu mpe ke fulusa ntoto yina ke salaka ti bantu yuluka na zulu ya bibaka, samu na kufwa bantu mingi. **18** Ntinu yina me sadila ve ndefi yina yandi kudyaka. Yandi me zenga ngwisani. Yandi me sala dyambu ya mutindu yina na manima ya kudya ndefi. Ni yawu yina yandi lenda vuuka ve.» **19** Yave Mfumu ke na kutuba: «Na nkumbu ya munu, Yave Nzambi ya moyo, ya tsyelika, ntinu me manga na kusadila mambu yina yandi kudyaka ndefi na ntadisi ya munu na kusadila. Ni ngwisani ya munu yandi me zenga. Na yina, mu ke futisa yandi dyambu yina. **20** Mu ke tambila yandi mpwasa mpe yandi ke kangama na mutambu ya munu. Mu ke nata yandi na Babilone, mpe kuna mu ke fundisa yandi na yina me tadila kumanga yina yandi me manga na kusadila mambu yina yandi kudyaka ndefi na ntadisi ya munu na kusadila. **21** Binwani ya yandi nyonso yina ke kima, bawu ke manisa na kufwa na mbele ya mvita. Bayina ke bikana moyo, bawu ke mwangana na bisika nyonso. Na yina, beno ke zaba ti ni munu Yave Mfumu me zonza.» **22** Yave Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: «Munu mosi, mu ke baka kintala na nsongi ya yinti mosi ya sedele ya kuzangama. Mu ke kunda yawu. Mu ke zenga kintala yina ke na kumena na nsongi ya bintala ya yinti ya sedele, mpe munu mosi, mu ke kunda yawu na zulu ya mongo mosi ya kuzangama mingi. **23** Mu ke kunda yawu na zulu ya mongo mosi ya kuzangama ya Isayeli. Yawu ke basisa bintala mpe yawu ke buta bambuma. Yawu ke kuma yinti ya sedele ya kitoko. Bandeke nyonso ya mutindu na mutindu ke kwiza tunga mazanza ya bawu na yinti yina. Bawu ke vwanda na mpewo ya bintala ya yawu. **24** Na yina, bayinti nyonso ya mfinda ke zaba ti mu kele Yave. Mu ke kululaka bayinti ya kuzangama, mpe mu ke zangulaka bayinti yina kele ya kukuluka. Mu ke yumisaka yinti ya maza, mpe, yinti ya kuyuma, mu ke kitulaka yawu yinti ya maza. Ni munu Yave ke zonza, ni munu mpe ke sala yawu.»

18 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Samu na yinki beno ke zonzaka kingana yayi na ntoto ya Isayeli ti: "Batata kudyaka bambuma ya vinu ya nkunzu, kasi ni bana ke na kutala mpasi na meno?" **3** Na nkumbu ya munu, Nzambi ya moyo, munu Yave Mfumu ke na kutuba ti beno ke tuba dyaka ve nongo yina na Isayeli. **4** Ya tsyelika, bantu nyonso kele ya munu. Mwana kele ya munu, tata mpe kele ya munu. Bawu nyonso zole kele ya munu. Muntu yina ke sala masumu ni yandi ke kufwa. **5** «Kana muntu kele ya kudedama, yandi kele ya kusungama na ndyatulu ya yandi, yandi ke dyatilaka na ludedomo, **6** yandi ke kudyaka ve na zulu ya myongo, yandi ke sambilaka ve banzambi ya biteki ya bantu ya Isayeli, yandi ke basikaka ve na kento ya ngana, yandi ke vukanaka ve na kento yina me tala menga, **7** yandi ke nyokolaka muntu ve, yandi ke vutulaka kima yina ba simbisaka yandi na mfuka, yandi ke botolaka ve bima ya ngana, yandi ke pesaka madya na muntu yina kele na nsatu, yandi ke pesaka binkuti na muntu yina kele ve na yawu, **8** yandi ke defisaka ve mbongo samu na kuzwa ndandu na zulu ya mbongo yina to kima ya nkaka samu na mfuka yina, yandi ke salaka ve yimbi, yandi ke fundisaka bantu na mutindu ya kulunga, **9** yandi ke landaka bansalulu ya misiku ya munu, yandi ke sadilaka bantumunu ya munu na butsyelika nyonso, muntu ya mutindu yina kele muntu ya kudedama. Ya tsyelika, yandi ke zinga. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **10** «Kana tata yina butaka mwana, mpe mwana yango kele kimpumbulu, mwana yina ke tangisaka menga, mpe kana mwana yango me sala

mosi na masumu yina na mpangi ya yandi, **11** kana yandi me landa ata fyoti ve ndyatulu ya tata ya yandi, yandi ke kudyaka na zulu ya myongo, yandi ke basikaka na bakento ya ngana, **12** yandi ke nyokolaka mputu mpe muwelo, yandi ke botolaka bima ya ngana, yandi ke vutulaka ve kima yina ba me simbisa yandi samu na mfuka, yandi ke sambilaka banzambi ya biteki, yandi ke salaka mambu ya nganzi, **13** yandi ke defisaka mbongo samu na kuzwa ndandu na zulu ya mbongo yina to kima ya nkaka samu na mfuka yina, mwana ya mutindu yina, yandi lenda zinga? Ve, yandi ke zinga ve! Yandi me sala mambu nyonso yina ya nganzi. Na yina, ba fwana kufwa yandi. Lufwa ya yandi ke vwanda na zulu ya yintu ya yandi mosi. **14** «Kasi, kana tata butaka mwana, mpe mwana yango ke talaka masumu nyonso yina tata ya yandi ke salaka, yandi ke talaka yawu kasi yandi ke salaka ve mutindu tata ya yandi, **15** yandi ke kudyaka ve na zulu ya myongo, yandi ke sambilaka ve banzambi ya biteki ya dikanda ya Isayeli, yandi ke basikaka ve na kento ya ngana, **16** yandi ke nyokolaka muntu ve, yandi ke vutulaka kima yina ba simbisaka yandi na mfuka, yandi ke botolaka ve bima ya ngana, yandi ke pesaka madya na muntu yina kele na nsatu, yandi ke pesaka binkuti na muntu yina kele ve na yawu, **17** yandi ke kwamisaka ve mputu, yandi ke defisaka ve mbongo samu na kuzwa ndandu na zulu ya mbongo yina to kima ya nkaka samu na mfuka yina, yandi ke landaka bansalulu ya misiku ya munu, yandi ke sadilaka bantumunu ya munu, mwana ya mutindu yina ke kufwa ve, samu na masumu yina tata ya yandi me sala, kasi yandi ke zinga. **18** Ni tata ya yandi yina me nyokola bantu, yina me botola bima ya bampangi, yina me sala mambu yina me fwanana ve na sika ya bampangi ya yandi, ni yandi muntu ke kufwa samu na masumu ya yandi mosi. **19** «Beno ke tubaka: “Samu na yinki mwana ke nata ve kizitu ya masumu ya tata ya yandi?” Ya ke samu ti mwana yina kele ya kusungama na ndyatulu ya yandi, yandi ke dyatilaka na ludedomo mpe kusungama. Yandi ke landaka bansalulu nyonso ya misiku ya munu mpe yandi ke sadilaka yawu. Ya tsyelika yandi ke zinga. **20** Muntu yina ke sala masumu, ni yandi ke kufwa. Mwana ke nata ve kizitu ya masumu ya tata ya yandi. Tata ke nata ve kizitu ya masumu ya mwana ya yandi. Muntu ya ludedomo ke kuzwa musendo samu na ludedomo ya yandi mosi. Muntu ya yimbi ke kuzwa kitumbu samu na yimbi ya yandi mosi.» **21** «Kana muntu ya yimbi kubika masumu ya yandi yina yandi vwandaka sala, kana yandi landa bansalulu ya misiku ya munu nyonso, kana yandi kuvwanda ya kusungama na ndyatulu ya yandi, mpe yandi kudyatila na ludedomo, yandi ke zinga, yandi ke kufwa ve. **22** Mu ke bambuka dyaka ve moyo na kumanga nyonso yina yandi mangaka na kutumama na munu. Ludedomo yina yandi me sadila ke sala ti yandi kuzinga. **23** Beno ke na kubanza ti mu ke yangalalaka na lufwa ya muntu ya yimbi? Ve, kasi mu zola ti muntu ya yimbi kubika ndyatulu ya yandi ya yimbi, samu ti yandi kuzinga. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. **24** Kana muntu ya kudedama bika na kudyata na ludedomo mpe ti yandi banda na kusadila yimbi, kana yandi kusala mambu nyonso ya nganzi yina ke salaka muntu ya yimbi, beno ke na kubanza ti yandi ke zinga? Mu ke bambuka dyaka ve moyo na mambu nyonso ya ludedomo yina yandi salaka. Mambu ya busafu yina yandi me sala mpe masumu ya yandi ke sala ti yandi kufwa. **25** Beno ke tubaka mutindu yayi: “Nsalulu yina ya Yave kele ya kusungama ve!” Beno kuwa mbote, beno dikanda ya Isayeli! Ni nsalulu ya munu kele ya kusungama ve? Ni bansalulu ya beno ve kele ve ya kusungama? **26** Kana muntu ya kusungama bika na kudyata na ludedomo, kana yandi banda na kusadila yimbi, mpe ti yandi kufwa samu na yawu, ya tsyelika lufwa yina yandi ke kufwa, ke vwanda samu na ndyatulu ya yandi ya yimbi. **27** Kana muntu ya mavanga ya yimbi bika na kusadila yimbi, kana yandi kuvwanda ya kusungama na ndyatulu ya yandi, mpe yandi kudyatila na ludedomo, ya tsyelika, yandi ke zinga. **28** Kana yandi me bakula masumu nyonso yina yandi salaka mpe yandi me bika yawu. Ya tsyelika, yandi ke zinga, yandi ke kufwa ve. **29** Kasi dikanda ya Isayeli ke tubaka mutindu yayi: “Nsalulu yina ya Yave ke ya kusungama ve!” Beno dikanda ya Isayeli, ni nsalulu ya munu ke ya kusungama ve? Ve! Ni bansalulu ya beno kele ve ya kusungama. **30** Ni yawu yina, beno dikanda ya Isayeli, mu ke fundisa beno, muntu-muntu mutindu kele ndyatulu ya yandi. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. Beno viluka, beno bika na kusadila masumu. Na yina, ya ke vwanda dyaka ve na dyambu yina ke bwisa beno na masumu. **31** Beno bika bifu yina kele na beno ya kumangaka na kutumama na munu. Beno ndima na kuvwanda na ntima ya malu-malu na mpeve ya malu-malu. Beno dikanda ya Isayeli, samu na yinki beno ke kufwa kwandi? **32** Ya tsyelika, mu zola ve lufwa ya muntu yina ke na kufwa. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. Ni yawu yina, beno viluka mpe beno zinga!»

19 Yave tubaka na munu: «Nge, yimbidila bamfumu ya Isayeli mukunga ya kyadi.» **2** Tuba mutindu yayi: «Nani vwandaka mama ya nge? Yandi vwandaka nkosi ya nkento, yandi vwandaka ya kulala na kati-kati ya bankosi, ni na kati-kati ya bana ya bankosi, yandi vwandaka yundula bana ya yandi. **3** Yandi longisaka mbote-mbote mwana mosi na kati ya bana ya yandi. Mwana yango kumaka nkosi ya kuyela, yandi longokaka mutindu ya kupasulaka mbisi ya yandi, yandi kudyaka mpe bantu mingi. **4** Makanda ya nkaka ya bantu kuwaka nsangu ya yandi, ba kangaka yandi na mutambu, ba nataka yandi na Ngipiti na mpanga na mbombo. **5** Nkosi ya kento vingilaka mingi mwana ya yandi, yandi vwandaka dyaka ve na kivuvu, yandi bakaka mwana ya nkaka na kati ya bana ya yandi, yandi kumisaka yandi nkosi ya kuyela. **6** Yandi kulaka na kati-kati ya bankosi, yandi kumaka yimeni nkosi ya kuyela, yandi longokaka mutindu ya kupasulaka mbisi ya yandi, yandi kudyaka mpe bantu mingi. **7** Yandi vukisaka mfunu na ngolo na mifwidi ya bawu, yandi mwangisaka bayinzo ya bawu ya kitoko, yandi mwangisaka bambanza ya bawu, Yinsi mpe nyonso yina vwandaka na yinsi, nyonso mwanganaka na kuwaka ndinga ya yandi. **8** Makanda ya bantu yina vwandaka pene-pene tediminaka yandi, bawu vwandaka katuka na balweka nyonso, bawu tambilaka yandi mpwasa, yandi bakamaka na mutambu ya bawu. **9** Bawu tulaka yandi mpanga na mbombo, ba tulaka yandi na kati ya kese, bawu nataka yandi na sika ya ntinu ya Babilone, ba kangaka yandi na kati ya boloko, samu ti ndinga ya yandi kuwakana ve, na zulu ya myongo ya Isayeli.» **10** «Mama ya nge vwandaka mutindu yinti ya vinu yina ba kundaka pene-pene ya nzadi, yawu vwandaka na makasa mingi, yawu vwandaka buta mingi, yawu vwandaka na bintala mingi, samu ti yawu vwandaka kuzwa maza mingi. **11** Yinti yango vwandaka na bintala ya ngolo, bintala yango kumaka mikawa ya lutumu ya bayina ke yalaka, mutela ya yinti yango lutilaka bayinti ya nkaka, mutela yango vwandaka benda bantu, bintala ya yandi ya mingi-mingi vwandaka benda bantu. **12** Bawu timunaka yinti na nkele nyonso, ba losaka yawu na ntoto, mupepe yina ke katukaka na esete yumisaka bambuma ya yandi, bambuma yango kubwaka, bintala ya yandi ya ngolo yumaka, tiya yokaka yawu. **13** Ntangu yayi, ba me kundaka yawu na yinsi ya kuyuma, na ntoto ya kuyuma, yina kele ve na maza. **14** Tiya basikaka na kintala ya fyoti, yawu yokaka bintala ya yawu ya nene na bambuma

ya yawu, yinti kele dyaka ve na bintala ya ngolo, yina lenda vwanda mukawa ya lutumu.» Mukunga yayi kele ya kyadi. Ba ke yimbila yawu mutindu mukunga ya kyadi.

20 Na kilumbu ya kumi ya ngonda ya tanu na mvula ya nsambwadi, mwa ndambu ya bakuluntu ya Isayeli kwizaka tala munu, samu na kuyufula luzolo ya Yave. Bawu kwizaka vwanda na mantwala ya munu. **2** Na yina, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **3** «Nge, Mwana ya Muntu, zonza na bakuluntu ya Isayeli mutindu yayi: Yave Mfumu ke na kutuba: Beno me kwiza samu na kuyufula luzolo ya munu? Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, mu ke ndima ve ti beno kwiza yufula luzolo ya munu. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. **4** «Nge Mwana ya Muntu, fundisa bawu, fundisa bawu! Zabisa bawu mavanga ya nganzi yina bankooko ya bawu salaka. **5** Tuba na bawu mutindu yayi: Yave, Mfumu ke na kutuba: Kilumbu yina mu soolaka Isayeli, mu kudyaka ndefi, mu nangunaka diboko na kutuba na bana ya dikanda ya Yakobi ti "Mu kele Yave Nzambi ya beno." Na yina, mu salaka ti bawu kuzaba munu kuna na Ngipiti. **6** Na ntangu yina, mu kudyaka ndefi, mu nangunaka diboko na kutuba ti mu ke basisa bawu na Ngipiti. Mu ke nata bawu na yinsi yina mu kubikaka samu na bawu. Yawu kele yinsi yina kele ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi. Yinsi ya kulutila kitoko na bayinsi nyonso. **7** Mu tubaka na bawu: "Bika ti konso muntu na kati ya beno kulosa bima ya busafu yina ke na kusukisaka beno ntima! Beno bika na kuvwanda ya kuvedila ve samu na banzambi ya biteki ya Ngipiti! Mu kele Yave, Nzambi ya beno." **8** «Kasi bantu ya Isayeli mangaka na kutumama na munu. Bawu zolaka ve na kuwila munu. Ata mosi na bawu losaka bima ya busafu yina vwandaka sukisa bawu ntima. Bawu bikaka ve banzambi ya biteki ya Ngipiti. Na yina, mu bakaka lukanu ya kulakisa nkele ya munu na bawu, kuna na yinsi ya Ngipiti. Mu kanisaka na kumanisa nkele ya munu nyonso na bawu. **9** Kasi mu bikaka na kusala mutindu yina samu na nkumbu ya munu. Mu zolaka ya munu ve ti makanda ya nkaka ya bantu kusafula nkumbu ya munu. Ya ke makanda ya bantu ya bisika yina bantu ya Isayeli vwandaka zinga. Ya tsyelika, bawu talaka mutindu mu salaka ti bantu ya Isayeli kuzaba munu, ntangu mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. **10** Mu basisaka bawu na Ngipiti mpe mu nataka bawu na yinsi ya kuyuma. **11** Mu pesaka bawu bansalulu ya misiku ya munu. Mu zabisaka bawu bantumunu ya munu. Ya kele bantumunu yina muntu fwana kusadila samu na kuzinga. **12** Mu pesaka bawu mpe basaba ya munu, samu ti yawu kuvwanda kidimbu na kati ya munu na bawu. Yawu kele kidimbu na kati-kati ya bawu na munu, samu ti bawu kuzaba ti mu kele Yave, mpe ti bawu kele bantu yina mu me tula na lweka samu ti bawu kuvwanda mvwilu ya munu. **13** Kasi dikanda ya Isayeli mangaka na kutumama na munu kuna na yinsi ya kuyuma. Bawu landaka ve bansalulu ya misiku ya munu. Bawu losaka bantumunu ya munu, yina muntu fwana kusadila samu ti yandi kuzinga. Bawu sumunaka ya kulutila basaba ya munu. Na yina, mu bakaka lukanu ya kulakisa nkele ya munu na bawu, kuna na yinsi ya kuyuma. Mu kanisaka na kumanisa na kufwa bawu nyonso. **14** Kasi mu bikaka na kusala mutindu yina samu na nkumbu ya munu. Mu zolaka ya munu ve ti makanda ya nkaka ya bantu kusafula nkumbu ya munu. Ya ke makanda ya bantu yina talaka ntangu mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. **15** Kuna na yinsi ya kuyuma, ni munu nangunaka diboko na kudya ndefi ti mu ke nata dyaka bawu ve na yinsi yina mu pesaka bawu. Yinsi yina kele ya kufuluka na miliki mpe mafuta ya nyosi, yinsi ya kulutila kitoko na bayinsi nyonso. **16** Nyonso yina samu ti bawu losaka bantumunu ya munu, bawu landaka ve bansalulu ya misiku ya munu. Bawu sumunaka basaba. Ya tsyelika bantima ya bawu vwandaka ya kukangama na banzambi ya bawu ya biteki. **17** Kasi mu talaka bawu kyadi. Ni yawu yina mu zolaka ve na kumwangisa bawu. Mu manisaka ve na kufwa bawu kuna na yinsi ya kuyuma.» **18** «Kuna na yinsi ya kuyuma, mu tubaka na bana ya bawu mutindu yayi: "Beno kulanda ve bifu ya bankooko ya beno. Beno kusadila ve bantumunu yina bankooko ya beno vwandaka sadila. Beno bika na kuvwanda ya kuvedila ve samu na banzambi ya bawu ya biteki. **19** Mu kele Yave, Nzambi ya beno. Beno landa bansalulu ya misiku ya munu. Beno keba mpe beno sadila bantumunu ya munu. **20** Beno bakila basaba ya munu mutindu bilumbu ya longo. Yawu kele kidimbu na kati-kati ya munu na beno, samu ti beno kuzaba ti mu kele Yave, Nzambi ya beno." **21** Kasi bana mpe mangaka na kutumama na munu. Bawu landaka ve bansalulu ya misiku ya munu. Bawu mangaka na kusadila bantumunu ya munu. Ya tsyelika, ya ke bantumunu yina muntu fwana kusadila samu na kuzinga. Ba sumunaka basaba ya munu. Na yina, mu bakaka lukanu ya kumanisa nkele ya munu na bawu, kuna na yinsi ya kuyuma. **22** Kasi mu bikaka na kusala mutindu yina samu na nkumbu ya munu. Mu zolaka ya munu ve ti makanda ya nkaka ya bantu kusafula nkumbu ya munu. Ya ke makanda ya bantu yina talaka ntangu mu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. **23** Kuna na yinsi ya kuyuma, ni munu nangunaka diboko na kudya ndefi ti mu ke mwangisa bawu na kati-kati ya makanda ya bantu. Mu ke mwangisa bawu na bayinsi nyonso. **24** Samu ti bawu vwandaka sadila ve bantumunu ya munu. Bawu losaka bansalulu ya misiku ya munu. Bawu sumunaka basaba ya munu. Bantima ya bawu vwandaka kaka na banzambi ya biteki yina vwandaka sambila bankooko ya bawu. **25** Na yina, mu pesaka bawu bansalulu ya misiku yina vwandaka mbote ve. Mu pesaka bawu bantumunu yina lendaka sala ve ti bawu kuzinga. **26** Mu bikaka ti bawu kupesaka makabu yina vwandaka sala ti bawu kuvwanda ya kuvedila ve. Bawu vwandaka pesa bana ya bawu ya ntete mutindu minkayulu ya kuyoka. Mu salaka mutindu yina, samu ti bawu kukwama, mpe bawu kuzaba ti mu kele Yave.» **27** «Ni yawu yina, nge Mwana ya Muntu, zonza na dikanda ya Isayeli, tuba na bawu mutindu yayi: Yave Mfumu ke na kutuba: Bankooko ya beno talisaka dyaka munu mpasi na ntima na mambu ya busafu yina bawu salaka na ntadisi ya munu. **28** Mu nataka bawu na yinsi yina mu nangunaka diboko na kudya ndefi ti mu ke pesa bawu yawu. Kasi bawu tulaka meso ya bawu na myongo nyonso ya fyoti mpe na bayinti yina vwandaka ntete na makasa ya maza. Ni kuna bawu vwandaka pesa minkayulu ya bawu. Bawu vwandaka pesa makabu ya bawu yina vwandaka sombola munu. Bawu vwandaka yoka mananasi ya bawu ya nsunga ya mbote. Bawu vwandaka pesa minkayulu ya bawu ya malafu. **29** Mu yufulaka bawu: Bisika ya beno ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, bisika yina beno ke kwendaka, yawu kele yinki? Bawu pesaka yawu nkumbu "Bisika ya lusambulu na zulu ya myongo." Nkumbu yina kele ntete tii bubu yayi. **30** Ni yawu yina, zonza na dikanda ya Isayeli: Yave Mfumu ke na kutuba: Beno kele ve bantu ya kuvedila ve mutindu vwandaka sala bankooko ya beno? Beno ke na kusadila ve kindumba na bima ya bawu ya busafu? **31** Tii bubu yayi, beno ke nataka makabu, beno ke pesaka bana ya beno mutindu minkayulu ya kuyoka, beno ke na kuvwandaka ya kuvedila ve na banzambi ya beno nyonso ya biteki. Mpe beno ke na kubanza ti mu ke ndima beno kwiza yufula luzolo ya munu, beno dikanda ya Isayeli? Ve! Munu mu me ndima ve ti beno kwiza yufula luzolo ya munu. Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, munu Yave Mfumu ke

na kutuba yawu: Mu ke ndima ve ti beno kwiza yufula luzolo ya munu. **32** Na mabanza ya beno, beno ke na kutuba ti: “Beto zola kuvwanda mutindu makanda ya nkaka ya bantu. Beto zola kuvwanda mutindu bifumba ya bayinsi ya nkaka. Beto zola kusambila bayinti mpe matadi”. Kasi yawu ke salama ve! **33** Na nkumbu ya munu mosi, Nzambi ya moyo, munu Yave Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: Ya tsyelika, mu ke yala beno na lulendo ya munu mpe na ngolo ya munu nyonso. Mu ke lakisa nkele ya munu na beno. **34** Mu ke katula beno na kati ya makanda ya nkaka ya bantu. Mu ke baka beno na bayinsi yina beno kele ya kumwangana. Mu ke sala yawu na lulendo ya munu mpe na ngolo ya munu nyonso. Mu ke lakisa nkele ya munu. **35** Mu ke nata beno na yinsi ya kuyuma, ntama na makanda ya nkaka ya bantu. Mpe kuna, mu ke fundisa beno mbombo na mbombo. **36** Mu ke fundisa beno mutindu mu fundisaka bankooko ya beno kuna na yinsi ya kuyuma ya yinsi ya Ngipiti. Ni mutindu yina, mu ke fundisa beno. Ni munu Yave, Mfumu, me tuba yawu. **37** Mu ke sadila mukawa samu na kutwadisa beno. Mu ke twadisa beno na basinga ya ngwisani ya munu. **38** Mu ke katula na kati ya beno bayina nyonso ke na kumanga na kutumama na munu, bayina nyonso ke na kubalukila munu. Mu ke basisa kwandi bawu na yinsi ya bunzenza yina bawu kele. Kasi bawu ke vutuka ve na ntoto ya Isayeli. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **39** Beno dikanda ya Isayeli, Yave Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: Bika ti muntu-muntu kwenda sambila biteki ya yandi! Kasi na manima, beto ke tala kana beno ke wila munu ve. Ya tsyelika, beno ke safula dyaka ve nkumbu ya munu ya longo na makabu ya beno mpe na banzambi ya beno ya biteki. **40** Ya tsyelika, na mongo ya munu ya longo, mongo ya nene ya Isayeli, dikanda nyonso ya Isayeli ke sadila munu. Bayina nyonso ke zingaka na kati ya yinsi ke sadila munu. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. Kuna mu ke yamba bawu na kyese. Mu ke ndima minkayulu ya bambuma ya beno, madya ya ntete ya bilanga ya beno, mpe nyonso yina beno ke pesa munu. **41** Mu ke yamba beno na kyese mutindu munkayulu yina nsunga ya yawu ke yangidikaka munu. Ya ke na ntangu yina mu ke katula beno na kati ya makanda ya nkaka ya bantu mpe mu ke baka beno na bayinsi yina beno kele ya kumwangana. Ntangu mu ke sala mutindu yina, mu ke lakisa na makanda ya nkaka ya bantu ti mu kele Nzambi ya longo. **42** Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave ntangu mu ke vutula beno na ntoto ya Isayeli, na yinsi yina mu nangunaka diboko na kudya ndefi ti mu ke pesa yawu na bankooko ya beno. **43** Kuna, beno ke bambuka moyo na ndyatulu ya beno mpe na mavanga nyonso yina vwandaka sala ti beno kuvwanda bantu ya kuvedila ve. Beno ke tala nsoni ya beno mosi samu na yimbi nyonso yina beno salaka. **44** Mu ke sala mutindu yina samu na nkumbu ya munu. Mu ke tala ve banzila ya beno ya yimbi mpe mavanga ya beno ya busafu, beno dikanda ya Isayeli. Ni na yina beno ke zaba ti mu kele Yave. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu.» **45** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **46** «Mwana ya muntu, telama mpe talisa kizizi ya nge na lweka ya sude. Zonza samu na lweka ya sude. Bikula samu na mfinda mpe bilanga ya Nengeve. **47** Nge ke tuba na mfinda ya Nengeve mutindu yayi: “Nge, kuwa mambu ya Yave. Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke tula tiya na kati ya nge. Tiya yango ke yoka bayinti ya nge nyonso, bayinti ya maza mpe ya kuyuma. Mulaka ya ngolo ya tiya yango ke kufwa ve ntete ti yawu kuyoka ve bizizi ya bantu nyonso kubanda na Nengeve tii na node. **48** Na yina, bantu nyonso ke zaba ti ni munu Yave me namisa tiya yina: muntu ve ke kufwa yawu.» **49** Mu vutulaka: «Aa Yave Mfumu! Bantu ke tubaka samu na munu ti: “yandi yayi ke zonzaka kaka na bingana.”»

21 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Mwana ya muntu, talisa kizizi ya nge na lweka ya mbanza Yelusalemi. Zonza samu na bisika ya longo. Bikula samu na ntoto ya Isayeli. **3** Nge ke tuba na ntoto ya Isayeli mutindu yayi: “Yave ke na kutuba: Mu ke tedimina nge. Mu ke basisa mbele ya munu ya mvita na kati ya nkutu ya yawu mpe mu ke kufwa bantu ya kudedama na bantu ya yimbi yina kele na kati ya nge. **4** Mu ke kufwa bantu ya kudedama mpe bantu ya yimbi. Ni samu na yawu mu ke basisa mbele ya munu ya mvita na kati ya nkutu ya yawu samu na kumanisa na kufwa bawu nyonso kubanda na sude tii na node. **5** Na yina, bantu nyonso ke zaba ti ni munu Yave me basisa mbele ya munu ya mvita na nkutu ya yawu. Mbele yango ke vutuka dyaka ve na kati ya nkutu.” **6** Nge Mwana ya Muntu, yawula na ngolo! Kondama mpe nyonga mingi na meso ya bawu nyonso! **7** Na yina, ntangu bawu ke yufula nge: “Samu na yinki nge ke na kuyawula na ngolo?” Nge ke vutula mutindu yayi: “Samu ti ya kele na mambu ke na kukwiza. Bantima ya bantu ke lemba, maboko ya bantu nyonso ke vwanda dyaka ve na ngolo, bantu nyonso ke lemba mpe makoto ya bantu ke banda na kututana yawu na yawu. Mambu yango yawu yayi ke na kukwiza, yawu me kuma! Ni Yave Mfumu me tuba yawu.”» **8** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **9** Nge Mwana ya Muntu, bikula! Tuba ti Yave ke na kutuba: «Mbele ya mvita! Mbele ya mvita! Ya kele ya kulengula, ya kele na meno. **10** Yawu kele ya kulengula mbote samu na kufwa bantu, yawu ke na meno samu na kubasisa milaka ya tiya. Ba lenda kuyangalala samu na mukawa ya mwana ya munu? Mbele ya mvita ke yina kibuku ya yinti ya mutindu yina! **11** Bawu pesaka yawu meno samu ti yawu kubama na kusala. Mbele ya mvita kele ya kulengula, yawu kele na meno samu na kupesa yawu na muvondi. **12** Mwana ya muntu, looka, yawula! Samu ti ba me basisa mbele yango ya mvita, samu na kufwa bantu ya munu, samu na kufwa bamfumu nyonso ya Isayeli, ba ke kufwa bawu kintwadi na bantu ya munu, na yina, bula ntulu ya nge na kyadi! **13** Ya kele mpasi mingi. Mukawa ya kintinu yina mbele ya mvita me kuyina, kana yawu kuzimbana, yinki ke salama? Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **14** Nge Mwana ya Muntu bikula, bula maboko ya nge nyonso zole, samu ti mbele ya mvita ke bula bambala zole, ya lenda kuma tii na bambala tatu, ya kele mbele ya mvita ya lufwa, mbele ya mvita ya lufwa ya kusakana ve, yawu ke na kulanda bawu. **15** Yawu ke sala ti bawu kulemba, yawu ke na kubwisa bantu nyonso, na mantwala ya konso mwelo, mu me tula mbele ya mvita samu na kufwa bantu, mbele ya mvita ke na kubasisa milaka ya tiya, mbele ya mvita me kubama na kufwa muntu. **16** Mbele ya mvita, bula na lumoso! Bula na lubakala! Balula nsongi ya nge na bisika nyonso! **17** Munu mpe, mu ke bula maboko ya munu, mu ke manisa nkele ya munu na beno. Ni munu Yave me tuba yawu.» **18** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **19** Nge Mwana ya Muntu, fikula banzila zole kisika ntinu ya Babilone ke lutila na mbele ya yandi ya mvita. Sala ti banzila nyonso zole kukatuka na yinsi mosi. Sala kidimbu. Na nkotolo ya banzila yango, sala kidimbu yina ke lakisa mbanza, kisika banzila yina ke na kwenda. **20** Nge ke fikula nzila samu ti mbele ya mvita kukuma na mbanza Laba, mbanza ya ba-Amoni mpe na Yuda, na Yelusalemi, mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **21** Samu ti ntinu ya Babilone kele ya kutelama na digambu, kisika banzila kwizaka vukana. Samu na kubokila bampeve ya bantu ya kufwa. Yandi vwandaka ningisa madyonga. Yandi vwandaka yufula banzambi ya yandi ya biteki. Yandi vwandaka fyongonina bambala ya kivumu ya bibulu. **22** Na diboko ya yandi ya lubakala ya kele na kidimbu yina dzeke me soola samu na

Yelusalemi. Bawu ke tula binwanunu yina kele mutindu yintu ya dimeme ya mbakala, samu na kutobola bibaka. Yandi sala milolo ya mvita, yandi ke tumisa binwani samu na kunwana. Bawu ke tula binwanunu yina kele mutindu yintu ya dimeme ya mbakala na myelo ya mbanza. Binwani ke tula ba saki ya ntoto pene-pene ya bibaka samu na kuyuluka mpe bawu ke timuna mabulu samu na kubumbama. **23** Bantu ya Yelusalemi vwandaka banza ti ya ke kaka balumoni ya mpamba-mpamba, samu ti bawu kudyaka ndefi. Kasi ntinu ya Babilone ke bambukila bawu moyo samu na kukondwa kukwikama ya bawu mpe yandi ke tuba na bawu ti ba ke baka bawu samu na kunata bawu na ngolo na yinsi ya nzenza. **24** Ni yawu yina, munu Yave Mfumu ke na kutuba: Samu na kukondwa kutumama ya beno, beno ke na kubambula munu moyo na yimbi yina beno salaka mavanga ya beno ke na kulakisa ti beno kele na masumu. Mutindu beno ke na kutatamana na kusala masumu, beno ke na kusala ti ba bambukila beno moyo, na yina bambeni ke kwiza kanga beno. **25** Nge muntu ya busafu, nge muntu ya yimbi, nge mfumu ya bantu ya Isayeli, ntangu ya nge me lunga, ntangu ya kufuta masumu ya nge me lunga. **26** Yave Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: «Ba ke katula nge kidimbu ya nge ya kintinu, ba ke katula nge yimpu ya nge ya kintinu. Mambu nyonso ke soba, yina kele ya kuzanguka ke kuluka, yina kele ya kukuluka, ke zanguka. **27** Mwangusulu! Mwangusulu! Mwangusulu! Mu ke sala ti yawu kuma kinkunku ya matadi. Yawu ke mwangana mutindu yawu me salamaka ntete ve, tii ntangu ke kuma muntu yina ke fundisa. Ni na sika ya yandi mu ke pesa yawu.» **28** «Nge Mwana ya Muntu, bikula. Tuba mutindu yayi: "Na yina me tadila ba-Amoni, samu na yimbi ya bawu, Yave Mfumu ke na kutuba: Mbele ya mvita! Bawu me basisa mbele ya mvita samu na kufwa. Mbele yango kele ya kulenguka samu na kufwa mpe samu na kubasisa milaka ya tiya. **29** Bantu ke na kutala ba lumoni ya luvunu mpe bawu ke na kubikula mambu ya luvunu. Mbele ya mvita me belama samu na kuzenga ba laka ya bantu ya masumu mpe ya bantu ya mavanga ya yimbi. Ntangu ya kufuta masumu ya nge me lunga. **30** Beno vutula bambele ya beno ya mvita na kati ya bankutu ya yawu. Mu ke fundisa beno na kisika yina mu yidikaka beno, na yinsi ya beno ya mbutukulu. **31** Mu ke manisa nkele ya munu na beno, mu ke fidisa beno tiya ya nkele ya munu. Mu ke yekula beno na maboko ya bantu ya mvwanzi, bayina ke mwangisaka. **32** Beno ke nyenga na tiya, menga ya beno ke mwangana na yinsi nyonso. Bantu ke bambukila dyaka beno moyo ve. Ni munu Yave me tuba yawu.»

22 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge Mwana ya Muntu, nge ke fundisa, nge ke fundisa mbanza ya mivondi? Zabisa bantu ya mbanza, mambu nyonso ya nganzi yina bawu me sala. **3** Zabisa bawu mutindu yayi: Yave Mfumu ke na kutuba: Bantu ya mbanza yayi ke na kutangisa menga ya bantu na kati-kati ya bawu. Yawu me sala ti ntangu ya mfundusu kukuma. Bawu me yidika banzambi ya biteki, yawu me sala ti bawu vwanda ya kuvedila ve. **4** Nge salaka yimbi samu na menga ya bantu yina nge tangisaka mpe nge kele ya kuvedila ve samu na biteki yina nge yidikaka. Nge me sala ti kilumbu ya mfundusu ya nge kuma pene-pene mpe nge me sala ti bilumbu ya luzingu ya nge kukuma ya kutanga. Mu ke sala ti nge tala nsoni na mantwala ya bantu ya bayinsi ya nzenza mpe bantu ya bayinsi nyonso ke seka nge. **5** Bantu yina kele pene-pene na nge, na bantu yina kele ntama ke seka nge, nkumbu ya nge me sumuka mpe yimbi ya nge me lutila. **6** Konso ntinu na Isayeli ke na kusala na ngolo ya yandi mutindu yandi zola, samu na kutangisa menga. **7** Na sika ya nge, bantu ke na kuvweza tata na mama. Na sika ya nge, bantu ke na kukwamisa banzenza. Na sika ya nge, bantu ke na kunyokola bansaana na mifwidi. **8** Nge ke na kuvweza bima yina ba me byekaka samu na munu, nge ke na kuzitisa ve kilumbu ya munu ya saba. **9** Na sika ya nge, kele na bantu ya luvunu, bayina ke tumisaka bantu na kufwa bampangi. Na sika ya nge, bantu ke na kudya madya yina ba byekaka samu na banzambi ya biteki na zulu ya myongo. Na sika ya nge, bantu ke na kusala mambu ya busafu. **10** Na sika ya nge, bakala ke na kuvukisa mfulu na kento ya tata ya yandi. Na sika ya nge, bakala ke na kuvukisa mfulu na kento yina kele na menga. **11** Na sika ya nge, bakala ke na kusala mambu ya nganzi na kento ya mpangi ya yandi. Na sika ya nge, muntu ya nkaka ke na kusala busafu na kuvukisa mfulu na kento ya mwana ya yandi. Muntu ya nkaka ke na kuvukisa mfulu na leki ya yandi ya kento, yina kele mwana ya tata ya yandi. **12** Na sika ya nge, muntu ke na kundima ba futa yandi samu na kufwa muntu, muntu ke na kudefisa samu na kuzwa ndandu. Bantu ke na kunyokola bampangi samu kuzwa bimvwama. Mpe bawu ke na kuzimbana munu. Ni munu Yave me tuba yawu. **13** Mu ke bula diboko samu na kulakisa nkele ya munu, na yina me tadila bantu yina ke na bimvwama yina ba me kuzwa na banzila ya kulunga ve mpe na bayina ke na kufwa bantu. **14** Nge ke vwanda na ngolo mpe na kibakala na kilumbu yina mu ke kwiza pesa nge kitumbu? Ni munu Yave me tuba mpe mu ke lungisa yawu. **15** Mu ke mwangisa beno na kati ya bayinsi ya nkaka mpe mu ke bingisa beno samu na kwenda zinga na bayinsi ya nkaka. Mu ke katula nyonso yina kele ve ya kuvedila na kati ya beno. **16** Beno ke tala nsoni na ntwala ya bayinsi ya nkaka, mpe beno ke zaba ti mu kele Yave. **17** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **18** Nge Mwana ya Muntu, samu na munu dikanda ya Isayeli kele mvindu yina me katuka na bisengo. Bawu nyonso kele mvindu ya bisengo yayi: kisengo ya mbwaki, kisengo, kisengo ya mpembe, kokote na kati ya tiya ya kisadi bisengo. Ya tsyelika, bawu me kuma mutindu mvindu yina me katuka na palata. **19** Ni yawu yina, munu Yave Mfumu ke na kutuba: Samu ti beno nyonso me kuma mutindu mvindu yina me katuka na bisengo, ni yawu yina mu ke kutika beno na kati-kati ya Yelusalemi. **20** Mutindu ba ke kutikaka palata, kisengo ya mbwaki, kisengo, kokote, na kisengo ya mpembe na kati-kati ya dibulu ya tiya tii na ntangu yawu ke sulumuka. Mutindu mosi mpe na nkele ya munu, mu ke kutika beno mu ke tula beno na kati ya dibulu mpe mu ke sulumuna beno. **21** Mu ke kutika beno mpe mu ke fula beno mupepe ya nkele ya munu. Mu ke sulumuna beno na kati-kati ya Yelusalemi. **22** Beno ke nyenga na kati-kati ya Yelusalemi mutindu palata ke sulumukaka na kati ya dibulu ya tiya. Na yina, beno ke zaba ti ni munu Yave me lakisa nkele ya munu na sika ya beno. **23** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **24** Nge Mwana ya Muntu, tuba na mbanza Yelusalemi ti: Nge kele ntoto yina kele ya kuvedila ve, yawu me kuzwa ve mvula na kilumbu ya nkele ya munu. **25** Mimbikudi ya nge ke na kufwa bantu, mutindu nkosi ke dumaka na kusimba kibulu samu na kupasula yawu, bawu ke na kufwa bantu, bawu ke na kubotola bimvwama na bima ya ntalu. Bawu ke na kusala ti mifwidi ya bakento kuma mingi na kati-kati ya nge. **26** Banganga-Nzambi ya nge ke na kuzitisa ve Misiku ya munu, bawu ke na safula bima yina ba byekaka samu na munu, bawu me kuzaba ve kuswasikisa bima yina kele ya longo na bima yina kele ve ya longo, bawu ke na kuswasikisa ve bima ya kuvedila na bima yina kele ve ya kuvedila. Bawu ke na kuzitisa ve kilumbu ya munu ya saba, bawu me safula munu. **27** Bamfumu ya nge kele mutindu bayimbwa ya mfinda yina ke na kupasula kibulu. Bawu ke na kufwa bantu samu na kukuma

bamvwama. **28** Mimbikudi ya nge ke na kubumba mambu yina mutindu ba tulaka mpemba na bibaka. Balumoni ya bawu kele ya luvunu, kubikula ya bawu mpe kele ya luvunu. Bawu ke na kutuba mutindu yayi: Yave Mfumu ke na kutuba kasi Yave me tuba ve. **29** Bantu ya yinsi ke na kunyokola bampangi ya bawu, bawu ke na kuzwa bimvwama na banzila ya kulunga ve. Bawu ke na kukwamisa bamputu na bantu ya mpasi. Bawu ke na kutalisa banzenza mpasi. **30** Mu me sosa muntu na kati ya bawu, samu ti yandi tunga bibaka ya lupangu mpe yandi telama kisika yina kele dibulu na ntwala ya munu, samu na kunwanina yinsi na kukabikisa munu samu ti mu mwangisa ve yinsi. Kasi mu talaka muntu ve. **31** Na yina, mu ke manisa nkele ya munu na bawu. Mu ke manisa na kufwa bawu nyonso na nkele ya munu mpe lufwa ya bawu ke vwanda na yintu ya bawu mosi. Ni munu Yave me tuba yawu.

23 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge Mwana ya Muntu, ya vwandaka na bibusi zole, bawu butamaka na mama mosi. **3** Bawu salaka kindumba na Ngipiti, ntangu yina bawu vwandaka ntete bantwenya ni kuna ba simbaka bawu mabene, ni kuna ba finaka mabene ya bawu ya buntwenya. **4** Yayi ni bankumbu ya bawu, Owola ni kuluntu mpe Oyoliba ni leki. Bawu nyonso zole vwandaka ya munu, bawu butaka bana ya bakento na ya babakala. Owola ni Samaliya, Owoliba ni Yelusalemi. **5** Ata ti Owola vwandaka kento ya munu, yandi salaka kindumba. Yandi zolaka mingi makangu ya yandi, bantu ya Asili. **6** Bawu lwataka binkuti ya ntinta ya dizulu, bamfumu ya bizunga na bamfumu ya mbanza. Bawu nyonso vwandaka bantwenya ya kitoko mpe bawu zabaka kuyuluka na zulu ya bampunda. **7** Oyola kukipesaka na bantu ya mfunu ya Asili, yandi vwandaka sala kindumba na bawu mpe yandi vwandaka sumuka na luzolo nyonso na kusambilaka biteki ya bantu ya Asili. **8** Yandi bikaka ve na kusadila kindumba yina yandi vwandaka sala katuka kuna na Ngipiti. Bantu ya Ngipiti vukisaka mfulu na yandi na buntwenya ya yandi. Ba simbaka yandi mabene ya buntwenya mpe bantu vwandaka sala kindumba na yandi. **9** Ni yawu yina mu yekulaka yandi na maboko ya makangu ya yandi, bantu ya Asili bayina yandi vwandaka zola mingi. **10** Bantu ya Asili bikaka yandi kipene, bawu bakaka bana ya yandi ya bakento na ya babakala. Samu na yandi, bawu kufwaka yandi na mbele ya mvita, bawu pesaka yandi kitumbu mpe yawu kumaka kifwani samu na bakento. **11** Kibusi ya yandi Owoliba talaka mambu nyonso yina, na luzolo ya yandi, yandi salaka kindumba ya kulutila yina salaka kibusi ya yandi. **12** Yandi mpe zolaka mingi bantu ya Asili, bamfumu ya bizunga na bamfumu ya mbanza, binwani yina ke lwataka mbote, mpe bantwenya ya kitoko bayina zaba kuyuluka na zulu ya bampunda. **13** Mpe mu talaka ti yandi sumukaka, bibusi nyonso zole vwandaka na ndyatulu mosi. **14** Oyoliba salaka kindumba ya kulutila, yandi talaka bantu yina ba fikulaka na bibaka na ntinta ya mbwaki. Yawu vwandaka bantu ya Babilone. **15** Bawu vwandaka na basinga ya luketo na baluketo ya bawu, bawu lwataka bayimpu ya ntalu na bayintu ya bawu. Bawu vwandaka mutindu bamfumu ya binwani ya Babilone, bayina ke zingaka na Kalede, yinsi ya bawu ya mbutukulu. **16** Kaka na kutala bawu, Oyoliba zolaka bawu, yandi fidisaka bantumwa na yinsi ya ba-Kalede. **17** Na yina, bantu ya Babilone kwizaka mpe bawu vukisaka mfulu na Oyoliba, bawu sumunaka yandi na kindumba ya bawu. Na manima, yandi bandaka na kuyina bantu ya Babilone. **18** Oyoliba lakisaka ti yandi kele kento ya kindumba, yandi lakisaka kipene ya yandi na ntwala ya bantu. Na yina, mu katukaka yandi mutindu mu katukilaka kibusi ya yandi. **19** Oyoliba salaka dyaka kindumba ya kulutila, kulutila kindumba yina yandi salaka na yinsi ya Ngipiti, ntangu yandi vwandaka ntete ntwenya. **20** Yandi zolaka mingi makangu ya yandi, bayina ke zola kuvukisa mfulu mutindu bambuluku. Bawu ke losaka maluma ya bawu mutindu bampunda. **21** Oyoliba, nge vutukilaka dyaka kindumba ya nge, yina nge vwanda sala na Ngipiti ntangu nge vwandaka ntete ntwenya, bantu ya Ngipiti vwandaka simba mabene ya nge ya buntwenya. **22** Ni yawu yina Yave Mfumu ke na kutuba na nge Owoliba: Mu ke sala ti makangu ya nge yina nge mangaka, bawu ke katuka na bisika nyonso, bawu ke kwiza mpe ke dasukila nge. **23** Bantu ya Babilone, bantu ya Kalede, na bantu ya Pekode, na bantu ya Sowa, na bantu ya Kowa, na bantu ya Asili kwizaka vukana na bawu, bawu nyonso vwandaka bantwenya mpe kitoko mingi, bamfumu ya bizunga, bamfumu ya mbanza, bamfumu ya binwani, na bantu ya mfunu. Bawu nyonso vwandaka bantu yina zaba kuyuluka na zulu ya bampunda. **24** Bawu ke katuka na node, bawu ke kwiza mpe bawu ke dasukila nge na binwanunu, na bapusu-pusu ya mvita na nkonga ya binwani. Bawu ke simba binwanunu ya nene na ya fyoti yina ke kebaka ntulu, bawu ke lwata bayimpu ya kisengo na bayintu ya bawu. Bawu ke zunga nge mpe bawu ke fundisa nge mutindu kele misiku ya bawu. **25** Na kimbanda yina mu kele na yawu samu na nge, mu ke sala ti bantu yina kufundisa nge na nkele nyonso. Bawu ke zenga nge mbombo, makutu. Bantu ya nge yina ke vuuka, bawu ke kufwa na mbele ya mvita. Bawu ke baka bana ya nge ya bakento na ya babakala. Bayina ke bikana, bawu ke kufwa na tiya. **26** Bawu ke baka binkuti ya nge na misanga ya nge yina nge ke lwataka. **27** Mu ke sukisa mavanga ya nge ya nsoni na kindumba ya nge yina nge bandaka na Ngipiti. Nge ke zola dyaka ve makangu ya nge mpe nge ke bambukila dyaka bawu moyo ve. **28** Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke yekula nge na maboko ya bantu yina nge ke yinaka, bantu yina nge mangaka. **29** Bawu ke sala nge yimbi na kuyina nyonso. Bawu ke botola bima ya nge nyonso yina nge kuzwaka na kisalu ya nge. Mpe bawu ke bika nge nzutu mpamba, nge nyonso ke vwanda kimpene. Na yina, mavanga ya nge ya kindumba ke talana na ngaanda. Yawu kele ni kinsuza ya nge na kindumba ya nge. **30** Bawu ke sala nge mutindu yina samu ti nge me sala kindumba na babakala ya bayinsi ya nzenza, mpe nge kumaka ya kuvedila ve na kusambilaka biteki ya bawu. **31** Nge me landa mavanga ya kibusi ya nge, mu ke botola kopo na maboko ya kibusi ya nge mpe mu ke pesa nge yawu. **32** Yave Mfumu ke na kutuba: Nge ke kunwa kopo yina kunwaka kibusi ya nge, yawu kele yinda mpe nene, bantu ke seka nge, bantu ke vweza nge, samu ti kopo kele ya kufuluka. **33** Na yina, nge ke kola na bampasi, yawu kele kopo ya boma mpe ya mpasi, kopo ya kibusi ya nge Samaliya. **34** Nge ke kunwa kopo yina, nge ke manisa yawu, nge ke pasula yawu na meno ya nge, nge ke lwalisa mabene ya nge na bimenga yina, ni munu Yave me tuba yawu. **35** Ni yawu yina, munu Yave Mfumu ke na kutuba: Samu ti nge me zimbana munu mpe nge me pesa munu mukongo, mu ke pesa nge kitumbu na mavanga ya nge ya nsoni mpe samu na kindumba ya nge. **36** Yave tubaka na munu: Nge Mwana ya Muntu, nge ke fundisa Owola na Owoliba? Zonzila bawu mavanga ya bawu nyonso ya nganzi. **37** Bawu me sala kinzuza mpe bawu me kufwa bantu, bawu me sala kinzuza na kusambilaka biteki. Yimbi yina bawu salaka ya kulutila, bawu bakaka bana yina bawu pesaka munu, bawu pesaka bana yango mutindu minkayulu ya kuyoka na biteki yina. **38** Bawu salaka dyaka mambu yayi, bawu sumunaka Yinzo ya munu ya longo, kaka na kilumbu yina mpe bawu zitisaka ve bilumbu ya munu ya

saba. **39** Kaka na kilumbu yina, bawu vwandaka pesa bana ya bawu mutindu minkayulu ya kuyoka na biteki ya bawu, bawu kotaka na kati ya Yinzo ya munu ya longo. Bawu zitisaka yawu ve mpe ni mutindu yina bawu salaka na kati-kati ya Yinzo ya munu, bawu sumunaka yawu. **40** Mambu ya nkaka yina bawu salaka, bawu fidisaka bantumwa na bayinsi ya ntama, samu na kwenda bokila babakala. Babakala yango kumaka. Samu na bawu bakento yobilaka, bawu kumaka kitoko mpe bawu tulaka tile na meso, bawu lwataka misanga. **41** Na manima, yandi kwendaka vwanda na mfulu ya kitoko mingi mpe ba bongisaka mesa na mantwala ya mfulu yango, ni kuna yandi tulaka maaka ya nsunga ya mbote mpe mafuta ya munu. **42** Makelele ya bantu mingi, yina vwandaka na nsayi vwandaka wakana. Bantu mingi katukaka na bisika nyonso ya yinsi ya kuyuma kwizaka kuna, bawu vwanda bantu yina ke kolaka malafu. Bawu tulaka milunga ya maboko na maboko ya bibusi zole yina mpe bawu tulaka bibusi yina bayimpu ya kintinu ya kitoko na bayintu ya bawu. **43** Na yina, mu tubaka na kento yina salaka mingi kindumba: Nge zola dyaka kukipesa na kindumba? **44** Babakala vwandaka vukisa mfulu na yandi mutindu ba ke salaka yawu na kento ya kindumba, ni mutindu yina bawu vwandaka sala yawu na Owola na Owoliba, bawu bakento ya kindumba. **45** Bantu ya kusungama ke fundisa bawu, mutindu ba ke fundisaka bakento ya kindumba, mpe mutindu ba ke fundisaka bakento yina ke kufwaka bantu, samu ti bawu salaka kindumba mpe bawu kele na menga na maboko ya bawu. **46** Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke kutikisa mukangu ya bantu, samu ti bawu kwiza nwanisa bawu, mu ke sala ti bawu kuvwanda na boma mingi mpe ba ke botola bima ya bawu. **47** Mukangu ya bantu ke kufwa bawu na matadi mpe ba ke kufwa bawu na mbele ya mvita. Ba ke kufwa bana ya bawu ya bakento na ya babakala mpe ba ke yoka bayinzo ya bawu. **48** Mu ke sukisa mavanga ya nsoni na yinsi, bakento nyonso ke zaba mambu yina mpe bawu ke landa ve mavanga ya nsoni ya bakento yina. **49** Mu ke pesa bawu kitumbu samu na mavanga ya bawu ya nsoni, mpe bawu ke tala mpasi samu na masumu yina bawu salaka na kusambila biteki yina. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave.

24 Na kilumbu ya kumi na ngonda ya kumi na mvula ya yivwa, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, sonika kilumbu ya bubu yayi. Mpe kaka ni bubu yayi, ntinu ya Babilone me banda kuzunga Yelusalemi.» **3** Tuba kingana yayi na bantu ya munu, bayina zola kutumama ve, zabisa bawu ti Yave Mfumu ke na kutuba: «Kubika nzungu, kubika yawu, nge tula maza na kati. **4** Tula misuni, tula misuni ya mbote, misuni ya dibunda, ya digembo, fulusa yawu na mikwa ya kitoko. **5** Beno baka misuni ya dimeme ya mbote, beno tula mikwa na yisi ya nzungu, beno tokisa yawu mbote na mikwa fwana kuya. **6** Ni yawu yina Yave Mfumu ke na kutuba: Kyadi samu na mbanza ya mivondi, yawu kele mutindu nzungu yina me beba, mpe ba ke lenda ve na kusukula yawu. Katula misuni na nzungu mosi na mosi. **7** Samu ti menga ya bantu yina bawu kufwaka, ke ntete na kati ya mbanza. Menga ya bantu yina kubwaka na zulu na ditadi ya nene, yawu mwanganaka ve na ntoto, ata muntu tulaka fundu-fundu na zulu ya yawu. **8** Samu na kulakisa nkele ya munu mpe samu na kuvutula yimbi, mu salaka ti menga yango kumwangana na zulu ya ditadi ya nene, kondwa ba kanga yawu fundu-fundu. **9** Ni yawu yina Yave Mfumu ke na kutuba: Kyadi na mbanza ya mivondi! Munu mpe, mu ke na kunamisa tiya ya nene ya bankuni. **10** Kutika bankuni mpe naminsa tiya, lamba misuni, bwela makasa ya nsunga ya mbote na madya, bika mikwa nyonso kunyenga. **11** Na manima, nge tula nzungu ya mpamba na zulu ya makala ya tiya, samu ti nzungu yina kuma tiya, yawu kuma mbwaki mpe nyonso ya mvindu yina kele na kati ya nzungu yina kuzimbana. **12** Nyonso yina beno ke sala ke kaka mpamba, samu ti tiya ke lenda ve na kuzimbisa mvindu yina kele na kati ya nzungu. **13** Yelusalemi! Mavanga ya nge ya yimbi me sala ti nge sumuka, mu me sosa kuvedisa nge, kasi nge me ndima ve ti mu vedisa nge. Nge ke vwandaka ve ya kuvedila tii ntangu yina mu ke manisa nkele ya munu na nge. **14** Ni munu Yave me tuba mpe mu ke sala yawu, mu ke vutula ve ntima ya munu manima, mu ke tala beno kyadi ve mpe mu ke nyonga ve na mambu yina mu ke sala. Ba ke fundisa nge samu na ndyatulu mpe na mavanga ya nge ya yimbi. Ni Yave me tuba yawu.» **15** Mambu ya Yave kuminaka munu: **16** Nge Mwana ya Muntu, mu ke katula na mbala mosi kento yina ke salaka nsayi ya meso ya nge. Kasi nge ke yimba ve mikunga ya kyadi, nge ke dila ve, nge ke basisa ve mansangasa. **17** Nge ke vwanda swii, nge ke sala ve matanga. Tula yimpu na yintu ya nge, tula mapapa ya nge na makulu, kukanga ve madefo ya nge. Mpe kudya ve mampa yina ba me lamba samu na matanga. **18** Na suka, mu ke tubaka na bantu ya Isayeli, mpe na nkokila kento ya munu kufwaka. Na suka ya kilumbu yina vwandaka landa, mu salaka mutindu Yave tumisaka munu. **19** Bantu yufulaka munu: Zabisa beto, samu na yinki nge ke na kusala mutindu yina? **20** Mu vutulaka mutindu yayi: «Yave me tumisa munu na kutuba mutindu yayi.» **21** Tuba na bantu ya Isayeli: «Yave Mfumu ke na kutuba: "Mu ke sumuna Yinzo ya munu ya longo, ni yawu ke na kusala lunangu mpe ngolo ya beno, yawu ke na kutalisa beno kilengi, yawu kele kivuvu ya luzingu ya beno. Bana ya beno ya bakento na ya babakala yina bikanaka na Yelusalemi ke kufwa na mbele ya mvita. **22** Beno ke sala mutindu mu me sala, beno ke kanga ve mandefo ya beno, beno ke kudya ve mampa yina ba me lamba samu na matanga. **23** Bayimpu ya beno ke vwanda kaka na zulu na bayintu ya beno, mpe mapapa ya beno ke vwanda kaka na makulu ya beno. Beno ke yimba ve mikunga ya kyadi mpe beno ke dila ve. Beno ke kufwa samu na masumu ya beno. Mpe beno ke yawula beno na beno. **24** Mambu yina Ezekyele me tuba, ke vwanda kidimbu mpe nkebosolo samu na beno. Beno ke sala na dede nyonso mutindu yandi me sala. Ntangu mambu yango ke salama, beno ke zaba ti mu kele Yave, Mfumu."» **25** «Kasi samu na nge Mwana ya Muntu, zaba ti ya ke vwanda na kilumbu yina mu ke katula bawu Yinzo ya munu, yina kele kiswamunu ya bawu. Ni yawu ke na kusala kilengi ya bawu, ni kisika yina ke na kusala ti bawu vwanda na lunangu, bawu ke na kutula kivuvu na kisika yina. Mu ke katula bawu, bana ya bawu ya bakento na ya babakala. **26** Na kilumbu yina, muntu mosi yina ke vuuka ke kwiza pesa nge nsangu. **27** Kaka na kilumbu yina, mpe na ntangu muntu yango ke kuma, nge ke banda na kutuba. Nge ke vwanda dyaka ve dibaba, nge ke vwanda kidimbu ya nkebosolo samu na bantu ya munu. Mpe bawu ke zaba ti mu kele Yave.»

25 Mambu ya Yave kuminaka munu: **2** «Nge Mwana ya Muntu, tala na lweka ya ba-Amoni mpe bikula samu na bawu. **3** Nge ke tuba na ba-Amoni, beno kuwa mambu ya Yave Mfumu: Yave Mfumu ke na kutuba: Beno sekaka ntangu yina ba safulaka Yinzo ya munu ya longo, beno sekaka ntangu yina ba mwangisaka yinsi ya Isayeli mpe ntangu ba nataka bantu ya Yuda na ngolo na yinsi ya nzenza. **4** Ni yawu yina, mu ke yekula nge na maboko ya makanda ya bantu yina kele na Esete, bawu ke yidika bisika ya bawu na yinsi ya nge, bawu ke sala kivwandu ya binwani ya bawu na yinsi ya nge. Bawu

ke kwiza zinga na yinsi ya nge. Ni bawu ke kudya bambuma ya nge, mpe ni bawu ke kunwa miliki ya nge. **5** Mu ke sala ti mbanza Laba kukuma kisika yina basamo ke kwiza kudya, mpe yinsi nyonso ya ba-Amoni ke kuma mpaka ya mameme. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave.» **6** «Yave Mfumu ke na kutuba: Beno me bula maboko mpe beno me bula makulu ya beno na ntoto, beno me yangalala samu na mpasi ya Isayeli. Na kusala mutindu yina beno me vweza ntoto ya Isayeli na ntima ya beno nyonso. **7** Samu na yawu, mu ke pesa beno kitumbu. Mu ke Yekula beno na maboko ya bantu ya nzenza, bawu ke baka bima ya beno. Beno ke zimbana, yinsi ya beno ke vwanda dyaka ve, mu ke mwangisa beno. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave.» **8** Yave ke na kutuba: «Ba-Mowabe na ba-Seyile ke na kutuba ti dikanda ya Yuda kele mutindu mosi na bantu ya bayinsi ya nkaka. **9** Ni yawu yina, mu ke fungula bandilu ya Mowabe. Mu ke sala ti bambeni kukota mpe bawu ke botola bambanza ya bawu mosi na mosi, yina ke na kusala nkembo ya yinsi. Bawu ke botola bambanza mutindu Bete-Yesimote, Baale-Mewone mpe Kilyatayime. **10** Mu ke yekula yinsi ya Mowabe na maboko ya bantu ya esete, bawu ke botola Mowabe mutindu bawu botolaka yinsi ya ba-Amoni. Na mutindu yina, ba ke bambuka dyaka moyo ve na yinsi ya Mowabe na kati ya bayinsi ya nkaka. **11** Mu ke fundisa ba-Mowabe mpe bawu ke zaba ti mu kele Yave.» **12** Yave Mfumu ke na kutuba: Samu na yimbi ya kulutila yina bantu ya Edome vutulaka na dikanda ya Yuda, na kusala mutindu yina, bawu me sala yimbi. **13** Ni yawu yina, Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke pesa yinsi ya Edome kitumbu, mu ke manisa na kufwa bantu nyonso na bibulu. Mu ke kitula Edome na yinsi ya kumwangana, kubanda na mbanza Temane tii na mbanza Dedane. Bawu ke kufwa na mbele ya mvita. **14** Mu ke pesa Isayeli, bantu ya munu kiyeko ya kuvutula yimbi na Edome, mpe bawu ke talisa Edome mpasi mutindu kele nkele ya munu ya kulutila. Mu ke futisa bawu yimbi samu na mavanga ya yimbi yina bawu salaka munu. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **15** Yave Mfumu ke na kutuba: Samu na mambu yina ba-Filiseti me sala, bawu me vutula yimbi na ngolo nyonso. Na kuyina ya bawu yina kele na bawu katuka ntama, bawu me sosa na kumanisa na kufwa bantu yina bawu ke yinaka na ntima ya bawu nyonso. **16** Ni yawu yina, Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke pesa ba-Filiseti kitumbu. Mu ke manisa na kufwa bantu ya Kafetole, bayina ke zingaka pene-pene ya mubu. **17** Mu vutula bawu yimbi na nkele ya munu ya kulutila, mpe kitumbu yina mu ke pesa bawu, yawu ke vwanda ya kusakana ve. Mpe bawu ke zaba ti mu kele Yave, ntangu mu ke pesa bawu kitumbu.

26 Na ngonda ya ntete, na mvula ya kumi na mosi, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge Mwana ya Muntu, Tile ke na kuseka Yelusalemi na kutuba mutindu yayi: «Aa! Aa! Yawu me mwangana, mwelo, kisika yina bantu ke kotilaka. Yawu me fungwama samu na munu, mu ke fuluka na bimvwama samu ti Yelusalemi me mwangana.» **3** Ni yawu yina Yave Mfumu ke na kutuba: Nge Tile, mu ke pesa nge kitumbu. Mu ke sala ti makanda ya bantu mingi kwiza nwanisa nge, bawu ke kwizila nge mutindu bimpo ya mubu. **4** Bawu ke mwangisa bibaka ya Tile, bawu ke mwangisa mpe bayinzo ya mutela ya yinda ya Tile. Mu ke kombola fundu-fundu, mpe mu ke bika kaka ditadi na nene ya mpamba. **5** Tile ke vwanda na kati-kati ya maza mutindu kisika yina milobi-mbisi ke kwiza yanika bampwasa ya bawu, ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. Bantu ya nzenza ke kwiza botola bimvwama ya yandi, **6** bawu ke manisa na kufwa bantu ya bambanza yina kele pene-pene ya mubu na mbele ya mvita, mpe bawu ke zaba ti mu kele Yave. **7** Ni Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke sala ti Nebukadenesale ntinu ya Babilone, ntinu ya bantinu, kukatuka na node samu na kwiza nwanisa Tile. Yandi ke kwiza na bampunda, na bapusu-pusu ya mvita, na bantu yina ke nataka bampunda mpe na nkonga na nene ya binwani. **8** Yandi ke kufwa na mvita, bantu nyonso ya bambanza yina kele pene-pene ya mubu, bawu ke timuna mabulu, bawu ke fulusa ntoto samu na kuyuluka bibaka, bawu ke sala muludi ya nene ya binwanunu ya nene yina ke kebaka ntulu. **9** Bawu ke bula bikaka ya nge na binwanunu yina kele mutindu yintu ya dimeme ya mbakala samu na kutobola bibaka ya bawu, bawu ke mwangisa bayinzo ya nge ya mutela ya yinda na kisadulu ya nene ya kisengo. **10** Samu na lutangu mingi ya bampunda ya bawu, nge ke fuluka na fundu-fundu, bibaka ya nge ke tekita na makelele ya binati-bampunda ya bawu, mpe na makelele ya makaalu ya bapusu-pusu ya bawu. Bawu ke kota na kati ya mbanza mutindu ba ke kotaka na mbanza na manima ya kutobola bibaka ya yawu. **11** Na bampunda ya bawu, bawu ke tambula na babalabala nyonso ya mbanza, bawu ke kufwa bantu ya nge na mbele ya mvita, bawu ke mwangisa matadi yina ba telemisaka mutindu bidimbu, ba byekaka samu na kusambidilaka yawu. **12** Bawu ke baka bimvwama ya nge, mutindu bima yina ba ke kuzwaka na manima ya kununga mvita, bawu ke botola bima ya beno ya mumbungu, bawu ke mwangisa bibaka ya nge, bawu ke mwangisa bayinzo ya nge ya kitoko, bawu ke baka matadi, bayinti na fundu-fundu, samu na kulosa yawu na kati ya mubu. **13** Mu ke sukisa banzimbu ya nge, mu ke sala ti bantu kuwa dyaka ve muningu ya bansambi ya nge. **14** Mu ke sala ti nge kuma mutindu ditadi ya nene ya mpamba, nge ke vwanda mutindu kisika yina milobi-mbisi ke kwizaka yanika bampwasa ya bawu, ba ke tunga dyaka nge ve. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu. **15** Yave, Mfumu ke na kutuba na Tile: Bantu yina ke zingaka na bisanga mpe bantu yina ke zingaka pene-pene ya mubu ke tekita, ntangu nge ke mwangana mpe ntangu bawu ke kuwa kulooka ya bantu yina ke tala mpasi na mambu yina ke salama na sika ya nge. **16** Bantinu yina ke zingaka pene-pene ya mubu, bawu ke bika bakiti ya bawu ya kintinu, bawu ke katula biyunga ya bawu na binkuti ya bawu ya ntalu. Bawu ke fuluka na boma mpe bawu ke vwanda na ntoto, bawu ke tatamana na kutekita mpe bawu ke vwanda na boma samu na mambu yina ke kumina nge. **17** Bawu ke yimbidila nge nzimbu yayi ya kyadi: Wapi mutindu nge me mwangana, nge yina bantu yina ke zingaka na sika ya nge vwandaka katuka pene-pene ya mubu, nge kele mbanza yina kele na nsangu, nge yina vwandaka na lulendo na mubu na bantu yina ke zingaka na sika ya nge, bantu nyonso vwandaka tala nge boma. **18** Ntangu yayi, bantu yina ke zingaka na bisanga ke tala boma, kilumbu yina mbanza ke kubwa, bantu yina ke zinga pene-pene ya mubu ke tala boma ntangu mbanza ke zimbana. **19** Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke sala ti nge kuma mbanza ya kumwangana, kisika yina bantu ke zinga dyaka ve kuna. Mu ke sala ti maza ya yisi ya mubu kwiza nwanisa nge mpe maza ya nene kudyamisa nge. **20** Mu ke kulumuna nge na bayina ke na kulumuka na ndyamu, kisika kele bantu yina kufwaka ntama, mu ke sala ti nge zinga na kati-kati ya yisi ya ntoto. Nge ke kuma mutindu bambanza yina kele ya kumwangana katuka ntama. Nge ke vwanda kisika mosi na bantu yina kele na kati ya bandyamu, bantu ke zinga dyaka sika ya nge. Mpe mu ke pesa nkembo na ntoto, kisika kele bantu ya moyo. **21** Mu ke sala ti bantu kutala boma mingi samu na mambu yina me kumina nge, samu ti nge me mwangana. Nge ke zinga dyaka ve, ba ke sosa nge kasi ba ke tala dyaka nge ve. Ni Yave me tuba yawu.

27 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge Mwana ya Muntu, yimba mukunga ya kyadi samu na Tile, **3** nge ke tuba mutindu yayi: Nge Tile, nge kele mbanza yina kele pene-pene ya mubu, nge yina ke salaka mumbungu na bantu mingi yina kele pene-pene ya mubu. Zabisa yandi mambu yina munu Yave Mfumu ke na kutuba: Nge Tile ke na kutuba mutindu yayi: «Mu ke kitoko ya kulutila.» **4** Bandilu ya nge kele tii na kati-kati ya mubu, bayina tungaka nge, bawu tungaka nge na kitoko ya kulutila. **5** Ba tungaka nge mutindu masuwa na bayinti ya sipelese ya yinsi ya Seyile, ba bakaka ba yinti ya sedele ya Libane samu na kuyidika dikunzi yina ba ke kangilaka balele ya masuwa. **6** Na bayinti ya mfinda ya Basane, bawu yidikaka bayinti yina ba ke natilaka bamasuwa ya nge, bawu yidikaka bakiti ya sedele yina katukaka na Asili mpe ba vukisaka yawu na meno ya nzawu yina katukaka na Sipele. **7** Balele ya nge ya ntalu ya lino ya masuwa, yina katukaka na Ngipiti, yawu ke sala ti ba zaba nge na ntama, balele ya ntinta ya dizulu, na ya mbwaki yina katukaka na Elisa, yawu vwandaka bumba bima ya nge ya mumbungu. **8** Bantu ya Sidone na bantu ya Alevade, bawu vwandaka mutindu bantu yina ke nataka masuwa samu na nge, bantu yina zaba kunata mbote-mbote masuwa, Oo! Tile, bawu vwandaka bantu ya ndwenga na sika ya nge. **9** Bakuluntu na bantu ya ndwenga ya mbanza Ngebale, bawu vwandaka na kiyeko ya kuyidikaka bamasuwa ya nge, bamasuwa nyonso yina vwanda tambula na mubu na bantu yina vwandaka sala na kati, bawu vwandaka kangama na sika ya nge, mpe bawu vwandaka sumba bima na sika ya nge. **10** Bantu ya yinsi ya Pelese, ya Lude, na Pute, bawu vwandaka na kati ya lutangu ya binwani ya nge, bawu vwandaka nwana samu na nge, bawu vwandaka tentika binwanunu ya bawu, yina ke kebaka nzutu na bayimpu ya bawu, bawu vwandaka sala nkembo ya nge. **11** Bantu ya Alevade mpe binwani ya nge, bawu vwandaka kenga na zulu ya bibaka ya lupangu, bantu ya Ngamade vwandaka kenga bayinzo ya nge ya mutela ya yinda, bawu vwandaka tentika bankutu yina ba ke tudilaka madyonga ya bawu na bibaka ya kati ya lupangu, bawu salaka ti nge vwanda na kitoko ya kulutila. **12** Bantu ya Talesise vwandaka sala mumbungu na nge samu na bimvwama ya nge ya mutindu na mutindu. Samu na bima ya nge ya mumbungu, bawu vwandaka pesa nge palata, bisengo, bisengo ya mpembe na kokote. **13** Bantu ya yinsi ya Ngelese, ya Tubale, mpe ya Meseke, bawu vwandaka sala mumbungu na nge, mpe bawu vwandaka pesa nge bandongo na bima yina ba yidikaka na kisengo ya mbwaki mpe nge vwandaka pesa bawu bima ya nge ya mumbungu. **14** Bantu ya yinsi ya Bete-Tongalema vwandaka pesa nge bampunda samu na bisalu, bampunda ya bamvita, na bampunda ya mitela ya nkufi. **15** Bantu ya mbanza Dedane vwandaka sala mpe mumbungu na nge, bantu ya bisanga mingi vwandaka kwiza sumba bima na sika ya nge. Bawu vwandaka futa nge na meno ya nzawu mpe na bayinti ya ndombe. **16** Bantu ya Alame vwandaka sala mumbungu na nge, samu na bima mingi ya nge ya mumbungu. Samu na yawu, bawu vwandaka pesa nge matadi ya ntalu, balele ya mbwaki, balele ya mwa ndombe, balele ya lino ya kitoko, mpe kolaye ya mubu na ditadi ya ntalu ya mbwaki yina ba ke bokilaka lubise. **17** Bantu ya Yuda na ya Isayeli vwandaka sala mumbungu na nge, bawu vwandaka pesa nge bambuma ya faline yina ke katukaka na mbanza Minite na mile, na mampa ya sukali na mafuta ya nyosi, mafuta na mananasi. **18** Bantu ya mbanza Damase vwandaka sala mumbungu na nge, bawu vwandaka sumba bima mingi na sika ya nge na bima ya mutindu na mutindu, samu na yawu, bawu vwandaka pesa nge malafu yina vwandaka katuka na Elebone, na binkuti yina ba yidikaka na mika ya mameme ya mpembe. **19** Kubanda na mbanza Uzale, bantu ya kifumba ya Vedane mpe ya Yavane vwandaka sumba bima ya bawu na kupesaka nge bisengo yina ba fikulaka, bawu vwandaka pesa nge kanele na matiti ya nsunga ya mbote. **20** Bantu ya Dedane vwandaka sala mumbungu na nge, na kupesaka nge bima yina ba ke tulaka na bampunda ya mvita. **21** Bantu ya yinsi ya Alabe na bantinu nyonso ya Kedale vwandaka sala mumbungu na nge. Kintwadi na bawu, beno vwandaka sala mumbungu ya bana ya mameme ya mbakala, mameme ya mbakala mpe bankombo ya mbakala. **22** Bantu ya mumbungu ya Saba na ya Layema vwandaka sala mumbungu na nge. Bawu vwandaka pesa nge mananasi ya mbote, na matadi ya mutindu na mutindu ya ntalu na wolo. **23** Bambanza ya Alane, ya Kane na Edene vwandaka sala mumbungu na nge, mutindu mosi mpe yinsi ya Saba, ya Asule, na ya Kilemade. **24** Bawu vwandaka sala mumbungu na nge, mumbungu ya bima ya ntalu, bawu vwandaka nata na sika ya nge, binkuti ya ntinta ya dizulu, binkuti ya ntalu yina ba tungaka na basinga ya bantinta mingi, batapi ya bantinta mingi. **25** Bamasuwa ya Talesise vwandaka nata bima ya nge ya mumbungu. Tile, nge vwandaka ya kufuluka na bimvwama, mpe nkembo, na kati-kati ya mubu. **26** Bantu ya nge yina ke nataka bamasuwa nataka nge na kati-kati ya maza ya nene, mupepe yina katukaka na esete mwangisaka na kati-kati ya mubu. **27** Bimvwama ya nge, bima ya nge ya mumbungu, bantu ya nge yina ke nataka bamasuwa, na bantu yina ke salaka na kati ya bamasuwa, na bayina ke yidikaka bamasuwa. Bantu yina ke sumbaka bima ya nge, bantu nyonso yina kele na nge, na binwani yina kele na nge, bawu nyonso ke kubwa na mubu, na kilumbu yina nge ke kubwa. **28** Na kulooka ya bantu yina ke salaka na bamasuwa ya nge, bantu yina ke zingaka pene-pene ya mubu ke tekitaka. **29** Bantu yina ke nataka bamasuwa, bawu ke bika masuwa, bayina nyonso ke salaka na kati ya bamasuwa na mubu, bawu ke bika masuwa samu na kukuluka na ntoto. **30** Bawu ke na kuyawula samu na nge, bawu ke looka na kutuba mambu ya mpasi, bawu ke na kufulusa ntoto na bayintu ya bawu, bawu ke na kubaluka na zulu ya bombi. **31** Bawu ke na katula bansuki ya bawu, samu na nge, bawu ke na kulwata balele ya matanga, na kati ya kyadi, bawu ke na kudila samu na nge, bawu ke na kuyawula na kyadi nyonso. **32** Na kati ya bampasi ya bawu, bawu vwandaka yimba mikunga ya kyadi samu na nge, bawu vwandaka yimba mukunga ya kyadi: Wapi mbanza yina kele mutindu Tile, na ntangu yayi, yawu me mwangana na kati-kati ya mubu. **33** Ntangu bantu vwandaka basisa bima ya mumbungu na kati ya bamasuwa ya nge, yawu vwandaka sala ti bantu mingi kuzwa madya, bimvwama ya nge, na bima ya nge ya mumbungu, yawu vwandaka mvwamisa bantinu ya ntoto nyonso. **34** Kasi ntangu yayi, bimpo ya mubu me mwangisa nge, nge me kubwa mpe nge me kwenda na yisi ya mubu, bimvwama ya nge, na bantu yina ke salaka na kati ya bamasuwa ya nge, bawu nyonso me dyama na nge na kati ya mubu. **35** Bantu nyonso yina ke zingaka na bisanga, bawu ke tala boma samu na nge, bantinu ya bawu ke tala boma, bizizi ya bawu ke vwanda ya kyadi. **36** Bantu ya mumbungu ya bayinsi ya nzenza ke sala muyosi na boma nyonso, mpe nge ke zimbana samu na bantangu nyonso. Mu ke sala ti bantu kutala boma mingi samu na mambu yina me kumina nge, samu ti ba ke tunga dyaka nge ve.

28 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge Mwana ya Muntu, tuba na ntinu ya Tile: «Yave Mfumu ke na kutuba na nge: "Nge kumaka na lunangu mpe nge tubaka mutindu yayi: Mu kele Nzambi, mu kele ya kuvwanda na kiti ya

kintinu ya banzambi, na kati-kati ya mubu!" Na kutala mbote, nge kele muntu, kasi Nzambi ve. Nge ke na kubanza ti nge kele Nzambi. **3** Nge ke na kubanza ti nge me lutila ndwenga na Danyele mpe na ntwala ya nge, ya kele na mansweki yina kele ya kubumbama. **4** Na ndwenga mpe na mayela ya nge, nge kuzwaka bimvwama mingi, nge kuzwaka wolo na palata na bibumbulu ya nge. **5** Na mayela ya nge ya mumbungu, nge kumaka na bimvwama mingi mpe samu na bimvwama ya nge, nge kumaka na lunangu.» **6** Na yina, munu Yave Mfumu, mu ke na kutuba: «Mutindu nge ke na kubanza ti kele nzambi, **7** samu na yawu, mu ke fidisa nge bantu ya bayinsi ya nzenza, bantu yina ke sakanaka ve. Bawu ke mwangisa nge na bambele ya bawu ya mvita, bima ya nge yina nge yidikaka na ndwenga ya nge mpe bawu ke safula nkembo ya nge. **8** Bawu ke kulumuna nge na kati ya ndyamu, nge ke kufwa lufwa ya mpasi na kati-kati ya mubu. **9** Na mantwala ya muntu yina ke kufwa nge, nge ke tuba dyaka ti: "Mu kele Nzambi?" Ve, nge kele Nzambi ve, kasi nge kele muntu na maboko ya bantu yina ke kufwa nge! **10** Nge ke kufwa na maboko ya bantu ya nzenza mutindu ke kufwaka muntu yina ba zengaka ve bubakala. Ya tsyelika, ni munu Yave Mfumu me tuba yawu.» **11** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **12** Nge Mwana ya Muntu, yimbila mukunga ya kyadi samu na ntinu ya Tile! Zabisa yandi ti: Yave Mfumu ke na kutuba: Nge vwandaka muntu ya kulunga na ndwenga, nge vwandaka kifwani ya muntu ya kulunga na kitoko. **13** Nge vwandaka zinga na Edeni, bilanga ya Nzambi, nge vwandaka ya kulwata matadi ya ntalu, ya mutindu na mutindu: Libise, saledwane, topaze, dyamane, kizolite, onikese, zasepe, safile, malasite, emelode na wolo. Nge vwandaka na bisikulu ya wolo, bangoma ya fyoti na matuutu samu na kilumbu yina ba yidikaka nge. **14** Nge vwandaka keluba yina ke kengaka, mapapu ya nge vwadaka ya kuyalumuka, mu tulaka nge na zulu ya mongo ya longo ya Nzambi. Nge vwandaka tambula na zulu ya matadi ya ntalu yina ke lezimaka. **15** Nge vwandaka na ndyatulu ya mbote kubanda na kilumbu yina ba yidikaka nge tii na ntangu yina yimbi talanaka na ntima ya nge. **16** Samu na ntomosono ya mumbungu ya nge, nge kukipesaka na kusala yimbi na ngolo ya nge nyonso mpe nge sumukaka. Nge keluba yina ke kengaka, mu bingisaka nge, ntama na mongo ya Nzambi. Mu bingisaka nge samu ti nge vwanda dyaka ve na kati-kati ya matadi ya ntalu yina ke lezimaka. **17** Nge kumaka na lunangu samu na kitoko ya nge. Samu na kitoko ya nge, nge bebisaka ndwenga ya nge. Mu losaka nge na ntoto, samu ti bantinu ya ntoto nyonso kutala nge mpe bawu kuyituka. **18** Samu na yimbi ya nge ya kulutila, na mayuya yina nge vwandaka sala na mumbungu ya nge, nge safulaka bisika ya nge ya longo. Mu ke namisa tiya na kati ya mbanza ya nge mpe yawu ke nyengisa nge, na meso ya bantu nyonso yina ke na kutala nge. **19** Bantu nyonso yina zaba nge na kati ya makanda ya bantu. Mu ke sala ti bantu kutala boma mingi samu na mambu yina me kumina nge, nge ke zimbana, ba ke tunga dyaka nge ve. **20** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **21** Nge mwana ya munu, tala na lweka ya ntinu ya Sidone, mpe bikula samu na yandi. **22** Nge ke tuba na yandi ti: Yave Mfumu ke na kutuba: Nge mbanza Sidone, mu ke pesa nge kitumbu, mu ke lakisa nge nkembo ya munu. Ntangu mu ke lungisa lufundusu ya munu na kati-kati ya nge, mpe mu ke lakisa yandi bulongo ya munu. Mpe yandi ke zaba ti mu kele Yave. **23** Mu ke fidisa nge kiyoolo, menga ya bantu ke tanga na babala-bala ya nge, bantu ke kufwa na kati ya mbanza na mbele ya mvita na bisika nyonso mpe bantu nyonso ke zaba ti mu kele Yave. **24** Yinsi mosi ve ke tatamana na kuvweza dikanda ya Isayeli. Bawu ke vwanda dyaka ve mutindu bansende samu na kukwamisa to kutalisa Isayeli mpasi, na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **25** Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke kutikisa dikanda ya Isayeli na kati ya bantu ya bayinsi yina bawu kele, kuna na bisika yina mu mwangisaka bawu. Mpe mu ke lakisa bawu bulongo ya munu na mantwala ya bayinsi yina. Bawu ke zinga na ntoto ya bawu, yina mu pesa na Yakobi, kisyelo ya munu. **26** Bawu ke zinga kuna na kizunu, bawu ke tunga bayinzo mpe bawu ke zinga na yawu. Bawu ke kuna bilanga ya vinu, Bawu ke zinga na kizunu. Na ntangu mu ke fundisa bantu yina ke na kuvweza bawu, bantu yina ke zingaka pene-pene na bawu ke zaba ti mu kele Yave Mfumu, Nzambi ya bawu.

29 Na kilumbu ya kumi na zole ya ngonda ya kumi na mvula ya kumi, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge Mwana ya Muntu, balula kizizi ya nge na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Bikula samu na yandi mpe samu na bantu nyonso ya Ngipiti. **3** Zabisa yandi ti Yave ke na kutuba: Mu ke pesa nge kitumbu, nge ntinu ya Ngipiti, nge yina kele ngando ya nene, yina kele na kati ya nzadi ya Nile. Nge yina tubaka: Nzadi ya Nile kele ya munu, ni munu salaka yawu. **4** Mu ke tula nge bisengo na mibanga ya nge, mu ke sala ti bambisi ya nzadi kangama na makaalu ya nge, Mu ke basisa nge na banzadi na bambisi yina kele na kati ya banzadi ya nge, na bambisi nyonso yina kele ya kukangama na makaalu ya nge. **5** Mu ke losa nge na yinsi ya kuyuma, nge na bambisi ya nge nyonso ya banzadi ya Nile, yina ke tambulaka na kati ya maza. Nge ke kubwa na ntoto kuna na bilanga, ata muntu ke telemisa nge mpe ata muntu ke kunda nge. Mu ke pesa nge na bibulu mpe na bandeke ya mazulu samu ti bawu kudya nge. **6** Bantu nyonso ya Ngipiti ke zaba, ti mu kele Yave, samu ti lusalusu ya bawu samu na bantu ya Isayeli vwandaka ngolo ve, lusalusu ya yango kele mutindu twandu. **7** Ntangu bawu simbaka nge na diboko, nge zenganaka, nge pasulaka magembo ya bawu. Ntangu bawu vwandaka sosa lusalusu na sika ya nge, nge zenganaka, nge vwandaka buka luketo ya bawu. **8** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: Mu ke sala ti beno vwanda na mvita mpe mu ke sala ti bantu na bibulu manisa na kufwa. **9** Yinsi ya Ngipiti ke mwangana mpe bantu ke vwanda dyaka ve kuna, mpe bawu ke zaba ti mu kele Yave. Samu ti yandi ke na kutuba: «Nzadi ya Nile kele ya munu, ni munu salaka yawu.» **10** Ni yawu yina, mu ke pesa kitumbu na Ngipiti mpe na bamwila ya nge. Mu ke sala ti yinsi ya Ngipiti kukuma kisika ya kumwangana, yina bantu ke vwanda dyaka ve kuna, kubanda na Mingedole, na Syene tii na ndilu ya Kuse. **11** Ata muntu mpe ata kibulu ke luta dyaka kuna, mpe na bamvula makumi yiya, bantu ke zinga dyaka ve kuna. **12** Mu ke sala ti yinsi ya Ngipiti kukuma kisika ya kumwangana na kati ya bayinsi ya kumwangana, mu ke sala ti bambanza ya yawu kukuma ya kumwangana na kati ya bambanza ya kumwangana na bamvula makumi yiya. Mu ke mwangisa bantu ya Ngipiti na kati ya bayinsi, mu ke bingisa bawu na bayinsi ya nzenza. **13** «Yave Mfumu ke na kutuba: Na manima ya bamvula makumi yiya, mu ke kutikisa bantu ya Ngipiti na kisika mosi, katuka bisika nyonso yina bawu ke vwanda ya kumwangana. **14** Mu ke bongisa luzingu ya bantu ya Ngipiti, mu ke vutula bawu na yinsi ya Patelose, yinsi, kisika yina bawu katukaka. Kuna, bawu ke kuma yinsi ya kintinu ya kukuluka. **15** Ngipiti ke kuluka na yisi ya bintinu nyonso, mpe yandi ke vwanda dyaka ve na zulu ya bayinsi ya nkaka. Mu ke kulula yandi samu ti yandi kuyala dyaka ve bayinsi ya nkaka. **16** Na yina, bantu ya Isayeli ke vwanda dyaka ve na kizunu. Yawu ke vwanda kidimbu ya disumu yina Isayeli salaka, samu ti bawu tulaka kivuvu ya bawu na Ngipiti. Na yina, bawu ke

zaba ti mu kele Yave Mfumu.» **17** Kilumbu ya ntete ya nganda ya ntete na mvula ya makumi zole na nsambwadi, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **18** «Nge Mwana ya Muntu, Nebukadenesale, ntinu ya Babilone kwikaka binwani ya yandi bisalu ya ngolo samu kunwanisa Tile. Samu na yawu, bayintu ya binwani vwandaka dyaka ve na bansuki, magembo ya bawu tengamaka. Kasi bawu kuzwaka ata ndandu samu na kisalu yina bawu salaka na Tile ya vwanda ntinu mpe binwani ya yandi. **19** Samu na yawu, Yave Nzambi ke na kutuba: Mu ke pesa Yinsi ya Ngipiti na Nebukadenesale, ntinu ya Babilone. Yandi ke baka bimvwama, yandi ke baka bima ya bawu mpe yandi ke kwenda ya yawu. Yawu ke vwanda difuta ya yandi na binwani ya yandi. **20** Samu na kufuta yandi na kisalu yina bawu me sala samu na Tile, mu ke pesa yandi Ngipiti, samu ti bawu me sadila munu. Ni munu Yave, Mfumu me tuba yawu.» **21** «Na kilumbu yina, mu ke kulisa ngolo ya Isayeli, samu na nge Ezekyele, mu ke fungula yinwa ya nge mpe mu ke sala ti nge tuba na kati-kati ya bawu, samu ti bawu kuzaba ti mu kele Yave.»

30 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge Mwana ya Muntu, bikula na kutuba ti Yave Mfumu ke na kutuba: Beno yawula samu na kilumbu yina. **3** Kilumbu yina ke na kukwiza, yawu me belama, Kilumbu ya Yave, yawu kele kilumbu ya matuti, yawu ke vwanda ntangu ya mfundusu samu na bayinsi. **4** Mbele ya mvita ke kota na Ngipiti, mpasi ke kuma tii na Kuse, ntangu bantu ke kufwa na Ngipiti, bambeni ke baka bimvwama ya bantu ya Ngipiti, bawu ke mwangisa mpe balufulu ya bayinzo. **5** Kuse, Pute mpe Lude na bantu nyonso yina kele kuna, Kube na bantu ya yinsi ya kiwisa, bawu nyonso ke kufwa na mbele ya mvita. **6** Yave ke na kutuba: Bayina nyonso ke nwaninaka yinsi ya Ngipiti, bawu ke kufwa, ngolo yina yandi ke sadilaka fyele, yawu ke lemba, kubanda na Mingedole tii na Asuwane, bawu ke kufwa na mbele ya mvita, Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **7** Ngipiti ke mwangana na kati-kati ya bayinsi ya kumwangana. Bambanza ya bawu ke mwangana mutindu bambanza yina kele ya kumwangana. **8** Ntangu mu ke tula tiya na Ngipiti, mu ke mwangisa bayina nyonso ke sadisaka bawu. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave. **9** Na kilumbu yina, mu ke fidisa bantumwa yina ke kota na babwatu samu na kukwenda na Kuse. Bawu ke sala ti Kuse kutekita ata ti bawu kele na lukengolo ya mbote. Mpasi ke vwanda na kati-kati ya bawu ntangu mu ke pesa kitumbu na yinsi ya Ngipiti. Ya tsyelika, kilumbu yango ke na kukwiza. **10** «Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke zimbisa bantu mingi ya Ngipiti, mu ke sadila Nebukadenesale, ntinu ya Babilone samu na kulungisa yawu. **11** Yandi na binwani ya yandi yina me lutila ngolo na binwani ya bayinsi ya nkaka, bawu ke nwanisa Ngipiti mpe bavumbi ke fuluka na yinsi. **12** Mu ke yumisa miila ya nzadi Nile ya Ngipiti, mu ke yekula yinsi ya bawu na sika ya bantu ya mavanga ya yimbi. Mu ke sala ti banzenza kumwangisa yinsi na bima nyonso yina kele na yawu. Ni munu Yave me tuba yawu. **13** «Yave, Mfumu ke na kutuba: Mu ke zimbisa biteki. Mu ke zimbisa banzambi ya luvunu ya mbanza ya Mefise. Yinsi ya Ngipiti ke vwanda dyaka ve na bamfumu. Mu ke sala ti bantu kuvwanda na boma na yinsi. **14** Mu ke mwangisa mbanza Patelose, mu ke yoka mbanza Tesoyane. Mu ke fundisa mbanza Tebese. **15** Mu ke lakisa nkele ya munu na bantu ya Sine, mbanza ya kutungama na bibaka ya lukengolo ya Ngipiti. Mu ke manisa na kufwa bantu ya mbanza Tebese. **16** Mu ke yoka yinsi ya Ngipiti. Bantu ya Sine ke tala boma ya kulutila. Ba ke mwangisa mbanza ya Tebese. Bambeni ke baka mbanza ya Memfi na ntangu. **17** Bantwenya ya yinsi ya One mpe ya Pi-Besete ke kufwa na mbele ya mvita. Bayina ke bikana na bambanza, ba ke nata bawu na ngolo na yinsi ya nzenza. **18** Kuna na Dafene, bwisi ke yila na ntangu. Ntangu mu ke sukisa dema yina yinsi ya Ngipiti vwandaka kwika na bayinsi ya nkaka, mu ke sukisa mpe lunangu yina yandi vwandaka kuzwa samu na ngolo ya yandi. Dituti ke fuka mbanza mpe ba ke nata bana ya bawu ya bakento na ngolo na yinsi ya nzenza. **19** Mu ke fundisa bantu ya yinsi ya Ngipiti mpe bawu ke zaba ti mu kele Yave.» **20** Na kilumbu ya nsambwadi, na nganda ya ntete, ya mvula ya kumi na mosi, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **21** «Nge Mwana ya Muntu, mu ke buka diboko ya Falawo ntinu ya Ngipiti. Muntu ve ke tula yandi manganga, muntu ve ke kanga yandi diboko yango, yandi ke kuzwa ve ngolo ya kusimba mbele ya mvita. **22** Ni yawu yina, Yave Mfumu ke na kutuba: Mu ke pesa kitumbu na Falawo, ntinu ya Ngipiti. Mu ke buka yandi maboko nyonso zole, yina kele ya kubukana, na yina kele ntete na ngolo. Mpe mu ke bwisisa mbele ya mvita yina kele na diboko ya yandi. **23** Mu ke mwangisa bantu ya Ngipiti na kati-kati ya makanda ya bantu, mu ke bingisa bawu na bayinsi nyonso ya nzenza. **24** Mu ke sala ti ntinu ya Babilone kuvwanda na ngolo, mpe mu ke tula mbele ya munu ya mvita na diboko ya yandi. Mu ke buka maboko ya ntinu ya Ngipiti mpe yandi ke yawula na mantwala ya mbeni ya yandi mutindu ke yawulaka muntu yina kele na kati ya mpasi ya lufwa. **25** Mu ke sala ti ntinu ya Babilone kuvwanda na ngolo, maboko ya Falawo ke kubwa, mu ke tula mbele ya munu ya mvita na diboko ya ntinu ya Babilone mpe yandi ke talisa yawu na Ngipiti. Na yina, bawu ke ndima ti mu kele Yave. **26** Mu ke mwangisa bantu ya Ngipiti na kati-kati ya makanda ya bantu, mu ke bingisa bawu na bayinsi nyonso ya nzenza. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave.»

31 Na kilumbu ya ntete, na nganda ya tatu ya mvula ya kumi na mosi, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge, Mwana ya Muntu, tuba na Falawo, ntinu ya Ngipiti na bantu ya yandi nyonso yina kele na yandi. Na bunene ya nge, nani kele mutindu nge? **3** Yinsi ya Asili vwandaka mutindu yinti ya sedele ya Libane, yawu kele na bintala ya mbote, yawu kele na mpewo ya mbote, yawu kele yinti ya yinda, nsongi ya yawu me kuma tii na matuti. **4** Maza salaka ti yawu kuma nene, miila yina kele na yinsi ya ntoto, yawu me sala ti yawu kukula. Maza fulukaka na myanzi ya yinti yina, maza yango vwandaka kulumuka na bayinti nyonso ya mfinda. **5** Ni yawu yina yinti yina vwandaka yinda mingi, kulutila bayinti ya mfinda, bintala ya yawu vwandaka mingi mpe yinda, samu na maza ya mingi yina yawu vwandaka kuzwa. **6** Bandeke nyonso ya mazulu, yawu vwandaka zinga na yinti yina, bibulu nyonso ya mfinda, yawu vwandaka buta na yisi ya yinti yina, bantu ya makanda nyonso vwandaka kwiza pema na mpewo ya yawu. **7** Yinti yango vwandaka kitoko samu na bunene ya yawu, mpe samu na bintala ya yawu ya mingi, myanzi ya yawu vwanda kota na kati-kati ya ntoto, yina kele na maza mingi. **8** Na kati ya bilanga ya Nzambi, ata yinti mosi ve ya sedele me fwanana na yawu, ata yinti mosi ve ya sipelese ke na bintala ya kitoko, ata yinti mosi ve ke pesaka mpewo ya mingi, ata yinti mosi ve me lutila yawu na kitoko, na kati ya bilanga ya Nzambi. **9** Mu salaka ti yawu vwanda na bintala ya mbote, bayinti nyonso ya Edeni, bilanga ya Nzambi, bayinti vwandaka sadila yawu kimbanda. **10** Ni yawu yina, munu Yave, Mfumu, ke na kutuba: Samu ti nge me kula, mpe samu ti nsongi ya nge me kwenda tii na zulu yawu me sala ti ntima yandi kuma na lunangu samu na mutela ya yandi. **11** Ni yawu yina mu me yekula yandi na maboko ya muntu yina me lutila lulendo na bayinsi nyonso. Samu ti

ba pesa yandi musendo mutindu kele mavanga ya yandi ya yimbi, mu me bingisa yandi. **12** Bantu ya nzenza, bayina ke salaka yimbi ya kulutila, me zenga yandi mpe me bika yandi kuna. Bintala ya yandi ke kubwa na myongo mpe na midimba nyonso. Bintala ya yandi zenganaka na mizumba nyonso ya yinsi. Bantu ya makanda nyonso ya ntoto katuka na yisi ya mpewo ya yandi, bawu bikaka yandi. **13** Bandeke nyonso ya mazulu ke kwiza zinga na yinti yina ba me zenga, bibulu nyonso ya mfinda ke kwiza zinga na kati-kati ya bintala ya yawu. **14** Na yina, ata yinti na kati ya bayinti nyonso yina kele pene-pene ya maza ke vwanda na lunangu samu na yinda ya yandi mpe ata yinti ke vwanda na nsongi yina ke kwenda tii na matuti. Bawu nyonso ke kufwa mutindu bantu. Bawu nyonso ke kwenda na kati-kati ya yisi ya ntoto, kintwadi na bayina kulumukaka na ndyamu. **15** Yave, Mfumu ke na kutuba: Kilumbu yina sedele kulumukaka na yinsi ya bantu ya kufwa, mu salaka matanga, mu kangaka maza yina kele na yisi ya ntoto samu na yandi. Mu salaka ti maza ya miila kulumuka dyaka ve, samu na yandi, mu salaka ti mpimpa vwanda na zulu ya myongo ya Libane. Mpe bayinti nyonso ya mfinda ke yuma samu na yandi. **(Sheol h7585) 16** Na ntangu mu bwisaka yinti yina, bantu ya bayinsi ya nkaka tekitaka na makelele ya yawu. Ntangu mu kulumunaka yandi na yinsi ya bafwa, kintwadi na bantu yina ke kulumukaka na ndyamu, na kati-kati ya yisi ya ntoto, bayinti nyonso ya bilanga ya Edeni, bayinti nyonso ya mbote, ya kitoko ya Libane yina vwandaka kuzwa maza, yawu kuzwaka mbombolo. **(Sheol h7585) 17** Bawu mpe kulumukaka na yandi na yinsi ya bantu ya kufwa, kisika yina kele bantu yina kufwaka na mbele ya mvita. Bawu vwandaka sadisa yandi, bawu vwandaka zinga na mpewo ya lulendo ya yandi na kati-kati ya makanda ya bantu. **(Sheol h7585) 18** Nani me fwanana na nge na bunene mpe na nkembo na bayinti nyonso na kati ya bilanga ya Edeni? Ba ke kulumuna nge na kati-kati ya yisi ya ntoto, kintwadi na bayinti ya bilanga ya Edeni. Ba ke kunda nge kintwadi na bantu yina ba me zengisa ve bubakala mpe na bantu yina kufwaka na mbele ya mvita. Yayi ni musendo yina mu ke pesa na Falawo na bantu ya yandi, Ni Yave me tuba yawu.

32 Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya kumi na zole ya mvula ya kumi na zole, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge, Mwana ya Muntu, yimbila mukunga ya kyadi samu na Falawo, ntinu ya Ngipiti! Nge ke tuba na yandi: Nge vwandaka mutindu mwana ya nkosi na kati-kati ya bantu ya makanda, nge vwandaka mutindu kibulu ya nsisi yina kele na kati ya mubu, nge vwandaka basika na kati ya maza mpe nge vwandaka ningisa miila, nge vwandaka ningisa maza na makulu ya nge, nge vwandaka bebisa miila nyonso. **3** Yave, Mfumu ke na kutuba: Ntangu bantu mingi ke vukana, mu ke kanga nge na mutambu ya bambisi, mu ke benda nge na kati ya mpwasa. **4** Mu ke losa nge na ntoto, mu ke losa nge na kati ya mfinda, mu ke sala ti bandeke nyonso ya mazulu kwiza zinga na zulu ya nge, mu ke pesa nge na bibulu nyonso ya mfinda, nge ke kuma madya ya bawu. **5** Mu ke tula nzutu ya nge na zulu ya myongo, mu ke fulusa midimba na misuni ya nge. **6** Mu ke fulusa yinsi na menga ya nge, yawu ke kuma tii na myongo, menga ke fuluka tii na midimba. **7** Ntangu nge ke kufwa, mu ke kanga mazulu, mu ke sala ti bambwetete kulezima dyaka ve, mu ke kanga ntangu na dituti, ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. **8** Samu na nge, mu ke sala ti ngonda, ntangu na bambwetete, kulezima dyaka ve, mu ke sala ti kitombe fuluka na yinsi ya nge, ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **9** Mu ke sala ti bantu mingi kuvwanda na kyadi, ntangu mu ke samuna kumwangana ya nge na bantu ya makanda, bantu yina nge vwandaka zaba ve. **10** Mu ke mwangisa bantu ya makanda mingi samu na nge, bantinu ya bawu ke tekita na boma samu na nge, mu ke basisa mbele ya munu ya mvita na ntwala ya bawu. Kilumbu yina nge ke kubwa, bawu ke lemba ve na kutekita, mosi na mosi, ke tala boma ntangu nyonso samu na luzingu ya yandi. **11** Yave, Mfumu ke na kutuba: Mbele ya mvita ya ntinu ya Babilone ke bwidila nge. **12** Mu ke sala ti ba kufwa na mbele ya mvita bantu ya nge nyonso ya mingi-mingi, na binwani ya makanda ya bantu yina ke sakanaka ve, bawu ke sukisa lunangu ya bantu ya Ngipiti, bantu nyonso ya bawu ke zimbana. **13** Mu ke kufwa bibulu ya nge nyonso, yina kele pene-pene ya miila ya nzadi Nile, makulu ya bantu na ya bibulu ke ningisa dyaka ve maza. **14** Mu ke dingimisa miila ya bawu, mu ke sala ti miila ya bawu tanga mutindu mafuta, ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **15** Ntangu mu ke mwangisa yinsi ya Ngipiti, yawu ke kuma mutindu yinsi ya kuyuma, mu ke zimbisa bima nyonso yina kele kuna, mu ke manisa na kufwa bantu nyonso yina ke zingaka kuna, na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave. **16** Yayi ni mukunga ya kyadi yina bantu ke yimbila, ya kele ni bandumba ya makanda ya bantu ke yimbila yawu. Bawu ke yimbila yawu samu na Ngipiti. Bawu ke yimbila yawu samu na bantu nyonso yina ke zingaka kuna. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **17** Na kilumbu ya kumi na tanu, ya ngonda, na mvula ya kumi na zole, mambu ya Yave kuminaka munu: **18** Nge, Mwana ya Muntu, yimbila mukunga ya kyadi samu na bantu mingi ya Ngipiti. Kulumuna bawu na bandumba ya makanda ya bantu yina kele na lulendo, na kati-kati ya yisi ya ntoto, kintwadi na bantu yina kulumukaka na ndyamu. **19** Nani nge me lutila na kitoko? Kulumuka, ba ke kunda nge na bantu yina ba me zengisa ve bubakala. **20** Bawu ke kufwa na kati ya bantu yina ke kufwa na mbele ya mvita, mbele ya mvita me kuma, beno nata Ngipiti na bantu ya yandi ya mingi-mingi! **21** Binwani ya kibakala, bayina kele na yinsi ya bantu ya kufwa, na bayina vwandaka sadisa bawu, bawu ke tuba: Bawu me kulumuka, mpe me kwiza lala ata na kati-kati ya beto, bawu bantu yina ba me zengisa ve bubakala, bawu me kufwa na mbele ya mvita. **(Sheol h7585) 22** Yayi ni Asili, yandi na bantu ya yandi nyonso, bawu me kufwa, bandyamu ya bawu me zunga bawu, bawu nyonso me kufwa na mbele ya mvita. **23** Ba tulaka bandyamu ya bawu, na kati ya dibulu ya yinda, bantu mingi ya yandi me zunga ndyamu ya yandi, bawu nyonso me kufwa, bawu me kufwa na mbele ya mvita, ni bawu vwandaka talisa bantu boma na ntoto. **24** Beno tala ntinu ya Elame na binwani ya yandi, bandyamu ya binwani ya yandi me zunga yandi, bawu nyonso me kufwa, bawu me kufwa na mbele ya mvita, bantu yina ba me zengisa ve bubakala, bayina vwandaka talisa bantu boma awa na ntoto ya bantu ya moyo, bawu me kulumuka na kati-kati ya yisi ya ntoto, ntangu yayi, bawu me fuluka na nsoni, kintwadi na bayina kulumukaka na ndyamu. **25** Ba me lalisa nzutu ya ntinu ya Elame, na kati-kati ya binwani ya yandi nyonso yina kufwaka na mbele ya mvita, bandyamu ya binwani ya yandi me zunga yandi, bantu nyonso yina ba me zengisa ve bubakala me kufwa na mbele ya mvita, bawu yina vwandaka talisa bantu mpasi, kati na nsoni, bawu kele kintwadi na bayina kulumukaka na yinsi ya bantu ya kufwa, ba tulaka bawu na kati-kati ya bayina kufwa na mbele ya mvita. **26** Ntinu ya Meseke na ya Tubale, me kufwa na binwani ya bawu nyonso, bandyamu ya binwani ya bawu me zunga bawu, bantu yina ba me zengisa ve bubakala me kufwa na mbele ya mvita, bayina vwandaka talisa bantu boma awa na ntoto ya bantu ya moyo, **27** Ba kundaka ve bawu kisika mosi na binwani ya kibakala, bawu kufwaka kintwadi na bantu yina ba me zengisa

ve bubakala, bawu kulumukaka na yinsi ya bantu ya kufwa, na bambele ya bawu ya mvita na yisi ya bayintu ya bawu, na binwanunu ya bawu, kasi yimbi ya bawu kele na zulu ya mikwa ya bawu, samu ti binwani yina ya kibakala vwandaka talisa bantu boma, awa na ntoto ya bantu ya moyo. **(Sheol h7585)** **28** Samu na nge Falawo, nge me kufwa, ba me kunda nge kisika mosi na bantu yina ba me zengisa ve bubakala, ba tulaka nge kintwadi na bayina kufwaka na mbele ya mvita. **29** Beno tala Edome, bantinu ya yandi, na bamfumu ya yandi, ba kundaka bawu na bantu yina kufwaka na mbele ya mvita ata ti bawu vwandaka na kibakala. Ba kundaka bawu kintwadi na bantu yina ba me zengisa ve bubakala, bayina kulumukaka na ndyamu. **30** Bamfumu nyonso ya node, na bantu nyonso ya Sidone, bayina kufwaka na bawu na mbele ya mvita, ata ti bawu vwandaka talisa bantu boma samu na kibakala ya bawu, kasi bawu kele ya kufuluka na nsoni, bawu kufwaka na nsoni mpe ba kundaka bawu kintwadi na bantu yina ba me zengisa ve bubakala, bayina kulumukaka na ndyamu. **31** Falawo ke tala bawu, mpe yandi ke kuzwa mbombolo samu na mambu yina me kumina binwani ya yandi. Falawo, na binwani ya yandi, bawu ke kufwa na mbele ya mvita. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **32** Mu ke mwangisa nkele ya munu awa na ntoto ya bantu ya moyo, ntangu yayi, Falawo, na binwani ya yandi nyonso me kufwa mpe ba ke kunda bawu, kintwadi na bantu yina ba me zengisa ve bubakala, bayina kufwaka na mbele ya mvita. Ni Yave Mfumu me tuba yawu.

33 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge, Mwana ya Muntu, tuba na bantu ya nge! Ntangu mu ke fidisa mbele ya mvita na yinsi mpe bantu ya yinsi soola muntu samu na kuvwanda nkebi ya bawu, **3** kana muntu yango tala mutindu mbele ya mvita ke na kwiza na yinsi mpe yandi baka mpungi samu na kukebisa bantu, **4** kana muntu yina me kuwa muningu ya mpungi yandi sala ve keba mpe na manima yandi kufwa na mbele ya mvita, lufwa ya yandi ke vwanda na yintu ya yandi mosi. **5** Yandi me kuwa muningu ya mpungi, kasi yandi me sala ve keba, lufwa ya yandi ke vwanda na yintu ya yandi. Muntu yina ke sala keba, yandi ke vuukisa luzingu ya yandi. **6** Kana nkebi me tala mutindu mbele ya mvita ke na kwiza, mpe ti yandi me sika ve mpungi, na yina bantu ke sala ve keba, mbele ya mvita ke kuma mpe yawu ke kufwa bantu. Bawu ke kufwa na masumu ya bawu, kasi munu, mu ke fundisa nge samu na lufwa ya bawu.» **7** «Nge, Mwana ya Muntu, mu me tula nge nkebi ya dikanda ya Isayeli. Konso ntangu yina mu ke pesa nge mambu ya munu, nge ke zabisa bawu yawu samu na kukebisa bawu na nkumbu ya munu.» **8** Ntangu mu ke tuba na muntu ya yimbi ti: «Nge muntu ya yimbi, kaka kufwa nge ke kufwa.» Kana nge kebisa ve yandi samu ti yandi soba nkadulu ya yandi, yandi ke kufwa samu na masumu ya yandi. Kasi munu, mu ke fundisa nge samu na lufwa ya yandi. **9** Kana nge kebisa muntu ya mavanga ya yimbi, mpe ti na manima yandi me bika ve na kusala yimbi, yandi ke kufwa samu na yimbi ya yandi. Kasi nge, nge me vuukisa luzingu ya nge. **10** Nge, Mwana ya Muntu, tuba na dikanda ya Isayeli: «Beno ke na kutuba: masumu ya beto, na kukondwa kutumama ya beto, kele na zulu ya beto, mpe samu na yawu beto ke na kufwa malembe-malembe. Wapi mutindu beto lenda zinga?» **11** Zabisa bawu, mu kele moyo, munu Yave, Mfumu ke na kutuba: «Mu ke yangalalaka ve na lufwa na muntu ya mavanga ya yimbi, mu zola ti yandi soba nkadulu ya yandi samu ti yandi kuzinga. Beno dikanda ya Isayeli, beno bika mavanga ya beno ya yimbi, samu na yinki beno zola kufwa?» **12** Nge, Mwana ya Muntu, tuba na bantu ya nge: «Ludedomo ya muntu ya kudedama ke vuukisa ve yandi kilumbu yina yandi ke sala yimbi. Muntu yina ke salaka yimbi, yandi ke kufwa ve na yimbi ya yandi kilumbu yina yandi ke bika na kusala yimbi. Samu na muntu ya kusungama, kusungama ya yandi ke vuukisa ve yandi kilumbu yina yandi ke sala masumu. **13** Ntangu mu ke tuba na muntu ya kusungama ti yandi ke zinga, kana yandi kukipesa na kusungama ya yandi, samu na kusala yimbi na manima, ba ke bambukila yandi moyo ve samu na mbote yina yandi salaka. Yandi ke kufwa samu ti yandi me sala yimbi.» **14** Ntangu me ke tuba na muntu ya yimbi ti: «Kaka kufwa nge ke kufwa, kana yandi bika na kusala yimbi, mpe yandi banda na kuzinga na ludedomo mpe na kusungama nyonso, **15** kana yandi vutula kima yina ba simbisaka yandi samu na kudefa to yandi vutula kima yina yandi labaka, mpe yandi tumama na bansalulu ya misiku yina ke pesaka luzingu mpe yandi bika na kusala yimbi, yandi ke kufwa ve, yandi ke zinga. **16** Ba ke bambukila dyaka ve moyo na masumu nyonso yina yandi salaka. Yandi ke zinga samu ti yandi me sadila na ludedomo mpe na kusungama nyonso.» **17** Bantu ya yinsi ya nge ke na kutuba: «Mutindu Yave ke na kusala kele ve ya kulunga, kasi ni bawu ke na kusala yimbi ya kulutila. **18** Kana muntu ya kusungama bika na kudyata na ludedomo, mpe yandi banda na kusala yimbi, yandi ke kufwa samu na yimbi yina yandi me sala. **19** Mpe kana muntu ya mavanga ya yimbi bika na kusala yimbi, mpe yandi banda na kusadila na ludedomo mpe na kusungama nyonso, yandi ke zinga samu na yawu.» **20** Beno ke na kutuba: «Mutindu Yave ke na kusala kele ya kulunga ve, beno dikanda ya Isayeli, mu ke fundisa beno mutindu kele mavanga ya beno.» **21** Na kilumbu ya tanu ya ngonda ya kumi, na mvula ya kumi na zole, mvula yina ba nataka beto na ngolo na yinsi ya nzenza, muntu mosi yina vuukaka, yandi katukaka na Yelusalemi mpe yandi kwizaka tuba na munu: «Ba me botola mbanza Yelusalemi!» **22** Na nkokila, ntete muntu yina kwiza, diboko ya Yave vwandaka na munu. Ntangu muntu yango kumaka, Yave salaka ti mu tuba dyaka, mu vwandaka dyaka ve dibaba. **23** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **24** «Nge, Mwana ya Muntu, bantu yina ke na kuzinga na bisika ya kumwangana na Isayeli ke na kutuba: "Abalayami vwandaka yandi mosi mpe yandi bakaka yinsi nyonso samu ti yawu kuma ya yandi. Beto, beto kele mingi mpe yinsi me pesama na beto, samu ti yawu kuma ya beto!"» **25** Ni yawu yina, zabisa bawu: «Munu, Yave Mfumu, ke na kutuba: "Beno ke na kudya mbisi na menga ya yawu, beno ke na kusambila biteki, beno ke na kufwa bantu. Na yina, beno ke banza ti beno ke baka yinsi? **26** Beno ke na kutula kivuvu ya beno na bambele ya beno ya mvita, beno ke na kusala mambu ya nganzi, konso muntu na kati ya beno ke na kuvukisa mfulu na kento ya mpangi ya yandi. Na yina, beno ke banza ti beno ke baka yinsi?"» **27** Nge ke tuba na bawu mutindu yayi: «Yave, Mfumu ke na kutuba: Mu kele moyo, ya tsyelika, bantu yina ke na kuzinga na bisika ya kumwangana, bawu ke kufwa na mbele ya mvita. Bayina kele na bilanga, bibulu ya mfinda ke kudya bawu. Bayina kele ya kubumbama na myongo to na mabulu, bawu ke kufwa na kiyoolo. **28** Mu ke mwangisa yinsi mpe mu ke kitula yawu na yinsi ya kuyuma, mu ke sukisa lulendo ya yandi, yina vwandaka sala lunangu ya yandi. Myongo ya Isayeli ke mwangana mpe ata muntu ke meka dyaka na kuluta kuna. **29** Ntangu mu ke mwangisa yinsi mpe mu ke kitula yawu mutindu yinsi ya kuyuma samu na mambu ya bawu ya nganzi, na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave.» **30** «Samu na nge Mwana ya Muntu, bantu ya yinsi ya nge ke na kuzonza samu na nge na zulu ya bibaka ya mbanza mpe na mantwala ya myelo ya bayinzo ya bawu, bawu ke na kutuba bawu na bawu: "Beto kwendeno kuwa mambu

yina me katuka na Yave”. **31** Bantu ya munu mingi ke kwiza na sika ya nge, bawu ke vwanda na mantwala ya nge. Bawu ke kuwa mambu ya nge, kasi bawu ke sadila yawu ve samu ti bayinwa ya bawu ke zolaka kaka kutuba mambu yina bawu zola, kasi na bantima ya bawu, bawu ke sosaka kaka ndandu ya bawu. **32** Samu na bawu, nge kele mutindu muyimbidi yina kele na ndinga ya mbote mpe yina zaba kusika kisikulu ya yandi. Bawu ke na kuwa mambu ya nge, kasi bawu ke na kusadila ve yawu. **33** Ntangu mambu yayi mu ke na kutuba ke salama, mpe yawu me banda kusalama, bawu ke zaba ti ya kele na mumbikudi na kati-kati ya bawu.»

34 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge, Mwana ya Muntu, bikula samu na mivungi ya Isayeli, bikula na kutuba na bawu: Yave Nzambi ke na kutuba: Kyadi samu na mivungi ya Isayeli! Bawu ke na kusosa kaka mbote ya bawu mosi. Ni mivungi ve ke bakaka bunkete ya mameme? **3** Beno ke na kudya mbisi ya mafuta, beno ke na kulwata binkuti yina ba yidikaka na miika ya mameme, beno ke na kufwa bibulu ya mafuta, kasi beno ke na kusadisa ve mameme. **4** Beno sadisaka ve mameme yina vwandaka ve na ngolo samu ti bawu kuzwa ngolo, beno belusaka ve mameme yina vwandaka na bimbevo, beno belusaka ve mameme yina vwandaka na bamputa, beno vutulaka ve na kati ya mpaka, mameme yina kwendaka ntama, beno kwendaka sosa ve mameme yina zimbanaka. Kasi beno sadilaka bawu lutumu ya beno, beno nyokolaka bawu na ngolo nyonso. **5** Mameme ya munu mwanganaka samu ti bawu vwandaka dyaka ve na muvungi mpe bibulu ya mfinda vwandaka kudya bawu. Bawu mwanganaka. **6** Mameme ya munu ke na kwendaka kidi-kidi na zulu ya myongo ya nene mpe na zulu ya myongo ya fyoti, mameme ya munu me mwangana na yinsi nyonso. Ata muntu ke na kubaka bumbote ya yawu, mpe ata muntu ke na kusosa yawu. **7** Samu na yawu, beno mivungi, beno kuwa mambu ya Yave: **8** Munu, Yave Nzambi, mu ke na kutuba: Mu kele moyo, mpe samu ti ba ke na kulaba mameme ya munu mpe bibulu ya mfinda ke na kudyaka yawu, nyonso yina, samu ti mivungi ya munu ke na kudikisaka yawu ve, bawu mosi mivungi ya munu ke na kudyaka, kasi bawu ke na kudikisa ve mameme ya munu, **9** samu na yawu, beno mivungi, beno kuwa mambu ya Yave: **10** Yave, Nzambi ke na kutuba: Mu ke semba mivungi mpe mu ke katula bawu mameme ya munu. Mu ke sala ti bawu vwanda dyaka ve mivungi ya mameme ya munu, bawu ke kuzwa dyaka ve madya samu na bawu mosi. Mu ke katula mameme ya munu na bayinwa ya beno. Na yina, yawu ke vwanda dyaka ve madya samu na beno. **11** Ya tsyelika, munu Yave ke na kutuba: Ntangu yayi, mu ke baka mameme ya munu mpe munu mosi ke banda na kudikisaka yawu. **12** Mu ke vukisa bawu mutindu ke salaka muvungi, ntangu mameme ke vwandaka ya kumwangana. Mpe mu ke kwenda sosa mameme ya munu, mu ke katula bawu na bisika nyonso yina bawu mwanganaka, kilumbu ya dituti mpe ya kitombe ya kulutila. **13** Mu ke basisa bawu na kati ya makanda ya bantu, mu ke vukisa bawu mpe mu ke vutula bawu na yinsi ya bawu. Mu ke dikisa bawu na zulu ya myongo ya Isayeli, pene-pene ya miila, mpe na bisika yina bantu ke na kuzingaka. **14** Mu ke nata bawu samu na kwenda dikisa bawu, na kisika ya matiti ya mbote, bawu ke zinga na zulu ya myongo ya Isayeli. Bawu ke pema na bisika ya mbote, bawu ke kuzwa matiti ya mbote, kuna na myongo ya Isayeli. **15** Na yina, ni munu ke dikisa mameme ya munu, ni munu mpe ke pemisa bawu. Ni munu, Yave Nzambi, me tuba yawu. **16** Mu ke sosa dimeme yina me zimbana, mu ke sosa mpe dimeme yina me kwenda ntama. Mu ke belusa dimeme yina me lwala, samu na yina kele na kimbevo, mu ke sala ti yandi kuzwa ngolo. Mu ke kufwa dimeme yina kele na mafuta mpe yina kele na ngolo. Mu ke dikisa bawu na mutindu ya kufwanakana. **17** Samu na beno mameme ya munu, Yave, Nzambi ke na kutuba: Mu ke fundisa mameme na mameme, mameme ya mbakala na bankombo ya mbakala. **18** Yawu me lunga ve na beno na kudya matiti ya mbote, samu na yinki beno me dyata matiti yina vwandaka bikana? Yawu lungaka ve na beno na kunwa maza ya mbote, samu na yinki beno me ningisa maza na makulu ya beno, na manima ya kunwa yawu? **19** Mameme ya munu ke kudya kaka matiti yina beno me dyata mpe bawu ke kunwa kaka maza yina beno me ningisa na makulu ya beno. **20** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ke na kutuba: Munu, munu mosi ke vwanda zuzi na kati-kati ya mameme ya kukonda na mameme ya mafuta. **21** Na magembo ya beno, mpe na lubanzi, beno me bula mameme yina me lemba. Beno me bula bawu na mampoka ya beno tii beno me mwangisa bawu na ngaanda. **22** Mu ke kwiza vuukisa mameme ya munu, samu ti ba laba dyaka yawu ve, mpe mu ke fundisa mameme na mameme. **23** Mu ke pesa bawu muvungi mosi yina ke twadisa bawu, Davidi, kisyelo ya munu ke vwanda muvungi ya bawu mpe yandi ke sadisa bawu. **24** Munu Yave ke vwanda Nzambi ya bawu mpe Davidi, kisyelo ya munu, ke vwanda mfumu ya bawu. Ni munu Yave me tuba yawu. **25** Mu ke sala ngwisani ya kizunu na bawu. Mpe mu ke zimbisa na yinsi, bibulu ya nsisi. Bawu ke zinga na kizunu na yinsi ya kuyuma mpe bawu ke lala na kati-kati ya bayinti. **26** Mu ke sakumuna bawu na bisika yina kele pene-pene ya mongo ya munu ya fyoti. Mu ke nokisa mvula na ntangu ya yawu, yawu ke vwanda bamvula ya lusakumunu. **27** Bayinti ya bilanga ke pesa bambuma ya yawu, ntoto ke pesa madya. Mpe bawu ke zinga na kizunu na ntoto ya bawu. Mu ke zenga bampanga ya kizitu ya bawu, mu ke kuula bawu na maboko ya bantu yina kangaka bawu na bundongo. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave. **28** Bambeni ke botola dyaka ve bimvwama ya bawu, bibulu ya mfinda ke kudya dyaka bawu ve. Bawu ke zinga na kizunu mpe ata muntu ke talisa bawu boma. **29** Mu ke pesa bawu bilanga na kisika ntoto kele mbote mingi, bawu ke kufwa dyaka ve nsatu na yinsi ya bawu. Makanda ya bantu ke seka dyaka bawu ve. **30** Na yina, bawu ke zaba ti munu Yave, Nzambi, Nzambi ya bawu, kele na bawu. Mpe dikanda ya Isayeli kele bantu ya munu, Ni munu Yave, Mfumu, me tuba yawu. **31** Beno mameme ya munu, mameme yina mu ke na kusadisa. Beno, beno kele bantu, mpe munu, mu kele Nzambi ya beno, ni munu, Yave Nzambi, me tuba yawu.

35 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Nge, Mwana ya Muntu, tala na lweka ya kizunga ya mongo ya Seyile mpe bikula samu na bawu.» **3** Nge ke tuba na bawu ti, Yave, Mfumu ke na kutuba: «Mu ke pesa nge kitumbu, nge mongo ya Seyile, mu ke lakisa nge lulendo ya munu, mu ke mwangisa nge mpe nge ke kuma mutindu yinsi ya kuyuma. **4** Mu ke mwangisa bambanza ya nge, mpe nge ke kuma mutindu yinsi ya kuyuma, na yina, nge ke zaba ti mu kele Yave. **5** Samu ti nge ke yinaka ntangu nyonso bantu ya Isayeli, nge yekulaka bawu na mbele ya mvita, na ntangu yina bawu vwandaka na mpasi ya kulutila mpe ntangu yina masumu ya bawu kumaka na ndilu ya kulutila.» **6** Samu na yawu, munu Yave ke na kutuba: «Mu kele moyo, mu ke tangisa menga ya nge mpe menga ke landa nge. Ya tsyelika, mutindu nge me vwanda ve na boma ya kutangisa menga, yawu ke landa nge. **7** Mu ke sala ti mongo ya Seyile kuma nyonso kisika ya kumwangana. Mu ke kufwa

bantu nyonso yina ke lutila kuna. **8** Mu ke fulusa myongo ya nge ya fyoti, midimba ya nge, na mabenga ya nge na bamvumbi ya bantu yina ke kufwa na mbele ya mvita. **9** Mu ke kumisa yinsi ya nge ya mankululu mutindu yinsi ya kuyuma, bantu ke zinga dyaka ve na bambanza ya nge. Na yina, nge ke zaba ti, mu kele Yave.» **10** Nyonso yina, samu ti nge tubaka: «Mu ke botola makanda nyonso zole na ntoto ya bawu, Isayeli na Yuda, yawu ke kuma ya munu, kasi Yave vwandaka kuna.» **11** Samu na yawu, Yave, mfumu ke na kutuba: «Mu kele moyo, Mu ke lakisa nkele mutindu yina nge lakisaka mpe kuyina mutindu yina nge lakisaka na bantu ya Isayeli. Bawu ke zaba nani mu kele ntangu mu ke fundisa bawu.» **12** Nge ke zaba ti munu Yave, mu kuwaka mutindu nge vwandaka vweza myongo ya Isayeli na kutuba: «Bawu me mwangana, bawu me kuma madya ya beto!» **13** Beno me telemina munu, beno me finga munu na mambu ya beno. Munu mosi kuwaka yawu. **14** Na yina, Yave Mfumu ke na kutuba: «Na tangu yinsi nyonso ke vwanda na nsayi, mu ke sala ti yinsi nyonso ya nge kuvwanda ya kumwangana. **15** Mutindu ke me vwanda na nsayi ntangu mvwilu ya dikanda ya Isayeli mwanganaka, mu ke sala mpe mutindu mosi samu na nge. Nge ke vwanda kisika ya kumwangana, mongo ya Seyile na Edome nyonso ke mwangana. Mutindu yina, ba ke zaba ti mu kele Yave.»

36 Nge, Mwana ya Muntu, bikula samu na myongo ya Isayeli, na kutuba mutindu yayi: Myongo ya Isayeli, beno kuwa mambu ya Yave. **2** Yave ke na kutuba: samu ti bambeni me tuba mutindu yayi samu na beno: «Aa! Aa! Myongo ya bawu ya ntangu ya ntama me kuma ya beto.» **3** Samu na yawu, bikula na kutuba na bawu mutindu yayi: Yave, Mfumu ke na kutuba: samu ti bawu me mwangisa mpe me nyokola beno na balweka nyonso, samu ti beno me kuma mvwilu ya makanda ya bantu mpe samu ti bawu me seka mpe me finga beno, **4** ni yawu yina, myongo ya Isayeli, beno kuwa mambu ya Yave: Yave ke na kutuba na myongo ya Isayeli, na myongo ya fyoti, na miila, na mabenga, na midimba, na bisika yina kele ya kumwangana mpe na bambanza yina ke dyaka na bantu ve. Makanda ya bantu me laba bima ya bawu mpe me safula bawu. **5** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: ya tsyelika, na kati ya kimbanda ya munu ya kulutila, mu ke na kukebisa bayinsi yina kele pene-pene na beno mpe yinsi nyonso ya Edome, bawu me baka yinsi ya munu samu ti yawu kuma ya bawu. Na kilengi nyonso mpe na kuyina, bawu me botola madya ya bantu ya munu. **6** Samu na yawu, bikula samu na Isayeli, nge ke tuba na myongo, na myongo ya fyoti, na mabenga, mpe na midimba ti Yave ke na kutuba: na kimbanda ya munu ya kulutila mpe na nkele ya munu ya kulutila, mu ke na tuba samu ti makanda ya bantu me talisa beno nsoni ya kulutila. **7** Samu na yawu, Yave, Mfumu ke na kutuba: Mu me kudya ndefi na kutuba ti bayinsi yina me zunga beno, bawu ke tala nsoni samu na bifingu ya bawu mosi. **8** Beno myongo ya Isayeli, beno ke basisa bintala mpe beno ke buta bambuma samu na Isayeli, bantu ya munu. Samu ti bawu me belama na kuvutuka na yinsi ya bawu. **9** Mu me kwiza na sika ya beno, mu ke sadila beno mambu ya mbote, beno ke sala bilanga mpe beno ke kunda madya. **10** Mu ke sala ti beno kuma mingi na ntoto ya beno, beno dikanda nyonso ya Isayeli. Bantu ke zinga dyaka na bambanza, ba ke yidika dyaka bisika ya kumwangana. **11** Mu ke sala ti bantu na bibulu kukuma mingi, bawu ke kuma mingi ya kulutila mpe bawu ke butana. Mu ke sala ti beno kuma mingi mutindu na ntangu ya ntama, mu ke sadila beno mbote kulutila bantu yina me luta. Na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **12** Mu ke sala ti bantu kudyata ntoto ya Isayeli, beno bantu ya munu, dikanda ya Isayeli, bawu ke baka yinsi mpe yawu ke kuma mvwilu ya bawu mpe nge ke tatamana ve na kufwaka bana ya bawu. **13** Yave Mfumu ke na kutuba: samu ti bantu ke na kutuba ti nge me kudya bantu mpe nge me kufwa bana ya bantu ya yinsi ya nge. **14** Samu na yawu, nge ke kudya dyaka bantu ve, mpe nge ke kufwa dyaka ve bana ya bantu ya yinsi ya nge. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **15** Mu ke sala ti makanda ya bantu kusafula dyaka nge ve mpe bawu ke talisa dyaka beno ve nsoni ya kulutila. Nge ke bwisa dyaka ve bantu ya dikanda ya nge. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **16** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **17** Nge, Mwana ya Muntu, ntangu dikanda ya Isayeli vwandaka zinga na ntoto ya bawu, bawu sumunaka yawu na ndyatulu ya bawu ya yimbi mpe na mavanga ya bawu. Ndyatulu ya bawu na ntadisi ya munu vwandaka ya yimbi ya kulutila mutindu ntangu bakento ke talaka kifu ya bawu. **18** Mu lakisaka bawu nkele ya munu ya kulutila, samu na bantu yina bawu kufwaka mpe samu na biteki yina bawu vwandaka sambila, yawu salaka ti yinsi kuma ya kuvedila ve. **19** Mu bingisaka bawu na kati ya makanda ya bantu mpe bawu mwanganaka na bayinsi ya nzenza. Mu fundisaka bawu mutindu vwandaka ndyatulu mpe mavanga ya bawu. **20** Na ntangu bawu kwendaka kuma na bayinsi ya nzenza, bawu safulaka nkumbu ya munu yina kele longo. Makanda ya bantu yina vwandaka tuba samu na bawu: «Yayi kele bantu ya Yave, bawu me katuka na yinsi ya bawu.» **21** Na yina, mu bikaka ve ti dikanda ya Isayeli kuvweza nkumbu ya munu ya longo na sika ya bantu ya bayinsi ya nzenza, kuna na bayinsi yina bawu kwendaka. **22** Ni yawu yina, tuba na dikanda ya Isayeli ti Yave, Mfumu ke na kutuba: ya kele ve samu na beno mu ke na kusala mutindu yayi, beno dikanda ya Isayeli, kasi ya kele samu na Nkumbu ya munu ya longo yina beno safulaka na sika ya bantu ya bayinsi ya nzenza, na bisika yina beno kele. **23** Mu ke lakisa ti Nkumbu ya munu kele ya longo mpe yawu kele nene, Nkumbu yina beno me safula na kati ya bantu ya bayinsi ya nzenza. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave, ntangu mu ke lakisa bulongo ya munu na mantwala ya bawu. Ni munu, Yave me tuba yawu. **24** Mu ke baka beno na kati ya bayinsi ya nzenza, bisika beno kele, mu ke vukisa beno kisika mosi mpe mu ke nata beno na ntoto ya beno. **25** Mu ke mwanga na zulu ya beno maza ya mbote, yawu ke vedisa beno. Mu ke vedisa beno na masumu ya beno mpe samu ti beno katula biteki nyonso ya beno. **26** Mu ke pesa beno ntima ya malu-malu mpe mpeve ya malu-malu, mu ke katula na beno, ntima ya ngolo yina kele mutindu ditadi, mu ke pesa beno ntima ya musuni. **27** Mu ke tula mpeve ya munu na kati ya beno, mu ke sala ti beno landa bansalulu ya misiku ya munu, beno tumama na misiku ya munu mpe beno sadila yawu. **28** Ni yina, beno ke zinga na yinsi yina mu pesaka na bankooko ya beno, beno ke vwanda bantu ya munu mpe munu, mu ke vwanda Nzambi ya beno. **29** Mu ke kuula beno na nyonso yina kele ve ya kuvedila. Mu ke sala ti bambuma ya faline kubuta mingi, mu ke sala dyaka ve ti beno kuvwanda na nsatu ya kulutila. **30** Mu ke sala ti bayinti ya beno kubuta bambuma mingi, mpe bilanga ya beno ke pesa madya mingi. Samu ti bantu ya bayinsi ya nzenza kuseka beno ve ti, beno ke na kufwa nsatu ya kulutila. **31** Beno ke bambuka moyo na ndyatulu ya beno ya yimbi mpe na mavanga ya beno ya yimbi. Samu na yimbi ya beno mpe samu na mambu ya beno ya nganzi, beno ke lenda dyaka ve na kutalasana bampangi na bampangi. **32** Kasi beno fwana kuzaba ti ya kele ve samu na beno mu ke sala yawu, beno dikanda ya Isayeli, beno fwana kuvwanda na nsoni samu na ndyatulu ya beno. Ni munu Yave, Mfumu me tuba yawu. **33** Yave, Mfumu ke na kutuba: ntangu mu

ke vedisa beno na masumu ya beno, mu ke fulusa dyaka bantu na bambanza mpe bantu ke tunga dyaka bisika yina kele ya kumwangana. **34** Ba ke kunda dyaka bilanga na bisika yina ba mwangisaka, bantu yina ke lutaka kuna ke tala dyaka bisika ya kumwangana ve. **35** Bantu ke tuba ti beno tala yinsi yayi, yina vwandaka ya kumwangana, yawu me kuma mutindu bilanga ya Edeni. Mpe bambanza yina kumaka bikunku ya matadi, ya kumwangana, mpe vwandaka dyaka ve na bantu, ba me tunga dyaka yawu na bibaka ya lukengolo, mpe yawu me fuluka dyaka na bantu. **36** Bantu ya bayinsi ya nkaka yina kele pene-pene na beno mpe ke ntete na kuzinga, bawu ke zaba ti mu kele Yave, Mfumu yina tungaka dyaka bambanza ya kumwangana, mpe ni munu kundaka bilanga yina vwandaka ya kumwangana. Ni munu Yave, Mfumu me tuba mpe mu ke sala yawu. **37** Yave ke na kutuba: Mu ke ndima dyaka ti dikanda ya Isayeli bokila munu samu na kusosa lusalusu. Mu ke sadila bawu mambu ya mbote mpe mu ke sala ti bawu kukuma mingi mutindu mukangu ya bibulu. **38** Bambanza yina kele ya kumwangana ke fuluka na bantu, mutindu bibulu ke fulukaka na Yelusalemi na ntangu ya mikembo ya nene. Na yina, ba ke zaba ti mu kele Yave.

37 Diboko ya Yave simbaka munu, mpeve ya Yave nataka munu mpe kwendaka tula munu na kati ya mudimba ya nene ya kufuluka na mikwa ya bantu. **2** Yandi salaka ti mu luta pene-pene ya mikwa yango, yawu vwandaka mingi na mudimba mpe yawu vwandaka ya kukawuka mingi. **3** Yandi tubaka na munu: Nge, Mwana ya Muntu, mikwa yayi lenda zinga dyaka? Mu vutulaka: Yave Mfumu, kaka ni nge me zaba yawu! **4** Yandi tubaka na munu: Bikula na mikwa yayi, beno mikwa ya kukawuka, beno kuwa mambu ya Yave! **5** Yave, Mfumu ke na kutuba mutindu yayi na mikwa: Mu ke vutula kiwumunu na kati ya beno mpe beno ke zinga dyaka. **6** Mu ke sala ti beno vwanda na misisa, beno ke vwanda na musuni, na mpusu ya nzutu, mu ke tula kiwumunu na kati ya beno mpe beno ke zinga dyaka. Na yina, beno ke ndima ti mu kele Yave. **7** Mu vwandaka bikula samu na mikwa mutindu Yave tumisaka munu. Kaka na ntangu yina mu vwandaka bikula, makelele vwandaka wakana, ntoto ninganaka, mpe mikwa bandaka na kuvukana mosi na mosi. **8** Mu talaka misisa na musuni mpe mpusu ya nzutu vwandaka na zulu ya mikwa, kasi bawu vwandaka ve na kiwumunu. **9** Yandi tubaka na munu: nge, Mwana ya Muntu, bikula na kutuba na kiwumunu: nge Mpeve, Yave ke na kubokila nge na balweka nyonso yiya ya ntoto. Fula na bantu yayi ya kufwa, samu ti bawu zinga! **10** Mu bikulaka mutindu yandi tumisaka munu. Kiwumunu kotaka na kati ya bawu mpe bawu bandaka dyaka na kuzinga, bawu telamaka. Yawu vwandaka nkonga ya mingi ya binwani. **11** Yandi tubaka na munu: nge, Mwana ya Muntu, mikwa yina kele dikanda nyonso ya Isayeli, dikanda ya Isayeli ke na kutuba: Beto kele mikwa ya kukawuka, beto ke dyaka ve na kivuvu mpe yimeni samu na beto! **12** Ni yawu yina, bikula na kutuba na bawu: Yave, Mfumu ke na kutuba: Mu ke fungula bandyamu ya beno, mu ke basisa beno na bandyamu ya beno. Beno bantu ya munu, mu ke vutula beno na Isayeli, ntoto ya beno **13** Bantu ya munu, ntangu mu ke fungula bandyamu ya beno mpe mu ke basisa beno, na yina, beno ke zaba ti mu kele Yave. **14** Mu ke tula Mpeve ya munu na kati ya beno, beno ke zinga dyaka mpe mu ke vutula beno na ntoto ya beno. Na yina, beno ke zaba ti ni munu Yave me tuba mpe me sala. Ni Yave me tuba yawu. **15** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **16** nge, Mwana ya Muntu, baka mwa kibuku ya yinti mpe nge sonika na zulu ya yawu: «Samu na Yuda mpe samu na dikanda ya Isayeli yina kele kintwadi na yandi.» Baka dyaka mwa kibuku ya nkaka ya yinti mpe nge sonika na zulu ya yawu: «Samu na Yosefi na kisika ya Efalayime mpe samu na dikanda ya Isayeli yina kele kintwadi na yandi.» **17** Vukisa bibuku nyonso zole kisika mosi na diboko ya nge samu ti yawu vwanda kaka yinti mosi. **18** Ntangu bantu ya nge ke yufula nge na kutuba: zabisa beto, yinki yawu zola kutuba samu na nge? **19** Nge ke vutula: Yave, Mfumu ke na kutuba: Mu ke baka kibuku ya yinti ya Yosefi yina kele na maboko ya Efalayime mpe bifumba ya Isayeli yina kele kintwadi na yandi. Mu ke vukisa yawu na kibuku ya yinti ya Yuda, samu ti yawu kukuma kaka yinti mosi na diboko ya munu. **20** Bibuku ya bayinti yina nge ke sonika na zulu ya yawu, yawu ke vwanda na diboko ya nge mpe bawu fwana tala yawu. **21** Nge ke tuba na bawu: Yave, Mfumu ke na kutuba: Mu ke baka dikanda ya Isayeli na bayinsi ya nzenza bisika yina bawu kwendaka, mu ke basisa bawu, mu ke kutikisa bawu na bisika nyonso yina bawu kele ya kumwangana, mu ke vutula bawu na ntoto ya bawu. **22** Mu ke sala ti bawu vwanda yinsi mosi na zulu ya myongo ya Isayeli. Bawu nyonso ke vwanda na ntinu kaka mosi, bawu ke vwanda dyaka ve ya kukabuka na bayinsi zole, bawu ke kabuka dyaka ve na bintinu zole. **23** Bawu ke sumuka dyaka ve na kusambilaka biteki, na kusalaka mambu ya nganzi mpe na kumangaka na kutumama na munu. Mu ke katula bawu katuka bisika nyonso yina bawu salaka masumu. Mu ke vedisa bawu, bawu ke vwanda bantu ya munu mpe mu ke vwanda Nzambi ya bawu. **24** Kisyelo ya munu Davidi ke vwanda ntinu ya bawu mpe bawu nyonso ke vwanda na muvungi kaka mosi, bawu ke landa bantumunu ya munu, mpe bansalulu ya misiku ya munu, samu na kusadila yawu. **25** Bawu ke zinga na yinsi yina mu pesaka na kisyelo ya munu Yakobi, yinsi yina vwandaka zinga bankooko ya beno, bawu ke zinga kuna samu na bilumbu nyonso. Bawu na bana ya bawu, na bana ya bana ya bawu. Kisyelo ya munu Davidi ke vwanda mfumu ya bawu samu na bilumbu nyonso. **26** Mu ke sala ngwisani ya kizunu na bawu, yawu ke vwanda ngwisani ya bilumbu nyonso. Mu ke tula bawu kuna, mpe mu ke funisa bawu. Mu ke tula Yinzo ya munu ya longo na kati-kati ya bawu, samu na bantangu nyonso. **27** Mu ke zinga na kati-kati ya beno, beno ke vwanda bantu ya munu mpe mu ke vwanda Nzambi ya beno. **28** Na yina, bantu ya bayinsi ya nzenza ke zaba ti mu kele Yave yina ke na kusala ti Isayeli vwanda bantu ya longo na ntangu mu ke tula Yinzo ya munu ya longo na kati-kati ya bawu, samu na bantangu nyonso.

38 Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **2** Nge, Mwana ya Muntu, tala na lweka ya Ngonge, na yinsi ya Mangonge, yandi kele mfumu ya Lose, ya Meseke na Tubale, bikula samu na yandi. **3** Nge ke tuba: Yave, Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: nge Ngonge, mfumu ya Lose na ya Tubale na ya Meseke, mu ke pesa nge kitumbu. **4** Mu ke tula nge bisengo na mibanga ya nge samu na kunata nge, mu ke basisa nge na yinsi ya nge, nge na binwani ya nge nyonso, bampunda na bantu yina ke nataka yawu, bawu yina me lwata mbote-mbote mpe bawu kele mingi, bawu me lwata binwanunu ya nene mpe ya fyoti yina ke kebaka ntulu, bawu zaba kunwana na mbele ya mvita. **5** Bantu ya Pelese, ya Kuse na ya Pute, kwizaka vukana na bawu, bawu nyonso vwandaka na binwanunu ya fyoti yina ke kebaka nzutu na bayimpu ya kisengo. **6** Binwani nyonso ya dikanda ya Ngomele, bantu ya Tongalema, kuna na kati ya ndilu ya node na binwani ya yandi, mpe na nkonga nyonso ya binwani, na bantu ya mingi-mingi yina kele na yandi. **7** Kubika nyonso mpe vwanda ya kukubama nge na nkonga nyonso yina kele na nge, nge ke vwanda nkebi ya bawu. **8** Na bilumbu yina ke kwiza, ba ke bokila nge na kwenda nwana mvita. Na

bamvula yina ke kwiza, nge ke kwenda nwanisa yinsi yina bantu ya bawu vuukaka na mbele ya mvita mpe bawu kele ya kuvukana na bantu ya makanda ya mingi na zulu ya myongo ya Isayeli, bilumbu mingi, yawu vwandaka ya kumwangana. Bawu ke basika na kati ya makanda ya bantu ya bayinsi ya nkaka. Bawu ke banda na kuzinga na lukengolo. **9** Nge ke yuluka, nge ke kwiza mutindu kitembo, mutindu dituti yina me kanga yinsi, nge na binwani ya nge na bantu mingi yina kele na nge. **10** Yave Mfumu ke na kutuba: na kilumbu yina, nge ke vwanda na mambu na kati ya ntima ya nge, nge ke vwanda na mabanza ya kusala yimbi. **11** Nge ke tuba: «Mu ke kwenda nwanisa yinsi yina kele mwasi, mu ke nwanisa bantu yina ke na kuzinga na kizunu mpe na lukengolo. Bawu nyonso ke na kuzinga na bambanza yina kele ve na bibaka ya lukengolo, yawu kele ve na myelo na bikangulu. **12** Na yina, mu ke baka bimvwama samu na mvita, mu ke botola bima ya bawu.» Nge ke nwanisa bantu yina ke na kuzinga na bisika yina vwandaka ntete ya kumwangana. Bawu kele ya kuvukana na kati ya bayinsi ya nzenza, bawu ke na bibulu, na bimvwama, mpe bawu ke na kuzinga na kati-kati ya yinza. **13** Bantu ya Seba, na ya Dedane, na bantu ya mumbungu ya Talesise, na bantinu ya bawu, bawu ke tuba na beno: Beno ke na kwiza samu na kubotola bimvwama? Beno me vukisa binwani mingi samu na kubaka mpe kunata wolo na palata, bibulu, mpe samu na kuzwa bimvwama mingi samu na mvita? **14** Ni yawu yina, nge Mwana ya Muntu, bikula na kutuba na Ngonge: Yave, Mfumu ke na kutuba: ya tsyelika, kilumbu yina Isayeli, bantu ya munu, ke zinga na kizunu, nge ke zaba yawu. **15** Nge ke katuka na yinsi ya nge, kuna na kati ya ndilu ya node, nge na bantu mingi yina ke vwanda na nge. Bawu nyonso ke yuluka na zulu ya bampunda. Yawu ke vwanda nkonga ya bantu mingi mpe nkonga ya nene ya binwani. **16** Mutindu matuti ke kangaka yinsi, nge ke kwenda nwanisa Isayeli, bantu ya munu. Mu ke sala ti bawu kwiza nwanisa yinsi ya munu na bantangu ya nsuka, samu ti, bantu zaba nani mu kele. Na ntwala ya bawu, mu ke lakisa bulongo ya munu na kati ya nge, Ngonge. **17** Yave, Mfumu ke na kutuba: ya kele ve samu na nge mu zonzilaka na bilumbu yina me luta na nzila ya bisyelo ya munu, mimbikudi ya Isayeli. Na bantangu yina, mpe bamvula mingi me luta, mu tubaka ti mu ke fidisa nge samu na kunwanisa bantu ya munu. **18** Na kilumbu yina Ngonge ke kwiza nwanisa yinsi ya Isayeli, nkele ya munu ke vwanda ya kulutila. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **19** Na nkele ya munu ya kulutila, mu ke na kudya ndefi ti kilumbu yina, ntoto ke ningana na ngolo nyonso mpe yawu ke ningisa yinsi ya Isayeli. **20** Bambisi ya mubu, bandeke, bibulu ya mfinda, ke tekita na mantwala ya munu mutindu mosi na bibulu nyonso yina ke bendaka banzutu ya bawu na ntoto, na bantu nyonso yina kele na ntoto. Myongo ke mwangana, matadi ya nene ke pasuka mpe bibaka ke kubwa na ntoto. **21** Mu ke sala ti nge vwanda na mvita, na zulu ya myongo ya munu nyonso. Konso muntu ke tula mpangi ya yandi mbele ya mvita. Ni Yave me tuba yawu. **22** Mu ke pesa yandi kitumbu ya kiyoolo mpe bantu mingi ke kufwa na mbele ya mvita, mu ke nokisa mvula ya nene, mvula ya matadi, mvula ya tiya mpe ya sufe na zulu ya yandi, na zulu ya binwani ya yandi, mpe na zulu ya bantu ya yandi ya mingi, yina kele na yandi. **23** Mu ke lakisa bawu bunene ya munu mpe bulongo ya munu. Na ntwala ya bawu, mu ke sala ti bantu ya bayinsi mingi kuzaba munu. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave.

39 Nge, Mwana ya Muntu, bikula samu na Ngonge, nge ke tuba: Yave, Mfumu ke na kutuba: mu ke pesa nge kitumbu, nge Ngonge, mfumu ya Lose, ya Meseke na Tubale! **2** Mu ke baka nge, mu ke twadisa nge, mpe mu ke sala ti nge kuma na myongo ya Isayeli, katuka kuna na kati ya ndilu ya node, kisika yina nge kele. **3** Mu ke buka munani ya nge yina kele na diboko ya nge ya kento mpe mu ke bwisisa madyonga ya nge yina kele na diboko ya nge ya lubakala. **4** Nge ke kubwa na myongo ya Isayeli, nge na binwani ya nge, na bantu yina ke vwanda na nge. Mu ke sala ti bandeke na bibulu ya mfinda kudya bamvumbi ya beno. **5** Nge ke kufwa kuna na mfinda, samu ti munu Yave, Mfumu me tuba yawu. **6** Mu ke fidisa tiya na Ngonge mpe na bayina ke zingaka na kizunu na bisanga. Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave. **7** Mu ke sala ti Isayeli, bantu ya munu, kundima Nkumbu ya munu ya longo, mu ke ndima dyaka ve ti ba vweza Nkumbu ya munu ya longo, munu yina kele longo. Na yina, bantu ya bayinsi ya nzenza ke zaba ti mu kele Yave, Nzambi ya longo ya Isayeli. **8** Mambu yina ke kwiza mpe yawu ke salama, kilumbu yango ke kuma. Ni kilumbu yina mu tubaka. Ni Yave me tuba yawu. **9** Bantu yina ke zingaka na bambanza ya Isayeli ke basika, mpe bawu ke tula tiya samu na kuyoka binwanunu, binwanunu ya nene mpe ya fyoti, yina ke kebaka ntulu, minani, madyonga, mikawa na bizukumununu. Ba ke yoka yawu na bamvula nsambwadi. **10** Bawu ke kwenda dyaka ve na mfinda samu na kusosa bankuni mpe bawu ke zenga dyaka ve bayinti. Na yina, bawu ke sala tiya na binwanunu yina. Bawu ke baka bimvwama ya mvita na sika ya bantu yina bakaka bawu bimvwama na mvita. Bawu ke botolaka bima ya bantu yina botolaka bawu bima ya bawu. Ni Yave me tuba yawu. **11** Na kilumbu yina, mu ke pesa Ngonge kisika yina ke vwanda mpyema ya yandi na Isayeli. Mudimba ya Abalime, na esete ya mubu, yawu ke kanga nzila na bantu yina ke luta kuna. Ni kuna ba ke kunda Ngonge na bantu ya yandi nyonso. Ba ke bokila kisika yina, Mudimba ya bantu mingi ya Ngonge. **12** Dikanda ya Isayeli ke kunda bawu samu na kuvedisa yinsi, yawu ke sala bangonda nsambwadi. **13** Bantu nyonso ya yinsi ke kunda bawu, yawu ke sala ti bawu kuma na nsangu, kilumbu yina mu ke lakisa bawu nkembo ya munu. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu. **14** Ba ke soola bantu yina ke tambula na yinsi nyonso. Bawu ke kwenda sosa bisika yina kele bamvumbi kintwadi na bantu yina ke zyetaka, ba ke baka bamvumbi yina kele na ntoto mpe ba ke kunda bawu samu na kuvedisa yinsi. Bawu ke sala kisalu yina na bangonda nsambwadi. **15** Na ntangu bawu ke tala mikwa ya bantu, bawu ke tula kidimbu kuna samu ti, bantu yina ke timunaka mabulu baka mikwa yina samu na kunda yawu na Mudimba ya bantu mingi ya Ngonge. **16** Amona kele nkumbu ya mbanza, yawu zola kutuba «Bantu Mingi.» Ni mutindu yina ba ke vedisa yinsi. **17** Nge, Mwana ya Muntu, Yave Mfumu ke na kutuba: «Tuba na bandeke ya mutindu na mutindu mpe na bibulu ya mutindu na mutindu: “Na bisika nyonso yina beno kele, beno kwiza vukana kisika mosi, samu na munkayulu yina mu ke na kupesa. Munu mosi ke na kupesa yawu samu na beno. Yawu kele munkayulu ya nene, yina mu ke na kupesa na zulu ya myongo ya Isayeli! Beno ke kudya misuni mpe beno ke kunwa menga. **18** Ya tsyelika, beno ke kudya misuni ya binwani ya kibakala mpe beno ke kunwa menga ya bamfumu ya ntoto. Bawu nyonso kele mameme ya mbakala mpe bana ya mameme, bankombo ya mbakala, bangombe ya mbakala yina kele na mafuta kuna na Basane. **19** Beno ke kudya mafuta ya bibulu tii beno ke yukuta mpe beno ke kunwa menga tii beno ke kola, samu na munkayulu yina mu ke pesa samu na beno. **20** Beno ke kudya na mesa ya munu, beno ke yukuta bampunda, mpe bantu yina ke yulukaka na zulu ya bampunda, binwani, na binwani nyonso ya kibakala. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu.”» **21** «Mu ke lakisa nkembo ya munu na bantu ya

bayinsi ya nzenza, bayinsi nyonso ke tala mfundusu ya munu mpe bawu ke tala lulendo ya munu, ntangu mu ke pesa bawu kitumbu. **22** Kubanda na kilumbu yina, dikanda ya Isayeli ke zaba ti mu kele Yave Mfumu, Nzambi ya bawu.» **23** «Na yina, bantu ya bayinsi ya nzenza ke zaba ti ba nataka dikanda ya Isayeli na ngolo na yinsi ya nzenza, samu na masumu ya bawu mpe samu ti bawu vwandaka ve ya kukwikama na munu. Mu pesaka bawu mukongo mpe mu yekulaka bawu na maboko ya bambeni ya bawu, mpe bawu nyonso kufwaka na mbele ya mvita. **24** Mu pesaka bawu kitumbu samu na kondwa kuvedila ya bawu mpe samu na kukondwa kutumama ya bawu, mpe mu pesaka bawu mukongo.» **25** Samu na yawu, Yave Mfumu ke na kutuba: «Ntangu yayi, mu ke vutula Yakobi luzingu ya mbote, mu ke fwila dikanda nyonso ya Isayeli kyadi. Mu ke sala nyonso samu ti ba zitisa Nkumbu ya munu ya longo. **26** Bawu ke vwanda na nsoni samu na kukondwa kutumama ya bawu na munu. Bawu ke zinga na lukengolo na yinsi ya bawu mpe ata muntu ke talisa bawu boma. **27** Mu ke vutula bawu na yinsi ya bawu, na manima ya kubasisa bawu na bayinsi ya bambeni ya bawu. Mu ke lakisa bawu bulongo ya munu na meso ya bayinsi mingi ya nzenza. **28** Na yina, bawu ke zaba ti mu kele Yave, Nzambi ya bawu. Mu salaka ti ba nata bawu na ngolo na bayinsi ya nzenza mpe mu ke vukisa bawu samu na kuvutula bawu na ntoto ya bawu mpe ata muntu ke bikana kuna. **29** Mpe ata kilumbu mu ke pesa dyaka bawu mukongo, mu ke kulumuna mpeve ya munu na dikanda nyonso ya Isayeli. Ni Yave, Mfumu me tuba yawu.»

40 Ntangu ba nataka beto na ngolo na yinsi ya nzenza, na mvula ya makumi zole na tanu, na kilumbu ya ntete na ngonda ya kumi, ya vwandaka na mvula ya kumi na yiya, ntangu yina ba botolaka mbanza ya Yelusalemi. Kaka na kilumbu yina, diboko ya Yave vwandaka na munu mpe yawu nataka munu kuna. **2** Na balumoni ya Nzambi, yandi nataka munu na yinsi ya Isayeli, yandi tulaka munu na zulu ya mongo ya nene yina vwandaka na lweka ya sude. Ya vwandaka na bayinzo mutindu ya mbanza. **3** Yandi nataka munu kuna mpe ya vwandaka na muntu mosi yina vwandaka talana mutindu kisengo ya mbwaki. Yandi vwandaka na singa ya lino mpe na mukawa ya kutezila na diboko ya yandi. Mpe yandi vwandaka ya kutelama na mwelo. **4** Muntu yina tubaka na munu: Nge, Mwana ya Muntu, tala mbote na meso ya nge mpe kuwa mbote na makutu ya nge. Tala mbote-mbote mambu nyonso yina mu ke lakisa nge, samu ti ba me nata nge awa samu na kutala. Na yina, nge ke zabisa dikanda ya Isayeli mambu yina nge ke tala. **5** Yayi ni mambu yina mu talaka: bibaka ya lupangu vwandaka zunga Yinzo nyonso ya Yave. Muntu vwandaka ya kusimba mukawa yina ba ke tezilaka, mukawa yina vwandaka keba ve Bakude sambanu. Konso lweka vwandaka na Topale mosi ya kulutila Kude yina ba ke sadilaka. Yandi tezaka nene ya bibaka, yawu vwandaka Bakude sambanu. Yandi tezaka yinda ya bibaka, yawu vwandaka mpe Bakude sambanu. **6** Yandi belamaka na nkotolo ya mwelo yina kele na wesete, mpe yandi yulukaka bikada. Yandi tezaka nene ya nkotolo ya lupangu mpe yawu vwandaka yinda mutindu mosi na mukawa ya yandi. **7** Konso kivinga vwandaka yinda mutindu mukawa, nene ya yawu mpe vwandaka mutindu mukawa. Bivinga vwandaka ya kukabuka Bakude tanu. Nkotolo ya mwelo, pene-pene ya kivinga ya nkotolo, na kati ya yawu, vwandaka na bametele tatu. **8** Yandi tezaka kati ya kivinga ya nkotolo, yinda ya yawu vwandaka mutindu mukawa. **9** Yandi tezaka kivinga ya nkotolo, yinda ya yawu vwandaka Bakude nana. Na kati, ya vwandaka na makunzi zole mpe nene ya konso dikunzi vwandaka Bakude zole. Ni kivinga yina ya nkotolo vwandaka pene-pene na Yinzo ya Yave. **10** Na lweka ya esete, na nkotolo ya mwelo, ya vwandaka na bivinga ya nkotolo sambanu, samu na kukengaka tatu na lweka mosi mpe tatu na lweka ya nkaka. Bivinga nyonso sambanu vwandaka yinda mutindu mosi, mpe makunzi ya konso lweka ya bivinga ya nkotolo vwandaka yinda mutindu mosi. **11** Muntu yango tezaka nkotolo ya mwelo, yawu vwanda Bakude kumi. Yinda ya yawu vwandaka Bakude kumi na tatu. **12** Na mantwala ya bivinga ya nkotolo, ya vwandaka na bibaka ya fyoti, mutela ya yawu vwandaka ya Kude mosi na konso lweka. Konso kivinga vwandaka na Bakude sambanu na konso lweka. **13** Yandi tezaka nene ya mwelo katuka na zulu ya muludi ya kivinga ya nkotolo tii na muludi ya kivinga ya nkaka yina vwandaka talasana na mwelo. Nene ya yawu vwandaka ya Bakude makumi zole na tanu. **14** Yandi tezaka mpe nene ya makunzi, yawu vwandaka ya Bakude makumi sambanu. Makunzi vwandaka pene-pene ya mwelo ya ngaanda ya kati. **15** Kubanda na ntwala ya mwelo ya nkotolo tii na kivinga ya nkotolo, ya vwandaka Bakude makumi tanu. **16** Bivinga yango, na banela ya yawu, na makunzi vwandaka na bima mutindu bampwasa ya bisengo, yina vwandaka zunga yawu tii na kati ya mwelo. Ntwala ya yinzo mpe vwandaka na banela yina vwandaka zunga yawu. Yawu bandaka na kati ya yinzo. Ba fikulaka maba na zulu ya konso dikunzi. **17** Na manima, muntu yango nataka munu na ngaanda ya lupangu, bisika yina vwandaka na bivinga. Ba yidikaka dale yina vwandaka zunga ngaanda ya lupangu. Na dale yina vwandaka na bivinga makumi tatu. **18** Dale yina vwandaka na balweka ya mwelo, yawu vwandaka yinda mutindu mosi na mwelo. Yina ni dale ya yisi. **19** Yandi tezaka yinda ya ntwala ya mwelo, na kisika ya yisi ya mwelo yina vwandaka talasana ya yawu, tii na ngaanda ya kati ya lupangu. Yinda ya yawu vwandaka ya Bakude nkama. Nyonso yina vwandaka na lweka ya esete. Yayi ni bima yina me tadila lweka ya node. **20** Yandi tezaka yinda mpe nene ya mwelo ya lupangu yina ke talaka na node. **21** Bivinga tatu na lweka mosi mpe bivinga tatu na lweka ya nkaka, ntwala ya Yinzo mpe makunzi ya yawu vwandaka yinda mutindu mosi na mwelo ya ntete. Yawu vwandaka na Bakude makumi tanu na yinda ya yawu, mpe nene ya yawu vwandaka ya Bakude makumi zole na tanu. **22** Ntwala ya Yinzo, na banela, na maba yina ba fikulaka, nyonso vwandaka yinda mutindu mosi na mwelo yina vwandaka tala na lweka ya esete. Ba vwandaka yuluka bikada nsambwadi, bikada yina vwandaka kwenda tii na ntwala ya bivinga ya nkotolo. **23** Ya vwandaka na mwelo na ngaanda ya kati ya lupangu, yawu vwandaka na lweka ya mwelo ya node, ya vwandaka mutindu mosi mpe na mwelo ya esete. Muntu yango tezaka kubanda mwelo mosi tii na mwelo ya nkaka, yawu vwandaka na Bakude nkama. **24** Na manima, yandi nataka munu na lweka ya sude, mpe mu talaka mwelo yina vwandaka tala na sude. Yandi tezaka makunzi mpe bivinga ya nkotolo, yawu vwandaka yinda mutindu mosi. **25** Na balweka nyonso ya banela na ntwala ya bivinga ya nkotolo, ya vwandaka na banela mutindu mosi. Yinda ya banela yango vwandaka Bakude makumi tanu mpe nene ya yawu vwandaka Bakude makumi zole na tanu. **26** Ba vwandaka yuluka bikada nsambwadi, bikada yina vwandaka kwenda tii na ntwala ya bivinga ya nkotolo. Ba fikulaka maba na balweka nyonso ya makunzi. **27** Ngaanda ya kati ya lupangu vwandaka na mwelo yina vwandaka kwenda na sude. Muntu yango tezaka mwelo mosi tii na mwelo ya nkaka yina kele na lweka ya sude, yawu salaka Bakude nkama. **28** Yandi nataka munu, na ngaanda ya kati ya yinzo na kulutilaka na mwelo yina ya sude. Yandi tezaka

mwelo ya sude, yinda ya yawu vwandaka mutindu mosi myelo ya nkaka. **29** Bivinga ya bankebi, makunzi, bivinga ya nkotolo, nyonso vwandaka yinda mutindu mosi na bivinga nyonso ya nkaka, mwelo na bivinga ya nkotolo vwandaka na banela na balweka nyonso. Yinda ya nyonso salaka Bakude makumi tanu mpe nene ya yawu salaka Bakude makumi zole na tanu. **30** Yinda ya balweka nyonso ya bivinga ya nkotolo salaka Bakude makumi zole na tanu. Nene ya yawu salaka Bakude tanu. **31** Ntwala ya bivinga ya nkotolo vwandaka kuma tii na ngaanda ya lupangu, ba fikulaka maba na makunzi mpe na kuyuluka na yawu ya vwandaka na bikada nana. **32** Yandi nataka munu na ngaanda ya kati ya Yinzo na lweka ya esete. Yandi tezaka mwelo mpe yawu vwandaka yinda mutindu myelo nyonso. **33** Bivinga ya bankebi, makunzi, na bivinga ya nkotolo, nyonso vwandaka yinda mutindu mosi na bivinga ya nkaka. Mwelo, na kivinga ya nkotolo vwandaka na banela na balweka nyonso. Yinda ya yawu nyonso salaka Bakude makumi tanu. Nene ya yawu salaka Bakude makumi zole na tanu. **34** Bivinga ya nkotolo vwandaka talasana na ngaanda ya lupangu, ba fikulaka maba na makunzi na balweka nyonso, ba vwandaka yuluka na bikada nana. **35** Muntu yango nataka munu na mwelo yina kele na node, yandi tezaka mwelo, yawu vwandaka yinda mutindu mosi na myelo ya nkaka. **36** Bivinga ya bankebi, makunzi, na bivinga ya nkotolo vwandaka na banela na balweka nyonso. Yinda ya yawu salaka Bakude makumi tanu. Nene ya yawu salaka Bakude makumi zole na tanu. **37** Bivinga ya nkotolo ya yawu vwandaka kuma tii na ngaanda ya lupangu. Ba fikulaka maba na makunzi na balweka nyonso, ba vwandaka yuluka na bikada nana. **38** Na konso nkotolo ya ngaanda ya kati ya Yinzo, ya vwandaka na kivinga, kisika yina banganga-Nzambi vwandaka sukula minkayulu ya kuyoka. **39** Na kati ya kivinga ya nkotolo, ya vwandaka na bamesa zole na lweka mosi mpe na lweka ya nkaka. Ni na zulu ya bamesa yina ba vwandaka kufwa bibulu samu na Munkayulu ya Kuyoka. Minkayulu samu na masumu mpe Munkayulu ya kikodi. **40** Na ngaanda ya kivinga ya nkotolo, na kisika yina kele pene-pene ya mwelo ya node. Ya vwandaka na bamesa zole na lweka mosi mpe bamesa zole na lweka ya nkaka. **41** Ya vwandaka na bamesa yiya na lweka mosi ya mwelo mpe bamesa yiya na lweka ya nkaka. Bamesa nana yina ba vwandaka sadila samu na kufwa minkayulu ya kuyoka. **42** Ya vwandaka mpe na bamesa yiya ya matadi yina ba pasulaka samu na minkayulu ya kuyoka, yinda na yawu salaka Kude mosi na ndambu mpe nene ya yawu salaka Kude mosi na ndambu. Mutela ya yawu salaka Kude mosi. Na zulu ya bamesa yina, ba vwandaka tula bisalulu yina ba vwandaka sadila samu na minkayulu mpe minkayulu ya kuyoka. **43** Na balweka ya bamesa nyonso, ya vwandaka na mwa banzila ya Topale mosi. Misuni ya bibulu yina ba vwandaka pesa mutindu minkayulu, ba vwandaka tula yawu na zulu ya bamesa. **44** Na ngaanda yina vwandaka na kati ya Yinzo, ya vwandaka na bivinga zole ya miyimbidi. Kivinga mosi na lweka ya mwelo na node mpe yawu vwandaka tala na sude. Mwelo ya nkaka vwandaka na lweka ya nkaka mpe yawu vwandaka tala na node. **45** Muntu yango tubaka na munu: kivinga yina ke na kutala na sude, yawu kele ya banganga-Nzambi yina ke salaka na Yinzo ya Yave. **46** Kivinga yina ke talaka na node, yawu kele ya banganga-Nzambi yina ke salaka na kiyokolo ya minkayulu. Bawu kele bana ya Sadoke, bayina kele na lutangu ya bana ya Levi. Bawu vwandaka belama na mantwala ya Yave, samu na kusadila yandi. **47** Yandi tezaka ngaanda ya lupangu, yinda ya yawu salaka Bakude nkama, nene ya yawu salaka Bakude nkama. Balweka nyonso yiya vwandaka mutindu mosi. Kiyokolo ya minkayulu vwandaka na nkotolo, na mantwala ya Yinzo. **48** Yandi nataka munu na mantwala ya kivinga ya nkotolo na Yinzo, yandi tezaka makunzi ya mantwala ya Yinzo. Yinda ya yawu salaka Bakude tanu na lweka mosi mpe lweka ya nkaka mpe salaka Bakude tanu. Yinda ya mwelo salaka Bakude tatu na lweka mosi mpe Bakude tatu na lweka ya nkaka. **49** Kivinga ya nkotolo na Yinzo, yinda ya yawu Bakude makumi zole mpe nene ya yawu salaka Bakude kumi na mosi. Ba vwanda kwenda kuna na kuyulukaka na bikada, na konso lweka ya makunzi, ya vwandaka mpe na makunzi yina ke simbaka mwelo.

41 Muntu yango nataka munu kati ya kivinga ya nene ya Yinzo ya Yave. Yandi tezaka makunzi, nene ya yawu salaka Bakude sambanu na lweka mosi mpe Bakude sambanu na lweka ya nkaka. Ni yina vwandaka nene mutindu nene ya Yinzo. **2** Nene ya mwelo salaka Bakude kumi, lweka mosi salaka Bakude tanu, lweka ya nkaka mpe salaka Bakude tanu. Yandi tezaka yinda ya kivinga ya nene yawu salaka Bakude makumi yiya mpe nene ya yawu salaka Bakude makumi zole. **3** Na manima, yandi kotaka na kivinga ya kati, yandi tezaka makunzi yina vwandaka na nkotolo, ya salaka Bakude zole, mpe mwelo salaka Bakude sambanu mpe bibaka na konso lweka ya mwelo salaka Bakude sambwadi. **4** Yandi tezaka yinda ya kivinga, ya salaka Bakude makumi zole. Nene ya yawu salaka mpe Bakude makumi zole. Yandi tubaka na munu: Yayi ni kisika ya kulutila longo. **5** Yandi tezaka kibaka ya kati ya Yinzo, ya salaka Bakude sambanu. Ya vwandaka mpe na bivinga ya nkaka na balweka nyonso mpe nene ya yawu salaka Bakude yiya. **6** Ya vwandaka na bayinzo ya bibandu tatu, konso kibandu vwandaka na bivinga makumi tatu mpe yawu vwandaka ya kuvukana ve na bibaka ya Yinzo. Yawu vwandaka ve ya kuvukana na kibaka ya lupangu ya Yinzo ya Yave. Kasi yawu vwandaka na bisimbulu yina vwandaka simba bayinzo. **7** Na konso kibandu, bivinga vwandaka lutila nene mpe bantu vwandaka yuluka na kwendaka baluka. Samu ti bantu vwandaka yuluka na kuzungaka bivinga, na kikada. Na kukuma na kibandu ya zulu, ba vwandaka lutila na kibandu ya yisi, na kulutila na kibandu ya kati-kati samu na kukuma na kibandu ya zulu. **8** Mu talaka na balweka nyonso ya Yinzo ya Yave, Yinzo na bivinga nyonso vwanda kaka na lufulu mosi, yawu salaka Bakude sambanu ya nene. **9** Nene ya kibaka ya ngaanda ya bivinga ya bibandu salaka Bakude tanu. Ni yawu vwandaka bisika ya mpamba na kati-kati ya bivinga mpe Yinzo. **10** Nene ya bivinga yina salaka Bakude tanu na balweka nyonso ya yinzo. **11** Na nkotolo ya bivinga vwandaka na kisika ya mpamba, nkotolo mosi na lweka ya node mpe nkotolo ya nkaka na lweka ya sude. Mpe nene ya kisika ya mpamba salaka Bakude tanu na balweka nyonso. **12** Na lweka ya wesete, ya vwandaka na yinzo yina vwandaka tala na kisika ya mpamba, nene ya yawu salaka Bakude makumi sambwadi, nene ya kibaka ya yinzo salaka Bakude tanu na balweka nyonso mpe yinda ya yawu salaka Bakude makumi yivwa. **13** Muntu yango tezaka yinda ya Yinzo, yawu salaka Bakude nkama. Kisika ya mpamba, yinzo mpe kibaka salaka Bakude nkama. **14** Ntwala ya Yinzo yina vwandaka tala na lweka ya esete, kisika ya mpamba salaka Bakude nkama. **15** Yandi tezaka mpe Yinzo na kisika yina kele ngaanda ya manima ya Yinzo mpe bisika ya mpamba yina vwandaka na konso lweka. Yinda ya yawu salaka Bakude nkama. Kivinga ya nkotolo, kivinga ya nene, mpe kivinga ya nsuka, **16** Bankotolo, banela yina vwandaka na bima mutindu bampwasa ya bisengo, bisika ya mpamba ya balweka nyonso, na bisika nyonso tatu ya Yinzo, nyonso vwandaka ya mabaya na balweka nyonso tii na zulu ya banela.

Mpe banela nyonso vwandaka ya kukangama. **17** Na zulu ya nkotolo ya Yinzo, tii na kati ya Yinzo, na ngaanda mpe na kati, na bibaka ya ngaanda mpe ya kati, ba bongisaka bisika. **18** Ba fikulaka bakeluba na maba, diba mosi na kati-kati ya konso keluba. Mpe konso keluba vwandaka na bizizi zole. **19** Kizizi ya muntu vwandaka tala na lweka ya diba mosi mpe kizizi ya nkosi vwandaka tala na lweka ya diba ya nkaka. Bima yina ba fikulaka vwandaka na balweka nyonso ya bibaka ya Yinzo. **20** Kubanda na yisi tii ya zulu ya mwelo, ba fikulaka bakeluba na maba mpe na bibaka ya Yinzo. **21** Makunzi ya mwelo ya Yinzo vwandaka yiya mpe nyonso vwandaka yinda mutindu mosi. Na mantwala ya kivinga ya kulutila longo, vwandaka na kima mosi yina vwandaka mutindu **22** kiyokolo ya minkayulu, yina ba yidikaka na bayinti, kubanda na yisi tii na zulu yawu salaka Bakude zole mpe yinda ya yawu salaka Bakude tatu. Balweka ya yawu mpe yinti yina vwandaka simba yawu vwandaka ya mabaya. Muntu yina tubaka na munu: Yayi ni mesa yina kele na mantwala ya Yave. **23** Yinzo ya Yave mpe kivinga yina ya kulutila longo vwandaka na myelo zole. **24** Myelo zole yayi vwandaka na mabaya zole yina ke kangaka mwelo, yawu vwandaka funguka mpe vwandaka kangama. **25** Ba fikulaka bakeluba na maba na myelo ya Yinzo ya Yave mutindu ba salaka yawu na bibaka. Ba tulaka mwa muludi na mantwala ya kivinga ya nkotolo ya Yinzo. **26** Ya vwandaka na banela yina vwandaka na bima mutindu bampwasa ya bisengo, ya vwandaka mpe na maba na balweka nyonso ya bibaka ya kivinga ya nkotolo ya Yinzo, mpe na zulu ya bibandu ya vwandaka na mwa muludi na mantwala ya yawu.

42 Muntu yango basisaka munu na ngaanda ya kati ya lupangu, na lweka ya node. Yandi nataka munu pene-pene ya bivinga yina vwandaka talasana na kisika ya mpamba, na kisika yina vwandaka na mantwala ya Yinzo, na lweka node. **2** Yinzo, kisika vwandaka bivinga yina, na mwelo ya node, yinda ya yawu salaka Bakude nkama. Nene ya yawu salaka Bakude makumi tanu. **3** Ni kisika yina vwandaka talasana na ngaanda ya Yinzo, yawu vwandaka keba ve bametele kumi, mpe na kisika yina vwandaka talasana na dale ya ngaanda ya lupangu. Ya vwandaka na bisika ya kulutilaka ya bibandu tatu. **4** Na mantwala ya bivinga, ya vwandaka na mwa kisika ya kulutilaka, nene ya yawu salaka Bakude kumi. Yinda ya yawu salaka Kude mosi, samu na kukota na kati ya kivinga, mpe myelo ya bivinga yango vwandaka tala na node. **5** Bivinga yina vwandaka na zulu lutilaka fyoti na yina vwandaka na yisi. Samu ti mwa bisika ya kulutilaka na kibandu ya ntete vwandaka baka bisika ya kulutila na kibandu ya ntete na kibandu ya kati-kati. **6** Bivinga vwandaka ya kukabuka na bibandu tanu mpe yawu vwandaka ve na makunzi mutindu yina vwandaka na ngaanda. Ni yawu yina, bivinga yina vwandaka na zulu lutilaka fyoti na bivinga yina vwandaka na kati-kati na bivinga yina vwandaka na yisi. **7** Bibaka ya ngaanda ya lupangu vwandaka mutindu mosi, na bivinga yina vwandaka na lweka ya ngaanda ya lupangu, yinda ya yawu salaka Bakude makumi tanu. **8** Yinda ya bivinga salaka Bakude makumi tanu. Kasi yinda ya bivinga yina vwandaka talasana na Yinzo ya Yave salaka Bakude nkama. **9** Na yisi ya bivinga ya vwandaka na mwelo yina vwandaka tala na lweka ya esete, mwelo yina vwandaka samu na bantu yina vwandaka katuka na ngaanda ya lupangu. **10** Na nene ya kibaka ya ngaanda lupangu, na lweka ya sude, kisika yina vwandaka talasana na kisika ya mpamba, mpe na Yinzo ya vwandaka mpe na bivinga ya nkaka. **11** Na mantwala ya bivinga vwandaka na nzila, bivinga yango vwandaka mutindu yina kele na node. Yinda mpe nene ya yawu vwandaka mutindu mosi. Myelo ya yawu, mutindu yina ba tulaka yawu vwandaka mutindu mosi. **12** Ya vwandaka mutindu mosi mpe samu na myelo yina vwandaka na lweka ya sude. Ya vwandaka mpe na mwelo na nkotolo ya nzila ya lweka ya esete, yawu vwandaka na mantwala ya kibaka ya esete. Ni kuna bantu vwandaka kotila. **13** Muntu yango tubaka na munu: Bivinga yina kele na lweka ya node na bivinga yina kele na lweka ya sude, yawu ke na kutala na lweka ya kisika ya mpamba. Yawu kele bivinga ya longo, ni kisika yina banganga-Nzambi yina ke na kusadila Yave ke kudya madya ya kulutila longo. Ni kuna bawu ke tula bima ya longo ya kulutila, bawu ke tula kuna, minkayulu ya madya ya bilanga, minkayulu ya mulemvo ya masumu, mpe minkayulu ya kikodi. Samu ti kisika yina kele longo. **14** Banganga-Nzambi yina ke kota kuna, bawu ke basika ve na ngaanda ya lupangu, kana bawu me bika ntete ve binkuti ya bawu ya bunganga-Nzambi, yina bawu ke sadilaka na yawu. Samu ti binkuti yina kele ya longo, bawu ke lwata binkuti ya nkaka ntangu bawu ke talana na bantu, kuna na Yinzo ya Yave. **15** Ntangu yandi manisaka na kuteza kati ya Yinzo, yandi basisaka munu na mwelo yina ke talaka na esete. Mpe yandi tezaka balweka nyonso ya Yinzo. **16** Na mukawa ya yandi, yandi tezaka lweka ya esete, yinda ya yawu vwandaka keba ve bametele bankama zole na makumi tanu. **17** Yandi tezaka lweka ya node yinda ya yawu vwandaka keba ve bametele bankama zole na makumi tanu. **18** Yandi tezaka lweka ya sude yinda ya yawu vwandaka keba ve bametele bankama zole na makumi tanu. **19** Yandi tezaka mpe lweka ya wesete yinda ya yawu vwandaka keba ve bametele bankama zole na makumi tanu. **20** Yandi tezaka balweka nyonso yiya ya kibaka, yinda ya yawu vwandaka keba ve bametele bankama zole na makumi tanu na balweka nyonso yiya. Kibaka yango na balweka nyonso, vwandaka kabula kisika ya kulutila longo na kisika yina bantu vwandaka vukana na Yinzo ya Yave.

43 Muntu yango nataka munu na mwelo yina ke talaka na lweka ya esete. **2** Na yina, nkembo ya Nzambi ya Isayeli vwandaka katuka na lweka ya esete, makelele ya yawu vwandaka mutindu makelele ya bimpo ya mubu mpe nkembo ya Yave vwandaka pesa nsemo na ntoto. **3** Lumoni yina mu talaka vwanda mutindu lumoni yina mu talaka na ntangu yina Nzambi kwizaka mwangisa mbanza Yelusalemi, yawu vwandaka mpe mutindu mosi na yina mu talaka ntangu mu vwandaka pene-pene na nzadi ya Kedale. Mu kubwaka kizizi na ntoto. **4** Nkembo ya Yave kotaka na Yinzo, yawu kotilaka na mwelo yina kele na lweka ya esete. **5** Na lumoni, mpeve ya Nzambi nataka munu na ngaanda ya lupangu ya Yinzo. Nkembo ya Yave vwandaka fulusa Yinzo. **6** Mu vwandaka kuwa ndinga ya muntu vwandaka tuba na munu katuka Yinzo ya Yave mpe muntu mosi vwandaka pene-pene na munu. **7** Yave tubaka na munu: Nge Mwana ya Muntu, ni awa kele kiti ya munu ya kintinu, kisika yina mu ke tulaka makulu ya munu. Mu ke zinga bantangu nyonso na kati-kati ya bantu ya Isayeli. Ya vwanda bantu ya Isayeli, bantinu ya bawu, bawu ke sumuna dyaka ve nkumbu ya munu ya longo na kwendaka sala kinzuza, na kukundaka bantinu ya bawu na bisika ya bawu ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. **8** Bantinu ya bawu vwandaka tula ntwala ya bayinzo ya bawu pene-pene ya ntwala ya bayinzo ya munu. Mpe bawu tulaka makunzi ya bayinzo ya bawu pene-pene na makunzi ya Yinzo ya munu, ya vwandaka na kibaka mosi yina vwandaka kabula bawu na munu. Bawu me sumuna nkumbu ya munu yina kele longo, na mambu ya nganzi yina bawu vwandaka salaka. Ni yawu yina, mu manisaka na kufwa bawu na nkele ya munu ya kulutila. **9** Ntangu yayi, bawu fwana

kubika kinzuza ya bawu na bamvumbi ya bantinu ya bawu, na yina, mu ke zinga bantangu nyonso na kati-kati ya bawu. **10** Samu na nge Mwana ya Muntu, lakisa na dikanda ya Isayeli mutindu kele Yinzo ya munu. Bawu vwanda na nsoni samu na masumu ya bawu mpe bawu teza Yinzo ya munu mutindu yawu kele. **11** Kana bawu me tala nsoni samu na mambu yina bawu me sala, lakisa bawu mutindu kele Yinzo ya munu, mutindu yawu kele, bisika ya kukotila, na bisika ya kubasikila. Nge ke lakisa bawu mutindu Yinzo nyonso ke kele, bansalulu ya misiku ya yawu, misiku yina me tadila Yinzo ya munu. Nge sonika yawu na ntwala ya bawu. Bawu fwana kutumama na misiku yina mpe bawu fwana kusadila bansalulu ya misiku ya Yinzo ya munu. **12** Yayi ni Musiku ya Yinzo ya Yave, yina kele na zulu ya mongo, kisika nyonso yina ke na kuzunga yawu kele ya kulutila longo. Yina ni Musiku yina me tadila Yinzo ya Yave. **13** Yayi ni bandilu ya kiyokolo ya minkayulu, yinda ya yawu na konso lweka ke vwanda ya Bakude, kasi konso Kude ke vwanda na Topale mosi ya kulutila. Zulu ya yawu ke vwanda na mwa dibulu yina ke vwanda ya Kude mosi mpe nene ya yawu ke vwandaka ya Kude mosi. Zulu ya kisika yina vwandaka zunga kiyokolo vwandaka ya Epane mosi, ni yawu vwandaka simba kiyokolo ya minkayulu. **14** Kubanda na yisi ya kiyokolo ya minkayulu yina ba tulaka na yisi ya ntoto tii na zulu, mutela ya yawu salaka Bakude zole. Nene ya yawu salaka Kude mosi. Kubanda na dikulu ya fyoti ya kisika yina tii na dikulu ya nene, yinda yawu salaka Bakude yiya. Mpe nene ya yawu salaka Kude mosi. **15** Kisika ya zulu ya kiyokolo ya minkayulu salaka Bakude yiya, ya vwandaka na mampoka yiya, mosi na konso nsongi. **16** Zulu ya kiyokolo ya minkayulu vwanda yinda mutindu mosi na balweka nyonso yiya. **17** Dikulu yina vwandaka simba kiyokolo ya minkayulu, mutela ya yawu Bakude kumi na yiya na balweka nyonso yiya. Na balweka nyonso ya dikulu yina, ya salaka ndambu mosi ya Kude mpe mwa dibulu ya yawu salaka Kude mosi na balweka nyonso. Kiyokolo ya minkayulu vwandaka na bikada ya yawu, bikada yango vwandaka tala na lweka ya esete. **18** Muntu yina tubaka na munu: Nge Mwana ya Muntu, kuwa mambu yina Yave Mfumu ke na kutuba: Tala bansalulu ya misiku na yina me tadila kiyokolo ya minkayulu, samu na kilumbu yina ba ke tunga yawu, samu na kupesaka minkayulu ya kuyoka mpe samu na kumwangaka menga ya bibulu na zulu ya yawu. **19** Nge ke pesa na banganga-Nzambi yina kele mpe ba-Levi yina kele bana ya Sadoke. Bawu yina ke belamaka na ntwala ya munu, samu na kusadila munu. Nge ke pesa ngombe ya mbakala samu na Munkayulu ya mulemvo ya masumu. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **20** Nge ke baka menga ya bibulu mpe nge ke pakula yawu na zulu ya mampoka yiya yina kele na kiyokolo ya minkayulu. Nge ke sala mutindu mosi na balweka nyonso ya kisika yina mpe na balweka ya yawu yina kele na yisi. Na yina, nge ke vedisa kiyokolo ya minkayulu mpe nge ke byeka yawu. **21** Nge ke baka ngombe ya mbakala yina ba me pesa mutindu Munkayulu ya Kuyoka samu na mulemvo ya masumu, ba ke yoka yawu na kisika yina ba kubikaka kuna na Yinzo ya Yave, kasi na kati ya kivinga ya longo ve. **22** Na kilumbu ya zole, nge ke baka nkombo yina kele ve na kifuma, mpe nge ke pesa yawu mutindu munkayulu samu na mulemvo ya masumu. Ba ke vedisa kiyokolo ya minkayulu mutindu ba salaka yawu samu na ngombe ya mbakala. **23** Ntangu nge ke manisa na kupesa munkayulu, nge ke pesa mwana ya ngombe ya mbakala yina kele ve na kifuma mpe dimeme ya mbakala yina kele ve na kifuma yina ba ke baka na kati ya mameme na bankombo. **24** Nge ke nata samu na kupesa yawu na Yave, banganga-Nzambi ke losa mungwa na zulu ya minkayulu yina mpe bawu ke pesa yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka na Yave. **25** Konso kilumbu na kati ya bilumbu nsambwadi, nge ke pesa mutindu munkayulu, nkombo mosi na kati ya mpaka ya bibulu ya fyoti mpe ngombe ya mbakala na kati ya mpaka ya bibulu ya nene. Yawu fwana vwanda bibulu yina kele ve na kifuma. **26** Na kati ya bilumbu nsambwadi, beno ke sala kisalu yina ya kuvedisa kiyokolo ya minkayulu mpe beno ke byeka yawu. **27** Ntangu bilumbu nsambwadi yina ke manisa, na kilumbu ya nana, banganga-Nzambi ke tula na zulu ya kiyokolo ya minkayulu na minkayulu ya kintwadi. Na yina, mu ke yamba beno ya mbote nyonso, Ni munu Yave me kutuba yawu.

44 Muntu yango vutulaka munu na mwelo ya ngaanda ya Yinzo ya Yave, mwelo yango vwandaka tala na lweka ya esete mpe yawu vwandaka ya kukangama. **2** Na yina, Yave tubaka na munu: Mwelo yayi ke vwanda kaka ya kukangama, ba ke fungula yawu ve. Mpe ata muntu ke lutila kuna, samu ti Yave Nzambi ya Isayeli kotilaka kuna. Yawu ke vwanda kaka ya kukangama. **3** Kasi mfumu, samu ti yandi kele mfumu, yandi lenda vwanda na ntwala ya Yave samu na kudya dimpa yina ba byekaka. Yandi ke kotila na kivinga ya nkotolo, mpe yandi ke basika kaka na mwelo yina. **4** Yandi nataka munu na mwelo yina kele na node, na ntwala ya Yinzo. Mu vwandaka tala, nkembo ya Yave vwandaka fulusa Yinzo ya Yave. Mu kubwaka kizizi na ntoto. **5** Mpe Yave tubaka na munu: Nge Mwana ya Muntu sala keba, fungula meso ya nge mpe fungula makutu ya nge na kuwa mambu yina mu ke zabisa nge, samu na bansalulu ya misiku yina me tadila Yinzo ya Yave. Mpe na yina me tadila misiku ya yawu, sala keba na bisika ya kukotila na Yinzo mpe bisika ya kubasikila na kivinga ya longo. **6** Nge ke tuba na dikanda ya Isayeli, bawu yina zola ve kutumama: Munu Yave Mfumu mu me lemba mambu ya beno ya nganzi yina beno dikanda ya Isayeli ke na kusala! **7** Beno me kotisa na kati ya Yinzo ya munu ya longo, banzenza, bantu yina me zengisa ntete ve bubakala, na bantu yina me viluka ntete ve na bantima ya bawu, samu na kusumuna Yinzo ya munu. Beno me sala yawu ntangu beno ke na kupesa dikabu ya mampa, mafuta ya bibulu na menga ya bibulu. Bantu yina ke na kufwa ngwisani ya munu samu na kusala mambu ya bawu ya nganzi. **8** Beno salaka ve kisalu ya munu na yina me tadila bima ya longo. Beno bikaka banzenza sala kisalu yina beno zolaka sala na Yinzo ya munu ya longo. **9** Yave Mfumu ke na kutuba: Ata nzenza, ata muntu yina ba me zenga ve bubakala mpe ata muntu yina me viluka ntete ve na ntima ya yandi ke kota na Yinzo ya munu ya longo. Ata nzenza yina ke na kuzinga na kati-kati ya bantu ya Isayeli. **10** Na yina me tadila ba-Levi yina me manga munu, na ntangu dikanda ya Isayeli mangaka munu samu na kusadila biteki. Masumu yina ke vwanda na yintu ya bawu. **11** Bawu ke sala kisalu na kati ya Yinzo ya munu ya longo, na kukebaka mwelo ya Yinzo ya munu. Ni bawu ke sala na kati ya Yinzo ya munu mpe ni bawu ke kufwa bibulu samu na minkayulu ya kuyoka mpe samu na makabu yina bantu ke nata. Bawu ke sala na mantwala ya bantu samu na kusadila bawu. **12** Samu ti, ba vwandaka sala kisalu samu na bantu na mantwala ya biteki, mpe bawu vwandaka mutindu dibaku yina bwisaka dikanda ya Isayeli na masumu. Samu na yawu, mu me kudya ndefi, munu Yave ke na kutuba: Masumu yina ke vwanda na yintu ya bawu. **13** Ba-Levi ke belama dyaka ve na ntwala ya munu, samu na kusala kisalu ya bawu na Yinzo ya Yave. Bawu ke belama dyaka ve na ntwala ya bima nyonso yina ba byekaka samu na munu, mpe samu na bima ya longo ya kulutila. Bawu ke tala nsoni, mpe mambu ya bawu ya nganzi yina bawu salaka ke vwanda

na yintu ya bawu. **14** Mu ke pesa bawu kiyeko ya kusala kisalu na Yinzo ya Yave. Ni kuna bawu ke sala bisalu nyonso. **15** Banganga-Nzambi yina kele mpe ba-Levi, bawu yina vwandaka sala kisalu na Yinzo ya longo ya Yave na ntangu yina dikanda ya Isayeli mangaka munu, na kukwenda ntama. Bawu ke belama na ntwala ya munu samu na kusadila munu, bawu ke telama samu na kupesa munu, mafuta ya bibulu, menga ya bibulu. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **16** Ni bawu ke kota na Yinzo ya munu ya longo. Bawu ke belama na mesa ya munu samu na kusadila munu, bawu ke bumba ke mpe ke sadila bansalulu ya misiku ya munu. **17** Ntangu bawu ke kota na myelo ya ngaanda ya Yinzo, bawu ke lwata binkuti ya lino. Bawu ke lwata ve binkuti yina ba yidikaka na mika ya mameme ntangu bawu ke sala kisalu ya bawu, na myelo ya ngaanda mpe na kati ya Yinzo. **18** Bawu ke lwata yimpu ya lino na yintu na bakaleson. Bawu ke lwata ve singa ya luketo yina ke salaka ti muntu kutukuta. **19** Ntangu bawu ke basika na ngaanda, kisika yina kele bantu, bawu ke katula binkuti yina bawu ke sadilaka na yawu, ba ke tula yawu na kati ya bivinga ya Yinzo ya longo. Bawu ke lwata binkuti ya nkaka, na kusala mutindu yina, bawu ke botana ve na bantu na binkuti ya bawu yina ba byekaka. **20** Banganga-Nzambi ke katula ve bansuki ya yintu, kasi bawu ke zenga yawu kana yawu me banda kukula. **21** Nganga-Nzambi mosi ve ke kunwa malafu na ntangu yandi ke kota na kati ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi. **22** Bawu ke kwela ve mifwidi ya kento, kento yina ba me bingisa na makwela, kasi bawu ke kwela bandumba ya dikanda ya Isayeli to mufwidi yina vwandaka kento ya nganga-Nzambi. **23** Bawu ke longa bantu ya munu samu ti bawu zaba kuswasikisa bima ya longo na yina kele ve ya longo mpe bima ya kuvedila na yina kele ve ya kuvedila. **24** Na ntangu ya kusala lufundusu, ni bawu ke fundisa bantu, ba ke fundisa bantu mutindu kele bantumunu ya munu. Bawu ke zitisa misiku na bansalulu ya misiku na yina me tadila minkembo ya munu. Bawu ke sala ti bilumbu ya Saba kuvwanda bilumbu ya kubyekwa. **25** Ata muntu na kati ya bawu ke belama na muntu ya kufwa, samu ti yandi vwanda ve muntu ya kuvedila ve. Yandi lenda belama na muntu ya kufwa yina kele tata ya yandi, mama ya yandi, mwana ya yandi ya bakala, mwana ya yandi ya kento mpe kibusi ya yandi yina kele ve ya kukwela. **26** Na mutindu yina, nganga-Nzambi ke vingila bilumbu nsambwadi na manima ya kuvedisa nzutu ya yandi. **27** Na kilumbu yina yandi ke kota na Yinzo ya longo na kulutila na ngaanda ya Yinzo samu na kusala na kati ya kivinga ya longo, yandi ke pesa Munkayulu ya mulemvo ya masumu ya yandi mosi. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **28** Mu kele mvwilu ya bawu, beno ke pesa ve bawu ntoto na Isayeli. Ni munu kele kimvwama ya bawu. **29** Bawu ke kudya minkayulu ya madya ya bilanga, na bibulu yina ba ke pesa mutindu minkayulu sama na mulemvo ya masumu, samu na Munkayulu ya kikodi mpe bima nyonso yina kele ya kubyekwa na Yave ke vwanda ya bawu. **30** Banganga-Nzambi ke baka bambuma nyonso ya ntete ya bilanga ya mutindu na mutindu mpe makabu nyonso, yawu ke vwanda ya bawu. Beno ke pesa bawu bambuma ya beno ntete ya faline, samu ti mu sakumuna dikanda ya beno. **31** Banganga-Nzambi fwana kudya ve bibulu yina me kufwa yawu mosi to bibulu yina bibulu ya nkaka pasulaka. Ya vwanda ndeke to kibulu ya nkaka.

45 Ntangu beno ke kabula mvwilu na bifumba nyonso ya Isayeli na kubula dzeke, beno ke bika ndambu ya ntoto, yinda ya yawu ke vwanda mafunda kumi na zole na bankama tanu ya bametele, nene ya yawu ke vwanda mafunda tanu ya bametele. Ntoto nyonso yina ke vwanda ya longo. **2** Na kati ya ntoto yina, beno ke bika mwa ntoto samu na Yinzo ya longo ya Yave. Yinda ya yawu ke vwanda Bakude bankama tanu na balweka nyonso. Ba ke bika dyaka mwa kisika ya mpamba yina ke vwanda yinda ya Bakude makumi tanu na balweka nyonso. **3** Na kisika yina beno ke pesa ya Yave, yawu ke vwanda na bametele mafunda kumi na zole na bankama tanu na yinda ya yawu, mpe nene ya yawu ke vwanda mafunda tanu ya bametele. Ni na kisika yina ba ke tunga Yinzo, kivinga ya kulutila longo. **4** Mwa ntoto yina ke bikana, yawu ke vwanda ya kubyekwa. Yawu ke vwanda ya banganga-Nzambi, bayina ke salaka na kati ya Yinzo ya longo, bawu yina ke belamaka na ntwala ya Yave samu na kusadila yandi. Ni kuna bawu ke kuzwa ntoto samu na kutunga bayinzo ya bawu, mpe ni na ntoto yina ke vwanda Yinzo ya longo. **5** Mpe kaka kuna, ya ke vwanda na kisika ya mafunda kumi na zole na bankama tanu na yinda ya yawu mpe nene ya yawu ke vwanda mafunda tanu ya bametele. Yawu ke vwanda kisika ya ba-Levi yina ke salaka na Yinzo ya Yave. Yawu ke vwanda na makumi zole ya bivinga. **6** Na yinda nyonso ya ntoto yina ba ke pesa na Yave, beno ke teza mafunda makumi na zole na tanu ya bametele na nene ya yawu mpe yinda ya yawu ke vwanda mafunda kumi na zole na bankama tanu ya bametele. Kisika yina ke vwanda ya dikanda nyonso ya Isayeli. **7** Samu na mfumu, beno ke bika bisika zole, mosi na konso lweka ya kisika ya longo. Yinda ya kisika mosi ke vwanda mutindu ya konso kisika ya bifumba ya Isayeli, Yawu ke banda na ndilu ya wesete tii na ndilu ya esete. **8** Ni yina ke vwanda ntoto ya yandi, bamfumu ke nyokola dyaka ve bantu ya munu. Bawu ke pesa yinsi na dikanda ya Isayeli, mutindu kele bifumba ya bawu. **9** Yave ke na kutuba: Ya me lunga! Beno bika kumwangisa mpe kusala yimbi, beno sadila mambu ya kulunga mpe ludedomo, beno bika kubingisa bantu ya munu na ntoto ya bawu. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **10** Beno vwanda na bipezolo ya kulunga, Efa ya kulunga samu na kuteza bambuma, Bate ya kulunga samu na kuteza bima yina kele mutindu maza. **11** Efa na Bate ke vwanda mutindu mosi, Efa mosi ke sala kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Omele, Bate ke vwanda kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Omele. **12** Sekele mosi ke vwanda na makumi zole ya Bangela mpe na sika ya beno, Mine ke vwanda Basekele makumi sambanu. **13** Yayi ni mutindu beno ke pesila makabu ya beno, samu na Omele mosi ya bambuma ya faline mpe oloze beno ke pesa kikunku mosi na kati ya bikunku sambanu ya Efa ya bambuma ya beno ya bilanga. **14** Samu na mafuta, Bate mosi ya mafuta ke vwanda kikunku mosi na kati ya bikunku kumi ya Kole, yina kele Omele mosi, samu ti Babate kumi kele Omele mosi. **15** Na kati ya bankama zole ya bibulu, beno ke baka dimeme mosi to nkombo mosi na bibulu ya Isayeli, ni yawu beno ke bwela na minkayulu ya madya ya bilanga, minkayulu ya kuyoka mpe minkayulu ya kintwadi samu na mulemvo ya masumu ya bantu yina ke pesa bima yina. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **16** Bantu nyonso ya Isayeli ke nata bima nyonso yina na sika ya mfumu ya Isayeli. **17** Ni mfumu ke vwanda na kiyeko ya kupesaka bima samu na minkayulu ya kuyoka na minkayulu ya madya ya bilanga, samu na mikembo, mikembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda mpe samu na basaba mpe samu na bambwabanu ya mikembo ya dikanda ya Isayeli. Ni mfumu ke pesa bima yina samu na minkayulu ya madya ya bilanga, minkayulu ya kuyoka mpe samu na minkayulu ya kintwadi samu na mulemvo ya masumu ya dikanda ya Isayeli. **18** Yave ke na kutuba: Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete, ba ke baka ngombe mosi ya mbakala yina kele ve na kifuma, ba ke pesa yawu mutindu munkayulu samu na kuvedisa Yinzo ya longo ya

Yave. **19** Nganga-Nzambi ke baka menga ya kibulu yina ba ke pesa samu na Munkayulu ya mulemvo, yandi ke tula menga yina na makunzi ya mwelo ya Yinzo ya Yave. Yandi ke tula mpe menga na balweka yiya yina kele na yisi ya kiyokolo ya minkayulu. Yandi ke tula menga na makunzi ya ngaanda ya kati ya Yinzo ya Yave. **20** Nganga-Nzambi ke sala mutindu mosi na kilumbu ya nsambwadi ya ngonda ya ntete samu na muntu yina me kanisa ve na kusumuka, mpe samu na muntu yina me sumuka kondwa kuzaba. Beno ke vedisa mpe Yinzo ya Yave. **21** Na kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya ntete, beno ke sala mukembo ya Paki. Yawu ke zingila bilumbu nsambwadi, beno ke kudya mampa yina kele ve na levule. **22** Kilumbu yango, mfumu ke pesa munkayulu ya ngombe ya mbakala, munkayulu samu na mulemvo ya masumu samu na yandi mpe samu na bantu nyonso ya yinsi. **23** Na kati ya bilumbu nsambwadi ya mukembo, konso kilumbu mfumu ke pesa na Yave Munkayulu ya Kuyoka ya bangombe nsambwadi ya mbakala, mpe mameme nsambwadi ya mbakala yina kele ve na kifuma mpe munkayulu ya nkombo mosi samu na mulemvo ya masumu, konso kilumbu. **24** Samu na konso munkayulu ya ngombe ya mbakala mpe ya konso dimeme ya mbakala, yandi ke pesa Munkayulu ya madya ya bilanga ya Efa mosi. Yandi ke bwela Yine mosi ya mafuta na konso Efa. **25** Na kilumbu ya kumi na tanu, na ngonda ya nsambwadi, na mukembo yina, mpe na bilumbu nsambwadi, mfumu ke pesa minkayulu mutindu mosi, minkayulu ya mulemvo ya masumu, minkayulu ya kuyoka, minkayulu ya madya ya bilanga, mpe mutindu mosi samu na mafuta.

46 Yave Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: Mwelo ya ngaanda ya Yinzo yina ke talaka na lweka ya esete, ke vwanda kaka ya kukangama bilumbu sambanu yina bantu ke salaka bisalu. Kasi yawu ke vwanda ya kufunguka na kilumbu ya saba. Yawu ke vwanda mpe ya kufunguka na mukembo ya kilumbu ya ntete ya ngonda. **2** Mfumu ke lutila na mwelo ya kivinga ya nkotolo mpe yandi ke telama na makunzi ya mwelo. Banganga-Nzambi ke pesa minkayulu ya yandi ya kuyoka na minkayulu ya kiwisa. Yandi ke fukama na mwelo mpe na manima, mfumu ke vutuka ya yandi. Ba ke kanga ve mwelo kana nkokila me kuma ntete ve. **3** Bantu ya yinsi ke banda na kwizaka fukama na ntadisi ya Yave, na mantwala ya mwelo yina, na bilumbu ya Saba mpe na konso mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda. **4** «Na kilumbu ya Saba, mfumu ke pesa na Yave Munkayulu ya Kuyoka. Ya ke vwanda bana sambanu ya mameme yina kele ve na kifuma, dimeme ya mbakala yina kele ve na kifuma. **5** Yandi ke pesa mpe munkayulu ya yandi ya madya ya bilanga. Ya ke vwanda ya Efa mosi ya faline samu na dimeme yina ya mbakala. Samu na mwana ya dimeme, yandi ke pesa Munkayulu ya madya ya bilanga ya mutindu yandi zola. Na konso Munkayulu ya madya ya bilanga, yandi ke bwela Yine mosi ya mafuta samu na konso Efa ya bambuma ya faline. **6** Na mukembo ya kilumbu ya ntete ya ngonda, mfumu ke pesa mwana mosi ya ngombe yina kele ve na kifuma, bana sambanu ya mameme yina kele ve na kifuma na dimeme ya mbakala yina kele ve na kifuma. **7** Mfumu ke bwela munkayulu ya Efa mosi ya faline samu na konso ngombe ya mbakala. Yandi ke pesa mpe Efa mosi ya faline samu na dimeme ya mbakala. Samu na bana ya mameme, yandi ke bwela Yine mosi ya mafuta na konso Efa ya faline mutindu kele lubaku ya yandi. **8** Ntangu mfumu ke kwiza, yandi ke lutila na nzila ya mwelo ya kivinga ya nkotolo, yandi ke basikila mpe kaka na mwelo yina. **9** Kasi ntangu bantu ya yinsi ke kwiza na ntadisi ya Yave, samu na mikembo ya nene, muntu yina ke kotila na mwelo ya node samu na kufukama, yandi ke basikila na mwelo ya sude. Muntu yina ke kotila na mwelo ya sude, yandi ke basikila na mwelo ya node. Muntu ve ke basikila na mwelo yina yandi me kotila, kasi yandi ke basikila na mwelo ya lweka ya nkaka. **10** Mfumu ke kota mpe ke basika ntangu mosi na bantu nyonso.» **11** «Na bilumbu ya mikembo mpe na balukutakanu ya nene, Munkayulu ya madya ya bilanga ke vwanda: Efa mosi ya faline, samu na ngombe mosi ya mbakala, Efa mosi samu na dimeme mosi ya mbakala. Samu na bana ya mameme, yandi lenda pesa yina ni yina yandi lenda kuzwa. Yandi ke bwela Yine mosi ya mafuta samu na konso Efa ya bambuma ya faline. **12** «Na ntangu mfumu ke pesa na Yave, munkayulu na luzolo ya yandi mosi, Munkayulu ya Kuyoka to Munkayulu ya Kiwisa. Ba ke fungula yandi mwelo yina ke talaka na esete. Yandi ke pesa munkayulu ya yandi ya kuyoka to munkayulu ya yandi ya kiwisa mutindu yandi ke salaka yawu na kilumbu ya Saba. Na manima, yandi ke basika mpe ba ke kanga mwelo ntangu yina yandi ke basika. **13** «Ba ke pesa na Yave konso kilumbu, Munkayulu ya Kuyoka ya mwana ya dimeme yina kele ve na kifuma, yina kele na mvula mosi. Ba ke pesa yawu konso suka. **14** Na konso suka, ba ke bwela na minkayulu yina, kinkunku mosi na kati ya bikunku sambanu ya Efa ya faline mpe kinkunku mosi na bikunku tatu ya Yine mosi ya mafuta. Yina ni Munkayulu ya madya ya bilanga samu na Yave. Ya kele bansalulu ya misiku ya bantangu nyonso, yawu kele ntumunu ya bamvula na bamvula. **15** Konso suka, ba ke banda na kupesaka mwana ya dimeme, Munkayulu ya madya ya bilanga na mafuta. Yina ni munkayulu ya bantangu nyonso.» **16** Yave Mfumu ke na kutuba: «Kana mfumu pesa dikabu na sika ya mosi ya bana ya yandi, mpe ti kana dikabu yango, yandi me katula yawu na kati ya difwa yina yandi ke bikila bana ya yandi, dikabu yango ke vwanda mvwilu ya bana ya yandi. Yawu ke vwanda difwa ya bawu. **17** Kasi ntangu mfumu ke pesa dikabu ya mvwilu ya yandi na kisadi ya yandi, dikabu yina ke vwanda ya kisadi yina tii na mvula yina yandi ke kuzwa kimpwanza. Dikabu yina ke vutuka na mfumu. Na yina, mvwilu ya yandi ke vwanda kaka ya bana ya yandi. **18** Mfumu ke baka ve mvwilu ya bantu ya yinsi, yandi ke katula ve bawu mvwilu ya bawu. Mvwilu yina mfumu ke pesa na bana ya yandi, yandi ke baka yawu na kati ya mvwilu ya yandi mosi. Samu ti bantu ya munu kumwangana ve ntama na mvwilu ya bawu.» **19** Na manima, muntu yina nataka munu na lweka ya mwelo yina kele na node, kisika kele bivinga yina ba byekaka samu na banganga-Nzambi. Ya vwandaka na mwa kisika na lweka ya wesete. **20** Muntu yango tubaka na munu: Ni kwaku banganga-Nzambi ke lamba musuni ya minkayulu ya kikodi, mpe munkayulu samu na mulemvo ya masumu ya bawu. Mpe ni kuna bawu ke lamba makabu ya madya ya bilanga, samu ti bawu luta ve na yawu na ngaanda ya lupangu, samu ti bawu byeka ve bantu na kubotana na bawu. **21** Yandi lutisaka munu na ngaanda ya lupangu, yandi lutisaka munu na bansongi yiya ya lupangu. Ya vwandaka na mwa ngaanda ya fyoti na konso nsongi ya lupangu. **22** Na balweka nyonso yiya, ya vwandaka na mwa ngaanda ya fyoti yina vwandaka na mwa muludi, yinda ya yawu vwandaka makumi zole ya bametele mpe nene ya yawu vwandaka bametele kumi na tanu. Bangaanda nyonso yiya vwandaka yinda mpe nene mutindu mosi. **23** Konso ngaanda vwandaka ya kuzunga na mwa kibaka mpe ba tulaka makuku na balweka nyonso yiya ya mwa bangaanda yango. **24** Muntu yina tubaka na munu: Yina ni bivinga ya bantu yina ke lambaka, kisika yina bisadi ya Yinzo ya Nzambi ke vwanda na kulamba misuni ya bibulu yina bantu ke samu na minkayulu.

47 Muntu yina nataka munu na nkotolo ya Yinzo. Maza vwandaka basika na yisi ya nkotolo ya Yinzo na lweka ya esete, maza yango vwandaka kulumuka na yisi ya lweka ya lubakala ya Yinzo, na sude ya kiyokolo ya minkayulu. **2** Yandi basisaka munu na mwelo ya node, yandi zungisaka munu ngaanda ya lupangu tii na ngaanda ya mwelo yina ke talaka na esete. Maza vwandaka kulumuka na lweka ya lubakala. **3** Yandi vwandaka kwenda na lweka ya esete, yandi vwandaka na singa ya kutezila na diboko ya yandi. Yandi tezaka Bakude funda mosi, yandi sabulaka munu maza, maza kumaka tii na binkoso ya munu. **4** Yandi tezaka dyaka bametele keba ve bankama tanu, yandi sabulaka munu maza. Maza kumaka tii na makoto ya munu. Yandi tezaka dyaka bametele keba ve bankama tanu, yandi sabulaka munu maza. Maza kumaka tii na luketo ya munu. **5** Yandi tezaka dyaka bametele keba ve bankama tanu, yawu kumaka muzumba yina mu lendaka sabuka ve, samu ti muzumba yango vwandaka ya kusunda mingi. Samu na kusabuka yawu, ya vwandaka lomba na munu na kusaya. Ya vwandaka muzumba yina muntu lenda sabuka ve. **6** Muntu yina tubaka na munu: Nge Mwana ya Muntu, nge me tala? Na manima, yandi nataka munu na kumu ya muzumba. **7** Ntangu yandi vutulaka munu, mu talaka bayinti mingi na kumu ya muzumba, yawu vwandaka na balweka nyonso zole. **8** Muntu yina tubaka na munu: Maza yayi ke basika na kizunga ya esete. Yawu ke kulumuka na mudimba ya Yolodani mpe yawu ke kwenda tii na mubu. Maza ya mubu ke kuma maza ya mbote na kunwa. **9** Bisika nyonso yina muzumba ke kuma, bima nyonso ya moyo ke zinga mpe ke butana, bambisi ke vwanda mingi. Muzumba ke kuma tii kuna mpe maza ke kuma ya kuvedila, luzingu ke kuma na bisika nyonso yina muzumba yina ke kuma. **10** Milobi mbisi ke kwiza vwanda kuna, kubanda na Eyine-Ngedi tii na Eyine-Engelayime, bawu ke tanda bampwasa ya bawu. Bambisi ya mutindu na mutindu ke vwanda mutindu bambisi ya mubu ya nene, yawu ke vwanda mingi ya kulutila. **11** Kasi maza ya nkaka yina kele pene-pene ya mubu, yawu ke vwanda ve ya kuvedila. Yawu ke vwanda kaka na mungwa. **12** Pene-pene ya muzumba, na kumu ya konso lweka, ke basika bayinti ya bambuma yina ba ke kudyaka ya konso mutindu. Makasa ya yawu ke beba ve, bambuma ya yawu ke manisa ve. Konso ngonda, yawu ke pesa bambuma ya malu-malu, samu ti maza ya yawu ke basikila na Yinzo ya longo. Bambuma ya yawu ke vwanda mutindu madya mpe makasa ya yawu ke vwanda mutindu manganga. **13** Yave ke na kutuba: Beno tala bandilu ya yinsi yina beno ke kabula mutindu mvwilu, samu na bifumba kumi na zole ya Isayeli. Yosefi ke kuzwa bikunku zole. **14** Beno ke kabula ntoto mutindu mvwilu ya beno mpe beno ke kuzwa bikunku mutindu mosi. Mu kudyaka ndefi na kupesa yinsi ya Isayeli na bankooko ya beno. Yinsi yayi ke kuma mvwilu ya beno. **15** Yayi ni bandilu ya yinsi, na node, yawu ke banda na mubu ya nene yawu ke lutila na Etelone tii na Sedade, **16** Amate, Belota mpe Sibelayime yina kele na kati-kati ya Damase mpe Amate, Asele-Tikone pene-pene ya ndilu ya Olane. **17** Ndilu ke banda na mubu ya nene tii na Asale-Enane, ndilu ya Damase, Safone kuna na node mpe ndilu ya Amate ke vwanda na lweka ya node. **18** Na lweka ya esete, ndilu ke katuka na kati-kati ya Olane mpe Damase yawu ke lutila na kati-kati ya Ngalaade mpe yinsi ya Isayeli na kulandaka nzadi ya Yolodani, kubanda na ndilu ya node tii na Mubu ya Mungwa, ni yina ke vwanda ndilu na lweka ya esete. **19** Na lweka ya Nengeve, na lweka ya sude, ndilu ke banda na Tamale tii na maza ya Meliba kuna na Kadese tii na muzumba, pene-pene ya Mubu ya Nene, ni yawu ke vwanda ndilu na lweka ya sude. **20** Na lweka ya wesete, ndilu ke vwanda na Mubu ya Nene, kubanda na ndilu ya sude na kisika yina ke talasanaka na Lebo-Amate. Ni yawu ke vwanda bandilu na lweka ya wesete. **21** Beno ke kabula yinsi beno na beno mutindu kele bifumba ya Isayeli. **22** Beno ke kabula yawu na kubula dzeke beno na beno mpe na banzenza yina ke na kuzinga na kati-kati ya beno, mpe me buta bana na yinsi ya Isayeli. Beno ke tala bawu mutindu bantu ya Isayeli. Kintwadi na bawu, beno ke bula dzeke samu na kukabula ntoto na kati-kati ya bifumba ya Isayeli. **23** Konso nzenza na kati ya beno ke kuzwa mvwilu na kati ya kifumba yina yandi ke na kuzinga. Ni munu Yave Mfumu me tuba yawu.

48 Yayi ni bankumbu ya bifumba na bikunku ya bawu. Kikunku ya Dane ke vwanda na nsuka ya lweka ya node, pene-pene ya nzila yina ke lutilaka na Etelone, Lebo-Amate mpe Asale-Enane pene-pene ya kizunga ya Damase mpe ya Amate. Yawu ke banda na esete tii na Mubu ya Nene na lweka ya wesete. **2** Na ndilu ya Dane, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete, Asele ke kuzwa kikunku mosi. **3** Na ndilu ya Asele, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete, Nefetali ke kuzwa kikunku mosi. **4** Na ndilu ya Nefetali, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete, Manase ke kuzwa kikunku mosi. **5** Na ndilu ya Manase, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete, Efalayime ke kuzwa kikunku mosi. **6** Na ndilu ya Efalayime, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete, Lubene ke kuzwa kikunku mosi. **7** Na ndilu ya Lubene, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete, Yuda ke kuzwa kikunku mosi. **8** Na ndilu ya kikunku ya Yuda, kubanda na lweka ya esete tii na lweka ya wesete ya ke vwanda na kikunku yina ke vwanda ya Yave. Nene ya yawu ke vwanda bametele mafunda kumi na zole na bankama tanu, mpe yinda ya yawu ke vwanda mutindu mosi na yinda ya bikunku ya nkaka, katuka ndilu ya lweka ya esete tii na Mubu ya Nene na lweka ya wesete. Mpe na kati-kati ke vwanda Yinzo ya longo. **9** Kikunku yina beno ke katula samu na Yave ke vwanda bametele mafunda kumi na zole na bankama tanu na yinda mpe nene ya yawu ke vwanda bametele mafunda tanu. **10** Beno ke baka mwa ndambu ya ntoto yina samu na banganga-Nzambi, yawu ke vwanda na bametele mafunda kumi na zole na bankama tanu kubanda na esete tii na wesete, mpe bametele mafunda tanu, kubanda na node tii na sude. Yinzo ya longo ya Yave ke vwanda na kati-kati ya ntoto yina. **11** Ntoto yina ke vwanda ya banganga-Nzambi yina ba byekaka na kati ya bana ya Sadoke, bayina me sadila munu na kukwikama nyonso. Bawu mangaka munu ve mutindu salaka ba-Levi na ntangu yina bana ya Isayeli zimbanaka nzila. **12** Yawu ke vwanda kikunku ya banganga-Nzambi, kikunku ya longo ya kulutila, yina ba katulaka na kati ya bikunku ya yinsi. Yawu ke vwanda pene-pene na kikunku ya ba-Levi. **13** Kikunku ya ba-Levi ke vwanda mutindu mosi na kikunku ya banganga-Nzambi, yinda ya yawu ke vwanda na bametele mafunda kumi na zole na bankama tanu, nene ya yawu ke vwanda bametele mafunda tanu. **14** Kikunku yina kele kikunku ya ntete ya yinsi, ba ke tekisa yawu ve, ba ke sobisa yawu ve mpe ba ke kabula yawu ve, samu ti yawu kele ya Yave. **15** Na bametele mafunda zole na bankama tanu yina ke bikana na kati ya bametele mafunda kumi na zole na bankama tanu yawu ke vwanda kisika ya kubyekwa ve. Yawu ke vwanda kisika yina bantu ke zinga, ya ke vwanda mpe na bisika yina ke zunga mbanza, mpe mbanza ke vwanda na kati-kati. **16** Bandilu ya yawu ke vwanda mafunda zole na bankama zole na makumi tanu ya bametele na balweka nyonso yiya. **17** Na balweka nyonso yiya ya mbanza, ya ke vwanda na bisika ya mpamba ya

bametele nkama mosi na makumi zole na tanu. **18** Na lweka ya yinda ya ntoto yina ba ke katula samu na Yave, ya ke bikana dyaka na ntoto ya bametele mafunda tanu na lweka ya esete mpe mafunda tanu na lweka ya wesete. Madya yina bantu ke kuzwa na ntoto yina, ba ke pesa yawu na bantu yina ke sala na mbanza. **19** Bantu yina ke kwiza sala bilanga na ntoto yina, ya kele bantu yina ke katuka makanda nyonso ya Isayeli. **20** Ntoto yina ba ke bika samu na Yave, yawu ke vwanda na mafunda kumi na zole na bankama tanu ya bametele na balweka nyonso yiya. Ba ke bika mwa kisika yina ke vwanda yinda mutindu mosi na balweka nyonso yiya samu na mbanza. **21** Ntoto yina ke bikana, yawu ke vwanda ya mfumu, na balweka nyonso zole ya ntoto ya Yave mpe bantoto ya mbanza. Na yinda nyonso ya mafunda kumi na zole na bankama tanu ya bametele ya kikunku ya Yave, tii na ndilu ya esete mpe na wesete, na yinda nyonso ya mafunda kumi na zole na bankama tanu ya bametele na lweka ya ndilu ya wesete. Kikunku yina kele mutindu bikunku ya nkaka ke vwanda ya mfumu. Kikunku ya Yave mpe kivinga ya longo ya Yinzo ke vwanda na kati-kati. **22** Na yinda nyonso ya kikunku ya ba-Levi mpe kikunku ya mbanza, kikunku ya mfumu ke vwanda na kati-kati ya ndilu ya Yuda mpe ndilu ya Bezame. Yawu ke vwanda kikunku ya mfumu. **23** Yayi ni bikunku ya makanda ya nkaka. Kubanda na esete tii na wesete: Bezame ke kuzwa kikunku mosi. **24** Na lweka ya ndilu ya Bezame, kubanda na esete tii na wesete: Simewone ke kuzwa kikunku mosi. **25** Na lweka ya ndilu ya Simewone, kubanda na esete tii na wesete: Isakale ke kuzwa kikunku mosi. **26** Na lweka ya ndilu ya Isakale, kubanda na esete tii wesete: Zabulone ke kuzwa kikunku mosi. **27** Na lweka ya ndilu ya Zabulone, kubanda na esete tii wesete: Ngade ke kuzwa kikunku mosi. **28** Ndilu ya sude ya ntoto ya Ngade ke vwanda ndilu ya yinsi. Yawu ke kuma na Tamale, na esete tii na maza ya Meliba, kuna na Kadese. Yawu ke kuma kisika yina maza ke basikaka na yinsi ya Ngipiti tii na Mubu ya Nene. **29** Yayi ni yinsi yina beno ke kabula na kubula dzeke. Yawu ke vwanda mvwilu ya makanda nyonso ya Isayeli. Ni Yave me tuba yawu. **30** Yayi ni myelo ya mbanza: Kibaka ya lweka ya node ya mbanza, ke vwanda na mafunda zole na bankama zole na makumi tanu ya bametele, **31** myelo ya mbanza ke vwanda na bankumbu ya makanda ya Isayeli, myelo tatu na lweka ya node: mwelo mosi ke vwanda na nkumbu ya Lubene, mwelo mosi samu na Yuda, mwelo mosi samu na Levi, **32** Na lweka ya esete ke vwanda na mafunda zole na bankama zole na makumi tanu ya bametele, yawu ke vwanda na myelo tatu: mwelo mosi samu na Yosefi, mwelo mosi sama Bezame, mwelo mosi samu na Dane. **33** Na lweka ya sude ke vwanda na mafunda zole na bankama zole na makumi tanu ya bametele, yawu ke vwanda na myelo tatu: mwelo mosi samu na Simewone, mwelo mosi samu na Isakale, mpe mwelo mosi samu na Zabulone. **34** Na lweka ya node ke vwanda na mafunda zole na bankama zole na makumi tanu ya bametele, yawu ke vwanda na myelo tatu: mwelo mosi samu na Ngade, mwelo mosi samu na Asele, mwelo mosi samu na Nefetali. **35** Balweka nyonso ya mbanza ke vwanda na bakilometele yivwa. Kubanda kilumbu yina, nkumbu ya mbanza ke vwanda Yave-Sama, yawu zola kutuba, Yave kele awa.

Danyele

1 Na mvula ya tatu ya kintinu ya Yoyakime yina vwandaka ntinu ya Yuda, Nebukadenesale, ntinu ya Babilone kwizaka zunga Yelusalemi samu na kunwanisa yawu. **2** Mfumu yekulaka Yoyakime, ntinu ya Yuda, mpe mwa ndambu ya bisalulu ya longo ya Yinzo ya Nzambi na maboko ya Nebukadenesale. Nabukadenesale nataka bawu na Babilone, kisika vwandaka yinzo ya banzambi ya yandi. Yandi tulaka bisalulu ya longo na kati ya kibumbulu ya bimvwama ya banzambi ya yandi. **3** Ntinu tumisaka Asepenaze, mfumu ya bantu ya mfunu yina ke salaka na ntinu. Ntinu tumisaka yandi na kwenda baka bana ya bantinu to ya bamfumu na kati-kati ya bantu ya Isayeli. **4** Yandi tumisaka basoola bantwenya yina vwandaka na banzutu ya kuyilama mbote, ya kitoko, bayina vwandaka na ndwenga, mayela mingi, mayela ya kuyindulaka mambu. Bantwenya yango fwana kuvwanda ya kulunga na kusala na yinzo ya ntinu. Ba lakisa bawu mpe mutindu ya kusonika mpe ya kuzonza ndinga ya bantu ya Babilone. **5** Ntinu tumisaka ti, konso kilumbu, ba fwana kupesaka bawu madya ya mesa ya yandi na vinu yina yandi ke kunwaka. Ba fwana kupesa bawu mpe ndongosolo na bamvula tatu. Na manima, bawu ke banda na kusadilaka ntinu. **6** Na kati ya bayina ba soolaka, ya vwandaka na Danyele, Ananya, Misayele mpe Azalya. Bawu vwandaka bantu ya Yuda. **7** Mfumu ya bisadi ya ntima ya ntinu pesaka bawu bankumbu ya malu-malu: Danyele ba pesaka yandi nkumbu Beletesasale. Ananya ba pesaka yandi nkumbu Sadelake. Misayele ba pesaka yandi nkumbu Mesake mpe Azalya ba pesaka yandi nkumbu Abede-Nengo. **8** Samu na kuvwanda kaka ya Kuvedila, Danyele bakaka lukanu ya kumanga na kudya madya ya ntinu mpe na kunwa vinu ya yandi. Yandi lombaka na mfumu ya bisadi ya ntima ya ntinu na kubika na kukwika yandi na kusumuka. **9** Nzambi salaka ti mfumu ya bisadi ya ntima ya ntinu kutala Danyele kyadi mpe kulakisa Danyele bumbote. **10** Kasi mfumu ya bisadi ya ntima ya ntinu tubaka na Danyele: «Mu ke na boma ya mfumu ya munu, ntinu. Ni yandi bakaka nzengolo na mutindu ya madya mpe malafu yina beno fwana kuzwaka. Kana yandi tala nge na kizizi ya mutindu ya nkaka na bantwenya yina ke na bamvula mosi na nge, samu na beno, ntinu lenda kufwa munu.» **11** Na yina, Danyele zabisaka na nkebi yina mfumu ya bisadi ya ntima ya ntinu pesaka kiyeko ya kukebaka yandi na bampangi ya yandi Ananya, Misayele mpe Azalya: **12** «Beto kele bisadi ya nge. Mulemvo ya nge, meka beto na kati ya bilumbu kumi na kupesaka beto kaka ndunda mpe maza ya kunwa. **13** Nge ke tala wapi mutindu ke vwandila bizizi ya beto mpe ya bantwenya yina ke kudyaka madya ya ntinu. Na manima, nge ke sala luswaswanu mpe nge ke zaba yinki nge fwana kusala na bisadi ya nge.» **14** Muntu yina ndimaka dibanza ya bawu mpe yandi mekaka Danyele na bampangi ya yandi bilumbu kumi. **15** Na nsuka ya bilumbu kumi yina, ba talaka ti, Danyele na bampangi ya yandi vwandaka na bizizi ya mbote. Bawu vwandaka na banzutu ya mbote kulutila bantwenya nyonso yina vwandaka kudya madya ya ntinu. **16** Katuka ntangu yina, muntu yina bandaka na kukatulaka madya mpe malafu yina vwandaka pesama samu na bawu. Yandi vwandaka pesa bawu kaka ndunda. **17** Nzambi pesaka na bantwenya yiya yayi, luzabu, mayela ya mukanda mpe ndwenga. Danyele vwandaka bangula balumoni nyonso mpe bandosi nyonso. **18** Ntangu yina ntinu zengaka samu na kunatina yandi bantwenya vwandaka me lunga. Na yina, mfumu ya bisadi ya ntima ya ntinu nataka bantwenya yina na sika ya ntinu Nebukadenesale. **19** Ntinu sololaka na bawu. Na kati-kati ya bantwenya yina ba natinaka ntinu, ata mosi vwandaka mutindu Danyele, Ananya, Misayele mpe Azalya. Na yina, bawu bandaka na kusala na sika ya ntinu. **20** Konso ntangu yina ntinu vwandaka yufula bawu dyambu yina vwandaka lomba ndwenga na mayela ya kuswasikisa, yandi vwandaka tala ti, bawu vwandaka na mayela ya kulutila bambala kumi na banganga mpe bantu nyonso ya bampandu ya kimfumu ya yandi nyonso. **21** Ni mutindu yayi Danyele zingilaka na kusalaka na sika ya ntinu tii na mvula yina Siluse kumaka ntinu.

2 Na mvula ya zole ya kintinu ya Nebukadenesale, ntinu Nebukadenesale kuzwaka bandosi. Yandi vwandaka dyaka ve na kizunu mpe yandi vwandaka lala dyaka ve pongi ya mbote. **2** Ntinu tumisaka ba bokila bantu yina ke talaka, banganga, na bantu ya bampandu, samu ti ba zabisa mpe ba bangula yandi bandosi. Bawu kwizaka mpe bawu kwendaka telama na mantwala ya ntinu. **3** Mpe ntinu tubaka na bawu: «Mu me sala ndosi mosi mpe mu ke dyaka na kizunu ve. Mu zola kubakula nsasa ya ndosi yango.» **4** Bantu ya bampandu vutulaka na ntinu, na ndinga ya alameye mutindu yayi: «Bika ti ntinu kuzinga bantangu nyonso! Zabisa beto bisadi ya nge ndosi yina nge me lota mpe beto ke bangudila nge yawu.» **5** Ntinu vutulaka na bantu ya bampandu: «Lukanu yina mu me baka ni yayi: Kana beno zabisa ve munu ndosi mpe kana beno bangudila munu yawu ve, ba ke saasa beno mpe bayinzo ya beno ke kuma mazala. **6** Kasi, kana beno zabisa munu ndosi mpe beno bangudila munu yawu, mu ke pesa beno makabu ya mingi mpe mu ke zangula beno. Na yina, beno zabisa munu ndosi mpe beno bangudila munu yawu.» **7** Na mbala ya zole, bawu tubaka na ntinu: «Bika ti ntinu kuzabisa ndosi na beto bisadi ya yandi mpe beto ke bangudila yandi yawu.» **8** Ntinu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutala ti beno ke na kuzola kulutisa munu ntangu samu ti, beno zaba mutindu ya lukanu yina mu me baka. **9** Kana beno zabisa munu ve ndosi yina, beno nyonso ke kuzwa kitumbu mosi. Beno me wisana samu na kwiza zonza mambu ya luvunu na mantwala ya munu, samu na kutala kana mambu ke soba. Ve, beno zabisa munu ndosi mpe kuna, mu ke zaba ti beno ke lenda na kubangudila munu yawu.» **10** Bantu ya bampandu vutulaka na ntinu: «Ata muntu awa na ntoto lenda kusala dyambu yina ntinu ke na kulomba. Ya kele mpe ve na ntinu mosi yina vwandaka na bunene to na lulendo me lombaka kima ya mutindu yayi na muntu yina ke talaka mambu, na nganga mosi to na muntu ya bampandu. **11** Dyambu yina ntinu ke na kulomba kele mpasi mingi. Ya kele ve na muntu yina lenda kuzabisa ntinu dyambu yayi, kana kaka banzambi ve. Kasi banzambi ke zingaka ve na kati ya yinza ya bantu.» **12** Na yina, ntinu kumaka na nkele ya kulutila. Yandi tumisaka ti ba kufwa bantu nyonso ya ndwenga ya Babilone. **13** Nsangu ya nzengolo ya kufwa bantu nyonso ya ndwenga mwanganaka. Ba kwendaka sosa mpe Danyele na bampangi ya yandi samu na kufwa bawu. **14** Danyele kwendaka solola na Aleyoke na mayela mpe na nkebolo nyonso. Aleyoke vwandaka mfumu ya bankebi ya ntinu. Ni yandi kubamaka samu na kwenda kufwa bantu ya ndwenga ya Babilone. **15** Danyele yufulaka na Aleyoke, mfumu ya bankebi ya ntinu: «Samu na yinki ntinu me baka nzengolo ya ngolo mutindu yayi?» Aleyoke zabisaka na Danyele wapi mutindu vwandaka dyambu yango. **16** Na yina, Danyele kwendaka na sika ya ntinu. Yandi lombaka na ntinu na kubikila yandi mwa ntangu samu ti yandi zabisa na ntinu mbangululu ya ndosi. **17** Na manima, Danyele vutukaka na yinzo. Yandi zabisaka dyambu yina na bampangi ya yandi Ananya, Misayele mpe Azalya. **18** Yandi zabisaka bawu na

kulomba kyadi ya Nzambi ya mazulu samu na mansweki yina. Samu ti, ba kufwa ve Danyele na bampangi ya yandi mpe bantu ya nkaka ya ndwenga ya Babilone. **19** Na mpimpa, Danyele kuzwaka lumoni ya mansweki yina. Na yina, Danyele kembilaka Nzambi ya mazulu. **20** Danyele tubaka: «Bika ti nkumbu ya Nzambi kukembuswa bantangu nyonso. Samu ti, ndwenga mpe lulendo kele ya yandi.» **21** «Yandi ke sobaka bantangu mpe mambu nyonso. Yandi ke katulaka bantinu mpe ke tulaka bantinu. Yandi ke pesaka ndwenga na bantu ya ndwenga, mpe yandi ke pesaka luzabu na bantu ya mayela. **22** Yandi ke lakisaka mansweki ya kubumbama. Yandi zaba yinki ke ya kubumbama na kati ya kitombe, mpe nsemo ke lezimaka na sika ya yandi.» **23** «Nge Nzambi ya bankooko ya munu, mu ke na kusiika nge mpe mu ke na kukembila nge samu na ndwenga mpe ngolo yina nge me pesa munu. Nge me lakisa munu dyambu yina beto vwandaka me lomba na nge, mpe nge me lakisa beto dyambu ya ntinu.» **24** Na manima, Danyele kwendaka na sika ya Aleyoke, yina ntinu tumisaka na kwenda kufwa bantu nyonso ya ndwenga ya Babilone. Danyele kwendaka zabisa yandi: «Bika kufwa bantu ya ndwenga ya Babilone! Nata munu na sika ya ntinu. Mu ke zabisa mpe mu ke bangudila ntinu ndosi ya yandi.» **25** Na nswalu nyonso, Aleyoke nataka Danyele na sika ya ntinu mpe yandi tubaka: «Na kati ya bantu yina beto bakaka na ngolo kuna na Yuda, mu me kuzwa muntu yina lenda kuzabisa mpe kubangula ndosi ya ntinu.» **26** Ntinu yufulaka na Danyele, yina ba vwandaka bokila mpe Beletesasale: «Ya tsyelika, nge lenda zabisa munu ndosi yina mu salaka mpe kubangudila munu yawu?» **27** Na mantwala ya ntinu, Danyele vutulaka: «Mansweki yina ntinu ke na kulomba ba zabisa yandi, ata muntu ke lenda na kuzabisa yandi yawu, ya vwanda bantu ya ndwenga, banganga, bantu yina ke talaka to bantu ya bampandu. **28** Kasi na zulu, ya kele na Nzambi mosi yina ke lakisaka mansweki mpe ni yandi me lakisa na ntinu Nabukadenesale mambu yina ke salama na bilumbu yina ke kwiza. Ntinu, ndosi yina nge salaka, balumoni yina nge kuzwaka na yisi ya pongi ni yayi: **29** Ntinu, na ntangu nge vwandaka ya kulala, nge kuzwaka mabanza na mambu yina ke salama na bilumbu yina ke kwiza. Muntu yina ke lakisaka mansweki, me lakisa nge mambu yina ke salama. **30** Kana ba me lakisa munu mansweki yayi, yawu zola kutuba ve ti, ni munu me lutila bantu nyonso na ndwenga. Kasi yawu kele samu ti, ntinu kuzwa mbangululu ya ndosi ya yandi mpe ti yandi kuzaba yinki ke na kukwamisa ntima ya yandi. **31** Ntinu, lumoni yina nge kuzwaka ni yayi: Nge talaka kiteki ya nene. Kiteki yango vwandaka nene ya kulutila mpe yawu vwandaka lezima mingi. Yawu vwandaka ya kutelama na mantwala ya nge mpe yawu vwandaka ya nsisi. **32** Kiteki yango vwandaka na yintu ya wolo ya kuvedila, ntulu mpe maboko ya yawu vwandaka ya palata, kivumu mpe mabunda ya yawu vwandaka ya kisengo ya mbwaki. **33** Mitanga ya yawu vwandaka ya bisengo, yisi ya makulu ya yawu vwandaka ya bisengo mpe ya ntoto ya kuya. **34** Nge vwandaka tala kiteki yina tii na ntangu yina ditadi mosi kwabukaka yawu mosi. Yawu kwizaka bula yisi ya makulu ya kiteki yina vwandaka ya bisengo mpe ya ntoto ya kuya. Mpe yawu mwangisaka makulu yango. **35** Kaka na mbala mosi, kisengo na ntoto ya kuya mpe kisengo ya mbwaki, wolo na palata, nyonso mwanganaka mutindu matiti yina mupepe ke katulaka na kisika yina ba ke bulaka bambuma, mpe ata kima bikanaka. Kasi ditadi yina kwizaka tuta kiteki, yawu kumaka mongo ya nene mpe yawu bakaka ntoto nyonso. **36** «Ni ndosi yina ntinu kuzwaka mpe beto ke bangudila yandi yawu. **37** Ntinu, nge kele ntinu ya bantinu, samu ti Nzambi ya mazulu me pesa nge kimfumu, lulendo, ngolo mpe nkembo. **38** Nzambi me tula bantu, bibulu ya mfinda mpe bandeke ya mazulu na yisi ya lutumu ya nge. Bisika ni bisika yina bawu kele, nge ke yala bawu nyonso. Yintu ya wolo, ni nge! **39** Na manima ya nge, ya ke vwanda na kimfumu ya nkaka, kasi yawu ke kuma ve mutindu ya nge. Na manima dyaka, ya ke vwanda na kimfumu ya tatu yina kele kidimbu ya kisengo ya mbwaki. Kimfumu yango ke yala ntoto nyonso. **40** Na manima, ya ke vwanda na kimfumu ya yiya. Yawu ke vwanda ngolo mutindu kisengo. Mutindu kisengo ke mwangisaka mpe ke nikaka bima nyonso, kimfumu ya yiya yina ke mwangisa mpe ke nika bimfumu yina tekilaka. **41** Nge me tala mutindu vwandaka yisi ya makulu mpe misapi ya makulu ya kiteki ya kuyilama na ntoto ya kuya mpe na bisengo, yawu zola kutuba ti, kimfumu yayi ke kukabuka. Kasi, mwa ngolo ya kisengo ke kondwa ve samu ti, nge me tala kisengo ya kuvukana na ntoto ya kuya. **42** Kasi misapi ya makulu kisika yina kisengo vwandaka ya kuvukana na ntoto ya kuya, ke na kulakisa ti, kimfumu yayi ke vwanda na lweka mosi ya ngolo mpe lweka ya nkaka ya kulemba. **43** Nge me tala kisengo ya kuvukana na ntoto ya kuya. Yawu zola kutuba ti, bawu ke vukana samu na kusala bangwisani ya bantu. Kasi bawu ke vwanda ve muntu mosi. Mutindu mosi mpe, kisengo ke vukanaka ve na ntoto ya kuya. **44** Na ntangu ya bantinu yina, Nzambi ya mazulu ke basisa kimfumu yina ke mwangana ve. Mpe kimfumu yango ke vwanda ve na yisi ya lutumu ya bantu ya nkaka. Kimfumu yango ke mwangisa bimfumu nyonso yina tekilaka, mpe yawu ke vwanda bantangu nyonso. **45** Ni yawu ke na kulakisa ditadi yina nge me tala, ditadi yina vwandaka me kwabuka yawu mosi na mongo. Yawu me kwiza nika kisengo, kisengo ya mbwaki, ntoto ya kuya, wolo mpe palata. Nzambi ya nene me lakisa nge mambu yina ke salama na bilumbu ke kwiza. Ndosi yayi kele ya tsyelika mpe mbangululu ya yawu kele ya tsyelika.» **46** Na yina, ntinu Nabukadenesale kubwaka kizizi na ntoto. Yandi yinamaka na mantwala ya Danyele. Yandi tumisaka ti ba pesa Danyele makabu na mananasi ya nsunga ya mbote. **47** Ntinu tubaka na Danyele: «Nzambi ya beno kele Nzambi ya banzambi. Yandi kele Mfumu ya bantinu. Ni yandi ke lakisaka mansweki, samu ti nge me lenda na kulakisa mansweki yayi.» **48** Na manima, ntinu zangulaka Danyele mpe pesaka yandi makabu mingi ya mfunu. Yandi pesaka Danyele lutumu na kizunga nyonso ya Babilone. Mpe tulaka yandi mfumu ya ntete ya bantu nyonso ya ndwenga ya Babilone. **49** Danyele lombaka na ntinu na kupesa lutwadusu ya kizunga ya Babilone na sika ya Sadelake, Mesake mpe Abede-Nengo. Danyele bandaka na kusala kuna na yinzo ya kintinu.

3 Ntinu Nabukadenesale yidikisaka kiteki ya wolo. Mutela ya yawu vwandaka bametele makumi tatu, mpe nene ya yawu vwandaka bametele tatu. Yandi tumisaka ti ba telemisa yawu na mudimba ya Dula, na kizunga ya Babilone. **2** Ntinu Nabukadenesale tumisaka ba vukisa bamfumu ya luyalu, bimonikisi ya ntinu, bamfumu ya bizunga, bipesi-malongi, bayina ke bumbaka mbongo, bazuzi, bamfumu ya bambanza, na bamfumu ya bizunga ya nkaka. Bawu fwana kwiza na mukembo ya mbyekolo ya kiteki yina ntinu Nabukadenesale telemisaka. **3** Na yina, bamfumu ya luyalu, bimonikisi ya ntinu, bamfumu ya bizunga, bipesi-malongi, bayina ke bumbaka mbongo, bazuzi, bamfumu ya bambanza, na bamfumu ya bizunga ya nkaka, bawu yonzamaka samu na mukembo ya mbyekolo ya kiteki yina ntinu Nabukadenesale telemisaka. Bawu telamaka na mantwala ya kiteki yina Nabukadenesale telemisaka. **4** Muntu mosi pesaka nsangu na nkumbu ya ntinu. Yandi lookaka na ngolo: «Bantu ya

makanda nyonso, bantu ya bayinsi nyonso, bantu ya bandinga nyonso, beno kuwa ntumunu yayi: **5** Ntangu beno ke kuwa muningu ya mpungi, ya matuutu, ya bansambi, na muningu ya bisikulu ya nkaka ya konso mutindu, beno ke kwenda fukama na mantwala ya kiteki ya wolo yina ntinu Nabukadenesale me telemisa mpe beno ke sambila yawu. **6** Muntu yina ke fukama ve mpe ke sambila ve, ba ke losa yandi na mbala mosi na kati ya fule ya tiya ya ngolo.» **7** Na yina, ntangu bantu nyonso kuwaka muningu ya mpungi, ya matuutu, ya bansambi, na muningu ya bisikulu ya nkaka ya konso mutindu, bantu ya makanda nyonso, bantu ya bayinsi nyonso, bantu ya bandinga nyonso, kwendaka fukama na mantwala ya kiteki ya wolo yina ntinu Nabukadenesale telemisaka, mpe bawu sambilaka yawu. **8** Kaka na ntangu yina, bantu ya nkaka ya Babilone kwendaka funda ba-Zwife. **9** Bawu tubaka na ntinu Nabukadenesale: «Ntinu, bika ti nge zinga bantangu nyonso! **10** Ntinu, ni nge mosi tumisaka ti konso muntu yina ke kuwa muningu ya mpungi, ya matuutu, ya bansambi, na muningu ya bisikulu ya nkaka ya konso mutindu, yandi fwana kwenda fukama na mantwala ya kiteki ya wolo samu na kusambila yawu. **11** Konso muntu yina ke fukama ve mpe ke sambila ve, ba ke losa yandi na kati ya fule ya tiya ya ngolo. **12** Kasi ya ke na ba-Zwife yina nge sooloka na kutwadisa kizunga ya Babilone: Sadelake, Mesake mpe Abede-Nengo. Ntinu ya beto, ni bawu ke na kuvumina ve Musiku ya nge. Bawu ke na kumanga na kusadila banzambi ya nge. Bawu ke na kumanga na kusambila kiteki ya wolo yina nge me telemisa.» **13** Na kati ya nkele ya kulutila, Nabukadenesale tumisaka ba natina yandi Sadelake, Mesake mpe Abede-Nengo. Ba nataka bawu na mantwala ya ntinu. **14** Ntinu yufulaka bawu: «Sadelake, Mesake, Abede-Nengo, ya tsyelika ti beno ke na kumanga na kusadila banzambi ya munu, mpe beno ke na kumanga na kusambila kiteki ya wolo yina mu me telemisa? **15** Na mbala yayi, na ntangu beno ke kuwa muningu ya mpungi, ya matuutu, ya bansambi, na muningu ya bisikulu ya nkaka ya konso mutindu, beno ke kufukama samu na kusambila kiteki yina mu me yidikisa. Kana beno sambila yawu ve, ba ke losa beno mbala mosi na kati ya fule ya tiya ya ngolo. Wapi nzambi yina ke kuula beno na maboko ya munu?» **16** Sadelake, Mesake, na Abede-Nengo vutulaka na ntinu Nabukadenesale: «Ntinu, beto kele ve na mvutu ya kupesa nge na dyambu yayi. **17** Ntinu, kana Nzambi yina beto ke sambilaka lenda kuula beto, yandi ke kuula beto na fule ya tiya ya ngolo, mpe na maboko ya nge. **18** Ata ti yandi sala mutindu yina ve, ntinu, zaba ti beto ke sadila ve banzambi ya nge, mpe beto ke sambila ve kiteki ya wolo yina nge me telemisa.» **19** Nabukadenesale kumaka na nkele ya kulutila, mpe kizizi ya yandi sobaka na mantwala ya Sadelake, Mesake na Abede-Nengo. Yandi tumisaka ba bwela tiya bambala nsambwadi kulutila mutindu yawu ke vwandaka. **20** Na manima, yandi tumisaka binwani ya yandi yina me lutila ngolo na kati ya binwani ya yandi na kukanga Sadelake, Mesake, na Abede-Nengo basinga, samu na kulosa bawu na kati ya fule ya tiya ya ngolo. **21** Na yina, ba kangaka Sadelake, Mesake mpe Abede-Nengo. Ntangu ba kangaka bawu, bawu vwandaka ya kuvwata binkuti ya bawu, biyunga ya bawu, bitambala ya bawu, na binkuti ya bawu ya nkaka, mpe ba losaka bawu na kati ya fule ya tiya ya ngolo. **22** Mutindu ntumunu ya ntinu vwandaka ntumunu mosi ya kusakana ve, ba salaka tiya ya kulutila na kati ya fule ya tiya ya ngolo, mpe milaka ya tiya yango kufwaka bantu yina losaka Sadelake, Mesake na Abede-Nengo na kati. **23** Kasi Sadelake, Mesake, mpe Abede-Nengo, kubwaka ya kukangama na basinga na kati ya fule ya tiya ya ngolo. **24** Ntinu Nabukadenesale kumaka na boma. Ntinu telamaka na nswalu nyonso, mpe yandi tubaka na bipesi-malongi ya yandi: «Beto losaka ve na kati ya tiya babakala tatu ya kukangama na basinga?» Bawu vutulaka na ntinu: «Ee, ntinu, ni mutindu yina.» **25** Ntinu tubaka dyaka: «Mu ke na kutala babakala yiya ya kukangama ve na basinga, bawu ke na kutambulaka na kati ya tiya mpe bawu kele ya kulwala ve. Muntu ya yiya kele na kifwani ya mwana ya banzambi.» **26** Na manima, Nabukadenesale kwendaka pene-pene ya mwelo ya fule ya tiya ya ngolo mpe yandi tubaka: «Sadelake, Mesake mpe Abede-Nengo, bisadi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama, beno basika mpe beno kwiza!» Sadelake, Mesake, na Abede-Nengo basikaka na kati ya tiya. **27** Bamfumu ya luyalu, bimonikisi ya ntinu, bamfumu ya bizunga, bipesi-malongi ya ntinu, bawu yonzamaka na kutala bawu. Bawu talaka ti tiya vwandaka ve na lulendo na banzutu ya babakala yina. Ba talaka mpe ti bansuki ya bawu kuzwaka ve tiya. Binkuti ya bawu bebaka ve, mpe nsunga ya tiya vwandaka ve na bawu. **28** Nabukadenesale tubaka: «Nkembo na Nzambi ya Sadelake, Mesake, mpe Abede-Nengo. Yandi me fidisa Mbazi ya yandi na kukuula bisadi ya yandi, samu ti bawu me kwikila na yandi, mpe bawu me vumina ve misiku ya ntinu. Bawu me ndima na kuyekula banzutu ya bawu, samu ti bawu sadila mpe bawu kusambila nzambi ya nkaka ve, kasi kaka Nzambi ya bawu. **29** Ni yawu yina mu ke na kutumisa ti: "Konso muntu ya konso dikanda, ya konso yinsi to ya konso ndinga, yina ke zonzila yimbi ya Nzambi ya Sadelake, Mesake, mpe Abede-Nengo, ba ke saasa yandi mpe yinzo ya yandi ke kuma dizala. Ya tsyelika, ya kele ve na nzambi ya nkaka yina lenda vuukisa mutindu yayi."» **30** Na yina, ntinu pesaka Sadelake, Mesake, mpe Abede-Nengo bisika ya kulutila mfunu na kizunga ya Babilone.

4 Ntinu Nabukadenesale zabisaka na bantu ya makanda nyonso, bantu ya bayinsi nyonso, mpe na bantu ya bandinga nyonso yina ke zingaka na ntoto nyonso: «Bika ti beno kuvwanda na kizunu ya kulutila!» **2** «Mu me tala ti ya kele mbote na kuzabisa beno bidimbu na mambu ya ngitukulu yina Nzambi ya Kulutila Kuzangama me sala samu na munu.» **3** «Bidimbu ya yandi kele ya nene! Mambu ya yandi ya ngitukulu ke na lulendo! Yandi ke yalaka bantangu nyonso, kimfumu ya yandi ke zingilaka bambandu na bambandu!» **4** «Munu Nabukadenesale, mu vwandaka zinga na kizunu na yinzo ya munu. Mu vwandaka na kyese mingi na yinzo ya munu ya kintinu. **5** Mu salaka ndosi mosi yina talisaka munu boma. Ndosi yina mu salaka, balumoni yina mu kuzwaka na yisi ya pongi, talisaka munu boma ya kulutila. **6** Mu tumisaka ti ba bokila munu bantu nyonso ya ndwenga ya Babilone, ba kwiza na mantwala ya munu samu na kubangudila munu ndosi yango. **7** Na yina, bantu nyonso ya bampandu, bantu yina ke talaka, bantu yina zaba kutanga bambwetete, banganga, bawu kwizaka mpe mu zabisaka bawu ndosi ya munu. Kasi ba lendaka ve na kubangudila munu yawu. **8** Muntu ya nsuka yina kwizaka talana na mantwala ya munu ni Danyele yina ba ke bokilaka mpe Beletesasale. Beletesasale ni nkumbu ya nzambi ya munu. Danyele kele na mpeve ya banzambi ya longo. Mu zabisaka yandi ndosi ya munu, mu tubaka: **9** Beletesasale, mfumu ya bantu ya bampandu. Mu zaba ti mpeve ya banzambi ya longo kele na nge. Ata mansweki mosi ve me lutila mpasi na kubakula samu na nge. Bangudila munu balumoni yina munu me kuzwa na kati ya bandosi.» **10** Balumoni yina mu kuzwaka na yisi ya pongi, ni yayi: «Yinti mosi ya nene vwandaka me basika na kati-kati ya ntoto mpe yawu vwandaka yinda mingi. **11** Yinti yango kulaka mpe yawu kumaka ngolo. Bintala ya yawu kumaka tii na dizulu mpe ba vwandaka tala yawu tii na bandilu nyonso ya ntoto. **12** Makasa

ya yawu vwandaka kitoko mpe yawu vwandaka na bambuma mingi. Yawu vwandaka madya samu na bantu nyonso. Bibulu ya mfinda vwandaka kwiza bumbama ntangu na mpewo ya yawu. Bandeke ya mazulu vwandaka tunga mazanza ya bawu na bintala ya yawu. Bima nyonso ya moyo vwandaka kuzwa madya ya bawu na yinti yina.» **13** «Mu vwandaka ya kulala mpe na kati ya balumoni, mu talaka nkebi. Ya vwandaka Mbazi ya longo yina katukaka na zulu mpe vwanda kulumuka.» **14** Yandi lookaka na ngolo nyonso: «Beno kwanga yinti yayi mpe beno zenga bintala ya yawu. Beno katula makasa ya yawu mpe beno mwangisa bambuma ya yawu! Bika ti bibulu kukima yawu mpe bandeke kukima bintala ya yawu! **15** Kasi beno bika mwa kitini ya yinti na myanzi ya yawu. Yawu vwanda ya kukangama na bampanga ya bisengo mpe ya bisengo ya mbwaki na kati-kati ya matiti ya bilanga. Bika ti kinoko banda na kubolisaka yawu, mpe yawu ke banda na kudyaka matiti mutindu bibulu. **16** Ntima ya yandi ke soba, mpe ba ke pesa yandi ntima ya kibulu. Yandi ke vwanda kaka mutindu yina bamvula nsambwadi!» **17** «Lufundusu yayi kele nzengolo ya bankebi. Lukanu yayi kele ntumunu ya balongo. Yawu ke sala ti bantu ya moyo kuzaba ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kele Mfumu ya kimfumu ya bantu: Nzambi ke pesaka kimfumu na konso muntu yina yandi zola. Yandi ke zangulaka muntu yina me lutila mpamba na kati ya bantu nyonso.» **18** «Ni ndosi yayi mu salaka, munu ntinu Nabukadenesale. Nge Beletesasale, bangudila munu yawu samu ti bantu nyonso ya ndwenga ya kimfumu ya munu lenda ve kubangudila munu yawu. Nge, nge lenda, samu ti mpeve ya banzambi ya longo kele na nge.» **19** Danyele yina ba vwandaka bokila mpe Beletesasale susumukaka. Yandi vwandaka dyaka ve na mabanza ya kuzuna. Ntinu zabisaka yandi: «Beletesasale, kubika ve ti ndosi mpe mbangululu ya yawu kutalisa nge boma!» - Na yina, Beletesasale vutulaka: «Ntinu, bika ti ndosi kuvwanda samu na mitantu ya nge, mpe mbangululu ya yawu kuvwanda samu na bambeni ya nge! **20** Nge me tala yinti ya nene mpe ya ngolo. Yinda ya yawu ke na kukuma tii na dizulu mpe yawu ke na kutalanaka na yinza ya muvimba. **21** Yawu vwandaka na makasa ya kitoko mpe na bambuma mingi. Yawu vwandaka madya ya bantu nyonso. Ni kuna mpe bibulu ya mfinda vwandaka kwiza kupema. Bandeke ya mazulu mpe vwandaka kwiza tunga mazanza ya bawu na bintala ya yawu. **22** Ntinu, yinti yango ni nge, samu ti nge me kuma muntu ya nene mpe ya lulendo. Bunene ya nge me lutila mpe yawu me kuma tii na dizulu. Lutumu ya nge kele tii na bandilu ya ntoto nyonso. **23** Na manima, ntinu talaka nkebi ya longo yina katukaka na zulu, mpe vwandaka kulumuka na kutuba: Beno zenga yinti mpe beno kufwa yawu! Kasi beno bika mwa kitini na myanzi ya yawu na kati-kati ya matiti. Beno kanga yawu na mpanga ya kisengo mpe ya kisengo ya mbwaki. Bika ti kinoko ya mazulu banda na kubolisaka yawu. Bika ti yawu banda na kudyaka matiti yina bibulu ya mfinda ke kudyaka. Yawu ke vwanda kaka mutindu yina bamvula nsambwadi.» **24** «Ntinu, ni yayi mbangululu ya ndosi. Ntinu, nzengolo yina Nzambi ya Kulutila Kuzangama me baka samu na nge, ni yayi: **25** Ba ke bingisa nge ntama na bantu. Nge ke banda na kuzingaka na bibulu ya mfinda. Nge ke banda na kudyaka matiti mutindu bangombe. Kinoko ya mazulu ke banda na kubolisaka nge. Yawu ke vwanda mutindu yina bamvula nsambwadi tii na ntangu yina nge ke zaba ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kele Mfumu ya bimfumu ya bantu. Nge ke zaba mpe ti yandi ke pesaka kimfumu na muntu ni muntu yina yandi zola. **26** Mutindu ba tumisaka ti ba bika kitini ya yinti na myanzi ya yawu, yawu zola kutuba ti kimfumu ke vutukila nge na ntangu yina nge ke bakula ti Nzambi ya mazulu kele Mfumu. **27** Na yina, ntinu, kana nge me tala ti malongi ya munu kele ya mbote, bika masumu ya nge mpe sadila mambu ya kudedama. Kusala dyaka ve mambu yina kele ve ya kudedama. Tala bamputu kyadi. Na kusala mutindu yayi, kuzaba ve kana nge ke tatamana na kuzinga na kizunu.» **28** Mambu nyonso yayi kuminaka ntinu Nabukadenesale. **29** Na suka ya bangonda kumi na zole, ntinu vwandaka tambula na zulu ya muludi ya kuyalumuka ya yinzo ya kintinu ya Babilone. **30** Ntinu tubaka: «Ni yayi ve Babilone ya nene yina mu me tungisa samu ti yawu kuvwanda mbanza ya kintinu? Mu me tungisa yawu na ngolo ya lulendo ya munu mpe samu na nkembo ya lutumu ya munu.» **31** Ntinu vwandaka me manisa ntete ve na kuzonza, mpe ndinga wakanaka na dizulu. Yawu tubaka: «Ntinu Nabukadenesale, ni nge ba ke na kuzonzila: Ba me katula nge bumfumu! **32** Ba ke bingisa nge ntama na bantu. Nge ke banda na kuzingaka na bibulu ya mfinda. Nge ke banda na kudyaka matiti mutindu bangombe. Yawu ke vwanda mutindu yina bamvula nsambwadi tii na ntangu yina nge ke zaba ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kele Mfumu ya bimfumu ya bantu. Nge ke zaba mpe ti yandi ke pesaka kimfumu na muntu ni muntu yina yandi zola.» **33** Kaka na ntangu yina, mambu yayi salamaka na Nabukadenesale. Ba bingisaka Nabukadenesale ntama na bantu. Yandi vwandaka kudya matiti mutindu bangombe mpe ni kinoko ya mazulu vwandaka bolisa yandi. Bansuki ya yandi kumaka mutindu bansala ya mbemba. Manzaka ya yandi kumaka mutindu manzaka ya bandeke. **34** «Na nsuka ya bamvula nsambwadi, munu Nabukadenesale, mu talaka na zulu mpe mabanza ya munu ya bumuntu vutukaka. Mu tondaka Nzambi ya Kulutila Kuzangama. Mu bandaka na kukembila mpe kusiika nkembo ya Nzambi yina kele moyo bantangu nyonso. Kimfumu ya yandi ke manisaka ve mpe kintinu ya yandi ke zingilaka bambandu na bambandu. **35** Na mantwala ya yandi, bantu nyonso yina ke zingaka na ntoto kele mpamba. Yandi ke salaka mutindu yandi zola, ya vwanda na binwani ya mazulu mpe na bantu yina ke zingaka na ntoto. Muntu ve lenda kumanga lutumu ya yandi to kuzabisa yandi: Yinki nge ke na kusala? **36** Kaka na ntangu yina, mabanza ya munu ya bumuntu vutukaka. Buzitu ya kimfumu ya munu, bunene mpe nkembo ya kintinu ya munu vutukilaka munu. Bipesi-malongi ya munu mpe bamfumu yina vwandaka sala na munu, kwizaka nswalu na kubaka munu. Ba vutulaka munu na kimfumu ya munu mpe nkembo ya munu vwandaka lutila. **37** Na ntangu yayi, munu Nabukadenesale mu ke na kusiika, kuzangula mpe kukembila Ntinu ya mazulu! Nyonso yina yandi ke salaka kele ya tsyelika mpe banzila ya yandi kele ya kudedama. Yandi lenda kukulula bayina ke zingaka na lunangu.»

5 Kilumbu mosi, ntinu Belesasale salaka mukembo ya nene samu na funda ya bamfumu yina ke salaka na yandi. Na mantwala ya funda ya bamfumu yina, yandi kunwaka vinu. **2** Na yisi ya malafu, Belesasale tumisaka ti ba natina yandi bakopo ya palata mpe ya wolo yina tata ya yandi Nabukadenesale katulaka na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi mpe nataka na Babilone, samu ti yandi Belesasale na bamfumu yina ke salaka na yandi, bakento ya yandi mpe makangu ya yandi, bawu kunwa malafu na bakopo yina. **3** Na yina, ba nataka bakopo ya wolo yina ba bakaka na kati ya yinzo ya Nzambi na Yelusalemi. Mpe ntinu na bamfumu yina ke salaka na yandi, na bakento mpe makangu ya yandi, bawu kunwaka malafu na yawu. **4** Bawu kunwaka vinu mpe bawu kembilaka banzambi ya bawu ya wolo, ya palata, ya kisengo ya mbwaki, ya kisengo, ya yinti mpe ya matadi. **5** Kaka na ntangu yina, diboko ya muntu kwizaka talana na mantwala

ya kima yina ba ke tentikaka minda. Yawu bandaka na kusonika na kibaka ya mpembe ya yinzo ya kintinu mpe ntinu talaka diboko yango yina vwandaka sonika. **6** Na yina, kizizi ya ntinu sobaka mpe mabanza ya yandi kumaka kidi-kidi. Nzutu ya yandi lembaka mpe makoto ya yandi bandaka na kututana. **7** Ntinu lookaka na ngolo. Yandi tumisaka ba natina yandi banganga, bantu ya bampandu mpe bantu yina ke talaka mambu. Yandi tubaka na bantu ya ndwenga ya Babilone: «Muntu ni muntu yina ke tanga bisono yayi mpe ke bangudila munu yawu, ba ke lwatisa yandi bilele ya mbwaki ya bantinu. Ba ke lwatisa yandi mpanga ya wolo na laka mpe yandi ke kuma muntu ya tatu na kati ya luyalu ya kimfumu.» **8** Bantu nyonso ya ndwenga yina vwandaka sala na ntinu kwizaka. Kasi bawu lembanaka na kutanga mpe kubangudila ntinu bisono yina. **9** Na yina, ntinu Belesasale kumaka dyaka na boma ya kulutila. Kizizi ya yandi sobaka ya kulutila, mpe mayindu ya bamfumu yina ke salaka na yandi kumaka kidi-kidi. **10** Na ntangu mama ya ntinu kuwaka makelele ya ntinu mpe ya bamfumu yina ke salaka na ntinu, yandi kotaka na kisika yina vwandaka mukembo mpe yandi tubaka: «Ntinu, zinga bantangu nyonso! Kubika ve ti mabanza ya nge kukwamisa nge. Kubika ve ti kizizi ya nge kusoba. **11** Na kati ya kimfumu ya nge, ya kele na bakala mosi yina kele na mpeve ya banzambi ya longo. Na ntangu ya tata ya nge, bakala yango vwandaka tala mambu, mayela mpe ndwenga mutindu ndwenga ya banzambi. Ni yawu yina, tata ya nge ntinu Nabukadenesale tulaka yandi mfumu ya bantu yina ke talaka, ya banganga, ya bantu ya bampandu. **12** Ba bokilaka Danyele, yina ntinu pesaka nkumbu Beletesasale, samu ti yandi kele na mpeve mosi ya ngitukulu, luzabu mpe mayela. Yandi ke na mayela ya kubangula bandosi, bingana mpe ya kupesa bamvutu na mambu yina me lutila mpasi. Bika ti ba bokila Danyele samu ti yandi pesa mbangululu.» **13** Na yina, ba nataka Danyele na mantwala ya ntinu mpe ntinu yufulaka yandi: «Ni nge Danyele, muntu ya Yuda, yina tata ya munu, ntinu katulaka na Yuda mpe nataka kwaku? **14** Ba me zabisa munu ti nge ke na mpeve ya banzambi mpe ti nge ke talaka mambu. Nge ke na mayela mpe ndwenga ya ngitukulu. **15** Ba vwandaka me natina munu bantu ya ndwenga mpe banganga samu ti ba tangila munu bisono yayi mpe ba bangudila munu yawu. Kasi bawu me lenda ve na kupesa munu mbangululu ya bampova yayi ya kusonama. **16** Ba me zabisa munu ti nge lenda kupesa mbangululu mpe kupesa mvutu na mambu yina me lutila mpasi. Malu-malu yayi, kana nge lenda na kutangila munu bisono yayi mpe kubangudila munu yawu, ba ke lwatisa nge kinkuti ya mbwaki, ya bantinu. Ba ke lwatisa nge mpanga ya wolo na laka mpe nge ke kuma muntu ya tatu na kati ya luyalu ya kimfumu.» **17** Na yina, na mantwala ya ntinu, Danyele tubaka: «Ntinu, bumba kwandi makabu ya nge samu na nge mosi to pesa yawu na muntu ya nkaka. Kasi mu ke tangila nge bisono mpe mu ke bangudila nge yawu. **18** Ntinu, Nzambi ya Kulutila Kuzangama pesaka na tata ya nge, Nabukadenesale, kimfumu, bunene, kuzangama mpe nkembo. **19** Samu na bunene yina Nzambi pesaka yandi, bantu ya makanda nyonso, ya bayinsi nyonso mpe ya bandinga nyonso, vwandaka tekita na boma na mantwala ya yandi. Yandi vwandaka kufwa konso muntu yina yandi vwandaka zola kufwa. Mpe yandi vwandaka bika na luzingu konso muntu yina yandi vwandaka zola na kubika. Yandi vwandaka zangula bayina yandi vwandaka zola kuzangula. Mpe yandi vwandaka kulula bayina yandi vwandaka zola kukulula. **20** Kasi na ntangu yandi kumaka na lunangu mpe ntima ya yandi fulukaka na mayama, Nzambi salaka ti yandi katuka na kimfumu, mpe ti nkembo ya yandi kumanisa. **21** Ba bingisaka yandi ntama na bantu. Ntima ya yandi kumaka mutindu ntima ya bibulu. Yandi vwandaka zinga na kati-kati ya bambuluku ya mfinda. Yandi vwanda kudya matiti mutindu bangombe mpe ni kinoko ya mazulu vwandaka bolisa yandi. Yawu vwandilaka mutindu yina tii na ntangu yina yandi kwizaka ndima ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama kele Mfumu ya bimfumu nyonso ya bantu mpe yandi ke zangulaka muntu ni muntu yina yandi zola. **22** Nge Belesasale, mwana ya yandi, nge zabaka yawu, kasi ata ti nge zabaka mambu yayi, nge me kuluka ve. **23** Nge vwandaka me sombola Mfumu ya mazulu ntangu nge tumisaka ti ba natina nge bakopo ya longo yina vwandaka na Yinzo ya Nzambi. Mpe nge me kunwa malafu na yawu, nge na bamfumu yina ke salaka na nge, bakento ya nge mpe makangu ya nge. Kima ya yimbi dyaka, ke me kembila banzambi ya palata, ya wolo, ya kisengo ya mbwaki, ya kisengo, ya yinti mpe ya matadi. Banzambi yango ke talaka ve. Bawu ke kuwaka ve mpe bawu zaba ata dyambu ve. Nge me manga na kukembila Nzambi yina ke simbaka luzingu ya nge mpe mambu ya nge nyonso. **24** Ni yawu yina, yandi me fidisa diboko na kwiza sonika bisono yayi. **25** Tala yinki yandi me sonika: MENE, MENE, TEKEL, PALESIN. **26** Mbangululu ya bisono yango ni yayi: MENE zola kutuba lutangu: Nzambi me tanga lutangu ya bamvula ya kintinu ya nge mpe yandi me sukisa yawu. **27** TEKEL zola kutuba kuteza: Ba me teza nge na kitezolo mpe ba me tala ti nge kele dema ve. **28** PALESIN zola kutuba kukabuka: Ba me kabula yinsi ya kimfumu ya nge samu na kupesa yawu na bantu ya Mede mpe ya Pelese.» **29** Kaka na ntangu yina, Belesasale tumisaka ti ba lwatisa Danyele kinkuti ya mbwaki ya bantinu. Ba lwatisa yandi mpanga ya wolo na laka mpe ba zabisaka na bantu nyonso ti ni yandi me kuma muntu ya tatu na kati ya luyalu ya kimfumu ya Belesasale. **30** Na mpimpa yina, ba kufwaka Belesasale, ntinu ya Babilone. **31** Daliyuse, muntu ya kizunga ya Mede, kuzwaka kimfumu na bamvula makumi na zole.

6 Daliyuse talaka ti ya vwandaka mbote na kutula nkama mosi na makumi zole ya bamfumu ya bizunga samu na kutwadisa bizunga ya kimfumu nyonso. **2** Yandi tulaka na zulu ya bawu bamfumu tatu ya luyalu, samu na kutalaka kana bamfumu yina ya bizunga ke na kutwadisa mbote, mpe samu ti kisalu ya ntinu kuvwanda ve kisalu ya yimbi. Danyele vwandaka mosi na bamfumu tatu yina. **3** Kasi Danyele lutilaka bamfumu ya luyalu na bamfumu ya bizunga na nyonso, samu ti yandi vwandaka na mpeve mosi ya ngitukulu. Ni yawu yina, ntinu vwandaka sosa kutula yandi mfumu na kintinu nyonso. **4** Na yina, bamfumu ya luyalu na bamfumu ya bizunga sosilaka Danyele dyambu na yina me tadila luyalu samu na kufunda yandi. Kasi bawu lembanaka na kuzwa ata dyambu mosi ya yimbi samu na kufunda yandi. Samu ti yandi vwandaka muntu ya kukwikama, mpe bubolo to dyambu ni dyambu ya yimbi vwandaka ve na yandi. **5** Na yina, bantu yango tubaka: «Danyele yayi, kana beto sosila ve yandi dyambu na yina me tadila misiku ya Nzambi ya yandi, beto ke kuzwa ve dyambu yina ke sala ti beto funda yandi.» **6** Na manima, bamfumu ya luyalu na bamfumu yina ya bizunga kwendaka nswalu na sika ya ntinu, mpe bawu zabisaka yandi: «Ntinu Daliyuse, bika ti nge zinga bantangu nyonso! **7** Bamfumu nyonso ya luyalu ya kimfumu, bamfumu ya bisalu, bamfumu ya bizunga, bipesi-malongi, na bantwadisi ya nkaka, bawu vukisaka mabanza ya kubasisa Musiku ya kintinu. Na kati ya Musiku yina vwandaka dyambu yayi: “Na kati ya bilumbu makumi tatu, konso muntu yina ke sambila nzambi ya nkaka to muntu ya nkaka kana nge ve, ba ke losa yandi na dibulu ya bankosi.” **8** Na ntangu yayi, ntinu, singisa dyambu yayi mpe tula

kinyemo na Musiku yayi samu ti ba kusoba yawu ve, mutindu kele misiku ya ba-Mede na ya ba-Pelese yina ba ke katulaka ve.» **9** Na yina, ntinu Daliyuse tulaka kinyemo na Musiku samu na dyambu yina yandi yiminaka. **10** Ntangu Danyele zabaka ti ba tulaka kinyemo na Musiku yina, yandi kotaka na yinzo ya yandi na kibandu. Banela ya kivinga vwandaka ya kufunguka na lweka ya Yelusalemi. Kuna yandi vwandaka fukama. Yandi vwandaka sambila mpe yandi vwandaka kembila Nzambi ya yandi bambala tatu na kilumbu, mutindu yandi vwandaka sala yawu ntete. **11** Bantu yina kwendaka na nswalu na sika ya Danyele. Bawu talaka ti yandi vwandaka sambila mpe kubondila Nzambi ya yandi. **12** Na manima, bawu kwendaka na mantwala ya ntinu mpe bawu zabisaka ntinu dyambu yina yandi mosi yiminaka: «Ntinu, nge tulaka kinyemo na Musiku yina me tuba ti na kati ya bilumbu makumi tatu, konso muntu yina ke sambila nzambi ya nkaka to muntu ya nkaka kana kaka ntinu ve, ba ke losa yandi na dibulu ya bankosi. Ni mutindu yina ve?» Ntinu vutulaka: «Ya kele mutindu yina, mutindu kele Musiku ya ba-Mede na ya ba-Pelese yina ba ke katulaka ve.» **13** Na yina, bawu tubaka dyaka na ntinu: «Danyele, yina kele mosi na kati ya bantu yina ba bakaka na ngolo na yinsi ya Yuda, me zitisa nge ve, ntinu, mpe yandi me zitisa ve Musiku yina nge tulaka kinyemo. Yandi ke na kusambilaka ya yandi bambala tatu na kilumbu.» **14** Na ntangu ntinu kuwaka mambu yina, yandi talaka mpasi mingi na ntima. Yandi kumaka na nsatu ya kuvuukisa Danyele. Kilumbu ya muvimba tii na nkokila yandi vwandaka sosa mutindu ya kukuula yandi. **15** Kasi bantu yango kwendaka dyaka na nswalu na sika ya ntinu mpe bawu tubaka: «Ntinu, zaba ti Musiku ya ba-Mede na ba-Pelese ke na kutuba ti, konso dyambu yina ntinu me yimina to konso Musiku yina ntinu me singisa, kele na nsobolo ve.» **16** Na yina, ntinu tumisaka ba nata Danyele mpe ba losa yandi na dibulu ya bankosi. Ntinu tubaka na Danyele: «Bika ti Nzambi ya nge yina nge ke sadilaka na mvibudulu kukuula nge.» **17** Ba nataka ditadi mpe ba tulaka yawu na yinwa ya dibulu. Ntinu tulaka na ditadi yango kidimbu ya mulunga ya musapi ya yandi mpe milunga ya misapi ya bamfumu yina ke salaka na yandi, samu ti dyambu kusoba ve na yina me tadila Danyele. **18** Na manima, ntinu kwendaka na yinzo ya yandi ya kintinu. Yandi lutisaka mpimpa ata kudya. Yandi lalaka na dikangu ve mpe yandi kuzwaka ve pongi. **19** Na suka-suka, ntinu telemaka mpe yandi kwendaka mbangu na dibulu ya bankosi. **20** Na ntangu yandi vwandaka belama na dibulu yango, yandi bokilaka Danyele na kyadi nyonso. Ntinu yufulaka Danyele: «Danyele, kisadi ya Nzambi ya moyo, Nzambi ya nge, yina nge ke sadilaka na mvibudulu, yandi me lenda na kukuula nge na maboko ya bankosi?» **21** Danyele tubaka na ntinu: «Ntinu, bika ti nge zinga bantangu nyonso! **22** Nzambi ya munu me fidisa Mbazi ya yandi, yina me kwiza kanga bayinwa ya bankosi. Bawu me sala munu yimbi mosi ve, samu ti yandi me tala ti mu kele ya kulunga na ntadisi ya yandi. Mpe na mantwala ya nge ntinu, mu me sala dyambu mosi ya yimbi ve.» **23** Na yina, ntinu kumaka na kyese mingi, mpe yandi tumisaka ti ba basisa Danyele na dibulu. Ba basisaka Danyele na dibulu mpe ba talaka ti yandi vwandaka na mputa ve samu ti yandi tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi ya yandi. **24** Ntinu tumisaka ba nata bantu yina fundaka Danyele mpe ba losa bawu, na bana ya bawu, na bakento ya bawu na dibulu ya bankosi. Kasi tekila ba kuma na yisi ya dibulu, bankosi kudyaka bawu mpe bukutaka mikwa ya bawu nyonso. **25** Na manima ya mambu nyonso yina, ntinu Daliyuse sonikaka na bantu ya makanda nyonso, ya bayinsi nyonso, ya bandinga nyonso yina vwandaka zinga na ntoto nyonso. Yandi tubaka: «Bika ti beno vwanda na kizunu ya kulutila!» **26** Mu me pesa ntumunu ti, na kati ya kimfumu ya munu nyonso, bantu nyonso kutekita na boma na mantwala ya Nzambi ya Danyele. Samu ti, ni yandi Nzambi ya moyo mpe yandi ke zingila bantangu nyonso. Kimfumu ya yandi ke mwangana ve, mpe luyalu ya yandi ke zingila tii na nsuka. **27** Yandi ke kuulaka, mpe ke vuukisaka. Yandi ke salaka bidimbu mpe mambu ya ngitukulu, na zulu mpe na ntoto. Ni yandi me kuula Danyele na maboko ya bankosi. **28** Danyele kumaka muntu ya nene na kintinu ya Daliyuse mpe na kintinu ya Siluse, muntu ya Pelese.

7 Na mvula ya ntete ya kintinu ya Belesasale, ntinu ya Babilone, Danyele salaka ndosi. Yandi kuzwaka balumoni na ntangu yandi vwandaka ya kulala. Na yina, yandi sonikaka ndosi yango. Yayi ni mbandukulu ya yawu. **2** Na kubanda, Danyele tubaka: «Na mpimpa, na kati ya lumoni, mu talaka mipepe yina katukaka na balweka nyonso yiya mpe vwandaka ningisa maza ya mubu. **3** Bibulu yiya ya nene mingi basikaka na mubu. Bibulu nyonso vwandaka ve mutindu mosi. **4** Kibulu ya ntete vwandaka mutindu nkosi mpe yawu vwandaka na mapapu ya mbemba. Mu vwandaka tala tii na ntangu bawu vwandaka katula yawu mapapu. Nkosi yango zangukaka na zulu ya ntoto. Yawu vwandaka ya kutelama na makulu ya yandi zole ya manima mutindu muntu. Mpe ba pesaka yawu mayela ya muntu. **5** Kibulu ya zole vwandaka mutindu kibulu yina ba ke bokilaka uluse. Yawu vwandaka ya mwa kutelama. Yawu vwandaka ya kutatika bambanzi tatu na meno ya yandi. Ba zabisaka yandi: “Telama, kwenda kudya musuni mingi”. **6** Na manima, mu talaka kibulu ya nkaka. Yawu vwandaka mutindu yingo. Yawu vwandaka na mapapu yiya ya bandeke na zulu ya mukongo ya yawu. Mpe yawu vwandaka na bayintu yiya. Ba pesaka yawu luyalu. **7** Na manima, mu kuzwaka dyaka balumoni ya nkaka na mpimpa mpe mu talaka kibulu ya yiya: Yawu vwandaka ya nsisi mpe ya myangu. Yawu vwandaka na ngolo mosi ya kusakana ve. Yawu vwandaka na meno ya yinda ya bisengo. Yawu vwandaka kudya, kupasula-pasula nyonso mpe vwandaka dyata yina vwandaka bikana. Yawu vwandaka ve mutindu mosi na bibulu ya nkaka yina tekilaka mpe yawu vwandaka na mampoka kumi. **8** Na ntangu yina mu vwandaka tala mampoka ya yandi, dimpoka ya malu-malu ya fyoti bandaka na kubasika na kati-kati ya mampoka yina. Mampoka tatu timukaka. Dimpoka ya yango ya malu-malu vwandaka na meso mutindu ya muntu. Yawu vwandaka na yinwa yina vwandaka zonza na lunangu nyonso.» **9** «Mu talaka dyaka: Ba vwandaka tula bakiti ya bimfumu. Kiboba mosi kwendaka vwanda kuna. Kinkuti ya yandi vwandaka ya mpembe mutindu lele ya mpembe ya kulutila. Bansuki ya yandi vwandaka kitoko ya kulutila mutindu mika ya mameme yina ba me bongisa mbote. Makaalu ya kiti yango vwandaka lezima mutindu tiya ya ngolo. **10** Nzadi ya tiya vwandaka kumba. Yawu vwandaka basika na mantwala ya yandi. Funda ya mafunda ya bantu vwandaka sadila yandi. Mafunda na mafunda ya bantu vwandaka ya kutelama na mantwala ya yandi. Bazuzi kwizaka vwanda kuna mpe bawu fungulaka mabuku. **11** «Na yina, mu vwandaka tatamana na kutala, samu na mambu ya lunangu yina dimpoka vwandaka zonza. Mu vwandaka tala ntangu ba kufwaka kibulu. Nzutu ya yandi bebaka mpe ba losaka yawu na tiya ya nene, samu ti yawu kuya na tiya. **12** Bibulu ya nkaka vwandaka dyaka ve na luyalu. Kasi ba zengilaka bawu mwa ntangu ya kuzinga dyaka. **13** «Mu vwandaka tatamana na kutala balumoni yina mu vwandaka kuzwa na mpimpa mpe mu talaka: Kifwani mosi mutindu muntu vwandaka kwiza na kati ya matuti ya dizulu.

Yandi belamaka na sika ya kiboba mpe ba nataka yandi pene-pene ya kiboba yango. **14** Ba pesaka yandi luyalu, nkembo mpe kimfumu. Bantu nyonso, bayinsi nyonso mpe bantu ya bandinga nyonso bandaka na kusadila yandi. Luyalu ya yandi ke zingila bantangu nyonso. Yawu ke manisa ve. Kimfumu ya yandi ke mwangana ve.» **15** «Munu Danyele, mu kwamuswaka mingi na kati ya ntima. Balumoni yina mu kuzwaka talisaka munu boma mingi. **16** Mu belamaka na sika ya mosi ya bayina vwandaka kuna. Mu yufulaka yandi mbangululu ya tsyelika ya mambu yina mu talaka. Yandi zabisaka munu yawu, mpe yandi pesaka munu mbangululu ya yawu: **17** "Bibulu yiya ya nene yayi kele ni bantinu yiya yina ke yala na yinza. **18** Kasi bantu ya longo ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama ke kuzwa kintinu. Bawu ke kuzwa kintinu mpe yawu ke vwanda mvwilu ya bawu ya bantangu nyonso." **19** Na manima, mu vwandaka sosa na kuzaba mbote-mbote mambu yina me tadila kibulu ya yiya, yina vwandaka ve mutindu mosi na bibulu ya nkaka yina. Kibulu yina vwandaka ya nsisi mingi. Yawu vwandaka na meno ya bisengo na manzaka ya bisengo ya mbwaki. Yawu vwandaka kudya, kupasula-pasula nyonso mpe vwandaka dyata yina vwandaka bikana. **20** Mu sosaka mpe na kuzaba mbote-mbote mambu yina me tadila mampoka kumi, yina vwandaka na yintu ya kibulu. Mu sosaka mpe na kuzaba mbote-mbote mambu yina me tadila dimpoka yina basikaka, mpe mampoka tatu kubwaka. Dimpoka yina vwandaka na meso mpe yinwa yina vwandaka zonza na lunangu mpe dimpoka yina vwandaka talana yinda kulutila mampoka ya nkaka. **21** Mu talaka dimpoka yango. Yawu vwandaka nwanisa bantu ya longo mpe vwandaka nunga bawu **22** tii na ntangu yina kiboba ke kwiza pesa lufundusu yina ke nungisa bantu ya longo ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. Ni ntangu yina mpe bantu ya longo ke baka kintinu. **23** «Yandi tubaka na munu: "Kibulu ya yiya kele yinsi ya kintinu ya yiya yina ke basika na ntoto. Yawu kele ve mutindu mosi na bayinsi ya bintinu ya nkaka. Yinsi ya kintinu yango ke kudya yinza nyonso, ke dyata mpe ke mwangisa yawu. **24** Mampoka kumi, kele ni bantinu kumi yina ke basika na manima ya yinsi ya kintinu yina. Ntinu mosi ya nkaka ke basika na manima ya bawu. Yandi ke vwanda ve mutindu mosi na bantinu ya ntete, mpe yandi ke bwisa bantinu tatu. **25** Yandi ke zonza mambu ya yimbi na yina me tadila Nzambi ya Kulutila Kuzangama. Yandi ke talisa mpasi na bantu ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. Yandi ke vwanda na mabanza ya kusoba bantangu mpe misiku. Ba ke yekula yandi bantu ya longo na bamvula tatu na ndambu. **26** Na manima, lufundusu ke kwiza. Ba ke katula yandi luyalu mpe luyalu yango ke manisa. Yawu ke manisa mpe yawu ke zimbana seko. **27** Kimfumu, luyalu mpe bunene ya bimfumu ya ntoto, ba ke pesa yawu na bantu ya longo ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama. Kimfumu ya bantu yayi ke zingila bantangu nyonso. Bayinsi nyonso ya lulendo ke sadila mpe ke tumama na yandi." **28** «Mambu yayi me suka awa. Munu Danyele, mabanza ya munu talisaka munu boma ya kulutila. Kizizi ya munu sobaka mpe mu bumbaka mambu yayi na ntima ya munu.»

8 Na mvula ya tatu ya kintinu ya ntinu Belesasale, munu Danyele mu kuzwaka lumoni ya nkaka, na manima ya lumoni yina mu kuzwaka ntete. **2** Na kati ya lumoni yango mu talaka: Mu vwandaka na Suze, mbanza ya kintinu, na kizunga ya Elame, pene-pene ya nzadi yina ba ke bokilaka Wulayi. **3** Mu talaka dimeme ya mbakala yina vwandaka pene-pene ya nzadi. Yawu vwandaka na mampoka zole. Mampoka yango vwandaka ya yinda. Dimpoka mosi lutila yinda na ya nkaka. Yina lutilaka yinda landilaka na kubasika. **4** Mu talaka dimeme ya mbakala vwandaka bula mampoka ya yawu na wesete, na node mpe na sude. Ata kibulu mosi ve vwandaka lenda na kutelama na mantwala ya yawu. Kana yawu me bwila muntu, ata muntu vwandaka lenda na kukatula yandi yawu. Yawu vwandaka sala nyonso yina yawu vwandaka zola kusala mpe yawu vwandaka kula. **5** «Na ntangu mu vwandaka yindula na mambu yayi, mu talaka nkombo mosi ya mbakala yina katukaka na wesete. Nkombo yango vwandaka tambula na yinza nyonso. Kasi makulu ya yawu vwandaka kuma ve na ntoto. Na kati-kati ya meso ya yawu, ya vwandaka na dimpoka mosi ya ngitukulu. **6** Yawu kumaka pene-pene ya dimeme ya mbakala yina mu talaka na mampoka zole, pene-pene ya nzadi. Nkombo kwendaka mbangu na ngolo ya yawu nyonso, samu na kunwanisa dimeme yina ya mbakala. **7** Mu talaka wapi mutindu yawu belamaka na dimeme yina. Yandi dasukilaka yawu. Yawu bulaka dimeme mpe zengaka yawu mampoka nyonso zole. Dimeme lendaka ve na kuvibidila. Yawu losaka dimeme ya mbakala na ntoto. Nkombo dyataka dimeme mpe ata muntu lendaka na kukuula dimeme yina na lulendo ya nkombo ya mbakala. **8** Nkombo ya mbakala vwandaka lutila dyaka na kuzangama. Kasi na ntangu yawu kumaka na lulendo ya kulutila nene, dimpoka ya yawu ya nene zenganaka. Mpe na kisika yina vwandaka dimpoka yango, mampoka yiya ya ngitukulu basikaka kuna, mpe yawu vwandaka tala na balweka nyonso yiya, bisika ke katukaka mipepe. **9** «Na kati ya mampoka yina, dimpoka mosi basisaka dimpoka ya fyoti. Na ntangu yawu vwandaka kula, yawu vwandaka fidisa lulendo ya yawu na sude, na esete mpe na lweka yina vwandaka yinsi ya kulutila kitoko. **10** Dimpoka yango vwandaka kula tii yawu kumaka na sika ya binwani ya mazulu. Dimpoka yango bwisaka na ntoto mwa ndambu ya binwani ya mazulu na bambwetete. Mpe dimpoka yango dyataka yawu. **11** Dimpoka kumaka yinda tii yawu kumaka na sika ya Mfumu ya binwani ya mazulu. Dimpoka katulaka munkayulu ya konso kilumbu yina ba vwandaka pesa Mfumu. Mpe dimpoka mwangisaka lufulu ya Yinzo ya longo. **12** Samu na yimbi ya kulutila, ba yekulaka binwani ya mazulu mpe munkayulu ya konso kilumbu na yisi ya luyalu ya dimpoka. Dimpoka yango losaka butsyelika na ntoto. Dimpoka vwandaka lenda na nyonso yina yawu vwandaka sala. **13** «Mu kuwaka Mbazi mosi ya longo vwandaka zonza mpe mbazi ya nkaka ya longo tubaka na yandi: "Tii wapi ntangu ke zingila mambu ya lumoni yayi? Tii wapi ntangu munkayulu ya konso kilumbu ke vwanda dyaka ve? Mpe kumanga kutumama yina ke nataka mwangusulu, ke tatamana na kusalama tii wapi ntangu? Tii bantangu yikwa ba ke yekula mpe ba ke safula Yinzo ya longo? Tii bantangu yikwa binwani ya mazulu ke vwanda na yisi ya lutumu ya dimpoka?" **14** Mbazi ya ntete yina vutulaka: "Ya ke sala mafunda zole na bankama tatu ya bilumbu, mpimpa na ntangu. Na manima, Yinzo ya longo ke vutuka dyaka mutindu yawu vwandaka." » **15** «Na ntangu yina, munu Danyele, mu vwandaka yindula na lumoni yayi samu na kubakula nsasa ya yawu. Mu talaka kifwani mosi ya muntu. Yandi vwandaka ya kutelama na mantwala ya munu. **16** Mu kuwaka ndinga ya muntu yina vwandaka looka kuna na nzadi ya Wulayi. Yawu vwandaka tuba: "Ngabilyele, zabisa bakala yayi nsasa ya lumoni." **17** Yandi belamaka na kisika yina mu vwandaka. Na ntangu yina yandi vwandaka belama, mu kumaka na boma ya kulutila mpe mu kubwaka, kizizi na ntoto. Yandi tubaka na munu: "Nge Mwana ya Muntu, zaba ti lumoni yayi ke na kutadila bantangu ya nsuka." **18** Na ntangu yandi vwandaka zonzila munu, mu kubwaka kizizi na ntoto mpe mu tabukaka ngambu. Yandi simbaka munu mpe yandi telemisaka munu kaka na kisika yina mu vwandaka. **19** Na manima, yandi tubaka na

munu: “Mu ke lakisa nge mambu yina ke salama na ntangu nkele ya Nzambi ke manisa. Samu ti ya kele na ntangu ba zengaka samu na nsukunu. **20** Dimeme ya mbakala yina nge me tala na mampoka zole, ya kele ni bantinu ya Mede mpe ya Pelese. **21** Nkombo ya mbakala yina ke na mika ya mingi, ni ntinu ya ba-Ngeleke. Dimpoka ya nene yina kele na kati-kati ya meso ya yandi, ni ntinu ya ntete. **22** Na manima, dimpoka yina zenganaka. Mampoka yiya ya nkaka bakaka kisika: Mampoka yango kele ni bayinsi ya bintinu yiya, yina ke baka kisika na yinsi ya yina. Kasi bawu ke vwanda ve na lulendo ya mutindu mosi na yandi. **23** Na ntangu bayinsi ya bintinu yina ke kuma na nsuka, mpe ti bantu ya masumu ke lutila dyaka na kusala masumu, ntinu mosi ya yimbi mpe ya kufuluka na lunangu ke basika. **24** Yandi ke kuma na lulendo mingi. Kasi yawu ke salama ve na ngolo ya yandi mosi. Yandi ke sala ti bamwangusulu ya ngolo kusalama. Yandi ke lenda na nyonso yina yandi ke sala. Mpe yandi ke lenda na kumanisa na kufwa ata bantu yina ke na lulendo mpe bantu ya longo. **25** Na mayela ya yandi, yandi ke lenda na kuvuna bampangi. Na lunangu ya yandi, yandi ke manisa na kufwa bantu mingi yina ke na kutala ti ba ke na kizunu. Yandi ke nwanisa Mfumu ya bamfumu. Ata muntu ke kufwa yandi, kasi yandi ke kufwa kaka mutindu yina. **26** Lumoni yayi ya konso mpimpa mpe ya konso suka yina ba me zabisa nge, ya kele ya tsyelika. Kasi nge, bumba mansweki ya lumoni yayi, samu ti yawu ke salama na bantangu yina ke kwiza na mantwala.” **27** Na yina, munu Danyele, mu lembaka mpe mu belaka bilumbu mingi. Na ntangu mu belukaka, mu vutukilaka na kusadila ntinu. Lumoni yayi talisaka munu boma mingi, mpe mu bakulaka ve nsasa ya yawu.

9 «Na mvula ya ntete ya kintinu ya Dalyuse, mwana ya Zelezese, muntu ya dikanda ya Mede, yina ba byekaka ntinu ya yinsi ya kintinu ya bantu ya Babilone, **2** na mvula yina ya ntete, munu Danyele, mu vwandaka tanga mabuku samu na kuzaba mambu ya Yave. Mambu yina yandi zabisaka na mumbikudi Yelemya, na yina me tadila lutangu ya bamvula yina mbanza Yelusalemi fwana kuvwanda kaka ya kumwangana: bamvula makumi nsambwadi. **3** Mu minaka nsoki. Mu lwataka ngoto mpe mu yobilaka bombi. Mu talisaka kizizi na sika ya Mfumu Nzambi, samu na kusambila mpe kubondila yandi. **4** Mu sambilaka Yave Nzambi ya munu, samu na kufungula masumu: «Mfumu, Nzambi ya nene mpe ya nsisi, mulemvo ya nge. Nge yina ke kebaka ngwisani ya nge mpe ke tatamanaka na kulakisa bumbote ya nge na bayina ke zolaka nge mpe ke tumamaka na bantumunu ya nge. **5** Beto me sala masumu, beto me sala mambu ya yimbi. Beto me lakisa ti beto kele bantu ya bantima ya yimbi. Beto me balukila nge. Beto me sadila ve bantumunu mpe bansalulu ya misiku ya nge. **6** Beto kuwaka ve mambu yina bisadi ya nge, mimbikudi zonzaka na nkumbu ya nge na sika ya bantinu ya beto, na sika ya bamfumu ya beto, na sika ya bankooko ya beto mpe na sika ya bantu nyonso ya yinsi. **7** Mfumu, nge ke na ludedomo, kasi beto, beto kele ya kufuluka na nsoni. Ni mutindu yina ya kele bubu yayi samu na bantu ya Yuda, bantu ya Yelusalemi, bantu nyonso ya Isayeli, bayina kele pene-pene mpe bayina kele ntama na bayinsi nyonso, bisika yina nge bingisaka bawu, samu na yimbi yina bawu salaka, na kumanga na kutumama na nge. **8** Yave, nsoni ya kulutila samu na beto, beto na bantinu ya beto, bamfumu ya beto mpe bankooko ya beto, samu ti, beto me sumuka na ntadisi ya nge! **9** Ata ti beto me balukila nge, kasi nge Mfumu, Nzambi ya beto, nge ke talaka bantu kyadi mpe nge ke lemvokilaka. **10** Beto tumamaka ve na Yave, Nzambi ya beto, ntangu beto mangaka na kulanda misiku ya yandi, yina yandi pesaka beto, na nzila ya bisadi ya yandi, mimbikudi. **11** Bantu nyonso ya Isayeli me tumama ve na Musiku ya nge. Bawu me kanga makutu na kumanga na kuwa nge. Ni yawu yina, samu na masumu yina beto salaka na ntadisi ya nge, beto me kuzwa bansingulu mpe masembo ya bandefi, mutindu ya kele ya kusonama na Musiku ya Moyize, kisadi ya Nzambi. **12** Nzambi, nge me lungisa mambu yina nge zonzaka samu na beto mpe samu na bamfumu yina vwandaka twadisa beto, na kusala ti bampasi ya nsisi kukumina beto. Bampasi yango yina me kubwa na Yelusalemi me salamaka ntete ve na yinza nyonso. **13** Mutindu yawu kele ya kusonama na Musiku ya Moyize, bampasi nyonso yayi me kumina beto. Kasi beto bondilaka ve nge samu na kukulula nkele ya nge Yave, Nzambi ya beto. Beto bikaka ve na kusala yimbi. Beto salaka ve mayela ya kulanda butsyelika. **14** Yave, ni yawu yina nge me sala nyonso samu ti bampasi kukumina beto, samu ti Yave, Nzambi ya beto, nge kele ya kudedama na kati ya bansalulu ya nge nyonso. Kasi beto mangaka na kuwa ndinga ya nge. **15** «Na ntangu yayi, Mfumu, Nzambi ya beto, nge basisaka bantu ya nge na Ngipiti na ngolo mpe lulendo ya nge mpe nkumbu ya nge kumaka nsangu mutindu yawu kele bubu yayi. Kasi beto, beto me sala masumu, beto me sala yimbi. **16** Mulemvo ya nge Mfumu, mutindu kele mambu yina nge ke salaka na ludedomo ya nge, katula nkele ya nge ya kulutila na Yelusalemi yina kele mbanza ya nge, mpe mongo ya nge ya longo, samu ti, samu na masumu ya beto mpe yimbi ya bankooko ya beto, bayinsi yina kele pene-pene na beto ke na kufinga Yelusalemi mpe bantu ya nge. **17** Na ntangu yayi, Nzambi ya beto, kuwa lusambulu munu mpe kubondila yina mu ke na kubondila nge, munu kisadi ya nge. Mfumu, ata samu na nge mosi, tala na bumbote ya nge nyonso Yinzo ya nge ya longo yina me mwangana. **18** Nzambi ya munu, fungula makutu mpe kuwa munu. Fungula meso mpe tala mutindu mbanza ya beto me mwangana, mbanza yayi yina kele ya nge. Kubondila yina beto ke na kubondila nge ke na kutuba ve ti beto ke na mavanga ya kudedama. Kasi yawu kele samu na kyadi ya nge ya kulutila. **19** Mfumu, kuwa beto! Mfumu, lemvokila beto! Mfumu kuwa beto mbote mpe sala. Nzambi ya munu kuvingila ve, samu ti mbanza yayi kele ya nge mpe bantu yayi kele ya nge.» **20** «Mu vwandaka ntete na kati ya lusambulu. Mu vwandaka fungula masumu ya munu mpe ya bantu ya Isayeli, bantu ya munu. Mpe mu vwandaka bondila Yave, Nzambi ya munu, samu na mongo ya longo ya Nzambi ya munu. **21** Kasi na ntangu mu vwandaka sambila, mbazi Ngabilyele yina mu talaka ntete na lumoni na kifwani ya muntu, kwizaka na sika ya munu na nswalu mutindu ndeke, na ngunga yina ba ke pesaka munkayulu ya nkokila. **22** Yandi lwengisaka munu mutindu yayi: “Danyele, ntangu yayi, mu me basika samu na kwiza pesa nge mayela. **23** Na ntangu nge bandaka na kubondila, Nzambi zonzaka dyambu. Mu me kwiza samu na kuzabisa nge yawu, samu ti nge kele ya kuzolakana. Zaba mbote dyambu yayi mpe kuzwa mayela ya kubakula nsasa ya lumoni yayi. **24** Ba me zenga balumingu makumi nsambwadi, samu na bantu ya nge mpe samu na mbanza ya nge yina kele ya longo. Yawu kele samu na kusukisa kondwa kutumama, na kusukisa masumu, mpe kukatula masumu. Ya kele samu ti ludedomo ya bantangu nyonso kusalama, samu ti lumoni mpe mbikululu kusalama, mpe samu ti ba byeka dyaka kisika ya kulutila longo. **25** Nge fwana kuzaba mpe kubakula ti: katuka ntangu yina Nzambi zonzaka dyambu ya mvutukulu na Yelusalemi samu na kuyidika mpe kutunga dyaka Yelusalemi tii na ntangu yina mfumu yina ba byekaka ke kwiza, yawu ke sala balumingu nsambwadi. Na kati

ya balumingu makumi sambanu na zole, mbanza mpe bibaka ya lukengolo ke tungama dyaka. Kasi yawu ke vwanda bantangu ya mpasi mingi. **26** Na manima ya balumingu makumi sambanu na zole yina, ba ke kufwa muntu mosi yina ba byekaka mpe ata muntu ke nwanina yandi. Na yina me tadila mbanza mpe Yinzo ya longo, bantu ya mfumu mosi ke kwiza mwangisa yawu. Kasi mfumu yango ke kufwa na lulendo ya nkele ya Nzambi. Tii na lufwa ya yandi, yandi ke nwana bamvita ya mwangusulu mutindu pesamaka nzengolo ya yawu. **27** Yandi ke kwika bantu mingi na kusala ngwisani ya lumingu mosi na yandi. Na kati-kati ya lumingu, yandi ke sala ti ba kupesaka dyaka ve minkayulu mpe makabu. Kimwangisi yina ke sala mambu ya yimbi mpe ya busafu tii ntangu mwangusulu yina Nzambi zengaka samu na kimwangisi ke kubwidila yandi.”»

10 Na mvula ya tatu ya kintinu ya Siluse ntinu ya Pelese, Nzambi zabisaka mambu ya yandi na Danyele yina ba vwandaka bokila Beletesasale. Mambu yango kele ya tsyelika mpe yawu ke na kulakisa ti mvita ya nene ke na kukwiza. Danyele yindulaka mingi samu na mambu yango, mpe yandi bakulaka nsasa ya yawu na kati ya lumoni. **2** «Na kati ya bilumbu yina, munu Danyele, mu salaka balumingu tatu na kati ya bufwidi. **3** Mu vwandaka kudya ve madya ya kitoko. Mbisi to vinu vwandaka kota ve na yinwa ya munu. Mu vwandaka tula ve mananasi na nzutu, tii ntangu balumingu tatu kwizaka manisa. **4** Na kilumbu ya makumi zole na yiya ya ngonda ya ntete, munu, mu vwandaka na kumu ya nzadi ya nene yina ba ke bokilaka Tingele. **5** Mu talaka muntu mosi yina vwandaka ya kulwata binkuti ya lino. Yandi vwandaka ya kulwata mukaba ya wolo ya mbote ya Ufaze. **6** Nzutu ya yandi vwandaka mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka kizolite. Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu nsemo. Meso ya yandi vwandaka mutindu milaka ya tiya. Makulu mpe maboko ya yandi vwandaka lezima mutindu bisengo ya mbwaki ya kitoko. Ndinga ya yandi vwandaka mutindu makelele ya nkonga ya bantu. **7** Kaka munu mosi Danyele talaka lumoni yayi. Bantu yina vwandaka na munu talaka yawu ve. Kasi bawu kumaka na boma ya kulutila mpe bawu kimaka samu na kwenda bumbama. **8** Mu bikanaka kaka munu mosi na kutala lumoni yayi ya nene. Nzutu ya munu nyonso lembaka. Kizizi ya munu sobaka mpe mu kumaka mutindu mbevo. Mu vwandaka dyaka ve na ngolo. **9** Mu kuwaka ndinga ya muntu yina vwandaka zonza. Mpe na ntangu mu kuwaka ndinga ya yandi, mu kubwaka kizizi na ntoto mpe mu tabukaka ngambu. **10** Na yina, diboko mosi simbaka munu mpe yawu vumbulaka munu. Mu vumbukaka ya kufukama maboko na ntoto na kutekita nyonso. **11** Na manima, yandi tubaka na munu: “Danyele, nge yina kele ya kuzolakana, nge fwana kuvisa mambu yayi mu ke na kuzabisa nge. Vwanda kaka ya kutelama na kisika yina nge kele, samu ti na ntangu yayi ba me fidisa munu na sika ya nge.” Ntangu yandi zabisaka munu mambu yina, mu telamaka na kutekita nyonso. **12** Yandi tubaka dyaka na munu: “Danyele, kutala boma ve! Kubanda na kilumbu ya ntete yina nge bakaka lukanu ya kuvisa mpe ya kukuluka na mantwala ya Nzambi ya nge, Nzambi kuwaka lusambulu ya nge. Ni yawu yina, munu, mu me kwiza samu na kupesa nge mvutu. **13** Mbazi yina ke kebaka kimfumu ya Pelese vwandaka kanga munu nzila bilumbu makumi zole na mosi. Kasi Mikayele, mosi na bamfumu ya bambazi kwizaka sadisa munu. Mu vwandaka kaka kuna pene-pene ya bantinu ya Pelese. **14** Na ntangu yayi, mu me kwiza samu na kupesa nge mayela ya kubakula mambu yina ke kumina bantu ya nge na bilumbu yina ke kwiza na mantwala. Samu ti, ya ke dyaka na lumoni yina me tadila bantangu yina.”» **15** «Na ntangu yandi vwandaka zonzila munu mambu yayi, mu sikikaka meso na ntoto mpe mu vwandaka swii. **16** Kasi mbazi mosi yina vwandaka na kifwani ya muntu kwizaka simba bikoba ya munu. Mu fungulaka yinwa samu na kuzonza na muntu yina vwandaka ya kutelama na mantwala ya munu: “Mfumu ya munu, samu na lumoni yayi, mu me kuma na boma ya kulutila mpe mu kele dyaka na ngolo ve. **17** Wapi mutindu, munu kisadi ya nge, mu lenda kusolola na nge Mfumu ya munu? Ngolo ya munu nyonso me manisa mpe kiwumunu ya munu ke na kusuka.” **18** Na yina, mbazi yina vwandaka na kifwani ya muntu simbaka dyaka munu, mpe yandi pesaka dyaka munu ngolo. **19** Na manima, yandi tubaka na munu: “Kutala boma ve, nge yina kele ya kuzolakana! Bika ti kizunu kuvwanda na nge! Vwanda na kibakala, kuzwa dyaka ngolo!” Na ntangu yandi vwandaka zonza na munu mambu yayi, mu bandaka na kuzwa dyaka ngolo. Na yina, mu tubaka: “Mfumu ya munu, zonza ya nge, samu ti nge me pesa dyaka munu ngolo.” **20** Yandi tubaka dyaka na munu: “Nge zaba samu na yinki mu me kwiza na sika ya nge? Na ntangu yayi, mu ke vutuka na kwenda nwanisa mbazi ya Pelese. Na ntangu mu ke kwenda, ni mbazi ya ba-Ngeleke ke kwiza. **21** Kasi mu ke na kuzabisa nge mambu yina kele ya kusonama na dibuku ya butsyelika. Ata muntu ke na kusadisa munu samu na kunwanisa bawu. Kaka ni mbazi ya beno Mikayele.”»

11 Munu, na mvula ya ntete ya kintinu ya Dalyuse, mu-Mede, mu vwandaka kintwadi na yandi samu na kupesa yandi ngolo mpe kukenga yandi. **2** Na ntangu yayi, mu ke na kuzabisa nge butsyelika yayi: «Bantinu tatu ke landasana na kimfumu ya Pelese. Na manima, ntinu ya yiya yina ke kwiza ke kuzwa bimvwama ya kulutila mingi na bayina nyonso ya nkaka. Ntangu yandi ke kuma na ngolo samu na bimvwama ya yandi, yandi ke sala nyonso samu na kunwanisa yinsi ya kintinu ya ba-Ngeleke. **3** Kasi ntinu mosi yina kele kinwani ya ngolo ke kuma ntinu kuna na ba-Ngeleke. Yandi ke yala na lulendo nyonso mpe yandi ke sala mambu yina yandi ke zola. **4** Kasi ntangu yandi ke vwandisa mbote kimfumu ya yandi, yinsi ya kintinu ya yandi ke mwangana. Yawu ke kabuka na balweka nyonso yiya, bisika ke katukaka mipepe. Ata muntu ya dikanda ya yandi ke yingana na kisika ya yandi, mpe ke yala na lulendo mutindu yandi, samu ti ba ke katula bawu kintinu, mpe yawu ke kuma ya bantu ya nkaka.» **5** «Ntinu yina ke yala na sude ke kuma na lulendo ya ngolo. Kasi mosi na bamfumu yina ke sala na yandi ke lutila yandi ngolo, mpe ke yala na lutumu ya kulutila ya ntinu. **6** Na manima ya mwa bamvula, bawu ke wisana: ndumba ya ntinu ya sude ke kwelana na ntinu ya node, samu na kusala ngwisani. Kasi kento yina ke keba ve lulendo ya kimfumu ya yandi, mutindu mosi mpe bakala ya yandi ke keba ve lulendo ya kimfumu ya yandi, ba ke kufwa yandi. Ba ke kufwa kento yina na bayina nataka yandi, na tata ya yandi mpe na mwana ya yandi yina zolaka sadisa yandi na ntangu yina. **7** Muntu mosi ya dikanda ke baka kisika ya tata ya kento yina. Yandi ke kwiza nwanisa mukangu ya binwani ya ntinu ya node. Yandi ke kota na kati ya kisika ya bibaka ya lukengolo ya ntinu ya node. Yandi ke nwanisa binwani mpe yandi ke nunga bawu. **8** Yandi ke nata na Ngipiti biteki ya banzambi ya bawu, mutindu bimvwama yina ba me kuzwa na mvita. Biteki yina ba salaka na bisengo mpe na bima ya mbote yina ba yidikaka na wolo mpe na palata. Na manima, yandi ke vwanda ntama na ntinu ya node na mwa bamvula. **9** Ntinu ya node ke kwenda nwanisa yinsi ya kintinu ya sude. Na manima, yandi ke vutuka na yinsi ya yandi.» **10** «Bana ya ntinu ya node ke kubama samu na mvita, bawu ke

vukisa nkonga ya nene ya binwani ya bawu. Mosi na kati ya bawu ke kwenda na mvita na binwani ya yandi. Yandi ke luta ndilu ya yinsi yina, mpe yandi ke kwenda fuluka kuna mutindu nyamba ya maza ya nzadi. Na manima, na kuvutuka ya yandi, yandi ke tatamana mvita ya yandi tii na kwenda nwanisa kisika ya bibaka ya lukengolo ya ntinu ya sude. **11** Ntinu ya sude ke dasuka mpe yandi ke kwenda nwanisa ntinu ya node. Ntinu ya node ke kutikisa nkonga ya nene ya binwani. Kasi bawu nyonso ke kubwa na mantwala ya ntinu ya sude. **12** Ntangu ntinu ya sude ke nata nkonga yina, lunangu ya yandi ke lutila mpe yandi ke kufwa makumi mingi ya mafunda ya bantu ya bawu. Kasi yandi ke nunga ve. **13** Ntinu ya node ke vutuka. Yandi ke kutikisa nkonga ya nene ya binwani kuluta nkonga ya ntete. Na manima ya mwa bamvula, yandi ke kwenda na nkonga ya nene ya binwani na binwanunu ya kusakana ve. **14** Na bantangu yina, bantu mingi ke sosa na kunwanisa ntinu ya sude. Na kati ya bantu ya nge Danyele, bantu ya myangu ke nwanisa yandi mpe, samu na kulungisa lumoni. Kasi bawu ke nunga ve. **15** Ntinu ya node ke kwiza. Yandi ke kwiza nwanisa mbanza mosi ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Na yina, yandi ke fulusa ntoto na bibaka ya mbanza yango samu na kunwanisa yawu. Bankonga ya binwani ya ntinu ya sude na binwani ya yandi ya ngolo ke lenda ve ata fyoti na kuvibidila na mantwala ya bambeni. Bawu ke vwanda ve na ngolo ya kuvibidila ya mantwala ya bawu. **16** Ntinu ya node ke sala konso mutindu yina yandi ke zola samu ti, ata muntu ke kakidila yandi. Yandi ke kwenda vwanda na yinsi ya kulutila kitoko, na kufwa to kumwangisa mutindu yandi zola. **17** Na manima, yandi ke baka lukanu ya kwiza na lulendo nyonso ya yinsi ya kintinu ya yandi. Yandi ke zola kutula kiwisa na kati ya yandi na ntinu ya sude. Na yina, yandi ke kwelisa mwana ya yandi ya kento na ntinu ya sude, na dibanza ya kubwisa yandi. Kasi yawu ke salama ve, mpe yandi ke nunga ve na mayela ya yandi ya yimbi. **18** Na yina, yandi ke baluka na kisanga yina kele pene-pene ya mubu. Yandi ke botola bisika mingi tii na ntangu yina mfumu mosi ya binwani ke kwiza sukisa lunangu ya yandi, mpe ke futisa yandi yimbi yina yandi ke sala. **19** Na manima, yandi ke balukila bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo, na yinsi ya yandi mosi. Kasi, yandi ke lenda ve. Yandi ke kufwa mpe yandi ke talana dyaka ve. **20** Muntu ya nkaka ke baka kisika ya yandi. Muntu yina ke tula munkwamisi mosi ya yimbi na yinsi ya kulutila kitoko yina kele na yinsi ya kintinu ya yandi. Kasi na mwa bilumbu, ba ke kufwa ntinu yina. Lufwa ya yandi ke salama ve na nkele to na mvita.» **21** «Muntu yina ke baka kisika ya yandi, ba ke tala yandi muntu ya mpamba. Ba ke byadisa yandi ve kimfumu ya kintinu. Muntu yango ke sadila mayela ya yimbi na kubaka kintinu, na ntangu yinsi ke vwanda na kati ya kizunu. **22** Bankonga ya binwani yina ke kwiza nwanisa yandi ke lenda ve na kununga yandi. Yandi ke manisa na kununga bawu. Yandi ke kufwa mpe mfumu ya bantu ya ngwisani. **23** Bantu ya nkaka ke sala bangwisani na yandi. Kasi yandi ke sadila bangwisani yina samu na kuvuna bawu. Mpe yandi ke kula na kimfumu mpe lulendo ya luyalu ya yandi ke kuma nene, ata ti bantu mingi ve ke vwanda na yandi. **24** Na ntangu ya kizunu, yandi ke kwenda na bizunga yina me lutila bimvwama na yinsi. Yandi ke sala mambu yina batata na bankooko ya yandi mekaka ve na kusala. Yandi ke botola bima na bimvwama nyonso ya yinsi. Yandi ke kabula yawu na bantu yina vwandaka na yandi. Yandi ke kubika mabanza ya kumwangisa bisika ya bibaka ya lukengolo. Kasi nyonso yina ke zingila kaka mwa ntangu fyoti.» **25** «Na ngolo mpe na kibakala ya yandi, yandi ke kwenda na nkonga ya nene ya binwani na kwenda nwanisa ntinu ya sude. Ntinu ya sude ke kubama samu na kunwanisa nkonga yina ya nene mpe ya ngolo mingi. Kasi yandi ke lenda ve, samu ti ba ke sadila yandi bamfundu ya yimbi. **26** Bayina ke kudyaka kintwadi na yandi ke tekisa yandi. Nkonga ya binwani ya yandi ke lenda ve na kununga, mpe bawu mingi ke kufwa. **27** Na yina me tadila bantinu nyonso zole, bawu ke sosa na kusala yimbi. Bawu ke na kudya kisika mosi, kasi bawu ke zonza mambu ya luvunu. Kasi ata dyambu ke salama, samu ti nsuka ke kuma na ntangu yina Nzambi zengaka. **28** Ntinu ya node ke vutuka na yinsi ya yandi na bimvwama mingi. Kasi na kuvutuka, yandi ke sosa na kulungisa lukanu ya ntima yimbi ya yandi na sika ya bantu yina Nzambi salaka ngwisani na bawu. Na manima, yandi ke vutuka na yinsi ya yandi.» **29** «Ntangu yina Nzambi zengaka ke lunga. Ntinu ya node ke kwenda nwanisa dyaka yinsi ya kintinu ya sude. Kasi na mbala yayi, mambu ke salama dyaka ve mutindu yawu salamaka na mbala ya ntete. **30** Bantu yina ke katuka na lweka ya mubu ya Meditelane ke kwiza na masuwa samu na kwiza nwanisa yandi. Na yina, yandi ke lemba nzutu mpe yandi ke vutuka na nzila. Na nkele ya yandi, yandi ke kwenda sala yimbi na bantu yina Nzambi salaka ngwisani ya longo na bawu. Kasi yandi ke wisana dyaka na bayina kele ve ya kukwikama na Ngwisani ya longo. **31** Binwani yina yandi ke fidisa ke kwenda sumuna Yinzo ya longo yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo. Yandi ke sala ti ba kupesaka dyaka ve munkayulu ya konso kilumbu, mpe ke tula kuna busafu yina ke nataka mwangusulu. **32** Ntinu yandi mosi ke leba bantu na kubika kiminu samu ti bawu manga na kuvwanda ya kukwikama na ngwisani. Kasi bayina nyonso ke tatamana na kuvwanda ya kukwikama na Nzambi ya bawu ke vwanda na ngolo mpe bawu ke vibidila. **33** Bayina kele na mayela na kati ya bawu ke longa bantu mingi ya nkaka. Kasi na mwa ntangu, bawu ke tala mpasi mingi, samu ti ba ke kufwa bawu. Ba ke yoka ba ya nkaka, ba ke tula ba ya nkaka na boloko. Mpe ba ke botola bima ya bawu. **34** Na kati ya bankwamusu yayi, ba ke kuzwa kaka lusalusu ya ndambu. Bantu mingi na bayina ke kwiza vwanda kintwadi na bawu ke sala yawu na bantima zole. **35** Na kati ya bantu ya mayela, mingi ke tala mpasi. Mpasi yina ke Vedisa bawu, mpe yawu ke kumisa bantima ya bawu mpembe samu na kukubama na kilumbu ya nsuka. Samu ti, yawu ke ntangu yina Nzambi zengaka.» **36** «Ntinu ke sala mutindu ntima ya yandi ke tumisa yandi. Yandi ke kuma na lunangu ya kulutila. Yandi ke tala ti yandi me lutila banzambi nyonso, mpe yandi ke banda na kuzonza mambu ya kufwanakana ve na Nzambi ya banzambi. Nkumbu ya yandi ke kuma nsangu tii na ntangu yina nkele ya Nzambi ke talana. Na yina, nzengolo ya Nzambi ke salama. **37** Ntinu ke zitisa ve banzambi yina bankooko ya yandi vwandaka sambila to nzambi yina bakento vwandaka zola mingi na kusambila. Yandi ke zitisa ata nzambi mosi, samu ti yandi mosi ke kukizangula na zulu ya banzambi nyonso. **38** Kasi yandi ke sambila nzambi ya bisika ya bibaka ya lukengolo, nzambi yina bankooko ya yandi zabaka ve. Yandi ke sambila nzambi yango na kupesaka yawu wolo, palata, matadi ya ntalu mpe bima ya nkaka ya mfunu. **39** Yandi ke nwanisa bambanza yina kele na bibaka ya lukengolo na lusalusu ya nzambi mosi ya nzenza. Bayina nyonso ke ndima na kusambila nzambi yina, yandi ke zangula bawu. Yandi ke pesa bawu lutumu ya kutwadisa bantu mingi, mpe yandi ke pesa bawu bantoto mutindu ndandu.» **40** «Na ntangu ya nsuka, ntinu ya sude ke nwanisa yandi. Kasi ntinu ya node ke kwiza kunwanisa ntinu ya sude mutindu kitembo, na bapusu-pusu ya yandi ya mvita, bampunda mpe masuwa mingi. Yandi ke kota na bayinsi nyonso mpe ke kwenda fuluka kuna mutindu nyamba ya

maza ya nzadi. **41** Yandi ke kota na ngolo na yinsi yina me lutila kitoko mpe bantu mingi ke kufwa. Kasi bantu ya Edome, ya Mowabe mpe bamfumu ya binwani ya ba-Amone ke vuuka. **42** Yandi ke yalumuna lutumu ya yandi tii na bayinsi nyonso. Yinsi ya Ngipiti mpe ke lenda ve na vuuka. **43** Yandi ke botola bimvwama ya Ngipiti mutindu wolo, palata mpe bima nyonso ya ntalu. Bantu ya Libi mpe ya Etyopi ke tumama na yandi. **44** Kasi bansangu yina ke katuka na esete mpe na node ke talisa yandi boma. Na yina, yandi ke basika na nkele nyonso samu na kumanisa na kufwa bantu mingi. **45** Yandi ke kwenda tula bayinzo ya lele ya kintinu ya yandi na kati-kati ya mibu, na kisika yina ke na mongo yina me lutila kitoko, mongo ya longo. Na manima, nsukunu ya yandi ke kwiza. Yandi ke kufwa mpe ata muntu ke sadisa yandi.»

12 «Mbazi zabisaka dyaka munu: Na ntangu yina, Mikayele, mfumu ya bambazi yina ke kebaka bantu ya nge ke telama. Ya ke vwanda ntangu ya mpasi mutindu mpasi yina me salamaka ntete ve, katuka ntangu bayinsi bandaka tii na ntangu yayi. Na ntangu yango, bantu ya nge ke vuuka. Bayina ke vwanda ya kusonama na kati ya dibuku. **2** Bantu mingi yina kele na kati ya bandyamu ke vumbuka. Ba ya nkaka ke vumbuka samu na luzingu ya bantangu nyonso, ba ya nkaka ke vumbuka samu na nsoni mpe mpasi ya bantangu nyonso. **3** Bantu yina ke na mayela ya kuswasikisa, bawu ke lezima mutindu ke lezimaka muludi yina kele na dizulu. Bayina ke nata bampangi na ludedomo, bawu ke lezima bantangu nyonso mutindu bambwetete. **4** Nge Danyele, bumba mambu yayi mutindu mansweki mpe kuzabisa ve mambu ya dibuku yayi tii na ntangu ya nsuka. Bantu mingi ke sosa na kuzaba yawu mpe luzabu ke lutila.» **5** «Munu Danyele, na ntangu mu vwandaka kuzwa lumoni yayi, mu talaka babakala zole kutelama na balweka nyonso zole ya nzadi, konso muntu na lweka ya yandi. **6** Mosi na bawu zonzaka na muntu yina vwandaka ya kutelama na zulu ya maza ya nzadi, ya kulwata binkuti ya lino, yandi tubaka: “Wapi ntangu ke suka mambu ya ngitukulu yayi?” **7** Muntu yina vwandaka ya kutelama na zulu ya maza ya nzadi, ya kulwata binkuti ya lino, yandi nangunaka maboko ya yandi na zulu, ya lubakala na ya lumoso. Mpe mu kuwaka yandi na kudya ndefi na kutuba: “Na nkumbu ya Nzambi yina kele moyo bantangu nyonso, mambu nyonso yayi ke zingila bamvula tatu na ndambu. Yawu ke suka na ntangu yina ngolo nyonso ya bantu ya longo ke manisa.”» **8** «Munu Danyele, mu kuwaka mambu yayi, kasi mu bakulaka ve nsasa ya yawu. Na yina, mu tubaka: “Mfumu ya munu, mambu yayi ke suka wapi mutindu?” **9** Yandi vutulaka: “Danyele, kwenda ya nge, samu ti mambu yayi kele mansweki. Yawu ke vwanda ya kubumbama tii na ntangu ya nsuka. **10** Bantu mingi ke kuma ya Kuvedila. Bantima ya bawu ke kuma mpembe mpe bankwamusu yina bawu ke tala ke sala ti bawu kuma bantu ya kulunga. Bantu ya yimbi ke tatamana na kusala yimbi. Bantu ya yimbi ke bakula ata kima. Kasi bayina ke vwanda na mayela ya kuzaba na kuswasikisa, bawu ke bakula nsasa ya mambu yina ke na kusalama. **11** Kubanda na ntangu yina ba ke sala ti ba kupesaka dyaka ve Minkayulu ya konso kilumbu, samu ti busafu yina ke nata mwangusulu kusalama na Kiyokolo ya minkayulu, yawu ke sala bilumbu funda mosi na bankama zole na makumi yivwa. **12** Kyese na bayina ke vingila tii bilumbu funda mosi na bankama tatu na makumi tatu na tanu. **13** Nge Danyele, vibidila tii na nsuka. Nge ke kuzwa mvundulu mpe nge ke telama dyaka samu na kuyamba kikunku ya nge na bilumbu ya nsuka.”»

Oseya

1 Yayi ni mambu ya Yave yina yandi tubaka na Oseya, mwana ya Beeli. Ya vwandaka na ntangu ya bantinu Uzya, Yotame, Akaze, Yezekya bantinu ya Yuda, mpe na ntangu ya ntinu Yelobowame, mwana ya Yowase, ntinu ya Isayeli. **2** Yayi ni mbandukulu ya mambu yina Yave tubaka na bantu ya yandi na yinwa ya Oseya. Yave tubaka na Oseya: «Kwenda baka kento yina ke salaka kindumba, mpe bana yina yandi ke na kubutaka na kindumba, samu ti, bantu ya yinsi me manga Yave. Na mutindu yina, bawu ke na kusala kindumba.» **3** Na yina, Oseya kwendaka baka Ngomele, mwana ya Divelayime. Kento yango kuzwaka kivumu mpe yandi butilaka yandi mwana ya bakala. **4** Yave tubaka na Oseya: «Pesa yandi nkumbu Izelele, samu ti na mwa ntangu fyoti, mu ke sukisa kintinu ya dikanda ya Isayeli na kufutisa dikanda ya Yewu menga yina yandi tangisaka kuna na Izeleele. **5** Na kilumbu yina, mu ke manisa ngolo ya binwani ya Isayeli kuna na mudimba ya Izeleele.» **6** Ngomele kuzwaka dyaka kivumu. Yandi butaka mwana ya kento. Yave tubaka na Oseya: «Pesa yandi nkumbu Lo-Luwama (yina zola kutuba, yina ba ke fwilaka ve kyadi), samu ti, mu ke tatamana dyaka ve na kufwila dikanda ya Isayeli kyadi. Mu ke lemvokila dyaka ve bawu.» **7** «Kasi na yina me tadila dikanda ya Yuda, mu ke fwila bawu kyadi, mpe mu ke vuukisa bawu, munu Yave, Nzambi ya bawu. Mu ke vuukisa bawu. Kasi ya ke vwanda ve na munani, na mbele ya mvita, na mvita, na bampunda, to na bapusu-pusu ya mvita.» **8** Ngomele zengaka Lo-Luwama mabene. Na manima yandi kuzwaka dyaka kivumu, mpe yandi butaka mwana ya bakala, **9** mpe Yave tubaka na Oseya: «Pesa yandi nkumbu Lo-Ami (yina zola kutuba bawu kele ve bantu ya munu), samu ti beno kele ve bantu ya munu, mpe munu, mu ke vwanda ata kima samu na beno.» **10** Kasi kilumbu kele, yina lutangu ya bantu ya Isayeli ke kuma mutindu munyenge ya mubu. Ba ke fwanikisa yawu ve, mpe ba ke lenda ve na kutanga lutangu ya yawu. Kisika yina ba vwandaka tuba na bawu: «Beno kele ve bantu ya munu», ba ke tuba na bawu: «Beno kele bana ya Nzambi ya moyo». **11** Na yina, bana ya Yuda mpe bana ya Isayeli, ke vukana, mpe bawu ke vwanda kisika mosi. Bawu ke soola mfumu mosi mpe bawu ke yala yinsi. Yawu ke vwanda kilumbu ya nene ya Izeleele.

2 Beno tuba na bampangi ya beno: «Ami» (yina zola kutuba bantu ya munu) mpe na bibusi ya beno: «Luwama» (yina zola kutuba yina ba ke fwilaka kyadi). **2** Beno funda mama ya beno. Beno funda yandi, samu ti, yandi kele ve kento ya munu, mpe mu kele ve bakala ya yandi. «Yandi katula na kizizi ya yandi bidimbu ya kindumba! Mpe yandi katula bidimbu ya kinsuza na kati-kati ya mabene ya yandi. **3** Kana yandi sala yawu ve, mu ke katula yandi binkuti nyonso. Yandi ke vwanda, mutindu kilumbu yina, ba butaka yandi. Mu ke sala ti, yandi kukuma mutindu yinsi ya kuyuma. Mu ke sala ti yandi vwanda mutindu ntoto ya kuyuma, mpe mu ke kufwa yandi na nsatu ya maza.» **4** «Mu ke tala ve bana ya yandi kyadi, samu ti, bawu kele bana yina, ba kuzwaka na kindumba. **5** Ee, mama ya bawu me sala kindumba, mama yina nataka kivumu ya bawu, me sala mambu ya nsoni. Yandi vwandaka tuba: Mu ke landa makangu ya munu yina ke pesaka munu dimpa na maza, lele ya mika ya mameme mpe lele ya lino, mafuta mpe malafu.» **6** Ni yawu yina munu Yave, mu ke kanga yandi nzila, na bayinti ya bansende. Mu ke zunga yawu na kibaka, samu ti, yandi tala dyaka ve, nzila ya yandi. **7** Yandi ke landa makangu ya yandi, kasi yandi ke kuzwa ve bawu. Yandi ke sosa bawu, kasi yandi ke tala ve bawu. Yandi ke tuba: «Mu fwana kuvutuka na bakala ya munu ya ntete, samu ti, luzingu ya munu vwandaka ya kulutila mbote na ya bubu yayi!» **8** «Yandi vwandaka bakula ve ti ni munu vwandaka pesa yandi bambuma ya faline, vinu ya malu-malu mpe mafuta ya malu-malu. Ni munu vwandaka vwamisa yandi na kupesaka yandi wolo na palata yina yandi vwandaka sadila samu na kusambilaka Baale. **9** Ni yawu yina, mu ke kwiza botola yandi bambuma ya munu ya faline na ntangu yina, ba ke yonzikaka yawu mpe vinu ya munu ya malu-malu na ntangu ya yawu. Mu ke botola yandi bilele ya munu ya mika ya mameme mpe bilele ya lino yina yandi vwandaka vwata, samu na kufuka kipene ya yandi. **10** Kasi na ntangu yayi, mu ke katula yandi bilele, samu na kufwisa yandi nsoni na meso ya makangu ya yandi mpe ata muntu ke kabikisa munu na kusala yawu. **11** Mu ke sukisa kyese ya yandi, mikembo ya yandi, mikembo ya yandi yina yandi ke salaka na bilumbu ya ntete ya bangonda. Mu ke sukisa basaba ya yandi, mpe mikembo ya yandi nyonso. **12** Mu ke mwangisa bilanga ya yandi ya bayinti ya vinu mpe ya bafike», yina yandi vwandaka tuba: «Yayi ni difuta yina makangu ya munu pesaka munu.» «Mu ke sala ti bilanga yango, kukuma mfinda kisika bibulu ya mfinda ke banda na kwizaka kudya. **13** Mu ke pesa yandi kitumbu, samu na bilumbu yina, yandi vwandaka sadila Baale, ntangu yandi vwandaka yoka Maaka ya nsunga ya mbote, yandi vwandaka vwata milunga ya misapi mpe bampanga na laka, yandi vwandaka landa makangu ya yandi mpe vwandaka zimbana munu. Ni Yave me tuba yawu. **14** Ni yawu yina, mu ke leba yandi, mu ke benda yandi na yinsi ya kuyuma mpe mu ke zonza na ntima ya yandi, **15** mpe kuna, mu ke vutula yandi bilanga ya yandi ya bayinti ya vinu mpe mu ke sala ti mudimba ya Akole, kukuma mwelo yina, ke pesa yandi kivuvu. Yandi ke landa dyaka munu mutindu yandi vwandaka sala yawu ntangu yandi vwandaka ntwenya, mpe mutindu ntangu yina yandi basikaka na Ngipiti.» **16** «Yave ke na kutuba, na kilumbu yina, yandi ke bokila munu “Bakala ya munu”, mpe yandi ke bokila dyaka munu ve, “Baale ya munu”, (yina zola kutuba mfumu ya munu). **17** Mu ke sala ti yandi bika na kutangunaka dyaka nkumbu ya Baale, mpe bankumbu ya banzambi ya mutindu yina, ba ke zonzila dyaka yawu ve. **18** Na kilumbu yina, mu ke tula na bantu ya munu, ngwisani na bibulu ya mfinda, na bandeke ya mazulu, na bibulu ya fyoti yina kele na ntoto. Mu ke zenga minani ya mvita, mpe bambele ya mvita. Mu ke sukisa mvita, nyonso yina ke zimbana mpe mu ke sala ti, bantu ya munu lala na kizunu. **19** Isayeli, nge ke vwanda kento ya munu, ya bamvula na bamvula. Na kukwela nge, mu ke futa ntalu yayi: ludedomo, kusungama, kukwikama mpe luzolo. **20** Mu ke kwela nge na kukwikama nyonso, mpe nge ke zaba mbote Yave. **21** Yave ke na kutuba: Na kilumbu yina, mu ke pesa mvutu. Mu ke pesa mvutu na mazulu mpe mazulu ke pesa mvutu na ntoto. **22** Ntoto ke vutula mvutu na kupesa bambuma ya faline, vinu ya malu-malu, mpe mafuta ya malu-malu. Mpe bima yayi ke pesa mvutu na Izeleele. **23** Mu ke sala ti, yandi vwanda mutindu bambuma ba me mwanga na yinsi nyonso samu na munu. Mu ke fwila Lo-Luwama kyadi. Mu ke tuba na Lo-Ami: “Nge kele bantu ya munu”, mpe yandi ke tuba: “Nzambi ya munu.”»

3 Yave tubaka na munu: «Kwenda dyaka, nge zola kento yina kele na dikangu, kasi ke salaka kinsuza. Zola yandi mutindu Yave ke zolaka bantu ya Isayeli. Bawu me bika Yave samu na kulanda banzambi ya nkaka, mpe bawu ke zolaka kudya maboke ya bambuma ya vinu.» **2** Mu bakaka yandi, na ntalu ya

Basekele kumi na tanu ya palata, na Omele mosi ya bambuma ya oloze, mpe na Leteke mosi ya bambuma ya oloze. **3** Mu tubaka na yandi: «Nge ke vwanda ya munu bilumbu mingi mpe nge ke sala dyaka ve kindumba. Nge ke basika ve na bakala ya nkaka, munu mpe, mu ke sala mutindu mosi.» **4** Ya tsyelika, bilumbu ke vwanda mingi, yina bana ya Isayeli ke vwanda ve na ntinu, ba ke vwanda ve na mfumu, ba ke pesa ve Minkayulu, ba ke vwanda ve na matadi ya longo, ba ke vwanda ve na efode mpe telafime samu na kuyufulaka luzolo ya Nzambi. **5** Na manima, bantu ya Isayeli ke sosa dyaka Yave, Nzambi ya bawu, mpe bawu ke sosa Davidi ntinu ya bawu. Na bilumbu yina ke kwiza, bawu ke baluka na Yave, na kutekita nyonso, samu na kuzwa bumbote ya yandi.

4 Beno bantu ya Isayeli, beno kuwa mambu ya Yave. Yave ke na kubokila na lufundusu bantu yina ke zingaka na yinsi, yandi ke na kutuba: «Butsyelika kele ve, luzolo ya mpangi kele ve, luzabu ya Nzambi kele ve na yinsi. **2** Bisika nyonso ba ke na kusinga, kuvuna, kufwa bantu, kulaba, kusadila kinsuza, mpe menga ke na kumwanganaka kaka. **3** Ni yawu yina, yinsi ke vwanda na kati ya kyadi, bayina nyonso ke zingaka kuna ke manisa na kufwa. Ya vwanda bibulu ya mfinda, bandeke ya mazulu, bambisi ya mubu mpe, ke zimbana.» **4** «Ata muntu kufunda nge, ata muntu kusemba nge, samu ti, bantu ya nge kele mutindu bayina ke fundaka banganga-Nzambi. **5** Nge ke bula dibaku na ntangu, mimbikudi ya nge mpe ke bula mabaku na mpimpa, Mu ke kufwa mama ya nge. **6** Bantu ya munu ke na kufwa, samu ti, bawu kele ve na luzabu. Mutindu nge me losa luzabu, mu ke losa nge, mpe nge ke sala dyaka ve kisalu ya bunganga-Nzambi samu na munu. Mutindu nge me zimbana Musiku ya Nzambi ya nge, munu mpe, mu ke zimbana bana ya nge.» **7** «Mutindu bawu kumaka mingi, ni mutindu yina mpe, masumu ya bawu kumaka mingi. Mu ke kitula nkembo ya bawu na nsoni. **8** Bawu ke kuzwaka madya na minkayulu yina bantu ya munu ke pesaka, samu na mulemvo ya masumu. Ni yawu yina, bawu ke zolaka ti bantu ya munu kusala masumu. **9** Kitumbu yina bantu ke kuzwa, kaka ni yawu mpe banganga-Nzambi ke kuzwa. Mu ke pesa bawu musendo na ndyatulu ya bawu. **10** Bawu ke kudya, kasi bawu ke yukuta ve. Bawu ke sala kindumba, kasi bawu ke buta ve, samu ti, bawu ke na kuzitisa dyaka ve Yave.» **11** «Kindumba, vinu ya ngolo na vinu ya malu-malu ke na kupesaka bawu buzoba. **12** Bantu ya munu ke talisaka mambu ya bawu na kiteki ya yinti, mpe, ni kibuku ya mukawa ke zabisaka bawu mambu. Ya tsyelika mpeve ya kindumba ke na kuzimbisa bawu. Na kindumba yina bawu ke na kusala, bawu ke na kukabuka na Nzambi ya bawu. **13** Bawu ke na kifu ya kupesaka minkayulu na zulu ya myongo. Bawu ke yokaka maaka ya nsunga ya mbote na myongo ya fyoti na yisi ya bayinti yina kele na mpewo ya mbote. Ni yawu yina, bana ya beno ya bakento ke na kusala kindumba, mpe bakento ya bana ya beno ke na kusala kinsuza. **14** Mu ke pesa ve kitumbu na bana ya beno ya bakento, yina ke na kusala kindumba, mpe bakento ya bana ya beno, yina ke na kusala kinsuza, samu ti, bawu mosi banganga-Nzambi ke basikaka na bakento yina ke salaka kindumba. Bawu ke pesaka minkayulu kintwadi na bakento yina ke salaka kindumba na nkumbu ya nzambi, mutindu ke tubaka kingana yayi: “Bantu yina kele ve na mayela ya kuswasikisa mambu, kele bantu ya kufwa.”» **15** «Nge Isayeli, kana nge sala kindumba, bantu ya Yuda kusala yawu ve. Beno kwenda ve na Ngilengale, beno kwenda ve na Bete-Awene. Beno kudya ve ndefi na kutuba ti: “Yave kele moyo!”» **16** Ya tsyelika, Isayeli me kuma na yintu ngolo mutindu mwana ya ngombe ya kento yina kele na nkele. Wapi mutindu beno zola ti, Yave kudikila bawu mutindu bana ya mameme yina ba ke na kunata na kisika yina bawu ke kudyaka? **17** Bantu ya Efalayime me kangama na biteki. Beno bika bawu. **18** Ntangu bawu ke manisaka na kunwa, bawu ke lutaka na kindumba. Bamfumu ya bawu ke zolaka mambu ya nsoni. **19** Kitembo ya ngolo ke nata bawu, mpe bawu ke tala nsoni, samu na minkayulu ya bawu.

5 Beno banganga-Nzambi, beno kuwa dyambu yayi. Beno bantu ya Isayeli, beno sala keba. Beno bantu ya yinzo ya ntinu, beno fungula makutu. Beno bayina zolaka sala ti ludedomo kuvwanda, ni beno me kuma mutambu na bwala Misepa. Beno me kuma mpwasa, yina ba me tanda na zulu ya mongo ya Tabole. **2** Bayina ke na kusadila yimbi, ke na kulutila na kusala yimbi. Munu, mu ke na kukubika kitumbu, samu na bawu nyonso. **3** «Munu, mu zaba Efalayime, mpe Isayeli kele ve ya kubumbama na meso ya munu. Efalayime, kindumba yina nge me sala, yawu me sala ti, Isayeli kuvwanda dyaka ve ya kuvedila.» **4** Mavanga ya bawu, ke na kukabikisa bawu na kuvutuka na Nzambi ya bawu samu ti, mpeve ya kindumba kele na bawu, mpe bawu zaba ve Yave. **5** Kasi, lunangu ya bantu ya Isayeli ke na kufunda bawu. Bantu ya Isayeli mpe bantu ya Efalayime ke banda na kwendaka bula mabaku samu na masumu ya bawu mosi. Bantu ya Yuda mpe ke banda na kwendaka bula mabaku kintwadi na bawu. **6** Bawu na bangombe ya bawu, na mameme, na bankombo, bawu ke kwenda sosa Yave, kasi bawu ke tala yandi ve. Yandi ke kuma ntama na bawu. **7** Bawu me vwanda ve ya kukwikama na Yave, samu ti, bawu me buta bana na makangu. Ni yawu yina, kaka na ngonda mosi, bawu na bimvwama ya bawu ke mwangana. **8** Beno sika mpungi na mbanza Ngibeya. Beno sika kulumenta na mbanza Lama. Beno sala milolo ya mvita na mbanza Bete-Avene. Nge Bezame, sala keba samu ti, mbeni kele na manima ya nge. **9** Efalayime ke mwangana na kilumbu ya nsembolo. Mu ke na kuzabisa dyambu ya tsyelika na bifumba ya Isayeli. **10** Bamfumu ya Yuda kele mutindu bantu yina ke sobaka bandilu. Mu ke dasukila bawu mutindu nyamba ya maza. **11** «Efalayime ke na kunyokwama. Lufundusu me nika bawu samu ti, yandi vwandaka tatamana na kusadila mambu yina ntima ya yandi vwandaka zola. **12** Mu ke vwanda mutindu makoko ya yintu, samu na Efalayime. Mu ke vwanda mutindu mputa ya kubola, samu na dikanda ya Yuda. **13** Efalayime me tala kimbevo ya yandi. Yuda me tala mputa ya yandi. Efalayime me kwenda na yinsi ya Asili. Yandi me fidisa bantumwa na ntinu Yaleve. Kasi yandi ke lenda ve na kunyakisa beno, to kubelusa mputa ya beno, **14** samu ti, mu ke vwanda mutindu nkosi samu na Efalayime. Mu ke vwanda mutindu nkosi ya ntwenya, samu na dikanda ya Yuda. Munu, mu ke pasula yawu. Mu ke kwenda na yawu, mpe ata muntu ke botola munu yawu.» **15** «Mu ke kwenda ya munu. Mu ke vutuka na kisika ya munu, tii na ntangu yina bawu ke ndima yimbi ya bawu, mpe bawu ke sosa dyaka kizizi ya munu. Na bampasi ya bawu ya kulutila, bawu ke sosa munu.»

6 Na yina, beno ke na kutuba: «Beno kwiza, beto vutuka na Yave, samu ti, ni yandi me talisa beto mpasi, ni yandi mpe ke nyakisa beto. Yandi me lwalisa beto, ni yandi mpe ke belusa bamputa ya beto. **2** Na bilumbu zole, yandi ke vutula beto luzingu. Na kilumbu ya tatu, yandi ke telemisa beto mpe beto ke zinga na ntadisi ya yandi. **3** Beto sala ngolo na kuzaba Yave. Nkwizulu ya yandi ke vwanda ya tsyelika mutindu nsemo ya suka-suka. Yandi ke kwiza na beto mutindu ke kwizilaka mvula. Mutindu mvula ya ntombo, yina ke salaka ti ntoto basisa

madya.» **4** Kasi Yave ke na kuvutula: «Efalayime, yinki mu ke sala na nge? Yuda, yinki mu ke sala na nge? Kukwikama ya beno, kele mutindu dituti yina ke basikaka na suka. Yawu kele mpe mutindu kinoko ya suka-suka yina ke yumaka na mwa ntangu fyoti! **5** Ni yawu yina, mu me bula beno na mambu yina me basika na yinwa ya mimbikudi. Mu me kufwa beno na mambu yina me basika na yinwa ya munu. Lufundusu ya munu ke talana mutindu nsemo, **6** samu ti, ni kukwikama mu ke zolaka, kasi Minkayulu ve. Mu ke zolaka luzabu ya Nzambi kulutila minkayulu ya kuyoka.» **7** «Kasi bawu, mutindu Adami, bawu me zitisa ve ngwisani ya munu. Bawu me vwanda ve ya kukwikama na munu. **8** Ngalaade kele mbanza ya bantu ya yimbi, yawu kele ya kufuluka na menga. **9** Mutindu nkonga ya binwani yina me kubama na kubwila muntu, nkonga ya banganga-Nzambi ke na kufwa bantu na nzila ya Siseme. Bawu ke na kusala mambu ya busafu! **10** Mu me tala mambu ya busafu ya kulutila na dikanda ya Isayeli. Kindumba ya Efalayime me sala ti Isayeli kuvwanda dyaka ve ya kuvedila. **11** «Nge mpe Yuda, mu me kubama samu na kuyonzika mavanga ya nge.» Yave ke na kutuba: «Na ntangu yina mu zola kuvutula luzingu ya mbote na bantu ya munu,

7 na ntangu yina mu zola kunyakisa Isayeli, yimbi ya Efalayime na masumu ya Samaliya me talana, samu ti, bawu ke na kusadila luvunu. Muyibi ke na kukota na yinzo, nkonga ya binwani me mwangana na ngaanda. **2** Na bantima ya bawu, bawu ke na kuyindula ata fyoti ve ti, mu me zimbana ve yimbi yina bawu ke na kusala. Na ntangu yayi, mavanga ya bawu ke ya kukangama na bawu, mpe mu ke na kutala yawu. **3** Na yimbi ya bawu, bawu ke na kutalisa ntinu kilengi. Na luvunu ya bawu, bawu ke na kuyangidika bamfumu. **4** Bawu nyonso ke na kusala kinsuza. Bawu kele mutindu bafuule yina kisadi-mampa me tulaka tiya. Yandi me bika na kubwela yawu tiya, kubanda ntangu yina yandi yidikaka kiputi ya faline, tii na ntangu yina yawu ke funa. **5** Na kilumbu ya mukembo ya ntinu ya beto, bamfumu ke belaka na manima ya kunwa vinu ya mingi, mpe ntinu ke salaka mutindu bawu, na kusekaka bampangi. **6** Bayina ke kubikaka mambu ya yimbi, bawu kele tiya mutindu bafuule. Na mpimpa nyonso, nkele ya bawu ke talanaka ve. Kasi na suka, nkele yango ke talanaka, mpe yawu ke yokaka mutindu tiya ya nene. **7** Bawu nyonso kele tiya mutindu fuule. Bawu me kufwa bazuzi ya bawu. Bantinu ya bawu nyonso me kufwa, mpe ata muntu na kati ya bawu me bokila munu.» **8** «Efalayime ke na kuvukana na bantu ya nkaka. Efalayime kele mutindu galete yina ba me balula ve mpe me nyenga lweka mosi. **9** Banzenza ke na kumanisa yandi ngolo, kasi yandi ke na kuzaba ve. Yandi me kuma na bansuki ya mpembe, kasi yandi ke na kuzaba ve. **10** Lunangu ya bantu Isayeli ke na kufunda bawu. Kasi bawu ke na kuvutuka ve na Yave, Nzambi ya bawu. Na kati ya mambu nyonso yina, bawu me sosa ve yandi. **11** Efalayime kele mutindu dibembe ya kizoba, yina kele ve na mayela. Bawu me bokila bantu ya Ngipiti, bawu me kwenda tii na Asili. **12** Na ntangu yina bawu ke kwenda, mu ke losila bawu mpwasa ya munu. Mu ke bwisa bawu mutindu bandeke ya mazulu. Mu ke bwila bawu ntangu mu ke kuwa ti, bawu me vukana.» **13** «Kyadi na bawu samu ti, bawu me kima ntama na munu. Yawu ke vwanda mwangusulu mpe nyonso ke beba samu na bawu, samu ti, bawu me manga na kutumama na munu. Munu, mu zolaka vuukisa bawu kasi bawu ke na kuzonza mambu ya luvunu samu na munu. **14** Bawu ke na kubokila munu na ntima mosi ve. Bawu ke na yawula na zulu ya bamfulu ya bawu. Bawu ke na kulwalisa banzutu ya bawu samu na kuzwa bambuma ya faline na vinu ya malu-malu. Na kusalaka mutindu yina, bawu ke na kupesa munu manima. **15** Na kutala mbote, ni munu longaka bawu. Ni munu pesaka bawu ngolo, kasi bawu me banzila munu mambu ya yimbi. **16** Kana bawu ke vutuka, ni na sika ya munu ve bawu ke vutuka. Bawu kele mutindu munani ya kutengama. Bamfumu ya bawu ke kufwa na mvita, samu ti, bawu ke na kuzonza yimbi samu na munu, mpe kuna na Ngipiti, bantu ke seka bawu!»

8 Beno sika mpungi samu na kulwengisa bantu. Mpasi ke na kukwiza na Yinzo ya Yave mutindu mbemba. Yave me tuba: «Bantu me zitisa ve ngwisani ya munu. Bawu me tumama ve na Musiku ya munu. **2** Bawu ke looka na munu: "Nzambi ya beto, beto bana ya Isayeli, beto me zaba nge." **3** Bantu ya Isayeli me manga mambu ya mbote, na yina, mutantu ke landa bawu. **4** Bawu me soola bantinu ata kuyufula luzolo ya munu. Bawu me soola bamfumu, munu ata kuzaba. Bawu me yidika banzambi ya biteki na wolo mpe palata ya bawu. Mpe yawu me zimbisa bawu. **5** Bantu ya Samaliya, mu me nyafuna kiteki ya beno ya mwana ya ngombe. Mu me dasukila bawu. Tii wapi ntangu bawu ke lenda ve na kuvwanda ya kuvedila? **6** Kiteki yina ya mwana ya ngombe me katuka na Isayeli. Ni muntu yidikaka yawu, yawu kele ve Nzambi. Ee, mwana ya ngombe ya Samaliya ke mwangana na bitini. **7** Bawu me kunda mupepe, mpe bawu ke yonzika kitembo ya ngolo. Bambuma ya faline ke mena ve. Kana yawu mena, yawu lenda kubuta ve. Kana yawu pesa bambuma ya faline, ni banzenza ke kudya yawu.» **8** «Ba me mina bantu ya Isayeli. Bawu me kuma mutindu kima yina bantu nyonso ke na kuyina. **9** Bawu me kwenda na Asili. Mbuluku ya mfinda ke kebaka kimpwanza ya yandi. Kasi bantu ya Efalayime me futa samu na kuzwa makangu! **10** Ata ti bawu me futa bamfumu ya bayinsi, ntangu yayi mu ke yonzika bawu. Na mwa ntangu fyoti, bawu ke tala mpasi na maboko ya ntinu ya Asili. **11** Bantu ya Efalayime me yidika biyokolo mingi ya minkayulu samu na mulemvo ya masumu. Kasi biyokolo yango, ni yawu ke na kusala ti bawu kubwa na masumu. **12** Ata ti mu sonikina bawu lutangu ni lutangu ya misiku ya munu, bawu ke tala yawu mutindu ti yawu kele dyambu ya nzenza. **13** Bawu ke pesaka munu minkayulu ya bibulu mpe bawu ke kudyaka mbisi ya yawu. Kasi, munu Yave, mu ke ndimaka yawu ve. Na ntangu yayi, yandi ke bambuka moyo na yimbi ya bawu, yandi ke futisa bawu masumu ya bawu, mpe bawu ke vutuka na Ngipiti.» **14** «Isayeli me zimbana Nzambi yina yidikaka yandi. Yandi me tunga bayinzo ya kitoko. Na yina me tadila Yuda, yandi me tunga bambanza mingi yina kele na bibaka ya lukengolo. Kasi mu ke fidisa tiya na bambanza yina mpe yawu ke yoka bayinzo ya bawu ya kitoko.»

9 Isayeli, kuyangalala ve, kuvwanda ve na kilengi ya kulutila mutindu bantu ya nkaka. Nge me bika Nzambi ya nge na kusalaka kindumba. Nge me tala kilengi na kuzwa difuta ya kindumba na bisika nyonso yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. **2** Bisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu mpe bikamununu ya bambuma ya vinu ke yukutisa dyaka ve. Vinu ya malu-malu yina nge ke na kuvingilaka, nge ke kuzwa yawu ve. **3** Bantu ya Efalayime ke zinga ve na yinsi ya Yave. Bawu ke vutuka na Ngipiti mpe ni na Asili bawu ke kudya madya yina kele ve ya kuvedila. **4** Bawu ke pesa dyaka ve minkayulu ya vinu na Yave. Yandi ke yangalala ve na minkayulu ya bawu. Yawu ke vwanda mutindu mampa yina ba ke kudyaka na kisika ya mafwa. Bayina nyonso ke kudya yawu ke vwanda dyaka ve ya kuvedila. Samu ti, mampa ya bawu ke vwanda

kaka ya bawu mosi. Yawu ke kota ve na Yinzo ya Yave. **5** Yinki beno ke sala na kilumbu ya mukembo ya nene, kilumbu ya mukembo ya Yave? **6** Beno ke kima mwangusulu. Ngipiti ke yamba beno. Kasi ba ke zika beno na Memfi. Matiti ya bansende ke fuluka na bimvwama ya beno ya palata. Bayinti ya bansende ke fuluka na bayinzo ya beno. **7** Ntangu ya kitumbu me kuma. Ntangu ya musendo mpe me kuma. Isayeli fwana kuzaba yawu. «Mumbikudi me lawuka. Muntu yina kele na mpeve ke na kuzonza kidi-kidi.» Samu na bunene ya yimbi ya beno mpe samu na kintantu ya beno ya ngolo. **8** Munkebi ya Efalayime, ni mumbikudi. Nzambi ya munu kele na yandi. Kasi ba me tambila yandi mitambu na banzila ya yandi nyonso. Ba ke na kunwanisa yandi tii na Yinzo ya Nzambi ya yandi. **9** Beno me sadila masumu ya kulutila, mutindu Bawu ke nata dyaka bivumu ve. Yawu salamaka na Ngibeya. Nzambi ke bambuka moyo na yimbi ya beno. Yandi ke futisa beno yimbi ya beno. **10** «Mu kutaka Isayeli mutindu bambuma ya vinu na yinsi ya kuyuma. Mu talaka bankooko ya beno mutindu bambuma ya ntete yina ke talanaka na yinti ya fike. Kasi na ntangu bawu kumaka na Baale-Pewole, bawu me kukipesa na kusambila kima ya nsoni. Mpe bawu me kuma bantu yina ba ke yinaka mutindu kima yina bawu me tula luzolo ya bawu. **11** Nkembo ya Efalayime ke katuka mutindu ndeke yina me dumuka. Bana ke butuka dyaka ve. Bakento ke nata dyaka bivumu ve. Bawu ke kuzwa dyaka bivumu ve. **12** Ata ti bawu ke na kuyundula bana, mu ke kufwa bana yina tekila ba kula. Kyadi na bawu ntangu mu ke pesa bawu mukongo. **13** Ntangu yina mu talaka Efalayime, yandi vwandaka mutindu diba yina kele na kisika yina madya ke menaka mbote. Kasi yandi ke yekula bana ya yandi na muntu yina ke kufwa bawu.» **14** Yave, kana nge ke semba bawu, soola nsembolo yina nge ke pesa bawu. Sala ti bivumu ya bakento ya bawu kwendaka katuka konso ntangu. Yumisa mabene ya bawu. **15** «Yimbi ya bawu me talana tii na Ngilengale. Ni kuna mu me banda na kuyina bawu. Mu ke bingisa bawu na yinzo ya munu samu na mavanga ya bawu ya yimbi. Mu ke zola dyaka bawu ve. Bamfumu ya bawu nyonso ke na kutumama ve. **16** Efalayime me kuzwa nsembolo. Myanzi ya yandi me yuma. Yawu ke pesa dyaka bambuma ve. Ata ti bakento ya bawu kubuta bana, mu ke kufwa bana yango ya luzolo.» **17** Nzambi ya munu ke losa bawu samu ti, bawu me kuwa yandi ve. Bawu ke banda na kwendaka tambula kidi-kidi na bayinsi.

10 Isayeli vwandaka mutindu yinti ya vinu ya kitoko. Yawu vwandaka lutila na kubuta bambuma ya mingi. Mutindu yawu vwandaka buta mingi, ni mutindu yina mpe Isayeli vwandaka yidika biyokolo mingi ya minkayulu. Mutindu yinsi ya bawu vwandaka lutila kitoko, ni mutindu yina mpe bawu vwandaka bongisa matadi ya bawu ya longo. **2** Bawu ke na bantima ya yimbi. Ntangu yayi, bawu ke futa masumu ya bawu. Yave, yandi mosi ke mwangisa biyokolo ya bawu ya minkayulu. Yandi ke mwangisa matadi ya bawu ya longo. **3** Ntangu yayi, bawu ke na kutuba mutindu yayi: «Beto me zitisa ve Yave. Ni yawu yina, beto ke dyaka ve na ntinu. Kasi bubu yayi, yinki ntinu lenda kusala dyaka samu na beto?» **4** Bawu ke na kwendaka zonza. Bawu ke na kudya bandefi ya luvunu. Bawu ke na kusala bangwisani. Mpe ludedomo ke na kukuma na bawu mutindu yinti yina ke na pwazon yina ke na kumena na mikala ya bilanga. **5** Bantu yina ke zingaka na Samaliya kele na boma, samu na kiteki ya mwana ya ngombe yina kele na Bete-Awene. Bantu na banganga-Nzambi me kota bufwidi samu na kiteki yina. Bawu lenda kuyangalala samu na nkembo ya kiteki yina, kasi nkembo ya yawu ke na kukwenda ntama na bawu. **6** Ba ke nata Kiteki yango na Asili. Ba ke pesa yawu mutindu dikabu na ntinu Yaleve. Efalayime ke tala nsoni, mpe Isayeli ke vwanda na nsoni ya mambu yina bawu me sadila. **7** Yimeni samu na Samaliya. Ntinu ya yandi ke na kufwa mutindu kibuku ya yinti na zulu ya maza. **8** Bisika ya luvunu ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo, bisika yina bantu ya Isayeli sumukaka, yawu ke mwangana. Bayinti ya bansende na matiti ya bansende ke mena na zulu ya biyokolo ya bawu ya minkayulu. Na yina, bawu ke tuba: «Myongo, beno fuka beto!» «Myongo ya fyoti, beno bwidila beto!» **9** «Kubanda na mambu ya yimbi yina salamaka na Ngibeya, Isayeli ke na kutatamana na kusala masumu. Yandi ke na kusoba ve. Mvita samu na bantu ya yimbi, ke bwidila ve bawu kuna na Ngibeya? **10** Mu ke semba bawu mutindu mu zola. Na yina, bantu ya bayinsi ke vukana na kunwanisa bawu. Ba ke kanga bawu na bampanga, samu na yimbi ya bawu yina ba salaka bambala zole.» **11** «Efalayime vwandaka mwana ya ngombe ya nkento ya kutumama. Yandi vwandaka zola kusala kisalu ya kudyata bambuma ya faline. Kasi mu ke kanga yandi kipusu-pusu ya kisalu na laka ya yandi ya kitoko. Yuda ke balula ntoto, Yakobi ke benda bansengo. **12** Beno kunda mambu ya kudedama, beno yonzika bambuma ya bumbote. Beno sola bilanga ya malu-malu. Ya me kuma ntangu ya kusosa Yave. Beno sosa yandi tii ntangu yandi ke kwiza, yandi ke nokisina beno ludedomo. **13** Beno kundaka mambu ya yimbi, beno yonzikaka mambu ya kudedama ve. Beno kudyaka mbuma ya luvunu ya beno. «Beno tulaka kivuvu ya beno na banzila yina beno vwandaka landa, mpe na lutangu ya binwani ya beno. **14** Ni yawu yina, makelele ke wakana na kati ya bantu ya nge. Bambanza ya nge yina kele na bibaka ya lukengolo, ke mwangana, mutindu ntinu Salemane mwangisaka Bete-Alebele, na kilumbu ya mvita yina, ba nikaka bamama na zulu ya bana ya bawu. **15** Ni mambu yayi ke kumina beno samu na Betele, samu na yimbi ya beno ya kulutila yina beno salaka. Na suka-suka, ba ke kufwa ntinu ya Isayeli.»

11 «Ntangu Isayeli vwandaka ntwenya, mu zolaka yandi. Mu bokilaka yandi, yandi mwana ya munu, na kubasika na yinsi ya Ngipiti.» **2** Ba vwandaka bokila bawu kasi bawu vwandaka lutila na kuvwanda ntama na bayina vwandaka bokila bawu. Bantu ya munu pesaka minkayulu ya bibulu banzambi ya Baale. Mpe bawu yokilaka biteki maaka ya nsunga ya mbote. **3** «Na kutala mbote ni munu lakisaka bantu ya Efalayime na kutambula. Ata ti mu vwandaka simba bawu na maboko, bawu bakulaka ve ti, mu vwandaka nyakisa bawu. **4** Mu twadisaka bawu na lembami nyonso, mpe mu lakisaka bawu luzolo. Samu na bawu, mu vwandaka mutindu muntu yina vwandaka katula bawu na mpasi. Mu vwandaka pesa bawu madya. **5** «Bawu ke vutuka dyaka ve na yinsi ya Ngipiti. Kasi bawu ke vwanda na lutumu ya ntinu ya yinsi ya Asili samu ti, bawu me manga na kuvutuka na munu. **6** Mvita ke kota na bambanza ya bawu, yawu ke mwangisa bikangulu ya myelo mpe lufwa ke kota samu na mabanza ya bawu ya yimbi na yina me tadila yinsi ya bawu. **7** Bantu ya munu me bika na kusala kiminu na munu. Ba ke na kubokila bawu na kuvutuka na Nzambi ya mazulu, kasi ata mosi na bawu ke na kutelama. **8** «Efalayime, yinki mu ke sala nge? Isayeli, nge zola ti mu yekula nge? Nge ke na kusosa ti mu sala nge mutindu mu salaka na Adema? Nge zola ti mu sala nge mutindu mu salaka Seboyime? Ntima ya munu ke na kusala mpasi mpe mu me fuluka na kyadi mingi. **9** Mu ke sadila ve nkele ya munu ya kulutila samu na kusemba beno. Mu ke mwangisa dyaka ve Efalayime. Samu ti mu kele Nzambi, kasi mu kele ve muntu. Mu kele Nzambi ya longo na kati-kati ya

nge. Mu ke lakisa dyaka ve nkele ya munu ya kulutila.» **10** Bawu ke landa Yave samu ti yandi ke duma mutindu nkosi. Ntangu Yave ke duma mutindu nkosi, bana ya yandi ke katuka na wesete, bawu ke kwiza na kutekita nyonso. **11** Bawu ke katuka na Ngipiti, bawu ke kwiza na kutekita nyonso mutindu bandeke. Bawu ke katuka na yinsi ya Asili mpe bawu ke kwiza mutindu mabembe. «Mu ke sala ti bawu kuzinga na bayinzo ya bawu mosi.» Ni munu Yave me tuba yawu. **12** Efalayime me zunga munu na luvunu, mutindu mosi mpe Isayeli na mambu ya yandi ya luvunu. Kasi Yuda ke ntete na kutambulaka na Nzambi mpe yandi kele ya kukwikama na bantu ya longo.

12 Efalayime ke zolaka kuvwanda kintwadi na bantu, yina kele mutindu mupepe. Mpe konso kilumbu, yandi ke landaka mupepe ya tiya yina ke yumisaka. Yandi ke na kulutila na kwendaka sala, mambu ya luvunu mpe yimbi. Yandi me sala ngwisani na bantu ya Asili mpe yandi ke na kutekisa mafuta na Ngipiti. **2** Yave ke na kufundisa bantu ya Yuda. Yandi ke semba bantu ya Yakobi samu na ndyatulu ya bawu. Mpe yandi ke futisa bawu mavanga ya bawu. **3** Katuka ntangu Yakobi na Esawu vwandaka na kati ya kivumu ya mama ya bawu, Yakobi simbaka mpangi ya yandi Esawu na kinkoso. Ntangu Yakobi kulaka, yandi nwanaka na Nzambi. **4** Yandi nwanaka na mbazi mpe yandi nungaka. Yandi dilaka, mpe yandi bondilaka mbazi yango. Yandi bwabanaka mbazi yina na Betele mpe ni kuna Nzambi zonzilaka beto. **5** Yave kele Nzambi ya binwani. «Yave» kele nkumbu ya yandi, ni mutindu yayi ba ke bambukilaka yandi moyo. **6** «Nge, vutuka na Nzambi ya nge. Vwanda ya kukwikama mpe sadila ludedomo. Konso ntangu, tula kivuvu ya nge na Nzambi ya nge.» **7** «Bantu ya Kaana kele na kipezolo ya luvunu na maboko ya bawu mpe bawu ke zolaka kuvuna. **8** Efalayime ke na kutuba: "Ya tsyelika mu me vwama. Mu me kuzwa bimvwama ya munu na kisalu ya munu. Ba lenda kuzwa ve dyambu ya yimbi yina kele disumu na munu." **9** Munu, mu kele Yave Nzambi ya nge kubanda na ntangu yina nge vwandaka na yinsi ya Ngipiti. Mu ke sala ti nge zinga dyaka na kati ya bayinzo ya lele, mutindu nge vwandaka sala na bilumbu ya mbwabani ya mukembo. **10** Mu zonzaka na mimbikudi. Mu pesaka bawu balumoni mingi. Mu zonzaka na yinwa ya mimbikudi na bingana. **11** Kana bantu ya Ngalaade ke na mavanga ya yimbi, bawu ke kuma bantu ya mpamba. Bawu ke na kupesa minkayulu ya bangombe na Ngilengale. Mpe biyokolo ya bawu ya minkayulu ke kuma mutindu bikunku ya matadi ya kumwangana na zulu ya mikala ya bilanga.» **12** Yakobi kimaka na ntoto ya Alame. Kuna, yandi vwandaka sadila muntu ya nkaka, samu na kukwela kento. Mpe samu na kuzwa kento, yandi kumaka munkebi ya mameme. **13** Kasi Yave sadilaka mumbikudi mosi samu na kubasisa Isayeli na Ngipiti. Yandi sadilaka mpe mumbikudi mosi samu na kukeba Isayeli. **14** Efalayime me fwemisa mingi Nzambi. Ni yawu yina, lufwa ya bantu yina Efalayime kufwaka, Mfumu, ya yandi Nzambi ke tula yawu na zulu ya yintu ya yandi. Nzambi ke futisa yandi yimbi yina yandi salaka.

13 Ntangu Efalayime vwandaka zonza, bantu nyonso vwandaka tala boma mingi. Yandi vwandaka dyata bantu nyonso na Isayeli. Kasi yandi salaka yimbi na kusambila nzambi Baale. Ni yawu yina, yandi me kufwa. **2** Na ntangu yayi, bawu ke na ku tatamana na kusumuka. Bawu me yidika biteki samu na bawu mosi na palata ya bawu yina bawu me sulumuna na tiya. Na mayela ya bawu, bawu me yidika banzambi ya biteki samu na bawu mosi. Nyonso yina kele kaka bisalu ya maboko ya bantu. Samu na biteki yina, ba ke na kutuba mutindu yayi: «Bayina ke pesaka bantu mutindu minkayulu lenda kuzitisa biteki bana ya bangombe!» **3** Ni yawu yina, bawu ke kuma mutindu dituti yina ke basikaka na suka. Bawu ke kuma mutindu kinoko ya suka-suka yina ke yumaka na mwa ntangu fyoti. Bawu ke kuma mutindu matiti yina mupepe me katula na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu mpe ke na kunataka ntama. Bawu ke kuma mutindu mulinga yina ke basikaka na nela. **4** Munu, mu kele Yave Nzambi ya nge kubanda na ntangu yina ke vwandaka na yinsi ya Ngipiti. Nge zabaka Nzambi ya nkaka ve, kana kaka munu ve. Ya kele mpe ve na Nzambi ya nkaka yina ke vuukisaka, kana kaka ni munu ve. **5** Mu zabaka nge na yinsi ya kuyuma, na yinsi yina ke na tiya mingi mpe ntoto ya kukawuka. **6** Na ntangu yina nge kumaka na kisika yina bibulu ke kudyaka, nge kudyaka mpe nge yukutaka. Na manima ya kuyukuta, nge fulukaka na lunangu. Ni yawu yina nge zimbanaka munu. **7** Na yina mu ke kuma mutindu nkosi samu na beno. Mu ke bumbama beno na nzila mutindu yingo. Mu ke na kuketa beno. **8** Mu ke nwanisa beno mutindu uluse, kibulu ya nsisi yina ba me botola bana. Mu ke pasula bantulu ya beno. Mu ke kudya beno kuna mutindu nkosi ya kento. Bibulu ya mfinda ke manisa na kupasula bamvumbi ya beno. **9** Isayeli, nge me mwangana, samu ti nge me kuma mbeni ya munu. Mbeni ya muntu yina lenda kusadisa nge. **10** Wapi sika kele ntinu ya nge, samu ti, yandi kuvuukisa nge na kati ya bambanza ya nge nyonso? Wapi sika kele bazuzi ya nge, yina nge vwandaka tuba: «Pesa munu ntinu mpe bamfumu»? **11** Na nkele ya munu, mu pesaka nge ntinu. Mpe na nkele ya munu ya kulutila, mu ke katula nge yandi. **12** Ba me keba mbote yimbi ya Efalayime. Ba me bumba mbote masumu ya yandi. **13** Bampasi ya kento yina ke na kubuta ke kumina yandi. Kasi mwana yina fwana kubutuka ke na mayela ve: Na ntangu ya kubutuka, yandi ke manga na kubasika na kivumu ya mama ya yandi. **14** Mu zolaka kuula bawu na kubasisa bawu ya yinsi ya bantu ya kufwa? Mu zolaka vuukisa bawu na lufwa? Lufwa, wapi binwanunu ya nge? Yinsi ya bantu ya kufwa, wapi sika kele lulendo ya nge ya kufwa bantu? Mu ke tala dyaka ve bawu kyadi. **(Sheol h7585)** **15** Ata ti Efalayime ke na kubonga kulutila bampangi ya yandi, mupepe ya tiya ke kwiza. Mupepe ya Yave ke katuka na yinsi ya kuyuma. Yawu ke kwiza yumisa mukelo ya yandi, yinto ya maza ya yandi ke sika. Ba ke botola bima nyonso ya ntalu yina kele na bibumbulu ya yandi ya bimvwama. **16** Samaliya ke futa yimbi ya yandi samu ti, yandi me manga na kutumama na Nzambi ya yandi. Ba ke kufwa yandi na bambele ya mvita. Ba ke nika bana ya yandi ya fyoti. Mpe ba ke pasula bivumu ya bakento ya yandi yina kele na bivumu.

14 Isayeli, vutuka na Yave Nzambi ya nge, samu ti, yimbi ya nge me bwisa nge. **2** Beno vutuka na Yave. Beno zabisa yandi mambu yayi: «Lemvokila yimbi nyonso ya beto. Ndima mambu ya mbote yina ke na beto. Beto ke pesa nge ve minkayulu ya bangombe, kasi beto ke pesa nge bampova ya bayinwa ya beto mutindu minkayulu.» **3** Asili ke vuukisa beto ve. Beto ke vwanda ve na zulu ya bampunda ya mvita. Beto ke tuba dyaka ve na bima yina beto yidikaka na maboko ya beto «Nzambi ya beto» samu ti, kaka ni nge ke fwilaka mwana-nsaana kyadi. **4** «Mu ke belusa Isayeli na kimbevo ya yandi ya kondwa kiminu na munu. Mu ke zola yandi na ntima mosi samu ti, mu ke dyaka ve na nkele na yandi. **5** Mu ke vwanda mutindu kinoko samu na Isayeli. Yandi ke basisa bifulu mutindu yinti ya bifulu ke basisaka bifulu ya mbote. Yandi ke mena myanzi mutindu bayinti ya yinsi ya Libane. **6** Bintala ya yawu ke yalumuka. Kitoko ya yawu ke vwanda mutindu yinti ya olive. Nsunga ya yawu ke vwanda mutindu nsunga ya bayinti ya yinsi

ya Libane. **7** Bantu ke kwiza vwanda dyaka na yisi ya mpewo
ya yandi. Bawu ke kunda dyaka bambuma ya faline mpe yawu
ke mena mbote. Bawu ke buta bifulu mutindu bayinti ya vinu.
Bawu ke vwanda na nsangu mutindu vinu ya yinsi ya Libane.
8 Efalayime, na yinki nge ke na kufwanikisa munu na biteki?
Munu, mu ke pesaka nge bamvutu, mpe mu ke kebaka nge.
Munu, mu kele mutindu yinti ya sipelese yina ke vwandaka
konso ntangu na makasa ya maza. Ni munu ke butisaka bima
yina nge ke kundaka.» **9** Nani ke na ndwenga samu na kuvisa
mambu yayi? Nani ke na mayela na kuzaba yawu? Ya tsyelika,
banzila ya Yave kele ya kusungama, mpe bantu ya kudedama
ke dyatilaka na yawu. Kasi bayina ke tumamaka ve ke bulaka
mabaku na yawu.

Yowele

1 Yayi ni mambu ya Yave yina yandi zabisaka na Yowele, mwana ya Petwele. **2** Beno Bakuluntu, beno kuwa dyambu yayi, beno nyonso bantu ya yinsi, beno fungula makutu. Dyambu ya mutindu yayi me salamaka na ntangu ya beno to na ntangu ya bankooko ya beno? **3** Beno zabisa yawu na bana ya beno, bawu mpe ke zabisa yawu na bana ya bawu, samu ti, bana ya bawu kuzabisa yawu na mbandu yina ke landa. **4** Madya yina bidongolo me bika, ni makonko me kudya yawu. Madya yina makonko me bika, ni banzenze me kudya yawu. Mpe madya yina banzenze me bika, ni bambele-mbele me kudya yawu. **5** Beno, bayina ke kolaka malafu, beno vumbuka mpe beno dila. Beno, bayina nyonso ke kunwaka vinu, beno yawula na ngolo samu ti, beno ke kunwa dyaka ve vinu ya mbote. **6** Samu ti, yinsi mosi me kwiza nwanisa yinsi ya munu. Yawu kele na ngolo mingi, mpe ba lenda tanga ve lutangu ya bawu. Meno ya yawu kele mutindu meno ya nkosi ya mbakala, mpe bayinwa ya yawu kele mutindu yinwa ya nkosi ya nkento. **7** Yawu me mwangisa bilanga ya munu ya vinu, mpe yawu me zenga bayinti ya munu nyonso ya fike. Yawu me katula bampusu ya yawu, mpe me losa yawu na ntoto. Bintala ya yawu me kuma mpembe. **8** Yawula mutindu ndumba yina me zaba ntete ve babakala, yina me vwata ngoto samu na bufwidi, mpe ke na kudila bakala ya yandi ya buntwenya. **9** Ba ke na kunata dyaka ve minkayulu ya faline mpe minkayulu ya vinu na Yinzo ya Yave. Ni yawu yina, banganga-Nzambi me kuma na kyadi, bawu, bayina ke sadilaka Yave. **10** Bilanga nyonso me mwangana, ntoto me kuma na kyadi. Bambuma ya faline ke dyaka ve, vinu ya malu-malu me manisa. Mafuta ya malu-malu me sika. **11** Bayina ke salaka bilanga, me lemba. Bayina ke salaka bilanga ya vinu ke na kuyawula na ngolo nyonso, samu na bambuma ya faline mpe ya oloze, samu ti, bambuma nyonso yina ba yonzikaka ke dyaka ve. **12** Bayinti nyonso ya bilanga ya vinu me yuma, bayinti ya fike me beba. Bayinti ya ba-ngelenade, bayinti ya pome, na maba, bayinti nyonso ya bambuma ya bilanga me yuma. Bantu ke dyaka ve na kilengi. **13** Beno banganga-Nzambi, beno lwata binkuti ya beno ya kyadi, beno vwanda na manyongo, beno yawula na ngolo nyonso. Beno, bayina ke sadilaka Nzambi kuna na kiyokolo ya minkayulu, beno vwata bangoto, mpe beno kwiza lutisa mpimpa ya muvimba, samu ti na Yinzo ya Nzambi ya beno, minkayulu ya faline mpe ya vinu ke dyaka ve. **14** Beno sala kilumbu ya kumina nsoki. Beno bokila bantu samu na kusala lukutakanu ya nene samu na Yave. Beno kutikisa Bakuluntu na bantu nyonso ya yinsi na Yinzo ya Yave, Nzambi ya beno. Mpe beno looka na Yave. **15** Kyadi mingi na kilumbu yina! Samu ti, Kilumbu ya Yave me kuma pene-pene. Yawu ke na kukwiza mutindu mwangusulu yina me katuka na Nzambi-Mpungu. Kilumbu yango ke na kukwiza. **16** Ni na meso ya beno madya ke na kutalana dyaka ve. Mpe kyese na kilengi me zimbana na kati ya Yinzo ya Nzambi ya beto. **17** Bambuma yina ba kundaka me yuma na yisi ya ntoto. Bikebolo ya madya ke dyaka na kima ve. Bibumbulu ya bambuma me mwangana, samu ti, bambuma ya faline ke dyaka ve. **18** Beno kuwa mutindu bibulu ke na kudila! Bankonga ya bangombe ke na kwendaka tambula kidi-kidi, samu ti, matiti ya bawu ke dyaka ve. Ya vwanda bankonga ya bankombo na ya mameme, bawu mpe ke na kutala mpasi. **19** Yave, mu ke na kuyawula na sika ya nge, samu ti, tiya me manisa na kuyoka matiti nyonso ya bisika yina bibulu ke kwendaka kudya. Mpe milaka ya tiya me manisa na kunyengisa bayinti nyonso ya bilanga. **20** Bibulu ya mfinda mpe ke na kuyawula na sika ya nge, samu ti, miila nyonso me sika. Tiya mpe me manisa na kunyengisa matiti nyonso ya bisika yina bibulu ke kwendaka kudya.

2 Beno sika mpungi na Siyone, beno looka na zulu ya mongo ya munu ya longo. Bika ti bantu nyonso ya yinsi kutekita na boma, samu ti Kilumbu ya Yave ke na kukwiza, yawu me kuma pene-pene. **2** Ya ke vwanda kilumbu mosi ya kufuluka na mpimpa ya ngolo, kilumbu ya kufuluka na dibungi na matuti ya ndombe. Mutindu nsemo ya suka-suka, ke yalumukaka na zulu ya myongo, ni mutindu yina mpe kele nkonga ya nene ya bantu ya ngolo. Yawu me talanaka ntete ve, mpe yawu ke talana dyaka ve na bambandu nyonso yina ke kwiza. **3** Na mantwala ya yawu, tiya ke na kunyengisa, na manima ya yawu, milaka ya tiya ke na kuyoka. Na mantwala ya yandi, yinsi kele mutindu bilanga ya Edeni. Na manima ya yandi, yawu kele mutindu yinsi ya kuyuma, kisika ba me mwangisa. Ata kima me vuuka. **4** Yawu kele mutindu bampunda. Yawu ke kimaka mutindu bampunda ya mvita. **5** Yawu kele mutindu makelele ya bapusu-pusu ya mvita, yina ke kwendaka denda na zulu ya myongo. Yawu kele mutindu makelele ya tiya, yina ke na kuyoka matiti ya kuyuma. Yawu kele mutindu bantu ya ngolo, yina me kubama na mvita. **6** Na mantwala ya yandi, bantu ke tekita, bizizi ya bawu nyonso ke soba samu na boma. **7** Yawu ke kimaka mutindu bantu yina kele na kibakala. Yawu ke yulukaka bibaka ya lupangu mutindu binwani. Konso muntu ke landaka nzila ya yandi, ata kutengama. **8** Ata muntu mosi ke botanaka na mpangi ya yandi, konso muntu ke landaka nzila ya yandi. Ata ti ba ke na kulosilaka bawu bima, bawu ke tatamanaka kaka, bawu ke kubwaka ve. **9** Bawu ke mwanganaka na kati ya mbanza. Bawu ke kimaka na zulu ya bibaka ya mbanza. Bawu ke yulukaka na zulu ya bayinzo. Bawu ke kotilaka na banela mutindu miyibi. **10** Na mantwala ya bawu, ntoto ke tekita, zulu ke ningana. Ntangu na ngonda ke pesa dyaka ve nsemo, bambwetete ke lezima dyaka ve. **11** Yave ke dumisa ndinga ya yandi na mantwala ya mukangu ya yandi ya binwani. Bankonga ya binwani ya yandi kele mingi. Muntu yina ke sadilaka mambu ya yandi, yandi ke na lulendo. Kilumbu ya Yave kele ya nene, yawu kele ya kusakana ve. Nani ke lenda na kuvibidila na kilumbu yango? **12** Mpe dyaka, ntangu yayi, Yave ke na kutuba: «Beno vutuka na sika ya munu na ntima ya beno nyonso, na Kumina-nsoki, na bidilu na manyongo. **13** Beno pasula ve binkuti ya beno, kasi beno soba nkadulu ya beno, mpe beno vutuka na Yave, Nzambi ya beno. Yandi kele mbote, yandi kele Nzambi ya kyadi. Yandi ke dasukaka ve na mbangu, yandi kele ya kufuluka na luzolo. Yandi ke sobaka mabanza ya yandi ya kupesa kitumbu. **14** Nani zaba kana yandi lenda kusoba mayindu, kunyonga na kitumbu yina yandi zolaka pesa, mpe, na manima, kubikila beno lusakumunu? Na yina, beno ke nata minkayulu ya bambuma ya faline mpe ya vinu, samu na Yave, Nzambi ya beno.» **15** Beno sika mpungi na Siyone, Beno sala kilumbu ya Kumina nsoki. Beno bokila bantu samu na kusala lukutakanu ya nene samu na Yave. **16** Beno kutikisa bantu, beno sala Lukutakanu ya longo. Beno kutikisa bakuluntu, bantwenya na bana ya fyoti nyonso. Ditoko yina me kwela malu-malu yayi, yandi basika na kivinga ya yandi. Ndumba yina ba me kwela malu-malu yayi, yandi basika mpe na kivinga ya yandi ya dikwela. **17** Banganga-Nzambi, yina ke sadilaka Yave, bawu dila na kisika yina kele na kati-kati ya nkotolo, mpe Kiyokolo ya minkayulu. Bawu tuba: «Yave, tala bantu ya nge kyadi. Kundima ve ti bantu yina kele mvwilu ya nge kufwa nsoni ya kulutila, samu ti, bantu ya bayinsi ya nzenza kuseka bawu ve na kutuba: “Wapi Nzambi ya bawu?”» **18** Yave kele ya kufuluka

na kimbanda samu na yinsi ya yandi. Yandi me fwila bantu ya yandi kyadi. **19** Yave me pesa mvutu na bantu ya yandi. Yandi me tuba: «Ee, mu ke fidisa beno bambuma ya faline, vinu ya malu-malu na mafuta ya malu-malu. Beno ke yukuta na yawu. Mu ke fwisa dyaka beno ve nsoni ya kulutila, ata kilumbu mosi, na ntadisi ya bayinsi ya nzenza. **20** Muntu yina ke katuka na londe, mu ke bingisa yandi ntama na beno. Mu ke losa yandi na yinsi ya kuyuma, kisika yina kele ve na kima. Binwani ya yandi, yina ke tekilaka na mantwala, mu ke losa bawu na mubu ya kulutila mungwa. Binwani yina ke landaka na manima, mu ke losa bawu na mubu yina kele na wesete. Bamvumbi ya bawu ke basika nsunga ya yimbi yina ke bebisa mupepe, samu ti, yandi ke salaka mambu ya nene. **21** Ntoto, kutala boma ve, yangalala mpe vwanda na kyese, samu ti Yave me sala mambu ya nene. **22** Beno bibulu ya mfinda, beno vwanda ve na boma, samu ti, matiti me mena dyaka na bisika yina beno ke kwendaka kudya. Bayinti ke na kubuta bambuma ya yawu. Bayinti ya fike na ya vinu ke na kupesa bimvwama ya yawu. **23** Beno bantu ya Siyone, beno yangalala, beno vwanda na kyese na Yave, Nzambi ya beno, samu ti yandi ke nokisa bamvula ya ntombo, samu na kuvuukisa beno. Yandi ke nokisa bamvula ya ndolo, ya ntombo na ya mansukina mutindu yawu vwandaka salama na ntama. **24** Bisika yina ba ke kabulaka bambuma ya faline na matiti ya yawu ke fuluka. Banzungu ya nene ya vinu ke fuluka ya kulutila na vinu ya malu-malu mpe na mafuta ya malu-malu. **25** Mu ke vutudila beno madya nyonso yina makonko, banzenze, bambele-mbele na bidongolo kudyaka. Ni bawu binwani ya munu yina mu fidisaka na kunwanisa beno. **26** Beno ke kudya mpe beno ke yukuta. Beno ke siika Nkumbu ya Yave, Nzambi ya beno, yina me sadila beno mambu ya ngitukulu. Bantu ya munu ke kufwa dyaka ve nsoni, ata kilumbu mosi. **27** Beno ke zaba ti munu, mu kele na kati-kati ya Isayeli. Ni munu Yave, Nzambi ya beno. Ya kele na Nzambi ya nkaka ve. Bantu ya munu ke kufwa dyaka ve nsoni, ata kilumbu mosi.» **28** Na manima ya mambu yina, mu ke mwangisa Mpeve ya munu na bantu nyonso. Bana ya beno ya babakala mpe ya bakento ke bikula. Binunu ya beno ke kuzwa bandosi, mpe bantwenya ya beno ke kuzwa balumoni. **29** Na bilumbu yina, mu ke mwangisa mpe Mpeve ya munu na bisadi ya babakala mpe ya bakento. **30** Mu ke sala mambu ya ngitukulu na zulu mpe na ntoto. Ya ke vwanda: menga, tiya, mpe mulinga ke nanguka. **31** Ntangu ke kuma ndombe, mpe ngonda ke kuma mbwaki mutindu menga. Mambu nyonso yayi ke salama ntete Kilumbu ya Yave kuma, kilumbu ya nene mpe ya nsisi. **32** Na yina, konso muntu yina ke bokila Nkumbu ya Yave ke vuuka. Ya tsyelika, na zulu ya mongo ya Siyone, na Yelusalemi, ke vwanda na bayina ke vuuka na lufwa, mutindu Yave tubaka yawu. Ni na kati ya bawu Yave ke bokila bayina ke zinga.

3 Yave me tuba: «Ya tsyelika, na bilumbu yina, ntangu mu ke bongisa dyaka Yuda na Yelusalemi, **2** mu ke vukisa bayinsi nyonso ya nzenza, mpe mu ke kulumuna bawu na mudimba, yina ba ke bokilaka Yewosafate, yina zola kutuba "Yave ke na kufundisa". Mpe ni kuna mu ke fundisa bawu, samu na mambu yina ba salaka na Isayeli, bantu ya munu, mpe mvwilu ya munu, samu ti, ba me mwangisa bantu ya munu na bayinsi ya nzenza, mpe ba me kabula yinsi ya munu. **3** Ba me budila bantu ya munu dzeke. Ba me pesa bana ya fyoti ya babakala samu na kuzwa bakento ya kindumba. Ba me tekisa bana ya fyoti ya bakento samu na vinu yina ba me kunwa. **4** Beno mpe, beno bantu ya Tile na bantu ya Sidone, mpe bizunga nyonso ya ba-Filiseti, yinki beno ke na kusosila munu? Beno zola kuvutula munu yimbi? Kana beno vutula munu yimbi, na nswalu nyonso, mu ke vutudila beno yimbi yina beno salaka. **5** Beno bakaka wolo na palata ya munu, bima ya munu ya ntalu mpe ya kitoko, beno kwendaka tula yawu na kati ya bayinzo ya banzambi ya beno. **6** Ni beno tekisaka bantu ya Yuda mpe ya Yelusalemi na sika ya ba-Ngeleke, samu ti, bawu vwanda ntama na yinsi ya bawu. **7** Kasi munu, mu ke syamisa bawu samu ti ba basika na kisika yina beno tekisaka bawu. Mpe mu ke vutudila beno yimbi yina beno salaka. **8** Mu ke tekisa bana ya beno ya babakala mpe ya bakento na sika ya bantu ya Yuda. Mpe bantu ya Yuda ke tekisa bawu na ba-Sabeye, bayina ke zingaka na yinsi yina kele ntama. Ni Yave me tuba yawu.» **9** Beno zabisa na bantu ya bayinsi ya nzenza mutindu yayi: «Beno kubama samu na mvita, beno kubika bayina ke na kibakala. Bawu telema samu na kukwenda na mvita. **10** Beno kitula bisengo ya kubalula ntoto na bambele ya mvita, mpe minkwati ya beno na madyonga. Muntu yina kele ve na ngolo, yandi tuba ti, mu ke kinwani yina ke na kibakala. **11** Beno bantu ya bayinsi yina kele pene-pene, beno kwiza pesa maboko. Beno vukana kisika mosi.» Yave, fidisa bantu ya nge yina ke na kibakala kuna. **12** «Bika ti bantu ya bayinsi ya nzenza kutelama. Bawu kwenda na mudimba, yina ba ke bokilaka Yewosafate. Ni kuna, mu ke vwanda samu na kufundisa bayinsi nyonso yina kele pene-pene. **13** Beno baka minkwati ya beno samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga. Beno dyata bambuma ya vinu yina me fuluka na kikamununu. Vinu ke na kufuluka ya kulutila na banzungu ya nene. Ya tsyelika, yimbi ya bawu kele nene.» **14** Bankonga na bankonga me fuluka na mudimba ya mfundusu. Kilumbu ya Yave me kuma pene-pene na mudimba ya mfundusu. **15** Ntangu na ngonda me kuma ndombe. Bambwetete ke na kulezima dyaka ve. **16** Yave ke duma na Siyone. Katuka Yelusalemi, yandi ke wakisa ndinga ya yandi. Na yina, zulu na ntoto ke ningana. Kasi Yave kele kiswamunu samu na bantu ya yandi. Yandi kele kibumbamanu ya ngolo ya bantu ya Isayeli. **17** «Na yina, beno ke zaba ti, mu kele Yave, Nzambi ya beno, yina ke zingaka na Siyone, mongo ya munu ya longo. Yelusalemi ke kuma kisika ya longo. Mpe banzenza ke banda na kukotaka dyaka ve kuna.» **18** «Na kilumbu yina, vinu ya mbote ke kulumuka na myongo. Miliki ke kulumuka na myongo ya fyoti. Maza ke banda na kuluta na miila nyonso ya Yuda. Yinto ke basisa maza na Yinzo ya Yave, mpe yawu ke kulumuka na muzumba yina ba ke bokilaka Akasya. **19** Yinsi ya Ngipiti ke kuma kisika ya kumwangana. Yinsi ya Edome ke kuma ntoto ya kuyuma mpe ya kumwangana, samu na yimbi yina ba salaka bana ya Yuda, na ntangu ba tangisaka, na yinsi ya bawu, menga ya bantu yina salaka kima ve. **20** Kasi bambandu na bambandu, bantu ke bika ve na kuzinga na Yuda mpe na Yelusalemi. **21** Mu vwandaka me vutudila ntete ve bawu yimbi yina bawu salaka. Kasi, mu ke vutudila bawu yimbi samu na menga ya bantu yina ba tangisaka. Mpe munu Yave, ke zinga na Siyone.»

Amose

1 Yayi mambu ya Amose yina vwandaka mosi na kati ya bayina ke yundulaka bibulu na bwala Tekowa. Yayi ni mambu yina yandi kuzwaka na lumoni samu na Isayeli, bamvula zole ntete ntoto kuningana, na ntangu yina Ozyase vwandaka ntinu ya Yuda, mpe na ntangu yina Yelobowame, mwana ya Yowase vwandaka ntinu ya Isayeli. **2** Amose tubaka: «Yave ke na kuduma katuka kuna na Siyone, katuka Yelusalemi, yandi ke na kuwakisa ndinga ya yandi. Matiti ya kisika yina mivungi ke dikilaka bibulu me kota kifwidi. Nsongi ya mongo ya Kaamele me yuma.» **3** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya bantu ya Sili yina ke zingaka na Damase. Kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu kufwaka bantu mingi ya Ngalaade na basoka ya bisengo. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **4** Mu ke fidisa tiya na yinzo ya ntinu Azayele. Tiya yango ke nyengisa bayinzo ya ntinu Bene-Adade. **5** Mu ke mwangisa bikangulu ya myelo ya mbanza ya Damase. Mu ke manisa na kufwa bantu yina ke zingaka kuna na Bikeyate-Awene. Mu ke kufwa ntinu ya Bete-Edene. Mpe ba ke nata na ngolo bantu ya Alame kuna na kizunga ya Kile.» Ni Yave me tuba yawu. **6** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya ba-Filiseti yina ke zingaka na Ngaza, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu bakaka bankonga ya bankole mpe bawu kwendaka tekisa bawu na bantu ya Edome mutindu bandongo. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **7** Mu ke fidisa tiya na bibaka ya mbanza Ngaza mpe tiya yango ke nyengisa bayinzo ya bantinu. **8** Mu ke kufwa bantu yina ke zingaka na mbanza Asedode mpe mu ke kufwa ntinu yina ke na kuyala mbanza Asekelone. Mu ke manisa na kufwa bantu ya Ekelone, ba-Filiseti yina ke bikana mpe ke kufwa.» Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **9** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya bantu ya yinsi ya Fenisi yina ke zingaka na Tile, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu nataka bantu na ngolo, samu na kuyekula bawu na maboko ya bantu ya yinsi ya Edome. Na kusala mutindu yina, bawu zitisaka ve ngwisani yina ba salaka na bampangi ya bawu, bantu ya Isayeli. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **10** Mu ke fidisa tiya na bibaka ya mbanza Tile, bayinzo nyonso yina ke kuna ya bamfumu ke nyenga.» **11** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya bantu ya yinsi ya Edome, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu landaka bampangi ya bawu, bantu ya Isayeli na bambele ya mvita. Bawu talaka ve bampangi ya bawu kyadi. Na nkele ya bawu ya kulutila, bawu vwandaka bika ve na kufwa bantu ya Isayeli. Nkele yina ke na bawu samu na bantu ya Isayeli ke manisaka ve. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **12** Mu ke fidisa tiya na mbanza Temane, tiya yango ke nyengisa na mbanza Bosela bayinzo ya bamfumu.» **13** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya ba-Amoni, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu pasulaka bivumu ya bakento ya bivumu ya kizunga Ngalaade, samu na kukumisa yinsi ya bawu nene. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **14** Mu ke fidisa tiya na bibaka ya mbanza Laba, tiya yango ke nyengisa kuna bayinzo nyonso ya bamfumu. Na kilumbu ya mvita, na kati-kati ya makelele ya mvita, kitembo ya ngolo ke salama. **15** Ntinu ya bawu na bamfumu yina ke salaka na yandi, bawu nyonso, ba ke nata bawu na ngolo na yinsi ya nkaka.» Ni Yave me tuba yawu.

2 Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya bantu ya yinsi ya Mowabe, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu yokaka mikwa ya ntinu ya yinsi ya Edome, bawu kumisaka yawu fundu-fundu ya mpembe. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **2** Mu ke fidisa tiya na yinsi ya Mowabe, tiya yango ke nyengisa kuna na mbanza Keliyote bayinzo ya bamfumu. Mowabe ke kufwa na kati ya makelele, na kati ya kulooka ya binwani mpe na kati ya makelele ya kulumenta. **3** Mu ke kufwa mfumu ya Mowabe, mpe mu ke manisa na kufwa bamfumu yina ke salaka na yandi.» Ni Yave me tuba yawu. **4** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya bantu ya Yuda, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu safulaka bandongosolo ya Yave, bawu tumamaka ve na bantumunu ya munu. Bawu me zimbana nzila mpe bawu ke na kulandaka banzambi ya luvunu yina bankooko ya bawu landaka. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **5** Mu ke fidisa tiya na yinsi ya Yuda. Tiya yango ke nyengisa kuna na Yelusalemi bayinzo ya bamfumu.» **6** Yave ke na kutuba: «Mu me tala yimbi ya mingi na sika ya bantu ya Isayeli, kasi yimbi ya kulutila yina bawu salaka, bawu tekisaka muntu ya kudedama samu na mbongo, bawu tekisaka mputu samu na dipapa. Ni yawu yina, mu ke bika ve na kusadila nzengolo yina mu me baka. **7** Bawu ke na kunyokolaka bamputu, bawu ke na kusadila ve lufundusu ya kulunga samu na bantu ya kukuluka. Tata na mwana ke kwendaka vukisa mfulu na ndumba mosi. Ni mutindu yina bawu ke na kuvweza nkumbu ya munu ya longo. **8** Pene-pene ya konso kiyokolo ya minkayulu, bawu ke na kulala na zulu ya binkuti yina bamputu simbisaka bawu na mfuka. Vinu yina bawu botolaka na bantu, bawu ke na kunwa yawu na yinzo ya banzambi ya bawu. **9** Ba zaba kwandi ti munu, mu kufwaka ba-Amoli na mantwala ya bawu, bayina vwandaka yinda mutindu yinti yina ba ke bokilaka sedele, mpe ngolo mutindu yinti ya nene ya mfinda. Mu mwangisaka bawu mutindu yinti, kubanda na bambuma ya yawu tii na myanzi ya yawu. **10** Na ntangu ya ntama, munu, mu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti. Mu twadisaka beno bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma, samu ti beno kubotola yinsi ya ba-Amoli. **11** Na manima, mu salaka ti bana ya beno ya nkaka ya babakala kuvwanda mimbikudi, mpe ba ya nkaka kuvwanda ba-Nazile. Beno bantu ya Isayeli, ni mutindu yina ve? Ni Yave me tuba yawu. **12** Kasi beno me nwikisa ba-Nazile vinu. Beno pesaka ntumunu yayi na mimbikudi: “Beno kubikula ve!” **13** «Ni yawu yina, munu, mu ke nika beno kaka kisika yina beno kele, mutindu ke nikaka kipusu-pusu yina ke ya kufuluka na matiti ya bambuma ya faline. **14** Muntu yina me lutila mbangu ke lenda ve na kwenda bumbama. Muntu yina kele na kibakala ke lenda ve na kulakisa ngolo ya yandi. Kinwani ya kibakala ke lembana na kukivuukisa yandi mosi. **15** Muntu yina ke sadilaka munani ke lenda ve na kuvibidila. Muntu yina me lutila mbangu ke vuuka ve. Muntu yina ke nataka mpunda ke kukivuukisa ve yandi mosi. **16** Na kilumbu yina, kinwani yina me lutila kibakala na binwani nyonso ke kima kondwa binkuti na nzutu.» Ni Yave me tuba yawu.

3 Beno kuwa mambu yayi, beno bana ya Isayeli, beno makanda nyonso yina Yave basisaka na Ngipiti. **2** «Na kati ya makanda nyonso yina kele na ntoto, kaka ni beno mu me soola. Ni yawu yina, mu ke futisa beno yimbi nyonso yina beno salaka.» **3** Bantu zole lenda kutambula nzila mosi, kana bawu me wisana ntete ve? **4** Nkosi lenda kulooka na kati ya mfinda, kana yandi me kuzwa ve mbisi ya kudya? Mwana ya nkosi lenda kubasisa ndinga ya yandi, na kisika yina yandi ke lalaka,

kana yandi me bwila kima ve? **5** Ndeke lenda kukangama na mutambu, kana mutambu yango kele ve na kima ya kudya? Mutambu lenda kukwabuka kaka yawu mosi ata kubwila kima? **6** Ba lenda sika mpungi na mbanza mpe ti, bantu kutekita ve na boma? Mpasi lenda kukota na mbanza kana yawu me katuka ve na sika ya Yave? **7** Ya tsyelika, Yave Mfumu lenda sala ata dyambu mosi ve kana yandi me lakisa ntete ve mansweki ya yandi na bisyelo ya yandi, mimbikudi. **8** Kana nkosi me duma, nani ke tala ve boma? Kana Yave Mfumu me zonza, nani ke manga na kubikula? **9** Na kati ya bayinzo ya bamfumu kuna na mbanza Asedode mpe na kati ya bayinzo ya bamfumu kuna na yinsi ya Ngipiti, beno tuba mutindu yayi: «Beno vukana na zulu ya myongo ya Samaliya samu na kutala muvusu ya nene yina ke kuna mpe bankwamusu yina ke kuna.» **10** Yave ke na kutuba: «Bawu zaba ve na kusadila mambu ya kusungama. Bawu ke fulusaka bayinzo ya bawu ya kitoko na bima yina bawu ke labaka mpe na bima yina bawu ke botolaka na bantu.» **11** Ni yawu yina, Yave, Mfumu ke na kutuba: «Mitantu ke zunga yinsi, bawu ke mwangisa bibaka ya nge ya lukengolo. Bawu ke botola bimvwama nyonso yina kele na bayinzo ya bamfumu ya nge.» **12** Yave ke na kutuba: «Mutindu muvungi ya mameme ke katulaka makulu zole to nsongi ya dikutu ya kibulu na yinwa ya nkosi, ni mutindu yina mpe ba ke vuukisa bantu ya Isayeli yina ke zingaka na Samaliya, bayina kele ya kulala na zulu ya bakiti mpe bamfulu ya kitoko ya mbanza Damase.» **13** «Yave Mfumu, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: beno kuwa mpe beno kebisa dikanda ya Yakobi mutindu yayi: **14** Kilumbu yina mu ke futisa bantu ya Isayeli yimbi ya bawu, mu ke mwangisa biyokolo ya minkayulu kuna na Betele. Mampoka ya biyokolo yango ya minkayulu ke zengana, mpe yawu ke kubwa na ntoto. **15** Mu ke mwangisa bayinzo ya bamvwama, ya vwanda bayinzo ya ntangu ya madidi ya ngolo to bayinzo ya ntangu ya tiya. Mu ke zimbisa bayinzo yina ba bongisaka na meno ya nzawu. Bayinzo ya nene mpe ke mwangana!» Ni Yave me tuba yawu.

4 Beno kuwa mambu yayi, beno bayina kele mutindu bangombe ya nkento ya kizunga ya Basane, bangombe yina ke kudyaka na zulu ya mongo ya Samaliya: Beno ke na kunyokola bamputu, beno ke na kutalisa bantu ya mpamba mpasi mpe beno ke na kutuba na babakala ya beno mutindu yayi: «Beno nata malafu mpe beto kunwa!» **2** Yave Mfumu me kudya ndefi na nkumbu ya yandi ya longo: «Na bilumbu yina ke kwiza, ba ke benda beno mutindu bambisi na bandoba. Bana ya beno mpe, ba ke benda bawu na bandoba ya nene. **3** Beno ke basikila na mabulu ya lupangu konso muntu na nzila ya yandi. Ba ke bingisa beno tii na mongo ya Alemone. Ni Yave me tuba yawu. **4** Bantu ya Isayeli, beno kwenda na Betele, mpe beno sala masumu. Beno kwenda na Ngilengale, mpe beno tatamana ya beno na kusalaka masumu. Beno pesa minkayulu ya beno konso suka, mpe beno pesa badime ya beno konso bilumbu tatu. **5** Beno pesa minkayulu ya matondo na mampa yina ba me funisa. Beno zonza na bantu nyonso wapi mutindu beno ke pesaka makabu na luzolo ya beno mosi, samu ti ni mutindu yina beno ke zolaka, beno bantu ya Isayeli. Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **6** Ni munu me fwisa bambanza ya beno nyonso nsatu mpe bisika nyonso ya beno me kondwa madya, kasi beno me vutuka ve na sika ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **7** «Ni munu nokisaka ve mvula na bangonda tatu na ntangu yina ba ke yonzikaka bambuma. Mu nokisaka mvula na mbanza mosi, kasi na mbanza ya nkaka ve. Bilanga mosi kuzwaka maza, mpe bilanga ya nkaka yina kuzwaka ve maza yumaka. **8** Bantu ya bambanza zole to tatu vwandaka kwenda na mbanza ya nkaka samu na kusosa maza ya kunwa. Kasi bawu vwandaka kuzwa ve maza ya mingi. Kasi beno vutukaka ve na sika ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **9** «Mu pesaka bimbevo na bilanga ya beno na kubolisaka mpe kuyumisaka yawu. Bidongolo kudyaka bilanga ya beno ya bayinti ya vinu, bayinti ya beno ya fike na bayinti ya beno ya olive. Kasi beno vutukaka ve na sika ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **10** Mu fidisaka beno biyoolo mutindu biyoolo yina mu fidisaka na ntangu ya ntama kuna na Ngipiti. Mu salaka ti bantwenya ya beno kufwa na mbele ya mvita. Mu salaka ti ba bwila bampunda ya beno. Bivwandu ya beno fulukaka na nsunga ya bamvumbi. Kasi beno vutukaka ve na sika ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **11** «Munu Nzambi, mu mwangisaka beno mutindu mu mwangisaka bambanza Sodome na Ngomole. Beno vuukaka mutindu kisisi ya tiya yina ba me katula na kati ya tiya ya nene, kasi beno vutukaka ve na sika ya munu. Ni Yave me tuba yawu. **12** «Ni yawu yina, Isayeli, nge ke tala yinki mu ke sala nge. Samu ti mu ke sala nge mutindu yina, kubama samu na kubwabana Nzambi ya nge, Isayeli.» **13** Ni yandi yidikaka myongo, yandi yidikaka mupepe, yandi ke lakisaka mansweki na bantu. Yandi ke kitulaka kitombe na nsemo. Yandi ke tambulaka na zulu ya myongo. Nkumbu ya yandi: Yave, Nzambi ya Binwani.

5 Beno kuwa mambu yayi, beno bantu ya Isayeli. Beno kuwa nzimbu ya mafwa yina mu ke yimbila samu na beno. **2** Isayeli me kubwa, yandi ke vumbuka dyaka ve. Isayeli, ndumba ya kitoko. Yandi me kubwa na ntoto ya yandi mosi, ata muntu samu na kutelemisa yandi. **3** Ni yawu yina, na yina me tadila bantu ya Isayeli, Yave Mfumu ke na kutuba mutindu yayi: «Mbanza yina vwandaka baka funda mosi ya babakala samu na kukwenda na mvita, yawu ke bikana kaka na babakala nkama. Mbanza yina vwandaka baka babakala nkama, samu na kukwenda na mvita, yawu ke bikana kaka na babakala kumi.» **4** Yave ke na kutuba mutindu yayi na bantu ya Isayeli: «Beno sosa munu mpe beno ke zinga! **5** Kasi beno sosa munu na mbanza Betele ve. Beno sosa munu na mbanza Ngilengale ve, beno meka ve na kulutila kuna. Beno kota ve kuna na Beele-Seba, samu ti ba ke nata na ngolo bantu ya Ngilengale na yinsi ya nzenza mpe ata kima ya yimbi ke bikana na Betele.» **6** Beno sosa Yave mpe beno ke zinga. Beno sala keba samu ti yandi bika na kulakisa ngolo ya yandi na bantu ya Yosefi mutindu tiya. Tiya yina ke nyengisa bantu ya Yosefi, mpe ya ke vwanda ve na muntu kuna na Betele, samu na kufwa yawu. **7** Beno ke na kusala ti mambu ya kusungama kuvwanda kima ya ndudi ya kulutila. Beno me bwisa ludedomo na ntoto! **8** Ni yandi yidikaka bambwetete ya konso mutindu, yandi ke kitulaka kitombe ya lufwa na nsemo ya suka, yandi ke bumbaka nsemo samu ti mpimpa kuvwanda. Yandi ke kutikaka maza ya mubu samu na kumwangisa yawu na ntoto. Nkumbu ya yandi kele Yave. **9** Ni yandi ke salaka ti ba botola bimvwama ya muntu ya ngolo. Ni yandi ke salaka ti vwanzi kukota na mbanza yina kele na bibaka ya lukengolo. **10** Na bisika ya lufundusu, bawu ke yinaka mpe ke talaka yimbi muntu ya kusungama yina ke zonzaka mambu ya tsyelika. **11** «Mutindu beno ke vunaka muntu ya mpamba mpe beno ke bakaka mwa ndambu ya bambuma ya faline yina ke na yandi, bayinzo yayi ya matadi yina beno tungaka, beno ke zinga ve na yawu. Bilanga yayi ya bayinti ya vinu ya kitoko yina beno kundaka, beno ke kunwa ve vinu ya yawu. **12** Samu ti mu me zaba mingi yimbi ya beno mpe bunene ya masumu ya beno. Beno bayina ke nyokolaka bantu ya kudedama. Beno ke ndimaka madeso ya bana. Mpe na bisika ya lufundusu, beno ke zolaka ve ti bamputu kununga beno.» **13** Ni yawu yina, na

bantangu ya mutindu yayi, muntu ya kulwenga me lunga na kuvwanda swii, samu ti ya kele bantangu ya mpasi. **14** Beno sadila mambu ya mbote kasi ya yimbi ve, samu ti beno kuzinga. Na mutindu yina, Yave, Nzambi ya Binwani, ke vwanda na beno mutindu beno ke na kutuba yawu. **15** Beno kuyina mambu ya yimbi mpe beno kuzola mambu ya mbote. Na bisika ya lufundusu, beno fundisa na mutindu ya kusungama. Na kusalaka mutindu yina, kuzaba ve kana Yave, Nzambi ya lulendo, ke fwila kyadi dikanda ya Yosefi yina me bikana. **16** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya binwani, Mfumu ya munu ke na kutuba: «Na bisika nyonso yina bantu ke yonzamaka, ba ke kuwa bantu ke na kuyawula. Na banzila nyonso, bantu ke banda na kwendaka looka: "Kyadi! Kyadi!" Na kulutisa bantangu ya kyadi, ba ke bokila bayina ke salaka bilanga. Samu na mikunga ya mafwa, ba ke bokila bayina zaba kuyimbila banzimbu ya mafwa. **17** Ntangu mu ke luta na kati-kati ya beno, beno ke banda na kwendaka dila tii na kati ya bilanga nyonso ya bayinti ya vinu. Ni Yave me tuba yawu.» **18** Kyadi na bayina ke na nsatu ya kutala Kilumbu ya Yave! Yinki beno ke kuzwa na Kilumbu ya Yave? Beno ke na kubanza ti yawu ke vwanda kilumbu ya nsemo? Ve, yawu ke vwanda kilumbu ya kitombe. **19** Yawu ke vwanda mutindu muntu ke na kukima nkosi kasi yandi ke na kubwabana uluse. Yawu ke vwanda mutindu muntu me kota na yinzo ya yandi, yandi me tula diboko na kibaka mpe nyoka me tatika yandi. **20** - Kilumbu ya Yave ke vwanda kilumbu ya nsemo? - Ve, yawu ke vwanda kilumbu ya kitombe, kilumbu ya mpimpa ya kulutila, ata nsemo ke talana ve! **21** «Mu ke yinaka mikembo ya beno, mu ke mangaka yawu. Mu ke zolaka ve balukutakanu ya beno ya lusambulu. **22** Ntangu beno ke pesaka munu minkayulu ya kuyoka, munkayulu ya beno ya madya ya bilanga, yawu ke yangidikaka munu ve. Minkayulu ya beno ya kiwisa, minkayulu ya beno ya bibulu yina ke na mafuta, mu ke yinaka yawu. **23** Beno katula makelele ya banzimbu ya beno na makutu ya munu. Mu me manga na kuwa muningu ya bansambi ya beno. **24** Beno bika ti lufundusu kusalama mbote, mutindu maza ke tangaka, ludedomo kuvwanda mutindu muzumba ya maza yina ke yumaka ve!» **25** «Bantu ya Isayeli, na bamvula makumi yiya yina beno salaka na yinsi ya kuyuma, beno pesaka munu minkayulu mpe makabu? **26** Kasi beno nataka Sikute, ntinu ya beno ya kiteki, mpe Kiyune, kiteki ya nzambi ya beno, mbwetete ya banzambi ya beno yina beno yidikaka.» **27** «Ni yawu yina, mu ke nata beno ntama kuluta mbanza ya Damase.» Ni Yave me tuba yawu. Nkumbu ya yandi: «Nzambi ya Binwani.»

6 Kyadi na beno bayina ke na kuzinga na kyese nyonso kuna na Siyone. Kyadi na beno bayina ke na kuzinga na kizunu nyonso na myongo ya Samaliya. Ba ke na kutuba ti ni beno bantu ya mfunu ya yinsi ya ntete na bayinsi nyonso. Ni na sika ya beno bantu ya Isayeli ke na kwendaka. **2** Beno kwenda tala mambu yina me salama na mbanza Kalane. Beno kuma tii na Amate mbanza ya nene. Na manima beno kulumuka na Ngate mbanza ya ba-Filiseti. Beno ke tala ve mbanza yina me lutila yinsi ya beno ya kintinu na bimvwama. Beno ke tala ve kizunga yina me lutila kizunga ya beno na nene. **3** Beno ke na kubanza ti beno ke na kuvutulaka kilumbu ya kyadi samu ti yawu kuvwanda ntama, kasi na kutala mbote beno ke na kusala ti bantangu yina ba ke kwamisa beno kubelama. **4** Beno kele ya kulala na zulu ya bamfulu yina ba bongisaka na meno ya nzawu, beno kele ya kuvwanda mpe na zulu ya bakiti ya nene mpe ya kitoko. Beno ke na kudya bana ya bankombo ya mbakala yina beno me soola na kati ya mpaka. **5** Beno ke na kuyimba na kulandaka muningu ya bansambi. Beno ke na kusadila bisikulu ya konso mutindu, mutindu Davidi. **6** Beno ke na kunwa vinu na bakopo ya mfunu mpe beno ke na kupakula manasi yina ba yidikaka na mufuta ya kulutila kitoko. Kasi beno ke na kutala ve ntima mpasi samu na bampasi yina lenda kumina kifumba ya Yosefi. **7** Ni yawu yina, beno ke vwanda bantu ya ntete na lutangu ya bayina ba ke nata na ngolo na yinsi na nzenza. Mpe minkembo ya bantu yayi ya bubolo ke manisa. **8** Yave Mfumu me kudya ndefi yayi na nkumbu ya yandi: «Mu ke yinaka lunangu ya bana ya Yakobi mpe mu ke zolaka ve bayinzo ya bawu ya bamfumu. Mu ke yekula mbanza mpe nyonso yina ke na yawu na maboko ya bambeni. Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu.» **9** Kana babakala kumi me bikana na kati ya dikanda mosi, bawu ke kufwa. **10** Na ntangu muntu ya dikanda ke baka mvumbi samu na kwenda yoka yawu, na ntangu yandi ke katula mikwa na kati ya yinzo, yandi ke yufula na muntu yina kele na nsongi ya yinzo: «Nge me bikana dyaka na muntu kuna?» Muntu yina ke vutula: «Ata muntu.» Yandi ke zonza dyaka: «Vwanda swii, kutanguna ve Nkumbu ya Yave.» **11** Ya tsyelika Yave ke pesa lutumu, bayinzo ya nene ke kubwa mpe bayinzo ya fyoti ke mwangana. **12** Bampunda ke kimaka na zulu ya matadi ya nene? Ba ke sadila bangombe na kusala bilanga na zulu ya matadi ya nene? Kasi samu na yinki beno me sala ti mambu ya kusungama kukuma mambu ya yimbi? Samu na yinki beno me sala ti mambu ya kudedama kuvwanda kima ya ndudi ya kulutila? **13** Beno ke na kuyangalala samu ti beno me nunga Lo-Dabale, mbanza yina kele na ndandu ve mpe beno ke na kutuba: «Beto me botola mbanza Kalenayime kidimbu ya mampoka zole.» **14** Ni yawu yina, beno bantu ya Isayeli, mu ke fidisa beno bantu yina ke kwiza nyokola beno kubanda na nkotolo ya Amate tii na muzumba ya Alaba kuna na sude. Ni Yave, Nzambi ya lulendo me tuba yawu.

7 Mambu yina Yave Mfumu lakisaka munu na lumoni ni yayi: Mu talaka Yave basisaka makonko mingi na ntangu yina matiti bandaka na kumena dyaka. Ya vwandaka matiti ya malu-malu yina ke basikaka na manima ya kuzenga matiti yina ba ke pesaka na ntinu. **2** Mutindu makonko vwandaka manisa na kudya matiti nyonso ya yinsi, mu tubaka: «Yave Mfumu, mulemvo ya nge, mu ke na kulomba na nge, lemvokila bawu. Yakobi kele na ngolo ve, wapi mutindu Yakobi ke lenda na kuvibidila?» **3** Na yina, Yave sobaka mabanza mpe yandi tubaka: «Mambu yayi ke salama ve.» **4** Yave Mfumu lakisaka munu mambu yayi: Na kati ya lumoni, mu talaka Yave Mfumu vwandaka fundisa na tiya. Tiya yango yumisaka maza ya yisi ya ntoto mpe yawu nyengisaka yinsi ya Isayeli. **5** Na yina, mu tubaka: «Yave Mfumu ya munu, mu ke na kulomba na nge, kusala yawu ve. Yakobi kele na ngolo ve, wapi mutindu Yakobi ke lenda na kuvibidila?» **6** Na yina, Yave sobaka mabanza mpe yandi tubaka: «Mambu yayi ke salama ve.» **7** Mfumu lakisaka dyaka munu mambu yayi: Na kati ya lumoni, mu talaka Mfumu ya kutelama pene-pene ya kibaka, yandi vwandaka ya kusimba singa. **8** Mfumu yufulaka munu: «Amose, yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala singa ya kusungika.» Mfumu tubaka dyaka: «Mu ke na kutala ti bantu ya munu kele mutindu kibaka yina kele ve ya kusungama mpe na mbala yayi mu ke lemvokila dyaka bawu ve.» **9** «Mu ke mwangisa bisika ya lusambulu ya Isaki, bisika ya yandi ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo. Mu ke bebisa bisika ya lusambulu ya Isayeli. Mu ke nwanisa dikanda ya ntinu Yelobowame na mbele ya mvita.» **10** Amasya, yina vwandaka nganga-Nzambi ya Betele, fidisaka bantu na kwenda zabisa na Yelobowame, ntinu ya Isayeli mutindu yayi: «Amose ke na kusosa kubwisa

kimfumu ya nge na yinsi ya Isayeli. Bantu ke na kulenda dyaka ve na kuwa mambu nyonso ya Amose.» **11** Yandi ke na kutuba mutindu yayi: «Ba ke kufwa Yelobowame na mbele ya mvita mpe ba ke nata bantu ya Isayeli ntama na ntoto ya bawu.» **12** Amasya tubaka na Amose: «Nge yina ke talaka mambu, katuka awa, kwenda bumbama na yinsi ya Yuda. Kuna nge ke kuzwa luzingu ya nge na kwendaka bikula. **13** Kasi kutatamana dyaka ve na kubikula awa na Betele, samu ti ya kele kivinga ya longo ya ntinu, kisika ya lusambulu samu na yinsi nyonso ya kintinu.» **14** Amose vutulaka na Amasya mutindu yayi: «Mu vwandaka ve mumbikudi to kilandi ya mumbikudi, mu vwandaka ya munu nkebi ya bangombe mpe mu vwandaka kunda bayinti ya sikomole. **15** Kasi Yave bakaka munu ntangu yina mu vwandaka keba bibulu mpe yandi tubaka na munu: "kwenda bikula na Isayeli, bantu ya munu." **16** Kasi na ntangu yayi, kuwa mambu ya Yave, nge yina me tuba na munu mutindu yayi: "Kubikula ve na Isayeli. Kuzonzila ve mambu yina me tadila dikanda ya Isaki!"» **17** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Kento ya nge ke banda na kusala kindumba na kati ya mbanza. Bana ya nge ya bakento mpe ya babakala ke kufwa na mbele ya mvita. Ntoto ya nge, ba ke kabula yawu na bantu ya nkaka. Nge ke kufwa na ntoto ya kusumuka, mpe ba ke nata bantu ya Isayeli na yinsi ya nzenza.»

8 Mambu yina Yave Mfumu lakisaka munu na lumoni ni yayi: Mu talaka kitunga mosi yina vwandaka na bambuma ya kuyela. **2** Yave tubaka: «Amose, yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala kitunga mosi yina kele na bambuma ya kuyela.» Yave tubaka na munu: «Nsukunu me kuma, samu na Isayeli bantu ya munu. Mu ke tatamana dyaka ve na kulemvokila beno. **3** Mikunga ya kyese yina ba ke yimbilaka na yinzo ya ntinu ke kuma mikunga ya mafwa. Bisika nyonso ke vwanda ya kufuluka na bamvumbi, mpe bisika nyonso ke vwanda swii!» Ni Yave Mfumu me tuba yawu. **4** Beno kuwa, beno bayina ke na kunyokola bantu ya mpamba. Beno bayina ke na kusosa na kumanisa na kufwa bamputu ya yinsi. **5** Beno ke na kutuba: «Wapi ntangu mukembo ya bilumbu ya ntete ya ngonda ke manisa samu ti beto kuvutukila nswalu na kutekisa bambuma ya beto? Wapi ntangu Saba ke manisa samu ti beto kufungula basaki ya beto ya bambuma ya faline? Beto ke swengisa bitezolo, beto ke bwela bantalu ya bima, beto ke sadila bitezolo ya luvunu. **6** Beto ke sumba bantu ya mpamba na mbongo, beto ke sumba bamputu na ntalu ya dipapa, beto ke tekisa mpe bambuma ya faline ya yimbi.» **7** Yave me kudya ndefi na nkumbu ya nene ya Yakobi: «Mu ke zimbana ve ata dyambu mosi na mambu nyonso ya yimbi yina bawu salaka!» **8** Ntoto ke ningana ve samu na yawu? Bantu nyonso ya yinsi ke kota ve na bufwidi? Yinsi nyonso ke nanguka mutindu maza ya nzadi ya Nile, yawu ke nanguka mpe ke kubwa mutindu maza ya nzadi ya Ngipiti. **9** Yave Mfumu ke na kutuba: «Na kilumbu yina, mu ke zimbisa ntangu na ngunga ya midi mpe yinsi nyonso ke kuma mpimpa na kati-kati ya midi. **10** Mu ke sala ti mikembo ya beno kukituka bantangu ya kyadi, mpe mikunga ya beno ya kyese kukuma mikunga ya kyadi. Mu ke sala ti bantu kulwata bangoto mpe bawu kukatula bansuki. Mu ke sala ti yinsi kukota na bufwidi mutindu kyadi ya lufwa ya mwana kaka mosi. Nyonso yayi ke vwanda mutindu kilumbu ya ndudi.» **11** Yave Mfumu ke na kutuba: «Na bilumbu yina ke kwiza, mu ke fidisa nsatu na yinsi. Nsatu yina mu ke fidisa, ke vwanda ve nsatu ya madya to mpwila ya maza, kasi nsatu mpe mpwila ya kuwa mambu ya Yave. **12** Bantu ke banda na kwendaka tambula kidi-kidi kubanda na sude tii na wesete, mpe katuka na node tii na esete, samu na kwendaka sosa mambu ya Yave, kasi bawu ke kuzwa yawu ve. **13** «Na kilumbu yina, bantwenya mpe bandumba ya kitoko ke kufwa na mpwila ya maza. **14** Bayina ke kudyaka ndefi na nkumbu ya nzambi ya luvunu ya mbanza Samaliya mpe ke tubaka: "na nkumbu ya nzambi ya nge Dane" mpe "na lulendo ya Beele-Seba", bawu ke kubwa, bawu ke telama dyaka ve!»

9 Na kati ya lumoni, mu talaka Mfumu ya kutelama na kiyokolo ya minkayulu mpe yandi vwandaka tuba: «Bula na makunzi ya yinzo, samu ti yinzo kuningana. Zenga yawu samu ti, yinzo kubwidila bawu nyonso na zulu ya bayintu. Bayina ke bikana, mu ke sala ti bawu kufwa na mbele ya mvita. Ata muntu ke kima mpe ata muntu ke vuuka. **2** Kana bawu kwenda na yinsi ya bantu ya kufwa, mu ke kwenda baka bawu kuna. Ata bawu kwenda bumbama na dizulu, mu ke kulula bawu. **(Sheol h7585)** **3** Kana bawu kwenda bumbama na nsongi ya mongo ya Kaamele, mu ke sosa bawu mpe mu ke simba bawu. Kana bawu ke na kubanza ti bawu lenda kuvuuka na meso ya munu na kwenda bumbama na yisi ya maza ya mubu, mu ke tumisa nyoka ya maza na kwenda tatika bawu kuna. **4** Kana bawu kwenda yekula banzutu ya bawu na bambeni mutindu bankole, mu ke tumisa ba kufwa bawu na mbele ya mvita. Mu ke kanga ve meso. Ya ke ve samu na kulakisa bawu bumbote, kasi samu na kutalisa bawu mpasi.» **5** Kana Yave Mfumu, Nzambi ya binwani, me tula musapi na ntoto, ntoto ke bulumuka. Bayina nyonso ke zingaka na yawu ke kota na bufwidi. Ntoto nyonso ke nanguka mutindu maza ya nzadi ya Nile. Yawu ke kuluka mutindu maza ya nzadi ya Ngipiti. **6** Nzambi tungaka yinzo ya yandi na dizulu. Yawu ke fukaka ntoto mutindu muludi. Yandi ke bokilaka maza ya mubu mpe yawu ke mwanganaka na ntoto nyonso. Nkumbu ya yandi kele Yave. **7** Yave ke na kutuba: «Beno bantu ya Isayeli, na meso ya munu, beno kele ve mutindu mosi na bantu na Etyopi? Ni munu ve basisaka beno na Ngipiti, mutindu mu basisaka ba-Filiseti na yinsi ya Kafetole, mpe bantu ya Alame na yinsi ya Kile?» **8** Yave Mfumu me sikika meso ya yandi na kintinu ya bantu ya masumu. Yandi me tuba mutindu yayi: «Mu ke mwangisa mpe ke zimbisa kintinu yango na ntoto. Kasi mu ke manisa ve na kumwangisa dikanda nyonso ya Yakobi. Ni Yave me tuba Yawu. **9** Samu ti mu ke tumisa ti, na kati ya bayinsi nyonso, ba ningisa bantu ya Isayeli, mutindu ba ke yengisaka matadi na kiyengoso kondwa kubwisisa ata ditadi mosi yina me lutila fyoti. **10** Bantu ya munu yina ke zingaka na masumu, bawu ke kufwa na mbele ya mvita, bawu yina ke tubaka ti: "Ve, bampasi yina nge kubikaka samu na beto ke kumina beto ve!" » **11** «Na kilumbu yina, mu ke telemisa muleba ya Davidi yina me mwangana. Mu ke kanga mabulu ya yawu. Mu ke vumbula dyaka yawu. Mu ke yidika dyaka yawu mutindu yawu vwandaka ntete. **12** Na yina, bantu ya Isayeli ke baka ndambu ya ntoto yina bikanaka na Edome mpe bayinsi nyonso bisika yina ba vwandaka sambila nkumbu ya munu. Ni munu Yave me tuba yawu, mpe ni munu ke sala ti yawu kusalama.» **13** Yave ke na kutuba: «Na bilumbu yina ke na kwiza, ba ke manisa ntete ve na kuyonzika, kasi ntangu ya kukunda dyaka ke kuma. Ba ke manisa ntete ve na kukamuna bambuma ya vinu, kasi ntangu ya kukunda dyaka bambuma ke kuma. Na bilumbu yango, vinu ya malu-malu ke banda na kubasika na zulu ya myongo. Myongo nyonso ke fuluka na vinu. **14** Mu ke bongisa dyaka luzingu ya Isayeli bantu ya munu. Bawu ke tunga dyaka bambanza yina mwanganaka. Mpe bawu ke zinga kuna. Bawu ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu mpe bawu ke kunwa vinu ya yawu. Bawu ke sala bilanga mpe bawu ke kudya madya ya bilanga yango. **15** Mu ke vutula bawu na ntoto ya bawu mpe

ata muntu ke kukatula dyaka bawu na ntoto yina mu me pesa
bawu. Ni Yave, Nzambi ya nge me tuba yawu.»

Abedyase

1 Lumoni ya Abedyase. Mambu yina Mfumu Nzambi ke na kutuba samu na bantu ya Edome. Beto kuwaka nsangu yina katukaka na sika ya Yave mpe ba fidisaka ntumwa na sika ya bantu ya bayinsi samu na kuzabisa bawu mutindu yayi: «Beno telama, beno kwenda nwanisa bantu ya Edome!» **2** «Na kati ya bayinsi nyonso, ni nge mu ke kulula ya kulutila, mu ke sala ti bantu kunyafuna nge. **3** Ya kele ni lunangu ya bantima ya beno me vuna beno, beno yina ke zingaka na kati ya mabulu ya matadi, ke tungaka bayinzo na zulu ya myongo mpe ke na kutuba ti: "Nani ke bwisa beto tii na ntoto?" **4** Ata ti beno dumuka mutindu mbemba mpe beno tula mazanza ya beno na kati-kati ya bambwetete, mu ke kulumuna beno tii na ntoto. Ni munu Yave me tuba yawu. **5** Kana miyibi to bayina ke botolaka bima ya ngana ke kwiza na sika ya beno na mpimpa. Mutindu beno lenda sala dyaka kima ve, bawu ke baka ve nyonso yina ba ke na yawu nsatu? Kana bayina ke bukaka bambuma ya vinu, kukota na kati ya bilanga ya beno ya vinu, bawu ke bika ve kaka mwa bikanka ya bambuma? **6** Aa ba me kotila bantu ya dikanda ya Esawu bisika nyonso! Bimvwama ya bawu yina vwandaka ya kubumbama me talana. **7** Ba ke na kubingisa beno na ntoto ya beno, bayina nyonso vwandaka sadisa beno ke vuna beno, bawu ke dyata beno. Bayina nyonso vwandaka kudya kintwadi na beno, ke lebika beno mutambu. "Beno ke dyaka na mayela ve!" **8** Ni na kilumbu yina ve mu ke manisa na kufwa bantu ya ndwenga ya yinsi ya Edome? Mu ke bika ata muntu ya mayela kuzinga na zulu ya myongo ya Esawu: Ni Munu Yave me tuba yawu. **9** Mbanza Temane, bantu ya nge ya mvita yina ke na kibakala, ke tekita na boma samu ti ba ke manisa na kufwa bantu nyonso ya mongo ya Esawu.» **10** «Bankwamusu yina beno salaka na bampangi ya beno ya dikanda ya Yakobi, me sala ti beno fuluka na nsoni mpe beno kufwa seko. **11** Beno vwandaka tala ntangu bambeni nungaka binwani ya Yuda mpe vwandaka botola bambanza ya bawu. Ntangu banzenza vwandaka bula dzeke samu na kukabula bimvwama ya Yelusalemi, beno mpe salaka mutindu bawu. **12** Nge Edome, ya vwandaka mbote ve samu na nge na kuyangalala ntangu bampangi ya nge ya Yuda vwandaka na kati ya mpasi. Ya vwandaka mbote ve samu na nge na kuyangalala kilumbu yina ba mwangisaka yinsi ya bawu. Ya vwandaka mbote ve na nge na kuvwanda na kyese to kufinga bawu ntangu bawu vwandaka na kyadi. **13** Ya vwandaka mbote ve samu na nge, na kukota na mbanza ya bantu ya munu ntangu ba vwandaka botola bawu bima. Ya vwandaka mbote ve samu na nge na kuyangalala ntangu bawu vwandaka na mpasi. Ya tsyelika, ya vwandaka mbote ve samu na nge na kubaka bimvwama ya bawu ntangu ba vwandaka botola bawu bima. **14** Ya vwandaka mbote ve samu na nge na kutelama na magambu ya banzila samu na kufwa bayina vwandaka kima lufwa. Ya vwandaka mbote ve samu na nge na kupesa bayina vuukaka na lufwa na maboko ya bambeni na kilumbu yina ya kyadi. **15** Kilumbu ya Yave me kuma pene-pene, kilumbu yina yandi ke fundisa bayinsi nyonso. Na yina, ba ke sala nge mutindu nge salaka na bampangi. Yimbi yina nge salaka, ke vutukila nge.» **16** «Mutindu beno talaka nkele ya munu na zulu ya mongo ya munu ya longo, ni mutindu yina mpe makanda nyonso ya nkaka ke tala yawu. Bawu ke tala yawu ya kulutila, yawu ke sala ti bawu kola mpe bawu ke vwanda mutindu bantu me zingaka ntete ve. **17** Kasi bayina ke vuuka, ke kwenda zinga na zulu ya mongo ya Siyone, mongo yango ke kuma dyaka ya longo mpe bantu ya dikanda ya Yakobi ke baka dyaka yinsi mpe bima ya bawu nyonso. **18** Bantu ya dikanda ya Yakobi ke kuma mutindu tiya mpe bantu ya dikanda ya Yosefi ke vwanda mutindu milaka ya tiya. Kasi bantu ya dikanda ya Esawu ke vwanda mutindu nyanga yina ba me yoka tiya mpe ata muntu ke vuuka. Ni munu Yave me tuba yawu.» **19** Bantu ya dikanda ya Yuda ke botola mongo ya bantu ya Edome yina kele na sude. Bantu ya Sefela ke botola yinsi ya Ba-Filiseti mpe Samaliya, yinsi ya bantu ya dikanda ya Efalayime. Bantu ya dikanda ya Bezame ke botola yinsi ya Ngalaade. **20** Bantu ya Isayeli bayina kwendaka zinga na bayinsi ya nkaka, ni bawu binwani yina ke bingisa bantu ya Kaana tii na Salepeta. Bayina katukaka na Yelusalemi samu na kukwenda zinga na bayinsi ya nkaka, bayina ke zingaka na Sefalade, ke botola bambanza ya Nengeve. **21** Bantu ya munu yina ke nunga, ke yuluka na zulu ya mongo ya Siyone, bawu ke yala yinsi ya Edome mpe Yave ke vwanda ntinu!

Yonase

1 Kilumbu mosi, Mambu ya Yave wakanaka na sika ya Yonase, mwana ya Amitayi: **2** «Telema, kwenda na Ninive, yina kele mbanza ya nene. Zabisa bantu ya mbanza yina ti kitumbu ke na kuvingila bawu, samu ti mu me tala wapi mutindu kele mavanga ya bawu ya yimbi.» **3** Yonase telamaka kasi samu na kukima na mbanza Talesise, ntama na Yave. Yandi kwendaka na mbanza Zafa, sika yandi talaka masuwa yina vwandaka kwenda na mbanza Talesise. Yandi futaka tike mpe kwendaka kota na masuwa na binati masuwa samu na kukwenda na Talesise, ntama na Yave. **4** Kasi Yave fidisaka mupepe ya ngolo na mubu, mpe Kitembo lutilaka ngolo. Na yina, masuwa vwandaka sosa na kumwangana. **5** Bisadi ya masuwa kumaka na boma mingi, mpe konso muntu vwandaka lomba lusalusu na nzambi ya yandi na ndinga ya ngolo. Bawu losaka bifunda na mubu samu na kukatula dema na masuwa. Na ntangu yina, Yonase vwandaka me kulumuka na kisika ya yisi na kati ya masuwa mpe vwandaka lala pongi ya ngolo. **6** Mfumu ya binati masuwa kwendaka pene-pene ya yandi mpe tubaka: «Samu na yinki nge ke na kulala? Telama mpe lomba lusalusu na nzambi ya nge! Yandi lenda kufwila beto kyadi mpe kusala ti beto kufwa ve.» **7** Na manima, bisadi ya masuwa vwandaka tuba bawu na bawu: «Beto bula dzeke samu na kuzaba nani me natina beto mpasi yayi.» Bawu bulaka dzeke mpe yawu lakisaka Yonase. **8** Na yina, bawu tubilaka yandi: «Zabisa beto nani me natina beto mpasi yayi. Yinki nge ke salaka? Wapi sika nge me katuka? Nge kele muntu ya wapi yinsi mpe ya wapi dikanda?» **9** Yonase vutulaka: «Mu kele mu-Ebeleyo mpe ni Yave mu ke zitisaka, Nzambi ya mazulu yina yidikaka mubu mpe ntoto.» **10** Na manima, yandi zabisaka bawu mambu ya yandi. Bisadi ya masuwa kumaka na boma mingi ntangu bawu kuwaka ti Yonase vwandaka kima Yave na yinsi ya ntama. Bawu yufulaka yandi: «Samu na yinki nge me sala mutindu yina?» **11** Na ntangu yina, bimpo ya maza vwandaka lutila na kunangukaka na ngolo. Na yina, bawu yufulaka yandi: «Yinki beto fwana kusala nge samu ti mubu dingama na beto?» **12** Yonase pesaka bawu mvutu yayi: «Beno baka munu, beno losa munu na mubu mpe mubu ke dingama na beno. Ya tsyelika, mu zaba ti kitembo ya ngolo yayi ke na kukwamisa beno samu na munu.» **13** Bisadi ya masuwa vwandaka meka na kunata masuwa na simu, kasi bawu lendaka ve samu ti bimpo ya maza vwandaka tatamana na kunanguka na ngolo nyonso. **14** Na yina, bawu lombaka lusalusu na Yave mutindu yayi: «Oo, Yave, kubika ve ti beto kufwa samu na muntu yayi. Mpe, kutula ve menga ya muntu yina me sala beto ata kima na zulu ya bayintu ya beto. Ni nge mosi, Yave, me sala mutindu nge zola.» **15** Na manima, bawu bakaka Yonase mpe ba losaka yandi na mubu, mpe mubu dingamaka. **16** Na yina, bawu kumaka na boma mingi ya Yave, bawu pesaka yandi munkayulu, mpe bawu salaka bansilulu. **17** Yave fidisaka mbisi mosi ya nene yina kwizaka mina Yonase. Yonase lutisaka bilumbu tatu, mpimpa na ntangu, na kati ya kivumu ya mbisi.

2 Na kati ya kivumu ya mbisi, Yonase sambilaka Yave, Nzambi ya yandi, na kutuba: **2** «Ntangu mu vwandaka na kati ya mpasi, mu lookaka na nge Yave, mpe nge pesaka munu mvutu, ntangu mu vwandaka ya kukangama na kati dibulu ya lufwa, mu bokilaka nge na kusadisa munu, mpe nge kuwaka ndinga ya munu. **(Sheol h7585)** **3** Nge losaka munu na kati-kati ya mubu, na kisika me lutila sunda. Maza zungaka munu, bimpo nyonso ya maza ya nge vwandaka kwiza kubwa na munu. **4** Mu vwandaka kanisa: Nge me bingisa munu ntama na nge, kasi mu ke tala dyaka Yinzo ya nge ya longo. **5** Maza kumaka tii na laka. Mubu vwandaka dyamisa munu, matiti ya mubu kwizaka zingama na yintu ya munu. **6** Mu kulumukaka tii na mbandukulu ya myongo, na yinsi ya bantu ya kufwa sika mu me kangama ya mankululu, mpe sika mwelo kele ya kukangama na bikangulu. Kasi nge, Yave, Nzambi ya munu, nge me basisa munu ya moyo na dibulu yina ya sunda. **7** Ntangu mu bandaka na kufwa, mu bambukilaka nge moyo, Yave, mpe lusambulu ya munu kumaka na nge, na Yinzo ya nge ya longo. **8** Bantu yina ke kangamaka na banzambi ya luvunu ke kabukaka na bumbote na nge. **9** Kasi munu, mu ke yimbila nzimbu ya kuvutula matondo na nge, mu ke pesa nge munkayulu, mu ke lungisa bansilulu yina mu pesaka nge. Ya tsyelika, ni nge, Yave, ke pesaka mpulusu.» **10** Yave tumisaka mbisi na kwenda luka Yonase na simu.

3 Na mbala ya zole mambu ya Yave kuminaka na Yonase mutindu yayi: **2** «Telama, kwenda na Ninive, yina kele mbanza ya nene, mpe zabisa bawu mambu yayi mu ke na kutubila nge.» **3** Na mbala yayi, Yonase telamaka samu na kukwenda na Ninive mutindu kele ntumunu ya mambu ya Yave. Na meso ya Nzambi, Ninive vwandaka mbanza mosi ya nene mingi. Ba vwandaka sala bilumbu tatu samu na kumanisa na kuluta mbanza yina na makulu. **4** Yonase bandaka na kutambula na mbanza mpe salaka kilumbu ya muvimba na kuzabisa na bantu mambu yayi: «Kaka bilumbu makumi yiya me bikana, mbanza Ninive ke vwanda dyaka ve.» **5** Bantu ya Ninive kwikilaka na mambu ya Nzambi yina. Bawu bakaka lukanu ya kumina nsoki mpe kuvwataka bangoto, kubanda na bantu ya mfunu tii na bantu ya mpamba. **6** Ntangu ntinu ya Ninive kuwaka mambu yina vwandaka luta, yandi katukaka na kiti ya kintinu, katulaka kiyunga ya kintinu, lwataka kilele ya saki mpe vwandaka na zulu ya bombi. **7** Na manima, yandi tumisaka na kuzabisa bantu ya Ninive mutindu yayi: «Beno kuwa lutumu ya ntinu mpe ya bantu ya yandi ya ndwenga: ata muntu mpe ata kibulu ya nene na ya fyoti fwana kudya mpe kunwa kima. **8** Bantu mpe bibulu fwana kulwata kilele ya saki. Konso muntu fwana kulomba na ngolo nyonso lusalusu na sika ya Nzambi. Konso muntu fwana kubika mavanga ya yimbi mpe mambu ya myangu yina yandi ke sadilaka. **9** Nani zaba! Ya lenda kuvwanda ti Nzambi katula nzengolo ya yandi, soba mabanza ya yandi, mpe manisa nkele ya yandi ya kulutila samu ti beto kufwa ve.» **10** Nzambi talaka wapi mutindu bantu ya Ninive vwandaka sala: yandi talaka ti bawu vwandaka bika mavanga ya yimbi. Na yina, yandi sobaka mabanza na lukanu ya yandi ya kupesa bawu kitumbu yina yandi zabisaka, mpe yandi salaka yawu ve.

4 Yonase yangalalaka ata fyoti na dyambu yina, mpe yandi dasukaka. **2** Yandi sambilaka Yave mutindu yayi: «Aa, Mfumu, yayi ni mambu yina mu vwandaka tuba ntangu mu vwandaka ntete na yinsi ya munu. Ni yawu yina mu kwendaka mbangu na mbanza Talesise. Mu zabaka ti nge kele Nzambi ya bumbote mpe yina ke talaka bantu kyadi, yina ke dasukaka mbangu ve mpe ya kufululuka na luzolo. Nge ke sobaka mabanza ya nge ya kupesa kitumbu. **3** Ntangu yayi, mu ke na kulomba na nge Yave ti mu kufwa ya munu, samu ti, na munu, kufwa me lutila mbote na kuzinga.» **4** Yave yufulaka yandi: «Nge ke na kutala ti ya kele mbote na kudasuka?» **5** Yonase basikaka na mbanza mpe kwendaka vwanda na lweka ya esete ya Ninive. Yandi salaka mwa muleba mpe vwandaka na kati, na yisi ya mpewo. Yandi vwandaka vingila na kutala yinki ke salama na kati ya mbanza yina. **6** Yave Nzambi menisaka mwa yinti

yina lutilaka Yonase na yinda, mpe yina vwandaka pesa yandi mpewo samu na kukatula yandi nkele. Mwa yinti yina pesaka kilengi mingi na Yonase. **7** Kasi na kilumbu yina landaka na suka-suka, Nzambi fidisaka munsyobo mosi na kwenda kutatika yinti yina, mpe yawu yumaka. **8** Na manima, ntangu basikaka. Nzambi fidisaka mupepe ya tiya yina katukaka na esete. Ntangu yamaka na yintu ya Yonase. Na yina, Yonase zolaka tabuka ngambu. Yandi sosaka lufwa na kutuba: «Na munu, kufwa me lutila mbote na kuzinga.» **9** Nzambi yufulaka yandi: «Nge ke na kutala ti ya kele mbote na kudasuka samu na mwa yinti yayi?» Yonase vutulaka: «Ee, ya kele mbote ti mu dasuka tii na kuzola lufwa.» **10** Na yina, Yave tubaka na yandi: «Nge ke na kutadila kyadi na mwa yinti yina nge me tadila ve mpasi, mpe nge me kulisa ve. Na mpimpa mosi yawu me kula, na mpimpa me landa yawu me yuma. **11** Mpe nge zola ve ti munu, mu tadila mbanza Ninive kyadi? Yawu kele mbanza ya nene, sika kele bantu kulutila nkama na makumi zole ya mafunda yina zaba ve kuswasikisa mambu ya mbote samu na bawu. Yawu kele mpe mbanza yina kele na lutangu ya nene ya bibulu.»

Mika

1 Yayi ni mambu ya Yave, yina yandi zabisaka na Mika, muntu ya bwala Molesete, na ntangu yina Yotame, Akaze mpe Ezekyase, vwandaka bantinu yina landasanaka na yinsi ya Yuda. Yayi ni mambu yina Mika talaka na lumoni, samu na bambanza Samaliya mpe Yelusalemi. **2** Beno bantu nyonso, beno kuwa, beno fungula makutu. Beno bantu nyonso ya ntoto na bima nyonso yina kele na ntoto. Bika ti Yave, Mfumu, kutuba kimbangi na yimbi ya beno katuka yinzo ya yandi ya longo. **3** Yave ke na kubasika na kisika yina yandi ke zingaka. Yandi ke na kukulumuka. Yandi ke na kutambula na zulu ya myongo yina kele na ntoto. **4** Bisika yina yandi ke na kudyata, myongo ke na kubulumuka. Midimba ke na kufunguka mutindu mafuta ya nyosi ke sulumukaka na tiya mpe mutindu maza ke kulumukaka mongo. **5** Nyonso yayi samu na yimbi ya Yakobi, samu na masumu ya bantu ya Isayeli. Nani me sala ti Yakobi kusala yimbi yina? Yawu kele ve ni Samaliya? Nani ke nataka Yuda na kuvwanda na bisika ya lusambulu yina kele na zulu ya myongo? Yawu kele ve ni Yelusalemi? **6** «Mu ke sala ti Samaliya kukuma kikunku ya matadi na kati ya bilanga, kisika yina ba ke banda na kusalaka bilanga ya bayinti ya vinu. Mu ke nengumuna matadi ya mbanza yina na mudimba. Mu ke sala ti lufulu ya yawu kutalana. **7** Biteki ya bawu nyonso ke mwangana. Difuta nyonso yina bawu kuzwaka, ba ke losa yawu na tiya. Mu ke mwangisa banzambi ya bawu nyonso ya biteki yina bawu kuzwaka na difuta ya kindumba ya bawu. Bawu mosi ke kuma difuta ya kindumba.» **8** Ni yawu yina, mu ke wakisa manyongo ya munu. Mu ke yawula, mu ke tambula makulu-ngulu, kondwa binkuti na nzutu. Mu ke wakisa manyongo ya munu mutindu mbulu. Mu ke yawula mutindu kimfutu. **9** Bampasi ya Samaliya ke manisa ve. Yawu me kuma tii na Yuda. Yawu me kuma tii na mwelo ya Yelusalemi, mbanza ya bantu ya munu. **10** Beno mwangisa ve nsangu yayi na mbanza Ngate. Beno dila ve. Na mbanza Bete-Leyafela, beno kota bufwidi, beno vindumuka na ntoto. **11** Beno bantu yina ke zingaka na Safile, beno kwenda ya beno. Beno kwenda kimpene na nsoni nyonso. Bantu ya Sanane ke meka ve na kubasika na mbanza ya bawu. Bantu ya Bete-Ayesele bawu mosi kele na kati ya manyongo. Beno lenda kuzwa dyaka ve lusalusu ya bawu. **12** Bantu yina ke zingaka na Malote ke na kutekita samu na kyese ya bawu. Ya tsyelika, mpasi yina Yave me fidisa me kuma tii na mwelo ya Yelusalemi. **13** Beno bantu yina ke zingaka na Lakise, beno kanga bampunda ya beno na bapusu-pusu. Ni beno me kotisa ndumba ya Siyone na masumu. Samu ti yimbi ya Isayeli me talana na sika ya nge. **14** Ni yawu yina beno fwana kukabuka na bantu ya Molesete-Ngate. Mbanza Akezibe ke pesa kivuvu ya mpamba na bantinu ya Isayeli. **15** Beno bantu ya Malesa, mu ke fidisa beno muntu ya nkaka yina ke kwiza yala beno. Bantinu ya nkembo ya Isayeli ke kima tii na ntadi ya Adulame. **16** Beno bantu ya Yelusalemi, beno zenga bansuki. Beno katula bansuki ya beno, samu na bana ya beno yina beno ke zolaka mingi. Beno vwanda na makungulu. Samu ti ba ke nata bawu na bunkole na yinsi ya nzenza, ntama na beno.

2 Kyadi na bayina ke na mabanza ya kusala yimbi, mpe ke na kubanza na kusala yimbi na ntangu bawu ke ntete na mfulu. Na suka-suka bawu ke na kusala yimbi yango ntangu bawu kele na lutumu. **2** Bawu ke zininaka bilanga ya ngana, mpe ke bakaka yawu na ngolo. Bawu ke zininaka bayinzo ya ngana, mpe bawu ke botolaka yawu. Bawu ke nyokolaka mfumu ya yinzo na dikanda ya yandi nyonso. Bawu ke bwilaka bantu na bamvwilu ya bawu. **3** Ni yawu yina, Yave ke na kutuba: «Mu me kubika mambu ya kyadi samu na bantu yayi. Beno ke vuuka ata fyoti ve. Beno ke tambula dyaka ve na lunangu samu ti ntangu yayi kele ntangu ya kyadi.» **4** Na ntangu yina, ba ke sadila beno nzimbu, ba ke yimbidila beno nzimbu ya manyongo mutindu yayi: «Ba me baka beto bima nyonso. Bantu ya beto ke dyaka ve na bantoto. Samu na yinki ba me botola beto yawu! Ba me kabula bilanga ya beto na sika ya bayina tekaka Nzambi manima.» **5** Ni yawu yina, ya ke vwanda ve na muntu na kati ya bantu ya Yave samu na kutezila beno kitini ya ntoto. **6** Bawu ke na kuzonza kidi-kidi mutindu yayi: «Bika na kuzonza kidi-kidi. Ba bika banzonzolo yina ya kidi-kidi! Bifingu ke na kumanisa ve. **7** Beno bantu ya Yakobi, ni beno ke na kutuba mutindu yina? Yave kele na mvibudulu ve? Ni mutindu yina yandi ke salaka? Mambu ya munu Yave kele ve ya mbote samu na bayina kele ya kusungama?» **8** Na bilumbu yina lutaka, beno vwandaka bambeni ya bantu ya munu. Beno vwandaka botola biyunga yina vwandaka na zulu ya binkuti ya bantu yina vwandaka katuka na mvita mpe vwandaka luta na kizunu. **9** Beno ke na kubingisa bakento ya bantu ya munu na bayinzo ya bawu ya kitoko. Beno ke na kukatula na bana ya bawu kyese ya kuvwanda mvwilu ya munu bantangu nyonso. **10** Beno telama, beno kwenda, ntoto yayi kele ve kisika ya kupema, samu ti yawu kele ve ya kuvedila, yawu ke natina beno bampasi, bampasi ya kulutila. **11** Kana muntu kwiza na nswalu na sika ya beno mpe ke zabisa beno mambu ya luvunu mutindu yayi: «Samu na beno, mu ke na kuzabisa ti beno ke kuzwa vinu mpe malafu!» Ni muntu ya banzonzolo ya kidi-kidi ya mutindu yina me fwanana na bantu yayi. **12** «Ya tsyelika, beno bantu ya Yakobi, mu ke vukisa beno nyonso kisika mosi. Beno bantu ya Isayeli, bayina ke bikana ya moyo, mu ke vukisa beno kisika mosi. Mu ke tula beno kisika mosi mutindu mameme na kati ya mpaka. Mutindu bibulu na kati ya mpaka ya bawu. Ya ke vwanda na makelele ya bantu mingi. **13** Muntu yina ke fungula nzila, ni yandi ke vwanda na mantwala ya bawu. Bawu ke sadila ngolo na kufungula nzila, bawu ke luta na mwelo mpe bawu ke basika. Ntinu ya bawu ke luta na mantwala ya bawu. Yave ke tekila na mantwala ya bawu.»

3 Mu ke na kutuba: «Beno bamfumu ya Yakobi. Beno kuwa, beno bantwadisi ya Isayeli. Ni beno ve me lunga na kuzaba ludedomo kele yinki? **2** Beno ke yinaka mambu ya mbote mpe beno ke zolaka mambu ya yimbi. Beno ke katulaka mpusu ya nzutu ya bantu ya munu mpe beno ke katulaka musuni yina ke fukaka mikwa ya bawu.» **3** Bawu ke na kudya musuni ya bantu ya munu. Bawu ke na kukatula mpusu ya bawu. Bawu ke na kubuka mikwa ya bawu. Bawu ke na kuzenga yawu fyoti-fyoti mutindu mbisi yina ba ke na kulamba, mutindu mbisi na kati ya nzungu. **4** Ni yawu yina, na ntangu bawu ke looka na Yave, yandi ke vutula bawu ata mvutu. Yandi ke pesa bawu mukongo na ntangu yina samu na yimbi yina bawu salaka. **5** Na yina me tadila mimbikudi ya luvunu, yina ke na kuzimbisa bantu ya munu, Yave ke na kutuba: «Kana muntu pesa bawu kima ya kudya, bawu ke samuna mambu ya kizunu. Kasi, kana muntu pesa bawu ve kima ya kudya, bawu ke kubika nkonga ya binwani samu na kunwanisa muntu yina. **6** Samu na yawu, beno ke na kuzwa dyaka ve balumoni na mpimpa. Beno ke vwanda na kati ya kitombe. Beno ke tala dyaka ve mambu. Ntangu ke zimbana samu na beno. Mpimpa ke bwidila mimbikudi yina na ntangu.» **7** Na yina, bayina ke kuzwaka balumoni ke kuma nsoni-nsoni Bayina ke talaka mambu ke kufwa nsoni. Bawu nyonso ke bumba bizizi ya bawu samu na nsoni. Samu ti Nzambi ke pesa

dyaka bawu ve bamvutu. **8** Kasi munu, samu na mpeve ya Yave, mu kele ya kufuluka na ngolo. Mu ke na ludedomo. Mu ke na kibakala samu na kuzabisa na Yakobi yimbi ya yandi mpe na Isayeli disumu ya yandi. **9** Beno kuwa, beno bamfumu ya Yakobi, beno bantwadisi ya Isayeli, bayina ke na kuyina mingi ludedomo mpe ke na kusadila ve mambu ya kusungama, beno kuwa mambu yayi: **10** Beno ke na kutunga Siyone na menga. Beno ke na kutunga Yelusalemi na kati ya kondwa ludedomo. **11** Bazuzi ya yandi ke na kulomba madeso ya bana samu na kufundisa. Banganga-Nzambi ya yandi ke na kulomba difuta samu na kupesa bandongosolo. Mimbikudi ya yandi ke na kubikula samu na mbongo, mpe bawu ke na kutula Nkumbu ya Yave na mantwala. Bawu ke na kutuba: «Ve, ata dyambu ya yimbi lenda kukumina beno, samu ti Yave kele na kati-kati ya beto.» **12** Ni yawu yina, samu na beno, Siyone ke kuma mutindu bilanga yina ba me saba. Yelusalemi ke kuma kikunku ya matadi mpe mongo ya Yinzo ya Nzambi ke kuma matiti na matiti.

4 «Na bilumbu yina ke kwiza, mongo, kisika yina kele Yinzo ya Yave, ke lutila myongo nyonso. Yawu ke lutila myongo ya fyoti, mpe bantu nyonso ke kwiza fuluka kuna. **2** Bantu ya bayinsi mingi ke kwenda kuna mpe ke tuba bawu na bawu: "Beno kwiza, beto kwendeno na mongo ya Yave, kisika kele Yinzo ya Nzambi ya Yakobi. Yandi ke longisa beto luzolo ya yandi mpe beto ke sadila yawu." Samu ti Musiku ke katuka na Siyone mpe mambu ya Yave ke katuka na Yelusalemi. **3** Yandi ke vwanda zuzi na kati-kati ya bantu ya bayinsi mingi. Yandi ke baka nzengolo samu na bantu ya bayinsi yina ke na lulendo mpe yina kele ntama. Ba ke baka bambele ya bawu ya mvita samu na kuyidikila yawu bansengo Ba ke baka madyonga ya bawu samu na kuyidikila yawu minkwati. Ata yinsi mosi ke nwanisa dyaka yinsi ya nkaka. Bantu ke longoka dyaka ve na kunwana bamvita. **4** Konso muntu ke kwenda vwanda na yisi ya yinti ya yandi ya vinu mpe na yisi ya yinti ya yandi ya fike, ata muntu ke talisa yandi boma.» Ni yandi mosi Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **5** Na yina me tadila bantu nyonso ya bayinsi ya nkaka, konso muntu ke tumamaka na banzambi ya yandi. Kasi beto, konso ntangu, beto ke tumamaka na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya beto, bantangu nyonso. **6** Yave ke na kutuba: «Na kilumbu yina, mu ke yamba bayina ke na bifuma. Mu ke vukisa bayina ba bingisaka, bayina mu talisaka mpasi. **7** Mu ke sala ti bayina ke na bifuma, bawu kuvwanda bayina ke bikana moyo. Mu ke sala ti bayina ba tulaka na lweka, bawu kukuma bantu ya ngolo. Yave ke yala bawu kuna na mongo ya Siyone, kubanda ntangu yayi tii bantangu nyonso. **8** Nge, mwa yinzo ya kibandu ya bankebi ya bibulu, mongo ya fyoti yina kele na sika ya ndumba ya Siyone, nge ke kuzwa dyaka lutumu yina vwandaka na nge na ntama. Ndumba ya Yelusalemi ke kuma dyaka mbanza ya kintinu.» **9** Na ntangu yayi, samu na yinki nge ke na kulooka? Na sika ya nge, ntinu kele ve? Mupesi-malongi ya nge kele dyaka ve samu ti nge tala mpasi mutindu kento yina ke na kubuta? **10** Nge, ndumba ya Siyone, tala mpasi mpe yawula mutindu kento yina ke na kubuta samu ti na ntangu yayi, nge ke basika na mbanza mpe nge ke kwenda zinga na bilanga. Nge ke kwenda tii na Babilone, mpe kuna, ba ke kuula nge. Ni kuna, Yave ke katula nge na maboko ya bambeni ya nge. **11** Na ntangu yayi, bayinsi mingi me vukana samu na kunwanisa nge. Bawu ke na kutuba: «Bika ti ba sumuna mbanza ya bawu. Bika ti meso ya beto kutala kumwangana ya Siyone!» **12** Bantu yayi zaba ve mabanza ya Yave. Bawu me bakula ntete ve mayindu ya yandi. Yandi me vukisa bawu mutindu ba ke yonzikaka matiti na kisika yina ba ke kabulaka matiti na bambuma ya yawu. **13** «Nge ndumba ya Siyone, telama mpe dyatikisa! Mu ke sala ti nge vwanda na ngolo mutindu ngombe yina kele na mampoka ya bisengo mpe yina kele na makulu ya kisengo ya mbwaki. Nge ke nika bantu ya makanda mingi. Bima nyonso ya bawu yina nge ke botola ke kuma ya Yave. Bimvwama nyonso ya bawu ke vwanda ya Mfumu ya ntoto nyonso.»

5 Na ntangu yayi, ndumba ya bankonga ya binwani, sala bansamba na nzutu ya nge! Bambeni me zunga beto. Ba ke na kubula yinti na dibundi ya zuzi ya Isayeli. **2** «Nge, Betelemi Efalata, nge kele kizunga yina me lutila fyoti na kati ya bizunga ya Yuda. Na nge ke basika, samu na munu, mfumu yina ke yala Isayeli. Yandi kele katuka bantangu ya kulutila ntama.» **3** «Ni yawu yina, Nzambi ke yekula bawu tii na ntangu yina kento yina ke buta fwana kubuta. Bampangi ya yandi yina ke bikana moyo ke vutuka na sika ya bantu ya Isayeli.» **4** «Yandi ke telama mpe ke twadisa bawu na ngolo ya Yave, na bunene ya Nkumbu ya Yave, Nzambi ya yandi. Bantu ya yandi ke zinga mbote. Bunene ya yandi ke vwanda tii na bandilu ya ntoto.» **5** «Ni yandi ke natina beto kizunu.» «Ntangu bantu ya Asili ke kwiza na yinsi ya beto, mpe ke kota na bayinzo ya beto yina kele na bibaka ya lukengolo, beto ke fidisa bantwadisi nsambwadi mpe bamfumu nana, samu na kunwanisa bawu.» **6** «Na bambele ya mvita, bawu ke tula na yisi ya luyalu ya bawu yinsi ya Asili. Na binwanunu ya bawu, ba ke tula na yisi ya luyalu ya bawu Nemelode, yinsi ya Asili.» «Mpe mfumu yina ke kuula beto na maboko ya bantu ya Asili, ntangu yandi ke kwiza na yinsi ya beto mpe ke kota na kizunga ya beto.» **7** Bantu ya Yakobi yina ke bikana moyo, ke vwanda mutindu kinoko yina me katuka na Yave, na kati-kati ya bantu mingi ya bayinsi ya nkaka. Bawu ke vwanda mutindu mabete ya mvula na zulu ya matiti. Bawu ke sosaka ve ti muntu kusadisa bawu. Bawu ke vingilaka ve ti bantu kupesa bawu kima. **8** Na kati-kati ya bayinsi, na kati-kati ya bantu mingi ya bayinsi ya nkaka, bantu ya Yakobi, yina ke bikana moyo, ke vwanda mutindu nkosi na kati-kati ya bibulu ya mfinda. Bawu ke vwanda mutindu mwana ya nkosi na kati-kati ya bana ya mameme. Bisika nyonso yandi ke luta, yandi ke dyata mpe ke pasula kibulu mpe ata muntu ke katula yandi yawu. **9** «Nwanisa mitantu ya nge mpe kufwa bambeni ya nge nyonso!» **10** Yave ke na kutuba: «Na kilumbu yina, mu ke kufwa bampunda ya beno mpe mu ke zimbisa bapusu-pusu ya beno ya mvita. **11** Mu ke mwangisa bambanza ya yinsi ya beno. Mu ke mwangisa bisika ya beno ya kutungama na bibaka ya lukengolo. **12** Mu ke zimbisa bampandu na kati-kati ya beno. Beno ke vwanda dyaka ve na bantu yina ke talaka mambu. **13** Mu ke katula banzambi ya beno ya biteki. Mu ke katula matadi yina beno telemisaka mutindu bidimbu. Beno ke fukimina dyaka ve bima yina beno yidikaka beno mosi. **14** Mu ke zenga makunzi ya beno ya nzambi Asela. Mu ke mwangisa bambanza ya beno. **15** Na nkele ya munu ya kulutila, mu ke vutula yimbi na bantu yina me manga na kutumama na munu.»

6 Beno kuwa mambu yina Yave ke na kutuba: «Telama, funda munu na mantwala ya myongo, mpe bika ti myongo ya fyoti kuwa nge. **2** Myongo, beno kuwa mutindu Yave ke na kufunda. Balufulu ya ngolo ya ntoto, beno kuwa! Yave ke na kufunda bantu ya yandi, yandi ke na mambu na bantu ya Isayeli.» **3** «Beno bantu ya munu, yinki mu me sala beno? Na wapi mambu mu me lembisa beno? Beno pesa munu mvutu! **4** Mu basisaka beno na yinsi ya Ngipiti, mu kuulaka beno na bundongo. Mu fidisaka na mantwala ya beno Moyize, Aloni mpe Miliyame. **5** Beno bantu ya munu, beno bambuka moyo na mambu ya yimbi yina Balake, ntinu ya Mowabe, zolaka sala beno mpe mambu

yina Balame, mwana ya Bewole, zabisaka yandi. Katuka na Sitime tii na Ngilengale, beno talaka nyonso yina mu salaka samu na ludedomo ya munu Yave.» **6** «Yinki mu ke nata na ntwala ya Yave? Yinki mu ke nata samu na kwenda fukama na ntadisi ya Nzambi ya mazulu? Mu ke kwenda pesa yandi minkayulu ya kuyoka ya bana ya bangombe ya mvula mosi? **7** Yave ke ndima ti mu natina yandi mafunda ya mameme ya bakala? Mu natina yandi mafunda ya mizumba ya mafuta? Mu pesa yandi mwana ya munu ya ntete ya bakala mutindu munkayulu samu na yimbi ya munu? Mu pesa yandi mwana ya munu samu na masumu ya munu mosi?» **8** Nge muntu, ba me zabisa nge mambu yina kele mbote. Mambu yina Yave ke na kulomba na nge ni yayi: «Sadila mambu ya kusungama, vwanda na luzolo ya kukwikama. Tambula na Nzambi ya nge na kukuluka nyonso.» **9** Yave ke na kuzonza na bantu ya mbanza, mpe yandi ke vuukisa bayina ke zitisa nkumbu ya yandi. Yandi ke na kutuba: «Beno kuwa, beno bantu ya kifumba ya Yuda, beno nyonso bayina me yonzama na mbanza! **10** Mu ke ndima ti bantu ya yimbi kukutikisa bimvwama ya kulaba na bayinzo ya bawu? Mu ke ndima ti bawu sadila Efa ya luvunu yina ke na kusombola munu? **11** Mu nungisa bayina ke na kusadila bipezolo ya luvunu? Mu nungisa bayina kele na bitezolo ya luvunu ya bakilo? **12** Bamvwama ya mbanza ke sadilaka yimbi samu na kuvwama, bantu ya mbanza yango ke vunaka bantu mpe bawu me fuluka na luvunu. **13** Na yina, mu me banda na kufidisa beno bampasi, mu ke mwangisa beno samu na masumu ya beno. **14** Beno ke kudya kasi beno ke yukuta ve, beno ke vwanda kaka na nsatu. Nyonso yina beno ke bumba beno ke sadila yawu ve. Mpe kana beno me bumba, mu ke mwangisa yawu na muzingu. **15** Beno ke mwanga bambuma, kasi beno ke yonzika yawu ve. Beno ke kamuna bambuma ya olive, kasi beno ke sadila ve mafuta ya yawu. Beno ke kamuna bambuma ya vinu, kasi beno ke kunwa ve vinu ya yawu. **16** Beno ke na kulanda mavanga ya yimbi ya ntinu Omeli mpe mavanga nyonso ya dikanda ya ntinu Akabe. Beno ke na kulanda mutindu ya bawu ya kusadila. Na yina, mu ke mwangisa mbanza ya beno mpe bantu ya nkaka ke seka beno. Mpe beno ke vwanda na nsoni yina me kumina bantu ya munu.»

7 Kyadi samu na munu! Mu kele mutindu kilokoti ya bambuma ya ntangu ya kisiwu, mutindu muntu me kwenda sosa bikanka ya bambuma ya vinu kana ba manisaka na kuyonzika yawu: Ya ke dyaka na ata kikanka ya bambuma ya kudya, ata mosi na bambuma ya fike ya ntete-ntete yina mu ke zolaka mingi. **2** Muntu ya kukwikama kele dyaka ve na yinsi, Ya ke dyaka na ata muntu ya kusungama, bawu nyonso ke na kusosa na kukubama samu na kufwa muntu, konso muntu ke na kusadila mpangi ya yandi mutambu. **3** Maboko ya bawu me mesanaka na kusala yimbi. Bamfumu kele na bandombolo, Bazuzi ke lombaka musendo. Bantu ya mfunu ke na kulakisa, na pwelele nyonso, luzolo ya bawu ya mbongo, mpe bawu ke wisanaka samu na kulungisa yawu. **4** Muntu ya kulutila mbote na kati ya bawu kele mutindu matiti ya basende. Muntu ya kusungama me lutila yimbi na mankundya mingi. Yayi ni kilumbu yina zabisaka minkebi ya beno, mimbukudi. Yawu kele kilumbu ya kitumbu ya beno. Ntangu yayi bawu ke vwanda na nsoni. **5** Kukwikila ve na mpangi ya nge. Kutula ve kivuvu na ndiku ya nge. Sala keba na mambu yina nge ke basisa na yinwa ya nge, ata na kento yina ke lalaka mfulu mosi na nge. **6** Samu ti, mwana ya bakala ke na kusafula tata ya yandi. Mwana ya kento ke na kutedimina mama ya yandi. Mutindu mosi, kento ya makwela na bokilo ya yandi ya kento. Mbeni ya konso muntu, ni muntu ya dikanda ya yandi. **7** Kasi samu na munu, mu ke tala kaka Yave. Mu ke vingila Nzambi ya mpulusu ya munu. Nzambi ya munu ke kuwa munu. **8** Nge mbeni ya munu, kuyangalala ve samu na mpasi ya munu! Samu ti, kana mu me kubwa, mu ke telama, kana mu kele na kati ya kitombe, Yave kele nsemo ya munu. **9** Mu me sala masumu na ntadisi ya yandi. Ni yawu yina, mu fwana kuvibidila nkele ya Yave, tii na ntangu yina yandi ke nwanina munu. Yandi ke vutula munu luve ya mambu nyonso ya munu. Yandi ke vutula munu na nsemo, mpe mu ke tala ludedomo ya yandi. **10** Na ntangu bambeni ya munu ke tala mutindu yina, bawu ke fuluka na nsoni. Yandi yina vwandaka zabisa munu ti: «Wapi sika kele Yave, Nzambi ya nge?» Ba ke dyatikisa bawu mutindu poto-poto ya bala-bala mpe beto ke tala yawu. **11** Kilumbu yina ba ke tunga dyaka bibaka ya nge, bandilu ya yawu ke kwenda ntama. **12** Na kilumbu yina, bantu ke katuka na yinsi ya Asili mpe na bambanza ya Ngipiti, kubanda na Ngipiti tii na nzadi ya Efalate, kubanda na mubu mosi tii na mubu ya nkaka, mpe kubanda na mongo mosi tii na mongo ya nkaka. **13** Ntoto ke kuma yinsi ya kuyuma samu na yimbi ya bantu yina ke zingaka kuna. Mpe samu na mavanga ya bawu ya kufwanakana ve. **14** Na mukawa ya nge, twadisa bantu ya nge, mukangu yina kele mvwilu ya nge. Yandi ke na kuvwanda yandi mosi na kati ya mfinda, na kati-kati ya bayinti ya bambuma. Bika ti bawu kwenda kudya na Basane mpe na Ngalaade mutindu na ntangu ya ntama. **15** Mu ke lakisa nge mambu ya ngitukulu, mutindu na bilumbu yina nge basikaka na Ngipiti. **16** Bantu ya bayinsi ya nkaka ke tala yawu, ata ti bawu kele bantu ya bayinsi ya lulendo, bawu ke fuluka na nsoni. Bayinwa ya bawu ke kangama, mpe bawu ke zola dyaka ve na kuwa. **17** Bawu ke kudya ntoto mutindu nyoka, mutindu mwa bibulu yina ke syelumukaka na ntoto. Bawu ke basika na biswamunu ya bawu na kutekita nyonso, samu na kwiza talana na ntadisi ya Yave, Nzambi ya beto. Boma ke kuzwa bawu mpe bawu ke banda na kuvwanda na boma ya nge. **18** Wapi Nzambi yina kele mutindu nge? Yandi yina ke katulaka yimbi, ke lemvokilaka masumu ya bantu ya yandi yina bikanaka ya moyo. Nkele ya yandi ke zingilaka ve bantangu nyonso, samu ti yandi ke zolaka na kulakisa beto luzolo ya yandi ya kukwikama. **19** Yandi ke tala dyaka beto kyadi, yandi ke dyata yimbi ya beto. Nge ke losa masumu nyonso ya beto na kati ya yisi ya mubu. **20** Nge ke lakisa bumbote ya nge na bantu ya dikanda ya Yakobi, mpe luzolo ya kukwikama ya nge na dikanda ya Abalayami, mutindu na ntangu ya ntama, ntangu nge kudyaka ndefi na bankooko ya beto.

Nawume

1 Bambikululu samu na Ninive. Dibuku ya lumoni ya Nawume, muntu ya bwala Elekose. **2** Yave kele Nzambi ya kimbanda mpe yina ke vutulaka yimbi. Yave ke vutulaka yimbi mpe nkele ya yandi ke ya kusakana ve. Yave ke vutulaka yimbi na bambeni ya yandi, mpe yandi ke dasukilaka bawu. **3** Yave ke dasukaka mbangu ve, lulendo ya yandi kele nene, kasi Yave ke bikaka ve na kupesa kitumbu na muntu yina me sala yimbi. Yandi ke tambulaka na kati, ya kimbongila mpe kitembo ya ngolo. Matuti kele fundu-fundu yina makulu ya yandi ke nangunaka. **4** Yandi ke ngalaka mubu, yandi ke yumisaka yawu, yandi ke yumisaka banzadi nyonso. Matiti ya kizunga Basane mpe ya mongo Kaamele ke na yuma. Bifulu ya yinsi ya Libane ke na kubeba. **5** Myongo ya nene ke na kuningana na mantwala ya yandi mpe myongo ya fyoti ke na kumwangana. Na mantwala ya yandi, ntoto na bima nyonso yina ke zingaka na yawu me kumaka kidi-kidi. **6** Nani lenda vibidila na mantwala ya nkele ya Yave? Nani lenda zinga mantwala ya tiya ya nkele ya yandi? Nkele ya yandi ke yalumukaka bisika nyonso mutindu tiya. Matadi ke mwanganaka ntadisi ya yandi. **7** Yave kele mbote, yandi kele kiswamunu na ntangu ya mpasi, yandi ke bakaka bunkete ya bayina ke bumbamaka na sika ya yandi, **8** ata ti mupepe ya bampasi ke na kufula. Yandi ke kufwaka bambeni ya yandi, yandi ke landaka bawu tii na kati ya kitombe ya lufwa. **9** Samu na yinki beno ke na mabanza ya yimbi na Yave? Ni yandi ke manisa na kufwa bambeni nyonso ya beno, mpe bawu ke kwamisa dyaka beno ve. **10** Ata ti bawu me kuma mutindu bansende yina kele ya kukangama yawu na yawu kisika mosi, mpe mutindu bantu me kunwa malafu, bawu ke nyenga mutindu matiti ya kuyuma. **11** Nge Ninive, ni na sika ya nge me basika muntu yina ke na mabanza ya yimbi na Yave. **12** Yave ke na kutuba na bantu ya Yuda: «Ata ti bambeni ya beno kele mingi mpe ba ke na ngolo, bawu nyonso ke kufwa mpe ata muntu ke bikana. Mu talisaka beno mpasi mpe nsoni, kasi mu ke sala dyaka beno mutindu yina ve. **13** Ntangu yayi, mu ke kuula beno na maboko ya bambeni mpe mu ke zenga basinga yina ba kangaka beno.» **14** Samu na nge Ninive, Yave me baka lukanu yayi: Nge ke kuzwa dyaka ve bana yina ke vwanda na nkumbu ya nge. Na kati ya bayinzo ya banzambi ya nge, mu ke katula biteki yina ba yidikaka na yinti to na kisengo. Mu ke kubika ndyamu ya nge, samu ti, na meso ya munu, nge ke dyaka dema ve. **15** Bantu ya Yuda, beno tala na zulu ya myongo, muntu yina ke na kunata nsangu ya mbote, nsangu ya kizunu. Beno sala mikembo ya beno. Beno nata na sika ya Nzambi, bima nyonso yina beno bakaka lukanu ya kupesa yandi, samu ti, muntu ya yimbi yina vwandaka talisa beno mpasi kele dyaka ve na lulendo.

2 Ba ke na kwiza samu na kunwanisa nge Ninive. Beno keba bibaka ya mbanza. Beno kengidila banzila, beno vwanda na kibakala, mpe beno kubama samu na mvita. **2** Samu ti, Yave ke vutula buzitu ya bana Yakobi, mutindu mosi mpe ya bantu ya Isayeli, samu na bilanga ya bawu ya vinu, yina bambeni mwangisaka mpe bebisaka. **3** Binwani ya bambeni kele na binwanunu ya kisengo ya mbwaki mpe me lwata binkuti ya mbwaki. Ntangu bawu ke kubamaka na kunwana, bisengo ya bapusu-pusu ya bawu ya mvita ke lemaka mutindu tiya mpe bawu ke ningisaka madyonga ya bawu. **4** Bapusu-pusu ya mvita ke basikaka bisika mingi mpe na babala-bala, samu na kunwana. Yawu kele mutindu milaka ya tiya mpe yawu ke na mbangu mutindu lusyemo. **5** Ntinu ya Ninive ke bokilaka binwani yina ke na kibakala, kasi bawu ke kwendaka kubwa na nzila. Na nswalu nyonso, bawu ke belamaka pene-pene ya bibaka ya lukengolo samu na kubumbama. **6** Myelo yina ke talaka na banzadi fungukaka na ngolo nyonso, yinzo ya kintinu kubwaka. **7** Ba bakaka kiteki yina vwandaka mutindu nzambi ya bawu ya kento, mpe ba nataka yawu. Bisadi ya bakento yina vwandaka bongisa kiteki yango, vwandaka dila mutindu mabembe, maboko na zulu ya yintu. **8** Katuka ntama, mbanza Ninive vwandaka mutindu kizinga ya maza, kasi ntangu yayi, maza ya yawu ke na kubasika. «Beno telama, beno telama», kasi ata muntu vwandaka tala na manima. **9** Ba botola palata na wolo, samu ti mbanza yayi ke na bimvwama mpe bima ya ntalu ya mutindu na mutindu yina ke manisaka ve. **10** Ba me botola, ba me bebisa, mpe me mwangisa bima nyonso. Bantu nyonso ke dyaka ve na kibakala, makulu ya bawu me lemba. Bawu nyonso ke na kutekita, bizizi ya bawu me kuma ya kyadi. **11** Wapi mutindu me kuma kisika yina vwandaka ya bankosi? Ni kisika yina bana ya bankosi vwandaka kudya. Ntangu nkosi vwandaka kwenda na mbingu, ata kima vwandaka talisa bana ya bankosi boma. **12** Nkosi ya mbakala vwandaka kufwa mpe kupasula bibulu, samu na bankosi ya nkento mpe bana ya yandi. Misuni ya bibulu yina yandi vwandaka kufwa, yandi vwandaka fulusa yawu, na kati ya mabulu yina bawu ke bumbamaka. **13** Yave, Nzambi ya lulendo ke na kutuba: «Nge Ninive mu ke pesa nge kitumbu, bapusu-pusu ya nge ya mvita ke nyenga, bana ya nge ya bankosi ke kufwa na mvita, mu ke baka bima nyonso yina beno botolaka, mpe ba ke kuwa dyaka ve bandinga ya bantumwa ya nge.»

3 Kyadi samu na mbanza yina ke kufwaka bantu, mbanza ya kufuluka na luvunu mpe na mavanga ya yimbi. Yawu ke bikaka ve na kubotola bima ya ngana. **2** Ba ke na kuwa: Makelele ya bikoti, makelele ya makalu yina ke na kututana, makelele ya bampunda yina ke na kwendaka dumuka, mpe makelele ya bapusu-pusu ya mvita yina ke na kudenda. **3** Bayina ke nataka bampunda ya mvita ke na kuluta, meno ya bambele ya bawu ke na kubasisa milaka ya tiya, madyonga ya bawu ke na kulezima, bamvumbi ke ya kutentasana, yawu kele mingi mpe lutangu ya yawu ke ya kuzabakana ve. Bantu ke na kulenda dyaka ve, na kutambula na babala-bala samu na bamvumbi. **4** Samu na kindumba ya yandi ya kulutila, Ninive kento ya kindumba vwandaka benda makanda, samu na kitoko ya yandi ya kulutila mpe samu na kindoki ya yandi, yandi vwandaka benda makanda. Yandi vwandaka tekisa bayinsi na kindumba ya yandi mpe makanda na kindoki yandi. **5** Ni yawu yina, mu ke semba nge, mu ke nanguna dizwela ya nge tii na kizizi ya nge. Mu ke lakisa kipene ya nge na bantu ya bayinsi mpe mu ke sala ti bimfumu nyonso kutala nsoni ya nge. Ni Yave, Nzambi ya lulendo me tuba yawu. **6** Mu ke katula kitoko ya nge, mu ke talisa nge nsoni mpe mu ke sala ti nge vwanda kifwani. **7** Na yina, konso muntu yina ke tala nge, ke kwenda kima na kulooka mutindu yayi: «Ninive me mwangana! Nani ke tadila yawu kyadi?» Wapi kisika mu ke kuzwa muntu yina ke kindisa nge? **8** Ninive, nge ke na kubanza ti nge me lutila mbanza Tebese mfunu? Mbanza Tebese vwandaka ya kutungama na kati-kati ya maza ya nzadi ya Nile, maza zungaka yawu mpe ni yawu vwandaka sala lukengolo ya mbanza. **9** Yinsi ya Nubi mpe Ngipiti, vwandaka bisika, yina katukaka ngolo ya nge ya ntangu nyonso. Bantu ya Pute mpe ya Libi kele bayina vwandaka sadisa nge. **10** Kasi yandi mpe, ba katulaka bantu ya Tebese na kunata bawu na yinsi ya nzenza. Na ntangu ya bawu mpe, ba kufwaka bana ya bawu na magambu nyonso.

Ba kangaka bakalaka ya bawu, na basinga ya bisengo, mpe ba bulaka dzeke, samu na kukabula bakuluntu ya bawu. **11** Ninive, nge mpe ke kuma, mutindu muntu me kola na bampasi yawu ke dyamisa nge. Na ntangu ya nge mpe, nge ke sosa kiswamunu, samu na kubumbama mbeni ya nge. **12** Bibaka ya nge nyonso ya ngolo yina nge tungaka samu na lukengolo ya nge kele mutindu bayinti ya fike ya kufuluka na bambuma ya ntete. Kana ba ningisa yawu, bambuma ke kubwa na kati ya yinwa, ya muntu yina zola kudya yawu. **13** Bantu yina me bikana na nge kele kaka mutindu bakento na bakento. Myelo ya yinsi ya nge me funguka yawu mosi na mantwala ya bambeni ya nge samu ti, tiya me nyengisa bikangulu ya nge. **14** Bantu ya Ninive, beno teka maza, samu ti beno kufwa ve na mpwila ya maza, ntangu bambeni ke kwiza zunga beno beno yidika dyaka bibaka yina ke kebaka beno, beno kota na poto-poto, beno dyata ntoto ya kulamba samu na kuyidika bibiliki. **15** Kasi ata ti beno sala mutindu yina, beno ke kufwa na tiya, na mvita mbele ke kufwa beno. Beno ke kuma mutindu makasa yina makonko me kudya. Beno kuma mingi mutindu makonko ya fyoti. Beno kuma mingi mutindu nkonga ya makonko ya nene. **16** Nge me sala ti bantu ya nge ya mumbungu, kuma mingi kulutila bambwetete ya mazulu. Bawu me kuma mutindu makonko yina ke na kudumukaka. **17** Bayina ke kebaka yinsi ya beno, bawu ke kuma mingi mutindu makonko, mpe bantwadisi ya beno ke kuma mingi mutindu nkonga ya makonko yina ke bumbamaka na kati ya bayinti na ntangu ya madidi kana ntangu me basika, bawu me zimbana, kasi wapi kisika bawu me kwenda, wapi bawu? **18** Nge ntinu ya Asili, bantwadisi ya nge nyonso me lala yimeni pongi, bamfumu ya bambulu-mbulu ya nge ke na kusala dyaka kima ve, bantu ya nge kele ya mwangana na zulu ya myongo mpe ata muntu ke yonzika bawu. **19** Bampasi ya nge ke na lusalusu ve, bamputa ya nge ke beluka ve, bayina nyonso ke na kuwa nsangu ya bampasi yina me kumina nge, ke na kubula maboko na kilengi. Ya tsyelika, nani nge talisaka ve mpasi?

Abakuke

1 Yayi ni mambu yina mumbikudi Abakuke talaka na kati ya lumoni. **2** Aa, Yave! Tii wapi ntangu mu ke lomba na nge na kusadisa munu kasi nge ke na kuwa munu ve? Mu ke na kuyawula na sika ya nge: Tala bampasi, kasi samu na yinki nge ke na kupesa mvutu ve? **3** Samu na yinki nge ke na kulakisa munu mambu ya yimbi? Mpe wapi mutindu nge ke na kundima na kutala bantu na kati ya bankwamusu? Na mantwala ya munu, mu ke na kutala kaka mwangusulu mpe bampasi. Na bisika nyonso, kufundasana mpe kuswana ke na kulutila. **4** Ni yawu yina, ba ke na kuzitisa dyaka ve Musiku mpe lufundusu ke na kusalama dyaka ve na ludedomo. Muntu ya yimbi ke na kununga na mantwala ya muntu ya mbote samu ti, banzengolo ke na kusalama mbote ve. **5** Beno tala mambu yina ke na kusalamaka na kati ya bayinsi ya nkaka, beno pamuka mpe beno yituka samu ti, na ntangu yina beno kele ntete moyo, ya kele na dyambu ke salama. Dyambu ya yango, beno ke kwikila na yawu ve, kana ba zabisa beno yawu. **6** Mu ke sala ti ba-Kalede kwiza na sika ya beno, bantu yayi ya nsisi mpe yina ke na kyadi ve. Bawu ke tambulaka na bayinsi nyonso, samu na kwendaka kubotola bantoto ya ngana. **7** Bawu ke na ngolo, bawu ke talisaka boma mpe samu na lunangu ya bawu, bawu ke salaka mutindu bantima ya bawu ke zolaka. **8** Bampunda ya bawu me lutila mbangu na bayingo mpe bampunda yango me lutila dyaka mbangu na bayimbwa ya mfinda yina ke sosaka madya ya bawu na nkokila. Bayina ke nataka bampunda ya bawu ke katukaka ntama mpe bawu ke dumukaka mutindu ngo-nuni ke bwilaka madya ya yandi. **9** Bawu ke kwizaka na ngolo nyonso samu na kusala mvwanzi mpe bawu ke talaka ata fyoti na manima. Bawu ke yonzikaka bankole mutindu munyenge. **10** Ni bawu ke sekaka bantinu, mpe bamfumu kele mutindu kisakununu ya Bawu. Bawu kele ve na boma ya bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya lukengolo mpe samu na kubotola yawu, bawu ke fulusaka ntoto na ngaanda ya kibaka, kubanda na yisi tii na zulu. **11** Bawu ke lutaka mutindu mupepe ya ngolo, bawu ke talaka ngolo ya bawu mutindu nzambi ya bawu. **12** Aa, Yave! Katuka ntama, nge kele ve Nzambi ya munu ya longo? Beto ke kufwa ve! Yave, nge soolaka ba-Kalede samu na fundisa beto. Ditadi ya munu, nge bokilaka bawu samu na kupesa beto kitumbu! **13** Meso ya nge me lutila kuvwanda ya kuvedila, yawu lenda tala mambu ya yimbi ve mpe nge lenda kundima ve na kutala bantu ya nge na kati ya bampasi. Samu na yinki nge ke na kubika ti bantu ya bantima ya yimbi kunyokola bantu? Samu na yinki nge me vwanda swii na ntangu bantu ya bantima ya yimbi ke na kufwa bayina me lutila bawu na ludedomo? **14** Samu na yinki nge ke na kutala bantu mutindu bambisi ya maza to bibulu ya fyoti-fyoti yina kele ve na ntwadisi? **15** Ba ke bwilaka bantu na ndoba mutindu mbisi. Bawu ke bendaka bantu na bampwasa. Ba ke yonzikaka yawu na mutete mpe bawu ke kumaka na kilengi ya kulutila. **16** Ni yawu yina, bawu ke pesaka bampwasa ya bawu minkayulu mpe ke yokaka mananasi samu na yawu. Ni na bampwasa yango, bawu ke kuzwaka misunya yina ke na mafuta mpe madya ya kitoko. **17** Na yina, bawu ke basisaka bambisi na bampwasa ya bawu samu na kufwa dyaka bantu ya bayinsi, ata kutala bawu kyadi?

2 Mu ke bika ve kisika ya munu ya kukengaka. Mu ke vwanda kaka ya kutelama na zulu ya bibaka mutindu nkebi samu na kusosa kuzaba yinki Nzambi ke zabisa munu mpe wapi mutindu yandi ke pesa munu mvutu samu na kuyawula ya munu. **2** Yave me pesa munu mvutu yayi: Sonika lumoni yayi, sonika yawu na zulu ya matadi, samu ti yawu zingila mpe ti ba tanga yawu mbote. **3** Ntangu me lunga ntete ve, samu ti lumoni yayi kusalama, ya ke dyaka ntama ve na kusalama. Yawu ke salama, yawu ke vuna ve. Kana yawu salama ve na mbangu, vingila kaka, yawu ke salama. **4** Tala: «Muntu yina ke na mabanza ya yimbi ke kufwa, kasi muntu ya kudedama ke zinga samu na kukwikama ya yandi. **5** Ya tsyelika, malafu ke vunaka. Muntu ya lunangu ke pemaka ve, yandi ke yukutaka ve mutindu yinsi ya bantu ya kufwa mpe mutindu lufwa. Yandi ke botolaka yinsi mosi na mosi, samu na kukutika mpe kuyala bantu ya bayinsi yina. **(Sheol h7585)** **6** Kasi na manima, bantu ya bayinsi yango nyonso ke banda na kwendaka sala masolo samu na kufinga mpe kuseka yandi.» Bawu ke tuba mutindu yayi: «Kyadi na nge yina ke bakaka bimvwama ya ngana. Mambu yayi ke tatamana tii wapi ntangu? Nge ke na kufuluka kaka na bamfuka. **7** Bayina nge ke na kudefa, ba lenda basikila nge na mpamukunu ve? Bawu ke sala nge ve mutindu nge ke salaka bawu? Nge ke kuma kisakununu ya bawu. **8** Mutindu nge botolaka bima ya bantu ya bayinsi mingi, bawu mpe, ke botola bima ya nge samu na menga ya bantu yina nge mwangisaka, mpe samu na bampasi yina nge vwandaka talisa bayinsi, bambanza mpe bantu yina ke zingaka kuna.» **9** «Kyadi na nge! Yinzo ya nge me fuluka na bimvwama ya kulaba mpe nge ke talaka ti mutindu nge kele mvwama, ata mpasi lenda kukumina nge. **10** Mambu yina nge ke na kusala, ke talisa dikanda ya nge nsoni. Mutindu nge ke na kubebisa bayinsi mingi, nge ke na kubebisa luzingu ya nge. **11** Matadi ya bibaka ke looka, mpe makunzi ya muludi ke pesa yawu mvutu.» **12** «Kyadi! Na muntu yina, ke tungaka mbanza ya yandi na zulu ya menga, mpe ke tungaka bwala na mavanga ya yimbi. **13** Mambu nyonso yayi kele ve kisalu ya Yave, Nzambi ya lulendo? Bisalu nyonso yina bantu ke salaka ke vwandaka na ndandu ve. Bantu ya bayinsi ke na kutala kaka mpasi ya mpamba. **14** Na yina, yinza nyonso ke fuluka na luzabu ya nkembo ya Yave mutindu maza ke fulusaka mubu.» **15** «Kyadi na nge! Nge yina ke pesaka mpangi ya nge malafu ya kulutila ngolo samu ti yandi kola mpe nge tala kipene ya yandi. **16** Nge ke na kufulukaka na nsoni kasi na nkembo ve. Nge mpe kunwa mpe katula bilele ya nge na mantwala ya bantu! Yave ke manisa nkele ya yandi nyonso na sika ya nge mpe nkembo ya nge ke kituka nsoni. **17** Kunyokola yina nge vwandaka nyokola bantu ya Libane, ke vutukila nge. Nge kufwaka bibulu ya bawu, bibulu ya bawu mpe ke nwanisa nge samu na menga ya bantu yina nge mwangisaka mpe samu na kukwamisa yina nge vwandaka kwamisa bayinsi, bambanza mpe bantu yina ke zingaka kuna. **18** Wapi ndandu kele na kiteki? Ya ke kaka kima ba me yidikila na kisengo yina ke na kulakisa bantu luvunu. Muntu yina ke yidikaka biteki ke tulaka kivuvu ya yandi na bima yina ke zonzaka ve?» **19** «Kyadi na nge! Nge ke na kuzabisa na mwa kitini ya yinti: "Vumbuka" to na ditadi yina ke zonzaka ve: "telama" ata ti yawu lenda kuzabisa nge ata dyambu ve! Ata ti ba fuka yawu na wolo mpe palata, yawu ke na luzingu ve. **20** Kasi, Yave kele na kati ya Yinzo ya yandi ya longo. Konso muntu na zulu ya ntoto kudingama na mantwala ya yandi!»

3 Yayi ni lusambulu yina mumbikudi Abakuke salaka mutindu nzimbu ya kyadi. **2** Yave, mu me kuwa mambu yina nge me tuba, mpe mu me kuma na boma. Yave, sala mambu yango na ntangu ya beto. Lakisa yawu na bantu ya ntangu ya beto mpe ata ti nge ke ya kudasuka, fwila beto kyadi. **3** Nzambi me katuka na kizunga ya Temane, Nzambi ya longo me katuka na mongo ya Palane. Bunene ya yandi ke na kufulusa zulu,

mpe nkembo ya yandi me fulusa ntoto nyonso. **4** Nsemo ke banda na kulezima. Balusyemo yina ke basikaka na kati ya diboko ya yandi, kele mansweki ya ngolo ya yandi. **5** Kiyoolo ke na mantwala ya yandi, mpe na ntangu yandi ke tambulaka, dibawu ke basikaka na makulu ya yandi. **6** Ntangu yandi ke telamaka, ntoto ke ninganaka. Ntangu yandi ke talaka bayinsi, yawu ke tekitaka na boma. Myongo ya bantangu nyonso ke mwanganaka, myongo ya fyoti ya ntama ke kubwaka. Katuka ntama, kaka ni mutindu yayi yandi ke tambulaka. **7** Mu ke na kutala mutindu bayinzo ya lele ya bantu ya Kusane me kumwangana mpe bantu ya Midyane ke na kuningana samu na bankwamusu. **8** Yave, nge ke dasukilaka banzadi? Nkele ya nge kele samu na banzadi? Nge ke dasukilaka mubu, ntangu nge ke yulukaka na zulu ya bampunda to na zulu ya bapusu-pusu ya mvita? **9** Nge me kubika munani ya nge. Bandefi ya nge kele mutindu makonga. Nge ke pasulaka ntoto na maza. **10** Ntangu myongo ke talaka nge, yawu ke tekitaka. Ntangu bamvula ya ngolo ke nokaka, yawu ke dyamisaka ntoto, ntangu mubu ke dasukaka, bimpo ya yandi ke kumaka tii na zulu. **11** Ntangu dyonga ya nge ke basisaka nsemo, mpe na ntangu nsemo ya dyonga ya nge ke lezimaka, Ntangu na ngonda ke ninganaka ata fyoti ve. **12** Nge ke tambulaka na ntoto na kudasuka nyonso, nge ke dyataka bayinsi na nkele nyonso. **13** Nge kwizaka samu na kukuula bantu ya nge mpe samu na mpulusu ya Masiya ya nge. Nge me bwisa mfumu ya dikanda ya bantu ya yimbi. Nge me manisa na kufwa bawu mpe bampangi ya bawu. **14** Nge me tobola bayintu ya bamfumu ya bambeni na makonga ya bawu mosi. Bambeni ke na kukwiza mutindu mupepe ya ngolo. Bawu ke na kusala milolo ya nsayi samu na kumwangisa beto, mpe samu na kufwa mputu yina vwandaka me bumbama. **15** Nge me tambula na zulu ya mubu na bampunda ya nge, na zulu ya bimpo ya ngolo. **16** Ntangu mu kuwaka mambu yayi, mu yitukaka. Ntangu mu kuwaka ndinga yina, bikoba ya munu vwandaka tekita na boma mpe nzutu ya munu nyonso lembaka. Mu vwandaka vingila kilumbu ya kyadi ata kuningana, samu na kwenda kunwanisa bantu yina ke na kukwamisaka beto. **17** Na yina, yinti ya fike ke buta dyaka ve. Bayinti ya vinu ke pesa ve bambuma. Bayinti ya olive ke buta ve. Bilanga ke pesa ve madya. Mameme ke vwanda dyaka ve na kati ya balupangu. Bampaka ya bangombe ke vwanda dyaka ata na ngombe mosi ve. **18** Mu ke vwanda na kilengi samu na Yave, mu ke yangalala samu na Nzambi, Muvuukisi ya munu. **19** Yave kele Mfumu ya munu, yandi kele mpe Ngolo ya munu, yandi ke pesaka makulu ya munu ngolo mutindu makulu ya bankabi. Ni yandi ke salaka ti mu tambula na zulu ya myongo. Samu na mfumu ya miyimbidi, ba ke yimbilaka mukunga yayi na bansambi.

Sofoni

1 Yayi kele mambu yina Yave zabisaka na Sofoni na ntangu yina Yosiya mwana ya Amone vwandaka ntinu ya Yuda. Sofoni vwandaka mwana ya Kuse. Kuse vwandaka mwana ya Ngedalya, Ngedalya vwandaka mwana ya Amalya mpe Amalya vwandaka mwana ya Ezekyase. **2** Yave ke na kutuba mutindu yayi: «Mu ke kufwa bima nyonso yina ke zingaka na ntoto. **3** Mu ke kufwa bantu na bibulu, bandeke na bambisi ya maza, mu ke kufwa bantu ya bantima ya yimbi, na nyonso yina ke salaka ti ba sala yimbi. Mu ke bika ata muntu na ntoto.» Ni mutindu yina Yave me tuba. **4** «Mu ke pesa kitumbu na bantu ya Yuda mpe na bantu ya Yelusalemi. Mu ke katula na kisika yayi bima yina ba ke sadilaka na lusambulu ya Baale mpe mu ke zimbisa bankumbu ya banganga-nzambi ya nzambi yina. **5** Mu ke kufwa bantu yina ke yulukaka na zulu ya miludi ya kuyalumuka ya bayinzo samu na kusambilaka binwani ya mazulu. Mpe bayina ke fukamaka na mantwala ya munu Yave mpe ke kudyaka ndefi na nkumbu ya nzambi Meleke. **6** Mu ke kufwa bayina nyonso ke pesaka munu Yave mukongo, bayina ke sosaka munu ve mpe ke sosaka ve bamvutu ya bawu na sika ya munu.» **7** «Beno vwanda swii na mantwala ya Yave, Mfumu, samu ti kilumbu yina Yave ke fundisa yinza me kuma pene-pene! Yave me kubika munkayulu, yandi me vedisa bayina yandi bokilaka.» **8** Yave me tuba: «Na kilumbu ya munkayulu, mu ke pesa kitumbu na bamfumu, bana ya bantinu mpe bayina nyonso ke lwataka na mutindu ya banzenza. **9** Na kilumbu yina, mu ke pesa kitumbu na bayina nyonso ke sambilaka munu na kwenda kudumuka mutindu bantu yina zaba Nzambi ve ke sambilaka banzambi ya bawu ya biteki mutindu bayina zaba ve Nzambi. Bayina nyonso ke fulusaka yinzo ya mfumu ya bawu na bimvwama yina ba kuzwaka na kusadila banzila ya yimbi, na kubaka na ngolo nyonso mpe na kusadila luvunu. **10** Na kilumbu yina, na Yelusalemi, munu Yave ke na kutuba, kulooka ya bantu ke wakana na mwelo yina ba ke bokilaka mwelo ya Bambisi, bidilu ke wakana na Mbanza ya Malu-malu mpe makelele ya ngolo ke wakana na zulu ya myongo. **11** Beno bantu ya Mbanza ya banda, beno dila, samu ti bantu nyonso ya mumbungu ke kufwa, ba ke kufwa bantu nyonso yina ke salaka mumbungu. **12** Na ntangu yina, mu ke baka mwinda mpe mu ke sosa mbanza Yelusalemi. Mu ke pesa kitumbu na bantu nyonso, yina ke zingaka na mbanza yayi na kizunu, ata kusala kima, mutindu lubo ya malafu, bayina ke na kutuba: "Yave lenda kusala kima ve, ata ya vwanda ya mbote to ya yimbi!" **13** Na yina, bantu ya nkaka ke botola bawu bimwvama na ngolo mpe ba ke mwangisa bayinzo ya bawu. Bawu ke tunga bayinzo kasi bawu ke zinga na kati ya yawu ve, bawu ke kunda bilanga ya bayinti ya vinu kasi bawu ke kunwa ve malafu ya yawu.» **14** Kilumbu ya nene ya lufundusu ya Yave me kuma pene-pene, yawu me kuma pene-pene, mpe yawu ke na kukwiza na nswalu nyonso, nkwizulu ya kilumbu yina, ke sala ti bantu kudila na ngolo, bayina mpe ke na kibakala ke lomba ti ba sadisa bawu! **15** Kilumbu yina ke vwanda kilumbu ya nkele ya kulutila, kilumbu ya kyadi mpe ya boma ya ngolo, kilumbu ya kumwangisa mpe ya lufwa. Yawu ke vwanda kilumbu ya mpimpa mpe ya kitombe ya kulutila, kilumbu ya kufuluka na matuti ya ndombe mpe na dibungi ya ngolo. **16** Na kilumbu yina, makelele ya bakulumenta mpe milolo ya mvita ya binwani ke wakana samu na bambanza yina kele ya kutungama na bibaka ya ngolo yina kele na bayinzo ya kibandu. **17** Yave ke na kutuba: «Mu ke kotisa bantu na kati ya kyadi ya ngolo, mpe bawu ke tambula mutindu bampofo, samu ti bawu me sala masumu na ntadisi ya munu Yave. Menga ya bawu ke mwangana bisika nyonso, mutindu fundu-fundu, mpe bamvumbi ya bawu ke bola mutindu matiti ya yimbi.» **18** Na kilumbu ya nkele ya Yave, wolo mpe palata ya bawu ke lenda ve na kuvuukisa bawu. Ntoto nyonso ke nyenga na tiya ya kimbanda ya Yave. Ya tsyelika, ya kele dyambu ya nsisi. Yave ke kufwa bantu nyonso yina ke zingaka na ntoto.

2 Beno bantu yina kele ve na nsoni, beno kukitala mbote, mpe beno yindula, **2** ntete beno kuma mutindu matiti ya nyanga ya kuyuma, yina me zimbana na kilumbu mosi, ntete nkele ya kulutila ya Yave kwizila beno, ntete kilumbu ya nkele ya kulutila ya Yave kukumina beno. **3** Beno sosa Yave, beno nyonso bantu ya kukuluka ya yinsi, beno nyonso yina ke tumamaka na misiku ya yandi, beno sadila ludedomo, beno sosa na kuvwanda bantu ya kukuluka na ntadisi ya Yave, samu ti Yave lenda kuvuukisa beno na kilumbu ya nkele ya yandi. **4** Ya tsyelika, ata muntu ke bikana na mbanza Ngaza, mbanza Asekelone ke mwangana, ba ke bingisa bantu ya mbanza Asedode na ntangu ya midi, ba ke bingisa mpe bantu ya mbanza Ekelone na mbanza ya bawu. **5** Kyadi na beno bantu yina ke zingaka na bizunga yina kele pene-pene na mubu, bantu yina katukaka na yinsi ya kisanga ya Kelete, Yave ke na kupesa beno lufundusu yayi: «Kaana, yinsi ya ba-Filisiti, mu ke mwangisa nge, mpe ata muntu ke vwanda dyaka kuna. **6** Kizunga ya nge yina kele pene-pene ya mubu ke kuma kisika yina bibulu ke kudyaka. Yawu ke kituka bayinzo ya mivungi mpe mpaka ya bibulu.» **7** Bantu ya Yuda yina ke bikana na luzingu, ke kwenda zinga na kizunga yina. Bawu ke kwenda kudikila bibulu ya bawu kuna, mpe na nkokila, bawu ke kwenda lala na bayinzo yina bikaka bantu ya Asekelone. Ya tsyelika, Yave, Nzambi ya bawu, ke sala mambu ya mbote samu na bawu, mpe yandi ke bongisa dyaka luzingu ya bawu. **8** «Munu Yave, mu me kuwa mutindu, bantu ya Mowabe mpe ya Amone, ke na kuseka, mpe ke na kusakinina bantu ya munu. Bawu fingaka bawu mpe botolaka dyaka ntoto ya bawu. **9** Na yina, mutindu mu kele moyo, munu Yave, Nzambi ya Lulendo, Nzambi ya Isayeli, mu ke na kutuba mutindu yayi: bambanza Mowabe mpe Amone ke nyenga mutindu bambanza Sodome na Ngomole. Bisika yina ke kituka ntoto ya kuyuma, kaka ni mwa bayinti ya bansende mpe mabulu ya mungwa ke vwanda kuna. Bantu ya munu yina ke bikana na luzingu, ke kwiza baka bimvwama ya bawu mpe ke kuzwa yinsi ya bawu.» **10** Yina kele ni kitumbu bawu fwana kuzwa samu na lunangu ya bawu. Ya tsyelika, bawu me finga bantu ya Yave, Nzambi ya Lulendo, mpe me botola ntoto ya bawu. **11** Na nkele ya yandi, Yave ke tadila bawu kyadi ve, samu ti yandi ke zimbisa banzambi nyonso ya bantu ya ntoto. Na yina, bantu ya bayinsi nyonso yina kele ntama ke sambila Yave, konso muntu na yinsi ya yandi. **12** «Beno mpe bantu ya Etyopi, mu ke sala ti ba kufwa beno na mbele ya mvita.» **13** Yave ke pesa mpe kitumbu na sika ya bantu ya kizunga ya node, mpe ke mwangisa yinsi ya Asili. Yandi ke mwangisa mbanza Ninive mpe yawu ke kuma mutindu ntoto ya kuyuma. **14** Mameme na bibulu ya nkaka ya konso mitindu ke kwiza vwanda na kati ya mbanza ya Ninive: Bandeke ya mpimpa mutindu kimfutu mpe mwa bibulu ya mfinda ke banda na kwiza lala na makunzi ya bayinzo ya kumwangana. Makelele ya bandeke ke banda na kubasikaka na banela ya bayinzo yina. Na bisika ya myelo, bantu ke tala bikunku ya matadi mpe mabaya ya bayinti ya Sedele ya kumwangana. **15** Ni mutindu yina ke kuma mbanza yayi ya kyese, kisika yina bantu ke zingaka na kubanzaka ti, ata dyambu ya yimbi ke kumina bawu, mpe ti mbanza ya bawu me lutila bambanza

nyonso. Ya tsyelika, yawu me mwangana, mpe yawu me kuma kisika ya bibulu ya mfinda. Bantu nyonso yina ke luta kuna, ke yituka mpe ke seka mbanza yina.

3 Kyadi mingi samu na mbanza ya muvusu, mbanza ya kusumuka, mbanza yina ke nyokolaka bantu! **2** Yawu me ndima ve ndinga ya Mfumu yina me bokila yandi, mpe me kuwa ve malongi ya yandi! Yawu me sala ve kivuvu na sika ya Yave, mpe yawu me sosa ve Nzambi ya yandi. **3** Bantwadisi ya yandi kele mutindu bankosi ya kudasuka, bazuzi ya yandi kele mutindu bayingo yina ke salaka mbingu na nkokila mpe ke vwandaka ve na madya ya kudya na suka. **4** Mimbikudi ya yandi ke na lunangu mpe luvunu. Banganga-Nzambi ya yandi me safula, bima yina ba byekaka samu na Nzambi, bawu me tumama ve na Musiku. **5** Na kutala mbote, Yave na kati ya mbanza, ke na kusala ludedomo kasi yimbi ve. Konso suka, yandi ke salaka lufundusu ya mbote, kasi bantu ya bantima ya yimbi ke na kusala yimbi ata kutala nsoni! **6** «Mu me kufwa bantu ya bayinsi nyonso, mu me mwangisa bayinzo ya bawu ya kibandu yina ke ya kutungama na bibaka ya ngolo, mu me bingisa bantu na babala-bala mpe ata muntu ke na kutambula dyaka kuna. Mu me mwangisa bambanza ya bawu mpe ata muntu ke na kuzinga dyaka kuna. **7** Na manima, mu me tuba: Mutindu mbanza yayi ke na kuzitisa munu, mpe ke na kundima bankebosolo ya munu, mu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya kumwangisa yawu. Kasi bayina ke zingaka na mbanza yango ke kaka na nsatu ya kusala mavanga ya yimbi. **8** Na yina, Yave ke na kutuba: Beno vingila kilumbu yina mu ke fundisa bayinsi. Mu me baka lukanu ya kuvukisa makanda na bimfumu samu na kulakisa bawu nkele ya munu ya kulutila. Ntoto nyonso ke nyenga na tiya ya kimbanda ya munu.» **9** «Ya tsyelika, mu ke kitula bantu ya bayinsi nyonso mpe mu ke vedisa bayinwa ya bawu, samu ti bawu nyonso kusambila na Nkumbu ya munu Yave mpe ti bawu kusadila munu na kintwadi. **10** Ya vwanda bayina kele na bisika ya kulutila ntama na nzadi ya Etyopi, bayina ke kumbisaka munu mpe bayina nyonso mu salaka ti ba kwenda na bayinsi ya nzenza, ba ke natina munu minkayulu.» **11** «Na kilumbu yina, beno bantu ya munu, beno ke tala dyaka ve nsoni na mambu nyonso ya yimbi yina beno salaka mpe na nkadulu ya beno ya yimbi. Na yina, mu ke katula na kati ya beno, bayina ke na lunangu ya kulutila, mpe beno ke bika na kulakisa lunangu ya beno na zulu ya mongo ya munu ya longo. **12** Mu ke keba na kati ya beno bantu ya kukuluka mpe bamputu, bawu ke sosa na kubumbama na Nkumbu ya Yave. **13** Bantu ya nkaka ya Isayeli ke sala dyaka ve yimbi, bawu ke vuna dyaka ve, mpe bayinwa ya bawu ke basisa dyaka ve mambu ya luvunu. Bawu ke kudya, ke lala mbote, mpe ata muntu ke talisa bawu boma.» **14** Nge ndumba ya Siyone, sala milolo ya nsayi, beno bula maboko beno bantu ya Isayeli, yangalala na ntima nyonso, nge ndumba ya Yelusalemi. **15** Yave me katula bitumbu yina yandi fidisaka beno. Yandi me kimisa bambeni ya beno. Yave, Ntinu ya Isayeli kele yandi mosi na kati-kati ya beno. Beno ke vwanda dyaka ve na boma ya bampasi. **16** Na kilumbu yina, ba ke tuba na Yelusalemi: «Kuvwanda na boma ve, mbanza Syone, kulemba ve! **17** Yave, Nzambi ya nge kele na nge: Yandi ke na ngolo mpe yandi ke nungisa nge, yandi kele ya kufuluka na nsayi samu na nge, luzolo ya yandi samu na nge ke na kupesa nge luzingu ya malu-malu, yandi ke na kuyangalala mpe ke na kusala milolo ya nsayi samu na nge, **18** mutindu kilumbu ya mukembo.» Yave ke na kutuba: «Mu ke katula kyadi, mu ke katula kizitu ya nsoni yina kele na nge, nge mbanza Yelusalemi. **19** Yayi ni ntangu yina mu ke pesa kitumbu na bayina nyonso me talisa beno mpasi. Mu ke belusa bayina ke na bamputa, mu ke vutula bayina kwendaka na bundongo na bayinsi ya nzenza, mu ke katula nsoni yina ba vwandaka talisa beno mpe bankumbu ya beno ke vwanda nsangu tii na bisika nyonso yina ba vwandaka talisa beno mpasi. **20** Na ntangu yina, mu ke vutula beno na yinsi yayi, mpe mu ke vukisa beno kisika mosi. Mu ke kitula luzingu ya beno, mu ke pesa beno nkembo, mpe nsangu ya beno ke zabakana na bayinsi nyonso. Beno mosi ke tala yawu.» Ni munu Yave me tuba yawu.

Aze

1 Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya sambanu, na mvula ya zole ya kintinu ya Dalyuse, Yave zabisaka mambu ya yandi na sika ya mumbikudi Aze. Yave tumisaka yandi na sika ya Zolobabele mfumu ya Yuda yina kele mwana ya Salatyele mpe na sika ya nganga-Nzambi ya ntete Yeswa mwana ya Yewosadake, samu na kuzabisa bawu ti: **2** «Yave, Nzambi-Mpungu ke na kutuba mutindu yayi: "Bantu ya yinsi yayi ke na kutuba ti ntangu me lunga ntete ve ya kutunga dyaka Yinzo ya munu Yave".» **3** Kasi, Nzambi zabisaka dyaka bawu na yinwa ya mumbikudi Aze mutindu yayi: **4** «"Beno bantu yayi, beno ke na kutala ti yawu kele mbote samu na beno na kuzinga na kati ya bayinzo ya beno ya kitoko mingi ntangu Yinzo ya munu kele kaka ya kumwangana? **5** Ntangu yayi, munu Yave, Nzambi-Mpungu ke na kutuba na beno: Beno yindula mbote na mambu yina ke na kukuminaka beno. **6** Beno ke na kukundaka mingi, kasi bilanga ya beno ke na kubutaka mingi ve, beno ke na kudyaka, kasi beno ke na kuyukutaka ve. Beno ke na kunwaka malafu ya vinu, kasi yawu kele mingi ve samu na kuyangidika beno. Beno ke na kulwataka, kasi beno ke na kutalaka kaka madidi, mpe difuta yina ke kuzwaka kisadi ke manisaka mbangu. **7** Munu Yave, Nzambi-Mpungu ke na kutubila dyaka beno ti: Beno yindula mbote na mambu yina ke na kukuminaka beno. **8** Beno kwenda na myongo samu na kubaka bayinti mpe beno tunga dyaka Yinzo ya munu. Kana beno sala yawu, mu ke yangalala na kilengi ya kuzwa nkembo yina me lunga na kupesa na munu na Yinzo yango. Ni munu Yave me tuba yawu. **9** Beno vwandaka na kivuvu ti bilanga ya beno ke buta mingi, kasi yawu me buta kaka fyoti. Mpe mwa ndambu yina beno nataka na bayinzo ya beno, mu vwandaka me mwangisa yawu na mupepe yina mu fidisaka. Samu na yinki mu me sala mutindu yina? Ni munu Yave, Nzambi-Mpungu ke na kuyufula beno. Ya tsyelika, mu me sala yawu samu ti Yinzo ya munu kele kaka ya kumwangana, kasi konso muntu na kati ya beno, ke na kufwa nzutu samu na yinzo ya yandi. **10** Ni yawu yina, mvula ke na kunoka dyaka ve mpe ntoto ke na kupesa dyaka madya ve. **11** Mu me yumisa yinsi nyonso, ya vwanda: Myongo, bilanga ya bambuma ya faline, bilanga ya vinu, bilanga ya bambuma ya olive mpe bima nyonso yina ke menaka na ntoto. Bantu mpe bibulu me tala mpasi ya kulutila samu na yawu, mpe beno me kuzwa ata ndandu na bisalu nyonso ya beno.» **12** Na yina, Zolobabele mwana ya Salatyele na nganga-Nzambi ya ntete Yeswa, mwana ya Yewosadake, mpe bayina nyonso katukaka na bundongo, kuwaka mambu ya Yave, Nzambi ya bawu yina zabisaka bawu mumbikudi Aze. Na yina, mumbikudi Aze lungisaka mambu yina Yave tumisaka yandi mpe bantu nyonso bandaka na kutumama na Yave. **13** Na manima, Aze, ntumwa ya Yave, zabisaka bawu mambu yayi yina Yave zabisaka yandi na kutuba na sika ya bawu: «Mu kele na beno kintwadi. Ni munu Yave ke na kutuba yawu.» **14** Na yina, Yave kindisaka Zolobabele mwana ya Salatyele yina vwandaka mfumu ya Yuda na nganga-Nzambi ya ntete Yeswa, mwana ya Yewosadake, mpe bayina nyonso katukaka na bundongo. Bawu bandaka bisalu ya kutunga dyaka Yinzo ya Yave, Nzambi ya Binwani, Nzambi ya bawu. **15** Mambu yayi salamaka na kilumbu ya makumi zole na yiya ya ngonda ya sambanu na mvula ya zole ya kintinu ya Dalyuse.

2 Na kilumbu ya makumi zole na mosi ya ngonda ya nsambwadi, na mvula ya zole ya kintinu ya Daliyuse, Yave tumisaka dyaka mumbikudi Aze, na kwenda kuzabisa mambu ya yandi **2** na sika ya Zolobabele mfumu ya Yuda, yina kele mwana ya Salatyele, na sika ya nganga-Nzambi ya ntete Yeswa, mwana ya Yewosadake mpe na sika ya bayina nyonso katukaka na bundongo, samu na kuzabisa bawu ti: **3** «Nani na kati ya beno talaka wapi mutindu Yinzo yayi ya Yave vwandaka kitoko ya kulutila? Kasi ntangu yayi, wapi mutindu beno ke na kutala yawu? Yawu ke na kutalana kwandi ve mutindu kima ya mpamba na meso ya beno? **4** Ni yawu yina, munu Yave ke na kutuba na beno mutindu yayi: Vwanda na kibakala, nge Zolobabele! Vwanda na kibakala, nge nganga-Nzambi ya ntete Yeswa, mwana ya Yewosadake! Beno vwanda na kibakala, beno bayina nyonso katukaka na bundongo! Beno kota na kisalu, samu ti mu kele na beno kintwadi. Ni munu Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **5** Mutindu kele Ngwisani yina mu salaka na beno ntangu beno basikaka na yinsi ya Ngipiti, mpe mutindu Mpeve ya munu kele na kati-kati ya beno, na yina, beno tala boma ve. **6** Ya tsyelika, munu Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: Na mwa ntangu fyoti, mu ke ningisa zulu na ntoto, mubu mpe myongo. **7** Mu ke ningisa bantu ya bayinsi ya nzenza. Bimvwama mingi ya bantu ya bayinsi ya nzenza ke kwiza awa mpe mu ke pesa dyaka Yinzo ya munu yayi kitoko ya kulutila. Ni munu Yave, Nzambi-Mpungu me tuba yawu. **8** Ya tsyelika, wolo na palata ya yinza ya muvimba kele ya munu. Ni munu Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **9** Na yina, kitoko ya Yinzo ya munu yayi ya malu-malu ke lutila kitoko ya Yinzo ya ntete. Mpe ni na kisika yayi mu ke pesa beno kizunu. Ni munu Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu.» **10** Na kilumbu ya makumi zole na yiya ya ngonda ya yivwa, na mvula ya zole ya kintinu ya Dalyuse, Yave zabisaka dyaka mambu ya yandi na sika ya mumbikudi Aze mutindu yayi: **11** «Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: "Kwenda yufula banganga-Nzambi wapi mutindu ya kuzenga dyambu yayi: **12** Kana muntu me kanga na nsongi ya kinkuti ya yandi mwa kitini ya musunya yina me katuka na munkayulu ya Longo, mpe kana ndambu ya kinkuti yina botana na dimpa, na bandunda, na malafu, na mafuta to na konso kima ya kudya, kima yina ya kudya ke kuma ya Longo?"» Banganga-Nzambi vutulaka: «Ve!» **13** Aze yufulaka dyaka: «Kasi, kana muntu kele dyaka ve ya kuvedila samu ti yandi me simba mvumbi, mpe na manima kana yandi simba kima ya kudya, kima yango ke vwanda dyaka ve ya kuvedila?» Banganga-Nzambi vutulaka: «Ee, yawu ke vwanda dyaka ve ya kuvedila!» **14** Na yina Aze zabisaka bawu: «Beno kuwa mutindu Yave ke na kutuba: "Ni mutindu yayi mpe kele bantu ya yinsi yayi mpe bisalu nyonso yina bawu ke salaka. Minkayulu nyonso yina bawu ke pesaka munu ke vwandaka ve ya kuvedila."» **15** Yave tubaka dyaka: «Ntangu yayi, beno tala mbote mambu yina ke salama kubanda bubu yayi. Ntete beno banda na kutunga dyaka Yinzo ya munu, **16** wapi mambu beno vwandaka tala? Ntangu muntu vwandaka kwenda kubaka bakantini makumi zole ya bambuma ya faline na kisika ba ke bumbilaka bima, yandi vwandaka kuta kaka bakantini kumi. Ntangu muntu vwandaka kwenda kubaka balitele makumi tanu ya vinu na kati ya kidunda, yandi vwandaka kuta kaka balitele makumi zole ya vinu. **17** Mu sembaka beno na kubebisa bilanga nyonso ya beno: Mu yumisaka to bolisaka kubanda na myanzi bayinti ya bambuma ya bilanga ya beno, mu nokisa mpe mvula ya matadi, kasi beno vutukaka ve na sika ya munu, Yave. **18** Na yina, kubanda ntangu yayi tii na bilumbu yina ke kwiza, beno tala mbote mambu yina ke salama, mpe beno zimbana yawu ve. Samu ti kilumbu yayi, kilumbu ya makumi zole na yiya ya ngonda ya yivwa, ni kilumbu yina ba me manisa na

kutunga lufulu ya Yinzo ya Yave. **19** Yinki me bikana na kati ya kibumbulu ya bambuma? Ata kima! Bayinti ya vinu, ya fike, ya ba-ngelenade mpe ya olive me buta ve. Kasi kubanda bubu yayi, mu ke sakumuna beno.» **20** Na kilumbu kaka yina ya makumi zole na yiya ya ngonda yango, Yave zabisaka dyaka mambu ya yandi na sika ya mumbikudi Aze. **21** Yave tumisaka yandi na kwenda kuzabisa na sika ya Zolobabele, mfumu ya Yuda, mwana ya Salatyele, mambu yayi: «Munu Yave, Nzambi-Mpungu, ke ningisa zulu na ntoto. **22** Mu ke bwisisa bantinu mpe mu ke manisa lulendo ya bayinsi ya kintinu ya yinza. Mu ke mwangisa bapusu-pusu ya mvita mpe bayina ke nataka yawu. Bampunda ke kufwa mpe bayina ke nataka yawu ke manisa na kufwa bampangi bawu na bawu. **23** Kasi na kilumbu yina, mu ke pesa kisalu ya kusala na nge Zolobabele, mwana ya Salatyele, nge yina kele kisadi ya munu. Nge ke vwanda mfunu mingi na munu mutindu kinyemo ya munu, samu ti ni nge mu me soola. Ya tsyelika, ni munu Yave, Nzambi-Mpungu me tuba yawu.»

Zakali

1 Na ngonda ya nana ya mvula ya zole ya kintinu ya Dalyuse, Yave zabisaka na mumbikudi Zakali, mwana ya Belekya, mutekolo ya Ido, mutindu yayi: **2** «Yave dasukilaka bankooko ya beno». **3** Na yina, zabisa na bantu ya Isayeli: «Yave, Nzambi ya binwani ke na kutuba na beno, beno vutuka na sika ya munu, ni Yave, Nzambi ya binwani me tuba yawu munu mpe ke vutuka na sika ya beno, ni munu Yave, Nzambi ya binwani ke na kutuba yawu. **4** Beno sala ve mutindu salaka bankooko ya beno. Na ntangu ya ntama, mimbikudi ya ntete vwandaka zabisa bawu: Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba, beno bika banzila mpe mavanga ya beno nyonso ya yimbi, kasi bawu kuwaka ve mpe tumamaka ve. Ni Yave me tuba yawu. **5** Wapi bankooko ya beno? Mimbikudi mpe ke ntete moyo? **6** Na yina, mambu mpe misiku yina mu pesaka na bisyelo ya munu mimbikudi, yawu kumaka ve na bankooko ya beno? Bankooko ya beno sobaka nkadulu mpe ndimaka ti mu bakaka lukanu ya kusemba bawu mutindu vwandaka nkadulu mpe mavanga ya bawu.» **7** Na kilumbu ya makumi zole na yiya ya ngonda ya kumi na mosi, ngonda yina ba ke bokilaka Sebate, na mvula ya zole ya kintinu ya Dalyuse, mambu ya Yave kuminaka na mumbikudi Zakali, mwana ya Belekya, mutekolo ya Ido. Mambu yango ni yayi: **8** Na mpimpa, mu talaka muntu mosi ya kuvwanda na zulu ya mpunda ya mbwaki, yandi vwandaka na kati ya dibenga na kati-kati ya bayinti yina ba ke bokilaka miite. Na manima ya yandi, ya vwandaka na bampunda ya mbwaki, ya mwa mbwaki mpe ya mpembe. **9** Mu yufulaka yandi: «Mfumu ya munu, bampunda yayi zola kutuba yinki?» Mbazi yina vwandaka zonza na munu vutulaka: «Mu ke zabisa nge yinki yawu zola kutuba.» **10** Muntu yango yina vwandaka na kati-kati ya bayinti ya miite tubaka: «Ni bantu yina Yave fidisaka samu na kutambula na yinza.» **11** Bayina vwandaka na zulu na bampunda ya nkaka vutulaka na mbazi ya Yave yina vwandaka na kati-kati ya bayinti ya miite: «Beto me tambula na yinza mpe beto me tala ti yinza nyonso kele swii mpe ata muvusu kele ve.» **12** Na yina, mbazi ya Yave tubaka dyaka: «Aa, Yave, Nzambi ya Binwani ya me kuma bamvula makumi nsambwadi katuka ntangu yina nge dasukilaka beto. Tii wapi ntangu nge ke manga na kutala Yelusalemi mpe bambanza ya Yuda kyadi?» **13** Yave pesaka mvutu ya mambu ya mbote mpe ya kukindisa na sika ya mbazi yina vwandaka zonza na munu. **14** Mbazi yina vwandaka zonza na munu, tumisaka munu samu ti mu kwenda tuba mutindu yayi «Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: Mu ke na kimbanda ya kulutila samu na Yelusalemi mpe Siyone. **15** Mu kumaka na nkele ya kulutila na bayinsi yina ke tulaka kivuvu bawu na ngolo ya bawu. Nkele ya munu vwandaka fyoti, kasi ni bayinsi yina salaka ti mpasi ya bantu ya munu kulutila. **16** Ni yawu yina, munu Yave ke na kutuba, mu ke vutuka na Yelusalemi samu na kulakisa ti mu me fwila beno kyadi. Yinzo ya munu ke tungama dyaka mpe ba ke teza Yelusalemi na metele. Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu.» **17** Na manima, mbazi tumisaka munu na kwenda tuba dyaka ti: «Yave, Nzambi ya Binwani me tuba, bambanza ya munu ke fuluka dyaka na bimvwama, Yave ke kindisa dyaka Siyone mpe yandi ke soola dyaka Yelusalemi.» **18** Na lumoni mu talaka mampoka yiya. **19** Mu yufulaka na mbazi yina vwandaka solola na munu: «Mampoka yayi zola kutuba yinki?» Mbazi vutulaka: «Yawu kele mampoka yina mwangisaka bantu ya Yuda, ya Isayeli mpe ya Yelusalemi.» **20** Na manima, Yave lakisaka munu bisadi-bisengo yiya. **21** Mu yufulaka mbazi: «Bantu yayi me kwiza samu na yinki?» Yandi vutulaka: «Yawu kele ni mampoka yina mwangisaka bantu ya Yuda mpe salaka ti, ata muntu lenda dyaka na kuvumbula yintu na mantwala ya bawu. Kasi bisadi-bisengo yayi me kwiza samu na kutalisa bawu boma mpe na kuzenga mampoka ya bayinsi yina telemisaka mampoka ya bawu na yinsi ya Yuda samu na kumwangisa bantu.»

2 Mu talaka dyaka na lumoni, muntu mosi vwandaka na singa ya kutezila na maboko ya yandi. **2** Mu yufulaka yandi: «Wapi kisika nge ke na kukwenda?» Yandi vutulaka, mu ke na kukwenda, samu na kuteza Yelusalemi, samu na kuzaba yinda mpe nene ya yawu. **3** Mpe ntangu mbazi yina vwandaka zonza na munu vwandaka kwenda, mbazi ya nkaka vwandaka kwiza, samu na kubwabana yandi. **4** Mbazi yina vwandaka kwiza, zabisaka na mbazi yina vwandaka kwenda: «Kwenda mbangu na sika ya ntwenya yina me simba singa ya kutezila mpe zabisa yandi mutindu yayi: Mbanza Yelusalemi ke vwanda kaka mwasi, samu ti lutangu ya bantu na ya bibulu yina ke zinga kuna ke vwanda mingi. **5** "Mpe munu, mu ke vwanda kibaka ya tiya yina ke zunga mbanza. Nkembo ya munu ke vwanda na kati-kati ya yawu" ni Yave me tuba yawu.» **6** Yave ke na kutuba: «Ee, beno bayina mu mwangisaka na bisika nyonso, beno basika na bayinsi ya node. Ni Yave me tuba yawu. **7** Ee, beno bantu ya Siyone, beno bayina ke na kuzinga na yinsi ya Babilone, beno basika kuna.» **8** Samu na bantu ya bayinsi yina botolaka bima ya beno, Yave Nzambi ya Binwani, yina me fidisa munu na lutumu ya yandi, ke na kutuba: «Konso muntu yina ke simba beno, yandi ke simba yingo ya disu ya munu. **9** Ya tsyelika, kitumbu yina mu ke pesa na bantu ya bayinsi yina ni yayi: Bayina vwandaka bisadi ya bawu ke botola bawu bima.» Ntangu mambu yayi ke salama, beno ke ndima ti ni Yave, Nzambi ya Binwani tumisaka munu. **10** Yave ke na kutuba dyaka: «Nge ndumba ya Siyone, sala milolo ya nsayi mpe yangalala. Mu ke na kwiza samu na kuzinga na kati-kati ya nge. **11** Na kilumbu yina, bantu ya bayinsi mingi ke kwiza na sika ya munu Yave. Bawu ke kuma bantu ya munu, mpe mu ke vwanda na kati-kati ya nge.» Ntangu yawu ke salama, nge ke ndima ti ni Yave, Nzambi ya binwani tumisaka munu na sika ya nge. **12** Na yina, Yave ke baka Yuda, mutindu kimvwama ya yandi na yinsi ya longo, mpe yandi ke soola dyaka Yelusalemi. **13** Bika ti konso muntu kudingama na ntadisi ya Yave, samu ti yandi ke na kubasika na Yinzo ya yandi ya longo.

3 Yave lakisaka munu Yeswa, mfumu ya banganga-Nzambi, yina vwandaka ya kutelama na mantwala ya mbazi ya Yave, mpe Satana vwandaka ya kutelama na lubakala ya Yeswa samu na kufunda yandi. **2** Mpe Yave tubaka na Satana: «Satana, bika Yave kangisa nge yinwa. Ee, ni Yave me soola Yelusalemi, bika yandi kangisa nge yinwa. Yeswa kele ve mutindu kisisi yina ba me katula na tiya?» **3** Yeswa vwandaka ya kutelama na mantwala ya mbazi, yandi vwandaka ya kulwata binkuti ya mvindu. **4** Mbazi zabisaka na bayina vwandaka na yandi na kukatula Yeswa binkuti yina. Mpe yandi tubaka na Yeswa: «Tala, mu me katula masumu ya nge mpe mu ke lwatisa nge binkuti ya feti.» **5** Mbazi tubaka dyaka: «Beno tula Yeswa yimpu ya bunganga-Nzambi na yintu.» Bawu tulaka yandi yawu mpe lwatisaka yandi binkuti. Mbazi ya Yave vwandaka ya kutelama kuna. **6** Mbazi ya Yave singisaka Yeswa na kutuba: **7** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «kana nge landa banzila ya munu, kana nge sadila misiku ya munu, nge ke kuma ntwadisi ya Yinzo ya munu, nge ke kengidila lupangu ya munu, mpe mu ke tula nge na mulonga ya bayina ke na kusadilaka munu awa.» **8** «Kuwa, nge Yeswa mfumu ya banganga-Nzambi, mutindu

mosi mpe beno banganga-Nzambi yina kele na yandi, beno kele kidimbu ya mambu yina ke kwiza. Mu ke fidisa kisyelo ya munu, ba ke bokila yandi “Mutwikila”. **9** Tala, ditadi yayi mu me tula na mantwala ya Yeswa, yawu kele na meso nsambwadi, na zulu ya ditadi kaka mosi yayi. Munu mosi ke sonika mambu na zulu ya yawu, mpe mu ke katula masumu ya yinsi yayi na kilumbu mosi. Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **10** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba, na kilumbu yina, konso muntu na kati ya beno ke bokila bampangi ya yandi, samu na kwiza kuvukana na kyese na yisi ya yinti ya vinu mpe na yisi ya yinti ya fike.»

4 Mbazi yina vwandaka zonza na munu vutukaka mpe pamusaka munu mutindu ba ke vumbulaka muntu yina kele ya kulala. **2** Yandi yufulaka munu: «Yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala kitentokolo ya minda, ya wolo. Kitentokolo yango kele na minda na zulu ya yawu, mpe na mwa ndonga ya kutudilaka mafuta, na mwa bima nsambwadi yina ke lutisaka mafuta na minda nyonso nsambwadi. **3** Pene-pene ya yawu, ya kele na bayinti zole ya olive, mosi na lweka ya lubakala ya ndonga yina ba ke tudilaka mafuta mpe ya nkaka na lweka ya kento.» **4** Mpe mu yufulaka na mbazi yina vwandaka solola na munu: «Mfumu ya munu, yinki yawu zola kutuba?» **5** Mbazi vutulaka: «Nge zaba ve yinki yawu zola kutuba?» Mu vutulaka: «Ve, Mfumu ya munu, mu zaba ve.» **6** Mbazi vutulaka na munu, tala mambu yina Yave ke na kutuba samu na Zolobabele: «Ya kele ve samu na kibakala to ngolo ya beno, kasi na Mpeve ya munu, ni Yave, Nzambi ya binwani me tuba yawu.» **7** «Nge mongo ya nene, nani nge kele na mantwala ya Zolobabele? Yandi ke mwangisa nge. Yandi ke basisa ditadi ya mfunu mpe ke looka na nsayi na kutuba: “Matondo, matondo” samu na ditadi yayi.» **8** Na manima, mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **9** «Ni Zolobabele me tunga lufulu ya Yinzo ya munu, mpe ni yandi ke manisa na kutunga yawu.» Mpe beno ke ndima ti ni Yave, Nzambi ya Binwani tumisaka munu na sika ya beno. **10** «Samu ti bayina vwandaka tala ntonono ya kisalu mutindu kima ya mpamba ke yangalala ntangu bawu ke tala kitezolo ya kisengo ya mpembe na maboko ya Zolobabele. Minda nsambwadi kele kidimbu ya meso ya Yave yina ke talaka yinza nyonso.» **11** Mu yufulaka Mbazi: «Yinki zola kutuba bayinti zole ya olive yina kele pene-pene ya kitentokolo ya minda?» **12** Mu yufulaka dyaka yandi: «Yinki zola kutuba bintala zole ya olive yina kele pene-pene ya mwa bima zole ya wolo yina ke basisaka mafuta ya nsunga ya mbote?» **13** Na yina, Mbazi vutulaka: «Nge zaba ve yinki yawu zola kutuba?» Mu tubaka ve, mfumu ya munu mu zaba ve. **14** Mpe mbazi tubaka: «Ni bantu zole yina Yave soolaka samu na mafuta, ni bawu kele na ntadisi ya Mfumu ya yinza nyonso.»

5 Na kati ya lumoni mu talaka dyaka, dibuku mosi vwandaka kwenda na zulu. **2** Mbazi yufulaka munu: «Yinki nge ke na kutala?» Mu vutulaka: «Mu ke na kutala dibuku mosi ke na kukwenda na zulu, yinda ya yawu kele Bakude makumi zole mpe nene ya yawu kele Bakude kumi.» **3** Na yina, mbazi tubaka: «Ya kele ni nsingulu yina ke na kumwangana na yinsi nyonso, na lweka mosi ya dibuku yango ba sonikaka: Ba ke bingisa bantu nyonso yina ke labaka na yinsi, na lweka ya nkaka mpe ba sonikaka: Ba ke bingisa mpe bantu nyonso yina ke kudyaka bandefi ya luvunu na yinsi. **4** Yave, Nzambi ya Binwani ke fidisa yawu, samu ti yawu kota na yinzo ya konso muyibi mpe na yinzo ya konso muntu yina ke kudyaka bandefi ya luvunu na nkumbu ya yandi. Nsiingulu yango ke kota na kati ya yinzo mpe yawu ke nyengisa bima nyonso, ya vwanda mabaya to matadi.» **5** Mbazi yina vwandaka zonza na munu tubaka: «Tala na zulu, yinki nge ke na kutala kuna?» **6** Mu yufulaka mbazi: «Ya kele yinki?» Yandi vutulaka: «Ya kele Efa yina ke na kubelama mpe yawu kele ya kufuluka na masumu ya bantu nyonso ya yinsi.» **7** Na mpamukunu, kitapu ya kokote yina vwandaka na zulu ya Efa fungukaka mpe mu talaka kento mosi ya kuvwanda na kati ya Efa yango. **8** Mbazi tubaka na munu: «Kento yayi kele kidimbu ya mambu nyonso ya yimbi.» Mbazi vutulaka kento yango na kati ya Efa, yandi bakaka kitapu ya kokote mpe kangaka Efa yango. **9** Na manima, mu talaka dyaka na zulu, mu talaka bakento zole yina vwandaka belama mpe bawu vwandaka pumbuka. Mupepe vwandaka fula na mapapu ya bawu. Mapapu yango vwandaka mutindu mapapu ya ndeke yina ba ke bokilaka singonye Bakento yango nangunaka Efa mpe bawu nataka yawu na kati-kati ya zulu. **10** Na yina, mu yufulaka mbazi: «Wapi kisika bawu ke na kunata Efa?» **11** Mbazi vutulaka: «Bawu ke na kunata yawu na Babilone, bawu ke tungila yawu yinzo mpe ni kuna ba ke tula kitunga yango samu ti yawu vwanda kuna.»

6 Na kati ya lumoni, mu talaka dyaka bapusu-pusu yiya ya mvita, yawu vwandaka basika na kati-kati ya myongo zole. Myongo yango vwandaka ya bisengo ya mbwaki. **2** Pusu-pusu ya ntete ya mvita, ni bampunda ya mbwaki vwandaka benda yawu, pusu-pusu ya zole ya mvita, ni bampunda ya ndombe vwandaka benda yawu, **3** pusu-pusu ya tatu ya mvita, ni bampunda ya mpembe vwandaka benda yawu, mpe bampunda ya mbwaki ya matodi-matodi vwandaka benda pusu-pusu ya yiya ya mvita. **4** Mu yufulaka mbazi yina vwandaka solola na munu: «Mfumu ya munu, bapusu-pusu yayi ya mvita zola kutuba yinki?» **5** Mbazi vutulaka: «Ya kele ni mipepe yiya ya mazulu yina me katuka na kisika yina yawu ke vwandaka na mantwala ya Mfumu ya ntoto nyonso.» **6** Pusu-pusu ya mvita yina bampunda ya ndombe vwandaka benda, vwandaka kwenda na yinsi ya node, pusu-pusu ya mvita yina bampunda ya mpembe vwandaka benda, vwandaka landa bawu na manima, mpe pusu-pusu ya mvita yina bampunda ya mbwaki ya matodi-matodi vwandaka benda, vwandaka kwenda na sude. **7** Bampunda yina kele na ngolo belamaka na sika ya mbazi mpe bawu lombaka yandi muswa ya kwenda tambula na ntoto. Na yina, mbazi pesaka bawu muswa yayi: «Ee, beno kwenda tambula na ntoto.» Mpe bawu kwendaka, samu na kutambula na ntoto. **8** Na manima, mbazi bokilaka munu mpe yandi tubaka: «Tala, bampunda yina ke na kukwenda na node, bawu ke na kukwenda samu na kukulumuna Mpeve ya Nzambi na yinsi na node.» **9** Mambu ya Yave kuminaka munu mutindu yayi: **10** «Kwenda mpe baka makabu na sika ya Eledayi, Tobya, mpe Yedaya bayina me katuka na yinsi ya nzenza. Bubu yayi, kwenda na yinzo ya Yosiya yina kele mwana ya Sefanya, ni kuna kele bantu yina me katuka na babilone, yinsi ya nzenza. **11** Nge ke baka wolo mpe palata samu na kuyidika yimpu ya kintinu mpe nge ke tula yawu na yintu ya Yeswa, mfumu ya banganga-Nzambi, mwana ya Yosadake.» **12** Mpe nge ke zabisa na yandi mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: Ya kele na muntu awa, ba ke bokila yandi Mutwikila kisika yina yandi ke vwanda bambuma ya mbote ke basika mpe yandi ke tunga dyaka Yinzo ya munu. **13** Ni yandi ke tunga Yinzo ya Yave. Ni yandi ke lwata binkuti yina ke na bidimbu ya kintinu mpe yandi ke vwanda na kiti ya yandi ya kintinu samu na kuyala. Nganga-Nzambi ya nkaka mpe ke vwanda pene-pene ya yandi, bawu zole ke vwanda na kiwisa ya mbote.» **14** «Yimpu ya kintinu ke bikana na kati ya Yinzo ya Yave, samu na kubambukilaka moyo

na Eledayi, Tobya, Yedaya mpe samu na mbote yina salaka, Yosiya mwana ya Sefanya.» **15** Bantu ke katuka ntama samu na kwiza kutunga dyaka Yinzo ya Yave mpe beno ke ndima ti ni Yave, Nzambi ya Binwani tumisaka munu na sika ya beno. Mambu yayi ke salama kaka, kana beno tumama na ndinga ya Yave, Nzambi ya beno.

7 Na kilumbu ya yiya ya ngonda ya yivwa, ngonda yina ba ke bokilaka Kisilewu, na mvula ya yiya ya kintinu ya Dalyuse, Yave zabisaka mambu ya yandi na sika ya mumbikudi Zakali. **2** Bantu ya Betele fidisaka Salesele mpe Lengweme-Meleke na bantu ya yandi samu ti, bawu kwenda bondila Yave, **3** mpe na kuyufula banganga-Nzambi yina kele kuna na Yinzo ya Yave, Nzambi ya Binwani, mpe na mimbikudi kyuvu yayi: «Tii wapi ntangu beto ke tatamana na kudila mpe kumina nsoki na ngonda ya tanu, mutindu beto ke salaka yawu katuka ntama?» **4** Na yina, mambu ya Yave, Nzambi ya Binwani, kuminaka munu mutindu yayi: **5** Zabisa na bantu nyonso ya yinsi mpe na banganga-Nzambi ti: «Ya me kuma bamvula makumi nsambwadi, katuka ntangu yina beno bakaka lukanu ya kumina nsoki na kati ya bidilu kubanda na konso ngonda ya tanu mpe na ngonda ya nsambwadi. Beno minaka nsoki samu na munu?» **6** «Na ntangu beno ke kudyaka mpe ke kunwaka, beno ke salaka yawu ve samu na beno mosi?» **7** Ni mambu yayi ve, Yave zabisaka na mimbikudi ya ntete, ntangu yina mbanza Yelusalemi mpe bambanza yina kele pene-pene vwandaka na kati ya kizunu? Mpe bantu mingi vwandaka zinga na Nengeve mpe na Sefela. **8** Yave tubaka na Zakali mutindu yayi: **9** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «Beno sala lufundusu ya kudedama, beno salasana bumbote mpe beno fwila bampangi kyadi. **10** Beno nyokola ve mifwidi ya bakento, bansaana, bantu ya nzenza mpe bamputu. Beno vwanda ve na mabanza ya kusalasana yimbi.» **11** «Kasi bawu mangaka na kuwa mpe bawu pesaka munu manima, bawu kangaka makutu ya bawu samu ti bawu kuwa ve. **12** Bantima ya bawu kumaka ngolo mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka dyamane, samu na kuwa ve Musiku mpe mambu yina Yave, Nzambi ya Binwani, tubaka na mimbikudi ya ntete na nzila ya Mpeve ya yandi. Na yina, Yave, Nzambi ya Binwani, kumaka na nkele ya kulutila.» **13** Mutindu bawu kuwaka munu ve ntangu yina mu bokilaka bawu, munu mpe ke kuwa bawu ve ntangu yina bawu ke bokila munu. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **14** Mu mwangisaka bawu na bayinsi nyonso yina bawu vwandaka zaba ve. Na manima ya bawu, yinsi ya bawu mpe mwanganaka, ata muntu vwandaka tula dikulu kuna. Yinsi yina vwandaka ya kitoko, bawu kitulaka yawu yinsi ya kyadi.

8 Mambu ya Yave, Nzambi ya Binwani, kuminaka munu mutindu yayi: **2** «Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: Mu ke na kimbanda ya kulutila samu na Siyone, mu ke na nkele ya kulutila mpe mu zola yandi mingi. **3** Yave ke na kutuba, mu ke vutuka na Siyone mpe mu ke zinga na kati-kati ya Yelusalemi. Ba ke bokila Yelusalemi "Mbanza ya kukwikama" mpe mongo ya Yave, Nzambi ya Binwani, ba ke bokila yawu "Mongo ya longo." **4** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: Biboba mingi ya bakento mpe ya babakala, konso muntu na yinti ya yandi na diboko, bawu ke banda na kuvwandaka dyaka na bisika yina bantu ke bakaka mupepe na Yelusalemi. **5** Bisika yango ke fuluka dyaka na bantwenya ya bakento mpe ya babakala, bawu ke banda na kwendaka sakana kuna. **6** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba ti, kana bantu ya Isayeli, bayina katukaka na yinsi ya nzenza ke na kubanza ti mambu yayi lenda kusalama ve na ntangu ya bawu, munu mpe Yave, Nzambi ya Binwani, mu ke ndima ti yawu lenda kusalama ve? Ni munu Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **7** Ni yawu yina, Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: Ya tsyelika, mu ke kuula bantu ya munu bayina kwendaka zinga na bayinsi ya nzenza yina kele na esete mpe na wesete. **8** Mu ke katula bawu kuna mpe bawu ke kwiza zinga na Yelusalemi, bawu ke vwanda bantu ya munu mpe mu ke vwanda Nzambi ya bawu, na kati ya kukwikama mpe ludedomo.» **9** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «Beno vwanda na kibakala! Beno bayina ke na kuwa mambu yina mimbikudi tubaka, na ntangu yina bantu vwandaka tunga lufulu, samu na kutunga dyaka, Yinzo ya Yave, Nzambi ya Binwani. **10** Na ntangu ya ntama, bantu vwandaka kuzwa ve difuta ya bisalu ya bawu mpe bibulu vwandaka na ndandu ve, ata muntu vwandaka lenda na kutambula na kimpwanza samu na bambeni, mu salaka ti bantu kuwisana dyaka ve. **11** Kasi ntangu yayi, mu ke tala beno mutindu mosi ve na bayina katukaka na yinsi ya nzenza, ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **12** Mu ke tula kizunu na kati-kati ya beno: Bilanga ya bayinti ya vinu ke buta bambuma, ntoto ke pesa madya mingi, bamvula ke noka mingi mpe mu ke pesa bima nyonso yayi mutindu kimvwama na sika ya bantu yayi, yina me bikana. **13** Beno bantu ya Yuda mpe ya Isayeli, na ntangu yina beno vwandaka na kati-kati ya bayinsi ya nkaka, beno vwandaka mutindu bantu yina ke na nsingulu. Kasi ntangu yayi, mu ke vuukisa beno mpe mu ke sakumuna beno, beno tala boma ve, beno vwanda na kibakala!» **14** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Mu bakaka lukanu ya kupesa beno kitumbu samu ti bankooko ya beno pesaka munu nkele, mpe mu sobaka ve lukanu ya munu. **15** Kasi, na ntangu yayi mu me soba lukanu ya munu, mu me baka lukanu ya kusala beno mambu ya mbote. Dikanda ya Yuda mpe ya Yelusalemi, beno tala boma ve. **16** Beno ke sala mutindu yayi: Beno sadila butsyelika na kati ya beno, na bisika yina beno ke fundisaka bantu, beno sala lufundusu ya kudedama, yina ke pesaka kizunu. **17** Beno ke vwanda ve na dibanza ya kusala yimbi na bampangi ya beno, beno ke kudya ve bandefi ya luvunu, samu ti mambu nyonso yayi, mu ke yinaka yawu. Ni Yave me tuba yawu.» **18** Mambu ya Yave, Nzambi ya Binwani, kuminaka munu mutindu yayi: **19** «Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: Kumina nsoki ya ngonda ya yiya, ya ngonda ya tanu, ya ngonda ya nsambwadi mpe na ngonda ya kumi, yawu ke kituka bilumbu ya kyese, ya kilengi mpe ya mikembo samu na bantu ya Yuda.» «Beno zola butsyelika mpe kizunu!» **20** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba: «Bantu mingi ke kwiza awa mpe bambanza mingi ke butuka. **21** Na yina, bantu ya mbanza mosi ke tuba na bantu ya mbanza ya nkaka ti: "Beto kwenda sambila mpe kusosa kizizi ya Yave, Nzambi ya Binwani", bantu ya nkaka ke vutula: "Ee, beto ke kwenda kintwadi na beno." **22** Ya tsyelika, bantu mingi mpe bantu ya bayinsi yina ke na lulendo, ke kwiza awa na Yelusalemi, samu na kusosa mpe samu na kubondila, Yave, Nzambi ya Binwani. **23** Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba, na bilumbu yina, bantu kumi bayina ke zonzaka ve ndinga mosi, ke simba Zwife mosi na nsongi ya kinkuti ya yandi mpe bawu ke tuba: "Beto ke kwenda kintwadi na beno samu ti beto kuwaka ti Nzambi kele na beno." »

9 Yayi ni mambu ya Yave. Ndinga ya Yave wakanaka katuka na kizunga ya Adalake yawu kumaka na Damase, samu ti Yave ke talaka ve kaka makanda ya Isayeli, kasi yandi ke talaka mpe bantu nyonso. **2** Ya kumaka mpe na mbanza ya Amate yina kele pene-pene ya Damase, Tile mpe Sidone yina kele bambanza ya bantu yina ke na ndwenga. **3** Bantu ya mbanza

Tile tungaka bibaka ya bawu ya lukengolo. Bawu kumaka na mbongo mingi mutindu fundu-fundu ya ntoto, bawu kumaka mpe na wolo mingi mutindu munyenge. **4** Kasi Mfumu ke botola bimwwama ya bawu, yandi ke bwisa bibaka ya bawu na kati ya mubu, mpe mbanza ya bawu ke nyenga na tiya. **5** Ntangu bantu ya mbanza Asekelone ke tala mambu yayi, bawu ke vwanda na boma. Mpe bantu ya Ngaza ke tekita mingi. Ekelone ke tala nsoni samu ti yandi ke kuzwa dyaka ve lusalusu. Ntinu ya Ngaza ke kufwa mpe ata muntu ke zinga dyaka na mbanza Asekelone. **6** Bana ya yinsi, bayina me butuka na tata to mama ya nzenza ke kwiza zinga na Asedode mpe mu ke bwisa lunangu ya ba-Filisiti. **7** Mu ke sala ti bawu kudya dyaka ve musuni ya kibulu na menga ya yawu to yina ba ke pesaka mutindu makabu na banzambi ya bawu ya biteki. Na yina, ba-Filiseti yina ke bikana ke kuma bantu ya Nzambi, bawu ke kuma mutindu bantu ya kifumba ya Yuda mpe bantu ya mbanza Ekelone ke kuma mutindu ba-Yebuse. **8** Mu ke vwanda pene-pene ya Yinzo ya munu, samu na kukaya-meso na bambeni yina ke lutaka kuna konso ntangu. Ata mbeni mosi ve ke kwamisa dyaka dikanda ya munu, samu ti na ntangu yayi, munu mosi ke na kukengidila yawu. **9** Nge ndumba ya Siyone vwanda na nsayi mingi, mpe ndumba ya Yelusalemi, sala milolo ya nsayi, tala ntinu ya nge ke na kukwiza na sika ya nge, yandi kele ya kusungama mpe yandi me nunga. Yandi kele ya kukuluka, yandi me yuluka na zulu ya mbuluku, na zulu ya mwana ya mbuluku, mwana ya mbuluku ya kento. **10** Yandi ke katula bapusu-pusu ya mvita, na Efalayime mpe na Yelusalemi. Yandi ke zenga munani ya mvita. Yandi ke zonza mambu ya kizunu samu na bayinsi. Kimfumu ya yandi ke banda na mubu mosi tii na mubu ya nkaka, mpe katuka nzadi ya Efalate tii na bandilu ya ntoto. **11** Yave ke na kutuba: «Na yina me tadila nge, samu na ngwisani yina mu salaka na nge na menga, mu ke basisa bankole ya nge yina kele na kati ya dibulu yina me kondwa maza. **12** Beno bankole yina kele na kivuvu mingi, beno vutuka na mbanza ya beno, yina kele na bibaka ya ngolo, bubu yayi mu ke tuba na beno, mu ke sakumuna beno bambala zole. **13** Na yina, bantu ya dikanda Yuda ke vwanda mutindu munani ya munu, mpe bantu ya dikanda ya Efalayime ke vwanda mutindu dyonga ya munu. Mu ke fidisa bantu ya mbanza Siyone samu ti bawu kwenda nwanisa bantu ya yinsi ya Ngelese mpe mu ke sala ti, bawu vwanda mutindu mbele ya muntu yina ke nwanaka bamvita.» **14** Na manima, Yave ke talana na bantu ya yandi mpe dyonga ya yandi ke basika mutindu lusyemo. Mfumu Nzambi ke sika kulumenta, mpe ke kwiza na kati-kati ya mupepe ya ngolo yina me katuka na sude. **15** Yave, Nzambi ya Binwani ke keba dikanda ya yandi. Ba ke dyata mpe ke nika bambeni ya bawu. Ba ke kunwa mpe ke sala makelele mutindu bantu me kola malafu, ba ke fuluka na yawu mutindu mbungu ya menga ya minkayulu yina kele na bansongi ya kiyokolo ya minkayulu. **16** Na kilumbu yina, Yave Nzambi ya bawu ke vuukisa bawu mutindu muvungi ke vuukisaka mameme ya yandi. Bawu ke vwanda mutindu matadi ya ntalu, bawu ke lezima na zulu ya ntoto. **17** Na yina, bantu ke kuma kitoko mpe ke vwanda na luzingu ya mbote! Madya mpe vinu ke pesa ngolo na bantwenya ya bakento mpe ya babakala.

10 Beno lomba na Yave, yandi nokisa mvula ya ndolo, ni Yave ke nokisaka bamvula yina ke vwandaka na mipepe ya ngolo, banzasi mpe balusyemo. Mpe yandi ke sala ti matiti kumena bisika nyonso. **2** Biteki yina beno ke sambilaka ke pesaka beno bamvutu ya luvunu, banganga ya beno ke zabisaka beno mambu ya luvunu, mpe bandosi yina bawu ke zabisaka beno ke na ndandu ve mpe bankindusulu ya bawu kele ya mpamba, ni yawu yina bantu ke na kudyengila mutindu, nkonga ya mameme yina ke na kyadi mpe me kondwa muvungi. **3** Yave ke na kutuba: «Mu kele na nkele ya kulutila samu na mivungi. Mu ke pesa kitumbu na bankombo. Samu ti, Yave Nzambi ya Binwani me kwiza sadisa mameme ya yandi, dikanda ya Yuda mpe yandi ke sala ti bawu kuma mutindu mpunda yina me nunga bamvita. **4** Bamfumu ya mutindu na mutindu ke kwiza basika na kati ya dikanda ya Yuda samu na kutwadisa yawu. Yuda ke vwanda mutindu ditadi ya lufulu, yandi ke vwanda mutindu dikunzi ya yinzo, yandi ke vwanda mpe mutindu munani ya mvita. **5** Mpe bawu ke vwanda mutindu binwani ya ngolo, samu na kudyata bambeni ya bawu mutindu fundu-fundu ya babala-bala. Bawu ke nwana mutindu yina samu ti Yave ke vwanda na bawu kintwadi mpe bambeni ya bawu yina ke nataka bampunda ke kufwa nsoni. **6** Mu ke kindisa dikanda ya Yuda, mpe mu ke vuukisa dikanda ya Yosefi. Mu ke vutula bawu na yinsi ya bawu samu ti mu lakisa dyaka bawu luzolo ya munu mutindu mu salaka yawu ntete mu manga bawu. Samu ti ni munu Yave, Nzambi ya bawu. Mu ke pesa bawu mvutu na balusambu ya bawu. **7** Dikanda ya Efalayime ke vwanda mutindu muntu me nunga bamvita. Bawu ke vwanda na nsayi mingi mutindu bantu me kunwa vinu. Ntangu bana ya bawu ke tala mutindu yina, bawu ke yangalala mpe ke vwanda na kyese mingi samu na Yave. **8** Na yina, mu ke bokila bantu ya munu mpe mu ke vukisa bawu kisika mosi, samu ti mu me kuula bawu mpe bawu ke kuma mingi mutindu bawu vwandaka ntete. **9** Mu me sala ti bawu mwangana na bayinsi mpe ata ti bawu vwanda ntama, bawu ke bambukila munu moyo na lusambulu. Bawu ke buta bana ya babakala mpe bawu ke vutuka awa. **10** Mu ke basisa bawu na Ngipiti mpe na Asili samu na kuvukisa bawu kisika mosi. Mu ke kotisa bawu na Ngalaade mpe na Libane, kasi kisika yango ke vwanda fyoti samu na bawu. **11** Na yina, mu ke lutisa bawu na bantangu ya mpasi mpe mu ke dingimisa mubu mu ke yumisa nzadi ya Nile. Lunangu ya bantu ya Asili ke suka mpe bamfumu ya Ngipiti ke vwanda dyaka ve na lutumu. **12** Mu ke kindisa bantu ya munu, mpe bawu ke tambula na nkumbu ya munu. Ni munu Yave me tuba yawu.»

11 Libane, fungula myelo ya nge, bika tiya kuyoka bayinti ya nge ya sedele. **2** Nge sipelese dila na ngolo samu ti bayinti ya sedele me kubwa, bayinti ya kitoko me manisa na kubeba. Beno bayinti ya finda ya Basane, beno dila na ngolo samu ti, ba me bwisa bayinti ya finda, finda yina bantu vwandaka tala mpasi na kukota. **3** Beno kuwa bidilu ya mivungi samu ti, nkembo ya bawu me suka. Bana ya bankosi ke na kudila na ngolo samu ti, bamfinda yina vwandaka sala kitoko ya nzadi ya Yolodani bebaka. **4** Kilumbu mosi, Yave Nzambi ya munu tubaka na munu mutindu yayi: «Keba mameme ya munu yina ba ke na zola kufwa. **5** Bantu yina ke na kusumba mameme yango ke na kufwa yawu, ata kubanza ti bawu ke na kusala yimbi. Bayina ke na kutekisa yawu ke na kutuba: "Nkembo na Yave, beto me kuma bamvwama!" Ata bawu mosi mivungi, me vwanda ve na kyadi ya mameme ya bawu. **6** Ni yawu yina, munu Yave ke na kutuba ti, mu ke tala dyaka ve bantu ya yinsi yayi kyadi, mu ke yekula konso muntu na maboko ya mpangi ya yandi mpe na maboko ya ntinu ya yandi, bawu ke mwangisa yinsi mpe mu ke kuula ata muntu mosi ve na maboko ya bawu.» **7** Na manima, mu kumaka muvungi ya mameme yina zolaka kufwa. Mu bakaka mikawa zole, ya ntete mu pesaka yawu nkumbu «Bundiku» ya zole «Bumosi» mpe mu bandaka na kukeba mameme. **8** Mu bingisaka mivungi tatu na ngonda mosi, samu ti mu vwandaka lenda dyaka ve na kuvingila mameme, mpe

mameme vwandaka me lemba munu. **9** Na yina, mu tubaka na bawu mutindu yayi: «Mu ke vwanda dyaka ve muvungi ya beno, bayina ke kufwa, ba kufwa ya bawu, bayina ke zimbana, ba zimbana ya bawu, bayina ke bikana, ba kudya bampangi bawu na bawu!» **10** Na manima, mu bakaka mukawa yina mu pesaka nkumbu Bundiku, mu zengaka yawu samu na kufwa ngwisani yina mu salaka na bantu nyonso. **11** Kaka na kilumbu yina, ngwisani vwandaka dyaka ve mpe bantu ya mumbungu ya mameme yina vwandaka tala munu bakulaka ti, ni Yave vwandaka twadisa munu na kusala mutindu yina. **12** Na yina, mu tubaka na bawu: «Kana beno zola, beno pesa munu difuta ya munu, kana beno zola ve, beno bika!» Mpe ba futaka munu makumi tatu ya mbongo ya bisengo. **13** Yave tubaka na munu: Mutindu ba me tala ti mbongo me lutila munu mfunu, kwenda losa yawu na bisadi-bambinda. Mu bakaka mbongo yango, yawu vwandaka makumi tatu ya mbongo ya bisengo mpe mu kwendaka losa yawu na bisadi-bambinda ya Yinzo ya Yave. **14** Na manima, mu zengaka mukawa ya zole yina mu pesaka nkumbu Bumosi, samu na kufwa ngwisani yina vwandaka na kati ya bantu ya Yuda mpe ya Isayeli. **15** Yave tubaka dyaka na munu mutindu yayi: «Sala mutindu ke salaka muvungi yina kele ve na ndwenga. **16** Na yina, mu ke fidisa muvungi ya nkaka na yinsi yayi, yandi ke vingila ve mbote mameme yina ke na kuzimbanaka, mpe yandi ke sosa bawu ve. Yandi ke belusa ve mameme yina me lwala, yandi ke pesa ve mameme yango bima yina ba ke na yawu nsatu, yandi ke kudya mameme yina ke na mafuta mpe yandi ke zenga bawu makulu.» **17** Kyadi samu na muvungi yina kele ve na ndwenga mpe ke bikaka mameme ya yandi! Bika ti diboko ya yandi kuzengana mpe disu ya yandi ya lubakala kutoboka na bamvita! Bika ti diboko ya yandi kufwa mpe disu ya yandi ya lubakala kutala dyaka ve!

12 Yayi ni Mambu ya Yave. Ndinga ya Yave wakanaka na Isayeli. Yave, yina yidikaka zulu na ntoto mpe fulaka mupepe ya luzingu na kati ya muntu, me tuba mutindu yayi: **2** «Mu ke sala ti Yelusalemi kuvwanda mutindu mbungu ya vinu, yina ke lakisa nkele ya munu na sika ya bantu nyonso yina kele pene-pene ya yandi. Yawu ke vwanda mutindu mosi mpe samu na Yuda, ntangu bambeni ke kwiza zunga Yelusalemi samu na kunwanisa yawu. **3** Na kilumbu yina, mu ke sala ti Yelusalemi kuvwanda mutindu ditadi ya kilo samu na bantu nyonso. Bayina nyonso ke sosa na kunanguna yawu ke tala mpasi. Na yina, bayinsi nyonso ya ntoto ke vukana samu na kunwanisa Yelusalemi. **4** Yave ke na kutuba: "Na kilumbu yina, mu ke lawusa bampunda ya bawu, mpe bayina ke nataka yawu ke kuma bazoba, kasi mu ke kaya-meso samu na Yuda. Mpe mu ke kufwa meso ya bampunda ya makanda ya nkaka." **5** Na yina, bamfumu ya Yuda ke banda na kutuba na yisi ya bantima ya bawu: "Bantu ya Yelusalemi ke vwanda ngolo ya beto samu na Yave, Nzambi ya binwani, Nzambi ya bawu." **6** Na kilumbu yina, mu ke sala ti bamfumu ya Yuda vwanda mutindu tiya yina ba me namisa na kati ya mfinda to tiya yina ba me namisa na kati ya matiti. Bawu ke nyengisa bantu ya bayinsi nyonso yina kele pene-pene ya bawu mpe Yelusalemi ke vwanda kaka na kisika yina yawu kele.» **7** Yave ke vuukisa ntete makanda ya Yuda samu ti dikanda ya Davidi mpe bantu ya Yelusalemi kubanza ve ti, bawu me lutila makanda ya Yuda mfunu. **8** Na kilumbu yina, Yave ke vuukisa bantu yina ke zingaka na Yelusalemi: Na kilumbu yina bayina kele ve na ngolo, ke vwanda na ngolo mutindu Davidi. Samu na bawu, bana ya Davidi ke vwanda mutindu Nzambi ya bawu to mbazi ya Yave, yina ke na kutambulaka na mantwala ya bawu. **9** «Na kilumbu yina, mu ke sosa na kufwa bantu ya bayinsi nyonso yina ke kwiza samu na kunwanisa Yelusalemi. **10** Mu ke pesa dikanda ya Davidi mpe bantu yina ke zingaka na Yelusalemi ntima ya lembami mpe ya lusambulu. Na yina, bawu ke sikika meso ya bawu na muntu yina ba me tobola mbanzi. Ba ke dila yandi mutindu ba ke dilaka mwana kaka mosi yina me kufwa, ba ke dila yandi mingi mutindu ba ke dilaka kana muntu me fwila mwana ya yandi ya ntete. **11** Na kilumbu yina, Yelusalemi ke sala matanga ya nene ya kyadi mutindu yina ke salamaka samu na Adade-Limone na dibenga ya Mengido. **12** Makanda nyonso ya yinsi ke sala matanga ya kyadi, konso dikanda na kisika ya bawu: Dikanda ya Davidi ke vwanda na kisika ya bawu, bakento mpe ke vwanda na kisika ya bawu. Dikanda ya Natane ke vwanda na kisika ya bawu, bakento mpe ke vwanda na kisika ya bawu. **13** Dikanda ya Levi ke vwanda na kisika ya bawu, bakento mpe ke vwanda na kisika ya bawu. Dikanda ya Simeyi ke vwanda na kisika ya bawu, bakento mpe ke vwanda na kisika ya bawu. **14** Makanda ya nkaka mpe ke sala mutindu mosi, babakala kisika ya bawu, bakento mpe kisika ya bawu.

13 «Na kilumbu yina, mukelo ya maza ke basika samu na kukatula masumu mpe mvindu ya dikanda ya Davidi mpe ya bantu ya Yelusalemi.» **2** Yave, Nzambi ya binwani, ke na kutuba: «Na kilumbu yina, mu ke zimbisa bankumbu ya banzambi ya biteki na kati ya yinsi yayi mpe ata muntu ve ke bambuka dyaka moyo na yawu. Mu ke bingisa na yinsi yayi mimbikudi ya luvunu mpe bampeve ya yimbi. **3** Na yina, muntu yina ke bikula dyaka, tata mpe mama ya yandi, bayina butaka yandi ke tuba na yandi: "Nge fwana kufwa samu ti nge ke na kuvuna mambu na Nkumbu ya Yave", kaka na ntangu yina yandi ke na kubikulaka, tata mpe mama ya yandi, bayina butaka yandi ke kufwa yandi na mbele. **4** Na kilumbu yina, konso mumbikudi ke tala nsoni ya kubikula samu na balumoni ya bawu. Bawu ke lwata dyaka ve kiyunga ya mpusu ya kibulu samu na kuvuna bantu. **5** Kasi mosi na mosi ke tuba: "Mu kele ve mumbikudi, mu kele kisadi-bilanga mpe mu kele na ntoto ya munu katuka buntwenya ya munu." **6** Kana muntu yufula yandi: "Samu na yinki nge ke na bamputa na maboko?" Yandi ke vutula mutindu yayi: "Ba lwalisaka munu na yinzo ya makangu ya munu."» **7** Na yina, Yave ke na kutuba: «Mu ke sala ti muvungi ya mameme yina kele muntu ya dikanda ya munu kufwa na mbele, muvungi ke kufwa mpe mameme ke mwangana, na manima mu ke kwiza kufwa bana ya mameme.» **8** Yave ke na kutuba: «Na kati ya bandambu tatu ya bantu, bandambu zole ke kufwa kasi ndambu mosi ke vuuka. **9** Ndambu ya bantu yina ke vuuka ke tala mpasi ya kulutila mutindu wolo mpe palata yina ba ke yokaka na tiya samu na kuvedisa yawu. Na yina, bawu ke sambila munu mpe mu ke pesa bawu mvutu na balusambulu ya bawu, "bawu ke vwanda bantu ya munu mpe bawu ke tuba ti: Yave kele Nzambi ya beto."»

14 Yelusalemi, Kilumbu ya Yave ke na kukwiza mpe ba ke kabula bimvwama ya nge na meso ya nge. **2** Mu ke vukisa bantu ya bayinsi nyonso samu na kunwanisa Yelusalemi. Bawu ke baka mbanza, ke mwangisa bayinzo, mpe ke baka bakento na ngolo. Ndambu ya bantu ke kwenda na bayinsi ya nzenza, kasi ndambu ya nkaka ya bantu ke bikana na kati ya mbanza. **3** Yave ke talana mpe yandi ke nwanisa bantu ya bayinsi yina, mutindu yandi ke nwanaka na kilumbu ya mvita. **4** Na kilumbu yina, yandi ke kwenda telama na zulu ya mongo ya ba-Olive, ntama ve na mbanza Yelusalemi, na lweka ya esete ya mbanza. Mongo ya ba-Olive ke pasuka na kati-kati, dibenga

ya nene ke talana kubanda na esete tii na wesete. Ndambu ya mongo ke kwenda na node, ndambu ya nkaka ke kwenda na sude. **5** Beno ke kima na kati ya dibenga ya myongo ya munu, samu ti dibenga ya myongo ke kwenda tii na yinsi ya Asale. Beno ke kima mutindu bankooko ya beno kimaka ntangu ntoto ninganaka na ntangu yina Ozyase vwandaka ntinu ya Yuda. Yave ke kwiza kintwadi na balongo ya yandi. **6** Na kilumbu yina, nsemo ke vwanda ve, madidi mpe madidi ya kulutila ke vwanda. **7** Yawu ke vwanda kilumbu ya mutindu ya nkaka, kaka ni Yave zaba yawu. Mpimpa na ntangu ke vwanda dyaka ve kasi na nkokila, nsemo ke lezima. **8** Na kilumbu yina, mukelo ya maza ke basika na Yelusalemi. Ndambu ya maza ke kwenda na mubu yina kele na esete, ndambu ya nkaka ke kwenda na mubu yina kele na wesete. Yawu ke vwandila mutindu yina na kisiwu mpe na bamvula. **9** Na kilumbu yina, Yave ke kuma ntinu ya ntoto nyonso. Ni Yave Nzambi mosi kaka mpe kaka ni Nkumbu ya yandi ke kemboswa. **10** Yinsi nyonso ke kituka mutindu ntoto ya mudimba ya Yolodani yina ata kima ke menaka ve kubanda na Ngeba tii na Limone na sude ya Yelusalemi. Yelusalemi ke vwanda kaka na zulu ya mongo na kisika yina yawu kele, Kubanda na mwelo ya Bezame tii na kisika yina kele mwelo ya ntete, kubanda na yinzo ya mutela ya yinda ya Ananeele tii na kisika yina ba ke kamunaka vinu ya ntinu. **11** Bantu ke zinga na kati ya mbanza, ba ke mwangisa dyaka yawu ve, Yelusalemi ke vwanda na kizunu. **12** Na yina me tadila bantu yina nwanisaka Yelusalemi, Yave ke pesa bawu kitumbu yayi: Tekila bawu kufwa, banzutu, baludimi mpe meso ya bawu ke bola. **13** Na kilumbu yina, Yave ke kotisa mvwanzi na kati ya bawu mpe ba ke nwana bawu na bawu. **14** Bantu ya Yuda mpe ke nwana na kati ya Yelusalemi. Bawu ke baka bimvwama ya bayinsi nyonso yina kele pene-pene na Yelusalemi mutindu wolo, palata mpe lutangu mingi ya binkuti. **15** Nsembolo ke kubwa na bibulu nyonso, ya vwanda bampunda, bampunda ya ntela ya mwa nkufi, basamo, bambuluku mpe bibulu nyonso yina kele na kisika yina, yawu ke tala mpasi mutindu mpasi ya ntete. **16** Na yina, bantu ya bayinsi yina kwizaka nwanisa Yelusalemi mpe ke ntete moyo, ke kwenda konso mvula kuna na Yelusalemi samu na kusambila Ntinu, Yave, Nzambi ya Binwani mpe samu na kusala mukembo ya mileba. **17** Kasi samu na makanda yina ke kwenda ve na Yelusalemi samu na kuyinama na mantwala ya Ntinu, Yave, Nzambi ya Binwani, mvula ke noka ve na ntoto ya bawu. **18** Kana dikanda ya Ngipiti kwenda ve kuna na Yelusalemi samu na mukembo ya mileba, Yave ke sala ti yawu mpe kutala mpasi mutindu bayinsi ya nkaka yina ke manga na kukwenda na mukembo yango. **19** Yayi kele mpasi yina ke tala Ngipiti mpe bayinsi ya nkaka, bayina ke manga na kukwenda na mukembo yina. **20** Na kilumbu yina, na zulu ya mwa bangunga yina ba ke lwatisaka bampunda, ba ke sonika mutindu yayi: «Ya kele ya kubyekwa samu na Yave.» Banzungu ya Yinzo ya Yave mpe ke vwanda ya kuvedila mutindu bambungu yina ba ke sadilaka na kiyokolo ya minkayulu. **21** Banzungu nyonso yina kele na Yelusalemi mpe na Yuda, ba ke byeka yawu samu na Yave, Nzambi ya binwani. Bayina nyonso ke kwiza samu na kuyoka minkayulu, ke sadila na banzungu yina samu na kulambila na yawu. Na kilumbu yina, muntu ya mumbungu ke vwanda dyaka ve na kati ya Yinzo ya Yave, Nzambi ya Binwani.

Malaki

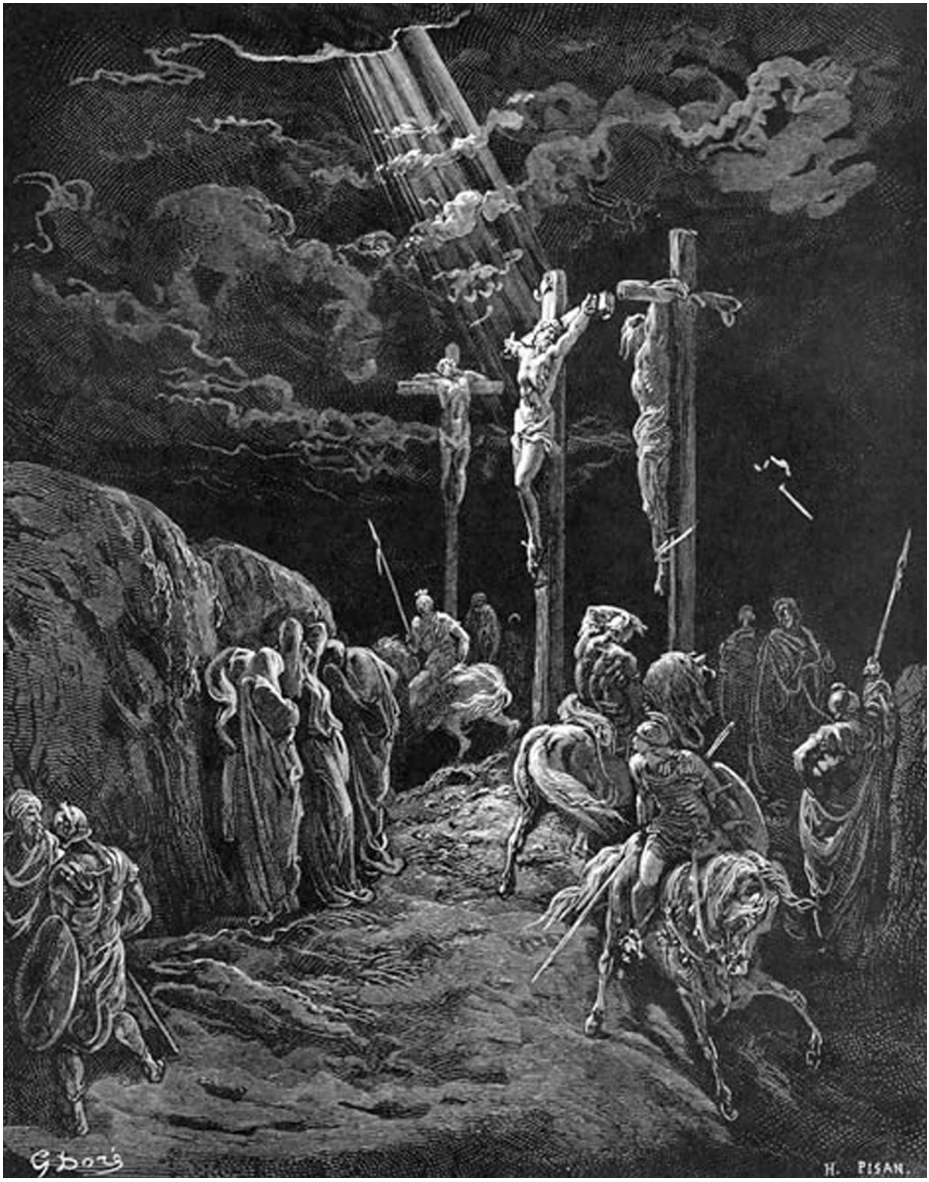
1 Yayi ni mambu ya nzengolo yina Yave pesaka na bantu ya Isayeli na yinwa ya Malaki. **2** Yave tubaka: «Mu zola beno mpe beno ke na kutuba ti, yinki ke na kulakisa ti nge zola beto? Esawu vwandaka ve mpangi ya Yakobi? Kasi mu zolaka Yakobi. Ni Yave me tuba yawu. **3** Mu yinaka Esawu mpe mu salaka ti myongo ya yandi kukuma kisika ya mpamba. Mu pesaka mvwilu ya yandi na bambulu yina ke zingaka na yinsi ya kuyuma. **4** Kana bantu ya Edome tuba: "Ba mwangisaka yinsi ya beto, kasi beto ke tunga dyaka bima nyonso yina mwanganaka." Yave Nzambi ya Binwani ke na kutuba: Bika ti bawu tunga ya bawu, kasi mu ke mwangisa yawu mpe ba ke bokila bawu "yinsi ya yimbi", "bantu yina konso ntangu Yave ke na nkele ya kulutila na bawu". **5** Beno bantu ya Isayeli, ntangu beno ke tala mambu yayi, beno ke tuba: "Yave kele nene, bunene ya yandi kele tii kuluta bandilu ya Isayeli!" » **6** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba na banganga-Nzambi: «Mwana ke zitisaka tata ya yandi, kisadi ke zitisaka mfumu ya yandi. Kana mu kele tata ya beno, wapi buzitu yina beno ke pesaka munu? Kana mu kele Mfumu ya beno, wapi boma beno kele na yawu samu na munu? Beno ke na kusafula Nkumbu ya munu mpe beno ke na kutuba: "Na wapi mambu beto me safula nkumbu ya nge?" **7** Beno ke nataka madya ya kusumuka na zulu ya kiyokolo ya munu ya minkayulu, mpe beno ke na kutuba: "Yinki ya kusumuka beto me sala nge?" Ni na kuzonza: "Mesa ya Yave kele mfunu ve!" **8** Ntangu beno ke natinaka munu bibulu ya kufwa meso, yawu kele yimbi ve? Mpe ntangu beno ke pesaka munu bibulu yina kele na bifuma na makulu to bibulu yina kele na bimbevo, yawu kele yimbi ve? Kana beno pesa bibulu ya mutindu yina na bamfumu ya beno, bawu ke tala yawu mbote? Bawu ke yamba yawu na kyese? Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **9** Na ntangu yayi, mulemvo ya beno, beno meka na kubondila munu Nzambi ya beno, samu ti, mu sadila beno lemvo. Yawu me katuka na sika ya beno. Beno ke na kubanza ti, mu ke yamba beno mbote? Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **10** Nani na kati ya beno ke kanga myelo samu na kunamisa ve ya mpamba tiya na kiyokolo ya munu ya minkayulu? Mu ke yangalalaka ve na beno. Mpe mu ke ndimaka ve minkayulu yina beno ke pesaka munu. Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **11** Kubanda na Esete tii na wesete, bantu ya bayinsi nyonso me zaba bunene ya Nkumbu ya munu. Bisika nyonso, ba ke na kuyoka mananasi ya nsunga ya mbote na Nkumbu ya munu mpe ba ke na kunatina munu minkayulu ya kuvedila, samu ti, bayinsi nyonso me zaba bunene ya nkumbu ya munu. Ni Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu. **12** Kasi beno ke na kukumisa munu muntu ya mpamba na kutuba: Mesa ya Mfumu kele ya kusumuka, mpe madya yina kele kuna kele ya mfunu ve.» **13** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «Beno ke tubaka ti "wapi mutindu ya bankwamusu yayi" mpe beno ke na kutala munu muntu ya mpamba. Minkayulu yina beno ke na kupesa na munu, ni bibulu ya kulaba, yina ke na bifuma na makulu mpe yina ke na bimbevo. Ni mutindu ya minkayulu yina beno ke na kunatina munu. Mu lenda ndima yawu? Ni Yave me tuba yawu. **14** Nsiingulu na muntu na mayuya yina kele na kibulu ya mbakala na kati ya nkonga ya yandi ya bibulu, kasi yandi ke sala nsilulu ya kubaka kibulu ya yimbi mpe kupesa yawu na Mfumu mutindu munkayulu! Ya tsyelika, mu kele Ntinu ya nene, mpe bayinsi nyonso kele na boma mingi ya Nkumbu ya munu. Ni munu Yave, Nzambi ya Binwani me tuba yawu.»

2 Ntangu yayi, beno banganga-Nzambi, beno sala keba. **2** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «Kana beno kuwa ve, kana beno baka ve lukanu ya kukembila Nkumbu ya munu, mu ke fidisa beno nsiingulu, ya tsyelika mu ke siinga beno, mu ke sala ti, lusakumunu kukituka nsiingulu. Ya tsyelika, mu ke siinga lusakumunu ya beno samu ti, beno me baka ve lukanu. **3** Ni yawu yina, mu ke talisa bana ya beno mpasi mpe mu ke losila beno mboloso na bizizi. Matufi ya bibulu yina beno ke na kupesa mutindu minkayulu na minkembo ya beno, ba ke losa beno kintwadi na yawu. **4** Mpe beno ke zaba ti, mu pesaka beno ntumunu, samu ti ngwisani yina mu salaka na bana ya Levi kuzingila. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **5** Ngwisani yina mu salaka na bana ya Levi vwandaka ya luzingu mpe ya kizunu. Mu pesaka yandi yawu, samu ti yandi vwanda na boma ya munu mpe yandi tekita na boma samu na Nkumbu ya munu. **6** Yandi vwandaka longa mambu ya tsyelika mpe ata mambu ya kudedama ve basikaka na yinwa ya yandi. Yandi vwandaka tambula na munu. Yandi vwandaka ya kulunga mpe ya kusungama. Yandi salaka ti bantu mingi soba nkadulu ya bawu ya yimbi. **7** Ya tsyelika, nganga-Nzambi ke lakisaka bantu mutindu ya kuzaba Nzambi mpe ni yandi bantu ke kwendaka tala samu na kuzaba bansalulu ya Musiku. Yandi kele ntumwa ya Yave, Nzambi ya Binwani. **8** Kasi beno, beno me zimbana nzila. Na malongi ya beno ya Musiku, beno me bwisa bantu mingi. Beno me zitisa ve ngwisani ya Levi. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **9** Mu ke sala ti bantu nyonso ya Isayeli kuyina beno mpe kukulula beno, samu ti, beno ke na kulanda ve banzila ya munu mpe beno ke salaka luswaswanu ya bantu na nsalulu ya Musiku.» **10** «Beto nyonso, beto kele ve kaka na tata mosi? Nzambi kaka mosi ve yidikaka beto? Samu na yinki beto ke na kuyinasana mpe beto ke na zitisa ve ngwisani yina Nzambi salaka na bankooko ya beto? **11** Bantu ya Yuda vwandaka ve ya kukwikama. Ba salaka mambu ya ngazi mingi na Isayeli mpe na Yelusalemi. Ba sumunaka kisika ya longo yina Yave ke zolaka mpe bawu kwelaka bakento yina ke sambilaka banzambi ya nzenza. **12** Muntu yina ke sala mutindu yina, Yave ke katula yandi na dikanda ya Yakobi, mutindu mosi mpe muntu yina ke na kupesaka munkayulu na Yave, Nzambi ya Binwani.» **13** «Dyambu ya nkaka yina beno ke salaka ni yayi: Beno ke fulusaka na mansangasa ya beno, kiyokolo ya Yave ya minkayulu. Beno ke na kudila mpe ke na kuyawula samu ti, Yave ke na kuyangalala dyaka ve na makabu ya beno, mpe yandi ke na kundima dyaka yawu ve. **14** Beno ke na kutuba, samu na yinki mambu yayi? Samu ti Yave vwandaka mbangi ya makwela yina nge salaka na kento ya nge, ntangu yina nge vwandaka ntwenya, kento yina nge vunaka. Yandi vwandaka kento ya nge, mpe nge salaka ngwisani na yandi. **15** Muntu ve salaka yawu na dibanza ya mbote. Kaka muntu mosi sakala yawu, kasi samu na yinki yandi salaka yawu? Samu ti yandi vwandaka sosa bana yina Nzambi sadilaka yandi nsilulu. Beno sala keba, muntu ve ke vuna kento ya luzolo, yina yandi kwelaka na buntwenya. **16** Ni yawu yina, Yave Nzambi ya Isayeli, ke na kutuba ti yandi ke yinaka muntu yina ke bingisa kento ya yandi na makwela, yandi kele mutindu muntu yina me lwata yimbi mutindu kinkuti. Beno sala keba na luzingu ya beno mpe beno ke vuna ve. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba yawu.» **17** «Beno ke na kulembisa Yave na masolo ya beno ya mpamba, mpe beno ke na kutuba: "Na yinki beto me lembisa nge?" Beno ke lembisaka munu ntangu beno ke tubaka ti: "Bayina ke salaka yimbi, Yave ke talaka ve yimbi ya bawu, mpe yandi ke yangalalaka na bawu." To ntangu beno ke tubaka: "Wapi sika kele Nzambi ya lufundusu?"»

3 «Mu ke fidisa ntumwa ya munu samu na kuyidikila munu nzila tekila mu kwiza. Na mpamukunu, Mfumu ke kwiza na Yinzo ya yandi, Mfumu yina beno ke na kusosa. Ntumwa ya ngwisani yina beno ke na kuvingila, yandi yayi ke na kukwiza.» Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **2** Nani ke lenda na kuvibidila na kilumbu yina yandi ke kwiza? Nani ke vwanda kaka ya kutelama ntangu yandi ke talana? Samu ti, yandi kele mutindu tiya ya kisadi-bisengo. Yandi kele mutindu sabuni yina ke kumisaka bilele mpembe. **3** Yandi ke vwanda samu na kusulumuna palata na tiya mpe kuvedisa yawu, samu ti yandi ke vedisa bana ya Levi. Yandi ke vedisa bawu mutindu ba ke vedisaka wolo mpe palata. Bawu ke vwanda samu na Yave, bayina ke pesaka minkayulu na ludedomo. **4** Na yina, Yave ke yangalala na minkayulu ya Yuda mpe ya Yelusalemi mutindu yawu vwandaka na ntangu ya ntama, bamvula yina lutaka. **5** «Mu ke kwiza na sika ya beno samu na kufundisa beno. Mu ke kwiza na nswalu na kusala kimbangi ya yimbi samu na bantu ya bampandu, bantu ya kinsuza, bayina ke kudyaka bandefi ya luvunu, bayina ke futaka bisadi ya bawu mbote ve, bayina ke nyokolaka mifwidi mpe bansaana, bayina ke salaka yimbi na banzenza, bayina nyonso ke zitisaka munu ve.» Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **6** «Munu Yave, mu ke sobaka ve, mpe beno, beno ke tatamana na kuvwanda bana ya Yakobi. **7** Kubanda na ntangu ya bankooko ya beno, beno bikaka na kulanda bantumunu ya munu, mpe beno ke sadilaka yawu ve. Beno vutuka na munu, mpe mu ke vutuka na beno. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, ke na kutuba yawu. Kasi beno ke na kutuba: "Na yinki beto ke vutuka na sika ya nge?" **8** Muntu lenda vuna Nzambi? Kasi beno ke na kuvuna munu! Beno ke na kutuba: "Na yinki beto ke na kuvuna nge? Beno ke na kuvuna munu na yina me tadila badime mpe makabu ya nkaka. **9** Beno kele ya kusiingwa, samu ti ni munu beno ke na kuvuna, beno bantu nyonso ya yinsi. **10** Beno nata badime nyonso ya mvwilu ya beno na kati ya bibumbulu ya bimvwama ya munu, samu ti madya kukondwa ve konso ntangu na yinzo ya munu. Beno meka munu, samu na kutala kana mu ke fungula ve banela ya mazulu, mpe kana mu ke kulumuna ve lusakumunu ya kulutila na beno. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **11** Samu na beno, mu ke sala ti makonko kubebisa ve bima yina beno ke kunda, mpe mu ke sala ti bilanga ya beno ya bayinti ya vinu kubuta. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **12** Bantu ya bayinsi nyonso ke siika beno, samu ti yinsi ya beno ke vwanda yinsi ya kuyangalala. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu.» **13** Yave ke na kutuba: «Mambu yina beno ke na kuzonza na munu kele ya kufwanakana ve. Beno ke na kutuba: "Wapi mambu ya kufwanakana ve yina beto me zonza samu na nge?" **14** Ya tsyelika, beno ke na kutuba: "Ya kele mfunu ve na kusadila Nzambi. Beto sadilaka bantumunu mpe beto zingaka na kati ya kyadi, samu na Yave, Nzambi ya Binwani. Kasi beto kuzwaka ndandu ve. **15** Ntangu yayi, beto ke na kutala ti bantu yina ke na kuzinga na mayangi ni bantu ya lunangu. Ni bantu yina ke salaka yimbi ke vwandaka na luzingu ya mbote. Ata ti bawu vweza Nzambi, ata mpasi mosi ke kumina bawu!"» **16** Na yina, bayina ke zitisaka Yave, vwandaka zonzana bawu na bawu. Yave fungulaka makutu mpe yandi kuwaka bawu. Na ntadisi ya yandi, ba sonikaka dibuku mosi ya kubambukaka moyo samu na bayina ke zitisaka mpe ke vuminaka Nkumbu ya Yave. **17** Yave, Nzambi ya Binwani ke na kutuba: «Na kilumbu yina mu ke lakisa lulendo ya munu, bawu ke vwanda mutindu mvwilu ya munu. Mu ke tanina bawu mutindu tata ke taninaka mwana yina ke sadilaka yandi. **18** Na yina, beno ke tala dyaka luswaswanu na muntu ya mbote na muntu ya yimbi. Beno ke tala mpe luswaswanu na muntu yina ke sadilaka Nzambi na muntu yina ke sadilaka ve Nzambi.

4 Ya tsyelika, kilumbu ke na kukwiza. Yawu ke vwanda tiya mingi mutindu kifuule ya tiya. Bantu nyonso ya lunangu mpe ya yimbi ke nyenga mutindu matiti ya nyanga. Kilumbu yango ke kwiza, samu na kuyoka bawu mpe ata muntu ke bikana. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu. **2** Kasi samu na beno yina ke zitisaka Nkumbu ya munu, ludedomo ke talana na beno mutindu ntangu yina ke na kubasika, mpe ke na kunyakisa bimbevo na nsemo ya yandi. Beno ke kuzwa kimpwanza mpe ke dunzumuka mutindu bana ya bangombe me basika na mpaka. **3** Beno ke dyata bantu ya yimbi, samu ti na kilumbu yina, bawu ke vwanda mutindu bombi na yisi ya makulu ya beno. Ni Yave, Nzambi ya Binwani, me tuba yawu.» **4** «Beno bambuka moyo na Musiku ya Moyize, kisyelo ya munu. Ni na yandi mu pesaka misiku mpe bansalulu ya yawu kuna na mongo ya Olebe, samu na bantu nyonso ya Isayeli. **5** «Mu ke fidisa beno mumbikudi Eliya, ntete Kilumbu ya Yave kukuma. Kilumbu yina ke vwanda ya nene mpe ya nsisi. **6** Yandi ke vutula kiwisa na kati ya batata na bana ya bawu mpe na kati ya bana na batata ya bawu. Yawu ke sala ti mu kwiza mwangisa ve yinsi ya beno.»

NEW TESTAMENT

Yesu tubaka: «Tata, lemvokila bawu samu ti bawu zaba ve mambu yina bawu ke na kusala.»
Binwani kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke.
Luke 23:34

Matayi

1 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Yesu-Klisto:
Davidi kele nkooko ya Yesu-Klisto, mpe Abalayami kele
nkooko ya Davidi. **2** Abalayami butaka Isaki. Isaaki butaka
Yakobi, mpe Yakobi butaka Yuda na baleki ya Yuda. **3** Yuda
butaka Falese mpe Zala (mama ya bawu vwandaka Tamale).
Falese butaka Esome, mpe Eselome butaka Alame. **4** Alame
butaka Aminadabe. Aminadabe butaka Nasone, mpe Nasone
butaka Salemone. **5** Salemone butaka Bowaze, mpe Layabe
vwandaka mama ya Bowaze. Bowaze butaka Obede, mpe Lute
vwandaka mama ya Obede. Obede butaka Yisayi, **6** mpe Yisayi
butaka ntinu Davidi. Davidi butaka Salomoni. (Ni mama ya yandi
vwandaka ntete kento ya Uli). **7** Salomoni butaka Lobowame.
Lobowame butaka Abya, mpe Abya butaka Asa. **8** Asa butaka
Yosafate. Yosafate butaka Yolame, mpe Yolame butaka Ozyase.
9 Ozyase butaka Yotame. Yotame butaka Akaze, mpe Akaze
butaka Ezekyase. **10** Ezekyase butaka Manase. Manase butaka
Amone, mpe Amone butaka Yozyase. **11** Yozyase butaka
Yekonya na baleki ya yandi na ntangu ba nataka bantu ya yinsi
ya Isayeli na mbanza Babilone. **12** Ntangu bawu vwandaka
bankole na mbanza Babilone, Yekonya butaka Salatyele, mpe
Salatyele butaka Zolobabele. **13** Zolobabele butaka Abiwude.
Abiwude butaka Elyakime, mpe Elyakime butaka Azole. **14**
Azole butaka Sadoke. Sadoke butaka Akime, mpe Akime butaka
Elyude. **15** Elyude butaka Eleyazale. Eleyazale butaka Matane,
mpe Matane butaka Yakobi. **16** Yakobi butaka Yosefi bakala
ya Maliya. Maliya kele mama ya Yesu yina ba ke bokilaka
Masiya. **17** Bambandu kumi na yiya lutaka katuka mbutukulu
ya Abalayami tii na mbutukulu ya Davidi. Bambandu kumi na
yiya lutaka mpe katuka mbutukulu ya Davidi tii na ntangu yina
ba nataka bantu ya Isayeli na ngolo samu na kunata bawu
na mbanza Babilone, mpe dyaka, bambandu kumi na yiya
lutaka katuka ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka bankole na
mbanza Babilone tii na mbutukulu ya Masiya. **18** Yesu-Klisto
butukaka mutindu yayi: Maliya, mama ya yandi kuzwaka nsilulu
ya makwela na sika ya Yosefi. Kasi ntete bawu zinga kintwadi,
Maliya vwandaka me kuma na kivumu na lulendo ya Mpeve
ya Longo. **19** Yosefi yina pesaka yandi nsilulu ya makwela,
vwandaka muntu ya kudedama, mpe zolaka ve na kutalisa
yandi nsoni na meso ya bantu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya
kukabikisa makwela na mansweki. **20** Ntangu yandi vwandaka
banza mambu yina, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na yandi na
ndosi, mpe tubaka: «Yosefi, mwana ya dikanda ya Davidi, kutala
boma ve na kukwela Maliya, samu ti yandi me kuzwa kivumu
na lulendo ya Mpeve ya Longo. **21** Yandi ke buta mwana ya
bakala yina nge ke pesa nkumbu Yesu. Ya tsyelika, ni yandi
ke vuukisa bantu ya yandi na masumu ya bawu.» **22** Mambu
nyonso yayi salamaka mutindu Mfumu zabisaka yawu na yinwa
ya mumbikudi ya yandi: **23** «Ndumba yina me zaba ntete ve
babakala ke kuzwa kivumu, yandi ke buta mwana ya bakala ba
ke bokila yandi Emanwele yina zola kutuba: “Nzambi ke na
beto”.» **24** Ntangu Yosefi vumbukaka, yandi salaka mutindu
mbazi ya Mfumu tumisaka yandi, mpe yandi bakaka Maliya na
yinzo ya yandi. **25** Kasi bawu vukisaka ntete ve mfulu tii ntangu
Maliya butaka mwana ya bakala yina Yosefi pesaka nkumbu
Yesu.

2 Yesu butukaka na mbanza Betelemi na kizunga ya Zude,
ntangu Elode vwandaka ntinu. Na manima ya mbutukulu ya
yandi, bantu ya ndwenga katukaka na esete mpe kwizaka na
Yelusalemi. **2** Bawu yufulaka: «Wapi kisika kele ntinu ya ba-
Zwife yina me butuka? Beto me tala mbwetete ya yandi me
basika na esete, mpe beto me kwiza samu na kusiika yandi.»
3 Ntangu ntinu Elode kuwaka mambu yina, ntima ya yandi
vwandaka dyaka ve na kizunu, mutindu mosi mpe bantu nyonso
ya Yelusalemi. **4** Yandi vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi
na milongisi ya Misiku, mpe yandi yufulaka bawu: «Wapi kisika
Masiya fwana kubutuka?» **5** Bawu vutulaka: «Masiya fwana
kubutuka na Betelemi na kizunga ya Zude samu ti na dibuku
ya mimbikudi ba sonikaka mutindu yayi: **6** «“Nge Betelemi,
mbanza ya Yude. Nge kele ve mbanza yina me lutila fyoti na
kati ya bambanza ya Zude, samu ti nge ke basisa mfumu yina
ke twadisa dikanda ya munu, bantu ya yinsi ya Isayeli.”» **7** Na
yina, Elode bokilaka bantu ya ndwenga yina na mansweki, mpe
yufulaka bawu samu na kuzaba mbote wapi ntangu mbwetete
talanaka. **8** Na manima, yandi fidisaka bawu na Betelemi, mpe
zabisaka bawu: «Beno kwenda mpe beno sosa na kuzaba
mbote-mbote mambu me tadila mwana yina. Ntangu beno ke
tala yandi, beno kwiza kuzabisa munu yawu samu ti munu mpe,
mu kwenda siika yandi.» **9** Na manima ya kuwa mambu ya
ntinu, bawu kwendaka. Bawu talaka mbwetete yina bawu talaka
ntete na esete. Yawu vwandaka kwenda na mantwala ya bawu,
mpe ntangu yawu kumaka na kisika yina vwandaka mwana,
yawu kangamaka. **10** Bawu kumaka na nsayi ya kulutila na
kutala mbwetete yina kuna. **11** Bawu kotaka na yinzo, mpe
talaka mwana na mama ya yandi, Maliya. Bawu fukamaka samu
na kusiika yandi. Na manima, bawu zibulaka bankutu ya bawu,
mpe bawu pesaka yandi makabu yayi: wolo, maaka ya nsunga
ya mbote, mpe mananasi ya mile. **12** Na manima, Nzambi
lwengisaka bawu na ndosi na kuvutuka ve na sika ya Elode. Na
yina, bawu bakaka nzila ya nkaka samu na kuvutuka na yinsi ya
bawu. **13** Ntangu bantu ya ndwenga kwendaka, mbazi mosi ya
Mfumu kwizaka talana na Yosefi na ndosi, mpe zabisaka yandi
mutindu yayi: «Telama, baka mwana na mama ya yandi, mpe
beno kima na yinsi ya Ngipiti. Beno vwanda kuna tii ntangu
mu ke zabisa nge na kuvutuka, samu ti Elode ke na kusosa
mwana samu na kufwa yandi.» **14** Yosefi telamaka mpe bakaka
mwana na mama ya mwana, mpe yandi kwendaka na bawu na
yinsi ya Ngipiti na mpimpa. **15** Yandi zingaka kuna tii ntangu
Elode kufwaka. Ni mutindu yina salamaka mambu yina Mfumu
zabisaka na dibuku ya mimbikudi: «Mu me bokila Mwana ya
munu na kubasika na yinsi ya Ngipiti.» **16** Ntangu Elode zabaka
ti bantu ya ndwenga vunaka yandi, yandi kumaka na nkele ya
kulutila. Na yina, yandi pesaka muswa na kufwa na Betelemi
mpe na bambanza ya pene-pene, bana nyonso ya babakala
yina vwandaka me luta ntete ve bamvula zole. Yandi zengaka
bamvula zole, samu ti yawu fwananaka na ntangu yina lutaka
katuka mbwetete basikaka mutindu bantu ya ndwenga zabisaka
yandi. **17** Na yina, mambu yina mumbikudi Zelemi zabisaka
salamaka. Mambu ya yandi vwandaka tuba: **18** «Bantu me
kuwa makelele na mbanza Lama. Ya ke bidilu mpe manyongo
ya kulutila ya Lasele yina ke na kudila bana ya yandi. Yandi ke
na kuzola ve ti ba bomba yandi, samu ti bawu me kufwa.» **19**
Na manima ya lufwa ya Elode, mbazi mosi ya Mfumu kwizaka
talana na Yosefi na ndosi na yinsi ya Ngipiti, **20** mpe yandi
tubaka na Yosefi: «Telama, baka mwana na mama ya yandi,
mpe vutuka na yinsi ya Isayeli samu ti bayina vwandaka sosa
kufwa mwana, bawu me kufwa.» **21** Na yina, Yosefi telamaka.
Yandi bakaka mwana na mama ya mwana, mpe bawu vutukaka
na yinsi ya Isayeli. **22** Kasi yandi kuwaka ti Alekelawuse kumaka
ntinu ya Zude na sika ya tata ya yandi Elode. Na yina, Yosefi
vwandaka na boma ya kukwenda na Zude. Mfumu lwengisaka

yandi na ndosi, mpe Yosefi kwendaka na kizunga ya Ngalili. **23** Yandi kwendaka zinga na mbanza Nazaleti. Na yina, mambu nyonso salamaka mutindu mimbikudi zabisaka: «Bantu ke bokila yandi muntu ya Nazaleti.»

3 Na ntangu yina, Yowane Mubotiki bandaka na kulonga na yinsi ya kuyuma kuna na Zude. **2** Yandi vwandaka samuna na kwendaka tuba: «Beno soba nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.» **3** Yowane kele muntu yina mumbikudi Esaya zonzilaka ntangu yandi tubaka: «Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: Beno yidika nzila samu na Mfumu, mpe beno sungika banzila ya yandi!» **4** Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo. Yandi vwandaka mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda. **5** Bantu ya mbanza Yelusalemi, ya kizunga nyonso ya Zude, mpe ya kizunga nyonso ya nzadi ya Yolodani vwandaka kwenda na sika ya yandi. **6** Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati ya nzadi ya Yolodani. **7** Yowane talaka ti ba-Falisye mpe ba-Saduse mingi vwandaka kwiza na sika ya yandi samu na kuzwa mbotokolo. Na yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene? **8** Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba nkadulu ya beno. **9** Beno vwandaka kaka ve na mabanza ya kutubaka ti: "beto kele bana ya Abalayami." Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma bana ya Abalayami! **10** Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.» **11** «Mu ke na kubotika beno na maza samu na kulakisa ti beno me soba nkadulu. Kasi muntu yina ke na kukwiza na manima ya munu, yandi me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi mapapa. Ni yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya. **12** Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo na diboko samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.» **13** Ni na ntangu yina, Yesu katukaka na Ngalili, mpe kumaka na nzadi ya Yolodani. Yandi kwendaka na sika ya Yowane samu ti Yowane botika yandi. **14** Kasi Yowane vwandaka zola ve na kubotika Yesu. Yandi tubaka na Yesu: «Ni munu fwanaka kwiza na sika ya nge samu na kuzwa mbotokolo, kasi ni nge me kwiza na sika ya munu!» **15** Kasi Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, ndima yawu salama mutindu yina. Ya tsyelika, ni mutindu yayi beto fwana kusala mambu nyonso yina Nzambi ke lombaka.» Na yina, Yowane ndimaka. **16** Ntangu Yesu manisaka na kuzwa mbotokolo, yandi basikaka na maza. Kaka na ntangu yina, zulu zibukaka. Yandi talaka Mpeve ya Nzambi yina kulumukaka mutindu dibembe, mpe kwizaka tentama na yandi. **17** Katuka na mazulu, ndinga mosi wakanaka mutindu yayi: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.»

4 Na manima ya mbotokolo ya Yesu, Mpeve ya Nzambi nataka Yesu na yinsi ya kuyuma samu ti Satana kutonta yandi. **2** Na manima ya kulutisa bilumbu makumi yiya mpimpa na ntangu ata kudya kima, Yesu kumaka na nsatu. **3** Satana kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa matadi yayi na kukituka mampa.» **4** Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve, kasi muntu ke zingaka na nyonso yina ke basikaka na yinwa ya Nzambi.» **5** Na yina, Satana nataka Yesu na Yelusalemi, Mbanza ya Longo. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi, **6** mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «"Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge, mpe bawu ke yamba nge na maboko ya bawu, samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi."» **7** Yesu tubaka na yandi: «Ya kele mpe ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.» **8** Satana nataka dyaka Yesu na zulu ya mongo ya yinda. Yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya yinza mpe nkembo ya yawu, **9** mpe yandi tubaka: «Mu ke pesa nge bima nyonso yayi kana nge fukama na ntwala ya munu, mpe nge siika munu.» **10** Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Katuka pene-pene ya munu Satana! Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nge fwana kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.» **11** Na mbala yina, Satana bikaka yandi. Bambazi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bandaka na kusadila yandi. **12** Ntangu Yesu kuwaka ti ba tulaka Yowane na boloko, yandi kwendaka na Ngalili. **13** Yandi kwendaka vwanda ve na mbanza Nazaleti, kasi na mbanza Kapenawume yina kele pene-pene na dyanga ya Ngalili na kati ya kizunga ya Zabulone mpe ya Nefetali. **14** Ya salamaka mutindu yina samu na kulungisa mambu yina mumbikudi Esaya tubaka: **15** «Nge kizunga ya Zabulone mpe kizunga ya Nefetali yina kele pene-pene na mubu na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, Ngalili, kizunga ya bayina kele ve ba-Zwife! Kuwa: **16** Bantu yina ke zingaka na kati ya mpimpa ke tala nsemo ya nene. Nsemo ke lezima na bayina ke na kuzinga na kitombe na yinsi ya bantu ya kufwa!» **17** Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzabisa: «Beno soba nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.» **18** Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe talaka bampangi zole yina vwandaka bilobi. Ya vwandaka Simoni (yina ba ke bokilaka dyaka Pyele), mpe Andele, leki ya yandi. Bawu vwandaka loba na kulosa mpwasa na dyanga. **19** Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke kumisa beno bilobi ya bantu.» **20** Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe landaka yandi. **21** Yandi kwendaka dyaka mwa ntama, mpe talaka bampangi zole ya nkaka: Zaki na leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na kati ya bwatu kintwadi na tata ya bawu Zebede. Bawu vwandaka yidika bampwasa ya bawu, mpe Yesu bokilaka bawu. **22** Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bwatu mpe tata ya bawu, mpe landaka Yesu. **23** Yesu vwandaka tambula na kizunga nyonso ya Ngalili, mpe vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yandi vwandaka longisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu, mpe vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso ya bawu. **24** Nsangu ya yandi mwanganaka na yinsi nyonso ya Sili, mpe bantu natinaka yandi bayina nyonso vwandaka na bimbevo ya konso mutindu to mpasi ya konso mutindu: bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, bayina vwandaka na kimbevo ya nzyeta mpe bantu ya binama ya kufwa. Yesu belusaka bawu nyonso. **25** Bankonga mingi ya bantu vwandaka landa yandi. Bawu vwandaka katuka na Ngalili, na kizunga ya Bambanza-Kumi, na Yelusalemi, na Zude, mpe na kizunga ya simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

5 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina kwizaka, yandi yulukaka na mongo. Yandi vwandaka, mpe bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi. **2** Yandi bandaka na kulongisa

bawu mutindu yayi: **3** Kyese na bayina zaba ti bawu kele bamputu na kimpeve, samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu! **4** Kyese na bayina ke na kudila, samu ti Nzambi ke bomba bawu! **5** Kyese na bayina kele ya kulembama, samu ti bawu ke kuzwa yinsi yina Nzambi pesaka nsilulu! **6** Kyese na bayina ke na nsatu mpe mpwila ya kusala mambu ya kudedama, samu ti Nzambi ke fulusa bawu na bima yina ke na bawu nsatu! **7** Kyese na bayina ke na kutala bampangi kyadi, samu ti Nzambi mpe ke tala bawu kyadi! **8** Kyese na bayina ke na ntima ya kuvedila, samu ti bawu ke tala Nzambi! **9** Kyese na bayina ke nataka kizunu na kati ya bantu, samu ti Nzambi ke bokila bawu bana ya yandi! **10** Kyese na bayina ba ke talisaka mpasi samu na mambu ya kudedama yina bawu ke salaka, samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu! **11** Kyese na beno ntangu bantu ke fingaka beno, ke talisaka beno mpasi, mpe ke tubaka mambu nyonso ya yimbi mpe ya luvunu na nzutu ya beno samu na munu! **12** Beno yangalala, mpe beno vwanda na kyese samu ti beno ke kuzwa musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe ba talisaka mpasi mimbikudi yina zingaka ntete beno butuka. **13** «Beno kele mungwa ya yinza. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, wapi mutindu ba lenda kuvutula yawu luwu? Yawu ke dyaka ve mfunu. Ba ke losa yawu na ngaanda, mpe bantu ke dyata yawu. **14** «Beno kele nsemo ya yinza. Mbanza yina kele ya kutungama na zulu ya mongo lenda kuvwanda ve ya kubumbama. **15** Ba ke namisaka ve mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti yawu pesa nsemo na bayina nyonso kele na kati ya yinzo. **16** Mutindu mosi mpe, nsemo ya beno fwana kulezima na ntwala ya bantu, samu ti bawu tala bisalu ya mbote yina beno ke na kusala, mpe ti bawu kembisa Tata ya beno yina kele na mazulu.» **17** «Beno fwana kubanza ve ti mu me kwiza samu na kukatula Misiku ya Moyize to dibuku ya Mimbikudi. Mu me kwiza ve samu na kukatula yawu, kasi samu na kulungisa yawu. **18** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ntangu nyonso yina zulu na ntoto ke vwanda, ata kisono ya fyoti to mwa kima ya kulutila fyoti lenda katuka na Misiku. Ee, yawu ke vwanda mutindu yina tii na nsuka ya yinza. **19** Ni yawu yina, muntu yina ke manga na kutumama ata na Musiku mosi, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi muntu yina ke tumama na misiku, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya ntete na kati ya Kimfumu ya Mazulu. **20** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno lutila ve milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye na kutumama na misiku, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu.» **21** «Beno kuwaka ti ba tubaka na bankooko ya beto: "Kufwa muntu ve." Konso muntu yina ke kufwa mpangi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi. **22** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke vwanda na nkele na mpangi ya yandi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi. Muntu ke tuba na mpangi "kizoba" me lunga na kufunduswa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Muntu yina ke finga mpangi ya yandi "kilawu" me lunga na kukwenda na mbungulu. **(Geenna g1067)** **23** Kana nge me kwenda na kiyokolo ya minkayulu samu na kupesa munkayulu na Nzambi, mpe kana nge bambuka moyo ti nge ke na dyambu na mpangi ya nge, **24** bika munkayulu ya nge kuna na ntwala ya kiyokolo ya minkayulu, mpe kwenda kuwisana ntete na mpangi ya nge. Na manima, vutuka mpe pesa munkayulu ya nge na Nzambi. **25** «Kana nge ke na kukwenda na sika ya bazuzi kintwadi na muntu yina me funda nge, sala nswalu na kuwisana na yandi ntangu beno ke ntete na nzila, kana ve yandi ke yekula nge na sika ya bazuzi. Bazuzi ke pesa nge na binwani, mpe ba ke tula nge na boloko. **26** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.» **27** «Beno kuwaka ti ba tubaka: "Kusala kinsuza ve." **28** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Muntu yina ke tala kento ya ngana na nsatu ya kusosa yandi, me sala yimeni kinsuza na kento yina na kati ya ntima. **29** Kana disu ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, ba ke losa nzutu nyonso ya nge na mbungulu. **(Geenna g1067)** **30** Kana diboko ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, nzutu ya nge nyonso ke kwenda na mbungulu.» **(Geenna g1067)** **31** «Ba tubaka mpe: Bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela fwana kupesa yandi mukanda yina ke na kulakisa ti makwela me kufwa. **32** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, ke tumisa kento yina na kusala kinsuza. Bakala yina ke kwela yandi, ke sala mpe kinsuza na yandi.» **33** «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka na bankooko ya beto: "Kuzenga ve ndefi ya luvunu. Kasi sala mambu yina nge pesaka nsilulu ntangu nge zengaka ndefi na ntwala ya Mfumu." **34** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Kuzenga ve ndefi ata na nkumbu ya mazulu samu ti ya kele kiti ya kintinu ya Nzambi. **35** Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya ntoto samu ti ya kele kisika yina Nzambi ke tulaka makulu ya yandi, to na nkumbu ya Yelusalemi samu ti ya kele mbanza ya Ntinu ya nene. **36** Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya yintu ya nge samu ti nge lenda ve kukitula nsuki mosi ya nge na kukuma mpembe to ndombe. **37** Nge fwana kutuba kaka "Mu me ndima" to "Mu me manga". Mambu nyonso ya nkaka yina bantu ke bwelaka ke katukaka na Mfumu ya Yimbi.» **38** «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka: "Kana muntu tobola nge disu, nge mpe tobola yandi disu. Kana yandi katula nge dinu, nge mpe katula yandi dinu." **39** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Nge fwana kuvutula ve yimbi na muntu yina me sala nge yimbi. Kana muntu bula nge mbata na dibundi ya lubakala, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka. **40** Kana muntu zola kunata nge na ntwala ya bazuzi samu na kubaka kinkuti ya nge, bika yandi baka mpe kiyunga ya nge. **41** Kana muntu ke na kutumisa nge na ngolo na kunata kizitu na Milyose mosi, sala yawu Bamilyose zole kintwadi na yandi. **42** Kabula na muntu yina ke na kulomba nge kima. Kumanga ve na kudefisa kima na muntu yina ke na zola kudefa nge yawu.» **43** «Beno kuwaka ti ba tubaka: "Nge fwana kuzola mpangi ya nge, mpe kuyina mbeni ya nge." **44** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Beno zola bambeni ya beno, mpe beno sambidila bayina ke talisaka beno mpasi. **45** Na yina, beno ke vwanda bana ya Tata ya beno yina kele na mazulu. Ya tsyelika, yandi ke basisaka ntangu samu na bantu ya mbote mpe ya yimbi. Yandi ke nokisaka mvula samu na bantu ya kudedama mpe ya kudedama ve. **46** Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, wapi musendo beno lenda kuzwa na sika ya Nzambi? Ya tsyelika, bilokoti-mpaku mpe ke salaka mutindu yina. **47** Kana beno ke pesaka mbote kaka na bampangi ya beno, wapi dyambu ya ngitukulu beno ke salaka? Ya tsyelika, bayina mpe zaba Nzambi ve ke salaka mutindu yina. **48** Beno vwanda bantu ya kulunga mutindu Tata ya beno yina ke na mazulu kele ya kulunga.»

6 «Beno sala keba! Ntangu beno ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka, beno sala yawu ve na meso ya bantu, samu ti bantu nyonso tala beno. Kana ve, beno ke kuzwa ve musendo na sika ya Tata ya beno yina ke na mazulu. **2** Na yina, ntangu nge ke kabulaka mbongo na bamputu, kusosa ve ti bantu tala nge. Bantu ya bantima zole ke salaka mpe mutindu yina na kati ya bayinzo ya lusambulu mpe na babala-bala, samu ti bantu siika bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu. **3** Kasi nge, ntangu nge ke kabulaka na bamputu, sala ti diboko ya nge ya lumoso kuzaba ve mambu yina ke na kusala diboko ya lubakala, **4** samu ti dikabu ya nge salama na mansweki. Na yina, Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa nge musendo.» **5** «Ntangu beno ke sambilaka, beno vwanda ve mutindu bantu ya bantima zole. Bawu ke zolaka sambila ya kutelama na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe na magambu ya babala-bala, samu ti bantu nyonso tala bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu. **6** Kasi nge, ntangu nge ke sambilaka, kota na kivinga ya nge. Kanga mwelo mpe sambila Tata ya nge yina kele kuna, na kisika yina ya mansweki. Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa nge musendo.» **7** «Ntangu beno ke sambilaka, beno zonzaka ve mambu mingi mutindu ke salaka bayina zaba ve Nzambi. Bawu ke banzaka ti Nzambi ke ndima balusambulu ya bawu kana bawu zonza mambu mingi. **8** Beno sala ve mutindu bawu samu ti Tata ya beno zaba nyonso yina ke na beno nsatu ntete beno lomba yandi yawu. **9** Na yina, beno fwana kusambila mutindu yayi: «"Tata ya beto yina kele na mazulu! Bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo. **10** Bika ti Kimfumu ya nge kwiza, bika ti luzolo ya nge kusalama na ntoto mutindu yawu ke salamaka na mazulu. **11** Pesa beto bubu yayi madya yina me fwanana. **12** Lemvokila beto yimbi yina beto me sala, mutindu beto mpe ke lemvokilaka bayina ke salaka beto yimbi. **13** Kubika beto ve na kubwa na bantontolo, kasi katula beto na maboko ya Mfumu ya Yimbi. [Samu ti kimfumu, lulendo, mpe nkembo kele ya nge bamvula na bamvulaAmeni.]" **14** «Ya tsyelika, kana beno ke lemvokilaka bampangi ya beno yimbi yina bawu ke salaka beno, Tata ya beno yina kele na mazulu ke lemvokila beno mpe. **15** Kana beno ke lemvokilaka ve bampangi ya beno, Tata ya beno mpe ke lemvokila beno ve masumu ya beno.» **16** «Ntangu beno ke minaka nsoki, beno vwanda ve na nkadulu ya kyadi mutindu ke salaka bantu ya bantima zole. Bawu ke kumaka na kizizi ya kulemba samu ti bantu nyonso zaba ti bawu me mina nsoki. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu. **17** Kasi nge, ntangu nge ke minaka nsoki, sukula kizizi ya nge, mpe yidika bansuki ya nge, **18** samu ti bantu kuzaba ve ti nge me mina nsoki. Kaka ni Tata ya nge yina kele kuna na mansweki ke zaba yawu. Tata ya nge yina ke talaka mambu yina nge ke salaka na mansweki ke pesa nge musendo.» **19** «Beno kutika ve bimvwama na yinza yayi kisika banselele mpe mbungi ke bebisa yawu, mpe kisika miyibi ke mwangisa myelo samu na kulaba. **20** Kasi beno kutika bimvwama ya beno na mazulu kisika banselele mpe mbungi lenda kubebisa yawu ve, mpe kisika miyibi lenda ve kumwangisa myelo samu na kulaba. **21** Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika yina mpe kele ntima ya nge.» **22** «Meso kele mutindu mwinda ya nzutu. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya nsemo. **23** Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu nyonso ya nge kele na kati ya mpimpa. Na yina, kana nsemo yina kele na nge kele kaka mpimpa, mpimpa ke lutila mingi na nge.» **24** «Ata muntu lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve ya nkaka. Beno lenda kusadila ve mbala mosi Nzambi mpe mbongo.» **25** «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Beno vwanda ve na manyongo na madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na banzutu ya beno. Ya tsyelika, luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu. **26** Beno tala bandeke! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka ve bambuma. Bawu ke tulaka ve bambuma na bisika ya kubumba bambuma, kasi Tata ya beno yina kele na mazulu ke dikilaka bawu. Beno ke na kubanza ve ti beno me lutila bandeke mfunu? **27** Nani na kati ya beno, na manyongo yandi, lenda kubwela mwa ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?» **28** «Samu na yinki beno ke vwandaka na manyongo samu na bilele? Beno tala mutindu ke kulaka bifulu ya bilanga! Yawu ke salaka ve kisalu mpe ke syetaka ve bilele. **29** Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ve kinkuti ya kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi. **30** Beno, bantu ya kiminu ya fyoti! Kana Nzambi ke na kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na bilanga bubu yayi, mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki yandi ke sala yawu ve ya kulutila samu na beno? **31** Beno tala ntima mpasi ve na kuzonzaka: "Yinki beto ke kudya? Yinki beto ke kunwa? Yinki beto ke lwata?"» **32** «Ni bayina zaba Nzambi ve ke sosaka ntangu nyonso bima nyonso yina. Kasi Tata ya beno yina kele na mazulu zaba ti beno kele na nsatu ya yawu. **33** Beno sosa ntete Kimfumu ya Nzambi mpe mambu ya kudedama yina Nzambi ke zolaka. Na manima, Nzambi ke pesa beno mpe bima nyonso yina me bikana. **34** Na yina, beno tala ntima mpasi ve samu na mambu yina ke salama mbasi samu ti mbasi ke vwanda na mambu ya yandi. Konso kilumbu kele na bampasi ya yandi.»

7 «Beno fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve. **2** Ya tsyelika, na mutindu beno ke fundisaka bampangi, ni na mutindu yina mpe Nzambi ke fundisa beno, mpe na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno. **3** Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge mosi? **4** To dyaka, wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya nge: "Bika mu katula nge kititi yina kele na disu ya nge", kasi nge mosi kele na kibuku ya yinti na disu ya nge? **5** Nge kele muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke tala mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge. **6** «Beno pesa ve bima ya longo na bayimbwa samu ti bawu lenda kubalukila beno mpe kutatika beno. Beno losa ve misanga ya beno na ntwala ya bangulu samu ti bangulu lenda kudyata yawu.» **7** «Beno lomba mpe ba ke pesa beno. Beno sosa mpe beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo mpe ba ke zibudila beno. **8** Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lombaka. Muntu yina ke sosaka ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu yina ke konkotaka. **9** Nani na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi ditadi kana mwana me lomba yandi dimpa? **10** To nani ke pesa mwana ya yandi nyoka kana mwana me lomba yandi mbisi ya maza? **11** Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa bima ya mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata ya beno yina kele na mazulu ke manga na kupesa bima ya mbote na bayina ke lombaka yandi yawu? **12** «Mambu nyonso yina beno zola ti ba sadila beno, beno mpe beno sala yawu na bantu ya nkaka samu ti ya kele mambu yina

ke longisaka Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi.» **13** «Beno lutila na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mwelo mpe nzila yina ke nataka bantu na lufwa kele nene, mpe bantu mingi ke lutilaka na yawu. **14** Kasi nzila ya kulutila na mwelo ya fyoti kele mpasi. Yawu ke nataka bantu na luzingu, mpe bantu mingi ve ke lutilaka na yawu.» **15** «Beno sala keba na mimbikudi ya luvunu. Bawu ke bakaka kifwani ya mameme ntangu bawu ke kwizaka na sika ya beno. Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu kele bankosi yina ke zolaka na kudya bantu. **16** Beno ke zaba bawu na bisalu ya bawu. Ba ke bukaka ve bambuma ya vinu na matiti ya bansende, to ba ke bukaka ve bafike na yinti ya bansende. **17** Yinti ya mbote ke butaka bambuma ya mbote, mpe yinti ya yimbi ke butaka bambuma ya yimbi. **18** Yinti ya mbote lenda kubuta ve bambuma ya yimbi, mpe yinti ya yimbi lenda kubuta ve bambuma ya mbote. **19** Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke yoka yawu na tiya. **20** Na yina, beno ke zaba mimbikudi ya luvunu na bisalu ya bawu.» **21** «Bantu nyonso yina ke bokilaka munu "Mfumu, Mfumu" ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu. Kasi kaka bayina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu. **22** Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa yinza, bantu mingi ke zabisa munu: "Mfumu, Mfumu, ni na Nkumbu ya nge beto bikulaka. Beto bingisaka bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge, mpe beto salaka bimangu mingi na Nkumbu ya nge." **23** Na yina, mu ke zabisa bawu: "Mu zaba beno ve. Beno katuka pene-pene ya munu, beno yina ke salaka mambu ya yimbi."» **24** «Muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu, kele mutindu muntu ya mayela yina tungaka yinzo ya yandi na zulu ya matadi. **25** Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina, kasi yawu bwisaka yawu ve samu ti ba tungaka lufulu ya yawu na zulu ya matadi. **26** Kasi muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu ve, kele mutindu kizoba yina tungaka yinzo ya yandi na zulu ya munyenge. **27** Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina. Yinzo kubwaka mpe nyonso mwanganaka.» **28** Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, bantu mingi yitukaka na ndongosolo ya yandi. **29** Ya tsyelika, yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu yina kele na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku.

8 Ntangu Yesu kulumukaka mongo, nkonga ya nene ya bantu landaka yandi. **2** Na yina, muntu mosi ya bwazi kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka mpe tubaka: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu.» **3** Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bakala yina belukaka na kimbevo ya yandi ya bwazi. **4** Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Kuwa munu mbote! Kuzabisa mambu yayi na muntu ve. Kasi kwenda kulakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.» **5** Ntangu Yesu vwandaka kota na mbanza Kapenawume, mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma kwizaka pene-pene ya yandi, mpe bondilaka yandi **6** na kutuba: «Mfumu, kisadi ya munu ke na kubela na yinzo. Yandi me kuma na binama ya kufwa, mpe ke na kutala mpasi mingi.» **7** Yesu zabisaka yandi: «Mu ke kwenda kubelusa yandi.» **8** Kasi mfumu ya binwani vutulaka: «Mfumu, mu kele ve ya kulunga na kuyamba nge na yinzo ya munu. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe kisadi ya munu ke beluka. **9** Munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu kele na binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba na mosi "Kwenda", yandi ke kwenda. Kana mu tuba na ya nkaka "Kwiza", yandi ke kwiza, mpe kana mu tuba na mundongo ya munu "Sala kisalu yayi", yandi ke sala yawu.» **10** Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mpe tubaka na bayina vwandaka landa yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya mutindu yayi ata na muntu mosi ya Isayeli. **11** Mu ke na kutubila beno ti bantu mingi ke katuka na esete mpe wesete samu na kuvwanda na mesa kintwadi na Abalayami, Isaaki, mpe Yakobi na kati ya Kimfumu ya Mazulu. **12** Kasi ba ke losa na ngaanda na kati ya kitombe ya kulutila bayina fwanaka kota na Kimfumu ya Mazulu. Kuna, bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.» **13** Na manima, Yesu tubaka na mfumu ya binwani: «Vutuka na yinzo ya nge. Mambu yina nge me lomba ke salama samu na kiminu ya nge.» Kaka na ntangu yina, kisadi ya mfumu ya binwani belukaka. **14** Yesu kwendaka na yinzo ya Pyele. Kuna, yandi kutaka mama ya kento ya Pyele ya kulala na mfulu samu ti yandi vwandaka na dibawu. **15** Yesu simbaka yandi na diboko, mpe dibawu manisaka. Yandi telamaka mpe bandaka na kusadila Yesu. **16** Ntangu nkokila kumaka, ba natinaka Yesu bantu mingi yina vwandaka na bampeve ya yimbi. Na ndinga ya yandi, yandi bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi belusaka mpe bambevo nyonso. **17** Yandi salaka mutindu yina samu ti mambu yina tubaka mumbikudi Esaya salama: «Yandi me baka bampasi ya beto, mpe me katula bimbevo ya beto.» **18** Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina zungaka yandi, yandi tubaka na bilandi ya yandi na kukwenda na yandi na simu ya nkaka ya dyanga. **19** Mulongisi mosi ya Misiku kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Mulongisi, mu ke landa nge kisika ni kisika nge ke kwenda.» **20** Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke bumbamaka. Bandeke mpe ke na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele ve na kisika ya kulala to ya kupema.» **21** Muntu ya nkaka na kati ya bilandi ya yandi tubaka: «Mfumu, pesa munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya munu na ndyamu.» **22** Yesu zabisaka yandi: «Landa munu, mpe bika ti bantu ya kufwa tula bantu ya bawu ya kufwa na ndyamu.» **23** Yesu kotaka na bwatu, mpe bilandi ya yandi kwendaka na yandi. **24** Na mpamukunu, kitembo ya ngolo bandaka na kufula na dyanga, mpe maza vwandaka kota na bwatu. Kasi Yesu vwandaka lala. **25** Bilandi kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu vumbulaka yandi na kutuba: «Mfumu, vuukisa beto. Beto ke kufwa!» **26** Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na boma? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti.» Na yina, yandi telamaka. Yandi tumisaka na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya dyanga na kudingama, mpe bima nyonso dingamaka. **27** Bawu nyonso yitukaka mingi mpe tubaka: «Nani kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama na yandi?» **28** Ntangu Yesu kumaka na simu ya dyanga, na kizunga ya ba-Ngadale, bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana yandi. Bawu vwandaka na myangu ya kulutila, mpe ata muntu vwandaka meka na kuluta na nzila yina. **29** Bawu bandaka na kulooka: «Mwana ya Nzambi, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza awa samu na kukwamisa beto ntete ntangu ya lufundusu kuma?» **30** Pene-pene na kisika yina, nkonga ya nene ya bangulu vwandaka sosa madya. **31** Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Kana nge zola kubingisa beto, fidisa beto na kati ya bangulu yayi.» **32** Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda!» Bampeve ya yimbi basikaka na bantu zole yina, mpe kwendaka kota na kati ya bangulu. Na yina, nkonga nyonso ya Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe kufwaka na kati ya maza. **33**

Mikengi ya bangulu yina kimaka mpe kwendaka na mbanza. Bawu zabisaka mambu nyonso yina salamaka, mpe mambu yina kuminaka bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi. **34** Na yina, bantu nyonso ya mbanza basikaka samu na kwenda kubwabana Yesu. Ntangu bawu talaka yandi, bawu lombaka yandi na kukatuka na kizunga ya bawu.

9 Yesu kotaka na bwatu, sabukaka dyaka dyanga, mpe kwendaka na mbanza ya yandi. **2** Bantu natinaka yandi muntu ya binama ya kufwa yina vwandaka ya kulala na kipoyi. Ntangu Yesu talaka kiminu ya bawu, yandi tubaka na kikata: «Mwana ya munu, vwanda na kibakala! Nge me kuzwa mulemvo ya masumu.» **3** Na yina, milongisi ya Misiku yina vwandaka kuna bandaka na kutuba na yisi ya ntima: «Muntu yayi ke na kusafula Nzambi.» **4** Yesu bakulaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na yinki beno kele na mabanza ya yimbi ya mutindu yina? **5** Yinki me lutila mpasi na kutuba: "Nge me kuzwa mulemvo ya masumu", to "Telama mpe tambula"? **6** Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na kikata: «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge.» **7** Muntu yina telamaka mpe kwendaka na yinzo ya yandi. **8** Ntangu bantu yina vwandaka kuna talaka mutindu yina, bawu kumaka na boma ya kulutila, mpe kembisaka Nzambi yina me pesa lulendo ya mutindu yina na bantu. **9** Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Matayi yina vwandaka ya kuvwanda na kisika yina bantu ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» Matayi telamaka mpe landaka yandi. **10** Ntangu Yesu vwandaka kudya na kati ya yinzo ya Matayi. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka ya masumu vwandaka kudya kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi. **11** Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki Mulongisi ya beno ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?» **12** Yesu kuwaka bawu, mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi. **13** Beno kwenda kulongoka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: "Mu zola ti beno talaka bantu kyadi, kasi ve kupesaka minkayulu ya bibulu." Ya tsyelika, mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.» **14** Bilandi ya Yowane Mubotiki kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki beto na ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?» **15** Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila na mukembo ya makwela lenda kuvwanda na kyadi ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi. **16** «Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende yina ke pasula kinkuti ya ntama, mpe dibulu ke kuma dyaka nene mingi. **17** Ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve, vinu ya malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu samu na kubumba yawu mbote.» **18** Ntangu Yesu vwandaka zabisa bawu mambu yina, mfumu mosi ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mwana ya munu ya kento me kufwa kaka malu-malu yayi. Kasi kwiza kutentika yandi maboko, mpe yandi ke zinga dyaka.» **19** Yesu telamaka mpe landaka yandi kintwadi na bilandi ya yandi. **20** Kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole, kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka yandi nsongi ya kinkuti. **21** Yandi vwandaka tuba ti kana mu simba kaka kinkuti ya yandi, mu ke beluka. **22** Kasi Yesu balukaka na manima. Yandi talaka kento yina, mpe tubaka: «Vwanda na kibakala mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa nge.» Kaka na ntangu yina, kento yina belukaka. **23** Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya mfumu yina ya ba-Zwife, yandi talaka miyimbidi, mpe dyaka nkonga ya bantu yina vwandaka dila. **24** Na yina, yandi tubaka: «Beno basika! Ndumba yayi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» Na kuwa mutindu yina, bantu bandaka na kuseka yandi. **25** Ntangu bawu nyonso basikaka, Yesu kotaka na kivinga. Yandi simbaka ndumba na diboko, mpe ndumba vumbukaka. **26** Nsangu yina mwanganaka na kizunga nyonso yina. **27** Yesu katukaka kuna mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta na nzila, bampofo zole landaka yandi, mpe vwandaka looka: «Mwana ya Davidi, tala beto kyadi!» **28** Ntangu Yesu kumaka na yinzo, bampofo zole yina kwizaka pene-pene ya yandi, mpe yandi yufulaka bawu: «Beno ke na kukwikila ti mu lenda kusala yawu?» Bawu vutulaka: «Ee, nge lenda kusala yawu, Mfumu.» **29** Na yina, Yesu simbaka bawu meso, mpe tubaka: «Bika ti yawu salama mutindu kele kiminu ya beno.» **30** Meso ya bawu zibukaka, mpe Yesu kebisaka bawu: «Beno kuwa mbote! Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi.» **31** Kasi bawu kwendaka mpe zonzilaka Nkumbu ya Yesu na kati ya kizunga nyonso yina. **32** Ntangu bawu vwandaka basika, bantu natinaka Yesu muntu yina vwandaka dibaba samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi. **33** Yesu bingisaka mpeve ya yimbi, mpe muntu yina bandaka na kuzonza. Bantu yitukaka mingi mpe tubaka: «Nabunu beto tala mambu ya mutindu yayi na yinsi ya Isayeli.» **34** Kasi ba-Falisye vwandaka tuba: «Ni mfumu ya bampeve ya yimbi ke na kupesa yandi lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi.» **35** Yesu vwandaka zyeta na bambanza mpe babwala nyonso. Yandi vwandaka kota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka longisa bawu Nsangu ya Mbote ya Kimfumu. Yandi vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso. **36** Ntima ya yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bankonga ya bantu yina yandi vwandaka tala. Bawu vwandaka ya kulemba mpe ya kukondwa kibakala mutindu mameme yina kele ve na muvungi. **37** Na yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Kisalu ya kuyonzika bambuma kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fyoti. **38** Beno lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi ya nkaka na bilanga.»

10 Yesu bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi, mpe ya kubelusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso. **2** Bankumbu ya bantumwa kumi na zole kele ni yayi: kilandi ya ntete Simoni, yina ba ke bokilaka dyaka Pyele, mpe Andele leki ya yandi; Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede; **3** Filipe mpe Baatelemi; Toma mpe Matayi yina kele kilokoti-mpaku; Zaki mwana ya Alefe; Tade; **4** Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zeloti; mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu. **5** Yesu fidisaka bilandi kumi na zole yina, mpe zabisa bawu: «Beno kwenda ve na bizunga ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe beno kota ve na bambanza ya kizunga ya Samaliya. **6** Kasi beno kwenda kisika kele mameme ya kuzimbana ya dikanda ya Isayeli. **7** Na banzila yina beno ke luta, beno zabisa ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene. **8** Beno belusa bambevo, mpe beno vumbula bantu yina me kufwa. Beno vedisa bantu ya bwazi, mpe beno bingisa bampeve ya yimbi. Ata kupesa mbongo, beno me kuzwa lutumu ya kusala

yawu. Na yina, beno mpe, beno pesa ata kulomba mbongo. **9** Beno nata ve wolo, mbongo, to bapata ya nsongo na baposi ya beno. **10** Ntangu beno ke kwenda na nzyetolo, beno nata ve nkutu, binkuti zole, mapapa, to yinti. Ya tsyelika, kisadi fwana kuzwa madya na kisalu ya yandi. **11** «Na mbanza to bwala yina beno ke kuma, beno sosa nani kele ya kukubama na kuyamba beno, mpe beno vwanda kuna tii ntangu beno ke katuka kuna. **12** Ntangu beno ke kota na yinzo, beno pesa mbote na kutuba: "Kizunu vwanda na beno!" **13** Kana bantu ya yinzo yina yamba beno, kizunu ke vwanda na bawu. Kana bawu yamba beno ve, kizunu ke vutukila beno. **14** Kana ba yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. **15** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi mpe mbanza Ngomole.» **16** «Beno kuwa! Mu ke na kufidisa beno mutindu mameme na kati-kati ya bayingo. Na yina, beno vwanda na nkebolo mutindu banyoka, mpe beno vwanda ya kuvedila mutindu mabembe. **17** Beno sala keba samu ti bantu ke nata beno na bayinzo ya lufundusu, mpe ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **18** Bawu ke nata beno na ntwala ya bamfumu mpe bantinu samu na munu. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu, mpe ya bayina kele ve ba-Zwife. **19** Ntangu ba ke yekula beno, beno vwanda na boma ve na yina me tadila mambu yina beno ke zonza to wapi mutindu beno ke zabisa yawu. Ya tsyelika, kaka na ntangu yina, Nzambi ke pesa beno mambu yina beno ke tuba. **20** Mambu yina beno ke tuba ke katuka ve na beno mosi. Kasi ni Mpeve ya Tata ya beno ke zonza na kati ya beno. **21** «Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu. **22** Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsuka ke kuzwa mpulusu. **23** Kana bantu talisa beno mpasi na mbanza yina beno kele, beno kima na mbanza ya nkaka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mwana ya Muntu ke kwiza ntete beno manisa na kuluta na bambanza nyonso ya yinsi ya Isayeli. **24** «Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi, mpe ata kisadi me lutila mfumu ya yandi. **25** Ya me lunga na mulongoki na kuvwanda mutindu mulongisi ya yandi, mpe kisadi mutindu mfumu ya yandi. Kana ba pesaka mfumu ya yinzo nkumbu Bezebule, bawu ke pesa bantu ya dikanda ya yandi bankumbu yina me lutila dyaka yimbi.» **26** «Na yina, beno vwanda ve na boma ya bantu yina. Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana. **27** Mambu yina mu ke na kuzabisa beno na mpimpa, beno tuba yawu na ntangu, mpe mambu yina beno ke na kuwa na makutu, beno zabisa yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu. **28** Beno tala ve boma ya bayina lenda kufwa nzutu ya muntu ata kufwa mwela. Kasi beno vwanda na boma ya Nzambi yina lenda kufwa na mbala mosi nzutu na mwela na kati ya mbungulu. **(Geenna g1067)** **29** Ba ke tekisaka ve banswini zole na ntalu ya fyoti mingi? Kasi ata mosi na kati ya bawu lenda kubwa na ntoto kana Tata ya beno zaba yawu ve. **30** Kasi na yina me tadila beno, ata bansuki ya beno ya yintu, Nzambi zaba lutangu ya yawu. **31** Na yina, beno vwanda ve na boma samu ti beno me lutila banswini mingi mfunu.» **32** «Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu ti yandi kele kilandi ya munu, munu mpe ke ndima yandi na ntwala ya Tata ya munu yina kele na mazulu. **33** Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu, munu mpe ke manga yandi na ntwala ya Tata ya munu yina kele na mazulu.» **34** «Beno banza ve ti mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula kizunu. Mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula ve kizunu, kasi muzingu. **35** Mu kwizaka samu na kukabula mwana ya bakala na tata ya yandi, mwana ya kento na mama ya yandi, mpe kento na bokilo ya yandi ya kento. **36** Bambeni ya beno ke vwanda bantu ya dikanda ya beno. **37** «Muntu yina ke zolaka tata to mama ya yandi kulutila munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu. Muntu yina ke zolaka mwana ya yandi ya bakala to ya kento kulutila munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu. **38** Muntu yina ke baka ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu. **39** Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa yawu.» **40** «Muntu yina ke yamba beno, ke yamba munu, mpe muntu yina ke yamba munu, ke yamba Nzambi yina fidisaka munu. **41** Muntu yina ke yamba mumbikudi samu ti ya ke mumbikudi, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa mumbikudi. Muntu yina ke yamba muntu yina kele ya kudedama samu ti ya ke muntu ya kudedama, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa muntu ya kudedama. **42** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke pesa ata mwa kopo ya maza ya madidi na mosi na bantu ya mpamba yayi samu ti ya kele kilandi ya munu, ke kondwa ve na kuzwa musendo ya yandi.»

11 Ntangu Yesu manisaka na kupesa ndongosolo yina na bilandi ya yandi kumi na zole, yandi katukaka na kisika yina. Yandi kwendaka longisa mpe mwangisa Nsangu ya Mbote na bambanza ya kizunga yina. **2** Na kati ya boloko, Yowane Mubotiki kuwaka mambu nyonso yina Klisto vwandaka sala. Na yina, yandi fidisaka ndambu ya bilandi ya yandi **3** samu na kuyufula Yesu: «Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?» **4** Yesu vutulaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno ke na kutala mpe kuwa: **5** Bampofo ke na kutala, bantu ya bifuuma na makulu ke na kutambula mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na kuwa Nsangu ya Mbote. **6** Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na munu.» **7** Ntangu bilandi ya Yowane kwendaka, Yesu bandaka na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka ningisa? (Kidyadya) **8** Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka bilele ya ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya ntalu ke zingaka na bayinzo ya bantinu. **9** Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.» **10** Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na kuyidikila nge nzila.» **11** Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: na kati ya bantu nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane Mubotiki mfunu. Kasi muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu me lutila yandi mfunu. **12** Katuka kilumbu Yowane Mubotiki bandaka na kulongisa tii ntangu yayi, bantu ke na kunwanisa Kimfumu ya Mazulu, mpe bayina ke na kusadila ngolo ke na sosa kubaka yawu. **13** Ya tsyelika, mimbikudi nyonso mpe Misiku ya Moyize zabisaka tii na ntangu ya Yowane mambu yina fwanaka salama, **14** mpe kana beno zola kundima yawu, ni yandi kele Eli yina fwanaka kwiza. **15** Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa. **16** «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu yayi? Bawu me fwanana na bana

ya fyoti yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe ke na kulooka na bampangi: **17** Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve. Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve. **18** Ya tsyelika, Yowane kwizaka. Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve. Na yina, bantu tubaka ti yandi kele na mpeve ya yimbi. **19** Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe bantu ke na kutuba: "Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe misumuki." Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bisalu yina yawu ke na kusala.» **20** Na yina, Yesu sembaka bantu ya bambanza yina yandi salaka bimangu mingi samu ti bawu sobaka ve nkadulu ya bawu. Yandi zabisaka bawu: **21** «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazini! Kyadi na beno, bantu ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe pakula bombi na nzutu samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu. **22** Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone.» **23** «Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa samu ti kana ni na mbanza Sodomi Nzambi salaka bimangu yina yandi me sala na sika ya beno, mbanza yina zolaka vwanda tii bubu yayi. **(Hadēs g86)** **24** Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi.» **25** Kaka na ntangu yina, Yesu tubaka: «Tata ya munu! Nge kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya mayela. **26** Ee, Tata! Ni nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina. **27** Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu. Ata muntu zaba nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata muntu zaba nani kele Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina Mwana zola kuzabisa yawu.» **28** «Beno kwiza na sika ya munu, beno nyonso yina me lemba na kunata bizitu ya dema, mpe mu ke pesa beno mvundulu. **29** Beno ndima lutumu mpe ndongosolo ya munu samu ti mu kele na ntima ya kulembama mpe ya kukuluka. Na yina, beno ke kuzwa mvundulu. **30** Ya tsyelika, lutumu ya munu kele mpasi ve, mpe kizitu yina mu ke na kupesa beno kele dema ve.»

12 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu na bilandi ya yandi vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline na kilumbu ya Saba. Bilandi ya yandi vwandaka na nsatu, mpe bukaka bambuma mpe vwandaka kudya yawu. **2** Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na Yesu: «Tala mambu ke na kusala bilandi ya nge. Bawu ke na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba.» **3** Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu? **4** Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka kintwadi na bantu ya yandi mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi, ata ti bawu vwandaka ve na muswa ya kudya yawu. Kaka ni banganga-Nzambi vwandaka na muswa ya kudya yawu. **5** Kana beno tanga na kati ya Misiku ya Moyize, beno ke tala ti banganga-Nzambi yina ke salaka na Yinzo ya Nzambi na kilumbu ya saba, ke zitisaka ve misiku ya saba, mpe bawu ke talaka ti bawu me sala ve yimbi. **6** Kasi, ya kele awa na dyambu yina me lutila mfunu na Yinzo ya Nzambi. **7** Ya tsyelika, kana beno zabaka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: "Mu zola ti beno tala bantu kyadi, kasi ve kupesa minkayulu ya bibulu", beno zolaka tuba ve ti bantu yayi me zitisa ve misiku, **8** samu ti Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.» **9** Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **10** Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa. Mutindu ba-Falisye vwandaka sosa dyambu ya kufunda Yesu, bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?» **11** Yesu vutulaka: «Kana muntu na kati ya beno kele kaka na dimeme mosi, mpe kana yawu kubwa na dibulu ya yinda na kilumbu ya saba, yandi ke kwenda kubasisa yawu ve? **12** Beno zaba mbote ti muntu me lutila dimeme mfunu. Na yina, misiku ya beto ke pesaka muswa na kusala muntu mambu ya mbote na kilumbu ya Saba.» **13** Na yina, Yesu tubaka na muntu yina mutindu yayi: «Lambula diboko ya nge.» Muntu yina lambulaka diboko, mpe yawu belukaka. Yawu kumaka mutindu mosi na diboko ya yandi ya nkaka. **14** Ba-Falisye basikaka mpe kwendaka vukana samu na kusosa mutindu bawu lenda kufwa Yesu. **15** Ntangu Yesu zabaka mambu yina, yandi katukaka na kisika yina. Bantu mingi landaka yandi, mpe yandi belusaka bambevo nyonso. **16** Kasi yandi yiminaka bawu na kutuba na bantu nani yandi kele. **17** Ni na mutindu yina fwanaka salama mambu ya Nzambi yayi yina zabisaka mumbikudi Esaya: **18** «Beno tala kisyelo ya munu yina mu me soola. Ni yandi mu ke zolaka mingi, mpe mu ke na kilengi mingi samu na yandi. Mu ke tula Mpeve ya munu na yandi, mpe yandi ke zabisa mambu ya kudedama na bantu nyonso ya yinza. **19** Yandi ke swana ve na muntu, mpe ke zangula ve ndinga. Ata muntu ke kuwa ndinga ya yandi na babala-bala. **20** Yandi ke zenga ve kidyadya ya kukondama, mpe ke kufwa ve mwinda yina ke na kulezima dyaka mbote ve. Yandi ke sala mutindu yina tii ntangu yandi ke nungisa mambu ya kudedama, **21** mpe bantu ya bayinsi nyonso ya yinza ke sala kivuvu na Nkumbu ya yandi.» **22** Na ntangu yina, bantu natinaka Yesu bakala mosi yina vwandaka mpofo mpe dibaba samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi. Yesu belusaka yandi, mpe muntu yina bandaka na kuzonza mpe kutala. **23** Bantu nyonso yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ve kele Mwana ya Davidi?» **24** Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu tubaka: «Muntu yayi ke bingisaka bampeve ya yimbi na lutumu ya Bezebule yina kele mfumu ya bampeve ya yimbi.» **25** Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana. Ntangu bantu ya mbanza to dikanda mosi ke nwanaka bawu na bawu, mbanza to dikanda yina ke zinga ve. **26** Na yina, kana Satana ke na kubingisa Satana, wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga? **27** Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno. **28** Kasi kana ni na Mpeve ya Nzambi mu ke bingisaka bampeve ya yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya Nzambi me kuma yimeni tii na sika ya beno.» **29** «Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo, mpe kubaka yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete ve basinga. Kasi kana yandi me kanga muntu yina basinga, yandi lenda kubaka yandi bima nyonso yina kele na kati ya yinzo. **30** Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya munu, mpe muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika mosi, ke mwangisaka. **31** Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa mulemvo na konso disumu yina bawu ke sala, mpe na konso mutindu bawu ke safula

Nzambi. Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya Longo ke kuzwa ve mulemvo. **32** Muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa mulemvo. Kasi muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo ata na ntangu yayi to na bantangu ke kwiza.» **(aiōn g165)** **33** «Kana yinti kele mbote, bambuma ya yawu mpe kele mbote. Kana yinti kele yimbi, bambuma ya yawu mpe kele yimbi. Ya tsyelika, ba ke zabaka yinti na bambuma ya yawu. **34** Beno kele dikanda ya bampidi! Beno yina kele bantu ya yimbi, wapi mutindu beno lenda kutuba mambu ya mbote? Ya tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina kele ya kufuluka na kati ya ntima ya yandi. **35** Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele na ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi. **36** Mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, konso muntu ke pesa mvutu na mambu nyonso ya yandi ya buzoba yina yandi zonzaka. **37** Ya tsyelika, ni na mambu yina ke basika na yinwa ya nge, Nzambi ke nungisa nge, to ke pesa nge kitumbu.» **38** Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku mpe ya ba-Falisye yina vwandaka kuna, tubaka na Yesu: «Mulongisi, sala kidimbu na ntwala ya beto.» **39** Yesu vutulaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na mumbikudi Yonase. **40** Ya tsyelika, mutindu mumbikudi Yonase salaka bilumbu tatu mpe bampimpa tatu na kati ya kivumu ya mbisi ya nene, mutindu mosi mpe Mwana ya Muntu ke sala bilumbu tatu mpe bampimpa tatu na yisi ya ntoto. **41** Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu! **42** Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya kento ya yinsi ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti yandi katukaka na bizunga yina kele ntama samu na kwiza kuwa mambu ya kufuluka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!» **43** «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu, yandi ke kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya kuyuma. Kasi mutindu yandi ke kuzwa yawu ve, **44** yandi ke tuba: "Mu ke vutuka na yinzo ya munu kisika mu basikaka." Yandi ke vutuka, mpe ke kuta ata muntu na kati ya yinzo yina, ya kukombola mpe ya kuyilama mbote. **45** Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi yina me lutila yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na yandi. Yawu ke vwanda mpe mutindu mosi samu na bantu ya yimbi yina ke na kuzinga ntangu yayi.» **46** Ntangu Yesu vwandaka zonza ntete na nkonga ya bantu, mama mpe bampangi ya yandi kwizaka kuna. Bawu telamaka na ngaanda, mpe vwandaka sosa kuzonza na yandi. **47** Muntu mosi zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na sosa kuzonza na nge.» **48** Yesu vutulaka na muntu yina: «Nani kele mama ya munu, mpe banani kele bampangi ya munu?» **49** Yesu lakisaka na diboko bilandi ya yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe bampangi ya munu, bawu yayi. **50** Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu, ni yandi kele mpangi, kibusi, mpe mama ya munu.»

13 Na kilumbu yina, Yesu basikaka na yinzo mpe kwendaka vwanda na kumu ya dyanga. **2** Nkonga ya nene ya bantu kwizaka zunga yandi. Na yina, yandi kotaka na bwatu mpe vwandaka. Bantu nyonso telamaka na kumu ya dyanga. **3** Yandi vwandaka zabisa bawu mambu mingi na bingana. Yandi tubaka: «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma. **4** Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe dodaka yawu. **5** Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya matadi kisika vwandaka ve ntoto mingi. Yawu menaka mbangu samu ti ntoto vwandaka mingi ve. **6** Kasi mutindu ntangu basikaka, yawu yokaka bambuma yina vwandaka mena. Bambuma yumaka samu ti myanzi vwandaka ve yinda. **7** Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu fyetikisaka bambuma yina vwandaka mena. **8** Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Yawu menaka mpe butaka bambuma: Bayinti ya nkaka butaka bambuma nkama, ya nkaka bambuma makumi sambanu, mpe ya nkaka dyaka bambuma makumi tatu.» **9** Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!» **10** Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuzonzila bawu na bingana?» **11** Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi bawu, ba kuzwaka yawu ve. **12** Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi. **13** Ni yawu yina, mu ke na kuzonzila bawu na bingana samu ti bawu ke na kuzibula meso kasi bawu ke na kutala ve, mpe bawu ke na kuzibula makutu kasi bawu ke na kuwa ve mpe kuvisa ve. **14** Na yina, mbikululu ya Esaya ke salama na bawu ntangu yandi tubaka: «Beno ke kuwa mbote, kasi beno ke bakula ve. Beno ke zibula mbote meso, kasi beno ke tala ve. **15** Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo. Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu, samu ti bawu kuwa ve na makutu ya bawu, bawu kutala ve na meso ya bawu, mpe bawu kuvisa ve na bantima ya bawu. Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu, samu ti mu belusa bawu.» **16** Yesu tubaka dyaka: «Kyese na beno samu ti meso ya beno ke na kutala mpe makutu ya beno ke na kuwa. **17** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mimbikudi mingi mpe bantu mingi ya kudedama vwandaka na nsatu ya kutala mambu yina beno ke na kutala, kasi bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.» **18** «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana ya kisadi-bilanga. **19** Bantu yina ke kuwaka mambu ya Kimfumu ya Mazulu mpe ke bakulaka yawu ve, kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Mfumu ya Yimbi ke kwizaka mpe ke katulaka mambu yina me kota na bantima ya bawu. **20** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu nswalu na kyese nyonso. **21** Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke sobaka mabanza konso ntangu. Na yina, ntangu bawu ke kumaka na mpasi to ba ke talisaka bawu mpasi samu na Mambu ya Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu. **22** Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo samu na mambu ya yinza, mpe bansatu ya yimbi samu na kuzwa bimvwama ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke kuwaka, mpe yawu ke butaka ve bambuma. **(aiōn g165)** **23** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bakulaka yawu. Na yina, bawu ke butaka

bambuma. Bantu ya nkaka ke butaka bambuma nkama, ba ya nkaka makumi sambanu, mpe ba ya nkaka dyaka makumi tatu.» **24** Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi, bakala mosi mwangaka bambuma ya mbote na bilanga ya yandi. **25** Na mpimpa, ntangu bantu nyonso vwandaka lala, mbeni ya yandi kwizaka na bilanga. Yandi mwangaka matiti ya yimbi na kati ya bambuma ya faline, mpe kwendaka. **26** Ntangu bikunu menaka mpe basisaka bambuma, matiti ya yimbi mpe menaka. **27** Bisadi kwendaka zabisa na mfumu ya bilanga: "Mfumu, nge mwangaka bambuma ya mbote na bilanga ya nge. Kasi wapi sika me katuka matiti yayi ya yimbi?"» **28** Mfumu ya bilanga vutulaka: «"Ya kele mbeni me sala mutindu yina."» Na yina, bisadi zabisaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda kukatula yawu?» **29** Mfumu ya bilanga vutulaka: «Ve! Kana beno katula matiti ya yimbi, beno lenda kukatula mpe bambuma ya faline. **30** Beno bika yawu kula kintwadi tii na ntangu ya kuyonzika bambuma. Na ntangu yina, mu ke zabisa na biyonziki ya bambuma mutindu yayi: Beno katula ntete matiti ya yimbi, mpe beno kanga yawu na bikunku samu na kuyoka yawu. Na manima, beno ke buka bambuma ya faline, mpe beno ke tula yawu na kisika yina mu ke bumbaka bambuma ya munu.» **31** Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu me baka mpe me kuna na bilanga ya yandi. **32** Ya kele mbuma yina me lutila bambuma nyonso fyoti. Kasi ntangu yawu ke mena, yawu ke lutila yinda na bima nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke kuma yinti ya nene kisika bandeke ke kwiza kutunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.» **33** Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.» **34** Yesu zabisaka bantu mambu nyonso yina na bingana. Ata mbala mosi, yandi bikaka na kuzonzila bawu na bingana. **35** Yandi salaka mutindu yina samu na kulungisa mambu ya Nzambi yina zabisaka mumbikudi: «Mu ke zonzila bawu na bingana. Mu ke zabisa bawu mansweki yina kele ya kubumbama katuka mbandukulu ya yinza.» **36** Na yina, Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe kwendaka na yinzo. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Bangudila beto kingana ya matiti ya yimbi yina ba kunaka na bilanga.» **37** Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Muntu yina ke kunaka bambuma ya mbote, ni Mwana ya Muntu, **38** mpe bilanga ni yinza. Bambuma ya mbote ni bayina ke tumamaka na Kimfumu ya Mazulu, mpe matiti ya yimbi ni bayina ke tumamaka na Mfumu ya Yimbi. **39** Mbeni yina me mwanga bambuma ya yimbi ni Satana. Ntangu ya kuyonzika bambuma ni nsukunu ya yinza, mpe biyonziki ya bambuma ni bambazi. **(aiōn g165) 40** Mutindu ba ke katulaka matiti ya yimbi samu na kuyoka yawu na tiya, ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza: **(aiōn g165) 41** Mwana ya Muntu ke fidisa bambazi ya yandi. Bawu ke katula na kati ya Kimfumu ya yandi bayina nyonso ke bwisaka bampangi na masumu, mpe bayina ke salaka yimbi. **42** Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno. **43** Kasi bayina kele ya kudedama, ke lezima mutindu ntangu na kati ya Kimfumu ya Tata ya bawu. Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!» **44** «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu kimvwama yina ba bumbaka na bilanga. Muntu yina me tala yawu, ke bumba dyaka yawu. Na kilengi nyonso, yandi ke kwenda kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke vutuka samu na kusumba bilanga yina. **45** «Kimfumu ya Mazulu kele mpe mutindu muntu ya mumbungu yina ke sosaka bapalata ya kitoko. **46** Ntangu yandi ke tala palata yina me lutila ntalu, yandi ke kwenda kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke sumba palata yina. **47** «Kimfumu ya Mazulu kele dyaka mutindu mpwasa yina ba me losa na mubu, mpe me kuzwa bambisi ya mutindu na mutindu. **48** Ntangu yawu me fuluka, milobi ke benda yawu na kumu ya maza, mpe ke vwanda samu na kukatula bambisi. Bawu ke tula bambisi ya mbote na kitunga mpe ke losa bambisi ya yimbi. **49** Ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza. Bambazi ke kwiza kukabula bantu ya kudedama na bantu ya yimbi. **(aiōn g165) 50** Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.» **51** Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Beno me bakula mambu nyonso yayi?» Bilandi vutulaka: «Ee, beto me bakula yawu.» **52** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mulongisi ya Misiku yina me kuma mulongoki ya Kimfumu ya Mazulu, me fwanana na mfumu ya yinzo yina me kuzwa na kati ya bimvwama ya yandi bima ya malu-malu mpe ya ntama.» **53** Ntangu Yesu manisaka na kuzonza bingana yina, yandi katukaka na kisika yina, **54** mpe kwendaka na mbanza Nazaleti kisika yandi kulaka. Kuna, yandi vwandaka longisa bantu na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bantu vwandaka yituka mingi na kuwa ndongosolo ya yandi, mpe bawu vwandaka tuba: «Wapi sika yandi me kuzwa ndwenga ya mutindu yayi mpe lulendo ya kusala bimangu yayi? **55** Beto zaba dikanda ya yandi. Yandi kele mwana ya kisadi-mabaya, mpe Maliya kele mama ya yandi. Zaki, Yosefi, Simoni, mpe Yude kele bampangi ya yandi. **56** Bibusi ya yandi mpe ke vwandaka na beto awa. Wapi sika yandi ke na kuzwa mambu nyonso yayi?» **57** Mambu nyonso yina vwandaka sala ti bawu kwikila na yandi ve. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda ya yandi mpe na dibuta ya yandi.» **58** Yesu salaka ve bimangu mingi kuna samu ti bantu ya Nazaleti vwandaka kwikila ve.

14 Na ntangu yina, Elode, ntinu ya Ngalili kuwaka nsangu ya Yesu. **2** Yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Muntu yina kele Yowane Mubotiki. Yandi me vumbuka na lufwa. Ni yawu yina, yandi ke na lulendo ya kusala bimangu.» **3** Elode pesaka muswa ya kukanga Yowane. Yandi kangisaka Yowane basinga ya bisengo, mpe tulaka yandi na boloko samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe. **4** Yowane zabisaka Elode: «Nge kele ve na muswa ya kubaka Elodyade na kuvwanda kento ya nge.» **5** Na yina, Elode vwandaka sosa na kufwa Yowane. Kasi yandi vwandaka na boma ya nkonga ya ba-Zwife samu ti bawu vwandaka tala Yowane mutindu mumbikudi. **6** Na kilumbu ya mukembo ya mbutukulu ya Elode, ndumba ya Elodyade binaka na ntwala ya banzenza, mpe yangidikaka mingi Elode. **7** Ni yawu yina, Elode kudyaka ndefi ya kupesa yandi kima ni kima yina yandi ke lomba. **8** Ndumba landaka malongi ya mama ya yandi, mpe tubaka na Elode: «Pesa munu awa yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya ndonga.» **9** Ntinu Elode kumaka na kyadi na kuwa mutindu yina. Kasi samu na ndefi yina yandi kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi pesaka muswa ya kunatina ndumba yintu ya Yowane. **10** Yandi fidisaka muntu na kwenda kuzenga yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya boloko. **11** Ba nataka yintu na kati ya ndonga. Ba pesaka yawu na sika ya ndumba, mpe ndumba pesaka yawu na mama ya yandi. **12** Bilandi ya Yowane kwendaka baka nzutu ya Yowane mpe zikaka yawu. Na manima, bawu kwendaka zabisa Yesu mambu nyonso yina salamaka. **13** Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi kotaka na bwatu, mpe kwendaka na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu. Kasi ntangu bantu zabaka yawu, bawu bikaka bambanza ya bawu, mpe landaka

yandi na makulu. **14** Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya nene ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bawu, mpe belusaka bambevo ya bawu. **15** Ntangu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwendaka pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Bwisi me banda na kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve. Vutula bantu yayi na babwala samu ti bawu kwenda kusumba madya.» **16** Yesu vutulaka: «Ya ke mfunu ve ti bawu kwenda. Beno pesa bawu madya, beno mosi.» **17** Kasi bilandi zabisaka yandi: «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi zole awa.» **18** Yesu tubaka: «Beno natina munu yawu. **19** Na manima, yandi tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na zulu ya matiti. Yandi bakaka mampa tanu yina na bambisi zole. Yandi talaka na zulu, mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa, mpe pesaka yawu na bilandi samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso. **20** Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka bibuku yina bikanaka, mpe fulusaka bitunga kumi na zole. **21** Lutangu ya bantu yina kudyaka lendaka vwanda mafunda tanu ya babakala, ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.» **22** Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota na bwatu samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga, mpe yandi bikanaka samu na kuvutula bantu na bambanza ya bawu. **23** Ntangu yandi manisaka na kuvutula bantu nyonso, yandi kwendaka na mongo samu na kusambila. Ntangu mpimpa kumaka, yandi vwandaka kaka yandi mosi. **24** Bwatu vwandaka me bika ntoto, mpe kumaka ntama. Bimpo ya maza vwandaka ningisa yawu samu ti kitembo ya ngolo vwandaka bwabana bawu. **25** Ntete bwisi kutsya, Yesu kwendaka na sika ya bilandi ya yandi na kutambula na zulu ya maza. **26** Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu ya maza, bawu kumaka na boma, mpe tubaka: «Ya kele mukuyu!» Na manima, bawu bandaka na kulooka na ngolo nyonso samu ti bawu vwandaka na boma. **27** Kasi Yesu zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda na kibakala! Ya kele munu! Beno tala boma ve.» **28** Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, kana ya kele nge, pesa munu muswa ya kukwiza na sika ya nge na kutambula na zulu ya maza.» **29** Yesu tubaka: «Kwiza!» Pyele basikaka na bwatu, mpe bandaka na kutambula na zulu ya maza samu na kukwenda na sika ya Yesu. **30** Kasi ntangu yandi talaka ti kitembo vwandaka ngolo, yandi kumaka na boma, mpe mutindu yandi bandaka na kudyama, yandi lookaka: «Mfumu! Vuukisa munu!» **31** Na mpamukunu, Yesu lambulaka diboko, mpe simbaka Pyele. Yandi zabisaka Pyele: «Nge kele na kiminu ya fyoti! Samu na yinki nge me sala ntembe?» **32** Bawu nyonso zole kotaka na bwatu, mpe kitembo manisaka. **33** Na yina, bilandi yina vwandaka na kati ya bwatu fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Ya tsyelika, nge kele Mwana ya Nzambi.» **34** Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na Ngenezalete. **35** Ntangu bantu ya kizunga yina zabaka ti ya vwandaka Yesu, bawu mwangisaka nsangu na kizunga nyonso. Na yina, bawu natinaka yandi bambevo nyonso. **36** Bantu vwandaka bondila yandi ti yandi bika bawu na kusimba ata nsongi ya kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso vwandaka simba yawu vwandaka beluka.

15 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi kwendaka tala Yesu mpe yufulaka yandi: **2** «Samu na yinki bilandi ya nge ke tumamaka ve na kinkulu ya bankooko ya beto? Bawu ke sukulaka ve maboko ntete na kudya.» **3** Yesu vutulaka: «Kasi beno, samu na yinki beno ke sadilaka kinkulu ya bankooko ya beno, mpe ke tumamaka ve na Musiku ya Nzambi?» **4** Ya tsyelika, Nzambi tubaka: «Zitisa tata na mama ya nge, mpe ba fwana kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya yandi.» **5** Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata to mama ya yandi: «Bima yina mu zolaka pesa nge samu na kusadisa nge, kele munkayulu yina mu ke pesa na Nzambi.» **6** Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na kuzitisa tata to mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu samu na kusadila kinkulu ya beno. **7** Beno kele bantu ya bantima zole! Mumbikudi Esaya tubaka mambu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno: **8** «Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu. Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu. **9** Balusambulu ya bawu na ntadisi munu kele kaka ya mpamba, samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka misiku yina ke katukaka na bantu.» **10** Yesu bokilaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno kuwa, mpe beno bakula mambu yayi: **11** Bima yina ke kotaka na yinwa ya muntu ke salaka ve ti muntu kuvwanda ve ya kuvedila, kasi ni nyonso yina ke basikaka na yinwa ya muntu.» **12** Na yina, bilandi ya yandi kwizaka pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Nge zaba ve ti mambu yina nge me zonza me talisa ba-Falisye ntima mpasi?» **13** Yesu vutulaka: «Ba ke timuna konso yinti yina Tata ya munu yina kele na mazulu kunaka ve. **14** Beno bika bawu! Bawu kele bampofo yina ke na kunata bampangi ya bawu bampofo. Kana mpofo ke na kunata mpofo ya nkaka, bawu nyonso zole ke kubwa na dibulu.» **15** Pyele zabisaka Yesu: «Tubila beto nsasa ya kingana yina.» **16** Yesu vutulaka: «Beno mpe, nabunu beno kuzwa mayela? **17** Beno zaba mbote ti konso kima yina ke kotaka na yinwa ya muntu, ke lutaka na kivumu, mpe ti na manima, yawu ke basikaka na nzutu. **18** Kasi mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ke katukaka na kati ya ntima, mpe ni yawu ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila. **19** Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi. Ni yawu ke nataka bantu na kufwa bampangi, kusala kinsuza, kuzinga na kindumba, kulaba, kutuba bimbangi ya luvunu, mpe kufinga bampangi. **20** Ni mambu yina ke salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve. Kasi kudya ata kusukula maboko ke salaka ve ti muntu kuvwanda ve ya kuvedila ve.» **21** Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya mbanza Tile mpe Sidone. **22** Kento mosi ya mbanza Kana vwandaka zinga na kizunga yina. Yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe lookaka: «Mfumu! Mwana ya Davidi! Tala munu kyadi! Mpeve ya yimbi ke na kukwamisa mwana ya munu ya kento. Ya ke na kutalisa yandi mpasi mingi.» **23** Kasi Yesu vutulaka ata dyambu. Bilandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Vutula yandi. Yandi ke na kubika ve na kulanda beto, mpe na kulooka.» **24** Yesu vutulaka: «Nzambi fidisaka munu na sika ya bantu ya Isayeli yina kele mutindu mameme ya kuzimbana.» **25** Kasi kento yina kwizaka fukama na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, sadisa munu!» **26** Yesu vutulaka: «Ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na bayimbwa.» **27** Kento vutulaka: «Mfumu, ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa mpe ke kudyaka mwa bandambu ya madya yina ke kubwaka na yisi ya mesa ya bamfumu ya bawu.» **28** Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Ee, kento! Kiminu ya nge kele nene! Bika ti mambu yina nge ke na kulomba, kusalama mutindu nge ke na kuzola.» Kaka na ntangu yina, mwana ya yandi ya kento belukaka. **29** Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na simu ya dyanga ya Ngalili. Yandi yulukaka na mongo, mpe vwandaka. **30** Bantu mingi kwizaka na kisika yina yandi vwandaka. Bawu natinaka yandi bantu ya bifuuma na makulu, bampofo, bikata, mababa, mpe bambevo mingi ya nkaka. Ba tulaka bawu na ntwala ya yandi, mpe yandi belusaka bawu. **31** Bantu yitukaka mingi ntangu bawu talaka ti mababa me zonza, bikata me tambula, bantu ya

bifuuma na makulu me beluka, mpe bampofo me tala. Na yina, bawu kembisaka Nzambi ya Isayeli! **32** Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya. Mu zola ve ti bawu vutuka ata kudya kima samu ti bawu lenda kuvwanda ya kulemba na nzila ntangu bawu ke vutuka.» **33** Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?» **34** Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi na mwa bambisi ya fyoti.» **35** Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na ntoto. **36** Yandi bakaka mampa mpe nsambwadi bambisi. Na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi samu na kukabula yawu na bantu nyonso. **37** Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga nsambwadi. **38** Lutangu ya bantu yina kudyaka vwandaka mafunda yiya ya babakala ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana. **39** Na manima ya kuvutula bantu nyonso yina, Yesu kotaka na bwatu, mpe kwendaka na kizunga ya Mangada.

16 Ba-Falisye mpe ba-Saduse kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na kusala na ntwala ya bawu kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi. **2** Kasi Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Ntangu bwisi ke bandaka na kuyila, beno ke tubaka: "Mvula ke noka ve samu ti zulu kele mbwaki." **3** Mpe ntangu bwisi ke bandaka na kutsya, beno ke tubaka: "Bubu yayi, mvula ke noka samu ti zulu kele ndombe." Beno zaba kubangula bidimbu ya zulu! Kasi samu na yinki beno lenda kubangula ve bidimbu ya ntangu yayi? **4** Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na Yonase.» Na manima ya kutuba mutindu yina, Yesu bikaka bawu kuna, mpe kwendaka. **5** Ntangu bilandi sabukaka na simu ya nkaka ya dyanga, bawu zimbanaka na kunata mampa. **6** Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na mayela! Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.» **7** Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu: «Yandi me tuba mutindu yina samu ti beto me nata ve mampa.» **8** Yesu zabaka mambu yina bilandi vwandaka zonza. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kusolola beno na beno samu ti beno me nata ve mampa? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti. **9** Beno me bakula ntete ve? Beno bambuka moyo na mampa tanu yina yukutisaka bantu mafunda tanu, mpe na lutangu ya bitunga yina beno fulusaka na bibuku yina bikanaka. **10** Beno bambuka moyo mpe na mampa nsambwadi yina yukutisaka bantu mafunda yiya, mpe na lutangu ya bitunga yina beno fulusaka. **11** Wapi mutindu beno ke na kubakula ve ti mu vwandaka zonzila ve mampa ntangu mu tubaka: Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse?» **12** Na yina, bilandi bakulaka ti Yesu zabisaka bawu ve na kusala keba na levule ya mampa, kasi na ndongosolo ya ba-Falisye mpe ba-Saduse. **13** Yesu kwendaka na bizunga yina kele na mbanza Sezale ya Filipe. Yandi yufulaka bilandi ya yandi: «Yinki bantu ke na kutuba na yina me tadila Mwana ya Muntu?» **14** Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele Yelemi to mosi na kati ya mimbikudi.» **15** Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» **16** Simoni Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina kele moyo.» **17** Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kyese na nge Simoni, mwana ya Yonase samu ti ni muntu ve me zabisa nge yawu, kasi ni Tata ya munu yina ke na mazulu. **18** Kasi munu, mu ke na kuzabisa nge ti nge kele Pyele, mpe mu ke tunga dibuundu ya munu na zulu ya ditadi yina. Lulendo ya lufwa ke lenda ve na kumwangisa yawu. **(Hadēs g86)** **19** Mu ke pesa nge bafungula ya Kimfumu ya Mazulu. Nyonso yina nge ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina nge ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.» **20** Na yina, Yesu yiminaka bilandi ya yandi na kutuba na muntu ti yandi kele Masiya. **21** Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzonza na pwelele nyonso na ntwala ya bilandi ya yandi: «Mu fwana kukwenda na Yelusalemi kisika bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke talisa munu mpasi mingi. Bawu ke kufwa munu, mpe mu ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» **22** Na yina, Pyele nataka Yesu na lweka, mpe bandaka na kusemba yandi: «Mfumu! Nzambi ke keba nge. Mambu yina ke kumina nge ve.» **23** Kasi Yesu balukaka mpe tubaka na Pyele: «Katuka pene-pene ya munu, Satana! Nge kele kikaku na nzila ya munu samu ti mabanza ya nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.» **24** Na manima, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Kana muntu zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa munu. **25** Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa yawu. **26** Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? Wapi kima muntu lenda kupesa samu na kusumba luzingu ya yandi? **27** Mwana ya Muntu ke kwiza na bambazi ya yandi na kati ya nkembo ya Tata ya yandi, mpe ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala. **28** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza mutindu ntinu.»

17 Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki mpe Yowane, leki ya Zaki. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda kisika vwandaka ve bantu ya nkaka. **2** Yesu sobaka kifwani ya yandi na ntwala ya bawu. Kizizi ya yandi lezimaka mutindu ntangu, mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya kulutila mutindu nsemo. **3** Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Moyize mpe Eli yina vwandaka zonza na Yesu. **4** Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu! Ya kele mbote ti beto vwanda awa. Kana nge zola, mu ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.» **5** Ntete Pyele manisa na kuzonza, dituti yina vwandaka lezima kwizaka fuka bawu. Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu. Beno kuwa yandi!» **6** Ntangu bilandi kuwaka ndinga yina, bawu kumaka na boma ya kulutila, mpe kubwaka kizizi na ntoto. **7** Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, simbaka bawu, mpe tubaka: «Beno telama! Beno vwanda na boma ve.» **8** Na yina, bilandi nangunaka yintu, mpe talaka kaka Yesu yandi mosi. **9** Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu zabisaka bawu: «Mambu yina beno me tala, beno tuba yawu na muntu ve tii ntangu Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa.» **10** Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?» **11** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na

kusungika mambu nyonso. **12** Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni. Bantu ndimaka yandi ve, mpe salaka yandi mambu yina bawu zolaka. Ni mutindu yina mpe, bawu ke nyokola Mwana ya Muntu.» **13** Na yina, bilandi bakulaka ti ni Yowane Mubotiki, Yesu vwandaka zonzila. **14** Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka nkonga ya bantu, muntu mosi kwizaka fukama na mantwala ya Yesu, **15** mpe tubaka: «Mfumu! Tala mwana ya munu ya bakala kyadi. Yandi ke beelaka kimbevo ya nzyeta, mpe ke talaka mpasi mingi. Bantangu ya nkaka, yandi ke kubwaka na tiya to na maza. **16** Mu me nata yandi na sika ya bilandi ya nge, kasi bawu me lenda ve na kubelusa yandi.» **17** Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi, mpe yina kele ve na kiminu, tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.» **18** Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe yawu basikaka na nzutu ya mwana. Kaka na ntangu yina, mwana belukaka. **19** Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bawu yufulaka yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na kubingisa mpeve yina?» **20** Yesu vutulaka: «Beno me lenda ve na kubingisa mpeve yina samu ti kiminu ya beno kele fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana kiminu ya beno vwanda nene mutindu mbuma ya mutaade, beno lenda kutuba na mongo yayi: "Katuka awa, mpe kwenda kuna", mpe yawu ke katuka. Ata kima lenda kumanga na kutumama na beno. [**21** Kasi kaka na lusambulu mpe na kumanga na kudya samu na Nzambi beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina.]» **22** Kilumbu mosi, ntangu Yesu vwandaka zyeta na bilandi ya yandi na Ngalili, yandi zabisaka bawu: «Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu. **23** Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» Na kuwa mutindu yina, bilandi kumaka na kyadi mingi. **24** Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Kapenawume, bilokoti-mpaku ya Yinzo ya Nzambi kwendaka pene-pene ya Pyele, mpe yufulaka yandi: «Mfumu ya beno ke futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi?» **25** Pyele vutulaka: «Ee, yandi ke futaka yawu.» Ntangu Pyele kotaka na yinzo, Yesu tekilaka na kuzonza na yandi: «Yinki nge ke na kubanza, Simoni? Banani fwana kufuta bampaku na bantinu ya yinza yayi? Bantu ya yinsi to banzenza?» **26** Pyele vutulaka: «Ni banzenza fwana kufuta yawu.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kana yawu kele mutindu yina, bantu ya yinsi fwana kufuta ve. **27** Kasi beto ke na kuzola ve kutalisa bantu yayi ntima mpasi. Ni yawu yina, kwenda na mubu, mpe losa ndoba na maza. Mbisi ya ntete yina nge ke kuzwa, zibula yawu yinwa, mpe nge ke kuzwa mbongo ya kisengo. Baka yawu, mpe pesa bawu yawu samu na kufuta mpaku ya nge na ya munu.»

18 Na ntangu yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Nani me lutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu?» **2** Yesu bokilaka mwana ya fyoti, tulaka yandi na kati-kati ya bawu, **3** mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno soba ve nkadulu ya beno samu na kukuma mutindu bana ya fyoti, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu. **4** Muntu ya kulutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu, ni muntu yina ke kuluka mpe ke kuma mutindu mwana ya fyoti yayi. **5** Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi.» **6** «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu. **7** Kyadi na bantu ya yinza samu ti mambu yina ke bwisaka bantu na masumu kele mingi! Mambu ya mutindu yina ke kondwa ve, kasi kyadi na muntu yina ke nata mambu ya mutindu yina.» **8** «Kana diboko to dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi to dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko to makulu nyonso zole na kati ya tiya yina ke kufwa ve. **(aiōnios g166) 9** Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na luzingu ya tsyelika na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na kati ya tiya ya mbungulu.» **(Geenna g1067) 10** «Beno sala keba! Beno bika na kuyina ata mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: bambazi ya bawu na mazulu ke vwandaka ntangu nyonso na Tata ya munu yina kele na mazulu. [**11** Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kuvuukisa bayina zimbanaka.] **12** «Yinki beno ke na kubanza? Kana muntu ke na mameme nkama, mpe ti dimeme mosi zimbana, yandi ke bika mameme makumi yivwa na yivwa yina me bikana na mongo, mpe ke kwenda kusosa dimeme yina me zimbana. **13** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke vwanda na kilengi nyonso samu na dimeme yina kulutila kilengi yina kele na yandi samu na mameme makumi yivwa na yivwa yina me zimbana ve. **14** Mutindu mosi mpe, Tata ya beno yina kele na mazulu zola ti ata mosi na kati ya bana ya fyoti yayi zimbana. **15** «Kana mpangi ya nge me sala nge yimbi, kwenda tala yandi, mpe zabisa yandi na lweka, kisika ya beno zole yimbi yina yandi me sala. Kana yandi kuwa nge, bunkundi ya beno me vutuka dyaka. **16** Kana yandi manga na kuwa nge, baka muntu mosi to bantu zole mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: "Beno fwana kuzenga konso dyambu na ntwala ya bambangi zole to tatu." **17** Kana yandi manga na kuwa bawu, zabisa yawu na bampangi ya dibuundu. Kana yandi manga mpe na kuwa bampangi ya dibuundu, bika yandi mpe tala yandi mutindu muntu yina zaba Nzambi ve to mutindu kilokoti-mpaku. **18** «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Nyonso yina beno ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina beno ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu. **19** Mu ke na kuzabisa dyaka beno ti kana bantu zole na kati ya beno wisana awa na ntoto samu na kulomba kima ni kima na kati ya lusambulu, Tata ya munu yina kele na mazulu ke pesa bawu yawu. **20** Ya tsyelika, kisika yina bantu zole to tatu me vukana na Nkumbu ya munu, mu kele na kati-kati ya bawu.» **21** Na yina, Pyele kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka: «Mfumu! Bambala yikwa mu fwana kulemvokila mpangi ya munu kana yandi ke na kusala munu yimbi? Bambala nsambwadi?» **22** Yesu vutulaka: «Ve! Mu ke na kutuba ve ti nge fwana kulemvokila yandi bambala nsambwadi. Kasi nge fwana kulemvokila yandi bambala makumi nsambwadi, mpe kusala yawu bambala nsambwadi. **23** Ni yawu yina, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi bakaka lukanu ya kusala lutangu ya mbongo na bisadi ya yandi. **24** Ntangu yandi bandaka na kusala yawu, ba natinaka yandi kisadi mosi yina vwandaka defa Batalente mafunda kumi. **25** Kisadi yina vwandaka ve na kima samu na kufuta mfuka yina. Na yina, mfumu ya yandi pesaka muswa ya kutekisa yandi kintwadi na kento, bana ya yandi, mpe bima nyonso ya yandi samu na kufuta mfuka yina. **26** Kasi kisadi fukamaka na ntwala ya mfumu ya yandi samu na kubondila yandi. Yandi tubaka: "Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge." **27** Mfumu talaka yandi kyadi. Yandi katulaka yandi mfuka, mpe yambulaka yandi. **28** «Ntangu kisadi yina basikaka, yandi bwabanaka na mpangi mosi ya kisalu yina vwandaka defa yandi badenalya

nkama. Yandi fyetaka yandi na laka, mpe tubaka: “Futa mbongo yina nge ke na kudefa munu!” **29** Mpangi ya yandi fukamaka na ntwala ya yandi, mpe bondilaka yandi mutindu yayi: “Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge.” **30** Kasi kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi. Yandi tulaka mpangi na boloko tii ntangu yandi fwanaka futa mbongo nyonso. **31** Ntangu bisadi ya nkaka talaka mambu yina, bawu kumaka na kyadi mingi, mpe kwendaka zabisa na sika ya mfumu ya bawu mambu nyonso yina salamaka. **32** Na yina, mfumu bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: “Nge kele kisadi ya yimbi! Mu katulaka mfuka nyonso ya nge samu ti nge lombaka munu mulemvo. **33** Nge mpe, nge fwanaka tala mpangi ya nge kyadi mutindu mu talaka nge kyadi.” **34** Mfumu vwandaka na nkele mingi, mpe tulaka kisadi yina na boloko samu na kupesa yandi kitumbu tii ntangu yandi ke futa mbongo nyonso.» **35** Yesu tubaka dyaka: «Tata ya munu yina kele na mazulu ke sala mpe mutindu yina kana beno lemvokila ve bampangi ya beno na ntima mosi.»

19 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi katukaka na Ngalili, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. **2** Bantu mingi landaka yandi kuna, mpe yandi belusaka bambevo mingi. **3** Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muntu muswa ya kukatula kento na makwela na konso dyambu ya yimbi?» **4** Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: “Na mbandukulu, Nzambi yidikaka bawu kento na bakala.” » **5** Ni yawu yina, Nzambi tubaka: «Bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi. **6** Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu mosi. Muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.» **7** Ba-Falisye yufulaka yandi: «Samu na yinki Moyize pesaka bakala muswa ya kupesa kento mukanda ya kufwa makwela ntangu yandi ke na katula kento na makwela?» **8** Yesu vutulaka: «Moyize pesaka beno muswa ya kukatula kento na makwela samu ti beno kele na ntima ngolo. Kasi na mbandukulu, ya vwandaka ve mutindu yina. **9** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana bakala katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, mpe kwela kento ya nkaka ke sala kinsuza.» **10** Bilandi zabisaka yandi: «Kana ni mutindu yina bakala fwana kusala na sika ya kento ya yandi, ya me lutila mbote na kukwela kwandi ve.» **11** Yesu vutulaka: «Bantu nyonso lenda kubakula ve ndongosolo yayi, kasi kaka bayina Nzambi me pesa lulendo ya kubakula yawu. **12** Bantu ya nkaka ke kwelaka ve samu ti bawu kele ve na mabuta katuka mbutukulu ya bawu. Ba ya nkaka ke kwelaka ve samu ti ba katulaka bawu mabuta, mpe bantu ya nkaka dyaka ke kwelaka ve samu na Kimfumu ya Mazulu. Muntu yina lenda kundima ndongosolo yayi, yandi ndima yawu.» **13** Bantu natinaka Yesu bana ya fyoti samu ti yandi tentika bawu maboko, mpe yandi sambidila bawu. Kasi bilandi sembaka bantu yina. **14** Na yina, Yesu zabisaka bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fyoti kwiza na sika ya munu. Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bantu yina kele mutindu bawu.» **15** Na manima ya kutentika bawu maboko, yandi katukaka na kisika yina. **16** Bakala mosi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Mulongisi! Wapi dyambu ya mbote mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?» **(aiōnios g166)** **17** Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuyufula munu na yina me tadila dyambu ya mbote? Kaka Nzambi kele mbote. Kana nge zola kuzwa luzingu ya seko, tumama na misiku.» **18** Bakala yina yufulaka dyaka Yesu: «Na wapi misiku mu fwana kutumama?» Yesu vutulaka: «Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, **19** zitisa tata na mama ya nge, zola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» **20** Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku nyonso yina. Yinki mu fwana kusala dyaka?» **21** Yesu zabisaka yandi: «Kana nge zola kuvwanda ya kulunga, kwenda kutekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.» **22** Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi kwendaka ya kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi. **23** Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ya kele mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya Mazulu. **24** Mu ke na kuzabisa dyaka beno mutindu yayi: Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **25** Ntangu bilandi kuwaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?» **26** Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda kusalama.» **27** Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso mpe me landa nge. Yinki ke salama samu na beto?» **28** Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ntangu Mwana ya Muntu ke vwanda na kiti ya yandi ya nkembo na yinza ya malu-malu, beno bilandi ya munu, ke vwanda mpe na bakiti kumi na zole ya kintinu samu na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli. **29** Konso muntu yina ke bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi ya yandi, tata ya yandi, mama ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga ya yandi samu na munu, ke kuzwa ndandu bambala nkama. Yandi ke kuzwa mpe luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **30** Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu ya nsuka, mpe bantu mingi yina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu ya ntete.»

20 «Ya tsyelika, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Mfumu mosi ya bilanga basikaka na suka-suka na yinzo ya yandi samu na kubaka bisadi yina ke sala na bilanga ya yandi ya vinu. **2** Yandi wisanaka na bisadi yina na kufuta bawu Denalya mosi na kilumbu, mpe fidisaka bawu na kwenda kusala na bilanga ya yandi ya vinu. **3** Na ngunga ya yivwa ya suka, yandi basikaka dyaka na yinzo, mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve. **4** Yandi zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya munu ya vinu, mpe mu ke futa beno difuta yina me fwanana.” **5** Bawu kwendaka. Mfumu ya bilanga basikaka dyaka na yinzo na ngunga ya midi, mpe na ngunga ya tatu na manima ya midi. Yandi talaka bantu ya nkaka, mpe zabisaka bawu mutindu mosi. **6** Pene-pene na kukuma na ngunga ya tanu ya nkokila, yandi basikaka na yinzo mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka dyaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve. Yandi yufulaka bawu: “Samu na yinki beno me vwanda awa kilumbu ya muvimba ata kusala kima?” **7** Bawu vutulaka: “Ata muntu me baka beto na kisalu.” Na yina, mfumu ya bilanga zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya munu ya vinu.” **8** «Ntangu nkokila kumaka, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na ntwadisi ya yandi ya bisalu: “Bokila bisadi, mpe futa bawu. Banda na kufuta bayina mu bakaka ya nsuka, mpe manisa na bayina mu bakaka ntete.” **9** Bisadi yina bandaka na kusala na ngunga ya tanu ya nkokila kwizaka, mpe konso muntu kuzwaka Denalya mosi. **10** Ntangu bisadi yina bandaka

ntete kisalu kwizaka, bawu vwandaka banza ti bawu zolaka kuzwa difuta ya kulutila bampangi. Kasi bawu mpe kuzwaka Denalya mosi. **11** Na kuzwa yawu, bawu dasukilaka mfumu ya bilanga, **12** mpe tubaka: “Bisadi yina nge me baka na nsukunu me sala kaka ngunga mosi, mpe bawu me kuzwa difuta mosi na beto yina me tala mpasi na kusala kilumbu ya muvimba na kati ya ntangu ya ngolo.” **13** Kasi mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na mosi na kati ya bawu: “Nkundi ya munu, mu me vuna nge ve. Ya tsyelika, beto wisanaka ti mu ke futa nge Denalya mosi. **14** Baka difuta ya nge, mpe kwenda. Mu ke pesa mpe na kisadi yina me sala kaka ngunga mosi difuta ya mutindu mosi na nge. **15** Mu kele ve na muswa ya kusala mambu ni mambu yina mu zola na mbongo ya munu? To nge kele na musoki samu ti mu kele muntu ya mbote?” **16** Na yina, Yesu bwelaka dyaka: Bayina kele bantu ya nsuka ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele bantu ya ntete ke vwanda bantu ya nsuka.» **17** Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi. Ntangu bawu vwandaka na nzila, yandi nataka bilandi kumi na zole na lweka, mpe zabisaka bawu: **18** «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila yandi lufwa, **19** mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu seka yandi, bula yandi bikoti, mpe koma yandi na kulunsi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» **20** Na ntangu yina, kento ya Zebede kwendaka na bana zole ya yandi ya babakala pene-pene ya Yesu. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu samu na kulomba yandi dyambu mosi. **21** Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola?» Kento ya Zebede vutulaka: «Sala ti bana zole yayi ya munu vwanda mosi na lubakala mpe ya nkaka na lumoso ya nge ntangu nge ke vwanda ntinu.» **22** Yesu tubaka: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba. Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi yina mu ke kunwa?» Bawu vutulaka: «Ee, beto lenda.» **23** Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu ya munu. Kasi samu na kuvwanda na lubakala to ya lumoso ya munu, ni munu ve lenda kutuba yawu. Bisika yina, ya kele ya bayina Tata ya munu me kubikila yawu.» **24** Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, bawu dasukilaka bampangi zole yina. **25** Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beno zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi. **26** Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya beno. Kana mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu, yandi fwana kuvwanda kisadi ya beno. **27** Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, yandi fwana kuvwanda mundongo ya beno. **28** Mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza, samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.» **29** Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi basikaka na mbanza Yeliko, nkonga ya nene ya bantu landaka Yesu. **30** Bampofo zole vwandaka ya kuvwanda pene-pene na nzila. Bawu kuwaka ti Yesu vwandaka luta kuna, mpe bandaka na kulooka: «Mfumu, mwana ya Davidi! Tala beto kyadi!» **31** Bantu vwandaka semba bawu, samu ti bawu vwanda swi. Kasi bawu lutilaka dyaka na kulooka na ngolo: «Mfumu, mwana ya Davidi! Tala beto kyadi!» **32** Yesu kangamaka, bokilaka bawu, mpe yufulaka: «Yinki beno zola ti mu sala samu na beno?» **33** Bawu vutulaka: «Mfumu, zibula beto meso.» **34** Yesu talaka bawu kyadi, mpe simbaka bawu meso. Kaka na ntangu yina, bampofo zole bandaka na kutala, mpe bawu landaka Yesu.

21 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka na kizunga ya bwala Betefaze, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi zole, **2** mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya nkento ya kukangama na yinti, mpe mwana ya yandi na lweka. Beno nyangula yawu, mpe beno natina munu yawu. **3** Kana muntu zabisa beno dyambu, beno tuba ti Mfumu ke na yawu nsatu, mpe muntu yina ke bika ti beno nata yawu na nswalu nyonso.» **4** Mambu yina salamaka samu na kulungisa mambu yina tubaka mumbikudi: **5** «Beno tuba na bantu ya mbanza Siyone: Ntinu ya beno ke na kukwiza. Yandi kele ya kufuluka na lembami. Yandi me vwanda na zulu ya mbuluku ya nkento, na zulu ya mwana ya mbuluku.» **6** Bilandi kwendaka mpe salaka mutindu Yesu zabisaka bawu. **7** Bawu nataka mbuluku ya nkento na mwana ya yawu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya yawu, mpe Yesu vwandaka na zulu ya yawu. **8** Nkonga ya nene ya bantu vwandaka tanda binkuti ya bawu na nzila. Bantu ya nkaka vwandaka zenga makasa ya bayinti, mpe vwandaka tula yawu na nzila. **9** Bantu yina vwandaka tambula na mantwala mpe na manima ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na mwana ya Davidi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi. Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!» **10** Ntangu Yesu kotaka na Yelusalemi, mbanza nyonso ninganaka, mpe bantu vwandaka yufula: «Nani kele muntu yayi?» **11** Nkonga ya bantu yina vwandaka tambula kintwadi na Yesu vwandaka vutula: «Ya kele mumbikudi Yesu, muntu ya Nazaleti ya kizunga ya Ngalili.» **12** Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi. Yandi bingisaka bantu nyonso yina vwandaka tekisa mpe vwandaka sumba bima kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bayina vwandaka sobisa mbongo, mpe bakiti ya bayina vwandaka tekisa mabembe. **13** Yandi zabisaka bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Yinzo ya munu ke vwanda Yinzo ya lusambulu.” Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!» **14** Bampofo mpe bantu ya bifuuma na makulu kwizaka pene-pene ya Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe Yesu belusaka bawu. **15** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kumaka na nkele ntangu bawu talaka mambu ya ngitukulu yina Yesu vwandaka me sala, mpe bana ya fyoti yina vwandaka looka na kati ya Yinzo ya Nzambi: «Ozana! Nkembo na Mwana ya Davidi!» **16** Na yina, bawu tubaka na Yesu: «Nge ke na kuwa mambu yina bawu ke na kuzonza?» Yesu vutulaka: «Ee, mu ke na kuwa yawu. Kasi beno me tangaka ntete ve kibuku ya Mambu ya Nzambi yayi: “Nge salaka ti bana ya fyoti mpe bana yina ke ntete na kunwa mabene kukembisa nge”?» **17** Na manima, Yesu katukaka kuna. Yandi basikaka na mbanza, mpe kwendaka na bwala Betani kisika yandi lutisaka mpimpa. **18** Na suka, ntangu Yesu vwandaka vutuka na mbanza, yandi kumaka na nsatu. **19** Yandi talaka yinti ya fike yina vwandaka na lweka ya nzila. Yandi kwendaka pene-pene ya yawu, kasi yandi talaka kaka makasa. Na yina, yandi tubaka na yinti ya fike: «Nge ke buta dyaka ve bambuma!» Mpe kaka na ntangu yina, yinti nyonso yumaka. **(aiōn g165)** **20** Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe yufulaka Yesu: «Wapi mutindu yinti yayi ya bafike me yuma na mbala mosi?» **21** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno kele na kiminu, mpe kana beno sala ntembe ve, beno ke sala kaka ve mambu yina mu me sala na yinti yayi. Kasi beno lenda dyaka kutuba na mongo yayi: “Katuka awa, mpe kwenda kubwa na mubu”, mpe yawu ke salama. **22** Bima nyonso yina beno ke lomba na lusambulu na kusala kiminu, beno ke kuzwa yawu.» **23**

Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya Yesu mpe yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?» **24** Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Kana beno pesa munu mvutu, mu ke zabisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi. **25** Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?» Na yina, bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: Samu na yinki beno kwikilaka yandi ve? **26** Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, beto fwana kusala keba na nkonga yayi ya bantu samu ti bantu nyonso ke kanisaka ti Yowane vwandaka mumbikudi.» **27** Na yina, bawu zabisaka Yesu: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.» Yesu mpe vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.» **28** Yesu tubaka dyaka: «Yinki beno ke na kubanza na kingana yayi: Bakala mosi vwandaka na bana zole ya babakala. Yandi tubaka na mwana ya ntete: "Mwana ya munu, kwenda kusala bubu yayi na bilanga ya vinu." **29** Mwana vutulaka: "Mu ke kwenda ve." Kasi na manima, yandi sobaka mabanza, mpe kwendaka sala na bilanga ya vinu. **30** Tata bokilaka mwana ya yandi ya zole, mpe zabisaka yandi mutindu mosi. Mwana ya zole vutulaka: "Ee tata, mu ke kwenda kusala." Kasi na manima, yandi kwendaka ve. **31** Nani na bana zole yayi salaka mambu yina vwandaka zola tata ya bawu?» Bawu vutulaka: «Mwana ya ntete.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bilokoti-mpaku mpe bantu ya kinsuza ke tekila beno na kukota na Kimfumu ya Nzambi. **32** Yowane kwizaka na sika ya beno samu na kulakisa beno nzila ya kudedama, mpe beno kwikilaka yandi ve. Kasi bilokoti-mpaku mpe bantu ya kinsuza kwikilaka yandi. Ata beno talaka mutindu yina, beno sobaka ve nkadulu samu na kukwikila yandi.» **33** Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Mfumu mosi ya bilanga kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo. **34** Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka bisadi ya yandi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu. **35** Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka bisadi ya mfumu ya bilanga. Bawu bulaka kisadi ya ntete, kufwaka kisadi ya zole, mpe kufwaka kisadi ya tatu na kubula yandi matadi. **36** Mfumu ya bilanga fidisaka bisadi ya nkaka na lutangu ya kulutila bayina yandi fidisaka ntete. Kasi bisadi-bilanga ya vinu salaka bawu mutindu bawu salaka bisadi ya ntete. **37** Na yina, mfumu ya bilanga fidisaka mwana ya yandi. Yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi. **38** Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi, samu ti bilanga yayi vwanda ya beto." **39** Na yina, bawu bwilaka yandi, basisaka yandi na bilanga ya vinu, mpe kufwaka yandi.» **40** Yesu yufulaka bawu: «Ntangu mfumu ya bilanga ya vinu ke kwiza, yinki yandi ke sala bisadi-bilanga yayi ya vinu?» **41** Bawu vutulaka: «Yandi ke tala ve bantu yayi ya yimbi kyadi. Yandi ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga na bisadi-bilanga ya nkaka ya vinu yina ke pesa yandi kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu na ntangu ya kubuka bambuma.» **42** Yesu tubaka dyaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso. Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina, mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!"» **43** «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti ba ke katula Kimfumu ya Nzambi na maboko ya beno, mpe ba ke pesa yawu na bantu ya nkaka yina ke buta bambuma. [**44** Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke mwangisa yandi.]» **45** Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kuwaka bingana yina, bawu bakulaka ti ni bawu yandi vwandaka zonzila. **46** Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu. Kasi bawu vwandaka na boma ya nkonga ya bantu yina vwandaka kuna samu ti bantu nyonso vwandaka kwikila ti Yesu kele mumbikudi.

22 Yesu bandaka dyaka na kuzonza na bingana na bantu yina vwandaka kuwa yandi. Yandi zabisaka bawu: **2** «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi salaka mukembo samu na makwela ya mwana ya yandi ya bakala. **3** Yandi fidisaka bisadi ya yandi na kwenda kubaka bantu yina yandi bokilaka na mukembo. Kasi bantu mangaka na kukwiza. **4** Yandi fidisaka dyaka bisadi ya nkaka na kwenda kutubila bawu: "Ntangu yayi, mu me manisa na kukubika madya ya mukembo. Mu me kufwa bangombe mpe bibulu ya munu ya mafuta. Bima nyonso me kuma ya kukubama. Beno kwiza na mukembo ya makwela." **5** Kasi bantu talaka yawu mpamba, mpe konso muntu kwendaka sala kisalu ya yandi: bantu ya nkaka na bilanga, mpe ba ya nkaka na mumbungu. **6** Bantu ya nkaka bwilaka bisadi, talisaka bawu mpasi, mpe kufwaka bawu. **7** Ntinu dasukaka. Yandi fidisaka binwani ya yandi samu na kufwa bantu yina kufwaka bisadi ya yandi, mpe samu na kuyoka mbanza ya bawu. **8** Na manima, yandi tubaka na bisadi ya yandi: "Mu me kubika yimeni madya ya mukembo ya makwela, kasi bantu yina mu bokilaka kele ve ya kulunga na kudya yawu. **9** Na yina, beno kwenda na magambu ya banzila, mpe beno bokila na mukembo bantu nyonso yina beno ke tala." **10** Bisadi kwendaka na banzila, mpe vukisaka bantu nyonso yina bawu talaka: bantu ya yimbi mpe ya mbote. Na yina, kivinga ya mukembo ya makwela fulukaka na bantu.» **11** «Ntangu ntinu kotaka na yinzo samu na kutala bantu yina yandi bokilaka, yandi talaka muntu mosi yina lwataka ve binkuti ya mukembo. **12** Ntinu yufulaka yandi: "Nkundi ya munu, wapi mutindu nge me kota awa ata kulwata binkuti ya mukembo?" Kasi muntu yina vutulaka dyambu ve. **13** Na yina, ntinu tubaka na bisadi ya yandi: "Beno kanga yandi makulu na maboko, mpe beno losa yandi na ngaanda na kati ya kitombe kisika yandi ke dila mpe ke kwetisa meno."» **14** Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Ya tsyelika, Nzambi ke bokilaka bantu mingi, kasi yandi ke soolaka kaka bantu fyoti.» **15** Ba-Falisye vukanaka samu na kusosa wapi mutindu bawu lenda kubwisa Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu. **16** Bawu fidisaka na sika ya Yesu mwa ndambu ya bilandi ya bawu mpe bantu ya kimvuka ya Elode. Bantu yayi yufulaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti nge ke tubaka butsyelika, mpe nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti beto sala. Nge kele ve na boma ya muntu samu ti nge ke swasikisaka bantu ve. **17** Na yina, pesa beto mabanza ya nge na dyambu yayi: beto kele na muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta yawu ve?» **18** Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu ya yimbi, mpe zabisaka bawu: «Bantu ya bantima zole! Samu na yinki beno ke na kumeka munu? **19** Beno lakisa munu mbongo yina ba ke futaka mpaku.» Bawu pesaka yandi Denalya mosi, **20** mpe Yesu yufulaka bawu: «Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama awa kele ya nani?» **21** Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» Na yina, Yesu

zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.» **22** Na kuwa mvutu yina, bawu yitukaka mingi. Bawu bikaka yandi, mpe kwendaka. **23** Kaka na kilumbu yina, ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka Yesu mutindu yayi: **24** «Mulongisi! Moyize tubaka ti kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, yaya to leki ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana. **25** Kasi na kati ya beto, ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento. Yandi kufwaka ata kubuta mwana, mpe bikaka mufwidi na maboko ya leki ya yandi. **26** Yawu salamaka mutindu mosi mpe na mpangi ya zole, na mpangi ya tatu, mpe na bawu nyonso nsambwadi. **27** Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka. **28** Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?» **29** Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi. **30** Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu bambazi na mazulu. **31** Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, beno me tangaka ntete ve mambu yina Nzambi zabisaka beno? **32** Yandi tubaka: “Mu kele Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo.» **33** Bantu nyonso yina kuwaka yandi, yitukaka mingi na ndongosolo ya yandi. **34** Ntangu ba-Falisye kuwaka ti Yesu kangisaka ba-Saduse yinwa, bawu vukanaka. **35** Mosi na kati ya bawu vwandaka mulongisi ya Misiku. Yandi lebikaka Yesu mutambu na kyuvu: **36** «Mulongisi, wapi Musiku me lutila mfunu na kati ya Misiku?» **37** Yesu vutulaka: «“Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, mpe na mayela ya nge nyonso.” **38** Ni Musiku yina me lutila nene mpe mfunu. **39** Musiku ya zole yayi kele mfunu mutindu mosi na Musiku ya ntete. Ya ke tubaka: “Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.” **40** Misiku nyonso ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi kele ya kukangama na kati ya misiku zole yayi.» **41** Mutindu ba-Falisye vwandaka ya kuvukana kuna, Yesu pesaka bawu kyuvu yayi: **42** «Yinki beno ke na kubanza na yina me tadila Masiya? Yandi kele mwana ya nani?» Bawu vutulaka: «Yandi kele mwana ya Davidi.» **43** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu Davidi yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo lendaka bokila yandi “Mfumu” na kutuba: **44** «Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu: “Vwanda na lubakala ya munu tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge.”» **45** «Na yina, Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”, wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?» **46** Ata muntu lendaka na kupesa yandi mvutu, mpe katuka kilumbu yina, ata muntu vwandaka meka dyaka na kupesa yandi kyuvu.

23 Na yina, Yesu tubaka na bantu nyonso yina vwandaka kuna, mpe na bilandi ya yandi: **2** «Kisalu ya milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye ni kulongisa Misiku ya Moyize. **3** Beno fwana kutumama na bawu, mpe kusala mambu nyonso yina bawu ke zabisaka beno. Kasi beno landa ve nkadulu ya bawu samu ti bawu ke sadilaka ve mambu yina bawu ke longisaka. **4** Bawu ke kangaka bifunda ya kilo, mpe ke tulaka yawu na magembo ya bantu. Kasi bawu mosi ke simbaka ve yawu ata na musapi. **5** Bawu ke salaka bisalu nyonso ya bawu, samu ti bantu tala bawu. Bawu ke kumisaka yinda bibuku ya mikanda ya Mambu ya Nzambi yina bawu ke lwataka na mbunzu to na diboko na ntangu ya kusambila, mpe ke tungaka bitende ya lele ya yinda na ndambu ya makulu ya biyunga ya bawu. **6** Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya buzitu na mikembo ya nene, mpe na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **7** Bawu ke zolaka mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe ti bantu bokila bawu na “Mulongisi”. **8** Kasi beno, beno ndima ve ti bantu bokila beno na “Mulongisi” samu ti beno kele kaka na Mulongisi mosi, mpe beno nyonso kele bampangi. **9** Beno bokila ata muntu awa na ntoto na “Tata” samu ti beno kele kaka na Tata mosi yina kele na mazulu. **10** Beno ndima ve ti ba bokila beno mpe na “Ntwadisi” samu ti beno kele kaka na Ntwadisi mosi, ni Masiya. **11** Muntu ya mfunu na kati ya beno fwana kuvwanda kisadi ya beno. **12** Nzambi ke kulula muntu yina ke zanguka, mpe ke zangula muntu yina ke kuluka.» **13** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke kangaka mwelo ya Kimfumu ya Mazulu na bantu. Beno ke kotaka ve beno mosi, mpe beno ke yiminaka bayina ke sosaka na kukota kuna. [**14** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bakento, mpe beno ke salaka balusambulu ya yinda, samu ti bantu tala beno. Ni yawu yina, Nzambi ke pesa beno kitumbu ya ngolo.] **15** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke zyetaka bisika nyonso na ntoto mpe na mubu samu na kuzwa ata muntu mosi yina ke ndima na kukota na dibuundu ya beno, mpe ntangu beno ke kuzwaka muntu, beno ke salaka ti yandi kuzwa kitumbu ya mbungulu ya kulutila beno bambala zole. **(Geenna g1067)** **16** «Kyadi na beno bantwadisi yina kele bampofo. Beno ke tubaka ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, ya kele mfunu ve. Kana yandi kudya ndefi na wolo ya Yinzo ya Nzambi, yandi fwana kusala mambu yina yandi me kudya ndefi. **17** Beno kele bizoba mpe bampofo! Na wolo na Yinzo ya Nzambi, yinki me lutila mfunu? Ni Yinzo ya Nzambi ke salaka ti wolo kuma ya longo. **18** Beno ke tubaka mpe ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu, ya kele mfunu ve. Kana yandi kudya ndefi na munkayulu yina kele na kiyokolo ya minkayulu, yandi fwana kusala mambu yina yandi me kudya ndefi. **19** Beno kele bampofo! Na munkayulu na Kiyokolo ya minkayulu, yinki me lutila mfunu? Ni Kiyokolo ya minkayulu ke salaka ti munkayulu kuma ya longo. **20** Na yina, kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu, yandi me sala yawu na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu mpe na bima nyonso yina kele na zulu ya yawu. **21** Kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, yandi me sala yawu na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi mpe na Nzambi yina ke vwandaka kuna. **22** Kana muntu me kudya ndefi na mazulu, yandi me sala yawu na nkumbu ya kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe na Nkumbu ya Nzambi yina kele ya kuvwanda na zulu ya yawu. **23** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu manzulu, bandunda, mpe bambuma ya fyoti-fyoti. Kasi beno ke bikaka na kusadila bandongosolo yina me lutila mfunu na kati ya Misiku: ludedomo, kutala bantu kyadi, mpe kuvwanda ya kukwikama. Ni mambu yina beno fwanaka sadila ata kubika mambu ya nkaka. **24** Beno bantwadisi yina kele bampofo! Beno ke katulaka banzinzi na malafu yina beno ke kunwaka. Kasi beno ke minaka Samo ata kuzaba. **25** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke sukulaka bambungu mpe bandonga ya beno na ngaanda. Kasi na kati,

yawu kele ya kufuluka na bima yina beno ke labaka, mpe na bansatu ya beno ya yimbi. **26** Beno ba-Falisye, beno kele bampofo. Beno sukula ntete bambungu ya beno na kati, mpe ya ke kuma ya kuvedila na ngaanda. **27** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno kele mutindu bandyamu yina ba me lenga mpemba. Yawu ke talanaka kitoko na ngaanda, kasi na kati yawu kele ya kufuluka na mikwa ya bantu ya kufwa, mpe na konso mutindu ya bima ya kubola. **28** Mutindu mosi mpe beno, na meso ya bantu, beno ke lakisaka ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi na kati, beno kele bantu ya bantima zole, mpe ya kufuluka na yimbi. **29** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke tungaka bandyamu ya kitoko samu na mimbikudi. Beno ke bongisaka bandyamu ya bantu ya kudedama, **30** mpe beno ke tubaka: "Kana beto zingaka na ntangu ya bankooko ya beto, beto zolaka ndima ve ti bawu kufwa mimbikudi." **31** Na yina, beno ke na kulakisa beno mosi ti beno kele bana ya bayina kufwaka mimbikudi. **32** Ee! Beno manisa kisalu yina bankooko ya beno bandaka. **33** Beno kele banyoka, dikanda ya bampidi! Wapi mutindu beno lenda kukima kitumbu ya mbungulu? **(Geenna g1067)** **34** Ni yawu yina, beno kuwa: Mu ke fidisa beno mimbikudi, bantu ya ndwenga, mpe milongisi ya Misiku. Beno ke kufwa ba ya nkaka, mpe ke koma ba ya nkaka na bakulunsi. Beno ke bula ba ya nkaka bikoti na kati ya bayinzo ya beno ya lusambulu, mpe beno ke talisa bawu mpasi na konso mbanza yina bawu ke kwenda. **35** Na yina, ni beno ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso ya kudedama katuka lufwa ya Abele, muntu ya kudedama, tii na lufwa ya Zakali, mwana ya Balasi, yina beno kufwaka na kati-kati ya kivinga ya longo na kiyokolo ya minkayulu. **36** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ni bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso.» **37** «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi bantu yina Nzambi ke fidisaka beno. Bambala mingi, mu zolaka vukisa beno mutindu nsusu ke vukisaka bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi beno zolaka ve! **38** Ntangu yayi, yinzo ya beno ke bikana yawu mosi. **39** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu beno ke tuba: "Bika Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi."»

24 Ntangu Yesu basikaka na Yinzo ya Nzambi, bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe lakisaka yandi wapi mutindu ba tungaka Yinzo ya Nzambi. **2** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kutala yawu mbote! Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata ditadi mosi ke bikana awa na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.» **3** Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya olive. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe yufulaka yandi na lweka: «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa nkwizulu ya nge mpe nsuka ya yinza.» **(aiōn g165)** **4** Yesu vutulaka: «Beno sala keba, samu ti muntu vuna beno ve. **5** Ya tsyelika, bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu na kutuba: "Mu kele Masiya", mpe bawu ke vuna bantu mingi. **6** Beno ke kuwa bamvita yina ke na kusalama, mpe bansangu ya bamvita yina ke kwiza. Beno vwanda na boma ve samu ti nyonso yina fwana kusalama. Kasi ya ke vwanda ntete ve nsuka ya yinza. **7** Ya tsyelika, bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, madya ke kondwa, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso. **8** Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu bampasi ya ntete yina kento ke talaka na kubuta. **9** Na yina, bantu ke yekula beno, samu ti ba talisa beno mpasi, mpe ba ke kufwa beno. Bantu nyonso yina zaba ve Nzambi ke yina beno samu na munu. **10** Na ntangu yina, bantu mingi ke vwanda dyaka ve na kiminu. Bawu ke fundasana mpe ke yinasana. **11** Mimbikudi mingi ya luvunu ke talana mpe ke vuna bantu mingi. **12** Mambu ya yimbi ke lutila, mpe bantu mingi ke vwanda dyaka ve na luzolo. **13** Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukunu, ke kuzwa mpulusu. **14** Ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi ya Kimfumu na yinza nyonso, samu ti bayina zaba ve Nzambi kuwa yawu. Na manima, ya ke vwanda nsuka ya yinza.» **15** «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-kimwangisi, yina mumbikudi Danyele zonzilaka, ya kuvwanda na kati ya kivinga ya longo (muntu yina ke na kutanga mambu yayi fwana kubakula yawu mbote), **16** bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya myongo. **17** Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo fwana kukulumuka ve samu na kubaka bima ya yandi yina kele na kati ya yinzo. **18** Muntu yina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi. **19** Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! **20** Beno sambila Nzambi, samu ti kilumbu yina beno ke kima vwanda ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo, to kilumbu ya saba. **21** Ya tsyelika, na bilumbu yina, bantu ke lutila na kutala mpasi. Katuka mbandukulu ya yinza tii ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve. **22** Kana lutangu ya bilumbu yina ya mpasi vwandaka ve ya kukuluka, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka. **23** «Na yina, kana muntu zabisa beno: "Masiya kele awa" to "Yandi kele kuna", beno kwikila yandi ve, **24** samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka. **25** Beno kuwa mbote samu ti mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama.» **26** «Na yina, kana muntu zabisa beno ti Masiya kele na kati ya yinsi ya kuyuma, beno kwenda kuna ve. Kana muntu zabisa beno ti yandi me bumbama awa, beno kwikila yandi ve. **27** Ya tsyelika, mutindu nsemo ya nzasi ke lezimaka katuka na kisika yina ke basikilaka ntangu tii kisika yina ntangu ke lalaka, ni mutindu yina Mwana ya Muntu ke kwiza. **28** Kisika yina ke vwandaka mvumbi, ni kisika yina ke vukanaka bakoko-mbele. **29** «Kaka na manima ya bilumbu yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke ningana. **30** Na yina, kidimbu ya Mwana ya Muntu ke talana na mazulu, mpe bantu nyonso yina kele na ntoto ke looka mpe ke dila. Bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi. **31** Kulumenta ya nene ke wakana, mpe yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya muvimba samu na kuvukisa na kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi soolaka.» **32** «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti ya fike. Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe makasa ya malu-malu ke basikaka, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene. **33** Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti nkwizulu ya Mwana ya Muntu me kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno. **34** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama. **35** Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu

ke zimbana ve.» **36** «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu. **37** Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama mpe mutindu mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza. **38** Ya tsyelika, ntete yinza ya muvimba dyama na maza, bantu vwandaka kudya mpe kunwa. Bawu vwandaka kwelana to kukwelisa bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza. **39** Bantu vwandaka banza ata dyambu tii ntangu bamvula ya nene bandaka na kunoka mpe dyamisaka bawu nyonso. Ni mutindu yina mpe yawu ke vwanda ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza. **40** Na yina, kana bantu zole kele na kati ya bilanga, ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. **41** Kana bakento zole ke na kututa bambuma, ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. **42** Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi kilumbu Mfumu ya beno ke kwiza. **43** Beno zaba yawu mbote. Kana mfumu ya yinzo lendaka zaba wapi ngunga ya mpimpa muyibi ke kwiza, yandi zolaka lala ve pongi, mpe zolaka bika ve muyibi kota na yinzo ya yandi. **44** Ni yawu yina beno mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana ya Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba ve.» **45** «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina mfumu me pesa kisalu ya kukabula madya na bisadi nyonso ya yandi na ntangu ya kulunga? **46** Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi. **47** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa yandi kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi. **48** Kana yandi kele kisadi ya yimbi, yandi ke tuba na kati ya ntima ya yandi ti mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve, **49** mpe kana yandi banda na kunyokola bampangi ya yandi ya kisalu, mpe ke kudya mpe kunwa na bantu yina ke kolaka malafu. **50** Mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve. **51** Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pesa yandi kitumbu mosi na bantu ya bantima zole. Ni kuna bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka meno.»

25 «Kimfumu ya Mazulu ke vwanda mutindu bandumba kumi yina bakaka minda ya bawu, mpe basikaka samu na kwenda kubwabana mulumi. **2** Tanu na kati ya bawu vwandaka ve na mayela, mpe tanu ya nkaka vwandaka na mayela. **3** Bayina vwandaka ve na mayela bakaka minda ya bawu ata kunata mafuta mingi. **4** Kasi bayina vwandaka na mayela bakaka minda ya bawu mpe bambwata ya mafuta. **5** Mutindu mulumi vwandaka kwiza nswalu ve, bandumba nyonso kumaka na pongi, mpe lalaka. **6** «Na kati-kati ya mpimpa, bawu kuwaka ndinga yina lookaka: "Mulumi yandi yayi! Beno kwenda kubwabana yandi!" **7** Na yina, bandumba nyonso kumi vumbukaka mpe bandaka na kukubika minda ya bawu. **8** Bayina vwandaka ve na mayela tubaka na bayina vwandaka na mayela: "beno pesa beto mwa mafuta samu ti minda ya beto me banda na kufwa." **9** Kasi bayina vwandaka na mayela vutulaka: "Ve! Yawu kele mingi ve samu na beto mpe beno. Ya kele mbote ti beno kwenda kusumba mafuta na bayina ke tekisaka yawu." **10** Ntangu bawu kwendaka sumba mafuta, mulumi kwizaka. Bandumba tanu yina vwandaka ya kukubama kotaka na yandi na kati ya yinzo ya makwela, mpe ba kangaka mwelo na fungula. **11** Na manima, bandumba tanu ya nkaka kwizaka mpe tubaka: "Mfumu! Mfumu! Zibudila beto mwelo!" **12** Kasi mulumi vutulaka: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu zaba beno ve."» **13** Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve kilumbu mpe ngunga.» **14** «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu muntu yina vwandaka kwenda na nzyetolo. Yandi bokilaka bisadi ya yandi, mpe bikilaka bawu bimvwama ya yandi. **15** Na kisadi ya ntete, yandi pesaka Batalente tanu. Na kisadi ya zole, yandi pesaka Batalente zole, mpe na kisadi ya tatu Talente mosi. Yandi pesaka bawu yawu mutindu vwandaka ngolo ya konso muntu. Na manima, yandi kwendaka na nzyetolo. **16** Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwendaka mbangu na kusala mumbungu na yawu, mpe kuzwaka Batalente tanu ya nkaka. **17** Kisadi yina kuzwaka Batalente zole salaka mpe mutindu mosi, mpe yandi kuzwaka Batalente zole ya nkaka. **18** Kasi kisadi yina kuzwaka Talente mosi, yandi timunaka dibulu na ntoto, mpe yandi bumbaka mbongo ya mfumu ya yandi. **19** «Bilumbu mingi lutaka. Na manima, mfumu ya bisadi yina vutukaka mpe bokilaka bawu samu na kuyufula bawu yinki bawu salaka na mbongo yina yandi bikilaka bawu. **20** Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, nge bikilaka munu Batalente tanu ya, mpe mu me kuzwa dyaka Batalente tanu ya nkaka. Tala! Yawu yayi." **21** Mfumu ya yandi zabisaka yandi: "Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutila mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi na munu." **22** Kisadi yina kuzwaka Batalente zole kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, nge bikilaka munu Batalente zole, mpe mu me kuzwa dyaka Batalente zole ya nkaka. Tala! Yawu yayi." **23** Mfumu ya yandi zabisaka yandi: "Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutila mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi na munu." **24** Na manima, kisadi yina kuzwaka Talente mosi ya kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, mu zaba ti nge kele muntu ya ntima ngolo. Nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge ke kunaka yawu ve, mpe nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge ke mwangaka ve. **25** Mu vwandaka na boma, mpe mu kwendaka bumba mbongo ya nge na yisi ya ntoto. Mbongo ya nge yawu yayi." **26** Mfumu ya yandi vutulaka: "Nge kele kisadi ya yimbi mpe ya bubolo. Nge zabaka ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke kunaka yawu ve, mpe ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke mwangaka yawu ve. **27** Na yina, nge zolaka tula mbongo ya munu na banki, mpe ntangu mu me vutuka, mu zolaka baka yawu na ndandu na zulu. **28** Beno baka yandi Talente yina kele na yandi, mpe beno pesa yawu na kisadi yina kele na Batalente kumi. **29** Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ata mwa ndambu yina kele na yandi. **30** Na yina me tadila kisadi yayi ya mfunu ve, beno losa yandi na ngaanda na kati ya kitombe kisika bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka meno."» **31** «Ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi kintwadi na bambazi nyonso ya yandi, yandi ke vwanda na kiti ya yandi ya kintinu ya nkembo. **32** Bantu nyonso ya ntoto ke vukana na ntwala ya yandi, mpe yandi ke kabula bawu mutindu muvungi ya mameme ke kabulaka mameme na bankombo. **33** Yandi ke tula mameme na lubakala ya yandi, mpe bankombo na lumoso ya yandi. **34** Na yina, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lubakala ya yandi: "Beno kwiza, beno yina Tata ya munu sakumunaka. Beno kota na Kimfumu ya Mazulu yina Nzambi kubikilaka beno katuka mbandukulu ya yinza. **35** Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, mpe beno pesaka munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, mpe beno pesaka munu maza ya kunwa. Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka munu. **36** Mu vwandaka ve na binkuti, mpe beno pesaka munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo, mpe beno

sadisaka munu. Mu vwandaka na boloko, mpe beno kwizaka tala munu.” **37** Na yina, bantu ya kudedama ke yufula yandi: “Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu, mpe beto pesaka nge madya? Wapi ntangu nge vwandaka na nsatu ya maza, mpe beto pesaka nge maza ya kunwa? **38** Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka nzenza, mpe beto yambaka nge na bayinzo ya beto? Wapi ntangu nge vwandaka ve na binkuti, mpe beto pesaka nge yawu? **39** Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na kimbevo to na kati ya boloko, mpe beto kwizaka tala nge?” **40** Ntinu ke vutula: “Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka yawu ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bampangi ya munu yayi, ni na munu beno salaka yawu.” **41** «Na manima, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lumoso ya yandi: “Beno bantu yina ba siingaka, beno katuka pene-pene ya munu! Beno kwenda na kati ya tiya ya mankululu yina ba kubikaka samu na Satana mpe bambazi ya yandi. **(aiōnios g166)** **42** Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, kasi beno pesaka ve munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, kasi beno pesaka ve munu maza ya kunwa. **43** Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka ve munu. Mu vwandaka ve na binkuti, kasi beno pesaka ve munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo mpe na kati ya boloko, mpe beno sadisaka ve munu.” **44** Na yina, bawu ke yufula yandi: “Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu ya kudya, to na nsatu ya maza? Wapi ntangu nge vwandaka nzenza, nge vwandaka ve na binkuti, mpe nge vwandaka na kimbevo to nge vwandaka na boloko, mpe beto sadisaka ve nge?” **45** Ntinu ke vutula: “Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka ve yawu ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bana yayi, ni na munu beno salaka ve yawu.” **46** Na yina, bawu ke kwenda na kisika yina bawu ke kuzwa kitumbu ya seko. Kasi bantu ya kudedama ke kuzwa luzingu ya seko.» **(aiōnios g166)**

26 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi: **2** «Beno zaba ti kaka bilumbu zole me bikana samu na kukembila mukembo ya Paki. Ba ke yekula Mwana ya Muntu, samu ti ba koma yandi na kulunsi.» **3** Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka na yinzo ya Kayife yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete. **4** Bawu bakaka lukanu ya kukanga Yesu na mansweki, mpe ya kufwa yandi. **5** Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na mukembo ya Paki, samu ti bantu sala muvusu ve.» **6** Yesu vwandaka na mbanza Betani na kati ya yinzo ya Simoni, muntu ya kimbevo ya mpusu. **7** Ntangu Yesu vwandaka na mesa, kento mosi kwizaka pene-pene ya yandi na kitutu ya alabati ya kufululuka na mananasi ya ntalu mingi, mpe sekulaka yawu na yintu ya Yesu. **8** Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu vwandaka ve na kilengi, mpe tubaka: «Samu na yinki yandi me bebisa yawu? **9** Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya mingi, mpe kukabula mbongo yina na bamputu!» **10** Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka zonza. Na yina, yandi tubaka: «Samu na yinki beno ke na kukwamisa kento yayi? Mambu yina yandi me sala samu na munu kele mbote. **11** Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu, mu ke vwanda ve na beno ntangu nyonso. **12** Yandi me tula mananasi yayi na nzutu ya munu samu na kukubika nzikulu ya munu. **13** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila mambu yina kento yayi me sala, mpe ba ke bambukila yandi moyo.» **14** Na manima, mosi na kati ya bilandi kumi na zole yina vwandaka na nkumbu ya Yuda Isekayote, kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi, **15** mpe zabisaka bawu: «Yinki beno ke pesa munu kana mu yekula beno Yesu?» Bawu pesaka yandi mbongo makumi tatu ya bisengo. **16** Katuka kilumbu yina, Yuda vwandaka sosa ntangu ya mbote samu na kuyekula bawu Yesu. **17** Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, bilandi kwendaka yufula Yesu: «Wapi sika nge zola ti beto yidikila nge madya ya Paki?» **18** Yesu vutulaka: «Beno kwenda na mbanza na sika ya bakala mosi, mpe beno zabisa yandi ti Mulongisi me tuba: “Ngunga ya munu me lunga, ni na sika ya nge mu ke kudya madya ya Paki na bilandi ya munu.” » **19** Bilandi salaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki. **20** Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka vwanda na mesa na bilandi kumi na zole ya yandi. **21** Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.» **22** Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na kuyufula yandi mosi na mosi: «Mfumu! Ya kele munu?» **23** Yesu vutulaka: «Muntu yina me tula diboko ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga, ni yandi ke yekula munu. **24** Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi! Ya vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka ve.» **25** Yuda yina vwandaka yekula Yesu tubaka: «Mulongisi! Ya kele munu?» Yesu vutulaka: «Ni nge mosi me tuba yawu.» **26** Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu ya munu.» **27** Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi, mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Beno kunwa yawu beno nyonso. **28** Ya tsyelika, yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani yina me mwangana, samu ti bantu mingi kuzwa mulemvo ya masumu. **29** Mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa dyaka ve vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu ya malu-malu kintwadi na beno na kati ya Kimfumu ya Tata ya munu.» **30** Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzimbu, mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive. **31** Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Na mpimpa yayi, beno nyonso ke bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana.”» **32** Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke kwenda kuvingila beno na Ngalili.» **33** Pyele tubaka na Yesu: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke bika nge ve.» **34** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Kaka na mpimpa yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.» **35** Pyele zabisaka Yesu: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bilandi nyonso mpe tubaka mutindu yina. **36** Na manima, Yesu kumaka na bilandi ya yandi na kisika yina ba ke bokilaka Ngetesemane, mpe zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu mu ke kwenda kusambila na mantwala kuna.» **37** Yandi nataka Pyele mpe bana nyonso zole ya Zebede. Yandi bandaka na kutala kyadi mpe mpasi na ntima. **38** Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufululuka na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso kintwadi na munu.» **39** Yesu kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana yawu lenda kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.» **40** Na manima, yandi vutukaka na kisika yina vwandaka bilandi tatu yina, mpe kutaka bawu ya kulala. Yandi tubaka na Pyele: «Beno me lenda ve na kukyelola meso kintwadi na munu ata na ngunga mosi? **41** Beno kyelola meso, mpe beno sambila, samu ti beno kubwa ve

na ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu ya mbote, kasi nzutu kele ya kulemba.» **42** Yesu bikaka dyaka bawu na mbala ya zole, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana mbungu yayi lenda kukatuka ve, samu ti mu kunwa yawu, bika ti luzolo ya nge salama!» **43** Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe kutaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya kufuluka na pongi. **44** Yesu bikaka dyaka bawu. Yandi kwendaka sambila na mbala ya tatu na kuzonza kaka mambu yina yandi tubaka. **45** Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na kulala, mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi, ngunga me lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya misumuki. **46** Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na kuyekula munu me kwiza.» **47** Yesu manisaka ve na kuzonza ntangu Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna. Yandi kwizaka na nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka na bambele mpe bayinti na maboko. Ni bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife fidisaka bawu. **48** Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu kidimbu yina yandi ke sala. Yandi tubaka: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. Beno kanga yandi.» **49** Yuda kwendaka nswalu pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mbote ya nge Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka Yesu. **50** Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, mambu yina nge me kwiza kusala awa, sala yawu.» Na yina, bantu kwendaka pene-pene ya Yesu. Bawu simbaka Yesu, mpe kangaka yandi. **51** Mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu basisaka mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu. **52** Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Vutula mbele ya nge na kisika ya yawu samu ti konso muntu yina ke nwanaka na mbele, ke kufwaka mpe na mbele. **53** Nge zaba ve ti mu lenda kulomba lusalusu na Tata ya munu, mpe na nswalu nyonso, yandi ke fidisa munu bambazi mingi kulutila bankonga kumi na zole ya binwani? **54** Kana mu sala mutindu yina, mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi lenda kusalama ve. Ya tsyelika, beto ke tangaka ti yawu fwana kusalama mutindu yina.» **55** Na manima, Yesu tubaka na bantu yina: «Beno me kwiza na bambele mpe bayinti samu na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu? Bilumbu nyonso, mu vwandaka longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe beno kangaka munu ve. **56** Kasi mambu nyonso yayi me salama samu na kulungisa mambu yina mimbikudi zabisaka na Dibuku ya Nzambi.» Na yina, bilandi nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka. **57** Bayina kangaka Yesu, nataka yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya ntete. Ni na sika ya yandi vwandaka me vukana milongisi ya Misiku mpe bakuluntu ya ba-Zwife. **58** Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima tii na kati ya lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi kotaka na lupangu, mpe vwandaka kisika mosi na mikengi samu na kutala wapi mutindu mambu yina ke manisa. **59** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe kimvuka nyonso ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi, ata ya vwanda ya luvunu, samu na kuzengila Yesu lufwa. **60** Kasi bawu kuzwaka ve dyambu ya yimbi ata ti bantu mingi kwizaka tuba mambu ya luvunu. Na manima, bantu zole kwizaka **61** mpe tubaka: «Muntu yayi tubaka ti yandi lenda kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu.» **62** Nganga-Nzambi ya ntete telamaka mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?» **63** Kasi Yesu vwandaka swi. Na yina, nganga-Nzambi ya ntete zabisaka yandi: «Zenga ndefi na Nkumbu ya Nzambi ya moyo! Zabisa beto kana nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi!» **64** Yesu vutulaka: «Nge mosi me tuba yawu. Kasi mu ke na kuzabisa beno: Katuka bubu yayi, beno ke tala Mwana ya Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.» **65** Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe tubaka: «Yandi me safula Nzambi! Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi! Beno me kuwa wapi mutindu yandi me safula Nzambi. **66** Yinki beno ke na kubanza?» Bawu vutulaka: «Yandi fwana kufwa.» **67** Na manima, bawu lobolaka yandi mante na kizizi, mpe bulaka yandi makofi. Ba ya nkaka bulaka yandi bambata **68** na kutuba: «Masiya bikula! Zabisa beto nani me bula nge!» **69** Pyele vwandaka ya kuvwanda na ngaanda na kati ya lupangu. Kisadi mosi ya kento kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, muntu ya Ngalili.» **70** Kasi Pyele mangaka na ntwala ya bantu nyonso, mpe tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.» **71** Na manima, Pyele kwendaka pene-pene ya mwelo ya lupangu. Kisadi ya nkaka ya kento talaka yandi, mpe tubaka na sika ya bayina vwandaka kuna: «Muntu yayi vwandaka kintwadi na Yesu ya Nazaleti.» **72** Pyele mangaka dyaka, mpe kudyaka ndefi na kutuba: «Mu zaba muntu yina ve!» **73** Na manima ya mwa ntangu, bayina vwandaka kuna kwizaka pene-pene ya Pyele, mpe zabisaka yandi: «Ya tsyelika, nge kele mosi ya bantu ya yandi. Mutindu ya nge ya kuzonza ke na kulakisa wapi sika nge katukaka.» **74** Na yina, Pyele kudyaka ndefi, mpe tubaka: «Mu zaba ve muntu yina beno ke na kuzonzila! Kana mu ke na kuvuna, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.» Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka. **75** Na yina, Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka yandi: «Ntete nsusu kuba, nge ke tuba bambala tatu ti nge zaba munu ve.» Pyele basikaka na lupangu mpe dilaka mingi.

27 Na suka-suka, bamfumu nyonso ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka samu na kubaka lukanu ya kufwa Yesu. **2** Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi na maboko ya mfumu Pilate, mfumu ya kizunga. **3** Ntangu Yuda yina yekulaka Yesu talaka ti ba zengilaka Yesu lufwa, yandi talaka ntima mpasi, mpe kwendaka vutula mbongo makumi tatu ya bisengo na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife. **4** Yandi zabisaka bawu: «Mu me sala masumu na kuyekula na lufwa muntu yina me sala dyambu ve.» Kasi bawu vutulaka: «Yawu me tala beto ve! Ya ke mambu ya nge!» **5** Yuda losaka mbongo yango na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe basikaka. Na manima, yandi kwendaka lelama. **6** Bamfumu ya banganga-Nzambi lokotaka mbongo yina, mpe tubaka: «Misiku ya beto ke yiminaka na kutula mbongo ya mutindu yayi na kibumbulu-mbongo ya Yinzo ya Nzambi samu ti ya kele ntalu ya menga ya muntu.» **7** Na manima ya kuwisana, bawu bakaka mbongo yina, mpe sumbaka bilanga ya kisadi-bambinda. Bawu salaka yawu kisika ya kukundaka banzenza. **8** Ni yawu yina, tii bubu yayi, ba ke bokilaka bilanga yina: «Bilanga ya menga». **9** Yawu salamaka mutindu mumbikudi Yelemi zabisaka: «Bawu bakaka mbongo makumi tatu ya bisengo (ntalu yina bantu ya Isayeli zengaka samu na yandi), **10** mpe bawu pesaka yawu samu na kusumba bilanga ya kisadi-bambinda mutindu Mfumu tumisaka munu.» **11** Ba nataka Yesu na ntwala ya mfumu Pilate, mpe mfumu yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.» **12** Kasi ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka funda yandi, yandi vutulaka ata dyambu. **13** Na yina, Pilate yufulaka yandi: «Nge me kuwa ve mambu nyonso yina bawu me funda nge?» **14** Kasi Yesu vutulaka ata mvutu

na mambu nyonso yina, mpe mfumu yitukaka mingi. **15** Na konso mukembo ya Paki, mfumu ya kizunga vwandaka na kifu ya kupesa kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka zola ti yandi basisa. **16** Na ntangu yina, ya vwandaka na nkole mosi ya nsangu. Nkumbu ya yandi vwandaka [Yesu] Balabase. **17** Na yina, Pilate yufulaka nkonga ya bantu yina vukanaka kuna: «Nani beno zola ti mu pesa kimpwanza: [Yesu] Balabase to Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?» **18** Pilate zabaka ti bawu vwandaka tala Yesu musoki. Ni yawu yina, bawu yekulaka Yesu na sika ya yandi. **19** Ntangu Pilate vwandaka ya kuvwanda na kiti yina ba ke fundisaka, kento ya yandi fidisaka yandi nsangu yayi: «Kukota ve na mambu ya muntu yayi ya kudedama. Yandi me sala dyambu ve. Mpimpa yayi, mu me tala mpasi mingi na bandosi samu na yandi.» **20** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife tumisaka nkonga na kulomba ti ba basisa Balabase na boloko, mpe ba kufwa Yesu. **21** Mfumu yufulaka dyaka bawu: «Nani na kati ya bawu zole beno zola ti mu pesa kimpwanza?» Bawu vutulaka: «Balabase!» **22** Pilate yufulaka bawu: «Yinki mu ke sala Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?» Bawu nyonso vutulaka: «Koma yandi na kulunsi!» **23** Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala?» Kasi bawu lookaka na ngolo nyonso: «Koma yandi na kulunsi!» **24** Ntangu Pilate talaka ti yandi lendaka sala dyaka kima ve, mpe muvusu vwandaka lutila, yandi bakaka maza, mpe sukulaka maboko na ntwala ya bantu. Yandi tubaka: «Lufwa ya muntu yayi kele na yintu ya munu ve! Ya kele dyambu ya beno!» **25** Bantu nyonso vutulaka: «Beto me ndima ti lufwa ya yandi vwanda na bayintu ya beto mpe ya bana ya beto!» **26** Na yina, Pilate pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko ya bawu samu na kukoma yandi na kulunsi. **27** Binwani ya Pilate nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, mpe nkonga nyonso ya binwani zungaka yandi. **28** Bawu katulaka yandi binkuti, mpe lwatisaka yandi kiyunga ya mbwaki. **29** Bawu yidikaka na bansende yimpu ya kintinu, mpe lwatisaka yandi yawu. Bawu simbisaka yandi kidyadya na diboko ya lubakala. Na manima, bawu fukamaka na ntwala ya yandi, mpe sekaka yandi na kutuba: «Mbote ya nge, ntinu ya ba-Zwife!» **30** Bawu vwandaka lobola yandi mante. Bawu bakaka kidyadya, mpe vwandaka bula yandi yawu na yintu. **31** Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka yandi kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu nataka yandi samu na kukoma yandi na kulunsi. **32** Ntangu bawu basikaka na mbanza, bawu bwabanaka bakala mosi na nkumbu Simoni, muntu ya mbanza Silene. Bawu tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu. **33** Bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota, yina zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu». **34** Kuna, bawu pesaka Yesu vinu yina bawu vukisaka na kisi ya ndudi mingi. Yesu mekaka yawu, mpe mangaka na kunwa. **35** Bawu komaka Yesu na kulunsi. Bawu kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke, **36** mpe bawu vwandaka kuna samu na kukeba yandi. **37** Ba tulaka na zulu ya kulunsi mwa dibaya yina ba sonikaka dyambu yina ba zengilaka yandi lufwa: «Muntu yayi kele Yesu, ntinu ya ba-Zwife.» **38** Binwani komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya Yesu, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso. **39** Bantu yina vwandaka luta kuna vwandaka finga yandi, mpe vwandaka ningisa yintu. **40** Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu. Kana nge kele Mwana ya Nzambi, vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi.» **41** Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka seka yandi na kutuba: **42** «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya yandi mosi? Kana yandi kele ntinu ya yinsi ya Isayeli, yandi kulumuka na kulunsi, mpe beto ke kwikila na yandi. **43** Yandi tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi, mpe tubaka ti yandi kele Mwana ya Nzambi. Na yina, kana Nzambi ke zolaka yandi, yandi vuukisa yandi ntangu yayi.» **44** Bimpumbulu yina ba komaka na bakulunsi pene-pene ya Yesu, fingaka yandi mpe mutindu yina. **45** Na ngunga ya midi, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi. **46** Pene-pene na ngunga ya tatu, Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Eli, Eli, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?» **47** Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe tubaka: «Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!» **48** Mosi na kati ya bawu kwendaka baka na mbangu nyonso kima mosi mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, mpe kangaka yawu na nsongi ya kidyadya. Yandi pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa. **49** Kasi ba ya nkaka tubaka: «Vingila! Beto tala ntete kana Eli ke kwiza kuvuukisa yandi.» **50** Yesu lookaka dyaka na ndinga ya ngolo, mpe kufwaka. **51** Kaka na ntangu yina, lele yina ke kabulaka bivinga ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole, kubanda na zulu tii na yisi. Ntoto ninganaka, matadi ya nene pasukaka, **52** bandyamu zibukaka, mpe bantu ya longo mingi yina kufwaka vumbukaka na lufwa. **53** Bawu basikaka na bandyamu, mpe na manima ya mvumbukulu ya Yesu na lufwa, bawu kotaka na mbanza ya longo kisika bantu mingi talaka bawu. **54** Na kutala ntoto yina ninganaka, mpe mambu nyonso yina salamaka, mfumu ya binwani ya Loma mpe binwani yina vwandaka na yandi samu na kukeba Yesu kumaka na boma mingi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana ya Nzambi!» **55** Bakento mingi vwandaka ya kutelama na mwa ntama, mpe vwandaka tala. Bawu landaka Yesu katuka Ngalili samu na kusadila yandi. **56** Na kati ya bawu vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Maliya mama ya Zaki na Yosefi, mpe mama ya bana ya Zebede. **57** Ya vwandaka kuma mpimpa, ntangu bakala mosi ya mvwama na nkumbu Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka. Yandi mpe vwandaka kilandi ya Yesu. **58** Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu. Pilate pesaka muswa ya kupesa yandi yawu. **59** Yosefi bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na lele ya lino ya kuvedila. **60** Yandi tulaka yawu na kati ya ndyamu ya malu-malu ya yandi mosi yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, yandi vindumunaka ditadi ya nene samu na kukanga ndyamu, mpe kwendaka. **61** Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi vwandaka kuna ya kuvwanda na ntwala ya ndyamu. **62** Kilumbu yina vwandaka landa vwandaka kilumbu ya saba. Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kwendaka na sika ya Pilate, **63** mpe tubaka: «Mfumu, beto ke na kubambuka ti ntangu yandi vwandaka moyo, muntu yina ya luvunu tubaka: “Mu ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.” **64** Na yina, pesa muswa ya kutula mikengi na ndyamu ya yandi tii na kilumbu ya tatu. Kana ve, bilandi ya yandi ke kwiza kuyiba nzutu ya yandi, mpe ke tuba ti yandi me vumbuka na lufwa. Luvunu yina ke lutila ngolo na luvunu ya ntete.» **65** Pilate zabisaka bawu: «Binwani bawu yayi. Beno kwenda kukeba ndyamu mutindu beno zola.» **66** Na yina, bawu kwendaka kengila ndyamu. Bawu kangaka mbote ditadi yina vwandaka na mwelo ya ndyamu, mpe tulaka binwani.

28 Na manima ya kilumbu ya saba, na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi kwendaka tala ndyamu. **2** Na mpamukunu, ntoto ninganaka

na ngolo nyonso. Mbazi mosi ya Mfumu katukaka na zulu. Yandi kwizaka vindumuna ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu, mpe yandi vwandaka na zulu ya yawu. **3** Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu nsemo ya nzasi, mpe binkuti ya yandi vwandaka mpembe ya kulutila. **4** Binwani yina vwandaka kengila ndyamu kumaka na boma ya kulutila, mpe bandaka na kutekita. Bawu kumaka mutindu bantu ya kufwa. **5** Mbazi tubaka na bakento: «Beno vwanda na boma ve. Mu zaba ti beno ke na kusosa Yesu yina ba komaka na kulunsi. **6** Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa mutindu yandi tubaka. Beno kwiza kutala kisika yina yandi vwandaka. **7** Beno kwenda mbangu na sika ya bilandi ya yandi, mpe beno tubila bawu ti Yesu me vumbuka na lufwa. Ntangu yayi, yandi ke na kuvingila beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi. Ni nsangu yina mu me kwiza kuzabisa beno.» **8** Na nswalu nyonso, bawu katukaka na ndyamu na boma mpe ya kufuluka na kilengi. Bawu kwendaka zabisa nsangu yina na sika ya bilandi ya Yesu. **9** Na mpamukunu, Yesu talanaka na bawu, mpe tubaka: «Mbote ya beno!» Bawu kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu fukamaka mpe simbaka yandi makulu. **10** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno kwenda kutuba na bampangi ya munu ti bawu kwenda na Ngalili. Ni kuna bawu ke tala munu.» **11** Ntangu bakento vwandaka vutuka, ndambu ya binwani yina vwandaka kengila ndyamu vutukaka na mbanza, mpe zabisaka bamfumu ya banganga-Nzambi mambu nyonso yina salamaka. **12** Bamfumu ya banganga-Nzambi vukanaka na bakuluntu ya ba-Zwife. Bawu wisanaka na kupesa mbongo mingi na binwani, **13** mpe zabisaka bawu: «Beno ke tuba ti bilandi ya yandi kwizaka laba nzutu ya yandi na mpimpa ntangu beto vwandaka lala. **14** Kana mfumu kuwa yawu, beto ke zaba wapi mutindu beto ke lembika yandi ntima, mpe ata dyambu ke kumina beno.» **15** Binwani bakaka mbongo, mpe salaka mutindu ba zabisaka bawu. Ni yawu yina, disolo yayi mwanganaka na kati ya ba-Zwife tii bubu yayi. **16** Bilandi kumi na mosi kwendaka na Ngalili na mongo yina Yesu zabisaka bawu. **17** Ntangu bawu talaka Yesu, bawu fukamaka. Kasi ba ya nkaka vwandaka na maketi-keti. **18** Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, mpe tubaka: «Nzambi pesaka munu lulendo nyonso na zulu mpe na ntoto. **19** Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi nyonso, mpe beno kitula bawu na kukuma bilandi ya munu. Beno botika bawu na nkumbu ya Tata, ya Mwana, mpe ya Mpeve ya Longo. **20** Beno longisa bawu na kutumama na mambu nyonso yina mu tumisaka beno. Beno fwana kuzaba ti mu kele na beno bilumbu nyonso tii na nsuka ya yinza.» **(aiōn g165)**

Make

1 Nsangu ya Mbote ya Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi ke
na kubanda awa. **2** Mutindu yawu kele ya kusonama na
dibuku ya mumbikudi Esaya: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu
na ntwala ya nge samu na kuyidikila nge nzila. **3** Ndinga ya
muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: "Beno yidika
nzila samu na Mfumu, mpe beno sungika banzila ya yandi!"» **4**
Yowane Mubotiki kumaka na yinsi ya kuyuma. Yandi vwandaka
botika mpe vwandaka zabisa mbotokolo ya kusoba nkadulu
samu na kuzwa mulemvo ya masumu. **5** Bantu nyonso ya
kizunga ya Zude mpe ya mbanza Yelusalemi vwandaka kwenda
na sika ya yandi. Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu
na ntwala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika
bawu na kati ya nzadi ya Yolodani. **6** Yowane vwandaka ya
kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke
bokilaka samo, mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi
vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda. **7**
Yandi vwandaka tuba na nkonga ya bantu: «Muntu yina ke na
kukwiza na manima ya munu me lutila munu ngolo. Mu kele
ve ya kulunga na kukondama samu na kunyangula basinga
ya mapapa ya yandi. **8** Mu me botika beno na maza, kasi
yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo.» **9** Na bilumbu yina,
Yesu katukaka na mbanza Nazaleti na kizunga ya Ngalili, mpe
Yowane botikaka yandi na nzadi ya Yolodani. **10** Ntangu yandi
vwandaka basika na maza, yandi talaka zulu yina zibukaka,
mpe Mpeve kulumukaka na yandi mutindu dibembe. **11** Ndinga
wakanaka na mazulu: «Nge kele Mwana ya munu yina mu ke
zolaka mingi. Ni na nge kele kilengi nyonso ya munu.» **12** Kaka
na ntangu yina, Mpeve ya Nzambi nataka yandi na yinsi ya
kuyuma. **13** Yandi vwandaka kuna bilumbu makumi yiya, mpe
Satana tontaka yandi. Yandi vwandaka kintwadi na bibulu ya
mfinda, mpe bambazi vwandaka sadila yandi. **14** Ba tulaka
Yowane na boloko. Yesu kwendaka na Ngalili, mpe bandaka na
kulongisa Nsangu ya Mbote ya Nzambi. **15** Yandi vwandaka
tuba: «Ntangu me lunga, mpe Kimfumu ya Nzambi me kuma
pene-pene. Beno soba nkadulu ya beno, mpe beno kwikila
Nsangu ya Mbote.» **16** Yesu vwandaka tambula na kumu ya
dyanga ya Ngalili, mpe talaka bilobi zole: Simoni na leki ya
yandi, Andele. Bawu vwandaka loba, bawu vwandaka losa
mpwasa na kati ya dyanga. **17** Yesu zabisaka bawu: «Beno
landa munu, mpe mu ke kumisa beno bilobi ya bantu.» **18** Kaka
na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe landaka
yandi. **19** Yandi tambulaka dyaka fyoti, mpe talaka Zaki na
leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na
kati ya bwatu, mpe vwandaka yidika bampwasa ya bawu. **20**
Kaka na ntangu yina, Yesu bokilaka bawu. Bawu bikaka tata ya
bawu na bisadi na kati ya bwatu, mpe landaka Yesu. **21** Yesu
na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. Na
kilumbu ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, mpe bandaka na kulongisa. **22** Bantu yina vwandaka
kuwa yandi, vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi, samu ti
yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu yina kele
na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku. **23**
Kasi na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka
na muntu mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi
lookaka na ngolo nyonso mutindu yayi: **24** «Ee! Yesu, muntu
ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza
samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele. Nge kele muntu
ya longo yina Nzambi me fidisa!» **25** Yesu ngalaka mpeve
ya yimbi, mpe tubaka: «Vwanda swi, mpe basika na nzutu
ya muntu yayi!» **26** Mpeve ya yimbi ningisaka muntu yina na
ngolo nyonso, mpe basikaka na kulooka na ndinga ya ngolo.
27 Bantu nyonso pamukaka, mpe yufulaka bawu na bawu:
«Wapi mambu yayi? Muntu yayi ke na kupesa ndongosolo ya
malu-malu na bumfumu nyonso. Yandi ke na kutumisa mpe
bampeve ya yimbi, mpe yawu ke na kutumama na yandi!» **28**
Na nswalu nyonso, nsangu ya Yesu mwanganaka na kati ya
kizunga nyonso ya Ngalili. **29** Ntangu bawu basikaka na yinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife, bawu kwendaka kintwadi na Zaki
mpe Yowane na yinzo ya Simoni mpe Andele. **30** Mama ya
kento ya Simoni vwandaka ya kulala na mfulu samu ti yandi
vwandaka na dibawu. Ntangu Yesu kumaka, ba zabisaka yandi
yawu na nswalu nyonso. **31** Yesu kwendaka pene-pene ya
yandi. Yandi simbaka yandi na diboko, mpe telemisaka yandi.
Dibawu manisaka, mpe mama yina bandaka na kusadila bawu.
32 Na nkokila, ntangu bwisi yilaka, ba natinaka Yesu bambevo
nyonso mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi. **33**
Bantu nyonso ya mbanza vukanaka na mantwala ya mwelo
ya yinzo. **34** Yandi belusaka bantu mingi yina vwandaka na
bimbevo ya konso mutindu, mpe bingisaka bampeve mingi ya
yimbi. Yandi bikaka ve ti bampeve ya yimbi zonza samu ti bawu
zabaka nani yandi kele. **35** Na suka-suka, ntangu mwa mpimpa
vwandaka ntete, Yesu vumbukaka. Yandi basikaka na yinzo,
mpe kwendaka kisika yandi vwandaka yandi mosi. Kuna, yandi
vwandaka sambila. **36** Simoni na bampangi ya nkaka kwendaka
sosa yandi. **37** Ntangu bawu talaka yandi, bawu zabisaka yandi:
«Bantu nyonso ke na kusosa nge.» **38** Kasi Yesu tubilaka bawu:
«Beto kwenda na bisika ya nkaka, na babwala ya pene-pene.
Kuna, mu fwana kulongisa mpe, samu ti mu kwizaka samu na
yawu.» **39** Na yina, yandi kwendaka na kizunga nyonso ya
Ngalili. Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, mpe vwandaka bingisa bampeve ya yimbi. **40** Muntu
mosi ya bwazi kwizaka na sika ya Yesu. Yandi fukamaka na
ntwala ya Yesu, mpe lombaka lusalusu na kutuba: «Kana nge
zola, nge lenda kuvedisa munu.» **41** Yesu talaka yandi kyadi
mingi. Yandi lambulaka diboko, simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu
zola, vwanda ya kuvedila!» **42** Na mpamukunu, bwazi manisaka
muntu yina, mpe yandi belukaka. **43** Kaka na ntangu yina, Yesu
kebisaka yandi mpe vutulaka yandi na kutuba: **44** «Kuwa munu
mbote! Kutuba yawu na muntu ve. Kasi kwenda lakisa nzutu
ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu ya
kuvedisa nzutu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu
nyonso ti nge me beluka.» **45** Kasi muntu yina kwendaka mpe
zabisaka na bisika nyonso mambu yina kuminaka yandi. Na
yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na bambanza. Kasi yandi
vwandaka vwanda na ngaanda ya mbanza na bisika yina ke na
bantu ve, mpe bantu vwandaka katuka bisika nyonso samu na
kukwenda kisika yina vwandaka Yesu.

2 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu vutukaka na mbanza
Kapenawume, mpe bantu kuwaka ti yandi vwandaka na kati
ya yinzo. **2** Nkonga ya bantu vukanaka, mpe bisika manisaka
na kati ya yinzo tii na ntwala ya mwelo. Yesu vwandaka
longisa bawu mambu ya Nzambi. **3** Mwa bantu kwizaka kuna,
mpe natinaka yandi kikata yina bantu yiya vwandaka nata. **4**
Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa yandi na sika ya
Yesu samu ti bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka
na muludi mpe tobolaka yawu na kisika yina vwandaka Yesu.
Bawu kulumunaka kipoyi yina mbevo vwandaka ya kulala. **5**
Ntangu Yesu talaka kiminu ya bantu yina, yandi tubaka na
kikata: «Mwana ya munu, Nge me kuzwa mulemvo ya masumu
ya nge.» **6** Mwa milongisi ya Misiku vwandaka kuna, mpe

vwandaka banza na kati ya bantima ya bawu: **7** «Samu na yinki muntu yayi ke na kuzonza mutindu yina? Yandi ke na kusafula Nzambi. Kaka ni Nzambi lenda kulemvokila muntu masumu.» **8** Yesu zabaka mbangu mabanza ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na mabanza ya mutindu yina? **9** Yinki me lutila mpasi na kutuba na kikata: "Nge me kuzwa mulemvo ya masumu ya nge" to: "Baka kipoyi ya nge, mpe tambula"? **10** Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na kikata: **11** «Mu ke na kuzabisa nge: Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge.» **12** Kaka na ntangu yina, yandi telamaka, mpe bakaka kipoyi ya yandi. Yandi basikaka na meso ya bantu nyonso, mpe bawu yitukaka. Bawu vwandaka kembila Nzambi, mpe vwandaka tuba: «Nabunu beto tala mambu ya mutindu yayi.» **13** Yesu vutukaka na kumu ya dyanga ya Ngalili. Bantu mingi kwizaka na sika ya yandi, mpe yandi vwandaka longisa bawu. **14** Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Levi mwana ya Alefe, ya kuvwanda na kisika yina ba ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» Levi telamaka mpe landaka yandi. **15** Yesu kwendaka kudya na yinzo ya Levi. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu mingi ya nkadulu ya yimbi vwandaka kudya kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi. Ya tsyelika, bantu mingi ya mutindu yina vwandaka landa yandi. **16** Ntangu milongisi ya Misiku yina vwandaka na kati ya kimvuka ya ba-Falisye talaka ti Yesu vwandaka kudya kintwadi na bantu yina, bawu tubaka na bilandi ya yandi: «Samu na yinki yandi ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?» **17** Yesu kuwaka bawu mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi. Mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.» **18** Kilumbu mosi, bilandi ya Yowane Mubotiki mpe ba-Falisye mangaka na kudya samu na Nzambi. Na yina, bantu kwizaka yufula Yesu: «Samu na yinki bilandi ya Yowane mpe ya ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?» **19** Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila na mukembo ya makwela lenda kumanga na kudya ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Ve, ntangu nyonso yina mulumi kele na kati-kati ya bawu, bawu lenda kumanga ve na kudya. **20** Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi. **21** Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende ya malu-malu ke pasula yawu, mpe dibulu ke lutila nene. **22** Ata muntu ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve vinu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana mpe basaki ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu.» **23** Na kilumbu ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline, mpe bilandi ya yandi vwandaka buka bambuma ntangu bawu vwandaka luta. **24** Na yina, ba-Falisye tubaka na Yesu: «Tala bilandi ya nge, Samu na yinki bawu ke na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kilumbu ya Saba?» **25** Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu, mpe vwandaka ve na kima ya kudya? **26** Ntangu Abyatale vwandaka nganga-Nzambi ya ntete, yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi. Misiku ya beto ke pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi na kudya yawu. Kasi Davidi bakaka yawu, mpe kabulaka yawu na bantu ya yandi.» **27** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Nzambi yidikaka ve muntu samu na Saba, kasi yandi salaka kilumbu ya Saba samu na muntu. **28** Ni yawu yina, Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

3 Yesu kwendaka kota dyaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa. **2** Ba-Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa muntu yina na kilumbu ya saba, samu ti bawu vwandaka sosa dyambu ya kufunda yandi. **3** Yesu tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe kwiza awa na ntwala ya bantu nyonso.» **4** Na manima, yandi yufulaka bawu: «Yinki ke tubaka misiku ya beto? Kusala muntu mbote to yimbi na kilumbu ya saba? Kuvuukisa muntu to kufwa yandi?» Kasi bawu pesaka mvutu ve. **5** Yesu talaka bawu na nkele nyonso. Yandi vwandaka ya kufuluka na kyadi samu ti bawu vwandaka na ntima ngolo. Na yina, yandi tubaka na muntu yina: «Lambula diboko ya nge.» Yandi lambulaka diboko ya yandi, mpe yawu belukaka. **6** Ba-Falisye basikaka mpe vukanaka na nswalu nyonso na bantu ya kimvuka ya Elode samu na kutala wapi mutindu bawu lenda kufwa Yesu. **7** Yesu kwendaka na bilandi ya yandi na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe bantu mingi landaka yandi. Bawu katukaka na Ngalili, mpe na Zude, **8** na Yelusalemi, na Idume, na babwala ya pene-pene na nzadi ya Yolodani, mpe na bizunga ya bambanza Tile mpe Sidone. Bawu kwizaka mingi samu ti bawu kuwaka mambu nyonso yina Yesu vwandaka sala. **9** Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi na kukubikila yandi bwatu, samu ti nkonga ya bantu fyetikisa yandi ve. **10** Mutindu Yesu vwandaka belusa bantu mingi, bantu nyonso yina vwandaka na bimbevo vwandaka sosa na kusimba yandi. **11** Ntangu bayina vwandaka na bampeve ya yimbi vwandaka tala Yesu, bawu vwandaka kubwa na ntwala ya yandi na kulooka: «Nge kele Mwana ya Nzambi.» **12** Kasi Yesu vwandaka yimina bawu na ngolo nyonso na kutuba na bantu nani yandi kele. **13** Na manima, yandi kwendaka na mongo. Yandi bokilaka bayina yandi zolaka, mpe bawu kwizaka na sika ya yandi. **14** Yandi soolaka bantumwa kumi na zole samu ti bawu vwanda na yandi, mpe samu na kufidisa bawu na kulongisa Nsangu ya Mbote. **15** Yandi pesaka bawu mpe lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi. **16** Bankumbu ya bawu kele: Simoni yina yandi pesaka nkumbu Pyele, **17** Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede. Yesu pesaka bawu nkumbu Bwanengese yina zola kutuba «bana ya kidumu», **18** Andele, Filipe, Baatelemi, Matayi, Toma, Zaki mwana ya Alefe, Tade, Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote, **19** mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu. **20** Na manima, Yesu vutukaka na yinzo. Nkonga ya nene ya bantu vukanaka dyaka, mpe Yesu na bilandi ya yandi lendaka ve na kudya. **21** Ntangu bantu ya dikanda ya yandi kuwaka mambu yina, bawu kwizaka na sika ya Yesu samu na kubaka yandi, samu ti bawu vwandaka tuba ti yandi ke na kuzaba dyaka ve mambu yina yandi ke na kusala. **22** Milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi vwandaka tuba: «Bezebule kele na kati ya yandi, ni mfumu ya bampeve ya yimbi ke pesaka yandi lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi.» **23** Na yina, Yesu bokilaka bawu mpe zonzilaka bawu na bingana: «Wapi mutindu Satana lenda kubingisa dyaka yandi mosi Satana? **24** Kana bantu ya yinsi mosi nwana bawu na bawu, yinsi yina ke mwangana. **25** Kana bantu ya dikanda mosi nwana bawu na bawu, dikanda yina ke mwangana. **26** Na yina, kana Satana ke na kunwana na yandi mosi, mpe kana yandi kele ya kukabuka, lulendo ya yandi ke tatamana ve, kasi yawu ke manisa. **27** Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo, mpe kubaka yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete

ve basinga. Kasi kana yandi me kanga muntu yina basinga, yandi lenda kubaka yandi bima nyonso yina kele na kati ya yinzo. **28** «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa mulemvo na masumu nyonso ya bawu, mpe na konso mutindu bawu ke safula Nzambi. **29** Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo ya masumu samu ti yandi me sala disumu ya seko.» **(aiōn g165, aiōnios g166)** **30** Yesu zonzilaka bawu mutindu yina samu ti bawu vwandaka tuba ti yandi kele na mpeve ya yimbi. **31** Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka. Bawu vwandaka na ngaanda mpe fidisaka muntu samu na kubokila yandi. **32** Bantu mingi vwandaka ya kuvwanda na Yesu, mpe ba zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na kusosa nge.» **33** Yesu vutulaka: «Nani kele mama mpe bampangi ya munu?» **34** Na manima, yandi talaka bantu nyonso yina vwandaka ya kuvwanda na balweka nyonso ya yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe bampangi ya munu, bawu yayi.» **35** Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka, ni yandi kele mpangi, kibusi, mpe mama ya munu.

4 Yesu bandaka dyaka na kulongisa na kumu ya dyanga ya Ngalili. Nkonga ya nene ya bantu zungaka yandi. Ni yawu yina, yandi kwendaka vwanda na kati ya bwatu. Bwatu vwandaka na zulu ya maza, mpe nkonga ya bantu vwandaka na ntoto pene-pene na maza. **2** Yandi vwandaka longisa bawu mambu mingi na bingana. Na ndongosolo ya yandi, yandi zabisaka bawu: **3** «Beno kuwa! Kilumbu mosi, muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma. **4** Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe dodaka yawu. **5** Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya matadi kisika vwandaka ve ntoto mingi. Bambuma menaka mbangu samu ti ntoto vwandaka mingi ve. **6** Kasi ntangu basikaka mpe yokaka bambuma yina vwandaka mena. Bambuma yumaka samu ti myanzi vwandaka ve yinda. **7** Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu fyetikisaka bambuma yina vwandaka mena. Na yina, mwa bayinti yina menaka butaka ve bambuma. **8** Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Mwa bayinti basikaka, kulaka mpe butaka bambuma. Bayinti ya nkaka butaka bambuma makumi tatu, ya nkaka bambuma makumi sambanu, mpe ya nkaka dyaka bambuma nkama.» **9** Na kumanisa Yesu tubaka: «Muntu yina kele na makutu samu na kuwa, yandi kuwa.» **10** Ntangu nkonga ya bantu kwendaka, bilandi ya Yesu mpe bayina vwandaka zunga yandi yufulaka yandi nsasa ya bingana yina. **11** Yesu tubilaka bawu: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke kuwaka yawu kaka na bingana, **12** samu ti «"Bawu ke zibula mbote meso, kasi bawu ke tala ve. Bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke visa ve, kana ve bawu ke vutuka ve na sika ya Nzambi, mpe Nzambi ke lemvokila bawu!"» **13** Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kana beno ke na kubakula ve kingana yayi, wapi mutindu beno ke bakula bingana nyonso ya nkaka? **14** Kisadi-bilanga ke na kumwanga Mambu ya Nzambi. **15** Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, Satana ke kwizaka mpe ke katulaka bawu yawu. **16** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, bawu ke ndimaka yawu na nswalu na kyese nyonso. **17** Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke kwikilaka kaka mwa ntangu fyoti. Ntangu bantontolo to bankwamusu ke kuminaka bawu samu na mambu ya Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu. **18** Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, **19** kasi manyongo samu na mambu ya yinza, bansatu ya yimbi samu na kuzwa bimvwama, mpe bansatu ya nkaka ya yimbi ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke kuwaka, mpe yawu ke butaka ve bambuma. **(aiōn g165)** **20** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, ke ndimaka yawu, mpe ke butaka bambuma. Bantu ya nkaka ke butaka bambuma makumi tatu, ba ya nkaka ke butaka bambuma makumi sambanu, mpe ba ya nkaka dyaka bambuma nkama.» **21** Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda. **22** Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana. **23** Kana muntu kele na makutu, yandi kuwa.» **24** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno sala keba na mambu yina beno ke kuwaka. Na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno, mpe ba ke bwela dyaka. **25** Na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi.» **26** Yesu tubaka dyaka: «Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma yina muntu me baka mpe me mwanga na bilanga ya yandi. **27** Ntangu yandi ke lalaka na mpimpa mpe ke tambulaka na ntangu, mbuma yina ke basikaka mpe ke yelaka. Kasi yandi ke zabaka ve wapi mutindu yawu ke salamaka. **28** Ntoto ke menisaka yawu mosi bambuma. Yawu ke basisaka ntete yinti. Na manima, yinti ke bandaka na kubasisa mbuma, mpe mbuma ke yelaka. **29** Ntangu bambuma ke yelaka, ba ke bakaka kisalulu ya kubuka bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga.» **30** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Na yinki beto lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi to na wapi kingana beto lenda kuzonzila yawu? **31** Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma ya mutaade. Ntangu ba ke kunaka yawu, yawu ke lutilaka fyoti na bambuma nyonso ya yinza. **32** Kasi na manima, yawu ke menaka mpe ke lutilaka yinda na bima nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke basisaka bintala ya nene, mpe bandeke ke tungaka mazanza ya bawu na zulu ya yawu.» **33** Yesu longisaka mambu ya Nzambi na bingana mingi ya mutindu yayi. Yandi vwandaka longisa bawu yawu na mutindu lendaka bakula bayina vwandaka kuwa yandi. **34** Yandi vwandaka zonzila bawu kaka na bingana. Kasi ntangu yandi vwandaka bikana na bilandi ya yandi, yandi vwandaka bangudila bawu mambu nyonso. **35** Kaka na nkokila ya kilumbu yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beto sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.» **36** Na yina, bawu bikaka nkonga ya bantu, mpe bilandi nataka bwatu yina vwandaka Yesu. Babwatu ya nkaka mpe vwandaka pene-pene na yandi. **37** Kitembo ya ngolo fulaka. Bimpo ya maza vwandaka ningisa bwatu, mpe bwatu bandaka na kufuluka na maza. **38** Yesu vwandaka lala na manima, mpe tulaka yintu na zulu ya mwa kifunda ya lele. Na yina, bilandi vumbulaka yandi, mpe tubaka: «Mulongisi, beto ke kufwa! Ya ke na kusala nge ntima mpasi ve?» **39** Yesu vumbukaka. Yandi tumisaka na ngolo nyonso kitembo na kudingama, mpe tubaka na maza ya dyanga: «Vwanda swi! Dingama!» Na yina, kitembo dingamaka, mpe bima nyonso kumaka swi. **40** Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na boma? Beno ke ntete ve na kiminu?» **41** Kasi bawu kumaka na boma mingi, mpe yufulaka bawu na bawu:

«Nani kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama na yandi?»

5 Na manima, bawu kumaka na simu ya nkaka ya dyanga ya Ngalili na kizunga ya bantu ya Ngenezalete. **2** Kaka ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi yina vwandaka na mpeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana Yesu. **3** Yandi vwandaka zinga kisika kele bandyamu, mpe ata muntu vwandaka lenda kukanga yandi basinga, ata ti yawu vwandaka ya bisengo. **4** Bantangu ya nkaka, ba vwandaka kanga yandi maboko na makulu na basinga ya bisengo. Kasi yandi vwandaka zenga yawu, mpe ata muntu vwandaka lenda dyaka na kukutika yandi. **5** Mpimpa na ntangu, yandi vwandaka zinga na kati-kati ya bandyamu, mpe na zulu ya myongo. Kuna, yandi vwandaka looka mpe lwalisa nzutu ya yandi na matadi. **6** Ntangu yandi talaka Yesu yina vwandaka ntete ntama, yandi kwendaka mbangu na sika ya Yesu, mpe fukamaka. **7** Yandi lookaka na ngolo nyonso: «Yesu! Mwana ya Nzambi-Mpungu, yinki nge ke na kusosa na munu? Na Nkumbu ya Nzambi, mu ke na kulomba nge: Kukwamisa munu ve!» **8** Yandi tubaka mutindu yina samu ti Yesu zabisaka yandi: «Mpeve ya yimbi, basika na nzutu ya muntu yayi!» **9** Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka: «Nkumbu ya munu Nkonga samu ti beto kele mingi.» **10** Yandi tatamanaka na kubondila Yesu na kufidisa ve bampeve yina na kizunga ya nkaka. **11** Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene ya bangulu yina vwandaka sosa madya na mongo. **12** Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Fidisa beto na sika ya bangulu yina samu ti beto kota na bawu.» **13** Yesu pesaka bawu muswa. Na yina, bampeve ya yimbi basikaka na nzutu ya muntu yina, mpe kwendaka kota na kati ya bangulu. Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe dyamaka. Ya lendaka vwanda mafunda zole ya bangulu. **14** Mikengi ya bangulu kimaka mpe kwendaka mwangisa nsangu na kati ya mbanza mpe bayinzo ya mivungi. Na yina, bantu kwizaka tala mambu yina salamaka. **15** Bawu kumaka kisika vwandaka Yesu, mpe talaka muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi vwandaka ya kuvwanda, lwataka bilele, mpe kumaka na mabanza ya kulunga. Na yina, bawu kumaka na boma. **16** Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka bawu mambu kuminaka muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe mambu yina kuminaka bangulu. **17** Na yina, bawu lombaka Yesu na kukatuka na kizunga ya bawu. **18** Ntangu Yesu vwandaka kota na bwatu, muntu yina yandi bingisaka bampeve ya yimbi lombaka ti yandi kwenda na yandi. **19** Yesu pesaka ve yandi muswa, kasi yandi zabisaka yandi: «Vutuka na kisika ya bantu ya nge, mpe zabisa bawu mambu nyonso yina Mfumu me sala samu na nge, mpe wapi mutindu yandi me tala nge kyadi.» **20** Na yina, muntu yango kwendaka mpe zabisaka na kati ya kizunga ya Bambanza-Kumi mambu nyonso yina Yesu salaka yandi. Bayina nyonso kuwaka yandi yitukaka mingi. **21** Yesu vutukaka na simu ya nkaka ya dyanga, mpe nkonga ya bantu vukanaka pene-pene ya yandi. Yandi vwandaka na kumu ya maza. **22** Zayuse, mosi na kati ya bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kwizaka kuna. Ntangu yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, **23** mpe tatamanaka na kulomba Yesu na kutuba: «Mwana ya munu ya kento kele pene-pene na lufwa. Kwiza kutula yandi maboko samu ti yandi vuuka mpe zinga.» **24** Yesu kwendaka kintwadi na Zayuse. Nkonga ya nene ya bantu landaka Yesu, mpe vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso. **25** Ya vwandaka na kati ya nkonga yina, na kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole. **26** Yandi talaka mpasi ya kulutila na sika ya minganga mingi. Yandi manisaka mbongo nyonso ya yandi, mpe yandi belukaka ve. Kasi mpasi vwandaka lutila. **27** Yandi kuwaka mambu yina bantu vwandaka zonza na Nkumbu ya Yesu. Na yina, yandi kwendaka na manima ya Yesu na kati ya nkonga, mpe simbaka kinkuti ya Yesu. **28** Yandi vwandaka tuba na kati ya ntima: «Kana mu simba kaka kinkuti ya yandi, mu ke beluka.» **29** Kaka na ntangu yina, menga bikaka na kubasika, mpe yandi zabaka ti yandi belukaka na kimbevo yina. **30** Yesu zabaka mbangu ti ngolo basikaka na nzutu ya yandi. Yandi balukaka na sika ya nkonga, mpe yufulaka: «Nani me simba kinkuti ya munu?» **31** Bilandi ya yandi vutulaka: «Nge ke na kutala mbote ti bantu ke na kufyetikisa nge, mpe nge ke na kuyufula dyaka: "Nani me simba munu?" » **32** Kasi Yesu talaka na balweka nyonso samu na kuzaba nani salaka mutindu yina. **33** Kento yina vwandaka tekita na boma samu ti yandi zabaka mambu yina kuminaka yandi. Na yina, yandi kwendaka fukama na mantwala ya Yesu, mpe tubaka butsyelika. **34** Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa nge. Kwenda na kizunu, mpe beluka na kimbevo ya nge.» **35** Ntete Yesu manisa na kuzonza, bantu yina katukaka na yinzo ya Zayuse kwizaka mpe tubaka: «Mwana ya nge me kufwa. Kukwamisa dyaka ve Mulongisi.» **36** Kasi Yesu talaka yawu mpamba, mpe tubaka na Zayuse: «Kuvwanda na boma ve, kwikila kaka.» **37** Na yina, Yesu yiminaka bantu na kukwenda na yandi. Yandi nataka kaka Pyele, Zaki, mpe Yowane, leki ya Zaki. **38** Ntangu bawu kumaka na yinzo ya Zayuse, Yesu talaka bantu yina vwandaka kufwa nzutu na kudila mpe kulooka na ngolo. **39** Yesu kotaka na yinzo mpe zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kusala makelele mpe beno ke na kudila! Mwana me kufwa ve. Yandi ke na kulala.» **40** Kasi bantu vwandaka seka yandi. Na yina, yandi basisaka bawu nyonso na ngaanda. Yandi bakaka tata na mama ya ndumba yina, mpe kintwadi na bilandi tatu ya yandi, bawu kotaka na kivinga ya mwana. **41** Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka: «Talita kume», ya zola kutuba «Mwana ya kento, mu ke na kuzabisa nge, vumbuka!» **42** Na mpamukunu, mwana telamaka mpe tambulaka. (Yandi vwandaka na bamvula kumi na zole.) Na kutala mutindu yina, bawu nyonso yitukaka mingi. **43** Kasi Yesu yiminaka bawu na ngolo nyonso na kutuba yawu ve na muntu. Na manima, yandi zabisaka bawu na kupesa ndumba yina madya.

6 Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na mbanza yina yandi kulaka. Bilandi ya yandi mpe kwendaka na yandi. **2** Na kilumbu ya saba, yandi vwandaka longisa na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bantu mingi yina vwandaka kuwa yandi yitukaka mingi, mpe tubaka: «Wapi sika yandi me kuzwa mambu nyonso yayi? Nani me pesa yandi ndwenga yayi, mpe lulendo ya kusala bimangu ya mutindu yayi? **3** Yandi kele kisadi-mabaya mpe mwana ya Maliya. Yandi kele yaya ya Zaki, Yoze, Yude mpe Simoni! Bibusi ya yandi ke zingaka na beto awa!» Mambu nyonso yina bawu vwandaka banza salaka ti bawu kwikila na yandi ve. **4** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda ya yandi mpe na dibuta ya yandi.» **5** Kuna, Yesu lendaka ve na kusala kimangu, kana kaka ve mwa bambevo yina yandi tentikaka maboko mpe belusaka. **6** Yandi vwandaka yituka samu ti bantu ya mbanza ya yandi vwandaka kwikila ve. Na manima, Yesu vwandaka zyeta na babwala ya pene-pene na mbanza yina samu na kulongisa bantu. **7** Yandi bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole, mpe fidisaka bawu zole-

zole. Yandi pesaka bawu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, **8** mpe zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno nata ata kima samu na nzyetolo ya beno. Beno nata kaka mwa yinti. Beno nata ve mampa, to nkutu, to mbongo na baposi. **9** Beno lwata mapapa, kasi beno nata ve binkuti zole.» **10** Yandi zabisaka dyaka bawu: «Na mbanza yina beno ke kuma, beno vwanda na kati ya yinzo yina ba ke yamba beno tii ntangu beno ke katuka kuna. **11** Kana bantu ya bwala mosi yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. Ya ke vwanda nkebosolo samu na bawu.» **12** Na yina, bilandi kwendaka mpe vwandaka zabisa bantu nyonso na kusoba nkadulu. **13** Bawu bingisaka bampeve mingi ya yimbi. Bawu vwandaka tula bambevo mingi mafuta na yintu, mpe vwandaka belusa bawu. **14** Ntinu Elode kuwaka nsangu ya Yesu samu ti nsangu ya Yesu mwanganaka na bisika nyonso. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Yowane Mubotiki me vumbuka na lufwa! Ni yawu yina, yandi kele na lulendo ya kusala bimangu.» **15** Kasi ba ya nkaka vwandaka tuba: «Ya kele Eli.» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama.» **16** Ntangu Elode kuwaka mambu nyonso yina bantu vwandaka zonza, yandi tubaka: «Ya kele Yowane Mubotiki yina mu zengisaka yintu. Ni yandi me vumbuka na lufwa!» **17** Ya tsyelika, Elode kangisaka Yowane, mpe tulaka yandi na boloko na bisengo na makulu. Yandi salaka mutindu yina samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe, yina yandi kwelaka. **18** Ni yawu yina, Yowane zabisaka na Elode ti: «Nge kele ve na muswa ya kubaka kento ya mpangi ya nge.» **19** Elodyade vwandaka ya kufuluka na nkele na Yowane, mpe vwandaka zola kufwa yandi. Kasi yandi vwandaka lenda ve, **20** samu ti Elode vwandaka na boma ya Yowane. Elode zabaka ti Yowane vwandaka muntu ya kudedama mpe ya longo. Ni yawu yina, yandi vwandaka keba yandi. Mabanza ya yandi vwandaka kuma kidi-kidi ntangu yandi vwandaka kuwa Yowane. Kasi yandi vwandaka zola kuwa mambu ya Yowane. **21** Kasi Elodyade kuzwaka ntangu ya mbote na kilumbu yina Elode salaka mukembo ya yandi ya mbutukulu. Elode bokilaka na kudya bamfumu ya luyalu ya yandi, bamfumu ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya Ngalili. **22** Ndumba ya Elodyade kotaka na kivinga ya mukembo, mpe binaka. Yandi yangidikaka Elode mpe banzenza. Na yina, ntinu tubaka na ndumba yina: «Mu ke pesa nge kima ni kima yina nge ke lomba munu.» **23** Na manima, yandi zengaka ndefi yayi: «Mu ke pesa nge nyonso yina nge ke lomba munu, ata ya vwanda ndambu ya yinsi ya munu.» **24** Ndumba basikaka mpe yufulaka mama ya yandi: «Yinki mu fwana kulomba?» Mama ya yandi vutulaka: «Lomba yintu ya Yowane Mubotiki.» **25** Ndumba vutukaka na nswalu nyonso na sika ya ntinu, mpe tubaka: «Mu zola ti nge pesa munu malu-malu yayi yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya ndonga.» **26** Ntinu Elode kumaka na kyadi. Kasi samu na ndefi yina yandi kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi lendaka ve na kuyimina yandi yawu. **27** Na yina, yandi tumisaka mbulu-mbulu na nswalu nyonso na kunatina yandi yintu ya Yowane. Mbulu-mbulu kwendaka na kati ya boloko, mpe zengaka Yowane yintu. **28** Yandi nataka yintu yina na kati ya ndonga, mpe pesaka yawu na ndumba. Ndumba pesaka yawu na mama ya yandi. **29** Ntangu bilandi ya Yowane kuwaka nsangu yina, bawu kwendaka baka nzutu ya Yowane mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu. **30** Bantumwa vutukaka na sika ya Yesu, mpe zabisaka yandi mambu nyonso yina bawu salaka mpe longisaka. **31** Yesu tubaka na bantumwa: «Beno kwiza na munu na kisika yina kele bantu ve samu na kupema fyoti.» Yandi zonzaka mutindu yina samu ti bantu mingi vwandaka kwiza mpe kwenda, mpe bantumwa kuzwaka ve mwa ntangu ya kudya. **32** Na yina, bawu kotaka na bwatu, mpe kwendaka na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu. **33** Kasi bantu mingi talaka bawu ntangu bawu kwendaka, mpe zabaka bawu. Na yina, bawu katukaka na bambanza nyonso yina vwandaka pene-pene, mpe tekilaka na makulu na kisika yina Yesu mpe bantumwa vwandaka kwenda. **34** Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya nene ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bawu, samu ti bawu vwandaka mutindu mameme yina kele ve na muvungi. Na yina, yandi bandaka na kulongisa bawu mambu mingi. **35** Mutindu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwendaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Bwisi me banda na kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve. **36** Vutula bantu yayi na babwala mpe bayinzo ya mivungi yina kele pene-pene, samu ti bawu sumba bima ya kudya.» **37** Yesu vutulaka: «Beno pesa bawu madya beno mosi.» Kasi bawu yufulaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda kusumba mampa yina me fwanana na Badenalya bankama zole, mpe beto pesa bawu yawu?» **38** Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda tala mampa yikwa kele na beno?» Bawu kwendaka tala mpe tubaka: «Beto kele na mampa tanu na bambisi zole.» **39** Na yina, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukabula bantu nyonso na mwa bankonga, mpe na kuvwandisa bawu na zulu ya mwa matiti yina vwandaka kuna. **40** Bantu vwandaka na bankonga. Ya vwandaka na bankonga ya bantu nkama, mpe bankonga ya bantu makumi tanu. **41** Na manima, Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole. Yandi talaka na zulu mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso. Yandi kabulaka mpe bambisi zole yina na bantu nyonso. **42** Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. **43** Bilandi lokotaka bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina bikanaka. Bawu fulusaka bitunga kumi na zole. **44** Lutangu ya bayina kudyaka mampa vwandaka mafunda tanu ya babakala. **45** Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota na bwatu, samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga na ndambu ya mbanza Besayida ntangu yandi mosi ke vutula bantu na bambanza ya bawu. **46** Na manima ya kuvutula nkonga yina, yandi kwendaka na mongo samu na kusambila. **47** Ntangu mpimpa kumaka, bwatu vwandaka me kuma na kati-kati ya dyanga, mpe Yesu vwandaka kaka yandi mosi na ntoto. **48** Yesu talaka ti bilandi ya yandi vwandaka tala mpasi na kunata bwatu, samu ti kitembo ya ngolo vwandaka bwabana bawu. Na yina, ntete bwisi kutsya, yandi tambulaka na zulu ya maza na kukwenda na sika ya bawu, mpe zolaka luta bawu. **49** Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu ya maza, bawu banzaka ti ya vwandaka mukuyu, mpe bawu bandaka na kulooka. **50** Ya tsyelika, bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe kumaka na boma. Kasi yandi zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda na kibakala! Ya kele munu. Beno tala boma ve.» **51** Na manima, Yesu kotaka na bwatu yina, mpe mupepe dingamaka. Na yina, bilandi yitukaka mingi. **52** Ya tsyelika, bilandi bakulaka ve kimangu ya mampa samu ti bantima ya bawu vwandaka ya kukangama. **53** Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na kizunga ya Ngenezalete. **54** Ntangu bawu vwandaka basika na bwatu, bantu zabaka Yesu mbangu. **55** Na yina, bantu kwendaka mbangu na kati ya kizunga nyonso, mpe natinaka yandi bambevo na zulu ya bipoyi konso kisika yina bawu vwandaka kuwa ti Yesu kele. **56** Na bisika nyonso yina Yesu vwandaka luta na kati ya babwala, bambanza, mpe babwala ya mivungi, bantu vwandaka tula bambevo na bisika yina bantu nyonso ke vukanaka. Bawu vwandaka bondila yandi na kupesa bambevo muswa ya kusimba kwandi nsongi ya

kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso vwandaka simba yawu, vwandaka beluka.

7 Ba-Falisye mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku katukaka na Yelusalemi mpe vukana na Yesu. **2** Bawu talaka ti bilandi ya nkaka ya Yesu vwandaka kudya na maboko ya kuvedila ve. Ya zola kutuba ti ata kusukula maboko. **3** Ya tsyelika, ba-Falisye mpe ba-Zwife nyonso ya nkaka ke zitisaka kinkulu ya bankooko ya bawu. Ntete na kudya bawu ke sukulaka mbote maboko ya bawu. **4** Ntangu bawu ke katukaka na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, bawu ke kudyaka ve kana bawu me yobila ntete ve. Bawu ke zitisaka mpe misiku mingi ya nkaka ya kinkulu ya bawu mutindu: kusukula mbote bambungu, banzungu ya ntoto, mpe bandonga ya bisengo. **5** Na yina, ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yufulaka Yesu: «Samu na yinki bilandi ya nge ke zitisaka ve kinkulu ya bankooko ya beto? Bawu ke kudyaka na maboko ya kuvedila ve!» **6** Yesu vutulaka: «Beno kele bantu ya bantima zole! Esaya tubaka mambu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno: «"Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu. Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu. **7** Balusambulu ya bawu kele ya mpamba, samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka misiku yina ke katukaka na bantu."» **8** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno ke bikaka misiku ya Nzambi samu na kuzitisa kinkulu ya bantu.» **9** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno mangaka Musiku ya Nzambi samu na kuvwanda ya kukangama na kinkulu ya beno. **10** Ni Moyize tubaka: "Zitisa tata na mama ya nge", mpe "Ba fwana kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya yandi."» **11** Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata to mama ya yandi: «"Bima yina mu zolaka pesa nge samu na kusadisa nge, kele Kolobane" (ya zola kutuba: munkayulu yina mu ke pesa na Nzambi). **12** Beno ke pesaka yandi muswa ya kusadisa dyaka ve tata to mama ya yandi. **13** Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na kuzitisa tata to mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu samu na kusadila kinkulu ya beno.» **14** Na manima, Yesu bokilaka dyaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno kuwa munu beno nyonso, mpe beno bakula mambu yayi: **15** Ata kima ya ngaanda yina ke kotaka na nzutu ya muntu ke salaka ti yandi kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi ni nyonso yina ke basikaka na nzutu ya muntu ke salaka ti yandi vwanda ve ya kuvedila. [**16** Kana muntu kele na makutu, yandi kuwa.]» **17** Ntangu Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe vutukaka na yinzo, bilandi ya yandi yufulaka yandi nsasa ya kingana yina. **18** Yesu tubaka: «Beno mpe, beno ke na mayela ve? Beno zaba ti bima nyonso yina ke kotaka na nzutu ya muntu lenda kusumuna yandi ve. **19** Yawu ke kotaka ve na ntima ya muntu, kasi na kivumu ya yandi. Na manima, yawu ke basikaka.» Na kutuba mutindu yina, Yesu lakisaka ti madya nyonso kele ya kuvedila. **20** Yesu tubaka dyaka: «Ni nyonso yina ke basikaka na nzutu ya muntu ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila. **21** Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi yina ke nataka muntu na kuzinga na kindumba, na kulaba, na kufwa bampangi, **22** na kusala kinsuza, na kuvwanda na bansatu ya kubaka bima ya bampangi, na kuvwanda na myangu, na kuvuna bampangi, na kuzinga kidi-kidi, na kuvwanda na musoki, na kuzonza yimbi ya bampangi, na kuvwanda na lunangu, mpe na kuvwanda na ntima ngolo. **23** Mambu nyonso yayi ya yimbi ke katukaka na ntima ya muntu, mpe ke salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve.» **24** Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya Tile. Yandi kotaka na yinzo mosi, mpe vwandaka zola ve ti bantu zaba ti yandi vwandaka kuna, kasi yandi lembanaka na kubumbama. **25** Kaka na ntangu yina, kento mosi yina mwana vwandaka na mpeve ya yimbi kuwaka nsangu ya Yesu. Yandi kwendaka sika vwandaka Yesu, mpe fukamaka na ntwala ya yandi. **26** Kento yango vwandaka ve Zwife. Yandi vwandaka muntu ya mbanza Finisi ya kizunga ya Sili. Yandi lombaka Yesu na kubingisa mpeve ya yimbi yina vwandaka na mwana ya yandi ya kento. **27** Kasi Yesu zabisaka yandi: «Bika bana kuyukuta ntete, samu ti ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na bayimbwa.» **28** Kento vutulaka: «Mfumu! Ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa na yisi ya mesa ke kudyaka bibuku ya mampa yina bana ke bwisaka!» **29** Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Samu na mvutu yina nge me pesa, nge lenda kuvutuka ya nge na yinzo. Mpeve ya yimbi me basika na nzutu ya mwana ya nge.» **30** Kento vutukaka na yinzo ya yandi, mpe kutaka mwana ya yandi ya kuvumbuka na mfulu. Yandi vwandaka dyaka ve na mpeve ya yimbi. **31** Na manima, Yesu katukaka na mbanza Tile. Yandi lutaka na mbanza Sidone, mpe vutukaka pene-pene na dyanga ya Ngalili na kulutila na kizunga ya Bambanza-Kumi. **32** Ba natinaka yandi muntu yina vwandaka na makutu ya kufwa, mpe vwandaka zonza mbote ve. Ba lombaka Yesu na kutentikila yandi maboko. **33** Na yina, Yesu nataka yandi mwa ntama ya kisika yina vwandaka nkonga. Yandi tulaka yandi misapi na makutu, lobolaka mante na misapi, mpe simbaka yandi ludimi. **34** Na manima, Yesu talaka na zulu, pemaka na ngolo nyonso, mpe tubaka na muntu yina: «Efata» (yina zola kutuba: funguka)! **35** Kaka na ntangu yina, makutu ya muntu yango fungukaka, ludimi ya yandi nyangukaka, mpe yandi bandaka na kuzonza mbote. **36** Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu. Kasi mutindu yandi vwandaka lutila na kuyimina bawu, bawu vwandaka lutila mpe na kumwangisa nsangu. **37** Bantu yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Mambu nyonso yina yandi ke salaka kele mbote! Yandi ke na kufungula makutu ya bantu yina ke kuwaka ve, mpe ke na kuzonzisa mababa.»

8 Kilumbu ya nkaka, nkonga ya bantu vukanaka dyaka. Mutindu bawu vwandaka ve na kima ya kudya, Yesu bokilaka bilandi ya yandi mpe zabisaka bawu: **2** «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya. **3** Kana mu vutula bawu na babwala ya bawu ata kudya kima, bawu ke vwanda ya kulemba na nzila, samu ti mingi na kati ya bawu me katuka ntama.» **4** Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?» **5** Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi.» **6** Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na ntoto. Yandi bakaka mampa nsambwadi, mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi samu na kukabula yawu na bantu nyonso. Bilandi bakaka yawu mpe kabulaka. **7** Bawu vwandaka mpe na mwa bambisi ya fyoti. Yesu tondaka Nzambi samu na bambisi yina, mpe tubaka na bilandi ya yandi na kukabula yawu mpe. **8** Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga nsambwadi. **9** Bayina vwandaka kuna, vwandaka keba ve mafunda yiya, mpe Yesu vutulaka bawu. **10** Yandi kotaka nswalu na bwatu na bilandi ya yandi, mpe kwendaka na kizunga ya Dalemanuta. **11** Ba-Falisye kwizaka na sika ya Yesu, mpe bandaka na kusolola na yandi samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi. **12** Yesu pemaka na ngolo nyonso, mpe tubaka: «Samu na yinki bantu ya ntangu yayi ke na kulomba kidimbu?

Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata kidimbu ke salama samu na bawu.» **13** Na manima, yandi bikaka bawu. Yandi kotaka dyaka na bwatu, mpe kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga. **14** Bilandi zimbanaka na kunata mampa. Kaka dimpa mosi vwandaka na bawu na kati ya bwatu. **15** Yesu kebisaka bawu mutindu yayi: «Beno vwanda na mayela! Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ya Elode.» **16** Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu samu ti bawu vwandaka ve na mampa. **17** Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka solola, mpe yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kutuba ti beno kele ve na mampa? Nabunu beno bakula? Nabunu beno vwanda na mayela? Bantima ya beno ke ntete ya kukangama? **18** Beno kele na meso, kasi beno ke na kutala ve. Beno kele na makutu, kasi beno ke na kuwa ve. Beno bambuka moyo: **19** Ntangu mu bukunaka mampa tanu samu na babakala mafunda tanu, bitunga yikwa beno fulusaka na bibuku yina bikanaka?» Bawu vutulaka: «Bitunga kumi na zole.» **20** Yesu tubaka dyaka: «Ntangu mu bukunaka mampa nsambwadi samu na bantu mafunda yiya, bitunga yikwa beno fulusaka?» Bawu vutulaka: «Bitunga nsambwadi.» **21** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kubakula ntete ve?» **22** Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Besayida. Ba natinaka Yesu mpofo mosi, mpe bawu lombaka Yesu na kusimba yandi. **23** Yesu simbaka mpofo na diboko, mpe basisaka yandi na bwala. Na manima, Yesu tulaka yandi mante na meso. Yandi tentikaka mpofo maboko mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kutala kima?» **24** Mpofo zibulaka meso, mpe tubaka: «Mu ke na kutala bantu. Mu ke na kutala bawu mutindu bayinti, kasi bawu ke na kutambula.» **25** Yesu tentikaka dyaka yandi maboko na meso, mpe muntu yina talaka mbote. Yandi belukaka, mpe vwandaka tala bima nyonso na pwelele nyonso. **26** Na yina, Yesu vutulaka yandi na yinzo ya yandi, mpe tubaka: «Kukota ve na bwala.» **27** Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na babwala yina kele pene-pene na mbanza Sezale ya Filipe. Na nzila, yandi yufulaka bawu: «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?» **28** Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele mosi na kati ya mimbikudi.» **29** Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya.» **30** Na yina, Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu. **31** Na manima, Yesu pesaka ndongosolo yayi na bilandi ya yandi: «Mwana ya Muntu fwana kutala mpasi mingi. Bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke manga yandi. Ba ke kufwa yandi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» **32** Yandi zabisaka bawu yawu na pwelele nyonso. Na yina, Pyele nataka yandi na lweka, mpe bandaka na kusemba yandi. **33** Kasi Yesu balukaka, talaka bilandi ya yandi, mpe sembaka Pyele na kutuba: «Katuka pene-pene ya munu, Satana, samu ti mabanza ya nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.» **34** Na manima, Yesu bokilaka nkonga ya bantu mpe bilandi ya yandi. Yandi zabisaka bawu: «Kana muntu zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa munu. **35** Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu mpe samu na Nsangu ya Mbote, ke vuukisa yawu. **36** Wapi mfunu kele na muntu na kuvwanda na bimvwama nyonso ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? **37** Wapi kima muntu lenda kupesa na kusumba luzingu ya yandi? **38** Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu na mambu ya munu na ntwala ya bantu ya ntangu yayi yina kele misumuki mpe ya kukwikama ve na Nzambi, Mwana ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni ntangu yandi ke vutuka na bambazi ya yandi ya longo na kati ya nkembo ya Tata ya yandi.»

9 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Kimfumu ya Nzambi yina ke kwiza na lulendo.» **2** Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki, mpe Yowane. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda kisika yina bawu vwandaka kaka bawu mosi. Na ntwala ya bawu, Yesu sobaka kifwani ya yandi. **3** Binkuti ya yandi lezimaka mpe kumaka mpembe ya kulutila. Ata muntu na ntoto ya muvimba lendaka kumisa kinkuti mpembe ya mutindu yina. **4** Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Eli mpe Moyize yina vwandaka zonza na Yesu. **5** Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu, ya kele mbote ti beto vwanda awa. Beto ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.» **6** Ya tsyelika, Pyele vwandaka zaba ve yinki yandi ke tuba samu ti bilandi nyonso tatu vwandaka na boma mingi. **7** Na mpamukunu, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi, ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Beno kuwa yandi!» **8** Kaka na ntangu yina, bilandi talaka na bisika nyonso. Kasi bawu talaka dyaka ve muntu ya nkaka. Bawu talaka kaka Yesu yina vwandaka kintwadi na bawu. **9** Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu yiminaka bawu na kuzabisa na bantu mambu yina bawu talaka tii ntangu Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa. **10** Bawu tumamaka na mambu yina yandi zabisaka bawu. Kasi bawu vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki zola kutuba kuvumbuka na lufwa?» **11** Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?» **12** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na kusungika mambu nyonso. Kasi samu na yinki ba sonikaka ti Mwana ya Muntu ke tala mpasi mingi, mpe ba ke nyokola yandi? **13** Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni, mpe bantu salaka yandi mambu nyonso yina bawu zolaka mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi samu na yandi.» **14** Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka bilandi ya nkaka, bawu talaka nkonga ya nene ya bantu yina zungaka bilandi yina, mpe milongisi ya Misiku yina vwandaka solola na bawu. **15** Ntangu bantu talaka Yesu, bawu yitukaka mingi, mpe bawu kimaka na sika ya yandi samu na kupesa yandi mbote. **16** Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Wapi mambu beno ke na kusolola na bawu?» **17** Muntu mosi na kati ya nkonga vutulaka: «Mfumu, mu me natina nge mwana ya munu. Yandi kele na mpeve ya yimbi yina ke na kukumisa yandi dibaba. **18** Mpeve ya yimbi yina ke kwamisaka yandi kisika ni kisika, mpe ke losaka yandi na ntoto. Yandi ke basisaka mafulu na yinwa, ke kwetisaka meno, mpe nzutu ya yandi ke kumaka ngolo. Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve yango, kasi bawu me lenda ve.» **19** Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu yina kele ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.» **20** Na yina, bawu natinaka yandi mwana yango. Ntangu mpeve ya yimbi talaka Yesu, yawu ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe mwana kubwaka na ntoto. Mwana vwandaka vindumuka, mpe mafulu vwandaka basika yandi na yinwa. **21** Yesu yufulaka tata ya mwana yina: «Ya me kuma bamvula yikwa yawu ke kwamisaka yandi?» Tata vutulaka: «Yawu ke kwamisaka yandi katuka bumwana ya yandi. **22** Konso ntangu, mpeve ya yimbi ke losaka yandi na tiya to na maza samu na kufwa yandi. Kana

nge lenda kusala kima, sadisa beto mpe tala beto kyadi.» **23** Yesu vutulaka: «Nge me tuba ti kana mu lenda kusala kima. Kasi zaba ti mambu nyonso ke salamaka na muntu yina ke kwikilaka.» **24** Kaka na ntangu yina, tata ya mwana lookaka: «Mu ke na kukwikila. Sadisa munu samu ti mu kele muntu ya kiminu ya fyoti.» **25** Ntangu Yesu talaka ti nkonga ya bantu vwandaka kwiza mbangu kisika yina bawu vwandaka, yandi tumisaka mpeve ya yimbi na ngolo, mpe tubaka: «Mpeve yina ke kufwaka makutu mpe ke kangaka ndinga, basika na nzutu ya mwana yayi, mpe kuvutuka dyaka ve.» **26** Mpeve ya yimbi lookaka, ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe basikaka. Mwana kumaka mutindu muntu ya kufwa, mpe bantu mingi vwandaka tuba ti yandi me kufwa. **27** Kasi Yesu simbaka mwana na diboko. Yandi telemisaka mwana, mpe mwana telamaka. **28** Ntangu Yesu vutukaka na yinzo, bilandi yufulaka yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na kubingisa mpeve yina?» **29** Yesu vutulaka: «Kaka na lusambulu beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina.» **30** Bawu katukaka kuna mpe sabukaka Ngalili. Yesu zolaka ve ti bantu kuzaba kisika yandi vwandaka. **31** Yandi vwandaka longisa bilandi ya yandi mutindu yayi: «Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu. Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa.» **32** Kasi bilandi bakulaka ve mambu yina, mpe bawu vwandaka na boma ya kuyufula yandi. **33** Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. Ntangu bawu kumaka na yinzo, Yesu yufulaka bawu: «Wapi mambu beno vwandaka solola na nzila?» **34** Kasi bawu vutulaka ve mvutu, samu ti na nzila bawu vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me lutila mfunu na kati ya bawu. **35** Na yina, Yesu kwendaka vwanda. Yandi bokilaka bilandi kumi na zole, mpe zabisaka bawu: «Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, fwana kuvwanda muntu ya nsuka mpe kisadi ya bantu nyonso.» **36** Na manima, Yesu bakaka mwana ya fyoti mpe tulaka yandi na kati-kati ya bawu. Yandi tulaka yandi na kati ya maboko ya yandi, mpe tubaka: **37** «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba munu, ke yamba munu ve, kasi yandi ke yamba muntu yina fidisaka munu.» **38** Yowane tubilaka yandi: «Mfumu, beto talaka muntu yina vwandaka bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge. Beto zolaka yimina yandi na kusala yawu samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ke na kulanda nge.» **39** Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve, samu ti ata muntu lenda kusala kimangu na Nkumbu ya munu, mpe na manima yandi tonga munu. **40** Muntu yina ke yinaka beno ve, kele nkundi ya beno. **41** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke pesa beno kopo ya maza samu ti beno kele bantu ya Klisto, ke kondwa ve na kuzwa musendo ya yandi.» **42** «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu. **43** Kana diboko ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko nyonso zole na mbungulu, na kati ya tiya yina ke kufwa ve. [**(Geenna g1067)** **44** Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve.] **45** Kana dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na makulu nyonso zole na mbungulu. [**(Geenna g1067)** **46** Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve.] **47** Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na Kimfumu ya Nzambi na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na mbungulu. **(Geenna g1067)** **48** Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve. **49** «Ya tsyelika, ba ke bongisa bantu nyonso na tiya, mutindu ba ke bongisaka madya na mungwa. **50** Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, na yinki beno lenda kuvutula yawu luwu? Beno vwanda mutindu mungwa na kati ya beno, mpe beno zinga na kizunu beno na beno.»

10 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. Nkonga ya bantu vukanaka dyaka pene-pene ya yandi, mpe mutindu vwandaka kifu ya yandi, yandi vwandaka longisa bawu. **2** Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka bakala muswa ya kukatula kento ya yandi na makwela?» **3** Yesu vutulaka: «Wapi Musiku Moyize pesaka beno?» **4** Bawu vutulaka: «Moyize pesaka bakala muswa ya kusonika mukanda ya kufwa makwela mpe kukatula kento na makwela.» **5** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Moyize sonikinaka beno Musiku yina samu ti beno kele na ntima ngolo. **6** Kasi na mbandukulu ya yinza, ntangu Nzambi yidika bima nyonso, yandi yidikaka bawu kento na bakala. **7** Ni yawu yina, bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, **8** mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi. Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu mosi. **9** Na yina, muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.» **10** Ntangu bawu kumaka na yinzo, bilandi yufulaka dyaka yandi na dyambu yina. **11** Yandi tubilaka bawu: «Kana bakala katula kento ya yandi na makwela, mpe kwela kento ya nkaka, yandi me sala kinsuza na ntwala ya kento ya ntete. **12** Mutindu mosi mpe, kana kento manga bakala ya yandi, mpe kwela bakala ya nkaka, yandi me sala kinsuza.» **13** Bantu nataka bana ya fyoti na sika ya Yesu samu ti yandi tentika bawu maboko, kasi bilandi sembaka bawu. **14** Ntangu Yesu talaka mutindu yina, yandi dasukaka mpe tubaka na bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fyoti kwiza na sika ya munu! Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya bantu yina kele mutindu bawu. **15** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke ndima ve Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke kota kuna ve.» **16** Na manima, Yesu tulaka bawu na nkata, tentikaka bawu maboko, mpe sakumunaka bawu. **17** Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bakala mosi kwizaka na mbangu nyonso, mpe fukamaka na ntwala ya Yesu. Yandi yufulaka Yesu: «Mulongisi ya mbote, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?» **(aiōnios g166)** **18** Yesu vutulaka: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti mu kele mbote? Ata muntu kele mbote, kana kaka yandi mosi Nzambi ve. **19** Nge zaba misiku: “Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, kusala ve mambu ya yimbi na muntu, mpe zitisa tata na mama ya nge.” » **20** Bakala yina vutulaka: «Mulongisi, mu ke tumamaka na misiku nyonso yina katuka buntwenya ya munu.» **21** Yesu talaka yandi, zolaka yandi mpe tubaka: «Dyambu mosi me bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.» **22** Ntangu yandi kuwaka mutindu yina, yandi kumaka na mawa mpe kwendaka ya kufululuka na kyadi, samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi. **23** Yesu talaka bilandi ya yandi yina zungaka yandi, mpe tubaka: «Ya kele mpasi mingi na bayina kele na bimvwama na kukota na

Kimfumu ya Nzambi!» **24** Bilandi yitukaka mingi ntangu bawu kuwaka mambu yina. Kasi Yesu tubilaka bawu dyaka: «Bana ya munu, ya kele mpasi mingi na kukota na Kimfumu ya Nzambi. **25** Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **26** Bilandi yitukaka dyaka ya kulutila, mpe vwandaka yufula bawu na bawu: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?» **27** Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda kusalama samu ti Nzambi ke lembanaka dyambu ve.» **28** Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso samu na kulanda nge.» **29** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana muntu bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi ya yandi, mama ya yandi, tata ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga ya yandi samu na munu mpe samu na Nsangu ya Mbote, **30** ke kuzwa na ntangu yayi: bayinzo, bankazi, bibusi, batata, bamama, bana, bilanga, na bankwamusu mpe, kulutila bambala nkama, mpe luzingu ya mankululu na yinza yina ke kwiza. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu ya nsuka, mpe bayina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu ya ntete.» **32** Yesu vwandaka tambula na mantwala ya bilandi ya yandi ntangu bawu vwandaka kwenda na Yelusalemi. Bilandi vwandaka ya kuyituka samu na mambu nyonso yina bawu kuwaka, mpe bayina vwandaka landa yandi vwandaka na boma. Yesu nataka dyaka bilandi ya yandi kumi na zole na lweka, mpe zabisaka bawu mambu yina ke kumina yandi. **33** Yandi zabisaka bawu: «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila yandi lufwa, mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. **34** Bawu ke seka yandi, ke lobola yandi mante, ke bula yandi bikoti, mpe ke kufwa yandi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» **35** Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mulongisi, beto zola ti nge sadila beto mambu yina beto ke lomba nge.» **36** Yesu yufulaka bawu: «Yinki beno zola ti mu sadila beno?» **37** Bawu vutulaka: «Pesa beto muswa ya kuvwanda, mosi na lubakala ya nge mpe ya nkaka na lumoso ya nge, ntangu ke vwanda na kati ya Kimfumu ya nge ya nkembo.» **38** Yesu zabisaka bawu: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba. Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi yina mu ke kunwa, to kuzwa mbotokolo yina mu ke kuzwa?» **39** Bawu vutulaka: «Beto ke lenda.» Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu yina mu ke kunwa, mpe beno ke kuzwa mbotokolo yina mu ke kuzwa. **40** Kasi samu na kuvwanda na lubakala to na lumoso, ni munu ve lenda kutuba yawu. Bisika yina kele ya bayina Nzambi me kubikila yawu.» **41** Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, bawu dasukilaka Zaki mpe Yowane. **42** Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe tubaka: «Beno zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi. **43** Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya beno. Kana mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu, yandi fwana kuvwanda kisadi ya beno. **44** Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, fwana kuvwanda mundongo ya bantu nyonso. **45** Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.» **46** Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Yeliko. Ntangu yandi vwandaka basika na mbanza yina na bilandi ya yandi mpe na nkonga ya nene ya bantu, mpofo mosi na nkumbu Baatime, mwana ya Time, vwandaka ya kuvwanda na lweka ya nzila mpe vwandaka lomba bantu mbongo. **47** Ntangu yandi kuwaka ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta, yandi lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» **48** Bantu mingi vwandaka semba yandi samu ti yandi vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo: «Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» **49** Yesu kangamaka mpe tubaka: «Beno bokila yandi.» Bawu bokilaka mpofo mpe zabisaka yandi: «Vwanda na kibakala mpe telama. Yandi ke na kubokila nge.» **50** Na yina, yandi losaka kiyunga ya yandi. Yandi dumukaka mpe kwendaka kisika vwandaka Yesu. **51** Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola ti mu sala samu na nge?» Mpofo vutulaka: «Mulongisi, sala ti mu tala dyaka.» **52** Yesu zabisaka: «Kwenda, kiminu ya nge me belusa nge.» Kaka na ntangu yina, mpofo bandaka dyaka na kutala, mpe landaka Yesu.

11 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka na bizunga ya babwala Betefaze na Betani, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive. Yesu fidisaka bilandi zole ya yandi. **2** Yandi zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala ya beno. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya fyoti ya kukanga na yinti, mpe yina ata muntu me yuluka ntete ve. Beno nyangula yawu, mpe beno nata yawu awa. **3** Kana muntu yufula beno: "Samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina?" Beno zabisa yandi: "Mfumu ke na yawu nsatu, kasi yandi ke vutula yawu malu-malu yayi." » **4** Na yina, bawu kwendaka mpe talaka na ngaanda, mbuluku ya fyoti na bala-bala, ya kukanga pene-pene ya mwelo. Bawu nyangulaka yawu. **5** Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna yufulaka bawu: «Yinki beno ke na kusala? Samu na yinki beno ke na kunyangula mbuluku ya fyoti yina?» **6** Bilandi tubaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe ba pesaka bawu muswa ya kunata yawu. **7** Bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya mbuluku, mpe Yesu vwandaka na zulu ya yawu. **8** Bantu mingi tandaka binkuti ya bawu na nzila. Ba ya nkaka tandaka makasa yina bawu vwandaka zenga na bilanga. **9** Bayina vwandaka tambula na mantwala mpe na manima ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi! **10** Bika ti Nzambi kusakumuna Kimfumu yina ke na kukwiza, Kimfumu ya nkooko ya beto Davidi! Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!» **11** Yesu kumaka na Yelusalemi, mpe kotaka na Yinzo ya Nzambi. Na manima ya kutala bisika nyonso na balweka ya yandi, yandi kwendaka na mbanza Betani na bilandi kumi na zole samu ti bwisi vwandaka me yila. **12** Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwandaka basika na bwala Betani, Yesu kumaka na nsatu. **13** Yesu vwandaka ntete ntama, mpe talaka yinti ya fike yina vwandaka na makasa, mpe kwendaka pene-pene ya yawu samu na kutala kana yawu vwandaka na bambuma. Kasi ntangu yandi kumaka kuna, yandi talaka kaka makasa samu ti ya vwandaka ve ntangu yina bayinti ya fike ke butaka bambuma. **14** Na yina, Yesu tubaka na yinti ya fike: «Ata muntu ke kudya dyaka bambuma ya nge.» Bilandi kuwaka mambu yina Yesu tubaka. **(aiōn g165)** **15** Na manima, bawu kumaka na Yelusalemi. Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bingisaka bayina vwandaka tekisa mpe sumba bima kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bisobisi-mbongo, mpe bakiti ya bayina vwandaka tekisa mabembe. **16** Yandi vwandaka yimina bantu yina vwandaka nata bima na kulutila na Yinzo ya Nzambi. **17** Na manima, yandi longisaka bawu mambu yayi: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu samu na bantu ya bayinsi nyonso."»

Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka! **18** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kuwaka yawu, mpe vwandaka sosa wapi mutindu bawu lenda kufwa Yesu. Ya tsyelika, bawu vwandaka na boma ya yandi samu ti nkonga nyonso vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi. **19** Ntangu nkokila kumaka, Yesu na bilandi ya yandi basikaka na mbanza. **20** Na suka, ntangu bawu vwandaka luta, bawu talaka ti yinti yango ya bafike yumaka tii na myanzi. **21** Pyele bambukaka moyo mpe tubaka: «Mulongisi! Tala yinti yina nge singaka me yuma.» **22** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na kiminu na Nzambi. **23** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, kana muntu tuba na mongo yayi: “Katuka awa, mpe kwenda kubwa na mubu”, mpe kana yandi sala ve ntembe na kati ya ntima ya yandi, kasi yandi kwikila ti mambu yina yandi ke na kuzonza ke salama, yawu ke salama. **24** Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bima nyonso yina beno ke lomba na lusambulu, beno fwana kukwikila ti beno me kuzwa yawu, mpe Nzambi ke pesa beno yawu. **25** Ntangu beno kele ya kutelama samu na kusambila, kana beno kele na dyambu na muntu, beno lemvokila yandi samu ti Tata ya beno yina kele na mazulu lemvokila beno mpe yimbi yina beno me sala. [**26** Kana beno lemvokila ve bampangi ya beno, Tata ya beno yina kele na mazulu ke lemvokila ve beno mpe yimbi yina beno me sala.]» **27** Yesu na bilandi ya yandi vutukaka na Yelusalemi. Ntangu Yesu vwandaka tambula na kati ya Yinzo ya Nzambi, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya yandi. **28** Bawu yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?» **29** Yesu vutulaka: «Mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Kana beno pesa munu mvutu, munu mpe mu ke zabisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi. **30** Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu? Beno pesa munu mvutu?» **31** Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu mutindu yayi: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: “Samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?” **32** Kana beto tuba mpe ti bantu fidisaka yandi.» (Bawu vwandaka na boma ya nkonga, samu ti bantu nyonso vwandaka banza ti Yowane vwandaka mumbikudi ya tsyelika.) **33** Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve.» Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.»

12 Na manima, Yesu bandaka na kuzonzila bawu na bingana: «Bakala mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo. **2** Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu. **3** Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka kisadi yina. Bawu bulaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba. **4** Mfumu ya bilanga fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Bawu bulaka kisadi yango na yintu, mpe fingaka yandi. **5** Yandi fidisaka dyaka kisadi ya nkaka, mpe bawu kufwaka kisadi yango. Bawu salaka mpe mutindu mosi na bisadi nyonso ya nkaka yina mfumu ya bilanga fidisaka. Bawu bulaka ba ya nkaka, mpe kufwaka ba ya nkaka. **6** Mfumu ya bilanga bikanaka kaka na mwana mosi ya yandi yina yandi vwandaka zola mingi. Yandi fidisaka yandi na nsukunu, samu ti yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.» **7** Kasi bisadi-bilanga ya vinu tubaka bawu na bawu: «“Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga yayi vwanda ya beto.”» **8** Na yina, bawu bwilaka yandi. Bawu kufwaka yandi mpe losaka nzutu ya yandi ntama na bilanga ya vinu. **9** Yinki mfumu ya bilanga ke sala? Yandi ke kwiza, ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya nkaka. **10** Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «“Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso. **11** Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina, mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!”» **12** Bamfumu ya ba-Zwife sosaka mayela ya kukanga Yesu, samu ti bawu zabaka ti ni na bawu Yesu tubaka kingana yina. Kasi bawu vwandaka na boma ya nkonga yina vwandaka kuna. Na yina, bawu bikaka yandi mpe kwendaka. **13** Bamfumu ya ba-Zwife fidisaka mwa ba-Falisye mpe mwa bantu ya kimvuka ya Elode na sika ya Yesu samu na kubwisa Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu. **14** Bawu kwizaka zabisa Yesu: «Mulongisi, beto zaba ti nge ke tubaka butsyelika, mpe nge kele ve na boma ya muntu samu ti nge ke swasikisaka bantu ve. Nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti beto sala. Na yina, beto kele na muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta yawu ve? Beto fwana kufuta yawu to ve?» **15** Kasi Yesu zabaka ti bawu vwandaka bantu ya bantima zole. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kumeka munu? Beno natina munu Denalya mosi samu ti mu tala yawu.» **16** Bawu natinaka yandi yawu, mpe yandi yufulaka bawu: «Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama awa kele ya nani?» Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» **17** Na yina Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.» Bawu yituka mingi na mvutu yina Yesu vutulaka bawu. **18** Ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka Yesu mutindu yayi: **19** «Mulongisi! Moyize pesaka beto Musiku yayi: “Kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, leki to yaya ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana.” **20** Kasi ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento, mpe kufwaka ata kubuta bana na kento yina. **21** Mpangi ya zole kwelaka mufwidi, mpe kufwaka ata kubuta mwana na yandi, mutindu mosi mpe mpangi ya tatu. **22** Bampangi nyonso nsambwadi yina kwelaka kento yango, mpe kufwaka ata kubuta mwana na yandi. Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka. **23** Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?» **24** Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi. **25** Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu bambazi na mazulu. **26** Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, beno me tangaka ntete ve na dibuku ya Moyize, kibuku ya mambu ya Nzambi yina ke zonzilaka divunda ya tiya? Beto ke tangaka ti Nzambi tubaka na Moyize: “Mu kele Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” » **27** Yesu tubaka dyaka: «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo. Na yina, beno ke na kuvunama mingi.» **28** Mulongisi mosi ya Misiku kuwaka bawu ntangu bawu vwandaka solola. Yandi talaka ti Yesu zonzaka mbote. Na yina, yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Wapi Musiku me lutila mfunu na misiku nyonso?» **29** Yesu vutulaka: «Musiku yina me lutila mfunu ke tubaka mutindu yayi: «“Kuwa Isayeli! Mfumu Nzambi ya beto kele kaka yandi mosi Mfumu. **30** Nge

fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, na mayela ya nge nyonso, mpe na ngolo nyonso ya nge.”» **31** Musiku ya zole ke tubaka mutindu yayi: «“Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.” Ya kele dyaka ve na Musiku ya nkaka yina me lutila misiku zole yayi mfunu.» **32** Na yina, mulongisi ya Misiku tubaka: «Ya tsyelika, Mulongisi! Mambu yina nge me zonza kele ya tsyelika: Kaka ni yandi mosi kele Nzambi, mpe Nzambi ya nkaka kele ve. **33** Konso muntu fwana kuzola yandi na ntima nyonso, na mayela nyonso, mpe na ngolo nyonso ya yandi. Yandi fwana kuzola mpe mpangi ya yandi mutindu yandi mosi. Misiku yayi me lutila mbote na makabu nyonso mpe minkayulu yina ba ke yokaka samu na Nzambi.» **34** Yesu talaka ti mulongisi yayi ya Misiku zonzaka na ndwenga nyonso. Na yina, Yesu tubaka: «Nge kele ve ntama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» Na manima, ata muntu kuzwaka dyaka ngolo ya kuyufula yandi kyuvu. **35** Yesu vwandaka longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe yufulaka: «Wapi mutindu milongisi ya Misiku lenda kutuba ti Masiya kele Mwana ya Davidi? **36** Ya tsyelika, yandi mosi Davidi yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo tubaka: «“Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu: Vwanda na lubakala ya munu tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge.”» **37** «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”, wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?» Nkonga ya nene vwandaka kuwa Yesu na kilengi nyonso. **38** Na ndongosolo ya yandi, yandi vwandaka tuba: «Beno sala keba na milongisi ya Misiku. Bawu ke zolaka na kutambula na binkuti ya yinda, mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika ya mfunu ya mbanza. **39** Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bakiti ya buzitu na mikembo ya nene. **40** Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bakento, mpe ke salaka lusambulu ya yinda samu ti bantu tala bawu. Nzambi ke pesa bawu kitumbu ya ngolo!» **41** Na manima, Yesu kwendaka vwanda pene-pene ya sanduku ya minkayulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe talaka wapi mutindu bantu vwandaka tula mbongo na kati. Bamvwama mingi vwandaka tula mbongo mingi. **42** Mufwidi ya mputu ya kento kwizaka mpe tulaka bapata zole ya mfunu mingi ve. **43** Na yina, Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, mufwidi ya mputu yayi me lutila kupesa munkayulu kulutila bantu nyonso yina me tula minkayulu na kati ya sanduku yayi. **44** Ya tsyelika, bantu nyonso yayi me tula mbongo yina vwandaka na bawu nsatu ve. Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula nyonso yina vwandaka na yandi nsatu samu na kuzinga.»

13 Ntangu Yesu vwandaka basika na Yinzo ya Nzambi, mosi na kati ya bilandi ya yandi tubaka: «Mulongisi! Tala matadi ya nene yayi! Tala bunene ya yinzo yayi!» **2** Yesu vutulaka: «Nge me tala yinzo ya yayi? Ata ditadi mosi ke bikana na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.» **3** Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya olive yina vwandaka talasanaka na Yinzo ya Nzambi. Pyele, Zaki, Yowane, mpe Andele yufulaka yandi na lweka: **4** «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu yina salama?» **5** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno sala keba samu ti muntu vuna beno ve. **6** Bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu. Bawu ke tuba: “Mu kele Masiya”, mpe bawu ke vuna bantu mingi. **7** Ntangu beno ke kuwa bamvita ke na kusalama, mpe bansangu ya bamvita yina ke kwiza, beno vwanda ve na boma. Mambu nyonso yina fwana kusalama, kasi yawu ke vwanda ntete ve nsuka ya yinza. **8** Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, nsatu ke kota, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso. Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu mbandukulu ya bampasi yina kento ke talaka na ntangu ya kubuta. **9** «Kasi beno sala keba samu na beno mosi. Bantu ke nata beno na bayinzo ya lufundusu. Bawu ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke fundisa beno na ntwala ya bantwadisi mpe bantinu samu na munu, mpe beno ke vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu. **10** Ntete-ntete, bantu fwana kuzabisa Nsangu ya Mbote na yinza nyonso. **11** Ntangu ba ke nata beno samu na kuyekula beno, beno vwanda na boma ve na kusosa mambu yina beno ke zonza. Kasi beno zonza mabanza yina ke kumina beno na ntangu yina, samu ti yawu ke katuka ve na mayela ya beno, kasi na Mpeve ya Longo. **12** Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu. **13** Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukunu ke kuzwa mpulusu.» **14** «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-Kimwangisi ya kuvwanda na kisika yina yandi fwana kuvwanda ve, (Muntu yina ke na kutanga mambu yayi, fwana kubakula yawu mbote!) Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude, fwana kukima na zulu ya myongo. **15** Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo, fwana kukulumuka ve, mpe kota ve na yinzo samu na kubaka kima na kati. **16** Muntu yina ke vwanda na bilanga, fwana kuvutuka ve na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi. **17** Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! **18** Beno sambila Nzambi samu ti mambu yayi salama ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo. **19** Ya tsyelika, bilumbu yina ke vwanda bilumbu ya bampasi ya kulutila. Katuka mbandukulu ya yinza yina Nzambi yidikaka tii ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve. **20** Kana Mfumu bakaka ve lukanu ya kukulula lutangu ya bilumbu yina ya mpasi, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka. **21** Na yina, kana muntu zabisa beno: “Beno tala! Masiya kele awa” to “Beno tala! Yandi kele kuna”, beno kwikila yandi ve, **22** samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka. **23** Na yina, beno sala keba! Mu me zabisa beno mambu nyonso ntete yawu salama.» **24** «Kasi na bilumbu yina, na manima ya bampasi yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. **25** Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke ningana. **26** Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi. **27** Yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya muvimba samu na kukutikisa kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi soolaka.» **28** «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti ya fike: Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe makasa ya malu-malu ke basikaka, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene. **29** Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti nkwizulu ya Mwana ya Muntu me kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno. **30** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete

mambu nyonso yayi kusalama. **31** Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.» **32** «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu. **33** Beno sala keba! Beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi ntangu yawu ke salama. **34** Yawu ke vwanda mutindu muntu yina ke na kukwenda na nzyetolo. Yandi ke bika yinzo ya yandi na maboko ya bisadi ya yandi. Yandi ke pesa kisalu na konso kisadi, mpe ke tuba na mikengi ya mwelo ya lupangu na kulala ve pongi. **35** Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi ntangu mfumu ya yinzo ke vutuka. Yandi lenda kuvutuka na nkokila, to na kati-kati ya mpimpa, to ntangu nsusu ya ntete ke kubaka, to na suka. **36** Kana na mpamukunu yandi vutuka, yandi fwana kukuta ve beno ya kulala pongi. **37** Mambu yina mu ke na kutubila beno, mu ke na kutuba yawu na bantu nyonso: Beno lala ve pongi.»

14 Bilumbu zole bikanaka na kukuma na mukembo ya Paki mpe ya mampa yina ba ke funisaka ve. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka sosa wapi mutindu ya kukanga Yesu na mansweki samu na kufwa yandi. **2** Ya tsyelika, bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na mukembo ya Paki samu ti bantu sala muvusu ve.» **3** Yesu vwandaka na Betani na kati ya yinzo ya Simoni, muntu ya bwazi. Ntangu yandi vwandaka na mesa, kento mosi kotaka kuna na kitutu ya alabati ya kufuluka na mananasi ya ntalu mingi yina ba yidikaka na nale. Yandi zengaka yintu ya kitutu, mpe sekulaka mananasi na yintu ya Yesu. **4** Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna vwandaka ve na kilengi mpe tubaka bawu na bawu: «Samu na yinki yandi me bebisa mananasi yayi? **5** Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya kulutila Badenalya bankama tatu, mpe kukabula mbongo yina na bamputu!» Na yina, bawu dasukilaka kento yina. **6** Kasi Yesu tubaka: «Beno bika yandi! Samu na yinki beno ke na kukwamisa yandi? Mambu yina yandi me sala samu na munu kele mbote. **7** Ya tsyelika, bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso, mpe konso ntangu yina beno zola, beno lenda kusala bawu mambu ya mbote. Kasi munu, mu ke vwanda ve na beno ntangu nyonso. **8** Yandi me sala mambu yina yandi me lenda na kusala. Yandi me tula mananasi na nzutu ya munu samu na kukubika nzikulu ya munu. **9** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila mambu yina kento yayi me sala, mpe ba ke bambukila yandi moyo.» **10** Na yina, Yuda Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi samu na kuyekula bawu Yesu. **11** Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi kuwaka mutindu yina, bawu kumaka na kilengi mingi mpe pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi mbongo. Na yina, Yuda vwandaka sosa ntangu ya mbote samu na kuyekula bawu Yesu. **12** Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Paki yina bantu vwandaka kufwa mameme ya fyoti samu na kudya, mpe yina bantu vwandaka kudya mampa yina ba ke funisaka ve, bilandi ya Yesu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda kuyidikila nge madya ya Paki?» **13** Na yina, Yesu fidisaka zole na kati ya bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na mbanza, mpe beno ke bwabana bakala mosi yina ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa yandi, **14** mpe kisika yina yandi ke kota, beno tuba na mfumu ya yinzo ti Mulongisi ke na kuyufula nge: "Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya Paki na bilandi ya munu?" **15** Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga ya nene yina kele ya kukubama, mpe yawu kele na bima nyonso yina me fwanana. Ni kuna beno ke yidika bima nyonso samu na madya ya Paki.» **16** Bilandi kwendaka mpe kumaka na mbanza. Bawu talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki. **17** Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka kuna na bilandi ya yandi kumi na zole. **18** Ntangu bawu vwandaka kudya na mesa, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mosi na kati ya beno yina ke na kudya kintwadi na munu ke yekula munu.» **19** Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na kuyufula yandi mosi na mosi: «Ya kele munu?» **20** Yesu vutulaka: «Ya kele mosi na kati ya beno kumi na zole. Muntu yina ke na kutula diboko ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga. **21** Ya tsyelika, Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi! Ya vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka ve.» **22** Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu ya munu.» **23** Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi, pesaka yawu na bilandi ya yandi, mpe bawu nyonso kunwaka yawu. **24** Yandi zabisaka bawu: «Yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani yina me mwangana samu na bantu mingi. **25** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa vinu ya malu-malu na kati ya Kimfumu ya Nzambi.» **26** Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzimbu, mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive. **27** Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno nyonso ke bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana".» **28** Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke kwenda kuvingila beno na Ngalili.» **29** Pyele zabisaka yandi: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke bika nge ve!» **30** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge, kaka na mpimpa ya bubu yayi, ntete nsusu kuba bambala zole, nge ke manga munu bambala tatu.» **31** Kasi Pyele tubaka dyaka na ngolo nyonso: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bawu nyonso mpe tubaka mutindu yina. **32** Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ngetesemane, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu mu ke sambila.» **33** Yandi nataka Pyele, Zaki, mpe Yowane. Yandi bandaka na kutala mpasi na ntima mpe na kukuma na boma. **34** Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso.» **35** Yandi kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka na ntoto mpe sambilaka samu na kulomba na Nzambi kana yawu lenda kusalama ti ngunga yina ya mpasi katuka pene-pene ya yandi. **36** Yandi vwandaka tuba: «Abba! Tata ya munu, kana yawu lenda kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.» **37** Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi tatu yina, mpe kutaka bawu ya kulala. Na yina, yandi tubaka na Pyele: «Simoni, nge me lala! Nge me lenda ve na kukyelola meso ata na ngunga mosi. **38** Beno kyelola meso, mpe beno sambila samu ti beno kubwa ve na ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu ya mbote, kasi nzutu kele ya kulemba.» **39** Yesu bikaka dyaka bawu, mpe sambilaka dyaka na kuzonza mambu yina yandi zonzaka ntete. **40** Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi tatu yina, mpe kutaka dyaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya kufuluka na pongi. Bawu vwandaka zaba ve yinki ya kuzabisa yandi. **41** Ntangu yandi vutukaka na mbala ya tatu kisika vwandaka bilandi ya

yandi, yandi zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na kulala, mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi, ngunga me lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya misumuki. **42** Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na kuyekula munu me kwiza.» **43** Kaka na ntangu yina, ntete yandi manisa na kuzonza, Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna. Yandi kwizaka na nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka na bambele mpe bayinti na maboko. Ni bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bakuluntu ya ba-Zwife fidisaka bawu. **44** Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu kidimbu yina yandi ke sala: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. Beno kanga yandi, mpe beno keba yandi mbote ntangu beno ke nata yandi.» **45** Kaka na ntangu yina Yuda kumaka, yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka Yesu. **46** Na yina, bawu simbaka Yesu mpe kangaka yandi. **47** Kasi mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu, basisaka mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu. **48** Yesu zabisaka bawu: «Beno me kwiza na bambele mpe bayinti samu na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu? **49** Bilumbu nyonso mu vwandaka kintwadi na beno na kati ya Yinzo ya Nzambi samu na kulongisa, mpe beno kangaka munu ve. Kasi mambu nyonso yayi me salama samu na kulungisa mambu yina kele na kati ya Dibuku ya Nzambi.» **50** Na yina, bilandi nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka. **51** Ditoko mosi vwandaka landa Yesu. Yandi lwataka kaka lele. Ba mekaka na kukanga yandi, **52** kasi yandi bikaka lele, mpe kimaka kimpene. **53** Bayina kangaka Yesu nataka yandi na yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete kisika vukanaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba-Zwife, mpe milongisi ya Misiku. **54** Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima, mpe kotaka na lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi vwandaka kisika mosi na mikengi, mpe vwandaka yotila tiya. **55** Bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe kimvuka nyonso ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi samu na kuzengila yandi lufwa, kasi bawu kuzwaka ata dyambu. **56** Ya tsyelika, bantu mingi vwandaka tuba bimbangi ya luvunu na Nkumbu ya Yesu. Kasi bimbangi ya bawu vwandaka ya kuswaswana. **57** Na yina, mwa bantu ya nkaka telamaka, mpe tubaka kimbangi yayi ya luvunu: **58** «Beto kuwaka yandi na kutuba ti yandi ke mwangisa Yinzo yayi ya Nzambi yina bantu tungaka, mpe na bilumbu tatu, yandi ke tunga dyaka ya nkaka yina bantu ke tunga ve.» **59** Kasi ata na kimbangi yayi, bambangi vwandaka wisana ve. **60** Na yina, nganga-Nzambi ya ntete telamaka na kati-kati ya kimvuka, mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?» **61** Kasi Yesu pesaka mvutu ve, mpe vwandaka kaka swi. Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka dyaka yandi: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina beto ke sambilaka?» **62** Yesu vutulaka: «Ee, ya kele munu, mpe beno ke tala Mwana ya Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.» **63** Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi! **64** Beno me kuwa mutindu yandi me safula Nzambi. Yinki beno ke na kubanza?» Bawu nyonso tubaka ti ba fwana kuzengila yandi kitumbu ya lufwa. **65** Mwa bantu ya nkaka na kati ya bawu lobolaka yandi mante. Bawu kangaka yandi kizizi, bulaka yandi makofi, mpe tubaka: «Bikula! Nani me bula nge?» Na manima, mikengi bakaka yandi, mpe bulaka yandi bambata. **66** Ntangu Pyele vwandaka na yisi, na kati ya lupangu, kisadi mosi ya kento ya nganga-Nzambi ya ntete kwizaka kuna. **67** Yandi talaka Pyele yina vwandaka yotila tiya. Yandi talaka Pyele mbote, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, muntu ya Nazaleti.» **68** Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba, mpe mu ke na kubakula ata dyambu.» Na manima, Pyele kwendaka vwanda na mwelo ya lupangu. **69** Kasi kisadi yango talaka dyaka yandi, mpe tubaka na bayina vwandaka kuna: «Bakala yayi vwandaka na bawu.» **70** Pyele mangaka dyaka. Na manima ya mwa ntangu, bayina vwandaka kuna tubaka dyaka na Pyele: «Ya tsyelika, nge kele mosi ya bantu ya yandi samu ti nge mpe, nge kele muntu ya Ngalili.» **71** Kasi Pyele zengaka ndefi mpe tubaka: «Mu zaba ve muntu yina beno ke na kuzonzila. Kana mu ke na kuvuna, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.» **72** Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka na mbala ya zole. Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka yandi: «Ntete nsusu kuba bambala zole, nge ke manga munu bambala tatu.» Na yina, Pyele basikaka mbangu mpe dilaka.

15 Na suka-suka, bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba-Zwife, milongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka. Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi na maboko ya Pilate. **2** Pilate yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.» **3** Bamfumu ya banganga-Nzambi vwandaka funda yandi na mambu mingi. **4** Na yina, Pilate yufulaka dyaka yandi: «Nge ke na kuvutula dyambu ve? Nge ke na kuwa ve mambu nyonso yina bawu ke na kuzonza na nzutu ya nge!» **5** Kasi Yesu vutulaka dyaka ve mvutu, mpe Pilate yitukaka mingi. **6** Na konso mukembo ya Paki, Pilate vwandaka na kifu ya kupesa kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka zola ti yandi basisa. **7** Kasi ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Balabase yina vwandaka na boloko na bimpumbulu ya nkaka, samu ti bawu kufwaka muntu ntangu bawu salaka muvusu. **8** Nkonga ya bantu kwendaka na yinzo ya Pilate, mpe bandaka na kulomba yandi mambu yina yandi vwandaka na kifu ya kusalaka. **9** Pilate vutulaka: «Beno zola ti mu pesa kimpwanza na ntinu ya ba-Zwife?» **10** Ya tsyelika, Pilate zabaka ti bamfumu ya banganga-Nzambi yekula Yesu na maboko ya yandi, samu ti bawu vwandaka tala yandi musoki. **11** Kasi bamfumu ya banganga-Nzambi tumisaka nkonga na kulomba ti Pilate basisa Balabase na boloko. **12** Pilate zabisaka dyaka bawu: «Na yina, yinki beno zola ti mu sala na muntu yina beno ke bokilaka ntinu ya ba-Zwife?» **13** Bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi!» **14** Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala?» Kasi bawu lookaka dyaka na ngolo nyonso: «Koma yandi na kulunsi!» **15** Pilate vwandaka sosa kuyangidika nkonga. Na yina, yandi pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko ya bawu samu na kukoma yandi na kulunsi. **16** Binwani nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, na kati ya lupangu, mpe bawu bokilaka binwani nyonso ya nkaka. **17** Bawu lwatisaka Yesu kiyunga ya mbwaki, mpe yimpu ya kintinu yina ba yidikaka na bansende. **18** Na manima, bawu vwandaka pesa yandi mbote na kutuba: «Mbote ya nge, ntinu ya ba-Zwife!» **19** Bawu vwandaka bula yandi kidyadya na yintu, mpe vwandaka lobola yandi mante. Bawu vwandaka fukamaka mpe kondama na ntwala ya yandi. **20** Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka yandi kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu nataka yandi samu na kukoma yandi na kulunsi. **21** Bawu talaka muntu mosi na nkumbu Simoni yina katukaka na bilanga. Yandi vwandaka muntu ya mbanza Silene, mpe tata ya Alezande mpe Lufuse. Binwani tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu. **22** Bawu

nataka Yesu na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota, yina zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu». **23** Bawu zolaka pesa yandi vinu ya kuvukisa na mile, kasi Yesu mangaka. **24** Na manima, bawu komaka Yesu na kulunsi, kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke, samu na kuzaba yinki konso muntu ke kuzwa. **25** Ya vwandaka ngunga ya yivwa ya suka ntangu bawu komaka Yesu na kulunsi. **26** Na dibaya yina vwandaka zabisa dyambu yina ba zengilaka yandi lufwa, ba sonikaka mutindu yayi: «Ntinu ya ba-Zwife». **27** Bawu komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya Yesu: mosi na lubakala ya yandi, mpe ya nkaka na lumoso ya yandi [**28** Ni mutindu yina salamaka kibuku ya mambu ya Nzambi yina ke tubaka: «Ba tulaka yandi na lutangu ya bimpumbulu.»] **29** Bantu yina vwandaka luta kuna, vwandaka finga yandi, mpe vwandaka ningisa yintu. Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu! **30** Na yina, vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi!» **31** Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka seka Yesu na kutuba bawu na bawu: «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya yandi mosi! **32** Kana yandi kele Masiya, ntinu ya Isayeli, yandi kulumuka ntangu yayi na kulunsi samu ti beto tala mpe beto kwikila yandi.» Bayina ba komaka mpe na kulunsi kintwadi na Yesu vwandaka finga yandi. **33** Na ngunga ya midi, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi. **34** Na ngunga ya tatu na manima ya midi, Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Eloyi, Eloyi, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?» **35** Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe tubaka. «Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!» **36** Mosi na kati ya bawu kwendaka baka mbangu kima mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, mpe kangaka yawu na nsongi ya kidyadya. Yandi pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa, mpe tubaka: «Beno vingila! Beto tala ntete kana Eli ke kwiza kukatula yandi na kulunsi.» **37** Kasi Yesu lookaka ngolo, mpe kufwaka. **38** Lele yina ke kabulaka bisika ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole kubanda na zulu tii na yisi. **39** Ntangu mfumu ya binwani ya Loma yina vwandaka na ntwala ya Yesu talaka mutindu Yesu kufwaka, yandi tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana ya Nzambi.» **40** Ndambu ya bakento vwandaka mpe kuna. Bawu vwandaka ya kutelama mwa ntama, mpe vwandaka tala. Na kati ya bawu vwandaka: Maliya ya mbanza Madala, Maliya mama ya Zaki ya ntwenya mpe Yoze, mpe kento ya nkaka na nkumbu Salome. **41** Bawu landaka Yesu mpe sadilaka yandi ntangu yandi vwandaka na Ngalili. Ya vwandaka kuna mpe na bakento mingi ya nkaka yina kwizaka na Yesu na Yelusalemi. **42** Ya vwandaka kuma mpimpa, mpe ya vwandaka kilumbu ya kukubika saba. **43** Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka kuna. Yandi vwandaka muntu ya mfunu na kati ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Yandi mpe vwandaka vingila nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi. Na kibakala nyonso, yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu. **44** Kasi Pilate yitukaka na kuwa ti Yesu me kufwa. Na yina, yandi bokilaka mfumu ya binwani, mpe yufulaka yandi kana Yesu kufwaka ntama. **45** Na manima ya kuwa mvutu ya mfumu ya binwani, yandi pesaka Yosefi muswa ya kubaka nzutu ya Yesu. **46** Yosefi sumbaka lele ya lino, mpe katulaka nzutu ya Yesu na kulunsi. Yandi zingaka yawu na lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, yandi vindumunaka ditadi ya nene samu na kukanga ndyamu. **47** Maliya ya mbanza Madala, mpe Maliya mama ya Yoze vwandaka tala kisika ba vwandaka tula nzutu ya Yesu.

16 Ntangu kilumbu ya Saba lutaka, Maliya ya mbanza ya Madala, Maliya mama ya Zaki, mpe kento ya nkaka na nkumbu Salome, sumbaka mananasi samu na kutula na nzutu ya Yesu. **2** Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bawu kwendaka na ndyamu. **3** Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani ke vindumuna beto ditadi yina kele na mwelo ya ndyamu?» **4** Kasi ntangu bawu kumaka, bawu talaka ti ditadi yango ya nene vwandaka me vindumuka na lweka. **5** Na yina, bawu kotaka na ndyamu, mpe talaka ditoko mosi yina lwataka dizwela ya mpembe. Yandi vwandaka ya kuvwanda na lubakala, mpe bawu kumaka na boma. **6** Kasi yandi zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno ke na kusosa Yesu ya Nazaleti yina ba komaka na kulunsi! Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa. Beno tala kisika yina ba tulaka yandi. **7** Ntangu yayi, beno kwenda kutuba mutindu yayi na bilandi ya yandi mpe na Pyele: “Yandi ke na kuvingila beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi mutindu yandi zabisaka beno yawu.” » **8** Bawu basikaka na ndyamu, mpe kimaka ntama samu ti bawu vwandaka tekita na boma. Na yina, bawu tubaka ata dyambu na muntu samu na boma. [**9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** Na manima ya kuvumbuka na lufwa na kilumbu ya lumingu, Yesu talanaka ntete na Maliya ya mbanza Madala yina yandi bingisa bampeve nsambwadi ya yimbi. **10** Yandi kwendaka zabisa yawu na bilandi ya Yesu. Bawu vwandaka na kyadi, mpe vwandaka dila. **11** Yandi zabisaka bawu: «Yesu kele moyo, mu me tala yandi.» Kasi bawu kwikilaka yandi ve. **12** Na manima, Yesu talanaka na mutindu ya nkaka na bilandi zole yina vwandaka kwenda na bwala. **13** Bawu vutukaka mpe zabisaka yawu na bilandi ya nkaka. Kasi bawu mpe kwikilaka ve. **14** Na manima, Yesu talanaka na bilandi ya yandi kumi na mosi ntangu bawu vwandaka kudya. Yesu sembaka bawu samu ti bawu vwandaka ve na kiminu, mpe bawu kwikilaka ve bantu yina talaka yandi moyo na manima ya kuvumbuka na lufwa. **15** Na manima, yandi zabisaka bawu. «Beno kwenda na yinza ya muvimba samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote na sika ya bantu nyonso. **16** Muntu yina ke kwikila mpe ke ndima na kuzwa mbotokolo, ke kuzwa mpulusu. Kasi muntu yina ke kwikila ve, ke kuzwa kitumbu. **17** Bayina ke kwikila, ke vwanda na bidimbu yayi: na Nkumbu ya munu, bawu ke bingisa bampeve ya yimbi, mpe ke zonza bandinga ya malu-malu. **18** Ata dyambu ya yimbi ke kumina bawu, kana bawu simba banyoka na maboko to bawu kunwa manganga ya yimbi yina ke kufwaka bantu. Bawu ke tentika maboko na bambevo, mpe bambevo ke beluka.» **19** Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Mfumu Yesu nangukaka na zulu, mpe kwendaka vwanda na lubakala ya Nzambi. **20** Bilandi kwendaka zabisa Nsangu ya Mbote na bisika nyonso. Mfumu vwandaka sala kintwadi na bawu, mpe vwandaka lakisa butsyelika ya mambu yina bawu vwandaka zabisa na bidimbu ya ngitukulu yina bawu vwandaka sala.]

Luke

1 Mpangi ya munu Tofile, bantu mingi mekaka na kusonika mambu yina salamaka na kati ya beto. **2** Bawu sonikaka yawu mutindu zabisaka beto bambangi yina talaka mambu yina katuka mbandukulu, mpe kumaka bisadi ya kulongisa Mambu ya Nzambi. **3** Ni yawu yina, munu mpe, mu sosaka na kuzaba mbote-mbote mambu nyonso yina salamaka katuka mbandukulu, mpe mu talaka ti ya vwandaka mfunu na kusonikina nge yawu. **4** Mu ke na kusala yawu samu ti nge bakula butsyelika ya mambu yina ba longisaka nge. **5** Ntangu Elode vwandaka ntinu ya kizunga ya Zude, ya vwandaka na nganga-Nzambi mosi na nkumbu Zakali. Yandi vwandaka mosi na kati ya kimvuka ya banganga-Nzambi ya Abya, mpe kento ya yandi, Elizabeti, vwandaka muntu ya dikanda ya Aloni. **6** Bawu zole vwandaka bantu ya kudedama na meso ya Nzambi, mpe bawu vwandaka tumama mbote na misiku nyonso mpe na lutumu ya Mfumu. **7** Kasi bawu vwandaka ve na mwana samu ti Elizabeti vwandaka kisita, mpe bawu zole vwandaka me kuma biboba. **8** Kilumbu mosi, Zakali vwandaka sala kisalu ya bunganga-Nzambi na kati ya Yinzo ya Nzambi, samu ti ya vwandaka bilumbu ya nkonga ya bawu na kusala yawu. **9** Mutindu vwandaka kifu ya banganga-Nzambi, bawu bulaka dzeke mpe soolaka Zakali samu na kukota na kivinga ya longo ya Mfumu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote. **10** Nkonga nyonso ya mikwikisi vwandaka sambila na ngaanda ntangu Zakali vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote. **11** Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na ntwala ya Zakali. Mbazi yango vwandaka ya kutelama na lubakala ya kiyokolo ya maaka ya nsunga ya mbote. **12** Ntangu Zakali talaka mbazi, yandi pamukaka mpe kumaka na boma. **13** Kasi mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda na boma ve Zakali! Nzambi me ndima lusambulu ya nge: Kento ya nge, Elizabeti, ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yowane. **14** Nge ke vwanda na kyese ya kulutila, mpe bantu mingi ke yangalala samu na mbutukulu ya yandi. **15** Ya tsyelika, yandi ke vwanda muntu ya mfunu na ntwala ya Mfumu. Yandi ke kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Yandi ke vwanda ya kufuluka na Mpeve ya Longo katuka ntangu yandi ke vwanda na kati ya kivumu ya mama ya yandi. **16** Yandi ke vutula bantu mingi ya Isayeli na sika ya Mfumu yina kele Nzambi ya bawu. **17** Yandi ke sala kisalu ya yandi samu na Nzambi na mpeve mpe lulendo ya mumbikudi Eli. Yandi ke vutula kiwisa na kati ya batata na bana ya bawu, mpe samu ti bantu yina ke tumamaka ve kuzwa ndwenga ya bantu ya kudedama na kuyidika dikanda ya kukubama samu na Mfumu.» **18** Kasi Zakali tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mu ke zaba ti mambu yayi ke salama? Ya tsyelika, munu mpe kento ya munu kele biboba.» **19** Mbazi vutulaka: «Mu kele Ngabyele yina ke telamaka na ntwala ya Nzambi samu na kusadila yandi. Yandi me fidisa munu samu na kuzonza na nge, mpe kuzabisa nge nsangu yayi ya mbote. **20** Kasi mutindu nge me kwikila ve mambu yina mu me zabisa nge, nge ke kuma dibaba mpe nge ke lenda dyaka ve na kuzonza tii na kilumbu yina yawu ke salama. Mambu yayi ke salama na ntangu yina me lunga.» **21** Na ntangu yina, bantu yina vwandaka vingila Zakali yitukaka, samu ti yandi vwandaka lutisa ntangu mingi na kati ya kivinga ya longo. **22** Kasi ntangu yandi basikaka, yandi vwandaka lenda ve na kuzonza na bawu, mpe bantu zabaka ti yandi kuzwaka lumoni na kati ya kivinga ya longo. Yandi vwandaka sala bawu bimpangula na maboko, mpe vwandaka lenda dyaka ve na kuzonza. **23** Ntangu Zakali manisaka bilumbu ya yandi ya kusala na Yinzo ya Nzambi, yandi vutukaka na yinzo ya yandi. **24** Na manima ya mwa bilumbu, kento ya yandi, Elizabeti, kumaka na kivumu, mpe bumbamaka bangonda tanu ata kutalana na bantu. Yandi vwandaka tuba: **25** «Ni Mfumu me sala mambu yayi samu na munu. Ntangu yayi, yandi me katula mambu yina vwandaka talisa munu nsoni na ntwala ya bantu nyonso.» **26** Ntangu kivumu ya Elizabeti kumaka na bangonda sambanu, Nzambi fidisaka mbazi Ngabyele na mbanza Nazaleti na Ngalili **27** na sika ya ndumba na nkumbu Maliya, yina zabaka ntete ve babakala. Maliya vwandaka ndumba ya dikanda ya ntinu Davidi, mpe yina Yosefi pesaka nsilulu ya makwela. **28** Mbazi kotaka na yinzo, mpe tubaka: «Mbote ya nge! Mfumu me sakumuna nge, mpe yandi ke na nge.» **29** Maliya yitukaka mingi samu na mambu yina mbazi tubaka. Yandi vwandaka zaba ve yinki zolaka tuba mbote ya mutindu yina. **30** Na yina, mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda ve na boma, Maliya, samu ti Nzambi me sakumuna nge. **31** Nge ke kuzwa kivumu, mpe nge ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yesu. **32** Yandi ke vwanda muntu ya mfunu, mpe ba ke bokila yandi Mwana ya Nzambi-Mpungu. Mfumu Nzambi ke byadisa yandi ntinu mutindu vwandaka nkooko ya yandi Davidi, **33** mpe yandi ke yala bantangu nyonso bantu ya Isayeli. Kimfumu ya yandi ke manisa ve.» **(aiōn g165)** **34** Maliya tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mambu yayi lenda kusalama samu ti mu me zaba ntete ve babakala?» **35** Mbazi vutulaka: «Mpeve ya Longo ke kulumuka na nge, mpe lulendo ya Nzambi-Mpungu ke fuka nge mutindu mpewo. Ni yawu yina, mwana yina ke butuka ke vwanda ya longo, mpe ba ke bokila yandi Mwana ya Nzambi. **36** Elizabeti yina beno kele dikanda mosi ke na kuvingila mbutukulu ya mwana ya yandi ya bakala ata ti yandi me kuma kiboba. Bantu vwandaka tuba ti yandi kele kisita. Kasi ntangu yayi, yandi me kuma na kivumu ya bangonda sambanu, **37** samu ti Nzambi ke lembanaka dyambu ve.» **38** Na yina, Maliya tubaka: «Mu kele kisadi ya Mfumu. Bika ti mambu nyonso kusalama mutindu nge me tuba.» Na manima, mbazi bikaka yandi. **39** Na bilumbu yina landaka, Maliya kwendaka na nswalu nyonso na mbanza mosi ya kizunga ya myongo ya Zude. **40** Yandi kotaka na yinzo ya Zakali, mpe pesaka Elizabeti mbote. **41** Ntangu Elizabeti kuwaka mbote yina Maliya pesaka yandi, mwana ninganaka na kati ya kivumu ya yandi. Elizabeti fulukaka na Mpeve ya Longo, **42** mpe lookaka na ndinga ya ngolo: «Nzambi me sakumuna nge kulutila bakento nyonso, mpe lusakumunu ya yandi kele na mwana yina nge ke buta! **43** Nani mu kele samu ti mama ya Mfumu ya munu kwiza kutala munu? **44** Ya tsyelika, ntangu mu me kuwa mbote yina nge me pesa munu, mwana me ningana na nsayi na kati ya kivumu ya munu. **45** Kyese mingi samu na nge samu ti nge me sala kiminu ti mambu yina Mfumu me zabisa nge, ke salama.» **46** Na yina, Maliya tubaka: «Mwela ya munu ke na kukembila Mfumu, **47** mpe mpeve ya munu kele ya kufuluka na nsayi samu na Nzambi, Muvuukisi ya munu. **48** Ya tsyelika, yandi me ndima na kusikika meso ya yandi na munu, kisadi ya yandi ya kukuluka. Ni yawu yina, katuka bubu yayi, bantu ya bantangu nyonso ke bokila munu: kento ya kyese, **49** samu ti Nzambi ya lulendo me sala mambu ya nene samu na munu. Nkumbu ya yandi kele ya longo. **50** Yandi ke talaka kyadi ntangu nyonso na bayina ke zitisaka yandi. **51** Yandi me sala bisalu ya nene na lulendo ya yandi, mpe me mwangisa bantu ya lunangu. **52** Yandi me katula bantinu na kimfumu, mpe me zangula bantu ya kukuluka. **53** Yandi me fulusa bima na sika ya bayina ke na nsatu, mpe me vutula bamvwama maboko mpamba. **54** Yandi me kwiza samu na kusadisa bantu ya Isayeli, bisadi ya yandi, mpe me bika ve na kutala bawu

kyadi, **55** mutindu yandi salaka na sika ya Abalayami mpe bantu ya dikanda ya yandi na yina me tadila nsilulu yina yandi pesaka na bankooko ya beto.» **(aiōn g165)** **56** Maliya lutisaka keba ve bangonda tatu na sika ya Elizabeti. Na manima, yandi vutukaka na mbanza ya yandi. **57** Kilumbu ya kubuta ya Elizabeti lungaka, mpe yandi butaka mwana ya bakala. **58** Bayina vwandaka zinga pene-pene na yandi, mpe bantu ya dikanda ya yandi zabaka ti Mfumu lakisaka kidimbu ya kutala Elizabeti kyadi. Na yina, bawu yangalalaka kintwadi na yandi. **59** Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, bawu kwendaka zengisa yandi bubakala. Bantu nyonso vwandaka zola kupesa yandi nkumbu ya tata ya yandi, Zakali. **60** Kasi mama ya yandi tubaka: «Ve, nkumbu ya yandi ke vwanda Yowane.» **61** Bawu zabisaka yandi: «Ata muntu na kati ya dikanda ya nge kele na nkumbu yina.» **62** Na yina, ba salaka bimpangula samu na kuyufula Zakali wapi nkumbu yandi vwandaka zola kupesa mwana ya yandi. **63** Zakali lombaka mwa dibaya samu na kusonika, mpe sonikaka: «Nkumbu ya yandi Yowane.» Na yina, bantu nyonso yitukaka. **64** Kaka na ntangu yina mpe, Zakali bandaka dyaka na kuzonza. Yandi kembilaka Nzambi na ngolo nyonso. **65** Na yina, bampangi nyonso yina vwandaka zinga pene-pene na bawu kumaka na boma, mpe na kati ya kizunga nyonso ya myongo ya Zude, bantu vwandaka zonzila mambu yina. **66** Bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina, vwandaka yindula mpe yufula na kati ya ntima: «Nani ke vwanda mwana yayi?» Ya tsyelika, lulendo ya Mfumu vwandaka na yandi. **67** Zakali, tata ya mwana, fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe bikulaka mutindu yayi: **68** «Nkembo na Mfumu, Nzambi ya bantu ya Isayeli, samu ti yandi me kwiza kusadisa bantu ya yandi, mpe kukuula bawu na bundongo. **69** Yandi me pesa beto Muvuukisi ya ngolo na kati ya mitekolo ya ntinu Davidi, kisadi ya yandi. **70** Ni mambu yina yandi zabisaka kukatuka ntama na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo: **(aiōn g165)** **71** Yandi pesaka nsilulu ti yandi ke kuula beto na maboko ya bambeni mpe ya bayina nyonso ke yinaka beto. **72** Yandi talaka bankooko ya beto kyadi, mpe zimbanaka ve ngwisani ya yandi ya longo. **73** Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu na nkooko ya beto, Abalayami, **74** na kukuula beto na maboko ya bambeni, samu ti beto sadila yandi ata kutala boma. **75** Beto sadila yandi bilumbu nyonso na kati ya bulongo mpe ludedomo. **76** Nge mwana ya munu, nge ke vwanda mumbikudi ya Nzambi-Mpungu, samu ti nge ke tambula na mantwala ya Mfumu samu na kuyidikila yandi nzila, **77** mpe kuzabisa bantu ya yandi ti yandi ke vuukisa bawu na kulemvokila bawu masumu. **78** Nzambi ya beto zaba kutala bantu kyadi. Yandi ke kyenzula beto na nsemo ya zulu yina kele mutindu nsemo ya ntangu yina ke basikaka na suka-suka, **79** samu na kukyenzula bayina kele na kati ya mpimpa mpe kitombe ya lufwa, mpe samu na kunata beto na nzila ya kizunu.» **80** Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuzwa ngolo ya kimpeve. Yandi vwandaka zinga na yinsi ya kuyuma tii na kilumbu yina yandi talanaka na ntwala ya bantu ya Isayeli.

2 Na bilumbu yina, ntinu Ongusete pesaka lutumu ya kusala lutangusu ya bantu nyonso ya kimfumu ya Loma. **2** Lutangusu yayi ya ntete salamaka ntangu Kilinyuse vwandaka mfumu ya kizunga ya Sili. **3** Konso muntu vwandaka kwenda kusonikisa nkumbu na bwala ya yandi. **4** Yosefi mpe katukaka na Nazaleti na Ngalili, mpe kwendaka na Betelemi na Zude kisika butukaka ntinu Davidi. Ya tsyelika, yandi mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Davidi. **5** Yandi kwendaka sonikisa nkumbu ya yandi kintwadi na Maliya, yina yandi pesaka nsilulu ya kukwela. Maliya vwandaka na kivumu. **6** Ntangu bawu vwandaka na Betelemi, kilumbu ya kubuta lungaka. **7** Yandi butaka mwana ya bakala, mwana ya yandi ya ntete. Yandi zingaka yandi na balele, mpe lalisaka yandi na kati ya kidikulu ya bibulu, samu ti bawu kuzwaka ve kisika ya kulala na yinzo ya banzenza. **8** Na bizunga ya Betelemi vwandaka na mivungi yina vwandaka lutisa mpimpa na matiti samu na kukeba nkonga ya bibulu ya bawu. **9** Mbazi mosi ya Mfumu talanaka na bawu, mpe nkembo ya Mfumu zungaka bawu na nsemo. Bawu kumaka na boma mingi. **10** Na yina, mbazi zabisaka bawu: «Beno vwanda dyaka ve na boma! Ya tsyelika, mu me natina beno nsangu ya mbote yina ke yangidika mingi bantu nyonso: **11** Bubu yayi, ba me butila beno Muvuukisi na mbanza ya Davidi, ni yandi Masiya mpe Mfumu. **12** Beno ke zaba yandi na kidimbu yayi: Beno ke tala mwana ya fyoti yina ba me zinga balele, mpe ba me lalisa na kidikulu ya bibulu.» **13** Na mpamukunu, nkonga ya nene ya binwani ya mazulu kwizaka vukana na mbazi yina. Bawu vwandaka kembila Nzambi na kutuba: **14** «Nkembo na Nzambi na mazulu, mpe kizunu na ntoto na bantu yina yandi ke zolaka mingi!» **15** Ntangu bambazi bikaka bawu samu na kuvutuka na mazulu, mivungi tubaka bawu na bawu: «Beto kwenda na Betelemi samu na kutala yinki me salama na mambu yina Mfumu me zabisa beto.» **16** Na nswalu nyonso, bawu kwendaka na Betelemi, mpe talaka Maliya, Yosefi, mpe mwana ya fyoti ya kulala na kidikulu ya bibulu. **17** Ntangu bawu talaka mwana, bawu zabisaka mambu yina mbazi tubilaka bawu samu na yandi. **18** Bayina nyonso kuwaka mambu yina mivungi tubaka, yitukaka mingi. **19** Kasi Maliya vwandaka bumba mambu nyonso yina na kati ya ntima, mpe vwandaka yindula mingi na yawu. **20** Na manima, mivungi vutukaka. Bawu vwandaka kembila mpe siika Nzambi samu na mambu nyonso yina bawu kuwaka mpe talaka. Ya tsyelika, mambu nyonso salamaka mutindu mbazi zabisaka bawu. **21** Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, ba zengaka yandi bubakala, mpe ba pesaka yandi nkumbu Yesu. Ni nkumbu yina mbazi zabisaka Maliya ntete yandi kuzwa kivumu. **22** Ntangu yina Maliya fwanaka vedisa nzutu lungaka mutindu ke zabisaka Misiku ya Moyize. Na yina, Yosefi na Maliya nataka mwana na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi samu na kulakisa yandi na sika ya Mfumu. **23** Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Mfumu: «Konso mwana ya bakala ya ntete yina ke butuka ke vwanda ya Mfumu.» **24** Bawu fwanaka pesa mpe munkayulu yina kele ya kusonama na Misiku ya Mfumu: «Biduka zole to mabembe zole ya fyoti.» **25** Na Yelusalemi vwandaka na muntu mosi na nkumbu Simewone. Yandi vwandaka muntu ya kudedama mpe ya kukwikama na Nzambi. Yandi vwandaka vingila muntu yina Nzambi fwanaka fidisa samu na kuvuukisa bantu ya Isayeli. Mpeve ya Longo vwandaka twadisa yandi, **26** mpe vwandaka me zabisa yandi ti yandi ke kufwa ve kana yandi tala ntete ve Masiya yina Mfumu Nzambi ke fidisa. **27** Mpeve ya Longo twadisaka yandi na kukwenda na Yinzo ya Nzambi. Ntangu bibuti ya Yesu nataka Yesu na kusala samu na yandi mambu yina Misiku vwandaka tumisa na kusala, **28** Simewone yambaka mwana na maboko ya yandi. Yandi siika Nzambi mpe tubaka: **29** «Ntangu yayi Mfumu, nsilulu ya nge me salama. Bika kisadi ya nge kufwa na kizunu, **30** samu ti mu me tala na meso ya munu mpulusu ya nge, **31** mpulusu yina nge me kubika samu na bantu nyonso. **32** Yandi kele nsemo yina ke zabisa nge na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe nkembo ya Isayeli yina kele dikanda ya nge.» **33** Tata na mama ya Yesu yitukaka mingi na kuwa mambu yina Simewone tubaka samu na mwana. **34** Simewone sakumunaka bawu, mpe tubaka na Maliya, mama ya Yesu: «Mwana yayi me kwiza samu na kubwisa to kuvumbula bantu mingi ya Isayeli. Yandi ke vwanda

kidimbu ya Nzambi. Kasi bantu ke manga yandi. **35** Yandi ke zabisa mambu yina kele ya kubumbama na bantima ya bantu mingi. Na yina me tadila nge, Maliya, mwela ya nge ke tala mpasi mutindu muntu yina me kota mbele na nzutu.» **36** Ya vwandaka mpe na mumbikudi mosi ya kento na nkumbu Ane. Yandi vwandaka mwana ya Fanwele ya kifumba ya Asele. Yandi vwandaka kiboba, mpe ntangu yandi vwandaka ntwenya, yandi salaka kaka bamvula nsambwadi na makwela na bakala ya yandi. **37** Yandi vwandaka mufwidi, mpe kumaka na bamvula makumi nana na yiya. Yandi vwandaka katuka ve na Yinzo ya Nzambi kisika yandi vwandaka sadila Nzambi mpimpa na ntangu na kumanga na kudya samu na Nzambi. **38** Yandi mpe kumaka na kisika yina kaka na ntangu yina, mpe tondaka Nzambi. Yandi vwandaka zonzila Yesu na sika ya bayina nyonso vwandaka vingila ti Nzambi kuula bantu ya Yelusalemi. **39** Ntangu bibuti ya Yesu manisaka na kusala mambu nyonso yina vwandaka zabisa Misiku ya Mfumu na yina me tadila mwana, bawu vutukaka na mwana ya bawu na Nazaleti, mbanza ya bawu, na Ngalili. **40** Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuma ngolo. Yandi vwandaka ya kufuluka na ndwenga, mpe lusakumunu ya Nzambi vwandaka na yandi. **41** Konso mvula, bibuti ya Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi samu na mukembo ya Paki. **42** Ntangu Yesu lungisaka bamvula kumi na zole, yandi kwendaka na bawu, mutindu vwandaka kifu ya bawu ya kukwenda na mukembo yina. **43** Ntangu mukembo manisaka, bibuti vutukaka. Kasi mwana ya bawu, Yesu, bikanaka na Yelusalemi, mpe bawu zabaka ve. **44** Bawu vwandaka banza ti Yesu vwandaka kintwadi na bayina vwandaka zyeta na bawu nzila mosi, mpe bawu tambulaka kilumbu ya muvimba. Na manima, bawu bandaka na kusosa yandi na kati ya bampangi ya bawu ya dikanda mosi, mpe na kati ya bandiku ya bawu. **45** Kasi bawu talaka yandi ve, mpe bawu vutukaka na Yelusalemi samu na kusosa yandi. **46** Na manima ya bilumbu zole, bawu kutaka yandi na kati ya Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka ya kuvwanda na kati-kati ya milongisi ya Misiku. Yandi vwandaka kuwa bawu, mpe vwandaka yufula bawu byuvu. **47** Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka samu na mayela ya yandi, mpe bamvutu yina yandi vwandaka pesa. **48** Ntangu bibuti ya yandi talaka yandi, bawu yitukaka mingi, mpe mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, samu na yinki nge me sala beto mutindu yina? Munu na tata ya nge me tala mpasi na ntima na kusosa nge.» **49** Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kusosa munu? Beno zaba ve ti mu fwana kusadila mambu ya Tata ya munu?» **50** Kasi bawu visaka ve mambu yina yandi zabisaka bawu. **51** Yesu vutukaka na bawu na mbanza Nazaleti. Yandi vwandaka tumama na bibuti ya yandi, mpe mama ya yandi vwandaka bumba mambu nyonso yina na ntima. **52** Yesu vwandaka kula na nzutu mpe na ndwenga. Yandi vwandaka yangidika Nzambi mpe bantu.

3 Ya vwandaka mvula ya kumi na tanu ya kimfumu ya ntinu Tibele na yinsi ya Loma. Ponse Pilate vwandaka mfumu ya Zude. Elode vwandaka mfumu ya Ngalili, mpe mpangi ya yandi Filipe mfumu ya kizunga yina ba ke bokilaka Itule mpe na kizunga Takonite. Lisanyase vwandaka mfumu ya kizunga ya Abilene. **2** Ane mpe Kayife vwandaka banganga-Nzambi ya ntete. Ni na ntangu yina mpe na yinsi ya kuyuma, Nzambi zabisaka mambu ya yandi na sika ya Yowane, mwana ya Zakali. **3** Yowane vwandaka tambula na kizunga nyonso yina kele pene-pene na nzadi ya Yolodani. Yandi vwandaka tuba: «Beno soba nkadulu ya beno. Beno kuzwa mbotokolo mpe Nzambi ke lemvokila beno masumu.» **4** Na yina, mambu yina sonikaka mumbikudi Esaya salamaka: «Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: Beno yidika nzila samu na Mfumu, mpe beno sungika banzila ya yandi! **5** Mabenga nyonso ke fuluka na ntoto. Myongo nyonso ya nene mpe ya fyoti ke kuluka. Banzila ya kutengama ke sungama. Banzila ya mabulu ke yilama, **6** mpe bantu nyonso ke tala mpulusu yina me katuka na Nzambi.» **7** Bantu mingi vwandaka kwiza na sika ya Yowane samu ti yandi kubotika bawu. Na yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene? **8** Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba nkadulu ya beno. Beno bika na kuzonzaka na yinsi ya bantima ya beno: "Beno kele bana ya Abalayami." Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma bana ya dikanda ya Abalayami! **9** Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.» **10** Bantu yufulaka Yowane: «Na yina, yinki beto fwana kusala?» **11** Yandi vutulaka: «Muntu yina ke na biyunga zole fwana kupesa mosi na muntu yina ke na yawu ve, mpe muntu yina ke na madya fwana kukabula na muntu yina ke na yawu ve.» **12** Bilokoti-mpaku mpe, kwizaka na sika ya Yowane samu na kubotama, mpe yufulaka yandi: «Mulongisi, yinki beto fwana kusala?» **13** Yowane vutulaka: «Ntangu beno ke futisaka bantu mpaku, beno lutisa ve ntalu yina luyalu zengaka.» **14** Binwani mpe yufulaka yandi: «Kasi beto, yinki beto fwana kusala?» Yowane vutulaka: «Beno baka ve mbongo ya muntu na ngolo to na kutuba mambu ya luvunu. Kasi beno yangalala kaka na difuta yina beno ke kuzwaka.» **15** Bantu nyonso vwandaka vingila na kivuvu Masiya, mpe vwandaka banza ti Yowane lendaka vwanda Masiya. **16** Na yina, Yowane zabisaka bawu nyonso: «Mu ke na kubotika beno na maza. Kasi muntu yina ke kwiza me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi. Ni yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya. **17** Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo na diboko, samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.» **18** Yowane vwandaka zabisa bantu Nsangu ya Mbote, mpe vwandaka pesa bankindusulu mingi ya nkaka. **19** Kasi Yowane sembaka ntinu Elode samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi yina yandi bakaka, mpe samu ti yandi salaka dyaka mambu mingi ya nkaka ya yimbi. **20** Elode salaka dyaka dyambu ya nkaka ya yimbi: yandi tulaka Yowane na boloko. **21** Na manima ya kubotika bantu nyonso, Yowane botikaka mpe Yesu. Ntangu Yesu vwandaka sambila, zulu zibukaka **22** mpe Mpeve ya Longo kulumukaka na zulu ya yandi na kifwani ya dibembe. Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele mwana ya munu ya ntima. Ni nge ke yangidikaka munu.» **23** Yesu lendaka vwanda na bamvula makumi tatu ntangu yandi bandaka kisalu ya yandi. Bantu vwandaka banza ti tata ya yandi vwandaka Yosefi, mwana ya Eli. **24** Eli vwandaka mwana ya Matati, mpe Matati mwana ya Levi. Levi vwandaka mwana ya Meleki, mpe Meleki mwana ya Yanayi. Yanayi vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi **25** mwana ya Matatyase. Matatyase vwandaka mwana ya Amose, mpe Amose mwana ya Nawume. Nawume vwandaka mwana ya Eseli, mpe Eseli mwana ya Nangayi. **26** Nangayi vwandaka mwana ya Mawate, mpe Mawate mwana ya Matatyase. Matatyase vwandaka mwana ya Semeyine, mpe Semeyine mwana ya Yoseke. Yoseke vwandaka mwana ya Yoda, **27** mpe Yoda mwana ya Yowanane. Yowanane vwandaka mwana ya Lesa, mpe Lesa mwana ya Zolobabele. Zolobabele

vwandaka mwana ya Salatyele, mpe Salatyele mwana ya Neli. **28** Neli vwandaka mwana ya Meleki, mpe Meleki mwana ya Adi. Adi vwandaka mwana ya Kosame, mpe Kosame mwana ya Elemadame. Elemadame vwandaka mwana ya Ele, **29** mpe Ele mwana ya Yesu. Yesu vwandaka mwana ya Elizeli, mpe Elyezele mwana ya Yolime. Yolime vwandaka mwana ya Matate, mpe Matati mwana ya Levi. **30** Levi vwandaka mwana ya Simewone, mpe Simewone mwana ya Yuda. Yuda vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi mwana ya Yoname. Yoname vwandaka mwana ya Elyakime, **31** mpe Elyakime mwana ya Meleya. Meleya vwandaka mwana ya Mena, mpe Mena mwana ya Matata. Matata vwandaka mwana ya Natane, mpe Natane mwana ya Davidi. **32** Davidi vwandaka mwana ya Yese, mpe Yese mwana ya Obede. Obede vwandaka mwana ya Bowaze, mpe Boze mwana ya Sala. Sala vwandaka mwana ya Nasone, **33** mpe Nasone mwana ya Aminada. Aminadabe vwandaka mwana ya Ademine, mpe Ademine mwana ya Aleni. Aleni vwandaka mwana ya Eselome, mpe Eselome mwana ya Falese. Falese vwandaka mwana ya Yuda, **34** mpe Yuda mwana ya Yakobi. Yakobi vwandaka mwana ya Isaaki, mpe Isaaki mwana ya Abalayami. Abalayami vwandaka mwana ya Tela, mpe Tela mwana ya Nakole. Nakole vwandaka **35** mwana ya Seluke, mpe Lewu mwana ya Langawu. Langawu vwandaka mwana ya Faleke, mpe Faleke mwana ya Ebele. Ebele vwandaka mwana ya Sala, **36** mpe Sala mwana ya Kayiname. Kayiname vwandaka mwana ya Alepakesade, mpe Alepakesade mwana ya Seme. Seme vwandaka mwana ya Nowe, mpe Nowe mwana ya Lameke. **37** Lameke vwandaka mwana ya Metusela, mpe Metusela mwana ya Enoki. Enoki vwandaka mwana ya Yalede, mpe Yalede mwana ya Maleleele. Maleleele vwandaka mwana ya Kayiname, **38** mpe Kayiname mwana ya Enose. Enose vwandaka mwana ya Sete, mpe Sete mwana ya Adami. Adami vwandaka mwana ya Nzambi.

4 Ntangu Yesu katukaka na nzadi ya Yolodani, yandi vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, mpe Mpeve nataka yandi na yinsi ya kuyuma. **2** Yandi salaka bilumbu makumi yiya kuna, mpe Satana tontaka yandi. Na kati ya bilumbu nyonso yina, Yesu kudyaka ata kima. Na manima, yandi kumaka na nsatu. **3** Na yina, Satana zabisaka yandi: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa ditadi yayi na kukituka dimpa.» **4** Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve.» **5** Satana nataka Yesu na zulu ya kisika mosi ya yinda. Na mbala mosi, yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya ntoto, **6** mpe tubaka: «Mu ke pesa nge lulendo nyonso mpe bimvwama ya bayinsi nyonso yayi. Ba pesaka munu yawu, mpe mu lenda kupesa yawu na konso muntu yina mu zola. **7** Na yina, kana nge siika munu, bima nyonso yayi ke vwanda ya nge.» **8** Yesu vutulaka: Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge fwana kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.» **9** Na manima, Satana nataka Yesu na Yelusalemi. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi, **10** samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi na kukeba nge." **11** Mpe: "Bambazi ke yamba nge na maboko ya bawu samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi"» **12** Yesu vutulaka: «Ya kele ya kusonama: Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.» **13** Na manima ya kutonta Yesu, Satana bikaka yandi mpe kwendaka samu na kuvingila ntangu ya nkaka. **14** Yesu vutukaka ya kufuluka na ngolo ya Mpeve ya Longo na Ngalili, mpe nsangu ya yandi mwanganaka na kizunga nyonso yina. **15** Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bantu nyonso vwandaka pesa yandi masiika. **16** Yesu kwendaka na Nazaleti kisika yandi kulaka. Na kilumbu ya saba, yandi kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife mutindu vwandaka kifu ya yandi. Na ntangu ya kutanga Mambu ya Nzambi, ba lombaka Yesu na kutanga Mambu ya Nzambi. Yandi telamaka, **17** mpe ba pesaka yandi dibuku ya mumbikudi Esaya. Yandi zibulaka yawu mpe tangaka kibuku ya Mambu ya Nzambi yina ke tubaka: **18** «Mpeve ya Mfumu kele na zulu ya munu. Yandi me soola munu samu na kunata Nsangu ya Mbote na bamputu. Yandi me fidisa munu na kuzabisa nsangu ya kimpwanza na bankole, na kuzibula meso ya bampofo, mpe samu na kupesa kimpwanza na bantu yina ba ke nyokolaka. **19** Yandi me fidisa munu mpe samu na kuzabisa mvula yina Mfumu ke lakisa bumbote ya yandi.» **20** Ntangu Yesu manisaka na kutanga, yandi kangaka dibuku. Yandi vutulaka yawu na kisadi ya yinzo ya lusambulu, mpe kwendaka vwanda samu na kulongisa. Bantu nyonso yina vwandaka kuna sikikaka yandi meso. **21** Na yina, yandi bandaka na kuzabisa bawu: «Bubu yayi, mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi yina beno me kuwa me salama.» **22** Bawu nyonso vwandaka pesa yandi masiika, mpe yitukaka samu na mambu ya mbote yina yandi vwandaka zonza. Bawu vwandaka tuba: «Ni yandi ve kele mwana ya Yosefi?» **23** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu zaba ti beno ke tubila munu kingana yayi: "Munganga, belusa nzutu ya nge, nge mosi." Beno ke zabisa munu mpe: "Mambu nyonso yina beto kuwaka ti nge salaka na mbanza Kapenawume, sala yawu mpe awa na mbanza ya nge mosi."» **24** Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ba ke yambaka ve mbote mumbikudi na mbanza ya yandi. **25** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na ntangu ya mumbikudi Eli ntangu mvula salaka bamvula tatu na bangonda sambanu ata kunoka, mpe nsatu ya nene kumaka na kizunga nyonso, mifwidi vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli. **26** Nzambi fidisaka ve Eli na mifwidi yina. Kasi Nzambi fidisaka yandi kaka na sika ya mufwidi mosi ya kento yina vwandaka zinga na mbanza Salepeta ya kizunga ya Sidone. **27** Mutindu mosi mpe, na ntangu ya mumbikudi Elize, bantu ya bwazi vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli, kasi ata mosi na kati ya bawu belukaka. Kaka ni Namane, muntu ya yinsi ya Sili, belukaka.» **28** Bantu nyonso yina vwandaka na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kumaka na nkele ya kulutila ntangu bawu kuwaka mambu yina. **29** Bawu telamaka mpe basisaka Yesu na mbanza. Bawu nataka yandi tii na nsongi ya mongo yina ba tungaka mbanza samu na kulosa yandi na dibenga. **30** Kasi Yesu lutaka na kati-kati ya bawu, mpe kwendaka. **31** Yesu kwendaka na Kapenawume, mbanza ya Ngalili, mpe yandi vwandaka longisa bantu na kilumbu ya saba. **32** Bantu vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi samu ti yandi vwandaka zonza na bumfumu nyonso. **33** Na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka na bakala mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi lookaka na ngolo nyonso mutindu yayi: **34** «Ee! Yesu muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele: Nge kele muntu ya longo yina Nzambi me fidisa!» **35** Yesu ngalaka mpeve ya yimbi mpe tubaka: «Vwanda swii, mpe basika na nzutu ya muntu yayi!» Na yina, mpeve ya yimbi losaka muntu yina na ntoto na meso ya bantu nyonso, mpe basikaka ata kutalisa yandi mpasi. **36** Bawu nyonso yitukaka mpe vwandaka tuba bawu na bawu: «Wapi mutindu ya mambu yandi me zonza? Muntu yayi ke na kutumisa bampeve ya yimbi na bumfumu mpe lulendo nyonso, mpe yawu ke na kubasika!» **37** Na yina, nsangu ya Yesu mwanganaka na kizunga nyonso yina. **38** Yesu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife,

mpe kwendaka na yinzo ya Simoni. Mama ya kento ya Simoni vwandaka na dibawu ya ngolo, mpe bayina vwandaka kuna, lombaka Yesu na kubelusa yandi. **39** Yesu kondamaka pene-pene ya yandi, mpe ngalaka dibawu. Dibawu manisaka, kento yina telamaka na nswalu mpe bandaka na kusadila bawu. **40** Ntangu bwisi yilaka, bantu nyonso yina vwandaka na bambevo ya mutindu na mutindu nataka bawu na sika ya Yesu. Yesu tulaka bawu maboko, mpe belusaka bawu. **41** Bampeve ya yimbi mpe basikaka na bambevo mingi na kulooka: «Nge kele Mwana ya Nzambi!» Kasi Yesu vwandaka semba bawu na ngolo nyonso, mpe vwandaka yimina bawu na kuzonza samu ti bawu zabaka ti yandi kele Masiya. **42** Ntangu bwisi kutsyaka, Yesu basikaka na mbanza, mpe kwendaka kisika yina vwandaka ve na bantu. Nkonga ya bantu vwandaka sosa yandi. Ntangu ba talaka yandi, ba sosaka na kuyimina yandi na kukwenda samu ti yandi bika bawu ve. **43** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu fwana kuzabisa mpe Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi na bambanza ya nkaka. Ni samu na yawu Nzambi fidisaka munu.» **44** Na yina, Yesu vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na Zude.

5 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka na kumu ya dyanga ya Ngenezalete, mpe nkonga ya nene ya bantu kwizaka fuluka kisika yandi vwandaka samu na kuwa Mambu ya Nzambi. **2** Yandi talaka babwatu zole pene-pene ya kumu ya maza. Bilobi-bambisi vwandaka me basika na yawu samu na kusukula bampwasa ya bawu. **3** Yesu kotaka na bwatu mosi yina vwandaka ya Simoni, mpe zabisaka yandi na kunata yawu fyoti na maza. Na manima ya kuvwanda na kati ya bwatu, Yesu bandaka na kulongisa nkonga ya bantu. **4** Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi tubaka na Simoni: «Nata bwatu ya nge kisika maza kele ndilu mingi, mpe nge na bampangi ya nge, beno losa bampwasa ya beno samu na kuzwa bambisi.» **5** Simoni vutulaka: «Mulongisi, beto me sala mpimpa nyonso ata kuzwa kima. Kasi mutindu nge me tuba ti mu sala yawu, mu ke losa dyaka bampwasa.» **6** Bawu losaka bampwasa na maza, mpe kuzwaka bambisi mingi. Bampwasa ya bawu bandaka na kupasuka. **7** Na yina, bawu bokilaka bampangi ya bawu yina vwandaka na bwatu ya nkaka, samu ti bawu kwiza kusadisa bawu. Bampangi kwizaka, mpe bawu fulusaka babwatu nyonso zole na bambisi. Babwatu bandaka na kudyama samu ti bambisi lutilaka mingi. **8** Ntangu Simoni Pyele talaka mutindu yina, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu! Katuka pene-pene ya munu samu ti mu kele musumuki.» **9** Ya tsyelika, Simoni mpe bantu yina vwandaka na yandi kumaka na boma mingi ntangu bawu talaka lutangu ya nene ya bambisi yina bawu kuzwaka. **10** Mutindu mosi mpe bankundi ya Simoni: Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kumaka na boma. Kasi Yesu tubaka na Simoni: «Kutala boma ve. Katuka ntangu yayi, nge ke vwanda mulobi ya bantu.» **11** Na yina, bawu nataka babwatu ya bawu na kumu, mpe bikaka bima nyonso samu na kulanda Yesu. **12** Yesu vwandaka na kati ya mbanza mosi, mpe muntu mosi yina vwandaka na bwazi kwizaka kisika vwandaka Yesu. Ntangu yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu!» **13** Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bwazi manisaka. **14** Yesu tumisaka yandi mutindu yayi: «Kuzabisa mambu yayi na muntu ve. Kasi kwenda lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.» **15** Nsangu ya Yesu vwandaka lutila na kumwangana. Bankonga ya bantu vwandaka vukana samu na kuwa yandi, mpe samu ti yandi belusa bimbevo ya bawu. **16** Kasi Yesu vwandaka bika bawu, mpe vwandaka kwenda na bisika yina kele ve na bantu samu na kusambila. **17** Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa. Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku vwandaka kuna. Bawu katukaka na babwala nyonso ya Ngalili, ya Zude, mpe na mbanza Yelusalemi. Lulendo ya Mfumu vwandaka na Yesu, mpe yawu vwandaka pesa yandi ngolo ya kubelusa bambevo. **18** Bantu kwizaka kuna. Bawu nataka kikata na zulu ya kipoyi. Bawu vwandaka sosa mayela ya kukotisa yandi na kati ya yinzo samu na kutula yandi na ntwala ya Yesu. **19** Kasi bawu vwandaka kuzwa ve kisika ya kukotisa yandi samu ti bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka na muludi ya yinzo. Bawu tobolaka muludi mpe kulumunaka yandi na zulu ya kipoyi ya yandi na ntwala ya Yesu na meso ya bantu nyonso. **20** Ntangu Yesu talaka kiminu ya bawu, yandi tubaka na mbevo: «Nkundi ya munu, nge me kuzwa mulemvo ya masumu.» **21** Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye bandaka na kutuba na yisi ya ntima: «Nani kele muntu yayi? Yandi ke na kusafula Nzambi. Nani dyaka lenda kulemvokila masumu, kana kaka Nzambi ve?» **22** Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na yinki beno ke na kubanza mutindu yina? **23** Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa mulemvo ya masumu”, to “Telama mpe tambula?” **24** Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na muntu ya binama ya kufwa: «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge!» **25** Kaka na ntangu yina, yandi telamaka na meso ya bantu nyonso. Yandi bakaka kipoyi yina yandi vwandaka ya kulala, mpe vutukaka na yinzo ya yandi na kukembila Nzambi. **26** Bantu nyonso yitukaka mpe kembilaka Nzambi. Bawu fulukaka na boma mpe vwandaka tuba: «Bubu yayi, beto me tala mambu ya ngitukulu.» **27** Na manima ya mambu yina, Yesu basikaka mpe talaka kilokoti-mpaku na nkumbu Levi ya kuvwanda na kisika ya yandi ya kisalu. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» **28** Levi telamaka, bikaka bima nyonso, mpe landaka yandi. **29** Na manima, Levi lambisaka madya ya mfunu na yinzo ya yandi samu na Yesu. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka vwandaka kudya kintwadi na bawu na mesa. **30** Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina vwandaka na kimvuka ya bawu nyungutaka mpe tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki beno ke kudyaka mpe kunwaka kintwadi na bilokoti-mpaku mpe misumuki?» **31** Yesu vutulaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi. **32** Mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki samu ti bawu soba nkadulu.» **33** Ba-Falisye tubaka na Yesu: «Konso ntangu, bilandi ya Yowane ke mangaka na kudya samu na Nzambi, mpe ke sambilaka mingi, mutindu mosi mpe bilandi ya beto. Kasi samu na yinki bilandi ya nge ke kudyaka mpe ke kunwaka konso ntangu?» **34** Yesu vutulaka: «Beno lenda kuyimina ve bantu yina ba me bokila na mukembo ya makwela na kudya ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu. **35** Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.» **36** Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: Ata muntu ke bakaka kitende ya kinkuti ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana muntu sala mutindu yina, kinkuti ya malu-malu ke pasuka, mpe kitende ya kinkuti ya malu-malu ke simba ve na kinkuti ya ntama. **37** Mutindu mosi mpe, ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve vinu ya malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke

pasuka. **38** Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu. **39** Konso muntu yina ke kunwa vinu ya ntama, ke vwanda dyaka ve na nsatu ya kunwa vinu ya malu-malu. Ya tsyelika, yandi ke tuba: «Vinu ya ntama me lutila mbote.»

6 Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline. Bilandi ya yandi bukaka bambuma, zokonaka yawu na maboko, mpe kudyaka yawu. **2** Ndambu ya ba-Falisye zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke salaka mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba?» **3** Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu? **4** Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bakaka mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi. Yandi kudyaka yawu, mpe pesaka yawu na bantu ya yandi ata ti misiku ya beto ke pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi na kudya yawu.» **5** Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.» **6** Na kilumbu ya nkaka ya Saba, Yesu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bandaka na kulongisa. Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya lubakala ya kufwa. **7** Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa muntu na kilumbu ya saba, samu ti bawu kuzwa dyambu ya kufunda yandi. **8** Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe kwiza awa na ntwala ya bantu nyonso.» Muntu yina telamaka mpe kwendaka na ntwala ya bantu nyonso. **9** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu ke na kuyufula beno: Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kusala muntu mbote to yimbi na kilumbu ya saba? Yawu ke pesaka muswa na kuvuukisa luzingu ya muntu, to na kubebisa yawu?» **10** Yesu talaka bantu nyonso yina zungaka yandi, mpe tubaka na muntu yina: «Lambula diboko ya nge.» Yandi lambulaka diboko, mpe yawu belukaka. **11** Kasi milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye kumaka na nkele ya kulutila, mpe vwandaka solola bawu na bawu samu na kusosa dyambu yina ba lendaka sala Yesu. **12** Na bilumbu yina, Yesu kwendaka na mongo samu na kusambila. Kuna, yandi lutisaka mpimpa ya muvimba na kusambila Nzambi. **13** Ntangu suka kumaka, yandi bokilaka bilandi ya yandi. Yandi soolaka bantu kumi na zole na kati ya bawu, mpe pesaka bawu nkumbu ya bantumwa. **14** Bankumbu ya bawu kele: Simoni, yina yandi pesaka nkumbu Pyele, mpe Andele leki ya Simoni, Zaki mpe Yowane, Filipe mpe Baatelemi, **15** Matayi mpe Toma, Zaki mwana ya Alefe, mpe Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote. **16** Yuda mwana ya Zaki mpe Yuda Isekayote, yina yekulaka Yesu. **17** Yesu kulumukaka mongo kintwadi na bawu, mpe kangamaka na kisika yina ntoto vwandaka ya kutandama. Kuna, ya vwandaka na nkonga ya nene ya bilandi ya yandi, mpe bantu mingi yina katukaka na kizunga nyonso ya Zude, na mbanza Yelusalemi, mpe na bambanza Tile mpe Sidone yina kele pene-pene na maza ya mubu. **18** Bawu kwizaka samu na kuwa Yesu, mpe samu ti yandi belusa bimbevo ya bawu. Bayina bampeve ya yimbi vwandaka kwamisa, belukaka. **19** Bantu nyonso vwandaka sosa kusimba yandi, samu ti lulendo vwandaka basika na yandi, mpe vwandaka belusa bawu nyonso. **20** Na yina, Yesu talaka bilandi ya yandi, mpe tubaka: «Kyese na beno bamputu, samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya beno! **21** Kyese na beno yina ke na nsatu ntangu yayi, samu ti beno ke kuzwa madya ya kulutila! Kyese na beno yina ke na kudila ntangu yayi, samu ti beno ke seka. **22** Kyese na beno kana bantu ke yinaka beno, ke mangaka beno, ke fingaka beno, mpe ke zolaka dyaka ve kuwa bankumbu ya beno, samu ti beno me pesaka luzingu ya beno na Mwana ya Muntu. **23** Beno vwanda na kyese ntangu mambu yina ke kumina beno, mpe beno yangalala na kilengi, samu ti Nzambi ke pesa beno musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko ya bawu vwandaka talisa mpasi mimbikudi. **24** Kasi kyadi na beno bantu ya mbongo, samu ti beno me kuzwa yimeni bimvwama ya beno! **25** Kyadi na beno yina kele ntangu yayi ya kufuluka na bima nyonso, samu ti beno ke vwanda na nsatu! Kyadi na beno yina ke na kuseka ntangu yayi, samu ti beno ke vwanda na kati ya kyadi, mpe beno ke dila! **26** Kyadi na beno kana bantu nyonso ke na kusiika beno. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko ya bayina ke na kusiika beno, vwandaka sala na mimbikudi ya luvunu.» **27** «Kasi na beno yina ke na kuwa munu, mu ke na kutubila beno mutindu yayi: Beno zola bambeni ya beno, mpe beno sala mambu ya mbote na bayina ke yinaka beno. **28** Beno sakumuna bayina ke siingaka beno, mpe beno sambidila bayina ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me tadila beno. **29** Kana muntu bula nge mbata na dibundi, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka. Kana muntu botola kiyunga ya nge, bika mpe ti yandi botola kinkuti ya nge. **30** Kabula na konso muntu yina ke lombaka nge kima, mpe kana muntu me baka kima ya nge, kulomba yandi yawu ve. **31** Mambu yina beno zola ti ba sadila beno, beno sala yawu mpe na bantu ya nkaka. **32** Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, na yinki ba ke vutudila beno matondo? Ya tsyelika, misumuki mpe ke zolaka kaka bayina ke zolaka bawu. **33** Kana beno ke salaka mambu ya mbote kaka na bayina ke salaka beno mambu ya mbote, na yinki ba ke vutudila beno matondo? Misumuki mpe ke salaka mutindu yina. **34** Kana beno ke defisaka mbongo kaka na bayina beno ke salaka kivuvu ti bawu ke vutula beno yawu, beno ke kuzwa ndandu ve, samu ti misumuki mpe ke defisaka na bampangi ya bawu misumuki samu na kuzwa lutangu ya mbongo ya bawu yina bawu me defisa. **35** Kasi beno, beno zola bambeni ya beno, mpe beno sala bawu mambu ya mbote. Beno defisa ata kusala kivuvu ya kuzwa ndandu. Na yina, beno ke kuzwa musendo ya nene, mpe beno ke vwanda bana ya Nzambi-Mpungu. Ya tsyelika, yandi kele mbote samu na bayina ke tondaka ve yandi, mpe samu na bantu ya yimbi. **36** Beno vwanda ya kufuluka na bumbote, mutindu Tata ya beno kele ya kufuluka na bumbote.» **37** «Beno fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve. Beno pesa ve bitumbu na bampangi, mpe Nzambi ke pesa beno bitumbu ve. Beno lemvokila bampangi, mpe Nzambi ke lemvokila beno. **38** Beno kabula na bampangi, mpe Nzambi ke kabula beno. Yandi ke tula kikunku ya kufwanana na kati ya basaki ya beno. Yandi ke ningisa yawu, ke fulusa yawu mbote, mpe ya nkaka ke kubwa na ntoto. Ya tsyelika, na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno.» **39** Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: «Mpofo lenda kunata ve mpangi ya yandi mpofo, kana ve bawu nyonso zole ke kubwa na dibulu. **40** Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi. Kasi konso mulongoki yina me longoka mbote, ke vwanda mutindu mulongisi ya yandi. **41** Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge mosi? **42** Wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya nge: "Mpangi ya munu, bika mu katula nge kititi yina kele na disu ya nge", kasi nge mosi ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge? Nge kele muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke tala mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu ya mpangi

ya nge.» **43** «Yinti ya mbote ke butaka ve bambuma ya yimbi, mpe yinti ya yimbi ke butaka ve bambuma ya mbote. **44** Ba ke zabaka konso yinti na bambuma ya yawu. Ba ke bukaka ve bambuma ya yinti ya fike na matiti ya bansende, to ba ke kuzwaka ve bambuma ya vinu na yinti ya bansende. **45** Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele na ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi. Ya tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina kele ya kufuluka na kati ya ntima ya yandi.» **46** «Samu na yinki beno ke bokilaka munu "Mfumu, Mfumu", mpe beno ke salaka ve mambu yina mu ke zabisaka beno? **47** Mu ke lakisa beno na nani me fwanana muntu yina ke kwizaka na sika ya munu, ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke tumamaka na yawu. **48** Yandi me fwanana na muntu yina tungaka yinzo. Yandi timunaka mabulu ya yinda, mpe tungaka lufulu ya matadi. Ntangu nyamba ya ngolo salamaka, maza ya mwila kwizaka kubwa na ngolo nyonso na yinzo yina ata kubwisa yawu, samu ti ba tungaka yawu mbote. **49** Kasi muntu yina ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke sadilaka yawu ve me fwanana na muntu yina tungaka yinzo na zulu ya ntoto ata kusala lufulu. Nyamba ya ngolo salamaka, mpe maza ya mwila kwizaka kubwa na ngolo nyonso na yinzo. Yawu bwisaka yinzo yina na nswalu nyonso, mpe nyonso mwanganaka.»

7 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu nyonso yina na bantu yina vwandaka kuwa yandi, yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. **2** Mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma vwandaka na mundongo mosi yina yandi vwandaka zola mingi. Mundongo yina vwandaka na kimbevo, mpe kumaka pene-pene na kufwa. **3** Ntangu yandi kuwaka nsangu ya Yesu, yandi fidisaka mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife na kulomba Yesu na kwiza kubelusa mundongo ya yandi. **4** Bawu kumaka na ntwala ya Yesu, mpe bondilaka yandi mingi na kutuba: «Ya me lunga ti nge sadisa muntu yina, **5** samu ti yandi ke zolaka bantu ya yinsi ya beto, mpe ni yandi tungisaka yinzo ya beto ya lusambulu.» **6** Na yina, Yesu kwendaka na bawu. Ntangu yandi kumaka pene-pene ya yinzo ya mfumu ya binwani nkama, mfumu yina fidisaka bandiku ya yandi na kuzabisa Yesu: «Mfumu, bika kwandi na kutala mpasi! Mu kele ve ya kulunga na kuyamba nge na yinzo ya munu. **7** Ni yawu yina, mu talaka ti mu kele ve ya kulunga na kwiza kutalana na ntwala ya nge. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe kisadi ya munu ke beluka, **8** samu ti munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu kele na binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba na mosi: "Kwenda!" Yandi ke kwenda. Kana mu tuba na ya nkaka: "Kwiza!" Yandi ke kwiza, mpe kana mu tuba na mundongo ya munu: "Sala kisalu yayi", yandi ke sala yawu.» **9** Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mingi. Yandi balukaka na sika ya bantu yina vwandaka landa yandi, mpe tubaka: «Ya tsyelika mu ke na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya mutindu yayi ata na bantu ya yinsi ya Isayeli!» **10** Bantu yina mfumu ya binwani fidisaka, bawu vutukaka na yinzo ya mfumu ya bawu, mpe bawu kutaka mundongo yina na mavimpi ya mbote. **11** Na manima, Yesu kwendaka na mbanza Nayine. Bilandi ya yandi mpe bantu mingi vwandaka landa yandi. **12** Kaka na ntangu yina yandi vwandaka kuma pene-pene na mwelo ya mbanza, bantu vwandaka nata mvumbi ya ditoko mosi na ndyamu. Ya vwandaka mwana kaka mosi ya mufwidi ya kento. Bantu mingi ya mbanza vwandaka na mufwidi yina. **13** Ntangu Mfumu talaka mufwidi yina, yandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe tubaka: «Kudila ve!» **14** Yandi kwendaka pene-pene ya sanduku, mpe simbaka yawu. Bantu yina vwandaka nata yawu telamaka, mpe Yesu tubaka: «Ditoko, mu ke na kutumisa nge: Vumbuka!» **15** Muntu ya kufwa vwandaka mpe bandaka na kuzonza. Yesu vutulaka yandi na mama ya yandi. **16** Bantu nyonso fulukaka na buzitu samu na Nzambi. Bawu vwandaka kembisa Nzambi na kutuba: «Mumbikudi ya nene me kwiza na kati-kati ya beto! Nzambi me kwiza kusadisa bantu ya yandi!» **17** Na kizunga nyonso ya Zude, mpe na babwala yina vwandaka pene-pene na kizunga yina, bantu kuwaka mambu yina Yesu salaka. **18** Bilandi ya Yowane zabisaka Yowane mambu nyonso yina vwandaka luta. Yowane bokilaka bilandi zole na kati ya bawu, **19** mpe fidisaka bawu na sika ya Mfumu samu na kuyufula yandi: «Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?» **20** Ntangu bawu kumaka na sika ya Yesu, bawu zabisaka yandi: «Yowane Mubotiki me fidisa beto samu na kuyufula nge: "Nge kele muntu yina fwana kukwiza to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?"» **21** Kaka na ntangu yina, Yesu belusaka bambevo mingi, mpe bantu ya binama ya kufwa. Yandi bingisaka bampeve ya yimbi yina vwandaka na bawu, mpe zibulaka meso ya bampofo mingi. **22** Na manima, yandi tubaka na bantu yina Yowane fidisaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno me tala mpe me kuwa: bampofo ke na kutala, bantu ya bifuuma na makulu ke na kutambula mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na kuwa Nsangu ya Mbote. **23** Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na munu!» **24** Ntangu bantu yina Yowane fidisaka vutukaka, Yesu bandaka na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka ningisa? **25** Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka bilele ya ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya ntalu, mpe ke zingaka na kati ya bimvwama kele na bayinzo ya bantinu. **26** Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.» **27** Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «"Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na kuyidikila nge nzila."» **28** Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kutubila beno: Na kati ya bantu nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane mfunu. Kasi muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Nzambi me lutila yandi mfunu. **29** Bantu nyonso mpe bilokoti-mpaku kuwaka yandi. Bawu zabaka ti Nzambi kele ya kudedama, mpe bawu ndimaka ti Yowane botika bawu. **30** Kasi ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku ndimaka ve mambu yina Nzambi zolaka samu na bawu, mpe bawu mangaka ti Yowane botika bawu.» **31** Yesu tubaka dyaka: «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu yayi? Na nani bawu me fwanana? **32** Bawu me fwanana na bana ya fyoti yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe bawu ke na kulooka na bampangi na kutuba: "Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve. Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve!"» **33** Ya tsyelika, Yowane Mubotiki kwizaka. Yandi vwandaka kudya ve mampa mpe vwandaka kunwa ve vinu. Na yina beno tubaka: «Yandi ke na mpeve ya yimbi!» **34** Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe beno ke na kutuba: «Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe ya misumuki!» **35** Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bantu nyonso yina ke ndimaka yawu. **36** Mu-Falisye mosi bokilaka Yesu na kwenda kudya na yinzo ya yandi. Yesu kwendaka na yinzo ya muntu yina, mpe vwandaka na

mesa. **37** Na kati ya mbanza yina vwandaka na musumuki mosi ya kento. Ntangu yandi kuwaka ti Yesu vwandaka kudya na yinzo ya Falisye yina, yandi nataka kitutu ya alabati ya kufuluka na mananasi. **38** Yandi kwendaka vwanda na manima penepene na makulu ya Yesu. Yandi vwandaka dila, mpe bolisaka makulu ya Yesu na mansangasa. Na manima, yandi kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Yandi fibaka yawu mpe tulaka yawu mananasi. **39** Ntangu Falisye yina bokilaka Yesu talaka mutindu yina, yandi tubaka na kati ya ntima ya yandi: «Kana muntu yayi vwandaka ya tsyelika mumbikudi, yandi zolaka zaba nani kele kento yina ke na kusimba yandi. Yandi zolaka zaba ti yandi kele kento ya masumu.» **40** Na yina, Yesu bakaka kinzonzi, mpe tubilaka yandi: «Simoni! Mu ke na dyambu ya kuzabisa nge.» Simoni vutulaka: «Zonza ya nge, Mulongisi.» **41** Yesu tubaka: «Bantu zole defaka mbongo na sika ya kidefisi-mbongo. Mosi defaka Badenalya bankama tanu, mpe ya nkaka mbongo makumi tanu ya bisengo. **42** Mutindu bawu vwandaka ve na mbongo ya kufuta mfuka ya bawu, yandi katulaka bawu mfuka nyonso. Nani na bawu zole ke lutila na kuzola yandi?» **43** Simoni vutulaka: «Mu banza ti muntu yina yandi me katula mfuka ya kulutila nene.» Yesu zabisaka yandi: «Nge me zonza mbote.» **44** Na manima, Yesu balukaka na sika ya kento yina, mpe tubaka na Simoni: «Nge me tala kento yayi? Mu me kota na yinzo ya nge, mpe nge me pesa munu ve maza ya kusukula makulu. Kasi yandi me bolisa makulu ya munu na mansangasa ya yandi, mpe me kusuna yawu na bansuki ya yandi. **45** Nge me fiba munu ve. Kasi yandi me bika ve na kufiba makulu ya munu katuka ntangu yina mu kotaka na yinzo ya nge. **46** Nge me tula munu ve mafuta na yintu. Kasi yandi me pakula munu mananasi na makulu. **47** Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa nge: Yandi me kuzwa mulemvo ya masumu mingi samu ti yandi me lakisa luzolo ya nene. Muntu yina ba ke lemvokila fyoti, ke lakisa luzolo ya fyoti.» **48** Na yina, Yesu tubaka na kento yina: «Nge me kuzwa mulemvo ya masumu.» **49** Bayina vwandaka na yandi na mesa tubaka na kati ya bantima ya bawu: «Muntu yayi kele nani na kulemvokila bantu masumu?» **50** Kasi Yesu tubaka na kento yina: «Kiminu ya nge me vuukisa nge. Kwenda na kizunu.»

8 Na manima, Yesu kwendaka na bambanza mpe babwala samu na kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi. Bilandi kumi na zole ya yandi vwandaka kintwadi na yandi. **2** Mwa ndambu ya bakento yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi mpe belusaka vwandaka mpe kintwadi na bawu. Na kati ya bawu vwandaka: Maliya ya mbanza Madala yina Yesu bingisaka bampeve nsambwadi ya yimbi; **3** Zane, kento ya Suza yina vwandaka twadisa bimvwama ya Elode; Suzane mpe bakento mingi ya nkaka yina vwandaka sadila bimvwama ya bawu samu na kusadisa Yesu mpe bilandi ya yandi. **4** Bantu vwandaka katuka na konso mbanza samu na kukwiza na sika ya Yesu. Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina yonzamaka, yandi tubaka kingana yayi: **5** «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma. Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bantu dyataka yawu, mpe bandeke dodaka yawu. **6** Ndambu ya nkaka kubwaka na ntoto ya matadi. Ntangu bambuma menaka, yawu yumaka samu ti ntoto vwandaka ve na maza. **7** Ndambu ya nkaka kubwaka na kati ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende menaka kintwadi na bambuma, mpe fyetikisaka yawu. **8** Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Yawu menaka mpe butaka bambuma mingi. Konso yinti butaka bambuma nkama.» Yesu tubaka dyaka: «Muntu yina kele na makutu samu na kuwa, yandi kuwa!» **9** Bilandi ya yandi yufulaka yandi yinki vwandaka zola kutuba kingana yina. **10** Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke kuwa yawu mutindu bingana, samu ti: «"Bawu ke zibula meso, kasi bawu ke tala ve, mpe bawu ke kuwa, kasi bawu ke visa ve."» **11** «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana yayi: Bambuma ni Mambu ya Nzambi. **12** Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, kasi Satana ke kwizaka mpe ke katulaka yawu na kati ya bantima ya bawu samu ti bawu kwikila ve mpe bawu kuzwa ve mpulusu. **13** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu na kyese nyonso. Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke kwikilaka kaka mwa ntangu fyoti. Ntangu bantontolo ke kuminaka bawu, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu. **14** Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo, bimvwama, mpe mikembo ya yinza ke kwamisaka mambu yina bawu ke kuwaka, samu ti yawu buta ve bambuma ya kuyela. **15** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bumbaka yawu na ntima ya mbote mpe ya kukubama. Bawu kele ya kukwikama mpe ke butaka bambuma.» **16** «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda samu ti bantu yina ke na kukota na yinzo tala nsemo. **17** Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana. **18** Na yina, beno sala keba na mutindu yina beno ke kuwaka samu ti na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina yandi ke na kubanza ti yandi ke na yawu.» **19** Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka tala Yesu, kasi bawu lendaka ve na kukuma na kisika yina vwandaka Yesu samu na nkonga ya bantu. **20** Ba zabisaka Yesu: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na nsatu ya kutala nge.» **21** Kasi Yesu vutulaka: «Mama mpe bampangi ya munu kele bayina ke kuwaka Mambu ya Nzambi mpe ke sadilaka yawu.» **22** Kilumbu mosi, Yesu kotaka na bwatu na bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beto sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.» Na yina, bawu kwendaka. **23** Ntangu bawu vwandaka sabuka, Yesu vwandaka lala. Na mpamukunu, kitembo ya ngolo fulaka na dyanga. Maza bandaka na kufuluka na bwatu, mpe bwatu vwandaka sosa kudyama. **24** Na yina, bilandi kwendaka penepene ya Yesu. Bawu vumbulaka yandi na kutuba: «Mulongisi, Mulongisi, beto ke kufwa!» Yesu vumbukaka mpe tumisaka na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya dyanga na kudingama. Yawu dingamaka, mpe kizunu vutukaka. **25** Na manima, yandi yufulaka bawu: «Beno kele na kiminu ve?» Bilandi vwandaka na boma mpe yitukaka mingi. Na yina, bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani kele muntu yayi samu ti yandi ke na kutumisa kitembo mpe maza ya dyanga, mpe yawu ke na kutumama na yandi?» **26** Yesu mpe bilandi ya yandi sabukaka dyanga mpe kumaka na kizunga ya Ngenezalete yina kele simu na simu na Ngalili. **27** Ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi ya mbanza kwizaka bwabana yandi. Yandi vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe katuka ntama, yandi vwandaka lwata dyaka ve bilele. Yandi vwandaka zinga ve na yinzo, kasi na bandyamu. **28** Ntangu yandi talaka Yesu, yandi lookaka,

kubwaka na ntwala ya makulu ya Yesu, mpe tubaka na ngolo nyonso: «Yesu, Mwana ya Nzambi-Mpungu! Yinki nge ke na kusosa na munu? Mulemvo ya nge, kukwamisa munu ve!» **29** Ya tsyelika, yandi tubaka mutindu yina, samu ti Yesu vwandaka tumisa mpeve ya yimbi na kubasika na nzutu ya muntu yina. Mpeve yina vwandaka kwamisa yandi bambala mingi, mpe bantu vwandaka kanga yandi bisengo na maboko mpe makulu, samu ti yandi kima ve. Kasi yandi vwandaka zenga yawu, mpe mpeve ya yimbi vwandaka nata yandi na bisika yina bantu kele ve. **30** Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka: «Nkumbu ya munu Nkonga.» Yandi tubaka mutindu yina samu ti bampeve mingi ya yimbi kotaka na nzutu ya yandi. **31** Bampeve yina vwandaka lomba Yesu na kufidisa bawu ve na dibenga ya yinda kisika bampeve ya yimbi ke kangamaka. **(Abyssos g12)** **32** Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene ya bangulu yina vwandaka sosa madya na zulu ya mongo. Bampeve ya yimbi lombaka Yesu na kupesa bawu muswa ya kukota na bangulu yina, mpe Yesu pesaka bawu yawu. **33** Na yina, bampeve ya yimbi basikaka na muntu yina, mpe kotaka na kati ya bangulu. Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe dyamaka. **34** Ntangu mikengi ya bangulu talaka mambu yina salamaka, bawu kimaka mpe kwendaka mwangisa nsangu na kati ya mbanza mpe bayinzo ya mivungi. **35** Bantu basikaka na mbanza samu na kutala mambu yina salamaka. Bawu kumaka kisika yina vwandaka Yesu, mpe talaka ya kuvwanda pene-pene ya makulu ya Yesu, muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi vwandaka ya kulwata bilele, mpe kumaka na mabanza ya kulunga. Na yina, bawu kumaka na boma. **36** Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka bawu wapi mutindu muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi belukaka. **37** Na yina, bantu nyonso ya Ngenezalete lombaka Yesu na kukatuka na kizunga ya bawu, samu ti bawu vwandaka na boma mingi. Yesu kotaka na bwatu mpe kwendaka. **38** Muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi lombaka ti yandi kwenda na Yesu. Kasi Yesu vutulaka yandi mpe tubaka: **39** «Vutuka na yinzo ya nge, mpe zabisa mambu nyonso yina Nzambi me sala nge.» Na yina, yandi vutukaka mpe zabisaka na mbanza nyonso mambu nyonso yina Yesu salaka yandi. **40** Ntangu Yesu vutukaka na simu ya dyanga na Ngalili, nkonga ya nene ya bantu yambaka yandi samu ti bawu nyonso vwandaka vingila yandi. **41** Na yina, muntu mosi na nkumbu Zayuse kwizaka kuna. Yandi vwandaka mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe lombaka yandi na kukwiza na yinzo ya yandi, **42** samu ti mwana ya yandi ya kento yina vwandaka na bamvula keba ve kumi na zole vwandaka pene-pene na lufwa. Kaka ni mwana yina vwandaka na yandi. Ntangu Yesu vwandaka kwenda na yinzo ya Zayuse, nkonga ya bantu vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso. **43** Na kati ya nkonga yina vwandaka na kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole. Yandi manisaka mbongo nyonso ya yandi na sika ya minganga. Kasi ata muntu lendaka na kubelusa yandi. **44** Yandi kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka nsongi ya kinkuti ya Yesu. Kaka na ntangu yina, menga vwandaka basika dyaka yandi ve. **45** Yesu yufulaka: «Nani me simba munu?» Bantu nyonso mangaka, mpe Pyele tubaka: «Mulongisi, nkonga ya bantu me zunga nge mpe ke na kufyetikisa nge na balweka nyonso.» **46** Kasi Yesu tubaka: «Muntu me simba munu samu ti ngolo me basika na nzutu ya munu.» **47** Ntangu kento yina talaka ti ba zabaka yandi, yandi kwendaka fukama na mantwala ya Yesu na kutekita nyonso. Yandi zabisaka Yesu na ntwala ya bantu nyonso samu na yinki yandi simbaka yandi, mpe wapi mutindu yandi belukaka kaka na ntangu yina. **48** Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa nge. Kwenda na kizunu.» **49** Ntete Yesu manisa na kuzonza, muntu mosi yina katukaka na yinzo ya Zayuse kwizaka zabisa Zayuse: «Mwana ya nge me kufwa. Kukwamisa dyaka ve Mulongisi.» **50** Kasi Yesu kuwaka mambu yina, mpe tubaka na Zayuse: «Kuvwanda na boma ve, kwikila kaka mpe yandi ke beluka.» **51** Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya Zayuse, yandi pesaka muswa kaka na Pyele, Yowane, mpe Zaki na kukota na yandi na yinzo kintwadi na tata mpe mama ya mwana yina. **52** Bantu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka na kyadi samu na mwana yina. Na yina, Yesu tubaka: «Beno bika na kudila. Yandi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» **53** Bawu vwandaka seka yandi samu ti bawu zabaka ti mwana kufwaka. **54** Kasi Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka na ngolo nyonso: «Mwana, vumbuka!» **55** Mwana vumbukaka mpe telamaka na nswalu nyonso. Yesu tumisaka bawu na kupesa mwana yina madya. **56** Bibuti ya yandi yitukaka mingi. Kasi Yesu tumisaka bawu na kuzabisa ve na bantu mambu yina salamaka.

9 Yesu vukisaka bilandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu lulendo mpe lutumu ya kubingisa bampeve nyonso ya yimbi, mpe ya kubelusa bambevo. **2** Na manima, yandi fidisaka bawu na kwenda kulongisa Nsangu ya Kimfumu ya Nzambi, mpe kubelusa bambevo. **3** Yandi zabisaka bawu: «Beno nata ve kima na nzyetolo ya beno: Ata yinti ya nzyetolo, to saki, to madya, to mbongo. Beno vwanda ve na binkuti zole. **4** Na konso yinzo yina ba ke yamba beno, beno vwanda kuna tii ntangu beno ke katuka na kisika yina. **5** Konso kisika yina bantu ke manga na kuyamba beno, beno katuka na mbanza yina, mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. Ya ke vwanda nkebosolo samu na bawu.» **6** Bilandi kwendaka mpe vwandaka luta na babwala nyonso na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Bawu vwandaka belusa mpe bambevo bisika nyonso. **7** Elode, ntinu ya Ngalili, kuwaka mambu nyonso yina vwandaka salama. Mabanza ya yandi kumaka kidi-kidi, samu ti bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Yowane Mubotiki me vumbuka na lufwa. **8** Bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Eli me vutuka dyaka. Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba ti ya kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama me vumbuka na lufwa. **9** Kasi Elode tubaka: «Mu zengisaka munu mosi yintu ya Yowane. Na yina, nani kele muntu yina ba ke na kuzonzila mambu nyonso yayi?» Ni yawu yina, Elode vwandaka sosa kutala Yesu. **10** Bantumwa vutukaka mpe zabisaka Yesu mambu nyonso yina bawu salaka. Na yina, Yesu nataka bawu kisika yina vwandaka bantu ve, pene-pene na mbanza Besayida. **11** Kasi bantu zabaka yawu, mpe landaka yandi. Yesu yambaka bawu, zabisaka bawu mambu ya Kimfumu ya Nzambi, mpe belusaka bayina vwandaka sosa kubeluka. **12** Bwisi bandaka na kuyila. Na yina, bilandi kumi na zole kwendaka pene-pene ya Yesu mpe zabisaka yandi: «Vutula bantu yayi na babwala mpe bayinzo ya mivungi yina kele pene-pene samu na kusosa madya mpe bisika ya kulala, samu ti kisika yayi kele na kima ve.» **13** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa bawu madya, beno mosi.» Bawu vutulaka: «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi zole. Nge zola ti beto kwenda kusumba madya yina bantu nyonso yayi lenda kudya?» **14** Ya tsyelika, lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka vwanda mafunda tanu. Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno vwandisa bawu na lutangu ya makumi tanu ya bantu na konso nkonga.» **15** Bilandi tumamaka mpe bawu vwandisaka bantu nyonso. **16** Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole.

Yandi talaka na zulu mpe tondaka Nzambi samu na madya yina. Yandi zengaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso yina vwandaka kuna. **17** Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Na manima, ba fulusaka bitunga kumi na zole na bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina bikanaka. **18** Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na kisika yina vwandaka ve na bantu, mpe bilandi ya yandi vwandaka kuna. Na yina, Yesu yufulaka bawu: «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?» **19** Bawu vutulaka: «Bantu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele mosi na kati ya mumbikudi ya ntama yina me vumbuka na lufwa.» **20** Yesu yufulaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya yina me katuka na sika ya Nzambi.» **21** Yesu yiminaka bawu na ngolo nyonso na kuzabisa yawu ve na muntu, **22** mpe tubaka dyaka: «Mwana ya Muntu fwana kutala mpasi mingi. Bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke manga yandi. Ba ke kufwa yandi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» **23** Na manima, yandi tubaka na bawu nyonso: «Kana muntu zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi konso kilumbu, yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa munu. **24** Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa yawu. **25** Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi, to ke na kufwa yawu? **26** Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu na mambu ya munu, Mwana ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni ntangu yandi ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi, ya Tata ya yandi, mpe ya bambazi ya longo. **27** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve kana bawu tala ntete ve Kimfumu ya Nzambi.» **28** Na manima ya kuzonza mambu yina, bilumbu nana lutaka, mpe Yesu bakaka Pyele, Yowane na Zaki, mpe yandi kwendaka na bawu na mongo samu na kusambila. **29** Ntangu yandi vwandaka sambila, kizizi ya yandi sobaka, mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya kulutila. **30** Na mpamukunu, bantu zole vwandaka zonza na Yesu: ya vwandaka Moyize mpe Eli. **31** Bawu vwandaka talana na kati ya nsemo ya nene ya mazulu, mpe bawu vwandaka zonzila mutindu Yesu fwanaka manisa kisalu ya yandi na kufwa na Yelusalemi. **32** Pyele mpe bampangi ya yandi vwandaka ya kulala. Kasi ntangu bawu vumbukaka, bawu talaka nkembo ya Yesu mpe bantu zole yina vwandaka ya kutelama na yandi. **33** Ntangu Moyize na Eli vwandaka bika Yesu, Pyele tubaka na Yesu: «Mulongisi, ya kele mbote ti beto vwanda awa. Beto ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.» (Pyele vwandaka zaba ve mambu yina yandi vwandaka tuba.) **34** Ntangu yandi vwandaka tuba mutindu yina, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. Bilandi kumaka na boma ntangu bawu kotaka na dituti. **35** Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni mwana ya munu yina mu soolaka. Beno kuwa yandi!» **36** Na manima ya kuwa ndinga yina, bilandi talaka kaka Yesu yandi mosi. Bawu tubaka ata dyambu, mpe na ntangu yina, bawu zabisaka muntu ve mambu yina bawu talaka. **37** Na kilumbu yina landaka, bawu kulumukaka mongo, mpe nkonga ya nene ya bantu kwizaka bwabana Yesu. **38** Muntu mosi bandaka na kulooka na kati ya nkonga: «Mulongisi, mu ke na kubondila nge, tala mwana ya munu kyadi. Kaka ni mwana yayi ke na munu! **39** Mpeve ya yimbi ke kwamisaka yandi, mpe ke salaka ti mwana looka. Yawu ke ningisaka yandi na ngolo nyonso, ke basisaka yandi mafulu na yinwa, mpe ke katukaka na mpasi na manima ya kunyokola yandi. **40** Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve yango. Kasi bawu me lenda ve na kubingisa yawu.» **41** Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi mpe yina kele ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno?» Na yina, Yesu tubaka na muntu yina: «Nata mwana ya nge awa.» **42** Ntangu mwana vwandaka kwiza pene-pene ya Yesu, mpeve ya yimbi losaka yandi na ntoto, mpe ningisaka yandi na ngolo nyonso. Kasi Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe belusaka mwana. Na manima, yandi vutulaka mwana na sika ya tata ya yandi. **43** Bantu nyonso yitukaka samu na lulendo ya nene ya Nzambi. Mutindu bantu nyonso vwandaka yituka ntete na mambu yina Yesu vwandaka sala, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: **44** «Beno kuwa mbote mambu yina mu ke na kuzabisa beno ntangu yayi: Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu.» **45** Kasi bawu bakulaka ve mambu yina. Yawu vwandaka ya kubumbama na bawu samu ti bawu bakula ve nsasa ya yawu, mpe bawu vwandaka na boma ya kuyufula Yesu na dyambu yina. **46** Bilandi vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me lutila mfunu na kati ya bawu. **47** Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi bakaka mwana ya fyoti, tulaka yandi pene-pene na yandi, **48** mpe zabisaka bawu: «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba munu, ke yamba muntu yina fidisaka munu. Ya tsyelika, muntu yina kele mwana ya fyoti na kati ya beno nyonso, ni yandi me lutila mfunu.» **49** Yowane tubaka na Yesu: «Mfumu, beto talaka muntu yina vwandaka bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge. Beto zolaka yimina yandi na kusala yawu, samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ke na kulanda nge.» **50** Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve samu ti muntu yina ke yinaka beno ve, kele nkundi ya beno.» **51** Yesu talaka ti ntangu kumaka pene-pene na kubika yinza yayi samu na kukwenda na zulu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukwenda na Yelusalemi. **52** Yandi fidisaka ntete bantu samu na kuyidika nkwizulu ya yandi. Bantu kwendaka mpe kotaka na bwala mosi ya Samaliya. **53** Kasi bantu ya bwala yina mangaka na kuyamba Yesu samu ti yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi. **54** Ntangu bilandi ya yandi, Zaki mpe Yowane, kuwaka mutindu yina, bawu tubaka: «Mfumu, nge zola ti beto bokila tiya ya zulu samu ti yawu kwiza kunyengisa bawu?» **55** Kasi Yesu balukaka na sika ya bawu, mpe sembaka bawu. **56** Na yina, bawu kwendaka na bwala ya nkaka. **57** Ntangu bawu vwandaka kwenda, muntu mosi tubaka na Yesu: «Mu ke landa nge kisika ni kisika nge ke kwenda.» **58** Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke bumbamaka. Bandeke ya mazulu mpe ke na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele ve na kisika ya kulala to ya kupema.» **59** Yesu tubaka na muntu ya nkaka: «Landa munu.» Kasi muntu yina vutulaka: «Pesa munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya munu na ndyamu.» **60** Yesu zabisaka yandi: «Bika ti bantu ya kufwa tula bantu ya bawu ya kufwa na ndyamu. Kasi nge, kwenda kuzabisa Kimfumu ya Nzambi.» **61** Muntu ya nkaka dyaka tubaka: «Mfumu, mu ke landa nge, kasi pesa munu muswa ya kwenda kupesa ntete mbote ya nsuka na dikanda ya munu.» **62** Yesu zabisaka yandi: «Muntu yina me simba nsengo samu na kubanda na kusaba bilanga, mpe ke tala na manima, kele mfunu ve samu na Kimfumu ya Nzambi.»

10 Na manima, Mfumu Yesu soolaka bantu ya nkaka na lutangu ya makumi na zole. Yandi fidisaka bawu zole-zole na bambanza nyonso mpe bisika yina yandi mosi fwanaka

kwenda. **2** Yandi zabisaka bawu: «Kisalu ya kuyonzika bambuma kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fyoti. Beno lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi ya nkaka samu na kuyonzika yawu. **3** Beno kwenda! Mu ke na kufidisa beno mutindu bana ya mameme ne kati-kati ya bayingo. **4** Beno nata ve mbongo, nkutu, to mapapa, mpe beno lutisa ve ntangu na nzila samu na kupesa bantu mbote. **5** Na konso yinzo yina beno ke kota, beno tuba ntete: "Kizunu kuvwanda na yinzo yayi." **6** Kana muntu ya kizunu kele na kati ya yinzo yina, kizunu ya beno ke vwanda na yandi. Kana muntu ya kizunu kele ve, yawu ke vutukila beno. **7** Beno vwanda na kati ya yinzo yina. Beno kudya mpe kunwa bima yina ba ke pesa beno samu ti kisadi fwana kuzwa difuta ya yandi. Beno basika ve na yinzo yina samu na kwenda kulala na yinzo ya nkaka. **8** Ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba beno, beno kudya madya yina ba ke pesa beno. **9** Beno belusa bambevo yina kele kuna, mpe beno tuba na bantu ya mbanza yina ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene na beno. **10** Kasi ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba beno ve, beno kwenda na babala-bala mpe beno tuba na bantu nyonso: **11** "Beto ke na kuningisa fundu-fundu ya mbanza ya beno yina me kangama na makulu ya beto samu na kubikila beno yawu. Kasi beno fwana kuzaba mbote ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene." **12** Mu ke na kuzabisa beno yawu: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza yina, ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodome.» **13** «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazine! Kyadi na beno, bantu ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe kupakula bombi na nzutu, samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu. **14** Ni yawu yina, na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone. **15** Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa.» **(Hadēs g86)** **16** Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Muntu yina ke kuwa beno, ke kuwa munu. Muntu yina ke manga beno, ke manga mpe munu. Kasi muntu yina ke manga munu, ke manga Nzambi yina fidisaka munu.» **17** Bilandi makumi na zole vutukaka na kyese nyonso, mpe tubaka: «Mfumu, bampeve ya yimbi mpe tumamaka na beto ntangu beto bingisaka bawu na Nkumbu ya nge!» **18** Yesu vutulaka: «Mu vwandaka tala Satana yina katukaka na zulu mpe kubwaka na ntoto mutindu lusyemo. **19** Beno kuwa! Mu pesaka beno lulendo ya kutambula na zulu ya banyoka na ya bankala-nseke, mpe ya kumwangisa lulendo nyonso ya Satana. Ata kima ke lenda na kusala beno yimbi. **20** Beno yangalala ve samu ti bampeve ya yimbi ke na kutumama na beno. Kasi beno yangalala samu ti bankumbu ya beno kele ya kusonama na mazulu.» **21** Kaka na ntangu yina, Mpeve ya Longo fulusaka Yesu na kilengi, mpe Yesu tubaka: «Tata ya munu, nge kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya mayela. Ee, Tata, ni nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yayi. **22** «Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu. Ata muntu zaba nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata muntu zaba nani kele Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina Mwana zola kuzabisa yawu.» **23** Na manima, Yesu balukaka na sika ya bilandi ya yandi, mpe yandi tubaka kaka na bawu: «Beno kele na kyese na kutala mambu yina beno ke na kutala! **24** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mimbikudi mingi mpe bantinu mingi vwandaka na nsatu ya kutala mambu yina beno ke na kutala, kasi bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.» **25** Na yina, mulongisi mosi ya Misiku bakaka kinzonzi mpe yufulaka Yesu samu na kutonta yandi: «Mulongisi, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya bantangu nyonso?» **(aiōnios g166)** **26** Yesu tubaka: «Yinki kele ya kusonama na kati ya Misiku? Wapi mambu nge ke tangaka kuna?» **27** Muntu yina vutulaka: «Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, na ngolo ya nge nyonso, mpe na mayela ya nge nyonso, » mpe dyaka: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» **28** Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Nge me pesa mvutu ya mbote. Sala yawu, mpe nge ke zinga.» **29** Kasi mulongisi ya Misiku vwandaka zola kulakisa ti kyuvu ya yandi kele ya kudedama, mpe yufulaka Yesu: «Nani kele mpangi ya munu?» **30** Yesu vutulaka: «Muntu mosi katukaka na Yelusalemi, mpe vwandaka kwenda na mbanza Yeliko. Na nzila, bimpumbulu bwilaka yandi, bakaka yandi bima nyonso, mpe bulaka yandi. Bawu bikaka yandi pene-pene na lufwa, mpe bawu kwendaka. **31** Nganga-Nzambi mosi vwandaka lutila na nzila yina. Ntangu yandi talaka muntu yina, yandi lutaka na lweka ya nkaka ya nzila, mpe kwendaka. **32** Mutindu mosi mpe, mu-Levi mosi kumaka na kisika yina. Ntangu yandi talaka muntu yina, yandi lutaka na lweka ya nkaka ya nzila, mpe kwendaka. **33** Kasi muntu mosi ya Samaliya vwandaka zyeta na nzila yina. Ntangu yandi kumaka kisika vwandaka muntu yina, yandi kumaka na kyadi ya kulutila na kutala yandi. **34** Yandi kwendaka pene-pene ya muntu yina, sekulaka yandi vinu na bamputa, yandi tulaka yandi mafuta, mpe kangaka yawu na bitende. Na manima, yandi tulaka yandi na zulu ya mpunda ya yandi, mpe nataka yandi na yinzo ya banzenza kisika yandi sadisaka yandi. **35** Na kilumbu yina landaka, yandi bakaka Badenalya zole, yandi pesaka yawu na mfumu ya yinzo ya banzenza, mpe tubaka: "Sadisa mbote muntu yayi. Ntangu mu ke vutuka awa, mu ke futa nge mbongo yina nge ke bwela samu na kusadisa yandi."» **36** Yesu tubaka dyaka: «Nani na bawu nyonso tatu vwandaka mpangi ya muntu yina bimpumbulu bulaka?» **37** Mulongisi ya Misiku vutulaka: «Ni muntu yina talaka yandi kyadi.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kwenda! Nge mpe sala mutindu mosi.» **38** Ntangu Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi, yandi kotaka na bwala mosi, kisika kento mosi na nkumbu Mate, yambaka yandi na yinzo ya yandi. **39** Mate vwandaka na leki ya yandi ya kento na nkumbu Maliya, yina kwendaka vwanda pene-pene na makulu ya Mfumu samu na kuwa mambu yina Mfumu vwandaka zonza. **40** Mate vwandaka na kisalu mingi ya kukubika madya. Yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, ya ke na kusala nge mpasi ve ti leki ya munu bika munu mosi na kusala bisalu nyonso yayi? Zabisa yandi na kwiza kupesa munu maboko.» **41** Mfumu vutulaka: «Mate, Mate, nge ke na kutala ntima mpasi, mpe nge ke na kubanza samu na mambu mingi. **42** Kasi kaka kima mosi kele mfunu. Maliya me soola dyambu yina me lutila mbote, mpe ata muntu ke lenda na kukatula yandi yawu.»

11 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na kisika mosi. Ntangu yandi manisaka, mosi na kati ya bilandi ya yandi zabisaka yandi: «Mfumu, longisa beto na kusambila mutindu Yowane longisaka bilandi ya yandi.» **2** Yesu vutulaka: «Ntangu beno ke sambilaka, beno tubaka: «"Tata bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo, Kimfumu ya nge kwiza. **3** Pesa beto,

bilumbu nyonso, madya yina me fwanana. **4** Lemvokila beto masumu, samu ti beto mpe ke lemvokilaka bayina ke salaka beto yimbi, mpe kubika beto ve na kubwa na bantontolo."» **5** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Kana mosi na kati ya beno kwenda kutala ndiku ya yandi na kati-kati ya mpimpa samu na kuzabisa yandi: "Ndiku ya munu, defisa munu mampa tatu, **6** samu ti ndiku mosi ya munu yina vwandaka na nzyetolo me kwiza, mpe mu kele ve na kima ya kupesa yandi." **7** Kana ndiku ya nge yina kele na kati ya yinzo, vutula: "Kukwamisa munu ve! Mwelo ya yinzo kele ya kukangama, mpe munu na bana ya munu me lala pongi. Mu lenda kuvumbuka dyaka ve samu na kupesa nge mampa." **8** Mu ke na kuzabisa beno, ata ti yandi vumbuka ve samu na bunkundi ya bawu na kupesa yandi yawu, yandi ke vumbuka mpe ke pesa nkundi ya yandi bima nyonso yina ke na yandi nsatu, samu ti nkundi yina ke tala ve nsoni na kutatamana na kulomba. **9** Na yina, mu ke na kuzabisa beno: Beno lomba, mpe ba ke pesa beno. Beno sosa, mpe beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo, mpe ba ke zibudila beno. **10** Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lombaka. Muntu yina ke sosaka, ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu yina ke konkotaka. **11** Wapi tata yina na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi nyoka kana mwana me lomba yandi mbisi? **12** To kupesa mwana ya yandi nkala-nseke kana yandi me lomba yandi diki? **13** Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa bima ya mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata yina kele na mazulu ke manga na kupesa Mpeve ya Longo na bayina ke lombaka yandi yawu?» **14** Kilumbu mosi, Yesu vwandaka bingisa mpeve ya yimbi yina kumisaka muntu mosi dibaba. Ntangu mpeve ya yimbi basikaka, dibaba bandaka na kuzonza, mpe bantu yitukaka mingi. **15** Kasi bantu ya nkaka tubaka: «Ni Bezebule, mfumu ya bampeve ya yimbi, ke pesaka yandi lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi!» **16** Bantu ya nkaka na kutonta yandi, lombaka yandi na kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi. **17** Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana, mpe bayinzo ke kubwa na zulu ya bayinzo ya nkaka. **18** Beno ke na kutuba ti ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi. Kana Satana ke na kunwanisa yandi mosi, wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga? **19** Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno. **20** Kasi kana ni na lulendo ya Nzambi mu ke bingisaka bampeve ya yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya Nzambi me kuma yimeni tii na sika ya beno. **21** «Ntangu muntu ya ngolo yina ke na binwanunu ya kulunga ke kebaka yinzo ya yandi, bima nyonso ya yandi ke vwandaka na nkebolo ya mbote. **22** Kana muntu ya nkaka yina me lutila yandi ngolo kwiza kunwanisa mpe nunga yandi, muntu yina ke baka yandi binwanunu nyonso yina yandi ke tulaka ntima, mpe ke kabula bima nyonso yina yandi me baka yandi. **23** «Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya munu, mpe muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika mosi, ke mwangisaka.» **24** «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu, yandi ke kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya kuyuma. Kana yandi me kuzwa yawu ve, yandi ke tubaka: "Mu ke vutuka na yinzo ya munu kisika mu basikaka." **25** Yandi ke vutukaka mpe ke kutaka yinzo ya kukombola mpe ya kuyilama mbote. **26** Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi yina me lutila yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na yandi.» **27** Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, kento mosi na kati ya nkonga tubaka: «Kyese na kento yina butaka nge, mpe nwikisaka nge mabene!» **28** Kasi Yesu vutulaka: «Kyese na bantu yina ke kuwaka Mambu ya Nzambi mpe ke sadilaka yawu!» **29** Ntangu bantu vwandaka kutakana na lweka ya Yesu, yandi tubaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na Yonase. **30** Ya tsyelika, mutindu Yonase vwandaka kidimbu samu na bantu ya mbanza Ninive, mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu ke vwanda kidimbu samu na bantu ya ntangu yayi. **31** Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya kento ya yinsi ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti yandi katukaka na bizunga yina kele ntama samu na kwiza kuwa mambu ya kufuluka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu! **32** Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu!» **33** «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba yawu to kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti bantu yina ke na kukota na yinzo tala nsemo. **34** Meso ya nge kele mutindu mwinda ya nzutu ya nge. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya nsemo. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya mpimpa. **35** Na yina, nge fwana kusala keba samu ti nsemo yina kele na nge kukuma ve mpimpa. **36** Kana nzutu nyonso ya nge kele na kati ya nsemo ata kinama mosi kuvwanda na kati ya mpimpa, nzutu nyonso ke vwanda na kati ya nsemo mutindu mwinda ke kyenzulaka nge na nsemo ya yawu.» **37** Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, Falisye mosi bokilaka yandi na kwenda kudya na yinzo ya yandi. Yesu kotaka na yinzo, mpe vwandaka na mesa. **38** Falisye yina yitukaka ntangu yandi talaka ti Yesu sukulaka ve maboko ntete na kudya. **39** Na yina, Mfumu Yesu zabisaka yandi: «Beno ba-Falisye, beno ke sukulaka ngaanda ya bambungu mpe bandonga ya beno. Kasi na kati ya bantima ya beno, beno kele ya kufuluka na bansatu ya kulaba mpe ya myangu. **40** Beno kele na mayela ve! Nzambi yina yidikaka ngaanda, yidikaka mpe kati. **41** Na yina, beno pesa na bamputu bima yina kele na kati ya bambungu mpe bandonga ya beno, mpe nyonso ke vwanda ya kuvedila na beno. **42** «Kyadi na beno ba-Falisye! Beno ke pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu manzulu, musoso, mpe bandunda ya mutindu na mutindu. Kasi beno ke bikaka na kusadila ludedomo mpe luzolo ya Nzambi. Ni mambu yina beno fwanaka sadila, ata kubika mambu ya nkaka. **43** «Kyadi na beno ba-Falisye! Beno ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe beno ke zolaka ti bantu pesa beno bambote ya buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka. **44** Kyadi na beno! Beno kele mutindu bandyamu yina ke na kutalana ve, mpe yina bantu ke na kutambula na zulu ya yawu ata kuzaba.» **45** Na yina, mulongisi mosi ya Misiku tubaka na Yesu: «Mulongisi, na kuzonza mutindu yina, nge ke na kufinga beto mpe!» **46** Yesu vutulaka: «Kyadi mpe na beno milongisi ya Misiku! Beno ke pesaka bantu bifunda ya kilo na kunata. Kasi beno mosi ke mekaka ve na kunanguna yawu ata na musapi. **47** Kyadi na beno! Beno ke tungaka bandyamu samu na mimbikudi yina

bankooko ya beno kufwaka! **48** Na kusala mutindu yina, beno ke lakisaka ti beno ke ndimaka mavanga ya bankooko ya beno samu ti bawu kufwaka mimbikudi, mpe beno ke na kutunga bandyamu ya bawu. **49** Ni yawu yina, Nzambi na ndwenga ya yandi tubaka: “Mu ke fidisa bawu mimbikudi mpe bantumwa. Bawu ke kufwa ba ya nkaka, mpe ke talisa ba ya nkaka mpasi.” **50** Ni yawu yina, bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka katuka mbandukulu ya yinza, **51** mpe katuka lufwa ya Abele tii na lufwa ya Zakali yina ba kufwaka na kati-kati ya kiyokolo ya minkayulu na kivinga ya longo. Ee, mu ke na kuzabisa beno yawu, bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka. **52** «Kyadi na beno milongisi ya Misiku! Beno me katula fungula ya mwelo ya yinzo yina bantu lenda kuzwa mayela. Beno mosi me kota ve na kati, mpe beno ke na kuyimina bayina ke na nsatu ya kukota kuna.» **53** Ntangu Yesu basikaka na yinzo yina, milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye kumaka na nkele ya kulutila na yandi, mpe vwandaka yufula yandi byuvu ya mutindu na mutindu. **54** Bawu vwandaka pesa yandi byuvu yina vwandaka na mitambu samu na kuzwa dyambu ya yimbi yina bawu ke funda yandi.

12 Na ntangu yina, mafunda ya bantu kutakanaka kisika mosi, mpe vwandaka dyatasana samu ti lutangu ya bantu lutilaka nene. Yesu tubaka ntete na bilandi ya yandi: «Beno sala keba na levule ya ba-Falisye, yina zola kutuba nkadulu ya bawu ya bantima zole. **2** Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana. **3** Ni yawu yina, mambu nyonso yina beno ke tuba na mpimpa, ke wakana na ntangu, mpe mambu yina beno ke zabisa na makutu ya bampangi na kati ya bivinga, bantu ke tuba yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu.» **4** «Mu ke na kutuba na beno bandiku ya munu ti beno tala ve boma ya bayina ke kufwaka nzutu ya muntu, mpe na manima, bawu lenda kusala dyaka kima ya nkaka ve. **5** Beno zaba nani beno fwana kutala boma? Beno fwana kutala Nzambi boma. Yandi kele na lulendo ya kufwa muntu mpe na manima kulosa yandi na mbungulu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ni yandi beno fwana kutala boma! **(Geenna g1067)** **6** «Ba ke tekisaka ve banswini tanu na ntalu ya fyoti mingi? Kasi Nzambi ke zimbanaka ata mosi na kati ya bawu. **7** Kasi samu na beno, ata bansuki ya bayintu ya beno, Nzambi zaba lutangu ya yawu. Na yina, beno vwanda ve na boma. Beno me lutila banswini mingi mfunu!» **8** «Mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu nyonso ti yandi kele kilandi ya munu, Mwana ya Muntu mpe ke ndima yandi na ntwala ya bambazi ya Nzambi. **9** Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu, Mwana ya Muntu mpe ke manga yandi na ntwala ya bambazi ya Nzambi. **10** Konso muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa mulemvo. Kasi muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo. **11** «Ntangu ba ke nata beno na lufundusu na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, to na ntwala ya bantwadisi to ya bamfumu ya luyalu, beno vwanda na boma ve na kusosa wapi mutindu beno ke nwanina banzutu ya beno, to wapi mambu beno ke zonza. **12** Ya tsyelika, Mpeve ya Longo ke longisa beno na ntangu yina mambu yina beno fwana kuzonza.» **13** Muntu mosi na kati ya nkonga, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba na mpangi ya munu na kukabula na munu bimvwama yina tata bikilaka beto.» **14** Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, nani me pesa munu muswa ya kuvwanda zuzi ya beno to ya kukabula bimvwama ya beno?» **15** Na manima, Yesu tubaka na bantu nyonso: «Beno sala keba! Beno tula ve ntima na bimvwama samu ti luzingu ya muntu kele ve samu na bima yina kele na yandi, ata yandi kele mvwama!» **16** Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Mvwama mosi vwandaka na bilanga yina butaka bambuma mingi. **17** Yandi vwandaka yindula mpe yufula na kati ya ntima: “Yinki mu ke sala? Mu kele ve na kisika ya kubumba bambuma nyonso yayi.” **18** Na yina, yandi tubaka: “Mu ke sala mutindu yayi: Mu ke mwangisa bayinzo ya kubumba bambuma yina kele na munu, mpe mu ke tunga yina me lutila nene. Na kati kuna, mu ke yonzika bambuma nyonso ya munu ya faline, mpe bima ya nkaka. **19** Na manima, mu ke tuba na munu mosi: Ndiku ya munu, nge kele na bima mingi. Pema ya nge, kudya, kunwa, mpe yangalala samu na luzingu!” **20** Kasi Nzambi zabisaka yandi: “Nge kele kizoba! Kaka na mpimpa yayi, nge ke kufwa. Na yina, bima nyonso yina nge me bumba ke vwanda ya nani?”» **21** Yesu tubaka dyaka: «Ni mambu yina ke salama na muntu yina ke kutikaka bimvwama samu na yandi mosi, kasi kele ve mvwama na meso ya Nzambi.» **22** Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti beno vwanda ve na manyongo na madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na banzutu ya beno, **23** samu ti luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu. **24** Beno tala bankwankwa! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka ve bambuma. Bawu kele ve na bisika ya kubumba bambuma to bayinzo samu na kuyonzika yawu. Kasi Nzambi ke dikilaka bawu! Ya tsyelika, beno me lutila bandeke mfunu mingi! **25** Nani na kati ya beno, na manyongo ya yandi, lenda kubwela mwa ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi? **26** Kana beno lenda ve kusala mambu ya fyoti yayi, samu na yinki beno kele na manyongo na bima ya nkaka? **27** Beno tala mutindu ke kulaka bifulu: Yawu ke salaka ve kisalu, mpe ke syetaka ve bilele. Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ve kinkuti ya kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi. **28** Kana Nzambi ke na kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na kati ya bilanga bubu yayi mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki yandi ke lwatisa beno ve ya kulutila? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti! **29** Beno tala ntima mpasi ve na kusosaka yinki beno ke kudya mpe kunwa. **30** Ni bayina zaba Nzambi ve na yinza yayi ke sosaka ntangu nyonso bima nyonso yina. Kasi beno, beno kele na Tata yina zaba ti beno kele na nsatu ya yawu. **31** Beno sosa ntete Kimfumu ya yandi, mpe yandi ke pesa beno mpe bima nyonso yina me bikana.» **32** «Beno tala boma ve nkonga ya mameme! Tata ya beno me tala ti ya ke mbote na kupesa beno Kimfumu ya yandi. **33** Beno tekisa bima yina kele na beno, mpe beno kabula mbongo na bamputu. Beno vwanda na bankutu ya mbongo yina ke bebaka ve. Beno kutika bimvwama na mazulu, kisika yawu lenda kuzimbana ve. Kuna, miyibi lenda kulaba yawu ve, mpe banselele lenda kubebisa yawu ve. **34** Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika yina mpe kele ntima ya nge.» **35** «Beno vwanda ya kukubama. Beno lwata bilele ya beno ya kisalu, mpe beno namisa minda ya beno. **36** Beno vwanda mutindu bisadi yina ke na kuvingila mfumu ya bawu yina kwendaka na mukembo ya makwela samu na kuzibudila yandi mwelo ntangu yandi ke kwiza mpe ke konkota. **37** Kyese na bisadi yina mfumu ke kuta ve ya kulala ntangu yandi ke vutuka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi ke lwata kinkuti ya yandi ya kisalu, ke vwandisa bawu na mesa, mpe ke sadila bawu samu na kupesa bawu madya. **38** Kyese na bawu kana yandi vutuka na kati-kati ya mpimpa to ntangu nsusu ya ntete ke kubaka, mpe ti yandi kuta bawu ya kulala ve! **39** «Beno zaba yawu mbote: Kana mfumu ya yinzo lendaka zaba wapi ngunga muyibi ke kwiza, yandi zolaka bika yandi

ve na kukota na yinzo ya yandi. **40** Beno mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana ya Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba ve.» **41** Na yina, Pyele yufulaka: «Mfumu, nge me tuba kingana yayi samu na beto kaka to samu na bantu nyonso?» **42** Yesu vutulaka: «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina mfumu ke pesa kisalu ya kuvingila yinzo ya yandi, mpe ya kukabula madya na bisadi ya nkaka na ntangu ya kulunga? **43** Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi! **44** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa yandi kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi. **45** Kana kisadi yina tuba na kati ya ntima ya yandi ti: "mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve", mpe kana yandi banda na kunyokola bisadi ya babakala mpe ya bakento, mpe kana yandi kudya, kunwa mpe kola malafu, **46** mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve. Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pesa yandi kitumbu mosi na bantu yina kele ve ya kukwikama.» **47** «Kisadi yina zaba mambu yina ke zolaka mfumu ya yandi, kasi kele ve ya kukubama na kusadila yawu ke kuzwa bikoti ya kulutila mingi. **48** Kasi kisadi yina zaba ve mambu yina ke zolaka mfumu ya yandi, mpe ke sala mambu ya yimbi yina fwana kupesa kitumbu, ke kuzwa ve bikoti mingi. Na muntu yina ba me pesa bima mingi, ba ke lomba yandi mingi, mpe muntu yina me kuzwa bima mingi, ba ke lomba yandi bima ya kulutila dyaka mingi.» **49** «Mu me kwiza samu na kutula tiya na ntoto, mpe mu zola mingi ti yawu vwanda yimeni ya kunama. **50** Mu fwana kuzwa mbotokolo, mpe mu zola ti yawu salama mbangu. **51** Beno banza ti mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula kizunu? Ve, mu ke na kuzabisa beno: Mu kwizaka samu ti bantu kabuka. **52** Katuka ntangu yayi, dikanda yina kele na bantu tanu ke kabuka, bantu tatu ke wisana ve na bantu zole, mpe bantu zole ke wisana ve na bantu tatu. **53** Tata ke yina mwana ya yandi ya bakala, mpe mwana ya bakala ke yina tata ya yandi. Mama ke yina mwana ya yandi ya kento, mpe mwana ya kento ke yina mama ya yandi. Mama ya mwana ya bakala ke yina kento ya mwana ya yandi, mpe kento ke yina mama ya bakala ya yandi.» **54** Yesu tubaka dyaka na nkonga ya bantu: «Ntangu beno ke talaka ti dituti ya ndombe me basika na ndambu ya wesete, beno ke tubaka na nswalu nyonso: "Mvula ke noka", mpe yawu ke nokaka. **55** Ntangu mupepe yina ke katukaka na ndambu ya sude ke bandaka na kufula, beno ke tubaka: "Bubu yayi, tiya ke vwanda ngolo", mpe yawu ke salamaka. **56** Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke zabaka bidimbu ya ntoto mpe ya zulu. Na yina, samu na yinki beno ke na kubakula ve nsasa ya mambu yina ke na kusalama ntangu yayi?» **57** «Samu na yinki beno ke lendaka ve na kutala beno mosi mambu yina kele ya kudedama? **58** Ya tsyelika, kana muntu me funda nge na sika ya bazuzi, sala ngolo na kuwisana na yandi ntangu beno nyonso zole ke ntete na nzila. Kana ve, yandi ke nata nge na bazuzi. Bazuzi ke pesa nge na maboko ya binwani, mpe binwani ke tula nge na boloko. **59** Mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.»

13 Na ntangu yina, bantu kwizaka zabisa Yesu ti Pilate kufwaka mwa ndambu ya bantu ya kizunga ya Ngalili ntangu bawu vwandaka pesa minkayulu na Nzambi. **2** Yesu vutulaka: «Beno banza ve ti ba kufwaka bantu yina samu ti bawu lutilaka masumu na bantu nyonso ya Ngalili. **3** Mu ke na kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno nyonso ke kufwa mutindu bawu. **4** Beno banza ve ti bantu kumi na nana yina kufwaka ntangu kubwaka yinzo ya kibandu ya yinda ya Silowe, lutilaka masumu na bantu nyonso ya mbanza Yelusalemi. **5** Mu ke na kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno mpe ke kufwa mutindu mosi.» **6** Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Muntu mosi vwandaka na yinti ya fike na bilanga ya yandi ya bayinti ya vinu. Kilumbu mosi, yandi kwendaka sosa bambuma na yinti yina, kasi yandi kuzwaka ata mbuma. **7** Na yina, yandi tubaka na kisadi-bilanga ya vinu: "Yayi ni mvula ya tatu yina mu ke na kwiza kusosa bambuma na yinti yayi, mpe mu ke na kuzwa kima ve. Zenga yawu! Yawu ke na kubaka kisika ya mpamba!" **8** Kasi kisadi-bilanga ya vinu vutulaka: "Mfumu, bika yawu dyaka mvula yayi. Mu ke timuna ntoto yina kele na mataku ya yinti, mpe mu ke tula mboloso. **9** Yawu lenda kubuta bambuma na mvula yina ke kwiza. Kana ve, nge ke zengisa kwandi yawu."» **10** Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka longisa na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **11** Ya vwandaka kuna na kento mosi yina mpeve ya yimbi pesaka kifuma ya kuvwanda na nzutu ya kukondama katuka bamvula kumi na nana, mpe yandi vwandaka lenda dyaka ve na kutelama mbote. **12** Ntangu Yesu talaka kento yina, yandi bokilaka yandi mpe tubaka: «Kento, nge me beluka. Kimbevo ya nge me manisa.» **13** Yesu tentikaka yandi maboko, mpe kaka na ntangu yina, yandi telamaka mbote mpe kembilaka Nzambi. **14** Kasi mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kumaka na nkele, samu ti Yesu belusaka kento yina na kilumbu ya Saba. Na yina, yandi tubaka na bantu: «Bilumbu ya kisalu kele sambanu. Ni na bilumbu yina, beno fwana kwiza kubelusa banzutu ya beno, kasi na kilumbu ya Saba ve!» **15** Mfumu vutulaka mutindu yayi: «Beno kele bantu ya bantima zole! Nani na kati ya beno ke nyangulaka ve ngombe to mbuluku na kidikulu ya yandi na kilumbu ya saba samu na kwenda kunwikisa yawu maza? **16** Kento yayi kele muntu ya dikanda ya Abalayami, mpe Satana kangaka yandi katuka bamvula kumi na nana. Ya fwanaka ve na kukatula yandi basinga yina na kilumbu ya Saba?» **17** Mvutu ya Yesu talisaka bambeni ya yandi nsoni. Kasi bantu nyonso vwandaka yangalala samu na bisalu ya mbote yina yandi vwandaka sala. **18** Yesu tubaka: «Na yinki me fwanana Kimfumu ya Nzambi? Na wapi kima mu lenda kufwanikisa yawu? **19** Yawu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu bakaka mpe kunaka na bilanga ya yandi. Ntangu yawu menaka, yawu kumaka yinti ya nene, mpe bandeke kwizaka tunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.» **20** Yesu tubaka dyaka: «Na yinki mu lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi? **21** Yawu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.» **22** Ntangu Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, yandi vwandaka longisa bantu ya bambanza mpe babwala yina yandi vwandaka lutila. **23** Muntu mosi yufulaka yandi: «Mfumu, ya tsyelika ti kaka bantu ndambu ke kuzwa mpulusu?» Yesu vutulaka: **24** «Beno sala ngolo na kukota na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu mingi ke sosa na kukotila na mwelo yina, kasi bawu ke lenda ve. **25** Ntangu mfumu ya yinzo ke telama mpe ke kanga mwelo na fungula, beno ke vwanda na ngaanda. Beno ke konkota na mwelo mpe ke tuba: "Mfumu, zibudila beto mwelo!" Yandi ke vutula: "Mu zaba ve wapi sika beno katukaka!" **26** Na yina, beno ke zabisa yandi: "Beto kudyaka mpe kunwaka kintwadi na nge. Nge longisaka na babala-bala ya mbanza ya beto." **27** Yandi ke tuba dyaka na beno: "Mu zaba ve kisika beno me katuka. Beno katuka pene-pene ya munu, beno nyonso yina ke salaka mavanga ya yimbi!" **28** Ni kuna, beno ke dila mpe ke kwetisa meno ntangu beno ke tala Abalayami, Isaaki, Yakobi, mpe

mimbikudi nyonso na kati ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi beno ke vwanda na ngaanda kisika ba ke losa beno! **29** Bantu ke katuka na esete mpe wesete, na node mpe na sude, mpe ke vwanda na mesa ya Kimfumu ya Nzambi. **30** Na yina, bantu ya nkaka yina kele ntangu yayi na mulonga ya nsuka ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele na mulonga ya ntete ke vwanda bantu ya nsuka.» **31** Na ntangu yina, mwa ndambu ya ba-Falisye kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Katuka na mbanza yayi, mpe kwenda kisika ya nkaka, samu ti Elode ke na sosa kufwa nge.» **32** Yesu vutulaka: «Beno kwenda zonza na mubaku yina: "Bubu yayi mpe mbasi, mu ke na kubingisa bampeve ya yimbi, mpe mu ke na kubelusa bantu, mpe na kilumbu ya tatu, mu ke manisa kisalu ya munu." **33** Kasi mu fwana kulanda nzila ya munu bubu yayi, mbasi, mpe mbasi-mbasi samu ti mumbikudi fwana kufwa ve na kisika ya nkaka, kasi kaka na Yelusalemi. **34** «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi bantu yina Nzambi ke fidisaka beno! Bambala mingi mu zolaka vukisa beno mutindu nsusu ke vukisaka bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi beno zolaka ve! **35** Ya tsyelika, yinzo ya beno ke bikana yawu mosi. Mu ke na kuzabisa beno ti beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu beno ke tuba: "Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi!"»

14 Kilumbu mosi ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya mfumu mosi ya ba-Falisye samu na kudya. Bayina vwandaka kuna vwandaka tala yandi na nkebolo nyonso. **2** Bakala mosi yina vwandaka na kimbevo ya kuvimba nzutu telamaka na ntwala ya Yesu. **3** Yesu bakaka kinzonzi, mpe yufulaka milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye: «Misiku ya beto ke pesaka muswa to ve na kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?» **4** Kasi ata muntu pesaka mvutu. Na yina, Yesu simbaka mbevo, belusaka yandi, mpe vutulaka yandi. **5** Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Nani na kati ya beno lenda kubasisa ve na nswalu nyonso mwana ya yandi to ngombe ya yandi yina me kubwa na dibulu na kilumbu ya Saba?» **6** Bawu lendaka ve na kupesa yandi kyuvu na mambu yina. **7** Yesu talaka wapi mutindu bantu yina ba bokilaka na mukembo vwandaka soola bakiti ya ntete. Na yina, yandi zabisaka bawu kingana yayi: **8** «Kana muntu me bokila nge na mukembo ya makwela, kuvwanda ve na kiti ya ntete samu ti ya lenda kuvwanda ti ba me bokila muntu yina me lutila nge mfunu. **9** Muntu yina me bokila beno nyonso zole na mukembo ke tuba na nge: "Telama mpe pesa kiti ya nge na muntu yayi." Na yina, nge ke telama, mpe na nsoni nyonso, nge ke kwenda vwanda na kiti ya nsuka. **10** Kasi nge, kana ba me bokila nge na mukembo, kwenda vwanda na kiti ya nsuka samu ti ntangu muntu yina me bokila nge ke tala nge, yandi ke tuba: "Ndiku ya munu, kwiza vwanda na kiti ya ntete." Na yina, nge ke kuzwa nkembo na ntwala ya bantu nyonso yina ke vwanda na nge na mesa. **11** Ya tsyelika, ba ke kulula muntu yina ke sosa na kuzanguka, mpe ba ke zangula muntu yina ke kuluka.» **12** Na manima, Yesu tubaka na muntu yina bokilaka yandi na mukembo: «Ntangu nge ke bokilaka bantu na kudya madya ya midi to ya nkokila, kubokilaka ve bandiku ya nge, bampangi ya nge, bantu ya dikanda ya nge, mpe bamvwama yina ke vwandaka pene-pene na nge samu ti bawu mpe lenda kubokila nge, mpe kuvutula nge mbote yina nge me sala bawu. **13** Kana nge zola kusala mukembo, bokilaka bamputu, bantu ya binama ya kufwa, bikata, mpe bampofo. **14** Nge ke vwanda na kyese samu ti bawu lenda kuvutula nge yawu ve. Nzambi ke vutula nge yawu ntangu bantu ya kudedama ke vumbuka na lufwa.» **15** Na manima ya kuwa mambu yina Yesu tubaka, muntu mosi na kati ya bayina vwandaka na mesa tubaka: «Kyese na muntu yina ke kudya na mukembo ya Kimfumu ya Nzambi!» **16** Yesu zabisaka yandi kingana yayi: «Muntu mosi kubikaka mukembo ya nene, mpe bokilaka bantu mingi. **17** Ntangu ngunga ya kudya lungaka, yandi tumisaka kisadi ya yandi na kutuba na bantu yina yandi bokilaka na mukembo: "Beno kwiza samu ti bima nyonso me kuma ya kukubama!" **18** Kasi bawu nyonso, mosi na mosi, bandaka na kulomba mulemvo. Muntu ya ntete zabisaka kisadi: "Lemvokila munu! Mu me sumba bilanga, mpe mu fwana kwenda kutala yawu." **19** Muntu ya nkaka zabisaka yandi: "Lemvokila munu! Mu me sumba bangombe kumi, mpe mu ke kwenda kumeka yawu na kisalu." **20** Muntu ya nkaka dyaka tubaka: "Mu me kwela kaka malu-malu yayi. Ni yawu yina, mu lenda kukwiza ve." **21** Kisadi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi, mpe zabisaka yandi bamvutu nyonso yina. Na yina, mfumu ya yinzo dasukaka mpe tubaka na kisadi ya yandi: "Kwenda mbangu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe na babala-bala ya mbanza. Bokila bamputu, bantu ya binama ya kufwa, bampofo, mpe bikata." **22** Na manima ya mwa ntangu, kisadi vutukaka mpe tubaka: "Mfumu, mu me sala mambu yina nge me tumisa munu, kasi bisika ya kuvwanda ke ntete mingi." **23** Na yina, mfumu tubaka na kisadi ya yandi: "Kwenda na banzila, mpe na bisika ya bilanga. Sala nyonso samu ti bantu fulusa yinzo ya munu. **24** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ata muntu na kati ya bayina mu bokilaka, ke kudya madya ya mukembo ya munu!"» **25** Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa Yesu. Yesu balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka: **26** «Kana muntu zola kuvwanda kilandi ya munu, yandi fwana kuzola munu kulutila tata ya yandi, mama ya yandi, kento ya yandi, bana ya yandi, bampangi ya yandi, bibusi ya yandi, mpe nzutu ya yandi mosi. Kana mpila yina ve, yandi lenda kuvwanda ve kilandi ya munu. **27** Muntu yina ke nata ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve, lenda kuvwanda ve kilandi ya munu. **28** «Kana muntu na kati ya beno ke na nsatu ya kutunga yinzo ya kibandu ya yinda, yandi fwana kuvwanda ntete samu na kubanza lutangu ya mbongo yina yandi ke basisa, mpe kana mbongo yina ke na yandi, ke lunga na kumanisa yinzo yina. **29** Kana yandi tunga lufulu ata kumanisa yinzo yina, bayina nyonso ke tala yawu, ke seka yandi **30** na kutuba: "Muntu yayi bandaka na kutunga yinzo. Kasi yandi me lembana na kumanisa yawu!" **31** Mutindu mosi mpe, kana ntinu ke na zola kunwanisa ntinu ya nkaka, yandi fwana kubanza ntete kana na bantu mafunda kumi yina ke na yandi, yandi lenda kunwanisa mbeni ya yandi yina kele na bantu mafunda makumi zole. **32** Kana yandi ke lenda ve, yandi ke fidisa bantumwa ya yandi na sika ya ntinu yina ntangu ntinu yina ke ntete ntama samu na kulomba kizunu.» **33** Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Ata muntu na kati ya beno lenda kuvwanda kilandi ya munu, kana yandi bika ve bima nyonso yina kele na yandi.» **34** Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, na yinki ba lenda kuvutula yawu luwu? **35** Na yina, yawu ke dyaka ve na mfunu ata samu na ntoto, ata samu na mboloso. Ba ke losa yawu na ngaanda. Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mbote!

15 Bilokoti-mpaku mpe misumuki ya nkaka kwizaka pene-pene ya Yesu samu na kuwa yandi. **2** Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku vwandaka nyunguta, mpe tubaka: «Muntu yayi ke yambaka mbote misumuki, mpe ke kudyaka kintwadi na bawu!» **3** Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: **4** «Kana na kati ya beno kele na muntu yina ke na mameme nkama, mpe ti yandi zimbisa dimeme mosi, yandi ke bika mameme makumi yivwa na yivwa na kati ya bilanga samu na kwenda kusosa

dimeme yina me zimbana tii ntangu yandi ke kuzwa yawu. **5** Ntangu yandi ke kuzwa yawu, yandi ke tula yawu na zulu ya magembo na kilengi nyonso, **6** mpe ke vutuka na yinzo. Na manima, yandi ke bokila bankundi mpe bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu: “Beno yangalala na munu samu ti mu me kuzwa dimeme ya munu yina zimbanaka.” **7** Mutindu mosi mpe, mu ke na kuzabisa beno, kilengi ya kulutila ke vwanda na mazulu kana musumuki mosi soba nkadulu. Yawu ke lutila kilengi yina lenda kupesa bantu makumi yivwa na yivwa ya kudedama yina kele ve na nsatu ya kusoba nkadulu.» **8** «To kana kento ke na mbongo kumi ya bisengo, mpe kana yandi me zimbisa mosi, yandi ke namisa mwinda, mpe ke kombola yinzo samu na kusosa yawu na nkebolo nyonso tii ntangu yandi ke kuzwa yawu. **9** Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke bokila bankundi mpe bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu: “Beno yangalala na munu samu ti mu me kuzwa dyaka mbongo ya kisengo yina mu zimbisaka.” **10** Mutindu mosi mpe, mu ke na kutubila beno, kyese ke vwandaka mingi na kati ya bambazi ya Nzambi ntangu musumuki mosi ke sobaka nkadulu.» **11** Yesu tubaka dyaka: «Muntu mosi vwandaka na bana zole ya babakala. **12** Leki tubaka na tata ya yandi: “Tata, pesa munu kikunku ya kimvwama yina kele difwa ya munu.” Na yina, tata kabulaka bana nyonso zole bimvwama ya yandi. **13** Na manima ya mwa bilumbu, mwana yayi tekisaka kikunku ya bima ya yandi, mpe kwendaka na yinsi ya ntama. Kuna, yandi zingaka na kati ya muvusu, mpe manisaka mbongo nyonso ya yandi. **14** Ntangu yandi manisaka mbongo nyonso, nsatu ya nene kumaka na yinsi yina, mpe yandi bandaka na kukondwa bima. **15** Na yina, yandi kwendaka kuzwa kisalu na sika ya muntu mosi ya yinsi yina, mpe muntu yina fidisaka yandi na bilanga samu na kukeba bangulu. **16** Yandi vwandaka zola kudya bambuma yina bangulu vwandaka kudya, kasi ata muntu vwandaka pesa yandi yawu. **17** Na yina, yandi kanisaka mingi mpe tubaka: “Bisadi nyonso ya tata ya munu ke kuzwaka madya ya kulutila. Kasi munu awa, mu ke na kufwa nsatu! **18** Mu ke vutuka na sika ya tata ya munu, mpe mu ke zabisa yandi: Tata, mu me sala yimbi na ntwala ya Nzambi, mpe na ntwala ya nge. **19** Mu ke dyaka ve ya kulunga ti nge bokila munu mwana ya nge. Kasi baka munu mutindu kisadi ya nge.” **20** Na yina, yandi vutukaka na sika ya tata ya yandi. «Ntangu yandi vwandaka ntete mwa ntama na yinzo, tata talaka yandi mpe kumaka na kyadi mingi. Yandi kwendaka yamba yandi mbangu, mpe fibaka yandi. **21** Na yina, mwana zabisaka yandi: “Tata, mu me sala yimbi na ntwala ya Nzambi, mpe na ntwala ya nge. Mu ke dyaka ve ya kulunga ti nge bokila munu mwana ya nge.” **22** Kasi tata tubaka na bisadi ya yandi: “Beno nata mbangu kinkuti ya kitoko, mpe beno lwatisa yandi yawu. Beno tula yandi mulunga na musapi, mpe mapapa na makulu. **23** Beno nata mwana ya ngombe ya mafuta, mpe beno kufwa yawu. Beto sala mukembo, mpe beto yangalala, **24** samu ti mwana ya munu vwandaka ya kufwa, mpe yandi me vutuka na luzingu. Yandi vwandaka ya kuzimbana, mpe me talana.” Na manima, bawu bandaka na kusala mukembo. **25** «Na ntangu yina, mwana ya ntete vwandaka na bilanga. Ntangu yandi vutukaka, mpe kumaka pene-pene na yinzo, yandi kuwaka makelele ya banzimbu mpe ya mabina. **26** Yandi bokilaka kisadi mosi, mpe yufulaka yandi wapi mambu ke na yinzo. **27** Kisadi vutulaka: “Leki ya nge me vutuka, mpe tata ya nge me kufwa mwana ya ngombe ya mafuta, samu ti yandi me tala dyaka mwana ya yandi na mavimpi ya mbote.” **28** Na yina, mwana ya ntete dasukaka mpe mangaka na kukota na yinzo. Tata ya yandi basikaka mpe bondilaka yandi na kukota na yinzo. **29** Kasi mwana tubaka na tata yandi: “Ya me kuma bamvula mingi yina mu ke na kusadila nge ata kumanga na kutumama na mambu yina nge ke tumisaka munu, mpe nabunu nge pesa munu ata mwana ya nkombo samu na kuyangalala na bandiku ya munu. **30** Kasi ntangu mwana ya nge, yina me manisa kimvwama nyonso ya nge na kusakana na bakento ya kindumba me vutuka, nge me kufwa mwana ya ngombe ya mafuta samu na yandi!” **31** Tata zabisaka yandi: “Mwana ya munu, nge kele na munu ntangu nyonso, mpe bima nyonso ya munu kele ya nge. **32** Kasi beto fwana kusala mukembo mpe kuyangalala samu ti leki ya nge yayi vwandaka ya kufwa, mpe yandi me vutuka dyaka na luzingu. Yandi vwandaka ya kuzimbana, mpe me talana.”»

16 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mvwama mosi vwandaka na kibumbi-bimvwama, mpe bantu kwendaka zabisa mvwama yina: “Kibumbi-bimvwama ya nge ke na kubebisa bimvwama ya nge.” **2** Mvwama bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: “Mu ke na kuwa mambu mingi yina me tadila nge. Zabisa munu wapi mutindu nge me sadila bimvwama ya munu, samu ti nge ke bumba dyaka yawu ve.” **3** Na yina, kisadi yina kanisaka na kati ya ntima: “Mfumu ya munu ke katula munu na kisalu. Yinki mu ke sala? Mu ke na ngolo mingi ve samu na kusala bilanga, mpe mu ke tala nsoni na kulombaka bantu mbongo. **4** Aa, mu zaba yinki mu ke sala, samu ti bantu yamba munu na bayinzo ya bawu ntangu ba ke katula munu na kisalu!” **5** Na yina, yandi bokilaka, mosi-mosi, bantu nyonso yina vwandaka defa mfumu ya yandi. Yandi yufulaka muntu ya ntete: “Yikwa nge ke na kudefa mfumu ya munu?” **6** Muntu yina vutulaka: “Mu ke na kudefa yandi babate nkama ya mafuta ya olive.” Kisadi ya mfumu zabisaka yandi: “Mukanda ya mfuka ya nge yawu yayi. Vwanda nswalu mpe sonika babate makumi tanu.” **7** Na manima, yandi yufulaka muntu ya nkaka: “Yikwa nge ke na kudefa?” Muntu yina vutulaka: “Mu ke na kudefa Bakole nkama ya bambuma ya faline.” Kisadi ya mfumu zabisaka yandi: “Mukanda ya mfuka ya nge yawu yayi, mpe sonika Bakole makumi nana.” **8** Na yina, mfumu kembisaka kisadi yina ya mayuya samu ti yandi sadilaka mayela. Ya tsyelika, bantu ya yinza yayi ke lutilaka na kusadila mayela na mambu ya bawu na bawu kulutila bayina ke zingaka na nsemo.» **(aiōn g165)** **9** Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kuzabisa beno ti beno sosa na kuvwanda na bankundi na bimvwama ya mayuya samu ti ntangu yawu ke manisa, ba yamba beno na bisika ya seko. **(aiōnios g166)** **10** Muntu yina kele ya kukwikama na bima ya fyoti, kele mpe ya kukwikama na bima ya nene. Muntu yina kele na mayuya na bima ya fyoti, kele mpe na mayuya na bima ya nene. **11** Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na kusadila bimvwama ya mayuya, nani ke pesa beno bimvwama ya tsyelika? **12** Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na kusadila bimvwama ya bampangi, nani ke pesa beno bimvwama ya beno mosi? **13** «Ata kisadi lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve ya nkaka. Beno lenda kusadila ve mbala mosi Nzambi mpe mbongo.» **14** Ba-Falisye vwandaka kuwa mambu nyonso yina, mpe vwandaka seka Yesu samu ti bawu vwandaka zola mbongo. **15** Yesu zabisaka bawu: «Beno ke zolaka kulakisa na meso ya bantu ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi Nzambi zaba bantima ya beno, samu ti nyonso yina ke talanaka mfunu na ntwala ya bantu, kele mambu ya busafu mingi na meso ya Nzambi!» **16** «Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi vwandaka tii na ntangu ya Yowane Mubotiki. Katuka ntangu yina tii ntangu yayi, ba ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu

ya Nzambi, mpe konso muntu ke na kunwana samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **17** Ata mwa kisono mosi ve ya kulutila fyoti na kati ya Misiku ke zimbana, kasi ya kele mpasi ve na zulu na ntoto na kuzimbana. **18** «Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela, mpe ke kwela kento ya nkaka, ke sala kinsuza. Bakala yina ke kwela mpe kento yina ba me katula na makwela, ke sala kinsuza.» **19** Yesu tubaka dyaka kingana yayi: «Ya vwandaka na mvwama mosi yina vwandaka lwata bilele ya ntalu mingi mpe ya kitoko. Bilumbu nyonso, yandi vwandaka zinga na kati ya kyese mpe mikembo. **20** Mputu mosi na nkumbu Lazale vwandaka ya kulala na ntwala ya mwelo ya yinzo ya mvwama yina. Nzutu ya yandi vwandaka ya kufuluka na bamputa. **21** Yandi vwandaka zola kudya ata bibuku yina vwandaka kubwa na yisi ya mesa ya mvwama. Kasi ni bayimbwa vwandaka kwiza kupela yandi bamputa. **22** Mputu kufwaka, mpe bambazi nataka yandi na sika ya Abalayami. Mvwama mpe kufwaka, mpe ba zikaka yandi. **23** Yandi vwandaka tala mpasi mingi na yinza ya bantu ya kufwa. Yandi nangunaka meso, mpe talaka na ntama Abalayami mpe Lazale ya kuvwanda pene-pene ya yandi. **(Hadēs g86)** **24** Na yina, yandi lookaka: "Tata ya munu Abalayami, tala munu kyadi, mpe fidisa Lazale na kutula musapi ya yandi na maza samu na kubolisa ludimi ya munu samu ti mu ke na kutala mpasi mingi na kati ya tiya yayi." **25** «Kasi Abalayami tubaka: "Mwana ya munu, bambuka moyo ti nge kuzwaka bimvwama mingi ntangu nge vwandaka moyo, kasi Lazale talaka mpasi mingi. Ntangu yayi, bampasi ya yandi me manisa, mpe nge ke na kutala mpasi. **26** Dyaka, dibenga ya nene kele na kati-kati ya beto na beno. Na yina, bayina zola kukatuka awa samu na kukwenda kisika yina beno kele, lenda kusala yawu ve. Mutindu mosi mpe, ata muntu lenda kukatuka kisika yina beno kele samu na kukwiza awa." **27** «Mvwama tubaka: "Mulemvo ya nge Tata! Mu ke na kubondila nge na kufidisa Lazale na yinzo ya tata ya munu, **28** kisika mu ke na bampangi tanu. Yandi kwenda kukebisa bawu samu ti bawu mpe kwiza ve awa na kisika yayi ya mpasi." **29** Abalayami vutulaka: "Bawu kele na Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi. Bawu fwana kuwa yawu!" **30** Mvwama tubaka: "Ya me lunga ve tata Abalayami! Kana muntu katuka awa na yinza ya bantu ya kufwa, mpe kwenda kuzabisa bawu, bawu ke soba nkadulu." **31** Kasi Abalayami zabisaka yandi: "Kana bawu kuwa ve Moyize mpe mimbikudi, bawu lenda ve kukwikila ata ti muntu vumbuka na lufwa."»

17 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mambu yina ke bwisaka bantu na masumu lenda kukondwa ve. Kasi kyadi na muntu yina ke nata mambu ya mutindu yina! **2** Ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu. Kusala yandi mutindu yina ke lutila mbote ti yandi bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana yayi. **3** Beno sala keba! «Kana mpangi ya nge me sala disumu semba yandi, mpe kana yandi nyonga yawu, lemvokila yandi. **4** Kana yandi sala nge yimbi bambala nsambwadi na kilumbu mosi, mpe ti yandi kwiza kuzabisa nge bambala: "Mu me ndima yimbi yina mu me sala", lemvokila yandi.» **5** Bantumwa tubaka na Mfumu: «Kulisa kiminu ya beto!» **6** Mfumu vutulaka: «Kana kiminu ya beno vwandaka nene mutindu mbuma ya mutaade, beno lendaka tuba na yinti yayi ya sikomole: "Katuka awa, mpe kwenda kumena na mubu", mpe yawu ke tumama na beno. **7** «Nani na kati ya beno, kana yandi kele na kisadi yina ke salaka bilanga to ke vingilaka mameme, ke zabisa yandi ntangu yandi ke vutuka na bilanga: "Kwiza kuvwanda nswalu na mesa"? **8** Ve! Yandi ke zabisa yandi: "Lambila munu madya, mpe soba bilele ya nge samu na kusadila munu ntangu mu ke kudya mpe kunwa. Na manima, nge lenda kudya mpe kunwa ya nge." **9** Kasi yandi lenda kutonda ve kisadi ya yandi samu ti yandi me sala kisalu yina yandi me tumisa yandi. **10** Ya kele mpe mutindu mosi samu na beno. Ntangu beno ke manisaka na kusala mambu nyonso yina ba ke tumisaka beno, beno fwana kutuba: "Beto kele kaka bisadi ya mpamba. Beto me sala kaka kisalu ya beto."» **11** Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, mpe lutilaka na ndilu ya Samaliya mpe ya Ngalili. **12** Ntangu yandi vwandaka kota na bwala mosi, bantu kumi yina vwandaka na bwazi kwizaka bwabana yandi. Bawu telamaka mwa ntama na yandi, **13** mpe lookaka: «Yesu, Mulongisi, tala beto kyadi!» **14** Yesu talaka bawu mpe tubaka: «Beno kwenda kulakisa banzutu ya beno na sika ya banganga-Nzambi.» Ntangu bawu vwandaka kwenda, bawu belukaka. **15** Ntangu mosi na kati ya bawu talaka ti yandi belukaka, yandi vutukaka na sika ya Yesu na kukembila Nzambi na ngolo nyonso. **16** Yandi fukamaka kizizi na ntoto na ntwala ya Yesu, mpe tondaka yandi. Muntu yina vwandaka muntu ya Samaliya. **17** Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, beno nyonso kumi me beluka, kasi wapi sika kele bantu yivwa ya nkaka? **18** Na kati ya bawu nyonso, kaka ni nzenza yayi me banza na kuvutuka samu na kutonda Nzambi?» **19** Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Telama mpe kwenda! Kiminu ya nge me vuukisa nge.» **20** Ba-Falisye yufulaka Yesu wapi ntangu ke kwiza Kimfumu ya Nzambi. Yesu vutulaka: «Kimfumu ya Nzambi ke na kukwiza ve mutindu kima yina bantu lenda kutala. **21** Ba ke zabisa beno ve ti beno tala, yawu yayi awa, to yawu kele kuna! Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya Nzambi kele na kati ya beno.» **22** Na manima, Yesu tubaka na bilandi: «Bilumbu ke kwiza yina beno ke zola na kutala Mwana ya Muntu ata na kilumbu mosi, kasi beno ke tala yandi ve. **23** Ba ke zabisa beno: "Yandi kele kwaku" to "Yandi kele kuna" Kasi beno kwenda ve, mpe beno kima mbangu ve! **24** Ya tsyelika, mutindu lusyemo ke lezimaka na zulu mpe ke pesaka nsemo na bisika nyonso, ni mutindu yina mpe ke vwanda Mwana ya Muntu na kilumbu yina yandi ke kwiza. **25** Kasi yandi fwana kutala ntete mpasi mingi, mpe bantu ya ntangu yayi manga yandi. **26** Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama mpe mutindu mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza. **27** Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kukwelana mpe kukwelisa bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza. Na manima, nyamba ya nene dyamisaka yinza nyonso mpe kufwaka bantu nyonso. **28** Yawu ke salama mpe mutindu yawu salamaka na ntangu ya Loti: Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kusumba mpe kutekisa, kusala bilanga mpe kutunga bayinzo. **29** Kasi kilumbu yina Loti katukaka na mbanza Sodomi, Nzambi nokisaka mvula ya tiya mpe ya sufe, mpe yawu kufwaka bawu nyonso. **30** Ya ke vwanda mpe mutindu yina na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza. **31** «Na kilumbu yina, muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo, mpe ke vwanda na bima ya yandi na kati ya yinzo, kukulumuka ve samu na kubaka yawu. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke vwanda na bilanga, kuvutuka ve na yinzo. **32** Beno bambuka moyo na kento ya Loti. **33** Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi, ke vuukisa yawu. **34** Mu ke na kuzabisa beno, na mpimpa ya kilumbu yina, bantu zole ke vwanda ya kulala na mfulu mosi: Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. **35** Kana bakento zole ke na kututa bambuma kisika mosi: Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. [**36** Kana babakala zole kele na kati ya bilanga: Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka.]» **37** Bilandi yufulaka Yesu: «Mfumu, wapi

sika yawu ke salama?» Yesu vutulaka: «Kisika yina ke vwanda mvumbi, ni kisika yina mpe ke vukana bakoko-mbele.»

18 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi samu na kulakisa bawu ti bawu fwana kusambila ntangu nyonso ata kulemba. **2** Yandi zabisaka bawu: «Na kati ya mbanza mosi vwandaka na mufundisi mosi yina vwandaka tala ve Nzambi boma, mpe vwandaka zitisa muntu ve. **3** Na mbanza yina vwandaka mpe na mufwidi mosi ya kento. Konso ntangu, yandi vwandaka kwenda kutuba na mufundisi yina: "Nungisa munu na lufundusu na ntwala ya mbeni ya munu." **4** Katuka ntama, mufundisi vwandaka manga. Kasi na manima, yandi tubaka: "Mu zaba ti mu ke talaka ve Nzambi boma, mpe mu ke zitisaka muntu ve. **5** Kasi mufwidi yayi ke na kulembisa munu. Mu ke nungisa yandi na mambu ya yandi, kana ve yandi ke bika ve na kukwamisa munu konso ntangu."» **6** Na manima, Mfumu tubaka dyaka: «Beno me kuwa mambu yina me tuba mufundisi yayi ya yimbi! **7** Beno ke na kubanza ti Nzambi ke nungisaka ve bantu ya yandi ntangu bawu ke bondilaka yandi mpimpa na ntangu? Beno ke na kubanza ti yandi ke vingila na kusadisa bawu? **8** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi ke nungisaka bawu na nswalu nyonso. Kasi Mwana ya Muntu ke kuta bantu ya kiminu na ntoto ntangu yandi ke kwiza?» **9** Yesu tubaka kingana yayi samu na bayina vwandaka banza ti bawu kele ya kudedama na meso ya Nzambi, mpe vwandaka tala bantu ya nkaka mfunu ve: **10** «Bantu zole kwendaka na Yinzo ya Nzambi samu na kusambila. Mosi vwandaka mu-Falisye, mpe ya nkaka kilokoti-mpaku. **11** Mu-Falisye telamaka mpe sambilaka mutindu yayi na kati ya ntima: "Nzambi ya munu! Mu ke na kutonda nge samu ti mu kele ve mutindu bantu ya nkaka yina kele miyibi, bantu ya yimbi, mpe ya kinsuza. Mu ke na kutonda nge dyaka samu ti mu kele ve mutindu kilokoti-mpaku yayi. **12** Konso lumingu, mu ke minaka nsoki bilumbu zole, mpe mu ke pesaka nge dime ya bima nyonso yina mu ke kuzwaka." **13** Kilokoti-mpaku telamaka mwa ntama, mpe vwandaka lenda ata fyoti ve na kutala na zulu. Kasi yandi vwandaka bula maboko na ntulu, mpe vwandaka tuba: "Nzambi ya munu! Tala munu kyadi samu ti mu kele musumuki."» **14** Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ntangu kilokoti-mpaku vutukaka na yinzo ya yandi, Nzambi talaka yandi mutindu muntu ya kudedama, kasi Falisye ve. Ya tsyelika, ba ke kulula muntu yina ke na kuzanguka, mpe ba ke zangula muntu yina ke na kukuluka.» **15** Bantu vwandaka nata bana ya fyoti na sika ya Yesu samu ti yandi tentika bawu maboko. Na kutala mutindu yina, bilandi sembaka bawu. **16** Kasi Yesu bokilaka bana pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Beno bika bana kukwiza na sika ya munu! Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya bantu yina kele mutindu bawu. **17** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, muntu yina ke ndima ve Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke kota kuna ve.» **18** Mfumu mosi ya ba-Zwife yufulaka Yesu: «Mulongisi ya mbote, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?» **(aiōnios g166)** **19** Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti mu kele mbote? Ata muntu kele mbote, kana kaka yandi mosi Nzambi ve. **20** Nge zaba misiku: "Kusala kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, zitisa tata na mama ya nge."» **21** Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku nyonso yina katuka buntwenya ya munu.» **22** Na kuwa mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Dyambu mosi me bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.» **23** Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi. **24** Ntangu Yesu talaka ti bakala yina kumaka na kyadi, yandi tubaka: «Ya kele mpasi mingi na bayina kele na bimvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi! **25** Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **26** Bayina vwandaka kuwa Yesu, tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?» **27** Yesu vutulaka: «Nzambi ke salaka mambu yina bantu ke lendaka ve na kusala.» **28** Na yina, Pyele tubaka: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso ya beto mpe me landa nge.» **29** Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, kana muntu me bika yinzo ya yandi, kento ya yandi, bampangi ya yandi, bibuti ya yandi, mpe bana ya yandi samu na Kimfumu ya Nzambi, **30** yandi ke kuzwa na ntangu yayi bima ya kulutila, mpe luzingu ya mankululu na yinza yina ke kwiza.» **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Yesu nataka bilandi kumi na zole ya yandi na lweka, mpe zabisaka bawu: «Beno kuwa! Beto ke kwenda na Yelusalemi, mpe mambu nyonso yina mimbikudi sonikaka na yina me tadila Mwana ya Muntu ke salama. **32** Ba ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Bawu ke seka yandi, ke finga yandi, mpe ke lobola yandi mante. **33** Na manima ya kubula yandi bikoti, ba ke kufwa yandi. Kasi na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa.» **34** Kasi bilandi bakulaka ata dyambu na mambu yina. Nsasa ya mambu yina vwandaka ya kubumbama, mpe bawu vwandaka zaba ve yinki Yesu vwandaka tuba. **35** Yesu kumaka pene-pene ya mbanza Yeliko. Mpofo mosi vwandaka ya kuvwanda na lweka ya nzila, mpe vwandaka lomba bantu mbongo. **36** Yandi kuwaka makelele ya nkonga ya bantu yina vwandaka luta, mpe yufulaka: «Wapi mambu kele awa?» **37** Ba zabisaka yandi ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta. **38** Na yina, yandi lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» **39** Bayina vwandaka tambula na mantwala vwandaka semba yandi samu ti yandi vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo: «Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» **40** Yesu telamaka mpe tumisaka ti ba nata yandi. Ntangu yandi kumaka na ntwala ya Yesu, Yesu yufulaka yandi: **41** «Yinki nge zola ti mu sala samu na nge?» Mpofo vutulaka: «Mfumu, sala ti mu tala dyaka.» **42** Yesu zabisaka yandi: «Tala! Kiminu ya nge me belusa nge.» **43** Kaka na ntangu yina, yandi talaka dyaka, mpe landaka Yesu na kukembila Nzambi. Na kutala mambu yina salamaka, nkonga nyonso ya bantu kembilaka mpe Nzambi.

19 Yesu kotaka na mbanza Yeliko, mpe vwandaka luta mbanza yina. **2** Na kati ya mbanza yina vwandaka na muntu mosi na nkumbu Zase. Yandi vwandaka mfumu ya bilokoti-mpaku, mpe mvwama ya nene. **3** Yandi vwandaka sosa kutala nani kele Yesu. Kasi mutindu bantu lutilaka mingi, yandi lendaka tala ve Yesu samu ti yandi vwandaka na ntela ya nkufi. **4** Na yina, yandi kimaka mbangu na mantwala, mpe yulukaka na yinti yina ba ke bokilaka sikomole samu na kutala Yesu yina fwanaka luta kuna. **5** Ntangu Yesu kumaka na kisika yina, yandi talaka na zulu mpe tubaka na Zase: «Zase, kulumuka mbangu samu ti bubu yayi mu fwana kulala na yinzo ya nge.» **6** Zase kulumukaka mbangu, mpe yambaka Yesu na kyese nyonso. **7** Na kutala mutindu yina, bantu nyonso nyungutaka mpe tubaka: «Muntu yayi me kwenda kulala na yinzo ya musumuki!» **8** Zase telamaka na ntwala ya Mfumu, mpe tubaka: «Mulongisi, mu ke pesa ndambu ya bimvwama ya munu na bamputu, mu ke kabula yawu na kati-kati, mpe kana mu vunaka muntu na kubaka mbongo ya yandi, mu ke vutula yandi yawu bambala yiya.» **9** Yesu zabisa yandi: «Bubu yayi, dikanda yayi me kuzwa

mpulusu samu ti muntu yayi kele mpe mwana ya Abalayami. **10** Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kusosa mpe kuvuukisa bayina zimbanaka.» **11** Mutindu bantu vwandaka kuwa mambu ya yandi, Yesu tubaka dyaka kingana ya nkaka samu ti bawu vwandaka me kuma pene-pene ya Yelusalemi, mpe ti bantu vwandaka banza ti Kimfumu ya Nzambi zolaka talana na ntangu yina. **12** Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Muntu mosi ya dikanda ya buzitu kwendaka na yinsi ya ntama, samu ti ba byeka yandi ntinu. Na manima, yandi fwanaka vutuka na yinsi ya yandi. **13** Ntete na kukwenda, yandi bokilaka bisadi kumi na kati ya bisadi ya yandi. Yandi pesaka konso muntu Bamine kumi, mpe zabisaka bawu: "Beno sala mumbungu na yawu tii ntangu mu ke vutuka." **14** Kasi bantu ya yinsi ya yandi vwandaka zola yandi ve. Bawu fidisaka bantu na manima ya yandi na kwenda kutuba kuna: "Beto zola ve ti muntu yayi vwanda ntinu ya beto." **15** Ba byekaka yandi ntinu, mpe yandi vutukaka na yinsi ya yandi. Na yina, yandi bokilaka bisadi yina yandi pesaka mbongo samu na kuzaba ndandu yina bawu kuzwaka. **16** Kisadi ya ntete kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, Mine mosi ya nge me buta Bamine kumi." **17** Ntinu zabisaka yandi: "Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote. Mutindu nge me vwanda ya kukwikama na bima ya fyoti, mu me tula nge mfumu ya bambanza kumi." **18** Kisadi ya zole kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, Mine mosi ya nge me buta Bamine tanu." **19** Ntinu zabisaka yandi: "Mu me tula mpe nge mfumu ya bambanza tanu." **20** Kisadi ya nkaka kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, Mine ya nge yawu yayi. Mu bumbaka yawu na kati ya kitambala. **21** Mu vwandaka na boma ya nge samu ti nge kele muntu ya ntima ngolo. Nge ke bakaka bima yina kele ya nge ve, mpe nge ke yonzikaka bambuma yina nge kunaka ve." **22** Ntinu zabisaka yandi: "Nge kele kisadi ya yimbi! Mu ke fundisa nge na mambu yina nge mosi me zonza. Nge zabaka ti mu kele muntu ya ntima ngolo yina ke bakaka bima yina kele ya munu ve, mpe ke yonzikaka bambuma yina mu ke kunaka ve. **23** Na yina, samu na yinki nge tulaka ve mbongo ya munu na banki? Ntangu mu me vutuka, mu zolaka kuzwa ndandu na zulu ya yawu." **24** Na manima, ntinu tubaka na bayina vwandaka kuna: "Beno baka yandi Mine mosi yina ke na yandi, mpe beno pesa yawu na kisadi yina ke na Bamine kumi." **25** Bawu zabisaka ntinu: "Mfumu, yandi ke na Bamine kumi!" **26** Ntinu vutulaka: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi. **27** Na yina me tadila bambeni ya munu yina zolaka ve ti mu vwanda ntinu ya bawu, beno nata bawu awa, mpe beno kufwa bawu na ntwala ya munu."» **28** Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu tambulaka na mantwala ya nkonga samu na kukwenda na Yelusalemi. **29** Ntangu yandi kumaka na bizunga ya bwala ya Betefaze mpe bwala Betani, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi zole na ntwala, **30** mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya fyoti yina ba me kanga na yinti, mpe yina ata muntu me yulukaka ntete. Beno nyangula yawu, mpe beno nata yawu awa. **31** Kana muntu yufula beno: "Samu na yinki beno ke na kunyangula yawu", beno zabisa yandi: "Mfumu ke na yawu nsatu."» **32** Bantu yina Yesu fidisaka, kwendaka mpe talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu. **33** Ntangu bawu vwandaka nyangula mbuluku yina, bantu ya yawu yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kunyangula yawu?» **34** Bawu vutulaka: «Mfumu ke na yawu nsatu.» **35** Na yina, bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya mbuluku, mpe bawu yulukisaka Yesu na zulu ya yawu. **36** Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bantu vwandaka tanda binkuti ya bawu na nzila. **37** Ntangu yandi vwandaka kuma pene-pene ya mbanza Yelusalemi, na nzila ya mongo ya bayinti ya olive, nkonga nyonso ya bilandi fulukaka na kyese. Bawu bandaka na kukembila Nzambi na ndinga ya ngolo samu na bimangu nyonso yina bawu talaka. **38** Bawu vwandaka tuba: «Bika Mfumu Nzambi kusakumuna ntinu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi! Kizunu vwanda na zulu, mpe nkembo vwanda na Nzambi!» **39** Mwa ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka na kati ya nkonga, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba na bilandi ya nge na kuvwanda swi.» **40** Yesu vutulaka: «Mu ke na kuzabisa beno, kana bawu vwanda swi, matadi ke looka!» **41** Ntangu Yesu kumaka pene-pene ya Yelusalemi, mpe talaka yawu, yandi dilaka samu na mbanza yina **42** na kutuba: «Yelusalemi! Kana nge mpe, nge bakulaka mambu yina zolaka pesa nge kizunu na kilumbu yayi! Kasi ntangu yayi, yawu kele ya kubumbama, mpe nge lenda kutala yawu ve! **43** Ya tsyelika, bilumbu ke kwiza, bambeni ya nge ke tunga kikaku samu na kunwanisa nge. Bawu ke zunga nge, mpe ke fyeta nge na balweka nyonso. **44** Bawu ke mwangisa nge, mpe ke kufwa bantu nyonso ya nge. Bawu ke bika ata ditadi na zulu ya ditadi ya nkaka, samu ti nge me zaba ve ntangu yina Nzambi me kwiza kusadisa nge!» **45** Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kubingisa bayina vwandaka tekisa. **46** Yandi vwandaka tuba na bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu!" Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!» **47** Bilumbu nyonso, Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya Nzambi. Bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bantu ya mfunu ya dikanda ya ba-Zwife vwandaka sosa mayela ya kufwa yandi. **48** Kasi bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu bawu lendaka sala, samu ti bantu nyonso vwandaka kuwa yandi na nkebolo nyonso.

20 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa bantu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe vwandaka zabisa bawu Nsangu ya Mbote. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kwizaka kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife, mpe **2** yufulaka yandi: «Zabisa beto, na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi, to nani ke pesaka nge lutumu ya kusala yawu?» **3** Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Beno zabisa munu: **4** Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?» **5** Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?» **6** Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, bantu nyonso ke kufwa beto na matadi samu ti bawu kwikilaka ti Yowane vwandaka mumbikudi. **7** Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.» **8** Yesu mpe zabisaka bawu: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.» **9** Na manima, Yesu zabisaka bantu kingana yayi: «Bakala mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu. Yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo ya yinda. **10** Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu. Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, mpe vutulaka yandi maboko mpamba. **11** Mfumu ya bilanga ya vinu fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, fingaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba. **12** Yandi fidisaka dyaka kisadi ya tatu. Bawu lwalisaka kisadi yina, mpe bingisaka yandi. **13** Na yina, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na kati ya ntima: "Yinki mu ke sala? Mu ke fidisa mwana ya munu yina mu

ke zolaka mingi. Mu banza ti bawu ke zitisa yandi." **14** Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga yayi vwanda ya beto." **15** Bawu losaka yandi na ngaanda ya bilanga ya vinu, mpe kufwaka yandi. «Na yina, yinki mfumu ya bilanga ya vinu ke sala bawu? **16** Yandi ke kwiza, mpe ke kufwa bisadi-bilanga yayi ya vinu. Na manima, yandi ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya nkaka.» Ntangu bantu kuwaka mambu yina, bawu tubaka: «Ve, mambu yayi ke salama ve!» **17** Kasi Yesu sikikaka meso ya yandi na bawu, mpe tubaka: «Yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: «"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso." **18** Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke mwangisa yandi.» **19** Milongisi ya Misiku mpe bamfumu ya banganga-Nzambi sosaka na kukanga Yesu na nswalu nyonso, samu ti bawu zabaka ti Yesu tubaka kingana yina samu na bawu. Kasi bawu vwandaka na boma ya bantu. **20** Na yina, bawu bandaka na kulanda Yesu bisika nyonso, mpe fidisaka bantu yina vwandaka talana mutindu bantu ya kukwikama na Nzambi. Bantu yina vwandaka sosa na kuzwa dyambu ya yimbi na bampova ya Yesu samu na kuyekula yandi na maboko ya bantu ya luyalu, mpe na mfumu ya kizunga. **21** Bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti mambu yina nge ke zonzaka mpe nge ke longisaka kele ya tsyelika. Nge ke swasikisaka bantu ve. Nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti beto sala. **22** Na yina, zabisa beto: Beto kele na luve ya kufuta mpaku to ve na ntinu ya Loma?» **23** Kasi Yesu bakulaka mutambu ya bawu, mpe zabisaka bawu: **24** «Beno lakisa munu Denalya mosi. Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama na mbongo yayi, kele ya nani?» Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» **25** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.» **26** Bawu lembanaka na kuzwa dyambu ya yimbi na mambu yina yandi zonzaka na ntwala ya bantu nyonso. Kasi bawu yitukaka mingi mpe lendaka dyaka ve na kuzonza samu na mvutu yina Yesu pesaka. **27** Mwa ndambu ya ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa.) Bawu yufulaka yandi mutindu yayi: **28** «Mulongisi, Moyize pesaka beto Musiku yayi: Kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, leki to yaya ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana. **29** Kasi ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento mpe kufwaka ata kubuta bana na kento yina. **30** Mpangi ya zole mpe kwelaka kento yina, mpe kufwaka ata kubuta mwana, **31** mutindu mosi mpe mpangi ya tatu mpe bampangi ya nkaka yina bikanaka, kufwaka ata kubuta mwana. **32** Na manima, kento mpe kufwaka. **33** Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?» **34** Yesu vutulaka: «Babakala mpe bakento ya yinza yayi ke kwelanaka. **(aiōn g165)** **35** Kasi babakala mpe bakento yina Nzambi ke tala ya kulunga na kuvumbuka na lufwa mpe na kuzinga na yinza yina ke kwiza, ke kwelana ve. **(aiōn g165)** **36** Bawu lenda kufwa dyaka ve samu ti bawu me kuma mutindu bambazi. Bawu kele bana ya Nzambi samu ti bawu me vumbuka na lufwa. **37** Moyize lakisaka na pwelele nyonso ti bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa ntangu yandi vwandaka zabisa mambu yina lutaka na divunda ya tiya. Yandi bokilaka Mfumu na "Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe Nzambi ya Yakobi."» **38** Yesu tubaka dyaka: «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo samu ti bawu nyonso kele moyo samu na yandi.» **39** Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku bakaka kinzonzi, mpe tubaka: «Mulongisi, nge me zonza mbote.» **40** Bawu vwandaka dyaka ve na ngolo ya kuyufula yandi byuvu ya nkaka. **41** Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu bantu lenda kutuba ti Masiya kele mwana ya Davidi? **42** Ya tsyelika, yandi mosi Davidi sonikaka na kati ya Dibuku ya Mikunga: «"Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu: Vwanda na lubakala ya munu **43** tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge kisika ya kutula makulu ya nge."» **44** «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi "Mfumu", wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?» **45** Mutindu bantu nyonso vwandaka kuwa yandi, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: **46** «Beno sala keba na milongisi ya Misiku. Bawu ke zolaka na kutambula na binkuti ya yinda, mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika ya mfunu ya mbanza. Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bakiti ya buzitu na mikembo ya nene. **47** Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bakento, mpe ke salaka lusambulu ya yinda samu ti bantu tala bawu. Nzambi ke pesa bawu kitumbu ya ngolo.»

21 Yesu vumbulaka yintu mpe talaka bamvwama yina vwandaka tula minkayulu ya bawu na kati ya sanduku ya minkayulu. **2** Yandi talaka mpe mufwidi ya mputu ya kento yina tulaka kaka bapata zole. **3** Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mufwidi ya mputu yayi me lutila kupesa munkayulu kulutila bantu nyonso yina me pesa minkayulu. **4** Bawu nyonso yayi me tula mbongo yina vwandaka na bawu nsatu ve. Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula nyonso yina vwandaka na yandi nsatu samu na kuzinga.» **5** Mwa ndambu ya bantu vwandaka zonzila Yinzo ya Nzambi mpe kitoko ya yawu samu na matadi ya kitoko yina ba tungaka yawu, mpe samu na bima nyonso yina ba pesaka mutindu minkayulu na Nzambi. Kasi Yesu tubaka: **6** «Na bima nyonso yina beno ke na kutala, bilumbu ke kwiza yina ata ditadi mosi ke bikana na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.» **7** Na yina, bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu yawu ke salama? Wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu yina salama?» **8** Yesu vutulaka: «Beno sala keba! Beno ndima ve ti muntu vuna beno samu ti bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu, mpe ke tuba: "Mu kele Masiya" mpe: "Ntangu me lunga" kasi beno landa bawu ve! **9** Ntangu beno ke kuwa ti bamvita mpe muvusu ke na kusalama, beno vwanda ve na boma. Mambu nyonso yina fwana kusalama ntete, kasi yawu ke vwanda ntete ve nsukunu ya yinza.» **10** Yesu tubaka dyaka: «Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. **11** Ntoto ke ningana na ngolo nyonso. Na bizunga mingi, madya ke kondwa, mpe bimbevo ya nene ke vwanda mingi. Mambu yina ke pesaka bantu boma mingi ke talana, mpe bidimbu ya nene ke talana na zulu. **12** Kasi ntete mambu yayi salama, ba ke kanga beno, ke talisa beno mpasi, mpe ke yekula beno samu na kufundisa beno na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke tula beno na boloko, ke nata beno na ntwala ya bantinu, mpe ya bantwadisi ya yinsi samu na Nkumbu ya munu. **13** Ya ke pesa beno nzila ya kutuba kimbangi na Nkumbu ya munu. **14** Na yina, beno fwana kukanisa ntete ve samu na mambu yina beno ke zonza na kunwanina banzutu ya beno. **15** Ya tsyelika, mu ke pesa beno mambu yina beno ke zonza mpe ndwenga, samu ti ata mosi na kati ya bambeni ya beno

sala ntembe to tuba ti beno ke na kuvuna. **16** Batata mpe bamama ya beno, bampangi mpe bantu ya dikanda ya beno, mpe bandiku ya beno, ke yekula beno. Ba ke kufwa bantu mingi na kati ya beno. **17** Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. **18** Kasi ata nsuki mosi ke katuka na bayintu ya beno. **19** Beno tatamana! Ni na mutindu yina beno ke vuukisa luzingu ya beno.» **20** «Ntangu beno ke tala ti bankonga ya binwani me zunga Yelusalemi, beno ke zaba ti kaka ntangu fyoti me bikana, mpe Yelusalemi ke mwangana. **21** Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya myongo. Bayina ke vwanda na Yelusalemi fwana kukima ntama, mpe bayina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na mbanza. **22** Ya tsyelika, ya ke vwanda bilumbu ya lufundusu ntangu ke salama mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi. **23** Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! Ya tsyelika, bantu ya yinsi yina ke tala mpasi ya kulutila, mpe Nzambi ke fundisa bawu. **24** Ba ke kufwa bawu na bambele. Ba ke nata bawu mutindu bankole na kati ya bayinsi nyonso, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke yala mbanza nyonso ya Yelusalemi tii na kilumbu yina ke manisa ntangu ya bawu.» **25** «Bidimbu ke talana na kati ya ntangu, ngonda, mpe bambwetete. Awa na ntoto, bantu nyonso ke tala mpasi na ntima samu na makelele ya ngolo ya mubu mpe ya bimpo ya maza. **26** Bantu ke kufwa na boma na kubanza mambu yina ke salama na ntoto ya muvimba, samu ti bima yina kele na lulendo na mazulu ke ningana. **27** Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya dituti na ngolo mpe nkembo ya kulutila. **28** Ntangu mambu yina ke banda na kusalama, beno telama mpe beno tala na zulu, samu ti ntangu yina Nzambi ke vuukisa beno ke kuma pene-pene.» **29** Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Beno tala yinti ya fike mpe bayinti nyonso ya nkaka! **30** Ntangu beno ke talaka ti makasa ya malu-malu me banda na kubasika, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene. **31** Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene. **32** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama. **33** Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve. **34** «Beno sala keba! Beno lutisa ve ntangu nyonso ya beno na kusala mikembo, kukola malafu, mpe na kuvwanda na manyongo samu na luzingu ya beno. Kana ve, kilumbu ya lufundusu ke kumina beno na mpamukunu **35** mutindu mpwasa. Yawu ke kumina bantu nyonso yina kele na ntoto. **36** Beno lala pongi ve! Beno sambila ntangu nyonso, samu ti beno kuzwa ngolo ya kuvibidila mambu nyonso yina ke salama, mpe ya kuvwanda ya kutelama na ntwala ya Mwana ya Muntu.» **37** Bilumbu nyonso na ntangu, Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya Nzambi. Kasi na mpimpa, yandi vwandaka basika samu na kwenda kulutisa mpimpa na mongo ya bayinti ya olive. **38** Na suka, bantu nyonso vwandaka kwiza na Yinzo ya Nzambi samu na kuwa yandi.

22 Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, yina ba ke bokilaka mukembo ya Paki, kumaka pene-pene. **2** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka sosa wapi mutindu bawu ke kufwa Yesu. Kasi bawu vwandaka na boma ya bantu nyonso. **3** Na yina, Satana kotaka na ntima ya Yuda, yina ba ke bokilaka Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na zole. **4** Yuda kwendaka wisana na bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bamfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi na mutindu yandi lendaka yekula bawu Yesu. **5** Bawu kumaka na kilengi mingi, mpe pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi mbongo. **6** Yuda ndimaka mpe bandaka na kusosa mayela ya kuyekula Yesu na ntangu ya mbote yina bantu lenda kuzaba ve. **7** Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve bandaka. Na kilumbu yina bantu ke kufwaka mameme ya fyoti samu na kudya Paki, **8** Yesu fidisaka Pyele na Yowane, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda kubika madya ya Paki yina beto ke kudya.» **9** Bawu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda kuyidika yawu?» **10** Yesu zabisaka bawu: «Ntangu beno ke kota na mbanza, beno ke bwabana bakala mosi yina ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa yandi tii na yinzo yina yandi ke kota, **11** mpe beno tuba na mfumu ya yinzo ti Mulongisi ke na kuyufula nge: "Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya Paki na bilandi ya munu?" **12** Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga ya nene yina kele na bima nyonso ya kukubama. Ni kuna beno ke yidika bima nyonso samu na madya ya Paki.» **13** Bawu kwendaka mpe talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki. **14** Ntangu ngunga lungaka, Yesu kwendaka vwanda na mesa na bantumwa. **15** Yandi zabisaka bawu: «Mu zolaka mingi na kudya madya ya mukembo yayi ya Paki kintwadi na beno, ntete mu tala mpasi! **16** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu ke kudya dyaka yawu ve tii ntangu yawu ke lunga na Kimfumu ya Nzambi.» **17** Na yina, yandi bakaka mbungu, tondaka Nzambi, mpe tubaka: «Beno baka mbungu yayi ya vinu, mpe beno kabula yawu beno na beno. **18** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa dyaka ve vinu tii ntangu Kimfumu ya Nzambi ke kwiza.» **19** Na manima, yandi bakaka dimpa. Yandi tondaka Nzambi, bukunaka dimpa, mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Yayi ni nzutu ya munu yina mu me pesa samu na beno. Beno sala mutindu yayi samu na kubambuka munu moyo.» **20** Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi pesaka bawu mbungu ya vinu, mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ngwisani ya malu-malu yina me salama na menga ya munu yina me mwangana samu na beno. **21** Beno tala! Muntu yina ke na kuyekula munu, ke na kudya kintwadi na munu awa na mesa! **22** Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu kele luzolo ya Nzambi. Kasi kyadi na muntu yina ke na kuyekula yandi!» **23** Na yina, bawu bandaka na kuyufula bawu na bawu, nani na kati ya bawu zolaka sala mambu yina. **24** Bilandi bandaka na kusolola bawu na bawu na ngolo nyonso samu na kuzaba nani na kati ya bawu lutilaka bampangi mfunu. **25** Yesu zabisaka bawu: «Bantinu ya bayinsi ke yalaka bantu ya bayinsi ya bawu, mpe bantu yina kele na bumfumu na bayinsi yina, ke zolaka ti ba bokila bawu "Bantu ya mbote". **26** Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina samu na beno. Muntu yina me lutila mfunu na kati ya beno, fwana kuvwanda mutindu muntu yina me lutila ntwenya, mpe muntu yina ke na kutwadisa, fwana kuvwanda mutindu kisadi. **27** Nani me lutila mfunu na kati ya muntu yina me vwanda na mesa, mpe muntu yina ke na kusadila bampangi? Mu banza ti ni muntu yina me vwanda na mesa. Kasi munu, mu kele na kati ya beno mutindu muntu yina ke na kusadila beno! **28** Beno kele bayina me tatamana kintwadi na munu na bampasi nyonso yina mu talaka. **29** Mutindu Tata pesaka munu Kimfumu, munu mpe, mu ke na kupesa beno yawu. **30** Na yina, beno ke kudya mpe ke kunwa na mesa ya munu na kati ya Kimfumu ya munu. Beno ke vwanda na bakiti ya kintinu samu na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.» **31** «Simoni, Simoni, kuwa munu! Satana me lomba na kuningisa beno mutindu ba ke ningisaka bambuma ya faline na kati ya kiyengoso. **32** Kasi mu me sambidila nge samu ti nge kondwa ve kiminu, mpe ntangu nge ke vutuka na sika ya munu, nge

kindisa bampangi ya nge.» **33** Pyele zabisaka Yesu: «Mfumu, mu kele ya kukubama na kukwenda kintwadi na nge na boloko, mpe na kufwa kintwadi na nge.» **34** Yesu vutulaka: «Pyele, mu ke na kuzabisa nge: Bubu yayi ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.» **35** Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ntangu mu fidisaka beno ata kupesa beno mbongo, nkutu, mpe mapapa, yinki kondwaka beno?» Bawu vutulaka: «Ata kima kondwaka beto.» **36** Na yina, yandi zabisaka bawu: «Kasi ntangu yayi, muntu yina kele na mbongo fwana kubaka yawu. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke na nkutu fwana kubaka yawu, mpe muntu yina ke na mbele ve fwana kutekisa kiyunga ya yandi samu na kusumba mbele. **37** Mu ke na kuzabisa beno ti mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi fwana kusalama na nzutu ya munu: "Ba tulaka yandi na lutangu ya bimpumbulu." Ya tsyelika, mambu yina me tadila munu ke na kusalama.» **38** Bilandi tubaka: «Mfumu, tala bambele zole.» Yesu vutulaka: «Ya me lunga.» **39** Yesu basikaka mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive mutindu vwandaka kifu ya yandi, mpe bilandi ya yandi landaka yandi. **40** Ntangu yandi kumaka kuna, yandi zabisaka bawu: «Beno sambila samu ti beno kubwa ve na ntontolo.» **41** Na manima, yandi katukaka pene-pene ya bawu, mpe kwendaka mwa ntama. Yandi fukamaka mpe sambilaka **42** mutindu yayi: «Tata, kana nge zola, katula munu mbungu yayi ya mpasi. Sala luzolo ya nge, kasi luzolo ya munu ve.» [**43** Na yina, mbazi mosi ya mazulu kwizaka talana na yandi samu na kukindisa yandi. **44** Yandi talaka mpasi na ntima mpe sambilaka dyaka na ngolo ya kulutila. Mitoki ya nzutu ya yandi kumaka mutindu mabete ya menga yina vwandaka kubwa na ntoto.] **45** Ntangu yandi manisaka na kusambila, yandi telamaka mpe vutukaka kisika vwandaka bilandi ya yandi. Yandi kutaka bawu ya kulala samu na kyadi. **46** Yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kulala? Beno telama mpe beno sambila samu ti beno kubwa ve na ntontolo.» **47** Yesu vwandaka zonza ntete ntangu nkonga ya bantu basikaka na ntwala ya yandi. Ni Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, nataka nkonga yina. Yandi kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kufiba yandi. **48** Kasi Yesu zabisaka yandi: «Yuda ni na kufiba Mwana ya Muntu nge ke na kuyekula yandi?» **49** Ntangu bayina vwandaka na Yesu talaka mambu yina zolaka salama, bawu yufulaka yandi: «Mfumu, beto lenda kunwana na bambele ya beto?» **50** Mosi na kati ya bawu bulaka mbele na kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu ya lubakala. **51** Kasi Yesu tubaka: «Beno bika! Ya me lunga.» Yandi simbaka dikutu ya muntu yina, mpe belusaka yandi. **52** Na manima, Yesu tubaka na bamfumu ya banganga-Nzambi, bamfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife yina kwizaka samu na kukanga yandi: «Beno me nata bambele mpe bayinti mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu. **53** Bilumbu nyonso, mu vwandaka na beno na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe beno sosaka ve na kukanga munu. Kasi ngunga yayi kele ya beno, mpe ya lulendo ya mpimpa.» **54** Na yina, bawu kangaka Yesu. Bawu nataka yandi, mpe kotisaka yandi na yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete. Pyele vwandaka landa bawu mwa manima. **55** Ba yidikaka tiya na kati-kati ya ngaanda ya lupangu, mpe Pyele kwendaka vwanda kintwadi na bayina vwandaka yotila tiya. **56** Kisadi mosi ya kento talaka Pyele ya kuvwanda pene-pene ya tiya. Yandi sikikaka Pyele meso, mpe tubaka: «Muntu yayi mpe vwandaka kintwadi na Yesu!» **57** Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Kento, mu zaba yandi ve!» **58** Na manima ya mwa ntangu, muntu ya nkaka talaka Pyele, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka na bawu!» Kasi Pyele vutulaka: «Ve, ya kele munu ve.» **59** Na manima ya ngunga mosi, muntu ya nkaka dyaka tubaka na ngolo nyonso: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka na Yesu samu ti yandi kele muntu ya Ngalili.» **60** Kasi Pyele vutulaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.» Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka. **61** Mfumu balukaka mpe talaka Pyele. Na yina, Pyele bambukaka moyo na mambu yina Mfumu zabisaka yandi: «Bubu yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.» **62** Pyele basikaka mpe dilaka mingi. **63** Bantu yina vwandaka keba Yesu vwandaka seka mpe bula yandi. **64** Bawu vwandaka kanga yandi lele na kizizi, mpe vwandaka yufula yandi: «Bikula! Nani me bula nge?» **65** Bawu vwandaka finga dyaka yandi mingi. **66** Ntangu bwisi kutsyaka, bakuluntu ya ba-Zwife, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku vukanaka kisika mosi. Bawu tumisaka ti ba nata Yesu na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu, **67** mpe yufulaka yandi: «Zabisa beto: nge kele Masiya?» Yesu vutulaka: «Kana mu zabisa beno yawu, beno ke kwikila munu ve, **68** mpe kana mu yufula beno kyuvu, beno ke pesa munu mvutu ve. **69** Kasi katuka ntangu yayi, Mwana ya Muntu ke vwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu.» **70** Bawu nyonso tubaka: «Na yina, nge kele Mwana ya Nzambi?» Yesu vutulaka: «Beno me tuba yawu, ni munu.» **71** Na yina, bawu tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi! Beto mosi me kuwa mambu yina me basika na yinwa ya yandi!»

23 Bantu nyonso ya kimvuka telamaka mpe nataka Yesu na ntwala ya Pilate. **2** Kuna, bawu bandaka na kufunda yandi na kutuba: «Beto me kuta muntu yayi na kukotisa muvusu na bantu ya beto. Yandi ke zabisaka bawu na kufuta ve mpaku na ntinu ya Loma, mpe ke tubaka yandi mosi ti yandi kele Masiya mpe ntinu.» **3** Pilate yufulaka Yesu mutindu yayi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.» **4** Na yina, Pilate tubaka na bamfumu ya banganga-Nzambi mpe na bantu nyonso: «Mu ke na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi samu na kuzengila yandi lufwa.» **5** Kasi bawu tubaka dyaka na ngolo ya kulutila: «Yandi ke na kupesa ndongosolo yina ke na kutumisa bantu na kusala muvusu. Yandi bandaka na Ngalili. Na manima, yandi salaka yawu na kizunga nyonso ya Zude, mpe ntangu yayi, yandi me kuma awa.» **6** Na kuwa mutindu yina, Pilate yufulaka: «Muntu yayi kele muntu ya Ngalili?» **7** Ntangu Pilate kuwaka ti Yesu vwandaka muntu ya kizunga yina Elode vwandaka ntinu, yandi fidisaka Yesu na sika ya Elode yina vwandaka mpe na Yelusalemi na bilumbu yina. **8** Elode kumaka na kilengi ya kulutila ntangu yandi talaka Yesu. Ya tsyelika, yandi kuwaka nsangu ya Yesu, mpe vwandaka zola kutala yandi katuka ntama. Yandi vwandaka na kivuvu ya kutala Yesu sala mwa bimangu. **9** Elode yufulaka Yesu byuvu mingi, kasi Yesu vutulaka yandi ata dyambu. **10** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka kuna. Bawu vwandaka funda Yesu na ngolo nyonso. **11** Elode na binwani ya yandi vwandaka seka mpe finga Yesu. Bawu lwatisaka yandi kinkuti ya kitoko, mpe vutulaka yandi na sika ya Pilate. **12** Na ntama, Elode na Pilate vwandaka bambeni. Kasi na kilumbu yina, bawu kumaka bandiku. **13** Pilate vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bamfumu ya ba-Zwife, mpe bantu nyonso. **14** Yandi zabisaka bawu: «Beno me natina munu muntu yayi na kutuba ti yandi ke na kutumisa bantu na kusala muvusu. Kasi mu me yufula yandi na ntwala ya beno na mambu ya yimbi yina beno me funda yandi, mpe mu me tala ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa. **15** Elode mpe me tala ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa, samu ti yandi me vutula yandi na sika ya beto. Na yina, muntu yayi me sala ata dyambu ya yimbi samu na kuzengila yandi lufwa. **16** Ni yawu yina, mu ke

pesa muswa ya kubula yandi bikoti, mpe na manima, mu ke bika yandi.» [**17** Na konso mukembo ya Paki, Pilate fwanaka pesa kimpwanza na nkole mosi.] **18** Kasi bawu nyonso lookaka: «Kufwa muntu yayi! Pesa kimpwanza na Balabase!» **19** (Ba tulaka Balabase na boloko samu na muvusu yina salamaka na mbanza, mpe samu ti yandi kufwaka muntu.) **20** Mutindu Pilate vwandaka zola kupesa Yesu kimpwanza, yandi zonzaka dyaka na nkonga. **21** Kasi nkonga nyonso lookaka: «Koma yandi na kulunsi! Koma yandi na kulunsi!» **22** Pilate zabisaka dyaka bawu na mbala ya tatu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala? Mu me kuzwa yandi ata dyambu ya yimbi yina me lunga na kuzengila yandi lufwa! Na yina, mu ke pesa muswa ya kubula yandi bikoti, mpe mu ke bika yandi.» **23** Kasi bawu tatamanaka na kulooka na ngolo nyonso ti ba koma Yesu na kulunsi, mpe bawu nungaka samu ti bawu vwandaka looka ngolo. **24** Pilate ndimaka na kubaka lukanu mutindu bawu vwandaka lomba. **25** Yandi pesaka kimpwanza na muntu yina vwandaka na boloko samu na dyambu ya muvusu, mpe samu ti yandi kufwaka muntu. Na manima, yandi yekulaka bawu Yesu, samu ti bawu sala yandi mutindu bawu vwandaka zola. **26** Ntangu binwani vwandaka nata Yesu, bawu bwabanaka Simoni, muntu ya mbanza Silene, yina katukaka na bilanga. Bawu bakaka yandi, mpe tulaka kulunsi ya Yesu na magembo ya yandi, samu ti yandi nata yawu na kutambula na manima ya Yesu. **27** Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi. Na kati ya bawu vwandaka na bakento yina vwandaka dila mpe bula ntulu samu na yandi. **28** Yesu balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka: «Bakento ya Yelusalemi, beno dila ve samu na munu! Kasi beno dila samu na beno mosi, mpe samu na bana ya beno! **29** Ya tsyelika, bilumbu ke na kukwiza yina ba ke tuba: “Kyese na bisita, na bakento yina me buta ntete ve, mpe na bakento yina me nwikisa ntete bana mabene ve!” **30** Na ntangu yina, bantu ke tuba na myongo ya nene: “Beno kubwa na zulu ya beto” mpe na myongo ya fyoti: “Beno bumba beto!” **31** Ya tsyelika, kana ba ke na kusala mutindu yina na yinti ya mubisu, yinki ba ke sala na yinti ya kuyuma?» **32** Ba nataka mpe bimpumbulu zole samu na kufwa bawu kisika mosi na Yesu. **33** Ntangu bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mukwa ya yintu», binwani komaka Yesu na bimpumbulu zole na bakulunsi. Kimpumbulu mosi vwandaka na lubakala ya Yesu, mpe ya nkaka na lumoso. **34** Yesu tubaka: «Tata, lemvokila bawu samu ti bawu zaba ve mambu yina bawu ke na kusala.» Binwani kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke. **35** Nkonga ya bantu yina vwandaka ya kutelama kuna vwandaka tala. Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka seka yandi na kutuba: «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka. Bika ti yandi vuukisa nzutu ya yandi mosi, kana yandi kele Masiya yina Nzambi me soola!» **36** Binwani mpe vwandaka seka yandi. Bawu kwendaka pene-pene ya yandi, pesaka yandi malafu ya ngayi, **37** mpe tubaka: «Kana nge kele ntinu ya ba-Zwife, vuukisa nzutu ya nge!» **38** Na zulu ya kulunsi ya Yesu, ba tulaka dibaya yina vwandaka na bisono yayi: «Muntu yayi kele ntinu ya ba-Zwife.» **39** Mosi na kati ya bimpumbulu zole yina ba komaka vwandaka finga Yesu: «Kana nge kele Masiya, vuukisa nzutu ya nge, mpe vuukisa beto mpe!» **40** Kasi mpangi ya yandi sembaka yandi, mpe tubaka: «Nge ke na kuzitisa Nzambi ve, nge muntu me kuzwa kitumbu mosi na muntu yayi? **41** Kitumbu ya beto kele ya kulunga, samu ti beto me kuzwa musendo ya mambu ya yimbi yina beto salaka. Kasi muntu yayi me sala ata dyambu ya yimbi.» **42** Na yina, yandi tubaka dyaka: «Yesu, bambukila munu moyo ntangu nge ke kwiza mutindu ntinu.» **43** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: bubu yayi, nge ke vwanda na munu na paladiso.» **44** Ya lendaka vwanda ngunga ya midi, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi. **45** Ntangu zimbanaka, mpe lele yina ke kabulaka bisika ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole kubanda na zulu tii na yisi. **46** Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Tata, mu me vutula mpeve ya munu na maboko ya nge.» Na manima ya kutuba mutindu yina, yandi kufwaka. **47** Na kutala mambu yina salamaka, mfumu ya binwani ya Loma kembilaka Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka muntu ya kudedama!» **48** Bantu nyonso yina kwizaka kuna, talaka mambu yina salamaka. Na yina, bawu vutukaka na bayinzo ya bawu na kubula ntulu samu na kyadi. **49** Bankundi nyonso ya Yesu, mpe bakento yina landaka yandi katuka Ngalili, vwandaka ya kutelama mwa ntama, mpe vwandaka tala mambu yina vwandaka luta. **50** Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi vwandaka muntu ya Alimate, mbanza ya ba-Zwife, mpe yandi vwandaka na kati ya kimvuka ya luyalu ya bawu. Yandi vwandaka muntu ya mbote mpe ya kudedama yina vwandaka vingila nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi. Yandi ndimaka ve lukanu yina bampangi ya yandi ya kimvuka bakaka, mpe mambu yina bawu salaka. **52** Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu. **53** Na manima ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi, yandi zingaka yawu na lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu yina ba tobolaka na mongo ya matadi. Ba vwandaka me zika ntete ve mvumbi na kati ya ndyamu yina. **54** Ya vwandaka kilumbu ya kukubika Saba, mpe ya bikanaka fyoti samu ti Saba banda. **55** Bakento yina landaka Yesu katuka Ngalili kwendaka kintwadi na Yosefi. Bawu talaka ndyamu, mpe wapi mutindu ba tulaka nzutu ya Yesu. **56** Na manima, bawu vutukaka na bayinzo ya bawu. Bawu kubikaka mafuta mpe mananasi. Na kilumbu ya Saba, bawu pemaka mutindu vwandaka tumisa misiku.

24 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bakento kwendaka na ndyamu, mpe nataka mafuta ya nsunga ya mbote yina ba kubikaka. **2** Bawu talaka ti ba vindumunaka ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu. **3** Bawu kotaka na ndyamu, kasi bawu talaka ve nzutu ya Mfumu Yesu. **4** Mutindu bawu vwandaka na maketi-keti, babakala zole yina lwataka bilele ya kulezima talanaka na ntwala ya bawu. **5** Bawu kumaka na boma, mpe vwandaka tala kaka na ntoto. Babakala yina zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kusosa muntu ya moyo na kati ya bantu ya kufwa? **6** Yandi kele ve awa, kasi yandi me vumbuka na lufwa. Beno bambuka moyo na mambu yina yandi zabisaka beno ntangu yandi vwandaka ntete na Ngalili: **7** “Ba fwana kuyekula Mwana ya Muntu na maboko ya misumuki. Ba ke koma yandi na kulunsi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.”» **8** Na yina, bawu bambukaka moyo na mambu yina Yesu tubaka. **9** Bawu bikaka ndyamu, mpe kwendaka zabisa mambu nyonso yina na bantumwa kumi na mosi, mpe na bilandi nyonso ya nkaka. **10** Ya vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Zane, mpe Maliya mama ya Zaki. Bakento ya nkaka yina vwandaka na bawu zabisaka mpe mutindu mosi na sika ya bantumwa. **11** Bantumwa kanisaka ti mambu yina bakento vwandaka tuba, vwandaka mambu ya buzoba, mpe bawu kwikilaka yawu ve. **12** Kasi Pyele telamaka mpe kimaka mbangu na ndyamu. Yandi kondamaka mpe talaka kaka bitende ya lele. Na manima, yandi vutukaka na yinzo ya yandi, mpe yitukaka mingi na mambu yina salamaka. **13** Kaka na kilumbu yina, bilandi zole vwandaka kwenda na bwala Emayuse. Bwala yina vwandaka ya kukabuka na Yelusalemi keba ve na Basitade makumi sambanu. **14** Bawu vwandaka zonzila mambu nyonso yina salamaka. **15** Ntangu bawu vwandaka zonza mpe solola,

yandi mosi Yesu kwizaka pene-pene ya bawu, mpe tambulaka kintwadi na bawu. **16** Bawu vwandaka tala yandi. Kasi bawu vwandaka lenda ve na kuzaba yandi. **17** Yesu yufulaka bawu: «Wapi dyambu beno ke na kusolola na nzila?» Na kyadi nyonso, bawu telamaka. **18** Mosi na kati ya bawu, Kelopase, zabisaka yandi: «Na bantu nyonso ya Yelusalemi, kaka ni nge zaba ve mambu yina me salama na bilumbu yayi?» **19** Yandi yufulaka bawu: «Wapi mambu yina?» Bawu vutulaka: «Mambu yina me kumina Yesu ya Nazaleti! Yandi vwandaka mumbikudi ya ngolo. Yandi me lakisa yawu na ntwala ya Nzambi mpe ya bantu nyonso na bisalu mpe ndongosolo ya yandi. **20** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bamfumu ya beto yekulaka yandi samu ti ba zengila yandi lufwa, mpe ba komaka yandi na kulunsi. **21** Beto vwandaka na kivuvu ti ni yandi fwanaka kuula bantu ya yinsi ya Isayeli. Kasi ya me kuma, bubu yayi, kilumbu ya tatu katuka mambu yina me salama. **22** Mwa ndambu ya bakento ya nkaka ya kimvuka ya beto me yitukisa beto. Bubu yayi, bawu kwendaka na ndyamu na suka-suka, **23** kasi bawu talaka ve nzutu ya yandi. Bawu vutukaka samu na kuzabisa beto ti bambazi talanaka na bawu, mpe tubilaka bawu ti Yesu kele moyo. **24** Bampangi ya beto ya nkaka kwendaka na ndyamu, mpe talaka mambu nyonso mutindu bakento zabisaka yawu. Bawu talaka ve nzutu ya Yesu.» **25** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno kele bantu ya mayela ve! Beno ke kwikilaka mbangu ve mambu nyonso yina mimbikudi zabisaka! **26** Ya tsyelika, ya fwanaka ti Masiya tala mpasi ya mutindu yina, ntete yandi kuzwa dyaka nkembo ya yandi.» **27** Na manima, Yesu bangulaka bawu mambu nyonso yina sonamaka na Dibuku ya Nzambi samu na yandi, kukatuka mabuku ya Moyize tii na mabuku nyonso ya Mimbikudi. **28** Ntangu bawu kumaka pene-pene ya bwala yina bawu vwandaka kwenda, Yesu salaka mutindu ti yandi zolaka luta bwala yina. **29** Kasi bawu bondilaka yandi na kutuba: «Vwanda na beto awa. Bwisi me yila, mpe mpimpa me banda.» Na yina, yandi kotaka na yinzo samu na kuvwanda na bawu. **30** Yandi vwandaka na mesa kintwadi na bawu. Yandi bakaka dimpa mpe tondaka Nzambi. Na manima, yandi bukunaka yawu mpe pesaka bawu yawu. **31** Na yina, meso ya bawu zibukaka, mpe bawu zabaka yandi. Kasi yandi zimbanaka na ntwala ya bawu. **32** Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Ya tsyelika, bantima ya beto vwandaka mutindu bantima yina ke na kuya tiya ntangu yandi vwandaka zonzila mpe bangudila beto mambu ya Dibuku ya Nzambi na nzila.» **33** Kaka na ntangu yina, bilandi zole telamaka mpe vutukaka na Yelusalemi. Kuna, bawu kutaka bantumwa kumi na mosi ya kuvukana na bampangi ya bawu. **34** Bawu nyonso zabisaka bilandi zole yina: «Ya tsyelika, Mfumu me vumbuka na lufwa! Simoni me tala yandi!» **35** Bilandi zole yina mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina salamaka na nzila, mpe wapi mutindu bawu zabaka Yesu ntangu yandi bukunaka dimpa. **36** Ntangu bawu vwandaka zonzila mambu yina, Yesu yandi mosi talanaka na kati-kati ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Kizunu kuvwanda na beno!» **37** Bawu kumaka na boma ya kulutila samu ti bawu banzaka ti ya vwandaka mukuyu. **38** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki bantima ya beno me kuma kidi-kidi? Samu na yinki beno ke na maketi-keti na kati ya bantima ya beno? **39** Beno tala maboko mpe makulu ya munu. Ya ke munu! Beno simba munu! Mukuyu kele ve na musuni mpe mikwa. Kasi munu, mu kele na yawu mutindu beno ke na kutala.» **40** Na yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe makulu ya yandi. **41** Kasi mutindu bawu vwandaka kwikila ntete ve, samu ti bawu vwandaka ya kufuluka na kyese, mpe ya kuyituka mingi, Yesu yufulaka bawu: «Beno kele awa na kima ya kudya?» **42** Bawu pesaka yandi kibuku ya mbisi ya maza ya kukalinga. **43** Yandi bakaka yawu mpe kudyaka yawu na ntwala ya bawu. **44** Na manima, yandi zabisaka bawu: «Ntangu mu vwandaka ntete na kati ya beno, mu zabisaka beno mutindu yayi: Mambu yina sonamaka samu na munu na kati ya Misiku ya Moyize, dibuku ya Mimbikudi, mpe dibuku ya Mikunga fwana kusalama.» **45** Na yina, yandi pesaka bawu mayela ya kubakula mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi. **46** Yesu zabisaka bawu: «Ba sonikaka mutindu yayi: Masiya fwana kutala mpasi, mpe ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu. **47** Kubanda na Yelusalemi tii na bayinsi nyonso, ba ke longisa bantu na Nkumbu ya yandi ti ba fwana kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu. **48** Beno kele bambangi ya mambu yayi. **49** Munu mosi ke fidisa beno dikabu yina Tata ya munu pesaka nsilulu. Kasi beno fwana kuvwanda na kati ya mbanza tii ntangu lulendo ya mazulu ke kulumuka na beno.» **50** Na manima, Yesu nataka bawu pene-pene ya mbanza Betani. Kuna, yandi nangunaka maboko, mpe sakumunaka bawu. **51** Ntangu yandi vwandaka sakumuna bawu, yandi bikaka bawu, mpe nangukaka na zulu. **52** Bilandi siikaka yandi, mpe vutukaka na Yelusalemi ya kufuluka na kilengi. **53** Ntangu nyonso, bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bawu vwandaka kembila Nzambi.

Yowane

1 Na mbandukulu, ntangu yinza vwandaka ntete ve, Mpova vwandaka. Mpova vwandaka na Nzambi, mpe Mpova vwandaka Nzambi. **2** Na mbandukulu, yandi vwandaka kintwadi na Nzambi. **3** Nzambi yidikaka bima nyonso na lusalusu ya yandi. Nyonso yina Nzambi yidikaka, yandi yidikaka yawu na yandi. **4** Na yandi kele luzingu, mpe luzingu ke pesaka nsemo na bantu. **5** Nsemo ke lezimaka na mpimpa, kasi mpimpa ke ndimaka yawu ve. **6** Nzambi fidisaka muntu, nkumbu ya yandi Yowane. **7** Yandi kwizaka samu na kuvwanda mbangi ya Nsemo, mpe samu ti bantu nyonso kwikila na Nsemo samu na kimbangi ya yandi. **8** Yandi vwandaka ve Nsemo, kasi yandi vwandaka mbangi ya Nsemo. **9** Nsemo yayi vwandaka nsemo ya tsyelika yina kwizaka na yinza samu na kukyenzula bantu nyonso. **10** Mpova vwandaka na yinza, mpe ni na lusalusu ya yandi Nzambi yidikaka yinza, kasi yinza zabaka yandi ve. **11** Yandi kwizaka na sika ya bantu ya yandi, kasi bawu yambaka yandi ve. **12** Kasi na bantu nyonso yina yambaka yandi, mpe kwikilaka na Nkumbu ya yandi, yandi pesaka bawu luve ya kukuma bana ya Nzambi. **13** Bawu butukaka ve samu na bansatu ya nzutu to samu na luzolo ya kento na bakala, kasi samu na luzolo ya Nzambi. **14** Mpova kumaka muntu, mpe zingaka na kati ya beto. Yandi vwandaka ya kufuluka na bumbote mpe na butsyelika. Beto talaka nkembo ya yandi, nkembo yina Tata pesaka na Mwana ya yandi kaka mosi. **15** Yowane vwandaka mbangi ya yandi, mpe zonzaka na bantu: «Beno tala muntu yina mu zonzilaka beno na ngolo nyonso ntangu mu tubaka: Muntu ke kwiza na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu, samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka.» **16** Na bunene ya bumbote ya yandi, yandi ke pesaka beto lusakumunu ya kulutila. **17** Misiku pesamaka na beto na lusalusu ya Moyize, kasi bumbote mpe butsyelika kwizaka na Yesu-Klisto. **18** Ata muntu me talaka Nzambi, kasi Mwana ya yandi kaka mosi yina ke zingaka na sika ya Tata ya yandi, lakisaka beto mutindu Nzambi kele. **19** Bamfumu ya ba-Zwife ya Yelusalemi fidisaka nkonga ya banganga-Nzambi mpe ya ba-Levi na sika ya Yowane samu na kuyufula yandi: «Nge kele nani?» **20** Na kyuvu yina, Yowane mangaka ve na kupesa mvutu. Na ntwala ya bantu nyonso, yandi tubaka: «Mu kele ve Masiya.» **21** Bawu tatamanaka na kuyufula yandi: «Na yina, nge kele nani? Nge ni Eli?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.» Bawu yufulaka dyaka yandi: «Nge ni Mumbikudi yina beto ke na kuvingila?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.» **22** Na yina, bawu tubaka: «Nge kele nani? Beto fwana kupesa mvutu na bantu yina me fidisa beto. Yinki nge ke na kutuba samu na nge mosi?» **23** Yowane pesaka bawu mvutu na mambu yina mumbikudi Esaya tubaka: «Mu kele muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: “Beno sungika nzila ya Mfumu!”» **24** Ndambu ya bantu na kati ya nkonga yina ba fidisaka na sika ya Yowane, vwandaka Ba-Falisye. **25** Ba yufulaka Yowane: «Kana nge kele Masiya ve, to Eli ve, to Mumbikudi ve, samu na yinki nge ke na kubotika?» **26** Yowane vutulaka: «Mu ke na kubotika na maza, kasi na kati ya beno kele na muntu yina beno zaba ve. **27** Yandi ke kwiza na manima ya munu, kasi mu ke ya kulunga ve samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi.» **28** Mambu nyonso yayi lutaka na mbanza Betani, na lweka ya esete ya nzadi ya Yolodani, kisika Yowane vwandaka botika. **29** Kilumbu yina landaka, Yowane talaka Yesu yina vwandaka kwiza na sika ya yandi, mpe tubaka: «Beno tala Dimeme ya Nzambi yina ke katulaka masumu ya yinza. **30** Ni yandi mu zabisaka beno ntangu mu tubaka: Muntu ke kwiza na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu, samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka. **31** Munu mpe, mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, mu kwizaka mpe mu ke na kubotika na maza samu na kuzabisa yandi na bantu ya Isayeli.» **32** Yowane tubaka mpe kimbangi yayi: «Mu me tala Mpeve yina me katuka na zulu, yawu me kulumuka mutindu dibembe mpe me kwiza kutentama na yandi. **33** Mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, Nzambi yina fidisaka munu samu na kubotika na maza zabisaka munu: Nge ke tala mambu yayi: Mpeve ke kulumuka mpe ke tentama na muntu. Ni yandi ke botika na Mpeve ya Longo. **34** Mu me tala na meso ya munu, mpe mu ke na kusala kimbangi ti muntu yayi kele Mwana ya Nzambi.» **35** Kilumbu yina landaka, Yowane vwandaka dyaka na kisika yango na bilandi zole ya yandi, **36** mpe yandi talaka Yesu yina vwandaka luta. Yandi tubaka: «Beno tala Dimeme ya Nzambi.» **37** Ntangu ba kuwaka mambu yina, bilandi zole landaka Yesu. **38** Ntangu Yesu balukaka na manima, mpe talaka ti bawu vwandaka landa yandi, yandi yufulaka bawu: «Yinki beno ke na kusosa?» Bawu vutulaka: «Labi, wapi kisika nge ke vwandaka?» («Labi» zola kutuba «Mulongisi».) **39** Yesu zabisaka bawu: «Beno kwiza, mpe beno ke tala.» Bawu kwendaka mpe talaka kisika yandi vwandaka vwanda. (Ya lendaka vwanda ngunga ya kumi ya suka.) Bawu vwandaka kintwadi na yandi kilumbu nyonso yina. **40** Na kati ya bilandi zole yina kuwaka malongi ya Yowane, mpe landaka Yesu, vwandaka na Andele mpangi ya Simoni Pyele. **41** Yandi kwendaka tala ntete yaya ya yandi Simoni, mpe zabisaka yandi: «Beto me tala Masiya» (Nkumbu ya Masiya zola kutuba «Klisto».) **42** Na manima, Andele nataka yandi na sika ya Yesu. Yesu talaka yandi, mpe tubaka: «Nge kele Simoni, mwana ya Yowane. Katuka ntangu yayi, ba ke bokila nge Sefase» (Nkumbu yayi zola kutuba «Pyele»). **43** Kilumbu yina landaka, Yesu bakaka lukanu ya kukwenda na kizunga ya Ngalili. Yandi bwabanaka Filipe, mpe tubilaka yandi: «Landa munu». **44** (Filipe vwandaka muntu ya Besayida, mbanza ya Andele mpe Pyele.) **45** Na manima, Filipe bwabanaka Natanayele, mpe zabisaka yandi: «Beto me tala muntu yina Moyize zonzilaka na kati ya Misiku, mpe yina mimbikudi zabisaka: Ni Yesu, mwana ya Yosefi ya mbanza Nazaleti.» **46** Natanayele yufulaka yandi: «Na Nazaleti lenda kukatuka mambu ya mbote?» Filipe vutulaka: «Kwiza, mpe nge ke tala.» **47** Ntangu Yesu talaka ti Natanayele vwandaka kwiza na sika ya yandi, yandi tubaka: «Beno tala muntu ya tsyelika ya Isayeli. Ata dyambu ya luvunu kele na yandi.» **48** Natanayele yufulaka Yesu: «Wapi mutindu nge me zaba munu?» Yesu vutulaka: «Ntete Filipe bokila nge, mu talaka nge ntangu nge vwandaka na yisi ya yinti ya fike.» **49** Na yina, Natanayele tubaka: «Mulongisi, nge kele Mwana ya Nzambi! Nge kele Ntinu ya Isayeli!» **50** Yesu vutulaka: «Nge me kwikila, samu ti mu me tubila nge ti mu talaka nge na yisi ya yinti ya fike? Nge ke tala mambu ya nene ya kulutila yayi. **51** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke tala zulu ya kuzibuka, mpe bambazi ya Nzambi yina ke yuluka mpe ke kulumuka na sika ya Mwana ya Muntu.»

2 Bilumbu zole lutaka, makwela salamaka na mbanza Kaana ya Ngalili. Mama ya Yesu vwandaka kuna. **2** Na makwela yango, ba bokilaka mpe Yesu na bilandi ya yandi. **3** Ntangu vinu manisaka, mama ya Yesu zabisaka yandi: «Ba ke dyaka ve na vinu.» **4** Yesu vutulaka: «Mama, yinki nge ke na kusosa na munu? Ngunga ya munu me lunga ntete ve.» **5** Na yina, mama ya Yesu tubaka na bisadi: «Beno sala mambu nyonso yina yandi ke zabisa beno.» **6** Na kisika yina, ya vwandaka na mayuki sambanu ya nene yina ba yidikaka na ditadi. Konso

diyuki lendaka kota Basenise zole to tatu. Ba-Zwife vwandaka sadila yawu samu na kuvedisa nzutu, mutindu vwandaka kifu ya bawu. **7** Yesu tubaka na bisadi: «Beno fulusa banzungu yayi na maza.» Bawu fulusaka yawu mbote. **8** Na manima, yandi zabisaka bawu: «Beno baka yawu, mpe beno nata yawu na mfumu ya makwela.» Bawu natinaka yandi yawu. **9** Mfumu ya makwela kunwaka maza yina Yesu kitulaka na vinu. Yandi zabaka ve kisika yawu katukaka, kasi bisadi yina bakaka yawu na banzungu zabaka. Na yina, yandi bokilaka kikwedi, **10** mpe tubilaka yandi: «Konso muntu ke kabulaka ntete vinu ya mbote, mpe vinu ya mwa yimbi ntangu bantu me kunwa mingi. Kasi nge me bumba vinu ya mbote tii na ntangu yayi!» **11** Yayi ni kidimbu ya ntete yina Yesu salaka. Yandi salaka yawu na mbanza Kaana ya Ngalili. Na kusala yawu, Yesu lakisaka nkembo ya yandi, mpe bilandi ya yandi kwikilaka yandi. **12** Na manima ya mambu yayi, Yesu kwendaka na mbanza Kapenawume, kintwadi na mama, bampangi, mpe bilandi ya yandi. Bawu vwandaka kaka mwa bilumbu kuna. **13** Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene, mpe Yesu kwendaka na Yelusalemi. **14** Na Yinzo ya Nzambi, yandi talaka bantu yina vwandaka tekisa bangombe, mameme, mpe mabembe. Yandi talaka mpe bisobisi-mbongo ya kuvwanda na bamesa ya bawu. **15** Na yina, yandi bakaka basinga, mpe yidikaka kikoti. Yandi bingisaka bawu nyonso, na mameme mpe bangombe ya bawu. Yandi mwangisaka bapata mpe bwisaka bamesa ya bisobisi-mbongo. **16** Yandi tubaka na bitekisi-mabembe: «Beno katula yawu awa. Beno bika na kusala Yinzo ya Tata ya munu yinzo ya mumbungu.» **17** Na yina, bilandi bambukaka moyo na mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: «Tata Nzambi, luzolo ya munu samu na Yinzo ya nge ke yokaka munu mutindu tiya.» **18** Kasi ba-Zwife yufulaka yandi: «Wapi kidimbu nge lenda kusala samu na kulakisa ti nge ke na luve ya kusala mambu ya mutindu yayi?» **19** Yesu vutulaka: «Beno mwangisa Yinzo yayi ya Nzambi, mpe mu ke tunga yawu na bilumbu tatu.» **20** Na yina, bawu tubilaka yandi: «Bayina tungaka yawu salaka bamvula makumi yiya na sambanu samu na kumanisa yawu, kasi nge ke tunga yawu na bilumbu tatu!» **21** Yinzo ya Nzambi yina Yesu vwandaka zonzila vwandaka nzutu ya yandi. **22** Ntangu Yesu vumbukaka na lufwa, bilandi ya yandi bambukaka moyo na mambu yina yandi tubaka. Na yina, bawu kwikilaka na Dibuku ya Nzambi mpe na mambu yina Yesu vwandaka me zabisa bawu. **23** Ntangu Yesu vwandaka na Yelusalemi na mukembo ya Paki, bantu mingi kwikilaka yandi na kutala bidimbu yina yandi vwandaka sala. **24** Kasi Yesu vwandaka ve na kivuvu na bawu, samu ti yandi zabaka bawu nyonso. **25** Yandi vwandaka ve na nsatu ti ba zabisa yandi mutindu muntu kele, samu ti yandi zabaka nyonso yina ke na ntima ya muntu.

3 Ya vwandaka na mfumu mosi ya ba-Zwife, nkumbu ya yandi Nikodeme. Yandi vwandaka na kati ya kimvuka ya ba-Falisye. **2** Yandi kwizaka tala Yesu na mpimpa, mpe zabisaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti ni Nzambi me fidisa nge samu na kulongisa beto, samu ti ata muntu lenda kusala bidimbu yina nge ke na kusala kana Nzambi kele na yandi ve.» **3** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata muntu lenda kutala Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka dyaka ve.» **4** Nikodeme yufulaka Yesu: «Wapi mutindu muntu lenda kubutuka kana yandi me kuma kiboba? Yandi lenda kuvutuka ve na kivumu ya mama ya yandi mpe kubutuka!» **5** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata muntu lenda kukota na Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka ve na maza mpe na Mpeve. **6** Muntu ke butaka muntu. Kasi Mpeve ke butaka mpeve. **7** Na yina, kuyituka ve samu ti mu me tubila nge: “Nge fwana kubutuka dyaka.” **8** Mupepe ke fulaka kisika ni kisika yawu ke zolaka, mpe nge ke kuwaka makelele ya yawu. Kasi nge ke zabaka ve wapi kisika yawu ke katukaka, to wapi kisika yawu ke kwendaka. Yawu kele mutindu mosi mpe na muntu yina ke ya kubutuka na Mpeve.» **9** Nikodeme yufulaka dyaka: «Wapi mutindu yawu lenda kusalama?» **10** Yesu vutulaka: «Nge kele mulongisi ya Misiku na yinsi ya Isayeli, mpe nge zaba yawu ve? **11** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Beto ke na kuzonzila mambu yina beto zaba, mpe beto ke na kuzabisa mambu yina beto talaka. Kasi beno ke na kundima ve kimbangi ya beto. **12** Kana beno ke na kukwikila munu ve ntangu mu ke na kuzabisa beno mambu ya yinza, wapi mutindu beno ke kwikila munu ntangu mu ke zabisa beno mambu ya mazulu? **13** Ata muntu me kwendaka na mazulu, kaka ni Mwana ya Muntu yina katukaka kisika kele Nzambi.» **14** Mutindu Moyize zangulaka nyoka na yinti na yinsi ya kuyuma, ni mutindu yina mpe, ba ke zangula Mwana ya Muntu, **15** samu ti bantu nyonso yina ke sala kiminu na yandi kuzwa luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **16** Ya tsyelika, Nzambi zolaka mingi bantu. Ni yawu yina, yandi fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi, samu ti konso muntu yina ke kwikila yandi kufwa ve, kasi kuzwa luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **17** «Nzambi fidisaka Mwana ya yandi na yinza samu na kufundisa bantu ve, kasi samu na kuvuukisa bawu. **18** Muntu yina ke na kusala kiminu na yandi ke kuzwa ve kitumbu. Kasi muntu yina ke na kukwikila yandi ve me kuzwaka kitumbu, samu ti yandi me sala ve kiminu na Mwana kaka mosi ya Nzambi. **19** Yayi kele mambu yina ke nataka lufundusu: Nsemo kwizaka na yinza, kasi bantu zolaka mingi mpimpa kulutila nsemo samu na mavanga ya yimbi ya bawu. **20** Konso muntu yina ke salaka mambu ya yimbi ke zolaka ve nsemo. Yandi ke mangaka na kukwiza na sika ya nsemo, samu ti mavanga ya yimbi ya yandi talana ve. **21** Kasi, muntu yina ke sadilaka butsyelika ke kwizaka na sika ya nsemo, samu ti nsemo lakisa ti yandi ke tumamaka na Nzambi.» **22** Na manima, Yesu mpe bilandi ya yandi kwendaka na kizunga ya Zude. Kuna, yandi lutisaka mwa bilumbu na bawu, mpe yandi vwandaka botika bantu. **23** Yowane mpe vwandaka botika bantu na bwala Enone yina kele pene-pene na bwala Salime, samu ti maza vwandaka mingi na kisika yina. Bantu vwandaka kwenda na sika ya Yowane samu na kubotama. **24** Na ntangu yina, ba vwandaka me tula ntete ve Yowane na boloko. **25** Ndambu ya bilandi ya Yowane kuzwaka kimoko na Zwife mosi na mambu yina me tala mutindu ya kuvedisa nzutu. **26** Bawu kwendaka na sika ya Yowane, mpe zabisaka yandi: «Mulongisi, nge ke na kubambuka moyo na muntu yina vwandaka na nge na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, mpe yina nge salaka kimbangi? Ntangu yayi, yandi ke na kubotika, mpe bantu nyonso ke na kukwenda na sika ya yandi.» **27** Yowane vutulaka: «Muntu lenda kuzwa kima ve kana Nzambi me pesa yandi yawu ve. **28** Beno lenda kusala kimbangi ya munu ti konso ntangu, mu vwandaka tuba: Mu kele ve Masiya, kasi mu kele muntu yina ba fidisaka ntete yandi kwiza. **29** «Na mukembo ya makwela, muntu yina ke kwelaka kento ni yandi bakala ya kento yina. Ndiku ya bakala kele pene-pene na bakala, mpe ke na kuwa yandi. Yandi ke na nsayi mingi na kuwa ndinga ya yandi. Ni mutindu yina mu ke na nsayi, mpe ntangu yayi, yawu kele ya kulutila. **30** Yandi fwana kuzanguka, mpe mu fwana kukuluka. **31** «Muntu yina me katuka na zulu me lutila bantu nyonso mfunu. Kasi muntu yina me butuka awa na ntoto kele muntu ya yinza yayi, mpe ke zonzilaka mambu ya yinza yayi. Muntu yina me katuka na zulu me lutila bantu nyonso mfunu. **32** Yandi ke salaka kimbangi na mambu yina yandi talaka mpe kuwaka, kasi bantu ke na

kundima yawu ve. **33** Muntu yina ke na kundima kimbangi ya yandi ke na kulakisa ti Nzambi ke tubaka butsyelika. **34** Muntu yina Nzambi fidisaka ke tubaka mambu ya Nzambi, samu ti Nzambi pesaka yandi Mpeve ya kufuluka. **35** Tata ke zolaka Mwana ya yandi, mpe tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi. **36** Muntu yina ke na kukwikila Mwana ya Nzambi ke na luzingu ya seko. Muntu yina ke na kukwikila yandi ve ke kuzwa luzingu ve, kasi Nzambi ke vwanda na nkele na yandi.» **(aiōnios g166)**

4 Ba-Falisye kuwaka ti Yesu vwandaka lutila Yowane na kuzwa mpe kubotika bantu. **2** (Na kutala mbote, Yesu vwandaka botika ve, kasi ni bilandi ya yandi.) **3** Ntangu Yesu kuwaka mambu yayi yina bantu vwandaka tuba, yandi bikaka Zude, mpe vutukaka na Ngalili. **4** Samu na kukuma na Ngalili, yandi fwanaka lutila na Samaliya. **5** Yandi kumaka na mbanza Sisale na Samaliya, pene-pene na bilanga yina Yakobi pesaka na mwana ya yandi Yosefi. **6** Ni kuna vwandaka dibulu ya maza ya Yakobi. Yesu vwandaka me lemba samu na nzyetolo, mpe vwandaka pema pene-pene ya dibulu. Ya lendaka vwanda ngunga ya midi. **7** Kento mosi ya Samaliya kwizaka samu na kuteka maza, mpe Yesu tubilaka yandi: «Pesa munu maza ya kunwa.» **8** (Bilandi ya yandi vwandaka me kwenda na mbanza samu na kusumba madya.) **9** Kasi kento ya Samaliya vutulaka: «Nge kele Zwife, mpe mu kele mu-Samaliya. Wapi mutindu nge ke na kulomba munu maza?» (Ba-Zwife vwandaka ve na kintwadi na bantu ya Samaliya.) **10** Yesu tubaka: «Kana nge zabaka dikabu ya Nzambi, mpe nani kele muntu yina ke na kulomba nge maza ya kunwa, ni nge zolaka lomba yandi yawu, mpe yandi zolaka pesa nge maza yina ke pesaka luzingu.» **11** Kento zonzaka: «Mfumu, nge kele ata na kantini samu na kuteka maza, mpe dibulu yayi kele yinda. Na yina, wapi mutindu nge ke kuzwa maza yango yina ke pesaka luzingu? **12** Nkooko ya beto Yakobi pesaka beto dibulu yayi, mpe yandi mosi, na bana ya yandi, mpe bibulu ya yandi kunwaka maza yayi. Nge zola kutuba ti nge me lutila yandi mfunu?» **13** Yesu vutulaka: «Konso muntu yina ke kunwa maza yayi ke kuzwa dyaka nsatu ya maza. **14** Kasi muntu yina ke kunwa maza yina mu ke pesa ke kuzwa dyaka ve nsatu ya maza. Maza yina mu ke pesa ke kuma na yandi mukelo yina ke pesa luzingu ya seko.» **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Na yina, kento tubaka: «Mfumu, pesa munu maza yango, samu ti mu vwanda dyaka ve na nsatu ya kunwa maza, mpe mu kwiza dyaka ve kuteka maza awa.» **16** Yesu tubilaka yandi: «Kwenda bokila bakala ya nge, mpe beno kwiza awa.» **17** Kento vutulaka: «Mu kele ve na bakala.» Yesu tubaka dyaka: «Nge me zonza butsyelika na kutuba ti nge kele ve na bakala, **18** samu ti nge kwelaka bambala tanu, mpe bakala yina ke na nge ntangu yayi kele ve bakala ya nge. Na yina, nge me tubila munu butsyelika.» **19** Kento tubaka: «Mfumu, mu ke na kutala ti nge kele mumbikudi. **20** Bankooko ya beto vwandaka sambila Nzambi na mongo yayi. Kasi beno ba-Zwife, beno ke tubaka ti kisika ya kusambila Nzambi kele na Yelusalemi.» **21** Yesu zabisaka yandi: «Kwikila munu. Bilumbu ke kwiza ntangu bantu ke sambila dyaka ve Tata ata na mongo yayi, to na Yelusalemi. **22** Beno bantu ya Samaliya, beno zaba ve nani beno ke sambilaka. Kasi beto ba-Zwife, beto zaba nani beto ke sambilaka, samu ti mpulusu ke katukaka na ba-Zwife. **23** Kasi ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu misambidi ya tsyelika ke sambila Nzambi na kimpeve mpe na butsyelika. Ni misambidi ya mutindu yina Tata ke sosaka. **24** Nzambi kele Mpeve, mpe ya me fwana ti bayina ke na kusambila yandi, sambila yandi na kimpeve mpe na butsyelika.» **25** Kento tubilaka dyaka Yesu: «Mu zaba ti Masiya, muntu yina ba ke bokilaka Klisto ke kwiza, mpe ti ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zabisa beto mambu nyonso.» **26** Yesu vutulaka: «Ni munu, muntu yina ke na kuzonza na nge.» **27** Na ntangu yina, bilandi kumaka na kisika yina vwandaka Yesu na kento yina. Bawu yitukaka mingi na kutala ti Yesu vwandaka zonza na kento. Kasi, ata kilandi yufulaka: «Wapi mambu nge ke na kuyufula yandi?» To «Samu na yinki nge ke na kuzonzisa kento yayi?» **28** Kento bikaka diyuki ya yandi kuna. Yandi vutukaka na mbanza, mpe tubaka na bantu: **29** «Beno kwiza kutala muntu yina me zabisa munu mambu nyonso yina mu salaka. Yandi lenda kuvwanda Masiya?» **30** Na yina, bantu basikaka na mbanza samu na kukwiza na kisika yina Yesu vwandaka. **31** Na ntangu yina, bilandi vwandaka kwamisa Yesu: «Mulongisi, kudya!» **32** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu kele na madya yina beno zaba ve.» **33** Na yina, bilandi vwandaka yufula bawu na bawu: «Ya lenda kuvwanda na muntu yina me natina yandi madya?» **34** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Madya ya munu, ni kusala luzolo ya Nzambi yina fidisaka munu, mpe kumanisa mbote kisalu ya yandi. **35** Beno ke tubaka: Bangonda yiya fwana kuluta ntete na kukuma na ntangu ya kuyonzika bambuma. Kasi mu ke na kutubila beno: Beno zibula meso, mpe beno tala bilanga. Bambuma me yela mpe ntangu ya kubuka me kuma. **36** Muntu yina me buka yawu me kuzwa yimeni difuta ya yandi, mpe yandi me yonzika bambuma samu na luzingu ya mankululu. Na yina, kikuni na kiyonziki ke na kuyangalala kintwadi.» **(aiōnios g166)** **37** Kingana yayi kele ya tsyelika: «"Muntu ya nkaka ke kunaka, mpe muntu ya nkaka ke yonzikaka." **38** Mutindu mosi, mu fidisaka beno samu na kuyonzika na bilanga yina bantu ya nkaka salaka. Bantu ya nkaka salaka, kasi beno me kuzwa ndandu na kisalu ya bawu.» **39** Bantu mingi ya mbanza yina kwikilaka Yesu samu na kimbangi yina kento salaka: «Yandi me zabisa munu mambu nyonso yina mu salaka.» **40** Ntangu bantu ya Samaliya kwizaka na sika ya Yesu, bawu lombaka yandi na kuvwanda kintwadi na bawu, mpe yandi lutisaka bilumbu zole kuna. **41** Bantu lutilaka dyaka mingi na kukwikila Yesu samu na mambu yina yandi vwandaka zonza. **42** Bawu tubaka na kento yina: «Beto ke na kukwikila yandi, kaka ve samu na mambu yina nge me zabisa beto, kasi beto mosi me kuwa mambu yina yandi me zonza, mpe beto me zaba ti ya tsyelika, yandi kele Muvuukisi ya bantu.» **43** Na manima ya bilumbu zole yina, Yesu bikaka mbanza yina, mpe kwendaka na Ngalili, **44** samu ti yandi mosi vwandaka me zonza: «Ba ke zitisaka ve mumbikudi na mbanza ya yandi.» **45** Ntangu yandi kumaka na Ngalili, bantu yambaka yandi mbote, samu ti bawu mpe vwandaka na Yelusalemi na mukembo ya Paki. Bawu vwandaka me tala bimangu nyonso yina yandi vwandaka me sala kuna. **46** Na manima, yandi vutukaka na mbanza Kaana na Ngalili, kisika yandi kitulaka maza na vinu. Kalaka ya luyalu vwandaka kuna. Mwana ya yandi ya bakala vwandaka na kimbevo kuna na mbanza Kapenawume. **47** Ntangu yandi kuwaka ti Yesu bikaka Zude samu na kukwiza na Ngalili, yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe lombaka yandi na kwiza kubelusa mwana ya yandi yina vwandaka pene-pene na lufwa. **48** Yesu zabisaka yandi: «Kana beno tala ve bidimbu mpe mambu ya ngitukulu, beno lenda kukwikila ve.» **49** Kasi kalaka ya luyalu vwandaka tatamana, mpe tubaka: «Mfumu, kwiza na yinzo ya munu ntete mwana ya munu kufwa.» **50** Yesu zabisaka yandi: «Vutuka na yinzo. Mwana ya nge kele moyo.» Bakala yina kwikilaka na mambu yina Yesu zabisaka yandi, mpe vutukaka na yinzo ya yandi. **51** Na nzila, ntangu yandi vwandaka vutuka na yinzo, bisadi ya yandi kwizaka bwabana yandi, mpe tubaka: «Mwana

ya nge kele moyo.» **52** Yandi yufulaka bawu: «Na wapi ngunga mwana belukaka?» Bisadi vutulaka: «Dibawu manisaka yandi mazono na ngunga ya ntete ya manima ya midi.» **53** Na yina, tata ya mwana bambukaka moyo ti ni na ngunga yina Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya nge kele moyo.» Katuka ntangu yina, yandi mpe dikanda ya yandi nyonso kwikilaka. **54** Yayi ni kidimbu ya zole yina Yesu salaka na Ngalili, ntangu yandi katukaka na Zude.

5 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu kwendaka na Yelusalemi samu na mukembo mosi ya ba-Zwife. **2** Pene-pene na mwelo ya mbanza, mwelo ya Mameme, vwandaka na kizinga yina ba vwandaka bokila Betesada na ndinga ya ba-Ebeleyo. Yawu vwandaka na misampa tanu ya yinda. **3** Bambevo mingi vwandaka ya kulala na kati ya misampa yina: bampofo, bikata mpe bantu ya bifuuma. [Bawu vwandaka vingila ti maza ningana, **4** samu ti konso ntangu, mbazi ya Mfumu vwandaka kulumuka na kizinga yina, mpe vwandaka ningisa maza. Na yina, mbevo ya ntete yina vwandaka kota na manima ya kuningana ya maza vwandaka beluka na kimbevo ni kimbevo yina vwandaka na yandi.] **5** Ya vwandaka kuna na muntu yina vwandaka kikata katuka bamvula makumi tatu na nana. **6** Yesu talaka yandi ya kulala. Yandi zabaka ti yandi vwandaka mutindu yina katuka ntama. Yesu yufulaka yandi: «Nge zola kubeluka?» **7** Mbevo vutulaka: «Mfumu, mu ke na muntu ve yina lenda kukotisa munu na kizinga ntangu maza ke bandaka na kuningana. Ntangu mu ke sosaka na kukota, muntu ya nkaka ke tekilaka munu.» **8** Yesu zabisaka yandi: «Telama! Baka nkwala ya nge, mpe tambula.» **9** Kaka na ntangu yina, muntu yango belukaka. Yandi bakaka nkwala ya yandi, mpe tambulaka. Mambu yayi salamaka na kilumbu ya saba. **10** Na yina, bamfumu ya ba-Zwife bokilaka muntu yina Yesu belusaka. Bawu zabisaka yandi: «Ya kele kilumbu ya saba, mpe nge kele ve na muswa ya kunata nkwala ya nge.» **11** Kasi yandi vutulaka: «Muntu yina me belusa munu me tubila munu: Baka nkwala ya nge, mpe tambula.» **12** Bawu yufulaka yandi: «Nani me zabisa nge: Baka nkwala ya nge, mpe tambula?» **13** Kasi muntu yina belukaka zabaka ve nani belusaka yandi. Yesu vwandaka me kota na nkonga mpe vwandaka talana dyaka ve. **14** Na manima, Yesu bwabanaka muntu yango na Yinzo ya Nzambi, mpe zabisaka yandi: «Tala! Nge me beluka. Kusumuka dyaka ve, samu ti dyambu ya kulutila yimbi kumina nge ve.» **15** Na yina, muntu yango kwendaka zabisa na bamfumu ya ba-Zwife ti ni Yesu belusaka yandi. **16** Na yina, ba-Zwife bandaka na kukwamisa Yesu, samu ti yandi belusaka muntu na kilumbu ya saba. **17** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Tata ya munu ke na kusala tii ntangu yayi. Munu mpe, mu ke na kusala.» **18** Ntangu ba-Zwife kuwaka mutindu yina, ba vwandaka sosa ya kulutila na kufwa Yesu kaka ve, samu ti Yesu vwandaka zitisa ve kilumbu ya saba, kasi mpe samu ti yandi tubaka ti Nzambi kele Tata ya yandi. Na yina, yandi vwandaka lakisa ti yandi kele mutindu mosi na Nzambi. **19** Yesu tubilaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mwana ya Nzambi lenda kusala kima ve na ngolo ya yandi mosi. Yandi ke salaka kaka mambu yina yandi ke talaka na sika ya Tata yandi, samu ti mambu nyonso yina Tata ke salaka, Mwana mpe ke salaka yawu. **20** Tata ke zolaka Mwana, mpe ke lakisaka yandi mambu nyonso yina yandi ke salaka. Tata ke lakisa yandi bisalu ya kulutila nene, samu ti beno yituka. **21** Mutindu Tata ke vumbulaka bantu ya kufwa, mpe ke pesaka bawu luzingu, ni mutindu yina mpe, Mwana ke pesaka luzingu na konso muntu yina yandi zola. **22** Tata ke fundisaka muntu ve, kasi yandi pesaka Mwana lutumu nyonso ya kufundisa, **23** samu ti bantu nyonso zitisa Mwana mutindu bawu ke zitisaka Tata. Muntu yina ke na kuzitisa ve Mwana ke na kuzitisa ve Tata yina fidisaka Mwana. **24** «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke kwikilaka Tata yina fidisaka munu ke na luzingu ya seko. Yandi ke funduswa ve, kasi yandi me katuka yimeni na lufwa ya kimpeve samu na kuzwa luzingu. **(aiōnios g166)** **25** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu bantu ya kufwa na kimpeve ke kuwa ndinga ya Mwana ya Nzambi, mpe bayina ke kuwa yawu, ke zinga. **26** «Mutindu Tata ke na lulendo ya kupesa luzingu, ni mutindu yina mpe, Mwana ke na lulendo ya kupesa luzingu, samu ti Tata ya yandi pesaka yandi yawu. **27** Tata pesaka Mwana lutumu ya kufundisa bantu, samu ti yandi kele Mwana ya Muntu. **28** Beno yituka ve samu na yawu. Ngunga me kuma pene-pene ntangu bantu nyonso na bandyamu ke kuwa ndinga ya Mwana ya Muntu, **29** mpe ke vumbuka na lufwa. Bayina salaka mambu ya mbote ke vumbuka na lufwa samu na kuzwa luzingu, mpe bayina salaka mambu ya yimbi ke vumbuka na lufwa samu na lufundusu. **30** Mu lenda kusala kima ve na lulendo ya munu mosi. Mu ke na kufundisa mutindu Tata ke na kuzabisa munu, mpe lufundusu ya munu kele ya kulunga, samu ti mu ke na kusala ve mambu na luzolo ya munu, kasi na luzolo ya Nzambi yina fidisaka munu.» **31** «Kana mu kele mbangi ya munu mosi, kimbangi ya munu kele ya kufwanana ve. **32** Kasi muntu ya nkaka kele mbangi ya munu, mpe mu zaba ti kimbangi ya yandi kele ya tsyelika. **33** Beno fidisaka bantu na sika ya Yowane, mpe Yowane tubaka kimbangi ya tsyelika. **34** Mu kele ve na nsatu ya kimbangi ya muntu. Kasi mu ke na kuzonzila yawu, samu ti beno vuuka. **35** Yowane vwandaka mutindu mwinda ya kunama yina bantu nyonso lenda kutala, mpe beno zolaka na kuyangalala na nsemo ya yandi kaka mwa ntangu. **36** «Kasi mu ke na kimbangi ya kulutila nene na yina ya Yowane: Bisalu yina Tata pesaka munu na kusala, ni yina mu ke na kusala, mpe yawu ke na kulakisa ti Tata fidisaka munu. **37** Tata yina fidisaka munu tubaka kimbangi ya munu. Kasi beno me kuwaka ntete ve ndinga ya yandi, mpe me talaka ntete ve kizizi ya yandi. **38** Beno ke ndimaka ve mambu ya yandi, samu ti beno ke kwikilaka ve na muntu yina yandi fidisaka. **39** Beno ke longokaka Dibuku ya Nzambi, samu ti beno ke kanisaka ti yawu ke pesa beno luzingu ya seko. Ni yawu ke salaka kimbangi ya munu. **(aiōnios g166)** **40** Kasi beno ke na kuzola ve na kukwiza na sika ya munu samu na kuzwa luzingu. **41** «Nkembo ya munu ke katukaka ve na sika ya bantu. **42** Kasi mu zaba beno: Beno ke zolaka ve Nzambi na bantima ya beno. **43** Mu me kwiza na Nkumbu ya Tata ya munu, mpe beno ke na kuyamba munu ve. Kasi, kana muntu ya nkaka kwiza na nkumbu ya yandi mosi, beno ke yamba yandi. **44** Wapi mutindu beno ke lenda na kukwikila? Beno ke sosaka kaka ti bampangi zonza mambu ya mbote na banzutu ya beno, kasi beno ke sosaka ve ti yandi mosi Nzambi zonza mambu ya mbote na banzutu ya beno. **45** «Beno kanisa ve ti mu ke funda beno na sika ya Tata. Muntu yina ke funda beno ni Moyize yina beno salaka kiminu. **46** Ya tsyelika, kana beno kwikilaka Moyize, beno zolaka kwikila munu mpe, samu ti mambu yina yandi sonikaka me tadila munu. **47** Kasi, kana beno ke na kukwikila ve na mambu yina Moyize sonikaka, wapi mutindu beno lenda kukwikila na mambu yina mu ke na kuzonza?»

6 Na manima, Yesu kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga ya Ngalili (Ya kele dyanga ya Tibelyade). **2** Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi, samu ti bawu vwandaka tala bidimbu yina yandi vwandaka sala na kubelusa bambevo.

3 Yesu yulukaka na mongo, mpe vwandaka kuna na bilandi ya yandi. **4** (Paki, mukembo ya ba-Zwife, vwandaka kuma pene-pene). **5** Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka kwiza na sika ya yandi, yandi yufulaka Filipe: «Wapi sika beto lenda sumba mampa, samu na kudikisa bantu yayi?» **6** (Yesu zabaka yinki yandi zolaka sala. Kasi yandi yufulaka kyuvu yayi samu na kutonta Filipe.) **7** Na yina, Filipe vutulaka: «Ata ti beto sumba mampa ya Badenalya bankama zole, konso muntu ke kuzwa ve kibuku ya dimpa.» **8** Kilandi ya nkaka, Andele leki ya Simoni Pyele, tubaka: **9** «Ya kele awa na ditoko mosi yina ke na mampa tanu ya oloze na bambisi zole. Kasi yawu lenda kulunga ata fyoti, samu ti bantu me lutila mingi.» **10** Yesu tubaka: «Beno vwandisa bawu.» Kisika yina vwandaka na matiti mingi. Bantu nyonso vwandaka na ntoto. Lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka vwanda mafunda tanu. **11** Na yina, Yesu bakaka mampa. Yandi tondaka Nzambi, mpe kabulaka yawu na bantu yina vwandaka kuna. Yandi bakaka mpe bambisi, mpe kabulaka bawu. Yandi pesaka bawu yawu mutindu konso muntu vwandaka zola. **12** Ntangu bawu nyonso yukutaka, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno lokota bibuku yina me bikana samu ti yawu kubeba ve.» **13** Bawu lokotaka yawu, mpe fulusaka bitunga kumi na zole na bibuku ya mampa yina bikanaka na mampa tanu ya oloze yina bantu kudyaka. **14** Ntangu bantu talaka kidimbu yina Yesu vwandaka me sala, bawu tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi ke Mumbikudi yina fwanaka kwiza na yinza.» **15** Mutindu Yesu zabaka ti bantu zolaka kwiza kubaka yandi na ngolo samu na kusala yandi ntinu, yandi kabukaka dyaka na bawu, mpe kwendaka yandi mosi na mongo. **16** Ntangu mpimpa kumaka, bilandi ya yandi kulumukaka na kumu ya dyanga. **17** Bawu kotaka na bwatu samu na kukwenda na mbanza Kapenawume na lweka ya nkaka ya dyanga. Ya vwandaka me kuma mpimpa, mpe Yesu vwandaka ntete ve kintwadi na bawu. **18** Mupepe ya ngolo vwandaka fula mpe vwandaka nanguna maza ya dyanga. **19** Ntangu bawu vwandaka me sala Basitade makumi zole na tanu to makumi tatu, bawu talaka Yesu yina vwandaka kwiza na sika ya bawu na kutambula na zulu ya maza, mpe boma kumaka na bawu. **20** Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beno tala boma ve! Ya kele munu.» **21** Na yina, bawu zolaka kotisa yandi na bwatu. Kasi, kaka na ntangu yina, bawu kumaka na kisika yina bawu vwandaka kwenda. **22** Na kilumbu yina landaka, nkonga ya bantu yina bikanaka na simu ya nkaka ya dyanga zabaka ti kaka bwatu mosi vwandaka kuna kilumbu yina lutaka. Ba zabaka mpe ti Yesu kwendaka ve kintwadi na bilandi ya yandi, kasi bilandi kwendaka bawu mosi. **23** Babwatu ya nkaka yina vwandaka me katuka na mbanza Tibeyale kumaka na kisika yina bantu kudyaka mampa na manima ya lusambulu ya matondo yina Mfumu Yesu salaka. **24** Ntangu bantu talaka ti Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka ve kuna, bawu kotaka na babwatu, mpe kwendaka na mbanza Kapenawume samu na kusosa Yesu. **25** Bawu talaka yandi na simu ya nkaka ya dyanga, mpe yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu nge kumaka awa?» **26** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Beno ke na kusosa munu, samu ti beno kudyaka mampa, mpe beno yukutaka, kasi ve samu ti beno me bakula nsasa ya bidimbu ya munu. **27** Beno sala ve samu na madya yina ke bebaka, kasi beno sala samu na madya yina ke vwanda tii na luzingu ya seko. Ni Mwana ya Muntu ke pesa beno madya yina, samu ti Tata Nzambi lakisaka na pwelele nyonso ti ni yandi, yandi soolaka.» **(aiōnios g166)** **28** Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki beto fwana kusala samu na kusala bisalu yina Nzambi ke zolaka?» **29** Yesu vutulaka: «Kisalu yina Nzambi ke zolaka ti beno sala ni kukwikila muntu yina yandi fidisaka.» **30** Na yina, bawu zabisaka yandi: «Wapi kidimbu nge ke lakisa beto samu ti beto kwikila nge? Yinki nge ke sala? **31** Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto kudyaka madya yina ba ke bokilaka mane, mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: "Yandi pesaka bawu mampa yina katukaka na zulu."» **32** Kasi Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ni Moyize ve pesaka beno dimpa yina katukaka na zulu, kasi ni Tata ya munu ke pesaka beno dimpa ya tsyelika yina ke katukaka na zulu. **33** Dimpa ya Nzambi, ni yina katukaka na zulu, mpe yina ke pesaka luzingu na bantu nyonso.» **34** Na yina, bawu tubaka: «Mfumu, pesa beto dimpa yina ntangu nyonso.» **35** Yesu zabisaka bawu: «Mu kele dimpa yina ke pesaka luzingu. Muntu yina ke kwiza na sika ya munu ke vwanda dyaka ve na nsatu, mpe muntu yina ke kwikila munu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya maza. **36** Kasi, mu me tubilaka beno yawu: Beno me tala, kasi beno ke na kukwikila ve. **37** «Bantu nyonso yina Tata ke na kupesa munu ke kwiza na sika ya munu, mpe mu ke bingisa ve muntu yina ke kwiza na sika ya munu. **38** Mu katukaka na zulu samu na kusala luzolo ya Tata yina fidisaka munu, kasi luzolo ya munu mosi ve. **39** Luzolo ya Tata yina fidisaka munu kele ti mu zimbisa muntu ve na bayina nyonso yandi pesaka munu, kasi mu vumbula bawu na lufwa na kilumbu ya nsuka. **40** Ya tsyelika, luzolo ya Tata ya munu kele ti konso muntu yina ke na kutala Mwana ya Nzambi, mpe ke na kukwikila yandi, kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa.» **(aiōnios g166)** **41** Na yina, ba-Zwife bandaka na kunyunguta, samu ti Yesu tubaka: «Mu kele dimpa yina katukaka na zulu.» **42** Bawu vwandaka tuba: «Bakala yayi kele Yesu, mwana ya Yosefi. Beto zaba tata mpe mama ya yandi. Wapi mutindu yandi lenda kutuba ti yandi katukaka na zulu?» **43** Yesu zabisaka bawu: «Beno bika na kunyunguta. **44** Muntu ve lenda kukwiza na sika ya munu kana Tata yina fidisaka munu me bokila yandi ve. Kasi muntu yina ke kwiza na sika ya munu, mu ke vumbula yandi na lufwa na kilumbu ya nsuka. **45** Mimbikudi sonikaka: "Nzambi ke longisa bantu nyonso." «Konso muntu yina ke kuwaka Tata, mpe ke ndimaka ndongosolo ya yandi ke kwizaka na sika ya munu. **46** Muntu ve me talaka Tata, kasi kaka Mwana yina katukaka na sika ya Nzambi me talaka Tata. **47** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kwikilaka ke na luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **48** Mu kele dimpa yina ke pesaka luzingu. **49** Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beno kudyaka dimpa yina ba ke bokilaka mane, kasi bawu kufwaka. **50** Kasi, awa kele dimpa yina me katuka na zulu. Muntu yina ke kudya yawu ke kufwa ve. **51** Ni munu kele dimpa yina me katuka na zulu, mpe yina ke pesaka luzingu. Kana muntu kudya dimpa yina, yandi ke zinga seko. Dimpa yina ni musuni ya munu. Mu ke pesa yawu samu ti bantu nyonso kuzwa luzingu.» **(aiōn g165)** **52** Ntangu ba-Zwife kuwaka mambu yina, bawu bandaka na kuswana na ngolo nyonso bawu na bawu. Bawu vwandaka tuba: «Wapi mutindu muntu yayi lenda kupesa beto nzutu ya yandi samu na kudya yawu?» **53** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Kana beno kudya ve nzutu ya Mwana ya Muntu, mpe kana beno kunwa ve menga ya yandi, beno ke kuzwa ve luzingu. **54** Muntu yina ke kudya musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga ya munu ke kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa, **(aiōnios g166)** **55** samu ti musuni ya munu kele madya ya tsyelika, mpe menga ya munu malafu ya tsyelika. **56** Muntu yina ke kudya musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga ya munu ke zinga na munu, mpe mu ke zinga na yandi. **57** Tata yina kele moyo fidisaka munu, mpe mu ke zingaka samu na yandi. Mutindu

mosi, muntu yina ke kudya nzutu ya munu ke zinga mpe samu na munu. **58** Nzutu ya munu, ni dimpa yina me katuka na zulu. Yawu kele mutindu mosi ve na dimpa yina kudyaka bankooko ya beno yina me kufwaka. Muntu yina ke kudya dimpa yayi ke zinga seko.» **(aiōn g165)** **59** Yesu tubaka mambu yina ntangu yandi vwandaka longa bantu na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Kapenawume. **60** Na manima ya kuwa mambu yina Yesu zonzaka, bilandi mingi ya yandi tubaka: «Ndongosolo yayi me lutila ngolo. Ata muntu lenda kundima yawu.» **61** Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka nyunguta samu na mambu yina yandi vwandaka me zonza. Ni yawu yina, yandi yufulaka bawu: «Mambu yayi ke na kusala beno mpasi na ntima? **62** Na yina, yinki beno ke tuba ntangu beno ke tala Mwana ya Muntu kuvutuka na kisika yina yandi vwandaka ntete? **63** Mpeve ke pesaka luzingu, kasi nzutu kele kima ya mpamba. Mambu yina mu me zabisa beno kele Mpeve mpe luzingu. **64** Kasi, na kati ya beno kele na bayina ke na kukwikila ve.» (Katuka mbandukulu, Yesu zabaka bayina vwandaka kwikila yandi ve, mpe nani zolaka yekula yandi.) **65** Yandi zonzaka dyaka: «Ni samu na yawu, mu zabisaka beno ti muntu ve lenda kukwiza na sika ya munu kana Tata me pesa yandi ve luve ya kukwiza.» **66** Katuka ntangu yina, bilandi mingi bikaka yandi, mpe vwandaka tambula dyaka ve kintwadi na yandi. **67** Na yina, Yesu tubaka na bilandi kumi na zole ya yandi: «Beno mpe, beno zola kukwenda?» **68** Kasi Simoni Pyele tubaka: «Mfumu, na sika ya nani beto ke kwenda? Nge ke na mambu yina ke pesaka luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **69** Ntangu yayi, beto ke na kukwikila, mpe beto zaba ti nge kele Muntu ya Longo yina Nzambi fidisaka.» **70** Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mu soolaka beno kumi na zole, kasi mosi na kati ya beno kele mwana ya Satana.» **71** Na kutuba mutindu yina, Yesu vwandaka zonzila Yuda, mosi ya bilandi kumi na zole, mwana ya Simoni Isekayote, yina fwanaka yekula Yesu.

7 Na manima, Yesu landaka nzyetolo ya yandi na Ngalili. Yandi vwandaka zola ve kukwenda na Zude, samu ti bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sosa kufwa yandi. **2** Mukembo ya Mileba ya ba-Zwife kumaka pene-pene, **3** mpe bampangi ya Yesu tubilaka yandi: «Katuka awa, mpe kwenda na Zude, samu ti bilandi ya nge tala bimangu yina nge ke na kusalaka. **4** Ata muntu ke salaka mambu na mansweki kana yandi zola ti bantu zaba yandi. Mutindu nge ke na kusala bimangu ya nene, sala ti bantu nyonso zaba nge.» **5** (Bampangi ya yandi mpe vwandaka kwikila yandi ve.) **6** Yesu vutulaka: «Ntangu ya munu me lunga ntete ve. Kasi na beno, ntangu ni ntangu ke kaka ya kulunga. **7** Bantu ya yinza lenda kuyina beno ve. Bawu ke na kuyina munu, samu ti mu ke na kutuba ti mavanga ya bawu kele yimbi. **8** Beno lenda kukwenda ya beno na mukembo. Mu ke kwenda ve, samu ti ntangu ya munu me lunga ntete ve.» **9** Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Yesu bikanaka na Ngalili. **10** Bampangi ya yandi kwendaka na Yelusalemi na mukembo. Na manima, Yesu mpe kwendaka kuna, kasi yandi kwendaka na mansweki, ata kutalana na bantu. **11** Kuna, bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sosa yandi. Bawu vwandaka yufula: «Wapi kisika yandi kele?» **12** Na kati ya nkonga, bantu vwandaka zonzila yandi mingi. Bawu vwandaka tuba: «Yandi kele muntu ya mbote.» Kasi bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Yandi ke na kuvuna bantu.» **13** Kasi ata muntu vwandaka zonzila Nkumbu ya Yesu na pwelele nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife. **14** Ntangu mukembo kumaka na kati-kati, Yesu kwendaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulonga. **15** Na kuwa mambu yina yandi vwandaka zonza, ba-Zwife yitukaka mpe tubaka: «Wapi mutindu yandi me sala na kuzaba mbote Dibuku ya Nzambi ata kulongoka yawu?» **16** Yesu vutulaka: «Ndongosolo ya munu ke katukaka ve na munu mosi, kasi na Nzambi yina fidisaka munu. **17** Kana muntu zola kusala mambu yina Nzambi ke zolaka, yandi ke zaba kana ndongosolo ya munu ke katukaka na Nzambi, to kana mu ke zonzaka mambu yina ke katukaka na munu mosi. **18** Muntu yina ke zonzaka mambu na nkumbu ya yandi mosi ke sosaka nkembo ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke sosaka na kukembisa muntu yina fidisaka yandi ke zonzaka mambu ya tsyelika, mpe ata dyambu ya luvunu ke na yandi. **19** Moyize pesaka beno Misiku, kasi ata muntu na kati ya beno ke zitisaka yawu. Na yina, samu na yinki beno ke na sosa kufwa munu?» **20** Nkonga vutulaka: «Nge ke na mpeve ya yimbi! Nani ke na sosa kufwa nge?» **21** Yesu zonzaka dyaka: «Mu me sala kaka kimangu mosi, mpe beno nyonso me yituka? **22** Moyize pesaka beno lutumu ya kuzengisa bana bubakala (ya tsyelika, lutumu yayi katukaka ve na Moyize, kasi na bankooko ya beno ya ntete), mpe beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya Saba mpe. **23** Kana beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya Saba samu na kuzitisa Misiku ya Moyize, samu na yinki beno dasukaka na munu ntangu mu belusaka muntu na kilumbu ya Saba? **24** Beno fundisa ve na kulanda kaka mambu yina ke talanaka na meso ya beno. Kasi, beno fundisa na kulanda butsyelika.» **25** Ndambu ya bantu ya Yelusalemi vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ve ba ke na sosa kufwa? **26** Beno tala! Yandi ke na kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, mpe ata muntu ke na kuyimina yandi. Na yina, bamfumu ya beto me ndima ya tsyelika ti yandi kele Masiya? **27** Ntangu Masiya ke kwiza, ata muntu ke zaba wapi kisika yandi ke katuka. Kasi yandi yayi, beto nyonso zaba wapi kisika yandi katukaka.» **28** Yesu vwandaka longa na Yinzo ya Nzambi. Na yina, yandi zonzaka na ngolo: «Beno zaba nani mu kele, mpe wapi sika mu katukaka? Mu kwizaka na ngolo ya munu mosi ve, kasi muntu yina fidisaka munu kele muntu ya kusadila kivuvu, kasi beno zaba yandi ve. **29** Mu zaba yandi, samu ti mu katukaka na sika ya yandi, mpe ni yandi fidisaka munu.» **30** Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu, kasi ata muntu simbaka yandi, samu ti ngunga ya yandi lungaka ntete ve. **31** Na kati ya nkonga, bantu mingi kwikilaka yandi, mpe vwandaka tuba: «Ntangu Masiya ke kwiza, bidimbu yina yandi ke sala ke lutila yina muntu yayi ke na kusalaka?» **32** Ba-Falisye kuwaka mambu yina bantu vwandaka nyunguta samu na Yesu. Na yina, kintwadi na bamfumu ya banganga-Nzambi, bawu fidisaka mikengi na Yinzo ya Nzambi samu na kukanga Yesu. **33** Yesu tubaka: «Mu ke ntete na beno mwa bilumbu. Na manima, mu ke vutuka na sika ya muntu yina fidisaka munu. **34** Beno ke sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.» **35** Na yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu na bawu: «Wapi sika yandi ke kwenda, kisika yina beto lenda kutala yandi ve? Yandi ke kwenda na sika ya ba-Zwife yina ke zingaka na kati ya ba-Ngeleke? To yandi ke kwenda kulonga ba-Ngeleke? **36** Yinki zola kutuba mambu yayi yina yandi me zonza: Beno ke sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.» **37** Na kilumbu ya nsuka ya mukembo, kilumbu ya kulutila mfunu, Yesu telamaka na ntwala ya nkonga, mpe tubaka na ngolo: «Kana muntu ke na nsatu ya kunwa maza, yandi kwiza na sika ya munu, mpe yandi kunwa. **38** Mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: Kana muntu kwikila munu, "banzadi ya maza yina ke pesaka luzingu ke basika na ntima ya yandi."» **39** (Yesu vwandaka zonzila Mpeve ya Longo yina fwanaka kulumuka na bayina vwandaka kwikila yandi. Kasi na ntangu yina, Nzambi vwandaka me pesa ntete

Mpeve ve, samu ti yandi vwandaka me kembisa ntete Yesu ve.) **40** Ntangu nkonga kuwaka mambu yina Yesu zonzaka, ndambu ya bantu vwandaka tuba: «Ya tsyelika, muntu yayi kele Mumbikudi.» **41** Ndambu ya nkaka ya bantu vwandaka tuba: «Yandi kele Masiya.» Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Masiya ke butuka ve na Ngalili. **42** Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Masiya ke vwanda muntu ya dikanda ya Davidi, mpe yandi ke butuka na Betelemi, mbanza yina Davidi zingaka.» **43** Na yina, nkonga kabukaka samu na yandi. **44** Bantu ya nkaka vwandaka zola kukanga yandi, kasi ata muntu simbaka yandi. **45** Ntangu mikengi vutukaka, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye yufulaka bawu: «Samu na yinki beno me nata yandi ve?» **46** Bawu vutulaka: «Ata muntu me zonzaka mutindu yandi.» **47** Na yina, ba-Falisye tubilaka bawu: «Beno mpe, beno me kwikila yandi? **48** Beno zaba mfumu mosi ya beto to mu-Falisye mosi yina ke na kukwikila muntu yayi? **49** Bantu yina ke na kulanda yandi zaba ve Misiku ya Moyize. Bawu kele bantu ba singaka.» **50** Nikodeme, mosi na kati ya kimvuka ya ba-Falisye, yina na ntama kwendaka tala Yesu, tubilaka bawu: **51** «Mutindu Misiku ya beto ke zabisaka, beto lenda ve kupesa muntu kitumbu mutindu yayi. Beto fwana kuwa ntete yandi, mpe kuzaba yinki yandi me sala.» **52** Bawu zabisaka yandi: «Nge kele mpe muntu ya Ngalili? Tanga mbote Dibuku ya Nzambi, mpe nge ke zaba ti ata mumbikudi ke basika na Ngalili.» [**53** Na manima, konso muntu vutukaka na yinzo ya yandi.

8 Yesu kwendaka na mongo ya bayinti ya olive. **2** Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Yesu vutukaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bantu nyonso kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi vwandaka, mpe bandaka na kulonga bawu. **3** Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye natinaka yandi kento yina ba simbaka ntangu yandi vwandaka sala kinsuza. Bawu tulaka yandi na kati-kati ya bantu nyonso, **4** mpe tubaka: «Mfumu, beto me simba kento yayi ntangu yandi vwandaka sala kinsuza. **5** Na Misiku ya beto, Moyize pesaka beto lutumu ya kufwa na matadi bakento ya mutindu yayi. Kasi nge, yinki nge ke na kutuba?» **6** Bawu zonzaka mutindu yina samu na kutonta yandi, mpe samu na kuzwa dyambu ya kufundisa yandi. Kasi Yesu kondamaka mpe bandaka na kusonika na ntoto na musapi ya yandi. **7** Mutindu bawu vwandaka tatamana na kuyufula yandi, Yesu vumbulaka yintu, mpe tubaka: «Kana na kati ya beno kele na muntu yina me salaka ntete ve disumu, yandi vwanda muntu ya ntete na kubula kento yayi ditadi.» **8** Na manima ya kuzonza yawu, yandi kondamaka mpe bandaka dyaka na kusonika na ntoto. **9** Ntangu bawu kuwaka mutindu yina, bawu kwendaka mosi na mosi, kubanda na bakuluntu. Yesu bikanaka yandi mosi na kento yango yina vwandaka kaka ya kutelama na ntwala ya yandi. **10** Yesu vumbulaka yintu, mpe yufulaka yandi: «Wapi sika bawu me kwenda? Ata muntu me pesa nge kitumbu?» **11** Kento vutulaka: «Muntu ve, Mfumu.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Munu mpe, mu ke pesa nge kitumbu ve. Kwenda ya nge, kasi kusumuka dyaka ve.»] **12** Yesu tubaka dyaka na mantwala ya bantu: «Mu kele nsemo ya yinza. Muntu yina ke landa munu ke tambula ve na mpimpa, kasi yandi ke kuzwa nsemo yina ke pesaka luzingu.» **13** Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu zabisaka yandi: «Nge ke na kusala kimbangi ya nge mosi. Na yina, yawu kele ya kufwanana ve.» **14** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kusala kimbangi ya munu mosi. Kasi kimbangi ya munu kele ya tsyelika, samu ti mu zaba wapi kisika mu katukaka, mpe wapi kisika mu ke na kukwenda. Kasi beno zaba ve wapi kisika mu katukaka, to wapi kisika mu ke na kukwenda. **15** Beno ke fundisaka na kimuntu. Kasi mu ke na kufundisa muntu ve. **16** Kana mu fundisa, lufundusu ya munu kele ya tsyelika, samu ti mu kele munu mosi ve, kasi mu kele kintwadi na Tata yina fidisaka munu. **17** Ba sonikaka na Misiku ya beno ti ntangu bantu zole ke na kusala kimbangi mutindu mosi, kimbangi ya bawu kele ya tsyelika. **18** Mu ke na kusala kimbangi ya munu mosi, mpe Tata yina fidisaka munu ke na kusala mpe kimbangi ya munu.» **19** Kasi ba-Falisye yufulaka yandi: «Wapi sika kele tata ya nge?» Yesu vutulaka: «Beno zaba munu ve, mpe beno zaba ve Tata ya munu. Kana beno zabaka munu, beno zolaka zaba mpe Tata ya munu.» **20** Yesu zonzaka mambu yina, ntangu yandi vwandaka longa na Yinzo ya Nzambi, pene-pene ya kima yina bantu ke tulaka makabu. Ata muntu kangaka yandi, samu ti ngunga ya yandi lungaka ntete ve. **21** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Mu ke kwenda, mpe beno ke sosa munu. Kasi beno ke kufwa na masumu ya beno, mpe beno lenda kukwenda ve na kisika yina mu ke kwenda.» **22** Na kuwa mutindu yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu na bawu: «Samu na yinki yandi me tuba: beno lenda kukwenda ve na kisika yina mu ke kwenda? Yandi ke kufwa nzutu?» **23** Yesu vutulaka: «Beno kele bantu ya ntoto, kasi mu kele muntu ya zulu. Beno kele bantu ya yinza yayi, kasi mu kele muntu ya yinza yayi ve. **24** Ni yawu yina, mu me zabisa beno ti beno ke kufwa na masumu ya beno. Kana beno kwikila ve ti “Mu Kele”, beno ke kufwa na masumu ya beno.» **25** Na yina, bawu yufulaka yandi: «Nge kele nani?» Yesu vutulaka: «Mu kele muntu yina mu ke na kuzabisaka beno katuka mbandukulu. **26** Mu ke na mambu mingi ya kuzonza mpe ya kufundisa na yina me tadila beno. Kasi Tata yina fidisaka munu ke zonzaka butsyelika, mpe mu ke na kuzabisa na bantu nyonso kaka mambu yina mu longokaka na yandi.» **27** Ba-Zwife vwandaka bakula ve ti Yesu vwandaka zonzila bawu Tata ya yandi. **28** Na yina, yandi zonzaka dyaka: «Ntangu beno ke zangula Mwana ya Muntu, beno ke zaba ti “Mu Kele”. Beno ke bakula ti mu ke salaka ata dyambu na luve ya munu mosi. Kasi, mu ke zabisaka mambu yina Tata longisaka munu. **29** Muntu yina fidisaka munu kele kintwadi na munu. Yandi ke bikaka munu mosi ve, samu ti mu ke salaka kaka mambu yina yandi ke zolaka.» **30** Ntangu Yesu zonzaka mambu yina, bantu mingi kwikilaka yandi. **31** Na yina, Yesu tubaka na ba-Zwife yina kwikilaka yandi: «Kana beno sala mambu yina mu me zabisa beno, beno ke vwanda ya tsyelika bilandi ya munu. **32** Beno ke zaba butsyelika, mpe butsyelika ke pesa beno kimpwanza.» **33** Bawu vutulaka: «Beto kele bana ya Abalayami, mpe ata mbala mosi, beto me vwandaka bandongo ya muntu. Wapi mutindu nge lenda kutuba ti beto ke kuzwa kimpwanza?» **34** Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke salaka disumu kele mundongo ya disumu. **35** Mwana ke vwandaka bantangu nyonso na dikanda ya yandi, kasi mundongo ve. **(aiōn g165)** **36** Kana Mwana pesa beno kimpwanza, beno ke vwanda ya tsyelika bantu ya kimpwanza. **37** Mu zaba ti beno kele bana ya Abalayami. Kasi beno ke na sosa kufwa munu, samu ti beno ke na kundima ve ndongosolo ya munu. **38** Mu ke na kuzonzila beno mambu yina mu talaka na sika ya Tata ya munu. Kasi beno ke na kusala mambu yina tata ya beno zabisaka beno.» **39** Bawu vutulaka: «Tata ya beto, ni Abalayami.» Yesu zabisaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, kana beno vwandaka bana ya Abalayami, beno zolaka sala mutindu yandi. **40** Mu me zabisa beno butsyelika yina Nzambi tubilaka munu. Kasi beno ke na sosa kufwa munu. Abalayami salaka ve mutindu yina. **41** Beno ke na kusala mutindu tata ya beno.» Kasi ba-Zwife vutulaka: «Beto kele ve bana ya makangu. Beto ke kaka na Tata mosi, ni Nzambi.» **42** Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, kana Nzambi vwandaka Tata ya beno, beno zolaka

zola munu. Mu katukaka na sika ya Nzambi, mpe mu kele awa samu na yandi. Mu kwizaka ve na luzolo ya munu mosi, kasi ni yandi fidisaka munu. **43** Beno ke na kuvisa ve mambu yina mu ke na kutuba, samu ti beno lenda ve kuwa ndongosolo ya munu. **44** «Tata ya beno, ni Satana, mpe beno ke zolaka na kusala mambu yina yandi ke zolaka. Katuka mbandukulu, yandi kele muntu yina ke kufwaka bantu, mpe yandi ke lendaka ve na kuzinga na butsyelika, samu ti yandi ke na butsyelika ve. Ntangu yandi ke zonzaka, yandi ke basisaka kaka mambu ya luvunu, samu ti yandi kele muntu ya luvunu, mpe tata ya luvunu. **45** Kasi munu, mu ke tubaka butsyelika. Ni yawu yina, beno ke na kukwikila munu ve. **46** Nani na kati ya beno lenda kulakisa ti mu me sala disumu? Kana mu ke na kutuba mambu ya tsyelika, samu na yinki beno ke na kukwikila munu ve? **47** Muntu ya Nzambi ke kuwaka mambu ya Nzambi. Kasi beno ke kuwaka yawu ve, samu ti beno kele bantu ya Nzambi ve.» **48** Na yina, ba-Zwife zabisaka Yesu: «Beto zonzaka ve butsyelika na kutuba ti nge ke muntu ya Samaliya, mpe nge ke na mpeve ya yimbi?» **49** Yesu vutulaka: «Mu ke na mpeve ya yimbi ve. Mu ke na kuzitisa Tata ya munu, kasi beno ke na kuyina munu. **50** Mu ke sosaka ve nkembo ya munu mosi. Kasi ya kele na muntu yina ke sosilaka munu yawu, mpe ni yandi ke fundisa beno. **51** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Muntu yina ke tumama na ndongosolo ya munu ke kufwa ve.» **(aiōn g165) 52** Na yina, ba-Zwife tubaka: «Ntangu yayi, beto me zaba ti ya tsyelika, nge ke na mpeve ya yimbi. Abalayami mpe mimbikudi kufwaka. Kasi nge ke na kutuba ti muntu yina ke tumama na ndongosolo ya nge ke kufwa ve! **(aiōn g165) 53** Nge banza ti nge me lutila mfunu na tata ya beto Abalayami? Yandi mpe mimbikudi kufwaka. Na yina, nge ni nani? Nge zola kulakisa yinki?» **54** Yesu vutulaka: «Kana mu ke na kusosa nkembo ya munu mosi, yawu kele mpamba. Muntu yina ke na kukembisa munu ni Tata ya munu yina beno ke na kubokila Nzambi ya beno. **55** Beno zaba yandi ve, kasi munu, mu zaba yandi. Kana mu tubaka ti mu zaba yandi ve, mu zolaka vwanda muntu ya luvunu mutindu beno. Kasi mu zaba yandi, mpe mu ke tumamaka na mambu ya yandi. **56** Tata ya beno Abalayami yangalalaka, samu ti yandi fwanaka tala nkwizulu ya munu. Yandi talaka yawu, mpe nsayi ya yandi lutilaka.» **57** Ba-Zwife tubilaka yandi: «Nge me lungisa ntete ve bamvula makumi tanu, mpe nge ke na kutuba ti nge talaka Abalayami!» **58** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ntete Abalayami butuka, "Mu Kele".» **59** Na yina, bawu lokotaka matadi samu na kubula yandi yawu. Kasi Yesu bumbamaka mpe basikaka na Yinzo ya Nzambi.

9 Ntangu Yesu vwandaka tambula na nzila, yandi talaka muntu yina butukaka na meso ya kufwa. **2** Na yina, bilandi ya yandi yufulaka yandi: «Mulongisi, samu na yinki muntu yayi butukaka mpofo? Samu na masumu ya yandi to ya bibuti ya yandi?» **3** Yesu vutulaka: «Ya kele ve samu na masumu ya yandi to ya bibuti ya yandi. Yandi kele mpofo, samu ti bisalu ya Nzambi talana na nzutu ya yandi. **4** Ntangu bwisi ke ntete ya kutsya, beto fwana kusala bisalu ya Nzambi yina fidisaka munu. Mpimpa ke na kukwiza, mpe na ntangu yina, ata muntu ke lenda na kusala. **5** Ntangu mu ke ntete na yinza, mu kele nsemo ya yinza.» **6** Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu lobolaka mante na ntoto, mpe salaka mwa poto-poto na yawu. Yandi tulaka yawu na meso ya mpofo, **7** mpe tubilaka yandi: «Kwenda sukula kizizi na kizinga ya Silowe.» (Nkumbu yayi zola kutuba «Muntu yina ba fidisaka».) Na yina, mpofo kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yandi vutukaka, yandi vwandaka tala. **8** Bamfinangani ya yandi mpe bayina nyonso talaka yandi ntangu yandi vwandaka lomba mbongo, tubaka: «Yayi ni muntu yina vwandaka vwanda ntangu nyonso na ntoto, mpe vwandaka lomba bantu mbongo?» **9** Ndambu ya bantu tubaka: «Ni yandi». Bantu ya nkaka: «Ve, ni yandi ve. Ya ke muntu yina ke na kufwanana na yandi.» Kasi yandi mosi tubaka: «Ni munu». **10** Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi mutindu nge me sala samu na kutala?» **11** Yandi vutulaka: «Muntu yina ba ke bokilaka Yesu me tula munu mwa poto-poto na meso. Na manima, yandi me zabisa munu: Kwenda sukula kizizi na kizinga ya Silowe. Mu me kwenda kusukula yawu, mpe na mpamukunu, mu me tala.» **12** Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi sika yandi kele?» Yandi vutulaka: «Mu zaba ve». **13** Ba nataka muntu yina vwandaka mpofo na sika ya ba-Falisye. **14** Kilumbu yina Yesu salaka poto-poto na mante samu na kuzibula yandi meso vwandaka kilumbu ya saba. **15** Na yina, ba-Falisye yufulaka dyaka muntu yango wapi mutindu meso ya yandi vwandaka me zibuka. Muntu yango vutulaka: «Yandi tulaka munu poto-poto na meso. Na manima, mu kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yayi, mu ke na kutala.» **16** Ndambu ya ba-Falisye vwandaka tuba: «Muntu yayi katukaka ve na sika ya Nzambi, samu ti yandi ke zitisaka ve kilumbu ya saba.» Kasi ba-Falisye ya nkaka vwandaka tuba: «Wapi mutindu muntu ya masumu lenda kusala bidimbu ya mutindu yayi?» Na yina, ba-Falisye kabukaka na bankonga zole. **17** Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki nge ke na kutuba samu na muntu yina me zibula nge meso?» Yandi vutulaka: «Yandi kele mumbikudi.» **18** Kasi Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka kwikila ve ti muntu yango butukaka mpofo, mpe ti yandi vwandaka me banda na kutala. Ni yawu yina, bawu tumisaka bibuti ya yandi. **19** Bawu yufulaka bibuti: «Bakala yayi kele mwana ya beno? Ya ke ya tsyelika ti yandi butukaka mpofo? Ntangu yayi, wapi mutindu yandi me sala samu na kutala?» **20** Bibuti vutulaka: «Ya tsyelika, beto zaba ti yandi kele mwana ya beto, mpe ti yandi butukaka mpofo. **21** Kasi beto zaba ve wapi mutindu yandi me sala samu na kutala, to nani me zibula yandi meso. Beno yufula yandi. Yandi kele kuluntu, mpe yandi mosi lenda kupesa beno mvutu na byuvu yayi.» **22** Bibuti ya yandi zonzaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife yina vwandaka me baka lukanu ya kubingisa na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso muntu yina ke tuba ti Yesu kele Masiya. **23** Ni samu na yawu bibuti ya mpofo vwandaka me tuba: «Yandi kele kuluntu. Beno yufula yandi beno mosi.» **24** Na yina, ba-Falisye tumisaka na mbala ya zole muntu yina butukaka mpofo, mpe tubilaka yandi: «Kembisa Nzambi na kuzonza butsyelika. Beto zaba ti muntu yina me zibula nge meso kele musumuki.» **25** Yandi vutulaka: «Mu zaba ve kana yandi kele musumuki. Kasi mu zaba kaka dyambu mosi: Mu vwandaka mpofo, kasi ntangu yayi, mu ke na kutala.» **26** Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki yandi me sala nge? Wapi mutindu yandi me sala samu na kuzibula nge meso?» **27** Yandi vutulaka: «Mu me zabisa ntete beno yawu, kasi beno ke na kundima munu ve. Samu na yinki beno zola kuwa dyaka yawu? Beno mpe, beno zola kuvwanda bilandi ya yandi?» **28** Na yina, bawu bandaka na kufinga yandi, mpe tubilaka yandi: «Ni nge kele kilandi ya yandi. Beto kele bilandi ya Moyize. **29** Beto zaba ti Nzambi zonzaka na Moyize, kasi muntu yayi, beto zaba ve wapi kisika yandi katukaka.» **30** Muntu yina vutulaka: «Ya kele mambu ya ngitukulu! Yandi me zibula munu meso, kasi beno zaba ve wapi kisika yandi katukaka! **31** Bantu nyonso zaba ti Nzambi ke kuwaka ve lusambulu ya misumuki. Kasi yandi ke kuwaka lusambulu ya muntu yina ke zitisaka yandi, mpe ke tumamaka na luzolo ya yandi. **32** Katuka mbandukulu ya yinza yayi, beto me kuwaka ntete ve ti muntu me zibula meso ya

muntu yina butukaka mpofo. **(aiōn g165)** **33** Kana muntu yayi katukaka ve na sika ya Nzambi, yandi zolaka sala kimangu ve.» **34** Ba-Falisye zabisaka yandi: «Nge butukaka na masumu, mpe nge zola kulongisa beto!» Na yina, bawu bingisaka yandi. **35** Yesu kuwaka ti ba-Falisye bingisaka muntu yina. Yesu talaka yandi, mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kukwikila Mwana ya Muntu?» **36** Yandi vutulaka: «Mfumu, zabisa munu ya kele nani, samu ti mu kwikila yandi.» **37** Yesu tubilaka yandi: «Nge ke na kutala yandi. Ni muntu yina ke na kuzonza na nge ntangu yayi.» **38** Na yina, yandi vutulaka: «Mfumu, mu ke na kukwikila.» Mpe yandi fukamaka na ntwala ya Yesu. **39** Yesu tubilaka yandi: «Mu me kwiza na yinza samu na kusala lufundusu yayi: Bampofo ke tala, mpe bayina ke talaka, ke kuma bampofo.» **40** Ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka kuna kuwaka mambu yina Yesu zonzaka, mpe yufulaka yandi: «Beto mpe kele bampofo?» **41** Yesu vutulaka: «Kana beno vwandaka bampofo, beno zolaka vwanda ve na masumu. Kasi mutindu beno ke na kutuba ti beno ke talaka, masumu ya beno kele kaka na beno.»

10 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kotaka ve na mwelo ya mpaka ya mameme, kasi yina ke yulukaka na kibaka samu na kukota kele muyibi mpe kimpumbulu. **2** Muntu yina ke kotaka na mwelo kele muvungi ya mameme. **3** Na yina, mukengi ya mpaka ke zibudilaka yandi mwelo, mpe mameme ke kuwaka ndinga ya yandi. Yandi ke bokilaka konso dimeme ya yandi na nkumbu ya yawu, mpe ke nataka bawu na ngaanda. **4** Ntangu yandi ke manisaka na kubasisa mameme nyonso ya yandi na ngaanda, yandi ke tambulaka na mantwala ya bawu, mpe bawu ke landaka yandi, samu ti bawu zaba ndinga ya yandi. **5** Bawu ke landaka ve muntu yina bawu me zaba ve. Ya tsyelika, bawu ke kimaka yandi, samu ti bawu zaba ve ndinga ya yandi.» **6** Yesu tubilaka bawu kingana yayi, kasi bawu visaka ve yinki yandi zolaka zonza. **7** Na yina, yandi tubilaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu kele mwelo ya mameme. **8** Bayina nyonso tekilaka munu, kele miyibi mpe bimpumbulu, kasi mameme kuwaka bawu ve. **9** Mu kele mwelo. Muntu yina ke lutila na munu ke vuuka. Yandi ke kota mpe ke basika mutindu yandi zola, mpe yandi ke kuzwa madya. **10** Muyibi ke kwizaka kaka samu na kuyiba, kufwa, mpe kumwangisa. Kasi munu, mu me kwiza samu ti bantu kuzwa luzingu, mpe bawu kuzwa yawu ya kulutila. **11** «Mu kele muvungi ya mbote. Muvungi ya mbote ke pesaka luzingu ya yandi samu na mameme ya yandi. **12** Kasi muntu yina kele muvungi ve ke salaka kaka samu na kuzwa mbongo. Mameme kele ya yandi ve. Ntangu yandi ke tala yingo, yandi ke kima mpe ke bika mameme. Yingo ke bwila mameme ya nkaka, mpe ke mwangisa nkonga nyonso. **13** Yandi ke kima, samu ti yandi ke salaka kaka samu na kuzwa mbongo. Yandi kele ve na manyongo samu na mameme. **14** «Mu kele muvungi ya mbote. Mu zaba mameme ya munu, mpe bawu zaba munu, **15** mutindu Tata zaba munu, mpe mu zaba yandi. Mu ke pesa luzingu ya munu samu na mameme ya munu. **16** Mu ke na mameme ya nkaka yina kele ve na kati ya mpaka yayi. Bawu mpe, mu fwana kutwadisa bawu, mpe bawu ke kuwa ndinga ya munu. Na yina, ya ke vwanda kaka na nkonga mosi mpe na muvungi mosi. **17** Tata ke zolaka munu, samu ti mu ke na kupesa luzingu ya munu samu na kuzwa dyaka yawu. **18** Ata muntu lenda kukatula munu luzingu. Kasi, mu ke na kupesa yawu na luzolo ya munu mosi. Mu ke na luve ya kupesa yawu, mpe ya kubaka dyaka yawu. Yayi ni lutumu yina Tata pesaka munu.» **19** Mbala mosi dyaka, ba-Zwife kabukaka samu na mambu yina Yesu zonzaka. **20** Bantu mingi vwandaka tuba: «Samu na yinki beno ke na kuwa yandi? Yandi ke na mpeve ya yimbi! Yandi ke kilawu!» **21** Kasi bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu yina ke na mpeve ya yimbi lenda kuzonza mutindu yayi ve, mpe yandi lenda kuzibula ve meso ya bampofo.» **22** Ntangu ya kukembila mukembo ya Mbyekolo na Yelusalemi kumaka. Ya vwandaka bangonda ya madidi ya ngolo. **23** Yesu vwandaka tambula na yisi ya Musampa ya Salomoni na ngaanda ya Yinzo ya Nzambi. **24** Na yina, ba-Zwife zungaka yandi, mpe yufulaka: «Beto me lemba na kuvingila! Kana nge kele Masiya, tubila beto yawu na pwelele nyonso!» **25** Yesu vutulaka: «Mu zabisaka beno yawu, kasi beno ke na kukwikila ve. Bisalu yina mu ke na kusala na nkumbu ya Tata ya munu ke na kusadila munu kimbangi. **26** Kasi beno ke na kukwikila ve, samu ti beno kele ve mameme ya munu. **27** Mameme ya munu ke kuwaka ndinga ya munu. Mu zaba bawu, mpe bawu ke landaka munu. **28** Mu ke pesaka bawu luzingu ya seko, mpe bawu ke kufwa ve. Ata muntu ke katula bawu na maboko ya munu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **29** Tata ya munu yina pesaka munu bawu me lutila bantu nyonso lulendo. Ata muntu lenda kukatula bawu na maboko ya Tata. **30** Munu na Tata, beto kele muntu mosi.» **31** Mbala mosi dyaka, ba-Zwife lokotaka matadi samu na kubula yandi yawu. **32** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu me sala na ntwala ya beno mambu mingi ya mbote na lulendo ya Tata. Na wapi dyambu ya mbote yina mu me sala, beno ke na kusosa kubula munu matadi?» **33** Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na kusosa ve kubula nge matadi samu na dyambu ya mbote yina nge me sala, kasi samu ti nge ke na kusafula Nzambi. Nge kele kaka muntu, kasi nge ke na kutuba ti nge kele Nzambi!» **34** Yesu vutulaka: «Ba sonikaka na Misiku ya beno ti Nzambi tubaka: "Beno kele banzambi." **35** Nzambi ke na kubokila banzambi bantu yina yandi tubilaka mambu ya yandi, mpe beto zaba ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi ke vwanda seko. **36** Tata soolaka munu, mpe fidisaka munu na yinza. Kasi, samu na yinki beno ke na kutuba ti mu me vweza Nzambi, ntangu mu me tuba: Mu kele Mwana ya Nzambi? **37** Kana mu ke na kusala ve bisalu ya Tata ya munu, beno kwikila munu ve! **38** Kasi, kana mu ke na kusala yawu, ata beno kwikila munu ve, beno kwikila kwandi na bisalu yina mu ke na kusala. Na yina, beno ke zaba mpe ke visa ti mu kele na kati ya Tata, mpe Tata kele na kati ya munu.» **39** Na yina, mbala mosi dyaka, bamfumu ya ba-Zwife mekaka na kukanga Yesu. Kasi Yesu katukaka na kisika yina. **40** Yandi kwendaka na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina Yowane vwandaka me botika bantu. Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna. **41** Bantu mingi vwandaka kwiza tala yandi. Ba vwandaka tuba: «Yowane salaka ata kidimbu, kasi mambu nyonso yina yandi zabisaka beto samu na muntu yayi vwandaka ya tsyelika.» **42** Bantu mingi kwikilaka Yesu na kisika yina.

11 Muntu mosi na nkumbu Lazale kuzwaka kimbevo. Yandi vwandaka zinga na Betani, mbanza ya Maliya mpe Mate bibusi ya yandi. **2** Maliya vwandaka kento yina mwangisaka Yesu mananasi, mpe kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Ni nkazi ya yandi Lazale vwandaka na kimbevo. **3** Bibusi zole ya yandi fidisaka muntu na sika ya Yesu samu na kutuba: «Mfumu, ndiku ya nge ya luzolo ke na kimbevo ya ngolo.» **4** Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi tubaka: «Nsukunu ya kimbevo yayi kele lufwa ve, kasi yawu kele samu na kulakisa nkembo ya Nzambi. Na yina, bunene ya Mwana ya Nzambi ke talana na bantu nyonso.» **5** Yesu vwandaka zola Mate, Maliya mpangi ya Mate, mpe Lazale. **6** Ntangu yandi kuwaka ti Lazale vwandaka beela, yandi lutisaka dyaka bilumbu zole na kisika yina yandi vwandaka. **7** Na manima, yandi tubaka na bilandi ya

yandi: «Beto vutuka na Zude.» **8** Bilandi vutulaka: «Mulongisi, ntama mingi ve, bantu ya Zude vwandaka sosa kufwa nge na matadi, mpe nge zola kuvutuka dyaka kuna?» **9** Yesu tubaka: «Kilumbu ke na bangunga kumi na zole. Konso muntu yina ke na kutambula ntangu bwisi me yila ntete ve lenda kubula ve dibaku, samu ti yandi ke na kutala nsemo ya yinza yayi. **10** Kasi, konso muntu yina ke na kutambula na mpimpa ke bula mabaku, samu ti nsemo kele na yandi ve.» **11** Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi tubaka: «Mpangi ya beto Lazale me lala. Mu ke kwenda kuvumbula yandi.» **12** Na yina, bilandi zabisaka yandi: «Mfumu, kana yandi ke ya kulala, yandi ke beluka.» **13** Yesu vwandaka zola kutuba ti Lazale me kufwa. Kasi bilandi vwandaka kanisa ti yandi vwandaka zonzila pongi. **14** Na yina, Yesu zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Lazale me kufwa. **15** Kasi samu na beno, mu ke na kyese samu ti mu vwandaka ve kuna. Na yina, beno ke kwikila munu. Beto kwenda kisika yandi kele.» **16** Na yina, Toma yina ba vwandaka bokila mpe Dipasa tubaka na bilandi ya nkaka: «Beto mpe, beto kwenda samu na kufwa kintwadi na Yesu.» **17** Ntangu Yesu kumaka kuna, yandi kuwaka ti ya kumaka bilumbu yiya katuka kilumbu yina ba zikaka Lazale. **18** Mbanza Betani vwandaka pene-pene na Yelusalemi keba ve na Basitade kumi na tanu, **19** mpe ba-Zwife mingi ya Yelusalemi kwizaka na sika ya Mate mpe Maliya samu na kubomba bawu na lufwa ya nkazi ya bawu. **20** Ntangu Mate kuwaka ti Yesu vwandaka me kuma pene-pene na mbanza, yandi kwendaka bwabana yandi, kasi Maliya bikanaka na yinzo. **21** Mate tubilaka Yesu: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya munu zolaka kufwa ve. **22** Kasi, ata malu-malu yayi, mu zaba ti nyonso yina nge ke lomba na Nzambi, yandi ke pesa nge yawu.» **23** Yesu zabisaka yandi: «Nkazi ya nge ke vumbuka na lufwa.» **24** Mate vutulaka: «Mu zaba ti yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya nsuka, ntangu bantu nyonso ke vumbuka na lufwa.» **25** Yesu zabisaka yandi: «Mu kele mvumbukulu mpe luzingu. Muntu yina ke salaka kiminu na munu ke zinga ata yandi kufwa. **26** Konso muntu yina kele moyo, mpe yina ke kwikilaka munu ke kufwa ve. Nge ke na kukwikila na mambu yayi?» **(aiōn g165)** **27** Mate vutulaka: «Ee, Mfumu, mu me kwikila ti nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina fwanaka kwiza na yinza.» **28** Na manima ya kuzonza mutindu yina, Mate kwendaka bokila mpangi ya yandi Maliya na lweka, mpe tubilaka yandi: «Mulongisi me kwiza, mpe yandi ke na kuyufula nge.» **29** Ntangu Maliya kuwaka mutindu yina, yandi telamaka, mpe kwendaka na nswalu nyonso kisika vwandaka Yesu. **30** (Yesu vwandaka me kuma ntete ve na mbanza, kasi yandi vwandaka kaka na kisika yina Mate vwandaka me bwabana yandi.) **31** Ntangu ba-Zwife yina vwandaka bomba Maliya na kati ya yinzo talaka ti yandi telamaka mpe basikaka na nswalu nyonso na yinzo, bawu landaka yandi. Bawu vwandaka kanisa ti yandi vwandaka kwenda na ndyamu samu na kudila. **32** Ntangu Maliya kumaka na kisika yina vwandaka Yesu, mpe talaka yandi, yandi kubwaka na makulu ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya munu zolaka kufwa ve.» **33** Kyadi ya Yesu lutilaka ntangu yandi talaka ti Maliya mpe bayina landaka yandi vwandaka dila. **34** Na yina, yandi yufulaka bawu: «Wapi sika beno tulaka yandi?» Bawu vutulaka: «Mfumu, kwiza, mpe nge ke tala.» **35** Yesu dilaka. **36** Na yina, ba-Zwife tubaka: «Beno tala mutindu yandi vwandaka zola yandi.» **37** Kasi na kati ya bawu, bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Yandi zibulaka meso ya mpofo, samu na yinki yandi me sala ve ti Lazale kufwa ve?» **38** Mbala mosi dyaka, kyadi ya Yesu lutilaka. Yandi kwendaka na ndyamu. Ya vwandaka dibulu na kati ya mongo yina vwandaka ya kukangama na ditadi. **39** Na yina, Yesu tubaka: «Beno katula ditadi.» Kasi Mate kibusi ya Lazale tubaka: «Mfumu, yandi fwana kubasika nsunga, samu ti yandi me sala bilumbu yiya na kati ya ndyamu.» **40** Yesu zabisaka yandi: «Mu me zabisa nge ve ti kana nge kwikila, nge ke tala nkembo ya Nzambi?» **41** Na yina, bawu katulaka ditadi. Yesu talaka na zulu, mpe tubaka: «Tata, mu ke na kutonda nge, samu ti nge me kuwa munu. **42** Mu zaba ti, konso ntangu, nge ke kuwaka munu. Kasi mu me zonza mutindu yayi, samu ti bantu yayi yina me zunga munu kwikila ti ni nge fidisaka munu.» **43** Na manima ya kuzonza mambu yina, yandi lookaka na ndinga ya ngolo: «Lazale, basika!» **44** Muntu yina kufwaka basikaka na ndyamu. Maboko mpe makulu ya yandi vwandaka ya kukangama na bitende, mpe kizizi vwandaka ya kufuka na lele. Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Beno katula yandi bitende, mpe beno bika yandi kwenda.» **45** Ba-Zwife mingi na kati ya bayina kwizaka na sika ya Maliya, talaka mambu yina Yesu vwandaka me sala, mpe bawu kwikilaka yandi. **46** Kasi bantu ya nkaka kwendaka tala ba-Falisye, mpe zabisaka bawu mambu yina Yesu vwandaka me sala. **47** Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe ba-Falisye, vukisaka kimvuka ya bawu ya bakuluntu, mpe tubaka: «Yinki beto ke sala? Muntu yayi ke na kusala bidimbu mingi. **48** Kana beto yimina yandi ve, bantu nyonso ke kwikila yandi. Na yina, bantu ya Loma ke kwiza kumwangisa Yinzo ya Nzambi mpe yinsi ya beto.» **49** Mosi na kati ya bawu, na nkumbu Kayife, vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina. Yandi tubaka: «Beno ke na kubakula mbote ve! **50** Beno lenda kutala ve ti ya me lutila mbote samu na beno ti muntu mosi kufwa samu na bantu nyonso? Na yina, yinsi nyonso ke mwangana ve.» **51** Mambu yina Kayife tubaka katukaka ve na ntima ya yandi mosi. Kasi, mutindu yandi vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina, yandi bikulaka ti Yesu fwanaka kufwa samu na ba-Zwife. **52** Yandi fwanaka kufwa ve kaka samu na bawu, kasi mpe samu na kuvukisa na dikanda mosi bana nyonso ya Nzambi yina ke ya kumwangana na yinza. **53** Katuka kilumbu yina, bamfumu ya ba-Zwife bakaka lukanu ya kufwa Yesu. **54** Ni yawu yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na ntwala ya ba-Zwife. Yandi kwendaka pene-pene na yinsi ya kuyuma na mbanza Efalayime. Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna na bilandi ya yandi. **55** Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene. Ni yawu yina, bantu mingi vwandaka bika babwala ya bawu samu na kwenda kuvedisa banzutu ya bawu na Yelusalemi, ntete mukembo salama. **56** Ntangu bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, bawu vwandaka sosa Yesu, mpe vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki beno ke na kubanza? Yandi ke kwiza ve na mukembo?» **57** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye pesaka lutumu yayi: Kana muntu zaba kisika Yesu kele, yandi fwana kuzabisa beto yawu, samu ti beto kanga yandi.

12 Bilumbu sambanu ntete mukembo ya Paki salama, Yesu kwendaka na mbanza Betani, kisika vwandaka zinga Lazale, muntu yina yandi vumbulaka na lufwa. **2** Kuna, ba lambilaka Yesu madya. Mate vwandaka kabula madya, mpe Lazale vwandaka mosi na bayina vwandaka na Yesu na mesa. **3** Maliya bakaka Litela ya mananasi ya nale ya ntalu mingi. Yandi mwangisaka mananasi na makulu ya Yesu, mpe kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Nsunga ya mananasi mwanganaka na kati ya yinzo nyonso. **4** Na yina, Yuda Isekayote, kilandi ya Yesu yina fwanaka yekula yandi tubaka: **5** «Samu na yinki ba me tekisa ve mananasi yayi na Badenalya bankama tatu, samu na kupesa yawu na bamputu?» **6** Ya kele ve samu na kyadi ya bamputu ti yandi zonzaka mambu yayi, kasi samu ti yandi

vwandaka muyibi. Ni yandi vwandaka bumba nkutu ya mbongo, mpe vwandaka baka mbongo yina ba vwandaka tula na kati. **7** Kasi Yesu tubaka: «Kukwamisa yandi ve! Bika yandi bumba yawu samu na kilumbu yina ba ke zika munu. **8** Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu, mu ke vwanda ve na kati ya beno ntangu nyonso.» **9** Ba-Zwife mingi kuwaka ti Yesu vwandaka na mbanza Betani. Bawu kwendaka kuna kaka ve samu na Yesu, kasi mpe samu na kutala Lazale yina yandi vumbulaka na lufwa. **10** Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi bakaka lukanu ya kufwa mpe Lazale, **11** samu ti ba-Zwife mingi vwandaka bika bawu, mpe vwandaka kwikila Yesu samu na Lazale. **12** Kilumbu yina landaka, nkonga ya nene ya bantu yina kwizaka na Yelusalemi samu na mukembo kuwaka ti Yesu vwandaka kwiza na Yelusalemi. **13** Na yina, bantu bakaka mandala, mpe kwendaka bwabana yandi. Bawu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi, Ntinu ya Isayeli.» **14** Yesu talaka mbuluku, mpe vwandaka na zulu ya yawu mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: **15** «Bantu ya Siyone, beno tala boma ve! Ntinu ya beno ke na kukwiza ya kuvwanda na zulu ya mwana ya mbuluku.» **16** Bilandi ya yandi vwandaka visa ve mambu yina vwandaka luta. Kasi ntangu Nzambi vumbulaka Yesu na lufwa na nkembo, bawu bambukaka moyo na mambu yayi yina sonamaka na yina me tadila Yesu, mpe mambu yina lutaka kilumbu yina. **17** Bantu nyonso yina vwandaka na Yesu ntangu yandi bokilaka Lazale na ndyamu, mpe vumbulaka yandi na lufwa vwandaka pesa kimbangi na mambu nyonso yina ba talaka. **18** Ni yawu yina, bantu mingi kwizaka bwabana Yesu, samu ti bawu kuwaka nsangu ya kidimbu yina yandi salaka. **19** Na yina, ba-Falisye vwandaka tuba bawu na bawu: «Beno tala! Beto me lembana. Bantu nyonso ke na kulanda yandi.» **20** Ya vwandaka mpe na ba-Ngeleke na kati ya bantu yina kwizaka na mukembo na Yelusalemi samu na kusambila. **21** Bawu kwendaka pene-pene ya Filipe, muntu ya mbanza Besayida ya Ngalili, mpe tubilaka yandi: «Beto zola kutala Yesu.» **22** Na yina, Filipe kwendaka zabisa yawu na Andele, mpe bawu zole kwendaka zabisa yawu na Yesu. **23** Yesu tubilaka bawu: «Ngunga me lunga yina Mwana ya Muntu ke kuzwa nkembo ya yandi. **24** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mbuma ya faline yina me kubwa na ntoto fwana kufwa. Kana ve, yawu ke bikana yawu mosi. Kasi, kana yawu kufwa, yawu ke buta bambuma mingi. **25** Muntu yina ke zolaka luzingu ya yandi ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke zolaka Nzambi kulutila luzingu ya yandi na yinza ke bumba yawu samu na luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **26** Kana muntu zola kusadila munu, yandi landa munu. Na yina, kisadi ya munu ke vwanda kisika yina mu ke vwanda. Kana muntu ke na kusadila munu, Tata ya munu ke kembisa yandi. **27** «Ntangu yayi, ntima ya munu ke dyaka ve na kizunu. Yinki mu ke tuba? Mu lenda kutuba ve: "Tata, katula munu na mpasi ya ngunga yina ke kwiza," samu ti mu kwizaka samu na yawu. **28** Tata, kembisa Nkumbu ya nge.» Na yina, ndinga wakanaka na zulu: «Mu me kembisa yawu yimeni, mpe mu ke kembisa dyaka yawu.» **29** Bantu yina vwandaka kuna kuwaka ndinga, mpe vwandaka tuba: «Ya kele kidumu.» Bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Mbazi me zonzila yandi.» **30** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Ndinga yayi me wakana samu na munu ve, kasi samu na beno. **31** Yayi ni ntangu yina Nzambi ke fundisa yinza yayi. Yayi ni ntangu yina yandi ke bingisa mfumu ya yinza yayi. **32** Ntangu ba ke zangula munu na ntoto, mu ke benda bantu nyonso na munu.» **33** Na kuzonza mutindu yina, Yesu lakisaka wapi mutindu yandi ke kufwa. **34** Bantu vutulaka: «Na kati ya Misiku, ba sonikaka ti Masiya ke zinga seko. Na yina, wapi mutindu nge lenda kutuba ti ba fwana kuzangula Mwana ya Muntu? Nani kele Mwana ya Muntu?» **(aiōn g165)** **35** Yesu zabisaka bawu: «Nsemo ke ntete na mwa ntangu na kati ya beno. Beno tambula ntangu nsemo ke ntete na kati ya beno, samu ti mpimpa kumina beno ve. Muntu yina ke tambulaka na kati ya mpimpa ke zabaka ve kisika yandi ke kwendaka. **36** Ntangu nsemo ke ntete na kati ya beno, beno ndima yawu, samu ti beno kuma bana ya nsemo.» Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu kwendaka mpe bumbamaka ntama na kisika yina ba vwandaka. **37** Ata Yesu salaka bidimbu mingi na ntwala ya ba-Zwife, bawu vwandaka kwikila yandi ve. **38** Na yina, mambu yina mumbikudi Esaya zonzaka, salamaka: «Mfumu, nani kwikilaka na malongi ya beto? Mpe, na nani Mfumu lakisaka lulendo ya yandi?» **39** Bawu lendaka kwikila ve, samu ti mumbikudi Esaya tubaka mpe: **40** «Nzambi kangaka meso ya bawu, mpe salaka ti bantima ya bawu kuma ngolo, samu ti meso ya bawu tala ve, mpe bantima ya bawu visa ve. Na yina, bawu lenda kuvutuka ve na sika ya Nzambi, samu ti yandi belusa bawu.» **41** Mumbikudi Esaya zonzaka mambu yina, samu ti yandi talaka nkembo ya Yesu, mpe yandi vwandaka zonzila Yesu. **42** Na kati ya bamfumu ya ba-Zwife, mingi kwikilaka Yesu. Kasi, bawu vwandaka zabisa yawu ve, samu ti ba vwandaka na boma ti ba-Falisye bingisa bawu na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **43** Bawu vwandaka zola mingi kuzwa masiika na sika ya bantu, kasi na sika ya Nzambi ve. **44** Yesu tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu ke na kukwikila munu, yandi ke na kukwikila kaka munu ve, kasi yandi ke na kukwikila mpe Tata yina fidisaka munu. **45** Muntu yina me tala munu me tala Tata yina fidisaka munu. **46** Mu kwizaka na yinza mutindu nsemo. Na yina, bantu nyonso yina ke kwikilaka munu ke vwandaka ve na mpimpa. **47** Kana muntu me kuwa mambu ya munu, mpe ke na kusadila yawu ve, mu ke fundisa yandi ve, samu ti mu kwizaka ve samu na kufundisa bantu, kasi samu na kuvuukisa bawu. **48** Muntu yina ke na kumanga munu, mpe ke na kundima ve mambu ya munu me kuzwa yimeni mufundisi ya yandi: Ndongosolo yina mu pesaka ke vwanda mufundisi ya yandi na kilumbu ya nsuka. **49** Mu me zonza ve na lutumu ya munu mosi, kasi yandi mosi Tata yina fidisaka munu zabisaka munu mambu yina mu fwanaka zonza mpe longisa. **50** Mu zaba ti ndongosolo ya yandi ke pesaka luzingu ya seko. Na yina, mu ke zonzaka yawu mutindu Tata zabisaka munu.» **(aiōnios g166)**

13 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki. Yesu zabaka ti ngunga ya kubika yinza yayi samu na kukwenda na sika ya Tata, kumaka. Ntangu nyonso, yandi vwandaka zola bantu ya yandi yina vwandaka na yinza, kasi na ntangu yina, yandi zolaka bawu mingi. **2** Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka kudya, Satana vwandaka me tula yimeni mabanza ya kuyekula Yesu na ntima ya Yuda, mwana ya Simoni Isekayote. **3** Yesu zabaka ti Tata pesaka lutumu nyonso na maboko ya yandi. Yandi zabaka mpe ti yandi katukaka na Nzambi, mpe yandi ke vutuka na sika ya Nzambi. **4** Na yina, yandi telamaka, mpe katulaka kinkuti ya yandi ya zulu. Yandi bakaka lele ya nkaka, mpe kangaka yawu na luketo. **5** Na manima, yandi tulaka maza na kati ya ndonga, mpe bandaka na kusukula makulu ya bilandi ya yandi. Yandi kusunaka yawu na lele yina yandi kangaka na luketo. **6** Ntangu Yesu kumaka na ntwala ya Simoni Pyele, yandi yayi tubaka: «Mfumu, nge ke sukula munu makulu?» **7** Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kuzaba ve mambu yina mu ke na kusala. Kasi nge ke visa yawu na bilumbu yina ke kwiza.» **8** Pyele tubaka: «Ve!

Nge lenda kusukula munu makulu ve.» Yesu vutulaka: «Kana mu sukula nge makulu ve, nge ke vwanda dyaka ve kilandi ya munu.» **(aiōn g165)** **9** Na yina, Simoni Pyele tubilaka yandi: «Kusukula munu kaka makulu ve, kasi mpe maboko na yintu.» **10** Yesu vutulaka: «Muntu yina me yobila kele ya kuvedila. Yandi ke dyaka ve na nsatu ya kuyobila. Ba lenda kusukula yandi kaka makulu. Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso ve.» **11** Yesu zabaka muntu yina fwanaka yekula yandi. Ni yawu yina, yandi tubaka: «Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso ve.» **12** Na manima ya kusukula bawu makulu, yandi lwataka dyaka kinkuti yina yandi katulaka, mpe vutukaka na mesa. Yandi yufulaka bawu: «Beno zaba nsasa ya mambu yayi yina mu me sala beno? **13** Beno ke zonzaka mambu ya tsyelika ntangu beno ke bokilaka munu Mulongisi mpe Mfumu, samu ti mu kele yawu. **14** Kana munu, Mfumu mpe Mulongisi, mu me sukula beno makulu, beno mpe, beno fwana kusukula makulu beno na beno. **15** Mu me lakisa beno mutindu ya kusala, samu ti beno mpe, beno sala yawu. **16** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kisadi me lutila ve mfumu ya yandi mfunu, to ntumwa me lutila ve mfunu na muntu yina me fidisa yandi. **17** Ntangu yayi, beno zaba mambu yayi. Kana beno sadila yawu, beno ke vwanda na kyese. **18** «Mu ke na kuzonzila beno nyonso ve. Mu zaba mbote bantu yina mu soolaka. Kasi mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi fwana kusalama: "Muntu yina me kudya dimpa kintwadi na munu me balukila munu." **19** Ntangu yayi, mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama, samu ti ntangu yawu ke salama, beno kwikila ti "Mu Kele". **20** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke yamba muntu yina mu ke fidisa ke yamba munu. Muntu yina ke yamba munu ke yamba mpe Tata yina fidisaka munu.» **21** Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu talaka ntima mpasi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.» **22** Bilandi vwandaka talasana, ata kuzaba nani Yesu vwandaka zonzila. **23** Mosi na kati ya bawu, kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi vwandaka pene-pene na Yesu. **24** Na kimpangula ya yintu, Simoni Pyele tumisaka yandi na kuyufula Yesu: «Nani nge ke na kuzonzila?» **25** Kilandi yango kondikaka yintu na ntulu ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Mfumu, ya kele nani?» **26** Yesu vutulaka: «Mu ke bolisa kibuku ya dimpa na madya. Muntu yina mu ke pesa yawu ni yandi ke yekula munu.» Na yina, Yesu bakaka kibuku ya dimpa, mpe bolisaka yawu na madya. Yandi pesaka yawu na Yuda mwana ya Simoni Isekayote. **27** Ntangu Yuda bakaka yawu, Satana kotaka na ntima ya yandi. Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Mambu yina nge ke sala, sala yawu mbangu.» **28** Muntu ve na kati ya bayina nyonso vwandaka na mesa, visaka samu na yinki Yesu tubilaka yandi mutindu yina. **29** Mutindu Yuda vwandaka bumba nkutu ya mbongo, bilandi ya nkaka kanisaka ti Yesu tumisaka yandi samu na kupesa mbongo na bamputu, to samu na kusumba bima yina vwandaka na bawu nsatu samu na mukembo. **30** Ntangu Yuda bakaka kibuku ya dimpa, yandi basikaka na nswalu nyonso. Mpimpa vwandaka me kuma. **31** Ntangu Yuda basikaka, Yesu tubaka: «Ntangu yayi, nkembo ya Mwana ya Muntu ke talana, mpe nkembo ya Nzambi ke talana na yandi. **32** Kana nkembo ya Nzambi ke talana na Mwana, Nzambi ke kembisa yandi mosi Mwana ya yandi, mpe yandi ke sala yawu na nswalu nyonso. **33** Bana ya munu, kaka ntangu fyoti me bikana ya kuvwanda kintwadi na beno, mpe beno ke sosa munu. Kasi ntangu yayi, mu ke na kutubila beno mambu yina mu tubaka na ba-Zwife: Beno lenda kukwiza ve kisika yina mu ke kwenda. **34** «Mu ke na kupesa beno Musiku ya malu-malu: Beno zolasana beno na beno. Mutindu mu zolaka beno, beno zolasana beno na beno. **35** Kana beno zolasana beno na beno, bantu nyonso ke zaba ti beno kele bilandi ya munu.» **36** Simoni Pyele yufulaka yandi: «Mfumu, wapi sika nge ke kwenda?» Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke kwenda. Kasi na manima, nge ke landa munu.» **37** Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, samu na yinki mu lenda kulanda nge ve malu-malu yayi? Mu ke pesa luzingu ya munu samu na nge.» **38** Yesu vutulaka: «Nge ke pesa luzingu ya nge samu na munu! Ya tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntete nsusu kukuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

14 Yesu tubilaka bilandi ya yandi: «Beno tala ntima mpasi ve. Beno kwikila na Nzambi, mpe beno kwikila na munu. **2** Bivinga kele mingi na yinzo ya Tata ya munu, mpe mu ke kwenda yidikila beno kisika. Mu zolaka zabisa beno yawu ve, kana yawu vwandaka ve ya tsyelika. **3** Ntangu mu ke manisa na kuyidikila beno kisika, mu ke kwiza baka beno, samu ti beno vwanda kisika yina mu kele. **4** Beno zaba nzila yina ke kwendaka na kisika yina mu ke na kukwenda.» **5** Na yina, Toma tubilaka yandi: «Mfumu, beto zaba ve kisika yina nge ke na kukwenda. Wapi mutindu beto lenda zaba nzila yina?» **6** Yesu vutulaka: «Mu kele nzila, butsyelika, mpe luzingu. Muntu ve lenda kukuma na sika ya Tata, kana yandi lutila ve na munu. **7** Kana beno zaba munu, beno zaba mpe Tata ya munu. Katuka ntangu yayi, beno me zaba yandi, mpe beno me tala yandi.» **8** Filipe tubilaka yandi: «Mfumu, lakisa beto Tata, mpe ya me lunga na beto.» **9** Yesu vutulaka: «Filipe, mu kele na beno katuka ntama, mpe nge zaba munu ve! Muntu yina me tala munu me tala Tata. Wapi mutindu nge lenda tuba ti: Lakisa beto Tata? **10** Nge ke na kukwikila ve ti mu kele na kati ya Tata, mpe Tata kele na kati ya munu? Mambu yina mu ke zabisaka beno ke katukaka ve na munu mosi. Kasi Tata yina ke zingaka na kati ya munu ni yandi ke salaka bisalu ya yandi. **11** Beno kwikila munu ntangu mu ke na kutuba ti mu kele na kati ya Tata, mpe Tata kele na kati ya munu. Kana ve, beno kwikila kwandi samu na bimangu yina mu me sala. **12** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kwikila munu ke sala bisalu yina mu me sala. Yandi ke sala mpe bisalu ya kulutila nene, samu ti mu ke na kukwenda na sika ya Tata. **13** Nyonso yina beno ke lomba na Nkumbu ya munu, mu ke sala yawu, samu ti nkembo ya Tata kutalana na Mwana. **14** Kana beno ke lomba kima na Nkumbu ya munu, mu ke sala yawu.» **15** «Kana beno zola munu, beno ke tumama na misiku ya munu. **16** Mu ke lomba na Tata na kufidisa beno Kisadisi ya nkaka yina ke vwanda na beno seko. **(aiōn g165)** **17** Ni Mpeve ya tsyelika yina bantu ya yinza lenda kuyamba ve, samu ti bawu lenda kutala mpe kuzaba yandi ve. Kasi beno, beno zaba yandi, samu ti yandi ke zingaka na beno, mpe yandi ke vwanda na bantima ya beno. **18** «Mu ke bika beno bansaana ve. Kasi mu ke vutuka na sika ya beno. **19** Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe bantu ya yinza ke tala dyaka munu ve. Kasi beno ke tala munu, samu ti mu kele moyo, mpe beno mpe ke vwanda moyo. **20** Ntangu kilumbu yango ke kuma, beno ke zaba ti mu kele na kati ya Tata, beno na kati ya munu, mpe munu na kati ya beno. **21** «Muntu yina zaba misiku ya munu, mpe ke tumamaka na yawu ni yandi ke zolaka munu. Tata ya munu ke zola muntu yina ke zolaka munu. Munu mpe, mu ke zola yandi, mpe mu ke talana na yandi.» **22** Na yina, Yuda (yina kele ve Yuda Isekayote) yufulaka Yesu: «Mfumu, samu na yinki nge ke talana kaka na beto, kasi na bantu nyonso ve?» **23** Yesu vutulaka: «Kana muntu ke zolaka munu, yandi ke sadila ndongosolo ya munu. Tata ya munu ke zola yandi, mpe beto ke kwiza vwanda na sika ya yandi. **24** Muntu yina ke zolaka munu

ve ke sadilaka ve ndongosolo ya munu. Mambu yina beno ke na kuwa ke katukaka ve na munu mosi, kasi na Tata yina fidisaka munu. **25** «Mu ke na kuzabisa beno mambu yayi ntangu mu ke ntete na beno. **26** Kisadisi, Mpeve ya Longo yina Tata ke fidisa beno na Nkumbu ya munu ke longisa beno mambu nyonso, mpe ke bambula beno moyo na mambu nyonso yina mu ke na kuzabisaka beno. **27** Mu ke bikila beno kizunu. Mu ke pesa beno kizunu ya munu. Mu ke pesa beno yawu ve mutindu bantu ya yinza ke pesaka yawu. Beno tala ntima mpasi ve, mpe beno vwanda na boma ve. **28** «Beno me kuwa ti mu me tuba: Mu ke kwenda, kasi mu ke vutuka na sika ya beno. Kana beno vwandaka zola munu, beno zolaka vwanda na nsayi na kuzaba ti mu ke kwenda na sika ya Tata ya munu, samu ti Tata me lutila munu mfunu. **29** Mu me zabisa beno yawu ntangu yayi ntete yawu salama, samu ti beno kwikila ntangu yawu ke salama. **30** Mu ke dyaka ve na ntangu mingi ya kuzonza na beno, samu ti mfumu ya yinza yayi ke na kukwiza. Yandi lenda kusala munu kima ve. **31** Kasi yawu ke salama, samu ti bantu ya yinza zaba ti mu ke zolaka Tata, mpe mu ke salaka nyonso yina yandi ke tumisaka munu. «Beno telama, mpe beto katuka awa.»

15 «Mu kele yinti ya vinu ya tsyelika, mpe Tata ya munu kele mfumu ya bilanga ya vinu. **2** Yandi ke zengaka bintala nyonso ya munu yina ke butaka ve bambuma. Yandi ke bongisaka bintala yina ke butaka bambuma, samu ti yawu buta bambuma ya kulutila mingi. **3** Beno kele yimeni ya kuvedila samu na mambu yina mu me zabisa beno. **4** Beno vwanda ya kukangama na munu, mpe mu ke vwanda ya kukangama na beno. Kintala lenda kubuta ve bambuma yawu mosi kana yawu ke ya kukangama ve na yinti. Ya kele mpe mutindu mosi samu na beno. Kana beno kele ve ya kukangama na munu, beno lenda kubuta ve bambuma. **5** «Mu kele yinti ya vinu, mpe beno kele bintala. Muntu yina ke vwanda ya kukangama na munu, mpe munu na yandi, ke buta bambuma mingi. Kana beno ke ya kukangama ve na munu, beno lenda kusala kima ve. **6** Kana muntu ke vwanda ya kukangama ve na munu, ba ke losa yandi na ngaanda mutindu kintala yina ba me zenga, mpe yawu ke yuma. Ba ke lokota yawu samu na kuyoka yawu na tiya, mpe yawu ke nyenga. **7** Kasi, kana beno kele ya kukangama na munu, mpe mambu ya munu kele na beno, beno ke kuzwa nyonso yina beno ke lomba. **8** Nkembo ya Tata ya munu ke talana na ntwala ya bantu nyonso ntangu beno ke buta bambuma mingi, mpe beno ke lakisa ti ya tsyelika, beno kele bilandi ya munu. **9** Mu ke zolaka beno mutindu Tata ke zolaka munu. Beno vwanda na luzolo ya munu. **10** Kana beno tumama na misiku ya munu mutindu mu me tumama na misiku ya Tata ya munu, beno ke vwanda na kati ya luzolo ya munu, mutindu mu kele na kati ya luzolo ya yandi. **11** Mu ke na kuzabisa beno mambu nyonso yayi, samu ti kyese ya munu vwanda na beno, mpe kyese ya beno vwanda ya kulunga. **12** «Yayi ni Musiku ya munu: Beno zolasana beno na beno mutindu mu ke zolaka beno. **13** Luzolo ya kulutila nene yina muntu lenda kulakisa ni kupesa luzingu ya yandi samu na bandiku. **14** Beno kele bandiku ya munu, kana beno sala mambu yina mu ke na kutumisa beno. **15** «Mu ke na kubokila dyaka beno ve bisadi ya munu, samu ti kisadi ke zabaka ve mambu yina ke salaka mfumu ya yandi. Beno me kuma bandiku ya munu, samu ti mu me zabisa beno mambu nyonso yina mu kuwaka na sika ya Tata ya munu. **16** Ni beno ve soolaka munu, kasi ni munu soolaka beno. Mu me beno kiyeko ya kukwenda na yinza mpe kubuta bambuma, bambuma yina ke zingila bantangu mingi. Na yina, Tata ke pesa beno nyonso yina beno ke lomba yandi na nkumbu ya munu. **17** Mambu yina mu ke na kutumisa beno ni kuzolasana beno na beno.» **18** «Kana bantu ya yinza ke na kuyina beno, beno fwana kuzaba ti bawu yinaka munu ntete na beno. **19** Kana beno vwandaka bantu ya yinza, bawu fwanaka zola beno. Kasi beno kele ve bantu ya yinza, samu ti mu soolaka mpe katulaka beno na kati ya bantu ya yinza. Ni yawu yina, bawu ke yinaka beno. **20** «Beno bambuka moyo na mambu yina mu tubilaka beno: Kisadi me lutila ve mfumu ya yandi mfunu. Kana bawu nyokolaka munu, bawu ke nyokola beno mpe. Kana bawu tumamaka na ndongosolo ya munu, bawu ke tumama mpe na ndongosolo ya beno. **21** Kasi bawu ke talisa beno mpasi samu na munu, samu ti bawu zaba ve Tata yina fidisaka munu. **22** «Kana mu kwizaka ve, mpe mu longaka bawu ve, bawu zolaka vwanda ve na masumu. Kasi ntangu yayi, bawu ke dyaka ve na mambu ya nkaka ya kutuba samu na masumu ya bawu. **23** Muntu yina ke na kuyina munu ke na kuyina mpe Tata ya munu. **24** «Kana mu salaka ve bisalu yina ata muntu ya nkaka me salaka na ntwala ya bawu, bawu zolaka vwanda ve na masumu. Kasi bawu talaka mambu yina mu salaka, mpe bawu ke na kuyina munu mpe Tata ya munu. **25** Kasi yawu me salama samu na kulungisa mambu yina ba sonikaka na dibuku ya bawu ya Misiku: "Mu salaka ve dyambu ya yimbi, kasi bawu yinaka munu." **26** «Ntangu mu ke fidisa beno Kisadisi, Mpeve ya tsyelika yina ke katuka na sika ya Tata, yandi ke vwanda mbangi ya munu ntangu yandi ke kwiza. **27** Beno mpe, beno ke vwanda bambangi ya munu, samu ti beno vwandaka na munu katuka mbandukulu.»

16 «Mu me zabisa beno mambu yayi, samu ti kiminu ya beno manisa ve. **2** Ba ke bingisa beno na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bilumbu yina ke kwiza, bayina ke kufwa beno, ke kanisa ti bawu ke na kusadila Nzambi. **3** Bawu ke sala mutindu yina, samu ti bawu zabaka ve Tata to munu. **4** Mu me zabisa beno yawu, samu ti ntangu yawu ke salama, beno bambuka moyo ti mu zabisaka beno yawu. Katuka mbandukulu, mu zabisaka beno yawu ve, samu ti mu vwandaka ntete na beno. **5** «Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na sika ya Tata yina fidisaka munu, kasi ata muntu na kati ya beno ke na kuyufula munu: Wapi sika nge ke na kukwenda? **6** Beno ke na kyadi mingi na ntima, samu ti mu me zabisa beno yawu. **7** Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ya ke mbote mingi na beno ti mu kwenda, samu ti kana mu kwenda ve, Kisadisi ke kwiza ve. Kasi kana mu kwenda, mu ke fidisa beno yandi. **8** «Ntangu yandi ke kwiza, yandi ke lakisa bantu ya yinza ti bawu vunamaka na yina me tadila masumu, mambu ya kusungama, mpe lufundusu yina Nzambi ke sala. **9** Bawu vunamaka na yina me tadila masumu, samu ti bawu ke kwikilaka munu ve. **10** Bawu vunamaka na yina me tadila mambu ya kusungama, samu ti mu ke kwenda na sika ya Tata, mpe beno ke tala dyaka munu ve. **11** Bawu vunamaka na yina me tadila lufundusu yina Nzambi ke sala, samu ti yandi me fundisa yimeni mfumu ya yinza yayi. **12** «Mu ke dyaka na mambu mingi ya nkaka ya kuzabisa beno, kasi ntangu yayi, beno lenda ve kukanga ntima na kuwa yawu. **13** Ntangu Mpeve ya butsyelika ke kwiza, yandi ke twadisa beno na butsyelika nyonso. Yandi ke zonza ve na lutumu ya yandi mosi, kasi yandi ke zonzila beno mambu nyonso yina Tata ke zabisa yandi. Yandi ke zabisa beno mpe mambu yina ke kwiza. **14** Yandi ke lakisa nkembo ya munu, samu ti yandi ke zonzila beno mambu yina yandi ke kuwa na sika ya munu. **15** «Bima nyonso ya Tata kele ya munu. Ni yawu yina, mu me zabisa beno ti Mpeve ke zonzila beno mambu yina yandi ke kuwa na sika ya munu.» **16** «Kaka ntangu fyoti me

bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu.» **17** Na yina, ndambu ya bilandi vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki yandi zola kuzonza ntangu yandi ke na kutuba mambu yayi: "Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu", mpe mambu yayi: "Mu ke kwenda na sika ya Tata?"» **18** Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki zola kutuba mambu yayi yina yandi ke na kuzonza: Kaka ntangu fyoti me bikana? Beto ke na kuzaba ve wapi dyambu yandi ke na kuzonzila.» **19** Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka zola kuyufula yandi. Na yina, yandi tubilaka bawu: «Beno ke na kuyufula beno na beno yinki zola kutuba mambu yayi: "Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu?" **20** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke dila mpe ke nyonga, kasi bantu ya yinza ke yangalala. Beno ke vwanda na kyadi, kasi kyadi ya beno ke kituka nsayi. **21** Ntangu kento ke kuzwaka misongo, yandi ke vwandaka na kyadi, samu ti ngunga ya kutala mpasi me lunga. Kasi ntangu mwana ke butukaka, yandi ke zimbanaka mpasi yina yandi me tala. Yandi ke kumaka na nsayi, samu ti yandi me buta mwana. **22** Beno mpe, ntangu yayi, beno ke na kyadi, kasi beto ke talana dyaka. Na yina, beno ke yangalala, mpe ata muntu ke lenda na kukatula nsayi ya beno. **23** Na kilumbu yina, beno ke yufula dyaka ve munu kyuvu. Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Nyonso yina beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu, yandi ke pesa beno yawu. **24** Tii bubu yayi, beno me lomba ntete ve kima na Nkumbu ya munu. Beno lomba, mpe beno ke kuzwa. Na yina, nsayi ya beno ke vwanda ya kulunga. **25** «Mu me zonzila beno mambu nyonso yayi na bingana. Ntangu ke kwiza yina mu ke zonzila dyaka ve beno na bingana. Kasi mu ke zonzila beno na pwelele nyonso mambu yina me tadila Tata ya munu. **26** Na kilumbu yina, beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu. Mu ke na kuzonza ve ti mu ke lombila beno na Tata. **27** Yandi mosi ke zolaka beno, samu ti beno ke zolaka munu, mpe samu ti beno ke kwikilaka ti mu katukaka na sika ya yandi. **28** Mu katukaka na sika ya Tata, mpe mu kwizaka na yinza. Ntangu yayi, mu ke bika yinza, mpe mu ke vutuka na sika ya Tata.» **29** Bilandi tubaka: «Ntangu yayi, nge ke na kuzonza na pwelele nyonso. Nge ke na kuzonza dyaka ve na bingana. **30** Ntangu yayi, beto me zaba ti nge zaba mambu nyonso, mpe nge ke na nsatu ve ti ba yufula nge byuvu. Ni yawu yina, beto ke na kukwikila ti nge katukaka na sika ya Nzambi.» **31** Yesu tubaka: «Ntangu yayi, beno me kwikila? **32** Kasi beno tala! Ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu beno ke mwangana, mpe ke bika munu mosi. Kasi mu kele munu mosi ve, samu ti Tata ke kintwadi na munu. **33** Mu me zabisa beno yawu, samu ti beno kuzwa kizunu na munu. Beno ke tala mpasi mingi na yinza, kasi beno vwanda na kibakala, samu ti mu me nunga yinza.»

17 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, yandi talaka na zulu, mpe tubaka: «Tata, ngunga me lunga. Kembisa Mwana ya nge, samu ti Mwana mpe kembisa nge. **2** Nge pesaka yandi kimfumu ya kuyala bantu nyonso ya yinza, samu ti yandi pesa luzingu ya mankululu na bantu nyonso yina nge pesaka yandi. **(aiōnios g166)** **3** Luzingu ya seko, ni kuzaba nge Nzambi kaka mosi ya tsyelika, mpe kuzaba Yesu-Klisto, muntu yina nge fidisaka. **(aiōnios g166)** **4** Mu me kembisa nge awa na ntoto, mpe mu me manisa kisalu yina nge pesaka munu na kusala. **5** Tata! Ntangu yayi, kembisa munu na ntwala ya nge. Pesa munu nkembo yina vwandaka na munu na sika ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve.» **6** Mu me zabisa Nkumbu ya nge na bantu yina nge soolaka na yinza samu na kupesa munu. Bawu vwandaka bantu ya nge, mpe nge pesaka munu bawu. Bawu me tumama na ndongosolo ya nge. **7** Ntangu yayi, bawu me zaba ti mambu nyonso yina nge pesaka munu katukaka na sika ya nge. **8** Mu me zabisa bawu mambu nyonso yina nge zabisaka munu, mpe bawu me ndima yawu. Bawu me zaba ti ya tsyelika, mu katukaka na sika ya nge, mpe bawu me kwikila ti ni nge fidisaka munu. **9** «Mu ke na kusambila nge samu na bawu. Mu ke na kusambila ve samu na bantu ya yinza, kasi samu na bayina nge pesaka munu, samu ti bawu kele ya nge. **10** Bima nyonso ya munu kele ya nge. Mutindu mosi mpe, bima nyonso ya nge kele ya munu, mpe nkembo ya munu me talana na bawu.» **11** «Mu ke vwanda dyaka ve na yinza. Mu ke vutuka na sika ya nge. Kasi bawu, ba ke bikana na yinza. Tata ya Longo, keba bawu na lulendo ya Nkumbu ya nge yina nge pesaka munu, samu ti bawu vwanda kaka muntu mosi mutindu mu kele muntu mosi na nge. **12** Ntangu nyonso yina mu me vwanda na bawu, mu me keba bawu na lulendo ya Nkumbu ya nge yina nge pesaka munu. Mu me keba bawu mbote. Kaka mosi ya bawu me zimbana, ni muntu yina fwanaka zimbana, samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi, salama.» **13** «Ntangu yayi, mu ke vutuka na sika ya nge. Kasi mu ke na kuzonza mambu yayi ntangu mu ke ntete na yinza, samu ti bawu vwanda ya kufuluka na kilengi yina ke na munu. **14** Mu me zabisa bawu mambu ya nge, mpe bantu ya yinza me yina bawu, samu ti bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mosi, mu kele ve muntu ya yinza. **15** Mu ke na kulomba ve ti nge katula bawu na yinza, kasi nge keba bawu samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa bawu ve. **16** Bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mpe, mu kele ve muntu ya yinza.» **17** «Tula bawu na lweka samu na butsyelika. Mambu ya nge kele butsyelika. **18** Mutindu nge fidisaka munu na yinza, munu mpe, mu fidisaka bawu na yinza. **19** Mu ke na kupesa luzingu ya munu na nge samu na bawu, samu ti bawu mpe pesa nge luzingu ya bawu samu na butsyelika.» **20** «Mu ke na kusambila kaka ve samu na bawu, kasi mpe samu na bayina nyonso ke kwikila munu na kuwa mambu ya bawu. **21** Tata, mu ke na kusambila samu ti bawu nyonso kuma muntu mosi mutindu nge kele na munu, mpe mu kele muntu mosi na nge. Bika ti bawu vwanda muntu mosi na beto, samu ti bantu ya yinza kwikila ti ni nge fidisaka munu. **22** Mu me pesa bawu nkembo yina nge pesaka munu, samu ti bawu kuma muntu mosi, mutindu beto kele muntu mosi na nge, **23** munu na bawu, mpe nge na munu. Bika ti bawu vwanda ya tsyelika muntu mosi, samu ti bantu ya yinza kuzaba ti ni nge fidisaka munu, mpe ti nge ke zolaka bawu mutindu nge ke zolaka munu. **24** Tata, mu zola ti bantu yina nge pesaka munu vwanda na munu kisika yina mu kele. Mu zola ti bawu tala nkembo ya munu yina nge pesaka munu na luzolo ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve. **25** Tata ya kulunga, bantu ya yinza zaba nge ve, kasi munu, mu zaba nge, mpe bilandi ya munu me zaba ti ni nge fidisaka munu. **26** Mu me zabisa bawu Nkumbu ya nge, mpe mu ke zabisa dyaka yawu, samu ti luzolo ya nge samu na munu vwanda na bawu, mpe samu ti munu mpe, mu vwanda na bawu.»

18 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, yandi kwendaka na bilandi ya yandi na lweka ya nkaka ya muzumba ya Sedelone. Bawu kotaka na bilanga yina vwandaka kuna. **2** Yuda, yina fwanaka yekula Yesu, zabaka mbote kisika yina, samu ti konso ntangu, Yesu vwandaka kwenda kuna na bilandi ya yandi. **3** Yandi nataka kuna nkonga ya binwani mpe mikengi yina bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye

pesaka yandi. Bawu vwandaka na binwanunu, mpe nataka minda mpe bisisi ya tiya. **4** Yesu zabaka mambu nyonso yina fwanaka kumina yandi. Na yina, yandi kwendaka pene-pene ya bawu, mpe yufulaka: «Nani beno ke na kusosa?» **5** Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti.» Yesu tubilaka bawu: «Munu yandi yayi.» (Yuda yina vwandaka yekula yandi vwandaka na bawu.) **6** Ntangu Yesu zabisaka bawu: «Munu yandi yayi», bawu vutukaka na manima, mpe kubwaka na ntoto. **7** Yesu yufulaka dyaka bawu: «Nani beno ke na kusosa?» Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti». **8** Yesu tubilaka bawu: «Mu me zabisa beno ti ni munu. Kana ni munu beno ke na kusosa, beno bika bayayi kwenda.» **9** Yesu zonzaka mutindu yina, samu ti mambu yina yandi zonzaka salama: «Tata, mu me zimbisa muntu ve na bayina nyonso nge pesaka munu.» **10** Simoni Pyele yina vwandaka na mbele basisaka yawu na nkutu, mpe bulaka yawu na kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe dikutu ya yandi ya lubakala zenganaka. (Nkumbu ya kisadi yina vwandaka Malakuse.) **11** Kasi Yesu tubilaka Pyele: «Vutula mbele ya nge na nkutu. Nge banza ti mu lenda kumanga na kutala mpasi yina Tata me kubikila munu?» **12** Na yina, binwani na mfumu ya bawu, mpe mikengi yina ba-Zwife fidisaka simbaka Yesu, mpe kangaka yandi basinga. **13** Ba nataka yandi ntete na sika ya Ane, bokilo ya Kayife. Kayife vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina. **14** Ni Kayife zabisaka bamfumu ya ba-Zwife malongi yayi: «Ya me lutila mbote na kufwa muntu mosi samu na bantu nyonso.» **15** Simoni Pyele mpe kilandi ya nkaka landaka Yesu. Kilandi yayi vwandaka ya kuzabana mbote na nganga-Nzambi ya ntete. Ni yawu yina, yandi kotaka ntangu mosi na Yesu na lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. **16** Kasi Pyele bikanaka na ngaanda, pene-pene na mwelo. Na yina, kilandi yina vwandaka ya kuzabana na nganga-Nzambi ya ntete basikaka na ngaanda. Yandi zonzaka na kento yina vwandaka keba mwelo, mpe yandi kotisaka Pyele. **17** Kento yina yufulaka Pyele: «Nge mpe, nge kele kilandi ya Yesu?» Pyele vutulaka: «Ve! Mu kele kilandi ya yandi ve.» **18** Bisadi mpe mikengi namisaka tiya, mpe vwandaka yotila samu ti madidi vwandaka mingi. Pyele mpe vwandaka yotila tiya na bawu. **19** Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka Yesu na yina me tadila bilandi mpe ndongosolo ya yandi. **20** Yesu vutulaka: «Mu vwandaka zonza na ntwala ya bantu nyonso. Konso ntangu, mu vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na Yinzo ya Nzambi, kisika ba-Zwife nyonso ke vukanaka. Mu vwandaka zonza ata dyambu na mansweki. **21** Samu na yinki nge ke na kuyufula munu? Yufula bayina kuwaka munu. Bawu zaba mbote mambu yina mu vwandaka zonza.» **22** Ntangu Yesu zonzaka mutindu yina, mukengi yina vwandaka pene-pene na yandi bulaka yandi mbata, mpe tubaka: «Ni mutindu yina nge ke na kupesa mvutu na nganga-Nzambi ya ntete?» **23** Yesu tubilaka yandi: «Kana mu me zonza yimbi, tubila munu mambu ya yimbi yina mu me zonza. Kasi, kana mu me zonza mbote, samu na yinki nge me bula munu?» **24** Ane fidisaka yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya ntete. Yesu vwandaka kaka ya kukangama. **25** Simoni Pyele vwandaka kaka na kisika yina, mpe vwandaka yotila tiya. Ba yufulaka yandi: «Nge mpe, nge kele kilandi ya muntu yina?» Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Ve! Mu zaba yandi ve.» **26** Mosi na bisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, muntu ya dikanda ya bakala yina Pyele zengaka dikutu tubilaka Pyele: «Ni nge ve mu talaka na Yesu na bilanga?» **27** Pyele mangaka dyaka, mpe kaka na ntangu yina, nsusu kubaka. **28** Na manima, ba-Zwife katukaka na sika ya Kayife, bawu nataka Yesu na yinzo ya mfumu ya bantu ya Loma na Yelusalemi. Na suka-suka, bawu mangaka na kukota na lupangu, samu ti bawu kusumuka ve, kasi bawu kuvwanda kaka ya kuvedila, samu na kudya madya ya Paki. **29** Ni yawu yina, mfumu Pilate basikaka mpe kutaka bawu na ngaanda. Yandi yufulaka bawu: «Na wapi dyambu, beno ke na kufunda muntu yayi?» **30** Bawu vutulaka: «Kana muntu yayi salaka mambu ya yimbi ve, beto zolaka funda yandi ve na sika ya nge.» **31** Pilate zabisaka bawu: «Beno baka yandi, mpe beno fundisa yandi beno mosi mutindu ke na kutuba Misiku ya beno.» Bawu vutulaka: «Beto kele ve na luve ya kuzengila muntu lufwa.» **32** (Na kuzonza mutindu yina, bawu lungisaka mambu yina Yesu tubaka ntangu yandi zabisaka wapi mutindu yandi fwanaka kufwa.) **33** Na yina, Pilate vutukaka na yinzo. Yandi bokilaka Yesu mpe yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» **34** Yesu vutulaka: «Kyuvu yayi me katuka na ntima ya nge, to bantu ya nkaka me tubila nge yawu?» **35** Pilate tubaka: «Mu kele Zwife ve. Bantu ya yinsi ya nge mpe bamfumu ya banganga-Nzambi me yekula nge na sika ya munu. Yinki nge me sala?» **36** Yesu vutulaka: «Kimfumu ya munu kele ve ya yinza yayi. Kana kimfumu ya munu vwandaka ya yinza yayi, bisadi ya munu zolaka nwanina munu, samu ti bamfumu ya ba-Zwife kanga munu ve. Kasi, kimfumu ya munu kele ve ya awa.» **37** Pilate yufulaka yandi: «Na yina, nge kele ntinu?» Yesu vutulaka: «Nge me tuba yawu ti mu kele ntinu. Mu butukaka mpe kwizaka na yinza kaka samu na kuzabisa kimbangi na butsyelika. Muntu yina ke na butsyelika ke kuwaka mambu yina mu ke zonzaka.» **38** Pilate yufulaka dyaka yandi: «Butsyelika kele yinki?» Na manima ya kuzonza mambu yina, Pilate basikaka dyaka na ngaanda, mpe kwendaka kisika yina vwandaka ba-Zwife. Yandi tubilaka bawu: «Mu ke na kutala ve kibila ya kuzengila muntu yayi lufwa. **39** Na konso mukembo ya Paki, kifu ya beno ke zolaka ti mu pesa kimpwanza na nkole mosi. Beno zola ti mu pesa kimpwanza na ntinu ya ba-Zwife?» **40** Na ngolo nyonso, bawu vutulaka: «Ve! Yandi ve! Beto zola Balabase!» (Balabase yango vwandaka kimpumbulu.)

19 Na yina, Pilate pesaka lutumu ya kunata Yesu, mpe ya kubula yandi bikoti. **2** Binwani yidikaka yimpu ya bansende, mpe tulaka yandi yawu na yintu. Bawu lwatisaka yandi mpe kiyunga ya mbwaki mutindu biyunga ya bamfumu. **3** Bawu kwendaka pene-pene na yandi, mpe tubaka: «Mbote ya nge, Ntinu ya ba-Zwife!» Na manima, bawu bulaka yandi makofi. **4** Pilate basikaka dyaka na ngaanda, mpe tubaka na nkonga: «Beno kuwa! Mu ke natina beno yandi awa na ngaanda, samu ti beno zaba ti mu me tala ve kibila ya kuzengila yandi lufwa.» **5** Na yina, ba nataka Yesu na ngaanda. Yandi vwandaka ya kulwata yimpu ya bansende mpe kiyunga ya mbwaki. Pilate zabisaka bawu: «Muntu yango, ni yandi yayi.» **6** Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe mikengi talaka yandi, bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi! Koma yandi na kulunsi!» Pilate tubaka: «Beno baka yandi, mpe beno koma yandi beno mosi. Mu me tala ve kibila ya kuzengila yandi lufwa.» **7** Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na Misiku ya beto, mpe na kutala Misiku ya beto, yandi fwana kufwa samu ti yandi me tuba ti yandi kele Mwana ya Nzambi.» **8** Ntangu Pilate kuwaka mutindu yina, boma ya yandi lutilaka. **9** Yandi kotaka dyaka na yinzo ya yandi, mpe yufulaka Yesu: «Wapi kisika nge katukaka?» Kasi Yesu pesaka ve yandi mvutu. **10** Na yina, Pilate zabisaka yandi: «Nge zola ve kupesa munu mvutu? Nge zaba ve ti mu ke na luve ya kupesa nge kimpwanza, mpe ya kukomisa nge na kulunsi?» **11** Yesu vutulaka: «Nge kele ve na luve na munu kana Nzambi me pesa nge yawu ve. Ni yawu yina, muntu yina me yekula munu na nge me sala disumu ya kulutila ya nge.» **12** Katuka ntangu yina, Pilate vwandaka sosa kupesa Yesu

kimpwanza, kasi ba-Zwife vwandaka looka: «Kana nge pesa yandi kimpwanza, nge kele ve ndiku ya ntinu Sezale! Muntu yina ke tubaka: "Mu kele ntinu" kele mbeni ya Sezale.» **13** Ntangu Pilate kuwaka mutindu yina, yandi nataka Yesu na ngaanda, mpe kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu, na kisika yina ba vwandaka bokila «Ngaanda ya Matadi». (Ba vwandaka bokila yawu «Ngabata» na ndinga ya ba-Ebeleyo.) **14** Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki. Ya lendaka vwanda ngunga ya midi. Pilate tubaka na ba-Zwife: «Ntinu ya beno, yandi yayi.» **15** Kasi bawu lookaka dyaka: «Kufwa yandi! Kufwa yandi! Koma yandi na kulunsi!» Pilate yufulaka bawu: «Beno zola ti mu koma ntinu ya beno na kulunsi?» Bamfumu ya banganga-Nzambi vutulaka: «Beto ke kaka na ntinu mosi: Ni Sezale.» **16** Na yina, Pilate yekulaka bawu Yesu, samu ti ba koma yandi na kulunsi. Bawu bakaka Yesu, mpe nataka yandi. **17** Yesu basikaka na mbanza, mpe yandi mosi vwandaka nata kulunsi ya yandi samu na kukwenda na kisika yina ba vwandaka bokila «Mikwa ya yintu» (to «Ngolongota» na ndinga ya ba-Ebeleyo). **18** Ni kuna, ba komaka Yesu na kulunsi. Ba komaka yandi na kati-kati ya bimpumbulu zole yina ba komaka mpe, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso. **19** Pilate tumisaka ti ba tula na kulunsi ya Yesu dibaya yina ba sonikaka: «Yesu ya Nazaleti, ntinu ya ba-Zwife.» **20** Mutindu kisika yina ba komaka Yesu vwandaka pene-pene na mbanza, ba-Zwife mingi vwandaka tanga bisono yina. Ba sonikaka yawu na ndinga ya ba-Ebeleyo, na ndinga ya bantu ya Loma, mpe na ndinga ya ba-Ngeleke. **21** Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi tubaka na Pilate: «katula bisono yayi: "ntinu ya ba-Zwife", kasi sonika: "Muntu yayi tubaka: mu kele ntinu ya ba-Zwife."» **22** Pilate vutulaka: «mu ke soba ve mambu yina mu me sonika.» **23** Ntangu binwani manisaka na kukoma Yesu na kulunsi, bawu bakaka bilele ya yandi, mpe kabulaka yawu na bandambu yiya. Konso kinwani kuzwaka ndambu mosi. Bawu bakaka mpe kinkuti ya yinda ya Yesu yina vwandaka kaka lele mosi katuka na zulu tii na yisi. **24** Bawu tubaka: «Beto pasula yawu ve. Kasi beto budila yawu dzeke samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.» Ni mutindu yayi, salamaka mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: «Bawu me kabula bilele ya munu, bawu na bawu, mpe ba me budila kinkuti ya munu dzeke samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.» Ni mutindu yina, binwani salaka. **25** Pene-pene ya kulunsi ya Yesu vwandaka na bakento yayi: mama ya Yesu, mpangi ya mama ya Yesu, Maliya kento ya Kolopase, mpe Maliya ya mbanza Madala. **26** Yesu talaka mama ya yandi, mpe pene-pene na yandi, kilandi yina yandi vwandaka zola mingi. Na yina, yandi tubaka: «Kento! Tala mwana ya nge.» **27** Na manima, yandi tubaka na kilandi yina: «Tala mama ya nge.» Katuka kilumbu yina, kilandi yango yambaka Maliya na yinzo ya yandi. **28** Yesu zabaka ti na ntangu yina, mambu nyonso lungaka. Na yina, samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi kusalama, yandi tubaka: «Mu ke na nsatu ya maza.» **29** Ndonga ya kufuluka na malafu ya ngayi vwandaka kuna. Binwani bakaka kima mutindu mafudya, mpe tulaka yawu na malafu ya ngayi. Bawu kangaka yawu na nsongi ya mwa yinti ya mukwisa, mpe tulaka yandi yawu na bikoba. **30** Ntangu Yesu kunwaka malafu ya ngayi, yandi tubaka: «Nyonso me lunga.» Na manima, yandi kondikaka yintu, mpe vutulaka mwela ya yandi na sika ya Nzambi. **31** Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka kilumbu ya saba, mpe bamfumu ya ba-Zwife vwandaka zola ve ti bamvumbi vwanda na bakulunsi tii na kilumbu ya saba, samu ti kilumbu ya Saba yina vwandaka kilumbu ya mfunu. Na yina, bawu lombaka Pilate muswa ya kubuka makulu ya bantu yina ba komaka, mpe ya kukatula bawu na bakulunsi. **32** Na yina, binwani kwizaka buka makulu ya bimpumbulu zole yina ba komaka kintwadi na Yesu. **33** Ntangu ba kumaka na ntwala ya Yesu, ba talaka ti yandi vwandaka me kufwa. Ni yawu yina, bawu bukaka yandi ve makulu. **34** Kasi kinwani mosi tobolaka yandi bambanzi na dikonga, mpe menga na maza basikaka. **35** Muntu yina ke na kuzabisa beno mambu yayi talaka yawu, mpe kimbangi ya yandi kele ya tsyelika. Yandi zaba ti yandi ke na kuzonza butsyelika, mpe yandi salaka kimbangi yayi samu ti beno mpe kwikila. **36** Mambu yayi salamaka samu na kulungisa mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: «Ba ke buka ata mukwa mosi ya yandi.» **37** Mpe kibuku ya nkaka ya Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Ba ke sikika meso ya bawu na muntu yina ba me tobola bambanzi.» **38** Na manima, Yosefi ya mbanza Alimate kwendaka lomba na Pilate muswa ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi. (Yosefi vwandaka mpe kilandi ya Yesu, kasi na mansweki samu ti yandi vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife.) Pilate pesaka yandi muswa. Na yina, yandi kwendaka baka nzutu ya Yesu. **39** Nikodeme, yina na ntama kwendaka tala Yesu na mpimpa vwandaka kintwadi na Yosefi. Yandi nataka mananasi yina ba yidikaka na mile mpe na alowese. Yawu lendaka vwanda Balitela nkama. **40** Yosefi mpe Nikodeme bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na balele. Bawu tulaka yawu mananasi mutindu vwandaka kifu ya ba-Zwife na kuzika bamvumbi. **41** Pene-pene ya kisika yina ba komaka Yesu na kulunsi vwandaka na ndyamu ya malu-malu na kati ya bilanga, kisika ba vwandaka me tula ntete nzutu ya muntu ve. **42** Mutindu ya vwandaka kilumbu yina ba-Zwife vwandaka kubika saba, Yosefi mpe Nikodeme tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu yina, samu ti yawu vwandaka pene-pene.

20 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, ntete bwisi kutsya, Maliya ya mbanza Madala kwendaka na ndyamu. Yandi talaka ti ba katulaka ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu. **2** Na yina, yandi kwendaka nswalu na sika ya Simoni Pyele mpe ya kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi. Yandi zabisaka bawu: «Ba me katula nzutu ya Mfumu na ndyamu, mpe beto zaba ve wapi kisika ba me tula yawu.» **3** Pyele mpe kilandi ya nkaka yina kwendaka na ndyamu. **4** Bawu zole vwandaka kima mbangu. Kasi kilandi ya nkaka lutilaka mbangu, mpe tekilaka na kukuma na ndyamu. **5** Yandi betamaka, mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu. Kasi, yandi kotaka ve na kati ya ndyamu. **6** Ntangu Simoni Pyele yina vwandaka landa yandi kumaka na ndyamu, yandi kotaka mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu na nzutu, **7** mpe lele yina ba zingaka yandi na yintu. Lele yayi vwandaka kisika mosi ve na balele ya nkaka, kasi yawu vwandaka ya kufutika na lweka. **8** Kilandi ya nkaka, yina tekilaka na kukuma na ndyamu kotaka mpe. Yandi talaka mpe kwikilaka. **9** (Bilandi vwandaka me visa ntete ve mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi ti Yesu fwanaka vumbuka na lufwa.) **10** Na manima, bilandi zole yina vutukaka na yinzo. **11** Maliya vwandaka dila pene-pene na ndyamu. Ntangu yandi vwandaka dila, yandi betamaka samu na kutala na ndyamu, **12** mpe yandi talaka bambazi zole yina vwandaka ya kulwata bilele ya mpembe. Bawu vwandaka ya kuvwanda na kisika yina vwandaka nzutu ya Yesu, mosi na kisika yina vwandaka yintu, mpe ya nkaka na makulu. **13** Bambazi yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kudila?» Maliya vutulaka: «Ba me katula nzutu ya Mfumu ya munu, mpe mu zaba ve wapi kisika ba me nata yawu.» **14** Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi balukaka mpe talaka Yesu yina vwandaka ya kutelama. Kasi, yandi zabaka ve ti ya vwandaka Yesu. **15** Yesu yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na

kudila? Nani nge ke na kusosa?» Maliya vwandaka banza ti ya vwandaka kisadi-bilanga. Na yina, yandi tubaka: «Kana ni nge me katula yandi awa, zabisa munu wapi kisika nge me nata yandi, mpe mu ke kwenda baka yandi.» **16** Yesu tubilaka yandi: «Maliya!» Maliya balukaka kisika vwandaka Yesu, mpe tubaka na ndinga ya ba-Ebeleyo: «Labuni!» (Ya zola kutuba «Mulongisi».) **17** Yesu tubilaka yandi: «Kusimba munu ve samu ti mu me kwenda ntete ve na sika ya Tata ya munu. Kasi kwenda tala bampangi ya munu, mpe zabisa bawu ti mu me tuba: Mu ke kwenda na sika ya Tata ya munu yina kele Tata ya beno, na sika ya Nzambi ya munu yina kele Nzambi ya beno.» **18** Na yina, Maliya ya mbanza Madala kwendaka tuba na sika ya bilandi: «Mu me tala Mfumu.» Mpe yandi zonzilaka bawu mambu nyonso yina Yesu zabisaka yandi. **19** Na mpimpa ya kilumbu yina ya lumingu, bilandi vwandaka ya kukangama na yinzo, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife. Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yandi tubilaka bawu: «Kizunu kuvwanda na beno!» **20** Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe bambanzi ya yandi. Na yina, bilandi vwandaka na kyese ya kulutila na kutala Mfumu. **21** Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kizunu vwanda na beno! Mutindu Tata fidisaka munu, munu mpe, mu ke na kufidisa beno.» **22** Yandi fulaka bawu mupepe, mpe tubaka: «Beno yamba Mpeve ya Longo. **23** Bayina beno ke lemvokila masumu, ke kuzwa mulemvo ya masumu, mpe bayina beno ke manga na kulemvokila masumu, ke kuzwa ve mulemvo ya masumu.» **24** Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Mapasa), mosi ya bilandi kumi na zole vwandaka ve na kisika yina, ntangu Yesu talanaka na bilandi. **25** Na yina, bilandi ya nkaka zabisaka yandi: «Beto me tala Mfumu.» Kasi yandi vutulaka: «Kana mu tala ve bidimbu ya bansonso na maboko ya yandi, kana mu tula ve musapi ya munu na bisika yina vwandaka bansonso, mpe kana mu tula ve diboko ya munu na bambanzi ya yandi, mu ke kwikila ve.» **26** Na kilumbu ya lumingu yina landaka, bilandi vwandaka dyaka ya kuvukana na yinzo. Toma mpe vwandaka na bawu. Myelo vwandaka ya kukangama na bafungula, kasi Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yandi tubaka: «Kizunu vwanda na beno!» **27** Yandi tubaka na Toma: «Nata musapi ya nge awa, mpe tala maboko ya munu. Nata mpe diboko ya nge, mpe tula yawu na bambanzi ya munu. Kusala ntembe ve, kasi kwikila.» **28** Toma vutulaka: «Nge kele Mfumu mpe Nzambi ya munu.» **29** Yesu tubilaka yandi: «Nge me kwikila samu ti nge me tala munu! Kyese na bayina ke kwikila ata kutala munu.» **30** Yesu salaka mpe bidimbu mingi ya nkaka na ntwala ya bilandi ya yandi. Kasi yawu kele ve ya kusonama na dibuku yayi. **31** Mambu yayi kele ya kusonama, samu ti beno kwikila ti Yesu kele Masiya, Mwana ya Nzambi. Na yina, kana beno kwikila, beno ke kuzwa luzingu na Nkumbu ya yandi.

21 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu talanaka dyaka na ntwala ya bilandi ya yandi na kumu ya dyanga ya Tibeyale. Yawu salamaka mutindu yayi: **2** Simoni Pyele, Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Mapasa), Natanayele ya mbanza Kaana na Ngalili, bana ya Zebede, mpe bilandi zole ya nkaka vwandaka kintwadi. **3** Simoni Pyele tubilaka bawu: «Mu ke kwenda loba.» Bawu vutulaka: «Beto mpe ke kwenda na nge.» Na yina, bawu kwendaka mpe kotaka na bwatu. Kasi mpimpa nyonso yina, bawu kuzwaka bambisi ve. **4** Ntangu bwisi bandaka na kutsya, Yesu vwandaka ya kutelama na kumu ya maza. Kasi bilandi vwandaka zaba yandi ve. **5** Yandi yufulaka bawu: «Bampangi, beno me kuzwa bambisi?» Bawu vutulaka: «Ve! Kima ve.» **6** Yesu zabisaka bawu: «Beno losa mpwasa na lubakala ya bwatu, mpe beno ke kuzwa bambisi.» Na yina, bawu losaka mpwasa, mpe bawu lendaka ve na kukotisa yawu na bwatu, samu ti bambisi lutilaka mingi. **7** Kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi tubaka na Pyele: «Ya kele Mfumu.» Ntangu Pyele kuwaka ti ya vwandaka Mfumu, yandi lwataka lele yina yandi katulaka ntangu yandi vwandaka loba, mpe yandi kubwaka na maza. **8** Bilandi ya nkaka landaka yandi na bwatu tii na kumu. Bawu vwandaka benda mpwasa yina vwandaka ya kufuluka na bambisi. Bawu vwandaka ve ntama na kumu, ya lendaka vwanda Bakude bankama zole. **9** Ntangu bawu kumaka na ntoto, bawu talaka mbisi yina ba vwandaka yoka na tiya ya makala, mpe mampa na lweka. **10** Yesu tubilaka bawu: «Beno nata ndambu ya bambisi na yina beno me kuzwa.» **11** Simoni Pyele kotaka na bwatu, mpe bendaka mpwasa na ntoto. Yawu vwandaka ya kufuluka na bambisi nkama mosi na makumi tanu na tatu ya bambisi ya nene. Ata bambisi lutilaka mingi, mpwasa pasukaka ve. **12** Yesu tubilaka bawu: «Beno kwiza kudya.» Ata kilandi lendaka na kuyufula yandi: «Nge kele nani?» Samu ti bawu zabaka ti ya vwandaka Mfumu. **13** Yesu kwendaka pene-pene na bawu. Yandi bakaka dimpa, mpe kabulaka bawu yawu. Yandi kabulaka bawu mpe mbisi. **14** Katuka mvumbukulu ya yandi na lufwa, yayi ni mbala ya tatu yina Yesu talanaka na ntwala ya bilandi ya yandi. **15** Na manima ya kudya, Yesu yufulaka Simoni Pyele: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu kulutila bawu yayi ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Dikila mameme ya munu.» **16** Na manima, Yesu yufulaka yandi na mbala ya zole: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Yesu tubilaka yandi: «Keba mameme ya munu.» **17** Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Pyele kumaka na kyadi, samu ti Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Nge ke zolaka munu?» Na yina, yandi vutulaka: «Mfumu, nge zaba mambu nyonso. Nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Dikila mameme ya munu. **18** Ya tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntangu nge vwandaka ntwenya, nge vwandaka kanga singa ya luketo nge mosi, mpe nge vwandaka kwenda konso kisika yina nge vwandaka zola. Kasi ntangu nge ke kuma kiboba, nge ke lambula maboko, mpe muntu ya nkaka ke kanga nge singa ya luketo, mpe ke nata nge kisika yina nge ke zola ve na kukwenda.» **19** (Na kuzonza mambu yina, Yesu zabisaka wapi mutindu Pyele fwanaka kufwa mpe kembisa Nzambi.) Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» **20** Pyele balukaka mpe talaka kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi. Yandi vwandaka tambula na manima ya bawu. (Ni yandi tentikaka yintu na ntulu ya Yesu samu na kuyufula yandi: «Mfumu, nani ke yekula nge?» Ntangu bawu vwandaka kudya madya ya Paki). **21** Pyele talaka yandi, mpe yufulaka Yesu: «Mfumu, kasi yandi yayi, yinki ke kumina yandi?» **22** Yesu vutulaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu mu ke vutuka, yinki ya ke sala nge? Kasi nge, landa munu!» **23** Na mambu yayi, nsangu mwanganaka na kati ya bampangi ti kilandi yina fwanaka kufwa ve. Ya tsyelika, Yesu tubaka ve ti kilandi yina fwanaka kufwa ve, kasi yandi tubaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu mu ke vutuka, yinki ya ke sala nge?» **24** Ni kilandi yango ke na kusala kimbangi ya mambu yayi, mpe sonikaka yawu. Beto zaba ti kimbangi ya yandi kele ya tsyelika. **25** Yesu salaka dyaka mambu mingi ya nkaka. Kana ba sonikaka yawu mosi na mosi, mu banza ti yinza ya muvimba lendaka vwanda ve na kisika ya kutula mabuku nyonso yina.

Bisalu

1 Mpangi ya munu Tofile, na kati ya dibuku ya munu ya ntete, mu zonzilaka mambu nyonso yina Yesu salaka mpe longisaka katuka kilumbu ya ntete **2** tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Ntete yandi kwenda na zulu, yandi pesaka ntumunu na lulendo ya Mpeve ya Longo na bantumwa yina yandi soolaka. **3** Na manima ya lufwa ya yandi, ni na sika ya bawu yandi talanaka na kulakisa bawu na mitindu mingi ti yandi kele moyo: Yandi talanaka na bawu bilumbu makumi yiya, mpe zonzilaka bawu Kimfumu ya Nzambi. **4** Kilumbu mosi, ntangu yandi vwandaka kudya kintwadi na bawu, yandi tumisaka bawu: «Beno basika ve na mbanza Yelusalemi, kasi beno vingila dikabu yina Tata pesaka nsilulu: Ni dikabu yina mu zabisaka beno. **5** Yowane botikaka bantu na maza. Kasi beno, kaka bilumbu fyoti me bikana, Nzambi ke botika beno na Mpeve ya Longo.» **6** Bayina vukanaka kintwadi na Yesu yufulaka yandi: «Mfumu, ni na ntangu yayi nge ke vutula kimfumu ya yinsi yayi na sika ya bantu ya Isayeli?» **7** Yesu vutulaka: «Beno kele ve na nsatu ya kuzaba bantangu to bilumbu yina, samu ti ni Tata zengaka yawu na lutumu ya yandi. **8** Kasi beno ke kuzwa ngolo ntangu Mpeve ya Longo ke kulumuka na sika ya beno. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, ya Samaliya, mpe tii na bandilu ya ntoto.» **9** Na manima ya kuzonza mambu yina, Yesu nangukaka na zulu ntangu bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe matuti bumbaka yandi. **10** Ntangu bawu vwandaka tala ntete kisika Yesu vwandaka me kwenda, bantu zole yina lwataka binkuti ya mpembe talanaka na ntwala ya bawu, **11** mpe tubaka: «Beno bantu ya kizunga ya Ngalili, samu na yinki beno me telama awa, mpe ke na kutalaka na zulu? Yesu yina Nzambi me nanguna na zulu na ntwala ya beno, ke vutuka mpe mutindu mosi yina beno me tala yandi kukwenda na zulu.» **12** Na yina, bantumwa vutukaka na Yelusalemi katuka mongo ya bayinti ya olive, yina kele pene-pene na mbanza Yelusalemi, mutindu kele kitezo yina muntu lenda tambula na kilumbu ya saba. **13** Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bawu kotaka na yinzo mpe kwendaka na kivinga yina kele na kibandu, kisika bawu vwandaka vukana. Na kati ya bawu vwandaka Pyele, Yowane, Zaki mpe Andele, Filipe mpe Toma, Baatelemi mpe Matayi, Zaki mwana ya Alefe, Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote, mpe Yuda mwana ya Zaki. **14** Na ntima mosi, bawu nyonso vwandaka vukana ntangu nyonso samu na kusambila kintwadi na bakento, Maliya mama ya Yesu, mpe baleki ya Yesu. **15** Na bilumbu yina, bandimi vwandaka me vukana. Bawu vwandaka keba ve nkama mosi na makumi zole. Pyele telamaka na kati-kati ya bawu, mpe tubaka: **16** «Bampangi, ya fwanaka ti mambu yina Mpeve ya Longo zabisaka na kati ya Dibuku ya Nzambi na yinwa ya Davidi salama na yina me tadila Yuda yina me kuma muntu yina lakisaka nzila na bayina vwandaka me kanga Yesu. **17** Yuda vwandaka mosi na kati ya beto, mpe yandi vwandaka sala kintwadi na beto. **18** Na mbongo yina Yuda kuzwaka na mambu ya yimbi yina yandi salaka, yandi sumbaka bilanga. Yandi kubwaka na ntoto. Kivumu ya yandi pasukaka, mpe misopo nyonso basikaka na ngaanda. **19** Bantu nyonso ya Yelusalemi kuwaka dyambu yina. Ni yawu yina, bawu pesaka bilanga yina nkumbu ya “Akeledama”. Yawu zola kutuba na ndinga ya bawu: “Bilanga ya menga”.» **20** Na dibuku ya Mikunga, ba sonikaka: «Bika ti yinzo ya yandi kuvwanda mpamba, mpe ata muntu mosi ve kuvwanda na kati!» Ba sonikaka dyaka: «Bika ti muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi!» **21** «Na yina, beno fwana kusoola muntu ya nkaka na kati ya bayina vwandaka na beto ntangu nyonso yina Mfumu Yesu vwandaka tambula na kati ya beto, katuka ntangu yina Yowane botikaka yandi tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Kintwadi na beto, yandi fwana kuzabisa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu.» **23** Na yina, bandimi lakisaka bantu zole: Matyase mpe Yosefi yina ba ke bokilaka dyaka Basabase to Yusutuse. **24** Na manima, bawu nyonso sambilaka mutindu yayi: «Mfumu, nge zaba ntima ya muntu ni muntu. Lakisa beto na kati ya bantu zole yayi nani nge me soola **25** samu na kusala kisalu ya buntumwa yina Yuda me bika samu na kukwenda na kisika ya yandi.» **26** Na yina, bawu bulaka dzeke, mpe yawu soolaka Matyase. Ba vukisaka yandi na lutangu ya bantumwa kumi na mosi.

2 Ntangu kilumbu ya mukembo ya Pantekote kumaka, bandimi nyonso vukanaka kisika mosi. **2** Na mpamukunu, makelele mutindu kitembo ya ngolo katukaka na zulu, mpe fulukaka na yinzo nyonso kisika bawu vwandaka. **3** Na yina, bawu talaka bima mutindu milaka ya tiya. Yawu kabukaka mpe tentamaka na zulu ya yintu ya muntu ni muntu yina vwandaka kuna. **4** Bawu nyonso fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe bawu bandaka na kuzonza na bandinga ya nkaka mutindu Mpeve vwandaka twadisa bawu na kuzonza. **5** Na Yelusalemi vwandaka na ba-Zwife ya kukwikama na Nzambi, yina katukaka na bayinsi nyonso ya yinza. **6** Ntangu makelele yina wakanaka, bawu kwizaka fuluka na kisika yina. Bawu yitukaka, samu ti konso muntu vwandaka kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala. **7** Bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kuzonza, kele ve bawu nyonso bantu ya kizunga ya Ngalili? **8** Wapi mutindu konso muntu na kati ya beto ke na kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala? **9** Na kati ya beto kele na bayina me katuka na bayinsi ya Pate, ya Mede, mpe ya Elame. Ya kele mpe na bayina me katuka na Mezopotami, na Zude, na Kapadose, na Ponte, na Aziya, **10** na Filizi, na Pamfili, na Ngipiti, mpe na bizunga ya yinsi ya Libi yina kele pene-pene na mbanza Silene. Ya kele dyaka mpe na bayina me katuka na mbanza Loma, **11** na kisanga ya Kelete, mpe na yinsi ya Alabi. Ba ya nkaka kele ba-Zwife, mpe ba ya nkaka dyaka kele bayina kumaka ba-Zwife. Kasi beto ke na kuwa bawu na bandinga ya beto ya bwala mambu ya ngitukulu ya Nzambi yina bawu ke na kuzonza!» **12** Bawu nyonso pamukaka mingi mpe vwandaka bakula ve. Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki mambu yayi ke na zola kutuba?» **13** Kasi bantu ya nkaka vwandaka seka bawu, mpe vwandaka tuba: «Bawu me kola malafu.» **14** Na yina, Pyele telamaka na bantumwa kumi na mosi. Yandi zangulaka ndinga, mpe tubaka: «Beno ba-Zwife mpe beno nyonso yina ke vwandaka na mbanza Yelusalemi! Beno kuwa mbote mambu yina mu ke na kuzonza, mpe beno bakula mbote mambu yina ke na kusalama. **15** Bantu yayi me kola ve malafu mutindu beno ke na kubanza, samu ti ya kele ntete ngunga ya yivwa ya suka. **16** Kasi ntangu yayi, mambu yina mumbikudi Yowele tubaka, me salama: **17** «Nzambi tubaka: Na bilumbu ya nsuka, mu ke mwangisa Mpeve ya munu na bantu nyonso. Bana ya beno ya babakala mpe ya bakento ke bikula. Binunu ya beno ke kuzwa bandosi, mpe bantwenya ya beno ke kuzwa balumoni. **18** Ee, na bilumbu yina, mu ke tula Mpeve ya munu na babakala mpe bakento yina kele bisadi ya munu, mpe bawu ke bikula. **19** Mu ke sala bimangu kuna na zulu, mpe bidimbu awa na ntoto. Ya ke vwanda: menga, tiya, mpe mulinga mingi. **20** Ntangu ke kuma ndombe, mpe ngonda ke kuma mbwaki mutindu menga. Mambu nyonso yayi ke salama ntete Kilumbu ya Mfumu kuma, kilumbu yina ke vwanda ya nene mpe ya

nkembo. **21** Na yina, muntu ni muntu yina ke bokila Mfumu ke kuzwa mpulusu.» **22** «Bantu ya Isayeli, beno kuwa mambu yayi mu ke na kuzabisa beno: Yesu ya Nazaleti vwandaka muntu yina Nzambi lakisaka beno bumfumu ya yandi na kusala bimangu mpe bidimbu na kati-kati ya beno mutindu beno mosi zaba yawu. **23** Ba yekulaka beno Yesu, mpe beno kufwaka yandi na kukoma yandi na kulunsi na lusalusu ya bayina zaba ve Nzambi mutindu Nzambi bakaka lukanu, mpe zabaka yawu katuka ntama. **24** «Kasi Nzambi katulaka yandi na mpasi ya lufwa, mpe vumbulaka yandi, samu ti lufwa vwandaka ve na ngolo ya kukanga yandi. **25** Ya tsyelika, na yina me tadila yandi, Davidi tubaka mutindu yayi: «Ntangu nyonso, mu vwandaka tala Mfumu na mantwala ya munu. Yandi kele na lweka ya munu, samu ti mu tekita ve na boma. **26** Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kuyangalala mingi, mpe mu ke na kuyimba na kilengi nyonso. Nzutu ya munu ke zinga na kati ya kivuvu, **27** samu ti nge ke bika ve mwela ya munu na yinza ya bantu ya kufwa, mpe nge ke bika ve kisadi ya nge ya longo bola na kati ya ndyamu. **(Hadēs g86)** **28** Nge me lakisa munu nzila yina ke pesaka luzingu. Nge ke fulusa munu na kilengi na kuvwanda na lweka ya munu.» **29** «Bampangi, mu kele na muswa ya kutubila beno na pwelele nyonso mambu yina me tadila nkooko ya beto Davidi: Yandi kufwaka, ba zikaka yandi, mpe tii bubu yayi, ndyamu ya yandi kele ntete, mpe yawu kele ntama ve na kisika yayi. **30** Kasi yandi vwandaka mumbikudi, mpe yandi zabaka ti Nzambi pesaka nsilulu na kudya ndefi ti yandi ke byadisa mosi na kati ya bana ya yandi na kiti ya yandi ya kimfumu.» **31** Davidi talaka ntete mambu yina ya mvumbukulu ya Klisto na lufwa ntangu yandi tubaka: «Nzambi bikaka yandi ve na lufwa, mpe yandi bikaka ve ti nzutu ya kisadi ya yandi bola na kati ya ndyamu.» **(Hadēs g86)** **32** Nzambi vumbulaka na lufwa Yesu yina mu ke na kuzonzila, mpe beto nyonso kele bambangi. **33** Nzambi zangulaka yandi na kuvwanda na lubakala ya yandi, mpe pesaka yandi Mpeve ya Longo yina yandi pesaka nsilulu. Yandi me mwangisa yawu na beto mutindu beno ke na kutala mpe beno ke na kuwa ntangu yayi. **34** Ya tsyelika, Davidi kwendaka ve na mazulu, kasi yandi tubaka: «"Mfumu me tuba na Mfumu ya munu: Vwanda na lubakala ya munu **35** tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge kisika ya kutula makulu ya nge."» **36** Na yina, bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba na butsyelika nyonso ti Yesu yina beno komaka na kulunsi, ni yandi Nzambi me kumisa Mfumu mpe Masiya. **37** Bayina vwandaka kuna yitukaka mingi na kuwa mambu yina. Bawu yufulaka Pyele mpe bantumwa ya nkaka: «Bampangi, yinki beto fwana kusala?» **38** Pyele vutulaka: «Beno soba nkadulu, mpe konso muntu na kati ya beno kubotama na Nkumbu ya Yesu-Klisto, samu ti Nzambi lemvokila masumu ya beno. Na yina, beno ke kuzwa dikabu ya Mpeve ya Longo. **39** Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu yayi na beno mpe na bana ya beno, mutindu mosi mpe na bayina nyonso kele ntama: Bayina nyonso Mfumu Nzambi ya beto ke bokila.» **40** Pyele vwandaka zabisa bawu mambu mingi ya nkaka samu na kundimisa mpe kukindisa bawu. Yandi zabisaka bawu: «Beno ndima mpulusu samu na kuzwa ve kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke salaka mambu ya yimbi.» **41** Bayina ndimaka mambu yina Pyele vwandaka zonza, bawu botamaka. Na kilumbu yina, keba ve bantu mafunda tatu bwelamaka na nkonga ya bandimi. **42** Bawu vwandaka ya kukwikama na kuwa ntangu nyonso ndongosolo ya bantumwa, na kuzinga kintwadi na bampangi, na kudya, mpe kusambila kisika mosi. **43** Bantu nyonso vwandaka tala boma, samu ti bantumwa vwandaka sala bimangu mpe bidimbu mingi. **44** Bandimi nyonso vwandaka ya kukangama na kintwadi, mpe vwandaka vukisa bima nyonso yina vwandaka na bawu. **45** Bawu vwandaka tekisa balupangu mpe bimvwama ya bawu. Bawu vwandaka kabula bawu nyonso mbongo yina mutindu vwandaka bansatu ya muntu ni muntu. **46** Bilumbu nyonso, bawu vwandaka vukana na Yinzo ya Nzambi. Bawu vwandaka kabula kintwadi madya na bayinzo ya bawu, mpe bawu vwandaka kudya madya ya bawu na kyese nyonso mpe na ntima ya kukuluka. **47** Bawu vwandaka kembila Nzambi, mpe bantu nyonso vwandaka zola bawu. Kilumbu ni kilumbu, Mfumu vwandaka bwela na nkonga ya bandimi, bayina vwandaka kuzwa mpulusu.

3 Kilumbu mosi, Pyele na Yowane kwendaka na Yinzo ya Nzambi samu na lusambulu ya ngunga ya kumi na tanu. **2** Kuna, bantu vwandaka nata bakala mosi yina butukaka na makulu ya kufwa. Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tula yandi pene-pene na mwelo ya Yinzo ya Nzambi yina ba ke bokilaka «Mwelo ya Kitoko», samu ti yandi lomba mbongo na bayina vwandaka kota. **3** Ntangu yandi talaka Pyele mpe Yowane yina vwandaka kota na Yinzo ya Nzambi, yandi lombaka bawu mbongo. **4** Pyele na Yowane sikikaka meso ya bawu na yandi, mpe Pyele tubaka: «Tala beto!» **5** Muntu yina sikikaka meso ya yandi na bawu na mbote nyonso na dibanza ya kuzwa kima. **6** Kasi Pyele zabisaka yandi: «Mu kele ve na mbongo to na wolo. Kasi kima yina ke na munu, mu ke pesa nge yawu: Na Nkumbu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, telama mpe tambula!» **7** Na manima, Pyele simbaka yandi na diboko ya lubakala, mpe telemisaka yandi. Kaka na ntangu yina, makulu ya muntu yina kumaka ngolo. **8** Na mbala mosi, yandi telamaka mpe bandaka na kutambula. Yandi kotaka kintwadi na bawu na Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka tambula, dumuka, mpe kembila Nzambi. **9** Bantu nyonso talaka yandi na kutambula mpe kukembila Nzambi. **10** Ntangu bawu zabaka ti ni yandi vwandaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka lomba bantu mbongo pene-pene na Mwelo ya Kitoko ya Yinzo ya Nzambi, bawu nyonso fulukaka na boma, mpe yitukaka mingi samu na mambu yina kuminaka yandi. **11** Muntu yina vwandaka kaka kintwadi na Pyele mpe Yowane. Nkonga nyonso yitukaka mingi mpe kwendaka mbangu na kati ya musampa na nkumbu «Musampa ya Salomoni, kisika bawu vwandaka.» **12** Na kutala mutindu yina, Pyele zabisaka bawu: «Bantu ya Isayeli, samu na yinki beno ke na kuyituka na kutala muntu yayi me beluka? Samu na yinki beno ke na kutala beto mutindu ti ni beto me belusa yandi na lulendo ya beto mosi to na kukwikama ya beto na Nzambi? **13** Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, ya Yakobi, mpe Nzambi ya bankooko ya beto me lakisa nkembo ya kisadi ya yandi Yesu. Beno yekulaka yandi mpe mangaka yandi na ntwala ya Pilate yina bakaka lukanu ya kupesa yandi kimpwanza. **14** Beno mangaka muntu ya longo mpe ya kudedama, mpe beno lombaka ti Pilate pesa kimpwanza na muntu yina ke kufwaka bantu. **15** Na yina, beno salaka ti ba kufwa Mfumu yina ke pesaka luzingu. Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, mpe beto kele bambangi. **16** Ni kusala kiminu na Nkumbu ya Yesu me pesa ngolo na muntu yayi yina beno ke na kutala mpe beno zaba. Ni kusala kiminu na Yesu me belusa yandi na ntwala ya beno.» **17** «Bampangi, mu zaba ti beno mpe bamfumu ya beno zabaka ve butsyelika ntangu beno kufwaka Yesu. **18** Kasi ni na mutindu yina, Nzambi nungisaka mambu yina yandi tubaka na ntama na yinwa ya mimbikudi nyonso. Yandi tubaka ti Masiya fwana kutala mpasi. **19** Beno soba nkadulu mpe beno vutuka na sika ya Nzambi, samu ti yandi lemvokila masumu ya beno. **20** Na yina, Mfumu Nzambi ke pesa beno bantangu ya mvundulu, mpe ke fidisa beno Yesu, Masiya yina yandi soolaka samu na

beno. **21** Kasi ntangu yayi, Yesu fwana kuvwanda na mazulu tii ntangu bima nyonso ke kuma ya malu-malu, mutindu Nzambi tubaka yawu katuka ntama, na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo. **(aiōn g165)** **22** Ya tsyelika, Moyize tubaka: «"Mfumu Nzambi ya beno ke fidisa beno mumbikudi mutindu munu. Yandi ke vwanda muntu ya dikanda ya beno, mpe beno fwana kuwa yandi na nyonso yina yandi ke zabisa beno. **23** Kasi muntu yina ke tumama ve na mumbikudi yina, ke vwanda dyaka ve muntu ya dikanda ya Nzambi, mpe ba ke kufwa yandi." **24** Mimbikudi nyonso yina landasanaka katuka Samwele, zonzilaka mambu yina ke na kusalama bilumbu yayi. **25** Ni beno kele bana ya mimbikudi mpe ya ngwisani yina Nzambi salaka na bankooko ya beno ntangu yandi tubaka na Abalayami: "Na bana yina bana ya nge ke buta, mu ke sakumuna makanda nyonso yina kele na ntoto." **26** Ni samu na beno Nzambi fidisaka ntete kisadi ya yandi samu na kusakumuna beno, mpe na kukatula beno na mavanga ya beno ya yimbi.»

4 Pyele mpe Yowane vwandaka zonza ntete na nkonga ntangu banganga-Nzambi mpe mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi, kintwadi na ba-Saduse, kwizaka pene-pene ya bawu. **2** Bawu vwandaka na nkele ya kulutila, samu ti Pyele na Yowane vwandaka longisa bantu mpe vwandaka zabisa bawu ti Yesu vumbukaka na lufwa. Yawu zola kutuba ti bantu ya kufwa ke vumbuka mpe na lufwa. **3** Ba kangaka bawu mpe tulaka bawu na boloko tii na kilumbu yina landaka, samu ti ya vwandaka me kuma mpimpa. **4** Kasi, bantu mingi na kati ya bayina kuwaka ndongosolo ya bantumwa kwikilaka, mpe lutangu ya bandimi kumaka keba ve mafunda tanu. **5** Na kilumbu yina landaka, bamfumu ya ba-Zwife kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku vukanaka na Yelusalemi. **6** Bayina vwandaka kuna kele: Ane yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete, Kayife, Yowane, Alezande, mpe bantu nyonso ya dikanda ya nganga-Nzambi ya ntete. **7** Ba telemisaka Pyele na Yowane na ntwala ya bawu, mpe yufulaka bawu: «Na lutumu ya nani to na nkumbu ya nani beno me belusa muntu yayi?» **8** Na yina, Pyele yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, zabisaka bawu: «Beno, bamfumu mpe beno bakuluntu! **9** Bubu yayi, beno ke na kuyufula beto samu na mambu ya mbote yina beto me sala na muntu yina vwandaka na makulu ya kufwa, mpe beno ke na sosa kuzaba wapi mutindu yandi me beluka. **10** Beno nyonso mpe bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba yawu mbote: Muntu yina me telama na ntwala ya beno me kuma na mavimpi ya mbote na lutumu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, yina beno komaka na kulunsi mpe yina Nzambi me vumbula na lufwa. **11** Yesu kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso."» **12** «Kaka ni yandi mosi lenda kuvuukisa beto, samu ti na yinza ya muvimba, Nzambi pesaka ve muntu ya nkaka na bantu samu na kuvuukisa beto.» **13** Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yitukaka samu na kivuvu ya Pyele mpe Yowane. Ba zabaka ti bawu vwandaka bantu ya mpamba yina vwandaka me longoka ve. Ba zabaka mpe ti bawu vwandaka kintwadi na Yesu. **14** Kasi mutindu bawu vwandaka tala pene-pene ya bawu muntu yina belukaka, bawu vwandaka ve na dyambu ya kuvutula. **15** Na yina, ba basisaka bawu na ngaanda, mpe bawu bandaka na kuwisana bawu na bawu. **16** Bawu vwandaka tuba: «Yinki beto ke sala bantu yayi? Ya tsyelika, bantu nyonso ya Yelusalemi zaba mbote ti ni bawu me sala kimangu yayi ya nene, mpe beto lenda kumanga yawu ve. **17** Kasi samu ti nsangu ya mambu yayi mwangana ve na kati ya bantu nyonso, beto fwana kuyimina bawu na ngolo nyonso na kuzonzila dyaka Nkumbu ya Yesu na muntu ni muntu.» **18** Na yina, ba bokilaka dyaka bawu, mpe yiminaka bawu na kuzonzila to kulongisa ata fyoti na Nkumbu ya Yesu. **19** Pyele mpe Yowane vutulaka: «Wapi mambu kele ya kudedama na meso ya Nzambi: kutumama na Nzambi to na beno? Beno kuzwa mvutu beno mosi. **20** Kasi beto, beto lenda kumanga ve na kuzonzila mambu yina beto talaka mpe kuwaka.» **21** Ba talisaka dyaka bawu boma, mpe na manima, ba bikaka bawu. Bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kupesa bawu kitumbu, samu ti bantu nyonso vwandaka kembisa Nzambi na mambu yina salamaka. **22** Muntu yina belukaka na kimangu yina vwandaka na bamvula kulutila makumi yiya. **23** Ntangu ba bikaka bawu, Pyele mpe Yowane kwendaka kisika vwandaka bampangi ya bawu, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife tubilaka bawu. **24** Na manima ya kuwa mambu yina, bawu sambilaka Nzambi na ntima mosi, mpe tubaka: «Mfumu, ni nge yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu. **25** Ni nge fulusaka kisadi ya nge, Davidi nkooko ya beto, na Mpeve ya Longo ntangu yandi tubaka: «"Samu na yinki mvwanzi ke na kusalama na kati ya makanda ya bantu? Samu na yinki makanda ya bantu ke na kusala bamfundu ya mpamba? **26** Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita. Bamfumu me vukana samu na kumanga bumfumu ya Nzambi mpe ya Masiya ya yandi."» **27** «Ya tsyelika, Elode mpe Ponse Pilate vukanaka na kati ya mbanza yayi kintwadi na bantu ya Isayeli mpe ya bayinsi ya nkaka samu na kumanga bumfumu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo, yina nge byekaka. **28** Bawu salaka nyonso yina mutindu nge kubikaka yawu ntete na lulendo ya nge, mpe na luzolo ya nge. **29** Mfumu! Ntangu yayi, tala mutindu bawu me banda na kutalisa beto mpasi, mpe pesa ngolo na bisadi ya nge, samu ti bawu mwangisa nsangu ya nge na kivuvu nyonso. **30** Lakisa lulendo ya nge samu ti bambevo beluka, bidimbu mpe bimangu salama na Nkumbu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo.» **31** Ntangu bawu manisaka na kusambila, kisika yina bawu vukanaka ninganaka. Nzambi fulusaka bawu nyonso na Mpeve ya Longo, mpe bawu vwandaka longisa Mambu ya Nzambi na kivuvu nyonso. **32** Nkonga ya bayina kumaka bandimi vwandaka na dibanza mosi mpe ntima mosi. Ata muntu vwandaka tuba ti bima ya yandi kele kaka ya yandi mosi, kasi bima nyonso yina vwandaka na bawu, vwandaka bima ya kintwadi. **33** Na lulendo ya nene, bantumwa vwandaka pesa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu, mpe Nzambi vwandaka pesa bawu nyonso balusakumunu ya kulutila. **34** Ata muntu na kati ya bawu vwandaka kondwa kima. Ya tsyelika, bayina nyonso vwandaka tekisa bilanga mpe bayinzo ya bawu, vwandaka nata mbongo yina na sika ya bantumwa. **35** Na manima, bantumwa vwandaka kabula mbongo yina na sika ya bandimi nyonso mutindu vwandaka bansatu ya konso muntu. **36** Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi butukaka na kisanga ya Sipele, mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Levi. Bantumwa pesaka yandi nkumbu Banabase (yina zola kutuba «muntu yina ke kindisaka»). **37** Yandi tekisaka bilanga ya yandi, mpe nataka na sika ya bantumwa mbongo yina yandi kuzwaka.

5 Muntu mosi na nkumbu Ananyase kintwadi na kento ya yandi Safila tekisaka lupangu ya bawu. **2** Na manima ya kuwisana na kento ya yandi, yandi bumbaka ndambu ya mbongo, mpe kwendaka pesa na sika ya bantumwa ndambu ya nkaka yina bikanaka. **3** Kasi Pyele zabisaka yandi: «Ananyase, samu na yinki nge me zibula ntima ya nge na sika ya Satana? Nge me vuna Mpeve ya Longo, mpe nge me bumba ndambu ya

mbongo ya nkaka yina nge me kuzwa na lupangu yina nge me tekisa. **4** Ntete nge tekisa lupangu yina, yawu vwandaka ya nge mosi, mpe na manima ya kutekisa yawu, nge vwandaka na kimpwanza ya kusadila mbongo yina mutindu nge zola. Samu na yinki nge me kuzwa dibanza ya mutindu yina? Nge me vuna ve bantu, kasi Nzambi.» **5** Ntangu Ananyase kuwaka mutindu yina, yandi kubwaka mpe kufwaka. Bayina nyonso kuwaka mambu yina, kumaka na boma mingi. **6** Bantwenya kwizaka zinga yandi na balele. Ba nataka yandi, mpe zikaka yandi. **7** Na manima ya kulutisa keba ve bangunga tatu, kento ya Ananyase kwizaka kota na kisika yina ata kuzaba mambu yina salamaka. **8** Pyele yufulaka yandi: «Zabisa munu, ni na ntalu yayi beno me tekisa lupangu ya beno?» Kento vutulaka: «Ee, ni na ntalu yina.» **9** Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Wapi mutindu beno lenda kuwisana, nge na bakala ya nge, samu na kuvuna Mpeve ya Mfumu? Kuwa munu mbote, bayina me katuka na kuzika bakala ya nge me kuma yimeni na mwelo, mpe bawu ke nata nge.» **10** Kaka na ntangu yina, yandi kubwaka na ntwala ya Pyele, mpe kufwaka. Ntangu bantwenya kotaka, bawu kutaka yandi ya kufwa. Bawu nataka yandi, mpe zikaka yandi pene-pene na bakala ya yandi. **11** Dibuundu nyonso mpe bayina nyonso kuwaka mambu yina salamaka, kumaka na boma mingi. **12** Bantumwa vwandaka sala bidimbu mingi mpe bimangu mingi ya ngitukulu na kati ya bantu. Bandimi vwandaka vukana konso ntangu na kati ya Musampa ya Salomoni. **13** Ata muntu ya nkaka vwandaka meka na kukota na nkonga ya bawu. Kasi bantu nyonso vwandaka siika bawu. **14** Bantu mingi, babakala mpe bakento, vwandaka kwikila na Mfumu, mpe vwandaka bwelama na nkonga ya bandimi. **15** Bantu vwandaka nata bambevo na babala-bala, mpe vwandaka tula bawu na bamfulu to bankwala, samu ti kinsinsya ya Pyele fuka kwandi ata mosi na kati ya bawu ntangu yandi ke luta. **16** Bantu mingi vwandaka katuka na babwala ya pene-pene na Yelusalemi samu na kukwenda na Yelusalemi. Bawu vwandaka nata bambevo mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe bawu nyonso vwandaka beluka. **17** Na yina, nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina nyonso vwandaka na kimvuka ya ba-Saduse fulukaka na musoki, mpe kwendaka kuna. **18** Bawu kangaka bantumwa mpe kotisaka bawu na boloko ya bantu nyonso. **19** Kasi na mpimpa, mbazi mosi ya Mfumu zibulaka myelo ya boloko. Yandi basisaka bantumwa, mpe zabisaka bawu: **20** «Beno kwenda na Yinzo ya Nzambi, mpe beno zabisa bantu mambu nyonso yina me tadila luzingu ya malu-malu.» **21** Bantumwa tumamaka. Na suka-suka, bawu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa. Nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina ke vwandaka kintwadi na yandi bokilaka bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe bakuluntu nyonso ya yinsi ya Isayeli. Na manima, bawu tumisaka binwani na kwenda baka bantumwa na boloko. **22** Kasi ntangu binwani kumaka kuna, bawu kutaka ve bantumwa na boloko. Bawu vutukaka mpe tubilaka bawu mutindu yayi: **23** «Beto me kuta boloko ya kukangama mbote, mpe mikengi na bisika ya bawu na ntwala ya myelo. Kasi ntangu beto me zibula myelo, beto me tala ata muntu na kati.» **24** Na kuwa mutindu yina, mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe bamfumu ya banganga-Nzambi yitukaka mingi, mpe vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki me kumina bantumwa?» **25** Na manima, muntu mosi kwizaka zabisa bawu: «Beno kuwa! Bayina beno tulaka na boloko kele na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe bawu ke na kulongisa bantu.» **26** Na yina, mfumu ya mikengi kwendaka kuna kintwadi na binwani ya yandi samu na kubaka bantumwa. Kasi binwani nataka bantumwa na malembe nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti bantu bula bawu matadi. **27** Na manima ya kunata bawu, ba telemisaka bawu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, mpe nganga-Nzambi ya ntete zabisaka bawu mutindu yayi: **28** «Beto yiminaka beno na kulongisa ata fyoti na nkumbu ya muntu yina. Beno tala mutindu beno me mwangisa ndongosolo ya beno na mbanza nyonso ya Yelusalemi, mpe beno ke na zola kutula lufwa ya yandi na zulu ya beto.» **29** Pyele mpe bantumwa ya nkaka vutulaka: «Beto fwana kutumama na Nzambi, kasi na bantu ve. **30** Nzambi ya bankooko ya beto vumbulaka na lufwa Yesu yina beno kufwaka na kukoma yandi na kulunsi. **31** Nzambi zangulaka yandi na kisika ya buzitu na lubakala ya yandi, mpe kumisaka yandi Mfumu mpe Muvuukisi, samu ti bantu ya Isayeli soba nkadulu, mpe kuzwa mulemvo ya masumu ya bawu. **32** Beto kele bambangi ya mambu yina, beto mpe Mpeve ya Longo yina Nzambi pesaka na bayina ke tumamaka na yandi.» **33** Ntangu bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu dasukaka mpe vwandaka zola kufwa bantumwa. **34** Kasi na kati ya bawu vwandaka na Falisye mosi na nkumbu Ngamalyele. Yandi vwandaka mulongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso vwandaka zitisa yandi. Yandi telamaka mpe lombaka ti ba basisa ntete na mwa ntangu fyoti bantumwa. **35** Na manima, yandi tubaka: «Bantu ya Isayeli, beno sala keba na mambu yina beno ke na zola kusala na bantu yayi. **36** Ntama mingi ve, ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Tudase. Yandi vwandaka zola kulakisa ti yandi kele muntu ya mfunu. Bantu keba ve bankama yiya vwandaka landa yandi. Kasi ba kufwaka yandi. Bayina vwandaka landa yandi mwanganaka, mpe kimvuka ya yandi kufwaka. **37** Na manima ya yandi, na ntangu ya lutangusu ya bantu, ya vwandaka muntu mosi na nkumbu Yuda ya Ngalili. Bantu mingi vwandaka landa yandi. Kasi Yuda mpe kufwaka, mpe bayina nyonso vwandaka landa yandi mwanganaka. **38** Ntangu yayi, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno landa dyaka ve mambu ya bantu yayi, mpe beno bika bawu. Kana mabanza to bisalu ya bawu me katuka na bantu, ya ke mwangana. **39** Kana yawu me katuka na Nzambi, beno lenda kumwangisa yawu ve. Beno sala keba! Beno nwanisa Nzambi ve.» Kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ndimaka dibanza ya Ngamalyele. **40** Bawu bokilaka bantumwa mpe tumisaka ti ba bula bawu bikoti. Na manima, ba yiminaka bawu na kuzonzila dyaka na Nkumbu ya Yesu, mpe ba bikaka bawu. **41** Bantumwa basikaka na kisika yina vwandaka kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife na kilengi nyonso, samu ti Nzambi talaka bawu mutindu bantu ya kulunga na kutala mpasi na Nkumbu ya Yesu. **42** Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tatamana na kati ya Yinzo ya Nzambi mpe na bayinzo ya bawu na kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Yesu yina kele Masiya.

6 Na bilumbu yina, lutangu ya bandimi kumaka nene, mpe ba-Zwife yina ke zonzaka ndinga ya ba-Ngeleke vwandaka nyunguta, samu ti bilumbu nyonso, ba-Zwife ya yinsi ya Isayeli vwandaka kabula ve mbote madya na mifwidi ya bawu ya bakento. **2** Na yina, bantumwa kumi na zole vukisaka bandimi nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beto fwana kubika ve na kulongisa Mambu ya Nzambi samu na kukabulaka beno madya. **3** Ni yawu yina bampangi, beno soola na kati ya beno babakala nsambwadi yina kele na nkadulu ya mbote, mpe yina kele ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na ndwenga. Beto ke pesa bawu kisalu yayi ya kukabulaka madya. **4** Kasi beto, beto ke tatamana ntangu nyonso na lusambulu mpe na kisalu ya kulongisa Mambu ya Nzambi.» **5** Bawu nyonso ndimaka mambu yina. Na yina, bawu soolaka Ityeni yina vwandaka na kiminu mingi na Nzambi,

mpe ya kufuluka na Mpeve ya Longo. Ba soolaka mpe Filipe, Pokole, Nikanola, Timoni, Pamenase, mpe Nikola ya mbanza Antyose, yina vwandaka me kota na dibuundu ya ba-Zwife. **6** Na manima, ba nataka bawu na ntwala ya bantumwa yina sambidilaka bawu mpe ba sakumunaka bawu na kutentika bawu maboko. **7** Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana. Lutangu ya bandimi vwandaka kuma mingi na Yelusalemi, mpe banganga-Nzambi mingi vwandaka kwikila na Yesu. **8** Ityeni vwandaka ya kufuluka na lulendo mpe lusakumunu ya Nzambi. Yandi vwandaka sala bimangu mpe bidimbu na kati ya bantu. **9** Na yina, mwa ba-Zwife ya bambanza Silene mpe Alezande, yina vwandaka bantu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na nkumbu «yinzo ya bandongo yina kuzwaka kimpwanza», vukanaka na ba-Zwife ya bizunga ya Silisi mpe Aziya samu na kusala ntembe na Ityeni. **10** Kasi bawu lendaka ve na kununga na ntwala ya Ityeni, samu ti yandi vwandaka zonza na ndwenga yina Mpeve ya Longo vwandaka pesa yandi. **11** Ni yawu yina, bawu futaka mbongo na bantu samu ti bawu tuba: «Beto kuwaka yandi na kusafula Moyize mpe Nzambi!» **12** Na yina, bawu salaka ti bantu nyonso, bakuluntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku, dasuka. Na manima, bawu kwendaka bwila Ityeni, mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. **13** Bawu nataka mpe bambangi ya luvunu yina vwandaka tuba: «Muntu yayi ke na kubika ve na kusafula Yinzo ya longo ya Nzambi mpe Misiku ya Moyize. **14** Beto kuwaka yandi na kutuba ti Yesu ya Nazaleti ke mwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe ke soba bifu yina Moyize pesaka beto.» **15** Bayina nyonso vwandaka kuna sikikaka meso ya bawu na Ityeni, mpe talaka ti kizizi ya yandi kumaka mutindu kizizi ya mbazi.

7 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka yandi: «Mambu yina kele ya tsyelika?» **2** Ityeni vutulaka: «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa! Nzambi ya nkembo talanaka na nkooko ya beto Abalayami ntangu yandi vwandaka na kizunga ya Mezopotami, ntete yandi kwenda kuzinga na mbanza Alani. **3** Nzambi zabisaka yandi: “Katuka na yinsi ya nge. Bika dikanda ya nge, mpe kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge.”» **4** Na yina, Abalayami basikaka na yinsi ya Babilone mpe kwendaka zinga na mbanza Alani. Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, Nzambi nataka yandi na yinsi yina beno ke na kuzinga ntangu yayi. **5** Kuna, Nzambi pesaka yandi ata lupangu to ata mwa kisika ya fyoti. Kasi Nzambi pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi yinsi yina, mpe na manima ya yandi yawu ke vwanda mpe ya mitekolo ya yandi. Kasi na ntangu yina, Abalayami vwandaka ntete ve na mwana. **6** Nzambi tubaka na yandi mutindu yayi: «“Bana ya nge ke zinga na yinsi ya nzenza, kisika bawu ke vwanda bandongo, mpe ba ke talisa bawu mpasi bamvula bankama yiya. **7** Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo. Na manima, bawu ke basika na yinsi yina, mpe bawu ke kwiza sambila munu na kisika yayi.” **8** Na manima, Nzambi salaka ngwisani na Abalayami. Kidimbu ya ngwisani yina ni kuzengisa bubakala. Ni yawu yina, na manima ya kubuta Isaaki, Abalayami zengaka yandi bubakala na kilumbu ya nana. Isaaki salaka mpe mutindu yina na Yakobi, mutindu mosi mpe Yakobi na bana ya yandi kumi na zole yina kele bamfumu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli.» **9** «Bankooko ya beto talaka musoki na mpangi ya bawu Yosefi, mpe tekisaka yandi, samu ti yandi vwanda mundongo na yinsi ya Ngipiti. Kasi Nzambi vwandaka na yandi, **10** mpe kuulaka yandi na bampasi nyonso. Nzambi pesaka yandi ndwenga mpe salaka ti yandi vwanda muntu ya mbote na ntwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Na yina, Falawo byadisaka yandi mfumu yina ke talaka mambu ya yinsi ya Ngipiti mpe ya bima nyonso ya yandi. **11** Na yina, nsatu ya ngolo kumaka na bizunga nyonso ya bayinsi ya Ngipiti mpe ya Kaana. Mpasi lutilaka mingi, mpe bankooko ya beto vwandaka kuzwa dyaka ve kima ya kudya. **12** Yakobi kuwaka ti madya vwandaka na yinsi ya Ngipiti, mpe yandi fidisaka bankooko ya beto mbala ya ntete. **13** Ntangu yandi fidisaka bawu na mbala ya zole, Yosefi zabakanaka na bampangi ya yandi, mpe Falawo zabaka dikanda ya Yosefi. **14** Yosefi tumisaka bantu na kwenda kubaka tata ya yandi Yakobi, mpe dikanda nyonso ya yandi, yina vwandaka na lutangu ya bantu makumi na tanu. **15** Na yina, Yakobi kwendaka na yinsi ya Ngipiti, kisika yandi kufwaka mutindu mosi mpe bankooko ya beto ya nkaka. **16** Ba nataka bamvumbi ya bawu na bwala ya Siseme, mpe zikaka yawu na bandyamu yina Abalayami sumbaka na bana ya Amole na bwala Siseme.» **17** «Mutindu ntangu yina Nzambi fwanaka nungisa nsilulu yina yandi pesaka Abalayami vwandaka kuma pene-pene, bantu ya beto butanaka mpe kumaka mingi na Ngipiti. **18** Na manima, ntinu ya nkaka yina zabaka ve Yosefi bandaka na kuyala na Ngipiti. **19** Ntinu yina vunaka bantu ya beto, mpe talisaka bankooko ya beto mpasi mingi. Yandi tumisaka bawu na kulosa bana ya bawu samu ti bawu kufwa. **20** Ni na ntangu yina, Moyize butukaka. Yandi vwandaka mwana ya kitoko mingi. Ba kebaka yandi bangonda tatu na kati ya yinzo ya tata ya yandi. **21** Ntangu ba losaka yandi, mwana ya Falawo ya kento bakaka yandi, mpe yundulaka yandi mutindu mwana ya yandi. **22** Na yina, ba longisaka Moyize na ndwenga nyonso ya yinsi ya Ngipiti, mpe yandi kumaka muntu ya mfunu na mambu yina yandi vwandaka zonza mpe sala. **23** Ntangu Moyize lungisaka bamvula makumi yiya, yandi bakaka lukanu ya kwenda kutala bampangi ya yandi, bantu ya yinsi ya Isayeli. **24** Yandi talaka muntu ya Ngipiti yina vwandaka nyokola mosi na kati ya bantu ya Isayeli. Moyize nwaninaka muntu ya Isayeli. Na kuvutula yimbi yina muntu ya Ngipiti salaka, Moyize kufwaka yandi. **25** Moyize vwandaka banza ti bampangi ya yandi zolaka bakula ti ni yandi Nzambi vwandaka zola kusadila samu na kupesa bawu kimpwanza. Kasi bawu vwandaka bakula ve. **26** Na kilumbu yina landaka, yandi talaka bantu zole ya Isayeli yina vwandaka nwana. Yandi zolaka tula kizunu na kati ya bawu na kutuba: “Bampangi, samu na yinki beno ke na kunwana? Beno kele bampangi.” **27** Kasi muntu yina vwandaka nyokola mpangi, yandi nungunaka Moyize mpe yandi tubaka na Moyize: “Nani me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto? **28** Yinki, nge zola kufwa munu mutindu nge kufwaka mazono mu-Ngipiti?” **29** Na kuwa mutindu yina, Moyize kimaka mpe kwendaka zinga na yinsi ya Madyane. Kuna, yandi butaka bana zole ya bakala.» **30** «Na manima ya bamvula makumi yiya, mbazi mosi kwizaka talana na Moyize na yinsi ya kuyuma ya mongo ya Sinayi na kati ya mulaka ya tiya yina vwandaka basika na divunda. **31** Na kutala mutindu yina, Moyize yitukaka. Kasi ntangu yandi vwandaka kwenda pene-pene samu na kutala mbote, yandi kuwaka ndinga ya Mfumu yina tubaka: **32** “Mu kele Nzambi ya bankooko ya nge, Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Moyize vwandaka tekita na boma mpe vwandaka meka dyaka ve na kutala. **33** Na yina, Mfumu zabisaka yandi: “Katula mapapa na makulu ya nge, samu ti kisika yayi nge kele, ya kele ntoto ya longo. **34** Mu me tala wapi mutindu bantu ya munu ke na kutala mpasi na yinsi ya Ngipiti. Mu me kuwa bidilu ya bawu, mpe mu me kulumuka samu na kukuula bawu. Ntangu yayi, kwenda samu ti mu ke na kufidisa nge na yinsi ya Ngipiti.”» **35** «Moyize yina bantu ya Isayeli mangaka na kutuba: “Nani me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?” Nzambi fidisaka yandi mutindu Mfumu mpe Muvuukisi ya bantu

na lusalusu ya mbazi yina talanaka na yandi na divunda ya tiya.» **36** Ni Moyize basisaka bantu ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, mpe salaka bimangu mpe bidimbu na yinsi yina, na mubu ya mbwaki, mpe na yinsi ya kuyuma na bamvula makumi yiya. **37** Ni Moyize dyaka tubaka na bantu ya Isayeli: «"Nzambi ke basisa na kati ya beno mumbikudi mutindu munu."» **38** Ntangu bantu ya Isayeli vukanaka na yinsi ya kuyuma, ni yandi vwandaka na bankooko ya beto. Ni yandi mpe vwandaka kintwadi na mbazi yina zonzaka na yandi na mongo ya Sinayi. Yandi kuzwaka mambu ya Nzambi samu na kuzabisa beto yawu. **39** Kasi bankooko ya beto zolaka ve na kutumama na yandi. Bawu mangaka yandi, mpe bawu vwandaka na nsatu ya kuvutuka na yinsi ya Ngipiti. **40** Ni yawu yina, bawu tubaka na Aloni: «"Yidikila beto banzambi ya biteki yina ke tambula na ntwala ya beto, samu ti beto zaba ve mambu yina me kumina Moyize yina basisaka beto na yinsi ya Ngipiti." **41** Na yina, bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe, mpe bawu pesaka minkayulu na kiteki yina. Bawu salaka mukembo samu na kiteki yina maboko ya bawu vwandaka me yidika. **42** Kasi Nzambi mangaka bawu, mpe bikaka ti bawu sambila binwani ya mazulu mutindu ya kele ya kusonama na dibuku ya Mimbikudi: «"Bantu ya Isayeli! Ni na munu ve beno pesaka minkayulu ya bibulu mpe makabu ya nkaka ntangu beno zingaka bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma. **43** Beno nataka yinzo ya lele ya nzambi Moloke, mpe kifwani ya mbwetete ya nzambi ya beno Lefane. Beno yidikaka biteki yina samu na kusambila yawu! Ni yawu yina, mu ke nata beno ntama kulutila yinsi ya Babilone."» **44** «Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto vwandaka na Yinzo ya lele, kisika bawu vwandaka bumba matadi yina ba sonikaka misiku. Moyize tungaka yawu na kifwani yina Nzambi lakisaka yandi. **45** Na manima, Yinzo ya lele yina bikanaka na bana ya bankooko ya beto. Bawu nataka yawu na lutwadusu ya Yosuwa na yinsi yina bawu bakaka na bantu ya nkaka yina Nzambi bingisaka na ntwala ya bawu. Yawu vwandaka kuna tii na ntangu ya Davidi. **46** Davidi kuzwaka lusakumunu ya Nzambi, mpe lombaka yandi muswa ya kutunga yinzo samu na Nzambi yina Yakobi vwandaka sambila. **47** Kasi, ni Salomoni tungilaka yandi yinzo.» **48** «Beto zaba mbote ti Nzambi-Mpungu ke vwandaka ve na kati ya bayinzo yina bantu ke yidikaka, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Mimbikudi: **49** «"Zulu kele kiti ya munu ya kimfumu, mpe ntoto kele kisika ya munu ya kutulaka makulu. Wapi mutindu ya yinzo beno lenda kutungila munu? Na wapi kisika mu lenda kupema? Ni Yave me tuba yawu. **50** Ni munu mosi yidikaka bima nyonso yina."» **51** «Beno kele bantu ya yintu-ngolo. Bantima mpe makutu ya beno kele ya kukangama na Nzambi. Beno ke mangaka na kutumama na Mpeve ya Longo mutindu bankooko ya beno. **52** Bawu talisaka mimbikudi nyonso mpasi, mpe bawu kufwaka bayina zabisaka ntete nkwizulu ya muntu ya kudedama. Ni yandi beno yekulaka mpe kufwaka. **53** Beno kuzwaka Misiku na lusalusu ya bambazi, kasi beno tumamaka ve na yawu.» **54** Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife dasukaka mingi ntangu bawu kuwaka mutindu yina. Bawu bandaka na kukwetisa meno samu na kulakisa nkele na Ityeni. **55** Kasi Ityeni yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo sikikaka meso ya yandi na zulu. Yandi talaka nkembo ya Nzambi mpe Yesu ya kutelama na lubakala ya Nzambi. **56** Yandi tubaka: «Beno kuwa! Mu ke na kutala mazulu ya kuzibuka, mpe Mwana ya Muntu yina kele ya kutelama na lubakala ya Nzambi.» **57** Na yina, bawu lookaka na ngolo nyonso, mpe kangaka makutu ya bawu. Bawu nyonso kubwaka na nzutu ya yandi. **58** Ba basisaka yandi na mbanza, mpe bulaka yandi matadi samu na kufwa yandi. Bambangi kwendaka tula bilele ya bawu na makulu ya ntwenya na nkumbu Sawuli, samu ti yandi keba yawu. **59** Ntangu bawu vwandaka bula Ityeni matadi, Ityeni vwandaka sambila mutindu yayi: «Mfumu Yesu, yamba mpeve ya munu.» **60** Na manima, yandi fukamaka mpe lookaka na ngolo nyonso: «Mfumu, lemvokila bawu disumu yayi!» Na manima ya kutuba mutindu yina, yandi kufwaka.

8 Sawuli ndimaka mpe ti ba kufwa Ityeni. Na kilumbu yina, ba bandaka na kutalisa mingi mpasi na bandimi ya Yelusalemi. Kaka bantumwa bikanaka na Yelusalemi, kasi bandimi nyonso mwanganaka na kati ya bizunga ya Zude mpe ya Samaliya. **2** Bantu ya kukwikama na Nzambi zikaka Ityeni, mpe dilaka mingi na lufwa ya yandi. **3** Kasi Sawuli vwandaka sosa kufwa dibuundu ya Nzambi. Yandi vwandaka kota na bayinzo ya bandimi, mpe vwandaka kanga bakento na babakala samu na kutula bawu na boloko. **4** Bayina mwanganaka vwandaka kwenda bisika nyonso, mpe vwandaka zabisa Nsangu ya Mbote. **5** Na yina, Filipe kwendaka na mbanza mosi ya Samaliya, mpe bandaka na kuzabisa bawu mambu yina me tadila Klisto. **6** Ntangu bawu vwandaka kuwa yandi mpe vwandaka tala bimangu yina yandi vwandaka sala, bantu nyonso kwikamaka na mambu yina Filipe vwandaka zonza. **7** Ya tsyelika, bampeve ya yimbi vwandaka basika na bambevo mingi na kulooka na ngolo nyonso. Bantu mingi ya bifuuma na makulu mpe ya binama ya kufwa vwandaka beluka. **8** Na yina, bantu ya mbanza yina kumaka na kyese mingi. **9** Katuka ntama, bakala mosi na nkumbu Simoni vwandaka na mbanza yina. Yandi vwandaka sala bunganga, mpe vwandaka yitukisa bantu mingi ya kizunga yina. Yandi vwandaka lakisa ti yandi kele muntu ya mfunu, **10** mpe bantu nyonso, kubanda na bantwenya tii na bakuluntu, vwandaka ya kukwikama na yandi. Bantu vwandaka tuba: «Muntu yayi kele lulendo ya Nzambi, yina ba ke bokilaka Lulendo ya Nene.» **11** Bawu vwandaka ya kukwikama na yandi samu ti katuka ntama, yandi vwandaka yitukisa bawu na bunganga ya yandi. **12** Kasi ntangu bawu ndimaka Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi mpe yina me tadila Yesu-Klisto yina Filipe zabisaka bawu, bantu mingi, bakento na babakala, botamaka. **13** Simoni mpe kwikilaka mpe botamaka. Yandi vwandaka landa Filipe bisika nyonso, mpe yandi vwandaka yituka mingi na bidimbu mpe bimangu yina Filipe vwandaka sala. **14** Ntangu bantumwa yina vwandaka na Yelusalemi kuwaka ti bantu ya Samaliya ndimaka Mambu ya Nzambi, bawu fidisaka bawu Pyele mpe Yowane. **15** Ntangu Pyele mpe Yowane kumaka na Samaliya, bawu sambidilaka bandimi, samu ti bawu kuzwa Mpeve ya Longo. **16** Ya tsyelika, bandimi ya Samaliya vwandaka me kuzwa ntete ve Mpeve ya Longo. Kasi bawu kuzwaka mbotokolo kaka na nkumbu ya Mfumu Yesu. **17** Na yina, Pyele mpe Yowane tentikaka bawu maboko, mpe bawu kuzwaka Mpeve ya Longo. **18** Ntangu Simoni talaka ti bandimi kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu bantumwa tentika bawu maboko, yandi natinaka bawu mbongo mpe tubaka: **19** «Beno pesa munu mpe lulendo yina, samu ti bantu yina mu ke tentika maboko kuzwa Mpeve ya Longo.» **20** Kasi Pyele zabisaka yandi: «Bika ti nge kwenda na mbungulu kintwadi na mbongo ya nge, samu ti nge me banza ti nge lenda kusumba na mbongo dikabu yina Nzambi ke pesaka. **21** Nge kele ve na kinkunku to ata luve mosi ve na kati ya dyambu yayi, samu ti ntima ya nge kele ve ya kusungama na meso ya Nzambi. **22** Na yina, bika mabanza ya nge ya yimbi, mpe sambila Mfumu samu ti yandi lemvokila nge na dibanza yina kele na ntima ya nge, kana yandi lenda kulemvokila nge yawu. **23** Ya tsyelika, mu ke na kutala ti nge

kele ya kufuluka na musoki, mpe nge kele ntete ya kukangama na masumu.» **24** Simoni vutulaka: «Beno sambila Mfumu beno mosi samu na munu, samu ti mambu yina beno me zonza kumina munu ve.» **25** Na manima ya kupesa kimbangi yina me tadila Yesu mpe ya kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu, Pyele mpe Yowane vutukaka na Yelusalemi. Na nzila, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote na babwala mingi ya Samaliya. **26** Mbazi mosi ya Mfumu tubaka na Filipe: «Telama mpe kwenda na lweka ya sude, na nzila yina ke katukaka na Yelusalemi tii na mbanza Ngaza. Ata muntu ke lutilaka dyaka na nzila yina.» **27** Kaka na ntangu yina, yandi telamaka mpe kwendaka. Na nzila yina, yandi bwabanaka muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi, muntu yina ba kufwaka mabuta. Yandi vwandaka twadisa bimvwama ya Kandase, ntinu ya kento ya yinsi ya Etyopi. Kalaka yina vwandaka me kwiza na Yelusalemi samu na kusambila Nzambi, **28** mpe yandi vwandaka vutuka na yinsi ya yandi. Yandi vwandaka zyeta ya kuvwanda na kipusu yina bampunda ke bendaka, mpe vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya. **29** Mpeve ya Longo tubaka na Filipe: «Kwenda pene-pene ya kipusu-pusu yina.» **30** Filipe kimaka mbangu sika vwandaka kipusu, mpe kuwaka muntu ya Etyopi yina vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya. Filipe yufulaka yandi: «Nge ke na kubakula mambu yina nge ke na kutanga?» **31** Muntu ya Etyopi vutulaka: «Wapi mutindu mu lenda kubakula kana muntu bangudila munu yawu ve?» Na yina, yandi tubaka na Filipe na kuyuluka na kipusu mpe na kuvwanda pene-pene ya yandi. **32** Kibuku ya Mambu ya Nzambi yina yandi vwandaka tanga, vwandaka tuba mutindu yayi: «Yandi vwandaka mutindu dimeme yina ba ke na kunata samu na kufwa yandi, mpe mutindu mwana ya dimeme yina ke na kulooka ve na ntwala ya muntu yina ke na kuzenga yandi mika. Ni mutindu yina mpe, yandi tubaka ata dyambu. **33** Ba talisaka yandi nsoni, mpe ba mangaka na kunungisa yandi. Nani ke zonzila nsangu ya bana ya yandi? Ya tsyelika, ba zengaka luzingu ya yandi awa na ntoto.» **34** Muntu ya mfunu yufulaka Filipe: «Mulemvo ya nge, nani mumbikudi ke na kuzonzila? Yandi ke na kuzonzila yandi mosi to muntu ya nkaka?» **35** Na yina, Filipe bandaka na kubangula kibuku yina ya Mambu ya Nzambi, mpe zabisaka yandi Nsangu ya Mbote yina me tadila Yesu. **36** Mutindu bawu vwandaka landa nzila, bawu kumaka na kisika yina vwandaka na maza. Na yina, muntu ya mfunu tubaka: «Maza yawu yayi! Yinki ke na kukangisa munu nzila na kubotama?» [**37** Filipe zabisaka yandi: «Kana nge kwikila na ntima nyonso ya nge, nge lenda kuzwa mbotokolo.» Muntu ya mfunu vutulaka: «Mu ke na kukwikila ti Yesu-Klisto kele Mwana ya Nzambi.»] **38** Muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi kangimisaka kipusu. Bawu nyonso zole kulumukaka na maza, mpe Filipe botikaka yandi. **39** Ntangu bawu basikaka na maza, Mpeve ya Mfumu nataka Filipe. Muntu ya mfunu vwandaka tala dyaka ve Filipe, kasi yandi landaka nzila ya yandi na kilengi nyonso. **40** Filipe talanaka na mbanza Azote, mpe vwandaka zabisa Nsangu ya Mbote na mbanza ni mbanza yina yandi vwandaka lutila tii ntangu yandi kumaka na mbanza Sezale.

9 Na ntangu yina, Sawuli vwandaka bika ve na kusosa kufwa bilandi ya Mfumu Yesu. Yandi kwendaka tala nganga-Nzambi ya ntete, **2** mpe lombaka yandi mikanda yina fwanaka pesa yandi muswa ya kukota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Damase, samu ti kana yandi kuta bantu kuna, babakala to bakento, yina vwandaka landa Nzila ya Mfumu, yandi kanga bawu mpe nata bawu na Yelusalemi. **3** Yandi vwandaka kwenda na mbanza Damase, mpe kumaka pene-pene na mbanza yina. Na mpamukunu, nsemo yina katukaka na mazulu lezimaka mpe zungaka yandi. **4** Yandi kubwaka na ntoto mpe kuwaka ndinga yina vwandaka zabisa yandi: «Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?» **5** Sawuli yufulaka: «Mfumu, nge kele nani?» Ndinga vutulaka: «Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi. **6** Kasi telama mpe kota na mbanza. Kuna, ba ke zabisa nge yinki nge fwana kusala.» **7** Bampangi ya nzyetolo ya Sawuli telamaka kuna, mpe vwandaka lenda ve na kuzonza ata dyambu. Bawu vwandaka kuwa ndinga, kasi bawu talaka ata muntu. **8** Sawuli telamaka mpe zibulaka meso. Kasi yandi vwandaka tala dyaka ve. Bampangi ya yandi ya nzyetolo simbaka yandi na diboko, mpe nataka yandi na Damase. **9** Na bilumbu tatu, meso ya yandi vwandaka kaka ya kufwa. Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve. **10** Na Damase, ya vwandaka na kilandi mosi na nkumbu Ananyase. Mfumu talanaka na yandi na lumoni, mpe bokilaka yandi: «Ananyase.» Ananyase vutulaka: «Mfumu, munu yandi yayi.» **11** Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda malu-malu yayi na bala-bala yina ba ke bokilaka Kusungama. Kota na yinzo ya Yuda, mpe yufula bakala ya mbanza Tase na nkumbu Sawuli. Yandi ke na kusambila ntangu yayi, **12** mpe yandi me tala na lumoni bakala mosi na nkumbu Ananyase yina me kota mpe me tentika yandi maboko samu ti yandi tala dyaka.» **13** Ananyase vutulaka: «Mfumu, bantu mingi me zonzila munu muntu yina, mpe me zabisa munu yimbi nyonso yina yandi salaka na bantu ya nge ya longo na Yelusalemi. **14** Yandi me kwiza awa na lutumu yina bamfumu ya banganga-Nzambi me pesa yandi samu na kukanga bayina nyonso ke sambilaka nge.» **15** Kasi Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda tala muntu yina! Mu me soola yandi, mpe yandi ke vwanda kisadi ya munu. Yandi ke zabisa Nkumbu ya munu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, na bantinu ya bawu, mpe na bantu ya Isayeli. **16** Mu ke lakisa yandi munu mosi, bampasi nyonso yina yandi ke tala samu na munu.» **17** Na yina, Ananyase kwendaka. Ntangu yandi kumaka na kati ya yinzo, yandi tentikaka Sawuli maboko, mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya munu Sawuli, Mfumu Yesu yina talanaka na nge na nzila yina nge vwandaka kwizila, me fidisa munu samu ti nge tala dyaka, mpe ti nge fuluka na Mpeve ya Longo.» **18** Kaka na ntangu yina, bima mutindu makalu ya mbisi katukaka yandi na meso, mpe yandi bandaka na kutala dyaka. Yandi telamaka, mpe ba botikaka yandi. **19** Na manima, yandi kudyaka, mpe yandi kumaka dyaka na ngolo. Sawuli lutisaka mwa bilumbu kintwadi na bilandi yina vwandaka na mbanza Damase. **20** Kaka na ntangu yina, yandi bandaka na kulongisa Mambu ya Nzambi na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na kuzabisa ti Yesu kele Mwana ya Nzambi. **21** Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka mpe tubaka: «Ni muntu yayi ve vwandaka talisa mpasi bantu yina ke sambilaka Yesu na Yelusalemi. Yandi me kwiza ve awa samu na kukanga mpe kunata bandimi na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi?» **22** Kasi lulendo ya Sawuli vwandaka lutila ngolo na mutindu ya yandi ya kulongisa ti Yesu kele Masiya. Na yina, ba-Zwife ya mbanza Damase vwandaka dyaka ve na dyambu ya kutuba. **23** Bilumbu mingi lutaka. Na manima, ba-Zwife wisanaka samu na kufwa Sawuli. **24** Bilumbu nyonso na mpimpa mpe na ntangu, bawu vwandaka keba myelo ya mbanza samu na kufwa yandi. Kasi Sawuli zabaka mambu yina. **25** Na yina, bilandi ya Sawuli kimisaka yandi na mpimpa. Bawu kulumunaka yandi na kati ya kitunga ya nene na lweka ya nkaka ya kibaka ya mbanza. **26** Ntangu Sawuli kumaka na Yelusalemi, yandi vwandaka sosa na kuvukana na bilandi. Kasi bawu nyonso vwandaka tala yandi boma, samu ti bawu vwandaka ndima ve ti yandi me kuma kilandi ya tsyelika. **27** Na yina, Banabase bakaka yandi mpe nataka yandi na sika ya

bantumwa. Yandi zabisaka bawu wapi mutindu Sawuli talanaka na Mfumu Yesu na nzila ya Damase, mpe wapi mutindu Mfumu zonzilaka yandi. Yandi zabisaka bawu mpe wapi mutindu na mbanza Damase Sawuli longisaka na kivuvu nyonso Nkumbu ya Yesu. **28** Katuka ntangu yina, Sawuli kumaka kintwadi na bantumwa. Yandi vwandaka tambula bisika nyonso na bawu na Yelusalemi, mpe vwandaka longisa na kivuvu nyonso nkumbu ya Mfumu. **29** Yandi vwandaka solola mpe vwandaka sala ntembe na ba-Zwife ya ndinga ya ba-Ngeleke. Kasi bawu mpe vwandaka sosa na kufwa yandi. **30** Ntangu bampangi zabaka dyambu yina, bawu nataka Sawuli na mbanza Sezale, mpe fidisaka yandi na mbanza Tase. **31** Na yina, na bizunga nyonso ya Zude, ya Ngalili, mpe ya Samaliya, dibuundu vwandaka zinga na kizunu mpe vwandaka kula na kiminu. Dibuundu vwandaka tumama na Mfumu mpe kumaka nene na lusalusu ya Mpeve ya Longo. **32** Kilumbu mosi, Pyele yina vwandaka tambula na yinsi nyonso kwendaka tala bantu ya longo yina vwandaka na mbanza Lida. **33** Kuna, yandi kutaka bakala mosi na nkumbu Ene. Yandi vwandaka ya kulala na mfulu katuka bamvula nana, samu ti yandi vwandaka na binama ya kufwa. **34** Pyele zabisaka yandi: «Ene, Yesu-Klisto me belusa nge. Telama mpe futika nkwala ya nge.» Na mpamukunu, Ene telamaka. **35** Bantu nyonso ya mbanza Lida mpe bantu ya kizunga ya Saloni, bawu talaka yandi, mpe sobaka nkadulu samu na kulanda Mfumu. **36** Na mbanza Zafa vwandaka na mundimi ya kento na nkumbu Tabita. (Na ndinga ya ba-Ngeleke, nkumbu yina zola kutuba Dolekase. Nsasa ya yawu kele «nsyesye»). Yandi vwandaka sala ntangu nyonso mambu ya mbote, mpe vwandaka sadisa bamputu. **37** Na bilumbu yina, yandi kuzwaka kimbevo mpe kufwaka. Na manima, ba sukulaka nzutu ya yandi, mpe ba tulaka yawu na kati ya kivinga ya kibandu. **38** Bandimi ya mbanza Zafa kuwaka nsangu ti Pyele vwandaka na mbanza Lida. Mutindu Lida vwandaka pene-pene na Zafa, bawu fidisaka yandi bantu zole na kwenda kutubila yandi: «Mulemvo ya nge, kwiza na nswalu nyonso na sika ya beto.» **39** Na nswalu nyonso, Pyele kwendaka na bawu. Ntangu bawu kumaka, ba nataka yandi na kati ya kivinga ya kibandu. Mifwidi nyonso ya bakento vwandaka dila pene-pene ya yandi. Bawu vwandaka lakisa yandi binkuti mpe biyunga yina Dolekase tungaka ntangu yandi vwandaka ntete moyo. **40** Pyele basisaka bantu nyonso. Yandi fukamaka mpe sambilaka. Na manima, yandi balukaka kisika vwandaka nzutu, mpe tubaka: «Tabita, telama!» Tabita zibulaka meso. Yandi talaka Pyele mpe vwandaka. **41** Pyele simbaka yandi na diboko, mpe sadisaka yandi na kutelama. Na manima, Pyele bokilaka bantu ya longo mpe mifwidi ya bakento. Yandi lakisaka bawu Tabita ya moyo. **42** Nsangu yina mwanganaka na kati ya mbanza Zafa, mpe bantu mingi kwikilaka na Mfumu Yesu. **43** Pyele lutisaka bilumbu mingi na mbanza Zafa na yinzo ya Simoni yina vwandaka bongisa bampusu ya bibulu.

10 Na mbanza Sezale vwandaka na bakala mosi na nkumbu Koneye. Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani nkama yina ba vwandaka bokilaka «Nkonga ya Itali». **2** Yandi vwandaka muntu ya kusungama na meso ya Nzambi, mpe kintwadi na dikanda ya yandi, bawu vwandaka zitisa Nzambi na ntima mosi. Yandi vwandaka sadisa bamputu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sambila Nzambi ntangu nyonso. **3** Kilumbu mosi, keba ve na ngunga ya kumi na tanu, yandi kuzwaka lumoni. Yandi talaka mbazi mosi ya Nzambi yina kotaka na yinzo ya yandi, mpe tubilaka yandi: «Koneye!» **4** Koneye sikikaka meso ya yandi na mbazi, mpe na boma nyonso, yandi yufulaka: «Wapi mambu, Mfumu?» Mbazi vutulaka: «Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu. Na yina, yandi me banzila nge. **5** Ntangu yayi, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti bawu kwenda kubokila muntu mosi na nkumbu Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. **6** Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.» **7** Ntangu mbazi yina vwandaka zonza na yandi kwendaka, Koneye bokilaka bisadi zole ya yandi, mpe mosi na kati ya binwani ya yandi yina kele muntu ya kusungama na meso ya Nzambi. **8** Na manima ya kuzabisa bawu mambu yina mbazi tubilaka yandi, yandi fidisaka bawu na mbanza Zafa. **9** Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwanda na nzila, mpe kumaka pene-pene na mbanza Zafa, ntete ngunga ya midi lunga, Pyele yulukaka na kibandu ya yinzo samu na kusambila. **10** Yandi kumaka na nsatu mpe sosaka kudya. Kasi ntangu ba vwandaka lambila yandi madya, yandi kuzwaka lumoni. **11** Yandi talaka zulu ya kuzibuka mpe kima mosi mutindu lele ya nene yina vwandaka mutindu ba me simba na bansongi yiya. Yawu vwandaka kulumuka na ntoto. **12** Na kati ya yawu vwandaka na bibulu ya mutindu na mutindu: bibulu ya makulu yiya, banyoka, mpe bandeke. **13** Ndinga mosi tubaka na yandi: «Pyele telama! Kufwa yawu mpe kudya yawu.» **14** Kasi Pyele vutulaka: «Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka mpe yina kele ya kusumuka.» **15** Ndinga wakanaka dyaka mpe tubaka: «Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila.» **16** Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, kima yina vutukaka na zulu. **17** Pyele vwandaka sosa na kuzaba nsasa ya lumoni yina. Kasi na ntangu yina mpe, bantu yina Koneye fidisaka yufulaka bantu mpe bakulaka kisika vwandaka yinzo ya Simoni, mpe bawu kwendaka na ntwala ya mwelo. **18** Bawu bokilaka bantu ya yinzo mpe yufulaka: «Ni kwaku ke na kuvwandaka Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.» **19** Mutindu Pyele vwandaka yindula ntete nsasa ya lumoni yina yandi kuzwaka, Mpeve zabisaka yandi: «Bantu tatu ke na kusosa nge. **20** Telama! Kulumuka malu-malu yayi, mpe kwenda na bawu. Kusala ntembe ve samu ti ni munu me fidisa bawu.» **21** Na yina, Pyele kulumukaka mpe tubaka na bawu: «Munu yandi yayi. Ni munu beno ke na kusosa. Samu na yinki beno me kwiza awa?» **22** Bawu vutulaka: «Koneye, mfumu yina ke twadisaka nkonga ya binwani nkama me fidisa beto na sika ya nge. Yandi kele muntu ya kudedama mpe ke zitisaka Nzambi. Ba-Zwife nyonso ke tubaka kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi. Mbazi mosi ya Nzambi zabisaka yandi na kubokila nge na yinzo ya yandi samu na kuwa mambu yina nge ke tubila yandi.» **23** Na yina, Pyele kotisaka bawu na yinzo, mpe pesaka bawu kisika ya kulala. Na kilumbu yina landaka, Pyele telamaka mpe kwendaka na bawu. Bandimi ya nkaka ya mbanza Zafa kwendaka kintwadi na yandi. **24** Yandi kumaka na mbanza Sezale na kilumbu yina landaka. Koneye vwandaka vingila bawu kintwadi na dikanda ya yandi mpe bandiku ya yandi ya luzolo yina yandi bokilaka. **25** Ntangu Pyele vwandaka kota na yinzo, Koneye kwizaka bwabana yandi mpe fukamaka na ntwala ya Pyele. **26** Kasi Pyele telemisaka yandi mpe tubaka: «Telama samu ti munu mpe, mu kele kwandi muntu mutindu nge.» **27** Ntangu yandi vwandaka zonza na Koneye, yandi kotaka na yinzo, kisika yandi kutaka bantu mingi yina vukanaka kuna. **28** Yandi zabisaka bawu: «Beno zaba ti Zwife kele ve na muswa ya kuvwanda kintwadi na nzenza, to ya kukota na yinzo ya yandi. Kasi Nzambi vwandaka me lakisa munu ti mu fwana kutala ve muntu mutindu muntu ya kusumuka to ya kuvedila ve. **29** Ni yawu yina, ntangu beno me bokila munu, mu me manga ve na kukwiza. Na yina,

mu zola kuzaba samu na yinki beno me bokila munu awa.» **30** Koneye vutulaka: «Bilumbu tatu me luta, mpe kaka na ngunga yayi ya kumi na tanu, mu vwandaka sambila na yinzo ya munu. Na mpamukunu, muntu mosi yina lwataka bilele ya kulezima talanaka na munu, **31** mpe tubaka: "Koneye, Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu. **32** Na yina, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti ba kwenda kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu." **33** Na nswalu nyonso, mu fidisaka bantu na kwenda kubokila nge. Nge me sala mbote yina nge me kwiza. Ntangu yayi, beto nyonso kele na ntwala ya Nzambi samu na kuwa mambu nyonso yina Mfumu me tumisa nge na kuzabisa beto.» **34** Na yina, Pyele bandaka na kuzonza mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu zaba ti Nzambi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi. **35** Ni yawu yina, na konso yinsi, muntu yina ke zitisaka Nzambi mpe ke salaka mambu ya kudedama ke yangidikaka Nzambi. **36** Nzambi zabisaka mambu ya yandi na bantu ya Isayeli. Yandi zabisaka bawu Nsangu ya Mbote ya kizunu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya bantu nyonso. **37** Beno zaba mambu nyonso yina lutaka na kizunga nyonso ya Zude, kubanda Ngalili na manima ya mbotokolo yina Yowane zabisaka. **38** Beno zaba wapi mutindu Nzambi tulaka ngolo ya Mpeve ya Longo na Yesu ya Nazaleti. Yandi tambulaka na yinsi nyonso na kusala mambu ya mbote, mpe na kubelusa bayina nyonso vwandaka na lutumu ya Satana. Ya tsyelika, Nzambi vwandaka na yandi. **39** Beto kele bambangi ya mambu nyonso yina yandi salaka na Yelusalemi mpe na bisika ya nkaka ya yinsi ya ba-Zwife. Ba kufwaka yandi na kukoma yandi na kulunsi. **40** Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa na kilumbu ya tatu na manima ya lufwa ya yandi, mpe pesaka yandi lulendo ya kutalana dyaka **41** na bantu nyonso ve, kasi na beto yina Nzambi soolaka ntete samu na kuvwanda bambangi. Beto kudyaka kintwadi na yandi na manima ya mvumbukulu ya yandi na lufwa. **42** Yesu tumisaka beto na kulongisa bantu, mpe na kuzabisa ti ni yandi Nzambi soolaka samu na kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa. **43** Mimbikudi nyonso zonzilaka yandi na kutuba ti konso muntu yina ke kwikila Yesu, ke kuzwa mulemvo ya masumu na Nkumbu ya yandi.» **44** Ntangu Pyele vwandaka zonza ntete, Mpeve ya Longo kulumukaka na bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina. **45** Bandimi ya ba-Zwife yina kwizaka na Pyele yitukaka na kutala ti Nzambi mwangisaka mpe dikabu ya Mpeve ya Longo na bayina kele ve ba-Zwife. **46** Ya tsyelika, bawu vwandaka kuwa bayina kele ve ba-Zwife kuzonza na bandinga ya nkaka, mpe kukembisa Nzambi. Na yina, Pyele tubaka: **47** «Bantu yayi me kuzwa Mpeve ya Longo mutindu beto. Beto lenda ve kuyimina bawu na kubotama na maza.» **48** Yandi tumisaka na kubotika bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto. Na yina, bawu lombaka Pyele na kuvwanda dyaka mwa bilumbu na bawu.

11 Bantumwa mpe bampangi ya kizunga ya Zude kuwaka ti bayina kele ve ba-Zwife ndimaka mpe Mambu ya Nzambi. **2** Ntangu Pyele vutukaka na Yelusalemi, bandimi ya ba-Zwife sololaka na yandi **3** na kutuba: «Nge me kota na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe nge me kudya kintwadi na bawu.» **4** Na yina, Pyele zabisaka bawu mambu nyonso yina lutaka. Yandi tubaka: **5** «Mu vwandaka na mbanza Zafa, mpe mu kuzwaka lumoni ntangu mu vwandaka sambila. Mu talaka kima mosi yina katukaka na zulu, mpe kulumukaka na sika ya munu. Ya vwandaka mutindu lele ya nene yina ba me simba na bansongi yiya. **6** Na nkebolo nyonso, mu sikikaka meso na lele yina, mpe na kati, mu talaka bibulu ya makulu yiya, bibulu ya mfinda, banyoka, mpe bandeke ya mazulu. **7** Na yina, mu kuwaka ndinga yina zabisaka munu: "Pyele telema, kufwa yawu mpe kudya yawu!" **8** Kasi mu vutulaka: "Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka, mpe yina kele ya kusumuka." **9** Ndinga wakanaka dyaka na mazulu: "Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila." **10** Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, yawu vutukaka na zulu. **11** Kaka na ntangu yina, babakala tatu yina katukaka na mbanza Sezale kwizaka na kisika yina beto vwandaka samu na kubokila munu. **12** Mpeve ya Longo zabisaka munu na kukwenda na bawu ata kusala ntembe. Bampangi sambanu yayi kwendaka na munu, mpe beto kotaka na yinzo ya Koneye. **13** Yandi zabisaka beto wapi mutindu mbazi talanaka na yinzo ya yandi, mpe zabisaka yandi: "Fidisa babakala na mbanza Zafa samu na kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. **14** Yandi ke tubila nge mambu yina ke pesa mpulusu na nge mpe na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya nge." **15** Ntangu mu bandaka na kuzonza, Mpeve ya Longo kulumukaka na bawu mutindu yawu kulumukaka na beto na mbandukulu. **16** Na yina, mu bambukaka moyo na mambu yina Mfumu zonzaka: "Yowane botikaka bantu na maza, kasi beno ke kuzwa mbotokolo na Mpeve ya Longo." **17** Kana Nzambi pesaka bawu dikabu ya mutindu mosi na yina yandi pesaka beto yina kwikilaka MfumuYesu-Klisto, nani mu vwandaka samu na kukangisa Nzambi nzila?» **18** Na manima ya kuwa mutindu yina, bawu lembaka mpe kembilaka Nzambi na kutuba: «Nzambi me pesa mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu, samu ti bawu kuzwa luzingu ya tsyelika.» **19** Na manima ya lufwa ya Etyeni, bandimi mwanganaka ntangu ba bandaka na kutalisa bawu mpasi. Bawu kwendaka tii na kizunga ya Finesi, na kisanga ya Sipele, mpe na mbanza Antyose, kasi bawu vwandaka zabisa mambu ya Nzambi kaka na ba-Zwife. **20** Kasi bandimi ya nkaka yina vwandaka bantu ya kisanga ya Sipele mpe ya mbanza Silene kwendaka na mbanza Antyose. Bawu zabisaka mpe Nsangu ya Mbote ya Mfumu Yesu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. **21** Lulendo ya Mfumu vwandaka na bawu. Ni yawu yina, bantu mingi kwikilaka mpe sobaka nkadulu ya bawu samu na kulanda Mfumu Yesu. **22** Dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi kuwaka nsangu yina. Na yina, bawu fidisaka Banabase na mbanza Antyose. **23** Ntangu yandi kumaka mpe talaka mutindu bumbote ya Nzambi vwandaka na bawu, yandi yangalalaka mpe kindisaka bawu nyonso na kuvwanda ya kukwikama na Mfumu. **24** Banabase vwandaka muntu ya mbote yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na kiminu. Bantu mingi kwikilaka na Mfumu. **25** Na manima, Banabase kwendaka na mbanza Tase samu na kusosa Sawuli. **26** Ntangu Banabase talaka Sawuli, yandi nataka yandi na mbanza Antyose. Bawu lutisaka mvula ya muvimba na kusala na kati ya dibuundu ya Nzambi, mpe bawu longisaka bantu mingi. Ni na mbanza Antyose ba bokilaka na mbala ya ntete bilandi ya Mfumu Yesu na nkumbu ya «ba-Klisto». **27** Na bilumbu yina, mimbikudi katukaka na Yelusalemi mpe kwendaka na mbanza Antyose. **28** Mosi na kati ya bawu, Angabuse, yina Mpeve ya Longo twadisaka, zabisaka ti nsatu ya nene ke vwanda na ntoto ya muvimba. (Ya tsyelika, yawu salamaka ntangu Kolode vwandaka mfumu.) **29** Na yina, bandimi bakaka lukanu ti konso muntu na kati ya bawu fwana kupesa kima ni kima yina yandi lenda kuzwa samu na kusadisa bampangi yina kele na Zude. **30** Bawu salaka mutindu yina, mpe bawu fidisaka yawu na maboko ya Banabase mpe Sawuli, samu na kupesa yawu na sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Zude.

12 Na ntangu yina, ntinu Elode bandaka na kutalisa mpasi bandimi ya nkaka ya Dibuundu. **2** Yandi tumisaka ti ba kufwa Zaki mpangi ya Yowane, na mbele ya yinda. **3** Ntangu Elode talaka ti mambu yina yangidikaka ba-Zwife, yandi kangisaka Pyele na bilumbu ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve. **4** Na manima ya kukangisa Pyele mpe ya kutula yandi na boloko, Elode tulaka bankonga yiya ya binwani yiya-yiya na kukeba Pyele. Yandi vwandaka zola kufundisa Pyele na ntwala ya bantu nyonso na manima ya mukembo ya Paki. **5** Pyele vwandaka na boloko, kasi bampangi ya dibuundu vwandaka tatamana na kusambila Nzambi samu na yandi. **6** Na mpimpa yina tekilaka kilumbu yina Elode zengaka samu na kufundisa yandi, Pyele vwandaka ya kulala na kati-kati ya binwani zole. Ba kangaka yandi na maboko ya binwani zole na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Binwani ya nkaka vwandaka kengila na ntwala ya mwelo ya boloko. **7** Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka, mpe nsemo lezimaka na kati ya kivinga nyonso. Mbazi ningisaka Pyele na bambanzi, mpe vumbulaka yandi. Yandi tubilaka Pyele: «Telama mbangu.» Na yina, basinga nyangukaka na maboko ya yandi. **8** Na manima, mbazi zabisaka yandi: «Kanga singa ya nge ya luketo mpe mapapa ya nge.» Pyele tumamaka, mpe mbazi tubaka dyaka: «Lwata kiyunga ya nge, mpe landa munu.» **9** Pyele basikaka na boloko na kutambula na manima ya mbazi. Yandi vwandaka zaba ve ti ya vwandaka tsyelika, yandi vwandaka banza ti ya vwandaka ndosi. **10** Na manima ya kuluta nkonga ya ntete mpe ya zole ya binwani, bawu kumaka na ntwala ya mwelo ya bisengo yina ba ke basikaka na boloko. Mwelo yina fungukaka yawu mosi na ntwala ya bawu, mpe bawu basikaka. Bawu kwendaka na nsuka ya bala-bala, mpe na mpamukunu, mbazi bikaka Pyele. **11** Na yina, Pyele bakulaka mambu yina salamaka mpe tubaka: «Ntangu yayi, mu me zaba ti ya tsyelika Mfumu me fidisa mbazi ya yandi. Yandi me kuula munu na maboko ya Elode, mpe na yimbi nyonso yina ba-Zwife zolaka sala munu.» **12** Na manima ya kuyindula, yandi kwendaka na yinzo ya Maliya, mama ya Yowane-Make. Bantu mingi vukanaka kuna samu na kusambila. **13** Ntangu Pyele konkotaka na mwelo, kisadi mosi ya kento na nkumbu Loda, kwizaka pene-pene ya mwelo samu na kuzaba nani vwandaka kuna. **14** Yandi zabaka ndinga ya Pyele, mpe yandi kumaka na kyese mingi, kasi yandi zimbanaka na kuzibula mwelo. Na nswalu nyonso, yandi kwendaka zabisa ntete bampangi ti Pyele vwandaka na ngaanda na ntwala ya mwelo. **15** Bawu zabisaka yandi: «Nge me lawuka.» Kasi yandi tatamanaka na kuzonza ti ya vwandaka yandi. Na yina, bawu tubaka: «Ya kele mbazi ya yandi.» **16** Kasi Pyele vwandaka tatamana na kukonkota. Ntangu bawu zibulaka mwelo, bawu talaka yandi, mpe bawu yitukaka mingi. **17** Na diboko ya yandi, yandi zabisaka bawu na kuvwanda swi. Yandi tubilaka bawu wapi mutindu Mfumu Yesu basisaka yandi na boloko. Yandi tubaka dyaka: «Beno zabisa yawu na Zaki mpe na bampangi ya nkaka.» Na manima, yandi basikaka mpe kwendaka na kisika ya nkaka. **18** Ntangu bwisi kutsyaka, muvusu ya nene vwandaka na kati ya binwani. Bawu vwandaka sosa kuzaba wapi kisika kele Pyele. **19** Elode fidisaka bantu na kusosa yandi, kasi ba talaka yandi ve. Na yina, yandi sambisaka binwani yina vwandaka kengila Pyele, mpe pesaka muswa ya kufwa bawu. Na manima, Elode katukaka na Zude, mpe kwendaka na mbanza Sezale, kisika yandi zingaka mwa bilumbu. **20** Elode vwandaka na nkele mingi na bantu ya bambanza Tile mpe Sidone. Na yina, bawu wisanaka samu na kwenda tala yandi. Bawu salaka ti Balasuse, mfumu ya yinzo ya ntinu, kundima mpe bawu kwendaka lomba Elode na kusala kizunu, samu ti madya ya yinsi ya bawu vwandaka katuka na yinsi ya ntinu. **21** Na kilumbu yina bawu zengaka, Elode lwataka bilele ya yandi ya bumfumu, mpe kwendaka vwanda na kiti ya yandi ya bumfumu. Yandi salaka kinzonzi na ntwala ya bantu nyonso. **22** Bantu lookaka na ngolo nyonso: «Yandi ke na kuzonza mutindu Nzambi, kasi mutindu muntu ve.» **23** Kasi kaka na ntangu yina, mbazi mosi ya Mfumu bulaka Elode, samu ti yandi ndimaka na kuzwa nkembo yina bantu ke pesaka na Nzambi. Misyete kudyaka yandi mpe yandi kufwaka. **24** Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana, mpe bandimi kumaka mingi. **25** Na yina me tadila Banabase mpe Sawuli, na manima ya kumanisa kisalu ya bawu na Yelusalemi, bawu vutukaka mpe nataka Yowane yina ba ke bokilaka dyaka Make.

13 Na kati ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose vwandaka na mimbikudi mpe milongisi: Banabase, Simewone yina ba ke bokilaka dyaka «Ndombe», Lusyuse ya mbanza Silene, Sawuli, mpe Manayene yina kulaka kisika mosi na ntinu Elode. **2** Kilumbu mosi, ntangu bawu vwandaka sambila mpe mangaka na kudya samu na Nzambi, Mpeve ya Longo zabisaka bawu: «Beno byeka Banabase mpe Sawuli, samu ti bawu sala kisalu yina mu bokilaka bawu.» **3** Na yina, na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, ba tentikaka bawu maboko, mpe bikaka bawu na kukwenda. **4** Mpeve ya Longo fidisaka Banabase mpe Sawuli. Bawu kwendaka na mbanza Selesi, kisika bawu kuzwaka masuwa yina nataka bawu na kisanga ya Sipele. **5** Ntangu bawu kumaka na mbanza Salamine, bawu zabisaka mambu ya Nzambi na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yowane-Make vwandaka kintwadi na bawu samu na kusadisa bawu. **6** Bawu sabukaka kisanga nyonso, mpe kumaka na mbanza Pafose, kisika bawu kutaka nganga-kisi na nkumbu Bale-Yesu. Yandi vwandaka Zwife, mpe vwandaka lakisa ti yandi kele mumbikudi. **7** Yandi vwandaka zinga na sika ya Seluse Puluse, mfumu ya kisanga mpe muntu ya mayela. Seluse Puluse bokilaka Banabase mpe Sawuli, samu ti yandi vwandaka na nsatu ya kuwa Mambu ya Nzambi. **8** Kasi, nganga-kisi Elimase (nkumbu ya Bale-Yesu na ndinga ya ba-Ngeleke) zolaka ve, mpe sosaka na kukangisa mfumu Seluse Puluse nzila ya kukuma mundimi. **9** Na yina, Sawuli yina ba vwandaka bokila dyaka Polo, mpe yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, sikikaka meso ya yandi na sika ya nganga-kisi, **10** mpe tubaka: «Nge kele ya kufuluka na luvunu mpe na banzila ya muyibi. Nge kele mwana ya Satana. Nge kele mbeni ya mambu nyonso ya mbote. Nge ke bika ve na kutengimisa banzila ya kusungama ya Mfumu? **11** Ntangu yayi, Mfumu ke semba nge. Nge ke kuma mpofo, mpe nge ke lutisa mwa bilumbu ata kutala dyaka nsemo ya ntangu.» Kaka na ntangu yina, yandi kumaka mpofo. Yandi vwandaka baluka balweka nyonso samu na kusosa muntu yina ke nata yandi na diboko. **12** Ntangu mfumu Seluse Puluse talaka mambu yina salamaka, yandi kumaka mundimi. Yandi yitukaka mingi na ndongosolo yina me tadila Mfumu. **13** Polo na bandiku ya yandi kotaka masuwa na mbanza Pafose, mpe kwendaka na mbanza Peze na kizunga ya Pamfili. Kuna, Yowane-Make kabwanaka na bawu, mpe vutukaka na Yelusalemi. **14** Polo na Banabase katukaka na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Antyose ya Pisidi. Na kilumbu ya saba, bawu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka. **15** Na manima ya kutanga na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife fidisaka bantu na kuzabisa bawu: «Bampangi, kana beno kele na mwa dyambu ya kukindisa bantu, beno lenda kuzonza ntangu

yayi.» **16** Na yina, Polo telamaka. Yandi nangunaka diboko mpe tubaka: «Beno bantu ya Isayeli, mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, beno kuwa! **17** Nzambi ya bantu ya Isayeli soolaka bankooko ya beto. Yandi kumisaka bawu dikanda ya nene na Ngipiti. Na manima, yandi basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya yandi. **18** Yandi kebaka bawu bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma. **19** Na manima, yandi salaka ti ba kufwa makanda ya bifumba nsambwadi ya yinsi ya Kaana, mpe pesaka yinsi ya bawu na sika ya bantu ya Isayeli. **20** Mambu nyonso yina salaka keba ve bamvula bankama yiya na makumi tanu. Na manima, yandi pesaka bawu bikuudi tii na ntangu ya mumbikudi Samwele. **21** Na yina, bawu lombaka ntinu, mpe Nzambi pesaka bawu Sawuli, mwana ya Kise, yina vwandaka na dikanda ya Bezame. Yandi vwandaka ntinu bamvula makumi yiya.» **22** Kasi Nzambi mangaka yandi, mpe pesaka bawu Davidi mutindu ntinu. Nzambi tubaka mutindu yayi samu na Davidi: «“Mu me soola Davidi mwana ya Yese. Yandi ke na kuyangidika munu, mpe yandi ke sala mambu nyonso yina mu zola.” **23** Nzambi salaka ti Yesu yina kele Muvuukisi ya bantu ya Isayeli butuka na dikanda ya Davidi mutindu yandi pesaka nsilulu. **24** Ntete Yesu kwiza, Yowane longisaka bantu ya Isayeli na kusoba nkadulu mpe na kubotama. **25** Ntangu Yowane kumaka na nsukunu ya kisalu ya yandi, yandi tubaka: “Beno ke na kubanza ti mu kele nani? Mu kele ve muntu yina beno ke na kuvingila. Kasi beno kuwa: Muntu yina ke kwiza na manima ya munu, mpe mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi mapapa.”» **26** «Bampangi, beno bana ya Abalayami mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, ni na beto Nzambi me fidisa mambu yayi samu na kuvuukisa beto. **27** Ya tsyelika, bantu ya Yelusalemi mpe bamfumu ya bawu bakulaka ve nani vwandaka Yesu. Konso saba, bawu vwandaka tanga dibuku ya Mimbikudi ata kubakula yawu. Kasi bawu nungisaka mambu yina na kuzengila Yesu lufwa. **28** Bawu kuzwaka ata dyambu ya yimbi na yandi samu na kuzengila yandi lufwa. Kasi bawu lombaka na Pilate na kufwa yandi. **29** Na manima ya kusala mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi na yina me tadila Yesu, ba katulaka yandi na kulunsi, mpe tulaka yandi na ndyamu. **30** Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa. **31** Na bilumbu mingi, yandi talanaka na bayina tambulaka kintwadi na yandi katuka Ngalili tii na Yelusalemi. Ntangu yayi, bawu kele bambangi ya yandi na ntwala ya bantu ya Isayeli, **32** mpe beto, beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yayi: Mambu yina Nzambi pesaka nsilulu na bankooko ya beto, **33** yandi me nungisa yawu ntangu yayi samu na beto, bana ya bawu, na kuvumbula Yesu na lufwa mutindu ba sonikaka na kati ya Mukunga ya zole: «“Nge kele mwana ya munu. Bubu yayi, mu me buta nge.”» **34** «Nzambi tubaka ti yandi ke vumbula Yesu na lufwa, mpe nzutu ya yandi ke vutuka ve na ndyamu samu ti yawu bola ve. Ya tsyelika, yandi zonzaka: “Mu ke pesa beno balusakumunu ya longo mpe ya tsyelika yina mu pesaka nsilulu na Davidi.”» **35** Ni yawu yina, ba sonikaka dyaka na kati ya Mikunga: «“Nge ke bika ve kisadi ya nge bola na kati ya ndyamu.”» **36** Na luzingu ya yandi, Davidi vwandaka kisadi ya Nzambi. Yandi salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi kufwaka, ba zikaka yandi pene-pene na bankooko ya yandi, mpe yandi bolaka. **37** Kasi Yesu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, bolaka ve. **38** «Bampangi, beno fwana kuzaba ti ni na Yesu ba ke na kuzabisa beno mulemvo ya masumu. Misiku ya Moyize lendaka ve na kukumisa beno bantu ya kudedama. **39** Kasi bayina nyonso ke na kukwikila na Yesu, ke na kuma ya kudedama.» **40** Na yina, beno sala keba samu ti mambu yina mimbikudi sonikaka kumina beno ve: **41** «“Beno tala, beno yina ke sekaka Nzambi. Beno yituka, mpe beno zimbana. Ntangu beno ke ntete moyo, mu ke sala mambu yina beno ke kwikila ve kana muntu tubila beno yawu.”» **42** Ntangu Polo na Banabase basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ba lombaka bawu na kuvutuka na kilumbu ya Saba yina vwandaka landa samu na kuzonzila dyaka mambu yina. **43** Na manima ya lukutakanu, ba-Zwife mingi mpe bantu mingi ya nkaka yina kotaka na dibuundu ya ba-Zwife landaka bawu. Polo na Banabase vwandaka zonza na bawu, mpe vwandaka kindisa bawu na kuvwanda ya kukwikama na bumbote ya Nzambi. **44** Na kilumbu ya saba yina landaka, bantu nyonso ya mbanza yina vukanaka samu na kuwa mambu yina me tadila Mfumu Yesu. **45** Ntangu ba-Zwife talaka bantu nyonso yina, bawu fulukaka na musoki. Bawu vwandaka tuba ti Polo vwandaka vuna, mpe bawu vwandaka finga yandi. **46** Na yina, Polo mpe Banabase zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Ni na beno ya lungaka ntete na kuzabisa Mambu ya Nzambi. Kasi, mutindu beno me manga yawu mpe beno me tala ti beno kele ve ya kulunga na kuzwa luzingu ya mankululu, ntangu yayi, beto ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. **(aiōnios g166)** **47** Ya tsyelika, Mfumu Nzambi tumisaka beto mutindu yayi: «“Mu soolaka nge samu ti nge vwanda mutindu mwinda ya bayinsi nyonso, samu ti bantu nyonso ya yinza kuzwa mpulusu!» **48** Ntangu bayina kele ve ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu yangalalaka mpe kembisaka Nzambi. Bayina nyonso Nzambi soolaka samu na kuzwa luzingu ya mankululu kumaka bandimi. **(aiōnios g166)** **49** Mambu ya Mfumu lutilaka dyaka na kumwangana na kati ya kizunga yina. **50** Kasi ba-Zwife tumisaka bakento ya buzitu yina vwandaka zitisa Nzambi mpe bamvwama ya mbanza yina na kusala muvusu. Bawu salaka ti ba talisa Polo na Banabase mpasi, mpe bingisaka bawu na mbanza ya bawu. **51** Polo mpe Banabase ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu ya bawu. Na manima, bawu kwendaka na mbanza Ikoni. **52** Bilandi ya mbanza Antyose vwandaka ya kufuluka na kyese mpe na Mpeve ya Longo.

14 Na mbanza Ikoni, Polo na Banabase kotaka mpe na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu zabisaka mambu ya Nzambi. Na yina, nkonga ya nene ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife kumaka bandimi. **2** Kasi ba-Zwife yina mangaka na kukwikila, kotisaka muvusu na kati ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe salaka ti bawu kuma bambeni ya bandimi. **3** Polo na Banabase lutisaka bilumbu mingi na mbanza Ikoni. Bawu vwandaka zonza na pwelele nyonso, mpe na kivuvu nyonso na yina me tadila Mfumu. Mfumu lakisaka ti mambu yina bawu vwandaka zabisa na yina me tadila bumbote ya yandi vwandaka ya tsyelika. Na yina, yandi pesaka bawu lulendo ya kusala bidimbu mpe bimangu. **4** Bantu ya mbanza yina kabukaka na bandambu zole: Ba ya nkaka vwandaka na ba-Zwife, mpe ba ya nkaka na bantumwa. **5** Ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kubamaka kintwadi na bamfumu ya bawu samu na kutalisa Polo na Banabase mpasi, mpe na kubula bawu matadi samu na kufwa bawu. **6** Ntangu Polo na Banabase zabaka yawu, bawu kimaka na bambanza Lisitele mpe Delebe ya kizunga ya Likawoni, mpe na babwala yina kele pene-pene. **7** Kuna mpe, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote. **8** Na mbanza Lisitele vwandaka na bakala mosi yina vwandaka telama ve, samu ti yandi butukaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka tambula ve. **9** Yandi vwandaka kuwa mambu yina Polo vwandaka zonza. Polo sikikaka yandi meso mpe talaka ti yandi vwandaka na kiminu samu na kubeluka. **10** Na yina, Polo zabisaka yandi na ngolo nyonso: «Telama mpe sikama!» Na mbala mosi, muntu yina telamaka mpe bandaka na

kutambula. **11** Ntangu bantu talaka kimangu yina Polo salaka, bawu zangulaka ndinga mpe tubaka na ndinga ya bawu ya kizunga ya Likawoni: «Banzambi me kulumuka na sika ya beto, mpe me baka kifwani ya bantu!» **12** Bawu vwandaka bokila Banabase na nkumbu Zuse, mpe Polo na nkumbu Elemese, samu ti ni Polo vwandaka zonza. **13** Nganga-nzambi ya Zuse yina yinzo ya lusambulu vwandaka na nkotolo ya mbanza, nataka na ntwala ya yinzo ya lusambulu, bangombe ya mbakala yina ba lwatisaka bifulu. Kintwadi na nkonga nyonso, yandi vwandaka zola kupesa munkayulu na Banabase mpe Polo. **14** Kasi ntangu bantumwa nyonso zole Banabase na Polo kuwaka mambu yina, bawu pasulaka binkuti ya bawu. Bawu kotaka mbangu na kati ya nkonga, mpe vwandaka zonza na ngolo nyonso: **15** «Bampangi, samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina? Beto kele bantu mutindu beno, mpe beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yina ke na kulomba na beno na kubika biteki yina ya mpamba, samu ti beno baluka na sika ya Nzambi yina kele moyo: Nzambi yina yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu. **16** Na ntama, Nzambi bikaka bantu ya bayinsi nyonso na kulanda banzila yina bawu vwandaka zola. **17** Kasi, Nzambi bikaka ve na kulakisa beno luzolo ya yandi: Yandi ke nokisaka bamvula mpe ke pesaka beno bambuma na ntangu ya yawu, samu ti beno kuzwa madya, mpe bantima ya beno fuluka na kilengi.» **18** Ata na kuzonza mutindu yina, Polo na Banabase talaka mpasi samu na kuyimina nkonga na kupesa bawu ve munkayulu. **19** Ba-Zwife yina katukaka na mbanza Antyose mpe Ikoni kwizaka kuna, mpe wisaka nkonga na mabanza ya bawu ya yimbi. Na yina, ba bulaka Polo matadi, mpe basisaka yandi na mbanza, samu ti bawu banzaka ti yandi kufwaka. **20** Kasi, ntangu bilandi kwizaka zunga yandi, yandi telamaka mpe vutukaka na mbanza. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na Banabase na mbanza Delebe. **21** Na manima ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza yina, mpe ya kusala ti bantu mingi kuma bilandi ya Yesu, bawu vutukaka na bambanza Lisitele, Ikoni mpe Antyose ya Pisidi. **22** Polo na Banabase kindisaka bandimi, mpe lombaka bawu na ngolo nyonso na kuvwanda ya kukwikama na kiminu. Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kutala mpasi mingi samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **23** Na konso dibuundu, Polo na Banabase soolaka bakuluntu ya dibuundu. Na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, Polo na Banabase bikaka bawu na maboko ya Mfumu Yesu yina bawu vwandaka kwikila. **24** Na manima ya kulutila na kizunga ya Pisidi, bawu kumaka na kizunga ya Pamfili. **25** Bawu zabisaka mambu ya Nzambi na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Atali. **26** Kuna, bawu kotaka na masuwa samu na kukwenda na mbanza Antyose ya Sili. Ni na mbanza yina ba tulaka bawu na maboko ya Nzambi samu na kusala kisalu yina bawu me sala. **27** Ntangu bawu kumaka na mbanza Antyose, bawu vukisaka bampangi ya dibuundu mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika yina bawu vwandaka, mpe wapi mutindu yandi zibulaka mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kuvwanda na kiminu. **28** Bawu lutisaka bilumbu mingi kuna kintwadi na bandimi.

15 Ndambu ya bantu ya Zude kwizaka na mbanza Antyose. Bawu vwandaka pesa ndongosolo yayi na bampangi ya dibuundu: «Kana ba zenga beno ve bubakala mutindu ke tumisaka Misiku ya Moyize, beno lenda kuzwa ve mpulusu.» **2** Polo mpe Banabase mangaka mambu yina, mpe salaka ntembe ya ngolo na bantu yina. Na yina, dibuundu kuzwaka lukanu ya kufidisa Polo, Banabase, mpe mwa ndambu ya bandimi na kukwenda na Yelusalemi samu na kuzonzila kyuvu yina na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu. **3** Bandimi ya mbanza Antyose kwendaka fidisa bawu na nzila. Polo mpe Banabase lutilaka na bizunga ya Finisi mpe ya Samaliya. Na nzila, bawu vwandaka zabisa wapi mutindu bayina kele ve ba-Zwife vwandaka me ndima Yesu. Nsangu yina vwandaka pesa kyese mingi na bampangi nyonso. **4** Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu kintwadi na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu yambaka bawu. Polo mpe Banabase zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika nyonso yina bawu vwandaka. **5** Kasi ndambu ya bantu ya kimvuka ya ba-Falisye yina vwandaka me kuma bandimi telamaka mpe tubaka: «Ba fwana kuzenga bubakala na bandimi yina kele ve ba-Zwife, mpe kutumisa bawu na kulanda Misiku ya Moyize.» **6** Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu vukanaka samu na kutala dyambu yina. **7** Na manima ya kuzonzila mingi na dyambu yina, Pyele telamaka mpe zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti katuka ntama, Nzambi soolaka munu na kati ya beno samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuwa yawu, mpe bawu kwikila. **8** Nzambi yina zaba bantima ya bantu nyonso lakisaka ti yandi ndimaka bayina kele ve ba-Zwife na kupesa bawu Mpeve ya Longo mutindu yandi pesaka beto yawu. **9** Yandi salaka ve luswaswanu na kati ya beto na bawu, kasi yandi vedisaka bantima ya bawu samu ti bawu kwikilaka. **10** Ntangu yayi, samu na yinki beno ke na kusombola Nzambi na kutula na zulu ya bandimi kizitu yina bankooko ya beto mpe beto mosi lendaka ve na kunata. **11** Kasi beto ke kwikila ti ni na bumbote ya Mfumu Yesu, beto kuzwaka mpulusu mutindu mosi na bawu.» **12** Na yina, bantu nyonso vwandaka swii, mpe Polo na Banabase zabisaka bawu bidimbu mpe bimangu nyonso yina bawu salaka na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife. **13** Ntangu bawu manisaka na kuzonza, Zaki bakaka kinzonzi mpe tubaka: «Bampangi, beno kuwa munu! **14** Simoni me zabisa beto wapi mutindu katuka mbandukulu, Nzambi bakaka lukanu ya kusoola bantu yina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuma bantu ya yandi.» **15** Mambu yina me fwanakana na mambu yina zonzaka mimbikudi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: **16** «“Na manima ya mambu yina, mu ke vutuka, mpe mu ke tunga dyaka yinzo ya Davidi yina kubwaka. Mu ke telemisa bibaka yina mwanganaka, mpe mu ke sungika dyaka yawu. **17** Na yina, bantu nyonso ya nkaka ke sosa Mfumu mutindu mosi mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina mu soolaka samu na kuvwanda bantu ya dikanda ya munu. Ni mambu yina tubaka Mfumu **18** yina zabisaka mabanza ya yandi katuka ntama.”» **(aiōn g165)** **19** Na yina, Zaki tubaka dyaka: «Mu banza ti ya kele ve mbote na kutula bikaku na bayina kele ve ba-Zwife yina ke na kukwikila Nzambi. **20** Kasi beto sonikina bawu ti ba fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. Bawu fwana kusala ve kinsuza, mpe kudya ve mbisi ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana mpe kudya ve menga. **21** Ya tsyelika, katuka ntama, ya kele na bantu yina ke longisaka Misiku ya Moyize na konso mbanza. Ba ke tangaka yawu na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso saba.» **22** Na yina, bantumwa, kintwadi na bakuluntu ya dibuundu mpe bandimi nyonso, bakaka lukanu ya kusoola na kati ya bawu, bantu yina ba ke fidisa kintwadi na Polo mpe Banabase na mbanza Antyose. Ba soolaka Silase mpe Yuda yina ba ke bokilaka dyaka Basabase: bayina bampangi vwandaka zitisa mingi. **23** Ba pesaka bawu mukanda yina ba sonikaka mutindu yayi: «Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ke na kupesa mbote na bampangi yina kele ve ba-Zwife: bayina

ke zingaka na mbanza Antyose, na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi. **24** Beto kuwaka ti bantu ya nkaka yina katukaka na sika ya beto kwizaka kotisa muvusu na kati ya beno na ndongosolo ya bawu. Ni beto ve fidisaka bawu. **25** Ni yawu yina, beto nyonso me wisana na kusoola bantu yina beto me fidisa beno. Bawu kele kintwadi na bampangi ya beto ya luzolo, Banabase mpe Polo, **26** yina me pesa luzingu ya bawu na kisalu ya Mfumu ya beto, Yesu Klisto. **27** Na yina, beto me fidisa Yuda na Silase. Bawu ke zonzila beno, bawu mosi, mambu yina beto me sonika. **28** Mpeve ya Longo mpe beto mosi me tala ti ya kele mbote ve na kupesa beno bizitu ya nkaka, kasi kaka misiku yina me fwanakana na kulanda: **29** kudya ve bibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me basika ve, mpe kusala ve kinsuza. Kana beno bika mambu nyonso yina, beno ke sala mbote. Beno yamba bambote ya beto.» **30** Na yina, bawu bikaka bayina ba soolaka na kukwenda na mbanza Antyose. Kuna, bawu vukisaka bandimi nyonso, mpe pesaka bawu mukanda. **31** Bawu tangaka mukanda yina, mpe yangalalaka samu na nkindusulu yina yawu vwandaka pesa bawu. **32** Yuda mpe Silase, yina vwandaka mimbikudi zonzaka mingi samu na kukindisa bampangi, mpe kupesa bawu ngolo. **33** Bawu lutisaka mwa bilumbu kuna. Na manima, bampangi bikaka ti bawu vutuka na kizunu nyonso na sika ya bayina fidisaka bawu. [**34** Kasi, Silase bakaka lukanu ya kubikana.] **35** Polo na Banabase bikanaka na mbanza Antyose. Kintwadi na bandimi mingi ya nkaka, bawu vwandaka longisa mpe zabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu. **36** Na manima ya mwa bilumbu, Polo tubaka na Banabase: «Beto vutuka na bambanza nyonso yina beto zabisaka nsangu ya Mfumu Yesu samu na kutala wapi mutindu bampangi ke na kudyatila.» **37** Banabase vwandaka zola kunata Yowane yina ba ke bokilaka dyaka Make. **38** Kasi Polo zolaka ve na kunata yandi, samu ti yandi bikaka bawu na kizunga ya Pamfili, mpe vwandaka ve kintwadi na bawu na kisalu yina bawu salaka. **39** Bawu swanaka mingi, mpe kabulaka banzila. Banabase bakaka Yowane-Make. Bawu kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya Sipele. **40** Polo soolaka Silase. Ntete bawu kwenda, bandimi tulaka bawu na maboko ya Mfumu. **41** Polo lutaka na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi na kukindisa bampangi ya dibuundu ya Nzambi.

16 Polo kumaka na mbanza Delebe. Na manima, yandi kwendaka na mbanza Lisitele. Ya vwandaka kuna na mundimi mosi na nkumbu Timote. Mama ya yandi vwandaka Zwife, mpe kumaka mundimi. Kasi tata ya yandi vwandaka Ngeleke. **2** Bandimi ya bambanza Lisitele mpe Ikoni vwandaka tuba kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi. **3** Polo vwandaka zola kunata yandi na nzyetolo. Na yina, Polo bakaka yandi mpe zengaka yandi bubakala samu na ba-Zwife ya bizunga yina. Ya tsyelika, bawu nyonso zabaka ti tata ya yandi kele Ngeleke. **4** Na bambanza yina bawu vwandaka lutila, bawu vwandaka zabisa na sika ya bandimi banzengolo yina bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi sonikaka. Bawu vwandaka lomba bandimi na kutumama na yawu. **5** Kiminu ya bandimi na kati ya mabuundu ya Nzambi vwandaka kuma ngolo, mpe kilumbu ni kilumbu, lutangu ya nkaka ya bandimi vwandaka bwelama. **6** Mpeve ya Longo yiminaka bawu na kuzabisa Mambu ya Nzambi na kizunga ya Aziya. Na yina, bawu lutilaka na bizunga ya Filizi mpe ya Ngalatiya. **7** Ntangu bawu kumaka pene-pene na kizunga ya Misi, bawu zolaka kwenda na kizunga ya Bitini. Kasi Mpeve ya Yesu pesaka ve bawu nzila ya kukwenda kuna. **8** Na yina, bawu lutilaka na Misi, mpe kumaka na dibungu ya Towase. **9** Na mpimpa, Polo kuzwaka lumoni, mpe talaka muntu ya yinsi ya Masedwane ya kutelama, yina vwandaka lomba yandi na ngolo nyonso: «Kwiza na yinsi ya Masedwane, mpe sadisa beto!» **10** Na manima ya lumoni yina, beto sosaka na nswalu nyonso na kukwenda na yinsi yina, samu ti beto kwikilaka ti Nzambi bokilaka beto na kuzabisa Nsangu ya Mbote kuna. **11** Beto kotaka masuwa na mbanza Towase, mpe kwendaka na kisanga ya Samotase. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza Neyapolise. **12** Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Filipe yina vwandaka mpe mbanza ya nene na yinsi ya Masedwane, mpe yina bantu ya Loma tungaka. Beto lutisaka bilumbu mingi kuna. **13** Na kilumbu ya saba, beto basikaka na mbanza, mpe kwendaka pene-pene na mwila. Beto vwandaka banza ti beto zolaka tala kuna kisika yina ba-Zwife ke sambilaka. Beto vwandaka mpe zonzaka na bakento yina vukanaka kuna. **14** Na kati ya bawu, ya vwandaka na kento mosi na nkumbu Lidi, muntu ya mbanza Tyatile. Yandi vwandaka tekisa bilele ya kitoko ya mbwaki, mpe vwandaka zitisa Nzambi. Mfumu zibulaka yandi ntima, samu ti yandi kwikama na mambu yina Polo vwandaka zonza. **15** Yandi botamaka kintwadi na bantu ya yinzo ya yandi, mpe bokilaka beto na yinzo ya yandi mutindu yayi: «Kana beno me tala ti mu me kwikila ya tsyelika Mfumu Yesu, beno kwiza na yinzo ya munu.» Yandi kwikisaka beto na kundima. **16** Kilumbu mosi, ntangu beto vwandaka kwenda na kisika ya lusambulu, kisadi mosi ya kento kwizaka bwabana beto. Yandi vwandaka na mpeve ya yimbi yina vwandaka sala ti yandi bikula mambu yina ke kwiza na mantwala. Bamfumu ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi na bambikululu ya yandi. **17** Yandi vwandaka tambula na manima ya beto na Polo, mpe vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Bantu yayi kele bisadi ya Nzambi-Mpungu. Bawu ke na kuzabisa beno nzila ya mpulusu.» **18** Yandi salaka mutindu yina bilumbu mingi. Polo dasukaka. Yandi balukaka mpe tubaka na mpeve yina: «Mu ke na kutumisa nge na Nkumbu ya Yesu-Klisto: Basika na nzutu ya kento yayi!» Kaka na ntangu yina, mpeve basikaka na nzutu ya kento yina. **19** Ntangu bamfumu ya yandi talaka ti bawu lenda kusadila dyaka yandi ve na kuzwa mbongo, bawu kangaka Polo na Silase, mpe nataka bawu na ntwala ya misambisi na kisika yina bantu ya mbanza ke vukanaka. **20** Ba nataka bawu na sika ya misambisi ya Loma, mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kusala muvusu na mbanza ya beto. Bawu kele ba-Zwife, **21** mpe bawu ke na kulongisa misiku yina beto bantu ya Loma kele ve na muswa ya kundima.» **22** Bantu nyonso dasukilaka bawu. Misambisi tumisaka na kukatula bawu bilele, mpe na kubula bawu bikoti. **23** Na manima ya kubula bawu bikoti, ba tulaka bawu na boloko, mpe tubaka na mukengi na kukeba bawu mbote. **24** Ntangu mukengi kuzwaka muswa yina, yandi tulaka bawu na kivinga ya nsuka ya boloko, mpe kangaka makulu ya bawu na bayinti ya nene. **25** Na kati-kati ya mpimpa, Polo na Silase vwandaka sambila mpe vwandaka yimbila samu na kukembisa Nzambi. Bankole ya nkaka vwandaka kuwa bawu. **26** Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso, mpe ningisaka bibaka ya boloko. Na mbala mosi, myelo nyonso ya boloko zibukaka, mpe bampanga ya bisengo yina ba kangaka bankole nyonso zenganaka. **27** Mukengi vumbukaka, mpe talaka myelo nyonso ya boloko ya kuzibuka. Na yina, yandi bakaka mbele ya yandi samu na kufwa nzutu, samu ti yandi banzaka ti bankole vwandaka me kima. **28** Kasi Polo lookaka na ngolo nyonso: «Kufwa nzutu ve. Beto nyonso kele awa.» **29** Na yina, mukengi lombaka mwinda, mpe kotaka na nswalu nyonso na boloko. Yandi vwandaka tekita na boma, mpe kubwaka na

makulu ya Polo mpe Silase. **30** Na manima, yandi basisaka bawu mpe yufulaka bawu: «Batata, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa mpulusu?» **31** Bawu vutulaka: «Kwikila na Mfumu Yesu, mpe nge ke kuzwa mpulusu, nge na dikanda nyonso ya nge.» **32** Na yina, bawu zabisaka yandi nsangu ya Mfumu Yesu kintwadi na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya yandi. **33** Kaka na kati-kati ya mpimpa yina, mukengi nataka bawu samu na kusukula bawu bamputa, mpe bawu botikaka yandi, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya yinzo ya yandi. **34** Yandi kotisaka bawu na yinzo ya yandi, mpe pesaka bawu madya. Yandi mpe dikanda nyonso ya yandi yangalalaka mingi, samu ti bawu kwikilaka na Nzambi. **35** Na suka, misambisi ya Loma fidisaka bisadi ya bawu na kwenda kutuba na mukengi ya boloko: «Basisa bantu yina.» **36** Mukengi kumisaka nsangu yina na sika ya Polo na kutuba: «Misambisi me pesa munu muswa ya kubasisa beno. Na yina, beno lenda kubasika mpe kukwenda na kizunu.» **37** Kasi Polo tubaka na bisadi ya misambisi: «Ba me tumisa ti ba bula beto bikoti na ntwala ya bantu nyonso ata kufundisa beto, beto yina kele bantu ya Loma. Na manima, bawu me tula beto na boloko, mpe ntangu yayi bawu ke na zola kubasisa beto na mansweki? Ya lenda kusalama ve! Bawu kwiza kubasisa beto, bawu mosi.» **38** Bisadi kumisaka mambu yina na sika ya misambisi. Ntangu misambisi kuwaka ti Polo mpe Silase vwandaka bantu ya Loma, bawu kumaka na boma. **39** Na yina, misambisi kwizaka lomba bawu mulemvo. Ba basisaka bawu na boloko, mpe lombaka bawu na kukatuka na mbanza. **40** Ntangu Polo mpe Silase basikaka na boloko, bawu kwendaka na yinzo ya Lidi. Na manima ya kutala mpe kukindisa bampangi yina vwandaka kuna, bawu kwendaka.

17 Na manima ya kulutila na bambanza Amfipoli mpe Apoloni, Polo na Silase kumaka na mbanza Tesalonika, kisika vwandaka yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **2** Mutindu vwandaka kifu ya yandi, Polo kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Na basaba tatu yina landaka, yandi vwandaka solola na ba-Zwife na yina me tadila Mambu ya Nzambi. **3** Yandi vwandaka zabisa mpe lakisa bawu ti Masiya fwanaka tala mpasi, mpe fwanaka vumbuka na lufwa. Yandi vwandaka tuba: «Masiya, ni Yesu yina mu ke na kuzabisa beno.» **4** Ndambu ya bantu na kati ya bawu kwikilaka mpe kumaka kintwadi na Polo mpe Silase. Mutindu mosi mpe, ba-Ngeleke mingi yina vwandaka zitisa Nzambi vukanaka na bawu, kintwadi na bakento mingi ya buzitu. **5** Kasi ba-Zwife vwandaka na musoki. Bawu bakaka mwa ndambu ya bantu ya ntima yimbi. Bawu vukisaka bawu, mpe tumisaka bawu na kusala muvusu na kati ya mbanza. Bawu kwendaka sosa Polo mpe Silase na yinzo ya Zasone samu na kunata bawu na ntwala ya bantu nyonso. **6** Mutindu ba talaka ve bawu kuna, ba nataka Zasone mpe bampangi ya nkaka ya dibuundu na ntwala ya bamfumu ya mbanza, mpe tubaka: «Bantu yina me sala muvusu na yinza ya muvimba me kuma awa. **7** Zasone me yamba bawu na yinzo ya yandi. Bawu nyonso ke na kuzitisa ve misiku ya ntinu Sezale, mpe bawu ke na kutuba ti ya kele na ntinu ya nkaka na nkumbu Yesu.» **8** Mambu yina talisaka nkonga mpe bamfumu ya mbanza ntima mpasi. **9** Na yina, bamfumu ya mbanza futisaka Zasone mpe bampangi ya nkaka lutangu ya mbongo ya kufwanana. Na manima, ba bikaka bawu. **10** Ntangu mpimpa kumaka, bampangi ya dibuundu fidisaka Polo mpe Silase na mbanza Bele. Ntangu bawu kumaka kuna, bawu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **11** Ba-Zwife ya mbanza yina vwandaka bantu ya mbote kulutila ba-Zwife ya mbanza Tesalonika. Bawu vwandaka kuwa Mambu ya Nzambi na kyese nyonso. Kilumbu ni kilumbu, bawu vwandaka longoka Dibuku ya Nzambi samu na kuzaba kana mambu yina Polo vwandaka longisa bawu vwandaka ya tsyelika. **12** Bantu mingi na kati ya bawu kumaka bandimi. Na kati ya ba-Ngeleke, mwa ndambu ya bakento ya buzitu mpe babakala mingi kumaka mpe bandimi. **13** Kasi ntangu ba-Zwife ya Tesalonika kuwaka ti Polo vwandaka zabisa Mambu ya Nzambi na mbanza Bele, bawu kwendaka kuna, kotisaka muvusu, mpe tumisaka bantu na kutomboka. **14** Na yina, bampangi ya dibuundu kimisaka Polo na nswalu nyonso na lweka ya mubu. Kasi Silase na Timote bikanaka na mbanza Bele. **15** Bayina nataka Polo, kwendaka na yandi tii na mbanza Atene. Ntangu bawu vwandaka vutuka, Polo tumisaka bawu na kuzabisa Silase mpe Timote na kukwiza na nswalu nyonso na kisika yina yandi kele. **16** Ntangu Polo vwandaka vingila Silase mpe Timote na mbanza Atene, yandi vwandaka na kyadi ya kulutila na kutala ti mbanza yina vwandaka ya kufuluka na banzambi ya biteki. **17** Ni yawu yina, yandi vwandaka solola na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kintwadi na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife yina vwandaka zitisa Nzambi. Konso kilumbu, yandi vwandaka solola mpe na bayina vwandaka luta na kisika yina bantu nyonso ke vukanaka. **18** Ndambu ya bantu ya mayela ya ba-Epikule mpe ya ba-Sotosye vwandaka solola mpe na yandi. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu ya makelele yayi ke na zola kutuba yinki?» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi ke na zola kuzabisa banzambi ya nzenza.» Bawu tubaka mutindu yina, samu ti Polo vwandaka zabisa mambu yina me tadila Yesu, mpe mvumbukulu na lufwa. **19** Na yina, bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya luyalu yina vwandaka vukana na mongo ya Alewopaze. Kuna, bawu yufulaka yandi: «Nge lenda kuzabisa beto wapi mutindu ya ndongosolo ya malu-malu nge ke na kuzabisa bantu? **20** Nge ke na kuzabisa beto mambu ya nzenza, mpe beto zola kuzaba yinki yawu zola kutuba.» **21** (Ya tsyelika, bantu nyonso ya mbanza Atene, mpe banzenza yina vwandaka zinga kuna, vwandaka lutisa ntangu mingi ya bawu na kuzonza to na kuwa bansangu ya malu-malu.) **22** Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bantu yina vukanaka na mongo Alewopaze, mpe tubaka: «Bantu ya mbanza Atene, mu ke na kutala ti na mambu nyonso, beno kele bantu yina kele na kinzambi mingi. **23** Ntangu mu me tambula na mbanza ya beno, mu me tala biteki ya bisika yina beno ke sambilaka banzambi ya beno, mpe na biyokolo ya beno ya minkayulu, beno sonikaka: “Na nzambi mosi yina beto zaba ve”. Na yina, mu me kwiza kuzabisa beno Nzambi yina beno ke sambilaka ata kuzaba yandi. **24** Nzambi yina salaka yinza mpe bima nyonso yina kele na kati, kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Yandi ke vwandaka ve na kati ya bisika ya lusambulu yina bantu ke tungaka. **25** Yandi kele ve na nsatu ti bantu sadila yandi, mutindu ti yandi kele na nsatu ya kima. Kasi ni yandi ke pesaka luzingu, mpe bima nyonso. **26** Na muntu mosi, yandi yidikaka bantu ya makanda nyonso, mpe tulaka bawu na ntoto ya muvimba. Yandi kubikaka bantangu ya bawu ya luzingu, mpe bandilu ya bayinsi yina bawu fwanaka zinga.» **27** Nzambi salaka mutindu yina samu ti bantu sosa yandi, ata ti bawu kele na mpasi na kusosa yandi, bawu lenda kubakula yandi. Ya tsyelika, Nzambi kele ve ntama na konso muntu na kati ya beto, **28** samu ti: «“ni na yandi beto ke zingaka, ke tambulaka, mpe beto kele.” Ni mutindu yina mpe tubaka bisoniki ya beno ya nkaka: “Beto kele mpe bana ya yandi.” **29** Ya tsyelika, beto kele bana ya Nzambi. Na yina, beto lenda kubanza ve ti Nzambi kele mutindu kiteki ya wolo, ya palata, to ya ditadi yina kisadi-biteki me yidika na mayela mpe na mbanzulu ya yandi. **30** Nzambi ke na kutala dyaka ve bantangu yina bantu zabaka yandi ve. Kasi

ntangu yayi, yandi ke na kuzabisa na bantu nyonso ya yinza na kusoba nkadulu. **31** Yandi zengaka kilumbu yina yandi ke fundisa bantu nyonso na mutindu ya kudedama na lulendo ya muntu yina yandi soolaka. Yandi lakisaka kimbangi na sika ya bantu nyonso na kuvumbula muntu yina na lufwa.» **32** Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila mvumbukulu ya bantu na lufwa, bantu ya nkaka sekaka yandi, mpe ba ya nkaka dyaka tubaka: «Na dyambu yina, beto ke kuwa nge kilumbu ya nkaka.» **33** Na yina, Polo bikaka bawu. **34** Kasi mwa ndambu ya bantu ya nkaka kangamaka na yandi, mpe kwikilaka. Na kati ya bawu, vwandaka Denise yina kele mosi na kati ya kimvuka ya luyalu ya Ayelopaze, kento mosi na nkumbu Damalise, mpe bantu ya nkaka.

18 Na manima, Polo katukaka na mbanza Atene, mpe kwendaka na mbanza Kolinto. **2** Kuna, Polo kutaka Zwife mosi na nkumbu Akila yina kele muntu ya kizunga ya Ponte. Yandi vwandaka me katuka ntama mingi ve na yinsi ya Itali kintwadi na kento ya yandi Pisile, samu ti mfumu Kolode tumisaka ba-Zwife nyonso na kukatuka na mbanza Loma. Polo kwendaka na sika ya bawu. **3** Mutindu Polo vwandaka sala kisalu mosi na bawu, yandi kwendaka vwanda na sika ya bawu, mpe bawu vwandaka sala kintwadi. Kisalu ya bawu vwandaka ya kuyidika bayinzo ya lele. **4** Konso kilumbu ya saba, Polo vwandaka baka kinzonzi na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sosa na kundimisa ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife. **5** Ntangu Silase mpe Timote katukaka na yinsi ya Masedwane, mpe kwizaka na mbanza Kolinto, Polo bandaka na kulutisa ntangu nyonso ya yandi na kulongisa Mambu ya Nzambi. Yandi vwandaka tuba na ba-Zwife ti Yesu kele Masiya. **6** Kasi ba-Zwife mangaka mambu ya yandi, mpe fingaka yandi. Na yina, yandi ningisaka bilele ya yandi samu na kukatula fundu-fundu, mpe tubaka: «Kana beno kwenda na mbungulu, ya kele dyambu ya beno mosi. Ya kele dyaka ve dyambu ya munu. Ntangu yayi, mu ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.» **7** Yandi katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na sika ya bakala mosi na nkumbu Tituse Yutuse yina vwandaka zitisa Nzambi. Yinzo ya yandi vwandaka pene-pene na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. **8** Kilipuse, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kwikilaka Mfumu kintwadi na dikanda nyonso ya yandi. Bantu mingi mpe ya mbanza Kolinto yina vwandaka kuwa Polo, kwikilaka mpe botamaka. **9** Kilumbu mosi na mpimpa, Mfumu Nzambi talanaka na Polo na kati ya lumoni, mpe tubaka: «Kuvwanda na boma ve, kasi tatamana na kuzonza mpe kubika ve. **10** Ya tsyelika, mu kele kintwadi na nge. Ata muntu ke lenda na kukanga nge samu na kutalisa nge mpasi, samu ti mu kele na bantu mingi na kati ya mbanza yayi.» **11** Polo lutisaka kuna mvula mosi na ndambu na kulongisa Mambu ya Nzambi. **12** Ntangu Ngalyone vwandaka mfumu ya Loma na kizunga ya Akayi, ba-Zwife wisanaka samu na kusala Polo yimbi. Bawu nataka yandi na yinzo ya lufundusu, **13** mpe tubaka: «Muntu yayi ke na sosa kundimisa bantu na kusambila Nzambi na mutindu ya kuswaswana na Misiku.» **14** Ntangu Polo zolaka zonza, Ngalyone tubaka na ba-Zwife: «Kana ya vwandaka dyambu ya nene to mavanga ya yimbi, mu zolaka lutisa ntangu ya munu na kuwa beno ba-Zwife. **15** Kasi, mutindu ya kele mambu ya kuswana na yina me tadila bampova, bankumbu, mpe Misiku ya beno, yawu me tala beno. Mu me manga ya munu na kuvwanda zuzi ya mambu yina.» **16** Na manima, yandi basisaka bawu na yinzo ya lufundusu. **17** Na yina, bawu nyonso bwilaka Sosetene, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bulaka yandi na ntwala ya yinzo ya lufundusu. Kasi Ngalyone talaka yawu mpamba. **18** Polo lutisaka bilumbu mingi na mbanza Kolinto. Na manima, yandi bikaka bandimi, mpe kotaka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili kintwadi na Pisile mpe Akila. Ntete Polo katuka na dibungu ya Senkeli, ba katulaka yandi bansuki ya yintu, samu ti yandi pesaka nsilulu na Nzambi. **19** Ntangu bawu kumaka na mbanza Efeso, Polo bikaka Pisile mpe Akila. Yandi kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe sololaka na ba-Zwife. **20** Bawu lombaka yandi na kulutisa bilumbu mingi kuna, kasi yandi mangaka. **21** Yandi bikaka bawu, mpe tubaka: «Kana Nzambi zola, mu ke vutuka na sika ya beno.» Na yina, yandi kotaka na masuwa, mpe bikaka mbanza Efeso. **22** Ntangu yandi kumaka na dibungu ya mbanza Sezale, yandi kwendaka ntete na Yelusalemi samu na kupesa mbote na dibuundu ya Nzambi. Na manima, yandi kwendaka na mbanza Antyose. **23** Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna, mpe bikaka mbanza yina. Yandi lutilaka na bizunga ya Ngalatiya mpe ya Filizi samu na kukindisa bandimi nyonso. **24** Zwife mosi na nkumbu Apolose, muntu ya mbanza Alezande, kwizaka na mbanza Efeso. Yandi vwandaka zonza mbote, mpe zabaka mbote mingi Dibuku ya Nzambi. **25** Yandi kuzwaka ndongosolo na yina me tadila Nzila ya Mfumu. Na ntima mosi, yandi vwandaka zabisa mpe longisa Nsangu ya Mbote na butsyelika nyonso na yina me tadila Yesu. Kasi yandi zabaka kaka mbotokolo yina Yowane zabisaka. **26** Ntangu yandi vwandaka longisa na pwelele nyonso na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, Pisile na Akila kuwaka yandi. Na yina, bawu bakaka yandi na kuvwanda kintwadi na bawu samu na kubangudila yandi na butsyelika nyonso nzila ya Nzambi. **27** Mutindu Apolose vwandaka zola kukwenda na kizunga ya Akayi, bampangi kindisaka yandi, mpe fidisaka mukanda na sika ya bilandi ya kuna samu na kuyamba yandi mbote. Ntangu yandi kumaka kuna, yandi vwandaka mfunu mingi na bayina vwandaka me kuma bandimi na lulendo ya Nzambi. **28** Ya tsyelika, na ntwala ya bantu nyonso, yandi vwandaka talisa ba-Zwife boma na binzonzi ya yandi ya ngolo, mpe yandi vwandaka zabisa bawu mutindu Mambu ya Nzambi vwandaka lakisa ti Yesu kele Masiya.

19 Ntangu Apolose vwandaka na mbanza Kolinto, Polo lutaka na kizunga ya myongo ya Aziya, mpe yandi kumaka na mbanza Efeso. Kuna, yandi bwabanaka ndambu ya bilandi, **2** mpe yandi yufulaka bawu: «Beno kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu beno kwikilaka?» Bawu vutulaka: «Nabunu beto kuwa muntu ke na kuzonzila beto Mpeve ya Longo.» **3** Na yina, Polo yufulaka bawu: «Wapi mutindu ya mbotokolo beno kuzwaka?» Bawu vutulaka: «Mbotokolo yina Yowane zabisaka.» **4** Polo tubaka: «Yowane botikaka bantu yina vwandaka ndima na kusoba nkadulu. Yandi vwandaka zabisa bawu na kukwikila na muntu yina ke kwiza na manima ya yandi. Muntu yango, ni Yesu.» **5** Na manima ya kuwa mambu yina, bawu botamaka na nkumbu ya Mfumu Yesu. **6** Polo tentikaka bawu maboko, mpe Mpeve ya Longo kulumukaka na bawu. Bawu bandaka na kuzonza na bandinga ya kimpeve mpe na kubikula. **7** Bawu vwandaka keba ve bantu kumi na zole. **8** Polo vwandaka kwenda ntangu nyonso na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bangonda tatu, yandi vwandaka zonza na pwelele nyonso. Yandi vwandaka zonzila Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka ndimisa bayina vwandaka kuwa yandi. **9** Kasi bantu ya nkaka vwandaka kaka na ntima ya kukangama. Bawu mangaka na kukwikila, mpe vwandaka seka na ntwala ya bantu nyonso ndongosolo yina me tadila Nzila. Na yina, Polo bikaka bawu, mpe nataka bilandi na yinzo ya ndongosolo ya Tilanuse, kisika yandi

vwandaka longisa bawu bilumbu nyonso. **10** Yandi tatamanaka bamvula zole na kulongisa bawu. Na yina, bantu ya kizunga ya Aziya, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kuwaka Mambu ya Mfumu Yesu. **11** Polo vwandaka sala bimangu ya ngitukulu na lulendo ya Nzambi. **12** Ni yawu yina, bantu vwandaka nata na sika ya bambevo bilele to bitambala yina vwandaka kuzwa nzutu ya Polo. Na yina, bimbevo ya bawu vwandaka manisa, mpe bampeve ya yimbi vwandaka basika na banzutu ya bawu. **13** Ba-Zwife ya nkaka yina vwandaka kwenda kisika ni kisika samu na kubingisa bampeve ya yimbi na kati ya bambevo, vwandaka meka mpe na kusadila Nkumbu ya Mfumu Yesu. Bawu vwandaka tuba: «Mu ke na kutumisa beno na kubasika na nzutu ya muntu yayi na nkumbu ya Yesu yina Polo ke na kulongisa.» **14** Bayina vwandaka sala mutindu yina, vwandaka bana nsambwadi ya Seva yina kele mosi na kati ya bamfumu ya banganga-Nzambi ya ba-Zwife. **15** Kasi kilumbu mosi, mpeve ya yimbi zabisaka bawu: «Mu zaba Yesu, mpe mu zaba nani kele Polo. Kasi beno, beno kele banani?» **16** Muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi nwanisaka bawu, mpe lutilaka bawu nyonso ngolo. Yandi talisaka bawu mpasi mingi. Na yina, bawu kimaka yinzo ya yandi kimpene mpe ya kufululuka na bamputa na nzutu. **17** Bantu nyonso ya mbanza Efeso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, kuwaka mambu yina salamaka. Bawu nyonso kumaka na boma, mpe kembisaka nkumbu ya Mfumu Yesu. **18** Na kati ya bayina kumaka bandimi, mingi vwandaka kwiza kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, yimbi yina bawu salaka. **19** Lutangu ya nene ya bayina vwandaka sala bunganga nataka mabuku ya bawu, mpe yokaka yawu na ntwala ya bantu nyonso. Ba tangaka ntalu ya mabuku yina, mpe ba kuzwaka mafunda makumi tanu ya mbongo. **20** Na yina, Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana bisika nyonso na lulendo ya Mfumu, mpe bantu mingi vwandaka kwikila. **21** Na manima ya mambu nyonso yina, Polo bakaka lukanu ya kulutila na yinsi ya Masedwane mpe na kizunga ya Akayi samu na kukwenda na Yelusalemi. Yandi tubaka: «Ntangu mu ke katuka kuna, mu fwana kukwenda na mbanza Loma.» **22** Na yina, yandi fidisaka bilandi zole yina vwandaka sala na yandi, Timote mpe Elase, na yinsi ya Masedwane. Kasi yandi mosi bikanaka dyaka mwa bilumbu na kizunga ya Aziya. **23** Na ntangu yina, muvusu ya ngolo salamaka na mbanza Efeso samu na ndongosolo yina me tadila Nzila. **24** Kisadi-palata, Demetelyuse, vwandaka yidika na lusalusu ya palata bifwani ya yinzo ya nzambi ya kento Aletemise. Na kisalu yina, yandi mpe bisadi ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi. **25** Yandi vukisaka bisadi ya yandi mpe bayina nyonso ke salaka kisalu yina. Yandi zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti beto ke kuzwaka kimvwama ya beto na kisalu yayi. **26** Beno ke na kutala mpe kuwa ti Polo ke na kutuba ti banzambi yina bantu ke yidikaka na maboko ya bawu, kele ve banzambi ya tsyelika. Na yina, yandi me ndimisa bantu mingi ya mbanza yayi ya Efeso mpe ya kizunga nyonso ya Aziya. **27** Ya lenda kunata bantu na kuyina kaka ve kisalu ya beto, kasi mpe na kukatula buzitu na yinzo ya nzambi Aletemise. Na yina, nzambi Aletemise yina bantu nyonso ya Aziya mpe ya bayinsi nyonso ke sambilaka, ke vwanda dyaka ve na mfunu.» **28** Ntangu bawu kuwaka mambu yina, bawu fulukaka na nkele mpe lookaka: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!» **29** Na yina, mbanza nyonso kumaka na muvusu. Bantu kangaka Ngayuse mpe Alisetake yina vwandaka bantu ya yinsi ya Masedwane, mpe bampangi ya nzyetolo ya Polo. Ba nataka bawu na nswalu nyonso na kisika yina vwandaka vukana bantu ya mbanza. **30** Polo vwandaka zola kutalana na ntwala ya nkonga, kasi bandimi yiminaka yandi. **31** Bamfumu ya nkaka ya Aziya yina vwandaka bandiku ya Polo fidisaka yandi bantu samu na kutuba «Kukwenda ve na kisika yina bantu nyonso ya mbanza ke vukanaka.» **32** Kaka na ntangu yina mpe, bantu yina vukanaka kuna vwandaka sala makelele mingi. Konso muntu vwandaka looka na mambu ya yandi, mpe bantu mingi na kati ya bawu zabaka ve samu na yinki bawu vukanaka. **33** Mwa ndambu ya bantu na kati ya nkonga zabisaka mambu yina na sika ya Alezande, yina ba-Zwife vwandaka tula na mantwala. Na yina, Alezande nangunaka diboko, samu ti yandi zonza samu na kunwanina ba-Zwife na ntwala ya nkonga. **34** Kasi ntangu bantu zabaka ti yandi vwandaka Zwife, bantu nyonso lookaka na ndinga mosi: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!» **35** Na ntangu yina, kalaka ya mbanza dingimisaka nkonga nyonso mpe tubaka: «Beno bantu ya Efeso, nani zaba ve ti Efeso kele na lutumu ya kukeba yinzo ya nzambi Aletemise, mutindu mosi mpe kifwiti ya yandi yina katukaka na zulu? **36** Ata muntu lenda kusala ntembe na yawu. Na yina, beno fwana kudingama mpe beno sala buzoba ve. **37** Beno me nata bantu yayi awa. Kasi bawu me safula ve mpe me finga ve nzambi Aletemise. **38** Kana Demetelyuse na bampangi ya yandi ya kisalu kele na dyambu na muntu, bayinzo ya lufundusu kele, mpe bamfumu ya mbanza kele. Bika ti bawu kufundasana. **39** Kana beno kele dyaka na mambu ya nkaka ya kufunda, ba ke tala yawu na lukutakanu ya luyalu ya mbanza. **40** Ya tsyelika, bantu ya Loma lenda kufunda beto na muvusu yina me salama bubu yayi, mpe beto ke lenda ve na kutuba dyambu yina me sala ti beto nyonso yayi vukana awa.» **41** Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi vutulaka bantu nyonso na bayinzo ya bawu.

20 Ntangu muvusu manisaka, Polo vukisaka bandimi mpe kindisaka bawu. Na manima, yandi bikaka bawu, mpe kwendaka na yinsi ya Masedwane. **2** Mutindu yandi vwandaka lutila na yinsi yina, yandi vwandaka kindisa bandimi. Na manima, yandi kwendaka na yinsi ya Ngelese. **3** Yandi lutisaka bangonda tatu kuna. Ntangu yandi zolaka baka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili, yandi kuwaka ti ba-Zwife vwandaka zola kufwa yandi. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kulutila dyaka na yinsi ya Masedwane. **4** Sopatele, mwana ya Piluse ya mbanza Bele, kwendaka kintwadi na yandi, mutindu mosi mpe Alisetake, Sekunduse ya mbanza Tesalonika, Ngayuse ya mbanza Delebe, Tisike, Tofime ya Aziya, mpe Timote. **5** Bawu tekilaka mpe kwendaka vingila beto na mbanza Towase. **6** Kasi beto, na manima ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, beto bakaka masuwa mpe bikaka mbanza Filipe. Na manima ya bilumbu tanu, beto kutaka bawu na mbanza Towase, kisika beto lutisaka bilumbu nsambwadi. **7** Na nkokila ya kilumbu ya saba, beto vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu, mpe Polo vwandaka solola na bampangi. Mutindu yandi zolaka kwenda na kilumbu yina vwandaka landa, yandi salaka kinzonzi ya yandi tii na ngunga ya kumi na zole ya mpimpa. **8** Minda vwandaka mingi na kati ya kivinga ya kibandu kisika beto vukanaka. **9** Ditoko mosi na nkumbu Etikuse vwandaka ya kuvwanda na nela. Yandi lalaka pongi ntangu Polo vwandaka tatamana na kuzonza. Mutindu pongi lutilaka ngolo, yandi kubwaka katuka kibandu ya tatu tii na ntoto. Ba nangunaka yandi, kasi yandi vwandaka me kufwa. **10** Polo kulumukaka mpe kwendaka mbangu na sika ya yandi. Yandi bakaka yandi mpe tubaka: «Beno vwanda na boma ve. Yandi kele moyo.» **11** Na manima, beto yulukaka dyaka na kivinga. Beto kabulaka dimpa mpe kudyaka yawu. Polo zonzaka dyaka tii ntangu bwisi kutsyaka. Na manima, yandi kwendaka. **12** Ba nataka ditoko yina ya moyo na yinzo ya yandi, mpe yawu pesaka kyese mingi na bawu nyonso. **13** Beto

bakaka masuwa mpe tekilaka na dibungu ya Asose, kisika beto fwanaka baka Polo, samu ti yandi bakaka lukanu ya kutambula na makulu tii na dibungu ya Asose. **14** Ntangu yandi kwizaka kuta beto na Asose, beto bakaka yandi, mpe beto kwendaka na masuwa na kisanga ya Mitilene. **15** Na kilumbu yina landaka, beto tatamanaka na kuzyeta na masuwa, mpe beto kumaka na kisanga ya Kiyo. Na kilumbu ya zole, beto kumaka na kisanga ya Samosi, mpe na kilumbu ya tatu na dibungu ya Mile. **16** Polo bakaka lukanu ya kukangama ve na mbanza Efeso samu na kulutisa ve ntangu na Aziya. Yandi vwandaka sosa na kukuma mbangu na Yelusalemi kana ya lendaka salama na kilumbu ya mukembo ya Pantekote. **17** Ntangu Polo kumaka na dibungu ya Mile, yandi fidisaka muntu na kwenda kubokila bakuluntu ya dibuundu ya Efeso. **18** Ntangu bawu kumaka na dibungu, Polo zabisaka bawu: «Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka dyatila na kati ya beno ntangu nyonso, katuka kilumbu ya ntete yina mu kumaka na Aziya. **19** Mu sadilaka Mfumu Yesu ata kusosa nkembo ya munu mosi. Mu sadilaka yandi mpe na kudila, mpe na kati-kati ya bampasi yina bamfumu ya ba-Zwife vwandaka talisa munu. **20** Beno zaba ti mu bumbaka ata dyambu yina vwandaka mfunu na beno. Mu zabisaka mpe longisaka beno mambu nyonso na ntwala ya bantu nyonso mpe na bayinzo ya beno. **21** Mu zabisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu samu na kuzaba Nzambi, mpe na kukwikila na Yesu, Mfumu ya beto. **22** Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na Yelusalemi mutindu Mpeve ya Longo ke na kutumisa munu, mpe mu zaba ve mambu yina ke kumina munu kuna. **23** Mu zaba kaka ti na mbanza ni mbanza, Mpeve ya Longo me zabisa munu ti boloko na bampasi ke na kuvingila munu. **24** Kasi samu na munu, luzingu ya munu kele na mfunu ve. Mambu yina kele mfunu, ni kukuma na nsuka ya kisalu yina Mfumu Yesu pesaka munu: kuzabisa Nsangu ya Mbote yina me tadila bumbote ya Nzambi. **25** «Mu lutaka na sika ya beno na kuzabisa beno Kimfumu ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, mu zaba ti beno ke tala dyaka munu ve. **26** Ni yawu yina, na ngolo nyonso mu ke na kutubila beno bubu yayi: Kana mosi na kati ya beno manga Nzambi, ya ke vwanda ve dyambu ya munu. **27** Ya tsyelika, mu zabisaka beno mambu nyonso yina Nzambi zolaka ti bantu bakula, mpe mu bumbaka ata dyambu. **28** Beno keba mbote luzingu ya beno ya kimpeve, mpe ya bandimi nyonso yina Mpeve ya Longo pesaka beno samu na kutwadisa. Beno keba mbote dibuundu yina Nzambi kuulaka na lufwa ya mwana ya yandi, Yesu-Klisto. **29** Mu zaba ti, na manima ya munu, bantu mutindu bayingo ke kota na kati-kati ya beno, mpe ke sosa na kumwangisa bandimi. **30** Ba ya nkaka na kati-kati ya beno ke tuba mambu ya luvunu samu na kukabula dibuundu, mpe kunata bilandi na manima ya bawu. **31** Na yina, beno sala keba, mpe beno bambuka moyo ti na kati ya bamvula tatu yina mu me vwanda na beno, mpimpa na ntangu mu vwandaka bika ve na kulwengisa beno, mosi na mosi, mpe mansangasa vwandaka basika munu. **32** «Ntangu yayi, mu ke na kubika beno na maboko ya Nzambi mpe na lutumu ya mambu ya yandi ya bumbote. Yandi ke na lulendo ya kukulisa beno na kiminu, mpe na kupesa beno bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu nyonso yina kele ya kukangama na yandi. **33** Mu tulaka ve meso ya munu na mbongo, wolo, to bilele ya muntu. **34** Beno zaba beno mosi ti mu vwandaka sala na maboko ya munu mosi samu na kuzwa bima yina munu mpe bampangi ya munu vwandaka na yawu nsatu. **35** Na mambu nyonso, mu bikaka ve na kulakisa beno ti beno fwana kusala mutindu yina samu na kusadisa bamputu. Beno bambuka moyo na mambu yina yandi mosi Mfumu Yesu tubaka: “Kilengi ke vwandaka mingi na muntu yina ke kabulaka, kulutila muntu yina ke kuzwaka.” » **36** Ntangu Polo manisaka na kuzonza, bawu nyonso fukamaka, mpe yandi sambilaka. **37** Bawu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka bumbasana na Polo samu na kupesa yandi mbote ya nsuka. **38** Bawu vwandaka na kyadi ya kulutila, samu ti yandi zabisaka bawu ti bawu ke tala dyaka yandi ve. Na manima, bawu kwendaka fidisa yandi tii na masuwa.

21 Na manima ya kukabuka na bawu, beto kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya Kose. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na kisanga ya Lode. Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Patala. **2** Kuna, beto kutaka masuwa yina vwandaka kwenda na yinsi ya Finisi. Beto kotaka yawu, mpe beto kwendaka. **3** Ntangu beto kumaka pene-pene na kisanga ya Sipele, beto bikaka yawu na diboko ya kento samu na kukwenda na yinsi ya Sili. Beto kangamaka na mbanza Tile, kisika ba fwanaka basisa bifunda yina vwandaka na kati ya masuwa. **4** Kuna, beto kutaka bandimi, mpe lutisaka bilumbu nsambwadi kintwadi na bawu. Na lusalusu ya Mpeve ya Longo, bawu vwandaka tuba na sika ya Polo na kukwenda ve na Yelusalemi. **5** Kasi na manima ya bilumbu nsambwadi, beto kwendaka, mpe bandimi nyonso kintwadi na bakento mpe bana ya bawu kwendaka fidisa beto tii na ngaanda ya mbanza. Ntangu beto kumaka na kumu ya mubu, beto fukamaka mpe sambilaka. **6** Na manima ya kupesana mbote ya nsuka na bandimi, beto kotaka na masuwa, mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu. **7** Beto manisaka nzyetolo ya beto na masuwa, katuka na mbanza Tile tii na mbanza Tolemayise. Kuna, beto pesaka bandimi mbote, mpe beto lutisaka kilumbu mosi kintwadi na bawu. **8** Na kilumbu yina landaka, beto kwendaka mpe kumaka na mbanza Sezale. Kuna, beto kwendaka na yinzo ya Filipe, mpe zingaka na sika ya yandi. Filipe vwandaka mulongisi ya Nsangu ya Mbote mpe mosi na kati ya bantu nsambwadi yina ba soolaka na Yelusalemi. **9** Yandi vwandaka na bandumba yiya yina vwandaka me zaba ntete ve babakala, mpe yina vwandaka bikula. **10** Na manima ya kulutisa mwa bilumbu kuna, mumbikudi mosi na nkumbu Angabuse katukaka na Zude, mpe kwizaka kuna. **11** Yandi kwizaka tala beto, mpe bakaka singa ya luketo ya Polo. Yandi kangaka makulu na maboko ya yandi, mpe tubaka: «Mpeve ya Longo ke na kuzabisa mutindu yayi: Ba-Zwife ya Yelusalemi ke kanga mutindu yayi muntu ya kuzwa singa yayi ya luketo, mpe bawu ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.» **12** Ntangu beto kuwaka mutindu yina, beto mpe bampangi ya mbanza Sezale bondilaka Polo na kukwenda ve na Yelusalemi. **13** Kasi Polo vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kudila mpe ke na zola kutalisa munu ntima mpasi? Mu kele ya kukubama kaka ve samu ti ba kanga munu basinga, kasi mpe na kufwa samu na nkumbu ya Mfumu Yesu.» **14** Mutindu beto vwandaka lenda ve na kusobisa yandi mabanza, beto bikaka mpe tubaka: «Bika mambu yina Mfumu ke na kuzola salama.» **15** Na manima ya kulutisa mwa bilumbu, beto kubamaka mpe kwendaka na Yelusalemi. **16** Ndambu ya bandimi ya mbanza Sezale kwizaka fidisa beto. Bawu nataka beto na sika ya muntu mosi na nkumbu Masone yina vwandaka muntu ya kisanga ya Sipele. Yandi vwandaka mundimi katuka ntama, mpe ni na sika ya yandi beto fwanaka lutisa mpimpa. **17** Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu yambaka beto na kyese. **18** Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka kintwadi na beto na yinzo ya Zaki, kisika bakuluntu nyonso ya dibuundu vukanaka. **19** Polo pesaka bawu mbote, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina yandi vwandaka me sala na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.

20 Na manima ya kuwa yandi, bawu kembilaka Nzambi mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya beto, tala mutindu mafunda ya ba-Zwife me kuma bandimi, mpe bawu nyonso ke na kulanda na mbote nyonso Misiku. **21** Kasi ba kuwaka ti nge ke longisaka ba-Zwife nyonso ya bayinsi ya nkaka na kumanga Misiku ya Moyize, na kuzengisa ve bana ya bawu bubakala, mpe na kulanda ve bifu ya ba-Zwife. **22** Yinki beto fwana kusala! Bawu ke zaba ti nge kele awa. **23** Na yina, nge fwana kusala mambu yina beto ke zabisa nge. Na kati ya beto kele na babakala yiya yina me sala nsilulu na Nzambi. **24** Kwenda na bawu. Vedisa nzutu kintwadi na bawu, mpe futila bawu mbongo samu ti ba katula bawu bansuki ya yintu. Na yina, bantu nyonso ke zaba ti mambu yina ba zonzaka na nzutu ya nge, kele ve ya tsyelika. Yawu ke lakisa ti nge mpe, nge ke tumamaka na Misiku ya Moyize. **25** Na yina me tadila bayina kele ve ba-Zwife yina me kuma bandimi, beto sonikinaka bawu samu na kupesa bawu misiku yayi: Bawu fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. Bawu fwana kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana kusala ve kinsuza.» **26** Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka na bantu yiya yina, mpe bawu bandaka na kuvedisa banzutu ya bawu. Na manima, yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi samu na kuzabisa na sika ya banganga-Nzambi kilumbu yina bawu ke manisa na kuvedisa banzutu ya bawu, mpe kaka ni kilumbu yina, mosi na mosi na kati ya bawu ke pesa munkayulu na Nzambi. **27** Ntangu bilumbu nsambwadi kumaka na kumanisa, ndambu ya ba-Zwife ya Aziya talaka Polo na Yinzo ya Nzambi. Bawu kotisaka muvusu na kati ya nkonga, mpe kangaka Polo. **28** Bawu vwandaka looka: «Bantu ya Isayeli, beno kwiza sadisa beto. Beno tala muntu yina ke kwendaka bisika nyonso samu na kulongisa bantu nyonso na kuzitisa ve bantu ya Isayeli, Musiku ya Moyize, mpe Yinzo ya Nzambi. Ntangu yayi, yandi me kotisa bayina kele ve ba-Zwife na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe yandi me safula kisika yayi ya longo!» **29** (Bawu tubaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka me tala na kati ya mbanza, Polo yina vwandaka tambula kintwadi na Tofime, muntu ya mbanza Efeso. Bawu vwandaka banza ti Polo kotisaka yandi na kati ya Yinzo ya Nzambi.) **30** Muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso, mpe bantu vwandaka kwiza na mbangu na kisika yina. Ba simbaka Polo, mpe basisaka yandi na ngaanda. Na nswalu nyonso, bawu kangaka myelo ya Yinzo ya Nzambi. **31** Bawu vwandaka sosa kufwa Polo, kasi mfumu ya ntete ya binwani ya Loma kuwaka nsangu ti muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso ya Yelusalemi. **32** Na nswalu nyonso, yandi bakaka bamfumu ya binwani nkama na binwani ya bawu, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka nkonga. Ntangu bantu talaka yandi kintwadi na binwani, bawu bikaka na kubula Polo. **33** Na yina, mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo. Yandi kangisaka Polo mpe pesaka muswa ya kukanga yandi na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Na manima, yandi yufulaka bantu samu na kuzaba nani kele muntu yina, mpe yinki yandi salaka. **34** Kasi na kati ya nkonga, konso muntu vwandaka looka na mambu ya yandi. Mutindu makelele vwandaka mingi na kati ya nkonga, mfumu ya ntete ya binwani lendaka ve na kuwa mambu yina salamaka. Na yina, yandi pesaka muswa ya kunata Polo na kivwandu ya binwani ya Loma. **35** Ntangu Polo kumaka pene-pene ya kikada ya kukota na kisika ya binwani, binwani nangunaka yandi, samu ti bantu vwandaka zola kusala yandi yimbi. **36** Ya tsyelika, nkonga nyonso vwandaka landa yandi na kulooka: «Kufwa yandi!» **37** Ntangu ba zolaka kotisa yandi na kivwandu ya binwani ya Loma, yandi tubaka na sika ya mfumu ya binwani: «Mu lenda kuzabisa nge mwa dyambu?» Mfumu ya binwani yufulaka yandi: «Nge zaba kuzonza ndinga ya ba-Ngeleke? **38** Nge kele ve muntu ya Ngipiti yina, ntama mingi ve, salaka muvusu mpe nataka na yinsi ya kuyuma bimpumbulu mafunda yiya yina ke kufwaka bantu?» **39** Polo vutulaka: «Mu kele Zwife. Mu butukaka na mbanza Talese ya kizunga ya Silisi, mbanza ya mfunu mingi. Mulemvo ya nge, pesa munu muswa ya kuzonza na bantu yayi.» **40** Mfumu ya binwani pesaka Polo muswa ya kuzonza. Polo telamaka na kikalu ya kukota na kisika ya binwani. Yandi nangunaka diboko samu ti bantu vwanda swi. Bantu nyonso vwandaka swi, mpe Polo zonzaka na bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo:

22 «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa ntangu yayi mambu yina mu ke zabisa beno samu na kunwanina nzutu ya munu.» **2** Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo, bawu lutilaka dyaka na kuvwanda swi. Na yina, Polo tubaka: **3** «Mu kele Zwife, mpe mu butukaka na mbanza Tase na kizunga ya Silisi. Kasi mu kulaka awa na Yelusalemi, mpe mu longokaka na sika ya Ngamalyele yina longisaka munu na mutindu me fwanana Misiku ya bankooko ya beto. Mu vwandaka sadila Nzambi na ntima mosi mutindu beno nyonso ke na kusala bubu yayi. **4** Mu talisaka mpasi tii na kusosa kufwa bantu yina ke landaka Nzila. Mu kangaka mpe tulaka na boloko babakala na bakento. **5** Nganga-Nzambi ya ntete mpe kimvuka ya bakuluntu kele bambangi ya munu na mambu yina mu ke na kuzonza. Ya tsyelika, bawu pesaka munu mikanda yina bawu fidisaka na bampangi ya mbanza Damase. Na yina, mu kwendaka kuna samu na kukanga ba-Klisto, mpe kunata bawu na Yelusalemi samu na kupesa bawu kitumbu.» **6** «Mu vwandaka ntete na nzila, mpe mu kumaka pene-pene na mbanza Damase. Na mpamukunu, nsemo ya nene katukaka na zulu. Yawu lezimaka mpe zungaka munu. Ya vwandaka keba ve ngunga ya midi. **7** Mu kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina tubaka na munu: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?” **8** Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Ndinga vutulaka: “Mu kele Yesu ya Nazaleti yina nge ke na kutalisa mpasi.” **9** Bayina vwandaka na munu talaka nsemo, kasi bawu kuwaka ve ndinga ya muntu yina vwandaka zonza na munu. **10** Na yina, mu yufulaka: “Mfumu! Yinki mu fwana kusala?” Mfumu vutulaka: “Telama mpe kwenda na mbanza Damase. Kuna, ba ke zabisa nge nyonso yina nge fwana kusala.” **11** Mutindu nsemo vwandaka me kumisa munu mpofo, bampangi ya munu ya nzyetolo simbaka munu na maboko, mpe nataka munu na mbanza Damase. **12** «Kuna, ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Ananyase yina vwandaka muntu ya kuvedila mpe ya kukwikama na Nzambi. Yandi vwandaka tumama na Misiku, mpe ba-Zwife nyonso ya mbanza Damase vwandaka tuba kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi. **13** Yandi kwizaka telama pene-pene ya munu mpe tubaka: “Sawuli, mpangi ya munu, bika meso ya nge kuzibuka dyaka.” Kaka na ntangu yina, meso ya munu zibukaka, mpe mu talaka yandi. **14** Yandi tubaka dyaka: “Nzambi ya bankooko ya beto soolaka nge samu na kuzaba luzolo ya yandi, kutala muntu ya kudedama, mpe kuwa ndinga ya yandi. **15** Nge fwana kuvwanda mbangi ya yandi na ntwala ya bantu nyonso samu na kuzabisa bawu mambu nyonso yina nge me tala mpe kuwa. **16** Ntangu yayi, yinki nge ke na kuvingila! Telama, kuzwa mbotokolo mpe mulemvo ya masumu ya nge na kusambila Nkumbu ya yandi.”» **17** «Ntangu mu vutukaka na Yelusalemi, mu vwandaka sambila na Yinzo ya Nzambi, mpe mu kuzwaka lumoni. **18** Mu talaka Mfumu, mpe

yandi zabisaka munu: “Sala mbangu, mpe basika nswalu na Yelusalemi! Bantu ya mbanza yayi ke ndima ve mambu yina nge ke zonzila bawu na Nkumbu ya munu.” **19** Mu vutulaka: “Mfumu, bawu zaba ti mu vwandaka kwenda na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife samu na kukangisa mpe kubula bayina ke kwikilaka nge. **20** Ntangu ba kufwaka Etyeni yina vwandaka mbangi ya nge, mu vwandaka kuna. Mu ndimaka mambu yina salaka bayina kufwaka yandi, mpe mu vwandaka simbila bawu bilele.” **21** Na yina, Mfumu tubaka: “Kwenda! Mu ke fidisa nge ntama na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.”» **22** Ba-Zwife kuwaka Polo tii ntangu yandi zonzaka mambu yina. Na yina, bawu zangulaka ndinga, mpe lookaka: «Beno kufwa muntu ya mutindu yayi! Yandi fwana kuvwanda ve moyo.» **23** Bawu vwandaka lutila na kulooka. Bawu vwandaka losa binkuti ya bawu, mpe vwandaka mwangisa fundu-fundu na zulu. **24** Mfumu ya binwani pesaka muswa ya kukotisa Polo na kivwandu ya binwani ya Loma, mpe ya kubula yandi bikoti samu na kuzaba samu na yinki ba-Zwife vwandaka looka mutindu yina. **25** Ntangu ba vwandaka kanga yandi basinga samu na kubula yandi, Polo tubaka na mfumu ya binwani yina vwandaka kuna: «Beno kele na muswa ya kubula muntu ya Loma ata kufundisa yandi?» **26** Na kuwa mutindu yina, mfumu ya binwani nkama kwendaka kebisa mfumu ya ntete ya binwani, mpe tubaka: «Yinki nge zola kusala? Yandi kele muntu ya Loma.» **27** Mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo, mpe tubaka: «Zabisa munu, nge kele muntu ya Loma?» Polo vutulaka: «Ee, mu kele muntu ya Loma.» **28** Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka: «Mu futaka mbongo mingi samu na kukuma muntu ya Loma.» Kasi Polo vutulaka: «Munu, mu kele muntu ya Loma katuka mbutukulu.» **29** Kaka na ntangu yina, bayina zolaka bula Polo samu na kuzonzisa yandi, katukaka pene-pene ya yandi. Mfumu ya ntete ya binwani kumaka na boma ntangu yandi bakulaka ti Polo kele muntu ya Loma, mpe ti yandi kangisaka yandi na basinga yina ba yidikaka na bisengo. **30** Mfumu ya ntete ya binwani vwandaka zola kuzaba na butsyelika nyonso samu na yinki ba-Zwife fundaka Polo. Ni yawu yina, na kilumbu yina landaka, yandi nyangulaka Polo basinga, mpe pesaka muswa ya kuvukisa bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Na manima, yandi tumisaka binwani na kunata Polo, mpe tulaka yandi na ntwala ya bawu.

23 Polo sikikaka bawu meso mpe tubaka: «Bampangi, na kati ya ntima ya munu, mu ke na kutala ti mu sadilaka Nzambi tii bubu yayi na mutindu ya kusungama.» **2** Nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, tumisaka bayina vwandaka pene-pene na Polo na kubula yandi na yinwa. **3** Na yina, Polo zabisaka yandi: «Nge kele muntu ya bantima zole. Ni Nzambi ke bula nge! Nge kele awa samu na kufundisa munu mutindu ke zabisaka Misiku. Kasi nge ke na kuzitisa ve Misiku na kutumisa ti ba bula munu.» **4** Bayina vwandaka kuna tubaka: «Nge me finga nganga-Nzambi ya ntete!» **5** Polo vutulaka: «Bampangi, mu vwandaka zaba ve ti yandi kele nganga-Nzambi ya ntete. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Nge ke siinga ve mfumu ya yinsi ya nge.”.» **6** Polo zabaka ti na kati ya bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yina vukanaka, vwandaka na nkonga ya ba-Saduse mpe nkonga ya ba-Falisye. Ni yawu yina, yandi lookaka na ntwala ya bawu: «Bampangi, mu kele mu-Falisye, mwana ya ba-Falisye. Mu kele na ntwala ya lufundusu samu na kivuvu ya beto ti bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa.» **7** Ntangu yandi tubaka mutindu yina, ba-Falisye na ba-Saduse bandaka na kuswana, mpe kimvuka kabukaka na bandambu zole. **8** (Ba-Saduse ke tubaka ti mvumbukulu ya bantu ya kufwa kele ve. Bawu ke tubaka dyaka ti bambazi mpe bampeve kele ve. Kasi ba-Falisye ke kwikilaka mambu nyonso yina.) **9** Muvusu lutilaka ngolo, mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku ya kimvuka ya ba-Falisye telamaka mpe tubaka na ngolo nyonso: «Beto ke na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi. Beto zaba ve kana mpeve to mbazi zonzilaka yandi.» **10** Mutindu muvusu lutilaka dyaka ngolo, mfumu ya ntete ya binwani kumaka na boma ti ba pasula Polo. Ni yawu yina, yandi tumisaka nkonga ya binwani ya yandi na kukatula Polo na kati-kati ya kimvuka samu na kunata yandi na kivwandu ya binwani ya Loma. **11** Na mpimpa ya kilumbu yina, Mfumu Yesu talanaka na Polo mpe tubaka: «Vwanda na kibakala! Mutindu nge me tuba kimbangi ya munu awa na Yelusalemi, nge fwana kutuba yawu mpe na mbanza Loma.» **12** Ntangu bwisi kutsyaka, ndambu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Polo. Bawu zengaka ndefi ti bawu ke kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa Polo. **13** Bayina salaka mfundu yina vwandaka ya kulutila lutangu ya bantu makumi yiya. **14** Bawu kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife samu na kuzabisa bawu: «Beto me zenga ndefi na ntwala ya Nzambi na kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu beto ke kufwa Polo. **15** Na yina, na nkumbu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, beno lomba na mfumu ya ntete ya binwani na kunata Polo na ntwala ya beno. Beno zabisa yandi ti beno zola kutala mbote-mbote dyambu ya yandi. Beto me kubama na kufwa yandi ntete yandi kuma awa.» **16** Kasi mwana ya kibusi ya Polo zabaka mfundu yina. Yandi kwendaka na kivwandu ya binwani ya Loma. Yandi kotaka mpe zabisaka yawu na Polo. **17** Na yina, Polo bokilaka mfumu mosi ya binwani nkama, mpe tubaka: «Nata ditoko yayi na sika ya mfumu ya ntete ya binwani. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa mfumu.» **18** Mfumu ya binwani nkama nataka ditoko yina na sika ya mfumu ya ntete ya binwani, mpe tubaka: «Polo, muntu ya boloko, me bokila munu mpe me tumisa munu na kunata ditoko yayi na sika ya nge. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa nge.» **19** Mfumu ya ntete ya binwani simbaka ditoko na diboko, mpe nataka yandi na lweka. Yandi yufulaka yandi: «Yinki nge zola kuzabisa munu?» **20** Ditoko vutulaka: «Ba-Zwife me wisana na kulomba ti nge nata Polo mbasi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu. Bawu ke tubila nge ti bawu zola kutala mbote-mbote dyambu ya Polo. **21** Kasi kuwa bawu ve, samu ti lutangu ya kulutila makumi yiya ya bantu na kati ya bawu me bumbama mpe ke na kuvingila yandi. Bawu me zenga ndefi ya kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa yandi. Ntangu yayi, bawu me kubama mpe ke na kuvingila kaka mvutu ya nge.» **22** Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka na ditoko yina: «Kuzabisa ve na muntu ti nge me tubila munu yawu. Na manima, yandi vutulaka yandi.» **23** Na manima, mfumu ya ntete ya binwani bokilaka bamfumu zole ya binwani nkama, mpe zabisaka bawu: «Beno kutikisa binwani bankama zole, mutindu mosi mpe binwani makumi yina ke nataka bampunda, mpe binwani bankama zole yina ke nwanaka na madyonga. Beno vwanda ya kukubama na kukwenda na mbanza Sezale na ngunga ya yivwa ya mpimpa. **24** Beno kubika mpe bampunda samu na kunata Polo na mbote nyonso na kisika ya Felikese, mfumu ya kizunga.» **25** Na manima, yandi sonikaka mukanda na mutindu yayi: **26** «Munu, Kolode Lisyase, ke na kupesa mbote na nge Felikese, mfumu ya Zude. **27** Ba-Zwife kangaka muntu yayi, mpe zolaka kufwa yandi. Kasi munu na binwani ya munu vuukisaka yandi ntangu beto kuwaka ti yandi kele muntu ya Loma. **28** Mutindu mu vwandaka zola kuzaba samu na yinki ba-Zwife fundaka yandi, mu nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu. **29** Mu talaka ti ba

fundaka yandi samu na mambu yina me tadila Misiku ya bawu. Kasi ata dyambu ya yimbi vwandaka talana samu na kuzengila yandi lufwa to kutula yandi na boloko. **30** Ntangu ba me zabisa munu mfundu yina ba-Zwife me sala samu na kufwa yandi, mu me baka lukanu na nswalu nyonso na kufidisa yandi na kisika ya nge, mpe mu me zabisa na mifundi ya yandi na kwenda kufunda yandi na kisika ya nge.» **31** Binwani tumamaka na mambu yina mfumu ya bawu zabisaka bawu. Bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na mpimpa tii na mbanza Antipatelise. **32** Na kilumbu yina landaka, binwani yina vwandaka ve na bampunda vutukaka na Yelusalemi na kivwandu ya binwani ya Loma. Bayina vwandaka na bampunda landaka nzyetolo kintwadi na Polo. **33** Ntangu bawu kumaka na mbanza Sezale, bawu pesaka mukanda na mfumu ya kizunga, mpe bikaka Polo na maboko ya yandi. **34** Mfumu ya kizunga tangaka mukanda, mpe yufulaka Polo kizunga yina yandi katukaka. Ntangu yandi zabaka ti Polo katukaka na Silisi, **35** yandi tubaka: «Mu ke kuwa nge ntangu mifundi ya nge ke kwiza.» Na manima, yandi pesaka muswa ya kukeba Polo na yinzo ya kintinu yina ntinu Elode tungisaka.

24 Na manima ya bilumbu tanu, nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, kwendaka na mbanza Sezale kintwadi na mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe muntu mosi na nkumbu Tetule yina ba nataka samu na kunwanina bawu na yina me tadila misiku ya Loma. Bawu kwendaka na kisika ya mfumu ya kizunga samu na kufunda Polo. **2** Ba tumisaka Polo, mpe Tetule bandaka na kufunda yandi mutindu yayi: «Mfumu ya nene, beto ke na kuzinga na kizunu samu na nge, mpe samu na bansobolo yina nge ke na kusala na yinsi yayi. **3** Beto ke tondaka nge mingi samu na mambu nyonso yina beto ke kuzwaka ntangu nyonso mpe bisika nyonso. **4** Kasi mu zola ve kulutisa nge ntangu ya mpamba. Ni yawu yina, mu ke lomba nge na bumbote ya nge na kuwa beto mwa ntangu. **5** Beto me tala ti bakala yayi kele muntu ya yimbi mingi. Yandi ke kotisaka muvusu na kati ya ba-Zwife nyonso na yinza ya muvimba, mpe yandi kele mfumu ya kimvuka ya bantu ya Nazaleti. **6** Yandi mekaka na kusafula mpe Yinzo ya Nzambi, mpe beto kangaka yandi. [Beto zolaka fundisa yandi na misiku ya beto, **7** kasi Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi, kwizaka mpe katulaka yandi na ngolo nyonso na maboko ya beto. **8** Na manima, mfumu Lisyase pesaka muswa na mifundi ya bakala yayi na kukwiza na ntwala ya nge.] Kana nge yufula yandi nge mosi, nge ke zaba ti mambu nyonso yina beto me funda, kele ya tsyelika.» **9** Ba-Zwife ndimaka mambu yina Tetule zonzaka, mpe bawu tubaka ti yawu kele ya tsyelika. **10** Na yina, mfumu ya kizunga pesaka Polo muswa ya kuzonza, mpe Polo tubaka: «Mu zaba ti katuka bamvula mingi, nge kele mufundisi na yinsi yayi. Ni yawu yina, mu lenda kusala kivuvu na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge. **11** Mutindu nge mosi, nge lenda kusosa na kuzaba yawu, nabunu bilumbu kumi na zole luta katuka kilumbu yina mu kumaka na Yelusalemi samu na kusambila. **12** Ata muntu talaka munu na kuswana na muntu to na kukotisa muvusu na kati ya nkonga na Yinzo ya Nzambi, na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife to na kati ya mbanza. **13** Bantu yayi lenda kulakisa ve ti mambu nyonso yina bawu ke na kuzonza ntangu yayi na nzutu ya munu, kele ya tsyelika. **14** Kasi mu me ndima na ntwala ya nge ti mu ke sadilaka Nzambi ya bankooko ya beto, na kulanda Nzila yina bawu ke na kutala ti yawu kele kinzambi-nzambi. Mu ke kwikilaka mpe na mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi. **15** Mu kele na kivuvu na Nzambi mutindu bawu mpe kele na yawu: Nzambi ke vumbula na lufwa bantu ya kudedama mpe bantu yina kele ve ya kudedama. **16** Ni yawu yina, mu ke salaka ngolo ntangu ni ntangu na kuvwanda ve na dyambu na kati ya ntima ya munu na ntwala ya Nzambi mpe ya bantu. **17** «Na manima ya kuzinga bamvula mingi kisika ya nkaka, mu vutukaka na Yelusalemi samu na kunatina bantu ya yinsi ya munu mbongo yina ba fidisaka bawu, mpe na kupesa minkayulu na Nzambi. **18** Ni yawu yina, bawu kutaka munu na Yinzo ya Nzambi ntangu mu manisaka na kuvedisa nzutu ya munu: Nkonga to muvusu vwandaka ve kuna. **19** Kasi mwa ndambu ya ba-Zwife ya Aziya vwandaka kuna. Ni bawu fwanaka kwiza na ntwala ya nge samu na kufunda munu, kana bawu kele na dyambu ya kusemba munu. **20** To bika ti bantu yayi kuzabisa nge wapi dyambu ya yimbi bawu kuzwaka na munu ntangu bawu fundisaka munu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. **21** Kana bawu ke na kufunda munu na ntwala ya nge, ya lenda kuvwanda samu na mambu yina mu zonzaka na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ntangu mu tubaka na ngolo nyonso: Mu ke kwikilaka ti Nzambi ke vumbula bantu ya kufwa.» **22** Felikese vwandaka zaba mbote mambu mingi na yina me tadila Nzila. Na yina, yandi kabikisaka lufundusu, mpe tubaka na mifundi ya Polo: «Mu ke tala dyambu ya beno ntangu Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi ke kwiza.» **23** Yandi pesaka muswa na mfumu ya binwani nkama na kukeba Polo na boloko, mpe na kupesa yandi mwa kimpwanza na mambu ya nkaka. Yandi pesaka mpe nzila na bandiku ya Polo na kusadisa Polo. **24** Na manima ya mwa bilumbu, Felikese kwizaka na kento ya yandi, Delusile, yina vwandaka Zwife. Yandi tumisaka ti ba nata Polo, mpe kuwaka yandi na yina me tadila kiminu na Yesu-Klisto. **25** Kasi ntangu Polo zonzilaka yandi mambu yina me tadila kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, kukutika nzutu, mpe lufundusu ya bantu yina Nzambi ke sala, Felikese kumaka na boma, mpe tubaka: «Ntangu yayi, nge lenda kukwenda. Kilumbu mu ke kuzwa dyaka ntangu, mu ke bokila nge.» **26** Mfumu Felikese vwandaka na kivuvu ti Polo ke pesa yandi mbongo. Ni yawu yina, yandi vwandaka bokila Polo konso ntangu samu na kusolola na yandi. **27** Na manima ya bamvula zole, Polesyuse Fesetuse kumaka mfumu na kisika yina vwandaka Felikese. Kasi Felikese bikaka Polo na boloko samu ti yandi vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife.

25 Bilumbu tatu na manima ya kukuma na Zude, Fesetuse bikaka mbanza Sezale mpe kwendaka na Yelusalemi. **2** Kuna, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya mfunu fundaka Polo na kisika ya yandi. Bawu tatamanaka na kulomba yandi **3** na kuvutula Polo na Yelusalemi. Ya tsyelika, bawu lombaka yawu, samu ti bawu vwandaka me sala mfundu ya kufwa Polo na nzila. **4** Kasi Fesetuse vutulaka: «Polo kele na boloko na mbanza Sezale, mpe na mwa bilumbu, munu mosi ke vutuka kuna. **5** Bika ti bamfumu ya beno kukwenda kintwadi na munu, mpe bawu funda yandi kana yandi salaka dyambu ya yimbi.» **6** Fesetuse salaka kaka bilumbu nana to kumi na Yelusalemi. Na manima, yandi vutukaka na mbanza Sezale. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na yinzo ya lufundusu, mpe tumisaka ti ba nata Polo. **7** Ntangu Polo kumaka, ba-Zwife yina vwandaka me katuka na Yelusalemi zungaka yandi, mpe fundaka yandi na mambu mingi ya ngolo. Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa ti yawu kele ya tsyelika. **8** Polo nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba: «Mu salaka ata dyambu ya yimbi na Misiku ya ba-Zwife, to na Yinzo ya Nzambi, to na ntinu ya Loma.» **9** Kasi Fesetuse vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife. Na yina, yandi tubaka na Polo: «Nge zola kukwenda na

Yelusalemi samu ti ba fundisa nge kuna na ntwala ya munu?» **10** Polo vutulaka: «Mu kele na ntwala ya lufundusu ya ntinu ya Loma, mpe ni awa ba fwana kufundisa munu. Mu salaka ata dyambu ya yimbi na sika ya ba-Zwife mutindu nge mosi ke na kutala yawu mbote-mbote. **11** Kana mu salaka dyambu ya yimbi to yina me lunga na kuzengila munu lufwa, mu ke manga ve na kufwa. Kana butsyelika kele ve na mambu yina bawu ke na kufunda munu, ata muntu kele na luve ya kuyekula munu na maboko ya bawu. Mu ke lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu.» **12** Na manima ya kusolola na bayina ke pesaka yandi malongi, Fesetuse tubaka: «Nge me lomba ti ntinu ya Loma fundisa nge. Na yina, nge ke kwenda na ntwala ya yandi.» **13** Na manima ya mwa bilumbu, ntinu Angilipa na kibusi ya yandi Belenise kwizaka na mbanza Sezale samu na kupesa Fesetuse mbote. **14** Mutindu bawu lutisaka bilumbu mingi kuna, Fesetuse zabisaka ntinu Angilipa dyambu ya Polo, mpe tubaka: «Ya kele awa na muntu mosi yina Felikese bikaka na boloko. **15** Ntangu mu kwendaka na Yelusalemi, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife fundaka yandi, mpe lombaka ti mu pesa yandi kitumbu. **16** Mu zabisaka bawu ti bantu ya Loma ke yekulaka ve muntu kana yandi me talana ntete ve na mifundi ya yandi, mpe kana yandi me kuzwa ntete ve ntangu ya kunwanina nzutu ya yandi na mambu yina ba ke na kufunda yandi. **17** Na yina, bawu kwizaka awa kintwadi na munu. Ata kulutisa ntangu, na kilumbu yina landaka, mu kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu mpe mu tumisaka ti ba nata muntu yina. **18** Mifundi ya yandi kwizaka. Kasi ba fundaka yandi ve na mambu ya ngolo yina mu vwandaka vingila. **19** Bawu vwandaka swana kaka na yina me tadila mutindu ya bawu ya kusambila Nzambi, mpe na muntu mosi na nkumbu Yesu yina kufwaka, kasi yina Polo ke tubaka ti yandi kele moyo. **20** Mu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kuzenga dyambu yina. Ni yawu yina, mu yufulaka Polo kana yandi lendaka kwenda na Yelusalemi samu ti ba fundisa yandi kuna. **21** Kasi Polo lombaka ti ntinu ya Loma fundisa yandi. Na yina, mu vutulaka yandi na boloko tii ntangu mu ke fidisa yandi na sika ya ntinu.» **22** Angilipa tubaka na Fesetuse: «Munu mpe, mu zola kuwa muntu yina.» Fesetuse vutulaka: «Nge ke kuwa yandi mbasi.» **23** Na kilumbu yina landaka, Angilipa mpe Belenise kwizaka na bumfumu nyonso, mpe kotaka na yinzo ya lufundusu kintwadi na bamfumu ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya mbanza. Fesetuse pesaka muswa, mpe ba nataka Polo. **24** Fesetuse tubaka: «Ntinu Angilipa mpe beno nyonso yina kele awa bubu yayi, beno tala muntu yayi. Ba-Zwife nyonso kwizaka tala munu na Yelusalemi mpe awa samu na kufunda yandi. Bawu vwandaka looka ti yandi fwana kuzinga dyaka ve. **25** Munu, mu me tala ata dyambu yina me lunga na kuzengila yandi lufwa. Kasi, yandi mosi me lomba ti ba fundisa yandi na ntwala ya ntinu ya Loma. Na yina, mu me baka lukanu ya kufidisa yandi kuna. **26** Kasi mu zaba ve yinki mu fwana kusonikina ntinu ya Loma na dyambu ya muntu yayi. Ni yawu yina, mu me bokila yandi na ntwala ya beno, mpe na ntwala ya nge mosi, ntinu Angilipa, samu na kuzwa mwa mambu ya kusonika na manima ya kuyufula yandi byuvu. **27** Ya tsyelika, ya kele buzoba na kufidisa muntu ya boloko na Loma ata kuzabisa dyambu ya yimbi yina yandi me sala.»

26 Ntinu Angilipa tubaka na Polo: «Nge lenda kuzonza samu na kunwanina nzutu ya nge.» Na yina, Polo nangunaka diboko, mpe nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba mutindu yayi: **2** «Ntinu Angilipa, bubu yayi, mu ke na kyese na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge na mambu nyonso yina ba-Zwife ke na kufunda munu. **3** Ya tsyelika, nge zaba mbote kinkulu ya ba-Zwife mpe mambu nyonso yina bawu ke swanaka. Na yina, mu ke lomba nge na kulemba ve na kuwa munu. **4** «Ba-Zwife nyonso zaba ndyatulu ya munu katuka bumwana ya munu, samu ti mu kulaka na Yelusalemi na kati-kati ya bantu ya yinsi ya munu. **5** Bawu zaba munu katuka ntama, mpe bawu lenda kutuba kimbangi kana bawu zola, ti mu vwandaka muntu ya kimvuka ya ba-Falisye, kimvuka yina me lutila misiku ya ngolo. **6** Na ntangu yayi, ba ke na kufundisa munu samu na kivuvu ya munu na nsilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya beto. **7** Bifumba kumi na zole ya beto kele na kivuvu ti Nzambi ke sala nsilulu yina, mpe bawu ke na kusadila Nzambi mpimpa na ntangu ata kulemba. Ntinu Angilipa, ni samu na kivuvu yina ba-Zwife me funda munu. **8** Beno ba-Zwife, samu na yinki beno ke na kundima ve ti Nzambi ke vumbulaka bantu ya kufwa? **9** Munu mpe, mu banzaka ti mu fwanaka nwanisa na mitindu nyonso bilandi ya Yesu ya Nazaleti. **10** Ni mambu yina mu salaka na Yelusalemi. Mu kuzwaka muswa na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe mu tulaka bantu ya longo mingi na boloko. Ntangu ba vwandaka zengila bawu lufwa, mu vwandaka ndima yawu. **11** Konso ntangu, mu vwandaka luta na bayinzo nyonso ya lusambulu ya ba-Zwife. Mu vwandaka talisa bandimi mpasi, mpe mu vwandaka tumisa bawu na ngolo nyonso na kubika na kukwikila Yesu. Mu vwandaka na nkele mingi na bawu, mpe mu vwandaka landa bawu tii na bambanza ya nzenza.» **12** «Ni yawu yina, mu kwendaka na mbanza Damase na lutumu mpe muswa yina bamfumu ya banganga-Nzambi pesaka munu. **13** Ntinu, na ngunga ya midi, ntangu mu vwandaka na nzila, mu talaka nsemo yina katukaka na zulu. Yawu lutilaka ngolo na ntangu. Yawu lezimaka mpe zungaka munu na bampangi ya munu ya nzyetolo. **14** Beto nyonso kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina zonzaka na munu na ndinga ya ba-Ebeleyo: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi? Nge ke na kutala mpasi ya mpamba mutindu ngombe yina ke na kunwana na yinti ya nsongi ya mfumu ya yandi.” **15** Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Mfumu vutulaka: “Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi. **16** Kasi vumbuka mpe telama. Mu me talana na nge samu ti nge vwanda kisadi ya munu, mpe mbangi ya mambu yina nge me tala mpe ya mambu nyonso yina mu ke lakisa dyaka nge. **17** Mu ke kuula nge na maboko ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ya ba-Zwife, sika mu ke fidisa nge. **18** Mu ke na kufidisa nge samu ti nge zibula bawu meso. Nge fwana kukatula bawu na kitombe samu na kutula bawu na nsemo, mpe kukatula bawu na lulendo ya Satana samu na kutula bawu na lulendo ya Nzambi. Kana bawu kwikila na munu, bawu ke kuzwa mulemvo ya masumu mpe kisika na kati ya bantu yina Nzambi soolaka.”» **19** «Na yina, ntinu Angilipa, mu tumamaka na lumoni yina katukaka na zulu. **20** Kasi mu longisaka ntete na mbanza Damase, mpe na manima, na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, mpe na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu longisaka bawu mambu yayi: Beno fwana kusoba nkadulu, mpe beno baluka na sika ya Nzambi. Beno sala bisalu ya mbote samu na kulakisa ti beno me soba nkadulu. **21** Ni yawu yina, ba-Zwife kangaka munu na Yinzo ya Nzambi, mpe sosaka na kufwa munu. **22** Kasi tii bubu yayi Nzambi ke na kukeba munu, mpe mu kele dyaka awa samu na kupesa kimbangi na ntwala ya bantu nyonso: bantu ya mpamba mpe bantu ya mfunu. Mu ke na kuzabisa kaka mambu yina mimbikudi mpe Moyize zabisaka ti yawu ke salama: **23** Masiya fwana kutala mpasi. Yandi ke vwanda muntu ya ntete yina ke vumbuka na lufwa, mpe yandi fwana kuzabisa nsemo yina ke pesa mpulusu na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife.» **24** Mutindu Polo vwandaka nwanina nzutu ya yandi

na mambu yina, Fesetuse tubaka na ngolo nyonso: «Polo, nge me lawuka! Kulongoka mingi me kumisa nge kilawu!» **25** Polo vutulaka: «Mfumu, mu me lawuka ve. Mambu nyonso yina mu ke na kuzonza, kele ya tsyelika mpe ya kusungama. **26** Ntinu Angilipa zaba mambu nyonso yina. Na yina, mu lenda kuzonza yawu na pwelele nyonso na ntwala ya yandi. Mu ke na kukwikila ti yandi zaba mambu nyonso yina mu ke na kuzonza, samu ti yawu salamaka ve na kisika ya kubumbama to na mansweki. **27** Ntinu Angilipa, nge ke kwikilaka na mambu yina mimbikudi sonikaka? Mu zaba ti nge ke kwikilaka na yawu.» **28** Na yina, Angilipa tubaka na Polo: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe nge ke kumisa munu mu-Klisto.» **29** Polo vutulaka: «Ata ya vwanda mwa ntangu to ntangu mingi, mu ke na kusambila Nzambi kaka samu na nge mosi ve, kasi mpe samu ti beno nyonso yina ke na kuwa munu bubu yayi, kuma mutindu munu. Kasi mu zola ve ti beno vwanda ya kukangama na basinga yayi ya bisengo!» **30** Na manima ya kuwa mambu yina, ntinu Angilipa, mpe mfumu ya kizunga kintwadi na Belenise mpe bayina nyonso vwandaka fundisa telamaka. **31** Bawu kwendaka na lweka, mpe tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi me sala ata dyambu yina me lunga na kuzengila yandi lufwa to na kutula yandi na boloko.» **32** Na yina, Angilipa tubaka na Fesetuse: «Kana muntu yayi lombaka ve ti ntinu ya Loma fundisa yandi, beto lendaka pesa yandi kimpwanza.»

27 Ntangu ba bakaka lukanu ti beto kwenda na yinsi ya Itali na masuwa, ba pesaka Polo mpe mwa bankole ya nkaka na maboko ya Yulyuse, mfumu ya binwani nkama, ya nkonga ya binwani ya ntinu ya Loma. **2** Beto kotaka na masuwa yina katukaka na mbanza Adelamite, mpe yina vwandaka landa nzyetolo na mabungu ya Aziya. Beto kwendaka, mpe Alisetake, muntu ya mbanza Tesalonika ya kizunga ya Masedwane, vwandaka na beto. **3** Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza Sidone. Yulyuse yina salaka Polo mambu ya mbote, pesaka yandi muswa ya kukwenda na sika ya bandiku ya yandi samu na kuzwa bima yina vwandaka na yandi nsatu. **4** Na manima ya kukatuka kuna, beto lutaka pene-pene ya simu ya kisanga ya Sipele, kisika mupepe vwandaka ngolo ve. **5** Beto sabukaka mubu na ntwala ya bizunga ya Silisi mpe ya Pamfili, mpe beto kumaka na mbanza Mila na kizunga ya Lisi. **6** Kuna, mfumu ya binwani nkama kutaka masuwa yina katukaka na mbanza Alezande samu na kukwenda na yinsi ya Itali. Yandi kotisaka beto na masuwa yina, mpe beto kwendaka. **7** Masuwa salaka bilumbu mingi na kutambula kaka malembe, mpe beto talaka mpasi mingi na kukuma na mantwala ya mbanza Kinide. Mutindu kitembo vwandaka ya ngolo, beto lutaka na nsongi ya kisanga ya Kelete yina ba ke bokilaka Salemone, mpe beto landaka simu ya kisanga ya Kelete, kisika mupepe vwandaka ngolo ve. **8** Masuwa vwandaka tambula na mpasi mingi na kulanda simu yina, mpe beto kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mabungu ya Kitoko» pene-pene na mbanza Lase. **9** Beto lutisaka bilumbu mingi, mpe kuzyeta na masuwa kumaka yimbi mingi, samu ti Kilumbu ya Kumina nsoki vwandaka me luta. Ni yawu yina, Polo kebisaka binwani mpe bayina vwandaka nata masuwa: **10** «Bampangi, mu ke na kutala ti nzyetolo yayi ke kuma yimbi mingi. Masuwa mpe bifunda nyonso yina kele na beto awa ke beba. Beto nyonso mpe lenda kufwa.» **11** Kasi mfumu ya binwani kuwaka ve mambu yina Polo tubaka. Yandi vwandaka kuwa kaka mambu yina kinati-masuwa mpe muntu ya masuwa vwandaka tuba. **12** Mutindu dibungu vwandaka ve mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo, bantu mingi na kati ya bayina vwandaka na kati ya masuwa, bakaka lukanu ya kulanda nzyetolo. Bawu vwandaka zola, kana ya lendaka salama, kukuma na Finikese, dibungu ya kisanga ya Kelete. Yawu vwandaka tala na node-wesete, mpe na sude-wesete. Dibungu yina vwandaka mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo. **13** Mutindu mupepe ya malembe yina katukaka na sude vwandaka fula, bantu ya masuwa banzaka ti bawu lendaka sadila mabanza ya bawu. Bawu nangunaka kizundu yina vwandaka kangimisa masuwa, mpe masuwa landaka nzyetolo na kutambula pene-pene na simu ya kisanga ya Kelete. **14** Kasi na manima ya mwa ntangu, kitembo ya ngolo yina ba ke bokilaka «kitembo ya Node-Esete» katukaka na myongo ya kisanga, mpe fulaka na ngolo nyonso. **15** Kitembo nataka masuwa na ngolo nyonso. Mayela ya kunwana na kitembo vwandaka ve, mpe beto bikaka ti kitembo nata beto. **16** Beto lutaka na sude ya kisanga ya fyoti na nkumbu Koda yina bumbaka beto na mwa ntangu na kitembo. Na mpasi mingi, beto lendaka na kuyulukisa na masuwa bwatu yina beto vwandaka benda. **17** Na manima ya kuyulukisa yawu na masuwa, bisadi ya masuwa kangaka basinga na balweka nyonso ya masuwa samu na kukumisa masuwa ngolo. Mutindu bawu vwandaka na boma ya tuta munyenge ya simu ya yinsi ya Libi, bawu kulumunaka balele ya masuwa, mpe bikaka ti kitembo nata masuwa. **18** Mutindu kitembo vwandaka ningisa masuwa na ngolo nyonso, kilumbu yina landaka, bawu losaka bifunda ya nkaka na mubu. **19** Na kilumbu ya tatu, bisadi ya masuwa losaka, bawu mosi, bisalulu ya masuwa na mubu. **20** Beto salaka bilumbu mingi ata kutala ntangu to bambwetete, mpe kitembo vwandaka kaka ngolo. Beto vwandaka zaba dyaka ve ti beto ke vuuka. **21** Bayina vwandaka na kati ya masuwa kudyaka ata kima katuka bilumbu mingi. Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bawu, mpe tubaka: «Bampangi, kana beno vwandaka me ndima malongi ya munu na kubika ve kisanga ya Kelete, masuwa mpe bima nyonso zolaka beba ve. **22** Kasi ntangu yayi, mu ke lomba beno na kuvwanda na kibakala, samu ti ata mosi na kati ya beno ke kufwa, kaka ni masuwa ke dyama. **23** Na mpimpa, Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka, fidisaka munu mbazi mosi ya yandi, **24** mpe tubaka: "Kuvwanda ve na boma Polo. Nge fwana kufunduswa na ntwala ya ntinu ya Loma, mpe Nzambi na bumbote ya yandi ke sala ti samu na nge, bayina nyonso ke na kuzyeta na nge vuuka." **25** Na yina bampangi, beno vwanda na kibakala. Ya tsyelika, mu ke na kiminu na Nzambi ti yawu ke salama mutindu yandi me zabisa munu. **26** Kasi masuwa ya beto ke mwangana na simu ya kisanga mosi.» **27** Ya kumaka mpimpa ya kumi na yiya, mpe kitembo vwandaka nata beto na mubu ya Meditelane. Na kati-kati ya mpimpa, bisadi ya masuwa vwandaka banza ti beto kumaka pene-pene na ntoto. **28** Bawu tezaka ndilu ya maza (na luve ya singa yina ba kangaka kisengo ya kilo), mpe bawu kuzwaka sunda ya Babalase makumi zole. Na mwa mantwala, bawu tezaka dyaka ndilu ya maza, mpe bawu kuzwaka Babalase kumi na tanu. **29** Bisadi ya masuwa vwandaka na boma ya kututa matadi ya nene. Ni yawu yina, bawu losaka na maza ya bizundu yiya na manima ya masuwa, mpe vingilaka ti bwisi kutsya na mbangu. **30** Bisadi ya masuwa vwandaka sosa kukima. Bawu tulaka bwatu na mubu mpe tubaka ti bawu vwandaka zola kukulumuna bizundu na mantwala ya masuwa. **31** Kasi Polo tubaka na mfumu ya binwani mpe na binwani: «Kana bantu yayi vwanda ve na kati ya masuwa, beno ke vuuka ve.» **32** Na yina, binwani zengaka basinga yina vwandaka simba bwatu, mpe bwatu kwendaka. **33** Ntete bwisi kutsya, Polo kindisaka bawu nyonso na kudya, mpe tubaka: «Bubu yayi ni kilumbu ya kumi na yiya yina beno ke na kuvingila, mpe yina beno ke na kudya ve. **34** Ntangu yayi,

mu ke na kukindisa beno na kudya, samu ti yawu kele mfunu na beno samu na kuvuuka, mpe ata muntu ke tala mpasi na kati ya beno.» **35** Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi bakaka dimpa mpe tondaka Nzambi na ntwala ya bawu nyonso. Na manima, yandi zengaka yawu, mpe bandaka na kudya. **36** Na yina, bawu nyonso kuzwaka dyaka kibakala, mpe kudyaka. **37** Beto vwandaka bankama zole na makumi nsambwadi na sambanu ya bantu na kati ya masuwa. **38** Ntangu bawu nyonso yukutaka, ba losaka dyaka bifunda ya nkaka na mubu samu na kukulula kilo na masuwa. **39** Ntangu bwisi kutsyaka, bisadi ya masuwa zabaka ve kisika yina. Kasi bawu talaka simu ya ntoto yina zungaka ndambu ya maza, mpe yina vwandaka na kumu ya munyenge. Bawu bakaka lukanu ya kumeka na kukangimisa masuwa kuna. **40** Na yina, bawu zengaka bizundu, mpe bikaka yawu kubwa na mubu. Bawu nyangulaka mpe basinga ya bankafi yina vwandaka twadisa masuwa. Na manima, bawu zibulaka balele ya nene yina vwandaka na mantwala ya masuwa, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka kumu ya munyenge. **41** Kasi bawu kwendaka tuta munyenge na kati ya mubu, mpe masuwa kangamaka. Mantwala ya masuwa kotaka na kati ya munyenge, mpe vwandaka ningana dyaka ve. Kasi manima ya masuwa pasukaka, samu ti bimpo ya maza lutilaka ngolo. **42** Binwani vwandaka zola kufwa bankole nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti mosi na kati ya bankole kima na kutsaba. **43** Kasi mfumu ya binwani yina vwandaka zola kuvuukisa Polo, yiminaka bawu na kusala mutindu yina. Yandi pesaka muswa na bayina nyonso lendaka tsaba na kubwa na maza, mpe kutsaba tii na ntoto. **44** Ba ya nkaka fwanaka landa bawu na mabaya to bibuku ya masuwa. Ni na mutindu yina, bawu nyonso vuukaka mpe kumaka na ntoto.

28 Ntangu beto kumaka na ntoto, beto kuwaka ti nkumbu ya kisanga yina kele Malete. **2** Bantu ya kisanga yambaka beto mbote. Mutindu mvula bandaka na kunoka mpe madidi vwandaka mingi, bawu namisaka tiya ya nene, mpe bokilaka beto nyonso kuna. **3** Polo lokotaka mukuta ya bankuni samu na kutula yawu na tiya, kasi mpidi basikaka samu na tiya. Yawu tatikaka Polo, mpe kangamaka na diboko ya yandi. **4** Ntangu bantu ya kisanga talaka nyoka ya kukangama na diboko ya Polo, bawu tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi ke kufwaka bantu. Ya tsyelika, yandi me vuuka na mubu, kasi lufundusu ya Nzambi ke na kupesa ve yandi muswa ya kuzinga.» **5** Kasi Polo losaka nyoka na tiya na kuningisa diboko, mpe yandi talaka ve mpasi. **6** Bantu vwandaka vingila na kutala kana nzutu ya Polo ke vimba yandi to kana yandi ke kufwa na nswalu nyonso. Kasi na manima ya kuvingila mingi, bawu talaka ti ata dyambu ya yimbi kuzwaka yandi. Na yina, bawu sobaka mabanza, mpe tubaka ti yandi kele nzambi. **7** Pene-pene na kisika yina, vwandaka lupangu ya nene ya Pubelyuse, mfumu ya ntete ya kisanga. Yandi yambaka beto na bunkundi nyonso, mpe beto lutisaka bilumbu tatu na yinzo ya yandi. **8** Tata ya Pubelyuse vwandaka ya kulala na mfulu. Yandi vwandaka na dibawu mpe pulu-pulu ya menga. Polo kwendaka tala yandi. Yandi sambidilaka yandi, tentikaka yandi maboko, mpe belusaka yandi. **9** Na manima, bambevo ya nkaka ya kisanga kwizaka na sika ya Polo, mpe yandi belusaka bawu. **10** Na yina, bawu zitisaka beto ya kulutila, mpe ntangu beto kwendaka, bawu pesaka beto bima nyonso yina vwandaka na beto nsatu samu na kulanda nzyetolo ya beto. **11** Na manima ya bangonda tatu, beto kwendaka na masuwa yina ba ke bokilaka «Banzambi ya Mapasa.» Yawu katukaka na mbanza Alezande, mpe lutisaka ntangu ya madidi ya ngolo na dibungu mosi ya kisanga. **12** Ntangu beto kumaka na mbanza Silakuse, beto lutisaka bilumbu tatu kuna. **13** Beto katukaka kuna, mpe masuwa vwandaka tambula na kulanda simu ya mubu samu na kukuma na mbanza Lezyo. Na kilumbu yina landaka, mupepe yina ke katukaka na sude bandaka na kufula, mpe beto salaka bilumbu zole na kukuma na mbanza Puzole. **14** Kuna, beto kutaka bampangi yina lombaka beto na kuvwanda kintwadi na bawu bilumbu nsambwadi. Ni na mutindu yina, beto manisaka nzyetolo, mpe kumaka na mbanza Loma. **15** Bampangi ya dibuundu ya mbanza Loma kuzwaka bansangu ti beto vwandaka kwiza. Ni yawu yina, bawu kwizaka tii na zandu ya mbanza Apyuse mpe na «Bayinzo Tatu ya Banzenza» samu na kubwabana beto. Ntangu Polo talaka bawu, yandi tondaka Nzambi mpe kumaka na kibakala. **16** Ntangu beto kumaka na mbanza Loma, bamfumu ya luyalu pesaka Polo muswa ya kuzwa yinzo, kisika yandi ke vwanda yandi mosi na kinwani yina vwandaka keba yandi. **17** Na manima ya bilumbu tatu, Polo bokilaka bamfumu ya ba-Zwife ya mbanza Loma. Ntangu bawu vukanaka, yandi zabisaka bawu: «Bampangi, mu salaka ata dyambu ya yimbi na bantu ya beto, mpe mu safulaka ve bifu ya bankooko ya beto. Kasi ba kangaka munu na Yelusalemi, mpe ba yekulaka munu na sika ya bantu ya Loma. **18** Na manima ya kuyufula munu byuvu, bawu zolaka pesa munu kimpwanza, samu ti bawu talaka ata dyambu ya yimbi na munu samu na kuzengila munu lufwa. **19** Kasi ba-Zwife mangaka. Na yina, mu fwanaka lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu. Kasi mu kele ve na dibanza ya kufunda bantu ya yinsi ya munu. **20** Ni yawu yina, mu lombaka na kutala mpe kuzonza na beno. Ya tsyelika, mu kele muntu ya boloko samu na muntu yina bantu ya Isayeli ke salaka kivuvu.» **21** Bawu zabisaka yandi: «Beto kuzwaka ata mukanda yina ba-Zwife ya Zude sonikaka, mpe ata muntu ya Zude kwizaka zonza mambu ya yimbi na nzutu ya nge. **22** Kasi beto ke na zola kuwa na yinwa ya nge mambu yina nge ke na kubanza, samu ti beto zaba ti bisika nyonso, bantu ke na kumanga kimvuka yina nge kele.» **23** Bawu zengaka kilumbu yina bawu lendaka vukana dyaka. Na kilumbu yina, ba-Zwife yina kwizaka tala Polo na yinzo ya yandi, lutilaka mingi. Kubanda suka tii nkokila, Polo longisaka mpe bangulaka mambu nyonso yina me tadila Kimfumu ya Nzambi. Na kuzonzila bawu mambu yina kele na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, yandi vwandaka sosa na kundimisa bawu mambu yina me tadila Yesu. **24** Bantu ya nkaka ndimaka mambu yina Polo vwandaka zonza, kasi ba ya nkaka mangaka na kukwikila. **25** Ntangu bawu vwandaka kabwana, bawu vwandaka wisana kaka ve. Na yina, Polo tubaka mutindu yayi: «Mpeve ya Longo tubaka butsyelika ntangu yandi zonzaka na bankooko ya beno na yinwa ya mumbikudi Esaya! **26** Yandi tubaka: «"Kwenda na sika ya bantu yina, mpe zabisa bawu ti bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke bakula ve. Bawu ke zibula meso mbote samu na kutala, kasi bawu ke tala ve. **27** Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo. Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu, samu ti bawu kuwa ve, bawu tala ve, mpe mayela ya bawu bakula ve. Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu, samu ti mu belusa bawu."» **28** Polo tubaka dyaka: «Beno fwana kuzaba ti Nzambi me fidisa mpe nsangu ya mpulusu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife: Bawu ke kuwa yawu.» [**29** Ntangu Polo zonzaka mutindu yina, ba-Zwife kwendaka mpe vwandaka swana bawu na bawu na ngolo nyonso.] **30** Polo zingaka bamvula zole ya muvimba na yinzo yina yandi vwandaka futila. Yandi vwandaka yamba bayina nyonso vwandaka kwiza kutala yandi. **31** Yandi vwandaka zabisa Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka longisa mambu yina me tadila MfumuYesu-Klisto, na kivuvu mpe kimpwanza nyonso.

Loma

1 Ni munu Polo, kisadi ya Yesu-Klisto yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa mpe soolaka samu na kumwangisa Nsangu ya yandi ya Mbote, ke na kufidisa beno mukanda yayi. **2** Katuka ntama, Nzambi pesaka nsilulu ya Nsangu ya Mbote yayi na kati ya mabuku ya longo na kusadila mimbikudi ya yandi. **3** Nsangu ya Mbote yango ke na kutadila Mwana ya yandi Yesu-Klisto. Na yina me tadila kimuntu, yandi butukaka na dikanda ya Davidi. **4** Kasi na yina me tadila Mpeve ya Longo, Nzambi lakisaka na lulendo ti Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele Mwana ya yandi ntangu yandi vumbukaka na lufwa. **5** Ni na yandi, Nzambi pesaka munu lusakumunu ya kuvwanda ntumwa samu na kunata na Nkumbu ya yandi bantu ya bayinsi nyonso na kukwikila Yesu-Klisto mpe na kutumama na yandi. **6** Beno mpe, beno kele na kati ya lutangu ya bantu yina, samu ti Yesu-Klisto bokilaka beno. **7** Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya beno yina kele na mbanza Loma, beno nyonso yina Nzambi ke zolaka mingi mpe bokilaka na kuzinga samu na yandi. Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **8** Ntete-ntete, mu ke na kuvutula matondo na Nzambi ya munu na Nkumbu ya Yesu-Klisto samu na beno nyonso, samu ti bantu ke na kuzonzila kiminu ya beno na yinza ya muvimba. **9** Nzambi yina mu ke sadilaka na ntima nyonso ya munu na kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Mwana ya yandi, kele mbangi ya munu ti mu ke zimbanaka beno ve na kati ya balusambulu ya munu. **10** Ntangu nyonso, mu ke sambilaka Nzambi na kupesa munu ngolo ya kukwiza na sika ya beno kana ya kele luzolo ya yandi. **11** Ya tsyelika, mu ke na nsatu ya kulutila ya kutalana na beno, samu ti mu natina beno makabu ya Mpeve ya Longo samu na kukindisa beno. **12** Dyaka, mu ke na nsatu ya kuvwanda kintwadi na beno, samu ti konso muntu kuzwa nkindusulu na kiminu yina kele na beto nyonso: kiminu ya munu kuzwa nkindusulu na kiminu ya beno, mpe beno na kiminu ya munu. **13** Bampangi! Mu zola beno zaba ti bambala mingi, mu kuzwaka mabanza ya kukwiza na sika ya beno. Kasi tii ntangu yayi, mu me lenda ve na kusadila yawu. Mu zolaka ti kisalu ya munu basisa bambuma ya mbote na sika ya beno mutindu yawu me basisa bambuma ya mbote na bayinsi ya nkaka. **14** Mu fwana kusadila bantu nyonso: ya vwanda ba-Ngeleke to basenzi, ya vwanda bayina longokaka to bayina longokaka ve. **15** Ni yawu yina, mu kele mpe na nsatu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya beno yina kele na mbanza Loma. **16** Mu kele ve na nsoni ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Yawu kele lulendo ya Nzambi samu na kuvuukisa bayina nyonso ke kwikilaka, kubanda na ba-Zwife tii na bayina kele ve ba-Zwife. **17** Ya tsyelika, Nsangu ya Mbote ke lakisaka ti Nzambi ke talaka ti bantu kele ya kudedama ntangu bawu ke kwikilaka yandi, kubanda mbandukulu tii na nsukunu. Mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Muntu yina kele ya kudedama ke zinga samu na kiminu ya yandi.» **18** Katuka na mazulu, Nzambi ke lakisaka nkele ya yandi na konso disumu mpe mambu ya kudedama ve yina bantu ke salaka. Na mavanga ya bawu ya yimbi, bawu ke kangaka butsyelika nzila. **19** Kasi mambu yina beto lenda kuzaba na Nzambi kele pwelele samu na bawu, samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka bawu yawu na pwelele nyonso. **20** Ya tsyelika, katuka ntangu yina Nzambi yidikaka yinza, nkadulu ya yandi yina ke talanaka ve, yina kele lulendo ya yandi ya bantangu nyonso mpe mutindu yandi kele, ke zabanaka na kutala bisalu ya yandi. Na yina, bawu lenda kutuba ve ti bawu zaba ve. **(aïdios g126)** **21** Bawu zaba Nzambi, kasi bawu ke kembisaka ve yandi mpe ke vutulaka ve yandi matondo mutindu ya me lunga na kusala yawu na ntwala ya Nzambi. Bawu kele na mabanza ya yimbi, mpe bantima ya bawu ya mayela ve kele na kati ya kitombe. **22** Bawu ke tubaka ti bawu kele bantu ya ndwenga, kasi bawu kele bilawu. **23** Bawu me manga na kukembisa Nzambi yina ke kufwaka ve samu na kukembisa biteki. Biteki yango ni bantu yina ke kufwa, bandeke, bibulu yina kele na makulu yiya, mpe banyoka. **24** Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu na kuzinga na busafu mutindu kele bansatu ya bantima ya bawu. Na yina, bawu ke safulaka bawu mosi banzutu ya bawu na kuzinga na mutindu ya nsoni. **25** Bawu me balula butsyelika ya Nzambi na luvunu. Bawu ke sambilaka mpe ke sadilaka bima yina Nzambi yidikaka. Kasi bawu ke sambilaka ve, mpe ke sadilaka ve yandi mosi Kiyidiki ya bima nyonso, yina bantu nyonso fwana kusiika bamvula na bamvula. Ameni! **(aiōn g165)** **26** Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu, samu ti bawu sadila bansatu ya bawu ya nsoni. Bakento ke na kuvukisa dyaka ve mfulu na babakala, kasi bawu ke na kuvukisa mfulu bawu na bawu. **27** Mutindu mosi mpe, babakala ke na kuvukisa dyaka ve mfulu na bakento, mpe bawu ke na nsatu ya kulutila na kuvukisa mfulu bakala na bakala. Bawu ke na kusala mambu ya nsoni bawu na bawu, mpe na kusala mutindu yina, bawu ke na kuzwa kitumbu yina me lunga na nkadulu ya bawu ya yimbi. **28** Mutindu bawu mangaka na kuzaba Nzambi, Nzambi bikaka bawu, samu ti bawu sadila mayela ya bawu ya kutengama. Na yina, bawu ke salaka mambu yina me lunga ve na kusala. **29** Bawu kele ya kufuluka na konso mutindu ya mambu ya kudedama ve, ya yimbi, ya kuvwanda na nsatu ya bima ya bampangi. Bawu kele bantu ya myangu, ya kufuluka na musoki, mpe ke kufwaka bampangi. Bawu ke swanaka bawu na bawu, ke vunaka bampangi, mpe ke salaka mambu ya buzoba ya mutindu na mutindu. Bawu ke zonzaka mambu ya luvunu na nzutu ya bampangi, **30** mpe ke tongaka bampangi. Bawu kele bambeni ya Nzambi, mpe ke fingaka bampangi. Bawu ke salaka lunangu, mpe ke zolaka talana na meso ya bantu. Bawu ke sosaka banzila ya mutindu na mutindu samu na kusala mambu ya yimbi, mpe bawu ke tumamaka ve na bibuti ya bawu. **31** Bawu ke na mayela ve mpe ke zitisaka ve bansilulu ya bawu. Bawu kele na ntima-ngolo mpe ke talaka ve bampangi kyadi. **32** Bawu zaba mbote nzengolo ya Nzambi: bayina ke zingaka mutindu yina ke kuzwa kitumbu ya lufwa. Bawu ke salaka kaka ve mambu ya mutindu yina, kasi bawu ke ndimaka bayina ke salaka yawu.

2 Na yina, ata nge vwanda nani, kana nge ke fundisaka bampangi, zaba ti nge mosi mpe kele muntu ya kufundisa. Ntangu nge ke fundisaka bampangi, mpe nge ke salaka mambu yina bawu ke salaka, nge ke na kupesa kitumbu na nge mosi. **2** Beto zaba ti Nzambi ke fundisaka na butsyelika nyonso bayina ke salaka mambu ya mutindu yina. **3** Nge muntu ke fundisaka bampangi na mambu yina nge mosi mpe ke salaka, zaba ti Nzambi ke fundisa nge. **4** Mpe nge muntu ke safulaka bunene ya bumbote ya Nzambi, ya mvibudulu ya yandi, mpe ya ntima yandi, nge zaba ve ti bumbote ya Nzambi ke na kunata nge na kusoba nkadulu? **5** Kasi nge ke na ntima ya kukangama, mpe nge ke na kumanga na kusoba nkadulu. Ni yawu yina, nge ke na kukubika nge mosi kitumbu ya ngolo samu na kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkele ya yandi mpe lufundusu ya yandi ya kudedama. **6** Ya tsyelika, Nzambi ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala. **7** Nzambi ke pesa luzingu ya mankululu na bayina ke tatamanaka na kusala mambu ya mbote. Bantu yina ke salaka yawu ke

sosaka na kuzwa nkembo, buzitu, mpe luzingu yina ke manisaka ve. **(aiōnios g166)** **8** Kasi Nzambi ke dasuka mpe ke vwanda na nkele na bayina ke tumamaka ve na yandi, ke mangaka butsyelika, mpe ke tumamaka na mambu ya kudedama ve. **9** Bampasi mpe mawa ke kumina bayina nyonso ke salaka mambu ya yimbi, kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na manima, bayina kele ve ba-Zwife. **10** Kasi Nzambi ke pesa nkembo, buzitu, mpe kizunu na sika ya bayina nyonso ke salaka mambu ya mbote, kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na manima, bayina kele ve ba-Zwife, **11** samu ti Nzambi ke swasikisaka ve bantu. **12** Bayina nyonso ke salaka masumu ata kuzaba Misiku, ke zimbisa myela ya bawu ata ti bawu zaba ve Misiku yina. Kasi bayina nyonso zaba Misiku yina, mpe ke salaka masumu, ke funduswa na yina me tadila Misiku yina. **13** Ya tsyelika, bayina ke kuwaka kaka Misiku kele ve ya kudedama na meso ya Nzambi, kasi ni bayina ke tumamaka na yawu. **14** Bayina kele ve ba-Zwife zaba ve Misiku. Kasi ba ya nkaka ke salaka mutindu Misiku ke tumisaka. Bawu kele misiku samu na bawu mosi, ata ti bawu kele na yawu ve. **15** Na kusala mutindu yina, bawu ke lakisaka ti mambu yina Misiku ke tumisaka kele ya kusonama na kati ya bantima ya bawu. Ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu kele mpe mbangi na mambu yina. Mutindu mosi mpe, mabanza ya bawu yina bantangu ya nkaka ke fundaka bawu to ke nwaninaka bawu **16** ke talana na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu na lusalusu ya Yesu-Klisto. Yandi ke fundisa mambu nyonso yina kele ya kubumbama na kati ya bantima ya bantu mutindu ke zabisaka Nsangu ya Mbote yina mu ke longisaka. **17** Kasi nge yina kele Zwife, nge kele ya kukangama na Misiku, mpe nge kele na lunangu samu na Nzambi ya nge. **18** Nge zaba mambu yina Nzambi ke zolaka, mpe Misiku me longisa nge na kusoola mambu ya mfunu. **19** Nge ke kanisaka ti nge kele ntwadisi ya bampofo, nsemo ya bayina kele na kati ya kitombe, **20** mulongisi ya bana ya fyoti mpe ya bantu ya mayela ve, samu ti nge ke na kutala ti Misiku ke longisaka nge luzabu mpe butsyelika. **21** Na yina, nge yina kele mulongisi ya bampangi, samu na yinki nge kele ve mulongisi ya nge mosi? Nge ke longisaka ti muntu fwana kulaba ve, kasi nge mosi ke labaka. **22** Nge ke yiminaka bantu na kusala kinsuza, kasi nge mosi ke salaka yawu. Nge ke yinaka banzambi ya biteki, kasi nge ke bakaka na ngolo bima yina kele na kati ya bayinzo ya bawu ya lusambulu. **23** Nge ke na lunangu ya kuzaba Misiku, kasi nge ke safulaka Nzambi ntangu nge ke tumamaka ve na Misiku. **24** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bayina kele ve ba-Zwife ke na kusafulaka Nkumbu ya Nzambi samu na beno.» **25** Kana nge ke tumamaka na Misiku, dyambu ya kuzenga bubakala kele mfunu na nge. Kana nge ke tumamaka ve na Misiku, nge kele mutindu muntu yina ba zengaka ve bubakala. **26** Kasi kana muntu yina ba zengaka ve bubakala ke na kutumama na Misiku, Nzambi ke tala yandi mutindu muntu yina ba zengaka bubakala. **27** Muntu yina ba zengaka ve bubakala, kasi ke tumamaka na Misiku, ke fundisa nge yina ke tumamaka ve na Misiku ata ti nge zaba yawu, mpe ti ba zengaka nge bubakala. **28** Na yina, Zwife ya tsyelika kele ve muntu yina ke lakisaka yawu na mambu yina ke talanaka meso, to muntu yina kele ya kuzengisa bubakala kaka na kidimbu yina ba salaka na bubakala ya yandi. **29** Kasi Zwife ya tsyelika, ni muntu yina kele ya kuzengisa bubakala kati ya ntima. Yawu ke salamaka ve na misiku, kasi na Mpeve ya Nzambi. Nkembo ya Zwife yina ke katukaka ve na sika ya bantu, kasi na Nzambi.

3 Na yina, na yinki kuvwanda Zwife me lutila bantu ya nkaka? Wapi mfunu kele na kuzengisa muntu bubakala? **2** Ee! Ya ke na ndandu ya nene na mambu nyonso. Ntete-ntete, Nzambi pesaka mambu ya yandi na sika ya ba-Zwife. **3** Kana ba-Zwife ya nkaka vwandaka ve ya kukwikama na Nzambi, yawu lendaka sala ti Nzambi bika na kuvwanda ya kukwikama? **4** Ve! Beto fwana kuzaba ti Nzambi ke tubaka butsyelika ata ti bantu nyonso kele bantu ya luvunu, mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Bantu fwana kuzaba ti nge Nzambi kele ya kudedama na mambu yina nge ke zonzaka, mpe kana bantu fundisa nge, nge ke nunga.» **5** Yinki beto lenda kutuba kana yimbi yina beto ke salaka ke na kulakisa ti Nzambi kele ya kudedama? Nzambi kele ve ya kudedama ntangu yandi ke pesaka beto kitumbu? (Mu ke na kuzonza mutindu bantu ke tubaka.) **6** Ni mutindu yina ve! Kana Nzambi kele ve ya kudedama, wapi mutindu yandi ke lenda na kufundisa bantu? **7** Kana luvunu ya munu ke na kulakisa na pwelele nyonso butsyelika ya Nzambi samu na kulakisa nkembo ya yandi, samu na yinki mu lenda kuzwa dyaka kitumbu mutindu musumuki? **8** Na yina, samu na yinki beto lenda kutuba ve ti beto sala mambu ya yimbi, samu ti mambu ya mbote talana? Ya tsyelika, samu na kufinga munu, bantu ya nkaka ke zonzaka ti ni munu ke tubaka yawu. Ya me lunga na bantu yina ke tubaka mutindu yina na kuzwa kitumbu ya bawu. **9** Kasi beto lenda kutuba ve ti beto ba-Zwife, beto me lutila bantu ya nkaka mfunu. Mu vwandaka me zabisa beno yawu ti ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kele bawu nyonso bandongo ya masumu **10** mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Ya kele ve na muntu ya kudedama, ata mosi ve. **11** Ata muntu ke na mayela; Ata muntu ke sosaka Nzambi. **12** Bantu nyonso me zimbana nzila, mpe bawu me sumuka kintwadi. Ya kele ve na muntu yina ke na kusala mambu ya mbote, ata mosi ve. **13** Balaka ya bawu kele mutindu bandyamu ya kuzibuka. Bawu ke sadilaka baludimi ya bawu samu na kuvuna, mpe bayinwa ya bawu ke basisaka misa ya nyoka. **14** Bayinwa ya bawu kele ya kufuluka na mambu ya nsiingulu mpe ya ndudi. **15** Bawu ke kwendaka mbangu samu na kufwa bantu. **16** Na bisika nyonso yina bawu ke lutaka, bawu ke mwangisaka bima nyonso, mpe ke bikaka mawa. **17** Bawu me zaba ve nzila yina ke pesaka kizunu. **18** Bawu kele ve na boma ya Nzambi.» **19** Beto zaba ti mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku, kele samu na bayina kele na yisi ya lutumu ya Misiku. Na yina, ata muntu ke lenda na kutuba ti yandi kele ya kudedama, mpe bantu nyonso kele ya kusumuka na ntwala ya Nzambi. **20** Ni yawu yina, ata muntu ke vwanda ya kudedama na meso ya Nzambi na kusala mambu yina ke tumisaka Misiku. Ya tsyelika, Misiku kele samu na kulakisa na bantu ti bawu ke salaka masumu. **21** Kasi ntangu yayi, Nzambi me lakisa beto wapi mutindu yandi ke kumisaka beto ya kudedama na ntwala ya yandi ata kusadila Misiku. Mambu yina kele ya kusonama na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi ke zabisaka yawu: **22** Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama samu na kiminu ya bawu na Yesu-Klisto. Yandi ke salaka yawu samu na bayina nyonso ke kwikilaka Yesu-Klisto, samu ti bantu nyonso kele mutindu mosi: **23** Bantu nyonso me sumuka, mpe me kondwa nkembo ya Nzambi. **24** Kasi na bumbote ya yandi, Nzambi ke kumisaka bawu ya kudedama ya mpamba na lusalusu ya Yesu-Klisto yina ke na kukuula bawu na masumu. **25** Ni yandi Nzambi pesaka mutindu munkayulu, samu ti bantu kuzwa na lufwa ya yandi mulemvo ya masumu samu na kiminu ya bawu. Yandi salaka mutindu yina samu na kulakisa ti yandi kele ya kudedama, samu ti yandi sembaka ve masumu yina bantu salaka na ntama **26** ntangu yandi lakisaka mvibudulu ya yandi. Yandi ke na kulakisa ludedomo ya yandi ntangu yayi samu na kulakisa na mbala mosi

ti yandi kele ya kudedama, mpe yandi ke kumisa ya kudedama bantu nyonso yina ke kwikilaka Yesu. **27** Na yina, ya ke dyaka ve na mfunu ya kusala lunangu, samu ti dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama ve na misiku, kasi kuvwanda na kiminu. **28** Ya tsyelika, beto ke na kutala ti Nzambi ke kumisaka muntu ya kudedama samu na kiminu ya muntu yina. Kasi ya kele ve na kutumama na Misiku. **29** To Nzambi kele kaka Nzambi ya ba-Zwife? Yandi kele ve Nzambi ya bayina kele ve ba-Zwife? Ee, yandi kele mpe Nzambi ya bayina kele ve ba-Zwife, **30** samu ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ni yandi ke kumisaka ya kudedama, na lusalusu ya kiminu, ba-Zwife mutindu mosi mpe bayina kele ve ba-Zwife. **31** Na yina, ya zola kutuba ve ti ntangu beto ke kwikilaka, beto ke manisaka Misiku mfunu, kasi beto ke pesaka yawu mfunu.

4 Na yina, yinki beto lenda kutuba na yina me tadila nkooko ya beto, Abalayami? Yinki yandi kuzwaka na kimuntu ya yandi? **2** Kana Abalayami kumaka muntu ya kudedama na bisalu yina yandi salaka, yandi lendaka sala lunangu. Kasi yandi lenda kusala yawu ve na ntwala ya Nzambi. **3** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.» **4** Muntu yina ke salaka kisalu, ke kuzwaka difuta. Difuta yango kele ve dikabu. Kasi yawu kele musendo yina yandi fwana kuzwa. **5** Kana muntu ke salaka ve bisalu, kasi ke kwikilaka Nzambi yina ke salaka ti muntu ya masumu kuma muntu ya kudedama, Nzambi ke ndima yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi. **6** Ni na mutindu yina, Davidi ke na kuzonzila kyese ya muntu yina Nzambi ke ndimaka mutindu muntu ya kudedama ata kutala bisalu ya yandi: **7** «Kyese na bantu yina Nzambi me lemvokila yimbi ya bawu, mpe me katula masumu! **8** Kyese na muntu yina Mfumu Nzambi ke talaka mutindu muntu yina kele na masumu ve!» **9** Kyese yina kele kaka samu na bayina kele ba-Zwife? Ve! Yawu kele mpe samu na bayina kele ve ba-Zwife. Beto me tuba mbote ti «Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.» **10** Kasi wapi ntangu yawu salamaka? Ntete ba zenga Abalayami bubakala to na manima ya kuzenga yandi bubakala? Yawu salamaka ve na manima ya kuzenga bubakala, kasi ntete ba zenga yandi bubakala. **11** Ntete ba zenga yandi bubakala, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu ya kudedama, samu ti yandi vwandaka kwikila yandi. Na manima, yandi kuzwaka kidimbu ya kuzengisa bubakala. Yawu vwandaka lakisa ti Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi. Na yina, Abalayami me kuma tata ya bayina nyonso ke kwikilaka Nzambi ata ti ba zengisaka ve bawu bubakala. Bawu mpe, Nzambi ke ndimaka bawu mutindu bantu ya kudedama. **12** Yandi kele mpe tata ya bayina ba zengaka bubakala: Bayina kele kaka ve bantu ba zengaka bubakala, kasi ke landaka mpe kifwani ya kiminu ya tata ya beto Abalayami ntete ba zenga yandi bubakala. **13** Nzambi pesaka nsilulu ya kupesa yinza na sika ya Abalayami mpe na sika ya bana ya dikanda ya yandi. Ya zola kutuba ve ti Nzambi pesaka nsilulu yina, samu ti Abalayami tumamaka na misiku, kasi, samu ti Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi. **14** Kana kaka ni bayina ke tumamaka na Misiku fwanaka kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu, kiminu zolaka vwanda kima ya mpamba, mpe nsilulu ya Nzambi zolaka vwanda ve na mfunu. **15** Ya tsyelika, Misiku ke salaka ti Nzambi dasuka na bantu. Kana misiku kele ve, kumanga na kutumama na misiku lenda kuvwanda ve. **16** Na yina, nsilulu salamaka samu na kiminu, samu ti yawu vwanda dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, mpe ti yawu salama samu na bana nyonso ya dikanda ya Abalayami. Yawu fwana kusalama kaka ve samu na bayina ke kwikilaka na Misiku, kasi mpe samu na bayina ke kwikilaka mutindu Abalayami kwikilaka. Abalayami kele tata ya beto nyonso **17** mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Mu tulaka nge tata ya makanda mingi ya bantu.» Yandi kele tata ya beto na ntwala ya Nzambi yina yandi kwikilaka, Nzambi yina ke vutulaka luzingu na bantu ya kufwa, mpe ke salaka ti bima yina kele ve na luzingu, kuzwa luzingu. **18** Na kusala kivuvu kisika yina ba lendaka sala ve kivuvu, Abalayami kwikilaka mpe kumaka «tata ya makanda mingi ya bantu» mutindu Nzambi zabisaka yandi yawu: «Bayina ke butuka na dikanda ya nge ke vwanda mingi mutindu bambwetete yayi.» **19** Abalayami vwandaka keba ve na bamvula nkama, kasi yandi lembaka ve na kusala kiminu ata ti nzutu ya yandi kumaka mutindu ya kufwa, mpe ti Saala lendaka buta ve. **20** Yandi vwandaka sala kaka kiminu, mpe salaka ve ntembe na nsilulu ya Nzambi. Kasi kiminu ya yandi vwandaka pesa yandi ngolo, mpe yandi kembisaka Nzambi. **21** Yandi zabaka ti ya tsyelika, Nzambi ke na lulendo ya kusala mambu yina yandi pesaka nsilulu. **22** Ni yawu yina, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi. **23** Kasi mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama», yawu sonamaka ve kaka samu na yandi mosi. **24** Yawu sonamaka mpe samu na beto yina Nzambi ke ndima mutindu bantu ya kudedama, samu ti beto ke kwikilaka yandi yina vumbulaka Mfumu ya beto Yesu na lufwa. **25** Ba yekulaka yandi na lufwa samu na masumu ya beto, mpe Nzambi vumbulaka yandi na lufwa samu na kukitula beto bantu ya kudedama.

5 Mutindu Nzambi me ndima beto bantu ya kudedama samu na kiminu ya beto, beto ke na kuzinga ntangu yayi na kizunu na yandi samu na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **2** Na lusalusu ya Yesu-Klisto, beto me lenda na kuzwa na kiminu dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ni na yawu beto ke na kuzinga ya kukwikama ntangu yayi, mpe mambu yina ke na kuyangidika beto, ni kivuvu ya kukota na nkembo ya Nzambi. **3** Beto ke yangalalaka mpe na kati ya bampasi ya beto, kasi beto zaba ti bampasi ke pesaka mvibudulu, **4** mpe mvibudulu ke nataka muntu na kuvwanda ya kukwikama ata yandi ke na kutala mpasi. Kuvwanda ya kukwikama na kati ya bampasi ke pesaka kivuvu. **5** Kivuvu yayi lenda kuvuna beto ve, samu ti Nzambi tulaka luzolo ya yandi na kati ya bantima ya beto na ngolo ya Mpeve ya Longo yina yandi pesaka beto. **6** Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka ntete ve na ngolo, Klisto kufwaka samu na bantu yina vwandaka na kitantu na Nzambi na ntangu yina Nzambi kubikaka. **7** Kundima na kufwa samu na muntu ya kudedama kele mpasi mingi. Kasi ntangu ya nkaka, muntu ke ndimaka na kufwa samu na muntu ya mbote. **8** Kasi Nzambi lakisaka beto wapi mutindu yandi ke zolaka beto: Klisto kufwaka samu na beto ntangu beto vwandaka ntete bantu ya masumu. **9** Ntangu yayi, na lufwa ya Klisto, beto me kuma bantu ya kudedama na ntwala ya Nzambi. Ni yawu yina, Klisto ke vuukisa beto na nkele ya Nzambi. **10** Ntangu beto vwandaka bambeni ya Nzambi, Nzambi vutulaka ngwisani ya yandi na beto na lufwa ya Mwana ya yandi. Mutindu ngwisani me vutuka, beto ke na kivuvu ti yandi ke vuukisa mpe beto, samu ti Klisto kele moyo. **11** Dyaka, beto ke na lunangu na Nzambi samu na Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, samu ti ni na yandi ngwisani ya beto na Nzambi me vutuka ntangu yayi. **12** Masumu kotaka na yinza samu na muntu mosi, Adami, mpe yawu pesaka lufwa. Na

yina, lufwa me kumina bantu nyonso, samu ti bantu nyonso me sala masumu. **13** Ya tsyelika, ntete Nzambi pesa Moyize Misiku, masumu vwandaka na kati ya yinza. Kasi masumu lenda kunata ve muntu na kuzwa kitumbu kana misiku kele ve. **14** Kasi katuka ntangu ya Adami tii ya Moyize, lufwa vwandaka yala bantu, ata bayina vwandaka me sala ve masumu ya mutindu mosi na Adami ntangu yandi tumamaka ve na Nzambi. Adami vwandaka kifwani ya muntu yina fwanaka kwiza. **15** Kasi beto lenda kufwanikisa ve bunene ya disumu ya Adami na bunene ya dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ya tsyelika, samu na disumu ya muntu mosi, lutangu ya nene ya bantu kufwaka. Kasi bumbote ya Nzambi me lutila nene, mpe dikabu yina yandi pesaka ya mpamba na bantu mingi na lusalusu ya muntu mosi, Yesu-Klisto, me lutila mfunu. **16** Nsukunu ya dikabu ya Nzambi kele mutindu mosi ve na nsukunu ya disumu yina salaka muntu mosi. Nsukunu ya disumu yina salaka muntu mosi, ni kitumbu. Kasi nsukunu ya dikabu yina Nzambi pesaka ya mpamba na manima ya masumu ya bantu, ni kukatula kitumbu ya masumu. **17** Ya tsyelika, na disumu yina muntu mosi salaka, lufwa yalaka bantu nyonso ya yinza. Kasi kaka na Yesu-Klisto, bantu ke na kuzwa bima ya kulutila: Bayina nyonso ke na kuzwa bumbote ya yandi ya kulutila mpe ke na kukuma ya kudedama samu na yawu, ke zinga mpe ke yala na Yesu-Klisto. **18** Na yina, mutindu disumu ya muntu mosi pesaka kitumbu na bantu nyonso, mutindu mosi mpe, kisalu ya kudedama ya muntu mosi, Yesu-Klisto, ke katulaka kitumbu ya masumu ya bantu nyonso, mpe ke pesaka bawu luzingu. **19** Na muntu mosi yina tumamaka ve na Nzambi, bantu mingi kumaka misumuki. Mutindu mosi mpe, na muntu mosi yina tumamaka na Nzambi, bantu mingi me kuma ya kudedama. **20** Ntangu bantu kuzwaka Misiku, masumu kumaka dyaka mingi. Kasi kisika masumu kele ya kulutila, bumbote ya Nzambi kele ya kulutila dyaka mingi. **21** Na yina, mutindu masumu vwandaka na lulendo ya kufwa bantu, mutindu mosi mpe bumbote ya Nzambi yina ke kumisaka bantu ya kudedama, kele na lulendo ya kupesa luzingu ya mankululu na lusalusu ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. **(aiōnios g166)**

6 Na yina, yinki beto ke tuba? Beto fwana kutatamana na kusala masumu, samu ti bumbote ya Nzambi vwanda ya kulutila? **2** Ve! Na yina me tadila masumu beto kufwaka. Na yina, beto lenda kuzinga dyaka ve na kati ya masumu. **3** Beno zaba mbote ti ntangu beto kuzwaka mbotokolo, beto vwandaka ya kukangama na Yesu-Klisto. Ni yawu yina, beto me kufwa kintwadi na yandi. **4** Na mbotokolo, ba zikaka beto kintwadi na yandi. Kasi lulendo ya nkembo ya Tata Nzambi vumbulaka Klisto na lufwa, samu ti beto mpe, beto zinga luzingu ya malu-malu. **5** Ya tsyelika, beto vwandaka ya kukangama na yandi ntangu beto kufwaka na yandi. Mutindu mosi mpe, beto ke vwanda ya kukangama na yandi na kuvumbuka na lufwa mutindu yandi. **6** Beto fwana kuzaba mbote mambu yayi: Ba komaka na kulunsi kintwadi na Klisto, nzutu yina vwandaka na beto na ntama, samu ti nzutu ya beto ya masumu kufwa, mpe ti beto vwanda dyaka ve bandongo ya masumu. **7** Ya tsyelika, muntu yina me kufwa ke dyaka ve na kitumbu ya masumu. **8** Kana beto ke kufwaka kintwadi na Klisto, beto ke na kukwikila ti beto ke zinga mpe kintwadi na yandi. **9** Beto zaba mbote: Lufwa lenda kuyala dyaka Klisto ve, samu ti yandi vumbukaka na lufwa, mpe lenda kufwa dyaka ve. **10** Na kufwa, yandi kufwaka mbala mosi na yina me tadila masumu. Kasi ntangu yayi, yandi kele moyo, mpe yandi ke na kuzinga samu na Nzambi. **11** Beno mpe mutindu mosi, beno fwana kutuba ti beno kele bantu ya kufwa na yina me tadila masumu, mpe bantu ya moyo samu na Nzambi na kintwadi na Yesu-Klisto. **12** Na yina, masumu fwana kuyala dyaka ve banzutu ya beno yina ke kufwa samu na kunata beno na kutumama na bansatu ya nzutu. **13** Beno sadila dyaka ve binama ya banzutu ya beno na masumu mutindu binwanunu ya kusala mambu ya kudedama ve. Kasi beno sadila Nzambi mutindu bantu ya moyo yina me vumbuka na lufwa samu na kusadila binama ya banzutu ya beno mutindu binwanunu ya kusala mambu ya kudedama. **14** Ya tsyelika, masumu lenda kuyala dyaka beno ve, samu ti ni Misiku ve ke na kuyala beno, kasi bumbote ya Nzambi. **15** Yinki dyaka? Mutindu Misiku ke na kuyala dyaka beto ve, kasi bumbote ya Nzambi, ya zola kutuba ti beto fwana kusala masumu? Mpila yina ve! **16** Beno fwana kuzaba ti ntangu beno ke sadilaka muntu na kutumama na yandi mutindu bandongo, beno ke kumaka bandongo ya mfumu yina beno ke na kusadila. Beno lenda kukuma bandongo ya masumu, mpe masumu ke nata beno na lufwa, to beno lenda kukuma bayina ke tumamaka na Nzambi, mpe Nzambi ke kumisaka beno bantu ya kudedama. **17** Beto tonda Nzambi! Na ntama, beno vwandaka bandongo ya masumu. Kasi ntangu yayi, beno ke na kutumama na ntima mosi na ndongosolo yina beno kuzwaka. **18** Beno me basika na bundongo ya masumu, mpe beno me kuma bandongo ya mambu ya kudedama. **19** Mu ke na kuzonza mutindu bantu nyonso samu ti beno ke lendaka ve na kuvisa na mbangu. Na ntama, beno sadilaka banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo ya mambu ya busafu mpe ya yimbi. Mutindu mosi mpe, ntangu yayi, beno sadila banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo ya mambu ya kudedama samu na kuvwanda na luzingu ya longo. **20** Ntangu beno vwandaka bandongo ya masumu, beno vwandaka na kimpwanza ya kusadila ve mambu ya kudedama. **21** Na yina, wapi ndandu beno kuzwaka na kusala mavanga yina ke na kutalisa beno nsoni ntangu yayi? Mavanga ya mutindu yina ke nataka na lufwa. **22** Kasi ntangu yayi, Nzambi me kuula beno na masumu, mpe beno me kuma bandongo ya yandi. Ndandu yina beno me kuzwa ni luzingu ya longo, mpe nsukunu ya yawu ni luzingu ya mankululu. **(aiōnios g166)** **23** Ya tsyelika, difuta ya masumu ni lufwa. Kasi dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, ni luzingu ya mankululu na kintwadi ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **(aiōnios g166)**

7 Bampangi! Beno zaba mbote mambu yina mu ke na kuzabisa beno, samu ti beno me zaba misiku. Misiku ke yalaka muntu ntangu muntu kele moyo. **2** Mutindu mosi, kento ya kukwela kele ya kukangama na bakala ya yandi na luve ya misiku, kaka ntangu bakala kele moyo. Kasi ntangu bakala ke kufwa, kento ke kuma na kimpwanza na ntwala ya misiku yina vwandaka vukisa yandi na bakala. **3** Kana yandi kuma kento ya muntu ya nkaka ntangu bakala ya yandi ke ntete moyo, yandi ke vwanda kento ya kinsuza. Kasi na manima ya lufwa ya bakala ya yandi, yandi ke na kimpwanza na ntwala ya misiku, samu ti yandi ke vwanda ve kento ya kinsuza na kukwela bakala ya nkaka. **4** Bampangi! Ya kele mpe mutindu mosi na beno. Beno kele bantu ya kufwa na yina me tadila Misiku, samu ti beno kele ya kukangama na nzutu ya Klisto. Na yina, beno me kuma bantu ya muntu ya nkaka, muntu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, samu ti beto sala bisalu yina Nzambi ke zolaka. **5** Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka zinga ntete na kimuntu, bansatu ya yimbi yina Misiku ke tumisaka vwandaka sala na kati ya beto, samu ti beto sala bisalu yina ke nataka na lufwa. **6** Kasi ntangu yayi, beto me kuma na kimpwanza na ntwala ya Misiku, samu ti beto me kabuka na mambu yina vwandaka kanga beto mutindu bankole. Na yina, beto sadila dyaka ve Nzambi na mutindu ya ntama yina

Misiku ya Moyize vwandaka twadisa, kasi na mutindu ya malumalu yina Mpeve ya Longo ke na kutwadisa. **7** Yinki beto lenda kutuba? Misiku kele masumu? Ve! Kasi mu zabaka masumu kaka samu na Misiku. Ya tsyelika, mu zolaka zaba ve disumu ya kuvwanda na bansatu ya yimbi, kana Misiku ke tubaka ve: «Nge fwana kuvwanda ve na bansatu ya yimbi.» **8** Masumu me sadila nzila yina lutumu pesaka yandi samu na kutula na nzutu ya munu bansatu ya yimbi ya konso mutindu. Ya tsyelika, kana Misiku kele ve, disumu kele kima ya kufwa. **9** Na ntama, ntangu lutumu vwandaka ve, mu vwandaka moyo. Kasi ntangu Misiku sonamaka, disumu me vutuka na luzingu, **10** mpe mu me kufwa. Lutumu yina fwanaka nata bantu na luzingu, me nata munu na lufwa. **11** Ya tsyelika, disumu me kuzwa nzila ya kuvuna munu na luve ya lutumu, mpe kaka ni na luve ya lutumu mpe, yawu me kufwa munu. **12** Na yina, Misiku ya Moyize kele ya longo, mpe lutumu nyonso kele ya longo, ya kudedama, mpe mbote. **13** Mambu ya mbote me kuma mambu yina lenda kunata munu na lufwa? Mu banza ve! Kasi ni masumu me sadila mambu ya mbote samu na kufwa munu, samu ti na luve ya lutumu, masumu talanaka ti yawu kele dyambu ya kulutila yimbi. **14** Beto zaba ti Misiku kele mambu ya kimpeve. Kasi munu, mu kele kaka na nzutu, mpe yawu kele na bundongo ya masumu. **15** Ya tsyelika, mu ke bakulaka ve mambu yina mu ke salaka. Mambu yina mu ke zolaka, mu ke salaka ve yawu, mpe mambu yina mu ke yinaka, mu ke salaka yawu. **16** Kana mu ke salaka mambu yina mu ke zolaka ve, mu ke ndimaka ti Misiku kele mbote. **17** Na yina, ni munu ve ke na kusala mutindu yina, kasi ni masumu yina kele na kati ya munu. **18** Ya tsyelika, mu zaba ti mambu ya mbote kele ve na kati ya munu, na nzutu ya munu yayi. Nsatu ya kusala mambu ya mbote ke na munu, kasi mu kele ve na ngolo ya kusala yawu. **19** Mu ke salaka ve mambu ya mbote yina mu ke zolaka. Kasi mu ke salaka mambu ya yimbi yina mu ke zolaka ve. **20** Kana mu ke na kusala mambu yina mu ke zolaka ve, ya zola kutuba ti ni munu ve ke na kusala yawu, kasi ni masumu yina kele na kati ya munu. **21** Na yina, mu ke na kubakula Musiku yayi: Ntangu mu ke zolaka sala mambu ya mbote, mu ke lendaka kaka na kusala mambu ya yimbi. **22** Na kati ya ntima ya munu, mu ke yangalalaka na Misiku ya Nzambi. **23** Kasi na kati ya nzutu ya munu, mu ke na kutala ti ya kele na Musiku ya nkaka yina ke nwanisaka Musiku yina mayela ya munu ke ndimaka. Yawu ke salaka ti mu vwanda nkole ya Musiku ya masumu yina kele na munu. **24** Aa munu muntu ya mawa! Nani ke kuula munu na nzutu yayi, yina ke na kunata munu na lufwa? **25** Beto tonda Nzambi na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto! Na yina, mu ke tumamaka na Musiku ya Nzambi na mayela ya munu. Kasi na kimuntu ya munu, mu ke tumamaka na Musiku ya masumu.

8 Ntangu yayi, bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto lenda kuzwa dyaka ve kitumbu. **2** Ya tsyelika, Musiku ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka luzingu na lusalusu ya Yesu-Klisto me kuula munu na Musiku ya masumu mpe ya lufwa. **3** Mambu yina Misiku ya Moyize lendaka sala ve samu na bubolo ya nzutu, Nzambi me nungisa yawu: Yandi fidisaka Mwana ya yandi na kuzinga na nzutu ya masumu samu na kupesa disumu kitumbu na kati ya nzutu. **4** Nzambi salaka mutindu yina, samu ti mambu ya kudedama yina kele ya kusonama na Misiku salama na beto yina ke dyaka ve na lutumu ya kimuntu, kasi ya Mpeve ya Longo. **5** Ya tsyelika, bayina ke zingaka na lutumu ya kimuntu ya bawu, ke sadilaka bansatu ya kimuntu. Kasi bayina ke zingaka na lutumu ya Mpeve ya Longo, ke sadilaka mambu yina Mpeve ya Longo ke zolaka. **6** Kusadila bansatu ya kimuntu ke pesaka lufwa. Kasi kusadila mambu ya Mpeve ya Longo ke pesaka luzingu mpe kizunu. **7** Ya tsyelika, bayina ke sadilaka bansatu ya kimuntu, kele bambeni ya Nzambi. Bawu ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, mpe bawu ke lendaka ve kutumama na yawu. **8** Bayina ke tumamaka na bansatu ya kimuntu lenda kuyangidika ve Nzambi. **9** Kasi beno, beno ke na kutumama ve na bansatu ya beno ya kimuntu. Beno ke na kuzinga mutindu Mpeve ke na kutumisa beno, samu ti Mpeve ya Nzambi kele na beno. Muntu yina kele ve na Mpeve ya Klisto, kele ya kukangama ve na Klisto. **10** Kana Klisto kele na kati ya beno, nzutu ya beno kele yimeni ya kufwa samu na masumu, kasi Mpeve ke na kupesa beno luzingu, samu ti Nzambi me kumisa beno ya kudedama. **11** Mutindu Mpeve ya Nzambi yina vumbulaka Yesu na lufwa kele na kati ya beno, Nzambi yina vumbulaka Klisto na lufwa ke pesa mpe, na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina kele na kati ya beno, luzingu na banzutu ya beno yina ke kufwa. **12** Bampangi! Na yina, beto ke na mfuka. Kasi ya kele ve mfuka ya bansatu ya nzutu samu na kutumama na kimuntu. **13** Ya tsyelika, kana beno tumama na bansatu ya beno ya kimuntu, beno ke kufwa. Kasi na lusalusu ya Mpeve ya Longo, kana beno bika nkadulu ya beno ya kimuntu, beno ke zinga. **14** Bantu nyonso yina Mpeve ya Nzambi ke twadisaka kele bana ya Nzambi. **15** Ya tsyelika, Mpeve yina beno kuzwaka kele ve mpeve yina ke kitulaka beno bandongo samu na kuvwanda dyaka na boma. Kasi ni Mpeve ya Longo ke salaka ti beno vwanda bana ya Nzambi, mpe ke salaka ti beto looka na sika ya Nzambi: «Abba, Tata ya munu!» **16** Mpeve ya Nzambi ke tubaka yandi mosi na mpeve ya beto ti beto kele bana ya Nzambi. **17** Na yina, kana beto kele bana ya Nzambi, beto ke kuzwa mpe bima yina Nzambi pesaka nsilulu na dikanda ya yandi. Beto ke kuzwa yawu kintwadi na Klisto, samu ti kana beto tala mpasi kintwadi na yandi, beto ke vwanda mpe kintwadi na yandi na kati ya nkembo ya yandi. **18** Mu banza ti bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi lenda kufwanakana ve na nkembo yina Nzambi ke lakisa beto. **19** Yinza ya muvimba me lemba na kuvingila kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkembo ya bana ya yandi. **20** Ya tsyelika, yinza me kuma na lutumu ya mambu yina ke na mfunu ve. Yawu kele mutindu yina, samu ti yawu kele luzolo ya Nzambi, kasi ya yinza ve. Ata yawu kele mutindu yina, yinza ke na kivuvu na dyambu yayi: **21** Kilumbu kele, Nzambi ke kuula yinza na bundongo ya mambu yina ke mwangisaka yawu, mpe ke pesa yawu kimpwanza mpe nkembo yina yandi ke pesa na bana ya yandi. **22** Ya tsyelika, beto zaba ti ntangu yayi, yinza nyonso yina Nzambi yidikaka ke na kukunga mpe ke na kutala mpasi mutindu kento yina ke na kubuta. **23** Kasi ya kele kaka yinza ve. Beto mpe yina me kuzwaka Mpeve ya Longo mutindu kikunku ya ntete ya makabu yina Nzambi pesaka nsilulu, ke na kukunga na kati ya bantima na kuvingilaka ti Nzambi kitula beto bana ya yandi, mpe pesa beto kimpwanza ya tsyelika. **24** Ya tsyelika, beto me kuzwaka mpulusu, kasi kaka na kivuvu. Kana muntu ke na kivuvu na bima yina yandi ke na kutala, ya ke dyaka ve kivuvu. Beto lenda kuvwanda na kivuvu na bima yina beto ke na kutala? **25** Kana beto kele na kivuvu na bima yina beto ke na kutala ve, beto ke vingila yawu na mvibudulu nyonso. **26** Mutindu mosi mpe, Mpeve ya Longo ke sadisaka beto, samu ti beto kele bantu ya kulemba. Ya tsyelika, beto zaba ve kusambila na mutindu me fwanana. Kasi yandi mosi Mpeve ya Longo ke sambidilaka beto na bampova yina muntu lenda kutuba ve. **27** Nzambi yina ke talaka na kati ya bantima, zaba mabanza ya Mpeve, samu ti Mpeve ke sambidilaka bantu ya longo mutindu kele luzolo ya Nzambi. **28** Beto zaba ti Nzambi ke salaka na kati

ya mambu nyonso samu na mbote ya bayina ke zolaka yandi, bayina yandi bokilaka mutindu kele lukanu ya yandi. **29** Na bantu yina Nzambi soolaka ntete, yandi bakaka katuka ntama lukanu ya kusala ti bawu fwanana na Mwana ya yandi, samu ti Mwana ya yandi vwanda yaya ya bampangi mingi. **30** Na bayina Nzambi soolaka ntete, yandi bokilaka mpe bawu. Na bayina yandi bokilaka, yandi kumisaka mpe bawu ya kudedama, mpe na bayina yandi kumisaka ya kudedama, yandi pesaka bawu mpe nkembo ya yandi. **31** Yinki beto lenda kutuba dyaka? Kana Nzambi kele na ndambu ya beto, nani lenda kusala beto yimbi? **32** Yandi salaka ve ti Mwana ya yandi mosi tala mpasi ve. Kasi yandi yekulaka yandi samu na beto nyonso. Na yina, wapi mutindu yandi ke pesa beto ve bima nyonso kintwadi na Mwana ya yandi? **33** Nani lenda kufunda bayina Nzambi soolaka? Ata muntu samu ti ni Nzambi ke na kukumisa bawu ya kudedama. **34** Nani lenda kupesa bawu kitumbu? Ata muntu samu ti Yesu-Klisto yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa kele na lubakala ya Nzambi. Ni yandi ke na kusambidila beto. **35** Nani lenda kukabula beto na luzolo ya Klisto? Bampasi, mawa, mpasi yina bantu ke talisaka beto, nsatu, buwelo, mambu yina ke kufwaka bantu, to lufwa? Ve, ata kima mosi ve, **36** mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Samu na nge, beto ke na kuzinga konso kilumbu pene-pene na lufwa. Beto me kuma mutindu mameme yina ba ke na kunaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.» **37** Kasi na mambu nyonso yina, beto ke lutilaka na kununga na luve ya Nzambi yina ke zolaka beto. **38** Ee, mu ke na kivuvu ti ata dyambu lenda kukabula beto na luzolo ya yandi: lufwa, luzingu, bambazi, bampeve ya yimbi, mambu ya ntangu yayi to yina ke kwiza, bayina nyonso ke na lulendo, **39** balulendo ya mazulu mpe ya ntoto, to bima nyonso yina Nzambi yidikaka lenda kukabula beto ve na luzolo yina Nzambi lakisaka beto na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

9 Mambu yina mu ke na kuzonza kele ya tsyelika. Mu ke na kuvuna ve, samu ti mu kele kintwadi na Klisto. Ndinga yina ke zonzaka na ntima ya munu ke na kuzabisa munu na lusalusu ya Mpeve ya Longo ti ya ke ya tsyelika ntangu mu ke na kutuba ti **2** ntima ya munu kele ya kufuluka na manyongo, mpe na mpasi ya kulutila yina ke na kumanisa ve. **3** Mu vwandaka zola ti munu mosi vwanda muntu yina Nzambi singaka, mpe ya kukabuka na Klisto samu na mbote ya bampangi ya munu, bayina beto kele yinsi mosi. **4** Bawu kele bantu ya yinsi ya Isayeli: Nzambi me sala ti bawu vwanda bana ya yandi. Yandi me lakisa bawu nkembo ya yandi, mpe me sala ngwisani na bawu. Yandi me pesaka bawu misiku, lusambulu, mpe bansilulu. **5** Bawu kele mitekolo ya bankooko ya ntama. Ni na sika ya bawu Klisto yina ke na kuyala bima nyonso butukaka mutindu muntu. Bika ti Nzambi kuzwa masiika bantangu nyonso. Ameni! **(aiōn g165)** **6** Ya zola kutuba ve ti nsilulu ya Nzambi ke dyaka ve na mfunu. Ya tsyelika, bantu nyonso yina butukaka na Isayeli, kele ve bawu nyonso bantu ya dikanda ya tsyelika ya Isayeli, **7** mpe mitekolo ya Abalayami kele ve bawu nyonso bana ya yandi ya tsyelika, samu ti Nzambi tubaka na Abalayami: «Ni na Isaaki nge ke kuzwa bana ya nge.» **8** Ya zola kutuba ti ni bana yina me butuka na luzolo ya kento na bakala kele ve bana ya Nzambi, kasi kaka ni bana yina me butuka na nsilulu ya Nzambi kele mitekolo ya tsyelika. **9** Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu ya yandi na mambu yayi: «Na mvula yina ke kwiza mu ke vutuka awa kaka na ngonda yayi, mpe Saala ke buta mwana ya bakala.» **10** Kaka ni mambu yina ve. Ya kele mpe na Lebeka. Bana nyonso zole ya yandi butukaka na tata mosi, Isaaki yina kele nkooko ya beto. **11** Bana yina butukaka ntete ve, mpe vwandaka me sala ntete ve dyambu ya mbote to ya yimbi, kasi Nzambi tubaka na Lebeka: «Mwana ya nge ya kuluntu ke sadila leki ya yandi.» Nzambi salaka mutindu yina, samu ti luzolo ya yandi kusalama: Nsololo ya yandi kele ve samu na mavanga ya bawu, kasi na mbokolo ya yandi. **13** Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me zola Yakobi, mpe mu me yina Esawu.» **14** Yinki beto lenda kutuba? Nzambi kele ve na ludedomo? Ve! **15** Ya tsyelika, yandi tubaka na Moyize: «Mu ke tala kyadi na muntu yina mu zola kutala kyadi, mpe mu ke sala mambu ya mbote na muntu yina mu zola kusala mambu ya mbote.» **16** Na yina, bumbote ya Nzambi kele ve samu na mambu yina bantu ke zolaka to ke salaka, kasi kaka samu na Nzambi yina ke talaka bantu kyadi. **17** Na Dibuku ya Nzambi, Nzambi tubaka na ntinu ya yinsi ya Ngipiti: «Mu tulaka nge ntinu, samu ti mu sadila nge na kulakisa lulendo ya munu, mpe samu ti Nkumbu ya munu kuzabakana na yinza nyonso.» **18** Na yina, Nzambi ke talaka kyadi na muntu yina yandi zola kutala kyadi, mpe ke kumisaka ntima ngolo na muntu yina yandi zola kukumisa ntima ngolo. **19** Ya lenda kuvwanda ti muntu yufula munu: «Na yina, samu na yinki Nzambi ke sembaka dyaka beto? Nani lenda kumanga mambu yina Nzambi ke zolaka?» **20** Kasi nge, nani nge kele samu na kusala ntembe na Nzambi? Nzungu ya ntoto lenda kuyufula na kiyidiki ya yandi: «Samu na yinki nge me yidika munu mutindu yayi?» **21** Kisadi-bambinda kele mfumu ya ntoto yina yandi ke sadilaka samu na kuyidika nzungu ya mfunu mingi mpe nzungu ya mfunu mingi ve. **22** Nzambi zolaka lakisa nkele mpe lulendo ya yandi. Kasi na mvibudulu mingi, yandi vibidilaka bayina vwandaka pesa yandi nkele mpe lungaka na kuzwa lufwa. **23** Yandi zolaka mpe na kulakisa kimvwama ya nkembo ya yandi na sika ya bayina yandi talaka kyadi, bayina yandi kubikaka katuka ntama samu na nkembo ya yandi. **24** Bantu yango ni beto. Yandi bokilaka beto kaka ve na kati ya ba-Zwife, kasi mpe na kati ya bayina kele ve ba-Zwife. **25** Ni mambu yina Nzambi tubaka na dibuku ya mumbikudi Oseya: «Bayina vwandaka ve dikanda ya munu, mu ke bokila bawu dikanda ya munu, mpe yinsi yina mu vwandaka zola ve, mu ke bokila yawu yinsi yina mu zolaka mingi. **26** Na bisika yina ba zabisaka bawu: "Beno kele ve dikanda ya munu", ba ke bokila bawu bana ya Nzambi ya moyo.» **27** Na yina me tadila bantu ya Isayeli, Esaya tubaka mpe: «Ata ti bantu ya Isayeli kuma mingi mutindu munyenge ya mubu, kaka bantu fyoti na kati ya bawu ke kuzwa mpulusu. **28** Mambu yina Mfumu tubaka, yandi ke sala yawu nyonso mpe na nswalu awa na ntoto.» **29** Katuka ntama, Esaya tubaka mpe: «Kana Mfumu ya yinza ya muvimba bikilaka ve beto mwa mitekolo, beto zolaka kuma mutindu Sodomi, mpe beto zolaka fwanana na Ngomole.» **30** Yinki beto lenda kutuba dyaka? Nzambi kumisaka ya kudedama na ntwala ya yandi bantu ya bayinsi ya nkaka yina vwandaka na kiminu, bayina vwandaka sosa ve na kukuma bantu ya kudedama. **31** Kasi bantu ya Isayeli yina vwandaka sosa na kukuma bantu ya kudedama na lusalusu ya Misiku, lembanaka na kukuma bantu ya kudedama. **32** Yawu salamaka ve, samu ti bawu vwandaka sosa ve na kukuma bantu ya kudedama na luve ya kiminu, kasi na luve ya bisalu ya bawu. Bawu me bula dibaku na «ditadi yina ke bwisaka bantu», **33** mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Mu ke na kutula na mbanza Siyone, ditadi yina ke sala ti bantu bula dibaku, ditadi yango ke bwisaka bantu. Kasi muntu yina ke sala kiminu na yandi ke tala nsoni ve.»

10 Bampangi! Mambu yina mu ke zolaka na ntima nyonso ya munu, mpe mu ke na kulomba na Nzambi samu na ba-Zwife, kele ti Nzambi vuukisa bawu. **2** Ya tsyelika, mu lenda

kupesa kimbangi ti bawu kele na nsatu ya kulutila na kusadila Nzambi. Kasi bawu ke na kusala yawu ve na kati ya luzabu ya tsyelika. **3** Bawu bakulaka ve wapi mutindu Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama, mpe bawu sosaka na mutindu ya bawu na kukuma bantu ya kudedama. Na yina, bawu tumamaka ve na mambu yina Nzambi ke zolaka samu na kukumisa bantu ya kudedama. **4** Ya tsyelika, Klisto lungisaka Misiku ya Moyize, samu ti Nzambi kumisa ya kudedama bayina nyonso ke na kukwikila. **5** Moyize sonikaka mutindu yayi na yina me tadila mutindu ya kukuma muntu ya kudedama na lusalusu ya Misiku: «Muntu yina ke tumamaka na Misiku ke zingaka na nzila ya yawu.» **6** Kasi na yina me tadila mutindu Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama samu na kiminu, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kutuba ve na kati ya ntima ya nge ti nani ke kwenda na zulu?» (Ya kele samu na kukulumuna Klisto.) **7** Dibuku ya Nzambi ke tubaka mpe: «Kutuba ve dyaka ti nani ke kulumuka tii na yinza ya bantu ya kufwa?» (Ya kele samu na kubasisa Klisto na kati ya bantu ya kufwa.) **(Abyssos g12)** **8** Na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka mutindu yayi: «Mambu ya Nzambi kele kwandi pene-pene na beno, na bayinwa ya beno mpe na bantima ya beno.» Mambu yango, ni nsangu ya kiminu yina beto ke na kulongisa. **9** Kana na ntwala ya bantu nyonso nge ke tubaka ti Yesu kele Mfumu, mpe kana nge ke kwikilaka na kati ya ntima ya nge ti Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, nge ke kuzwa mpulusu. **10** Ya tsyelika, ntangu beto ke kwikilaka na kati ya ntima, Nzambi ke kumisaka beto ya kudedama. Ntangu beto ke tubaka kimbangi yina, Nzambi ke vuukisaka beto. **11** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Konso muntu yina ke kwikila na yandi, ke tala nsoni ve.» **12** Na yina, luswaswanu kele ve na kati ya ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife. Bawu nyonso kele kaka na Mfumu mosi yina ke pesaka bimvwama ya yandi na bayina nyonso ke sambilaka yandi. **13** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ni muntu yina ke bokila Mfumu, ke kuzwa mpulusu.» **14** Kasi wapi mutindu bantu lenda kubokila Nzambi kana bawu me kwikila yandi ve? Wapi mutindu bantu lenda kukwikila Nzambi kana bawu me kuwa ntete ve nsangu ya yandi? Wapi mutindu bantu lenda kuwa nsangu ya Nzambi kana muntu me zabisa bawu yawu ve? **15** Wapi mutindu ba lenda kuzabisa nsangu yina kana ba me fidisa ve bantu? Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ya ke kitoko na kutala nkwizulu ya bayina ke zabisaka nsangu ya mbote.» **16** Kasi bantu nyonso ndimaka ve Nsangu ya Mbote. Ya tsyelika, Esaya tubaka: «Mfumu! Ata muntu kwikilaka na nsangu yina beto zabisaka?» **17** Kiminu ke katukaka na mambu yina beto ke kuwaka, mpe mambu yina beto ke kuwaka ni mambu ya Klisto. **18** Na yina, mu ke na kuyufula kana ba-Zwife me kuwaka ntete ve nsangu yina. Kasi mu banza ti bawu me kuwaka yawu yimeni, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ndinga ya bawu me wakana na ntoto ya muvimba, mpe mambu yina bawu me longisa me kuma tii na bandilu ya yinza.» **19** Mu ke na kuyufula dyaka kana bantu ya Isayeli me bakula ntete ve. Na yina, Moyize zabisaka ntete mambu yina Nzambi tubilaka yandi: «Mu ke sala ti beno vwanda na kimbanda na ntwala ya bayina kele ve bana ya tsyelika ya dikanda ya munu. Mu ke dasukila beno na ntwala ya bantu yina ke na mayela ve.» **20** Esaya zabisaka na kibakala nyonso: «Bantu yina vwandaka sosa munu ve, bawu me tala munu. Mu me talana na sika ya bayina lombaka munu kima ve.» **21** Kasi na yina me tadila bantu ya Isayeli, yandi tubaka mpe: «Kilumbu ya muvimba, mu me lambula maboko ya munu na sika ya bantu yina ke tumamaka ve na munu, mpe ke mangaka munu.»

11 Na yina, mu ke na kuyufula: Nzambi lenda kumanga bantu ya yandi? Ve! Ya tsyelika, munu mosi mpe, mu kele muntu ya Isayeli, mutekolo ya Abalayami, mpe ya kifumba ya Bezame. **2** Nzambi mangaka ve bantu ya yandi yina yandi soolaka katuka ntama. Beno zaba mbote mambu yina kele na bibuku ya mambu ya Nzambi yina Eli vwandaka nyonga na ntwala ya Nzambi samu na bantu ya Isayeli: **3** «Mfumu, bawu me kufwa mimbikudi ya nge, mpe bawu me mwangisa biyokolo ya nge ya minkayulu. Munu, mu me bikana kaka munu mosi, mpe ba ke na kusosa na kufwa munu.» **4** Kasi Nzambi vutulaka mutindu yayi: «Mu me bumba samu na munu mosi bantu mafunda nsambwadi yina fukamaka ve na mantwala ya kiteki ya nzambi Baale.» **5** Mutindu mosi mpe ntangu yayi, ya me bikana kaka bantu fyoti yina Nzambi soolaka na bumbote ya yandi. **6** Nzambi soolaka bawu samu na bisalu ya bawu ve, kasi samu na bumbote ya yandi. Kana ni mutindu yina ve, bumbote ya yandi zolaka vwanda ve ya tsyelika bumbote. **7** Na yina, mu lenda kutuba dyaka ti bantu ya Isayeli kuzwaka ve bima yina bawu vwandaka sosa, kasi kaka ni bayina Nzambi soolaka, kuzwaka bima yango. Bantu ya nkaka kumaka na ntima ngolo **8** mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi yumisaka bantima ya bawu. Tii ntangu yayi, meso ya bawu ke talaka ve, makutu ya bawu ke kuwaka ve.» **9** Davidi tubaka mpe mutindu yayi: «Bika ti mikembo ya bawu vwanda samu na bawu: mutambu, mpwasa, to dyambu yina ke bwisa bawu, dyambu yina ke pesa bawu kitumbu yina me fwanana. **10** Bika ti meso ya bawu vwanda na kati ya kitombe, samu ti bawu tala dyaka kima ve, sala ti bawu vwanda ntangu nyonso na mukongo ya kukondama.» **11** Na yina, mu ke na kuyufula: Ntangu ba-Zwife bulaka dibaku, bawu kubwaka seko? Mu banza ve! Kasi samu na masumu ya bawu, bayina kele ve ba-Zwife me kuzwa mpulusu samu na kusombola kimbanda ya ba-Zwife. **12** Kana masumu ya ba-Zwife me fulusa yinza na bimvwama, mpe kana kukuluka ya bawu me pesa bimvwama na bayina kele ve ba-Zwife, bimvwama yango ke lutila dyaka mingi ntangu ba-Zwife ke vutuka na nzila ya mpulusu. **13** Ntangu yayi, mu ke na kutuba na beno yina kele ve ba-Zwife. Mu kele ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe mu ke na kuyangalala na kisalu ya munu. **14** Mu banza ti na kusala kisalu yina, mu ke na kusombola musoki ya bampangi ya munu ba-Zwife samu na kuvuukisa mwa ndambu ya bawu. **15** Ya tsyelika, ntangu Nzambi tulaka bawu na lweka, ngwisani vutukaka na kati ya Nzambi na bantu. Na yina, ntangu yandi ke yamba dyaka bawu, ya ke vwanda mvutukulu ya tsyelika ya bantu ya kufwa na luzingu. **16** Kana ba me pesa kibuku ya ntete ya dimpa na Nzambi, dimpa nyonso mpe kele ya yandi. Kana ba me pesa myanzi ya yinti na Nzambi, bintala ya yinti mpe kele ya yandi. **17** Bantu ya Isayeli kele mutindu yinti ya olive yina muntu me kuna, mpe ba me zenga mwa bintala ya nkaka. Na bisika yina ba me zenga bintala, ba me namika nge yina kele ve Zwife, samu ti nge kele mutindu kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Na yina ntangu yayi, nge ke na kuzwa mpe madya yina myanzi ya yinti ya olive ke na kupesa. **18** Nge fwana kusala ve lunangu na bintala yina ba zengaka, samu ti ni nge ve ke na kunata myanzi, kasi ni myanzi ke na kunata nge. **19** Mu banza ti nge ke zabisa munu: «Ba zengaka bintala samu na kunamika munu kuna.» **20** Ya ke ya tsyelika. Ba zengaka yawu, samu ti yawu vwandaka ve na kiminu, mpe ba me namika nge na kisika yina samu na kiminu ya nge. Kasi bika lunangu, mpe sala keba. **21** Ya tsyelika, kana Nzambi zengaka bintala ya yinti yina ba kunaka, nge fwana kusala keba, samu ti yandi lenda kusala yawu mpe na sika ya nge. **22** Na yina, tala wapi mutindu Nzambi ke lakisaka bumbote

mpe nkele: Yandi ke lakisaka nkele ya yandi na sika ya bayina me kubwaka, mpe ke lakisaka bumbote ya yandi na sika ya nge. Kasi nge fwana kutatamana na kusala kivuvu na bumbote ya yandi, kana ve, nge mpe ba ke zenga nge mutindu kintala. **23** Kana ba-Zwife kwikila, Nzambi ke vutula bawu na bisika yina bawu vwandaka ntete, samu ti yandi kele na lulendo ya kunamika bawu dyaka na bisika yina. **24** Ya tsyelika, nge kele kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Ba me zenga nge mpe ba me namika nge na yinti ya olive yina ba kunaka, mpe yina ke ya kuswaswana na yinti yina ba katulaka nge. Kasi na yina me tadila ba-Zwife, bawu kele bintala ya yinti ya olive yina ba kunaka. Na yina, ya kele mpasi ve ti ba namika bawu dyaka na yinti yina bawu vwandaka ntete. **25** Bampangi! Mu zola kuzabisa beno mabanza ya mansweki ya Nzambi, samu ti beno tuba ve ti beno kele bantu ya ndwenga. Ndambu ya nkaka ya bantu ya Isayeli ke lenda ve na kubakula tii ntangu lutangu ya bayina kele ve ba-Zwife, yina ke kuzwa mpulusu ke lunga. **26** Ni mutindu yina yinsi nyonso ya Isayeli ke kuzwa mpulusu mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muvuukisi ke katuka na mbanza Siyone. Yandi ke katula mambu nyonso ya yimbi ya bana ya Yakobi. **27** Ni ngwisani yina mu ke sala na bawu ntangu mu ke katula masumu ya bawu.» **28** Na kundima ve Nsangu ya Mbote, ba-Zwife kele bambeni ya Nzambi, mpe yawu kele ndandu samu na beno. Kana beto tala nsololo ya Nzambi, yandi ke zolaka bawu samu na bankooko ya bawu. **29** Ya tsyelika, Nzambi ke bakaka dyaka ve bima yina yandi pesaka, mpe yandi ke sobaka ve mbokolo ya yandi. **30** Na ntama, beno tumamaka ve na Nzambi. Kasi ntangu yayi, Nzambi me tala beno kyadi, samu ti ba-Zwife me manga na kutumama. **31** Mutindu mosi mpe, kana kumanga na kutumama ya bawu na ntangu yayi me sala ti Nzambi tala beno kyadi, ya kele mpe, samu ti Nzambi tala bawu mpe kyadi. **32** Ya tsyelika, Nzambi kangaka bantu nyonso na bundongo ya kutumama ve, samu ti yandi tala bawu nyonso kyadi. **(eleēsē g1653)** **33** Kimvwama ya Nzambi kele nene mingi! Ndwenga mpe luzabu ya yandi kele ya kulutila! Ata muntu lenda kubangula banzengolo ya yandi, mpe lenda kubakula mabanza ya yandi. **34** Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nani zaba mabanza ya Mfumu? Nani lenda pesa yandi malongi? **35** Nani pesaka ntete Nzambi kima, samu ti Nzambi vutudila yandi yawu?» **36** Ya tsyelika, bima nyonso katukaka na sika ya Nzambi. Yawu salamaka na yandi mpe samu na yandi. Bika ti nkembo kuvwanda na yandi bantangu nyonso! Ameni. **(aiōn g165)**

12 Bampangi! Mutindu Nzambi ke talaka bantu kyadi, mu ke na kukindisa beno na kupesa yandi banzutu ya beno mutindu munkayulu ya moyo, ya longo, mpe yina ke yangidikaka yandi. Ni mutindu yina me fwanana na kusadila ya tsyelika Nzambi. **2** Beno landa ve bifu ya bantu ya yinza yayi. Kasi beno bika ti Nzambi kukitula beno, mpe kupesa beno mayela ya malu-malu. Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu yina Nzambi ke zolaka: mambu ya mbote, ya kitoko, mpe ya kudedama. **(aiōn g165)** **3** Ya tsyelika, samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Beno vwanda ve na mabanza yina ke na kulakisa ti beno me lutila mutindu beno kele. Kasi konso muntu fwana kubanza na mayela mutindu kele dikabu ya kiminu yina Nzambi pesaka yandi. **4** Ya tsyelika, beto ke kaka na nzutu mosi yina kele na binama mingi. Kasi konso kinama ke na kisalu ya yandi. **5** Mutindu mosi mpe, ata ti beto kele mingi, beto kele kaka nzutu mosi na kuvwanda ya kukangama na Klisto, mpe beto nyonso kele ya kukangama na nzutu yina mutindu binama ya nzutu kaka mosi. **6** Beto kele na makabu ya kuswaswana yina beto fwana kusadila mutindu Nzambi pesaka yawu ya mpamba na konso muntu. Kana muntu ke na dikabu ya kubikula, yandi fwana kusala yawu mutindu kiminu ke na kutumisa. **7** Kana muntu ke na dikabu ya kusadisa bantu, yandi sadisa bawu. Muntu yina ke na dikabu ya kulongisa, fwana kulongisa bampangi. **8** Muntu yina ke na dikabu ya kukindisa bampangi, fwana kukindisa bawu. Muntu yina ke kabulaka, fwana kukabula na ntima mosi. Muntu yina ke twadisaka, fwana kuvwanda na nsatu ya kulutila na kutwadisa, mpe muntu yina ke talaka bantu kyadi, fwana kusala yawu na kilengi nyonso. **9** Beno fwana kuvwanda na luzolo ya tsyelika. Beno fwana kuyina mambu ya yimbi. Beno vwanda ya kukangama na mambu ya mbote. **10** Beno vwanda na luzolo beno na beno mutindu bampangi yina ke zolasanaka. Beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kuzitisa bampangi beno na beno. **11** Beno vwanda bantu ya bisalu, kasi bantu ya bubolo ve. Beno sadila Mfumu na ngolo nyonso. **12** Beno yangalala na kivuvu yina ke na beno. Beno vwanda na mvibudulu na ntangu ya bampasi, mpe beno vwanda ya kukwikama na lusambulu. **13** Beno sadisa bampangi ya beno yina kele na kati ya bansatu, mpe beno tatamana na kuyamba mbote bayina ke kwizaka na sika ya beno. **14** Beno lomba na Nzambi na kusakumuna bayina ke talisaka beno mpasi. Beno lomba ti yandi kusakumuna bawu, kasi yandi singa bawu ve. **15** Beno yangalala na bayina ke na kilengi, mpe beno dila na bayina ke na kudila. **16** Beno vwanda ve bantu ya lunangu kasi bantu ya kukuluka, samu ti beno zinga beno na beno na kati ya ngwisani ya mbote. Beno bika na kubanza ti beno kele bantu ya ndwenga. **17** Beno fwana kuvutula ve yimbi na bantu yina me sala beno yimbi. Kasi beno sosa na kusala mambu ya mbote na ntwala ya bantu nyonso. **18** Mutindu yawu lenda kusalama, mpe kana yawu me tala beno, beno zinga na kizunu na bantu nyonso. **19** Bampangi ya luzolo! Beno vutula ve yimbi na bantu yina ke salaka beno yimbi. Kasi beno bika ti Nzambi lakisa nkele ya yandi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu ke pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na yandi!» **20** Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Kana mbeni ya nge ke na nsatu, pesa yandi madya. Kana yandi ke na mpwila ya maza, pesa yandi maza, samu ti na kusala mutindu yina, ya ke mutindu ti nge me kutika makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi.» **21** Kubika ve ti mambu ya yimbi nunga nge. Kasi nge fwana kununga mambu ya yimbi na kusala mambu ya mbote.

13 Konso muntu fwana kutumama na bantu ya luyalu. Ya tsyelika, bimfumu nyonso ke katukaka na Nzambi, mpe ni Nzambi ke pesaka kimfumu. **2** Na yina, muntu yina ke tumamaka ve na bantu ya luyalu, ke mangaka mambu yina Nzambi ke zolaka. Bayina ke tumamaka ve, ke kuzwa kitumbu. **3** Ya tsyelika, bayina ke salaka mambu ya mbote ke vwandaka ve na boma ya bazuzi, kasi ni bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kana nge zola ve kuvwanda na boma ya bantu ya luyalu, sala mambu ya mbote, mpe bawu ke pesa nge masiika **4** samu ti bawu kele mutindu bisadi ya Nzambi yina ke na kukindisa nge na kusala mambu ya mbote. Kana nge ke na kusala mambu ya yimbi, vwanda na boma ya bawu, samu ti bumfumu ya bawu samu na kusemba bantu, kele ya mpamba ve. Ntangu bawu ke sembaka, bawu ke sadilaka Nzambi samu na kulakisa nkele ya yandi na bayina ke salaka mambu ya yimbi. **5** Ni yawu yina, ya kele mfunu na kutumama na bantu ya luyalu samu na kukima kaka ve nkele ya Nzambi, kasi dyaka samu ti ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya beto ke tumisaka beto na kusala yawu. **6** Ni yawu yina mpe, beno ke futaka mpaku, samu

ti bayina ke futisaka mpaku kele mutindu bisadi ya Nzambi na kisalu ya bawu. **7** Beno futa na konso muntu kima yina beno fwana kufuta yandi. Beno futa mpaku ya luyalu mpe ya mambu ya nkaka na muntu yina beno fwana kufuta yawu. Beno tala boma ya muntu yina beno fwana kutala boma, mpe beno zitisa muntu yina beno fwana kuzitisa. **8** Beno vwanda ve na mfuka na muntu, kana kaka ve luzolo yina beno fwana kulakisa beno na beno. Muntu yina ke zolaka bampangi, me lungisa mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku. **9** Ya tsyelika, na dibuku ya Misiku ba sonikaka: «Kusala kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve, kulula bima ya ngana ve.» Misiku yayi mutindu mosi mpe misiku nyonso ya nkaka yina me bikana, kele ya kukangama na Musiku kaka mosi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» **10** Muntu yina ke zolaka ke salaka ve yimbi na mpangi ya yandi. Na yina, kuzola bampangi ni kulungisa mambu nyonso ya Misiku. **11** Beno zaba wapi ntangu beto ke na kuzinga. Ni yawu yina, ngunga ya kuvumbuka na pongi me lunga, samu ti mpulusu me kuma pene-pene na beto, kulutila ntangu yina beto bandaka na kukwikila Yesu. **12** Mpimpa ke na kumanisa, mpe bwisi me banda na kutsya. Na yina, beto bika bisalu nyonso ya yimbi yina ke salamaka na mpimpa, mpe beto baka binwanunu yina beto lenda kusadila na kati ya nsemo. **13** Beto vwanda na nkadulu ya kudedama mutindu ya me lunga na kuzinga na nsemo. Beto fwana kudya ve ya kulutila to kukola malafu. Beto bika na kusala busafu, kuzinga kidi-kidi, kuswana, mpe kuvwanda na musoki. **14** Kasi beno fwanana na MfumuYesu-Klisto, mpe beno bika mabanza ya kusadila bansatu ya kimuntu.

14 Beno yamba muntu yina kele ngolo ve na kiminu, mpe beno seka ve mabanza ya yandi. **2** Muntu mosi ke ndimaka ti yandi lenda kudya bima nyonso. Kasi muntu ya nkaka yina kele ve ngolo na kiminu ke kudyaka kaka ndunda. **3** Muntu yina ke kudyaka bima nyonso fwana kuyina ve muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso fwana kufundisa ve muntu yina ke kudyaka bima nyonso, samu ti Nzambi me yamba yandi mpe. **4** Nani nge kele samu na kufundisa kisadi ya muntu ya nkaka? Ata yandi vwanda ya kusikama to ya kubwa, ya ke na kutala kaka mfumu ya yandi. Yandi ke vwanda ya kusikama, samu ti Mfumu Nzambi ke na lulendo ya kusala ti yandi vwanda ya kusikama. **5** Muntu mosi ke banzaka ti ya kele na bilumbu yina me lutila bilumbu ya nkaka mfunu. Kasi samu na muntu ya nkaka, bilumbu nyonso kele mutindu mosi. Konso muntu fwana kuzaba samu na yinki yandi ke banzaka mutindu yina. **6** Muntu yina ke pesaka mfunu na bilumbu ya nkaka, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu. Muntu yina ke kudyaka bima nyonso, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi ke tondaka Nzambi na madya ya yandi. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi mpe ke tondaka Nzambi. **7** Ya tsyelika, ata muntu na kati ya beto ke zingaka samu na yandi mosi, mpe ata muntu ke kufwa samu na yandi mosi. **8** Kana beto ke na kuzinga, yawu kele samu na Mfumu, mpe kana beto ke na kufwa, yawu kele mpe samu na Mfumu. Na yina, ata ti beto zinga to kufwa, beto kele bantu ya Mfumu. **9** Ya tsyelika, Klisto kufwaka mpe vumbukaka na lufwa samu na kuvwanda Mfumu ya bantu ya kufwa mpe ya moyo. **10** Kasi nge, samu na yinki nge ke fundisaka mpangi ya nge? Nge mpe, samu na yinki nge ke yinaka mpangi ya nge? Beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu yina Nzambi ke sala, **11** samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Munu, Mfumu ya moyo, mu ke na kutuba: Bantu nyonso ke fukama na ntwala ya munu, mpe bawu nyonso ke pesa nkembo na Nzambi.» **12** Na yina, konso muntu na kati ya beto ke pesa mvutu na Nzambi na mambu nyonso yina yandi salaka. **13** Beto bika na kufundisa bampangi, beto na beto. Kasi beno baka lukanu ya kusala ata kima yina lenda kubwisa mpangi, to lenda kunata yandi na kusala masumu. **14** Na luve ya Mfumu Yesu, mu zaba ti ata kima kele ve ya kuvedila na yawu mosi. Kasi kana muntu ke na kubanza ti ya kele na kima yina kele ve ya kuvedila, yawu ke vwanda ve ya kuvedila na meso ya yandi. **15** Kana nge ke na kutalisa mpangi ya nge ntima mpasi samu na bima yina nge ke na kudya, nge ke na kuzinga dyaka ve na luzolo. Na yina me tadila bima ya kudya, kubebisa ve mwela ya mpangi ya nge yina Klisto ndimaka na kufwa samu na yandi. **16** Mambu yina kele mbote na beno fwana kuvwanda ve mambu yina bantu ya nkaka ke zonzila beno yimbi. **17** Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi kele ve dyambu ya madya mpe ya malafu. Yawu kele ludedomo, kizunu mpe kilengi yina Mpeve ya Longo ke pesaka. **18** Muntu yina ke sadilaka Klisto na mutindu yina, ke yangidikaka Nzambi, mpe bantu ke ndimaka mambu ya yandi. **19** Na yina, beto sosa mambu yina ke tungaka kizunu mpe ke kulisaka beto na kiminu. **20** Kumwangisa ve kisalu ya Nzambi na dyambu ya madya. Ya tsyelika, bima nyonso kele ya kuvedila. Kasi ya kele yimbi na kudya kima yina ke na kubwisa mpangi na masumu. **21** Mambu ya mbote, ni kudya ve mbisi, kunwa ve vinu, to kumanga bima nyonso yina lenda kubwisa mpangi ya nge na masumu. **22** Mambu yina nge ke kwikilaka samu na dyambu yayi, bumba yawu samu na nge mosi na ntwala ya Nzambi. Kyese na muntu yina ntima ya yandi ke na kufundisa yandi ve na banzengolo yina yandi ke bakaka. **23** Kasi muntu yina ke na maketi-keti na ntima na madya yina yandi ke na kudya, ke kuzwa kitumbu na sika ya Nzambi, samu ti nkadulu ya yandi kele ve ya kudedama na kiminu. Mambu nyonso yina kele ve ya kudedama na kiminu kele masumu.

15 Beto yina kele na kiminu ya ngolo, beto fwana kusadisa bayina ke na yawu ve. Beto fwana kusosa kaka ve mambu yina ke yangidikaka beto. **2** Konso muntu na kati ya beto fwana kusosa na kuyangidika mpangi na kusala yandi mambu ya mbote samu na kukulisa yandi na kiminu. **3** Ya tsyelika, Klisto sosaka ve mambu yina vwandaka yangidika yandi. Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bifingu yina ba vwandaka finga nge, me kuma bifingu yina ba me finga munu.» **4** Mambu nyonso yina ke na Dibuku ya Nzambi sonamaka samu na kulongisa beto, samu ti na lusalusu ya mvibudulu mpe kibakala yina yawu ke pesaka beto, beto vwanda na kivuvu. **5** Bika ti Nzambi yina ke pesaka mvibudulu mpe kibakala, yandi kupesa beno ngolo ya kuwisana beno na beno na kulandaka kifwani ya Yesu-Klisto. **6** Na yina, na ntima mosi mpe na ndinga mosi, beno nyonso ke kembisa Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. **7** Beno yamba bampangi mutindu Klisto yambaka beno, samu ti bantu kembisa Nzambi. **8** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno ti Klisto me kuma kisadi ya ba-Zwife samu na kulungisa bansilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya bawu, mpe samu na kulakisa ti Nzambi kele ya kukwikama. **9** Kasi bayina kele ve ba-Zwife ke na kukembisa Nzambi samu ti yandi ke talaka bantu kyadi, mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ni yawu yina, mu ke kembisa nge na kati ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe mu ke yimba samu na nkembo ya nge.» **10** Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Bayina kele ve ba-Zwife, beno yangalala kintwadi na bantu ya Nzambi!» **11** Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka mpe: «Bayina kele ve ba-Zwife, beno

kembisa Mfumu, mpe ti bantu nyonso pesa yandi masiika!» **12** Esaya tubaka mpe: «Muntu ya dikanda ya Yese ke kwiza. Yandi ke telama samu na kutwadisa bayina kele ve ba-Zwife, mpe bawu ke sala kivuvu ya bawu na yandi.» **13** Bika ti Nzambi yina ke pesaka kivuvu, yandi kufulusa beno na kilengi mpe kizunu samu na kiminu yina beno ke salaka na yandi. Na yina, beno ke vwanda ya kufuluka na kivuvu na ngolo ya Mpeve ya Longo. **14** Bampangi, mu ke na kivuvu ti beno kele ya kufuluka na bumbote. Beno zaba mambu nyonso yina me lunga na kuzaba, mpe beno kele ya kulunga na kulwengisa bampangi beno na beno. **15** Kasi na bisika ya nkaka ya mukanda yayi, mu me sonikina beno na ngolo nyonso, samu ti beno bambuka moyo na mambu yina beno me longokaka. Mu me sonika mutindu yina samu na bumbote yina Nzambi lakisaka munu **16** na kuvwanda kisadi ya Yesu-Klisto samu na bayina kele ve ba-Zwife. Mu ke na kusala kisalu ya longo na kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Nzambi, samu ti bayina kele ve ba-Zwife kuma munkayulu yina ke yangidikaka Nzambi, mpe yina Mpeve ya Longo ke vedisaka samu na Nzambi. **17** Na yina, mu lenda kuyangalala na Yesu-Klisto samu na kisalu yina mu ke na kusala samu na Nzambi. **18** Ya tsyelika, mu lendaka zabisa ve dyambu ya nkaka, kana kaka ve mambu yina Klisto me sala na munu samu na kunata bayina kele ve ba-Zwife na kutumama na Nzambi. Yandi me sala yawu na lusalusu ya bampova mpe mavanga, **19** na lusalusu ya bidimbu, ya bimangu, mpe ya lulendo ya Mpeve ya Longo. Ni mutindu yina, mu me longisa katuka Yelusalemi tii na kizunga ya Ilili, mambu nyonso ya Nsangu ya Mbote ya Klisto. **20** Kasi mu me longisa Nsangu ya Mbote kaka na bizunga yina zabaka ntete ve Klisto. Mu me sala mutindu yina samu na kutunga ve na zulu ya lufulu yina muntu ya nkaka me yidika. **21** Na yina, mu me sala mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «Bayina ba zabisaka ve nsangu ya yandi ke tala yandi, mpe bayina kuwaka yawu ve ke bakula.» **22** Ni mambu yina vwandaka sala ti mu kwiza ve na sika ya beno. **23** Kasi ntangu yayi, mu me manisa kisalu ya munu na bizunga yina. Mutindu mu ke na nsatu mingi ya kukwiza na sika ya beno katuka bamvula mingi, **24** mu ke sala yawu ntangu mu ke kwenda na yinsi ya Esepani. Ya tsyelika, mu ke na kivuvu ya kutala beno ntangu mu ke luta, mpe ya kuzwa lusalusu ya beno samu na kukwenda na Esepani na manima ya kulutisa mwa bilumbu kintwadi na beno. **25** Kasi ntangu yayi, mu ke kwenda na Yelusalemi samu na kusadisa bantu ya longo yina ke kuna. **26** Ya tsyelika, ba-Klisto ya kizunga ya Masedwane mpe Akayi me baka lukanu ya kukutika mbongo samu na kusadisa bamputu ya dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi. **27** Bawu mosi bakaka lukanu ya kusala yawu. Kasi samu na bawu, yawu kele mutindu mfuka, samu ti ba-Klisto yina kele ba-Zwife me kabula bimvwama ya bawu ya kimpeve na bayina kele ve ba-Zwife. Na yina, bayina kele ve ba-Zwife fwana kusadisa mpe bawu na kupesa bawu bima yina ke na kukondwa bawu. **28** Ntangu mu ke manisa kisalu yina, mpe mu ke pesa mbongo yina na ba-Klisto ya Yelusalemi, mu ke kwenda na yinsi ya Esepani na kulutila na kisika ya beno. **29** Mu zaba ti ntangu mu ke kwiza na sika ya beno, mu ke natina beno lusakumunu nyonso ya Klisto. **30** Bampangi! Na luve ya Yesu-Klisto mpe ya luzolo yina Mpeve ya Longo ke pesaka, mu ke na kulomba beno na kunwana kintwadi na munu na kati ya balusambulu yina beno ke zabisa Nzambi samu na munu. **31** Beno sambila samu ti mu kubwa ve na maboko ya bantu ya kizunga ya Zude yina ke kwikilaka ve na Klisto, mpe ti bantu ya longo ya Yelusalemi yamba na ntima mosi lusalusu yina mu ke na kunatina bawu. **32** Na mutindu yina, mu ke kwiza na sika ya beno na kilengi nyonso, mpe kana Nzambi zola, mu ke lutisa mwa bilumbu kintwadi na beno samu na kupema. **33** Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu kuvwanda na beno nyonso. Ameni!

16 Mu ke na kufidisa beno Febe, mpangi ya beto ya kento yina ke salaka bisalu na dibuundu ya Nzambi ya Senkelese. **2** Beno yamba yandi na nkumbu ya Mfumu mutindu bantu ya longo fwana kusala. Beno sadisa yandi na mambu nyonso yina yandi ke na yawu nsatu. Ya tsyelika, yandi me sadisa bantu mingi, na munu mosi mpe. **3** Beno pesa mbote na Pisile mpe Akila, bampangi yina ke salaka na munu kisalu ya Yesu-Klisto. **4** Bawu zolaka kufwa samu na kuvuukisa munu. Mu ke kaka munu mosi ve yina ke na kutonda bawu, kasi mpe mabuundu nyonso ya Nzambi yina kele ve ya ba-Zwife. **5** Beno pesa mpe mbote na bandimi yina ke vukanaka na yinzo ya bawu. Beno pesa mbote na nkundi ya munu, Epanete, muntu ya ntete yina kwikilaka na Yesu na kizunga ya Aziya. **6** Beno pesa mbote na Maliya yina me tala mpasi mingi samu na beno. **7** Beno pesa mbote na Andonikuse mpe Yunyase. Bawu kele bantu ya dikanda ya munu, mpe bawu vwandaka na boloko kintwadi na munu. Ba ke zolaka bawu mingi na bantumwa, mpe bawu tekilaka munu na kukwikila na Klisto. **8** Beno pesa mbote na Ampyatuse, nkundi ya munu ya luzolo na kintwadi ya beto na Mfumu. **9** Beno pesa mbote na Yulubani yina ke salaka na beto na kisalu ya Klisto, mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo, Takise. **10** Beno pesa mbote na Apelese yina lakisaka bisalu ya kiminu ya yandi na Klisto. Beno pesa mbote na bantu yina ke vwandaka na yinzo ya Alisetobule. **11** Beno pesa mbote na Elodyone, muntu ya dikanda ya munu. Beno pesa mpe mbote na bantu yina ke vwandaka na yinzo ya Nalesise, bayina ke salaka kiminu na Mfumu. **12** Beno pesa mbote na bibusi ya beto Tifene mpe Tifose, yina ke salaka samu na Mfumu. Beno pesa mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo, Peleside, yina salaka mingi samu na Mfumu. **13** Beno pesa mbote na Lufuse yina Mfumu soolaka, mpe na mama ya yandi yina kele mpe mama ya munu. **14** Beno pesa mbote na Asinkite, Felengone, Elemese, Patelobase, Elemase, mpe na bampangi yina kele kintwadi na bawu. **15** Beno pesa mbote na Filoloke mpe Zuli, na Nele mpe kibusi ya yandi, na Olimpase mpe na bantu nyonso ya longo yina kele kintwadi na bawu. **16** Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. Mabuundu nyonso ya Nzambi yina ke kwikilaka na Klisto me fidisa beno bambote. **17** Bampangi! Mu ke na kulomba beno na kuvwanda na nkebolo na ntwala ya bayina ke tulaka kitantu na kati ya dibuundu, mpe ke bwisaka kiminu ya bandimi na kuzonza mambu ya yimbi na ndongosolo yina beno kuzwaka. Beno katuka pene-pene ya bawu, **18** samu ti bantu ya mutindu yina ke sadilaka ve Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. Kasi bawu ke sadilaka bivumu ya bawu. Na binzonzi ya bawu ya kitoko mpe ya luvunu, bawu ke vunaka bantu yina kele ve ya kusikama na kiminu. **19** Ya tsyelika, bantu nyonso zaba wapi mutindu beno ke tumamaka na Mfumu. Na yina, mu ke na kuyangalala samu na beno. Kasi mu zola ti beno vwanda bantu ya ndwenga samu na kusala mambu ya mbote, mpe bantu ya kuvedila samu na kukima mambu ya yimbi. **20** Kaka ntangu fyoti me bikana, Nzambi yina ke pesaka kizunu ke dyata lulendo ya Satana na yinsi ya makulu ya beno. Bika ti Mfumu ya beto, Yesu kusakumuna beno! **21** Timote, mpangi ya munu ya kisalu, ke na kupesa beno mbote, mutindu mosi mpe Lusyuse, Zasone, mpe Sosipatelose yina kele bantu ya dikanda ya munu. **22** Munu Teletyuse yina me sonika mambu yina Polo me zabisa na mukanda yayi, ke na kupesa beno mbote na nkumbu ya Mfumu. **23** Ngaleyuse ke na kupesa beno mbote. Ni

na sika ya yandi mu ke vwandaka, mpe ni na yinzo ya yandi dibuundu nyonso ke vukanaka. Elase yina ke bumbaka mbongo ya mbanza, mpe Katuse, mpangi ya beto, me fidisa beno mbote. [**24** Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno nyonso! Ameni!] **25** Nkembo na Nzambi! Yandi ke na lulendo ya kukindisa beno na Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na kuzabisa beno Yesu-Klisto. Na Nsangu ya Mbote yango, Nzambi ke na kuzabisa mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi bumbaka katuka ntama. **(aiōnios g166) 26** Kasi ntangu yayi, Nzambi me tumisa ti yawu talana na pwelele nyonso, mpe bantu lenda kubakula yawu na kati ya mambu ya mbikululu yina ke zabisaka yawu, samu ti bawu kwikila Klisto mpe tumama na yandi. **(aiōnios g166) 27** Nkembo na Nzambi yina ke kaka yandi mosi na ndwenga! Nkembo kuvwanda na yandi tii bantangu nyonso na Yesu-Klisto. Ameni! **(aiōn g165)**

1 Kolinto

1 Ni munu Polo yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu yandi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Sosetene, **2** beto ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bandimi ya mabuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto. Beto ke na kufidisa yawu mpe na sika ya bayina kele ya kukangama na Nzambi samu na Yesu-Klisto, na bayina kele ya longo na mbokolo ya Nzambi, mpe na bayina nyonso ke sambilaka kisika ni kisika Yesu-Klisto, Mfumu ya bawu mpe ya beto. **3** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **4** Ntangu nyonso, mu ke tondaka Nzambi samu na bumbote ya yandi yina yandi lakisaka beno na Yesu-Klisto. **5** Na kuvwanda ya kukangama na Yesu-Klisto, Nzambi fulusaka beno na mambu nyonso ya mbote: bampova ya kuzonza mpe luzabu. **6** Ba zabisaka beno nsangu ya Yesu-Klisto, mpe beno ke na kukwikila yawu na ngolo nyonso. **7** Ni yawu yina, ata dikabu mosi ya kimpeve ke na kukondwa na beno yina ke na kuvingila ntangu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka. **8** Ni yandi ke pesa beno ngolo tii na nsuka, samu ti beno vwanda bantu yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka. **9** Nzambi yina bokilaka beno na kuzinga kintwadi na Mwana ya yandi Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele ya kukwikama na bansilulu ya yandi. **10** Bampangi, na Nkumbu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, mu ke na kukindisa beno mutindu yayi: Beno wisana mpe beno kabwana ve. Beno vwanda mbote ya kukangama na kintwadi beno na beno na ntima mosi mpe mabanza mosi. **11** Ya tsyelika bampangi, bantu ya dikanda ya Kolowe zabisaka munu ti beno ke na kuswanaka beno na beno. **12** Mu ke na zola kutuba mutindu yayi: Konso muntu na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polo», mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose». Muntu ya nkaka dyaka ke na kutuba ti yandi kele muntu ya Pyele, mpe ya nkaka dyaka ti yandi kele muntu ya Klisto. **13** Beno banza ti ba lenda kukabula Klisto? Ni Polo ve kufwaka na kulunsi samu na beno, mpe beno kuzwaka ve mbotokolo na nkumbu ya Polo. **14** Matondo na Nzambi samu ti mu botikaka ve muntu na kati ya beno, kana kaka ve Kilipuse mpe Ngayuse. **15** Na yina, ata muntu lenda kutuba ti yandi kuzwaka mbotokolo na Nkumbu ya munu. **16** Aa! Mu zolaka zimbana, mu botikaka mpe dikanda ya Sefanase. Kasi mu zaba dyaka ve kana mu botikaka dyaka muntu ya nkaka. **17** Klisto fidisaka munu samu na kubotika bantu ve, kasi samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Mu fwana kusala yawu ata kusadila nzonzolo ya ndwenga ya bantu, samu ti lufwa ya Klisto na kulunsi vwanda ve ya mpamba. **18** Ya tsyelika, kuzabisa nsangu ya lufwa ya Yesu na kulunsi kele bulawu samu na bantu yina ke na kuzimbana. Kasi samu na beto yina kele na nzila ya mpulusu, yawu kele lulendo ya Nzambi. **19** Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu ke bebisa ndwenga ya bantu yina ke na ndwenga, mpe mu ke manisa mayela ya bantu yina ke na mayela.» **20** Na yina, wapi sika kele bantu ya ndwenga, to milongisi ya Misiku, to bayina ke salaka ntembe na yinza yayi? Nzambi me kitula ndwenga ya yinza yayi na bulawu. **(aiōn g165)** **21** Ya tsyelika, na ndwenga ya yandi, Nzambi salaka ti bantu zaba yandi ve na lusalusu ya ndwenga ya bawu. Na yina, Nzambi bakaka lukanu ya kuvuukisa bayina ke kwikilaka na nsangu yina beto ke na kuzabisa, mpe nsangu yango ke na kutalana mutindu bulawu. **22** Ba-Zwife ke na kulomba bidimbu, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke na kusosa ndwenga. **23** Kasi beto, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto yina kufwaka na kulunsi. Yawu kele mabaku samu na ba-Zwife mpe bulawu samu na bayina kele ve ba-Zwife. **24** Kasi samu na bayina Nzambi bokilaka, ba-Zwife to bayina kele ve ba-Zwife, Klisto kele lulendo mpe ndwenga ya Nzambi. **25** Bulawu ya Nzambi ke na ndwenga kulutila ndwenga yina ke na bantu, mpe bubolo ya Nzambi ke na ngolo kulutila ngolo yina ke na bantu. **26** Bampangi, beno fwana kuzaba nani beno kele, beno yina Nzambi bokilaka: Na kati ya beno kele ve na bantu mingi ya ndwenga na yina me tadila kimuntu. Ya kele ve na bantu mingi yina ke na lulendo, mpe bantu mingi yina kele na makanda ya buzitu. **27** Kasi Nzambi soolaka mambu yina kele bulawu na meso ya bantu samu na kutalisa bantu ya ndwenga nsoni, mpe mambu ya bubolo samu na kutalisa bantu ya ngolo nsoni. **28** Nzambi soolaka bima ya fyoti, bima yina kele na mfunu ve, mpe bima ya mpamba samu na kuzimbisa bima yina kele mfunu na meso ya bantu. **29** Na yina, ata muntu lenda kusala mayama na ntwala ya Nzambi. **30** Ni na yandi beno kele ya kukangama na Yesu-Klisto yina me kuma samu na beto ndwenga yina katukaka na Nzambi. Ni yandi ke kumisaka beto ya kudedama, ke soolaka beto na kuvwanda dikanda ya yandi, mpe ke kuulaka beto na masumu. **31** Ni yawu yina, mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «Kana muntu ke na nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu ti yandi kele kintwadi na Mfumu.»

2 Bampangi, ntangu mu kwizaka zabisa beno mansweki ya mabanza ya Nzambi, mu sadilaka ve nzonzolo ya mpasi to ya muntu ya ndwenga mingi. **2** Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuzaba ve dyambu ya nkaka na sika ya beno, kana kaka ve Yesu-Klisto: Yesu-Klisto yina kufwaka na kulunsi. **3** Ni yawu yina, mu vwandaka muntu ya ngolo ve na kati-kati ya beno, mpe mu vwandaka tekita na boma. **4** Mambu yina mu vwandaka longisa mpe zabisa, vwandaka ata na dyambu ya binzonzi yina bantu ke salaka na ndwenga ya bawu. Kasi ni ngolo ya Mpeve ya Nzambi vwandaka zabisa munu yawu, **5** samu ti kiminu ya beno vwanda ve ya kusikama na ndwenga yina kele na bantu, kasi na lulendo ya Nzambi. **6** Kasi beto ke na kulongisa ndwenga na sika ya bantu ya kukula na kimpeve. Ndwenga yango kele ve ya yinza yayi, to ya bamfumu ya yawu yina Nzambi ke mwangisa. **(aiōn g165)** **7** Mu ke na kulongisa ndwenga ya mansweki ya mabanza ya Nzambi yina bantu vwandaka zaba ve na ntama. Nzambi kubikaka yawu samu na nkembo ya beto, ntete yandi yidika yinza. **(aiōn g165)** **8** Ata mosi na kati ya bamfumu yina ke yalaka yinza yayi zabaka ndwenga yina. Kana bawu zabaka yawu, bawu zolaka koma ve Mfumu ya nkembo na kulunsi. **(aiōn g165)** **9** Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mambu yina disu talaka ve, makutu kuwaka ve, mpe ntima kanisaka ve, Nzambi kubikaka yawu samu na bantu yina ke zolaka yandi.» **10** Kasi ni na beto Nzambi zabisaka mansweki yina na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Ya tsyelika, Mpeve ya Longo lenda kubakula mambu nyonso, ata mabanza ya Nzambi yina kele ya kubumbama ntama. **11** Na yina me tadila muntu, kaka ni mpeve ya yandi zaba mabanza yina kele na yandi. Mutindu mosi mpe, kaka ni Mpeve ya Nzambi zaba mabanza ya Nzambi. **12** Beto kuzwaka ve mpeve ya yinza yayi. Kasi beto kuzwaka Mpeve yina ke katukaka na Nzambi, samu ti beto lenda na kuzaba makabu yina Nzambi me pesa beto. **13** Beto ke zonzilaka ve makabu yina na bampova yina ke katukaka na ndwenga ya bantu, kasi na bampova yina ke katukaka na Mpeve ya Nzambi. Ni mutindu yina, beto ke bangulaka mambu ya kimpeve na sika ya bantu ya kimpeve. **14** Na kimuntu, muntu ke ndimaka ve mambu ya Mpeve ya Nzambi. Yawu kele bulawu na yandi. Yandi

lenda kubakula yawu ve, samu ti kaka ni muntu yina kele na Mpeve ya Nzambi lenda kubakula yawu. **15** Muntu ya kimpeve ke bakulaka mfunu ya mambu nyonso, kasi ata muntu lenda kubakula mfunu ya mambu ya yandi. **16** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nani zaba mabanza ya Mfumu? Nani lenda pesa yandi malongi?» Kasi beto, beto kele na mabanza ya Klisto.

3 Bampangi! Na yina me tadila munu, mu vwandaka me lenda ve na kuzonza na beno mutindu ti mu ke na kuzonza na bantu yina kele na Mpeve ya Nzambi. Kasi mu zonzaka na beno mutindu muntu yina ke na kuzonza na bantu ya yinza yayi, mpe mutindu muntu yina ke na kuzonza na bantu yina kele ntete bana ya fyoti na kiminu na Klisto. **2** Mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve mutindu madya ya kilo, kasi mutindu miliki. Kana yawu vwandaka mutindu madya ya kilo, beno zolaka lenda ve na kudya yawu. Ata ntangu yayi, beno lenda kudya yawu ve, **3** samu ti beno ke na kuzinga ntete mutindu bantu ya yinza yayi. Beno ke ntete na musoki na bampangi, mpe beno ke swanaka beno na beno. Na yina, beno ke lakisaka ti beno ke ntete bantu ya yinza yayi, mpe beno ke na kuzinga na kimuntu. **4** Kana mosi na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polo» mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose», ya ke na kulakisa ve ti beno ke na kuzinga ntete na kimuntu? **5** Kasi nani kele Apolose? Nani kele Polo? Beto kele kaka bisadi ya Nzambi yina yandi fidisaka samu na kuzabisa beno mambu ya yandi samu ti beno kwikila. Konso muntu na kati ya beto ke na kusala kisalu yina Mfumu pesaka yandi. **6** Munu, mu me kuna mbuma, mpe Apolose me tula maza. Kasi ni Nzambi ke na kukulisa yawu. **7** Na yina, muntu yina ke kunaka mbuma mpe muntu yina ke tulaka maza kele mfunu ve. Kasi ni Nzambi yina ke kulisaka yawu kele mfunu. **8** Muntu yina ke kunaka mpe muntu yina ke tulaka maza kele kaka muntu mosi. Kasi konso muntu ke kuzwa difuta na kisalu ya yandi. **9** Beto ke na kusala kintwadi na kisalu ya Nzambi, mpe beno, beno kele bilanga ya Nzambi. Beno kele mpe yinzo yina Nzambi me tunga. **10** Na bumbote yina Nzambi lakisaka munu, mu me tula lufulu mutindu kitungi ya ndwenga. Ntangu yayi, muntu ya nkaka ke na kutunga na zulu ya lufulu yina. Kasi konso muntu fwana kusala keba na mutindu yandi ke na kutunga. **11** Lufulu ya nkaka kele ve. Ni Yesu-Klisto kele lufulu, mpe ata muntu lenda kutula dyaka lufulu ya nkaka. **12** Bantu ya nkaka ke sadila bima ya wolo, bima yina ba ke yidikaka mbongo ya bisengo, matadi ya ntalu, mabaya, to nyanga samu na kutunga na zulu ya lufulu. **13** Kasi kisalu ya konso muntu ke talana na kilumbu ya lufundusu. Ya tsyelika, tiya ke talana na kilumbu yina, mpe yawu ke meka kisalu ya konso muntu. **14** Kana kisalu yina muntu tungaka na zulu ya lufulu tatamana, muntu yina ke kuzwa difuta, **15** mpe muntu yina me sala kisalu yina ke kuya na tiya ke kuzwa ve difuta. Kasi Nzambi ke vuukisa yandi mutindu muntu yina me luta na kati-kati ya tiya. **16** Beno fwana kuzaba ti banzutu ya beno kele Yinzo ya Nzambi, mpe Mpeve ya Nzambi ke vwandaka na kati ya beno. **17** Na yina, kana muntu mwangisa Yinzo ya Nzambi, Nzambi mpe ke mwangisa yandi samu ti Yinzo ya Nzambi kele ya longo, mpe Yinzo yango ni beno. **18** Beno vunama ve! Kana muntu na kati ya beno ke na kubanza ti yandi kele muntu ya ndwenga na yinza yayi, ya ke mbote ti yandi lawuka, samu ti yandi kuma muntu ya ndwenga. **(aiōn g165)** **19** Mu ke na kutuba mutindu yina samu ti ndwenga yina kele na bantu ya yinza kele bulawu na meso ya Nzambi. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi ke kuzwaka bantu ya ndwenga na mitambu ya bawu mosi na mambu ya luvunu yina bawu ke tubaka.» **20** Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Mfumu zaba mabanza ya bantu ya ndwenga. Yandi zaba ti yawu kele mpamba.» **21** Na yina, ata muntu fwana kusala mayama samu na bantu. Beno fwana kuzaba ti bima nyonso kele ya beno: **22** Polo, Apolose, to Sefase, yinza, luzingu to lufwa, mambu ya bantangu yayi to ya bantangu ke kwiza, nyonso kele ya beno. **23** Kasi beno, beno kele na Klisto, mpe Klisto kele na Nzambi.

4 Beno fwana kutala beto mutindu bisadi ya Klisto mpe bantwadisi ya kuzabisa mansweki ya mabanza ya Nzambi. **2** Kasi dyambu yina ba ke lombaka na bantwadisi, ni kuvwanda ya kukwikama. **3** Samu na munu, ya ke sala munu kima ve kana mu funduswa na beno to na misambisi. Mu ke na kusala mpe lufundusu ya munu mosi ve. **4** Ndinga yina ke zonzaka na kati ya ntima ya munu ke na kufundisa munu ve. Kasi ni yawu ve salaka ti mu vwanda ya kudedama. Mufundisi ya munu, ni Mfumu. **5** Ni yawu yina, beno fundisa muntu ve ntete kuma ntangu yina Nzambi kubikaka, ntete nkwizulu ya Mfumu salama: Ni yandi ke tula na nsemo mambu yina kele ya kubumbama na kati ya kitombe, mpe ke zabisa mabanza yina kele na kati ya bantima ya bantu. Na yina, Nzambi ke pesa na konso muntu masiika yina me fwanana. **6** Bampangi, na yina me tadila mambu yina mu me zabisa beno, mu me baka Apolose mpe munu mosi mutindu bifwanusu samu na kusadisa beno na kubakula nsasa ya kingana yayi: «Ya me lunga na kuzinga na kati ya bandilu mutindu yawu kele ya kusonama.» Ata muntu na kati ya beno fwana kusala mayama samu na muntu mosi, mpe kusafula muntu ya nkaka. **7** Na yinki nge ke na kubanza ti nge lutila bampangi? Bima nyonso yina ke na nge, ni Nzambi pesaka nge yawu. Kana nge kuzwaka yawu, samu na yinki nge ke na kusala mayama na bima yina nge kuzwaka mutindu ti nge kuzwaka yawu ve? **8** Beno me fuluka na bima nyonso, mpe beno me kuma yimeni bamvwama! Beno me kuma bantinu, kasi beto, beto kele ve bantinu. Ya tsyelika, mu zolaka ti beno vwanda bantinu samu ti beto mpe, beto yala na beno. **9** Mu banza ti beto bantumwa, Nzambi me tula beto na kisika ya nsuka mutindu bantu yina ba me zengila lufwa samu na kufwa na yinza, na meso ya bambazi mpe ya bantu. **10** Beto kele bilawu samu na Klisto, kasi beno kele bantu ya ndwenga na kintwadi ya beno na Klisto. Beto kele na ngolo ve, kasi beno kele na ngolo. Beno kele bantu yina ba ke zitisaka, kasi beto kele bantu yina ba ke safulaka. **11** Tii ntangu yayi, beto ke na kukondwa bima ya kudya, ya kunwa, mpe bilele ya kulwata. Ba ke na kubula beto bikoti, mpe beto kele ve na yinzo ya kuvwanda. **12** Beto ke na kutala mpasi na kusala na maboko ya beto. Ntangu bantu ke fingaka beto, beto ke vutudilaka bawu mambu ya buzitu, mpe ntangu ba ke talisaka beto mpasi, beto ke vibidilaka. **13** Ntangu bantu ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me tadila beto, beto ke kindisaka bampangi. Tii ntangu yayi, bantu ke na kutala ti beto kele mutindu mazala ya yinza, mpe mutindu bima ya mvindu yina bantu nyonso ke na kulosa. **14** Mu me sonikina beno mutindu yina samu na kutalisa ve beno nsoni, kasi samu na kulwengisa beno mutindu bana yina mu ke zolaka mingi. **15** Ya tsyelika, ata beno vwanda na milongisi mafunda kumi yina ke twadisa beno na nzila ya Klisto, beno kele ve na batata mingi. Ni munu pesaka beno luzingu na Yesu-Klisto na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote. **16** Na yina, mu ke na kulomba beno na kulanda nkadulu ya munu. **17** Ni yawu yina, mu me fidisa beno Timote yina kele mwana ya munu ya luzolo, mpe yina kele ya kukwikama na nzila ya Mfumu. Yandi ke bambula beno moyo wapi mutindu mu ke na kuzinga na nzila ya Yesu-Klisto, mutindu mu ke na kulongisa yawu bisika nyonso

na kati ya mabuundu nyonso ya Nzambi. **18** Bantu ya nkaka na kati ya beno me kuma na mayama, samu ti bawu ke na kubanza ti mu ke kwiza kutala dyaka beno ve. **19** Kana Mfumu zola, mu ke kwiza kutala beno na bilumbu ke kwiza. Na yina, mu ke sosa ve na kuzaba mambu yina ke zonzaka bantu yayi ya mayama, kasi lulendo ya bawu. **20** Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi ke talanaka ve na bampova ya kuzonza, kasi na lulendo. **21** Yinki beno zola? Mu kwiza na sika ya beno na kikoti na maboko, to na ntima ya kufuluka na luzolo mpe lembami?

5 Na bisika nyonso, bantu ke na kutuba ti beno ke na kusadila busafu na kati ya beno. Busafu yango me lutila ngolo, mpe ata bayina zaba ve Nzambi lenda kusadila yawu ve. Ya tsyelika, ba ke na kutuba ti mosi na kati ya beno ke na kubasika na kento ya tata ya yandi. **2** Beno ke na kusala mayama! Beno zolaka vwanda ya kufuluka na kyadi, samu ti beno bingisa na kati ya beno muntu ya mavanga ya mutindu yina. **3** Samu na munu, mu kele ntama na beno na nzutu ya munu. Kasi na mpeve ya munu, mu kele kintwadi na beno, mpe na Nkumbu ya Yesu, Mfumu ya beto, mu me fundisa muntu yina me sala dyambu ya mutindu yina mutindu ti mu vwandaka kuna. Ntangu beno ke vukana, mu ke vwanda kintwadi na beno na kimpeve, mpe na lulendo ya Yesu, Mfumu ya beto, **5** beno yekula muntu ya mutindu yina na maboko ya Satana. Na yina, nzutu ya yandi ke beba, kasi mpeve ya yandi ke kuzwa mpulusu na kilumbu yina Mfumu ke vutuka. **6** Beno fwana kusala ve mayama! Beno zaba yawu mbote ti mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso. **7** Beno sala ti beno kuma ya kuvedila. Beno katula levule yayi ya ntama, samu ti beno kuma mutindu kiputi ya malu-malu yina kele ve na levule. Ni mutindu yina beno kele. Ya tsyelika, Klisto yina kele dimeme ya beto ya Paki kufwaka mutindu munkayulu. **8** Na yina, beto kembila mukembo ya beto ya Paki na mampa yina ba me yidika ve na levule ya ntama, to ya masumu mpe ya busafu. Kasi beto kudya mampa yina kele ve na levule, mampa ya kuvedila mpe ya butsyelika. **9** Na mukanda yina mu fidisaka beno ntete, mu zabisaka beno na kuvwanda ve kintwadi na bantu yina ke zingaka na busafu. **10** Na kutuba mutindu yina, mu vwandaka zonza ve samu na bantu yina ke zingaka na busafu na kati ya yinza yayi, bayina ke zolaka mbongo, bayina ke bakaka bima ya ngana to misambidi ya biteki. Kana ni mutindu yina, beno fwanaka katuka na yinza yayi. **11** Kasi na kati ya mukanda ya munu, mu vwandaka zola kuzabisa beno na kuvwanda ve kintwadi na muntu yina ke na kutuba ti yandi kele mundimi kana yandi ke na kuzinga na busafu, ke zolaka mbongo, kusambila biteki, kufinga bantu, kukola malafu, to bayina ke bakaka bima ya ngana. Beno meka ve na kudya ata fyoti na muntu ya mutindu yina. **12** Ya ke dyambu ya munu ve na kufundisa bayina kele ve bandimi. Ni Nzambi ke fundisa bawu. Kasi beno fwana kufundisa bayina beno kele dibuundu mosi. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno bingisa muntu ya myangu na kati-kati ya beno.»

6 Kana mosi na kati ya beno ke na dyambu na mpangi, samu na yinki yandi ke sosaka lufundusu na bayina zaba ve Nzambi? Samu na yinki yandi ke kwendaka ve na sika ya bayina kele bantu ya longo? **2** Beno fwana kuzaba ti bantu ya longo ke fundisa bantu ya yinza. Kana ni beno fwana kufundisa bantu ya yinza, wapi mutindu beno ke na kulenda ve na kufundisa mambu yayi ya mfunu ve? **3** Beno zaba ve ti ni beto ke fundisa bambazi? Na yina, beto lenda kufundisa mbote mambu ya luzingu yayi. **4** Kasi ntangu beno ke vwandaka na dyambu na bampangi samu na mambu ya luzingu yayi, beno ke bakaka bantu yina dibuundu ya Nzambi ke talaka mpamba. **5** Ya kele mambu ya nsoni samu na beno. Mu banza ti na kati ya beno, muntu ya ndwenga yina lenda kuyidika mambu ya bampangi lenda kukondwa ve. **6** Kasi ya ke mbote ve ti mpangi mosi fundasana na mpangi ya nkaka na sika ya misambisi yina kele ve bandimi. **7** Ya tsyelika, dyambu ya kufundisa bampangi beno na beno ke na kulakisa ti beno me vutuka na manima. Samu na yinki beno ke vibidila ve mambu yina kele ya kudedama ve? Samu na yinki beno ke bikaka ve ti ba baka beno bima? **8** Kasi ni beno ke salaka mambu yina kele ve ya kudedama mpe ke na kubaka bima ya bampangi. Beno ke na kusala yawu mpe na sika ya bampangi ya beno! **9** Beno fwana kuzaba ti bayina ke salaka mambu ya yimbi ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. Muntu vuna beno ve! Bayina ke zingaka na busafu, ke sambilaka biteki, bantu ya kinsuza, babakala yina sadilaka mambu ya nsoni na banzutu ya bawu, mpe babakala yina ke vukisaka mfulu bakala na bakala, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. **10** Mutindu mosi mpe, miyibi, bayina ke zolaka mbongo, ke kolaka malafu, ke fingaka bampangi, mpe bayina ke bakaka bima ya ngana, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. **11** Ni mutindu yina vwandaka bantu ya nkaka na kati ya beno. Kasi Nzambi vedisaka beno mpe soolaka beno, samu ti beno vwanda bantu ya dikanda ya yandi. Yandi kumisaka beno ya kudedama na nkumbu ya MfumuYesu-Klisto mpe na lusalusu ya Mpeve ya Nzambi ya beto. **12** Bantu ya nkaka ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu.» Ya kele ya tsyelika, kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu, » kasi mu lenda kundima ve ti mu vwanda mundongo ya mambu ni mambu. **13** Ba ke tubaka mpe: «Madya kele samu na nzutu, mpe nzutu kele samu na madya.» Ya kele ya tsyelika! Kasi Nzambi ke zimbisa madya mpe nzutu. Beno fwana kuzaba ti nzutu kele ve samu na kindumba, kasi yawu kele samu na Mfumu, mpe Mfumu kele samu na nzutu. **14** Nzambi vumbulaka Mfumu na lufwa, mpe yandi ke vumbula beto mpe na lufwa na lulendo ya yandi. **15** Beno zaba ve ti banzutu ya beno kele binama ya nzutu ya Klisto? Na yina, mu lenda kubaka binama ya nzutu ya Klisto samu na kusala yawu binama ya nzutu ya kento ya kindumba? Ya lenda kusalama ve. **16** To beno zaba ve ti bakala yina me vukisa mfulu na kento ya kindumba, me kuma nzutu kaka mosi na kento yina? Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bawu nyonso zole ke kuma kaka nzutu mosi.» **17** Kasi muntu yina me kangama na Mfumu, me kuma mpeve mosi na yandi. **18** Beno bika na kusala kindumba. Masumu nyonso ya nkaka yina muntu ke salaka, ke salamaka na ngaanda ya nzutu. Kasi muntu yina ke salaka kindumba ke salaka disumu na nzutu ya yandi. **19** Beno fwana kuzaba ti nzutu ya beno kele Yinzo ya Mpeve ya Longo yina kele na beno: Mpeve yina Nzambi pesaka beno. Nzutu ya beno kele ve samu na beno mosi, **20** samu ti ba kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kembisa Nzambi na nzutu ya beno.

7 Ntangu yayi, mu ke pesa beno bamvutu samu na mambu yina beno sonikinaka munu. Ya kele mbote na bakala na kuvukisa ve mfulu na kento. **2** Kasi samu ti bantu kusadila ve kindumba, konso bakala fwana kuvwanda na kento ya yandi, mpe konso kento fwana kuvwanda na bakala ya yandi. **3** Bakala fwana kulungisa bansatu ya kento ya yandi. Mutindu mosi mpe, kento fwana kulungisa bansatu ya bakala ya yandi. **4** Kento lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na bakala ya yandi. Mutindu mosi mpe, bakala lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na kento ya yandi. **5** Beno fwana kumanga

ve na kuvukisa mfulu. Beno lenda kusala yawu kana beno me wisana na kulutisa mwa bilumbu samu na kusambila. Kasi na manima, beno vutukila luzingu ya beno ya makwela, samu ti Satana tonta beno ve kana beno lenda dyaka ve na kukutika banzutu ya beno. **6** Na kuzabisa beno mutindu yina, mu ke na kupesa ve beno lutumu. Kasi mu ke na kupesa beno luve ya kusala yawu kana beno zola. **7** Mu zola ti bantu nyonso vwanda mutindu munu. Kasi konso muntu ke na dikabu yina Nzambi pesaka yandi: muntu yayi ke na dikabu ya mutindu ya nkaka, mpe muntu yina ke na dikabu ya mutindu ya nkaka mpe. **8** Na bayina kele ve ya kukwela mpe na mifwidi, mu ke na kutuba ti ya kele mbote ti beno tatamana na kuzinga mpila yina mutindu munu. **9** Kasi kana beno lenda ve kukutika banzutu ya beno, ya kele mbote ti beno kwela, samu ti bantima ya beno kuya ve na bansatu ya kindumba. **10** Na bayina kele ya kukwela, ni munu ve ke na kuzonza, kasi ni Mfumu ke na kutumisa bawu mutindu yayi: Kento fwana kukabuka ve na bakala ya yandi. **11** Kana yandi me kabuka na bakala ya yandi, yandi kwela dyaka ve, to yandi fwana kuwisana dyaka na bakala ya yandi. Bakala mpe fwana kukatula ve kento ya yandi na makwela. **12** Ntangu yayi, ni Mfumu ve ke na kuzonza, kasi munu mosi. Na bantu ya nkaka, mu ke na kutuba mutindu yayi: Kana mpangi mosi ke na kento yina kele ve mukwikisi, mpe kana kento yina me ndima na kuzinga na yandi, yandi fwana kukatula yandi ve na makwela. **13** Kento mpe, kana yandi ke na bakala yina kele ve mukwikisi, mpe kana bakala yina me ndima na kuzinga na yandi, yandi fwana kumanga ve bakala yina. **14** Ya tsyelika, bakala yina kele ve mukwikisi kele ya longo, samu ti yandi kele ya kukangama na kento ya yandi yina kele mukwikisi. Mutindu mosi mpe, kento yina kele ve mukwikisi kele ya longo, samu ti yandi kele ya kukangama na bakala ya yandi yina kele mukwikisi. Kana ni mutindu yina ve, bana ya beno zolaka vwanda ya kuvedila ve. Kasi bawu kele ya longo. **15** Kana muntu yina kele ve mukwikisi ke na nsatu ya kukabuka na bakala to kento ya yandi, beno bika yandi sala yawu. Na yina, ya vwanda kento to bakala, bawu kele na kimpwanza, samu ti Nzambi bokilaka beno na kuzinga na kizunu. **16** Nge kento, wapi mutindu nge lenda kuzaba ti nge ke vuukisa bakala ya nge? Mutindu mosi mpe, nge bakala, wapi mutindu nge lenda kuzaba ti nge ke vuukisa kento ya nge? **17** Dyambu ya nkaka kele ti konso muntu fwana kutatamana na mutindu ya kuzinga yina Mfumu pesaka yandi, mpe na mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. Ni mambu yina mu ke na kutumisa na mabuundu nyonso ya Nzambi. **18** Kana ba zengaka nge bubakala ntangu Nzambi bokilaka nge, vwanda mutindu yina. Kana ba zengaka ve nge bubakala, kusosa ve ti ba zenga nge yawu. **19** Kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu ve. Kasi dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama na misiku ya Nzambi. **20** Konso muntu fwana kutatamana na kuzinga mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. **21** Kana nge vwandaka mundongo ntangu Nzambi bokilaka nge, kunyonga ve. Kasi kana nge lenda kukuma muntu ya kimpwanza, landa nzila yina. **22** Ya tsyelika, mundongo yina Mfumu bokilaka, kele muntu ya kimpwanza samu na Mfumu. Mutindu mosi mpe, muntu ya kimpwanza yina Mfumu bokilaka, kele mundongo ya Klisto. **23** Nzambi kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kuma dyaka ve bandongo ya bantu. **24** Bampangi, konso muntu fwana kutatamana na kuzinga na ntwala ya Nzambi na mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. **25** Mambu yina mu ke na kuzabisa na sika ya bayina kele ve ya kukwela, me katuka ve na sika ya Mfumu. Kasi yawu kele kaka mabanza ya munu mosi. Ya kele mabanza ya muntu yina Nzambi talaka kyadi, mpe yina bantu lenda kusala kivuvu. **26** Mu banza ti samu na bampasi yina beto ke na kutala na ntima ntangu yayi, ya kele mbote na konso muntu na kuvwanda kaka mutindu yandi kele. **27** Kana nge ke na kento, kukatula yandi ve na makwela. Kana nge ke na kento ve, kusosa ve na kuvwanda na kento. **28** Ya zola kutuba ve ti kana nge kwela, nge me sala disumu to kana ndumba me kwela, yandi me sala disumu. Kasi bayina ke kwela ke vwanda na bankwamusu na luzingu ya bawu, mpe mu zola kukatula beno na bankwamusu yina. **29** Bampangi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Ntangu me kuma nkufi. Na yina, katuka ntangu yayi, babakala ya kukwela fwana kuvwanda mutindu ti bawu kele ve na bakento. **30** Bayina ke na kudila fwana kuzinga mutindu bayina ke na kudila ve. Bayina ke na kilengi fwana kuvwanda mutindu bayina ke na kilengi ve, mpe bayina ke na kusumba fwana kuvwanda mutindu ti bima yina kele ya bawu ve. **31** Bayina ke na kusadila bima ya yinza yayi fwana kuvwanda mutindu bantu yina ke na kusadila ve bima ya yinza yayi, samu ti mambu ya yinza yayi ke luta. **32** Mu zola ti beno vwanda ve na manyongo. Bakala yina kele ve ya kukwela ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya Mfumu, mpe ke sosaka na kuyangidika Mfumu. **33** Kasi bakala yina kele ya kukwela ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya yinza. Yandi ke sosaka na kuyangidika kento ya yandi, **34** mpe ntima ya yandi kele ya kukabuka na bandambu zole. Mutindu mosi mpe, kento yina kele ve ya kukwela, mpe ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke pesaka banzutu ya bawu na bima ya Mfumu, samu ti bawu vwanda ya longo na nzutu mpe na mpeve. Kasi kento yina kele ya kukwela, ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya yinza. Yandi ke sosaka na kuyangidika bakala ya yandi. **35** Mu ke na kuzabisa beno yawu samu na kusadisa beno, kasi ve samu na kulebika beno mutambu. Mu zola ti beno sala mambu yina me fwanana, mpe ti beno vwanda ya kukangama na Mfumu na ntima mosi. **36** Kana muntu yina ke na bansatu ya kulutila na ndumba yina yandi pesaka nsilulu ya makwela, ke na kutala ti yandi lenda dyaka ve na kuvibidila, mpe ti yandi fwana kukwela yandi, ya ke mbote ti bawu kwelana mutindu yandi ke na kuzola. Na kusala mutindu yina, yandi ke na kusala ve disumu. **37** Kasi muntu yina lenda kubaka lukanu na kati ya ntima ya yandi na kukwela ve mpe na kuvukisa ve mfulu na ndumba yina yandi pesaka nsilulu ya makwela, ke na kusala mambu ya mbote kana ata muntu me tumisa yandi na kusala yawu, mpe kana yandi lenda kuyala bansatu ya nzutu. **38** Na yina, muntu yina me kwela ndumba yina yandi pesaka nsilulu ya makwela, me sala mambu ya mbote. Kasi muntu yina me manga na kukwela me lutila na kusala mambu ya mbote. **39** Kento fwana kukabuka ve na bakala ya yandi kana bakala ke na kuzinga ntete. Kana bakala ya yandi me kufwa, yandi ke na kimpwanza ya kukwela bakala yina yandi zola, kasi yawu salama na luzolo ya Mfumu. **40** Na mabanza ya munu, yandi ke lutila na kuvwanda na kyese kana yandi kwela dyaka ve. Mu kanisa ti munu mpe, mu kele na Mpeve ya Nzambi.

8 Ntangu yayi, mu ke pesa beno mvutu na dyambu ya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu minkayulu na sika ya banzambi ya biteki. Ya kele ya tsyelika beto nyonso zaba ti beto kele na luzabu. Luzabu ke salaka ti muntu vwanda na mayama, kasi luzolo ke kulisaka. **2** Kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba kima, yandi zaba yawu ntete ve mutindu me fwanana. **3** Kasi muntu yina ke zolaka Nzambi, Nzambi zaba yandi. **4** Na yina, beto lenda kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na sika ya banzambi ya biteki? Beto zaba ti nzambi ya kiteki kele ve na yinza, mpe ti Nzambi kele kaka mosi. **5**

Bantu ya nkaka ke tubaka ti ya lenda kuvwanda na banzambi mingi na mazulu to na ntoto. Ya kele ya tsyelika, banzambi mpe bamfumu kele mingi. **6** Kasi samu na beto, ya kele kaka na Nzambi mosi, yina kele Tata. Yandi yidikaka bima nyonso, mpe beto ke na kuzinga samu na yandi. Mutindu mosi mpe, ya kele kaka na Mfumu mosi, Yesu-Klisto. Ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso, mpe beto ke zingaka na yandi. **7** Kasi bantu nyonso kele ve na luzabu yina. Ntangu bantu yina vwandaka sambila banzambi ya biteki ke kudyaka bibulu yina bantu ke pesaka mutindu minkayulu, bawu ke banzaka na banzambi ya biteki. Ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu kele ngolo ve, mpe kele ya kusumuka. **8** Ni madya ve ke salaka ti beto vwanda pene-pene na Nzambi. Kana beto kudya yawu, beto ke bwela ve kima ya nkaka, mpe kana beto kudya yawu ve, beto ke kondwa kima ve. **9** Kasi beno sala keba samu ti kimpwanza yina ke na beno, kubwisa ve bayina ke ntete ve ya kusikama mbote na kiminu. **10** Ya tsyelika, nge muntu ya luzabu! Kana muntu tala nge na kudya na kati ya yinzo yina ba ke sambilaka biteki, yinki yawu ke sala yandi? Yandi ke kuzwa ngolo ya kudya yawu, samu ti ndinga yina ke zonzaka na kati ya ntima ya yandi kele ntete ngolo ve. **11** Na yina, samu na luzabu ya nge, luzingu ya mpangi ya nge ya kiminu ya fyoti yina Klisto kufwaka samu na yandi, ke beba. **12** Na kusala masumu ya mutindu yina na bampangi ya beno, mpe na kulwalisa bantima ya bawu yina kele na ngolo ve, beno ke salaka masumu na yandi mosi Klisto. **13** Ni yawu yina, kana ya kele na madya yina ke na kusala ti mpangi ya munu bula mabaku, mu ke kudya dyaka ve mbisi, samu ti mpangi ya munu bula ve mabaku. **(aiōn g165)**

9 Mu kele na kimpwanza ve? Mu kele ntumwa ve? Mu talaka ve Mfumu ya beto, Yesu? Beno kele ve bambuma ya kisalu ya munu samu na Mfumu? **2** Ata ti bantu ya nkaka ke na kundima munu ve mutindu ntumwa, kasi na beno, mu kele ntumwa. Ya tsyelika, ni beno kele kidimbu ya kisalu ya munu ya buntumwa samu na Mfumu. **3** Mvutu ya munu na sika ya bantu ke fundaka munu, ni yayi: **4** Na kisalu beto ke na kusala, beto kele ve na luve ya kudya mpe kunwa? **5** Beto kele ve na luve ya kuzyeta na kento mutindu ke salaka bantumwa ya nkaka, bampangi ya Mfumu, mpe Sefase? **6** Ya ke kaka munu na Banabase ke na kusala na maboko ya beto mosi samu na kuzwa madya. **7** Ata kinwani ke futaka mbongo na kusala kisalu ya yandi. Kisadi-bilanga ya vinu ke kudyaka bambuma ya bilanga yina yandi ke kunaka, mpe muvungi ke kunwaka miliki ya bibulu yina yandi ke yundulaka. **8** Mambu yina mu me tuba me katuka ve na mayela ya kimuntu, samu ti Misiku mpe ke tubaka mutindu yina. **9** Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Moyize: «Beno fwana kukanga ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala kisalu ya kukabula bambuma na matiti ya yawu.» Nzambi ke na kutala kyadi ya bangombe? **10** Ni samu na beto ve yandi ke na kutuba mutindu yina? Ya tsyelika, mambu yayi sonamaka samu na beto, samu ti muntu yina ke balulaka ntoto ya bilanga, kusala na kivuvu mpe muntu yina ke bulaka matiti ya bambuma ya faline samu na kukabula yawu na bambuma ya yawu, kusala kisalu ya yandi na kivuvu ya kuzwa kikunku ya yandi. **11** Beto me kuna bambuma ya kimpeve na kati ya beno. Na yina, ya kele dyambu ya nene kana beto kuzwa bimvwama na sika ya beno mutindu musendo? **12** Kana bantu ya nkaka kele na muswa ya kusala yawu na sika ya beno, beto mpe kele na muswa ya kusala yawu kulutila bawu. Kasi beto me sadila yawu ve. Beto ke na kuvibidila mambu nyonso samu na kukanga ve bantu nzila na kuwa Nsangu ya Mbote ya Klisto. **13** Beno zaba mbote ti bayina ke salaka na kati ya Yinzo ya Nzambi ke kuzwaka madya na Yinzo ya Nzambi, mpe ti bayina ke salaka kuna na kiyokolo ya minkayulu, ke kuzwaka kikunku ya bawu na minkayulu yina. **14** Mutindu mosi mpe, Mfumu pesaka lutumu na bayina ke zabisaka Nsangu ya Mbote na kuzwa madya ya bawu na kisalu yina. **15** Kasi mu me lomba beno kima ve, mpe na kusonika yawu, mu ke na kulomba ve ti beno pesa munu bima yina mu ke na muswa ya kuzwa. Mu banda na kulomba beno yawu? Ve, ya me lutila mbote na munu na kufwa. Ata muntu lenda kukatula munu dyambu yayi yina mu ke na kusala mayama. **16** Mu lenda kusala ve mayama samu ti mu ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Ya kele kisalu yina mu fwana kusala, mpe kyadi na munu kana mu zabisa ve Nsangu ya Mbote. **17** Kana mu ke na kusala yawu na luzolo ya munu mosi, mu fwana kuzwa difuta. Kasi kana mu ke na kusala yawu ve na luzolo ya munu mosi, yawu kele kaka kisalu yina ba tumisaka munu na kusala. **18** Na yina, wapi difuta ya munu? Ni kuzabisa Nsangu ya Mbote ya mpamba ata kulomba bima yina mu fwana kuzwa na kuzabisa Nsangu ya Mbote. **19** Mu kele muntu ya kimpwanza na meso ya bantu nyonso. Kasi mu ndimaka na kuvwanda mundongo ya bantu nyonso, samu ti mu nata lutangu ya kulutila ya bantu na sika ya Klisto. **20** Ntangu mu ke vwandaka na ba-Zwife, mu ke zingaka mutindu Zwife samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Ya tsyelika, mu zaba ti mu ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize, kasi ntangu mu ke vwandaka na bayina ke tumamaka na Misiku ya Moyize, mu ke zingaka mutindu bawu samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. **21** Ntangu mu ke vwandaka na bayina zaba ve Misiku ya Moyize, mu ke zingaka mutindu bawu, samu ti mu nata bawu mpe na sika ya Klisto. Kasi ya zola kutuba ve ti mu ke tumamaka ve na Musiku ya Nzambi, samu ti munu mosi, mu kele ya kutumama na Musiku ya Klisto. **22** Ntangu mu ke vwandaka na bantu yina kele ve ya kusikama na kiminu, mu ke zingaka mutindu bawu, samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Na yina, mu ke salaka mambu nyonso yina me fwanana na bantu nyonso samu na kuvuukisa ndambu ya bantu. **23** Mu ke na kusala mambu nyonso yayi samu na Nsangu ya Mbote, samu ti mu kuzwa ndandu yina yawu ke pesaka. **24** Beno zaba mbote ti bantu yina ke kimaka mbangu, ke vwandaka mingi, kasi kaka muntu mosi ke nungaka. Na yina, beno mpe, beno kima samu na kununga. **25** Bantu nyonso yina ke kimaka mbangu, ke kubikaka yawu na kumanga bima ya nkaka. Bawu ke salaka mutindu yina samu na kuzwa musendo yina ke bebaka mbangu. Kasi beto, beto ke salaka yawu samu na kuzwa musendo yina ke bebaka ve. **26** Ni yawu yina, mu ke na kukima ve kidi-kidi, mpe mu ke na kubula ve makofi kisika kele kima ve. **27** Mu ke talisaka nzutu ya munu mpasi, mpe mu ke tulaka yawu na bundongo, samu ti na manima ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na bantu ya nkaka, ba katula munu ve na lutangu ya bantu yina ke kuzwa musendo.

10 Bampangi, mu zola ti beno zimbana ve mambu yina kuminaka bankooko ya beto na ntangu ya Moyize. Matuti vwandaka keba bawu, mpe bawu nyonso sabukaka mubu. **2** Bawu kuzwaka mbotokolo na matuti mpe na mubu na kuvwanda kintwadi na Moyize. **3** Bawu nyonso kudyaka madya ya kimpeve ya mutindu mosi, **4** mpe kunwaka maza ya kimpeve ya mutindu mosi. Bawu vwandaka kunwa maza yina vwandaka basika na ditadi ya nene ya kimpeve yina vwandaka tambula kintwadi na bawu, mpe ni Klisto vwandaka ditadi yango ya nene. **5** Kasi bantu mingi na kati ya bawu vwandaka yangidika ve Nzambi. Ni yawu yina, bawu kufwaka na yinsi ya kuyuma. **6** Mambu yayi salamaka samu na kupesa beto kifwani, samu ti beto

vwanda ve na bansatu ya kusala mambu ya yimbi mutindu bawu salaka. **7** Beno fwana kusambila ve biteki mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu. Ni na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bantu vukanaka samu na kudya mpe kunwa. Na manima, bawu telamaka samu na kusakana na mutindu ya yimbi.» **8** Beto fwana kusadila ve kindumba mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu, mpe bantu mafunda makumi zole na tatu kufwaka na kilumbu mosi. **9** Beto fwana kutonta ve Klisto mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu. Na yina, banyoka tatikaka bawu, mpe bawu kufwaka. **10** Beno fwana kunyunguta ve mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu, mpe mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwaka bawu. **11** Mambu yina kuminaka bawu samu na kulakisa kifwani na bantu ya nkaka. Yawu kele ya kusonama samu na kukebisa beto, samu ti beto me kuma na ntangu ya nsuka. **(aiōn g165)** **12** Na yina, muntu yina ke na kubanza ti yandi kele ya kutelama, fwana kusala keba samu ti yandi kubwa ve. **13** Bantontolo yina kuminaka beno, vwandaka bantontolo yina ke kuminaka bantu. Nzambi ke zitisaka bansilulu ya yandi, mpe yandi lenda kusala ve ti bantontolo yina ke kumina beno, lutila beno ngolo. Kasi ntangu ntontolo ke kumina beno, Nzambi ke pesa beno ngolo ya kuvibidila yawu mpe ya kukatuka na yawu. **14** Ni yawu yina bampangi ya luzolo, beno kima na kusambila banzambi ya biteki. **15** Mu ke na kuzonza na beno mutindu na bantu ya ndwenga. Na yina, beno tala beno mosi kana mambu yina mu ke na kuzonza kele mbote to yimbi. **16** Mbungu ya lusakumunu yina beto ke vutulaka matondo kele kintwadi ya beto na menga ya Klisto. Dimpa yina beto ke bukunaka kele kintwadi ya beto na nzutu ya Klisto. **17** Mutindu ya kele kaka na dimpa mosi, beto nyonso kele kaka nzutu mosi, samu ti beto nyonso ke na kukabula kaka dimpa mosi. **18** Beno tala mutindu kele bantu ya Isayeli: Bayina ke kudyaka bibulu yina ba ke pesaka mutindu minkayulu kele kintwadi na Nzambi na nzila ya kiyokolo ya minkayulu **19** Yinki mu ke na zola kutuba? Kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya kiteki to nzambi ya kiteki ke na mfunu? **20** Kasi mu ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba ve Nzambi ke yokaka minkayulu ya bawu, bawu ke yokaka yawu samu na bampeve ya yimbi. Bawu ke yokaka ve yawu samu na Nzambi, mpe mu zola ve ti beno vwanda kintwadi na bampeve ya yimbi. **21** Beno lenda kunwa ve malafu yina kele na kati ya mbungu ya Mfumu kintwadi na malafu yina kele na kati ya mbungu ya bampeve ya yimbi. Mutindu mosi mpe, beno lenda kudya ve madya yina kele na mesa ya Mfumu kintwadi na madya yina kele na mesa ya bampeve ya yimbi. **22** To beto ke na sosa ti Mfumu kuzwa beto nkele? Beno ke na kubanza ti beto me lutila yandi ngolo? **23** Beno ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu.» Kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika, beno ke na muswa ya kusala mambu ni mambu, kasi mambu nyonso ke kulisaka ve bantu na bundimi. **24** Ata muntu fwana kusosa na kusala mambu yina kele ndandu samu na yandi mosi. Kasi beno sala mambu yina kele ndandu samu na bantu ya nkaka. **25** Beno kudya bima nyonso yina ba ke tekisaka na zandu ata kuyufula byuvu yina lenda kutalisa beno ntima mpasi. **26** Ya tsyelika, ntoto na bima nyonso ya yawu kele ya Mfumu. **27** Kana muntu yina kele ve mukwikisi bokila nge samu na kudya kintwadi na yandi, mpe kana nge me ndima, kudya bima nyonso yina yandi ke pesa nge ata kuyufula byuvu yina lenda kutalisa nge ntima mpasi. **28** Kasi kana muntu zabisa nge ti mbisi yayi kele mbisi yina ba pesaka mutindu munkayulu na nzambi ya kiteki, kudya yawu ve samu na muntu yina me zabisa nge yawu, mpe samu na kutalisa ve ntima mpasi. **29** Mu ke na kuzonzila ve ntima ya nge, kasi ntima ya muntu yina me zabisa nge yawu. Na yina, ntima ya muntu ya nkaka lenda kufundisa munu ve na mambu yina mu ke na kusala na kimpwanza nyonso. **30** Kana mu ke na kutonda Nzambi na madya yina mu ke na kudya ata muntu lenda kuzonzila munu yimbi na madya yina mu ke na kutonda Nzambi. **31** Na yina, ata ti beno ke na kudya, kunwa, to ti beno ke na kusala kima ni kima, beno sala nyonso samu na nkembo ya Nzambi. **32** Beno vwanda na nkadulu yina lenda kubwisa ve ba-Zwife, bayina kele ve ba-Zwife, to bantu ya dibuundu ya Nzambi. **33** Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka na kuyangidika bantu nyonso na mambu nyonso yina mu ke salaka. Mu ke sosaka ve ndandu ya munu mosi, kasi ndandu ya lutangu ya nene ya bantu samu ti Nzambi vuukisa bawu.

11 Beno landa ndyatulu ya munu mutindu mu ke na kulanda ndyatulu ya Klisto. **2** Mu ke na kupesa beno masiika, samu ti beno ke na kubambukila munu moyo konso ntangu, mpe ti beno ke na kulanda malongi yina mu zabisaka beno. **3** Kasi mu zola ti beno zaba mambu yayi: Klisto kele mfumu ya bakala. Bakala kele mfumu ya kento, mpe Nzambi kele mfumu ya Klisto. **4** Konso bakala yina ke sambilaka to ke bikulaka na yimpu na zulu ya yintu ke zitisaka ve Klisto yina kele mfumu ya yandi. **5** Kasi konso kento yina ke sambilaka to ke bikulaka ata kukanga kitambala na yintu, ke zitisaka ve bakala yina kele mfumu ya yandi. Yandi kele mutindu kento yina ba me zenga bansuki. **6** Kana kento ke na zola ve kukanga yintu, yandi fwana kuzenga bansuki ya yandi. Kasi mutindu ya kele nsoni na kento na kuzenga bansuki to na kukatula yawu, ya me lunga ti yandi kanga kitambala na yintu. **7** Bakala fwana kulwata ve yimpu samu ti yandi kele kifwani mpe nkembo ya Nzambi. Kasi kento kele nkembo ya bakala. **8** Ya tsyelika, Nzambi yidikaka ve bakala na nzutu ya kento, kasi ni kento yandi yidikaka na nzutu ya bakala. **9** Yandi yidikaka ve bakala samu na kento, kasi ni kento yandi yidikaka samu na bakala. **10** Ni yawu yina samu na bambazi, kento fwana kuvwanda na kidimbu na yintu samu na kulakisa ti yandi kele na yisi ya lutumu. **11** Kasi na beto yina kele samu na Mfumu, kento kele na maboko ya bakala, mpe bakala kele na maboko ya kento. **12** Kana Nzambi yidikaka kento na nzutu ya bakala, bakala ke butukaka na kento, mpe nyonso ke katukaka na sika ya Nzambi. **13** Beno tala beno mosi. Ya kele mbote na kento na kukanga ve yintu ntangu yandi ke sambilaka Nzambi? **14** Mambu ya yinza ke lakisaka beno ti ya kele nsoni na bakala na kuvwanda na bansuki ya yinda. **15** Kasi ya kele nkembo samu na kento na kuvwanda na bansuki ya yinda. Nzambi pesaka kento bansuki ya yinda samu na kukanga yintu ya yandi. **16** Kana muntu ke na kumanga dyambu yayi, yandi fwana kuzaba ti beto mosi to mabuundu ya Nzambi kele ve na kifu ya nkaka. **17** Na mambu yina mu ke zabisa beno, mu lenda kusiika beno ve samu ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke salaka ve mambu ya mbote, kasi mambu ya yimbi. **18** Ntete-ntete, mu kuwaka ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke vwandaka ya kukabuka, mpe mu ke na kundima ti ya lenda kuvwanda mambu ya tsyelika. **19** Ya tsyelika, bankabwanu fwana kuvwanda na kati ya beno, samu ti bayina kele ya kukwikama talana na kati-kati ya beno. **20** Ntangu beno ke vukanaka, beno ke kudyaka ve madya ya Mfumu. **21** Na ntangu ya kudya, konso muntu ke nwaninaka na kubaka madya ya yandi. Na yina, bantu ya nkaka ke vwandaka na nsatu, kasi ba ya nkaka ke kolaka malafu. **22** Beno kele ve na bayinzo samu na kudya mpe kunwa? To beno ke salaka mutindu yina samu na kusafula dibuundu ya Nzambi, mpe kutalisa nsoni na bayina kele ve na kima ya kudya? Wapi

mambu beno ke na kuvingila ti mu zabisa beno? Beno ke na kubanza ti mu ke siika beno? Ve, na mambu ya mutindu yina, mu lenda kusiika beno ve. **23** Ya tsyelika, ndongosolo yina mu kuzwaka na sika ya Mfumu, mpe yina mu zabisaka beno, kele mutindu yayi: Na mpimpa ya kilumbu yina ba yekulaka Mfumu Yesu, yandi bakaka dimpa, **24** mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe tubaka: «Yayi ni nzutu ya munu yina mu ke na kupesa samu na beno. Beno sala mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.» **25** Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi bakaka mbungu mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ngwisani ya malu-malu yina me salama na menga ya munu. Konso ntangu yina beno ke kunwa yawu, beno sala mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.» **26** Ya tsyelika, konso ntangu yina beno ke kudya dimpa yina, mpe beno ke kunwa mbungu yina, beno ke zabisa nsangu ya lufwa ya Mfumu tii ntangu yandi ke vutuka. **27** Ni yawu yina, muntu yina ke kudya dimpa to ke kunwa mbungu ya Mfumu ata kuvwanda na nkadulu ya kulunga, ke sala disumu na nzutu mpe menga ya Mfumu. **28** Na yina, konso muntu fwana kuyindula na kati ya ntima ya yandi wapi mutindu kele nkadulu ya yandi ntete na kudya dimpa mpe kunwa mbungu yina. **29** Ya tsyelika, muntu yina ke kudya dimpa mpe ke kunwa mbungu ya Mfumu ata kuzaba ti ya kele nzutu ya Mfumu, ke kuzwa kitumbu na sika ya Nzambi. **30** Ni yawu yina, na kati ya beno kele na bambevo mingi mpe bantu ya banzutu ya kulemba, mpe ti lutangu ya nene ya bantu me kufwaka. **31** Kana beto tala ntete na kati ya ntima ya beto wapi mutindu kele nkadulu ya beto, Nzambi ke fundisa beto ve. **32** Ntangu Mfumu ke fundisaka, yandi ke sembaka beto samu ti beto kuzwa ve kitumbu kintwadi na bantu ya yinza. **33** Bampangi! Na yina, beno fwana kuvingilaka bampangi ya beno ntangu beno ke vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu. **34** Kana muntu ke na nsatu, yandi fwana kudya ntete na yinzo ya yandi, samu ti Nzambi fundisa ve beno na balukutakanu ya beno. Na yina me tala mambu ya nkaka yina me bikana, mu ke yidika yawu ntangu mu ke kwiza.

12 Bampangi, na yina me tadila lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo, mu zola ti beno zaba butsyelika ya yawu. **2** Beno zaba ti ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve, banzambi ya biteki yina ke zonzaka ve vwandaka benda beno, mpe beno vwandaka lenda ve na kumanga. **3** Ni yawu yina, mu zola kuzabisa beno dyambu yayi: Muntu yina ke na Mpeve ya Nzambi lenda kutuba ve: «Bika Yesu vwanda ya kusinga», mpe ata muntu lenda kutuba: «Yesu kele Mfumu» kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa yandi ve. **4** Ya kele na mitindu mingi ya makabu ya kimpeve, kasi kaka ni Mpeve mosi ke pesaka yawu. **5** Ya ke na mitindu mingi ya kusadila, kasi kaka ni Mfumu mosi beto ke sadilaka. **6** Ya ke na mitindu mingi ya bisalu, kasi kaka ni Nzambi mosi ke pesaka bantu ngolo ya kusala yawu. **7** Konso muntu ke kuzwaka lulendo ya Mpeve ya Longo samu na mbote ya bantu nyonso. **8** Na muntu yayi, Mpeve ya Longo ke pesaka dikabu ya kuzonza na ndwenga, mpe na muntu ya nkaka, kaka ni Mpeve yina ke pesaka dikabu ya kuzonza na luzabu. **9** Kaka ni Mpeve mosi yina ke pesaka na muntu mosi dikabu ya kiminu, mpe na muntu ya nkaka dikabu ya kubelusa bambevo. **10** Na muntu ya nkaka, Mpeve ya Longo ke pesaka dikabu ya kusala bimangu. Na muntu ya nkaka, yandi ke pesaka dikabu ya kubikula, na muntu ya nkaka dikabu ya kuswasikisa bampeve ya yimbi na Mpeve ya Nzambi, na muntu ya nkaka dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, mpe na muntu ya nkaka dyaka dikabu ya kubangula bandinga yina. **11** Kaka ni Mpeve mosi ke salaka mambu nyonso yina. Mpeve ya Longo ke pesaka na konso muntu dikabu ya kuswaswana na mpangi mutindu yandi zola. **12** Mutindu mosi mpe, nzutu kele kaka mosi, kasi yawu kele na binama mingi. Ata ti binama yango kele mingi, yawu ke yidikaka nzutu kaka mosi. Yawu kele mpe mutindu yina na Klisto. **13** Ya tsyelika, beto nyonso: ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, bandongo mpe bantu ya kimpwanza, beto kuzwaka mbotokolo na lulendo ya Mpeve ya Longo kaka mosi samu na kuyidika nzutu kaka mosi, mpe kaka ni Mpeve mosi kele na kati ya bantima ya beto. **14** Nzutu kele kaka ve na kinama mosi, kasi na binama mingi. **15** Kana dikulu tuba: «Mu kele ve diboko. Na yina, mu kele ve kinama ya nzutu», yandi ke bika na kuvwanda kinama ya nzutu? **16** Kana dikutu tuba: «Mu kele ve disu. Na yina, mu kele ve kinama ya nzutu», yandi ke bika na kuvwanda kinama ya nzutu? **17** Kana nzutu nyonso vwandaka kaka disu, wapi mutindu muntu lendaka kuwa? Kana nzutu nyonso vwandaka kaka dikutu, wapi mutindu muntu lendaka kuwa nsunga? **18** Kasi Nzambi yidikaka konso kinama ya nzutu mutindu yandi zolaka. **19** Kana nyonso vwandaka kaka kinama mosi, nzutu zolaka vwanda ve. **20** Ya tsyelika, binama kele mingi, kasi nzutu ke kaka mosi. **21** Na yina, disu lenda kutuba ve na diboko: «Mu kele ve na nsatu ya nge!» To yintu lenda kutuba ve na makulu: «Mu kele ve na nsatu ya beno!» **22** Kasi binama ya nzutu yina ke talanaka mutindu binama yina ke na ngolo ve, kele mfunu. **23** Beto ke lutilaka na kuzitisa binama yina beto ke talaka ti yawu ke na mfunu mingi ve, mpe beto ke lutilaka na kubumba binama yina kele nsoni na meso ya bantu. **24** Binama yina kele ve nsoni na meso ya bantu ke na mfunu ve na kubumba yawu mbote. Kasi Nzambi na kuyidika nzutu ya muntu salaka ti bantu lutila na kuzitisa binama yina ke kondwaka buzitu. **25** Na yina, nkabwani kele ve na kati ya nzutu. Kasi binama nyonso ya nzutu ke salasanaka. **26** Kana kinama mosi ya nzutu ke na kutala mpasi, binama nyonso ya nzutu mpe ke na kutala mpasi kintwadi na yandi. Ntangu kinama mosi ya nzutu ke kuzwaka masiika, binama nyonso ke yangalalaka kintwadi na yandi. **27** Kasi beno, beno kele nzutu ya Klisto, mpe konso muntu na kati ya beno kele kinama ya nzutu yina. **28** Na kati ya dibuundu, Nzambi tulaka bantumwa na mulonga ya ntete. Na mulonga ya zole, yandi tulaka mimbikudi, mpe na mulonga ya tatu milongisi. Na manima ya bawu kele na bayina ke na dikabu ya kusala bimangu, bayina ke na dikabu ya kubelusa bambevo, bayina ke na dikabu ya kusadisa bampangi, bayina ke na dikabu ya kutwadisa bampangi, mpe bayina ke na dikabu ya kuzonza na bandinga yina bantu zaba ve. **29** Bantu nyonso kele bantumwa ve, to mimbikudi, to milongisi. Bantu nyonso kele ve na dikabu ya kusala bimangu. **30** Bantu nyonso kele ve na dikabu ya kubelusa bambevo, dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, to ya kubangula yawu. **31** Na yina, beno sosa na kuzwa makabu yina me lutila mfunu. Kasi ntangu yayi, mu ke lakisa beno nzila yina me lutila banzila nyonso mfunu.

13 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kuzonza bandinga ya bantu mpe ya bambazi. Kasi kana mu ke zolaka ve bampangi ya munu, mu kele mutindu ngoma to ngunga yina ke salaka makelele ya mpamba. **2** Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kubikula, kuvwanda na ndwenga mpe kuzaba mbote mansweki ya Nzambi, to mu lenda kuvwanda na kiminu yina lenda kusala ti mu katula myongo na bisika yawu kele, kana mu ke zolaka ve bampangi, mu kele muntu ya mpamba. **3** Mu lenda kukabula bimvwama nyonso ya munu na sika ya bamputu, mpe kupesa nzutu ya munu samu ti ba yoka munu na tiya, kana mu ke zolaka ve bampangi, mambu nyonso yina kele kaka mpamba.

4 Muntu yina ke zolaka bampangi ke vwandaka na mvibudulu mpe ke salaka mambu ya mbote. Yandi ke vwandaka ve na musoki, ke sosaka ve na kutalana, mpe kele ve na mayama. **5** Yandi ke salaka ve mambu ya nsoni, mpe yandi kele ve na munimi. Yandi ke dasukaka ve, mpe ke zimbanaka yimbi yina ba ke salaka yandi. **6** Muntu yina ke zolaka bampangi ke yangalalaka ve na mambu ya kudedama ve. Kasi yandi ke yangalalaka na mambu ya butsyelika. **7** Muntu yina ke zolaka bampangi ke lemvokilaka mambu nyonso. Yandi ke kwikilaka na mambu nyonso, ke salaka kivuvu na mambu nyonso, mpe ke vibidilaka mambu nyonso. **8** Luzolo kele seko. Kasi na bilumbu ke kwiza bambikululu ke vwanda dyaka ve. Dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve ke manisa, mpe dikabu ya luzabu ke zimbana. **9** Ya tsyelika, luzabu ya beto kele ya kulunga ve, mpe mambu nyonso yina beto ke bikulaka ke vwandaka ve ya kulunga. **10** Kasi ntangu mambu nyonso ke vwanda ya kulunga, mambu yina kele ve ya kulunga ke zimbana. **11** Ntangu mu vwandaka mwana ya fyoti, mu vwandaka zonza mutindu mwana ya fyoti, mu vwandaka banza mutindu mwana ya fyoti, mpe mu vwandaka bakula mambu mutindu mwana ya fyoti. Kasi ntangu mu me kuma kuluntu, mu me bika mambu nyonso ya bana ya fyoti. **12** Ntangu yayi, mambu yina beto ke na kutala kele mutindu kizizi yina ke na kutalana mbote ve na kitala-tala. Kasi kilumbu kele yina beto ke tala na pwelele nyonso na meso ya beto mosi. Ntangu yayi, mu zaba mambu nyonso ve. Kasi kilumbu kele yina mu ke zaba mambu nyonso mutindu Nzambi zaba munu. **13** Ntangu yayi, ya ke na mambu tatu yina ke manisaka ve: kiminu, kivuvu, mpe luzolo. Kasi dyambu yina me lutila mfunu na mambu tatu yayi ni luzolo.

14 Beno sosa ntete na kuzola bampangi ya beno. Beno sosa mpe na kuzwa lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo. Kasi beno sosa ya kulutila na kuzwa dikabu ya kubikula. **2** Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke zonzaka ve na sika ya bantu. Yandi ke zonzaka na Nzambi, samu ti ata muntu ke bakulaka mambu yina yandi ke zonzaka. Na lulendo ya Mpeve ya Longo, yandi ke zabisaka mansweki ya Nzambi. **3** Kasi muntu yina ke bikulaka, ke zonzaka na sika ya bantu samu na kukulisa kiminu ya bawu, kukindisa bawu, mpe kubomba bawu. **4** Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke kulisaka kiminu ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke bikulaka, ke kindisaka dibuundu nyonso. **5** Mu zola ti beno nyonso zonza bandinga yina. Kasi mu zola mingi ti beno vwanda na dikabu ya kubikula. Kana muntu mosi na kati ya beno ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya fwana kuvwanda na muntu yina ke bangula yawu, samu ti dibuundu nyonso kula na kiminu. Kana ni mutindu yina ve, muntu yina ke bikulaka me lutila mfunu na muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve. **6** Bampangi, kana ntangu yayi mu kwiza na sika ya beno, mpe mu zonzila beno na bandinga yina bantu zaba ve, yawu ke sadisa beno ve. Kasi mu fwana kunatina beno mambu yina Nzambi me zabisa munu, mambu ya ndwenga, mbikululu, to ndongosolo. **7** Ya kele mpe mutindu mosi samu na bisikulu ya muziiki mutindu dituutu mpe kisanzi. Kana yawu ke na kupesa ve miningu ya kuswaswana, wapi mutindu muntu ke zaba nzimbu ya dituutu to ya nsambi? **8** Kana kulumenta ke na kupesa ve muningu ya mbote, nani ke kubama samu na kunwana muzingu? **9** Beno mpe, kana mambu yina beno ke na kuzonza kele na ndinga yina bantu lenda kubakula ve, wapi mutindu bantu lenda kuzaba mambu yina beno ke na kuzonza? Beno ke na kuzonza na mupepe. **10** Ya kele na bandinga mingi na yinza, kasi konso ndinga kele na nsasa ya yawu. **11** Kana mu zaba ve ndinga yina mu ke na kuwa, muntu yina ke na kuzonza yawu kele nzenza na ntwala ya munu. Munu mpe, mu kele nzenza na ntwala yandi. **12** Na yina, mutindu beno ke sosaka na ntima nyonso na kuzwa lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo, beno sosa na kuvwanda na makabu yina ke kulisaka dibuundu ya Nzambi. **13** Ni yawu yina, muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, fwana kusambila samu na kubangula yawu. **14** Kana mu ke na kusambila na bandinga yina bantu zaba ve, mpeve ya munu ke na kusambila, kasi mayela ya munu ke na kusala kima ve. **15** Na yina, yinki mu ke sala? Mu ke sambila na mpeve ya munu, kasi mu ke sambila mpe na mayela ya munu. Mu ke yimbila na mpeve ya munu, kasi mu ke yimbila mpe na mayela ya munu. **16** Kana nge ke na kutonda Nzambi kaka na mpeve ya nge, wapi mutindu muntu yina zaba ve mambu yina ke lenda na kutuba «Ameni» na lusambulu ya nge ya kuvutula matondo? Ya tsyelika, yandi zaba ve mambu yina nge ke na kuzonza. **17** Ata ti lusambulu ya nge ya kuvutula matondo kele mbote, yawu ke kulisa ve kiminu ya mpangi ya nge. **18** Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti mu lutila beno nyonso na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve. **19** Kasi na ntwala ya bandimi yina me vukana, ya me lutila mbote na munu na kuzonza kaka bampova tanu yina bantu lenda kubakula samu na kulongisa bampangi, kasi ve mafunda ya bampova na bandinga ya kimpeve. **20** Bampangi, beno vwanda ve bana ya fyoti na nkadulu ya beno. Beno vwanda bana ya fyoti na mambu ya yimbi, kasi bantu ya kukula na nkadulu ya beno. **21** Ya kele ya kusonama na Misiku: «Mu ke zonzila bantu yayi na lusalusu ya banzenza yina ke zonzaka bandinga ya nkaka. Kasi ata mu sala mutindu yina, bawu ke kuwa munu ve.» **22** Na yina, kuzonza bandinga yina bantu zaba ve kele kidimbu samu na bayina kele ve bandimi, kasi yawu kele ve kidimbu na bandimi. Mutindu mosi mpe, kubikula kele kidimbu samu na bandimi, kasi yawu kele ve kidimbu na bayina kele ve bandimi. **23** Kana bandimi nyonso vukana, mpe ti bawu nyonso zonza na bandinga yina bantu zaba ve, bayina zaba ve mambu yina to bayina kele ve bandimi yina ke kota kuna ke banza ti beno me lawuka. **24** Kana bawu nyonso ke na kubikula, mpe ti muntu yina zaba ve mambu yina to yina kele ve mukwikisi kota kuna, yandi ke bakula masumu ya yandi, mpe ke funduswa na mambu yina bawu ke na kuzonza. **25** Mambu yina kele ya kubumbama na kati ya ntima ya yandi ke zabana. Na yina, yandi ke fukama kizizi na ntoto, mpe ke sambila Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, Nzambi kele na kati-kati ya beno.» **26** Na yina bampangi, beno fwana kusala mutindu yayi: Ntangu beno ke vukanaka samu na kusambila, muntu mosi na kati ya beno lenda kuyimba nzimbu, muntu ya nkaka lenda kulongisa bampangi, muntu ya nkaka lenda kuzabisa mansweki ya Nzambi, muntu ya nkaka lenda kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, mpe muntu ya nkaka dyaka lenda kubangula bandinga yina. Mambu nyonso yayi fwana kusadisa bandimi na kukula na kiminu. **27** Kana bantu ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya me fwana ti bantu zole to tatu sala yawu. Bawu fwana kuzonza mosi na mosi kana mpangi me manisa, mpe ti muntu ya nkaka fwana kubangula yawu samu na bampangi. **28** Kana muntu yina ke bangula kele ve, bayina ke na kuzonza bandinga yina fwana kuvwanda swi na kati ya dibuundu. Bawu zonza kaka na kati ya bantima ya bawu mpe na Nzambi. **29** Kasi na bayina kele na dikabu ya kubikula, bantu zole to tatu fwana kuzonza, mpe bantu ya nkaka fwana kuwa mpe kulanda kana yawu kele ya tsyelika. **30** Kana muntu ya nkaka me kuzwa mbikululu, ya me lunga ti muntu yina ke na kuzonza vwanda swi. **31** Beno nyonso lenda kubikula. Kasi beno fwana kusala yawu mosi na mosi, samu

ti bantu nyonso longoka mpe kuzwa kibakala. **32** Bayina ke na dikabu ya kubikula ke na lulendo ya kukutika yawu. **33** Ya tsyelika, Nzambi kele ve Nzambi ya muvusu, kasi Nzambi ya kizunu. Mutindu mosi na kati ya mabuundu nyonso ya Nzambi, **34** bakento fwana kuvwanda swi na kati ya dibuundu. Bawu kele ve na muswa ya kuzonza, mpe bawu fwana kutumama mutindu Musiku ke tumisaka. **35** Kana ya ke na dyambu yina bawu ke na kubakula mbote ve, bawu fwana kuyufula yawu na babakala ya bawu na yinzo, samu ti ya kele mbote ve na kento na kuzonza na kati ya dibuundu. **36** Beno banza ti mambu ya Nzambi katukaka na sika ya beno? To beno banza ti kaka ni beno kuwaka yawu? **37** Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele mumbikudi to yandi kele na dikabu ya kimpeve, yandi fwana kuzaba ti mambu yina mu ke na kusonikina beno kele lutumu ya Mfumu. **38** Kana yandi ke na kundima yawu ve, Nzambi mpe ke ndima yandi ve. **39** Na yina bampangi, beno sosa na kuzwa dikabu ya kubikula, mpe beno yimina ve bantu na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve. **40** Kasi mambu nyonso fwana kusalama na mutindu me fwanana mpe na muvusu ve.

15 Bampangi, ntangu yayi mu ke na kubambula beno Nsangu ya Mbote yina mu zabisaka beno. Beno ndimaka yawu, mpe beno kele ya kukwikama na yawu. **2** Ni yawu ke sala ti beno kuzwa mpulusu kana beno tatamana na kukwikila na mambu yina mu zabisaka beno. Kana ni mutindu yina ve, beno kwikilaka ya mpamba. **3** Mu pesaka beno ntete ndongosolo yina munu mosi kuzwaka: Klisto kufwaka samu na masumu ya beto mutindu yawu sonamaka na Dibuku ya Nzambi. **4** Ba tulaka yandi na ndyamu, mpe na kilumbu ya tatu, yandi vumbukaka na lufwa mutindu yawu sonamaka na Dibuku ya Nzambi. **5** Yandi talanaka na Sefase mpe na bantumwa ya nkaka **6** Yandi talanaka mpe na lutangu ya bampangi kulutila bankama tanu yina vukanaka kisika mosi. Mingi na kati ya bawu ke ntete moyo, kasi ba ya nkaka me kufwaka. **7** Na manima, yandi talanaka na Zaki mpe na bantumwa nyonso. **8** Na manima ya kutalana na bantu nyonso yina, yandi talanaka mpe na munu yina kele mutindu mwana yina me butuka na bangonda ya kulunga ve. **9** Ya tsyelika, bantumwa nyonso ya nkaka me lutila munu mfunu. Na kutala mbote, mu kele ve na muswa ti ba bokila munu ntumwa, samu ti mu me talisa dibuundu ya Nzambi mpasi mingi. **10** Kasi ni bumbote ya Nzambi salaka ti mu kuma mutindu mu kele ntangu yayi, mpe bumbote yango vwandaka ve ya mpamba. Mu me sala kisalu ya munu kulutila bantumwa nyonso ya nkaka. Ni munu ve vwandaka sala kisalu yango, kasi ni bumbote yina Nzambi lakisaka munu. **11** Na yina, ata ya vwanda munu to ya vwanda bawu, ni Nsangu ya Mbote yina beto ke na kulongisa, mpe ni yawu beno kwikilaka. **12** Beto ke na kulongisa ti Klisto vumbukaka na lufwa. Na yina, samu na yinki bantu ya nkaka na kati ya beno ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa? **13** Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, yawu zola kutuba ti Klisto mpe vumbukaka ve na lufwa. **14** Kasi kana ya kele ya tsyelika ti Klisto vumbukaka ve na lufwa, mambu yina beto ke na kulongisa kele ya mpamba, mpe beno ke na kusala mpe kiminu ya mpamba. **15** Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, ya zola kutuba ti Nzambi mpe vumbulaka ve Klisto na lufwa. Na yina, beto ke tubaka kimbangi ya luvunu na Nkumbu ya Nzambi ntangu beto ke na kutuba ti yandi vumbulaka Klisto na lufwa. **16** Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, Klisto mpe vumbukaka ve na lufwa. **17** Kana Klisto vumbukaka ve na lufwa, kiminu ya beno kele mpamba, mpe beno ke na kuzinga ntete na kati ya masumu ya beno. **18** Ya zola kutuba mpe ti bayina vwandaka kwikila Klisto mpe kufwaka ke kuzwa ve mpulusu. **19** Kana beto kele na kivuvu na Klisto samu na mambu ya yinza ya luzingu yayi kaka, beto me lutila bantu nyonso na mawa. **20** Kasi ya tsyelika, Klisto vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa. Ni yandi Nzambi vumbulaka ntete na lufwa samu na kulakisa ti bantu yina kufwaka ke vumbuka mpe na lufwa. **21** Ya tsyelika, mutindu lufwa kwizaka na muntu mosi, mutindu mosi mpe, mvumbukulu na lufwa me kwiza na muntu mosi. **22** Bantu nyonso ke kufwaka samu ti bawu kele ya kukangama na Adami. Mutindu mosi mpe, bantu nyonso ke kuzwa luzingu samu ti bawu kele ya kukangama na Klisto. **23** Kasi bawu nyonso ke vumbuka na ndandanu: ntete-ntete Klisto, mpe na manima bantu nyonso yina kele ya kukangama na Klisto. **24** Na manima ya mambu nyonso yayi, ke vwanda nsukunu ya bima nyonso. Klisto ke mwangisa bimfumu nyonso, bayina nyonso kele na bumfumu, mpe bayina nyonso ke na lulendo. Ntangu yandi ke manisa na kusala mutindu yina, yandi ke pesa Kimfumu ya yandi na sika ya Tata Nzambi. **25** Klisto fwana kuvwanda na bumfumu ya yandi tii ntangu Nzambi ke nunga bambeni nyonso, mpe ke tula bawu na yinsi ya makulu ya Klisto. **26** Mbeni ya nsuka yina yandi ke mwangisa, ni lufwa. **27** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bima nyonso kele ya kutumama na yandi.» Kasi Nzambi kele ve na kati ya lutangu ya bima nyonso yina. **28** Ntangu bima nyonso ke vwanda ya kutumama na yandi, yandi mosi mpe Mwana ke tumama na Nzambi yina salaka ti bima nyonso vwanda ya kutumama na yandi. Na yina, Nzambi ke vwanda mfumu ya bantu mpe bima nyonso. **29** Kana ni mutindu yina ve, yinki ke sala bantu yina ke kuzwaka mbotokolo samu na bantu ya kufwa? Samu na yinki bawu ke kuzwaka mbotokolo yina kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa? **30** Beto mosi mpe, samu na yinki konso ntangu beto ke tambulaka pene-pene na lufwa? **31** Bampangi, konso kilumbu mu ke zingaka pene-pene na lufwa. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti mu ke salaka mayama samu na beno na bundiku yina kele na beto na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **32** Na mbanza Efeso, mu nwanaka muzingu na bantu yina kele na nkadulu ya bibulu ya mfinda. Kana yawu vwandaka samu na mambu ya kimuntu, yawu zolaka vwanda muzingu ya mpamba. Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, beto tuba kwandi: «Beto kudya mpe kunwa samu ti mbasi beto ke kufwa». **33** Beno sala keba! Muntu yina ke tambulaka na bandiku ya yimbi ke kumaka muntu ya yimbi. **34** Beno vutukila mabanza ya mbote, mpe beno sala dyaka ve masumu. Ya tsyelika, bantu ya nkaka na kati ya beno zaba Nzambi ve, mpe mu ke na kutuba yawu samu ti beno tala nsoni. **35** Kasi muntu lenda kuyufula: «Wapi mutindu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa? Wapi nzutu ke vwanda na bawu?» **36** Nge ke na mayela ve! Mbuma yina nge ke kunaka na ntoto ke bolaka, ntete yawu basisa yinti. **37** Kima yina nge ke kunaka kele kaka mbuma ya mpamba. Ya lenda kuvwanda mbuma ya disangu to ya kima ya nkaka. Nge ke kunaka ve yinti yina ke basikaka na mbuma yina. **38** Na manima, Nzambi ke menisaka mbuma mutindu yandi ke zolaka. Konso mbuma ke basisaka yinti ya mutindu ya yawu. **39** Banzutu nyonso kele mutindu mosi ve. Musuni ya muntu kele ya kuswaswana na musuni ya kibulu. Mutindu mosi mpe, musuni ya ndeke kele ya kuswaswana na musuni ya mbisi. **40** Ya kele na bima yina ke talanaka na zulu, mpe bima yina ke talanaka na ntoto. Kasi bima yina ke talanaka na zulu kele na kitoko mosi ve na bima yina ke talanaka na ntoto. **41** Ntangu kele na mutindu ya yawu ya kulezima. Mutindu mosi mpe, ngonda na bambwetete ke lezimaka ve mutindu mosi, mpe konso mbwetete kele na mutindu ya yawu ya kulezima. **42** Ya ke vwanda mpe mutindu

mosi samu na mvumbukulu ya bantu na lufwa. Ntangu ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke bolaka. Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke bola dyaka ve. **43** Ntangu ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke vwandaka dyaka ve na mfunu mpe yawu ke vwandaka dyaka ve na ngolo. Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke vwanda nzutu ya ngolo mpe ya nkembo. **44** Ntangu ba ke zikaka mvumbi, ya ke vwandaka nzutu ya kimuntu. Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, ya ke vwanda nzutu ya kimpeve. Na yina, ya kele na nzutu ya kimuntu mpe nzutu ya kimpeve. **45** Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ya ntete, Adami, kumaka muntu ya moyo.» Kasi Adami ya nsuka kele ya kufuluka na Mpeve yina ke pesaka luzingu. **46** Ni nzutu ya kimpeve ve ke tekilaka, kasi nzutu ya kimuntu. Nzutu ya kimpeve ke kwizaka kaka na manima. **47** Muntu ya ntete yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, kele muntu ya ntoto. Kasi muntu ya zole yina yandi yidikaka, katukaka na mazulu. **48** Mutindu vwandaka muntu yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, ni mutindu yina mpe kele bantu ya yinza. Mutindu kele muntu yina katukaka na mazulu, ni mutindu yina mpe kele bantu ya mazulu. **49** Mutindu beto kele na kifwani ya muntu yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, beto ke vwanda mpe na kifwani ya muntu yina katukaka na mazulu. **50** Bampangi, mu zola kuzabisa beno mutindu yayi: Banzutu ya beto yina kele na musuni mpe menga lenda kukota ve na Kimfumu ya Nzambi, mpe bima yina ke kufwa lenda kukota ve kisika kele bima yina ke kufwa ve. **51** Mu ke zabisa beno mansweki yayi: Beto ke kufwa ve beto nyonso. Kasi banzutu ya beto nyonso ke soba **52** na mpamukunu na mutindu ya mbwetolo ya meso. Yawu ke salama ntangu muningu ya nsuka ya kulumenta ke wakana. Ntangu muningu yina ke wakana, bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa na banzutu yina ke bola dyaka ve. Kasi samu na beto, Nzambi ke soba banzutu ya beto. **53** Ya tsyelika, nyonso yina ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe nyonso yina ke kufwaka, ke kufwa dyaka ve. **54** Ntangu, nyonso yina ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe nyonso yina ke kufwaka, ke kufwa dyaka ve, mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi ke salama: «Lufwa ke dyaka ve, Nzambi me nunga yawu.» **55** «Lufwa! Wapi sika kele ngolo ya nge ya kununga? Wapi sika nge me tula lulendo ya nge ya kufwa bantu?» **(Hadēs g86)** **56** Lulendo ya lufwa ni disumu, mpe ni Misiku ke pesaka ngolo na disumu. **57** Kasi beto tonda Nzambi yina ke pesaka beto ngolo ya kununga na lusalusu ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. **58** Bampangi ya luzolo! Na yina, beno vwanda na ngolo mpe beno vutuka manima ve. Beno tatamana na kusala na ntima mosi kisalu ya Mfumu. Beno fwana kuzaba ti mpasi yina beno ke na kutala na kusala kisalu ya Mfumu, ke vwanda ve ya mpamba.

16 Na yina me tadila mbongo ya kukutika samu na kusadisa bantu ya longo, beno fwana kusala mutindu mu zabisaka na mabuundu ya Nzambi yina kele na Ngalatiya. **2** Bilumbu nyonso ya lumingu, konso muntu na kati ya beno fwana kukatula lutangu ya mbongo ya kufwanana na mbongo yina yandi lenda kuzwa na lumingu nyonso. Beno fwana kusala mutindu yina samu ti ntangu mu ke kwiza, beno lutisa dyaka ve ntangu na kukutika mbongo. **3** Ntangu mu ke kwiza, mu ke fidisa na Yelusalemi bantu yina beno ke soola. Mu ke pesa bawu mukanda yina bawu ke nata kintwadi na makabu ya beno. **4** Kana yawu kele mfunu ti mu kwenda, bawu ke sala nzyetolo kintwadi na munu. **5** Mu ke lutila na kizunga ya Masedwane na kukwiza na sika ya beno, samu ti mu fwana kulutila kuna. **6** Mu banza ti mu ke lutisa bilumbu mingi na sika ya beno, to mu ke lutisa ntangu nyonso ya madidi ya ngolo na sika ya beno, samu ti beno ke sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu. **7** Mu zola ve ti mu talana na beno kaka ntangu mu ke luta. Mu zola ti mu vwanda bilumbu mingi na beno kana Mfumu zola. **8** Kasi mu ke vwanda na mbanza Efeso tii na mukembo ya Pantekote. **9** Kuna, nzila kele ya kuzibuka na kusala kisalu ya nene ya Nzambi ata ti bambeni kele mingi. **10** Kana Timote kwiza na sika ya beno, beno fwana kusala nyonso na kuyamba yandi mbote, samu ti yandi ke na kusala kisalu ya Mfumu mutindu munu. **11** Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa yandi. Kasi na kizunu nyonso, beno sadisa yandi na kulanda nzyetolo ya yandi, mpe yandi vutuka na mbote nyonso kisika mu kele, samu ti munu na bampangi ke na kuvingila yandi. **12** Samu na mpangi ya beto, Apolose, mu me kindisa yandi bambala mingi na kwiza kutala beno kintwadi na bampangi ya nkaka. Kasi yandi zola ve kukwiza ntangu yayi. Yandi ke kwiza kilumbu yina yandi ke kuzwa ntangu. **13** Beno zibula meso, mpe beno vwanda ya kusikama na kiminu. Beno vwanda na kibakala mpe ngolo. **14** Beno fwana kusala mambu nyonso na kati ya luzolo. **15** Bampangi, beno zaba mbote ti Setefanase na dikanda ya yandi kele bantu ya ntete na kukwikila Yesu-Klisto na kizunga ya Akayi. Bawu ndimaka na kusadisa mpe bantu ya longo. Na yina, mu ke na kulomba beno: **16** Beno tumama na bantu yina kele mutindu bawu, mpe na bayina nyonso ke salaka kintwadi na bawu. **17** Mu ke na kuyangalala mingi na nkwizulu ya Setefanase, Foletunatuse, mpe Akayikuse na sika ya munu. Bawu me sadisa munu mutindu ti ni beno vwandaka sadisa munu. **18** Bawu bwisaka ntima ya munu mutindu bawu bwisaka bantima ya beno. Beno fwana kuzaba na kusiika bantu ya mutindu yina. **19** Mabuundu ya Nzambi ya Aziya me pesa beno mbote. Akilase, Pisile, mpe bandimi yina ke vukanaka na bayinzo ya bawu me pesa beno mbote na nkumbu ya Mfumu. **20** Bampangi nyonso yina kele awa me pesa beno mpe mbote. Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. **21** Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote. Mu me sonika yawu munu mosi. **22** Bika ti muntu yina ke zolaka ve Mfumu vwanda ya kusinga. Malanata **23** Bika ti Mfumu Yesu kusakumuna beno. **24** Mu ke zolaka beno nyonso, samu ti beto nyonso kele ya kukangama na Yesu-Klisto.

2 Kolinto

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Timote, beto ke na kufidisa mukanda yayi na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto, mpe na bantu nyonso ya longo ya kizunga ya Akayi. **2** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **3** Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi kele Tata yina ke talaka bantu kyadi, mpe Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu nyonso. **4** Yandi ke katulaka beto kyadi na bampasi nyonso yina ke kuminaka beto, samu ti beto mpe lenda na kukatula kyadi na bayina nyonso ke talaka bampasi. Beto ke katula bawu kyadi mutindu Nzambi katulaka beto yawu. **5** Ya tsyelika, na mutindu beto ke na kutala mingi bampasi yina Klisto talaka, ni na mutindu yina mpe kyadi ya beto ke lutila na kukatuka na kuvwanda ya kukangama na Klisto. **6** Kana beto ke na kutala mpasi, ya kele samu na kukatula kyadi ya beno, mpe samu na kukeba ya beno. Kana Nzambi ke na kukatula beto kyadi, ya kele samu na kukatula kyadi ya beno, samu ti beno vibidila bampasi yina beto ke na kutala. **7** Na yina, beto kele na kivuvu ya ngolo, mpe beto zaba ti kana beno ke na kukabula bampasi kintwadi na beto, Nzambi mpe ke katula kyadi ya beno kintwadi na beto. **8** Bampangi, beno fwana kuzaba wapi mutindu kele bampasi yina beto talaka ntangu beto lutaka na kizunga ya Aziya. Bampasi yina beto talaka lutilaka ngolo, mpe beto vwandaka lenda dyaka ve na kuvibidila yawu. Na yina, beto vwandaka banza ti beto ke kufwa. **9** Beto vwandaka tala ti ntangu ya kufwa beto me kuma. Kasi yawu salamaka mutindu yina, samu ti beto sala dyaka ve kivuvu na beto mosi, kasi na Nzambi yina ke vumbulaka bantu na lufwa. **10** Ni yandi vuukisaka beto na lufwa ya mutindu yina, mpe ke vuukisa dyaka beto. Ya tsyelika, beto ke na kivuvu na yandi ti yandi ke vuukisa dyaka beto. **11** Beno mpe ke na kusadisa beto na kusambidilaka beto. Na yina, beto ke kuzwa lusakumunu na sika ya Nzambi samu na balusambulu ya bantu mingi, mpe bantu mingi ke tonda Nzambi samu na beto. **12** Dyambu yina beto lenda kusala mayama mutindu ndinga yina ke zonzaka na yisi ya ntima ya beto ke na kulakisa kimbangi ni kuzinga na ntwala ya bantu nyonso mpe mingi na ntwala ya beno na mutindu ya kukuluka mpe ya kuvedila yina Nzambi pesaka beto. Mutindu ya beto ya kuzinga vwandaka ve ya ndwenga ya bantu, kasi ya bumbote ya Nzambi. **13** Beto ke na kusonikina beno kaka mambu yina beno ke tangaka mpe ke bakulaka. Mu banza ti beno ke bakula yawu mbote, **14** samu ti beno bakulaka yawu fyoti ti beno lenda kusala mayama samu na beto, mutindu mosi mpe beto ke sala yawu samu na beno na kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu ke vutuka. **15** Mu vwandaka na kivuvu na mambu yina. Ni yawu yina, mu zolaka lutila ntete na sika ya beno samu na kupesa beno lusakumunu na mbala ya zole. **16** Mu vwandaka zola kulutila na sika ya beno ntete mu kwenda na kizunga ya Masedwane, mpe na manima, mu vutuka dyaka na sika ya beno. Na yina, beno zolaka sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu na kizunga ya Zude. **17** Na kutuba mutindu yina, ya zola kutuba ti mu zaba ve kubaka lukanu? To balukanu ya munu kele kaka balukanu ya kimuntu, samu ti na kati ya mambu ya munu kele na «kundima» mpe «kumanga?» **18** Yandi mosi Nzambi zaba ti mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga.» **19** Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi, yina Silase, Timote, mpe munu mosi zabisaka beno kele ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga» Kasi yandi kele kaka na mambu ya «kundima.» **20** Bansilulu nyonso ya Nzambi kele na mambu ya «kundima» na Yesu-Klisto. Ni na Yesu-Klisto mpe beto ke tubaka «Ameni» samu na kukembisa Nzambi. **21** Ni Nzambi ke pesaka beto na beno ngolo na kuzinga kintwadi na Klisto, mpe ni yandi pesaka beto kisalu yayi. **22** Ni Nzambi tulaka beto kidimbu ya yandi, mpe tulaka Mpeve ya yandi na kati ya bantima ya beto, mpe yawu kele kikunku ya ntete na bima yina yandi ke pesa beto. **23** Mu bakaka lukanu ya kuvutuka ve na mbanza Kolinto, samu ti mu zolaka ve kutalisa beno ntima mpasi. Mu ke na kutuba butsyelika, mpe Nzambi kele mbangi ya munu. Yandi kufwa munu kana mu ke na kuvuna. **24** Beto ke na kusosa ve na kuzabisa beno mambu yina beno fwana kukwikila, samu ti kiminu ya beno kele ngolo. Kasi beto ke na kusala kintwadi samu na kilengi ya beno.

2 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuvutuka dyaka ve na sika ya beno samu na kutalisa ve beno kyadi. **2** Kana mu talisa beno kyadi, nani dyaka lenda kuyangidika munu? Bantu yina mu ke talisa kyadi ke lenda dyaka na kuyangidika munu? **3** Ni yawu yina, mu me sonikina beno mambu yango, samu ti mu zolaka ve ti na kukuma na sika ya beno, bayina zolaka yangidika munu, talisa munu kyadi. Mu ke na kivuvu ti ntangu mu ke vwandaka na kilengi, beno nyonso mpe ke vwandaka na kilengi. **4** Ya tsyelika, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi na kati ya manyongo. Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi mpe mu ke na kudila. Ya kele ve samu na kutalisa beno kyadi, kasi samu ti beno bakula wapi mutindu mu ke zolaka beno ya kulutila. **5** Kana muntu me talisa mpangi kyadi, ni munu ve yandi me talisa kyadi, kasi ni beno nyonso. Na kuzonza mbote ni beno nyonso ve, kasi ndambu ya bantu na kati ya beno. **6** Na muntu ya mutindu yina, masembo yina bantu mingi me pesa yandi me lunga. **7** Ni yawu yina ntangu yayi, beno fwana kulemvokila mpe kukindisa yandi, samu ti yandi vwanda ve na kati kyadi ya kulutila. **8** Na yina, mu ke na kutumisa beno na kulakisa ti beno ke zolaka yandi. **9** Ya tsyelika, mu me sonikina beno samu na kutala kana beno kele kaka ya kukubama na kutumama na mambu nyonso. **10** Na muntu yina beno ke lemvokila yimbi, munu mpe ke lemvokila yandi. Kana mu lemvokilaka muntu, mpe ti ya vwandaka na dyambu ya kulemvokila yandi, mu salaka yawu samu na beno na ntwala ya Klisto. **11** Na yina, Satana lenda kuvuna beto ve samu ti beto zaba ti yandi kele na mabanza ya yimbi. **12** Ntangu mu kumaka na mbanza Towase samu na kulongisa Nsangu ya Mbote ya Klisto, mu talaka ti Mfumu zibudilaka munu nzila. **13** Kasi ntima ya munu vwandaka ve na kizunu samu ti mu talaka ve Tite, mpangi ya munu. Ni yawu yina, mu bikaka bantu ya mbanza Towase, mpe mu kwendaka na kizunga ya Masedwane. **14** Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti konso ntangu yandi ke nataka beto na mulonga ya nkembo ya kununga ya Klisto. Na beto, yandi ke zabisaka Nsangu ya Klisto na bisika nyonso mutindu mananasi yina nsunga ke na kumwangana na bisika nyonso. **15** Ya tsyelika, beto kele mutindu mananasi ya nsunga ya mbote yina Klisto pesaka na Nzambi samu na bayina ke na kudyata na nzila ya mpulusu, mpe bayina ke na kuzimbana. **16** Kasi samu na bantu ya nkaka, ya kele nsunga ya lufwa yina ke kufwaka bantu, mpe samu na bantu ya nkaka dyaka, ya kele nsunga ya luzingu yina ke pesaka bantu luzingu. Na yina, nani lenda kusala kisalu ya mutindu yayi? **17** Beto kele ve mutindu bantu ya nkaka yina ke na kusala mumbungu na Mambu ya Nzambi. Kasi ni Nzambi fidisaka beto, mpe beto ke zonzaka na ntima ya kuvedila na meso ya Nzambi na kintwadi na Klisto.

3 Beto fwana kubanda dyaka na kusala masiika na beto mosi? To beto kele na nsatu mutindu bantu ya nkaka na kulakisa beno mikanda yina ke na kupesa beno muswa ya kuyamba beto, to na kulomba beno yawu? **2** Ni beno mosi kele mikanda ya beto yina kele ya kusonama na kati ya bantima ya beto, mpe yina bantu nyonso lenda kuzaba mpe kutanga. **3** Ya tsyelika, ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti beno kele mukanda yina Klisto sonikaka mpe pesaka beto na kisalu ya beto. Yawu kele ve ya kusonika na ntinta ya kisonokono, kasi na Mpeve ya Nzambi ya moyo. Yawu kele mpe ya kusonama ve na zulu ya bibuku ya matadi, kasi na kati ya bantima ya bantu. **4** Ni mutindu yina kele kivuvu ya beto na Nzambi na lusalusu ya Klisto. **5** Ni na ngolo ya beto mosi ve beto lenda kusala kisalu ya mutindu yina. Ni Nzambi ke pesaka beto ngolo ya kusala yawu. **6** Ni yandi pesaka beto ngolo ya kuvwanda bisadi ya kuzabisa ngwisani ya malu-malu yina kele ve na yisi ya lutumu ya misiku, kasi na yisi ya lutumu ya Mpeve ya Longo. Misiku ke kufwaka bantu, kasi Mpeve ya Longo ke pesaka luzingu. **7** Misiku yina vwandaka pesa lufwa mpe vwandaka ya kusonama na zulu ya bibuku ya matadi vwandaka na nkembo yina bantu ya Isayeli lendaka sikika ve meso na kizizi ya Moyize samu na nkembo ya mwa ntangu. **8** Kana yawu vwandaka mutindu yina, wapi mutindu kisalu ya Mpeve ya Longo ke vwanda ve na nkembo ya kulutila dyaka? **9** Ya tsyelika, kana kisalu yina vwandaka pesa bantu nzengolo ya lufwa vwandaka na nkembo, kisalu yina ke kumisaka bantu ya kudedama na ntwala ya Nzambi ke vwanda na nkembo ya kulutila. **10** Beto lenda kutuba mpe ti nkembo yina lezimaka na ntama ke na kuzimbana na ntwala ya nkembo yayi ya kulutila nene. **11** Ya tsyelika, kana bima yina zingaka kaka mwa ntangu vwandaka na nkembo, bima yina ke zinga bantangu nyonso ke vwanda na nkembo ya kulutila. **12** Na kuvwanda na kivuvu ya mutindu yina, beto ke na kusala kivuvu ya nene. **13** Beto ke na kusala ve mutindu Moyize yina vwandaka kanga lele na kizizi, samu ti bantu ya Isayeli tala ve nsukunu ya nkembo yina lezimaka kaka ntangu fyoti. **14** Kasi bawu ke dyaka ve na mayela. Tii bubu yayi, meso ya bawu ke ntete ya kukangama na lele yina ntangu bawu ke tangaka Ngwisani ya Ntama. Kaka ni Klisto ke katulaka lele yina. **15** Tii bubu yayi dyaka, ntangu bawu ke tangaka mabuku ya Moyize, lele ke kangaka mayela ya bawu. **16** Ni kaka na kubaluka na sika ya Mfumu, lele yina ke katukaka. **17** Kasi Mfumu ni Mpeve, mpe kisika yina kele Mpeve ya Mfumu, kimpwanza mpe kele kuna. **18** Beto nyonso yina kele ve na lele na kizizi kele mutindu kitala-tala yina ke na kulakisa nkembo ya Mfumu. Na yina, Mfumu yina kele Mpeve me kitula beto samu na kufwanana na yandi, mpe nkembo ya beto ke tatamana na kukula.

4 Nzambi talaka beto kyadi mpe pesaka beto kisalu yayi. Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve. **2** Beto me manga bansalulu nyonso ya mansweki mpe ya nsoni. Beto ke na kusadila ve na kati ya mayuya, mpe beto ke na kubalula ve mambu ya Nzambi. Kasi ni na kuzabisa butsyelika na pwelele nyonso, beto ke salaka na ntwala ya Nzambi ti bantu nyonso ndima beto. **3** Kana Nsangu ya Mbote yina beto ke na kuzabisa kele pwelele ve, yawu kele pwelele ve samu na bayina ke na kuzimbana. **4** Bawu ke kwikilaka ve, samu ti Satana, nzambi ya mambu ya yimbi ya yinza yayi, kangaka mayela ya bawu. Yandi ke salaka ti bawu lenda ve na kutala nsemo ya Nsangu ya Mbote yina ke lakisaka nkembo ya Klisto yina kele kifwani ya Nzambi. **(aiōn g165)** **5** Beto ke zabisaka ve mambu ya beto mosi, kasi mambu ya MfumuYesu-Klisto. Beto mosi kele bisadi ya beno samu na Yesu. **6** Nzambi yina tubaka: «Bika nsemo kulezima na kati ya mpimpa», kele mpe Nzambi yina salaka ti nsemo ya yandi lezima na kati ya bantima ya beto samu na kulakisa beto nkembo ya yandi yina lezimaka na kizizi ya Klisto. **7** Kasi beto ke nataka kimvwama yayi ya kimpeve na banzutu ya beto mutindu na kati ya bambungu ya nene ya ntoto ya kuyoka, samu ti ya talana na pwelele nyonso ti lulendo yayi ya ngitukulu ke katukaka ve na beto, kasi na sika ya Nzambi. **8** Ba ke na kukwamisa beto bisika nyonso, kasi beto ke na kutatamana. Ba ke na kutalisa beto boma, kasi beto ke na kusala kaka kivuvu. **9** Bantu ke na kutalisa beto mpasi, kasi Nzambi ke na kubika beto ve. Bawu ke na kulosa beto na ntoto, kasi beto ke na kufwa ve. **10** Beto ke na kubika ve na kunata bisika nyonso lufwa ya Yesu na banzutu ya beto, samu ti luzingu ya yandi talana mpe na banzutu ya beto. **11** Ya tsyelika, beto bantu ya moyo, beto kele konso ntangu pene-pene na lufwa samu na Yesu, samu ti luzingu ya yandi talana mpe na banzutu ya beto yina ke kufwa. **12** Na yina, beto ke na kunwana na lufwa samu ti beno kuzwa luzingu. **13** Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me kwikila. Ni yawu yina, mu me zonza.» Beto mpe, beto me kwikila. Ni yawu yina, beto ke na kuzonza. **14** Beto zaba ti Nzambi yina vumbulaka Mfumu Yesu na lufwa, ke vumbula beto mpe na lufwa, mpe ke tula beto na beno pene-pene ya yandi. **15** Mambu nyonso yina ke na kukumina beto kele samu na beno, samu ti bantu mingi kuzwa ya kulutila lusakumunu ya Nzambi. Na yina, balusambulu ya kuvutula matondo samu na kulakisa nkembo ya Nzambi ke lutila mingi samu na balusakumunu yina bawu me kuzwa. **16** Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve. Ata ti nzutu ya beto ya musuni ke na kubeba fyoti-fyoti, nzutu ya beto ya kimpeve ke na kukuma ya malu-malu konso kilumbu. **17** Bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi kele ngolo ve na yina me tadila bunene ya nkembo ya ngitukulu yina yawu ke na kukubikila beto. **(aiōnios g166)** **18** Beto ke sikikaka ve meso na bima yina ke talanaka, kasi na bima yina ke talanaka ve. Ya tsyelika, bima yina ke talanaka ke zingaka kaka ntangu fyoti. Kasi bima yina ke talanaka ve, ke zingaka seko. **(aiōnios g166)**

5 Beto zaba ti kana yinzo ya beto awa na ntoto yina kele mutindu yinzo ya lele mwangana, beto kele na Yinzo yina Nzambi yidikaka, Yinzo ya bantangu nyonso na mazulu yina diboko ya muntu yidikaka ve. **(aiōnios g166)** **2** Ntangu yayi, beto ke na kuyawula, samu ti beto ke na nsatu ya kulutila na kulwata yinzo ya beto yina kele na mazulu. **3** Na yina, Nzambi ke kuta ve beto kimpene, kasi ya kulwata. **4** Ya tsyelika, ntangu nyonso yina beto ke zinga awa na ntoto na yinzo yayi ya lele, beto ke kunga mutindu bantu yina ke na kunata kizitu ya nene. Ya kele ve ti beto ke na sosa kukatula yinzo yayi ya lele. Kasi beto ke na nsatu ya kulwata yinzo ya mazulu, samu ti luzingu dyamisa lufwa. **5** Ni yandi mosi Nzambi kubikaka beto na mambu yina. Yandi pesaka beto Mpeve ya yandi mutindu kikunku ya ntete ya bima yina yandi ke pesa beto. **6** Na yina, beto kele kaka ya kufuluka na kibakala. Beto zaba ti ntangu beto ke na kuzinga na nzutu yina kele na beto awa na ntoto, beto kele ntama na Mfumu. **7** Ya tsyelika, ni kiminu ke na kutwadisa luzingu ya beto, kasi meso ya beto ve. **8** Beto kele ya kufuluka na kibakala, mpe beto zola kubika nzutu yina kele na beto awa na ntoto samu na kwenda kuzinga na sika ya Mfumu. **9** Kasi mambu yina beto ke na kuzola, ni kuyangidika Nzambi ata beto vwanda kaka na nzutu yina kele na beto awa na ntoto to beto bika yawu. **10** Ya tsyelika, beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu yina Klisto ke sala. Na yina, konso muntu ke kuzwa musendo na mbote to yimbi yina yandi salaka na kati ya luzingu ya yandi awa na ntoto. **11** Mutindu beto ke zitisaka Mfumu, beto ke sosaka

na kundimisa bantu na kubakula mambu yina beto ke tubaka. Nzambi zaba beto mbote, mpe mu banza ti beno mpe, beno zaba beto mbote na kati ya bantima ya beno. **12** Beto ke na kusosa ve na kusala masiika na sika ya beno. Kasi beto ke na zola kupesa beno nzila ya kusala mayama samu na beto. Na yina, beno ke lenda na kupesa bamvutu na sika ya bayina ke salaka ve mayama na mambu yina kele na kati ya bantima ya bawu, kasi na bima yina ke talanaka. **13** Kana ya tsyelika ti beto vwandaka bilawu, yawu kele samu na Nzambi. Kana beto kele ve bilawu, yawu kele samu na beno. **14** Luzolo ya Klisto ke na kutwadisa beto na dibanza yayi ti kaka muntu mosi kufwaka samu na bantu nyonso. Na yina, bantu nyonso kele ya kufwa kintwadi na yandi. **15** Yandi kufwaka samu na bantu nyonso, samu ti bayina kele moyo zinga dyaka ve samu na bawu mosi, kasi samu na muntu yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa samu na bawu. **16** Ni yawu yina, beto zaba dyaka ve muntu na mutindu ya kimuntu. Ata ti beto zabaka Klisto na mutindu ya kimuntu, kasi ntangu yayi, beto ke na kuzaba dyaka yandi ve na mutindu yina. **17** Na yina, kana muntu kele kintwadi na Klisto, yandi kele muntu ya malu-malu. Mambu ya ntama me luta, mpe yawu me kuma ya malu-malu. **18** Mambu nyonso yayi ke katukaka na sika ya Nzambi yina vutulaka ngwisani na kati ya beto na yandi na lusalusu ya Klisto, mpe yina pesaka beto kisalu ya kuvutula ngwisani na kati ya yandi na bantu ya nkaka. **19** Ya tsyelika, na Klisto, Nzambi salaka ti ngwisani vutuka na kati ya yandi na bantu nyonso ata kutala masumu yina bantu salaka. Yandi tumisaka beto na kuzabisa nsangu ya ngwisani yina. **20** Na yina, beto kele bayina Klisto fidisaka, mpe ni na beto yandi mosi Nzambi ke na kubokila beno. Na nkumbu ya Klisto, beto ke na kutumisa beno: Beno vutula ngwisani ya beno na Nzambi. **21** Klisto vwandaka na disumu ve. Kasi Nzambi pesaka yandi kizitu ya masumu ya beto, samu ti na yandi, Nzambi kumisa beto ya kudedama.

6 Mutindu beto ke na kusala kintwadi na Nzambi, beto ke na kutumisa beno na kubika ve na kutala mfunu ya lusakumunu yina beno kuzwaka na sika ya Nzambi. **2** Ya tsyelika, Nzambi tubaka: «Na ntangu ya mbote, mu kuwaka nge, mpe na kilumbu ya mpulusu, mu kwizaka sadisa nge.» Kasi bubu yayi kele ntangu ya mbote, bubu yayi kele kilumbu ya mpulusu. **3** Beto ke na zola kusala ve ti muntu bula dibaku samu na beto, samu ti bantu seka ve kisalu ya beto. **4** Kasi beto ke lakisaka na mambu nyonso ti beto kele bisadi ya Nzambi. Na yina, beto kele na mvibudulu ya kulutila na kuvibidila bampasi, bankwamusu, mpe mambu yina ke talisaka beto mpasi na ntima. **5** Ba ke bulaka beto bikoti, ba ke tulaka beto na boloko, mpe ba ke tumisaka ti bantu sala muvusu na kisalu ya beto. Beto ke talaka mpasi na bisalu. Beto ke lalaka ve pongi mpe ke mangaka na kudya samu na Nzambi. **6** Beto ke lakisaka ti beto kele ya kuvedila, mpe ti beto kele na luzabu, mvibudulu, bumbote, Mpeve ya Longo, mpe luzolo ya tsyelika. **7** Beto ke zabisaka butsyelika, mpe Nzambi ke pesaka beto lulendo. Binwanunu ya beto samu na kunwana mpe kunwanina banzutu ya beto, ni kusala mambu ya kudedama. **8** Bantu ya nkaka ke zitisaka beto mpe bantu ya nkaka ke talisaka beto nsoni. Ba ke tubaka mambu ya yimbi mpe ya mbote samu na beto. Ba ke bakaka beto mutindu bantu ya luvunu, kasi beto ke tubaka butsyelika. **9** Ba ke na kubaka beto mutindu bantu yina bawu zaba ve, kasi bawu zaba beto. Ba ke na kutala beto mutindu bantu ya kufwa, kasi beto kele bantu ya moyo. Ba ke na kupesa beto bitumbu, kasi ba ke na kufwa beto ve. **10** Ba ke na kusala nyonso samu ti beto vwanda na kyadi, kasi beto ke vwandaka kaka na kilengi. Ba ke talaka beto mutindu bamputu, kasi beto ke salaka ti bantu mingi kuma bamvwama. Beto ke talanaka na meso ya bawu mutindu bantu yina kele na kima ve, kasi ya tsyelika, beto kele na bima nyonso. **11** Bampangi ya mbanza Kolinto, beto me zonzila beno na butsyelika nyonso, mpe beto me lakisa beno ti beto ke zolaka beno na ntima nyonso. **12** Beto kangilaka beno ve bantima, kasi ni beno kangilaka beto bantima. **13** Na yina, mu ke na kuzonza na beno mutindu na bana ya munu. Beno mpe, beno zibudila beto mbote bantima ya beno. **14** Beno vukana ve na bayina ke kwikilaka Nzambi ve. Ya tsyelika, mambu ya kudedama lenda kuvukana ve na mambu ya yimbi, to nsemo lenda kuvukana ve na mpimpa. **15** Mutindu mosi mpe, Klisto lenda kuwawana ve na Satana, to ata kima lenda kuvukisa mukwikisi na muntu yina ke kwikilaka ve Nzambi. **16** Ata kima lenda kuvukisa Yinzo ya Nzambi na banzambi ya biteki, samu ti beto kele Yinzo ya Nzambi ya moyo mutindu yandi mosi Nzambi tubaka: «Mu ke zinga mpe mu ke tambula na kati-kati ya bawu. Mu ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe bawu ke vwanda dikanda ya munu.» **17** Ni yawu yina, «Beno katuka kisika kele bantu yina, mpe beno kabuka na bawu. Beno simba ve bima yina kele ya kusumuka, mpe mu ke yamba beno. Ni Mfumu tubaka yawu. **18** Mu ke vwanda tata ya beno, mpe beno ke vwanda bana ya munu. Ni mutindu yina Mfumu Nzambi-Mpungu tubaka.»

7 Bampangi ya luzolo, mutindu beto kele na bansilulu yina, beto vedisa banzutu ya beto na kukatula mvindu nyonso yina ke bebisaka nzutu to mwela. Beto fwana kusala ngolo samu na kuvwanda bantu ya longo na kulakisa ti beto ke zitisaka Nzambi. **2** Beno tula beto na kati ya bantima ya beno. Beto me sala ata muntu yimbi. Beto me manisa ve bimvwama ya muntu, mpe beto me sadila ve bimvwama ya muntu. **3** Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kuzabisa yimbi ya beno. Ya tsyelika, mutindu mu zabisaka ntete yawu, beno kele na kati ya bantima ya beto ata ti beto vwanda moyo to kufwa. **4** Mu ke na kivuvu ya nene na beno, mpe mu ke salaka mayama samu na beno. Mu kele ya kufuluka na kibakala mpe kilengi na kati ya bampasi nyonso yina ke na kukumina beto. **5** Ya tsyelika, ntangu beto kumaka na Masedwane, beto kuzwaka ve ntangu ya kupema. Beto kutaka bampasi ya konso mutindu, bamvita na balweka nyonso, mpe boma na bantima ya beto. **6** Kasi Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu ya kukuluka, katulaka kyadi ya beto ntangu Tite kwizaka. **7** Ni kaka nkwizulu ya yandi ve salaka ti beto vwanda na kibakala, kasi mpe nsangu yina yandi pesaka beto na mutindu beno katulaka yandi kyadi. Yandi zabisaka beto ti beno kele na nsatu ya kulutila ya kutala munu. Yandi zabisaka beto mpe bidilu ya beno, mpe ti beno kele na nsatu ya kulutila na kunwanina munu. Ni yawu yina, kilengi ya munu kele ya kulutila dyaka. **8** Mu ke na kunyonga yawu ve kana mu talisaka beno kyadi na mukanda yina mu fidisaka beno. Ata ti mu nyongaka samu na yawu, mu ke na kutala ti yawu talisaka beno kyadi kaka na mwa ntangu. **9** Kasi ntangu yayi, mu ke na kuyangalala. Kana mu ke na kuyangalala, yawu kele ve samu ti mu me talisa beno kyadi, kasi samu ti kyadi ya beno me nata beno na kuviluka. Kyadi ya beno vwandaka mutindu Nzambi vwandaka zola. Na yina, beto talisaka ve beno ntima mpasi. **10** Kyadi yina ke katukaka na Nzambi ke nataka muntu na kuviluka mpe kuzwa mpulusu. Yawu ke bikaka ve manyongo na muntu. Kasi kyadi yina kele na muntu samu na yinza yayi, ke nataka na lufwa. **11** Ntangu Nzambi salaka ti beno tala kyadi, kyadi yango pesaka beno mambu yayi ya mbote: kukuma na ngolo ya kusala bisalu, kulomba mulemvo, kundima ve mambu, kuvwanda na boma, kuvwanda na nsatu ya kutala munu, kuvwanda na nsatu

ya kulutila na kubongisa mambu, mpe kusemba mambu ya yimbi. Beno me lakisa na konso mutindu ti beno me zaba mambu ve na kati ya dyambu yina. **12** Na yina, kana mu me sonikina beno, ya kele ve samu na muntu yina me sala yimbi, to samu na muntu yina ba me sala yimbi. Kasi ya kele samu na kulakisa beno na pwelele nyonso na meso ya Nzambi nsatu ya kulutila yina vwandaka na beno na kusadisa beto. **13** Ni mambu yina katulaka kyadi ya beto. Kaka ni kyadi ve yawu katulaka beto, kasi beto vwandaka mpe na kilengi ya kulutila na kyese yina vwandaka na Tite, samu ti beno tulaka kizunu na ntima ya yandi. **14** Kana mu salaka mwa mayama samu na beno na sika ya yandi, ya kele, samu ti beno me talisa munu nsoni ve. Kasi mutindu beto ke zabisaka beno kaka butsyelika, ni mutindu yina mpe masiika yina beto sadilaka beno na sika ya yandi kele ya tsyelika. **15** Na yina, luzolo ya yandi na sika ya beno ke na kulutila dyaka ntangu yandi ke na kubambuka moyo wapi mutindu beno tumamaka na yandi, mpe beno yambaka yandi na boma mpe buzitu nyonso. **16** Mu ke na kuyangalala, samu ti mu ke na kusala kivuvu na beno na mambu nyonso.

8 Bampangi, beto zola kuzabisa beno wapi mutindu Nzambi pesaka lusakumunu ya yandi na mabuundu ya Nzambi ya Masedwane. **2** Mabuundu yina kuzwaka bantontolo mingi na bampasi yina kuminaka bawu. Kasi kilengi ya bawu lutilaka, mpe bawu lakisaka wapi mutindu bawu zaba kukabula na buwelo ya bawu. **3** Mu kele mbangi ya mambu yina. Mabuundu yina vwandaka kabula na luzolo ya bawu na mutindu bawu vwandaka lenda na kuzwa, mpe na mutindu ya kulutila. **4** Bawu tatamanaka na kulomba beto muswa, samu ti bawu mpe fidisa lusalusu ya bawu na sika ya bantu ya longo ya Yelusalemi. **5** Mambu yina bawu salaka lutilaka mambu yina beto vwandaka vingila na sika ya bawu. Bawu pesaka ntete banzutu ya bawu na Mfumu, mpe na manima na sika ya beto mutindu Nzambi vwandaka zola. **6** Ni yawu yina, beto kindisaka Tite na kumanisa na mbote nyonso na sika ya beno kisalu ya kuzaba na kukabula mutindu yandi bandaka yawu. **7** Beno kele ya kufuluka na mambu nyonso. Beno kele na kiminu, beno zaba kulongisa, beno kele na luzabu, beno kele na nsatu ya kulutila na kusadisa bampangi, mpe beno zola beto mbote. Na yina, beno sala mpe mbote kisalu yayi ya kukabula. **8** Mu ke na kupesa ve beno lutumu. Kasi na kuzonzila beno wapi mutindu mabuundu ya nkaka me kabula na luzolo ya kulutila, mu ke na kupesa beno nzila ya kulakisa butsyelika ya luzolo ya beno. **9** Ya tsyelika, beno zaba bumbote ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Yandi vwandaka mvwama, kasi yandi ndimaka na kuvwanda mputu samu na kukitula beno bamvwama na buwelo ya yandi. **10** Na yina, mu ke na kuzabisa beno dibanza ya munu samu na dyambu yayi: Ya kele mbote ti beno tatamana na kusala mambu yina beno salaka na mvula yina me luta. Beno vwandaka bantu ya ntete na kusala yawu mpe na kuzwa dibanza yina. **11** Ntangu yayi, beno tatamana na kumanisa kisalu yina. Mutindu beno vwandaka na luzolo ya kulutila na kubanda yawu, beno vwanda mpe na luzolo ya kulutila na kusala yawu, mpe beno sala yawu na bimvwama yina kele na beno. **12** Ntangu muntu ke kabulaka na luzolo yina kele na ntima ya yandi, Nzambi ke ndimaka dikabu yina. Nzambi ke talaka ve bima yina kele ve na muntu, kasi yina kele na yandi. **13** Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kukumisa beno bamputu na kusadisa bantu ya nkaka. Kasi mu ke na kutuba yawu, samu ti bantu nyonso vwanda mutindu mosi. **14** Ntangu yayi, beno kele na bima ya kulutila, mpe beno sadisa bayina kele na kati ya bansatu. Beno mpe, ntangu beno ke vwanda na kati ya bansatu, bayina ke vwanda na bima ya kulutila ke sadisa beno. Na yina, beno nyonso ke vwanda mutindu mosi **15** mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina bukaka bambuma mingi vwandaka na yawu ve ya kulutila, mpe muntu yina bukaka bambuma fyoti kondwaka kima ve.» **16** Beto tonda Nzambi yina me tula na ntima ya Tite luzolo ya kulutila na kusadisa beno, mutindu munu mosi kele na yawu. **17** Tite ndimaka ndombolo ya beto, mpe na luzolo ya kulutila, yandi bakaka yandi mosi lukanu ya kukwiza na sika ya beno. **18** Beto fidisaka yandi kintwadi na mpangi ya beto yina mabuundu nyonso ya Nzambi ke na kusiika na kisalu ya kumwangisa Nsangu ya Mbote. **19** Kasi dyaka, mabuundu soolaka yandi, samu ti yandi vwanda nkundi ya beto ya nzyetolo na kisalu ya kukabula lusalusu yina beto ke na kusala samu na nkembo ya Mfumu, mpe samu na luzolo ya beto na kisalu yina. **20** Beto ke na kusala nyonso, samu ti bantu zonzila ve yimbi na mutindu beto ke na kusadila lutangu ya nene ya mbongo yina. **21** Beto zola kusala mambu ya mbote kaka na ntwala ya Mfumu ve, kasi mpe na ntwala ya bantu. **22** Beto ke na kufidisa bawu kintwadi na mpangi ya beto ya nkaka yina beto me talaka bambala mingi luzolo ya kulutila na kusala bisalu. Kasi ntangu yayi, yandi ke na luzolo ya kulutila dyaka na kusala yawu, samu ti yandi kele na kivuvu ya nene na beno. **23** Na yina me tadila Tite, yandi kele nkundi ya munu ya nzyetolo mpe mpangi ya munu ya kisalu samu na beno. Kasi samu na bampangi yina ke kwiza kintwadi na yandi, bawu kele bampangi yina mabuundu ya Nzambi me fidisa, mpe bawu ke na kusala samu na nkembo ya Klisto. **24** Beno lakisa bawu ti beno ke zolaka bawu, samu ti mabuundu ya Nzambi zaba ti beno kele na luzolo ya tsyelika, mpe ti mayama yina beto ke salaka samu na beno, kele ya mpamba ve.

9 Ya ke na mfunu ve ti mu sonikina beno na yina me tadila lusalusu yina mabuundu ya Nzambi pesaka na bantu ya longo ya Yelusalemi. **2** Mu zaba mabanza ya beno, mpe mu me lakisa na bantu ya Masedwane mayama ya munu samu na beno na kutubila bawu: «Bampangi ya kizunga ya Akayi kele ya kukubama na kufidisa lusalusu ya bawu katuka mvula yina lutaka.» Nsatu ya kulutila yina kele na beno na kufidisa lusalusu ya beno, me pesa ngolo na mabuundu mingi na kati ya bawu na kusala mutindu beno. **3** Kasi mu ke na kufidisa beno bampangi ya beto, samu ti mayama yina beto me sala beno na sika ya bawu vwanda ve ya luvunu na yina me tadila dyambu yayi. Mu zola ti beno vwanda ya tsyelika ya kukubama mutindu mu me zabisa yawu. **4** Kasi mu ke na boma ti kana bantu ya Masedwane kwiza kintwadi na munu, mpe kuta ve beno ya kukubama, beto ke vwanda ya kufuluka na nsoni samu na kivuvu yina beto me sala na beno. Beno mpe, beno ke vwanda na nsoni. **5** Ni yawu yina, mu me tala ti ya kele mfunu na kufidisa beno bampangi yayi ntete mu kwiza, samu ti bawu kutika makabu yina beno pesaka nsilulu. Na yina, yawu ke vwanda ya kukubama ntangu mu ke kwiza, mpe yawu ke lakisa ti beno ke pesaka ve makabu na manyongo, kasi na ntima mosi. **6** Beno fwana kubambuka moyo na mambu yayi: Muntu yina ke kunaka bambuma ndambu, yandi ke yonzikaka mpe kaka ndambu, mpe muntu yina ke kunaka bambuma mingi, yandi ke yonzikaka mpe bambuma mingi. **7** Na yina, konso muntu fwana kukabula mutindu yandi me kanisa. Yandi fwana kusala yawu na manyongo ve to ti ba tumisa yandi, samu ti Nzambi ke zolaka muntu yina ke pesaka na kilengi nyonso. **8** Nzambi kele na lulendo ya kufulusa beno na bima nyonso ya mbote, samu ti beno kondwa ve bima yina kele na beno mfunu. Na yina, beno ke vwanda na yawu ya kulutila samu na kusala bisalu ya nkaka ya mbote. **9** Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

«Yandi ke kabulaka. Yandi ke pesaka na bamputu. Ludedomo ya yandi kele bantangu nyonso.» **(aiōn g165)** **10** Nzambi yina ke pesaka kisadi-bilanga bambuma ya kukuna mpe madya ya kudya, ke pesa mpe beno bambuma ya kukuna, ke butisa yawu, mpe ke sala ti ludedomo ya beno buta bambuma mingi. **11** Nzambi ke sala ti beno vwanda bamvwama na mambu nyonso samu na kutatamana na kukabula na mambu nyonso. Na yina, bantu mingi ke vutula matondo na Nzambi samu na makabu ya beno yina beto ke pesa bawu. **12** Lusalusu yina beno ke na kupesa, ke na kusadisa kaka ve bansatu ya bantu ya longo, kasi yawu ke na kusala mpe ti balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi vwanda mingi. **13** Na kutala mfunu ya lusalusu yina, bawu ke kembila Nzambi, samu ti beno ke na kutumama na Nsangu ya Mbote ya Klisto yina beno kwikilaka, mpe samu ti beno ke na kukabula bimvwama ya beno na sika ya bawu mpe na bampangi nyonso. **14** Bawu ke sambidila beno na kulakisa beno luzolo ya bawu samu na bumbote ya nene yina Nzambi me lakisa beno. **15** Matondo na Nzambi samu na dikabu ya yandi yina beto lenda kufwanikisa ve.

10 Munu Polo, yina bantu ke tubaka ti mu kele muntu ya kukuluka ntangu mu ke vwandaka na beno, kasi muntu ya ngolo ntangu mu ke vwandaka ntama na beno, mu ke na kukindisa beno na lembami mpe bumbote ya Klisto. **2** Mulemvo ya beno: Beno sosa ve ti mu sadila kibakala ntangu mu ke vwanda na ntwala ya beno. Mu ke na kivuvu ya kusadila kibakala na ntwala ya bayina ke banzaka ti beto ke sadilaka na kimuntu. **3** Ya tsyelika, beto kele bantu, kasi beto ke na kunwana ve na mutindu ya kimuntu. **4** Binwanunu yina beto ke na kusadila na muzingu ya beto, kele ve ya kimuntu. Kasi lulendo ya yawu ke katukaka na Nzambi samu na kumanisa ngolo ya bambeni. Beto ke na kumanisa ngolo ya mabanza ya luvunu, **5** mpe balulendo nyonso ya mayama yina ke kangaka bantu nzila na kuzaba Nzambi. Beto ke na kunata bantu nyonso na kutumama na Klisto. **6** Ntangu beno ke tumama na mutindu me lunga, beto ke vwanda ya kukubama samu na kusemba konso muntu yina ke tumama ve. **7** Beno ke ndimaka kaka mambu yina beno ke talaka na meso. Kana muntu me ndima ti yandi kele ya kukangama na Klisto, yandi fwana kuzaba mpe ti beto mpe kele ya kukangama na Klisto mutindu yandi. **8** Mu lenda kutala nsoni ve na kusala mwa mayama na bumfumu yina Mfumu pesaka beto samu na kukulisa kiminu ya beno, kasi ya kufwa yawu ve. **9** Mu zola kutalana ve mutindu muntu yina ke na kupesa beno boma na mikanda ya munu. **10** Ya tsyelika, bantu ke tubaka mutindu yayi: «Mikanda ya Polo kele mpasi mpe ngolo. Kasi ntangu yandi ke vwandaka na ntwala ya beto, yandi ke kumaka muntu ya kulemba, mpe mambu yina yandi ke zonzaka kele ya kufwanakana ve.» **11** Bika ti muntu yina ke na kuzonza mutindu yina kuzaba mbote ti mambu yina beto ke na kusonika na mikanda ya beto ntangu beto kele ntama na beno, ke vwanda ve ya kuswaswana na mambu yina beto ke sala ntangu beto ke vwanda na ntwala ya beno. **12** Ya tsyelika, beto ke sosaka ve na kuteza bankadulu ya beto to na kufwanana na bantu ya nkaka yina ke salaka masiika ya bawu mosi. Bawu ke bakaka kifwani ya bawu mosi samu na kuteza bawu na bawu bankadulu ya bawu mosi. Bawu kele bizoba. **13** Samu na beto, beto ke sala ve mayama na mambu yina me luta ndilu ya kisalu ya beto. Kasi beto ke na kusala yawu na mutindu Nzambi ke na kuteza yawu na kukumisa beto tii na sika ya beno. **14** Beto ke na kuluta ve ndilu ya kisalu ya beto, mutindu ya zolaka vwanda kana beto kwizaka ve na sika ya beno. Beto kele bantu ya ntete yina me kuma na sika ya beno na kunatina beno Nsangu ya Mbote ya Klisto. **15** Na yina, beto ke na kusala ve mayama na kuluta bandilu yina Nzambi tezaka. Kasi beto ke na kivuvu ti kiminu ya beno ke kula, mpe ti beto ke lenda na kukulisa na kati ya beno kisalu ya beto ata kuluta bandilu yina Nzambi lakisaka beto. **16** Na manima, beto lenda kwenda kuzabisa Nsangu ya Mbote na kati ya bizunga yina me lutila ntama na beno ata kusala mayama na kisalu yina bantu ya nkaka me sala na bisika yina Nzambi fidisaka bawu. **17** Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kana muntu ke na nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu na Mfumu.» **18** Ya tsyelika, ni muntu yina ve ke salaka masiika ya nzutu ya yandi mosi kele ya kuzabana, kasi muntu yina ke kuzwaka masiika na Mfumu.

11 Mu zola ti beno vibidila mwa bulawu ya munu. Ee! Beno vibidila munu. **2** Mu ke na kusala beno kimbanda yina ke katukaka na Nzambi. Mu pesaka nsilulu ya kukwelisa beno na bakala kaka mosi, Klisto, mpe mu zola kulakisa beno na sika ya yandi mutindu ndumba yina me zaba ntete ve babakala. **3** Kasi mutindu nyoka vunaka Eva, mu ke na boma ti mabanza ya beno vunama, mpe ti beno vwanda dyaka ve ya kukwikama mpe ya kukangama na Klisto. **4** Ya tsyelika, beno ke yambaka mbote bantu ya nkaka yina ke zabisaka beno Yesu yina kele ya kuswaswana na yina beto zabisaka beno. Beno kele mpe ya kukubama na kuyamba mpeve yina kele ya kuswaswana na Mpeve yina beno kuzwaka, mpe na kuyamba nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka. **5** Mu banza ti bayina beno ke bokilaka bantumwa ya nene me lutila munu na ata dyambu. **6** Mu zaba ti mu zaba kuzonza ve, kasi samu na luzabu ya kele mambu ya nkaka. Beto me lakisa beno yawu na pwelele nyonso na mambu nyonso yina beto me sala. **7** Beno banza ti mu salaka yimbi na kukuluka na ntwala ya beno, mpe na kuzangula beno ntangu mu zabisaka beno Nsangu ya Mbote ya Nzambi ata kulomba beno kima? **8** Mu vwandaka kudya mbongo ya mpamba ya mabuundu ya nkaka na kundima na kuzwa difuta samu na kusadisa beno. **9** Ntangu mu vwandaka na sika ya beno, mu lombaka ve na muntu na kusadisa munu ntangu mu vwandaka na kati ya bansatu. Ya tsyelika, bampangi yina katukaka na Masedwane natinaka munu bima nyonso yina vwandaka na munu mfunu. Mu pesaka ata muntu kizitu ya kusadisa munu, mpe mu ke tatamana na kusala mutindu yina. **10** Na butsyelika ya Klisto yina kele na munu, mu ke na kutuba ti ata muntu na kati ya kizunga nyonso ya Akayi ke lenda na kukatula munu dyambu yina mu ke na kusadila mayama. **11** Samu na yinki mu ke na kutuba mutindu yina? Samu ti mu ke zolaka beno ve? Nzambi yandi mosi zaba ti mu ke zolaka beno. **12** Mu ke bika ve na kusala mambu yina mu ke na kusala ntangu yayi samu na kupesa ve nzila na bayina ke sosaka banzila ya konso mutindu samu na kusala mayama ya kuvwanda mutindu mosi na beto. **13** Bantu ya mutindu yina kele bantumwa ya luvunu, mpe bisadi ya mayuya yina ke sosaka na kutalana mutindu bantumwa ya Klisto. **14** Ata dyambu ya ngitukulu kele na kati ya mambu yayi, samu ti yandi mosi Satana ke sosaka na kutalana mutindu mbazi yina ke lezimaka. **15** Beno lenda kuyituka ve, ti bisadi yina ke sosaka na kutalana mutindu bisadi ya Nzambi ya kudedama. Kasi nsukunu ya luzingu ya bawu ke vwanda mutindu kele bisalu ya bawu. **16** Mu ke na kutuba dyaka yawu: Ata muntu fwana kubanza ti mu kele kilawu. Kasi beno ndima munu mutindu kilawu samu ti munu mpe, mu sala mwa mayama. **17** Ya tsyelika, na kusala mayama ya munu, mu ke na kuzonza ve mutindu Mfumu ke na kuzola. Kasi mu ke na kuzonza mutindu muntu yina kele kilawu. **18** Mutindu bantu mingi ke na kusala mayama samu na mambu

ya kimuntu, munu mpe, mu ke sala mayama. **19** Beno yina kele bantu ya ndwenga, beno ke ndimaka na kuvibidila mambu ya bilawu. **20** Beno ke vibidilaka ti ba sadisa beno mutindu bandongo, ba sadila bimvwama ya beno, ba baka beno bima nyonso yina kele na beno, ba nyokola beno, mpe ba bula beno bambata na kizizi. **21** Mu ke na nsoni na kutuba yawu: Beto vwandaka me talana mutindu bantu yina ke na ngolo ve na mambu yina. Kasi kisika yina bantu ya nkaka ke na kusala mayama, munu mpe, mu ke sala yawu ata ti mu ke na kuzonza mutindu kilawu. **22** Bawu kele ba-Ebeleyo, munu mpe, mu kele Ebeleyo. Bawu kele bantu ya Isayeli, munu mpe, mu kele muntu ya Isayeli. Bawu kele bantu ya kifumba ya Abalayami, munu mpe, mu kele muntu ya kifumba ya Abalayami. **23** Kana bawu kele bisadi ya Klisto, mu ke tuba na bulawu ya munu ti mu kele kisadi ya Klisto kulutila bawu. Mu me sala kulutila bawu, mpe mu vwandaka kota konso ntangu baboloko kulutila bawu. Mu vwandaka kuzwa bambala mingi bikoti ya kulutila, mpe mu vwandaka konso ntangu pene-pene na lufwa kulutila bawu. **24** Bambala tanu, ba-Zwife bulaka munu bikoti makumi tatu na yivwa. **25** Bambala tatu, bantu ya Loma bulaka munu bikoti na ngolo nyonso. Mbala mosi, bawu bulaka munu matadi. Bambala tatu, mu vwandaka na kati ya masuwa yina dyamaka, mpe mu lutisaka kilumbu mosi mpe mpimpa mosi na mubu. **26** Na banzyetolo yina mu vwandaka sala na makulu, konso ntangu, mu vwandaka tala lufwa na ntwala ya munu na kati ya banzadi, na ntwala ya bimpumbulu, na ntwala ya bampangi ya munu ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, na kati ya mbanza mpe yinsi ya kuyuma, na kati ya mubu, mpe na ntwala ya bampangi ya munu ya tsyelika ve. **27** Mu talaka mpasi na bisalu ya ngolo, mpe mu lembaka. Bambala mingi, mu vwandaka kondwa ntangu ya kulala pongi. Mu kondwaka mpe bambala mingi kima ya kudya mpe ya kunwa. Mu ndimaka na kumanga na kudya samu na Nzambi. Mu talaka mpasi samu na madidi, mpe samu ti mu kondwaka bilele. **28** Mambu mingi me bikana na kuzonza. Kasi mu ke na dyambu mosi yina ke na kukwamisa munu bilumbu nyonso: manyongo ya munu samu na mabuundu nyonso ya Nzambi. **29** Kana muntu kele ya kulemba, munu mpe, mu kele ya kulemba. Kana muntu me sala disumu, yawu ke salaka munu mpasi mingi na ntima. **30** Kana ya kele mfunu na munu na kusala mayama, mu ke sala yawu samu ti mu kele ve na ngolo. **31** Nzambi, Tata ya Mfumu Yesu zaba ti mu ke na vuna ve. Bika ti Nkumbu ya yandi kuzwa nkembo ntangu nyonso. **(aiōn g165)** **32** Ntangu mu vwandaka na mbanza Damase, mfumu yina vwandaka kimonikisi ya ntinu Aletase tulaka mikengi na myelo ya mbanza samu na kukanga munu. **33** Kasi ba kotisaka munu na kitunga ya nene. Ba basisaka munu na nela, mpe kulumunaka munu na ngaanda ya kibaka ya mbanza. Ni mutindu yina mu vuukaka na ntwala ya yandi.

12 Mu fwana kusala mayama! Kasi ya kele mfunu ve. Ntangu yayi, mu ke zonzila beno na mambu yina Mfumu lakisaka mpe zabisaka munu na kimpeve. **2** Mu zaba kilandi mosi ya Klisto yina Nzambi zangulaka na mazulu ya me kuma bamvula kumi na yiya. Mu zaba ve kana Nzambi zangulaka yandi na nzutu ya yandi, to kana na nzutu ya yandi ve. Kasi kaka ni yandi mosi Nzambi zaba yawu. **3** Ee, mu zaba muntu yina. Kana ni na nzutu ya yandi to na nzutu ya yandi ve Nzambi zangulaka yandi, mu zaba ve. Nzambi zaba ti **4** yandi zangulaka muntu yina na paladiso. Kuna yandi kuwaka mambu yina lenda kubasika ve na yinwa ya muntu, mpe yina kele ve na bampova na kuzabisa yawu. **5** Mu ke sala mayama samu na muntu yina. Kasi na munu mosi, mu ke sala kaka mayama samu ti mu kele na ngolo ve. **6** Kana mu zolaka na kusala mayama ya munu mosi, mu zolaka vwanda ve kilawu samu ti mu zolaka tuba kaka butsyelika. Kasi mu ke na kusala yawu ve, samu ti mu zola ve ti bantu vwandaka na mabanza yina ke na kulutila mambu yina bawu ke na kutala na munu, to yina bawu ke na kuwa na yinwa ya munu. **7** Nzambi zabisaka munu mambu ya ngitukulu. Na yina, samu ti mu vwanda ve ya kufululuka na mayama, ba tulaka munu mpasi ya ngolo na nzutu mutindu mbazi mosi ya Satana na kubula munu, samu ti mu sala ve mayama. **8** Mu sambilaka Mfumu bambala tatu, samu ti yandi katula munu mpasi yina. **9** Kasi yandi zabisaka munu: «Bumbote ya munu me lunga na nge. Lulendo ya munu ke talanaka ya kulutila na kati ya nge ntangu nge ke vwandaka ve na ngolo.» Na yina, mu ke lutila na kusala mayama ntangu mu ke vwandaka na ngolo ve, samu ti lulendo ya Klisto vwanda na munu. **10** Ni yawu yina, mu ke yangalalaka ntangu mu ke vwandaka na ngolo ve, ntangu ba ke fingaka munu, ba ke kwamisaka munu, ba ke talisaka munu mpasi, mpe mu ke talaka mpasi na ntima samu na Klisto. Ya tsyelika, ntangu mu ke vwandaka na ngolo ve, ni ntangu yina mu ke vwandaka na lulendo. **11** Mu ke na kuzonza mutindu kilawu, kasi ni beno me sala ti mu kuma mutindu yayi. Ni beno zolaka sala masiika ya munu. Ya tsyelika, bantumwa ya nkaka yina beno ke pesaka mfunu ya kulutila me lutila munu ve ata ti mu kele muntu ya mpamba. **12** Bidimbu yina ke na kulakisa ti mu kele ntumwa talanaka na kati-kati ya beno na mvibudulu nyonso: Mu salaka bidimbu ya ngitukulu, bimangu, mpe mambu ya lulendo. **13** Wapi kima mu salaka na mabuundu ya nkaka yina mu salaka ve na sika ya beno? Mu zaba kaka ti mu kudyaka ve mbongo ya beno. Na yina, beno lemvokila munu na dyambu ya yimbi yina. **14** Mu kele ya kukubama samu na kukwiza na sika ya beno na mbala ya tatu, mpe mu ke lomba ve na muntu na kusadisa munu. Mu kele na nsatu ya beno, kasi ya mbongo ya beno ve. Ya tsyelika, ni bana ya fyoti ve ke kutikaka mbongo samu na bibuti ya bawu, kasi ni bibuti ke kutikaka mbongo samu na bana ya bawu. **15** Samu na munu, mu ke vwanda na kilengi na kubasisa mbongo nyonso yina kele na munu samu na beno, mpe na kupesa luzingu ya munu samu na beno. Kana mu ke zolaka beno ya kulutila, beno ke zola munu kaka fyoti? **16** Na yina, beno zaba ti ya tsyelika, mu pesaka ata muntu kizitu ya kusadisa munu. Kasi bantu ya nkaka ke na kutuba ti mu kele muntu ya luvunu, mpe mu me kuzwa beno na mitambu na mayela ya munu. **17** Nani lenda kuzabisa munu kana mu lombaka beno na kusadisa bantu yina mu fidisaka beno? **18** Mu zabisaka Tite na kwiza kutala beno, mpe mu fidisaka yandi kintwadi na mpangi mosi yina beno zaba. Tite sadilaka bimvwama ya beno? Munu na Tite kele ve na mabanza mosi mpe ke na kulanda ve nzila mosi? **19** Beno ke na kubanza ti katuka ntama beto ke na kunwanina banzutu ya beto? Ve, na kintwadi na Klisto beto ke na kuzonza na meso ya Nzambi. Bampangi ya luzolo, mambu nyonso yayi kele samu na kukulisa beno na kiminu. **20** Mu ke na boma ti ntangu mu ke kwiza na sika ya beno, mu kuta beno ve mutindu mu ke na kuzola, to mu vwanda mutindu beno ke na kuzola ve. Mu kele mpe na boma ya kubakula na kati ya beno mambu ya kuswana, ya musoki, ya nkele, ya kimbanda, ya kuzonzila bampangi yimbi, ya kutonga bampangi, ya kusala mayama, mpe ya kusala muvusu. **21** Mu ke dyaka na boma ti ntangu mu ke kwiza kutala beno, Nzambi talisa munu nsoni samu na beno, mpe ti mu dila ve samu na bantu mingi yina ke na kutatamana na kusala masumu mutindu bawu salaka na ntama: bayina tii ntangu yayi me soba ntete ve nkadulu ya bawu ya busafu, kindumba, mpe kuzinga kidi-kidi.

13 Yayi ni mbala ya tatu yina mu ke kwiza na sika ya beno.
Na kupesa nzengolo ya konso dyambu, bantu fwana
kuwa kimbangi ya bantu zole to tatu. **2** Mu ke na mambu ya
kukebisa na bayina salaka masumu na ntama, mpe bayina
nyonso ya nkaka. Mu zabisaka ntete beno yawu ntangu mu
kwizaka tala beno na mbala ya zole. Kasi ntangu yayi, mu ke na
kuzabisa dyaka beno yawu ntangu mu ke ntete ntama na beno.
Ntangu mu ke kwiza dyaka kutala beno, mu ke tala muntu kyadi
ve, **3** samu ti beno kele na nsatu mu lakisa beno ti Klisto ke na
kusadila yinwa ya munu na kuzonza. Yandi kele ve ya kulemba
na ntwala ya beno, kasi yandi ke lakisaka lulendo ya yandi na
kati ya beno. **4** Ya tsyelika, ntangu ba komaka yandi na kulunsi,
yandi vwandaka ya kulemba. Kasi ntangu yayi, yandi ke na
kuzinga na lulendo ya Nzambi. Na kuvwanda ya kukangama na
yandi, beto mpe kele ya kulemba. Kasi na sika ya beno, beto
ke zingaka kintwadi na yandi na lulendo ya Nzambi. **5** Beno
tala beno mosi bankadulu ya beno samu na kuzaba kana beno
ke na kununga na kiminu. Beno ke na kuzaba ve ti Klisto kele
na kati-kati ya beno? Kana beno ke na kuzaba yawu ve, beno
lenda kulakisa ve kununga ya beno. **6** Kasi mu banza ti beno
ke zaba ti beto nungaka na kisalu ya beto na sika ya beno. **7**
Beto ke na kusambila Nzambi, samu ti beno sala ve dyambu
ya yimbi. Beto ke na kusosa ve na kulakisa ti beto me nunga.
Kasi beto kele kaka na nsatu ya kutala ti beno sala mambu
ya mbote, ata ti ya ke na zola kutalana ti beto nungaka ve. **8**
Ya tsyelika, beto lenda kuyimina ve mambu ya tsyelika. Beto
lenda kusala kaka samu na butsyelika. **9** Beto ke vwandaka
na kilengi ntangu beto ke vwandaka na ngolo ve, mpe beno
na ngolo. Na yina, beto ke lombaka na balusambulu ya beto
ti beno kuma bantu ya kulunga. **10** Ni yawu yina, mu ke na
kusonikina beno mambu nyonso yayi ntangu mu ke ntete ntama
na beno. Ntangu mu ke vwanda na beno, mu zola ve kusemba
beno na ngolo nyonso na bumfumu yina Mfumu pesaka munu.
Bumfumu yango kele ve samu na kumwangisa dibuundu ya
beno, kasi samu na kukulisa yawu. **11** Bampangi, na mambu
yina me bikana, beno zinga na kati ya kilengi, beno sosa na
kuvwanda ya kulunga. Beno kindisa bampangi beno na beno.
Beno wisana, mpe beno zinga na kizunu. Na yina, Nzambi ya
luzolo mpe ya kizunu ke vwanda na beno. **12** Beno pesana
mbote beno na beno na kubumbasana mutindu bampangi ya
luzolo. **13** Bantu nyonso ya longo me fidisa beno mbote. **14**
Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu-Klisto, luzolo ya Nzambi,
mpe kintwadi ya Mpeve ya Longo kuvwanda na beno nyonso.

Ngalatiya

1 Ni munu Polo ke na kusonika mukanda yayi. Polo yina kele ntumwa na luve ya bantu ve to na lusalusu ya muntu ve, kasi na luve ya Yesu-Klisto mpe ya Tata Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa. **2** Kintwadi na bampangi nyonso yina kele awa, mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya mabuundu ya Nzambi yina kele na kizunga ya Ngalatiya. **3** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe ti yandi kupesa beno kizunu. **4** Klisto ndimaka na kupesa luzingu ya yandi samu na kuvuukisa beto na masumu ya beto, samu ti yandi kukatula beto na yinza yayi ya yimbi mutindu Tata ya beto Nzambi zolaka. **(aiōn g165)** **5** Bika ti nkembo kuvwanda na Nzambi tii seko. Ameni. **(aiōn g165)** **6** Mu ke na kuyituka na mutindu beno me bika na nswalu nyonso Nzambi yina bokilaka beno na bumbote ya Klisto, mpe beno ke na kulanda malongi ya nkaka. **7** Ya tsyelika, ya kele ve na nsangu ya mbote ya nkaka. Ya kele kaka na bantu yina ke na kusala muvusu na kati ya beno, mpe ke na zola kusoba Nsangu ya Mbote ya Klisto. **8** Kana beto to mbazi yina me katuka na mazulu, zabisa beno nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beto zabisaka beno, bika ti Nzambi kusinga yandi. **9** Beto zabisaka beno yawu, mpe mu ke na kuzabisa dyaka yawu ntangu yayi: Kana muntu zabisa beno nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka, bika ti Nzambi kusinga yandi. **10** Ntangu yayi, beno ke na kubanza ti mu ke na kusosa ti bantu kusiika munu? Ve, mu ke na kusosa ve ti bantu kusiika munu, kasi Nzambi. Beno banza ve ti mu ke na kusosa dyaka na kuyangidika bantu, samu ti kana mu vwandaka sosa yawu, mu zolaka vwanda ve mundongo ya Klisto. **11** Bampangi, mu ke na kutubila beno ti Nsangu ya Mbote yina mu zabisaka, katukaka ve na muntu. **12** Mu kuzwaka yawu to longokaka yawu na muntu ve. Kasi ni Yesu-Klisto zabisaka munu yawu. **13** Beno kuwaka wapi mutindu vwandaka nkadulu ya munu na ntama ntangu mu vwandaka ntete ya kukwikama na misiku ya ba-Zwife. Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka lutila na kutalisa mpasi dibuundu ya Nzambi, mpe mu vwandaka sala samu na kumwangisa yawu. **14** Mu vwandaka lutila ba-Zwife mingi ya bamvula mosi na munu na nsalulu ya misiku ya ba-Zwife. Mu vwandaka lutila bawu na kunwanina mambu ya kinkulu ya bankooko ya beto. **15** Kasi Nzambi soolaka munu ntete mu butuka, mpe bokilaka munu na bumbote ya yandi. **16** Ntangu yandi bakaka lukanu ya kulakisa munu Mwana ya yandi, samu ti mu zabisa Nkumbu ya yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mu lombaka malongi na muntu ve. **17** Mu kwendaka mpe ve na Yelusalemi na sika ya bayina tekilaka munu na kuvwanda bantumwa. Kasi mu kwendaka na yinsi ya Alabi, mpe na manima, mu vutukaka na mbanza Damase. **18** Na manima ya bamvula tatu, mu kwendaka na Yelusalemi samu na kuzabasana na Sefase, mpe mu lutisaka balumingu zole kintwadi na yandi. **19** Mu talaka ve bantumwa ya nkaka, kasi kaka Zaki, mpangi ya Mfumu. **20** Ya tsyelika na ntwala ya Nzambi, mambu yina mu ke na kusonikina beno kele ve ya luvunu. **21** Na manima, mu kwendaka na kizunga ya Sili mpe ya Silisi. **22** Kasi bantu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude vwandaka me tala munu ntete ve. **23** Bawu vwandaka kuwa kaka mutindu yayi: «Muntu yina vwandaka talisa beto mpasi na ntama, ke na kulongisa ntangu yayi mambu ya kiminu yina yandi vwandaka nwanisa.» **24** Na yina, bawu vwandaka kembila Nzambi samu na munu.

2 Na manima ya bamvula kumi na yiya, mu vutukaka na Yelusalemi kintwadi na Banabase. Mu nataka mpe Tite. **2** Mu vutukaka na Yelusalemi samu ti Nzambi zabisaka munu na kukwenda kuna. Na lukutakanu yina mu kuzwaka na bamfumu ya dibuundu, mu zabisaka bawu Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu vwandaka zola ve ti kisalu yina mu salaka ntete, mpe yina mu ke na kusala ntangu yayi, vwanda kisalu ya mpamba. **3** Kuna, ba lombaka ve na Tite, mpangi ya munu ya nzyetolo yina kele mu-Ngeleke, na kuzengisa bubakala, **4** ata ti mwa bampangi ya yimbi vwandaka zola ti yandi zengisa bubakala. Bawu kotaka na mansweki na kati ya nkonga ya beto samu na kutala wapi mutindu beto ke sadilaka kimpwanza yina beto kuzwaka na Yesu-Klisto, mpe samu na kuvutula beto bandongo ya misiku. **5** Beto mangaka na kutumama ata fyoti na bawu, samu ti butsyelika ya Nsangu ya Mbote vwanda kaka na kati ya beno. **6** Bamfumu ya dibuundu vwandaka mpe kuna. Kasi ata ti bawu vwandaka bamfumu, ya vwandaka mfunu ve na munu, samu ti Nzambi ke swasikisaka ve bantu, mpe bawu tumisaka ve munu na kusala dyambu ya nkaka. **7** Kasi bawu talaka ti Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mutindu yandi pesaka Pyele kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya ba-Zwife. **8** Nzambi salaka ti Pyele vwanda ntumwa ya ba-Zwife. Mutindu mosi mpe, yandi me sala ti mu vwanda ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife. **9** Zaki, Sefase, mpe Yowane yina bantu vwandaka tala mutindu bamfumu ya dibuundu, ndimaka ti Nzambi pesaka munu kisalu yina. Ni yawu yina, bawu pesaka munu mbote kintwadi na Banabase samu na kulakisa ti bawu me ndima beto. Na yina, Banabase na munu ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe bawu ke kwenda na sika ya ba-Zwife. **10** Bawu lombaka beto kaka na kubambuka moyo na bamputu ya dibuundu, mpe mu salaka yawu na ntima mosi. **11** Kasi ntangu Sefase kwizaka na mbanza Antyose, mu mangaka na ntwala ya bantu nyonso mambu yina yandi vwandaka tuba, samu ti yandi salaka mambu ya kudedama ve. **12** Ya tsyelika, ntete bantu yina Zaki fidisaka kwiza, Sefase vwandaka kudya kintwadi na bampangi yina kele ve ba-Zwife. Kasi ntangu bantu yina kwizaka, yandi katukaka pene-pene ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe bikaka na kudya kintwadi na bawu. Yandi vwandaka na boma ya bantu yina vwandaka nwanina kinkulu ya ba-Zwife. **13** Bampangi ya nkaka yina vwandaka ba-Zwife salaka mpe mutindu Sefase. Banabase landaka mpe nsalulu ya bawu ya bantima zole. **14** Kasi ntangu mu talaka ti bawu vwandaka ve na nkadulu ya kukwikama na butsyelika ya Nsangu ya Mbote, mu tubaka na Pyele mutindu yayi na mantwala ya bantu nyonso: «Nge kele Zwife, mpe nge me zinga ve mutindu ba-Zwife, kasi mutindu bayina kele ve ba-Zwife. Na yina, wapi mutindu nge lenda kutumisa bayina kele ve ba-Zwife na kuzinga mutindu ba-Zwife?» **15** Beto, beto kele ba-Zwife katuka mbutukulu ya beto. Beto kele ve bantu ya bayinsi yina zaba ve Nzambi, bayina beto ke bokilaka misumuki. **16** Beto zaba ti Nzambi ke kumisaka ve muntu ya kudedama, samu ti yandi ke tumamaka na Misiku ya Moyize, kasi kaka samu na kiminu ya yandi na Yesu-Klisto. Beto mpe, beto kwikilaka na Yesu-Klisto, samu ti Nzambi kumisaka beto ya kudedama samu na kiminu ya beto na Yesu-Klisto, kasi ve samu ti beto me tumama na Misiku. Ya tsyelika, Nzambi ke kumisa ve muntu ya kudedama samu na nsalulu ya Misiku. **17** Kasi kana na kusosa ti Nzambi kumisa beto bantu ya kudedama samu na Klisto, beto mosi mpe ke na kutalana misumuki. Ya zola kutuba ti Klisto ke na kusala samu na masumu? Ve! **18** Ya tsyelika, kana mu vutukila misiku yina mu mangaka, mu ke na kusala ti mu kuma

dyaka musumuki. **19** Kasi munu, ni samu na Misiku mu kele ya kufwa na yina me tadila Misiku, samu ti mu zinga samu na Nzambi. Mu kele ya kufwa na kulunsi kintwadi na Klisto. **20** Ya ke dyaka ve munu ke na kuzinga, kasi ni Klisto ke na kuzinga na kati ya munu. Ntangu yayi, mu ke na kuzinga na kusala kiminu ya munu na Mwana ya Nzambi yina zolaka munu, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na munu. **21** Mu ke na kumanga ve bumbote ya Nzambi. Ya tsyelika, kana ni na Misiku Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama, lufwa ya Klisto zolaka vwanda ya mpamba.

3 Bantu ya kizunga ya Ngalatiya, beno kele na mayela ve! Nani siingaka beno? Ba lakisaka beno na pwelele nyonso Yesu-Klisto yina kufwaka na kulunsi. **2** Mu zola ti beno pesa munu mvutu na mambu yayi: Beno kuzwaka Mpeve ya Longo samu ti beno sadilaka Misiku? To samu ti beno kuwaka Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka yawu? **3** Wapi mutindu beno ke na kukondwa mayela na dyambu yina! Beno bandaka na Mpeve ya Longo, beno ke na zola kumanisa ntangu yayi na kimuntu ya beno? **4** Na yina, yawu lenda kuvwanda ve ti mambu yina beno me bwabana vwanda ya mpamba. **5** Nzambi ke pesaka beno Mpeve ya Longo, mpe ke salaka bimangu na kati ya beno. Na yina, beno fwana kubanza ve ti yandi ke salaka yawu, samu ti beno ke sadilaka Misiku, kasi samu ti beno kuwaka Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka yawu. **6** Ni yawu yina, Abalayami salaka kiminu na Nzambi, mpe Nzambi kumisaka yandi ya kudedama samu na kiminu ya yandi. **7** Na yina, beno fwana kuzaba yawu ti bayina ke na kiminu na Nzambi kele bana ya Abalayami. **8** Ya sonamaka na kati ya Dibuku ya Nzambi ti Nzambi ke kumisa ya kudedama bayina kele ve ba-Zwife samu na kiminu ya bawu. Ni yawu yina, Dibuku yango zabisaka ntete nsangu ya mbote yayi na sika ya Abalayami: «Nzambi ke sakumuna bantu ya bayinsi nyonso samu na nge.» **9** Abalayami kwikilaka, mpe Nzambi pesaka yandi lusakumunu. Na yina, bayina nyonso ke kwikilaka, ke kuzwaka lusakumunu kintwadi na Abalayami. **10** Ya tsyelika, bayina ke tulaka ntima na kutumama na Misiku ke vwanda na kati ya nsiingulu, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ke tatamana ve na kusadila mambu nyonso yina kele na dibuku ya Misiku, ke kuzwa nsingulu.» **11** Ya kele ya tsyelika ti ata muntu lenda kuvwanda ya kudedama na meso ya Nzambi na kutumama na Misiku, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina kele ya kudedama samu na kiminu, ke zinga.» **12** Misiku ke na kintwadi ve na kiminu, kasi mutindu yawu kele ya kusonama: «Muntu yina ke sadilaka Misiku ke zingaka na nzila ya yawu.» **13** Na kundima na kuzwa nsiingulu yina beto zolaka kuzwa, Klisto kuulaka beto na nsiingulu yina Misiku vwandaka pesa beto. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ba me ledika na yinti kele na nsiingulu.» **14** Ni na yina, lusakumunu yina Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami kumaka tii na bayina kele ve ba-Zwife samu na Yesu-Klisto. Yandi salaka mutindu yina, samu ti na lusalusu ya kiminu beto nyonso ke kuzwaka Mpeve yina Nzambi pesaka nsilulu. **15** Bampangi, mu ke baka kifwani na kati ya luzingu ya beto ya konso kilumbu. Ntangu muntu ke lakisaka mambu yina bantu fwana kusadila na manima ya lufwa ya yandi, ata muntu lenda kukatula to kubwela dyambu ya nkaka. **16** Kasi Nzambi pesaka bansilulu ya yandi na Abalayami mpe na bana ya yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka ve: «mpe na bana ya yandi», mutindu ti ya vwandaka bantu mingi. Yawu ke tubaka: «Mpe na bana ya yandi», samu na kuzonzila kaka muntu mosi: Klisto. **17** Mu ke na kutuba mutindu yayi: Nzambi lakisaka mambu yina fwana kusalama, mpe pesaka nsilulu na kukabikisa yawu ve. Misiku yina sonamaka na manima ya bamvula bankama yiya na makumi tatu lenda kukabikisa ve ngwisani yina, mpe kusala ti nsilulu yina Nzambi pesaka vwanda ya mpamba. **18** Ya tsyelika, kana ni na Misiku bantu ke kuzwaka difwa na sika ya Nzambi, yawu lenda kusalama dyaka ve na nsilulu. Kasi ni na nsilulu, Nzambi pesaka Abalayami lusakumunu. **19** Na yina, wapi mfunu ya Misiku? Yawu kele samu na kulakisa ti bantu vwandaka tumama ve na Nzambi. Yawu fwanaka vwanda mutindu yina tii na nkwizulu ya mutekolo ya Abalayami yina Nzambi pesaka nsilulu yina. Ni bambazi zabisaka Misiku yango na kusadila nzonzi mosi. **20** Mfunu ya nzonzi ke vwandaka ve kana muntu kele yandi mosi, mpe Nzambi ke kaka yandi mosi. **21** Na yina, ya zola kutuba ti Misiku ke nwanisaka bansilulu ya Nzambi? Ve! Kana ya vwandaka na Musiku yina lendaka pesa luzingu ya tsyelika na bantu, ni na Misiku zolaka katuka ludedomo. **22** Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti yinza ya muvimba kele na yisi ya lutumu ya disumu, samu ti bandimi kuzwa na lusalusu ya kiminu ya bawu na Yesu-Klisto dikabu yina Nzambi pesaka nsilulu. **23** Ntete ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto kuma, beto vwandaka bankole ya Misiku na kuvingilaka ntangu yina Nzambi fwanaka lakisa beto kiminu yina. **24** Na yina, Misiku vwandaka mutindu mukengi ya beto tii na nkwizulu ya Klisto, samu ti Nzambi kumisa beto bantu ya kudedama na kiminu. **25** Kasi ntangu yayi, ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto me kuma, beto ke dyaka ve na lutumu ya mukengi yina. **26** Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya Nzambi na kusala kiminu na Yesu-Klisto. **27** Beno nyonso yina kuzwaka mbotokolo samu na kintwadi na Klisto, beno me lwata Klisto. **28** Na yina, ya ke dyaka ve na ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, bandongo mpe bantu ya kimpwanza, babakala mpe bakento. Ya tsyelika, beno nyonso me kuma kaka muntu mosi na kintwadi na Yesu-Klisto. **29** Kana beno kele ya kukangama na Klisto, beno kele bana ya Abalayami mpe bantu yina ke kuzwa difwa yina Nzambi pesaka nsilulu.

4 Mu ke na kutuba dyaka mutindu yayi: Ntangu muntu yina ke kuzwaka difwa ke vwandaka ntete mwana ya fyoti, yandi ke vwandaka ve ya kuswaswana na mundongo, ata ti bima nyonso ke vwanda ya yandi. **2** Kasi yandi fwana kutumama na bantu yina ke na kukulisa yandi, mpe ke na kutwadisa bima ya yandi tii na ntangu yina tata ya yandi kubikaka. **3** Mutindu mosi beto mpe, ntangu beto vwandaka ntete bana, beto vwandaka bandongo ya lulendo ya bampeve ya yinza. **4** Kasi ntangu kilumbu yina Nzambi kubikaka lungaka, yandi fidisaka Mwana ya yandi. Yandi butukaka na kento mpe tumamaka na Misiku **5** samu na kukuula bayina vwandaka na yisi ya lutumu ya Misiku, samu ti beto kuma bana ya Nzambi. **6** Na kulakisa ti beno kele bana ya yandi, Nzambi fidisaka na bantima ya beto Mpeve ya Mwana ya yandi yina ke lookaka: «Abba, Tata ya munu!» **7** Na yina, nge ke dyaka ve mundongo, kasi mwana. Mutindu nge kele mwana ya yandi, Nzambi ke pesa nge difwa yina yandi pesaka nsilulu na bana ya yandi. **8** Na ntama, beno vwandaka zaba ve Nzambi, mpe beno vwandaka bandongo ya banzambi ya luvunu. **9** Kasi ntangu yayi, beno me zaba Nzambi, to Nzambi me zaba beno. Na yina, wapi mutindu beno lenda kutumama dyaka na mabanza yina kele ve na lulendo mpe mfunu? Beno zola dyaka kuvwanda bandongo ya yawu? **10** Beno ke pesaka mfunu ya kulutila na bilumbu ya nkaka, bangonda, bantangu, mpe bamvula ya nkaka! **11** Mu ke na boma ti kisalu yina mu me sala na sika ya beno vwanda ya mpamba. **12** Bampangi, mu ke na kubondila beno ti beno vwanda mutindu munu, samu ti mu me kuma mutindu beno. Beno me sala munu ata dyambu ya

yimbi. **13** Beno fwana kubambuka moyo ti ni na ntangu yina mu vwandaka na kimbevo, mu zabisaka beno Nsangu ya Mbote na mbala ya ntete. **14** Beno talaka mpasi mingi na ntima samu na kimbevo ya munu, mpe beno nyokolaka ve munu to beno mangaka ve munu. Kasi beno yambaka munu mutindu mbazi ya Nzambi, to dyaka mutindu Yesu-Klisto. **15** Beno vwandaka na kyese ya kulutila! Kasi yinki me kumina beno? Mu lenda kuzabisa beno kimbangi yayi: Kana ya lendaka salama, beno zolaka katula meso ya beno samu na kupesa munu yawu! **16** Ntangu yayi, mu me kuma mbeni ya beno, samu ti mu ke na kuzabisa beno butsyelika? **17** Bantu yina ke sosaka na kusoba Nsangu ya Mbote ke na nsatu ya kulutila ya kubenda beno, kasi mabanza ya bawu kele mbote ve. Bawu ke na zola kukatula beno na maboko ya munu, samu ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kulanda bawu. **18** Ya kele mbote ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kusala ntangu nyonso mambu ya mbote, kasi kaka ve ntangu mu ke vwandaka na kati-kati ya beno. **19** Bana ya munu, mutindu kento yina ke na kubuta, mu ke na kutala dyaka mpasi samu na beno tii ntangu Klisto ke kitula beno mutindu yandi. **20** Mu ke na nsatu ya kuvwanda ntangu yayi kintwadi na beno, samu ti mu zonzila beno na mutindu ya nkaka. Mu zaba ve yinki mu fwana kusala samu na beno. **21** Beno zabisa munu, beno yina zola kuvwanda na yisi ya lutumu ya Misiku, beno ke kuwaka ve mambu yina kele ya kusonama na Misiku? **22** Ya kele ya kusonama ti Abalayami butaka bana zole, mosi na Angale yina vwandaka mundongo, mpe ya nkaka na Saala yina vwandaka ve mundongo. **23** Mwana yina yandi butaka na kento ya mundongo, butukaka na luzolo ya kento na bakala. Kasi mwana yina yandi butaka na kento yina vwandaka ve mundongo, butukaka samu na nsilulu yina Nzambi pesaka na Abalayami. **24** Nongo yayi ke dyaka na nsasa ya kulutila mfunu: bakento nyonso zole yina kele mutindu bangwisani zole. Mosi na kati ya bangwisani zole yayi salamaka na mongo ya Sinayi, mpe ke butaka bantu ya bundongo. Ngwisani yango ke na kutalana na Angale. **25** Angale ni mongo ya Sinayi yina kele na yinsi ya Alabi. Yandi ke na kufwanana na Yelusalemi ya ntangu yayi, samu ti yawu ke zingaka na bundongo na bantu ya yandi nyonso. **26** Kasi Yelusalemi ya mazulu kele na kimpwanza, mpe ni yawu kele mama ya beto. **27** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Vwanda na kyese, nge kento yina kele kisita, yina ke butaka ve! Sala milolo ya nsayi, nge kento yina me zaba ve bampasi ya misongo, samu ti kento yina bakala me manga ke lutila bana mingi na kento ya kukwela.» **28** Kasi beno bampangi ya munu, beno kele bana yina butukaka na nsilulu ya Nzambi mutindu mosi na Isaaki. **29** Na ntama, mwana yina butukaka na luzolo ya kento na bakala vwandaka talisa mpasi mwana yina butukaka na luzolo ya Mpeve ya Nzambi, mpe yawu ke na kusalama dyaka mutindu yina ntangu yayi. **30** Kasi yinki Dibuku ya Nzambi ke tubaka? Yawu ke na kutuba mutindu yayi: «Bingisa mundongo ya kento na mwana ya yandi, samu ti mwana ya mundongo fwana kubyadila ve difwa na bimvwama ya tata kintwadi na mwana ya kento yina kele ve mundongo.» **31** Na yina bampangi, beto kele ve bana ya kento ya mundongo, kasi bana ya kento yina kele ve mundongo.

5 Klisto kuulaka beto, samu ti beto vwanda ya tsyelika bantu ya kimpwanza. Na yina, beno sikama! Beno ndima dyaka ve ti beno vutuka na kati ya bundongo. **2** Beno kuwa munu! Munu Polo, mu ke na kuzabisa beno butsyelika: Kana beno zengisa bubakala, Klisto ke vwanda dyaka ve mfunu samu na beno. **3** Mbala mosi dyaka, mu ke na kutuba butsyelika na konso muntu yina ke zengisa bubakala: Yandi fwana kutumama na mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku. **4** Beno yina ke sosaka na kukuma bantu ya kudedama na lusalusu ya Misiku, beno kele ya kukabuka na Klisto. Nzambi ke lakisa beno ve bumbote ya yandi. **5** Kasi beto, na ngolo ya Mpeve ya Longo mpe na kiminu ya beto, beto ke na kivuvu ti Nzambi ke kumisa beto ya kudedama. **6** Ya tsyelika, samu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto, kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu ve. Mambu yina kele mfunu, ni kiminu yina ke na bisalu yina ke salamaka na luzolo. **7** Beno vwandaka kwenda mbote na mantwala! Nani me kanga beno nzila, samu ti beno tumama dyaka ve na butsyelika? **8** Nkadulu yina ya yimbi katukaka ve na Nzambi yina bokilaka beno. **9** Bantu ke tubaka: «Mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso.» **10** Kasi na kintwadi ya beto na Mfumu mu ke na kivuvu na beno ti beno ke kanisa dyaka ve mambu ya nkaka. Kasi muntu yina me sala muvusu na kati ya beno ke kuzwa kitumbu ya Nzambi, ata yandi vwanda nani. **11** Bampangi! Na yina me tadila munu, kana ya vwandaka ya tsyelika ti mu ke na kuzabisa ntete ti ya kele mfunu na kuzengisa bubakala, samu na yinki ba ke na kutalisa munu mpasi? Na yina, kuzabisa Klisto yina kufwaka na kulunsi fwana kukwamisa dyaka muntu ve. **12** Kana ni mutindu yina, bika ti bayina ke salaka muvusu na kati ya beno kukatula mpe bambuma ya bawu ya bubakala. **13** Bampangi! Na yina me tadila beno, Nzambi bokilaka beno samu na kuzinga na kimpwanza. Kimpwanza yango fwana kunata beno ve na kusadila bansatu ya beno ya kimuntu. Kasi beno salasana na luzolo. **14** Misiku nyonso ya Moyize kele ya kukangama kaka na Musiku mosi yayi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» **15** Kasi kana beno ke na kutalisa bampangi mpasi mpe kunwana beno na beno mutindu bibulu ya mfinda, beno sala keba, kana ve beno ke kufwa bampangi. **16** Na yina, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno bika ti Mpeve ya Longo kutwadisa luzingu ya beno, mpe beno ke tumama dyaka ve na bansatu ya beno ya kimuntu. **17** Bansatu ya kimuntu ke nwanisaka Mpeve ya Longo, mpe Mpeve ya Longo ke nwanisaka bansatu ya kimuntu. Yawu ke nwanaka samu ti beno sala ve mambu yina beno zola. **18** Kasi kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa beno, beno ke vwanda dyaka ve na lutumu ya Misiku. **19** Beto nyonso zaba mbote ti mambu yina ke salaka nzutu ya beto ya kimuntu, ni kindumba, busafu, kuzinga kidi-kidi, **20** kusambila biteki, kusadila bunganga, kuyina bampangi, kuswana, kuvwanda na musoki na bampangi, kudasuka, kusala kimbanda, kukabwana, **21** kusosa na kubaka bima ya bampangi, kukola malafu, kulutila na kudya, mpe mambu ya nkaka ya mutindu yina. Mu ke na kukebisa beno ntangu yayi mutindu mu salaka ntete yawu: Bayina ke salaka mutindu yina ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. **22** Kasi mbuma yina Mpeve ya Longo ke pesaka, ni luzolo, nsayi, kizunu, mvibudulu, bumbote, kusadisa bampangi, kiminu, **23** lembami, mpe kuzaba na kukutika nzutu. Misiku ke yiminaka ve mambu ya mutindu yina! **24** Bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto kufwaka nzutu ya bawu ya kimuntu na kulunsi kintwadi na mambu yina yawu ke zolaka mpe bansatu ya yawu. **25** Kana beto ke na kuzinga na Mpeve ya Longo, yandi fwana kutwadisa luzingu ya beto. **26** Beto fwana kuvwanda ve na lunangu! Beto bika na kusombola bampangi mpe na kuvwanda beto na beto na musoki.

6 Bampangi, kana muntu me sala dyambu ya yimbi, ni beno yina kele na Mpeve ya Longo fwana kuvutula yandi na lembami nyonso na nzila ya kudedama. Konso muntu na kati ya beno fwana kusala keba, samu ti yandi mpe vwanda ve ya kutonta. **2** Beno salasana na kunata bizitu ya beno. Na

kusala mutindu yina, beno ke tumama na Musiku ya Klisto. **3** Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele muntu ya mfunu, kasi yandi kele kaka muntu ya mpamba, yandi ke na kuvunama. **4** Konso muntu fwana kutala wapi mutindu kele nkadulu ya yandi mosi. Kana yandi ke na dyambu ya kusala lunangu, yandi ke sala yawu samu na yandi mosi. Kasi yandi sala yawu ve samu ti yandi ke na kubanza ti yandi me lutila bantu ya nkaka. **5** Ya tsyelika, konso muntu fwana kunata kizitu ya yandi. **6** Muntu yina ba ke na kulongisa Mambu ya Nzambi fwana kukabula ndambu ya bima ya yandi na mulongisi. **7** Beno vunama ve: Nzambi ke ndimaka ve ti ba seka yandi. Konso muntu ke yonzikaka bambuma ya bima yina yandi ke kunaka. **8** Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka nzutu ya kimuntu, yandi ke yonzika lufwa na nzutu ya kimuntu. Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka Mpeve ya Longo, yandi ke yonzika luzingu ya mankululu na Mpeve ya Longo. **(aiōnios g166)** **9** Beto fwana kubika ve na kusala mambu ya mbote. Ya tsyelika kana beto lemba ve, kilumbu kele yina beto ke kuzwa bambuma ya mbote. **10** Ni yawu yina, mutindu beto ke ntete na ntangu, beto sala mambu ya mbote na bantu nyonso, mpe beto sala yawu ya kulutila na bampangi ya beto bandimi. **11** Beno tala wapi mutindu mu ke na kusonikina beno na diboko ya munu mosi bisono yayi ya nene. **12** Bayina ke zabisaka beno na kuzengisa bubakala kele bayina ke sosaka na kutalana kaka na bima yina kele na nzutu. Bawu ke zolaka ve ba talisa bawu mpasi samu na lufwa ya Klisto na kulunsi. **13** Bayina zengisaka bubakala ke tumamaka ve bawu mosi na Misiku. Bawu ke zolaka ti beno zengisa bubakala, samu ti bawu vwanda na lunangu samu na beno na kidimbu yina bawu me sala na nzutu ya beno. **14** Kasi munu, mu zola kusala lunangu kaka na lufwa ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto na kulunsi. Ya tsyelika, samu na lufwa ya yandi, yinza kufwaka samu na munu, mpe munu samu na yinza. **15** Ni yawu yina, kuzengisa bubakala to kuzengisa ve bubakala kele mfunu ve. Dyambu yina me lutila mfunu, ni kuvwanda muntu ya malu-malu. **16** Na bayina nyonso ke na kuzinga mutindu yina, bika ti Nzambi kupesa beno kizunu mpe kutala beno kyadi, mutindu mosi mpe na dikanda nyonso ya Nzambi. **17** Katuka ntangu yayi, ata muntu fwana kutalisa dyaka munu mpasi, samu ti mu ke na kunata na nzutu ya munu bidimbu ya bamputa ya Yesu. **18** Bampangi! Bika ti lusakumunu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kuvwanda na beno nyonso. Ameni.

Efeso

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu ya longo ya mbanza Efeso yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto. **2** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **3** Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi sakumunaka beto na kupesa beto lusakumunu nyonso ya kimpeve na kati ya mazulu na Klisto. **4** Na kati ya kintwadi na Yesu-Klisto, Nzambi soolaka beto ntete yandi yidika yinza samu na kuvwanda bantu ya longo mpe yina ba lenda kusemba ve na ntwala ya yandi. Na luzolo ya yandi, **5** Nzambi bakaka lukanu katuka ntama na kusala ti beto vwanda bana ya yandi samu na Yesu-Klisto. Na bumbote ya yandi, yandi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina. **6** Na yina, beto kembisa Nzambi samu na bunene ya bumbote ya yandi yina yandi pesaka beto na Mwana ya yandi ya luzolo. **7** Ni na menga ya Klisto, Nzambi kuulaka beto mpe lemvokilaka beto masumu na bunene ya bumbote ya yandi **8** yina yandi fulusaka beto na kupesa beto ndwenga mpe mayela ya kulutila. **9** Yandi zabisaka beto mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi zolaka na kusala na bumbote ya yandi na lusalusu ya Yesu-Klisto. **10** Mansweki ya mabanza yina ke salama na ntangu yina Nzambi soolaka. Yandi ke vukisa nyonso yina kele na mazulu mpe na ntoto, samu ti yawu vwanda na lutumu ya mfumu kaka mosi, Klisto. **11** Ni na Klisto mpe, beto kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu, samu ti Nzambi vwandaka me soola ntete beto mutindu yandi vwandaka zola. Nzambi ke salaka mambu nyonso yina mutindu yawu kele ya kudedama na mambu yina yandi pesaka nsilulu mpe yina yandi ke zolaka. **12** Na yina, beto bayina kele bantu ya ntete na kusala kivuvu na Nzambi, beto siika nkembo ya yandi. **13** Beno mpe ni na Klisto, beno kuwaka mambu ya butsyelika, Nsangu ya Mbote yina me pesa beno mpulusu. Ni na yandi mpe beno kwikilaka, mpe Nzambi tulaka beno kidimbu ya yandi na kupesa beno Mpeve ya Longo yina yandi pesaka nsilulu. **14** Mpeve ya Longo kele kikunku ya ntete ya bima yina Nzambi ke pesa beto. Beto ke kuzwa yawu ntangu yandi ke kuula beto. Na yina, beto fwana kusiika nkembo ya Nzambi. **15** Ni yawu yina munu mpe, katuka ntangu mu kuwaka nsangu ya kiminu ya beno samu na Mfumu Yesu mpe luzolo ya beno na bantu nyonso ya longo, **16** mu ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno. Mu ke sambidilaka beno, **17** mpe mu ke lombaka na Nzambi ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, Tata ya nkembo, na kupesa beno ndwenga yina ke lakisa beno yandi, mpe ke sala ti beno zaba yandi ya tsyelika. **18** Bika ti yandi zibula bantima ya beno na nsemo ya yandi, samu ti beno bakula kivuvu yina kele na kati ya mbokolo yina yandi salaka na sika ya beno, mpe wapi mutindu kele bunene ya nkembo ya yandi mpe ya difwa yina yandi ke pesa bantu ya longo. **19** Beno ke bakula mpe wapi mutindu kele bunene ya kulutila ya lulendo ya yandi samu na beto yina ke kwikilaka na yandi. Lulendo yango, Nzambi lakisaka yawu na ngolo ya yandi ya kulutila **20** ntangu yandi vumbulaka Klisto na lufwa, mpe vwandisaka yandi na mazulu na lubakala ya yandi. **21** Kuna, Klisto ke na kuyala bantinu nyonso, bimfumu nyonso, bayina nyonso ke na lulendo, bayina ke yalaka yinza, mpe konso nkumbu yina bantu lenda kuzonzila na ntangu yayi mpe na ntangu ke kwiza. **(aiōn g165)** **22** Nzambi salaka ti bima nyonso vwanda na lutumu ya Klisto, mpe tulaka yandi na kuvwanda yintu ya dibuundu. **23** Dibuundu kele nzutu ya Klisto, mpe yandi mosi Klisto ke fulusaka nzutu na luzingu nyonso ya yandi.

2 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu na yimbi mpe masumu ya beno, **2** ntangu beno vwandaka landa nkadulu ya bantu ya yinza yayi. Beno vwandaka tumama na mfumu ya bampeve ya yimbi yina ke vwandaka na kati-kati ya zulu na ntoto. Mpeve yango ke na kusala ntangu yayi na kati ya bayina ke mangaka Nzambi. **(aiōn g165)** **3** Beto nyonso mpe vwandaka zinga mutindu bawu na kusadilaka bansatu ya kimuntu mpe mambu yina vwandaka zola banzutu mpe mabanza ya beto ya yimbi. Mutindu beto kele bantu, mutindu bantu nyonso, na yina, Nzambi vwandaka na nkele na beto mutindu yandi vwandaka na nkele na bantu ya nkaka. **4** Kasi Nzambi kele ya kufuluka na kyadi yina yandi ke talaka bantu, samu na luzolo ya nene yina yandi zolaka beto, **5** ntangu beto vwandaka ya kufwa samu na masumu ya beto. Yandi pesaka dyaka beto luzingu na Klisto. Ni na bumbote ya yandi beno kuzwaka mpulusu. **6** Nzambi vumbulaka beto na lufwa kintwadi na Yesu-Klisto, mpe vwandisaka beto na yandi na mazulu. **7** Na yina, na Yesu-Klisto, yandi ke lakisa beto na bantangu ke kwiza, kimvwama ya kulutila ya bumbote ya yandi. **(aiōn g165)** **8** Ni na bumbote ya Nzambi, beno kuzwaka mpulusu na lusalusu ya kiminu. Mpulusu yina katukaka ve na beno mosi, kasi yawu kele dikabu ya Nzambi. **9** Beno kuzwaka yawu ve na bisalu ya beno mosi, samu ti ata muntu sala lunangu. **10** Ni Nzambi yidikaka beto na kintwadi ya beto na Yesu-Klisto samu na bisalu ya mbote yina yandi kubikaka katuka ntama, samu ti beto sadila yawu. **11** Na yina, beno fwana kubambuka moyo ti na ntama, banzutu ya beno vwandaka lakisa ti beno kele ve ba-Zwife. Ba-Zwife vwandaka bokila beno «bantu yina ba zengaka ve bubakala», samu ti banzutu ya bawu mosi, vwandaka lakisa ti ba zengaka bawu bubakala. **12** Beno fwana kubambuka moyo mpe ti na ntangu yina, beno zabaka ve nani vwandaka Klisto. Beno vwandaka ve bantu ya dikanda yina Nzambi soolaka, mpe beno vwandaka banzenza. Beno vwandaka ve na kati ya bangwisani yina Nzambi pesaka nsilulu. Beno vwandaka zinga ata kuvwanda na kivuvu mpe kuzaba Nzambi. **13** Kasi na ntama, beno yina vwandaka ntama na Nzambi, beno me kuma ntangu yayi, na kintwadi na Yesu-Klisto, pene-pene na Nzambi samu na menga ya Klisto. **14** Ya tsyelika, ni yandi mosi Klisto natinaka beto kizunu. Yandi vukisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na dikanda mosi. Na kupesa nzutu ya yandi, yandi mwangisaka kibaka yina vwandaka kabula bawu, mpe vwandaka sala bawu bambeni. **15** Yandi kabikisaka Misiku ya ba-Zwife, lutumu mpe bansalulu ya yawu samu na kuyidika dikanda kaka mosi ya malu-malu na kintwadi na yandi, yina ke na kuvukisa ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife. Ni mutindu yina yandi tulaka kizunu. **16** Na lufwa ya yandi na kulunsi, Klisto vukisaka bawu nyonso na nzutu kaka mosi, mpe vutulaka ngwisani na kati ya bawu na Nzambi. Na lufwa ya yandi, yandi manisaka kitantu ya bawu. **17** Na yina, Klisto kwizaka samu na kuzabisa nsangu ya kizunu na sika ya bayina vwandaka ntama na Nzambi, mpe na bayina kele pene-pene na Nzambi. **18** Ni na Klisto beto nyonso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, ke na kukuma na sika ya Tata Nzambi na lusalusu ya Mpeve kaka mosi. **19** Na yina, beno yina kele ve ba-Zwife, beno kele dyaka ve banzenza to bantu yina me katuka ndambu ya nkaka. Beno me kuma bantu ya yinsi mosi na bantu ya longo mpe bantu ya dikanda ya Nzambi. **20** Beno me kuma mutindu matadi yina ba ke na kutunga na zulu ya lufulu ya bantumwa mpe mimbikudi, mpe yandi mosi Yesu-Klisto kele ditadi ya mfunu yina ke na kusimba yinzo. **21** Ni na yandi Mfumu ya beto, matadi nyonso ya yinzo ke kangamaka mbote mpe ke telamaka samu na kukuma Yinzo ya longo ya Mfumu. **22** Na kuvwanda

kintwadi na yandi, beno mpe, beno me kota na ntungulu ya yinzo samu na kukuma kintwadi na bantu nyonso ya nkaka kisika yina ke vwandaka Nzambi na kati ya Mpeve ya yandi.

3 Ni yawu yina, munu Polo, mu kele muntu ya boloko, samu ti mu ke na kusadila Yesu-Klisto samu na beno yina kele ve ba-Zwife. **2** Beno kuwaka ti Nzambi, na bumbote ya yandi, pesaka munu kisalu yayi samu na beno. **3** Nzambi lakisaka munu mansweki ya mabanza ya yandi, mpe mu me zabisa beno yawu na mwa bampova yina mu vwandaka me sonika. **4** Na kutanga yawu, beno ke lenda na kubakula luzabu ya munu na yina me tadila mansweki ya yandi samu na Klisto. **5** Nzambi lakisaka ve yawu na bantu ya mbandu ya ntama mutindu yandi me zabisa yawu ntangu yayi na lusalusu ya Mpeve ya yandi na bantumwa ya yandi ya longo mpe mimbikudi. **6** Mansweki yango kele mutindu yayi: Na Nsangu ya Mbote, bayina kele ve ba-Zwife mpe ba-Zwife ke kuzwa bima yina Nzambi bumbaka samu na dikanda ya yandi. Bawu nyonso me kuma binama ya nzutu kaka mosi, mpe ke kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto. **7** Mu me kuma kisadi ya Nsangu ya Mbote samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Yandi sadilaka lulendo ya yandi ntangu yandi pesaka munu yawu. **8** Mu kele muntu ya nsuka na kati ya bantu nyonso ya longo. Kasi Nzambi me pesa munu dikabu yina samu na kuzabisa na sika ya bayina kele ve ba-Zwife kimvwama ya bantangu nyonso ya Klisto. **9** Mu kuzwaka yawu mpe samu na kulakisa na pwelele nyonso wapi mutindu Nzambi ke lungisaka mansweki ya mambu yina. Nzambi, Kiyidiki ya bima nyonso bumbaka mansweki yina katuka ntama, **(aiōn g165)** **10** samu ti bamfumu mpe bayina kele na lulendo na mazulu bakula ndwenga ya Nzambi na konso mutindu ya yawu ntangu bawu ke tala dibuundu. **11** Mambu nyonso yayi kele ya kudedama na mabanza ya bantangu nyonso yina Nzambi kubikaka. Yandi me sala yawu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **(aiōn g165)** **12** Mutindu beto kele ya kukangama na Klisto mpe ke na kukwikila yandi, beto ke na kimpwanza ya kukuma pene-pene na Nzambi na kivuvu nyonso. **13** Na yina, mu ke na kulomba beno na kuvwanda ve ya kulemba samu na bampasi yina mu ke na kutala samu na beno. Yawu kele samu na nkembo ya beno. **14** Ni yawu yina, mu ke na kufukama na ntwala ya Tata Nzambi, **15** yina makanda nyonso na mazulu mpe na ntoto ke kuzwaka Nkumbu na yandi. **16** Mu ke na kulomba yandi ti na lusalusu ya kimvwama ya nkembo ya yandi, yandi kindisa bantima ya beno na ngolo ya Mpeve ya yandi, **17** mpe ti Klisto vwanda na kati ya bantima ya beno na kiminu. Mu ke na kulomba beno na kuvwanda ya kusikama mpe ya kukangama na luzolo. **18** Na yina, beno ke lenda na kubakula kintwadi na bantu nyonso ya longo luzolo ya Klisto yina kele nene mpe yinda ya kulutila. **19** Ya tsyelika, beno ke lenda na kuzaba luzolo ya Klisto yina me lutila konso mutindu ya luzabu, samu ti beno vwanda ya kufuluka na luzingu ya Nzambi. **20** Nzambi yina ke salaka na lulendo na kati ya beto, lenda kusala ya kulutila nyonso yina beto ke lombaka to ke kanisaka. **21** Bika ti nkembo kuvwanda ya yandi bantangu nyonso tii mankululu, na kati ya dibuundu na lusalusu ya Yesu-Klisto. Ameni! **(aiōn g165)**

4 Munu, muntu ya boloko samu na Mfumu, mu ke na kukindisa beno yina Nzambi bokilaka na kuvwanda na nkadulu ya kudedama na mbokolo ya Nzambi. **2** Beno fwana kutatamana na kuvwanda na ntima ya kukuluka, ya kufuluka na lembami, mpe mvibudulu. Beno fwana kuvibidila bankadulu ya bampangi na luzolo. **3** Beno fwana kusala ngolo na kukeba kintwadi yina Mpeve ke pesaka na kuzinga na kati ya kizunu na bampangi. **4** Ya kele kaka na nzutu mosi, mpe Mpeve mosi. Mutindu mosi mpe, ya kele kaka na kivuvu mosi yina Nzambi bokilaka beno. **5** Ya kele kaka na Mfumu mosi, kiminu mosi, mpe mbotokolo mosi. **6** Nzambi kele kaka mosi, mpe yandi kele Tata ya bantu nyonso. Yandi ke yalaka bima nyonso, ke salaka na bantu nyonso, mpe yandi kele na kati ya bantu nyonso. **7** Kasi konso muntu na kati ya beto kuzwaka dikabu ya yandi na mutindu Yesu-Klisto pesaka yandi yawu. **8** Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ntangu yandi kwendaka na zulu, yandi nataka bankole mpe pesaka bantu makabu.» **9** Kasi yinki zola kutuba: «Yandi kwendaka na zulu?» Yawu zola kutuba ti ntete yandi kwenda na zulu, yandi kulumukaka tii na yisi ya ntoto. **10** Muntu yina kulumukaka kele mpe muntu yina kwendaka na zulu, samu ti yandi vwanda na kati ya bima nyonso. **11** Ni yandi pesaka makabu ya konso mutindu na bantu. Yandi salaka ba ya nkaka bantumwa, ba ya nkaka mimbikudi, mpe ba ya nkaka dyaka: milongi, mivungi, mpe milongisi. **12** Na mutindu yina, yandi kubikaka bantu ya longo na kusala kisalu ya Nzambi samu na kukulisa nzutu ya Klisto **13** tii ntangu beto nyonso ke vwanda ya kukangama na kiminu, mpe ke zaba Mwana ya Nzambi. Beto ke vwanda bantu ya kukula, mpe luzingu ya beto ke fuluka na Klisto. **14** Na yina, beto ke vwanda dyaka ve bana ya fyoti yina bantu ke na kunata na mupepe ya konso ndongosolo ya bawu, mpe yina malongi ya bawu ya luvunu ke na kubwisa na mitambu. **15** Kana beto tuba butsyelika na luzolo nyonso, beto ke kula na mambu nyonso tii na kukuma pene-pene na Klisto yina kele yintu ya dibuundu. **16** Ni na yandi, binama nyonso ya nzutu kele ya kukangama kisika mosi na lusalusu ya misuni na misisa. Ntangu konso ndambu ya nzutu ke salaka kisalu ya yawu na mutindu me fwanana, nzutu nyonso ke kulaka mpe ke kumaka ngolo na kati ya luzolo. **17** Na yina, mambu yina mu ke na kutatamana na kutumisa beno na nkumbu ya Mfumu kele mutindu yayi: Beno vwanda dyaka ve na nkadulu ya bantu yina zaba ve Nzambi. Mabanza ya bawu kele na mambu ya malonga ve. **18** Mayela ya bawu kele na kati ya kitombe. Bawu lenda kuzwa ve luzingu yina Nzambi ke pesaka, samu ti bawu zaba kima mosi ve, mpe bawu ke na ntima ngolo. **19** Bawu ke talaka dyaka ve nsoni na kusadila banzutu ya bawu na kuzinga kidi-kidi, mpe na bansatu ya kulutila ya kusala busafu. **20** Kasi beno, ni mutindu yina ve beno zabaka Klisto. **21** Mu banza ti beno kuwaka nsangu ya yandi, mpe ni na yandi ba longisaka beno butsyelika yina kele na Yesu. **22** Na yina me tadila mutindu ya beno ya ntama ya kuzinga, beno fwana kusoba nkadulu ya beno ya muntu ya ntama, yina vwandaka nata beno na lufwa na kutumamaka na bansatu ya luvunu. **23** Beno fwana kusoba na kati ya bantima mpe mabanza ya beno. **24** Beno vwanda bantu ya malu-malu yina Nzambi yidikaka na ludedomo mpe bulongo ya tsyelika. **25** Ni yawu yina, beno tuba dyaka ve mambu ya luvunu. Bika ti konso muntu kutuba butsyelika na mpangi ya yandi, samu ti beto nyonso kele binama ya nzutu kaka mosi. **26** Kana beno me dasuka, beno sala masumu ve. Nkele ya beno fwana kumanisa ntete bwisi yila. **27** Beno pesa ve nzila na Satana. **28** Kana muntu vwandaka laba, yandi bika na kulaba. Yandi fwana kusala na maboko ya yandi samu na kuzwa luzingu ya yandi na mutindu ya kudedama, mpe kuzwa bima samu na kusadisa bayina ke na nsatu ya lusalusu. **29** Beno zonza ve mambu yina ke lwalisaka bantu. Kasi beno zonza mambu ya mbote yina ke kindisa bantu na bansatu ya bawu, mpe ke pesa lusakumunu na bayina ke kuwa beno. **30** Beno talisa ve kyadi na Mpeve ya Longo yina Nzambi tulaka beno mutindu kidimbu samu na kilumbu yina Nzambi ke vuukisa bantu. **31** Beno

vwanda ve na nganzi na kati ya ntima. Beno dasuka ve. Beno vwanda ve na nkele. Beno bika bimbwakila mpe kufinga. Beno bika konso nkadulu ya myangu. **32** Beno vwanda mbote beno na beno, mpe beno zolasana ya kulutila. Beno lakisa bumbote na bampangi mutindu Nzambi lakisaka beno bumbote na Klisto.

5 Beno kele bana yina Nzambi ke zolaka. Na yina, beno sala mutindu yandi. **2** Beno fwana kuzinga na luzolo ya bampangi mutindu Klisto zolaka beno mpe pesaka luzingu ya yandi samu na beto. Yandi pesaka yawu mutindu dikabu mpe munkayulu ya nsunga ya kitoko yina Nzambi ke zolaka. **3** Kindumba, busafu, mpe bansatu ya kuzwa bimvwama fwana kutalana ve na sika ya beno mutindu ya me lunga na bantu ya longo. **4** Ya kele mbote ve ti beno zonza mpe mambu ya nsoni, ya buzoba to ya yimbi. Kasi beno vutula matondo na Nzambi. **5** Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti bantu yina ke zingaka na kusala kindumba, busafu, to ke vwandaka na nsatu ya kuzwa bimvwama (yina kele mutindu kusambila biteki) ke kota ve na Kimfumu ya Klisto mpe ya Nzambi. **6** Beno ndima ve ti muntu vuna beno na mambu ya luvunu. Ni na mambu ya mutindu yina Nzambi ke kuzwaka nkele na sika ya bayina ke tumamaka ve na yandi. **7** Na yina, beno sala ata kima kintwadi na bawu. **8** Na ntama, beno vwandaka na kati ya kitombe. Kasi ntangu yayi, beno me kuma na kati ya nsemo, samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Ni yawu yina, beno dyatila mutindu bantu yina ke na kuzinga na nsemo, **9** samu ti nsemo ke pesaka konso mutindu ya bumbote, ludedomo, mpe butsyelika. **10** Beno sosa na kubakula mambu yina Mfumu ke zolaka. **11** Beno sala ata kima kintwadi na bayina ke salaka na kati ya kitombe bisalu yina ke butaka ve bambuma ya mbote. Kasi beno zabisa yawu. **12** Ya ke nsoni na kuzonzila mambu yina bantu yayi ke salaka na mansweki. **13** Kasi nsemo ke na kulakisa mambu nyonso ya mansweki na pwelele nyonso. **14** Ya tsyelika, nyonso yina ke talanaka na nsemo, kele nsemo. Ni yawu yina, Ba ke tubaka: «Vumbuka! Nge muntu ke na kulala. Katuka na kati ya bantu ya kufwa, mpe Klisto ke kyenzula nge.» **15** Na yina, beno sala keba na mutindu ya beno ya kuzinga. Beno zinga ve mutindu bantu yina kele ve na ndwenga. Kasi beno zinga mutindu bantu ya ndwenga **16** yina zaba kusadila mbote ntangu yina Nzambi me pesa bawu, samu ti bilumbu yayi kele yimbi. **17** Ni yawu yina, beno vwanda ve mutindu bizoba. Kasi beno sosa na kubakula mambu yina Mfumu ke zolaka. **18** Beno kola malafu ve, samu ti yawu ke nataka beno na kusala muvusu. Kasi beno vwanda ya kufuluka na Mpeve ya Longo. **19** Beno kindisa bampangi beno na beno na kuyimba Mikunga, banzimbu ya masiika, mpe banzimbu ya kimpeve. Beno yimba mpe kembisa Mfumu na ntima nyonso ya beno. **20** Na nkumbu ya Mfumu ya beto Klisto, beno tonda Tata Nzambi ntangu nyonso, mpe samu na mambu nyonso. **21** Beno fwana kutumama beno na beno samu na buzitu yina beno ke pesaka Klisto. **22** Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu beno ke tumamaka na Mfumu, **23** samu ti bakala kele mfumu ya kento, mutindu Klisto kele mfumu ya dibuundu. Ya tsyelika, Klisto kele Muvuukisi ya dibuundu yina kele nzutu ya yandi. **24** Na yina, bakento fwana kutumama na babakala ya bawu na mambu nyonso mutindu dibuundu ke tumamaka na Klisto. **25** Babakala! Beno zola bakento ya beno mutindu Klisto zolaka dibuundu, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na yawu. **26** Yandi salaka mutindu yina, samu ti dibuundu vwanda ya longo mpe ya kuvedila na kusukula yawu na maza mpe na bampova ya yandi. **27** Yandi zolaka ti dibuundu talana na nkembo na ntwala ya yandi. Yawu kuvwanda mutindu kinkuti yina kele mvindu ve, yina kele ve na mifutu, to yina kele ve na kima ya yimbi. Kasi yawu vwanda ya longo, mpe yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba. **28** Na yina, babakala fwana kuzola bakento ya bawu mutindu bawu ke zolaka banzutu ya bawu mosi. Muntu yina ke zolaka kento ya yandi ke zolaka mpe nzutu ya yandi mosi. **29** Ya tsyelika, ata muntu ke yinaka nzutu ya yandi mosi. Kasi yandi ke dikisaka yawu, mpe ke kebaka yawu mbote mutindu Klisto ke salaka na dibuundu, **30** samu ti beto kele binama ya nzutu ya yandi. **31** Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi.» **32** Mansweki ya nene kele ya kubumbama na kati ya mambu yina. Mu ke na kutuba ti yawu ke na kutadila Klisto mpe dibuundu. **33** Kasi yawu kele mpe samu na beno: Konso bakala fwana kuzola kento ya yandi mutindu yandi ke zolaka nzutu ya yandi mosi, mpe kento fwana kuzitisa bakala ya yandi.

6 Bana! Beno tumama na bibuti ya beno samu na Mfumu, samu ti yawu kele dyambu ya kudedama. **2** «Zitisa tata na mama ya nge.» Yawu kele Musiku ya ntete yina kele na nsilulu yayi: **3** «samu ti nge vwanda na kyese, mpe ti nge zinga ntangu mingi awa na ntoto.» **4** Beno batata! Beno dasukila ve bana ya beno. Kasi beno yundula bawu na kupesa bawu malongi mpe na ndongosolo yina Mfumu ke zolaka. **5** Beno bandongo! Beno tumama na kati ya buzitu mpe boma na bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno sala yawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusadila Klisto. **6** Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya bawu samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu na ntima mosi mutindu bandongo ya Klisto yina ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka. **7** Beno sadila bawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusala kisalu ya Mfumu, kasi kisalu ya bantu ve. **8** Beno zaba ti konso muntu, ata yandi vwanda mundongo to muntu ya kimpwanza, ke kuzwa musendo na sika ya Mfumu samu na mambu ya mbote yina yandi ke na kusala. **9** Beno bamfumu! Beno sala mpe mutindu mosi na sika ya bandongo ya beno. Beno bika na kutalisa bawu mpasi. Beno zaba ti beno nyonso ke kaka na Mfumu mosi na mazulu, mpe yandi ke swasikisaka bantu ve. **10** Na kumanisa, beno fwana kuzwa ngolo ya beno na kintwadi na Mfumu mpe na lulendo ya yandi ya nene. **11** Beno baka binwanunu nyonso ya Nzambi samu na kukanga nzila na mavanga ya Satana. **12** Beto ke na kunwana ve na bima ya kimuntu. Kasi beto ke na kunwana na bima ya kimpeve: bamfumu, bayina nyonso kele na lulendo, bantinu ya yinza yayi ya kitombe, mpe bampeve ya yimbi yina kele na kati-kati ya zulu na ntoto. **(aiōn g165)** **13** Ni yawu yina, beno baka binwanunu nyonso ya Nzambi, samu ti beno sikama ngolo na kilumbu ya yimbi, mpe ti na manima ya kunwana tii na nsukunu, beno ke vwanda kaka ya kusikama. **14** Na yina, beno vwanda ya kukubama mutindu kinwani. Beno vwanda na butsyelika mutindu singa yina ba me kanga na luketo, mpe beno vwanda na ludedomo mutindu kinkuti ya kisengo yina ke kebaka ntulu. **15** Beno vwanda ya kukubama na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya kizunu mutindu mapapa yina beno me lwata. **16** Konso ntangu, beno fwana kusimba kiminu mutindu kinwanunu yina ke kebaka nzutu. Yawu ke sadisa beno na kufwa tiya ya madyonga nyonso ya Mfumu ya Yimbi. **17** Beno ndima mpulusu mutindu yimpu ya kisengo, mpe Mambu ya Nzambi mutindu mbele ya yinda yina Mpeve ya Longo ke pesaka. **18** Na balusambulu mpe bandombolo nyonso, beno sambila na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Na yina, beno tatamana na kukyelola meso, mpe beno sambidila bantu nyonso ya longo. **19** Beno sambidila mpe munu, samu

ti Nzambi pesa munu bampova ya kudedama ntangu mu ke zonzaka, mpe ti mu lenda na kuzabisa na kibakala nyonso mansweki ya Nsangu ya Mbote. **20** Ata ti ntangu yayi mu kele na boloko, mu kele kimonikisi ya Nsangu ya Mbote yayi. Na yina, beno sambidila munu, samu ti mu zonzila mansweki yina na pwelele nyonso mutindu mu fwana kusala yawu. **21** Beno ke kuwa na sika ya Tisike, mpangi ya munu ya luzolo, bansangu nyonso ya munu mpe nyonso yina mu ke na kusala. Yandi kele kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya munu na kisalu ya Mfumu. **22** Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno wapi mutindu beto kele, mpe samu na kukindisa beno. **23** Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kupesa kizunu, luzolo mpe kiminu na bampangi nyonso. **24** Bika mpe ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na bayina nyonso ke zolaka MfumuYesu-Klisto na luzolo yina lenda kumanisa ve.

Filipe

1 Ni munu Polo kintwadi na Timote, bayina kele bisadi ya Yesu-Klisto, ke na kusonikina bantu nyonso ya longo ya mbanza Filipe yina ndimaka Yesu-Klisto, bakuluntu mpe bisadisi ya dibuundu. **2** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **3** Mu ke vutulaka matondo na Nzambi bantangu nyonso yina mu ke banzaka beno. **4** Bantangu nyonso yina mu ke sambidilaka beno, mu ke salaka yawu na kilengi, **5** samu ti beno sadisaka munu na kumwangisa Nsangu ya Mbote katuka kilumbu ya ntete tii ntangu yayi. **6** Mu ke na kukwikila ti Nzambi yina bandaka kisalu yayi ya mbote na kati ya beno ke tatamana na kusala yawu tii na kilumbu yina Yesu-Klisto ke vutuka. **7** Ya ke ya kulunga ti mu vwanda na mabanza ya mutindu yina samu na beno nyonso. Ya tsyelika, mu ke zolaka beno na ntima mosi, samu ti beno sadisaka munu na kisalu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Na yawu, beno sadisaka munu kaka ve ntangu mu vwandaka na kimpwanza ya kunwanina Nsangu ya Mbote mpe kuzabisa yawu, kasi mpe ntangu yayi yina mu ke na boloko. **8** Nzambi zaba ti mu ke tubaka butsyelika ntangu mu ke zonzaka ti mu ke zolaka beno na luzolo ya tsyelika yina ke na Yesu-Klisto. **9** Ntangu mu ke sambidilaka beno, mu ke lombaka ti luzolo ya beno vwanda ya kulutila, mpe yawu sala ti beno lutila na kubakula butsyelika mpe mambu ya kudedama. **10** Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu ya mfunu yina ke sala ti beno vwanda ya kuvedila, mpe ba semba beno ve na kilumbu yina Yesu-Klisto ke vutuka. **11** Na lusalusu ya Yesu-Klisto, luzingu ya beno ke vwanda ya kufuluka na bisalu ya kulunga, mpe yawu ke kembisa Nzambi, mpe ke pesa yandi buzitu. **12** Bampangi, mu zola ti beno zaba mambu yayi: Mambu yina me kumina munu me sala ti Nsangu ya Mbote mwangana dyaka ya kulutila. **13** Ni yawu yina, mikengi nyonso ya mfumu mpe bantu nyonso ya nkaka zaba ti mu ke na boloko, samu ti mu ke sadilaka Klisto. **14** Na kutala munu na boloko, bampangi mingi me kuma na kiminu ya kulutila na Mfumu. Na yina, bawu me kuma na kibakala samu na kulonga Mambu ya Nzambi ata kutala boma. **15** Ya kele ya tsyelika ti ba ya nkaka na kati ya bawu ke na kuzabisa Klisto na bantu. Kasi bawu ke na kusala yawu na kuvwanda na musoki na munu mpe na mabanza ya kuswana. Ya kele mpe na ba ya nkaka yina ke na kusala yawu na mabanza ya mbote. **16** Bawu yayi ke na kusala na luzolo, samu ti bawu zaba ti mu kele na boloko samu na kunwanina Nsangu ya Mbote. **17** Ba ya nkaka ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto na ntima ya mbote ve, kasi na mabanza ya musoki. Bawu ke na kubanza ti ba ke na kubwela bampasi ya munu ntangu mu kele na boloko. **18** Ya ke na kutala munu ve! Ata mabanza ya bawu vwanda mbote to yimbi, mu ke na kilengi, samu ti bawu ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto, mpe mu ke na kuyangalala samu na yawu. **19** Mu zaba ti mambu nyonso yayi ke sala ti mu basika na boloko samu na balusambulu ya beno mpe samu na lusalusu ya Mpeve ya Yesu-Klisto. **20** Mambu yina mu ke na kuvingila mpe yina mu ke na kukwikila na ngolo nyonso, ni kuvwanda ve na nsoni, kasi kulakisa na kivuvu nyonso bunene ya Klisto na nzutu ya munu, ntangu yayi mutindu bantangu nyonso, na kuzinga to na kufwa. **21** Ya tsyelika samu na munu, kuzinga ni kusadila Klisto, mpe kufwa kele ndandu. **22** Kana mu lenda kusala dyaka kisalu ya mfunu na kuvwanda kaka na luzingu, mu zaba ve yinki mu fwana kusoola. **23** Mabanza ya munu me suka, mu zola kubika luzingu yayi samu na kuvwanda na Klisto. Ni yina me lutila mbote. **24** Kasi ya me lutila mfunu ti mu vwanda kaka na luzingu samu na beno. **25** Ni yawu yina, mu ke na kukwikila, mpe mu zaba ti mu ke zinga. Mu zaba ti mu ke zinga na beno nyonso samu na kusadisa beno na kukwenda na mantwala na kiminu na kilengi nyonso. **26** Na yina, ntangu mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno, beno ke vwanda dyaka na kilengi ya kulutila samu na munu, na luzingu ya beno na Yesu-Klisto. **27** Kasi beno dyatila mutindu me fwanana na Nsangu ya Mbote ya Klisto. Na yina, kana mu kwiza kutala beno to kana mu kwiza ve, mu ke kuwa ti beno kele ya kukubama na mabanza mosi, mpe ti beno ke na kunwana kintwadi na ntima mosi samu na kiminu yina ke katukaka na Nsangu ya Mbote. **28** Beno vwanda ve na boma ya mitantu ya beno. Samu na bawu, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti bawu kele ya kuzimbana, mpe samu na beno, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti beno kele na mpulusu, mpe yawu ke katukaka na Nzambi. **29** Na bumbote ya yandi, Nzambi pesaka beno luve ya kusadila Klisto, kaka ve na kukwikila yandi, kasi mpe na kutala mpasi samu na yandi. **30** Na yina, beno ke na kunwana kintwadi na munu muzingu yina beno talaka munu na kunwana na ntama, mpe beno zaba ti mu ke na kunwana ntete yawu.

2 Beno zaba ti beno kele na kibakala, samu ti beno kele ya kukwikama na Klisto, mpe beno zaba mpe ti luzolo ya Klisto ke kindisaka beno. Beno zaba ti bundiku ya beno na bampangi ke katukaka na Mpeve ya Longo. Beno zaba mpe ti ni Nzambi ke tulaka bumbote mpe kyadi na kati ya beno. **2** Mu ke na kulomba na beno na kuwisana. Beno zola bampangi na mutindu mosi, beno vwanda na ntima mosi mpe na mabanza mosi. Na kusala mutindu yina, beno ke fulusa munu na kyese. **3** Beno sala kima ve na mabanza ya musoki to na nsatu ya kutalana. Kasi beno kuluka na ntwala ya bampangi, mpe beno tala bampangi mutindu bantu ya kulutila beno. **4** Beno sosa ve na kusadisa bansatu ya beno mosi, kasi beno sosa na kusadisa bansatu ya bampangi. **5** Beno vwanda na kati ya beno na mabanza yina me fwanana na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto: **6** Katuka mbandukulu, yandi vwandaka mutindu mosi na Nzambi, kasi yandi talaka yawu mutindu kima ya kunwanina ve. **7** Yandi mosi mangaka bandandu nyonso yina vwandaka na yandi, mpe kumaka mutindu mosi na kisadi na kufwanana na bantu. Na yina, yandi zingaka mutindu muntu. **8** Yandi kulukaka mpe tumamaka tii na kundima na kufwa, kufwa na kulunsi. **9** Ni yawu yina, Nzambi vwandisaka yandi na zangulaka yandi na kimfumu yina me lutila bimfumu nyonso, mpe pesaka yandi nkumbu yina me lutila bankumbu nyonso mfunu. **10** Na yina, samu na buzitu na Nkumbu ya Yesu, bambazi mpe bampeve nyonso na zulu, bantu nyonso na ntoto, mpe bantu nyonso ya kufwa na yisi ya ntoto ke fukama **11** mpe ke zabisa ti Yesu-Klisto kele Mfumu samu na nkembo ya Tata Nzambi. **12** Bampangi ya luzolo, beno vwandaka tumama na munu ntangu mu vwandaka na beno. Kasi ntangu yayi yina mu kele ntama na beno, ya me lutila dyaka mfunu ti beno tumama na munu. Beno sala na buzitu mpe boma mambu ya mbote yina me fwanana na bantu yina Nzambi vuukisaka. **13** Ya tsyelika, Nzambi ke na kusala konso ntangu na kati ya beno samu na kupesa beno ngolo ya kuzola mpe kusala mambu yina yandi ke zolaka. **14** Beno sala nyonso ata kunyunguta mpe kusala ntembe. **15** Na yina, ba ke lenda ve na kusemba beno, mpe beno ke vwanda bantu ya kuvedila. Beno ke vwanda bana ya Nzambi yina kele na masumu ve na kati ya bantu ya mayuya mpe ya yimbi ya yinza yayi. Beno ke na kutalana na kati ya bantu yina mutindu bambwetete ke lezimaka na zulu, **16** samu ti beno ke zabisaka

nsangu yina ke pesaka luzingu. Na yina, na kilumbu yina Klisto ke vutuka, mu ke lenda na kuvwanda ya kufuluka na kilengi samu na beno. Yawu ke vwanda kidimbu yina ke lakisa ti mu me sala ve mpe me lemba ve ya mpamba. **17** Kana menga ya munu fwana kumwangana mutindu dikabu mpe munkayulu samu na kiminu ya beno na Nzambi, mu ke vwanda na nsayi, mpe mu ke yangalala kintwadi na beno nyonso. **18** Beno mpe, beno vwanda na kilengi, mpe beno yangalala kintwadi na munu. **19** Mu ke na kivuvu na Mfumu Yesu ti na bilumbu ke kwiza, mu ke fidisa beno Timote. Na yina, mu ke kuzwa bansangu ya beno, mpe yawu ke kindisa munu. **20** Kaka ni yandi ke na mabanza mosi na munu, mpe ke talaka ya tsyelika ntima mpasi samu na beno. **21** Bantu nyonso ya nkaka ke na kusadila kaka mambu ya bawu mosi, kasi mambu ya Yesu-Klisto ve. **22** Beno zaba nkadulu ya mbote yina me lakisa Timote. Mutindu mwana na kisika ya tata ya yandi, yandi salaka kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote. **23** Na yina, ni yandi mu ke fidisa beno ntangu mu ke zaba mambu yina ke na kuvingila munu. **24** Na yawu, Mfumu me pesa munu kivuvu ti kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza kutala beno, munu mosi. **25** Mu me banza ti ya kele mfunu na kuvutula beno Epafodite, nkundi ya munu ya kisalu mpe ya muzingu. Beno fidisaka yandi na sika ya munu samu na kupesa munu lusalusu yina mu vwandaka na yawu nsatu. **26** Yandi ke na nsatu mingi ya kutala dyaka beno nyonso, mpe yandi ke na kutala mpasi na ntima samu ti beno kuwaka ti yandi vwandaka na kimbevo. **27** Ya tsyelika, yandi vwandaka na kimbevo, mpe kumaka pene-pene na kufwa, kasi Nzambi talaka yandi kyadi. Nzambi talaka kaka yandi kyadi ve, kasi yandi talaka munu mpe kyadi, samu ti mpasi ya nkaka kumina munu ve na zulu ya bampasi ya munu. **28** Ni yawu yina, mu ke na kusala nswalu na kufidisa beno yandi, samu ti beno yangalala ntangu beno ke tala yandi, mpe samu ti kyadi ya munu manisa. **29** Na yina, beno vwanda na kilengi na kuyamba yandi, samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Beno fwana kuvwanda na buzitu na bantu yina kele mutindu yandi, **30** samu ti yandi zolaka kufwa na kusala kisalu ya Yesu-Klisto. Yandi vwandaka pene-pene na kufwa samu na kupesa munu lusalusu yina beno lendaka ve na kupesa munu, beno mosi.

3 Bampangi! Na kumanisa, beno vwanda na kilengi na kuvwanda ya kukwikama na Mfumu. Ya ke na kusala munu ntima mpasi ve na kusonikina beno mambu yina mu sonikinaka ntete beno. Samu na beno, ya kele samu ti beno vwanda na nkebolo ya kulutila. **2** Beno sala keba na bayina ke salaka yimbi, bawu kele bayimbwa, bawu kele ya kukangama na nzengosolo ya bubakala ya luvunu. **3** Kasi ni beto kele ya kukangama na nzengosolo ya tsyelika. Ya kele ve samu ti beto kele na nzengosolo ya bubakala, kasi samu ti beto ke sadilaka Nzambi na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Beto ke salaka lunangu ya beto na Yesu-Klisto, mpe beto ke tulaka ve kivuvu na bansalulu yayi ya bantu. **4** Na kutala mbote, mu lendaka tula kivuvu ya munu na bansalulu ya bantu. Ya tsyelika, kana muntu ke na kubanza ti yandi lenda kutula kivuvu na bansalulu ya bantu, mu lenda kutula yawu ya kulutila. **5** Ba zengaka munu bubakala na kilumbu ya nana na manima ya mbutukulu. Mu kele muntu ya Isayeli ya kifumba ya Bezame. Mu kele mu-Ebeleyo mpe bankooko nyonso ya munu vwandaka ba-Ebeleyo. Na yina me tadila Misiku, mu vwandaka mu-Falisye. **6** Mu vwandaka basisa ngolo nyonso ya munu na kutalisa bantu ya dibuundu mpasi. Mu vwandaka tumama na Misiku nyonso tii na kusala ti bantu lendaka kuzwa ve dyambu ya kusemba munu. **7** Kasi mambu yayi yina vwandaka ndandu samu na munu, mu ke na kutala yawu mambu ya mpamba samu na Klisto. **8** Ya tsyelika, mu ke na kutala mambu nyonso yayi mutindu mambu ya mpamba samu na kimvwama yayi ya kulutila mfunu: kuzaba Yesu-Klisto, Mfumu ya munu. Samu na yandi, mu me manga bima nyonso yina mu vwandaka tala mfunu, samu ti mu kuzwa bandandu ya kuvwanda kintwadi na Klisto, **9** mpe samu na kuvwanda ya tsyelika ya kukwikama na yandi. Mu ke na kubanza dyaka ve ti mu kele ya kudedama samu na kutumama ya munu na Misiku. Kasi mu zaba ti mu kele ya kudedama samu na kiminu na Klisto. Ni Nzambi me kumisa munu ya kudedama na kiminu. **10** Mambu yina mu ke na kuzola, ni kuzaba Yesu-Klisto mpe lulendo ya mvumbukulu ya yandi na lufwa, kutala mpasi mutindu yandi talaka mpasi, mpe kufwanana na yandi na lufwa. **11** Na yina, munu mpe ke na kivuvu ti mu ke vumbuka na lufwa. **12** Mu ke na kutuba ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina mu ke na kuzola, to mu me kuma yimeni muntu ya kulunga. Kasi mu ke na kukima mbangu samu na kuzwa mambu yina, samu ti Yesu-Klisto me kuzwa munu yimeni. **13** Bampangi, mu ke na kubanza ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina. Kasi mu ke na kusala kaka dyambu mosi: Mu ke na kubanza dyaka ve mambu yina lutaka, mpe mu ke na kusala ngolo samu na kuzwa mambu yina kele na mantwala. **14** Na yina, mu ke na kukima mbangu na mantwala samu na kuzwa na luve ya Yesu-Klisto musendo yina Nzambi ke na kubokila beto na kuzwa na mazulu. **15** Beto nyonso yina kele ya kukula na kimpeve, beto fwana kubanza mutindu yina. Kana bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kubanza mutindu ya nkaka, Nzambi ke lwengisa bawu. **16** Kasi samu na beto, beto tatamana na kudyatila kaka na nzila yina beto me dyatila tii ntangu yayi. **17** Bampangi, beno landa nkadulu ya munu, mpe beno sikika meso ya beno na bayina ke landaka kifwani yina beno talaka na beto. **18** Mu zabisaka beno yawu, mpe ntangu yayi, mu ke na kuzabisa dyaka beno yawu na bidilu: Bantu mingi kele bambeni ya Klisto yina kufwaka na kulunsi. **19** Nsukunu ya luzingu ya bawu ni kuzimbana samu ti nzambi ya bawu ni kivumu ya bawu, mpe bawu ke na kuyangalala na mambu yina fwanaka talisa bawu nsoni. Bawu ke banzaka kaka na bima ya yinza yayi. **20** Kasi beto, beto kele bantu ya mazulu, kisika ke katuka Muvuukisi ya beto, MfumuYesu-Klisto, yina beto ke na kuvingila. **21** Yandi ke kitula nzutu ya beto ya kulemba, samu ti yawu kuma mutindu nzutu ya yandi ya nkembo na lulendo yina yandi ke sadilaka samu na kutula bima nyonso na lutumu ya yandi.

4 Bampangi ya munu ya luzolo yina mu zola kutala dyaka ya kulutila, bandiku ya munu yina ke yangidikaka munu, mpe ke kumbisaka munu, ni mutindu yina beno fwana kudyatila na luzingu ya beno na Mfumu. **2** Evodi mpe Sintike, mu ke na kukindisa beno, mpe mu ke na kulomba beno na kuwisana beno na beno mutindu yawu me lunga na bantu ya kukangama na Mfumu. **3** Mpe nge, nkundi ya munu ya kisalu, mu ke na kulomba ti nge sadisa bawu. Bawu nwanaka kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote, mutindu mosi Kelima, mpe bampangi nyonso ya munu ya nkaka ya kisalu yina bankumbu kele ya kusonama na dibuku ya luzingu. **4** Ntangu nyonso, beno vwanda na kilengi samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Mu ke na kutuba dyaka, beno vwanda na kilengi. **5** Lembami ya beno fwana kuzabana na bantu nyonso. Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe Mfumu ke kwiza. **6** Beno vwanda na manyongo ve. Kasi bantangu nyonso, beno zabisa bansatu ya beno na Nzambi na kati ya balusambulu nyonso, mpe na kuvutula yandi matondo. **7** Na yina, kizunu

ya Nzambi yina me lutila nyonso yina muntu lenda kuvisa ke bumba bantima mpe mabanza ya beno, samu ti beno kele ya kukwikama na Yesu-Klisto. **8** Bampangi! Na kumanisa, beno banza kaka na mambu nyonso yina kele mbote, mpe yina me lunga na kuzonzila mbote na meso ya bantu: mambu nyonso ya tsyelika, ya buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, ya kitoko, mpe ya nsoni ve. **9** Malongi nyonso yina beno longokaka na munu, mpe bifu nyonso yina beno kuzwaka na munu, beno sadila yawu. Mambu nyonso yina beno kuwaka na munu, mpe yina beno talaka munu na kusala, beno sala yawu. Na yina, Nzambi yina ke pesaka beto kizunu ke vwanda na beno. **10** Mu talaka kilengi mingi na Mfumu, samu ti beno me lakisa dyaka luzolo ya beno samu na munu. Mu ke na kutuba ve ti beno vwandaka banza dyaka munu ve, kasi beno kondwaka luve ya kulakisa yawu. **11** Mu ke na kuzonza ve mutindu yina, samu ti mu kele na kati ya bansatu. Ya tsyelika, mu longokaka na kuvwanda na kilengi na bima yina kele na munu. **12** Mu zaba kuzinga na bumputu, mpe mu zaba kuzinga na bumvwama. Mu zaba mpe wapi mutindu ya kuvibidila mambu nyonso na bisika nyonso mpe bantangu nyonso, ata mu vwanda ya kuyukuta to mu vwanda na nsatu, ata mu vwanda na kati ya bimvwama to na kati ya bansatu. **13** Mu lenda kusala mambu nyonso yayi na lusalusu ya muntu yina ke pesaka munu ngolo. **14** Kasi beno me sala mbote na kusadisa munu na bampasi ya munu. **15** Beno bantu ya mbanza Filipe, beno zaba ti ntangu beno kuwaka Nsangu ya Mbote na mbala ya ntete, ntangu mu katukaka na kizunga ya Masedwane, ata dibuundu mosi sadisaka munu. Kaka ni beno vwandaka banzila munu na bampasi mpe kilengi ya munu. **16** Ntangu mu vwandaka na mbanza Tesalonika, beno pesaka munu lusalusu yina vwandaka na munu nsatu, kaka mbala mosi ve. **17** Ya kele ve ti mu ke na kusosa na kuzwa makabu. Kasi mambu yina mu ke na kusosa kele ti beno kuzwa ndandu ya kulutila na kisalu ya beno. **18** Mu me kuzwa bima nyonso yina beno fidisaka munu, mpe yawu me lutila. Na kuzwa makabu yina beno fidisaka munu na maboko ya Epafodite, mu me kuma na bima nyonso yina ke na munu nsatu. Makabu ya beno kele mutindu munkayulu ya mbote na ntwala ya Nzambi, munkayulu yina Nzambi ke ndimaka mpe ke yangidikaka yandi. **19** Nzambi ke pesa beno nyonso yina kele na beno nsatu na kimvwama ya yandi ya nene yina kele na Yesu-Klisto. **20** Nkembo na Nzambi, Tata ya beto, tii seko! Ameni. **(aiōn g165)** **21** Beno pesa mbote na bantu nyonso ya longo yina kele ya kukangama na Yesu-Klisto. Bampangi yina kele na munu awa me pesa beno mbote. **22** Bantu nyonso ya longo me pesa beno mbote, bayina ke salaka na yinzo ya ntinu Sezale ke na nsatu ya kulutila na kupesa beno yawu. **23** Bika ti bumbote ya MfumuYesu-Klisto kuvwanda na beno nyonso.

Kolose

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu kele kintwadi na mpangi ya munu Timote.
2 Beto ke na kusonika na bantu ya longo ya mbanza Kolose yina kele bampangi ya beto ya kukwikama na bundiku na Klisto:
Bika ti Tata ya beto Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **3** Beto ke bikaka ve na kutonda Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, ntangu beto ke sambilaka samu na beno. **4** Ya tsyelika, beto kuwaka wapi mutindu kele kiminu ya beno na Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beno ke zolaka bantu nyonso ya longo. **5** Ntangu beno kuwaka na mbala ya ntete Nsangu ya Mbote yina kele Nsangu ya butsyelika, beno zabaka yinki Nzambi ke bumbilaka beno na mazulu. Kiminu mpe luzolo ya beno kele ya kukangama na kivuvu yina. **6** Nsangu ya Mbote ke na kumwangana na bisika nyonso na yinza, mpe ke na kubuta bambuma mutindu yawu salaka na kati ya beno, katuka kilumbu yina beno zabaka bumbote ya Nzambi, mpe beno bakulaka ti yawu kele ya tsyelika. **7** Epafase, nkundi ya beto ya luzolo, mpe mpangi ya beto ya kisalu, pesaka beno ndongosolo yina. Yandi ke na kusala samu na beno mutindu kisadi ya kukwikama na Klisto. **8** Yandi zabisaka beto luzolo yina Mpeve ya Nzambi pesaka beno. **9** Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambidila beno katuka kilumbu yina beto kuwaka nsangu ya kiminu ya beno na Yesu-Klisto. Beto ke na kulomba na Nzambi na kulakisa beno mambu yina yandi ke zolaka. Beno ke bakula yawu na ndwenga mpe mayela yina Mpeve ke pesaka. **10** Beno vwanda na luzingu ya kudedama na ntwala ya Mfumu na kusala mambu yina ke yangidikaka yandi. Beno ke sala bisalu ya mbote ya mutindu na mutindu, mpe beno ke kula na luzabu ya Nzambi. **11** Beto ke na kulomba na Nzambi na kukumisa beno ngolo na lulendo ya yandi ya nkembo. Na yina, beno ke lenda na kuvibidila mambu nyonso mpe kutelama na ngwi. **12** Beno tonda Tata Nzambi na kilengi nyonso. Yandi salaka ti beno vwanda ya kulunga na kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu ya longo yina kele na kati ya nsemo. **13** Yandi katulaka beto na lweka ya lulendo ya kitombe, mpe kotisaka beto na Kimfumu ya Mwana ya yandi ya luzolo. **14** Ni na yandi Nzambi kuulaka beto, mpe lemvokilaka beto masumu. **15** Yesu-Klisto kele kifwani ya Nzambi yina beto ke talaka ve. Yandi kele mwana ya ntete na kati ya bantu mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka. **16** Ya tsyelika, ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso na zulu mpe na ntoto: bima yina ke talanaka mpe yina ke talanaka ve, bima yina kele na lulendo ya kimpeve, bayina ke yalaka yinza, bantinu, mpe bamfumu. Ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso, samu ti yawu vwanda ya yandi. **17** Yandi vwandaka ntete bima nyonso salama, mpe ni na yandi bima nyonso kele ya kukangama na bisika ya yawu. **18** Yandi kele yintu ya dibuundu yina kele mutindu nzutu ya yandi. Ni yandi kele mbandukulu. Yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa, samu ti yandi vwanda na mantwala ya bantu mpe bima nyonso. **19** Ni na kati ya yandi, Nzambi bakaka lukanu ya kuvwanda yandi nyonso. **20** Na lusalusu ya yandi, Nzambi vutulaka ngwisani ya yandi na bantu nyonso. Ni na lufwa ya yandi na kulunsi, Nzambi tulaka kizunu na ntoto to na zulu na kati ya bantu nyonso. **21** Beno mpe na ntama, beno vwandaka ya kukabuka na Nzambi. Beno vwandaka bambeni ya Nzambi samu na yimbi nyonso yina beno vwandaka banza mpe sala. **22** Ntangu yayi, Nzambi me vutula ngwisani na beno, na lufwa ya nzutu ya Mwana ya yandi, samu ti beno talana na ntwala ya yandi mutindu bantu ya longo, ya kuvedila, mpe yina ba lenda ve kuzwa dyambu ya kusemba. **23** Kasi beno fwana kuzinga na kiminu, mpe beno fwana kuvwanda mbote ya kusikama ata kubika kivuvu ya Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka. Nsangu ya Mbote yango, ba zabisaka yawu na yinza ya muvimba, mpe ni na yawu munu Polo, mu me kuma kisadi. **24** Ntangu yayi, mu ke na kuyangalala samu na bampasi yina mu ke na kutala samu na beno. Ya tsyelika, na nzutu ya munu, mu ke na kubwela bampasi yina ke na kukondwa na bampasi ya Klisto samu na dibuundu yina kele nzutu ya yandi. **25** Mu me kuma kisadi ya dibuundu mutindu Nzambi pesaka munu kisalu yayi samu na beno. Yandi tumisaka munu na kuzabisa beno nsangu nyonso ya yandi. **26** Nsangu yango, ni mambu ya yandi ya mansweki yina vwandaka ya kubumbama katuka ntama samu na bambandu nyonso ya yinza. Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na sika ya bantu ya yandi ya longo. **(aiōn g165)** **27** Nzambi me zola na kulakisa bawu wapi mutindu kele kimvwama mpe nkembo ya mansweki ya mambu yina na kati ya bantu nyonso. Mambu ya mansweki yina ni Klisto na kati ya beno, mpe yandi ke pesaka beno kivuvu ti beno ke kota na nkembo ya Nzambi. **28** Na yina, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto na sika ya bantu nyonso. Beto ke na kukebisa mpe kulongisa konso muntu na ndwenga nyonso, samu ti konso muntu vwanda ya kulunga na Klisto. **29** Ni yawu mu ke na kusala, mpe mu ke na kunwana na ngolo yina Klisto ke na kupesa munu, mpe yina ke na kusala na kati ya munu na lulendo nyonso.

2 Mu zola ti beno zaba wapi mutindu ya mvita ya ngolo mu ke na kunwana samu na beno, samu na bantu ya mbanza Lawodise, mpe bantu ya nkaka yina me zaba ntete munu ve.
2 Mu zola ti bawu vwanda na kibakala, mpe ti bawu vwanda ya kukangama na luzolo. Mu zola mpe ti bawu vwanda ya kufuluka na mayela ya tsyelika. Na yina, bawu ke lenda na kuzaba mansweki ya Nzambi. Mansweki yango, ni yandi mosi Klisto. **3** Ni na yandi kele ya kubumbama bimvwama nyonso ya ndwenga mpe ya luzabu ya Nzambi. **4** Mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti muntu vuna beno ve na banzonzolo ya kitoko. **5** Ata ti mu kele ntama na beno, kasi na ntima ya munu, mu kele kintwadi na beno. Mu ke na nsayi na kutala ti mambu nyonso ke na kuluta mbote na sika ya beno, mpe kiminu ya beno kele ya kukangama mbote na Klisto. **6** Beno me ndima Yesu-Klisto mutindu Mfumu. Na yina, beno vwanda ya kukangama na yandi na luzingu ya beno. **7** Beno vwanda ya kusikama na yandi, mpe beno tunga luzingu ya beno na yandi. Beno vwanda kaka ya kukwikama na kiminu mutindu ba longisaka beno, mpe beno fwana kuvutula matondo na Nzambi ntangu nyonso. **8** Beno sala keba samu ti muntu vuna beno ve na banzonzolo yina ke katukaka na mabanza ya luvunu mpe ya mpamba. Yawu kele ya kukangama na mambu ya bankooko mpe ya bampeve ya yinza, kasi na Klisto ve, **9** samu ti Nzambi kele yandi nyonso na kati ya nzutu ya Klisto. **10** Beno mpe ni na yandi, beno kele ya kufuluka na bima nyonso. Ni yandi kele mfumu ya bampeve nyonso yina kele na bumfumu mpe lulendo. **11** Beno me kuma bantu ya Nzambi samu na kintwadi ya beno na Klisto. Beno kuzwaka ve nzengosolo ya bubakala na banzutu ya beno na maboko ya bantu. Kasi beno kuzwaka nzengosolo yina me katuka na Klisto yandi mosi. **12** Ya tsyelika, ntangu beno kuzwaka mbotokolo, ba zikaka beno kintwadi na Klisto. Beno vumbukaka mpe kintwadi na yandi, samu ti beno kwikilaka na lulendo ya Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa.
13 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu na masumu ya beno, mpe samu ti beno vwandaka bantu yina

ba zengaka ve bubakala. Kasi ntangu yayi, Nzambi me pesa dyaka beno luzingu na Klisto. Yandi me lemvokila beto masumu nyonso. **14** Yandi me kabikisa mukanda yina vwandaka funda beto, mpe yina vwandaka mbeni ya beto samu na misiku ya yawu. Yandi me kabikisa yawu na kukoma yawu na kulunsi. **15** Ni na mutindu yina Nzambi manisaka ngolo ya bampeve nyonso yina kele na bumfumu mpe lulendo. Yandi lakisaka bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe nataka bawu mutindu bankole na kimvuka ya Mwana ya yandi yina ke na kudyata na nkembo. **16** Na yina, beno ndima ve ti muntu fundisa beno samu na bima ya kudya to ya kunwa, to samu na dyambu ya mikembo, ya kilumbu ya ntete ya ngonda, to ya kilumbu ya saba. **17** Mambu nyonso yayi kele kaka mutindu kinsinsya ya bima yina fwana kukwiza. Kasi butsyelika ni Klisto. **18** Beno ndima ve ti ba semba beno na bantu yina ke sosaka na kutalana ya kukuluka, mpe ke sambilaka bambazi. Bawu ke pesaka mfunu mingi na balumoni yina bawu ke kuzwaka. Bantu ya mutindu yina kele ya kufuluka na lunangu ya mpamba na kati ya mabanza ya bawu ya kimuntu. **19** Bawu kele ve ya kukangama na Klisto yina kele yintu ya nzutu. Ni na Klisto, nzutu nyonso ke kuzwaka madya, mpe misuni na mikwa ke vwandaka ya kuvukana mbote. Ni Nzambi ke kulisaka yawu. **20** Beno kufwaka kintwadi na Klisto, mpe Nzambi katulaka beno na lutumu ya lulendo ya bampeve ya yinza. Na yina, samu na yinki beno ke na kuzinga mutindu bantu ya yinza na kundima na kutumama na misiku ya mutindu yayi: **21** «Kubaka kima yayi ve», «Kudya kima yina ve», «Kusimba kima ya mutindu yayi ve». **22** Nyonso yina kele kaka bima yina ke bebaka ntangu bantu ke sadilaka yawu. Yawu kele misiku mpe bandongosolo ya kimuntu. **23** Misiku yayi ke na kutalana mutindu misiku ya ndwenga, samu ti yawu ke na kutuba: Nge fwana kusambila, kukuluka, mpe kutalisa nzutu ya nge mpasi. Kasi yawu kele kaka samu na kuyangidika bansatu ya kimuntu.

3 Beno vumbukaka na lufwa kintwadi na Klisto. Na yina, beno sosa na kuzwa bima yina kele na mazulu kisika Klisto kele ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi. **2** Beno sosa bima yina kele na mazulu, kasi bima yina kele na ntoto ve. **3** Ya tsyelika, beno kele bantu ya kufwa, mpe luzingu ya beno kele ya kubumbama na Klisto na sika ya Nzambi. **4** Klisto kele luzingu ya beno. Ntangu yandi ke talana, beno mpe ke talana kintwadi na yandi na kati ya nkembo ya yandi. **5** Na yina, beno bika mambu ya yinza yina kele na beno: kindumba, busafu, bansatu ya kuzwa bima ya nsoni, bansatu ya yimbi, mpe bansatu ya kuzwa bimvwama. (Ya tsyelika, kuvwanda na nsatu ya kuzwa bimvwama kele kusambila biteki). **6** Ni mambu yina ke pesaka Nzambi nkele samu na bayina ke mangaka na kutumama na yandi. **7** Ni mutindu yina vwandaka nkadulu ya beno na ntama ntangu beno vwandaka zinga na kati ya masumu. **8** Kasi ntangu yayi, beno bika mambu nyonso yayi: nkele, musoki, mpe myangu. Beno basisa ve bifingu mpe mambu ya nsoni na bayinwa ya beno. **9** Beno tuba dyaka ve mambu ya luvunu beno na beno, samu ti beno me bika nkadulu ya beno ya ntama ya kimuntu mpe bansalulu ya yawu. **10** Beno me kuma na nkadulu ya malu-malu. Beno me kuma bantu ya malu-malu yina Kiyidiki ya beto Nzambi ke na kusoba ntangu nyonso na kifwani ya yandi samu na kuzaba yandi mbote-mbote. **11** Ntangu yayi, ya ke dyaka ve na ba-Zwife to bayina kele ve ba-Zwife, bayina ba zengaka bubakala to bayina ba zengaka yawu ve, banzenza to bayina kele ve banzenza, bandongo to bantu ya kimpwanza. Kasi dyambu ya mfunu, ni Klisto yina kele mambu nyonso, mpe kele na kati ya bantu nyonso. **12** Beno kele bana ya Nzambi. Nzambi soolaka beno, mpe ke zolaka beno. Ni yawu yina, beno fwana kuvwanda na ntima ya kukuluka, ya kufuluka na mulemvo, bumbote, lembami mpe mvibudulu. **13** Beno fwana kuvibidila bankadulu ya bampangi. Kana mosi na kati ya beno kele na dyambu ya kufundisa mpangi, yandi lemvokila mpangi mutindu Mfumu lemvokilaka beno. **14** Dyambu ya kubwela ni kuzolasana, samu ti luzolo ke salaka ti beno vwanda ya kukangama na ntima mosi. **15** Bika ti kizunu ya Klisto kuvwanda na bantima ya beno. Ya tsyelika, ni na kizunu yina Nzambi bokilaka beno samu na kuyidika nzutu kaka mosi. Beno fwana kutonda yandi konso ntangu. **16** Bika ti mambu ya Klisto kuvwanda ya kufuluka na bantima ya beno. Beno longisa mpe kebisa bampangi beno na beno na ndwenga nyonso. Beno tonda Nzambi na ntima nyonso na Mikunga, banzimbu, mpe na banzimbu yina Mpeve ya Longo ke pesaka. **17** Mambu nyonso yina beno lenda kusala to kuzonza, beno sala yawu na Nkumbu ya Mfumu Yesu na kuvutulaka matondo na Tata Nzambi na lusalusu ya yandi. **18** Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu ya me lunga na kusala na ntwala ya Mfumu. **19** Babakala! Beno zola bakento ya beno, mpe beno vwanda ve na ntima ngolo na ntwala ya bawu. **20** Bana! Beno tumama na bibuti ya beno na mambu nyonso, samu ti ni mambu yina Mfumu ke zolaka. **21** Bibuti! Beno sala ve ti bana ya beno dasuka, kana ve bawu ke lemba. **22** Beno bandongo! Beno tumama na mambu nyonso na bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya bawu samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu na ntima mosi samu na buzitu yina beno ke pesaka Mfumu. **23** Konso kisalu yina beno ke sala, beno sala yawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusala kisalu ya Mfumu, kasi ya bantu ve. **24** Beno bambuka moyo ti Mfumu ke pesa beno musendo. Beno ke kuzwa bima yina yandi ke bumbilaka bantu ya yandi, samu ti ni Klisto kele Mfumu yina beno ke sadilaka. **25** Kasi muntu yina ke salaka yimbi, ke kuzwa musendo samu na yimbi yina yandi ke salaka, samu ti Nzambi ke swasikisaka bantu ve.

4 Beno bamfumu! Beno sala mambu ya mbote mpe ya kudedama na bandongo ya beno. Beno fwana kuzaba ti beno mpe kele na Mfumu na mazulu. **2** Beno tatamana na kusambila. Beno fwana kukyelola meso na balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi. **3** Ntangu beno ke sambilaka, beno sambidilaka mpe beto, samu ti Nzambi pesa beto nzila ya kuzabisa mambu ya yandi mpe mansweki yina kele na kati ya Klisto. Ya tsyelika, ni samu na yawu, mu kele na boloko. **4** Beno sambila samu ti mu zonzila mansweki yina na pwelele nyonso mutindu mu fwana kusala yawu. **5** Beno fwana kudyatila na ndwenga nyonso na ntwala ya bayina ke ve ba-Zwife. Beno fwana kusadila ntangu. **6** Mambu yina beno ke zonzaka fwana kuvwanda kitoko mpe mbote na kuwa. Beno fwana kupesa mvutu na mpangi na mutindu me fwanana. **7** Beno ke kuwa bansangu nyonso ya munu na sika ya Tisike, mpangi ya munu ya luzolo. Yandi kele kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya munu na kisalu ya Mfumu. **8** Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno wapi mutindu beto kele, mpe samu na kukindisa beno. **9** Yandi ke kwiza kintwadi na Onezime yina kele muntu ya kukwikama, mpe mpangi ya beno. Bawu ke zabisa beno mambu nyonso yina ke na kuluta awa. **10** Alisetake yina kele na boloko na munu, me pesa beno mbote. Make, mpangi ya Banabase me pesa beno mpe mbote. Beno kuwaka yinki beno fwana kusala samu na yandi. Kana yandi kwiza kutala beno, beno yamba yandi mbote. **11** Yesu yina ba ke bokilaka Yutuse me pesa beno mpe mbote. Kaka ni bantu tatu yayi na kati ya ba-Zwife ke salaka na munu samu na Kimfumu ya Nzambi. Bawu

vwandaka kindisa munu mingi. **12** Mpangi ya beno, Epafase me pesa beno mbote. Kisadi yayi ya Yesu-Klisto ke lembaka ve na kunwana na kati ya lusambulu, samu ti beno vwanda ya kukwikama, ya kukula na kimpeve, mpe samu ti na mambu nyonso, beno sala mambu yina Nzambi ke zolaka. **13** Mu ke na kutuba kimbangi ti yandi ke na kutala mpasi mingi na kisalu yina yandi ke na kusala samu na beno, mpe samu na bantu ya mbanza Lawodise mpe Yelapolise. **14** Luke, nkundi ya beto yina kele munganga, mpe Demase me pesa beno mbote. **15** Beno pesa mbote na bampangi yina kele na mbanza Lawodise. Beno pesa mpe mbote na Nimfa mpe na bampangi nyonso ya dibuundu yina ke sambilaka na yinzo ya yandi. **16** Ntangu beno ke manisa na kutanga mukanda yayi, beno fidisa yawu na mbanza Lawodise, samu ti bawu mpe tanga yawu na dibuundu ya bawu. Beno mpe, beno tanga mukanda yina ke katuka na sika ya bawu. **17** Beno tuba na Alesipe ti yandi keba mbote kisalu yina Mfumu pesaka yandi, mpe yandi sala yawu na mbote nyonso. **18** Mu ke na kusonika mambu yayi na maboko ya munu mosi: Munu Polo, mu me pesa beno mbote. Beno zimbana ve ti mu kele na boloko. Bika ti Nzambi kusakumuna beno.

1 Tesalonika

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuundu ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundu ya Tata Nzambi mpe ya MfumuYesu-Klisto. Bika ti Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **2** Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno nyonso, mpe na kusambidila beno. **3** Beto ke bambukaka moyo na ntwala ya Tata ya beto Nzambi wapi mutindu beno ke salaka bisalu samu na kiminu ya beno, wapi mutindu beno ke salaka bisalu ya mpasi samu na luzolo ya beno, mpe wapi mutindu beno kele na kivuvu na kuvwanda ya kukwikama na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **4** Bampangi! Beto zaba ti Nzambi ke zolaka beno mpe soolaka beno samu ti beno vwanda bantu ya yandi. **5** Ya tsyelika, ntangu beto zabisaka beno Nsangu ya Mbote, beto salaka yawu kaka ve na bampova, kasi beto salaka yawu mpe na ngolo mpe lusalusu ya Mpeve ya Longo, mpe na kivuvu nyonso. Beno zaba wapi mutindu beto zingaka na kati ya beno samu na mbote ya beno. **6** Beno me landa kifwani ya beto mpe ya Mfumu. Beno me tala mpasi mingi, kasi beno me ndima Mambu ya Nzambi na kilengi yina Mpeve ya Longo ke pesaka. **7** Na yina, beno me kuma kifwani yina fwana kulanda bandimi nyonso ya kizunga ya Masedwane mpe ya Akayi. **8** Ya tsyelika kubanda na sika ya beno, mambu ya Mfumu me wakana tii na Masedwane mpe na Akayi. Kasi dyaka nsangu ya kiminu ya beno na Nzambi me zabana na bisika nyonso. Na yina, beto kele ve na nsatu ya kuzonzila yawu. **9** Bantu nyonso ke na kuzonzila wapi mutindu beno yambaka beto, mpe wapi mutindu beno me bika na kusambila banzambi ya biteki samu na kubaluka na sika ya Nzambi ya moyo mpe ya tsyelika samu na kusadila yandi. **10** Beno ke na kuvingila ti Mwana ya yandi, Yesu, katuka na mazulu mpe kwiza. Ni yandi Nzambi vumbulaka na lufwa. Yandi ke kuula beto na lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene.

2 Bampangi! Beno me zaba yawu ti nkwizulu ya beto na sika ya beno vwandaka ve ya mpamba. **2** Beno zaba mpe ti ba fingaka mpe nyokolaka beto na mbanza Filipe. Kasi Nzambi pesaka beto kibakala ya kuzabisa beno Nsangu ya Mbote ya yandi na kati ya mvita ya nene. **3** Mambu yina beto longisaka beno kele ve ya luvunu. Yawu ke katukaka ve na mabanza ya beto ya busafu, mpe beto ke sosaka ve na kuvuna muntu. **4** Kasi Nzambi talaka ti beto kele ya kulunga, mpe pesaka beto kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Beto ke sosaka ve na kuyangidika bantu, kasi Nzambi yina zaba mabanza ya bantima ya beto. **5** Beno zaba mbote ti ata mbala mosi beto basisaka mambu ya kitoko samu na kusosa na kuzwa bima, mpe ata mbala mosi beto lakisaka beno mabanza ya nsatu ya mbongo. Na mambu nyonso yina, Nzambi kele mbangi ya beto. **6** Beto sosaka ve na kuzwa masiika na sika ya bantu, ata na sika ya beno to na bantu ya nkaka. **7** Na kutala mbote, beto lendaka lakisa beno bumfumu ya beto ya kuvwanda bantumwa ya Klisto. Kasi beto vwandaka ya kufuluka na lembami na kati-kati ya beno mutindu mama ke kebaka mbote bana ya yandi. **8** Beto zolaka beno ya kulutila. Ni yawu yina, beto vwandaka ya kukubama na kuzabisa beno kaka ve Nsangu ya Mbote ya Nzambi, kasi mpe na kupesa luzingu ya beto samu na beno samu ti beno kumaka bampangi ya beto ya luzolo. **9** Bampangi! Beno ke na kubambuka wapi mutindu beto talaka mpasi mpe beto lembaka. Beto salaka mpimpa na ntangu samu na kupesa ve muntu na kati ya beno kizitu ya kusadisa beto. Kasi beto longisaka beno Nsangu ya Mbote ya Nzambi. **10** Beno kele bambangi ya beto, mutindu mosi mpe Nzambi: Nkadulu ya beto na sika ya beno, bandimi, vwandaka ya longo, ya kudedama, mpe yina ba lenda kusemba ve. **11** Beno zaba ti beto me sadisa konso muntu na kati ya beno mutindu tata ke sadisaka bana ya yandi. **12** Beto pesaka beno masiika, mpe beto kindisaka beno. Beto tatamanaka na kuzabisa beno ti beno fwana kuzinga mutindu ke zolaka Nzambi yina bokilaka beno samu ti beno kota na Kimfumu ya yandi, mpe na kati ya nkembo ya yandi. **13** Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu ti ntangu beto zabisaka beno Mambu ya Nzambi, beno kuwaka yawu mpe ndimaka yawu ve mutindu mambu ya mpamba yina bantu ke tubaka, kasi mutindu mambu ya Nzambi. Ya tsyelika, yawu ke katukaka na Nzambi, mpe bisalu ya yawu ke talanaka na beno yina ke kwikilaka. **14** Bampangi! Beno me landa nkadulu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto samu ti bampangi ya beno ya yinsi mosi talisaka beno mpasi. Ni bampasi ya mutindu yina mpe talaka bandimi ya mabuundu ya Nzambi ya Zude na sika ya ba-Zwife. **15** Ni bawu kufwaka Mfumu Yesu mpe mimbikudi. Bawu talisaka mpe beto mpasi. Bawu ke yangidikaka ve Nzambi, mpe bawu kele bambeni ya bantu nyonso. **16** Bawu ke na kukanga beto nzila na kulongisa mambu ya Nzambi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife samu ti bawu kuzwa ve mpulusu. Na yina, bawu ke fulusaka masumu ya bawu yina bawu ke salaka konso ntangu. Kasi na nyonso yina, Nzambi ke lakisa bawu nkele ya yandi. **17** Bampangi! Beto kabukaka na beno samu na mwa ntangu kaka. Beto kabukaka na banzutu, kasi na bantima ve. Ntangu yayi, beto ke na nsatu ya kulutila na kwiza kutala beno, mpe beto me sala dyaka ngolo samu ti yawu salama. **18** Ni yawu yina, beto vwandaka zola kuvutuka na sika ya beno, mpe munu mosi Polo, mu mekaka na kusala yawu bambala mingi. Kasi Satana kangaka beto nzila. **19** Ya tsyelika, ni bantu ya nkaka ve, kasi ni beno kele kivuvu mpe kilengi ya beto. Ntangu Mfumu Yesu ke kwiza ni beno ke vwanda kidimbu ya beto ya kununga, mpe beto ke sala na mayama samu na beno na ntwala ya yandi. **20** Ee, ya tsyelika, ni beno kele nkembo mpe kilengi ya beto.

3 Ni yawu yina, mutindu beto vwandaka lenda dyaka ve na kuvingila, beto bakaka lukanu ya kubikana beto mosi na mbanza Atene. **2** Beto fidisaka beno Timote, mpangi ya beto yina ke na kusala kintwadi na beto na kisalu ya Nzambi samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Klisto. Yandi fwanaka pesa beno ngolo mpe kukindisa beno na kiminu ya beno, **3** samu ti ata muntu kukondwa kizunu na ntima samu na bampasi yina beto ke na kutala. Beno zaba yawu beno mosi ti Nzambi kubikilaka beto bampasi ya mutindu yina. **4** Ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto zabisaka beno ti bantu ke talisa beto mpasi. Ni mambu yina me salama, mpe beno zaba yawu mbote. **5** Ni yawu yina, mutindu mu vwandaka lenda dyaka ve na kuvingila, mu fidisaka beno Timote samu na kuzwa bansangu ya kiminu ya beno. Mu vwandaka na boma ti Satana tontaka beno, mpe kisalu ya beto zolaka vwanda kisalu ya mpamba. **6** Kasi ntangu yayi, Timote me vutuka na sika ya beto, mpe me pesa beto bansangu ya mbote ya kiminu mpe luzolo ya beno. Yandi me zabisa beto ti beno ke na kubambukila beto moyo na mbote nyonso, mpe ti beno ke na nsatu ya kulutila samu na kutala dyaka beto mutindu beto mpe kele na nsatu ya kutala dyaka beno. **7** Na yina bampangi, bansangu yina me katula kyadi ya beto na kati ya bantontolo mpe bampasi yina beto ke na kutala na ntima. **8** Ntangu yayi, beto ke na kuzinga samu ti beno kele ya kukangama mbote na Mfumu. **9** Wapi mutindu beto lenda

kutonda Nzambi samu na beno na kilengi nyonso yina beno ke na kupesa beto na ntwala ya yandi? **10** Mpimpa na ntangu, beto ke tatamanaka na kulomba yandi na kupesa beto nzila ya kutalana dyaka na beno, mpe ya kubwela nyonso yina ke na kukondwa na kiminu ya beno. **11** Bika ti yandi mosi Nzambi Tata ya beto, mpe Mfumu ya beto Yesu kuzibudila beto nzila yina ke nata beto na sika ya beno. **12** Bika ti Mfumu kukulisa dyaka ya kulutila luzolo yina kele na beno samu na bampangi, mpe samu na bantu nyonso samu ti yawu vwanda mutindu luzolo yina kele na beto samu na beno. **13** Bika mpe ti yandi kindisa bantima ya beno samu ti beno vwanda bantu ya longo mpe yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na ntwala ya Tata ya beto Nzambi na kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu, ke vutuka na bambazi nyonso ya yandi. Ameni.

4 Bampangi! Na kumanisa, beno longokaka na sika ya beto wapi mutindu beno fwana kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, mpe beno ke na kuzinga mutindu yina. Kasi ntangu yayi, beto ke na kulomba mpe kutumisa beno na nkumbu ya Mfumu Yesu, na kusala dyaka yina me lutila. **2** Beno zaba malongi yina beto pesaka beno, malongi yina katukaka na Mfumu Yesu. **3** Nzambi ke zolaka ti beno vwanda bantu ya longo, mpe beno sala ve kindumba. **4** Konso muntu na kati ya beno fwana kuzaba na kukutika nzutu ya yandi samu na kuzinga na bulongo mpe buzitu. **5** Yandi fwana kulanda ve bansatu ya yimbi mutindu ke salaka bayina kele ve ba-Zwife yina zaba ve Nzambi. **6** Na dyambu yina, ata muntu fwana kusala yimbi na mpangi to kuvuna mpangi. Beto zabisaka mpe tubilaka beno yawu ti Mfumu ke pesa kitumbu na bayina ke salaka mambu ya mutindu yina. **7** Ya tsyelika, Nzambi bokilaka beto na kuzinga ve na kati ya mambu ya busafu, kasi na bulongo. **8** Ni yawu yina, muntu yina ke na kumanga malongi yayi, ke na kumanga ve muntu, kasi Nzambi yina ke pesaka beno Mpeve ya yandi. **9** Na yina me tadila kuzola bampangi, beno kele ve na nsatu ti ba sonikina beno yawu samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka beno wapi mutindu beno fwana kuzolasana. **10** Mu zaba ti beno ke na kusala yawu na sika ya bampangi nyonso ya kizunga ya Masedwane. Kasi beto ke na kukindisa beno samu ti beno sala dyaka ya kulutila. **11** Beno sosa na kuzinga na kizunu, na kulanda ve mambu ya ngana, mpe na kusala na maboko ya beno mosi mutindu beto vwandaka me tumisa beno yawu. **12** Na yina, bayina kele ve mikwikisi ke zitisa nkadulu ya beno, mpe beno ke vwanda ve kizitu samu na muntu ya nkaka. **13** Bampangi! Beto zola ti beno zaba butsyelika na yina me tadila bantu ya kufwa samu ti beno vwanda ve na kyadi mutindu bantu ya nkaka, bayina kele ve na kivuvu. **14** Kana beto ke na kukwikila ti Yesu kufwaka mpe vumbukaka na lufwa, Nzambi ke nata na sika ya yandi kintwadi na Yesu bayina kufwaka na kukwikila yandi. **15** Beno kuwa mutindu beto ke na kuzabisa beno na yina me tadila mambu yina zabisaka Mfumu: Bayina na kati ya beto ke vwanda ntete moyo ntangu Mfumu ke vutuka, ke vwanda ve na mantwala ya bayina kufwaka. **16** Beto ke kuwa makelele yina ke zabisa beto ti ntangu yango me lunga. Makelele yango, ni ndinga ya mfumu ya bambazi mpe muningu ya kulumenta ya Nzambi. Na yina, yandi mosi Mfumu ke katuka na zulu mpe ke kulumuka. Bayina kufwaka na kusala kiminu na Klisto ke vumbuka ntete na lufwa. **17** Na manima, beto yina ke vwanda ntete moyo na ntangu yina, Nzambi ke katula beto na ntoto, mpe ke nata beto na kati ya matuti kintwadi na bawu samu na kubwabana Mfumu na mazulu. Ni na mutindu yina, beto ke zinga ya mankululu na Mfumu. **18** Na yina, beno fwana kukindisa bampangi beno na beno samu na mambu yayi.

5 Bampangi! Na yina me tadila ngunga mpe ntangu yina mambu nyonso yina ke salama, beno kele ve na nsatu ti beto sonikina beno yawu. **2** Beno zaba mbote beno mosi ti Kilumbu ya Mfumu ke kwiza mutindu muyibi ke kwizaka na kati ya mpimpa. **3** Ntangu bantu ke tuba: «Beto kele na kizunu mpe lukengolo», ni na ntangu yina mpe na mpamukunu, mpasi ya nene ke kumina bawu mutindu misongo ke simbaka kento yina ke na kivumu. Ata muntu ke lenda na kukima. **4** Kasi beno bampangi, beno kele ve na kati ya kitombe samu ti kilumbu yina kumina beno ve na mpamukunu mutindu muyibi. **5** Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya nsemo, bana yina ke na kuzinga na ntangu. Beto kele ve bantu yina ke zingaka na kati ya mpimpa to kitombe. **6** Na yina, beto lala pongi ve mutindu bantu ya nkaka. Kasi beto kyelola meso mpe beto vwanda na nkebolo. **7** Bayina ke lalaka pongi ke lalaka na mpimpa, mpe bayina ke kolaka malafu ke kolaka na mpimpa. **8** Kasi beto yina ke na kuzinga na ntangu, beto fwana kuvwanda na nkebolo. Beto fwana kuvwanda na kiminu mpe luzolo mutindu muntu yina me lwata kinkuti ya kisengo yina ke bumbisaka ntulu na ntangu ya mvita, mpe beto fwana kuvwanda na kivuvu yina ke pesaka mpulusu mutindu muntu yina me lwata yimpu ya kisengo. **9** Nzambi bokilaka beto ve samu na kuzwa kitumbu ya nkele ya yandi, kasi samu na kuzwa mpulusu na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **10** Yesu-Klisto kufwaka samu na beto samu ti beto zinga ya kukangama na yandi ata ti beto vwanda moyo to ya kufwa. **11** Ni yawu yina, beno kindisa bampangi mpe beno salasana na kukula na kiminu mutindu beno ke na kusala yawu. **12** Bampangi! Beto ke na kutumisa beno na kuzitisa bayina ke na kusala na kati ya beno, bayina ke na kutwadisa beno na luzingu na Mfumu, mpe ke na kulwengisa beno. **13** Beno lakisa bawu ti beno kele na buzitu mpe luzolo ya kulutila samu na kisalu yina bawu ke na kusala. Beno zinga na kizunu beno na beno. **14** Bampangi! Beto ke na kutumisa beno mutindu yayi: Beno semba bayina ke zingaka kidi-kidi, beno kindisa bayina ke na kibakala ve, beno sadisa bayina kele na ngolo ve, mpe beno vwanda na mvibudulu na bantu nyonso. **15** Beno vwanda ya kukubama samu ti ata muntu vutula yimbi na muntu yina me sala yandi yimbi. Kasi beno sosa kaka na kusala mambu ya mbote beno na beno, mpe na bantu nyonso. **16** Beno vwanda ntangu nyonso na kilengi. **17** Beno fwana kubika ve na kusambila, **18** mpe na kutonda Nzambi. Ni mambu yina Nzambi ke tumisaka beno, na luzingu ya beno na Yesu-Klisto. **19** Beno kanga ve nzila na kisalu ya Mpeve ya Longo. **20** Beno baka ve bambikululu mutindu mambu ya mpamba. **21** Beno tala mbote mambu nyonso: Beno ndima yina kele mbote, **22** mpe beno manga mambu nyonso ya yimbi. **23** Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu, kusala ti beno vwanda ya longo na luzingu nyonso ya beno. Yandi sala mpe ti mpeve, mwela, mpe nzutu ya beno vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba tii na kilumbu yina MfumuYesu-Klisto ke kwiza. **24** Muntu yina bokilaka beno kele ya kukwikama, mpe ni yandi ke sala yawu. **25** Bampangi! Beno sambila mpe samu na beto. **26** Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. **27** Na nkumbu ya Mfumu, mu ke na kutumisa beno na kutanga mukanda yayi na bampangi nyonso. **28** Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno.

2 Tesalonika

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuundu ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundu ya Nzambi Tata ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto. **2** Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **3** Bampangi! Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno. Ya kele ya kudedama ti beto sala yawu, samu ti kiminu ya beno ke na kukula, mpe ti luzolo yina kele na konso muntu samu na bampangi ke na kulutila na kukuma ngolo. **4** Ni yawu yina, beto ke na kusala mayama na kuzonzila beno na kati ya mabuundu ya Nzambi samu na mvibudulu mpe kiminu ya beno na kati ya bampasi mpe bankwamusu nyonso yina beno ke na kutala. **5** Yawu kele kidimbu yina ke na kulakisa ti lufundusu ya Nzambi kele ya kudedama, samu ti bampasi yina beno ke na kuvibidila ke sala ti beno vwanda ya kulunga na kukota na Kimfumu ya Nzambi. Ni samu na yawu beno ke na kutala mpasi. **6** Ya tsyelika, Nzambi kele ya kudedama: Yandi ke talisa mpasi na bayina ke na kutalisa beno mpasi. **7** Na beno yina ke na kutala mpasi, Nzambi ke pesa beno mvundulu kintwadi na beto. Yawu ke salama ntangu Mfumu Yesu ke katuka na mazulu, mpe ke kwiza na bambazi ya yandi ya lulendo. **8** Yandi ke kwiza na kati ya tiya ya nene samu na kupesa kitumbu na bayina zaba ve Nzambi mpe ke tumamaka ve na Nsangu ya Mbote ya Mfumu ya beto Yesu. **9** Kitumbu yina bawu ke kuzwa ke vwanda lufwa ya seko. Bawu ke tala ve kizizi ya Mfumu mpe nkembo ya lulendo ya yandi. **(aiōnios g166)** **10** Yawu ke salama na kilumbu yina Mfumu ke kwiza. Na yina, bayina kele ya kukangama na yandi ke kembisa yandi, mpe bantu nyonso ya longo ke yituka bayinwa mwasi na nkembo ya yandi. Beno ke vwanda na kati ya lutangu ya bantu yina, samu ti beno me kwikila na nsangu yina beto me zabisa beno. **11** Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambila samu na beno, samu ti Nzambi ya beto sala ti beno vwanda ya kulunga na mbokolo yina yandi bokilaka beno. Beto ke na kulomba ti na lulendo ya yandi, beno lungisa bansatu ya beno ya kusala mambu ya mbote, mpe ti kiminu ya beno talana na bisalu. **12** Na yina, beno ke kembisa nkumbu ya Mfumu ya beto Yesu, mpe yandi ke kembisa beno mpe. Ni mutindu yina ke vwanda lusakumunu ya Nzambi ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto.

2 Bampangi! Na yina me tadila nkwizulu ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beto ke vukana na lweka ya yandi, beto ke na kuzabisa beno mutindu yayi: **2** Beno bika ve ti mabanza ya beno kuma kidi-kidi, to beno vwanda ve na boma ntangu bantu ke zabisa beno ti Kilumbu ya Mfumu me kuma yimeni. Ata ti ba zabisa beno yawu mutindu mbikululu to mutindu nsangu to mukanda yina me katuka na sika ya beto, beno ndima yawu ve. **3** Ata muntu fwana kuvuna beno na konso mutindu, samu ti kilumbu yango ke salama ve ntete bantu mingi manga Nzambi, mpe talana Muntu ya Yimbi yina Nzambi ke zimbisa. **4** Yandi ke telama mpe ke manga bima nyonso yina bantu ke sambilaka mpe ke talaka ti ya kele ya Nzambi. Yandi ke sala yawu tii na kwenda kuvwanda na kati ya Yinzo ya Nzambi na kutuba ti ni yandi kele Nzambi. **5** Beno ke na kubambuka dyaka ve ti mu zabisaka beno yawu ntangu mu vwandaka na sika ya beno? **6** Kasi beno me zaba kima yina ke na kukanga yandi nzila ntangu yayi, samu ti yandi talana na ntangu ya yandi. **7** Ya tsyelika, lulendo ya mansweki ya Muntu ya Yimbi ke na kusala yimeni. Kasi yawu ke talana na pwelele nyonso, kaka ntangu muntu yina ke na kukanga yandi nzila ke pesa yandi kimpwanza ya kusala. **8** Na yina, Muntu ya Yimbi ke talana. Mfumu Yesu ke kufwa yandi na mupepe ya yandi ya yinwa mpe ke zimbisa yandi na lulendo ya nkwizulu ya yandi. **9** Muntu ya Yimbi ke kwiza na lulendo ya Satana. Yandi ke sala konso mutindu ya bimangu ya luvunu mpe bidimbu ya ngitukulu ya luvunu. **10** Yandi ke sadila konso mutindu ya yimbi samu na kuvuna bayina ke zimbana. Bawu ke zimbana samu ti bawu ndimaka ve mpe zolaka ve butsyelika yina zolaka vuukisa bawu. **11** Ni yawu yina, Nzambi ke na kufidisa bawu lulendo ya kuvunama yina ke na kupesa bawu ngolo ya kukwikila na mambu ya luvunu. **12** Na yina, bayina nyonso kwikilaka ve butsyelika, kasi yangalalaka na kusadila yimbi, ke kuzwa kitumbu. **13** Bampangi! Samu na beto, beto fwana kutonda Nzambi konso ntangu samu na beno yina Mfumu ke zolaka. Ya tsyelika, Nzambi soolaka beno katuka mbandukulu, samu ti beno kuzwa mpulusu na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka beno luzingu ya longo, mpe samu ti beno ke kwikilaka na mambu ya tsyelika. **14** Ni na yawu Nzambi bokilaka beno na luve ya Nsangu ya Mbote yina beto me zabisa beno, samu ti beno kota na nkembo ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **15** Bampangi! Na yina, beno tatamana mbote mpe beno bumba na bantima ya beno ndongosolo yina beto me zabisa beno na bampova to na mukanda. **16** Bika ti yandi mosi Mfumu ya beto Yesu-Klisto mpe Tata Nzambi kukatula kyadi ya beno mpe kukindisa beno na kusala mpe kuzonza mambu ya mbote. Nzambi yina ke zolaka beto mpe na lusakumunu ya yandi katulaka ya mankululu kyadi ya beto, mpe ke pesaka beto kivuvu ya mbote, ke sala yawu. **(aiōnios g166)**

3 Bampangi! Na kumanisa, beno sambidila beto, samu ti mambu ya Mfumu mwangana, mpe ti bantu kembisa yawu mutindu yawu me salama na sika ya beno. **2** Beno sambila mpe samu ti Nzambi katula beto na maboko ya bantu ya yimbi mpe ya myangu, samu ti ni bantu nyonso ve ke kwikilaka. **3** Kasi Mfumu kele ya kukwikama. Yandi ke pesa beno ngolo mpe ke keba beno, samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa beno ve. **4** Beto ke na kivuvu na Mfumu ti beno ke na kusala mambu yina beto ke na kutumisa beno, mpe beno ke bika ve na kusala yawu. **5** Bika ti Mfumu kutwadisa bantima ya beno samu ti beno zola Nzambi, mpe ti beno vwanda na mvibudulu ya Klisto. **6** Bampangi! Na nkumbu ya MfumuYesu-Klisto, beto ke na kutumisa beno mutindu yayi: Beno kima bandimi yina ke zingaka kidi-kidi, mpe ke tumamaka ve na ndongosolo yina beto zabisaka bawu. **7** Beno zaba mbote wapi mutindu beno fwana kudyatila samu na kulanda nkadulu ya beto, samu ti beto zingaka ve kidi-kidi ntangu beto vwandaka na sika ya beno. **8** Beto lombaka ve muntu na kupesa beto madya ya mpamba. Kasi beto vwandaka tala mpasi mpe vwandaka lemba samu na kisalu. Beto vwandaka sala mpimpa na ntangu samu na kupesa ve muntu na kati ya beno kizitu ya kusadisa beto. **9** Ya zola kutuba ve ti beto salaka mutindu yina, samu ti beto kele ve na muswa ya kuzwa lusalusu ya beno, kasi beto zolaka na kulakisa beno kifwani yina beno fwana kulanda. **10** Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto tumisaka beno mutindu yayi: Kana muntu zola kusala ve, yandi fwana mpe kudya ve. **11** Kasi beto ke na kuwa ti bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kuzinga kidi-kidi ata kusala kisalu, mpe bawu ke na kulanda kaka mambu yina me tala bawu ve. **12** Na bantu ya mutindu yina, beto ke na kuzabisa bawu mpe ke na kutumisa bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto ti bawu fwana kusala na kizunu mpe ti bawu kuzwa madya na ngolo ya bawu mosi. **13** Kasi samu na beno bampangi, beno lemba ve na kusala mambu ya mbote. **14**

Kana muntu tumama ve na ndongosolo yina beto ke na kupesa beno na kati ya mukanda yayi, beno zaba yandi mbote mpe beno vwanda dyaka ve kintwadi na yandi samu ti yandi tala nsoni. **15** Beno tala yandi ve mutindu mbeni ya beno. Kasi beno semba yandi mutindu mpangi ya beno. **16** Bika ti yandi mosi Mfumu ya kizunu, kupesa beno kizunu ntangu nyonso mpe na konso mutindu. Bika Mfumu kuvwanda na beno nyonso. **17** Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote na kusonika yawu na diboko ya munu mosi. Ni mutindu yina mu ke tulaka kinyemo na mikanda nyonso ya munu. **18** Bika ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno.

1 Timote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto na lutumu
ya Nzambi, Muvuukisi ya beto, mpe na lutumu ya Yesu-
Klisto kivuvu ya beto. **2** Mu ke na kusonika na nge, Timote,
mwana ya munu ya tsyelika na kiminu. Bika ti Tata Nzambi mpe
Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna nge, kutala nge kyadi,
mpe kupesa nge kizunu. **3** Mutindu mu lombaka nge ntangu
mu vwandaka kwenda na kizunga ya Masedwane: Bikana
na mbanza Efeso samu na kuyimina bayina ke na kulongisa
ndongosolo ya luvunu. **4** Zabisa bawu na kubika banongo
ya luvunu mpe kutanga mikanda ya yinda ya bankumbu ya
bankooko. Yawu ke swanisaka kaka beto, mpe ke sadisaka ve
beto na kusala kisalu ya Nzambi na kiminu. **5** Mfunu ya lutumu
yayi kele, samu ti bawu vwanda na luzolo yina ke katukaka
na ntima ya kuvedila, na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na
kati ya bantima, mpe na kiminu ya tsyelika. **6** Bantu ya nkaka
mangaka nzila yayi, mpe landaka masolo yina ya mpamba. **7**
Bawu ke zolaka na kuvwanda milongisi ya Misiku. Kasi bawu ke
visaka ve mambu yina bawu ke zonzaka to mambu yina bawu
ke zabisaka ti yawu kele ya tsyelika. **8** Beto zaba ti Misiku kele
mbote kana beto sadila yawu na mutindu me fwanana. **9** Ya
tsyelika, beto zaba ti Nzambi salaka ve misiku samu na bantu ya
kulunga, kasi samu na bantu yina ke mangaka na kutumama,
bimpumbulu, bantu ya ntima ya yimbi, misumuki, bantu yina ke
zitisaka ve Nzambi to bima ya longo, bayina ke kufwaka batata
to bamama ya bawu to bantu ya nkaka. **10** Yawu kele mpe
samu na bantu ya kindumba, babakala yina ke vukisaka mfulu
bakala na bakala, bayina ke tekisaka bampangi na bundongo,
bantu ya luvunu, bantu yina ke kudyaka bandefi ya luvunu,
mpe bantu nyonso yina ke salaka mavanga ya kuswaswana
na ndongosolo ya tsyelika. **11** Nzambi yina kele ya kufuluka
na nkembo mpe na kyese pesaka munu kisalu ya kuzabisa
ndongosolo yayi yina kele na kati ya Nsangu ya Mbote. **12** Mu
ke na kutonda Mfumu ya beto Yesu-Klisto yina pesaka munu
ngolo samu na kusala kisalu ya yandi. Ni yandi talaka ti mu kele
ya kulunga na kusoola munu na kisalu ya yandi. **13** Mu zaba ti
na ntama, mu vwandaka safula, nyokola, mpe finga yandi. Kasi
yandi talaka munu kyadi, samu ti mu vwandaka ve na kiminu,
mpe mu vwandaka zaba ve mambu yina mu vwandaka sala. **14**
Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, lakisaka munu bumbote ya yandi
ya kulutila. Yandi pesaka munu kiminu mpe luzolo yina beto
kele na yawu na bundiku na yandi. **15** Mambu yayi kele ya
tsyelika, mpe bantu nyonso fwana kundima yawu: Yesu-Klisto
kwizaka na yinza samu na kuvuukisa misumuki, mpe munu,
mu me lutila bawu nyonso na kusala masumu. **16** Kasi Yesu-
Klisto talaka munu kyadi, munu yina me lutila bantu nyonso na
kusala masumu. Yandi salaka yawu samu na kulakisa munu
mvibudulu nyonso ya yandi mutindu kifwani samu na bayina ke
kwikila yandi, mpe ke kuzwa luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **17**
Bika ti buzitu mpe nkembo kuvwanda bamvula na bamvula na
Ntinu ya seko, Nzambi kaka mosi yina ke kufwaka ve, mpe ba
ke talaka ve! Ameni. **(aiōn g165)** **18** Mwana ya munu, Timote,
mu ke na kulomba nge na kusala yawu mutindu mimbikudi ya
Nzambi tubaka yawu ntama samu na nge. Bika ti mambu ya
bawu kupesa nge kibakala, samu ti nge ke lenda na kunwana
muzingu ya mbote **19** na kiminu mpe na ndinga ya mbote yina
ke zonzaka na kati ya bantima. Bantu ya nkaka mangaka na
kuwa ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu, mpe
bawu bebisaka kiminu ya bawu. **20** Imene mpe Alezande kele
na kati ya lutangu ya bantu yina. Mu pesaka bawu na maboko
ya Satana, samu ti bawu longoka ti bawu fwana kusafula ve
Nzambi.

2 Dyambu ya ntete yina mu ke na kutumisa kele mutindu yayi:
Beno fwana kulomba na sika ya Nzambi, kusambila yandi,
kubondila yandi, mpe kutonda yandi samu na bantu nyonso.
2 Beto fwana kusambidila bantinu mpe bamfumu nyonso ya
nkaka, samu ti beto vwanda na luzingu ya kizunu ya kulutila,
ya kukwikama na Nzambi, mpe nkadulu ya mbote. **3** Yina ni
mambu ya mbote mpe ya kitoko na meso ya Nzambi, Muvuukisi
ya beto, **4** yina ke zolaka ti bantu nyonso kuzwa mpulusu mpe
bakula butsyelika. **5** Ya tsyelika, ya ke kaka na Nzambi mosi,
mpe muntu yina vutulaka bundiku na kati ya Nzambi na bantu
kele kaka mosi. Muntu yango ni Yesu-Klisto. **6** Yandi pesaka
luzingu ya yandi mutindu ntalu ya kufuta samu na kukatula
bantu nyonso na bundongo ya masumu. Yandi salaka yawu
na ntangu ya kulunga yina Nzambi soolaka. **7** Ni yawu yina,
Nzambi soolaka munu na kuvwanda mulongisi mpe ntumwa
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife samu na kulongisa bawu
nsangu ya kiminu mpe butsyelika. Mu ke na kuvuna ve, kasi mu
ke na kutuba butsyelika. **8** Mu zola ti babakala sambila Nzambi
kisika ni kisika na kunanguna na zulu maboko ya kuvedila, ata
kuvwanda na nkele to mabanza ya kuswana. **9** Mu zola mpe ti
bakento vwanda na mvwatulu ya kulunga. Bawu fwana kulwata
binkuti ya buzitu mpe ya kufwanana. Bawu fwana kukangisa
bansuki na mutindu ya kulunga. Bawu fwana kulwata ve misanga
ya wolo to ya palata, to binkuti ya kulutila ntalu. **10** Kasi bawu
fwana kulakisa kitoko ya bawu na bisalu ya mbote mutindu ya
me lunga na bakento yina ke tubaka ti bawu ke zitisaka Nzambi.
11 Na ntangu ya ndongosolo, bakento fwana kuvwanda swi
mpe kuwa na buzitu nyonso. **12** Mu ke na kupesa ve bakento
muswa ya kulongisa to ya kuyala babakala. Kasi bawu fwana
kuvwanda swi. **13** Ya tsyelika, ntete na kuyidika Eva, Nzambi
yidikaka ntete Adami, mpe **14** ni Adami ve vunamaka na sika ya
Satana. Kasi ni kento vunamaka mpe mangaka na kutumama
na Nzambi. **15** Kasi bakento ke kuzwa mpulusu na kubuta bana
kana bawu zinga na kiminu, na luzolo, na bulongo mpe na
kuvwanda na nkadulu ya kulunga.

3 Dyambu mosi ya tsyelika ni yayi: Kana muntu zola kuvwanda
mukengi ya dibuundu, yandi me zola kisalu ya mbote. **2**
Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina ba lenda
kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina ke ya kukwela
kaka kento mosi. Yandi fwana kuvwanda na nkadulu ya
kufwanana, ya buzitu mpe ya kulunga. Yandi fwana kuyamba
mbote banzenza. Yandi fwana kulenda mpe na kulongisa. **3**
Yandi fwana kuvwanda ve muntu yina ke kolaka malafu to yina
ke nwanaka, kasi muntu ya kulembama. Yandi fwana kuvwanda
ve muntu ya mindondo to yina ke zolaka mbongo. **4** Yandi
fwana kutwadisa mbote dikanda ya yandi, mpe bana ya yandi
fwana kutumama na buzitu nyonso. **5** Ya tsyelika, kana muntu
zaba ve kutwadisa dikanda ya yandi, wapi mutindu yandi lenda
kutwadisa dibuundu ya Nzambi? **6** Yandi fwana kuvwanda
ve mundimi ya malu-malu, kana ve lunangu ke kumisa yandi
mpofo, mpe yandi ke kuzwa kitumbu mutindu Satana. **7** Ya
fwana mpe ti bayina kele ve bandimi tuba kimbangi ya mbote na
nzutu ya yandi, samu ti bawu tala yandi yimbi ve, mpe yandi
kubwa ve na mitambu ya Satana. **8** Bisadisi ya dibuundu mpe
fwana kuvwanda bantu ya buzitu mpe ya butsyelika. Bawu
fwana kunwa ve malafu mingi to kusosa ve na kuzwa mbongo
na mayuya. **9** Na yina, bawu fwana kuvwanda ya kukangama
na kiminu ya tsyelika ata kuvwanda na dyambu ya yimbi na

kati ya bantima ya bawu. **10** Ba fwana kutala ntete nkadulu ya bawu. Na manima, kana dyambu ya kusemba bawu kele ve, bawu lenda kusala mutindu bisadisi ya dibuundu. **11** Bakento mpe fwana kuvwanda na buzitu, mpe kutonga ve bampangi. Bawu fwana kuvwanda na nkadulu ya kufwanana, mpe bantu ya kukwikama na mambu nyonso. **12** Bisadisi ya dibuundu fwana kukwela kaka kento mosi, mpe bawu fwana kulenda na kutwadisa bana ya bawu mpe dikanda nyonso. **13** Bisadisi ya dibuundu, yina ke salaka mbote kisalu ya bawu, ke kuzwaka nkembo. Bawu lenda kuzonzila na kivuvu nyonso kiminu yina ke vukisaka beto na Yesu-Klisto. **14** Mu me sonika nge mukanda yayi na kivuvu ya kutalana dyaka na nge na mwa bilumbu. **15** Kasi kana mu kwiza nswalu ve, mukanda yayi ke lakisa nge wapi mutindu nge fwana kudyatila na dikanda ya Nzambi. Yawu kele dibuundu ya Nzambi ya moyo yina kele dikunzi mpe lufulu ya butsyelika. **16** Ya tsyelika, ata muntu lenda kumanga ti mansweki ya kiminu ya beto kele nene: Klisto kwizaka na yinza mutindu muntu. Mpeve ya Longo zabisaka ti yandi vwandaka ya kudedama. Bambazi talaka yandi, mpe ba zabisaka nsangu ya yandi na sika ya bifumba ya yinza. Na ntoto, bantu kwikilaka yandi, mpe Nzambi zangulaka yandi na nkembo.

4 Mpeve ya Longo ke tubaka na pwelele nyonso ti na bilumbu ya nsuka, bantu ya nkaka ke bika na kusala kiminu. Bawu ke landa bampeve ya luvunu mpe bandongosolo ya bampeve ya yimbi. **2** Bantu ya bantima zole ke vuna bawu. Ndinga yina ke zonzilaka bawu na kati ya bantima kele ya kubeba mutindu ti ba yokaka yawu na kisengo ya tiya. **3** Bantu yango ke yimina makwela mpe madya ya nkaka. Kasi Nzambi yidikaka yawu, samu ti mikwikisi yina zaba butsyelika kudya yawu na manima ya kutonda Nzambi. **4** Bima nyonso yina Nzambi yidikaka kele mbote. Beto fwana kulosa kima ve. Kasi beto fwana kundima bima nyonso na kuvutula matondo na Nzambi. **5** Ya tsyelika, mambu ya Nzambi mpe lusambulu ke vedisaka yawu. **6** Kana nge zabisa malongi yina na bampangi, nge ke vwanda kisadi ya mbote ya Yesu-Klisto. Nge ke lakisa ti nge ke kudyaka madya yina kele mambu ya kiminu mpe na ndongosolo ya tsyelika yina nge kuzwaka. **7** Kasi manga mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu. Sala ngolo na kuvwanda kaka ya kukwikama na Nzambi. **8** Bangalasise ya nzutu kele mfunu kaka na mambu fyoti. Kasi kuvwanda ya kukwikama na Nzambi kele mfunu na mambu nyonso, samu ti yawu kele nsilulu ya luzingu ya bilumbu yayi mpe ya bilumbu ke kwiza. **9** Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe bantu nyonso fwana kundima yawu. **10** Ya tsyelika, beto ke na kusala na ngolo mpe kunwana, samu ti beto tulaka kivuvu ya beto na Nzambi ya moyo. Yandi kele Muvuukisi ya bantu nyonso, mingi ya bayina ke kwikilaka. **11** Ni mambu yina nge fwana kutumisa mpe kulongisa. **12** Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa nge samu ti nge kele ntwenya. Kasi lakisa kifwani ya mbote na mikwikisi na mambu yina nge ke zonza, na nkadulu ya nge, na luzolo ya nge, na kiminu ya nge mpe na ntima ya nge ya kuvedila. **13** Mu zola ti nge lutisa ntangu ya nge na kutangila bandimi Mambu ya Nzambi, na kukindisa bawu, mpe kulongisa bawu tii ntangu mu ke kwiza. **14** Kubika ve na kusadila dikabu yina Mpeve ya longo pesaka nge. Nge kuzwaka yawu ntangu mimbikudi zonzaka, mpe bakuluntu ya dibuundu tentikaka nge maboko. **15** Sadila dikabu yina na ntima mosi, mpe pesa luzingu nyonso ya nge na yawu. Na yina, bantu nyonso ke tala ti nge ke na kukwenda na mantwala. **16** Keba mbote nzutu ya nge mpe ndongosolo ya nge. Tatamana na mambu nyonso yina, samu ti kana nge sala mutindu yina, nge ke sala ti Nzambi vuukisa nge mpe bayina nyonso ke kuwaka nge.

5 Nge fwana kusemba ve kiboba na ngolo nyonso. Kasi kindisa yandi mutindu nge ke kindisaka tata ya nge. Nge fwana kubakila bantwenya mutindu bampangi ya nge, **2** bakento ya kukula mutindu bamama ya nge, mpe bakento ya ntwenya mutindu bibusi ya nge. Sala yawu na nkadulu ya kuvedila. **3** Nge fwana kusadisa, na buzitu nyonso, mifwidi ya bakento yina kele ya tsyelika mifwidi. **4** Kana mufwidi kele na bana to mitekolo, bayayi fwana kulakisa ntete na dikanda ya bawu kukwikama ya bawu na Nzambi, mpe kuvutula na bibuti ya bawu lusalusu yina bawu kuzwaka. Ni mambu yina ke yangidikaka Nzambi. **5** Kento yina kele ya tsyelika mufwidi mpe kele na muntu ve samu na kusadisa yandi ke tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi. Yandi ke lembaka ve na kusambila Nzambi mpimpa na ntangu, mpe na kulomba yandi lusalusu. **6** Kasi mufwidi yina ke sadilaka mikembo ya yinza kele yimeni ya kufwa ata ti yandi kele moyo. **7** Ni mambu yina nge fwana kubambula bawu moyo, samu ti bantu kuzwa ve dyambu ya kusemba bawu. **8** Kana muntu ke na kusadisa ve bampangi ya yandi, mingi bayina ke dikanda mosi na yandi, yandi me manga nzila ya kiminu, mpe yandi me lutila yimbi na muntu yina kele ve mukwikisi. **9** Na mukanda ya mifwidi ya bakento, nge fwana kusonika kaka bankumbu ya bakento yina me lungisaka bamvula makumi sambanu, mpe kwelaka kaka bakala mosi. **10** Bantu fwana kuzaba yandi na bisalu ya yandi ya mbote. Yandi fwana kuvwanda kento yina kulisaka mbote bana ya yandi, vwandaka yamba banzenza na yinzo ya yandi, vwandaka sukula makulu ya bantu ya longo, vwandaka sadisa bantu ya mpasi, mpe vwandaka sala bisalu ya mbote ya mutindu na mutindu. **11** Kasi kusonika ve bankumbu ya mifwidi yina kele ntwenya, samu ti ntangu bawu ke kuzwaka nsatu ya kukwela dyaka, bawu ke mangaka Klisto. **12** Na yina, bawu ke kuzwa kitumbu samu ti bawu me lungisa ve nsilulu ya bawu ya ntete. **13** Mutindu bawu ke na kisalu ya kusala ve, bawu ke tambulaka mpamba-mpamba na bayinzo ya bantu. Kasi dyambu ya kulutila dyaka yimbi ni ya kusala lupedi, kukota mambu yina me tala bawu ve, mpe kuzonza mambu yina me lunga ve na kuzonza. **14** Ni yawu yina, mu zola ti mifwidi ya bakento ya ntwenya kwela dyaka. Bawu buta mpe twadisa mbote makanda ya bawu. Na yina, bawu ke pesa ve nzila na bambeni ya beto na kutonga bandimi. **15** Ya tsyelika, ya kele na mifwidi ya nkaka ya bakento yina me bikaka nzila ya Nzambi samu na kulanda Satana. **16** Kasi, kana mukwikisi ya kento ke na mifwidi na dikanda ya yandi, yandi fwana kusadisa bawu. Yandi fwana kubika bawu ve na maboko ya dibuundu, samu ti dibuundu sadisa mifwidi yina kele na muntu ve yina lenda kusadisa bawu. **17** Bakuluntu ya dibuundu yina ke twadisaka mbote dibuundu me lunga na kuzwa buzitu ya kulutila, mingi bayina ke salaka kisalu ya kuzabisa Mambu ya Nzambi mpe kulongisa bampangi. **18** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge ke kanga ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala na ntangu ya kuyonzika bambuma», mpe «Kisadi fwana kuzwa difuta ya yandi.» **19** Kundima ve mambu yina ba me funda kuluntu ya dibuundu kana bambangi kele zole to tatu ve. **20** Kana muntu me sala disumu, semba yandi na ntwala ya bantu nyonso, samu ti bantu ya nkaka mpe vwanda na boma. **21** Na ntwala ya Nzambi, ya Yesu-Klisto, mpe ya bambazi ya Nzambi, mu ke na kutumisa nge mutindu yayi na ngolo nyonso: Zitisa mambu nyonso yina na kuvwanda ya kudedama mpe ata kuswasikisa bantu. **22** Kutula ve muntu maboko na nswalu, mpe kukota ve na masumu ya bantu ya nkaka. Nge fwana kuvwanda ya kuvedila. **23** Nge fwana kunwa kaka ve maza, kasi kunwa mpe ndambu ya vinu samu na mputa ya kivumu mpe mwa bimbemvo ya nge. **24** Ya ke na masumu ya bantu ya

nkaka yina ke zabanaka na nswalu nyonso ntete ba fundisa bawu. Kasi na bantu ya nkaka, yawu ke zabanaka kaka na manima. **25** Mutindu mosi mpe, bisalu ya mbote ke talanaka na nswalu nyonso. Ata yina ke talanaka ve na nswalu nyonso lenda kuvwanda ve ya kubumbama.

6 Bantu nyonso yina kele bandongo fwana kuzitisa bamfumu ya bawu, samu ti ata muntu tuba yimbi ya Nkumbu ya Nzambi to ya ndongosolo ya beto. **2** Bandongo yina kele na bamfumu ya mikwikisi fwana kukondwa ve buzitu na bamfumu ya bawu, samu ti bawu kele bampangi. Kasi bawu fwana kusadila mbote bamfumu ya bawu, samu ti bayina bawu ke na kusadila kele mikwikisi mpe bampangi ya bawu ya luzolo. Ni mambu yina nge fwana kulongisa mpe kutumisa. **3** Kana muntu ke na kulongisa malongi ya nkaka yina kele ya kuswaswana na mambu ya tsyelika ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto to na ndongosolo ya kiminu ya beto, **4** yandi kele muntu ya kufuluka na lunangu, mpe yandi zaba kima ve. Yandi kele na kimbevo ya kuswana mpe kunwana samu na bampova. Yawu ke nataka kaka musoki, nsatu ya kuswana, ya kufinga, mpe ya kubanza mambu ya yimbi yina mpangi me sala ve. **5** Yawu ke nataka mpe mambu ya kuswana yina ke manisaka ve na kati ya bantu yina kele na mayela ya kutengama. Bawu zaba dyaka ve butsyelika. Bawu ke banzaka ti kuvwanda na kiminu na Nzambi kele nzila ya kukuma na mbongo mingi. **6** Ya tsyelika, kuvwanda na kiminu na Nzambi kele kimvwama ya nene na muntu kana yandi ke na kuyangalala na bima yina kele na yandi. **7** Ntangu beto kwizaka na yinza, beto kwizaka maboko mpamba, mpe ntangu beto ke bika yinza, beto ke kwenda maboko mpamba. **8** Na yina, kana beto kele na madya mpe bilele, yawu me lunga. **9** Kasi bantu yina ke sosaka na kukuma bamvwama, ke kubwaka na ntontolo mpe na mitambu ya bansatu mingi ya buzoba mpe ya yimbi. Yawu ke bebisaka mpe ke kufwaka bantu. **10** Mwanzi ya mambu nyonso yayi ya yimbi ni kuzola mbongo. Bantu mingi vwandaka dyaka ve ya kukwikama na kiminu, mpe talisaka banzutu ya bawu bampasi ya konso mutindu ntangu bawu tulaka ntima ya bawu na mbongo. **11** Kasi samu na nge, muntu ya Nzambi, kusala ve mambu nyonso yina. Sala ngolo samu ti nge vwanda muntu ya kudedama, muntu yina ke zitisaka Nzambi, muntu yina kele na kiminu, luzolo, mvibudulu, mpe lembami. **12** Nwana muzingu ya mbote ya kiminu. Kuzwa luzingu ya mankululu samu ti Nzambi bokilaka nge na kuzaba yawu ntangu nge tubaka kimbangi ya kiminu ya nge na ntwala ya bambangi mingi. **(aiōnios g166)** **13** Na meso ya Nzambi, yina ke pesaka bima nyonso luzingu, mpe ya Yesu-Klisto yina pesaka kimbangi ya kitoko ya kiminu na ntwala ya Pilate, mu ke na kutumisa nge mambu yayi: **14** Tumama na misiku yina nge kuzwaka samu ti nge zinga ya kuvedila, mpe nge vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba nge tii na kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu-Klisto ke vutuka. **15** Yandi ke vutuka na ntangu ya kulunga ngunga yina Nzambi kubikaka: Nzambi ya lulendo nyonso, mpe ya kyese, Ntinu ya bantinu, mpe Mfumu ya bamfumu. **16** Kaka ni yandi ke kufwa ve. Na kisika yina yandi ke vwandaka kele na nsemo ya kulutila ngolo, kisika ata muntu lenda kukwenda penepene. Ata muntu me talaka yandi, mpe lenda kutala yandi. Bika ti nkembo mpe lulendo kuvwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni. **(aiōnios g166)** **17** Zabisa na bamvwama ya yinza yayi na kuvwanda ve na lunangu, mpe na kutula ve kivuvu ya bawu na bimvwama, samu ti yawu ke zinga ntangu mingi ve. Kasi bawu tula kivuvu ya bawu na Nzambi yina ke pesaka beto bima nyonso ya kulutila, samu ti beto vwanda na kilengi. **(aiōn g165)** **18** Bawu fwana kusala mambu ya mbote, kuvwanda ya kufuluka na bisalu ya mbote, kuvwanda na ntima yina ke lembaka ve na kusadisa, mpe bawu fwana kukabula na bampangi. **19** Na yina, bawu ke kutika bimvwama ya mbote mpe ya ngolo na mantwala, mpe bawu ke lenda na kuzwa luzingu ya tsyelika. **20** Timote, bumba mbote kisalu yina Nzambi pesaka nge. Bika na kuswana na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu. Kuswana ve na mambu yina me tadila ndongosolo ya luzabu ya tsyelika ve. **21** Ya tsyelika, bantu ya nkaka ke banzaka ti bawu vwandaka na luzabu yina, mpe bawu vwandaka landa dyaka ve nzila ya kiminu. Bika ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na beno.

2 Timote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu kele ntumwa samu na kuzabisa luzingu ya mankululu yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto. **2** Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya luzolo. Bika ti Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto, kusakumuna nge, kutala nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu. **3** Mu ke sadilaka Nzambi ata kuvwanda na dyambu ya yimbi na kati ya ntima mutindu bankooko ya munu salaka. Mu ke bikaka ve na kutonda yandi mpimpa na ntangu na kusambidila nge. **4** Mu ke na kubambuka moyo na mansangasa ya nge, mpe mu ke na nsatu ya kulutila ya kutala dyaka nge, samu ti mu vwanda ya kufuluka na kilengi. **5** Mu ke na kubambuka na kiminu ya tsyelika yina kele na nge. Kiminu yina nkooko ya nge ya kento Loyise mpe mama ya nge Enise tekilaka na kuzwa. Mu ke na kivuvu ti nge mpe kele na yawu. **6** Ni yawu yina, mu ke na kubambula nge moyo mambu yayi: Sadila na luzingu ya nge dikabu ya Nzambi yina nge kuzwaka ntangu mu tulaka nge maboko. **7** Ya tsyelika, Nzambi pesaka ve beto Mpeve ya boma, kasi Mpeve yina ke pesaka beto ngolo, luzolo, mpe mayela ya kuzaba na kukutika nzutu. **8** Na yina, kutala ve nsoni na kutuba kimbangi ya Mfumu ya beto, mpe nsoni ya munu yina kele na boloko samu na yandi. Kasi nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote na ngolo yina Nzambi ke pesaka. **9** Ni Nzambi vuukisaka beto mpe bokilaka beto samu na kuvwanda dikanda ya yandi. Ya kele ve ti yandi salaka mutindu yina samu na bisalu ya beto, kasi samu ti yandi zolaka ti yawu salama mutindu yina samu na bumbote ya yandi. Ya kele bumbote yina Nzambi lakisaka beto na Yesu-Klisto, ntete mbandukulu ya yinza salama. **(aiōnios g166)** **10** Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na meso ya bantu nyonso na nkwizulu ya Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto. Ni yandi mwangisaka ngolo ya lufwa, mpe zabisaka luzingu yina ke manisaka ve na lusalusu ya Nsangu ya Mbote. **11** Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote yina mutindu ntumwa mpe mulongisi. **12** Ni samu na yawu mu ke na kutala bampasi yayi. Kasi mu ke na kutala ve nsoni, samu ti mu zaba ti mu me sala kiminu na Nzambi, mpe mu zaba ti yandi kele na ngolo ya kubumba kisalu yina yandi pesaka munu tii ntangu kilumbu yina ke kuma. **13** Baka mutindu kifwani mambu ya tsyelika yina mu zabisaka nge, mpe sikama mbote na kiminu mpe luzolo yina ke katukaka na Yesu-Klisto. **14** Bumba na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina kele na beto, malongi ya mbote yina nge kuzwaka. **15** Mutindu nge zaba yawu, bantu nyonso ya kizunga ya Aziya me kima munu. Na kati ya bawu kele Fizele mpe Emozene. **16** Bika ti Nzambi kutala dikanda ya Onezifole kyadi, samu ti yandi vwandaka kindisa munu konso ntangu. Yandi vwandaka ve na nsoni ya munu yina kele na boloko. **17** Kasi ntangu yandi kumaka na mbanza Loma, yandi vwandaka na luzolo ya kulutila na kusosa munu bisika nyonso, mpe yandi talaka munu. **18** Bika ti MfumuYesu-Klisto kusala ti Mfumu Nzambi tala yandi kyadi ntangu Kilumbu yina ke kuma. Nge zaba mbote kulutila bantu nyonso wapi mutindu yandi sadisaka munu na mbanza Efeso.

2 Kasi na yina me tadila nge mwana ya munu, Timote, nge fwana kuzwa ngolo ya nge na lusakumunu yina ke katukaka na Yesu-Klisto. **2** Pesa na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto ndongosolo yina nge kuzwaka na munu na ntwala ya bambangi mingi. Bawu mpe fwana kuvwanda ya kulunga na kulongisa yawu na bantu ya nkaka. **3** Nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu mutindu kinwani ya mbote ya Yesu-Klisto. **4** Kinwani yina, ke salaka ntangu nyonso kisalu ya yandi, lenda kulutisa ve ntangu ya yandi na kulanda mambu ya bayina kele ve binwani, kana yandi zola kuyangidika mfumu ya yandi. **5** Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kimaka mbangu lenda kununga ve kana yandi zitisa ve misiku ya yawu. **6** Mpe kisadi-bilanga yina me sala mingi fwana kuvwanda muntu ya ntete na kuzwa kikunku ya bambuma. **7** Yindula mbote mambu yina mu ke na kuzabisa nge, mpe Mfumu ke pesa nge mayela ya kubakula mambu nyonso yina. **8** Bambuka moyo na Yesu-Klisto yina butukaka na dikanda ya Davidi, mpe yina vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa, mutindu ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa. **9** Ni samu na yawu mu ke na kutala mpasi, mpe mu kele ya kukangama na bisengo mutindu kimpumbulu. Kasi Mambu ya Nzambi kele ya kukangama ve. **10** Ni yawu yina, mu ke na kutatamana na kundima bampasi nyonso yayi samu na bayina Nzambi soolaka, samu ti Yesu-Klisto vuukisa mpe bawu. Na yina, bawu ke kota na nkembo ya seko. **(aiōnios g166)** **11** Mambu yayi kele ya tsyelika: Kana beto kufwa kintwadi na yandi, beto ke zinga mpe kintwadi na yandi. **12** Kana beto tala mpasi kintwadi na yandi, beto ke nunga mpe kintwadi na yandi. Kana beto manga yandi, yandi mpe ke manga beto. **13** Kana beto kele ve ya kukwikama na yandi, yandi kele kaka ya kukwikama na beto samu ti yandi lenda kumanga ve mambu ya yandi mosi. **14** Nge fwana kubambula bantu nyonso moyo na mambu nyonso yayi. Nge fwana mpe kuzabisa bawu na butsyelika nyonso na meso ya Nzambi na kuswana ve na mambu yina me tadila ndongosolo ya bampova, samu ti yawu kele mambu ya mpamba. Yawu ke bebisaka bayina ke kuwaka yawu. **15** Nge fwana kusala ngolo na kutalana na meso ya Nzambi mutindu muntu ya bisalu ya mbote. Vwanda mutindu kisadi yina kele ve na nsoni ya kisalu ya yandi, mpe yina ke zabisaka na mbote nyonso nsangu ya butsyelika. **16** Kuswana ve na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu, samu ti bayina ke swanaka na mambu ya mutindu yina ke kabukaka na Nzambi. **17** Mambu yina bawu ke longisaka kele mutindu mputa ya mafinya yina ke na kukuma nene. Na kuzonza mutindu yina, mu ke na kubanza na Emene mpe Filete. **18** Bawu kele dyaka ve ya kukwikama na butsyelika, mpe bawu ke na kusala ti bantu mingi vwanda dyaka ve ya kukwikama na kiminu na kuzabisaka bawu ti mvumbukulu na lufwa me salamaka yimeni. **19** Kasi lufulu ya ngolo yina Nzambi tungaka ke ninganaka ve. Na zulu ya yawu kele ya kusonama mambu ya mutindu yayi: «Mfumu zaba bantu ya yandi.» Mpe dyaka: «Muntu yina ke tubaka ti yandi kele muntu ya Mfumu, fwana kubika na kusala yimbi.» **20** Na kati ya yinzo ya kele kaka ve na bandonga ya wolo to ya palata. Kasi ya kele mpe na bandonga ya mabaya to ya kuyidika na ntoto ya kuyoka. Ba ke sadilaka yawu mutindu mosi ve. Bandonga ya wolo mpe ya palata kele samu na bilumbu ya mikembo, kasi ya nkaka kele samu na bilumbu nyonso. **21** Kana muntu vedisa nzutu ya yandi na yimbi nyonso yina mu me zabisa, yandi ke vwanda ya kulunga na kusala bisalu ya mfunu. Yandi ke vwanda samu na kusadila Mfumu ya yandi na mambu nyonso, mpe ke vwanda mfunu samu na Mfumu ya yandi. Yandi kele muntu ya kukubama na kusala konso kisalu ya mbote. **22** Bika bansatu ya yimbi ya buntwenya. Sadila mambu ya kudedama, ya kiminu, ya luzolo, mpe ya kizunu kintwadi na bayina ke sambilaka Mfumu na ntima ya kuvedila. **23** Kuswana ve na mambu ya mpamba mpe ya buzoba. Nge zaba ti yawu ke nataka mizingu. **24** Kasi nge fwana kuzaba ti kisadi ya Mfumu ke swanaka ve. Yandi fwana kuzola bantu nyonso, mpe yandi

fwana kuvwanda ya kulunga na kulongisa mpe na kuvibidila bifingu. **25** Yandi fwana kulongisa na lembami nyonso bayina kele na mabanza ya kuswaswana na yandi, samu ti Nzambi lenda kupesa bawu ngolo ya kusoba nkadulu ya bawu mpe ya kuzaba butsyelika. **26** Na yina, bawu ke vutukila mabanza ya bawu ya mbote samu na kuvuuka na mitambu ya Satana yina kangaka bawu, mpe salaka ti bawu tumama na luzolo ya yandi.

3 Nge fwana kuzaba mbote mambu yayi: Na bilumbu ya nsuka, bampasi ke lutila. **2** Bantu ke vwanda na munimi. Bawu ke zola mbongo, ke sala matalana, mpe ke vwanda na lunangu. Bawu ke vwanda bantu ya bifingu, mpe ke manga na kutumama na bibuti ya bawu. Bawu ke zimbana mambu ya mbote yina bampangi salaka bawu, mpe bawu ke zitisa ve bima ya longo. **3** Bawu ke vwanda na ntima ngolo, mpe ke tala ve bantu kyadi. Bawu ke zonza mambu ya yimbi na nzutu ya bampangi, mpe bawu ke lenda ve na kukutika banzutu ya bawu. Bawu ke vwanda na myangu, mpe ke vwanda bambeni ya mambu ya mbote. **4** Bawu ke funda bampangi. Bawu ke sala mambu ya kulutila yimbi, mpe lunangu ke kumisa bawu bampofo. Bawu ke zola mikembo ya yinza, kasi Nzambi ve. **5** Bawu ke lakisa ti bawu kele ya kukwikama na Nzambi, kasi bawu ke manga lulendo ya yandi. Kuvwanda ve kintwadi na bantu ya mutindu yina. **6** Ba ya nkaka na kati ya bawu ke kwendaka na bayinzo ya bantu ya nkaka samu na kuzwa na mitambu ya bawu bakento ya bubolo yina kele na masumu ya kulutila, bayina ke sadilaka bansatu ya konso mutindu. **7** Bawu ke sosaka kaka na kulongoka, kasi bawu ke bakulaka ve mambu ya tsyelika. **8** Mutindu Zanese mpe Zambese vwandaka zonza mambu ya yimbi na nkumbu ya Moyize, ni mutindu yina mpe bantu yayi ke na kuzonza mambu ya yimbi na yina me tadila butsyelika. Bawu ke na mabanza ya kutengama, mpe kiminu ya bawu kele mpamba. **9** Kasi bawu ke kwenda ntama mingi ve, samu ti bantu nyonso ke tala bulawu ya bawu, mutindu na ntama bawu talaka bulawu ya Zanese na Zambese. **10** Kasi nge landaka munu na ndongosolo ya munu, na nkadulu ya munu, na mabanza ya munu, na kiminu ya munu, na mvibudulu ya munu, na luzolo ya munu, na mutindu mu kele ya kukwikama, **11** na bampasi yina ba talisaka munu, mpe na bampasi ya munu. Nge zaba mambu yina kuminaka munu na mbanza Antyose, Ikoni, mpe Lisitele, mpe wapi mutindu ya bampasi mu talaka. Kasi Mfumu katulaka munu na bampasi ya mambu nyonso yina. **12** Ya tsyelika, bantu nyonso yina ke zola kuzinga kintwadi na Yesu-Klisto na kuvwanda ya kukwikama na Nzambi, ke tala mpasi mingi. **13** Bantu ya yimbi mpe ya luvunu ke lutila na kusala yimbi. Bawu ke vuna bampangi mpe ke vuna mpe banzutu ya bawu mosi. **14** Kasi samu na nge, vwanda ya kukwikama na mambu yina nge longokaka mpe ndimaka na ntima mosi. Nge mosi zaba na nani nge longokaka yawu. **15** Ya tsyelika, nge zaba Dibuku ya Nzambi katuka bumwana ya nge. Yawu lenda kupesa nge ndwenga yina ke nataka na mpulusu na kuvwanda na kiminu na Yesu-Klisto. **16** Mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi, katukaka na Nzambi, mpe kele mfunu samu na kulongisa, kungala, kukumisa ya kudedama, mpe kusungika muntu na kuzinga na mutindu ya kudedama. **17** Na yina, muntu ya kukwikama na Nzambi ke vwanda ya kukubama mpe ya kulunga na kusala konso kisalu ya mbote.

4 Na meso ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto yina ke fundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa, mpe yina ke kwiza na kati ya Kimfumu ya yandi, mu ke na kutumisa nge mambu yayi: **2** Longisa Mambu ya Nzambi, mpe tatamana na kuzabisa yawu ata ya vwanda ntangu ya mbote to ya yimbi. Ngala, semba mpe kindisa bantu na kulongisa bawu na mvibudulu nyonso. **3** Ya tsyelika, ntangu ke kwiza yina bantu ke zola dyaka ve na kuwa ndongosolo ya tsyelika. Bawu ke sadila bansatu ya bawu, mpe ke kutika pene-pene ya bawu, nkonga ya milongisi yina ke zabisa bawu mambu yina bawu ke zolaka na kuwa. **4** Bawu ke kanga makutu ya bawu samu na kuwa ve butsyelika, mpe ke zibula yawu samu na kuwa bandongosolo ya luvunu. **5** Kasi nge, tatamana na kukutika nzutu ya nge na mambu nyonso. Vibidila bampasi, mwangisa Nsangu ya Mbote, mpe sala kisalu nyonso ya nge ya kisadi ya Nzambi. **6** Na yina me tadila munu, Polo, ngunga ya munu me lunga samu na kupesa luzingu ya munu na Nzambi mutindu munkayulu. Ntangu ya munu ya kufwa me kuma pene-pene. **7** Mu me nwana muzingu ya mbote. Mutindu muntu yina ke kimaka mbangu, mu me manisa kisalu yina Nzambi pesaka munu, mpe mu me keba ndongosolo ya kiminu. **8** Katuka ntangu yayi, Nzambi me bumbila munu musendo na mazulu, samu ti mu me sala mambu ya kulunga. Mfumu yina ke fundisaka na mutindu ya kudedama ke pesa munu yimpu ya mpulusu na kilumbu yina yandi ke fundisa bantu. Yandi ke pesa yawu kaka na munu ve, kasi mpe na bayina nyonso ke vingilaka na luzolo nyonso kilumbu yina yandi ke vutuka. **9** Sala ngolo na kukwiza nswalu kisika mu kele, **10** samu ti Demase me bika munu, munu mosi. Yandi ke na kuzola mambu ya yinza ya ntangu yayi, mpe me kwenda na mbanza Tesalonika. Kesense me kwenda na kizunga ya Ngalatiya, mpe Tite na kizunga ya Dalematiya. **(aiōn g165)** **11** Kaka Luke me bikana awa na munu. Kwiza kintwadi na Make, samu ti yandi lenda kusadisa munu na kisalu ya munu. **12** Mu fidisaka Tisike na mbanza Efeso. **13** Ntangu nge ke kwiza, lutila na mbanza Towase, mpe natina munu kiyunga yina mu bikaka na sika ya Kalepuse. Natina munu mpe mabuku, kasi mu ke na kuzola ya kulutila mabuku yina kele ya kusonama na bampusu ya bibulu. **14** Alezande, yina kele kisadi-bisengo, me talisa munu mpasi mingi. Kasi Mfumu ke pesa yandi musendo yina me fwanana na mavanga ya yandi. **15** Nge mpe, sala keba na yandi, samu ti yandi ke na kuzola ve mambu yina beto ke na kulongisa. **16** Ntangu ba nataka munu na yinzo ya lufundusu na mbala ya ntete samu na kunwanina nzutu ya munu, ata muntu sadisaka munu. Bawu nyonso kimaka munu. Bika ti Nzambi kulemvokila bawu. **17** Kasi Mfumu bikaka munu mosi ve. Yandi pesaka munu ngolo, samu ti mu zabisa ya kulutila Nsangu ya Mbote, mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina vwandaka kuna kuwaka yawu. Na yina, Mfumu kuulaka munu na lufwa na maboko ya nkosi. **18** Mfumu ke kuula dyaka munu na mambu nyonso ya yimbi, mpe ke kotisa munu na Kimfumu ya yandi na mazulu. Bika ti nkembo kuvwanda bantangu nyonso ya Mfumu! Ameni. **(aiōn g165)** **19** Pesa mbote na Pisile, Akila, mpe na dikanda ya Onezifole. **20** Elase bikanaka na mbanza Kolinto, mpe mu bikaka Tofime na mbanza Mile, samu ti yandi vwandaka na kimbevo. **21** Sala ngolo na kukwiza ntete beto kuma na ntangu ya madidi ya ngolo. Ebuluse, Pudense, Linuse, Kolodya, mpe bampangi nyonso ya nkaka me fidisa nge mbote. **22** Bika ti Mfumu kuvwanda na nge, mpe bika ti lusakumunu ya yandi kuvwanda na beno! Ameni.

Tite

1 Ni munu Polo yina kele kisadi ya Nzambi mpe ntumwa ya Yesu-Klisto samu na kunata na nzila ya kiminu bayina Nzambi soolaka, mpe na kuzabisa bawu butsyelika yina kele ya kudedama na kiminu ya bundimi, **2** samu ti bawu vwanda na kivuvu ya kuzwa luzingu ya seko. Nzambi yina ke vunaka ve pesaka beto nsilulu ya luzingu yango ntete yinza yilama. **(aiōnios g166)** **3** Nzambi yina kele Muvuukisi ya beto zabisaka yawu na bantangu yina yandi kubikaka. Yandi zabisaka yawu na kati ya mambu ya yandi na lusalusu ya nsangu yina yandi pesaka munu, mpe tumisaka munu na kuzabisa. **4** Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Tite, mwana ya munu ya tsyelika na kiminu yina ke na kuvukisa beto. Bika ti Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto, kusakumuna nge, mpe kupesa nge kizunu. **5** Mu bikaka nge na kisanga ya Kelete, samu ti nge bongisa mambu nyonso yina me bikana na kusala, mpe ti nge vwandisa bakuluntu ya dibuundu na konso mbanza. Nge fwana kubambuka moyo mutindu mu zabisaka nge: **6** Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina bantu lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina kele ya kukwela kaka kento mosi. Bana ya yandi fwana kuvwanda bandimi, mpe bantu fwana kufunda bawu ve na nkadulu ya yimbi mpe ya kumanga na kutumama. **7** Ya tsyelika, kuluntu ya dibuundu ke salaka bisalu ya Nzambi. Ni yawu yina, yandi fwana kuvwanda ve muntu yina bantu lenda kuzwa dyambu ya kusemba, muntu ya lunangu, muntu ya nkele, muntu yina ke kunwaka malafu mingi, muntu ya mindondo, to muntu yina ke sosaka na kuzwa mbongo na mayuya. **8** Kasi mukengi fwana kuvwanda muntu yina ke yambaka mbote banzenza, mpe muntu yina ke zolaka na kusala mambu ya mbote. Yandi fwana kuvwanda mpe muntu ya buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, mpe muntu yina lenda kukutika nzutu ya yandi. **9** Yandi fwana kuvwanda ya kukangama na mambu ya tsyelika ya kiminu na kutumama na ndongosolo yina yandi kuzwaka. Na yina, yandi ke lenda na kukindisa bantu ya nkaka na lusalusu ya ndongosolo ya tsyelika, mpe na kulakisa luvunu ya bayina ke mangaka ndongosolo ya yandi. **10** Ya tsyelika, ya kele na bantu mingi yina ke mangaka na kutumama, mpe ke vunaka bampangi na binzonzi ya bawu yina kele na mambu ya mfunu ve. Na kati ya bawu, mingi kele ba-Zwife yina me kuma bandimi. **11** Nge fwana kuyimina bawu na kuzonza, samu ti bawu ke na kukotisa muvusu na kati ya makanda nyonso na kulongisaka mambu yina me lunga ve na kulongisa. Bawu ke na kusala yawu samu na kuzwa ndandu na mayuya. **12** Mosi na kati ya mimbikudi ya bawu tubaka mutindu yayi: «Bantu ya Kelete, beno kele katuka ntama bantu ya luvunu, bibulu ya myangu, mpe bayina zola kudya.» **13** Kimbangi yayi kele ya tsyelika. Ni yawu yina, nge fwana kusemba bawu na ngolo nyonso, samu ti bawu vwanda na kiminu ya kudedama, **14** mpe ti bawu vwanda dyaka ve ya kukangama na banongo ya kinkulu ya ba-Zwife, mpe na misiku ya bantu yina mangaka na kusadila butsyelika. **15** Bima nyonso kele ya kuvedila samu na bayina kele ya kuvedila. Kasi ata kima kele ya kuvedila na bayina kele ve ya kuvedila, mpe na bayina kele ve bandimi, samu ti mayela ya bawu mpe ntima yina ke sembaka bawu kele ya kufuluka na busafu. **16** Bawu ke tubaka ti bawu zaba Nzambi, kasi bisalu yina bawu ke salaka ke lakisaka ti bawu zaba ve Nzambi. Bawu kele bantu ya yimbi, bantu yina ke mangaka na kutumama, mpe yina lenda kusala ve konso mutindu ya kisalu ya mbote.

2 Kasi nge fwana kulongisa mambu ya kulunga na ndongosolo ya tsyelika. **2** Tuba na babakala ya kukula na kuvwanda na nkadulu ya kufwanakana mpe ya buzitu. Bawu fwana kuvwanda na nkadulu ya ndwenga, mpe bantu ya kusikama na kiminu ya tsyelika, na luzolo, mpe na mvibudulu. **3** Mutindu mosi mpe, tuba na bakento ya kukula na kuvwanda na nkadulu yina Nzambi ke zolaka. Bawu fwana kuzonzila ve yimbi ya bampangi, mpe kuvwanda ve bantu yina ke kunwaka malafu mingi. Bawu fwana kupesa malongi ya mbote, **4** mpe kulongisa bakento ya ntwenya mutindu ya kuzola babakala mpe bana ya bawu, **5** mutindu ya kuvwanda na nkadulu ya buzitu mpe ya kuvedila, mpe mutindu ya kusala mbote bisalu na bayinzo ya bawu ya makwela. Bawu fwana kulongisa bawu mpe na kuvwanda bakento yina ke tumamaka na babakala ya bawu, samu ti ata muntu tuba yimbi na mambu ya Nzambi. **6** Mutindu mosi mpe, kindisa matoko na kuvwanda na nkadulu ya buzitu **7** na mambu nyonso. Nge fwana kulakisa nge mosi ti nge ke salaka bisalu ya mbote na mambu nyonso. Vwanda muntu ya butsyelika mpe ya buzitu na ndongosolo ya nge. **8** Mambu yina ke basikaka na yinwa ya nge, fwana kuvwanda mambu ya kudedama yina bantu lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba. Na yina, bambeni ya nge ke lenda ve na kutuba yimbi ya beto, mpe bawu ke vwanda ya kufuluka na nsoni. **9** Bandongo fwana kutumama na bamfumu ya bawu na mambu nyonso. Bawu fwana kuyangidika bamfumu ya bawu na mambu nyonso ata kuswana na bawu. **10** Bawu fwana kulaba bawu bima ve. Kasi bawu fwana kuvwanda kaka bantu ya mbote mpe ya kukwikama, samu ti bawu pesa nkembo na mambu nyonso na ndongosolo ya Nzambi, Muvuukisi ya beto. **11** Nzambi lakisaka bumbote ya yandi yina ke pesaka bantu nyonso mpulusu. **12** Yawu ke longisaka beto na kubika na kuvwanda ya kukwikama ve na Nzambi, mpe na kubika bansatu ya yinza samu na kuvwanda na yinza yayi na luzingu ya buzitu, ya kudedama, mpe ya kukwikama na Nzambi. **(aiōn g165)** **13** Ni na mutindu yina beto fwana kuvingila kilumbu ya kyese yina beto ke na kusala kivuvu, mpe yina ke talana nkembo ya Nzambi ya nene mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto. **14** Yandi ndimaka yandi mosi na kupesa luzingu ya yandi samu na beto, samu ti yandi kuula beto na nkadulu ya kusafula misiku, mpe ti yandi kitula beto dikanda ya yandi ya kuvedila, yina ke vwanda na nsatu ya kulutila na kusala bisalu ya mbote. **15** Ni mambu yina nge fwana kulongisa na kusadila bumfumu nyonso ya nge samu na kukindisa mpe kusemba bayina nyonso ke kuwaka nge. Kubika ve ti muntu safula nge.

3 Bambula moyo na bandimi nyonso ti bawu fwana kutumama na bantwadisi mpe bamfumu ya luyalu. Bawu fwana kuzitisa bawu, mpe kuvwanda ya kukubama na kusala konso kisalu ya mbote. **2** Bawu fwana kufinga muntu ve. Bawu fwana kuvwanda bantu ya kizunu mpe ya mbote. Bawu fwana kutatamana na kulakisa lembami ya bawu na bantu nyonso. **3** Beto mpe na ntama, beto vwandaka bantu yina vwandaka bakula ve, bantu yina vwandaka tumama ve na Nzambi, bantu yina vwandaka zinga na masumu, mpe bandongo ya bansatu mpe mikembo ya yinza. Beto vwandaka zinga na kati ya myangu mpe musoki. Bantu yinaka beto, mpe beto yinaka mpe bampangi beto na beto. **4** Kasi Nzambi, Muvuukisi ya beto, vuukisaka beto ntangu yandi lakisaka bumbote mpe luzolo ya yandi na bantu nyonso. **5** Ya kele ve ti yandi vuukisaka beto samu na bisalu ya kudedama yina beto salaka, kasi samu ti yandi talaka beto kyadi. Yandi vuukisaka beto ntangu Mpeve ya Longo sukulaka beto, mpe pesaka beto mbutukulu ya malu-malu. **6** Nzambi fulusaka beto na Mpeve ya Longo na lusalusu ya Yesu-Klisto, Muvuukisi ya

beto. **7** Na yina, na bumbote ya yandi, yandi kitulaka beto samu ti beto kuma bantu ya kudedama na ntwala ya yandi, mpe ti beto kuzwa luzingu ya mankululu yina beto ke na kivuvu. **(aiōnios g166)** **8** Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe mu zola ti nge tatamana mingi na kuzabisa yawu, samu ti bayina ke kwikilaka Nzambi sala ngolo na kusala bisalu ya mbote. Ni mambu yina kele mbote mpe mfunu na bantu nyonso. **9** Kasi manga na kuswana samu na mambu ya buzoba yina me tadila bankumbu ya bankooko ya beno. Kunwana mpe kuswana ve na mambu yina me tadila Misiku. Yawu kele mambu ya mfunu ve mpe ya mpamba. **10** Nge fwana kukebisa mbala ya ntete mpe ya zole muntu yina ke tulaka kitantu na kati ya bantu, mpe na manima, katula yandi na dibuundu. **11** Nge zaba ti muntu ya mutindu yina kele ve ya kukwikama na nzila ya kudedama. Kasi yandi ke tatamanaka na kuzinga na masumu, mpe ke na kupesa kitumbu na nzutu ya yandi mosi. **12** Sala ngolo na kwiza kutala munu na mbanza Nikopolise ntangu mu ke fidisa nge Aletemase to Tisike, samu ti mu me baka lukanu ya kulutisa kuna bangonda ya madidi ya ngolo. **13** Nge fwana kusadisa mbote Zenase yina kele mulongisi ya Misiku, mpe Apolose na kulanda nzyetolo ya bawu. Sala nyonso samu ti bawu kondwa kima ve. **14** Bantu ya beto mpe fwana kulongoka na kusala bisalu ya mbote samu na kupesa lusalusu na mambu ya mfunu, mpe na kuvwanda ve na luzingu yina ke na kulakisa ve bisalu. **15** Bantu nyonso yina kele na munu awa me fidisa nge bambote ya bawu. Pesa mpe mbote na bampangi ya beto ya kiminu. Bika ti Nzambi kusakumuna beno nyonso.

Filemoni

1 Ni munu Polo yina kele na boloko samu ti mu ke sadilaka
Yesu-Klisto, mpe mpangi ya munu Timote, ke na kufidisa
mukanda yayi na sika ya nge, Filemoni, mpangi ya beto ya
luzolo na kisalu. **2** Beto ke na kufidisa yawu mpe na dibuundu
yina ke vukanaka na yinzo ya nge, na kibusi ya beto Apiya, mpe
na Alesipe yina ke na kunwana kintwadi na beto. **3** Bika ti Tata
ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna
beno mpe kupesa beno kizunu. **4** Mu ke bikaka ve na kutonda
Nzambi na kuzonzilaka nkumbu ya nge ntangu mu ke sambilaka,
5 samu ti bantu ke na kuzonzila wapi mutindu kele kiminu ya
nge na Mfumu Yesu, mpe wapi mutindu nge ke zolaka bantu
nyonso ya longo. **6** Bika ti kintwadi yina kele na beto mutindu
mvutu ya kiminu ya beto na sika ya Yesu kusala kisalu. Na yina,
nge ke zaba bima nyonso ya mbote yina beto ke kuzwaka samu
na Klisto. **7** Mpangi ya munu! Luzolo yina kele na nge me
yangidika munu mingi, mpe me pesa munu kibakala, samu ti
nge me kindisa bantima ya bantu ya longo. **8** Ni yawu yina, ata ti
na kintwadi ya beto na Klisto mu ke na kimpwanza ya kutumisa
nge mambu yina nge fwana kusala, **9** munu Polo, kiboba mpe
muntu ya boloko samu na Yesu-Klisto, ke na kulomba nge
dyambu mosi samu na luzolo ya beto. **10** Mu ke na kulomba
nge lusalusu samu na Onezime. Yandi me kuma mwana ya
munu awa na boloko. **11** Na ntama, yandi vwandaka ve na
mfunu na nge. Kasi ntangu yayi, yandi me kuma na mfunu na
nge mpe na munu. **12** Yandi me kuma mutindu ntima ya munu,
mpe mu ke na kuvutula yandi na sika ya nge. **13** Mu vwandaka
zola ti yandi vwanda kaka na munu awa ntangu mu kele na
boloko samu na Nsangu ya Mbote, samu ti yandi baka kisika ya
nge na kusadisa munu. **14** Kasi mu me zola ve kusala yawu ata
kuzwa muswa nge, samu ti mu zola ve kundimisa nge yawu na
ngolo nyonso. Kasi mu zola ti nge sala yawu, samu ti nge me
zola yawu. **15** Ya lenda kuvwanda ti Onezime kabukaka na
nge samu na mwa ntangu kaka, samu ti yandi vwanda dyaka
bantangu nyonso na nge. **(aiōnios g166)** **16** Ya tsyelika, ntangu
yayi, yandi ke dyaka ve mundongo ya mpamba. Kasi yandi me
lutila mundongo mfunu mingi. Yandi me kuma mpangi ya beto
ya luzolo. Mu ke na kuzola yandi ya kulutila. Kasi nge mpe, nge
fwana kuzola yandi ya kulutila dyaka mutindu mundongo mpe
mpangi ya nge na kintwadi na Mfumu. **17** Na yina, kana mu
kele ndiku ya nge, yamba yandi mutindu ti nge ke na kuyamba
munu. **18** Kana yandi salaka nge yimbi to defaka nge kima,
tula yawu na nkumbu ya munu. **19** Ni munu mosi, Polo, ke na
kusonika yawu ti mu ke futa nge yawu. Mu ke na nsatu ve ya
kubambula nge moyo ti nge ke na mfuka ya munu. Mfuka yango
ni luzingu ya nge. **20** Ee, mpangi ya munu, sadisa munu na
dyambu yayi samu na luzolo ya beto na Mfumu. Tula kizunu
na ntima ya munu samu na kintwadi ya beto na Klisto. **21** Na
kusonika mukanda yayi, mu ke na kivuvu ti nge ke sala mambu
yina mu ke na kuzabisa nge. Mu zaba ti nge ke sala dyaka yina
me lutila. **22** Mu ke na kulomba dyaka nge na kuyidikila munu
kisika ya kulala. Ya tsyelika, samu na balusambulu ya beno,
mu ke na kivuvu ti mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno. **23**
Epafase yina kele na munu na kati ya boloko samu na Yesu-
Klisto, me fidisa nge mbote, **24** mutindu mosi mpe bampangi ya
munu ya kisalu: Make, Alisetake, Demase, mpe Luke. **25** Bika ti
MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno.

Ba-Ebeleyo

1 Na bantangu ya ntama, Nzambi sadilaka mimbikudi samu na kuzonza bambala mingi mpe na mitindu mingi na bankooko ya beto. **2** Kasi bantangu yayi, na bilumbu yayi ya nsuka, Nzambi me sadila Mwana ya yandi samu na kuzonza na beto. Ni na yandi Nzambi yidikaka yinza nyonso, mpe ni yandi Nzambi soolaka, samu ti yandi vwanda mfumu ya bima nyonso. **(aiōn g165)** **3** Ni na Mwana ke talanaka nkembo ya Nzambi. Mutindu kele Nzambi ni mutindu yina mpe yandi kele. Ndinga ya yandi kele na lulendo yina ke salaka ti bima nyonso tatamana na kuvwanda. Na manima ya kuvedisa masumu ya bantu, yandi kwendaka vwanda na mazulu na lubakala ya Nzambi-Mpungu. **4** Mwana me kuma na mfunu ya kulutila bambazi, mpe Nzambi me pesa yandi nkumbu yina me lutila mfunu na nkumbu ya bambazi. **5** Ya tsyelika, Nzambi me tubaka ntete ve na mbazi mosi: «Nge kele mwana ya munu. Bubu yayi, mu me buta nge.» To dyaka: «Mu ke vwanda Tata ya yandi, mpe yandi ke vwanda Mwana ya munu» **6** Kasi ntangu Nzambi vwandaka fidisa Mwana ya yandi ya ntete na yinza, yandi tubaka: «Bambazi nyonso ya Nzambi fwana kufukama na ntwala ya yandi.» **7** Na yina me tadila bambazi, ya kele ya kusonama: «Yandi salaka ti bambazi ya yandi vwanda mipepe mpe bisadi ya yandi milaka ya tiya.» **8** Kasi na yina me tadila Mwana ya yandi, ya sonamaka: «O Nzambi, kiti ya nge ya kintinu kele ya bantangu nyonso. Nge ke twadisaka bantu ya nge na mutindu ya kusungama. **(aiōn g165)** **9** Nge ke zolaka mambu ya kudedama, mpe nge ke mangaka mambu ya yimbi. Ni yawu yina, Nzambi yina kele Nzambi ya nge me byeka nge na mafuta ya kyese, mpe me soola nge na kati ya bampangi ya nge.» **10** Ya sonamaka mpe: «Mfumu! Na mbandukulu, ni nge yidikaka ntoto, mpe zulu kele kisalu ya maboko ya nge. **11** Nyonso yina ke zimbana, kasi nge, nge ke vwanda seko. Ee, nyonso yina ke beba mutindu ke bebaka bilele ya ntama. **12** Nge ke futika yawu mutindu kiyunga, mpe nge ke losa yawu mutindu kinkuti ya ntama. Kasi nge, nge ke vwanda kaka mutindu nge kele, mpe luzingu ya nge kele na nsuka ve». **13** Ata na mbazi mosi yandi me tubaka: «Vwanda na lubakala ya munu tii ntangu mu ke sala ti nge vwandisa makulu ya nge na zulu ya bambeni ya nge.» **14** Ya tsyelika, bambazi kele kaka bampeve yina ke sadilaka Nzambi. Nzambi ke fidisaka bawu samu na kusadisa bayina fwana kuzwa mpulusu.

2 Ni yawu yina, beto fwana kuvwanda ya kukwikama na bandongosolo yina beto me kuwa, samu ti beto kuzimbana ve nzila ya mbote. **2** Mambu yina bambazi zabisaka na ntama me lakisa mfunu ya yawu, mpe konso muntu yina zitisaka ve yawu, mpe mangaka na kutumama na yawu, kuzwaka kitumbu yina fwananaka na yandi. **3** Na yina kana bawu kuzwaka kitumbu, beto mpe ke kuzwa kitumbu kana beto ke na kutala ve mfunu ya mpulusu yina. Yandi mosi Mfumu zabisaka ntete mpulusu yina, mpe na manima, bayina kuwaka Mfumu lakisaka beto mfunu ya yawu. **4** Na kulakisa ti kimbangi ya bawu kele ya tsyelika, Nzambi salaka bidimbu, mambu ya ngitukulu mpe bimangu ya konso mutindu, mutindu mosi mpe na makabu ya Mpeve ya Longo yina yandi kabulaka mutindu yandi zolaka. **5** Ya tsyelika, ni na lutumu ya bambazi ve Nzambi tulaka yinza ya malu-malu yina beto ke na kuzonzila. **6** Kasi na kati ya kibuku mosi ya Mambu ya Nzambi, muntu mosi tubaka: «Nzambi ya munu, nani kele muntu samu ti nge bambukila yandi moyo? To nani yandi kele samu ti nge sadisa yandi mbote? **7** Na mwa ntangu ya fyoti, nge kululaka yandi na ntwala ya bambazi. Na manima, nge fulusaka yandi na nkembo mpe buzitu. **8** Nge tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi.» Na kutula bima nyonso na lutumu ya muntu, ya zola kutuba ti ya ke dyaka ve na kima yina lenda kutumama ve na muntu. Kasi ntangu yayi, beto ke na kutala ti bima nyonso kele ve na lutumu ya muntu. **9** Kasi yinki beto ke na kutala: Nzambi kululaka Yesu samu na mwa ntangu ya fyoti na ntwala ya bambazi, samu ti na bumbote ya Nzambi yandi kufwa samu na bantu nyonso. Ntangu yayi, beto ke na kutala ti yandi kele ya kufuluka na nkembo mpe buzitu samu na lufwa yina yandi tadilaka mpasi. **10** Ya fwanaka ti Nzambi, Kiyidiki ya bima nyonso mpe ke salaka ti bima nyonso vwanda, kumisa Yesu ya kulunga na bampasi yina yandi talaka samu na kukotisa bantu mingi na nkembo ya yandi. Ni Yesu ke na kunata bawu na mpulusu. **11** Kasi Yesu yina ke vedisaka bantu kele na Tata mosi na bayina yandi ke vedisaka. Ni yawu yina, yandi kele ve na nsoni ya kubokila bawu bampangi. **12** Yandi tubaka: «Mu ke zabisa Nkumbu ya nge na sika ya bampangi ya munu. Mu ke kembisa nge na kati ya nkonga ya bantu.» **13** Yandi tubaka mpe: «Mu ke sala kivuvu ya munu na yandi.» Mpe dyaka: «Mu kele awa na bana yina Nzambi pesaka munu.» **14** Mutindu bana yayi kele na banzutu yina kele na musuni mpe menga, Yesu mpe me kuma mutindu bawu. Yandi zingaka kintwadi na bawu, samu ti na lufwa ya yandi, yandi manisa lulendo ya Satana yina kele na ngolo ya kufwa bantu. **15** Yandi me lenda mpe na kukuula na mutindu yina, bayina na luzingu nyonso ya bawu vwandaka zinga na bundongo samu na boma ya lufwa. **16** Ya tsyelika, ni bambazi ve yandi kwizaka sadisa, kasi bana ya dikanda ya Abalayami. **17** Ni yawu yina, yandi fwanaka kuma mutindu mosi na bampangi ya yandi na mambu nyonso, samu ti yandi vwanda nganga-Nzambi ya bawu ya ntete, nganga-Nzambi yina ke talaka bantu kyadi mpe kele ya kukwikama na kisalu ya Nzambi samu na kukatula masumu ya bantu nyonso. **18** Ntangu yayi, yandi lenda kusadisa bayina ba ke na kutonta, samu ti yandi mosi talaka bampasi ya bantontolo.

3 Na yina bampangi ya munu, bantu ya longo yina Nzambi bokilaka, beno sikika meso ya beno na Yesu yina kele ntumwa mpe nganga-Nzambi ya ntete ya kiminu. **2** Yandi vwandaka ya kukwikama na kisalu yina Nzambi pesaka yandi, mutindu Moyize vwandaka ya kukwikama na kusala kisalu ya yandi na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi yina kele bantu ya Isayeli. **3** Ya tsyelika, nkembo yina yandi ke na kuzwa me lutila nkembo yina kuzwaka Moyize, samu ti muntu yina ke tungaka yinzo ke lutilaka yinzo na kuzwa nkembo. **4** Ya tsyelika, konso yinzo kele na muntu yina ke tungaka yawu, mpe kitungi ya bima nyonso ni Nzambi. **5** Moyize vwandaka ya kukwikama na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi mutindu kisadi ya kuzabisa mambu yina Nzambi fwanaka zabisa. **6** Kasi Klisto kele ya kukwikama mutindu Mwana ya Nzambi yina ke na kutwadisa Yinzo ya Nzambi. Yinzo ya yandi ni beto kana beto keba mbote kivuvu mpe vwanda na kyese na mambu yina beto ke na kusadila kivuvu. **7** Ni yawu yina, mutindu Mpeve ya Longo ke na kutuba: «Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi, **8** beno kanga ve bantima ya beno mutindu bankooko ya beno salaka na yinsi ya kuyuma ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi na kilumbu yina ba tontaka yandi. **9** Ni kuna bankooko ya beno tontaka munu samu na kumeka munu, ata ti bawu talaka mambu nyonso yina mu salaka **10** na bamvula makumi yiya. Ni yawu yina, mu dasukaka na bantu yina, mpe mu tubaka: “Bawu ke na kumanga na kulanda nzila ya munu ntangu nyonso. Bawu me bakula ve banzila ya munu.” **11** Na kati ya nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi: Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya

mvundulu.» **12** Bampangi, beno vwanda na nkebolo, samu ti ata muntu na kati ya beno vwanda na ntima ya yimbi, yina ke kwikilaka ve, mpe yina ke nataka yandi na kumanga Nzambi ya moyo. **13** Kasi mutindu ya kele ya kusonama «bubu yayi», beno kindisa bampangi beno na beno konso kilumbu, samu ti masumu nata ve muntu mosi na kati ya beno na kukuma na ntima ngolo. **14** Ya tsyelika, beto me kuma bantu ya Klisto kana beto vwanda ya kukangama tii na nsukunu na kivuvu yina vwandaka na beto na mbandukulu. **15** Mutindu ya kele ya kusonama: «Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi, beno kanga ve bantima ya beno mutindu bankooko ya beno salaka ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi.» **16** Banani kangaka bantima ya bawu mpe mangaka na kutumama na Nzambi? Ya kele bayina Moyize basisaka na yinsi ya Ngipiti. **17** Na banani Nzambi kuzwaka nkele na bamvula makumi yiya? Ya kele bantu yina salaka masumu mpe kufwaka na yinsi ya kuyuma. **18** Na banani yandi zengaka ndefi yayi: «Bawu ke kota ve na yinsi ya munu ya mvundulu»? Ya kele bayina mangaka na kutumama na yandi. **19** Ya tsyelika, beto ke na kutala ti bawu lendaka ve na kukota kuna, samu ti bawu mangaka na kukwikila.

4 Nzambi pesaka beto nsilulu ya kukota na kisika ya yandi ya mvundulu. Na yina, beto vwanda na nkebolo ya kulutila, samu ti ata muntu na kati ya beno lembana na kukota. **2** Ya tsyelika, beto kuwaka mpe mambu ya mbote mutindu bankooko ya beto. Kasi mambu yina bawu kuwaka sadisaka bawu ve, samu ti ntangu bawu kuwaka yawu, bawu kwikilaka ve. **3** Beto yina ke kwikilaka, beto ke kota na kisika ya yandi ya mvundulu yina yandi zabisaka: «Na kati nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi: Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu!» Yandi tubaka yawu ata ti yandi manisaka kisalu ya yandi katuka mbandukulu ya yinza. **4** Ya tsyelika na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka mutindu yayi samu na kilumbu ya nsambwadi: «Na kilumbu ya nsambwadi, Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka.» **5** Ya kele mpe ya kusonama na kisika ya nkaka: «Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.» **6** Bantu ya ntete yina kuwaka mambu ya mbote kotaka kuna ve, samu ti bawu mangaka na kutumama. Na yina, ya ke na kutalana ti bantu ya nkaka ke kota kuna. **7** Ni yawu yina, Nzambi ke na kuzenga dyaka kilumbu ya nkaka yina yandi ke na kubokila «bubu yayi». Yandi zonzilaka yawu na manima ya bamvula mingi na yinwa ya Davidi mutindu mu vwandaka me zabisa beno: «Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi, beno kanga ve bantima ya beno.» **8** Ya tsyelika, kana Yeswa kumisaka dikanda ya Isayeli na kisika ya mvundulu, Nzambi zolaka zonzila dyaka ve kilumbu ya nkaka. **9** Na yina, dikanda ya Nzambi ke kuzwa mvundulu mutindu Nzambi kuzwaka mvundulu na kilumbu ya saba. **10** Ya tsyelika, muntu yina ke kota na kisika ya mvundulu ya Nzambi, ke pema na kisalu ya yandi mutindu Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka. **11** Na yina, beto fwana kusala ngolo na kukota na kisika yina ya mvundulu. Beto sala nyonso yina me fwanana, samu ti ata muntu na kati ya beto kubwa na masumu na kumanga na kutumama mutindu salaka bankooko ya beto. **12** Ya tsyelika, mambu ya Nzambi kele moyo mpe ngolo. Yawu me lutila meno na mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole. Yawu ke kotaka na nzutu ya muntu tii na kukabula mwela na mpeve, mpe mikwa na mafuta yina kele na kati ya mikwa. Yawu ke fundisaka bansatu mpe mabanza yina kele na ntima ya muntu. **13** Ata kima na kati ya yinza kele ya kubumbama na meso ya Nzambi. Bima nyonso ke talanaka na pwelele nyonso na meso ya yandi, mpe ni na ntwala ya yandi beto ke pesa bamvutu na mambu nyonso yina beto ke salaka. **14** Na yina, beno fwana kuvwanda ya kukwikama na mambu ya kiminu yina beto ke na kuzabisa. Ya tsyelika, beto kele na nganga-Nzambi ya ntete ya nene yina kumaka tii na Nzambi. Ni Yesu, Mwana ya Nzambi. **15** Beto kele na nganga-Nzambi ya ntete yina ke talaka beto kyadi na mambu yina ke lembisaka beto. Ba tontaka yandi na mambu nyonso mutindu beto, kasi yandi salaka ve disumu. **16** Na yina, beto kwenda na kivuvu nyonso pene-pene ya kiti ya kintinu ya Nzambi kisika kele bumbote ya yandi. Kuna yandi ke tala beto kyadi, mpe beto ke kuzwa bumbote ya yandi, samu ti yandi sadisa beto na ntangu ya kufwanana.

5 Konso nganga-Nzambi ya ntete yina ba soolaka na kati ya bantu, ke salaka kisalu ya Nzambi samu na bantu. Yandi ke pesaka makabu mpe minkayulu na Nzambi samu na masumu ya bantu. **2** Yandi zaba wapi mutindu ya kusala mambu ya mbote na bayina zaba ve nzila ya mbote mpe ke landaka yawu ve, samu ti yandi mosi mpe ke bwabanaka mambu yina ke lembisaka yandi. **3** Mutindu yandi mosi mpe kele na mambu yina ke lembisaka yandi, yandi fwana kupesa minkayulu na Nzambi kaka ve samu na masumu ya bantu, kasi mpe samu na masumu ya yandi mosi. **4** Ata muntu lenda kubaka yandi mosi kisika ya nganga-Nzambi ya ntete. Kasi ni Nzambi ke bokilaka muntu na kukuma nganga-Nzambi ya ntete mutindu yandi salaka na Aloni. **5** Mutindu mosi mpe, Klisto salaka ve yandi mosi ti yandi kuzwa nkembo ya kuvwanda nganga-Nzambi ya ntete. Kasi yandi kuzwaka yawu na yandi yina zabisaka yandi: «Nge kele mwana ya munu. Bubu yayi, mu me buta nge.» **6** Na kisika ya nkaka ya sonamaka mpe: «Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso na mutindu ya Melekisedeke.» **(aiōn g165)** **7** Na luzingu ya yandi awa na ntoto, Klisto vwandaka sambila mpe vwandaka lomba na kulooka mpe kudila na sika ya Nzambi yina lendaka vuukisa yandi na lufwa. Nzambi ndimaka balusambulu ya yandi, samu ti yandi vwandaka tumama na mambu nyonso. **8** Ata ti yandi vwandaka Mwana ya Nzambi, yandi longokaka na kutumama samu na mambu nyonso yina yandi talaka mpasi. **9** Na manima ya kuzangula yandi na kisika ya kulunga, yandi me kuma muntu yina ke pesaka mpulusu ya bantangu nyonso na bayina nyonso ke tumamaka na yandi. **(aiōnios g166)** **10** Ya tsyelika, Nzambi tulaka yandi nganga-Nzambi ya ntete na mutindu ya Melekisedeke. **11** Beto kele na mambu mingi ya kutuba na yina me tadila dyambu yina. Kasi ya kele mpasi mingi na kupesa beno bambangululu, samu ti beno ke na kubakula dyaka ve na nswalu. **12** Beno zolaka kuma milongisi katuka ntama. Kasi beno kele ntete na nsatu ti ba longisa beno bandongosolo ya ntete ya mambu ya Nzambi. Beno me kuma na nsatu ya kunwa mabene, kasi ya kudya ve madya ya dema. **13** Muntu yina ke kunwaka kaka mabene, kele mwana ya fyoti. Yandi kele ve na luzabu na yina me tadila mambu ya kudedama. **14** Kasi madya ya dema kele samu na bantu ya kukula. Na nsalulu ya bawu, bawu zaba kusala luswaswanu na kati ya mambu ya mbote mpe ya yimbi.

6 Na yina, beto tatamana ve na bandongosolo ya ntete yina beto kuzwaka na yina me tadila Klisto, samu ti beto landa ndongosolo yina me tadila bantu ya kukula. Beto vutukila dyaka ve ndongosolo ya ntete yayi: Kuviluka na bisalu ya yimbi yina ke nataka na lufwa, mpe kukwikila na Nzambi, **2** ndongosolo na yina me tadila bambotokolo mpe kutentika bantu maboko, mvumbukulu ya bantu na lufwa mpe lufundusu ya nsuka. **(aiōnios g166)** **3** Ni mutindu yina beto fwana kusala kana Nzambi pesa beto muswa. **4** Tala kifwani ya bayina me vutukila

luzingu ya bawu ya ntama: Bawu vwandaka me kuzwa nsemo ya Nzambi, makabu ya mazulu mpe Mpeve ya Longo. **5** Bawu talaka ti mambu ya Nzambi kele mbote mpe talaka lulendo ya bampeve ya yinza yina ke kwiza, **(aiōn g165)** **6** kasi bawu me vutukila luzingu ya bawu ya ntama. Bantu yina lenda kusoba dyaka ve na mbala ya zole luzingu ya bawu. Bawu ke komaka dyaka Mwana ya Nzambi na kulunsi, mpe ke pesaka nzila ti ba finga Mwana ya Nzambi na ntwala ya bantu. **7** Ya tsyelika, ntangu ntoto ke kuzwaka maza ya mvula yina ke kubwaka konso ntangu, mpe ke basisaka bayinti yina kele mfunu na bisadi-bilanga, Nzambi ke sakumunaka ntoto. **8** Kasi kana yawu ke na kubasisa matiti ya bansende mpe bansolokoto, yawu ke dyaka mfunu ve. Nzambi ke vingila dyaka mingi ve na kusinga yawu, mpe ke yoka yawu. **9** Bampangi ya luzolo, ata beto ke na kuzonza mutindu yina, beto ke na kivuvu ti beno ke na kulanda nzila ya mbote, nzila ya mpulusu. **10** Nzambi kele ya kudedama. Yandi lenda kuzimbana ve kisalu ya beno mpe luzolo yina beno lakisaka mpe yina beno ke na kulakisa dyaka na Nkumbu ya yandi na kusadisa bantu ya longo. **11** Kasi beto ke na kuzola ti konso muntu na kati ya beno tatamana na kusala mutindu yina tii na nsukunu, samu ti kivuvu yina kele na beno vwanda ya kulunga. **12** Na yina, beno vwanda ve bantu ya kulemba. Kasi beno landa kifwani ya bayina na kiminu mpe mvibudulu ke kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu. **13** Ntangu Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami, Nzambi kudyaka ndefi na Nkumbu ya yandi mosi, samu ti ya vwandaka ve na muntu ya kulutila samu na kudya ndefi na Nkumbu ya Nzambi. **14** Yandi tubaka: «Ya tsyelika, mu ke sakumuna nge ya kulutila. Mu ke funisa dikanda ya nge samu ti yawu kuma bantu mingi.» **15** Abalayami vingilaka na mvibudulu nyonso, mpe kuzwaka nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu. **16** Ntangu bantu ke kudyaka ndefi, bawu ke salaka yawu na nkumbu ya muntu yina me lutila bawu mfunu. Kudya ndefi kele kidimbu yina ke kumisaka ya kudedama mambu nyonso na kati ya bantu. **17** Nzambi mpe vwandaka na nsatu ya kulakisa dyaka na sika ya bayina fwanaka kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu ti yandi ke sobaka ve lukanu ya yandi. Ni yawu yina, yandi bwelaka na nsilulu, dyambu ya kudya ndefi. **18** Nsilulu mpe ndefi kele bima zole yina bantu lenda kusoba ve, mpe ya zola kulakisa ti Nzambi lenda kuvuna ve. Yawu ke kindisaka mingi beto yina me bika bima nyonso samu na kuvwanda na kivuvu ya kukangama na bansilulu ya Nzambi. **19** Samu na beto, kivuvu yina ke sikikaka luzingu ya beto mutindu kizundu ke sikikaka masuwa. Yawu kele ya kukangama na ngolo nyonso, mpe ke kotaka tii na kisika ya kulutila longo na manima ya lele ya Yinzo ya Nzambi ya mazulu. **20** Ni kuna Yesu tekilaka beto na kukota. Yandi kotaka kuna samu na beto, mpe me kuma ya mankululu nganga-Nzambi ya ntete na mutindu ya Melekisedeke. **(aiōn g165)**

7 Ni Melekisedeke yina vwandaka ntinu Saleme mpe nganga-Nzambi ya Nzambi-Mpungu. Ni yandi kwendaka bwabana Abalayami mpe sakumunaka yandi ntangu Abalayami katukaka na muzingu yina yandi nungaka bantinu. **2** Abalayami pesaka yandi dime ya bima nyonso yina yandi kuzwaka. Nkumbu ya Melekisedeke zola kutuba «ntinu ya ludedomo», mpe dyaka, yandi vwandaka ntinu ya Saleme yina zola kutuba «ntinu ya kizunu.» **3** Ata muntu zaba tata ya yandi, mama ya yandi, to bankooko ya yandi. Ata muntu zaba mbutukulu mpe nsukunu ya yandi. Yandi kele mutindu Mwana ya Nzambi: Yandi kele nganga-Nzambi tii seko. **4** Beno tala mfunu ya Melekisedeke yina Abalayami, nkooko ya beto, pesaka dime na bima yina yandi kuzwaka. **5** Kasi bantu ya dikanda ya Levi yina kele banganga-Nzambi, kele na luve ya Misiku na kubaka dime ya bima nyonso na sika ya bantu ya Isayeli yina kele bampangi ya bawu ya yinsi mosi, ata ti bawu mpe kele bana ya dikanda ya Abalayami. **6** Melekisedeke vwandaka ve muntu ya dikanda ya Levi. Kasi yandi kuzwaka dime na sika ya Abalayami, mpe sakumunaka Abalayami, muntu yina Nzambi pesaka bansilulu. **7** Beto lenda kusala ve ntembe ti muntu yina ke sakumunaka me lutila mfunu na muntu yina ke kuzwaka lusakumunu. **8** Banganga-Nzambi yina ke kuzwaka dime kele bantu yina ke kufwa. Kasi na yina me tadila Melekisedeke yina kuzwaka dime, yandi kele muntu yina ke ntete moyo mutindu yawu kele ya kusonama. **9** Ni bantu ya dikanda ya Levi ke kuzwaka dime. Kasi beto lenda kutuba mpe ti Levi pesaka mpe dime ntangu Abalayami pesaka yawu. **10** Ata ti Levi vwandaka me butuka ntete ve, yandi vwandaka yimeni na menga ya nkooko ya yandi, Abalayami, ntangu Melekisedeke kwendaka bwabana Abalayami. **11** Banganga-Nzambi ya dikanda ya Levi vwandaka sala kisalu ya bawu mutindu Misiku ya Moyize vwandaka zabisa. Mutindu kisalu yina bawu vwandaka sala vwandaka ve ya kulunga, ya vwandaka mfunu ti nganga-Nzambi ya nkaka basika na mutindu ya Melekisedeke, kasi ve na mutindu ya Aloni. **12** Kana mutindu ya kuvwanda nganga-Nzambi me soba, misiku mpe fwana kusoba. **13** Mambu yayi kele ya kusonama samu na Mfumu ya beto. Yandi kele na dikanda yina ata muntu me salaka kisalu ya bunganga-Nzambi na kiyokolo ya minkayulu. **14** Yawu kele ya kuzabana ti Mfumu ya beto butukaka na dikanda ya Yuda yina Moyize tubaka ata dyambu samu na kisalu ya bunganga-Nzambi. **15** Ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti nganga-Nzambi ya nkaka yina kwizaka kele mutindu Melekisedeke. **16** Ya kele ve ti yandi me kuma nganga-Nzambi na luve ya misiku ya bantu, kasi na lulendo ya luzingu yina lenda kumanisa ve. **17** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso na mutindu ya Melekisedeke.» **(aiōn g165)** **18** Na yina, Nzambi katulaka Misiku ya ntama, samu ti yawu vwandaka kondwa ngolo mpe mfunu. **19** Misiku vwandaka ve na lulendo ya kukumisa bantu ya kudedama. Kasi ntangu yayi, beto me kuzwa kivuvu ya mbote yina ke na kunata beto pene-pene na Nzambi. **20** Ntangu bantu ya nkaka kumaka banganga-Nzambi, ata muntu zengaka ve ndefi. **21** Kasi Yesu kumaka nganga-Nzambi na luve ya ndefi yina Nzambi zengaka ntangu Nzambi tubaka: «Mfumu me zenga ndefi, mpe yandi ke soba ve mabanza ya yandi: nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso.» **(aiōn g165)** **22** Na yina, Yesu kumaka muntu yina ke na kusala ti beto vwanda na kati ya ngwisani ya nkaka ya kulutila mbote. **23** Dyaka, banganga-Nzambi yango vwandaka mingi, samu ti lufwa vwandaka sala ti bawu sala ve kisalu yina tii seko. **24** Kasi Yesu ke zingaka seko, mpe kisalu ya yandi ya bunganga-Nzambi ke manisa ve. **(aiōn g165)** **25** Ni yawu yina, yandi lenda kuvuukisa ya mankululu bayina ke kumaka pene-pene ya Nzambi na luve ya yandi, samu ti yandi kele kaka moyo samu na kusambidilaka bawu. **26** Na yina, Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete yina lungaka na beto. Yandi kele ya longo, ke na dyambu ya yimbi ve, mpe ke na disumu ve. Nzambi katulaka yandi kisika kele misumuki mpe zangulaka yandi na mazulu. **27** Yandi kele ve mutindu banganga-Nzambi ya ntete ya nkaka yina ke pesaka bilumbu nyonso minkayulu ntete samu na masumu ya bawu mosi, mpe na manima samu na masumu ya bantu nyonso. Yandi pesaka munkayulu kaka mbala mosi, ntangu yandi pesaka nzutu ya yandi mosi. **28** Bantu yina Misiku vwandaka pesa muswa ya kuvwanda banganga-Nzambi ya ntete, vwandaka bantu ya kulunga ve. Kasi ndefi yina Nzambi zengaka na manima ya

Misiku tulaka Mwana ya yandi nganga-Nzambi ya ntete yina yandi kumisaka ya mankululu muntu ya kulunga. **(aiōn g165)**

8 Dyambu ya kulutila mfunu na mambu nyonso yina beto ke na kutuba, ni dyambu yayi: Beto kele na nganga-Nzambi ya ntete ya mutindu yina. Yandi kele ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi-Mpungu. **2** Yandi ke salaka kisalu ya yandi na kati ya kivinga ya longo. Kivinga yango kele ya tsyelika Yinzo ya longo yina tungamaka na muntu ve, kasi na Mfumu. **3** Ya tsyelika, konso nganga-Nzambi ya ntete ke solamaka samu na kupesa makabu mpe minkayulu na Nzambi. Na yina, nganga-Nzambi ya ntete ya beto fwana kuvwanda mpe na kima ya kupesa na Nzambi. **4** Bubu yayi, kana Yesu vwandaka awa na ntoto, yandi zolaka vwanda ve nganga-Nzambi, samu ti ya kele na banganga-Nzambi awa na ntoto yina ke pesaka makabu mutindu Misiku ke tumisaka yawu. **5** Kisalu yina banganga-Nzambi yayi ke salaka kele kaka kifwani mpe kinsinsya ya bima ya tsyelika yina kele na mazulu. Ya ke na kufwanana na mambu yina Nzambi kebisaka Moyize samu na kutunga Yinzo ya longo ya lele. Nzambi tubilaka yandi: «Nge fwana kusala keba na Yinzo ya longo ya lele yina nge ke tunga, samu ti yawu kuvwanda mutindu kifwani yina mu lakisaka nge na zulu ya mongo.» **6** Kasi ntangu yayi, Yesu ke na kusala kisalu yina me lutila kisalu ya banganga-Nzambi, samu ti yandi kele muntu yina vutulaka bundiku na lusalusu ya ngwisani ya malu-malu ya kulutila mbote, yina me salama na bansilulu ya kulutila kitoko. **7** Kana ya tsyelika ngwisani ya ntete vwandaka ya kudedama, ya zolaka vwanda dyaka ve na mfunu ya kusala ngwisani ya zole. **8** Kasi Nzambi ke na kusemba bantu ya yandi na kutuba: «Mfumu me tuba ti na bilumbu ke kwiza mu ke sala ngwisani ya malu-malu na dikanda ya Isayeli mpe ya Yuda. **9** Yawu ke vwanda ve mutindu ngwisani yina mu salaka na bankooko ya bawu ntangu mu bakaka bawu mpe basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. Bawu vwandaka ve ya kukwikama na ngwisani yina. Ni yawu yina munu mpe, mu bikaka bawu. Ni mambu yina Mfumu tubaka. **10** Mfumu me tuba dyaka: Ngwisani yina mu ke sala na bantu ya Isayeli kele mutindu yayi: Mu ke tula misiku ya munu na kati ya mabanza ya bawu, mpe mu ke sonika yawu na bantima ya bawu. Mu ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe bawu ke vwanda bantu ya munu. **11** Ata muntu na kati ya bawu ke vwanda dyaka na nsatu ya kulongisa nkundi ya yandi to mpangi ya yandi na kuzaba munu. Ya tsyelika, bantu nyonso ke zaba munu, kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula. **12** Mu ke lemvokila bawu yimbi ya bawu, mpe mu ke bambukila dyaka ve moyo masumu ya bawu.» **13** Na kuzonzila ngwisani ya malu-malu, Nzambi me sala ti ngwisani ya ntete kuma ngwisani ya ntama. Kasi kima yina kele ya ntama mpe nuna ke kumaka pene-pene na kuzimbana.

9 Ngwisani ya ntete vwandaka na misiku samu na kubondila Nzambi, mpe Yinzo ya longo samu na kubondila yandi awa na ntoto. **2** Na kati ya Yinzo yango ya lele, ba tulaka ntete kivinga yina ba ke bokilaka kivinga ya longo kisika vwandaka kitentokolo ya mwinda, mesa mpe mampa yina ba pesaka na Nzambi. **3** Na manima ya lele ya nkaka vwandaka na kivinga yina ba ke bokilaka kisika ya kulutila longo. **4** Kuna, ya vwandaka na mesa ya wolo kisika ba vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote, mpe Sanduku ya Ngwisani yina ba lengaka na wolo. Na kati ya sanduku yina vwandaka na ndonga ya wolo ya kufuluka na mani, yinti ya Aloni yina basisaka bifulu, mpe bibuku ya matadi kisika vwandaka ya kusonama Misiku ya ngwisani. **5** Na zulu ya sanduku vwandaka na biteki ya bakeluba ya nkembo yina vwandaka lakisa ti Nzambi kele na kisika yina. Mapapu ya bawu vwandaka fuka kisika yina ba ke pesaka munkayulu ya menga, samu ti Nzambi lemvokila bantu masumu. Kasi ntangu me lunga ntete ve na kuzonzila yawu nyonso. **6** Ni mutindu yina ba bongisaka bima nyonso. Banganga-Nzambi vwandaka kota bilumbu nyonso na kivinga ya ntete ya lele samu na kusala kisalu ya bawu. **7** Kasi kaka nganga-Nzambi ya ntete vwandaka kota na kivinga ya zole. Yandi vwandaka kota kuna kaka mbala mosi na mvula ya muvimba. Yandi fwanaka nata menga ya kibulu samu na kupesa yawu mutindu munkayulu na Nzambi samu na masumu ya yandi mosi mpe masumu ya bantu nyonso. **8** Na yina, Mpeve ya Longo ke na kulakisa ti nzila ya kukota na kivinga ya kulutila longo ke ntete ya kukangama kana Yinzo ya ntete ya longo ke ntete mfunu. **9** Yawu kele kifwani ya mambu ya ntangu yayi. Yawu zola kutuba ti makabu mpe minkayulu ya bibulu yina ba ke pesaka na Nzambi lenda kusala ve ti muntu yina ke na kupesa yawu kuma na ntima ya kuvedila. **10** Yawu kele kaka mambu ya misiku ya kimuntu na yina me tadila kudya, kunwa, mpe konso mutindu ya kuvedisa nzutu. Yawu vwandaka kaka bifu yina bantu sadilaka mwa ntangu tii na ntangu yina Nzambi sobaka mambu nyonso. **11** Kasi Klisto kwizaka mutindu nganga-Nzambi ya ntete ya bima ya mbote yina ke kwiza. Yandi kotaka na kati ya kivinga ya longo ya kulutila nene mpe kudedama yina bantu tungaka ve. Ya zola kutuba ti kivinga ya longo yango kele ve awa na ntoto. **12** Klisto kotaka kaka mbala mosi na kivinga ya longo. Yandi pesaka ve menga ya nkombo to ya ngombe. Kasi yandi pesaka menga ya yandi mosi, mpe ni na mutindu yina yandi kuulaka beto yimeni na masumu ya beto. **(aiōnios g166)** **13** Ba vwandaka mwanga menga ya nkombo mpe ya ngombe na bantu ya kuvedila ve. Ba vwandaka pakula bawu mpe bombi ya kibulu yina ba me nyengisa. Nsalulu yina vwandaka vedisa bawu kaka nzutu. **14** Kana ni mutindu yina, menga ya Klisto kele dyaka ya kulutila ngolo. Na Mpeve ya seko, Klisto pesaka nzutu ya yandi mosi na Nzambi mutindu munkayulu ya kuvedila. Menga ya yandi ke vedisa bantima ya beto na bisalu ya yimbi, samu ti beto lenda na kusadila Nzambi yina kele moyo. **(aiōnios g166)** **15** Ni yawu yina, Klisto kele muntu yina vutulaka bundiku na lusalusu ya ngwisani ya malu-malu, samu ti bayina Nzambi bokilaka lenda na kuzwa bima ya bantangu nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu na bantu ya yandi. Bawu lenda kuzwa yawu samu ti Klisto kufwaka, mpe ti lufwa ya yandi kuulaka bantu na masumu yina bawu salaka ntangu bawu vwandaka tumama ntete na ngwisani ya ntete. **(aiōnios g166)** **16** Kana muntu me bika mukanda ya mambu ya kusadila na manima ya lufwa ya yandi, bantu fwana kuzitisa yawu kaka na manima ya lufwa ya yandi. **17** Ya tsyelika, mukanda yina kele ve na mfunu kana muntu yina me sonika yawu ke ntete moyo. Yawu ke vwandaka na mfunu kana muntu ya yawu me kufwa. **18** Ni yawu yina, ntete na kuzonzila ngwisani ya ntete, menga mwanganaka. **19** Na mantwala ya bantu nyonso, Moyize tangaka ntete misiku nyonso mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Misiku. Na manima, yandi bakaka menga ya bana ya ngombe mpe ya nkombo, mpe yandi vukisaka yawu na maza. Yandi sadilaka mwa kintala ya mukwisa mpe mika ya mbwaki ya kibulu samu na kumwanga yawu na zulu ya dibuku yina mpe na bantu nyonso. **20** Yandi tubaka: «Yayi ni menga yina ke na kulakisa ngwisani yina Nzambi ke na kutumisa beno na kuzitisa.» **21** Na manima, Moyize mwangaka mpe menga na Yinzo ya lele, mpe na bima nyonso yina bawu vwandaka sadila na lusambulu. **22** Na yina me tadila Misiku, ni na menga ba ke vedisaka bima nyonso, mpe mulemvo ya masumu kele ve kana menga me basika ve. **23** Kana bifwani ya bima yina kele na

mazulu fwanaka kuma ya kuvedila na mutindu yina, ya kele mfunu ti bima ya tsyelika yina kele na mazulu kuma ya kuvedila na munkayulu ya kulutila mbote. **24** Ya tsyelika, Klisto kotaka ve na kivinga ya longo yina bantu tungaka, mpe yina kele kaka kifwani ya kivinga ya tsyelika ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu kisika yandi kele ntangu yayi na ntwala ya Nzambi samu na beto. **25** Mvula ni mvula, nganga-Nzambi ya ntete ya ba-Zwife ke kotaka na menga ya kibulu na kati ya kivinga ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu samu na kupesa ve bambala mingi nzutu ya yandi mutindu munkayulu. **26** Kana ve, yandi zolaka tala mpasi bambala mingi katuka mbandukulu ya yinza. Ya tsyelika, yandi me kwiza kaka mbala mosi na ntangu yayi ya nsuka samu na kukatula masumu na kupesa nzutu ya yandi mutindu munkayulu. **(aiōn g165)** **27** Konso muntu ke kufwa kaka mbala mosi, mpe na manima, Nzambi ke fundisa yandi. **28** Mutindu mosi mpe, Klisto pesaka kaka mbala mosi nzutu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukatula masumu ya bantu mingi. Yandi ke kwiza dyaka mbala ya zole samu na kukatula ve masumu ya bantu, kasi samu na kupesa mpulusu na bayina ke vingilaka nkwizulu ya yandi.

10 Misiku ya Moyize kele kaka kinsinsya ya bima yina ke kwiza. Yawu ke lakisaka ve kifwani ya tsyelika ya bima yina. Yawu lenda kusala ve ti bayina ke na kukwenda na sika ya Nzambi kuma ya kulunga. Ni yawu yina, yawu ke tumisaka ti bantu pesa konso mvula minkayulu ya mutindu mosi. **2** Kana bayina ke sambilaka Nzambi na mutindu yina kumaka ya kuvedila na mbala mosi, bawu zolaka zaba ti bawu ke dyaka ve na masumu. Na yina, bantu zolaka pesa dyaka ve minkayulu. **3** Kasi na minkayulu yina, bantu ke bambukilaka masumu ya bawu moyo konso mvula, **4** samu ti menga ya bangombe mpe ya bankombo lenda kukatula ata fyoti masumu ya bantu. **5** Ni yawu yina, ntangu Klisto vwandaka kwiza na yinza, yandi tubaka na Nzambi: «Nge me zola ve minkayulu mpe makabu, kasi nge me pesa munu nzutu. **6** Nge me yangalala ve na bibulu yina ba me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu, mpe minkayulu yina bantu ke pesaka samu na kuzwa mulemvo ya masumu. **7** Na yina, mu tubaka: Nzambi ya munu, munu yandi yayi! Mu me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola mutindu ya kele ya kusonama samu na munu na dibuku ya nge.» **8** Klisto tubaka ntete: «Minkayulu, makabu, bibulu yina ba me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu, mpe minkayulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu, nge me zola yawu ve mpe nge me yangalala na yawu ve.» Kasi beto zaba ti ba ke pesaka yawu mutindu Misiku ke tumisaka. **9** Na manima, Klisto tubaka dyaka: «Munu yandi yayi! Mu me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola.» Na yina, yandi katulaka mutindu ya ntete ya kupesa munkayulu, mpe sobaka yawu na mutindu ya zole. **10** Yesu-Klisto salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi pesaka nzutu ya yandi kaka na mbala mosi, mpe yawu salaka ti beto kuma bantu ya longo. **11** Konso nganga-Nzambi ke telamaka konso kilumbu samu na kusala kisalu ya yandi. Yandi ke pesaka konso ntangu minkayulu ya mutindu mosi yina ke lendaka ata fyoti na kukatula masumu ya bantu. **12** Kasi Klisto, na manima ya kupesa munkayulu kaka mosi samu na masumu ya bantu, yandi kwendaka vwanda ya mankululu na lubakala ya Nzambi. **13** Ntangu yayi, Klisto ke na kuvingila ntangu yina Nzambi ke vwandisa makulu ya yandi na zulu ya bambeni ya yandi. **14** Na yina, na munkayulu kaka mosi, yandi me sala ti bayina yandi me kumisa bantu ya longo vwanda ya kulunga tii seko. **15** Mpeve ya Longo mpe ke zabisaka beto yawu. Ya tsyelika, yandi ke tubaka: **16** «Mfumu tubaka: Ngwisani yina mu ke sala na bawu kele mutindu yayi: Mu ke tula misiku ya munu na kati ya bantima ya bawu, mpe mu ke sonika yawu na mabanza ya bawu.» **17** Yandi tubaka dyaka: «Mu ke bambukila dyaka ve moyo masumu ya bawu mpe mambu ya bawu ya yimbi.» **18** Kisika yina ba me lemvokila masumu, ya ke dyaka ve mfunu na kupesa munkayulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu. **19** Na yina bampangi, beto ke na kimpwanza ya kukota na kivinga ya kulutila longo na lusalusu ya menga ya Yesu. **20** Na lusalusu ya lele ya nene yina kele nzutu ya yandi mosi, yandi me zibudila beto nzila ya malu-malu mpe ya luzingu. **21** Beto kele na nganga-Nzambi yina me lutila bawu nyonso. Yandi ke na kutwadisa dikanda ya Nzambi. **22** Na yina, beto kwenda pene-pene ya Nzambi na ntima ya butsyelika, mpe ya kufuluka na kiminu. Bantima fwana kuvwanda ya kuvedila na mambu nyonso ya yimbi, mpe banzutu fwana kuvwanda ya kusukula na maza ya kuvedila. **23** Beto tatamana na kuzabisa na pwelele ti beto ke salaka kivuvu ya beto na sika ya Nzambi. Beto lemba ve samu ti Nzambi ke lungisaka bansilulu ya yandi. **24** Beto salasana samu na kutwadisa beto na kuzola bampangi mpe na kusala bisalu ya mbote. **25** Beto manga ve na kwenda kuvukana kintwadi na bampangi ya dibuundu mutindu bantu ya nkaka me kuma na kifu ya kusala yawu. Kasi konso muntu na kati ya beto fwana kukindisa bampangi. Ya me lunga mutindu yina samu ti beno zaba ti Kilumbu ya Mfumu me kuma pene-pene. **26** Ya tsyelika, kana na manima ya kuzaba butsyelika, beto tatamana na kusala masumu na luzolo ya beto, ya ke dyaka ve na munkayulu ya nkaka yina lenda kukatula masumu. **27** Ya me bikana kaka ni kuvingila na boma nyonso, lufundusu yina Nzambi ke sala, mpe tiya ya ngolo yina ke nyengisa bambeni ya yandi. **28** Konso muntu yina ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize, ke kuzwaka kitumbu ya lufwa ata kutala yandi kyadi, kana bantu zole to tatu tuba kimbangi na mambu ya yimbi yina yandi me sala. **29** Kana ni mutindu yina, wapi mutindu ya kitumbu ke kuzwa muntu yina ke vwezaka Mwana ya Nzambi? Wapi mutindu ya kitumbu ke kuzwa muntu yina ke talaka ve mfunu ya menga ya ngwisani yina kumisaka yandi muntu ya longo, mpe ke fingaka Mpeve yina ke lakisaka bumbote? Beno kanisa wapi mutindu kitumbu yina ke lutila ngolo! **30** Ya tsyelika, beto zaba muntu yina tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu ke pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na yandi!» Yandi tubaka mpe: «Mfumu ke fundisa bantu nyonso.» **31** Ya kele dyambu ya mpasi mingi na muntu yina me kubwa na maboko ya Nzambi ya moyo. **32** Beno bambuka moyo na mambu yina salamaka bilumbu ya ntete ntangu nsemo ya Nzambi lezimaka na sika ya beno. Beno talaka mpasi mingi, mpe beno vibidilaka na kunwana muzingu ya ngolo. **33** Ntangu ya nkaka ba vwandaka finga mpe nyokola beno na ntwala ya bantu nyonso. Ntangu ya nkaka dyaka beno vwandaka lakisa kintwadi ya beno na bayina ba vwandaka sala mutindu yina. **34** Ya tsyelika, beno talaka mpasi kintwadi na bayina vwandaka na boloko. Na kilengi nyonso, beno vwandaka ndima mpe ti ba baka bimvwama ya beno, samu ti beno zaba ti beno kele na bimvwama ya kulutila kitoko mpe yina ke bebaka ve. **35** Na yina, beno bika ve kivuvu ya beno. Ni na yawu, beto ke kuzwa musendo ya nene. **36** Beno fwana kuvwanda na mvibudulu mpe kusala mambu yina Nzambi ke zolaka, samu na kuzwa nyonso yina yandi pesaka nsilulu. **37** Ya tsyelika, ya kele ya kusonama: «Kaka ntangu fyoti me bikana, kaka ya kulutila fyoti, mpe muntu yina fwana kukwiza, ke kwiza. Yandi ke lutisa dyaka ve ntangu mingi. **38** Muntu ya kudedama na ntwala ya munu ke zinga na kiminu. Kana yandi vutuka na manima, mu ke yangalala dyaka na yandi ve.» **39** Na yina me tadila beto, beto kele ve bayina ke vutukaka

na manima mpe ke kwendaka na kuzimbana. Kasi beto kele bantu yina ke kwikilaka mpe ke kuzwa mpulusu.

11 Kuvwanda na kiminu ni kukwikila ti beto ke kuzwa mambu yina beto ke sadilaka kivuvu, mpe kundima butsyelika ya mambu yina ke talanaka ve na meso ya beto. **2** Ba sadilaka bakuluntu ya ntama kimbangi ya mbote samu na kiminu ya bawu. **3** Samu na kiminu, beto ke bakulaka ti Nzambi yidikaka yinza ya muvimba na kusadila ndinga ya yandi. Na yina, bima yina ke talanaka katukaka na bima yina ke talanaka ve. **(aiōn g165)** **4** Samu na kiminu, Abele pesaka na Nzambi munkayulu ya kulutila mbote na yina pesaka Kayini. Ni samu na kiminu Nzambi sadilaka Abele kimbangi ti yandi kele muntu ya kudedama, samu ti yandi mosi Nzambi ndimaka makabu ya yandi. Abele kufwaka kasi samu na kiminu ya yandi, yandi ke na kuzonza ntete. **5** Samu na kiminu, Enoki kwendaka na mazulu samu ti yandi kufwa ve. Ata muntu lendaka tala dyaka yandi, samu ti Nzambi bakaka yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti ntete Enoki kwenda na mazulu, Nzambi sadilaka yandi kimbangi ti yandi vwandaka yangidika yandi. **6** Kasi ata muntu lenda kuyangidika Nzambi kana yandi kele ve na kiminu. Ya tsyelika, muntu yina ke na kukuma pene-pene na Nzambi, fwana kukwikila ti Nzambi kele, mpe ti yandi ke pesaka musendo na bayina ke sosaka yandi. **7** Samu na kiminu, Nowe kuwaka mambu yina Nzambi zabisaka yandi, mambu yina fwanaka salama mpe yina vwandaka talana ntete ve. Nowe tumamaka na mambu yina Nzambi zabisaka yandi, mpe yandi tungaka nzaza samu na kuvuukisa nzutu ya yandi mpe dikanda ya yandi. Na kusala mutindu yina, yandi lakisaka yimbi ya bantu ya yinza mpe kumaka muntu ya kudedama na meso ya Nzambi samu na kiminu ya yandi. **8** Samu na kiminu, Abalayami tumamaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. Yandi kwendaka na yinsi yina Nzambi fwanaka pesa yandi, samu ti yawu kuma ya yandi. Yandi kwendaka ata kuzaba kisika yandi vwandaka kwenda. **9** Samu na kiminu, yandi zingaka mutindu nzenza na yinsi yina Nzambi pesaka yandi nsilulu. Yandi zingaka na kati ya yinzo ya lele mutindu mosi mpe na manima ya yandi Isaaki na Yakobi yina Nzambi pesaka mpe nsilulu yina. **10** Ya tsyelika, Abalayami vwandaka vingila mbanza yina kele na bayinzo yina lendaka kubwa ve, mpe yina Nzambi kele yandi mosi Kiyidiki mpe Kitungi. **11** Samu na kiminu, Saala kuzwaka mwana na lulendo ya Nzambi, ata ti yandi vwandaka buta ve mpe ti yandi vwandaka me nuna. Yandi vwandaka na kivuvu ti nsilulu yina Nzambi pesaka yandi ke salama. **12** Ni yawu yina, na muntu kaka mosi ya kiboba yina kumaka pene-pene na kufwa, butukaka bana mingi. Bawu vwandaka mingi mutindu bambwetete ya zulu mpe mutindu munyenge ya kumu ya mubu yina ba lenda zaba ve lutangu. **13** Bantu nyonso yina kufwaka na kati ya kiminu. Bawu kuzwaka ve bima yina Nzambi pesaka bawu nsilulu, kasi bawu vwandaka zaba ti mambu nyonso yina fwanaka salama, mpe bawu yangalalaka na yawu. Bawu ndimaka ti bawu vwandaka banzenza mpe bizyeti awa na ntoto. **14** Ya tsyelika, bayina ke zonzaka mutindu yina ke lakisaka na pwelele nyonso ti bawu ke na kusosa yinsi ya bawu mosi. **15** Kana bawu vwandaka banza yinsi yina bawu katukaka, bawu zolaka kuzwa nzila ya kuvutuka kuna. **16** Ya tsyelika, bawu vwandaka sosa yinsi ya kulutila kitoko. Yinsi yango, ni yinsi ya mazulu. Ni yawu yina, Nzambi kele ve na nsoni ti ba bokila yandi Nzambi ya bawu. Ya tsyelika, yandi kubikilaka bawu mbanza. **17** Samu na kiminu, Abalayami pesaka Isaaki mutindu munkayulu na Nzambi ntangu Nzambi mekaka yandi. Abalayami vwandaka ya kukubama na kupesa mwana ya yandi kaka mosi Isaaki mutindu munkayulu, ata ti yandi kuzwaka bansilulu samu na mwana yina. **18** Nzambi zabisaka yandi: «Ni na Isaaki nge ke kuzwa bana.» **19** Kasi Abalayami vwandaka na kivuvu ti Nzambi kele na lulendo ya kuvumbula Isaaki na lufwa. Ni yawu yina, Nzambi vutulaka yandi mwana ya yandi mutindu muntu yina me vumbuka na lufwa. **20** Samu na kiminu, Isaaki pesaka lusakumunu na Yakobi mpe Esawu samu na mambu yina ke kwiza na mantwala. **21** Samu na kiminu, Yakobi sakumunaka bana nyonso ya Yosefi ntangu yandi kumaka pene-pene na kufwa. Yandi fukamaka ya kuyekama na nsongi ya yinti ya yandi, mpe sambilaka Nzambi. **22** Samu na kiminu, ntangu Yosefi kumaka pene-pene ya kufwa, yandi tubaka ti bana ya Isayeli ke basika na yinsi ya Ngipiti, mpe zabisaka yinki bawu fwanaka sala na mikwa ya nzutu ya yandi. **23** Samu na kiminu, bibuti ya Moyize bumbaka Moyize bangonda tatu na manima ya mbutukulu ya yandi. Bawu salaka mutindu yina, samu ti yandi vwandaka mwana ya kitoko, mpe bawu vwandaka ve na boma na kumanga na kutumama na Musiku ya ntinu. **24** Samu na kiminu, ntangu Moyize kumaka muntu ya kukula, yandi mangaka ti ba bokila yandi mwana ya mwana ya Falawo. **25** Yandi soolaka na kutala mpasi kintwadi na bantu ya dikanda ya Nzambi, kasi ve kuzinga mwa ntangu na kati ya mikembo ya masumu. **26** Yandi talaka ti kuvweza yandi, mutindu ba vwezaka Masiya, kele kimvwama ya kulutila nene na bimvwama ya yinsi ya Ngipiti. Ya tsyelika, yandi sikikaka meso ya yandi na musendo yina ke kwiza. **27** Samu na kiminu, Moyize katukaka na yinsi ya Ngipiti ata kuvwanda na boma ya ntinu. Yandi vwandaka ya kukwikama mutindu ti yandi vwandaka tala Nzambi yina ke talanaka ve. **28** Samu na kiminu, Moyize salaka mukembo ya Paki, mpe pesaka muswa ya kutula menga na myelo ya bayinzo, samu ti mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwa ve mwana ya ntete ya konso dikanda ya Isayeli. **29** Samu na kiminu, bantu ya Isayeli sabukaka mubu ya mbwaki mutindu ti ya vwandaka ntoto ya kuyuma. Kasi ntangu bantu ya Ngipiti mekaka na kusala mpe mutindu mosi, bawu dyamaka. **30** Samu na kiminu, bibaka ya lupangu ya mbanza Yeliko kubwaka, ntangu bantu ya Isayeli tambulaka pene-pene ya yawu bilumbu nsambwadi na kwendaka zunga yawu. **31** Samu na kiminu, Layabe, kento ya kindumba kufwaka ve kintwadi na bayina mangaka na kutumama na Nzambi, samu ti yandi yambaka na mbote nyonso bantu ya Isayeli yina kwizaka na mansweki. **32** Yinki mu lenda kutuba dyaka? Ntangu kele ve samu na kuzonzila beno Zedewone, Balake, Samisoni, Zefete, Davidi, Samwele, mpe mimbikudi. **33** Na luve ya kiminu, bawu nungaka bayinsi mingi. Bawu sadilaka mambu ya kudedama, mpe bawu kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu. Bawu kangaka bayinwa ya bankosi, **34** bawu kufwaka tiya ya ngolo, mpe vuukaka na lufwa ya mbele. Bawu kuzwaka bimbemvo, kasi bawu kumaka dyaka na ngolo. Bawu lakisaka ngolo ya bawu na muzingu, mpe bawu kimisaka bankonga ya binwani ya bayinsi ya nkaka. **35** Na luve ya kiminu, bakento talaka bantu ya bawu yina vumbukaka na lufwa. Kasi ba talisaka bantu ya nkaka mpasi ya kulutila. Bawu mangaka ti ba katula bawu na kati ya bampasi yina ya lufwa. Bawu vwandaka na kivuvu ti Nzambi ke vumbula bawu na lufwa samu na kuzwa luzingu ya kulutila mbote. **36** Bantu ya nkaka dyaka vibidilaka bifingu mpe bikoti. Ba kangaka bantu ya nkaka basinga ya bisengo, mpe ba tulaka bawu na boloko. **37** Ba kufwaka bantu ya nkaka na kubula bawu matadi. Ba zengaka ba ya nkaka na dingwengwe na bandambu zole to na kufwa bawu na mbele. Ba ya nkaka vwandaka soba konso ntangu kisika ya kuzinga. Bawu vwandaka lwata bilele ya mpusu ya mameme to ya bankombo. Bawu vwandaka bamputu. Ba vwandaka nyokola mpe talisa bawu mpasi mingi. **38** Yinza

zolaka ve bantu yina! Bawu vwandaka tambula kisika ni kisika na bayinsi ya kuyuma mpe na myongo. Bawu vwandaka zinga na kati ya bibumbamanu ya nene ya matadi, mpe na kati ya mabulu. **39** Bawu nyonso yina, ba ke sadilaka bawu kimbangi ya mbote samu na kiminu ya bawu. Kasi bawu kuzwaka ve bima yina Nzambi pesaka nsilulu. **40** Mutindu Nzambi kanisaka dyambu ya kulutila dyaka mfunu samu na beto, yandi zolaka ve ti bawu kuzwa bima yina kana beto kele ve na bawu.

12 Na yina me tadila beto, beto kele ya kuzunga na nkonga yayi ya nene ya bambangi. Na yina, beto losa dema mpe masumu yina me simba beto. Beto vwanda na kibakala samu na kukima tii na nsukunu, mbangu yina Nzambi me zabisa beto na kukima. **2** Beto sikika meso ya beto na sika ya Yesu samu ti yandi kele mbandukulu mpe nsukunu ya kiminu ya beto. Yandi ndimaka na kufwa na kulunsi ata kutala nsoni ya lufwa yina, samu ti yandi zabaka kilengi yina vwandaka vingila yandi. Ntangu yayi, yandi kele ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi. **3** Beto banza wapi mutindu yandi vibidilaka bampasi yina ba talisaka yandi na misumuki yina vwandaka yina yandi. Na yina, beno vutuka ve na manima mpe beno lemba ve. **4** Nabunu beno vibidila tii na lufwa muzingu yina beno ke na kunwana na masumu. **5** Beno me zimbana nkindusulu yina Nzambi zabisaka beno mutindu bana ya yandi: «Mwana ya munu, yindula mbote kana Mfumu ke na kusungika nge, mpe kuvwanda ve ya kulemba ntangu yandi ke sembaka nge. **6** Ya tsyelika, Mfumu ke sungikaka muntu yina yandi ke zolaka, mpe ke pesaka kitumbu konso mwana yina yandi ke yambaka.» **7** Ni samu na kusungika beno, Nzambi ke sembaka beno. Nzambi ke na kubakila beno mutindu bana ya yandi. Ya kele na mwana yina tata ke sungikaka ve? **8** Kana Nzambi ke sungikaka beno ve mutindu ya kele samu na bana nyonso ya yandi, beno kele ve bana ya yandi ya tsyelika, kasi bana ya makangu. **9** Beto fwana kubambuka moyo na batata ya beto awa na ntoto. Bawu ke sungikaka beto, mpe beto ke zitisaka bawu. Na yina, beto fwana kutumama ya kulutila na Tata ya beto ya mazulu, mpe beto ke zinga. **10** Batata ya beto ke salaka yawu kaka na mwa ntangu mutindu bawu zola. Kasi Tata ya beto ya mazulu ke sungikaka beto samu na mbote ya beto, samu ti yandi sadisa beto na kukuma bantu ya longo mutindu yandi. **11** Ba ke na sungika beto ntangu yayi, mpe yawu ke na kupesa ve beto nsayi, kasi mawa. Kasi na bantangu ke kwiza, bayina ndimaka masembo ke kuzwa kizunu mpe ke zinga na ludedomo. **12** Na yina, beno lambula maboko ya beno yina me lemba, mpe beno pesa ngolo na makoto ya beno yina ke na kutekita! **13** Beno tambula na banzila ya kutengama ve, samu ti dikulu ya muntu ya kifuuma kufisuka ve, kasi yawu beluka. **14** Beno sala ngolo na kuvwanda na kizunu na bantu nyonso, mpe na kuzinga na bulongo, kana ve muntu lenda kutala ve Mfumu. **15** Beno sala keba, samu ti ata muntu kondwa bumbote ya Nzambi. Beno sala mpe keba, samu ti ata muntu vwanda mutindu myanzi ya ndudi yina ke na kukula mpe ke na kubebisa bantu mingi. **16** Beno sala keba, samu ti ata muntu zinga na kindumba to safula bima ya Nzambi mutindu Esawu yina tekisaka buyaya ya yandi samu na madya. **17** Beno zaba yawu ti na manima, Esawu zolaka kuzwa lusakumunu ya tata ya yandi, kasi tata mangaka. Yandi lendaka ve na kusobisa tata ya yandi mabanza na dyambu yina ata ti yandi vwandaka dila na kusosa na kubaka dyaka buyaya ya yandi. **18** Beno me kuma ve pene-pene ya kima yina bantu ke lendaka na kusimba mutindu mongo ya Sinayi yina vwandaka na tiya ya nene, mpimpa, kitombe, mupepe ya ngolo, **19** makelele ya kulumenta, mpe muningu ya ndinga. Ntangu bantu ya Isayeli kuwaka ndinga yina, bawu mangaka ti ba zabisa bawu dyaka mambu ya nkaka. **20** Ya tsyelika, bawu vibidilaka ve na kuwa mambu yayi: «Konso muntu yina ke simba mongo yina, ata ya vwanda kibulu, ba ke kufwa yandi na matadi.» **21** Mambu yina ba talaka vwandaka pesa boma ya kulutila. Na yina, Moyize tubaka: «Mu ke na boma, mpe mu ke na kutekita.» **22** Kasi beno me kuma pene-pene na mongo ya Siyone mpe na mbanza ya Nzambi ya moyo. Mbanza yango, ni Yelusalemi ya mazulu kisika mafunda mingi ya bambazi ke na kuyangalala na kati ya mukembo. **23** Beno me kuma pene-pene ya kisika yina me vukana bana ya ntete ya Nzambi, mpe yina bankumbu kele ya kusonama na mazulu. Beno me kuma pene-pene na Nzambi yina kele mufundisi ya bantu nyonso, mpe pene-pene ya bampeve ya bantu ya kudedama yina Nzambi me kumisa bantu ya kulunga. **24** Beno me kuma pene-pene na Yesu yina vutulaka bundiku na kati ya ngwisani ya malu-malu, mpe pene-pene na menga ya yandi yina yandi me mwanga beno. Menga yango ke na kulakisa dyambu yina me lutila dyambu yina lakisaka menga ya Abele. **25** Beno sala keba! Beno manga ve na kuwa muntu yina ke na kuzonzila beno. Bayina mangaka na kuwa muntu yina vwandaka kebisa bawu awa na ntoto, kuzwaka kitumbu ya Nzambi. Na yina, kana bawu kuzwaka kitumbu, beto mpe ke kuzwa kitumbu kana beto manga na kuwa muntu yina kele na mazulu mpe ke na kuzonzila beto. **26** Na ntama, ndinga ya yandi ningisaka ntoto. Kasi ntangu yayi, yandi me pesa beto nsilulu yayi: «Mbala mosi dyaka, mu ke ningisa kaka ntoto ve, kasi mu ke ningisa mpe zulu.» **27** Bampova «mbala mosi dyaka» ke na kulakisa ti bima yina Nzambi yidikaka ke ningana mpe ke zimbana, samu ti bima yina lenda kuningana ve tatamana na kuvwanda. **28** Na yina, beto tonda Nzambi, samu ti yandi me pesa beto Kimfumu yina ba lenda kuningisa ve. Beto sambila yandi na mutindu yina ke yangidikaka yandi, na kivuvu mpe buzitu. **29** Ya tsyelika, Nzambi ya beto kele tiya yina ke nyengisaka.

13 Beno tatamana na kuzolasana mutindu bampangi. **2** Beno zimbana ve na kuyamba banzenza na bayinzo ya beno. Ya tsyelika, na kusala mutindu yina, bantu ya nkaka yambaka bambazi ata kuzaba. **3** Beno fwana kubambuka moyo na bayina kele na boloko mutindu ti beno kele na boloko kintwadi na bawu. Beno bambuka moyo mpe na bayina ba ke na kutalisa mpasi, samu ti beno mpe kele na nzutu mutindu bawu. **4** Bantu nyonso fwana kuzitisa makwela. Bakala fwana kusala ve kinsunza, mutindu mosi mpe kento ya yandi. Nzambi ke fundisa bantu ya kindumba mpe ya kinsuza. **5** Beno fwana kuvwanda ve na nkadulu ya kuzola mbongo. Beno yangalala na bima yina kele na beno, samu ti yandi mosi Nzambi tubaka: «Mu ke bika nge ve, mu ke kabuka ve na nge.» **6** Na yina, beto lenda kutuba na kivuvu nyonso: «Mfumu kele kisadisi ya munu mpe mu ke vwanda ve na boma ya kima. Yinki muntu lenda kusala munu?» **7** Beno fwana kubambuka moyo na bantwadisi ya beno yina zabisaka beno mambu ya Nzambi. Beno kanisa wapi mutindu luzingu ya bawu sukaka, mpe beno landa ndyatulu ya bawu na kiminu. **8** Yesu-Klisto ke kaka mutindu mosi mazono, bubu yayi, mpe bantangu nyonso. **(aiōn g165)** **9** Beno bika ve ti ba vuna beno na konso mutindu ya bandongosolo ya malu-malu. Ya kele mbote ti bumbote ya Nzambi kindisa bantima ya beno, kasi ve misiku yina me tadila madya. Bayina ke sadilaka misiku yina, ke kuzwa ve ndandu na yawu. **10** Banganga-Nzambi ke salaka kisalu ya bawu na kati ya kivinga ya longo. Kasi bawu kele ve na muswa ya kudya bima yina ba ke pesaka mutindu munkayulu na mesa ya kuyoka minkayulu. **11** Nganga-Nzambi

ya ntete ke nataka menga ya bibulu na kati ya kivinga ya kulutila longo samu na mulemvo ya masumu. Kasi ba ke basisaka banzutu ya bibulu yina na ngaanda ya mbanza samu na kuyoka yawu, ntama na kivwandu. **12** Ni yawu yina, Yesu mpe kufwaka na ngaanda ya mbanza samu na kuvedisa bantu nyonso na menga ya yandi mosi. **13** Na yina, beto basika na mbanza, ntama na kivwandu mpe beto kwenda kubwabana yandi, samu ti ba vweza beto mutindu ba vwezaka yandi. **14** Ya tsyelika, awa na ntoto beto kele ve na mbanza yina ke vwanda seko. Kasi beto ke na kusosa mbanza yina ke kwiza na mantwala. **15** Na yina, na luve ya Yesu, beto bika ve na kupesa na Nzambi masiika mutindu munkayulu. Ya zola kutuba: Bampova ya yinwa ya beto yina ke na kukembisa Nkumbu ya yandi. **16** Beno fwana kuzimbana ve na kusala mambu ya mbote, mpe na kusalasana. Ni minkayulu ya mutindu yina Nzambi ke zolaka. **17** Beno zitisa bantwadisi ya beno, mpe beno tumama na bawu. Ya tsyelika, bawu ke bikaka ve na kukeba beno mbote, samu ti bawu ke zabisa na sika ya Nzambi wapi mutindu bawu kebaka beno. Beno fwana kusala nyonso yina me lunga, samu ti bawu sala kisalu ya bawu na kilengi. Bawu fwana kusala yawu ve na manyongo, kana ve beno ke kuzwa ndandu ve. **18** Beno sambidila beto. Beto ke na kivuvu ti beto kele ve na dyambu ya yimbi na kati ya bantima ya beto, samu ti beto ke sosaka kaka na kuvwanda na nkadulu ya mbote na mambu nyonso. **19** Mu ke na kulomba beno na kusambila Nzambi, samu ti yandi pesa munu nzila ya kuvutuka na nswalu nyonso na sika ya beno. **20** Nzambi yina ke pesaka kizunu, vumbulaka Mfumu ya beto Yesu na kati ya bantu ya kufwa. Nzambi me kumisa yandi muvungi ya nene ya mameme, na lusalusu ya menga ya yandi yina salaka ngwisani ya bantangu nyonso na beto. **(aiōnios g166)** **21** Bika ti Nzambi kupesa beno ngolo ya kusala mambu ya mbote, samu ti beno lungisa luzolo ya yandi. Bika ti na lusalusu ya Yesu-Klisto, yandi sala na beto mambu yina ke yangidikaka yandi. Nkembo kuvwanda na Yesu-Klisto tii seko! Ameni. **(aiōn g165)** **22** Bampangi, mu ke na kutumisa beno na kuwa na mvibudulu nyonso mambu ya nkindusulu yina mu me zabisa beno. Na kutala mbote, mukanda ya munu kele yinda mingi ve. **23** Mu ke na kuzabisa beno nsangu yayi: Mpangi ya beto Timote ke dyaka ve na boloko. Kana yandi kuma mbangu awa, mu ke kwiza na yandi samu na kutala beno. **24** Beno pesa mbote na sika ya bantwadisi nyonso ya beno, mpe na bantu nyonso ya longo. Bampangi ya yinsi ya Itali me fidisa beno bambote. **25** Bika ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na beno nyonso.

Zaki

1 Ni munu Zaki yina kele kisadi ya Nzambi mpe ya MfumuYesu-Klisto, mu ke na kusonika mukanda yayi na sika bifumba kumi na zole ya kumwangana na yinza nyonso. Mbote ya beto! **2** Bampangi, beno yangalala mingi na konso ntotolo yina ke kuminaka beno. **3** Beno bambuka moyo ti, ntangu kiminu ya beno ke nungaka bantontolo, yawu ke pesaka beno mvibudulu. **4** Kasi mvibudulu ya beno fwana kuvwanda ya kulunga. Na yina, beno ke vwanda bantu ya kulunga mpe ya kudedama, mpe beno ke kondwa kima ve. **5** Kana muntu na kati ya beno ke na kukondwa ndwenga, yandi lomba yawu na Nzambi, mpe Nzambi ke pesa yandi yawu, samu ti Nzambi ke pesaka na bantu nyonso na ntima ya mbote mpe ata kupesa masembo. **6** Kasi yandi lomba yawu na kiminu ata kusala ntembe. Muntu yina ke na kusala ntembe kele mutindu maza ya mubu yina mupepe ke na kuningisa mpe kunanguna. **7** Muntu ya mutindu yina fwana kubanza ve ti yandi ke kuzwa kima na Mfumu. **8** Yandi kele muntu ya ntembe yina ke sobaka mabanza mpe nkadulu ya yandi konso ntangu. **9** Mpangi yina kele muwelo fwana kuvwanda na nsayi, samu ti Nzambi ke zangula yandi. **10** Mpangi yina kele mvwama fwana kuvwanda na nsayi ntangu Nzambi ke kulula yandi. Mutindu kifulu ya mfinda, mvwama ke zinga ntangu mingi ve. **11** Ntangu ke basikaka, mpe tiya ya yawu ya kulutila ke yumisaka matiti. Kifulu ke kubwaka, mpe kitoko ya yawu ke manisaka. Ni mutindu yayi mvwama ke kufwa mpe ke bika bisalu ya yandi. **12** Kyese na muntu yina ke vibidilaka bantontolo. Na manima ya kununga yawu, yandi ke kuzwa luzingu ya mankululu mutindu Nzambi salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi. **13** Ntangu bantontolo ke kuminaka muntu, yandi bikaka na kutuba: «Nzambi ke na kutonta munu.» Mambu ya yimbi lenda kutonta Nzambi ve, mpe Nzambi lenda kutonta muntu ve. **14** Kasi muntu ni muntu kele ya kutonta ntangu yandi ke vwandaka na bansatu ya yimbi, mpe ke landaka yawu. **15** Ntangu beto ke sadilaka bansatu ya yimbi, yawu ke kumaka disumu, mpe ntangu disumu ke kumaka kifu ya konso ntangu, yawu ke pesaka lufwa. **16** Bampangi ya munu ya luzolo, muntu vuna beno ve. **17** Makabu nyonso ya kulutila mbote ke katukaka na zulu, na sika ya Nzambi, Kiyidiki ya bansemo ya zulu. Mpe na sika ya yandi, nsobolo ke vwandaka ve. Yandi ke sobaka ve mutindu mpewo ke sobaka bisika. **18** Na luzolo ya yandi mpe na lusalusu ya mambu ya yandi ya butsyelika, Nzambi pesaka beto luzingu, samu ti beto vwanda na mantwala ya bima nyonso yina yandi yidikaka. **19** Bampangi ya munu ya luzolo, beno bambuka moyo na mambu yayi: Konso muntu fwana kuvwanda ya kukubama na kuwa, kasi yandi fwana kuzonza mpe kudasuka na nswalu ve, **20** samu ti muntu ya kudasuka ke salaka ve mambu ya kulunga na ntwala ya Nzambi. **21** Ni yawu yina, beno bika mambu nyonso ya busafu mpe mavanga nyonso ya yimbi. Beno ndima na lembami mambu yina Nzambi tulaka na bantima ya beno, samu ti yawu lenda kuvuukisa beno. **22** Ya me lunga ve na kuwa kaka mambu ya Nzambi, kasi beno fwana kusadila yawu. Kana beno sadila yawu ve, beno ke na kuvuna banzutu ya beno mosi. **23** Muntu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke sadilaka yawu ve me fwanana na muntu yina ke na kutala kizizi ya yandi na kitala-tala. **24** Na manima ya kutala kizizi ya yandi, yandi ke kwenda mpe ke zaba dyaka ve wapi mutindu yandi kele. **25** Kasi muntu yina ke yindulaka na Musiku ya kulunga yina ke pesaka beto kimpwanza, ke vwandaka ya kwikama na mambu yina. Yandi ke sosaka kaka ve na kuwa yawu, kasi ke sadilaka yawu. Muntu ya mutindu yina ke tala nsayi na bisalu ya yandi. **26** Kana muntu ke na kukanisa ti yandi ke sambilaka ya tsyelika, kasi yandi zaba ve kukutika yinwa ya yandi, yandi ke na kuvunama, mpe kusambila ya yandi kele mpamba. **27** Kusambila ya kuvedila mpe ya tsyelika na ntwala ya Tata Nzambi, ni kusadisa bansaana mpe mifwidi na bampasi ya bawu, mpe kusumuka ve na mambu ya yimbi ya yinza.

2 Bampangi, beno ke na kuzinga na kiminu na Mfumu ya beto ya nkembo Yesu-Klisto. Na yina, beno fwana kuswasikisa bantu ve. **2** Beno tala kifwani yayi: Mvwama yina me lwata bake ya wolo mpe kinkuti ya ntalu me kota na kimvuka ya beno. Mputu yina me lwata kinkuti ya yimbi me kota kuna mpe. **3** Beno ke pesa buzitu mingi na muntu yina me lwata kinkuti ya ntalu, mpe beno ke tubila yandi: «Kwiza vwanda awa na kisika ya buzitu.» Kasi beno ke tuba na mputu: «Vwanda ya kutelama awa!» To «Vwanda awa, pene-pene na kisika ya kutula makulu ya munu.» **4** Kana beno ke salaka mutindu yina, beno ke swasikisaka bantu, mpe beno ke fundisaka bantu na mabanza ya beno ya yimbi. **5** Bampangi ya munu ya luzolo, beno kuwa! Nzambi soolaka bamputu ya yinza, samu ti bawu vwanda bamvwama na kiminu, mpe kuzwa Kimfumu yina yandi salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi. **6** Kasi beno ke yinaka bamputu. Beno ke zitisaka bamvwama yina ke nyokolaka beno, mpe ke nataka beno na ntwala ya mifundisi. **7** Ni bawu mpe ke safulaka nkumbu ya mbote yina Nzambi pesaka beno. **8** Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Zola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» Ya kele Musiku ya Kimfumu ya Nzambi. Kana beno ke sadilaka yawu, beno ke salaka mambu ya mbote. **9** Kasi, kana beno ke swasikisaka bantu, beno ke salaka disumu, mpe Musiku ke bedisaka beno, samu ti beno ke tumamaka na yawu ve. **10** Kana muntu me tumama na Misiku nyonso, kasi yandi me lembana na kutumama na mosi, yandi me sumuka na Misiku nyonso. **11** Nzambi yina tubaka «Kusala kinsuza ve», tubaka mpe «Kufwa muntu ve.» Na yina, kana muntu me sala kinsuza ve, kasi yandi me kufwa muntu, yandi me tumama ve na Misiku. **12** Na yina, beno fwana kuzonza mpe kudyatila mutindu bantu yina Musiku ya kimpwanza ke fundisa. **13** Ntangu Nzambi ke fundisa bantu, yandi ke tala ve kyadi na bayina ke talaka ve bampangi kyadi. Kasi bayina ke talaka bampangi kyadi, ke nunga lufundusu. **14** Bampangi, wapi mfunu na kutuba «Mu ke na kiminu» kana yawu lenda kutalana ve na bisalu ya mbote? Kiminu ya mutindu yina lenda kuvuukisa ve. **15** Kana mpangi ya beno kele ve na lele ya kulwata, to ke na madya ve, **16** samu na yinki beno ke tubila yandi: «Kwenda mbote! Lwata binkuti ya madidi, mpe kudya mbote!» Kuzabisa yandi mutindu yina kele mambu ya mpamba kana beno pesa yandi ve bima yina ke na yandi nsatu. **17** Mutindu mosi, kana kiminu ke na kutalana ve na bisalu ya mbote, yawu kele ya kufwa. **18** Kasi muntu ke tubila munu: «Nge, nge ke na kiminu, mpe munu, mu ke salaka bisalu ya mbote.» Mu ke vutula yandi: «Lakisa munu kiminu ya nge ata bisalu, mpe mu ke lakisa nge kiminu ya munu na bisalu ya munu.» **19** Nge ke kwikilaka ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ya ke mambu ya mbote. Bampeve ya yimbi mpe ke kwikilaka yawu, mpe ba ke tekitaka na boma. **20** Muntu ya ndwenga ve! Mu ke lakisa nge ti kiminu ata bisalu kele mpamba. **21** Nzambi talaka ya kudedama nkooko ya beto Abalayami samu na bisalu ya yandi ntangu yandi pesaka mwana ya yandi Isaaki mutindu munkayulu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu. **22** Nge ke na kutala ti kiminu ya yandi vwandaka na bisalu, mpe kiminu ya yandi kumaka ya kudedama samu na bisalu yina yandi salaka. **23** Na yina, mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi salamaka: «Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe Nzambi talaka

yandi muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi», mpe ba bokilaka yandi ndiku ya Nzambi. **24** Beno me tala! Muntu kele ya kudedama na meso ya Nzambi samu na kiminu kaka ve, kasi mpe samu na bisalu ya yandi. **25** Mutindu mosi mpe Layabe kento ya kinsuza talanaka ya kudedama na meso ya Nzambi samu na bisalu ya yandi ntangu yandi yambaka bantumwa ya Isayeli, mpe vutulaka bawu na nzila ya nkaka. **26** Na yina, mutindu nzutu kele ya kufwa kana mwela kele ve, mutindu mosi mpe, kiminu kele ya kufwa kana bisalu kele ve.

3 Bampangi, beno vwanda milongisi mingi ve ya Mambu ya Nzambi. Beno zaba ti beto milongisi ke lutila bantu ya nkaka na kuzwa lufundusu ya kulutila ngolo. **2** Beto nyonso ke kubwaka na masumu bambala mingi. Kana muntu ke kubwaka ve na nzonzolo ya yandi, yandi kele muntu ya kulunga yina lenda kukutika nzutu ya yandi nyonso. **3** Beto ke tulaka kisengo ya fyoti na yinwa ya bampunda, samu ti bawu tumama na beto. Na kisengo yina, beto lenda kutwadisa mpe nzutu nyonso ya bawu. **4** Beno tala masuwa: Yawu kele nene mingi, mpe bitembo ke nataka yawu, kasi ni dibaya ya fyoti ke twadisaka yawu, mpe yawu ke kwendaka kisika kinati-masuwa ke zolaka. **5** Mutindu mosi, yinwa kele kinama ya fyoti ya nzutu, kasi yawu lenda lakisa lulendo ya nene. Beno tala wapi mutindu tiya ya fyoti lenda kuyoka mfinda ya nene. **6** Yinwa kele mutindu tiya. Kinama yayi ya nzutu kele ya kufuluka na yimbi, mpe ke bebisaka nzutu nyonso ya beto. Yawu ke fulusaka luzingu nyonso ya beto na tiya yina ke katukaka na mbungulu. **(Geenna g1067)** **7** Muntu lenda kuyala mitindu mingi ya bibulu ya mfinda, ya bandeke, ya banyoka mpe ya bambisi ya maza, mpe yandi ke yalaka bawu. **8** Kasi ata muntu ke lendaka na kuyala yinwa, samu ti yawu kele kima ya yimbi yina muntu lenda kukutika ve. Yawu ke ya kufuluka na misa yina ke kufwaka bantu. **9** Na yawu, beto ke kembilaka Mfumu Nzambi Tata ya beto, mpe kaka ni na yawu, beto ke singaka bantu yina Nzambi yidikaka na kifwani ya yandi. **10** Mambu ya kukembila mpe ya kusinga ke basikaka na yinwa kaka mosi. Bampangi, ya fwana kuvwanda mpila yina ve. **11** Mukelo mosi lenda kubasisa ve maza ya mbote mpe ya ndudi. **12** Bampangi, yinti ya fike lenda kubuta ve bambuma ya olive, mpe yinti ya vinu lenda kubuta ve bafike. Mukelo ya maza ya mungwa lenda kubasisa ve maza ya mbote. **13** Kana na kati ya beno kele na muntu ya ndwenga mpe ya mayela, yandi lakisa yawu na ndyatulu ya mbote, mpe na kusala bisalu na lembami mpe na ndwenga. **14** Kasi, kana beno kele na musoki mpe ke zolaka kuswana, beno bika na kuzonza na lunangu mpe beno bika na kumanga butsyelika. **15** Ndwenga ya mutindu yina ke katukaka ve na zulu, kasi yawu kele ya yinza mpe ya kimuntu. Ya ke katukaka na Satana. **16** Kisika kele musoki mpe bansatu ya kuswana, muvusu na mambu nyonso ya yimbi kele kuna mpe. **17** Kasi muntu yina ke na ndwenga yina ke katukaka na zulu ke ntete-ntete na ntima ya kuvedila. Yandi ke zolaka kizunu, lembami mpe bundiku. Yandi ke talaka bantu kyadi, mpe ke salaka bisalu mingi ya mbote. Yandi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi, mpe ke na bantima zole ve. **18** Bantu yina ke zolaka kizunu ke kunaka yawu na kizunga ya bawu, mpe mbuma yina bawu ke bukaka ni ludedomo.

4 Beno ke nwanaka mpe ke swanaka, samu ti bantima ya beno ke ya kufuluka na bansatu ya yimbi ya kusadila mabanza ya beno ya munimi. **2** Beno ke vwandaka na nsatu ya kima, kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke kubamaka na kufwa mpangi. Beno ke vwandaka na nsatu ya kima ya nkaka, kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke swanaka mpe ke nwanaka. Beno ke kuzwaka ve bima yina ke na beno nsatu, samu ti beno ke lombaka yawu ve na Nzambi. **3** Beno ke lombaka, kasi beno ke kuzwaka kima ve, samu ti beno ke lombaka na mutindu ya yimbi. Beno ke lombaka samu na kusadila bansatu ya beno ya yimbi. **4** Bantu ya masumu! Beno zaba ve ti kuzola mambu ya yinza, ni kuyina Nzambi? Muntu yina ke zolaka kuvwanda nkundi ya yinza ke kumaka mbeni ya Nzambi. **5** Na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka: «Nzambi ke salaka beto kimbanda samu na mpeve yina yandi tulaka na beto.» Beno banza ti mambu yayi kele ya mpamba? **6** Kasi Nzambi ke pesaka beto lusakumunu ya kulutila nene. Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «Nzambi ke mangaka bantu ya lunangu, kasi yandi ke pesaka bantu ya mpamba lusakumunu.» **7** Na yina, beno tumama na Nzambi. Beno tatamana na kumanga Satana, mpe yandi ke kima ntama na beno. **8** Beno kwiza pene-pene na Nzambi, mpe yandi ke kwiza pene-pene na beno. Beno misumuki, beno sukula maboko ya beno, mpe beno bantu ya bantima zole, beno vedisa bantima ya beno. **9** Beno vwanda na kyadi. Beno dila, mpe beno nyonga. Beno balula kuseka ya beno na kudila, mpe kyese ya beno na kyadi. **10** Beno kuluka na ntwala ya Nzambi, mpe yandi ke zangula beno. **11** Bampangi, beno bika na kuzonza mambu ya yimbi beno na beno. Ya tsyelika, muntu yina ke na kuzonza mambu ya yimbi na nzutu ya mpangi, to yina ke na kufundisa mpangi ke na kuzonza mambu ya yimbi na Misiku mpe ke na kufundisa yawu. Kasi, kana nge ke na kufundisa Misiku, nge kele ve muntu yina ke tumamaka na Misiku, kasi nge kele mufundisi ya yawu. **12** Kaka ni Nzambi ke pesaka misiku, mpe kele mufundisi. Kaka ni yandi lenda kuvuukisa to kufwa. Kasi nge, nani nge kele samu na kufundisa mpangi ya nge? **13** Ntangu yayi, beno kuwa munu mbote, beno bayina ke tubaka: «Bubu yayi to mbasi, beto ke kwenda na mbanza yayi, mpe beto ke lutisa mvula mosi kuna samu na kusala mumbungu, mpe kuzwa mbongo.» **14** Beno zaba ve yinki ke salama mbasi na luzingu ya beno, samu ti beno kele mutindu dibungi yina ke basikaka mpe ke zimbanaka na manima ya mwa ntangu. **15** Beno tala wapi mutindu beno fwana kuzonza: «Kana Mfumu zola, beto ke zinga, mpe beto ke sala mambu yayi, to mambu yina.» **16** Kasi beno ke na kusala lunangu mpe matalana. Lunangu ya mutindu yina kele yimbi. **17** Na yina, muntu yina zaba kusala mambu ya mbote, kasi ke na kusala yawu ve ke na kusala disumu.

5 Ntangu yayi, beno kuwa munu, beno bamvwama! Beno nyonga, mpe beno dila samu na bampasi yina ke kumina beno. **2** Bimvwama ya beno me bola, mpe banselele me kudya binkuti ya beno. **3** Wolo mpe mbongo ya beno kele ya kufuluka na mbungi, mpe mbungi yayi ke vwanda mutindu mbangi na nzutu ya beno, mpe ke yoka beno nzutu nyonso mutindu tiya. Beno me kutika bimvwama na bilumbu yayi ya nsuka. **4** Beno me pesa ve difuta na biyonziki ya bambuma ya beno. Beno kuwa manyongo ya bawu! Bidilu ya biyonziki ya bambuma me kuma tii na Nzambi, Mfumu ya yinza nyonso. **5** Beno vwandaka zinga na ntoto na kati ya kyese mpe na kati ya bimvwama, mpe beno vwandaka kudya mpe yukuta mingi na kilumbu yina ba ke kufwaka bibulu. **6** Beno vwandaka fundisa bantu ya kudedama, mpe vwandaka kufwa bawu ata kupesa bawu luve ya kunwanina nzutu ya bawu. **7** Bampangi, beno vwanda na mvibudulu tii na kilumbu yina Mfumu ke vutuka. Beno tala kisadi-bilanga! Yandi ke vingilaka na mvibudulu nyonso bambuma ya mbote ya ntoto katuka bamvula ya ntete tii na bamvula ya nsuka. **8** Beno mpe, beno vwanda na mvibudulu. Beno kindisa bantima ya beno, samu ti Mfumu ke vutuka na mwa ntangu. **9** Bampangi, beno bika na kunyongasanaka samu ti Nzambi fundisa beno ve. Na

mwa ntangu, mufundisi ke kwiza. **10** Bampangi, mimbikudi yina vwandaka zonza na nkumbu ya Mfumu vwandaka na mvibudulu ntangu ba vwandaka tala mpasi. Beno dyatila mutindu bawu. **11** Beto ke tubaka ti Mfumu sakumunaka bawu, samu ti ba vwandaka na mvibudulu tii na nsukunu. Beno kuwaka mvibudulu ya Yobi, mpe beno zaba yinki Mfumu salaka na nsuka samu na yandi, samu ti Mfumu kele ya kufuluka na mbote mpe na kyadi. **12** Bampangi, ntete-ntete, beno bika na kudya ndefi na zulu, to na ntoto, to na kima ya nkaka. Kasi, kundima ya beno vwanda «Ee», mpe kumanga ya beno vwanda «Ve». Na yina, Nzambi ke fundisa beno ve. **13** Kana muntu ke na kutala mpasi na kati ya beno, yandi sambila Nzambi. Kana muntu ke na kyese, yandi yimba banzimbu ya kusiika Nzambi. **14** Kana muntu na kati ya beno ke na kubeela, yandi bokila bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi. Bawu ke sambidila yandi, mpe ke tula yandi mafuta na nkumbu ya Mfumu. **15** Lusambulu ya kiminu ke vuukisa mbevo. Mfumu ke pesa yandi mavimpi ya mbote, mpe kana yandi salaka masumu, Nzambi ke lemvokila yandi yawu. **16** Na yina, beno fungula masumu beno na beno, mpe beno sambidila bampangi beno na beno samu na kubeluka. Lusambulu ya muntu ya kudedama ke na lulendo mingi. **17** Eli vwandaka muntu mutindu beto, kasi yandi tatamanaka na kusambila, samu ti mvula noka dyaka ve. Na yina, bamvula tatu na bangonda sambanu lutaka, mpe mvula nokaka ve. **18** Na manima, yandi sambilaka dyaka, mpe mvula bandaka na kunoka, mpe ntoto basisaka bambuma. **19** Bampangi, kana muntu na kati ya beno me zimbana nzila ya butsyelika, mpe kana muntu ya nkaka vutula yandi, **20** beno fwana kuzaba ti muntu yina ke katula musumuki na nzila ya yimbi ke vuukisa yandi na lufwa, mpe Nzambi ke lemvokila masumu mingi.

1 Pyele

1 Ni munu, Pyele, yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu yina Nzambi soolaka mpe ke zingaka na bayinsi ya nzenza na kati ya bizunga ya Ponte, ya Ngalatiya, ya Kapadose, ya Aziya, mpe ya Bitini. **2** Tata Nzambi soolaka beno mutindu yandi kubikaka yawu ntete na mabanza ya yandi. Yandi salaka ti beno vwanda dikanda ya longo na lusalusu ya Mpeve ya yandi, samu ti beno tumama na Yesu-Klisto, mpe menga ya yandi vedisa beno. Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu ya kulutila. **3** Beto kembila Nzambi, Tata ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Na bunene ya kyadi yina yandi ke talaka bantu, yandi pesaka beto luzingu ya malu-malu ntangu yandi vumbulaka Yesu na lufwa. Na yina, beto kele na Kivuvu yina katukaka na luzingu yina **4** samu na kuzwa kimvwama yina lenda ve kubeba, kukuma mvindu to kumanisa kitoko. Nzambi ke na kubumba yawu na mazulu samu na beno. **5** Lulendo ya yandi ke kebaka beno na lusalusu ya kiminu tii ntangu ke kwiza mpulusu yina yandi me kubika samu na kilumbu ya nsuka. **6** Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka na kilengi ata ti bantontolo ya konso mutindu fwana kutalisa beno kyadi na mwa ntangu fyoti. **7** Yawu kele samu na kutala bunene ya kiminu ya beno. Ata ti wolo ke bebaka, ba ke tulaka yawu na tiya samu na kutala kana yawu kele mbote. Kasi kiminu yina ke nungaka bantontolo me lutila kitoko na wolo yina ke bebaka. Yawu ke sala ti beno kuzwa masiika, nkembo, mpe buzitu ntangu Yesu-Klisto ke vutuka. **8** Beno ke zolaka yandi ata ti beno talaka yandi ve. Beno ke kwikilaka yandi ata ti nabunu beno tala yandi. Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka na kilengi ya nene yina ata muntu lenda kuzonzila. **9** Beno kele na kilengi yina samu ti beno me kuzwa mpulusu. Ni yawu kele musendo ya beno na kuvwanda na kiminu na Yesu-Klisto. **10** Mimbikudi sosaka mingi na kuzaba mpe kubakula mpulusu yina. Bawu bikulaka na yina me tadila dikabu yina Nzambi pesaka beno nsilulu. **11** Bawu vwandaka sala ngolo samu na kubakula wapi ntangu mpe wapi mutindu fwanaka salama mambu yina Mpeve ya Klisto zabisaka. Mpeve yango vwandaka na bawu, mpe vwandaka zabisa bawu bampasi yina Klisto fwanaka tala, mpe nkembo yina ke kwiza na manima ya bampasi yina. **12** Nzambi tubaka na mimbikudi ti mambu yina yandi zabisaka bawu vwandaka ve samu na bawu mosi, kasi samu na beno. Ntangu yayi, ba me zabisa beno mambu yango na lusalusu ya milongisi ya Nsangu ya Mbote yina me zonzila yawu na lulendo ya Mpeve ya Longo yina katukaka na zulu. Bambazi, bawu mosi mpe, ke zolaka mingi na kuzaba mambu yina. **13** Ni yawu yina, beno vwanda ya kukubama mpe beno fungula meso. Beno tula kivuvu ya beno na dikabu yina beno ke kuzwa ntangu Yesu-Klisto ke vutuka. **14** Beno tumama na Nzambi, mpe beno bika na kusadila bansatu ya kimuntu yina vwandaka na beno na ntama ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve. **15** Mutindu Nzambi yina bokilaka beno kele ya longo, beno mpe, beno kuma bantu ya longo na nkadulu ya beno. **16** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno vwanda bantu ya longo, samu ti mu kele ya longo.» **17** Ntangu beno ke sambilaka, beno ke bokilaka «Tata», Nzambi yina ke salaka ve luswaswanu ntangu yandi ke fundisaka konso muntu na mambu yina yandi me sala. Ni yawu yina, ntangu nyonso yina me bikana na beno awa na ntoto, beno vwanda na boma ya Nzambi na nkadulu ya beno. **18** Beno zaba wapi mutindu Nzambi kuulaka beno na nkadulu ya buzoba yina bankooko ya beno pesaka beno. Ya kele ve na lusalusu ya bima yina ke bebaka mutindu mbongo to wolo. **19** Kasi yandi kuulaka beno na menga ya kitoko ya Klisto yina kele mutindu menga ya mwana ya dimeme yina kele ve na kifuuma to mvindu. **20** Nzambi soolaka Klisto ntete yandi yidika yinza. Mpe samu na mbote ya beno, Klisto me talana na yinza na ntangu yayi ya nsuka. **21** Ni na yandi beno ke kwikilaka Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa, mpe pesaka yandi nkembo. Ni yawu yina, beno ke salaka kiminu mpe Kivuvu na Nzambi. **22** Na kutumama ya beno na butsyelika, beno me kuma ya kuvedila samu na kuzolasana na butsyelika mutindu bampangi. Na yina, beno zolasana ya kulutila na ntima mosi. **23** Beno me kuzwa luzingu ya malu-malu. Beno me kuzwa yawu ve na lulendo ya mbuma yina lenda kufwa, kasi na lulendo ya mbuma yina ke kufwaka ve. Mbuma yango kele ndinga ya moyo mpe ya bantangu nyonso ya Nzambi. **(aiōn g165)** **24** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bantu nyonso kele mutindu matiti, mpe nkembo ya bawu mutindu bifulu ya matiti. Matiti ke yuma mpe bifulu ke kubwa. **25** Kasi ndinga ya Mfumu kele ya bantangu nyonso.» Ndinga yango, ni Nsangu ya Mbote yina ba zabisaka beno. **(aiōn g165)**

2 Na yina, beno bika mambu nyonso ya yimbi. Beno bika luvunu, mpe beno vwanda ve na bantima zole. Beno bika musoki mpe kutonga bampangi. **2** Mutindu bana yina me butuka malu-malu yayi, beno sosa mingi na kunwa mabene ya kuvedila ya Mambu ya Nzambi, samu ti beno kula mpe beno kuzwa mpulusu, **3** kana «beno me zaba ti Mfumu kele mbote.» **4** Beno kwiza pene-pene ya Mfumu. Yandi kele ditadi ya moyo yina bantu losaka, kasi yina Nzambi soolaka, samu ti yawu kele na mfunu mingi. **5** Mutindu mosi beno mpe, beno kele matadi ya moyo ya ntungulu ya yinzo ya kimpeve samu na kuyidika kimvuka ya banganga-Nzambi ya longo yina ke pesa minkayulu ya kimpeve na Nzambi, mpe Nzambi ke ndima yawu samu na Yesu-Klisto. **6** Ya tsyelika, ya sonamaka na Dibuku ya Nzambi: «Mu me soola ditadi ya ntalu mingi yina mu ke tula na mbanza Siyone mutindu ditadi ya kulutila mfunu. Muntu yina ke sala kivuvu na yawu ke tala nsoni ve.» **7** Ditadi yango ke pesaka buzitu na beno yina ke kwikilaka. Kasi samu na bayina ke kwikilaka ve, «Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso.» **8** Na kisika ya nkaka na kati ya Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka: «Ya kele ditadi yina bantu ke bulaka dibaku. Ditadi ya nene yina ke bwisaka bantu.» Bantu me bula dibaku, samu ti bawu me manga na kukwikila na Mambu ya Nzambi, mpe ni mambu yina fwanaka kumina bawu. **9** Kasi beno, beno kele dikanda yina Nzambi soolaka, dikanda ya banganga-Nzambi ya Ntinu, yinsi ya longo, mpe bana ya Nzambi. Nzambi bokilaka beno samu ti beno zabisa bisalu ya yandi ya kitoko. Ni yawu yina, yandi katulaka beno na mpimpa samu na kulutisa beno na nsemo ya ngitukulu. **10** Na ntama, beno vwandaka ve dikanda ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, beno me kuma dikanda ya yandi. Na ntama, Nzambi talaka ve beno kyadi. Kasi ntangu yayi, yandi me tala beno kyadi. **11** Bampangi ya luzolo, beno ke na kuzinga na yinza yayi mutindu banzenza mpe bantu yina ke luta. Ni yawu yina, mu ke na kukindisa beno na kubika bansatu ya beno ya kimuntu. Yawu ke nwanisaka mwela. **12** Beno vwanda na nkadulu ya mbote na ntwala ya bantu yina zaba ve Nzambi. Na yina, ata bawu zonza mambu ya yimbi na yina me tadila beno ti beno kele bantu ya yimbi, bawu ke zaba bisalu ya beno ya mbote, mpe ke kembisa Nzambi na kilumbu yina yandi ke kwiza. **13** Samu na Mfumu Nzambi, beno tumama na bamfumu nyonso. Beno tumama na ntinu yina kele mfumu ya bantu nyonso, **14** mpe na bilandi ya yandi yina yandi ke fidisaka

samu na kusemba bimpumbulu mpe kupesa masiika na bayina ke salaka mambu ya mbote. **15** Ya tsyelika, Nzambi zola ti beno sala mambu ya mbote samu na kukangisa yinwa na bizoba yina zaba ve mambu yina bawu ke salaka. **16** Beno dyatila mutindu bantu ya kimpwanza. Kimpwanza ya beno fwana kuvwanda ve mutindu lele yina ke bumbaka yimbi ya beno. Kasi beno vwanda bandongo ya Nzambi. **17** Beno zitisa bantu nyonso, mpe beno zola bampangi ya beno ya kiminu. Beno vwanda na boma ya Nzambi, mpe beno zitisa ntinu. **18** Beno bisadi, beno tumama na buzitu nyonso na bamfumu ya beno. Beno tumama kaka ve na bamfumu yina ke na ntima ya mbote mpe ya kulembama, kasi mpe na bayina ke na ntima ya yimbi. **19** Ya tsyelika, ya kele mbote na kuvibidila bampasi yina ba ke talisaka beno ata kusala dyambu ya yimbi, samu ti beno ke na kutumama na Nzambi. **20** Wapi ndandu kele na kuvibidila bikoti yina ba ke na kubula nge kana nge me sala mambu ya yimbi? Kana nge ke na kuvibidila yawu samu na mambu ya mbote yina nge me sala, ya kele mbote na ntwala ya Nzambi. **21** Ni samu na yawu Nzambi bokilaka beno, samu ti Klisto mpe talaka mpasi samu na beno. Na yina, yandi bikilaka beno kifwani yina, samu ti beno landa nzila ya yandi. **22** Yandi salaka ve disumu, mpe ata dyambu ya luvunu basikaka na yinwa ya yandi. **23** Ntangu ba fingaka yandi, yandi vutulaka ve bifingu. Ntangu ba talisaka yandi mpasi, yandi sosaka ve na kunwana. Kasi yandi tulaka mambu ya yandi na maboko ya Nzambi yina ke fundisaka bantu na mutindu ya kudedama. **24** Klisto nataka masumu ya beto na nzutu ya yandi, mpe ndimaka na kufwa na kulunsi, samu ti beto vwanda mutindu bantu ya kufwa na yina me tadila masumu, mpe beto kuzwa luzingu ya kudedama. Ni na bamputa ya yandi, beno belukaka. **25** Ya tsyelika, beno vwandaka mutindu mameme yina zimbanaka. Kasi ntangu yayi, beno me vutuka na sika ya muvungi mpe mukengi ya beno.

3 Beno bakento mpe, beno tumama na babakala ya beno, samu ti kana babakala ya nkaka ke na kukwikila ve na Mambu ya Nzambi, bawu ke soba mabanza ya bawu, mpe ke vwanda ya kukwikama na kiminu samu na nkadulu ya beno ata kuzabisa bawu dyambu. **2** Bawu ke tala wapi mutindu nkadulu ya beno kele ya kuvedila mpe ya buzitu. **3** Kitoko ya beno fwana kutalana ve na bima yina ke na nzutu mutindu kukanga bansuki, kulwata misanga ya wolo to binkuti ya kitoko mingi. **4** Kasi kitoko ya beno fwana kuvwanda na kati ya ntima: Kitoko yina ke bebaka ve ya ntima ya kulembama mpe ya kizunu. Ni yawu kele ntalu mingi na meso ya Nzambi. **5** Ni mutindu yina na ntama, bakento ya longo yina vwandaka sala kivuvu na Nzambi vwandaka lakisa kitoko ya bawu. Bawu vwandaka tumama na babakala ya bawu. **6** Ni mutindu yina mpe vwandaka Saala. Yandi vwandaka tumama na Abalayami, mpe vwandaka bokila yandi «mfumu ya munu». Ntangu yayi, beno kele bana ya yandi kana beno ke na kusala mambu ya mbote ata kuvwanda na boma ya kima. **7** Beno babakala mpe, beno zinga kintwadi na bakento ya beno, mpe beno fwana kuzaba ti bawu kele na ngolo mingi ve mutindu beno. Beno zitisa bawu, samu ti bawu fwana kuzwa kintwadi na beno dikabu ya luzingu ya tsyelika ya Nzambi. Beno sala mutindu yina, samu ti ata kima kangisa balusambulu ya beno. **8** Na yina, beno wisana mpe beno kabula na bampangi yina ke na mpasi. Beno zolasana mutindu bampangi. Beno tala bampangi kyadi, mpe beno vwanda bantu ya kukuluka na ntwala ya bampangi. **9** Beno vutula ve yimbi na bayina ke salaka beno yimbi to bifingu na bayina ke fingaka beno. Kasi beno vutula: «Bika ti Nzambi kusakumuna beno!» Samu ti Nzambi bokilaka beno samu na kupesa beno lusakumunu. **10** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina zola kuvwanda na luzingu ya kitoko mpe kuzinga na kyese, fwana kuzonza ve mambu ya yimbi mpe ya luvunu. **11** Yandi fwana kukima mambu ya yimbi mpe kusala mambu ya mbote. Yandi sosa kizunu mpe yandi tatamana na kutunga yawu. **12** Ya tsyelika, meso ya Mfumu kele ya kusikika na bantu ya kudedama, mpe makutu ya yandi kele ya kukubama na kuwa balusambulu ya bawu. Kasi yandi ke pesaka manima na bantu yina ke salaka yimbi.» **13** Nani lenda kusala beno yimbi kana beno ke na luzolo ya kulutila ya kusala mambu ya mbote? **14** Ata ti beno ke na kutala mpasi, samu ti beno ke na kusala mambu ya kudedama, beno vwanda na kyese. Beno tala muntu boma ve, mpe beno vwanda ve na mabanza ya kidi-kidi. **15** Kasi beno zitisa Klisto na bantima ya beno mutindu Mfumu ya beno ya longo. Beno fwana kuvwanda ya kukubama na kubangula mfunu ya Kivuvu ya beno na bayina nyonso ke yufula beno yawu. **16** Kasi beno fwana kusala yawu na lembami nyonso mpe na buzitu. Beno vwanda na nkadulu ya mbote, samu ti bayina ke tubaka yimbi na nkadulu ya beno ya bantu ya Klisto kufwa nsoni na mambu ya yimbi yina ba ke zonzaka na yina me tadila beno. **17** Ya me lutila mbote na kutala mpasi samu na mambu ya mbote yina nge ke salaka kana yawu kele luzolo ya Nzambi, kasi na mambu ya yimbi ve yina nge ke salaka. **18** Ya tsyelika, yandi mosi Klisto kufwaka yimeni mbala mosi samu na masumu ya bantu nyonso. Yandi vwandaka ya kudedama. Kasi yandi kufwaka samu na bantu ya kudedama ve, samu ti yandi nata beno na sika ya Nzambi. Ba kufwaka yandi na nzutu ya yandi ya kimuntu, kasi Mpeve ya Longo pesaka dyaka yandi luzingu. **19** Na ngolo ya Mpeve yina, yandi kwendaka na yinsi ya bantu ya kufwa samu na kulongisa bawu. **20** Ya kele bayina na ntama Nzambi lakisaka mvibudulu ya yandi ntangu Nowe vwandaka tunga nzaza, ata ti bawu mangaka na kutumama na Nzambi. Na yina, maza vuukisaka kaka bantu ndambu yina kotaka na nzaza, bawu vwandaka bantu nana. **21** Maza yango kele kifwani ya mbotokolo yina ke na kuvuukisa beno ntangu yayi. Yawu kele ve samu na kusukula masumu ya banzutu ya beno, kasi samu na kundima mbokolo ya Nzambi na ntima ya kuvedila. Yawu ke na kuvuukisa beno, samu ti Yesu-Klisto vumbukaka na lufwa. **22** Yandi kwendaka na zulu, mpe kele ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi kisika bambazi, mpe bampeve yina kele na bumfumu mpe lulendo kele na yinsi ya lutumu ya yandi.

4 Klisto talaka mpasi na nzutu ya yandi. Beno mpe, beno vwanda na kibakala na dibanza yayi: Muntu yina ke na kutala mpasi na nzutu, ke na kusala dyaka ve masumu. **2** Katuka ntangu yayi, na bilumbu yina me bikana na beno, beno fwana kuzinga ve mutindu ke na kuzola bansatu ya beno ya kimuntu, kasi mutindu Nzambi ke na kuzola. **3** Ya tsyelika, na ntama beno lutisaka ntangu mingi na kusadila mambu yina ke zolaka bayina zaba Nzambi ve. Beno vwandaka zinga na kinsuza, na bansatu ya yimbi, na kukola malafu, na kudya mpe kunwa mingi, mpe na kusambila biteki. **4** Ntangu yayi, bayina zaba Nzambi ve ke na kupamuka, samu ti beno ke na kusadila dyaka ve kintwadi na bawu bankadulu ya yimbi. Na yina, bawu ke na kufinga beno. **5** Kasi bawu ke zabisa mavanga ya bawu ya yimbi na Nzambi yina kele ya kukubama na kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa. **6** Ni samu na yawu ba zabisaka Nsangu ya Mbote na sika ya bantu ya kufwa. Na yina, ata ti ba fundisaka bawu mutindu bantu nyonso na luzingu ya bawu awa na ntoto, bawu lenda kuzinga mutindu Nzambi na lulendo ya Mpeve ya yandi. **7** Nsukunu ya yinza me kuma pene-pene. Na yina, beno zinga na mutindu me fwanana, mpe beno lala

pongi ve, samu ti beno lenda na kusambila. **8** Ntete-ntete, beno zolasana mingi, samu ti luzolo ke salaka ti Nzambi lemvokila lutangu ya nene ya masumu. **9** Beno yamba bampangi na bayinzo ya beno ata kunyunguta. **10** Konso muntu na kati ya beno kele na dikabu yina Nzambi pesaka yandi. Bika ti yandi sadila yawu samu na bampangi mutindu bisadi ya mbote na yina me tadila makabu ya kuswaswana ya Nzambi. **11** Muntu yina ke na dikabu ya kuzonza, fwana kuzabisa mambu ya Nzambi na bampangi. Muntu yina ke na dikabu ya kusadila bampangi, sadila yawu na ngolo yina Nzambi ke pesaka yandi. Ya me fwana ti Nzambi kuzwa nkembo na bima nyonso na lusalusu ya Yesu-Klisto. Bika ti nkembo mpe lulendo kuvwanda na yandi tii seko! Ameni. **(aiōn g165)** **12** Bampangi ya luzolo, beno yituka ve na kuvwanda na kati ya tiya ya nene ya bantontolo mutindu ti dyambu ya ngitukulu me kumina beno. **13** Kasi beno yangalala na kutala bampasi yina Klisto talaka, samu ti beno vwanda mpe ya kufuluka na kilengi ntangu yandi ke talana na nkembo ya yandi. **14** Beno vwanda na kyese kana bantu ke na kufinga beno, samu ti beno kele bilandi ya Klisto samu ti Mpeve ya Nzambi yina kele na nkembo kele na beno. **15** Ata muntu na kati ya beno fwana kutala mpasi samu na mambu ya yimbi mutindu: kufwa muntu, kulaba, kusala muntu yimbi, to kukota na mambu ya ngana. **16** Kasi kana yandi ke na kutala mpasi samu ti yandi kele mu-Klisto, yandi fwana kutala ve nsoni. Yandi fwana kukembisa Nzambi, samu ti yandi ke na nkumbu ya mu-Klisto. **17** Ya tsyelika, ngunga yina ke salama lufundusu me lunga, mpe yawu ke banda na dikanda ya Nzambi. Kana yawu ke banda ntete na beto, yinki ke kumina bayina ke mangaka na kukwikila Nsangu ya Mbote ya Nzambi? **18** Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kana ya kele mpasi na muntu ya kudedama na kuzwa mpulusu, wapi mutindu ke vwanda musendo ya bantu ya yimbi mpe ya masumu?» **19** Na yina, bayina ke talaka mpasi, samu ti bawu ke tumamaka na luzolo ya Nzambi, fwana kutatamana na kusala mambu ya mbote. Bawu fwana kupesa luzingu ya bawu na Kiyidiki ya bawu yina kele ya kukwikama na bansilulu ya yandi.

5 Ntangu yayi, mu ke na kukindisa bakuluntu ya dibuundu yina kele na kati ya beno. Munu mpe, mu kele kuluntu ya dibuundu mutindu bawu. Mu kele mbangi ya bampasi yina Klisto talaka, mpe mu fwana kuzwa nkembo yina ke talana. Mu ke na kutumisa beno mambu yayi: **2** Mutindu mivungi, beno keba mbote nkonga ya mameme yina Nzambi me pesa beno. Beno sala yawu ve mutindu ti ba ke na kutumisa beno na kusala yawu na ngolo nyonso. Kasi beno sala yawu na ntima mosi mutindu Nzambi ke zolaka. Beno sala kisalu yayi samu na kuzwa mbongo ve, kasi na luzolo ya kulutila. **3** Beno sosa ve na kuyala bayina ba pesaka beno na kukeba. Kasi beno vwanda na nkadulu ya mbote yina nkonga ya mameme fwana kulanda. **4** Na yina, ntangu Muvungi ya nene ke kwiza, beno ke kuzwa yimpu ya nkembo yina ke manisaka ve kitoko. **5** Beno mpe bantwenya, beno tumama na bakuluntu ya dibuundu. Na kati ya bunkundi ya beno, beno fwana kukuluka na ntwala ya bampangi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi ke mangaka bantu ya lunangu, kasi yandi ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu yina kele na ntima ya kukuluka.» **6** Na yina, beno kuluka na ntwala ya diboko ya lulendo ya Nzambi, samu ti yandi zangula beno ntangu ngunga yina yandi kubikaka ke lunga. **7** Beno pesa manyongo nyonso ya beno na sika ya Nzambi, samu ti yandi ke sadisaka beno. **8** Beno vwanda na nkebolo, mpe beno lala pongi ve, samu ti mutantu ya beno, Satana, kele mutindu nkosi yina ke na nsatu, mpe ke na kutambula bisika nyonso samu na kusosa muntu yina yandi ke kudya. **9** Beno vwanda ya kukwikama na kiminu, mpe beno kubwa ve na bantontolo ya Satana. Beno fwana kubambuka moyo ti bampangi ya beno yina kele na yinza ya muvimba ke na kutala mpe bampasi ya mutindu yayi. **10** Beno ke lutisa dyaka mwa ntangu na kati ya bampasi. Kasi Nzambi yina ke lakisaka bumbote ya mutindu na mutindu bokilaka beno na kukota na nkembo ya yandi ya bantangu nyonso na kuvwanda kintwadi na Klisto. Yandi mosi ke lungisa beno, ke kindisa beno, ke pesa beno ngolo, mpe ke sala ti beno vwanda ya kusikama. **(aiōnios g166)** **11** Bika ti lulendo kuvwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni. **(aiōn g165)** **12** Mu me sonikina beno mukanda yayi na lusalusu ya Silase yina kele mpangi ya munu ya kukwikama. Mu me sonika yawu samu na kukindisa beno mpe na kuzabisa beno ti ni na bumbote ya tsyelika ya Nzambi beno kele ya kukwikama mbote. **13** Dibuundu ya Nzambi yina kele awa na mbanza Babilone, mpe yina Nzambi soolaka mutindu beno me fidisa beno mbote. Make, mwana ya munu, me fidisa beno mpe mbote. **14** Beno pesana mbote na kubumbasana na luzolo nyonso. Bika ti kizunu kuvwanda na beno nyonso yina kele bantu ya Klisto.

2 Pyele

1 Ni munu Simoni Pyele yina kele kisadi mpe ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bayina me kuzwa kiminu ya mfunu mingi mutindu mosi na ya beto na luzolo ya Yesu-Klisto, Nzambi mpe Muvuukisi ya beto. **2** Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu ya kulutila, samu ti beno me zaba yandi mpe Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **3** Nzambi pesaka beto bima nyonso yina kele na beto nsatu samu na kuvwanda na luzingu ya kukwikama na Mfumu. Ni yandi lakisaka beto muntu yina bokilaka beto samu na kuvwanda na dikanda ya yandi na lusalusu ya nkembo mpe nkadulu ya yandi ya kulutila mbote. **4** Ni mutindu yina, Nzambi pesaka nsilulu ya kusala bima ya kulutila mbote mpe mfunu samu na beto. Yandi pesaka nsilulu ya kusala yawu, samu ti beno katuka na bansatu ya kusala mambu ya yimbi yina ke na kumwangisa yinza, mpe samu ti beno kuma mbote mutindu Nzambi. **5** Na yina, beno sala ngolo samu na kubwela na kiminu ya beno nkadulu ya mbote. Na nkadulu ya mbote, beno bwela luzabu ya tsyelika. **6** Na luzabu ya tsyelika, beno bwela mutindu ya kukutika nzutu. Na mutindu ya kukutika nzutu, beno bwela mvibudulu. Na mvibudulu, beno bwela luzingu ya kukwikama na Nzambi. **7** Na luzingu ya kukwikama na Nzambi, beno bwela bundiku ya buklisto, mpe na bundiku ya buklisto, beno bwela luzolo. **8** Ni bankadulu yina fwana kuvwanda na beno, mpe kana beno vwanda na yawu ya kulutila, yawu ke kumisa beno bantu yina ke salaka bisalu. Na yina, beno ke lenda na kuzaba ya tsyelika Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. **9** Kasi muntu yina ke na yawu ve, kele mutindu muntu yina ke talaka mbote ve to muntu yina kele mpofo. Yandi me zimbana ti Nzambi vedisaka yandi na masumu yina yandi salaka na ntama. **10** Ni yawu yina bampangi, beno sala dyaka ngolo ya kulutila, samu ti beno vwanda ya kukwikama na mbokolo ya Nzambi, mpe na nsololo yina Nzambi salaka samu na beno. Kana beno zinga mutindu yina, beno ke kubwa ve na masumu. **11** Ni na mutindu yina, Nzambi ke zibudila beno mwelo nyonso ya Kimfumu ya seko, ya Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto. **(aiōnios g166)** **12** Ni yawu yina, mu ke tatamana na kubambulaka beno moyo na mambu yina ata ti beno me zabaka yawu, mpe ti beno kele ya kukangama na mambu ya butsyelika yina beno longokaka. **13** Kasi ntangu mu ke na kuzinga ntete, mu banza ti ya kele ya kudedama ti mu kebisa beno na kubambulaka beno moyo na mambu yina. **14** Ee, mu zaba ti lufwa ya munu me kuma pene-pene mutindu Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, zabisaka munu yawu. **15** Kasi mu ke sala nyonso yina me lunga, samu ti beno lenda na kubambuka moyo na bandongosolo yayi ata ti mu me kufwa. **16** Ya tsyelika, beto me zabisa beno ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, ke kwiza na nkembo, mpe yawu kele ya tsyelika. Beto me sadila ve banongo ya luvunu yina ke katukaka na mabanza ya muntu samu na kuzabisa beno yawu. Kasi beto me zabisa beno yawu, samu ti beto talaka na meso ya beto bunene ya yandi. **17** Ee, yandi kuzwaka buzitu mpe nkembo na sika ya Tata Nzambi na ntangu ndinga ya Nzambi yina ke na nkembo ya kulutila tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.» **18** Beto, beto kuwaka ndinga yango yina katukaka na mazulu ntangu beto vwandaka na yandi na mongo ya longo. **19** Dyaka, beto kele na mambu yina mimbikudi sonikaka. Yawu kele ya tsyelika, mpe beno ke na kusala mbote na kuwa yawu na nkebolo nyonso, samu ti yawu kele mutindu mwinda yina ke na kulezima na kisika ya mpimpa tii ntangu bwisi ke kutsya, mpe mbwetete ya suka-suka kyenzula bantima ya beno. **20** Beno fwana kuzaba ntete ti ata muntu fwana kubangula na mabanza ya yandi mosi bambikululu yina kele na Dibuku ya Nzambi. **21** Ya tsyelika, ata muntu tubaka mbikululu na lusalusu ya luzolo ya kimuntu. Kasi ni Mpeve ya Longo tumisaka bantu na kuzonza na Nkumbu ya Nzambi.

2 Na ntangu ya ntama, ya vwandaka na mimbikudi ya luvunu na kati ya bantu ya Isayeli. Mutindu mosi mpe, ya ke vwanda na milongisi ya luvunu na kati ya beno. Bawu ke longisa bandongosolo ya luvunu yina ke mwangisa bantima ya bantu yina ke kwikilaka yawu. Milongisi yango ke manga na kulanda Klisto yina kele Mulongisi ya bawu yina vuukisaka bawu. Na yina, bawu ke sala ti kuzimbana ya bawu salama na mpamukunu. **2** Bantu mingi ke landa bawu na nkadulu ya bawu ya busafu, mpe samu na bawu, bantu ke safula nzila ya butsyelika. **3** Na nsatu ya kuzwa mbongo mingi, milongisi yayi ya luvunu ke vuna beno na kuzonzilaka beno bandongosolo ya luvunu yina ke katukaka na mabanza ya bawu. Kasi katuka ntama, nzengolo ya kitumbu ya bawu kele ya kukubika, mpe kuzimbana ya bawu ke salama na mpamukunu. **4** Beno zaba mbote ti Nzambi bikaka ve na kupesa kitumbu na bambazi yina salaka masumu. Yandi losaka bawu na kisika ya bampasi kisika bawu kele ya kukangama na basinga ya bisengo na kati ya kitombe tii na kilumbu yina Nzambi ke sala lufundusu. **(Tartaroō g5020)** **5** Beno zaba mpe wapi mutindu Nzambi bikaka ve na kupesa kitumbu na bantu ya yinza ya ntama, ntangu yandi dyamisaka yinza yina vwandaka ya kufuluka na bantu ya yimbi. Yandi vuukisaka Nowe na kati ya bantu nana yina vuukaka. Nowe vwandaka zabisa bantu na kuvwanda na luzingu ya kudedama. **6** Nzambi pesaka mpe kitumbu na bantu ya mbanza Sodomi mpe Ngomole. Yandi mwangisaka bambanza yina na kuyoka yawu nyonso na tiya. Na kusala mutindu yina, yandi lakisaka mambu yina ke kumina bayina ke zitisaka ve Nzambi. **7** Kasi ntete na kumwangisa bambanza yina, yandi vuukisaka Loti, muntu ya kudedama, yina vwandaka tala ntima mpasi samu na nkadulu ya busafu ya bantu yina vwandaka zinga ata kutumama na misiku. **8** Na kutala mpe kuwa mambu ya yimbi yina bantu yina vwandaka sala bilumbu nyonso, Loti, muntu ya kudedama, vwandaka tala ntima mpasi samu na mavanga ya bawu ya yimbi. **9** Na yina, Mfumu Nzambi zaba wapi mutindu yandi lenda kukatula na bantontolo bayina kele ya kukwikama na yandi, mpe ke tula na lweka bantu yina kele ve ya kudedama samu na kupesa bawu kitumbu na kilumbu yina yandi ke sala lufundusu. **10** Yandi ke pesa kitumbu na bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kasi yandi ke lutila dyaka na kupesa kitumbu na bayina ke sadilaka bansatu ya busafu ya kimuntu, mpe ke talaka ve bumfumu ya Nzambi. Milongisi yayi ya luvunu kele bantu ya matalana mpe ya lunangu yina kele ve na boma ya kusala mambu yina bawu zola. Bawu ke kimaka ve na kufinga bima ya mazulu yina kele na lulendo. **11** Ata bambazi yina ke na lulendo mpe ngolo ke fingaka bawu ve na kufunda bawu na ntwala ya Mfumu Nzambi. **12** Kasi milongisi yayi ya luvunu kele mutindu bibulu yina ke yindulaka ve na mambu yina bawu ke salaka. Bibulu yina Nzambi yidikaka samu na kubwila na mitambu mpe kufwa bawu. Mutindu milongisi yayi me fwanana na bibulu yina, bawu ke fingaka bima yina bawu zaba ve, mpe Nzambi ke kufwa bawu mutindu bantu ke kufwaka bibulu. **13** Ni musendo yina Nzambi ke pesa bawu. Yandi ke talisa bawu mpasi, samu ti bawu talisaka bampangi mpasi. Bawu ke zolaka na kusadila bansatu ya bawu ya yimbi na ntangu. Ntangu bawu ke salaka mikembo na beno, bawu ke tatamanaka na kuyangalala na nkadulu ya bawu ya luvunu.

Na kusala mutindu yina, bawu ke bebisaka nsangu ya beno, mpe ke talisaka beno nsoni. **14** Konso ntangu, bawu ke sosaka bakento. Bawu ke bikaka ve na kusala masumu. Bawu ke bendaka na mitambu bayina kele ve ya kusikama na kiminu. Bantima ya bawu kele na lukoso ya mbongo, mpe nsingulu me kumaka na bawu. **15** Bawu me bika nzila ya butsyelika, mpe me landa nzila ya yimbi mutindu Balaame, mwana ya Bosole, yina zolaka mbongo samu na kusala mambu ya yimbi. **16** Kasi mbuluku, kibulu yina ke zonzaka ve, zonzaka na ndinga ya muntu, mpe kangisaka Balami nzila ya kusala mavanga ya buzoba na ntangu yina. **17** Milongisi yina ya luvunu kele mutindu mikelo ya maza yina ke basisaka dyaka ve maza, mpe mutindu matuti ya ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Nzambi me bumbila bawu kisika na kati ya kitombe ya kulutila mpimpa. **18** Bawu ke longisaka mambu yina bawu ke tubaka ti yawu kele na mfunu ya nene. Kasi yawu kele mambu ya mpamba. Bawu ke sadilaka bansatu ya busafu ya banzutu ya bawu samu na kubenda bayina me bika na kuzinga na nzila ya luvunu. **19** Bawu ke pesaka nsilulu ya kupesa kimpwanza na bantu. Kasi bawu mosi kele bandongo ya bansatu ya yimbi yina ke nata bawu na lufwa, samu ti konso muntu kele mundongo ya mambu yina ke yalaka yandi. **20** Ya tsyelika, ya kele na bantu yina bikaka na kusala mambu ya yimbi yina ke yalaka yinza, samu ti bawu zabaka mbote Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto. Kasi bawu ke bikaka dyaka ti bawu vutuka na mambu yina ya yimbi, mpe ti yawu yala bawu. Na yina, mvwandulu ya bawu ya zole me lutila dyaka yimbi na mvwandulu ya ntete ntangu bawu zabaka ve Klisto. **21** Kuzaba ve nzila ya butsyelika mpe kutumama ve na misiku ya Nzambi yina ba longisaka bawu, lutilaka mbote samu na bawu na kuzaba nzila yina mpe kutumama na misiku ya Nzambi. **22** Mambu yina me kumina bawu kele butsyelika yina kele na bingana zole yayi: «Yimbwa me vutukila madya yina yandi me luka» Mpe: «Ngulu yina me yobila malu-malu yayi me vutuka na kati ya poto-poto.»

3 Bampangi ya munu ya ntima, yayi ni mukanda ya zole mu me fidisa beno. Na mikanda nyonso zole, mu ke na kutumisa beno na kuvwanda na mabanza ya kulunga na kubambulaka beno moyo na ndongosolo yina beno kuzwaka. **2** Beno bambuka moyo na mambu yina zonzaka na ntama mimbikudi ya longo yina Nzambi bokilaka mpe tulaka na lweka samu na kusala kisalu ya yandi, mpe na Musiku ya Mfumu mpe Muvuukisi yina bantumwa longisaka beno. **3** Beno fwana kuzaba ntete ti na bilumbu ya nsuka ke talana bantu yina ke zinga mutindu bansatu ya bawu ya yimbi ke zolaka. Bawu ke seka beno, **4** mpe ke tuba: «Yesu pesaka nsilulu ti yandi ke vutuka! Ni mutindu yina ve, kasi wapi yandi? Ba-Klisto ya ntete me kufwaka, kasi ata kima me sobaka katuka mbandukulu ya yinza.» **5** Na kutuba mutindu yina, bawu ke zimbanaka ti katuka ntama Nzambi yidikaka zulu na ntoto na ndinga ya yandi. Yandi kabulaka ntoto na maza, mpe basisaka ntoto na kati ya maza. **6** Mutindu mosi mpe, yinza ya ntama dyamaka na maza. **7** Ni yina me tadila zulu na ntoto ya ntangu yayi, kaka ni na ndinga yina mpe Nzambi ke na kubumba yawu samu na kumwangisa yawu na tiya na kilumbu yina yandi ke sala lufundusu, mpe ke mwangisa bantima ya bantu yina ke zitisaka ve yandi. **8** Kasi bampangi ya munu ya ntima, ya kele na dyambu yina beno fwana kuzaba mbote: Samu na Mfumu, kilumbu mosi kele mutindu bamvula funda, mpe bamvula funda kele mutindu kilumbu mosi. **9** Mfumu ke na kulutisa ve ntangu samu na kulungisa nsilulu ya yandi mutindu bantu ya nkaka ke na kubanza. Yandi ke na mvibudulu samu na beno. Ya tsyelika, yandi zola ve ti yandi mwangisa bantima ya bantu ya nkaka. Kasi yandi zola ti bantu nyonso bika nkadulu ya yimbi. **10** Kilumbu yina Mfumu ke kwiza ke talana mutindu muyibi. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana na kati ya makelele ya ngolo, tiya ke mwangisa bima yina ke na zulu, mpe ntoto na bima nyonso ya yawu ke nyenga. **11** Mutindu bima nyonso ke zimbana, beno fwana kuvisa mbote wapi mutindu beno fwana kuzinga. Na luzingu nyonso ya beno, beno fwana kuvwanda na bankadulu yina Nzambi ke zolaka, mpe beno vwanda ya kukwikama na yandi. **12** Beno ke na kuvingila ti kilumbu yina Nzambi soolaka samu na mvutukulu ya Klisto kuma, mpe beno ke na kusala nyonso, samu ti yawu kwiza nswalu. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana, mpe bima yina kele na zulu ke nyenga na tiya. **13** Kasi beto, mutindu Nzambi pesaka nsilulu, beto ke na kuvingila zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu kisika ke vwanda mambu ya kudedama mutindu Nzambi ke zolaka. **14** Ni yawu yina bampangi ya ntima, na kuvingilaka kilumbu yina, beno fwana kusala ngolo, samu ti beno zinga na kizunu, mpe ti Nzambi kuta beno bantu ya kuvedila mpe bayina yandi lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na ntwala ya yandi. **15** Beno fwana kuzaba mbote ti mvibudulu ya Mfumu kele mpulusu ya bantu. Ni mutindu yina mpe mpangi ya beto, Polo, sonikinaka beno yawu na ndwenga yina Nzambi pesaka yandi. **16** Ni mambu yina Polo sonikaka na mikanda nyonso ya yandi ntangu yandi zonzilaka dyambu yayi. Na kati ya mikanda ya yandi kele na bandambu yina kele mpasi na kuvisa. Na yina, bayina zaba mbote ve nzila ya Nzambi, mpe kele ve ya kusikama na kiminu ke balulaka nsasa ya yawu. Bawu ke salaka mpe mutindu mosi na bibuku ya nkaka ya Mambu ya Nzambi. Na kusala mutindu yina, bawu ke fungulaka nzila ya kuzimbana ya bawu. **17** Kasi beno bampangi ya munu ya ntima, beno me zaba mambu nyonso yayi. Beno sala keba! Beno ndima ve ti bayina ke zitisaka ve Nzambi vuna beno, mpe beno vwanda kaka ya kusikama na kiminu. **18** Bika ti bumbote mpe luzabu ya Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto, kukula na beno. Nkembo kuvwanda ya yandi katuka ntangu yayi tii bantangu nyonso! Ameni. **(aiōn g165)**

1 Yowane

1 Beto ke na kuzabisa beno mambu yina me tadila Ndinga
yina ke pesaka luzingu. Ndinga yina vwandaka katuka
mbandukulu ya bima nyonso. Beto kuwaka yandi mpe talaka
yandi. Beto sikikaka meso ya beto na yandi, mpe beto simbaka
yandi na maboko ya beto. **2** Ya tsyelika, luzingu yina talanaka.
Beto talaka yawu, mpe beto kele bambangi ya yawu. Ni yawu
yina, beto ke na kuzonzila mpe kuzabisa beno luzingu ya
mankululu yina katukaka na sika ya Tata, mpe yina talanaka na
beto. **(aiōnios g166)** **3** Mambu yina beto talaka mpe kuwaka,
beto ke na kuzabisa beno yawu mpe, samu ti beno vwanda ya
kukangama na beto na kintwadi yina ke na beto na Tata Nzambi
mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi. **4** Beto ke na kusonikina
beno mambu yayi, samu ti kilengi ya beto vwanda ya kulunga.
5 Mambu yina beto kuwaka na sika ya Yesu-Klisto, mpe yina
beto ke na kuzabisa beno, ni yayi: «Nzambi kele nsemo, mpe
ata mpimpa kele na kati ya yandi.» **6** Kana beto ke tubaka ti
beto kele kintwadi na yandi, kasi beto ke zingaka na mpimpa,
beto kele bantu ya luvunu mpe beto ke sadilaka ve butsyelika.
7 Kana beto ke zingaka na kati ya nsemo mutindu yandi mosi
Nzambi kele nsemo, beto kele na kintwadi na bampangi, mpe
menga ya Mwana ya yandi, Yesu, ke vedisaka beto na masumu
nyonso. **8** Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu,
beto ke vunaka banzutu ya beto mosi, mpe beto kele ve na
butsyelika. **9** Nzambi ke lungisaka mambu yina yandi pesaka
nsilulu, mpe yandi kele ya kudedama. Na yina, kana beto
fungula masumu ya beto, yandi ke lemvokila beto masumu mpe
ke vedisa beto na yimbi nyonso. **10** Kana beto ke tubaka ti beto
kele ve na masumu, beto ke kumisaka Nzambi muntu ya luvunu,
mpe mambu ya yandi kele ve na kati ya bantima ya beto.

2 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mambu yayi,
samu ti beno sala ve masumu. Kasi kana muntu sala
masumu, beto kele na nzonzi na ntwala ya Tata, ni Yesu-Klisto
yina kele ya kudedama. **2** Yandi ndimaka na kufwa mutindu
munkayulu, samu ti Nzambi lemvokila masumu ya beto. Nzambi
ke lemvokila kaka ve masumu ya beto, kasi mpe masumu ya
bantu nyonso. **3** Kana beto ke na kutumama na misiku ya
Nzambi, yawu ke na kulakisa ti beto zaba Nzambi. **4** Muntu yina
ke tubaka: «Mu zaba Nzambi», kasi ke tumamaka ve na misiku
ya Nzambi, kele muntu ya luvunu, mpe butsyelika kele ve na
yandi. **5** Kasi muntu yina ke tumamaka na mambu ya Nzambi,
luzolo ya yandi na sika ya Nzambi kele ya kulunga. Ni mutindu
yina beto zaba ti beto kele ya kukangama na Nzambi. **6** Kana
muntu ke na kutuba: «Mu kele ya kukangama na Nzambi»,
yandi fwana kuzinga mutindu Yesu-Klisto zingaka. **7** Bampangi
ya munu ya luzolo, mu ke na kusonikina beno ve Musiku ya
malu-malu, kasi Musiku ya ntama yina beno kuzwaka katuka
mbandukulu. Musiku yango ya ntama ni mambu yina beno me
kuwa. **8** Kasi ya kele mpe Musiku ya malu-malu mu ke na
kusonikina beno, mpe butsyelika ya yawu ke na kutalana na
Klisto mpe na beno. Ya tsyelika, kitombe ke na kuzimbana, mpe
nsemo ya tsyelika ke na kulezima yimeni. **9** Kana muntu tuba ti
yandi ke na kuzinga na kati ya nsemo, kasi yandi ke na kuyina
mpangi ya yandi, muntu yina kele ntete na kati ya mpimpa. **10**
Muntu yina ke zolaka mpangi ya yandi, ke zingaka na kati ya
nsemo, mpe yandi kele ve na dyambu yina lenda kubwisa muntu
ya nkaka na disumu. **11** Kasi muntu yina ke yinaka mpangi ya
yandi, ke zingaka na kati ya kitombe. Yandi ke tambulaka na kati
ya kitombe, mpe ke zabaka ve kisika yandi ke kwendaka, samu
ti kitombe me kumisaka yandi mpofo. **12** Bana ya munu, mu ke
na kusonikina beno mukanda yayi, samu ti Nzambi me lemvokila
beno masumu na Nkumbu ya Yesu-Klisto. **13** Batata, mu ke na
kusonikina beno, samu ti beno me zaba muntu yina vwandaka
katuka mbandukulu. Beno bantwenya, mu ke na kusonikina
beno, samu ti beno me nunga Mfumu ya Yimbi. **14** Bana ya
munu, mu ke na kusonikina beno samu ti beno me zaba Tata.
Beno batata, mu ke na kusonikina beno samu ti beno me zaba
muntu yina vwandaka katuka mbandukulu. Beno bantwenya, mu
ke na kusonikina beno samu ti beno kele na ngolo. Mambu ya
Nzambi kele na kati ya bantima ya beno, mpe beno me nunga
Mfumu ya Yimbi. **15** Beno zola ve yinza mpe bima yina kele na
yinza. Kana muntu ke zolaka yinza, yandi ke zolaka ve Tata.
16 Nyonso yina kele na yinza: bansatu ya yimbi ya kimuntu,
bansatu ya kuzwa bima yina beto ke talaka, mpe lunangu ya
kuvwanda na bimvwama ya yinza ke katukaka ve na Tata,
kasi na yinza. **17** Yinza ke na kuzimbana, mutindu mosi mpe
bima nyonso ya yinza yina bantu ke zolaka. Kasi muntu yina
ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka ke zinga seko. **(aiōn
g165)** **18** Bana ya munu, beto me kuma pene-pene na kilumbu
ya nsuka. Beno kuwaka ti Mbeni ya Klisto ke kwiza, mpe ntangu
yayi beto me zaba ti bambeni mingi ya Klisto me talana. Ni
yawu yina, beto ke na kuzaba ti kilumbu ya nsuka me kuma
pene-pene. **19** Bantu yina vwandaka me bika beto, kasi bawu
vwandaka ve bampangi ya beto ya tsyelika. Ee, kana bawu
vwandaka bampangi ya beto ya tsyelika, bawu zolaka vwanda
kaka kintwadi na beto. Kasi bawu me bika beto samu ti ya
talana na pwelele ti ata mosi na kati ya bawu vwandaka mpangi
ya beto. **20** Kasi beno, beno kuzwaka Mpeve yina Muntu ya
Longo pesaka beno, mpe beno nyonso zaba butsyelika. **21**
Na yina, kana mu me sonikina beno mukanda yayi, ya kele ve
samu ti beno zaba ve butsyelika, kasi samu ti beno zaba yawu,
mpe beno zaba ti ata dyambu ya luvunu lenda kukatuka na
butsyelika. **22** Nani kele muntu ya luvunu? Ya kele muntu yina
ke tubaka ti Yesu kele ve Klisto. Ni muntu yina kele mbeni ya
Klisto. Yandi ke mangaka Tata mpe Mwana. **23** Ya tsyelika,
muntu yina ke manga Mwana, ke manga mpe Tata. Muntu yina
ke ndima Mwana, ke ndima mpe Tata. **24** Ni yawu yina, beno
bumba na kati ya bantima ya beno mambu yina beno kuwaka
katuka mbandukulu. Kana mambu yina beno kuwaka katuka
mbandukulu vwanda ya kukangama na bantima ya beno, beno
mpe ke vwanda ya kukangama na Mwana mpe na Tata. **25** Ya
tsyelika, Klisto pesaka beto nsilulu yayi: Beto ke kuzwa luzingu
ya seko. **(aiōnios g166)** **26** Mu me sonikina beno mambu yayi
samu na bayina ke sosaka na kuvuna beno. **27** Kasi beno,
Mpeve yina beno kuzwaka na sika ya Klisto kele na kati ya
beno. Beno kele ve na nsatu ya mulongisi ya nkaka, samu
ti Mpeve ya Longo ke longisaka beno mambu nyonso, mpe
mambu yina yandi ke longisaka beno kele ya tsyelika. Yawu kele
ya luvunu ve. Ni yawu yina, beno vwanda ya kukangama na
Klisto mutindu Mpeve ya Longo longisaka beno. **28** Ya tsyelika
bana ya munu, beno vwanda ya kukangama na Klisto, samu ti
beto vwanda na kivuvu ya kulutila ntangu yandi ke talana. Beto
ke tala nsoni ve na ntwala ya yandi na kilumbu yina yandi ke
vutuka. **29** Mutindu beno zaba ti Klisto kele ya kudedama, beno
fwana kuzaba mpe ti konso muntu yina ke salaka mambu ya
kudedama, butukaka na Nzambi.

3 Beno tala wapi mutindu Tata ke zolaka beto mingi! Yandi ke
bokilaka beto bana ya yandi. Ya tsyelika, beto kele bana ya
Nzambi. Ni yawu yina, bantu ya yinza zaba beto ve, samu ti
bawu zaba Nzambi ve. **2** Bampangi ya munu ya luzolo, ntangu

yayi beto kele bana ya Nzambi. Kasi beto zaba mbote ve wapi mutindu beto ke vwanda na mantwala. Beto zaba kaka ti ntangu Klisto ke talana, beto ke vwanda mutindu yandi, samu ti beto ke tala yandi mutindu yandi kele. **3** Konso muntu yina kele na Kivuvu yina, ke vedisaka ntima ya yandi mutindu Yesu-Klisto kele ya kuvedila. **4** Konso muntu yina ke salaka masumu, ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, samu ti kusala masumu ni kutumama ve na misiku ya Nzambi. **5** Beno zaba ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na kukatula masumu ya bantu, mpe yandi kele ata na disumu mosi. **6** Na yina, muntu yina kele ya kukangama na yandi, ke salaka dyaka ve masumu. Kasi muntu yina ke salaka masumu me tala ntete ve Yesu mpe me zaba yandi ve. **7** Bana ya munu, beno ndima ve ti muntu vuna beno. Muntu yina ke salaka mambu ya kudedama, kele ya kudedama mutindu Yesu kele ya kudedama. **8** Muntu yina ke salaka masumu, kele mwana ya Satana samu ti Satana bandaka na kusala masumu katuka mbandukulu. Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza samu na kumwangisa bisalu ya Satana. **9** Konso muntu yina butukaka na Nzambi, ke salaka dyaka ve masumu, samu ti mbuma ya luzingu ya Nzambi kele na luzingu ya yandi. Yandi lenda kusala ve masumu samu ti yandi butukaka na Nzambi. **10** Tala wapi mutindu beto lenda kusala luswaswanu na kati ya bana ya Nzambi mpe bana ya Satana: Konso muntu yina ke salaka ve mambu ya kudedama to ke zolaka ve mpangi ya yandi kele ve mwana ya Nzambi. **11** Mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu ke na kutuba mutindu yayi: «Beto zolasana beto na beto.» **12** Beto vwanda ve mutindu Kayini. Yandi vwandaka muntu ya Mfumu ya Yimbi, mpe yandi kufwaka leki ya yandi. Samu na yinki yandi kufwaka yandi? Yandi kufwaka leki ya yandi, samu ti mavanga ya yandi vwandaka yimbi, mpe mavanga ya leki ya yandi vwandaka ya kudedama. **13** Bampangi, beno yituka ve kana bantu ya yinza yayi ke na kuyina beno. **14** Beto zaba ti beto katukaka na lufwa mpe kumaka moyo, samu ti beto ke zolaka bampangi ya beto. Ya tsyelika, muntu yina kele ve na luzolo, kele ntete muntu ya kufwa. **15** Muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi, kele mutindu muntu yina ke kufwaka bantu. Beno zaba ti muntu yina ke kufwaka bantu kele ve na luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **16** Beto zabaka yinki kele luzolo na mambu yayi: Yesu-Klisto pesaka luzingu ya yandi samu na beto. Ni yawu yina, beto mpe fwana kupesa luzingu ya beto samu na bampangi ya beto. **17** Kana muntu yina ke na bimvwama tala mpangi yina kele na nsatu ya kima, mpe kanga ntima na kusadisa yandi, wapi mutindu yandi lenda kutuba ti yandi ke zolaka Nzambi? **18** Bana ya munu, beto vwanda ve na luzolo ya yinwa to ya binzonzi. Kasi beto fwana kuvwanda na luzolo ya tsyelika yina ke na kutalana na bisalu. **19** Ni mutindu yina beto ke zaba ti beto kele na kati ya butsyelika, mpe ni mutindu yina bantima ya beto ke vwanda na kizunu na ntwala ya Nzambi. **20** Ya tsyelika, kana bantima ya beto ke na kufunda beto, beto zaba ti Nzambi me lutila bantima ya beto nene, mpe ti yandi zaba mambu nyonso. **21** Bampangi ya munu ya luzolo, kana bantima ya beto ke na kufunda beto ve, beto kele ya kufuluka na kivuvu na ntwala ya Nzambi. **22** Beto ke kuzwaka bima nyonso yina beto ke lombaka yandi, samu ti beto ke tumamaka na misiku ya yandi, mpe beto ke salaka mambu yina yandi ke zolaka. **23** Musiku yina Nzambi ke pesaka beto ni kukwikila na Mwana ya yandi Yesu-Klisto mpe kuzolasana beto na beto mutindu Klisto tumisaka beto. **24** Muntu yina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na yandi. Beto zaba ti Nzambi kele ya kukangama na beto samu na Mpeve yina yandi pesaka beto.

4 Bampangi ya munu ya luzolo, beno kwikila ve na konso mpeve. Kasi beno tonta yawu samu na kuzaba kana mpeve yina katukaka na Nzambi, samu ti mimbikudi mingi ya luvunu me mwangana na yinza. **2** Tala mutindu beno lenda kuzaba kana ya kele Mpeve ya Nzambi: Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu-Klisto kumaka muntu, kele na Mpeve ya Nzambi. **3** Kasi muntu yina ke tubaka yawu ve, kele ve na Mpeve ya Nzambi. Mpeve yina ke na yandi, kele ya Mbeni ya Klisto. Beno kuwaka ti Mbeni ya Klisto fwanaka kwiza, mpe ntangu yayi, yandi me kumaka na yinza. **4** Kasi beno bana ya munu, beno kele bana ya Nzambi, mpe beno me nunga mimbikudi ya luvunu, samu ti Mpeve yina ke na beno me lutila ngolo na mpeve yina ke na bantu ya yinza. **5** Bawu ke zonzaka mutindu bantu ya yinza, mpe bantu ya yinza ke kuwaka bawu, samu ti mimbikudi yina kele mpe bantu ya yinza. **6** Kasi beto, beto kele bana ya Nzambi. Muntu yina zaba Nzambi, ke kuwaka beto. Muntu yina kele ve mwana ya Nzambi, ke kuwaka beto ve. Ni mutindu yina beto lenda kuswasikisa Mpeve ya butsyelika ya Nzambi na mpeve ya luvunu. **7** Bampangi ya munu ya luzolo, beto zolasana samu ti luzolo ke katukaka na Nzambi. Muntu yina ke zolaka bampangi butukaka na Nzambi, mpe yandi zaba Nzambi. **8** Muntu yina ke zolaka ve bampangi, zaba Nzambi ve samu ti Nzambi kele luzolo. **9** Beno tala wapi mutindu Nzambi lakisaka beto luzolo ya yandi. Yandi fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi na yinza, samu ti beto kuzwa luzingu na yandi. **10** Luzolo kele mutindu yayi: Ya kele ve ti ni beto zolaka Nzambi. Kasi ni yandi zolaka beto mpe fidisaka Mwana ya yandi, samu ti yandi kufwa samu na kukatula masumu ya beto. **11** Bampangi ya munu ya luzolo, kana ni mutindu yina Nzambi zolaka beto, beto mpe beto fwana kuzolasana. **12** Ata muntu me talaka Nzambi. Kana beto zolasana, Nzambi kele ya kukangama na beto, mpe bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo ya yandi. **13** Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na beto: Yandi pesaka beto Mpeve ya yandi. **14** Beto talaka mpe beto ke na kutuba kimbangi ti Tata fidisaka Mwana ya yandi samu na kuvuukisa yinza. **15** Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu kele Mwana ya Nzambi, Nzambi kele ya kukangama na yandi, mpe yandi mpe kele ya kukangama na Nzambi. **16** Beto zaba wapi mutindu Nzambi ke zolaka beto, mpe beto ke kwikilaka yawu. Nzambi kele luzolo, muntu yina ke zingaka na luzolo, kele kintwadi na Nzambi, mpe Nzambi kele mpe kintwadi na yandi. **17** Kana bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo, beto ke vwanda na kivuvu ya kulutila na kilumbu yina yandi ke fundisa bantu, samu ti beto ke na kuzinga na yinza yayi mutindu Yesu-Klisto zingaka. **18** Na kati ya luzolo, boma ke vwandaka dyaka ve. Kasi luzolo ya kulunga ke katulaka boma, samu ti kuvwanda na boma ke lakisaka ti beto ke kuzwa kitumbu. Luzolo kele ve ya kufuluka na kati ya ntima ya muntu yina ke na boma. **19** Kasi beto, beto kele na luzolo, samu ti ni Nzambi zolaka ntete beto. **20** Kana muntu ke na kutuba: «Mu ke zolaka Nzambi», mpe ti ke yinaka mpangi ya yandi, yandi kele muntu ya luvunu. Ya tsyelika, yandi lenda kuzola ve Nzambi yina yandi ke talaka ve kana yandi zola ve mpangi ya yandi yina yandi ke talaka. **21** Musiku yina Klisto pesaka beto ke tubaka mutindu yayi: Muntu yina zola Nzambi, fwana kuzola mpe mpangi ya yandi.

5 Muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Klisto, butukaka na Nzambi, mpe muntu yina ke zolaka Tata, ke zolaka mpe mwana yina butukaka na tata yina. **2** Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto ke zolaka bana ya Nzambi. Ya kele samu ti beto ke zolaka Nzambi mpe ke tumamaka na misiku ya yandi. **3**

Ya tsyelika, kuzola Nzambi ni kutumama na misiku ya yandi. Misiku ya yandi kele mpasi ve samu na beto, **4** samu ti konso mwana ya Nzambi lenda kununga mambu ya yinza. Ni kiminu ya beto ke nungisaka beto na mambu ya yinza. **5** Kaka ni muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Mwana ya Nzambi, lenda kununga mambu ya yinza. **6** Yesu-Klisto kele muntu yina kwizaka na kidimbu ya maza mpe ya menga. Yandi kwizaka kaka ve na kidimbu ya maza, kasi na kidimbu ya maza mpe ya menga. Mpeve ya Nzambi ke tubaka kimbangi ti yawu kele ya tsyelika, samu ti Mpeve ya Nzambi kele butsyelika. **7** Bambangi kele tatu: **8** Mpeve ya Longo, maza, mpe menga. Bawu nyonso tatu ke tubaka kaka kimbangi mosi. **9** Beto ke ndimaka kimbangi yina bantu ke tubaka. Kasi kimbangi ya Nzambi me lutila nene. Kimbangi yango, ni yina Nzambi tubaka na yina me tadila Mwana ya yandi. **10** Muntu yina ke kwikilaka Mwana ya Nzambi, kele na kimbangi yina na ntima ya yandi. Kasi muntu yina ke kwikilaka ve Nzambi, ke salaka ti Nzambi vwanda muntu ya luvunu, samu ti yandi me kwikila ve na kimbangi yina Nzambi tubaka na yina me tadila Mwana ya yandi. **11** Beno kuwa kimbangi yango: «Nzambi pesaka beto luzingu ya mankululu, mpe luzingu yango kele na Mwana ya yandi.» **(aiōnios g166)** **12** Muntu yina kele ya kukangama na Mwana, kele na luzingu. Kasi muntu yina kele ve ya kukangama na Mwana, kele ve na luzingu. **13** Mu me sonikina beno mukanda yayi, samu ti beno zaba mambu yayi: beno kele na luzingu ya mankululu, beno bayina ke kwikilaka na nkumbu ya Mwana ya Nzambi. **(aiōnios g166)** **14** Beno tala samu na yinki beto ke vwandaka na kivuvu na ntwala ya Nzambi: beto zaba ti yandi ke kuwaka beto kana beto lomba yandi kima yina kele ya kudedama na luzolo ya yandi. **15** Na yina, mutindu beto zaba ti yandi ke kuwaka beto ntangu beto ke lombaka yandi kima, beto zaba mpe ti beto ke kuzwaka yina beto ke lombaka yandi. **16** Kana muntu tala mpangi ya yandi yina me sala disumu yina ke nataka ve na lufwa, yandi sambila Nzambi, mpe Nzambi ke pesa luzingu na mpangi yina. Yawu lenda kusalama kaka na masumu yina ke nataka ve na lufwa. Kasi ya kele na masumu ya nkaka yina ke nataka na lufwa, mpe mu me tuba ve na kusambila Nzambi samu na bantu yina ke salaka masumu ya mutindu yina. **17** Konso dyambu yina kele ve ya kudedama kele disumu. Kasi masumu nyonso ke nataka ve na lufwa. **18** Beto zaba ti muntu yina butukaka na Nzambi ke salaka dyaka ve masumu, samu ti Mwana ya Nzambi ke kebaka yandi, mpe Mfumu ya Yimbi lenda kusala yandi ata kima. **19** Beto zaba ti beto kele bana ya Nzambi. Kasi yinza nyonso kele na lutumu ya Mfumu ya Yimbi. **20** Beto zaba ti Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza, mpe yandi pesaka beto mayela, samu ti beto zaba Nzambi ya tsyelika. Beto kele ya kukangama na Nzambi ya tsyelika na luve ya Mwana ya yandi, Yesu-Klisto. Yandi kele Nzambi ya tsyelika mpe ke pesaka luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **21** Bana ya munu, beno sala keba na banzambi ya biteki.

2 Yowane

1 Ni munu Kuluntu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Kento yina Nzambi soolaka, mpe na sika ya bana ya nge yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso. Kaka ni munu mosi ve ke zolaka beno, kasi mpe bantu nyonso yina zaba butsyelika, **2** samu ti butsyelika kele na kati ya bantima ya beto, mpe yawu ke vwanda bantangu nyonso na beto. **(aiōn g165)** **3** Bika ti lusakumunu, kyadi mpe kizunu ya Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi, kuvwanda na beto, samu ti beto zinga na butsyelika mpe na luzolo. **4** Mu yangalalaka mingi ntangu mu kuwaka ti bana ya nge ke na kuzinga na butsyelika. Na yawu, bawu ke tumamaka na lutumu yina Tata pesaka beto. **5** Kento, ntangu yayi, mu ke na kuzabisa nge mambu yayi: Beto fwana kuzolasana. Mu ke na kusonikina nge ve Musiku ya malu-malu, kasi Musiku yina beto kuwaka katuka mbandukulu. **6** Kuzolasana ni kuzinga mutindu misiku ya Nzambi ke zabisaka, mpe Musiku yina beno kuwaka katuka mbandukulu ke na kutuba ti beno zinga na luzolo. **7** Bantu mingi ya luvunu me mwangana na yinza. Bawu ke ndimaka ve ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza na nzutu ya mutindu mosi na beto. Ni na mutindu yina ke talanaka muntu ya luvunu mpe mbeni ya Klisto. **8** Na yina, beno sala keba, samu ti beno bebisa ve ndandu ya beno yina me katuka na kisalu ya beto. Kasi beno kuzwa mbote musendo ya beno ya kulunga. **9** Konso muntu yina kele ve ya kukangama na ndongosolo ya Klisto, kasi ke bwelaka mambu ya nkaka, kele na Nzambi ve. Muntu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya Klisto, kele na Tata mpe Mwana. **10** Na yina, kana muntu kwiza na sika ya beno, mpe longisa ve beno ndongosolo yina, beno yamba yandi ve, mpe beno pesa yandi mbote ve. **11** Kana muntu pesa yandi mbote, yandi mpe ke na kukabula mavanga ya yimbi ya muntu yina. **12** Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa beno. Kasi mu me zola ve kusonika yawu na mukanda. Ya tsyelika, mu ke na kivuvu ti mu ke kwiza na sika ya beno, mpe mu ke zonza mbombo na mbombo na beno, samu ti kilengi ya beto vwanda ya kulunga. **13** Bana ya Kibusi ya nge yina Nzambi soolaka me pesa nge mbote.

3 Yowane

1 Ni munu Kuluntu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Ngayuse yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso. **2** Mpangi ya munu, mu zola ti mambu nyonso vwanda mbote samu na nge, mpe ti nzutu ya nge vwanda na mavimpi ya mbote mutindu mwela ya nge. **3** Mu vwandaka na kilengi ya kulutila ntangu bampangi yina kwizaka awa tubilaka munu kimbangi yayi: Nge kele ya kukwikama na butsyelika, mpe nge ke zingaka mutindu ke zabisaka butsyelika yina. **4** Kilengi ya munu ya kulutila, ni kuwa ti bana ya munu ke na kuzinga na butsyelika. **5** Mpangi ya munu ya luzolo, nge ke sadilaka kiminu ntangu nge ke sadisaka bampangi mpe banzenza. **6** Na ntwala ya bampangi ya dibuundu, bawu me tuba kimbangi ya mbote na nzutu ya nge samu na luzolo ya nge. Sadisa bawu na mutindu me fwanana na meso ya Nzambi, samu na kulanda nzyetolo ya bawu. **7** Bawu ke na kuzyeta samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Klisto ata kubaka kima na maboko ya bayina kele bandimi ve. **8** Na yina, beto fwana kuyamba bantu ya mutindu yina, samu ti beto sala kintwadi na bawu na kisalu ya kuzabisa butsyelika. **9** Mu me sonika mukanda ya nkufi na dibuundu, kasi Dyotelefese yina ke zolaka na kuvwanda mfumu ya bampangi ke ndimaka ve mambu yina beto ke tubaka. **10** Ni yawu yina, ntangu mu ke kwiza, mu ke zabisa bampangi mambu nyonso yina yandi ke salaka, mambu ya yimbi mpe ya luvunu yina yandi ke zonzaka na banzutu ya beto. Kaka ni mambu yina ve, kasi dyaka, yandi ke mangaka na kuyamba bandimi yina ke na kuzyeta samu na butsyelika. Na yawu, ntangu bampangi ke zolaka yamba bawu, yandi ke yiminaka bawu mpe ke bingisaka bawu na dibuundu. **11** Mpangi ya munu ya luzolo, kulanda ve kifwani ya bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kasi landa kifwani ya bayina ke salaka mambu ya mbote. Muntu yina ke salaka mambu ya mbote kele mwana ya Nzambi. Kasi muntu yina ke salaka mambu ya yimbi zaba Nzambi ve. **12** Bantu nyonso ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya Demeteleyuse, mpe kimbangi yina kele ya tsyelika. Beto mpe ke na kutuba kimbangi ya mbote na nzutu ya yandi, mpe nge zaba ti mambu yina beto ke tubaka kele ya tsyelika. **13** Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa nge. Kasi mu zola ve kusonika yawu na mukanda, **14** samu ti mu ke na kivuvu ya kutalana na nge na bilumbu ke kwiza, mpe beto ke solola mbombo na mbombo. Bika ti kizunu kuvwanda na nge. Bampangi ya nge me pesa nge mbote. Pesa mpe mbote na mosi-mosi na kati ya bampangi ya beto.

Yude

1 Ni munu Yude yina kele mundongo ya Yesu-Klisto mpe leki ya Zaki, ke na kusonika mukanda yayi na bayina Tata Nzambi bokilaka, bayina yandi ke zolaka mpe ke bumbaka samu na Yesu-Klisto. **2** Bika ti Nzambi kutala beno kyadi mpe ti yandi kupesa beno kizunu na luzolo ya kulutila. **3** Bampangi ya munu ya ntima, mu vwandaka na nsatu ya kulutila samu na kusonikina beno na yina me tadila wapi mutindu Nzambi vuukisaka beto. Kasi mu me tala ti mu fwana kusala yawu ntangu yayi, samu ti mu kindisa beno na kunwana samu na kiminu yina Nzambi pesaka mbala mosi na bayina kele bantu ya yandi. **4** Mu ke na kusonikina beno, samu ti ya kele na bantu ya yimbi yina me kota na mansweki na kati ya beno. Bawu ke na kubalula nsangu ya bumbote ya Nzambi ya beto, samu ti bawu kuzwa nzila ya kuzinga na kindumba. Bawu ke mangaka mpe Yesu-Klisto, Mulongisi mpe Mfumu kaka mosi ya beto. Katuka ntama, Dibuku ya Nzambi zabisaka kitumbu yina bawu ke kuzwa. **5** Ata ti beno me zaba mbote mambu nyonso yina, mu zola kubambula beno moyo ti Mfumu vuukisaka bantu ya Isayeli na kubasisa bawu na yinsi ya Ngipiti. Kasi na manima, yandi salaka ti bayina vwandaka zola ve kukwikila yandi kufwa. **6** Beno bambuka moyo na mwa bambazi yina vwandaka zola ve kuvwanda na bisika yina Nzambi pesaka bawu, mpe bikaka kisika yina Nzambi tulaka bawu. Na yina, Nzambi me kangaka bawu ya mankululu na basinga ya bisengo na kati ya kitombe tii na kilumbu ya nene yina yandi ke sala lufundusu. **(aïdios g126)** **7** Beno bambuka moyo mpe na Sodomi, Ngomole, mpe na bambanza ya nkaka yina vwandaka pene-pene. (Mutindu mosi na bambazi yina salaka mambu ya yimbi), bantu ya bambanza yina salaka kindumba, mpe sosaka na kuvukisa mfulu na bambazi. Ntangu yayi, bawu ke na kutala mpasi na kati ya tiya ya mankululu, mpe yawu fwana kuvwanda kifwani samu na bantu nyonso. **(aiōnios g166)** **8** Mutindu mosi mpe, bantu yina kotaka na mansweki na kati ya beno ke lotaka bandosi yina ke nataka bawu na kusumuna banzutu ya bawu. Bawu ke safulaka bumfumu ya Nzambi, mpe ke fingaka bambazi yina kele na nkembo mingi na mazulu. **9** Mikayele, mfumu ya bambazi, salaka ve mutindu yina. Ata ntangu yandi vwandaka nwanina nzutu ya Moyize na Satana, yandi zengilaka yandi ve kitumbu na bifingu, kasi yandi tubaka kaka: «Bika Nzambi kupesa nge kitumbu.» **10** Kasi bantu yayi ke fingaka bima yina bawu zaba ve. Mambu yina bawu zaba, bawu zaba yawu kaka na kimuntu mutindu bibulu yina ke yindulaka ve. Mambu ya mutindu yina ke kufwa kaka bawu. **11** Kyadi na bawu, samu ti bawu me landa nzila yina Kayini landaka. Kyadi na bawu, samu ti bawu me katuka na nzila ya kulunga samu na lukoso ya mbongo, mutindu salaka Balaame, mpe bawu me kufwa samu ti bawu tumamaka ve, mutindu salaka mpe Kole. **12** Ni bawu ke manisaka buzitu ya madya ya beno ya bunkundi ntangu bawu ke kudyaka mpe ke kunwaka ya kulutila ata kutala nsoni, mpe ke banzilaka kaka banzutu ya bawu mosi. Bawu kele mutindu matuti ya ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Mupepe ke fulaka mpe ke bingisaka yawu. Bawu kele mutindu bayinti yina ke butaka ve bambuma na ntangu ya kubuta bambuma, bayinti ya kutimuka mpe yina kele bambala zole ya kufwa. **13** Bawu kele mutindu bimpo ya ngolo ya maza ya mubu, mpe bawu ke mwangisaka mavanga ya bawu ya nsoni mutindu mafulu yina mubu ke losaka na kumu. Bawu kele mutindu bambwetete yina me zimbana nzila ya bawu. Nzambi me bumbila bawu kisika ya bantangu nyonso na kati ya kitombe ya kulutila. **(aiōn g165)** **14** Enoki, nkooko ya beto ya nsambwadi katuka Adami, bikulaka na yina me tadila bantu yina na kutuba: «Beno kuwa! Mfumu ke na kukwiza na lutangu ya kulutila mafunda mingi ya bambazi ya yandi ya longo. **15** Yandi ke fundisa bantu nyonso, mpe ke bedisa bantu nyonso ya yimbi na mavanga ya bawu ya yimbi yina bawu salaka Nzambi, mpe na bifingu yina misumuki yayi ya buzitu ve tubaka na Nzambi.» **16** Bantu yango ke vwandaka ve na kilengi, mpe ke nyungutaka konso ntangu. Bawu ke sadilaka bansatu nyonso ya bawu ya yimbi. Bawu ke zonzaka na lunangu, mpe ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya bantu samu na kuzwa ndandu. **17** Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno bambuka moyo na mambu yina bantumwa ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto zabisaka beno na ntama. **18** Bawu zabisaka beno ti na bilumbu ya nsuka, ya ke vwanda na bantu ya yimbi yina ke seka beno, mpe ke zinga na bansatu ya bawu ya yimbi. **19** Ni bawu ke kabulaka bantu. Bawu kele na mabanza ya kimuntu, mpe Mpeve ya Nzambi kele na bawu ve. **20** Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno tatamana na kukula na kiminu ya beno ya longo. Beno sambila na Mpeve ya Longo. **21** Beno tatamana na kuvwanda na kati ya luzolo ya Nzambi, mpe beno vingila ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto tala beno kyadi samu na kuzwa luzingu ya seko. **(aiōnios g166)** **22** Beno tala kyadi na bantu yina ke na maketi-keti. **23** Beno vuukisa bawu na kukatula bawu na tiya ya lufundusu. Beno tala mpe kyadi na bantu ya nkaka. Kasi na kutala bawu kyadi, beno fwana kusala keba tii na kuyina mpe binkuti ya bawu ya kusumuka na mavanga ya yimbi ya bawu. **24** Nzambi kele na lulendo ya kukeba beno, samu ti beno kubwa ve na masumu. Na yina, yandi ke sala ti beno talana bantu ya kuvedila mpe ya kufululuka na kilengi na ntwala ya nkembo ya yandi. **25** Yandi kele Nzambi mosi kaka yina vuukisaka beto na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Bika ti nkembo, bunene, lulendo, mpe bumfumu kuvwanda ya yandi ntete yinza yilama, ntangu yayi, mpe tii bantangu nyonso! Ameni! **(aiōn g165)**

Luzabusu

1 Dibuku yayi ke na kuzabisa mambu ya kubumbama yina Nzambi lakisaka na Yesu-Klisto, samu ti yandi lakisa na bisadi ya yandi mambu yina ke salama na bilumbu ke na kukwiza. Klisto fidisaka mbazi ya yandi samu na kulakisa yawu na sika ya kisadi ya yandi Yowane. **2** Mutindu mbangi, Yowane ke na kuzabisa mambu ya Nzambi mpe kimbangi ya Yesu-Klisto na mambu nyonso yina yandi talaka. **3** Kyese na muntu yina ke na kutanga yawu. Kyese na bayina ke na kuwa mambu ya bambikululu, mpe ke na kubumba mambu yina kele ya kusonama na kati ya dibuku yayi. Ya tsyelika, ntangu ya mambu yayi me kuma pene-pene. **4** Munu Yowane, mu ke na kuzabisa mambu yayi na sika ya mabuundu nsambwadi ya kizunga ya Aziya. Bika ti Nzambi yina kele, yina kele bantangu nyonso, mpe yina ke kwiza, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. Bika mpe ti bampeve nsambwadi yina kele na ntwala ya kiti ya yandi ya kintinu kupesa beno yawu, **5** mpe ti Yesu-Klisto, mbangi ya kukwikama, kupesa mpe beno yawu. Ni yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka na lufwa. Yandi kele mpe mfumu ya bantinu ya yinza. Yesu-Klisto ke zolaka beto mpe kuulaka beto na masumu ya beto na menga ya yandi. **6** Yandi kumisaka beto bantu ya yinsi ya ntinu mosi, dikanda ya banganga-Nzambi, samu na kusadila Tata ya yandi Nzambi. Nkembo mpe lulendo kuvwanda ya yandi tii bantangu nyonso! Ameni. **(aiōn g165)** **7** Beno tala! Yandi ke na kukwiza na kati ya matuti. Bantu nyonso ke tala yandi, ata bayina tobolaka yandi bambanzi. Bifumba nyonso ya ntoto ya muvimba ke looka mpe ke dila samu na yandi. Ya tsyelika, yawu ke vwanda mutindu yina! Ameni. **8** Mfumu Nzambi ke na kutuba: «Mu kele Alafa mpe Omenga. Munu kele, mu kele bantangu nyonso, mpe mu ke kwiza. Mu kele Nzambi-Mpungu.» **9** Munu Yowane, mu kele mpangi ya beno. Mu ke na kukabula bampasi, Kimfumu ya Nzambi, mpe mvibudulu kintwadi na beno na kuvwanda ya kukangama na Yesu. Mu vwandaka na kisanga ya Patemose, samu ti mu zabisaka mambu ya Nzambi mpe kimbangi ya Yesu. **10** Na Kilumbu ya Mfumu, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi mpe mu kuwaka na manima ya munu ndinga ya ngolo yina wakanaka mutindu kulumenta. **11** Yawu tubaka: «Sonika na kati ya dibuku mambu nyonso yina nge ke na kuwa, mpe fidisa dibuku yango na mabuundu nsambwadi yayi: dibuundu ya Efeso, ya Semilene, ya Pelengame, ya Tyatile, ya Saledese, ya Filadelefi, mpe ya Lawodise.» **12** Mu balukaka samu na kutala nani vwandaka zonza, mpe mu talaka bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda. **13** Na kati-kati ya bitentokolo nsambwadi yina ya minda, mu talaka muntu mutindu Mwana ya muntu. Yandi vwandaka ya kulwata dizwela ya yinda, mpe kangaka na ntulu singa ya luketo ya wolo. **14** Bansuki ya yandi ya yintu vwandaka mpembe mutindu mika ya dimeme to mpembe ya kulutila, mpe meso ya yandi vwandaka lezima mutindu tiya. **15** Makulu ya yandi vwandaka lezima mutindu kisengo ya mbwaki yina ba me tula na tiya, mpe ndinga ya yandi vwandaka wakana mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu. **16** Yandi vwandaka ya kusimba bambwetete nsambwadi na lubakala, mpe mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole vwandaka basika na yinwa ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu ke lezimaka ntangu na ngunga ya midi. **17** Ntangu mu talaka yandi, mu kubwaka na ntwala ya makulu ya yandi mutindu muntu ya kufwa. Yandi tentikaka munu diboko ya yandi ya lubakala, mpe zabisaka munu: «Kuvwanda na boma ve! Mu kele muntu ya ntete mpe ya nsuka. **18** Mu kele muntu ya moyo. Mu vwandaka ya kufwa, kasi ntangu yayi mu kele moyo tii seko. Mu kele na lulendo na lufwa mpe ya yinsi ya bantu ya kufwa. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Na yina, sonika mambu yina nge ke na kutala: mambu yina ke na kusalama ntangu yayi, mpe yina ke salama na bilumbu ke kwiza. **20** Nsasa ya mansweki ya bambwetete nsambwadi yina nge me tala na diboko ya munu ya lubakala, mpe bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda kele mutindu yayi: Bambwetete ni bambazi ya mabuundu nsambwadi, mpe bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda ni mabuundu nsambwadi yina.»

2 Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Efeso: «Muntu yina me simba bambwetete nsambwadi na diboko ya yandi ya lubakala, mpe ke na kutambula na kati-kati ya bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda ke na kutuba: **2** Mu zaba kisalu ya nge, bampasi yina nge me tala, mpe mvibudulu yina nge me lakisa. Mu zaba ti nge lenda kuvibidila ve bantu ya myangu. Nge me meka bayina ke tubaka ti bawu kele bantumwa kasi bawu kele ve bantumwa, mpe nge me bakula ti bawu kele bantu ya luvunu. **3** Nge kele na mvibudulu. Nge me tala mpasi samu na Nkumbu ya munu, mpe nge me lemba ve. **4** Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Nge ke na kuzola dyaka munu ve mutindu nge vwandaka zola munu ntete. **5** Na yina, nge fwana kubambuka moyo kisika nge me kubwa. Viluka mpe sala mutindu nge vwandaka sala na ntama. Kana nge viluka ve, mu ke kwiza na sika ya nge, mpe mu ke katula kitentokolo ya mwinda ya nge kisika yawu kele. **6** Kasi mutindu mosi na munu, nge ke zolaka ve bisalu yina ke salaka ba-Nikolayi. Yina ni dyambu ya mbote yina kele na nge. **7** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi bambuma ya yinti ya luzingu, samu ti yandi kudya yawu. Yinti yango kele na kati ya paladiso ya Nzambi.» **8** Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Semilene: «Muntu ya ntete mpe ya nsuka, yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa ke na kutuba: **9** Mu zaba bampasi mpe bumputu ya nge. Kasi ya tsyelika, nge kele mvwama! Mu zaba mambu ya yimbi yina bantu ke zonzaka na yina me tadila nge. Bawu ke tubaka ti bawu kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, bawu kele dibuundu ya Satana». **10** Kuvwanda na boma ve na bampasi yina nge ke tala. Kuwa mbote! Satana ke tonta bantu mingi na kati ya beno na kutula bawu na boloko, mpe beno ke lutisa bilumbu kumi na kati ya bantontolo. Vwanda ya kukwikama tii na lufwa, mpe nge ke kuzwa musendo ya luzingu ya seko. **11** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Muntu yina ke nunga ke kufwa dyaka ve na mbala ya zole.» **12** «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Pelengame: «Muntu yina kele na mbele ya yinda yina ke na meno na balweka nyonso zole, ke na kutuba: **13** Mu zaba wapi sika nge ke zingaka, ni kuna kele kiti ya kintinu ya Satana. Kasi nge kele ya kukangama na munu. Nge bikaka ve na kutula kiminu ya nge na munu ata na ntangu yina ba kufwaka mbangi ya munu ya kukwikama, Antipase, na kati ya mbanza ya beno. Ni kuna ke zingaka Satana. **14** Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Na kati ya dibuundu ya nge ke na bantu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya Balaame. Yandi vwandaka longisa Balake na kubwisa bantu ya Isayeli na masumu na kudya bibulu yina bantu vwandaka pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, mpe na kutumisa bawu na kusadila kindumba. **15** Na kati ya dibuundu ya nge, kele mpe na bantu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya ba-Nikolayi. **16** Na yina, nge fwana kuviluka. Kana ve, mu ke kwiza nswalu na sika ya nge, mpe mu ke nwanisa bantu yina na mbele ya

yinda yina ke basikaka na yinwa ya munu. **17** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi mane ya kubumbama. Mu ke pesa yandi mpe ditadi ya mpembe yina kele ya kusonama nkumbu ya malu-malu yina ata muntu zaba, kana kaka ve muntu yina ke kuzwa yawu.» **18** «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Tyatile: «Mwana ya Nzambi yina meso ke lezimaka mutindu tiya, mpe makulu mutindu kisengo ya mbwaki yina ba me tula na tiya, ke na kutuba: **19** Mu zaba bisalu yina nge me sala, luzolo yina kele na nge, kiminu, kisalu mpe mvibudulu ya nge. Mu zaba ti bisalu yina nge ke na kusala ntangu yayi me lutila bisalu yina nge salaka ntete. **20** Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Nge ke na kundima ndongosolo ya Yezabele, kento yina ke tubaka ti yandi kele mumbikudi. Yandi ke na kuvuna bisadi ya munu na kulongisa bawu na kusala kindumba, mpe na kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. **21** Mu me pesa yandi ntangu mingi, samu ti yandi viluka. Kasi yandi ke na zola kuviluka ve na kindumba ya yandi. **22** Ni yawu yina, mu ke losa yandi mpe bayina me sala kinsuza na yandi na mfulu, kisika bawu ke tala mpasi ya kulutila, kana bawu viluka ve na bisalu ya yimbi yina bawu me sala. **23** Mu ke kufwa bana ya yandi. Na yina, mabuundu nyonso ya Nzambi ke zaba ti mu kele muntu yina ke talaka na kati ya ntima mpe zaba mabanza ya bantu. Mu ke pesa konso muntu na kati ya beno musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala.» **24** «Kasi samu na bantu ya nkaka ya mbanza Tyatile, beno yina me kwikila ve na ndongosolo yina, mpe me sosa ve na kuzaba mambu yina bawu ke bokilaka "mansweki ya nene ya Satana", mu ke na kuzabisa beno ti mu ke pesa beno ve kizitu ya nkaka. **25** Kasi beno bumba mbote mambu nyonso yina kele na beno tii ntangu mu ke kwiza.» **26** «Na muntu yina ke nunga mpe ke bumba bisalu ya munu tii na nsukunu, mu ke pesa yandi bumfumu ya kuyala bayinsi nyonso. **27** Yandi ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko mutindu ba ke pasulaka bambungu ya nene ya ntoto ya kuyoka. **28** Mutindu munu mpe kuzwaka kimfumu na sika ya Tata ya munu, mu ke pesa yandi mbwetete ya suka-suka. **29** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

3 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Saledese: «Muntu yina ke na bampeve nsambwadi ya Nzambi mpe bambwetete nsambwadi ke na kutuba: Mu zaba bisalu ya nge. Nsangu ya nge ke ya kumwangana ti nge kele moyo, kasi nge kele ya kufwa. **2** Zibula meso! Kindisa nyonso yina kele pene-pene na kufwa. Ya tsyelika, mu me tala ti bisalu ya nge kele ya kudedama ve na meso ya Nzambi ya munu. **3** Na yina, nge fwana kubambuka moyo na ndongosolo yina nge kuzwaka mpe kuwaka. Kwikama na yawu, mpe viluka. Kana nge zibula meso ve, mu ke kwiza na sika ya nge mutindu muyibi, ata kuzaba ngunga yina mu ke kwiza. **4** Kasi na kati ya dibuundu ya mbanza Saledese kele na mwa bantu ya nkaka yina me sumuna ve bilele ya bawu. Bawu ke tambula kintwadi na munu na bilele ya mpembe yina bawu me lwata, samu ti bawu kele bantu ya kulunga. **5** Na yina, muntu yina ke nunga ke lwata bilele ya mpembe, mpe mu ke katula ve nkumbu ya yandi na kati ya dibuku ya luzingu. Mu ke tuba na ntwala ya Tata ya munu mpe na ntwala ya bambazi ya yandi ti mu zaba yandi. **6** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.» **7** «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Filadelefi: «Muntu ya longo mpe ya tsyelika yina kele na fungula ya Davidi, muntu yina ke zibulaka mwelo yina ata muntu lenda kanga, mpe ke kangaka mwelo yina ata muntu lenda fungula ke na kutuba: **8** Mu zaba bisalu ya nge. Nge ke na ngolo mingi ve, kasi nge me tumama na mambu ya munu, mpe nge me vwanda ya kukwikama na munu. Na yina, mu me zibula na ntwala ya nge mwelo yina ata muntu lenda kukanga. **9** Na bantu ya dibuundu ya Satana yina ke vunaka na kutuba ti bawu kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, mu ke sala bawu mutindu yayi: Mu ke sala ti bawu kwiza kufukama na ntwala ya nge samu na kuzitisa nge, mpe bawu ke zaba ti mu ke zolaka nge. **10** Mutindu nge me bumba mambu ya munu na mvibudulu nyonso, munu mpe, mu ke bumba nge na ntangu ya bampasi yina ke salama na yinza ya muvimba samu na kumeka bantu nyonso ya ntoto. **11** Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza. Bumba mbote nyonso yina nge ke na yawu, samu ti ata muntu kubaka yimpu ya nge ya lunungu. **12** Na muntu yina ke nunga, mu ke kumisa yandi dikunzi na kati ya Yinzo ya Nzambi ya munu, mpe yandi ke basika dyaka ve. Mu ke sonika Nkumbu ya Nzambi ya munu mpe ya mbanza ya Nzambi ya munu na nzutu ya yandi. Mbanza yango, ni Yelusalemi ya malu-malu yina ke katuka na zulu na sika ya Nzambi ya munu, mpe ke kulumuka. Mu ke sonika mpe Nkumbu ya munu ya malu-malu na nzutu ya yandi. **13** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.» **14** «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Lawodise: «Muntu yina ba ke bokilaka Ameni, mbangi ya kukwikama mpe ya tsyelika, yina kele mfumu ya bima nyonso yina Nzambi yidikaka, ke na kutuba: **15** Mu zaba bisalu ya nge, nge ke na madidi ve, mpe nge kele tiya ve. Ya vwandaka mbote nge vwanda madidi to tiya! **16** Kasi mutindu nge kele kaka mwa tiya ndambu, madidi ve to tiya ve, mu ke luka nge. **17** Nge ke tubaka ti nge kele mvwama, nge kele na bimvwama mingi mpe nge ke kondwaka kima ve. Kasi nge zaba ve ti nge ke na kuzinga na kyadi mpe na kati ya bampasi! Nge kele mputu, mpofo mpe kimpene. **18** Ni yawu yina, mu ke na kulonga nge na kusumba na sika ya munu wolo yina ba me meka na tiya, samu ti nge kuma ya tsyelika mvwama. Sumba mpe bilele ya mpembe yina nge ke lwata, mpe nge tala dyaka ve nsoni na kimpene ya nge. Mutindu mosi mpe, sumba manganga ya kutula na meso ya nge, samu ti nge tala mbote. **19** Mu ke sungikaka mpe ke sembaka bayina nyonso mu ke zolaka. Na yina, sala ya kulutila bisalu ya mbote, mpe viluka. **20** Kuwa mbote! Mu kele ya kutelama na mwelo, mpe mu ke na kukonkota. Kana muntu kuwa ndinga ya munu mpe fungula mwelo, mu ke kota na yinzo ya yandi. Mu ke kudya kintwadi na yandi, mpe yandi kintwadi na munu. **21** Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi muswa ya kuvwanda na munu na kiti ya munu ya kintinu. Mutindu mosi munu mpe, na manima ya kununga, mu kwendaka vwanda na Tata ya munu na kiti ya yandi ya kintinu. **22** «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

4 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka mwelo ya kuzibuka na mazulu. Ndinga yina mu kuwaka ntete, mpe yina vwandaka wakana mutindu kulumenta zabisaka munu: «Yuluka awa, mpe mu ke lakisa nge mambu yina ke salama na bilumbu ke kwiza.» **2** Kaka na ntangu yina, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi. Mu talaka kiti ya kintinu na mazulu mpe muntu mosi ya kuvwanda na kiti yango. **3** Muntu yango vwandaka lezima mingi mutindu matadi ya ntalu yina ba ke bokilaka zape mpe sandwani. Kiti ya kintinu vwandaka ya kuzunga na mukyama yina vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka emelode. **4** Bakiti ya nkaka ya kintinu

makumi zole na yiya zungaka kiti yina ya kintinu, mpe na zulu ya yawu vwandaka na bakuluntu makumi zole na yiya yina lwataka bilele ya mpembe mpe bayimpu ya wolo. **5** Na kiti ya kintinu vwandaka basika ndinga, bansemo mpe bidumu. Minda nsambwadi vwandaka lezima na mantwala ya kiti ya kintinu. Minda yango, ni bampeve ya nsambwadi ya Nzambi. **6** Na ntwala ya kiti ya kintinu vwandaka mutindu mubu yina vwandaka talana mutindu kitala-tala yina vwandaka lezima. Na kati-kati ya kiti ya kintinu mpe na balweka ya yawu vwandaka na bima yiya ya moyo yina vwandaka ya kufuluka na meso na mantwala mpe na manima. **7** Kima ya ntete vwandaka mutindu nkosi, mpe kima ya zole mutindu ngombe ya mbakala yina kele ntete ntwenya. Kima ya tatu vwandaka na kizizi ya kufwanana na muntu, mpe kima ya yiya vwandaka mutindu mbemba yina ke na kupepa. **8** Konso kima vwandaka na mapapu sambanu, mpe yawu vwandaka ya kufuluka na meso na ngaanda mpe na kati. Mpimpa na ntangu, bawu vwandaka bika ve na kuyimba mutindu yayi: «Nge kele ya longo! Ya longo! Ya longo! Mfumu Nzambi-Mpungu, yina kele, yina vwandaka, mpe yina ke kwiza.» **9** Bima ya moyo yiya vwandaka yimba samu na kupesa nkembo, buzitu, mpe matondo na muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe yina ke na kuzinga seko. Bambala nyonso yina bawu vwandaka sala mutindu yina, **(aiōn g165)** **10** bakuluntu makumi zole na yiya vwandaka fukama na ntwala ya yandi, mpe vwandaka sambila muntu yina ke na kuzinga seko. Bawu vwandaka losa bayimpu ya bawu ya kintinu na ntwala ya kiti ya kintinu na kutuba: **(aiōn g165)** **11** «Mfumu Nzambi ya beto, nge kele ya kulunga na kuzwa nkembo, masiika, mpe lulendo. Ya tsyelika, ni nge yidikaka bima nyonso, mpe ni na luzolo ya nge yawu kele mpe yawu salamaka.»

5 Mu talaka na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya kintinu, dibuku mosi yina vwandaka fwanana na mukanda yina ba me zinga. Yawu vwandaka ya kusonika na balweka nyonso zole. Ba kangaka yawu na makolo nsambwadi, mpe ba tulaka kinyemo na konso singa. **2** Mu talaka mpe mbazi mosi ya lulendo yina vwandaka tuba na ndinga ya ngolo: «Nani kele ya kulunga na kukatula basinga mpe kufungula dibuku?» **3** Kasi ata muntu na zulu, na ntoto mpe na yisi ya ntoto vwandaka na lulendo ya kufungula dibuku yina, mpe kutala na kati. **4** Mu dilaka mingi, samu ti ata muntu vwandaka ya kulunga na kufungula dibuku mpe na kutala na kati. **5** Kasi mosi na kati ya bakuluntu zabisaka munu: «Kudila ve! Tala: Nkosi ya kifumba ya Yuda, muntu ya dikanda ya Davidi, me nunga. Yandi lenda nyangula makolo nsambwadi mpe kuzibula dibuku.» **6** Na yina, mu talaka Dimeme ya kutelama na kati ya kiti ya kintinu mpe bima yiya ya moyo, na kati-kati ya bakuluntu. Yandi vwandaka talana mutindu kibulu yina ba me zenga laka. Yandi vwandaka na mampoka nsambwadi mpe meso nsambwadi. Meso yina kele bampeve nsambwadi ya Nzambi yina yandi fidisaka na ntoto ya muvimba. **7** Dimeme kwendaka pene-pene ya kiti ya kintinu, mpe bakaka dibuku na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya kintinu. **8** Ntangu yandi bakaka yawu, bima yiya ya moyo yina mpe bakuluntu makumi zole na yiya fukamaka na ntwala ya Dimeme. Bawu nyonso vwandaka ya kusimba bisanzi mpe bambungu ya wolo ya kufuluka na mananasi yina kele balusambulu ya bantu ya longo. **9** Bawu vwandaka yimba nzimbu ya malu-malu: «Nge kele ya kulunga na kubaka dibuku mpe na kukatula basinga. Ya tsyelika, ba kufwaka nge, mpe na menga ya nge, nge me vuukisa samu na Nzambi bantu ya bifumba nyonso, bandinga nyonso, makanda nyonso, mpe bayinsi nyonso. **10** Nge me sala ti bawu vwanda bantu ya yinsi ya ntinu mosi mpe banganga-Nzambi samu na kusadila Nzambi ya beto, mpe bawu ke yala yinza nyonso.» **11** Na manima, mu vwandaka tatamana na kutala, mpe kuwaka ndinga ya nkonga ya nene ya bambazi. Bawu vwandaka lutangu ya mafunda na mafunda ya kulutila, mpe bawu zungaka kiti ya kintinu, bima yiya ya moyo, mpe bakuluntu. **12** Bawu vwandaka yimba na ngolo nyonso: «Dimeme yina ba kufwaka kele ya kulunga na kuzwa lulendo, bimvwama, ndwenga, ngolo, buzitu, nkembo mpe masiika!» **13** Mu kuwaka mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka na yinza: bima nyonso yina kele na mazulu, na ntoto, na yisi ya ntoto, mpe na kati ya mubu. Yawu vwandaka yimbila mutindu yayi: «Masiika, buzitu, nkembo, mpe lulendo kuvwanda ya bantangu nyonso na muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe na Dimeme!» **(aiōn g165)** **14** Bima yiya yina ya moyo vutulaka: «Ameni!» Mpe bakuluntu fukamaka mpe sambilaka.

6 Na manima, mu talaka Dimeme yina fungulaka kikangulu ya ntete na kati ya makolo nsambwadi, mpe mu kuwaka mosi na kati ya bima yiya ya moyo na kuzonza na ngolo nyonso mutindu kidumu: «Kwiza!» **2** Mu talaka mpunda ya mpembe. Muntu yina vwandaka na zulu ya yawu simbaka munani na diboko, mpe ba pesaka yandi yimpu ya ntinu. Yandi kwendaka mutindu muntu me nunga, mpe samu na kununga dyaka. **3** Ntangu Dimeme zibulaka kikangulu ya zole, mu kuwaka kima ya zole ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» **4** Na yina, mpunda ya nkaka basikaka. Yawu vwandaka mbwaki mutindu tiya, mpe muntu yina vwandaka na zulu ya yawu kuzwaka kimfumu ya kukatula kizunu na ntoto, samu ti bantu kufwa bampangi bawu na bawu. Ba pesaka muntu yango mbele ya yinda. **5** Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tatu, mu kuwaka kima ya tatu ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» Mu talaka mpunda ya ndombe. Muntu yina vwandaka na zulu ya yawu simbaka kitezolo na diboko. **6** Mu kuwaka ndinga mutindu ndinga yina vwandaka basika na kati-kati ya bima yiya ya moyo, mpe tubaka: «Senise mosi ya faline samu na Denalya mosi, mpe bakilo tatu ya oloze samu na Denalya mosi. Kasi kubebisa ve mafuta mpe vinu.» **7** Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya yiya, mu kuwaka kima ya yiya ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» **8** Mu talaka mpunda na mwa ntinta ya kufwanana na maza ya saka-saka. Nkumbu ya muntu yina vwandaka na zulu ya yawu Lufwa, mpe yinza ya bantu ya kufwa vwandaka na manima ya yandi. Bawu kuzwaka kimfumu ya kuyala mwa ndambu ya ntoto samu na kufwa bantu na mbele, na nsatu, na bimbevo ya ngolo, mpe na bibulu ya myangu yina kele na ntoto. **(Hadēs g86)** **9** Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tanu, mu talaka na yisi ya kiyokolo ya minkayulu, myela ya bayina ba kufwaka samu na mambu ya Nzambi mpe samu kimbangi ya bawu yina bawu tubaka. **10** Bawu lookaka na ngolo nyonso: «Mfumu ya longo mpe ya tsyelika, tii wapi ntangu nge ke vingila na kufundisa bantu ya ntoto, mpe kupesa bawu kitumbu, samu ti bawu kufwaka beto?» **11** Ba pesaka na konso muntu na kati ya bawu dizwela ya yinda ya mpembe. Ba zabisaka bawu na kuvibidila dyaka fyoti tii ntangu ke lunga lutangu ya bampangi mpe bankundi ya bawu ya kisalu, yina ba fwana kufwa mutindu bawu. **12** Na manima, mu talaka dyaka Dimeme yina fungulaka kikangulu ya sambanu. Ntangu yandi fungulaka yawu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ntangu kumaka ndombe mutindu makala, mpe ngonda nyonso kumaka mbwaki mutindu menga. **13** Bambwetete kubwaka na ntoto mutindu ke kubwaka bambuma ya mubisu ntangu mupepe ya

ngolo ke ningisaka yinti ya yawu. **14** Zulu futamaka mutindu ba ke futikaka mukanda. Myongo nyonso mpe bisanga nyonso katukaka na bisika yina yawu kele. **15** Bantinu ya yinza, bantu ya mfunu, bamfumu ya binwani, bamvwama, bantu ya lulendo, mpe bantu nyonso ya nkaka, bandongo to bantu ya kimpwanza, bumbamaka na kati ya biswamunu mpe na kati ya matadi ya nene na zulu ya myongo. **16** Bawu tubaka na myongo mpe na matadi ya nene: «Beno kubwa na zulu ya beto, mpe beno bumba beto ntama na kizizi ya muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu, mpe ntama na nkele ya Dimeme. **17** Ya tsyelika, kilumbu ya nene yina bawu ke lakisa nkele ya bawu me kuma, mpe nani lenda kutelama na ntwala ya bawu?»

7 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka bambazi yiya ya kutelama na bansongi yiya ya ntoto. Bawu vwandaka kanga bitembo nyonso yiya, samu ti ata kitembo kufula na ntoto, na mubu, to na bayinti. **2** Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina vwandaka basika na lweka yina ke basikaka ntangu, mpe vwandaka ya kusimba kinyemo ya Nzambi ya moyo. Na ndinga ya ngolo, yandi lookaka na sika ya bambazi yiya yina Nzambi pesaka lulendo ya kusala yimbi na bima nyonso yina kele na ntoto mpe na mubu: **3** «Beno bebisa ve ntoto, mubu to bayinti, ntete beto tula binyemo na mbunzu ya bisadi ya Nzambi ya beto.» **4** Na yina, ba zabisaka munu lutangu ya bayina ba tulaka kinyemo ya Nzambi na mbunzu: nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda ya bantu ya bifumba nyonso ya yinsi ya Isayeli. **5** Na kati ya lutangu yina, ya vwandaka na bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Yuda, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Lubene, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Ngade, **6** bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Asele, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Nefetali, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Manase, **7** bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Simewone, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Levi, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Isakale, **8** bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Zabulone, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Yosefi, mpe bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Bezame. **9** Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka nkonga ya nene ya bantu yina ata muntu lendaka pesa lutangu. Ya vwandaka bantu ya bayinsi nyonso, ya bifumba nyonso, ya makanda nyonso, mpe ya bandinga nyonso. Bawu vwandaka ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu mpe Dimeme. Bawu lwataka mazwela ya mpembe ya yinda, mpe simbaka mandala na maboko. **10** Bawu vwandaka looka na ngolo nyonso: «Mpulusu kele na Nzambi ya beto yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu, mpe na Dimeme!» **11** Bambazi nyonso zungaka kiti ya kintinu, bakuluntu, mpe bima yiya ya moyo. Bawu fukamaka kizizi na ntoto na ntwala ya kiti ya kintinu mpe sambilaka Nzambi **12** na kutuba: «Ameni! Masiika, nkembo, ndwenga, matondo, buzitu, lulendo, mpe ngolo kele ya bantangu nyonso ya Nzambi ya beto! Ameni.» **(aiōn g165)** **13** Na yina, mosi na kati ya bakuluntu yufulaka munu: «Bantu yina me lwata mazwela ya yinda ya mpembe kele banani, mpe wapi kisika bawu me katuka?» **14** Mu vutulaka: «Mfumu, ni nge zaba yawu.» Na yina, yandi zabisaka munu: «Ya kele bayina ba talisaka mpasi mingi. Bawu me sukula mazwela ya bawu, mpe me kumisa yawu mpembe na menga ya Dimeme. **15** Ni yawu yina, bawu kele na ntwala ya kiti ya Nzambi, mpe ke na kusadila yandi mpimpa na ntangu na kati ya Yinzo ya yandi. Muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu ke keba bawu mpe ke sala nyonso samu na mbote ya bawu. **16** Bawu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya kudya mpe ya kunwa. Ntangu mpe tiya ya ngolo ke yoka dyaka ve bawu. **17** Ya tsyelika, Dimeme yina kele na kati-kati ya kiti ya kintinu ke keba bawu mutindu muvungi. Yandi ke nata bawu kisika kele mikelo ya maza yina ke pesaka luzingu, mpe Nzambi ke kusuna mansangasa nyonso ya bawu.»

8 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya nsambwadi, zulu nyonso kumaka swi, mpe yawu vwandaka mutindu yina baminiti makumi tatu. **2** Na manima, mu talaka bambazi nsambwadi yina ke vwandaka na ntwala ya Nzambi. Ba pesaka bawu bakulumenta nsambwadi. **3** Mbazi ya nkaka kwizaka telama pene-pene ya kiyokolo ya maaka, mpe vwandaka ya kusimba dikuku ya wolo yina ba ke yokilaka maaka. Ba pesaka yandi mananasi mingi samu ti yandi yoka yawu samu na Nzambi, kintwadi na balusambulu ya bantu nyonso ya longo, na kiyokolo ya minkayulu yina kele na mantwala ya kiti ya kintinu. **4** Mulinga ya mananasi vwandaka katuka na maboko ya mbazi mpe vwandaka kwenda na ntwala ya Nzambi, kintwadi na balusambulu ya bantu ya longo. **5** Na manima, mbazi bakaka ndonga yina ba ke yokilaka mananasi. Yandi fulusaka yawu na tiya yina yandi bakaka na kiyokolo ya minkayulu, mpe yandi losaka yawu na ntoto. Kaka na ntangu yina, bidumu mpe ndinga wakanaka, balusyemo basikaka, mpe ntoto ninganaka. **6** Na yina, bambazi nsambwadi yina simbaka bakulumenta nsambwadi kubamaka samu na kusika yawu. **7** Mbazi ya ntete wakisaka muningu ya kulumenta. Mvula ya matadi mpe tiya ya kuvukana na menga kubwaka na ntoto. Na yina, mwa ndambu ya ntoto mpe ya bayinti kuyaka, mutindu mosi mpe matiti nyonso yina ke ntete ve ya kuyuma. **8** Na manima, mbazi ya zole wakisaka muningu ya kulumenta. Kifwani ya mongo ya nene yina ke na kuya tiya kubwaka na kati ya mubu, mpe mwa ndambu ya mubu kumaka menga. **9** Mwa ndambu ya bambisi nyonso ya mubu kufwaka, mpe mwa ndambu ya masuwa mwanganaka. **10** Mbazi ya tatu wakisaka muningu ya kulumenta. Mbwetete ya nene yina vwandaka kuya tiya mutindu kisisi ya tiya, katukaka na zulu mpe kubwaka. Yawu kubwaka na zulu ya mwa ndambu ya banzadi mpe ya mikelo ya maza. **11** Nkumbu ya mbwetete yango «Ndudi». Na yina, mwa ndambu ya maza kumaka ndudi, mpe bantu mingi kufwaka, samu ti bawu kunwaka maza yina ya ndudi. **12** Mbazi ya yiya wakisaka muningu ya kulumenta. Mwa ndambu ya ntangu, ya ngonda, mpe ya bambwetete vwandaka dyaka ve na nsemo, mutindu mosi mpe, mwa ndambu ya kilumbu mpe ya mpimpa vwandaka mpe dyaka ve na nsemo. **13** Mu talaka mbemba yina vwandaka dumuka na kati-kati ya zulu. Yandi vwandaka looka na ndinga ya ngolo: «Kyadi! Kyadi! Kyadi mingi na bantu yina ke na kuzinga na ntoto ntangu bambazi tatu yina me bikana ke sika bakulumenta ya bawu!»

9 Na manima, mbazi ya tanu sikaka kulumenta, mpe mu talaka mbwetete yina katukaka na zulu mpe kubwaka na ntoto. Ba pesaka yandi fungula ya dibenga ya yinda. **(Abyssos g12)** **2** Yandi fungulaka dibenga ya yinda, mpe mulinga yina basikaka kuna vwandaka mutindu mulinga yina ke basikaka ntangu ba ke yokaka kifuule ya nene ya bibiliki. Ntangu mpe mupepe kumaka ndombe samu na mulinga yina. **(Abyssos g12)** **3** Makonko basikaka na kati ya mulinga yina mpe mwanganaka na yinza nyonso. Ba pesaka bawu lulendo mutindu lulendo yina kele na bankala-nseke. **4** Ba yiminaka bawu na kusala yimbi na matiti, na bayinti ya nene to ya fyoti-fyoti. Kasi ba zabisaka bawu na kusala yimbi kaka na bantu yina kele ve na kinyemo ya Nzambi na mbunzu. **5** Bawu kuzwaka ve muswa ya kufwa bantu yina, kasi kaka muswa ya kutalisa bawu mpasi mingi na kati ya bangonda tanu. Mpasi yina bawu ke talisa bantu kele

mutindu mpasi yina muntu ke talaka kana nkala-nseke me tatika yandi. **6** Na kati ya bangonda tanu yina, bantu ke sosa lufwa, kasi bawu ke kuzwa yawu ve. Bawu ke zola na kufwa, kasi lufwa ke kima bawu. **7** Makonko yango vwandaka mutindu bampunda yina kele ya kukubama samu na kunwana muzingu. Na zulu ya bayintu ya bawu, vwandaka na bima mutindu bayimpu ya wolo ya kintinu, mpe bizizi ya bawu vwandaka mutindu bizizi ya bantu. **8** Bawu vwandaka na bansuki mutindu bansuki ya bakento, mpe meno ya bawu mutindu meno ya nkosi. **9** Bawu vwandaka na bima na ntulu mutindu binkuti ya kisengo, mpe makelele ya mapapu ya bawu vwandaka mutindu makelele ya bipusu ya binwanunu ya binwani yina bampunda mingi ke na kunata samu na kukwenda na muzingu. **10** Bawu vwandaka na bantumbu na mikila ya bawu mutindu mikila ya bankala-nseke, mpe ni na mikila yina, bawu vwandaka na lulendo ya kutalisa bantu mpasi mingi na kati ya bangonda tanu. **11** Ntinu yina ke twadisaka bawu, ni mbazi ya dibenga ya yinda. Na ndinga ya ba-Ebeleyo, ba ke bokilaka yandi «Abadone», mpe na ndinga ya ba-Ngeleke, «Apolyone» yina zola kutuba «Kimwangisi». **(Abyssos g12)** **12** Kyadi ya ntete me luta. Na manima ya yawu, mambu zole ya kyadi fwana kukwiza dyaka. **13** Mbazi ya sambanu sikaka kulumenta, mpe mu kuwaka ndinga yina basikaka na bansongi yiya ya kiyokolo ya wolo ya minkayulu yina kele na ntwala ya Nzambi. **14** Ndinga yango tubaka mutindu yayi na mbazi ya sambanu yina simbaka kulumenta: «Fungula bambazi yiya yina kele ya kukangama pene-pene na nzadi ya nene ya Efalate.» **15** Ba fungulaka bambazi yiya yina. Bawu vwandaka ya kukubama na kufwa kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza na ngunga yina, na kilumbu yina, ya ngonda yina, mpe ya mvula yina. **16** Ba zabisaka munu lutangu ya binwani yina vwandaka na zulu ya bampunda: bankama zole ya bankama ya mafunda. **17** Na lumoni, mu talaka mutindu yayi bampunda na binati ya bawu: Bawu lwataka binkuti ya kisengo ya kukeba ntulu. Binkuti yango vwandaka na ntinta ya tiya. Yawu vwandaka mpe na ntinta ya yasinte mpe ya sufe. Bayintu ya bawu vwandaka mutindu bayintu ya bankosi, mpe bayinwa ya bawu vwandaka basisa tiya, mulinga, mpe sufe. **18** Kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza kufwaka samu na bampasi tatu yayi: tiya, mulinga, mpe sufe yina vwandaka basika na yinwa ya bampunda. **19** Ya tsyelika, ngolo ya bampunda kele na kati ya bayinwa mpe mikila ya bawu. Mikila ya bawu kele mutindu banyoka. Yawu kele na bayintu yina yawu ke sadilaka samu na kutalisa bantu mpasi. **20** Bantu yina bikanaka na yinza, bayina nyonso kufwaka ve na bampasi tatu yina, vilukaka ve na bisalu ya maboko ya bawu. Bawu tatamanaka na kusambila bampeve ya yimbi, biteki ya wolo, ya palata, ya kisengo ya mbwaki, ya matadi, mpe ya mabaya yina lenda kutala ve, kuwa ve, to kutambula ve. **21** Bawu vilukaka ve na kufwa bantu, kusala bunganga, kusala kindumba, mpe kulaba.

10 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka ya lulendo yina vwandaka kulumuka na ntoto. Matuti vwandaka me fuka yandi, mpe mukyama vwandaka me zunga yintu ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka mutindu ntangu, mpe makulu mutindu makunzi ya tiya. **2** Yandi simbaka dibuku ya fyoti ya kuzibuka. Yandi tulaka dikulu ya lubakala na zulu ya mubu, mpe dikulu ya lumoso na ntoto. **3** Yandi lookaka na ndinga ya ngolo mutindu nkosi ke lookaka. Ntangu yandi manisaka na kulooka, bidumu nsambwadi wakanaka. **4** Na manima, mu zolaka sonika mambu yina mu kuwaka na bidumu. Kasi mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu mpe zabisaka munu: «Bumba mansweki ya bidumu nsambwadi yina. Kusonika yawu ve.» **5** Na yina, mbazi yina mu talaka ya kutelama na zulu ya mubu mpe na ntoto nangunaka diboko ya yandi ya lubakala na zulu. **6** Yandi zengaka ndefi na Nkumbu ya Nzambi yina ke zingaka seko, Nzambi yina yidikaka zulu na bima nyonso yina kele kuna, ntoto na bima nyonso yina kele kuna, mpe mubu na bima nyonso yina kele na kati ya mubu. Na kuzenga ndefi, Mbazi tubaka: «Ntangu yayi, nyonso fwana kusalama! **(aiōn g165)** **7** Kasi ntangu mbazi ya nsambwadi ke sika kulumenta, Nzambi ke nungisa mabanza ya mansweki ya yandi mutindu yandi zabisaka yawu na bisadi ya yandi, mimbikudi.» **8** Mbala mosi dyaka, ndinga yina katukaka na mazulu mpe yina mu kuwaka ntete, zabisaka munu mutindu yayi: «Kwenda baka dibuku ya kuzibuka yina kele na maboko ya mbazi yina me telama na zulu ya mubu mpe ntoto.» **9** Mu kwendaka pene-pene ya mbazi, mpe mu zabisaka yandi na kupesa munu dibuku yango. Mbazi zabisaka munu: «Baka mpe kudya yawu. Yawu ke vwanda ndudi na kati ya kivumu ya nge. Kasi na kati ya yinwa ya nge, yawu ke vwanda kitoko mutindu mafuta ya nyosi.» **10** Mu bakaka mwa dibuku yango na maboko ya mbazi, mpe mu kudyaka yawu. Na kati ya yinwa ya munu, yawu vwandaka kitoko mutindu mafuta ya nyosi. Kasi ntangu mu minaka yawu, yawu kumaka ndudi na kati ya kivumu ya munu. **11** Na yina, ba zabisaka dyaka munu: «Nge fwana kubikula dyaka mambu yina Nzambi ke na kutuba samu na bayinsi, bandinga, mpe bantinu mingi.»

11 Na manima, ba pesaka munu kidyadya yina vwandaka mutindu dibaya ya kutezila yinda, mpe ba zabisaka munu: «Kwenda kuteza bametele na yinda ya Yinzo ya Nzambi, mpe ya kiyokolo ya minkayulu. Tanga mpe lutangu ya bayina ke sambilaka na Yinzo ya Nzambi. **2** Kasi bika na kuteza bametele ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi. Ba bikaka yawu samu na bayina kele ve ba-Zwife yina ke mwangisa mbanza ya longo na bangonda makumi yiya na zole. **3** Mu ke fidisa bambangi zole ya munu yina ke lwata bilele ya mafwa, mpe bawu ke zabisa beno nsangu ya Nzambi na bilumbu funda mosi na bankama zole na makumi sambanu.» **4** Bambangi zole yina ni bayinti zole ya olive mpe bitentokolo ya minda zole yina kele na ntwala ya Mfumu ya ntoto. **5** Kana muntu sosa na kusala bawu yimbi, bawu ke basisa tiya na bayinwa ya bawu, mpe ke yoka bambeni ya bawu. Ya tsyelika, ni mutindu yina ke kufwa muntu yina ke sosa na kusala bawu yimbi. **6** Bambangi yango kele na lulendo ya kukanga zulu, samu ti mvula kunoka ve na bilumbu nyonso yina bawu ke lutisa na kubikula. Bawu kele mpe na lulendo ya kusoba maza na menga, mpe konso ntangu yina bawu zola, bawu ke na lulendo ya kutula mambu ya mpasi na ntoto. **7** Ntangu bawu ke manisa na kuzabisa mambu yina kele na bawu, kibulu yina ke basikaka na dibenga ya yinda ke nwanisa bawu. Yandi ke nunga bawu mpe ke kufwa bawu. **(Abyssos g12)** **8** Ba ke tula bamvumbi ya bawu na kisika ya nsangu ya mbanza ya nene, kisika ba komaka Mfumu ya bawu na kulunsi. Ba ke bokilaka mbanza yina Sodome mpe Ngipiti. **9** Bantu ya makanda nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe bayinsi nyonso ke tala bamvumbi yina bilumbu tatu na ndambu, mpe ba ke pesa ve muswa ya kuzika yawu. **10** Bantu ya yinza ke vwanda na kyese samu na lufwa ya bambangi zole yina. Bawu ke yangalala mpe ke pesana makabu, samu ti mimbikudi zole yina talisaka bantu bampasi ya kulutila. **11** Kasi na manima ya bilumbu tatu yina na ndambu, mupepe yina ke pesaka luzingu katukaka na sika ya Nzambi mpe kotaka na banzutu ya mimbikudi yina. Bawu vumbukaka, mpe bantu nyonso yina vwandaka tala bawu kumaka na boma mingi. **12**

Na yina, mimbikudi zole yayi kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu. Yawu zabisaka bawu na ngolo nyonso: «Beno yuluka awa!» Bawu yulukaka na mazulu na kati ya matuti na meso ya bambeni ya bawu. **13** Kaka na ntangu yina, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ndambu mosi ya bandambu kumi ya mbanza mwanganaka, mpe bantu mafunda nsambwadi kufwaka na kuningana ya ntoto yina. Bantu yina kufwaka ve kumaka na boma, mpe kembisaka Nzambi ya mazulu. **14** Kyadi ya zole me luta. Kasi kyadi ya tatu ke na kukwiza. **15** Na manima, mbazi ya nsambwadi sikaka kulumenta, mpe bandinga ya ngolo wakanaka na mazulu mpe tubaka: «Lutumu ya kuyala yinza me kuma ntangu yayi na maboko ya Mfumu ya beto mpe na Masiya ya yandi. Yandi ke yala seko!» **(aiōn g165)** **16** Bakuluntu makumi zole na yiya yina kele ya kuvwanda na bakiti ya bawu ya kintinu na ntwala ya Nzambi fukamaka kizizi na ntoto. Bawu sambilaka Nzambi **17** na kutuba: «Mfumu Nzambi-Mpungu, yina kele mpe yina vwandaka, beto ke na kutonda nge, samu ti nge me sadila lulendo ya nge ya nene, samu na kuvwandisa Kimfumu ya nge. **18** Bantu kumaka na nkele ya kulutila. Kasi ntangu yayi, ni nkele ya nge ke na kutalana, mpe ntangu ya kufundisa bantu ya kufwa me lunga. Yayi ni ntangu ya kupesa musendo na bisadi ya nge, mimbikudi mpe bantu ya longo mpe bayina nyonso ke zitisaka Nkumbu ya nge: bakuluntu mpe bana ya fyoti. Ntangu yayi, nge ke kufwa bayina ke bebisaka yinza.» **19** Yinzo ya Nzambi zibukaka na mazulu, mpe Sanduku ya Ngwisani talanaka na kati ya Yinzo yina. Na yina, bansemo basikaka, bandinga mpe bidumu wakanaka, ntoto ninganaka, mpe mvula ya nene ya matadi nokaka.

12 Kidimbu ya nene talanaka na mazulu: Kento mosi lwataka ntangu mutindu kinkuti. Yandi telamaka na zulu ya ngonda, mpe lwataka yimpu ya kintinu yina vwandaka na bambwetete kumi na zole. **2** Yandi vwandaka na kivumu. Yandi vwandaka looka samu na mpasi ya misongo mpe mpasi ya kubuta. **3** Kidimbu ya nkaka talanaka na mazulu: Ya vwandaka dalango ya mbwaki mutindu tiya. Yandi vwandaka na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. Konso yintu vwandaka na bayimpu ya kintinu nsambwadi. **4** Na mukila ya yandi, yandi kombolaka kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bambwetete nyonso, mpe losaka yawu na ntoto. Yandi telamaka na ntwala ya kento yina kumaka pene-pene na kubuta samu na kudya mwana ntangu yandi ke butuka. **5** Kento butaka mwana ya bakala. Ni mwana yina ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko. Na nswalu nyonso, Nzambi zangulaka mwana pene-pene ya yandi mpe ya kiti ya yandi ya kintinu. **6** Kasi samu na kento, yandi kimaka na yinsi ya kuyuma, kisika Nzambi yidikilaka yandi kisika, samu ti yandi kuzwa madya kuna na bilumbu funda mosi na bankama zole na makumi sambanu. **7** Na yina, muzingu salamaka na mazulu. Mikayele na bambazi ya yandi nwanisaka dalango. Dalango na bambazi ya yandi nwanaka na ngolo nyonso. **8** Kasi dalango nungaka ve, mpe yandi na bambazi ya yandi vwandaka dyaka ve na kisika ya kuvwanda na mazulu. **9** Ba losaka dalango na ngaanda. Ni yandi kele nyoka yina talanaka na ntama. Ba ke bokilaka yandi Dyabulu to Satana yina ke vunaka bantu nyonso. Ba losaka yandi na ntoto kintwadi na bambazi ya yandi. **10** Na manima, mu kuwaka ndinga yina wakanaka na ngolo nyonso na mazulu, mpe tubaka: «Yayi ni ntangu ya mpulusu. Ntangu yayi, Nzambi ya beto me lakisa lulendo mpe Kimfumu ya yandi! Ntangu yayi, lutumu me kuma na maboko ya Masiya ya yandi! Ya tsyelika, ba me losa na ngaanda, mufundi ya bampangi ya beto yina vwandaka funda bawu mpimpa na ntangu na ntwala ya Nzambi. **11** Kasi bampangi ya beto me nunga yandi na lusalusu ya menga ya Dimeme mpe na kimbangi ya mambu ya Nzambi yina bawu zabisaka. Bawu pesaka luzingu ya bawu tii na kundima na kufwa. **12** Ni yawu yina, mazulu mpe beno nyonso yina ke zingaka kuna, beno yangalala! Kasi kyadi na ntoto mpe na mubu! Ya tsyelika, Satana me kulumuka na sika ya beno, mpe kele ya kufuluka na nkele, samu ti yandi me zaba ti kaka ntangu fyoti me bikana na yandi.» **13** Ntangu dalango talaka ti ba losaka yandi na ntoto, yandi bandaka na kulanda kento yina butaka mwana ya bakala. **14** Kasi kento kuzwaka mapapu zole ya ndeke ya nene mutindu mbemba samu na kudumuka tii na kisika yina ba bumbilaka yandi na yinsi ya kuyuma ntama na nyoka, samu ti ba dikila yandi kuna na bamvula tatu na ndambu. **15** Na yina, nyoka lukaka maza mutindu nzadi na manima ya kento, samu ti nyamba dyamisa kento yina. **16** Kasi ntoto sadisaka kento yina. Ntoto zibukaka mpe minaka maza nyonso yina dalango lukaka. **17** Na nkele ya yandi samu na kento yina, dalango kwendaka nwanisa bayina bikanaka na kifumba ya kento yina, bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele ya kukwikama na butsyelika yina Yesu zabisaka.

13 Na manima, dalango kwendaka telama na kumu ya mubu. Na manima, mu talaka kibulu mosi ya ngitukulu yina basikaka na mubu. Kibulu yango vwandaka na mampoka kumi mpe bayintu nsambwadi. Yandi vwandaka na yimpu ya kintinu na konso dimpoka, mpe bankumbu ya bifingu na Nzambi na konso yintu. **2** Kibulu yina mu talaka vwandaka mutindu yingo. Makulu ya yandi vwandaka mutindu makulu ya uluse, mpe yinwa ya yandi mutindu yinwa ya nkosi. Dalango pesaka yandi lulendo ya yandi, kiti ya yandi kintinu, mpe lutumu ya nene. **3** Mosi ya bayintu ya yandi vwandaka talana mutindu ti yawu lwalaka mputa yina lendaka pesa yandi lufwa, kasi yawu belukaka. Na yina, bantu nyonso ya yinza yitukaka mpe landaka kibulu ya ngitukulu. **4** Bantu nyonso bandaka na kusambila dalango, samu ti yandi pesaka lulendo na kibulu ya ngitukulu. Bawu nyonso sambilaka mpe kibulu na kutuba: «Nani lenda kufwanana na kibulu ya ngitukulu? Nani lenda kunwanisa yandi?» **5** Kibulu kuzwaka muswa ya kuzonza mambu ya lunangu mpe ya bifingu na sika ya Nzambi. Yandi kuzwaka lutumu ya kusala kisalu ya yandi na bangonda makumi yiya na zole. **6** Yandi bandaka na kusafula Nzambi, Nkumbu ya Nzambi mpe kisika yina Nzambi ke vwandaka, mutindu mosi mpe bayina nyonso ke zingaka na mazulu. **7** Yandi kuzwaka muswa ya kunwanisa bantu ya longo mpe ya kununga bawu. Yandi kuzwaka mpe lutumu ya kuyala bifumba nyonso, makanda nyonso, bandinga nyonso, mpe bayinsi nyonso. **8** Bantu nyonso ya yinza ke sambila yandi, bayina nyonso kele ve na bankumbu ya kusonama katuka mbandukulu ya yinza na kati ya dibuku ya luzingu, yina kele dibuku ya Dimeme yina ba kufwaka. **9** «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa! **10** Muntu yina Nzambi kubikaka na kuvwanda nkole, ke vwanda nkole; mpe muntu yina Nzambi kubikaka na kufwa mpangi na mbele, ke kufwa na mbele. Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda na mvibudulu mpe kiminu.» **11** Na manima, mu talaka dyaka kibulu ya nkaka ya ngitukulu yina basikaka na yisi ya ntoto. Yawu vwandaka na mampoka zole mutindu mampoka ya mwana ya dimeme, mpe vwandaka zonza mutindu dalango. **12** Na ntwala ya kibulu ya ntete, yandi vwandaka sadila lutumu nyonso yina vwandaka na kibulu yina. Yandi tumisaka yinza mpe bantu nyonso yina kele na yinza na kusambila kibulu ya ntete yina belukaka na mputa yina lendaka pesa yandi lufwa. **13** Kibulu yayi ya zole

vwandaka sala bimangu ya nene. Na meso ya bantu nyonso, yandi salaka ti tiya katuka na zulu mpe kulumuka na ntoto. **14** Yandi vwandaka vuna bantu na bimangu yina yandi vwandaka sala na ntwala ya kibulu ya ntete. Yandi ndimisaka bantu na kuyidika kifwani samu na kuzitisa kibulu yina lwalaka na mbele ya yinda, mpe kufwaka ve. **15** Kibulu ya zole kuzwaka lulendo ya kupesa luzingu na kifwani ya kibulu ya ntete samu mpe ti yawu zonza mpe kufwa bayina nyonso ke sambila yawu ve. **16** Yandi salaka ti ba tula kidimbu na bantu nyonso, na diboko ya lubakala to na mbunzu: bantu ya kukula mpe bana ya fyoti, bamvwama mpe bamputu, bandongo mpe bantu yina ke na kimpwanza. **17** Ata muntu lendaka sumba to tekisa kima kana yandi vwandaka ve na kidimbu. Kidimbu yango, ni nkumbu ya kibulu to lutangu ya nkumbu ya yandi. **18** Samu na dyambu yayi, konso muntu fwana kuvwanda na ndwenga. Muntu yina ke na mayela lenda kubakula nsasa ya lutangu ya kibulu, samu ti yawu ke na kufwanana na nkumbu ya muntu. Lutangu yango kele bankama sambanu na makumi sambanu na sambanu.

14 Mu talaka Dimeme ya kutelama na mongo ya Siyone. Kintwadi na yandi vwandaka na nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda ya bantu yina vwandaka na Nkumbu ya Dimeme mpe ya Tata ya yandi ya kusonama na mbunzu. **2** Mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu, mpe wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya nene ya maza ya mubu, mpe mutindu makelele ya ngolo ya kidumu. Ndinga yina mu kuwaka vwandaka mutindu muningu ya bansambi yina bantu ke na kusika. **3** Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya malu-malu na ntwala ya kiti ya kintinu ya Nzambi, na ntwala ya bibulu yiya mpe bakuluntu. Ata muntu lendaka longoka nzimbu yina kana kaka ve nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda ya bantu yina Nzambi kuulaka na ntoto. **4** Bawu sumunaka ve banzutu ya bawu na kutambula na bakento. Bawu kele ya kuvedila, mpe ke na kulanda Dimeme konso kisika yandi ke na kukwenda. Ba kuulaka bawu na kati ya bantu ya yinza, samu ti bawu vwandaka bantu ya ntete yina ba me pesa mutindu munkayulu na Nzambi mpe na Dimeme. **5** Ata mbala mosi bawu zonzaka mambu ya luvunu. Bawu kele ve na dyambu yina ba lenda kusemba bawu. **6** Mu talaka mbazi ya nkaka yina vwandaka pepa na zulu. Yandi vwandaka na Nsangu ya Mbote ya bantangu nyonso ya kuzabisa na bantu yina kele na ntoto, na bantu ya bayinsi nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe makanda nyonso. **(aiōnios g166)** **7** Yandi vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Beno zitisa Nzambi, mpe beno kembisa yandi, samu ti ngunga yina yandi ke fundisa yinza me lunga. Beno sambila Nzambi yina yidikaka zulu na ntoto, mubu mpe mikelo.» **8** Na manima, mbazi ya zole yina landaka mbazi ya ntete tubaka: «Yawu me mwangana! Babilone Mbanza ya nene me mwangana! Yawu nwikisaka bantu ya bayinsi nyonso vinu ya kindumba ya yandi ya ngolo!» **9** Mbazi ya nkaka, ya tatu, landaka bambazi zole yina tekilaka. Yandi tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu sambila kibulu na kifwani ya yandi, mpe kana yandi kuzwa kidimbu na mbunzu to na diboko, **10** yandi ke kunwa mpe vinu ya nkele ya Nzambi. Ya kele vinu yina ba me vukisa ve na kima ya nkaka, mpe Nzambi ke tula yandi yawu na kati ya mbungu ya yandi ya nkele. Bayina nyonso ke sala mutindu yina ke tala mpasi ya kulutila na kati ya sufe mpe tiya na ntwala ya bambazi ya longo mpe Dimeme. **11** Mulinga ya tiya yina ke na kutalisa bawu mpasi ke manisa dyaka ve. Mpimpa na ntangu mvundulu kele ve na bayina ke na kutumama na kibulu mpe na kiteki ya yandi, mpe na konso muntu yina me kuzwa kidimbu ya nkumbu ya kibulu.» **(aiōn g165)** **12** Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda na mvibudulu, bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele na kiminu na Yesu. **13** Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu mpe zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Katuka ntangu yayi, kyese na bayina me kufwa ya kukangama na Mfumu! Ya tsyelika, Mpeve ya Longo ke na kutuba ti bawu ke na kyese. Bawu fwana kuzwa mvundulu samu na bisalu ya ngolo yina bawu me sala, samu ti bisalu ya bawu ya mbote ke na kulanda bawu.» **14** Mu talaka dituti ya mpembe. Na zulu ya dituti yango vwandaka na kifwani ya muntu ya kuvwanda. Yandi vwandaka ya kulwata yimpu ya wolo, mpe ya kusimba mukwati ya yinda ya meno ya kuyonzika bambuma. **15** Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele na mazulu, mpe lookaka na ngolo nyonso na muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya dituti: «Baka mukwati ya nge mpe yonzika bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga. Bambuma ya ntoto me yela samu na kuyonzika yawu.» **16** Na yina, muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya dituti lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika bambuma, mpe ba yonzikaka bambuma nyonso ya ntoto. **17** Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele na mazulu. Yandi vwandaka mpe ya kusimba munkwati ya yinda ya meno. **18** Na manima, mbazi ya nkaka dyaka yina kele na bumfumu na tiya basikaka na kiyokolo ya minkayulu. Na ngolo nyonso, yandi lookaka na mbazi yina simbaka munkwati ya yinda ya meno: «Baka munkwati ya nge ya meno, mpe zenga byazi ya bayinti ya vinu yina kele na ntoto! Bambuma ya vinu me bwaka!» **19** Na yina, mbazi lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika bambuma. Yandi zengaka byazi ya bambuma ya vinu, mpe tulaka yawu na kati ya kitutulu ya nene yina ke lakisaka nkele ya Nzambi. **20** Kitutulu yina ya kukamuna bambuma vwandaka na ngaanda ya mbanza. Menga basikaka na kitutulu yina mpe mwanganaka na Basitade funda mosi na bankama sambanu. Yawu fulukaka mpe kuzwaka ntela ya yinwa ya mpunda.

15 Na manima, mu talaka na mazulu kidimbu ya nkaka ya nene mpe ya ngitukulu: bambazi nsambwadi simbaka bampasi nsambwadi. Ya kele bampasi ya nsuka yina ke lungisa nkele ya Nzambi. **2** Na manima, mu talaka mubu yina vwandaka talana mutindu kitala-tala ya kuvukisa na tiya. Bayina nyonso nungaka kibulu ya ngitukulu, kifwani ya yandi, mpe lutangu ya nkumbu ya yandi vwandaka ya kutelama na mubu ya kitala-tala. Bawu simbaka bisanzi yina Nzambi pesaka bawu. **3** Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya Moyize yina kele kisadi ya Nzambi, mpe nzimbu ya Dimeme: «Mfumu Nzambi-Mpungu, bisalu ya nge kele nene mpe kitoko. Nge kele Ntinu ya bantu nyonso. Banzila ya nge kele ya kudedama mpe ya tsyelika. **4** Mfumu! Nani lenda kumanga na kuzitisa nge? Nani lenda kumanga na kuyimba nkembo ya nge? Ya tsyelika, kaka ni nge mosi kele ya longo, mpe bantu nyonso ya yinza ke fukama na ntwala ya nge, samu ti bisalu ya nge ya kudedama me talana na pwelele nyonso.» **5** Na manima, mu talaka Yinzo ya Nzambi yina zibukaka na mazulu, mpe na kati vwandaka na Yinzo ya mbwabanu. **6** Bambazi nsambwadi yina vwandaka ya kusimba bampasi nsambwadi basikaka na Yinzo ya Nzambi. Bawu lwataka bilele ya mpembe ya lino yina vwandaka lezima, mpe vwandaka na basinga ya wolo na luketo. **7** Mosi na kati ya bibulu yiya pesaka bambazi nsambwadi yina bambungu nsambwadi ya wolo ya kufuluka na nkele ya Nzambi yina ke zingaka seko. **(aiōn g165)** **8** Yinzo ya Nzambi fulukaka na mulinga samu na nkembo mpe lulendo ya Nzambi. Ata muntu

lendaka kota na kati tii ntangu ke manisa bampasi nsambwadi yina nataka bambazi nsambwadi.

16 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina basikaka na Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka na bambazi nsambwadi: «Beno kwenda kumwangisa na ntoto bambungu nsambwadi ya nkele ya Nzambi!» **2** Mbazi ya ntete kwendaka mpe mwangisaka mbungu ya yandi na ntoto. Bantu yina vwandaka na kidimbu ya kibulu ya ngitukulu mpe vwandaka sambila kifwani ya yandi kuzwaka bamputa ya yimbi mpe ya mpasi. **3** Mbazi ya zole mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya mubu. Maza kumaka mutindu menga ya muntu ya kufwa, mpe bima nyonso yina vwandaka zinga na mubu kufwaka. **4** Mbazi ya tatu mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya banzadi mpe mikelo, mpe yawu kumaka menga na menga. **5** Na yina, mu kuwaka mbazi yina vwandaka na lutumu na maza kutuba: «Nzambi ya longo yina ke na kuzinga mpe zingaka ntete, nge kele ya kudedama na kufundisa mutindu yina. **6** Ya tsyelika, bawu kufwaka bantu ya longo mpe mimbikudi. Ntangu yayi, nge me pesa bawu menga samu na kunwa. Bawu me kuzwa mvutu ya mambu yina bawu salaka.» **7** Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na kiyokolo ya minkayulu, mpe tubaka: «Ee, Mfumu Nzambi-Mpungu! Balufundusu ya nge kele ya tsyelika mpe ya kudedama.» **8** Mbazi ya yiya mwangisaka mbungu ya yandi na ntangu, mpe ntangu kuzwaka muswa ya kuyoka bantu na tiya ya yawu. **9** Bantu kuyaka na tiya ya ntangu ya kulutila, mpe bawu fingaka Nkumbu ya Nzambi yina kele na lulendo ya kufidisa bampasi ya mutindu yina. Kasi bawu mangaka na kuviluka samu na kukembisa Nzambi. **10** Mbazi ya tanu mwangisaka mbungu ya yandi na kiti ya kintinu ya kibulu, mpe yinsi ya kintinu ya kibulu kumaka na kati ya mpimpa. Bantu vwandaka tatika baludimi ya bawu, samu ti bawu vwandaka tala mpasi. **11** Bawu fingaka Nzambi ya mazulu samu na bampasi mpe bamputa ya bawu. Kasi bawu vilukaka ve na mavanga ya bawu ya yimbi. **12** Mbazi ya sambanu mwangisaka mbungu ya yandi na nzadi ya nene ya Efalate. Nzadi nyonso yumaka samu na kukubika nzila ya bantinu yina ke na kukatuka na lweka yina ntangu ke basikaka. **13** Na manima, mu talaka bampeve tatu ya yimbi. Yawu vwandaka mutindu bisyoto, mpe basikaka na yinwa ya dalango, na yinwa ya kibulu, mpe na yinwa ya mumbikudi ya luvunu. **14** Ya kele bampeve ya Satana yina ke salaka bimangu. Bawu ke na kukwenda na sika ya bantinu nyonso ya yinza samu na kuvukisa bawu kisika mosi na kunwana muzingu na kilumbu ya nene ya Nzambi-Mpungu. **15** Mfumu tubaka: «Beno kuwa, mu ke kwiza mutindu muyibi! Kyese na muntu yina ke lala pongi ve, mpe ke bumba bilele ya yandi, samu ti yandi tambula ve kimpene mpe tala ve nsoni na meso ya bantu.» **16** Bampeve tatu yina vukisaka bantinu na kisika yina ba ke bokilaka na ndinga ya ba-Ebeleyo, «Alemangedone». **17** Mbazi ya nsambwadi mwangisaka mbungu ya yandi na mupepe. Ndinga ya ngolo wakanaka na Yinzo ya Nzambi. Yawu vwandaka basika na kisika yina kele kiti ya kintinu, mpe tubaka: «Yimeni!» **18** Na yina, bansemo lezimaka. Makelele ya bandinga mpe ya bidumu wakanaka, mpe ntoto nyonso ninganaka na ngolo nyonso. Katuka mbandukulu ya yinza, ntoto vwandaka me ningana ntete ve mutindu yina. **19** Mbanza ya nene kabukaka na bandambu tatu, mpe bambanza ya bayinsi nyonso mwanganaka. Na yina, Nzambi bambukaka moyo na mbanza ya nene ya Babilone. Yandi nwikisaka yawu mbungu ya kufuluka na vinu ya nkele ya yandi ya kulutila. **20** Bisanga nyonso zimbanaka, mpe myongo vwandaka dyaka ve. **21** Mvula ya matadi ya nene mpe ya dema katukaka na zulu mpe kubwaka na bantu. Bantu fingaka Nzambi samu na mpasi yina. Yawu vwandaka mpasi ya kulutila ngolo.

17 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge wapi mutindu Nzambi ke pesa kitumbu na kento ya kindumba ya nene yina zingaka na kumu ya maza ya nene. **2** Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi, mpe bantu ya ntoto me kola vinu ya yandi ya kindumba.» **3** Na manima, mbazi nataka munu na kimpeve na yinsi ya kuyuma. Kuna, mu talaka kento mosi ya kuvwanda na zulu ya kibulu ya mbwaki yina vwandaka ya kufuluka na bankumbu ya kufinga Nzambi. Kibulu yango vwandaka na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. **4** Kento lwataka bilele ya kitoko ya mbwaki ya kulutila. Yandi lwataka mpe misanga ya wolo, ya matadi ya ntalu, mpe ya palata. Na maboko ya yandi, yandi simbaka mbungu ya wolo ya kufuluka na mambu ya busafu mingi, busafu ya kindumba ya yandi. **5** Na mbunzu ya yandi vwandaka ya kusonama nkumbu ya mansweki: «Mbanza ya nene ya Babilone, mama ya bakento ya kindumba mpe ya mambu ya busafu mingi na kati ya yinza.» **6** Mu talaka ti kento yango vwandaka ya kukola na menga ya bantu ya longo mpe ya bambangi ya Yesu. Ntangu mu talaka yandi, mu yitukaka mingi. **7** Na yina, mbazi zabisaka munu: «Samu na yinki nge ke na kuyituka? Mu ke tubila nge mansweki ya kento yayi, mpe ya kibulu yina ke na kunata yandi. Kibulu yina kele na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. **8** Kibulu yina nge me tala, vwandaka moyo na ntama. Kasi ntangu yayi, yandi ke dyaka ve moyo. Yandi fwana kubasika na dibenga ya yinda samu na kuzimbana seko. Bantu ya yinza yina kele ve na bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku ya luzingu katuka mbandukulu ya yinza, ke yituka na kutala yandi. Ya tsyelika, yandi vwandaka moyo, kasi yandi kele dyaka ve moyo mpe ke talana dyaka. **(Abyssos g12)** **9** «Awa, konso muntu fwana kuvwanda na mayela mpe ndwenga. Bayintu nsambwadi kele myongo nsambwadi, kisika kento yina kele ya kuvwanda. Yawu kele mpe bantinu nsambwadi. **10** Tanu na kati ya bawu me kufwa yimeni. Ntinu ya sambanu ke na kuyala ntangu yayi, mpe ntinu ya me kwiza ntete ve. Kasi ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zinga kaka ntangu fyoti. **11** Kibulu yina vwandaka moyo na ntama mpe ke dyaka ve moyo kele ntinu ya nana. Yandi kele mpe na kati ya lutangu ya bantinu nsambwadi, mpe yandi ke na kukwenda samu na kuzimbana seko. **12** «Mampoka kumi yina nge talaka, kele bantinu kumi yina me banda ntete ve na kuyala. Kasi bawu ke yala kaka ngunga mosi kintwadi na kibulu ya ngitukulu. **13** Bawu nyonso kumi kele kaka na dibanza mosi: kusadila lulendo mpe kimfumu ya bawu samu na kibulu. **14** Bawu ke nwanisa Dimeme, kasi Dimeme ke nunga bawu, samu ti yandi kele Mfumu ya bamfumu, mpe Ntinu ya bantinu. Yandi ke nunga bawu kintwadi na bayina yandi bokilaka mpe soolaka, bayina kele ya kukwikama na yandi.» **15** Mbazi zabisaka dyaka munu: «Maza yina nge talaka kisika kele kento ya kindumba kele makanda ya bantu, bankonga ya bantu, bantu ya bayinsi nyonso mpe ya bandinga nyonso. **16** Mampoka kumi yina nge me tala mpe kibulu ke manga kento ya kindumba. Bawu ke katula yandi bima nyonso yina kele na yandi, mpe ke tula yandi kimpene. Bawu ke kudya nzutu ya yandi, mpe ke yoka na tiya ndambu yina ke bikana. **17** Ya tsyelika, Nzambi tulaka na bantima ya bawu luzolo ya kusadila dibanza ya yandi. Bawu nyonso kumi ke wisana na kusadila lulendo ya kintinu ya bawu samu na kibulu ya ngitukulu tii ntangu mambu yina Nzambi tubaka ke salama. **18** «Kento yina nge me tala, ni mbanza ya nene yina ke yalaka bantinu nyonso ya yinza.»

18 Na manima, mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina kulumukaka na ntoto. Yandi vwandaka na lutumu ya nene, mpe nkembo ya yandi vwandaka pesa nsemo na ntoto nyonso. **2** Na ngolo nyonso, yandi lookaka: «Yawu me mwangana! Babilone Mbanza ya nene me mwangana! Ntangu yayi, yawu me kuma kisika ke bumbamaka bampeve ya yimbi. Yawu me kuma kisika yina ke na kuzinga bandeke nyonso ya kuvedila ve mpe ya yimbi. **3** Bantu ya bayinsi nyonso me kunwa vinu ya kindumba ya yandi ya ngolo. Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi, mpe bantu ya mumbungu awa na ntoto me vwama na lulendo ya bimvwama ya yandi.» **4** Na manima, mu kuwaka dyaka ndinga ya nkaka yina katukaka na mazulu, mpe tubaka: «Bantu ya dikanda ya munu! Beno basika na mbanza yayi, samu ti beno kota ve na masumu ya yandi, mpe ti beno kuzwa ve bampasi yina yandi ke kuzwa. **5** Masumu ya yandi me fuluka tii na mazulu, mpe Nzambi me zimbana ve mambu ya kudedama ve yina yandi salaka. **6** Beno sala yandi mutindu yandi salaka bantu ya nkaka, mpe beno vutula yandi bambala zole yimbi yina yandi salaka. Beno fulusa mbungu ya yandi na vinu ya kulutila bambala zole ngolo na vinu yina yandi nwikisaka bantu ya nkaka. **7** Na mutindu yandi zolaka mingi nkembo mpe bimvwama, ni na mutindu yina mpe beno ke talisa yandi mpasi mingi, mpe ke tula yandi na kati ya mawa ya ngolo. Yandi ke na kutuba na ntima ya yandi: "Mu ke na kuyala mutindu ntinu mpe mu kele ve mufwidi. Mu ke vwanda ve na kati ya mawa ya lufwa ata kilumbu mosi." **8** Ni yawu yina, bampasi nyonso yayi ke kumina yandi na kilumbu mosi: lufwa, mawa, mpe nsatu. Tiya ke mwangisa yandi. Ya tsyelika, Mfumu Nzambi yina me fundisa yandi kele na lulendo.» **9** Bantinu ya yinza yina salaka kindumba na yandi, mpe sadilaka bimvwama ya yandi ke dila mpe ke vwanda na kyadi samu na mbanza yina ntangu bawu ke tala mulinga ya tiya yina ke na kuyoka yandi. **10** Bawu ke vwanda ve pene-pene na mbanza yina na boma ti bampasi yina kumina bawu, mpe bawu ke tuba: «Kyadi! Kyadi na nge Babilone, mbanza ya nene mpe ya lulendo! Nge me kuzwa kitumbu ya nge kaka na ngunga mosi!» **11** Bantu ya mumbungu awa na ntoto ke na kudila mpe ke na kati ya mawa samu na mbanza yina, samu ti ata muntu ke na kusumba dyaka bima ya bawu: **12** wolo mpe kisengo ya mpembe, matadi ya ntalu mpe palata, bilele ya lino, bilele ya swa, bilele ya kitoko ya mbwaki, mabaya ya mutindu na mutindu, meno ya nzawu, bima yina ba yidikaka na mabaya ya ntalu, na bisengo ya mbwaki, na bisengo ya nkaka, mpe na matadi ya kitoko. **13** Bawu vwandaka tekisa mpe bampusu ya bayinti mpe bima ya nkaka ya nsunga ya kitoko, mananasi, mile, maaka ya nsunga ya mbote, vinu, mafuta, faline, masangu, bangombe, mameme, bampunda na bipusu-pusu ya bawu, bandongo mpe bankole. **14** Bawu tubaka na mbanza: «Bima nyonso yina nge vwandaka zola kuzwa me zimbana na ntwala ya nge. Bimvwama nyonso ya nge mpe kitoko ya nge me zimbana, mpe beto lenda kuzwa dyaka yawu ve.» **15** Bantu ya mumbungu yina kuzwaka bimvwama ya bawu na kusala mumbungu na mbanza yayi, ke vwanda ve pene-pene na mbanza yina na boma ti bampasi yina kumina bawu. Bawu ke dila mpe ke vwanda na kyadi. **16** Bawu ke tuba: «Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene! Yawu vwandaka kitoko mutindu muntu yina me lwata bilele ya kitoko ya lino, mpe bilele ya ntalu mpe ya mbwaki ya kitoko. Yawu vwandaka mpe mutindu kento yina me lwata misanga ya wolo, ya matadi ya ntalu, mpe ya palata. **17** Bimvwama nyonso yayi me mwangana kaka na ngunga mosi!» Binati nyonso ya masuwa mpe bizyeti ya bawu, mutindu mosi mpe bisadi ya maza mpe bayina nyonso ke kuzwaka luzingu ya bawu na mubu vwandaka ya kutelama ntama na mbanza. **18** Ntangu bawu talaka mulinga ya tiya yina vwandaka yoka mbanza, bawu lookaka: «Ata mbanza lendaka fwanana na mbanza yayi ya nene!» **19** Bawu vwandaka losa fundu-fundu na bayintu ya bawu, mpe vwandaka dila. Bawu nyongaka mpe lookaka: «Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene! Ni bimvwama ya yandi me sala ti bantu nyonso yina ke na masuwa vwanda na bimvwama. Kasi yawu me mwangana kaka na ngunga mosi!» **20** Zulu fwana kuyangalala samu ti mbanza yina me mwangana! Beno mpe, bantu ya longo, bantumwa mpe mimbikudi, beno fwana kuyangalala, samu ti Nzambi me fundisa mbanza yina samu na yimbi yina yandi salaka beno. **21** Na yina, mbazi mosi ya lulendo bakaka ditadi ya nene mutindu ditadi ya dema ya kunika bambuma ya faline, mpe losaka yawu na mubu na kutuba: «Ni mutindu yayi ba ke bwisa mbanza ya nene ya Babilone na ngolo nyonso, mpe bantu ke tala dyaka yawu ve. **22** Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge miziiki ya bansambi mpe ya bayina ke yimbaka, mutindu mosi mpe miziiki ya matuutu mpe ya bakulumenta. Ba ke lenda dyaka ve kutala na sika ya nge bisadi ya bisalu ya maboko. Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge makelele ya ditadi yina ke na kunika bambuma. **23** Nsemo ya mwinda ke lezima dyaka ve na sika ya nge, mpe ndinga ya bantwenya yina me kwelana ke wakana dyaka ve na sika ya nge. Bitekisi ya nge vwandaka bitekisi ya kulutila mfunu na yinza, mpe na bundoki ya nge, nge me nata bantu nyonso na nzila ya yimbi. **24** Ni na sika ya nge ba kuzwaka menga ya mimbikudi, ya bantu ya longo, mpe ya bayina nyonso ba kufwaka awa na ntoto.»

19 Na manima ya mambu yayi, mu kuwaka na mazulu ndinga ya nkonga ya nene yina lookaka na ngolo nyonso: «Aleluya! Mpulusu, nkembo mpe lulendo kele na Nzambi ya beto! **2** Balufundusu ya yandi kele ya tsyelika mpe ya kudedama. Yandi me fundisa kento ya kindumba ya nene yina vwandaka vuna bantu nyonso ya ntoto na kindumba ya yandi. Nzambi me pesa yandi kitumbu samu na bisadi ya Nzambi yina yandi kufwaka.» **3** Bawu tubaka dyaka: «Aleluya! Mulinga ya mbanza ya nene yina ba me yoka ke na kunanguka, mpe yawu ke vwanda seko.» **(aiōn g165)** **4** Bakuluntu makumi zole na yiya mpe bibulu yiya yina zungaka kiti ya Nzambi fukamaka mpe sambilaka Nzambi yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu. Bawu tubaka: «Ameni! Aleluya!» **5** Na yina, ndinga wakanaka kisika vwandaka kiti ya kintinu, mpe tubaka: «Beno kembisa Nzambi ya beto, beno nyonso yina kele bisadi ya yandi mpe ke zitisaka yandi ata beno vwanda bakuluntu to bana ya fyoti!» **6** Na manima, mu kuwaka ndinga ya nkonga ya nene yina wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu, mpe ya bidumu ya ngolo. Ndinga yango tubaka: «Aleluya! Mfumu ya beto, Nzambi-Mpungu, me lakisa kintinu ya yandi. **7** Beto yangalala mpe beto vwanda na kyese. Beto pesa yandi nkembo, samu ti ntangu ya makwela ya Dimeme me lunga, mpe kento ya yandi me kubama. **8** Ba me pesa yandi kinkuti ya kitoko ya lino yina ke na kulezima mpe kele ya kuvedila. Kinkuti ya lino kele bisalu ya kudedama ya bantu ya longo.» **9** Mbazi zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Kyese na bayina ba me bokila na kubaka kisika na mukembo ya makwela ya Dimeme.» Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya kele mambu ya tsyelika yina yandi mosi Nzambi me zonza.» **10** Na yina, mu zolaka fukama na ntwala ya yandi samu na kusambila yandi, kasi yandi zabisaka munu: «Kusala mutindu yina ve! Mu kele kisadi mutindu nge mpe mutindu bampangi ya nge yina kele ya kukwikama na kimbangi ya Yesu. Ni Nzambi nge fwana kusambila.» Ya tsyelika, kimbangi ya Yesu kele ya kudedama na mambu yina

mimbikudi zabisaka na kimpeve. **11** Na yina, mu talaka zulu ya kuzibuka, mpe mpunda ya mpembe basikaka. Nkumbu ya muntu yina yulukaka yawu kele «Kukwikama mpe Butsyelika.» Yandi ke fundisaka mpe ke nwanaka na ludedomo. **12** Meso ya yandi vwandaka lezima mutindu tiya, mpe yandi vwandaka na bayimpu mingi na yintu. Nkumbu mosi vwandaka ya kusonama na yandi, mpe ata muntu zabaka yawu kana kaka yandi mosi ve. **13** Yandi lwataka kiyunga ya kubola na menga, mpe Nkumbu ya yandi: «Mambu ya Nzambi.» **14** Bankonga ya binwani ya mazulu vwandaka na manima ya yandi. Bawu vwandaka na zulu ya bampunda ya mpembe, mpe lwataka bilele ya kitoko ya lino ya mpembe mpe ya kuvedila. **15** Na yinwa ya yandi basikaka mbele ya yinda ya meno yina yandi ke bula bantu. Yandi ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko, mpe ke kamuna bambuma ya vinu na kima ya kukamuna bambuma yina kele samu na nkele ya kulutila ya Nzambi-Mpungu. **16** Na zulu ya kiyunga mpe ya dibunda ya yandi, nkumbu ya mutindu yayi vwandaka ya kusonama: «Ntinu ya bantinu, mpe Mfumu ya bamfumu.» **17** Na manima, mu talaka mbazi mosi ya kutelama na kati ya ntangu. Na ngolo nyonso, yandi lookaka na sika ya bandeke nyonso yina vwandaka pepa na zulu: «Beno kwiza, beno vukana samu na mukembo ya nene ya Nzambi! **18** Beno kwiza kudya musuni ya bantinu, ya bamfumu ya binwani, ya bantu ya lulendo, ya bampunda mpe binati ya yawu, musuni ya bantu nyonso: bandongo to bantu ya kimpwanza, bakuluntu to bana ya fyoti.» **19** Na manima, mu talaka kibulu ya ngitukulu mpe bantinu ya ntoto na bankonga ya binwani ya bawu. Bawu vukanaka samu na kunwanisa muntu yina vwandaka na zulu ya mpunda, mpe nkonga ya binwani ya yandi. **20** Ba kangaka kibulu mpe mumbikudi ya luvunu yina vwandaka sala bimangu na ntwala ya yandi samu na kunata na nzila ya yimbi bayina kuzwaka kidimbu ya kibulu, mpe vwandaka sambila kifwani ya yandi. Ba losaka bawu nyonso zole ya moyo na kati ya dyanga ya sufe yina vwandaka kuya tiya. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Mbele yina vwandaka basika na yinwa ya muntu yina vwandaka na zulu ya mpunda kufwaka bayina nyonso bikanaka, mpe bandeke nyonso kudyaka misuni ya bawu.

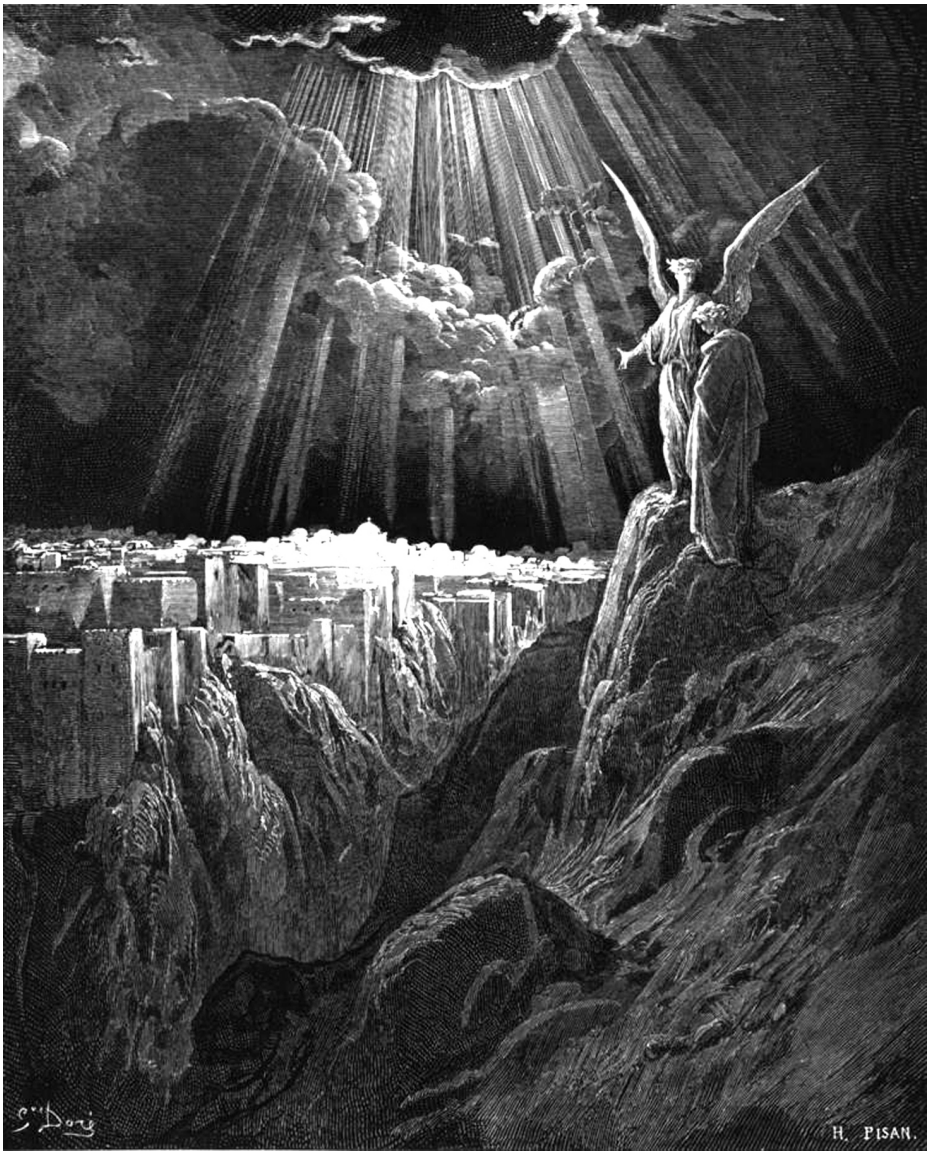
20 Na manima ya mambu yina, mu talaka mbazi mosi yina katukaka na mazulu mpe kulumukaka na ntoto. Yandi vwandaka ya kusimba fungula ya dibenga ya yinda mpe singa ya nene ya kisengo. **(Abyssos g12)** **2** Yandi nataka dalango, nyoka ya ntama, yina kele Dyabulu mpe Satana, mpe kangaka yandi bamvula funda mosi. **3** Mbazi losaka dalango na kati ya dibenga ya yinda. Yandi kangaka yawu na fungula mpe tulaka bisengo samu na kanga yawu mbote, samu ti dalango vuna dyaka ve bantu tii ntangu ke lunga bamvula funda. Na manima ya bamvula funda mosi yina, ba fwana kupesa yandi mwa ntangu ya kimpwanza. **(Abyssos g12)** **4** Na manima, mu talaka bakiti ya bantinu. Bayina vwandaka na zulu ya yawu, kuzwaka lutumu ya kufundisa. Mu talaka mpe myela ya bayina ba kufwaka, samu ti bawu vwandaka bambangi ya Yesu mpe zabisaka mambu ya Nzambi. Bawu sambilaka ve kibulu ya ngitukulu to kifwani ya yandi, mpe bawu kuzwaka ve kidimbu ya yandi na mbunzu to na diboko. Bawu vutukaka na luzingu, mpe vwandaka yala na Klisto na bamvula funda mosi. **5** Bantu ya nkaka yina kufwaka vutukaka ve na luzingu ntete bamvula funda mosi lunga. Yayi ni mvumbukulu ya ntete ya bantu na lufwa. **6** Kyese na bayina kele na kati ya nkonga ya mvumbukulu ya ntete yayi! Bawu kele bantu ya longo, mpe lufwa ya zole lenda kuzwa bawu ve. Bawu ke vwanda banganga-Nzambi yina ke sadila Nzambi mpe Klisto, mpe bawu ke yala na Klisto na bamvula funda mosi. **7** Ntangu bamvula funda mosi ke lunga, ba ke basisa Satana na boloko. **8** Yandi ke kwenda kuvuna bayinsi yina kele na yinza nyonso, yina zola kutuba Ngonge mpe Mangonge. Yandi ke vukisa bawu kisika mosi samu na muzingu, mpe bawu ke vwanda mingi mutindu matadi ya munyenge ya kumu ya mubu. **9** Bawu vwandaka ya kumwangana na bisika nyonso, na kati ya yinza, mpe bawu zungaka kivwandu ya bantu ya longo mpe mbanza yina Nzambi ke zolaka mingi. Kasi tiya katukaka na zulu, mpe yawu yokaka bawu. **10** Na yina, ba losaka na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe, Satana yina vwandaka vuna bawu. Kibulu mpe mumbikudi ya luvunu vwandaka mpe kuna na kati ya dyanga yina ya tiya. Kuna bawu ke tala mpasi ya mankululu mpimpa na ntangu. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Na yina, mu talaka kiti ya nene ya mpembe ya kintinu. Muntu vwandaka na zulu ya yawu. Zulu na ntoto kimaka ntama na ntwala ya yandi, mpe yawu talanaka dyaka ve. **12** Na manima, mu talaka bantu ya kufwa, bakuluntu mpe bana ya fyoti ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu. Mu talaka mpe mabuku ya kufunguka. Dibuku mosi dyaka ya nkaka zibukaka, ya kele dibuku ya luzingu. Bantu ya kufwa kuzwaka lufundusu na mambu yina bawu salaka mutindu yawu vwandaka ya kusonama na mabuku. **13** Mubu basisaka bantu yina kufwaka na kati ya mubu. Lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa basisaka mpe bantu ya bawu ya kufwa, mpe bawu nyonso kuzwaka lufundusu na yina me tadila mambu yina bawu salaka. **(Hadēs g86)** **14** Na manima, ba losaka lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa na kati ya dyanga ya tiya. Dyanga yina ya tiya, ni lufwa ya zole. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Ba losaka mpe na kati ya dyanga ya tiya konso muntu yina nkumbu vwandaka ve ya kusonama na dibuku ya luzingu. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Na yina, mu talaka zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu. Zulu ya ntete mpe ntoto ya ntete vwandaka me zimbana, mpe mubu vwandaka dyaka ve. **2** Mu talaka mpe mbanza ya longo, Yelusalemi ya malu-malu, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi mpe kulumukaka na ntoto. Yawu vwandaka ya kukubama mutindu kento yina me bongisa nzutu samu na bakala ya yandi. **3** Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina wakanaka kisika vwandaka kiti ya kintinu. Yawu tubaka: «Ntangu yayi, Nzambi ke zinga na kati-kati ya bantu! Yandi ke zinga na bawu, mpe bawu ke vwanda bantu ya yandi. Yandi mosi Nzambi ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe ke vwanda kintwadi na bawu. **4** Yandi ke kusuna mansangasa nyonso yina kele na meso ya bawu. Bantu ke kufwa dyaka ve, ke vwanda dyaka ve na mawa, ke dila dyaka ve, to ke tala dyaka ve mpasi, samu ti mambu nyonso ya yinza ya ntama ke zimbana.» **5** Na yina, muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya kiti ya kintinu tubaka: «Ntangu yayi, mu ke sala ti bima nyonso kuma ya malu-malu.» Na manima, yandi zabisaka munu: «Sonika mambu yayi, samu ti mambu ya munu kele ya tsyelika mpe ya kudedama.» **6** Yandi bwelaka dyaka: «Nyonso me salama! Mu kele Alafa mpe Omenga, mbandukulu mpe nsukunu. Kana muntu kele na nsatu ya maza, mu ke pesa yandi maza ya mpamba na mukelo ya maza yina ke pesaka luzingu. **7** Mu ke pesa difwa yina na muntu yina ke nunga. Mu ke vwanda Nzambi ya yandi, mpe yandi ke vwanda mwana ya munu. **8** Samu na bayina kele na boma, bayina kele ve ya kukwikama, bayina kele na bifu ya yimbi, bayina ke kufwaka bampangi, ke salaka busafu, ke salaka bunganga, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina nyonso ke vunaka, kisika ya bawu kele na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe. Yawu kele lufwa ya zole samu na bawu.» **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Na yina, mosi na kati

ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi ya kufuluka na bampasi nsambwadi ya nsuka zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge kento yina Dimeme ke kwela.» **10** Mbazi nataka munu na kimpeve na zulu ya mongo ya nene mpe yinda. Yandi lakisaka munu mbanza ya longo, Yelusalemi, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi, mpe kulumukaka na ntoto. **11** Yawu vwandaka lezima na nkembo ya Nzambi. Yawu vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu, ditadi ya zape yina vwandaka lezima mutindu kitala-tala. **12** Mbanza yango vwandaka na bibaka ya yinda mingi. Yawu vwandaka na myelo kumi na zole, mpe bambazi kumi na zole vwandaka keba myelo yina. Bankumbu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli vwandaka ya kusonama na myelo yina. **13** Konso lweka vwandaka na myelo tatu: myelo tatu na esete, myelo tatu na node, myelo tatu na sude, mpe myelo tatu na wesete. **14** Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na zulu ya balufulu kumi na zole, mpe na zulu ya yawu ba sonikaka bankumbu ya bantumwa kumi na zole ya Dimeme. **15** Mbazi yina vwandaka zonza na munu simbaka kima ya kuteza yinda: Ya vwandaka kidyadya ya wolo samu na kuteza yinda ya mbanza, ya myelo, mpe ya bibaka ya mbanza. **16** Balweka nyonso yiya ya mbanza vwandaka yinda mutindu mosi. Mbazi tezaka mbanza na kidyadya ya yandi, mpe kuzwaka Basitade mafunda kumi na zole na yinda. Yinda ya mbanza na balweka nyonso yiya mpe yinda ya ntela ya yawu vwandaka mutindu mosi. **17** Yandi tezaka mpe mutela ya bibaka, yawu salaka Bakude nkama na makumi yiya na yiya. Mbazi sadilaka mutindu ya kuteza yina bantu nyonso ke sadilaka na kutanga yinda. **18** Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na matadi ya ntalu ya zape, mpe mbanza vwandaka ya kutunga na wolo ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala. **19** Matadi yina ba tungaka balufulu ya bibaka ya mbanza vwandaka ya kubongisa na matadi ya ntalu ya konso mutindu. Lufulu ya ntete vwandaka na ditadi ya zasepe, ya zole na ditadi ya safile, ya tatu na ditadi ya angate, ya yiya na ditadi ya emelode, **20** ya tanu na ditadi ya onise, ya sambanu na ditadi ya sandwani, ya nsambwadi na ditadi ya kizolite, ya nana na ditadi ya belile, ya yivwa na ditadi ya topaze, ya kumi na ditadi ya kizopase, ya kumi na mosi na ditadi ya tikwase, mpe ya kumi na zole na ditadi ya ametite. **21** Myelo kumi na zole ya mbanza vwandaka ya bapalata kumi na zole, mpe konso mwelo vwandaka ya kuyidika na palata mosi. Kisika ya mfunu ya mbanza vwandaka ya kubongisa na wolo ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala. **22** Mu talaka ve Yinzo ya Nzambi na kati ya mbanza yina, samu ti ni Mfumu Nzambi-Mpungu mpe Dimeme kele Yinzo ya Nzambi ya mbanza yina. **23** Mbanza vwandaka ve na nsatu ya nsemo ya ntangu to ya ngonda, samu ti nkembo ya Nzambi vwandaka pesa yawu nsemo, mpe Dimeme kele mwinda ya mbanza yina. **24** Bantu nyonso ya yinza ke tambula na nsemo ya yandi, mpe bantinu ya yinza ke nata bimvwama ya bawu kuna. **25** Myelo ya mbanza ke vwanda kaka ya kufunguka, samu ti mpimpa ke vwanda dyaka ve na kati ya mbanza yina. **26** Bawu ke nata kuna nkembo mpe bimvwama ya bayinsi nyonso. **27** Ata kima ya busafu ke kota na mbanza yina, mutindu mosi mpe, bantu yina ke salaka mambu ya busafu mingi, mpe bantu ya luvunu. Kasi kaka bantu yina kele na bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku ya luzingu yina kele dibuku ya Dimeme, ke kota na mbanza yina.

22 Mbazi lakisaka munu mpe nzadi yina kele na maza yina ke pesaka luzingu. Yawu vwandaka lezima mutindu kitala-tala, mpe vwandaka basika na kiti ya kintinu ya Nzambi mpe ya Dimeme. **2** Nzadi yango vwandaka lutila na kisika ya mfunu ya mbanza. Na konso lweka ya nzadi vwandaka na yinti ya luzingu yina ke butaka bambuma bambala kumi na zole na mvula, mbala mosi konso ngonda. Makasa ya yawu kele samu na kubelusa bantu ya bayinsi nyonso. **3** Nsingulu ke vwanda dyaka ve. Kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe ya Dimeme ke vwanda na kati ya mbanza, mpe bisadi ya Nzambi ke sambila yandi. **4** Bawu ke tala kizizi ya yandi, mpe Nkumbu ya yandi ke vwanda ya kusonama na bambunzu ya bawu. **5** Mpimpa ke vwanda dyaka ve, mpe bawu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya nsemo ya mwinda to ya ntangu, samu ti Mfumu Nzambi ke pesa bawu nsemo ya yandi, mpe bawu ke yala seko. **(aiōn g165)** **6** Na manima, mbazi zabisaka munu: «Mambu yayi kele ya tsyelika mpe ya kusadila kivuvu. Mfumu Nzambi yina ke zonzaka na kimpeve na mumbikudi ya yandi, me fidisa mbazi ya yandi samu na kulakisa na bisadi ya yandi mambu yina ke salama na bilumbu ke na kukwiza.» **7** Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza! Kyese na bayina ke kebaka nsangu ya bambikululu yina kele na kati ya dibuku yayi!» **8** Munu Yowane, mu kuwaka mpe talaka yawu. Na manima ya kuwa mpe kutala yawu, mu fukamaka na ntwala ya mbazi yina lakisaka munu yawu samu na kusambila yandi. **9** Kasi mbazi zabisaka munu: «Ve! Kusala mutindu yina ve! Mu kele kisadi mutindu nge, mutindu bampangi ya nge mimbikudi mpe bayina nyonso ke sadilaka mambu yina kele na kati ya dibuku yayi. Kaka ni Nzambi nge fwana kusambila.» **10** Na manima, yandi tubaka dyaka: «Kubumba ve nsangu ya bambikululu yina kele na kati ya dibuku yayi, samu ti ntangu yina Nzambi kubikaka samu na mambu nyonso yina me kuma pene-pene. **11** Bika ti muntu yina ke na kusala mambu ya yimbi kutatamana na kusala mambu ya yimbi. Muntu yina kele ve ya kuvedila tatamana na kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi muntu yina kele ya kudedama tatamana na kuvwanda ya kudedama, mpe muntu yina kele ya longo kula dyaka na bulongo.» **12** Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza! Mu ke kwiza na musendo yina mu ke pesa konso muntu na yina me tadila bisalu yina yandi me sala. **13** Mu kele Alafa mpe Omenga, muntu ya ntete mpe ya nsuka. Mu kele mbandukulu mpe nsukunu. **14** Kyese na bayina ke sukulaka bilele ya bawu. Bawu ke vwanda na luve ya kudya bambuma ya yinti ya luzingu, mpe ya kukota na mbanza na myelo ya yawu. **15** Kasi ba ke basisa na mbanza bayina ke zingaka kidi-kidi, bayina ke sadilaka bunganga, ke salaka busafu, ke kufwaka bantu, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina ke zolaka mpe ke sadilaka luvunu.» **16** «Munu Yesu, mu me fidisa mbazi ya munu samu na kuzabisa beno mambu nyonso yayi na kati ya mabuundu ya Nzambi. Mu butukaka na dikanda ya ntinu Davidi, mpe mu kele mbwetete yina ke lezimaka na suka-suka.» **17** Mpeve mpe kento ke na kutuba: «Kwiza!» Muntu yina ke na kuwa yawu fwana kutuba mpe: «Kwiza!» Bika ti muntu yina ke na mpwila kukwiza, mpe kuzwa ya mpamba maza yina ke pesaka luzingu. **18** Munu Yowane, mu ke na kukebisa bayina ke na kuwa mambu ya bambikululu yina ke na kati ya dibuku yayi. Kana muntu bwela mwa dyambu na mambu nyonso yayi, Nzambi mpe ke bwela na kitumbu yina yandi ke kuzwa, bampasi yina kele ya kusonama na dibuku yayi. **19** Kana muntu katula mwa dyambu na mambu ya bambikululu ya dibuku yayi, Nzambi mpe ke katula yandi kikunku ya yandi na bambuma ya yinti ya luzingu. Nzambi ke katula yandi mpe kisika ya yandi na mbanza ya longo yina ba me zonzila na kati ya dibuku yayi. **20** Mbangi yina ke na kuzabisa beno butsyelika ya mambu nyonso yayi ke na kutuba: «Ee, kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza.» Ameni!

Kwiza Mfumu Yesu! **21** Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu
kuvwanda na beno nyonso.

Mu talaka mpe mbanza ya longo, Yelusalemi ya malu-malu, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi mpe kulumukaka na ntoto. Yawu vwandaka ya kukubama mutindu kento yina me bongisa nzutu samu na bakala ya yandi. Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina wakanaka kisika vwandaka kiti ya kintinu. Yawu tubaka: «Ntangu yayi, Nzambi ke zinga na kati-kati ya bantu! Yandi ke zinga na bawu, mpe bawu ke vwanda bantu ya yandi. Yandi mosi Nzambi ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe ke vwanda kintwadi na bawu.»

Luzabusu 21:2-3

Reader's Guide

Monokutuba at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Monokutuba at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Kituba---Kituba-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Loma 10:7
Luzabusu 9:1
Luzabusu 9:2
Luzabusu 9:11
Luzabusu 11:7
Luzabusu 17:8
Luzabusu 20:1
Luzabusu 20:3

aïdios

Loma 1:20
Yude 1:6

aiōn

Matayi 12:32
Matayi 13:22
Matayi 13:39
Matayi 13:40
Matayi 13:49
Matayi 21:19
Matayi 24:3
Matayi 28:20
Make 3:29
Make 4:19
Make 10:30
Make 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
Yowane 4:14
Yowane 6:51
Yowane 6:58
Yowane 8:35
Yowane 8:51
Yowane 8:52
Yowane 9:32
Yowane 10:28
Yowane 11:26
Yowane 12:34
Yowane 13:8
Yowane 14:16
Bisalu 3:21
Bisalu 15:18
Loma 1:25
Loma 9:5
Loma 11:36
Loma 12:2
Loma 16:27
1 Kolinto 1:20
1 Kolinto 2:6
1 Kolinto 2:7
1 Kolinto 2:8
1 Kolinto 3:18
1 Kolinto 8:13
1 Kolinto 10:11
2 Kolinto 4:4
2 Kolinto 9:9
2 Kolinto 11:31
Ngalatiya 1:4
Ngalatiya 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Filipe 4:20
Kolose 1:26
1 Timote 1:17
1 Timote 6:17
2 Timote 4:10
2 Timote 4:18
Tite 2:12
Ba-Ebeleyo 1:2
Ba-Ebeleyo 1:8
Ba-Ebeleyo 5:6
Ba-Ebeleyo 6:5
Ba-Ebeleyo 6:20
Ba-Ebeleyo 7:17
Ba-Ebeleyo 7:21
Ba-Ebeleyo 7:24
Ba-Ebeleyo 7:28
Ba-Ebeleyo 9:26
Ba-Ebeleyo 11:3
Ba-Ebeleyo 13:8
Ba-Ebeleyo 13:21
1 Pyele 1:23
1 Pyele 1:25
1 Pyele 4:11
1 Pyele 5:11
2 Pyele 3:18
1 Yowane 2:17
2 Yowane 1:2
Yude 1:13
Yude 1:25
Luzabusu 1:6
Luzabusu 1:18
Luzabusu 4:9
Luzabusu 4:10
Luzabusu 5:13
Luzabusu 7:12
Luzabusu 10:6
Luzabusu 11:15
Luzabusu 14:11
Luzabusu 15:7
Luzabusu 19:3
Luzabusu 20:10
Luzabusu 22:5

aiōnios

Matayi 18:8
Matayi 19:16
Matayi 19:29
Matayi 25:41
Matayi 25:46
Make 3:29
Make 10:17
Make 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
Yowane 3:15
Yowane 3:16
Yowane 3:36
Yowane 4:14
Yowane 4:36
Yowane 5:24
Yowane 5:39
Yowane 6:27
Yowane 6:40
Yowane 6:47
Yowane 6:54
Yowane 6:68

Yowane 10:28
Yowane 12:25
Yowane 12:50
Yowane 17:2
Yowane 17:3
Bisalu 13:46
Bisalu 13:48
Loma 2:7
Loma 5:21
Loma 6:22
Loma 6:23
Loma 16:25
Loma 16:26
2 Kolinto 4:17
2 Kolinto 4:18
2 Kolinto 5:1
Ngalatiya 6:8
2 Tesalonika 1:9
2 Tesalonika 2:16
1 Timote 1:16
1 Timote 6:12
1 Timote 6:16
2 Timote 1:9
2 Timote 2:10
Tite 1:2
Tite 3:7
Filemoni 1:15
Ba-Ebeleyo 5:9
Ba-Ebeleyo 6:2
Ba-Ebeleyo 9:12
Ba-Ebeleyo 9:14
Ba-Ebeleyo 9:15
Ba-Ebeleyo 13:20
1 Pyele 5:10
2 Pyele 1:11
1 Yowane 1:2
1 Yowane 2:25
1 Yowane 3:15
1 Yowane 5:11
1 Yowane 5:13
1 Yowane 5:20
Yude 1:7
Yude 1:21
Luzabusu 14:6

eleēsē

Loma 11:32

Geenna

Matayi 5:22
Matayi 5:29
Matayi 5:30
Matayi 10:28
Matayi 18:9
Matayi 23:15
Matayi 23:33
Make 9:43
Make 9:45
Make 9:47
Luke 12:5
Zaki 3:6

Hadēs

Matayi 11:23
Matayi 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Bisalu 2:27
Bisalu 2:31
1 Kolinto 15:55
Luzabusu 1:18
Luzabusu 6:8
Luzabusu 20:13
Luzabusu 20:14

Limnē Pyr

Luzabusu 19:20
Luzabusu 20:10
Luzabusu 20:14
Luzabusu 20:15
Luzabusu 21:8

Sheol

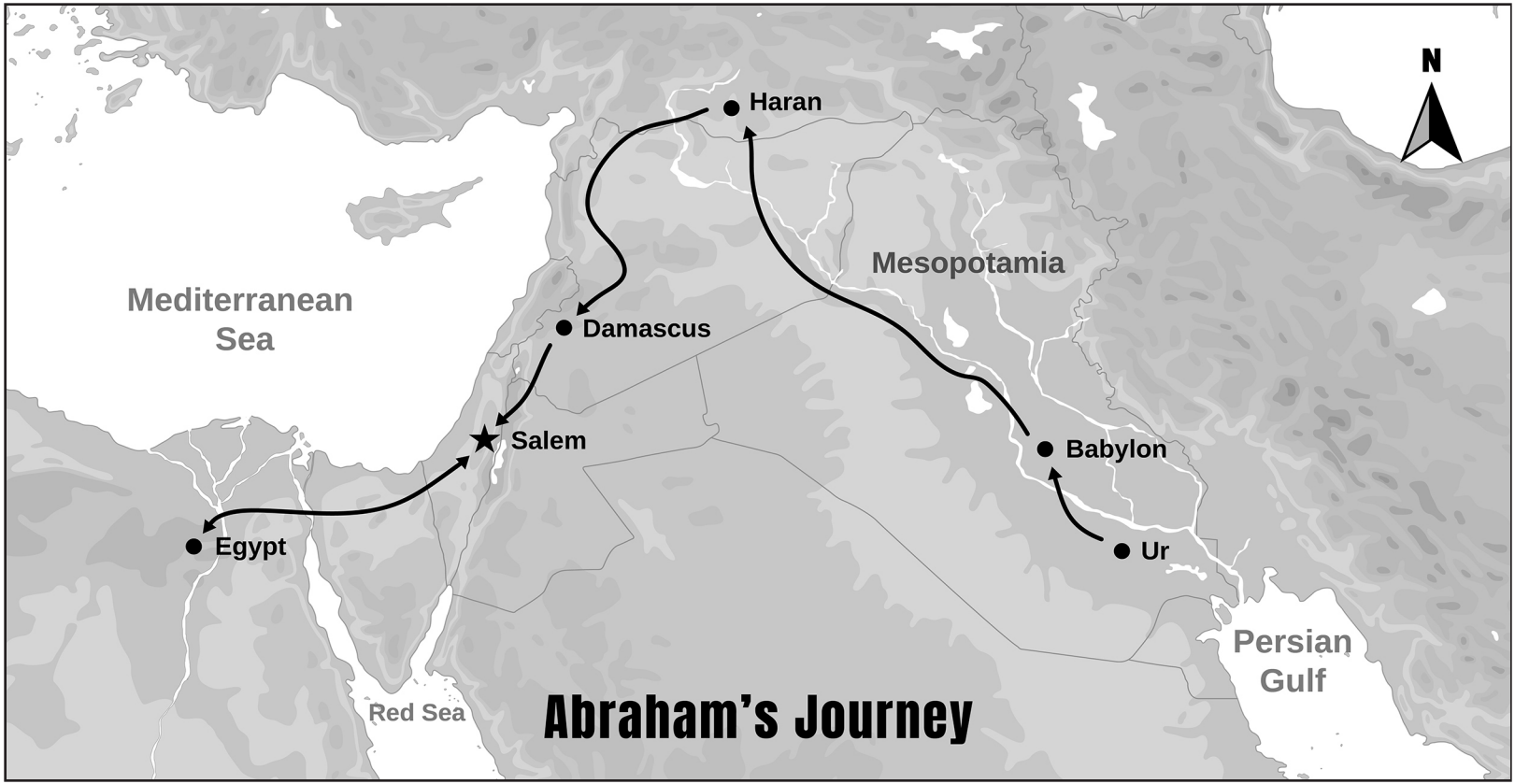
Mbandukulu 37:35
Mbandukulu 42:38
Mbandukulu 44:29
Mbandukulu 44:31
Lutangu 16:30
Lutangu 16:33
Musiku ya zole 32:22
1 Samwele 2:6
2 Samwele 22:6
1 Bantinu 2:6
1 Bantinu 2:9
Yobi 7:9
Yobi 11:8
Yobi 14:13
Yobi 17:13
Yobi 17:16
Yobi 21:13
Yobi 24:19
Yobi 26:6
Mikunga 6:5
Mikunga 9:17
Mikunga 16:10
Mikunga 18:5
Mikunga 30:3
Mikunga 31:17
Mikunga 49:14
Mikunga 49:15
Mikunga 55:15
Mikunga 86:13
Mikunga 88:3
Mikunga 89:48
Mikunga 116:3
Mikunga 139:8
Mikunga 141:7
Bingana 1:12
Bingana 5:5
Bingana 7:27
Bingana 9:18
Bingana 15:11
Bingana 15:24
Bingana 23:14
Bingana 27:20
Bingana 30:16
Kuluntu 9:10
Mukunga ya Kitoko 8:6
Esaya 5:14
Esaya 7:11
Esaya 14:9
Esaya 14:11
Esaya 14:15
Esaya 28:15
Esaya 28:18
Esaya 38:10
Esaya 38:18
Esaya 57:9
Ezekyele 31:15
Ezekyele 31:16
Ezekyele 31:17
Ezekyele 32:21
Ezekyele 32:27
Oseya 13:14
Amose 9:2
Yonase 2:2
Abakuke 2:5

Tartaroō

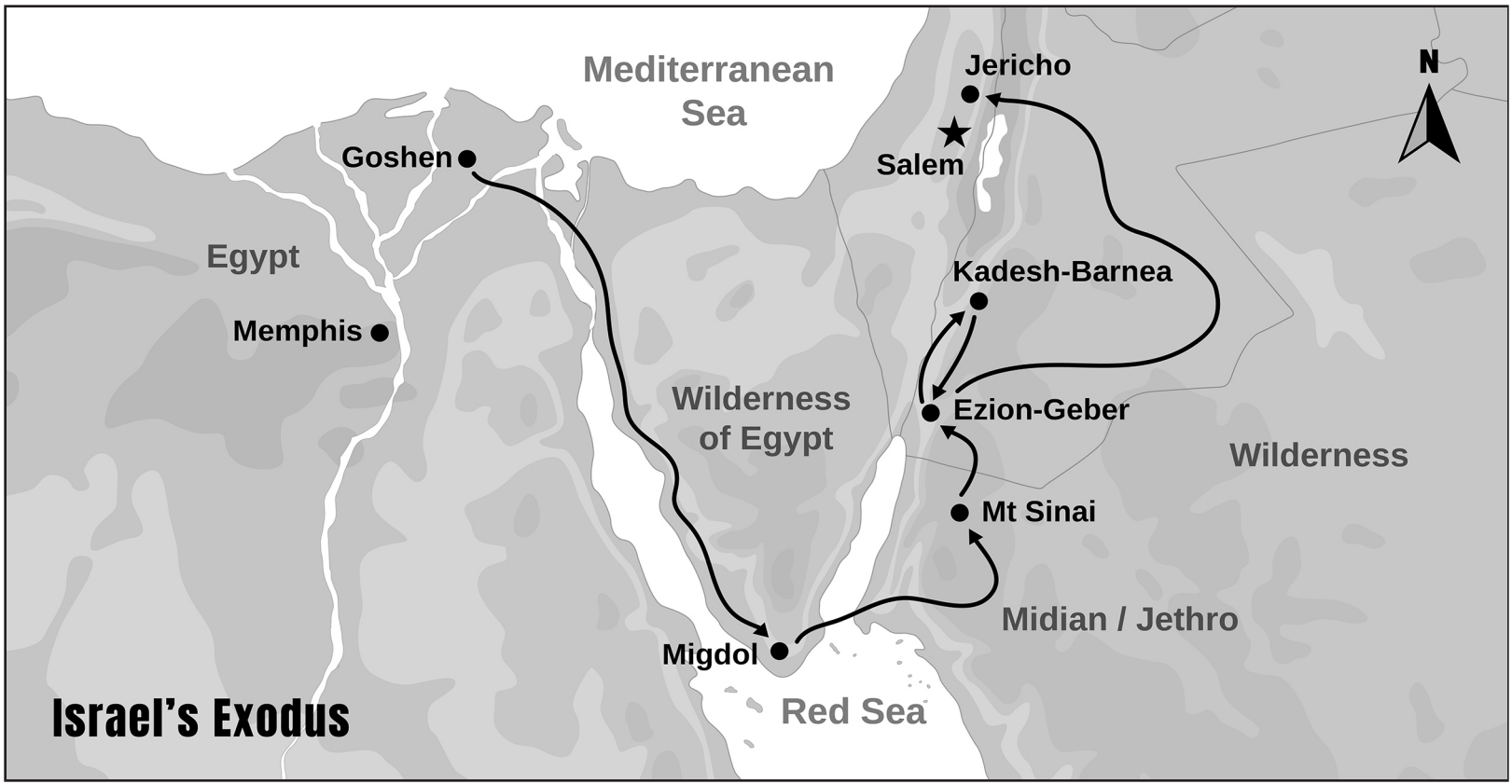
2 Pyele 2:4

Questioned

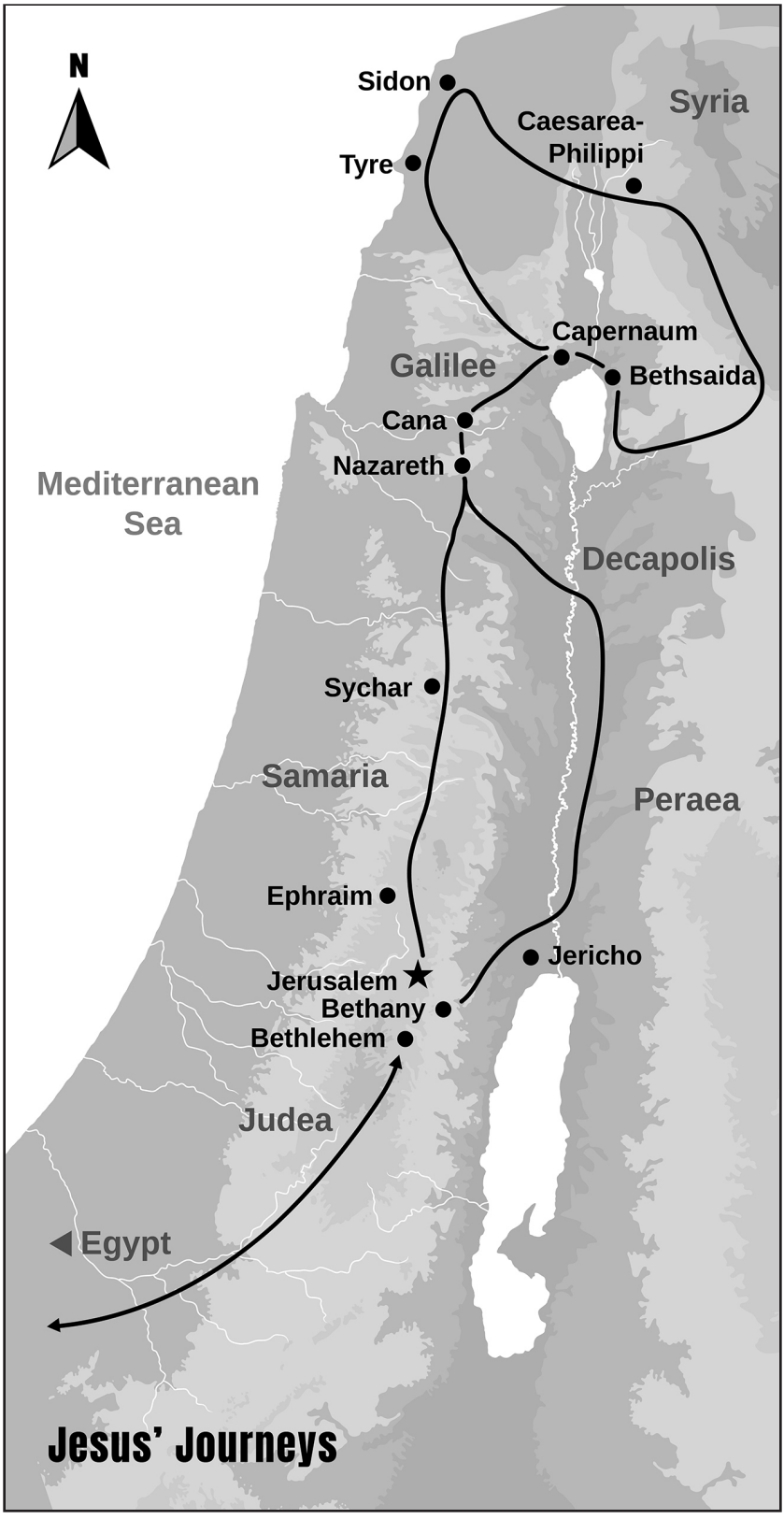
None yet noted

Samu na kiminu, Abalayami tumamaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. Yandi kwendaka na yinsi yina Nzambi fwanaka pesa yandi, samu ti yawu kuma ya yandi. Yandi kwendaka ata kuzaba kisika yandi vwandaka kwenda. - Ba-Ebeleyo 11:8

Ntangu Falawo, ntinu ya Ngipiti, bikaka bantu ya Isayeli ba kwenda, Nzambi natinaka bawu ve na nzila ya yinsi ya ba-Filiseti, ata ti ni yawu lutilaka nkufi. Nzambi tubaka: «Ya kele mbote ve ti bantu ya Isayeli kutala boma ya bamvita mpe ti bawu sosa na kuvutuka na Ngipiti!» - Kubasika 13:17

Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi. - Make 10:45

Ni munu Polo, kisadi ya Yesu-Klisto yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa mpe soolaka samu na kumwangisa Nsangu ya yandi ya Mbote, ke na kufidisa beno mukanda yayi. - Loma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19	
Where are we? ◀			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we? ▶	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Monokutuba at AionianBible.org/Destiny

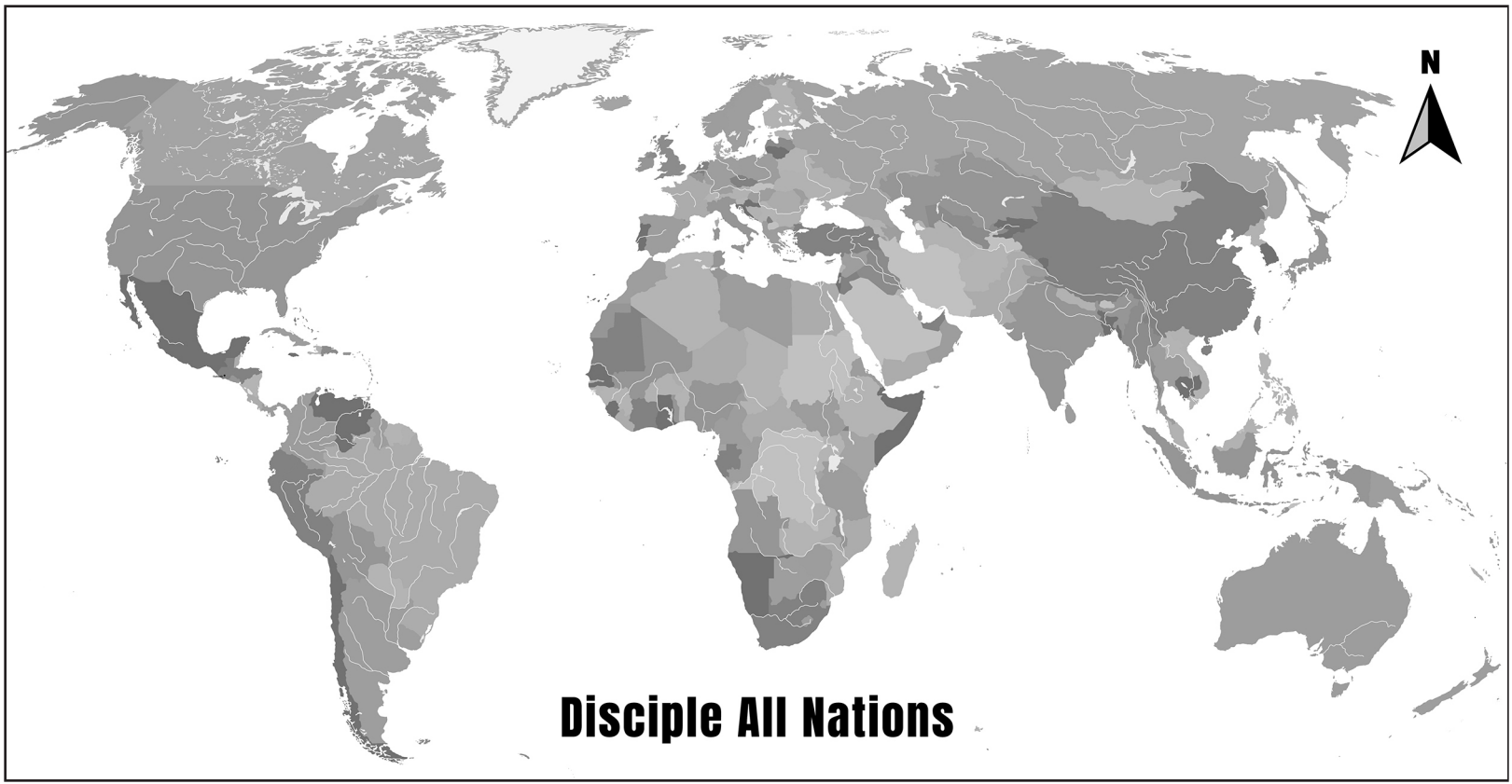
The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi nyonso, mpe beno kitula bawu na kukuma bilandi ya munu.
Beno botika bawu na nkumbu ya Tata, ya Mwana, mpe ya Mpeve ya Longo. - Matayi 28:19